Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТ ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл

№ 64 (8164)

1 апрель йома

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ВЛКСМ-дың XI съезы асылыуы. (1-се бит).

Академик И. Дубинин. — Рус фәненең триумфы. (2-се бит).

Партия тормошо. Злотников. — Коммунистарҙың марксистик-ленинсе уҡыуҙарының кимәлен тағы ла юғарыраҡ күтәрергә. (2-се бит).

С. Ғәлиев.—Инженер-техник работниктәр массаһы тәрбиәләү эшенә етәксеһеҙ итәләр. (2-се бит).

Механизаторҙарҙың социалистик ярышын киң йәйелдерәйек! (2-се бит).

Башҡорт АССР-ы мәктәптәренең уҡытыусыларын ордендар һәм миҙалдар менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (3-сө бит).

АҠШ-тағы фән, культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлау конгресы [illegible] Мэдисон сквер гарденда митинг. (4-се бит).

Помаргужа районында. (4-се бит).

Беҙҙең республикала. (4-се бит).

ВЛКСМ-дың XI съезы асылыуы

29 мартта Кремль дворецының Ҙур залында Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы асылды.

Дворец залына союз республикаларының бөтәһенән дә вәкилдәр — Тыуған илебеҙҙең йәш патриоттары йыйналғандар. Делегаттар араһында Донбасстың йәш шахтерҙары, Горькийҙың машина төҙөүселәре, Уралдың металлургтары, Бакуҙың нефтселәре, Үзбәкстандың мамыҡ үстереүселәре, Себер һәм Уралдың колхозсылары, йәш совет интеллигенцияһының вәкилдәре бар.

Киске сәғәт 5. ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең секретаре Н. А. Михайлов съезды асып былай тине:

— Иптәштәр! Илебеҙҙең бөтә мөйөштәренән дә съезға совет йәштәренең иң яҡшы вәкилдәре килделәр. Социалистик Ватандың улдары һәм ҡыҙҙары бында, Кремлгә, Тыуған илгә, большевиктар партияһына, Лениндең эшен дауам итеүсе, коммунизм даһиена, ҡәҙерле бөйөк иптәш Сталинға тәрән хөрмәт итеү хистәрен, ихлас-сикһеҙ бирелеүҙәрен һәм бөтмәҫ-төкәнмәҫ мөхәббәттәрен килтерҙеләр.

Делегаттар һәм ҡунаҡтар аяҡ өҫтө торалар, иптәш Сталин хөрмәтенә оҙаҡҡа һуҙылған көслө овацияға күскән ҡул сабыуҙар яңғырай. Залдың төрлө яғынан иптәш Сталин хөрмәтенә: «Бөйөк Сталинға — ура!», «Иптәш Сталинға—дан!» тигән тауыштар яңғырай.

Иптәш Михайлов, съезд комсомолда тупланған бай тәжрибәне дөйөмләштерергә, большевистик үткерлек менән етешһеҙлектәрҙе асып һалырға, Ленин—Сталин комсомолының киләсәктә беҙҙең илдә коммунистик общество төҙөүҙә бөтә халыҡ көрәшенә ҡатнашыу программаһын билдәләргә саҡырылған, тип әйтеп үтә. Иптәш Михайлов үҙенең телмәрен данлыҡлы совет иле хөрмәтенә, Ленин комсомолы хөрмәтенә, Ленин—Сталин партияһы хөрмәтенә, коммунизмдың бөйөк даһие, совет йәштәренең акыллы уҡытыусыбыҙ һәм иң яҡын һөйгән дуҫы иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау менән тамамлай.

Залда ялҡынлы көслө овация ҡалҡа. Съезд делегаттары большевиктар партияһының Үҙәк Комитеты хөрмәтенә, бөйөк Сталин хөрмәтенә ҡотлау белдерәләр.

ВЛКСМ-дың Мәскәү өлкә һәм ҡала комитете секретаре иптәш Н. П. Красавченко тәкдиме буйынса съезд бер тауыштан 45 кеше составында президиум һайлай. Съездың президиумында: ВКП(б) Үҙәк Комитеты секретарҙары М. А. Суслов, П. К. Пономаренко, һәм Г. М. Попов иптәштәр, М. Ф. Шкирятов иптәш, ВЛКСМ Үҙәк Комитеты секретарҙары Н. А. Михайлов, В. Н. Иванов, А. Н. Шелепин, А. Е. Харламов, Т. Н. Ершова иптәштәр, ВКП(б) Үҙәк Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире Д. Т. Шепилов, ВЦСПС председателе В. В. Кузнецов, Мәскәү хәрби округының хәрби-һауа көстәренең командующие В. И. Сталин, Советтар Союзының өс тапҡыр Геройы И. Н. Кожедуб, А. И. Покрышкин, Төркмән ССР-ының «Коммунист» колхозы звеноводы А. Бегенчева, Челябе Торбопрокат заводының инженер-технологы Л. М. Козлова, СССР фәндәр Академияһының Ҡырғыҙстан филиалының фәнни сотрудниге В. Керимжанова, ЛКСМ-дың Латыш Үҙәк Комитеты секретаре В. И. Крумынып, Сталин өлкәһенең Калинин исемендәге шахта забойщигы А. А. Краводишин һәм башҡа иптәштәр бар.

Көслө оҙаҡҡа һуҙылған ҡул сабыуҙар аҫтында съезд, башында иптәш И. В. Сталин торған ВКП(б) Үҙәк Комитетының Политбюро составын почетлы президиумға һайлай. Иптәш Сталин ВЛКСМ-дың XI съезының почетлы председателе итеп һайлана.

Делегаттар һәм ҡунаҡтар совет халҡының бөйөк даһие һәм остазы, совет йәштәренең иң яҡын дуҫы иптәш Сталинға үҙҙәренең ихлас-сикһеҙ һөйөүҙәрен белдереп, аяҡ өҫтө тороп ҡайнар ҡул сабалар. Яңынан залдың төрлө яғынан иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау тауыштары яңғырай.

Бынан һуң съезд 11 кеше составында секретариат, 21 кеше составында редакция комиссияһын һәм 25 кеше составында мандат комиссияһы һайлай.

Шунан һуң съезд түбәндәге көн тәртибен раҫлай:

1. ВЛКСМ Үҙәк Комитетының отчеты;
2. Үҙәк ревизия комиссияһының отчеты;
3. Комсомолдың мәктәптәге эше тураһында;
4. ВЛКСМ Уставындағы үҙгәрештәр;
5. ВЛКСМ Үҙәк Комитетын һайлауҙар;
6. Үҙәк ревизия комиссияһына һайлауҙар.

Председателлек итеүсе — ВЛКСМ Үҙәк Комитетының секретаре иптәш Иванов көн тәртибенең беренсе мәсьәләһе буйынса ВЛКСМ Үҙәк Комитеты секретаре иптәш Михайловҡа һүҙ бирә.

ВЛКСМ-дың XI съезы данлыҡлы осорҙа, Ленин—Сталин партияһы етәкселеге аҫтында совет халҡының социалистик обществоны төҙөүҙе тамамлау осоронда һәм аҡрынлап социализмдан коммунизмға барыу осоронда йыйналды, ти иптәш Михайлов. Ул ВЛКСМ-дың XI съезынан һуңғы осор бөтә донъя-тарихи әһәмиәткә эйә булған ваҡиғаларға бай булыуын күрһәтә. Был гениаль даһи һәм уҡытыусы иптәш Сталиндең аҡыллы етәкселеге аҫтында совет халҡының социализмдың бөйөк еңеүҙәренә өлгәшкән осоро булды. (Көслө алҡыштар). Ул үткән осорҙоң мөһим ваҡиғаһы итеп фашистик Германияға ҡаршы Советтар Союзында Бөйөк Ватан һуғышы булыуын ыҡлап әйтеп үтә. Гитлерсы Германия тарафынан көсләп тағылған был һуғыш совет халҡының тулы еңеүе менән тамамланды. Был еңеү совет общество ҡоролошо обществоны ойоштороуҙа иң яҡшы форма икәнлеген, совет социалистик государствоһының ҡаҡшамаҫ икәнлеген күрһәтте. Уны ошолай итеп большевиктар партияһы, Ленин һәм Сталин төҙөнө. (Көслө алҡыштар). Советтар халҡының бөйөк еңеүен ойоштороусы һәм рухландырыусы, үлемһеҙ Лениндең эшен дөрөҫ дауам иттереүсе беҙҙең тыуған атабыҙ, бөйөк даһиебыҙ һәм остазыбыҙ иптәш Сталин булды. (Көслө алҡыштар). Бөтә прогрессив кешелек фашист ҡоллоғо ҡурҡынысынан ҡотҡарылыуы менән иптәш Сталинға, уның бөйөк энергияһына һәм тәрән аҡылына бурыслы. Халыҡ-ара революцион хәрәкәт иптәш Сталин йөҙөндә гениаль, һәр кем тарафынан танылған даһиҙе күҙҙә тота. Иптәш Сталиндең совет халҡының етәксеһе булыуы — беҙҙең ҙур бәхетебеҙ ул. (Көслө алҡыштар).

Ленин һәм Сталин тарафынан төҙөлгән һәм тәрбиәләнгән комсомол, тине иптәш Михайлов, һәр ваҡыт һәм һәр эштә коммунистар партияһы эҙенән тайпылышһыҙ барҙы, уның һәр ваҡыт дөрөҫ ярҙамсыһы һәм боевой резервы булды һәм булып ҡаласаҡ, бөтә бурысты ла үтәргә, коммунизмдың бөйөк эшенең тантанаһы хаҡына теләһә ниндәй ҡыйынлыҡтарҙы ла еңеп сығырға әҙер тора. (Оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар).

Иптәш Михайлов комсомолецтар үҙҙәренең бөтә көстәрен социализм төҙөү эшенә биргәнлектәрен күрһәтеп, комсомолдың үткән йылдарҙағы данлы юлын характерлай. Ләкин халыҡ-ара хәл ҡатмарланғандан-ҡатмарланды һәм фашист агрессорҙарына икенсе донъя һуғышын сисеп ебәрергә мөмкинселек тыуҙы, ти иптәш Михайлов. Партияның, иптәш Сталиндең саҡырыуы буйынса бөтә комсомол, бөтә йәштәр социалистик Ватанды яҡлап, немец-фашист илбаҫарҙарына һәм япон империалистарына ҡаршы көрәш тарихының бик күп героик биттәрен яҙҙылар. Был көрәштә бөтә илгә билдәле булған меңдәрсә һәм меңдәрсә геройҙар сыныҡтылар һәм тәрбиәләнделәр. Докладсы партия ойошмаларының етәкселеге аҫтында дошмандарға ҡаршы көрәштә иҫ киткес ныҡлыҡ һәм батырлыҡ күрһәткән йәш патриоттар үҫтергән герой-ҡалалар — Мәскәү, Ленинград, Сталинград, Севастополь, Одесса ҡалаларының комсомолецтары һәм йәштәре тураһында һөйләй. Фронтҡа киткән туғандары һәм аталары урынына, станоктар һәм агрегаттар янына баҫып йөҙҙәрсә һәм меңдәрсә егеттәр һәм ҡыҙҙар еңеү хөрмәтенә ҙур тырышлыҡ һәм ныҡышмалылыҡ менән хеҙмәт иттеләр.

Комсомол һәм совет йәштәре Тыуған илебеҙҙе фашистик йыртҡыстарҙан һаҡлап алып ҡалғаны өсөн, илебеҙҙең йәш быуынын ҡоллоҡ һәм үлеп бөтөүҙән ҡотҡарып алып ҡалғаны өсөн бөйөк даһиға, аҡыллы оҫтазыбыҙға һәм йәштәрҙең дуҫы иптәш Сталинға ҡайнар рәхмәт белдерә. Бөтә совет йәштәре исеменән съезд, һәр ваҡыт һәм һәр эштә ленинизмға тоғро булырға, һәр ваҡыт һәм һәр эштә Ленин—Сталин партияһы эҙенән барырға иптәш Сталинға ант итә. (Көслө алҡыштар).

Унан һуң иптәш Михайлов һуғыштан һуңғы сталинсы биш йыллыҡта, бөтә совет халҡы менән бергә, комсомол һәм йәштәрҙең үҙ-үҙҙәрен йәлләмәй һәм рухланыулы рәүештә социалистик төҙөлештең яңы уңыштары өсөн көрәшеүҙәре тураһында һөйләй.

Тыуған илдең бөтә йәштәре лә съезды яңы еңеүҙәр менән билдәләне: съезд хөрмәтенә йәш эшселәрҙән 2 миллион кеше кварталдың производство заданиеларын срогынан алда үтәне. 100 меңдән артыҡ кеше биш йыллыҡ эш нормаһын үтәүҙе тамамланы.

Делегаттар һәм ҡунаҡтар был белдереүҙе оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар менән ҡаршы алалар. Докладсы, ошо йылдар эсендә күтәрелгән производство новаторҙары — Орехово-Зуево киҙе-мамыҡ комбинаты туҡыусыһы Мария Волкова тиҙлек менән бораулау буйынса мастер Йософ Керимов, Сталин исемендәге металлургия комбинатының иң яҡшы сталевары-тиҙләтеүсеһе Александр Шашков, Мәскәү бәләкәй литражлы автомобилдәр заводының стахановкаһы Анна Кузнецова, Ленинград мастеры Генри Борткевич, проходканы тиҙләтеү инициаторы Николай Лукачевтар һәм башҡалар —һуғыштан һуңғы социалистик төҙөлешкә үҙҙәренең хеҙмәт вкладтарын һалыусы бик күп, бик күп йәштәр тураһында һөйләй.

Иптәш Михайлов, Ленин комсомолының бурысы социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдереүҙән торғанлығын, ижади инициативаның бик күп төрлө башланғыстарын ҡайнар рәүештә яҡларға кәрәклеген һәм ошоноң менән бергә эшсе йәштәрҙе производство-техник уҡытыуҙы яҡшыртыуҙың бик мөһим булғанлығын билдәләп үтә. Унан ары докладсы, СССР-ҙың республикалары, крайҙары һәм өлкәләре тәжрибәләренән конкрет миҫалдар килтереп, пландан тыш накоплениелар өсөн, һаҡлыҡ өсөн, государство средстволарын экономиялау өсөн көрәштә комсомол ойошмаларының ролен характерлай.

Докладсы Лениндең, комсомол ул һәр бер эштә лә үҙенең инициативаһын, үҙенең башлап ебәреүен күрһәтеүсе удар бригада булырға тейеш, тигән күрһәтмәһен хәтерләтеп, һуғыштан һуңғы ваҡытта йәштәрҙең инициативаһын һәм ижади көстәрен халыҡ хужалығының төрлө тармаҡтарына практик ярҙам күрһәтеүгә мобилизовать итеүҙе комсомол үҙ бурыстарының иң мөһиме итеп һанаһы, тип билдәләй. Мәскәү, Ленинград, Украина, Сталинград һәм СССР-ҙың башҡа ҡалалары һәм республикаларының комсомолецтары һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ пландарын үтәү өсөн, продукцияның сифаты өсөн көрәштә бик күп яҡшы өлгөләр күрһәттеләр.

Иптәш Михайлов комсомолдың йәштәрҙе производство-техник уҡытыу өлкәһендәге бурыстарына туҡтала һәм һөнәрселек, тимер юл училищеларының һәм ФЗО мәктәптәренең эше өсөн комсомолдың байтаҡ яуаплы булғанлығын билдәләй.

Докладсы, большевиктар партияһының һәм Совет хөкүмәтенең хеҙмәтсәндәрҙең һәм шул иҫәптән йәштәрҙең, көн-күреш шарттарын яҡшыртыу тураһында арымай-талмай хәстәрлек күреүҙәре тураһында һөйләй. Киң ҡулланыу тауарҙарына, күптән түгел генә ваҡлап һатыу хаҡын арзанайтыу быуның йәнле миҫалы булып тора.

Социалистик ауыл хужалығы тураһында һөйләп, докладсы социалистик игенселектең артабанғы үҫешендә, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсы бөйөк планын үтәүҙә йәштәрҙең актив ҡатнашыуын күрһәтеп үтә. Комсомол шулай уҡ ауылда культура төҙөлешен йәйелдереүҙә энергиялы рәүештә көрәшә. Ул ауылды электрлаштыреүҙә шефлыҡ итә, уны механизациялаштырыуҙа, радиофикациялаштырыуҙа, культура учреждениеларын төҙөүҙә һәм башҡаларҙа ярҙам итә.

Комсомол мәктәптә эшләүҙе һәр ваҡыт үҙ эшмәкәрлегенең бик мөһим участкаһы итеп ҡараны, ти иптәш Михайлов. — Ул уҡыусыларҙы фәндәр нигеҙен үҙләштереүгә мобилизовать итә, мәктәптә дисциплинаны нығытыуға ярҙам күрһәтә. Педагогия кадрҙарын әҙерләүҙә, мәктәптәр төҙөүҙә һәм уларҙы төҙәкләндереүҙә, уларҙы уҡыу китаптары һәм пособиелар менән тәьмин итеүҙә комсомол ойошмалары халыҡ мәғарифе органдарына ярҙам күрһәтәләр. Мәктәп комсомолының бөтә эшмәкәрлегенең яңы күтәрелешен тәьмин итеү, мәктәп комсомол һәм пионер ойошмаларының эшендә әле йәшәп килгән серьёз етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү һәм беҙҙең мәктәптәребеҙҙең хәл иткес принцибы булған тәрән партиялылыҡ, идеялылыҡ, уҡытыла торған һәр бер дисциплинаның ысын фәнни булыуы — бурыс бына ошонан тора. Унан һуң докладсы йәш пионерҙар ойошмаларының эше менән етәкселек итеү өлкәһендә комсомолдың бурыстарын характерлай. Ул шулай уҡ комсомолдың студенттар араһында эшләүе мәсьәләләренә туҡтала, йәш интеллигенция араһында эшләүҙе һәр ваҡыт көсәйтергә, фәнде артабан үҫтереүҙә уға ярҙам итеүҙә комсомолдың бурысы булыуын әйтеп үтә.

Унан һуң иптәш Михайлов йәштәрҙе коммунистик тәрбиәләү мәсьәләләре тураһында һөйләй, уны комсомол эшендә һәр ваҡыт әһәмиәтле тотоп тороуын билдәләй. Партия үҫенең тәрбиәүе эшен йәш быуынға совет ҡоролошоноң көсөн һәм ҡеүәтен нығытырға һәм күтәрергә, беҙҙең ҡоролоштоң хәрәкәткә килтереү көстәрен коммунизм төҙөүгә тулыһынса файҙаланырға тура киләсәгенән сығып ҡора. Комсомол йәш быуынды был бөйөк бурыстарға лайыҡлы итеп тәрбиәләүҙә партияға ярҙам итергә тейеш. Комсомол коммунизмдың башланғыстарын актив яҡларға һәм үҫтерергә саҡырылған.

Комсомолдың бурысы бөтә совет йәштәрендә совет патриотизмының алға тойғоһон, Ватан ҡаршыһындағы үҙ бурыстарына ҡарата аңлы мөнәсәбәт тәрбиәләүҙән тора. Докладсы йәштәрҙе идеологик тәрбиәләү тураһында, улар тарафынан марксизм-ленинизмды өйрәнеү тураһында һөйләй. Комсомол ойошмаларында 4 миллиондан артығыраҡ комсомолецты һәм йәштәрҙе берләштереүсе 237.125 политик түңәрәк һәм политик мәктәп эшләй. Унан ары иптәш Михайлов йәштәрҙе тәрбиәләүҙәң көслө ҡоралы булған комсомол матбуғаты тураһында һөйләй, шулай уҡ әҙәбиәт һәм искусство мәсьәләләренә туҡтала. Ул әҙәбиәттә һәм искусствола бер төрҙәм тоғшьтоселәрҙең патриотизмға ҡаршы хәрәкәттәре тураһында, ет, буржуаз йоғонтоно ҡаулаландырыуса был хәрәкәт тураһында һөйләй. Иптәш Михайлов идеология эше мәсьәләләре буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетының тарихи ҡарарҙары тураһында хәтергә төшөрә, ул ҡарарҙар бөтә комсомол ойошмалары өсөн эш программаһы булып торалар.

Иптәш Михайлов, отчет осоронда комсомол тыныс шарттарҙа эшләүгә күсеү айҡанлы үҙенең эшмәкәрлеген ҡайтанан ҡороп, ойоштороу яғынан ҙур тәжрибә тупланы, тип билдәләй.

Йәштәр Советтарҙа ҙур эштәр алып баралар. Шуны ғына әйтеү ҙә етә, йәштәрҙән 190 мең кеше хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтарында депутат булып торалар, уларҙың яртыһы — ВЛКСМ члендәре. Үткән ваҡыт эсендә партия ойошмалары тарафынан 4 миллион самаһы комсомолец партия сафтарына ҡабул ителде. Комсомол кадрҙарын һайлап алыу, уларҙы эшкә урынлаштырыу һәм тәрбиәләү яҡшырҙы. ВЛКСМ обкомдарының, крайкомдарының, союзный республикаларҙағы ЛКСМ Үҙәк Комитеттарының секретарҙарынан яртыһынан күбеһе юғары һәм тулы булмаған юғары мәғлүмәтле кешеләр. Комсомол работниктарын әҙерләү һәм ҡайтанан әҙерләү буйынса ла эштәр алып барыла. Шуның менән бергә, докладсы кадрҙар менән эшләүҙә булған ҙур ғына етешһеҙлектәрҙе күрһәтеп үтә һәм ҡатын-ҡыҙ йәштәрҙе етәксе эштәргә тағы ла киңерәк рәүештә ылыҡтырыу кәрәклегенә иғтибарҙы йүнәлтә.

ВЛКСМ-дың X съезы менән XI съезы араһында үткән ваҡыт эсендә комсомол сафтары ике тапҡырҙан күберәккә үҫте. Был беҙҙең алға һәр бер комсомолецты юғары ойошҡанлыҡ һәм дисциплиналылыҡ рухында тәрбиәләр тураһында тағы ла күберәк хәстәрлек итеү бурысын ҡуя. Докладсы түбән ойошмаларға конкрет етәкселектең булмауы өсөн, ғәҙәттән тыш администраторлыҡ иткәндәре өсөн, ваҡ-төйәк опеканы үҙ өҫтәренә алғандары өсөн комсомолдың ҡайһы бер ойошмаларын тәнҡитләй. Ул комсомолдың түбән ойошмаларында инициатива һәм үҙ эшмәкәрлекте уятыу һәм уны хуплау кәрәклеген асыҡлыҡса күрһәтеп үтте.

Иптәш Михайлов үҙенең һуңғы һүҙендә халыҡ-ара хәл тураһында һөйләй һәм совет йәштәре башҡа илдәрҙәге йәштәр менән бәйләнеште һәм хеҙмәттәшлекте арымай-талмай киңәйтә барып, бөтә донъяла демократик йәштәрҙең берҙәмлеген нығытыу өсөн көрәшә, тип билдәләп үтә. Беҙҙең миллионлаған совет йәштәребеҙ, ти докладсы, сталинсы тыныслыҡ политикаһын һәм халыҡтар араһында дуҫлыҡ политикаһын берҙәм рәүештә хуплайҙар. Комсомолдың бурысы—киләсәктә лә совет йәштәрен интернационализм рухында, бөтә донъялағы демократик йәштәр менән дуҫлыҡ һәм солидарлыҡ рухында тәрбиәләүҙә. Ленин һәм Сталин тарафынан тәрбиәләп үҫтерелгән совет йәштәре үҙенең тарихи бурысын намыҫ менән үтәр, бөтә донъялағы демократик йәштәрҙең авангарды, алдынғы отряды исемен аҡлар. (Көслө алҡыштар).

Иптәш Михайлов, комсомол үҙенең бөтә уңыштары менән большевиктар партияһы алдында, иптәш Сталин алдында бурыслы, ти.

Был һүҙҙәрҙе делегаттар һәм ҡунаҡтар көслө алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Иптәш Михайлов үҙенең докладын ҡеүәтле Совет Тыуған иле хөрмәтенә, совет йәштәре һәм уның алдынғы отряды — ленинсы-сталинсы Комсомол хөрмәтенә, данлы Коммунистар партияһы хөрмәтенә, бөйөк юлбашсы һәм уҡытыусы һөйөклө тыуған иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау һүҙҙәре менән тамамлай.

Залда совет халҡының юлбашсыһы һәм уҡытыусы Иосиф Виссарионович Сталин хөрмәтенә көслө овация күтәрелә. Иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау тауыштары яңғырай. Съезда ҡатнашыусылар урындарынан тороп, партия гимны «Интернационал» йырлайҙар.

(ТАСС)

Яҙғы сәсеүгә әҙерлектә урындағы Советтарҙың бурыстары

Республикабыҙҙың алдынғы колхоздары, МТС-тары һәм совхоздары 1949 йыл яҙғы сәсеүгә әҙерлек [illegible]

[illegible]

СССР Министрҙәр Советенән

СССР Министрҙәр Советы, бөйөк рус галимы-микробиолог, почетлы академик, СССР медицина фәндәре Академияһының почетлы члены НИКОЛАЙ ФЕДОРОВИЧ ГАМАЛЕЙҘЕҢ [illegible] йылдың 29 мартында 91 йәшендә үлеүе тураһында [illegible]

Ярыш инициаторҙары

УЧАЛЫ. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Районда трактор бригадаларының социалистик ярышына [illegible] «Октябрь» колхозын [illegible] Учалы МТС-ы [illegible]

[illegible]

Хеҙмәтсәндәр отош аксалары алалар

[illegible]

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Коммунистәрҙең марксистик-ленинсе укыуҙарының кимәлен тағы ла юғарырак күтәрергә

Черниковск ҡалаһы коммунистәренең һәм комсомолецтарының марксистик-ленинсе укыуҙары, үҙгән йылға ҡарағанда, байтаҡ юғары кимәлдә үтә.

Партия ойошмалары тарафынан ныҡлы ойоштороу эштәре алып барыу, марксистик-ленинсе укыуға контроль һәм етәкселектең көсәйеүе ҡаланың коммунистәре һәм партияһыҙ интеллигенцияһы араһында ВКП(б) тарихын өйрәнеүгә ҙур ҡыҙыҡһыныу тыуҙырҙы.

Бөтәһенән элек етәксе кадрҙарҙың марксистик-ленинсе укыуҙарын ойоштороу эше яҡшырҙы. ВКП(б)-ның ҡала комитеты эргәһендә ойошторолған марксистик-ленинсе киске университет үҙенең 2 йыл ярым эшләү осоронда коммунистәрҙе һәм ҡала интеллигенцияһын марксистик-ленинсе тәрбиәләү эшендә күренекле урын алды.

1948 йылда университетты 74 кеше тамамланы. Уларҙан химия заводы директоры Орел, цех слесарь-лекальщигы Чурин, 5-се номерлы һөнәрселек училищеһының директоры Ениксеев, ВКП(б) ҡала комитеты инструкторы Служаев һәм башка иптәштәр — бөтәһе 8 кеше университетты отличноға тамамланы.

Университетты тамамлаған иптәштәрҙең күпселеге төрлө партия ойошмаларында пропагандист булып эшләйҙәр. Университетты тамамлаусыларҙан 9 кеше фәндәр кандидаты тигән ғилми дәрәжә юллау өсөн диссертация өҫтөндә эшләй. Күп кенә иптәштәр етәксе партия һәм хужалыҡ эштәренә үрләтелделәр. Марксизм-ленинизм университетында уҡып сыҡҡан иптәш Марагин хәҙер ВКП(б)-ның Ишембай ҡала комитеты секретары булып эшләй.

Быйыл марксизм-ленинизм киске университетының ике курсында 292 кеше уҡый. Был үҙгән йылдағы уҡыусылар һанынан бер ярым тапҡырға артыҡ тигән һүҙ. Университетта предприятие һәм учреждение етәкселәренән 46 кеше, партия работниктарынан 43, цех һәм бүлек начальниктарынан 76, инженер-техник работниктарҙан һәм ҡала интеллигенцияһынан 125 кеше уҡый. Университетта уҡыусыларҙың 225-е ВКП(б) члендары һәм ВКП(б) членлегына кандидаттар.

Кадрҙарға марксистик-ленинсе тәрбиә биреү эшендә ҡаланың промышленность предприятиелары етәкселәре өсөн ойошторолған семинар (уның менән ВКП(б) ҡала комитеты секретары иптәш Пашурин етәкселек итә), ҡала мәктәптәренең директорҙары һәм медицина учреждениелары етәкселәре өсөн ойошторолған семинар, һәм ҡаланың мәктәптән тыш тәрбиә учреждениелары етәкселәре өсөн ойошторолған семинар (уның менән парткабинет консультанты иптәш Деркачева етәкселек итә) ҙур роль уйнайҙар.

Етәксе кадрҙар әҙерләү эшендә ҡалала ойошторолған экономик семинарҙар мөһим урын алып торалар. Был семинарҙарҙа ҡаланың 486 етәксе работнигы уҡый.

Машиналар төҙөү заводының производство командирҙары өсөн ойошторолған экономик семинар (етәксеһе иптәш Ферин), нефть эшкәртеү заводындағы экономик семинарҙар (етәксеһе баш инженер иптәш Корсунский), химия заводындағы, 1-се номерлы ТЭЦ-тағы экономик семинарҙар яҡшы эш өлгөләре күрһәтәләр. Улар үҙ предприятиеларының уңышлы эшләүҙәренә булышлыҡ итәләр.

Шуны билдәләп үтергә кәрәк, пропаганда эшенә ҡалалағы предприятиеларҙың етәксе работниктарының киң ҡругы йәлеп ителде.

Быйыл политик түңәрәк һәм мәктәптәргә, партия мәктәбенә етәкселек итеүгә ҡаланың күп кенә етәкселәре ылыҡтырылды. Улар араһында ҡала Советы исполкомы председателе Крюков, уның урынбаҫарҙары Пуцехов һәм Чалых, ВКП(б) ҡала комитеты секретары Виноградов, нефть эшкәртеү заводы директоры Осадченко һәм партком бюроһы секретары Миносян иптәштәр һәм ҡаланың башка яуаплы работниктары бар.

Ҡалала ойошторолған бөтә төр партия уҡыуҙарына коммунистәрҙән һәм ҡала интеллигенцияһынан 6.365 кеше йәлеп ителгән. Был миҫалдар бөтәһе лә коммунистәргә марксистик-ленинсе тәрбиә биреү эшенең байтаҡ яҡшырыуын күрһәтәләр.

Ләкин һуңғы көндәрҙә партия мәғарифе селтәрендә эштең бер аҙ йомшарыуы һиҙелә. Занятиеларға йөрөш байтаҡ түбәнәйҙе. Уҡыу йылы башында ҡалалағы политик түңәрәктәрҙә һәм мәктәптәрҙә йөрөш уртаса 95—97 процент булһа, ә һуңғы көндәрҙә ВКП(б) тарихын өйрәнеү түңәрәктәренә йөрөү уртаса 5—7 процентҡа, политик мәктәптәрҙә 10—15 процентҡа түбәнәйҙе. Был һандар партия мәғарифе селтәренә контролдең йомшарыуы тураһында һөйләйҙәр.

Партия ойошмаһы секретарҙарының ҡайһы берҙәре коммунистәрҙең уҡыуҙары тураһындағы мәсьәләне партия йыйылыштарында систематик рәүештә тикшермәйҙәр. Занятиеларҙы юғары сифатлы итеп үткәреү эшендә серьез етешһеҙлектәр йәшәп килеүенә юл ҡуялар. Ҡайһы бер ойошмаларҙа марксизм-ленинизм теорияларын үҙ аллдарына өйрәнеүселәргә контроллек итеү эше насарланды.

Партия ойошмалары алдында партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылын өлгөлө тамамлау бурысы тора.

Был мөһим эште хәл итеү, коммунистәрҙең марксистик-ленинсе уҡыуҙарының кимәлен тағы ла юғарырак күтәреү бөтә партия активының намыҫ бурысы ул. Коммунистәрҙең идея-политик кимәлдәрен күтәреү буйынса систематик рәүештә эш итеү, ҡала хеҙмәтсәндәре араһында уларҙың авангард ролен тағы ла юғарырак күтәреү ҡала халҡы алдында торған бөтә хужалыҡ-политик бурыстарҙы уңышлы хәл итеүҙең гарантияһы буласаҡ.

Р. Злотников,
ВКП(б)-ның Черниковск ҡала комитеты секретары.

Инженер-техник работниктәр массаны тәрбиәләү эшенә етәкселек итәләр

Политик мәктәптәрҙә һәм ВКП(б) тарихын өйрәнеү түңәрәктәрендә занятиеларҙы сифатлы итеп үткәреүҙә политик мәктәп һәм түңәрәк етәкселәре ҙур роль уйнай.

Бәләкәй Учалы рудниге тәүге партия ойошмаһы эргәһендә ойошторолған ВКП(б) тарихын өйрәнеү түңәрәктәренә рудниктең баш инженеры Ласкателев, баш геолог Катаева, өлкән прораб Никитина иптәштәр етәкселек итәләр. Улар үҙҙәренә тапшырылған эштең йөкмәткеһен дөрөҫ аңлап, уны еренә еткереп үтәү өсөн бөтә көстәрен бирәләр.

Улар түңәрәк занятиеларын ныҡлы әҙерлек менән үткәрәләр, тыңлаусыларҙың теоретик белемдәрен предприятиеның хужалыҡ һәм культура тормошо өлкәһендәге бурыстар менән бәйләп алып баралар. Был занятиеларҙың ойошҡан рәүештә һәм яҡшы сифатлы үтеүенә, тыңлаусыларҙың активлеген күтәреүгә ҙур ярҙам итә.

Шуның өсөн эшселәрҙең предприятиеларҙа эштә булмауҙары һәм командировкаларға сығып йөрөүҙәре арҡаһында килеп тыуған ҡамасаулыҡтар ҙа занятиеларҙың ойошҡан рәүештә һәм нормаль үтеүенә тотҡарлыҡ яһамайҙар.

Түңәрәктәрҙә ныҡлы тәртип урынлаштырылған. Әгәр берәр кеше берәр төрлө сәбәп менән занятиеға ҡатнаша алмай икән, ул кеше алдағы занятиеға материалды өйҙә тикшереп, конспект төҙөп килә һәм үтелгән материал буйынса яуап бирә.

Мәҫәлән, иптәш Ласкателев етәкселек иткән түңәрәктең члены иптәш Фряу үҙ эшенә бәйләнгән сәбәптәр буйынса ҡайһы бер занятиеларға ҡатнаша алмай. Ләкин иптәш Фряу уҡыуҙан артта ҡалмай, үтелгән материалды ентекле рәүештә тикшерә һәм уның буйынса конспект төҙөй.

Занятиеларҙың уңышлы үтеүендә тәүге партия ойошмаһы секретары иптәш Опмариндең дә роле ҙур. Ярҙамға мохтаж булған тыңлаусылар өсөн партком тарафынан консультациялар ойоштороала, тыңлаусыларҙың үҙ аллдарына эшләүҙәре өсөн кәрәкле булған башка шарттарҙы тыуҙыра.

ВКП(б) Учалы район комитетының пропаганда бүлеге мөдире был ойошмаға көндәлек ярҙам күрһәтә. Бүлек мөдире иптәш Валишин түңәрәк члендары өсөн диалектик методтың төп черталары буйынса өс тапҡыр лекция уҡыны.

Даими үткәрелә торған семинарҙарҙа тыңлаусылар В. И. Лениндең «Материализм һәм империокритицизм» тигән китабы һәм «Империализм капитализмдең юғары стадияһы», «Государство һәм революция» тигән хеҙмәттәре, И. В. Сталиндең «Марксизм һәм милли мәсьәлә» тигән китабы буйынса лекциялар тыңланылар.

Бынан тыш, партия уҡыуҙары башланғандан бирле ВКП(б) район комитетының штаттан тыш лекторҙары һәм докладчиктары көсө менән большевизм тарихы һәм теорияһы буйынса 25 тапҡыр лекция уҡылған.

ВКП(б)-ның Учалы район комитеты партия уҡыуҙарын яҡшы ойошторған түңәрәктәрҙең һәм политик мәктәптәрҙең тәжрибәһен районддың бөтә түңәрәктәренә һәм политик мәктәптәренә таратып, программа материалдарының үтелешен тәьмин итергә тейеш.

С. Ғәлиев.

Пропагандист Фәтхуллин

ВКП(б)-ның Ленин район комитеты (Өфө) пропагандисы иптәш Фәтхуллин үҙ эшен һөйөп эшләй. Ул штаттан тыш консультанттар һайлап алыу буйынса күп кенә эштәр башкарҙы. Консультанттарҙың һәм һәр бер консультантҡа беркетелгән коммунистәрҙең ныҡлы учетын булдырҙы.

Иптәш Фәтхуллин партияның тәүге ойошмаларына ҙур практик ярҙам күрһәтә. Мәҫәлән, автоуправление партия ойошмаһы эргәһендә ойошторолған политик мәктәптең занятиеһендә булып, иптәш Фәтхуллин был мәктәптең уҡыусылар менән бөтөнләй дөрөҫ комплектовать ителмәгән булыуын асыҡланы. Политик мәктәпте комплектовать итеү ваҡытында коммунистәрҙең белем дәрәжәһе иҫәпкә алынмаған. Тыңлаусылар иҫәбендә конспект та төҙөй белмәүселәр менән бер рәттән, ВКП(б) тарихын үҙ аллдарына өйрәнә алырлыҡ иптәштәр ҙә бар. Иптәш Фәтхуллин был етешһеҙлектәрҙе асыҡлап, уларҙы үҙ ваҡытында бөтөрөүгә ярҙам итте. Политик мәктәп тыңлаусылары иҫәбенә индерелгән политик яҡтан әҙерлеклерәк 7 иптәш хәҙер ВКП(б) тарихын үҙ аллдарына өйрәнәләр. Иптәш Фәтхуллин был коммунистәргә план төҙөргә ярҙам итте.

Иптәш Фәтхуллин һәр төрлө агитация-пропаганда эштәре алып бара. Политик мәктәптәрҙең һәм түңәрәктәрҙең занятиеларында систематик рәүештә була. Ул район комитеты эргәһендәге политик мәктәпкә лә етәкселек итә. Унда занятиене ныҡлы әҙерлек менән үткәрә. Занятиеларҙа күргәҙмә материалдар — политик карта һәм ВКП(б) тарихы буйынса альбомдарҙы оҫта файҙалана. Һәр бер тыңлаусы менән айырым рәүештә беседа үткәрә. Шуның һөҙөмтәһендә был мәктәптә уҡыуҙан өлгәшмәүсе бер генә коммунист тә юҡ.

Иптәш Фәтхуллин йәш пропагандист. Ул был эштә көндәлек ярҙам һәм етәкселеккә мохтаж. Ләкин ВКП(б)-ның Ленин район комитеты эшендә пропагандисты яҡшы файҙаланыуға ҡамасаулыҡ итеүсе бик күп етешһеҙлектәр йәшәп килә. Пропагандист иптәш Фәтхуллин менән үткәрелгән беседа һөҙөмтәһендә түбәндәгеләр беленде: уға конкрет бурыстар йөкмәтелмәгән һәм шуның һөҙөмтәһендә ул үҙ эшен планлаштырыуҙа байтаҡ ҡыйынлыҡтарға осрай. Пропаганда бүлегенең эш планы даими рәүештә үҙгәреп торғанлыҡтан, пропагандистең бүлек эше планынан сығып төҙөгән эш планы ла тулыһынса тормошҡа ашырылмай.

Штаттан тыш консультанттар менән эш итеү өлкәһендә лә район комитетының серьез етешһеҙлектәре булыуын күрһәтеп үтергә кәрәк. Район комитеты консультанттарға бығаса тиклем тейешле ярҙам күрһәтмәне, бары өс тапҡыр методик семинар үткәрелде.

Пропагандистең ролен күтәреү өсөн район партия комитеты уға даими ярҙам күрһәтергә тейеш.

Б. Шнеер.

МЕХАНИЗАТОРҘАРҘЫҢ СОЦИАЛИСТИК ЯРЫШЫН КИҢ ЙӘЙЕЛДЕРӘЙЕК!

Игенселектең юғары культуралы трактор бригадаһы исемен алыу өсөн

Игенселектең юғары культуралы трактор бригадаһы исемен алыу өсөн республикабыҙҙа социалистик ярыштың башланыуы тураһында иптәш [illegible] МТС-тың партия ойошмаһы секретары иптәш Гафарова килеп, үҙебеҙҙең ярышҡа ҡушылырға теләүебеҙҙе белдерҙек.

Беҙ инде ике бригада бер нисә йыл ярышып эшләйбеҙ, МТС-та тәжрибәле бригадирҙар иҫәпләнәбеҙ. Шуға күрә был ярышты башлап ебәреүгә беҙ инициатива күрһәтергә, «игенселектең юғары культуралы бригадаһы» тигән почетлы исемгә намыҫлы эшләп [illegible] булдыҡ.

Беҙҙең бригадалар игенселектең культураһын, ерҙе эшкәртеүҙе йылдан-йыл яҡшыртып баралар. [illegible]

Игенселектең культураһын күтәреүҙең нигеҙе булған агротехника комплексын тулыһынса үтәйәсәкбеҙ. [illegible] Сәсеүҙе 12 эш көнөндә тамамларға, [illegible]

[illegible]

Ш. Хөрмәтуллин,
Н. Кашапов,
Кыйғы МТС-ының трактор бригадалары бригадирҙары.

Социалистик Хеҙмәт Геройы Тихон Алехиндең өлгөһө буйынса

БАКАЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Бакалы МТС-ының механизаторҙары Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Тихон Алехин, Федор Рябов иптәштәрҙең үрнәге башланғысын хуплап сыҡтылар.

Трактор бригадалары игенселектең юғары культуралы трактор бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярышҡа ҡушылып, 15 ат көсле һәр бер тракторға 600-әр гектар ер эшкәртергә, һәр бер басыу эштәрен колхоздар менән төҙөлгән договорҙа күрһәтелгән срокта, юғары сифатлы итеп үтәргә [illegible] һәр бер гектарынан уртаса 90-шар бот урожай үҫтереп алырға йөкләмә алдылар.

Сталин исемендәге колхозды хеҙмәтләндереүсе трактор бригадаһы бригадиры иптәш Ҡасимов быйыл 150 гектар майҙанда бойҙайҙың һәр бер гектарынан 20-шәр центнер урожай алырға һүҙ биреп, бөтә трактор бригадаларын социалистик ярышҡа саҡырҙы.

[illegible] МТС коллективы һәр гектарҙы эшкәртеү үҙенә төшөү хаҡын 15 процентҡа кәметергә, государствоға планлаған тыш [illegible] мең һумлыҡ накопление бирергә йөкләмә алды.

Р. Калимуллин.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Ярышҡа ҡушылдылар

Покро-Троицк МТС-ының механизаторҙары, игенселектең юғары культуралы трактор бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярышты йәйелдереү тураһындағы саҡырыуға ҡушылдылар. [illegible]

[illegible]

Рус фәненең триумфы

(Д. И. Менделеевтең химик элементтарҙың периодик законын асыуына 80 йыл тулыуға ҡарата).

Данлыҡлы ғалим, бөйөк рус халҡының улы Дмитрий Иванович Менделеевтең химик элементтарҙың периодик системаһы тураһында үҙенең тәүге наброскаларын ҡайһы бер күренекле химиктарға ебәргән көндән алып 80 йыл ваҡыт үтте. Д. И. Менделеевтең периодик законды асыуы тураһында 1869 йылдың мартында рус химиктары обществоһында доклад тыңлана. Күп тә үтмәҫтән яңы ғына сығарыла башлаған «Рус химиктары обществоһы журналы»нда Д. И. Менделеевтең «Үҙенсәлектәр элементтарҙың атом үлсәүҙәре менән бәйләнештәре» тигән мәҡәләһе баҫылып сыға. Был мәҡәләһендә ул периодик законларҙың төп принциптарын һөйләп бирә. Тәбиғәттең атаҡлы бөтә донъя законы — фәндә переворот яһаусы закон шулай халыҡҡа иғлан ителә.

Д. И. Менделеевтең гениаль асышы физика һәм химия үҫешендә яңы эраны билдәләне. Периодик закон нигеҙендә химик элементтарҙың һәм уларҙың берләшмәләренең үҙенсәлектәрен аңлап белеү өлкәһендә булһын, шулай уҡ атом төҙөлөшө өлкәһендә булһын бик ҙур асыштар яһалдылар. Ул саҡта асыҡ билдәле булмаған күп фактыларҙы яңы закон иҫбат итте. Ә ҡайһы бер фактылар был законға ҡапма-ҡаршы булып торалар ине. Яңы закон тәбиғәттең бөтә донъя законы булып тора, ә уға ҡапма-ҡаршы булған бөтә мәғлүмәттәр һәм фактылар ҡабаттан ҡаралырға һәм төҙәтелергә тейешле икәнлеген нигеҙләү һәм иҡлау өсөн бик ҙур батырлыҡ һәм ҡыйыу фекерле булыу кәрәк ине.

Бөйөк рус ғалиме-патриоты батыр һәм ҡыйыу фекерле булды. Ф. Энгельс әйткәнсә, Д. И. Менделеев, элементтарҙың атом үлсәүҙәренең бөтә кеше тарафынан танылған ҙурлығына байтаҡ ҡына әһәмиәтле үҙгәрештәр индереп кенә ҡалмай, бәлки асылыуы мөмкин икәнлеге хатта уйға ла кермәгән яңы элементтарҙың йәшәүен һәм уларҙың үҙенсәлектәрен алдан әйтеп «фәнни подвиг» яһаны.

Петербург университетында химия профессоры булған Дмитрий Иванович студенттар өсөн дәреслек төҙөргә тотона. Ул химия дәреслеген тәфәүсә бөтә авторҙарҙың химия тураһында һөйләгәндә курсҡа система һәм төҙәклек бирерлек үҙәк ебе булмауын күрә. Химияның был логик нигеҙен табырға теләп, Д. И. Менделеев химик элементтарҙың төп үҙенсәлектәрен сағыштырып ҡарарға һәм элементтарҙың курста тикшерелеүен уларҙың иң характерлы үҙенсәлектәре булған атом үлсәүҙәре һәм валентлеклектәре менән бәйләнештә системалаштырырға ҡарар итә.

Периодик законды урынлаштырыу менән бәйләнешле булған ҡыйынлыҡтарҙы йырып сығыу өсөн бик ҙур иждади эш алып барырға, фәндә революционерға хас булған ҡыйыу булыу кәрәк ине. Менделеев ваҡытында күп кенә элементтарҙың атом үлсәүҙәре дөрөҫ билдәләнелмәгәйне. Ул саҡта билдәле булған 60 элементтан 7-һенең атом үлсәүҙәре ысын күләменән ике хатта өс тапҡырға айырма бирә ине. Д. И. Менделеев үҙенең асышына осратырға мөмкин булған бөтә ҡаршы килеүҙәрҙе ҙур ныҡышмалылыҡ менән йырып сыға барҙы.

Д. И. Менделеев үҙенең «Химияның нигеҙҙәре» тигән хеҙмәтен баҫтырып донъяға сығарҙы, периодик закондар был хеҙмәттә беренсе һәм иң мөһим практик ҡулланыу тапты. Ләкин бынан һуң да ул периодик законды артабан камиллаштереү өҫтөндә эшләүҙе бер генә минутҡа ла туҡтатманы. Ул таблицалар тураһында уйлап, уларҙы аныҡлай. Периодик системала элементтарҙың ниндәй урында тороуҙары тураһында үҙенең алдан әйтеүҙәренең ғәҙеллеген иҫбат итеү өсөн ул күп кенә элементтарҙың атом үлсәүҙәрен билдәләү буйынса бик ентекле тикшеренеү эше алып бара. Тик шунан һуң ғына ул, периодик закондан килеп сыҡҡан, бик тәпле булған һығымталарын әйтә.

1870 йылда баҫылып сыҡҡан хеҙмәтендә Д. И. Менделеев байтаҡ ҡына атом үлсәүҙәренең әһәмиәте тураһындағы ҡарашты үҙгәртергә ҡуша һәм бер үк ваҡытта периодик системалағы байтаҡ ҡына шаҡмаҡтарҙа ҡайһы бер элементтар етешмәүенә, атап әйткәндә: бор, кремний, алюминийҙарҙың аналогтары етешмәүенә иғтибар итә. Ул әле асылмаған был элементтарҙың үҙенсәлеге ниндәй булырға мөмкин икәнлеген ентекләп тикшерә. Периодик закон был элементтарҙың тәбиғәттә барлығын иҫбатлау өсөн генә түгел, бәлки ул элементтарҙың физик һәм химик үҙенсәлектәрен билдәләү өсөн дә критерий сифатында файҙаланылды. Дмитрий Иванович был элементтарҙың үҙенсәлектәрен, атом үлсәүҙәрен, удель ауырлыҡтарын теүәл һандарҙа алдан әйтеп бирҙе.

Периодик закондың фәндә артабан үҫтереүҙәге бик ҙур әһәмиәтен ул саҡта бик аҙ ғалимдар ғенә аңлайҙар ине. Сит илдәге химиктарҙың күпселеге Россияла яһалған был яңы асышты «күрмәҫкә» тырышты. Сит ил ғалимдарының был еңдәшмәүҙәре рус кешеһенең яһаған асышын танырға теләмәүенән килә ине.

Бына шул саҡта, 1875 йылда Парижда сыға торған журналдарҙың береһендә яңы элемент асылыуы тураһында хәбәр баҫылып сыға. Ул элементте галлий тип атайҙар. Хәбәрҙең авторы яңы элементтең үҙенсәлектәрен тасуирлай, атап әйткәндә, галлийҙең удель ауырлығының 4,7 булыуы тураһында яҙа. Д. И. Менделеев галлийҙең үҙе тарафынан алдан әйтелгән элементтарҙың береһе — алюминийҙың оҡшашы (аналогы) экаалюминий икәнен шунда уҡ күреп ала. Парижҙың фәндәр академияһына яҙған хатында Менделеев үҙенең шул фекерен белдереп, һүҙ ыңғайында яңы элементтең удель ауырлығы 4,7 түгел, ә периодик законда билдәләгәнсә, 5,9—6,0 булырға тейеш ти. Рус ғалименең был белдереүе ентекләп тикшерелә һәм галлийҙең удель ауырлығы 5,96-ға тиң икәнлеге беленә. Был бөтәһен дә ғәжәпкә ҡалдыра. Периодик закон шунда уҡ бик ҙур популярлек менән файҙаланыла башлай. Менделеевтең дошмандары тынырға мәжбүр булалар.

Биш йыл үтте, периодик законға һәм уның авторына яңы тантана яһау өлөшө тейҙе. Швеция химигы Нильсон скандий исемле элементты асты, ул Менделеев тарафынан алдан әйтелгән экабор булып сыҡты. Быны күреп ғәжәпләнгән донъя, был элементтең үҙенсәлектәре тураһында Менделеевтең шул тиклем теүәл алдан әйтелеүенә тағы ла бер тапҡыр ышанды.

Өсөнсө тапҡыр — 1886 йылда германий элементы асылғанда ла шул уҡ хәл булды. Был элементтең химик үҙенсәлектәренә бирелгән дөрөҫ булмаған характеристика рус фәне корифейы тарафынан бынан 16 йыл элек иҫәпләп сығарылған һәм экасилиций элементы тип алдан әйтелгән мәғлүмәттәренә таянып, бөтә илдең ғалимдары тарафынан төҙәтелде.

Менделеевтең гениаль рәүештә алдан күреүе шулай өс тапҡыр иҫбат ителде. Периодик закон триумфаль рәүештә алға барҙы. Рус химиктары ысын байрам кисерҙеләр. Рус фәненең престижы бығаса тиклем күрелмәгән юғарылыҡҡа күтәрелде.

Шулай ҙа Европала периодик законды асыу беренселеген жуликтарса үҙләштерергә тырышыусы (капиталистик донъя уйлайҙарға бер ваҡытта ла мохтажлыҡ кисермәй) «ғалимдар» ҙа булдылар.

Д. И. Менделеев үҙенең беренселеп асыуын яҡлап, ысын патриоттарса сығыш яһаны. Нигеҙһеҙ дәғүәләшеүгә ҡаршы сығып, ул рус фәненең, рус милләтенең намыҫын һәм достоинствоһын яҡланы. Был ҙур асыштың авторы итеп тик Менделеевте генә танырға кәрәклек бөтә донъяға асыҡ күренде.

XIX быуат аҙағында затлы газдар тип йөрөтөлгән гелий, аргон, неон, криптон, ксенон газдары асылдылар. Былар элементтарҙың периодик системаһының нуль төркөмөн тулыландырҙылар. Ә бер нисә ваҡыттан һуң периодик системала урыны күрһәтелгән радиоактив элементтар асылды, ул артабан тәбиғәттә булып торған күп кенә күренештәрҙе өйрәнеү средствоһы булып әйләнде.

XX быуат башында, материалдарҙың төҙөлөш серҙәрен асырға мөмкинлек биреүсе яңы мөһим асыштар яһалды. Үткән быуатта уҡ барлыҡҡа килгән атом төҙөлөшө теорияһы периодик законы нигеҙендә иҫбат ителде һәм аңлатып бирелде. Атомды тәшкил иткән элементарь өлөштәр: протон, нейтрон, электрондар асылып өйрәнелде. Периодик системалағы урыны менән уның «рәт һаны» тип йөрөтөлгән һаны араһындағы бәйләнеше билдәләнде, «изотоптары» йәғни бер үк төрлө химик үҙенсәлекле булып, атом үлсәүе буйынса берберенән айырылған атомдар асылдылар.

Һуңғы ун йыллыҡтар эсендә, периодик закон нигеҙендә химиктарҙың күптәнге хыялдарын тормошҡа ашырырға — яһалма юл менән бер төр элементтарҙы икенсе төрлөгә әүерелдерергә мөмкинлек асылды. «Ядро реакцияһы» тип йөрөтөлгән процесс, йәғни атом ядроһының ватылыуы һәм тағы ла еңелерәк элементтар хасил булыуы процессы асылды һәм аңлатып бирелде.

Бөтә был асыштар Менделеев тарафынан билдәләнгән периодик закондың төп положениеларын ҡаҡшатмаһылар ғына түгел, бәлки уны тағы ла иҡлап раҫланылар. Периодик закон бөтә был асыштар өсөн стержень булып [illegible]ҙе — ул хәҙерге заман фәненә [illegible]лыҡ үҫеүенә шарт тыуҙырҙы.

Тәбиғәттең бөйөк законын урынлаштырған ваҡыттан беҙҙе айырыусы [illegible] йыл рус һәм совет фәне периодик законының ысын триумфы булды. [illegible] халҡының кешелек донъяһы алдындағы бөйөк хеҙмәттәрен, бигерәк тә һуңғы йылдарҙа, Совет власы йылдарында донъя фәне һәм культураһы хазинаһына беҙҙең халҡыбыҙ тарафынан индерелгән ҙур вкладты рус халҡынан [illegible] кем дә, бер ваҡытта ла тартып [illegible] алмаҫ.

Үҙенең бөйөк ватандашының [illegible] ген беҙҙең халҡыбыҙ хәтерендә [illegible] һаҡлай. Бөтә донъя ғалиме, үҙ [illegible]ының ялҡынлы патриоты Д. И. Менделеевтең тормош һәм ижады ғалимдарҙы һәм инженерҙарҙы алдынғы [illegible] фәнен һәм техникаһын асыу буйынса беренселек өсөн көрәшкә, беҙҙең [illegible]беҙ һәм культурабыҙ намыҫына [illegible]ныла ҡул һуҙырға маташыусыларға ҡаршы көрәшкә рухландыра.

Д. И. Менделеев илебеҙ ҡеүәте [illegible]ғытыу өҫтөндә ҡул ҡушырмай [illegible]гә ҡушты. Ғүмеренең һуңғы йылдарында әле ул былай тип яҙҙы: «Промышленностең сикләнгән үҫештә булыуы беҙҙең халҡыбыҙ өсөн һис ярамай. Әкренләп кенә барып, беҙ күршеләрҙе бер ваҡытта ла ҡыуып етә [illegible] маҡсатыбыҙ, ә бит ҡыуып етергә [illegible] түгел, уҙып китергә лә кәрәк».

Күренекле ватандашыбыҙ, ғалим һәм патриот Д. И. Менделеев тарафынан эшләнгән бөйөк асыштарҙың 80 йыллығын билдәләп, беҙ үҙ фәнебеҙ һәм культурабыҙ менән, араһынан ошондай гүзәл кешеләр, кешелек бәхете һәм уның яҡты киләсәге өсөн көрәшселәр сыҡҡан дә халҡыбыҙ менән ғорурланабыҙ.

Академик И. Дубинин,
Химик фәндәр докторы
Н. Фигуровский.

ХӨКҮМӘТ ОРДЕНДӘРЕ ҺӘМ МЕДАЛДӘРЕ МЕНӘН НАГРАДЛАНҒАН ӨФӨ ҠАЛАҺЫ УҠЫТЫУСЫЛАРЫ

Һүрәттә: Ленин ордене менән: М. Н. Ефремова — 13-сө мәктәп уҡытыусыһы, Л. А. Владимирова — 2-се урта мәктәп уҡытыусыһы, П. П. Мыльникова—35-се башланғыс мәктәп мөдире; Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән: А. И. Ломовцева—64-се мәктәп мөдире, С. А. Боцьковская — 13-сө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы, Т. Д. Шамаева—38-се башланғыс мәктәп уҡытыусыһы һәм мөдире, Е. Н. Нуйскова — 26-сы урта мәктәп уҡытыусыһы һәм мөдире; «Хеҙмәт отличниҡе өсөн» медале менән Г. И. Ғәлиева — 47-се мәктәп уҡытыусыһы.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Башҡорт АССР-ы Мәктәптәренең уҡытыусыларын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Совете Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 61-се, 62-се номерҙарында).

ХЕҘМӘТ ҠЫҘЫЛ БАЙРАҠ ОРДЕНЕ МЕНӘН.

153. Рагузина Евдокия Дорофеевнаны — Өфө ҡалаһы, 46-сы номерлө урта мәктәп уҡытыусыһы.

154. Ремиева Зәбайҙә Илйәт ҡыҙын — Ҡырмыҫҡалы урта мәктәп уҡытыусыһы.

155. Рәхмәтуллина Хәршидә Сиражи ҡыҙын — Мәләүез ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

156. Рәхимжулова Фатима Абдрахман ҡыҙын — Ҡырмыҫҡалы районы Алайғыр ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

157. Саматова Ғәйшә Әмин ҡыҙын— Черниковск ҡалаһы, 22-се номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

158. Сапожникова Анна Кузминичнаны — Өфө ҡалаһы, 1-се номерлө урта мәктәп уҡытыусыһы.

159. Семенова Анна Павловнаны — Мәғариф Министерстволығының мәктәптәр инспекторы.

160. Сервирог Евгения Игнатьевнаны — Өфө ҡалаһы, 6-сы номерлө башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

161. Ситникова Евгения Сергеевнаны — Туймазы 3-сө номерлө урта мәктәп уҡытыусыһы.

162. Ситникова Анна Сергеевнаны— Туймазы районы Юғары-Троицк ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

163. Сиңнғулова Мәрйәм Ғәлиәкбәр ҡыҙын — Тәтешле районы Юғары-Ҡоҙаш урта мәктәп уҡытыусыһы.

164. Смирнова Евдокия Андреевнаны — Ишембай ҡалаһы башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

165. Стороженко Ольга Ивановнаны — Нуриман районы Никольский ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

166. Солтанов Мәхмүт Мохтар улын — Дүртөйлө районы Исмаил урта мәктәбе уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре мөдире.

167. Тавишев Нурлығаян Ғәлимәтдин улын — Туймазы районы Бүткин башланғыс мәктәп уҡытыусыһы һәм мөдире.

168. Терегулова Хәнифә Исламгәрәй ҡыҙын — Саҡмағош районы Митәр-Әюп урта мәктәп уҡытыусыһы.

169. Терегулов Хәбиб Харрас улын— Стәрлетамаҡ районы Аюгей ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

170. Тимашев Әхмәт Нуриәхмәт улын — Бүздәк районы Күзәй ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы һәм директоры.

171. Тихонов Ефим Ивановичте — Бишбүләк районы Лысогор башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

172. Тихонова Анна Яковлевнаны— Бәләбәй ҡалаһы, 1-се номерлө башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

173. Тихоновский Павел Михайловичте — Стәрлетамаҡ районы Ашҡаҙар ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы һәм директоры.

174. Туҡаев Нурғәли Миңнеяр улын — Ғафури районы Ҡотлоғужа ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

175. Узинова Клавдия Александровнаны — Ғафури районы Федоровка ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

176. Фарасова Парасковья Ефимовнаны — Черниковск ҡалаһы, 1-се номерлө урта мәктәп уҡытыусыһы.

177. Фәронова Варвара Романовнаны — Благовар районы Языково урта мәктәп уҡытыусыһы.

178. Фисфилактова Таисия Петровнаны — Иглин районы Балажевка башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

179. Фролова Лидия Александровнаны — Белокатай районы Шакарлинский ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы һәм директоры.

180. Хәбибуллин Абдулла Хәбибулла — улын Стәрлетамаҡ районы Йәшерғән ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы һәм директоры.

181. Хәзипов Ғәлимьян Аҙғам улын — Илеш районы Яңы ете йыллыҡ мәктәп уҡытыу эштәре мөдире.

182. Хәйбулина Исам Ғәлим ҡыҙын— Өфө ҡалаһы, 47-се номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре мөдире.

183. Чаньышев Әдһәм Мифхәт улын— Баймаҡ районы мәғариф бүлеге мөдире.

184. Чобыкина Мария Степановнаны — Дыуан районы Ярослав 13-сө номерлө башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

185. Шаһапов Суфиян Шаһабетдин улын—Саҡмағош районы Ново-Кутовка урта мәктәп уҡытыусыһы.

186. Шабаргина Васса Карповнаны — Өфө ҡалаһы, 38-се номерлө башланғыс мәктәп уҡытыусыһы.

187. Шамаева Татьяна Дмитриевнаны—Өфө ҡалаһы, 38-се номерлө башланғыс мәктәп уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре мөдире.

188. Шәрәфетдинов Сәғит Нурмөхәмәт улын — Бушнаренко районы Әхмәт ете йыллыҡ мәктәп уҡытыу эштәре мөдире.

189. Шевкунова Мария Васильевнаны — Өфө ҡалаһы, 12-се номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

190. Шишкина Лидия Сергеевнаны — Черниковск ҡалаһы 9-сы номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

191. Щеглова Ольга Николаевнаны — Дүртөйлө 2-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы.

192. Щелокова Екатерина Сергеевнаға — Черниковск ҡалаһының урта мәктәп уҡытыусыһы.

193. Шульгин Иван Филимоновичте — Өфө ҡалаһы, Молотов район мәғариф бүлеге мәктәптәр инспекторы.

194. Йосопов Мәсғут Хафиз улын — Ауырғазы районы Марс башланғыс мәктәп мөдире.

195. Йосопова Рәбиға Әхмәт ҡыҙын — Стәрлетамаҡ ҡалаһы урта мәктәп уҡытыусыһы.

196. Якоби Вера Николаевнаны — Борай районы Казанка ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

197. Янбухтин Ибраһим Исмәғил улын — Шишмә районы Юғары-Тирмән ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы һәм директоры.

198. Янсон Елизавета Захаровнаны — Архангель урта мәктәп уҡытыусыһы.

199. Янтудина Мәрйәм Әхмәт ҡыҙын — Өфө ҡалаһы, 2-се номерлө урта мәктәп уҡытыусыһы.

«ПОЧЕТ БИЛДӘҺЕ» ОРДЕНЕ МЕНӘН

1. Абдуллин Маһинур Нурикамал улын—Саҡмағош районы Рәжәп урта мәктәбе уҡытыусыһы һәм директоры.

2. Абдратова Юлия Андреевнаны — Бөрө районы Бажан ете йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы һәм директоры.

3. Анчурин Хөсәен Ибраһим улын —Ҡырмыҫҡалы районы Сахай урта мәктәбе уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре бүлегенең мөдире.

4. Алабужева Ольга Константиновнаны—Черниковск ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы.

5. Александрова Мария Алексеевнаны—Өфө ҡалаһы 45-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

6. Александрова Феодосия Владимировнаны — Бөрө ҡалаһы 2-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы.

7. Алексеева Екатерина Алексеевнаны—Мәсетле районы Оло-Ока урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

8. Алексеев Василий Алексеевичте —Бөрө районы Акудин башланғыс мәктәбенең мөдире.

9. Александрова Антонина Гавриловнаны — Бөрө ҡалаһы 3-сө номерлө башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

10. Александрова Галина Владимировнаны—Черниковск ҡалаһы 9-сы номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

11. Аллекс Ольга Александровнаны —Өфө ҡалаһы 45-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы.

12. Әминева Кәримә Гәрәй ҡыҙын— Черниковск ҡалаһы 22-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

13. Андреева Татьяна Владимировнаны—Өфө ҡалаһы 5-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

14. Андреев Филипп Афанасьевичте —Өфө ҡалаһы 19-сы номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы.

15. Арсланов Гәрәй Сәхибгәрәй улын — Благовар районы Алексеевка ете йыллыҡ мәктәбенең директоры.

16. Афанасенко Федор Прокопьевичте—Черниковск ҡалаһы 18-се номерлө башланғыс мәктәп уҡытыусыһы һәм мөдире.

17. Афанасьева Галина Семеновнаны —Өфө ҡалаһы 12-се номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

18. Баталова Фатима Сәит ҡыҙын— Өфө ҡалаһы 25-се номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

19. Баһатова Разия Таһир ҡыҙын— Ҡандра районы Туктар ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

20. Башкирова Полина Трафимовнаны—Ишембай ҡалаһы 2-се номерлө ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусыһы.

21. Бальцер Елина Францевнаны — Черниковск ҡалаһы 7-се номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

22. Баязитов Әхнәф Баязит улын — Кушнаренко районы Илек ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

23. Белкина Мария Григорьевнаны — Черниковск ҡалаһы 12-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

24. Белоброва Зинаида Николаевнаны — Асҡын ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

25. Белов Яков Ивановичте — Йомағужа районы Подгорный ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм директоры.

26. Белова Анна Неофитовнаны — Борай районы Салҡаҡ урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

27. Березина Ольга Августовнаны— Иглин районы Балажинский башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

28. Белостоцкая Зинаида Павловнаны — Благовар районы Коб-Покровка ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

29. Бикбаева Нәжәш Фазлиәхмәт ҡыҙын — Бөзәлә районы Өршәк урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

30. Бикметова Өмсә Ғариф ҡыҙын — Борай районы Востанай башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

31. Бильдзюневич Галина Леонидовнаны — Октябрьский ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу бүлеге мөдире.

32. Боброва Мария Семеновнаны — Өфө ҡалаһы 3-сө номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

33. Богоявленская Вера Владимировнаны — Белорет ҡалаһы ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

34. Борисова Ғәлиә Мифтах ҡыҙын— Әбйәлил районы Рауил башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

35. Боровская Ольга Николаевнаны — Өфө ҡалаһы 45-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

36. Бурцева Ольга Ананьевнаны — Благовещен ҡалаһы 3-сө номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

37. Бутанова Лидия Аркадьевнаны— Өфө ҡалаһы 4-се номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

38. Бушманина Татьяна Николаевнаны — Бөрө ҡалаһы 1-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

39. Вәлитова Рәхимә Әхмәт ҡыҙын— Байҡыбаш урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

40. Вәлитова Сахибә Яҡуп ҡыҙын — Нуриман районы Һары-Күл урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

41. Вассимирская Александра Павловнаны — Бөрө ҡалаһы 3-сө номерлө башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

42. Воробьева Екатерина Исаковнаны — Красноҡама районы Касей ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

43. Войлочникова Алевтина Михайловнаны — Туймазы районы 3-сө номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

44. Вышинская Ольга Максимовнаны — Өфө ҡалаһы 11-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

45. Ғаббасова Маһира Абдулла ҡыҙын — Өфө ҡалаһы 14-се номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

46. Гаврилов Александр Наумовичте — Бишбүләк мәғариф бүлегенең мәктәптәр буйынса инспекторы.

47. Ғәлиева Таисия Николаевнаны— Бәләбәй ҡалаһы әшсе йәштәр урта мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

48. Ғәлимов Нурислам Шәйхелислам улын — Ҡырмыҫҡалы районы Ҡараҡаш ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

49. Ғәлимова Нәғимә Ибәтулла ҡыҙын — Саҡмағош районы Болғар башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

50. Гаменкова Евдокия Васильевнаны — Кушнаренко районы 3-сө номерлө башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

51. Ғәйнетдинов Низаметдин Миңһажетдин улын — Дәүләкән районы Поляковка ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

52. Ганерозова Екатерина Иосифовнаны — Өфө ҡалаһы 10-сы номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

53. Горасимова Лидия Петровнаны — Өфө районы Болғар урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

54. Горасимова Рима Андреевнаны — Бөрө районы Десяткин башланғыс мәктәбенең мөдире.

55. Ғилуанов Фазыл Ғилуан улын — Байҡыбаш районы Ҡуянсы башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

56. Ғимранов Сәлмән Хәбиб улын— Шишмә районы мәғариф бүлегенең мөдире.

57. Ғирфанов Хафиз Ситдиҡ улын— Янауыл районы Булат-Елга башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

58. Глазунова Матрена Тихоновнаны — Бәләбәй районы Знаменка урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

59. Голдобина Мария Михайловнаны — Өфө ҡалаһы 45-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

60. Горбунова Екатерина Яковлевнаны — Өфө ҡалаһы 5-се номерлө ете йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы.

61. Гордова Нина Ивановнаны—Өфө ҡалаһы 2-се номерлө башланғыс мәктәбе мөдире.

62. Гудымович Нина Константиновнаны — Учалы районы Байды ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡытыу эштәре бүлегенең мөдире.

63. Ғүмәров [illegible] Миңнеғәли улын — Әлшәй районы Идрис башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

64. Ғүмәрова Асма Шакирьян ҡыҙын — Дүртөйлө районы Миңешле ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм директоры.

65. Гусева Наталия Павловнаны — Бәләбәй ҡалаһы 3-сө номерлө ете йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы.

66. Даниленко Нина Ивановнаны — Өфө ҡалаһы 8-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы һәм директоры.

67. Данилова Прасковья Андреевнаны — Ҡырмыҫҡалы районы Сихинский ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

68. Дистанова Өнүәрә Нуретдин ҡыҙын — Матрай районы Сынташ башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

69. Долженкова Анна Ивановнаны— Черниковск ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы.

70. Думайская Маһинур Сафиулла ҡыҙын — Благовар районы педагогия кабинетенең мөдире.

71. Дунаева Александра Михайловнаны — Тәтешле районы Юғары-Ҡоҙаш урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

72. Еникова Елена Корниловнаны — Дәүләкән ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

73. Ельцов Арсений Гавриловичте— Янауыл районы Иҫке-Варяш ете йыллыҡ мәктәбенең директоры.

74. Енинеева Мәликә Әхмәт ҡыҙын — Октябрьский ҡалаһы 5-се номерлө башланғыс мәктәптең уҡытыусыһы һәм мөдире.

75. Ешунова Параскева Петровнаны — Белорет ҡалаһы 5-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы.

76. Железнов Петр Александровичте — Өфө ҡалаһы 11-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

77. Залометдинов Ихсан Залометдин улын — Салауат районы Юлай башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

78. Зәбәирова Зәйнәп Ихсан ҡыҙын — Баймаҡ районы мәғариф бүлегенең мәктәптәр буйынса инспекторы.

79. Зяблицова Домна Федоровнаны— Ауырғазы районы Трудовой башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

80. Иванова Надежда Ивановнаны— Өфө ҡалаһы 38-се номерлө башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

81. Иванова Александра Ивановнаны — Покровка районы Эмашинский ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

82. Ижотов Иван Игнатьевичте — Бәләбәй ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы һәм директоры.

83. Ильина Анна Дмитриевнаны — Бәләбәй районы Чайковский башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

84. Ибраһимова Мөкәррәмә Ризуан ҡыҙын — Миәкә районы мәғариф бүлегенең мәктәптәр буйынса инспекторы.

85. Инякина Татьяна Ивановнаны— Өфө ҡалаһы 8-се номерлө урта мәктәбе уҡытыусыһы.

86. Исәнбирдин Ғизетдин Сабит улын — Борай районы Туҡай башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

87. Исханов Ғәйнислам Нуриман улын — Стәрлетамаҡ районы Бүреҡаҙыған ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм директоры.

88. Ишаев Ғәли Миңнегәрәй улын— Әлшәй районы Әбдрәшит ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре буйынса мөдире.

89. Ишбулатова Вәлимә Мөхәмәтҡамал ҡыҙын—Кушнаренко районы Ҡалтай ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

90. Калинина Мария Семеновнаны— Стәрлетамаҡ районы Тәрәшле ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм директоры.

91. Карандаева Степанида Николаевнаны—Баҡалы районы Покровка башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

92. Кошак Степанида Павловнаны— мәғариф Министерстволығының мәктәптәр буйынса инспекторы.

93. Кирсанова Вера Михайловнаны— Өфө ҡалаһы 10-сы номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы.

94. Киселева Нина Константиновнаны — Архангель районы 95-се номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

95. Кленчина Мария Николаевнаны— Өфө ҡалаһы 44-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

96. Кленчина Елена Дмитриевнаны— Өфө ҡалаһы 28-се номерлө башланғыс мәктәптең уҡытыусыһы.

97. Климанова Агриппина Петровнаны — Черниковск ҡалаһы 14-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы һәм директоры.

98. Кляшева Анна Яковлевнаны — Черниковск ҡалаһы 47-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыу эштәре бүлегенең мөдире.

99. Князев Павел Федоровичте — Оло-Тиләк мәғариф бүлегенең мөдире.

100. Князева Серафима Степановнаны — Өфө ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы.

101. Кобелева Лидия Георгиевнаны— Бөрө районы Кусеи урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

102. Колчин Иван Павловичте — Белорет ҡалаһы 1-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы.

103. Котельникова Зоя Кузьминичнаны — Черниковск ҡалаһы 15-се номерлө урта мәктәптең уҡытыусыһы.

104. Кочнова Елена Васильевнаны— Ишембай ҡалаһы 17-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

105. Краснова Мария Федоровнаны— Бөрө ҡалаһы 3-сө номерлө башланғыс мәктәптең уҡытыусыһы.

106. Красноперов Федор Петровичте — Ғафури районы Ҡарағай ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

107. Крехова Александра Андреевнаны — Воскресен районы урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

108. Ксенофонтова Мария Петровнаны — Дүртөйлө районы Әнгәсәк ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

109. Ксенофонтов Николай Сергеевичте — Дүртөйлө районы Әнгәсәк ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм директоры.

110. Кузнецова Мария Андреевнаны — Благовещен ҡалаһы 3-сө номерлө ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

111. Куликова Александра Павловнаны — Өфө ҡалаһы 44-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

112. Куликова Татьяна Терентьевнаны — Черниковск ҡалаһы 14-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

113. Кутеминская Ираида Михайловнаны — Өфө ҡалаһы 8-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

114. Кучерова Мария Андреевнаны— Туймазы районы Түбән-Троицк урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

115. Лаврентьев Афанасий Лаврентьевичте — Стәрлетамаҡ ҡалаһы 2-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

116. Латыпов Кәрәм Ғәли улын — Ҡандра районы Балтай урта мәктәбенең уҡытыусыһы һәм директоры.

117. Латыпова Зәбәйҙә Кәрим ҡыҙын — Байҡыбаш районы Мрәсем ете йыллыҡ мәктәбе директоры.

118. Латыпова Сара Ибраһим ҡыҙын — Благовар районы Ҡарғалы урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

119. Лебедев Василий Александровичте — Иглин районы Бабенка башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

120. Леонова Алевтина Аристарховнаны — Байҡыбаш районы Артаҡул ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

121. Листова Софья Григорьевнаны — Черниковск ҡалаһы, 8-се номерлө башланғыс мәктәптең уҡытыусыһы.

122. Локотнова Анна Михайловнаны — Туймазы районы Первомайский башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы һәм мөдире.

123. Лохова Клавдия Михайловнаны — Бәләбәй ҡалаһы 1-се номерлө ете йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы.

124. Лунина Ксения Васильевнаны— Хәйбулла районы Подольский ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

125. Мәүлютов Солтан Ҡазыхан улын — Шишмә районы ете йыллыҡ мәктәбе директоры.

126. Мәҡсүтова Рабиға Хан ҡыҙын — Ауырғазы районы Тәлбазы урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

127. Малахова Алевтина Петровнаны — Өфө районы Шакша урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

128. Малинкин Сергей Федоровичте — Баймаҡ районы Түбә урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

129. Малышева Евдокия Карповнаны — Благовещен ҡалаһы 1-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

130. Махлянов Ғәли Ҡорбанғәли улын — Ҡандра районы Үрмәкәй башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

131. Медведева Валентина Федоровнаны — Федоровка районы Ивановка башланғыс мәктәбенең мөдире.

132. Мазина Анастасия Константиновнаны — Черниковск ҡалаһы 13-сө номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы һәм директоры.

133. Меркурьева Пелагея Петровнаны — Благовещен ҡалаһы 1-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

134. Мидько Вера Мефодиевнаны — Благовар районы Троицк ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

135. Михайлова Анна Петровнаны— Белорет ҡалаһы — 11-се номерлө башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

136. Михеев Дмитрий Алексеевичте — Черниковск ҡалаһы 2-се номерлө урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

137. Мишулина Людмила Васильевнаны — Өфө ҡалаһы 36-сы номерлө башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

138. Макшанцев Павел Романовичте — Ҡырмыҫҡалы районы Яңы Ҡуранаҡ ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

139. Малеева Зоя Васильевнаны — Өфө ҡалаһы 24-се номерлө ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

140. Мөсәтов Нәжмелислам Мостафа улын — Илеш районы Таш шишмә башланғыс мәктәбенең мөдире.

(Дауамы бар).

АКШ-тағы фән һәм культура деятелдәренең тыныслыкты яклауға арналған конгресе ябылыу айканлы Мэдисон сквер гардендә митинг

НЬЮ-ЙОРК, 28 март. (ТАСС). АКШ-тағы фән һәм культура деятелдәренең тыныслыкты яклауға арналған конгресе 27 мартта кис Мэдисон сквер гардендә бик ҙур митинг менән тамамланды. Митингыла 20 мең кеше ҡатнашты.

Митингыла ҡатнашыусылар Советтәр Союзынан һәм халыҡ демократияһы илдәренән килгән делегаттарҙы ысын күңелдән шатланып ҡаршылауҙары менән, шулай уҡ Көнбайыш Европанан һәм Латин Америкаһынан конгреска килгән һәм килмәй ҡалған делегаттарҙы ҡотлауҙары менән үҙҙәренең бөтә ер шарындағы тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтарға солидар булыуҙарының иң ҡайнар тойғоларын күрһәттеләр.

Митинг епископ Моултон тарафынан тыныслыҡ теләп доға уҡыу менән асылды. Шунан ары трибунаға атаҡлы тарихсе негр Дюбуа күтәрелде. Ул митингыға йыйналған кешеләргә, тыныслыкты яклауға арналып, иң төрлө политик йүнәлештәрҙән вәкил булған делегаттарҙың ҡатнашлығы менән үткәрелгән конгресс, «бынан ары һуғыш булмаҫҡа тейеш», тигән берҙәм фекергә килде, тип белдерҙе.

Колониаль һәм ярым колониаль халыҡтарҙың хәле тураһында һөйләп, Дюбуа Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы тарафынан тәҡдим ителгән опека программаһын ғәйепләне, сөнки ул Англия менән Американың колониаль халыҡтарҙың азатлыҡтарын һәм хоҡуҡтарын ҡырҡа рәүештә юҡ итеүгә йүнәлтелгән политикаһын сағылдыра.

Был политикаға, тине ул, тик бер Советтәр Союзы ғына ҡаршы булып тора.

Һүҙенең аҙағында Дюбуа, бөтә донъяның төҫлө тәнле халыҡтары бынан ары эксплоатацияға түҙеп тора алмаҫтар, тине һәм, тик тыныслыҡ ҡына бөтә халыҡтарға ысын цивилизацияға табан юл аса, тип өҫтәне.

Бынан ары Дюбуа, митинг председателе сифатында, билдәле астроном һәм прогрессив общественный деятель Шеплиҙе тәҡдим итте. Шепли, үҙ нәүбәтендә, конгресс эшендә ҡатнашҡан сит ил делегаттары менән митингыла ҡатнашыусыларҙы таныштырҙы. Митингыла ҡатнашыусылар трибунаға күтәрелеүсе делегаттарҙы ҡотлау тауыштары менән һәм овацияға күскән алҡыштар менән ҡаршы алдылар. Трибунала совет делегаттарының күренеүе оҙаҡ дауам иткән, шаулы овация тыуҙырҙы.

Митингыла ҡатнашыусыларҙы Төньяҡ Ирландияла антропология ғилми-тикшеренеү үҙәге деятеле доктор Арматтоу һәм поляк яҙыусыһы Бручковскийҙар ҡотланылар.

Куба делегаты общественный деятель һәм ғалим Вильямилаң Куба делегацияһы исеменән, «ғәҙел булмаған һуғышта ҡатнашыу — енәйәт булғанлыҡтан, ябай халыҡты һуғышыуҙан баш тартырға» саҡырыуы хуплау тауыштары менән ҡаршыланды. Үҙенең католик булғанлығын һәм коммунист түгеллеген аңлатып биргәндән һуң, Вильямиль, «Куба делегацияһы Советтәр Союзын ҡамарға һәм есенсе бөтә донъя һуғышын әҙерләргә ынтылыусыларҙың бөтәһен дә, енәйәтселәр, күктең һәм кешелек донъяһының дошмандары, тип бөтә донъя алдында ғәйепләй. Был кешеләр нисәмә генә ҙур государство һәм сиркәү вазифалары үтәһәләр ҙә, беҙ уларҙы ғәйепләйбеҙ», тип белдерҙе.

Америкаға ҡаршы эшмәкәрлекте тикшереү комиссияһында кино промышленносында коммунистик эшмәкәрлек тип аталған мәсьәлә буйынса күрһәтеүҙәр биреүҙән баш тартҡандары өсөн төрмәгә ябылыу ҡурҡынысы алдында торған кешеләр — Голливудтың 10 прогрессив сценарисенән һәм режиссерҙарынан береһе, — сценарист Говард Лоусон митингыла Американан төп оратор булды. Лоусон Америка халҡын, хәҙерге моменттең уның тарихында боролош пункты булып торғанлығын аңларға саҡырҙы. Лоусон, был конгресс һәм митинг тарихҡа инеп ҡалырҙар, сөнки улар «асыҡ күңелдәр менән һуғыш ҡараңғылығынан тыныслыҡ яҡтылығына сығырға» ҡыйыу теләкте ҡауҙәләндерәләр, тине. Ҡушма Штаттарҙың тышҡы политикаһын (уның нигеҙенә хәҙерге ваҡытта Советтәр Союзын изоляциялау һәм ҡамау буйынса зарарлы политика һалынған) ғәйепләп, Лоусон Ҡушма Штаттар хөкүмәте Америка халҡын, «уның демократияһын бөтә донъялағы демократияны юҡ итеү юлы менән һаҡларға кәрәк», тип ышандырырға тырышып, фантастик пропаганда йөйөлдәрә, тип күрһәтте. «Беҙ бына Ҡытайҙа һынап ҡараныҡ инде һәм уңышһыҙлыҡҡа осраныҡ. Беҙ бына Грецияла һынап ҡарайбыҙ һәм уңышһыҙлыҡҡа осраясаҡбыҙ. Беҙ һаман да әле герман һәм япон фашистәренә һәм иң бейек «демократ» Франсиско Франкоға өмөт менән ҡарайбыҙ».

Лоусон, Ҡушма Штаттар политикаһының агрессив маҡсаттары ап-асыҡ күренеп торалар һәм уларҙы государство департаменте тарафынан иғлан ителә торған документтәрҙә күрергә мөмкин, тине.

Лоусон сит илдәрҙән килгән ҡунаҡтарҙы, Америка матбуғатының ысын Американы һәм Америка демократияһының иң яҡшы традицияларынан вәкил булып тормағанлығын хәтерҙә тоторға саҡырҙы. Унан ары ул совет искусство мастерҙәренең Америка мастерҙәренә йоғонтоһо тураһында һөйләне.

Митингыла шулай уҡ Чехословакия делегаты Гронек, Америка журналисе Лаутербах һәм Англия делегаты философ Стапилдон сығыш яһанылар.

Шеплиҙең совет делегацияһы етәксеһе Фадеевты тәҡдим итеүе митингының иң тантаналы моменты булды. Митингыла ҡатнашыусылар Фадеев хөрмәтенә оҙаҡ дауам иткән овация яһанылар һәм совет халҡының тыныслыҡ эшенә һәм халыҡтар араһында аңлашыу урынлаштырылыуына тоғролоғо тураһында Фадеевтең белдереүен хуплап, уның телмәре барышында күп тапҡырҙар алҡышланылар.

Фадеев былай тине:

Мин Советтәр Союзының культура деятелдәре исеменән Американың прогрессив интеллигенцияһына — тыныслыҡ эшен яҡлаусы яҙыусыларға һәм ғалимдарға, искусство деятелдәренә һәм инженерҙарға, врачтарға һәм уҡытыусыларға ысын күңелдән сәләм тапшырыуға һәм уларға ҡунаҡсыллыҡтары өсөн рәхмәт әйтеүгә уңайлы мөмкинлек өсөн шатмын. Улар йөҙөндә мин Американың миллиондарса ябай кешеләренә лә сәләм тапшырырға теләр инем, сөнки ябай кешеләр үҙҙәренең ҡулдары менән культураның бөтә нигеҙен тыуҙыралар, сөнки беҙ үҙебеҙ ябай кешеләр араһынан сыҡҡанбыҙ. Тап бына улар ысынында милләттең иң яҡшы сифаттарына эйә булып торалар. Тап бына улар ысын гуманизмдең ни икәнен беләләр, сөнки улар хеҙмәттең ни икәнлеген барынан элек беләләр. Һәм шуға күрә мин, ябай кешеләр — улар йөрәктәре менән бейек кешеләр, тип әйтергә батырсылыҡ итәм. Улар — һуғыштарҙа үҙҙәренең улдарын һәм ирҙәрен юғалтыусы әсәләр һәм ҡатындар, һәм улар һуғыштың ни нәмә икәнлеген, күп һүҙле юристәргә һәм һаҡын статистиктәргә ҡарағанда яҡшыраҡ беләләр, шуға күрә халыҡтар араһында дуҫлыҡҡа һәм тыныслыҡҡа береү ҙә ябай кешеләр ынтылған саҡлы ынтылмай.

Беҙҙең илебеҙ — Советтәр Союзы — халыҡтар араһында тыныслыҡ һәм дуҫлыҡ яғында тора, сөнки беҙ барынан элек ябай кешеләр государствоһы. Беҙ тыныслыҡ эшен көсһөҙ булғаныбыҙ өсөн түгел, ә беҙҙең кешеләребеҙҙең бәхетле йәшәүҙенә ынтылғаныбыҙ өсөн һәм бөтә донъя халыҡтарына ла шуны теләгәнебеҙ өсөн яҡлайбыҙ.

Беҙҙең илгә тарихта «уңай тура килде». Һигеҙ быуат буйына уға ғәҙәттәгесә булмаған ныҡышмалыҡ менән башта монголдар, унан немецтәр, шунан һуң шведтәр, шунан һуң француздар, унан тағы һәм тағы немецтәр баҫып инделәр. Улар бөтәһе лә, билдәле булғанса, беҙҙән бик ныҡ туҡмалып һәм йыртыҡ мундирҙар менән кире киттеләр. Ләкин һәр бер тапҡырҙа ла уларҙың һәр береһе ни тиклем булдыра алһа, шул тиклем емерҙе, һәм беҙ, рус кешеләре, тиңдәшһеҙ хеҙмәт һөйөүсәнлек һәм түҙемлек менән бөтәһен яңынан аяҡҡа баҫтырҙыҡ.

Аҙаҡ килеп бының беҙҙе ялҡытҡанын Америка халҡы аңлай, булһа кәрәк.

Хәҙер беҙҙең илебеҙ ҙур һәм алға барыусы социалистик ил, ул эшһеҙлектең һәм хәйерселектең ни икәнен күптән үк онотто. Беҙ әле һуғышта емерелгән ҡалаларҙы тулыһынса аяҡҡа баҫтырып өлгөртмәгәнбеҙ. Ләкин беҙҙең промышленносебеҙ һәм ауыл хужалығыбыҙ һуғыштан элекке кимәлдән уҙып китте инде. Беҙ яҡшы йәшәйбеҙ һәм тағы ла яҡшыраҡ йәшәрбеҙ, тип өмөт итәбеҙ. Беҙ заводтар һәм торлаҡ йорттары, клубтар һәм университеттәр төҙөйбеҙ, Советтәр Союзында берләшкән 60 милләт эшселәре һәм крәҫтиәндәренең миллиондарса балаларын урта һәм юғары уҡыу йорттарында уҡытабыҙ. Һәм намыҫлы булған һәр бер объектив ҡараусы кеше, һуғышыуҙың беҙҙең өсөн һис тә мәғәнәһе булмағанлығын аңламай булдыра алмай.

Америка халҡы өсөн дә һуғышыуҙың шуның өсөн генә булһа ла һис бер төрлө мәғәнәһе юҡ; сөнки уға һис кенә береү ҙә ҡурҡыныс тыуҙырмай. Шуға күрә беҙ — тыныс йәшәүсе ике ҙур халыҡ — һуғышта байыҡыусы әскәрле кешеләргә һәм уларҙың һуғышты тоҡандырып ебәрергә маташыусы газеталарына былай тип әйтә алабыҙ:

«Һеҙ, әфәнделәр, нисек кенә тырышмағыҙ, ә беҙ һуғышмаясаҡбыҙ».

Ҡайһы бер сит ил газеталарының, имеш совет кешеләре үҙҙәренең фекерҙәрен белдереүҙә «иркле түгелдәр», тип яҙыуҙарын уҡыу беҙгә, совет кешеләренә бик көлкө булып тойола. Ошоноң һымаҡ газеталар, һеҙҙең фекерегеҙҙе тыңлап бөтөрергә лә өлгөрмәҫ борон, — мин «һеҙҙең фекерегеҙҙе баҫып сығармаҫтан борон», тип әйтмәйем инде, сөнки бының өмөт ителерлек түгел икәнен беләм, — йөҙҙәрен сытып, һеҙҙе ҡулдары менән этәрергә һәм һөрән һалырға тотоналар:

«Беләбеҙ, беләбеҙ — һеҙ хәҙер Атлантик пактты һүгергә тотонасаҡһығыҙ».

Шуны аңларға ваҡыт инде: совет кешеһе алдында азатлыҡ йәки азат түгеллек тураһында мәсьәлә ҡуйыу, бойондороҡһоҙлоҡ өсөн алып барылған һуғыштан һуң американы алдына шундай мәсьәлә ҡуйыуға ҡарағанда ла килбәтһеҙерәк, булып тора. «Был минең илем, мин уны азат тормош өсөн яулап алдым, шайтан алһын үҙегеҙҙе», — тип әйтер ине ул замандағы американы. Советтәр Союзын беҙ, совет кешеләре, үҙ ҡулдарыбыҙ менән төҙөнек, уның иландары бойондороҡһоҙлоҡ өсөн көрәштә беҙҙең ҡаныбыҙ менән мул һуғарылған, төҙөлештәрҙең һәр бер ташына беҙҙең хеҙмәт тиребеҙҙең тамсыһы тамған, һәр бер китапта — беҙҙең генийбеҙҙең бөйөк күтәрелеше. Беҙ үҙ ватаныбыҙҙы яратабыҙ, был, беҙ һулыш ала торған һауа, — һеҙ беҙҙән ни нәмә теләйһегеҙ — бына шулай тип яуап бирә алабыҙ беҙ, совет кешеләре уның көсөк һорауҙарға. Әгәр ҙә инде Америкала йәки Көнбайыш Европала кемгә лә булһа беҙҙең социализм иле оҡшамай икән, мин, 1776 йыл декларацияһынан һуң Америка демократияһы ла күптәргә оҡшамай ине, тип хәтергә төшерә алам.

Әгәр ҙә милли суверенитетка һәм милли культураға хөрмәт менән ҡарауға нигеҙләнеп эш иткәндә һәм халыҡтарҙың дуҫлыҡта йәшәүенә өлгәшергә тырышҡанда, ҡайһы бер нәмә күңелгә оҡшамаған ваҡиғаларҙа ла һөйләшеп килешергә мөмкин. Боронғо батша Россияһы менән Америка демократияһы йөҙ йылдан артыҡ ваҡыт эсендә һөйләшеп килешә һәм татыулыҡта йәшәй алғандар бит. Бөгөнгө Америка ла яңы социалистик Россия менән шулай уҡ һөйләшеп килешә алыр ине.

Атлантик пактҡа килгәндә инде, мин уны һүгеүгә тиклем түбәнһенмәм, ә китабы донъялағы күпселек телдәргә тәржемә ителгән яҙыусының ауыҙында тәбиғи булған тик бер генә һорау бирәм. Әгәр ҙә был пакт халыҡтарҙы берләштереү өсөн төҙөлгән икән, улай булғас ни өсөн һуң уңла ҡатнашыуға минең илем ҙә йәлеп ителмәгән. Әллә Балтик диңгеҙе Атлантик океандан Адриатик диңгеҙгә ҡарағанда алыҫыраҡ урынлашҡанмы? Пактҡа, мәҫәлән, Италияның йәлеп ителеүен һәм уға, мәҫәлән, Советтәр Союзы көсөк илмән йәлеп ителмәүен уларҙың Ҡыҫала тропигенә ҡарата алып торған урындары менән аңлатыу мөмкин булырмы икән?

Ғөмүмән Ҡыҫала кешеләрҙең иминлеген һәм халыҡтар араһында үҙ-ара аңлашыуҙы уға нигеҙләп ҡорорға яраҡлы зат түгел. Символ рәүешендә алынған был Ҡыҫала үҙенең ҡыҫҡыстары менән донъяны өлөштәргә бүлгеләмәһә ярар ине.

Ер йөҙөндә иң һоҡланғыс зат — кеше бар. Бөтә халыҡтар араһында дуҫлыҡҡа ярҙам итәсәк ошондай берләшмәләрҙе кеше хаҡына ойоштороу яҡшыраҡ булмаҫмы икән.

Минеңсә, Америка халҡы бойондороҡһоҙлоҡ тураһында донъяла беренсе декларацияны 160 йылдан һуң раса теорияһы һәм һуғышҡа өндәүе менән Черчиллде үҙенә остаз итеп алыу өсөн сығармағандыр.

Үҙ тарафымдан һеҙҙе, совет халҡы Америка халҡына симпатия менән ҡарай, беҙ үҙебеҙгә яҡын биттәре булған һеҙҙең тарихығыҙҙы ҡыҙыҡһынып өйрәнәбеҙ, тип ышандыра алам. Беҙ Американың күп яҙыусыларының әҫәрҙәрен рус теленә һәм башҡа телдәргә тәржемә итеп, уларҙың китаптарын 40 миллион даналыҡ дөйөм тираж менән баҫып сығарҙыҡ. Матбуғатта, имеш беҙҙең Ҡушма Штаттар менән культура бәйләнештәре ҡуйырға теләмәүебеҙ тураһында ҡайһы бер белдереүҙәр күренеүен тик һуң сиктә объектив булмаған ҡараш менән генә аңлатырға мөмкин. Ләкин беҙ тап бәйләнеш ҡуйыуҙы, йәғни милләттәрҙең хеҙмәттәшлек эшенә һәм милләттәр араһында тыныслыҡҡа хеҙмәт итәсәк нәмәне теләйбеҙ. Тыныслыҡ хаҡына, уның дошмандарына ҡарамаҫтан, алға барайыҡ! Халыҡтар араһында дуҫлыҡ өсөн! Бөтә донъяла тыныслыҡ өсөн!

Йомағужа районында

Мамыҡлы кәзәләр фермаһы

«Яуыш» колхозында бынан бер нисә йыл элек мамыҡлы кәзәләр фермаһы төҙөлгәйне. Хәҙер унда 26 баш мамыҡлы кәзә бар. Уларҙың һәр береһе сезонға дүртәр йөҙ грамм мамыҡ бирә.

Хәҙер фермалағы кәзәләрҙең бер нисәһе бәрәсләне. Һәр бер бәрәстән өсәр йөҙ грамм мамыҡ ҡырҡып алына. Был ферма колхозға йыл һайын 7—8 мең һумдан артыҡ доход биреп килә.

Культура тауарҙарына талаптар арта

Район хеҙмәтсәндәренең культура һәм хужалыҡ тауарҙарына булған талаптары үҫкәндән үҫә бара. Мәҫәлән, үткән йыл бындағы сауҙа ойошмалары 20 велосипед, 5 радиоприемник, 4 тегеү машинаһы, 50 сепаратор һәм күп кенә башҡа төр культура тауарҙары һаттылар. М. Горький исемендәге ауыл хужалығы артеленең члены Василий Дятлов, райпотребсоюз эшсеһе Владимир Шелешев һәм башҡалар велосипед, Свердлов исемендәге колхоз члены Тетюшкин, хеҙмәткәр Лавров һәм башҡалар радиоприемник, район финанс бүлеге хеҙмәткәре Ғәлиева һәм башҡа күп кенә граждандар тегеү машиналары һатып алдылар.

Телефонлаштырыу һәм радиолаштырыу көсәйтелә

Районың 16 ауыл Советы, 13 колхозы, 2 МТС-ы һәм күп кенә учреждениеләре телефонлаштырылды. Район үҙәгендә 100 номерле һәм 3 урында 60-ар номерле коммутаторҙарҙан торған телефон станциялары эшләй. Шулай уҡ районың 460 точкаһы хеҙмәтләндереүсе радиоузелы бар.

Умартасылыҡ эше киңәйтелә

«Урал» колхозының умартасылыҡ фермаһы Ағиҙел йылғаһы буйында үҫкән юкә ағастары араһына урынлаштырылған. Колхозсылар был урынды «бал шишмәһе» тип йөрөтәләр. Бындағы умарталыҡтарҙа 164 баш бал ҡорто бар. Быйыл уларҙың һаны 190-ға еткереләсәк. Үткән йыл колхоз 26 мең һумлыҡ бал һатты.

Хәҙерге ваҡытта районың 42 колхозында умартасылыҡ фермалары эшләй. 1949 йылда инде ул бөтә колхоздарҙа ла булдырыласаҡ.

Быйыл һәр бер умартанан 32 килограмм бал алыу планлаштырыла. Ошолай итеп, район буйынса бөтәһе 3 мең ботҡа яҡын бал йыйнау күҙҙә тотола.

Һәр бер колхозда ашлыҡ киптергес булдырыласаҡ

Районың 16 ауыл хужалығы артелендә инженер Гоголев проекты буйынса төҙөлгән ашлыҡ киптергес бар. Хәҙерге көндә тағы өс колхозда ошондай киптергес төҙөлә. Ағымдағы йылдың аҙарына 42 колхозда ашлыҡ киптергес булдырыласаҡ.

Орлоҡ фондын тулыландыралар

Ҡандра районында 22 колхоз сәсеүгә әҙерлекте тамамланы. «Яңы тормош» колхозы членары бөтә сәсеү майҙанына етерлек яҡшы сифатлы орлоҡ әҙерләнеләр. Ауыл хужалығы инвентарҙарына ремонтты тамамланылар.

Ошо көндәрҙә колхозсылар үҙҙәренең дөйөм йыйылыштарында яҙғы сәсеүҙе үткәреү планын тикшерҙеләр. Был йыйылышта иптәш Ҡолоева етәкселек иткән звено членары 20 гектар майҙанда арыштың һәр бер гектарынан 30-ар центнер урожай алырға һүҙ биреп, бөтә звеноларҙы социалистик ярышҡа саҡырҙылар. «Үрнәк», «Өс ҡайын», «Трактор», «Безбожник» колхоздары ла орлоҡ туплау планын арттырып үтәнеләр.

Сәсеү орлоҡтары етешмәгән колхоздарҙа орлоҡ фондын тулыландырыу өсөн бөтә саралар күрелә. Һуңғы бер нисә көн эсендә генә 400 центнерҙан артыҡ бөртөклө ашлыҡ культуралары орлоғо тупланды.

К. Рахман.

ХРОНИКА

СССР Министрҙар Советы Советтәр Союзы маршалы иптәш В. Д. Соколовскийҙе Советтәр Союзының Германиялағы оккупацион ғәскәрҙәре Группаһының Главнокомандующие һәм Советтәр Союзының Германиялағы хәрби администрацияһының Главноначальствующие вазифаларынан бушатып, СССР Ҡоралды Көстәре Министрының беренсе урынбаҫары итеп билдәләне.

СССР Министрҙар Советы армия генералы иптәш В. И. Чуйковты Советтәр Союзының Германиялағы оккупацион ғәскәрҙәре Группаһының Главнокомандующие һәм Советтәр Союзының Германиялағы хәрби администрацияһының Главноначальствующие итеп билдәләне.

Яуаплы редактор урынбаҫары З. Ю. ВАХИТОВ.

Белешмә таблица

Отоштоң есенсе тиражы. Тираж 1949 йылдың 20 мартында Таллин ҡалаһында үткәрелде.

Отоштар заемдың бөтә 228 разрядында ла түбәндәге серия номерҙәренә сыҡты:

Серия номерҙәре	Серия номерҙәре	Серия номерҙәре	Серия номерҙәре
020004	024708	030504	035574
020027	024804	030579	035687
020072	024982	030936	035734
020246	025070	030958	035942
020265	025681	031071	035980
020386	025974	031133	036050
020416	026249	031296	036231
020453	026625	031408	036240
020516	026868	031498	036438
020517	026937	031505	036447
020545	027336	031678	036728
020685	027509	031763	037002
020976	027627	031937	037003
020989	027689	032243	037012
021226	027706	032485	037032
021317	027745	032644	037268
021338	027923	032742	037314
021576	027983	032750	037395
021776	028129	032771	037515
022169	028320	032982	037865
022288	028399	032995	037885
022601	028453	033049	037901
022605	028483	033211	037969
022615	028605	033232	038060
022706	028869	033598	038148
022760	028993	033602	038220
022763	029028	033926	038429
022798	029311	034100	038433
022826	029326	034230	038588
022899	029338	034357	038620
022907	029419	034370	038698
023009	029515	034384	039068
023453	029623	034512	039134
023599	029659	034610	039169
023807	029681	034699	039213
023920	029691	034704	039278
024063	029802	034856	039295
024304	029915	034922	039301
024311	030070	035194	039303
024385	030248	035224	039416
024410	030304	035280	039457
024423	030380	035299	039710
024517	030483	035489	039758
			039838

Отош суммаларын билдәләү һәм уны алыу өсөн яҡындағы һаҡлыҡ кассаларына мөрәжәғәт итергә кәрәк.

Башҡорт АССР-ының Государство хеҙмәт һаҡлыҡ кассалары һәм Госкредит управлениеһе.

ПОДПИСКА ДАУАМ ИТӘ

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына яҙылығыҙ!

Подписка республикабыҙҙың бөтә почта бүлектәрендә һәм Союзпечаттең вәкилдәре тарафынан ҡабул ителә.

БАШ БУХГАЛТЕР КӘРӘК

◆ Башлесосплав тресының Ҡараҙел районы Тавальян посёлкаһындағы һал ағыҙыу конторағында эшләү өсөн баш бухгалтер кәрәк.

Өфөләге 16-сы номерле йорттоң Башлесосплав тресына йәки һал ағыҙыу конторағына мөрәжәғәт итергә мөмкин.

ҒАРИЗАЛАР ҠАБУЛ ИТЕЛӘ

◆ 1949 йылдың 1 апреленән 20 июнгә тиклем Бәрәлегә государство уҡытыусылар институтының ситтән тороп уҡыусылар бүлегенә студенттар ҡабул ителә.

Институтҡа урта белеме булған ирҙәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар ҡабул ителәләр.

Институтҡа уҡырға инеү өсөн ғариза менән берлектә урта мәктәпте тамамлау тураһында аттестат (подлинниге), автобиография, 3 фото (паспорт өсөн эшләнгән формала), эшләгән урынынан справка Бәрә ҡалаһының уҡытыусылар институты адресына ебәрергә.

◆ Өфө ҡалаһы, Кооперативная поляна, Дим урамы, өсөнсө номерле йортта тороусы Федор Исаевич Мякишев, Өфө ҡалаһы Достоевский урамында 54-се номерле йорт, 15-се номерле квартирала тороусы Антонина Сергеевна Мякишева менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата. Эш Өфө ҡалаһы, Ленин районының 1-се участка халыҡ судында ҡараласаҡ.

Беҙҙең республикала

Кандрала яңы МТС

Быйыл Ҡандра районында икенсе яңы МТС — Ҡарамалы-Ғобәй МТС-ы ойоштоиолдо.

МТС 18 «НАТИ» тракторы, 20 сәскес машинаһы, 20 культиватор һәм башҡа тағылма инвентарҙар менән ҡоралландырылды. Ошо көндәрҙә МТС-ҡа тағы ла 12 комбайн, 2 автомашина һәм башҡа ауыл хужалығы машиналары ҡайтасаҡ.

МТС-та өтә трактор бригадаһы ойоштоиолдо. Хәҙер был бригадаларҙың бөтәһе лә тулы әҙерлек менән колхоздарға сығып киттеләр.

С. Зайруллин.

Кинопрокат бүлексәһе эшләй башланы

Главкинопрокаттың Башҡортостан конторағы Ҡыйғы районында үҙенең бүлексәһен асты. Ул Салауат, Белоҡатай, Мәсетле, Дыуан һәм Ҡыйғы райондарының 18 киноустановкаһын хеҙмәтләндерә. Кинопрокат бүлексәһе һәр ай һайын 6—7 кинофильм алып, үҙе хеҙмәтләндергән райондарға ебәреп тора.

Бүлексә эшләй башлаған осорҙан алып бөтәһе 78 яңы кинофильм ебәрелде.

Н. Ғәлимов.

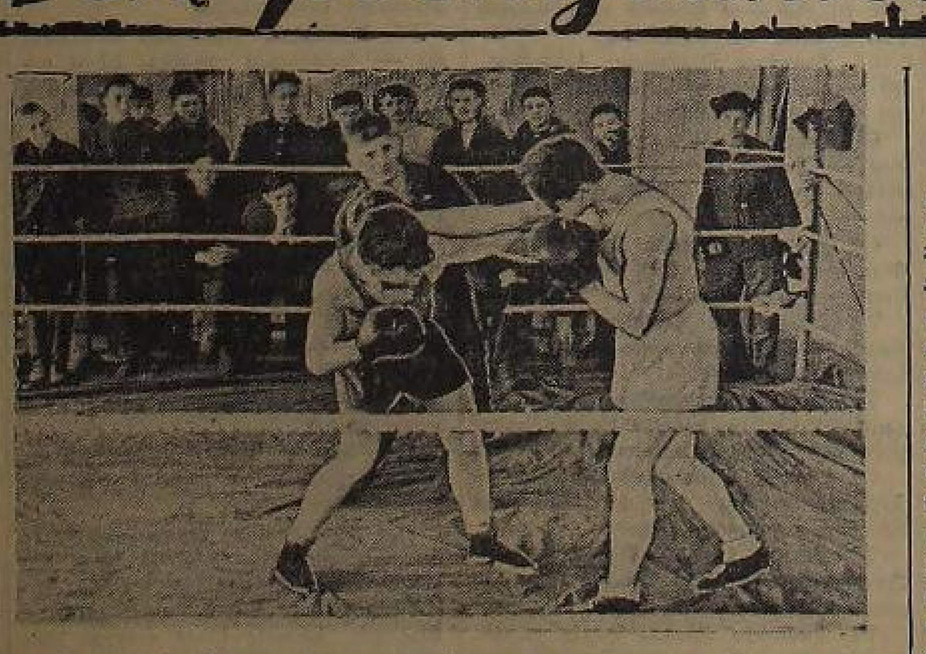

Йәштәрҙең спорт мәктәбенең бокс бүлегендәге занятиеләр. (Өфө ҡалаһы).
ҺҮРӘТТӘ: рингтә—Волга буйы зонаһының чемпионы Ғаим Ғәбдрәкипов һәм Корякин. Рефери—Волга буйы зонаһының чемпионы Лободин.
Макаров фотоһы.

КОГИЗ БҮЛЕКСӘҺЕ АСЫЛДЫ

Ҡандра район үҙәгендә КОГИЗ бүлексәһе асылды. Был яңы магазинда марксизм-ленинизм классиктәренең әҫәрҙәре, политик һәм художестволы әҙәбиәт, рус, башҡорт, татар совет яҙыусыларының әҫәрҙәре һатыла.

Короложҡа ҡаршы көрәш юлында

Быйыл Әбйәлил районы колхоздары бөртөклө ашлыҡ культураларының гектарынан уртаса 12-шәр центнер урожай үҫтереүҙе йөкләмә итеп алдылар. Был йөкләмәне тормошҡа ашырыу маҡсатында 12 урында ҙур һыу ятҡылығы төҙөү, сәсеү әйләнешо индерелгән баҫыуҙарҙың 20 гектар майҙанында урман полосаһы булдырыу, бынан тыш сокор, йырынты буйҙарындағы 55 гектар майҙанда ағас ултыртыу билдәләнде. Хәҙер ошо эштәрҙе үтәү юлында 40 колхозда ағас ултыртыу звенолары ойоштоиолдо. 26 звеновод район ауыл хужалығы бүлеге эргәһендә ойоштоиолған 10 көнлөк курста уҡып сыҡты.

Шулай уҡ быйыл Каганович, Стаханов, Мичурин һәм Нуриманов исемендәге колхоздарҙа 120 гектар сәсеүлек майҙаны һуғарыласаҡ. Хәҙер был колхоздарҙа быуалар төҙөү өсөн ағас, таш материалдары әҙерләү бара.

К. Сафин.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02399. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

...этә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТАРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ Х ЭМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 65 (8165)

2 апрель шәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезына. (1-се бит).
Өфө кабель заводы коллективенең Өфө кала промышленносе һәм транспортының бөтә эшселәренә, инженер-техник работниктәренә, хеҙмәткәрҙәренә һәм башкаланың бөтә хеҙмәтсәндәренә мөрәжәғәте. (1-се бит).
ВКП(б)-ның Өфө кала комитетенда. (1-се бит).
ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитетенән һәм Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советенән. (1-се бит).
Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумынан. (1-се бит).
ВЛКСМ-дың XI съезы. (1-се, 2-се биттәр).
Төньяҡ-атлантик договор тураһында СССР Хөкүмәтенең меморандумы. (2-се бит).
Башҡорт АССР-ы мәктәптәре уҡытыусыларын ордендар һәм медалдәр менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (3-сө бит).
Яҙғы сәсеү эштәрен бер аттар менән ҡаршылайыҡ. (3-сө бит).
М. Хәйбуллин. — Баймаҡ районының колхоздары уңышы. (3-сө бит).
П. Мануйлов. — Педагог һәм ... (4-се бит).
М. Таҡин. — Композиторҙар Союзы пленумы. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар (4-се бит).

Партия кадрҙарын партия эше тәжрибәһе менән ҡоралландырырға

...енин—Сталин тарафынан ойошто... большевистик партияһы [illegible]

[illegible]

...ойошмаларын индерергә була. Ләкин ВКП(б)-ның Борай район комитеты әлегә партия ойошмаларының ыңғай эш тәжрибәһен дөйөмләштереү, уны популярлаштырыу һәм йомшаҡ эшләүсе тәүге партия ойошмалары араһында таратыу сараларын күрмәй.

[illegible]

...кызыҡһыныу торҙо, уның эш тәжрибәһен өйрәнде һәм дөйөмләштерҙе. Уның ыңғай эш методтарын башҡа партия ойошмаларына күсереү буйынса практик саралар күрҙе.

Был, әлбиттә, Сталин исемендәге заводтың партия ойошмаһының эшен генә түгел, ә бөтә ҡаланың бөтә партия ойошмаларының эшмәкәрлеген йәнләндереүҙә лә бик ҙур әһәмиәтле сара булды.

Ҡызғанысҡа ҡаршы, партияның бик күп район һәм ҡала комитеттәре һуғыш осоронда һәм унан һуңғы йылдар эсендә партия ойошмаларында тупланған ишәй һәм бай эш тәжрибәләрен дөйөмләштереүгә, уны популярлаштырыуға һәм уны бөтә партия ойошмаларының милкенә әйләндереүгә тейешле иғтибар бирмәйҙәр.

Быға миҫал итеп, ВКП(б)-ның Борай райкомы эшен алырға була. Башҡа күп кенә райондарҙағы кеүек үк, Борай районында ла яҡшы эшләүсе тәүге партия ойошмалары байтаҡ бар. Улар колхоз правлениеларының эшмәкәрлеге өҫтөнән дөрөҫ һәм эшлекле контроль булдыралар, уларҙың практик эштәрендә ҙур ярҙам күрһәтеп киләләр. Бындай ойошмалар иҫәбенә «Ҡалмыяҙ», «Красноармеец» һәм башҡа колхоз партия ... һәм башкаларға таратыу семинарҙарҙың төп бурысы булып торорға тейеш. Семинарҙарҙың трибуналарын иң яҡшы эшләүсе партия ойошмалары секретарҙарына бирергә кәрәк.

Партия ойошмаларының эш тәжрибәләрен дөйөмләштереүҙә һәм популярлаштыреуҙа большевистик матбуғатҡа бик ҙур бурыс йөкмәтелә. Ләкин күп кенә район газеталары был мәсьәләләрҙе бик һирәк һәм эште белмәйенсә яҡтырталар. Улар партияның тәүге ойошмаларына бик аҙ ярҙам итәләр әле. Өлгөлө эшләүсе партия ойошмаларының эш методтарын таратыу маҡсатында газета биттәрендә секретарҙарҙың сығыштарын ойоштороу, был эшкә партия органдарының етәксе работниктәрен ылыҡтырыу матбуғат работниктәренең кисектергеһеҙ бурысы булып тора.

Партия эшенең тәжрибәһен дөрөҫ өйрәнеү һәм уны фәнни нигеҙҙә дөйөмләштереү мәсьәләләренә һәр бер партия работнигенең ҙур яуаплылыҡ тойғоһо менән ҡарауы талап ителә. Партияның ҡала, район комитеттәре работниктәре тәүге партия ойошмалары секретарҙарын практик тәжрибә өлгөһөндә партия эшенә етәкселек итеү искусствоһына арымай-талмай өйрәтергә бурыслылар.

ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитетенән һәм Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советенән

ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитете һәм Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы председателенең урынбаҫары, ВКП(б) члены иптәш Илья Борисович Долгановтың ҡаты һәм оҙаҡ ауырғандан һуң, 1949 йылдың 1 апрелендә үлеүе тураһында тәрән ҡайғы менән белдерә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумынан

Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының Верховный Советы Президиумы Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателенең урынбаҫары, БАССР Верховный Советы депутаты иптәш Илья Борисович Долгановтың оҙаҡ һәм ҡаты ауырыуҙан һуң 1949 йылдың 1 апрелендә иртәнге 8 сәғәттә үлеүе тураһында тәрән ҡайғы менән белдерә.

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезына

ВКП(б) Үҙәк Комитеты, Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезын һәм уның йөҙөндә Советтар Союзы комсомолецтарының һәм комсомолкаларының 9 миллионлы армияһын ҡотлай.

Ленинсе Комсомол — Совет йәштәренең алдынғы отряды, большевиктар партияһының ышаныслы резервы һәм уның тоғро ярҙамсыһы. Ленин—Сталин партияһы тарафынан үҫтерелгән һәм етәкселек ителгән Коммунистик Йәштәр Союзы ҙур һәм данлыҡлы юл үтте, миллионлаған йәш совет патриоттарын, коммунистик общественың актив төҙөүселәрҙе үҫтерҙе һәм тәрбиәләне.

Комсомол сталинсе биш йыллыҡ йылдарында, фән һәм техникаға уңышлы рәүештә эйә булып, социалистик индустрия һәм коллектив ауыл хужалығын төҙөүселәрҙең беренсе сафтарында булды.

Бөйөк Ватан һуғышы осоронда совет егеттәре һәм ҡыҙҙары, Тыуған илебеҙҙең намыҫы, азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн бөтә халыҡ көрәшендә ҡатнашып, ҙур батырлыҡ һәм сыҙамлылыҡ, Совет Ватанына ысын күңелдән бирелгәнлелекте күрһәттеләр.

Һуғыштан һуңғы йылдарҙа совет йәштәре, Ленин—Сталин партияһының саҡырыуы буйынса бөтә халыҡ менән бергә халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү өсөн, социалистик экономиканың һәм культураның яңы күтәрелеше өсөн көрәштә актив ҡатнаша.

Комсомол үҙенең патриотик эше менән беҙҙең халҡыбыҙҙың хөрмәтен һәм мөхәббәтен яулап алды. Комсомолдың Тыуған ил ҡаршындағы хеҙмәттәре хөкүмәттең юғары наградалары менән билдәләнделәр.

Хәҙер, совет халҡы коммунизм төҙөүҙең ҙур бурыстарын хәл иткән ваҡытта, йәш быуынды коммунистик рухта тәрбиәләү эшендә Комсомолдың роле тағы ла нығыраҡ үҫә. Комсомол йәштәр араһында, Тыуған илебеҙҙең азатлығы һәм намыҫы өсөн, Ленин—Сталин партияһы өсөн, коммунизмдың еңеүе өсөн батыр, шат күңелле, үҙҙәренең көстәренә ышанған, теләһә ниндәй ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығырға әҙер торған боецтар әҙерләргә тейеш.

ВКП(б) Үҙәк Комитеты, Ленинсе Комсомол киләсәктә лә йәш патриоттарҙың көстәрен Тыуған илебеҙҙең артабанғы сәскә атыуы өсөн көрәшкә күтәрер һәм үҙен коммунизмдың еңеүе өсөн яңы батырлыҡтар менән данлар, тип ышаныс белдерә.

ВКП(б) Үҙәк Комитеты, интернационализм принциптарына тоғро булған совет йәштәре халыҡтар араһындағы тыныслыҡ һәм дуҫлыҡ өсөн һәр ваҡыт көрәшеп бөтә илдәрҙәге демократик йәштәрҙең авангардында барасағына шикләнмәй.

Йәшәһен Ленин—Сталин партияһының тоғро ярҙамсыһы — Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзы!

Йәшәһен беҙҙең данлыҡлы совет йәштәребеҙ!

Йәшәһен беҙҙең бөйөк юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ, һөйөклө атайыбыҙ һәм совет йәштәренең дуҫы иптәш СТАЛИН!

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) Партияһының Үҙәк Комитеты

Өфө кабель заводы коллективенең Өфө кала промышленносе һәм транспортының бөтә эшселәренә, инженер-техник работниктәренә, хеҙмәткәрҙәренә һәм башкаланың бөтә хеҙмәтсәндәренә

МӨРӘЖӘҒӘТЕ

Ҡәҙерле иптәштәр!

Совет халҡы Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең биш йыллыҡ планын үтәүҙә, социалистик государствоның ҡеүәтен нығытыуҙа һәм хеҙмәтсәндәрҙең тормош кимәлен күтәреүҙә ғәйәт ҙур уңыштарға өлгәште. Биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн йәйелдерелгән патриотик хәрәкәт совет кешеләренең беҙҙең илебеҙҙә коммунизм төҙөү эшенә сикһеҙ бирелгәнлектәренең асыҡ сағылышы булып тора.

Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың өсөнсө йылында Өфө кабель заводы коллективы үҫә барған темптар менән эшләй. Орденле Башҡортостандың 30 йыллыҡ юбилейен лайыҡлы ҡаршылау өсөн ярышта коллектив үҙенең эшен байтаҡ яҡшыртыуға өлгәште. Валовой продукция эшләп сығарыу буйынса 1949 йылдың беренсе квартал планы срогынан алда — 16 мартҡа үтәлде. Сифат күрһәткестәрен яҡшыртты. Продукция эшләп сығарыу 1948 йылдың беренсе квартал менән сағыштырғанда 57 процентҡа артты, хеҙмәт етештереүсәнлеге 45 процентҡа үҫте, шуның менән 1949 йылдың беренсе кварталында уҡ 1950 йылға билдәләнгән производство кимәле 11 процентҡа еткерелеп үтәлде һәм государствоға 150 мең һум файҙа бирелде, ә үткән йылда завод 1.227 мең һум зарар күргәйне.

Социалистик ярышта күп цехтарҙың коллективтәре юғары производство уңыштарына өлгәштеләр. Шпор, Шванникова, Оськина һәм башҡаларҙың йәштәр бригадалары беренсе кварталда фәҡәт юғары сифатлы продукция ғына етештереп, беренсе кварталда 4—5 айлыҡ норма үтәнеләр, бының өсөн уларға «юғары сифат» бригадалары исеме бирелде. Стахановсылар Татаринов, Якупова, Әбделманов, Поспелов, Боброва һәм башҡалар 3 айҙа 5 айлыҡ норма үтәнеләр һәм 1951—1953 йыл иҫәбенә продукция бирәләр. Иң яҡшы волочильщик иптәш Кәримов нормаһын 314 процентҡа һәм иң яҡшы бухтовщица иптәш Рыжова 216 процентҡа үтәй.

Былар бөтәһе лә беҙгә үҙ алдыбыҙға яңы бурыстар: производство темптарын артабан үҫтереү юлында тағы ла тиҙерәк алға барыу, хеҙмәт етештереүсәнлеген үҫтереү, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, эшләп сығарыла торған изделиеларҙың сифатын яҡшыртыу, обороттағы средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү бурыстарын ҡуйырға мөмкинлек бирҙе.

Беҙҙең Тыуған илебеҙ хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара байрамы — 1 Май алдында тора. Беҙ, эшселәр, инженер-техник работниктәр һәм хеҙмәткәрҙәр өлгәшелгән уңыштарҙы нығытып һәм үҙебеҙҙең производство һәм техник мөмкинлектәребеҙҙе иҫәпләп, май алды социалистик ярышын киң рәүештә йәйелдерергә һәм был күренекле датаны яңы производство уңыштары менән билдәләргә ҡарар иттек. Беҙ үҙебеҙгә түбәндәге йөкләмәләрҙе алабыҙ:

1. Валовой продукция етештереү буйынса 1949 йылдың 4 айлыҡ планын тулы ассортименттарында апрелдең 15-енән дә һуңға ҡалдырмай үтәргә, ә апрель айының күтәренке планын 120 проценттан дә кәм түгел күләмдә үтәргә.

2. Краснохолм камволь комбинатының мастер ярҙамсыһы Александр Чутчихтең «юғары сифат» бригадалары ойоштороу буйынса булған эш методтарын һәр яҡлап индереп, продукцияның сифатын ҡырҡа яҡшыртыуға өлгәшергә.

3. Продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү иҫәбенә 1949 йылдың 4 айында государствоға 250 мең һум файҙа бирергә.

4. 1949 йылдың 4 айында 200 мең һум оборот средстволарын бушатырға.

5. 1948 йылдың ошо ваҡытына сағыштырғанда, хеҙмәт етештереүсәнлеген 45 процентҡа күтәрергә.

6. Заводта шундай хәлгә өлгәшергә кәрәк — эшләп сығарыу нормаларын үтәмәүсе бер генә эшсе лә булмаһын.

7. Апрель айында 2-се номерлы цехҡа реконструкция үткәрергә һәм унда 250-нән дә кәм түгел станоктар ҡуйылған установкала түбән үткәргесле кабель изделиеларының яңы цехын ойошторорға.

8. Завод хеҙмәтсәндәренең торлаҡ, көн-күреш һәм культура шарттарын артабан яҡшыртыуҙы тәьмин итергә. Ятаҡтарға ағымдағы ремонтты «яҡшы» билдәһе менән 1 майға тулыһынса тамамларға, уларҙы йомшаҡ һәм ҡаты инвентарҙар менән тулыландырырға. Таштан эшләнә торған өс ҡатлы яңы торлаҡ йортон апрелдә төҙөүгә башларға. Үҙ районын һәм завод территорияһын төҙөкләндереү өсөн заводтың һәр бер эшсеһе апрель айында ике көн эшләргә тейеш.

9. Эшселәрҙең, инженер-техник работниктәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең индивидуаль баҡсалары өсөн һөрелгән һәм яҡшы эшкәртелгән ер бүлергә, Ватан һуғышында һәләк булғандарҙың семьяларын, Ватан һуғышы инвалидтәрен картуф һәм башҡа йәшелсә культура орлоҡтары менән тәьмин итергә.

10. Шефҡа алынған Ҡырмыҫҡалы МТС-ына практик ярҙам күрһәтеү өсөн түбәндәгеләрҙе эшләргә:

а) яҙғы сәсеү кампанияһына ауыл хужалығы машиналарын һәм инвентарҙарын ремонтлау өсөн специалистәр ебәрергә;

б) 15 апрелдән дә һуңға ҡалмай ауыл хужалығы машиналарын һәм инвентарҙарын ремонтлау өсөн 12 мең һум күләмендә материалдар һәм инструменттәр бүлергә.

Беҙ май алды социалистик ярышында алған йөкләмәләребеҙҙе намыҫ менән үтәргә һәм был ярышта өлгәшелгән уңыштарҙы нығытып, *1949 йылдың* производство планын срогынан алда 7 ноябргә — Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә һүҙ бирәбеҙ.

Ҡәҙерле иптәштәр! Беҙ үҙебеҙгә был йөкләмәләрҙе алып, һеҙҙе беҙҙең өлгөгә эйәрергә, май алды социалистик ярышына актив ҡушылырға һәм беҙҙең һөйөклө Тыуған илебеҙҙең даны өсөн яңы уңыштарға һәм еңеүҙәргә өлгәшергә саҡырабыҙ.

Йәшәһен беҙҙең ҡеүәтле социалистик Тыуған илебеҙ!

Йәшәһен данлы коммунистәр большевиктәр партияһы — Ленин — Сталин партияһы!

Йәшәһен беҙҙең туғаныбыҙ һәм һөйөклө юлбашсыбыҙ иптәш Сталин!

Өфө кабель заводы эшселәренең, инженер-техник работниктәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең дөйөм йыйылышында бер тауыштан ҡабул ителде.

ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитетенда

Май алды социалистик ярышын йәйелдереү буйынса Өфө кабель заводы коллективенең Өфө ҡала промышленносе предприятиеларе һәм транспортының эшселәренә, инженер-техник работниктәренә һәм хеҙмәткәрҙәренә, ҡаланың бөтә хеҙмәтсәндәренә мөрәжәғәте тураһында.

ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты халыҡ-ара көн — 1 Май байрамын лайыҡлы ҡаршы алыу өсөн конкрет йөкләмәләр алып, май алды социалистик ярышын йәйелдереү буйынса ҡаланың бөтә хеҙмәтсәндәренә мөрәжәғәт итеүсе Өфө кабель заводы коллективенең инициативаһын хупланы. Партияның ҡала комитеты ВКП(б) район комитеты секретарҙарына, тәүге партия ойошмаларына, промышленность предприятиеларының директорҙарына, профсоюз һәм комсомол ойошмаларының етәкселәренә был мөрәжәғәтте үҙ предприятиелары коллективтәренең дөйөм йыйылышында киң рәүештә тикшерергә һәм май алды социалистик ярышын киң йәйелдереү буйынса конкрет йөкләмәләр алырға тәҡдим итте.

ВКП(б)-ның ҡала комитеты был инициатива ҡала хеҙмәтсәндәре тарафынан бергәм рәүештә хупланып алыныуын һәм бөтә илдәрҙәге хеҙмәтсәндәрҙең боевой көстәренә смотр көнө — 1 Майҙы яңы производство үҫештәре менән билдәләү өсөн, социалистик ярышты киң йәйелдереүҙәренә тулы ышаныс белдерә.

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

Кисә, Кремлдең Ҙур дворецендә

30 мартта Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы делегаттары ВЛКСМ Ревизия комиссияһының докладын тыңланылар. Отчет доклады менән Ревизия комиссияһы председателе иптәш **А. А. Кривцов** сығыш яһаны.

Унан ары ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең һәм ВЛКСМ Ревизия комиссияһының отчет докладтары буйынса фекер алышыуҙар башланды.

Беренсе булып комсомолдың Мәскәү өлкә һәм ҡала комитеттәре секретаре иптәш **Н. П. Красавченко** сығып һөйләне. Ул ленинсе-сталинсе комсомолдың боевой отряды — Мәскәү өлкәһе комсомолецтәре тураһында, ул боевой отрядтың һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн уңыштар көрәшеүе тураһында һөйләне.

— Йәш эшселәр араһынан, — тине иптәш Красавченко, — Анна Кузнецова, Мария Волкова, «Москвоуголь» тресының врубмашинисе Михаил Фомченков, Валентина Фомина, Александр Изотов, Людмила Немытшева, Валентина Хрисанова һәм башҡалар кеүек меңдәрсә новаторҙар үҫеп сыҡтылар, улар беҙҙең ойошманың ғорурлығына әйләнделәр. Ауылдағы 420-нән артыҡ егет һәм ҡыҙ юғары урожай үҫтереп алғандары өсөн ордендәр һәм медалдәр менән наградландылар. Мәскәү комсомол ойошмаһында тәрбиәләнгән 6 кешегә Социалистик Хеҙмәт Геройы тигән юғары исем бирелде.

Иптәш Красавченко шунан һуң идеология эше мәсьәләләренә, комсомолдың тәрбиә эшендә активтең роленә туҡталды.

Трибунала — комсомолдың орденле Украина ойошмаһы делегаты — ЛКСМУ Үҙәк Комитеты секретаре иптәш **В. Е. Семичастный.** Ул, Украина комсомолы һәр ваҡыт ВЛКСМ-дың боевой отряды булды һәм шулай булып тора, ти. Украинаның комсомол ойошмалары производство программаларын срогынан алда үтәү өсөн, юғары урожайҙар үҫтереп алыу өсөн, пландан тыш накоплениелар һәм аҡса средстволарын, материалдарҙы, яғыулыҡты һәм электр энергияһын экономиялау өсөн йәштәрҙең социалистик ярышын башлап ебәреүселәр һәм ойоштороусылар. Бер миллиондан ашыу йәш эшсе республика промышленносе һәм транспорты хеҙмәтсәндәренең һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярышында ҡатнаша.

Украина комсомолецтәре тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың бөйөк сталинсе планын срогынан алда үтәү өсөн көрәштә инициаторҙар булдылар. Харьков, Сталино, Ворошиловград өлкәләренең комсомол ойошмалары Төньяҡ Донец йылғаһы буйында государство урман полосаһы төҙөүҙе комсомол төҙөлөшө тип иғлан иттеләр. Улар ағастар ултыртыу срогын 15 йылдан 4 йылға тиклем ҡыҫҡартырға ҡарар иттеләр. Колхоздарҙың, совхоздарҙың, МТС-тарҙың йәш эшсәндәре яҙғы сәсеү кампанияһының өлгөлө үткәрелеүе тураһында рапорт биреү өсөн бөтә көстәре менән тырышасаҡтар.

ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең илдәге күп миллионлы комсомол менән етәкселек итеү буйынса ҙур эш алып барғанлығын һәм эштә сериоз практик һөҙөмтәләргә өлгәшкәнен күрһәтеп, иптәш Семичастный ВЛКСМ Үҙәк Комитеты эшендәге айырым етешһеҙлектәргә туҡталды.

(Аҙағы 2-се биттә).

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

— ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең ҡайһы бер бүлектәре, — ти ул, — урындағы комсомол ойошмаларының тормошон насар өйрәнәләр, уларға аҙ иғтибар бирәләр. Айырым алғанда крәҫтиән йәштәре бүлеге Украинаның ауылдағы комсомол ойошмаларының эшен йомшаҡ өйрәнгән.

Үзбәкстан ЛКСМ Үҙәк Комитеты секретары иптәш А. Х. Хәмидов республика йәштәренең сталинсе биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн фиҙакәр көрәшеүе тураһында һөйләй. Үзбәкстан ССР-ы алдында алдағы ике—өс йыл эсендә мамыҡтың валовой йыйымын байтаҡ арттырыу бурысы тора. Республика йәштәре уңдырышлы 150 мең гектарҙан артыҡ ер әле тейелмәгән килеш ятҡан Голодная степь районында уҙҙарҙың көстәре менән яңы майҙандарҙы үҙләштерергә ҡарар иттеләр. Комсомолецтар хәҙер буш ятҡан ерҙәрҙе Үзбәкстандың баҫҡа атҡан яланына әйләндереү өсөн көрәшәләр. 13 меңдән күберәк йәш патриот Голодная степь тип аталған урындың ерҙәренә күсеп ултырҙылар инде, ул ерҙәр Үзбәкстан хеҙмәтсәндәре тарафынан үҙгәртеү ҡоралдары һәм уларҙың бер өлөшө һуғарылды.

СССР фәндәр Академияһы президенте академик С. И. Вавиловтың трибунаға күтәрелеүен делегаттар көслө алҡыштар менән ҡаршы алалар.

Хөрмәтле ғалим халыҡҡа хеҙмәт итеүҙә көсөнә көскә әйләнгән совет фәненең бөйөклөгө тураһында һөйләй. Октябрь социалистик революцияһына тиклем беҙҙең илдә йәшәгән бәләкәй генә бер отряд ғалимдарҙан хәҙер белемдәрҙең барлыҡ тармаҡтары буйынса совет ғалимдарының 100 меңдән күберәк кешене үҙ эсенә алған армияһы үҫте.

— Күп ғалимдәр, — ти академик С. И. Вавилов, — эшсән халыҡ араһынан сыҡҡандар, улар ленинсе-сталинсе комсомол тарафынан тәрбиәләнгән кешеләр.

Совет фәне белемдәрҙең һәм техниканың бөтә тармаҡтарында ла һоҡланғыс ҡаҙаныштарға өлгәште.

Ләкин беҙгә был уңыштар ғына етмәй әле. Коммунизмға табан барыусы халыҡ тағы ла күберәкте талап итә. Академия яңынан талантлы ҙур эҫтәмәләр көтә, фән, — ти академик С. И. Вавилов, — ҙур хеҙмәт һалыуҙы, ныҡышмалыҡты һәм түҙемлек талап итә. Беҙҙең гениаль юлбашсыларыбыҙ Ленин һәм Сталин йәштәр, комсомолец-ғалимдәр өсөн бөйөк миҫал булһындар.

Делегаттарҙы ҡайнар рәүештә ҡотлап, академик Вавилов [illegible] ...лаҡ йорто, заводтар һәм фабрикаларҙың күп цехтары, водопровод, электр станцияһы һәм башҡалар аяҡҡа баҫтырылды.

Иптәш Яковлева телмәренең ҙур өлөшөн комсомолдың тәүге ойошмаларының эшенә арнай. Комсомолдың көстәрен дөрөҫ урынлаштырып ҡуйыу, — тине ул, — колхоз производствоһын ныҡытыуҙа сереҙ ярҙам күрһәтергә мөмкинлек бирҙе. Өлкәнең 11 комсомолецена юғары урожайҙар үҫтереп алғандары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде.

Унан һуң ВЛКСМ-дың Ленинград өлкә һәм ҡала комитеттары секретары иптәш В. И. Чернецов сығыш яһаны. Ул беҙҙең илдә йәштәрҙең үҙҙәренең һәләтлелектәрен һәм талантарын үҫтереү өсөн сикһеҙ ҙур мөмкинлектәре булыуы тураһында һөйләне. Уҙған йылда Ленинградтың вуздарына, техникумдарына һәм махсус урта уҡыу йорттарына тотолған расходтарҙы иҫәпкә алмағанда, тик мәктәптәрҙә уҡытыуға ғына 630 миллион һум ассигнование бирелгәйне.

Ленинградтың һәм өлкәнең 70 мең егете һәм ҡыҙы ВЛКСМ-дың XI съезына ҡарата квартал заданиеларын ерәгынан алда үтәнеләр. 13 мең кеше биш йыллыҡ һәм унан да артығыраҡ программаны үтәүҙе тамамланы, 520 комсомол бригадаһы һәм промышленность, транспорт предприятиеһе отличный сифат бригада тигән исем яулап алдылар.

Иптәш Чернецов үҙенең телмәрендә ВЛКСМ Үҙәк Комитеты эшендәге айырым етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләне.

Мәҫәлән, ул Үҙәк Комитет бүлектәренең работниктары урындарға йышыраҡ барып йөрөргә һәм урындағы комсомол ойошмаларының эштәре менән ‹танышырға тейештәр, тип күрһәтте.

Ҡаҙағстан ЛКСМ Үҙәк Комитетенең секретары иптәш А. К. Канапин республиканың 300 мең кешенән торған комсомол ойошмаһының һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ программаны үтәүҙә яҡындан тороп ҡатнашыуы тураһында һөйләй. 115 мең йәш эшсе дүрт йыллыҡ заданиеларын үтәнеләр ҙә инде. Съезд алдынан йәйелдерелгән ярыш көндәрендә йәштәр государствоның 24 миллион һумдан артығыраҡ средствоһына экономия яһанылар. Ауыл комсомолы юғары урожайҙар үҫтереп алыу өсөн, малсылыҡты үҫтереү өсөн актив көрәшә.

Ҡаҙаҡ йәштәренең культура һәм илем кимәле юғары күтәрелде. Егеттәр һәм ҡыҙҙар белем алыуға ынтылалар. Шундай факт күҙгә ныҡ бәрелә: бынан 25 йыл элек Семипалатинск өлкәһенең төпкөлдәге Кайнар ауылында уҡый-яҙа белеүсе бер генә кеше лә булмаған. Уҙған йыл Кайнарға каникулға шул ауылдан китеп вузда уҡыусы 45 студент ҡайтҡан.

Ҡаҙағстандың вуздары һәм техникумдары республиканың халыҡ хужалығына йыл һайын һаман күберәк белгестәр бирәләр.

Съезды ҡотлау телмәре менән Польша йәштәре Союзы председателенең урынбаҫары Ежи Моравский мөрәжәғәт итте. Делегаттар уны алҡыштар менән ҡаршы алдылар.

СССР Ҡоралы Көстәре Политуправлениеһының комсомолецтар араһында эшләү бүлеге начальнигы — делегат А. А. Маринов, Бөйөк Ватан һуғышы геройҙарының мәңге юйылмаҫлыҡ подвигтары, дан ҡаҙанған частәр һәм соединениеларының героик традициялары йәштәр өсөн социалистик Тыуған илгә хеҙмәт итеүҙең гүзәл өлгөһө булып тора, тине. Армия һәм флот комсомолы бөтә һуғышсыларҙы Ватан һуғышы геройҙарының ныҡлыҡ һәм батырлыҡ өлгөләрендә, уларҙың даимлы туҡмай белеүҙәре, еңеүгә ҡаҡшамаҫ рәүештә ышаныуҙары миҫалында тәрбиәләй.

Ҡоралы Көстәр комсомол ойошмаһы совет һуғышсыларына коммунистик тәрбиә биреүҙә партияға ярҙам итә, уларҙы үҙҙәренең ғәскәри бурыстарын аңлы рәүештә үтәү, юғары патриотизм тойғоһо, партияға, совет Тыуған иленә, халыҡтарҙың бөйөк юлбашсыһы иптәш Сталинға фиҙакәр бирелгәнлек рухында тәрбиәләй.

(ТАСС).

Киске ултырыш

30 мартағы киске ултырышта ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең һәм ВЛКСМ Ревизион комиссияһының доклады буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Комсомолдың Приморье крайкомы секретары иптәш А. П. Ратанов беренсе булып сығыш яһаны. Ул, Совет власы йылдарында Приморьела булып үткән ғәйәт ҙур үҙгәрештәрҙе характерлап, комсомолецтарҙың һәм йәштәрҙең һуғыштан һуңғы социалистик төҙөлөштә ҡатнашыуҙары тураһында һөйләй.

Делегаттар тарафынан ҡайнар ҡаршы алынған, чех йәштәре Союзының Үҙәк Комитеты председателе иптәш З. Гейзлар съезд делегаттарына ҡотлау менән мөрәжәғәт итте.

Комсомолдың Свердловск өлкә Комитеты секретары иптәш П. А. Никитин сталинсе Урал йәштәренең уңыштары, һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты ерәгынан алда үтәү өсөн комсомолецтарҙың көрәше тураһында һөйләй. Ул, өлкәнең күп меңләгән эшселәре үткән йылда эшләп сығарыу нормаларын ерәгынан алда үтәнеләр һәм 10 меңдән артыҡ кеше 5 йыллыҡ норманы үтәне, тип белдерә. Был уңыштарға массовый социалистик ярыш нигеҙендә өлгәшелде.

Иптәш Никитин үҙ телмәренең байтаҡ өлөшөн йәштәрҙең белеме мәсьәләһенә, алдынғы фән һәм культураға эйә булыу бурыстарына арнай. Ул, эшсе йәштәр мәктәбенең эшен тамырынан яҡшыртыуҙың, мәктәптәрҙең материаль базаһын ныҡытыуҙың кәрәклеге тураһындағы мәсьәләне ҡуя. Мәғариф Министерствоһына, эшсе йәштәр мәктәбенең эшенә контролде ныҡытырға, махсус стабиль дәреслектәр баҫып сығарыуҙы тиҙләтергә, преподавателдәрҙең квалификацияны кадрҙарын әҙерләү тураһында ҡайғыртырға кәрәк ти ул. Промышленный Министерстволар һәм, беренсе наубәттә, металлургия промышленносе Министерствоһы мәктәптәр тураһында ҙур хәстәрлек күрһәтергә тейештәр.

Киров өлкәһе, «Красный Октябрь» колхозының звеноводы, юғары урожай мастеры Лидия Зыкинаның сығышын делегаттар ҙур ҡыҙыҡһыныу менән тыңланылар. Ул, үҙ колхозындағы комсомол ойошмаһының эше тураһында һөйләне. Был колхоз 25 йыл эсендә әрә колхоз-миллионер булып үҫте.

Колхоздың комсомолецтары яңы төҙөлештә актив ҡатнашалар, юғары урожайҙар алыу өсөн көрәшәләр, ауылдың культураһын үҫтереүгә ярҙам итәләр. Иптәш Зыкина, үҙ колхозының тәрбиәһендә ңарлышып, һәр бер комсомолец йылына кәм тигәндә 500 хеҙмәт көнө эшләһен тигән тоҡҡим индерә.

Иптәш Зыкина колхоздың уңыштары тураһында, ҡала һәм ауыл араһындағы айырмалыҡтарҙың бөтөрөләүе тураһында һөйләп, бәхетле, шатлыҡлы тормош өсөн иптәш Сталинға ҡайнар рәхмәт тапшыра. Был һүҙҙәр съездың делегаттары һәм ҡунаҡтар тарафынан көслө алҡыштар менән ҡаршыланалар.

Болгария халыҡ йәштәре Союзының Үҙәк Комитеты председателе иптәш Живко Живковтың сығышын делегаттар ҡайнар ҡаршылайҙар. Ул Болгария йәштәренән съезға сәләм тапшыра. Председателлек итеүсе, Мәскәү пионерҙарының делегацияһы съезды ҡотларға килде, тип белдерә. Залда көслө алҡыштар тыуа. Фанфаралар тауышы яңғырай. Оркестр уйнай.

— Пионерҙарға — комсомолдарса ура!

Залға пионерҙар инәләр:

— Алмашҡа алмаш!

Йәш ленинселәр Ленин һәм Сталин портреттары менән ал ебәк байраҡ алып киләләр. Ҡыҙҙар төркөмө ҡулында сәскәләр букеты. Делегаттар йәш ленинселәрҙе көслө алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Трибунаға, Мәскәү ҡалаһы, Киров районы 522-се мәктәп пионеркаһы Светлана Жильцова күтәрелә. Ул делегаттарға пионерҙарҙың ҡайнар сәләмен тапшыра. Залда әсәҡҡа һуҙылған алҡыштар яңғырай. Иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау тауыштары яңғырай.

— Пионерҙар, Ленин — Сталин эше өсөн әҙер булығыҙ! — тип мөрәжәғәт итә председателлек итеүсе пионерҙарға.

— Һәр ваҡыт әҙер! — тип бер тауыштан яуап бирәләр пионерҙар.

Трибунала — Эстония ЛКСМ Үҙәк Комитетенең секретары, Советтар Союзы Геройы иптәш А. Н. Мери.

— Совет Эстонияһының йәштәре, беҙҙе капиталистик ҡоллоҡтан һәм гитлерселәрҙең ҡаналбуҙарынан азат иткән большевиктар партияһына, бөйөк Сталинға сикһеҙ рәхмәт тойғоһо менән мөрәжәғәт итәләр, — ти ул.

Иптәш Мери, эстон йәштәре тормошонаң үҙгәреүе, уларҙың аңында хеҙмәткә ҡарата яңы совет мөнәсәбәтенең үҫеүе һәм ныҡыуы тураһында һөйләне. ВЛКСМ-дың 30 йыллығына республика йәш эшселәренең 90 проценты үҙҙәренең йыллыҡ нормаларын үтәнеләр, 900-гә яҡын кеше биш йыллыҡ заданиеларын арттырып үтәнеләр ҙә инде. Эстония ЛКСМ-ының күп кенә ойошмалары беренсе колхоздарҙы төҙөү һәм ныҡытыу эшендә ауыл йәштәренең ныҡ етәкселәре булып үҫерҙеләр.

Иптәш Мери, эстон крәҫтиәндәре йәштәренең киң ҡатламы араһында тәрбиәүи һәм ойоштороу эштәрен, республика комсомолецтарының һәм бөтә йәштәренең идея яғынан сыныҡтырыуҙарын үҫтереү буйынса эштәрҙе ныҡытыуҙың кәрәклеге тураһында һөйләй. Был уға тағы ла ҙурыраҡ уңыштарға өлгәшеүгә ярҙам итәсәк.

Мәскәүҙәге аҙ литражлы автомобилдәр заводының күренекле стахановкаһы Анна Кузнецова, съезд хөрмәтенә йәштәр пландан тыш 15 автомобиль йыйҙылар, тип белдерә. Йәш эшселәр хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, технологияны камиллаштереү, автомашинаның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өсөн ныҡлы рәүештә көрәшәләр. Завод йәштәренең бөтә бригадалары тик юғары сифатлы продукция сығарыуға ғына ынтылалар. Хәҙер инде йәштәрҙең 12 бригадаһы тик юғары сифатлы продукция ғына бирә. Йәштәр үҙҙәренең идея-политик һәм техник кимәлдәрен күтәрәләр. Заводтың бер нисә мең йәш эшсеһе техминимум түңәрәктәрендә, техникумдарҙа, институттарҙа уҡый.

СССР урман хужалығы министры иптәш А. И. Бовин, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планы тураһында ентекле рәүештә һөйләй. Ул, комсомолецтарҙы әүҙем ултыртыуҙа тағы ла активыраҡ ҡатнашырға саҡыра.

— Яҡын көндәрҙә, — ти иптәш Бовин, — Советтар Союзының ғәйәт ҙур территорияһында ағас орлоҡтарын сәсеү һәм ағас ултыртыу буйынса массовый яҙғы эштәр йәйелдереләсәк. Украинаның һәм Ҡырымдың көньяҡ өлкәләрендә, шулай уҡ Урта Азия республикаларының айырым райондарында был эштәр башланды ла инде. Беҙ яҙғы ағас ултыртыу планын үтәргә һәм арттырып үтәргә генә түгел, ә уларҙы ҡыҫҡа ваҡыт эсендә, өлгөлө рәүештә үтәргә тейешбеҙ.

Съезд делегаттарын, Франция республикан йәштәре Союзы исеменән Союздың генеральный секретары Лео Фигер ҡотланы.

Председателлек итеүсе, съезд адресына ҡотлауҙар килеүе дауам итә, тип белдерә. Ҡотлау телеграммаларының иҫәбеҙен күп кенә партия һәм комсомол ойошмаларынан, шулай уҡ Албания, Алжир, Англия, Франция, Бельгия, Аргентина, Венгрия, Румыния демократик йәштәре ойошмаларынан алынды. Съезда шулай уҡ демократик йәштәрҙең Бөтә Донъя федерацияһы Секретариатынан ҡотлау иғлан ителде.

(ТАСС).

Төньяҡ-атлантик договор тураһында СССР Хөкүмәтенең меморандумы

Советтар Союзы хөкүмәте үҙенең посолдары аша Америка Ҡушма Штаттары, Великобритания, Франция, Бельгия, Голландия, Люксембург һәм Канада хөкүмәттәренә Төньяҡ-атлантик договор тураһында 31 мартта түбәндәге меморандумды ебәрҙе:

«18 мартта АҠШ-тың Государство Департаменты Төньяҡ-атлантик договорҙың текстын иғлан итте. Америка Ҡушма Штаттары, Великобритания, Франция, Бельгия, Нидерланды, Люксембург һәм Канада Хөкүмәттәре яҡын көндәрҙә ул договорға ҡул ҡуйырға ниәтләйҙәр.

Төньяҡ-атлантик договор тексы СССР-ҙың Сит ил Эштәре Министерствоһының ошо йыл 29 январь белдереүендә ул договорҙың агрессив маҡсаттары тураһында булһын, шулай уҡ Төньяҡ-атлантик договорҙың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы принциптарына һәм маҡсаттарына ҡапма-ҡаршы булып тороуы тураһында ла, шулай уҡ уның башҡа договорҙар һәм килешеүҙәр буйынса Америка Ҡушма Штаттары, Великобритания һәм Франция хөкүмәттәренең үҙ өҫтөрөнә алған йөкләмәләренә ҡапма-ҡаршы килеүе тураһында әйтелгән һүҙҙәрҙе тулыһы менән раҫланы; СССР Сит ил Эштәре Министерствоһының ул белдереүе былай ҙа беркетелә. Төньяҡ-атлантик договорҙа уның оборона маҡсатын күҙҙә тотоуы тураһындағы һәм Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы принциптарын таныуы тураһындағы белдереүҙәрҙең договорҙа ҡатнашыусыларҙың үҙ-үҙҙәрен обороналау бурыстары менән дә, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының маҡсаттарын һәм принциптарын ысынлап таныуҙары менән дә һис бер уртаҡлығы юҡ.

Ҡушма Штаттар, Великобритания һәм Франция кеүек ошондай бөйөк державалар Төньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыусы булып торалар. Шулай итеп, договор Америка Ҡушма Штаттарына ла, Великобританияға ла, Францияға ла ҡаршы йүнәлтелмәгән. Бөйөк державаларҙан бары тик Советтар Союзы ғына был договорҙа ҡатнашыусылар араһына индерелмәгән. Быны бары тик ул договорҙың Советтар Союзына ҡаршы йүнәлтелгән булыуы менән генә аңлатырға мөмкин. Төньяҡ-атлантик договорҙың СССР-ға ҡаршы, шулай уҡ халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән булыуын Америка Ҡушма Штаттарының, Великобританияның һәм Францияның официаль вәкилдәре лә күрһәтеп үттеләр.

Төньяҡ-атлантик договор төҙөүҙе аҡлар өсөн, Советтар Союзының халыҡ демократияһы илдәре менән оборона тураһында договоры бар тип һылтаналар. Ләкин был һылтаныуҙарҙың һис бер нигеҙлеге юҡ.

Халыҡ демократияһы илдәре менән Советтар Союзының дуҫлыҡ һәм үҙ-ара ярҙам тураһындағы бөтә договорҙарының ике яҡлы характеры бар һәм улар Германия агрессияһының ҡабатланыуы мөмкинлегенә ҡаршы ғына йүнәлтелгәндәр, ә уға ҡурҡыныс тураһында тыныслыҡ һөйөүсе бер генә государство ла онота алмай. Шуның менән бергә, уларҙы һуңғы һуғышта СССР-ҙың союздаштары булған илдәргә ҡаршы, Ҡушма Штаттарға йәки Великобританияға йәки Францияға ҡаршы йүнәлтелгән тип аңлатыу һис тә мөмкин түгел.

Шуның менән бергә, СССР-ҙың Германия агрессияһы ҡабатланыу мөмкинлегенә ҡаршы төҙөлгән договорҙары халыҡ демократияһы илдәре менән генә түгел, бәлки Великобритания менән дә һәм Франция менән дә бар.

Быға ҡапма-ҡаршы рәүештә Төньяҡ-атлантик договор ике яҡлы түгел, ә күп яҡлы договор булып тора, ул государстволарҙың айырым группировкаһын барлыҡҡа килтерә һәм, бигерәк тә мөһиме, Германия агрессияһының ҡабатланыу мөмкинлеген бөтөнләй һанға һуҡмай, һәм шулай булғас, Германияның яңы агрессияһын кире ҡағыуҙы маҡсат итеп ала алмай. Һәм был договорҙа Гитлерға ҡаршы коалицияға ингән бөйөк державаларҙан бары тик СССР ғына ҡатнашмағанлыҡтан, Төньяҡ-атлантик договор Ҡушма Штаттарҙың, Великобританияның һәм Францияның һуңғы һуғыштағы төп союздаштарының береһенә ҡаршы—СССР-ға ҡаршы йүнәлтелгән договор тип ҡаралырға тейеш.

Төньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыусылар киң рәүештә хәрби саралар үткәрәләр, был сараларҙы ошо илдәрҙең үҙ-үҙҙәрен обороналау интерестары менән аҡлау һис тә мөмкин түгел. Ҡушма Штаттарҙың Великобритания һәм Франция менән хеҙмәттәшлектә хәҙерге тыныс шарттарҙа киң рәүештә хәрби саралар күреүҙәре, бөтә төр ҡоралы көстәрҙе арттырыуҙары, атом ҡоралын файҙаланыу планын эшләүҙәре, бары тик һөжүм ҡоралы була торған атом бомбаларының запасын туплауҙары, хәрби-һауа һәм хәрби-диңгеҙ базаларының селтәрен төҙөүҙәре һәм башҡалар һис тә оборона характерында түгелдәр.

Вашингтонда икенсе бөтә донъя һуғышы ваҡытында ойошторолған Берләшкән Англо-Америка Хәрби Штабын һаҡлау, Фонтенблола (Франция) Көнбайыш Союз тип аталған союздың хәрби штабын күптән түгел генә төҙөү, шулай уҡ Төньяҡ-атлантик договор менән күҙҙә тотолғанса, һис кисекмәҫтән, Оборона Комитеты төҙөргә ниәтләү Договорҙа ҡатнашыусыларҙың тыныслыҡ һөйөү йәки оборона маҡсаттарын күрһәтмәй, бәлки, башҡа бик күп төрлө хәрби әҙерлектәр үткәреү менән бергә, тынысһыҙлыҡ, тревога һәм һуғышҡа әҙерләнеп шашыныуҙы көсәйтеүгә ярҙам итә, ә һәр төрлө яңы һуғыш тоҡандырыусылар шуның менән ҡыҙыҡһыналар ҙа.

Төньяҡ-атлантик договор бөтә донъяла хакимлек итеүгә дәғүәләшеүсе Англия-Америка державаларының группировкалары диктатына буйһонорға теләмәүсе государстволарҙы ҡурҡытыу өсөн билдәләнгән; бөтә донъяла хакимлек итеүгә бындай дәғүәләшеүҙең һис бер нигеҙһеҙ булыуын шулай уҡ бөтә донъяла хакимлек итергә тырышҡан фашистик Германияның тар-мар ителеүе менән тамамланған икенсе бөтә донъя һуғышы яңынан бер тапҡыр раҫланы.

Төньяҡ-атлантик договорҙа шулай уҡ шундай илдәр ҙә ҡатнаша, ул илдәрҙең хөкүмәттәре яңы кредиттар һәм башҡа материаль файҙа алырға һәр төрлө пландар төҙөп, был договорҙа ҡатнашыусы байыраҡ государстволар иҫәбенә байып ҡалырға тырышалар.

Шуның менән бергә, Төньяҡ-атлантик договорҙың Советтар Союзына ҡаршы дәлилдәренең нигеҙһеҙ булыуын күрмәү мөмкин түгел, сөнки бөтә кешегә лә билдәле — Советтар Союзы бер кемгә лә һөжүм итергә әҙерләнмәй һәм Америка Ҡушма Штаттарына ла, Великобританияға ла, Францияға ла һәм договорҙа ҡатнашыусы башҡа илдәргә лә янамай.

Төньяҡ-атлантик договор төҙөүҙе һәм державаларҙың яңы группировкаһын булдырыуҙы Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының йомшаҡлығы менән аңлатырға маташалар. Ләкин шуныһы бик асыҡ — Төньяҡ-атлантик договор Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын ныҡытыу эшенә хеҙмәт итмәй, ә киреһенсә, был халыҡ-ара ойошманың нигеҙҙәрен ҡаҡшатыуға алып бара, сөнки державаларҙың юғарыла күрһәтелгән группировкаларын төҙөү БМО-ның маҡсаттарына һәм принциптарына һис тә тура килмәү менән генә ҡалмай, бәлки был Ойошманың Уставына ҡапма-ҡаршы тора.

Төньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыусылар, йәнәһе был договор БМО Уставының 52-се статьяһы тарафынан күҙҙә тотолған региональ килешеү булып тора тип һылтаналар. Ләкин бындай һылтаныуҙарҙың бер төрлө лә нигеҙлеге һәм тотанаҡлығы юҡ. Был договорҙың һисндәй ҙә булһа региональ характеры тураһында һүҙ ҙә булырға мөмкин түгел, сөнки был договор менән күҙҙә тотолған союз ер шарының ике ярымшарҙарында урынлашҡан государстволарҙы үҙ эсенә ала, һәм тегә йәки был региональ мәсьәләләрҙе хәл итеүҙе үҙенең маҡсаты итеп тотмай. Был шулай уҡ тағы ла шуның менән раҫлана — бынан элек иғлан ителгәнсә Төньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыуға Берләшкән Милләттәр Ойошмаһында член булып тормаған государстволар (Италия, Португалия) ине, ә БМО Уставының 52-се статьяһы региональ килешеүҙәрҙе бары тик Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы члендары араһында төҙөүҙе генә күҙҙә тота.

Государстволарҙың Төньяҡ-атлантик группировкаларын төҙөүҙе Уставтың 51-се статьяһына ярашлы рәүештә, БМО-ның һәр бер членының индивидуаль йәки коллектив рәүештә үҙ-үҙен обороналауға хоҡуҡлы булыуы менән дә аҡлау мөмкин түгел. Шуны ғына әйтеү ҙә етә, БМО Уставы буйынса бындай хоҡуҡтың бары тик ойошма членына ҡоралы һөжүм булған ваҡиғала ғына барлыҡҡа килеүе мөмкин, ә хәҙерге ваҡытта, бөтә кешегә лә билдәле булыуынса, Америка Ҡушма Штаттарына ла, Великобританияға ла, Францияға ла, пактта ҡатнашыусы башҡа илдәргә лә һис бер ҡоралы һөжүм янамай бит.

БМО Уставының 51-се һәм 53-сө статьяларына һылтаныуҙың нигеҙһеҙ булыуы һәм Төньяҡ-атлантик договор менән барлыҡҡа килтерелә торған хәрби группировкаларҙың ысын агрессив маҡсаттарын йәшереү өсөн генә файҙаланылғаны асыҡ.

Төньяҡ-атлантик договорҙың һуңғы таһенән элек, был договорҙың 5-се статьяһын Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына тура-тура ҡапма-ҡаршы килгәнлеген бер кем дә кире ҡаҡа алмай. Уставтың региональ килешеүгә ярашлы рәүештә мәжбүр итеүсе саралар үткәреү тураһында әйтелгән 53-сө статьяһы тексында тураһан-тура «региональ килешеүҙәр йәки региональ органдар көсө менән, Иминлек Советенең полномочиеһенән тыш һис бер төрлө мәжбүр итеүсе саралар үткәрелмәй» тип әйтелгән, элекке дошман государстволарға ҡарата махсус рәүештә алдан күрелә торған саралар бында инмәй. Шуға ҡарамаҫтан, Төньяҡ-атлантик договорҙың 5-се статьяһы Иминлек Советенең бындай ҙа булһа полномочиеһенән тыш договорҙа ҡатнашыусыларҙың ҡоралы көс ҡулланыуҙарын күҙҙә тота. Шулай итеп, әгәр Төньяҡ-атлантик договорҙы региональ килешеү тип иҫәпләгәндә лә, уның договорҙың 5-се статьяһы БМО Уставына ҡапма-ҡаршы килә. Төньяҡ-атлантик договорҙың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставы принциптарын һәм маҡсаттарын таныуына һылтаныуҙарының тиклем нигеҙлекһеҙ булыуын был тағы ла бер тапҡыр күрһәтә.

Юғарыла күрһәтелгәндәрҙең бөтәһе нигеҙендә Совет хөкүмәте түбәндәге һығымталарға килә:

1. Төньяҡ-атлантик договорҙың договорҙа ҡатнашыусы государстволарҙың үҙ-үҙҙәрен обороналау маҡсаттары менән һис бер уртаҡлығы юҡ, уларға бер кем дә янамай һәм уларға һөжүм итергә бер кем дә йыйынмай. Киреһенсә, ул договор асыҡтан-асыҡ агрессив характерҙа һәм СССР-ға ҡаршы йүнәлтелгән, быны хатта договорҙа ҡатнашыусы государстволарҙың официаль вәкилдәре лә үҙҙәренең халыҡ алдында яһаған сығыштарында йәшермәйҙәр.

2. Төньяҡ-атлантик договор тыныслыҡты һәм халыҡ-ара иминлекте ныҡытыуға булышлыҡ итмәүе менән генә ҡалмай (ә уға булышлыҡ итеү Берләшкән Милләттәр Ойошмаһында член булған бөтә илдәрҙең дә бурысы булып тора), бәлки ул БМО Уставының принциптарына һәм маҡсаттарына тура-тура ҡаршы килә һәм Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын тарҡатыуға алып бара.

3. Төньяҡ-атлантик договор Великобритания менән Советтар Союзы араһында 1942 йылда төҙөлгән договорға ҡапма-ҡаршы килә. Ул договор буйынса, ике государство ла тыныслыҡты һәм халыҡ-ара иминлекте һаҡлау эшендә хеҙмәттәшлек итергә һәм «һис бер төрлө союз төҙөмәҫкә һәм Договор төҙәшеүсе икенсе Бөйөк Илгә ҡаршы йүнәлтелгән коалицияларҙа ҡатнашмаҫҡа» үҙ өҫтөрөнә йөкләмә алғайны.

4. Төньяҡ-атлантик договор Франция менән Советтар Союзы араһында 1944 йылда төҙөлгән договорға ҡапма-ҡаршы килә; ул договор буйынса ике государство ла тыныслыҡ һәм халыҡ-ара иминлекте һаҡлау эшендә хеҙмәттәшлек итергә һәм «һис бер төрлө союз төҙөмәҫкә һәм Договор төҙәшеүсе икенсе Бөйөк Илгә ҡаршы йүнәлтелгән коалицияла ҡатнашмаҫҡа» үҙ өҫтөрөнә йөкләмә алғайны.

5. Төньяҡ-атлантик договор Ялталағы һәм Потсдамдағы конференцияларҙа һәм шулай уҡ һуғыш ваҡытында һәм, икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң да булып үткән был державалар вәкилдәренең башҡа кәңәшмәләрендә Советтар Союзы, Америка Ҡушма Штаттары һәм Великобритания араһында төҙөлгән килешеүҙәргә ҡапма-ҡаршы булып тора, ул килешеүҙәр буйынса Советтар Союзы кеүек уҡ, Америка Ҡушма Штаттары һәм Великобритания ла дөйөм тыныслыҡты һәм халыҡ-ара иминлекте ныҡытыу эшендә хеҙмәттәшлек итергә һәм Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын ныҡытыуға ярҙам итергә йөкләмә алғайнылар».

(ТАСС).

Звенолар юғары урожай өсөн ярышҡа сыҡтылар

Буҙаҡ районының алдынғы колхоздары Башҡортостандың 30 йыллығын сәсеүгә әҙерлекте тулыһынса тамамлау менән билдәләйҙәр.

Байтаҡ колхоздарҙың сәсеү орлоҡтары етешмәй ине. Байрам алды көндәрендә колхозсылар араһында социалистик ярышты йәйелдереү, эске резервтарҙы файҙаланыу һөҙөмтәһендә 19 процент сәсеү майҙанын каплаулыҡ бер таҡыя ашлыҡ культуралары, 100 центнер люцерна орлоғо тупланды. Район сәсеү орлоғо туплау планын 91 процентҡа үтәне.

«Ҡыҙыл байраҡ», «Сулпан», «Сатра», Тимирязев, Ворошилов исемендәге колхоздар сәсеүгә өлгөлө әҙерлек менән киләләр. «Сулпан» колхозында Хәтимә Мөрсәлимова, Фәхүә Мөрсәлимова иптәштәр етәкселек иткән звенолар 55 гектар майҙанда бойҙай һәм арыштың һәр бер гектарынан 25-әр центнер урожай алыу өсөн үҙ-ара социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Ворошилов исемендәге колхозда Рәлиә Хәлиуллина, Сәүиә Дистанова иптәштәрҙең звенолары юғары урожай өсөн ярышты ойоштороуҙа ҙур инициатива күрһәттеләр. Улар 20 гектар арыштың һәм 20 гектар бойҙайҙың һәр бер гектарынан 25—29-ар центнер урожай алырға һүҙ бирҙеләр.

Бөтә колхоздарҙа ла яҙғы сәсеү буйынса эш пландары, ярыш договорҙары төҙөлә. Районның колхозсылары сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта һәм юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн Шаран районы колхозсыларын социалистик ярышҡа саҡырҙылар.

Р. Халимуллин.

(Үҙ хәбәрсебеҙ).

ХӨКҮМӘТ ОРДЕНДӘРЕ МЕНӘН НАГРАДЛАНҒАН КҮРЕНЕКЛЕ КЕШЕЛӘР

ҺҮРӘТТӘ: Хеҙмәт Кыҙыл Байрак ордены менән наградланғандарҙан: А. Ф. Масленников — ВКП(б)-ның Дәүләкән райкомы секретары; С. Р. Әлибаев — БАССР мәғариф министре; И. Ш. Мырҙағәлиев — Макар районы Әрмет-Рәхим башланғыс мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры; Е. А. Кудашева — Өфө калаһының 26-сы номерлы мәктәп укытыусыһы, «Почет Билдәһе» ордены менән наградланғандарҙан: Г. Г. Емельянов — Ырмакай МТС-ының комбайнеры.

Л. Якубов һәм М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Башкорт АССР-ы мәктәптәренең укытыусыларын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 61-се, 62-се һәм 64-се номерҙарында).

«ПОЧЕТ БИЛДӘҺЕ» ОРДЕНЕ МЕНӘН

141. Мортазина Рауза Ғилфан кыҙын — Краснокам районы Яңы-Нағай башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

142. Мостафина Рәйсә Кәшфулла кыҙын — Кушнаренко районы Гришкин башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

143. Мофаззалов Ислам Солтан улын — Бәләбәй районы Мәтебаш ете йыллык мәктәбенең укыу-укытыу эштәре бүлегенең мөдире.

144. Мөхсинов Ғабдулла Бәҙҙәнур улын — Бакалы районы Мостафа ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

145. Назарова Клавдия Ивановнаны — Кушнаренко район урта мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

146. Напалкова Ольга Ивановнаны — Өфө калаһы 18-се номерлы ете йыллык мәктәптең укытыусыһы.

147. Насенина Анна Игнатьевнаны — Әбйәлил районы Аскар урта мәктәбенең укытыусыһы.

148. Насибуллина Евгения Александровнаны — Төтешле районы Түбән Төтешле урта мәктәбенең укытыусыһы.

149. Николаева Таисия Федоровнаны — Өфө калаһы 26-сы номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

150. Николаева Татьяна Владимировнаны — Ауырғазы районы Вишнёвый ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

151. Новикова Мария Васильевнаны — Черниковск калаһы 12-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

152. Овечкина Евгения Петровнаны — Черниковск калаһы 14-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы һәм укыу-укытыу эштәре бүлеге мөдире.

153. Олекунов Николай Дмитриевичты — Бөрө калаһы 2-се номерлы урта мәктәптең укытыусыһы.

154. Овчинурова Анастасия Васильевнаны — Бөрө калаһы эшсе йәштәр мәктәбенең укытыусыһы.

155. Пашаева Пелагея Вукововнаны — Калтасы районы Калагинский ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

156. Перевалова Александра Ильиничнаны — Өфө калаһы 1-се номерлы эшсе йәштәр мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

157. Петров Василий Васильевичты — Черниковск калаһы 2-се номерлы урта мәктәптең укытыусыһы һәм директоры.

158. Пискунова Агриппина Ивановнаны — Калтасы районы Чумар ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

159. Пономарева Вера Алексеевнаны — Өфө калаһы 34-се номерлы ете йыллык мәктәптең укытыусыһы һәм директоры.

160. Поспелова Александра Николаевнаны — Архангель районы Зилим ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

161. Постникова Апфиса Ефимовнаны — Черниковск калаһы 12-се номерлы урта мәктәптең укытыусыһы.

162. Почерева Анастасия Зиновьевнаны — Иглин районы урта мәктәбенең укытыусыһы.

163. Пудовкина Глафира Антоновнаны — Черниковск калаһы 15-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

164. Рабинович Елизавета Алексеевнаны — Өфө калаһы 1-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

165. Рәйсова Сәмиға Ғиниәт кыҙын — Өфө калаһы 47-се номерлы ете йыллык мәктәптең укытыусыһы.

166. Рязанова Нина Дмитриевнаны — Өфө калаһы 5-се номерлы ете йыллык мәктәптең укытыусыһы.

167. Рыгалова Татьяна Антоновнаны — Стәрлетамак калаһы 13-сө номерлы башланғыс мәктәбенең мөдире.

168. Сарикулина Хәлимә Рәли кыҙын — Өфө районы башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

169. Серятов Матвей Федотович улын — Бөрө районы Яңы Бикмәт башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

170. Саликова Мария Ивановнаны — Калтасы урта мәктәбенең укытыусыһы һәм укыу-укытыу эштәре бүлегенең мөдире.

171. Самойлова Мария Ивановнаны — Мишкә районы Константин башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

172. Самюнова Мария Леонтьевнаны — Бөрө районы Николаевский башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

173. Сафина Рәйсә Мөхәмәт кыҙын — Шишмә районы Сафар урта мәктәбенең укытыусыһы һәм укыу-укытыу эштәре бүлегенең мөдире.

174. Селиванов Яков Ивановичты — Бакалы районы Васильевка башланғыс мәктәбенең мөдире.

175. Сергеева Серафима Владимировнаны — Өфө районы Подымал ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

176. Сидельникова Анастасия Николаевнаны — Баймак районы Ишбирҙе ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

177. Скворцова Зоя Михайловнаны — Илеш районы Йәрбәй урта мәктәбенең укытыусыһы.

178. Соколова Зоя Михеевнаны — Өфө калаһы 12-се номерлы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

179. Соколова Анна Ивановнаны — Белорет калаһы урта мәктәбенең укытыусыһы.

180. Солдатова Раиса Васильевнаны — Благовещенск калаһы 1-се номерлы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

181. Соловейкина Клавдия Матвеевнаны — Благовещен кала педагогия кабинетының мөдире.

182. Солодко Евдокия Ивановнаны — Ғафури районы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

183. Соседкина Елизавета Васильевнаны — Благовещен калаһы 3-сө номерлы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

184. Ступников Семен Васильевичты — Иглин районы Балтай ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

185. Старкова Мария Иосифовнаны — Черниковск калаһы 12-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

186. Степанова Клавдия Николаевнаны — Өфө калаһы 44-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

187. Стрельникова Анна Архиповнаны — Өфө калаһы 1-се номерлы урта мәктәптең укытыусыһы.

188. Струнова Екатерина Андреевнаны — Черниковск калаһы 12-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

189. Солтанова Мәрйәм Хәсән кыҙын — Әлшәй районы Никифор ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

190. Сюндукова Хәнифә Хәбиб кыҙын — Өфө калаһы 15-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

191. Тажуризина Һауа Шәрип кыҙын — Стәрлетамак калаһы 1-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

192. Теплых Матрена Федоровнаны — Өфө калаһы 3-сө номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

193. Тимашева Хәрмән Хәлил кыҙын — Мәтрәй районы Канкар ете йыллык мәктәбенең укыу-укытыу эштәре бүлегенең мөдире.

194. Тимофеева Елена Васильевнаны — Иглин районы Ново-Березовка башланғыс мәктәбенең укытыусыһы һәм мөдире.

195. Туйлаев Шакир Ғиниәт улын — Ауырғазы районы Семенкино ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

196. Тәжетдинова Шәмсиә Әхмәт кыҙын — Кандра районы Балтай урта мәктәбенең укытыусыһы.

197. Тучкин Алексей Сергеевичты — Воскресен урта мәктәбенең директоры.

198. Тюрина Елена Андреевнаны — Ғафури районы Красноусол ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

199. Тыртышная Анна Васильевнаны — Октябрьский калаһы 3-сө номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

200. Уразәмбәтов Хәмит Солтан улын — Ғафури районы Елемкарал урта мәктәбенең укытыусыһы һәм укыу-укытыу эштәре бүлегенең мөдире.

201. Улыбина Агапия Николаевнаны — Федоровка урта мәктәбенең укытыусыһы.

202. Уклеа Анисия Сергеевнаны — Ауырғазы районы Вишнёвый ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

203. Усманова Хафаса Мөхәмәт кыҙын — Әбйәлил районы Казмаш ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

204. Усманов Нәби Усман улын — Шишмә районы Кләш ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

205. Усманов Ғәбделхәй Асфар улын — Кариҙел районы Шаһрат ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

206. Фадеева Таисия Хрисановнаны — Бакалы районы Килевский ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

207. Фәттәхов Мәхнән Камал улын — Краснокам районы Яңы-Канлык урта мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

208. Феоктистова Мария Ивановнаны — Архангель районы Березовка башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

209. Филимонова Олимпиада Яковлевнаны — Бөрө районы Поповка башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

210. Финансова Александра Аркадьевнаны — Өфө калаһы 3-сө номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

211. Хаев Алексей Семеновичты — Бөрө калаһы эшсе йәштәр урта мәктәбенең укытыусыһы.

212. Хапугина Евдокия Васильевнаны — Бөрө районы Бажан башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

213. Хлюнева Евгения Дмитриевнаны — Бакалы башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

214. Храмова Елена Яковлевнаны — Өфө калаһы 18-се номерлы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

215. Хәбитова Мәхмүҙә Хәйҙәр кыҙын — Нуриман районы Кушнарат башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

216. Цветкова Елена Михайловнаны — Ауырғазы районы Талбазы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

217. Чанышева Гәләсә Шәһбаз кыҙын — Бүздәк районы Ленин исемендәге башланғыс мәктәптең мөдире.

218. Чанышева Рабиға Рizуан кыҙын — Кушнаренко районы Әхмәт ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

219. Чаплыгина Анна Ивановнаны — Благовещен калаһы 3-сө номерлы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

220. Червякова Серафима Матвеевнаны — Өфө калаһы 44-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы.

221. Черненко Александр Антоновичты — Стәрлетамак калаһы 4-се номерлы урта мәктәптең директоры.

222. Черпаченко Анна Александровнаны — Дәүләкән калаһы 1-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы һәм укыу-укытыу эштәре бүлегенең мөдире.

223. Чинова Клавдия Сергеевнаны — Благовещен калаһы 2-се номерлы ете йыллык мәктәптең укытыусыһы.

224. Чинова Мария Филипповнаны — Благовещен 3-сө номерлы ете йыллык мәктәптең укытыусыһы.

225. Чуклина Ефросиния Ивановнаны — Краснокам районы мәғариф бүлегенең мәктәптәр буйынса инспекторы.

226. Шамова Зоя Николаевнаны — Өфө калаһы 21-се номерлы башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

227. Шәмсиев Фатих Имаметдин улын — Дүртөйлө районы Исмайыл урта мәктәбенең укытыусыһы һәм директоры.

228. Шәрипова Мәлика Мөхәмәҙи кыҙын — Салаватовка районы Имәнлекүл ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

229. Шапошова Анна Васильевнаны — Благовещен калаһы урта мәктәбенең укытыусыһы.

230. Шепелева Наталия Ивановнаны — Черниковск калаһы 5-се номерлы ете йыллык мәктәбенең укытыусыһы.

231. Шерстнева Лукерья Ивановнаны — Баймак районы Темәс башланғыс мәктәбенең укытыусыһы.

232. Шестюкова Мария Владимировнаны — Черниковск калаһы 2-се номерлы урта мәктәбенең укытыусыһы һәм укыу-укытыу бүлеге мөдире.

233. Иванова Мария Михайловнаны — Малаяз урта мәктәбенең укытыусыһы.

(Дауамы бар).

ЯҘҒЫ БАСЫУ ЭШТӘРЕН КӨР АТТАР МЕНӘН КАРШЫЛАЙЫК!

Мәсетлеләр аттарҙың хужалыктағы ролен баһаламайҙар

Быйыл Мәсетле районы колхоздарының сәсеү майҙаны үткән йыл менән сағыштырғанда 2007 гектарға артасак. Бөтә сәсеү майҙанының 34 проценты аттар көсө менән эшкәртелергә тейеш. Район һәм колхоз етәкселәре сәсеүгә йәнле тартыу көстәрен алғаса әҙерләү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе файҙаланырға бурыслылар.

Районың алдынғы колхоздары шулай эшләйҙәр ҙә. Мәҫәлән, «Алға», «Октябрҙең XIII йыллығы» һәм Карл Маркс исемендәге артелдәрҙә аттар яҡшы тәрбиәләнә, быуаҙ бейәләр ауыр эштәрҙән бушатылып, айырым куйылғандар. Аттар өсөн сәсеү осоронда етерлек аҙык әҙерләнгән.

Ләкин күпселек колхоздарҙа йәнле тартыу көстәрен яҙғы сәсеүгә әҙерләүҙең мөһимлеген баһалап етеҙмәйҙәр әле. Миҫал өсөн Калинин исемендәге ауыл хужалығы артелен (председателе иптәш Вәлиев) алайык. Бында үткән йыл насар тәрбиәләү һөҙөмтәһендә 7 баш бейә колон ташлағайны. Быйыл ла шундай уҡ хәл. Быуаҙ бейәләр ауыр эштәргә егеләләр һәм насар тәрбиәләнеләләр.

«Кыҙыл байрак» колхозының ветфельдшеры Байрамғолов, колхоз председателе Каримов иптәштәр ат карауысыларҙың көндәлек эшен контролгә алмағандар. Шуға сәбәпле быйыл аттар насар тәрбиәләнеләләр һәм улар түбән көрлектәләр. Аҙык экономияһы тотолмай. Сәсеүҙә эшләргә тейешле булған 17 эш аты әле булһа ярай куйылмаған.

— Өкренләп алғарабыҙ әле, — тиҙәр «Ленин юлы» колхозында. Бында ла 17 эш атының 5-һе хужалык эштәре өсөн файҙаланырлык түгел, ябыктар. Ләкин мөмкинселектәр була торон та, улар айырым тәрбиәгә куйылмағандар һәм аҙык нормаһы арттырылмаған.

Фрунзе исемендәге артелдә 45 эш атына ни бары 30 комплект сбруй әҙерләнгән. Аттар бөтәһе лә түбән көрлектәләр. Ләкин был хәл колхоз председателе иптәш Фәсхетдиновты борсолмай. Ул хатта ҙа басыуҙа аттар менән купне ер эшкәртеләсәген дә белмәй.

«Кыҙыл юл», «1 май», Салауат Юлаев, Нариман, Калинин, Киров һәм Буденный исемендәге колхоздарҙа ла аттар өсөн етерлек аҙык әҙерләнмәгән. Яҙғы басыу эштәре осоронда уларҙың бөтөнләй аҙыкһыҙ калыу куркынысы бар. Ә айырым колхоздарҙа йөҙҙәрләгән центнер бесән артык әҙерләнгән булһа ла колхоз-ара ярҙам ойошторолмай.

Н. Ғәлимов.

(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Йәнле тартыу көстәрен сәсеүгә әҙерләмәйҙәр

Яҙғы басыу эштәре башланырға һанаулы көндәр генә калып бара. Быйыл да басыу эштәренең күп кенә өлөшө йәнле тартыу көстәре менән башкарыласак. Шуға күрә лә һабан-тырмаға көр аттар менән сығыуҙы тәьмин итеү, һәр бер колхоздың беренсе нәүбәттәге бурысы. Шаран районының «Түнәрәк» (председателе иптәш Котлушин), «Беренсе Май» (председателе иптәш Ғәләмшин), «Красная поляна» (председателе иптәш Бурцев) колхоздарында йәнле тартыу көстәрен сәсеүгә әҙерләүгә ҙур иғтибар бирәләр. Был колхоздарҙа бөтә эш аттары ла яҡшы көрлектәләр.

Салауат исемендәге колхоз «Заря» колхозынан ос кенә километр алыҫлыкта тора. Был колхоздарҙың икеһе лә бер үк тәбиғи һәм экономик шарттарҙа йәшәйҙәр. Ләкин колхоздар араһында айырма ҙур. «Заря» ла бөтә аттар ҙа көр, таҙа. Ә Салауат исемендәге колхозда аттарҙың күбеһе ябык һәм ауырыйҙар. Бында конюхтар аттарҙы карәс карамайҙар, вакытында ашатмайҙар, эсермәйҙәр. Аҙык әҙерләнмәй бирелә. Конюшня быҫырак. Аттар айырым кешеләргә беркетелмәгәнләр. Уларҙы теләһә кем егә. Зоотехник һәм ветеринария ҡағиҙәләре тормошка ашырылмай. Шуға күрә лә был колхозда йыл һайын яҙғы эштәр йәй уртаһына тиклем, ә көҙгө эштәр кышка тиклем һуҙыла.

Районың икенсе яғында, Ык йылғаһы буйында, Сталин исемендәге колхоз йәшәй. Ул райондағы иң ҙур колхоз. Уның ярты мең гектарҙан артык болонлоғо бар, ләкин аҙык базаһын дөрөҫ файҙалана белмәгәнлектән, эш аттарының күпселеге ябык.

— Хәҙер тракторҙар күбәйҙе, — ти колхоз председателе Хәсәнов үҙенең «оптимист» булыуы менән мактанып.

Тракторҙар әлбиттә көндән-көн күбәйә һәм уларҙың басыу эшендәге баланстары ла арта, ләкин был әле эш аттарының роле кәмей тигән һүҙ түгел. «Маяк», «Вакса», «Урнак», «Молот», «Уйлыш», «Сигнал», Сталин исемендәге һәм башка күп кенә колхоздарҙа аттар артмай. Булғандары ла насар тәрбиәләнә. Уларҙың яртыһы еү ябык һәм ауырыу.

Шаран ауыл хужалығы бүлеге һәм колхоз етәкселәре эш аттарына иғтибарҙарын көсәйтергә һәм яҙғы басыу эштәрен көр аттар менән каршылау өсөн бөтә саралары күрергә тейештәр.

И. Абдуллин.

Колхоздың ярҙамсы тармактары киңәйтелә

Бакалы районы «Көрәш ҡаран» колхозы членлары быйыл артелдең производство планын төҙөүгә ҙур иғтибар бирҙеләр һәм уны төҙөүҙә актив катнашлык иттеләр.

Производство планы буйынса һәр бер бригаданың, звеноның үҙенә беркетелгән участкынан күпме урожай алырға тейешлеге, бөтә төр басыу эштәренең конкрет сроктары билдәләнде. Быйыл яҙғы басыу эштәренең срогы, үткән йылға сағыштырғанда, байтак кыҫкартылды; бөтә сәсеү эштәре 12 көндә, ә ирта культураларҙы сәсеү 7 көндә тамамланасак. Бөтә баҫыусылык бригадалары, звенолар төтош майҙанда юғары урожай алыу өсөн социалистик ярышка сыҡтылар.

Игенселек, малсылык эштәрен күтәреү менән бергә, колхоздың ярҙамсы тармактарын үҫтереүгә лә ҙур иғтибар бирелә. 18 кешенән махсус төҙөү бригадаһы ойошторолдо. Быйыл аттар, сыйыр һәм бәрәстәр өсөн яңы торлактар, тирмән, 150 кеше һыйышлы клуб һалынасак, кирбес заводы төҙөләсәк. Тирмәндән, кирбес заводынан күп кенә доход алыу планлаштырыла.

Хәҙер был планды үтәү буйынса кыҙыу эш башланды. Х. Ғилманов.

ЭЙӨҺЕҘЛЕККӘ ЮЛ КУЙМАҪКА

Йәнле тартыу көстәрен яҙғы басыу эштәренә әҙерләүҙең иң мөһим һәм яуаплы өсөрө килеп етте. Эш аттарының көр һәм таҙа булыуы сәсеүҙе кыҫка срокта, юғары сифатлы итеп үткәреүгә мөмкинлек бирәсәк.

Кандра районында быйыл яҙғы басыу эштәрендә 800 ат, 900-ҙән артык эш үгеҙе катнашырға тейеш. Был ҙур көс. Ләкин быны был эш малдарын яҙғы сәсеүгә әҙерләү эшенә районда яуапһыҙ карайҙар. Аттар һәм эш үгеҙҙәренең төрөшө бик кәнәғәтләнмәүле. Райондағы 480 ат һәм 418 үгеҙ бик түбән көрлектәләр. Был хәл, колхоздарҙа йәнле тартыу көстәренә карата эйәһеҙлектең хөкөм һөрөүе, тәрбиәнең насар булыуы менән генә аңлатып була.

«Кандра котоу» колхозында (председателе иптәш Сираев) эш аттарын көтөп тим насар тәрбиәләйҙәр. Бында яҡшы сифатлы мал аҙығын көлән, ул экономияһыҙ тотонол бөтәрғәләр. Хәҙер инде аттарға һалам ғына бирәләр. Ылаҡсылык работниктары араһында хеҙмәт дисциплинаһы насар. Улар күп вакытта дежурствоны ташлап кайтып китәләр, йәйнә бер нисә кешенең эшен башкарыуҙы алып кала. Шуның аркаһында аттарға вакытында ашарға бирелмәй, эсерелмәй, конюшнялар таҙартылмай. Бына шундай насар тәрбиә аркаһында бында булған 30 эш атының бөтәһе лә түбән көрлектәләр. Шуның 8-е корсаңлы менән ауырый. «Кыҙыл йондоҙ» колхозында ла йәнле тартыу көстәрен сәсеүгә насар әҙерләйҙәр. Бында мал аҙығын туҙҙырыуға, урлауға юл куялар, күптән түгел ат карауысыларҙың конюшняла дежурлык итеүҙәрен файҙаланып, ике колхозсы конюшнянан ат егеп, бер йөк бесәнде урлап баҙарға һатырға барғандар һәм шул вакытта аттың аяғын һындырғандар.

«Кыҙыл есен» колхозында бригадир А. Ғарифуллин колхоз председателенең рөхсәтенән башка колхозсы Сәлимов Хәбибрахмановка ауырыу атты алыҫ юлға барып ебәргән һәм был ат кайтканда юлда үлә. «Алға», «Яңы торғылыш» (Соколы-баш), «Кыҙыл маяк» һәм «Куш буләк» колхоздарында ла йәнле тартыу көстәрен тәрбиәләүгә тейешле иғтибарҙы бирмәйҙәр. Аттарҙы туктауһыҙ егәләр, ял иттермәйҙәр. Шуға сәбәпле был колхоздарҙа аттарҙың 60—70 проценты түбән көрлектәләр.

Йәнле тартыу көстәренә етерлек сбруйҙар әҙерләү тураһында ла кәстәрләп күрелмәй. «Кандра котоу» һәм «Яңы тормош» колхоздарында сбруйҙарҙы үткән йыл көҙҙән үк колхозсыларға таратып биргәндәр ҙә, уларҙы әле гә тиклем йыйнап алмағандар. Сбруй һәр бер атка үҙенә үлсәнеп эшләнмәй.

Кандра районында йәнле тартыу көстәренә булған был карашты бөтәрергә вакыт инде.

С. Зәйруллин.

Ремонт тамамланды

МИШКӘ. Чурай МТС-ы коллективы тракторҙар һәм тағылма инвентарҙар ремонтлауҙы тамамланы. Бөтәһе 32 трактор ремонтланып, колхоздарға оҙатылды.

Р. Шәйдуллин.

Баймак районының экономик үҫеше

Башкорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы төҙөлгәс тә Россия федерацияһы уның хужалығын пыҡытыуға һәм шуға иҫәптән Баймак районын үҫтереүгә ғәйәт ҙур ярҙам күрһәтте. Шуның аркаһында районың экономикаһы һәм культураһы йылдан-йыл тайпылышһыҙ рәүештә үҫә һәм нығый бара.

1948 йылда районың промышленносе валовой продукция етештереү буйынса государственный планды 107 процентка үтәп, 1947 йылда етештерелгән продукция менән сағыштырғанда 22,7 процент үҫеш бирҙе. Ул үҫеш 1940 йылға сағыштырғанда 84 процент ташкил итә.

Совет Башкортостанының 30 йыл йәшәү осоронда районың промышленносе күп тапкырға үҫте. Бакыр иретеү заводы ер яңынан реконструкцияланды һәм бакыр иретеп сығарыусылығы элеккегә сағыштырғанда бер нисә тапкырға артты. Ватан һуғышы осоронда Яңы Сибай бакыр иретеү заводы төҙөлдө. Хәҙерге көндә 6 рудник эшләй һәм район эсендә тар колейлы тимер юлы бар.

Совет йылдары эсендә районың ауыл хужалығы үҙенең йөҙәп тамырынан ук үҙгәрҙе. Бай яғындан крәҫтиәндәрҙең малдары урынына эре коллектив хужалыктар төҙөлдө. Ул колхоздарҙы эҙмәтлендергән ике МТС алдынғы ауыл хужалығы техникаһы менән кораллантап. 37 колхозға 13149 крәҫтиән хужалығы инә. Ул район крәҫтиәндәренең 100 процентын ташкил итә. Ауыл хужалығы артеленең сталинсә Уставы буйынса 579,347 гектар ер колхоздарға мәңгелеккә беркетелгән.

Колхоз басыуҙарында 200, совхоз басыуҙарында 80 трактор эшләй. МТС-тарҙа 60, совхозда 50 комбайн һәм бик күп катмарлы ауыл хужалығы машиналары бар.

Бөртөклө ашлык культураларынан уртаса урожай үҫтереп алыу йылдан-йыл арта бара. 1948 йылда сәсеү майҙаны 31220 гектар ташкил итте. 20 колхозда сәсеү әйләнеше үҙләштерелде, 27 гектар басыу һаклауыс урман полосалары ултыртылды.

Малсылык өлкәһендә лә ҙур ғына уңыштарға өлгәшелде. 1948 йылда колхоздарҙа йылкы малдарының һаны 12,9, мөгөҙлө эре малдарҙың һаны 16,4, һарык-кәзәләрҙең һаны 23 процентка арттырылды.

Халык мәғарифе өлкәһендәге үҫеште күрһәтеү өсөн түбәндәге миҫалдарҙы килтерергә була: 1917 йылда Баймак районы территорияһында ни бары 5 мәктәп булып, уларҙа ни бары 200 бала укыған булһа, 1948-1949 укыу йылдарында районың 113 мәктәбендә 11100 бала укый. Былардан тыш районда педагогик училище һәм тау-металлургия техникумы, 31 клуб, 6 библиотека, 13 укыу йорто бар.

1913—17 йылдарҙа район территорияһында 15 укытыусы булһа хәҙер уларҙың һаны 497-гә барып етте. 1934 йылдан бирле районда колхоз-совхоз театры эшләп килә. Шулай ук 6 кино-театр бар. Башкорт һәм рус телендә ике газета сығарыла. Быны былар — бөтәһе лә районда культура эшенең тайпылышһыҙ рәүештә үҫә барыуын күрһәтәләр.

Революцияға тиклем район территорияһында 15 койкалы бер генә больница булып, унда ни бары ике генә врач эшләй ине. 1949 йылда 5 больница, 5 амбулатория, 21 фельдшер-акушерски пункт, балалар яслеһе 10, бала тыуҙырыу йорто 3 һәм ике урында балалар консультациялары эшләй килә.

Районың экономикаһы һәм культураһы үҫә барған һайын, уның бюджеты ла үҫә бара. Мәҫәлән, 1940 йылда халык мәғарифенә 3721 мең һум тотолған булһа, 1948 йылда 7540 мең һум тотолдо. Шул ук вакыт эсендә һаулык һаклау эшенә тотолған акса 1900 мең һумдан 3400 мең һумға барып етте.

Районың сауҙа селтәре лә йылдан-йыл үҫә һәм киңәйә бара. Сауҙа работниктары Совет Башкортостанының 30 йыллығына арналған социалистик ярышка кушылып 1 квартал планын 23 мартка үтәргә йөкләмә алғайнылар. Улар ҙа планды вакытынан алда һәм хеҙмәткәрҙәргә ярыуык алған йөкләмәләрен арттырып үтәнеләр.

Совет йылдары эсендә районың экономикаһы һәм культураһы бына шулай үҫте һәм нығыны. Ленин — Сталин партияһының етәкселегендә ул киләсәктә тағы ла ныҡ үҫәсәк.

М. Хәлимов,

Баймак район Советы башкарма комитеты секретары.

Сит илдәрҙән телеграммалар

АҠШ-тағы фән һәм культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлауға арналған конгресенә ҡарата АҠШ-та откликтәр

НЬЮ—ЙОРК, (ТАСС). Фән һәм культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлауға арналған конгресында дөйөм тыныслыҡты яҡлау буйынса культура һәм фән деятелдәренән төҙөлгән комитет матбуғат вәкилдәренә белдереү таратты, унда былай тип әйтелә: «Конгресс бик ҙур уңыштарға өлгәште. Ул Америка халҡының Ҡушма Штаттар менән донъялағы бөтә илдәр араһында байлаушы тотоу өсөн юлды асыҡ хәлдә һаҡлауға булған ынтылышын демонстрацияланы. Ул шулай уҡ тыныс һөйләшеүҙәр юлы менән бөтә ҡаршылыҡтарҙы хәл итеү өсөн Америка халҡындағы ынтылышты күрһәтте. Беҙ, хөкүмәтебеҙ был фактыларға иғтибар бирмәй ҡала алмаҫ, тип иҫәпләйбеҙ».

Конгрестең бөтә илдә тыныслыҡты яҡлау кампанияһы үткәреү тураһындағы ҡарарын үтәү юлында беренсе аҙым сифатында дөйөм тыныслыҡты яҡлау буйынса культура һәм фән деятелдәре комитеты үҙенең петиция формаһында һәм ул петицияға тыныслыҡты яҡлаусыларҙың имзаларын йыйнау формаһында «тыныслыҡҡа саҡырыу эҙмаһын» әҙерләй башлағанлығын белдерҙе. Ул петиция «һәләк булған һалдаттарҙы иҫкә алыу көнөндә» (граждандар һуғышынан башлап бөтә һуғыштарҙа һәләк булған америкалыларҙы иҫкә алыу көнө — 30 майҙа) Трумэнға тапшырыласаҡ.

Ҡайһы бер ҙур ҡалаларҙа Америка интеллигенцияһының прогрессив вәкилдәре конгресс мөрәжәғәтен Америка халҡының киң ҡатламына еткерер өсөн, «тыныслыҡты яҡлау буйынса культура деятелдәренең йыйылыштарын» урындарҙа үткәреүгә әҙерлек башланылар.

«Фән, культура һәм иркле профессия работниктарының милли советы» белдереүе буйынса, советтың урындағы бүлектәре етәксәлегендә былдай митингыларҙы үткәреүҙең әле тулы булмаған планы төҙөлгән. Митингылар үткәреү буйынса был планға Нью-Арк, Филадельфия, Балтимора, Детройт, Сент-Луис, Лос-Анжелос ҡалалары индерелгән; башҡа бик күп ҡалаларҙа ла митингылар үткәрергә әҙерлек алып барыла.

Митингылар үткәрелергә тейешле ҡалаларҙан матбуғаттың хәбәр итеүенә ҡарағанда, урындарҙағы черносотенселәрҙең бандалары, Нью-Йоркта булған кеүек, пикеттәр ҡуйыу һәм башҡа төрлө көслөк формалары ҡулланыу менән янайҙар.

Террор митингыла ҡатнашыуҙары ихтимал булған кешеләргә ҡаршы ғына түгел, бәлки митингылар үткәреләсәк биналарҙың хужаларына ла ҡаршы юнәлтелгән. Мәҫәлән, Филадельфияла «Таун холл» һәм «Брентвуд отель» хужалары башта үҙҙәренең биналарын митингы үткәреү өсөн бирергә риза булһалар ҙа, аҙаҡтан «яҙа ҡулланылыу мөмкинлеген белдергән ҡағыҙҙар» алғанлыҡтарын матбуғатҡа хәбәр иттеләр һәм договорҙарҙы боҙҙолар.

„Ныҡлы тыныслыҡ өсөн, халыҡ демократияһы өсөн!“ газетаһының нәүбәттәге номеры сыҡты

Бухарест, 31 март, (ТАСС). «Ныҡлы тыныслыҡ өсөн, халыҡ демократияһы өсөн!» газетаһының нәүбәттәге 7 (34) номеры баҫылып сыҡты.

Газетала «Тыныслыҡ һәм азатлыҡ өсөн көрәш фронты ныҡый» тигән башмәҡәлә бирелгән, шулай уҡ Л. Пайеттең «Италия халҡы Атлантик пактҡа ҡаршы»; Б. Фрашондың «Францияла синфи көрәштең киҫкенләшеүе»; Эдвард Охабтың «Польшала профсоюз хәрәкәтенең мөһим мәсьәләләре»; Фернандо Клаудиндең «Франконың ҡанлы терроры Испания халҡының көрәшкә булған ихтыярын һындыра алмаҫ»; Душко Новаковтың «Югославияның халыҡ массалары өпәйөтселәр кликаһына ҡаршылыҡты көсәйтә»; М. Парцалидистең «Греция халҡының империалистик агрессияға ҡаршы көрәше»; Гарри Политтең «Лейбористик хөкүмәт империализмға хеҙмәт итә» тигән һәм башҡа мәҡәләләр урынлаштырылған.

Номерҙа АҠШ-тағы фән һәм культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлауға арналған конгресе тураһында, конгресста А. Фадеевтең сығышы һәм башҡа материалдар урынлаштырылған.

Тыныслыҡ яғында тороусыларҙың Бөтә Донъя Конгресе алдынан

Әҙерлек комитетында

ПАРИЖ, 31 март. (ТАСС). Тыныслыҡ яғында тороусыларҙың Бөтә Донъя Конгресын саҡырыу буйынса Әҙерлек комитетына буласаҡ Конгресҡа ҡатнашырға теләгән ойошмаларҙан һәм айырым кешеләрҙән ғаризалар килеүе дауам итә. Әҙерлек комитетының мәғлүмәттәренә ҡарағанда, донъяның төрлө илдәренең 450 миллиондан артыҡ граждандары, — айырым кешеләр һәм үҙҙәренең ойошмалары аркылы — Конгрестең эшенә ҡатнашырға һәм уға үҙҙәренең делегаттарын ебәрергә теләктәре барлығын белдергәндәр. Киҫә Әҙерлек комитетына, Ҡушма Штаттарҙың, Финляндияның, Венгрияның, Албанияның, Италияның, Швейцарияның, Польшаның, Румынияның, Болгарияның, Алжирҙың һәм Францияның күп кенә ойошмаларынан һәм айырым кешеләрҙән Конгресҡа ҡатнашырға теләүҙәре тураһында яңы ғаризалар килгән. Әҙерлек комитетына шулай уҡ, буласаҡ Конгресҡа ҡатнашыуға әҙерлек сифатында төрлө илдәрҙә үткәрелгән йыйылыштар һәм конференциялар тураһында хәбәрҙәр килә.

Францияның яңынан-яңы ойошмалары Конгресҡа ҡатнашыуҙары тураһында үҙҙәренең унар меңләгән члендәре исеменән Әҙерлек комитетына ғаризалар ебәрәләр.

Ғаризалар, айырым алғанда, Нор департаменты республикан йәштәре Союзы федерацияһынан, Па-де-Кале департаменты ауыл хужалығы эшселәренең һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙарының профсоюзынан, журналистарҙың милли профсоюзынан, Тур (Эндр һәм Луара департаменты) металлистәре профсоюзынан, Шамбери (Савойя департаменты) һәм Блуаның (Луар һәм Шер департаменты) газ һәм электроэнергетика промышленносе работниктәре профсоюзынан, кенбайыштағы тимер юлдарҙың тимер юлсылары профсоюзынан, Эр департаментының «Милли фронт» ойошмаһынан, «элекке фран-тирерҙәр һәм партизандарҙың Милли ассоциацияһынан», Бөтә Донъя Хеҙмәт Конфедерацияһының Түбәнге Луара, Луар, Шер һәм башҡа күп кенә департаменттарҙағы профсоюздары берекмәһенән килгәндәр.

Францияның культура һәм искусство деятелдәренән шулай уҡ күп һанда ғаризалар алынған.

Синьхуа агентствоһының белдереүе

БЭЙПИН, (ТАСС). Синьхуа агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Ҡытай коммунистар партияһының Үҙәк Комитеты Гоминдан хөкүмәте менән ярашыу тураһында һөйләшеүҙәр алып барыу хаҡында түбәндәге ҡарарҙы ҡабул иткән: 1) Һөйләшеүҙәрҙе беренсе апрелдә башларға. 2) Һөйләшеүҙәрҙе Бэйпин ҡалаһында үткәрергә. 3) Нанкин делегацияһы менән һөйләшеүҙәрҙә Ҡытай коммунистар партияһының делегаттары Чжоу Энь-лай, Линь Пэу-хань, Линь Бяо, Е Цзянь-ин, Ли Вэй-хань алып барасаҡ. Делегацияға Чжоу Энь-лай етәкселек итәсәк. Һөйләшеүҙәр Ҡытай коммунистар партияһы Үҙәк Комитетының председателе Мао Цзе-дун тарафынан 14 ғинуарҙа яһалған белдереүгә ярашлы рәүештә, һәм ике яҡтың да һөйләшеүҙәр алып барыуы өсөн нигеҙлек сифатында был белдереүҙә ҡуйылған шарттарға ярашлы рәүештә алып барыласаҡтар. 4) Гоминдан хөкүмәте үҙенең делегацияһын юғарыла күрһәтелгән срокҡа һәм урынға ебәрһен өсөн, Нанкиндағы Гоминдан хөкүмәтенә белдереү телеге менән был ҡарарҙы бөгөн радио аша тапшырырға. Һөйләшеүҙәрҙе еңеләйтеү маҡсатында, делегация ҡуйылған 8 шартҡа ҡағыла торған кәрәкле материалдарҙы үҙе менән алып килергә тейеш.

Композиторҙар Союзы пленумы

Ошо көндәрҙә Башҡортостан совет композиторҙары Союзының пленумы булды. Пленум Башҡортостан совет композиторҙары Союзы правлениеһының председателе композитор Х. Әхмәтовтың отчет докладын тыңланы.

Иптәш Әхмәтов үҙенең докладында ВКП(б) Үҙәк Комитетының идеология мәсьәләләре буйынса һәм В. Мураделиҙең «Бөйөк дуҫлыҡ» операһы тураһындағы тарихи ҡарарҙарын тормошҡа ашырыуҙа Башҡортостан совет композиторҙары Союзы тарафынан үткәрелгән практик саралар һәм айырым композиторҙарҙың ижади эшмәкәрлектәренә киң рәүештә туҡталды.

— «Бөйөк дуҫлыҡ» операһы тураһындағы ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарары шигеҙендә, — тине докладсы, — Башҡортостан композиторҙарының ижадтарына тәрән анализ яһалды һәм һәр төрлө искусство предприятиеләренең, шул иҫәптән, Башҡорт государство опера һәм балет театрының, Башгосфилармонияның, Башҡорт радиокомитетының музыкаль тапшырыуҙар секторы һәм башҡорт музыкаль училищеһының репертуарҙарына тикшереү үткәрелде. Н. Пейко һәм Н. Вәлиевтәрҙең «Айһылыу» операһы ҡаты тәнҡиткә алынды. Был операла формалистик боҙоуҙар, башҡа серьез етешһеҙлектәр асылды һәм ул репертуарҙан төшерелде. Композитор Эйхенвальдтең «Мәргән» һәм «Ашҡаҙар» опералары менән дә шундай уҡ хәл булды. Был операларҙың төп етешһеҙлектәре автор М. Буранғулов һәм композитор Эйхенвальд тарафынан тарихи материалдарҙа марксистик күҙлектән ҡарай белмәү, фольклорҙы боҙоп примитив, яланғас рәүештә файҙаланыуҙан тора. Һуңғы йылдарҙа тыуҙырылған иң яңы башҡорт операларынан һаналған «Аҡбуҙат» (Х. Заимов) һәм «Ҡарлуғас» (Чемберджи) операларында ла айырым етешһеҙлектәр барлығы күрһәтеп үтелде.

Унан докладсы башҡорт композиторҙарының симфоник, камерный һәм массовый йырҙар буйынса булған ижадтарына туҡтала һәм уларҙың төп етешһеҙлектәре итеп был йырҙарҙа музыкаль оҫталыҡтың етешмәүен, примитивизм элементтәре булыуын, музыкаль формаларҙың асыҡ булмауын һәм башҡа моменттарҙы күрһәтеп үтә. Шуның менән бергә докладсы Башҡортостан композиторҙарының 1948 һәм 1949 йылдарҙа ҙур ижади уңыштарға өлгәшеүҙәрен билдәләй. Был айырыуса ВЛКСМ-дың 30 йыллығына һәм Башҡортостандың 30 йыллыҡ юбилейенә ҡарата тыуҙырылған әҫәрҙәрҙә ныҡ күҙгә салына. Был дәүер эсендә композитор Рәүеф Мортазиндың «Азат» операһы, Х. Заимовтың «Башҡортостан», З. Исмәғиловтың «Ленин тураһында поэма» исемле кантаталары һәм композитор Әхмәтовтың «Летопись» — симфонияһы, М. Вәлиевтең симфоник оркестр өсөн яҙылған дүрт киҫәктән торған сюитаһы, Камил Рәхимовтың «Башҡорт маршы» һәм башҡа күп һандағы массовый йырҙар, романстар барлыҡҡа килделәр.

Пленум барышында башҡорт композиторҙарының яңы музыкалары тыңланды. Ҙур музыкаль әҫәрҙәрҙән кантаталар, симфониялар, марштар, сюиталар, оркестр өсөн яҙылған «Поэма — вальстәр», хор өсөн йырҙар, романстар — бөтәһе 45-кә яҡын әҫәр башҡарылды.

Пленумдың беренсе һәм икенсе көндәрендә композиторҙар Союзының эше һәм тыңланған музыкаль әҫәрҙәр буйынса фекер алышыуҙар булды. Фекер алышыуҙарҙа ҡатнашҡан композитор Заһир Исмәғилов, Халиҡ Заимов, Рәүеф Мортазин, Бәширов, Таһир Кәримов һәм башҡалар башҡорт музыка культураһының Бөйөк Октябрь революцияһының емеше, Ленин — Сталин партияһы милли политикаһының тантанаһы булып тороуын әйттеләр. Шул уҡ ваҡытта улар башҡорт музыкаһының әле халыҡтан алыҫ тороуын, күп кенә әҫәрҙәрҙең музыкаль теле камиллашып етмәүен, композиторҙарҙың художество оҫталыҡтары түбән булыуын, музыкала формализм, примитивизм элементтәре бөтөп етмәүен күрһәттеләр.

Чайковский исемендәге Мәскәү государство консерваторияһының профессоры В. Ю. Фере үҙенең сығышында башҡорт композиторҙарының әҫәрҙәренә тулы анализ яһап үтте.

— Башҡортостан композиторҙары,— тине профессор Фере, — һуңғы йылдарҙа күп кенә эш эшләнеләр. Ҙур планда яҙылған опера («Азат»), симфония, сюита, марштар барлыҡҡа килтерелделәр, «Ленин тураһында поэма» (З. Исмәғилов), «Башҡортостан» (Х. Заимов) кеүек беренсе башҡорт кантаталары яҙылды. Башҡорт совет музыкаһы йырҙар, романстар формаһындағы төрлө жанрҙар иҫәбенә байыға бара. Был моменттәр айырыуса республиканың 30 йыллыҡ юбилей байрамына ҡарата тыуҙырылған әҫәрҙәрҙә бик ныҡ күҙгә бәрелә. Шуның менән бергә, — тине профессор Фере, — әле етешһеҙлектәр ҙә юҡ түгел. Улар шунан торалар: композиторҙарҙың ижадында профессиональ оҫталыҡ кимәле түбән, музыкаль форма менән эстәлек тигеҙ хәл ителмәй, материалдарҙы дөйөмләштерә белмәү һиҙелә.

Пленум композиторҙар Союзының эшен ҡәнәғәтләнерлек тип тапты, Х. Әхмәтов (председатель), Б. Рәхимов (секретарь), Р. Мортазин (правление члены) иптәштәрҙән торған яңы правление составын һайланы һәм союздың уставын ҡабул итте.

М. Таҡи.

Электр станцияһы эшләй башланы

«Берлек» колхозы Дүртөйлө районында иң бәләкәй колхоздарҙың береһе. Ул ни бары 45 хужалыҡтан ғына тора. Колхоз 1948 йылда үҙ көсө менән электр станцияһы төҙөүҙе планлаштырғайны. Колхозсыларҙың һүҙҙәре эштән айырылманы, улар үҙҙәренең пландарын тормошҡа ашырҙылар. Электр станцияһы төҙөлеп эшләй башланы. Колхозсыларҙың өйҙәрендә һәм колхоздың общественный биналарында электр уттары балҡый. Станция эргәһендә тирмән төҙөлдө. Бынан башҡа электр көсө менән таҡта ярыу ойошторолаcаҡ. Бының өсөн махсус станок эшләнә башланы. Шулай уҡ ашлыҡ һуғыу эштәрен электр көсө менән башҡарыу планлаштырылды.

Х. Әминев.

И. Б. ДОЛГАНОВ

Ҡаты һәм оҙаҡ ауырыуҙан һуң Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателенең урынбаҫары Илья Борисович Долганов үлде.

Иптәш Долганов 1897 йылда Белорет металлургия заводының эшсе семьяһында тыуҙы. Ул ун биш йәшенән үк заводта, башта машинист ярҙамсыһы, аҙаҡтан машинист һәм слесарь булып үҙенең хеҙмәт юлын башланы.

Граждандар һуғышы йылдарында иптәш Долганов партизандар отрядында ҡулына ҡорал тотоп, тыуған ерҙе аҡ гвардиецтарҙан һәм интервенттарҙан яҡланы.

1929 йылда иптәш Долганов коммунистар партияһына инде. 1937 йылда Башҡорт АССР-ы Үҙәк Башҡарма Комитетының Сессияһы уны Башҡорт АССР-ы Үҙәк Башҡарма Комитеты Председателенең урынбаҫары итеп һайланы.

1938 йылда Бүҙәк округының һайлаусылары иптәш Долгановты Башҡорт АССР-ы Верховный Советына депутат итеп һайланылар, ә Башҡорт АССР-ы Верховный Советының беренсе Сессияһында ул республикабыҙ Верховный Советы Президиумы Председателенең урынбаҫары булып һайланды. Иптәш Долганов был эшендә 10 йылдан артыҡ ваҡыт эшләне.

Хөкүмәт иптәш Долгановтың хеҙмәттәренә юғары баһа бирҙе. Ул ике тапҡыр Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән һәм «1941—1945 йылдарҙағы Бөйөк Ватан һуғышында батыр хеҙмәттәре өсөн» миҙалы менән наградланды.

Беҙ иптәш Долгановты большевиктар партияһы эшенә бирелгән, баҫалҡы һәм етеҙ работник итеп белә инек. Ул мәңге беҙҙең хәтеребеҙҙә ошондай килеш ҡаласаҡ.

С. Ә. Ваһапов, Н. Р. Уразбаев, Ғ. В. Нигмәтжанов, П. И. Каменев, В. Н. Должных, Х. Л. Ҡорбанғолов, Ғ. Ф. Шәфиҡов, Д. В. Ҡасимов, В. И. Улин, А. К. Ермолаев, А. Л. Кошелев, Б. Г. Әхмәров, Ғ. Ш. Ғәлиев, А. А. Набатов, Р. -Б. Ибраһимов, С. Х. Авзянов, С. Ф. Вәлиев, С. Р. Әлибаев, Ә. Н. Биктимиров, А. В. Кравцов һәм башҡалар.

Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советында

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателенең урынбаҫары И. Б. Долгановты күмеүҙе ойоштороу өсөн Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы тарафынан Министрҙәр Советы Председателенең урынбаҫары иптәш А. К. Ермолаев председателлегендә һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының секретары иптәш Ғ. Ф. Шәфиҡов, Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының секретары Ә. Н. Биктимиров, Өфө ҡала Советы исполкомының председателе А. В. Кравцов һәм Верховный Совет Президиумы канцелярияһының начальнигы И. Г. Ғүмәров иптәштәр составында Хөкүмәт Комиссияһы төҙөлдө.

Иптәш И. Б. Долгановты күмеүҙе ойоштороу комиссияһынан

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателенең урынбаҫары иптәш И. Б. Долгановтың кәүҙәһе һалынған гроб Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советының ҙур залына урынлаштырылды. Мәрхүм менән хушлашыу өсөн залға йәкшәмбе көн 3 апрелдә, көндөҙгө сәғәт 12-нән сәғәт 2-гә тиклем инергә мөмкин.

Күмеү 3 апрелдә, Сергеев ҡәберлегендә була.

Министрҙәр Советы бинаһынан гроб кискe сәғәт 5-тә алып сығыла.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы партия ойошмаһы һәм месткомы БАССР Верховный Советы Президиумы Председателенең Урынбаҫары Илья Борисович Долгановтың оҙаҡ һәм ҡаты ауырыуҙан һуң 1949 йылдың 1-се апрелендә иртәнге 8 сәғәттә үлеүе тураһында ҙур ҡайғы менән белдерә һәм мәрхүмдең семьяһының ҡайғыһын уртаҡлаша.

Педагог һәм яҙыусы

«Һеҙ ниндәй гүзәл кеше.
— Ниндәй яҡшы кеше кеҫә...»
(А. М. Горький—А. Макаренкоға).

Антон Семенович Макаренконың үлеүенә ун йыл тулды. Илебеҙ һоҡланғыс педагог-новатор һәм яҙыусының иҫтәлеген хөрмәт итә. Уның китаптары — уҡытыусылар һәм ата-әсәләр өсөн көнлә ҡулланыла торған ҡулланмалар. Гүзәл йөрәкле, кристалл кеүек саф кеше Макаренко үҙенең бөтә көсөн, белемен, бөтә талантлы совет йәштәрен коммунистик рухта тәрбиәләү өсөн бирҙе. Антон Семенович утыҙ дүрт йыл ғүмерен педагогик эшкә арналы. Ул үҙенең йәне-тәне менән педагог ине.

Антон Семенович Макаренко 1888 йылдың 1 мартында Харьков губернаһы Сумы өйәҙе Белопол ҡалаһында тимер юл мастерскойҙарының маляр цехы мастерының семьяһында тыуған. Бала сағынан уҡ ул эшселәр араһында үҫкән. Ошо эшселәр араһында кесе йәштән үк хеҙмәткә күнегеү ала, кешегә хөрмәт менән ҡарауға өйрәнә. Егет булғас, Антон Семенович эшселәр коллективында революцион идеялар менән һуғарыла. Ул эшселәр синыфының улы, уның эше өсөн килешмәүсән көрәшсе була. Ҡала училищеһын һәм уҡытыусылар курсын тамамлағандан һуң, Антон Семенович Макаренко 1903 йылда халыҡ уҡытыусыһы исеме ала һәм завод эргәһендәге тимер юл училищеһына преподаватель булып билдәләнә. Был мәктәптә эшселәрҙең балалары уҡый торған булалар. Педагоглыҡ эшенең беренсе көндәрендә үк Антон Семенович матур, ғорур, иркле кеше тәрбиәләү тураһында хыялланы.

— Кеше — был ғорур яңғырай! — Горькийҙең был һүҙҙәре бөйөк яҙыусының кешегә бик ҙур мәхәббәте һәм ышаныуы менән бергә Антон Семенович Макаренконың педагоглыҡ эшендә девизға әйләнә. Кешелә: ихтыяр, ғәйрәтлелек һәм маҡсатҡа ынтылыусанлыҡ тәрбиәләүгә ул үҙенең бөтә көсөн бирә. Чиновниктарҙың ҡатып ҡалғанлығын, һауаланыусанлығын еңеп сығыу өсөн һәм үҙ юлы менән алға барыу өсөн ни тиклем энергия кәрәк булды. Ысынлап та, үҙ ҡараштарының хаҡлылығына бик тәрән ышанған кешенең генә бөтә был ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сыға алыуы мөмкин ине. Антон Семенович Макаренко үҙенең йәштәрҙе тәрбиәләү методына ышанған аныҡ шундай кеше ине.

Бөйөк Октябрь социалистик революцияһынан һуң Антон Семенович өсөн ысынлап та бик ҙур эш майҙаны асылды. Совет власы шарттарында ул үҙенең тәрбиә системаһын киң рәүештә ҡуллана ала ине. 1920 йылда Полтава губерна мәғариф бүлеге Антон Семеновичҡа закон боҙоусы йәштә етмәгән балалар өсөн колония ойоштороу эшен тапшырҙы.

Ил һуғыштан һуңғы хужалыҡ болғонлоғо кисерә ине. Ошо ҡыйын шарттарҙа Антон Семенович закон боҙоусы балалар өсөн колония төҙөй башланы. Ул бөтә ҡартлаҙҙе еңеп сыҡты. Колонияла Антон Семенович үҙенең хеҙмәттә һәм коллективта тәрбиәләүҙең фәнни яҡтан нигеҙләнгән системаһын киң ҡулланды. Ул общество өсөн файҙалы: ныҡ ихтыярлы, инициативалы, ғәйрәтле һәм бәхетле кешеләр тәрбиәләүҙе үҙенең маҡсаты итеп ҡуйҙы... Ул балаларҙы ысын күңеле менән, сикһеҙ ярата ине, ләкин яратыу менән бер үк ваҡытта Антон Семенович талапсан педагог та булды. Ул элгәп педагогтарҙың методтарын, был — «балалар менән бысылдап һөйләшеүҙе», уларҙы ҡыҙғаныуҙы кире ҡаҡты, сенки был балаларҙа кире сифаттар: эгоистлек, эшлекһеҙлек тәрбиәләй ине. Антон Семенович яңы кеше өсөн көрәште. И. В. Сталиндең, «баҡсасы үҙе яратҡан емеш ағасын үҫтергән кеүек, кешеләрҙе хәстәрлек һәм иғтибар менән үҫтерергә кәрәк», тигән һүҙҙәрен новатор-педагог, йәш быуынды тәрбиәләп, тормошҡа ашырҙы. Ысын кешеләр булығыҙ! — тине ине Антон Семенович.

1927 йылда Харьков ҡалаһының ситендә Ф. Дзержинский исемендә колония барлыҡҡа килде. Унда тәрбиәләнеүселәрҙең һаны бер нисә йөҙ кеше ине. Антон Семенович коммунала 7 йыл эшләне. Бында уның педагоглыҡ һәм яҙыусылыҡ таланты бөтә гүзәллеге менән йәйелде.

Ике—өс йыл эсендә «ФЭД» фотоаппараттарын етештереү заводын нисек ойоштороорға мөмкин булыуын күҙ алдына килтереү ҡыйын. Ә кем менән һуң? Тормош тарафынан боҙолған, яңғыҙлыҡта ҡырағайланған йәштәр менән. Иге-сиге булмаған киң илдең бер башынан икенсе башына сәйәхәт итеп йөрөгән, «ирккә» күнеккән тәрбиәсеһеҙ балалар педагогтың етәкселеге аҫтында дисциплиналы, файҙалы кешеләргә, аҡыллы кешеләргә әүерелделәр. Ф. Дзержинский исемендәге коммуна педагогияла камиллашеүҙең өлгөһө булды. «Тормош тарафынан шул тиклем аяуһыҙ һәм мәсхәрәле рәүештә иҙелгән йөҙҙәрсә балаларҙы шул тиклем танымаҫлыҡ итеп үҙгәртергә, тәрбиәләргә кемдең ҡулынан килер ине. Колонияның ойоштороусыһы һәм мөдире булып А. С. Макаренко тора. Был, һис һүҙһеҙ, талантлы педагог»,—новатор-педагог тураһында А. М. Горький ана шулай тине.

Шәхес һәм общество проблемаһы — А. С. Макаренконың педагогик системаһында иң төп, мөһим нәмә була ошо. Был проблеманы дөрөҫ хәл итеү тик социалистик обществола ғына мөмкин.

А. С. Макаренко Тыуған илгә бирелгән меңдәрсә кешене тәрбиәләне. Улар араһында летчиктар, врачтар, геологтар, инженерҙар бар. Улар Бөйөк Ватан һуғышы көндәрендә дошмандарға ҡаршы батырҙарса һуғыштылар. Антон Семеновичтең педагогик хеҙмәттәре, уның тәжрибә мәғлүмәттәре совет уҡытыусыларына, ата-әсәләргә социалистик Тыуған илдең достойн улдарын тәрбиәләргә ярҙам итәләр.

Антон Семенович Макаренко гүзәл һәм үҙенә бер төрлө яҙыусы ине. Ул беҙгә ҙур әҙәби мираҫ ҡалдырҙы. Уның әҫәрҙәре — педагогия темаларына арналған ысын художестволы әҫәрҙәр. А. С. Макаренконың иң яҡшы китабы — «Педагогик поэма», уның өҫтөндә ул бер нисә йыл буйына эшләгән.

«Беҙҙең алдыбыҙҙа,—тип яҙҙы А. С. Макаренко, — киң политик перспективалар, хәйер, тыныс булыуҙан алыҫ торған һәм болотһоҙ булыуҙан алыҫ торған перспективалар асыла. Беҙҙең алдыбыҙҙа еңеүҙәр генә түгел, бәлки көрәш тә тора. Был еңеүҙәр өсөн һәм был көрәш өсөн кешеләр тәрбиәләнәләр, улар хәҙер беҙҙең семьяла һәм беҙҙең мәктәптә тәрбиәләнәләр... Беҙ үҙебеҙҙең граждандан үҙ тормошоноң һәр бер минутында, бойороҡ йәки приказды көтөп тормайынса, үҙенең бурысын үтәргә әҙер тороуын, уның инициативаға һәм ижади ихтыярға эйә булыуын талап итәбеҙ».

Беҙҙең мәктәптәребеҙ, талантлы педагог һәм яҙыусының васыяттарын хәтерҙә тотоп, совет йәштәрен көрәш өсөн, еңеү өсөн тәрбиәләйҙәр.

П. Мануйлов.

Яҙғы һынауҙарға әҙерлек бара

МАҠАР. «Уран» колхозы башланғыс мәктәбендә яҙғы һынау һәм экзамендарға әҙерлек эштәре башланды. Экзамендарға әҙерлекте көсәйтеү өсөн балаларға бөтә төп фәндәр буйынса консультациялар ойошторола, ҡабатлауҙар үткәрелә. «Яҙғы экзамендарға әҙерлек һәм ата-әсәләрҙең бурыстары» тигән темаға доклад ҡуйылды, унда ата-әсәләрҙән 80 кеше ҡатнашты һәм улар һынауҙарҙы уңышлы үтәп сығыу өсөн мәктәпкә ярҙам күрһәтеү буйынса конкрет йөкләмә алдылар.

С. Маҡарский

Әҙәби түңәрәк

Нуриман районы Иҫке-Күл урта мәктәбендә әҙәбиәт түңәрәге эшләй башланы. Түңәрәккә 30 уҡыусы йәлеп ителгән. Улар «Тәүге аҙым» исемле стена газетаһы сығаралар. Түңәрәк занятиеһенда башҡорт яҙыусыларының яңы әҫәрҙәре өйрәнелә һәм әҙәбиәт теорияһы буйынса беседалар үткәрелә.

Түңәрәк члендәре шулай уҡ әҙәби кисәләр үткәрәләр, башҡорт композиторҙарының яңы көйҙәре менән сығыш яһайҙар. Улар үҙҙәренең һуңғы бер әҙәби кисәләрен С. Мифтахов ижадына арнанылар.

Ә. Яһаев.

Яуаплы редактор урынбаҫары:
З. Ю. ВАХИТОВ.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-23.

Ц01904 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ Х ЭМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл

№ 66 (8166)

3 апрель

йәкшәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ВЛКСМ-дың XI съезы. (1-се бит).

Албания Хөкүмәт делегацияһы хөрмәтенә И. В. Сталиндә төшкө аш. (1-се бит).

Башҡорт АССР-ы медицина работниктәренә РСФСР-ҙың атҡаҙанған врачы тигән почетлы исем биреү тураһында РСФСР Верховный Советы Президиумы Указы. (1-се бит).

Башҡорт АССР-ы мәктәптәренең уҡытыусыларын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (2-се бит).

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктәрен ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (2-се бит).

Н. Нәжми. — Күңелле спектакль. (3-сө бит).

Ә. Әхмәров. — Колхоз тәжрибә-хатолабораторияларын аяҡҡа баҫтырайыҡ. (3-сө бит).

И. Ермашов. — Халыҡ-ара күҙәтеү. (4-се бит).

Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Беҙҙең республикала. (4-се бит).

Бораулау темпын ҡырҡа күтәрергә

Нефть сығарыуҙың үҫешеп, нефть промышленносеның артабанғы күтәрелешен разведкалау һәм бораулау эштәренең уңышлы алып барылыуы хәл итә. Яңы нефть ятҡылыҡтарын асмай тороп, уларҙы эксплоатацияға бирмәй тороп, халыҡ хужалығының нефть промышленносе продукцияларына үҫә барған талаптарын ҡәнәғәтләндереү мөмкин түгел. Бораулау — иртәгә көндең нефте ул.

Республикабыҙҙың нефтселәре бораулау эштәренең сикһеҙ мөһим бурыс икәнен белдәләп, бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталингә яҙған хаттарында яуаплы йөкләмәләр алдылар. Улар бораулау буйынса биш йыллыҡ планды өс йыл ярымда үтәргә һүҙ бирҙеләр. Быйыл бораулау эштәренең күләме үҙган йылға ҡарағанда ике тапҡырға күберәк булғанын да иҫкә алһаҡ бораулаусылар алдында торған эштәрҙең ни тиклем яуаплы булыуы тағы ла асығыраҡ күренә. Билдәле, был бурыстарҙы үтәү өсөн бораулаусылар ҙур ойошҡанлыҡ менән эшләргә, бораулау тиҙлеген ҡырҡа күтәрергә, аварияһыҙ эшләүҙе тәьмин итергә тейештәр.

Быға өлгәшеү өсөн трестарҙың бөтә мөмкинлектәре бар. Илебеҙҙең яңы техникаға нигеҙләнгән ҡеүәтле заводтары буровойҙарҙы бай техника менән тәьмин итеп торалар. Был техника менән эш итеү өсөн беҙҙә квалификациялы кадрҙар, бай эш тәжрибәләре бар. Данлыҡлы бораулау мастерҙәре Социалистик Хеҙмәт Геройы Куприянов, орденле Балабанов, Бикбов, Алексеев, Кнутов иптәштәрҙең гүзәл эштәре бөтә бораулаусылар өсөн өлгө булып тора. Улар бораулау тиҙлеген станок айға бер мең метрға тиклем күтәреп, билдәләнгән норманы ике ярым тапҡырға уҙып киттеләр. Алдынғы мастерҙәр етәкселек иткән бораулау бригадаларының эше заданиеләрҙе үтәү генә түгел, бер нисә тапҡыр артығыраҡ үтәүгә мөмкин булыуын күрһәтә. Хеҙмәт дөрөҫ ойошторолған урында ауыр шартлы иҫәпләнгән ҡыштың айҙарҙа ла бораулау темпы түбәнәймәне.

Ләкин бөтә буровойҙар ҙа шулай эшләмәйҙәр әле. Социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәш ҡәнәғәтләнерлек түгел. «Туймазынефть» тресында ла һәм «Ишембайнефть» тресында ла авариялар ҙур һан тәшкил итәләр. Шуға күрә ағымдағы йылдың үткән ике айында ғына «Туймазынефть» тресының буровойҙарында буш тороуҙар ун мең сәғәттән күберәк булды. Бөтә берекмә буйынса бораулау планы үтәлеше ғинуар айында 49,7, февраль айында 54,8 процент кенә тәшкил итте. Март айында ла үтәлеш бик түбән булды.

Буровойҙарҙың эшен ойоштороуҙағы етешһеҙлектәр хурлыҡлы артта ҡалыуҙа ҙур сәбәп булып торалар. Контора етәкселәре буровойҙарҙы ваҡытында кәрәкле оборудованиелар һәм материалдар менән тәьмин итеп тороуҙы ойоштормайҙар. «Туймазынефть» тресының беренсе бораулау конторғаһының мастер иптәш Х. Юмашев етәкселек иткән участкаһында турбиндәр етешмәй. Шуның арҡала бригада ротор менән бораулауға мәжбүр булды, был проходка темпын бик ныҡ кәметте. Кароттажниктәр ваҡытында килмәү арҡаһында буровойҙар йыш ҡына буш торалар. Пар, электр энергияһы менән тәьмин итеүҙәге өҙөклектәр шулай уҡ эштә ҙур ҡамасаулыҡ тыуҙыра.

Буровойҙарҙың өҙлөкһөҙ эшләүе вышкаларҙың ваҡытында төҙөлеүенә ныҡ бәйләнгән. Ләкин бына был мөһим эш участкаһы бөтә урында ла артта ҡалып килә әле. Вышкалар бер ваҡытта ла билдәләнгән сроктарҙа эксплоатацияға тапшырылмайҙар. Ғинуар һәм февраль айҙарында төҙөлергә тейешле 20 вышканың 13-ө генә ваҡытында төҙөлөп бөттө.

«Башнефть» берекмәһе лә, Октябрьский һәм Ишембай ҡала комитеттәре лә бораулау контораларының эшенә тейешле контроль булдырмайҙар. Бөйөк Сталингә биргән вәғәҙәне үтәү өсөн көрәштең башында тороп етәкселек итмәйҙәр.

Артабан да бындай хурлыҡлы артта ҡалыу менән килешеп торорға мөмкин түгел. Разведкалау һәм эксплоатацион бораулау эштәрен киң фронт менән йәйелдерергә, эш темпын ҡырҡа күтәрергә кәрәк. Бораулау конторалары етәкселәре, бөтә бригадалар, вышкасылар заданиеләрҙе үтәү өсөн үҙҙәренең ныҡ яуаплы икәнлектәрен аңларға һәм ҡуйылған бурыстарҙы үтәү өсөн большевиктарса ныҡышмалылыҡ менән көрәшергә тейештәр.

Шулай уҡ буровойҙарҙа алдынғы техниканы ныҡышмалы индерергә кәрәк. Күп эффектле турбин юлы менән бораулау барған һайын киңерәк юл алырға тейеш. Ул хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан күтәреүҙә мөһим сара булып тора. Тәьминәт эшендәге өҙөклектәрҙе бөтөрөү өсөн иң эшлекле саралар күрелергә тейеш. Буровойҙарҙы оборудованиелар, материалдар, эзбиз, балсыҡ, ҡом, пар, электр энергияһы менән ваҡытында һәм өҙлөкһөҙ тәьмин итеүҙе ойоштороға кәрәк.

Бөтә промышленносте, бөтә предприятиеләрҙә сталинсе яңы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн көрәш барған һайын киңерәк ҡолас ала бара. Башҡортостан нефтселәре Куйбышев өлкәһе нефтселәре менән ярышалар. Алдынғы сафта булыу өсөн республикабыҙҙың бораулаусылары көстәрен аямай эшләргә тейештәр. Бораулау контораларының етәкселәре, партия, профсоюз ойошмалары был гүзәл хәрәкәттең башында тороп етәкселек итергә, бораулау эштәре темпын күтәреү өсөн иң эшлекле саралар күрелеүен тәьмин итергә тейештәр. Социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәү өсөн, Бөйөк Сталингә биргән вәғәҙәне үтәү өсөн көрәшеү — бөтә нефть промышленносе работниктәренең, бөтә бораулаусыларҙың намыҫ бурысы ул.

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

31 марттағы иртәнге ултырыш

Кисә, 31 мартта, Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезының иртәнге ултырышында ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең отчет докладе буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Белоруссия ЛКСМ Үҙәк Комитете секретаре иптәш **П. М. Машеров** республиканың дошман ябырылыуы һөҙөмтәһендә бик ҙур зарар күргән халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыуҙа йәштәрҙең фидакәр рәүештә эшләүе тураһында һөйләй. Республиканың уңдарса мең егеттәре һәм ҡыҙҙары яңы төҙөлештәрҙә эшләйҙәр, шул иҫәптән 5 мең кеше Минск ҡалаһында трактор һәм автомобиль заводтары төҙөлешендә эшләй. Республиканың комсомолецтәре шулай уҡ торлаҡ йорттары, мәктәптәр һәм культура-ағартыу учреждениеләре төҙөүҙә актив ҡатнашалар.

Йәштәр араһынан юғары урожайҙар үҫтереүсе йөҙҙәрсә мастерҙәр үҫте, уларға хөкүмәт наградалары бирелде.

Иптәш Машеров йәштәрҙе идея-политик яҡтан тәрбиәләү мәсьәләләренә туҡтала. Комсомол пропаганда эшендә бик бай тәжрибә тупланы,—ти ул,—ләкин был тәжрибәне өйрәнеү һәм дөйөмләштереү Белоруссия комсомолы Үҙәк Комитетында ғына түгел, бәлки ВЛКСМ Үҙәк Комитетында ла йомшаҡ ҡуйылған. «Комсомольская правда» комсомол эше тәжрибәһен яҡтыртыусы һәм пропагандалаусы материалдарҙы аҙ баҫып сығара.

— Йәштәрҙең тормошо хеҙмәт подвигтәре менән тулы, — ти иптәш **А. П. Синотова**, комсомолдың Иваново Өлкә Комитете секретаре.—Уңдарса мең йәш эшселәр, меңдәрсә йәштәр бригадалары үҙған йылда йыллыҡ нормаларын срогынан алда үтәнеләр. Иптәш Чуткихтең патриотик башланғысына комсомолецтәр ҡайнар отклик бирҙеләр: Иваново ҡалаһының текстиль предприятиеләрендә юғары сифатлы продукция сығарыусы бригадалар төҙөлдө.

Йәштәрҙең техник уҡыуы тураһында һөйләп, иптәш Синотова уның сифатын күтәреү кәрәклегенә иғтибар йүнәлдерә.

Иптәш Синотова ВЛКСМ Үҙәк Комитете бүлектәренең һәм кадрҙар бүлегенең эшендәге етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләй.

Грузия ЛКСМ Үҙәк Комитете секретаре иптәш Н. С. Зоделава съезда республика комсомолецтәренең тормошо һәм хеҙмәт эшмәкәрлеге, уҡыуы тураһында һөйләне. Тбилиси предприятиеләренең һәм транспортының йәштәре XI съезд хөрмәтенә пландан тыш 165 станокты эшкә индерҙеләр, ҙур партия еп һәм туҡымалар эшләп сығарҙылар, 12 паровоз ремонтланылар һәм башҡалар.

Иптәш Зоделава республика йәштәренең яңы райондарҙа ҡиммәтле субтропик һәм техник культураларҙы таратыуҙа ҡатнашлыҡ итеүҙәре тураһында, иң эре яңы төҙөлеш — Руставиҙәге металлургия заводы өҫтөнән комсомолдың шефлығы тураһында һөйләй. Унан ары ул пропаганда эше мәсьәләләренә туҡтала.

Съезд делегаттары Донбастың йәш забойщигы иптәш **А. А. Криводишиндең** сығышын ҙур иғтибар менән тыңланылар. Ул бассейндәге йәш горняктәрҙең уңыштары тураһында, үҙ бригадаһының стахановса эшләүе тураһында һөйләп бирҙе.

Мандат комиссияһы председателе иптәш **А. Н. Шелепин** доклад менән сығыш яһап, Мандат комиссияһы съезд делегаттарының полномочиеләрен тикшереүҙе һәм, комсомол ойошмаларының бөтәһендә лә һайлауҙар ВЛКСМ Үҙәк Комитеты инструкцияһына тулыһынса ярашлы рәүештә үткәрелгән тип билдәләне, тине. Делегаттарҙы һайлау ҙур политик һәм производство күтәрелеше шарттарында үткәрелгән.

Бөтә өлкә, край һәм республика комсомол ойошмалары ВЛКСМ-дың XI съезының беренсе делегаты итеп коммунизмдең бөйөк юлбашсыһы иптәш И. В. Сталинде бер тауыштан һайлағандар.

Съезд делегаттары һәм ҡунаҡтар был белдереүҙе көслө овация менән ҡаршы алалар. «Комсомолдың XI съезының беренсе делегаты, иптәш Сталингә — ура!», «Йәштәрҙең дуҫы, иптәш Сталингә — ура!» тигән тауыштар яңғырай.

Иптәш Сталиндең иң яҡын соратниктәре, партия һәм хөкүмәт етәкселәренең шулай уҡ берҙәм рәүештә съезға делегат булып һайланыуҙары тураһындағы белдереүҙе лә съезд делегаттары оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар менән ҡаршы алалар.

Съездың һан яғынан составына характеристика биреп, иптәш Шелепин сағыштырмалы мәғлүмәттәр килтерә. Ул, комсомолдың X съезынан һуң үҙған ваҡыт эсендә ВЛКСМ сафтары ике тапҡырҙан да күберәккә артҡан, тип күрһәтә.

Съезд делегаттары маҡтаулы совет йәштәренең иң яҡшы вәкилдәре, сәскәһе булып торалар. Делегаттар араһында — иң төрлө специальностҙәге йәш кешеләр: эшселәр һәм колхозсылар, инженер-техник һәм ғилми работниктәр, уҡытыусылар һәм журналистар, вуз студенттәре һәм хеҙмәт резервтәренең мәктәптәрендә һәм училищеләрендә уҡыусылар, комсомолдың етәксе работниктәре һәм Ҡоралды Көстәр һәм сик буйы ғәскәрҙәре вәкилдәре бар. Съезға делегаттар булып беҙҙең илдең исемдәре миллиондарса совет кешеләренә билдәле булған маҡтаулы кешеләре — Советтар Союзы Геройҙары, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары, Сталин премияһы лауреаттары килгәндәр.

1.031 делегаттың хөкүмәт наградалары бар. Был — Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында совет йәштәре тарафынан күрһәтелгән геройлыҡ, батырлыҡ һәм ҡыйыулыҡтың дәрәжәләнеше, һуғыштан һуңғы тыныс төҙөлеш йылдарында совет егеттәренең һәм ҡыҙҙарының фидакәр хеҙмәтенең дәрәжәләнеше.

Съездың 953 делегаты ВКП(б) члендәре һәм кандидаттары булып торалар.

Съездың милли составы Советтар Союзы халыҡтарының емерелмәҫ дуҫлығын гүзәл рәүештә сағылдыра — делегаттар иҫәбендә 44 милләт вәкилдәре бар.

Азербайжан комсомолы Үҙәк Комитете секретаре иптәш **А. Нәримов** республика халыҡ хужалығының бик көслө үҫеүе тураһында, яңы промышленность предприятиеләре төҙөүҙә йәштәрҙең ҡатнашлығы тураһында һөйләне. Комсомол вәкилдәренән күп кеше Мингечаур гидроузелын ҡороуҙа эшләйҙәр; был узелды хәрәкәткә килтереү менән әлегәсә буш ятҡан яландар йәнләнәсәк. Ауылдарҙа комсомолдың активлеге үҫте. Колхоздарҙың бөтәһендә лә тип әйтерлек комсомол ойошмалары булдырылды. 32 комсомолец Социалистик Хеҙмәт Геройы тигән юғары исем алды. Республика нефть промышленносының алға барыуы тураһында һөйләп, иптәш Кәримов, йәш нефтселәр киләсәктә лә стахановса эшләйәсәктәр, үҫә барған промышленносте һәм ауыл хужалығын нефть менән тәьмин итеү өсөн бөтә көсөн эшләйәсәктәр, тип съезды ышандыра.

Комсомолдың Краснодар край комитете секретаре иптәш **В. В. Воропаев** Кубань йәштәре һәм комсомолецтәренең үҙ-үҙҙәрен аямай эшләүҙәре, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн уларҙың көрәшеүе тураһында һөйләне. Крайҙың меңдәрсә комсомолецтәре һәм йәш эшселәре инде 1951 — 1953 йылдар иҫәбенә эшләйҙәр. Кубандең ауыл йәштәре юғары урожайҙар үҫтереп алыу өсөн көрәштә актив ҡатнашалар. Комсомол съезы асылыу көнөнә крайҙағы колхоздарҙың дүрттән бер өлөшө һәм совхоздарҙың бөтәһе иртә сәсеүгә торған бөртөклө һәм башаҡлы культуралар сәсеүҙе тамамланылар.

Кубань комсомолецтәренең һәм йәштәренең тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планын срогынан алда үтәү өсөн энергиялы рәүештә көрәшеүҙәре тураһында һөйләп, иптәш Воропаев, СССР урман хужалығы Министрствоһы һәм уның урындағы органдары был эштә йәштәрҙең инициативаһын етерлек тиклем яҡламайҙар әле, тип билдәләй.

Иптәш Воропаев телмәренең байтаҡ өлөшөн ауыл хужалығы өсөн специалистар әҙерләү һәм ауыл йәштәрен тәрбиәләү мәсьәләләренә арнаны.

Ижевск машиналар эшләү заводының ВЛКСМ комитеты секретаре иптәш **А. Д. Осипова** завод комсомолецтәренең һәм йәштәренең һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәшеүе тураһында һөйләне.

Председателлек итеүсе, съезға ҡотлау өсөн Мәскәүҙең һөнәрселек, тимер юл училищеләре һәм ФЗО мәктәптәрендә тәрбиәләнеүселәрҙән делегация килеүе тураһында белдерә. Залда тантаналы марш тауышы яңғырай. Съезд делегаттары сталинсе хеҙмәт резервтәре вәкилдәрен ҡайнар алҡыштар менән ҡотлап ҡаршы алалар.

Уҡыусы **Виктор Гончаренко** столицалағы һөнәрселек училищелары һәм ФЗО мәктәптәрендә тәрбиәләнеүселәр исеменән съезға алҡынлы сәләм тапшырҙы һәм Мәскәүҙәге ФЗО мәктәптәренең, һөнәрселек һәм тимер юл училищеләренең уҡыусылары киләсәктә лә государство хеҙмәт резервтәренең алдынғы отряды булырҙар, тип ышандырҙы. Үҫенең ҡыҫҡа, гүзәл телмәрен ул СССР-ҙың героик эшселәр синыфы, совет йәштәренең алдынғы отряды ленинсе-сталинсе комсомол хөрмәтенә, большевиктар партияһы һәм халыҡтарҙың бөйөк юлбашсыһы, совет йәштәренең тәрән аҡыллы уҡытыусыһы һәм иң яҡын дуҫы иптәш Сталин хөрмәтенә һаулыҡ теләү менән көслө алҡыштар аҫтында тамамланы. Залда иптәш Сталин хөрмәтенә ҡеүәтле «ура» яңғыраны. Көслө овация бер нисә минут тынмай торҙо.

Комсомолдың Алтай край комитеты секретаре иптәш **М. И. Ильичев**, Алтай комсомолецтәренең йөҙ меңле армияһы, Бөйөк Ватан һуғышы йылдарындағы кеүек, хәҙер, тыныс төҙөлеш йылдарында ла, бөтә иң мөһим хужалыҡ һәм политик бурыстарҙы хәл итеүҙә край партия ойошмаһының тоғро ярҙамсыһы булып торҙо һәм булып тора, тине. Крайҙың промышленность предприятиеләрендә хәҙер ике меңдән артыҡ йәштәр бригадалары, экономия һәм һаҡлыҡ буйынса бер меңдән артыҡ йәштәр контроль посттары эшләй.

Социалистик игенселектең культураһын күтәреү өсөн, юғары һәм тотороҡло урожайҙар өсөн көрәштә комсомолецтәрҙең һәм йәштәрҙең роле бигерәк тә ҙур. Крайҙың комсомол ойошмаһы ауыл йәштәренең киң массалары араһында Мичурин, Вильямс, Тимирязев, Лысенко учениеһен пропагандалау өсөн поход ойоштороҙо. Был эштә йәш игенселәр мәктәптәре ҙур ярҙам күрһәттеләр, был мәктәптәрҙе 23 мең егет һәм ҡыҙ тамамлап сыҡты.

Иптәш Ильичев шунан һуң комсомолецтәрҙең һәм йәштәрҙең ауылда культура-тормош төҙөлешендә ҡатнашыуҙары тураһында һөйләй.

Иптәш Ильичевтең сығышынан һуң комсомол Үҙәк Комитетенең отчеты буйынса резолюция эшләү буйынса 49 кешенән комиссия һайларға тәҡдим индерелә. Съезд тәҡдимде бер тауыштан ҡабул итә һәм резолюция эшләү буйынса комиссия һайлай.

Съездың иртәнге ултырышы ошоноң менән тамамлана. (ТАСС).

31 марттағы киске ултырыш

Председателлек итеүсе ВЛКСМ Үҙәк Комитете секретаре иптәш **Н. А. Михайлов**, киске ултырышты асып, ВЛКСМ-дың XI съезы исеменә Бөтә Союз Коммунистар (большевиктар) партияһы Үҙәк Комитетенән ҡотлау алыныуы тураһында белдерә.

Делегаттар берҙәм ынтылыш менән урындарынан торалар һәм Кремлдең Ҙур дворецында көслө овациялар һәм «ура» тауыштары оҙаҡ ваҡыт яңғырап тора. СССР халыҡтарының төрлө телдәрендә иптәш И. В. Сталин исеменә ҡотлау тауыштары ишетелә.

— Иптәш Сталингә — беҙҙән комсомолдарса ура!

— Бөйөк Сталингә дан!

Делегаттар ВКП(б) Үҙәк Комитетенән комсомолдың XI съезына ҡотлауҙың тәьҫирле һүҙҙәрен аяҡ өҫтө тороп тыңлайҙар. Көслө алҡыштар яңынан үҫә һәм киңәйә баралар. Залдың бөтә яҡтарында большевиктар партияһы һәм Бөйөк Сталин хөрмәтенә һаулыҡ теләп ҡотлау тауыштары әйтелә. Съезд делегаттары бик ҙур рухланыу менән партия гимны «Интернационал»ды йырлайҙар.

Киске ултырышта фекер алышыуҙарҙа беренсе булып комсомолдың Чкалов Өлкә Комитете секретаре иптәш **В. Н. Разон** сығыш яһаны.

— ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡотлауы ленинсе-сталинсе комсомолдың эшен гүзәл баһалау булып тора, — ти ул.— Беҙ Ленин һәм Сталин васыяттарын мөҡәддәс рәүештә еренә еткереү өсөн коммунистик общество төҙөүселәрҙең беренсе сафтарында булыу, бөтә донъя йәштәренең барлыҡ прогрессив көстәрен артыбыҙҙан әйҙәп алып барыу өсөн бөтә көсөбөҙҙө, белемебеҙҙе, энергиябыҙҙы бирербеҙ. (Алҡыштар).

Иптәш Разон Чкалов өлкәһе йәштәренең тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планын ниндәй ҙур рухланыу менән ҡаршы алыуҙары тураһында һөйләй.

ВЛКСМ-дың Чкалов ойошмаһы эшендәге етешһеҙлектәр тураһында һөйләп, иптәш Разон, уның эшендә оперативлек, төүге ойошмалар менән етәкселеккә дифференциаль яҡын килеү, үтәлеште тикшереү етешмәй әле, тип билдәләй. Иптәш Разон шулай уҡ ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең эшендәге айырым етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләй.

Хеҙмәт резервтәре министре иптәш **В. П. Пронин**, беҙҙең илдә государство хеҙмәт резервтәрен булдырыу һуңғы йылдарҙағы ҙур ваҡиға булды, ул резервтәр промышленность, төҙөлөш һәм транспорт кадрҙарын тулыландырыу сығанағына әйләнде, ти.

Государство хеҙмәт резервтәренең мәктәптәре һәм училищеләре үҙҙәренең 8 йыл йәшәүҙәре ваҡытында йәштәрҙән квалификациялы миллиондарса эшселәр әҙерләнеләр. Һөнәрселек училищеләрендә һәм хеҙмәт резервтәре мәктәптәрендә тәрбиәләнеп сыҡҡан меңдәрсә эшселәр хәҙер бригадирҙар, мастерҙар, цех начальниктәре, шулай уҡ — предприятиеләрҙең һәм төҙөлөштәрҙең директорҙары булып эшләйҙәр.

Трибунала Красноярск крайы «Заря» колхозы комсомол ойошмаһы секретаре иптәш **В. Н. Толстикованың** күренеүен съезда ҡатнашыусылар ярымлы ҡаршы алалар. Ул Себерҙең йәш кешеләренең крайҙағы бөтә хеҙмәтсәндәр менән берлектә һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты үтәү өсөн, партия Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарарҙарын тормошҡа ашырыу өсөн көрәшеүҙәре тураһында ғорурлыҡ тойғоһо менән һөйләй. Иптәш Толстикова, Красноярск крайының Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме алған 26 комсомолеценән бишеһе съезда делегат булып торалар һәм бында, залдалар, тип белдергәс, залда берҙәм алҡыштар яңғырай.

СССР Совет Яҙыусылар Союзы правлениеһе секретаре делегат **А. В. Софронов** ВЛКСМ-дың XI съезына совет яҙыусылары исеменән ҡайнар сәләм тапшырҙы. Партияның көндәлек етәкселеге арҡаһында совет әҙәбиәте тарафынан өлгәшелгән уңыштар тураһында һөйләп, иптәш Софронов, һуңғы йылдарҙа яҙыусылар отряды яңы йәш көстәр менән тулыланды, тип билдәләне. Әҙәбиәткә тормошто практикала белеүсе кешеләр — эшселәр, инженерҙар, йәш ғалимдәр, студенттар, Совет Армияһы командирҙәре килделәр. Үҙҙәренең талантлы әҫәрҙәре менән китап уҡыусыларҙың танылын һәм мөхәббәтен яулап алған яҙыусыларҙың исемдәрен күрһәтеп, иптәш Софронов шуның менән бергә, беҙҙең әҙәбиәт һоҡланғыс совет ысынбарлығын, совет кешеһенең фидакәр ижади хеҙмәтен, уның иҫкиткес ижадсылыҡ, коммунистик общество төҙөүселек сифаттарын тулыһынса сағылдырмай әле, тип билдәләй. Беҙҙең сталинсе эпоханың йәш кешеһен күрһәтеү — совет яҙыусыһының һәм драматургының почетлы бурысы.

Иптәш Софронов үҙенең сығышын совет йәштәренең алдынғы отрядына — ленинсе-сталинсе комсомолға арналған шиғыр, беҙҙең ил халыҡтарының һәм бөтә прогрессив кешелек донъяһының юлбашсыһы иптәш Сталинде маҡтаусы шиғыр менән тамамлай.

Төркмәнстан ЛКСМ Үҙәк Комитете секретаре иптәш **Д. Курбанов** телмәренең иң яҡшы уҡ ҙур өлөшөн культура мәсьәләләренә арнаны. Ул, Бөйөк Октябрь революцияһына тиклем Төркмәнстанда халыҡтың 99,3 проценте уҡый-яҙа белмәй ине, тип хәтергә төшерҙе. Хәҙер республикала уҡый-яҙа белмәгән кеше юҡ. Йәштәргә белем алыу өсөн бөтә шарттар тыуҙырылған. Комсомол культураны актив рәүештә тормошҡа ашырыусы булып тора.

Советтар Союзы Геройы, генерал-лейтенант иптәш **Н. П. Каманиндең** телмәрен съезд делегаттары ҙур иғтибар менән тыңланылар. Ул армияға, авиацияға һәм флотҡа булышлыҡ итеүсе ҙур ирекле обществоларҙың бурыстары тураһында һөйләне.

Председателлек итеүсе һүҙ Себер һунарсыһы съезд делегаты **Ульяна Бабинаға** (Новосибирск өлкәһе Кочковский районы) бирелә, тип иғлан иткәс, залда алҡыштар яңғырай.

— Беҙ, Себер һунарсылары, һунар менән шөғөлләнеп, үҙебеҙҙең Тыуған илебеҙгә ярҙам итәбеҙ. Һунар — кешене сыныҡтырыусы, уны ҡыйыу, сыҙам итеүсе спорт ул. Һунарсылар — мәргән атыусылар. Һәр бер егеттең һәм ҡыҙҙың һунарҙы яратыуы кәрәк. Һунар кешелә тимерҙәй ныҡ ихтыяр тәрбиәләй. Беҙҙең йәштәр таҙа һәм сыныҡҡан булырға тейеш.

Съезд делегаттары Италияның демократик йәштәре вәкиле иптәш **Энрико Берлингуэрҙең** сығышын ҡайнар ҡаршыланылар. Ул съезға ҡотлау һүҙе менән мөрәжәғәт итте.

Ултырыш аҙағында председателлек итеүсе съезд адресына ҡотлау телеграммалары килеүҙә дауам итә, тип белдерә. Илдең күп кенә партия, комсомол ойошмаларынан, шулай уҡ сит илдәрҙән Швеция демократик йәштәр ойошмаһынан, София хеҙмәт бригадаһынан (Болгария), Словакиянан (Брно ҡалаһы) һәм башҡаларҙан ҡотлау телеграммалары алынған. (ТАСС).

Албания Хөкүмәт Делегацияһы хөрмәтенә И. В. Сталиндә төшкө аш

1 апрелдә СССР Министрҙар Советы Председателе И. В. Сталин Албания Халыҡ Республикаһы Хөкүмәт Делегацияһы хөрмәтенә Кремлдә төшкө аш ойоштороҙо.

Төшкө ашта Албания Халыҡ Республикаһы Министрҙар Советы Председателе генерал-полковник Энвер Ходжа, Госплан Председателе Спиро Колек әфәнде, Госплан Председателенең Урынбаҫары Кочо Теодоси, Сауҙа Министрының Урынбаҫары Василь Кати әфәнде, Промышленность Министрының Урынбаҫары Джафер Спахиу әфәнде, Общественный эштәр Министрының Урынбаҫары Шипазн Драготи әфәнде, Генеральный Штаб начальнигының Урынбаҫары полковник Неджип Винчани, Албанияның СССР-ҙағы Посланниге Михаль Прифти әфәнде булды.

Совет яғынан төшкө ашта В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, Маршал К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Л. М. Каганович, Н. А. Булганин, А. Н. Косыгин, М. А. Меньшиков, С. Ф. Кафтанов, Маршал А. М. Василевский, В. А. Зорин, СССР-ҙың Албаниялағы Посланниге Д. С. Чувахин, Авиация Маршалы К. А. Вершинин, Адмирал И. С. Юмашев иптәштәр булдылар.

Төшкө аш дуҫтарса обстановкала үтте.

(ТАСС).

Башҡорт АССР-ы медицина работниктәренә РСФСР-ҙың атҡаҙанған врачы тигән почетлы исем биреү тураһында

РСФСР Верховный Советы Президиумы УКАЗЫ

Халыҡ һаулығын һаҡлау өлкәһендә күренекле хеҙмәттәре өсөн РСФСР-ҙың атҡаҙанған врачы тигән почетлы исем бирергә:

1. **Абдолкәбирова** Рәхимә Йыһангир ҡыҙына — Өфө ҡалаһының балалар инфекцион больницаһы врачы.
2. **Агафонов** Яков Федоровичҡа — Өфө ҡалаһының балалар инфекцион больницаһы врачы.
3. **Заһидуллин** Зариф Шакир улына — Башҡортостан медицина институтының госпиталь терапевтик клиникаһы доценты.
4. **Пандиков** Геннадий Александровичҡа — Башҡортостан медицина институтының факультет-терапевтик клиникаһы мөдире.
5. **Петров** Леонид Петровичҡа — Илеш районы Андреевка участка больницаһы мөдире.
6. **Соколов** Александр Яковлевичҡа— Бәләбәй районы совет больницаһының хирургия бүлеге мөдире.
7. **Стуков** Глеб Павловичҡа — Бәләбәй ҡалаһы 1-се номерлы совет больницаһының өлкән врачы.

РСФСР Верховный Советы Президиумы Председателе **И. ВЛАСОВ.**

РСФСР Верховный Советы Президиумы Секретаре **П. БАХМУРОВ.**

22 март, 1949 йыл.

ХӨКҮМӘТ ОРДЕНДӘРЕ МЕНӘН НАГРАДЛАНҒАН УҠЫТЫУСЫЛАР

ҺҮРӘТТӘ: Башҡорт государство педагогия институты уҡытыусыларынан Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән наградланыусылар: педагогия кафедраһы доценте — Н. Д. Чижов, химия кафедраһы мөдире доцент — И. Х. Ишмөхәмәтов, геология фәндәре кафедраһы мөдире доцент — Д. Г. Ожиганов, марксизм-ленинизм кафедраһы мөдире доцент — Г. И. Масленников, институттың директоры — Ғ. Т. Вәлиев; «Почет билдәһе» ордене менән наградланыусылардан: физика кафедраһы мөдире — В. С. Смирнов, тарих фәндәре кафедраһы доценте — В. Н. Петров, математика кафедраһы мөдире — Ә. Х. Хәшәев иптәштәр. Ғ. Әлмөхәмәтов фотоһы.

Башҡорт АССР-ы мәктәптәренең уҡытыусыларын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 61-се, 62-се, 64-се һәм 65-се номерҙарында).

«ПОЧЕТ БИЛДӘҺЕ» ОРДЕНЕ МЕНӘН

234. **Шмелькова** Александра Степановнаны — Өфө ҡалаһы 45-се номерле урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

235. **Шульгинова** Мария Андреевнаны — Благовещен ҡалаһы 1-се номерле ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре бүлегенең мөдире.

236. **Щоршнева** Анна Ивановнаны — Бөрө районы Ҡамышлы ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

237. **Щербинина** Мария Терентьевнаны — Черниковск ҡалаһы 9-сы номерле ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы.

238. **Щуткова** Анастасия Дмитриевнаны — Бөрө районы Елғаш башланғыс мәктәбенең мөдире.

239. **Юлдашев** Лоҡман Усман улын — Бәләбәй районы Мәтәүбаш ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

240. **Юртова** Анфиса Петровнаны — Өфө ҡалаһы 11-се номерле урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

241. **Йосопова** Татьяна Евдокимовнаны — Стәрлетамаҡ ҡалаһы 13-сө номерле башланғыс мәктәптең уҡытыусыһы.

242. **Яркин** Николай Пименовичты — Стәрлетамаҡ ҡалаһы 3-сө номерле урта мәктәптең уҡытыусыһы һәм директоры.

243. **Яркина** Елизавета Ивановнаны — Стәрлетамаҡ ҡалаһы 6-сы номерле ете йыллыҡ мәктәптең уҡытыусыһы һәм уҡыу-уҡытыу эштәре бүлегенең мөдире.

244. **Ярыгин** Николай Васильевичты — Ишембай ҡалаһы 1-се номерле урта мәктәптең уҡытыусыһы.

245. **Яфаева** Хәдисә Мөхәмәтрәхим ҡыҙын — Өфө ҡалаһы педагогия кабинетының методисы.

СССР Верховный Советы Президиумының Председателе Н. ШВЕРНИК.
СССР Верховный Советы Президиумының Секретары А. ГОРКИН.
Мәскәү, Кремль. 19 март, 1949 йыл.

Уҡытыусыларыбыҙға—Хөкүмәт наградалары

СССР Верховный Советы Президиумының 1949 йыл 19 март Указы менән мәғариф өлкәһендә оҙаҡ йылдар һәм кәмселекһеҙ эшләүҙәре өсөн Башҡортостандың 2.424 уҡытыусы, мәктәп мөдире һәм мәғариф органдары работниктары Хөкүмәт ордендәре һәм медалдәре менән наградланды. Шул иҫәптән: Ленин ордене менән 276, Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән 199, «Почет Билдәһе» ордене менән 245, «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале менән 639, «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән 1.065 кеше.

Иркле ойошмаларҙың эшен йәнләндерергә

(Редакцияға килгән хаттарға обзор)

Хеҙмәтсәндәрҙең иркле ойошмалары булып торған ДОСАРМ-дың, ДОСАВ-тың һәм ДОСФЛОТ-тың эшенә большевиктар партияһы, Совет хөкүмәте даими һәм ҙур иғтибар бирә. Әлеккә осраҡтарҙа был ойошмаларға булыу ғына ла бының йәшле мәҡсәте булып тора. Был, шул уҡ ваҡытта, иркле ойошмалар тураһында хәстәрлек итеү бары тик унда эшләүсе кешеләрҙең генә эше булмайынса, бөтә партия, совет, комсомол һәм профсоюз ойошмалары эшенең бик мөһим бер өлөшө булып тора тигән һүҙ.

— Был көндәрҙә республикабыҙҙа ДОСАВ-тың район һәм ҡала ойошмаларында отчет-һайлау конференциялары үткәрелә, тип яҙа редакцияға ДОСАВ-тың Башҡортостан өлкә ойоштороу бюроһы председателенең урынбаҫары иптәш Бикмөхәмәтов. Уларҙы ойошҡан рәүештә, иркле ойошмаларҙың практик эшмәкәрлеген артабан яҡшыртыу бурысы астында уҙғарыуҙы тәьмин итеүҙә партия һәм профсоюз ойошмалары ҡатнашырға бурыслы.

Дәүләкәндән иптәш Ғарифуллин былай тип яҙа:

— Конференцияла район ДОСАВ ойошмаһының эше тураһындағы отчетты тикшереүҙә 11 кеше ҡатнашты.

— ДОСАВ ойошмаһының ойоштороуынан бөгөнгө көнгә тиклем үткән осор эсендә, — тине иптәш Тихонов, үҙенең сығышында, — районыбыҙ ДОСАВ ойошмалары байтаҡ эш башҡарҙылар. Шуның менән бергә район ойоштороу бюроһы һәм ДОСАВ-тың түбәнге ойошмаларының эшендә ҙур етешһеҙлектәр ҙә бар әле. Пилоттар авиамоделизм менән айырыуса ныҡ ҡыҙыҡһыналар. Ләкин уларҙың талантарын үҫтереү буйынса эшлекле саралар күрелмәй.

— Йомағужа районы ДОСАРМ ойошмаһының беренсе конференцияһы иркле ойошмалар эшен артабан йәнләндереү билдәһе аҫтында үтте, — тип яҙа бергә иптәш Комиссаров. Районыбыҙ күп кенә колхоздарында, мәктәптәрендә, МТС-тарында һәм учреждениеларында ДОСАРМ-дың түбәнге ойошмалары төҙөлгән булһа ла, уларҙың эшен йәнләндереү буйынса бер төрлө сара ла күрелмәй. Конференция асыҡ һалынған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә йүнәлтелгән практик ҡарар ҡабул итте.

Һуңғы ваҡытта башҡорт педагогия институты эргәһендәге ДОСАРМ ойошмаһының эше йәнләнеүе тураһында иптәш Мөхтәров редакцияға былай тип хәбәр итә:

— Институттың ДОСАРМ ойошмаһы Совет Армияһына ярҙам итеүҙе үҙенең төп бурысы итеп ҡуйҙы. ДОСАРМ-дың әһәмиәте тураһында аңлатыу эштәренең яҡшы ҡуйылыуы һөҙөмтәһендә ойошмаға член булып инеүселәрҙең һаны көндән-көн арта һәм хәҙерге ваҡытта унда меңгә яҡын кеше член булып тора.

Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, иркле ойошмалар бөтә урында ла былай ыңғай эшләйҙәр, тип булмай әле. Маҡар, Шишмә һәм башҡа районда иркле ойошмаларҙың эшен йәйелдереүгә тейешле иғтибар бирмәйҙәр.

— Маҡар районының колхоздарында, МТС-тарында, предприятиеларында һәм учреждениеларында ДОСАРМ-дың, ДОСАВ-тың һәм ДОСФЛОТ-тың түбәнге 50 ойошмаһы бар, — тип яҙа беҙҙең хәбәрсебеҙ. Улар йөҙәрләгән хеҙмәтсәндәрҙе берләштерәләр. Ләкин был ойошмаларҙың бик күбеһе ҡағыҙҙа ғына иҫәпләнә. Ҡулланма материалдар һәм әҙәбиәт булмау арҡаһында, улар эргәһендә төҙөлгән түңәрәктәрҙә практик занятиелар үткәреү эше бик ҡыйынлаша. Был иҫәмәлдәрҙе булдырыу мөмкинлектәре бар, әлбиттә. Ләкин иркле ойошмаларҙың район Советы етәкселәре уларҙы булдырыу тураһында хәстәрлек итмәйҙәр. Хеҙмәтсәндәрҙе иркле ойошмаларға ылыҡтырыу эше менән бер кеше лә шөғөлләнмәй, тип әйтерлек. Маҡар ауылындағы урта мәктәптә 400-гә яҡын кеше уҡый. Ләкин уҡыусыларҙың күбеһе ойошмаларҙа член булып тормай. Түбәнге ойошмаларҙа ойоштороу эштәре лә бик насар ҡуйылған. Хеҙмәтсәндәрҙе ҡыҙыҡһындырған мәсьәләләр буйынса лекциялар, докладтар үткәрелмәй.

Хеҙмәтсәндәрҙең иркле ойошмаларының эшен йәйелдереү — ул кампания эше түгел. Шуның өсөн партия һәм совет органдары, комсомол һәм профсоюз ойошмалары был мөһим эшкә даими иғтибар итергә бурыслылар.

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктарын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 52-се, 58-се, 59-сы, 60-сы һәм 61-се номерҙарында).

«ХЕҘМӘТ БАТЫРЛЫҒЫ ӨСӨН» МЕДАЛЕ МЕНӘН

41. **Безденежных** Василий Григорьевичты — Ҡырмыҫҡалы районы Алайғыр участка больницаһының фельдшеры.

42. **Белов** Алексей Николаевичты — ВКП(б) Иглин район комитетының беренсе секретары.

43. **Белоусов** Иван Ивановичты — Йомағужа районы «Политотдел» колхозының ферма мөдире.

44. **Билалов** Даниял Билал улын — Кушнаренко районы «Большевик» колхозының председателе.

45. **Биктимеров** Әхтәм Ғәлиәскәр улын — Елдәр урта мәктәбенең уҡытыу бүлеге мөдире.

46. **Багданов** Павел Васильевичты — Госбанктың Ишембай бүлеге управляющийы.

47. **Бонов** Александр Петровичты — Стәрлетамаҡ ҡала исполкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

48. **Большаков** Василий Степановичты — Өфө ҡалаһы юл-күпер управлениеһының күпер һаҡлаусыһы.

49. **Бородин** Василий Степановичты — «Башнефтезаводстрой» тресының беренсе номерле төҙөү-монтаж управлениеһының цех начальнигы.

50. **Богомолов** Иван Степановичты — Бәләбәй районы Усень-Ивановский ауыл Советының председателе.

51. **Боровиков** Семен Петровичты — Иглин районы Торбаҫлы зооветпунктының мөдире.

52. **Богданов** Петр Васильевичты — Юстиция Министерствоһы халыҡ судтары бүлегенең өлкән ревизоры.

53. **Блохина** Татьяна Петровнаны — Өфө районы «Завет Ильича» колхозының һыйыр һауыусыһы.

54. **Буканбаев** Инсаф Йомағол улын — Мраҡ МТС-ының тракторисы.

55. **Бурасов** Василий Михайловичты — Архангель МТС-ының механигы — контролеры.

56. **Быков** Иван Андреевичты — Ҡөйөргәҙе районы «Свободная жизнь» колхозының звеноводы.

57. **Вәлиев** Мөхәмәтғәли Вәли улын — Баҡалы районы «Игенсе» колхозының председателе.

58. **Вәлиев** Мирғәсим Сәлим улын — Йәрмәкәй райисполкомы председателенең урынбаҫары.

59. **Вәлиев** Фәхри Шәмсетдин улын — Йомағужа районы «Яҡты» колхозының партия ойошмаһы секретары.

60. **Вәлиева** Ғәйшә Әхмәт ҡыҙын — Фәнни-тикшеренеү трахоматозный институтының врачы.

61. **Валиков** Василий Вәликәй улын — Ҡалтасы районы хеҙмәтсәндәр депутаттарының Кушнинск ауыл Советы исполкомының председателе.

62. **Варавко** Александр Васильевичты — ВКП(б) Белорет ҡала комитеты бүлегенең консультанты.

63. **Васильев** Алексей Григорьевичты — Йомағужа районы «Красный маяк» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.

64. **Вавруш** Яков Николаевичты — ВКП(б) Воскресен райкомының беренсе секретары.

65. **Васильев** Василий Илларионовичты — Мраҡ промкомбинатының столяры — тегермәс яһаусыһы.

66. **Вассимирский** Петр Антоновичты — Бөрө райисполкомының культура ағартыу эштәре бүлегенең мөдире.

67. **Воронуто** Антон Архиповичты — Раевка бертөк совхозының механигы.

68. **Воронин** Василий Васильевичты — Стәрлетамаҡ район ауыл хужалығы бүлегенең мөдире.

69. **Воронова** Александра Семеновнаны — ВКП(б) Стәрлетамаҡ ҡала комитеты секторының мөдире.

70. **Вострецов** Константин Андреевичты — Ҡырмыҫҡалы районы «Коминтерн» колхозының председателе.

71. **Ғәлимов** Хәмит Ғәбделхаҡ улын — Бүздәк районы «Киләш» колхозының партия ойошмаһы секретары.

72. **Ғәлиуллин** Вәлиулла Ғәли улын — Дыуан районы «Йондоҙ» колхозының председателе.

73. **Ғаббасов** Фәзлетдин Ғаббас улын — Нуриман райисполкомының председателе.

74. **Ғәбитов** Мөхәмәтғәли Нурғәли улын — Воскресен районы Юлдаш ауыл Советының председателе.

75. **Ғарипов** Шәрип Ғарип улын — Нуриман районы «Рәтуш» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.

76. **Ғәйфуллин** Вәлиулла Ғизәтулла улын — Ишембай ҡалаһы «Өс ҡайын» промартеленең председателе.

77. **Ғөрәев** Ғәмир Шакир улын — Әлшәй районы Сталин исемендәге колхоздың счетоводы һәм партия ойошмаһы секретары.

78. **Ғәзизов** Вахит Ғәзиз улын — Ҡырмыҫҡалы районы Пушкин исемендәге колхоздың умартасыһы.

79. **Галин** Шәймулла Ғәбидулла улын — Бүздәк районы «Ҡыҙыл Байраҡ» колхозының партия ойошмаһы секретары.

80. **Ғаббасова** Тәлиғә Ғатаулла ҡыҙын — ВКП(б) Кушнаренко райкомының секретары.

81. **Ғәбидуллин** Фәттах Ғабдулла улын — Учалы районы «Большевик» колхозының председателе.

82. **Ғафаров** Нигмәтулла Сибғәтулла улын — ВКП(б) Ҡөйөргәҙе райкомы бүлегенең инструкторы.

83. **Ғәлимова** Зәйнәп Ғәлим ҡыҙын — Өфө 1-се номерле кирбес заводының электромонтеры.

84. **Ғәләүетдинов** Ғабдулла Ғәләүетдин улын — ВКП(б) Саҡмағош райкомының беренсе секретары.

85. **Ғәниева** Ямал Хажғәли ҡыҙын — Туймазылағы 1-се номерле урта мәктәптең уҡытыусыһы.

86. **Ғирфанова** Мәрхәбә Ғирфан ҡыҙын — Кузәй МТС-ының токары.

87. **Ғилманова** Мәрғүбә Ғилман ҡыҙын — Саҡмағош районы «Победа» колхозының һыйыр һауыусыһы.

88. **Ғиләжетдинова** Шәмселзуфа Фазлетдин ҡыҙын — Октябрьский ҡалаһы «Башкирский нефтяник» газетаһы издательствоһының типография наборщицаһы.

89. **Ғилманов** Ғәлимьян Ғильман улын — Ҡандра районы Арсланбәк ауыл Советы исполкомының председателе.

90. **Ғирфанов** Мәрхәмулла Мәлик улын — Ҡыйғы МТС-ының комбайнеры.

91. **Ғәлимьянов** Хәсәнйән Ғилемьян улын — ВКП(б) Борай райкомының бүлек мөдире.

92. **Глущенко** Василий Николаевичты — Миәкә районы Ново-Амельниковск ауыл Советы исполкомының председателе.

93. **Ғәйнетдинов** Ҡәюмхан Ғәйнетдин улын — Ҡариҙел районы Йәнсәет ауыл Советының председателе.

94. **Головский** Георгий Сергеевичты — Федоровка район ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

95. **Горшина** Ольга Федоровнаны — Өфө ҡалаһы 16-сы номерле балалар баҡсаһының мөдире.

96. **Горбунов** Александр Ивановичты — Өфө ҡалаһы 1-се Торгтың баш бухгалтеры.

97. **Горбатов** Петр Архиповичты — Охлебин МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

98. **Гроссман** Юрий Борисовичты — Өфө районы һаулыҡ һаҡлау бүлегенең мөдире.

99. **Грачева** Евдакия Дмитриевнаны — Өфө ҡалаһы 5-се номерле ағас заводының работницаһы.

100. **Грогуленко** Дмитрий Евсеевичты — Октябрьский МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

101. **Громова** Галина Павловнаны — Өфө ҡалаһы 2-се номерле балалар яслеһының медсестраһы.

102. **Ғөмәров** Фаиз Ғосман улын — Бөрө районы Юғары-Ылаҫынтау клубының мөдире.

103. **Ғәбәйдуллин** Бәкер Шакир улын — Тәтешле районы Танып леспромхозының ағас ташыусыһы.

104. **Ғөмәров** Миңлеғол Миңлеәхмәт улын — Борай районы «Ағиҙел» колхозының партия ойошмаһы секретары.

105. **Гуляев** Андрей Герасимовичты — ВКП(б) Благовещен райкомының секретары.

106. **Гусев** Василий Матвеевичты — Илеш районы Малиновский исемендәге колхоздың председателе.

107. **Дәүләтшина** Зәйнәп Халиҡ ҡыҙын — Стәрлебаш 1-се номерле урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

108. **Дәүләтов** Ахун Дәүләт улын — Нуриман районы «Родина» колхозының умартасылыҡ мөдире.

109. **Данилов** Михаил Алексеевичты — Саҡмағош районы «Культурник» колхозының партия ойошмаһы секретары.

110. **Данилова** Анна Андреевнаны — Баҡалы районы «Красный партизан» колхозының һыйыр һауыусыһы.

111. **Даутов** Шәрифьян Миһран улын — Үлә МТС-ының өлкән механигы.

112. **Дейненко** Михаил Кузьмичты — Ҡандра районы «Безбожник» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.

113. **Дергачева** Таисия Федоровнаны — Стәрлебаш райсоветы ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы.

114. **Дмитриев** Иван Дмитриевичты — Яңауыл районы «Ужара» колхозының ферма мөдире.

115. **Дмитриева** Анна Игнатьевнаны — Белорет ҡалаһы һаулыҡ һаҡлау бүлегенең акушеркаһы.

116. **Дьяков** Александр Александровичты — Кушнаренко районының баш ветврачы.

117. **Дьяконов** Петр Ефимовичты — Дүртөйлө райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

118. **Дьячков** Михаил Васильевичты — Степан МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

119. **Евграфова** Пелагея Федоровнаны — Бәләбәй районы «Новый труд» колхозының звеноводы.

120. **Евтеева** Валентина Николаевнаны — Өфө ҡалаһы «Швейгалантерея» артеле председателенең урынбаҫары.

121. **Егоров** Константин Андреевичты — Өфө ҡалаһы очистка тресының шоферы.

122. **Егошин** Никита Степановичты — Матрай районы ауыл хужалығы бүлегенең баш ветврачы.

123. **Елисеев** Николай Васильевичты — Пугачев МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

124. **Емелев** Феосий Михайловичты — Орлов МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

125. **Еникеев** Кузьма Демьяновичты — Маҡар районы «Военкор» колхозының рядовой колхозсыһы.

126. **Еникеев** Шәрәф Хәбибрахман улын — Саҡмағош райисполкомының председателе.

127. **Еникеева** Өмөгөлсөм Сәлимгәрәй ҡыҙын — Мечников исемендәге институттың ҡыҙамыҡ бүлегенең мөдире.

128. **Ермакова** Валентина Антоновнаны — Оло-Теләк МТС-ының трактористкаһы.

129. **Ермилова** Елена Максимовнаны — Әбйәлил районы «Серп» колхозының һыйыр һауыусыһы.

130. **Ефремов** Иван Андреевичты — Федоровка райисполкомының председателе.

131. **Жаворонков** Илларион Даниловичты — Архангель районы «Красный Зилим» колхозының ат ҡараусыһы.

132. **Загребельный** Никита Леонтьевичты — Дәүләкән районы финанс бүлегенең мөдире.

133. **Заһриев** Мирғәлим Заһри улын — Ҡалтасы районы, Чумар леспромхозының ағас ҡырҡыусыһы.

134. **Зәйнуллина** Мәфрүзә Зәйнулла ҡыҙын — Ҡыйғы районы Түбән-Ҡыйғы Медпунктының фельдшерицаһы.

135. **Зайцева** Прасковья Федоровнаны — Черниковск ҡалаһы ветлечебницаһының мөдире.

136. **Захарова** Шәмсебану Закир ҡыҙын — Борай районы «Сарсаз» колхозының бригадиры.

137. **Зимин** Кузьма Максимовичты — Белорет ҡалаһы 8-се номерле ФЗО мәктәбенең производствоға өйрәтеү мастеры.

138. **Зиновьев** Михаил Андреевичты — ВКП(б) Йомағужа райкомының бүлек мөдире.

139. **Зобин** Василий Петровичты — Белокатай райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең мөдире.

140. **Зотов** Лаврентий Николаевичты — Күгәрсен МТС-ының комбайнеры.

141. **Иванов** Алексей Васильевичты — Матрай районы Ворошилов исемендәге колхоздың өлкән ат ҡараусыһы.

142. **Иванов** Александр Павловичты — Ҡариҙел районы балалар йортоноң директоры.

143. **Иванова** Тамара Семеновнаны — Дүртөйлө районы Исмаил урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

144. **Игуш** Петр Ивановичты — Бишбүләк райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

145. **Ильясов** Ғәлиәхмәт Исмәғил улын — Учалы МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

146. **Ильясов** Биктимер Латип улын — Ауырғазы районы «Алға» колхозының председателе.

147. **Ильбаева** Зәйтүнә Зариф ҡыҙын — Башҡорт Опера театрының солисткаһы.

148. **Ильин** Корнил Ивановичты — Яңауыл район ауыл хужалығы бүлегенең ветеринар врачы.

149. **Имангулов** Нәби Дәүләт улын — Ишле МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

150. **Ирмашов** Закир Шакир улын — ВКП(б) Бөрө райкомының бүлек мөдире.

151. **Исәнбаев** Исай Исәнбай улын — Мишкә райисполкомы юл бүлегенең мөдире.

152. **Исламов** Хәмзә Ислам улын — Тәтешле районы «Марс» колхозының ат ҡараусыһы.

153. **Исмәғилов** Ғәләү Сираҙи улын — ВКП(б) Өлкә Комитеты лекторҙар группаһының етәксеһе.

154. **Исмәғилов** Муллануры Шәмсеяр улын — Байҡыбаш райисполкомының бүлек мөдире.

155. **Исмәғилов** Нәжиб Ғәлиәкбәр улын — Белорет ҡала исполкомы председателенең урынбаҫары.

156. **Ишемьярова** Мәхмүзә Сөләймән ҡыҙын — Абзан районы «Овцевод» совхозының һыйыр һауыусыһы.

157. **Ишмөхәмәтов** Шәйхулла Хәйрулла улын — Зилэйчура районы «Иляк» совхозының директоры.

158. **Ҡаһарманов** Хужа Ғәли улын — Нуриман райисполкомының план комиссияһының председателе.

159. **Ҡәҙерғолов** Хисам Ғәләм улын — Ҡөйөргәҙе районы Мораптал ауыл Советы исполкомының председателе.

160. **Ҡадиров** Вәли Ҡәбир улын — Саҡмағош районы Иҫке Ҡалмаш зооветеринария пунктының мөдире.

161. **Ҡазаҡбаев** Зәйни — Стәрлетамаҡ МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

162. **Казаков** Петр Григорьевичты — Баҡалы районы «Новый мир» колхозының председателе.

163. **Казанцев** Павел Николаевичты — Петровск МТС-ының өлкән механигы.

164. **Калачев** Григорий Васильевичты — Воскресен районы Киров исемендәге колхоздың председателе.

165. **Калинин** Вячеслав Александровичты — Йылайыр МТС-ының комбайнеры.

166. **Калинина** Мария Кузьминичнаны — Күгәрсен районы ветеринария лечебницаһының мөдире.

167. **Каменский** Константин Сергеевичты — Социаль тәьминәт министерствоһының пенсия бүлеге мөдире.

168. **Кандалов** Федор Александровичты — Забельск МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

169. **Ҡарамышева** Хәйәт Батыр ҡыҙын — Маҡар районы Сталин исемендәге промартелдең председателе.

170. **Караваев** Дмитрий Михайловичты — Иглин райисполкомының председателе.

171. **Ҡарасов** Сәйетҡол Әбдрәхман улын — Матрай МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

(Дауамы бар).

Тальян гармонь

F. Әхмәтшин

Дәртле колхозсы Кәҙерғол тураһында

«Тальян гармонь» пьесаһында миңә әҫәрҙең төп геройҙарынан береһе Кәҙерғол ҡарт ролен уйнау йөкмәтелде. Колхозсы Кәҙерғол — алға ынтылыусы, ныҡышмалы, ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығыусы ҡарт ул. Бындай ролдәрҙе миңә сәхнәлә күп тапҡырҙар башҡарырға тура килде.

Артист авторҙың төп оригиналынан, әҫәрҙең эсендәге ваҡиғаларҙан сығып эш итә. Мин ролен башҡарған ҡарт Кәҙерғол граждандар һуғышы йылдарында партизан булған, унан ауылда ярлылар комитеты төҙегән, беренсе башлап колхоз төҙөүҙә, кулаҡты синыф булыу яғынан бөтөрөүҙә актив көрәш алып барған. Үҙе ҡартайһа ла йөрәге менән йәш, тура һүҙле, уңған колхозсы образын таптым мин ул ҡартта.

Мин бөгөнгө совет кешеһенең образын сәхнәлә күрһәтеүем менән ҡәнәғәтмен һәм беҙҙең авторҙарыбыҙҙың ВКП(б) Үҙәк Комитетының драма театрҙары репертуары тураһындағы ҡарарына тулыһынса яраулы булырлыҡ әҫәрҙәр тыуҙырыу юлында тағы ла ныҡыраҡ эшләүҙәрен теләйем. Эпохабыҙ һәм халҡыбыҙҙың талаптарына лайыҡлы булған юғары художестволы һәм тәрән идеялы сәхнә әҫәрҙәренең көндән-көн күбәйә барыуы искусство работниктарын һәм беҙҙең хеҙмәтсәндәребеҙҙе шатландырасаҡ.

Әмин Зәбәиров,
РСФСР-зың халҡ артисы.

Башҡорт государство академия театры йәш драматург Ғабдулла Әхмәтшиндең «Тальян гармонь» тигән пьесаһын сәхнәгә ҡуйҙы. Был пьесаны ҡуйыу театрҙың һуңғы ваҡыттарҙағы эшендә булған күренекле хәлдәрҙең береһе булып тора.

«Тальян гармонь» Бөйөк Ватан һуғышы йылдарынан һуң ауыл хужалығын аяҡҡа баҫтырыу, хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу, юғары урожай алыу өсөн көрәште сағылдыра. Был темаға һуңғы йылдарҙа бер нисә пьеса яҙылған булһа ла, автор үҙ алдына ҡуйған бурысты, башҡаларға ҡарағанда, уңышлы хәл итә алған. Һөҙөмтәлә, беҙҙең бөгөнгө көн кешеләрен, уларҙың хистәрен, ынтылыштарын, эске байлыҡтарын дөрөҫ күрһәткән, күңелле, тамашасыны ышандыра алырлыҡ спектакль тыуҙырылған. Пьесаның һәм спектаклдең үҙәгендә — ауыл егете, йәш кеше — гармонист Ильдар образы. Пьесаның прологында беҙ Ильдарҙың ауыл егеттәре менән бергә һуғышҡа китеүен күрәбеҙ. Һуғыш тамамланыуға инде бер йылға яҡын ваҡыт үткән, киткән егеттәр барыһы ла ҡайттылар, тик бер Ильдар ғына юҡ. Был хәл ауыл хужалығы институты студентҡаһы, Ильдарҙың һөйгәне Һөйөклө өсөн бик ауыр. Ләкин Ильдар иҫән. Ауыл йәштәре уның һуғышта яраланғанын һәм Алтай крайында махсус госпиталдә дауаланғанын газета аша беләләр. Һөйөклө өсөн дә, ауыл йәштәре өсөн дә бик шатлыҡлы хәл. Ильдар ҡайта. Ул үҙе менән бергә һуғышта булған тальян гармонен дә алып ҡайта. Ильдар ҡайтҡас, Алтай өлкәһе колхозсылары өлгеһендә (сөнки ул быларҙы Алтайҙа күргән була) үҙ артелендә юғары урожай звеноһын төҙөү мәсьәләһен ҡуя. Пьеса һәм спектакль Ильдар етәкселек иткән звеноның юғары урожай алыуы менән тамамлана. Ильдар үҙ эшмәкәрлегендә, урожай алыуҙағы көрәшендә бер төрлө лә киҫкен ҡаршылыҡтарға, ауырлыҡтарға осрамай; ғөмүмән, пьесала ҡапма-ҡаршылыҡтар, ҡырҡа конфликттар юҡ. Ләкин драма әҫәренең, ғөмүмән, художестволы әҫәрҙең ниндәй ҙә булһа конфликтҡа ҡоролошло булыуы мөһим.

Күңелле спектакль

(«Тальян гармонь» — F. Әхмәтшин әҫәре, РСФСР-зың халҡ артисы А. Мөбарәков постановкаһы).

Шуның өсөн дә был спектаклдә «Алға» колхозы председателе Ғиззәтуллаңың йәштәрҙең яратҡан һуң гармонь менән күңел асыуҙарын тыйырға тырышыуы, һәм һәр бригадала юғары урожай звеноһы төҙөүгә бик риза булмауы ғына йәштәргә, Ильдар, Миңнулла, Шамиль кеүек егеттәргә, Һөйөклө, Сания, Әсмә кеүек ҡыҙҙарға берҙән-бер ҡаршылыҡ булып тора. Был ҡаршылыҡ әлбиттә ҙур түгел. Йәштәргә еңеп сығыр өсөн, көрәшер өсөн артыҡ ҙур проблемалар юҡ тип әйтергә мөмкин. Ләкин пьеса һәм спектакль тамашасы алдында нәмә менән уйын ҡаҙана һуң?

Спектаклдең башынан алып, аҙағына тиклем яңылыҡ, бөгөнгө көн, совет ауылы йәштәренең дәрте урғыла. Ильдарҙың атаһы Кәҙерғол әйтмешләй, «тау шишмәһенең ағышын туҡтатырға мөмкин булмаған шикелле үк, уларҙың ынтылыштарын да туҡтатыу мөмкин түгел». Уларҙың йәшәүҙәре Ильдар уйнаған тальян гармонға ҡушылып йырлаған йыр шикелле ағырай. Бына ошо пафос, алға ынтылыш, музыка, йыр, спектаклдең уңышлы яғы булып тора һәм был драматургтың яңылыҡты тоя белеүе тураһында һөйләй.

Театр коллективының һәм пьесаны сәхнәгә ҡуйыусы РСФСР-зың халҡ артисы Арслан Мөбарәковтың автор уйын дөрөҫ аңлауы һәм спектаклдә тыуҙырыуға күп көс һалғанлыҡтарын әйтеп китергә кәрәк. Хәтерҙә ҡалырлыҡ, характерҙары менән бер-береһенән айырылған, беҙҙең осор кешеләре күҙ алдына баҫа.

Ауыл йәштәренең йондоҙо, дәртле, оҫта гармонсы, уңған егет Ильдар образын артист Хөсәйен Ҡудашев бик темпераментлы башҡарҙы. Был һис шикһеҙ актерҙың роль өҫтөндә иғтибарлы эшләүен һәм уның ижади үҫә барғанын күрһәтә. Өфө тамашасыларының һөйөклө артисткаһы Рәғиҙә Янбулатова башҡарыуында Һөйөклө образы — бик ағымлы лирик образ булып хәтерҙә ҡала.

Спектаклдә уңышлы образдарҙың береһе булып, үҙенең характерлы булыуы менән колхоз хисапсыһы Ғәләүи тора. Уны артист Ф. Вәхитов ҙур оҫталыҡ менән башҡарҙы.

Колхоз председателе ролен башҡарыусы РСФСР халҡ артисы F. Миңһажев, Кәҙерғол ролен башҡарыусы РСФСР-зың халҡ артисы Әмин Зәбәиров иптәштәрҙең сәхнә мастерлыҡтары тағы бер тапҡыр тамашасыларҙы һоҡландырҙы.

Театрҙа күп йылдар буйына эшләгән артистка Д. Дауытова иптәштең башҡарыуында Миңнебикә ҡарсыҡ роле, шулай уҡ БАССР-зың атҡаҙанған артисткаһы Г. Мансурова башҡарыуында Һөйөкләнең әсәһе Шәмсениса ҡарсыҡ образы нығлап хәтерҙә ҡала.

БАССР-зың атҡаҙанған искусство деятеле композитор М. Вәлиевтең спектакль өсөн яҙған музыка яҙыуы уны, һис шикһеҙ, матурлай һәм юғарылыҡҡа күтәрә. «Тальян» көйө халҡ араһында яратып йырланасаҡ.

Һүҙ аҙағында шуны ла әйтергә кәрәк, ҡайһы бер картиналарҙың оҙаҡҡа һуҙылыуы спектаклдең сифатын кәметә. Бында Һөйөклө менән Ильдарҙың һәм Шамиль менән Санияның һөйәшеүҙәрендәге бер-береһен аңлаша алмауҙары бик оҙаҡҡа һуҙылып, ул тамашасыны ялыҡтыра һәм ниһайәтһеҙлеккә алып бара. Ошо аңлашылмаусылыҡ урынына әҫәрҙә колхоз председателе менән йәштәр араһындағы конфликтты тәрәнәйтә төшкәндә бик файҙалы булыр ине.

Унан һуң Ильдарҙың һуғыш бөткәс бер йыл буйына Алтай крайында йәшәгәнен һәм уның ҡайҙа икәнен белмәүгә ышанаһы килмәй. Ильдарҙың Алтай крайында йәшәүен Һөйөклө белмәһә лә, уның ата-әсәләре белергә тейештәр ине. Ильдарҙың бер йыл буйына хәбәрһеҙ Алтай крайында ятыуын аҡларлыҡ сәбәп юҡ.

Пьесала Ильдарҙы район клубына баянист итеп саҡырырға район вәкиле исеме менән драма түңәрәге етәксеһе Димский килә. Димскийҙе, уның драма түңәрәге етәксеһе икәнен белгәс, колхоз председателе Ғиззәтулла һәм хисапсы Ғәләүи ҡыуып ебәргәндәй әҙәтәләр. Был хәл тамашасыла ыңғай тәьҫир ҡалдырмай. Ғөмүмән, Димский образы әле эшләнеп бөтмәгән.

«Тальян гармонь» спектакле — бөгөнгө колхоз ауылы йәштәрен, бигерәк тә йәштәрҙең Тыуған ил алдындағы подвигтарын, колхоздың шат һәм бай тормошон күрһәткән күңелле спектакль һәм был беҙҙең театрыбыҙ тормошонда ыңғай ваҡиға булып тора.

Н. Нәжми.

Йәшлек йыры

Беҙҙең театр коллективы Ғабдулла Әхмәтшиндең «Тальян гармонь» пьесаһын ҡәнәғәтлек менән ҡабул итте. Миңә пьесалағы төп роль — Ильдар роле бирелде. Ильдар — ауылдың йондоҙо! Ауылда урта мәктәпте тамамлағандан һуң уҡ ул Бөйөк Ватан һуғышы фронтына китә. Йөрәгендә Ватанға ҙур мөхәббәт һәм бирелгәнлек, һөйөү хисе алып китә ул фронтҡа. «Ер һулышы, халҡыңдың намыҫы миңә ауаҙа сағырә!» тип китә ул һәм Ватан һуғышынан дан менән үҙенең тыуған ауылына ҡайта.

«Уттарҙа янмай үтеп, Берлингәсә еткән» егет үҙ колхозында хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу, колхоздың бөтә иген баҫыуҙарынан да юғары урожай алыу өсөн көрәште ойоштора, колхоз ауылындағы айырым кешеләргә булған иҫке ҡараштарға ҡаршы көрәшә.

Уның тальян гармонда уйнаған һәм сәхнәлә яңғыратҡан йырҙары — беҙҙең йәштәребеҙҙең йыры. Беҙҙең һөйөклө һәм ҡәҙерле йырыбыҙ һәм тормошобоҙ, көрәшебеҙ — ул тальян моңдары. Бына шуға күрә лә был ролде мин яратып, бөтә энергиямды биреп уйнайым.

Хөсәйен Ҡудашев,
Опера һәм балет театры артисы.

ҺҮРӘТТӘ: «Тальян гармонь» пьесаһында Ильдар ролен башҡарыусы Хөсәйен Ҡудашев — Башҡорт опера һәм балет театры артисы һәм Һөйөклө ролендә Рәғиҙә Янбулатова — Башҡорт государство академия драма театры артисткаһы. М. Әхмәтьянов фотоһы.

Минең һөйөклө дуҫтарым

Совет шарттарында тәрбиәләнеп үҫкән ҡыҙҙарҙан Галя («Иҫке дуҫтар»), Люба («Батырҙар»), Сәғиҙә («Яҡты йылға») һәм Хәтирә («Вәғәҙә онотолмай») образдары тормошта һәм сәхнәлә минең иң яҡын дуҫтарымдан һаналалар. Ә бына «Тальян гармонь» пьесаһындағы Һөйөклө образы минең сәхнәлә тыуҙырған образдарымдан иң һөйөклөһө булып ҡаласаҡ. Мин уны иҫкә, саф күңелле һәм лирик хисле булыуы менән яратам.

Һөйөклө үҙен тәрбиәләп үҫтергән Ватанды, тыуған ауылын, халҡын бөтә йөрәге менән ярата, колхоз ауылының артабан сәскә атыуы өсөн тырыша. Ул һөйә лә, һөйелә лә, шатлана ла, ҡайғыра ла белә. Уның эске донъяһы киңерәк бай. Мин үҙемдең сәхнә ижадымда совет ҡыҙының ошо сифаттарын кәүҙәләндерергә тырыштым. Сөнки былар бөтәһе лә беҙҙең совет йәштәренә генә хас булған сифаттар.

Рәғиҙә Янбулатова.

Кино селтәре киңәйә

Баҡалы районында колхоз ауылдарын кино менән хеҙмәтләндереү байтаҡ көсәйҙе. Үткән йыл районда 3 кино установка эшләп, улар бөтәһе 50277 кешене хеҙмәтләндерҙеләр. Быйыл тағы ла 2 киноустановка алынды. Иҫке Матыу һәм Сәйендек ауылдарында даими хәрәкәт итеүсе станциялар кино һәм 2 күсмә кино ойошторолдо.

Район башҡарма комитеты 1949 йылда күсмә кинолар маршруты планын ҡабул итте һәм һәр бер ауыл Советына кино-уполномоченныйҙар билдәләнде. Был уполномоченныйҙар кино ҡараусыларҙы хеҙмәтләндереү буйынса ауыл Советтарына практик ярҙам күрһәтәсәктәр.

ҺҮРӘТТӘ: «Тальян гармонь» пьесаһының авторы F. Әхмәтшин һәм пьесаға махсус музыка яҙған композитор М. Вәлиев иптәштәр.

Г. Буравин фотоһы.

Колхоз тәжрибә хатолабораторияларын аяҡҡа баҫтырайыҡ

Фән һәм техниканың яңы ҡаҙаныштары нигеҙендә төҙөлгән беҙҙең социалистик ауыл хужалығыбыҙ йылдан-йыл үҫә һәм алға бара. Совет ғалимдәре Тимирязев, Мичурин, Вильямс, Лысенконың учениктәре беҙҙең колхоздарыбыҙҙа һәм совхоздарыбыҙҙа ауыл хужалығы производствоһына йылдан-йыл киңерәк һәм ҡыйыуыраҡ индерелә бара.

Большевиктәр партияһы һәм Совет хөкүмәте ауыл хужалығын фән нигеҙендә ҡороу юлында бик күп саралар күрҙеләр һәм күрәләр. Хәҙер беҙҙең Башҡортостанда игенселек, малсылыҡ, баҡсасылыҡ, умартасылыҡ, етәкселек һәм ветеринария тәжрибә станциялары бар. Улар ауыл хужалығы өлкәһендә һәр төрлө тәжрибәләр алып баралар, фәндең алдынғы ҡаҙаныштарын колхоз һәм совхоз баҫыуҙарына күсереүҙә ярҙам итәләр.

Ләкин был станциялар тарафынан эшләп сығарылған фәнни сараларҙы ҡулланыу менән генә сикләнеп ҡалыу дөрөҫ булмаҫ ине. Беҙгә фәнни сараларҙы массалаштырырға, уларҙы колхоздарҙың үҙ производствоһында эшләп сығарырға кәрәк. Колхоздарҙа фәнни тикшеренеү һәм тәжрибә эштәрен киң йәйелдереп ебәргәндә генә, тәжрибә станциялары менән колхоздар араһындағы практик бәйләнеште нығытҡанда ғына беҙ тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын тулыһынса тормошҡа ашыра аласаҡбыҙ. Был бурысты үтәүҙә колхозсыларҙың үҙҙәре тарафынан барлыҡҡа килтерелгән хатолабораториялар ҙур роль уйнайҙар. Был һыналған һәм иң дөрөҫ юл булып тора.

Ватан һуғышына тиклем республикабыҙ колхоздарында 1300 самаһы хатолаборатория бар ине. Улар игенселектең юғары культураһын күтәреүҙә сикһеҙ ҙур роль уйнанылар. Мәҫәлән, Шишмә районының Ленин исемендәге колхозында иптәш Нуғаев етәкселек иткән хатолабораторияның тәжрибәләре нигеҙендә артелдә 1936 йылда уҡ үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индерелде, сортлы орлоҡтар сәсеүгә күселде, алма баҡсаһы һәм питомник ойошторолдо, баҫыуҙарҙа агротехника саралары ҡулланылды. Был сараларҙы ҡулланыу арҡаһында Ленин исемендәге колхоз миллионерға әйләнде. Шишмә районының «Ҡыҙыл юл» колхозында тәжрибәсе иптәш Бикташев 1937 йылда 7 гектар майҙанда арыштың һәр гектарынан 45-әр центнер урожай үҫтереп алды. Илеш районы Калинин исемендәге колхоздың тәжрибәсеһе иптәш Фәхретдинов 1938 йылда 132 гектар арыш баҫыуының һәр гектарынан 32,4-әр центнер урожай үҫтереп алыуға өлгәште. Ҡапҡа районының «Алға» колхозы хатолабораторияһы мөдире иптәш Ҡотлусов шул уҡ 1938 йылда үҙенә беркетелгән 2,7 гектар майҙанда бойҙайҙың һәр гектарынан 30,6 центнер, 8 гектар арыштың һәр гектарынан 36,3 центнер, 3 гектар бесәндең һәр гектарынан 48-әр центнер урожай үҫтереп алды. Бындай миҫалдарҙы бик күп күрһәтеп була.

Хатолабораторияларҙың эштәре бигерәк тә Бүздәк районы колхоздарында ҙур булды. «Ҡыҙыл маяҡ» колхозында Фәйрушин, «Урта юл» колхозында — Фәйзуллин, «Урҙай» колхозында — Сәйфуллин иптәштәр һәм башҡалар етәкселек иткән хатолабораториялар күп йыллыҡ үләндәр сәсеү, баҫыу һаҡлауыс урман полосалары ултыртыу, ерҙе һуғарыу, сортлы орлоҡтар сәсеү кеүек күп кенә сараларҙы ҡулланыуҙа инициатор булдылар.

Хатолабораториялар колхозсыларҙың агротехник белем кимәлен күтәреүҙә, колхоздарҙа малсылыҡ, игенселек, баҡсасылыҡ, умартасылыҡ тармаҡтарын фәнни нигеҙҙәрҙә ойоштороуҙа ғәйәт ҙур роль уйнанылар.

Ләкин Ватан һуғышы йылдарында республикабыҙ колхоздарындағы хатолабораторияларҙың эштәре һүнде, уларҙың биналары һәм кадрҙары башҡа маҡсаттарға файҙаланылды. Мәҫәлән, Әлшәй районының Молотов исемендәге колхозында хатолаборатория бинаһы ошо көнгә тиклем йоҙаҡлы тора. Бүздәк районының «Ҡыҙыл» колхозында уның бинаһы һөт йыйыу пункты өсөн файҙаланыла, ә мөдире иптәш Лоҡманов райтопта счетовод булып эшләй. Хәҙер, ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәште киң фронт менән йәйелдергән осорҙа, хатолабораторияларҙың эшләмәүҙәрен күрһәткән был миҫалдар хурлыҡлы фактылар булып торалар.

Колхоздарҙа тәжрибә эштәрен киң йәйелдереү хатолабораторияларҙың эшмәкәрлектәре менән тығыҙ бәйле. Шуға күрә хәҙер уларҙың эштәрен йәнләндереүгә мөһим иғтибар итергә.

Ошо йылдың ғинуар айында Украина большевиктәренең XVI съезында иптәш Н. С. Хрущев былай тине:

«Хәҙер инде һәр колхозда ла ауылға яҡын урында бәләкәй генә ер участкаларын бүлеп, хатолабораторияларҙы ойоштороу тураһында уйларға мөмкин һәм кәрәк. Улар үҙҙәренә бүленеп бирелгән был участкаларҙа һынауҙар, тәжрибәләр, анализдар үткәреү арҡылы колхозсыларҙың ауыл хужалығы эшендә белемдәрен күтәрергә мөмкинлек тыуҙырасаҡтар. Ләкин улар иҫкә хатолабораториялар булмаҫҡа, ә яҡшы итеп төҙәлгән культура йорто булырға тейештәр».

Ватан һуғышынан һуң республикабыҙҙың айырым колхоздары тәжрибә лабораторияларын аяҡҡа баҫтырҙылар. Бәрә районы Дзержинский исемендәге колхозда, Балтач районы Куйбышев исемендәге колхозда, Стәрлетамаҡ районы Шевченко исемендәге колхозда лабораториялар игенселектең юғары культураһын күтәреүҙә терәк пункт булып торалар. Ләкин тәжрибә лабораторияларын ойоштороу эше әле беҙҙә бик аҡрын бара. Күптән түгел ВКП(б)-ның Бүздәк район комитеты районда был мәсьәләнең торошон тикшерҙе һәм тәжрибә лабораторияларын аяҡҡа баҫтырыу тураһында конкрет ҡарар сығарҙы.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы партияның Бүздәк райкомы инициативаһын хупланы һәм райондарҙағы орлоҡсолоҡ хужалыҡтарында, сорт участкалы колхоздарҙа, шулай уҡ алдынғы колхоздарҙа тәжрибә лабораторияларын ойоштороу тураһында ҡарар ҡабул итте, лабораториялар төҙөү буйынса планды раҫланы.

ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары һәм район ауыл хужалығы бүлектәре, шулай уҡ ауыл хужалығы специалистары тәжрибә лабораторияларын ойоштороуҙа колхоздарға практик ярҙам күрһәтергә тейештәр. Лаборатория мөдирҙәре итеп, агрономдарҙы, ә улар булмаған колхоздарҙа тәжрибәле, алдынғы колхозсыларҙы һайлап алырға, шуның менән бергә, колхоз тәжрибә лабораториялары өсөн ауылға яҡын урындарҙа 2—3 гектар ер участкаһы бүлеп бирергә, лабораторияны биналар менән тәьмин итергә һәм уларҙы йыһазландырырға кәрәк.

Колхоз тәжрибә лабораториялары үҙҙәренә беркетелгән участкаларҙа үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индерәләр, унда колхоздың алдында торған мөһим агрономия сараларын өйрәнәләр һәм һынау үткәрәләр. Бының өсөн махсус тематика буйынса тәжрибәләр яһайҙар, тәжрибәләрҙең һөҙөмтәләрен анализлап үткәрәләр. Файҙалы табылған һөҙөмтәләрҙе дөйөм колхоз баҫыуҙарына массовый рәүештә индерәләр. Уларҙың эштәре былар менән генә бөтмәй әле. Улар орлоҡ участкаларында, шулай уҡ колхоздарҙың башҡа сәсеүлектәрендә агротехника сараларының урожайҙы күтәреүҙәге йоғонтоһон асыҡларға, ниндәй сараларҙы ниндәй тупраҡтарҙа һәм нисек итеп ҡулланырға кәрәклеген белергә тейештәр. Шул һөҙөмтәләрҙән сығып, улар урындарҙағы тәбиғи шарттарға ҡарата колхоздың үҙенең агротехника планын төҙөргә һәм уны тормошҡа дөрөҫ үткәреү эшенә етәкселек итергә тейештәр. Колхоз тәжрибә лабораторияһының төп эштәре бына ошо бурыстарҙы үтәп сығыуға юнәлтелергә тейеш.

Лаборатория йортонда колхоздың экономик тарихын, тәбиғи шарттарын, байлығын, перспективаларын күрһәтә торған күргәҙмәләр, колхоздың картаһын, сәсеү әйләнешен үҙләштереү таблицаһын, диаграммалар, плакаттар ҡуйырға, колхоздың перспектив планын һәм уның үтәлеш барышын күрһәтергә, айырым баҫыуҙарҙан алынған тупраҡ төрҙәре, иген һәм үлән орлоғо, һәм көлтәләр булдырырға, уларға агротехник аңлатмалар бирергә кәрәк. Шулай уҡ малсылыҡ, баҡсасылыҡ, йәшелсәселек, умартасылыҡ һәм хужалыҡтың башҡа тармаҡтарын сағылдырған экспонаттар туплаярға, уларҙың агротехник саралары күрһәтелергә тейеш. Лабораторияла шулай уҡ библиотека булдырырға, уның китап фондын йылдан-йыл байытырға кәрәк.

Тәжрибә лабораториялары колхозсыларҙың ауыл хужалығы белемен күтәреү юлында системалы рәүештә күп саралар күрә. Агротехник уҡыуҙарҙы алып бара, үҙенең тәжрибә участкаһына һәм алдынғы колхоздарҙың тәжрибә баҫыуҙарына экскурсиялар яһай. Ҡыҫҡаһы, лаборатория агротехниканы массаға өйрәтеүҙә терәк пункт ролен уйнарға тейеш.

Тәжрибә лабораторияларында игенселек, малсылыҡ, баҡсасылыҡ, умартасылыҡ хужалыҡтарын ойоштороу эштәре буйынса секциялар ойошторолалар. Секцияларға алдынғы колхозсылар — бригадирҙар, ферма мөдирҙәре, звеновойҙар етәкселек итәләр. Улар колхоз правлениеһы тарафынан раҫланған план буйынса тәжрибәләр яһайҙар, агротехника һәм зоотехниканы тормошҡа дөрөҫ ашырыу, алдынғы тәжрибәләрҙе индереү эштәрендә инициатор ролен уйнайҙар. Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын үтәүҙә, бигерәк тә үлән баҫыулы системаны индереү һәм үҙләштереүҙә колхоз тәжрибә лабораториялары ҙур эш алып барырға тейештәр. Мичурин методтарын ҡыйыу рәүештә ҡулланыу юлдары менән, игенселектә һәм баҡсасылыҡта яңы сорттар етештереү, яңы тоҡом малдары булдырыу кеүек капиталь мәсьәләләрҙе хәл итеү өҫтөндә эш күрергә тейештәр.

Тәжрибә лабораторияларын ойоштороп ебәреп, уларға материаль яҡтан булышлыҡ итергә, агротехника һәм методика мәсьәләләрендә практик ярҙам күрһәтергә кәрәк. Был бурысты яҙғы сәсеү эштәре башланыуға тиклем тамамлау өсөн практик эшкә керешергә кәрәк. Был өлкәлә ауыл хужалығы специалистары һәм тәжрибә станциялары әһәмиәтле ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Колхоздың тәжрибә баҫыуҙары һәм тәжрибә станциялары игенселектең дөйөм культураһын күтәреү, ауыл хужалығын тағы ла алға ебәреү, колхозсыларҙың тормошон артабан яҡшыртыу өсөн ҙур ярҙам итерҙәр.

Ә. Әхмәтов,
Башҡортостан баҫыусылыҡ үҫемлектәренең станцияһының ғилми сотруднигы.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя Конгресе алдынан

Париж, 1 апрель. (ТАСС). Һуңғы 24 сәғәт эсендә Әҙерлек комитетенә Англияның, Голландияның, Германияның, Мексиканың, Венецуэланың һәм башҡа илдәрҙең төрлө ойошмаларынан һәм айырым кешеләрҙән Конгресҡа ҡатнашырға теләүҙәре тураһында белдереүҙәр килде.

Францияның демократик матбуғаты буласаҡ Конгресс айҡанлы күп илдәрҙәге күренекле политик деятелдәрҙең белдереүҙәрен һәм сығыштарын иғлан итте.

Пьер Куртад «Юманите» газетаһында «450 миллион» тигән мәҡәләһендә ошоларҙы яҙа: «Ирҙәрҙән һәм ҡатын-ҡыҙҙарҙан 450 миллион кеше тыныслыҡты яҡлаусыларҙың бөтә донъя Конгресен үҙҙәренең хуплауҙары тураһында белдереү яһаны ла инде. Донъялағы бөтә илдәрҙең төрлө социаль ҡатламдағы һәм төрлө дини ҡараштағы ирҙәренән һәм ҡатын-ҡыҙҙарынан 450 миллион кеше һуғыш ҡурҡынысын бөтөрергә теләүҙәрен белдерҙеләр.

Был күп миллионлы ирҙәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар тыныслыҡты яҡларға тигән саҡырыуға ҡуйылған имзалар, ябай имзаларға ҡарағанда, бик күп артыҡ мәғәнә белдерәләр, ул кешеләр үҙ эштәренең мөһимлеген аңлайҙар тип ышаналар... Һуғыш тоҡандырыусылар үҙ пропагандаларында селтәрәмә киләтереләсәктәр. Ғәҙеллек, кешелектең дөрөҫ фекере, һуңғы һуғыштың һәләкәттәрен бик ныҡ хәтерҙәрендә һаҡлаусы кешеләр уларға ҡаршы сығыш яһайҙар. Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя Конгресен саҡырыуҙы хуплаусы ҡеүәтле көстәр һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы сығыш яһайҙар».

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА, 1 апрель. (ТАСС). Брнола хеҙмәтсәндәрҙең тыныслыҡты яҡлауға арналған күп меңләгән кеше ҡатнашлығында митингыһы булып үтте. Митингыла сығыш яһаусы Чехословакия парламентының депутаты, «Азатлыҡ өсөн көрәшселәр союзы» председателе Копршива былай тип белдерҙе: бөтә илдәрҙәге миллиондарса ябай кешеләр кеүек үк, Чехословакия хеҙмәтсәндәре тыныслыҡты яҡлап ныҡлы рәүештә сығыш яһайҙар һәм Советтар Союзының тыныслыҡ политикаһын бөтә юлдар менән яҡларға әҙерҙәр.

Устья ҡалаһының хеҙмәтсәндәренән 12 меңдән артыҡ кеше дөйөм ҡала митингыһында бер тауыштан резолюция ҡабул итте. Унда яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙы ғәйепләйҙәр һәм тыныслыҡты яҡлаусыларҙың бөтә донъя Конгресен саҡырыу тураһындағы тәҡдимде ялҡынлы рәүештә яҡлайҙар. Резолюцияла, үҙҙәренең государстволарын ирекле рәүештә төҙәүсе Чехословакия халыҡтары халыҡтар араһында тыныслыҡ өсөн көрәшәсәктәр һәм бөтә халыҡтарҙың тыныслығын, азатлығын һәм бойондороҡһоҙлоғон яҡлауҙа ныҡ тороусы Советтар Союзы менән дуҫлыҡты тағы ла ныҡытасаҡтары айырыуса билдәләп үтелә. Шулай уҡ Готвальдовала, Витковицыйла һәм башҡа ҡалаларҙа ла массовый митингылар булып үтте.

БЕЛЬГИЯ

БРЮССЕЛЬ, 1 апрель. (ТАСС). Льеж районының хеҙмәтсәндәре, атап алғанда «Кокерилл» һәм «Угра-марией» металлургия заводтарының эшселәре, «Веристор» шахталарының шахтерҙары һәм башҡалар тыныслыҡты яҡлаусыларҙың бөтә донъя Конгресен саҡырыу инициативаһын ҡотлайҙар һәм яҡлайҙар.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ, 1 апрель. (ТАСС). София радиоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда кисә үҙәк һәм район кооператив союздары правлениеләренең һәм һөнәрселек кооперацияһының инициативаһы менән Софияла тыныслыҡты яҡлауға арналған йыйылыш үткәрелгән, унда бик күп кеше ҡатнашҡан.

Йыйылышта ҡатнашыусылар бер тауыштан резолюция ҡабул иттеләр, унда Болгария кооперативтәренең члендәре бөтә илдәрҙәге халыҡтарҙың тыныслыҡты һәм халыҡ-ара хеҙмәттәшлекте яҡлау буйынса ҡеүәтле хәрәкәтенә ҡушылалар тип айырыуса күрһәтелә.

БРАЗИЛИЯ

НЬЮ-ЙОРК, 1 апрель. (ТАСС). Гаванала сыға торған «Нотисиас де ой» газетаһы былай тип хәбәр итә: ошо көндәрҙә Рио-де-Жанейрола күп кеше ҡатнашлығында митинг булды. Был митинг тыныслыҡты яҡлауға арналған бөтә донъя Конгресен яҡлау йөҙөнлә Парижда 9—11 апрелдә үткәрелергә билдәләнгән тыныслыҡты яҡлау Конгресен саҡырыуға беренсе аҙым сифатында ойошторолғайны. Газета митингыла ҡатнашыусылар араһында Бразилияның күп кенә күренекле деятелдәре, шул иҫәптән депутаттар палатаһының ҡайһы бер члендәре, студенттәрҙең милли союзы председателе, университет профессорҙары, культура деятелдәре, шул иҫәптән Бразилияның күренекле художнигы Кандидо Портинари булды тип яҙа.

АҠШ-тың прогрессив общественносе государство департаментенең бойороғона нәфрәтләнә

НЬЮ-ЙОРК, (ТАСС). Ҡушма Штаттарҙың государство департаменте СССР-ҙың, Польшаның, Чехословакияның һәм Югославияның АҠШ-тағы фән һәм культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлауға арналған Конгресына ҡатнашасаҡ делегаттарына [illegible] Государство департаментенең үҙенең был эштәре менән [illegible] прогрессив кругтар араһында нәфрәтләнеү тыуҙырҙы. Фән һәм культура деятелдәре [illegible] телеграмма ебәрҙе [illegible] Моултон [illegible] Телеграммала Моултон Ачесонға [illegible] Совет, Польша, Чехословакия һәм Югославия делегаттарына Ҡушма Штаттарҙың күп кенә ҡалаларында үткәрелә торған йыйылыштарҙа ҡатнашырға мөмкинлек [illegible]

Юнайтед Пресс агентлығының хәбәрләүенә ҡарағанда, телеграммала былай тип әйтелә: «Государство департаментенең үҙенең был эштәре менән Ҡушма Штаттар һәм СССР араһында культура һәм фән [illegible] ләрҙе тыңлау һәм тикшереү буйынса Америка халҡының хоҡуҡына цензура индерә».

Шулай уҡ Уоллес та государство департаментенең был эшенә ҡаршы протест менән сыҡты. Юнайтед Пресс агентлығының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Уоллес, государство департаментының [illegible] Трумэн [illegible] Черчилль кеүек [illegible]

Куба халҡ социалистик партияһының белдереүе

НЬЮ-ЙОРК, 1 апрель. (ТАСС). «Нотисиас де ой» газетаһы Куба халҡ социалистик партияһының белдереүен баҫып сығарған. Ул «халҡ [illegible] һуғыш [illegible] тураһында» [illegible] алдан иҫкәртеү аһәй һәм яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙы өнәү өсөн һиҙгер булырға партия члендарын саҡыра. Белдереү Америка империализме һуғышҡа әҙерләнә тип күрһәтеп [illegible] Төньяҡ-атлантик пакт, Америкалағы илдәр араһында төҙәлгән хәрби килешеүҙәр, Норвегияның һу- [illegible] СССР менән АҠШ араһында Тыныслыҡ Пакты тураһында һөйләшеүҙәрҙән Трумэндең баш тартыуы хәтергә төшерелә. Халҡ Социалистик партияһы, Кубаның прогрессив көстәре бөтә илдәрҙе һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы ҡарашҡа туплаңырға саҡыралар.

Беҙҙең республикала

Яңы цех ойоштороҙолар

ИШЕМБАЙ. «Өс ҡайын» промартеленең коллективы (председателе иптәш Ғәйфуллин) республикабыҙҙың 30 йыллығын ҙур уңыштар менән байрам итте. Был көнгә артелдең комсомолец һәм йәштәре махсус токарный цех ойоштороҙолар. Был цех иптәш Ҡайғулов етәкселегендә беренсе квартал планын 124 процентҡа үтәне. Тоҙ сығарыу цехы ла уңышлы эшләй. Ул квартал планын 146 процентҡа үтәне.

Айырым цехтарҙың уңышлы эшләүе бөтә артель өсөн ыңғай һөҙөмтә бирҙе. Ул беренсе кварталда 7800 һумлыҡ экономия яһап, 19 мартта квартал планын 103 процентҡа үтәүе тураһында рапорт бирҙе.

Х. Дәүләтшин.

Йөкләмәләр алдылар

ҠАНДРА. «1 май» инвалидтар артеленең коллективы (председателе иптәш Хаппанов) үҙенең йөкләмәләрен намыҫ менән үтәй. Гончарный цехта эшләүсе мастер Сафин, Гампер, ҡап һуғыусыларҙан Каррамов, Әҙҙамов, Фәррәхов, сәғәт мастеры Коротин һәм башҡа күп кенә иптәштәр йөкләмәләрен үтәүҙә кес аямай эшләйҙәр. Улар көндәлек заданиеләрен 180—200 процентҡа үтәйҙәр.

Стахановсы эш һөҙөмтәһендә артель коллективы йылдың беренсе квартал планын 15 мартта уҡ гончарный цех буйынса 126, ҡап һуғыуҙа 153, металдан әйберҙәр эшләүҙә 114 процентҡа үтәне. Хәҙер артель члендәре йыллыҡ производство планын октябрь айында үтәп сығыу тураһында яңы йөкләмәләр алдылар.

Р. Кәлимуллин
(Үҙ хәбәрсебеҙ)

Колхоз гидростанцияһы төҙөлә

Шаран районында Сеп йылғаһында колхоз-ара гидростанция төҙөлә башланы. Гидростанцияның көсө 100 киловатт булып, ул 7 колхозды хеҙмәтләндерәсәк. Хәҙер гидростанция һалыу өсөн төҙөү материалдары әҙерләнә. 600 кубометр ағас, 500 кубометр таш әҙерләп ҡуйылды.

Сеп гидростанцияһы Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына һалынып бөтөп, эксплоатацияға тапшырылырға тейеш.

Кәзә фермаһының доходы

ҠЫЙҒЫ. Бынан бер нисә йыл элек «Ярыш» колхозында мамыҡ биреүсе кәзә фермаһы ойошторолған ине. Колхоз унан йыл һайын күп доход ала. Мәҫәлән, был колхоз үткән йыл государствоға 13 килограмм һарыҡ йөнө урынына 1 килограмм иҫәбенән кәзә мамығы тапшырып, йөнгә экономия яһаны. Шуның һөҙөмтәһендә колхоз члендәре хеҙмәт көнө иҫәбенә өҫтәлмә рәүештә 5 — 6 шар килограмм йөн алдылар.

Ғ. Үмәркәй.

Ҡурсаҡ театрында

Берләшкән башҡорт ҡурсаҡ театры ошо көндәрҙә, Нәжип Иҙелбайҙың Башҡортостандың 30 йыллығына арнап мәктәп йәшендәге балалар өсөн яҙылған «Салауаттың серле ҡылысы» тигән пьесаһын сәхнәгә ҡуя.

Ҡурсаҡ театрына хас әкиәт формаһында героик темаға яҙылған был әҫәрҙә башҡорт халҡының легендар герой улы Салауат Юлаевтың бала сағын, уның батырлығын, тапҡырлығын, һәләтлеген, зирәклеген һәм шул уҡ ваҡытта шағирлеген күрһәтәләр.

Пьеса үҙенең йөкмәткеһе менән тарихи һәм тәрбиәүи әһәмиәткә эйә булып тора. Ул быуаттарса иҙелгән башҡорт халҡын, батша Россияһының колонизаторҙарына ҡаршы уның баш күтәреүен һәм рус халҡы менән дуҫлығын сағылдыра.

Балалар өсөн мауыҡтырғыс, аңлайышлы, еңел тел менән яҙылған һәм Башҡортостандың атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер М. П. Елгаштина тарафынан тулыландырып сәхнәгә ҡуйылған был әҫәрҙең спектакле ҙур уңыш менән бара һәм бәләкәй тамашасылар тарафынан яратып ҡабул ителә.

Һүрәттә: пьесанан бер күренеш. Салауат ролен артистка иптәш А. Т. Щербакова башҡара.

Ш. Уразбахтин фотоһы.

Государство ярҙамы

СТӘРЛЕБАШ. Район социаль тәьминат бүлеге Ватан һуғышы фронттарында һәләк булыусыларҙың семьяларына һәм инвалидтарға систематик ярҙам күрһәтеп килә. Һуғышта һәләк булыусыларҙың семьялары өсөн үҙған йыл 42 яңы йорт һалынды, 625 йортҡа ремонт үткәрелде. Һыйырһыҙ семьяларға 44 баш мөгәҙле эре мал бирелде. 7.220 кубометр утын менән ярҙам ителде. 35.000 центнер мал аҙығы әҙерләнде һәм 2000 һумлап артыҡ промтауар бирелде. Мәҫәлән, Ватан һуғышы инвалиде иптәш Тибикингә 400 һум аҡса, 15 метр промтауар менән ярҙам күрһәтелде.

Ғ. Сәйфетдинов.

Алдынғы стахановсылар

Өфөнөң телефон аппараттары заводында 87 йәш эшсе үҙҙәренең биш йыллыҡ пландарын үтәне. Шулар араһында токарь Р. Булгаков 9 йыллыҡ нормаһы, регулировщик Мелишко һәм автоматчик Зверев иптәштәр 7-шәр йыллыҡ заданиене үтәнеләр.

Токарь Андрей Чистов ярышта завод күләмендә беренсе урынды алып килә. Ул хәҙер 12 йыллыҡ норманы үтәүгә елгәште.

Завод коллективы Башҡортостандың 30 йыллығын I квартал планын тамамлап ҡаршыланы.

Квартал пландарын арттырып үтәнеләр

Республикалағы айырым балыҡ заводтары яҡшы эшләп, үҙ пландарын айҙан-айға тултырып һәм арттырып үтәп киләләр. Дүртөйлө балыҡ заводы коллективы 1949 йылдың 1 квартал планын срогынан алда 135 процентҡа үтәне. Шулай уҡ Бәрә, Учалы балыҡ заводтары ла өлгөлө эшләп, 1 квартал пландарын срогынан күп алда үтәүгә өлгәштеләр.

«Башрыбтрест» буйынса 1949 йылдың тәүге ике айында, үткән йылдың шул уҡ осоро менән сағыштырғанда, 5 процентҡа артыҡ балыҡ тотолған.

Халыҡ-ара күҙәтеү

Һуғыш тоҡандырыусылар ялған тыныслыҡ тураһында йырлаусылар ролендә

СССР Сит ил Эштәре Министерствоһының 29 ғинуарҙа иғлан ителгән белдереүендә, АҠШ-тағы һәм Англиялағы реакцион кругтарҙың политикаһы бөтә донъяла Англия менән Американың хакимлеген урынлаштырыуға йүнәлтелгән һәм, был политиканы үткәреүҙә төп звено сифатында Төньяҡ-атлантик пакт (договор) алға ҡуйыла тип күрһәтелгәйне инде.

Шуны хәтергә төшерергә кәрәк, был договор проекты эшләнер алдынан күп кенә башҡа империалистик группировкалар, мәҫәлән, «Көнбайыш союз» һәм «Америка илдәре араһында үҙ-ара ярҙам пакты» формаһындағы группировкалар төҙөлдө. Хәҙер, Төньяҡ-атлантик договорға ҡул ҡуйыу алдынан «Тымыҡ океан пакты» тип аталған пакт әҙерләнә һәм бер үк ваҡытта «Урта диңгеҙ пакты» төҙөү тураһында һөйләшеүҙәр алып барыла. Шулай итеп, Төньяҡ-атлантик пакт агрессив хәрби-политик саралар ҙур системаһында үҙәк булып тора, унда Англия-Америка блогының сит илдәрҙе баҫып алыуға йүнәлтелгән империалистик политикаһы кәүҙәләнә.

Англия-Америка яңы һуғыш тоҡандырыусыларының политикаһы асыҡлана барған һайын, улар уның ысын характерын, һәм ысын йөкмәткеһен йәшереү өсөн шул тиклем күберәк көс һалалар. Был «эштә» реакцион матбуғат менән бер рәттән, «көнбайыш донъяларының» төп көстәрҙең тышҡы политикаһындағы официаль етәкселәр актив ҡатнашлыҡ итәләр.

Англияның сит ил эштәре министры Бевин тарафынан 18 мартта общиналар палатаһында яһалған телмәр быны миҫалы булып хеҙмәт итә ала. Бевин был телмәрендә Төньяҡ-атлантик пакт тураһындағы килешеүҙе «халыҡ-ара тыныслыҡ һәм именлеккә табан иң ҙур аҙымдарҙың береһе» итеп күрһәтергә тырышты. Бевин Төньяҡ-атлантик пактта «йәшерен сер юҡ» тип һәм был пакт «бөтә яҡтан да», йәнәһе, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставының маҡсаттарына һәм принциптарына тура килә тип ышандырырға тырышты. Ләкин, билдәле булғанынса, Төньяҡ-атлантик пакт—яңы һуғыш башлап ебәреү өсөн инструмент булып, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставының маҡсаттарына һәм принциптарына ҡапма-ҡаршы тора. Һуғыш политикаһын йәшерергә тырышып тыныслыҡ тураһында һөйләнгән һүҙҙәр бер кемде лә алдай алмайҙар. Тыныслыҡ тураһында һөйләп тә, һуғыш әҙерләү — буржуаз дипломатияның иҫке ғәҙәте ул.

20 йылдан артыҡ ваҡыт бынан элек, ВКП(б)-ның XIV съезында иптәш Сталин буржуаз дипломаттарҙың алымдары тураһында хәтергә төшереп, былай тине: «Европа тарихенән беҙ шуны беләбеҙ, яңы һуғыш өсөн көстәрҙе урынлаштырыу тураһында договор төҙөүҙең һәр бер ваҡиғаһында, улар, был договорҙар тыныслыҡ договорҙары тип аталдылар. Буласаҡ һуғыш элементтарын билдәләүсе договорҙар төҙәлә ине һәм бындай договорҙарҙы төҙөгәндә һәр ваҡыт тыныслыҡ тураһында шау-шыу күтәрелә ине. Бындай ваҡиғаларҙа һәр ваҡыт ялған тыныслыҡ тураһында йырлаусылар була ине».

Англияның һәм Американың дипломаттары, публицистары, уң социалистарҙың лидерҙары — улар бөтәһе лә хәҙер ялған тыныслыҡ йырлаусылар ролен башҡаралар һәм тиңдәше булмаған ике йөҙлөлек өлгәһе күрһәтәләр.

Совет хөкүмәтенең 1 апрелдә иғлан ителгән меморандумында Төньяҡ-атлантик договорҙың тыныслыҡ политикаһы менән дә, оборона бурыстары менән дә, йәки Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының маҡсаттары һәм принциптары менән дә һис бер уртаҡлығы юҡ: бөйөк державаларҙан АҠШ, Англия һәм Франция был договорҙа ҡатнашыусы булып торалар, ләкин договорҙан Советтар Союзы төшөрөп ҡалдырылған, һәм быны бары тик договорҙың Советтар Союзына ҡаршы һәм шулай уҡ халыҡ-демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән булыуы менән генә аңлатырға мөмкин тип әйтелә.

Төньяҡ-атлантик договор государстволарҙың аҫтыртын группировкаларын барлыҡҡа килтерә, ул, Совет хөкүмәтенең меморандумында айырыуса күрһәтелгәнсә, «Германия агрессияһының яңынан ҡабатланыу мөмкинлеген бөтөнләй һанға һуҡмай, шулай булғас, Германияның яңы агрессияһын булдырмауҙы маҡсат итеп тотмай». Меморандумда, был договорҙа элек Гитлерға ҡаршы коалицияға ингән бөйөк державалар араһынан бары тик СССР ғына ҡатнашмағанлыҡтан, «Төньяҡ-атлантик договор Ҡушма Штаттарҙың, Великобританияның һәм Францияның һуңғы һуғыштағы союзниктарынан береһенә ҡаршы — СССР-ға ҡаршы йүнәлтелгән договор тип ҡаралырға тейеш» тип айырыуса күрһәтелә.

Империалистик державаларҙың группировкаларының реакцион һәм агрессив характеры шунан да асыҡ күренә, Төньяҡ-атлантик договорҙы эшләү һәм ҡул ҡуйырға әҙерләнеү айҡанлы бығаса күрелмәгән рәүештә ҡоралланыу артынан ҡыуыу йәйелдерелде, һуғыш хәрәкәттәре территорияһы итеп файҙаланыу мөмкин булған урындарҙы өйрәнеү эштәре алып барыла, хәрби-һауа һәм хәрби-диңгеҙ базалары селтәрен төҙөү алып барыла.

Аҙаҡ килеп, бәхәсле мәсьәләләрҙе хәл итеү тураһында СССР тарафынан бер нисә тапҡыр индерелгән тәҡдимдәрҙән АҠШ хөкүмәтенең ныҡышмалы рәүештә баш тартыуы ла быны айырыуса асыҡ күрһәтә. Президент Трумэндең тыныслыҡ Пактынан баш тартыуы, ҡоралланыуҙы кәметеү тураһында һәм кешеләрҙе массовый ҡырыу ҡоралын тыйыу тураһында Совет тәҡдимен ҡабул итеүҙән баш тартыу Англия-Америка политикаһының агрессив характерын тулыһы менән фаш итә.

Төньяҡ-атлантик договорҙың үҙ-үҙендә обороналау менән һис бер уртаҡлығы булмаған ҡоралтә агрессив характерҙа булыуы меморандумда тағы ла бер тапҡыр раҫлана. Ул БМО-ның принциптарына һәм маҡсаттарына, шулай уҡ СССР, Англия, Франция һәм АҠШ араһында төҙәлгән договорҙарға һәм килешеүҙәргә ҡапма-ҡаршы килә, ул договорҙар һәм килешеүҙәр буйынса был илдәр дөйөм тыныслыҡты һәм халыҡ-ара именлекте ныҡытыу эшендә хеҙмәттәшлек итергә һәм Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын ныҡытыуға булышлыҡ итергә йөкләмә алғайнылар.

Бөйөк демократия көстәрен мобилизовать итеү

Бөтә донъя хеҙмәтсән массалары араһында һуғышҡа ҡаршы бөйөк көрәш хәрәкәтенең йәйелеүе хәҙерге халыҡ-ара тормошта иң күренекле ваҡиға булып тора тип әйтһәк тә, артыҡ булмаҫ.

Культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлау буйынса халыҡ-ара бәйләнеш комитеты менән ҡатын-ҡыҙҙарҙың халыҡ-ара демократик федерацияһы тарафынан 24 февралдә манифест иғлан ителгәйне. Ул Манифеста тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя Конгресен саҡырыу юлы менән, был көстәрҙе туплауға һәм уларҙың демонстрацияларын үткәрергә саҡырыу бөтә донъяға яңғыраны. Манифесте иғлан иткәндән һуң ни бары бик аҙна ваҡыт үтте, шул ваҡыт эсендә Конгресте саҡырыуҙы яҡлап бөтә ер шарында ҡеүәтле хәрәкәт йәйелде.

Конгресҡа әҙерлек, масштабы яғынан да, үҙенең массовый булыуы яғынан да, бығаса күрелмәгән киң ҡолас алды. 24 февралдә яңғыраған саҡырыуға бөтә илдәрҙең дә хеҙмәтсән массалары һәм алдынғы интеллигенцияһы яуап бирҙе. Тыныслыҡ өсөн көрәштә халыҡ массаларын туплау буйынса был бөйөк эштә хеҙмәтсәндәр һәм, беренсе науботтә, ойошҡан эшселәр үҙ ҡулдарына алмаған бер генә ил дә юҡ.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Конгресе Парижда 20 апрелдә йыйылырға тейеш. Ләкин инде март аҙырҙарында уҡ йөҙҙәрсә һәм меңдәрсә политик, общественный, профсоюз, культура, ҡатын-ҡыҙҙар, йәштәр, дини һәм башҡа ойошмаларҙан Конгресте ҡатнашлыҡ итергә теләүҙәре тураһында әҙерлек комитетына бик күп ғаризалар килде. Был ойошмалар сафында 450 миллиондан артыҡ кеше һанала.

Конгресҡа ҡыҙыу рәүештә әҙерлек алып барыла. Күп кенә илдәрҙә тыныслыҡты яҡлауға арналған конференциялар саҡырыла. 3 мең делегат һәм башҡа илдәрҙән килгән ҡунаҡтар ҡатнашлығында бындай конференция АҠШ-та булып үтте лә инде. Румынияла һәм Корeяла ла шундай уҡ конференциялар үткәрелде. Улар башҡа илдәрҙә лә үткәреләсәк. Һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәш лозунгыһы аҫтында донъяның бик күп илдәрендә меңдәрсә митингылар, йыйылыштар һәм демонстрациялар булып үттe.

Хәҙерге һуғышҡа ҡаршы хәрәкәттең төп айырмаһы шунда, унда яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы халыҡта үҫә барған нәфрәт тойғоһо кәүҙәләнә. Коммунистар партияһының сенаттағы группаһының председателе Мауро Скоччимарро Италия сенатында сығыш яһап, Американы һуғыш тоҡандырыусыларға ярамһыҡланыуҙа ғәйепләп, итальян реакционерҙарына нәфрәт белдерҙе һәм «компартия теләһә нисек көрәшкә лә әҙер», тип алдан иҫкәртте. Башҡа илдәрҙең киң массалары араһында ла шундай уҡ ҡыйыу настроениеләр хакимлек итә.

Демократия һәм тыныслыҡ көстәренең ныҡ мобилизовать ителеүе—хәҙерге ваҡыттағы халыҡ-ара хәлдең иң мөһим яғы булып тора.

И. ЕРМАШОВ.

Яуаплы редактор урынбаҫары: З. Ю. ВАХИТОВ.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02402 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 67 (8167) 5 апрель шишәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ

Сәсеүҙе юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн трактор бригадаларының социалистик ярышын киң йәйелдерәйек! (1-се бит).

ВЛКСМ-дың XI съезы. (1-се, 2-се биттәр).

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктәрен ордендәр һәм миҙалдар менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (3-сө бит).

С. Сенгатов. — Ниҙәр үҙгәрҙе. (4-се бит).

Н. Янбаев. — Маҡар районында. (4-се бит).

С. Маулютов. — Алдынғы район библиотекаһы. (4-се бит).

Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Йәш малдарҙы яҡшы тәрбиәләү — общественный малсылыҡтың үҫешен тәьмин итә

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ауыл хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм артабан үҫтереү сараларын билдәләп, общественный малсылыҡты үҫтереү [illegible]

[illegible]

... йыр районында һәр бер 100 баш инә малдан ни бары 66,9 быҙау, 47,4 бәрәс, ә Учалы районында тик 78 быҙау, 82 бәрәс алынды.

Республикабыҙҙа общественный малсылыҡтың аҡрын үҫеүенең төп сәбәбе йәш малдар алыуҙың ҡәнәғәтләнмәҫ- [illegible]

[illegible] ... һәм шуның менән республика малсылығының артта ҡалыуын йылдам бөтөрөлөүен талап итте. Партиябыҙ Үҙәк Комитетенең был мөһим күрһәтмәһен үтәү өсөн бөтә көс һәм энергия туплауырға һәм уны намыҫ менән үтәлергә тейеш.

Звенолар ужымдарҙы аҙыҡландырыуға башланылар

ДӘҮЛӘКӘН. (Телефон аша). «Горный труд» колхозы баҫыуҙарында ҡар һыуҙары тотоу һәм ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре башланды. Ткачева һәм Мифтахова иптәштәрҙең звенолары 26 гектар ужымды аҙыҡландырҙылар. Баҫыуға 26 центнер көл, 52 тонна тиреҫ сығарҙылар.

50 гектар майҙанда ҡар һыуы тотоу үткәрелә һәм 200 гектар ужым тырматыласаҡ. Районның колхоздарында быйыл ужымдарҙы аҙыҡландырыу үҙгән йылға ҡарағанда 800 гектарға артасаҡ.

Г. Идрисов.

* * *

ТУЙМАЗЫ. (Телефон аша). Районның колхоздарында звенолар баҫыуға сығып, ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыуға башланылар. «Үрнәк» колхозында Зиннәтуллин һәм Лотфорахманов иптәштәр етәкселек иткән звенолар 2 апрелдә үҙ участкаларында 36 гектар ужымды аҙыҡландырҙылар. Звено члендәре тәүге көндә үк эш нормаларын арттырып үтәнеләр.

Ҡар һыуҙары тотоуға әҙерләнәләр

Яңауыл районының «Марс» колхозы сәсеүгә әҙерләнеү тамамланды. Юғары урожай алыу өсөн бөтә саралар күрелә.

Хәҙер звенолар үҙ участкаларында ҡар һыуҙары тотоп ҡалыу сараларын күрәләр.

Р. Фаршатов.

Профсоюздарҙың X съезына ике делегат ебәреү тураһында ВЦСПС-тың саҡырыуын Британияның тред-юниондар конгресе ҡабул итеүҙән баш тартты

Профессиональ Союздарҙың Бөтә Союз Үҙәк Советы профсоюздарҙың Бөтә Союз X съезына Британияның тред-юниондар конгресынан ике делегат ебәреүҙе һорап, Британияның тред-юниондар конгресының генеральный секретаре В. Тьюсонға телеграмма ебәрҙе.

ВЦСПС-тың был саҡырыуына Британияның тред-юниондар конгресы делегат ебәреүҙән баш тартып түбәндәге хәбәрҙе ебәрҙе:

«В. Кузнецовка, ВЦСПС, Мәскәү.

Профсоюздарҙың X съезына Британия тред-юниондар конгресынан туғандаш ике делегатты ебәреүҙе һорауығыҙҙы ҡабул итә алмауыбыҙға үкенәбеҙ.

Тред-юниондар конгресының генераль секретаренең урынбаҫары Джордж Будков».

Лондон, 31 март 1949 йыл.

Сәсеүҙе юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн трактор бригадаларының социалистик ярышын киң йәйелдерәйек!

Алдынғы агротехника нигеҙендә эшләйәсәкбеҙ

Беҙ, Ташлы МТС-ының беренсе номерлы трактор бригадаһы трактористәре юғары урожай өсөн механизаторҙарҙың социалистик ярышына ҡушылып, үҙебеҙ хеҙмәтләндергән «Ҡыҙыл тау» колхозында бөтә баҫыу эштәрен иң ҡыҫҡа срокта, юғары сифатлы итеп үткәрергә йөкләмә алабыҙ.

Тотош майҙанда юғары урожай алыу өсөн игенселектең культураһын күтәрергә, алдынғы агротехниканы ҡыйыу рәүештә ҡулланырға кәрәк. Баҫыу эштәренең тәүге көндәрендә үк тупраҡта дымды һаҡлап ҡалыу өсөн көҙҙән тунға һөрөп ҡалдырылған 200 гектар майҙанды тырматасаҡбыҙ. Һөрөү эштәрен бары тик предплужникле һабандар менән генә үткәрәсәкбеҙ. Сәсеү алдынан 300 гектар майҙанды культивациялаясаҡбыҙ. 50 гектар көнбағышты трактор сәскестәре менән генә сәсәсәкбеҙ. 250 гектар парҙы май айында һөрөүҙе, 15 августҡа тиклем 150 гектар майҙанда арыш сәсеүҙе планлаштырҙыҡ.

Быйылдан башлап беҙҙең бригада хужалыҡ иҫәбенә күсәсәк. Ремонт өсөн бирелгән средствоның 15 процентын экономиялаясаҡбыҙ. Яғыулыҡты һәм майлау материалдарын экономиялы тотонасаҡбыҙ. Яҙғы баҫыу эштәре башланғанға тиклем нефть һалыу урыны төҙөүҙе тамамлайбыҙ.

Трактористәрҙең, прицепщиктәрҙең квалификацияларын күтәреү өсөн беҙ техник уҡыуҙарҙы сәсеү осоронда ла үткәреүҙе дауам иттерәсәкбеҙ. Үҙебеҙ эшләгән эштәрҙең сифатына ныҡлы контроль булдырған кеүек үк, баҫыусылыҡ бригадаларының, звеноларҙың эштәрен дә ентекле тикшереп барасаҡбыҙ.

Беҙҙең бригада быйыл сезонға НАТИ тракторы менән 1800 гектар, СХТЗ тракторы менән 650 гектар ер эшкәртергә, үҙебеҙ эшкәрткән участкала бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 100-әр бот һәм көнбағыштан 80-шәр бот урожай алырға һүҙ бирҙе. Беҙ, Аксен МТС-ының иптәш Латыпов етәкселек иткән трактор бригадаһын социалистик ярышҡа саҡырабыҙ.

М. Агафонов,
Ташлы МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

Белов бригадаһы саҡырыуҙы ҡабул итте

БӨРӨ. (Телефон аша). Базан МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры, Социалистик Хеҙмәт Геройы Федор Рябов һәм уның трактористәре Ворошиловград өлкәһе Яшиковск МТС-ы трактор бригадаһы бригадиры Г. Евдомащенко башлангысы буйынса игенселектең юғары культураһы өсөн трактор бригадаларының социалистик ярышына ҡушылып, Бөрө МТС-ының орденле иптәш Белов бригадаһын социалистик ярышҡа саҡырғайны.

Иптәш Белов был саҡырыуҙы ҙур теләк менән ҡабул итте. Бригада быйыл шартлы һәр бер тракторға 875 гектар ер эшкәртергә, бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан кәмендә 13,5-әр центнер, ә орлоҡ участкаларында—14,5-әр центнер урожай алырға йөкләмә алды.

— Беҙ был йөкләмәне үтәүебеҙгә ныҡ ышанабыҙ. Үҙгән йыл да беҙ насар эшләмәнек. Механизаторҙар ярышында беренселекте алдыҡ. Намыҫлы эше өсөн бригадир Михаил Белов Башҡортостандың 30 йыллығы айҡанлы хөкүмәт тарафынан Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән наградланды. Беҙ быға тағы ла яҡшыраҡ эшләү, алған йөкләмәләребеҙҙе арттырып үтәү менән яуап бирәсәкбеҙ,—тиҙәр иптәш Белов етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы члендәре.

Был бригаданың башланғысын МТС-тың башҡа трактор бригадалары ла яҡлап сыҡтылар һәм үҙҙәренә конкрет йөкләмәләр алдылар.

Бөрө МТС-ы коллективы һәр бер гектарҙы эшкәртеүҙең үҙенә төшөү хаҡын 5 процентҡа кәметеү, 5 процент яғыулыҡҡа экономия яһау, шартлы һәр бер тракторға 600-әр гектар ер эшкәртеү, бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса 13,2-шәр центнер урожай алыу йөкләмәһен алып, Базан һәм Калинников МТС-тары механизаторҙары менән социалистик ярышҡа сыҡтылар.

М. Гуревич.

Яғыулыҡ ташыуҙы өҙәләр

БАЙМАҠ. Сибай машина-трактор станцияһында яҙғы баҫыу эштәре осоронда етерлек яғыулыҡ ташып ҡалыу өсөн бөтә мөмкинлектәр бар ине. Ләкин МТС етәкселәре (директоры иптәш Витушкин) ул мөмкинлектәрҙе файҙаланмайылар. Яғыулыҡ ташыуға 6 урынына 2-генә автомашина бүленде. Улар ҙа ҙур өҙеклек менән эшләнеләр. Шуның арҡаһында 325 тонна урынына, ни бары 45 тонна яғыулыҡ ташылды.

И. Зарипов

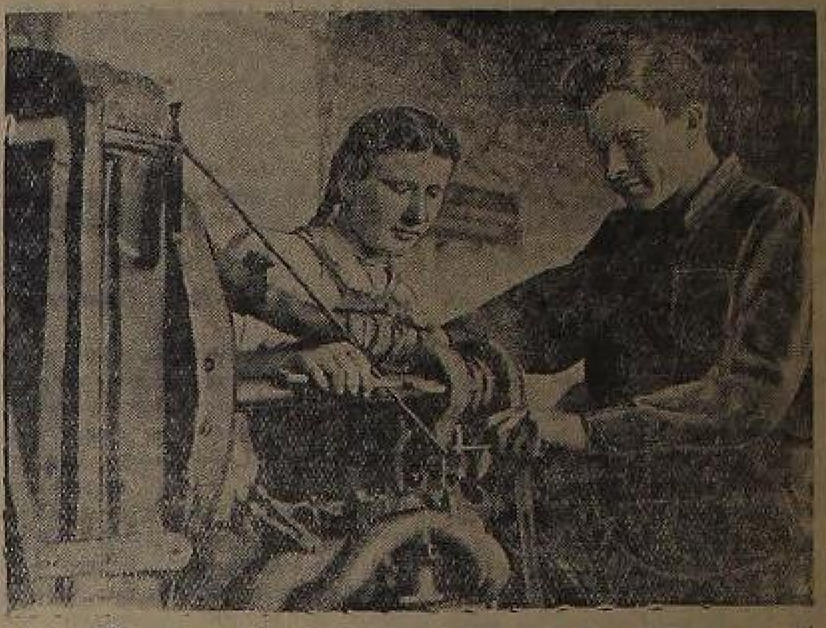

Аксен МТС-ында комбайн моторҙарын ремонтлау эше киң йәйелдерелде. 22 комбайн моторынан 19-ы ремонтланды. Һүрәттә: МТС-тың алдынғы комбайнерҙәре И. Г. Ивакин һәм Е. Г. Ивакина иптәштәр. Улар комбайн моторҙарын ремонтлау планын һәр көндә 120-шәр процентҡа үтәйҙәр.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Башҡорт АССР-ы МТС-тарында тракторҙар ремонтлау эшенең барышы

(Үтәлеш 1949 йылдың 1 апреленә, процентттарҙа)

Шәриш	117	Усть-Икин	98	Бүзәй	92	Мраҡ	86
Бөжөр	106	Ташлы	98	Баиш	92	Емаш	85
Благовар	105	Хәйбулла	98	Саҡмағош	92	Ерғән	85
Дурас	103	Андреевка	97	Полянск	91	Йылайыр	85
Дүртөйлө	103	Абзан	97	Бишбүләк	91	Покровка	84
Арслан	103	Байрамғол	97	Бәрә	91	Булғаҡ	84
Чурай	102	Йәрмәкәй	96	Бәләбәй	90	Рәжәп	84
Яңауыл	102	Баҫау	96	Улай	90	Ҡарыш	83
Асҡын	100	Йәнегет	96	Теләкәй	90	Тәтешле	83
Урмияз	100	Ямады	96	Әбйәлил	90	Ермолаевка	83
Байҡы	100	Һары-Күл	96	Һүрән	90	Таймас	83
Ҡариҙел	100	Учалы	96	Балыҡатай	89	Мишкә	83
Ҡыйғы	100	[illegible]	95	[illegible]	89	[illegible]	[illegible]
Күрҙем	100	Ҡырмыҫҡалы	95	Елдәр	89	Янаково	82
Михайловка	100	Стәрлетамаҡ	95	Шаран	89	Серман	82
Октябрьский	100	Федоровка	95	Степановка	89	Мәләүез	81
Бәҡәлы	100	Базан	95	Дыуан	88	Хоҙайбирҙин	80
Ҡорос	100	Туҡмаҡлы	95	Ташлы-Күл	88	Балтач	79
Ҡуш-йылға	100	Подгорный	95	Уелы	88	Забельский	79
Сынтаптамаҡ	100	Ҡарламан	94	Степной	88	Һуҡайлы	79
Аслыкүл	100	Таутөмән	94	Краснохолм	88	Дмитриевка	79
Дәүләкән	100	Ҡалтасы	94	Һаҡмар	88	Чапаев	77
Суйынсы	100	Матрай	94	Нуриман	87	Орлов	77
Приют	100	Мрәсем	93	Архангель	87	Әлмөхәмәт	77
Ҡандра	100	Мәсәғүт	93	Әбдрәшит	87	Оло-Тиләк	76
Миәкә	100	Әбдрәзәҡ	93	Усень-Ивановка	87	Бурлы	76
Ново-Троицк	100	Малаяз	93	Бүздәк	87	Шланлы	75
Шишмә	100	Аит	93	Калинников	87	Күңирәк	75
		Туймазы	93	Байғужа	87	Аксен	73
Ерекле	100	Иглин	93	Күгәрсен	87	Стәрлебаш	71
Борай	100	Кушнаренко	93	Ишле	86	Охлебинин	71
Ҡалмыҡ	100	Иманлекүл	93	Поддуб	86	Баймаҡ	70
Йәркәй	100	Арҡауыл	92	Пугачев	86		
Мәсетле	98	Маҡар	92	Сибай	86		

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

2 апрелдәге иртәнге ултырыш

2 апрелдә, Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезының иртәнге ултырышында ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең һәм ВЛКСМ-дың үҙәк ревизия комиссияһының отчет-доклады буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Беренсе һүҙҙе Латвия ЛКСМ Үҙәк комитетенең секретаре иптәш В. К. Круминьш ала.

Латвияла Совет власы урынлаштырылыу менән, ти ул, йәштәр алдында сикһеҙ киң перспективалар асылды. Республикала фабрикалар эшләй башланы. Эшһеҙлек тулыһы менән бөтөрөлдө. Кулактарҙа батраҡ булып йөргән ерһеҙ крәҫтиәндәр Совет власынан ер алдылар.

Бөйөк Ватан һуғышы ваҡытында комсомолецтар бөтә латыш халҡы менән берлектә, немец илбаҫарҙарға ҡаршы геройҙарса көрәштеләр. Һуғыштан һуңғы йылдарҙа республиканың йәштәре халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү эшенә үҙенең бөтә көстәрен һала. 1947 йылда уҡ инде промышленносте аяҡҡа баҫтырыу эше нигеҙҙә тамамланды һәм производствоның һуғышҡа тиклемге кимәленә өлгәшелде. Ауыл хужалығы өлкәһендә лә байтаҡ уңыштарға өлгәшелде. Республикала ауыл хужалығын социалистик нигеҙҙә үҙгәртеп ҡороу буйынса беренсе серьез аҙымдар яһалды.

Иптәш Круминьш үҙ телмәренең күп өлөшөн йәштәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү бурыстарына арнай. Ул Латвия комсомолецтарының 80 проценттан артығырағы политик түңәрәктәрҙә, политик мәктәптәрҙә һәм уҡыу йорттарында үҙҙәренең белемдәрен күтәрәләр, тип билдәләне. Латвиялағы комсомол ойошмаһы составының яртыһы ес елешә ВЛКСМ сафтарына һуңғы ес йыл эсендә ингән йәш комсомолецтар, тип күрһәтеп, иптәш Круминьш Латвиялағы комсомол ойошмаһына йәштәрҙе тәрбиәләү эшендә ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең ярҙамын көсәйтеү кәрәклеге тураһында һөйләй.

Унан ары иптәш Круминьш мәктәптәрҙәге комсомол һәм пионер ойошмаларының эштәрен яҡшыртыу мәсьәләләренә туҡтала.

Съезда юғары белем Министерствоһының министры иптәш С. В. Кафтанов сығыш яһаны.

— Коммунистик общество төҙөүҙең бөтә дәүерҙәрендә һәм бөтә өлкәләрендә лә Ленин Комсомолы һәр ваҡыт беҙҙең большевиктәр партияһының иң тоғро ярҙамсыһы булды, — ти иптәш Кафтанов. — Ленин Комсомолы халыҡ хужалығының һәм культураның бөтә тармаҡтары өсөн күп һанлы етәксе кадрҙар тәрбиәләп үҫтерҙе.

Хәҙерге ваҡытта Советтар Союзының юғары мәктәптәренә айырыуса яуаплы бурыстар йөкмәтелә. Яҡындағы 10—15 йыл ваҡыт эсендә юғары мәктәптәр илебеҙгә миллион ярым самаһы юғары белемле специалистар бирергә тейештәр.

Партия һәм государство совет юғары мәктәбе өсөн уға йөкмәтелгән бурыстарҙы хәл итеүгә тәьмин итерлек шарттар тыуҙырҙылар. Хәҙерге ваҡытта СССР-ҙа 800 юғары уҡыу йорто эшләй, уларҙа, Октябрь революцияһына тиклемгегә ҡарағанда, өс тапҡыр артыҡ студенттар уҡый, һәм уларҙың һаны Европалағы бөтә илдәрҙәге студенттар һанына ҡарағанда, байтаҡ дәрәжәлә артты.

Беҙҙең юғары мәктәптәребеҙҙең һәм техникумдарыбыҙҙың бөтә тормошо һәм эшмәкәрлеге Ленинсе-Сталинсе Комсомол менән тығыҙ бәйләнештә алып барыла.

Үҫеп килгән кадрҙарҙың идея-политик кимәлен һәр яҡтан күтәрмәй тороп, тип күрһәтә иптәш Кафтанов, специалистарҙы әҙерләүҙең сифатын серьез яҡшыртыу мөмкин түгел. Йәш специалистарҙы Ленин—Сталин партияһы эшенә, коммунизм эшенә фиҙакәр хеҙмәт итеү рухында тәрбиәләү бурысы юғары мәктәптәрҙең иң мөһим бурыстары булып тора. Тәрбиәләүҙең күп һанлы бөтә формалары бер маҡсатҡа— иҫке ҡалдыҡтарҙан азат булған, коммунизмдың еңеүе өсөн актив көрәшсе, ҡыйынлыҡтарҙан ҡурҡмаусы һәм ул ҡыйынлыҡтарҙы батыр рәүештә еңә белеүсе [illegible]ҡлы, яңы совет кешеһен тәрбиәләүгә буйһондоролған булырға тейеш. Беҙҙең социалистик культурабыҙ менән серей барған буржуаз культура араһында идея яғынан ныҡлы көрәш барған беҙҙең көндәрҙә интеллигенцияны идея яғынан тәрбиәләү айырыуса әһәмиәт ҡаҙана.

Трибунала — Сталин исемендәге Кузнецк металлургия комбинатының данлыҡлы сталевары иптәш А. П. Шашков. Ул металл һәм күмер ҡалаһы булған Сталинск комсомолецтарынан һәм йәштәренән съезд делегаттарына ялҡынлы сәләм тапшыра.

Иптәш Шашков Ватан һуғышы йылдарында һәм һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ осоронда йәштәрҙең фиҙакәр рәүештә хеҙмәт итеүҙәре тураһында һөйләй. Комбинаттағы йәштәр эшләү менән бергә, ныҡышмалы рәүештә техникаға эйә булалар, домна мейестәре, мартендәр эргәһендә өйрәнәләр, мәктәптәрҙә һәм институттарҙа уҡыйҙар.

Данлыҡлы стахановсы комбинаттағы йәш металлургтарҙың комсомолдың XI съезы хөрмәтенә пландан тыш меңдәрсә тонна суйын, ҡорос, прокат, кокс биреүҙәре тураһында һөйләй.

Иптәш Шашков үҙенең сығышын тамамлап, быйыл пландан тыш тағы ла 1.800 тонна юғары сифатлы ҡорос бирергә йөкләмә алыуын белдерә һәм съезд трибунаһында тороп, икенсе делегатты — Магнитогорск комбинатының йәш металлургы иптәш Захаровты социалистик ярышҡа саҡыра. Съезд делегаттары был һүҙҙәрҙе алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

ВЛКСМ-дың XI съезына ВКП(б) Үҙәк Комитеты тарафынан ебәрелгән ҡотлауҙа Комсомолдың эшенә юғары баһа бирелде, был беҙҙә урынлы ғорурлыҡ тыуҙыра һәм үҙебеҙгә ҡарата талапсанлыҡты тағы ла күтәреү бурысын ҡуя,—ти үҙенең сығышында Карело-Фин республикаһы ЛКСМ Үҙәк Комитетенең секретаре иптәш В. И. Голубев.

Ул республика йәштәренең комсомолдың XI съезы хөрмәтенә алған социалистик йөкләмәләрен уңышлы рәүештә үтәүе тураһында һөйләй. Меңдәрсә йәш эшселәр квартал заданиеларын уңышлы рәүештә үтәнеләр.

(Аҙағы 2-се биттә).

ВЛКСМ-дың XI съезы

2 апрелдәге иртәнге ултырыш

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

Иптәш Голубев урман промышленноҫендәге йәштәр араһында комсомол ойошмаларының эштәре менән бәйләнгән мәсьәләләргә туҡтала. Ул, Комсомолдың Үҙәк Комитеты урман промышленноҫендәге йәштәргә күберәк иғтибар бирергә тейеш, ти.

Тыныҡ Кореялағы демократик йәштәр союзының вәкиле **О Ун Сын** съезды ҡотлап сығыш яһай, делегаттар уны оҙаҡ дауам иткән алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Трибунала—Советтар Союзының өс тапҡыр Геройы **А. И. Покрышкин.** Делегаттар һәм ҡунаҡтар данлыҡлы сталинсы ушасыны ҡайнар ҡаршылайҙар. Иптәш Покрышкин сталинсы авиация хеҙмәткәрҙәренән съезға ялҡынлы бөйөк сәләм тапшыра.

Иптәш Покрышкин Комсомолға йәштәр араһында авиация спортын тағы ла киңерәк пропагандаларға, үҙенең шефлыҡ эшен көсәйтергә кәрәклеген күрһәтә.

Испанияның демократик йәштәре вәкиле **Игнацио Гальего** ҡотлау телмәре менән сығыш яһаны. Делегаттар уны көслө алҡыштар менән ҡаршыланылар.

ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең һәм Үҙәк Ревизия комиссияһының отчет доклады буйынса фекер алышыуҙар шуның менән тамамлана.

Председателлек итеүсе, ВЛКСМ Үҙәк Комитеты секретары иптәш **Н. А. Михайловҡа** йомғаҡлау һүҙе бирә.

— Делегат иптәштәр! — ти иптәш Михайлов, — беҙҙең съезда ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең отчетын тикшереү активтең политик яҡтан өлгөргән булыуын, уның большевистик принципиаллегын, ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең урындағы комсомол ойошмалары менән бәйләнешенең нығығанлығын, Комсомолдың етәксе кадрҙарына ҡуйылған талаптарҙың юғары булыуын күрһәтә.

ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең отчеты буйынса фекер алышыуҙар идея-политик яҡтан юғары кимәлдә, эшебеҙҙәге етешһеҙлектәрҙе большевистик тәнҡитләү һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү шарттарында үтте. Съезд делегаттары үҙҙәренең сығыштарында комсомол ойошмаларының, илебеҙҙә коммунизмдең еңеүе өсөн бөтә халыҡ көрәшендә актив ҡатнашыусы комсомолецтарҙың һәм бөтә совет йәштәренең патриотик эштәрен асыҡ һүрәтләнделәр.

Совет йәштәренең производство [illegible] съезд [illegible] тулы хәбәрҙәр һәм рапорттар килеп тора. Беҙҙең данлы Мәскәүебеҙҙең комсомолецтары һәм йәштәре алдынғылар сафында баралар.

Ленинградтағы ес тапҡыр орденле Киров заводының съезд хөрмәтенә стахановсы вахтаға баҫҡан йәш эшселәре пландан тыш йөҙҙәрсә тонна юғары сифатлы ҡорос һәм прокат бирҙеләр, пландан тыш 26 трактор эшләп сығарҙылар. Уйла эшләүсе 2.672 йәш эшсе квартал программаһын срогынан алда үтәне.

Минскиҙә 900 йәш эшсе съезға әҙерлек көндәрендә үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеларын үтәне, меңдәрсә йәштәр хәҙер 1950 йыл иҫәбенә эшләйҙәр.

Илебеҙҙең көньяҡ райондарындағы бик күп колхоздар һәм совхоздар съезға бүләк итеп һабан-ашлыҡ культураларын сәсеүҙе тамамланылар һәм башҡа баҫыу эштәрен дә уңышлы рәүештә алып баралар.

Комсомол ойошмалары тарафынан йыйылған бай ыҡсай тәжрибәне дөйөмләштереү съездың иң мөһим бурыстарының береһе. Ораторҙарҙың сығыштарынан беҙҙең артабанғы эшебеҙ өсөн бик күп ҡиммәтле тәжрибәләр алырға мөмкин. Бурыс, — күп иптәштәр дөрөҫ әйткәнсә, ыңғай тәжрибәне яҡшы итеп дөйөмләштереүҙә һәм уны башҡаларға күсереүҙә.

Фекер алышыуҙарҙа сығыш яһаусы иптәштәр ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең, уның Секретариатының, Бюроһының һәм бүлектәренең эшендәге етешһеҙлектәрҙе урынлы тәнҡитләнеләр. ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең органы «Комсомольская Правда» газетаһының эшендәге етешһеҙлектәрҙе лә тәнҡитләнеләр. ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең кандидаттар составы был тәнҡиттән тейешле һығымталар яһарға бурыслы һәм яһаясаҡ.

Бөтә Союз Коммунистар большевиктар партияһы Үҙәк Комитетенең ҡотлауында комсомолдың эшенә юғары баһа бирелеү йәш патриоттарҙың көстәрен Тыуған илгә хөрмәтенә яңы хеҙмәткә һәм яңы подвигтарға күтәрә.

Ҡотлауға яуап итеп, беҙҙең съездың делегаттары, Советтар Союзындағы 9 миллион комсомолец һәм комсомолкалар исеменән: ҡәҙерле иптәш Сталин, Ленин комсомолы был мөҡәддәс бөйөк бурыстарҙы намыҫ менән һәм дөрөҫ рәүештә үтәр, тип тыуған большевиктар партияһына, ВКП(б) Үҙәк Комитетына һәм иптәш Сталинға әйтергә рөхсәт итегеҙ. (Оҙаҡ дауам иткән көслө алҡыштар).

Йәшәһен коммунизм юлбашсыһы, беҙҙең тыуған һәм һөйөклөбөҙ иптәш Сталин!

(Бөтәһе лә урындарынан торалар. Залда иптәш И. В. Сталин хөрмәтенә көслө овация күтәрелә. «Бөйөк Сталинға — ура!», «Совет йәштәренең дуҫы, иптәш Сталинға — ура!» тигән ҡотлау тауыштары яңғырай.)

Күп кенә делегацияларҙың тәҡдиме буйынса, делегат иптәш **Н. П. Красавченко** ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең политик линияһын һәм практик эшен хупларға тигән тәҡдим индерә.

Был тәҡдим съезд тарафынан бер тауыштан ҡабул ителә.

Унан һуң делегат иптәш **П. М. Машеров** ВЛКСМ Үҙәк Ревизия комиссияһының докладын раҫларға тәҡдим итә. Съезд ВЛКСМ-дың Үҙәк Ревизия комиссияһының докладын бер тауыштан раҫлай. Съезд ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең отчет доклады буйынса резолюцияны бер тауыштан раҫлай.

Съезд көн тәртибендәге икенсе мәсьәләне ҡарауға күсә. «Комсомолдың мәктәптәге эше тураһында» доклад өсөн һүҙ ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең секретары иптәш **Т. Н. Ершоваға** бирелә.

Коммунистар партияһы, Совет хөкүмәте, иптәш Сталин совет мәктәбен артабан нығытыуға һәм үҫтереүгә, йәштәрҙе уҡытыуға һәм уларҙы коммунистик рухта тәрбиәләүгә бик ҙур иғтибар бирәләр, — ти иптәш Ершова. — Совет мәктәбе коммунизм төҙөүсе миллиондарса йәштәрҙе тәрбиәләүҙә иң мөһим звено булып тора. Илебеҙҙең үҫеп килгән йәш быуыны бөтәһе лә мәктәптә тәрбиәләнә һәм уҡытыла. Большевиктар партияһының төрлө ярҙамсыһы — комсомол үҙенең мәктәптәге эшен һәр ваҡыт мөһим государство әһәмиәтендәге эш итеп ҡараны.

Докладсы партияның һәм хөкүмәттең совет мәктәбе тураһында никадәр ҙур хәстәрлек күрһәткәнлеген дәрәҫләүсе фактылар килтерә.

Илебеҙ бөтә урындарҙа ла мәжбүри ете йыллыҡ уҡытыуҙы тормошҡа ашыра башланы. Мөһим государство әһәмиәтенә эйә булған был бурысты тормошҡа ашырыуҙа ҙур активлыҡ менән ҡатнашыу — комсомолдың төп бурысы.

Совет мәктәбе йылдан-йыл үҫә һәм алға бара, ул тайпылышһыҙ күтәрелеш һәм сәскә атыу юлы менән бара. Капитализм илдәрендә хәл бөтөнләй башҡаса. Буржуаз хөкүмәттәрҙең халыҡҡа ҡаршы политикаһы, киң ҡатлам халыҡ массалары араһында хәйерселек һәм эшһеҙлек ҡына килтерҙе, капиталистик һәм колониаль илдәрҙәге йөҙҙәрсә миллион хеҙмәтсәндәрҙең балалары башланғыс белем алыу мөмкинлегенән дә мәхрүмдәр. Мәҫәлән, АҠШ-та мәктәп йәшендәге бөтә балаларҙың биштән бер өлөшө хатта башланғыс мәктәптә лә уҡымай.

Беҙҙең бөйөк Тыуған илебеҙ цивилизациялы донъяның алдынғы сафында тора, халыҡтың культураһын һәм мәғарифен күтәреү эшендә бер генә капиталистик государство ла беҙҙең илебеҙ менән тиңләшә алмай. Беҙҙең бөйөк Тыуған илебеҙ фән, культура, искусствоны үҫтереүҙең юлын бөтә халыҡтарға күрһәтеп, цивилизация донъяһының алдынғы сафында тора.

Совет государствоһы алдында — бөтә эшселәрҙе һәм крәҫтиәндәрҙе культуралы һәм белемле итеү, һәр яҡтан тәрән тәрәшле, аҡыллы һәм актив рәүештә коммунистик общество төҙөүселәрҙең яңы кадрҙарын әҙерләү бурысы тора. Был бурысты хәл итеүҙә совет мәктәбе мөһим роль уйнарға саҡырылған. Комсомолдың бурысы — мәктәптәрҙе артабан нығытыуҙа һәм үҫтереүҙә коммунистар партияһына һәм Совет хөкүмәтенә актив ярҙам итеүҙә.

Докладсы отчет дәүерендә Комсомол мәктәптә ҙур эштәр башҡарҙы, ти. Комсомолецтар һәм пионерҙар уҡыуға, дисциплинаға аңлы мөнәсәбәт итеү өлгөһө күрһәттеләр. Күп мәктәптәрҙә уҡыусы комсомолецтар һәм пионерҙар араһында дәрестән ҡалғанмаусылар юҡ, уларҙың күбеһе бары тик яҡшы һәм отличнолар менән генә уҡыйҙар. Мәктәпте алтын һәм көмөш медалдар менән тамамлаған бөтә уҡыусылар ҙа тиерлек комсомолецтар. Комсомол ойошмалары байтаҡ нығыны, уҡыусы йәштәр араһында уларҙың авторитеты үҫте. Комсомолдың X съезынан һуң үткән ваҡыт эсендә уҡыусы комсомолецтарҙың һаны биш тапҡыр ярымға артты. Комсомол ойошмаларының эш формалары һәм методтары төрләнде һәм ҡыҙыҡлыланды. Комсомолецтарҙың инициативаһы менән мәктәптәрҙә айырым фәндәрҙән түңәрәктәр төҙөлә, лекциялар үткәрелә, уҡыусыларҙың конференциялары, диспуттар, экскурсиялар, техник ижадиа смотрҙар, йәш физиктарҙың, математиктарҙың, химиктарҙың конкурстары үткәрелә.

Иптәш Ершова шуның менән бергә, мәктәп эшендә сирьез етешһеҙлектәр ҙә булыуын әйтеп үтә. Мәктәптәрҙә шундай комсомол ойошмалары ла бар, улар уҡыусыларҙың тәрән һәм ныҡлы белем алыуҙары өсөн, дисциплинаны нығытыу өсөн көрәшмәйҙәр. Ҡайһы бер мәктәптәрҙә бигерәк тә Новосибирск, Чита, Омск, Ярославль өлкәләрендә, Ҡырғыҙ ССР-ында балалар икенсе йылға класстарында ултырып ҡалалар. Арта ҡалыусылар араһында комсомолецтар ҙа бар. Шул уҡ ваҡытта, күп кенә комсомол ойошмалары уларға ҡарата етерлек талапсанлыҡ күрһәтмәйҙәр. Ҡайһы бер мәктәптәрҙең комсомол ойошмаларының эшендә формализм бөтөрөлмәгән әле. Йыш ҡына уҡыусыларҙың белем сифаттарын күтәреүҙә уҡытыусыға ниндәйҙер ярҙам күрһәтеү урынына, күп һанда йыйылыштар үткәрелә. Ҡайһы бер мәктәптәрҙәге комсомол комитеттарында һәр төрлө мәғлүмәттәр һәм сводкалар төҙөлә, был эш активистарҙың бик күп ваҡытын ала һәм файҙа бирмәй. Күп мәктәптәрҙә уҡыусыларҙы, бигерәк тә комсомолецтарҙы һәм пионерҙарҙы һәр төрлө общественный һәм уҡыуға ҡатнашы булмаған башҡа эштәр менән күмеү кеүек хата практика урын тота.

Мәктәптә уҡыусыларҙы белем алыуҙа ныҡышмалы, дәрескә, өйгә бирелгән заданиеларҙы үтәүгә аңлы һәм намыҫлы мөнәсәбәт итеү рухында тәрбиәләгәндә генә, мәктәптәрҙәге комсомол ойошмалары үҙ алдарына ҡуйылған бурысты ерена еткерә аласаҡтар.

Иптәш Ершова ВЛКСМ Өлкә Комитеттәре, край комитеттәре һәм Союзный республикалардағы ЛКСМ Үҙәк Комитеттәре мәктәптәрҙәге уҡытыу процестәренең йөкмәткеһенә тәрән рәүештә төшөнергә тейештәр тип күрһәтә. Был бигерәк тә мөһим, ти ул, сөнки мәктәптәрҙә фән нигеҙҙәрен уҡытыуҙа әле булһа сирьез етешһеҙлектәр урын тота.

Политик мәғариф эше үҫеп килгән йәш быуынды уҡытыу һәм тәрбиәләү буйынса мәктәптәрҙең эштәрен артабан яҡшыртыуҙа ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Докладсы, уҡыусыларҙың политик кимәлдәрен күтәреү буйынса комсомол ойошмаларының бөтә эше уҡыусыларҙың дәрестә алған белемдәрен тәрәнәйтергә һәм өҫтәргә тейеш һәм уларҙың йәштәрен, дөйөм әҙерлектәрен иҫәпкә алып, мәктәптең тәрбиә эштәре планына ярашлы рәүештә төҙәлергә тейеш,— тип билдәләй.

Комсомол ойошмаһы мәктәп балаларының донъяға ҡараштарын киңәйтеүҙә, уларҙың политик һәм культура кимәлдәрен күтәреүҙә уҡытыусыға ярҙам итергә саҡырылған. Мәктәп һәм комсомол беҙҙең йәштәребеҙҙә сталинсы эпоха кешеһенең иң яҡшы сифаттарын — Тыуған илебеҙгә сикһеҙ яратыу, Ленин—Сталин эшенә фиҙаҡар бирелгәнлек, ысын иптәшлек тойғоһо, ихтыяр көсө, батырлыҡ, маҡсатҡа өлгәшеүҙә ныҡышмалыҡ тәрбиәләргә тейештәр. Уҡыусы йәштәр общественный файҙалы хеҙмәттә актив ҡатнашырға тейештәр. Физкультура йәштәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләүҙә, уларҙың һаулығын нығытыуҙа, хеҙмәткә һәм социалистик Тыуған илебеҙҙе яҡлауға әҙерләүҙә мөһим ҡорал булып тора.

Мәктәптәрҙәге комсомол ойошмаларының эштәге уңышы күбеһенсә уларға комсомол райкомдарының, ҡала һәм өлкә комитеттәренең етәкселек итеү кимәленә бәйләнгән.

Докладсы пионерҙар эше мәсьәләләренә ентекләп туҡтала. Вожатыйҙар кадрҙарын нығытыу, пионер ойошмаларының эшенең эстәлеген яҡшыртыу, йәш пионерҙарҙың инициативаһын һәм үҙ эшмәкәрлектәрен артабан үҫтереү буйынса үткәрелгән күп кенә ойоштороу саралары тураһында һөйләп, докладсы пионерҙар ойошмаһының мәктәптә ҙур кәрәкле эш алып барыуын билдәләп үтә. Иптәш Ершова күп кенә ҡыҙыҡлы миҫалдар килтерә, был миҫалдар пионер ойошмаларының үҙҙәренең төрле, эстәлекле һәм ҡыҙыҡлы эштәре менән уҡыусылар араһында авторитет ҡаҙанғанлығын һәм уҡытыусыларҙың сирьез таяныусы булып әйләнгәнлеген күрһәтәләр.

Пионерҙар эшен тағы ла юғарыраҡ яңы баҫҡысҡа күтәрер өсөн, вожатыйҙар менән эшләүҙе яҡшыртырға, уларҙың педагогик яҡтан белемлелектәрен, уларҙың дөйөм белем һәм политик кимәлдәрен юғары күтәрергә кәрәк.

Иптәш Ершова күп кенә практик тәҡдимдәрҙе съездың тикшереүенә ҡуя. Айырым алғанда, ул уҡытыусыларҙы өлкән һәм отряд вожатыйҙары сифатында киң рәүештә эшкә йәлеп итеү тураһындағы, педагогия уҡыу йорттарында пионер ойошмаларының эштәре һәм башҡа мәсьәләләр буйынса лекцион курс һәм семинар занятиелары индереү тураһындағы мәсьәләләрҙе күтәрә.

Докладсы үҙ докладының күп кенә өлөшөн үҫеп килгән йәш быуынды тәрбиәләүҙә совет уҡытыусыһының ролен күрһәтеүгә арнай, яңы уҡытыусылар кадрҙарын әҙерләү мәсьәләләренә ентекләп туҡтала.

Ата-әсәләренән мәхрүм ҡалған балалар тураһында большевиктар партияһы һәм Совет хөкүмәте армай-талмай хәстәрлек күрәләр. Уларҙы тәрбиәләү өсөн балалар йорттарының киң селтәре ойошторолдо. Был эшкә бик күп акса ассигновать ителә. Комсомол ойошмалары балалар йорттарының эшендә актив ҡатнашырға тейештәр.

Илебеҙҙең үҫеп килгән йәш быуынын тәрбиәләүҙә совет әҙәбиәтенең һәм совет искусствоһының ролен билдәләп, докладсы беҙҙә балалар өсөн идея яғынан юғары торған әҙәбиәт барлыҡҡа килде, тип бәлдерә, Совет патриотизмы уны әҙәкләндерыусы көслө сығанаҡ булып хеҙмәт итә. Балалар өсөн китап сығарыу өҙлөкһөҙ арта бара. Һуңғы ике йыл ваҡыт эсендә Детгиз һәм «Молодая гвардия» тарафынан ғына ла балалар һәм йәштәр өсөн 75 миллион дана самаһы китап сығарылды, башҡа издательстволар ҙа бик күп һанда әҙәби китаптар баҫып сығарҙылар. Балалар әҙәбиәтенең ҙур уңыштарға өлгәшеүен айырыуса билдәләп, иптәш Ершова, шуның менән бергә, беҙҙең яҙыусыларыбыҙ йәш уҡыусылар алдында бурыслы булып ҡала килләр тип күрһәтте. Балалар өсөн хеҙмәт геройҙары тураһында, стахановсылар, колхозсылар тураһында, беҙҙең Ватан фәне, техникаһы, культураһы кешеләре хаҡында етерлек тиклем китап сығарылмай.

Илебеҙҙә балалар өсөн 2 миллион дана самаһы дөйөм тиражлы 34 газета һәм журнал сығарыла. Балалар өсөн сығарыла торған газеталар һәм журналдар — уҡыусылар массаһын тәрбиәләүҙә көслө средство булып тора. Был средствоны оҫта файҙалана белергә кәрәк.

Театр һәм кино балаларҙы тәрбиәләү эшендә, уларҙың художество яратыуҙарын формалаштырыуҙа мөһим роль уйнайҙар.

— Беҙ совет яҙыусыларынан, драматургтарынан, композиторҙарынан, художниктәренән беҙҙең һөйөклө Тыуған илебеҙ тураһында, большевиктар партияһы һәм уның юлбашсыһы Ленин менән Сталин тураһында (алҡыштар), бөйөк совет халҡы тураһында, беҙҙең еңеүле рәүештә коммунизмға табан алға хәрәкәт итеүебеҙ тураһында яңы, талантлы китаптар, фильмдар, спектаклдәр биреп, балаларҙы шатландырыуҙарын көтәбеҙ, — ти иптәш Ершова.

— Ленин комсомолы партиябыҙҙың Үҙәк Комитеты тарафынан Комсомолдың XI съезына ебәргән ҡотлауында беҙҙең йәштәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү буйынса уның эшенә бирелгән юғары баһа менән ғорурлана. ВКП(б) Үҙәк Комитетенең бөйөк ышанысын аҡлар өсөн, беҙ үҙебеҙҙең эшебеҙҙе тағы ла яҡшыртырға тейешбеҙ, — ти үҙенең йомғаҡлау һүҙендә иптәш Ершова һәм ул иптәш Сталинға һаулыҡ теләй. Залда иптәш Сталин хөрмәтенә оҙаҡ дауам иткән көслө овация күтәрелә.

Председателлек итеүсе иртәнге ултырыштың аҙағында съезд адресына илебеҙҙең күп кенә партия һәм комсомол ойошмаларынан, шулай уҡ студенттарҙың Халыҡ-ара Союзынан, Мексика Коммунистик йәштәр Союзынан, Голландия йәштәр Союзынан, Польша йәштәре ойошмаһынан һәм башҡа ойошмаларҙан ҡотлау телеграммалары килеүен белдерә.

(ТАСС).

2 апрелдәге кискә ултырыш

Бөтә Союз Ленинсы Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезының 2 апрелдәге кискә ултырышында иптәш Т. Н. Ершованың «Комсомолдың мәктәптәге эше тураһындағы» доклады буйынса фекер алышыуҙар башланды.

«Партия һәм хөкүмәт совет мәктәбенең яңынан сәскә атыуы һәм күтәрелеүе өсөн ысынлап та сикһеҙ ҙур мөмкинлектәр тыуҙырҙылар, — ти Комсомолдың Ленинград ойошмаһы делегаты иптәш **А. Г. Ситников.** — Беҙ законлы ғорурлыҡ тойғоһо менән, мәктәп государствоның һәм бөтә халыҡтың шул тиклем ҙур хәстәрлеге һәм иғтибары менән солғап алынған беҙҙең ил кеүек башҡа ил донъяла юҡ, тип әйтә алабыҙ.

Ленинград мәктәптәренең комсомол һәм пионер ойошмаларының эшенә анализ яһап, иптәш Ситников, комсомолецтар ҡыҙыҡлы һәм йөкмәткеле сараларҙың инициаторҙары һәм ойоштороусылары булалар, тип билдәләй. Улар уҡыусыларҙың белемдәрен киңәйтеү һәм тәрәнәйтеүгә ярҙам итәләр, буш ваҡытты файҙалы итеп үткәреүҙе ойошторалар. Шуның менән бергә мәктәптәрҙәге комсомол һәм пионер ойошмаларының эшендә етешһеҙлектәр ҙә бар. Йыш ҡына ваҡытта мәктәптәрҙә комсомолецтарҙың һәм пионерҙарҙың эше уҡытыусылар тарафынан үткәрелә торған уҡытыу-тәрбиә эшенән айырылған рәүештә алып барыла. Йыш ҡына ваҡытта мәктәптәрҙә комсомол ойошмаларының эш йөкмәткеһе уҡыусыларҙың йәш айырымлыҡтарына яуап бирмәй. Ҡайһы бер ваҡытта эштең формалары һәм методтары күңелһеҙ һәм бер төрлө генә була.

Иптәш Ситников иң элек уҡытыусылар коллективы менән комсомол ойошмаһының дуҫлыҡта эшләүе тураһындағы мәсьәләгә туҡтала.

— Украина мәктәптәрендә 216 мең комсомолецты берләштереүсе 8.725 тәүге комсомол ойошмаһы эшләй, Республиканың пионерҙар ойошмаһында 3 миллион пионер иҫәпләнә, — ти Украина комсомолы делегаты иптәш **А. И. Сушан.** — Комсомол ойошмалары мәктәп йәштәре араһында идея-политик эштең яҡшы уҡ ҙур тәжрибәһен тупланылар. Политик докладтар, кисәләр, ағымдағы ваҡиғаларға күҙәтеүҙәр, өлкән класс уҡыусыларының теоретик конференциялары һәм башҡа күп саралар беҙҙең мәктәп йәштәрен идея яғынан сыныҡтыралар, уларҙы политик белем менән ҡоралландыралар. Ләкин мәктәптәрҙәге комсомол ойошмалары ВЛКСМ Уставын өйрәнеү менән бәйләнештә тәрбиә эшен аҙ алып баралар. Комсомолецтар һәм уҡыусылар йыш ҡына ваҡытта Уставты бик өҫтән-өҫтән генә беләләр. Уҡыусы ВЛКСМ Уставын комсомол ойошмаһының маҡсаттарын һәм бурыстарын тәрән рәүештә аңлаған халда өйрәнергә тейеш.

Мәктәптәрҙә мәктәптән һәм кластан тыш эштәр һәм башҡа төрлө массовый саралар күп ваҡытта стихиялы рәүештә, директорҙарҙың һәм уҡытыусыларҙың етәкселегенән башҡа үткәреләләр. Уҡытыусыларҙың һәм комсомолдың ижади дуҫлыҡта эшләүҙәре мәктәптән һәм кластан тыш эштәрҙе байтаҡ яҡшыртҡан булыр ине.

Һүҙ ВЛКСМ-дың Хабаровск край комитеты секретары иптәш **А. И. Пановҡа** бирелә. Ул, Бөйөк Октябрь революцияһына тиклем Хабаровск крайы Россияның ташландыҡ окраинаһы булған, унда хатта башланғыс мәктәптәр ҙә булмаған, ти. Хәҙер крайҙа мәктәптәрҙең ҙур селтәре булдырылған, ул мәктәптәрҙә 200 меңгә яҡын бала уҡый. Меңдәрсә йәш кешеләр вуздарҙа һәм институттарҙа уҡыйҙар.

Һуңғы ике йыл эсендә крайҙағы мәктәптәрҙә комсомол һәм пионер ойошмалары яҡшы уҡ ныҡ үҫтеләр. Комсомолецтарҙың һәм пионерҙарҙың абсолют күпселеге дәрестә юғары өлгәшеү өлгөһө күрһәтә. Комсомол һәм пионер ойошмаларының эш йөкмәткеһе байтаҡ яҡшырҙы, йәштәр ҡаршында уларҙың авторитеты күтәрелде. Пионер дружиналарында һәм отрядтарында әҙәби кисәләр, китап уҡыусылар конференциялары үткәрелә, беҙҙең Тыуған ил, данлыҡлы кешеләр, ғалимдарҙың, уйлап сығарыусыларҙың, полководецтарҙың тормошо һәм эше темаларына арналған сборҙар ойошторола.

Шуның менән бер рәттән иптәш Панов комсомол эшендәге етешһеҙлектәрҙе лә билдәләп үтә. Крайҙа комсомол һәм пионер ойошмалары балаларҙа уҡыу сифаты өсөн яуаплылыҡ тойғоһо тәрбиәләмәгән мәктәптәр ҙә бар әле. Комсомол ойошмалары эшендәге күп етешһеҙлектәрҙең төп сәбәбе, иптәш Пановтың фекеренсә, пионер вожатыйҙары кадрҙарын өйрәтеү һәм тәрбиәләү тураһында тейешле хәстәрлектең булмауынан тора.

Съезд делегаттары Мәскәү ҡалаһындағы 602-се номерле мәктәптең өлкән пионервожатыйы иптәш **А. И. Гурованың** телмәрен ҙур ҡыҙыҡһыныу менән тыңланылар. Ул мәктәптәге дүртенсе дружина пионерҙарының һөҙләнгес эштәре тураһында, балаларҙың нисек яңы белемдәргә эйә булыуҙары, уларҙа нисек итеп коммунизм төҙөүсе — совет гражданины сифаттарының тәрбиәләнеүҙәре тураһында һөйләне. Мәҫәлән, был дружина пионерҙары К. А. Тимирязев исемендәге ауыл хужалығы академияһында өс быуындың осрашыу кисәһен ойоштороғандар. Пионерҙар шулай уҡ мәктәп өҫтөнән шефлыҡ итеүсе предприятиелар — Петр Алексеев исемендәге фабрика һәм ғилми-тикшеренеү институты менән танышҡандар. Пионер отряды беренсе һәм икенсе класстарҙың аталары Тыуған ил өсөн һәләк булған уҡыусыларҙың өҫтөнән шефлыҡ итәләр.

— Беҙ нәгә эш үтәйбеҙ, — ти иптәш Гурова. — Беҙҙең хеҙмәттән, уҡытыусы хеҙмәтенән, вожатый хеҙмәтенән дә яҡшыраҡ хеҙмәт юҡ. **(Алҡыштар).**

Иптәш Гурова, пионер ойошмаларына йәш пионерҙарҙың ҡала һәм район Советтәре тарафынан етәкселектең етерлек булмауы пионер дружиналарының эшендәге уңыштарҙы түбәнәйтә, тип белдерә. Ул пионервожатыйҙарҙың иң яҡшы эш тәжрибәләрен дөйөмләштереү кәрәклеге тураһында һөйләй. Был эштә комсомол һәм пионер матбуғаты ҙур ярҙам күрһәтергә тейеш.

Англия Комсомолы Үҙәк Комитеты секретары **Билл Брунсты** съезд делегаттары йылы ҡаршы алдылар, ул ВЛКСМ-дың XI съезына Англияның демократик йәштәре исеменән сәләм тапшырҙы.

ВЦСПС Председателе иптәш **В. В. Кузнецовҡа** һүҙ бирелә. Ул совет профсоюздарының ундарса миллион членылары исеменән ВЛКСМ-дың XI съезына ҡотлау тапшыра.

Йәштәр бөтә профсоюз членыларының өстән бер өлөшөнән күберәген тәшкил итәләр. Егеттәр һәм ҡыҙҙар профсоюз ойошмаларының күп яҡлы эшендә, һуңғы ике йыл эсендә сталинса биш йыллыҡты үтәү өсөн көрәштә актив ҡатнашалар. Профсоюздың иң беренсе бурыстарынан береһе,—ти иптәш Кузнецов, — йәштәрҙе хеҙмәттә тәрбиәләүҙән, уларға үҙ профессияһына мәхәббәт тойғоһо һеңдереүҙән, йәштәрҙе стахановсыларҙың, производство новаторҙарының бай тәжрибәһендә эшкә өйрәтеүҙән тора.

Тәжрибәле мастерҙарҙың яңы эшселәр өҫтөнән шефлығын киңерәк үҫтерергә, йәш эшселәрҙең производстволағы иң яҡшы кешеләр менән осрашыуҙарын ойошторорға кәрәк. Йәш эшселәргә алдынғы социалистик техникаға, стахановсы хеҙмәт методтарына эйә булырға көн һайын ярҙам итергә, уҡыусыларҙың политик һәм дөйөм белем әҙерлегенән уларҙы совет патриотизмы рухында тәрбиәләүгә ҙур иғтибар бирергә кәрәк.

Партия һәм хөкүмәт халыҡтың һәм беренсе нәүбәттә йәштәрҙең көн-күреш кимәлен юғарылатыу тураһында арымай-талмай хәстәрлек күрәләр. Капиталистик илдәрҙә өлкән эшселәр менән йәш эшселәрҙең хеҙмәтенә хаҡ түләүҙә әлегәсә тигеҙһеҙлек йәшәп килә торған булһа, беҙҙең илдә йәш эшсе, үҙенең нисә йәштә булыуына ҡарамаҫтан, тигеҙ эш хаҡы ала. Йәш эшселәрҙең реаль эш хаҡтары өҙлөкһөҙ рәүештә арта бара. Беҙҙең йәш эшсебеҙ капиталистик ҡоролоштоң ҡурҡыныстары— эксплоатацияның, эшһеҙлектең, хәйерселектең ни икәнен белмәй һәм бер ваҡытта ла белмәйәсәк.

Иптәш Кузнецов эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең һәм интеллигенцияның политик һәм культура кимәлен артабан күтәреү эшендә профсоюздар һәм комсомол алдында торған бурыстарға ентекләп туҡтала. Профсоюз ойошмалары үҙҙәренең алдарына — яҡындағы ваҡыт эсендә һәр бер предприятиела клубтар һәм ҡыҙыл мөйөштәр булдырылыуына өлгәшеү бурысын ҡуялар. Был ҙур эштә комсомол ойошмаһының ярҙамы кәрәк.

Профсоюздар йыл һайын йәйге каникулдар ваҡытында балаларҙы пионер лагерҙарына оҙаталар. Быйыл профсоюз лагерҙарында эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең ике миллион ярым балаһы ял итәсәк. Пионер лагерҙарының работниктәрен һайлап алырға тулы сирьезлыҡ менән әҙерләнергә кәрәк.

Профсоюздар, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр араһында ҙур һауыҡтырыу эше үткәрәләр: 1948 йылда санаторийҙарҙа һәм ял йорттарында 2 миллион самаһы эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр ял иттеләр, шуларҙың кәмендә өстән бер өлөшө йәштәр ине. Профсоюздар санаторийҙарҙың һәм ял йорттарының селтәрен артабан киңәйтеү сараларын күрә.

Иптәш Кузнецов, профсоюздар һәм комсомол алдына илдә физкультура эшен тағы ла киңерәк үҫтереү бурысы ҡуйылған, ти. Физкультура һәм спорт эшенең материаль базаһын артабан нығытыу өсөн 1949 йылда стадиондарҙы, һыу станцияларын, спорт залдарын һәм башҡа спорт ҡоролмаларын төҙөүгә, яңы баҫтырыуға һәм йыһазландырыуға ҙур средстволар ассигновать ителде.

Трибунала — Венгрия йәштәре союзы председателенең урынбаҫары **Салаи Бела.** Ул Венгрияның демократик йәштәренән ВЛКСМ-дың XI съезы делегаттарына туғандарса ялҡынлы сәләм тапшыра.

Председателлек итеүсе, съезд адресына партия, комсомол һәм профсоюз ойошмаларынан, Совет Ҡоралы Көстәре һуғышсыларынан күп һанда ҡотлауҙар килеүҙә дауам итә, тип иғлан итә. Ҡырғыҙстан КП(б) Үҙәк Комитетынан, Үзбәкстан КП(б) Үҙәк Комитетынан, Белоруссия КП(б) Үҙәк Комитетынан, ССР Союзы урындағы промышленность эшселәре профсоюзының IV съезынан, Грузия ССР Гори районының комсомолецтарынан һәм йәштәренән, Минск, Ҡазан ҡалаларының һәм илебеҙҙәге башҡа ҡалаларҙың комсомолецтарынан һәм йәштәренән ҡотлауҙар алынған. (ТАСС).

ВЛКСМ-дың район һәм ҡала комитеттәре икенсе секретарҙарының семинары

Ошо көндәрҙә ВЛКСМ-дың Өлкә Комитеты комсомолдың район һәм ҡала комитеттәренең икенсе секретарҙары өсөн семинар үткәрҙе. Семинарҙа ҡатнашыусылар марксистик-ленинсы теория, халыҡ-ара хәл, йәштәрҙе идея яҡтан тәрбиәләү мәсьәләләре буйынса лекциялар тыңланылар, ВЛКСМ-дың район һәм ҡала комитеттәренең эш практикаһы буйынса фекер алышыуҙар ойошторолдо.

Семинарҙа «Йәштәрҙе коммунистик тәрбиәләү», «Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсы планы», «Биология фәненең хәҙерге хәле», «Коммунизм һәм дин», «Халыҡ-ара хәл», «Комсомолецтарҙы һәм йәштәрҙе политик яҡтан тәрбиәләүҙә лекцион пропаганданың әһәмиәте» һәм башҡа темаларға лекциялар уҡылды.

Семинарҙа ҡатнашыусылар ВКП(б) Өлкә Комитеты секретары иптәш Шафиков менән осраштылар. Иптәш Шафиков йәштәрҙе тәрбиәләүҙә комсомол ойошмаларының бурыстары тураһында ҙур телмәр менән сығыш яһаны.

Семинарҙа ҡатнашыусылар рус драма театрында «Йәшлек менән осрашыу», «Мәскәү характеры» постановкаларын, «Чапаев» кино-картинаһын ҡараныдар, шулай уҡ илде өйрәнеү һәм В. И. Ленин музейҙарында булдылар.

РЕСПУБЛИКАБЫҘҘЫҢ 30 ЙЫЛЛЫҒЫ АЙКАНЛЫ АТКАҘАНҒАН ВРАЧ ИСЕМЕ БИРЕЛГӘН МЕДИЦИНА РАБОТНИКТӘРЕ

Һүрәттә: РСФСР-ҙың атҡаҙанған врачтары: З. Ш. Зәйнуллин, Р. З. Абдолкәбирова, Г. А. Пандиков; БАССР-ҙың атҡаҙанған врачтары: С. Э. Гробина, М. М. Воронов, М. Т. Сакаева, С. М. Валцева, Г. У. Сюлюкова.
М. Әхмәтьянов фотоһы.

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктәрен ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 52, 58, 59, 60, 61 һәм 66-сы номерҙарында)

«ХЕҘМӘТ БАТЫРЛЫҒЫ ӨСӨН» МЕДАЛЕ МЕНӘН

172. **Караскин** Иван Николаевичте — ВКП(б) Стәрлетамаҡ райкомының пропагандисе.

173. **Кәримов** Ибраһим Ахун улын — Ауыл хужалығы Министрының урынбаҫары.

174. **Кәримов** Хәниф Кәрим улын — ҡыуысы.

175. **Кәримов** Шәфҡәт Абдулхаҡ улын — Боҙаяҙ районы «Броневик» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

176. **Кәримова** Зәләйхә Әхмәтьян ҡыҙын — ВКП(б) Стәрлетамаҡ ҡала комитетенең инструкторы.

177. **Карпов** Иван Николаевичте — ВКП(б) Дәүләкән райкомының инструкторы.

178. **Касимбаев** Садиҡ Сафа улын — Бөрйән районы «Берлек» промартеленең председателе.

179. **Кашинов** Федор Аввакумовичте — Дүртөйлө районы Тарасов ауыл Советы исполкомының секретаре.

180. **Каюмов** Хатмулла Шәйхетдин улын — Поляненский МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

181. **Килдебиков** Рифғәт Мәдәрис улын — Өфө ҡалаһы очистка тресы авторемонт мастерскойының начальниге.

182. **Кильдияров** Исрафиль Нусрат улын — Дыуан районы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

183. **Киреев** Георгий Кузьмичте — ВКП(б) Өфө райкомының инструкторы.

184. **Кириллов** Степан Гавриловичте — Ауырғазы районы «Тирәклә» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

185. **Кирсанов** Иван Ивановичте — Бәләбәй МТС-ының тракторисе.

186. **Кирьянов** Александр Георгиевичте — Бәләбәй районы «Возрождение» колхозының председателе.

187. **Кирханов** Фәйзерахман Мәғәмүр улын — ВКП(б) Ҡыйғы райкомының секретаре.

188. **Киселев** Григорий Павловичте — Жданов райисполкомының председателе.

189. **Кичигин** Александр Григорьевичте — Черниковск ҡалаһы 2-се номерлы больницаның бүлек мөдире.

190. **Князев** Павел Федоровичте — Оло-Тиләк районы халыҡ мәғарифе бүлегенең мөдире.

191. **Кобзарева** Прасковья Дмитриевнаны — Хәйбулла районы Яңы-Ерган ауыл Советының председателе.

192. **Кожевников** Иван Ильичте — Ленин орденлы Дүртөйлө МТС-ының тимерсеһе.

193. **Кожевникова** Лидия Константиновнаны — ВЛКСМ Октябрьский ҡала комитетенең бүлек мөдире.

194. **Колесов** Петр Ивановичте — Ейәнсура МТС-ының токаре.

195. **Конев** Алексей Афанасьевичте — Забельский МТС-ының директоры.

196. **Корнеева** Зоя Алексеевнаны — Черниковск ҡалаһы 3-сө номерлы поликлиниканың өлкән врачы.

197. **Корнеев** Семен Филипповичте — Бөрө районы варенье ҡайнатыу заводының директоры.

198. **Коростелин** Сергей Илларионовичте — Министрҙар Советы бүлеге мөдире.

199. **Котов** Кузьма Романовичте — Черниковск ҡалаһы баш архитектор управлениеһының геодезисе.

200. **Кругликова** Зинаида Георгиевнаны — Черниковск ҡалаһы 1-се номерлы поликлиниканың өлкән врачы.

201. **Кужмөхәмәтова** Сәғиҙә Кужмөхәмәт ҡыҙын — Белорет районы «Маяҡ» колхозының сабаны.

202. **Кузнецов** Сергей Григорьевичте — СССР Әҙерләүҙәр Министерствоһының Благовещен районы буйынса уполномоченныйы.

203. **Кузнецов** Павел Архиповичте — ВКП(б) Өлкә Комитетенең партия архивы мөдире.

204. **Кузнецова** Мария Михайловнаны — Белокатай районы Чкалов исемендәге колхоздың һыйыр һауыусыһы.

205. **Кузьминых** Михаил Дмитриевичте — Покровка МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

206. **Куклин** Василий Ивановичте — Асҡын МТС-ының директоры.

207. **Куклашов** Иван Михайловичте — Бураи МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

208. **Куликов** Александр Федоровичте — Маҡар районы Алатана ауыл Советының председателе.

209. **Ҡорбанғолиев** Ғибай Ҡорбанғәли улын — Бөрө районы Калинин исемендәге колхоздың звеноводы.

210. **Кучерова** Елена Федоровнаны — Ауырғазы районы Буденный исемендәге колхоздың һыйыр һауыусыһы.

211. **Лаврентьев** Иван Ефремовичте — ВКП(б) Оло-Тиләк райкомының пропагандисе.

212. **Лазарев** Иван Герасимовичте — Министрҙар Советы эргәһендәге промкооперация управлениеһе Швейпромсоюзының председателе.

213. **Латипов** Нәбиулла Сәйфулла улын — Зианчура райисполкомының председателе.

214. **Латипов** Ғәләм Абзалетдин улын — ВКП(б) Ҡандра райкомының бүлек мөдире.

215. **Литежинская** Ольга Васильевнаны — Министрҙар Советы дәүләт бүлегенең мөдире.

216. **Лобанов** Иван Андреевичте — Баҡалы районы «Ленинский путь» колхозының ат ҡараусыһы.

217. **Мағзумов** Иҙнат Садиҡ улын — Балтач районы Еләҙекүл ауыл Советының председателе.

218. **Мағасумова** Закира Мәғәсүм ҡыҙын — Әбйәлил районы «Трактор» колхозының һыйыр һауыусыһы.

219. **Мәүлияров** Мөхәмәт Мәүлияр улын — Ташлы МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

220. **Мәүлютова** Хәзирә Сәми ҡыҙын — Һурән МТС-ының трактористкаһы.

221. **Макаров** Василий Александровичте — ВКП(б) Зианчура райкомының бүлек мөдире.

222. **Макаров** Константин Федосеевичте — Белорет ҡалаһы «Обувщик» артеленең итек тегеү мастеры.

223. **Мальгин** Михаил Семеновичте — Асҡын районы «Борец» колхозының умартасыһы.

224. **Малых** Сергей Прокофьевичте — Оло-Тиләк МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

225. **Манзуров** Дмитрий Анисимовичте — Шишмә районының прокуроры.

226. **Марихлова** Екатерина Петровнаны — Черниковск ҡалаһы ҡала финанс бүлегенең баш бухгалтеры.

227. **Мәсғүтов** Миңнеғәли Харас улын — Зианчура районы Сталин исемендәге колхоздың баҫыусылыҡ бригадаһы бригадире.

228. **Матвеев** Павел Васильевичте — ВКП(б) Баҡалы райкомының инструкторы.

229. **Матвеев** Роман Матвеевичте — Ҡалтасы районы «Марийла» колхозының ветфельдшеры.

230. **Матранин** Александр Демьяновичте — Өфө ҡалаһы сәй ўләсәү фабрикаһының сәй төрөү цехы мастеры.

231. **Мельников** Константин Александровичте — Өлкә Партия Мәктәбенең преподавателе.

232. **Милюкова** Татьяна Ивановнаны — Благовар районы «Каменный ключ» колхозының звеноводы.

233. **Минилбаев** Имай Минилбай улын — Чурай МТС-ы директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары.

234. **Миңнехәнов** Миңнеәхмәт Миңнеәхмәт улын — Бөрө районы инвалидтарҙың «Трудовой путь» бейеү баҫыу артеленең эшсеһе.

235. **Миңнуллин** Ғабдулла Карам улын — Ауыл хужалығын механикалаштырыу буйынса Бөрө мәктәбенең практикаға өйрәтеү инструкторы.

236. **Михайлов** Валентин Александровичте — Бишбүләк районы халыҡ мәғарифе бүлегенең мөдире.

237. **Мөзинов** Фәйзулла Мөхәмәт улын — ВКП(б) Салауат райкомының беренсе секретаре.

238. **Михайлов** Иван Михайловичте — Госбанкының Туймазы бүлегенең өлкән кассире.

239. **Моисеев** Семен Степановичте — Ҡуш-йылға МТС-ы директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары.

240. **Михайлов** Яков Ермолаевичте — ВКП(б) Федоровка райкомының беренсе секретаре.

241. **Молодячин** Михаил Михайловичте — Рус драм театрының баш художнигы.

242. **Морозов** Петр Федоровичте — Нуриман районы Красноподлянский ете йыллыҡ мәктәбенең директоры.

243. **Мосалева** Анна Александровнаны — Белорет ҡалаһы 10-сы номерлы мәктәптең уҡытыусыһы.

244. **Мөратов** Хәсән Алим улын — Сауҙа министрының урынбаҫары.

245. **Мөрҙәғәлиев** Мансур Мөхәмәтғәрәй улын — Маҡар район финанс бүлегенең мөдире.

246. **Мортазин** Рәүф Әхмәт улын — композитор.

247. **Мәнәсипова** Мәнәүәрә Солтан ҡыҙын — Шаран районы Парат аҫты ауыл Советының председателе.

248. **Мостафин** Фәхретдин Ғәзиз улын — Күйөргәҙе районы «Ҡыҙыл маяҡ» колхозының бригадиры.

249. **Мостафин** Лотфулла Мостафа улын — Тәтешле районы Молотов исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы.

250. **Мусин** Мирас Муса улын — Әбйәлил районы «Серп и молот» колхозының сабаны.

251. **Мусин** Фәхретдин Муса улын — Учалы районы «Үрнәк» колхозының председателе.

252. **Мохтаров** Сәлим Сәмиғулла улын — ВЛКСМ Оло-Тиләк райкомының секретаре.

253. **Мөхәмәтшин** Абдулла Ебәлиш улын — ВКП(б) Өлкә Комитетенең инструкторы.

254. **Мөхәмәтдинов** Мөхәмәтьян Мөхәмәтдин улын — Балтач районы «Ленин-булаҡ» колхозының председателе.

255. **Мәфлихунов** Миңнеғәли Мәфлихун улын — Дыуан районы Арый ауыл Советының уҡыу өйө мөдире.

256. **Мөхәмәтшин** Баттал Бәҙретдин улын — Пәрмәкәй МТС-ының өлкән механигы.

257. **Мөхәтдинов** Тажи Мөхәтдин улын — Шаран районы Дүртөйлө ауылы фельдшер-акушерлыҡ пунктының мөдире.

258. **Нәбиуллин** Ҡәүи Шәйхулла улын — урындағы промышленность министрының урынбаҫары.

259. **Нагаев** Вәлиҗан Шакирьян улын — Ишле МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

260. **Наҙершин** Хәмзә Ибраһим улын — Октябрьский ҡала коммуналь хужалығы бүлегенең мөдире.

261. **Назаров** Виктор Георгиевичте — Ишембай нефть эшкәртеү заводының партия ойошмаһы секретаре.

262. **Насибуллин** Миңнеханов Нәсибулла улын — Саҡмағош районы «Ҡрак тау» колхозының председателе.

263. **Насретдинов** Риза Насретдин улын — Пәрмәкәй районы Иҫке-Сулин ауыл Советы председателе.

264. **Нафиков** Заки Заҡуан улын — ВКП(б) Өфө горкомының бүлек мөдире.

265. **Наумышкин** Парфирий Пантелеевичте — ВКП(б) Благовар райкомының бүлек мөдире.

266. **Неустроева** Анна Петровнаны — Өфө ҡалаһы завод маляры.

267. **Нехаева** Прасковья Федоровнаны — Черниковск ҡалаһы һаҡлыҡ кассаһының мөдире.

268. **Нигаев** Фазыл Якуп улын — Балтач МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

269. **Никифоров** Михаил Тихоновичте — Бүздәк орлоҡсолоҡ совхозының тракторисе.

270. **Никитин** Петр Ивановичте — Мәләүез район Советы исполкомының председателе.

271. **Николаев** Аверьян Николаевичте — Ауырғазы районы Чапаев исемендәге колхоздың председателе.

272. **Николаев** Сергей Дмитриевичте — Өфө районы «Новая жизнь» колхозының председателе.

273. **Николаев** Александр Ефимовичте — Абзан МТС-ының комбайнеры.

274. **Новиков** Павел Александровичте — Благовар районы Буденный исемендәге колхоздың өлкән ат ҡараусыһы.

275. **Носков** Григорий Константиновичте — Йылайыр орлоҡсолоҡ совхозының тракторисе.

276. **Ноғманов** Ғәлим Ғилман улын — Шаран районы «Сталинсы» газетаһының яуаплы редакторы.

277. **Нуриев** Йософ Нури улын — Ҡыйғы районы Буденный исемендәге колхоздың столяры.

278. **Нуриев** Бакир Нурмөхәмәт улын — Тәтешле МТС-ының тракторисе.

279. **Нурмөхәмәтов** Исламғәрәй Нурмөхәмәт улын — Яңауыл районы Ҡарман сельсоветының председателе.

280. **Нурмөхәмәтов** Мөхәмәтьян Нурмөхәмәт улын — Бахан МТС-ының комбайнеры.

281. **Носратуллин** Шафиғулла Ғайфулла улын — Ҡыйғы районы ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

282. **Орлов** Иван Игнатьевичте — Белорет районы Точисский исемендәге колхоздың һарыҡсылыҡ фермаһы мөдире.

283. **Павлюченков** Георгий Филипповичте — ВКП(б) Черниковск горкомының лекторы.

284. **Паникаровский** Василий Гавриловичте — Өфө ҡалаһы очистка тресының аттар паркы начальниге.

285. **Пантелеев** Василий Васильевичте — Башҡорт государство Академия балет һәм опера театрының постановка бүлеге мөдире.

286. **Пауков** Иван Федоровичте — Мәләүез районы «Рябиновский» колхозының председателе.

287. **Пашин** Леонид Тимофеевичте — Федоровка МТС-ының тракторисе.

288. **Пащенко** Антонина Давыдовнаны — Октябрьский ҡалаһы 8-се номерлы урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

289. **Петров** Иван Андреевичте — Бишбүләк районы Слаҡбаш ауыл Советы председателе.

290. **Петунин** Михаил Андреевичте — Дыуан районы Рухтен ауыл Советы Киров исемендәге йылҡысылыҡ фермаһы мөдире.

291. **Пименов** Михаил Васильевичте — Стәрлетамаҡ районы Михайловка ауыл Советы председателе.

292. **Поздеева** Раида Ивановнаны — Түбән-Троицк сукно фабрикаһының туҡыусыһы.

293. **Покалина** Анна Александровнаны — Дүртөйлө район больницаһының өлкән медсестраһы.

294. **Покало** Николай Лукичте — ВКП(б) Архангель райкомының бүлек мөдире.

295. **Полетавкин** Петр Андреевичте — ВКП(б)-ның Белорет райкомы секретаре.

296. **Попова** Зинаида Ивановнаны — ВКП(б) Күгәрсен райкомының партия кабинеты мөдире.

297. **Потеряев** Иван Демидовичте — Белокатай МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

298. **Приходько** Александр Никифоровичте — ВКП(б) Мәләүез райкомының беренсе секретаре.

299. **Пронудин** Николай Тимофеевичте — Мәләүез районы Трясин ауыл Советы председателе.

300. **Проломова** Анна Васильевнаны — Кананикольск леспромхозының ағас ҡырҡыусыһы.

301. **Полякова** Мария Пантелеевнаны — Бәләбәй районы «20 лет комсомола» колхозының звеноводы.

302. **Пономарев** Прокофий Васильевичте — Дәүләкән районы «Красный кустарь» промартеленең председателе.

303. **Попков** Иван Петровичте — ВКП(б) Йылайыр райкомының бүлек мөдире.

304. **Попов** Петр Андреевичте — Полянск МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

305. **Рәхимов** Бари Бәсир улын — Октябрьский ҡалаһының 2-се участка халыҡ суды судьяһы.

306. **Резвов** Василий Михайловичте — Туймазы МТС-ының комбайнеры.

307. **Романова** Ольга Васильевнаны — Өфө ҡалаһы «Хлебопеккондитер» артеленең мастеры.

308. **Рыжикова** Мария Михайловнаны — Ҡариҙел район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлеге өлкән зоотехнигы.

309. **Рябов** Иван Михайловичте — МВД-ның Стәрлетамаҡ район бүлеге начальниге.

310. **Рәжәпов** Фәтхелислам Хисаметдин улын — Благовар районы «Урал» колхозының сабаны.

311. **Сафинов** Иван Ксенофонтовичте — Өфө нефть эшкәртеү заводының установка начальниге.

312. **Садиков** Ҡәрәм Сәғетдин улын — Благовар районы «Уларсы» колхозының председателе.

313. **Санникова** Зинаида Александровнаны — Йылайыр район амбулаторияһының мөдире.

314. **Садиков** Шәриф Нафиҡ улын — Боҙаяҙ район Советы исполкомы председателе.

315. **Сатыев** Шакир Абдрахман улын — Мияҡы районы колхоз мәктәбенең директоры.

316. **Сәғитов** Сайҙар Сәғит улын — Байыҡбаш районының «Ленинсы» газетаһы редакторы.

317. **Садиков** Мансур Сабир улын — Байыҡбаш районы фельдшер-акушер пунктының мөдире.

318. **Сафина** Хәтирә Хафиз ҡыҙын — Мәсетле районы «Коммунар» колхозының агротехнигы.

319. **Садриев** Морат Садри улын — Мәсетле районы «Көрәш» колхозының ферма мөдире.

320. **Садовников** Иван Федоровичте — Мишкә район Советы исполкомының район ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы.

321. **Сафин** Заки Нәзәл улын — Бөрйән район газетаһының яуаплы секретаре һәм типографияның директоры.

322. **Сәмиуллин** Шәйбәк Сәмиулла улын — Тәтешле районы «Йондоҙ» колхозының председателе.

323. **Сәйфуллина** Түтиә Әхмәтьян ҡыҙын — Бүздәк МТС-ының комбайнеркаһы.

324. **Сафиуллин** Вәрис Сафиулла улын — Дыуан районы Хәлил ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

325. **Свиридов** Михаил Ивановичте — Аслыкүл МТС-ының өлкән агрономы.

326. **Сергеев** Михаил Васильевичте — Бәләбәй районы Берия исемендәге колхоздың партия ойошмаһы секретаре.

372. **Селянин** Афанасий Тимофеевичте — мәғариф Министерствоһының балалар йорто управлениеһе начальниге.

328. **Сенина** Зинаида Степановнаны — Белорет ҡалаһы 4-се номерлы ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

329. **Семенова** Любовь Филипповнаны — Өфө районы «Ленинский путь» колхозының суска ҡараусыһы.

330. **Серьянов** Закирьян Ғилемьян улын — Туймазы МТС-ының өлкән механигы.

331. **Симонович** Федор Анисимовичте — Иглин районы Таутөмән зоотех-пунктының мөдире.

332. **Ситникова** Александра Кирилловнаны — Өфө макарон фабрикаһының прессовщицаһы.

333. **Сиразетдинов** Шәрифьян Сиразетдин улын — Малаяз МТС-ының комбайнеры.

334. **Симонов** Александр Илларионовичте — ВКП(б) райкомының бүлек мөдире.

335. **Скворцова** Антонина Михайловнаны — Бөрө районы Күсәй урта мәктәбенең уҡытыусыһы.

336. **Слепушкин** Григорий Петровичте — Октябрьский МТС-ының тракторисе.

337. **Слесарев** Николай Максимовичте — Мәләүез МТС-ының комбайнеры.

338. **Слабожанин** Петр Васильевичте — Башлеспромхоздың сплав буйынса инженеры.

339. **Смирнов** Иван Яковлевичте — Мишкә район Советы исполкомы председателенең урынбаҫары.

340. **Соловьева** Анна Владимировнаны — ВКП(б) Благовещен райкомының сектор мөдире.

341. **Соловьев** Сосипатор Сергеевичте — Бишбүләк районы Калининск ете йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы.

342. **Сорокина** Татьяна Семеновнаны — Госбанктың Черниковск ҡалаһындағы бүлегенең баш бухгалтеры.

343. **Стреляев** Василий Павловичте — Кушнаренко районындағы емеш-еләк тәжрибә станцияһының директоры.

344. **Стрелинкова** Галина Ильиничнаны — ВЛКСМ-дың Черниковск ҡала комитеты секретаре.

345. **Стрельцова** Мария Ивановнаны — Асҡын районы ветеринар дауалау бүлеге мөдире.

346. **Суфиянов** Яҡуп Кинйәғәли улын — Күгәрсен районы Мәжит Ғафури исемендәге колхоз председателе.

347. **Сухарева** Екатерина Абрамовнаны — Ғафури районы Красно-усольск район библиотекаһының мөдире.

348. **Сулимова** Галина Григорьевнаны — Белорет ҡалаһындағы 5-се номерлы мәктәптең өлкән пионер вожатыйы.

349. **Солтанов** Хәбибрахман Солтан улын — Салауат районы Лаҡлы зооветучастокаһының мөдире.

350. **Суданова** Александра Александровнаны — Өфө ҡалаһы 8-се номерлы амбулатория мөдире, врачы.

351. **Сырсмятников** Никифор Матвеевичте — Алйәр орлоҡсолоҡ совхозының тимерсеһе.

352. **Сютикин** Елизар Евдокимовичте — Ҡалтасы МТС-ының тимерсеһе.

353. **Тажетдинова** Сәмиә Заки ҡыҙын — Ишембай ҡалаһы малярия станцияһының мөдире.

354. **Таҡаев** Нурлығаян Таҡай улын — ВКП(б)-ның Балтач район комитеты секретаре.

355. **Тархов** Николай Александровичте — Өфөләге авторемонт заводының слесаре.

356. **Танюкевич** Виктор Ильичте — Иглин районы Матросов исемендәге колхоз председателе.

357. **Тағиров** Тимербулат Вәлиш улын — Хәйбулла районы «Берлек» колхозы председателе.

358. **Тәхбәтуллин** Әхмәт Лотфый улын — Йылайыр районы Суйынсы-чупан ауыл Советы председателе.

359. **Төлөбаев** Нәүҙәт Садриислам улын — Ауыл хужалығы Министерствоһы бүлегенең начальниге.

360. **Торомтаев** Идрис Ғәлим улын — Хәйбулла районы «Яңы Шәрҡ» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

361. **Торсонбаев** Әхмәтйән Әхмәтәил улын — Матрай районы йылҡысылыҡ заводының көтөүсәр бригадире.

362. **Тужаев** Зиннур Абдулла улын — Саҡмағош районы «Красный Октябрь» колхозының председателе.

363. **Тычинкина** Надежда Александровнаны — ВКП(б)-ның Оло-Тиләк район комитеты секретаре.

364. **Үзбеков** Сәмиғулла Хәмзә улын — Ломағужа районы Абит ауыл Советы исполкомының председателе.

365. **Ульянова** Серафима Степановнаны — Яңауыл районы больницаһының акушеркаһы.

366. **Усков** Филипп Ивановичте — Ҡырмыҫҡалы районы «Красная Звезда» колхозының председателе.

367. **Усманов** Сабир Фазылйән улын — ВЛКСМ-дың Ғафури район комитеты секретаре.

368. **Фазылов** Мәрүән Фазыл улын — Олшай районы «Ҡыҙыл юл» колхозының председателе.

369. **Фаизов** Шакир Зариф улын — Ерган МТС-ының трактор бригадаһы бригадире.

370. **Фәйзуллин** Миңнехажи Сәғидулла улын — Боҙаяҙ районы Кужаҡ ауыл Советы председателе.

371. **Фәйзуллин** Бахтияр Миңнеяр улын — Ишембай ҡалаһындағы «Тәйрүк» промартеленең председателе.

372. **Фәтхетдинова** Гөлбикә Миңнеғәзетдин ҡыҙын — Ҡандра МТС-ының комбайнеркаһы.

373. **Фәхриев** Миңнеәхмәт Фәхри улын — Пәрмәкәй районы «Яңы тормош» колхозының председателе.

374. **Филатов** Петр Андреевичте — Белорет ҡала сауҙа ойошмаһы бүлегенең начальниге.

375. **Фролова** Вера Васильевнаны — ВКП(б) Өлкә Комитеты аппаратының машинисткаһы.

(Дауамы бар).

Сит илдәрҙән телеграммалар

Төньяҡ-атлантик договор тураһында СССР хөкүмәтенең меморандумына сит илдәрҙән откликтәр

ПОЛЬША

ВАРШАВА, 2 апрель. (ТАСС). Польшаның бөтә газеталары бөгөн беренсе биттәрендә, Төньяҡ-атлантик договор тураһында, договорҙың агрессиялылығын, уның СССР-ға һәм халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгәнлеген билдәләп СССР хөкүмәтенең меморандумын баҫып сығарҙылар.

«Речь посполита» газетаһы, Төньяҡ-атлантик договор Англия һәм АҠШ тарафынан әлек ҡабул ителгән бөтә йөкләмәләрҙе юҡҡа сығара, тип күрһәтә.

«Трибуна люду» газетаһы үҙенең баш мәҡәләһендә былай тип яҙа: «Һуғышты иғлан итеп, уны тыныслыҡ тураһындағы һөйләмдәр менән йәшерергә маташҡан кешеләрҙең ике йөҙлөлөк маскаһын Совет хөкүмәтенең меморандумы фаш итә. Халыҡтарҙың иминлегенә һәм дөйөм тыныслыҡҡа ҡаршы заговор булып торған пакттың бөтә йәшерен маҡсаттарын Совет хөкүмәтенең меморандумы фаш итә.

«Һалҡын һуғышты» ысын һуғышҡа әйләндереү тураһында уйлаған кешеләр, үҙҙәренең иҫәптәрендә бик ныҡ яңылышасаҡтар. Уларҙың пландарын фаш итеүҙең мөһим факты булып Советтәр Союзының политикаһы тора. Тап бына шуға күрә лә бөгөн миллионлаған кешеләрҙең иғтибары Мәскәүгә йүнәлтелгән. Унан тыныслыҡ тауышы ишетелә. Унан ышаныс тауышы ишетелә. Үҙенең ышаныстарын Мәскәү менән бәйләгән кешеләр яңылышмаҫтар».

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА, 2 апрель. (ТАСС). Праганың бөтә газеталары күренекле урындарҙа һәм ҙур заголовкалар аҫтында, Төньяҡ-атлантик договор тураһында СССР хөкүмәтенең меморандумын баҫып сығарҙылар.

Был меморандумды иғлан итеүҙе Чехословакияның киң общественносе, Англия-Америка империализмы вәкилдәренең тыныслыҡҡа ҡаршы енәйәтсел уйҙарын кире ҡағылмаҫлыҡ яңы фаш итеү итеп ҡаршыланы.

«Свободне слово» газетаһы, Совет хөкүмәтенең меморандумын, «Советтәр Союзы бөтә донъяның иминлеген һаҡлай» тигән эре заголовка аҫтында баҫып сығарҙы.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ, 2 апрель. (ТАСС). Бөтә үҙәк газеталар бөгөн үҙҙәренең беренсе биттәрендә, Төньяҡ-атлантик договор тураһында Совет хөкүмәтенең АҠШ-ҡа, Великобританияға, Францияға, Бельгияға, Голландияға, Люксембургҡа һәм Канадаға ебәрелгән меморандумын баҫып сығарҙылар. Заголовкаларҙа газеталар, Төньяҡ-атлантик договор Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының Уставына ҡапма-ҡаршы килә, агрессив характерҙа һәм СССР-ға, халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән, тип билдәләйҙәр.

АҠШ

НЬЮ-ЙОРК, 2 апрель. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс һәм Юнайтед Пресс агентстволары, Төньяҡ-атлантик договор тураһында СССР хөкүмәте меморандумының тулы тексын иғлан иттеләр. Ҡайһы «Нью-Йорк таймс» һәм «Нью-Йорк геральд трибюн» газеталары меморандумдың тексын баҫып сығарҙылар. «Нью-Йорк таймс» беренсе биттә, «Мәскәү, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының Уставын боҙоуға ҡаршы килгән кеүек үк Атлантик договорға ла ҡаршы протест белдерә», тигән заголовка менән яҙып сыҡты.

Реакцион матбуғат совет меморандумының асылын боҙорға маташа һәм Советтәр Союзының политикаһына ҡарата ялған раҫлауҙар менән сыға.

«Нью-Йорк дейли ньюс» һәм «Дейли миррор» газеталары, меморандумды Ассошиэйтед Пресс тарафынан бирелгән ҡыҫҡаса йөкмәткеһен баҫып сығарҙылар. «Балтимор сан», «Вашингтон пост» газеталары һәм Вашингтондың «Таймс геральд» газетаһы күренекле урындарҙа меморандумдың ҡыҫҡаса йөкмәткеһен иғлан иттеләр.

«Чикаго трибюн» газетаһы редакцион мәҡәләһендә, Атлантик пакт — ул, «Һуғыш маҡсаттарында төҙөлгән союз», тип белдерә.

ИТАЛИЯ

РИМ, 2 апрель. (ТАСС). Кисәге «Република» газетаһы беренсе битендә, Төньяҡ-атлантик договор айҡанлы Совет хөкүмәтенең АҠШ, Великобритания, Франция, Бельгия, Голландия, Люксембург һәм Канада хөкүмәттәренә ебәргән меморандумының тулы тексын баҫып сығарҙы. Башҡа бөтә газеталар ҙа күренекле урындарҙа эре заголовкалар аҫтында меморандумдың ентекле изложениеһын баҫып сығарҙылар.

«Унита» газетаһы үҙенең дүрт изданиеһендә (Рим, Милан, Турин, Генуя), Атлантик договор айҡанлы Совет хөкүмәте меморандумының тулы тексын иғлан итте.

«Аванти» һәм «Пэзе» газеталары эре заголовкалар аҫтында меморандумдың ентекле изложениеһын баҫып сығарҙылар.

Хөкүмәт лагеренең Римдә һәм Миланда сыға торған эре газеталары, уҡыусыларҙан был документты йәшерергә тырышалар һәм уның тураһында АҠШ-тан һәм Англиянан алынған хәбәрҙәрҙе генә иҫкә алалар.

Хөкүмәт лагеренең газеталары, меморандумдың дәлилдәрен асыла кире ҡаға алмағас, был документтың йөкмәткеһенә төрлө ялған «аңлатмалар» биреп Италия общественносе фекеренең иғтибарын икенсе яҡҡа йүнәлтергә тырышалар.

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ, 2 апрель. (ТАСС). Газеталар, Төньяҡ-атлантик договор айҡанлы Совет хөкүмәтенең меморандумы тураһында ҙур белдереүҙәр баҫып сығарҙылар.

Пьер Куртад «Юманите» газетаһында, Төньяҡ-атлантик договор тураһында Совет хөкүмәтенең меморандумына аңлатмалар биреп, «Кире ҡағылмаҫлыҡ ғәйепләү» тигән мәҡәләһендә былай тип яҙа: Атлантик договор, Совет меморандумында билдәләнгәнсә, булыуы мөмкин булған берҙән бер ҡурҡыныс, йәғни Германия агрессияһы ҡурҡынысына ҡаршы халыҡ-ара иминлекте тәьмин итмәй, киреһенсә, Атлантик договор рамкаларында Көнбайыш Германияның хәрби промышленносен аяҡҡа баҫтырыу үткәрелә. Быға Шуман, Вашингтонда договорға ҡул ҡуйыуҙан 2 көн әлек официаль рәүештә ризалығын белдерҙе.

Агрегат заводының токаре, стахановка З. Хәирова республиканың юбилей көнөн март айы планын 135 процентҡа үтәп ҡаршыланы. Ул смена һайын систематик рәүештә бер ярым—ике норма бирә.

Һүрәттә: токарь иптәш З. Хәирова эш өҫтөндә. Е. Пржевский фотоһы.

Алдынғы район библиотекаһы

Ғафури район библиотекаһы хеҙмәтсәндәр араһында ҙур популярлыҡ менән файҙалана. Районда ысын мәғәнәһендә культура усағына әйләнгән был библиотека иртәнән киске тиклем халыҡ менән тулы була. Унан көн һайын 50-нән 200-гә тиклем кеше китап ала. Улар — уҡыусылар, уҡытыусылар, врачтар, ауыл хужалығы специалистәре, партия, совет һәм хужалыҡ работниктәре, колхоз председателдәре, бригадирҙар, звеноводтар, малсылыҡ работниктәре. Библиотеканың 2 мең даими китап уҡыусыһы бар. Ағымдағы йылдың ике айында ғына бынан 5 мең 697 кеше 8010 китап алып уҡыған.

Библиотекала 7 мең исемле 10 мең 200 том китап иҫәпләнә. Улар политик, совет төҙөлөшө, ауыл хужалығы, медицина, тарих, география, классиктәр һәм совет яҙыусыларының әҫәрҙәре һәм башҡа бүлектәргә бүленгәндәр. Китаптар фондында һирәк осрай торған баҫмалар бар.

Библиотека работниктәре райондың Бурлы МТС-ы, Ташлы урман участкаһы, совхоз, ауыл Советтәре эргәһендә — бөтәһе 12 урында күсмә библиотекалар ойошторғандар. Уларҙа китап уҡыусыларҙың һаны бер нисә меңгә етә.

Библиотеканың мөдире булып Екатерина Абрамовна Сухарева эшләй. 1947 йылда РСФСР Министрҙар Советы эргәһендәге культура-ағартыу учреждениелары комитеты иптәш Сухареваны библиотекала китап уҡыусылар менән эште әйбәт ойошторған өсөн Почет грамотаһы менән наградланы. Шундай уҡ грамота библиотекаға ла бирелде.

Был награда иптәш Сухареваны һәм библиотека работниктәрен китап уҡыусылар менән эште тағы ла яҡшыраҡ ойоштороорға дәртләндерҙе. Екатерина Абрамовна, үҙенең оло йәштә булыуына ҡарамаҫтан, бөтә көсөн халыҡ араһында почетлы эш алып барыуға бирҙе. Уның инициативаһы буйынса библиотекала тарихи-фәнни справкалар биреү бүлеге ойошторолдо. Был бүлек ағымдағы йылда ғына 50-гә яҡын кешегә төрлө мәсьәләләр буйынса справкалар бирҙе. Яҙғы сәсеү яҡынлашыу айҡанлы ауыл хужалығы мәсьәләләре буйынса справкалар алыу өсөн колхоз председателдәре, полеводтар, бригадирҙар һәм звеноводтар ғәҙәттәгенән күберәк килә башланылар. Улар агротехниканың һуңғы яңылыҡтары, юғары урожай мастерҙарының эш тәжрибәләре, орлоҡтарҙы ағыулау һәм яровизациялаштырыу, ҡар һыуҙарын тотоу, ужымдарҙы тырматыу һәм өҫтәмә ашламалар индереү, күп йыллыҡ үләндәрҙе сәсеү, тәрбиәләү һәм башҡалар менән ҡыҙыҡһыналар. Иптәш Сухарева һәр бер справка алырға килеүсене ул ҡыҙыҡһынған мәсьәлә буйынса тулыһынса ҡәнәғәтләнерлек мәғлүмәттәр менән тәьмин итә.

Тарихи даталар айҡанлы библиотекала фото-китап күргәҙмәләр ойошторола. Ағымдағы йылда 18 күргәҙмә ҡуйылды. Һуңғы ике фото-китап күргәҙмәһе Башҡорт АССР-ының 30 йыллығына арналды. Был күргәҙмәләрҙә большевиктәр партияһының бөйөк юлбашсылары Ленин һәм Сталиндең Совет Башҡортостанын барлыҡҡа килтереүҙә тотҡан ролдәре, Совет власе йылдарында республиканың промышленность, ауыл хужалығы, культура, фән һәм искусство өлкәһендә өлгәшкән уңышлыҡтары тураһында фото-документтәр, китаптар, газета һәм журналдар ҡуйылған. Иптәш Сухарева ауыл Советтәре эргәһендәге культура-ағартыу учреждениелары работниктәренә лә ҙур ярҙам күрһәтә. Уларға фото-китап күргәҙмәләр ойошторорға тематик пландар ебәрә, китап уҡыусылар менән беседалар, конференциялар уҙғарыу тураһында күрһәтмәләр бирә. Библиотекала һәм радио аша төрлө темаларға беседалар, доклалар, лекциялар ойошторола. Был эшкә уҡытыусыларҙы, врачтарҙы, ауыл хужалығы специалистәрен ылыҡтыра.

Библиотекаға 42 дана газета-журналдар алдырыла. Иптәш Сухарева уларҙың бер генә номерен дә юғалтмай йыйнап бара.

Башҡорт АССР-ының 30 йыллығы айҡанлы СССР Верховный Советы Указы менән наградланыусылар араһында Екатерина Абрамовна Сухареваның да исеме бар. Ул «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале менән наградланды. Партия һәм хөкүмәттең был юғары награһы иптәш Е. А. Сухареваны хеҙмәтсәндәрҙең идея-политик һәм культура кимәлдәрен күтәреү буйынса бөтә көсөн һәм күп йыллыҡ эш тәжрибәһен биреп эшләргә рухландырҙы.

С. Мәүлетов.

МАКАР РАЙОНЫНДА

Ауыл хужалығын күтәреүҙә уҡытыусылар ярҙамы

Район уҡытыусылары Мичурин учениеһын ауылда пропагандалау һәм уны тормошҡа ашырыуҙа колхоздарға практик ярҙам күрһәтеү буйынса үҙҙәренә конкрет йөкләмәләр алдылар. Һәм улар быйыл колхоздарҙа 23 агробиология түңәрәктәре менән етәкселек итергә һәм колхоз питомниктәрендә ағастар үҫтереү өсөн 600 килограмм төрлө орлоҡтар, 18 центнер күп йыллыҡ ҡарағай орлоғо йыйнарға булдылар. Шул уҡ ваҡытта колхоз питомниктәре яһау, урман полосалары ултыртыу буйынса уҡытыусылар һәм уҡыусылар көсө менән 70 звено ойоштороу бурысы ҡуйылды. Улар хәҙер үҙҙәренең был йөкләмәләрен үтәү буйынса практик эшкә башланылар.

Йәштәр өсөн киске мәктәптәр

Районың Васильевка, Көҙән, Әрмет һәм башҡа ауылдарында колхоз йәштәре өсөн киске мәктәптәр эшләп килә. Был мәктәптәрҙә 150-нән артыҡ кеше уҡый. Киске мәктәпкә уҡырға йөрөп ителеүселәргә 4—7 класс программаһы күләмендә белем бирелә.

Колхоз ауылы электрләштерелә

Әрмет-Рәхим ауылындағы гидроэлектр станцияһы 8 ауылды хеҙмәтләндереп килә. Быйыл Бәрҙәшле, Павловка, Көҙән, Ишем ауылдарына электр линиялары үткәреләсәк. Был маҡсат менән хәҙер Әрмет-Рәхим электр станцияһына икенсе турбин ҡуйыу эштәре үткәрелә.

Районың «Байғужа», «Урал», «Ҡыҙыл юл», «Восток», «Сулпан», «Победа», «Объединение» колхоздары һәм Маҡар МТС-ы Ишембай ҡалаһынан электр көсө менән хеҙмәтләндерелә. Районда бөтәһе 22 колхоз электрләштерелде. Быйыл Хажы ауылы янында Бер-ҡамыт йылғаһында тағы ла гидроэлектр станция төҙөлә башланы. Хәҙер уның 40 проценте тамамланды ла инде. Ул 2 колхозды һәм 2 промартелде хеҙмәтләндерәсәк.

Бәхетле ҡартлыҡ

Бәрҙәшле ауыл Советы «Красный партизан» колхозында йәшәүсе гражданка Булавкина Татьяна Кузьминична-ға быйыл 103 йәш тулды.

— Минең ҡартлығым бәхетле ҡартлыҡ ул. Бәхетле Совет илендә йәшәгән һайын йәшәйһе килә. Йәшем 100-ҙән уҙып китеүгә ҡарамаҫтан, мин йәштәр менән бер тигеҙ рәүештә бөтә хоҡуҡтарҙан тулы файҙаланып киләм. Ҡартлар тураһында бындай хәстәрлектең Совет власы йәшәүе арҡаһында ғына булыуын яҡшы аңлайым мин, — ти Татьяна әбей.

Хәҙер Татьяна Кузьминичнаның балаларының балалары үҫеп кеше булдылар инде.

Колхозсылар өсөн киң ҡулланыу тауарҙары

Районда 8 леспромартель бар. Улар колхозсылар өсөн киң ҡулланыу тауарҙары етештереүҙе әленән-әле арттыра баралар. Был артелдәр 1949 йылдың ике айында ғына 110 мең урынына 150 мең дананан артыҡ ҡап һәм 350 стан туҡыу, 150 стан тәгәрмәс, шулай уҡ күп меңләгән һумлыҡ башҡа төр киң ҡулланыу тауарҙары етештереп сығарҙылар.

«Ҡыҙыл партизан», «Алға», «Урал» һәм Сталин исемендәге промартелдәр айырыуса яҡшы эшләп, хеҙмәттә яңы еңеүҙәргә өлгәштеләр.

Үҙ эшмәкәр художниктәр эшенең район күргәҙмәһе

Район Советының культпросвет учреждениелары бүлеге ошо йылдың 1 апреленән 1 майға тиклем үҙ эшмәкәр ауыл художниктәренең эшенә район күргәҙмәһе үткәрә. Ошо айҡанлы колхоз, учреждение һәм мәктәптәрҙән үҙ эшмәкәр художниктәре күргәҙмәгә әҙерлек алып баралар.

Механизатор кадрҙар әҙерләнде

Быйыл Маҡар һәм Петровский МТС-тары эргәһендә 2 айлыҡ трактористәр әҙерләү курстары асылғайны. Хәҙер был курстарҙы 62 кеше тамамлап сыҡты.

Н. Янбаев.

Ағас үҫтереүсе звеноводтар курсы

Бәрә районында ағас үҫтереүсе звеноводтар әҙерләү өсөн 40 көнлөк курс асылды. Курс ағас үҫтереү эшен яҡшы белеүсе звеноводтар әҙерләп сығарыуҙы үҙ алдына төп бурыс итеп ҡуя. Курстың программаһы 100 сәғәткә иҫәпләнгән, шуның 40 сәғәте практик эш өсөн бүленә. Курсанттар ҡала территорияһында булған бөтә ағастар менән таныштырылалар һәм баҡсасы-мичуринсе иптәш Шкарпалдың баҡсаһына барып, уның эш тәжрибәләрен өйрәнәсәктәр. Шулай уҡ улар райондағы лесхоздың ағас ултыртыу эштәре менән танышасаҡтар.

Курсанттар занятиеларға ҙур ҡыҙыҡһыныу менән йөрөйҙәр һәм үтелгән темаларҙы яҡшы үҙләштерәләр.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

ГОССТРАХ

Башҡорт АССР-ындағы колхоз правлениеләре һәм граждандар иғтибарына

Малдарҙы мәжбүри страховать итеү буйынса СССР-ҙың Госстрахы, ауырыуҙан, ҡартлыҡтан йәки көтөлмәгән бәлә-ҡазанан мал үлеүенән килгән зыян өсөн аҡса түләй.

СССР-ҙың Госстрахы шулай уҡ малды мәжбүри һуйыуҙан килгән зыянға ла аҡса түләй:

а) әгәр ҙә мал, эпизоотия менән көрәш буйынса саралар үткәреү айҡанлы ветеринар врач йәки ветеринар фельдшерҙың рөхсәте буйынса һуйылһа;

б) әгәр ҙә мал, һис шикһеҙ үлем ҡурҡынысы булыу арҡаһында ветеринар врач йәки ветеринар фельдшерҙың, ә улар булмағанда ауыл Советы депутатының рөхсәте буйынса һуйылһа;

в) әгәр ҙә мал, дауалап һауыҡтырыуы мөмкин булмаған ауырыу менән ауырыуы һиҙелгәндә ветеринар врач йәки ветеринар фельдшерҙың рөхсәте буйынса һуйылһа.

Страховать иткән кешеләр страховать иткән малдың үлеүе тураһында мал үлгәндән һуң бер тәүлек эсендә хәбәр итергә тейештәр:

а) Колхоздар—ауыл Советына һәм страховой инспекторға;

б) ауылда тороусы граждандар — ауыл Советына;

в) ҡалала һәм эшселәр посёлкаларында тороусы граждандар — страховой инспекцияға.

Колхоз правлениелары һәм граждандар!

Страховать ителгән малдың үлеүе тураһында үҙ ваҡытында хәбәр итегеҙ. Бындай белдереүҙе раҫлап ауыл Советы, ә ҡалаларҙа — государство страхованиеһының инспекциялары билдәләнгән формала справка бирергә тейештәр.

Әгәр ҙә страховать итеүсе кеше, страховать ителгән малдың үлеүе тураһында мөмкинлек булған ваҡытта ла үҙ ваҡытында хәбәр итмәһә, мәжбүри окладной страховать итеү тураһындағы Закон нигеҙендә Госстрах аҡса түләүҙән баш тартырға хоҡуҡлы булыуын хәтерегеҙҙән сығармағыҙ.

Государство страхованиеһының Башҡорт АССР-ы буйынса управлениеһы.

Инийәр үҙгәрҙе

Был урмансылар посёлкаһы ҡарағайҙар шаулаған ҡалын урманлы, бейек таулы һәм күп йылғалы ергә, ғәләмәт Оло-Инийәр исемендә йөрөтөлгән йылға ярының уң яҡ ҡалҡыулығына урынлашҡан.

Октябрь революцияһына тиклем Инийәр культура һәм хужалыҡ яғынан артта ҡалған, ҡараңғылыҡҡа дусар ителгән бәләкәй генә бер төпкөл ауыл ине. Тышҡы донъя менән уның бәйләнеше булмаған. Радио, кино, газета һәм журналдар посёлка халыҡтарының төшөнә лә инмәй торғайны. Халҡы ғәрәмәтаһыҙ булды. Инийәрҙең ҡуйы ағаслы урман байлығы тулыһынса файҙаланылмаған, үҙләштерелмәгән булған.

Инийәр совет власы йылдарында ғына яңы тормоштоң иркен һулышын алды һәм үҙ йөҙөн танымаҫлыҡ рәүештә үҙгәртте. Ул район үҙәгенән йыраҡ, төпкөл урында ултырһа ла, райондың шаулап торған бер урман промышленносе үҙәгенә, урмансы эшселәр посёлкаһына әйләнде. Инийәр посёлкаһы һәм уның тирәһендәге башҡорт ауылдарында йәшәүселәрҙең бөтәһе лә урмансылар—ағас әҙерләүселәр һәм күмер яндырыусылар, урман эше фронтында ижад итеүселәр. 700-ҙән ашыу эй хужалығын берләштергән Инийәр посёлкаһы тулы ҡанлы тормош менән йәшәй. Хәҙер уның бай культураһы, ижад итерлек хужалығы бар.

Инийәр леспромхозының ике ҡатлы киң контора бинаһы, тигеҙ сафҡа һуҙылып киткән йыйнаҡ йорттар, ун йыллыҡ һәм башланғыс мәктәптәр, яңы [illegible] фондына бай булған библиотека, больница, балалар баҡсаһы һәм ясляләр, почта, телефон һәм электр станциялары, радиоузел, яңы бер нисә магазин һәм сәйханалар, парикмахерскийҙар — бына Инийәрҙең бөгөнгө йөҙө. Уларҙан башҡа посёлкала райхимлеспромсоюз, райлеспромдың «Смычка», «Металлосетка» промартелдәре, 1-се участка халыҡ суды, леспункт, лесхоз һәм йылға яры тигеҙлегенә һуҙылып ултырған күмер яндырыу мейестәре, тимер юл станцияһы бар.

Посёлканың 40 койкалыҡ больницаһында 6 врач, 8 медсестра һәм акушеркалар эшләйҙәр. Бында урынлашҡан сельпо һәм урман ОРС-ы 23 һатыу точкаһын тәьмин итә. Радиоузел 200-ҙән артыҡ точканы хеҙмәтләндерә. Посёлка урамдарында радио тауышы яңғырай. Кисен посёлка электр станцияһы йорттарға тоҡ бирә. Инийәрлеләр үҙ почтаһы аша 600 дананан артыҡ газета-журналдар алдыралар. Район үҙәге менән тура бәйләнеш тотоу өсөн телефон линияһы үткәрелгән. 1925 йылға тиклем Инийәргә тимер юлы барманы. Хәҙер күмер, ағас төйәлгән эшелонлы паровоздар тауышы посёлка өҫтөндә яңғырай.

Посёлка үҙ хужалығын йылдан-йылға нығыта бара. Бында лесхоз работниктәре инициативаһы менән 3 гектар майҙанда алма ағастары ултыртылып, уҙған йыл уның тәүге емеше [illegible]

Инийәрҙең үҙ интеллигенцияһы бар. Бындағы урта һәм башланғыс мәктәптәрҙәге уҡытыусылар составының 65 проценте посёлканың үҙендә тәрбиәләнеп үҫеүселәр.

Эйе, хәҙер инийәрлеләр тулы ҡанлы тормош менән йәшәйҙәр.

МӘКТӘПТӘ

Инийәр урта мәктәбе уҡыу-уҡытыу эштәре, балаларҙы тәрбиәләү буйынса бөтә яҡтан да районда иң алдынғы мәктәп һанала. Унда 545 бала уҡый. Йылы, таҙа, иркен һәм яҡты бүлмәләрҙә уҡытыусылар коллективы көләс йөҙлө, шат күңелле балалар менән планлы уҡыуҙар алып баралар. Өлкән пионер вожатыйы Васильев, комсорг Лобанов иптәштәр етәкселегендә төрлө түңәрәктәрҙә план буйынса отряд һәм звенoларҙың шаулы занятиелары үткәрелә. Уҡытыусылар политик түңәрәктә, партия тарихы, әҙәби түңәрәктәрҙә А. Фадеев, Б. Полевой һәм башҡа күренекле совет яҙыусыларының әҫәрҙәрен өйрәнәләр. Үҙҙәренең политик белемдәрен арттырыу өҫтөндә эшләйҙәр. Бындағы уҡытыусылар составынан 17 кеше ошо мәктәптең үҙендә уҡып тәрбиәләнеп сыҡҡан. Бында бай уҡытыу тәжрибәһенә эйә булған райсовет депутаты Д. Архангельская, А. Куртина кеүек стажлы ҡарт уҡытыусылар ҙа бар. Мәктәптең пионер, комсомол ойошмалары, уҡытыусылар коллективы уҡытыу-тәрбиә эштәренең сифатын яҡшыртыу[illegible]ҙа бергәләп эш ҡоралар һәм алдынғылыҡ даналарын юғалтмау өсөн көрәшәләр. Мәктәп директоры коммунист иптәш Латыпов үҙ мәктәбен алдынғылар сафына сығарыу өсөн ҙур көс һалып эшләй. Уның коллективта авторитеты ҙур. Мәктәптә уҡыу йылын әҙерлекле башлау, уҡыу йәшендәге балаларҙы мәктәптән тыш ҡалдырмау тәңгәлендә коллектив күп көс һалды. Материаль ярҙамға мохтаж булған балаларға өҫ һәм аяҡ кейемдәре алып биреү ойошторолдо. Мәктәп эргәһендә интернат эшләй. Иптәш Латыпов мәктәп менән генә түгел, посёлка тормошо менән дә бергә ҡайнай. Тәжрибәле уҡытыусы, тырыш общественник иптәш Латыпов күтәренке тиңтағы политик түңәрәк менән етәкселек итә. Район мәғариф бүлегенең штаттан тыш инспекторы, партбюро члены ул.

ПОСЕЛКА КЛУБЫНДА

Инийәрлеләрҙең 300-ҙән ашыу кешеһыйышлы яңы һалынған клубында көн һайын кис халыҡ шығырым тулы була. Унда тауышлы кинофильмдар күрһәтелә. Үҙ эшмәкәрлек түңәрәк концерттар, спектаклдәр ҡуя. Клубтың 2000 дананан артыҡ художестволы, фәнни-политик, әҙәби китап фондына эйә булған библиотекаһы йөҙәрләгән уҡыусыларҙы хеҙмәтләндерә.

— Күмерсе Валентин Андреевка китап өлгөртә алмайым, ул библиотекала булған бөтә китаптарҙы уҡып сыҡты, — ти библиотека работниге.

С. Сәнәғәтов.

Белорет районы.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-67, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Ш02408 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 68 (8168) 6 апрель шаршамбы

Хаҡы 20 тин

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ВЛКСМ-дың XI съезы. (1-се бит).
Яҙғы сәсеү, пар һөрөү, ағас ултыртыу, ужым ашлыҡтарын тырматыу һәм ашлыҡландырыу эштәрен үткәреү тураһында ВКП(б)-ның Башҡортостан өлкә Комитеты бюроһының ҡарары. (2-се бит).
Башҡорт АССР-ы промышленносы, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктарын ордендар һәм миҙалдар менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (3-сө бит).
Колхоздар инициативаһына ярҙам итеп. (4-се бит).
Ғ. Ибраһимов. — Яңы йөкләмәләр алдылар. (4-се бит).
С. Дәүләтшин. — [illegible] (4-се бит).
Ғ. Ғәффан. — Александр Чуҡый инициативаһы буйынса. (4-се бит).
ТАСС белдереүе. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).
Германияның көнбайыш сиктәрен законһыҙ үҙгәртеүҙәр айҡанлы Совет Хөкүмәтенең нотаһы. (4-се бит).

Артта ҡалған колхоздарҙы алдынғылар кимәленә күтәрергә

Коммунистар партияһы, Совет хөкүмәте һәм лично иптәш Сталиндең көндәлек хәстәрлеге һәм ҙур ярҙамы менән крәҫтиәндәр тормошо тамырынан үҙгәрҙе. Элекке ярлылар һәм урта хәллеләр коллектив хужалыкҡа ойоштолар. Көн һайын һәм сәғәт һайын капитализм тыуҙырыусы ваҡ хосуси милек бөтөрөлдө. «Бары тик беҙҙә генә, совет илендә генә... Эшселәрҙе һәм колхозсы крәҫтиәндәрҙе, ҡалалағы һәм ауылдағы барлыҡ хеҙмәтсәндәрҙе бөтә көс менән яҡлаусы хөкүмәт йәшәй». (И. Сталин).

Совет хөкүмәте ярҙамында крәҫтиән хужалыҡтары хәҙер алдынғы техника менән ҡоралландырылған, көслө тракторҙар, комбайндар менән механизациялаштырылған, эшсе һәм крәҫтиәндәр сафынан тәрбиәләп үҫтерелгән ауыл хужалығы специалистәре менән тәьмин ителгән колхоз державаһына әйләнде. Иптәш Сталин барлыҡ колхоздарҙы большевистик, ә бөтә колхозсыларҙы ла мул тормошло итеү бурысын ҡуйҙы.

Колхоздар большевистик һәм «Колхозсылар мул тормошло булһын өсөн, — тине иптәш Сталин, — хәҙер бер генә нәмә талап ителә: колхозда намыҫ менән эшләү, тракторҙарҙан һәм машиналарҙан дөрөҫ файҙаланыу, эш малдарынан дөрөҫ файҙаланыу, ерҙе дөрөҫ эшкәртеү, колхоз милкен һаҡлау ғына кәрәк». Совет хөкүмәтенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ауыл хужалығын күтәреү буйынса күргән саралары, бигерәк тә СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең «Ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоуҙарҙы бөтөрөү тураһындағы» ҡарары, ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарары һәм тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планы тураһындағы тарихи ҡарар — социалистик ауыл хужалығын артабан сәскә аттырыуға һәм колхозсыларҙың экономикаһын, культураһын күтәреүгә йүнәлдерелгән мөһим саралар улар.

Һуғыш эҙемтәләренең ҙур булыуына ҡарамаҫтан, республикабыҙҙың күп кенә колхоздары һуғышҡа тиклемге кимәлде уҙып киттеләр. Колхоз баҫыуҙарынан мул урожай алыуға, общественный малсылыҡтың үрсеүенә һәм продукты биреүсәнлеген юғары күтәреүгә, государствоға ауыл хужалығы продукттары тапшырыу планын алғала үтәүгә өлгәшеләр. Һәр бер районда уңарлаған колхоздар йыл һайын сәсеү майҙанының һәр бер гектарынан 12—14 центнер урожай, һәр бер һауын һыйырҙан 1200—1500 литр һөт һауып алалар һәм һарыҡтарҙан йөн ҡыркып алыуҙы арттырҙылар.

Ләкин ҡайһы ғына районды алһаҡ та, унда алғала эшләүсе колхоздар менән бер рәттән, артта ҡалыусы, йылдан-йылға государство алдындағы бурыстарҙы үтәмәүсе, сәсеү майҙандарынан түбән урожай алыусы, малдарҙың үрсеүенә һәм уның продукты биреүсәнлегенә большевистик иғтибар бирмәгән етеңкерәмәүсе колхоздар бар әле.

Быныҡ төп сәбәбе нимәлә һуң? Ҡайһы бер райондарҙың совет һәм партия ойошмалары етәкселәре тәбиғи шарттарҙың уңайлы булмауына, урожайҙың түбән булыуына һылтаналар. Шуның менән бергә колхоздарҙа тартыу һәм эшсе көстәрҙең аҙ булыуына япһарыналар. Ә ысынбарлыҡта былар бөтәһе лә етәкселек итеүҙә дөрөҫ булмаған һәм большевистик принциптарға ҡапма-ҡаршы булған сығыштар ғына улар.

Билдәле, колхоздарҙың артта ҡалыуында һәм государство пландарын йылдан-йылға үтәмәүендә төп сәбәп тәбиғи шарттарҙа түгел. Ә хеҙмәтте дөрөҫ ойоштормауҙа, колхоздарҙы хужалыҡ яғынан нығытыу эшенә большевистик етәкселек итеүсе кадрҙарҙың йыш алмашыныу тороуында һәм колхоз милкенә, хеҙмәткә намыҫлы мөнәсәбәт итмәүҙә, колхозсыларҙың минимум хеҙмәт көндәре нормаһын үтәмәүҙәрендә.

Совет һәм партияның ҡайһы бер ойошмалары етәкселәре юлбашсыбыҙ иптәш Сталиндең — «Социализм ялҡауҙарҙы түгел, бәлки бөтә кешенең дә намыҫ менән эшләүен, башҡалар өсөн түгел, байҙар өсөн һәм эксплоататорҙар өсөн түгел, ә үҙҙәре өсөн, общество өсөн эшләүҙәрен талап итә. Һәм әгәр ҙә беҙ үҙебеҙ өсөн, үҙ колхоздарыбыҙ өсөн намыҫ менән эшләһәк, — ул ваҡытта беҙ...барлыҡ колхозсыларҙы, элекке ярлыларҙы ла, элекке урта хәллеләрҙе лә, мул тормошлолар кимәленә, продукттар муллығы менән файҙаланыусы һәм тулыһынса культуралы тормош алып барыусы кешеләр кимәленә күтәреүгә өлгәшербеҙ», — тигән гүзәл күрһәтмәһен хәтерҙән сығаралар. Бына шуға күрә лә Дүртөйлө районының «Ҡыҙыл булак», Салауат районының «Ҡояш» һәм «Социализмға» колхоздарының экономик тормошо һуңғы 7—8 йыл эсендә бер кимәлдә, йылдан-йыл артта ҡалыуҙың, государство пландарын үтәмәүҙең төп сәбәбе лә шуға бәйләнгән.

Дүртөйлө районының «Ҡыҙыл булак», Салауат районының «Ҡояш» һәм «Социализмға» колхоздарында хеҙмәттең яҡшы ойошторолмауы, колхоз милкенә намыҫлы мөнәсәбәт булмауы һәм колхоз председателдәренең һуңғы 7—8 йыл эсендә тиҫтәгә яҡын алышыныуы, — билдәле, ауыл хужалығы артеленең эшен уңышҡа алып килмәне, ә колхоздың экономикаһын, колхозсыларҙың культура-тормош кимәлен ҡаҡшатыуға килтерҙе. Шуның менән бергә был колхоздарҙа политик тәрбиә эштәренең бик насар ҡуйылыуын да мөһим сәбәптәрҙең береһе итеп һанарға кәрәк. Был колхоздарҙа ВКП(б) райкомдарының секретарҙәре һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советтәре исполкомдары председателдәре һуңғы йылдарҙа политик темаларҙа серьез уйланған докладтар менән сығыш яһамағандар. Ә юл буйында, үтеп барышлай ғына ун—ун биш минутҡа ғына инеп сыҡҡандар һәм тик председателдең йәки партия ойошмаһы секретаренең насар эшләүен, яуапҡа тарттырыласағын иҫкәрткәндәр. Ә алдынғылар кимәленә күтәрелеү юлын өйрәтмәгәндәр.

Билдәле, бындай метод менән артта ҡалған колхоздарҙы алдынғылар кимәленә сығарып булмай инде. ВКП(б) Үҙәк Комитеты ауыл хужалығын күтәреү буйынса күргән сараларында һәр ваҡыт артта ҡалыусы колхоздарға серьез иғтибар биреүҙе, колхозсылар менән етәкселәрҙең тығыҙ бәйләнештә эшләүен, хеҙмәт дисциплинаһын яҡшыртыуҙы, политик тәрбиә эшен көн һайын алып барыуҙы талап итә.

Хәҙер ауыл хужалығын күтәреү, тәбиғәтте үҙгәртеү, игенселектең культураһын күтәреү буйынса гигант эш алып барыла. Был таңғалда Совет хөкүмәтенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең сараларын ғәмәлгә ашырыуға бөтә колхозсыларҙы ылыҡтырырға кәрәк. Колхозды большевистик итеү, ә колхозсыларҙы мул һәм культуралы тормошло итеү өсөн көрәш — һәр бер партия ойошмаһының, һәр бер коммунистең, комсомолецтең, һәм һәр бер колхозсының изге һәм намыҫлы эше ул.

Артта ҡалған колхоздарҙы алдынғылар кимәленә күтәреү — бөтә общественностең көндәлек мөһим эше. Был эш быйылғы яҙғы сәсеүҙе бик ҡыҫҡа һәм юғары агротехник срокта үткәреүҙән алып мул урожай үҫтереү һәм уны юғалтыуһыҙ йыйнап алыу, государство алдындағы бурыстарҙы намыҫ менән үтәү һәм колхозсыларҙың хеҙмәт көндәренә урожай бүлеп биреү менән билдәләнергә тейешле. Артта ҡалған колхоздарҙы алдынғылар кимәленә күтәреү — ауыл Советтәренең, колхоз партия ойошмаларының көндәлек мөһим эше ул. Был эш намыҫ менән башҡарылырға тейеш.

Электр энергияһы эшләп сығарыуҙың квартал планы үтәлде

Электр станциялар Министерствоһы 30 мартта электр энергияһы эшләп сығарыу буйынса 1 квартал планын үтәне. Үҙған йылдың ошо ваҡыты менән сағыштырып ҡарағанда, электр энергияһы эшләп сығарыу 15,4 процентҡа, ә гидроэлектр станциялар буйынса 17,6 процентҡа артты. 1 кварталда электр энергияһы эшләп сығарыу буйынса Донбасс, Урал, Кузбасс, Армения, Төньяҡ Кавказ, Үзбәкстан, Харьков, Караганда, Куйбышев, Горький, Иваново, Латвия, Өфө һәм башҡа энергия системалары иң яҡшы күрһәткестәргә өлгәштеләр.

Сәсеүгә әҙерлеккә үҙ-ара тикшереү үткәрелде

Йомағужа районының Тәләүембәт ауыл Советындағы 5 колхозда яҙғы сәсеүгә әҙерлеккә колхоз-ара тикшереүҙәр үткәрелде. Тикшереү һөҙөмтәһендә ҡайһы бер колхоздарҙа ҙур ғына етешһеҙлектәр асылды. «Ҡыҙыл байраҡ» (председателе иптәш Яҡшыбаев) һәм Тельман исемендәге колхозда (председателе Кряжев) орлоҡтар анализдан үткәрелмәгәндәр. «Знамя труда» һәм Папанин исемендәге колхоздарҙа аттар алға ҡуйылмаған. Тикшереү комиссиялары тарафынан күрһәтелгән бөтә етешһеҙлектәр колхозсыларҙың дөйөм йыйылыштарында тикшерелделәр һәм сәсеүгә әҙерлек эштәрен тиҙерәк тамамлау саралары күрелә.

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

4 апрелдәге иртәнге ултырыш

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезының 4 апрелдәге иртәнге ултырышында иптәш Т. Н. Ершованың «Мәктәптә комсомол эше тураһындағы» докладь буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Фекер алышыуҙарҙа беренсе булып иптәш Л. А. Данилова (Белоруссия) сығыш яһаны.

— Хәҙер, беҙҙең совет халҡы коммунистик йәмғиәт төҙөгән саҡта, — ти иптәш Данилова, — йәш быуынды коммунистик тәрбиәләү эшендә Комсомолдың роле тағы ла күберәк үҫә.

Белоруссия мәктәптәренә немец илбаҫарҙары тарафынан [illegible] иптәш Данилова, республикала мәктәптәр [illegible] Комсомолдың [illegible]

Мәктәптә Комсомолдың авторитеты һәм йоғонтоһо сикһеҙ үҫте. Үҙған йыл ундарса мең укыусы комсомолға инделәр. Республикалағы пионер ойошмаларында 600 мең бала иҫәпләнә. [illegible] укыусы комсомолецтар [illegible] Үҙған йылда 160 комсомол мәктәпте алтын һәм көмөш [illegible]

Бүтәнән [illegible] иптәш Данилова дәреслектәрҙе [illegible] сифатын яҡшыртыу кәрәклеге тураһында һөйләне.

— Партияның һәм хөкүмәттең, иптәш И. В. Сталиндең даими хәстәрлеге арҡаһында совет мәктәбе үҫеп килгән йәш быуынды укытыу һәм тәрбиәләү эшен яҡшыртыуҙа алға ҙур аҙым атланы, — ти ВЛКСМ-дың Мәскәү ҡала комитеты секретаре иптәш В. П. Гаврилов.

Мәктәптең эшен яҡшыртыуға комсомол ойошмалары ҙур вклад индерҙеләр. Комсомолецтар укыусыларҙа укыуға аңлы мөнәсәбәт тәрбиәләүҙә, мәктәптә дисциплинаны нығытыуҙа мәктәп директорҙарына һәм укытыусыларға бөтә саралар менән ярҙам күрһәтеүгә үҙҙәренең бөтә көстәрен бирҙеләр. Ғөмүмән тәрбиә эшендә, ә мәктәптә — бигерәк тә — коллектив ҙур роль уйнай. Коллектив, — ул пионер отрядеме булһын, комсомол группаһымы, класмы булһын, — оҫта етәкселек иткән саҡта ҙур көс булып тора. Шуға күрә Комсомолдың Мәскәү комитеты, район комитеттәре мәктәптәрҙең директорҙары менән берлектә коллективте нығытыуға айырым иғтибар бирҙеләр. ВЛКСМ-дың Мәскәү һәм Мәскәү ҡала комитеттәре мәктәптәрҙәге комсомол ойошмаларына күберәк дәрәжәлә дифференциаль етәкселек итә башланылар.

Иптәш Гаврилов комсомол һәм пионер ойошмаларының эш тәжрибәһен өйрәнеү, дөйөмләштереү һәм таратыу кәрәклеге тураһында, мәктәп программаларын һәм дәреслектәрҙе яҡшыртыу кәрәклеге тураһында һөйләй, сөнки ул программалар һәм дәреслектәрҙең бер өлөшө икенсе дәрәжәләге материалдар менән тулған.

Үзбәкстан ЛКСМ Үҙәк Комитетенең мәктәп йәштәре һәм пионерҙар араһындағы эш буйынса секретаре иптәш Ш. З. Сәләмова съезға республикала халыҡ мәғарифе эшенең уңыштары тураһында һөйләне. Бөйөк Октябрь социалистик революцияһына тиклем үзбәктәр араһында укый-яҙа белеүселәр ни бары 2 процент кенә булған. Үзбәкстанда ул ваҡытта бары 160 мәктәп йәшәгән. Совет Үзбәкстанында дөйөм мәжбүри укытыу тормошҡа ашырылды. Республикала 4.500-ҙән артыҡ мәктәп бар, уларҙа 1 миллион 140 меңдән артыҡ бала укый. Был Иран, Афғанстан һәм Иракты бергә алып иҫәпләгәндәгегә ҡарағанда ла ундарса тапҡыр күберәк.

Иптәш Сәләмова, Педагогия фәндәре Академияһы комсомол һәм пионер ойошмаларының эшенә бәйләнешле мәсьәләләр өҫтөндә туҡталды.

— Орёл өлкәһе немец-фашист илбаҫарҙарынан азат ителгәндән һуң үткән биш йыл эсендә өлкәнең хеҙмәтсәндәре халыҡ хужалығын һәм культураны тергеҙеү буйынса ҙур эш башҡарҙылар, — тине комсомолдың Орёл өлкә комитеты секретаре иптәш П. М. Денчук. — [illegible] 446 яңы мәктәп төҙөлдө.

[illegible] Комсомолдың роле тағы ла күберәк үҫә.

Унан һуң [illegible] ВЛКСМ комитеты секретаре иптәш Н. Л. Осипов (Саратов өлкәһе) сығыш яһаны. Трибунаға Сталин премияһы лауреаты Сергей Михалков [illegible] Ленинсе — Сталинсе Комсомол менән [illegible]

— Беҙҙең яҙыусылар балалар өсөн [illegible] — ти иптәш Михалков. — Ләкин беҙ шулай уҡ [illegible] пионер отряде тураһында ҡыҙыҡлы китаптарҙы бик аҙ яҙыҡ әле. Беҙ укытыусы алдында ҙур бурыслыбыҙ, сөнки совет укытыусыһының изге хеҙмәте тейешенсә күрһәтелгән китаптар һәм пьесаларҙы аҙ яҙыҡ әле.

Иптәш Михалков, комсомол һәм пионер темаларына яҙыусы яҙыусылар Комсомолдың көндәлек ярҙамына, талапсан, принципиаль дуҫтарса тәнҡиткә мохтаж булып торалар, тип айырыуса билдәләне.

ВЛКСМ-дың Воронеж Өлкә Комитеты секретаре иптәш Долгих, комсомол ойошмалары укыуҙың сифаты юғары булыуы өсөн активерак көрәшә башланылар, ти. Ләкин был көрәш етерлек түгел әле — мәктәптәрҙә комсомол ойошмаларын артабан нығытыу, уларға ВЛКСМ райкомдары тарафынан етәкселектең яҡшыртылыуы талап ителә.

— Отчет осоронда Мордовия республикаһында мәктәптәрҙең һәм укыусы йәштәрҙең һаны икеләтә артты, — ти Комсомолдың Мордовия ойошмаһы делегаты иптәш З. П. Арсентьева. — Укытыусыларҙың милли кадрҙарын әҙерләү киңерәк йәйелдерелде, мәктәптәрҙең бөтәһендә лә комсомол һәм пионер ойошмалары төҙөлдө.

ВЛКСМ-дың Татарстан Өлкә Комитеты секретаре иптәш А. А. Милмөхәмәтов, фекер алышыуҙарҙа сығыш яһап, революциянан элекке осор менән сағыштырғанда, элекке Ҡазан губернаһы территорияһында татарҙарҙан укыусыларҙың һаны 100 тапҡыр артты, тип билдәләне. Татарстандың баш ҡалаһы — Ҡазан вуздар ҡалаһына әүерелде.

РСФСР Мәғариф Министры иптәш А. А. Вознесенский үҙенең телмәрендә, Советтәр Союзы тотош грамоталы илгә әйләнде, тип билдәләне. Быны политик, экономик һәм культура яғынан бик ҙур әһәмиәте бар. Илдә: ауыл ерҙәрендә — башланғыс, һәм ҡалаларҙа, эшселәр поселкаларында — ете йыллыҡ дөйөм мәжбүри укытыу тормошҡа ашырылды. Хәҙер инде туранан-тура физик эш менән шөғөлләнеүсе күп эшселәрҙең һәм колхозсыларҙың ете йыллыҡ һәм тулы урта белеме бар. Был, беҙҙең илдә физик хеҙмәт менән аҡыл хеҙмәте араһындағы ҡаршылыҡты бөтөрөү буйынса барған процестең иң гүзәл күренештәренән береһе булып хеҙмәт итә.

Илдә башланғыс, ете йыллыҡ, урта мәктәптәр һәм техникумдар селтәре бик нығ үҫте, уларҙа хәҙер 34 миллион кеше укый. Өс йыл эсендә 330 миллион дана дәреслек баҫып сығарылды. Быйыл тағы 174 миллион дана баҫып сығарыласаҡ. Хәҙер һәр бер укыусының кәрәкле дәреслектәренең тулы комплекте буласаҡ.

Совет мәктәбе — ул юғары типтағы мәктәп. Капиталистик обществолағы мәктәпкә ҡарағанда уның өҫтөнлөгө, барынан элек, уның бөтә эш йөкмәткеһендә Совет государство һәм общество ҡоролошоноң капиталистик ҡоролошҡа ҡарағанда, өҫтөнлөгөн сағылдыра. Совет мәктәптәрендә балалар тәрбиәләү эше тотошо менән ысын ғилми марксистик-ленинсе теория нигеҙендә алып барыла.

Хөкүмәттең ҡарары буйынса укытыусылар кадрҙары әҙерләү киңәйтелә. Россия Федерацияһында алдағы йылда яңынан 30 урында укытыусылар институты, махсус педагогик институт һәм физкультура преподавателдәре әҙерләү буйынса 20 педагогия училищеһе асыла.

Капиталистик илдәрҙә мәктәп, мәғариф эше, бөтә культура кеүек үк, бик тәрән кризис кисерә. Был бигерәк тә Америка Ҡушма Штаттарындағы мәктәптәрҙең хәленә ҡайтып ҡала. Унда бөтә укытыу эше балаларға империализмдең хакимлек итеүсе төркөмөнөң иң реакцион идеологияһын көсләп тағыуға ҡайтып ҡала. Был үҙенең асылы менән үк демократияға ҡаршы, фәнгә ҡаршы, гуманизмға ҡаршы мәктәп.

АҠШ-та бик күп һанда балалар ғөмүмән укымайҙар. Америкала 20 миллион самаһы укый-яҙа белмәүсе кеше бар. Америка Ҡушма Штаттарында «культура» ана шундай!

РСФСР мәғариф Министерствоһының төп тырышлығы беҙҙең мәктәптәребеҙҙә укытыуҙың һәм тәрбиәнең сифатын байтаҡ яҡшыртыуға, мәктәптәрҙә укыусы балаларҙың яҡшы өлгәшеүҙәренә һәм бер класта ике йыл ултырыуҙы бөтөрөүгә өлгәшеүгә йүнәлтелгән. Яҡшы сифатлы дәреслектәр һәм программалар булдырыу, укытыусыларҙың квалификацияһын артабан күтәреү мәктәптәрҙә укытыу һәм тәрбиә эшенең сифатын яҡшыртыуҙың хәл иткес шарты булып тора. Идеология мәсьәләләре буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарҙарын ҡулланып, РСФСР мәғариф Министерствоһы мәктәп программаларын һәм дәреслектәрҙе яҡшыртыу, педагогтарҙың идея-теоретик һәм политик кимәлен күтәреү өлкәһендә ҙур эш үткәрә.

Австрияның демократик йәштәре вәкиле Отто Вальтер Брихачек һәм «Азат немец йәштәре» ойошмаһының председателе Эрих Хонеккер съезға ҡотлау телмәрҙәре менән сығыш яһанылар, съезд делегаттары уларҙы ярһылы ҡаршыланылар.

Съезд адресына илдең партия, комсомол һәм общественный ойошмаларынан күп һанда ҡотлауҙар килеүҙә дауам итә. (ТАСС).

4 апрелдәге киске ултырыш

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезының 4 апрелдәге киске ултырышында иптәш Т. Н. Ершованың «Мәктәптә комсомол эше тураһындағы» докладь буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Һүҙ Литва ЛКСМ Үҙәк Комитеты секретаре иптәш А. В. Рагуотиска бирелә.

Совет Литваһында укыу йорттары селтәре йыл һайын үҫә бара. Эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең балалары өсөн мәктәп һәм институттар ишеге асылды.

Иптәш Рагуотис педагогтарҙың һәм комсомолецтарҙың ата-әсәләр менән эше тураһындағы мәсьәләгә туҡтала. Иң аҙаҡтан ул — ауыл мәктәптәре программаһына укыусыларҙы Мичурин, Вильямс, Лысенко учениеһы нигеҙҙәре менән таныштырыу өсөн агротехник белемдәр укытыуҙы индерергә тәҡдим итә.

СССР Министрҙар Советы эргәһендәге физкультура һәм спорт эштәре Комитетенең председателе урынбаҫары иптәш Н. Н. Романов, укыусы балаларға физик тәрбиә биреү беҙҙең илдә киң колас алды, ти. Ләкин мәктәптәрҙә физик тәрбиә эше әле уның алдына ҡуйылған талаптарға яуап бирмәй.

Спорт өлкәһендә үҫеп килгән алмашты тәрбиәләүҙә Комсомолдың роле бик ҙур. Мәктәптәрҙәге физкультура коллективтәрендә, спорт ярыштарында уның актив, туранан-тура ҡатнашыуы спорт ойошмаларының бөтә эшен тағы ла юғарыраҡ кимәлгә күтәрергә тейеш.

Комсомолдың Владимир Өлкә Комитеты секретаре иптәш В. С. Тикунов үҙенең сығышында укытыусыларҙың идея-политик кимәлен һәм эш квалификацияһын күтәреүгә бәйләнешле мәсьәләләрҙе ҡуҙғатты.

Комсомолдың Тбилиси ҡала комитеты секретаре иптәш М. А. Мегрелишвили Грузияла мәктәптәр селтәре өҙлекһеҙ үҫә, ти. Укытыу-тәрбиә эшенең яҡшыртылыуы һөҙөмтәһендә укыусыларҙың дәрестән өлгәшеүҙәре тайпылышһыҙ күтәрелә бара.

Унан ары иптәш Мегрелишвили тимер юл мәктәптәрен юл эштәре Министерствоһы ҡарамағынан союзный республикаларҙың мәғариф Министерстволары системаһына тапшырыуҙың маҡсатҡа ярашлыраҡ булыуы тураһында һөйләй.

—Дон Комсомолы партия һәм совет органдарына һуғыш эҙемтәләрен бөтөрөүҙә ҙур ярҙам күрһәтте,—ти ВЛКСМ-дың Ростов Өлкә Комитеты секретаре иптәш А. Н. Брыкова.—1948—1949 укыу йылы башланыуға Ростов өлкәһенең бөтә мәктәптәр селтәре тулыһынса эшкә баҫтырылды.

Иптәш Брыкова шуның менән бергә, Комсомолдың өлкә, край һәм ҡала комитеттәре мәктәптәрҙең эш йөкмәткеһенә тәрән төшөнмәйҙәр, ҡайһы бер ваҡыттарҙа дифференциаль итеп түгел, ә «ғөмүмән» етәкселек итәләр, тип билдәләй.

Практика шуны күрһәтә: бөтә педагогтар коллективе һәм, бигерәк тә, класс етәкселәре комсомол һәм пионер ойошмалары тормошонда туранан-тура ҡатнашлыҡ иткән мәктәптәрҙә комсомол һәм пионер ойошмаларының эше айырыуса уңышлы алып барыла. Үкенескә ҡаршы, күп укытыусылар һәм халыҡ мәғарифе органдарының работниктары Комсомол Үҙәк Комитетенең мәктәп тураһындағы бик мөһим ҡарарҙары менән таныш түгелдәр, комсомол һәм пионер ойошмаларының структураһын һәм эш йөкмәткеһен белмәйҙәр һәм шуға күрә уларҙың эшендә яҡшы ярҙам күрһәтә алмайҙар.

Детгиз директоры иптәш К. Ф. Пискунов, Детгиз 330 миллион дананан артыҡ тираж менән 4,5 мең самаһы исемдә китаптар баҫып сығарҙы, тине. Пушкин әҫәрҙәре—45 тапҡыр, Толстой әҫәрҙәре—37 тапҡыр, Лермонтов әҫәрҙәре—30 тапҡыр, Горький әҫәрҙәре—23 тапҡыр, Маяковский әҫәрҙәре—18 тапҡыр баҫып сығарылды. Бәләкәй укыусылар—беренсе кластағы һәм мәктәпкәсә йәштәге балалар өсөн ундарса яңы ҡыҙыҡлы китаптар сығарылған.

Хәҙер яҙыусылар балалар өсөн күп кенә яңы әҫәрҙәр өҫтөндә эшләүҙе тамамлап киләләр. Ҡатаев, Полевой, Павленко һәм башҡалар яңы романдар яҙалар.

Сит илдәрҙәге демократик йәштәр ойошмаларынан килгән вәкилдәр: Норвегия демократик йәштәре исеменән — Ульф Кнутсен, Монголия Халыҡ Республикаһы йәштәренән — Революцион йәштәр Союзы Үҙәк Комитетенең генеральный секретаре Данго Сурун Нейдачин съездны ҡотлаңылар.

Съезд адресына илдең партия, комсомол һәм профсоюз ойошмаларынан ҡотлауҙар килеүҙә дауам итә. Шулай үк сит илдәрҙәге күп кенә ойошмаларҙан да ҡотлауҙар алынды. (ТАСС).

Йөкләмәләрҙең үтәлешен тикшерәбеҙ

СӘСЕҮҘЕ ТУЛЫ ӘҘЕРЛЕК МЕНӘН ҠАРШЫЛАРҒА

Мәсетле районы колхоздарында яҙғы баҫыу эштәренә әҙерлекте тикшереү бара. Фрунзе исемендәге колхозда үткәрелгән тикшереү сәсеүгә әҙерлектә бик ҙур етешһеҙлектәрҙе асты. Бында ошо көнгә тиклем звенолар ойошторолмаған. Производство планы төҙөү эше тамамланмаған. 1009 центнер урынына, 661 центнер генә орлоҡ тупланған. Колхоз етәкселәре «баҫыуға 1700 йөк тиреҫ сығарҙыҡ» тип район ауыл хужалығы бүлегенә мәғлүмәт биргәндәр. Ләкин уның 30 процентҡа ауыл тирәһендәге соҡорҙарға түгелгән.

«Ҡыҙыл юл» колхозында 28 эш атының бөтәһе лә түбән көрлектә. Яҙғы баҫыу эштәре осоронда уларға 500 центнерҙан артыҡ бесән талап ителә. Ләкин колхоз етәкселәре уны булдырыу сараһын күрмәйҙәр. Бында ауыл хужалығы инвентарҙәрен ремонтлау эштәре лә әле булһа тамамланмаған.

«Большевик» һәм Салауат Юлаев исемендәге колхоздар сәсеүгә бөтөнләй әҙер түгелдәр. Салауат Юлаев исемендәге колхозда агротехник саралар планы яртылаш та үтәлмәгән. Сәскестәр, һабандар ҡар аҫтында яталар. Сбруйҙар етешмәй, булғандары ремонтланмай. Аттар өсөн бер генә центнер ҙа бесән әҙерләнмәгән. «Большевик» колхозында 271 центнер сәсеү орлоғо етмәй. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, колхоз етәкселәре орлоҡ туплау сараһын күрмәйҙәр.

Әбдрәхим ауыл Советындағы «Марс», «Ҡыҙыл байраҡ», «Ҡыҙыл ай» һәм Молотов исемендәге колхоздарҙа ла шундай үк хәл. Был колхоздарҙа ауыл хужалығы инвентарҙәрен ремонтлау тамамланмаған. Звенолар формаль рәүештә генә төҙөлгәндәр. «Ҡыҙыл байраҡ» ауыл хужалығы артелендә тракторҙар өсөн бер генә тонна ла яғыулыҡ ташылмаған. Ауыл Советындағы 4 колхоздың береһендә лә яҙғы сәсеү осоро өсөн эш планы төҙөү тамамланмаған. Ауыл Советы председателе Ҡәҙербаев һәм партия ойошмаһы секретаре Ниғмәтжанов иптәштәр колхоз етәкселәренән сәсеүгә әҙерлектә булған был етешһеҙлектәрҙе тиҙерәк бөтөрөүҙе талап итмәйҙәр.

Киров исемендәге колхозда (Председателе иптәш Берсенев) сәсеү орлоҡтарының дымлылығы 20 процентҡа етә, 7 центнер ҡара бойҙай орлоғо отходҡа ҡушылған. Орлоҡсолоҡ участкаларына тиреҫ сығарылмай. Мәжит Ғафури исемендәге колхозда ауыл хужалығы инвентарҙәре ремонтланмай, арбаларҙың тәгәрмәстәре юҡ. Колхоз председателе иптәш Фәхретдинов сәсеүгә әҙерлек эштәрен тиҙерәк тамамлау өсөн ашығыс саралар күрмәй.

Район ауыл хужалығы бүлеге мөдире Хәмитов һәм өлкән агроном Бауэр иптәштәр сәсеүгә әҙерлек менән оператив етәкселек итмәйҙәр, колхоздарҙа бик һирәк булалар.

Н. Ғәлимов.

Яҙғы сәсеү, пар һөрөү, ағас ултыртыу, ужым ашлыктарын тырматыу һәм азыкландырыу эштәрен үткәреү тураһында

ВКП(б) Башкортостан Өлкә Комитете Бюроһының карары

Партия Үҙәк Комитеты ВКП(б)-ның Башкортостан Өлкә Комитетенең отчеты буйынса үткән ҡарарында Башҡортостан ауыл хужалығын артабан күтәреү бурыстарын билдәләне һәм уларҙы тормошка ашырыу юлдарын күрһәтте.

[illegible]

Хәҙер республикабыҙҙың яҙғы сәсеү алдында тороуын күҙә тотоп, яҙғы сәсеүгә әҙерлек буйынса бөтә эштәрҙе [illegible]

ВКП(б) Өлкә Комитете Бюроһы ҡарар итә:

I. СӘСЕҮГӘ ӘҘЕРЛЕКТЕ ТАМАМЛАУ БУЙЫНСА

1. Республика ауыл хужалығы Министерствоһын, совхоздар трестарының директорҙарын, партия райкомдарын һәм район Советтәре исполкомдарын, МТС һәм совхоз директорҙарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) бөтә тракторҙарҙы, ауыл хужалығы машиналарын һәм инвентарҙәрен ремонтлауҙы һәм шулай уҡ ағыулыҡ ташыуҙы иң яҡын көндәрҙә тамамларға. Алда торған ауыл хужалығы эштәрен үткәреүгә һәр бер тракторҙың һәм ауыл хужалығы машинаһының әҙгәлә әҙерләнелеүен тәьмин итеү өсөн, ремонт сифатын тағы ла бер тапҡыр ентекләп тикшерергә;

б) колхоздарҙа һәм совхоздарҙа орлоҡ таҙартыу эшен һәм уларҙы сәсеүгә яраҡлы сифатҡа еткереүҙе, осуда тәртибендә еберелгән сәсеү орлоғон ташыуҙы 5—7 көндә тамамларға. Һәр бер колхоздың һәм совхоздың яҙғы сәсеү буйынса государство планын үтәү өсөн кәрәкле һанда орлоғо булһын өсөн, бөртөклө ашлыҡ культураларының, күп йыллыҡ һәм бер йыллыҡ үлән, картуф һәм майлы культураларҙың өҫтәмә һанда орлоҡтарын табыуға айырыуса иғтибар юнәлтергә;

в) бөтә колхоздарҙа, МТС-тарҙа, совхоздарҙа, бригадаларҙа һәм звенеларҙа яҙғы сәсеү үткәреүҙең эш пландарын төҙөүҙе ошо йылдың 15 апреленә тамамларға, бригадаларҙа һәм звенеларҙа кешеләрҙең урынлаштырылыуын һәм культураларҙың звенеларға дөрөҫ бергетелеүен тикшерергә;

г) колхоздарҙың, совхоздарҙың Сельхозснаб складтарынан минераль ашламаларҙы һәм шулай уҡ орлоҡтарҙы ағыулау өсөн химикаттарҙы йылдам рәүештә алыуҙарын ойоштороға. Орлоҡтарҙы яровизациялаштырыу өсөн биналар һәм инвентарь әҙерләүҙе 5 көн эсендә тамамларға. Иң тәжрибәле колхозсыларҙы яровизаторҙар сифатында һәм орлоҡтарҙы ағыулау эшен ойоштороусылар итеп билдәләргә һәм уларға нығылап инструктаж үткәрергә;

д) яҙғы баҫыу эштәренә йөклө тартыу көстәрен әҙерләүгә айырыуса иғтибар бирергә. Бөтә ябыҡ эш аттарын һәм үгеҙҙәрҙе эштән бушатып, ялға ҡуйырға һәм уларҙы яҡшы ашатыу эшен ойоштороға. Һәр бер колхозда һәм совхозда яҙғы сәсеүгә етерлек тиклем запас мал аҙығы булдырырға һәм уның дөрөҫ файҙаланылыуына контроль урынлаштырырға;

е) юл әҙелгәнгә тиклем тракторҙарҙы, тағылма инвентарҙәрҙе МТС-тарҙың трактор бригадалары һәм совхоздарҙың трактор агрегаттары эшләйәсәк урындарға илтеп ҡуйырға. Һәр бер трактор бригадаһының яҙғы сәсеүҙе әлгелә үткәреү өсөн әҙерлеген ентекләп тикшерергә;

ж) Дмитриев, Ишле, Подлуб һәм башҡа МТС-тарға үткәрелгән тикшереү ваҡытында колхоздар менән договор төҙөүҙә тупаҫ хаталарға юл ҡуйылғанлығы билдәләнде. Күп кенә эштәрҙе башҡарыуҙың агротехник сроктары договорҙарҙа бөтөнләй күрһәтелмәгән, йәки ул шарттар тупаҫ рәүештә боҙолғандар. Колхоздар һәм машина-трактор станциялары үткәрергә тейеш булған күп агротехник саралар договорҙарҙа бөтөнләй күҙҙә тотолмағандар. Договорҙарҙың бер өлөшө ошо көнгә тиклем колхозсыларҙың йыйылыштарында тикшерелмәгән. Ошо айҡанлы райондарҙағы етәксе работниктарҙың һәм ауыл хужалығы специалистарының көстәре менән 5 көн эсендә МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөгән бөтә договорҙарын тикшереп сығырға һәм уларҙы төҙөгәндә юл ҡуйылған хаталарҙы бөтөрөргә кәрәк.

II. ЯҘҒЫ СӘСЕҮҘЕ ҮТКӘРЕҮ БУЙЫНСА

Яҙғы сәсеүҙе иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәреүҙе һәм бөтә баҫыу эштәренең юғары сифатлы үткәрелеүен тәьмин итеүҙең колхоздар, МТС-тар һәм совхоздар алдында мөһим бурыс булып тороуын иҫәпкә алып, ВКП(б) Өлкә Комитете Бюроһы республиканың ауыл хужалығы министерствоһын, совхоздар трестарының директорҙарын, партия райкомдарын, район Советтәре исполкомдарын, МТС һәм совхоз директорҙарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итә:

а) яҙғы баҫыу эштәрен йәйелдереүҙә [illegible] генә һуңлауға ла юл ҡуймаҫҡа, тупраҡтағы дымды ваҡытында һаҡлап алып ҡалыр өсөн, был эштәрҙе бөтә ер участкаларының тотош өлгөрөүен көтөп тормайынса, өлгөргән ерҙәрҙе һайлап алып сәсеү үткәрә башларға;

б) туңға һөрөлгән ерҙәрҙе һәм пар ерҙәрен баҫыуға сыҡҡандың тәүге 2—3 көнө эсендә тырматырға, был эште һөрөлгән ерҙәрҙең кәҫ йыртыуы киба башлағас уҡ үткәрергә. Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың бөтә йөклө тартыу көстәрен, шулай уҡ МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың тракторҙарын туңға һөрөлгән ерҙәрҙе тырматыуға файҙаланырға. Ерҙең яҡшы сифатлы итеп тырмаланыуын тәьмин итергә, дымдың һаҡлауын тәьмин итеү өсөн, тупраҡтың өҫкө ҡатламын йомшартырға. МТС-тарҙа һәм колхоздарҙа тырмаларҙың һәм тағылма инвентарҙәрҙең күпме булыуын тикшерергә һәм уларҙың етешмәгәндәрен булдырырға йәки баҫыу эштәре башланғанға тиклем уларҙы яңынан эшләргә;

в) яҙғы ер һөрөүҙе баҫыу эштәренең тәүге көндәренән уҡ башларға һәм беренсе нәүбәттә сиҙәм ерҙәрен һәм һөрөлмәй ятҡан ерҙәрҙе һөрөргә. Шуның менән бергә, трактор менән һөргән ваҡытта предплужниклы һабандарҙы тулыһынса файҙаланырға. Предплужниктер-

[illegible] һәм орлоҡ участкаларында сәсеү агротехникаһын киҫкен рәүештә яҡшыр- [illegible] ҡаршы көрәшмәүсе работниктарҙы ҡаты яуапҡа тарттырырға.

III. УЖЫМ СӘСЕҮЛЕКТӘРЕН ҺӘМ КҮП ЙЫЛЛЫҠ ҮЛӘН СӘСЕҮЛЕКТӘРЕН ӨҪТӘМӘ АҘЫҠЛАНДЫРЫУ ҺӘМ ТЫРМАТЫУ ТУРАҺЫНДА

Ужым ашлыҡтары һәм күп йыллыҡ үлән орлоҡтары сәсеүлектәрен аҙ ғына тәрбиәләүҙең урожайлылыҡты күтәреү эшендә мөһим әһәмиәткә эйә булыуын иҫәпкә алып, ВКП(б) Өлкә Комитете Бюроһы Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһын, ВКП(б) райкомдарын, район Советтәре исполкомдарын, совхоздар трестарын, МТС һәм колхоз директорҙарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итә:

а) ужым ашлыҡтарын өҫтәмә аҙыҡландырыу һәм тырматыу буйынса билдәләнгән пландарҙы һәр бер колхоздың һәм совхоздың һис һүҙһеҙ үтәүен тәьмин итергә.

Баҫыуҙарҙа ҡар иреп башлау менән ужым ашлыҡтарын өҫтәмә аҙыҡландырыу үткәрергә һәм был эште ужым ашлыҡтарын тырмата башлағанға тиклем кисектереп тороуға юл ҡуймаҫҡа.

Өҫтәмә аҙыҡландырыу өсөн бөтә төр минераль ашламаларҙы, ҡош тиҙәген, серегән тиреҫтәрҙе, тиреҫ шыйыҡсаһын һәм мейес көлөн файҙаланырға;

б) ужым ашлыҡтарын тырматыуҙы тупраҡ өлгөрөүҙән тәүге көнөнән уҡ башлап уны 3—4 көндә тамамларға.

Ҡомло һәм еңел, көйшәк тупраҡтарҙа, шулай уҡ ужымдар ҡалҡып сыҡҡан урындарҙа тырматыу урынына шыма каткоктар менән ерҙе баҫтырып сығырға.

Урман буйҙарындағы һәм үйһыу ерҙәрҙәге участкаларҙа, ужымдың өҫөү һәм сереү ҡурҡынысы булған ерҙәрҙә ҡарҙың тиҙерәк иреүен һәм артыҡ һыуҙарҙы ағыҙыуҙы тәьмин итерлек саралар ойоштороға.

в) күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәрендәге ҡамыл ҡалдыҡтарын һәм сүп-сарҙарҙы ат тырмалары, «зиг-заг» тырмалары менән таҙартырға, тырматыуҙан һуң ҡалған сүп-сарҙарҙы өҫтәмә рәүештә ҡул менән таҙартырға, йыйып алынған сүп-сарҙарҙы шунда уҡ яндырырға.

Орлоҡ өсөн сәселгән люцерналарҙың бер йылдан һуң ҡамылдарын иртә яҙ көндәрендә үк тотош менән үртәргә. Был ваҡытта янғынға ҡаршы сараларҙы ныҡ һаҡларға кәрәк.

г) Бөтә колхоздарҙа һәм совхоздарҙа күп йыллыҡ үлән орлоҡтары үҫтереү участкаларында клеверҙе, люцернаны — фосфорлы һәм калийле, башаҡлы үләндәрҙе — азотлы, фосфорлы һәм калийле ашламалар менән иртә яҙҙан өҫтәмә аҙыҡландырыуҙы ойоштороға. Икенсе йыл файҙаланыла торған һәм йылы үткән күп йыллыҡ үлән орлоҡтары сәсеүлектәрендә рәттәргә арҡылы ике яҙҙан тырматыу, ә орлоҡ өсөн сәселгән люцернаның һәм башаҡлы үләндәрҙең йылы үткән ҡамылдарында дискалау үткәрергә.

IV. АҒАС УЛТЫРТЫУ ЭШТӘРЕ ТУРАҺЫНДА

Республикабыҙҙың колхозсылары, совхоз эшселәре, МТС һәм лесхоз работниктәре иптәш Сталингә яҙған хаттарында ағымдағы йылда 3500 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртырға йөкләмә алдылар.

Был йөкләмәне һис тайпылышһыҙ үтәү һәм ағас ултыртыу эштәрен юғары агротехник кимәлдә үткәреү маҡсаттарында, ВКП(б) Өлкә Комитете Бюроһы партия, совет ойошмаларын, ауыл хужалығы органдарын, МТС, ЛЗС, совхоз һәм лесхоз етәкселәрен түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итә:

а) һәр бер колхоз һәм совхоз буйынса яҙ көнө ағас ултыртыу эштәрен үҙ ваҡытында юғары сифатта үткәреүҙе, уларҙы иң иртә сроктарҙа, 5—6 көндә ултыртыуҙы тәьмин итергә.

б) Яҡын көндәрҙә ағас ултыртыу бригадаларын, звеноларын ойоштороу эшен тамамларға, уларға ер участкалары, шулай уҡ тартыу көстәре һәм инвентарь бүлеп беркетергә.

Яҙғы ағас ултыртыу эштәренең планын төҙөргә һәм уны һәр бер бригадаға, звеноға еткерергә. Унда эштең күләме, үтәлеш сроктары һәм агротехникаһы тәрәләнгән булырға тейеш.

в) биш көн срок эсендә ултыртыу материалдары һәм орлоҡ менән тәьмин итеү планын билдәләргә һәм колхоздарға еткерергә. Унда етешмәгән орлоҡто алыу пункты һәм ҡаплау сығанаҡтары күрһәтелергә тейеш. Тополь, тал, ҡарағат сыбыҡтары әҙерләүҙе ойоштороға һәм яҙ ултыртыу һәм сәсеү өсөн ҡарағай, ҡайын, саған ағастарын һәм имән сәтләүгенен максималь файҙаланырға кәрәк. Ағас орлоҡтарын һәм ҡыуаҡтарҙы билдәләнгән планға ярашлы рәүештә, ултыртыу урындарына үҙ ваҡытында ташып ҡуйырға;

г) урман полосалары ултыртыуҙы һәм ағас үҫтереү питомниктарында орлоҡтар сәсеүҙе тәрән итеп туңға һөрөлгән, яҡшы эшкәртелгән, ултыртыу һәм сәсеү алдынан культивацияланған һәм тырматылған ерҙәрҙә генә үткәрергә. Тәрән итеп туңға һөрөлгән махсус әҙерләнгән ер булмағанда сәсеүҙе һәм ултыртыуҙы туңға һөрөлгән ерҙә кәҫ тәкҡаһы алынып һабан менән 25—27 сантиметр тәрәнлектә алдан һөрөп сығылған ерҙә үткәрергә. 20 майға тиклем һабан ашлыҡ культураларын сәсеү менән бергә, МТС һәм урман һаҡлаусы станциялар кәсе менән 1950 йылда ағас ултыртыласаҡ участкаларҙы предплужниклы һабандар менән тәрән итеп һөрөү үткәрергә, унан һуң өс-дүрт ҡат эшкәртеү юлы менән уларҙы ҡый үләндәренән таҙартырға;

д) киләһе йылдарға ағас ултыртыу эштәре өсөн ултыртыу материалдары [illegible]

V. ПАР КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

[illegible] кәртеүҙең сифатын тамырынан үҙгәртеү маҡсатында ВКП(б) Өлкә Комитетенең бюроһы, республиканың ауыл хужалығы Министерствоһына, партияның район комитеттәренә, район Советтәре исполкомдарына, МТС һәм совхоз директорҙарына һәр бер колхоз һәм совхоз буйынса парҙы һөрөү планын 10 июнгә тамамлауҙы йөкмәтә.

Яҙғы сәсеүҙе үткәреү менән бер үк [illegible] тә һөрөргә һәм бер үк ваҡытта тырматырға, ә тәрән тамырлы һәм һиммәле тамырлы ҡый үләндәр менән сүпләнгән майҙандарҙы 25 сантиметр тәрәнлегендә һөрөргә.

Парға, беренсе нәүбәттә орлоҡ участкалары өсөн ҡалдырылған майҙандарға тиреҫ, торф һәм урындағы башҡа ашламаларҙы үҙ ваҡытында сығарыуҙы тәьмин итергә.

VI. МАССОВЫЙ-ПОЛИТИК ЭШ ТУРАҺЫНДА

ВКП(б) Өлкә Комитетенең бюроһы, колхоздарҙың, МТС-тарҙың, ЛЗС-тарҙың һәм совхоздарҙың партия ойошмалары өсөн политик эштә колхозсыларҙы, МТС-тарҙың, урман һаҡлаусы станцияларҙың һәм совхоздарҙың работниктәрен яҙғы сәсеүҙе өлгөлө үтәүгә мобилизовать итеүҙән дә мөһимерәк бурыс юҡ, тип иҫәпләй. Ошонан сығып, ВКП(б) Өлкә Комитетенең бюроһы партияның район комитеттәренә, колхоздарҙың, МТС-тарҙың, урман һаҡлаусы станцияларҙың һәм совхоздарҙың тәүге партия ойошмаларына һәм профсоюздарҙың МТС, урман һаҡлаусы станциялар һәм совхоздар эргәһендәге комитеттәренә түбәндәгеләрҙе йөкмәтә:

а) ауылда массовый-политик эште ҡырҡа көсәйтергә, был эштең сифатын һәм идея йөкмәткеһен күтәрергә һәм уны яҙғы сәсеү осоронда баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларында, баҫыу стандарында һәм звеноларҙа туплярға. Агитколлективтәрҙе нығытырға һәм уларҙың эшен активлаштырырға. Политик әҙерлекле коммунистәрҙе һәм комсомолецтәрҙе трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларына агитатор итеп беркетергә һәм уларҙы һәр яҡлап инструктировать итергә;

б) эштә юғары тәртип булдырыу, эш нормаларын үтәү һәм арттырып үтәү һәм бөтә ауыл хужалығы эштәрен үтәгән ваҡытта агротехник талаптарҙы дөрөҫ үтәү уларҙың беренсе бурысы булып тора, тип колхозсыларға, МТС, урман һаҡлаусы станциялар һәм совхоз работниктәренә даими рәүештә аңлатырға. Тик шул шарттарҙа ғына яҙғы сәсеүҙе өлгөлө үткәрергә һәм юғары урожай алыу өсөн нығлы нигеҙ һалырға мөмкин;

в) яҙғы сәсеүҙе өлгөлө үтәү һәм бөтә ауыл хужалығы эштәренең юғары сифаты өсөн колхоздар, МТС-тар, совхоздар, бригадалар һәм звенолар араһында социалистик ярыш ойоштороға, алынған йөкләмәләрҙе үтәүҙең йомғаҡтарын регуляр рәүештә яһап барырға, ауыл хужалығы алдынғыларының тәжрибәләрен дәйемләштерергә һәм киң рәүештә популярлаштырырға. «Колхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа социалистик ярышҡа партия етәкселеген яҡшыртыу тураһында» ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһының 1949 йыл 22 марттағы ҡарарын үтәүҙе тәьмин итергә;

г) колхоздарҙа, МТС-тарҙа, совхоздарҙа, баҫыусылыҡ, трактор бригадаларында һәм звеноларҙа күргәҙмә агитацияны киң йәйелдерергә. Күргәҙмә агитацияның бөтә төрҙәре һәм формалары — плакаттар социалистик ярыш күрһәткес таҡталары, почет таҡтаһы, фотовитриналар, карикатуралар һәм башҡа формаларҙы ҡулланырға. Күргәҙмә агитацияның көн үҙәгендә тороуына һәм политик үткерлегенә өлгәшергә кәрәк;

д) яҙғы баҫыу эштәрендә эшләгән колхозсыларҙы, трактористтәрҙе һәм совхоз эшселәрен культура-тормош яғынан яҡшы хеҙмәтләндереүҙе ойоштороға. Һәр бер трактор бригадаһында яҡшы йыһазландырылған вагончиктәр булдырырға кәрәк. Һәр бер баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаһын библиотека, газета һәм журналдар менән тәьмин итергә. Баҫыу эштәренә сығыуҙың беренсе көнөнән башлап уҡ бригадаларҙа стена газеталары һәм боевой листоктар сығарыуҙы юлға һалырға.

Баҫыуҙа эшләүселәрҙе культура тормош яғынан хеҙмәтләндереү эшенә бюрократтарса ҡараш факттары менән ҡырҡа көрәшергә;

е) СССР Министерҙәр Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең 1948 йыл 20 октябрҙәге «СССР-ҙың Европа өлөшөндәге алан һәм урман-алан райондарында юғары һәм тотороҡло урожайҙы тәьмин итеү өсөн баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәрә индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү планы тураһындағы» ҡарарын үтәү уңайы менән иптәш Сталингә яҙған Хатта алған йөкләмәне колхозсыларға, МТС, ЛЗС һәм совхоз работниктәренә аңлатырға;

ж) Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерлек буйынса практик эш ойоштороуға серьез иғтибар юнәлдерергә. Колхозсыларға, трактористтәргә, МТС һәм совхоз работниктәренә күргәҙмәлә ҡатнашыу шарттарын аңлатырға. Күргәҙмәлә ҡатнашырға хоҡуҡ алыу өсөн социалистик ярышҡа Башҡортостандың бөтә колхоздары, МТС һәм совхоздарының ҡатнашыуына өлгәшергә кәрәк.

2. ВКП(б) район комитеттәренә, МТС, колхоз һәм совхоздарҙың тәүге партия ойошмалары менән етәкселекте яҡшыртырға, яҙғы сәсеүҙе уҙғарыу менән бәйләнешле бөтә ойоштороу һәм агротехник сараларҙы үткәреү өсөн уларҙың яуаплылыҡтарын күтәрергә тәҡдим итергә. Яҙғы сәсеүҙә хәл иткес участкаларға коммунистәрҙе һәм комсомолецтәрҙе дөрөҫ бүлеүҙә һәм колхозсылар, трактористтәр, МТС, ЛЗС һәм совхоз работниктәре араһында массовый-политик эште юлға һалыуҙа тәүге партия ойошмаларына ярҙам күрһәтергә.

3. Республикан һәм район газеталары редакцияларына, республикан һәм урындағы радио тапшырыуҙарына колхоздарҙа һәм совхоздарҙа яҙғы сәсеү барышын киң һәм систематик рәүештә яҡтыртып барыуҙы йөкмәтергә. Социалистик ярыштың барышы тураһында материалдар баҫып сығарырға. Ауыл хужалығы алдынғыларының эш тәжрибәләрен киң популярлаштырырға һәм артта ҡалыусы райондарҙы, колхоздарҙы, МТС һәм совхоздарҙы тәнҡитләргә.

4. ВКП(б) район комитеттәрен, колхоз, МТС, ЛЗС һәм совхоздарҙың тәүге партия ойошмаларын был ҡарарҙы тәүге партия һәм комсомол ойошмалары, шулай уҡ колхозсыларҙың МТС, ЛЗС һәм совхоз работниктәренең дөйөм йыйылыштарында тикшерергә һәм һәр бер колхозда, совхозда, МТС-та һәм ЛЗС-та уның үтәлешен тәьмин итеү сараларын билдәләргә ҡушырға.

ВКП(б) Өлкә Комитетенең бюроһы Башҡортостандың бөтә партия һәм комсомол ойошмаларын, бөтә коммунистәрҙе һәм комсомолецтәрҙе, колхоздарҙы, МТС, ЛЗС һәм совхоз работниктәрен, ауыл хужалығы специалистарын бөтә көстәрен һәм средстволарын алда торған яҙғы сәсеүҙе уңышлы үтәүгә, ВКП(б) Үҙәк Комитете һәм СССР Министрҙәр Советы тарафынан республиканың ауыл хужалығы алдына ҡуйылған бурыстарҙы һәм иптәш Сталингә бирелгән йөкләмәләрҙе үтәргә саҡыра.

ВКП(б) Өлкә Комитете секретаре
С. ВАҺАПОВ.

4 апрель, 1949 йыл.

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктәрен ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 52, 58, 59, 60, 61, 66 һәм 67-се номерҙарында).

«ХЕҘМӘТ БАТЫРЛЫҒЫ ӨСӨН» МЕДАЛЕ МЕНӘН

376. **Хәйруллин** Ярмөхәмәт Байбарис улын — Илеш районы исполкомы председателенең урынбаҫары.

377. **Хәйервәрин** Миәссәр Хәйервәрн улын—Октябрьский ҡалаһы пищепром комбинатының директоры.

378. **Хәкимова** Гөлсирә Исламғәли ҡыҙын — Бүздәк район исполкомы председателе.

379. **Хәкимова** Мәрхәбә Хәким ҡыҙын — Учалы районы Ильсе ауыл Советы председателе.

380. **Хәлилов** Миңнеяр Зинар улын—Туймазы районы «Түбән-Күл» колхозы партия ойошмаһының секретаре.

381. **Халитов** Сафа Мостафа улын — Өлкә партия мәктәбенең преподавателе.

382. **Хәлилов** Сафи Ғәбәйҙулла улын — ВКП(б)-ның Краснокам район комитетенең секретаре.

383. **Хәмидуллина** Ғәшүрәпә — Учалы районы «Октябрь» колхозының колхозницаһы.

384. **Хәмидуллин** Хәбиб Хәмидулла улын — Краснокам районы «Красный Нагай» колхозының звено башлығы.

385. **Хәмәтнурова** Өҙегнә Хәмәтнур ҡыҙын — Байкыбаш районы «Красный Октябрь» колхозының сабаны.

386. **Хәсәнов** Сөләймән Шаһибал улын — Матрай районы «Бернсе таналыҡ» колхозының председателе.

387. **Хәсәнов** Сафуан Яппар улын—Туймазы МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

388. **Хәсәнов** Бәшәр Хәсән улын — Әбйәлил районы «Оскон» колхозының табунщигы.

389. **Хафизова** Нәзифә Хафиз ҡыҙын — ВКП(б)-ның Дүртөйлө район комитеты инструкторы.

390. **Хафизов** Зәфәрҙә — Аксен МТС-ының тракторисы.

391. **Ходайбирҙина** Тамара Шаһит ҡыҙын — Башҡорт государство опера һәм балет театрының солисткаһы.

392. **Хәсәнов** Ильборис Хәким улын — Бөжөр МТС-ының комбайнеры.

393. **Цепелев** Иван Степановичты — ВКП(б)-ның Покровка район комитеты секторының мөдире.

394. **Чәмбәрисов** Ғәмәр Нигмәтжан улын — Яңауыл районы финанс бүлеге мөдире.

395. **Черепахин** Семен Ефимовичты—«Һаҡмар» совхозының партбюро секретаре.

396. **Черепанова** Варвара Андреевнаны — Өфөләге 1-се номерлы икмәк заводының бригадиры.

397. **Черняхова** Серафима Алексеевнаны — Башҡорт АССР-ы Верховный судының члены.

398. **Червяков** Петр Федоровичты — Сауҙа буйынса государствоның өлкән инспекторы.

399. **Чуклюнова** Мария Тимофеевнаны — Миәкә районы «Весна» колхозының сусҡа ҡараусыһы.

400. **Шабрин** Федор Петровичты — Өфө районы «1 пятилетка» колхозының председателе.

401. **Шаһибекова** Мәрхәбә Шаһмөхәмәт ҡыҙын — Кушнаренко районы «Яңы еңеүҙәргә» газетаһының редакторы.

402. **Шаһимәрҙәнов** Шаһисолтан Шаһимәрҙән улын — Ишембай ҡала исполкомының бүлек мөдире.

403. **Шаһимәрҙәнова** Хәтирә Баймөхәмәт ҡыҙын — Малаяз МТС-ының трактористкаһы.

404. **Шәймөрәтов** Нурмөхәмәт Бикмөхәмәт улын — Ҡырмыҫҡалы районының Алағол ауыл Советы председателе.

405. **Шәймәрҙәнов** Шамил Шәймәрҙән улын — Ҡалтасы район Советы исполкомының председателе.

406. **Шәрәфетдинов** Ғабдулла Миңлемөхәмәт улын — ВКП(б) Илеш район комитетенең бүлек мөдире.

407. **Шәрипов** Әлтәф Минһаж улын Иглин районы Таутамаҡ ауыл Советы председателе.

408. **Шәрипов** Зәки Мөхәмәтшәрип улын — Дүртөйлө районының комбайндар буйынса механигы.

409. **Шатов** Ғизәт Ғәбит улын — Зилаирҙа районы «Инәк» совхозының партбюро секретаре.

410. **Шафиков** Миңнеәхмәт Шафиҡ улын — Йәркәй МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

411. **Шәйәхмәтов** Тимербулат Фазлыәхмәт улын — Мәләүез районы «Ҡыҙыл яр» колхозының председателе.

412. **Шевченко** Петр Евтеевичты — Һаҡмар МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

413. **Шеин** Илья Михайловичты — Ғафури районы Чкалов исемендәге колхоздың баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.

414. **Шелепова** Нина Александровнаны — Орлов МТС-ының комсомол ойошмаһы секретаре, участка агрономы.

415. **Шемцов** Петр Никифоровичты— Мәсетле районы Чапаев исемендәге колхоз председателе.

416. **Штапин** Федор Николаевичты — Степной МТС-ының комбайнеры.

417. **Шубина** Анна Никитичнаны — Стәрлетамаҡ ҡалаһы «За пятилетку» газетаһының яуаплы секретаре.

418. **Юдин** Георгий Трифоновичты — Өфөләге 1-се номерлы кирбес заводының карьер начальнигы.

419. **Юльякшин** Ғәбәй Хәлил улын—ВКП(б) Ғафури район комитетенең бүлек мөдире.

420. **Йомағужин** Хәйҙәр Зарип улын — Салауат район Советы исполкомы председателенең урынбаҫары.

421. **Юсаев** Петр Юсаевичты — Яңауыл районы «Уҙара» колхозы партия ойошмаһының секретаре.

422. **Йәғәфәров** Ниғмәт Сәтит улын — Бөрйән районы 1 Май исемендәге промартель председателе.

423. **Йәһүҙин** Фәттәх Ямалетдин улын — Стәрлебаш районы, «Ҡыҙыл байраҡ» колхозының председателе.

424. **Яковлев** Лукьян Константиновичты — Бәләбәй МТС-ының комбайнеры.

425. **Яҡупов** Хәнәф Хәбрәй улын — Балтас район Советы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән ер төҙөүсеһе.

426. **Яҡупов** Солтан Усман улын — Баймаҡ районы Сталин исемендәге колхоздың партия ойошмаһы секретаре.

427. **Янбулатова** Рәғидә Сәйетғәли ҡыҙын — Башҡорт государство Академия театрының артисткаһы.

428. **Ярмолович** Иван Михайловичты—Краснокам район Советы исполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән агрономы.

429. **Ярославов** Роман Васильевичты — ВКП(б)-ның Краснокам район комитеты секретаре.

430. **Ярошенко** Федор Демидовичты —Асҡын район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

431. **Ярушина** Ирина Ефимовнаны — Мәсетле районы «Новый путь» артеленең тоймә фабрикаһының работницаһы.

432. **Ястребов** Федор Ивановичты — Өфө ҡалаһы Дим райпромкомбинатының тегеү цехы работнигы.

433. **Яфаева** Фәризә Сәйетгәрәй ҡыҙын — Бүздәк районы, Бүздәк ауыл Советы участкаһының медицина фельдшеры.

«ХЕҘМӘТ ОТЛИЧИЕҺЕ ӨСӨН» МЕДАЛЕ МЕНӘН

1. **Абдуллин** Сәхиулла Мөхәмәтъян улын —Күгәрсен районы «1 август» колхозының сабаны.

2. **Абдолнабирова** Рәхимә Зиһангир ҡыҙын — Өфө ҡалаһы, икенсе номерлы ҡатын-ҡыҙҙар консультацияһының өлкән врачы.

3. **Абдуллин** Ғәлим Ғәбдулла улын—ВКП(б) Учалы райкомының беренсе секретаре.

4. **Абзалов** Өғзам Әхияр улын — Сыңташтамаҡ МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

5. **Әглиуллин** Хәсән Фәхрислам улын — ВКП(б) Благовар райкомының бүлек мөдире.

6. **Айбашев** Шәрифулла Ғәбәйҙулла улын — Бозаяз районы «Ҡаран» колхозының ат ҡараусыһы.

7. **Акулинина** Екатерина Ивановнаны — Өфө трамвайы хәрәкәт службаһының диспетчеры.

8. **Алексеев** Яков Павловичты — Бишбүләк райпотребсоюзының председателе.

9. **Әлимов** Тажетдин Нигмәтъян улын — Приют МТС-ы директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары.

10. **Әлимов** Әхмәтъян Нигмәтъян улын —Октябрьский ҡала Советы исполкомының финанс бүлеге мөдире.

11. **Әлимов** Көшшафетдин Сиражетдин улын — Ҡариҙел район Советы исполкомының бүлек мөдире.

12. **Әминев** Әхмәт Ғата улын — ВКП(б) Йәрмәкәй райкомының бүлек мөдире.

13. **Әминева** Шәмсекамал Әхмәтъян ҡыҙын — Сөйәнәк ит-һөтсөлөк совхозының быҙау ҡараусыһы.

14. **Әмиров** Мәүлет Ғайса улын — Бөрйән район Советы исполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән агрономы.

15. **Антипин** Алексей Петровичты— Ҡырмыҫҡалы районы Ивановка ауыл Советенең председателе.

16. **Арысланов** Ғата Тимербәк улын — филармония артисы.

17. **Арысланов** Ғүмәр Хәмит улын — Коммуналь хужалыҡ Министерствоһының бүлек мөдире.

18. **Асянбаев** Трофим Ивановичты — Бағалы район Советы исполкомы ауыл хужалығы бүлегенең умартасы-агрономы.

19. **Асмаев** Иван Асмаевичты — Мишкә район Советы исполкомы председателенең урынбаҫары.

20. **Асфандияров** Нурыкәй Фазыл улын —Бүздәк районы Арыслан ауыл Советенең клуб мөдире.

21. **Әфләхунов** Ғәләм Әфләхун улын — Госбанктың Аҫҡын район бүлегенең управляющийы.

22. **Әхтәмов** Әнүәр Әхтәм улын — Илеш районы Иҫке Тәтеш ауыл Советенең председателе.

23. **Әхтәмов** Хәсәнхан Әбделғәрәй улын — Зилаирҙа районы Ҡаганович исемендәге колхоздың партия ойошмаһы секретаре.

24. **Әхмәтгәрәев** Сәхибгәрәй Әхмәтгәрәй улын — Өфө ҡалаһы, 1-се номерлы икмәк пекарняһының эшсеһе.

25. **Әхмәров** Ғәлимъян Хәлим улын—мәғариф Министерствоһы балалар йорто управлениеһының инспектор-ревизоры.

26. **Әхмәтов** Әнүәр Лоҡман улын — Сыңташтамаҡ МТС-ының тракторисы.

27. **Әхмәтшина** Зәһирә Нуретдин ҡыҙын — Өфө ҡалаһы, 20-се номерлы балалар баҡсаһының мөдире.

28. **Әхияров** Шәйхморҙа Әхияр улын — Йәркәй МТС-ының директоры.

29. **Байкова** Рәхиә Хәйрулла ҡыҙын — Мәләүез районы бала тыуҙырыу йорто мөдире.

30. **Байғусҡаров** Закир Байғусҡар улын — Ҡырмыҫҡалы районы Куйбышев исемендәге колхоздың ферма мөдире.

31. **Бабиков** Иван Андреевичты — Мәләүез районы «За урожай» район газетаһы редакторы.

32. **Бағманов** Әхмәт Бағман улын — Миәкә МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

33. **Байков** Ҡорбан Муллағәли улын — Шишмә районы «Яңы тормош» колхозының председателе.

34. **Баһаутдинов** Васфираxман Ямалетдин улын — Ҡалмыҡ МТС-ының токары.

35. **Байрамов** Тамиръян Байрам улын — ВКП(б) Мәсетле райкомының парткабинет мөдире.

36. **Бәхтияров** Миңлеғәли Самзандин улын — Миәкә совхозының трактор бригадаһы бригадиры.

37. **Багатенков** Дмитрий Ивановичты — Покровка районы Надеждин ауыл Советенең председателе.

38. **Белова** Мария Васильевнаны — Туймазы район больницаһының медицина сестраһы.

39. **Бережнов** Максим Петровичты — Стәрлетамаҡ районы «Доброволец» колхозының председателе.

40. **Бибулатова** Хәсби Ғариф ҡыҙын —Балтас районы Түбән Балтас мәктәбенең директоры.

41. **Бикбаева** Шәмсинур Сәғәдәт ҡыҙын — Сәҡмағош район Советы исполкомының бүлек мөдире.

42. **Битлова** Ғиффәт Хәби ҡыҙын — Оло-Тиләк районы Ҡаҙаяҡ ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.

43. **Бортников** Павел Сергеевичты— ВКП(б) Мишкә райкомының бүлек мөдире.

44. **Богданова** Ғәйшә Шаһибәк ҡыҙын — Өфө ҡалаһы трамвай вагон вожатыйы.

45. **Боронин** Федор Федоровичты — Учалы районы «Новый путь» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

46. **Борсюк** Петр Михайловичты — Миәкә районы «Ленинский путь» колхозының сабаны.

47. **Брадулева** Елизавета Андреевнаны — Бөрө тегеү фабрикаһының киҫеү цехы начальнигы.

48. **Брац** Вилис Семеновичты — Архангель районы М. Горький исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы.

49. **Брынин** Федор Васильевичты — Благовещен районы «Вторая пятилетка» колхозының председателе.

50. **Бучин** Николай Степановичты — филармония директоры.

51. **Булатов** Петр Осиповичты — Ярослав МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

52. **Вәлиев** Фаҙлый Янғир улын — Бөрө районы 18-се партсъезд исемендәге колхоздың председателе.

53. **Вәлиева** Һылыу Фазлыәхмәт ҡыҙын — Ҡандра районы хеҙмәтсәндәр депутаттарының Балтас ауыл Советы исполкомының председателе.

54. **Вәлиева** Зәһирә Сафиулла ҡыҙын — Воскресен районы «Ленин юлы» колхозының һыйыр һауыусыһы.

55. **Васильев** Никонор Николаевичты — Белорет районы местпромының тимерсеһе.

56. **Васильев** Павел Ефимовичты — Бишбүләк район Советы исполкомының председателе.

57. **Вәлиуллин** Әкрәм Вәли улын — Өфө ҡалаһы трамвай депоһының слесаре.

58. **Варламов** Алексей Николаевичты — Ермолай МТС-ының тракторисы.

59. **Вершинин** Никита Тимофеевичты — Ишембай ҡала мәғариф бүлегенең мөдире.

60. **Волин** Иван Михайловичты — Ауырғазы районы «Объединенный труд» колхозының председателе.

61. **Воробьев** Анатолий Федоровичты — Бөрйән район финанс бүлегенең баш бухгалтеры.

62. **Гарасова** Жиһанша Сәлимгәрәй ҡыҙын — Тәтешле районы «Ташкент» колхозының председателе.

63. **Ғарипов** Арыслан Шәрәфи улын — башланғыс һәм урта мәктәп работниктәре Союзының Учалы райкомы председателе.

64. **Ғаббәсов** Әмир Ғаббәс улын — ВКП(б) Нуриман райкомының беренсе секретаре.

65. **Ғазизов** Йософ Әбделғәлим улын — Маҡар МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

66. **Ғазизов** Муллахур Фәтхи улын — Ейәнсура МТС-ының комбайнеры.

67. **Ғафуров** Хәбиб Кәрим улын — Балтас район финанс бүлегенең мөдире.

68. **Ғалиуллин** Ишмөхәмәт Тимербай улын — Әбйәлил районы Бурангол ауыл Советенең председателе.

69. **Ғәлимов** Вәлиәхмәт Ғирфан улын — Башҡорт Государство академия театрының артисы.

70. **Ғәлимов** Зәйит Мөхәммәтғәли улын — ВКП(б) Бозаяз райкомының беренсе секретаре.

71. **Ғәлиев** Тәржемән Хәбибрахман улын — Йомағужа район Советы исполкомының секретаре.

72. **Ғәлимнова** Миһар Ҡасим ҡыҙын — Бүздәк МТС-ының трактористкаһы.

73. **Ғайсин** Ғәйнетдин Ғайса улын— — Салауат районы «Путь социализма» колхозының ат ҡараусыһы.

74. **Ғәбдерахманова** Фания Лотфулла ҡыҙын — Октябрьский ҡала һаулыҡ һаҡлау бүлегенең санитаркаһы.

75. **Ғәлләмов** Барый Кәрим улын — Оло-Тиләк районы Ҡаҙаяҡ ауыл Советы исполкомының председателе.

76. **Гареев** Закир Турған улын — Туҡмаҡлы МТС-ының агрономы.

77. **Ғатауллин** Сафа Ғатаулла улын —Кушнаренко районы Талбазы ауыл Советы исполкомының председателе.

78. **Ғәйсина** Мәслимә Мусавалим ҡыҙын — Ҡыйғы районы Киров исемендәге колхоздың һыйыр һауыусыһы.

79. **Ғафаров** Ғәзиз Ҡотлоғужа улын — Ауырғазы район Советы исполкомының секретаре.

80. **Гайнцева** Анастасия Андреевнаны — Ҡалтасы районы «Заветы Ильича» колхозының колхозницаһы.

81. **Ғатауллин** Сәлим Әсрәр улын— ВЛКСМ-дың Салауат райкомы секретаре.

82. **Ганжина** Мария Ефимовнаны — Белорет ҡалаһы, связдең 2-се бүлеге начальнигы.

83. **Ғәләүетдинова** Миңлезифа Ғәләүетдин ҡыҙын — Яңауыл районы «Партизан» ауыл хужалығы артеленең колхозницаһы.

84. **Ғафаров** Тимерша Ғафар улын— Кушнаренко район Советы исполкомының председателе урынбаҫары.

85. **Ғәйсина** Сәфәрбикә Муллаәхмәт ҡыҙын — Әбйәлил районы «Урал» колхозының сабаны.

86. **Ғатауллин** Ғариф Ғәлим улын— Краснокам районы Аҡтанышбаш ауыл Советенең председателе.

87. **Ғәлимов** Хужи Ильяс улын — Бишбүләк районы ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы.

88. **Ғәрипова** Нәғимә — Сәҡмағош районы Нуриманов исемендәге колхоздың сусҡа ҡараусыһы.

89. **Ғәлләмшин** Талип Ғәлләмша улын — Мәсетле районы Калинин исемендәге колхоздың колхозсыһы.

90. **Гвоздев** Иван Михайловичты — Хәйбулла районы Самарск зооветучастҡаһының ветфельдшеры.

91. **Геллерман** Иосиф Исаевичты — Һаулыҡ һаҡлау Министрлегенең урынбаҫары.

92. **Ғибадатов** Лотфулла Ғибадат улын — Әбйәлил районы «Алға» колхозының йылҡысылыҡ фермаһы мөдире.

93. **Ғилметдинов** Ғәлләм Ғилметдин улын — ВКП(б) Ҡариҙел райкомының бүлек мөдире.

94. **Ғилманов** Виҙдан Ғилман улын — Дәүләкән районы, Исәндәр ауыл Советенең председателе.

95. **Ғиззәтуллин** Ғәлинур Вәлиулла улын — Ғафури районы «Ҡормантау» колхозының колхозсыһы.

96. **Гилев** Федор Ивановичты — Финанс Министерствоһының сотрудниги.

97. **Ғилманов** Ғәрифулла Ғәлимулла улын — Бишбүләк районы Аҙнай ауыл Советы председателе.

98. **Глушарин** Изарий Казимировичты — Өфө ҡалаһы рус драма театрының режиссеры.

99. **Гостенов** Павел Михайловичты — Ленин орденлы Дүртөйлө МТС-ының токары.

100. **Горюнова** Екатерина Сергеевнаны — ВКП(б) Өлкә Комитетенең машинисткаһы.

101. **Гольдштейн** Елена Акимовнаны — Өфө ҡалаһы музыка училищеһының директоры.

102. **Губеев** Порфирий Васильевичты — Сәҡмағош район Советы исполкомының секретаре.

103. **Гурин** Михаил Кирилловичты — Ҡариҙел район Советы исполкомының финанс бүлеге мөдире.

104. **Данилов** Сергей Тимофеевичты — Стәрлебаш район Советы исполкомының план комиссияһы председателе.

105. **Дәүләтьянов** Инаятулла Дәүләтьян улын — Байкыбаш районы Сөләймән башланғыс мәктәбенең мөдире.

106. **Дәүләмәнова** Сәғдиә Йософ ҡыҙын — Ҡырмыҫҡалы районының 66-сы номерлы аптека мөдире.

107. **Дәүләтшин** Сәлимхан Абдулла улын — Дүртөйлө районы «Урал» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

108. **Дейнейко** Иван Андреевичты — Асҡын район Советы исполкомының һаулыҡ һаҡлау бүлеге мөдире.

109. **Динеев** Мәхфүт Таип улын — Дүртөйлө район Советы исполкомының секретаре.

110. **Дәүләтҡолов** Рәхимъян Дәүләтҡол улын — Матрай районы «Бикьян» колхозының ферма мөдире.

111. **Дильмөхәмәтова** Рашидә Хәким ҡыҙын — Өфөләге ит комбинатының фаршировщицаһы.

112. **Дмитриев** Иван Ефремовичты — Дәүләкән район Советы исполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән ветврачы.

113. **Донц** Николай Дмитриевичты— Октябрьский ҡала сауҙа ойошмаһының директоры.

114. **Дудин** Георгий Игнатьевичты— Йылайыр педагогия училищеһының директоры.

115. **Дусмәев** Шаһиҙә Ғимай улын— Яңауыл районы «Киңәш» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.

116. **Евдокимов** Григорий Петровичты — Маҡар район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

117. **Евтеев** Константин Александровичты — Белорет ҡала Советы исполкомының план комиссияһы председателе.

118. **Емельянова** Клавдия Владимировнаны — Иглин районы Сергеевка ауыл Советы председателе.

119. **Ендакова** Аксинья Егоровнаны — Маҡар районы «Парт-журнал» колхозының сусҡа ҡараусыһы.

120. **Ерыкалин** Егор Филипповичты — Иглин районы Иглин ауыл Советы председателе.

121. **Етрюкова** Ҡәмәр Абзал ҡыҙын — Бишбүләк районы, Каганович исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы.

122. **Живодеров** Иван Прокофьевичты — Һүрән МТС-ының директоры.

123. **Жильцов** Георгий Ефремович — Мәсетле районының гидроэлектр станцияһы директоры.

124. **Журавлева** Ольга Степановнаны — ВКП(б)-ның Йәрмәкәй район комитеты секретаре.

125. **Жуланов** Николай Александровичты — МВД-ның Мәсетле район бүлегенең оператив уполномоченныйы.

126. **Зәбирова** Мәния Зәбир ҡыҙын —Сарман МТС-ының трактористкаһы.

127. **Завьялов** Архип Порфирьевичты —Краснокам районы Николо-Березовка амбулаторияһының фельдшеры.

128. **Загребельный** Константин Логвиновичты — Зилаирҙа район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

129. **Зиннәтуллин** Заһидулла Ғәзиз улын — Иглин МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

130. **Заярнюк** Федор Савельевичты — Әлшәй районы «Пятилетка» колхозының сабаны.

131. **Зимин** Виктор Ильичты — Белорет ҡала сауҙа ойошмаһының өлкән товароведы.

132. **Зобаирова** Закирә Закир ҡыҙын — Федоровка районы «Оскон» колхозының звено башлығы.

132. **Зобаиров** Зәйнулла Зиннәт улын — Байкыбаш районы «Мировой Октябрь» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

134. **Зәлькарнеев** Сәғидулла Ғәйфулла улын — Учалы МТС-ының комбайнеры.

135. **Ибраһимов** Зиннур Сафа улын — Өфөләге радиомеханика заводының мастеры.

136. **Иванов** Яков Ивановичты — Ауырғазы районы Трипинск ауыл Советенең председателе.

137. **Иванов** Дмитрий Мефодьевичты— Күгәрсен районы Канакикольск леспромхозының перевалочный базаһы мөдире.

138. **Иванов** Петр Васильевичты — ВКП(б)-ның Бишбүләк район комитеты секретаре.

139. **Идрисов** Мәсәлим Бәһман улын — Кузәй МТС-ының комбайнеры.

140. **Идрисов** Мусатали Идрис улын —Белокатай районы Үргәле ауыл Советы председателе.

141. **Ильясов** Зыя Ғәйнулла улын— Иглин районы Иҫке Миңзәтәр ете йыллыҡ мәктәбенең мөдире.

142. **Имаметдинов** Фәхри Камал улын — Өфөләге нефть эшкәртеү заводының өлкән операторы.

143. **Истомин** Петр Михайловичты— Черниковск ҡала сауҙа ойошмаһының директоры.

144. **Искәндәров** Әхмәтъян Исмәғил улын — Ғафури районы местпром комбинатының тегеү цехы мастеры.

145. **Искәндәрова** Тайба Апп ҡыҙын — Башҡорт государство опера һәм балет театрының гардеробщицаһы.

146. **Ихсанов** Шәриф Хәйрулла улын — Стәрлебаш районының радиоузел технигы.

147. **Ишмаев** Муллағәли Ғафар улын — СССР үҙәк статистика управлениеһының Бүздәк районы буйынса өлкән инспекторы.

148. **Ишпаев** Миңнебай Арслан улын — Баймаҡ районы «Искра» промартеленең балта остаһы.

149. **Кагиров** Суфиян Ризуан улын —Ҡорос МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

150. **Надыров** Әмир Рамазан улын— Краснокам район Советы исполкомы председателенең урынбаҫары.

151. **Казанская** Анна Александровнаны — Оло-Тиләк район больницаһының акушеркаһы.

152. **Казаков** Федор Алексеевичты— Архангель районы Красно-Зилим ауыл Советенең председателе.

153. **Кәлимуллин** Сабур Әхмәдулла улын — Йәрмәкәй район Советы исполкомының бүлек мөдире.

154. **Калинин** Иван Климовичты — Өфө районы «Красная Армия» колхозының колхозсыһы.

155. **Камьянов** Ғәрәфетдин Муса улын — Связьдең Октябрь бүлеге начальнигы.

156. **Кәлимуллин** Ҡәрибулла Кәлимулла улын — Туймазы районы «Булаҡ Тау» колхозының агротехнигы.

157. **Карнаух** Иван Лукьяновичты — Бәләбәй районы Больше-Александровка ауыл Советы председателе.

158. **Каррамов** Тимербай Кәррам улын — Теләкәй МТС-ының тракторисы.

159. **Каримов** Әбделхаҡ Фәтхулла улын — Хәйбулла МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

160. **Каримов** Рәзетдин Мөхәмәтъян улын — Өфө ҡалаһының торф предприятиеһы техноругы.

161. **Каримова** Сәйҙә Кәрим ҡыҙын— СССР үҙәк статистика управлениеһының Черниковск ҡалаһы буйынса инспекторы.

162. **Каримова** Шәмсежиһан Ямалетдин ҡыҙын — Йылайыр районы Казаникольск больницаһының мөдире.

163. **Кәрипов** Муса Кәрип улын — Дүртөйлө районы леспромхозының урман ҡараусыһы.

164. **Ҡасимов** Хәнәфи Әхмәт улын— Яңауыл районы Бәҙрәш ете йыллыҡ мәктәбенең директоры.

165. **Кәюмова** Ильһамиә Шакир ҡыҙын — Өфө ҡалаһының 1-се номерлы икмәк заводының бригадиры.

166. **Киньйәбәев** Хәйрулла Әхмәдулла улын — Миәкә районы Исламғол башланғыс мәктәбенең мөдире.

167. **Киселева** Александра Сергеевнаны — Ишембай ҡалаһының үҙәк поликлиникаһы медсестраһы.

168. **Киселева** Нина Осиповнаны — Архангель районы библиотекаһының мөдире.

169. **Кизина** Полина Михайловнаны — Стәрлетамаҡ ҡала исполкомының дейеү бүлеге мөдире.

170. **Кобусов** Василий Евграфовичты —Кейөргәҙе район типографияһының директоры.

171. **Коврижникова** Александра Дмитриевнаны — Благовещен районы Пушкин исемендәге колхоздың сабаны.

172. **Козлова** Зоя Александровнаны — Белорет ҡалаһы санитар-эпидемия станцияһының начальнигы.

173. **Konopko** Зинаида Николаевнаны — Благовещен район библиотекаһының мөдире.

174. **Котова** Ульяна Платоновнаны— Бәләбәй районы Кутузов исемендәге колхоздың звено башлығы.

175. **Кузьмич** Валентина Ивановнаны — Мәғариф Министерствоһының өлкән экономисы.

176. **Кулаков** Федор Ивановичты — Матрай районы «1 Май» колхозының председателе.

177. **Кузьминых** Андрей Ильичты — Покровка район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлеге өлкән ветврачы.

178. **Коровкин** Иван Петровичты — Илеш район Советы исполкомының финанс бүлеге мөдире.

179. **Кулгарин** Ҡибат Салиҡ улын— Матрай районы «Суртан-Уләк» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

180. **Кулевский** Михаил Александровичты — ВКП(б) Белорет горкомының парткабинеты мөдире.

181. **Колмбатов** Шаһиулла Хәбибулла улын — Сәҡмағош район Советы исполкомының юл төҙөлөшө бүлеге мөдире.

182. **Кургузов** Иван Константиновичты — Стәрлетамаҡ бөртөклө ашлыҡ совхозының тракторисы.

183. **Кулешова** Таисия Васильевнаны — Благовещен районы Молотов исемендәге колхоздың сусҡа ҡараусыһы.

184. **Кузнецов** Семен Петровичты — Бағалы МТС-ының директоры.

185. **Ҡорбанаев** Миңнебай Ғәббәс улын — Күгәрсен МТС-ының тракторисы.

186. **Ҡотлыева** Сәлмә Ғәлиәхмәт ҡыҙын — Нуриман районы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозының сусҡа ҡараусыһы.

187. **Кухаренко** Сергей Романовичты — ВКП(б) Белокатай райкомының партия кабинеты мөдире.

188. **Кутуев.** Нигмәт Яппар улын — Матрай районы Сабыр ауыл Советенең председателе.

189. **Кучимов** Ғабдрахман Шәмсетдин улын — ВКП(б) Бүздәк райкомының сектор мөдире.

190. **Инох** Эмма Криштовнаны — Архангель районы М. Горький исемендәге колхоздың йәшелсәлек-бәшмәкселек звеноһының етәксеһе.

191. **Крыжановский** Иван Георгиевичты — Воскресен районы «Новая заря» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

(Дауамы бар).

Кабелселәр инициативаһына яуап итеп

Өфө паровоздар ремонтлау заводы коллективы кабелселәрҙең саҡырыуына ҡушылып, хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара байрамын — беренсе майҙы производство бүлектәре менән ҡаршыларға булды.

Паровоз ремонтлаусыларҙың яңы алған йөкләмәләре продукция сығарыуҙы арттырыуҙы, производствола яңы техниканы үҙләштереүҙе һәм эшселәрҙең торлаҡ йорттарын яҡшыртыуҙы күҙҙә тота.

Завод эшселәре, инженер-техник работниктәре профсоюздың X съезына пландан тыш продукция биреү өсөн көрәшәләр. Улар беренсе майға тиклем хеҙмәт етештереүсәнлеген уҙған йылға ҡарағанда 13 процентҡа күтәреү, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын 2 процентҡа кәметеү, апрель айында 1950 йылға планлаштырылған производство кимәленә барып етеү бурысын ҡуйҙылар. Коллектив апрель айында оборottан 100 мең һум средство бушатырға вәғәҙә итә.

Завод беренсе май байрамын яңы техника үҙләштереп ҡаршылаясаҡ. Хәҙер ҡаҙан цехында кислород линияһы үткәрелә. Төгәрмәстәр цехында электр горны (тимерлек усағы) төҙөлә. Был саралар хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреп, ағыулыҡҡа, транспортҡа күп экономия бирәсәк һәм эшселәрҙең эш шарттарын байтаҡ яҡшыртасаҡ. Завод эшселәренең бик күп семьялары байрам көнөн яңы квартираларҙа ҡаршылаясаҡтар. Был көнгә уларға ике йорт һалынып бөтәсәк.

Эшселәр, инженер-техник работниктәр шулай уҡ байрамға завод территорияһын таҙартырға ҡарар иттеләр.

А. Имангулов.

* * *

Металлошланг заводының коллективы республикабыҙҙың юбилей хөрмәтенә социалистик ярышты киң йәйелдереү нигеҙендә беренсе квартал производство планын срогынан һигеҙ көн алда үтәүҙе тәьмин иткән ине.

Хәҙер коллектив кабель заводы эшселәренең, инженер-техник работниктәренең май алды социалистик ярышын ойоштороу тураһындағы саҡырыуына ҡушылып, яңы йөкләмәләр алыу өсөн эшләй. Кабелселәрҙең мөрәжәғәте бөтә цехтар буйынса ла өйрәнелде һәм конкрет саралар билдәләнелде.

Яңы йөкләмәләр алдылар

СТӘРЛЕТАМАҠ. Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводының коллективы 1 Май көнөн ҙур хеҙмәт еңеүҙәре менән ҡаршылау өсөн көрәшә. Завод беренсе квартал планын срогынан 8 көнгә алда үтәне. Комсомолец-йәштәрҙең 58 бригадаһы квартал планын 15 мартта уҡ үтәп сыҡты. Мачульская, Агафонов, Мерзляков, Легасов, Игнаткина бригадалары үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеларын үтәп, хәҙер 1951 йыл иҫәбенә эшләйҙәр.

Хеҙмәт етештереүсәнлегенең күтәрелә барыуы һөҙөмтәһендә станоктар эшләү производствоһы киңәйә. Беренсе кварталда заводтың етештереүсәнлеге 6 процентҡа үҫте.

Өфө ҡалаһы кабель заводы коллективының май алды ярышын йәйелдереүгә саҡырып яһаған мөрәжәғәтен станок төҙөүселәр шундай хеҙмәт күтәрелеше шарттарында ҡаршыланылар.

Заводтың ҙур цех залында митинг булып үтте. Төрлө цехтарҙың вәкилдәре бер-бер артлы сығып һөйләнеләр.

— Ҡойоу цехы, — тине цех начальнигы иптәш Леницкий, — республиканың 30 йыллығы хөрмәтенә квартал планын 21 мартта уҡ үтәп сыҡҡайны. Беҙҙең коллектив май алды ярышында ла алдынғы буласаҡ. Беҙ бөтә цехтарҙы өҙлөкһөҙ тәьмин итеп, 4 айлыҡ планды 15 апрелгә үтәргә йөкләмә алабыҙ, — тине.

Башҡа цехтар ҙа үҙҙәренә махсус йөкләмәләр алдылар. Электр цехы 1 майға тиклем 5 айлыҡ заданиены үтәргә булды. Ә завод коллективы 4 айлыҡ программаны 19 апрелгә тамамларға, тигән йөкләмә алды. Йөкләмәтә шулай уҡ хеҙмәт етештереүсәнлеген 5 процентҡа күтәрергә, станоктарҙың үҙенә төшөү хаҡын 5 процентҡа кәметергә, ютҡалтыуҙарҙы 10 процентҡа ҡыҫҡартып, 4 ай эсендә пландан тыш 200 мең һум накопление бирергә тигән пункттар индерелде.

Алынған йөкләмәләрҙе тормошҡа ашырыу өсөн заводта деталдәрҙе киҫеү режимен тиҙләтеү, төрлө механизация һәм ҡулайлаштырыу саралары индерелә.

Ғ. Ибраһимов.

Саҡырыуға ҡушылалар

Башметаллосоюз системаһындағы металл эшкәртеү заводы—республиканың алдынғы заводтарының береһе. Заводтың эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре республиканың 30 йыллыҡ юбилейын достойн ҡаршыланылар. Коллектив беренсе квартал производство планын срогынан алда, 8 мартта уҡ үтәгән ине. Март айында илгә пландан тыш 1 миллион 240 мең һумлыҡ киң ҡулланыу тауарҙары эшләп сығарылды. Заводта социалистик ярышта йыйнау цехы алдынғы сафта бара. Был цехтың стахановкаһы иптәш В. Колтунова айлыҡ планды һәр ваҡыт 215—230 процентҡа үтәй. Ул 8 йыллыҡ норманы үтәне. Стахановка иптәш А. Перменщикова 6 йыллыҡ норма бирҙе. Стахановсы токарь В. Людвинацкий һәр ай һайын дүрт ярым—биш норма үтәй. Ул 14 йыллыҡ норма иҫәбенә эшләй.

Заводтың бындағы кеүек алдынғылары тиҫтәләп иҫәпләнә. Коллектив 1949 йылда оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү юлы менән 208 мең һум средство бушатырға йөкләмә алған ине. Йөкләмә арттырып үтәлде. 373 мең һум средство бушатылды.

Металл эшкәртеү заводының эшселәре, эшсе ҡатын-ҡыҙҙары Өфө кабель заводы коллективының саҡырыуын ҡайнар рәүештә хуплап ҡаршыланылар һәм май алды социалистик ярышына берҙәм ҡушылдылар. Коллектив апрель айының производство заданиеһын 25 апрелгә, бөтә ассортименттар буйынса заданиены 27 апрелгә үтәргә йөкләмә алды.

С. Дәүләтшин.

Александр Чутких инициативаһы буйынса

Александр Степанович Чутких—Мәскәүҙең Краснохолм комбинатында мастер ярҙамсыһы. Ул Мәскәү Советы депутаты.

Мәскәү Советы үҙенең сессияһында киң ҡулланыу тауарҙарының сифаты тураһында мәсьәлә тикшерҙе. Александр Степанович тә был сессияла ҡатнашлыҡ итте. Унда ул мәсьәләне бик сөрьёз тыңланы. Был ваҡытта уның комплекте 99,5 процент күләмендә тик юғары сифатлы туҡымалар эшләп сығарҙа ине. Ул үҙенең уңышы менән һис тынысланманы. Сорттарҙың түбән булыуы, байтаҡ бригадаларҙың, комплекттарҙың ҡәнәғәтләнмәслек эшләүе арҡаһында туҡыу фабрикаһы ошо йылдың ике айында ғына сирек миллиондан артыҡ зарар күрҙе. Был хәл Чуткинте уйланырға мәжбүр итте.

Комбинаттың производство кәңәшмәһендә Александр Степанович гүзәл инициатива менән сығыш яһаны. Ул отлично сифат менән эшләүсе бригадалар исеме алыу өсөн социалистик ярыш йәйелдерергә тәҡдим итте. Был исем — отлично сифат менән эшләүсе бригада исеме тик беренсе сортлы продукция эшләп сығарған бригадаларға бирелергә тейеш, тине ул. Уның инициативаһы ҡайнар хупланды, Мәскәү предприятиеларында ҡайнар отклик тапты.

Александр Чутких Мәскәү текстиль промышленносе работниктәренең йыйылышында үҙенең эш тәжрибәһе тураһында һөйләне, СССР еңел промышленность Министерствоһының коллегия ултырышында доклад менән сығыш яһаны. Унда ла Александр Степанович отлично сифат менән эшләү һөҙөмтәһендә илгә күберәк юғары сифатлы продукция бирелеүе, продукцияның сифаты яҡшырыу арҡаһында ҙур экономия яһалыуы, тауарҙың тиҙ һатылыуы һәм әйләнеш средстволарының тиҙ хәрәкәт итеүе тураһында һөйләне.

Алдынғы стахановсы Александр Чуткихтең гүзәл инициативаһын министр иптәш А. Н. Косыгин хупланы. Чуткихтең ҡатнашлығында уҡ Министерствола отлично сифатлы продукция биреүсе бригадалар исеме өсөн Бөтә Союз социалистик ярыш шарттары раҫланды.

Бына шунан башлап Александр Степанович Чуткихтең инициативаһы илебеҙҙең бөтә предприятиеларына таралды һәм ул хәҙер киң ҡолас йәйҙе. Иваново меланж комбинаты, Саратов, Кемерово, Ярославль һәм башҡа күп кенә ҡалаларҙың, шул иҫәптән Башҡорт АССР-ы предприятиеларында ла, Александр Чутких инициативаһы буйынса эшләү киң ҡолас йәйҙе.

Өфө ҡалаһының текстиль комбинаты, телефон аппараттары, Стәрлетамаҡ станоктар төҙөү заводтарында Александр Чутких өлгөһендә эшләү һәм отлично сифат менән эшләүсе бригада исемен алыу өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Хәҙер Өфө текстиль комбинатында мастер ярҙамсыһы комсомолец Ғафаров етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы тик отлично сифатлы ғына продукция эшләп сығара.

Өфө металлошланг заводында ла был хәрәкәт киң йәйелдерелде. Был заводтың Якина, Вавилова һәм Лабанов иптәштәр етәкселек иткән бригадалары тик отлично сифат менән эшләйҙәр. Слесарь Лебединцев, токарҙар Хомелко һәм Гиблов, оплетчицалар Шишканова һәм Халилуева иптәштәр квартал заданиеларын срогынан алда отлично сифат менән 130—170 процентҡа тиклем еткереп үтәнеләр.

Ләкин былар беҙҙең республикабыҙ предприятиеларының эшендәге беренсе ҡарлуғастар ғына әле. Тик отлично сифатлы продукция эшләп сығарыу — һәр бер предприятие коллективының изге эше һәм хеҙмәтсәндәр алдында, Тыуған илебеҙ алдында намыҫлы бурысы ул.

Александр Чутких өлгөһендә һәр бер предприятиела отлично сифат менән эшләүсе бригада исемен алыу өсөн Бөтә Союз социалистик ярышын бөтә киңлеге менән йәйелдереү талап ителә. Предприятиеларҙың партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары был гүзәл инициативаның башында булырҙар һәм отлично эшләүҙең хәрәкәтен киң йәйелдерерҙәр.

Ғ. Ғаффан.

Германияның көнбайыш сиктәрен законһыҙ үҙгәртеүҙәр айҡанлы Совет Хөкүмәтенең нотаһы

Германияның көнбайыш сиктәрен үҙгәртеү тураһында Англия, АҠШ, Франция, Бельгия, Голландия һәм Люксембург хөкүмәттәре тарафынан ҡабул ителгән ҡарар айҡанлы СССР-ҙың Англиялағы Посолы Г. Н. Зарубин, Совет Хөкүмәтенең тапшырыуы буйынса, Англияның сит ил эштәре министре исеменә түбәндәге нотаны ебәрҙе:

«Великобритания, АҠШ, Франция, Бельгия, Голландия һәм Люксембург хөкүмәттәренең 1949 йыл 26 мартта иғлан ителгән үҙ-ара коммюникеләренән Германияның көнбайыш сиктәрен үҙгәртеү һәм Германия территорияһының өлөштәрен Франция, Бельгия, Голландия һәм Люксембург территорияларына ҡушыу тураһында юғарыла күрһәтелгән хөкүмәттәрҙең ҡарар ҡабул иткәне Совет Хөкүмәтенә билдәле булды.

СССР, АҠШ, Великобритания һәм Франция хөкүмәттәре тарафынан 1945 йылдың 5 июнендә үҙ ҡулына «Германияның өлөштәре ...» ... Германияның ... Германия территорияһының сиктәрен ... [illegible]

Юғарыла күрһәтелгән ғәҙәттән тыш ... Совет Хөкүмәте, Германияның көнбайыш сиктәрен ... Великобритания, АҠШ һәм Франция хөкүмәттәре тарафынан ... үҙгәртеү законһыҙ ... [illegible]

Шуның өсөн ... [illegible] (ТАСС).

ТАСС белдереүе

4 апрелдә Советтар Союзы Хөкүмәте үҙенең посолдары аркылы, Төньяҡ-атлантик договорға ҡатнашыусы Англия, Италия, Норвегия, Дания һәм Исландия хөкүмәттәренә Төньяк-атлантик договор тураһында СССР Хөкүмәтенең элек АҠШ, Великобритания һәм башҡа илдәргә ебәрелгән һәм совет матбуғатында 1 апрелдә иғлан ителгән меморандумын ебәрҙе.

(ТАСС).

АНГЛИЯ ЭМИССАРЫНЫҢ ПАКИСТАНДА АЛЫП БАРҒАН ҺӨЙЛӘШЕҮҘӘРЕНӘ ҠАРАТА

КАРАЧИ, 4 апрель. (ТАСС). «Синд обсервер» газетаһы Британия империяһы илдәренең эштәре буйынса министрствоның парламент секретаре Патрик Гордон-Уокерҙың Карачиға килеүе тураһында хәбәр итә. Ул — Британияның Тымыҡ океан пактын төҙөү — Төньяҡ-атлантик договорға өҫтәмә рәүешендә пакт төҙөү тураһындағы мәсьәләне тикшереү өсөн Көньяҡ-Көнсығыш Азияға ебәрелгән дүрт вәкиленән береһе.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Төньяҡ-атлантик договор тураһында Совет Хөкүмәтенең меморандумына сит илдәрҙән откликтар

ШВЕЦИЯ

СТОКГОЛЬМ, 2 апрель. (ТАСС). Бөтә газеталар ҙа беренсе урындарҙа, Төньяҡ-атлантик договор тураһында СССР хөкүмәтенең меморандумын баҫып сығарҙы. «Нью-Даг» газетаһы меморандумды, «Рустар, һуғыш тоҡандырыусыларҙы фаш итәләр. Империалистар, Гитлер Германияһына бирелгән һабаҡты онотҡолар», тигән заголовка аҫтында баҫып сығарҙы.

ДАНИЯ

КОПЕНГАГЕН, 2 апрель. (ТАСС). Данияның бөтә газеталары беренсе полосаларҙа, Төньяҡ-атлантик договор тураһында Совет Хөкүмәтенең меморандумы хаҡында белдереү иғлан иттеләр.

БЕЛЬГИЯ

БРЮССЕЛЬ, 2 апрель. (ТАСС). Кисә бөтә киске газеталар ҙа, Төньяҡ-атлантик договор тураһында Совет Хөкүмәтенең АҠШ, Великобритания, Франция, Бельгия, Канада, Голландия һәм Люксембург хөкүмәттәренә тапшырылған меморандумының тексын иғлан иттеләр.

«Суар» газетаһы, Совет Хөкүмәте меморандумының тексын, «Совет Хөкүмәте Атлантик пакттың агрессив характерен фаш итә», тигән заголовка аҫтында тулыһынса тиерлек баҫып сығарҙы. «Дерньер эр» газетаһы меморандум тексын, «Төньяҡ-атлантик договор асыҡ агрессив характерҙа һәм СССР-ға ҡаршы юнәлтелгән, — тип әйтелә Совет Хөкүмәтенең меморандумында», тигән заголовка аҫтында баҫып сығарҙы.

Католик «Насьон Бельж» газетаһы меморандум тексын беренсе биттә, «СССР, Төньяҡ-атлантик пакттың агрессин характерҙа булыуын раҫлайҙар», тигән заголовка аҫтында баҫып сығарҙы.

Хөкүмәт ҡултығында яһап торған, социалистик «Пепль» газетаһы Совет Хөкүмәтенең меморандумын беренсе биттә түбәндәге заголовка аҫтында баҫып сығарҙы: «Ете хөкүмәт Совет Хөкүмәтенең Төньяҡ-атлантик пактҡа ҡаршы юнәлтелгән меморандумын алды». Газета, Совет Хөкүмәтенең һығымталарын һәм хәрби агрессив пакт инициаторҙары булып тороусы хөкүмәттәргә бирелгән ғәйепләүҙәрҙе айырыуса билдәләй.

«Драпо руж» газетаһы Совет меморандумының тулы тексын иғлан итте. Газета, «Атлантик пакт агрессия ҡоралы булып тора. Ул Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын ҡаҡшата», тип яҙа.

ГОЛЛАНДИЯ

ГААГА, 2 апрель. (ТАСС). Голландия газеталары, Төньяҡ-атлантик договор тураһында Совет Хөкүмәтенең меморандумына ҙур иғтибар бирәләр.

«Де Недерландер» һәм «Де ваархейд» газеталары Совет Хөкүмәте меморандумының тулы тексын иғлан итәләр. «Де ваархейд», «Пакттың агрессив характере иҫбат ителде. Пакт бөтә халыҡ-ара килешеүҙәргә ҡапма-ҡаршы булып тора», тигән заголовкала баҫып сығарҙы. Газета меморандумға аңлатмалар биреп, был меморандум һуғыш тоҡандырыусыларға яңы удар булып тора, тип күрһәтә. Меморандум Англия-Америка һуғыш тоҡандырыусыларының һәм уларҙың ялсыларының агрессив пландарын фаш итә.

Хөкүмәт хеҙмәт партияһының төп органдары «Хет фрейе фольк» һәм «Хет пароль» меморандумға аҙ ғына урын бирәләр.

Төньяҡ-атлантик договорға ҡаршы АҠШ-та протест

НЬЮ-ЙОРК, 4 апрель. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» газетаһы хәбәрсеһенең Филадельфиянан хәбәр итеүенә ҡарағанда, «Дуҫтар обществоһы» тигән дини ойошма Төньяҡ-атлантик договорҙы ғәйепләүсе резолюцияны хуплаған. Был договор «Донъяны бер-береһенә ҡаршы торған ике лагерға бүлеүҙе тәрәнәйтә». Резолюцияла былай тип әйтелә: «Беҙ үҙ хөкүмәтебеҙҙе, Советтар Союзы менән «һалҡын һуғышты» бөтөрөүгә нигеҙ табыу өсөн арымай-талмай тырышырға саҡырабыҙ. Беҙ үҙ илебеҙҙе, ҡоралланыуҙар артынан ҡыуыуҙы туҡтатыу маҡсатында башҡа илдәр менән хеҙмәттәшлек итергә саҡырабыҙ. Ҡоралланыуҙар артынан был ҡыуыу, цивилизацияны бөтөрөү ҡурҡынысын тыуҙыра, һуғыш ҡурҡынысын көсәйтә һәм «берҙәм тыныслыҡ» тураһында Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының концепцияһын ҡаҡшата».

Төньяк-атлантик договорға ҡул ҡуйыу

ВАШИНГТОН, 4 апрель. (ТАСС). Бөгөн бында көндөҙ икенсе яртыһында Төньяҡ-атлантик договорға ҡул ҡуйыу церемонияһы булды. Договорға ҡул ҡуйыу алдынан, договорға ҡул ҡуйыусы государстволарҙың сит ил эштәре министрҙәре ҡыҫҡаса телмәрҙәр менән сығыш яһанылар, улар үҙҙәренең хеҙмәттәрендә БМО Уставын боҙоп төҙөлгән һәм СССР менән халыҡ-демократияһы илдәренә ҡаршы юнәлтелгән агрессив хәрби блок төҙөү договорын, йәнәһе «оборона сараһы» итеп күрһәтергә маташтылар.

Һуңғы телмәрҙе Трумэн һөйләне.

Швецияла тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенә булышлыҡ итеү комитете төҙөлдө

СТОКГОЛЬМ, 4 апрель. (ТАСС). «Нью-Даг» газетаһы, Швецияла тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенә булышлыҡ итеү комитете төҙөлдө, тип хәбәр итә. Комитет, илдең бөтә прогрессив граждандарына, Швецияның демократик ойошмаларына һәм профессиональ союздарына воззвание иғлан итте. Комитет, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенә ярҙам итергә һәм Швецияның прогрессив общественносе вәкилдәрен конгресҡа ебәрергә саҡыра.

Палм Даттың белдереүе

ЛОНДОН, 4 апрель. (ТАСС). Рейтер агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Англия коммунистәр партияһы исполкомының вице-председателе Палм Датт 3 апрелдә Булиджела (көньяҡ-көнсығыш Лондон) сығыш яһап, былай тип белдергән: Төньяҡ-атлантик договор Англияны «Ҡушма Штаттарҙың авианосецына» әйләндерә. Договор Англияны «Исландия йәки Гренландия хәленә, йәғни континентҡа ҡаршы һөжүм итеүсе атом һуғышында файҙаланыу өсөн Американың хәрби оккупацияһына дусар ителә торған хәрби базаларҙан береһе хәленә» төшөрә.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

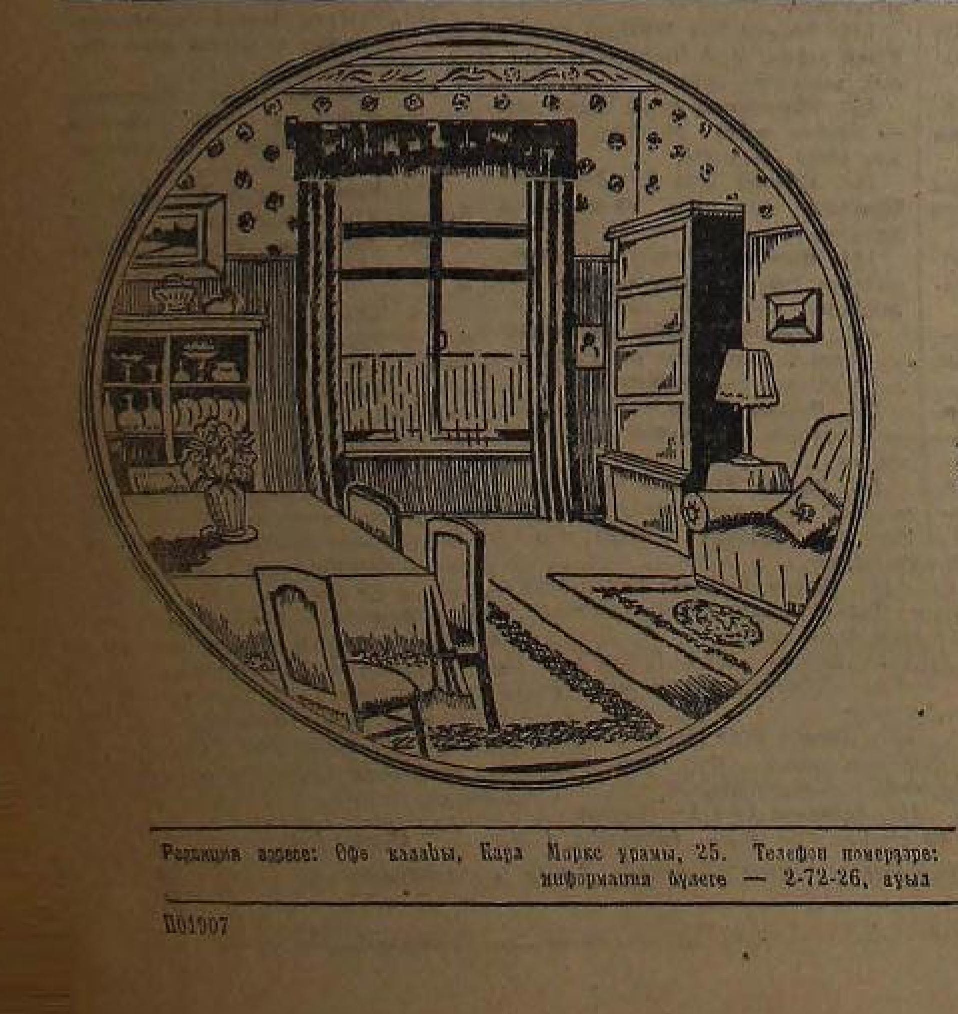

ГОССТРАХ

БАССР государство страхованиеһенең башуправлениеһе

Хәстәрле хужаның йорт әйберҙәре һәр ваҡыт уттан һәм башҡа төрлө бәхетһеҙлеккә осрауҙарҙан страховать ителгән була.

Һеҙҙең әйберҙәрегеҙ госстрахта страховать ителгәнме?

Йорт әйберҙәрегеҙҙе страховать итеү буйынса договор төҙөшөгөҙ һәм элек төҙөшкән договорҙарығыҙҙы үҙ ваҡытында яңыртығыҙ.

Страховать итеү эшен оформить итеү өсөн госстрахтың инспекцияһына йәки агенттәренә мөрәжәғәт итегеҙ.

ГОССТРАХТЫҢ БАССР БУЙЫНСА УПРАВЛЕНИЕҺЕ.

(Телефон 2-73-66).

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН газетаһына яҙылығыҙ һәм уны таратығыҙ

„ҠЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН" газетаһына 1949 йыл өсөн подпискалар ҡабул итеү дауам итә.

Подпискалар „Союзпечать" тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм хат ташыусылар тарафынан ҡабул ителәләр.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 9 айға—45 һум, 6 айға—30 һум, өс айға—15 һум, 1 айға—5 һум.

КОЛХОЗДАР, СОВХОЗДАР, ЯРҘАМСЫ ХУЖАЛЫҠТАР һәм ИНДИВИДУАЛЬ БАҠСАСЫЛАР ИҒТИБАРЫНА

БАССР Министрҙәр Советенең 1949 йыл 11 февралендәге 53—Р номерле ҡарарына ярашлы рәүештә Сортсемовощтең Башҡортостандағы конторағы тарафынан республикабыҙҙың бөтә ҡалаларында һәм 16 районында, шулай уҡ райпотребсоюздар арҡылы республикабыҙҙың башҡа ҡалған 47 районында һәр төрлө яҡшы сортлы баҡса культуралары орлоҡтарын һатыу ойошторолдо.

1949 йылда сәсеү өсөн баҡса культураларының орлоҡтарын үҙ ваҡытында һатып алығыҙ.

Һатыла торған орлоҡтар сәсеүлек сифаты ярынап һыналғандар.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Б01907

Өлкә газета-журналдар типографияһы

Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТАРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 69 (8169)
8 апрель
йома

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ВЛКСМ-дың XI съезы. (1-се, 2-се биттәр).
Советтәр Союзы менән Швеция араһындағы сауҙа мөнәсәбәттәренә карата (1-се бит).
Трактор бригадаһы — МТС-тың төп производство звеноһы. (1-се бит).
Башҡорт АССР-ы промышленносе, Ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктәрен ордендәр һәм медалдәр менән награҙлау турaһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (2-се бит).
Район газеталарында фото-һүрәттәр. (2-се бит).
Беҙҙең йәшлек кесебеҙ һәм бедемебеҙ, һинә, Тыуған ил! (3-сө бит).
Беҙҙең республикала. (4-се бит).
Яҙғы-йәйге курорт сезоны алдынан. (4-се бит).
С. Мәүлитов. — Ҙур перспективалы санаторий. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Промышленность предприятиеләренең ауылға ярҙамын көсәйтергә

Большевиктәр партияһы һәм Совет хөкүмәте колхоздар турaһында көн һайын хәстәрлек күрәләр. Республикабыҙҙа сәсеү майҙаны байтаҡ киңәйтелә, бөтә сәсеү майҙанының 75 проценте машина-трактор станцияларының көсө менән эшкәртеләсәк. Хөкүмәтебеҙҙең тотороҡло урожай алыуҙы тәьмин итеү өсөн билдәләгән саралары нигеҙендә ағымдағы йылда меңдәрсә гектар урман һаҡлау полосалары ултыртыласаҡ.

Республикабыҙҙың баҫыу эшсәндәре яҙғы сәсеүгә, урман полосалары ултыртыуға эшлекле рәүештә әҙерләнәләр, тағы ла тотороҡлораҡ урожай алыу өсөн күп кенә конкрет саралар күрәләр.

Сталинсе биш йыллыктың хәл иткес дүртенсе йылында колхозсылар, совхоз һәм машина-трактор станциялары коллективтәре яҙғы сәсеүҙе ҙур әҙерлек менән ҡаршылайҙар. Ауыл хужалығы механизаторҙары Александр Чутких өлгеһендә быйыл сәсеү эштәрен тик юғары сифатлы итеп кенә башҡарыу өсөн социалистик йөкләмә алалар.

Ауыл хужалығын күтәреүҙә колхоздар, совхоздар һәм МТС-тар алдында серьез бурыстар тора. Был бурыстарҙы үтәүҙә каланың ауылға ярҙамы ҙур роль уйнай. Промышленность предприятиеләре, кала учреждениелары күп йылдар инде колхоздар, МТС-тар өҫтөнән шефлыҡ итеп киләләр һәм ул боевой традицияға әйләнде. Сталинсе биш йыллыктың хәл иткес йылында был социалистик ярҙам тағы ла [illegible] каланың ауылға ярҙамы [illegible] тейеш.

Өфө калаһының промышленность предприятиеләре запас частәр эшләү планын 151 процентка, шул иҫәптән тракторҙар өсөн запас частәр эшләүҙә 132 һәм ауыл хужалығы машиналары өсөн запас частәр эшләү планын 200 процентка үтәнеләр.

Социалистик ауыл хужалығына ярҙам итеүҙә электр оборудованиеһы заводы коллективының эштәре күптәргә өлгө булып тора ала. Завод эшселәренең намыслы хеҙмәте һөҙөмтәһендә ағымдағы йылдың беренсе кварталында ауыл хужалығы машиналары, тракторҙар өсөн запас частәр [illegible] продукцияның сифаты ла яҡшы. Коллектив [illegible] 25 процентка арзанайтты.

Был завод яңы ойошторолған Сәрмәсән [illegible] МТС-ы өҫтөнән шефлыҡ итә. Завод коллективы станцияға ярҙам итеүҙә [illegible] ... Ремонт эшендә практик ярҙам күрһәтеү өсөн станцияға махсус слесарҙар бригадаһы ебәрелә. Завод эшселәре шефҡа ебәреү өсөн 1000 дана китаптан торған библиотека туплағандар.

Ошондай уҡ яҡшы өлгеләр мал аҙҙы социалистик ярышы инициаторы кабель заводы коллективы эшендә лә бар. Улар үҙҙәренең йөкләмәләрендә шефҡа ярҙам итеүҙе мөһим бурыс итеп ҡуйҙылар.

Благовещенскийҙағы машиналар төҙөү заводы райондың «Бельск» һәм Ворошилов исемендәге колхоздары өҫтөнән шефлыҡ итеп, үткән йылда уларға воскресниктәр ойоштороу юлы менән урожай йыйнау ваҡытында ғына 1.500 хеҙмәт көнө күләмендә ярҙам күрһәтте. Заводтың автомашиналары 10 мең центнер игенде колхоз тоҡтарынан әҙерләү пункттарына ташып бирҙеләр. Завод коллективы быйыл да үҙенең шефлыҡ эшен дауам итерә.

Шулай ҙа бөтә урында ла социалистик ауылға ярҙам итеү мәсьәләһенә тейешле баһа биреп еткәҙмәйҙәр әле. Айырым етәкселәр был эштең государство әһәмиәтендәге мөһим сара икәнен оноталар. Өфөләге электротехник заводы (директоры иптәш Алексеенко) I кварталда запас частәр эшләп сығарыу буйынса булған мөһим заданиеһе бары тик 50 процентка ғына үтәне. Үҙе шефлыҡ иткән Дмитриев МТС-ына, бик яҡында булыуына ҡарамаҫтан, тейешле ярҙам күрһәткәне юҡ. Агрегат заводы запас частәр етештереүҙә ассортименттәр буйынса планды үтәмәй. Контакт винттәре, картер болттары кеүек мөһим деталдәрҙе яһауға әле башламағандар ҙа.

«Ишембайнефть» тресының авторемонт конторaһы (начальнигы иптәш Ведерников) Ергән МТС-ы өҫтөнән шефлыҡ итә. Ләкин контора шефлыҡ ярҙамы күрһәткәне юҡ. Контора етәкселәре МТС-ка таралар, емкостар һәм күп төрлө запас частәр эшләп бирергә вәғәҙә итһәләр ҙә, уны үтәмәнеләр.

Калинин колхоз ауылына, МТС-тарға ярҙам эшендә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн [illegible] саралар күрелергә тейеш. Тракторҙар һәм ауыл хужалығы машиналары өсөн запас частәр эшләү заданиеһенең бөтә предприятиеләр тарафынан һәм тулы ассортиментында үтәлеүен [illegible]

Айырым коллективтарҙа әле бөгөнгө [illegible] шефлыҡ иткән колхоздарҙа, МТС-тарҙа ниндәй ярҙам күрһәтергә кәрәклеген [illegible]. Быны бөтөрөргә ярамай. Коллективтарҙың шефлыҡ эше [illegible] социалистик ауылға ярҙам итеү эшенә мобилизовать итергә кәрәк. Шефлыҡ иткән колхоздарҙа, МТС-тарҙа, ЛЭС-тарҙа материаль ярҙам күрһәтеү менән бергә, улар культура-массовый эштәрҙе лә йәйелдерергә [illegible] лекциялар, беседалар уҡырға, художество кисәләре ойоштороу ҙур әһәмиәткә эйә.

Предприятиеләрҙең, учреждениеләрҙең партия, комсомол һәм профсоюз ойошмалары социалистик ауыл хужалығына ярҙам эшен [illegible] ВКП(б)-ның [illegible] шефлыҡ эшендә [illegible] етәкселекте көсәйтергә бурыслылар. Бының менән промышленность работниктәре яҙғы сәсеү эштәренең уңышлы үткәрелеүенә, социалистик ауыл хужалығының артабан күтәрелешенә һәм совет халҡының көн-күрешен яҡшыртыуға серьез вклад индерәсәктәр.

Советтәр Союзы менән Швеция араһындағы сауҙа мөнәсәбәттәренә карата

2 апрелдә Мәскәүҙә 1949 йылға СССР менән Швеция араһында тауар әйләнеше турaһында Протоколға ҡул ҡуйылды.

Был Протокол буйынса 1949 йылда Швециянан Советтәр Союзына шарикалы һәм роликлы подшипниктәр, яҡшы сифатлы ҡорос һәм унан эшләнгән төрлө изделиелар, шулай уҡ башҡа тауарҙар ташылыласаҡ. Советтәр Союзы тарафынан Швецияға минераль ашламалар, азбест, майлау материалдары һәм башҡалар ебәреләсәк.

Протоколға: Советтәр Союзы яғынан — тышҡы сауҙа Министрының Урынбаҫары П. Н. Кумыкин һәм Швеция яғынан — Швецияның Ғәҙәттән тыш һәм Тулы хоҡуҡлы посолы Р. Сульман әфәнде ҡул ҡуйҙы. (ТАСС).

Ҡара бойҙайҙың урожайлылығын күтәреү

Илебеҙҙең колхоздары ҡара бойҙай етештереүҙе арттыралар. Был ҡиммәтле культураның урожайлылығын күтәреү буйынса ҙур эштәр башҡарыла. СССР ауыл хужалығы Министерствоһы һәм В. И. Ленин исемендәге ауыл хужалығы фәндәренең Бөтә Союз академияһы быйыл колхоздарҙа 500 мең гектар майҙанда уртаса алғанда, кәм тигәндә, гектарынан 12-шәр центнер ҡара бойҙай үҫтереүҙе ойоштора. Бында фән тәжрибәләре һәм алдынғы практикалар киң күләмдә ҡулланыласаҡ. Ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыуҙа колхоздарға фәнни-ойоштороу эшендә ярҙам күрһәтеү өсөн уларға 17 ғилми-тикшеренеү институтының һәм селекцион станцияның ғилми работниктәре беркетелә.

Украина, Белоруссия, Татар АССР-ы, Башҡорт АССР-ы, Краснояр крайы, Мәскәү, Курск, Брянск, Тула, Молотов һәм РСФСР-ҙың башҡа өлкәләренең колхоздарында ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыуҙың массовый тәжрибәләре үткәреләсәк.

Колхоздарҙа ҡара бойҙай үҫтереү буйынса махсус звенолар ойоштороласаҡ.

(ТАСС).

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

5 апрелдәге иртәнге ултырыш

Кисә, 5 апрелдә, ВЛКСМ-дың XI съезының иртәнге ултырышында иптәш Т. И. Ершованың «Мәктәптә комсомол эше турaһындағы» докламы буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

«Мәктәптә комсомол эше турaһындағы» доклад буйынса фекер алышыуҙар тамамланғас, ВЛКСМ Үҙәк Комитеты секретаре иптәш Т. И. Ершованың ҡыҫҡаса йомғаҡлау һүҙенән һуң съезд был доклад буйынса бер тауыштан резолюция ҡабул итә.

Съезд көн тәртибендәге артабанғы мәсьәләне тикшереүгә күсә. ВЛКСМ Уставына үҙгәрештәр индереү турaһында доклад менән ВЛКСМ Үҙәк Комитеты секретаре иптәш **В. Н. Иванов** сығыш яһаны.

— ВЛКСМ-дың X съезынан алып XI съезына тиклем үҙған ваҡыт эсендә, — ти иптәш Иванов, — совет йәштәре һәм уларҙың алдынғы отряды — комсомол, коммунистәр партияһы етәкселегендә, бай тәрбиә мәктәбен үттеләр, политик һәм рухи яҡтан сыныҡтылар, ҙур көс булып үҫеп етештеләр. Граждандар һуғышы һәм сталинсе беренсе биш йыллыҡтар замандағы данлыҡлы быуын артынан Ватан һуғышы геройҙарының һәм коммунистик общество төҙөүселәрҙең яңы быуыны күтәрелде.

Комсомол совет йәштәренең күп миллион кешене эсенә алған ойошмаһына әйләнеп үҫте, тәжрибәгә байыҡты, белемдәр менән ҡоралланды, үҙенең сафтарын нығытты. Идея политик һәм хужалыҡ тормошонда партия директиваларын үткәреү яғынан, йәштәргә коммунистик тәрбиә биреүҙә партияның ярҙамсыһы булыуы яғынан ВЛКСМ-дың роле ныҡ күтәрелде. Комсомол ойошмаларының активлеге, инициативаһы һәм үҙ эшмәкәрлеге үҫте, уларҙың авторитеты нығыны, йәштәр менән бәйләнеше көсәйҙе.

— **ВЛКСМ үҙенең XI съезына,** — ти иптәш Иванов, — идея яғынан бығаса бер ваҡытта ла булмаған дәрәжәлә ҡоралланған хәлдә һәм коммунистәр партияһы, совет хөкүмәте һәм иптәш Сталин тирәһенә ныҡ тупланған хәлдә килде. **(Көслө алҡыштар).**

Коммунистик партияның бөйөк юлбашсылары Ленин һәм Сталин совет государствоһы системаһында комсомолдың урынын, партияның ярҙамсыһы һәм резервы булыуы яғынан ВЛКСМ-дың ролен һәм бурыстарын билдәләнеләр. Комсомол, тип өйрәтә иптәш Сталин, «... эшсе һәм крәҫтиән йәштәренең массовый ойошмаһы, партияһыҙ, ләкин партияға яҡын тороусы ойошма ул. Уның үҙенең бурысы — йәш быуынды социализм рухында тәрбиәләүҙә партияға ярҙам итеү бурысы бар. Ул идара итеүҙең бөтә тармаҡтары буйынса пролетариаттың ҡалған бөтә массовый ойошмалары өсөн йәш резервтәр бирә».

ВЛКСМ төҙөлөүенең политик һәм ойоштороу принциптәре, — тип дауам итә докладсы, — комсомол ойошмалары менән партияның етәкселек итеүенә, уларҙың эшендә демократик централизмға, комсомол эсендә киң демократияға, ВЛКСМ члендәренең дисциплиналылығына, активлегенә һәм хәрәкәттәренең берҙәмлегенә нигеҙләнәләр. Комсомолдың төҙөлөүенең ойоштороу принциптәре ВЛКСМ Уставында сағылдырылалар, ул комсомолдың асылын, уның ҡоролош формаларын, комсомол ойошмаларының эске тормош ҡағиҙәләрен һәм практик эш ысулдарын билдәләй.

Комсомолдың төп ойоштороу принциптәрен, уның ҡаҡшамаҫ нигеҙе итеп һаҡлаған хәлдә, ВЛКСМ, партияның күрһәтмәләренә таянып, үҫешенең төрлө этаптарында эштең яңы шарттарына ярашлы булған ойоштороу формаларын билдәләй килде. Комсомол, обстановканың үҙгәрешен, яңы бурыстарҙы, үҙенең тәжрибәһен иҫәпкә алып, ВЛКСМ Уставына бер нисә тапҡыр үҙгәрештәр индерҙе.

XVIII съезд ВКП(б)-ның государство һәм хужалыҡ төҙөлөшендә комсомол ойошмаларына ҙур хоҡуҡтар биреүсе яңы Уставын ҡабул итеп, партия директиваларын тормошҡа ашырыусылар булыуҙары яғынан ВЛКСМ ойошмаларының ролен һәм дуамлылығын күтәрҙе. ВКП(б) Үҙәк Комитетының идеология мәсьәләләре буйынса ҡарарҙары комсомол алдына шулай уҡ идея-политик эште яҡшыртыу, йәштәрҙе совет патриотизмы рухында тәрбиәләүҙе көсәйтеү буйынса яңы ҙур бурыстар ҡуйҙы.

Партияның күрһәтмәләрен үтәй барып, комсомол йәштәрҙе тәрбиәләү буйынса үҙенең эшен яҡшыртты, государство, хужалыҡ һәм культура төҙөлешендә ВЛКСМ-дың роле күтәрелде. Үҙгәргән шарттарға һәм яңы обстановкаға ярашлы рәүештә, ти иптәш Иванов, комсомол тарафынан тупланған тәжрибәне Устав положениелары менән беркетеү һәм ВЛКСМ Уставына ҡайһы бер үҙгәртеүҙәр һәм өҫтәмәләр индереү кәрәклеге килеп тыуа. Комсомолдың X съезы тарафынан ҡабул ителгән Устав ВЛКСМ-дың бурыстарына тулыһынса яуап бирә. Шуға күрә һүҙ Уставҡа үҙгәртеүҙәр индереү турaһында ғына бара.

Иптәш Сталин комсомолдың йәш быуын совет патриотизмы рухында батыр, ҡыйыу, үҙ көстәренә ышаныусан итеп, коммунизмдең еңеүе өсөн фиҙакәр рәүештә көрәшергә әҙер итеп тәрбиәләргә өйрәтә. Шуға нигеҙләнеп, ВЛКСМ Уставына түбәндәгесә яҙып ҡуйырға тәҡдим ителә:

«Коммунистәр партияһы етәкселегендә ВЛКСМ йәштәрҙе совет патриотизмы рухында, батыр, күтәренке рухлы, ҡыйынлыҡтарҙан ҡурҡмаусан, үҙенең көстәренә ышаныусан итеп, коммунизмдең еңеүе өсөн көрәштә һәр төрлө ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығырға әҙер итеп тәрбиәләй».

Беҙҙең барлыҡ уңыштарыбыҙ һәм ҡаҙаныштарыбыҙ, — тип билдәләй докладсы, комсомолдың үҫеүе һәм идея яғынан тәрбиәләнеүе — большевиктәр партияһының көндәлек етәкселегенең һөҙөмтәһе ул. Комсомолдың үткәндәре, хәҙергеһе һәм киләсәге партия етәкселегенә бәйләнгән. Шуға күрә ВЛКСМ Уставында партия етәкселеге мәсьәләләрен, комсомолдың эшендә иң төп һәм иң мөһим нәмә итеп, беренсе планға ҡуйырға тәҡдим ителә.

Совет обществоһының синфи структураһында үҙгәрештәр һәм СССР халыҡтарын берҙәм семьяға берләштереү буйынса партияның бик ҙур эше комсомолдың тормошона һәм эшенә ынғай йоғонто яһанылар. Уның ойоштороу-политик яҡтан тулы берҙәмлеге тәьмин ителде. Ошоноң менән бәйләнештә ВЛКСМ Уставында, бәғзе мәсьәләләрҙе махсус хәл итеү өсөн, комсомолдың етәксе органдарынан башҡа, комсомолдың ғәҙәттән тыш съездарын һәм конференцияларын саҡырыу турaһында күрһәтеү кәрәклеге юҡҡа сыға.

Докладсы унан ары ВЛКСМ Уставының икенсе өлөшендә түбәндәгеләрҙе яҙып ҡуйырға тәҡдим итә:

«ВЛКСМ үҙенең члендәренән ВКП(б)-ның һәм Совет хөкүмәтенең ҡарарҙарын тормошҡа ашырыу өсөн ныҡышмалы рәүештә һәм арымай-талмай көрәшеүҙе талап итә. Һәр бер комсомолец социалистик государствоның Төп Законы — СССР Конституцияһын ригая итеүҙә өлгө күрһәтергә тейеш. ВЛКСМ члендәре совет ҡоролошон, совет промышленносен һәм транспортын, колхоздарҙы һәм совхоздарҙы бөтә көстәрен биреп нығытырға, совет культураһын үҫтерергә, СССР халыҡтары араһында дуҫлыҡты һәм туғандарса хеҙмәттәшлекте нығытырға бурыслылар. Ватанды һаҡлау һәр бер комсомолецтең изге һәм иң беренсе бурысы булып тора. ВЛКСМ империализмға ҡаршы, демократик лагерҙың көстәрен нығытыуға булышлыҡ итергә, пролетар интернационализм принциптәренә тоғро булырға тейеш».

ВЛКСМ Үҙәк Комитетының махсус ҡарарына ярашлы рәүештә, ВЛКСМ члелегенә йәштәрҙе 14 йәштән алып ҡабул итеүҙең мәҡсәткә ярашлылығы комсомол ойошмаларының эш практикаһы менән раҫланыуы айҡанлы быны Устав положениеһы менән беркетергә тәҡдим ителә. ВЛКСМ члелегенә йәштәрҙе 14 йәштән ҡабул итеү, тип билдәләй докладсы, ҙур мәғәнәгә эйә булып тора, сөнки илебеҙҙең һөнәрселек һәм тимер юл училищеларында генә лә хәҙер 14 менән 16 йәш араһындағы йөҙҙәрсә мең йәш кешеләр уҡыйҙар.

ВЛКСМ-ға ҡабул итеүҙең хәҙерге көндә йәшәп килгән тәртибе, комсомол Уставына ярашлы рәүештә, йәштәрҙең ВЛКСМ члелегенә ҡабул итеү өсөн тейешенсә әҙерлекле булмаған өлөшө өсөн 6 ай кандидатлыҡ стажы үтеүҙе күҙҙә тота. Комсомол ойошмаларының эш практикаһы комсомолда кандидатлыҡ стажын һаҡлап ҡалдырыуҙың бынан ары кәрәк түгеллеген дөрөҫләй. ВЛКСМ члендәре үҙҙәренең комсомолда торған бөтә ваҡыттары осоронда идея яғынан сыныҡҡалар һәм тәрбиәләнәләр, үҙҙәренең политик грамоталылыҡтарын күтәрәләр һәм ойоштороусылыҡ тәжрибәһе алалар.

Унан ары Уставтың комсомол члендәре һәм уларҙың бурыстары турaһындағы положениеһына ВЛКСМ члендәренең: комсомол йыйылыштарында теләгән бер комсомол работнигын тәнҡитләргә; комсомол органдарына һайлау һәм һайланыу; үҙенең эшмәкәрлеге йәки үҙен тотоуы турaһында ҡарар сығарыла торған бөтә ваҡиғаларҙа үҙенең ҡатнашыуын талап итеү; теләгән бер һорау, жалоба һәм ғаризалар менән ВЛКСМ Үҙәк Комитетына тиклем, теләгән бер комсомол инстанцияһына мөрәжәғәт итеү хоҡуҡтары турaһындағы положениеһе өҫтәргә тәҡдим ителә. ВЛКСМ Уставында шулай уҡ, комсомол органдары комсомолецтарҙың жалобаларын һәм ғаризаларын иғтибар һәм һиҙгерлек менән ҡарарға, улар буйынса тиҙ арала кәрәкле саралар күрергә тейештәр, тип күрһәтергә тәҡдим ителә.

Шунан һуң докладсы ВЛКСМ Уставында комсомол органдарының комсомолецтар алдында яуаплылыҡтарын артабан күтәреүгә, комсомол работниктәренең яңы кадрҙарын үҫтереүгә һәм үрләтеүгә, комсомолдың киң масса йәштәр менән бәйләнешен, барынан элек, ВЛКСМ-дың нигеҙе булған тәүге комсомол ойошмаһы аша нығытыуға йүнәлтелгән төп положениеларҙы сағылдырыу кәрәклеге турaһында һөйләй. Һәм, аҙаҡ килеп, ВЛКСМ Уставында пионер ойошмалары эшенә комсомолдың етәкселеген артабан көсәйтеү сараларын, шулай уҡ пионер ойошмаһының төп бурыстарын сағылдырырға тәҡдим ителә.

— ВЛКСМ-дың XI съезына ебәргән ҡотлауында, — ти иптәш Иванов, — партия Үҙәк Комитеты, ленинсе-комсомол киләсәктә лә йәш патриоттарҙың көстәрен Тыуған илебеҙҙең артабан сәскә атыуы өсөн көрәшкә күтәрер һәм коммунизмдең еңеүе хаҡына үҙенә тағы ла яңы подвигтәр менән дан алыр, тип ышаныс белдерҙе. Партия шулай ти. Шулай булырға тейеш. Һәм, һис һүҙһеҙ, шулай булыр. **(Алҡыштар).** Беҙ коммунизмдең нурлы бейеклектәренә берҙәм, дуҫ, патриотик семьяла алға барабыҙ. Беҙҙең өсөн һис бер төрлө дауылдар ҙа, һис бер төрлө ҡыйынлыҡтар һәм мәхрүмлектәр ҙә ҡурҡыныс түгел. Беҙҙе коммунистик партия һәм Бөйөк Сталин алға алып баралар. Ә Ленин — Сталин партияһы булған ерҙә, иптәш Сталин булған ерҙә — унда бәхет, унда уңыш, унда еңеү! **(Оҙаҡҡа һуҙылған, көслө алҡыштар).**

Иптәш Ивановтың докламы тамамланғандан һуң фекер алышыуҙар башланды.

Фекер алышыуҙарҙа беренсе булып Украина комсомолы делегаты иптәш **Г. Г. Шевель** сығыш яһаны.

— ВЛКСМ-дың хәҙерге көндә йәшәп килеүсе Уставы ҡабул ителгәне бирле, — ти иптәш Шевель, — 13 йыл ваҡыт үҙҙы. Был йылдар беҙҙең совет иле өсөн социалистик төҙөлөштең бик ҙур еңеүҙәре, совет халҡының һәм совет йәштәренең хеҙмәт һәм хәрби геройлығы осоро булдылар.

(Аҙағы 2-се биттә).

ТРАКТОР БРИГАДАҺЫ—МТС-тың ТӨП ПРОИЗВОДСТВО ЗВЕНОҺЫ

Орденле Мөхәмәтшин бригадаһында

ҠАНДРА. (Телефон аша). Иптәш Мөхәмәтшин Миндияр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр трактор бригадаһы Ҡандра МТС-ында иң алдынғы бригадаларҙан иҫәпләнә. Был бригада бер нисә йыл рәттән инде бригадалар ярышында алдынғылыҡты алып килә. Үҙған йыл трактор эштәренең планын 142 процентка үтәне. Намыҫлы хеҙмәте өсөн иптәш Мөхәмәтшин күптән түгел генә хөкүмәт тарафынан Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән награҙланды.

Бригада члендәре был наградаға тағы ла яҡшыраҡ эшләү, игенселектең культураһын күтәреү, юғары урожай алыу менән яуап бирергә булдылар. Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәрҙең саҡырыуына ҙур теләк менән ҡушылдылар.

Бригада быйыл үҙҙәре хеҙмәтләндергән «Ҡандра ҡотой» һәм Каганович исемендәге колхоздарҙа бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса 95-әр бот, ә орлоҡсолоҡ участкаларында 150 гектар арыштың һәм 130 гектар бойҙайҙың һәр бер гектарынан 132-шәр бот урожай алырға һүҙ бирҙе. Бригада шартлы һәр бер тракторға 900-әр гектар ер эшкәртергә, бөтә тәр баҫыу эштәрен иң яҡшы агротехник сроктарҙа, юғары сифатлы итеп үткәрергә, яҙғы сәсеүҙе 15 көндә тамамларға йөкләмә алды.

Ғ. Ғәзизуллина.

Һүҙебеҙҙә торорбоҙ

ҠАРИҘЕЛ (телеграф аша). Ворошиловград өлкәһе Ящиковск машина-трактор станцияһы трактор бригадаһы бригадиры Григорий Евдомащенконың саҡырыуы райондың механизаторҙары араһында социалистик ярыштың яңы тулҡынын тыуҙырҙы.

Трактор бригадалары быйыл сәсеүгә үҙған йылға ҡарағанда күп яҡшы әҙерләнделәр. Тракторҙар һәм тағылма инвентарҙар срогынан алда, яҡшы итеп ремонтланды. Хәҙер бөтә машиналар колхоздарҙа, яҙғы сәсеү осоронда етерлек яғыулыҡ ташылып ҡуйылды. Быйыл механизаторҙар үҙған йылға ҡарағанда 8842 гектар ер артыҡ эшкәртәсәктәр.

Трактор бригадалары игенселектең юғары культуралы трактор бригадаһы исемен алыу өсөн ярышҡа ҡушылып, 15 ат көслө һәр бер тракторға 450-шәр гектар ер эшкәртергә, смена нормаларын систематик рәүештә арттырып үтәргә, бөтә баҫыу эштәрен иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәрергә, бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса 12-шәр центнер урожай алырға йөкләмә алдылар. Ә «Первогорное», «Новый свет», «Завет Ильича», «Ҡыҙыл Байраҡ», «Знамя труда» колхоздарын хеҙмәтләндереүсе трактор бригадалары 18-әр центнер урожай алырға һүҙ бирҙеләр.

Башҡорт АССР-ының 30 йыллығы айҡанлы «Почет билдәһе» ордены менән награҙланған Василий Зыков бригадаһы бөтә механизаторҙарҙы игенселектең культураһын күтәреүгә, юғары урожай өсөн көрәшкә саҡырҙы. Был бригаданың члендәре Дәүләкән МТС-ы трактор бригадаһы бригадиры, Социалистик Хеҙмәт Геройы Алехиндең мөрәжәғәтен ентекләп өйрәнделәр. Быйыл ерҙе бары тик предплужниклы һабандар менән генә тәрен итеп һөрөргә, туңға һөрөү, пар һөрөү пландарын срогынан алда арттырып үтәргә, үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштереүҙә колхоздарға эшлекле ярҙам күрһәтергә, бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 100-әр бот урожай алырға һүҙ биреп, Александр Зеленкин бригадаһын ярышҡа саҡырҙылар.

Иптәш Баранов бригадаһы ла 15 ат көслө һәр бер тракторға 1300-әр гектар ер эшкәртеү, йөҙ ботло урожай алыу йөкләмәһен алып, Хәжимәрҙәнов, Зиннуров бригадалары менән социалистик ярышҡа сыҡты.

И. Миркулов.
Ҡариҙел МТС-ның директоры.

* * *

СТӘРЛЕБАШ, (телефон аша.) Райондың колхоздарында туфраҡта дым һаҡлап ҡалыу өсөн бөтә саралар күрелә. Матросов, Ленин, Сталин исемендәге, шулай уҡ «Октябрь», «Ҡыҙыл Байраҡ» колхоздарында 1—2 көн эсендә генә 150 гектар майҙанда ҡар һыуҙары тотоу үткәрелде.

В. Халитов.

Һәр бер гектарҙан 15-әр центнер урожай алыу өсөн

КУШНАРЕНКО. Шәрип МТС-ының алдынғы комбайнеры, урожай йыйнау мастеры иптәш Токаревтың Ленин ордены менән, ә МТС директоры иптәш Шәриповтың «Почет билдәһе» ордены менән награҙланыуҙарын механизаторҙар ҙур шатлыҡ менән ҡаршыланылар.

МТС-та игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелә. Иптәш Токарев етәкселек иткән трактор бригадаһы быйыл һәр бер шартлы тракторға 1000-әр гектар ер эшкәртергә, бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 15-әр центнер урожай алырға һүҙ бирҙе.

— Был гүзәл хәрәкәттән комбайнерҙар ҙа ситтә ҡалырға тейеш түгелдәр. Мин үҙған йыл «Сталинец» комбайны менән 936 гектар майҙандың урожайын йыйнаған булһам, быйыл 1500 гектар йыйнарға һүҙ бирәм, — ти Ленин орденле комбайнер иптәш Токарев.

30 трактор, 21 һабан, 21 культиватор, 22 сәскес — бөтәһе лә боевой әҙерлектә. Тракторҙарҙы ремонтлауҙа Бычков, Сафин иптәштәрҙең бригадалары һәм токарҙарҙан Горлеев, Хисамов, Посонов, слесарҙарҙан Хәмидуллин, Яшаров иптәштәр стахановсы эш өлгөләре күрһәттеләр. Трактор бригадалары яҙғы баҫыу эштәренең башланыуын түҙемһеҙлек менән көтәләр.

С. Хәсәнова.

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

5 апрелдәге иртәнге ултырыш

ВЛКСМ Уставының ойоштороусылыҡ көсө бик ҙур. ВЛКСМ Уставын ҡулланыуҙа Украина комсомолы үҙенең ойошмаларын ойоштороу яғынан нығытыу, йәштәрҙең киң массалары менән үҙенең бәйләнешен артабан киңәйтеү буйынса ярыны ук ҙур эш башҡарҙы.

Комсомолдың бөтә эшен яҡшыртыуҙа ВЛКСМ Уставының бик ҙур роль уйнауы тураһында иптәш Иванов докладында әйтелгән фекерҙе Украина делегацияһы бөтөнләй рәүештә яҡлай. Шуның менән бергә беҙ, ВЛКСМ Уставына бөгөнгө көн бурыстарына ярашлы рәүештә ҡайһы бер үҙгәрештәр һәм өҫтәмәләр индереү кәрәклеге тураһындағы фекерҙе тулыһынса яҡлайбыҙ. Комсомолдың йәштәрҙе коммунистик тәрбиәләү буйынса, йәштәрҙе илебеҙҙең хужалыҡ һәм культура төҙөлешендә ҡатнашыуға, актив общественный һәм политик тормошҡа йәлеп итеү буйынса арымай-талмай эшләгән сағында ойоштороусылыҡ эшендә алған ҙур тәжрибәһе Уставта сағылдырылырға тейеш.

Комсомолдың Мәскәү комитеты секретары иптәш Н. И. Мохов, ошо көндәрҙә Мәскәүҙең һәм Мәскәү өлкәһенең 320 мең йәш эшсеһе ВЛКСМ-дың XI съезы хөрмәтенә почетлы вахтала торалар, ти. Мәскәүҙең биш йыллыҡ пландарын үтәгән йәш эшселәренең һаны көн һайын арта бара. Хәҙер уларҙың һаны 100 мең кешенән артып китте инде. Мәскәү яны колхоздарынан шатлыҡлы хәбәрҙәр килеп тора. Ауыл йәштәре комсомолдың XI съезын яҙғы сәсеүгә әҙерлекте уңышлы тамамлау менән билдәләйҙәр. Өлкәнең колхоздарында йәштәрҙән юғары уржай өсөн көрәшеүсе 1.000 яңы звено ойоштороу тамамланып килә.

Мәскәүҙең бөтә йәштәре комсомол съезын ҙур һәм шатлыҡлы ваҡиға итеп ҡаршыланы. Тик съезд эшләгән көндәрҙә генә лә башҡаланың һәм өлкәнең 10 мең егете һәм ҡыҙы үҙҙәрен ленинсы-сталинсы комсомолға ҡабул итеүҙе һорап ғариза бирҙе.

Был уңыштарға ирешеүҙә, беҙҙең совдың эшен яҡшыртыуҙа ойоштороу-политик яҡтан күтәрелеүҙә, комсомол Уставын нығыҡ рәүешә итеү ҙур роль уйнаны, — ти иптәш Мохов. — Ленин—Сталин партияһы комсомолды үҙ эшенең формаларын һәм методтарын конкрет обстановкаға һәм тупланған тәжрибәгә ҡарап билдәләргә өйрәтә. Был беҙгә ВЛКСМ-дың X һәм XI съездары араһында булған үҙгәрештәрҙе комсомол Уставында сағылдырыу бурысын йөкмәтә.

Хәҙер, совет халҡы коммунизм төҙөү буйынса бөйөк бурыстарҙы хәл иткән саҡта, йәштәргә коммунистик тәрбиә биреүҙә комсомолдың роле тағы ла күберәк үҫә, тип билдәләй иптәш Мохов. Һәм был, тәбиғи, беҙҙең союздың Уставында сағылырға тейеш.

Комсомолдың көс һәм ныҡлыҡ сығанағы — партия етәкселегендә. Шуға күрә партия етәкселеге мәсьәләләренең ВЛКСМ Уставында бөтөнсә пландарға индерелергә тейешлектәре тураһындағы тәҡдим һис һүҙһеҙ дөрөҫ булып тора.

Кандидатлыҡ стажын юҡҡа сығарыу тураһындағы һәм комсомолда кандидаттар категорияһын бөтөрөү тураһындағы тәҡдим йәштәрҙең киң ҡатламдары менән комсомолдың бәйләнешен киңәйтеү өсөн, төптө ойошмаларҙы ойоштороу-политик яҡтан артабан нығытыу һәм уларҙың һанының үҫеүе өсөн бик ҙур әһәмиәт ҡаҙана.

— Мәскәү делегацияһы, — ти иптәш Мохов, — ВЛКСМ Уставына үҙгәртеүҙәр һәм өҫтәмәләр индереү тураһында ВЛКСМ Үҙәк Комитетының тәҡдимен тулыһынса яҡлай, сөнки улар большевиктар партияһы, иптәш Сталин тарафынан комсомол алдына ҡуйылған бурыстарға яуап бирәләр.

(ТАСС).

5 апрелдәге киске ултырыш

ВЛКСМ-дың XI съезының киске ултырышында ВЛКСМ Уставына үҙгәртеүҙәр индереү тураһында иптәш Ивановтың докладлы буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

— Ленинсы-сталинсы комсомол, совет йәштәре илебеҙҙә социалистик общество төҙөүгә ҙур өлөш индерҙеләр, Бөйөк Ватан һуғышы тарихына бик күп гүзәл биттәр яҙып ҡалдырҙылар, — тип билдәләп үҙенең сығышында Башҡортостан комсомолының делегаты иптәш Т. Ш. Саяпов, — Өфө комсомол ойошмаһында тәрбиәләнгән, Советтар Союзы Геройы Александр Матросов тиңдәше булмаған батырлыҡ күрһәтте. Комсомолда тәрбиәләнгән башҡорт егете Муса Гәрәевҡа ике тапҡыр Советтар Союзы геройы исеме бирелде. Хәҙер Башҡортостан йәштәре һуғыштан һуңғы сталинсы биш йыллыҡ пландың срогынан алда үтәү өсөн фиҙакәр көрәшәләр.

ВЛКСМ Уставына индереү өсөн XI съезд ҡарамағына ҡуйылған үҙгәртеүҙәрҙе һәм өҫтәмәләрҙе Башҡортостан делегацияһы тулыһы менән яҡлай.

Белоруссия ЛКСМ Үҙәк Комитеты секретары иптәш Е. Н. Коноплин, ВЛКСМ-дың XI съезында Белоруссияның делегацияһы ВЛКСМ Уставына, докладта әйтелгәнсә, үҙгәртеүҙәр һәм өҫтәмәләр индереүҙе тулыһынса хуплай һәм яҡлай, тип белдерҙе.

Иптәш Коноплин Белоруссия комсомолецтары һәм йәштәренең Бөйөк Ватан һуғышы йылдарындағы героик подвигтары тураһында һөйләй. Тик бер Жлобинск йәш гвардиецтары ойошмаһы тарафынан ғына ла ҡыҫҡа ваҡыт эсендә дошмандың 10 эшелоны һәм паровозы ҡыйратылған. Йәш партизандар, ленинсы-сталинсы комсомол сафтарында тороуҙы ҙур хөрмәт итеп иҫәпләнеләр.

Комсомол сафтарының үҫеүе, — ти Үзбәкстан комсомолының делегаты иптәш И. А. Азизов, — ВЛКСМ-дың йәштәр массаһы менән үҙенең бәйләнешен арымай-талмай нығытыуын һәм киңәйтеүен асыҡ күрһәтә. Комсомолдың уңыштары бик ҙур һәм баһалһыҙ. Ләкин бөтә комсомол ойошмалары ла йәштәрҙе үҙҙәренең йоғонтолары аҫтына алып өлгөргәндәр әле. Бөтә ойошмалар ҙа үҙҙәренең эштәрендә коммунистик тәрбиәләүҙең күп төрҙәге формаларын файҙаланып еткермәйҙәр әле. Үзбәкстан комсомолы сафтарында 300 меңгә яҡын кеше иҫәпләнә. Ләкин был, беҙҙә булған резерв менән сағыштырғанда, бик аҙ. Үзбәкстан комсомолы үҙенең сафтарын ҡатын-ҡыҙ йәштәр иҫәбенә етерлек һанда арттырмай.

Иптәш Азизов, 14 йәшкә еткән егеттәрҙе һәм ҡыҙҙарҙы комсомолға ҡабул итеү тураһындағы тәҡдимде, шулай уҡ комсомолда кандидатлыҡ стажын бөтөрөү тураһындағы тәҡдимде хуплай.

— Беҙҙең йәштәребеҙ аңлылығы,—ти ул, — күтәрелде, һәм шулай булғас ВЛКСМ-ға член булып инеү өсөн уларға кандидатлыҡ стажы булдырыуҙың кәрәге юҡ.

Иптәш В. А. Минаҡтың трибунала күренеүен съезда ҡатнашыусылар ҡайнар ҡаршыланылар. Ул, СССР Хәрби-Диңгеҙ флоты моряктары, уларҙың данлыҡлы шефы — ленинсы-сталинсы комсомолға сәләм тапшырҙы.

— Комсомолда, — ти иптәш Минаҡ, —Хәрби-Диңгеҙ флотына шефлыҡ итеүҙең беренсе йылдарында уҡ гүзәл традиция үҫте. Ул иң яҡшы комсомолецтарҙы флотҡа ебәрә башланы. Комсомолдың флотҡа шулай гүзәл кешеләр биргәнлеген Бөйөк Ватан һуғышы күрһәтте. Балтик, Баренц һәм Ҡара диңгеҙҙәрҙә, Волгала, Дунайҙа һәм Днепрҙа совет моряктары һуғыш йылдарында рус диңгеҙ данының летописена яңы бит яҙып ҡалдырҙылар. Флотҡа килгән комсомолецтарҙан гүзәл диңгеҙ офицерҙары үҫеп сыҡтылар. Әгәр ҙә комсомол ойошмалары шефлыҡ бәйләнештәрен нығытыу тураһында тағы ла күберәк хәстәрлек күрһәтһәләр комсомолдың шефлыҡ эше тағы ла уңышлыраҡ булыр.

ВЛКСМ-дың Чиләбе Өлкә Комитеты секретары иптәш А. Я. Борисов, ВКП(б)-ның XVIII съезы ҡарарҙары һәм партияның был съезда ҡабул ителгән Уставы государство, хужалыҡ һәм культура өлкәләрендә комсомолдың актив эшкә ҡушылыуында, уның эшмәкәрлеген яҡшыртыуҙа баһа биреп бөтөргөһеҙ роль уйнаны. Комсомол ойошмалары партия тарафынан бирелгән хоҡуҡтарҙы файҙаланып, инициативаны күберәк күрһәтә, предприятиеларҙың, колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм МТС-тарҙың эшен яҡшыртыу менән бәйләнгән төрлө мәсьәләләрҙе күтәреп сыға башланылар, ти.

Иптәш Борисов, ВЛКСМ Уставына, докладта тәҡдим ителгән үҙгәртеүҙәрҙе һәм өҫтәмәләрҙе яҡлай һәм комсомолға 24—25 йәшкә тиклемге йәштәр ҡабул ителә тип Уставта күрһәтеүҙе кәрәкле, тип иҫәпләй.

— ВЛКСМ-дың, комсомолдың X съезында ҡабул ителгән Уставы комсомолдың сафтарын ойоштороу-политик яҡтан нығытыуҙа ғәйәт ҙур роль уйнаны, — ти ВЛКСМ-дың Саратов ойошмаһы делегаты иптәш С. П. Козинцев.

Партия тарафынан комсомолға бирелгән хоҡуҡтар арҡаһында, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың производство эшенә ауыл комсомол ойошмаларының йоғонтоһо байтаҡ артты. Саратов өлкәһендә хәҙер тәүге комсомол ойошмаһы булмаған бер генә колхоз да, совхоз да һәм МТС та юҡ. Күпселек ойошмаларҙа ВЛКСМ комитеттары төҙөлдө.

Иптәш Козинцев, ВЛКСМ Уставына тәүге комсомол ойошмаларының бурыстары тураһында махсус бүлек индерелһен тигән тәҡдимде хуплап, был уларҙың эштәренең артабан яҡшырыуына булышлыҡ итәсәк, тип билдәләй.

Комсомолдың Куйбышев ойошмаһы делегаты иптәш В. В. Гаранин, һуңғы ваҡытта өлкә комсомолецтарының активлеге артты, тип белдерҙе. Был, государство һәм хужалыҡ төҙөлешендә комсомол ойошмаларының ролен көсәйтеүгә булышлыҡ итте. Хәҙер күп кенә комсомол органдары, уларҙың эшмәкәрлеге юғары торған ойошмалар тарафынан ғына түгел, ә комсомолецтарҙың киң массаһы тарафынан да контроллек ителгәнлекте бик ныҡ һиҙәләр. XI съездан алда булып үткән отчет-һайлау йыйылыштары, комсомолдың эске демократияһын йәйелдереүҙә бөтә комсомолецтарҙың да яҡлағанлығын күрһәттеләр. Иптәш Гаранин, тәүге комсомол ойошмалары йәштәр араһында физкультура һәм спорт эшен йәйелдереү тураһында һәр ваҡытта хәстәрлек күрергә тейештәр, тип ВЛКСМ Уставында күрһәтеүҙе кәрәкле һанай.

ВЛКСМ-дың, комсомолдың X съезы тарафынан ҡабул ителгән Уставы, йәштәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү буйынса комсомолдың бөтә эшен ойоштороуҙа ҙур роль уйнаны һәм ВЛКСМ алдында торған хәҙерге бурыстарға яуап биргән иде, — ти комсомолдың Ленинград өлкә комитеты секретары иптәш М. Р. Васьковский. — Шуның менән бергә, үҙгәргән шарттар, ойоштороу эшендә комсомол тарафынан тупланған бай тәжрибә ВЛКСМ Уставына байтаҡ үҙгәртеүҙәр һәм өҫтәмәләр индереүҙе талап итә.

Иптәш Васьковский Ленинград делегацияһы исеменән ВЛКСМ Уставына индереү өсөн XI съезд ҡарамағына тапшырылған үҙгәртеүҙәрҙе һәм өҫтәмәләрҙе хуплай.

Ошоноң менән киске ултырыш тамамлана.

ВЛКСМ-дың XI съезы адресына илебеҙҙең партия, комсомол һәм общественный ойошмаларынан күп һанлы ҡотлау телеграммаларының килеүе дауам итә. Шулай уҡ сит илдәрҙәге демократик ойошмаларҙан да ҡотлауҙар алына.

(ТАСС).

6 апрелдәге ултырыш

6 апрелдә Бөтә Союз Ленинсы Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезында ВЛКСМ-дың Уставына үҙгәртеүҙәр индереү тураһында иптәш Ивановтың докладлы буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Һүҙ подполковник иптәш В. Т. Цыганковҡа бирелә. Ул Совет Армияһы вениндарынан съезға сәләм тапшыра.

— ВКП(б) Үҙәк комитетының ҡотлауындағы рухландырғыс һүҙҙәр һәм съездың ҡарарҙары, — ти иптәш Цыганков, — бөтә совет йәштәре, комсомолецтар һәм Совет Армияһы вениндары араһында яңы көслө политик активлек күтәрелешен тыуҙырыр, ВЛКСМ-дың бөтә эшенең яңынан киң рәүештә йәйелдерелеүенә килтерер.

— Беҙҙең өлкә комсомол ойошмаһының эшендә, — ти ВЛКСМ-дың Ростов өлкә комитеты секретары Ф. Н. Пахомов, — характерлы нәмә шул — ул эшсе, ауыл йәштәренә һәм уҡыусыларға үҙенең йоғонтоһон көсәйтте. Беҙҙең өлкәлә үткән йылда ғына ла 10 меңләгән эшсе йәштәр производство пландарын тулыһынса һәм арттырып үтәү өсөн социалистик ярышта ҡатнаштылар. 12 меңдән артыҡ йәш эшсе үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеларын үтәнеләр. 15 мең кеше хәҙер 1950 йыл иҫәбенә эшләй.

Һүҙен тамамлап иптәш Пахомов, ВЛКСМ Уставына үҙгәртеүҙәр һәм өҫтәмәләр илебеҙҙә булып үткән үҙгәрештәргә ярашлы рәүештә индерелә, ти. Ростов делегацияһы, иптәш Иванов докладында әйтелгәнсә, ВЛКСМ Уставына индерелəсәк үҙгәртеүҙәрҙе һәм өҫтәмәләрҙе тулыһынса яҡлай.

Фекер алышыуҙарҙа һуңғы һүҙ комсомолдың Молотов өлкә комитеты секретары иптәш А. В. Оборинға бирелә. Ул, Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында Урал кешеләренең башҡарған данлы эштәре бөтөгөҙгә лә билдәле. Урал кешеләре хәҙер ҙә, һуғыштан һуңғы сталинсы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәшеп, ҙур дәрт менән хеҙмәт итәләр, ти.

Урал комсомолы партия етәкселегендә йәштәрҙең бөтә тырышлыҡтарын биш йыллыҡты срогынан алда үтәү һәм Уралдың хужалығын һәм культураһын артабан үҫтереү өсөн көрәшкә йүнәлтә. Съезд асылыу көнөнә Уралдағы йәштәрҙән 2 меңдән артыҡ кеше үҙенең биш йыллыҡ планын үтәне, ә 25 мең кеше 1949 йылдың 3 айында 6 айлыҡ заданиены үтәне. Өлкә предприятиеларында йәштәр араһында материалдарҙы һаҡлап тотоноу өсөн, барыһы тик юғары сифатлы продукция ғына сығарыу өсөн көрәш хәрәкәте киң йәйелдерелде. ВЛКСМ-дың XI съезына бүләк итеп Кизел күмер бассейнындағы йәш күмерселәр пландан тыш 10 меңләгән тонна күмер бирҙеләр. Лысьва һәм Чусовой заводтарының машиналар төҙөүсе йәштәре пландан тыш меңдәрсә сепаратор эшләп сығарҙылар.

Партияның һәм иптәш Сталиндың арымай-талмай хәстәрлек итеүҙәре арҡаһында беҙҙең йәштәребеҙҙең культура кимәле һәм материаль көн-күрештәре сағыштырғыһыҙ дәрәжәлә яҡшырҙы.

Комсомол Уставына индерелә торған үҙгәртеүҙәр комсомолдың етәксе органдарының тәүге ойошмаларға етәкселеген артабан яҡшыртыуға йүнәлтелгәндәр. Иптәш Оборин комсомолдың Молотов ойошмаһы, делегацияһы, иптәш Иванов докладында әйтелгәнсә, ВЛКСМ Уставына индерелəсәк бөтә үҙгәртеүҙәрҙе тулыһы менән яҡлай.

Шул көн съезд ВЛКСМ Уставына үҙгәртеүҙәр индереү тураһында иптәш Ивановтың докладлы буйынса резолюцияны бер тауыштан раҫлай һәм ҙур күтәренкелек менән ВЛКСМ Уставын раҫлай.

(ТАСС).

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктарын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 52, 58 59, 60, 61, 66, 67 һәм 68-се номерҙарында)

«ХЕҘМӘТ ОТЛИЧИЕҺЕ ӨСӨН» МЕДАЛЕ МЕНӘН

192. Ҡрымғужин Шәйәхмәт Мәхьян улын — Хәйбулла МТС-ының тракторисы.
193. Ҡрымов Вәли Миңнегәли улын — Шишмә райисполкомының план комиссияһы председателе.
194. Лавренин Семен Васильевичте — Зилаир районы райисполкомы председателенең урынбаҫары.
195. Ларионов Семен Дмитриевичте — Кушнаренко районы Яңы-Баҫҡаҡ ауыл Советы партия ойошмаһының секретары.
196. Латипов Ғафур Кәрим улын — филармония артисы.
197. Латышев Степан Васильевичте — Благовар районы Буденный исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы.
198. Латипов Бикмөхәмәт Шәмсемөхәмәт улын — Илеш районы Базытамаҡ ете йыллыҡ мәктәбенең директоры.
199. Леванова Мария Васильевнаны — Өфө ҡалаһы 38-се номерлы балалар баҡсаһы мөдире.
200. Лермонтов Борис Николаевичте — Госпландың плановигы.
201. Лисовский Петр Кузьмичте — Белорет ҡалаһы «Обувщик» промартеленең мастер-закройщигы.
202. Ложкин Сергей Александровичте—Ҡырмыҫҡалы райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.
203. Лыгин Сергей Ивановичте — Белорет ҡалаһы Тирлән «Объединение» артеленең председателе.
204. Любин Семен Савельевичте — Бүре МТС-ының тракторисы.
205. Мәүлитов Фәйзрахман Абдрахман улын — Әбйәлил МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.
206. Мәүлитов Абдрахман Ниғмәт улын — Бәләбәй райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән ер төҙөүсеһе.
207. Мәҡсүтов Зариф Фәйзрахман улын — Күгәрсен районы Киров исемендәге колхоздың колхозсыһы.
208. Мәҡсүтов Сабир Сәйфрахман улын — Стәрлебаш районы Ҡарағош ауыл Советының председателе.
209. Маннанов Хәби Сәғмән улын— Языково МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.
210 Маннанова Хаят Йыһангир ҡыҙын — Өфө ҡалаһы мәктәпкәсә тәрбиә учреждениелары союзы Өлкә Комитетының элекке председателе.
211. Марейнис Эмилия Яковлевнаны Черниковск ҡалаһы 3-сө номерлы больницаның балалар бүлеге мөдире.
212. Мәрҙанов Зыяны — Дүртөйлө районы «Аҡҙәүел» колхозының ветеринар фельдшеры.
213. Мәхмүтов Сабир Ғафур улын— Маҡар районы Өрмәт сельпоһының һатыусыһы.
214. Мәхмүтьянов Хәким Мәхмүтьян улын — Таналыҡ МТС-ының МТМ мөдире.
215. Матюхин Федор Афанасьевичте — Благовар райисполкомының һаулыҡ һаҡлау бүлеге мөдире.
216. Машнин Петр Васильевичте — Белорет лесхозының өлкән лесничийы.
217. Мәхмүтов Рәхмәтулла Мәҡсүт улын — Өфө ҡалаһы «Аккумулятор» артеленең эшсеһе.
218. Мәхмүтова Мәнәүәрә Шәрәфетдин ҡыҙын — Стәрлетамаҡ ҡалаһы балалар консультацияһының стоматолог врачы.
219. Мельникова Мария Алексеевнаны — Тәтешле районы Арибаш фельдшер пунктының мөдире.
220. Мельников Данил Ивановичте— Воскресенск районы Калинин исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы.
221. Меньшенина Таисия Ивановнаны— ВКП(б) Нуриман райкомының секретарь ярҙамсыһы.
222. Миңһажева Гөлсөм Шәймөхәмәт ҡыҙын — Белорет районы Серебрянск урта мәктәбенең уҡытыусыһы.
223. Миңнеғәлиев Ғәйнулла Миңнеғәли улын — Балтас районы Тельман исемендәге колхоздың партия ойошмаһы секретары.
224. Михайлов Василий Степановичте — Илеш районы райпищепромкомбинат директоры.
225. Михайлов Николай Ивановичте — Раевка станцияһы тимер юл узелының партия ойошмаһы секретары.
226. Мозжерин Сергей Александровичте — Мәсетле МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.
227. Моисеева Мария Васильевнаны — Бәләбәй районы Ворошилов исемендәге колхоздың звено етәксеһе.
228. Моисеев Никифор Митрофановичте — Благовещен районы Орлов ауыл Советы председателе.
229. Мөжәғитова Асия Хилаж ҡыҙын — Учалы районы «Комбайн» колхозының колхозсыһы.
230. Мулюкина Евдокия Егоровнаны — Белорет ҡалаһының почтальоны.
231. Мурзанаева Әсмә Зарип ҡыҙын — Зилаир райисполкомының секретары.
232. Мортазабулатова Мәйсәрә Шаһивәли ҡыҙын — Әбйәлил районы «Октябрҙең 12 йыллығы» колхозының һыйыр һауыусыһы.
233. Мусина Мәғфиә Ғәрәфетдин ҡыҙын — Күрдем МТС-ының трактористкаһы.
234. Мостафина Фатима Хәмит ҡыҙын — Общественный фәндәр академияһының аспирантҡаһы.
235. Моратов Әмир Ғәбдрахман улын — Черниковск ҡалаһы горместпромкомбинатының механик мастерской начальнигы.
236. Мөхәмәтшин Сөнәғәт Хәби улын — Бишбүләк райисполкомының финанс бүлеге мөдире.
237. Мохтаров Нурый Мохтар улын — Миәкә районы «Уяҙа» колхозының ат ҡараусыһы.
238. Мөхәмәтнуров Мөхәмәтхан Мөхәмәтҡул улын — Баҡалы районы «1 май» колхозының сабаны.
239. Мухачева Мария Васильевнаны — Черниковск ҡалаһы 4-се номерлы балалар яслеһенең мөдире.
240. Мөхәмәҙиева Хәтирә Әхмәтдин ҡыҙын — Шаран районы «Ленин юлы» колхозының председателе.
241. Нәбиуллин Сәхиулла Ғәзиз улын — Ейәнсура МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.
242. Неборонов Сергей Алексеевичте — ВЛКСМ Черниковск горкомының бүлек мөдире.
243 Насыров Мостафа Вилдан улын — Ғафури районы Үтәк ете йыллыҡ мәктәбенең уҡытыусыһы.
244. Насыров Әнүәр Хәтип улын — Ҡариҙел райисполкомының председателе.
245. Наумова Евдокия Ивановнаны — Оло-Тиләк районы Куйбышев исемендәге колхоздың колхозсыһы.
246. Нафиҡов Нәғим Ғәлиә улын — Матрай МТС-ы директорының политбүлек буйынса урынбаҫары.
247. Неклеенов Александр Матвеевичте — Усень-Ивановка МТС-ының комбайнеры.
248. Николаева Татьяна Константиновнаны — Стәрлетамаҡ ҡалаһы «Салауат» кино-театрының контролеры.
249. Никитина Елизавета Константиновнаны — Баҡалы районы Ворошилов исемендәге колхоздың звеноводы.
250. Новоскольцев Андрей Петровичте — Өфө ҡалаһы рус драма театрының художество етәксеһе.
251. Нуғманов Баһман Нуғман улын — Краснокама районы «Бүләк» колхозының ферма мөдире.
252. Нурыев Хәмит Нурый улын — Күрдем МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.
253. Онушко Алексей Ивановичте — Сөйөнсө МТС-ының директоры.
254. Опушнев Никифор Васильевичте — Оло-Тиләк райисполкомының председателе.
255. Осипов Иван Петровичте — Стәрлетамаҡ районы Машина-юл станцияһы начальнигы.
256. Островский Бронислав Титовичте—Оло-Тиләк райисполкомының ауыл хужалығы бүлеге агрономы.
257. Осинкина Нина Сидоровнаны— Стәрлетамаҡ ҡалаһы Ленин исемендәге завод эргәһендәге поликлиника мөдире.
258. Остапчук Захар Фадеевичте — Саҡмағош урта мәктәбенең уҡытыусыһы.
259. Палло Николай Готлибовичте— Архангель районы «Маяк» колхозының өлкән ат ҡараусыһы.
260. Паньшин Василий Андреевичте — Помағужа районы Волостнов ауыл Советының председателе.
261. Панафидин Николай Семеновичте — Благовар райисполкомы председателенең урынбаҫары.
262. Панкратов Александр Степановичте — Кушнаренко районы ярма заводының директоры.
263. Пантюхин Алексей Ивановичте —Нуриман райисполкомының секретары.
264. Парфенов Ефим Васильевичте— Өфө радиомеханик заводының слесары.
265. Пастухова Анна Григорьевнаны — Стәрлетамаҡ ҡала һаҡлыҡ кассаһы мөдире.
266. Пашаева Нэбка Савельевнаны — Ҡалтасы районы Ильич исемендәге колхоздың колхозсыһы.
267. Пашаев Сергей Ивановичте — Краснокама районы Никольский ауыл Советының председателе.
268. Пелагеин Иван Александровичте — Благовар районы «Уркасс» промартеленең председателе.
269. Первышкина Евдокия Дмитриевнаны — Мәсетле районы «Новый путь» тейма артеленең сортировщицаһы.
270. Петров Иван Николаевичте — Дүртөйлө районы Маядыҡ урта мәктәбенең уҡыу-уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.
271. Петров Михаил Елизарьевичте — Шаран райисполкомының ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.
272. Петровский Николай Павловичте — Бөрө районы «Красноармеец» колхозының председателе.
273. Плотвин Петр Георгиевичте — Әбйәлил районы «Һаҡмар» совхозының комбайнеры.
274. Поллюдов Семен Никитичте — Миәкә райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән ер төҙөүсеһе.
275. Потеряхина Клавдия Васильевнаны — Воскресен районы Киров исемендәге колхоздың звеноводы.
276. Пупышев Андрей Семеновичте —Ҡариҙел районы «Урал» колхозының партия ойошмаһы секретары.
277. Рамазанов Абнасир Рамазан улын — Дыуан районы Арый ауыл Советының председателе.

(Дауамы бар).

Район газеталарында фото-һүрәттәр

Газетаның тематикаһын байытыуҙа, оформлениеһен яҡшыртыуҙа фото-һүрәт—рәсем мөһим урын тота. Был мәсьәләгә район газеталары ла ныҡ иғтибар итергә тейештәр. Бының өсөн беҙҙә мөмкинлектәр бар.

Беренсенән элек, ТАСС фотохроникаһы тарафынан ебәрелгән әҙер клишеларҙы файҙаланырға мөмкин. Былардан тыш, урындағы тормошто сағылдырған фото-ларҙы заказдар биреү юлы менән Пресс-клише бюроһынан да эшләтеп алырға була. Ҡайһы бер газета редакциялары шулай эшләйҙәр ҙә.

Мәҫәлә өсөн ВКП(б)-ның Өфө район комитеты һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы органы — «За большевистские колхозы» газетаһын алайыҡ. Ул ошо йылдың гинуар айында сыҡҡан бер номерында генә егерме юллыҡ ике һүрәт урынлаштырҙы. Уларҙың береһендә Өфө районының «Париж коммунаһы» колхозында электр станцияһының эшкә башлауы, икенсеһендә «Ленинский путь» колхозының столярный мастерскойында бакта оҫталарының сапа яһау моменты күрһәтелгән. Был һүрәттәргә күҙ һалыу — аҫтарына яҙылған йәҙыуҙарҙы уҡып сығыу менән колхозсылар йөрөттәрендә Ильич лампочкалары балҡыуы һәм ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә мастерскойҙың колхозға 12 мең һум доход биреүе менән танышаһың. Газетаға ҡыҙыҡһыныу арта.

«За большевистские колхозы» газетаһы үҙенең биттәрендә алдынғы колхозсыларҙың һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙарҙың фото рәсемдәрен дә биреп килә. 1949 йылда, «Париж коммунаһы» колхозының мал ҡарау буйынса районда дан алған члены иптәш Н. Елисееваның һәм тағы бер нисә кешенең фото рәсемдәрен баҫып сығарҙы.

Ләкин бөтә редакцияларҙа ла эш былай ойошторолмаған әле. Мәҫәлән, «Сталин юлы» (Благовар районы), «Коммунизм өсөн» (Матрай районы) газеталары урындағы тормошто күрһәткән бер генә фото ла биргәндәре юҡ. Ә «Еңеү юлында» газетаһы (Бөрйән районы) бөтөнләй һүрәтһеҙ сығарыла. Хатта, редакция әҙер фото клишеларҙы ла файҙаланмайынса ҡалдыра. Шуға күрә лә был газеталар уҡырға күңелһеҙ, тышҡы күренештәре ярлы йәмһеҙ булалар.

Күп кенә редакциялар газетаны матур оформить итеү өсөн тырышһалар ҙа, клишеларҙы һайлап алыуға, дөрөҫ урынлаштырыуға, текстарын биреүгә серьез ҡарамайҙар. Һөҙөмтәлә, газетаның йөҙләгән юллары бушҡа әрәм ителәләр. Һуңғы ваҡыттарҙа «Оскон» газетаһының (Архангель районы) өс номерында һүрәттәрҙең текстарын эре хәрефтәр (корпус) менән йыйыу арҡаһында ғына 20 юллыҡ урын әрәм ителгән. Быға оҡшашлы фактылар — газеттән тыш ҙур йәки артыҡ күп һүрәттәр, йыш рәүештә карикатуралар урынлаштырып, газетаның биттәрен экономиһыҙ файҙаланыуҙар башҡа газеталарҙа ла күренә.

Дөрөҫ, карикатуралар бирергә кәрәк. Насар күренештәргә — бюрократизмға, волокитаға, бурыс алмаусылыҡҡа, шәхси милксселек һәм иждивенчеслек ҡараштарға, ялҡауҙарға, рвачтарға ҡаршы көрәштә уларҙың әһәмиәте, тәьсире бар, әлбиттә. Шулай ҙа, газетаны кәлкә журналға әйләндерергә, тормоштоң тик ҡара яҡтарын ғына күрһәтергә ярамай. Был ҙур хата буласаҡ.

Политик йөкмәткеле, техник яҡшы эшләнгән фото-һүрәт рәсем—социалистик төҙөлөш уңыштарын, уға ирешеүҙә хеҙмәт батырлыҡтары күрһәтеүселәрҙең эш тәжрибәләрен пропагандалауҙа, тарихи даталарҙы билдәләүҙә мөһим средство ул. Район газеталары быны хәтерҙән сығармаҫҡа тейештәр.

С. Ныуатов.

Беҙҙең йәшлек көсөбөҙ һәм белемебеҙ, һиңә, Тыуған ил!

...Коммунистик Йәштәр Союзы үҙенең белем алыуын, үҙенең уҡыуын һәм үҙенең тәрбиәһен эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең хеҙмәте менән бергә ҡушһын,... брошюралар уҡыу менән генә сикләнмәһен.

В. И. ЛЕНИН

Комсомолецтәр—юғары урожай өсөн көрәш алдынғылары

Колхоздарҙа яҙғы сәсеүгә әҙерлекте тамамлауҙа комсомолецтәр бик ҙур роль уйнайҙар. Колхоз ауылының йәш патриоттары юғары урожай алыу өсөн көрәштең алдынғы сафтарында баралар. Районда комсомолец һәм йәштәрҙән 20 юғары урожай звеноһы төҙөлдө. Улар үҙҙәренә беркетелгән инвентарҙе, сбруйҙы, тартыу көстәрен тулыһынса боевой әҙерлек хәленә килтерҙеләр. Үткән айҙың башында уҡ инде баҫыуҙарға тиреҫ сығарыу планы арттырып үтәлде. Был эштең 60 проценте комсомолецтәр һәм йәштәр көсө менән башҡарылды. Бынан тыш урындағы ашламалар йыйнауҙа ла улар бик актив ҡатнаштылар. Комсомолецтәрҙең инициативаһы буйынса районда 400 ботка яҡын картуф орлоғо йыйналды.

Хамматов исемендәге, «Алға», «Восток» һәм башҡа колхоздарҙың йәш патриоттары аттар өҫтөнән шефлыҡ итеүҙе үҙ бурыстары итеп алдылар.

Колхоз комсомолецтәре быйыл юғары хеҙмәт етештереүсәнлегенең иң алдынғы өлгөләрен күрһәтеүҙе үҙҙәренең төп маҡсаттары итеп ҡуйҙылар. «Нур» колхозы комсомолецтәренән Нығмәт Ямгуров, Морадым Садиков, Хаматнур Каримов һәм башҡалар ҡышҡы агротехник сараларҙы үткәреүҙә үҙҙәренең көндәлек нормаларын 200 процентҡа тиклем еткереп үтәп килделәр. Баҫыу эштәрендә лә улар был темпты төшөрмәйәсәктәр. Был эштәр осоронда уларҙың һәр ҡайһыһы 250 хеҙмәт көнө эшләүгә өлгәшеүҙе бурыс итеп ҡуйҙы. Гузаков исемендәге ауыл хужалығы артеле комсомолецтәре яҙғы сәсеү көндәрендә эш нормаһын бер ярым тапҡырҙан да кәм үтәмәҫкә һүҙ бирҙеләр. Сәсеүҙең тәүге көндәренән уҡ «Ой» колхозы баҫыуҙарында 22 комсомолец эшләйәсәк. Комсомол ойошмаһының дөйөм йыйылышында һәр бер комсомолецтең баҫыу эштәре осоронда кәмендә 150 хеҙмәт көнө эшләүгә мәжбүр булыуы тураһындағы ҡарар бер тауыштан ҡабул ителде.

Һуңғы осорҙа ауылдың иң алдынғы егеттәренән һәм ҡыҙҙарынан 100 кеше Ленин—Сталин комсомолы сафына алынды. Улар бөтәһе лә, райондың башҡа комсомолецтәре менән берлектә, юғары урожай алыу өсөн ҙур көрәш походына ҡушылдылар.

С. Ғәтауллин,
ВЛКСМ-дың Салауат райкомы секретаре.

Нефтсе йәштәрҙең стахановсы вахтаһы

Ишембайҙың йәш нефтселәре ВЛКСМ-дың XI съезы асылыуын ҙур производство еңеүҙәре менән ҡаршы алдылар. Бында съезд хөрмәтенә 82 комсомолец-йәштәр бригадаһы стахановсы вахтаға баҫып, көндәлек производство нормаһын ике—өс тапҡырға арттырып үтәйҙәр. Икенсе промыселдең комсомолецы иптәш Ғәбитов етәкселек иткән ер аҫты ремонтсылары бригадаһы һуңғы бер аҙна эсендә 18 көнлөк производство нормаһын үтәнеләр. 3-сө промысел мастере Григорьев, монтажстрой конторанының токаре Асфандиров, нефть эшкәртеү заводының кочегары Баштанов иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы ла смена нормаһын 215—250 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

Ленин—Сталин комсомолының XI съезы асылған көнгә ҡаланың 6 йәш нефтсеһе үҙҙәренең 6 йыллыҡ производство нормаларын тамамланылар. Улар араһында Сталин исемендәге заводтан Шафеев, нефть эшкәртеү заводынан Коломников иптәштәр бар. Бынан тыш 15 комсомолец съезд асылған көнгә үҙҙәренең биш йыллыҡ производство нормаларын үтәнеләр. Нефтсе йәштәр А. Чутких методы менән эшләйҙәр һәм Май алды социалистик ярышына ҡушылып стахановсы вахтаға баҫтылар.

Х. Дәүләтшин.

Өфө электр оборудованиеләре заводы коллективы 1-Май алды социалистик ярышына ҡушылды. Заводтың йәш стахановсылары А. Чутких методы буйынса һис бер бракһыҙ эшләйҙәр.

Һүрәттә (һулдан уңға): комсомолец-йәштәр бригадаһы бригадиры М. Садретдинова, йәш слесарҙар В. Охримович, Л. Тишенко, С. Вәлиуллина, Х. Хәйретдинова. Улар 1,5 — 2 норма үтәйҙәр. М. Әхмәтьянов фотоһы.

Фән һәм культураға эйә булайыҡ!

Беҙҙең ҡалаһың йәштәре ҙур тырышлыҡ менән, бөтә ҡыйынлыҡтарҙы еңеп, фәнгә эйә булыу өсөн ынтылалар. Республикабыҙҙың башҡалаһы — Өфөнөң юғары уҡыу йорттарында 3.700 студент уҡый. Улар, үҙҙәрен уҡыуҙары һәм эштәре менән килəсәктә юғары квалификациялы кадрҙар итеп тәрбиәләнеүсе—инженерҙар, агрономдар, врачтар, уҡытыусылар һәм зоотехниктәр.

Комсомолецтәр фән һәм техникаға эйә булыуҙың авангардлыҡ ролен уйнап алдылар. Улар партия ойошмаларының, директорҙарҙың, профессор-преподавателдәрҙең юғары квалификациялы специалистәр әҙерләүҙә һәм студент йәштәрен совет идеологияһы менән тәрбиәләүҙә иң яҡын ярҙамсылары булып иҫәпләнәләр.

Вуздарҙа үткәрелгән ҡышҡы экзамен сессиялары, үткән йыл менән сағыштырғанда, студенттәрҙең өлгәшеүҙәре байтаҡ күтәрелеүен күрһәтәләр. Мәҫәлән, медицина институты студенттәренең 97 проценте бөтә фәндән дә өлгәшә. Педагогия институтының география һәм педагогия факультеттарында бөтә студенттәр ҙә тик отличнө һәм яҡшы билдәһенә генә уҡыйҙар. Институт комсомол комитетының члены сталинсы стипендиат иптәш Василий Челнынцев фән һәм культураға эйә булыуҙа бөтә коллективҡа өлгө күрһәтә. Ул бында студенттәрҙең фәнни ойошмаһы менән етәкселек итә. Иптәш Челнынцевтың инициативаһы менән институтта студенттәрҙең бер нисә фәнни конференцияһы үткәрелде. Авиация институтында 117 студентте берләштергән 11 фәнни техник түңәрәк эшләй. Был көл студенттәрҙең ижади эшен артабан үҫтереүҙә ҙур ярҙам итә.

Ауыл хужалығы институтында ла һуңғы айҙарҙа фәнни түңәрәктәрҙең эше һиҙелерлек булып яҡшырҙы. Бында 478 студентте берләштергән 17 түңәрәк эшләй. Бигерәк тә мичуринсылар, зоотехниктәр, физиология һәм үҫемлектәр буйынса ойошторолған түңәрәктәрҙең занятиеләре ҙур әҙерлек менән, тәрән йөкмәткеле үткәреләләр. Күп кенә студенттәр хәҙер үҙҙәренең хеҙмәттәрен күрһәттеләр ҙә инде. Мәҫәлән, студентка Кулакованың «Тарыла була торған тором-баш ауырыуы» тигән хеҙмәте яҡшы баһа алды. Студенттәрҙән Ғәйнуллина, Реховская, Мандрусова иптәштәр ҙә бик ҡиммәтле хеҙмәт яҙҙылар. Фәнни түңәрәктәрҙә яҡшы эшләүҙәре өсөн уларҙы ВЛКСМ-дың Үҙәк Комитеты почет грамотаһы менән бүләкләне.

Институттарҙың йәш работниктәре үҙ алдарына ҙур тырышлыҡ менән эшләйҙәр. Медицина институтының комсомолец-аспиранттары Бальчунас, Сундуков, Сәйфуллина иптәштәр фәндәр кандидаты исеме дәрәжәһенә диссертация яҙҙылар. М. Ғафури исемендәге тел һәм әҙәбиәт ғилми-тикшеренеү институтының сотрудниге комсомолец иптәш Балякина Башҡортостан территорияһында рус фольклорын өйрәнеү буйынса ҙур хеҙмәт яҙҙы. Мечников исемендәге институтта ғилми йәш работниктәр Афремова, Филиппова иптәштәрҙең, Өфө нефть институтында ғилми йәш работниктәр Петухова һәм Ахматов иптәштәрҙең исемдәре ҙур хөрмәт менән телгә алына.

Ҡаладағы мәктәптәрҙә һәм техникумдарҙа ойошторолған предмет түңәрәктәренең эштәре киң йәйелдерелде. 11-се номерлы мәктәптең математика һәм әҙәбиәт, 3-сө номерлы мәктәптең биология һәм химия түңәрәктәре, тимер юл техникумының паровоздарҙы һәм вагондарҙы өйрәнеү буйынса түңәрәктәре айырыуса яҡшы эшләйҙәр.

Ҡаланың меңдән артыҡ эшсе йәштәре производствонан айырылмайынса кисәге эшселәр мәктәбендә уҡыйҙар. Телефон аппараттары заводының йәш эшселәренән Буяк, Белишко, Космодемьянский һәм башҡа күп кенә стахановсы йәштәр, шулай уҡ агрегат заводының йәш эшселәренән Василий Лазарев, Лиза Ладыгина, Георгий Маховин кеүек иптәштәр тик отличнө һәм яҡшы билдәһенә генә уҡыйҙар.

Я. Маргулис,
ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты секретаре.

Юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге мастерҙәре

Благовещенский ҡалаһы предприятиеләрендә юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге мастерҙәренең һаны арҡанлап арта бара. ВЛКСМ-дың XI съезы хөрмәтенә ҡалала киң йәйелдерелгән социалистик ярыш пландан тыш һәм юғары сифатлы продукция етештереүҙә өтәргес көс булды. Был өлкәлә машиналар төҙөү заводы комсомолецтәре һәм йәштәре айырыуса ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Бында эшләүсе 45 йәш эшсе үҙенең 5 йыллыҡ нормаһын, 105 кеше — 4 йыллыҡ нормаһын тамамланы. Улар араһында юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге мастерҙәре Соколов, Ярочкин, Туров һәм башҡа бик күптәрҙе күрергә мөмкин. Был иптәштәр етәкселегендәге комсомолец-йәштәр бригадалары көндәлек эш нормаларын ике ярым тапҡырға тиклем үтәп ВЛКСМ-дың XI съезы хөрмәтенә алған йөкләмәләренә тоғро булдылар.

Заводта йәш рационализаторҙарҙың һаны көндән-көн үҫә. Улар тарафынан индерелгән 50 тәҡдимдең 25-е инде эксплоатацияға тапшырылды. Был заводҡа 10 мең һумдан артығыраҡ экономия алыу мөмкинлеген бирҙе. Заводтың иң яҡшы рационализаторҙарынан комсомолец Веселов, Бурцков, Рязанов иптәштәр һуңғы алты ай эсендә бер нисә ҡиммәтле тәҡдим индерҙеләр.

«Красный Октябрь» заводының ҡыҙҙары һәм егеттәре лә машина төҙөүселәрҙән артта ҡалмайҙар. Бында комсомолец Марычев етәкселек иткән йәштәр бригадаһы үҙенең юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге менән маҡтала. Был бригада ағымдағы йылдың тәүге квартал нормаһын 182,6 процентҡа үтәне.

Ш. Хәйретдинова,
ВЛКСМ-дың Благовещен райкомы секретаре.

Беҙҙә комсомол һәр ваҡыт боецтәребеҙҙең беренсе сафтарында торҙо. Ҡасан да булһа беҙҙең революцион тормошобоҙҙоң ваҡиғаларында уның артта барғанлығын мин белмәйем.

И. В. СТАЛИН

Ағас әҙерләүсе йәштәрҙең намыҫлы эше

Быйылғы ағас әҙерләү һәм уны сығарыу планын үҙ ваҡытында үтәү өсөн йәйелдерелгән социалистик ярышта республикабыҙҙың комсомолецтәре һәм йәштәре авангардлыҡ ролен уйнап алдылар. ВЛКСМ-дың күпселек район комитеттәре һәм колхоздарҙағы тәүге комсомол ойошмалары был уңыштарға ағас әҙерләү һәм ташыуға беркетелгән йәштәр араһында политик-массовый һәм ойоштороу эштәрен регуляр үткәреү һөҙөмтәһендә өлгәшә алдылар.

Республикабыҙҙың леспромхоз участкаларында ағас әҙерләү һәм ағас ташыу буйынса 500-ҙән артыҡ комсомолец-йәштәр бригадаһы ойошторолдо. Бынан тыш йәҙәрләгән комсомолец-активистәр үҙҙәренең производство нормаларын үтәү менән бергә, йәштәр араһында агит-массовый эштәрҙе йәйеп ебәреүҙә лә инициатива күрһәттеләр. ВЛКСМ-дың Аҫҡын, Белорет, Бурзян һәм башҡа күп кенә район комитеттәре комсомол активтәренән айырым агитбригадалар төҙөп, ағас әҙерләүселәр өсөн регуляр рәүештә үҙешмәкәрлек түңәрәктәренең концерттарын, төрлө темаларға докладтар, беседалар үткәреүҙе ойошторҙолар. Был саралар производство планын артабан үтәүгә йәштәрҙе ныҡлы мобилизовать итте. Ағас әҙерләү эшендә актив ҡатнашлыҡ итеүҙәре һәм хеҙмәттә өлгө күрһәтеүҙәре өсөн ВЛКСМ-дың Өлкә Комитеты 52 кешене почет грамотаһы менән наградланы.

Ағас әҙерләү һәм ташыу планын срогынан алда үтәү өсөн йәйелдерелгән социалистик ярышта беренсе урынды Дүртөйлө районының комсомолецтәре һәм йәштәре яулап алдылар. Комсомолдың район ойошмаһына (секретаре иптәш Мәҡсүтов) йәштәрҙе государство ағас әҙерләү планын срогынан алда үтәүгә уңышлы мобилизовать итеүе өсөн ике тапҡыр инде ВЛКСМ Үҙәк Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды. Йомағужа, Туймазы, Бөрйән, Бүгәрсән, Тәтешле райондарының комсомол ойошмалары ла Совет һәм хужалыҡ органдарына был государство әһәмиәтендәге мөһим эште уңышлы үтәүгә яҡындан ярҙам итеүҙәрен күрһәттеләр.

Хәҙер һал ағыҙыу сезоны яҡынлаша. Был хәл республикабыҙҙың бигерәк тә леспромхоз, һал ағыҙыу конторалары ҡарамағындағы комсомол ойошмаларының был сезонлы эшкә тулы әҙерлек менән килеүҙәрен талап итә. ВЛКСМ-дың тәүге ойошмалары хәҙерҙән үк комсомолец-йәштәрҙең айырым һал ағыҙыу бригадаларын төҙөргә, был өлкәлә Совет һәм хужалыҡ органдарына ярҙам итеү маҡсатында союз эшенең махсус планын төҙөп, практик эшкә башларға тейештәр.

П. Преображенский,
ВЛКСМ Өлкә Комитетының эшсе йәштәр бүлеге мөдире.

Съезд хөрмәтенә

Өфө районы, Каганович исемендәге колхоз члендәре быйыл бер ай элек үҙҙәренең колхозына радио индерергә ҡарар иткәйнеләр. Уларға бағаналар ултыртыу өсөн 150 сөкөр ҡаҙырға, 7 километр оҙонлоҡта тимер сыбыҡ һуҙырға кәрәк ине.

Колхоз йәштәре был эште ВЛКСМ-дың XI съезы асылыу көненә тамамларға йөкләмә алдылар. Йәштәр үҙҙәренең һүҙҙәрендә торҙолар. 29 март — съезд асылған көндә колхозсылар үҙ йорттарында беренсе тапҡыр Мәскәү тауышын тыңланылар. Хәҙер колхоздың радио монтерҙары Феоктистов һәм Анисимов иптәштәр ауылды тулы килеш радиофикациялау өсөн тырышып эшләйҙәр. Хәҙер бында 150 радиоточка индерелде лә инде.

В. Тарасов.

Нефтселәр бүләге

Республикабыҙҙың йәш нефтселәре Ленин—Сталин комсомолының XI съезы асылыуын ҙур производство күтәрелешендә ҡаршы алдылар.

Улар хәҙер һуңғы ике ай эсендә генә ВЛКСМ-дың XI съезы хөрмәтенә пландан тыш бер-нисә эшелон нефть сығарып, уның бер эшелонын съезд асылыу көненә—Мәскәүгә оҙаттылар. Пландан тыш нефть биреүҙә 2-се промыселдең елкән операторы иптәш Положенцев етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы айырыуса юғары уңыштарға өлгәште. Был бригада члендәре ВЛКСМ-дың XI съезы хөрмәтенә социалистик ярышҡа ҡушылып, пландан тыш унарлаған тонна нефть бирҙеләр. Шағалеев етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы ла көндәлек нефть сығарыу нормаһын 125-150 процентҡа еткереп үтәй.

Съезд үҙенең эшен дауам иткән көндәрҙә, бында, йәш нефтселәр айырыуса юғары производство күрһәткестәренә эйә булдылар. 2-се номерлы промыселдең комсомолец иптәш Фәйзуллин етәкселек иткән йәштәр бригадаһы 29 марттан стахановсы вахтаға баҫып, көн һайын ҙа пландан тыш нефть бирә.

Хәҙер ҡаланың 52 комсомолец-йәштәр бригадаһы Беренсе Май алды социалистик ярышҡа ҡушылып, үҙҙәренең айлыҡ нормаларын 25 апрелгә үтәргә йөкләмә алдылар.

ЙӘШТӘР АРАҺЫНДА ТӘРБИӘ ЭШЕН ЮҒАРЫ КИМӘЛГӘ!

Совет йәштәре онотолмаҫлыҡ көндәр кисерә.

Ленин—Сталин комсомолы үҙенең XI съезында коммунизм төҙөүсе йәш быуындың X съездан һуңғы ваҡыт эсендәге грандиоз эшенә йомғаҡ яһай.

Был йылдар эсендә комсомол тағы ла һиҙелерлек булып үҫте. Ул ныҡышмалы хеҙмәттә һәм ҡаты һуғыштарҙа ныҡланы һәм сыныҡты. ВКП(б) Үҙәк Комитетының съезды ҡотлауында комсомолдың эшмәкәрлегенә биргән юғары баһаһы совет йәштәрендә законлы ғорурлыҡ тыуҙыра, уларҙы коммунизм төҙөүҙә яңы хеҙмәт батырлыҡтарына өндәй.

Ике съезд араһындағы ваҡыт эсендә комсомолдың гүзәл тарихына Башҡортостан комсомолы ла данлыҡлы биттәр яҙҙы. Ул партия ойошмаларының етәкселеге аҫтында хеҙмәт һәм һуғыштың алдынғы сафында булды, республикабыҙҙың бөтә йәштәрен үҙ артынан эйәртте.

Башҡортостан йәштәренең данлыҡлы хеҙмәттәре «Икенсе Бакуҙы» төҙөүҙә, Черниковск, Ишембай һәм Октябрьский ҡалаларын, яңы завод һәм фабрикалар, тимер юл һәм таш юлдар, күперҙәр төҙөүҙә күренеп тора. Ауыл йәштәре колхоз төҙөлөшөн нығытыуға, юғары һәм тотороҡло урожай алыуға ҙур көс һалдылар. Республикабыҙҙың культура төҙөлөшөн үҫтереүҙә лә йәштәрҙең бик күп хеҙмәттәре бар. Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында Башҡортостан йәштәре үҙҙәренең тиңһеҙ батырлыҡтарын күрһәттеләр. Республикабыҙҙың комсомол сафында тәрбиәләнеүсе 60-ҡа яҡын кешегә Советтар Союзы Геройы званиеһы бирелде.

Хәҙер, совет халҡы коммунизм төҙөү өсөн хеҙмәт пафосы менән солғанып алынғанда, республикабыҙҙың комсомолецтәре һәм бөтә йәштәре үҙенең Тыуған иленә икһеҙ-сикһеҙ һөйөүҙәрен, хеҙмәттә батырлыҡтарын күрһәтәләр.

Комсомол ойошмалары производство программаһын срогынан алда үтәүҙә, юғары урожай өсөн көрәштә, пландан тыш накопление алыуҙа, сырье һәм материалдарға экономия яһауҙа, отличнө сифатлы продукция биреүҙә социалистик ярышты башлап ебәреүсе һәм ойоштороусы булып торалар. Республикабыҙҙың промышленность һәм транспорт предприятиеларында социалистик ярышта 50 мең йәш эшселәр ҡатнаша. ВЛКСМ-дың 30 йыллығы көненә 32.110 йәш эшсе 1948 йылғы эш нормаһын үтәне. Республикабыҙҙың 4 меңдән артыҡ производство алдынғылары үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеләрен үтәнеләр.

Юғары урожай алыу өсөн йәйелдерелгән социалистик ярышта колхоз йәштәре авангардлыҡ ролен яулап алдылар. Колхоздарҙағы комсомолец-йәштәрҙән торған юғары урожай звенолары ауыл хужалығы производствоһының алдынғы эш тәжрибәһен пропагандалауҙа инициатива күрһәттеләр.

Хеҙмәт ярышы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәшкә йәштәрҙе мобилизовать итеүҙә тәрбиәүи әһәмиәткә эйә. Был бик яҡшы производство новаторҙарының йәш кадрҙары үҫеп сығыуына тәьҫир яһаны. Сталевар В. Хаестин, нефтсе Г. Катков, токарҙар Ф. Аҡбулатова, М. Головина, А. Чистов, ағас ҡырҡыусы Харисов, заточник Г. Йыһангирҙинов, машинист Елисеев һәм башҡа иптәштәр Башҡортостан комсомолының ғорурлығы булып торалар. Ауыл хужалығының 3 йөҙгә яҡын алдынғы йәш мастерҙәре Советтар Союзының ордендәре һәм медалдәре менән наградландылар.

Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинса программаһы республикабыҙҙың йәштәрен тағы ла яңы еңеүҙәргә мобилизовать итә. Бында комсомолецтәр ағас ултыртыу планын срогынан алда үтәү өсөн йәйелдерелгән хәрәкәттең инициаторҙары булдылар. ВЛКСМ-дың 30 йыллыҡ юбилейы көненә йәш колхозсылар 400 гектарға яҡын ағас ултырттылар. Хәҙер ауыл йәштәре яҙғы ағас ултыртыу планын арттырып үтәү өсөн практик йөкләмәләр алдылар.

Сталинса биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәштә республикабыҙҙың йәштәре алдында ҙур һәм яуаплы бурыстар тора.

Бының өсөн комсомол ойошмалары комсомолецтәр һәм йәштәрҙе хеҙмәткә һөйөү тәрбиәләүҙе беренсе нәүбәттәге эш итеп ҡуйырға тейештәр. Был өлкәлә булған етешһеҙлектәрҙе ҡыйыу рәүештә бөтөрөргә кәрәк. Йәштәрҙе тәрбиәләүҙә төп метод булып торған социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдерергә, уға йәштәрҙең бөтә киң ҡатламын ылыҡтырырға кәрәк.

Ленин—Сталин партияһы йәштәрҙе коммунистик рухта ҙур түҙемлелек менән тәрбиәләү—комсомолдың бөтә өлгәшеүҙәренең нигеҙе булып тора, тип әйтә бирҙе. ВКП(б) Үҙәк Комитетының идеология эштәрен яҡшыртыу тураһындағы ҡарарҙарын үтәүҙә партияның Өлкә Комитеты етәкселегендә эшләүҙе нигеҙендә республиканың комсомол ойошмаһы байтаҡ уңыштарға өлгәште. Йәштәр араһында марксизм-ленинизм уҡыуын өйрәнеү эше байтаҡ яҡшырҙы, юғары һәм урта уҡыу йорттарында, шулай уҡ мәктәптәрҙә уҡыусыларҙың дәрескә өлгәшеүҙәре кимәле һәм йәш быуынды тәрбиәләү эшенең сифаты һиҙелерлек күтәрелде. Комсомол мәғарифе селтәре, үткән йылдар менән сағыштырғанда, быйыл шаҡтай киңәйтелде. Хәҙерге ваҡытта республикала 91.270 кешене берләштергән 4636 политик мәктәп һәм түңәрәк эшләй. Уларҙың бик күбеһендә занятиеләр тәрән йөкмәткеле итеп, юғары идея-политик кимәлдә үткәрелә. Лекцион пропаганда эшенең маҡсатҡа ярашлығы ла яҡшырҙы. Шуның менән бергә, был мөһим эште ойоштороуҙа серьёз етешһеҙлектәр йәшәп килә әле. Пропагандистәр кадрҙарын тәрбиәләүҙең сифаты уларҙың үҫә барған талаптарын ҡәнәғәтләндерерлек түгел. ВЛКСМ-дың байтаҡ ҡына тәүге ойошмаларында комсомолецтәрҙең уҡыуҙарына контроллек итеү йомшаҡ ҡуйылған. Республика комсомол ойошмаһының бурысы комсомолецтәрҙе һәм союздан тыш йәштәрҙе идеологик яҡтан тәрбиәләү эшендә булған кәмселектәрҙе йылдам һәм ҡыйыу бөтөрөүҙән тора.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының Ленин—Сталин комсомолының XI съезына яҙған тарихи ҡотлауында ҡуйылған бөйөк бурыстарҙы яҙаһына тиклем үтәү — республика комсомол ойошмаһының боевой һәм кисектерелмәҫлек бурысы булып тора.

Ә. Фәйзуллин,
ВЛКСМ Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация буйынса секретаре.

Металлургтарҙың патриотик хеҙмәттәре

Белорет ҡалаһы предприятиеләрендәге комсомолецтәр һәм союздан тыш йәштәр Ленин—Сталин комсомолының XI съезын ҙур политик һәм производство күтәрелеше менән билдәләнеләр. Бында 900-ҙән артыҡ йәш эшсе һәм 27 комсомолец-йәштәр бригадаһы үҙҙәренең квартал пландарын 20 мартҡа уҡ тамамлауға өлгәштеләр.

Белорет металлургия заводы механик цехының Домнин һәм Харькин иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадалары 1949 йылдың 1 квартал планын 10 февралгә уҡ үтәп, съезд хөрмәтенә пландан тыш күп тонна продукция етештерҙеләр. 15 февралдә уҡ, маҡтаулы дата хөрмәтенә, стахановсы вахтаға баҫҡан йәш эшселәрҙән токарь Ғарифуллин, тимерсе Салунов иптәштәр смена һайын ике норма эшләйҙәр. Мартен цехының иң яҡшы сталевары Алексей Иноземцев производство заданиеһен көн һайын 250—280 процентҡа үтәй һәм юғары сифатлы продукция бирә.

Ҡаланың башҡа предприятиеләрендәге комсомолецтәр һәм союздан тыш йәштәр ҙә ВЛКСМ-дың XI съезын достойно ҡаршылауға өлгәштеләр. Тирлән листопрокат заводының комсомолец-йәштәр бригадалары съезд хөрмәтенә пландан тыш 150 тонна әҙер лист биреүгә социалистик йөкләмә алған инеләр. Улар үҙ йөкләмәләрен 15 мартҡа уҡ икеләтә арттырып үтәнеләр.

СИТ ИЛДӘРҘӘН ТЕЛЕГРАММАЛАР

БМО Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһында

НЬЮ-ЙОРК, 6 апрель. (ТАСС). БМО Генеральный Ассамблеяһының 1948 йыл 12 декабрҙә Парижда туктатылып торған өсөнсө сессияһы 5 апрелдә үҙенең эшен яңынан башланы. Сессия Парижда тикшерелеп бөтмәгән 19 мәсьәләне ҡараясаҡ. Улар араһында — Франко Испанияһы, Италияның элекке колонияларының яҙмышы тураһындағы, [illegible] һәм башҡа мәсьәләләр бар. [illegible]

Сессияла ҡатнашыу өсөн Нью-Йоркка 400-ҙән артыҡ делегат йыйылды. Советтар Союзының сессиялағы делегацияһы СССР-ҙың Сит ил Эштәре министренең урынбаҫары А. А. Громыко, Совет Белоруссияһы делегацияһы — Белоруссия ССР-ының сит ил эштәре министры К. В. Киселев, Украина ССР-ы делегацияһы В. А. Тарасенко етәкселегендә.

Вашингтонда 4 апрелдә Төньяҡ-Атлантик договорға ҡул ҡуйылыу [illegible]

«Делегаттарҙың бөрөм фекерҙәре [illegible] пакт БМО-ның уңышын серьез рәүештә ҡоршарҙасаҡ» тип танырға мәжбүр булды «Нью-Йорк таймс» газетаһы үҙенең 5 апрелдә сыҡҡан номерында. Делегаттарҙың настроениеларенә характеристика биреп, «Нью-Йорк геральд трибюн» газетаһы ошо көндәрҙә, Атлантик пакт һәм Көнбайыш-Европа союзы тураһындағы договор «БМО-ның [illegible]

[illegible]

Генеральный Ассамблеяның председателе — Австралияның сит ил эштәре министры Эватт утырышты асып, [illegible]

[illegible] ның ҙәмышы тураһындағы мәсьәләне Берләшкән Миллэттәр Ойошмаһына серьез удар яһаған Англия-Америка блогы политикаһынан айырым рәүештә айырырға маташты.

Берләшкән Миллэттәр Ойошмаһын ҡаҡшатҡан өсөн Англия-Америка блогынан яуаплылыҡты алырға маташып, [illegible]

[illegible] нистратив һәм бюджет мәсьәләләре буйынса комитет председателе итеп — Игнатьев (Канада) һайланды.

Генеральный Ассамблеяның икенсе өлөшөнөң беренсе ултырышы шуның менән ябылды. Кис Генеральный комитеттең ултырышы булды.

Ҡатын-ҡыҙҙар хәле тураһындағы мәсьәлә буйынса БМО комиссияһының өсөнсө сессияһы эше тамамланды

БЕЙРУТ, 6 апрель. (ТАСС). Ҡатын-ҡыҙҙар хәле тураһындағы мәсьәлә буйынса БМО комиссияһының өсөнсө сессияһы үҙенең эшен тамамланы.

Сессия ябылыр алдынан Совет делегацияһының етәксеһе иптәш Е. Попова сығыш яһаны. «Сессияның эше тамамланыу айҡанлы, — тине ул, — ҡайһы бер йомғаҡтар яһарға кәрәк. Халыҡ-ара хәл һәм күп илдәрҙә ҡатын-ҡыҙҙарҙың хоҡуҡһыҙ булыуҙары комиссиянан эффектлы саралар күреүҙе талап итә ине.

Был сессия бөтә донъя ҡатын-ҡыҙҙарының ышаныстарын аҡланымы һуң?

Үҙенеке ҡаршы, был һорауға кире яуап бирергә тура килә. Совет делегацияһы ул ышаныстар аҙ ғына булһа ла аҡланһындар өсөн бик ныҡ тырышып ҡараны. Ләкин комиссияла Англия-Америка блогы вәкилдәренең механик тауышҡа ҡуйыуҙы ҡулланыу юлы менән үткәрелгән саботаж политикаһы һөҙөмтәһендә, ҡатын-ҡыҙҙарҙың политик хоҡуҡтары тураһында һәм ҡатын-ҡыҙҙар менән ирҙәргә тиң хеҙмәт өсөн тиң хаҡ түләү принцибе тураһындағы совет резолюциялары ҡабул ителмәй ҡалды. Был һуңғы мәсьәлә буйынса бөтә донъя ҡатын-ҡыҙҙары комиссияның ҡарарын түҙемһеҙлек менән көттеләр. Сөнки бер төрлө үк хеҙмәт өсөн ҡатын-ҡыҙҙарға ирҙәр менән сағыштырғанда, кәм хаҡ түләү эксплоатацияның иң насар формаларынан береһе булып тора».

Иптәш Попова капиталистар донъяһында, айырым алғанда, Америка Ҡушма Штаттары, Англия, Греция, Испания кеүек илдәрҙә ҡатын-ҡыҙҙарҙың хоҡуҡһыҙ булыуҙарын күрһәтте. Унан һуң ул Советтар Союзындағы ҡатын-ҡыҙҙарҙың хәленә ентекләп туҡталды. СССР-ҙағы ҡатын-ҡыҙҙар, тине иптәш Попова, ирҙәр менән тиң бөтә хоҡуҡтар менән файҙаланалар. Халыҡ Сталинса Конституция тип атаған беҙҙең Конституциябыҙ ҡатын-ҡыҙҙарҙың хоҡуҡтарын гарантиялай.

СССР өлгөһө менән рухланған миллиондарса хеҙмәтсән ҡатын-ҡыҙҙар, — тине иптәш Попова үҙенең йомғаҡлау һүҙендә, — ҡатын-ҡыҙҙар һәр төрлө хоҡуҡтарҙан мәхрүм булған илдәрҙә лә БМО Уставының принцибе үтәлһен өсөн көрәшерҙәр тип мин ышанамын. Унда былай тип яҙылған: «Кешенең төп хоҡуҡтарына, кеше шәхесенең достоинствоһына һәм ҡиммәтле булыуына, ҡатын-ҡыҙҙарҙың ирҙәр менән тиң хоҡуҡлы булыуҙарына, оло һәм ваҡ милләттәрҙең тиң хоҡуҡлы булыуҙарына ышанысты урынлаштырырға».

Иптәш Поповаһың сығышынан һуң ҡатын-ҡыҙҙар хәле тураһындағы мәсьәлә буйынса БМО комиссияһының өсөнсө сессияһының эше тураһындағы доклад тауышҡа ҡуйылды. Совет делегацияһынан башҡа, бөтә делегациялар ҙа ул докладты ҡабул итеүҙе яҡлап тауыш бирҙеләр. Совет делегацияһы тауыш биреүҙән тыйылып ҡалды.

Яҙғы-йәйге курорт сезоны алдынан

Профсоюздарҙың һауыҡтырыу учреждениеларендә 2,5 миллион хеҙмәтсән ял итәсәк.

Профсоюз ойошмалары яҙғы-йәйге курорт сезонына әҙерләнә башланылар. Быйыл санаторийҙәрҙе һәм ял йорттарын аяҡҡа баҫтырыу, ремонтлау, йыһазландырыу эштәренә государство социаль страхование бюджеты буйынса 1 миллиард 865 миллион һум, былтырғыға ҡарағанда ярты миллиард һумға артығыраҡ аҡса тотоласаҡ. Был цифрҙарҙа Совет государствоһының хеҙмәтсәндәрҙең сәләмәтлеге тураһындағы ҙур хәстәрлеге асыҡ күренә.

ВЦСПС-тың курорттар, санаторийҙәр һәм ял йорттары Управлениеһе начальнигы иптәш А. И. Жичинцец ТАСС хәбәрсеһенә белдереүенә ҡарағанда, профсоюздар ял итеүгә һәм дауаланыуға 2,5 миллиондан артығыраҡ эшсе һәм хеҙмәткәрҙе ебәрәсәктәр.

ВЦСПС-тың һәм профессиональ союздар Үҙәк Комитеттәренең хәҙер илдең иң матур урындарында урынлашҡан 759 дауалаиыу учреждениеһе бар. Йыл аҙағына тиклем тағы ла 45 санаторий һәм ял йорто стройға инәсәк, унда 12 мең хеҙмәтсәнде бер юлы ял иттерергә иҫәп ителә.

Ленинград янында «Петродворец» санаторие аяҡҡа баҫтырылды һәм ял итеүселәрҙең тәүге партияһын ҡабул итте. Нефтселәрҙең Бакуҙан алыҫ түгел ерҙә урынлашҡан «Бильгя» тигән яңы санаторие буласаҡ. Тимер юлсылар өсөн Брянск өлкәһендә санаторий һәм Полтава янында ял йорто төҙөлә.

Быйылғы сезонда Ҡарағанда ял йортон төҙөү тамамлана.

Ессентукиҙә быуын һәм аш ҡаҙаны сирҙәрен дауалау өсөн яңы санаторий асыла. Кавказда беҙҙең илдә айырыуса ҙур популярлек менән файҙаланыусы минераль һыуҙар курорт-санаторийҙәр селтәрен аяҡҡа баҫтырыу ошонең менән тамамлана.

Илдең көнсығыш райондарындағы курорттарҙы, санаторийҙәрҙе һәм ял йорттарын киңәйтеүгә һәм төҙөкләндереүгә ҙур иғтибар бирелә. Был маҡсат өсөн 80 миллион һумдан артығыраҡ аҡса ассигновать ителде. Чита өлкәһендә «Дарасун» һәм «Олентуй», Хабаровск крайында «Кульдур», Алтай крайында «Лебяжье» санаторийҙәре, Урал, Себер һәм Алыҫ Көнсығыш дауалаиыу учреждениелары төҙөкләндерелә. (ТАСС).

Хеҙмәтсәндәрҙең һаулығын һаҡлау

Үҙған йылда «Башнефтестрой» тресының 189 эшсеһе, инженер-техник работниктары һәм хеҙмәткәрҙәре илебеҙҙең санаторийҙәрендә һәм ял йорттарында булдылар.

Ағымдағы йылда хеҙмәтсәндәрҙең һаулығын һаҡлауға, үҙған йылдағыға ҡарағанда, күберәк аҡса бүленде. Тик беренсе кварталда ғына тресттың 13 эшсеһе Кисловодск, Сочи, Баржом, Ессентуки, Алупка һәм башҡа санаторийҙәрҙә дауаландылар. 20 кешегә Өфө ял йортона путевка бирелде. Трест работниктәренең 15 балаһы Иглин районындағы «Урман мәктәбенә» ял итергә ебәрелде. Икенсе кварталда 15 кеше санаторийҙәрҙа, 67 кеше Өфө һәм Бөрө ял йорттарында ял итәсәктәр.

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА

А. С. Пушкин көндәренә әҙерлек

Бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу айҡанлы Башҡортостан совет яҙыусылары Союзы правлениеһе эргәһендә төҙөлгән юбилей үткәреү комиссияһы шағирҙың ижадын пропагандалау буйынса ҙур эш алып бара.

Юбилей комиссияһының члены, Башҡортостан государство педагогия институты уҡытыусыһы иптәш А. В. Турингә һуңғы айҙарҙа Ҡыйғы, Покровка, Салауат, Дыуан, Мәсетле һәм республикабыҙҙың башҡа райондарында халыҡ өсөн 13 лекция уҡыны. Был лекцияларҙы 2 меңдән артыҡ кеше тыңланы.

Ботаник баҡса теплицаһында.
Һүрәттә: баҡсасы — агроном А. Морозов һәм ботаник баҡсаның ғилми работнигы О. Кравченко иптәштәр.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

ДОСАВ-тың беренсе район конференцияһы

Ошо көндәрҙә ДОСАВ-тың Жданов район конференцияһы булды. Унда 96 делегат ҡатнашты.

ДОСАВ ойоштороу бюроһының эше тураһында оргбюро председателе иптәш Ғәйнетдинов доклад яһаны.

— 1949 йылда, — тине ул — беҙҙең Жданов районында 1829 кешене берләштергән ДОСАВ-тың 21 тәүге ойошмаһы төҙөлдә. Иптәш Новиков председателлек иткән ДОСАВ ойошмаһы айырыуса яҡшы эшләне.

Доклад буйынса 9 делегат сығып һөйләне. Улар ДОСАВ-тың ойоштороу бюроһы эшендә булған етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләнеләр. Ойоштороу бюроһы члендәре Смирнов, Арбузов иптәштәр ДОСАВ-тың тәүге ойошмаларында бик һирәк булдылар, уларға практик ярҙам итеүҙе үҙҙәренең бурысы итеп һанамаңылар.

Конференцияла ВКП(б)-ның Жданов район комитеты секретары иптәш Тяпкин сығыш яһап, ДОСАВ-тың тәүге ойошмалары алдына конкрет бурыстар ҡуйҙы.

Конференция ДОСАВ-тың район комитетын һайланы. Уның председателе итеп Веревкин, председатель урынбаҫары итеп Емоев, секретаре итеп Адамчук иптәштәр һайландылар.

С. Пылин.

Колхозға телефон коммутаторы ҡуйылды

НУРИМАН. «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозына телефон коммутаторы ҡуйылды. Бында бөтә общественный урындарға һәм колхоздағы етәксе работниктарҙың йорттарына телефон үткәреү буйынса практик эш алып барыла. Хәҙер колхоз председателенең, счетоводтың һәм ес бригадирҙың йортона телефон аппараты урынлаштырылды.

Тиҙ көндә колхоздың бөтә фермаларына ла телефон ҡуйыласаҡ.

Киндер орлоғо сәсеүҙән ҙур доход

Беҙҙең колхоз үҙған йыл 12 гектар майҙанда киндер орлоғо сәскәйне. Агротехника ҡағиҙәләрен тулыһынса үтәү һөҙөмтәһендә һәр гектарҙан уртаса 6 центнер 70 килограмм киндер орлоғо һәм һәр бер гектарҙан уртаса 612 килограмм киндер сүсе алынды.

Быйыл беҙ 15 гектар майҙанда киндер орлоғо сәсеүҙе һәм унан тағы ла юғарыраҡ урожай алыуҙы планлаштырҙыҡ.

Ф. Шакиров.

Шаран районы Фрунзе исемендәге колхоздың хисапсыһы.

Авиамоделистәр түңәрәктәре өсөн инструкторҙар

БАЙМАҠ. Мәктәптәр һәм балалар йорттарындағы авиамоделистәр түңәрәктәре өсөн Түбә рудникендәге йәш техниктар станцияһы эргәһендә ҡыҫҡа сроклы курс асылды. Курс III-сө категориялы инструкторҙар әҙерләп сығарыуҙы бурыс итеп ҡуя. Бында ошо йылдың февраль айында Темәс балалар йортондағы авиамоделистар түңәрәгендә эшләү өсөн бер нисә кеше әҙерләп сығарылды ла инде. Шулар араһынан Ф. Вәлиев, М. Йомағулов, Г. Сунаршин һәм Карабандин иптәштәр уҡыуҙы отличноға тамамланылар.

В. Буранбаев,

Йәш техниктар станцияһы директоры.

Радио, телефон селтәре киңәйтелә

Ҡандра районының колхоздарында радио һәм телефон селтәрҙәре киңәйә бара. «Өс ҡайын» колхозының үҙ радио узелы бар. Бында бөтә колхозсыларҙың йорттары һәм общественный урындар тулыһынса радиолаштырылған.

Был колхозда 10 точканы хеҙмәтләндереүсе телефон коммутаторы бар. Колхоздағы бөтә учреждениеларға, фермаларға һәм етәксе работниктарҙың йорттарына телефон индерелде. Ағымдағы йылдың ес айында ғына районда 18 яңы радио алғыс ҡуйылды.

Р. Кәлимуллин.

Ҙур перспективалы санаторий

Был урындың тәбиғәте ғәйәт матур. Тирә яҡта бер-бер артлы һуҙылып киткән тауҙар урман менән ҡапланған. Ана шул тауҙар аҫтынан, ҡышҡы сатнама һыуыҡтарҙа ла туңмай торған шишмәләр сыға. Уларҙың һаны 200-ҙән дә артыҡ.

...Ыңғапан аҡ бөҫ күтәрелә һәм таныуға күкерт-һыу тыуҙырғыс газ еҫе бөрелә. Ул еҫ тау итәгенә еңеп һалынған бина янында көсәйә төшә. Бина аҫтындағы түпкәләп күгелһем-аҡһыл, төҫлө, эсе шишмә сылтырап аға. Был — минераль һыу. Уның составында, тирәлектағы шишмәләрҙәге кеүек, аш тоҙо, күкерт-һыу тыуҙырғыс газ препаратәре һәм башҡа химик ҡушылмалар бар. Архив документтәренә ҡарағанда, халыҡ был шишмәләр тураһында 16-сы быуаттың башынында уҡ белгән.

Дин, сиркәү башлыҡтары һәм алхимик монахтар уларҙың кеше сәләмәтлеге өсөн файҙалы икәнлеген белеп, наҙан халыҡты талау өсөн, «был алла тарафынан бирелгән изге һыу», тип һөйләгәндәр һәм ысын барлыҡ менән һис тә уртаҡлығы булмаған төрлө әкиәттәр уйлап сығарғандар. Ҡараңғы халыҡ быуаттар буйына поптарҙың алдауына ышанған һәм йыл һайын «Тугыҙынсы йома» тигән көндө меңәр километр алыҫлыҡтан «аллаға ғибәдәт ҡылырға» бара торған булған.

Тик илебеҙҙә Совет власы урынлашҡас ҡына, большевиктар партияһы һәм уның бөйөк юлбашсылары Ленин һәм Сталин етәкселегендә донъяла иң алдынғы материалистик фәнгә киң юл асылғас, ул кешелек өсөн хеҙмәт итә башлағас ҡына халыҡтар шишмәләрҙең серен аңланылар. Хеҙмәтсәндәрҙең сәләмәтлеген нығытыуға иң тиклем ҙур әһәмиәт тотҡандығын белделәр.

1925 йылда Башҡортостан [illegible] саһы ошо шишмәләр базаһында кескәй генә курорт ойошторҙо. Ул 5 йыл эшләгәндән һуң 1939 йылға тиклем ябылып торҙо. 1939 йылдың 14 мартында БАССР Халыҡ Комиссарҙары Советы ошо урында бальнеологик станция ойошторорға ҡарар итте. Станция шишмәләрҙең дауалау үҙенсәлектәрен өйрәнде, һыуҙа булған химик ҡушылмаларға анализ үткәрҙе. 1944 йылда станция базаһында бальнеологик санаторий асылды. Ул ағымдағы йылға тиклем тик йәй көндәрендә генә эшләне. 1948 йылда дауаланыусыларҙың һаны 100 койкаға еткерелде.

Шишмәләр сыҡҡан урында бик күп мәтә запастары бар. Уларҙағы күкерт-һыу тыуҙырғыс газ һәм күкертле тимер ҡушылмалары Советтар Союзының Европа өлөшөндә билдәле булған мәтеләрҙән юғары тора һәм үҙенең коллоид иҙеләрендә, кристалик скелеттары менән Одесса лиманларына оҡшағандар. Фәнни мәғлүмәттәргә ҡарағанда, Красноусолдағы мәтә запастары миллион тонналарҙа иҫәпләнә. Санаторийҙың өлкән врачы Хәйри Сабит улы Катеев иптәштең әйтеүенә ҡарағанда, мәтә (иловая грязь) запастарын байтаҡ арттырып була.

— Быҙың өсөн, — ти иптәш Катеев, — минераль һыуҙарҙың ағыуын ике урындан быуырға кәрәк. Тәбиғи шарттарҙың мөғайлы булыуы быуаларҙы төҙөү өсөн бик аҙ средство һалыуҙы талап итә. Уларҙы төҙөгәндән һуң бында ике лиман барлыҡҡа киләсәк. Йәй көндәре быуаларҙа ауырыуҙарҙы һыу индерергә мөмкин.

Красноусол санаторийының дауалау [illegible]

яһамай дауаларға мөмкин булған һөйәктәрҙең, быуындарҙың, һеңерҙәрҙең һәм мышцаларҙың травматик боҙолоуҙарҙың, һөйәктәрҙең диафизикһынылыуҙарын, сит нәмәләр булмаған остеомиэлит, периферия нервы системаларын, ревматизм, ҡолаҡ, ҡатындар ауырыуынан, күкертө күп булған нефть газдары менән ағыуланған, нервы системаһының функциональ ауырыуҙарын, туңыуҙан һәм янғындан булған хәлдәрҙе һәм башҡа бик күп ауырыуҙарҙан дауалап була. Иптәш Катеевтең әйтеүе буйынса киләсәктә бындағы минераль һыуҙар менән йөрәк ауырыуҙарын да дауаларға мөмкин буласаҡ.

Ағымдағы йылдан башлап санаторий бөтә йыл буйы эшләүгә күсерелә. Йәй көндәре 100, ә ҡыш 25 койкалыҡ була. Хәҙер санаторийҙа йәйге сезонға ҙур әҙерлек эштәре алып барыла. Лечебницаға 7 ванна, 3 мәтә кушеткаһы ҡуйыла. Кетеп ултырыу залы һалына. Пар ҡазаны станция ҡорола, ул ауырыуҙарҙы дауалау өсөн һыу һәм мәтә йылытыу менән бергә санаторийға электр энергияһы бирәсәк. Бының өсөн 15 ат көсле двигатель һәм 12,5 киловатлыҡ генератор ҡуйыла. Санаторийҙың энергетик ҡеүәтен артабан көсәйтеү күҙҙә тотолоп, 75 ат көслө ике локомобилға һәм 40 киловатлы генераторға заявка бирелде. Санаторийҙың бөтә корпустарына эске һәм тышҡы электропроводка уҙғарылды, 20 точка радио индерелде. Курзал алдына радиодинамик ҡуйыла. Һәр бер корпусҡа капиталь ремонт уҙғарыла. Уларҙың кутормә алдарына матур ар-[illegible]

асылыуға йылға аша санаторийҙы лечебница менән турапан-тура тоташтыра торған күпер һалына. Санаторийҙың территорияһы төҙөкләндереләсәк. Сәскәләр клумбалары булдырыла. Көҙҙән парк һалынды, унда 3000 төп ағас ултыртылды. 18 мең квадрат метр майҙандағы аллеяға ваҡ таш һәм ҡом түшәләсәк.

Быйыл бында беренсе тапҡыр физиотерапевтик, теш дауалау, рентген кабинеттәре, клиник һәм химик лабораториялар ойошторола. Кабинеттар һәм лабораториялар өсөн биналарға көҙҙән үк ремонт уҙғарылды.

СССР нефть промышленносы Министерствоһы санаторийға 400 квадрат метрлы 10 стандарт йорт, 16 урынлы автобус һәм йөк машинаһы бирҙе. Ағымдағы йылда санаторий үҙенең ярҙамсы хужалығын булдыра, 10 гектар йәшелсә ултыртыласаҡ. Малдар һаны арттырыла. Киләсәктә ауырыуҙарҙы ҡымыҙ менән дауалау өсөн йылҡы малы алынды.

Санаторийҙы ысын дауалау учреждениеһына әүерелдереү өсөн урындағы партия, совет һәм хужалыҡ ойошмаларының ҙур ярҙамы кәрәк. Санаторийҙағы бөтә төҙөлөш һәм монтаж эштәре хужалыҡ юлы менән алып барыла. Өлкән врач иптәш Х. С. Катеев үҙенең бөтә көсөн һәм энергияһын санаторийҙы культуралы дауалау учреждениеһе итеүгә бирә. Ләкин ул, санаторийҙың механик средстволар булмағанлыҡтан, төрлө ҡамасаулыҡтарға осрай. Водопровод төҙөүҙә электросварка эштәрен башҡарырға кәрәк. Был эште үтәүҙә һуңғы техника менән йыһазланыу [illegible]

булған Бөлә заводы ярҙам итә ала бит. Ҡыҙғаныска ҡаршы, завод работниктары төрлө объектив сәбәптәргә һылтанып был ярҙамдан баш тарталар. Пар ҡазаны һалыныусы станция өсөн кескәй генә болттарҙы ла эшләп бирергә теләмәйҙәр.

СССР нефть промышленносы Министерствоһының 1948 йыл 12 ноябрь приказы нигеҙендә «Башнефть» берекмәһе санаторийға төҙөлөш-монтаж эштәрен уҙғарыуға специалистар һәм транспорт средстволары менән ярҙам итергә бурыслы. Биш ай ваҡыт үтеп китте, «Башнефть» берекмәһе был ярҙамды күрһәткәне юҡ әле. Ә был санаторий, юғарыла әйтелгәнсә, «Икенсе Баку» үҙәге булған Башҡортостан нефтселәрен дауалауҙа айырыуса әһәмиәтле әйә.

Ғафури районының сауҙа, связь һәм аптека работниктары ауырыуҙарҙы хеҙмәтләндереү өсөн үҙҙәренең бүлексәләрен ойошторорға тейештәр. Район партия, совет һәм комсомол ойошмалары санаторийҙы төҙөкләндереү буйынса ярҙам итергә бурыслылар.

Республиканың ғилми-тикшеренеү һәм медицина институттары тураһында ла әйтергә кәрәк. Бындағы шишмәләр һәм мәтеләр тулыһынса өйрәнелеп бөтөлмәгәндәр. Уларға систематик анализ яһарға кәрәк. Ни өсөндөр медицина институты һәм башҡа ғилми-тикшеренеү институттары шишмәләрҙе артабан өйрәнеүҙе киңәйтеүгә иғтибар итмәйҙәр.

Красноусол бальнеологик санаторийының киләсәге айырыуса ҙур. Республиканың һаулыҡ һаҡлау Министерствоһы, медицина институты һәм хужалыҡ ойошмалары уға эшлекле ярҙам итергә тейештәр.

С. Мәулитов.

Яңы магазин

«Главхимсбыт»тың Өфө контораһы ҡаланың Карл Маркс урамында яңы магазин асты. «Главхимсбыт» магазинында Советтар Союзының химия промышленносы предприятиеларендә эшләп сығарылған бөтә төр тауарҙар ваҡлап һатыла.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

Һәр бригада өсөн

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһына яҙылығыҙ һәм уны колхозсылар араһында уҡыу эшен ойошторорғоҙ.

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһында яҙғы сәсеү эштәре башланыу менән айырым бригадаларҙың, колхоздарҙың, МТС-тарҙың, совхоздарҙың эш методтары яҡтыртыласаҡ.

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһына яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.

Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙыларға мөмкин.

Башҡорт АССР-ы финанс Министерствоһы бөтә учреждениелар, ойошмалар, һәм предприятиеларҙың финанс органдарына штаттарҙы, ставкаларҙы, эш хаҡы фондтарын һәм шулай уҡ административ-хужалыҡ сметаларын 1949 йыл өсөн регистрациялауҙың һуңғы сроғы 1 — Майға тиклем билдәләнгәнлеге тураһында белдерә.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәткәрҙәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01997 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 35000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

1949 йыл
№ 70 (8170)
9 апрель
шәмбе
Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Промышленность предприятиеләре коллективтәре Май алды социалистик ярышына актив рәүештә ҡушылалар. (1-се бит).
Г. Әмир. — Стахановсы вахтаға баҫтылар. (1-се бит).
Һалсыларҙың өлкә кәңәшмәһе. (1-се бит).
ВЦСПС секретариатында. (1-се бит).
В. Чәрпанов. — В. И. Ленин Әҫәрҙәренең егерме икенсе томы. (2-се бит).
Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктарен ордендар һәм медалдар менән награждау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (2-се, 3-сө биттәр).
Совет тереләше. Г. Солтанов. — Яңы сөнгүҙе уңышлы башҡарыуға ауыл Советтәренең бурыстары. (3-сө бит).
Г. Ашимов. — Уңымдарҙы яҙ тәрбиәләү мәйен бурыс. (3-сө бит).
БМО Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы (4-се бит).
С. Нурбаҡыулов. — Физкультура һәм спорт буйынса ярыш йомғаҡтары. (4-се бит).
Йәш авиамоделистәрҙең ҡала ярышы. (4-се бит).

Май алды социалистик ярышын киң йәйелдерәйек!

Тарихи-революцион даталарҙы ҙур производство еңеүҙәре менән ҡаршылау — совет халҡының бөйөк традицияһына әйләнде. Совет кешеләре һәр бер революцион байрамды производство активлеген күтәреү, хужалыҡ һәм культура өлкәһендә яңынан-яңы уңыштарға өлгәшеү менән ҡаршылайҙар. Хәҙер Совет иленең бөтә мөйөштәрендә лә хеҙмәтсәндәр Беренсе Май байрамын промышленноста һәм ауыл хужалығында ҙур уңыштар менән ҡаршылау өсөн социалистик ярыш тулҡынын киң йәйелдерәләр.

Өфө кабель заводының эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре Май алды социалистик ярышын башлап ебәреү тураһында Өфө ҡалаһының промышленность һәм транспорт эшселәренә, инженер-техник работниктәренә һәм хеҙмәткәрҙәренә мөрәжәғәт иттеләр. Улар заводтың валовой продукция етештереү буйынса 4 айлыҡ планын тулы ассортиментенда 15 апрелгә үтәргә, Александр Чуткин методы буйынса эшләп, продукцияның сифатын яҡшыртырға, 4 ай эсендә продукцияның үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеү иҫәбенә 250 мең һум экономия яһарға, 200 мең һум оборот средстволарын бушатырға йөкләмә алдылар.

Кабель заводының был патриотик башланғысы республикабыҙҙың башҡа ҡалаһының йөҙәрләгән предприятие коллективтәрендә ҡайнар отклик тапты. Өфөнөң иң ҙур предприятиеләренән береһе булған паровоздар ремонтлау заводының эшселәре һәм инженер-техник работниктәре был саҡырыуға беренселәр сафында булып ҡушылдылар. Улар апрель айында 1950 йылға планлаштырылған производство кимәленә етергә, хеҙмәт етештереүсәнлеген 13 процентҡа күтәрергә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын 2 процентҡа кәметергә, апрель айында 100 мең һум оборот средстволарына экономия яһарға йөкләмә алдылар. Металлопромсоюз системаһындағы металл эшкәртеү заводы коллективы апрель айының производство заданиеһен 25 апрелгә, ә бөтә ассортименттар буйынса заданиене 27 апрелгә үтәргә йөкләмә алды. Өфө ҡалаһының башҡа бик күп заводтары һәм фабрикалары ла Май алды ярышына ҡушылып йөкләмәләр алдылар.

Бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көсәнә смотр көнө — Беренсе Май байрамын ҡаршылау хөрмәтенә Өфөлә башланған социалистик ярыш республикабыҙҙың бөтә ҡалаларында, йәғни бик күп предприятиеләрҙең коллективтәрен солғап алды. Черниковск, Стәрлетамаҡ, Октябрьский һәм башҡа ҡалаларҙың предприятиеләре коллективтәре Май алды социалистик ярышына сыҡтылар. Стәрлетамаҡ ҡалаһындағы Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводының коллективы Өфө кабель заводы коллективының саҡырыуын хуплап ҡаршы алды. Эшселәр һәм инженер-техник работниктар заводтың 4 айлыҡ программаһын 19 апрелгә тамамларға, хеҙмәт етештереүсәнлеген 5 процентҡа күтәрергә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын 5 процентҡа кәметергә, производствола юғалтыуҙарҙы 10 процентҡа ҡыҫҡартырға һәм 4 ай эсендә пландан тыш 200 мең һум накопление бирергә тигән конкрет йөкләмәләр алып, социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Өфө нефть эшкәртеү заводы Май алды социалистик ярышына ҡушылып производство заданиеләрен срогынан алда үтәргә йөкләмәләр алды. Нефть эшкәртеүселәрҙең алғы эшләүе — тимер юл транспортының өҙлекһеҙ эшләүенә, заводтың етештергән продукцияһын ваҡытында ташып тороуына бәйләнгән. Шуның өсөн дә нефть эшкәртеүселәр транспорт работниктарен дә ярышҡа эшләргә саҡырҙылар һәм уларға социалистик счет бирҙеләр. Октябрьский ҡалаһының нефтселәре Май алды ярышына ҡушылып, үҙҙәренә яңы, ҙурыраҡ йөкләмәләр алалар. Беренсе промысел нефтселәре пландан тыш бик күп нефть бирергә вәғәҙә иттеләр. Өсөнсө промысел эшселәре һәр бер скважинанан апрель айында пландан тыш йөҙләгән тонна нефть алырға һүҙ бирҙеләр.

Хәҙер бөтә урында ла социалистик ярыш киң ҡолас алды. Предприятиеләрҙә эшселәрҙең производство активлеге көндән-көн үҫә, ярышҡа эшселәрҙең иң киң ҡатламы ҡушыла. Республикабыҙҙың ауылдарында колхоз крәҫтиәндәре, МТС һәм совхоз механизаторҙары яҙғы сәсеүгә әҙерлек эшен уңышлы тамамлау һәм яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары сифатлы итеп уҙғарыу өсөн социалистик ярышҡа сығалар. Республикабыҙҙың алдынғы механизаторҙары — Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәр игенселектең юғары культураһы трактор бригадаһы исеме алыу өсөн социалистик ярыш башлап ебәрҙеләр. Хәҙер был ярыштың тулҡыны көндән-көн киңәйә. Колхоздарҙың игенселек бригадалары ла был гүзәл хәрәкәткә ҡушылалар. Социалистик ярыш массовый төҫ алды һәм ул бөтә халыҡ ярышына әйләнде.

ВКП(б) райкомдары, район Советтәре, предприятиеләрҙең, колхоздарҙың, совхоздарҙың, МТС-тарҙың етәкселәре, партия, комсомол һәм профсоюз ойошмаларының етәкселәре был патриотик хәрәкәттең башында торорға, уны ойоштороусылар булырға тейештәр.

Иптәш Сталин социалистик ярышты коммунистик төҙөлөш методы тип атаны. Массовый социалистик ярыштың яңы тулҡыны беҙҙең промышленносебеҙҙе, ауыл хужалығыбыҙҙың һәм транспортыбыҙҙың бөтә эшен яңы, тағы ла юғарыраҡ баҫҡысҡа күтәрәсәк. Был һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың дүртенсе йылы программаларын срогынан алда үтәргә иптәш Сталинға биргән вәғәҙәне үтәү эшенә мөһим өлөш булаcаҡ.

Совет кешеләренең һүҙҙәре эштән айырылмай. Май алды социалистик ярышында алған йөкләмәләр тулыһы менән һәм арттырып үтәлергә тейеш. Предприятиеләрҙең бөтә эшселәрен, колхозсыларҙы алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн мобилизовать итергә кәрәк. Партия ойошмалары эшселәр, колхозсылар араһында бөтә массовый-политик эште алған йөкләмәләрҙе үтәү, Май алды социалистик ярышында алдынғылыҡты алыу өсөн көрәш маҡсатына буйһондорорға тейештәр.

Республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре! Беренсе Май байрамын производствола яңы еңеүҙәр менән ҡаршылайыҡ, Май алды социалистик ярышын тағы ла киңерәк йәйелдерәйек!

ВЛКСМ-дың XI съезы

7 апрелдә Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы үҙенең эшен дауам иттерҙе.

Иртәнге ултырышта ВЛКСМ-дың етәксе органдарына — ВЛКСМ-дың Үҙәк Комитетына һәм ВЛКСМ-дың Үҙәк Ревизия комиссияһына кандидаттар күрһәтеү һәм уларҙы тикшереү булып үтте.

Кискe ултырышта Бөтә Союз Коммунистик Йәштәр Союзының етәксе органдарын һайлауҙар буйынса йәшерен тауышҡа ҡуйыу булып үтте.

Бөгөн съезд үҙенең эшен дауам итә. (ТАСС).

ВЦСПС секретариатында

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

ВЦСПС секретариаты бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн үткәреү буйынса саралар тураһында мәсьәләне ҡараны.

Профсоюздарҙың республикан, край һәм өлкә советтәренә юбилейға әҙерлектә һәм уны үткәреүҙә актив ҡатнашырға тәҡдим ителде. Республикаларҙың, крайҙарҙың һәм өлкәләрҙең үҙәктәрендә профсоюз активының юбилей йыйылыштарын үткәрергә кәрәк.

Профсоюздарҙың үҙәк комитеттәре һәм профсоюздар советтәре, өлкә, фабрика, завод һәм урындағы комитеттәр предприятиеләрҙә, учреждениеләрҙә, уҡыу йорттарында, клубтарҙа, культура йорттарында һәм дворецтәрендә, ҡыҙыл мөйөштәрҙә, йәмәғәт торлаҡтарҙа, библиотекаларҙа А. С. Пушкиндең тормошо һәм ижады тураһында лекциялар һәм докладтар ойоштороорға, клубтарҙа, культура йорттарында һәм дворецтәрендә, библиотекаларҙа, ҡыҙыл мөйөштәрҙә А. С. Пушкинга арналған әҙәби кисәләр үткәрергә, А. С. Пушкиндең тормошона һәм ижадына арналған күргәҙмәләр булдырырға, Пушкин булған урындарға эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең һәм уҡытыусыларҙың экскурсияларын ойоштороорға, художестволы үҙ эшмәкәрлек көстәре менән юбилей көнөнә ҡарата Пушкин әҫәрҙәренән торған программа менән әҙәби кисәләр әҙерләргә, 1949 йылдың йәйендә культура йорттарында һәм дворецтәрендә, клубтарҙа һәм пионерҙар лагерҙарында балалар өсөн Пушкин хикәйәләренән кисәләр һәм утренниктар ойоштороорға тейештәр. (ТАСС).

Промышленность предприятиеләре коллективтәре Май алды социалистик ярышына актив рәүештә ҡушылалар

Тәүлек заданиеләре арттырып үтәлә

ОКТЯБРЬСКИЙ. Беренсе номерлә промысел бер нисә йылдар буйы «Туймазынефть» тресында алдынғы урынды тотоп килә. Ул март айында ла производство планын уңышлы үтәп, пландан тыш меңләгән тонна нефть бирҙе. Шулай уҡ өсөнсө промысел коллективы ла икенсе квартал иҫәбенә нефть бирә.

Май алды ярышында тресттың башҡа предприятиеләре лә ҙур үҫештәргә өлгәштеләр. Элек артта ҡалып килгән икенсе номерлә бораулау конторaһы март айында проходка планын 101,6 процентҡа үтәне. Конторaның Белов, Гуров, Рябов һәм башҡа күп кенә бораулау мастерҙарының бригадалары айлыҡ проходка планын 140—180 процентҡа үтәйҙәр. Ә беренсе номерлә бораулау конторaһы үҙенең эшен март айының һуңғы декадаһында ҡырҡа яҡшыртып, тәүлек заданиеләрен 150—200 процентҡа үтәп килә.

Октябрьский нефтселәре 1 Май көнөн яңы еңеүҙәр менән ҡаршы алыу өсөн социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдерәләр. Һәр предприятиенең коллективы яңы күтәренке йөкләмәләр алды. Беренсе промысел коллективы байрам көнөнә пландан тыш күп кенә тонна нефть бирергә ҡарар итте.

Апрель айының тәүге көндәре нефтселәрҙең үҙ һүҙҙәренә тоғро икәнлектәрен күрһәтә. Өсөнсө промысел тәүлек заданиеһен уртаса 116, беренсе промысел 105—107 процентҡа үтәйҙәр.

И. Болдогоев.

Шеф ярҙамында

«Аккумулятор» артеле Ҡырмыҫҡалы районының «Берлек» колхозы өҫтөнән шефлыҡ итә. Уҙған йыл яҙғы сәсеү ваҡытында колхозға шефтың көсө менән йөҙ гектарҙан артыҡ ер һөрөп бирелде һәм бик күп һанда инструменттар, төҙөлөш материалдары менән ярҙам ителде. Шеф ярҙамы арҡаһында колхоз үҙенә автомашина һатып алды.

Ағымдағы йылда артель ярҙамын тағы ла көсәйтә. Колхозға яҙғы сәсеү ваҡытында практик ярҙам күрһәтеү һәм агитацион-массовый эштәр алып барыу өсөн бригадалар ебәрелә. Артель тимер көрәк, тимер тырма һәм башҡа ауыл хужалығы инвентарҙарын эшләп сығарыу производствоһын киңәйтте.

С. Дәүләтшин.

Стахановсы вахтаға баҫтылар

Беренсе квартал тамамланды. Был кварталда штамплаусылар айырыуса ҙур производство күтәренкелеге менән эшләнеләр. Республикабыҙҙың данлыҡлы 30 йыллығын достойно ҡаршылау өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереп, гүзәл һөҙөмтәләргә өлгәштеләр. Квартал планы 16 мартҡа тамамланды. Коллектив был кварталда 300 мең һум накопление бирергә вәғәҙә иткән булһа, уны 934 мең һум итеп үтәне.

Уңышлылыҡтар коллективтең үҙ предприятиеһе даны өсөн ойошҡан рәүештә берҙәм эшләүе, намыҫлы хеҙмәт күрһәтеүе тураһында һөйләй. Бында үҙенең эш нормаһын үтәмәүсе эшсе юҡ тип әйтерлек. Эшселәрҙең күпселеге нормаларын байтаҡ арттырып үтәйҙәр. Ә айырым стахановсылар икешәр-өсәр норма бирәләр. Мәҫәлән, слесарь коммунист иптәш Соловьев үҙ йылдан артыҡыраҡ ваҡыт эсендә 10 йыллыҡ норма, слесарь коммунист Андреевский 8,7 йыллыҡ норма, токарь коммунист Козлов 4,7 йыллыҡ норма үтәнеләр. Улар коллективтең ғорурлығы булып торалар.

Металл штамплау заводы эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре юбилей алды социалистик ярышында ирешелгәндәрен артабан нығытыу өсөн көрәшәләр. Ошо көндәрҙә генә бында коллективтең дөйөм йыйылышы булып үтте. Йыйылыш Май алды социалистик ярышын ойоштороу тураһында кабель заводы коллективының мөрәжәғәтен тикшерҙе һәм был инициативаны берҙәм рәүештә ҡушылды.

Предприятиенең эсҡе мөмкинлектәренән сығып заводтың эшселәре, инженерҙәре һәм техниктәре үҙ өҫтәренә ғәйәтле йөкләмәләр алдылар.

Штамплаусылар хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара байрамын — 1 Майҙы валовой һәм тауар продукцияһы етештереү буйынса ағымдағы йылдың 4 айлыҡ планын 20 апрелгә тамамлау; апрель планын 130 процентҡа үтәү; продукцияның сифатын күтәреү һәм үҙенә төшөү хаҡын кәметеү юлы менән 4 айҙа государствоға бер ярым миллион һум саф файҙа биреү менән ҡаршыларға булдылар. Улар ошоноң менән бергә 150 мең һум оборот средстволарын бушатырға һәм предприятиеға Александр Чуткиндең алдынғы эш методын киң таратырға тигән бурыс ҡуйҙылар. Алынған был йөкләмәләрҙе үтәү өсөн цехтар, бригадалар, айырым эшселәр араһында Май алды социалистик ярышы киң йәйелдерелә. Был төңгәлдә заводтың партия ойошмаһы (секретары иптәш Никольский) эшселәр араһында ҙур массовый-аңлатыу һәм агитацион эш алып бара. Цехтарҙа һәм бүлектәрҙә 20-нән артыҡ агитатор эшләй. Заводтың цехтарында айына икешәр тапҡыр цех газеталары сығарыла. Һәр бер цехта күрһәткес таҡталар булдырылған. Быларҙың бөтәһе лә алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн социалистик ярышты ысын мәғәнәһендә йәйелдереп ебәреүҙә һис һүҙһеҙ ҙур булышлыҡ күрһәтәләр.

Коллектив 1 Май һәм профсоюздарҙың X съезы хөрмәтенә стахановсы вахтаға баҫты.

Г. Әмир.

Яңы производство еңеүҙәре өсөн көрәшәләр

Өсөнсө номерлә нефть промыселе Ишембай ҡалаһының промышленность предприятиеләре араһында бер нисә айҙар буйы алдынғы урынды тотоп килә. Уның коллективы йылдың беренсе кварталында производство планын бөтә ассортименттар буйынса 110 процентҡа үтәне. 1 Май байрамын яңы производство күрһәткестәре менән билдәләү өсөн ярыш яңы көс менән йәйелдерелде. Коллектив 4 айлыҡ нефть һәм газ сығарыу планын Беренсе Майға 112 процентҡа үтәргә йөкләмә алып, ҡаланың башҡа предприятие коллективтәренә мөрәжәғәт итте.

«Ишембайнефть» тресының башҡа промыселдәре лә уңышлы эшләйҙәр. Беренсе промысел (директоры иптәш Славинский) квартал планын 102 процентҡа, икенсе промысел (директоры иптәш Перегудов) 100 процентҡа үтәне.

«Башнефтезаводстрой» тресының Ишембайҙағы монтаж-төҙөлөш управлениеһы (начальнигы иптәш Юферев) йылдың беренсе квартал планын 20 мартта уҡ үтәп сыҡҡайны. Хәҙер уның данлы коллективы 1 Май көнөн биш айлыҡ программаны үтәп ҡаршылау өсөн көрәшә. Сталин исемендәге машиналар төҙөү заводы коллективы ла 1949 йылда ҙур үҫештәргә өлгәште. Ул беренсе квартал планын 21 мартта үтәп, 4 айлыҡ программаны 17 апрелдә тамамларға йөкләмә алды. Ауыл хужалығы өсөн запас частәр әҙерләү заданиеһе бында айырыуса уңышлы үтәлә.

Р. Фәхретдинова.

Башҡорт АССР-ы МТС-тарында тракторҙар ремонтлауҙың барышы

(Үтәлеш 1949 йылдың 5 апреленә, проценттарҙа).

Шәрип	117	Матрай	94
Ҡанһра	107	Подлуб	93
Бөжөр	106	Аит	93
Благовар	105	Туймазы	93
Арлан	103	Мрәсим	93
Дүрәс	103	Әбдрәшит	93
Дүртөйлө	103	Малаяз	93
Чурай	102	Иглин	93
Янауыл	102	Кушнаренко	93
Байрамғол	102	Имәнле күл	93
Михайловка	100	Кузәй	92
Октябрьский	100	Шаран	92
Баҡалы	100	Баиш	92
Ҡорос	100	Бишбүләк	91
Ҡуш-Йылға	100	Поляков	91
Сыңташтамаҡ	100	Калининка	91
Аслыкүл	100	Күгәрсен	91
Дәүләкән	100	Теләкәй	90
Суйынсы	100	Рәжәп	90
Приют	100	Һурыш	90
Миәлә	100	Ишле	89
Н. Троицк	100	Петровск	89
Шишмә	100	Һуҡайлы	89
Ерекле	100	Кадр	89
Асҡын	100	Белоҡатай	89
Үрмиәз	100	Степановка	89
Байты	100	Сибай	89
Ҡариҙел	100	Ташлы-күл	88
Ҡыйғы	100	Степной	88
Мәсетле	100	Дыуан	88
Бүрсем	100	Покровка	88
Борай	100	Тәтешле	88
Ҡалмыш	100	Бәләмәр	88
Йәркәй	100	Архангель	87
Услы	98	Әбдрәшит	87
Ташлы	98	Усен-Ивановка	87
Усть-Икин	98	Бүләк	87
Туҡмаҡлы	98	Ямаш	87
Сәхмәрош	98	Нуриман	87
Хәйбулла	98	Мишкә	87
Үләй	97	Байғужа	87
Андреевка	97	Пугачев	86
Абзан	97	Мраҡ	86
Бәләбәй	96	Ергән	85
Йәрмәкәй	96	Орлов	85
Мәсәғут	96	Йылайыр	85
Кәҫәү	96	Бүләк	84
Пәньегет	96	Ермолаевка	83
Ямалы	96	Таймаҫ	83
Һары күл	96	Ҡарыш	83
Учалы	95	Моторный	83
Ҡырмыҫҡалы	95	Языково	82
Стәрлетамаҡ	95	Серман	82
Федоровка	95	Малаяз	81
Ярослав	95	Хоҙайбирҙин	80
Базан	95	Забельск	79
Подгорный	95	Балтас	79
Ҡарламан	94	Дмитриевка	79
Макар	94	Чишма	77
Арҡауыл	94	Бурлы	76
Бөрө	94	Оло-Тиләк	76
Таутөмән	94	Шланлы	75
Ҡалтасы	94	Күнләрҡ	75
Красноусол	94	Охлебинин	74
Әбйәлил	94	Аксен	73
Әлмөхәмәт	94	Стәрлебаш	71
		Баймаҡ	70

Һалсыларҙың өлкә кәңәшмәһе

Ошо көндәрҙә Өфөлә урман промышленносы Министерствоһы һал ағыҙыусыларының өлкә кәңәшмәһе булып үтте. Унда һал ағыҙыу конторaларының һәм леспромхоздарҙың етәкселәре, стахановсылары, ОРС работниктәре ҡатнаштылар.

Кәңәшмәлә «Башлессплав» тресының управляющийы иптәш Садыков һал ағыҙыуҙы уңышлы уҙғарыу саралары тураһында доклад менән сығыш яһаны.

Үткән йылдың навигация планы ағасты пунктарға илтереү буйынса 106,9, ә һаллауҙы механизациялау буйынса 163,4 процентҡа үтәлгән. Бүрәнәләрҙе ҡабул итеү һәм потребителгә тапшырыу эшен Өфө рейд конторaһы яҡшы башҡарҙы. Шулай уҡ һал ағыҙыу транспортының Өфө конторaһы һалдарҙы үҙ ваҡытында буксирлау эшен яҡшы ойошторҙо. Бындай алдынғы конторaлар иҫәбенә трест 8750 мең һумлыҡ файҙа алды. Ләкин ҡайһы бер конторaлар һал ағыҙыуҙа насар эшләнеләр. Юрүҙән, Чумар, Ҡариҙел конторaлары срокты һуҙҙылар, аварияларға һәм ағастарҙың юғалыуына юл ҡуйҙылар.

«Башлессплав» тресы үткән йылғы һал ағыҙыуҙа 50 мең кубометр ағасты юғалтты.

Докладсы шулай уҡ һал ағыҙыуҙа механизация индереүгә ҡаршы булған тенденциялар, машиналарҙы тулыһынса ҡулланмауҙар тураһында әйтте.

—Быйылғы навигацияла, — тине иптәш Садыков,—һал ағыҙыу күләме үткән йылға ҡарағанда бер ярым тапҡырға күберәк, һал ағыҙыуға бер нисә мең сезонлы эшсе йәлеп ителә. Шуға күрә хәҙерҙән үк был эштәрҙе тәьмин итерлек әҙерлек алып барырға кәрәк.

Иптәш Садыков докланы буйынса фекер алышыуҙарҙа сығып һөйләүселәр һал ағыҙыуға әҙерлектә ҡамасаулаусы сәбәптәрҙе астылар.

—Һал ағыҙыуҙы уҙғарыу өсөн,— тине Юрүҙән һал ағыҙыу конторaһының директоры иптәш Доронин,—беҙгә 80 тонна юк кәрәк. Ләкин уларҙы Ҡариҙел һәм Юрүҙән леспромхоздары беҙгә өлгөртмәнеләр. Канаттар етешмәй. Ә трест етәкселәре был мәсьәләлә конторaларға бер төрлө лә ярҙам күрһәтмәйҙәр.

Сығыш яһаусылар шулай уҡ ОРС-тарҙың эшен тәнҡитләнеләр. Ямантау һал ағыҙыу конторaһының стахановсыһы иптәш Сәхәүетдинов:

—Беҙҙең ОРС магазиндарында икмәктән башҡа нәмә табып булмай. Ә эшселәрҙең талабы ҙур. Әгәрҙә хәҙер сараһын күрмәгәндә, юл өҙөлгәндә кәрәкле тауарҙарҙы ташып булмаҫ бит, —тине. Кәңәшмәнең эшендә БАССР Министрҙар Советы председателенең урынбаҫары иптәш Кошелев һәм РСФСР-ҙың урман һәм ҡағыҙ промышленносторө министрының урынбаҫары иптәш Вахшев ҡатнашлыҡ иттеләр.

Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар республика леспромхоздары һәм һал ағыҙыу конторaларының бөтә эшселәренә, инженер-техник работниктәренә һәм хеҙмәткәрҙәренә һал ағыҙыу кампанияһын уңышлы үткәрергә саҡырып мөрәжәғәт хаты яҙҙылар һәм конкрет ҡарарҙар ҡабул иттеләр.

42-се номерле Ишембай һайлау округы буйынса БАССР Верховный Советенә һайлауҙарҙың һөҙөмтәләре тураһында БЕЛДЕРЕҮ

Округ һайлау комиссияһының белдереүенсә 1949 йылдың 3 апрелендә 42-се номерле Ишембай һайлау округы буйынса Башҡорт АССР-ы Верховный Советенә һайлауҙар булып үтте.

Был һайлау округы буйынса регистрацияланған һайлаусыларҙың дөйөм һанынан тауыш биреүҙә 99,99 проценте ҡатнашты.

Тауыш биреүгә ҡатнашҡан һайлаусыларҙың дөйөм һанынан 99,42 проценте коммунистар менән партияһыҙҙар блогы кандидаты өсөн тауыш бирҙеләр.

Округ һайлау комиссияһы 42-се номерле Ишембай һайлау округы буйынса Башҡорт АССР-ы Верховный Советенә депутат итеп **Якимов Владимир Николаевичтең** һайланыуын регистрацияланы.

72-се номерле Шафран һайлау округы буйынса Башҡорт АССР-ы Верховный Советенә һайлауҙарҙың һөҙөмтәләре тураһында БЕЛДЕРЕҮ

Округ һайлау комиссияһының белдереүенсә 1949 йылдың 3 апрелендә 72-се номерле Шафран һайлау округы буйынса Башҡорт АССР-ы Верховный Советенә һайлауҙар булып үтте.

Был һайлау округы буйынса регистрацияланған һайлаусыларҙың дөйөм һанынан тауыш биреүҙә 99,99 проценте ҡатнашты.

Тауыш биреүгә ҡатнашҡан һайлаусыларҙың дөйөм һанынан 99,75 проценте коммунистар менән партияһыҙҙар блогы кандидаттары өсөн тауыш бирҙеләр.

Округ һайлау комиссияһы 72-се номерле һайлау округы буйынса Башҡорт АССР-ы Верховный Советенә депутат итеп **Деньмөхәмәтов Муллағәли Арслан улының** һайланыуын регистрацияланы.

Судноlар ремонтлау заводы үҫә

Октябрь революцияһы исемендәге судноlар ремонтлау заводы элек ҙур булмаған мастерскойҙарҙан ғына ғибәрәт ине. Шуға күрә лә уны затон тип кенә йөрөттөләр. Хәҙер бында яңы техника менән ҡоралландырылған ҙур көслө завод үҫеп сыҡты.

Ҡышҡы ремонт өсөн заводҡа туҡталған судноларҙың һаны хәҙер элеккегә ҡарағанда ике тапҡырға артты. Уның промышленность корпустары 4 тапҡырға, станоктар йыһазы 5,5 тапҡырға, көс хужалыҡтары — 10, ә торлаҡ йорттарының майҙаны 26 тапҡырға үҫте.

Быйыл, завод тарихында беренсе булараҡ, ҙур йөк һәм пассажир пароходтарын ремонтлау эше башланды.

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең егерме икенсе томы

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең (дүртенсе баҫмаһы) егерме икенсе томына Лениндең 1915 йылдың декабре менән 1916 йылдың июле араһында яҙған хеҙмәттәре ингән.

Был хеҙмәттәр беренсе донъя һуғышы бик ҡыҙған осорҙа яҙылған. Лениндең хеҙмәттәре большевиктар партияһын һәм эшселәр синыфын Россияла буржуазия-помещиктар хөкөмөн ҡолатыу өсөн көрәшкә ҡоралландырҙылар.

Социалистик партияларҙың юлбашсылары, пролетариат эшенә хыянат итеп, социал-шовинизм позицияһына, империалистик буржуазияны яҡлау позицияһына күскән саҡта, большевиктар партияһы Ленин һәм Сталин етәкселегендә бөйөк революцион Интернационализм байрағына тоғро булып ҡалып, империалистик һуғышҡа ҡырҡа ҡаршы сыҡты.

Лениндең һуғыш, ирашыу һәм революция мәсьәләләрендә большевиктар партияһының тактикаһын һәм лозунгыларын нигеҙләүгә арналған хеҙмәттәре эшселәр хәрәкәтенең хәҙинәһенә өлөш булып инеп, бик ҙур әһәмиәткә эйә булдылар.

1.

22-се томға Лениндең «Империализм, капитализмдең юғары стадияһы» тигән атаҡлы хеҙмәте ингән. Был ҙур хеҙмәтендә Ленин капитализмдең һуңғы стадияһы булған империализмдең төп закондарын системалы тәрән һәм оҫта рәүештә асып бирә; империализм ваҡытында капиталистик системаның бөтә төп ҡаршылыҡтары иң юғары дәрәжәгә етеп үткерләшәләр, был ваҡытта социалистик революция өсөн бөтә кәрәкле шарттар барлыҡҡа килә.

Ленин империализм эпохаһының төп үҙенсәлеге булып монополияларҙың хакимлек итеүе тора, ирекле конкуренция производствоның тупланыуын тыуҙыра, был тупланыу иһә үҫенең билдәле бер баҫҡысында монополияларға алып бара, тип күрһәтте.

Капиталистик монополиялар нигеҙендә производствоның бик ҙур күләмдә дөйөмләшеүе капитализмдең төп ҡаршылығының: етештереүҙең общественный характеры менән үҙләштереүҙең частный формаһы араһындағы ҡаршылыҡтың үҫә үткерләнеүен тыуҙыра. Ленин, монополия торғонлоҡ тенденцияһына һәм серей тенденцияһын ҡотолғоһоҙ рәүештә тыуҙыра икәнен асып бирҙе. Антимарксистик бозоуҙарға ҡаршы көрәштә Ленин капитализмдең төп базаһынан башҡа саф империализм бер ваҡытта ла булмаған, бер ерҙә лә юҡ һәм бер ерҙә лә булмаясаҡ тип күрһәтте. Ленин, империализм өсөн иң ҡыҙыҡлы монополияларҙың конкуренция менән бергә ҡушылыуы характерҙа, тип күрһәтте. «...Ирекле конкуренциянан үҫеп сыҡҡан монополиялар шуға уҡ ваҡытта ирекле конкуренцияны ла сигкә алып ташламайҙар, ә уның өҫтөндә һәм уның менән йәнәшә йәшәйҙәр, шуның менән байтаҡ ҡына айырата үткер һәм ҡырҡа ҡаршылыҡтар, талаштар, конфликттар тыуҙыралар» (В. И. Ленин. Әҫәрҙәр, 22-се том, 253-сө бит).

Ленин үҙенең хеҙмәтендә, хәҙерге заман монополияларының эшен кесе һәм әһәмиәте турһындағы ҡараш, банкыларҙың ролен иғтибарға алмағанда, етерлек тиклем тулы була алмай, банкылар «...капиталдың тупланыу процессен һәм монополиялар барлыҡҡа килеү процессен күп тапҡыр көсәйтәләр һәм тиҙләтәләр», тип күрһәтте.

Үҙенең анализы нигеҙендә Ленин финанс капиталын билдәләү бирә, был билдәләр бик мөһим өс моментты үҙенең өсөнә ала: «Производствоның концентрациялашыуы; унан үҫеп сыға торған монополиялар; банкыларҙың промышленность менән бергә ҡушылыуы йәки ҡушылып үҫеүе — финанс капиталының килеп сығыу тарихе һәм был төшөнсәнең йөкмәткеһе бына шул» (214-се бит). Миллиардтар менән эш итеүсе монополиялар һәм финанс олигархияһы общественный тормоштоң бөтә яҡтарын үҙҙәренә буйһондоралар. Империализмдең характерлы үҙенсәлеге булып буржуаз государствоны бер нисә капитал магнаттарының эгоистик интерестәренә буйһондороу тора. «Хәҙерге буржуаз общественың экономик һәм политик учреждениеларының барыһында ла бойондороҡлолоҡ мөнәсәбәттәренең тығыҙ селтәрен һалыусы финанс олигархияһы — бына монополияның иң асыҡ күренеше шул» (285-се бит).

Империализм шарттарында сит илдәргә капитал сығарыу айырым әһәмиәт ҡаҙана, ул үҫештең тигеҙһеҙлеге һәм хеҙмәтсән массаларҙың ирым ас хәлдә йәшәүҙәре арҡаһында алдынғы капиталистик илдәрҙә «артыҡ» капитал барлыҡҡа килеү һөҙөмтәһе булып тора. Сит илдәргә капитал сығарыу бик ҙур капиталистик державаларҙың донъя өҫтөнән хакимлеген урынлаштырыуға алып бара, һәм Ленин күрһәткән үтә ҡоҙрон, күрһәтелә торған булып тора. «Рантье государствоһы — паразитик, серек торған капитализм государствоһы ул» (285-се бит).

Ленин шулай уҡ, сит илгә капитал сығарыу үҫә барған һайын һәм бик ҙур монополистик союздарҙың сит илдәрҙә һәм колонияларҙа бәйләнештәре һәм «йоғонто сфералары» киңәйә барған һайын әш был союздар араһында бөтә донъя күләмендә килешеүҙәр төҙөүгә һәм халыҡ-ара картелдәр ойошоуға килеп еттеләр тип күрһәтте. Был халыҡ-ара картелдәр донъяны үҙ-ара бүлеүҙәр, шуның менән бергә уны «капиталға ҡарап», «көскә ҡарап» бүләләр, ә инде экономик һәм политик үҫешкә ҡарап көс алышына барғанлыҡтан, улар араһында донъяны яңынан бүлеү өсөн көрәш килеп тыуа. «Халыҡ-ара картелдәр капиталистик монополияларҙың хәҙер ни дәрәжәгә үҫеп еткәнлектәрен һәм капиталистар союздары араһындағы көрәштең ни өсөн барғанлығын күрһәтәләр» (240-сы бит). Ленин, колониаль донъяны яңынан бүлеү өсөн көрәште үткерләтеүгә алып барыусы империализм эпохаһының колониаль политикаһын фаш итте.

Ленин империализм эпохаһында капиталистик илдәрҙең политик һәм экономик үҫешенең тигеҙһеҙлеге турһындағы законды асып бирҙе, тауар үткәреү баҙарҙары һәм ситкә капитал сығарыу өсөн көрәш, колониялар өсөн көрәш, сырьё сығанаҡтары өсөн көрәш донъяны яңынан бүлеү өсөн периодик рәүештә империалистик һуғыштары ҡотолғоһоҙ итәләр, тип күрһәтте. Тигеҙһеҙлектең үткерләшеүе яңы эпоха «байтаҡ киҫкенерәк, һикерешлерәк, һәләкәтлерәк, конфликтлерәк...» (91-се бит) булыуында күренә.

Империализмдең тарихи урынын билдәләп, Ленин, империализм капитализмдең юғары стадияһы ул, паразит һәм серек барыусы капитализм булып тора, үлә барыусы капитализм булып тора, тип күрһәтте.

Иптәш Сталин, Лениндең империализм турһындағы теорияһын үҫтереп, «капитализмдең ирекле конкуренция аша үҫеүе капиталистарҙың бик ҙур монополистик союздар аша үҫеүе менән алмашынды, иҫке, «культуралы», «прогрессив» капитал «серек барыусы» финанс капиталы менән алмашынды, капиталдың «тыныс юл менән» киңәйеүе һәм уның «ирекле» территорияларға таралыуы һикереш үҫеш менән, инде бүленеп бөткән донъяның капиталистик группалар араһында һуғыш бәрелештәре арҡаһында ҡайтанан бүленеүе аша барған үҫеш менән алмашынды, тотош алғанда юғары күтәрелеү линияһы буйынса үҫеп килгән иҫке капитализм, шулай итеп, үлә барыусы капитализм менән, тотош алғанда түбән төшөү линияһы буйынса барған капитализм менән алмашынды» тип күрһәтте. (Әҫәрҙәр, 9-сы том, 101—102-се биттәр).

Ленин, «империализм — пролетариаттың социаль революцияһы алды (ҡануп) ул» тип әйтте. (Әҫәрҙәр, 22-се том, 182-се бит).

Империализм эпохаһында капиталистик иҙеү көсәйә, капитализм нигеҙҙәренә ҡаршы пролетариаттың асыуы үҫә, капиталистик илдәрҙең эсендә революцияны еңеп сыгарыусы элементтар үҫә, колония һәм бойондороҡло илдәрҙә революцион кризис үткерләшә.

Империализм ваҡытында үҫешкән тигеҙһеҙлеге турһында үҙе асып биргән закон нигеҙендә эш итеп, Ленин социализмдең тәү башлап айырым алынған бер капиталистик илдә еңеүе мөмкин икәнлеге һәм социализмдең бөтә илдәрҙә лә бер үк ваҡытта еңеүе мөмкин түгел икәнлеге турһындағы яңы теоретик установканы бирҙе. Марксизмды байытҡан һәм уны алға үҫтергән был яңы теория, социалистик революция турһында тамам эшләнеп еткән теория булды. Ул теория айырым илдәрҙең пролетарийҙарына революцион перспектива бирә, буржуазия менән көрәштә уларҙың инициативаһын сисеп ебәрә.

Иптәш Сталин ленинизм дошмандарына ҡаршы көрәштә Лениндең бер илдә социализмдең еңеүе мөмкин икәнлеге турһындағы уҡымаһын яҡлап алып ҡалды, алға үҫтерҙе һәм тормошҡа ашырҙы.

Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы һәм беҙҙең илебеҙҙә социализмдең еңеүе Лениндең һәм Сталиндең теоретик һығымталарының гениаллеген дөрөҫләү булып торалар.

Капиталистик донъяның хәҙерге торошо Лениндең империализм турһындағы положениеһын дөрөҫләй. Икенсе донъя һуғышы «хәҙерге заман» монополистик капитализм нигеҙендә донъяның экономик һәм политик көстәре үҫешенең ҡотолғоһоҙ һөҙөмтәһе» (Сталин) сифатында килеп сыҡты. Был һуғыш капитализмдең дөйөм кризисының тәрәнәйеүенә алып килде. Капиталистик донъя был һуғыштан көсһеҙләнеп сыҡты. Демократия һәм социализмдең көстәре артты, бөйөк социалистик державаның көсөнә синйәү ныҡыны, уның халыҡ-ара авторитеты үҫте. Икенсе донъя һуғышында Советтар Союзының еңеүе һөҙөмтәһендә, Көнсығыш Европалағы байтаҡ ҡына илдәр капиталистик системанан төшөп ҡалдылар, улар үҙҙәрендә халыҡ-демократия хөкөмөн урынлаштырҙылар һәм социализм юлына баҫтылар.

Капитализмдең сереүе һәм паразитизмы үткән һуғыш йылдарында һәм һуғыштан һуңғы йылдарҙа тағы ла көсәйҙе. Капиталистик илдәрҙә производствоның тупланыуы һәм монополиялар артабан үҫтеләр. Һигеҙ финанс группаһы, шулар эсендә Морган, Рокфеллер, Кун-Лёб, Дюпон, Америка Ҡушма Штаттарында экономик һәм политик власты узурпацияланы. Ямаҡатлы «200 семья» Францияла хакимлек итә.

Капиталистик илдәрҙең хеҙмәтсән массаларын иҙеү ҙә, колония халыҡтарын һәм бойондороҡло халыҡтарҙы иҙеү ҙә көсәйә бара. Хеҙмәтсәндәр массаларын юғонһоҙ рәүештә талау һәм эксплоатациялау иҫәбенә капиталистарҙың алған файҙалары үҫә, ә хеҙмәтсәндәрҙең хәле өҙлөкһөҙ насарлана бара. Мәҫәлән, Америка Ҡушма Штаттарында монополияларҙың файҙалары 1947 йылдағы 30 миллиард һәм 1939 йылдағы 6,4 миллиард урынына 1948 йылда 32 миллиардҡа тиклем артты. Францияла капиталистарҙың файҙалары 1938 йылда бөтә миллет доходының 29 процентен тошкил иткән булһа, 1948 йылдың тоуге артыһында инде 43 процент тәшкил итте. Шул уҡ ваҡытта эш хаҡының удель ауырлығы шул күләмдә кәмене. Капиталистик монополиялар иҙеүенең үҫә барыуы, хеҙмәтсәндәрҙең демократик хоҡуҡтарына һөжүм итеү, милитаризм һәм һуғышҡа әҙерлек капиталистик илдәр эсендәге политик хәлде үткерләштерә.

Капиталистик донъяның төп финанс эксплоататоры булып тороусы Америка Ҡушма Штаттары донъя өҫтөнән хакимлек итеүгә ынтыла. Туймаҫтай булып файҙа артынан ҡыуған капиталистар-монополистар яңы һуғышты сисеп ебәрергә тырышалар. Империалистик лагерҙә ҡотороноп рәүештә ҡоралланыу бара, халыҡтарҙың тыныслығына һәм имминлегенә ҡурҡыныс һалыусы хәрби-политик блоктар төҙөлә.

Лениндең—Сталиндең империализм турһындағы һәм уның капиталистик донъяны ҡотолғоһоҙ рәүештә һәләкәткә алып барыусы закондары турһындағы учениеһы бөтә илдәрҙәге хеҙмәтсән массаларҙы ныҡлы тыныслыҡ өсөн, социализм һәм демократия өсөн, капиталистик ҡоллоҡто бөтөрөү өсөн көрәш идеяһы менән ҡоралландыра.

2.

22-се томдың байтаҡ өлөшөн алып торған мәсьәләләрҙә Ленин 1914—1918 йылдарҙағы донъя империалистик һуғышы осоронда большевистик лозунгыларҙы һәм пролетариаттың бурыстарын нигеҙләп һәм аңлатып бирә, асыҡтан-асыҡ булған социал-шовинистарҙы, шулай уҡ аҫтыртын социал-шовинист булып торған центристарҙы фашлай.

«Оппортунизм һәм II Интернационалдың емерелеүе» тигән мәҡәләлә һәм башҡа мәҡәләләрҙә Ленин оппортунистарҙы, пролетариат интерестәрен һатҡан, пролетариатҡа хыянат иткән, империалистик һуғышты яҡлы булған оппортунистарҙы фашлай. «Оппортунизм өлгөрөүҙән алып китте, ул бөтөнләй буржуазия лагерена күсте, социал-шовинизмға әүерелде...» ти (108-се бит).

Империалистик һуғышты яҡлаған социал-шовинистарға ҡапма-ҡаршы рәүештә, Ленин, һуғышҡа ҡаршы көрәштә көн тәртибенә ҡуйҙы һәм «Һуғышҡа, милләтселеккә дошман булған социалистарҙың интернациональ берләшмәһе» (109-сы бит) яҡлы булып сығып яһаны.

Ярашыу эшен Ленин пролетар революцияһының еңеүе менән бергә бәйләне. Меньшевиктарҙың-эсерҙарҙың һуғыш ваҡытында «граждандар араһында татыулыҡ» һаҡлау турһындағы хыянатсыл лозунгыларына ҡаршы Ленин «империалистик һуғышты граждандар һуғышына әйләндереү лозунгыһын» күтәреп сыҡты.

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең дүртенсе баҫмаһының 22-се томында Лениндең: «Икенсе социалистик конференцияны саҡырыу турһында ҡарар проекты», «1916 йылдың 24 февралендәге конференцияға ҡарата» тигән һәм башҡа документтәре беренсе тапҡыр баҫылғандар, улар Лениндең Россия һәм Көнбайыш Европа социал-шовинистәренә ҡаршы көрәшен сағылдыралар.

Хәҙерге замандағы ике лагерҙең — демократик һәм империалистик лагерҙең — көрәш шарттарында империалистарҙың тоғро ярҙамсылары булып, эшселәр синыфы сафтарына таркалыш индереүселәр булып, эшселәр синыфының синфи аңын ағыулаусылар булып уң социалистар торалар, уларҙың хыянатсыл политикаһын коммунистар партияһы фаш итә.

Милли мәсьәлә буйынса 22-се томға ингән хеҙмәттәрендә («Социалистик революция һәм милләттәрҙең үҙ-үҙҙәрен билдәләүҙәре», «үҙ-үҙенде билдәләү хоҡуҡы турһындағы дискуссия йомғаҡтары» һ. б.) Ленин милләттәрҙең үҙ-үҙҙәрен билдәләү хоҡуҡтары турһында партияның лозунгыһын яҡлап, бөтә төр милләтселәрҙе фаш итә. Ленин «капитализм ваҡытында милли (һәм ғөмүмән политик) иҙеүҙе бөтөрөү мөмкин түгел. Быны өсөн синыфтарҙы бөтөрөргә, йәғни социализм урынлаштырырға кәрәк» (311-се бит), тип күрһәтте. Ленин милләттәрҙең үҙ-үҙҙәрен билдәләү хоҡуҡы турһындағы лозунгыһын айырылып сығыуға һәм үҙ алдына государство төҙөүгә тиклем бөтә яҡлап нигеҙләп бирҙе.

Хәҙерге ваҡыттағы тарихи шарттарҙа, Америка империализмы Европа илдәрен экономик һәм политик яҡтан ҡоллоҡҡа төшөрөргә ынтылған саҡта, ә Көнбайыш Европа буржуазияһы һәм уның уң социалистар һәм буржуаз милләтселәрҙән торған илселәре халыҡтарҙың милли бойондороҡһоҙлоғона хыянат иткән саҡта, эшселәр синыфы һәм уның алдынғылары булып торған коммунистар партиялары үҙ илдәренең милли суверенитеты, ирклеге һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн көрәштең башында баралар.

3.

22-се томға индерелгән «Игенселектә капитализмдең үҫеш закондары турһында яңы мәғлүмәттәр» тигән хеҙмәтендә Ленин капиталистик обществола игенселектең капиталистик булмаған юл менән эволюцияһы турһындағы антимарксистик теорияны тәнҡит итте. Америка Ҡушма Штаттарында үткәрелгән перепистең бик мул фактик материалдарына таянып, Ленин капитализм шарттарында игенселектә ваҡ хужалыҡтың «тотороҡлолоғо», «йәшәүгә һәләтлелеге» турһындағы буржуаз «теорияның» бер тәңкәгә лә тормаслыҡ икәнен күрһәтеп бирҙе.

Ленин игенселектә капитализмдең үҫеше турһындағы дөйөм закондар ваҡ производствоға ялланған хеҙмәтте эксплоатациялауға нигеҙләнгән эре производство тарафынан ҡыҫырыҡлап сығарыла икәнен, ваҡ игенселек экспроприацияланә икәнен күрһәтте. «Капитализмдең төп тенденцияһы промышленноста ла, игенселектә лә ваҡ производствоның эре производство тарафынан ҡыҫырыҡлап сығарылыуында тора» (58-се бит). Ленин капитализм шарттарында ваҡ производствоның бөтә яҡлап бөлгөнлөккә төшөрөлөүен, ҡыҫырыҡланыуын һәм ярлыланыуын, залогҡа һалынған фермалар һаны, шулай уҡ фермерҙарҙың финанс капиталына бойондороҡлолоғо үҫә икәнен күрһәтте. «Кем банкыларҙы үҙ ҡулында тота, ул Америкалағы бөтә фермаларҙың өстән бер өлөшөн туранан-тура үҙ ҡулында тота, ә банкылар аша фермаларҙың бөтә массаһы өҫтөнән хакимлек итә», ти Ленин (86-сы бит).

Лениндең игенселектә ваҡ производствоның эре производство тарафынан ҡыҫырыҡлап сығарыла барыуы турһындағы синфи ҡаршылыҡтарҙың көсәйеүе һәм үткерләшеүе турһындағы һығымтаһы беҙҙең көндәрҙә лә тулыһы менән дөрөҫләнә. АҠШ-та фермер хужалыҡтарының дөйөм һаны ун йыл эсендә (1935—1945 йылдар) эре фермаларҙың ер майҙандары арта барған бер ваҡытта ваҡ фермерҙарҙың бөлгөнлөккә төшөүе иҫәбенә 13 процентҡа кәмегән. Америка мәғлүмәттәренә ҡарағанда, бөтә хужалыҡтарҙың 5 проценты АҠШ-тағы ерҙең яртыһын үҙ ҡулдарында туплаған. АҠШ-та ауыл хужалығы производствоһының эре капиталистик хужалыҡтарҙа тупланыуы шунан күренә, 1947 йылда ауыл хужалығы продукцияһынан алынған дөйөм доходтарҙың бары 10 проценты самаһы ғына фермер хужалыҡтарының 60 проценты өлөшөнә төшкән. Хеҙмәтсән фермерҙарҙың хәйерселеккә һәм бөлгөнлөккә төшөүенең үҫә барыуын хатта официаль мәғлүмәттәр ҙә йәшерә алмайҙар. Мәҫәлән, ауыл хужалығы мәсьәләләре буйынса төҙөлгән сенат подкомиссияһы Америкалағы фермер хужалыҡтарының 43 проценты (2,5 миллионы) «кәнәғәтләнерлек тормош кимәлен тәьмин итеү өсөн үтә ваҡ» хужалыҡтар булып торғанын таныған. Шуның өсөнән өҫтәмә кәсептәре булмаған 1 миллион самаһы хужалыҡ ҡыҙғаныс хәлдә йәшәйҙәр. Ерһеҙләнеү, йонсотҡос хеҙмәт, ауыр тормош АҠШ-тағы хеҙмәтсән фермерҙарҙың яҙмышы ана шулай.

АҠШ-та негрҙар сиктән тыш ауыр хәлдә торалар. Лениндең: Америка буржуазияһы «негрҙарҙы иң оятһыҙ һәм иң ҡабаһәт рәүештә иҙеү өсөн мөмкин булған һәм мөмкин булмаған бөтә нәмәне» (13-сө бит) эшләй икәне турһындағы һүҙҙәре хәҙерге ваҡытта ла үҙенең тулы көсөн һаҡлайҙар.

* * *

Ленин Әҫәрҙәренең егерме икенсе томына ингән гениаль әҫәрҙәр марксизм хазинаһына бик ҙур вклад булдылар. Лениндең империализм турһындағы учениеһы, иптәш Сталин тарафынан һәр яҡлап үҫтерелгән һәм байытылған учениеһы, бөтә капиталистик донъяла барған процестарҙы дөрөҫ аңларға ярҙам итә, туғандаш компартияларға империализмға ҡаршы көрәштә үҙ бурыстарын лайыҡлы аңларға ярҙам итә. Лениндең иптәш Сталин тарафынан үҫтерелгән һәм байытылған учениеһы капиталистик ҡоллоҡҡа ҡаршы коммунизм өсөн көрәштә эшселәр синыфының һәм бөтә хеҙмәтсәндәрҙең ҡеүәтле идея ҡоралы булып тора.

В. ЧЕПРАКОВ.

Башҡорт АССР-ы промышленносе, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктарын ордендәр һәм медалдәр менән наградлау турһында СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 52, 58, 59, 60, 61, 66, 67, 68 һәм 69-сы номерҙарында)

«ХЕҘМӘТ ОТЛИЧИЕҺЕ ӨСӨН» МЕДАЛЕ МЕНӘН

278. Рахманов Хажи Вәли улын — Мияҡә МТС-ының комбайнеры.
279. Рахимова Сәлиха Хөсәен ҡыҙын — Белорет районы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозының быҙау ҡараусыһы.
280. Рахматуллина Фатиманы — Мәләүез районы «Ҡарыҡ» колхозының звеноводы.
281. Рапиев Сабит Нигмәтьян улын — Балмыҡ МТС-ының тракторисы.
282. Рәмәпова Миңнебикән Нигмәтулла ҡыҙын — ВКП(б) Туймазы райкомының инструкторы.
283. Руцков Данил Федоровичты — Мәләүез районы Таулы ауыл Советының председателе.
284. Репьевский Петр Семеновичты — Подлуб МТС-ының комбайнеры.
285. Рыбаков Павел Сергеевичты — «Башнефтезаводстрой» тресының 1-се номерлы монтаж-төҙәлеш управлениеһының слесарь-монтажниктар бригадиры.
286. Рябова Екатерина Ивановнаны — Белорет ныҡыт заводының иҡмәк бешереүселәр бригадиры.
287. Сабитов Мәрғүм Кәрам улын — хеҙмәтсәндәр депутаттарының Йәрмәкәй райсоветы исполкомының председателе.
288. Сәғидиев Ғәләү Сәғиҙи улын — Благовещен районы «Пахарь» колхозының комсомол ойошмаһы секретары.
289. Садриев Харис Хәйретдин улын — Йәрмәкәй районы Тарҡаҙы ауыл Советының председателе.
290. Садриханов Ғәлихан Садрихан улын — Тәтешле районы «Ҡыҙыл тау» колхозының председателе.
291. Садиков Мөхәмәди Салих улын — СССР әҙерләүҙәр Министерствоһының Мишкә районы буйынса уполномоченныйы.
292. Сәетбурһанова Миңнебикән Фәтхелислам ҡыҙын — Ҡырмыҫҡалы районы Ҡырмыҫҡалы ауыл Советының председателе.
293. Сәетгәрәев Зәки Сәетгәрәй улын — Илеш районы Ҡарабаш ауыл потребитель общество һының правление председателе.
294. Сәетова Миңниса Харис ҡыҙын — ВКП(б) Стәрлебаш райкомының пропагандисы.
295. Салауатова Хәмиҙә Ғәйфулла ҡыҙын — Өфө ҡалаһы 8 март исемендәге тегеү фабрикаһының тегеү мотористкаһы.
296. Сәлимгәрәев Ғүмәр Камалетдин улын — Йәрмәкәй районы Ҡыҙыл яр ауыл Советының председателе.
297. Сальникова Анастасия Емельяновнаны — Өфө горторгының 6-сы номерлы магазины мөдире.
298. Сафаров Әкмал Әюп улын — Дүртөйлө районы ветлечебница мөдире.
299. Сафин Мохтар Сафа улын — Ҡыйғы районы Тимирязев исемендәге колхоздың сабаны.
300. Сафиуллин Дәүләтбай Сафиулла улын — Әлмөхәмәт МТС-ының тракторисы.
301. Седухин Федор Афанасьевичты — Белоҡатай районы Чкалов исемендәге колхоздың партия ойошмаһы секретары.
302. Семенов Илья Семеновичты — Мишкә райисполкомының финанс бүлеге мөдире.
303. Семавин Павел Александровичты — Воскресен районы «Победитель» колхозының партия ойошмаһы секретары.
304. Семенов Георгий Ивановичты — Стәрлетамаҡ типографияһының переплет цехы мастеры.
305. Семенов Степан Ивановичты — Бөжәй районы Кесе Ибрай ауыл Советының председателе.
306. Семенов Николай Михайловичты — Производство эшенә өйрәтеү мастерскойының директоры.
307. Сементовская Клавдия Федоровнаны — Нуриман район больницаһының врачы.
308. Семенов Алексей Александровичты — Булгаков МТС-ының тракторисы.
309. Семенюк Федор Федоровичты — Финанс Министерствоһының сотрудниги.
310. Севостьянова София Артемьевнаны — Верховный Совет Президиумының машинисткаһы.
311. Симонин Иван Николаевичты — Өфө ҡала водопроводының механик слесары.
312. Симанова Варвара Федоровнаны — Шаран райисполкомының секретары.
313. Сидоров Антон Ивановичты — Зилаирҙа районы Яңы Чабан фельдшер-акушерлыҡ пункты мөдире.
314. Сидоров Павел Ивановичты — Белорет райисполкомы председателенең урынбаҫары.
315. Сидоренко Алексей Сергеевичты — Хәйбуллин МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.
316. Сиразетдинов Дәүләт Сәхәүетдин улын — Бөрйән районы «Яңы юл» колхозының счетоводы.
317. Слепенчук Михаил Никоновичты — Иглин МТС-ының директоры.
318. Смородина Зинаида Ивановнаны — Хәйбулла район больницаһының мөдире.
319. Соколов Иван Петровичты — Покровка районы «Красная пристань» колхозының ферма мөдире.
320. Ставинская Варвара Яковлевнаны — Стәрлетамаҡ ҡалаһы балалар библиотекаһының мөдире.
321. Степаненко Иван Денисовичты — Стәрлетамаҡ районы Шевченко исемендәге колхоздың председателе.
322. Степанов Николай Владимировичты — Бурлы МТС-ының комбайнеры.
323. Степанов Гавриил Кирилловичты — Әбйәлил районы Муйнаҡ ауыл Советының председателе.
324. Староверов Андрей Федоровичты — Өфө районы Сосновка ауыл Советының председателе.
325. Стрижнов Сергей Максимовичты — Үсәлы МТС-ының комбайнеры.
326. Солтанов Шәриф Хәбибулла улын — Кушнаренко райисполкомының бүлек мөдире.
327. Солтанова Фания Гәрәй ҡыҙын — ВКП(б) Үҙәк Комитеты эргәһендәге юғары партия мәктәбенең уҡыусыһы.
328. Сурков Иван Степановичты — Өфө ҡалаһы 3-сө номерлы магазинының мөдире.
329. Собхангулов Ғиззәт Ғиниәт улын — Стәрлетамаҡ районы «Красный герой» колхозының бригадиры.
330. Сөләймәнова Гүзәл Ғәли ҡыҙын — Башҡорт государство опера театрының балеринаһы.
331. Сынбулатов Сынбулат Мәрҙән улын — Кейәргәҙе районы «Рәшит» колхозының ат ҡараусыһы.
332. Таулыҡаева Ғәлиә Сәғәҙәт ҡыҙын — Бәкмәр МТС-ының трактористкаһы.
333. Таһиров Лоҡман Ғәббәс улын — Йомағужа райисполкомы председателенең урынбаҫары.
334. Тарасова Ольга Ермиловнаны — Бүздәк МТС-ының агрономы.
335. Тәтлыбаева Пәмилә Нәфиҡ ҡыҙын — Стәрлетамаҡ ҡалаһы 2-се номерлы балалар йортоноң тәрбиәсеһе.
336. Телятников Терентий Константиновичты — Белорет районы «Урал» колхозының председателе һәм партия ойошмаһы секретары.
337. Тимербаев Әхрәми Тимербай улын — Ҡалтасы районы Чунар һал ағыҙыу конторһының бригадиры.
338. Тимченко Григорий Матвеевичты — Дыуан райисполкомының председателе.
339. Титов Егор Ивановичты — ВКП(б) Покровка райкомының беренсе секретары.
340. Топлин Василий Трофимовичты — Ғафури районы «Красный остров» колхозының сусҡа ҡараусыһы.
341. Трапезников Павел Гавриловичты — ВКП(б) Мишкә райкомының партийный кабинет мөдире.
342. Третьяков Яков Павловичты — Дәүләкән районы социалистик культура йортоноң художество етәксеһе.
343. Тремасов Григорий Ивановичты — Моторный МТС-ының комбайндар буйынса механигы.
344. Трофимов Егор Васильевичты — Өфө ит комбинатының колбаса цехында төҙләүсе эшсе.
345. Тулибаева Бикә Тулибай ҡыҙын — Бөрйән район амбулаторияһының фельдшерицаһы.
346. Техфатшин Фәтхелислам Техфәтша улын — Бүздәк районы «Ҡыҙыл маяҡ» колхозының звеноводы.
347. Тютюнников Владимир Яковлевичты — Өфө ҡалаһы 1-се номерлы библиотекаһының библиотекары.
348. Урманов Степан Петровичты — Стәрлебаш районы Ҡырмыҫҡалы ауыл Советының председателе.
349. Уляшин Василий Дмитриевичты — Күгәрсен райисполкомы председателенең урынбаҫары.
350. Үзбәков Әхмәт Лотфулла улын — Ғафури районы «Маяҡ» колхозының бригадиры.
351. Уразбахтин Вәлиәхмәт Закир улын — Бөжәй районы «Ҡарап» колхозының председателе.
352. Усманов Вәли Латип улын — СССР финанс Министерствоһының Йомағужа районы буйынса контролер-ревизоры.
353. Фазлетдинов Ваһидулла Ғәбәй улын — Ғафури районы «Парижская коммуна» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.
354. Фәйзуллин Шамил Фәйзулла улын — Йәрмәкәй МТС-ы директорының политбүлек буйынса урынбаҫары.
355. Фәйзуллин Тимер Фәйзулла улын — Ҡалтасы МТС-ының комбайнеры.
356. Фәйзуллин Ғиниәтулла Лотфулла улын — Йомағужа райисполкомының юл эштәре бүлеге мөдире.
357. Фанеева Нина Антоновнаны — Ново-Троицкий МТС-ының өлкән агрономы.
358. Фәрдеев Хисам Сәхәбетдин улын — Яңауыл районы Яңы Артауыл ауыл Советының председателе.
359. Фәррахов Бәдретдин Фәррах улын — Краснокама районы «Красный нагай» колхозының председателе.

(Аҙағы 2-се биттә).

Башҡорт АССР-ы промышленносө, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктәрен ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

360. Фәрхитов Ямал Фәрхәт улы — Дыуан районы «Ударник» колхозының счетоводы.

361. Фәттәхов Фәхрәс Хәрәм улы — Шаран райисполкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

362. Фәхретдинова Рәэфә Ғайса ҡыҙы — Яңауыл районы «Коммунар» колхозының сабаны.

363. Федоров Степан Ильичте — Ғафури районы Куйбышев исемендәге колхоздың малсылыҡ фермаһы мөдире.

364. Федер Евгения Ефимовнаны — Ишембай ҡала исполкомының һаулыҡ һаҡлау бүлеге мөдире.

365. Фигуров Иван Филимоновичте — Михайлов МТС-ы директорының политбүлек буйынса урынбаҫары.

366. Филиппова Надежда Алексеевнаны — Бөҙәнә районы «Алға» колхозының һыйыр һауыусыһы.

367. Фоломкин Трофим Матвеевичте — Заготзерноның Стәрлебаш бүлексәһе управляющийы.

368. Фролова Тамара Илларионовнаны — Өфө ҡалаһы 18 партсъезд исемендәге артелдең тегеүсе-мотористкаһы.

369. Хәбибуллин Хәйҙәр Ғәли улы — Федоровка районы К. Маркс исемендәге колхоздың председателе.

370. Хәбиров Хәмит Ғәмәр улы — Учалы районы «Красный партизан» колхозының партия ойошмаһы секретары.

371. Хәйруллина Мөсәлиә Ғәли ҡыҙы — Өфө ҡалаһы 9-сы номерлы мәктәптең уҡыу-уҡытыу эштәре бүлеге мөдире.

372. Хәкимов Муллаян Хәким улы — Мәсетле районы связь район конторалы начальнигы.

373. Хәлиуллин Ғәлихәйҙәр Ибраһим улы — Балтач районы Куйбышев исемендәге колхоздың баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры.

374. Хәлиуллин Хәйрулла Хәлиулла улы — Йәнъегет МТС-ының комбайнеры.

375. Хәмидуллин Вәйҙулла Хәмидулла улы — Ҡандра районы «Урнәк» колхозының председателе.

376. Харитонов Александр Петровичте — Бәләбәй районы Фрунзе исемендәге колхоздың партия ойошмаһы секретары.

377. Һарунов Яҡуп Һарун улы — Белорет районы «Беговой» колхозының тимерсе—колхозсыһы.

378. Һарунов Шәрәфей Һарун улы — Оло-Тилек леспромхозының ағас ҡырҡыусыһы.

379. Хәсәнов Рәхимъян Сабир улы — Асҡын районы «Сигнал» колхозының партия ойошмаһы секретары.

380. Хәтмуллин Хәсбәт Хәтмулла улы — Бәйкыбаш районы «Совет» колхозының ветеринар фельдшеры.

381. Хафизов Тимерғәли Сәлимъян улы — Бушкаренко районы Бәжәй ауыл Советы исполкомының председателе.

382. Хирәзов Афзалетдин Хирәзетдин улы — Иәркәй МТС-ының тимерсеһе.

383. Хисаев Әүхәди Хисай улы — Ҡандра райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән зоотехнигы.

384. Хисматуллина Рәбиғә Викткәмер ҡыҙы — Туймазы районы «Ярыш» колхозының сабаны.

385. Хисаметдинова Рәшидә Йәләлетдин ҡыҙы — Октябрьский ҡалаһы Сталин исемендәге артелдең тегеү цехы мастеры.

386. Хужин Зәфәр Сабит улы — Салауат районы Мөхәмәтшин исемендәге колхоздың члены.

387. Чанышев Ирәли Батыргәрәй улы — ВКП(б) Пермяков райкомының беренсе секретары.

388. Чашевой Николай Прокопьевичте — Булгаков МТС-ының комбайнеры.

389. Черкашин Гаврил Филипповичте — Күгәрсен районы Назар ауыл Советының председателе.

390. Черников Александр Григорьевичте — Бәләбәй МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

391. Чернышев Иван Ивановичте — Черниковск ҡалаһы 1-се участка халыҡ судьяһы.

392. Шабарчин Филипп Дмитриевичте—Покровка районы «Бустарь» промартеленең члены.

393. Шаһимарданов Фәһим Фәтхетдин улы — Туймазы районы «Серп и молот» артеленең партия ойошмаһы секретары.

394. Шәиков Хаббан Шәих улы — Шаран райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән ер төҙөүсеһе.

395. Шәйбәков Миңнулла Шәйбәк улы — Балтач районы район культура йортоноң директоры.

396. Шәйхғатаров Мансур Шәйхғатар улы — Покровка районы Илек ауыл Советының председателе.

397. Шәймәрданов Ғиниәбур Шәймәрдән улы — Әлшәй районы «Алға» колхозының атыулыҡ ташыусыһы.

398. Шәйхетдинов Әһлетдин Шәйхетдин улы—Дәүләкән районы «Волга—Дон» колхозының председателе.

399. Шәйхуллин Мортаҙин Шәйхулла улы — ВЛКСМ Шаран райкомының секретары.

400. Шакиров Әлтәф Шакир улы—Урмиәз МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры.

401. Шакиров Мәхиян Хәрис улы—Шаран районы Ерекле ауыл Советы исполкомының председателе.

402. Шамаев Михаил Васильевичте—ВКП(б) Ишембай горкомының бүлек мөдире.

403. Шамаев Семен Арестовичте — Өфө Горпиттрестының повары.

404. Шамандрин Григорий Михайловичте — ВКП(б) Кыйғырҙа райкомының беренсе секретары.

405. Шәрәфиев Фәйзелхаҡ Шәрәфи улы — Балтач районы «Урнәк» колхозының МТФ мөдире.

406. Шәрәфетдинов Сәхәүетдин Шәрәфетдин улы — әҙерләүҙәр Министерствоһының Мәсетле районы буйынса уполномоченныйы.

407. Шәрипов Ғибат Ғөбәйт улы — Матрай райисполкомы председателенең урынбаҫары.

408. Шәрипов Хәбиб Шарифъян улы — Дүртөйлө районы мәғариф бүлегенең мәктәптәр буйынса инспекторы.

409. Шәрипов Ғилметдин Ялал улы — Баймаҡ районы «Ударник» колхозының звеноводы.

410. Шатнов Михаил Ивановичте — урман промышленносе Министерствоһының өлкән бухгалтеры.

411. Шатунова Татьяна Григорьевнаны — Матрай районы «Большевик» колхозының һыйыр һауыусыһы.

412. Шахиев Ғилман Ильяс улы—Стәрлетамаҡ районы «9 май» колхозының председателе.

413. Шенберг Карл Карловичте — ВКП(б) Ишембай ҡала комитетенең консультанты.

414. Шерстобитова Сара Сагрислам ҡыҙы — ауыл хужалығы Министерствоһы управлениеһы начальнигенең урынбаҫары.

415. Шевцов Владимир Ивановичте — Мәләүез районы зооветеринар участкаһының мөдире.

416. Шигалов Вәлиәв — Әлшәй районы Куйбышев исемендәге колхоздың сабаны.

417. Шитова Матрена Андреевнаны — Ҡалтасы районы Бүтәрәм ауыл Советының председателе.

418. Шипов Николай Фроловичте — Баймаҡ райисполкомы ауыл хужалығы бүлегенең өлкән зоотехнигы.

419. Шкурихин Кузьма Христофоровичте — Иглин райисполкомының план комиссияһы председателе.

420. Шунтуева Елена Ивановнаны—Черниковск ҡала исполкомының кадрҙар мөдире.

421. Шелова Нина Васильевнаны — Ҡариҙел районы быяла заводы башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

422. Йомағужин Ғирфан Йомағужа улы — Белорет районы Өзәнкәй ауыл Советының председателе.

423. Юнусов Ғиниәтулла Юнус улы — Шаран районының прокуроры.

424. Йосопов Ғәбдрафиҡ Ғәбдрахман улы — Федоровка районы Денискин ауыл Советының председателе.

425. Янғуразов Фәрид Хөсәйен улы — Миәкә район больницаһының мөдире.

426. Янко Григорий Трифоновичте—Архангел урта мәктәбенең директоры.

427. Ярулова Анна Григорьевнаны—Күгәрсен районы «2-я пятилетка» колхозының партия ойошмаһы секретары.

428. Ярулина Гөльназа Хәйрулла ҡыҙы — Салауат районы Ахун башланғыс мәктәбенең уҡытыусыһы.

429. Ясенева Александра Николаевнаны — Бәкәлы район больницаһының врачы.

СССР Верховный Советы Президиумы Председателе
Н. ШВЕРНИК.

СССР Верховный Советы Президиумы Секретары
А. ГОРКИН.

Мәскәү, Кремль,
22 март, 1949 йыл.

СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ

Яҙғы сәсеүҙе уңышлы башҡарыуҙа ауыл Советтәренең бурыстары

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарары урындағы партия һәм Совет ойошмаларынан ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын күтәреү өсөн, ауыл хужалығы менән туранан-тура етәкселек итеүҙәрен талап итә.

Республикабыҙҙың байтаҡ ҡына ауыл Советтәре ВКП(б) Үҙәк Комитетенең был тарихи ҡарарын тормошҡа уңышлы ашырыу маҡсатында үҙҙәренең ойоштороу массовый эштәрен хужалыҡ эштәре менән бергә бәйләп алып барыуҙары һөҙөмтәһендә ауыл хужалығын күтәреү өлкәһендә ҙур ғына уңыштарға өлгәштеләр.

Асҡын районы Михайловский ауыл Советенең, Яңауыл районы Иҫбуҙы ауыл Советенең колхоздары үткән йылда яҡшы урожай үҫтереп алып, государствоға иген тапшырыу планын 104—110 процентҡа үтәнеләр. Улар общественный малсылыҡты үҫтереү планын да йылдан-йыл арттырып үтәп килиләр. Стәрлетамаҡ районының Золотоношка, Ҡариҙел районының Йәнсәнт, Туймазы районының Иҫке Туймазы, Белорет районының Ҡағы һәм Үҙән ауыл Советтәре лә үҙҙәренә йөкмәтелгән бурыстарҙы уңышлы рәүештә үтәп киләләр. Улар ағымдағы йылда тағы ла юғарыраҡ урожай үҫтереп алыу өсөн көрәшәләр, колхоздарҙың көндәлек эштәрен контролгә алыу менән бергә, уларға практик ярҙам күрһәтәләр. Киләсәк эшкә план төҙөүгә булышлыҡ итәләр. Был ауыл Советтәренә ҡараған колхоздар сәсеүҙе тулы әҙерлек менән башлауға әҙерҙәр.

Ләкин ҡайһы бер ауыл Советтәре ауыл хужалығы эштәре өҫтөнән етәкселек итеүҙе иғтибар үҙәгендә тотмайҙар. Колхоздарҙың эштәрен практик контролгә алмайҙар. Төгө йәки был эште тормошҡа ашырыуҙа тейешле ярҙам күрһәтмәйҙәр. Һөҙөмтәлә колхоздар хужалыҡ эштәре һәм культура төҙөлөшө өлкәһендә даими рәүештә артҡа ҡалып киләләр.

Мәҫәләй, Воскресен, Илеш, Федоровка райондарының колхоздары үткән йылда яҙғы сәсеү эштәрен 30—35 көнгә һуҙҙылар, ахыр сәсеүлектәрҙе тәрбиәләп үҫтереү эшенә тейешле иғтибар бирмәнеләр. Шуның арҡаһында түбән урожай үҫтереп алдылар. Был райондарҙың колхоздары үткән йылғы хаталарҙан һабаҡ алыу ғына түгел, киреһенсә, уны быйыл да ҡабатлап киләләр. Яҙғы сәсеүгә әҙерлек эштәре ҡәнәғәтләнерлек ойошторолмаған, сәсеү орлоҡтары етешмәй, агротехник саралар тейешенсә ҡулланылмай, аттар сәсеү алды ялына ҡуйылмағандар. Был етешһеҙлектәр ағымдағы йылдың яҙғы сәсеүен дә оҙаҡҡа һуҙылыуҙары ҡурҡынысын тыуҙыралар.

Яҙғы баҫыу эштәре килеп етте. Юғарыла күрһәтелгән райондарҙың колхоздары йәшен килгән етешһеҙлектәрҙе ашығыс рәүештә бөтөрөргә, сәсеүҙе алдынғы колхоздар кеүек үк ҙур ойошҡанлыҡ менән башлап ебәрергә һәм ҡыҫҡа срокта яҡшы сифатлы итеп тамамларға тейештәр.

Быһың өсөн урындағы Советтәр һәр бер колхоздың һәм һәр бер МТС-тың эштәрен һәм мөмкинлектәрен тәрән рәүештә ҡабаттан тикшереп сығыуҙары, сәсеү эштәрен уңышлы башҡарыуҙың практик сараларын билдәләүҙәре талап ителә. Шулай уҡ урындағы Советтәр колхоздарға һәм МТС-тарға билдәләнгән сараларҙы уңышлы үтәү өсөн конкрет ярҙам күрһәтергә тейештәр.

1949 йылдың яҙында республикабыҙҙың ауыл хужалығы работниктәренен алдарында айырыуса ҙур һәм яуаплы бурыстар тора. Сөнки ағымдағы йылда колхоздар яҙғы сәсеү майҙанын бөтә культуралар буйынса ла байтаҡ арттырырға, улан баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштерергә тейештәр.

Был бурыстарҙы уңышлы хәл итеү өсөн сәсеүгә төшкәнгә тиклем әҙерлекте ҡабаттан тикшереп сығырға, етешмәгән нәмәләр булһа уларҙы ашығыс рәүештә булдырыу сараларын күрергә кәрәк. Сәсеүгә әҙерлек эштәрен яҡшы итеп ойоштороп — һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе хәл иткес йылының большевистик яҙғы сәсеү кампанияһын ҡыҫҡа срокта һәм яҡшы сифатлы итеп үтәп сығыуға ҙур мөмкинлектәр бирер. Ә сәсеүҙе уңышлы һәм сифатлы башҡарыу — мул урожай үҫтереүҙең залогы ул.

Бына шуның өсөн дә урындағы Советтәр сәсеүгә әҙерлек һәм уны башҡарыу эштәрен туранан-тура үҙ контролдәренә алырға, колхоз-ара социалистик ярыш менән нығыраҡ етәкселек итергә, сәсеүҙе уңышлы башҡарыуҙың политик әһәмиәте тураһында колхозсылар һәм МТС эшселәре араһында политик аңлатыу эштәрен киң рәүештә йәйелдереп ебәрергә тейештәр.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты һәр бер колхоздан үрелең сәсеү майҙанын үҙ орлоғо менән тәьмин итеүен талап итәләр. Партия һәм хөкүмәттең был талаптары урындағы Совет һәм партия ойошмалары өсөн закон. Улар үҙҙәренең бөтә эштәрен бына ошо талаптарҙы үтәү нигеҙендә ойошторорға бурыслылар. Ауыл Советтәренә һәм уның депутаттарына сәсеү орлоғо етешмәгән колхоздарға ҡыҫҡа срок эсендә орлоҡ туплауға практик ярҙам күрһәтергә, иҫке резервтарҙы хоҙға ебәреүгә булышлыҡ итергә кәрәк.

Алдынғы колхоздар сәсеү орлоҡтарын кәрәгенән артыҡ әҙерләгәндәр. Улар артыҡ орлоҡтарын иҡенсе колхоздарға һатырға йәки алыштырырға теләйҙәр. Ҡайһы бер колхоздарҙа сәсеү орлоҡтары етешмәй, ә уларҙа малсылыҡ планы арттырылып үтәлгән. Йәки бошонолай факт: ҡайһы бер колхоздарҙа бер төрлө культура буйынса орлоҡ планынан артыҡ тупланған, икенсе культура буйынса орлоҡ етешмәй. Бындай хәлдә колхоздар араһында орлоҡтарҙы алыштырыу йәки һатып биреүҙе ойоштороорға кәрәк. Урындағы Советтәр был эштә дөрөҫ ойоштороусы ролен уйнарға тейештәр.

Партия һәм Совет хөкүмәте колхоздарға урожайны күтәреү өсөн бөтә яҡтан ярҙам итә. 1949 йылда республикабыҙҙың колхоздарына минераль ашламалар үткән йылдарғыларға ҡарағанда байтаҡ һанда артыҡ бирелә. Урындағы Советтәр бүленгән ашламаларҙы колхоздарҙың тулыһынса алыуҙарын һәм уны дөрөҫ файҙаланыуҙарын контролгә алырға бурыслылар.

Яҙғы сәсеүҙе уңышлы һәм ҡыҫҡа срокта тамамлауҙа трактор парктарының эштәрен яҡшы итеп ойоштороу хәл иткес ҙур роль уйнай. Шуға күрә лә район һәм ауыл Советтәре МТС-тарҙа ремонттан үткән тракторҙарҙың сифатын ҡабаттан тикшереп сығырға һәм ремонттан үтмәгән тракторҙарҙың ремонтын ашығыс рәүештә тамамлатыу сараларын күрергә, шулай уҡ трактор бригадаларын комплектовать итеүҙе контролгә алырға һәм трактористар араһында социалистик ярышты ныҡлы барлыҡҡа ойоштороорға тейештәр.

Хәҙер йәнле тартыу көстәрен сәсеүгә бәйләнмәгән эшкә егеүҙе бушатырға, уларҙы тәрбиәләү эшендә айырыуса ҙур көсөрәнеш тыуҙырырға кәрәк. Был эш депутаттарҙың даими контролендә булырға тейеш.

Ауыл Советтәре яҙғы сәсеүҙе уңышлы башҡарыу өсөн социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдереп, бөтә мөмкинлектәрҙе, бөтә көсте яҙғы сәсеүҙе уңышлы үткәреүгә мобилизовать итергә бурыслылар.

Г. Солтанов,
БАССР Министрҙар Советенең ойоштороу-инструкторҙар бүлеге мөдиренең урынбаҫары.

Ярышта алдынғылыҡты алыу өсөн көрәшәбеҙ

Ҡуштирәк ауыл Советы Бәкәлы районында иң ҙур Советтәрҙең береһенән һанала. Был ауыл Советы, депутаттарҙың һәм активистарҙың алған йөкләмәләрен үтәү өҫтөндә намыҫ менән эшләүҙәре арҡаһында, районда ғына түгел, бәлки республика социалистик ярышында алдынғылар сафында бара.

Ауыл Советы территорияһына бәтәһе 4 ауыл хужалығы артеле — «Урнәк», Карл Маркс, Ленин һәм Сталин исемендәге колхоздар инәләр. Ауыл Советы ул колхоздарҙың өҫтөнән оператив етәкселек итеү менән бергә практик ярҙам күрһәтә. Сессияларҙа һәм Совет ултырыштарында колхоз председателдәренең отчеттарын һәм информацияларын тыңлай, уларға культура һәм хужалыҡ эштәрен юлға һалыуҙа практик саралар билдәләгән ҡарар ҡабул итеү менән бергә, ул сараларҙы тормошҡа ашырыуҙа яуаплы кешеләр билдәләй, юғарынан килгән күрһәтмәләрҙең һәм үҙенең сығарған ҡарарҙарының үтәлешен даими рәүештә тикшереп бара.

Урындағы Советтең етәкселеге һәм практик ярҙамы арҡаһында, колхоздар культура төҙөлөшө һәм экономик яҡтан районда иң алдынғы колхоздарҙан һаналалар. Был колхоздарҙың члендәре йыл һайын мул урожай үҫтереп алалар һәм быйыл тағы ла мулыраҡ урожай үҫтереү өсөн ныҡышмалы рәүештә көрәш алып баралар. Хәҙер ауыл Советы буйынса яҙғы сәсеүгә әҙерлек эштәре тамамланды.

Элеккә ярлы, грамотаһыҙ, культураһыҙ ауылдар сталинсе биш йыллыҡтар йылдарында бөтөнләй яңы тормош нигеҙендә төҙөлдө. — Колхоз стройы йылдары, колхозсыларҙың тормоштары яҡшырҙы. Элек Ҡуштирәк ауылында Зәйнәй муллапан • банка уҡый-яҙа белгән кеше булмаған. Ә хәҙер бында грамотаһыҙ кеше юҡ. 1933 йылда башланғыс мәктәп төҙөлгәйне, 1931 йылдан бирле 7 йыллыҡ мәктәп эшләп килә. 300 кеше һыйышлы клуб һалынды, уҡыу йорто бар. 1928 йылдан бирле медицина пункты, почта бүлексәһе эшләй.

Беҙ колхоздарҙың культура һәм экономикаһын тағы ла нығытыуға өлгәшеп, ауыл Советтәренең республикаһ социалистик ярышында киләсәктә лә алдынғы сафта барыу өсөн көрәшәбеҙ.

Ф. Вәлиуллин,
хеҙмәтсәндәр депутаттарының Ҡуштирәк ауыл Советы председателе.

Ужымдарҙы яҙ тәрбиәләү— мөһим бурыс

Ужым ашлыҡтары — аҙыҡ культураларының араһында мөһим урын алып торалар. Урожайлылыҡты күтәреү буйынса ауыл хужалығы алдына ҡуйылған бурыстар — ужым ашлыҡтары культураларын тәрбиәләүҙә айырыуса юғары талаптар ҡуя.

Ҡыш айҙарында ужым сәсеүлектәре, күп ваҡыт төрлө факторҙар тәьҫире аҫтында, зәғифләнеп ҡалалар. Туңмаған ергә иртә ҡар яуыу, ҡар ҡатламының ҡалын булыуы һәм яҙ көнө ҡарҙың оҙаҡ иремәй ятыуы арҡаһында ужымдарҙың сереүе ихтимал. Ҡарҙың етерлек булмауы, ҡыйғыл һыуыҡтар, көндөң бик тиҙ йылыныуы йәки яҙ көнө ҡар иреп ҡатҡ һыуыҡтар башланыуы арҡаһында ужымдарҙың туңыуы мөмкин.

Яҙ — ужым үҫемлектәренең тормошонда иң яуаплы осор. Яҙ көнө, ужым ашлыҡтары йәнләнә башлаған осорҙа, тупраҡта аҙыҡ матдәләренең һәм, бигерәк тә, азоттың етешмәүе һиҙелә.

Әгәр аҙыҡ тейеш кондәрендә үк ужым сәсеүлектәрен яҡшы шарттар тыуҙырылмаһа, уларҙың үҫеүе тукталып ҡала. Ужым ашлыҡтары иң тиклем тиҙерәк һәм бергәмерәк үҫһәләр, улар еҫендәге һәм аҙыҡ матдәләрен шул тиклем тулыраҡ файҙалана алаҫаҡтар. Иртә һәм бергә рәүештә үҫкән ужымдар ҡый үләндәренә үҫергә ирек бирмәйҙәр, иртә баш ебәрәләр һәм ангаралар, шулай уҡ йәйге ҡоролоҡтарға ла бирешмәйҙәр.

Совет агрономия фәне юғары урожай мастерҙарының бай тәжрибәләренә таянып, яҙың тәүге көндәренән үк ужым ашлыҡтарының нормаль үҫеүенә мөмкинлек биреүсе күп кенә саралар уйлап сығарҙы. Ужым ашлыҡтарын иртә аҙыҡландырыу һәм тырматыу кеүек юғары эффектлы саралар айырыуса иғтибарға эйә булып торалар.

Юғары урожай мастерҙарының тәжрибәһе, ужым сәсеүлектәрен яҙ көнө азотлы ашламалар менән аҙыҡландырыу арҡаһында, гектарынан 3—5 центнер урожай артыҡ алыныуын күрһәтә. Иртә яҙ көндәрендә ужым сәсеүлектәрен тырматыу кеүек ябай сара — ужым культураларының һәр бер гектарынан 1—2 центнер артыҡ урожай бирә.

1948 йылда Миәкә районы Куйбышев исемендәге колхозда ужымдарҙы аҙыҡландырыу һәм тырматыу һәр бер гектарҙан 6,4 центнер өҫтәмә урожай бирҙе. Ғафури районы «Красный Дубровск» колхозында ужымдарҙы серегән тиреҫ һәм көл менән аҙыҡландырыу арҡаһында һәр бер гектарҙан 6,2 центнер өҫтәмә урожай алынды.

Хәҙер һәр бер колхозда һәм совхозда ужым сәсеүлектәренең торошон ентекләп күҙәтә барырға кәрәк. Көндәрҙең бик тиҙ йылыныуы һәм йылы һауаның киҫкен рәүештә һыуыҡ менән алмашыныуы арҡаһында ҡайһы бер урындарҙа ужым сәсеүлектәре өҫтөн боҙ ҡатламы ҡаплауы мөмкин, ҡайһы бер участкаларҙа яҙ һыуҙарының оҙаҡ ятыуы ихтимал. Шулай булғас, ужым сәсеүлектәренең сереү йәки сөбөү ҡурҡынысы бар.

Ужым сәсеүлектәре өҫтөн боҙ ҡатламы ҡаплаған урындарға ваҡланған серетмә, торф йәки көл һибеп сығырға кәрәк. Һыу йыйылған урындарға һай ғына канауҙар йәки бураҙналар ҡаҙып, һыуҙы ағыҙыу талап ителә.

Ҡар ҡатламының ҡалын булыуы арҡаһында ужым сәсеүлектәренең сереүенә юл ҡуймаҫ өсөн, ҡарҙың иреүен тиҙләтергә кәрәк. Быһың өсөн ҡар өҫтөнә ҡалҡыулыҡтарға арҡылы итеп ваҡланған серегән тиреҫ, торф йәки көл һибеп сығыу яҡшы сара булып тора.

Ужым сәсеүлектәрен иртә яҙ аҙыҡландырыу эшен һис тә һуңлатырға ярамай. Ҙур әһәмиәткә эйә булған был сара массовый характер алырға һәм киң күләмдәрҙә ойошҡан рәүештә үткәрелергә тейеш. Ужым сәсеүлектәрен аҙыҡландырыуҙы тупраҡ ирей бөткәнгә тиклем һәм яҙғы баҫыу эштәре башланғанға тиклем үткәрергә кәрәк. Был эште беренсе науһатта орлоҡ өсөн сәселгән арыш һәм көҙгө бойҙай сәсеүлектәренән башлау мөһим. Шуны хәтерҙән сығарырға ярамай, ужым сәсеүлектәрен аҙыҡландырыуҙы һуңлатыу уның файҙаһын кәметә, сөнки тупраҡ кибә башлай, ергә һалынған ҡоро ашламалар насар ирейҙәр һәм уларҙың күп өлөшө файҙаһыҙ ҡала. Шуның менән бергә, һуңға табан ужым ашлыҡтары аҙыҡ матдәләренең етешмәүен иртә яҙ көндәрендәге кеүек үк ныҡ һиҙмәйҙәр.

Ужым ашлыҡтарын аҙыҡландырыу өсөн беренсе науһатта урындағы ашламаларҙы — серегән тиреҫтәрҙе, ҡош тиҙәген, фикальҙарҙы, тиреҫ шыйыҡсаһын, көл һәм шулай уҡ минераль ашламалар максималь файҙаланылырға тейешлә.

Иртә яҙ менән ужымдарҙы аҙыҡландырыу өсөн гектарына 8—10 тонна серегән тиреҫ, 4—5 центнер ҡош тиҙәге, 6—10 тонна торф-фикалей компосы, 0,6—1 центнер аммиак селитраһы, 1—1,5 центнер сульфат аммоние тоҡдим итергә мөмкин. Тырматыу алдынан һәр бер гектарына 6—8 тонна иҫәбенән тиреҫ шыйыҡсаһы, 3—4 тонна иҫәбенән фикалейҙе 2—3 өлөш һыуға ҡушып һиберге ярай. Мейес көлөн 2—3 центнерға 8—10 тонна серегән тиреҫ менән ҡушып файҙаланыу эффектлерәк иҫәпләнә.

Серегән тиреҫ һәм торфты әҙерләү һәм аҙыҡландырыласаҡ ужым участкаларына ташыу эшен максималь рәүештә көсәйтергә, быһың өсөн сана юлын файҙаланып ҡалырға кәрәк. Сығарылған тиреҫтәрҙе алдан клеткаларға бүленгән участкаларға ҙур булмаған өйөм итеп өйөп һалыу мөһим.

Шулай уҡ ужым сәсеүлектәрен тырматыу эшен дә һуңлатырға ярамай. Был эш бөтә ужым сәсеүлеге майҙанында үҙ ваҡытында, 2—3 көн эсендә үткәрелергә тейеш. Ужымдар серей башлаған урындарҙы тырматырға ярамай.

Яҙ көнө тупраҡтың өҫкө яғы ҡата һәм был хәл тупраҡтағы еүешлектең парға әйләнеүен көсәйтә, ер тәрән булып ярыла һәм һөҙөмтәлә ужым ашлыҡтары бик оҙаҡ үҫә һәм баш ебәрә алмайҙар, зәғиф үҫемлектәр бөтөнләй һәлак булалар. Ә тырмалау ерҙең өҫтөн йомшартға, тупраҡта еүешлектең һаҡланыуына ярҙам итә, үҫемлектең тамырҙарына һауаның үтеүен еңеләйтә һәм шуның менән үҫемлектең тамыры нығыуына булышлыҡ итә. Бынан тыш ужым ашлыҡтарының һарғайған япраҡтары күп ваҡыт тупраҡ өҫтөндә тотош йыйылып ятыусан булалар. Уларҙың ужым ашлыҡтарына сир таратыуҙары ихтимал, ә яҙ көнө тырматҡан ваҡытта был һарғайған япраҡтар алып ташланалар.

Шуны хәтерҙән сығарырға ярамай, тырматыуҙы һуңлатҡанда ер бик ныҡ кибә һәм тырматҡан ваҡытта ерҙең өҫкө ҡатламы тотош ҡаҫ булып ватыла, шуның арҡаһында үҫемлек бик ныҡ зарарлана. Ер йомшаҡ һәм тупраҡ ваҡлана алырлыҡ ваҡытта тырматыу яҡшы һөҙөмтәләр бирә.

Ужым ашлыҡтарын тырматыу өсөн иң яҡшы сроктарҙы үткәреп ебәрмәү маҡсатында һәр бер колхозда һәм совхозда тупраҡтың өлгөрөүен ентекләп күҙәтеп торорға кәрәк. Бер үк ваҡытта ужымдарҙы ла, туңға һөргән ерҙәрҙе лә тырматыу өсөн улар алдан әҙерләп ҡуйылһын. Ужым ашлыҡтарын тырмалау эше 2—3 көндән дә оҙаҡҡа һуҙылмаһын. Мәгелә тупраҡтарҙа бик ныҡ тармаҡланған ужым ашлыҡтарын ике әҙҙән тырматырға, ә йомшаҡ тупраҡтарҙа бер әҙҙән тырматырға кәрәк. Шуның менән бергә, ужым ашлыҡтары буйға арҡыры тырматылырға тейеш.

Ужым сәсеүлектәрен тәрбиәләү буйынса был мөһим сараларҙы яҡшы сифатлы итеп үткәреүҙең уңышы был эштәрҙең дөрөҫ һәм оҫта ойошторолоуына бәйләнгән. Был мөһим эшкә, бигерәк тә аҙыҡландырыу өсөн урындағы ашламаларҙы әҙерләү һәм ташыуға, кәрәкле һанда инвентарь әҙерләүгә колхозсыларҙың киң массаһын йәлеп итергә кәрәк. Звенолрҙың һәм баҫыусылыҡ бригадаларының был эш менән ҡыҙыҡһыныуын һәм инициативаһын күтәрергә, был эште һәр бер звено һәм бригадаһың үҙҙәренә беркетелгән участкаларында үткәреүҙәрен тәьмин итергә, ужым сәсеүлектәрен тәрбиәләүҙә эйәһеҙлеккә юл ҡуймаҫҡа кәрәк. Һәр бер звено һәм бригада алдына юғары урожай яулап алыу һәм ойошторыласаҡ Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын яулап алыу буйынса үҙ йөкләмәләрен тулыһынса үтәү бурысын ҡуйырға кәрәк.

Урындарҙа агрономдарға ҙур һәм яуаплы бурыс йөкмәтелә. Ужым ашлыҡтарын тәрбиәләү сараларын үткәреү эше колхоздарға даими рәүештә агрономия ярҙамы күрһәтеүҙе һәм был эштәрҙең яҡшы сифатлы үткәрелеүенә ныҡлы контроль булдырыуҙы талап итә. Агрономдар колхоз председателдәре, бригадирҙар һәм звеноводтар менән берлектә һәр бер участканы ниндәй ашламалар менән һәм нисек аҙыҡландырыу кәрәклеген ҡайһы участканы һәм нисек тырматырға кәрәклеген алдан билдәләп ҡуйырға тейештәр. Һәр бер участкала ужым ашлыҡтарының торошон ентекләп иҫәпкә алырға, уларҙы тәрбиәләү буйынса ниндәй саралар ҡулланыу яҡшы һөҙөмтә биреүсәген дөрөҫ иҫәпкә алып, эште шуның нигеҙендә ойошторорға кәрәк.

Республикабыҙ колхозсыларының һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙарының, МТС һәм совхоз работниктәренең, ауыл хужалығы работниктәренең үҙ өҫтөрөнә алған йөкләмәләрен намыҫ менән үтәйәсәктәрендә һәм ужым ашлыҡтарын үҙ ваҡытында яҡшы сифатлы итеп тәрбиәләү юлы менән, илебеҙгә өҫтәмә рәүештә миллион бот урожай бирәсәктәрендә шик юҡ.

Г. Әшимов,
Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһының бөртөклө ашлыҡ, майлы һәм техник культуралар управлениеһының баш агрономы.

БМО Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы

Генеральный комитеттә

НЬЮ-ЙОРК, 7 апрель. (ТАСС). Кисә Генеральный комитет Генеральный Ассамблеяның көн тәртибенә индереү өсөн тәкдим ителгән яңы мәсьәләләрҙе тикшереүҙе дауам иттерҙе. Боливия делегацияһы «кардинал Миндсентигә булған суд процессын өйрәнеү» тураһындағы мәсьәләне, ә Австралия делегацияһы — «Болгарияла һәм Венгрияла кешенең төп азатлыҡтарын һәм хоҡуҡтарын ерәнә еткереү» тураһындағы мәсьәләне сессияла тикшерергә тәкдим иттеләр.

Был мәсьәләләрҙе Генеральный Ассамблеяға ҡуйырға тырышыу күптән түгел Венгрияла һәм Болгарияла бер төркөм реакцион заговорщиктарға, спекулянттарға, шпиондарға, Англия менән Американың разведкаларының агенттарына үткәрелгән суд тураһында АҠШ-тағы һәм шулай уҡ башҡа илдәрҙәге реакцион газеталар йәйелдергән пропаганданың туранан-тура дауамы булып тора. Миндсенти ҙә, шулай уҡ Болгариялағы бер төркөм священник — шпиондар ҙа судта үҙҙәренең ғәйептәрен тулыһынса танығанда булһалар ҙа, был донъялағы күпселек матбуғат дөрөҫлөргә мәжбүр булһа ла, Венгриялағы һәм Болгариялағы халыҡ судтарының ғәҙел ҡарары хәҙер был илдәрҙәге халыҡ-демократияһы режимдарын ғәйепләү өсөн файҙаланыласаҡ.

Боливия делегатын шунда уҡ АҠШ вәкиле Остин яҡлап сыҡты.

Польша вәкиле Кац-Сухи, Генеральный комитетҡа эште шунан башларға кәрәк ине — Венгрия менән Болгарияның эске эштәре булып торған был мәсьәләләрҙе — Боливия менән Австралия тарафынан тәкдим ителгән мәсьәләләрҙе ҡарарға Генеральный Ассамблеяның хоҡуғы бар микән һуң, тигән һорауҙы хәл итергә кәрәк ине, тип белдерҙе. Кац-Сухи БМО Уставының икенсе статьяһындағы 7-се параграф Устав БМО-ға государстволарҙың нигеҙҙә үҙҙәренең эске эштәре булған мәсьәләләренә ҡыҫылырға йәки БМО-ла член булып тороусы илдәрҙән бындай мәсьәләләрҙе БМО ҡарамағына тапшырыуҙарын талап итергә хоҡуҡ бирмәй тип махсус рәүештә күрһәтелә тип хәтергә төшөрҙө.

Польша вәкиле, Боливия делегаты ла, Австралия делегаты ла үҙҙәре тарафынан индерелгән мәсьәләләрҙең Венгрия менән Болгарияның эске эштәре булып торғанлығын һәм был мәсьәләләрҙе Генеральный Ассамблеяның көн тәртибенә индереү күрәләтә Уставты тупаҫ рәүештә боҙоу булғанлығын үҙҙәре лә кире ҡаҡмаһылар, тип күрһәтте.

Венгрияны һәм Болгарияны, йәнәһе БМО Уставын боҙоуҙа ғәйепләүсе Боливия менән Австралия вәкилдәренең икейөҙлөлөктәрен билдәләп, (ә улар был илдәрҙе БМО-ға ҡабул итеүгә ҡаршы торғайнылар) Кац-Сухи Венгрия менән Болгарияла арашыу договорҙарын һис бер төрлө боҙоу булмағаны тип күрһәтте. Польша делегаты государствоға ҡаршы йүнәлтелгән эш өсөн, аҡса менән спекуляция алып барған өсөн һәм башҡа енәйәттәр өсөн яза биреү тураһындағы закондар бөтә илдәрҙең дә уголовный кодекстарында бар, тине.

Польша вәкиле Венгрияла дин эштәренең иркле булыуын дөрөҫләргә мәжбүр булған Лондон газетаһы «Таймс»тың сығыштарын килтерҙе, һәм политик ҡараштарҙың иркле булыуы халыҡ-демократияһы режимен көслөк менән ҡолатыуҙы маҡсат итеп тотҡан группалар ойоштороуҙың иркләлеген үҙ эсенә алмай, тип белдерҙе.

«Һығымта асыҡ, — тине үҙенең һүҙен тамамлап Кац-Сухи. — Үҙ илдәренең юрисдикцияһына буйһонорға бурыслы булған суверенный государстволарҙың граждандарына ҡағылған мәсьәләләрҙе тикшерергә БМО менән Генеральный Ассамблеяның хоҡуғы юҡ».

Председателлек итеүсе Эватт Польша вәкиленең көслө дәлилдәрен кире ҡағыу мөмкинлеге булмағас, мәсьәләне бутарға тырышты.

Бельгия делегаты Ван Лангенхове был мәсьәләләрҙә мин «иңкеләнәм», тип белдерҙе, ләкин, шулай булыуға ҡарамаҫтан, ул был мәсьәләләрҙе Ассамблеяның көн тәртибенә индереү тураһындағы тәкдимде яҡланы. Шулай уҡ Панама, Канада һәм Франция вәкилдәре лә был тәкдимгә ҡушылдылар. Мәсьәләне тикшереү комитеттең алдағы ултырышында дауам итәсәк.

Генеральный Ассамблеяның махсус политик комитетенең ултырышы

НЬЮ-ЙОРК, 7 апрель. (ТАСС). Генеральный Ассамблеяның Махсус политик комитете кисә үҙенең эшен яңынан башланы.

Польша делегатының СССР вәкиле тарафынан яҡланған тәкдиме буйынса, комитет үҙенең вице-председателе итеп Чехословакия вәкиле доктор Гоуделте һайланы. Комитеттең докладсыһы итеп Эквадор вәкиле Витери Лафонте һайланды. Шунан һуң комитет «Сессия-ара комитет»тең докладын ҡарарға күсте.

Докладта дүрт резолюция проекты бар. [illegible]

[illegible] Иминлек Советенең даими члендәренең берҙәмлек принцибен өҙөүҙе һәм уның урынына БМО-лағы ҡайһы бер державаларҙың диктатлыҡ итеү принцибен урынлаштырыуҙы, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын Англия-Америка блогының тар төркемселек маҡсаттарында файҙаланыуҙы үҙенең маҡсаты итеп тота.

Ултырышҡа сығыш яһаған АҠШ вәкиле Остин артабан өйрәнеү өсөн Генеральный Ассамблеяның процедура ҡағиҙәләренә индереләсәк төҙәтеүҙәрҙе «Сессия-ара комитет»ҡа тапшырырға тәкдим итте.

СССР вәкиле Я. А. Малик был мәсьәләгә Советтар Союзы делегацияһының тотҡан позицияһын ҡыҫҡаса аңлатып үтте.

[illegible]

[illegible] төркемселек маҡсаттарын тормошҡа ашырыуҙа үҙҙәренә уңыш тәьмин итер өсөн, БМО-ның йәшәүендә төп нигеҙ булған берҙәмлек принцибенә һөжүм алып баралар. Ошо маҡсаттар менән уратып үтеү манёврҙәре яһала, яңы аралаш звенолар эҙләнә, яңы процедуралар уйлап сығарыла һәм Англия-Америка блогына файҙалы булған һәр төрле тәкдимдәр Генеральный Ассамблеяға көсләп тағылалар.

Унан ары комитет «килештереү комиссиялары» һәм «тикшереү комиссиялары» члендәренә кандидаттар исемлеген [illegible]

[illegible] мәсьәләләрҙе ҡарауҙарында шундай процедура урынлаштырырға тырышалар, ул процедура көсөнә инһә, Берләшкән Милләттәрҙең күп члендәре уларҙы хәл итеүҙә ҡатнашыуҙан ситләтелгән булыр ине.

Был мәсьәләне тикшереү алдағы ултырышта дауам иттереләсәк.

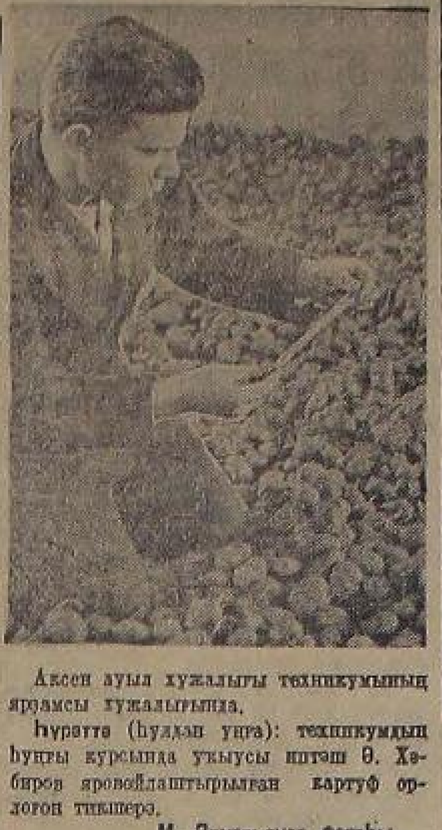

Аксен ауыл хужалығы техникумының ярҙамсы хужалығында.

Һүрәттә (һулдан уңға): техникумдың һуңғы курсында уҡыусы иптәш Ө. Хәбиров яровизациялаштырылған картуф орлоғон тикшерә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Шағир Михаил Дудин кисәһе

Фәнни һәм политик белем таратыу общестноһының Башҡортостан бүлексәһе 6 апрелдә, Өфө ғалимдәр йортонда, Ленинград шағиры Михаил Дудиндең ижадына арналған әҙәби кисә үҙғарҙы.

Кисәлә шағир Михаил Дудин «Салауат илендә» исемле шиғырҙар циклынан башҡорт шағирҙары—Сайфи Ҡудаш, Рәшит Ниғмәти, Бәҙәит Бикбай, Сәләх Ҡулибай, Ҡадир Даян, Мостай Кәрим, [illegible]

Урман промышленносенә капитал һалыу арта

[illegible]

Ебәрелгән средстволарҙан бер миллион 650 мең һум торлаҡ төҙөлешенә, миллион һумдан артығыраҡ юл төҙөлешенә файҙаланыласаҡ.

Леспромхоздарҙы механизациялаштырыуға ҙур иғтибар ителә. Яңы оборудованиелар алыуға 5 миллион һумдан артығыраҡ средство тотоласаҡ.

Физкультура һәм спорт

Физкультура һәм спорт буйынса ярыш йомғаҡтары

Халыҡ араһында физкультура һәм спорт эштәрен яҡшыртыу буйынса 1948 йылда республикабыҙҙа бөтә Башҡортостан ярышы үткәрелде. Был айҡанлы ҡалаларҙа һәм ауылдарҙа физик тәрбиә эштәре күтәрелде һәм яҡшы һөҙөмтәләр бирҙе. Социалистик ярышта ҡатнашып, Өфө ҡалаһы, Бәләбәй, Шишмә һәм Иглин районлары, Стәрлетамаҡ ҡалаһы физкультура һәм спорт ойошмалары 1948 йылда ҙур күрһәткестәргә өлгәштеләр.

Ошо көндәрҙә БАССР Министрҙәр Советы социалистик ярышты йомғаҡлап, Өфө ҡала Советы исполкомын (председателе иптәш Кравцов, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Мушкин) ярышта еңеүсе итеп билдәләне һәм уға БАССР Министрҙәр Советының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды.

Физкультура һәм спорт буйынса ярышта икенсе урынды Бәләбәй районы (район Советы исполкомының элекке председателе иптәш Соков, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Степанов), өсөнсө урынды Шишмә районы (райсовет исполкомы председателе иптәш Шестаков, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Апрянин); дүртенсе урынды Иглин районы (райсовет исполкомы председателе иптәш Ҡарабаев, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Сергеев) һәм бишенсе урынды Стәрлетамаҡ ҡалаһы (ҡала Советы исполкомы председателе иптәш Макарушкин, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Кочков) алды.

БАССР Министрҙәр Советы 1948 йылда халыҡ араһында физкультура һәм спорт эштәренең Куюргазинско, Өфө, Мишкә, Бүгәрсен, Яңауыл, Благовар, Хәйбулла, Дыуан райондарында һәм Белорет менән Октябрьский ҡалаларында байтаҡ яҡшырыуын билдәләп үтте.

Шуның менән бергә Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы физкультура һәм спорт эштәрен, айырыуса халыҡ араһында физкультура һәм спортты яҡшыртыу буйынса үткәрелгән социалистик ярышҡа формаль мөнәсәбәттә булған ҡала һәм район етәкселәрен тәнҡитләне. Мәҫәлән, Черниковск ҡала Советы исполкомы (председателе иптәш Крюков, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Бонейкин), Покровка район Советы исполкомы (председателе иптәш Мыльников, физкультура һәм спорт эштәре комитеты председателе иптәш Манаичев), Бишбүләк район Советы исполкомы (председателе иптәш Васильев, физкультура һәм спорт комитеты председателе иптәш Денисов) социалистик ярышты ойоштороуға формаль ҡарағанлар һәм халыҡ араһында физкультура һәм спорт эштәрен йомшарттылар.

Физкультура һәм спорттың республикан комитеты 1949 йылда халыҡ араһында физкультура һәм спорт эштәрен яҡшыртыу буйынса ҡалаларҙа һәм райондарҙа тағы ла күберәк саралар үткәрергә тейеш.

С. Ҡорбанғолов.

Физкультура, спорт эштәре өлгө булырлыҡ итеп ҡуйылған

Өфөләге 11-се номерлы ирҙәр урта мәктәбендә физкультура һәм спорт эштәре өлгө булырлыҡ итеп ҡуйылған. Был коллектив ҡышҡы сезонда ҡала урта мәктәптәре араһында барған спорт ярыштарында күп тапҡырҙар еңеп сығып ҡала физкультура һәм спорт комитетының грамоталары менән наградланды. Был мәктәптең IX класс уҡыусыһы В. Сутягин конькиҙа 500 метр араны 48 минутта үтеп республика күләмендәге мәктәп уҡыусылары араһындағы ярышта алдынғылыҡты яулап алды. Мәктәптең башҡа күп кенә уҡыусылары ла саңғыла, конькиҙа шыуыуҙа һәм физкультураның башҡа төрҙәре буйынса һоҡланғыс күрһәткестәр бирҙеләр.

Мәктәптә конькиҙа, саңғыла шыуыу һәм гимнастикаға өйрәнеү буйынса секциялар эшләп килә. Был секцияларҙа йөҙҙән артыҡ уҡыусы ылыҡтырылған.

Бында ГТО һәм БГТО значоктарына норма тапшырыусылар һаны ла ныҡ арта бара. Тик 1949 йылдың өс айында ғына 61 уҡыусы ГТО значогына һәм 99 уҡыусы БГТО значогына норма тапшырҙылар.

Хәҙер мәктәптә йәйге физкультура һәм спорт эштәренә әҙерлек эштәре киң йәйелдерелде.

Ғ. Ағиш.

Йәш авиамоделистәрҙең ҡала ярышы

Өфө мәктәптәрендәге йәш авиамоделистарҙың ВЛКСМ-дың XI съезына арналған ҡала ярышы булып үтте. Ярыш бензин моторлы моделде һауала осороп күрһәтеү менән башланды. Бында ҡатнашыусылар уның осоуын ҙур ҡыҙыҡһыныу менән ҡаранылар.

Көслө ел ярышты үткәреүгә ныҡ уҡ торҡарлыҡ итте. Шулай ҙа күп кенә йәш авиамоделистарҙың эштәре яҡшы һөҙөмтәләр бирҙе.

Старт бирелгәндән һуң 11-се номерлы мәктәптең 5 класс уҡыусыһы И. Мәһдиевтең схематик авиамоделе елдең ҡаршылығын еңгәндән һуң киҫкен рәүештә юғары күтәрелеп һауала бер минут 15 секунд торҙо. Шулай итеп Мәһдиевтең моделе ярышта ошо типтағы авиамоделдәр араһында беренсе урынды алды.

Фюзеляжлы моделдәр буйынса беренселекте 10-сы номерлы мәктәптең IX класс уҡыусыһы Шарыпов алды. Фюзеляжлы планер моделе буйынса 10-сы номерлы мәктәптең VIII класс уҡыусыһы Огородов, змейка буйынса 25-се номерлы мәктәптең уҡыусыһы Федосеев һәм 18-се номерлы мәктәптең уҡыусыһы Брежневтәр беренсе урынды яулап алдылар.

Өлкән авиамоделистар группаһы буйынса беренселекте йәш техниктәр республика станцияһының Шарыпов, Огородов, Абдаллев, Чиглинцевтарҙан торған командаһы алды. Пионерҙар йорто командаһы икенсе урынға сыҡты.

Йәш авиамоделистар араһында беренсе урынды Бердников, Ғумаров, Мәһдиев һәм Шәйхетдиновтарҙан торған пионерҙар йорто командаһы, икенсе урынды йәш техниктәр республикан станцияһы командаһы алды.

Д. Хомовский.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

СССР Фәндәр Академияһының Ҡазан филиалы аспирантураһына ҡабул итеү

СССР Фәндәр Академияһының Ҡазан филиалы институттары 1949 йылда кандидатлыҡ аспирантураһына түбәндәге специальностәр буйынса аспиранттар ҡабул итәләр:

1. Физик-техник институтҡа (магнетизм, механика, математика, геофизика буйынса);

2. Академик А. Е. Арбузов исемендәге химия институтына (органик һәм органик булмаған химия буйынса);

3. Геология институтына (литология буйынса);

4. Биология институтына (ботаника, физиология, агробиология буйынса);

5. Тел, әҙәбиәт һәм тарих институтына.

6. Һыу хужалығы проблемалары һәм энергетика секторына (гидрология буйынса).

Кандидатлыҡ аспирантураһына 35 йәштән дә өлкән булмаған, тамамланған юғары белемле, ғилми тикшеренеү эшенә һәләтле кешеләр ҡабул ителәләр.

Аспирантураға инеү тураһында ғаризалар ошо йылдың 1 июленән алып 1 сентябргә тиклем осорҙа филиал президиумына ебәреләләр. Ғаризаға уҡыу йортон тамамлау тураһында диплом, автобиография, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәт тураһында документ, һуңғы ваҡытта эшләгән урынынан йәки уҡыу йортонан алынған характеристика теркәлергә тейеш.

Аспирантурала ситтән тороп уҡырға теләүселәр ғаризаға учреждение етәкселегенең ситтән тороп уҡыусыға диссертация өҫтөндә эшләүгә кәрәкле шарттарҙы булдырасағы тураһында официаль ризалығын күрһәткән справка өҫтәргә тейештәр.

Кандидатлыҡ аспирантураһына инеүселәргә 1949 йылдың 1 сентябренән 1 октябренә тиклем махсус дисциплиналар буйынса, марксизм-ленинизм курсынан һәм сит ил телдәренең береһенән һынауҙар үткәрелә һәм һынауҙы уңышлы тапшырғандар ғына аспирантураға ҡабул ителәләр.

Тел, әҙәбиәт һәм тарих институттарына инеүселәр өҫтәмә рәүештә телдән һынау тапшыралар.

Аспирантурала уҡыу срогы индивидуаль рәүештә ҡуйыла, ләкин өс йылдан да артыҡ түгел.

Производствонан айырылып уҡыусыларға аспирантурала айына 700 һум государство стипендияһы түләнәсәк.

Аспирантураға ҡабул итеү мәсьәләләре буйынса түбәндәге адрес буйынса филиалдың кадрҙар бүлегенә мөрәжәғәт итергә:

Ҡазан, Лобачевский урамы, 2/31. СССР Фәндәр Академияһының Филиалы.

Президиум.

Эшселәр ҡабул ителәләр

Һөйләшеп килешеү нигеҙендә ситкә сығып эшләү өсөн, ашығыс рәүештә, түбәндәге профессиялағы специалистәр талап ителә:

◆ ИНЖЕНЕРҘӘР: тау эштәре инженерҙәре, электромеханиктәр, обогатителдәр, химик-металлургтар, бораулаусылар — шартлатыусылар, экономистәр, бораулаусылар, маркшейдерҙәр, геологтар, геофизиктәр, технологтар, гидрологтар, геодезистәр, электриктәр, теплотехниктәр, дизелистәр, металлургтар, электрорадиосвязистәр, финансистәр, төҙөүселәр, проектировщиктәр, картографтар, хеҙмәт буйынса экономистәр.

◆ ТЕХНИКТӘР: тау эштәре техниктәре, маркшейдерҙәр, электромеханиктәр, бораулаусылар— шартлатыусылар, геологтар, бораулаусылар, минерологтар, геологтар, геодезистәр, бораулаусылар, метеорологтар, тау нормировщиктәре, химиктәр, топографтар һәм картографтар, теплотехниктәр, механиктәр, экскаватор эштәре техниктәре, теплотехниктәр, механиктәр, (экскаватор һәм дизелдәр буйынса), хеҙмәт буйынса экономистәр обогатителдәр, радио-физиктәр, төҙөүселәр, геофизиктәр, гидрологтар, граверҙәр, дизелистәр, механиктәр, радио связистәр, экономистәр.

◆ ВРАЧТАР: хирургтар, терапевтәр, теш рентгенология врачтары, мед фельдшерҙәр, фармацевтәр.

◆ САУҘА РАБОТНИКТӘРЕ: һатыусылар, товароведтәр, склад работниктәре.

◆ БАШҠА СПЕЦИАЛИСТӘР: баш бухгалтерҙәрҙең урынбаҫарҙары, өлкән бухгалтерҙәр, почта-телеграф работниктәре һәм II—III класс шоферҙәре, тау мастерҙәре әҙерләү курсында уҡыу өсөн белеме 10 кластан да кәм булмаған 20 йәштән алып, 30 йәшкә тиклем ирҙәр.

◆ Эшкә ялланыу тураһында белешмәләр алыу өсөн түбәндәге адреска мөрәжәғәт итергә: Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, 7 номерлы йорт, һәр көндә, (ял көндәренән башҡа) иртәнге 10 сәғәттән кискә 5 сәғәткә тиклем һәм киске 8 сәғәттән төнгө 12 сәғәткә тиклем.

Телефон номеры 2-74-27.

Эшкә ялләу бүлеге.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02411 Өлкә газета-журналдар типографияһы

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 71 (8171) 10 апрель йәкшәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Халыҡтарҙың юлбашсыһына, совет йәштәренең учителе һәм дуҫы иптәш СТАЛИНГӘ Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезынан. (1-се бит).
ВЛКСМ-дың XI съезы. (1-се бит).
ВЛКСМ-дың XI съезы ябылды. (1-се бит).
Партия тормошо. А. Русанов — актив менән эшләүҙе тағы ла көсәйтергә. (2-се бит).
В. Ғирфанов. — Яҙғы һыуҙарҙы тотоу — урожайлылыҡты арттыра. (2-се бит).
С. Ҡорбанғолов. — Социалистик ярышта еңеүселәр. (2-се бит).
И. Смирнов. — Үлән баҫыулы системаның мөһим элементы. (3-сө бит).
Ә. Әхмеров. — Һуғарыуҙа академик Вильямстың учениеһын киң ҡулланайыҡ. (3-сө бит).
П. Леонтьев. — Беҙ һуғарыуҙы нисек ойошторабыҙ. (3-сө бит).
М. Хәбибуллин. — Һыуҙың көсө. (3-сө бит).
Һыуалар һәм һыу ятҡылыҡтарын киң файҙаланырға. (3-сө бит).
И. Ишмөхәмәтов. — Колхоз агрономы (4-се бит).
Ә. Вәли, Х. Ғәлимов. — Балаҡай фельетон. (4-се бит).
Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы. (4-се бит).
Х. Мәннанов — Октябрьский ҡалаһында (4-се бит).

Баҫыуҙарҙа күберәк дым һаҡлап ҡалайыҡ!

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең бөйөк сталинсә планы социалистик ауыл хужалығын артабан үҫтереү өсөн бөтә халыҡтың бығаса күрелмәгән яңы күтәренкелеген тыуҙырҙы. Мәскәү туҡыусыһы Александр Чуткихтең патриотик өлгөһө буйынса иң яҡшы сифат бригадаһы исеменә алыу өсөн башланған гүзәл хәрәкәт колхоз ауылында ла киңдән-киң массовый төҫ ала бара. Был хәрәкәткә республикабыҙҙа беренсе булып ҡушылған Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Тихон Алехин һәм Федор Рябов иптәштәрҙең социалистик ярыш йөкләмәләрен урындарҙа ҙур күтәренкелек менән өйрәнәләр. Игенселектең юғары культураһы һәм мул урожай өсөн көрәшкә айырым трактор бригадалары ғына түгел, ә тотош МТС-тар, колхоздар, шулай уҡ баҫыусылыҡ бригадалары, звенолар һәм колхозсылар ҡушылалар. Был түбәндән башланған хәрәкәт яҙғы баҫыу эштәрен ҡыҫҡа срокта, юғары сифатлы итеп үткәреүҙә һис шикһеҙ ҙур булышлыҡ итәсәк.

Республикабыҙҙың күп кенә райондарында яҙғы баҫыу эштәре башланды. Дәүләкән, Баҡалы, Туймазы, Стәрлетамаҡ һәм башҡа байтаҡ райондарҙың колхоздарында массовый рәүештә ҡар һыуҙары тотоу, ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре бара. Баҡалы районының 40-тан артыҡ колхозында ҡар һыуҙары тотоу эштәре ойошторолдо.

Алдынғы колхоздар һәм звенолар тупраҡта нисек тә күберәк дым туплап ҡалыу һәм уны һаҡлау тураһында ҙур хәстәрлек күрәләр. Улар ҡышҡы айҙарҙа баҫыуҙарҙа ҡар, ә иртә яҙ уның һыуҙарын тотоу эштәрен ойошторалар. Был сараларҙы үткәреүҙән улар йыл һайын меңәрләгән бот өҫтәлмә урожай алалар. Шаран районы «Түңәрәк» колхозы члендәре башҡа йылдарҙағы кеүек уҡ уҙған ҡоролоҡло йылда ла бойҙайҙың һәр гектарынан уртаса 12,5-әр центнер, арыштан — 16-шар центнер һәм борсаҡтың һәр бер гектарынан 24-әр центнер урожай алдылар. Йәки бына Ҡырмыҫҡалы районы «Октябрь» колхозында Миннисә Шакирова етәкселек иткән комсомолец-йәштәр звеноһы уҙған йыл башҡа звеноларға ҡарағанда арыштың һәр бер гектарынан 4-әр центнер артыҡ урожай алды. Был колхоздарҙа тәбиғәттең ҡаршылыҡтарын, беренсе нәүбәттә ҡоролоҡто еңә беләләр. Алдынғы агротехниканың нигеҙе булған — тупраҡта дым туплауға, иртә яҙ ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыуға сәрьеҙ иғтибар бирәләр.

Быйыл ҡыш ҡар күп яуҙы. Колхоздар бик ҙур майҙандарҙа ҡар тотоп ҡалдылар. Бурыс — хәҙер бына был ҡар һыуҙарын ситкә ағыҙмай тупраҡта һаҡлап ҡалыуҙан тора. Иреп ситкә аҡҡан ҡар һыуҙары тупраҡтың иң ҡиммәтле өҫкө ҡатламын йыуа, ерҙең уңдырыу һәләтлеген кәмета һәм тупраҡтың структураһын боҙа.

Бына шуға күрә лә бөтә колхоз һәм совхоз баҫыуҙарында ла һис кисекмәҫтән тупраҡта етерлек запас дымлыҡ туплап ҡалыу өсөн бөтә саралар күрелергә, бынан ысыҡтан да файҙалы һөҙөмтә алыу өсөн ул ҙур майҙандарҙа һәм массовый рәүештә үткәрелергә тейеш. Тигеҙ булмаған ҡалҡыу урындарҙа ситкә аға торған һыу йырғанаҡтарын ҡар, боҙ йәки ирегән тупраҡ менән быуырға кәрәк. Был сара иреп аҡҡан һыуҙы баҫыуҙарға тигеҙ рәүештә таратыуға ярҙам итәсәк. Был эш беренсе нәүбәттә орлоҡ участкаһында, күп йыллыҡ үләндәр, яҙғы бойҙай һәм техник культуралар сәселәһе ерҙәрҙә үткәрелергә тейеш.

Тупраҡта дымлылыҡ һаҡлау өсөн көрәш ҡар һыуҙары тотоу менән генә сикләнмәй. Туңға һөрөлгән бөтә ерҙәр, шулай уҡ пар ерҙәре лә баҫыуға сыҡҡандың тәүге 2-3 көнө эсендә уҡ яҡшы сифатлы итеп тырматылырға, дымдың һаҡланыуын тәьмин итеү өсөн тупраҡтың өҫкө ҡатламы йомшартылырға тейеш. Бының өсөн һис кисекмәҫтән бөтә МТС-тарҙа һәм колхоздарҙа ла тырмаларҙың һәм тағылма инвентарҙарҙың күпме булыуын һәм төҙөклеген тикшерергә, улар етешмәгән урындарҙа уларҙы ашығыс рәүештә булдырырға һәм тәүге мөмкинлектәр тыуыу менән уҡ бөтә тракторҙарҙы һәм йәнле тартыу көстәрен тырмаға ҡушырға кәрәк. Был мөһим эштәрҙе аҙ ғына һуңлатыу ҙа бик күп урожайҙы юғалтыуға килтерәсәген бер генә минутҡа ла хәтерҙән сығарырға ярамай.

Ошо көндәрҙә генә ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы «Яҙғы сәсеү, пар һөрөү, ағас ултыртыу, ужым ашлыҡтарын тырматыу һәм аҙыҡландырыу эштәрен үткәреү тураһында» киңәйтелгән ҡарар ҡабул итте. ВКП(б) Өлкә Комитеты үҙенең был ҡарарында күп кенә райондарҙың яҙғы баҫыу эштәренә насар әҙерлек менән килеүҙәрен билдәләне һәм партия, совет ойошмаларынан, ауыл хужалығы органдарынан сәсеүгә әҙерлектә булған етешһеҙлектәрҙе иң ҡыҫҡа срокта бөтөреүҙе талап итте. Был ҡарарҙа яҙғы баҫыу эштәрен тиҙ һәм яҡшы сифатлы итеп үткәреү буйынса конкрет саралар билдәләнде.

Урындағы партия, совет ойошмалары ВКП(б) Өлкә Комитетының был ҡарарын колхозсылар, механизаторҙар араһында ентекләп өйрәнеүҙе ойоштороға һәм уның тулыһынса тормошҡа ашырылыуын тәьмин итергә бурыслылар.

Яҙғы баҫыу эштәрен үткәреүҙә участка агрономдарының һәм колхоз агротехниктарының роле сикһеҙ ҙур. Улар бөтә агротехник сараларҙы ла ныҡлы уйлап, дөрөҫ тормошҡа ашырырға тейештәр. Участка агрономдары һәм агротехниктар баҫыусылыҡ бригадаларына, звеноларға ҡар һыуҙарын тотоуҙа, ужымдарҙы тырматыуҙа һәм уларҙы өҫтәмә аҙыҡландырыуҙа, шулай уҡ башҡа бөтә төр баҫыу эштәрен ваҡытында яҡшы сифатлы итеп үткәреүҙә практик ярҙам күрһәтергә тейештәр. Ә партия, совет ойошмалары ауыл хужалығы органдарына был эште тәмәлгә ашырыуҙа практик ярҙам итергә бурыслылар.

Н. М. Шверниктең Финляндия Посланниге К. Сундстрем әфәндене ҡабул итеүе

8 апрелдә Финляндияның Ғәҙәттән тыш Посланниге һәм Тулы Хоҡуҡлы Министры К. Сундстрем әфәнде СССР Верховный Советы Президиумының Председателе Н. М. Шверниктә булды. Ул, дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Совет-Финляндия Договорын төҙөүгә бер йыл тулыу айҡанлы Финляндия Президенты исеменән ҡотлау тапшырҙы. (ТАСС).

Ҡытайҙың СССР-ҙағы Посолы Фу Бин-Чан әфәндене Мәскәүҙән китеүе

8 апрелдә Ҡытай Республикаһының СССР-ҙағы Ғәҙәттән тыш һәм Тулы Хоҡуҡлы Посолы Фу Бин-Чан әфәнде Мәскәүҙән китте.

Внуковск аэродромында Фу Бин-Чан әфәндене, СССР Сит ил Эштәре Министрлығының Протокол Бүлеге Мөдире П. А. Бушуев, Ҡытай Посольствоһының члендәре һәм Мәскәүҙәге күп кенә посольстволар һәм миссияларҙың етәкселәре оҙаттылар. (ТАСС).

Ордендәр һәм медалдәр тапшырыу

Кисә Министрҙар Советының ҙур залында Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Председателе Ғ. В. Нигмәтжанов СССР Верховный Советы Президиумы исеменән, Башҡортостандың 30 йыллығы айҡанлы наградланған БАССР промышленносы, ауыл хужалығы, фән, культура һәм искусство работниктарының бер төркөмөнә ордендәр һәм медалдәр тапшырҙы. Ленин ордены алыусылар араһында Башҡортостан медицина институтының хирургия кафедраһы мөдире, профессор Н. Ғ. Ҡадиров, Бөртөклө ашлыҡ совхоздары тресының директоры П. В. Кузнецов, РСФСР-ҙың халыҡ артисткаһы һәм Башҡорт АССР-ының халыҡ артистәре — Ә. Ф. Зөбәйров, Ғ. М. Минһажев, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы А. Ҡ. Мөбәрәков иптәштәр бар.

Наградланыусыларҙың ҙур төркөмөнә Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ, «Почет билдәһе» ордендәре һәм медалдәре тапшырылды.

Наградланыусылар исеменән Башҡорт АССР-ының атҡаҙанған артисткаһы А. Н. Робин, Өфө ҡала Советы исполкомының председателе иптәш Кравцов, Бөртөклө ашлыҡ совхоздары тресының директоры иптәш Кузнецов яуап телмәре менән сығыш яһанылар.

Иптәш Нигмәтжанов наградланыусыларҙың киләсәк эшендә уңыштар теләп сығыш яһаны.

Халыҡтарҙың юлбашсыһына, совет йәштәренең учителе һәм дуҫы

иптәш Сталинга

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезынан

Ҡәҙерле иптәш Сталин!

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы комсомолецтәр һәм комсомолкалар исеменән, социализм иленең бөтә йәш быуыны исеменән совет халҡының бөйөк юлбашсыһы, беҙҙең һөйөклө атайыбыҙ һәм тәрән аҡыллы учителебеҙ — һеҙгә ялҡынлы комсомол сәләме ебәрә.

Комсомолға һәм бөтә совет йәштәренә һеҙҙең тарафтан күрһәтелгән атайҙарса хәстәрлек һәм иғтибар өсөн ҙур мөхәббәт, фиҙакәр бирелгәнлек һүҙҙәребеҙҙе һәм ысын күңелдән рәхмәттәребеҙҙе ҡабул итеүегеҙҙе һорайбыҙ, иптәш Сталин.

Беҙгә еңгән социализм илендә йәшәү, эшләү һәм уҡыу бәхете бирелгән. Совет егеттәре һәм ҡыҙҙары тыныслыҡтың һәм халыҡтар иминселегенең терәге булған үҙҙәренең ҡеүәтле социалистик Тыуған иле менән ғорурланалар. Коммунизм төҙөү эшендә совет халҡы еләгәшкән бөтә донъяла тарихи уңыштар сит илдәрҙәге беҙҙең миллиондарса дуҫтарыбыҙҙы империализмға ҡаршы көрәшкә рухландыралар, прогресс һәм демократия тантанаһына уларҙың ышанысын нығыталар.

Совет халҡының еңеүле барышына дәүеребеҙҙең аҡылы, намыҫы һәм вөждәны — героик Ленин—Сталин партияһы етәкселек итә. Ленин комсомолы, совет йәштәре тормошобоҙҙоң бай, нурлы һәм шатлыҡлы булыуы менән большевиктар партияһы алдында бурыслы. Советтар Союзының йәш быуынына үҙенең бөтә һәләтлектәрен һәм талантларын үҫтереү өсөн сикһеҙ мөмкинлектәр бирелгән. Совет йәштәре — бөтә донъяла иң алдынғы, иң бәхетле йәштәр.

Илебеҙҙең егеттәре һәм ҡыҙҙары Ленин менән Сталиндең бөйөк идеяларына тоғро булыуҙары менән көслөләр. Коммунизм өсөн бөтә халыҡ көрәшендә ҡатнашыу совет йәштәренә дәрт бирә, уның Тыуған ил даны хөрмәтенә фиҙакәр хеҙмәт итеүе һәм батыр подвигтар яһауы өсөн көстәрен арттыра.

Совет йәштәренең алдынғы отряды,— ленинсе-сталинсе комсомол большевиктар партияһы етәкселегендә үҙ алдына ҡуйылған бурыстарҙы уңышлы рәүештә хәл итергә һәләтле булған ҙур көскә әйләнде.

ВКП(б) Үҙәк Комитеты ВЛКСМ-дың XI съезына яҙған үҙенең ҡотлауында комсомол эшенә юғары баһа бирҙе.

«Ленин комсомолы — совет йәштәренең алдынғы отряды, — тип әйтелә ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡотлауында, — большевиктар партияһының ышаныслы резервы һәм уның тоғро ярҙамсыһы. Ленин—Сталин партияһы тарафынан тәрбиәләп үҫтерелгән һәм етәкселек ителгән Коммунистик Йәштәр Союзы ҙур һәм данлы юл үтте, миллиондарса йәш совет патриоттарын, актив рәүештә коммунистик общество төҙөүселәрҙе үҫтерҙе».

Үҙе йәшәй башлаған йылдар эсендә комсомол ҙур ышаныс менән һәм ныҡлы рәүештә, уның тоғро улы, ышаныслы һәм боевой ярҙамсыһы булып большевиктар партияһы артынан барҙы.

Һуғыштан алдағы йылдарҙа, совет халҡының СССР-ҙа социализм төҙөүҙе тамамлау өсөн көрәшеү йылдарында комсомол социалистик государствоның ҡеүәтен нығытыуҙа коммунистар партияһына һәр яҡлап булышлыҡ итте.

Советтар Союзының Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында комсомол бөтә халыҡ менән берлектә Ватаныбыҙҙың намыҫы, азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн Ленин—Сталин партияһының боевой байраҡтары аҫтында дошманға ҡаршы батырҙарса һуғышты. Комсомолецтар һәм комсомолкалар Тыуған ил өсөн һуғыштарҙа ҡыйыулыҡ һәм батырлыҡ күрһәттеләр. Совет йәштәре бөтә халыҡ менән берлектә заводтарҙа һәм колхоздарҙа, транспортта һәм төҙөлөш эштәрендә фиҙакәр хеҙмәт итеп, фронтты кәрәк булған бөтә нәмәләр менән тәьмин итте. Фашизмға ҡаршы беҙҙең халҡыбыҙҙың героик көрәшендә совет йәштәренең, иптәш Сталин, һеҙҙең тарафтан күрһәтелгән бөйөк ышанысты аҡлауҙары менән беҙ бәхетлебеҙ.

Һуғыш еңеү менән тамамланғандан һуң, комсомол ВКП(б)-ның саҡырыуына яуап итеп, йәш патриоттарҙың көстәрен халыҡ хужалығын алға баҫтырыуға һәм үҫтереүгә, коммунизм төҙөү буйынса, беҙҙең ҡәҙерле юлбашсыбыҙ һәм учителебеҙ, һеҙҙең тарафтан эшләнгән грандиоз программаны тормошҡа ашырыуға күтәрә. Ҡалалағы һәм ауылдағы йәш эшсәндәр социалистик ярыш байрағын юғары күтәрәләр, биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәшәләр, фәнгә, техникаға һәм культураға эйә булалар. Вуздарҙа, техникумдарҙа һәм ғилми-тикшеренеү институттарында фән һәм техника работниктарының яңы кадрҙары үҫәләр. Йәш инженерҙар, агрономдар, уҡытыусылар, врачтар, әҙәбиәт һәм искусство работниктары бөтә халыҡ менән берлектә коммунистик общество төҙөүҙә ҡатнашалар, алдынғы фәндең, техниканың һәм культураның данын һәм әһәмиәтен күтәрәләр. Ете йыллыҡ һәм урта мәктәптәрҙә уҡыусылар фән нигеҙҙәрелә уңышлы эйә булалар, актив рәүештә коммунизм төҙөүселәр булырға әҙерләнәләр. Советтар Союзы Ҡоралы көстәренең комсомолецтары һәм йәштәре үҙҙәренең хәрби оҫталыҡтарын арымай-талмай арттыралар, беҙҙең батыр Совет Армияһының личный составының боевой һәм политик әҙерлеген артабан камиллаштереү буйынса командирҙарҙың эштәрендә таяныс булып торалар.

ВЛКСМ-дың XI съезына әҙерлектә комсомолецтар һәм йәштәр хеҙмәттә һәм уҡыуҙа яңы уңыштар менән билдәләнеләр. Комсомолецтар һәм йәштәр хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан күтәреүгә, пландарҙы срогынан алда үтәүгә өлгәшәләр, ауыл хужалығын яңынан күтәреү өсөн, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу буйынса сталинсә грандиоз планды тормошҡа ашырыу өсөн көрәштә актив ҡатнашалар. Миллиондарса егеттәр һәм ҡыҙҙар өсөн комсомолецтар һәм комсомолкалар өсөн хеҙмәт намыҫ эше, дан, батырлыҡ һәм геройлыҡ эше булып әүерелде. Комсомол, совет йәштәре үҙҙәренең бөтә уңыштары менән коммунистар партияһының етәкселеге алдында, иптәш Сталин, һеҙҙең гениаль етәкселегегеҙ алдында бурыслы.

Ҡәҙерле иптәш Сталин!

Беҙҙең съезд большевистик тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү обстановкаһында, йәш быуынды коммунизм рухында тәрбиәләү буйынса комсомолдың эшен артабан яҡшыртыу өсөн көрәш билдәһе аҫтында, илебеҙҙә коммунизм төҙөү буйынса бөтә халыҡ хеҙмәтендә актив ҡатнашыуға йәш патриоттарҙың бөтә көстәрен мобилизовать итеү билдәһе аҫтында үтте.

ВЛКСМ-дың XI съезы Ленинсе-Сталинсе комсомолдың, совет йәштәренең социалистик Ватаныбыҙға фиҙакәр бирелгәнлектәрен, уларҙың коммунистар партияһы тирәһенә, Совет хөкүмәте тирәһенә, бөйөк Сталин тирәһенә бығаса булмаған дәрәжәлә тупланғанлыҡтарын тағы ла бер тапҡыр демонстрацияланы.

Съезда Ленинсе-Сталинсе комсомолға Ленин ордены тапшырылды. Тыуған илебеҙ алдында күренекле хеҙмәттәре өсөн ВЛКСМ ошо бөйөк орден менән наградланды.

Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы делегаттары хөкүмәттең бөйөк наградаһын ҡабул итеп, комсомолецтарҙың һәм комсомолкаларҙың күп миллионлы армияһы исеменән, Советтар Союзының бөтә йәштәре исеменән, һеҙгә, бөйөк юлбашсы һәм учитель, үҙебеҙҙең әсәбеҙ — Бөтә Союз Коммунист большевиктар партияһының бөтә эштәрендә тоғро улдары һәм ҡыҙҙары булырға, бөйөк социалистик Тыуған илдең ялҡынлы патриоттары булырға, Ленинсә, Сталинсә йәшәргә, уҡырға, эшләргә, көрәшергә һәм еңергә тантаналы вәғәҙә бирәләр.

Ҡәҙерле иптәш Сталин!

Һеҙ беҙҙе өлгәшелгәндәр менән генә тынысланып ҡалмаҫҡа, һәр ваҡыт алға һәм бары тик алға ғына, яңы еңеүҙәргә табан ынтылырға өйрәтәһегеҙ.

ВЛКСМ-дың XI съезына яҙған ҡотлауында ВКП(б) Үҙәк Комитеты «Ленинсе комсомол киләсәктә лә йәш патриоттарҙың көстәрен Тыуған илебеҙҙең артабан сәскә атыуы өсөн көрәшкә күтәреп һәм коммунизмдең еңеүе хөрмәтенә яңы подвигтар яһап, үҙенә дан алыр» тигән ышанысын белдерҙе.

Комсомолдың данлы традицияларын арттырырға, илебеҙҙә коммунизмдең тулы еңеүе өсөн көрәштә, киләсәктә лә коммунистар партияһының тоғро ярҙамсылары булырға һеҙҙең алдығыҙҙа ант итәбеҙ. Беҙ үҙебеҙҙең бөтә ғүмеребеҙҙе гүзәл Тыуған илебеҙҙең — Совет Социалистик Республикалар Союзының ҡеүәтен артабан нығытыуға арнарбыҙ.

Һеҙ, йәш быуынды совет патриотизмы рухында тәрбиәләргә, йәштәрҙе ҡыйынлыҡтарҙан ҡурыҡмаусы, батыр итеп, үҙ көстәренә ышанған һәм коммунизмға барыу юлында теләһә ниндәй ауырлыҡтарҙы ла еңергә әҙер тороусы итеп тәрбиәләргә өйрәтәһегеҙ.

Ҡәҙерле иптәш Сталин, үҙебеҙҙең социалистик Тыуған илебеҙҙе ялҡынлы рәүештә һөйөргә, уның дошмандарына ялҡынлы нәфрәт менән ҡарарға, көрәштә ҡурҡыу белмәҫкә, ауырлыҡтарға һәм осраған бәхетһеҙлектәргә бирешмәҫкә, ҡуйылған маҡсатҡа өлгәшеүҙә тырышлыҡ һәм ныҡышмалыҡ күрһәтергә һеҙҙең алдығыҙҙа ант итәбеҙ. Илебеҙҙең йәш быуындары һеҙҙең бөтә күрһәтмәләрегеҙҙе, коммунистар партияһының һәм Совет хөкүмәтенең бөтә заданиеларын үтәргә әҙер. Һәр ваҡыт һиҙгер булырға, империалистик илбаҫарҙарға емергес отпор биреү өсөн әҙер булырға, социалистик Ватаныбыҙҙы яҡлау өсөн үҙебеҙҙең бөтә көстәребеҙҙе, әгәр кәрәк була икән — ғүмеребеҙҙе бирергә әҙер булырға һеҙгә вәғәҙә итәбеҙ.

Һеҙ совет йәштәрен ныҡышмалы рәүештә белем алырға, культураға, фәнгә һәм техникаға эйә булырға өйрәтәһегеҙ.

Һеҙҙең был күрһәтмәгеҙҙе намыҫ менән үтәргә, иптәш Сталин, һеҙҙең алдығыҙҙа ант итәбеҙ. Ленин—Сталиндең бөйөк учениеһын ныҡышмалы рәүештә өйрәнергә, кешелек донъяһы эшләп сығарған бөтә байлыҡтарҙы белеү өҫтөндә ҙур ныҡышмалыҡ менән эшләргә, донъяла иң алдынғы совет фәненең, техникаһының һәм культураһының данын күтәрергә һеҙҙең алдығыҙҙа һүҙ бирәбеҙ.

Социализм иленең йәш быуыны тураһында көн һайын атайҙарса хәстәрлек күреүегеҙ өсөн, туғаныбыҙ иптәш Сталин, һеҙгә ысын күңелдән рәхмәт.

Һөйөклө иптәш Сталин, совет халҡының шатлығы һәм бәхете өсөн, бөтә прогрессив кешелектең файҙаһы өсөн һеҙгә ысын күңелебеҙҙән иҫәнлек-һаулыҡ телайбеҙ.

Күгебеҙ аяҙ, кристалл шикелле саф,
Беҙҙе солғай халыҡ хәстәре.
Тормошондо, юлынды, иптәш Сталин,
Өлгөһө итте совет йәштәре!
Һеҙгә мөхәббәт, илгә тоғролоҡ менән
Йәшәй, һулай йәшлеге илдең!
Иптәш Сталин!
Тормошоң ҡояшы
Яҡтырта бөтә ерҙе!
Сталин—большевиктар партияһы—
Сталин—байрағы бөйөк көрәштең,
Сталин—йыры киләр быуаттың,
Сталин—халыҡ яҙмышы ҡояшы.
Сталин—бәхете совет кешеләренең,
Сталин—ғорурлыҡ, даны еңеүҙәрҙең,
Сталин—аҡылы мәңгелек идеяларҙың,
Сталин—Ленин хәҙерге йылдарҙың.

Йәшәһен беҙҙең ҡеүәтле социалистик Тыуған илебеҙ!

Йәшәһен совет халҡының бөтә еңеүҙәрен ойоштороусы һәм рухландырыусы Бөтә Союз Коммунистар большевиктар партияһы!

Йәшәһен партияның һәм совет халҡының бөйөк юлбашсыһы, һөйөклөбеҙ һәм туғаныбыҙ иптәш Сталин!

ВЛКСМ-дың XI СЪЕЗЫ

8 апрелдә Кремлдең Ҙур Дворецында, Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы үҙенең эшен дауам иттерҙе.

Ултырыш иртән сәғәт 11-ҙә асылды. Был ултырышта, комсомолдың етәксе органдарына һайлауҙарҙың һөҙөмтәләре иғлан ителде. ВЛКСМ-дың XI съезы ВЛКСМ Үҙәк Комитетына член итеп 103 һәм ВЛКСМ Үҙәк Комитетына членлекка кандидат итеп 47 кеше составында ВЛКСМ Үҙәк Комитетын һайланы. Шулай уҡ ВЛКСМ-дың Үҙәк Ревизия комиссияһына 31 кеше һайланды.

(ТАСС).

ВЛКСМ-дың XI съезы ябылды

8 апрелдә Кремлдең Ҙур Дворецында, тантаналы обстановкала Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы ябылды.

Ултырыш башланыуҙан бик күп элек залға делегаттар һәм ҡунаҡтар йыйналды. Залдың бөтә урындарында бөйөк Сталин тураһында, Тыуған илебеҙҙең башҡалаһы — Мәскәү тураһында, данлыҡлы совет йәштәренең хеҙмәте һәм боевой подвигтары тураһында йырҙар яңғырай.

Президиумда: Н. М. Шверник, Д. Т. Шепилов, А. Ф. Горкин иптәштәр күренә. Делегаттар һәм ҡунаҡтар уларҙы оҙаҡҡа һуҙылған көслө алҡыштар менән ҡаршылайҙар. СССР халыҡтарының бөтә телдәрендә, совет халҡының бөйөк юлбашсыһы иптәш Сталин хөрмәтенә, большевиктар партияһы һәм Совет хөкүмәте хөрмәтенә ҡотлау тауыштары яңғырай. Бөтәһе лә урындарынан торалар.

Иптәш Н. А. Михайлов, Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзын Ленин ордены менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының 1948 йыл 28 октябрҙәге Указын иғлан итеү өсөн СССР Верховный Советы Президиумы Секретары иптәш А. Ф. Горкинға һүҙ бирә.

Делегаттар һәм ҡунаҡтар СССР Верховный Советы Президиумының Указын аяҡ өҫтә тороп тыңлайҙар.

...Совет йәштәрен коммунистик рухта тәрбиәләү эшендә Тыуған ил алдындағы күренекле хеҙмәттәре һәм социалистик төҙөлөштә актив ҡатнашыуы өсөн, ВЛКСМ-ды төҙөүгә 30 йыл тулыу айҡанлы Бөтә Союз Ленинсе Коммунистик Йәштәр Союзын Ленин ордены менән наградларға.

Залда яңынан көслө овация тыуа, Иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау һәм «Ура» тауышы яңғырай.

Иптәш Н. М. Шверник Ленин орденын иптәш Н. А. Михайловҡа тапшыра. Яңынан көслө алҡыштар яңғырай, данлыҡлы Ленин—Сталин партияһы хөрмәтенә, Совет хөкүмәте хөрмәтенә ҡотлау тауыштары яңғырай. Залдың бөтә яҡтарынан иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау тауыштары ишетелә.

Иптәш Н. А. Михайлов, комсомолға Ленин орденын тапшырыу айҡанлы ҡыҫҡаса телмәр менән сығыш яһай.

— Большевиктар партияһы, Совет хөкүмәте, туғаныбыҙ иптәш Сталин комсомолдың эшен юғары баһаланылар. Бындай награда өсөн совет Ватаныбыҙҙың бөтә улдары һәм ҡыҙҙарының 9 миллионлы армияһынан беҙҙең ҡәҙерле иптәш Сталинға ҙур рәхмәт! (**Овацияға күскән көслө алҡыштар. Бөтәһе лә урындарынан торалар. «Йәшәһен иптәш Сталин!» тигән тауыштар яңғырай**).

Иптәш Михайлов, комсомол коммунистар партияһының етәкселегендә юғары ышанысты аҡлар һәм үҙенең бөтә көсөн, белемен һәм энергияһын коммунизм төҙөүҙең бөйөк эшенә бирер, тип партияның Үҙәк Комитетына, бөйөк юлбашсы һәм учитель иптәш Сталинға ышаныс белдерә.

— Иптәштәр, бөгөн, комсомол, бөтә совет йәштәре өсөн тантаналы һәм шатлыҡлы сәғәттә үҙебеҙҙең тормошто Тыуған илгә хеҙмәт итеүгә, Ленин—Сталиндең бөйөк эше өсөн фиҙакәр көрәшкә арнарға ант итәйек.

Иптәш Н. А. Михайлов үҙенең телмәрен, коммунизмдең йәш төҙөүселәре хөрмәтенә, Бөтә Союз Коммунистар Партияһы хөрмәтенә, туғаныбыҙ, һөйөклө иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау менән тамамлай.

Залдың бөтә яҡтарынан комсомолецтарҙың «ура» тауышы яңғырай. Бөтәһе лә урындарынан торалар. Яңынан, «Бөйөк Сталинға — ура!», «Совет йәштәренең иң яҡшы дуҫына — иптәш Сталинға — ура!» тигән ҡотлау тауыштары яңғырай.

(Дауамы 2-се биттә).

ВЛКСМ дың XI съезы ябылды

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

Һүҙ, СССР Верховный Советы Президиумының Председателе иптәш Н. М. Шверникка бирелә. Делегаттар һәм ҡунаҡтар иптәш Н. М. Шверниктең трибунала күренеүен көслө алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

— Иптәштәр, Бөтә Союз Ленинсы Коммунистик Йәштәр Союзы XI съезының делегаттары! — ти иптәш Шверник. — Һеҙҙе, ә һеҙҙең йөҙөгөҙҙә бөтә комсомолецтарҙы һәм комсомолкаларҙы бөйөк награда — Ленин ордены менән ысын күңелдән ҡотлайым. (Оҙаҡҡа һуҙылған көслө алҡыштар).

Совет хөкүмәте, Бөтә Союз Ленинсы Коммунистик Йәштәр Союзының хеҙмәттәрен юғары тапҡыр награда менән билдәләне. Был наградалар, Совет социалистик государствоһын нығытыу буйынса коммунистар, большевиктар партияһының етәкселегендә комсомол тарафынан үткәрелә торған ғәйәт ҙур эш тураһында һөйләйҙәр.

Иптәш Шверник, граждандар һуғышы осоронда, беренсе сталинсы биш йыллыҡ йылдарында партияның тоғро ярҙамсыһы — комсомол тарафынан үтелгән данлыҡлы юл тураһында иҫкә төшөрә, Бөйөк Ватан һуғышында комсомолдың боевой хеҙмәттәре тураһында, һуғыштан һуңғы сталинсы биш йыллыҡты тормошҡа ашырыу өсөн көрәштә комсомолдың һәм йәштәрҙең ҡатнашыуҙары тураһында һөйләй.

— Хәҙер, совет халҡы коммунизм төҙөүҙең бөйөк бурыстарын хәл иткән ваҡытта, йәштәрҙе тәрбиәләүҙә Ленинсы комсомолдың роле тағы ла ныҡыраҡ үҫә, — ти иптәш Шверник. — Большевиктар партияһы комсомол алдына, йәштәр араһында Тыуған илебеҙҙең азатлығы һәм намыҫы өсөн, Ленин — Сталин партияһының эше өсөн, коммунизмдең еңеүе өсөн көрәшеүсе батыр, һиҙгер, шат, үҙ көстәренә ышанған, бөтә төр ауырлыҡтарҙы еңеп сығырға әҙер торған боецтарҙы тәрбиәләү бурысын ҡуйҙы. (Оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар).

Иптәш Шверник, коммунизм төҙөлөшө комсомолецтарҙан бөтә яҡлап белемле булыуҙы талап итә, тип билдәләй. Шуға күрә йәштәрҙе тәрбиәләү, Маркс—Энгельс—Ленин—Сталин хеҙмәттәрен өйрәнеү ВЛКСМ-дың бөтә ойошмаларының төп бурысы булып тора. Комсомол, йәштәрҙе ленинизм, коммунизмдең еңеүе тураһында иптәш Сталиндең учениеһе менән, алдынғы совет фәненең һәм культураһының белемдәре менән ҡоралландырыу эшенә үҙенең бөтә көсөн һалырға тейеш. Был, хеҙмәткә коммунистик мөнәсәбәт менән бергә ҡушып алып барғанда хеҙмәт етештереүсәнлеген тағы ла юғарыраҡ күтәреүҙе тәьмин итер, һәм, һуңғы иҫәптә, коммунистик ҡоролоштоң еңеүен хәл итер.

Иптәш Шверник, Ленинсы комсомол, большевиктар партияһының етәкселегендә совет йәштәрен коммунистик рухта, беҙҙең юлда осрай торған бөтә төр ҡаршылыҡтарҙы еңеп сығырға һәләтле булған йәштәрҙе тәрбиәләр, тип ышаныс белдерә.

Ленин—Сталин байрағы аҫтында совет йәштәре бөтә халыҡ менән берлектә алға коммунизм еңеүенә табан ышаныслы рәүештә бара, — ти йомғаҡлау һүҙендә иптәш Шверник. — Йәшәһен большевиктар партияһының тоғро ярҙамсыһы — Бөтә Союз Ленинсы Коммунистик Йәштәр Союзы!

Был һүҙҙәрҙе делегаттар һәм ҡунаҡтар көслө овацияға күскән алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Залда яңынан иптәш Сталин хөрмәтенә, данлыҡлы большевиктар партияһы хөрмәтенә ҡотлау тауыштары яңғырай.

Съезд, бер тауыштан, көслө һәм оҙаҡҡа һуҙылған овация аҫтында, бөйөк юлбашсы һәм учитель иптәш И. В. Сталинға ҡотлау хатын ҡабул итә.

Бөтә залда комсомолецтарҙың «Ура» тауышы яңғырай. Делегаттар — бөйөк Советтар Союзының союзный һәм автономиялы республикаларының, крайҙарының һәм өлкәләренең вәкилдәре төрлө телдәрҙә иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау белдерәләр. Бөтәһе лә урындарынан торалар. Партия гимны «Интернационал» көсәйтеп яңғырай. Делегаттар һәм ҡунаҡтар боевой пролетар гимнын ҙур күтәренкелек менән башҡаралар. Залда яңынан көслө овация тыуа һәм киңәйә. Был овация менән йәштәр, Бөйөк Сталинға, данлыҡлы большевиктар партияһына үҙҙәренең ҡайнар мөхәббәттәрен һәм ысын күңелдән бирелгәнлектәрен белдерәләр.

Председателлек итеүсе иптәш Н. А. Михайлов, съездың көн тәртибендәге мәсьәләләр ҡаралып бөттө һәм Бөтә Союз Коммунистик Йәштәр Союзының XI съезы тамамланды, тип белдерә.

(ТАСС).

Конференция ҡарарҙарын үтәүҙе эшлекле ойошторорға

ВЛКСМ-дың Салауат район конференцияһы үтеүгә хәҙер 3 айҙан артыҡ ваҡыт үтте. Ләкин ВЛКСМ-дың район комитеты конференция тарафынан күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе һәм бығаса йәшәп килгән хаталарҙы бөтөрөүҙә бер төрлө лә һиҙелерлек аҙымы юҡ. Бында тәүге комсомол ойошмалары эшенән оператив етәкселек итеү эше системаға индерелмәгән. ВЛКСМ-дың район комитеты (секретары иптәш Ғатауллин) конференция ҡарарҙарын үтәүҙә практик саралар күрмәй. ВЛКСМ райкомы работниктары урындарға сығып, комсомолдың тәүге ойошмалары эшендә практик ярҙам ойоштормайҙар.

ВЛКСМ-дың район конференцияһынан һуң «Ой», «Маяҡ» һәм Салауат исемендәге колхоз тәүге комсомол ойошмалары комсомол мәғарифе селтәрен яҡшыртыуҙа байтаҡ ҡына уңыштарға өлгәштеләр. Бында занятиелар план буйынса регуляр рәүештә һәм комсомолецтарҙың актив ҡатнашлығында үткәреләләр. Был ойошмаларҙа ВЛКСМ Уставын өйрәнеү тамамланыу алдында тора.

Ләкин районда ҡайһы бер комсомол ойошмалары комсомолец-йәштәрҙең политик белемдәрен күтәреүгә тулы баһа биреп еткермәйҙәр әле. «Нур» колхозы эргәһендәге ВЛКСМ-дың тәүге ойошмаһында 37 комсомолец бар. Бынан тыш ауылда 100-гә яҡын йәш үҫмер иҫәпләнә. Комсомол ойошмаһы секретары иптәш Муганов комсомолецтарҙың уҡыуҙарына етәкселекте йомшартҡан. Бында һуңғы 5 ай эсендә ВЛКСМ Уставын өйрәнеү буйынса бары тик дүрт занятие үткәрелгән. «Алға», «Восток» һәм Калинин исемендәге колхоз комсомол ойошмаларында ла комсомолец-йәштәрҙең политик белем кимәлдәрен күтәреүгә яуапһыҙ ҡарау факттары осрай.

ВЛКСМ-дың район конференцияһында районда культура-ағартыу учреждениеларының эштәрендә күп етешһеҙлектәр асылғайны. Был эшкә лә комсомолдың район комитеты оператив етәкселек итмәй. «Восток», «Ток», «Шишма», «Игенсе», «Путь социализма», Салауат, Ворошилов һәм Калинин исемендәге колхоздарҙың клубтары ташландыҡ хәлгә килтерелгәндәр, улар йылдар буйы эшләмәй. Ә «Шишма» колхозының клубы колхоз председателе Фәйзуллин һәм комсомол ойошмаһы секретары Мәһҙиев иптәштәрҙең культура-ағартыу эшенә тейешле баһа бирмәүҙәре арҡаһында ташландыҡ хәлгә килтерелгән.

Район Советы исполкомының культура-ағартыу учреждениелары бүлеге мөдире иптәш Зиннурова комсомолдың район конференцияһы трибунаһынан сығыш яһаған йәштәрҙең талаптарын үтәүҙе уйламай. «Сыбар-Күл», «Берҙәм», Молотов, Карл Маркс, Чкалов һәм Йыһанбаева исемендәге колхоздарҙа йылдар буйы кино-картиналар булғаны юҡ.

Район комсомол ойошмаһы башланғыс һәм ете йыллыҡ мәктәптәргә йомшаҡ ярҙам күрһәтә. Быйыл уҡыу йәшендәге 500-ҙән артыҡ бала мәктәптән ситтә ҡалған. Тик Һарыҡамыш совхозында ғына 17 бала уҡымай. ВЛКСМ-дың тәүге ойошмалары, шулай уҡ район комитеты мәғариф органдарына практик ярҙам күрһәтеүҙә икенсе дәрәжәләге эш тип һанайҙар. Улар дәрестә өлгәшә алмаған комсомолецтар менән систематик эш алып бармайҙар. Һөҙөмтәлә, Арҡауыл, Насибаш һәм Ҡаратауыл урта мәктәптәрендә уҡыусы комсомолецтарҙың 20 проценты дәрестән өлгәшә алмай.

Комсомол сафын үҫтереүҙә ВЛКСМ-дың тәүге ойошмалары яҡшы ғына инициатива күрһәттеләр. Ләкин ВЛКСМ-дың райкомы был яҡшы башланғысҡа тейешенсә әһәмиәт биреп еткермәй әле. Бында ВЛКСМ сафына инергә теләп биргән йәштәрҙең ғаризалары айҙар буйы ҡаралмай ятҡырыла. ВЛКСМ райкомының ойоштороу һәм кадрҙар бүлеге мөдире иптәш Йомағужин был мөһим эшкә яуапһыҙ ҡарай.

Районда ДОСАРМ, физкультура һәм спорт ойошмаларының эше ҡәнәғәтләнерлек насар ҡуйылған. ВЛКСМ-дың район ойошмаһы ла был эшкә етәкселек итеүҙе үҙенең төп бурысы итеп һанамай. Һөҙөмтәлә, һуңғы ярты йыл эсендә генә ДОСАРМ-дың 4 председателе алмашынды, ә был хәл районда ДОСАРМ-дың, физкультура һәм спорт комитетының эшен тарҡатыу хәленә килтерҙе.

ВЛКСМ-дың район комитеты был етешһеҙлектәрҙе һис һүҙһеҙ бөтөрөргә, район конференцияһының ҡарарҙарын тормошҡа ашырыуҙа бөтә көстәрен мобилизовать итергә тейеш.

Ш. Хәйри.

Партия ойошмалары секретарҙәре өсөн семинар

ВКП(б)-ның Мәсәғүт район комитеты тәүге партия ойошмаларының секретарҙары өсөн өс көнлөк семинар үткәрҙе. Унда ҡатнашыусылар «Ауыл хужалығы артелдәренең сталинса Уставы — колхоз тормошоноң нигеҙе», «Тәбиғәтте үҙгәртеү планың тормошҡа ашырыуҙа партия ойошмаларының бурыстары», «Тәүге партия ойошмаларында агитмассовый эште ойоштороу методтары», «ВКП(б) Уставы—партияның ойоштороу нигеҙе» һәм башҡа күп кенә темалар буйынса докладтар һәм беседалар тыңланылар.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Актив менән эшләүҙе тағы ла көсәйтергә

[illegible]

А. Русанов,
ВКП(б)-ның Бөрө райкомы секретары.

Райкомдың штаттан тыш пропагандисы

ВКП(б)-ның Ҡыйғы райкомы бюроһы иптәш Вәлиевте быйылғы уҡыу йылында райкомдың штаттан тыш пропагандисы итеп раҫлағайны. Хәҙер ул яңы уҡыу йылынан бирле «Урожай» колхозы партия ойошмаһы эргәһендәге политик мәктәп менән етәкселек итә.

— Занятиеларҙы йөкмәткеле үткәреү өсөн ентекле әҙерләнергә кәрәк — ти ул. Ул марксизм-ленинизмдең беренсе сығанаҡтары өҫтөндә ныҡышмалы эшләй. Һуңғы айҙарҙа ғына К. Маркс һәм Ф. Энгельстең «Коммунистик партияның манифесы», В. И. Лениндең «Халыҡ дуҫтары» кемдәр һәм улар социал-демократтарға ҡаршы нисек көрәшәләр», «Нимә эшләргә?», «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» исемле китаптарын үҙ алдына өйрәнеп конспект төҙөгән.

Пропагандист иптәш Вәлиев художество әҙәбиәт китаптарын да күп уҡый һәм уларҙы үҙенең доклад һәм беседаларында ҡуллана. Ул Чернышевскийҙың «Нимә эшләргә?», Б. Полевойҙың «Ысын кеше тураһында повесть», С. Бабаевскийҙың «Алтын йондоҙ кавалеры» һәм башҡа китаптарҙы уҡып сыҡты.

Ул етәкселек иткән политик түңәрәктә 17 коммунист уҡый. Уларҙың күбеһе колхоз етәкселәре, бригадирҙар, звеноводтар һәм колхоздың алдынғы кешеләре. Пропагандист тыңлаусыларға тәүге сәғәттә яңы тема һөйләй, ә икенсе сәғәттә инде үтелгән тема буйынса беседа башлай. Иптәш Вәлиев һәр тыңлаусыға айырым һорауҙар бирә һәм шуның менән түңәрәк члендарының беседала актив ҡатнашыуҙарын тәьмин итә. Занятие тик программа материалы менән сикләнмәй. Ул халыҡ-ара хәл, илебеҙҙең яңылыҡтары, колхоз алдында торған бурыстар менән бәйләп алып бара. Тыңлаусыларҙан Ульянов, Шәйәхмәтов, Ғарифьянов иптәштәр үтелгән темаларҙы тик отличноға һәм яҡшыға үҙләштерәләр.

ВКП(б)-ның район комитеты штаттан тыш пропагандист иптәш Вәлиевтең эш тәжрибәһен башҡаларға күсерергә тейеш. Был, райондағы партия мәғарифе селтәренең торошон артабан яҡшыртыуҙа ярҙам итәсәк.

Ғ. Әмлай.

Социалистик ярышта еңеүселәр

[illegible] районының Бурновский ауыл Советы (председателе иптәш Буфтерина), Стәрлебаш районының Ҡарайғыр ауыл Советы (председателе иптәш Зарипов), Федоровка районының Ленский ауыл Советы (председателе иптәш Юсупов), Шаран районының Ташлы ауыл Советы (председателе иптәш Закиров), Мишкә районының Баймырҙа ауыл Советы (председателе иптәш Байтимиров), Балтач районының Иҫке-Балтач ауыл Советы (председателе иптәш Солтанов), Дыуан районының Сафоновский ауыл Советы (председателе иптәш Сафонов), Благовещен районының Трактов ауыл Советы (председателе иптәш Барданольцев), Йомағужа районының Воскресен ауыл Советы (председателе иптәш Сибриков), Бүздәк районының Сергеевский ауыл Советы (председателе иптәш Богомазов), Ҡандра районының Бәндәк-Тамаҡ ауыл Советы (председателе иптәш Ғәфуров), Ауырғазы районының Талбазы ауыл Советы (председателе Ғәбәев) һәм байтаҡ ҡына башҡа ауыл Советтарының уңышлы эшләүҙәрен билдәләне.

С. Ҡорбанғолов.

Яҙғы һыуҙарҙы тотоу—урожайлылыҡты арттыра

Ҡоролоҡ менән көрәш мәсьәләләренә туҡталып бөйөк ғалим К. А. Тимирязев үҙенең бер фәнни хеҙмәтендә: «...Ҡоролоҡ менән көрәшеүҙә ҡыш баҫыуҙарҙа ҡар тотоу һәм яҙ уларҙың һыуҙарын һаҡлап алып ҡалыуҙы иң мөһим саралар иҫәпләйем» тип, яҙҙы.

Беҙҙең республикала баҫыуҙар өҫтө бик тигеҙһеҙ, унда беҙ яҙғы ҡар һыуҙарының күп кенә өлөшө ергә һеңешә алмай ситкә ағып әрәм булыуын күрәбеҙ. Был күренештең ике төрлө мөһим зарары бар: берҙән ирен ситкә аҡҡан ҡар һыуҙары баҫыуҙың иң ҡиммәтле өлөшө һаналған өҫкө тупраҡ ҡатламын йыуа, ерҙең уңдырыу һәләтлеген кәметә, тупраҡтың структураһын боҙа. Икенсенән йыйылған ҡар һыуҙары ҡоролоҡ менән көрәшеү өсөн бик насар файҙаланылалар, улар ергә һеңеп дымлыҡ запасын байыта алмай ситкә ағып бөтәләр.

Бүздәк тәжрибә баҫыуында яҙғы ҡар һыуҙарын тотоу тәжрибәһе үткәрелгән участкала һәр бер гектарҙан 3,0 центнерға яҡын өҫтәмә бойҙай урожайы алынды.

Үҙған йылғы йәй беҙҙә ҡоро булды, көҙгө ямғырҙар ҙа етерлек булматы. Көҙ ҡар кинәт яуҙы һәм ер ҙә артыҡ туңып ҡала алманы. Был шарттарҙа ҡар һыуҙарын тотоуҙың әһәмиәте айырыуса ҙур. Ләкин, бер үк ваҡытта, быйыл яҙҙың байтаҡ һуңлап килеүен, ә был шарттарҙа ҡарҙың кинәт ирейәсәген бик ныҡ иҫкә алырға кәрәк.

Ҡар һәм боҙ валдары тигеҙ булмаған ҡалҡыу урындарҙа иреп ситкә аға торған һыу йырғанаҡтарын ҡар йәки ирегән тупраҡ менән быуарға кәрәк. Былай быуыуҙың бурысы шул һәм көслө аға торған йырғанаҡ һыуҙарҙы вак йырғанаҡтарға айырыуҙан, аҡҡан һыуҙы баҫыуға тигеҙ таратыуҙан тора. Бер тапҡыр быуыуҙан хасил булған яңы вак йырғанаҡтарҙы ҡар йәки тупраҡ менән ҡабатлап тағы ла быуырға кәрәк. Быуыу өсөн файҙаланылған ҡар ҡоро булһа, уны ирегән ҡар һыуын һибеп дымландырырға кәрәк, юҡһа йырғанаҡтарға йыйналған һыуҙар быуаларҙы тиҙ йырып ситкә аға башлаясаҡтар, баҫыуҙа туҡталып ҡала алмаясаҡтар. Был ҡар быуаларын һыу һибеп туңдырғанда һөҙөмтә бигерәк тә яҡшы буласаҡ. Ҡар ирей бушаған урындарҙа һыу йырғанаҡтары ирегән тупраҡтар менән быуылалар.

Ҡарҙы полосалап иретеү мөһим сараларҙан иҫәпләнә. Әрә ылаҡтан иләнгән ҡара тупраҡ баҫыуға иртәнге туңғалаҡтар юлы менән сығарыла һәм ул полоса итеп ҡар өҫтөнә һибеп сығыла. Полоса арҡылы итеп һәм киңлеге 2—3 метр, ә полосалар араһы 8—12 метр итеп эшләнә, тупраҡ һибелә. Бер гектар ер өҫтөндә ошондай полосалар эшләү өсөн бер йөк ҡара тупраҡ файҙаланыу етә.

Тупраҡ йәки көл менән һибеп сығылған полосалар ҡары бик тиҙ ирей һәм был урындағы тупраҡ бик иртә ҡарҙан бушай. Шуның менән бергә унда ирегән ҡар һыуы ергә тиҙерәк һәм тулыһынса һеңә. Был юл менән ирегән ҡар һыуын тотоу эшен тунға һөрөлгән ерҙәрҙә генә үткәрергә кәрәк, ужым ерҙәрендә үткәреү ярамай. Был сара тик баҫыуҙа ҡар ҡалын һәм бер тигеҙ тәрәнлектә ятҡан ерҙәрҙә генә уңышлы һөҙөмтә бирә.

Ҡар һыуы ирейүҙе аҡрынайтыу. Ужым культуралары күп ваҡыт һыу күп һәм оҙаҡ йыйналған урындарҙа тиҙ һәм күп майҙанда һәләк булғылай. Ужымдар боҙ ҡатламы хасил булыуҙан да һәләк булғалайҙар. Ужымдарҙа яҙғы ҡар һыуҙарын тотоуҙа дөрөҫ юл булып ҡар ирейүҙе аҡрынайтыу юлы иҫәпләнә. Аҡрынлап ирегән ҡар һыуы ужым баҫыуында күберәк һеңеп ҡала һәм бынан тыш ул ужымдарҙы иртә яҙ була торған туңғалаҡтарҙан һаҡлай. Быны өсөн иҫке, ҡый үлән орлоҡтары булмаған һаламды файҙаланырға мөмкин. Бер гектарға 2 тонна самаһы һалам кәрәк була. Һаламды ҡар өҫтөнә тигеҙ итеп таратып сығалар. Бер үк ваҡытта ҡар ҡалын ятҡан урындарҙа ужымдар һыу күп йыйналыуҙан да бик йыш һәләк булалар. Был ваҡиғаларҙа, киреһенсә, ҡар һыуҙарын тотоу һәм аҡрынлап иретеү кәрәкмәй, бәлки уны тиҙерәк иретеп ситкә ағыҙыу сараһын күрергә кәрәк.

Тунға һөрөлгән һәм яҙ һөрөләһе ерҙәрҙә ҡарҙы аҡрынырыраҡ иретеү өсөн уны полосалап тығыҙлап сығыу кәрәк була. Был эш, табандарына тимер йәки фанера ҡағылған сана менән ҡар өҫтәнән йөрөп сығыу аша үткәрелә.

Бәҙле быуалар. Чкалов һәм Саратов өлкәһенең колхоздарында соҡорҙарҙы боҙҙар менән быуып ҡар һыуҙарын файҙаланыу киң ҡулланыла. Быуылған һыуҙар менән һуңынан сабынлыҡ йәки сәсәләһе ерҙәрҙе һуғарыу үткәрәләр.

Бынлай быуаларҙы быуыу ҡарҙы тығыҙлап өйә башлау менән башлана. Ҡар ҡоро булһа уға һыу һибелә. Быуаға һыу йыйналаһы яҡтан боҙланған ҡар өйөмө 2—3 ҡат һалам йәки тиреҫ менән ныҡытыла. Һәр бер ҡатлам ҡалынлығы 10—12 сантиметр. Быуаның бейеклеген 2—3 метрға еткерергә мөмкин.

Яҙғы ҡар һыуҙарын тотоу эштәрен беренсе нәүбәттә орлоҡ участкаларында, күп йыллыҡ үләндәр, яҙғы бойҙай һәм техник культуралар сәселәһе ерҙәрҙә үткәрергә кәрәк.

Яҙғы ҡар һыуҙарын тотоуҙан көтөлгән файҙалы һөҙөмтә алыу өсөн был эш массовый төҫтә, ҙур майҙандарҙа һәм үҙ ваҡытында үткәрелергә тейеш.

Агроном В. Ғирфанов,
Башҡортостан баҫыусылыҡ станцияһының ғилми сотрудниге.

Һуғарыу ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәштә ҡеүәтле сара

„Игенселекте һәм малсылыҡты нисек кенә булһа ла күтәреү өсөн һуғарыу айырыуса мөһим".

(В. И. Ленин, XXVI том, 192 бит).

БЫУАЛАР ҺӘМ ҺЫУ ЯТҠЫЛЫҠТАРЫН ТУЛЫҺЫНСА ФАЙҘАЛАНЫРҒА

Ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын күтәреүҙә һуғарыуҙың йоғонтоһо бик ҙур. Быны республикабыҙҙың алдынғы колхоздары практикаһында бик асыҡ күрәбеҙ. Әбйәлил районының «Яңы аҙым» колхозы һуғышҡа тиклем йылдарҙа һуғарылған майҙанда бойҙайҙың һәр гектарынан 35-әр центнер, ә Дәүләкән районының «Ҡыҙыл йондоҙ» артеле 40-ар центнер урожай алды. Әлшәй, Миәкә, Абзан, Ҡырмыҫҡалы һәм башҡа райондарҙың колхоздары практикаһы һәм фәнни-тәжрибә учреждениеларының тәжрибәһе һуғарылған участканың урожайы, һуғарылмаған майҙанлығына ҡарағанда, ямғырлы йылдарҙа 2-3 тапҡырға, ә ҡоролоҡло йылдарҙа 10 тапҡырға артыҡ булыуын күрһәтәләр.

Юғары һәм тотороҡло урожайҙар үҫтереү мәҡсатында был мөһим сараны киң йәйелдереп ебәрергә кәрәк. Беҙҙең Башҡортостан шарттарында бының мөмкинлектәре ғәйәт ҙур. Баҫыуҙар һәм болондар араһында урынлашҡан күп һыулы йылғалар һәм күлдәр һуғарыу ҡоролмаларын еңел ойошторорға мөмкинлектәр бирәләр. Шул уҡ ваҡытта бындай йылғаларҙы гидроэлектр станциялар урынлаштырыу өсөн файҙаланырға мөмкин. Башҡортостан мелиорация управлениеһы мәғлүмәттәре буйынса беҙҙә һәр бер колхозда 30—40 гектар майҙанды, ә республика буйынса меңдәрсә гектар майҙанды һуғарырға һәм 500 колхозды электрлаштерергә мөмкин. Был мөмкинлектәрҙе файҙаланыу хәҙерге ваҡытта, игенселектә фән талаптары нигеҙенә ҡорған осорҙа, айырыуса әһәмиәткә эйә.

Рус ғалимдәре Докучаев, Костычев һәм Вильямс тарафынан эшләп сығарылған үлән баҫыулы система игенселектең бик күп мөһим сараларын берләштерә. Сәсеүлектәрҙе һуғарыу был системаның мөһим бер өлөшө булып тора.

Һуғарыу государство әһәмиәтендәге эш. Был мәҡсатта төҙөлештәрҙе проектлаштырыу һәм техник етәкселек итеү буйынса расходтар государство бюджеты иҫәбенә алына һәм колхоздарҙа һуғарыу ҡоролмалары үткәреү өсөн государство тарафынан оҙаҡ сроклы кредиттар бирелә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының икенсе сессияһы тарафынан ҡабул ителгән Закон буйынса 1949—1950 йылдарҙа республикабыҙҙа 400 урында, шул иҫәптән 1949 йылда колхоздарҙа 50 һәм совхоздарҙа 3 урында быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙәләргә тейеш. Шул уҡ ваҡытта колхоздарҙа хәрәкәттәге һуғарыу системаларын эксплуатациялауҙы яҡшыртыу һәм элек һуғарыла торған ерҙәрҙә һуғарыу ҡоролмаларын яңынан баҫтырыу саралары билдәләнде.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса бөйөк программаһы менән рухланған республикабыҙ игенселәре юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта быйыл һуғарыла торған ер майҙанын 5000 гектарға тиклем киңәйтергә, кәм тигәндә 150 урында яңы быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөргә йөкләмә алдылар.

Партия, совет һәм хужалыҡ ойошмаларының бурысы массаның был патриотик күтәренкелегенә етәкселек итеүҙән һәр яҡлап ярҙам күрһәтеүҙән тора. Ауыл хужалығы һәм мелиорация специалистәре был эштә колхоздарға яҡындан тороп ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

БЕҘ ҺУҒАРЫУҘЫ НИСЕК ОЙОШТОРАБЫҘ

Беҙҙең районның колхоздары ауыл хужалығы культуралары урожайын күтәреүҙә йылғаларҙы, быуаларҙы киң файҙаланалар. 1941 йылға тиклем районда 6 урында насослы станция эшләне һәм уҙар көсө менән 219 гектар майҙан һуғарылды. Бынан башҡа, Энгельс исемендәге колхозда үҙәләгенән аға торған йылға өҫтө мәҡсатта файҙаланылды. Был йылға 60 гектар сәсеүлекте һуғарҙы. Районда бөтәһе 888 гектар майҙан һуғарылды.

Ләкин Ватан һуғышы йылдарында насослы станциялар ҙа, шулай уҡ үҙәләгенән аға торған йылғалар ҙа һуғарыу өсөн файҙаланылманылар. Һуңғы йылдарҙа беҙ был эшкә яңынан иғтибарҙы көсәйттек. Ҡайһы бер колхоздарҙа һуғарыу эше 1948 йылда уҡ аяҡҡа баҫтырылды. Ленин исемендәге колхоз 49, «Ҡыҙыл тау» — 32 һәм «Красный Октябрь» колхозы 10 гектар майҙанда һуғарыу үткәрҙе. «Шаҙ» колхозының 1948 йылда төҙөлгән быуаһы 6,5 гектар майҙанды һуғарҙы.

1949 йылға ҡарата төҙөлгән план буйынса колхоздарҙа һуғарыу эше байтаҡ арта. «Правда» колхозында 65 гектар, Фрунзе исемендәге колхозда 63, Энгельс исемендәге колхозда 60 гектар майҙанда сәсеүлек һуғарыласаҡ. Шулай уҡ быйыл 325 гектар майҙанда болонлоҡто һуғарыу эше ҡарала.

Беҙҙең район игенселәре бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта юғары йөкләмәләр алдылар. Беҙ 1949 йылда 14 урында быуа һәм һыу ятҡылығы төҙөргә һүҙ бирҙек. «Правда» колхозы 3 быуа төҙөргә һәм уның һыуы менән 17,5 гектар сәсеүлекте һуғарырға йөкләмә алды. Был колхоз быуаларҙы төҙөүгә эйәрмәкте башланы. Пушкин исемендәге колхоз да быйыл бер быуа төҙөй. Уның һыуы 6 гектар йәшелсә баҡсаһын һәм 10 гектар болонлоҡто һуғарасаҡ.

Беҙҙең колхозсыларыбыҙ йөкләмәләрҙе үтәү өсөн тырышып эшләйҙәр. Бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта бирелгән вәғәҙә намыҫ менән үтәләсәк.

П. Леонтьев,
Әлшәй район ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

Һыуҙың көсө

1936 йылда ҡоролоҡ булды. Был йылда беҙ беренсе тапҡыр «Күҙ йылға» һыуын һуғарыу мәҡсатына файҙаландыҡ.

Ул саҡта мин бригадир инем. Беҙ канауҙар ҡаҙып, йылға һыуын баҫыуға килтерҙек һәм 20 гектар тары майҙанын һыу менән тәьмин иттек. Баҫыуҙы һәр өс көндә бер тапҡыр һуғарҙыҡ, сәсеүлекте тәрбиәләнек. Тары бик уңды. Беҙ бөтәһе 2000 бот тары урожайы йыйнап алдыҡ.

Бригаданың был өлгәшеүҙәрен колхоз правлениеһы ла, шулай уҡ район ауыл хужалығы бүлеге лә яҡланы. Һуғарыу эшен киңәйтеү мәҡсаты менән беҙҙең колхозға государство тарафынан 25 мең һум аҡса һәм 25 ат көслө двигатель бирелде. 1937 йылда колхоз 105 гектар майҙанда һуғарыу үткәрҙе.

Ватан һуғышы йылдарында колхозда һуғарыу эштәре алып барылманы, һуғарыу системаһы, канауҙар боҙолдо. Фронттан ҡайтҡас, колхозсылар мине председатель итеп һайланылар. 1948 йылда колхоздың сәсеү майҙаны һуғышҡа тиклемге кимәлгә етте. Воловой иген йыйымы буйынса ла һуғышҡа тиклемге кимәлгә етеү бурысы алға килеп баҫты. Быны үтәү өсөн колхозда һуғарыу системаһын аяҡҡа баҫтырыу талап ителде. Беҙ тәүге нәүбәттә двигателде эшкә ебәрҙек, уны иген һуғыу һәм он тартыу эшендә файҙаландыҡ. 1948 йылдың йәйендә элекке һуғарыу системаһын ремонтлау эшенә башланыҡ. Канауҙар, арыҡтар ҡабаттан ҡаҙылды, төҙәтелде. 1949 йылда 105 гектар сәсеүлекте һуғарыу өсөн хәҙер бөтә нәмә әҙер.

Беҙ СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1948 йылдың 20 октябрь ҡарары менән рухланып, сәсеүлектәрҙе һуғарыу эшен киң йәйелдерәбеҙ, ҡоролоҡҡа ҡаршы, юғары һәм тотороҡло урожай алыу өсөн көрәшәбеҙ.

М. Хәбибуллин,
Ауырғазы районы «Тугай» колхозының председателе.

„Быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү юлы менән урындағы һыуҙарҙы файҙаланыу нигеҙендә һуғарыуҙы киң рәүештә алға ебәрергә".

(СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1948 йыл, 20 октябрь ҡарарынан).

ҺУҒАРЫУҘА АКАДЕМИК ВИЛЬЯМСТЕҢ УЧЕНИЕҺЕН КИҢ ҠУЛЛАНАЙЫҠ!

Баҫыуҙарҙы һуғарыу эшенә беҙҙең партия һәм хөкүмәтебеҙ ҙур әһәмиәт бирәләр. ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарында ялан һәм урман-ялан райондарында бөртөклө ашлыҡ һәм техник культураларҙан гарантиялы урожай алыу өсөн һуғарыу эштәренә айырыуса әһәмиәт биреү кәрәклеген асыҡ әйтеп үтә.

Колхоздарҙа быуалар, һыу ятҡылыҡтары булдырыу, баҫыуҙарҙы һуғарыу бурыстары тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планында ла төп факторҙарҙың береһе булып тора.

Алдынғы колхоздарҙың тәжрибәләренә ҡарағанда һуғарыу урожайҙы 3—4 тапҡырға күтәреүгә мөмкинлек бирә. Мәҫәлән, Абзан районының «Ҡаҫмарт» колхозында 1947 йылда һуғарылған участкала бойҙайҙың һәр бер гектарынан 18-әр центнер, ә шул уҡ участканың һуғарылмаған өлөшөндә һәр бер гектарҙан ни бары 9-ар центнер генә урожай алынды. Ауырғазы районы «Урал» колхозында һуғарыу һөҙөмтәһендә йәшелсәнең һәр бер гектарынан 380-шәр центнер урожай алынһа, һуғарылмаған участкала ул 120 центнерҙан артманы.

Ләкин шуны әйтергә кәрәк, системаһыҙ һуғарыу һөҙөмтәһендә тупраҡта зарарлы тоҙҙар йыйылыуы йәки бер нисә йылдан һуң тупраҡтың бөтөнләй батҡаҡлыҡҡа әйләнеүе мөмкин. Быны булдырмау өсөн бөйөк ғалим Вильямс баҫыуҙарҙы һуғарыу мәсьәләһендә ғәйәт ҙур тырышлыҡ һәм түҙемлелек менән ғилми эш алып барҙы һәм был өлкәлә дөрөҫ система булдырҙы. Тупраҡтың уңдырышын күтәреү һәм баҫыуҙарҙы һуғарғанда һыуҙы дөрөҫ файҙаланыу яғынан ҡарап, ул һуғарыла торған ерҙәргә үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индерергә тәҡдим итте. Шул юл менән файҙаланғанда тупраҡтың структураһы һаҡлана һәм һуғарылған ерҙәрҙә тупраҡтың тоҙланыу ҡурҡынысы ла булмай һәм бындай ерҙәрҙә урожай ҙа, структураһыҙ тупраҡҡа ҡарағанда 3 тапҡырға артыҡ була. Алдынғы колхоздар Вильямстең был учениеһын киң ҡулланалар. Мәҫәлән, Бүздәк районы Тимирязев исемендәге колхозда 90 гектар сәсеүлекте һуғара алырлыҡ дөрөҫ эшләнгән система булдырылған һәм был сәсеүлектәргә үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индерелгән.

Ләкин республикабыҙҙың күпселек колхоздарында Вильямстең был мөһим учениеһе тейешенсә тормошҡа ашырылмай. Һуғарыла торған баҫыуҙарға үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индерелмәй.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең бөйөк сталинса планы нигеҙендә хәҙер республикабыҙҙың колхоздарында һуғарыу участкалары булдырыу буйынса эш киң йәйелдерелергә тейеш. Был ҙур сараларҙы тормошҡа ашырыуҙы Вильямстең учениеһен дөрөҫ ҡулланыу, һуғарыла торған сәсеүлектәргә үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереү нигеҙендә алып барырға кәрәк.

Ә. Әхмәров,
Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының ғилми сотрудниғы.

Республикабыҙҙың колхоздарында

☆ Бүздәк районы колхоздары тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын тормошҡа ашырыу буйынса үҙған йыл күп эштәр башҡарғайнылар. 150 гектар майҙанда ағас ултыртыу планы 173 гектар итеп үтәлде. Ә быйыл районның игенселәре өҫтәлмә рәүештә 300 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу һәм 10 урында һыу ятҡылыҡтары булдырыу, күп кенә иҫке быуаларҙы ремонтлау йөкләмәһен алдылар. «Урта юл», «Иштирәк», «Тәрәшбаш» һәм Сталин исемендәге колхоздар һыу ятҡылыҡтары төҙөү һәм быуалар быуыу өсөн күп кенә ағас һәм таш әҙерләнеләр.

☆ Ошо көндәрҙә Архангель районында колхоз председателдәренең һәм лесхоз директорҙарының кәңәшмәһе булып үтте. Унда тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса бөйөк планын тормошҡа ашырыу саралары ҡаралды. Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар әҙге осорҙа ағас ултыртыу эштәрен үткәреү менән бергә, ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәштә мөһим роль уйнаған быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү сараларын да билдәләнеләр.

☆ Сәрмәсән баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу станцияһы колхоздарҙа ағас ултыртыу, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү эштәре буйынса конкрет саралар билдәләне. Станция был ҙур эштәрҙе башҡарыу өсөн махсус машиналар алды.

Әбйәлил районының „БЕРЕНСЕ АҘЫМ" колхозында бойҙай сәсеүлеген һуғарыу һөҙөмтәһендә һәр гектарҙан алынған урожай, центнерҙарҙа:

Республикабыҙҙың колхоздарында

☆ Дәүләкән районы Молотов исемендәге колхоз 1939 йылда Ҡатйылға һыуында быуа төҙөгәйне. 12 метр бейеклектәге был быуа һәр секундта 500 литр һыу бирә ине. Быйыл колхоз был быуаны яңынан ремонтлауҙы планлаштырҙы. «Красная поляна» колхозы ла үҙған йыл яңы быуа төҙөнө һәм иҫкеләрен ремонтланы. Быйыл был быуалар сәсеүлектәрҙе һуғарыуға һәм балыҡ үрсетеүгә файҙаланыласаҡ.

☆ Стәрлетамаҡ районы «Сталь» колхозы члендәре 6 урында һыу ятҡылыҡтары һәм быуалар быуыуҙы планлаштырҙылар. Был быуаларҙың береһендә яңы тирмән төҙәлә, икенсеһендә балыҡ үрсетелә, ә ҡалғандары сәсеүлектәрҙе һуғарыуға файҙаланыласаҡ. Һуғышҡа тиклем 6 гектар баҫыу һаҡлаусы урман полосаһы булһа, быйыл ул 100 гектарға етәсәк.

☆ Өфө районы Краев исемендәге колхозда ауыл ситендәге йылғала быуа 100 метрға киңәйтелә. Был колхоздың 12 гектар сәсеүлеген һуғарыуға мөмкинлек бирәсәк.

☆ Хәйбулла районы Фрунзе исемендәге колхоз Таналыҡ йылғаһында быуа төҙөүгә әҙерлек алып бара. Уның һыуы менән 460 гектар майҙандың ашлығы һуғарыласаҡ.

☆ 1949—1950 йылдарҙа республикабыҙҙың колхоздарында һәм совхоздарында 400 урында, шул иҫәптән ағымдағы йылда колхоздарҙа 50 һәм совхоздарҙа 3 урында быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөләсәк.

ҮЛӘН БАҪЫУЛЫ СИСТЕМАНЫҢ МӨҺИМ ӨЛӨШӨ

«СССР-ҙың Европа өлөшөндәге ялан һәм урман-ялан райондарында юғары һәм тотороҡло урожайҙар үҫтереүҙе тәьмин итеү өсөн баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү планы тураһында» юлбашсыбыҙ иптәш Сталин инициативаһында СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты тарафынан ҡабул ителгән тарихи ҡарар тәбиғәтте үҙгәртеү өсөн һәм ҡоролоҡто еңеү өсөн көрәш программаһы булып тора. Был ҡарарҙа рус агрономдары — Докучаев, Костычев, Вильямс тарафынан эшләнгән игенселектең үлән баҫыулы системаһын индереү һәм үҙләштереү саралары билдәләнгән. Баҫыуҙарҙы һуғарыу саралары ла ошо системаның мөһим бер өлөшө булып тора.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ауыл хужалығы культураларын һуғарыу мәсьәләһенә ҙур әһәмиәт биреп, «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа тәбиғи уйһыулыҡтарҙа, йылғаларҙың сығанаҡтарында, һыу ҡаҙған соҡорҙарҙа һәм ташландыҡтарҙың үрге өлөштәрендә һәм башҡа тәбиғи уйһыу урындарҙа быуалар һәм һыу ятҡылыҡтарын киң рәүештә алға ебәреүҙе, шулай уҡ урындарҙа аға торған ваҡ йылғаларҙы быуҙарҙа кәрәкле юшлем биреү һәм файҙаланыу, балыҡ үрсетеү һәм ауыл хужалығы ихтыяжларына гидроэлектр энергияһы алыу өсөн һыу ятҡылыҡтары төҙөүҙе тәьмин итергә» мәжбүр итте. Һуғарыу, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү республикабыҙҙың климатын үҙгәртеүҙә ышаныслы фактор булып тора һәм улар юғары, тотороҡло урожайҙар алыуҙы гарантиялайҙар. Улар бигерәк тә Башҡортостандың көнбайыш, көньяҡ-көнбайыш, Урал-арты райондары өсөн айырыуса мөһим.

Башҡортостандың көньяҡ-көнбайыш һәм Урал-арты райондарында ямғырҙар күп яумайҙар. Бында йыллыҡ яуымның суммаһы 300—350 миллиметрҙан артмай, ә шул уҡ ваҡыт эсендә эҫелектең быуға әйләнеүе 400—500 миллиметр тәшкил итә. Быны өҫтәүгә яуымдар тигеҙ килмәйҙәр. Шул арҡала бында ауыл хужалығы культуралары өсөн тупраҡта дым етерлек булмай. Был, урожайҙың түбән булыуы һәм игендең воловой йыйымының төрлөсә булыуы өсөн төп сәбәп булып тора. Был райондарҙа уртаса һәр ун йыл эсендә бер тапҡыр ҡоролоҡ булып килә. Шуға күрә был райондарҙа юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыуҙы ойоштороу мәсьәләһе айырыуса мөһим урын тота.

Республикабыҙҙың ҡоролоҡло райондарында юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыу проблемаһы тупраҡ дымын күбәйтеүгә бәйләнгән. Быны һуғарыу юлы менән уңышлы хәл итеп була. Ялғыҙ һуғарыу хатта иң ҡоролоҡло йылдарҙа ла юғары урожай үҫтереүҙе тәьмин итә.

Башҡортостан шарттарында сәсеүлектәрҙе һуғарыу мөмкинлектәре бик ҙур. Республикабыҙҙың мелиорация управлениеһындағы мәғлүмәттәр беҙҙең колхоздарыбыҙҙа һуғарыу майҙандарын бик күп киңәйтергә мөмкин булыуы тураһында һөйләйҙәр. Ваҡ участкаларҙа һуғарыу юлы менән, шулай уҡ ҙур майҙандар өсөн һуғарыу ҡоролмалары төҙөү юлы менән һуғарыу эшен алға ебәрергә мөмкин. Беҙҙә һәр бер колхозда 30—40 гектар майҙанды һуғарыуҙы еңел ойоштороп була. Зианчура, Абзан, Стәрлебаш, Бәләбәй, Бишбүләк, Көйөргәҙе һәм Күгәрсен райондарында 10—20 колхозда 120—250 гектар майҙанды һуғарыуҙы ойошторорға мөмкин. Уларҙы ойоштороуға көс һәм средствоны күп талап итмәй. Был майҙандарҙа бойҙай һәм күп йыллыҡ үлән орлоҡсолоҡ участкалары, йәшелсә һәм картуф урынлаштырырға кәрәк.

Ҙур майҙандарҙы һуғарыу ҡоролмаларын Ола-Кизил, Дим, Сәрмәсән, Үргән, Базы, Ҡурсаҡ һәм башҡа йылғаларҙа ойошторорға мөмкин. Ҡоролоҡло райондар буйлап ағыусы был йылғалар һыуға бай һәм һуғарыу майҙандары ойоштороу өсөн тәбиғи яҡтан уңайлы. Шулай уҡ уларҙы һуғарыу өсөн файҙаланыу менән бергә, гидроэлектр энергияһы алыу өсөн дә файҙаланырға була.

Бөрйән һәм Әбйәлил райондарында Ола-Кизил йылғаһын файҙаланырға мөмкин. Әбйәлил районында был йылға үҙ ағымы менән 10 мең гектар самаһы майҙанды һуғара аласаҡ. Бында һуғарыу ҡоролмаһы менән бер рәттән 1000 киловатт ҡеүәтендә гидроэлектр станцияһын да төҙөргә мөмкин. Дим йылғаһы Миәкә, Әлшәй, Дәүләкән һәм Шишмә райондарында 6.000—10.000 гектар майҙанды һуғара аласаҡ. Шул уҡ ваҡытта унда 200 колхозды электр энергияһы менән хеҙмәтләндерә алырлыҡ 4000 киловатт ҡеүәтле гидроэлектр станцияһы ҡорорға мөмкин. Сәрмәсән йылғаһы Бүздәк, Благовар һәм Кушнаренко райондарында 4000—5000 гектар майҙанды һуғара аласаҡ. Йәйге эҫе осорҙа был йылғаның һыуы кәмей, ләкин быуалар төҙөү юлы менән йылғаның һыуын регулировать итергә мөмкин. Зианчура районында Үргән йылғаһы Калинин, Ворошилов һәм Куйбышев исемендәге колхоздарҙың 1000 гектар ерен һуғара аласаҡ. Бында һыуҙы туранан-тура баҫыуға йырып сығарырға мөмкин. Шулай уҡ Үҙәк йылғаһын һәм «Аҡ күл» һыуын файҙаланып буласаҡ. «Аҡ күл» һыуы 2000 гектар баҫыуҙы һуғара аласаҡ һәм 1500 киловатт ҡеүәтле гидроэлектр станцияһын хеҙмәтләндерә аласаҡ. Былардан башҡа республикабыҙҙың ҡала хужалыҡтары майҙандарында ла һуғарыуҙы ойошторорға мөмкин. Мәғлүмәттәргә ҡарағанда республикабыҙҙағы йылғалар 30—40 мең гектар майҙанды һуғара аласаҡ.

Беҙҙең колхоздарыбыҙ һуғарыу эшендә тәжрибәләргә бай. Беҙҙә бигерәк тә 1936 йылғы ҡоролоҡтан һуң һуғарыу эшенә ҙур иғтибар бирелде. Ҡырмыҫҡалы районы «Луч Октября» колхозында 30 гектар, Күгәрсен районы «1-се август» колхозында 15 гектар, Әбйәлил районы «Яңы аҙым» колхозында 1000 гектар сәсеүлек һуғарылды. Әлшәй районының Ленин исемендәге колхозы һуғарыу системаһын йылдан-йыл киңәйтә һәм үҫтерә бара.

Һуғарыу урожайҙы бик ныҡ күтәрә. Хатта яуымлы йылдарҙа ла һуғарылған участкалар һәр гектарҙа 2—3 тапҡырға артыҡ урожай бирә. Ә ҡоролоҡло йылдарҙа уның урожайлылығы 10 тапҡырға артыҡ була.

Валуйск тәжрибә баҫыуының 10 йыллыҡ тәжрибәһе был турала шуны күрһәтә: 1925 йылда һуғарылмаған участканың һәр гектарынан 6,2 центнер, ә һуғарылған участкала 20,4 центнер бойҙай урожайы алынды. Ә 1933 йылда һуғарылмаған участканың һәр гектарынан 8 центнер, ә һуғарылған участканың һәр гектарынан 35,9 центнер бойҙай урожайы алынды. 10 йыл эсендә уртаса урожай һуғарылмаған участкала һәр гектарҙа 4,7 центнер, ә һуғарылған участкала 25 центнер булды. Шуның менән бергә һуғарыу юғары һәм тотороҡло урожай алыуҙы тәьмин итте.

Башҡортостан колхоздарының тәжрибәләре урожайҙы күтәреүҙә һуғарыуҙың йоғонто яһауы тураһында бик асыҡ күрһәтәләр. Әбйәлил районының «Беренсе аҙым» колхозы һуғарыу үткәрелгән 1000 гектар майҙандың һәр гектарынан 35-әр центнер бойҙай урожайы алды. Ә һуғарылмаған майҙандың һәр гектарында урожай ни бары 8-әр центнер генә ине. Дәүләкән районының «Яктау» һәм «Ҡыҙыл йондоҙ» колхоздары һуғарылған һәм ашлама индерелгән майҙандың һәр гектарынан 40-ар центнер урожай алыуға өлгәштеләр. Ҡырмыҫҡалы районының «Луч Октября» колхозы һуғарылған майҙандың һәр гектарынан 480-шәр центнер шәкәр сөгөлдөрө урожайы алды. Ә һуғарылмаған участкала уның урожайы ни бары 60—80 центнер ине. Бишбүләк районы «Марс», Әлшәй районы «Правда» колхоздары һуғарылған баҫыуҙа һәр гектарҙан 3-әр, 4-әр центнер, ә Миәкә районы «Дим» колхозы 5-әр центнер люцерна орлоғо урожайы йыйҙылар.

Һуғарыу колхоздарҙың аҡса доходын да арттыра. Быға Әлшәй районы колхоздары миҫал була алалар. Ленин исемендәге колхоздың һуғарыла торған 10 гектар майҙандағы йәшелсә урожайы 75 мең һум доход бирҙе. «Һабансы», Антонов һәм Сталин исемендәге колхоздар ҙа йәшелсә сәсеүлегенән 53—110 мең һум доход алдылар. Бишбүләк, Дәүләкән, Күгәрсен һәм башҡа райондарҙың колхоздарында ла бындай миҫалдар бик күп.

Юғарыла күрһәтелгән бөтә фактылар ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәштә һуғарыуҙың ҡеүәтле сара булыуын бик асыҡ күрһәтәләр. Шуға күрә был сараны ойоштороуға серьез иғтибар итергә тейеш.

Быны яҡшы аңлаған колхоздар һуғарыу эше менән системалы рәүештә шөғөлләнәләр, йылдан-йыл һуғарыу майҙандарын киңәйтәләр, юғары һәм тотороҡло урожай алалар.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планы менән рухланған игенселәребеҙ быйыл быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү, һуғарыу эшен ойоштороу буйынса саралар билдәләйҙәр. Был эштә колхоздарға ярҙам итергә, һуғарыу эшен дөрөҫ ойошторорға кәрәк. 1949 йылда һуғарыу эше киң рәүештә ҡулланылырға тейеш.

И. Смирнов,
БАССР ауыл хужалығы Министрлығының мелиорация управлениеһы начальнигы.

Бәләкәй фельетон

Йәмле Сөн буйы, Булыр микән ГЭС быйыл?

Был юлдарға күҙ ташлаған уҡыусы, бәс шиһеҙ,

— Иҫке йыр был, күңелһеҙ йыр, тип әйтер.

Эйе, иҫке йыр. Уның башы һуғыштан әлекке йылдарға — 1935 йылдың йылы ҡояшлы матур йәй көндәренә барып тоташа. Тап бына ошо йылда быуаттар буйына ашҡынып, ярһып, яҙ көнө ярҙарынан ташып аҡҡан Сөн йылғаһының Баҡалы ауылынан алты километрҙа аҡҡан урынына ҙур яҡшы теләк менән рухланған кешеләр килделәр. Шул турала колхоз-ара гидроэлектр станцияһы һалырға булдылар. Эш башланды, йыр йырланды.

Их, йәмле Сөн буйы,
ГЭС төҙөйбеҙ беҙ быйыл...

Тирә яҡтағы һигеҙ колхоздың колхозсылары, колхозсы ҡатын-ҡыҙҙары һәм район үҙәге хеҙмәткәрҙәре ҡатнаштылар был эштә. Район етәкселәренән бер генә нәмә талап ителә ине: был эште тейешле рәүештә ойоштороу һәм етәкселек итеү. Ләкин... Бына ошо «ләкиндән» башлана күңелһеҙ йырҙың башы. Был халыҡ төҙөлөшөнә большевиктарса етәкселек итеү урынына Баҡалы район етәкселәре бер-бер артлы ултырыштар үткәрә, Сөн өҫөнлого ҡарарҙар ғына баҫмайҙар. Прораб һәм вәкилдәрҙе бер-бер артлы алмаштырырға тотоналар. Ә Сөн аға ла, аға. Ҡыш ташылған төҙөү материалдары яҙғы ташҡындарҙа ағып китә. Колхозсыларҙың түккән көстәре лә, аҡсалары ла ағып тора. Уполномоченный булып эшләгән Байбулатов 46 мең, Яковлев 33 мең, Смородин 30 мең, Глухарев 14 мең һумды ағыҙып өлгөрҙөләр.

Әйе иҫке йыр был—ун дүрт йылға һуҙылған йыр. Күңелһеҙ йыр. Ләкин был күңелһеҙ йырҙың иң күңелһеҙ урыны шунда: ул һаман да шул иҫке көйгә йырлана. ГЭС һалыу мәсьәләһе тик быйыл ғына район Советы башҡарма комитеты ултырышында алты тапҡыр ҡаралды. Ә эшләнергә тейешле эштең сирегенә лә эшләнмәгән. Кәрәк булған 790 кубометр төҙөү материалының 400 кубометры ғына әҙерләнгән һәм ни бары 80 кубометры ғына төҙөү урынына килтерелгән. Күңелһеҙ йыр ҡабатлана һаман Баҡалыла:

Их, йәмле Сөн буйы,
ГЭС булыр микән быйыл?..

Был һорауға район етәкселәре яуап бирерҙәр тип уйлайбыҙ.

Ә беҙҙеңсә ГЭС булырға тейеш.

Әкрәм Вәли
Х. Ғәлимов.

ФЗО мәктәптәре төрлө профессиялы эшселәр етештерә

Совет власы йылдарында Кузнецк күмер бассейны Советтар Союзының көнсығышында ҙур күмер-металлургия базаһы булып әйләнде. Ул бигерәк тә сталинсы биш йыллыҡтар йылдарында бик ныҡ үҫеш алды.

Кузбаста күмер промышленносы еленән-әле үҫә һәм күп һандағы шахталарҙың хәҙерге заман техникаһы менән ҡоралландырыла барыуы техникаға эйә булған йәш эшсе кадрҙарын талап итә. Йәш эшсе кадрҙарын етештереү өсөн Кемерово өлкәһендә күмерселәрҙең күп кенә ФЗО мәктәптәре эшләй. Улар забойщиктар, крепильщиктар, ер аҫты машиналарының машинистәрен, электр слесарҙарын, балта оҫталарын, ташсылар, штукатурҙар әҙерләп сығаралар. Партия һәм хөкүмәт йәш эшсе кадрҙарын етештереү тураһында айырыуса ҙур хәстәрлек күрә. Уҡыусыларға квалификация алып сығыу өсөн бөтә шарттар ҙа тыуҙырылған. Күмер промышленносында оҙаҡ йылдар эшләгәне һәм намыҫлы хеҙмәт күрһәткәне өсөн СССР Верховный Советы Президиумының Указы буйынса шахтерҙар әгәр 5 йыл эшләгән икән «хеҙмәт отличиеһы өсөн», 10 йыл эшләһә «хеҙмәт батырлығы өсөн» медалдәре, 15 йыл эшләгәндә Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене, 20 йыл эшләгәндә Ленин ордене менән наградланалар. Шуның менән бергә оҙаҡ йылдар хеҙмәт иткәне өсөн шахтерҙарға һәр йыл һайын өҫтәмә хеҙмәт хаҡы — вознаграждение түләнә.

Кемерово өлкәһендәге ФЗО мәктәптәрендә Башҡортостандан килгән күп кенә йәштәр уҡыйҙар. Мәҫәлән, Миәкә районынан барған Зөфәр Ғүмәров, Василий Трофимов, Василий Матвеев иптәштәр үҙҙәренең яҡташтарына яҙған хаттарында бына нәмә тип яҙалар: «Ҡәҙерле яҡташтар. Беҙ Кузбаста 55-се номерле ФЗО мәктәбендә уҡыйбыҙ. Бында беҙҙе килгәс тә бик йылы ҡаршыланылар. Яҡшы итеп кейендерҙеләр, постелдәр бирҙеләр... Хәҙер беҙ ес ай самаһы уҡыйбыҙ инде. Түгге айҙа 584 һум хеҙмәт хаҡы алдыҡ. Практикала йөрөйбеҙ һәм айға 1800—2000 һум хеҙмәт хаҡы эшләнек. Беҙ проходчик профессияһын үҙләштерәбеҙ... Яҡташтар, беҙҙә ФЗО мәктәптәренә инергә, профессия алырға саҡырабыҙ». Башҡортостандан барған йәштәрҙең байтаҡ өлөшө инде профессия алып, күмер шахталарында квалификациялы эшселәр булып эшләйҙәр.

Хәҙер ФЗО мәктәптәренә йәштәрҙең яңы контингентын ҡабул итеү башланды. Республиканың күп кенә йәштәре Кемерово өлкәһенең ФЗО мәктәптәренә ебәреләсәк. Башҡортостандың йәштәре Кузбастағы ФЗО мәктәптәренә ҙур теләк менән барырҙар тип ышанырға кәрәк.

Йәштәр, ФЗО мәктәптәренә барығыҙ, үҙегеҙгә профессия алығыҙ!

Р. Нормайкин,

Кемерово өлкәһенең яуаплы уполномоченныйы.

Семинар үткәрелде

Ошо көндәрҙә Ҡыйғы район Советы башҡарма комитеты ауыл Советтары председателдәренең һәм секретарҙарының биш көнлөк семинарын үткәрҙе.

Семинарҙа: СССР-ҙың общество һәм государство төҙөлөшө, Лениндең һәм Сталиндең государство тураһында уҡыһы, Совет государствоһы идараһында социалистик законсылыҡ, һәм башҡа темаларға лекциялар уҡылды.

Б. Йосопов.

ОКТЯБРЬСКИЙ ҠАЛАҺЫНДА

Культура-ағартыу учреждениеләренең һаны арта

Яңы ҡалала культура-ағартыу учреждениеләренең селтәре йылдан-йыл арта бара. 1945 йылда бында барлы бер генә клуб бар ине. Хәҙер ҡала һәм «Туймазынефть» тресы буйынса эшселәр клубының һаны 23-кә етә. Шулай уҡ бында бөгөнгө көндә 15 библиотека һәм 90 ҡыҙыл мөйөш эшләп килә.

Ҡалала мәктәптәр селтәре лә арта бара. 1945 — 1946 уҡыу йылында 6 мәктәп булһа, 1948 — 49 уҡыу йылында улар һаны 9-ға етте. Хәҙер был мәктәптәрҙә 6 меңгә аҡын бала уҡый. Быйыл 400 бала һыйҙырышлы тағы бер мәктәп һалынып бөтөп, эксплоатацияға биреләсәк. Былардан тыш үҙешә 280 кешене ылыҡтырған эшселәр мәктәбе эшләп килә.

Торлаҡ төҙөлөшө киңәйтелә

Трестың предприятиеләрендә эшләүсе эшселәр, инженер-техник работниктар һәм хеҙмәткәрҙәр өсөн яңы торлаҡтар төҙөү эше киң йәйелә бара. Әгәр 1946 йылда бында торлаҡ майҙаны 10 мең 977 квадрат метр тәшкил итһә, 1948 йылда ул 45 мең квадрат метрға етте. 1949 йыл эсендә тағы ла 30 мең квадрат метр күләмендә яңы торлаҡ һалынасаҡ.

Хәҙер бында 18 квартиранан торған 2 ҡатлы бер яңы йорт һәм 7 индивидуаль коттедж нигеҙҙә һалынып бөттө лә инде. Был яңы торлаҡтарҙа тиҙ көндәрҙә нефтселәр тора башлаясаҡ.

ФЗО мәктәбе асылды

Ҡаладағы 2-се номерле төҙөлөш управлениеһе эргәһендә ФЗО мәктәбе асылып, эшкә башланы. Быйыл 1-се һәм 3-сө номерле төҙөлөш управлениеләре эргәһендә тағы ла 2 ФЗО мәктәбе асыласаҡ.

Радиоузел төҙөлдө

Нефтселәр йәшәгән Нарыш ауылында яңы радиоузел төҙөлөп эксплоатацияға тапшырылды. Был радиоузел күп кенә предприятиеләрҙе, клубтарҙы, дөйөм торлаҡ йорттарын хеҙмәтләндерә.

Рентген кабинеты

Бынға тиклем ҡалала бер рентген кабинеты эшләп килә ине. Хеҙмәтсәндәрҙең һорауы буйынса һуңғы көндә бында тағы бер рентген кабинеты асылды.

Яңы универмаг

Ошо көндәрҙә Октябрьский горторгы яҡшы итеп йыһазландырылған яңы ҙур универмаг асты. Был универмагта һатыу итеү эштәре башҡа магазиндарға өлгө булырлыҡ итеп ойошторолған.

Ҡаланы газификациялау

1949 йылдың ғинуарынан бирле нефтселәр ҡалаһын газификациялау эше башланды. Хәҙер тик «Туймазынефть» тресы системаһы буйынса ғына 300-ҙән артыҡ квартира газификацияланды. Быйыл өҫтәмә рәүештә 1000 квартира газификацияланасаҡ.

Х. Маннанов.

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының 3-сө сессияһы

Политик комитетта

НЬЮ-ЙОРК, 7 апрель. (ТАСС). Кисә Генеральный Ассамблеяның Политик комитеты яңынан эшләй башланы. Председателлек итеүсе Ван Лангенхове (Бельгия) ултырышты асып, комитет эшенең тәртибен иғлан итте. Беренсе булып Италияның Африкалағы элекке колонияларының яҙмышы тураһындағы мәсьәлә, икенсе булып — Франко Испанияһы тураһындағы мәсьәлә һәм өсенсе булып — Көньяҡ Африка Союзындағы индиялыларға ҡарата мөнәсәбәт тураһындағы мәсьәлә тикшереләсәк.

АҠШ делегацияһының тәҡдиме буйынса комитет Италия хөкүмәтенең һорауын ҡәнәғәтләндерергә һәм уның вәкилдәренә, мәсьәләнең асылы буйынса һәм делегаттарға бирелә алмаған һорауҙарға яуаптар буйынса белдереүҙәр яһау өсөн комитет ултырышында ҡатнашыу мөмкинлеге бирергә ҡарар иткәндән һуң, Пакистан вәкиле Зафрулла хан һаҡлыҡ менән генә, комитет Италияның элекке колониялары тураһындағы мәсьәләне тикшергән саҡта был колонияларҙағы халыҡ вәкилдәренең фекерен һорап алһын ине, тип теләк белдерҙе.

Англия вәкиле Макнейл, был мәсьәләнең тикшерелеү мөмкинлеген күҙ алдында тотоп, Англияның колониаль интерестарын алдан уҡ тәьмин итергә ытылып яһаны.

Египет вәкиле Рәхим-бей подкомитет составына Италияның элекке колонияларына күрше булған илдәрҙең вәкилдәрен индерергә тәҡдим итте; АҠШ делегаты — Англия һәм Египет вәкилдәрен тәҡдим итте; Аргентина вәкиле бер-рәп «Англия һәм Египет вәкилдәре»... подкомитеттың составын 11 кешегә тиклем арттырырға тәҡдим итте.

СССР делегацияһы етәксеһе А. А. Громыко, [illegible] подкомитеттың вәкилдәрен тыңлау тураһында һис бер төрлө һорау [illegible] булмағанлыҡтан, подкомитет төҙөү тураһындағы мәсьәләне бер-нисә көнгә кисектереп торорға тәҡдим итте.

Юҡһа, тине Громыко, подкомитеттең ни нәмә менән шөғөлләнергә тейешлеге асыҡ түгел. Әгәр ҙә ул ошо территорияларҙағы хәл айҡанлы бөйөк державалар тарафынан индерелгән тәҡдимдәрҙе өйрәнеү менән шөғөлләнергә тейеш була торған булһа, Генеральный Ассамблея ҡарамағында бай материал бар. Италияның элекке колонияларының яҙмышы тураһындағы мәсьәләгә һәм, шул иҫәптән, үҙ-үҙҙәренә идара итеү тураһындағы мәсьәләгә был колонияларҙағы халыҡтың мөнәсәбәте тураһында белеү өсөн урындарға, Италияның элекке колонияларына барып ҡайтҡан дүрт держава комиссияһының докладын делегаттар араһында таратыу ҙа етә. Председателлек итеүсе Ван Лангенхове, генеральный секретарь әлегә Сомали йәштәр ойошмаһы (хәҙер билдәле булғанынса, был ойошма Англия аҡсаһына йәшәй) вәкилдәренән тик бер генә меморандум алды, тип белешмә бирҙе. Дания вәкиле подкомитетта ес кешенән артыҡ ҡалдырмаҫҡа, ләкин уға бөйөк державалар вәкилдәренең фекерҙәрен тыңлау хоҡуҡы бирергә тәҡдим итте.

Председателлек итеүсенең подкомитет тураһындағы мәсьәләне ҡарауҙы кисектереп торорға йәки Италияның элекке колониялары тураһындағы мәсьәләне тикшереүгә күсергә яһаған ынтылыштары һис бер төрлө һөҙөмтәгә килтермәне. Италия вәкиле Черулли хәҙер Италия хөкүмәтенең позицияһы тураһында үҙенең белдереү менән сығыш яһай алмағанлығын әйтте. Англия делегаты Макнейл шулай уҡ сығыш яһауҙан баш тартты.

Яңынан А. А. Громыко һүҙ алды. Ул, подкомитеттың составы тураһындағы тәҡдимдәр ҙә шулай уҡ Советтар Союзы [illegible] кирһәтте. Уның фекеренсә, [illegible] Италия колониялары тураһындағы мәсьәлә буйынса дүрт держава комиссияһының докладын [illegible] файҙалырак булыр ине, тип белдерҙе.

Был, тине ул, Макнейл тарафынан тәҡдим ителгән подкомитетты төҙөү кәрәкмә икәнлеге тураһындағы мәсьәләне хәл итеүгә ярҙам итер.

Бынан һуң Макнейл подкомитет төҙөү тураһындағы үҙенең тәҡдимен кире алды һәм уны үҙенең «мәсьәлә менән ҡыҙыҡһыныусы илдәрҙән консультация алғандан һуң» яңынан индерә аласағын әйтте.

Шунан ары АҠШ делегацияһы исеменән белдереү яһау өсөн һүҙ Даллесҡа бирелде.

«Халыҡ интерестары ҙур әһәмиәткә эйә булып торалар», тип өҫтән генә ҡағылып үткәндән һуң, Даллес Италия колониялары тураһындағы мәсьәләне хәл итеү менән бәйләнештә «халыҡ-ара тыныслыҡты» һаҡлау кәрәклеге тураһында фекер йөрөтөргә тотонды. Ләкин ысынында уның Англия-Америка блогының Африкалағы колониялар менән стратегик яҡтан ҡыҙыҡһыныуы тураһында һөйләгәнлеге һәр кемгә лә асыҡ ине.

Даллес, Ассамблея Англияның интерестарын «бигерәк тә ныҡ иғтибарға алһын» һәм, Генеральный Ассамблеяның Ливия менән «тотош һәм өлөшләтә» ни нәмә эшләргә ҡарар итеүенә ҡарамаҫтан, Англия Киренаика менән идара итеүҙе үҙ өҫтөнә алырға саҡырылһын, тип талап итте.

Эритреяға күсеп, Даллес, уның халҡы үҙ-үҙенә идара итеүгә «әҙер түгел» тип дөрөҫләргә тырышты. Ул Массауа портын һәм Асмара ҡалаһын Эфиопияға бирергә, ә Эритреяның көнбайыш өлөшөн [illegible] бирергә тәҡдим итте.

Шунан ары Даллес, Сомали халҡы үҙ-үҙенә идара итеүгә «әҙер түгел» [illegible] тине. Ул Сомалиҙе Италия опекаһына тапшырырға тәҡдим итте.

Даллестең сығышынан һуң комитет ултырышы ябылды.

Польша сейменен сессияһы тамамланды

ВАРШАВА. (ТАСС). Сеймдең 1949 йылға государство бюджетын раҫлауға арналған сессияһы үҙенең эшен тамамланы. Сессия шулай уҡ күп кенә законлар, шул иҫәптән, граждандарҙың [illegible] тураһында [illegible] һәм башҡа законлар ҡабул итте.

Төньяҡ Кореяла урындағы власть органдарына һайлауҙарҙың йомғаҡтары

ПХЕНЬЯН. (ТАСС). Пхеньян радиоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Төньяҡ Кореяның провинция, ҡала һәм өйәҙ халыҡ комитеттарына 30 мартта булып үткән һайлауҙарҙа 4.570.425 һайлаусыдан 99,98 проценты Милли демократик фронт кандидаттары өсөн тауыш биргән.

Радио, халыҡ комитеттарына һайлауҙар һайлаусыларҙың юғары политик активлеген [illegible] күрһәтте, тип белдерә.

БМО Генеральный Ассамблеяһының Генеральный комитетендә

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Генеральный комитет, «Венгрия һәм Болгарияның дин лидерҙәренә «булған суд процесында» кешенең хоҡуҡтары һәм төп азатлыҡтары» һаҡланылмы тиган мәсьәләне ҡарау тураһында Австралия менән Боливияның берҙәләп индергән тәҡдимдәрен Генеральный Ассамблея сессияһының көн тәртибенә индереүҙе ике тауышҡа ҡаршы (Советтар Союзы һәм Польша) 11 тауыш менән хупланы.

Һүҙ, шпион кардинал Миндсенти һәм уның менән берҙәләп эшләүселәрҙең эше буйынса Венгрияла һәм берләшкән евангелия сиркәүе верховный советы етәкселәренән бер төркөм шпиондар эше буйынса Болгарияла күптән түгел булып үткән суд хаҡында бара.

«Көнбайыш союз» хәрби министрҙарының Гаагалағы һөйләшеүҙәре

ЛОНДОН. (ТАСС). Рейтер агентлегенең хәбәренсә Гаагала, Брюссель пактына ҡул ҡуйған биш илдең хәрби министрҙары араһында [illegible] һөйләшеүҙәр башланды, тип хәбәр итә.

Һөйләшеүҙәргә Америка һәм Канада күҙәтеүселәре ҡатнаша. Һөйләшеүҙәр серҙә тотолоп барыла.

Голландияның хәрби саралары

ГААГА. (ТАСС). «Ниве Гаагше Курант»тың хәбәр итеүенә ҡарағанда, 1941, 1942, 1943, һәм 1944 йылдарҙа саҡырылырға тейеш булған кешеләр (оккупация ваҡытында саҡырылмаған кешеләр) яҡын көндәрҙә хәрби хеҙмәткә алынасаҡтар. Резервтағы офицерҙар, хәрби хеҙмәткә әҙер булып тороу тураһында белдереү алғандар ҙа инде.

Газетаның һүҙҙәренә ҡарағанда, был контингентты саҡырыу Голландияның Көнбайыш блок рамкаларында алған йөкләмәләре менән туранан-тура бәйләнгән. Голландия хөкүмәте һәм Монтгомери араһында күптән түгел булып үткән һөйләшеүҙәрҙә, тип күрһәтә газета, Голландия 10 дивизиянан торған армия төҙөргә тейеш тигән ҡарар ҡабул ителгәйне. Шуның менән бергә был дивизияларҙың 6-һы Голландия территорияһында, ә 4-һе Индонезия территорияһында торорға тейеш.

Колхоз агрономы

Йосоп бабай бөгөн көн буйы өйгә ҡайтманы. Был хәл Бабиҡыһан әбейҙе ныҡ ҡына борсой ине. Ул Йосоп бабайҙың көнде төшкә сәйгә ҡайта торған ваҡытында сәй ҡайнатып көттө.

Ә Йосоп бабай баҫыуҙа, шиталар ҡуйылған ер өҫтөндә ҡарҙың писок ятыуын, уның ҡалынлығын, ҡар һыуҙарын тотоп ҡалыу өсөн үткәрелгән эштең сифатын, штабелдәргә өйөлгән тирәҫтәрҙең аныуын тикшереп йөрөй ине. Уның алдында киң ялан. Ул ап-аҡ ҡар менән ҡапланған булһа ла, ваҡыт-ваҡыт йәмйәшел күкрәп үҫкән игенле баҫыу булып күренә уның күҙенә. Был тәбиғи. Иген баҫыуының яҙмышы күп хәлдә, ҡыш көнө үткәрелгән агротехника саралары хәл итәсәген Йосоп бабай яҡшы аңлай.

Йосоп бабай ут алғас ҡына өйгә ҡайтты.

— Ҡарсыҡ, яныылыҡ, — тине ул ишекте асыу менән.

— Ниндәй яңылыҡ, ҡарт?

— Мине Өфөгә саҡыралар, ғалимдәр янына, кәңәшмәгә.

— Нимә, ғалимдәр янына тиһеңме? Һин ниндәй ғалим, ҡасан был исемде алырға өлгөрҙөң әле?

— Әгәр ҙә улар минең һөйләүемде һорашалар, нәмә тураһында һөйләрмен икән, ә?

— Һөйләтһәләр бик яҡшы булыр. Ә һөйләр һүҙ табырһың инде ҡарт.

Йосоп бабай Өфөлә. Бына ғалимдәр йортоноң ултырыштар залы. Зал халыҡ менән тулы. Улар орлоҡсолоҡ хужалығы работниктары, агрономдар, ғалимдәр. Улар Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы министры урынбаҫары иптәш Комаровтың докладын тыңлайҙар. Иптәш Комаров орлоҡсолоҡ хужалыҡтарының үткән йылғы эштәренә йомғаҡ яһай һәм улар алдына бурыстар ҡуя.

Доклад һуңында фекер алышыуҙар башланды. Йосоп бабай үҙенең эргәһендә ултырған күршеһенә мөрәжәғәт итеп:

— Һөйләргә теләйем, — тине.

— Яҡшы булыр, һөйләргә кәрәк, — тине күршеһе һәм президиумға, председатель исеменә яҙыу ебәрҙеләр. Йосоп ҡарттың үйҙәры ғалимдәр йорто менән уның үҙ колхозы араһында булды был минуттарҙа.

Бына Йосоп бабайға һөйләргә нәүбәт етте. Ул ашыҡмай ғына трибунаға күтәрелде. Тағы бер тапҡыр мыйығын ике яҡҡа айырып ҡуйҙы. Түш кеҫәһенән кескәй бер ҡағыҙ сығарҙы. Ҡағыҙға барлығы биш-алты һүҙ, биш-алты цифр ғына яҙылғайны.

— Эйе, тормош, фән алға бара, — тине Йосоп ҡарт, һүҙен башлап, — ә беҙ игенселәргә улардан артта ҡалырға ярамай. Тормошто, фәнде алға әтәреүсе кес — беҙ булырға тейешбеҙ. Тәбиғәттән мәрхәмәт көтөп торорға ярамай, уны яулап алырға кәрәк. Әгәр ҙә ерго енерлек ҡул тейгеҙһәң, унан күберәк, байлыҡ кетергә мөмкин.

Зал көслө һәм оҙаҡ алҡышланы. Был Йосоп ҡартты тағы дәртләндереп ебәрҙе.

— Беҙҙең Бүҙәк районы ҡоролоҡло зонаға инә. Көнсығыштан ергән бөрөнсө ҡыҙыу елдәр менән уҡ ҡар юғала һәм тиҙҙән ерҙәр һыуһап хәлһеҙләнә башлай. Ҡыҙыулыҡтан ер ярыла. Ер өҫтө йыйырсыҡлана. Ҡоролоҡ. Туҙан бураны. Бына уның элекке тарихы. Элекке ялғыҙаҡ хужалыҡ шарттарында яндырғыс ҡоролоҡ менән көрәшергә мөмкинлек булмаған. Беҙгә ҡоролоҡто еңеү юлын большевиктар күрһәтте. Ул юл — алдынғы агрономия фәне.

Зал ҡарт хөрмәтенә тағы ҡул сапты. Тағы ҡарттың һүҙен еҙҙәләр, ләкин ул туҡтаманы, һөйләне.

— Беҙҙең «Ҡыҙыл маяҡ» ауыл хужалығы артеле члендәре юғары урожай өсөн көрәштә йылдан-йыл яҡшы һөҙөмтәләргә ирешә баралар. Үткән йыл, ҡоролоҡло йыл булыуға ҡарамаҫтан, бойҙайҙың һәр гектарынан уртаса 8-әр центнер, ә рекорд участкаһынан 18-әр центнер, тарынан — 12 центнер, ҡара бойҙайҙан һәм борсаҡтан 10-ар центнер урожай үҫтереп алдыҡ. Был урожайға беҙ, барынан да элек, ана шул совет агрономия фәненең яңы ҡаҙаныштарын эпебеҙгә ҡыйыу рәүештә индереү һөҙәмтәһендә ирештек. Беҙҙә ерҙәр агротехника фәне талап иткәнсә, культуралы итеп эшкәртелә. Яҡшы итеп ашлана. Ә колхозсылар тырышып эшләйҙәр, эште еренә еткереп башҡаралар, сифат өсөн көрәштә һәр кем мөһим шарт итеп ҡарай... Үткән йыл сәсеүҙе беҙ ороғында үткәрҙек. Игендәрҙе яҡшы тәрбиәләнек. Ваҡытында, юғалтыуһыҙ йыйнап алдыҡ. Баҫыуҙарға күп итеп тирәҫ сығарғайныҡ. Ҡалын итеп ҡар тотолдо. Яҙ көнө ҡар һыуҙарын тотоп ҡалыу буйынса күп эшләнек. Ерҙә дым яҡшы һаҡланып ҡалды. Һәм игендәр гөрләй үҫтеләр... Һүҙенең ошо урынына еткәс, Йосоп залда ултырыусыларға күҙ йөрөтөп сыҡты, улар ҡартты тыңларға әҙерҙәр ине, әлбиттә, ләкин бабай һүҙен шунда бөтөрҙө. Зал уны ҡул сабып оҙатты.

— Бындай ҡарттар колхоздарҙа күберәк булһындар ине, — тине президиумдан береү.

Бүҙәктән ун ике километр самаһы алыҫлыҡта түбәк көнө Боғады ауылы ултыра. Был ауыл ана шул Йосоп бабай Фәйрушиндең тыуған ауылы инде. Боғадыла 178 хужалыҡ булып, улар 1930 йылда «Ҡыҙыл маяҡ» колхозына берләштеләр. Боғады ауылы кешеләре үҙҙәренең тырыш игенселәр булыуҙары менән күп йылдар районда маҡталыш килделәр. Һуғыштың йөгонтоһо был артелгә лә ҡағылды. Уның хужалығы был йылдарҙа бер аҙ йомшаны, һуғыштан һуң инде игенселәр үҙ колхоздарын ныҡлап аяҡҡа баҫтырырға булдылар. Улар менән бергә Йосоп бабай ҙа тырышып эшләне. Ул колхоз ойошторолған йылдан бирле агротехник. Хәҙер орлоҡсолоҡ хужалығы мөдире — агроном. Юғары урожай алыу өсөн көрәштә уның хеҙмәте бик ҙур.

Йылдан-йыл үҫә барған артель доходы хужалыҡтың экономикаһын ныҡыта бара. Колхоздың ике мең гектарҙан артыҡ һөрөнтө ере бар, ул ерҙәр тулыһынса файҙаланыла. Быйыл ҙа артель план буйынса 950 гектар иген сәсергә тейеш ине. Игенселәр уны 54 гектарға арттырырға булдылар. Сәселгән 310 гектар арыш, 334 гектар үлән бар. Быйыл колхоз үлән сәсеүлегән 87 гектарға киңәйтә. Баҫыуҙарҙың урожай биреүсәнлеген күтәреү өсөн әһәмиәтле саралар күрелә. Бында, 36 гектар баҫыу һаҡлау урман полосалары бар.

Ағастар хәҙер урман булып үҫеп ултыралар. Ҡайһы бер урындарҙа ағастарҙың бейеклеге 6—7 метрға етә. Быйыл тағы алты гектар майҙанға ағас ултыртыла.

Быйыл Боғады игенселәре тағы ла юғарыраҡ урожай алырға ҡарар иттеләр. Колхоз үҙен үҙ сәсеү орлоғо менән тулыһынса тәьмин итте. Был, Йосоп бабай Фәйрушин етәкселек иткән орлоҡсолоҡ хужалығының хеҙмәте. Элек был артель орлоҡто башҡа колхоздарҙан ала-торғайны бит. Бөтә сәсеү майҙаны участкаларға бүленгән һәм звеноларға беркетелгән. Колхозсылар үҙҙәренең ҡайҙа, ниндәй эштә эшләйәсәктәрен яҡшы беләләр.

Колхоз ерҙәренән күберәк байлыҡ алыу өсөн колхоз агрономы Йосоп бабай ҙа, уның ауылдаштары ла бына шулай көрәшәләр.

И. Ишмөхәмәтов.

Алжирҙә Атлантик пактҡа ҡушыуға ҡаршы протест демонстрацияһы

ПАРИЖ. (ТАСС). Хәбәрҙәргә ҡарағанда, Бапрҙә, Төньяҡ Африка территорияларын Атлантик пактҡа ҡушыуға ҡаршы демонстрация булған. Был демонстрация «Төньяҡ Африканы азат итеү комитеты» тарафынан ойошторолған.

Билдәле булғанса, Алжирҙең коммунистар партияһы, «Алжир манифесенең демократик союзы» һәм «демократик азатлыҡтар тантанаһы» партиялары Атлантик пактты ғәйепләнеләр.

Тунистың коммунистар партияһы политбюроһы шулай уҡ Атлантик пактты ғәйепләне һәм Тунистың халҡын, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына әҙерләнеү өсөн митингылар ойошторорға саҡырҙы.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 3-90-22.

П01913 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 72 (8172)
12
апрель
шишәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

СССР Министрҙәр Советы Председателе Советтәр Союзы Генералиссимусы Иосиф Виссарионович Сталинға. (1-се бит).
Болгария Халыҡ Республикаһының министрҙәр советы председателе Г. Димитров әфәндегә. (1-се бит).
Финляндия Республикаһының Министрҙәр Советы Председателе К. Фагерхольм әфәндегә. (1-се бит).
ССР Союзы Министрҙәр Советында.
1948 йылда фән һәм уйлап табыу өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында. (1-се бит).
ВКП(б) Өлкә Комитетында. (1-се бит).
М. Мамлиев. — Шәкәр сөгөлдөрөнән юғары урожай алырбыҙ. (3-сө бит).
С. Игишев. — Тотош майҙанда юғары урожай алыу өсөн. (3-сө бит).
М. Фатихов. — Баҫыу эштәрен тиҙ һәм яҡшы сифатлы итеп үткәреү өсөн көрәшәләр. (3-сө бит).
Тәнҡит һәм библиография.
Лоҡман Хәким. — «Әҙәби Башҡортостан». (3-сө бит).
БМО Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы. (4-се бит).
М. Сәғдиева. — Ситтән тороп уҡыу институтында уҡыусылар ҡабул итеүҙә ойошҡан рәүештә үткәрергә. (4-се бит).
Өсҙуллина. — Ил өйрәнеү музейында. (4-се бит).

Партия конференцияларының ҡарарҙарын үтәү — һәр бер коммунистың мөһим эше

ВКП(б)-ның күптән түгел булып үткән ҡала һәм район конференциялары республикабыҙҙа халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм артабан үҫтереү, хеҙмәтсәндәрҙең материаль һәм көн-күреш шарттарын күтәреү, партия-ойоштороу һәм партия-политик эштәрҙе артабан яҡшыртыу буйынса конкрет саралар билдәләп үтте. Хәҙер Ленин — Сталин партияһының ҡала һәм район комитеттәре, тәүге ойошмалары конференция ҡарарҙарын тормошҡа ашырыуҙа үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм һәләттәрен биреп эшләйҙәр.

Иптәш Сталин: «Хужалыҡ уңыштары, уларҙың ныҡлығы һәм оҙаҡлығы тотош һәм тулыһы менән партия-ойоштороу һәм партия-политик эштең уңыштарына бәйләнгән. Был шарт булмағанда, хужалыҡ уңыштарының ҡомға ҡоролған булып сығыуҙары мөмкин» тип өйрәтә. Республикабыҙҙың күпселек предприятие, колхоз, совхоз һәм МТС партия ойошмалары хужалыҡ эштәрен партия-ойоштороу һәм партия-политик эш менән бергә бәйләп алып барыуҙы үҙҙәренең көндәлек эш практикаһына индерҙеләр.

Кабель заводы партия ойошмаһында коммунистәр заводтың ритмле эшләүендә, отличной сифатлы продукция сығарыуында авангардлыҡ күрһәтәләр. Заводтың 3-сө номерлы цехында партия ойошмаһы (секретаре иптәш Юнусов) коммунистәре 1 Май алды социалистик ярышын ойоштороуҙа инициатор булдылар. Коммунистәр әйҙәүендә цехтың коллективе айлыҡ планды 15 көндә үтәргә йөкләмә алды. Хәҙер уны үтәү өсөн ныҡышмалы көрәш башланды. Коммунистәрҙән Сергеенко, Афанасьев һәм Вашунин иптәштәр көндәлек эш нормаһын 150 — 200 процентҡа тиклем арттырып үтәйҙәр. Коммунистәрҙең алға эштәре партияһыҙ эшселәрҙе производствола яңы еңеүҙәргә рухландыра. Күптән түгел цехҡа заводтың күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды.

Биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү, рентабелле эшләү һәм пландан тыш накопление биреү өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш үҙенең яҡшы һөҙөмтәләрен бирә. Республикабыҙҙың күпселек предприятиеларе Башҡорт АССР-ының 30 йыллығы көнөнә беренсе квартал планын үтәп һәм арттырып үтәп рапорт бирҙеләр. Пландан тыш меңләгән тонна суйын, ҡорос, прокат, нефть, бензин, йөҙләгән комбайн моторы, станоктар һәм күп ҡулланыу тауарҙары эшләп сығарылды. Республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре был ярышта Белорет, Баймаҡ металлургтарының, Октябрьский нефтселәренең, Өфө һәм Ишембай нефть эшкәртеүселәренең, Черниковск, Стәрлетамаҡ һәм Бәләбәй машиналар төҙөүселәренең батыр хеҙмәттәре менән юғарылана. Был уңыштарға өлгәшеүгә партия ойошмаларының етәкселек ролдәре бик ҙур һәм конференция ҡарарҙарын әҙмә-әҙ үтәүҙә серьез әһәмиәткә эйә.

Ләкин партияның ҡайһы бер ойошмалары конференция ҡарарҙарын үтәүгә үҙҙәренең бөтә һәләттәрен мобилизовать итмәгәндәр әле. Улар партияның тәүге ойошмаларына һәм партия мәғарифе селтәренә практик ярҙам итеүгә етерлек әһәмиәт бирмәйҙәр, партияның тәүге ойошмалары большевистик тәрбиә мәктәбе икәнлеген онотҡандар. ВКП(б)-ның Белокатай, Мишкә район комитеттәре тәүге ойошмаларҙың эшендә осраған етешһеҙлектәргә үҙ ваҡытында иҫкәртмә яһауҙы, уны бөтөрөү өсөн практик кәңәштәр биреүҙе эш методына индермәгәндәр, ауыл хужалығын күтәреү эшендә тәүге ойошмаларға ярҙам ойошторма йҙар. Был хәл партия ойошмаһының хужалыҡ органдары эштәрен контролләү итеүҙе йомшартыуға алып бара, үтәлеште тикшереү эшен үҙ ағышына ҡалдыра.

Иптәш Сталин кадрҙарҙың практик эштә ысып сыныуы — ҡыйынлыҡтар менән аяуһыҙ көрәштә һәм ул ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығыуҙа тип өйрәтә. Кешеләр менән бөтә яҡтан да эшләй белеү, эштең перспективалы тәжрибәһен башҡаларға күсерә белеү кәрәк. Был тәңгәлдә метала штамплау заводы партия ойошмаһы (секретаре иптәш Никольский) күп тәжрибә туплаған. Һәр эш участкаһында коммунистәр авангардлыҡ ролен уйнап алғандар. Слесарҙарҙан коммунист Соловьев һәм коммунист Андреевский, токарь булып эшләүсе коммунист Козлов иптәштәр сменаға 2 — 3 норма үтәйҙәр. Хәҙер завод коллективе 1 Май алды социалистик ярышына ҡушылып валовой һәм тауар продукцияһын етештереү буйынса дүрт айлыҡ планды 20 апрелгә тамамларға, государствоға бер ярым миллион һум саф файҙа бирергә йөкләмә алды. Алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн хеҙмәтсәндәр араһында массовый-аңлатыу һәм агитацион эш киң йәйелдерелде. Бында 20-нән артыҡ коммунист һәм комсомолецтар агитатор булып эшләйҙәр.

Пропаганда эшенең тәжрибәһен тәрән өйрәнеү һәм уға һығымта яһау — партия ойошмаларының иң мөһим бурыстарының береһе булып ҡала. Шуға күрә лә партия мәғарифе селтәрендәге етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөргә, түңәрәк һәм политик мәктәптәрҙең быйылғы уҡыу программаһын мотлаҡ үтәүҙе, марксизм-ленинизм теорияһын үҙ аллаларына өйрәнеүсе коммунистәрҙең эшенә, пропагандистәр өсөн үткәрелгән семинарҙарҙың һәм партия кабинеттәренең эшенә контроль яһауҙы көсәйтергә кәрәк.

Ҡала һәм район конференцияларының ҡарарҙарын, шулай уҡ делегаттарҙың тәҡдимдәрен үтәүҙе большевиктарса ойоштороу, ҡарарҙарҙың әҙмә-әҙ үтәлешен тикшереү — партия эшендә иң мөһим һәм хәл итеүсе шарттарҙың береһе булып тора.

Хәҙер ҡала һәм район партия ойошмаларының бурысы — партия-ойоштороу һәм партия-политик эштәрҙең кимәлен юғары кимәлгә күтәреүҙән, партия комитеттәренең эшенә килгән яңы кадрҙарҙың партия эшенә актив ҡатнашыуын тәьмин итеүҙән, партия ойошмаларының эш тәжрибәләрен уртаҡлашыуҙан, массаның политик һәм производство активлегенең башында булыуҙан, Беренсе Май алды социалистик ярыш байрағын тағы ла юғарыраҡ күтәреүҙән тора. Бының өсөн ВКП(б)-ның ҡала һәм район комитеттәре партконференциялар ҡарарҙарын һәр бер коммунист тарафынан ысын күңелдән үтәлеүен тәьмин итергә тейештәр.

ВКП(б) Өлкә Комитетында

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы шәкәр сөгөлдөрө үҫтереүселәрҙең республикан кәңәшмәһе йомғаҡтары тураһында Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы министеры урынбаҫары иптәш Комаровтың белдереүен тыңланы.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы шәкәр сөгөлдөрө үҫтереүселәрҙең республикан кәңәшмәһенә ҡатнашыусыларҙың 1949 йылда сөгөлдөрҙөң һәр бер гектарынан, кәмендә, 140-ар центнер урожай алып, ҡарламаһыҙ сөгөлдәр базаһының сөгөлдәр әҙерләү пункттарына тапшырырға саҡырып ҡабул иткән мөрәжәғәтен хупланы.

ВКП(б)-ның Ҡырмыҫҡалы, Стәрлетамаҡ, Ғафури, Бөҙәй (?), Ауырғазы һәм Архангель райкомдарына ошо йылдың 15 апреленә тиклем бригадирҙарҙың һәм звеноводтарҙың район кәңәшмәһен үткәрергә, унда сөгөлдәр үҫтереүселәрҙең республикан кәңәшмәһендә ҡатнашыусыларҙың мөрәжәғәтен өйрәнергә һәм 1949 йылда шәкәр сөгөлдөрөнән юғары урожай алыу буйынса конкрет йөкләмәләр ҡабул итеп, социалистик ярышты киң йәйелдерергә ҡушылды.

Партия органдары етәксе работниктәренең семинары

ВКП(б) Өлкә Комитеты ойошторған партияның ҡала һәм район комитеттәре секретарҙәренең, пропаганда һәм агитация бүлектәре мөдирҙәренең семинары үткәрелде.

Семинарҙа ҡатнашыусылар өсөн идеология, пропаганда һәм агитация эштәре практикаһы, урындағы газеталар һәм политик-ағартыу учреждениелары менән етәкселек итеү мәсьәләләре буйынса бер нисә доклад булды.

Партия пропагандаһы һәм политик-массовый эштәр тәжрибәһе тураһында докладтар менән ВКП(б) Үҙәк Комитетының Өфө нефть эшкәртеү заводындағы парторгы Миңнасин, ВКП(б) Өфө ҡала комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире Нафиков, Өфө агрегат заводы парткомы секретаре Журавлев, партияның Пермәкәй райкомы пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире Әминев, Ишембай ҡала комитеты секретаре Хәмитова һәм башҡа иптәштәр сығыш яһанылар.

ВКП(б) Өлкә Комитеты секретаре иптәш Шәфиҡов «Партияның ҡала, район комитеттәре аппараттарын үҙгәртеп ҡороу, кадрҙар менән эшләүҙе яҡшыртыу бурыстары һәм үтәлеште тикшереү» тигән темаға доклад һөйләне.

ВКП(б) Өлкә Комитеты секретаре иптәш Каменев «Яҙғы сәсеүҙе ойоштороуҙа һәм үткәреүҙә партия ойошмаларының бурыстары тураһында» доклад яһаны.

СССР Министрҙәр Советы Председателе Советтәр Союзы Генералиссимусы *Иосиф Виссарионович СТАЛИНҒА*

Мәскәү

Болгария Халыҡ Республикаһы менән Совет Социалистик Республикалар Союзы араһында дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Договорға ҡул ҡуйылыуға беренсе йыл тулыу уңайы менән һеҙгә һәм һеҙҙең аша туғандаш совет халыҡтарына һәм уларҙың Хөкүмәтенә Советтәр Союзының беҙҙең Тыуған илебеҙгә өҙлөкһөҙ рәүештә күрһәтеп килгән әскәрһеҙ ярҙамы өсөн бөтә болгар халҡынан, Болгария Халыҡ Республикаһы Хөкүмәтенән һәм лично минең үҙемдән иң ысын күңелдән булған ҡотлауҙар тапшырыуым һәм иң ҡайнар рәхмәт әйтеүем менән бигерәк тә бәхетлемен.

Үҙған бер йыл, һис һүҙһеҙ, беҙҙең ике илде бергә бәйләүсе Договорҙың беҙҙең халыҡтар араһында ҡаҡшамаҫ дуҫлыҡтың кәфәләтлеше (?) һәм Болгария Халыҡ Республикаһының артабан политик, экономик һәм культура яғынан үҫеүенең залогы булып тора.

Тыныслыҡтары халыҡ-ара тыныслыҡты, демократияны һәм халыҡтарҙың иминселеген нығытыуға, ҡәҙерле Иосиф Виссарионович, һеҙҙең тәрән аҡыллы етәкселегегеҙҙәге бөйөк Советтәр Союзының юлбашсылығында булған тыныслыҡ фронтын көсәйтеүгә йүнәлтелгән совет тышҡы политикаһының хаҡ һәм гүзәл булыуының беҙҙә яңы дәрәжәләнеше бар.

Болгария Халыҡ Республикаһының Болгария Халыҡ Хөкүмәте исеменән һәм шулай уҡ лично үҙ исемемдән туғандаш совет халыҡтарына уларҙың коммунизм төҙөү буйынса бөйөк ижади хеҙмәтендә, бөтә донъяла тыныслыҡ өсөн көрәштә артабан уңыштар теләйем, беҙҙең халыҡтар араһында дуҫлыҡ һәм хеҙмәттәшлек киләсәктә лә тағы ла күберәк үҫә һәм нығый барыр һәм был беҙгә үҙ илебеҙҙә йылдам рәүештә социализм төҙөргә ярҙам итер, тип ныҡ ышаныс белдерәм.

Георгий Димитров,
Болгария Халыҡ Республикаһының Премьер-Министры.

Болгария Халыҡ Республикаһының Министрҙәр Советы Председателе *Г. ДИМИТРОВ әфәндегә*

София

Һеҙҙән, Премьер-Министр әфәнде һәм Болгария Хөкүмәтенән, дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Совет-Болгария араһындағы Договорға ҡул ҡуйыуға бер йыл тулыу айҡанлы дуҫтарса ҡотлауығыҙ һәм теләктәрегеҙ өсөн минең рәхмәтемде ҡабул итеүегеҙҙе һорайым.

Туғандаш болгар халҡына һәм Болгария Халыҡ Республикаһына ысын күңелдән артабанда уңыштар теләйем.

И. СТАЛИН.

Совет Социалистик Республикалар Союзы Министрҙәр Советы Председателе *Генералиссимус Иосиф Виссарионович СТАЛИН әфәндегә*

Мәскәү

Дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Договорға ҡул ҡуйыуға бер йыл тулыу айҡанлы, һеҙҙән, Генералиссимус әфәнде, һәм һеҙҙең тарафтан етәкселек ителгән Совет Социалистик Республикалар Союзы хөкүмәтенән, Финляндия хөкүмәтенең ысын күңелдән һәм ихтирамлы ҡотлауын һәм бөйөк Советтәр Союзына ҡарата ышанысҡа нигеҙләнгән дуҫлыҡ мөнәсәбәттәрен артабан нығытыуға Финляндияның бөтә көсө менән ынтылыуы тураһында ышандырыуҙы ҡабул итеүегеҙҙе һорайым.

Министрҙәр Советы Председателе
Фагерхольм.

Финляндия Республикаһының Министрҙәр Советы Председателе *К. ФАГЕРХОЛЬМ әфәндегә*

Хельсинки

Һеҙҙән, председатель әфәнде, дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек үҙ-ара ярҙам тураһында Совет Социалистик Республикалар Союзы һәм Финляндия Республикаһы араһындағы Договорға ҡул ҡуйыуға бер йыл тулыу айҡанлы һеҙҙең ҡотлауығыҙ өсөн минең рәхмәтемде ҡабул итеүегеҙҙе һорайым.

Беҙҙең халыҡтар араһындағы союзды һәм дуҫлыҡты үҫтереү һәм нығытыуҙа минең уңыштар теләүемде ҡабул итегеҙ.

И. СТАЛИН.

Мәскәү, Кремль.

СССР Министрҙәр Советы Председателе *Генералиссимус Иосиф Виссарионович СТАЛИНҒА*

Корея Халыҡ-Демократик Республикаһының Хөкүмәт делегацияһы ғәҙәттән тыш ягымлы ҡабул итеү, ҡунаҡсыллыҡ өсөн һәм һөйләшеүҙәр ваҡытында беҙҙең милләттең рәхәт көн-күрешенә һәм сәскә атыуына булышлыҡ итәсәк һөҙөмтәләргә өлгәшелеү өсөн Совет Хөкүмәтенә, Генералиссимус Сталин, лично һеҙгә ҡарата тәрән рәхмәт һәм ҡәнәғәтләнеү тойғоһо менән бөгөн Советтәр Союзы территорияһын ҡалдырып китә.

Беҙҙең Советтәр Союзына килеүебеҙ һәм беҙҙең илдәребеҙ араһында үҙ-ара хөрмәт итешеү һәм государство суверенитетен хөрмәт итеү принциптарына нигеҙләнгән тиң хоҡуҡлы килешеүҙәр төҙөлөүе Корея менән Советтәр Союзы араһындағы мөнәсәбәттәр тарихында тағы ла гүзәлерәк бит астылар, йәш Корея Республикаһының политик һәм халыҡ-ара хәлен һәм һәр ике илдең халыҡтары араһында Ҡыҙыл Армияның Алыҫ Көнсығыштағы азатлыҡ миссияһында ғәҙеллектән тантанаһы хаҡына Социалистик Тыуған ил улдары тарафынан түгелгән ҡан менән беркетелгән дуҫлыҡты тағы ла күберәк нығыттылар.

Үҙенең бойондороҡһоҙлоғо өсөн һәм империалистик державаларҙың баҫып алыусылыҡ ынтылыштарына ҡаршы көрәшеүсе 30 миллионлы Корея халҡы үҙенең азат ителеүе менән тик Советтәр Союзына, Бөйөк Сталинға генә бурыслы булғанлығын мәңге хәтерендә һаҡлар.

Совет халҡының туғандарса әскәрһеҙ ярҙамына бөтә донъя һәм, барынан элек, Корея халҡы Советтәр Союзының Корея халҡына беҙҙең милли экономиканы һәм культураны тергеҙеү һәм артабан үҫтереү эшендә, Кореяның беҙҙәм суверенный демократик Корея государствоһына берләштереү эшендә ярҙам итеүе тип ҡарай.

Беҙҙең Советтәр Союзында булыуыбыҙ шул тиклем йөкмәткеле һәм СССР Хөкүмәтенең, совет һәм общественный ойошмаларының беҙгә донъяла иң бәхетле совет халҡының тормошо, йәшәүе, экономикаһы, культураһы менән танышырға мөмкинлек биреүҙәре арҡаһында шул тиклем бәхетле булды. Мәскәүҙә, Ленинградта һәм беҙ барған бөтә урында беҙҙе иң ятты (?) сырай һәм ягымлылыҡ менән ҡаршы алдылар.

Советтәр Союзының баш ҡалаһы — Мәскәү ҡалаһы һәм герой ҡала — Ленинград беҙгә бик тәрән тәьҫир яһаны. Беҙ донъяла иң алдынғы общественный политик ҡоролошто төҙөүсе совет халҡының героик ижади хеҙмәте һәм ҡайнар патриотизмы менән һоҡланабыҙ. Совет халҡының үҙенең Хөкүмәте тирәһендә һәм юлбашсыһы Генералиссимус Сталин тирәһенә тупланғанлығы һөйләп бирә алмаҫлыҡ дәрәжәлә ҙур.

Беҙ үҙебеҙ менән иң яҡты тойғолар һәм прогрессив кешелек шул тиклем теләгән бәхетле киләсәккә ҡаҡшамаҫ ышаныс алып китәбеҙ.

Китҡан сағында Кореяның Хөкүмәт делегацияһы совет халҡына артабан сәскә атыуын, бәхетле булыуын һәм һеҙгә, ҡәҙерле Генералиссимус Сталин, бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең рәхәт тормошо һәм бәхете хаҡына иҫәнлек-һаулыҡ һәм оҙон ғүмер теләй.

Корея Халыҡ-Демократик Республикаһының Министрҙәр Кабинеты Председателе
Ким Ир Сен

Мәскәү

ССР Союзы Сит ил Эштәре Министры *А. Я. ВЫШИНСКИЙҒА*

Бөйөк Советтәр Союзының сигенән аша сыҡҡанда, Корея Хөкүмәт делегацияһы исеменән, Совет Хөкүмәтен һәм, Сит ил Эштәре Министры әфәнде, лично һеҙҙе ҡотлау хөрмәтенә эйә булып торам.

Корея Хөкүмәт делегацияһы Советтәр Союзында булған сағында, һеҙҙең Хөкүмәтегеҙҙең, һәм бигерәк тә Генералиссимус Сталиндың иғтибары арҡаһында, бөтә урында ла ягымлы ҡабул ителде һәм булышлыҡ тапты.

Үҙ-ара ышаныу һәм дуҫлыҡ обстановкаһында беҙҙең делегациябыҙ бөтә мәсьәләләрҙе хәл итте һәм тарихи әһәмиәткә эйә булып торған Корея-Совет килешеүен төҙөнө.

Беҙҙең делегацияға күрһәтелгән иғтибар өсөн, беҙгә совет халҡының тормошо һәм бөйөк ижади хеҙмәте менән танышырға мөмкинлек биргән өсөн Совет Хөкүмәтенә һәм лично һеҙгә тәрән рәхмәт белдерергә рөхсәт итегеҙ.

Һеҙгә, Сит ил Эштәре Министры әфәнде, иҫәнлек һәм Советтәр Союзының халыҡтарға дөйөм тыныслыҡ һәм иминселек тәьмин итеүгә йүнәлтелгән Сталинса тышҡы политикаһын тормошҡа ашырыу буйынса артабанғы эшегеҙҙә ҙур уңыштар теләргә рөхсәт итегеҙ.

Корея Халыҡ-Демократик Республикаһының Сит ил Эштәре Министры
Пак Хен Ен

ССР СОЮЗЫ МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫНДА

1948 йылда фән һәм уйлап табыу өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында

ССР Союзы Министрҙәр Советы 1948 йылда күренекле ғилми эштәре өсөн, күренекле уйлап табыуҙары өсөн һәм производство эше методтарын тамырынан уҡ камиллаштыреү өсөн Сталин премиялары биреүгә ҡарар итте:

I.

Түбәндәге өлкәлә күренекле ғилми эштәре өсөн Сталин премиялары:

А. Физика-математика фәндәре

200.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Вернов** Сергей Николаевичҡа, М. В. Ломоносов исемендәге Мәскәү Государство университетының профессоры, СССР фәндәр Академияһының П. Н. Лебедев исемендәге физика институтының сектор мөдире, — атмосфераның өҫкө ҡатламдарында космик нурҙарға экспериментал тикшеренеүҙәр яһағаны өсөн.
2. **Лаврентьев** Михаил Алексеевичҡа, академик, — гидродинамика өлкәһендә 1948 йылда иғлан ителгән теоретик тикшеренеүҙәре өсөн.
3. **Латышев** Георгий Дмитриевичҡа, Украина ССР-ы фәндәр Академияһының член-корреспонденты, СССР фәндәр Академияһының Ленинградтағы физика-техник институтының лаборатория мөдире, — атом ядроһының физикаһы өлкәһендә экспериментал тикшеренеүҙәре өсөн.

100.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Гринберг** Георгий Абрамовичҡа, СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденты, — электронлы приборҙарҙы конструкциялау өсөн ҙур әһәмиәткә эйә булған математика-физика буйынса ғилми тикшеренеүҙәре өсөн.
2. **Канторович** Леонид Витальевичҡа, Ленинградтағы А. А. Жданов исемендәге Ленинград Государство университетының профессоры, — функциональ анализ буйынса эшләгән эштәре өсөн.
3. **Хвостиков** Иван Андреевичҡа, Н. Е. Жуковский исемендәге хәрби-һауа инженерҙәре Академияһының профессоры, СССР фәндәр Академияһының Геофизика институтының ғилми сотруднигы, — атмосфера оптикаһы өлкәһендә 1948 йылда үткәрелгән ғилми тикшеренеүҙәре өсөн.

Б. Техника фәндәре

200.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Курдюмов** Георгий Вячеславовичҡа, СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденты, Украина ССР-ы фәндәр Академияһының действительный члены, — металловедение өлкәһендәге тикшеренеүҙәре өсөн.
2. **Петров** Георгий Ивановичҡа, П. И. Баранов исемендәге авиацион моторҙар төҙөү Үҙәк институтының ғилми сотруднигы, — газ динамикаһы өлкәһендә 1948 йылда иғлан ителгән ғилми тикшеренеүҙәре өсөн.

100.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Кириллов** Иван Ивановичҡа, Ленинградтағы М. И. Калинин исемендәге политехник институттың профессоры, Кантор Соломон Абрамовичҡа, шул уҡ институттың профессоры, — «Пар турбиналарының теорияһы һәм конструкцияһы» тигән, 1947 йылда иғлан ителгән ғилми хеҙмәттәре өсөн.
2. **Крылов** Александр Петровичҡа, Мәскәүҙәге И. М. Губкин исемендәге нефть институтының доценты, Глоговский Марк Михайловичҡа, шул уҡ институттың доценты, Мирчинк Михаил Федоровичҡа, шул уҡ институттың профессоры, Николаевский Николай Максимовичҡа, шул уҡ институттың доценты, Чарный Исаак Абрамовичҡа, шул уҡ институттың профессоры, — «Нефть ятҡылыҡтарын эшкәртеүҙең ғилми нигеҙҙәре» тигән, 1948 йылда баҫылып сыҡҡан хеҙмәте өсөн.
3. **Пархомовский** Яков Моисеевичҡа, **Альхимович** Николай Васильевичҡа, **Попов** Лев Сергеевичҡа, Н. Е. Жуковский исемендәге Үҙәк аэрогидродинамика институтының ғилми сотрудниктәре, — механика өлкәһендә 1948 йылда иғлан ителгән теоретик һәм экспериментал тикшеренеүҙәре өсөн.

(Дауамы 2-се биттә).

ССР СОЮЗЫ МИНИСТРЗӘР СОВЕТЕНДӘ

1948 йылда фән һәм уйлап табыу өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында

Түбәндәге өлкәлә күренекле ғилми эштәрө өсөн Сталин премиялары:

(Дауамы. Башы 1-се биттә).

4. Попов Евгений Павловичка, Ленинградтың Кызыл Байраклы Хәрби-һауа инженерзәре Академияһының профессорына, — ... өлкәһендә ғилми тикшеренеүзәре өсөн.

5. Рәхмәтуллин Халил Әхмәт улына, Үзбәк ССР-ы фәндәр Академияһының действительный члены, М. В. Ломоносов исемендәге Мәскәү Государство университетенең профессорына, — түлкындар теорияһы өлкәһендәге хеҙмәттәре өсөн.

6. Яновский Михаил Иосифовичка, СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденты, ... Хәрби-Диңгеҙ Академияһының профессоры, — «Пар турбиналары деталдарен ныклыкка расчет яһау һәм конструкциялау» тигән, 1947 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәте өсөн.

В. Химия фәндәре

200.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Казанский Борис Александровичка, академик, — углеводородтарзың каталитик үзгәреүзәре өлкәһендәге ғилми хеҙмәттәре өсөн.

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. Долгоплоск Борис Александровичка, С. В. Лебедев исемендәге ғилми-тикшеренеү синтетик каучук институты профессорына, — полимеризация өлкәһендә 1948 йылда ... ғилми тикшеренеүзәре өсөн.

2. Коршак Василий Владимировичка, Мәскәүҙәге Д. И. Менделеев исемендәге химико-технология институтының профессорына, СССР фәндәр Академияһының органик химия институтының лаборатория мөдире, — юғары молекуляр кушылмалар өлкәһендәге ғилми тикшеренеүзәре өсөн.

3. Перов Сергей Степановичка, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалыгы фәндәре Академияһының действительный члены, — аҡһымдарҙың биохимияһы буйынса ғилми тикшеренеүзәре өсөн.

Г. Биология фәндәре

200.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Лысенко Трофим Денисовичка, академик, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалыгы фәндәре Академияһының президенты, — алдынгы мичуринсы биология фәне өлкәһендәге ғилми тикшеренеүзәре һәм 1948 йылда басылып сыккан «Агробиология» тигән ғилми хеҙмәте өсөн.

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. Джавахишвили Лео Шиоевичка, Грузия ССР-ы фәндәр Академияһының действительный члены, — «Дарвиндән ... палеонтология тарихы» тигән 1948 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәте өсөн.

2. Мовчан Василий Архиповичка, Т. Г. Шевченко исемендәге Киев Государство университеты профессоры, — Сазан балыгының биологияһын әйрәнеү буйынса ... хеҙмәттәре өсөн.

3. Федоров Михаил Васильевичка, Мәскәүҙәге К. А. Тимирязев исемендәге ауыл хужалыгы Академияһының профессоры, — атмосфералагы азотты тупраҡтагы бактериялар менән фиксациялау процессы буйынса ғилми тикшеренеүзәре өсөн.

Д. Ауыл хужалыгы фәндәре

200.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

1. Бахтадзе Ксения Ермолаевнаға, ауыл хужалыгы фәндәре докторы, сәй һәм субтропик культураларҙың Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының Чаквидәге филиалы бүлексәһенең мөдире, — сәй үсемлектәренең биологияһы, селекцияһы һәм ... буйынса Бөтә Союз ... Грузинский № 1 һәм Грузинский № 2 сортлы ... тигән ғилми хеҙмәте өсөн.

2. Букасов Сергей Михайловичка, үсемлектәр үсеше буйынса Бөтә Союз институтының профессоры, Камераз Абрам Яковлевичка, шул ук институттың өлкән ғилми сотруднигы, — «Картуф селекцияһы» тигән 1948 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәте өсөн.

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. Дмитриев Андрей Михайловичка, Мәскәүҙәге К. А. Тимирязев исемендәге ауыл хужалыгы Академияһының профессоры, — «Болондарҙы әйрәнеү нигеҙҙәре һәм болонсолоҡ» тигән, 1948 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәте өсөн.

2. Тимофеев Владимир Петровичка, профессор, СССР фәндәр Академияһының урман институтының лабораторияһы мөдире, — ... тигән ... ғилми хеҙмәте өсөн.

Е. Медицина фәндәре

200.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Краснобаев Тимофей Петровичка, СССР медицина фәндәре Академияһының действительный члене, — «Балаларҙа була торған бәйле-суставлы туберкулез» тигән, 1947 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәте өсөн.

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Здродовский Павел Феликсовичка, СССР медицина фәндәре Академияһының действительный члене, — инфекцион ауырыулар өлкәһендәге ғилми тикшеренеүзәре өсөн, был тикшеренеүзәр «Бруцеллез» тигән, 1948 йылда басылып сыккан монографияһында ...

Ж. Экономик фәндәр

200.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Лященко Петр Ивановичка, СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденты, Украина ССР-ы фәндәр Академияһының действительный члене, — «СССР халык хужалыгы тарихы» тигән ғилми хеҙмәте (1947—1948 йылдарҙа басылып сыккан I һәм II томдары) өсөн.

З. Юридик фәндәр

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Венедиктов Анатолий Васильевичка, Ленинградтагы А. А. Жданов исемендәге Государство университетының профессоры, — «Государственная социалистическая собственность» тигән, 1948 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәте өсөн.

И. Тарих-филология фәндәре

200.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

1. Рыбаков Борис Александровичка, СССР фәндәр Академияһының Н. Я. Марр исемендәге материаль культура тарихы институтының өлкән ғилми сотруднигы, — рус культураһының тарихы буйынса ғилми тикшеренеүзәре өсөн, был тикшеренеүзәр «Борынгы Русь һөнәрселеге» тигән, 1948 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәтендә бәйән ителгән.

2. Толстов Сергей Павловичка, М. В. Ломоносов исемендәге Мәскәү Государство университетының профессорына, — тарих-археология өлкәһендә күп йыллык ғилми тикшеренеүзәре өсөн, был тикшеренеүзәр «Борынгы Хорезм» тигән, 1948 йылда басылып сыккан ғилми хеҙмәтендә бәйән ителгән.

II.

Күренекле уйлап табыуҙар һәм производство эшендәге ысулдарҙы тамырынан камиллаштереү өсөн Сталин премиялары:

150 МЕҢ КҮЛӘМЕНДӘГЕ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

1. Бардин Иван Павловичка, академикка, эштәрҙең етәксеһенә, Бардзайн Павел Яковичка, Лебедьков Александр Алексеевичка, Мамонтьев Александр Григорьевичка, Тунков Владимир Павловичка, «Урак һәм сүкеш» заводының инженерҙәренә, Ильин Григорий Маркеловичка, шул ук заводтың директорына, Марморштейн Лев Вениаминовичка, шул ук заводтың баш инженеренә, Мозговой Николай Илларионовичка, кара металлургияның Үҙәк ғилми-тикшеренеү институты лабораторияһының начальнигенә, Трубин Константин Георгиевичка, Мәскәүҙәге И. В. Сталин исемендәге корос институтының профессорына, — металлургия промышленносендә мартен процесын интенсификациялау өсөн технология эшләү һәм кислород кулланыуҙы индергән өсөн.

2. Владимиров Семен Владимировичка, эштәрҙең етәксеһенә, заводтың инженер-конструкторына, Финогенов Алексей Прокофьевичка, Рачинский Евгений Константиновичка, Водопьянов Евгений Дмитриевичка, Марков Гавриил Петровичка, Лещинский Иван Сидоровичка, Борисова Людмила Михайловнаға, инженерҙәргә,—яңы тер корал өлгеләрен булдырған өсөн.

3. Дегтярев Василий Алексеевичка, элекке баш конструкторға, Александрович Евгений Константиновичка, Бугров Николай Андреевичка, Дегтярев Владимир Васильевичка, Иванов Владимир Николаевичка, Иванов Павел Ефимовичка, инженерҙәргә, — яңы тер корал өлгеләрен булдырған өсөн.

4. Калашников Михаил Тимофеевичка, старший сержант, — коралланыу өлгеләрен эшләп сығарғаны өсөн.

5. Климов Владимир Яковлевичка, заводтың баш конструкторына, Изотов Сергей Петровичка, Костюк Николай Гавриловичка, заводтың баш конструкторы урынбаҫарҙары, — двигатель уйлап сығарған өсөн.

6. Коршунов Михаил Егоровичка, завод директорына, Зуев Михаил Илларионовичка, Нестеров Тимофей Васильевичка, Микельсон Андрей Мартыновичка, Култыгин Василий Семеновичка, Виноград Мария Ипполитовнаға, инженерҙәргә, Блохин Николай Александровичка, Главспецсталь начальнигенә, Боголюбов Владимир Александровичка, ЦНИИ лабораторияһы начальнигенә, Приданцев Михаил Васильевичка, техник фәндәр докторына, Лейкин Вениамин Ефимовичка, Главспецсталь инженеренә, Кишкин Сергей Тимофеевичка, ВИАМ профессорына, — ҡәселеккә бирешмәй торған иретмә етештереүҙең технологияһын эшләп сығарған өсөн.

7. Мели Александр Александровичка, Украина ССР-ы төҙөү материалдары промышленносе Министерствоһының конструкторҙар бюроһы начальнигенә, — кирбесте коро келенсә һәм башка керамик изделиеларҙы эшләп сығарыу өсөн яңы конструкциялы, ҡеүәтле, эшләп сығарыусанлығы юғары булған пресс уйлап сығарған өсөн.

8. Симонов Сергей Гавриловичка, заводтың баш конструкторына, — коралланыуҙарҙың яңы төрен уйлап тапкан өсөн.

100 МЕҢ КҮЛӘМЕНДӘГЕ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. Бакулев Александр Николаевичка, СССР медицина фәндәре Академияһының действительный членына, — упка ауырыуҙарында радикаль хирургия операцияларының ысулдарын уйлап табыу һәм был ысулдарҙы һауыктырыу практикаһына индергән өсөн.

2. Баленький Исак Гдальевичка, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалыгы фәндәре Академияһының действительный членына, ит промышленносе химико-технология институтының профессорына, Арапов Дмитрий Алексеевичка, медицина фәндәре докторына, Мәскәүҙең Склифосовский исемендәге кала институтының клиникаһы директорына, — сывороткаһың яңы төрен уйлап табыу һәм һауыктырыу практикаһына индергәне өсөн.

3. Бортневич Генрих Станиславовичка, Ленинградтың Я. М. Свердлов исемендәге станоктар төҙөү заводының токаренә, Марков Алексей Никифоровичка, Угельнов Николай Васильевичка, «Красный Пролетарий» заводының токарҙарына, Быков Павел Борисовичка, Мәскәүҙең шлифовка станоктары заводының токаренә, Трутнев Владимир Никитичка, токарьгә, Симановский Николай Николаевичка, фрезеровщикка, Тютин Константин Алексеевичка, токарьгә, Чебышев Яков Андреевичка, фрезеровщикка, Денисов Роман Егоровичка, токарьгә, — металды кисеү юлы менән эшкәртеүҙә хеҙмәт етештереүсәнлеген байтак арттырыуҙы тәьмин итеүсе тиҙләтелгән ысулдарҙы индергән өсөн.

4. Бутом Борис Евстафьевичка, эштәрҙең етәксеһенә, суднолар төҙөү промышленносе Министерствоһының баш управлениеһы начальнигенә, Гусев Виктор Степановичка, Ивочкин Владимир Федоровичка, Смирнович Соломон Львовичка, Цюпак Владислав Иосифовичка, Шаповалов Алексей Григорьевичка, завод инженерҙәренә, Куханович Александр Викторовичка, Шомин Николай Михайловичка, Үҙәк конструкторҙар бюроһы инженерҙәренә, — караптар төҙөүҙе тамырынан камиллаштергән өсөн.

5. Варунцян Исай Сергеевичка, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалыгы фәндәре Академияһының действительный членына, Велиев Искендер Махмуд-оглына, Азербайжандың игенселектең ғилми-тикшеренеү институтының өлкән ғилми сотрудникенә, — мамыктың яңы сорттарын индергән өсөн.

6. Васильев Виктор Григорьевичка, эштәрҙең етәксеһенә, Главгазтоппромдың инженеренә, Высоцкий Игорь Владимировичка, «Союзгазразведка» тресының управляющийенә, Гуревич Борис Лазаревичка, «Главнефтегеофизика»ның Украина бүлеге баш инженеренә, Козлов Анатолий Львовичка, «Главнефтегаз»дың баш геологына, Брод Игнатий Осиповичка, Мәскәү Государство университетенең профессорына, Дорбхев Виктор Яковлевичка, «Сарбургеолтрест»тың бүлек начальнигенә, Пантелеев Федор Петровичка, «Волгодонгазоразведка» тресының геологына, — газ һәм нефть ятҡылыктарын асыу һәм разведкалау өсөн.

7. Васильчук Мечислав Семеновичка, Сталинпромдың өлкән инженеренә, Ильвер Густав Густавовичка, Мәскәүҙәге инструменталь заводтың баш инженеренә, Сахаров Георгий Николаевичка, Мәскәүҙәге инструменталь заводтың баш конструкторына, — тешәй торған коралларҙы етештереүҙә яңы технологик процесс уйлап тапкан өсөн.

8. Веранов Георгий Максимовичка, эштәрҙең етәксеһенә, ЦКБ-ның баш конструкторына, Кошелев Михаил Дмитриевичка, Кононов Бесарь Ивановичка, ЦКБ инженерҙәренә, Сидоренко Иван Михайловичка, завод директорына, Ремпель Мария Петровнаға, завод инженеренә, Меркулов Андрей Васильевичка, суднолар төҙөү промышленносе Министерствоһының инженеренә, Папсуев Николай Николаевичка, Авдеев Владимир Сергеевичка, 2-се рангылағы инженер-капитанға, Дубовиченко Владимир Ивановичка, баш инженергә, Лощинский Николай Григорьевичка, баш инженергә, — караптар етештереүҙең проектын эшләгән һәм технологияһын тамырынан камиллаштергән өсөн.

9. Волков Михаил Игнатьевичка, эштәрҙең етәксеһенә, Н. Е. Жуковский исемендәге Үҙәк аэрогидродинамика институтының инженеренә, Голышев Георгий Ивановичка, Үҙәк аэрологик обсерваторияның директорына, Архангельский Валерий Николаевичка, Лившиц Семен Павловичка, Рейтлингер Сергей Александровичка, ЦАГИ-ҙең инженерҙәренә, — аэрологик прибор конструкцияһын эшләгән өсөн.

10. Волков Федор Николаевичка, ауыл хужалыгын механизациялауҙың Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының инженер конструкторына, — үҙе йөрөй торған «КС-10» маркалы бесән сапкысын уйлап тапкан өсөн.

11. Давидович Евгений Леонидовичка, йылкысылык заводтары Төньяк Кавказ тресының баш зоотехнигенә, Зубрилин Борис Алексеевичка, шул ук трестың йылкысылык буйынса өлкән зоотехнигенә, Чуманов Михаил Ивановичка, шул ук трестың директорына, Кутыев Владимир Сергеевичка, С. М. Буденный исемендәге йылкысылык заводының өлкән зоотехнигенә, Мещеряков Виктор Алексеевичка, шул ук заводтың көтөүҙәр караусыһына, Сильченко Илья Герасимовичка, шул ук заводтың ветеринар врачына, Новозонов Гавриил Георгиевичка, 1-се Атлы Армия исемендәге йылкысылык заводының өлкән зоотехнигенә, Животков Христофор Ивановичка, йылкысылык заводтары Үҙәк управлениеһының ветеринар врачына, — йылкы малының яңы тоҡомдарын үстергән өсөн.

12. Доброжанский Владимир Леонидовичка, инженер, Анцелевич Ефим Самуиловичка, профессор, Блиндерман Владимир Михайловичка, Железов Фома Фомичка, Хазин Григорий Лейзеровичка, инженер, — яңы радиоаппаратура эшләп сығарыу өсөн.

13. Елизаров Николай Михайловичка, баш конструктор, Семин Борис Владимировичка, баш конструкторҙың урынбаҫары, Рязанов Павел Васильевичка, инженер, Орехов Серафим Дмитриевичка, баш конструктор, Мельников Иван Тихоновичка, инженер, Васкеев Василий Николаевичка, техник, Рябов Александр Семеновичка, лаборатория начальнигенә, — боеприпастарҙың яңы өлгеһен барлыкка килтергән өсөн.

14. Кириченко Федор Григорьевичка, Т. Д. Лысенко исемендәге Бөтә Союз селекция-генетика институтының өлкән ғилми сотруднигенә, Родионов Александр Даниловичка, шул ук институттың директоры, Гарнавой Прокофий Фомичка, шул ук институттың өлкән ғилми сотруднигенә, — Одесса № 3 ужым бойҙайының һәм Одесса № 9 һәм 14 ярова арышының юғары урожайлы һәм короложкка каршы торыусы сортын үрсеткән һәм производствоға индергән өсөн.

15. Коновалов Борис Григорьевичка, эш етәксеһе, Воркутуголь Геологоразведка управлениеһенең начальнигенә, Эминов Борис Алексеевичка инженер-геолог, Богданович Григорий Григорьевичка, Вишератин Семен Алексеевичка, Голубев Сергей Арсентьевичка, Шмелев Николай Васильевичка, Воркутуголь Геологоразведка управлениеһенең геологтары, Белонопытский Анатолий Васильевичка, Волков Алексей Ивановичка, Горбунков Георгий Дормидонтовичка, Мудров Петр Максимовичка, Воркутуголь Тау-эксплоатация управлениеһенең тау инженерҙәре, Слабченко Сергей Кирилловичка, Фейтельсон Владимир Самойловичка, тау инженерҙәре, — Печора күмер бассейнен үҙләштергән өсөн.

16. Крикунов Александр Елисеевичка, машиналар төҙөү һәм приборҙар төҙөү Министерствоһы инженере, Панфилов Владимир Филиппович, «Красная вагранка» заводы директоры, Матвеев Иван Ивановичка, шул ук заводтың баш конструкторы, Руб Давид Михайловичка, аҙык машиналары төҙөү ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотруднигә, Никоренко Семен Федоровичка, аҙык промышленносе министрының урынбаҫары, Гавриленко Иван Васильевичка майҙар буйынса Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотруднигә, Кучеров Сергей Николаевичка, Краснодар май комбинатының баш инженере, май аҙыусы туктауһыҙ хәрәкәттәге прессәр конструкцияһын эшләп сығарыу һәм промышленносҡа индереү өсөн.

17. Лебедев Александр Алексеевичка, академик, эш етәксеһе, Самуров Ливерий Александровичка, Симоненко Федор Ивановичка, государство оптика институтының ғилми сотрудниктәре, — тикшереү буйынса яңы камера эшләп сығарған өсөн.

18. Леонидов Николай Константиновичка, Лосев Бер Менделевичка, гипромез инженерҙәре, Хохлов Борис Александровичка, Беляев Борис Ивановичка, Главсталькострукция тресы инженерҙәре, Мельник Владимир Иосифовичка, Стальмонтаж тресы инженере, Сахновский Михаил Михайловичка, Днепропетровскиҙең «Металлоконструкция» заводы инженере, — тулы-сварка булдырыусы домна мейесе эшләп сығарыу һәм уны тормошка ашырыу өсөн.

19. Лисицын Анатолий Андреевичка, эштәр етәксеһе, Банков Константин Николаевичка, диңгеҙ ғилми-тикшеренеү институтының инженерҙәре, Ладинский Юри Викторовичка, гидрография-штурман ғилми-һынау институты начальнигә, — караптар өсөн аппаратура эшләп сығарыу өсөн.

20. Лихачев Иван Алексеевичка, Мәскәүҙең И. В. Сталин исемендәге автозавод директоры, Демьянюк Фома Семеновичка, Иванов Владимир Петровичка, Петров Петр Гавриловичка, Строганов Константин Васильевичка, шул ук заводтың инженерҙәре, Тахтаров Василий Николаевичка В. М. Молотов исемендәге Горький автомобиль заводының баш инженере, — ағымлы производствоны продукция етештереүҙе туктатмайынса автомашинаның яңы моделдәрен сығарыуға күсереү методын эшләп сығарыу өсөн.

21. Микоян Артем Ивановичка, эштәр етәксеһе, конструктор, Гуревич Михаил Иосифовичка, конструктор, Брунов Анатолий Григорьевичка, Матюк Николай Захаровичка, Люшин Сергей Николаевичка, Шварцбург Эфраим Файтелевичка, инженерҙәр, — яңы самолет агрегаты тыуҙырыу өсөн.

22. Миронов Сергей Андреевичка, эштәр етәксеһе, техник фәндәр докторы, Кузнецов Петр Васильевичка, Магнитострой тресының баш инженере, Медведев Владимир Михайловичка, Юл ғилми-тикшеренеү институтының өлкән ғилми сотруднигә, Овсянкин Василий Ильичка, Главвигстройҙың баш инженере, Семенский Кирил Павловичка, ЦНИЛЭПС-ның баш инженере, Совалов Иов Георгиевичка, ВНИОМС-тың бетон һәм тимер-бетон эштәре лабораторияһы начальнигә, Филиппов Николай Григорьевичка, Запорожстрой баш инженере, Чернов Тихон Петровичка, Главпромтрострой҆ың баш инженере, Шишкин Александр Александровичка, Сизов Василий Николаевичка, ЦНИПС-ның өлкән ғилми сотруднигә, — бетон, тимер-бетон һәм таш эштәренең кыш шарттарында производство методтарын эшләп сығарыу һәм төҙөлешкә индереү өсөн.

23. Михайлов Григорий Георгиевичка, И. В. Сталин исемендәге Мәскәү автомобиль заводының баш конструктор урынбаҫары, эштәр етәксеһе, Евсеев Алексей Алексеевичка, Сегранов Александр Васильевичка, Лисицин Михаил Алексеевичка, Сронин Борис Васильевичка, Фиттерман Борис Моисеевичка, Эйдельман Иосиф Давыдовичка, шул ук заводтың инженерҙәре, — ЗИС-150 һәм автомобиле конструкцияһын эшләп сығарыу өсөн.

24. Насонов Всеволод Николаевичка, Тигранов Иосиф Михайловичка, Красильников Павел Александровичка, Лимановский Григорий Михайловичка, баш инженерҙәр-конструкторҙар, — Мәскәүҙә төҙөлеүсе 32, 26 һәм 20 катлы йорттарҙың конструкцияларын эшләп сығарыу өсөн.

25. Оглоблин Георгий Александровичка, эштәр етәксеһе, А. А. Жданов исемендәге завод инженере, Гречишников Сергей Афанасьевичка, Казак Манфред Антоновичка, Фрункин Борис Соломоновичка, шул ук заводтың инженерҙәре, Гусев Дмитрий Ивановичка, суднолар төҙөлеше промышленносе Министерствоһының ЦКБ инженере, Декусар Борис Степанович, шул ук ЦКБ инженере, Жилаев Дмитрий Федоровичка, инженер-подполковник, — караптарға машина конструкцияһы эшләп сығарыу өсөн.

26. Осипов Михаил Васильевичка, Союзстеклопроекттең Бөтә Союз Государство конторыһы инженере, Галстян Арменак Артемовичка, Ереван Муллит заводы директоры, Оганесян Оганес Григорьевичка, Сулханов Минас Богдановичка, шул ук заводтың инженерҙәре, — электрҙа иреүсе утка сыҙамлы ҡамалар алыу методтарын эшләп сығарыу һәм промышленноска индереү өсөн.

27. Осипов Александр Ивановичка, эштәр етәксеһе, Кусман Вильям Вильямовичка, Мореев Александр Кирилловичка, урман промышленносенең механизацияһы һәм энергетика Үҙәк ғилми-тикшереү институты инженере, Харламов Николай Федоровичка, Архангель Лесотехник институты механигә, Пацнора Павел Павловичка, Мәскәү лесотехник институты доценте, Вороницын Константин Ивановичка, Архангель лесотехник институтының кафедра етәксеһе, Кривцов Николай Назаровичка, Готчиев Алексей Павловичка, электропильщик, —электр бысҡыларының яңы типтарын эшләп сығарыу һәм уны урман промышленносенә индереү өсөн.

28. Ребров Алексей Сергеевичка, эштәр етәксеһенә, Грачин Николай Константиновичка, Никитин Анатолий Петровичка, Рогов Борис Константиновичка, Ковров экскаваторҙар заводының инженерҙәренә — универсаль экскаваторҙарҙың яңы конструкцияһын эшләп сығарыу промышленносто үҙләштереүҙәре өсөн.

29. Рублинчик Хаим Эммануиловичка, А. А. Жданов исемендәге «Красное Сормово» заводының директорына, Маркушев Петр Павловичка, Краснопольский Леонид Никифоровичка, Московкин Виктор Васильевичка, Черноверхский Павел Александровичка, Коняхин Борис Петровичка, Гайзер Ассир Исааковичка, Галка Дмитрий Владимировичка, шул ук заводтың инженеренә — йылға суднолары төҙөүҙең тиҙләтелгән методтарын эшләп сығарған һәм суднолар төҙөү промышленносенә индергәндәре өсөн.

30. Румшевич Леонид Владимировичка, Фергана мамык-люцерна тәжрибә станцияһының директор урынбаҫарына, — мамыктың яңы сортын булдырған һәм ауыл хужалығына индергән өсөн.

31. Рябчиков Василий Радионовичка, эш етәксеһенә, нефть промышленносе Министре урынбаҫарына, Альтман София Семеновнаға, «Нефтемаслозавод» тресы Үҙәк тикшеренеү лабораторияһының өлкән ғилми сотруднигенә, Добкин Исаак Ефимовичка, завод директорына, Юдинсон Раиса Наумовнаға, Үҙәк авиация яғыулыгы институтының ғилми сотруднигенә, Вовченко Николай Лаврентьевичка, «Башнефтезаводтары» берекмәһенең начальнигенә, Осадченко Иван Романовичка, Өфө нефть заводы директорына, Корсунский Владимир Борисовичка, Новоищанов Василий Сергеевичка, шул ук заводтың инженерҙәренә, — химия продукцияһы алыуҙың яңы методтарын эшләп сығарған өсөн.

32. Самойлов Константин Александровичка, Мәскәүҙәге шлифовалъ станоктар заводының баш конструкторына, Калинчев Михаил Васильевичка, шул ук заводтың инженеренә, Базилев Валентин Александровичка, Радкевич Владимир Константиновичка, шул ук заводтың техниктәренә—ауыл хужалыгы машиналары деталдарен өҙлекһеҙ ағымлы методы менән шымартыу өсөн юғары етештереүсәнлекле автоматик станоктар барлыкка килтергән өсөн.

(Дауамы бар).

БӨТӘ КӨСТӨ БАҪЫУҘАРҘА ДЫМ ҺАҠЛАП ҠАЛЫУҒА ҺӘМ УЖЫМДАРҘЫ АҘЫҠЛАНДЫРЫУҒА ТУПЛАЙЫҠ!

Тотош майҙанда юғары урожай алыу өсөн

Беҙҙең артель членҙары ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарарын тормошҡа ашыра барып, ҙур ғына уңыштарға өлгәштеләр. Артелдә хеҙмәтте большевиктарса ойоштороу, агротехника талаптарын тормошҡа ашырыу һөҙөмтәһендә урожай алыу кимәле күтәрелде, колхоздың экономикаһы нығыны. Хәҙер беҙҙең артель урожайлылыҡ буйынса үҙенең биш йыллыҡ планын үтәне.

1948 йылда һауа-климат шарттарының насар булыуына ҡарамаҫтан, беҙ юғары урожай үҫтереп алдыҡ. Государствоға иген тапшырыу һәм МТС эше өсөн натуралата түләү йөкләмәләрен ваҡытында үтәнек һәм Тыуған илебеҙгә пландан тыш 5.832 бот иген бирҙек. Шулай уҡ беҙ государствоға малсылыҡ продукциялары тапшырыу йөкләмәләрен дә тулыһынса үтәп сыҡтыҡ.

Колхозда төҙөлөш эштәре лә уңышлы бара. Үҙған йыл беҙ аттар, һарыҡтар, быҙауҙар өсөн стандарт торлаҡтар төҙөнек. Бөтә биш фермала ла мал торлаҡтарына ремонт үткәрҙек, автомашина өсөн гараж эшләнек. Колхозда яңы клуб, уҡыу өйө, библиотека, радио, ете йыллыҡ мәктәп, медицина пункты һәм башҡалар бар. Тирмән, тимерлек, слесарный, токарный цехтар эшләйҙәр.

Башҡорт АССР-ының 30 йыллығы айҡанлы СССР Верховный Советы Президиумы миңә лә Ленин ордены менән награҙланы. Был бөйөк наградаға яуап итеп, партия һәм хөкүмәтебеҙ тарафынан ҡуйылған бурыстарҙы киләсәктә лә еңеп үтеү, колхозды тағы ла алға ебәреү өсөн бөтә көс һәм энергиямды ҡыҙғанмай тырышып эшләйәсәкмен.

Беҙҙең колхоз 1949 йылдың яҙғы сәсеүенә тулыһынса әҙер. Юғары сифатлы орлоҡ тупланыҡ һәм уны таҙарттыҡ. Уларҙың сығышы яҡшы. Бөтә орлоҡ кладовщик Мотаһар Муллабаев ҡулына акт менән тапшырылды. Ул орлоҡтарҙың һаҡланыуын көн һайын күҙәтеп тора. Тимерселәрҙән Байғутлин һәм Ишморатов иптәштәр бөтә ауыл хужалығы машиналарын сифатлы итеп ремонтланылар.

Беҙ үҙған көҙ тунға һөрөү планын арттырып үтәнек. 550 гектар майҙанда ҡар тотолдо, баҫыуға 580 тонна тиреҫ сығарылды. Хәҙер ҡар һыуҙарын тотоп ҡалыу, ужымдарҙы өҫтәмә азыҡландырыу саралары үткәрелә.

Быйыл беҙ 925 гектар майҙандың һәр гектарынан 15-әр центнер, ә алдынғы звеноларҙа 25-әр центнер урожай алырға йөкләмә алдыҡ. Бурыс еңел түгел, ләкин үтәлерлек. Беҙ 1949 йылды юғары урожай йылы итәсәкбеҙ. Бының өсөн беҙҙә бөтә мөмкинлектәр бар.

С. Игишев,
Байыаҡ районы, Фрунзе исемендәге колхоздың орденле председателе.

Баҫыу эштәрен тиҙ һәм яҡшы сифатлы итеп үткәреү өсөн көрәшәләр

ЯҢАУЫЛ. (Телефон аша). Байғужа МТС-ының механизаторҙары Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәр етәкселек иткән трактор бригадаларының йөкләмәләрен тикшергәндән һуң, бөтә төр баҫыу эштәрен дә яҡшы сифатлы итеп үткәреү һәм юғары урожай алыу өсөн социалистик ярышҡа ҡушылдылар.

Молотов, Андреев исемендәге һәм «Новая сила» колхоздарын хеҙмәтләндереүсе Заһит Зиязов бригадаһы механизаторҙарын был яңы ярышты ойоштороуҙа ла һәр ваҡыттағыса ҙур инициатива күрһәтте. Иптәш Зиязов трактор бригадаһының йыйылышында:

— Хөкүмәт миңә Башҡортостандың 30 йыллығы айҡанлы Ленин ордены менән награҙланы. Беҙ быға игенселектең юғары культураһы бригадаһы исемен алыу менән яуап биреү өсөн быйыл тағы ла яҡшыраҡ эшләргә тейешбеҙ,— тине.

Иптәш Зиязов бригадаһы тотош майҙанда бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 15-әр центнер, ә орлоҡсолоҡ участкаһында 150 гектар майҙанда арыштың һәр бер гектарынан 20-шәр центнер, 130 гектар майҙанда бойҙайҙың һәр бер гектарынан 22-шәр центнер урожай алыу, һәр бер шартлы тракторға кәмендә 1000-әр гектар ер эшкәртеү йөкләмәләрен алды.

Бөтә һөрөү эштәре лә бары тик предплужниклы һабандар менән 20—22 сантиметр тәрәнлектә, ә 50 гектар пар 25 сантиметр тәрәнлектә һөреләсәк. Трактор бригадаһы хеҙмәтләндергән колхоздарҙа 120 гектар күп йыллыҡ үлән сәселәсәк һәм урман полосалары ултыртыу өсөн 25 гектар ер эшкәртеләсәк.

Бригада хужалыҡ иҫәбенә эшләүгә күсеп, һәр бер гектарҙы эшкәртеүҙең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙән 5000 һум средствоға һәм 10 процент яғыулыҡ һәм майлау материалдарына экономия яһау йөкләмәһен алып, Яңауыл МТС-ының иптәш Оюпов етәкселек иткән алдынғы трактор бригадаһын социалистик ярышҡа саҡырҙы.

— Беҙҙең беренсе бурысыбыҙ — яҙғы баҫыу эштәрен яҡшы сифатлы итеп үткәреү. Бының өсөн беҙ көсөбеҙҙе аямайынса эшләйәсәкбеҙ. Сәсеүҙе районда беренсе булып һәм яҡшы сифатлы итеп тамамлаясаҡбыҙ, — ти орденле иптәш Зиязов.

М. Фәтихов.
ВКП(б)-ның Яңауыл райкомы инструкторы.

Тәбиғәтте үҙебеҙгә буйһондорабыҙ

Беҙҙең колхоз баҫыуҙарында әле ҡар иреп бөтмәгән. Шулай булыуға ҡарамаҫтан унда ҡыҙыу эш бара. Ҡайһы бер урында ҡар һыуҙары тотоу үткәрәләр, ә ҡалҡыуыраҡ, ҡар эрегән урындарҙа ужымдарҙы өҫтәмә азыҡландырыу эштәре бара.

Мин етәкселек иткән комсомолец-йәштәр звеноһы баҫыуға беренсе булып сыҡты. Март айының урталарында уҡ беҙ ҡыш көнө баҫыуҙарҙа ҡар тотоу өсөн ҡуйылған бөтә щиталарҙы йыйнап алдыҡ. Унан һуң яҙғы һыуҙарҙы тотоу өсөн ҡар валдары эшләнек, көндәр йылытып ҡарҙар ирей башлау менән үк баҫыуҙарҙа һыуҙарҙың тигеҙ таралыуын ныҡ күҙәтеүҙе ойошторабыҙ.

Хәҙер беҙ ужымдарҙы өҫтәмә азыҡландырыуға башланыҡ. Һәр бер гектарға 4-әр центнер иҫәбенән көл, ә айырым урындарҙа ҡош тиҙәге йәки серегән тиреҫ индерәбеҙ. Һәм тәүге мөмкинлектәр тыуыу менән үк ужымдарҙы ике эҙҙән тырматасаҡбыҙ.

Үҙған йыл иген сәсеүлектәрен азыҡландырыу һөҙөмтәһендә беҙҙең звено бойҙайҙың һәр бер гектарынан уртаса 15-әр центнер, ә арыштан 18-әр центнер урожай үҫтереп алды. Ә быйыл беҙ тағы ла юғарыраҡ урожай алыу бурысын ҡуйҙыҡ. Бының өсөн беҙ тәбиғәтте үҙебеҙгә буйһондорабыҙ.

М. Шакирова,
Ҡырмыҫҡалы районы «Октябрь» колхозының звеноводы.

Ҡар һыуҙары тоталар

БАҠАЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Районның колхоздары тупраҡта күберәк дымлылыҡ һаҡлап ҡалыу өсөн массовый рәүештә ҡар һыуҙары тотоуға башланылар.

«Новая жизнь» колхозында (председателе иптәш Хәбибуллин) 5 көн эсендә 60 гектарға яҡын майҙанда ҡар һыуҙары тотолдо. Был эштә һәр көндә 20—25 колхозсы ҡатнаша. Анастасия һәм Зоя Татарковалар иптәштәр етәкселек иткән звенолар 21-әр гектар майҙанда ҡар һыуҙары тотоу үткәрҙеләр.

«Искра Ленина», «Комсомолец» һәм «Красная Баррикада» колхоздары районда беренсе булып был эш буйынса район тарафынан бирелгән планды арттырып үтәнеләр. «Искра Ленина» колхозында 50 гектар урынына 60 гектар, «Красная Баррикада» колхозында 30 гектар урынына 40 гектар майҙанда ҡар һыуҙары тотоу үткәрҙеләр. «Ҡыҙыл йондоҙ», «Дружба», «Ҡыҙыл шишмә» колхоздарында ла тупраҡта дымлылыҡ һаҡлап ҡалыу өсөн практик саралар күрәләр. Бөтә звенолар баҫыуҙа эшләйҙәр.

Районда бөтәһе 35 колхозда ҡар һыуҙары тотоу эштәре ойошторолдо. Колхозсылар 2000 гектар майҙанда ҡар һыуҙары тотоу планын 3—4 көн эсендә үтәп сығыу өсөн ярышып эшләйҙәр.

Х. Ғәлимов.

Тәнҡит һәм библиография

„Әҙәби Башкортостан“

Уҡыусылар күптән түгел «Әҙәби Башкортостан» (элекке «Октябрь») журналының беренсе һәм икенсе номерен алып уҡыйылар. [illegible]

[illegible]

Әгәр ҙә Көнсығыш хеҙмәтсәндәрен иҙеүгә, ҡол итеүгә, уларҙы үҙҙәренең агрессив ынтылыштарының ҡоралына әйләндереүгә йүнәлдерелгән Англия һәм Америка империалистәренең милли суверенитетты инкар итеүсе политикаларын иҫкә алғанда, повестең бөгөнгө көндә әһәмиәте тағы ла үҫә. Уҡыусылар, һис шикһеҙ, ана шул күҙлектән сығып повесть тураһында фекер йөрөтөрҙәр.

«Беҙҙең яҡ егеттәре» шул ваҡыттағы (1928—30 йылдар) общественный-политик обстановканы бөтә тулылығы менән сағылдырыусы тәрәнлеккә дәғүә итмәй булһа кәрәк. Ләкин, күбеһенсә, үҫмер аңлауына ҡайтарып ҡалдырылған, тормош, көн-күреш деталдәре аша беҙ билдәле дәрәжәлә заман һулышын тоябыҙ. Был институт коллективен һәм ауылда орлоҡ йыйнауҙы тасуир иткәндә асыҡ күренә.

Булат Дәүләтов әле бик йәш, тормош тәжрибәһе аҙ булһа ла, уны әйләндереп алған һәр нәмәгә совет шарттарында тәрбиәләнгән яңы кеше, социализмды төҙөүсе йәш быуын күҙлегенән сығып баһалай. Уның һәр кешегә, әйтәйек, [illegible]

[illegible] киң полотнолы әҫәрҙәр вәғәзләһен ине, тип әйткеһе килә.

Беҙ аңлы рәүештә, рәҙәттәге тәртипте боҙоп, повесть хаҡында беренсе итеп һөйләнек. Сөнки ул беҙҙең проза әҫәрҙәренә бай булмаған әҙәбиәтебеҙ өсөн билдәле дәрәжәлә шатлыҡлы ваҡиға булып тора.

Журналдың беренсе китабында Р. Ниғмәтиҙең «Ленинға» һәм «Тыуған тел» тигән шиғырҙары урынлаштырылған. Танылған шағирҙың ижадына артыҡ яңылыҡ өҫтәмәгәнлектән, беҙ улар тураһында киң йәйелеп тороуҙы урынлы тапмайбыҙ.

Был номерҙа Мостай Кәримдең ос яңы шиғыры баҫылған. Ҡыҫҡаса ғына шуны әйтәйек, «Тау әле тураһында балладаһын» алмағанда, шиғырҙарҙың барыһы ла Кәрим ижадының артабан үҫеүен раҫлайҙар. «Сталинға», «Беҙҙең колхоз ҡыҙҙары» айырыуса иҡтирамға лайыҡлылар.

Барып етһен ине тик һеҙгә,
Шишмә еткән кеүек диңгеҙгә,

тип тамамлай Мостай Кәрим үҙенең [illegible]

[illegible] Р. Ниғмәти шиғырҙарынан башҡа поэзия Ә. Иҡсан, Я. Колмой, Т. Арслан, Ғ. Ғалиев, Р. Рамазанов, Н. Нажми, Ә. Мирзаһитов, Л. Хәким, Ш. Бикҡол, Ш. Вахитов, М. Рафиков, Рәхим Сәләхов, Р. Янбулатова, Д. Бабичев, А. Игебаев, З. Ишморатов иптәштәрҙең шиғырҙары аша күрһәтелә. Ш. Бикҡол азатлыҡ һәм донъяла тыныслыҡ байрағын йөрөтөүсе Совет Армияһына ҡарата «Түр ҡунағы» тигән темаға биреп, уның изге миссияһын бик ябайлаштырып күрһәтә. Совет һалдаты ҡулына ҡорал тотоп ҡунаҡҡа бармай, бәлки һуғыш утын тоҡандырып йөрөүселәргә ҡаршы донъя тыныслығының һаҡсыһы булып тора.

Журналдың беренсе һанының аҙағында Рамғолдең бик уҡ тапҡыр булмаған эпиграммалары урынлаштырылған.

Аҙаҡ бер генә теләк әйтәбеҙ: техник яҡтан һәм материалдарҙы тәржемәләү һәм грамматик хаталарҙы бөтөрөү буйынса күберәк эшләргә кәрәк.

Ләҡман Хәким.

Өлгөлө түңәрәк

Черниковск машиналар төҙөү заводының 4-се цех комсомол группаһы эргәһендә ойошторолған СССР Конституцияһын өйрәнеү түңәрәге уҡыу программаһының һуңғы темаһын үтә. Бында түңәрәк менән йәш коммунист иптәш Гладышев етәкселек итә. Ул занятиеға ентекле әҙерләнә, өҫтәмә политик һәм әҙәби китаптар уҡый, марксизм-ленинизм классиктарының айырым әҫәрҙәрен өйрәнә.

Иптәш Гладышев занятиеның тәүге сәғәтен һәр ваҡыт һуңғы занятиела үткән теманы ҡабатлауҙы үҙенең эш практикаһына индергән. Ул түңәрәк членарына айырым һорауҙар биреү юлы менән теге йәки был теманы тулыландыра. Һуңғы занятиела ул, контролер иптәш Григорьеванан:

— Нәмә ул государство? — тип һораны. Ҡыҙ уға: «Государство — бер кластың икенсе класс өҫтөнән иҙеү аппараты» тип яуап ҡайтара. Пропагандист иптәш Григорьеваның был яуабы менән генә ҡәнәғәтләнмәне. Ул властың башында халыҡ торған саҡта государствоның әһәмиәте һәм роле тураһында һөйләй.

Йәш пропагандистың ябай беседаһы тыңлаусыларҙа политик белемдәрен күтәреүгә ҙур теләк тыуҙыра. Бында һәр уҡыусының конспекты бар, улар өҫтәмә әҙәби китаптар менән таныш иткәндәр. Түңәрәк членары үҙҙәре үтелгән материалдарҙы ҡабатлай башланылар.

Е. Сапожников.

Шәкәр сөгөлдөрөнән юғары урожай алырбыҙ

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ауыл хужалығы алдына шәкәр сөгөлдәре етештереүҙе өс йыл эсендә алға баҫтырыу һәм һуғышҡа тиклемге кимәлдә уҙып китеү бурысын ҡуйҙы. Шулай уҡ партия һәм хөкүмәт үҙенең ҡарарында шәкәр сөгөлдәре етештереүҙә мөһим саралар билдәләне.

Башҡортостан республикаһында шәкәр сөгөлдәре үҫтереү һәм унан юғары урожай алыу өсөн шарттар уңайлы. Быны республикабыҙҙың алдынғы колхоздары практикаһы бик асыҡ күрһәтте. Ошоларҙы иҫәпкә алып хөкүмәт беҙҙең республикабыҙҙа шәкәр эшләү заводы төҙөргә ҡарар итте һәм ул 1949 йылда эксплоатацияға тапшырыласаҡ. Был завод фәҡәт урындағы сырьё иҫәбенә генә эшләргә тейеш. Ә уның төп сырьёһы — шәкәр сөгөлдәре.

Шәкәр заводын сырьё менән тулыһынса тәьмин итеү өсөн беҙҙең колхоздарыбыҙ йыл һайын күп күләмдә шәкәр сөгөлдәре етештерергә тейештәр. Бына шуның өсөн дә республикабыҙ колхоздарында шәкәр сөгөлдәре үҫтереүҙе алға ебәреү, бының өсөн бөтә шарттарҙы булдырыу бурысы быйыл айырыуса алға ҡуйылды. Быйыл беҙҙә шәкәр сөгөлдәре сәсеүсе колхоздарға государство тарафынан ҙур ярҙамдар күрһәтелә. Сөгөлдәр сәсеүсе колхоздарға һәм МТС-тарға бик күп һанда минераль ашламалар, сөгөлдәр сәсеүсе трактор сәскестәре һәм башҡа шуның кеүек машиналар ебәрелә.

Республикабыҙҙың шәкәр сөгөлдәре үҫтереүселәре алдында быйыл ҙур бурыстар тора. ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарары күрһәтмәләрен үтәй барып, быйыл беҙ был ҡиммәтле культуранан юғары урожай алырға һәм шуның менән үҙебеҙҙең заводты сырьё менән тәьмин итергә тейешбеҙ.

Илебеҙҙең шәкәр сөгөлдәре үҫтереүселәре быйыл сәсеүлектәрҙән юғары урожай алыу өсөн социалистик ярышты йәйелдерҙеләр. Был патриотик хәрәкәттә беҙҙең республикабыҙҙың сөгөлдәр үҫтереүселәре лә лайыҡлы урынды алырға бурыслылар. Башҡортостан сөгөлдәр үҫтереүселәре ошо көндәрҙә булып үткән республикан кәңәшмәлә 1949 йылда юғары урожай алыу өсөн конкрет йөкләмәләр алдылар. Ҡырмыҫҡалы районы «Ирек» колхозының звеноводы Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Банат Батырова быйыл 4 гектар майҙандың һәр гектарынан 650-шәр центнер, шул уҡ районның «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозы звеноводы иптәш Мелюкова 4,5 гектар майҙандың һәр гектарынан 250-шәр центнер, Буденный исемендәге колхоз звеноводы иптәш Хеснуллова 4 гектарҙың һәр гектарынан 400-әр центнер шәкәр сөгөлдәре урожайы алырға һүҙ бирҙеләр.

Республикан кәңәшмәлә ҡатнашыусылар конкрет йөкләмәләр алып, бөтә колхозсыларға, колхозсы ҡатын-ҡыҙҙарға, МТС һәм сөгөлдәр базалары работниктарына, звеноводтарға, трактористарға, баҫыусылыҡ һәм трактор бригадалары бригадирҙарына, колхоз председателдәренә, МТС директорҙарына һәм бөтә ауыл хужалығы специалистарына мөрәжәғәт ҡабул иттеләр һәм уларҙы 1949 йылда шәкәр сөгөлдәре сәсеүлектәренең тотош майҙандарында һәр гектарҙан иң кәмендә 140-ар центнер урожай алырға саҡырҙылар.

Һәр бер колхозда, районда һәм тотош республикала шәкәр сөгөлдәре сәсеүлектәренән юғары урожай алыу өсөн нәмәләр талап ителә һуң?

Бының өсөн, беренсенән, был культуранан юғары урожай алыуҙы тәьмин итә торған бөтә төр агротехника сараларын ваҡытында аныҡ үтәүҙе тәьмин итергә, шулай уҡ был эшкә дөрөҫ етәкселек итергә, хеҙмәтте дөрөҫ ойошторорға кәрәк. Бурыс — шәкәр сөгөлдәре үҫтереүҙәге агротехника сараларының һәм хеҙмәтте ойоштороуҙың төп ҡағиҙәләрен үҙләштереүҙән тора. Был маҡсатта һәр бер звено, бригада һәм колхозда юғары урожай мастерҙарының эш тәжрибәләрен һәм алдынғы агрономия фәне ҡаҙаныштарын өйрәнергә һәм тормошҡа ашырырға кәрәк.

Шәкәр сөгөлдәре үҫтереүсе колхоздарҙа һис кисекмәҫтән түбәндәге эштәр үткәрелергә тейеш: звеноларҙың һәм бригадаларҙың составтарын тикшерергә, уларҙы алдынғы колхозсылар иҫәбенән комплектовать итергә, звеноларға беркетелгән сәсеүлек майҙандарын тикшерергә, әгәр беркетелмәгән булһа, уларға ер участкаларын һәм баҫыуҙарҙы беркетергә кәрәк. Бригада һәм звеноларға йыллыҡ производство һәм агротехника заданиелары бирелергә тейеш.

Был культура бик күп хеҙмәт һалыуҙы талап итә. Шуның менән бергә уның агротехникаһы ла күп төрлө. Башҡа төр культуралар өсөн талап ителгән сараларҙан тыш, ҡамыл тентәрен йомшартыу, тунға һөрөү, шлейфованне, сәсеү алды культивацияһы һәм башҡа шуның кеүек саралар үткәрелергә тейеш. Шуға күрә сөгөлдәр үҫтереүсе звеноларҙы төҙөү һәм уларҙа агротехниканы ҡулланыу эштәренә айырыуса сәрьеҙ иғтибар талап ителә.

Сөгөлдәр сәсеүсе колхоздарҙа баҫыусылыҡ бригадалары составында даими колхозсыларҙан торған комплекслы звенолар ойошторола. Звеноларҙы бер генә төр культура буйынса тар специальное итеп ойошторорға ярамай. Һәр бер звеноға 2—3 төрлө культура, бөртөклө ашлыҡ культуралары ла беркетелә торған колхоздарҙа бындай звеноларға 3—5 төрлө культураны эшкәртеү йөкләтелә. Звеноларҙы һәр бер член өсөн шәкәр сөгөлдәре үҫтереү буйынса эш нагрузкаһы 0,25 гектарҙан алып 0,40 гектарға тиклем булырға тейеш. 7—10 кешенән торған һәр бер звеноның сөгөлдәр сәсеүҙәге 2,5—4 гектарҙан тора.

Шәкәр сөгөлдәре — иртә культура. Уны иртә срокта, 6—7 көн эсендә сәсергә кәрәк. Ерҙе эшкәртеү, тотош майҙандың кибеүен көтөп тормаҫтан, һайланма рәүештә башланырға һәм мөмкин тиклем дымды күберәк һаҡлап ҡалыу сараһы күрелергә тейеш. Тунға һөрелгән майҙан иртә яҙ менән үк ауыр тырма менән 2—3 эҙҙән тырматыла һәм шлейфовать ителә. Тупраҡ яҡшы эшкәртелһен өсөн сәсеү алдынан культиватор, ҙрапач һәм башҡа төр йомшартҡыс ҡоралдарҙы йөрөтөп сығырға кәрәк. Шунан артынан уҡ тырматыла һәм сөгөлдәр сәселә. Һауа һәм тупраҡ шарттарының талабына ҡарап, ер эшкәртеүҙә икенсе тапҡыр культивациялау һәм ҡайһы бер ваҡытта ҡабаттан һөрөү үткәреләүе мөмкин. Әгәр ҙә тунға һөрелгән ер булмаһа, ер иртә яҙ менән үк һөрелә һәм тырматыла. Яҙғы һөрөү ваҡытында, көҙгө һөрөү ваҡытында индерелергә тейешле нормала, тупраҡҡа тиреҫ шыйыҡсаһы, компост, ҡош тиҙәге, көл һәм минераль ашламалар индерелә. Көл иртә яҙ тырматыу һәм шлейфовка ваҡытында, ә башҡа урындағы ашламалар культивациялау ваҡытында индерелә. Һәр бер гектарға тиреҫ шыйыҡсаһы 12—15 тонна, ҡош тиҙәге 5—8 центнер һәм көл 4—5 центнер иҫәбенән бирелә.

Орлоҡтар сәсеүгә башлауҙан 10—12 көн элек яровизациялана. Бының өсөн орлоҡтоң ауырлығына ҡарата 90 процент һыу һалына. Уның температураһы цельсия буйынса 5 — 7 градус булырға тейеш. Орлоҡ ике тәүлек эсендә дүрт тапҡыр еүешләтелә. Шулай уҡ сәсеүҙән ес көн элек орлоҡто йылытып еүешләү ҙә файҙалы. Бының өсөн орлоҡ ауырлығына ҡарата 100 процент һыу алына. Ул биш тигеҙ өлешкә бүленеп, тәүге көн, йылытылмаған булмала биштән бер өлеш һыу менән, ә икенсе көндә инде цельсия буйынса 18—25 градус йылылыҡтағы һыу менән һәм шул уҡ йылылыҡтағы бүлмәлә 3—4 сәғәт ваҡыт үткән һайын дүрт тапҡыр еүешләндерелә. Орлоҡто ошолай эшкәртеп сәсеү уның иртә һәм бергә шытыуына ярҙам итә. Ә бергә шытҡан үҫемлектәр шәкәр сөгөлдәре короткосо булған — бөрсәләрҙән зарарланмайҙар. Был саралар һәр гектарҙан 15—20 центнер өҫтәмә урожай алыуға мөмкинлек бирә.

Башҡортостан шарттарында һәр гектарға 40 килограмм нормаһында орлоҡ сәселә. Сәсеү комбинированный сәскес менән йәки махсус ҡулайлаштырылған бөртөклө ашлыҡ сәскесе менән еңел тупраҡлы ерҙә 3—4 сантиметр тәрәнлектә, ә ауыр тупраҡлы ерҙә 2—3 сантиметр тәрәнлектә үткәрелә. Сәсеү тиҡ тура һыҙыҡ буйынса, рәт аралары 36 йәки 44,5 сантиметр киңлектә сәселә. Әлбиттә, һауа, тупраҡ шарттарын һәм орлоҡтоң сифатын иҫтән сығарырға ярамай. Дымлы һауа шарттарында орлоҡ өҫтәнерәк, ә ҡоролоҡло шарттарҙа тәрәнерәк күмдерелергә тейеш. Рәт араларын 44,5 сантиметр киңлектә ҡалдырыу — механизация ярҙамы менән, ә 36 сантиметр киңлектә ҡалдырыу — ҡул көсө менән эшкәртеү өсөн кәрәк. Комбинированный сәскес ҡулланғанда минераль ашлама тулы кәйенсә: азот һәр гектарға 30—50 килограмм, суперфосфат 100—150 килограмм һәм калий 20—30 килограмм индерелә. Рәттәргә урындағы ашламаларҙан ҡош тиҙәге һәм көл һәр гектарға 3—4 центнер иҫәбенән бирелә.

Шәкәр сөгөлдәре тәрбиәне ярата. Уны сәсеүҙән һуң уҡ башларға кәрәк. Был ҙур түҙемлек һәм хәстәрлек талап иткән айырыуса мөһим эш.

Бөтә был саралар шәкәр сөгөлдәренән юғары урожай алыуға йүнәлдерелгәндәр. Шәкәр сөгөлдәре сәсеүгә яҡшы әҙерлек — уны агротехник срокта һәм юғары сифатлы итеп үткәреүҙе тәьмин итәсәк. Сөгөлдәр үҫтереүсе райондарҙың партия һәм совет ойошмалары, колхоздар был мөһим төр культураны сәсеүҙе быйыл алғала үткәрергә һәм унан юғары урожай үҫтереп алыуҙы тәьмин итергә бурыслылар. Республикабыҙҙың шәкәр сөгөлдәре үҫтереүселәре был почетлы бурысты намыҫ менән үтәрҙәр.

М. Мамлеев,
БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының техник культуралар бүлеге начальнигы.

Ситтән тороп укыу институтына укыусылар кабул итеүҙе ойошкан рәүештә үткәрергә

Республикабыҙҙағы укытыусыларҙан байтак өлөшөнөң урта һәм тулы булмаған урта мәктәптәргә укытыу өсөн етерлек тиклем белемдәре юк. Был шарттарҙа ситтән тороп укыуҙың роле һәм әһәмиәте айырыуса мөһим. Укытыусыларҙың квалификацияларын күтәреү бурысы айырыуса мөһим бурыс булып тора.

Ситтән тороп укыу буйынса педагогик укыу йорттарының тормошонда мөһим осор: беренсе апрелдән алып ситтән тороп укыу буйынса педагогия һәм укытыусылар институттарына укыусылар кабул итеү башланды. Был эште уңышлы рәүештә үткәреү мәктәптәр өсөн юғары квалификациялы педагог кадрҙары әҙерләүҙе артабан йәйелдереүҙә хәл итәсәк.

Беҙ хәҙер бөтә урындарҙа ла дөйөм һәм мәжбүри ете йыллык укытыуҙы индереү алдында торабыҙ. Ә был бурысты тормошка ашырыу өсөн байтак һанда өҫтәмә педагогтар, укытыусылар талап ителәсәк. Педагогик укыу йорттарының стационар сектәре генә укытыусыларға булған талапты канәғәтләндерә алмаясак. Мәктәптәр өсөн педагогтар әҙерләү проблемаһын хәл итеүҙә ситтән тороп укытыу системаһында эшләүселәргә почетлы һәм яуаплы эш йөкмәтелә.

Быйыл тейешле юғары педагогик укыу йорттарын тамамларға бурыслы булған бөтә укытыусыларҙы ситтән тороп укыуға тулыһынса йәлеп итеү өсөн ныклы саралар күрергә кәрәк. Үҙҙәре үтәй торған эш буйынса талап ителгән дипломы булмаған хәлдә ситтән тороп укыуға инмәҫкә тырышыусы укытыусылар ҙа бар әле. Бындай укытыусылар үҙ квалификацияларын күтәрергә тырышмауҙары менән мәктәптәге эштең торошо менән үҙҙәренең һис тә кыҙыкһынмауҙарын күрһәтәләр.

Ситтән тороп укыу өсөн укытыусыларҙың үҙҙәре яуаплы булыу менән бергә, был өлкәлә ситтән тороп укытыу бүлектәре үҙҙәре, халык мәғарифе органдары, укытыусыларҙың профсоюз ойошмалары һәм мәктәп етәкселәре ойоштороу һәм аңлатыу эштәрен киң йәйелдерергә тейештәр.

Район Советтарының халык мәғарифе бүлектәре һәм укытыусыларҙың профессиональ ойошмалары укытыусыларҙың ситтән тороп укыуҙары менән якындан кыҙыкһынырға тейештәр. Ситтән тороп укыуға укытыусыларҙы тулыһынса йәлеп итеү өсөн, халык мәғарифе бүлектәре ситтән тороп укырға тейешле бөтә укытыусыларҙы аныҡ иҫәпкә алырға, укыуға кабул итеүҙең тәртиптәре һәм сроктары тураһында һәр-бер укытыусыға хәбәр итергә, уларҙың һәр береһенә укыу йортон тамамлау срогын билдәләргә бурыслылар.

Беҙҙең Башкортостандың К. А. Тимирязев исемендәге государство педагогия институтының ситтән тороп укыу бүлегенә инергә теләүселәрҙән ғариҙалар алыу 1 апрелдән башланды. Унда дөйөм мәғлүмәтле йәки педагогик урта мәғлүмәтле укытыусылар — башланғыс, ете йыллык һәм урта мәктәп укытыусылары кабул ителәләр.

Педагогия институтында укыу срогы — биш йыл. Уның тарих, тел һәм әҙәбиәт факультеттәре (рус, башкорт һәм татар теле бүлектәре), физика-математика, тәбиғәт, география факультеттәре бар. Укытыусылар институтында укыу срогы — өс йыл. Уның — тарих, тел һәм әҙәбиәт факультеттәре (рус, башкорт һәм татар теле бүлектәре), физика-математика һәм тәбиғәт-география факультеттәре бар.

Институтка кабул иткәндә һынауҙар була. Урта мәктәпте алтын, көмөш медалдәр менән тамамлаған кешеләр институтка һынауһыҙ кабул ителәләр.

Ситтән тороп укыу институтына инергә әҙерләнеүсе бөтә укытыусылар аҙнаға дүрт көн, ял көнөнән башка, укытыуҙан тыш булған бөтә эштәрҙән бушатылырға тейештәр. Укырға инеүселәргә һынауға әҙерләнеүҙә эффектлы ярҙам итеү — бөтә педагогтар общественносенең бурысы. Юғары квалификациялы укытыусылары булған урта мәктәптәрҙең коллективтәре, педагогия училищеларының коллективтәре, райондарҙағы укытыусыларҙың методик берекмәләре, ситтән тороп укыу бүлектәренең урындарҙағы консультация пункттары был ярҙамды бик еңел күрһәтә алалар. Ситтән тороп укый башлаусы укытыусы урындағы ойошмаларҙың һәм общественностең иң ҙур иғтибарына һәм иғтифатлы мөнәсәбәтенә лайыҡ. Сөнки ситтән тороп укыу — ул укытыусының шәхси эше түгел, ә совет мәктәбен артабан үҫтереүгә туранан-тура мөнәсәбәте булған һәм государство әһәмиәтенә эйә булып торған эш.

Үткән йылда, кайһы бер етешһеҙлектәр арҡаһында, ситтән тороп укыуға укытыусыларҙы кабул итеү оҙакка һуҙылды. Ундай фактылар быйыл кабатланмаҫка тейеш. Ситтән тороп укыусыларҙы кабул итеү эшен ойошкан рәүештә һәм ваҡытында үткәрергә кәрәк. Был, стационар укыу йорттары менән бер рәттән, мәктәптәргә юғары квалификациялы кадрҙар әҙерләргә тейешле ситтән тороп укытыу системаһының эшен артабан киң йәйелдереүҙе тәьмин итер.

М. Сәғдиева.

Киң кулланыу тауарҙары эшләп сығарыу киңәйә

Башкортостандың урындағы промышленносе алдағы тер киң кулланыу тауарҙары эшләп сығарыуҙы үҫтереп, яңынан-яңы предприятиелар төҙөй.

Уҙған йыл республиканың урындағы промышленносе производство программаһын бик байтак арттырып үтәп, тыш 6 миллион һумлык продукция бирҙе. [illegible] 2,5 миллион һум накопление бирҙе.

Был йылдың планды сроктан алда тамамлау өсөн йәйелдерелгән социалистик ярышта [illegible] Белорет, Благовещен, Иглин, Бүгөрсән, Стәрлетамак райондарының урындағы промышленность комбинаттары һәм Белорет, Стәрлетамак, Өфө кала комбинаттары [illegible].

1949 йылда урындағы промышленность предприятиелары үҙҙәренең производстволарын киңәйтеү [illegible] Черниковск, Октябрьский, Стәрлетамак калаларында, Абзан, Баҙтаҡ, Белокатай, Бүгөрсән, Төтөшле һәм башка райондарҙа 13 яңы кирбес заводы төҙәлә башланды. Йомағужа, Кыйғы, Красноҡам, Бөрө һәм Аскын райондарында мебель эшләй торған мастерской, Кушнаренко, Бәләбәй, Иглин һәм башка райондарҙа ағас эшкәртеү заводтары төҙәлә. Был төҙөлеш объекттарына кәрәк тиклем төҙөү материалдары таш, ағас ташылды. Хәҙер бында төрлө оборудованиелар килтерелә. Бынан башка 12 райкомбинатты электрлаштырыу эше алып барыла.

З. Ишбулатов.

Автомашинала капиталь ремонтһыҙ 100 мең километр

Октябрьский калаһындағы транспорт конторалары шоферҙар араһында 100 меңселәр йәғни капиталь ремонтһыҙ автомашинала 100 мең километр ер үтеү өсөн хәрәкәт киң йәйелдерелгән. «Туймазынефть» тресының иң якшы шоферҙарынан береһе булған Михаил Григорьевич Тарасов капиталь ремонтһыҙ үҙенең автомашинаһында беренсе мартка тиклем бөтәһе 100 мең километр ер йөрөнө. Ә хәҙер автомашина 40 мең километр ер йөрегәс тә капиталь ремонтка куйыла.

Михаил Григорьевич сменаһында уртаса 150-шәр километр ер йөрөй. Ул ярыулыкка һәм резинаға ла байтак экономия яһаны. Бығa ул барынан да элек үҙенең эшен һөйөп башкарыуы, машинаһын якшы тәрбиәләүе-карауы, уны төҙәк тотоуы һәм эш сәғәтен дөрөҫ һәм рациональ файҙаланыуы арҡаһында өлгәште.

Кузнецов, Бикбов һәм башка кайһы бер шоферҙар ҙа йөҙ меңсе М. Г. Тарасовтың эйәрсендәре булып торолар. Улар ҙа шулай ук капиталь ремонтһыҙ йөҙ мең километрҙы үтеү өсөн ярышалар.

И. Егоров.

Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресенә Совет делегацияһы

Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресын саҡырыу тураһындағы мөрәжәғәткә кушылып Совет общественносе ойошмалары Конгресса үҙҙәренең делегаттарын ебәрергә карар иттеләр.

Совет делегацияһы составында СССР фәндәр Академияһының вице-президенты академик В. Волгин, академик А. Несмеянов, Украина ССР-ы фәндәр Академияһының президенты академик А. Палладин, Грузия ССР-ы фәндәр Академияһының президенты академик Н. Мусхелишвили, академик И. Мещанинов, СССР Медицина фәндәре Академияһының президенты академик Н. Аничков, академик Б. Греков; СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденттары П. Федосеев һәм П. Ючина;

яҙыусылар — А. Фадеев, И. Эренбург, К. Симонов, В. Василевская, А. Корнейчук, Максим Танк, П. Зарьян, М. Турсун-Заде, М. Ибраһимов;

художество Академияһының президенты, СССР-ҙың халык художнигы А. Герасимов, кинорежиссер СССР-ҙың халык артисы Г. Александров, композитор Д. Шостакович, СССР халык бейеүҙәренең Государство ансамбленең художество етәксеһе Игорь Моисеев, СССР-ҙың халык артисы А. Хорава, Франко исемендәге Киев драма театрының художество етәксеһе, СССР-ҙың халык артисы Гнат Юра, РСФСР-ҙың һәм Грузия ССР-ының атказанған артисткаһы В. Давыдова, СССР-ҙың халык артисы Н. Черкасов, Латвия ССР-ы опера һәм балет Государство театрының солисткаһы В. Краузе;

фашизмға каршы совет катын-кыҙҙар комитетының председателе Н. Попова, трактор бригадаһы бригадиры Социалистик Хеҙмәт Геройы П. Ангелина; Советтар Союзының Геройы [illegible] әсәһе Л. Космодемьянская, конькиҙа йөрөү буйынса донъя чемпионы М. Исакова, «Медицина работника» газетаһының редакторы М. Казашева, РСФСР-ҙың атказанған укытыусыһы А. Соловьев, Златоустағы Сталин исемендәге заводтың сталевары В. Амосов, [illegible] промышленносе эшселәре профсоюзы Үҙәк Комитетенең секретаре П. Шелахин, СССР-ҙың славяндар комитеты члендары Советтар Союзының ике тапкыр Геройы И. Федоров һәм Л. Варпаров, Советтар Союзының Геройы А. Маресьев, комбайнер К. Борин, Социалистик Хеҙмәт Геройы Ф. Бойко, Курск станцияһының начальнигы Социалистик Хеҙмәт Геройы П. Шубин, вуз преподавателе Г. Коротков һәм С. Андреев, текстиль промышленносе эшселәре профсоюзының Иваново өлкә комитеты секретаре Т. Бойкова, фашизмға каршы совет йәштәре комитетының члендары З. Гагарина, Ч. Асланова, Н. Бахонова; фашизмға каршы совет йәштәре комитетының [illegible] В. Кочемасов; СССР Потребкооперацияһының етәксе работниктары А. Климов һәм Г. Нелин.

(ТАСС).

Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресенә Рус православный сиркәүенең вәкилдәре

Мәскәү һәм бөтә Рус патриархы Алексей һәм Рус православный сиркәүенең Священный синоды түбәндәгеләрҙе билдәләнеләр: тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресына Священный синодтың члене Митрополит Крутицкийҙе һәм Коломенский Николайҙы һәм Богоявленский Собор Настоятеле Протопресвитер Н. Ф. Колчицкийҙе командировать итергә.

(ТАСС).

Германия мәсьәләһендә Көнбайыш державаларҙың бер яклы яңы акты

ВАШИНГТОН, 9 апрель. (ТАСС). АКШ-тың государство департаменте, Германия тураһындағы мәсьәлә буйынса АКШ, Англия һәм Франция сит ил эштәре министрҙәре Ачесон, Бевин һәм Шуман араһындағы кәңәшмә хаҡында үҙ-ара коммюнике нәшер итте.

Коммюникела, сит ил эштәре министрҙәре, Германияға кағылышлы мәсьәләләр буйынса тулы килешеүҙәргә өлгәштеләр, тип әйтелә. Оккупацион статут тексы, тип әйтелә коммюникелә, хупланды һәм Германия парламентенең Бонналағы советына тапшырыла. «Союзниктар тарафынан үҙҙәренең хоҡуктарын һәм бурыстарын тормошка ашырыуҙы, шулай уҡ өс яклы союзный контролдә билдәләүсе төп принциптар тураһындағы килешеүҙәргә өлгәшелде». Коммюникелә, заводтарҙы, промышленностең тыйылған һәм сикләнгән тармаҡтары демонтажлау мәсьәләләре буйынса килешеүҙәр (килешеүҙәренең шарттары киңәйтелмәй), шулай уҡ Рурҙа «халыҡ-ара орган» төҙөү тураһындағы килешеүҙе сит ил эштәре министрҙәре [illegible] һәм хупланылар, тип күрһәтелә.

Коммюникелә, Көнбайыш Германия, Маршалл планы нигеҙендә айырым өс яклы килешеү төҙөү тураһында АКШ менән һөйләшеүҙәр алып барасаҡ һәм «Европаның экономик хеҙмәттәшлегеғ төҙөүҙә тулы хоҡуклы член булып ҡатнашырға тейеш», тип әйтелә.

Өс сит ил эштәре министрҙәренең килешеүе Ялта һәм Потсдам карарҙарын яңынан тупаҫ рәүештә боҙоу булып тора. Был карарҙарға ярашлы рәүештә, билдәле булғанынса, Германияға карата бөтә мәсьәләләр дүрт бөйөк держава тарафынан хәл ителергә тейештәр.

Ил өйрәнеү музейендә

Музейгә барып инеү менән, унда Башкортостандың 30 йыллык байрамын ҙур әҙерлектәр менән каршы алғанлык асык күренеп тора.

Был музейгә республикабыҙҙың төрлө райондарынан, ауылдарынан экскурсияға килаләр. Улар Башкортостандың 30 йыл эсендә үҫеүен күрһәткән айырыуса бай картиналарҙы карайҙар. Музейҙа көн һайын 250—300 кеше була. Музейҙа булыусыларҙың кайһы берҙәре үҙҙәренең фекерҙәрен яҙып калдырғандар.

Бында Башкортостандың 30 йыллык юбилейына килгән Бурят-монгол АССР-ының кунактары булғандар һәм улар [illegible] туғандаш республикаларының тарихи үҫеш юлдарын, уның экономика һәм культура ығынан ирешкән уңыштары менән танышыуҙары өсөн бик шат булыуҙарын яҙғандар.

Бына музейҙең беренсе бүлмәһе. Башкортостандың урынын күрһәткән географик картаһы. Уның йәнәшәһендә Ленин менән Сталин рәсемдәре. Юлбашсыларҙың революция йылдарындағы героик юлдарын сағылдырған картиналар. Шул уҡ бүлмәлә граждандар һуғышы геройы — Чапаев. Шунда уҡ Өфө калаһының дошман кулынан азат ителеү көндәрен күрһәткән картиналар.

1919 йылда башкорт йәштәре Петроградты Юденичтән һаклау өсөн үҙ теләктәре менән һуғышка киттеләр. В. И. Ленин башкорт халкына телеграмма бирә. Ул был телеграммаһында бер нисә башкорт дивизияһын Реввоенсовет карары буйынса Петроград яғына күсереүҙе куя. Был күсерелгән башкорт дивизияһына Петроград фронты 7-се армияның политик бүлеге үҙенең сәләмен яҙа.

Үлемгә дусар ителгән башкорт халкына Ленин—Сталин партияһы азатлык бирҙе. Башкорт халкы бөйөк рус халкы ярҙамында ирек һәм хоҡук алды. Башкорт халкының батыр улы Салауат Юлаев рус халкы менән берлектә үҙ халкын самодержавие иҙеүенә һәм милли иҙеүгә каршы алып сыкты.

Бөтә хеҙмәтсән массаны [illegible] иҙеүҙәрҙән азат итеүсе бөйөк Ленин һәм Сталин башкорт халкына автономия бирҙе. 1919 йылдың 23 мартынан республикабыҙ Башкортостан Автономиялы Совет Социалистик Республикаһына әйләнде. Һәм ошо көндән башлап республикабыҙ экономика, культура һәм промышленность ығынан киң колас йәйеп үҫә башланы.

Музейҙең промышленность бүлегендә, бөтә төр промышленность үҫеше диаграммалар менән бирелгән. Башкортостандағы файҙалы ер аҫты байлыктарын күрһәтә торған карта менән бер рәттән, бөтә каҙылма байлыктарҙың экспонаттары куйылған. Был бүлектә механика бигерәк тә ҙур урын ала.

Урмансылык районларында государство өсөн кәрәк булған төҙөү материалдары, такта, фанера һәм башка ағас әйберҙәре әҙерләнә. Унда ағас кыркыу киң йәйелдерелгән. Ағасты кыркыу һәм ташыу эштәре техникаға нигеҙләнгән. Был бүлектәге картиналарҙа ағас кыркыусыларҙың эш процестәре һәм уларҙың тормош, көн-күрештәре сағылдырыла. Улар өсөн дөйөм торлаҡтар, ашхана, балалар баҡсалары, кыҙыл мөйөштәр, магазин, библиотека һәм дауаланыу урындары булдырылған.

Республиканың ауыл хужалығы, малсылык өлкәһендәге үҫеш һәм өлгәшелгән уңышлыктарына күргәҙмәлә ҙур урын бирелгән.

Бөйөк Ватан һуғышы йылдарын сағылдырған картиналар карауысыларҙа айырыуса ҙур тәьҫир калдыра. Унда Башкортостан республикаһынан Советтар Союзы Геройы исеме алыусыларҙың исемлеге куйылған. Был һәр бер караусыла үҙ республикаһының батырҙары менән ғорурланыу тойғоһо тыуҙыра. Бөйөк Ватан һуғышы фронттарының кайһы бер картиналары ла бар. Улар Советтар Союзындағы бөтә халыктың кулға-кул тотоноп, Ленин—Сталин етәкселек иткән большевиктар партияһы тирәһенә ойошоп, дуҫ йәшәүҙәре тураһында һөйләйҙәр һәм йәш быуынға тәрбиә биреүҙә ҙур әһәмиәткә эйә булып торалар.

Әсәдуллина.

БМО Генеральный Ассамблеяһының 3-сө сессияһы

Политик комитеттә

НЬЮ-ЙОРК, 8 апрель. (ТАСС). Кисә Политик комитетта Италияның Африкалағы элекке колонияларының яҙмышы тураһындағы мәсьәлә буйынса дөйөм дискуссия дауам итте. Был мәсьәләлә Франция хөкүмәтенең позицияһы тураһында белдереү менән Франция делегаты Шовель сығыш яһаны. Ул, ошо мәсьәләне аныҡыс рәүештә хәл итеүгә ашығыуҙарға кәрәк булыуы тураһында һөйләне. Был элекке колонияларҙағы хәлдә өйрәнгән дүрт держава комиссияһы уларҙың халкының был территорияла йәшәгән ваҡытлы режимдарҙы мөмкин тиклем тиҙерәк юк итергә теләгәнлектәрен билдәләй.

Италияның элекке колонияларының географик һәм этник үҙсәнлектәре тураһында бер нисә дөйөм иҫкәрмә яһап үткәндән һуң, Шовель, Ливия халкы үҙ-үҙенә идара итергә булдыклы түгел, тип белдерҙе. Шуға күрә, тип ышандырырға тырышты Шовель, был колониялар тураһындағы мәсьәләне хәл итеүгә әҙерләргә саҡырылаған хөкүмәттәр мәсьәләне хәл итеү сифатында халыҡ-ара опека режимен күрһәттеләр. Шовель күрше илдәр тарафынан заявка яһала торған территорияларҙың аннексияланыуы мөмкинлеген күҙҙә тоторға саҡырҙы. Шуның менән бергә ул Эфиопияның үҙенә Эритреяның бер өлөшөн тапшырыу тураһындағы талабын күрһәтте.

Шовель, Франция хөкүмәте Италияға уның элекке колониялары өҫтөнән опеканы тулыһынса тапшырырға мөмкин тип һәр ваҡыт иҫәпләп килдә һәм шулай тип иҫәпләүҙә дауам итә, ләкин Эфиопия «үткәндәрҙәге өсөн репарация һәм киләсәктәге өсөн гарантия сифатында ул хаҡлы булған нәмәләрҙә канәғәтләндерелергә тейеш», тине.

Франция делегаты, «Италия хөкүмәте иҫке һуғыш араһындағы осорҙа, уға каршы күп фекерҙәр әйтергә мөмкин булған колониаль политика үткәргән булһа ла, яңы Италия республикаһына, һис шикһеҙ, ысын демократик һәм прогресссив рухта тормошка ашырыласаҡ булған колониаль миссияны ышанып тапшырмау хата булыр ине», тип белдерҙе.

Шовель, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы тарафынан контроль «әгәрҙә бындай хәүефләнеүҙәр булһа, уларға каршы гарантия» буласаҡ, тине. Ул шулай уҡ, Италияның Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы члены булып тормауы уның опека системаһында катнашыуына тоткарлык булып тора алмай, тип раҫланы.

Шунан һуң Италияның элекке колониялары тураһындағы мәсьәләлә Англия делегацияһының позицияһы тураһында белдереү менән Макнейл сығыш яһаны. Англияның 8 йылға якын ваҡыт эсендә Италияның элекке колонияларының Феццандан башкаларының (уның менән Франция идара итә. — Редакция) территориялары өҫтөнән административа эшен тормошка ашырып килгәнлеген билдәләп, Макнейл, был администрация эше «Англия өсөн кыйын шарттарҙа» тормошка ашырылды, тип зарланды. Англия хөкүмәте колониялар менән идара итеүҙә Гаага конвенцияһы тарафынан куйылған сикләүҙәрҙе кулланып эш итте. Был сикләүҙәр, Макнейлдең әйтеүенсә, был территорияларҙы «экономик һәм политик яктан үҫтереүҙең алыҫтағы киләсәкте күҙҙә тотоп төҙәлгән» ниндәйҙер пландарҙың тормошка ашырылыуына камасаулағандар ҙа әле.

Макнейл, дүрт державаның элекке Италия колониялары территорияһына барып кайткан комиссияһының билдәләгәненсә, был территорияларҙа бойондороҡһоҙлокто телегәнлектәрен белдереүҙәрен икрар итте. Ләкин ул, был территорияларҙың береһе лә әле, йәнәһе, бойондороҡһоҙ булыуға әҙер түгел, тип дөрөҫләргә тырышты.

Макнейл, берҙәм Ливия идеяһы һис шикһеҙ «теләккә ярашлы маҡсат» булып тора, тип белдерҙе. Ләкин Ливияның айырым өс өлөшөндә — Киренаикала, Триполитанияла һәм Феццанда — халыктың политик карашы һәм теләктәренең бер-береһенән якшы уҡ нык айырылғанлығына һылтанып, ул ошо айырымлыҡтар үҙ-ара килештерелгәнгә тиклем был территориялар айырым берәмектәр итеп каралырға тейештәр, тип белдерҙе.

Макнейл, Англия делегацияһы Францияның Феццанға карата дәғүәһен һис һүҙһеҙ яклаясаҡ, тине.

АКШ делегацияһының, Англияны идара итеүсе власть сифатында билдәләп, Киренаиканы Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы опекаһына тапшырыу тураһындағы тәҡдимен хәтергә төшөрөп, Макнейл Англия хөкүмәтенең бындай тәҡдимде «бәхетле» тип иҫәпләгәнен белдерҙе.

Англия хөкүмәтенең Киренаикала йәшәүселәргә—сенусситтарға һис бер ваҡытта ла Италия идараһы аҫтына куйылмаясаҡтары тураһында вәғәҙә биргәнлегенә таянып, Макнейл, шуға күрә Англия делегацияһы был территорияның итальянцарға кайтарып бирелеүе тураһындағы теләгән бер тәҡдимгә каршы киләсәк, тип белдерҙе.

Киренаика халкының бойондороҡһоҙлок алыуға бөтөнләй тип әйтерлек берҙәм теләк менән солғап алынғанлығын икрар иткән хәлдә, Макнейл шул уҡ ваҡытта, имеш был халыҡ үҙе лә, Киренаика «ниндәй булһа ла башка бер державаның ярҙамынан башка» айырым государство булып йәшәй алмай, тип иҫәпләй, тип раҫларға ынтылды. Үҙенең ошо һүҙҙәрен дөрөҫләргә тырышып, Макнейл, Киренаикала етерлек тиклем урындағы администрация персоналы юк, шулай уҡ уға ситтән финанс ярҙамы ла, техник ярҙам да кәрәк буласаҡ, тине. Унан ары ул, бындай ярҙам барынан да якшырак һәм айырыуса ҙур эффект менән Англия тарафынан күрһәтелә ала, тип ышандырырға тырышты.

Англия хөкүмәте, тип дауам итте Макнейл, Ливияның калған өлөшө — Триполитанияға карата ниндәй ҙә булһа практик һөҙөмтәгә килмәне әле. Ул, Англия был территория менән идара итеүҙән котолорға теләй, тине.

Ләкин Макнейл Англияның Триполитания менән «ваҡытлыса» идара итеүен дауам иттерә аласағына нык ишара яһаны һәм хатта был идара итеүҙең шарттарын да һөйләп күрһәтте.

Америка вәкиле һымаҡ Макнейл дә, Эритрея территорияһын бүлергә лә, Асэб һәм Массауа портын индереп, бер өлөшөн Эфиопияға тапшырырға кәрәк, тип белдерҙе.

АКШ һәм Англия вәкилдәренең белдереүҙәренән шундай һөҙөмтә килеп сыға: улар, был территорияны инглиздәр идараһына калдырыуҙы, унда оккупация режимен һаҡлауҙы күҙҙә тотоп, Генеральный Ассамблеяның Триполитанияны һәм Көнбайыш Эритреяны опекаға тапшырыуға карата үҙенең карарын үтәмәүе мөмкин, тип иҫәпләйҙәр.

АКШ һәм Англия делегацияларының был пландарының бергә тура килеүҙәре Италия колониялары тураһындағы мәсьәләлә АКШ менән Англия араһында йәшерен һүҙ куйышыу барлығында шик калдырмай.

Макнейл, Англия хөкүмәте Италия Сомалиен, Италияны идара итеүсе власть сифатында куйған хәлдә, Берләшкән Милләтләр Ойошмаһы опекаһына биреү яғында тора, тине. Ул, Италия Сомалиендәге халыктың күпселеге, дүрт державаа комиссияһының докладынан күренгәненсә, бер нисә держава опекаһын теләһә лә, был теләккә «бик ҙур һаҡлык менән» якын килергә кәрәк, тине, сөнки, уның һүҙҙәренә карағанда, был территориялағы кешеләрҙең бик аҙ өлөшө генә политик яктан аңлы булып тора, һәм был халыктың күпселеге имеш үҙҙәре өсөн якшырак булып күренгән карарҙарҙың эҙемтәләрен тулыһынса аңлап етмәй.

Макнейл, Англия делегацияһының опеканы бер нисә держава араһында бүлеүгә карата «ҙур өҫтөнлөк алып торған практик каршылык фекерҙәре» барлығын, сөнки, уның һүҙҙәренә карағанда, бындай ваҡиғала административ яуаплылыкты билдәләү кыйын буласаҡ.

Иң аҙаҡтан ул үҙ делегацияһының Италия Сомалие өҫтөнән опеканы Италияға тапшырыуға юнәлтелгән теләгән бер тәҡдимде яклаясағын тағы бер тапкыр кабатланы.

Эфиопия вәкиле, Эфиопия, Эритрея һәм Сомали халкының тарихи һәм этник яктан дөйөмлектәрен күрһәтеп, Эритрея ла, Сомали кеүек уҡ, Италия өсөн Эфиопияға һөжүм итеү плацдармы булды, тип хәтергә төшөрҙе. Эфиопияның итальян фашизмы тарафынан баҫып алыныуы тап бына ошо территорияларҙа ентекләп әҙерләнгән булған. Агрессив-баҫып алыусылыҡ политикаһы өсөн, раса дошманлығы политикаһы, колониаль иҙеү политикаһы өсөн яуаплылыҡ элекке Италия хөкүмәте өҫтөнә генә түгел, бәлки шулай уҡ унда йәшәгән либераль-демократик тип атап йөрөтөлгән режимдар өҫтөнә лә төшә.

Эфиопия делегаты Эритреяны һәм Сомалиҙе Эфиопия менән кушырға тәҡдим итеп, Эфиопияның был территориялар менән тығыҙ бәйләнешен айырыуса күрһәтеп үтте. Шуның менән бергә ул, 1940 йылда, Италия Сомалие халкын итальяндарға каршы баш күтәрергә саҡырғанда, уға Англия властары һуғыштан һуң Эфиопия менән бергә кушылыуҙы вәғәҙә иткәйнеләр, тип хәтергә төшөрҙө.

Филиппины вәкиле урындағы халыктың яҙмышын билдәләүҙән алда, уның вәкилдәрен тыңларға кәрәк, тип күрһәтте.

Филиппины вәкиленең һүҙҙәрен Австралия һәм Индия делегаттары якланылар.

Бразилия вәкиле Италияға уның элекке колонияларынан кайһы берҙәре өҫтөнән опека биреләүен яклап сыкты, шулай уҡ Англияның был колонияларға карата дәғүәләрен дә якланы.

Украина ССР-ы вәкиле Тарасенко бынан элекке ултырышта СССР делегацияһы етәксеһе А. А. Громыконың подкомитет төҙөү тураһында карар сығарыуҙы кисектереп торорға тәҡдим иткәнлеген хәтергә төшөрҙө.

Ошоноң менән Политик комитет ултырышы ябылды.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакция адресы: Өфө калаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01916. Өфө, газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000

Бөтә илдәрзең пролетарийзәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕЗМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 73 (8173)
13 апрель
шаршамбы

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Албания Хөкүмәт Делегацияһының Мәскәүҙә булыуы тураһында Совет-Албания Коммюникеһе. (1-се бит).
Албания Хөкүмәт Делегацияһының Мәскәүҙән китеүе. (1-се бит).
СССР Министрҙәр Советы Председателе Генералиссимус Иосиф Виссарионович Сталинга. (1-се бит).
ССР Союзы Сит Ил Эштәре Министре А. Я. Вышинскийға (1-се бит).
ССР Союзы Министрҙәр Советендә. (1-се, 2-се биттәр).
Комсомол тормошо—Г. Насибуллин.— Һәр бер колхозда комсомол ойошмаһы төҙәргә. (3-сө бит).
А. Первозванский. — Күп йыллыҡ үлән сәсеүҙең юғары агротехникаһын тәьмин итәйек. (3-сө бит).
Н. Саламатина. — Быйыл да юғары урожай өсөн көрәшәбеҙ. (3-сө бит).
Ғ. Зәйнуллин. — Еренгә һәм иуҙа сыныҡҡан дуҫлыҡ. (3-сө бит).
З. Зәйнешев. — Уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреүгә иғтибарҙы көсәйтергә. (4-се бит).
Благовещен районында. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Навигацияны тулы әҙерлек менән ҡаршыларға

Башҡортостанда йылға транспорты селтәре киң. Большевиктәр партияһының һәм Совет хөкүмәтенең хәстәрлеге арҡаһында йылға транспорты үҫә бара. Флот яңы судноларҙ, механизмдәр һәм камиллаштерелгән оборудованиеләр менән ҡоралландырыла.

Советтәр Союзының бөтә йылғасылары менән бер рәттән Башҡортостан йылғасылары ла йөк йөрөтөүҙе арттырыу тураһында вәғәҙә бирҙеләр. Ағымдағы йылдың навигацияһында Ағиҙел пароходствоһы буйынса үткән йылға ҡарағанда 29 процентҡа, ә һуғышҡа тиклемге 1940 йылғы кимәлгә сағыштырғанда 45 процентҡа күберәк йөк ташыу күҙҙә тотола. Быны уңышлы башҡарыу пароходствоға ағымдағы йылда биш йыллыҡ заданиене үтәү генә түгел, бәлки уны байтаҡ арттырып үтәүгә лә мөмкинлек бирәсәк.

1949 йылдың — һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыкты тамамлау йылының — навигация планын уңышлы үтәү өсөн йылғасылар күберәк тейәргә, йөктәрҙе йылдамыраҡ йөрөтөргә, бөтә эш тармаҡтарында ла отлично сифатлы эшләүгә өлгәшергә тейештәр. Ә бының өсөн, барынан да элек, простойҙарҙы һәм аварияларҙы бөтөрөү, судноларҙың йөрөшөн-әйләнешен тиҙләтеү, пристандәрҙә механизмдәрҙе рациональ файҙаланыу һәм тейәү-бушатыу эштәрен тамырынан яҡшыртыу талап ителә.

Үткән йылда клиентураларҙың ғәйебе менән судноларҙ, баржалар ғәйәт күп простойҙар яһанылар. Был хәл государствоға ҙур зыян килтерҙе, әйләнеште тиҙләтеүгә тотҡарлыҡ итте. Атап әйткәндә Черниковск, Өфө портовтары, тәҙәләш трестары кеүек клиентуралар судноларҙы рациональ файҙаланыуға иғтибар итмәнеләр, причалдарын механизациялаштырыу мәсьәләһе менән конкрет шөғөлләнмәйҙәр.

Урман промышленносе предприятиеләренең ағастарҙы насар һаллауҙары арҡаһында, һалдарҙы баржалар менән ташығанда, йыш ҡына аварпялар булды. Шулай уҡ Өфөнең беренсе номерлы пристанендә эште дөрөҫ ойоштормау сәбәпле судноларҙ йөктәр бушатыуҙы көтөп, рейста күп простойҙар яһанылар.

Бындай хәл түҙеп торғоһоҙ һәм артабан етешһеҙлектәргә юл ҡуймаҫҡа кәрәк. Пароходствоның етәкселеге, партия, профсоюз ойошмалары йылғасыларҙың һәм клиентураларҙың иғтибарҙарын простойҙарҙы бөтөрөүгә, юғары сифатлы эшләүгә йүнәлтергә тейештәр.

Тиҙҙән республикабыҙҙың йылғаларында боҙҙар ҡуҙғала һәм навигация башланасаҡ. Флот ҡышҡы ремонттан һуң йылғаға сығасаҡ. Хәҙер пароходствоның предприятиеләрендә, затондарында, пристандәрендә навигацияға ҡыҙыу әҙерлек эше алып барыла. Октябрь революцияһы исемендәге заводта һәм мастерскойҙарҙа ремонт нигеҙҙә тамамланыу алдында тора. Шулай булһа ла судноларҙы техник әҙерлек буйынса ҡабул итеү графиктан күп артта ҡала әле.

Ағиҙел бассейнендә 1949 йылдың навигацияһын уңышлы башҡарыу һәм биш йыллыкты өс йыл ярымда үтәү өсөн эске мөмкинлектәр күп. Уның бай тәжрибәһе, тиҫтәләрсә алдынғы коллективтәре, командалары, производство новаторҙары бар.

Маҡтаулы капитан орденле Григорий Евдокимович Круподеров, механик Иван Михайлович Бахарев иптәштәр йылға флотының алдынғылары. Улар руслансылар һәм булгаковсылар өлгөһендә Ағиҙел бассейнендә беренсе булараҡ стахановсы план төҙөнеләр, аварияһыҙ эшләү, үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеһен 3 йыл 8 ай эсендә үтәү йөкләмәһе алдылар. Капитан Круподеров етәкселегендәге «Барнаул» буксер пароходының командаһы навигация ваҡытында механизмдәрҙе техник яҡтан яҡшы тәрбиәләү арҡаһында үҙ судноһының ремонтһыҙ оҙаҡ ваҡыт буйынса йөрөүен тәьмин итте. Пароходҡа ҡыш ремонт үткәрелмәне. Һөҙөмтәлә, был средствоға ҙур экономия бирҙе. Был пароходтың командаһы быйылғы навигацияла судноның техник йөрөшөн байтаҡ тиҙләтеп, 35 тәүлеккә экономия яһарға һәм шуның менән 200 мең һумдан артығыраҡ өҫтәмә файҙа бирергә тигән бурыс ҡуйҙы.

Производство резервтәрен максималь файҙаланыу маҡсатында бөтә коллективтәр ҙә ошондай стахановсы пландар менән сығып алырға тейештәр.

Йөк ташыу, йөктәр эшкәртеү пландарын срогынан алда үтәү, үҙенә төшөү хаҡын кәметеү һәм государствобыҙға экономиялар биреү өсөн пароходствоның партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары йылғасылар араһында социалистик ярышты киң ойошторорға бурыслылар.

Һыу транспортының уңышлы эшләүе тимер юлсыларҙың эшмәкәрлегенә ныҡ бәйләнгән. Перевалочный пункттарына вагондарҙы үҙ ваҡытында биреп тороу — тимер юлсыларҙың айырыуса мөһим бурысы. Ләкин Өфө бүлексәһе Өфөнең беренсе пристанена инә торған тимер юл веткаһын тәртипкә килтереү тураһында тейешле хәстәрлек күрмәй әле.

Навигация башланыуға һанаулы ғына көндәр ҡалды. Бөтә урындарҙа ла әҙерлекте йылдам тамамлау өсөн эшлекле саралар күрергә кәрәк. Йылға буйҙарындағы район Советтәре исполкомдары, партия һәм профсоюз ойошмалары навигацияға әҙерлектә йылғасыларға лайыҡлы ярҙам ойошторорға тейештәр. 1949 йылдың навигацияһын большевистик әҙерлек менән ҡаршылау һәм уны өлгәле үткәреү өсөн көрәшеү — бөтә йылғасыларҙың почетлы бурысы.

Албания Хөкүмәт Делегацияһының Мәскәүҙә булыуы тураһында

Совет-Албания Коммюникеһе

Албания Халыҡ Республикаһының Министрҙәр Советы Председателе генерал-полковник Энвер Ходжа етәкселек иткән һәм түбәндәге составтағы Хөкүмәт Делегацияһы 21 марттан 10 апрелгә тиклем Мәскәүҙә булып китте: Государство План Комиссияһының Председателе Спиро Колека әфәнде, Государство План Комиссияһы Председателенең Урынбаҫары Кочо Теодоси әфәнде, Сауҙа Министренең Урынбаҫары Василь Кати, Промышленность Министренең Урынбаҫары Джафер Спахиу, Общественный Эштәр Министренең Урынбаҫары Шинаси Дратоли әфәнделәр, Генеральный Штаб Начальнигенең Урынбаҫары полковник Неджип Винчани.

Албания Делегацияһы Мәскәүҙә булған ваҡытында делегация менән һөйләшеүҙәр һәм кәңәшмәләр үткәрелде. Был һөйләшеүҙәрҙә СССР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары А. И. Микоян, Сит Ил Эштәре Министре А. Я. Вышинский, Тышҡы Сауҙа Министре М. А. Меньшиков ҡатнаштылар.

Һөйләшеүҙәр һөҙөмтәһендә Албанияға кредитҡа оборудованиелар һәм материалдар биреүҙе күҙҙә тотҡан килешеүгә ҡул ҡуйылды, шулай уҡ 1949 йылға үҙ-ара тауар алмашыу тураһындағы Протоколға ҡул ҡуйылды.

Һөйләшеүҙәр дуҫтарса обстановкала, үҙ-ара аңлашыу шарттарында үтте.

Албания Хөкүмәт Делегацияһының Мәскәүҙән китеүе

Министрҙәр Советы Председателе генерал-полковник Энвер Ходжа, Госплан Председателе Спиро Колека әфәнде һәм Генеральный Штаб Начальнигенең Урынбаҫары полковник Неджип Винчани составында Албания Халыҡ Республикаһының Хөкүмәт Делегацияһы 11 апрелдә Мәскәүҙән китте.

Үҙәк аэродромда китеүселәрҙе СССР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары А. И. Микоян, СССР-ҙың Сит Ил Эштәре Министре А. Я. Вышинский, СССР-ҙың Тышҡы Сауҙа Министре Урынбаҫары П. Н. Кумыкин, Мәскәү Советы Председателенең Урынбаҫары П. В. Абрамов, Мәскәү ҡалаһының Коменданты генерал-лейтенант К. Р. Синилов, СССР-ҙың Сит ил Эштәре Министерствоһының Балкан Илдәре Бүлеге Мөдире Урынбаҫары К. Д. Левычкин, СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһының Протоколдар Бүлеге Мөдиренең Урынбаҫары П. А. Бушуев оҙатып ҡалдылар.

Китеүселәрҙе шулай уҡ Албания Халыҡ Республикаһының Мәскәүҙәге посланниге М. Прифти әфәнде етәкселек иткән Миссия членҙәре һәм Мәскәүҙәге күп кенә посольстволарҙың һәм миссияларҙың етәкселәре оҙатты.

Бер үк ваҡытта СССР-ҙың Албаниялағы посланниге Д. С. Чувахин да китте.

Оҙатыу ваҡытында почетлы ҡарауыл теҙелде һәм Албания Халыҡ Республикаһының һәм СССР-ҙың государство гимндары башҡарылды.

Аэродром албан һәм совет флагтары менән биҙәлгән ине. (ТАСС).

СТАЛИН ПРЕМИЯҺЫ ЛАУРЕАТТАРЫ

Һүрәттә (һулдан уңға): 1. Ленин орденле Өфө нефть эшкәртеү заводының баш инженер урынбаҫары Василий Сергеевич Новокщенов, 2. Ленин орденле Өфө нефть эшкәртеү заводының директоры Иван Романович Осадченко, 3. Ленин орденле Өфө нефть эшкәртеү заводының баш инженеры Владимир Борисович Корсунский, 4. «Башнефтезаводы» берекмәһенең начальнигы Николай Лаврентьевич Вовченко. А. Червинский фотоһы.

ССР СОЮЗЫ МИНИСТРҘӘР СОВЕТЕНДӘ

1948 йылда фән һәм уйлап табыу өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында

II.

Күренекле уйлап табыуҙар һәм производство эшендәге ысулдарҙы тамырынан камиллаштереү өсөн Сталин премиялары:

(Дауамы.- Башы газетабыҙҙың 72-се номерендә).

100 МЕҢ ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

33. **Смолянов** Алексей Васильевичҡа, эш етәксеһенә, баш конструкторға, **Коршунов** Сергей Георгеевичҡа, **Кузьмин** Валентин Федоровичҡа, **Куджа** Станислав Иосифовичҡа, инженерҙарға, —яңы тәр ҡорал өлгөләрен барлыҡҡа килтергән өсөн.

34. **Сукач** Александр Давидовичҡа, эш етәксеһенә, **Арутюнян** Сурен Михайловичҡа, **Башков** Александр Ильичҡа, Гипроуглемаштың Донец филиалы инженерҙарына, **Горшков** Максим Федоровичҡа, **Крылсвский** Николай Александровичҡа, күмер промышленносе Министерствоһы инженерҙарына, **Катеринич** Иван Трофимовичҡа, С. М. Киров исемендәге Горлов машиналар төҙөү заводының директорына, **Перов** Илья Васильевичҡа, «Чистяковантрацит» тресының баш инженерына, **Хорин** Владимир Никитичҡа, Гипроуглемаштың инженерына, — күмер комбайнын барлыҡҡа килтергәндәре өсөн.

35. **Торопов** Иван Ивановичҡа, баш конструкторға, **Абрамович** Борис Семеновичҡа, **Кабышев** Владимир Сергеевичҡа, инженерҙарға,—яңы тәр ҡорал өлгөләрен булдырған өсөн.

36. **Цатуров** Аркадий Ивановичҡа, эш етәксеһенә, «Грознефть» берекмәһенең баш геологына, **Лысенков** Михаил Петровичҡа, **Тилюпо** Владимир Андреевичҡа, **Апряткин** Семен Семеновичҡа, **Сайко** Борис Федотовичҡа, «Грознефть» берекмәһенең инженерҙарына, **Сухарев** Григорий Михайловичҡа, СССР фәндәр Академияһы институтының докторантына, — нефть ятышын асҡан һәм разведкалаған өсөн.

37. **Шамин** Николай Алексеевичҡа, эштәр етәксеһенә, ауыр машиналар төҙөлеше инженерына, **Киселев** Андрей Венедиктовичҡа, **Куландин** Яков Ивановичҡа, шул уҡ Министерствоның инженерҙарына, **Новгородский** Михаил Максимовичҡа, **Холод** Иван Степановичҡа, **Малышко** Василий Наумовичҡа, **Кишкин** Андрей Степановичҡа, И. В. Сталин исемендәге Новокраматорский машиналар төҙөү заводының инженерҙарына, **Дорохов** Николай Николаевичҡа, Г. К. Орджоникидзе исемендәге Уралмаш заводы инженерына, — уникаль ҡойоу производствоһы технологияһы эшләп сығарған һәм ойошторған өсөн.

38. **Шамраевский** Исаак Михайловичҡа, эш етәксеһенә, «Красный Котельщик» заводының баш инженерына, **Браудо** Иосиф Ефремовичҡа, **Давыденко** Илья Даниловичҡа, **Патыченко** Виктор Сергеевичҡа, **Шутов** Всеволод Ивановичҡа, шул уҡ заводтың инженерҙарына, **Казин** Сергей Павловичҡа, шул уҡ заводтың директорына, **Кацинский** Николай Петровичҡа, ауыр машиналар төҙөлеше Министерствоһының инженерына, **Гремилов** Дмитрий Ивановичҡа, Үҙәк котлотурбин институтының инженерына, — юғары баҫымлы ҡеүәтле ҡаҙандар серияһы конструкцияһын эшләп сығарған һәм производствола үҙләштергән өсөн.

39. **Шостаковский** Михаил Федоровичҡа, химик фәндәр докторына, СССР фәндәр Академияһы органик химия институтының лабораторияһы мөдиренә, — винил эфирҙарын алыуҙың яңы юлдарын эшләгән өсөн.

40. **Элиашберг** Матвей Герасимовичҡа, целлюлоза һәм ҡағыҙ промышленносенең Үҙәк ғилми-тикшеренеү институты директоры ярҙамсыһына, **Алексеев** Павел Николаевичҡа, целлюлоза һәм ҡағыҙ промышленносе баш управлениеһе начальнигенең ярҙамсыһына, **Кухолашвили** Иллико Амросиевичҡа, целлюлоза заводының баш инженерына, **Райков** Кирилл Кирилловичҡа, химик промышленность Министерствоһының Гипрохим бүлегенең начальнигына, — Сульфит-целлюлоза производствоһын интенсификациялау методын эшләп сығарған һәм индергән өсөн.

50.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ ӨСӨНСӨ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Акульшин** Павел Кузьмичҡа, профессор, связдең Үҙәк ғилми-тикшеренеү институтының консультанты, **Гумель** Антон Николаевичҡа, **Малышев** Виктор Захаровичҡа, шул уҡ институттың ғилми сотрудниктәре, **Фролов** Павел Алексеевичҡа, Связь Министерствоһының Үҙәк управлениеһенең баш инженеры,— телефон-телеграф бәйләнешен камиллаштереү өсөн.

2. **Артемьев** Евгений Ивановичҡа, заводтың баш конструкторы, **Чудненко** Николай Григорьевичҡа, завод директоры, **Лев** Ефроим Моисеевичҡа, заводтың баш инженеры, **Вегера** Николай Леонтьевичҡа, заводтың инженер-конструкторы, — дизель-моторҙар семействоһы эшләгән өсөн.

3. **Арутюнянц** Армаис Аркадьевичҡа, эш етәксеһе, **Арузуманов** Сурен Акоповичҡа, **Киселев** Дмитрий Константиновичҡа, **Меликов** Михаил Александровичҡа, **Наливайко** Яков Ивановичҡа, Ленинградтың В. И. Ульянов (Ленин) исемендәге электротехник институты инженерҙәре, — бораулау долоталары өсөн ҡойоп эшләнгән ҡорос детальдәр төҙөгән өсөн.

4. **Бабыкин** Николай Сергеевичҡа, эш етәксеһе, **Храмцов** Владимир Алексеевичҡа, К. Е. Ворошилов исемендәге завод инженерҙәре, **Лямин** Иван Александровичҡа, инженер, — ҡоралланыуҙың яңы өлгөһөн төҙөгәне өсөн.

5. **Баженов** Клавдий Ивановичҡа, эш етәксеһе, ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотруднигы, **Алексеев** Василий Васильевичҡа, **Кузьмин** Виктор Васильевичҡа, институттың ғилми сотрудниктәре, **Бидинский** Давид Григорьевичҡа, завод директоры, **Гальперин** Давид Израилевичҡа, заводтың баш инженеры, **Крыжановский** Иван Васильевичҡа, заводтың баш технологы, **Каллистов** Анатолий Георгиевичҡа, инженер, — химик продукттарҙың яңы технологияһын эшләгән өсөн.

(Дауамы 2-се биттә).

Мәскәү, Кремль

СССР Министрҙәр Советы Председателе Генералиссимус *Иосиф Виссарионович СТАЛИНГӘ*

Беҙҙең халҡыбыҙға ҡарата һеҙҙең тарафтан һәр ваҡыт күрһәтелеп килгән дуҫлыҡ һәм хәстәрлек өсөн, шулай уҡ беҙҙең делегациябыҙҙы ысын күңелдән яҡшы ҡабул иткән өсөн, Советтәр Союзы территорияһынан киткәндә, һеҙгә һәм совет халҡына албан халҡы һәм уның хөкүмәте исеменән, шулай уҡ минең үҙемдән тәрән рәхмәт белдереү бәхетенә эйә булып торам.

Совет халҡы һәм һеҙ, Бөйөк Сталин, беҙҙең халҡыбыҙға фашизм ҡоллоғонан азат булыуҙа ярҙам итеүсе һәм хәҙер яңы яҡшы тормош төҙөү эшендә өҙлекһеҙ ярҙам күрһәтеүсе тоғро һәм баһа биреп бөтөргөһөҙ ысын дуҫтар булып тораһығыҙ.

Советтәр Союзы тарафынан экономик һәм культура-ағартыу яғынан күрһәтелгән бик ҙур булышлыҡ арҡаһында, беҙҙең тыныслыҡ һөйөүсе һәм прогрессив халҡыбыҙ тыныслыкты ныҡытыу эшенә бөтә көстәрен бирер һәм үҙенең Тыуған иле көслө һәм бәхетле ил булһын өсөн тырышып хеҙмәт итер, һеҙҙең тарафтан күрһәтелгән ярҙам беҙҙең халҡыбыҙ өсөн илебеҙҙә социализм төҙөү эшендә көслө нигеҙ булып тора.

Беҙҙең халҡыбыҙ ике ил халҡтары араһында йәшәп килгән дуҫлыҡ мөнәсәбәттәрен тағы ла нығытыр, һәм Советтәр Союзына, ҙур һәм кесе халҡтарҙы, бөтә донъяла тыныслыкты яҡлаусы һеҙгә ҡарата үҙендә булған мөхәббәтте илгә күреп мәңге һаҡлар.

Албания халҡы совет халҡына артабан уңыштар теләй, ә һеҙгә үҙегеҙҙең бәхетегеҙ өсөн, совет халҡтарының һәм бөтә донъя халҡтарының бәхете өсөн иҫәнлек-һаулыҡ һәм оҙон ғүмерҙәр теләйбеҙ. Бөтә донъя халҡтарының күҙ ҡараштары прогрессив кешелек донъяһының юлбашсыһы булған һеҙгә табан йүнәлгән.

Албания Халыҡ Республикаһының Министрҙәр Советы Председателе генерал полковник Энвер Ходжа.

Мәскәү

ССР Союзы Сит Ил Эштәре Министре *А. Я. ВЫШИНСКИЙГӘ*

Һеҙҙең гүзәл илегеҙҙә беҙҙең делегациябыҙҙы дуҫтарса яҡшы ҡабул иткән өсөн, Албания Халыҡ Республикаһы Хөкүмәте исеменән һәм минең үҙемдән Совет Хөкүмәтенә һәм һеҙҙең үҙегеҙгә, тыуған Советтәр Союзынан киткән ваҡытта, тәрән рәхмәт белдерергә рөхсәт итегеҙ.

Беҙ һеҙҙең илегеҙҙән тәрән ихтирам хисторе менән китәбеҙ; Совет Хөкүмәтенең һәм туғаныбыҙ Бөйөк Сталиндең хәстәрлеге арҡаһында, беҙҙең халҡыбыҙға экономик һәм культура-ағартыу яғынан дуҫтарса эскерһеҙ һәм баһа биреп бөтөргөһөҙ ярҙам күрһәтелде. Был ярҙам беҙҙең хеҙмәтсән халҡыбыҙҙың тормошон яҡшыртыу өсөн ныҡлы нигеҙ тәшкил итә.

Бөйөк Советтәр Союзы һәм даһи Сталин етәкселек иткән тыныслыҡ өсөн көрәшкә беҙҙең халҡыбыҙ бөтә көстәрен һаласаҡ.

Сит Ил Эштәре Министры әфәнде, иҫ киткес ижади хеҙмәтте күреп үҙебеҙҙең һөйләп аңлата алмаҫлыҡ шатлыҡ һәм һоҡланыу хисторен һеҙгә белдерергә теләйем. Беҙ ҡайҙа ғына булһаҡ та, — фабрикаларҙа ла, заводтарҙа ла, ғилми һәм культура учреждениеләрендә лә ялҡынлы патриотизм менән һуғарылған һәм туған Сталинға ҡарата сикһеҙ мөхәббәт менән тулған һәм донъялағы бөтә халҡтарға, бигерәк тә албан халҡына ҡарата һөйөү менән тулы булған совет кешеләре араһында ижади эш ҡайнай.

Һеҙгә, Вышинский әфәнде, ысын күңелебеҙҙән иҫәнлек һәм Советтәр Союзының сталинсе тышҡы политикаһын тормошҡа ашырыу эшендә артабан да уңыштар теләйем.

Албания Халыҡ Республикаһы Министрҙәр Советы Председателе һәм Сит Ил Эштәре Министре генерал-полковник Энвер Ходжа.

ССР СОЮЗЫ МИНИСТРҘӘР СОВЕТЕНДӘ

1948 йылда фән һәм уйлап табыу өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында

Күренекле уйлап табыуҙар һәм производство эшендәге ысулдарҙы тамырынан камиллаштереү өсөн Сталин премиялары:

(Дауамы. Башы 1-се битте).

50.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ ӨСӨНСӨ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

6. Балашенко Виктор Харитоновичка, Көньяҡ Урал тимер юлының конструкторлыҡ бюроһы начальнигы, Лычева Евдокия Васильевнаға, шул уҡ юлдың конструкторлыҡ бюроһының өлкән инженер-конструкторы,—юлда ер таҙартыу машинаһын уйлап тапҡаны өсөн.

7. Батурин Сергей Ивановичка, Мәскәү ҡала Советы башҡарма комитетенең ҡаланы төҙөкләндереү Управлениеһенең баш инженеры, Березанцев Борис Борисовичка, коммуналь хужалыҡ Академияһының аспиранты, Васильев Дмитрий Ивановичка, ремонт-механик заводы экспериментал цехының мастеры, Волков Павел Павловичка, Мәскәү ҡала Советы башҡарма комитетенең ҡаланы төҙөкләндереү Управлениеһы начальнигы, Макаров Василий Яковлевичка, шул уҡ управлениеның өлкән инженеры—конструкторы, Матвеев Николай Ивановичка, шул уҡ управлениеның производство-техника бүлеге начальнигы, Полковский Михаил Абрамовичка, шул уҡ управление заводының баш инженеры,—урамдарҙы механик ысул менән таҙарта торған машиналар эшләп сығарған өсөн.

8. Барыкин Федор Диомидовичка, тимер юл транспортының Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының өлкән ғилми сотрудниги, Алешин Владимир Андреевичка, Белогорцев Петр Григорьевичка, шул уҡ институттың ғилми сотрудниктары, Гуленко Николай Николаевичка, юл эштәре Министерствоһы Управлениеһенең баш конструкторы, Девьянович Георгий Моисеевичка, Лобанов Алексей Васильевичка, шул уҡ Управлениеның инженерҙары, Орлов Николай Григорьевичка, шул уҡ управлениеның элекке баш инженеры, Игнатьев Александр Федоровичка, тимер юл транспортының Ф. Э. Дзержинский исемендәге Мәскәү электромеханика институтының доценты, Платов Владимир Ивановичка, тимер юл транспортының Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының Проект бюроһы начальнигы,—тимер юл транспортында юл эштәрен комплекслы механизациялау өсөн машиналар төҙөгән өсөн.

9. Безобразов Юрий Николаевичка, эш етәксеһе, ашламалар һәм инсектофунгисидтар ғилми-тикшеренеү институтының фәнни сотрудниги, Орлов Владимир Ивановичка, Молчанов Андрей Васильевичка, шул уҡ институттың ғилми сотрудниктары, Стронгин Григорий Михайловичка, М. И. Калинин исемендәге Черноречье химия заводының лаборатория начальнигы, Климахин Аким Михайловичка, шул уҡ заводтың директоры, Никифоров Антон Михайловичка, ауыл хужалығы Министерствоһының бүлек начальнигы, — ауыл хужалығы культураларын ҡоротҡостарына ҡаршы көрәшеү өсөн гексахлоран етештереү технологияһын эшләп сығарған өсөн.

10. Белов Владимир Николаевичка, эш етәксеһе, хуш еҫле синтетик һәм натураль әйберҙәр Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының профессоры, Дильман Татьяна Куповнаға, шул уҡ институттың директоры, Елисеева Валентина Николаевнаға, Осипова Валентина Петровнаға, Скольянинова Елена Константиновнаға, шул уҡ институттың ғилми сотрудниктары, Наметкин Сергей Семенович, академик, — СССР фәндәр Академияһының нефть институты директоры, Родионов Владимир Михайловичка, академик, Мәскәүҙең Д. И. Менделеев исемендәге химия-технология институтының профессоры, Шумейко Александр Клементьевичка, «Лензромат» заводының лаборатория мөдире, Товбин Исаак Моисеевичка, парфюмерия промышленносе Баш управлениеһенең баш инженеры, — хуш еҫле әйберҙәр синтезының яңы методтарын эшләп сығарған һәм производствоға индергән өсөн.

11. Беляев Валентин Михайловичка, эш етәксеһе, завод инженеры, Григорьев Виктор Григорьевичка, завод инженеры, Ишевский Валентин Евграфовичка, завод инженеры, Ратнов Григорий Прокоповичка, ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория начальнигы, Егоров Михаил Спиридоновичка, ғилми сотрудник, — самолет йыһаздарының яңы төрөн эшләп сығарған өсөн.

12. Беляков Евгений Куприяновичка, эш етәксеһе, ғилми-тикшеренеү институты инженеры, Лысов Николай Егоровичка, Эллер Эрхард Ивановичка, Сникольский Давид Рубинович, инженерҙәр, Хуртин Мирон Даниловичка, ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниги, — диңгеҙ артиллерияһы ҡоралланыуы өсөн приборҙар эшләп сығарған өсөн.

13. Беркец Георгий Николаевичка, Главгазтопром машиналар төҙөү Управлениеһенең баш инженеры, Голованов Леонид Петровичка, Насонов Михаил Леонтьевичка, Сирая Израил Гершевичка, Оперея машиналар төҙөү заводының инженерҙәре, Миттрах Всеволод Леонидовичка, Гипронефтемашинстов бүлегенең начальнигы, — бораулау установкалары комплексын эшләп сығарыу һәм ҡулланыуға индергән өсөн.

14. Берлин Альфред Анисимовичка, эш етәксеһе, Амбарцумян Рубен Сергеевичка, Моисеев Анатолий Аркадьевичка, Павлов Виктор Васильевичка, Соболевский Михаил Викторовичка, Абель Фани Хаимовнаға, авиация материалдары Бөтә Союз институты инженерҙәре, — пенопластик массаларҙы алыу технологияһын эшләп сығарған һәм промышленносҡа индергән өсөн.

15. Богданов Евгений Сергеевичка, эш етәксеһе, Уралмашзавод инженеры, Кузнецов Николай Петровичка, Машевский Леонид Леонидовичка, Поличенко Михаил Никифоровичка, Скворцов Борис Михайловичка, шул уҡ заводтың инженерҙәре,—күсәтле крандар конструкцияһын эшләп сығарған һәм производствола үҙләштергән өсөн.

16. Борковский Владимир Евгеньевичка, майлы культураларҙың Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория мөдире, Зинченко Василий Емельяновичка, шул уҡ институттың өлкән ғилми сотрудниги, ВКП(б)-ның Краснодар край комитетенең икенсе секретаре, Подгурская Екатерина Петровнаға, Тажик государство селекция станцияһы өлкән ғилми сотрудниги, — юғары аслымай торған клещевина сорттары үҫтергән өсөн.

17. Броев Борис Тимофеевичка, металл киҫеүсе станоктарҙың Экспериментал ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория начальнигы, Климанко Иван Горнеевичка, шул уҡ институттың директор урынбаҫары, — шлефовка агрегаттары төҙөгән өсөн.

18. Бурлаков Борис Ивановичка, «В. Чкалов» теплоходы механигы, Альфарьев Александр Яковлевичка, Кохов Алексей Филатовичка, Мәскәү—Волга каналы пароходствоһы управлениеһы инженерҙәре, Киселев Николай Дмитриевичка, «Мирон Дюканов» пароходы механигы, Чеботарев Владимир Федоровичка, «Академик Губкин» пароходы механигы—судноларҙы техник эксплоатациялауҙың яңы методтарын эшләгән һәм ҡулланыуға индергән өсөн.

19. Бутиевич Георгий Владимировичка, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз электротехника институты профессоры, Бронштейн Анатолий Марковичка, шул уҡ институттың өлкән ғилми сотрудниги, Грейнер Леонид Карлович, Кочнова Анна Ивановнаға, Гурвич Вениамин Бецалелевичка, «Электроаппарат» заводы инженерҙәре, — юғары напряжение оборудованиеларе бүлеү аппараттарының яңы серияһын эшләгән һәм ҡулланыуға индергән өсөн.

20. Войцехович Борис Викторовичка, эш етәксеһе, баш конструктор, Павлов Георгий Алексеевичка, Андронников Михаил Григорьевичка, Георгенберг Рудольф Исидоровичка, Полян Николай Юльевичка, Хантвергер Михаил Александровичка, Яковлев Николай Анисимовичка, инженерҙәр, — яңы типтағы радиостанция эшләгән өсөн.

21. Велихов Павел Павловичка, Гитман Израиль Борисовичка, Шилакин Лев Николаевичка, «Стальконструкция» тресы инженерҙәре, — металл конструкциялар монтажлау өсөн яңы тип механизмдар эшләгән өсөн.

22. Галчина Екатерина Алексеевнаға, СССР фәндәр Академияһының Ботаника институты өлкән ғилми сотрудниги, — торф массивтарын өйрәнеүҙең яңы методтарын эшләгәне өсөн.

23. Гармашев Александр Фомичка, завод директоры, Волков Василий Васильевичка, Лопатин Александр Владимировичка, Поликарпов Дмитрий Михайловичка, Раллев Петр Николаевичка, инженерҙәр, — йәбештерен була торған, юғары ныҡлыҡтағы яңы марка ҡорос эшләгән һәм промышленносҡа индергән өсөн.

24. Герасименко Иван Николаевичка, эш етәксеһе, Ноятов Дмитрий Сергеевичка, Суровцева Евгения Дмитриевнаға, С. Орджоникидзе исемендәге Подольск заводы инженерҙәре, Любавский Константин Васильевичка, ЦНИИТМАШ профессоры, — коррозияға ҡаҙамлы нефть аппаратураһы төҙөгән өсөн.

25. Голгофский Федор Ивановичка, эш етәксеһе, баш конструктор, Полуянов Андрей Николаевичка, Шевяков Сергей Николаевичка, Занятнов Евгений Алексеевичка, Михеев Сергей Викторовичка, Красношапка Максим Митрофановичка, инженерҙәр,—бәләкәй габаритлы электр машиналары эшләгән өсөн.

26. Голембиовский Станислав Станиславовичка, Бобровский Алексей Аристарховичка, Баганьев Константин Александровичка, инженерҙәр, — һуғыш припастарының яңы өлгөләрен төҙөгән өсөн.

27. Григорович Анатолий Федоровичка, 1-се номерле тирмән заводы инженеры,—яңы конструкциялағы сүплектәр һәм аплыҡ таҙарта торған ауыл хужалығы машиналары төҙөгән өсөн.

28. Грудев Петр Ивановичка, Бабарынин Анастас Лукичка, Ледков Вячеслав Георгиевичка, Пудинов Александр Константиновичка «Запорожсталь» заводы инженерҙәре, Сафьян Матвей Матфеевичка, И. В. Сталин исемендәге Днепропетровск металлургия институты доценты, Ченмаров Александр Петровичка, шул уҡ институт профессоры, — конструкцион табаҡлы ҡоросто һалҡын килеш йәйеү методын тамырынан камиллаштерген өсөн.

29. Грузов Марк Николаевичка, Нейман Зиновий Борисовичка, Костин Константин Федоровичка, Иванов Николай Павловичка, инженерҙәр, — ауыл хужалығын электрлаштереү өсөн гидрогенераторҙар серияһын төҙөгән өсөн.

30. Гусев Иван Дмитриевичка, Сталинград өлкәһе Ново-Анненский районы ауыл хужалығы бүлеге мөдире, Сергеев Павел Никифоровичка, шул уҡ районның баш агрономы, — Сталинград өлкәһе Ново-Анненский районында игенселектең үлән баҫыулы системаһын киң рәүештә индереүҙәре өсөн.

31. Дадаян Сурен Христофоровичка, эш етәксеһе, нефть промышленносе министры урынбаҫары, Абугов Пинхас Михайловичка, Главнефтедобычаның баш механигы, Штамбург Валентин Федоровичка, шул уҡ Министерствоның СКБ начальнигы, — бораулауҙың технологияһын һәм нефть скважиналарын эксплоатациялауҙы яҡшырта торған торбалар конструкцияһы эшләгәндәре өсөн.

32. Дегтяренко Николай Степановичка, станоктар төҙөү Министерствоһы Главинструменты баш инженеры, Алпатов Павел Александровичка, Либерман Арон Исаакович, Мәскәү инструменттар заводы инженерҙәре, Карцев Сергей Петровичка, «Фрезер» заводы инженеры, — торбаларға, муфталарға нарезлар яһай торған һәм муфтаны ҡыра торған патрондар етештереүҙе үҙләштергән өсөн.

33. Демьянович Анатолий Николаевичка, Челябе трактор заводының баш инженеры, Шахрай Иван Матвеевичка, Коломна паровоздар эшләү заводының баш технологы, Яковлев Константин Константиновичка, шул уҡ заводтың директоры, Архипенко Иван Ивановичка, Гриднев Михаил Ивановичка, Шадрич Александр Васильевичка, Степанов Алексей Петровичка, Ильяшевич Валентин Александровичка, Горин Евгений Федоровичка, Холодилин Игорь Александровичка, шул уҡ заводтың инженерҙәре, — паровоздар төҙөүҙә производствоның әҙләкһеҙ ағым методын эшләүҙәре һәм үҙләштереүҙәре өсөн.

34. Диллон Яков Григорьевичка, медицина фәндәре докторы, РСФСР һаулыҡ һаҡлау Министерствоһының Мәскәү медицина институты профессоры, — дауалауҙың яңы методтарын эшләгәне һәм һаулыҡ һаҡлау практикаһына индергән өсөн.

35. Захарченко Петр Ивановичка, эш етәксеһе, химия промышленносе Министерствоһы инженеры, Федоров Владимир Михайловичка, Главшинпромдың баш инженеры, Любашевский Иван Филипповичка, Токмаков Константин Дмитриевичка, Ярослав шин заводы инженерҙәре, Стемпелов Евгений Евгеньевичка, инженер, Ус Виктор Андреевичка, Мәскәү шин заводы инженеры, Федоров Алексей Николаевичка, Резинопроект инженеры, — яңы типтағы станоктар һәм автомобиль покрышкаларын йыйыуҙың яңы методын эшләүҙәре һәм промышленносҡа индереүҙәре өсөн.

36. Забродкин Александр Гавриловичка, эш етәксеһе, Демидова Лидия Александровнаға, Ефремов Владимир Семеновичка, Лисова Валентина Юрьевнаға, Плотникова Галина Петровнаға, фанера ғилми-тикшеренеү институты ғилми сотрудниктәре, — фанера етештереүҙе тамырынан камиллаштереүҙәре өсөн.

37. Зангейм Лев Нахмановичка, эш етәксеһе, Михайлова Елена Ивановнаға, Рацеитаев Иван Николаевичка, Годес Лидия Григорьевнаға, ғилми-тикшеренеү институты инженерҙәре, — юғары сифатлы радиоконденсаторҙар етештереүҙе ойоштороуҙары өсөн.

38. Зильберглит Самуил Моисеевичка, Украина ССР төҙөлеш материалдары промышленносе Министерствоһының конструкторҙар бюроһы инженеры, — универсаль таш киҫеү машиналары конструкцияһы эшләгәне өсөн.

39. Иванченко Николай Николаевичка, эш етәксеһе, ғилми-тикшеренеү дизель институтының конструкторҙар бюроһы начальнигы, Амельнин Ошер Шлемовичка, Богданов Алексей Константиновичка, Ковалевский Евгений Сергеевичка, Никитин Михаил Дмитриевичка, Минц Иосиф Григорьевичка, шул уҡ институт инженерҙәре, Рихтер Андрей Александровичка, 1 ранглы инженер-капитан, — бәләкәй габаритлы еңел дизелдар конструкцияһы эшләүҙәре һәм уларҙы етештереүҙе үҙләштереүҙәре өсөн.

40. Игнатьев Игорь Александровичка, эш етәксеһе, баш конструктор, Новчурин Виктор Антоновичка, Левин Иосиф Яковлевичка, Ярошенко Виктор Исидоровичка, Шаровский Юрий Александровичка, инженерҙәр, Калмыков Валерий Дмитриевичка, ғилми-тикшеренеү институты директоры, — яңы типтағы радиостанциялар эшләгәндәре өсөн.

41. Изгарышев Николай Алексеевичка, Мәскәүҙең Д. И. Менделеев исемендәге химия-технология институты профессоры, Кудрявцев Николай Тихоновичка, шул уҡ институт доценты, электрод процестарын тикшереүҙәре һәм металл порошогы алыуҙа электролитик методтар эшләүҙәре өсөн.

42. Казарьян Георгий Микиртычевичка, эш етәксеһе, завод инженеры, Каганович Юрий Ароновичка, завод директоры, Хрулев Михаил Валерьянович, Селезнев Георгий Васильевичка, завод инженерҙәре, Согомонян Михаил Сероповичка, заводтың баш инженеры, — химик продукттары алыу өсөн электролиз конструкцияһын эшләүҙәре һәм уны промышленносҡа индергәндәре өсөн.

43. Канавец Павел Ильичка, эш етәксеһе, Ворстолов Михаил Ивановичка, Серебрянникова Татьяна Николаевнаға, ғилми-тикшеренеү институты ғилми сотрудниктәре, Васильев Александр Тимофеевичка, Васильев Георгий Михайловичка, Цыганков Алексей Степановичка, завод инженерҙәре, — химия продукттары етештереүҙең яңы технология процесын эшләүҙәре һәм уны промышленносҡа индереүҙәре өсөн.

44. Неричев Вячеслав Михайловичка, «Красное Сормово» заводының баш конструкторы, Воробьев Владимир Петровичка, Воронин Михаил Ивановичка, Краковский Иван Ивановичка, Пилярский Мариан Михайловичка, Чепурнов Сергей Алексеевичка, Якимовский Сергей Николаевичка, шул уҡ завод инженерҙәре, — яңы типтағы йылға судноларын төҙөүҙәре өсөн.

45. Ковалев Федор Иустинович, Бөтә Союз минераль сырье институты өлкән ғилми сотрудниги, Иванов Святослав Нестерович, СССР фәндәр Академияһының Урал филиалы өлкән ғилми сотрудниги, Петропавловский Сергей Анатольевичка, Урал геофизика тресының баш инженеры, Субботин Константин Дмитриевичка, металлургия промышленносе Министерствоһының инженеры, Меркулов Михаил Ивановичка, «Уралцветметразведка» тресының баш инженеры, — баҡыр-ҡолсеҙан ятыштарын асыуҙары һәм уны геологик тикшереүҙәре өсөн.

46. Кокин Георгий Михайловичка, Минск автомобиль заводының баш конструкторы, эш етәксеһе, Обухов Борис Владимировичка, Кане Моисей Юрьевичка, шул уҡ завод инженерҙәре, Иолиев Василий Андреевичка, Илларионов Владимир Александровичка, Уринсон Яков Ефимовичка, Шапиро Исаак Соломонович, Ярослав автомобиль заводы инженерҙәре, Дмитриев Виктор Леонидовичка, Ленинградтың В. В. Куйбышев исемендәге карбюратор заводы инженеры, Степенский Наум Борисовичка, государственный Бөтә Союз автомобиль технологияһы институты инженеры, — ЯАЗ — 200 дизель йөк автомобиле төҙөүҙәре өсөн.

47. Конюхов Николай Алексеевичка, химия комбинатының баш инженеры, Князев Петр Антоновичка, Мещерякова Ольга Гавриловнаға, Реймерс Николай Николаевичка, Чистозвонов Давид Борисовичка, инженерҙәр, — химия продукттың синтезлау процесын көсәйтеү методын эшләүҙәре һәм уны промышленносҡа индереүҙәре өсөн.

48. Корнин Семен Владимировичка, Дашава—Киев газопроводы төҙөлөшө начальнигы, Колмыков Михаил Александровичка йәбештереү-монтаж тресы инженеры, Молчанов Василий Исаевичка, Сордюк Максим Антоновичка, газ прессалау юлы менән йәбештереү буйынса мастерҙәр, Патон Владимир Евгеньевичка, Украина ССР-ы фәндәр Академияһының электросварка институты өлкән ғилми сотрудниги, Юрышев Алексей Николаевичка, газопровод төҙөлөшөнөң баш инженеры, Яровенко Игорь Артомоновичка, газ пресслау юлы менән йәбештереү буйынса колонна начальнигы,—магистраль газопроводтар төҙөү методтарын тамырынан камиллаштереүҙәре өсөн.

49. Корелов Василий Филипповичка, Бөтә Союз ауыл хужалығын механизациялаштырыу ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория етәксеһе, Краснов Валериан Семенович, шул уҡ институттың директоры урынбаҫары, Мартюгин Дмитрий Дмитриевичка, Мәскәүҙең К. А. Тимирязев исемендәге ауыл хужалығы Академияһы доценты, — һыйыр һауыу машинаһы төҙөүҙәре өсөн.

50. Костенко Михаил Полиевктовичка, СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденты, Иосифьян Андроник Геволдовичка, Әрмән ССР фәндәр Академияһы член-корреспонденты, Монсезон Наум Абрамовичка, завод инженеры, Сорокер Теодор Густавовичка, ғилми-тикшеренеү институты профессоры, Ялинский Натан Ароновичка, Бөтә Союз электротехника институты лаборатория начальнигы, Эпштейн Яков Соломоновичка, завод инженеры, — электр машиналары конструкцияһы эшләүҙәре һәм уларҙы етештереүҙе үҙләштереүҙәре өсөн.

51. Лагунов Лев Львовичка, Презоровская Муза Константиновнаға, Мәскәү балыҡ комбинаты инженерҙәре, Березин Николай Тихонович, балыҡ промышленносе Министерствоһының баш технологы, Бодров Викентий Алексеевичка, шул уҡ Министерствоның инженеры, Букин Василий Николаевичка, А. Н. Бах исемендәге биохимия институтының профессоры, Розанова Валентина Александровнаға, — витаминлы балыҡ майҙары етештереү методын эшләп сығарыу һәм промышленносҡа индереүҙәре өсөн.

52. Лачинов Серафим Степановичка, эш етәксеһе, ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге, Низяев Вячеслав Михайловичка, Рисовер Рувим Исаакович, Булычев Александр Николаевичка, Цельм Николай Карлович, химия комбинаты инженерҙәре, — химия продукты синтезы етештереү процесын тамырынан алып камиллаштереү өсөн.

53. Логинов Иван Федоровичка, эш етәксеһе, Крымский Сергей Степановичка, Себер малсылыҡ ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге, Догиль Георгий Платонович, Рубцовский тоҡом һарыҡтары рассадниге директоры, Попов Сергей Михайловичка, шул уҡ тоҡом һарыҡтары рассадниге зоотехниге, Вовченко Федор Яковлевичка, «Сибмериносе» колхозы зоотехниге, Литовченко Григорий Романович, Бөтә Союз малсылыҡ ғилми-тикшеренеү институтының өлкән ғилми сотрудниге, Васильев Николай Александрович, «Рубцовский» тоҡом һарыҡтары үрсетеү совхозының өлкән зоотехниге, — «Сибирский рамбулье» тигән юғары продукциялы нәҙек йөнлө һарыҡтар тоҡомо үрсеткән өсөн.

54. Мэйнапар Георгий Ильичка, ғилми сотрудник, — механика өлкәһендә тикшеренеүҙәрҙең яңы методын эшләп сығарған өсөн.

55. Мартюшов Константин Ивановичка, эш етәксеһе, Столяров Михаил Михайлович, Гайлиш Евгений Антоновичка, ғилми-тикшеренеү институты инженерҙәре, Каминский Бецалел Хаимович, баш инженер, — юғары сифатлы радио оборудованиелар етештереүҙе ойоштороуҙары өсөн.

56. Мартыненко Владимир Поликарповичка, эш етәксеһе, Топчиев Алексей Васильевичка, Лесов Лев Наумовичка, Меркулов Николай Яковлевичка, Гипроуглемаш инженерҙәре, Видулин Анатолий Евдокимовичка, Начинкин Василий Васильевичка, Почонков Анатолий Кондратьевичка, «Западная капитальная» шахтаһының инженерҙәре, Заславнов Дмитрий Ивановичка, «Ростовуголь» комбинатының инженеры, Костюченко Петр Александровичка, «Свет шахтера» заводының директоры, Стадниченко Николай Васильевичка, «Несветайантрацит» тресы управляющие, — ВМП-1 врубовой — тейәү машиналары эшләп сығарған һәм уларҙы Донбасс шахталарында производствоға индергәндәре өсөн.

57. Мардашев Сергей Руфовичка, Мәскәүҙең 1-се медицина институтының профессоры, — аҡһымдарҙы тикшереү өсөн актив препараттар алыуҙың яңы методын эшләп сығарған өсөн.

58. Матвеев Владимир Афанасьевичка, Крон Всеволод Владимировичка, государство Оптика институтының ғилми сотрудниктәре, Кровяков Владимир Павлович, инженер-майор, — яңы прибор конструкцияһын эшләп сығарған өсөн.

59. Матвеев Николай Константиновичка, Браславский Давид Адольфовичка, Наусылин Андрей Михайловичка, конструкторҙар, — авиация приборҙары өлкәһендә оҙаҡ йылдар эшләүҙәре һәм яңы тип авиаприборҙар эшләп сығарғандары өсөн.

60. Махателашвили Семен Захарьевичка, Грузия ССР-ы, Телавск районы 26 комиссар исемендәге колхоздың агрономы, — тармаҡлы башаҡлы бойҙайҙы үрсетеү һәм производствоға индереү өсөн.

61. Медведь Татьяна Яковлевнаға, эш етәксеһе, СССР Фәндәр Академияһының органик-химия институтының өлкән фәнни сотрудниге, Аирон Шлем Айзекович, Жичкин Александр Кириллович, Шевнюк Василий Терентьевичка, химия промышленносе Министерствоһының инженерҙәре, Дацко Анатолий Михайловичка, завод инженеры, Жигач Алексей Фомичка, ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория мөдире, Коростов Евгений Мефорьевичка, завод директоры, — химия продукты етештереүҙе тамырынан камиллаштерген өсөн.

62. Михаленко Николай Матвеевичка, эш етәксеһе, Карпо-Зет Борис Федорович, Ситников Георгий Павловичка, Хубаев Георгий Васильевичка, Козицкий исемендәге завод инженерҙәре, Метасс Николай Александровичка, юл эштәре Министерствоһының инженеры,—радиостанция конструкцияһын эшләп сығарған өсөн.

63. Михайлов Виктор Васильевичка, промышленность оборудованиелары Үҙәк ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория мөдире, Бурштейн Марк Александровичка, Гипроуглемаштың баш конструкторы, Красниковский Георгий Владимировичка, күмер промышленносе Министерствоһының техник управление начальнигы, Тарусин Пантелей Прокофьевичка, Сталинуголь комбинатының инженеры, — тимер бетондан торба һымаҡ терәүҙәр эшләгән һәм уларҙы күмер промышленносына индергәндәре өсөн.

64. Могилевский Евсей Моисеевичка, эш етәксеһе, яһалма сүс ғилми-тикшеренеү институтының бүлек начальнигы, Лотарев Борис Михайлович, шул уҡ институттың сотрудниге, Алехин Николай Яковлевичка, еңел промышленность Министерствоһының инженеры, Лаврушин Федор Ивановичка, Мачихин Михаил Андреевичка, инженерҙәр, — яңы яһалма сүс алыу методын эшләгән һәм промышленносҡа индергәндәре өсөн.

65. Молчанов Георгий Васильевичка, Гипронефтемаштың баш инженеры, — нефть скважиналарын ремонтлау өсөн автомат эшләп сығарған һәм уны промышленносҡа индергән өсөн.

66. Народицкий Илья Аароновичка, эш етәксеһе, Сорокин Петр Павловичка, Гефт Иза Леонтьевичка, Козицкий исемендәге завод инженерҙәре, Ласточкин Николай Семенович, шул уҡ заводтың директоры, — «Урожай» радиотелефон станцияһын эшләгәне өсөн.

67. Настенко Петр Николаевичка, Киевтәге ауыл хужалығы тәжрибә станцияһының инженеры, Кашинцев Анатолий Антоновичка, Рязсельмаш заводының инженеры, — картуф ултырта торған машина уйлап тапҡаны өсөн.

68. Натрошвили Арчил Георгиевичка, малсылыҡтың Грузиялағы ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге, — һарыҡтарҙың яңы тоҡомон сығарған өсөн.

69. Невельсон Михаил Ильичка, Ушаков Константин Андреевичка, Н. Е. Жуковский исемендәге Үҙәк аэрогидродинамика институтының ғилми сотрудниктәре, Комаров Абрам Марковичка, инженер, — центробежный вентиляторҙарҙың яңы типтарын эшләгән һәм промышленносҡа индергән өсөн.

70. Недашковский Александр Николаевичка, агромелиорация һәм урман хужалығының Украина ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге,—ағас ултыртыусы машиналар конструкцияһын эшләгәне өсөн.

71. Новиков Василий Александровичка, шәкәр промышленносеның Бөтә Союз Үҙәк ғилми-тикшеренеү институтының Киевтәге филиалының өлкән ғилми сотрудниге, Кичигин Николай Михайловичка, шул уҡ институттың ғилми сотрудниге, Литвинов Евгений Васильевичка, Ивановск машиналар ремонтлау мастерскойҙарының баш инженеры, — универсаль тейәү машинаһы эшләгән һәм производствоға индергән өсөн.

72. Остославский Иван Васильевичка, профессор, тикшеренеү институты начальнигының урынбаҫары, Карулин Виктор Ивановичка, Миронов Арсений Дмитриевичка, Псвицкий Александр Соломоновичка, Строев Николай Сергеевичка, Толстых Игорь Павловичка, Уткин Виктор Васильевичка, Эскин Исаак Ильичка, Рутер Дмитрий Моисеевичка, ғилми сотрудниктәр, — аэродинамик тикшеренеүҙәрҙең яңы методтарын уйлап тапҡан өсөн.

73. Пестряков Владимир Борисовичка, эш етәксеһе, Кудрявцев Владимир Николаевичка, Семенов Владимир Антоновичка, Тимофеев Александр Андриановичка, завод инженерҙәре, — яңы радио аппаратураны эшләгән һәм промышленносҡа үҙләштергән өсөн.

74. Петров Георгий Петровичка, завод лабораторияһының начальнигы, Грачев Андрей Андреевичка, Горький исемендәге быяла заводы инженеры, Зильберштейн Яков Матвеевичка, Лиознянская Софья Григорьевнаға, быяланың Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниктәре, Емельянов Иван Михайлович, Автостекло заводының элекке директоры, Броховских Серафим Максимовичка, Главтехстеклоның баш инженеры, Казанский Михаил Сергеевичка, Ленинградтың Ленсовет исемендәге технологик институтының доценты, — сыныҡтырылған «Сталинит» быяланы эшләгән һәм производствола үҙләштергән өсөн.

75. Петров Григорий Семеновичка Пластмасса ғилми-тикшеренеү институтының директоры, Бродский Гершон Шимоновичка, Выгодская Мариам Борисовнаға, Луковенко Тамара Михайловнаға, Пешехонов Алексей Алексеевичка, Трахтер Александр Савельевичка, Фәйнштейн Абрам Самойловичка, шул уҡ институттың ғилми сотрудниктәре, — универсаль клей һәм пластмасса эшләгән һәм промышленносҡа индергән өсөн.

(Дауамы бар).

КОМСОМОЛ ТОРМОШО

ҺӘР БЕР КОЛХОЗДА КОМСОМОЛ ОЙОШМАҺЫ ТӨҘӨРГӘ

ВКП(б) Үҙәк Комитеты Башҡортостан партия ойошмаһының отчеты буйынса ҡабул иткән ҡарарында Февраль Пленумының тарихи ҡарарын үтәүҙә булған етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөүҙе республика коммунистарының берҙән-бер иҙге бурысы итеп ҡуйҙы.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының был күрһәтмәһен үтәүҙә республиканың комсомол ойошмалары комсомолецтарҙың һәм йәштәрҙең бөтә көстәрен колхоз тәүге партия ойошмаларына, ауыл хужалығы артелдәре правлениеләренә, МТС һәм совхоз директорҙарына практик ярҙам күрһәтергә мобилизовать итергә бурыслылар. Был бурысты хәл итеү өсөн ауыл комсомол ойошмалары йәштәргә үҙҙәренең тәьҫирҙәрен көсәйтергә һәм уларҙың иғтибарын ауыл хужалығының бөтә тармаҡтарын да артабан үҫтереүгә юнәлтергә тейештәр.

Комсомол ойошмаларының йәштәргә йоғонто яһауын көсәйтеүгә өлгәшеү, бөтәһенән дә элек, һәр бер колхозда, МТС-та һәм совхозда ВЛКСМ-дың тәүге ойошмаларын төҙөү нигеҙендә генә мөмкин буласаҡ.

1948 йылда колхоздарҙа комсомолдың 114 яңы тәүге ойошмаһы төҙәлде, республиканың 36 районында колхоз комсомол ойошмаларын төҙөү эше тамамланды.

ВЛКСМ-дың Шаран район комитеты (секретары иптәш Шәйхуллин) колхоз комсомол ойошмаларын төҙөүгә һәм ойоштороу яғынан уларҙы нығытыуға айырыуса күп иғтибар бирә. Үткән йыл районның 13 колхозында ВЛКСМ-дың тәүге ойошмаһы булдырылды. Хәҙер районның 102 ауыл хужалығы артеле эргәһендә комсомол ойошмалары бар. Уларҙың бик күпселегендә ун һәм унан да күберәк комсомолец бар. Саҡмағош районының да бөтә 96 колхозында комсомол ойошмалары булдырылды.

Был өлкәләге өлгәшеүҙәр ВЛКСМ райкомдарының йәштәр араһында политик-тәрбиәүи эштәрен киң йәйелдереүҙәренең һөҙөмтәһе булып тора.

ВЛКСМ-дың XVII конференцияһы Өлкә Комитетынан республикабыҙҙың бөтә колхоздарында ла комсомол ойошмалары төҙөү эшен бик яҡын ваҡыт эсендә тамамлауҙы талап итмәйме. Ләкин күп кенә районлар тарафынан был мөһим ҡарар һаман үтәлмәй әле. Уларҙың етәкселәре комсомолдың тәүге яңы ойошмаларын төҙөүҙең йәштәр менән бәйләнеште артабан киңәйтеүҙә һәм нығытыуҙа бик мөһим шарт булып тороуын баһалап еткермәйҙәр. Быға тиклем республикабыҙҙың 127 колхозында ВЛКСМ-дың тәүге ойошмалары булмауы — бының йәнле миҫалы ул. Был өлкәлә комсомолдың Бәләбәй, Әлшәй, Асҡын, Стәрлетамаҡ һәм күп кенә башҡа районлары етәкселәре айырыуса эшһеҙлек һәм ғәмһеҙлек күрһәтәләр. Мәҫәлән, Бәләбәй районының (райком секретары иптәш Болдинников) 29 колхозында, Әлшәй районының (райком секретары иптәш Зәйнетуллин) 13 колхозында, Асҡын районының (райком секретары иптәш Ибраһимов) 16 колхозында әлегә тиклем комсомолдың тәүге ойошмалары төҙөлмәгән.

1948 йылда Бәләбәй райкомы ни бары ике ауыл хужалығы артелендә комсомол ойошмаһы төҙөнө, ә ҡалған 29 колхозда алдынғы йәштәрҙе ВЛКСМ-ға ылыҡтырыу буйынса бер төрлө лә практик сара күрмәне. Райком работниктәре үҙҙәренең күп ваҡыттарын уның бинаһында ултырып үткәрәләр. Йәштәрҙе союзға ылыҡтырыу эше менән улар үҙҙәре лә шөғөлләнмәйҙәр, был эшкә район активын да йәлеп итмәйҙәр. Ауылдың алдынғы егеттәрен һәм ҡыҙҙарын ВЛКСМ сафтарына ҡабул итеү мәсьәләһенә райком бюроһының члендәре формаль ҡарайҙар. Бының улай икәнлеген аңлатыу өсөн шаулыуҙар менән бюро члендәренә был эш буйынса поручениелар биреүҙе һәм уларҙың һәм шул уҡ ваҡытта сығарылған ҡарарҙарҙың үтәлешен тикшереүгә бер төрлө лә иғтибар ителмәүен әйтеү ҙә етә.

ВЛКСМ-дың Стәрлетамаҡ райкомында ла шундай уҡ хәлде күрергә мөмкин. Колхоздарҙа комсомол ойошмаларын төҙөү эшен бында бик күп һанда сығарыла торған директивалар көсөнә һалыныу менән алмаштырғандар.

Ҡалтасы районындағы 92 тәүге ойошманың 12-һендә генә комсомол комитеты бар, 81 ойошма — аҙ һанлы һәм 9 ойошма бөтөнләй таралған. Райкомдың етәксе работниктәре колхоз комсомол ойошмаларында бик һирәк булалар һәм булғанда ла уларҙы нығытыу сараларын күрмәйҙәр. Мәҫәлән, «Уй-ял» ауыл хужалығы артелендә райком бюроһы члендәренән Васюков һәм Ширгина иптәштәр бер нисә тапҡыр булдылар, ә комсомол ойошмаһының эшен йәнләндереү буйынса бер төрлө лә сара күрмәнеләр. Бының һөҙөмтәһендә был комсомол ойошмаһы бөтөнләй таралды.

Борай, Пызайыр, Ҡариҙел һәм башҡа районларҙың етәксе комсомол работниктәре лә колхоз комсомол ойошмаларын ойоштороу яҡтан нығытыу мәсьәләһенә шундай уҡ ғәмһеҙ ҡарайҙар. Ә был районлардағы комсомол ойошмаларының яртыһына тиклеме аҙ һанлы ойошма бит. Шуға ҡарамаҫтан, был һәм башҡа күп кенә райкомдарҙың яуаплы работниктәре тәүге комсомол ойошмалары эшенең йәкмәткеһе менән ҡыҙыҡһынмайҙар, уларҙың тәрбиәүи ролен күтәреүгә иғтибар итмәйҙәр. Был работниктәр нигеҙҙә үҙҙәренең эшмәкәрлектәрен яҡшы эшләүсе бер нисә тәүге комсомол ойошмаһының тормошонан сығып ҡына баһалайҙар. Был — мәсьәләгә хата һәм яңылыш ҡараш булып тора, әлбиттә.

ВЛКСМ-дың район комитеттары комсомолдың колхоз тәүге ойошмаларын нығытыу өсөн бөтә мөмкинлектәрҙән файҙаланырға бурыслылар. Бөтәһенән дә элек, йәштәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү эштәрен ҡырҡа көсәйтергә, улар араһында ВЛКСМ-дың Уставын һәм программаһын өйрәнеүҙе ойоштороорға кәрәк. Колхоз комсомол ойошмалары төҙөү буйынса ҡабул ителгән ҡарарҙарҙың үтәлешен даими рәүештә тикшереп тороу һәм уларҙың һис һүҙһеҙ тормошҡа ашырылыуына өлгәшеү райкомдар эшенең иғтибары үҙәгендә торорға тейеш.

Һәр бер колхозда комсомол ойошмаһы булдырыу — ВЛКСМ-дың бөтә райкомдары һәм Өлкә Комитетының кисектерелмәҫлек бурысы булып тора.

Г. Насибуллин,

ВЛКСМ Өлкә комитетының кадрҙар буйынса секретары.

Күп йыллыҡ үлән сәсеүҙең юғары агротехникаһын тәьмин итәйек!

Игенселектең үлән баҫыулы системаһы, сәсеү әйләнешендә ҡуҙаҡлы һәм башаҡлы күп йыллыҡ үләндәрҙең үҫтерелеүен талап итә. Баҫыусылыҡ сәсеү әйләнешендә һәм мал аҙығы сәсеү әйләнештәрендә ҡатнаш үҫтерелергә тейеш булған ҡуҙаҡлы һәм башаҡлы күп йыллыҡ үләндәр иҫәбенә: клевер, тимофеевка, люцерна, житняк, костер, аҡтамыр (ҡыҫҡа тамырлы) һәм башҡалар инәләр. Уларҙы файҙаланыуҙа Башҡортостандың зоналарына иғтибар ителергә тейеш. Ағиҙелдең ун яҡ ярҙары буйлап клевер зонаһында клевер менән тимофеевка, ә республиканың башҡа өлкәләрендә (люцерна зонаһында), урман-ялан районларында — люцерна менән аҡтамыр (ҡыҫҡа тамырлы), ә короләкле районларында — люцерна менән житняк сәселә. Клевер һәм люцерна зоналары араһындағы районларҙа люцерна тимофеевка менән йәки ҡыҫҡа тамырлы аҡтамыр менән ҡушылып сәселә. Фермалар эргәһендә күп йылдар буйына файҙаланылған мал аҙығы сәсеү әйләнештәрендә 2—3 төрлө башаҡлы үлән (ҡылсыҡһыҙ костер ҡушып), шулай уҡ бер йәки ике төрлө ҡуҙаҡлы үлән (ҡыҙыл һәм аҡ клевер, күк һәм һары гибрид люцерна ҡушып), көтөүлек сәсеү әйләнешендә һәр төрлө үләндәр ҡатнаш сәселә.

Үлән сәсеүҙә агротехника талаптарына ҙур иғтибар бирелергә тейеш. Был талаптар тейәл үтәлгән урындарҙа үләндең орлоҡ һәм бесән урожайы юғары була. Стәрлетамаҡ тәжрибә баҫыуында ҡатнаш сәселгән люцерна менән житняктең бесән урожайы һәр гектарҙан 30—60 центнер, Өфө тәжрибә баҫыуында люцерна менән аҡтамыр 44—60 центнер, Бәрә тәжрибә баҫыуында клевер менән тимофеевка 40—77 люцерна менән аҡтамыр 61—70 центнер бесән урожайы бирә. Оло-Тилак районы Куйбышев исемендәге колхоз ҙур майҙандарҙа һәр гектарҙан 2—4 центнер клевер һәм 3—5 центнер тимофеевка орлоғо урожайы ала. «Красный ылым» (Архангель районы), «Искра» (Яңауыл районы) колхоздары ла үлән орлоғонан шундай уҡ юғары урожай алалар. Дәүләкән районы Шевченко исемендәге колхоз һәр гектарҙан 2—4 центнер люцерна орлоғо урожайы ала. Шундай уҡ миҫалдарҙы Әлшәй районы «Ленинская победа», Бүздәк районы Тимирязев исемендәге колхоздарҙа ла күреп була.

Ләкин республикабыҙҙың күпселек колхоздарында үлән сәсеүҙең агротехникаһы түбән кимәлдә тора. Үлән сәсеү үҙ ваҡытында үткәрелмәй. Ул ныҡ суғыланған баҫыуҙарға, насар эшкәртелгән тупраҡҡа, сифатһыҙ орлоҡ менән сәселә. Шул арҡала үләндәр нормаль рәүештә шытмайҙар, зәғиф үҫәләр һәм ҡый үләндәре менән ҡапланып һәләк булалар. Үлән үҫтереүҙәге был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә серьез иғтибар бирелергә тейеш.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштереү эшендә үлән үҫтереүҙең агротехникаһын дөрөҫ һәм тулы ҡулланыу иң мөһим сара булып тора. Шуға күрә колхоздар быйылдан башлап агротехниканың бөтә сараларын ҡулланырға бурыслылар.

Агротехника сараларының төп маҡсаты—сәселгән үләндәрҙең тейәл шытыуын һәм көслө рәүештә үҫеүен тәьмин итеүҙә. Орлоҡ өсөн үҫтерелә торған күп йыллыҡ үләндәрҙе алдана иңдерелгән иң яҡшы ерҙәргә (пар йәки иртә пар, тунға һөрөлгән ерҙәргә) сәсергә кәрәк. Короләкле районларҙа уның өсөн һуғарыла торған үйһыу ерҙәрҙе файҙаланырға мөмкин. Үләндәрҙе ҡыйланған һәм ҡара һәле үҫә торған ерҙәргә, иә һөрөлгән майҙанға сәсергә ярамай. Тупраҡты яҡшы эшкәртергә, сәсеү алдынан йәки һуңынан яҡшы тигеҙләндерергә, орлоҡто яҡшы күмдерергә кәрәк.

Орлоҡто сәсеү алдынан яҡшы таҙартырға, уның таҙалығын һәм сығышын лаборатория анализында тикшерергә кәрәк. Орлоҡ участкаһы өсөн иң яҡшы сортлы, юғары урожайлы орлоҡтар ҡулланылырға һәм сәсеү иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәрелергә тейеш. Яҙ көнө ул бойҙай, арпа көҙөк иртә культуралар менән бер үк ваҡытта, баҫыу эштәренән тәүге бын көнләгендә, 2—3 көн эсендә, йәй ул пар ерепә, июнь айы баштарында, ямғырҙар яуыу мәлендә сәселә.

Күп йыллыҡ үләндәр, сәсеү әйләнешендәге һуңғы культуралар майҙанында, бөртөклө ашлыҡтар менән бер үк ваҡытта, сәскестәр менән сәселергә тейеш. Үлән сәсеүҙе, урындағы мөмкинлектәрҙән сығып, түбәндәгеcә үткәрергә мөмкин. Беренсеһе—бөртөклө ашлыҡ сәскесен үлән сәсеүгә ҡулайлаштырыу. Бының өсөн сәскестең бөртөклө ашлыҡ орлоғо йәшниге янында үлән орлоғо йәшниге эшләнә һәм һәр икеһендә лә орлоҡтар бер үк ваҡытта, үҙ нормаларында сәселә. Икенсеһе — тағылмалы сәскес йөрөтеү. Бының өсөн бөртөклө ашлыҡ сәскесе артына үлән сәскесе тағылған хәлдә бара һәм ике сәскес тә үҙ нормаһын сәсә. Өсөнсөһө—айырым сәскестәрҙә арҡылы-буй сәсеү. Бында тәүге тапҡыр бер буйға бөртөклө ашлыҡ сәскәндән һуң, икенсе тапҡыр уға арҡылы итеп үлән сәселә. Дүртенсеһе—бер үк сәскестә орлоҡтарҙы ҡатнаш сәсеү. Бында сәскестәге бер үк йәшниккә бөртөклө ашлыҡ орлоғо ла һәм үлән орлоғо ла ҡатнаштырып һалына һәм бергә уҡ сәселә. Ләкин бында орлоҡтар һәр ваҡыт тигеҙ ҡатнашлыҡта сәселһен өсөн йәшниктәге орлоҡтарҙы даими рәүештә болғатып торорға кәрәк. Үлән сәсеү өсөн трактор һәм ябай сәскесте ҡулланырға мөмкин. Бөртөклө ашлыҡ сәскесен үлән сәсеү өсөн ҡулланғанда сәсеү нормаһын тигеҙләү өсөн үлән орлоғона торф, бысҡы оно һәм башҡалар ҡатнаштырыла. Орлоҡ 4 сантиметр тәрәнлектә күмдерелергә тейеш.

Колхоздарҙа үлән орлоғо етештереүҙе иҫәпкә алып, орлоҡ участкаларында үләндәрҙе таҙа хәлендә, бер-береһе менән ҡатнаштырмай ғына сәсергә кәрәк. Киләсәктә колхоздарҙың үҙ орлоғоноң булыуын тәьмин итеү маҡсатында быйыл һәр бер колхозда ҡуҙаҡлы һәм башаҡлы күп йыллыҡ үләндәрҙең орлоҡ участкаларын булдырырға кәрәк. Бының өсөн үлән баҫыулы сәсеү әйләнешендәге үлән сәсеүлегендә клеверҙе 15 процент һәм тимофееваны 5 процент—бөтәһе 20 процент күләмендә, люцернаны 10 һәм житнякте 7 йәки аҡтамырҙы (ҡыҫҡа тамырлы) 8 процент —бөтәһе 17—18 процент күләмендә орлоҡ участкаһына бүлергә кәрәк. Мал аҙығы сәсеү әйләнешендә ҡылсыҡһыҙ костерҙе 10 процент күләмендә бүлеү ҙә етә. Үлән орлоғо етештереүсе колхоздарҙа, әлбиттә, орлоҡ участкалары майҙаны күберәк булырға, ундай колхоздарҙа ул бөтә үлән сәсеүлегенең иң кәм тигәндә яртыһын алырға тейеш.

Үлән орлоғо етештереүҙә тәжрибә һәм практика ҡаҙаныштарына иғтибар итергә кәрәк. Ҡара йәки иртә пар ерендә яҡшы эшкәртелгән тупраҡҡа йәй сәселгән люцерна юғары һәм тотороҡло орлоҡ урожайы бирә. Шуға күрә сәсеү әйләнешендәге һуңғы бөртөклө ашлыҡ культуралары менән берлектә үләндәрҙе иң кәне сәсеү менән бергә, сәсеү әйләнешендә һуңғы культура баҫыуы булмаған ерҙәрҙә люцернаны йәй кәнә сәсеүҙә лә киң рәүештә ҡулланырға кәрәк. Уның сәсеү нормаһы һәр гектарға 6-8 килограмм. Әгәр орлоҡ етешмәһә, киң рәтле сәскес менән һәр гектарға 2-4 килограмм нормаһы менән сәсергә лә ярай. Люцернаны йәй сәскәндә һәр гектарға 1 — 1,5 килограмм иҫәбе менән горчица орлоғо ҡатнаштырып сәсергә кәрәк. Ҡышлауға ҡалған горчица үләне баҫыуҙа ҡар тотоуға һәм люцерна үләненең яҡшы ҡышлауына ярҙам итә. Һәр бер колхоз быйыл люцернаны орлоҡ өсөн 2, 5, 10 гектар самаһында йәй сәсеп ҡалдырырға тейеш.

Күп йыллыҡ үлән орлоғо етештереү һәр бер колхоздың мөһим бурысы. Бигерәк тә беҙҙә бик аҙ һанда булған житняк һәм ҡыҫҡа тамырлы аҡтамыр үләне орлоҡтарын етештереүгә серьез иғтибар итергә кәрәк. Күп йыллыҡ үлән орлоҡтары булмаған колхоздар бөтә сараларҙы күрергә тейештәр. Үлән орлоғо етештереү өсөн хатта уны баҫыу йәки йәшелсә майҙандарында оялы ысулда, рассадалар юлы менән дә үҫтерергә мөмкин.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешендә күп йыллыҡ үлән ҙур әһәмиәткә эйә. Партия һәм хөкүмәт үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тиҙерәк үҙләштереү өсөн уның орлоғон етештереүгә ҙур иғтибар итеүҙе талап итәләр. Ә бының өсөн үлән үҫтереүҙең агротехникаһы тулы һәм дөрөҫ рәүештә үткәрелергә тейеш. Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының ошо йылдың 5 апрелендәге ҡарары республикабыҙ колхоздарында күп йыллыҡ үләндәрҙе сәсеүҙе ойоштороу турағында мөһим саралар билдәләне. Был күрһәтмәләрҙе үтәүҙә партия, совет органдары, хужалыҡ ойошмалары колхоздарға ҙур ярҙам күрһәтергә, эшкә етәкселекте һәм контролде көсәйтергә тейештәр. Быйыл беҙ үлән сәсеүҙе юғары агротехник шарттарҙа һәм сроктарҙа үткәрергә, уның юғары урожайын һәм сәсеү әйләнешенә системаһындағы маҡсат юнәлешен тәьмин итергә тейешбеҙ.

А. Первозванский,

БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының өлкән агрономы.

Быйыл да юғары урожай өсөн көрәшәбеҙ

Мин етенсе йыл инде Антонов исемендәге колхозда ойошторолған комсомолец-йәштәр звеноһы менән етәкселек итеп киләм. Ошо ваҡыт эсендә беҙҙең звено бөтәһе 355 гектар майҙанда бөртөклө культураларҙың һәр бер гектарынан уртаса 13-әр центнер урожай үҫтереп, урожайлылыҡ планын 151 процентҡа үтәне. Ә айырым рекорд участкаһында арыштың гектарынан уртаса 17-шәр һәм тарыҙың гектарынан 31-әр центнер урожай алынды.

Беҙҙең звено үткән йыл уҡ ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыуға ныҡ иғтибар итте. Һәр бер гектарға бәрәр центнер аммиак селитраһы, күп кенә ҡалай төҙө һәм көл һибеү юлы менән 18 гектар ужым бойҙайы һәм 13 гектар арышҡа өҫтәмә аҙыҡландырыу үткәрҙейнек. Был урожайлылыҡты күтәреүҙә ныҡ ярҙам итте.

Быйыл беҙҙең звеноға бөтәһе 91 гектар бөртөклө ашлыҡ культуралары беркетелде. Звено члендәре менән беҙ юғары урожай алыуға ирешеү өсөн ҡыштан уҡ бөтә сараларҙы күрҙек. Арыш сәселгән участкаларға ла, тунға һөрөлгән бөтә ерҙәргә лә сәсеүлектәрҙе ашлау өсөн баҫыуға тиреҫ сығарҙыҡ.

Быйыл беҙ 16 гектар ужымды һәм 14 гектар көҙгө бойҙайҙы өҫтәмә аҙыҡландырыуҙы планлаштырҙыйныҡ, хәҙер беҙ был эштәрҙе инде йәйелдерәбеҙ. Һәр бер гектарға 2-шәр центнер көл, 2-шәр центнер суперфосфат, ужым бойҙайының һәр бер гектарына 50-шәр килограмм аммиак селитраһы индерәбеҙ.

Беҙҙең звено юғары урожай алыу өсөн социалистик ярышҡа ҡушылып, үҙенә беркетелгән 91 гектар майҙанда бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 122-шәр бот, ә рекорд участкаһынан 200-әр бот, 15 гектар люцернаның һәр бер гектарынан 20-шәр бот урожай үҫтереп алыу бурысын ҡуйҙы һәм үҙебеҙ менән ярышҡа шул уҡ колхозда эшләүсе Вера Белинская звеноһын саҡырҙыҡ.

Партия һәм хөкүмәт Башҡортостандың 30 йыллығы айҡанлы республикабыҙҙың башҡа игенселәре менән бер рәттән, мине лә Ленин ордены менән наградланы. Был минең бәләкәй генә хеҙмәтемә ҙур баһа булып тора. Беҙ быға тағы ла яҡшыраҡ эшләү, юғары урожай алыу менән яуап бирербеҙ.

Н. Саламатина,

Әлшәй районы, Антонов исемендәге колхоздың комсомолец-йәштәр звеноһы етәксеһе.

Ужым культуралары аҙыҡландырыла

РАЕВКА. Әлшәй районы колхоздарының баҫыуҙарында ҙур эштәр башланды. Күп кенә колхоздар ҡар һыуҙары тотоу һәм ужымдарҙы аҙыҡландырыу эшенә тотондолар. «Ленинская победа» колхозы члендәре 3—4 көн эсендә 193 гектар майҙанда ҡар һыуҙары тоттолар, был эштә көн һайын 40—45 кеше ҡатнаша. Хәҙер колхоздың барлыҡ бригадаларында ла ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре алып барыла. «Дим-Урал» колхозында 35 гектар һәм Фрунзе исемендәге колхозда 20 гектар майҙанда ужымдар аҙыҡландырылды.

Ғ. Ғәйнетдинова.

Көрәштә һәм яуҙа сыныҡҡан дуҫлыҡ

(„Ағиҙел ярында“ Р. Ниғмәти әҫәре. Ҡадир Бакиров постановкаһы)

Утлы көрәш эсендә тыуған йәш Совет Башҡортостанына үҙенең йәшәүен һаҡлау, территорияһын аҡ гвардиясы һәм буржуаз-милләтсе бандаларҙан таҙартыу өсөн, аҡтар тарафынан таланған һәм бөлгөнлөккә төшөрөлгән хужалыҡты аяҡҡа баҫтырыу өсөн бик күп көс һалырға кәрәк булды һәм бында бөйөк рус халҡы Башҡортостан хеҙмәтсәндәренә туғандарса ярҙам ҡулын һуҙҙы. Совет хөкүмәте Өфөнө алыуға, Башҡортостан территорияһын аҡ бандаларҙан таҙартыуға үҙенең, башында В. И. Чапаев, М. В. Фрунзе кеүек һыналған полководецтары торған ғәскәрҙәрен ебәрҙе.

Рәшит Ниғмәтиҙең «Ағиҙел ярында» пьесаһы легендар Чапаев дивизияһының героик көрәштәренең бер эпизодына — Өфөнө Колчактан азат итеүгә арналған. Пьеса турағында һүҙ башлаусы алда шуны асыҡлап әйтеп үтергә кәрәк, Өфөнө дошмандан азат итеү ваҡиғаһы ул ваҡыттарҙағы дөйөм тарихи көрәштән айырым торған ваҡиға түгел, ә илде Колчак бандаларынан таҙартыу кеүек бөйөк көрәштең бер эпизоды ул. Рәшит Ниғмәти Өфөнө Колчактан азат итеүҙе, Совет Уралын һәм Себерен Колчак бандаларынан азат итеү кеүек, бөтә ил алдында торған уртаҡ бурысты хәл итеү менән бергә бәйләп бик дөрөҫ эшләгән. Пьеса йәш быуынға СССР-ҙа граждандар һуғышы тарихының бер эпизодын асыҡ рәүештә күҙ алдына килтерергә һәм хәтерендә һаҡларға, һис шикһеҙ, ярҙам итәсәк. Әҫәрҙең ҡиммәте һәм уңышы шунда.

Пьеса ошолай башланып китә:

...1919 йыл, июнь башы.

Контрреволюцион көстәрҙе туплап Мәскәүгә табан үрмәләгән Колчактың һөжүме туҡтатылған. Ҡыҙыл Армияның ҡыҫымы аҫтында сигенгән Колчак бандалары Өфөлә туҡталып, бик ҙур тәбиғи ҡаршылыҡ булған Ағиҙел ярында ныҡынғандар. М. В. Фрунзе етәкселегендәге Көньяҡ удар группа частары Колчак көстәрен ҡыйратып килә. Удар группа составында 25-се Чапаев дивизияһы ла бар. Чапаев дивизияһында большевик Шаһит Хоҙайбирҙин хеҙмәт итә. Ҡыҙыл частар Уралдың асҡысы булып торған Өфөгә һөжүм итеү өсөн командованиеның бойороғон көтәләр... Дошман тылында, Өфөлә, большевиктарҙың подполье комитеты эшләй. Удар Чапаев частарындағы большевиктар менән бәйләнеш тоталар. Ҡыҙыл Армия частарының Өфөнө алыуын еңеләйтеү, дошмандың ҡаршы тороу көсөн боҡмартыу өсөн героик көрәш алып баралар...

Бына оҙаҡ көтөлгән бойороҡ алына. Ул ҡыҫҡа: «...Чапаев һәм Фурманов иптәштәргә. Әгәр ҙә беҙ ҡышҡа тиклем Уралды яулап ала алмаһаҡ, ул саҡта мин, революцияның һәләк булыуы ҡотолғоһоҙ тип иҫәпләйем. Бөтә көстө Уралды яулап алыуға һалығыҙ... Ленин».

Бойороҡ алынды. Ул ҡыҫҡа, ҡуҙаллы. Бойороҡтоң уңышлы үтәлеүен тәьмин итеү полководецтың талантына бәйләнгән. Драматург Чапаевтың полководецлек талантын хәтерҙә ҡалдырырлыҡ байтаҡ ҡына яҡты детальдар бирә алған. Бына бер [illegible] Өфөнө алыу операцияһы планын эшләүе миҫалында ғына ла асыҡ күрәбеҙ. Ағиҙелдә тимер юл күпере яныңан аша сығырға әҙерләнгән күренеш тыуҙырып, ысынында иһә Өфөнө уратып үтеп, уны Ҡыҙыл-Яр тәңгәленән сығырға ла, Каппель корпусын тунҡәреп, Өфөгә ташланырға... Шуның менән бергә, был планды эшләгәндә ул башҡаларҙың да фекерен ситкә ҡаҡмай, үҙ фекере менән сағыштыра. Мәҫәлән, Гулайҙың (полк командиры) планын ул «Бик аҡыллы план» ти. Ләкин эшкә ашырлыҡ түгел, ти. Сөнки бында тик Чапаевҡа хас ҡыйыулыҡты, ынтылышлыҡты эсенә алған оператив план кәрәк. Полководец өсөн дошманға беренсе булып ҡайһы полктың ташланыуы ла әһәмиәтһеҙ түгел. Уныңса атаҡҡа беренсе булып, һис шикһеҙ, сыныҡҡан пролетариат—Иваново эшселәренән торған полк ебәрелергә тейеш. Чапаевтың гениаль рәүештә үткәргән операцияһы һөҙөмтәһендә Колчак ғәскәрҙәре тунҡәреп ташлана, дошман паникаға төшөп ҡаса, Ҡыҙыл Армия частары Өфөнө азат итәләр.

Чапаев ролен башҡарыусы, БАССР-ҙың атҡаҙанған артисы Р. Сыртланов тамашасыларҙың хәтерендә ныҡ һаҡланырлыҡ образ тыуҙыра алған. Чапаев тамашасыларҙың күҙ алдына көслө ихтыярлы, темпераментлы, үҙ ҡул аҫтындағылар менән мөнәсәбәттә ябай, Совет власы һәм большевиктар партияһы эшенә сикһеҙ бирелгән, дошмандарға ҡарата ҡаты нәфрәт менән янған полководец булып килеп баҫты.

Шуны әйтергә кәрәк, Чапаевты бындай тулылыҡта күрһәтеү пьесаның икенсе төп геройы булған Шаһит Хоҙайбирҙин образын һис тә ышыҡламаны, ә тулыландырҙы ғына. Хоҙайбирҙин конкрет тарихи ваҡиғанан айырып бирелмәгән, ә шул ваҡиғаның эсендә булыуы, шунан үҫеп сығыуы һәм алға әйҙәүсе итеп бирелгән. Ул Чапаевтың Өфөнө алыу буйынса оператив планын тормошҡа ашырыуҙа актив ҡатнашсы һәм уны тормошҡа ашырыуҙы ойоштороусыларҙың береһе булып, быны үтәүгә ҡыҙыл армеецтарҙы рухландырыусы булып килеп баҫты тамашасылар алдында. Хоҙайбирҙин поручик Сафаровтың һәм башҡа буржуаз милләтселәрҙең былсыраҡ йөҙөн фашлай. Буржуаз-милләтсе Мортаевтың бандиттәр шайкаһы туплап рус һәм башҡорт ауылдарын талап йөрөүе турағында хәбәр алғас Хоҙайбирҙин үҙе барып ул бандиттарҙы тар-мар итә. Хоҙайбирҙин Фурманов етәкселегендә Өфө большевиктары менән бәйләнеш урынлаштыра һәм Өфөгә һөжүм итеүсе подразделениеларҙың береһе менән тураһан-тура етәкселек итә. Хоҙайбирҙин менән Чапаев араһындағы мөнәсәбәт ысын дуҫтарса мөнәсәбәт ул. Был осраҡлы түгел, ә ике халыҡтың үҙ-ара бөйөк дуҫлығының символик күренеше. Жуков менән Байрамғол араһында ла беҙ шул уҡ дуҫлыҡты күрәбеҙ. Ғөмүмән, халыҡтар дуҫлығы спектаклдең башынан аҙағына тиклем ҡыҙыл еп булып һуҙылып бара. РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы Арслан Мөбәрәков беҙгә башҡорт халҡының һөйөклө улы, үҙ халҡын сикһеҙ яратҡан, халыҡ дошмандарына ҡарата аяуһыҙ булған, ҙур ихтыярлы большевик Хоҙайбирҙин образын оҫта кәүҙәләндереп бирә алды.

Таңһылыу образы спектаклдә динамик рәүештә үҫә барған, иң уңышлы эшләнгән образдарҙың береһе. Беҙ уны беренсе күренештә, большевиктарҙың Өфөләге подполье комитеты тарафынан Чапаев дивизияһына бәйләнеш өсөн ебәрелгән ябай уҡытыусы хәлендә күрәбеҙ. Дөрөҫ, был саҡта ла ул үҙ халҡына, Совет власына хеҙмәт итеү өсөн ниндәй генә ҡыйынлыҡтарҙы ла кисерергә әҙер була. Ә инде алдағы күренештәрҙә уның был сифаттары тағы ла асыла төшә. Ул подполье комитетының һәм Чапаевтың заданиеһын үтәп, аҡтар штабына машинистка булып керә. Бында ул, үҙенең йәшәүе ҡыл эсендә генә булыуына ҡарамаҫтан, ысын ысындан да героик эш алып бара. Ҡыҙыл Армияның еңәсәгенә һис шикһеҙ ышанғанлыҡ уға көс бирә. Һуңғы күренештәрҙә инде Таңһылыу беҙҙең күҙ алдыбыҙға үҙ ролен һәм бурысын яҡшы белгән, үҙенең һәм үҙ иптәштәренең көсөнә ныҡ ышанған батыр көрәшсе булып килеп баҫа. Автор Таңһылыуҙың штабтағы ролен һәм, ғөмүмән, ул образдың нагрузкаһын арттырыу өсөн бик төплө детальдар таба алған.

РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы Зәйтүнә Бикбулатова Таңһылыу образын тамашасылар хәтерендә оҙаҡ һаҡланырлыҡ һәйкәлле, маҡсатҡа ынтылышлы, батыр көрәшсе итеп күҙ алдына баҫтыра алды.

Байрамғол образын башҡарыусы БАССР-ҙың атҡаҙанған артисы Ғ. Туҡаев, Жуков ролен башҡарыусы йәш артист Ғәлләмов иптәштәрҙең үҙ ролдәрен ҙур оҫталыҡ менән башҡарыуҙарын әйтеп үтәһе килә. Подпольелағы Өфө большевиктары етәкселәренең береһе булған Жданов ролен башҡарыусы РСФСР-ҙың халыҡ артисы Әмин Зәбиров, ул ролдең эпизодик булыуына ҡарамаҫтан, большевиктең оно-толмаҫлыҡ образын тыуҙыра алды.

Кире образдарҙы башҡарыусыларҙан бигерәк тә РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы Ғ. Ҡарамышевтың (Колчак полковнигы образын), артистка М. Вәхитованың (аҡтар разведчигы Анфиса образын), РСФСР-ҙың халыҡ артисы Ғ. Миңһажевтың (купец Шабалов образын) айырыуса уңышлы башҡарыуҙарын әйтеп үтергә кәрәк. Артист Хөсәйн Туҡашев, тышҡы эффектҡа артығыраҡ иғтибар биреүенә ҡарамаҫтан, үҙ образын ышандырырлыҡ итеп кәүҙәләндерә алды.

Башҡортостандың атҡаҙанған искусство деятеле Ғ. Имашева спектаклде художество яғынан ҙур оҫталыҡ менән оформить итеп. Икенсе күренештең оформлениеһы айырыуса һоҡланырлыҡ эшләнгән. Бында Ағиҙелдең арғы яғынан, Дим тамағы тирәһенән Өфөнөң таң алдындағы күренеше хәтерҙә ныҡ һаҡланырлыҡ художество әҫәре ул.

Ләкин шуның менән бергә спектаклдең етешһеҙ яҡтары ла юҡ түгел. Бында, бөтәһенән элек, беренсе күренештең оформлениеһен күрһәтке килә. Регуляр Ҡыҙыл Армия дивизияһы штабының ни өсөндөр хатта карта йәйеп ҡарарлыҡ өҫтәле лә булмаған, ярым емерек өйгә урынлаштырылған. Оформлениелағы был етешһеҙлек дивизиялағы боевой обстановканың дөйөм хәлен түбәнәйтә һымаҡ тойола.

Полк командиры Гулай (артист Ғ. Сөләймәнов) үҙенең тәбиғәтенә лә һәм положениеһына ла лайыҡ булмаған ҡабаланыу, сабаланеу күрһәтә. Былар бөтәһе лә еңел төҙәтелә торған етешһеҙлектәр, әлбиттә.

Йомғаҡ яһап шуны әйткем килә, Башҡорт Академия драма театры тарафынан республикабыҙ 30 йыллығына арнап ҡуйылған «Ағиҙел ярында» спектакле театр репертуарында ғына түгел, тотош искусствобыҙҙа күренекле аҙым булып тора. Спектаклде, һис шикһеҙ, Академия драма театры коллективының уңышы тип һанарға кәрәк. Сөнки спектаклдә ҡатнашыусылар, эпизодик ролдән алып, төп ролдәргә тиклем бөтәһе лә үҙ ролдәрен спектаклдең уртаҡ идеяһын асыҡлауға, үҫтереүгә буйһондороп ҙур дәрт менән башҡарҙылар. Һөҙөмтәлә драма театры юғары идеялы, тарихи дөрөҫ, йәштәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләүҙә ҙур әһәмиәте булған героик патриотик спектакль тыуҙыра алды.

Тик, йәштәр өсөн ошондай ҙур тәрбиәүи әһәмиәткә эйә булған был спектаклде популярлаштырыуға, афишировать итеүгә, уға тамашасылар массаһын киңерәк ылыҡтырыуға театр Администрацияһының етерлек көс һалмауы һиҙелә.

Ғ. Заһирнаев.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Тиролдә Американың хәрби базаһын төҙөүгә әҙерлек тураһында Австрия газетаһы

ВЕНА, 11 апрель. (ТАСС). Инисбруктан алынған хәбәрҙәргә ҡарағанда, Америка армияһының Тиролго (Француз Австрияһының оккупация зонаһы) килгән юғары офицерҙәре был провинцияның бөтә территорияһында берәйҙәр. Тироллен Гум тигән поселкаһында Америка һалдаттары урынлаштырылған. Ошо айҙарҙа, Линцта (Америка оккупация зонаһы) сыға торған «Вохен-эхо» газетаһы … тураһында яҙа. Газета, Гитлер немец-фашист армияһының тар-мар ителеүе алдынан Альпы … приказ биргә, тип иҫкә төшерә. Ләкин был план тормошҡа ашырылмаған.

«Америка гәскәрҙәренең … Тиролго килеүен, — тип дауам итә «Вохен-эхо», — ошондай уҡ Альп крепосен төҙөргә уйлау менән бәйләнгән».

Уҙап яҙҙы газета, Америка гәскәрҙәре … тип хәбәр итә.

Англияла антикоммунистик кампанияға ҡаршы протестар

ЛОНДОН, 11 апрель. (ТАСС). «Дейли телеграф энд морнинг пост» газетаһы хәбәр итеүенсә, … Лондонда … конференцияһында, лейбористар партияһы һәм Британия тред-юниондар конгресы (БКТ) тарафынан үткәрелә торған антикоммунистик кампанияны … 228 тауыш менән кире ҡаҡылған. БКТ-ның бөтә антикоммунистик циркулярҙары … конференцияға … талап итеүсе резолюция ҡабул ителгән.

Эттлиҙең Глазгола яһаған сығышына ҡаршы протестар

ЛОНДОН, 11 апрель. (ТАСС). «Дейли уоркер» газетаһы, Англияның премьер-министры Эттли Глазгола булған вакытта уға ҡарата лейбористар тарафынан яһалған ҡаршылыҡтар тураһында хәбәр итә. 10 апрелдә, тип яҙа газета, лейбористик партияның урындағы ойошмаһының йыйылышында сығыш яһау өсөн Эттли Глазгоға килде. Эттлиға, цех старосталары менән осрашмаҫ өсөн, … ишектән керергә тура килде. Цех старосталары Эттлиға резолюция тапшырырға уйлағайнылар. … Был резолюцияла, … лейбористик партияның … «Дейли экспресс» хәбәрҙәре, Эттли … барғанда, «Бөтһән асыҡ бюджет!», тип ҡысҡырыусы демонстранттар тарафынан ҡаршыланды, тип хәбәр итә. Эттлиҙең автомобиле кинотеатр янына етеү, уны, «Бөтһән консерваторҙар бюджете!» «Порт хозяйкаларына … «Атлантик пакт — тыныслыҡҡа ҡурҡыныс булып тора!» … лозунгылары менән ҡаршыланылар.

«Дейли уоркер», Эттли сығыш яһаған бина янында протест митингһы булды, унда цех старосталары сығыш яһанылар, тип хәбәр итә. Митингыла … резолюция ҡабул ителде.

«Дейли геральд» Эттлиҙең сығышы … тураһында бер ни ҙә яҙмай.

Грецияла государство хеҙмәткәрҙәренең забастовкаһына ҡарата

АФИНА, 11 апрель. (ТАСС). Государство хеҙмәткәрҙәре забастовкаһының етәкселәре … премьер-министр … хеҙмәткәрҙәре … (уны … хәрәкәттәрен) … Шул уҡ вакытта финанс министре, приказ биргән … мобилизовать … булды.

Көнбайыш Европа илдәренә Американың ҡорал ебәреүе тураһында „Обсервер"

ЛОНДОН, 11 апрель. (ТАСС). «Обсервер» газетаһының Вашингтондағы хәбәрсеһе, көнбайыш Европа илдәренә Американың ҡорал ебәреүенә ҡағылышлы былай тип яҙа:

«Хәрби расходтарҙы ҡаплау өсөн экономик хеҙмәттәшлек управлениеһенең фонды (йәғни «Маршалл планы» тип аталған план буйынса ассигнованиелар — ред.) файҙаланыласаҡ, тигән серьез ҡурҡыныслыҡтар тураһында һөйләйҙәр һәм, миңә билдәле булғаныса, көнбайыш державаларының Вашингтондағы вәкилдәре был турала үҙ хөкүмәттәренә хәбәр иттеләр ҙә инде».

БЛАГОВЕЩЕН РАЙОНЫНДА

Район үҙәгендә

Район үҙәге Благовещенск ҡалаһында Союз әһәмиәтендәге нефть машиналары төҙөү, ҡазан заводтары, районпромкомбинат, 7 артель һәм башҡа предприятиелар бар.

Ҡала тимер юлдан ситтә. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, заводтар … Нефть машиналары … заводы … 1950 йылға планлаштырылған производство … «Красный октябрь» … 68 фабрикаһын хеҙмәтләндерә.

Район үҙәге төҙөкләндерелә

1949 йылда Благовещенск ҡалаһын төҙөкләндереүгә, 1948 йылға ҡарағанда, 3 тапҡыр күберәк аҡса бүленде. Быйыл ҡала тулыһынса электрлаштырыла. … майҙаны 752 квадрат метр … 18 коммуналь … клубы төҙөлә.

Ҡаланың үҙәк урамдарынан булған Киров, Совет, Партизан урамдарындағы юлдарға ремонт яһала. … Ҡаланың урамдарында бер мең тополь … скверҙар, баҡсалар …

Һаулыҡ һаҡлау учреждениеларында

Районда 23 һаулыҡ һаҡлау учреждениеһе эшләй. Шуларҙан ҡалала рентген кабинеты, бала тыуҙырыу йорто, амбулатория, балалар консультацияһы, эпидемик һәм малярия станциялары, аптека һәм башҡалар бар.

Район һаулыҡ һаҡлау учреждениеларында 14 врач, 33 фельдшер, 40 медсестра эшләй. Район больницаһының баш врачы өҫтә хирург иптәш Ғабдрахман Рыхсанов бөтә республикаға билдәле кеше. Ул намыҫлы хеҙмәте өсөн Башҡортостандың 30 йыллығы айканлы «Почет билдәһе» ордене менән наградланды.

Район телефонлаштырыла һәм радиолаштырыла

14 ауыл Советенән район менән телефон бәйләнеше бар. Ҡаланың үҙендә ике коммутатор эшләй.

Районда 1.220 радиоточка, 49 радиоприемник бар. … йылда … ауыл Советендәге ике колхоз радиолаштырыла. … 500 ваттан 1000 ваттҡа тиклем етерлеләр.

Колхозсыларҙың өйҙәрендә Ильич лампалары

Юғары Уфа ауылы … Ундағы культура … Совет власы йылдарында был ауыл бик ныҡ үҫте. Ул хәҙер культуралы колхоз ауылы. Ундағы «Марий» колхозында … 700 гектар ер … клуб, мәктәп … Колхоз … Ильич лампалары …

Колхоз хаталабораторияһы

«Бура» колхозында … хаталаборатория … Хаталаборатория эргәһендә курстар үткәрелә. …

Матбуғат таратыу артты

Район хеҙмәтсәндәренең культура нимәле үҫә. Район магазиндәре … 35 мең һумлыҡ … китаптар һаттылар. Ҡала һәм район хеҙмәтсәндәре 4.852 дана үҙәк, өлкә һәм район газеталары алдыралар. Был, үҙган йылға ҡарағанда, 2.097 данаға күберәк.

Детекторлы радиоприемниктәр эшләү конкурсы

Өлкәлә радио һөйәүселәр клубы 5 майға тиклем … детекторлы радиоприемниктар … конкурс … Конкурс … ҡатнашасаҡ.

Культура-ағартыу учреждениеләре работниктәре өсөн семинар

Өлшәй район Советы башҡарма комитетенен культура-ағартыу учреждениелары бүлеге ауыл библиотекалары һәм колхоз клубтары мөдирҙәренең ике көнлөк семинарын үткәрҙе. Семинарҙа ҡатнашыусылар СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәш саралары тураһындағы ҡарары, халыҡ-ара хәл, Мичурин учениеһе тураһында һәм яҙғы сәсеү осоронда культура-массовый эштәрҙе йәйелдереү саралары тураһында һәм башҡа мөһим темаларға докладтар тыңланылар.

БАШКОРТ ХУДОЖНИГЕ РӘХИМ ИШБУЛАТОВ

… Бына ошо ала ҡарға алып Өйбәлә ауылы Усман улы Рәхимдең әсәһе уны ете йәшенән тауға ауылдың һарыҡ-кәзәләрен, ә йәйен быҙауҙарын да бергә көтөргә бирҙе. Шунлыҡтан Рәхим тау буйҙарында, яландарҙа, матур йылға буйында көтөү көттө.

Тәбиғәт матурлығы унда кесе йәштән үк художник булыу теләген уятты. Ошо матур теләкте тормошҡа ашырыу өсөн Рәхим Ишбулатов 1930 йылда Өфө ҡалаһындағы художество техникумына уҡырға инде. Уның художество тураһындағы фантазиялары реаль хәлгә әйләнделәр. Техникумды отличноға тамамлағас, уны Мәскәүгә илде өйрәнеү һәм художество музейҙәренә ғилми работниктәр әҙерләй торған юғары уҡыу йортона уҡырға ебәрҙеләр. Рәхим Ишбулатов унда отличный дипломы алып, республиканың үҙәгенә художество музейына ғилми работник булып ҡайтты. Унда эшләгәндә ул художество техникумында рәсемдән, искусство тарихынан һәм башҡа фәндәрҙән дәрестәр бирҙе. Бында ул башҡорт орнаменттәре — балаҫтар, сигелгән таҫтымалдар, сымыллыҡтар һәм тушлектәр, ҡапмауҙарҙы ғилми йәһәттән өйрәнеүҙе ойошторҙо.

Рәхим Ишбулатов Бөйөк Ватан һуғышы алдынан «Салауатты алып баралар» тигән темаға эскиз яҙҙы.

Бөйөк Ватан һуғышы башланыу менән ул немец илбаҫарҙарына ҡаршы көрәш фронтына китте. … ҡайтҡас, … картинаһын яҙҙы, … «Еңеү иртәһе» эскизын … 1947 йылда … республиканың художество … Уны … ҡайтҡас та художниктәр союзының председателе итеп һайланды һәм ошо көнгә тиклем ул ошо эштә эшләй. Ул яҡшы художник булыу менән бергә, оҫта ойоштороусы ла. Республикалағы художниктәрҙең ижади эштәрен ойоштора, уларға һәр вакыт етәкселек итә. Башҡортостан художниктәре республиканың 30 йыллыҡ байрамына арналған ижади юбилей күргәҙмәһен ҙур күтәренкелек менән әҙерләнеләр. Был эштә лә уның хеҙмәте ҙур булды. Йәш художник был күргәҙмәнең промышленность, связь, электр промышленносе, транспорт павильонының баш художнигы булды.

Халыҡ судтарына һайлау көндәрендә ул Черниковск ҡалаһында күсмә художество күргәҙмәһен ойошторҙо һәм уны хеҙмәтсәндәргә күрһәтте. Был күргәҙмә ҙур уңыштарға өлгәште. Уны 70 меңдән артыҡ кеше ҡараны. Күсмә күргәҙмә Октябрьский, Ишембай, Стәрлетамаҡ һәм Белорет ҡалалары хеҙмәтсәндәренә күрһәтеләсәк.

Ишбулатов 1949 йылда була торған Бөтә Союз художество күргәҙмәһенә үҙенең «Башҡорт дивизияһы рейдта» исемендәге картина яҙыу өҫтөндә эшләй.

С. Дәүләтшин.

Һауа торошо

Һауа торошо апрель айының беренсе декадаһында яуым-төшөмһеҙ булды.

Республиканың төньяҡ һәм таулы-урманлы райондарында һауаның температураһы минус өс градустан биш градусҡа тиклем, ә башҡа райондарында минус 1—2 градусҡа тиклем булды.

Республиканың көнбайыш ялан һәм көньяҡ-көнсығыш райондарында 10 апрелгә баҫыуҙарҙа ҡар тик айырым урындарҙа ғына ҡалды. Ҡары бөткән баҫыуҙарҙа тупраҡ йылыпа башланы. Метеорология станцияһының мәғлүмәттәренә ҡарағанда, Өлшәй районында тупраҡ 20 сантиметр тәрәнлектә; Туймазы һәм уға яҡын райондарҙа — 16—20 сантиметр; Шишмә һәм Илеш райондарында — 1—5 сантиметр тәрәнлектә йылынған.

Ташҡынға ҡаршы саралар

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының Өфө ҡала Советы эргәһендәге яҙғы ташҡынға ҡаршы көрәш комиссияһы Кооперативная поляна һәм Нижегородкала торосыларҙы һыу баҫыуҙан һаҡлап ҡалыу өсөн уларҙы күсереү эшен башланы.

Һыу йәйелеүгә тиклем был урындарҙа тороусыларҙы тиҙ көндәрҙә бөтәһен дә күсереп бөтөрөү саралары күрелә.

Яуаплы редактор

F. F. FAФAРОВ.

ЯҘҒЫ СӘСЕҮГӘ

Башгосиздат тарафынан баҫып сығарылған „Боевой листоктар" 90 мең дана „Союзпечать" аша райондарға оҙатылды.

Газеталарға подписка үткәреү буйынса ике аҙналыҡ

Матбуғат көнөн байрам итеүгә әҙерлек айканлы 11 апрелдән 26 апрелгә тиклем өлкә, ҡала һәм район газеталарына подписка үткәреү буйынса ике аҙналыҡ үҙгарыла. Был саралары уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу өсөн кәрәшкә связь органдарының бөтә аппараты мобилизовать ителергә тейеш.

„Кыҙыл Башҡортостан", „Кыҙыл таң" газеталарын, шулай уҡ „Агитатор блок-ноты", „Әҙәби Башҡортостан", „Пропагандискә ярҙамға" журналдарын масса араһында күберәк таратыуға связь работниктәре айырыуса ныҡ иғтибар бирергә тейештәр.

М. БАЛДИНА
Матбуғат таратыу һәм экспедициялауҙың Өлкә Бүлеге начальнигы.

Һәр бригада өсөн

„Кыҙыл Башҡортостан" газетаһына яҙылығыҙ һәм уны колхозсылар араһында уҡыу эшен ойошторорыҙ.

„Кыҙыл Башҡортостан" газетаһында яҙғы сәсеү эштәре башланыу менән айырым бригадаларҙың, колхоздарҙың, МТС-тарҙың совхоздарҙың эш методтары яҡтыртыласаҡ.

„Кыҙыл Башҡортостан" газетаһына яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум. Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреүгә иғтибарҙы көсәйтергә

Үҙған уҡыу йылында республикабыҙ мәктәптәрендә уҡытыу-тәрбиә эшен яҡшыртыу буйынса байтаҡ ҡына эштәр башҡарылды. Уҡытыуҙың идея-политик кимәле күтәрелде, кластан тыш һәм мәктәптән тыш тәрбиә эше яҡшырҙы.

Шулай ҙа күп кенә мәктәптәрҙә уҡытыу-тәрбиә эшенең сифаты тейешле кимәлдә түгел әле.

Уҡытыу-тәрбиә эшендә йәшәп килгән етешһеҙлектәрҙең төп сәбәбе—уҡытыусыларҙың фәнни-теоретик һәм идея кимәлдәренең түбән булыуында. Коммунистик обществолың һәр яҡтан үҫкән әҙерлекле, грамоталы йәш төҙөүселәрен тәрбиәләү өсөн, беренсе нәүбәттә, уҡытыусыларҙың үҙҙәренең яҡшы әҙерлекле булыуҙары талап ителә. Үҙҙәренең квалификацияһын күтәреү өҫтөндә системалы рәүештә эшләгән уҡытыусы ғына был талаптарға яуап бирә ала һәм уҡытыу-тәрбиә эшен тейешенсә ойоштора.

Беҙҙең большевиктар партияһы һәм Совет хөкүмәте уҡытыусыларҙың квалификацияларын күтәреү өсөн бөтә шарттарҙы ла тыуҙыра. Был маҡсат өсөн йыл һайын ҙур суммаларҙа аҡса бирелә, кәрәкле әҙәбиәт һәм методик пособиелар баҫып сығарыла һәм башҡа саралар үҙгарыла. Халыҡ мәғарифе органдары бына хәҙер был мөмкинлектәрҙе эффектив рәүештә файҙаланырға, уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреү эшен тейешенсә ойошторорға бурыслылар.

Уҡытыусыларҙың идея-теоретик кимәлен һәм педагогик мастерлеген күтәреүҙең формалары бик күп төрлө. Беҙҙең практикала эштең түбәндәге формалары ҡулланыла.

Беренсе нәүбәттә, уҡытыусылар марксизм-ленинизм нигеҙҙәрен тәрәнтен үҙләштерергә, «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын» системалы рәүештә өйрәнергә тейештәр.

Мәктәптәрҙә һәм курстарҙа педагогик оҫталыҡты күтәрергә, тәжрибә уртаҡлашыуҙы ойошторорға кәрәк.

Етерлек тиклем белеме булмаған уҡытыусылар өсөн урта һәм юғары уҡыу йорттарында ситтән тороп уҡыуҙы мәжбүри итеп ҡуйырға мөмкин.

Педагогик эш стажы 15 йыл һәм унан да юғары булған уҡытыусылар өсөн белемде күтәреү буйынса бер йыллыҡ ситтән тороп уҡыу системаһын практикала киңләп ҡулланыу талап ителә. Уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреү буйынса был система бары тик 1947 — 48 уҡыу йылында ғына индерелде. Уҡытыусылар һәм мәғариф органдары работниктәре был яңы системаның ҙур әһәмиәтле эш булыуын аңлап, уны тейешенсә бойомға ашырырға бурыслылар.

Квалификацияны күтәреүҙең был системаһы етерлек тиклем педагогик белеме булған (I—IV класс уҡытыусылары өсөн — урта педагогик белем, V—VII класс уҡытыусылары өсөн — уҡытыусылар институты күләмендә, VIII—X класс уҡытыусылары өсөн педагогик институт күләмендә) һәм кәмендә 15 йыллыҡ стажлы уҡытыусылар өсөн мәжбүри итеп ҡуйыла. Уҡытыусыларҙың был категорияһы һәр 5 йылға бер тапҡыр шундай бер йыллыҡ ситтән тороп уҡыу курстары аша ҡылы үҙҙәренең белемдәрен камиллаштерергә, 15 йыл эсендә өс тапҡыр шундай курс циклын үтергә тейештәр. Күрһәтелгән категория уҡытыусыларын шул рәүешсә уҡытыу — уҡытыусыларҙың белемен күтәреү институты тарафынан РСФСР мәғариф Министерствоһы раҫлаған план һәм программа буйынса үҙгарыла.

Был курстарҙың уҡыу планы 750 сәғәт билдәләнә, шуның 600 сәғәте үҙ алдына эшләүҙә, 150 сәғәте курс занятиеларында файҙаланылырға тейеш. Тимәк, төп иғтибарҙы үҙ алдына эшләүгә тупларға кәрәк.

Курстарҙың программаһы тамамланған педагогик белеме булған уҡытыусыларға исәпләнеп төҙөлгәнлектән, унда педагогик уҡыу йорттарында үтелгән материал ҡабатланмай, ә яңы материалдар бирелә. Шулай ҙа, уҡытыусыларҙың элекке йылдарҙа уҡыу йорттарын тамамлаған булыуҙарын иҫәпкә алып, марксизм-ленинизм нигеҙҙәрен, педагогика, психология һәм логика программаға индерелә, шулай уҡ биология, химия, әҙәбиәт, тарих фәндәрендәге яңы ҡаҙаныштар менән уҡытыусыларҙы таныштырыу күҙҙә тотола.

Уҡытыусы хеҙмәтенең уңышы уның үҙ белемен камиллаштереү өҫтөндә системалы рәүештә эшләүенә бәйләнгән. Яңы система менән уҡытыуҙың тәүге йылы, ойоштороу эшендә байтаҡ ҡына етешһеҙлектәр булыуға ҡарамаҫтан, үҙен тулыһынса аҡланы. Уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреүҙең берҙәм системаһы шул яҡтан уңайлы: институт курсҡа инергә тейешле уҡытыусыларҙы занятиелар башланғанға тиклем үк белеп тора, уларҙы программалар менән тәьмин итә.

1947 — 48 уҡыу йылында 1328 уҡытыусы айлыҡ курстарҙа булды.

Байтаҡ ҡына райондарҙың һәм ҡалаларҙың мәғариф бүлектәре уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреү буйынса эште яҡшырттылар. Уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреү курстарында уҡытыу планын Ишембай ҡалаһы мәғариф бүлеге 460 процентҡа, Бөрө ҡалаһының мәғариф бүлеге 131 процентҡа, Туймазы район мәғариф бүлеге 129 процентҡа, Борай район мәғариф бүлеге 104 процентҡа үтәне. Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, күп кенә райондарҙың мәғариф бүлектәре был мөһим мәсьәләгә иғтибар биреп еткермәйҙәр әле. Мәҫәлән, уҡытыусыларҙың квалификацияларын күтәреү курстарына Ғафури, Ҡандра, Салауат, Байҡыбаш һәм башҡа ҡайһы бер район мәғариф бүлектәренең бер генә кеше лә ебәрмәүҙәрен ҙур иғтибарһыҙлыҡ тип кенә аңлатырға мөмкин. Тап бына ошо райондарҙа уҡытыусыларҙың әҙерлекһеҙ булыуҙары арҡаһында уҡытыу-тәрбиә эштәрендә бик күп етешһеҙлектәр бар. Салауат районы урта мәктәптәренең 10-сы кластарын үҙған йылда тамамлап сығырға тейешле 35 уҡыусының бары тик икеһе генә рус теленән сочинениены ҡәнәғәтләнерлек итеп яҙҙы, ҡалғандарының бөтәһенең дә сочинениеларында 15-тән алып 50-гә тиклем орфография һәм пунктуация хатаһы бар ине. Уҡытыусыларҙың квалификацияһын күтәреүгә һалҡын ҡараш бына ниндәй һөҙөмтәләргә килтерә!

1948 — 49 уҡыу йылында квалификацияны күтәреү курстарынан үтергә тейешле уҡытыусылар контингенты түбәндәгесә билдәләнде: I—IV класс уҡытыусыларынан — 1.100 кеше, V—VII класс уҡытыусыларынан — 275 кеше, VII—X класс уҡытыусыларынан 70 кеше һәм сит ил телдәрен уҡытыусыларҙан 50 кеше уҡытылырға тейеш. Уҡытыусыларҙың белемен күтәреү институты мәғариф бүлектәре менән берлектә үҙған йылдың сентябрь һәм октябрь айҙарында уҡ набор үткәрҙе. Курста уҡырға билдәләнгән бөтә уҡытыусылар ҙа программа менән тәьмин ителделәр.

Уҡытыусыларҙың белемен күтәреү институтының, мәғариф бүлектәренең һәм педкабинеттарҙың бурысы үҙған йылғы хаталарҙы ҡабатламайынса, уҡытыусыларҙың курсҡа ныҡлы әҙерлек менән килеүҙәрен тәьмин итеүҙән тора.

З. Зәйнашев,
Башҡортостан уҡытыусылар белемен күтәреү институты директоры.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02413 Өлкә газета журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

№ 74 (8174) | 1949 йыл, 15 апрель, йома | Хаҡы 30 тин.

Эске резервтәр—промышленностең яҡшы эшләүендә мөһим сығанаҡ

1948 йыл аҙағында республикабыҙҙың промышленность, транспорт һәм төҙөлөш работниктәре бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға хат яҙғайнылар. Улар һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды производство күләме буйынса ошо йылдың өсөнсө кварталында үтәргә тигән йөкләмә алдылар. Йөкләмәне үтәү өсөн предприятиеләрҙә эске резервтәрҙе файҙаланыу буйынса ойоштороу-техник саралар пландары төҙөлдө.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү тураһында мәскәүлеләрҙең гүзәл инициативаһына, тик отлично сифатлы продукция эшләүсе бригада исемен алыу өсөн ярыш тураһында Александр Чуткихтең патриотик башланғысына ҡушылып, предприятие коллективтәре эске резервтәрҙе тағы ла барлап сыҡтылар. Тик отлично сифатлы продукция эшләүсе бригада исемен алыу өсөн йөҙҙәрсә бригадалар ярышҡа ҡушылды.

Эште алған йөкләмәләргә ярашлы итеп ойоштороу, партияның Башҡортостан Өлкә Комитетенең отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитеты тарафынан ҡабул ителгән ҡарарҙы үтәү өсөн ныҡышмалы көрәш ойошторолдо, республикабыҙҙың предприятиеләре производство күрһәткестәрен байтаҡ яҡшырттылар. Республикабыҙҙың промышленносе үткән йылғы уңышлыҡты нығыта барып, беренсе квартал планын арттырып үтәне. Эске резервтәрҙе большевиктарса хәрәкәткә килтергән предприятиеләрҙә уңыштар тағы ла яҡшыраҡ.

Үткән йыл артта ҡалып килеүсе предприятиеләрҙең береһе — электротехника заводы эшен тамырынан үҙгәртте. Камиллаштерелгән һәм экономлы методтарҙы ҡулланып, завод производство циклын ныҡ ҡыҫҡартты. Өс ай эсендә утыҙ штамп проектлаштырылды һәм 32 ҡулайлаштырыу производствоға индерелде. Эшсе кестәр һәм оборудованиелар участкаларға дөрөҫ урынлаштырылды, металды тиҙләтелгән метод менән киҫеү индерелде. Хәрәкәткә килтерелгән был һәм башҡа күп эске резервтәр деталдәрҙе эшләүгә китә торған ваҡытты ике-өс тапҡырға ҡыҫҡартырға мөмкинлек бирҙе. Һөҙөмтәлә завод беренсе квартал планын бөтә изделиелар буйынса ла үтәп, 210 мең һум средствоны обороттан бушатты һәм 200 мең һумдан артығыраҡ файҙа алды.

Стахановсы техник-экономик планда билдәләнгән сараларҙы ныҡышмалы рәүештә тормошҡа ашырып, Белорет металлургия комбинаты беренсе квартал планын Башҡортостандың утыҙ йыллығы көненә үтәне. Ә бынан тиклем комбинат ҡышҡы айҙарҙа ҙур етешмәүсәнлек менән эшләй торғайны. Элек артта ҡалып килгән Стәрлетамаҡ станоктар төҙөү заводы һәм башҡа күп кенә предприятиелар эске резервтәрҙе ныҡышмалы файҙаланыу арҡаһында эштәрен һиҙелерлек рәүештә яҡшырттылар.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарында серьез иҫкәртеүгә ҡарамаҫтан, нефть промышленносеның бораулау тармағы һаман да артта ҡалып килә әле. Разведка һәм эксплоатацион бораулау пландары, проходка тиҙлеге пландары ла үтәлмәй. Буровойҙарҙа буш тороу, авариялар кәмемәй, ә арта баралар. Сөнки бораулауҙа технологик режим һаҡланмай, техник һәм башҡа эске резервтәр насар файҙаланыла.

Бораулау эшенең артта ҡалыуын бөтөрөү өсөн большевистик көрәш ойоштороға, бөтә мөмкинлектәрҙе тулы файҙаланырға кәрәк. Ә ул мөмкинлектәр күп. Бөтәһенән элек бораулауҙың технологик режимен һаҡларға, геологик-техник нарядтарҙағы тәртиптәрҙе еренә еткерергә кәрәк. Ә был долотоларҙы дөрөҫ пагрузка, насостарҙы дөрөҫ баҫым менән эшләтергә, балсыҡ иретмәһенең юғары сифатлы булыуын тәьмин итергә, аварияларға юл ҡуймаҫҡа, бер буровойҙа эште тамамлау менән икенсеһенә күсеү араһында буш тороуҙарҙы булдырмаҫҡа кәрәк, тигән һүҙ. Вышка төҙөүҙә Киршенбаум подъемнигең ҡулланыу һәм скважиналарға оборудованиеларҙы металлик фундаменттәргә әҙер блоктар менән монтажлау — вышка төҙөү һәм монтажлауҙы ныҡ тиҙләтә. Шулай уҡ бәләкәй механизмды файҙаланыу эште тиҙләтеүгә ныҡ йогонто яһай. Бораулау эшен тиҙләтеүгә ярҙам иткән был һәм башҡа мөмкинлектәрҙе тулы һәм эффектлы рәүештә файҙаланыу, иҫәкләкте бөтөрөү—нефть промышленносе работниктәренең кисектергеһеҙ бурысы.

Етештереү ҡеүәттәрен һәм мөмкинлектәрҙе тулы файҙаланғанда беҙҙең төҙөлөштәребеҙҙә эш күп яҡшы булыр ине. Ә мөһим төҙөлөштәрҙә стена материалдары етешмәгән бер ваҡытта республикалағы кирбес заводтарының ҡеүәтенән файҙаланыу бары тик 60 процент кенә тәшкил итә. Уның өҫтәүенә эшләнгән кирбестәрҙең 30 проценте ташығанда ватылып, бракҡа сыға. Сөнки тейәгәндә һәм бушатҡанда юл ҡуйғыһыҙ рәүештә һаҡһыҙ эш итәләр. Черниковск төҙөлөш тресының кирбес заводы ярты ҡеүәтендә генә эшләй. Ә Черниковск ҡала Советы исполкомы кирбесте Өфөнән ташыта.

Көйөргәҙе күмер разрезе етәкселәре төҙөлөш эштәренең аҡрын барыуын әллеге транспорт етешмәүенә һылтайҙар. Ә шул уҡ ваҡытта булған 150 автомашинаның һәм ҡеүәтле тиҫтәләрсә тракторҙарҙың күбеһе тегә йәки был сәбәп менән буш тора. Бындай фактыларҙы Стәрлетамаҡ, Октябрьский һәм Черниковск төҙөлөштәренән дә килтерергә мөмкин.

Урындағы промышленность, промкооперация һәм урман промышленносе предприятиеләрендәге етешһеҙлектәрҙе лә эске резервтәрҙе тейешенсә файҙаланмауҙан эҙләргә кәрәк. Мәҫәлән, урман промышленносе Министерствоһының леспромхоздарында электр бысҡылары менән ағас ҡырҡыу темпы бик түбән.

Артта ҡалыусы тармаҡтарҙа йәки предприятиеләрҙә генә түгел, бәлки яҡшы эшләүсе тармаҡ һәм предприятиеләрҙә лә хәрәкәткә килтерелмәгән резервтәр аҙ түгел. Хужалыҡ етәкселәренең, партия, профсоюз һәм комсомол ойошмаларының бурысы — булған бөтә эске резервтәрҙе боевой рәүештә хәрәкәткә килтереүҙе ойоштороуҙан тора. Производствоны, хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу иҫәбенә лә, ижади эште көсәйтеү һәм технологик процестәрҙе камиллаштереү иҫәбенә лә, оборудованиеләрҙең ҡеүәтенән тулы файҙаланыу һәм яңы техниканы индереү иҫәбенә лә, массаның политик, производство активлеген күтәреү, Май алды ярышын яңы көс менән йәйелдереү иҫәбенә лә яңы резервтәрҙе табырға һәм хәрәкәткә килтерергә кәрәк. Партияның промышленность предприятиеләрендәге ойошмалары был почетлы эштең башында булырға тейештәр. Бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға биргән вәғәҙәбеҙгә тоғро булыу, обороттағы средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү — бөтә общественностең намыҫ эше.

В. Маяковскийҙең үлеүенә 19 йыл

Беҙҙең совет дәүеренең иң яҡшы, иң талантлы шағире В. В. Маяковскийҙең үлеүенә 14 апрелдә 19 йыл тулды. В. Маяковскийҙең әҫәрҙәре илебеҙҙә киң рәүештә таралды, уларҙы миллионлаған совет кешеләре яратып уҡыйҙар.

Совет власы йылдарында шағирҙең әҫәрҙәре 47 телдә 11 миллион дананан артығыраҡ тираж менән баҫылып сыҡты. Маяковскийҙең шиғырҙары украин, белорус, грузин, әрмән, ҡаҙаҡ, ҡырғыҙ, үзбәк, эстон, латыш телдәренә һәм СССР-ҙа йәшәүсе башҡа халыҡтарҙың телдәренә баҫылып сыҡтылар, улар шулай уҡ поляк, венгер, чех, финн, япон, француз һәм башҡа телдәргә тәржемә ителделәр.

Шағирҙең айырым әҫәрҙәре тағы ла ҙурыраҡ тираждар менән сығарылды. Уның «Владимир Ильич Ленин» тигән поэмаһы СССР-ҙа йәшәүсе күп халыҡтарҙың телдәрендә 34 тапҡыр баҫылып сыҡты, һәм уның тиражы 900 мең данала арта. [illegible]

«Кем булырға?» тигән һәм «Ни нәмә ул яҡшы һәм ни нәмә ул насар?» тигән шиғырҙар ҙа ҙур тираждарҙа сығарылды.

Шағирҙең ижады менән ҡыҙыҡһыныу иң киткес ҙур. Ундарса мең кешеләр Мәскәүҙәге В. В. Маяковский музей-квартирында булдылар. Хәҙер был музейҙа уны реконструкциялау эштәре алып барыла. Был көндәрҙә Сталин исемендәге автозаводтың культура йортында күргәҙмә асылды [illegible]. Шағирҙең тормошо һәм ижады хаҡында күргәҙмә музей һәм [illegible] күрһәтелә.

Политехник музейҙың ҙур лекция залында В. Маяковскийҙың иҫтәлегенә арналған кисә үткәреләсәк [illegible].

(ТАСС).

ССР СОЮЗЫ МИНИСТРҘАР СОВЕТЕНДӘ

1948 йылда фән һәм уйлап табыу өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында

II.

Күренекле уйлап табыусылар һәм производство эшендәге методтарҙы тамырынан камиллаштереү өсөн Сталин премиялары:

(Дауамы. Башы газетабыҙҙың 72, 73-сө номерҙәрендә)

50.000 ҺУМ КҮЛӘМЕНДӘ ӨСӨНСӨ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

76. **Плавский** Константин Константиновичҡа, ғилми-тикшеренеү институтының бүлек начальнигы, **Ляликов** Иван Тимофеевичҡа, **Назаров** Николай Константиновичҡа, **Федосеев** Владимир Михайловичҡа, институттың ғилми сотрудниктәре, **Николаев** Николай Николаевичҡа, инженер-майор, — ҡоралдарҙың яңы өлгөләрен эшләп сығарған өсөн.

77. **Подрезков** Виталий Борисовичҡа, архитектура институтының преподавателе, — протез уйлап сығарған өсөн.

78. **Покровский** Андрей Глебовичҡа, эш етәксеһе, **Снибарко** Алексей Петровичҡа, инженер, **Юффа** **Лейб** Давидовичҡа, завод директоры, **Иллювиев** Владислав Викторовичҡа, инженер, **Русецкий** Михаил Леонтьевичҡа, заводтың баш технологы, **Щунейко** Витольд Сабиновичҡа, заводтың баш конструкторы, **Горшков** Александр Порфирьевичҡа, инженер, — радио аппараттары конструкцияларын эшләгән өсөн.

79. **Рагинский** Борис Александровичҡа, эш етәксеһе, **Тимофеев** Николай Степановичҡа, **Асан-Нури-Абдулла** оғлына, нефть промышленносе Министерствоһының инженерҙәре, **Крылов** Евгений Николаевичҡа, гидротехника һәм мелиорацияның Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының инженере, **Озеров** Николай Васильевичҡа, Мәскәүҙең транспорт инженерҙәре институты доценте, — диңгеҙ нефть промыселдары өсөн эстакадалы методты эшләгән өсөн.

80. **Русинов** Михаил Михайловичҡа, Ленинградтың аныҡ механика һәм оптика институты профессоры, **Захарьевский** Александр Николаевичҡа, шул уҡ институттың профессоры, **Егоров** Василий Андреевичҡа, **Чернорез** Михаил Андреевичҡа, шул уҡ институттың сотрудниктәре, **Шиканов** Сергей Александровичҡа, шул уҡ институттың директоры, **Лампер** Ефим Григорьевичҡа, инженер, — оптика приборҙарының яңы өлгөләрен эшләгән өсөн.

81. **Савельев** Борис Николаевичҡа, эш етәксеһе, ғилми-тикшеренеү институтының инженере, **Романов** Василий Васильевичҡа, **Бобров** Алексей Ивановичҡа, ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниктәре, **Климонтович** Владимир Александровичҡа, беренсе рангылағы инженер капитан, **Щеголев** Евгений Яковлевичҡа, СССР фәндәр Академияһының физика институты ғилми сотрудниге, — яңы типтағы радиоаппаратура эшләүҙәре өсөн.

82. **Серенсен** Сергей Владимировичҡа, Украина ССР фәндәр Академияһының действительный члены, **Житомирский** Валентин Константиновичҡа, **Кинасошвили** Роберт Семеновичҡа, **Натанзон** Владимир Яковлевичҡа, ЦИАМ ғилми сотрудниктәренә, — машиналарҙың динамик ныҡлығы өлкәһендәге тикшеренеүҙәре өсөн.

83. **Сиваченко** Михаил Степановичҡа, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы фәндәре Академияһының действительный члены, **Павлов** Василий Дмитриевичҡа, **Герасимов** Сергей Александровичҡа, Бөтә Союз ауыл хужалығын механизациялау ғилми-тикшеренеү институтының инженерҙәре, — «СПГ—1» сөгөлдөр комбайнын төҙөүҙәре һәм уны производствоға индереүҙәре өсөн.

84. **Силич** Вячеслав Викторовичҡа, «Ревтруд» заводының баш конструкторы, **Ерохин** Георгий Георгиевичҡа, **Севостьянов** Филипп Сергеевичҡа, шул уҡ заводтың инженерҙәре, **Алексеев** Александр Емельяновичҡа, Ленинградтың тимер юл транспорты инженерҙәре институты профессоры, **Рабинович** Анатолий Яковлевичҡа, юл эштәре Министерствоһының Рельсосварка тресының баш инженере — рельсосварка машинаһын төҙөүҙәре өсөн.

85. **Соколов-Андронов** Борис Михайловичҡа, — «Оргрэс» тресы баш инженере, **Гижиров** Ибраһим Ҡадир улына, Ҡазан ТЭЦ-ының котел цехы начальнигы, **Сергеев** Федор Михайловичҡа, **Ветнин** Николай Семеновичҡа, «Оргрэс» тресының инженерҙәре,—шлакты шыйыҡ хәлендә айырып, күмерҙе яндырыу методын эшләүҙәре һәм производствоға индереүҙәре өсөн.

86. **Соловьев** Иван Трофимовичҡа, Забайкалье тимер юлының Зилово паровоздар депоһының өлкән машинисы, — паровоз бригадаларының паровоздарҙы эксплоатациялау һәм ремонтлау буйынса эш процесын тамырынан камиллаштереүҙе, хеҙмәт етештереүсәнлеген байтаҡ күтәреүҙе, яғыулыҡҡа экономия яһауҙы һәм паровоздарҙы файҙаланыуҙы яҡшыртыуҙы тәьмин итеүе өсөн.

87. **Табачник** Бенцион Шлемовичҡа, электр промышленносе Министерствоһының инженере, **Панкратьев** Александр Федоровичҡа, **Перцов** **Герш** Ицковичҡа, заводтың инженерҙәре, — ташкүмер ҡаҙа торған машиналарға электр йыһаздары эшләүҙәре өсөн.

88. **Тананаев** Николай Александровичҡа, С. М. Киров исемендәге Урал политехник институтының профессоры, — претмәләргә химик анализ яһауҙың эффектлы методын эшләү өсөн.

89. **Танцюра** Алексей Андрониковичҡа, — Бөтә Союз тимер юл транспорты ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге, эштәр етәксеһе, **Данилов** Михаил Петровичҡа, **Красников** Михаил Павловичҡа, шул уҡ институттың ғилми сотрудниктәре, **Пузанков** Дмитрий Константиновичҡа, машиналар төҙөү заводтары баш управлениеһының баш инженеры урынбаҫары, **Рязанцев** Борис Сергеевичҡа, юл эштәре Министерствоһының сигнализация һәм связь баш управлениеһының баш инженере, **Семенов** Николай Матвеевичҡа, юл эштәре Министерствоһының сигнализация һәм связь баш управлениеһының начальнигы, **Булдин** Константин Артемовичҡа, Харьковтың «Трансвязь» заводы инженере, **Курбатов** Евгений Дмитриевичҡа, юл эштәре Министерствоһының инженере, — яңы автостоп эшләүҙәре өсөн.

90. **Толстой** Никита Алексеевичҡа, **Феофилов** Петр Петровичҡа, государство оптика институтының өлкән ғилми сотрудниктәре, — тиҙ үтә торған физик процестәрҙе тикшереү буйынса прибор эшләүҙәре өсөн.

91. **Трубкин** Михаил Васильевичҡа, Куйбышев ГРЭС-ы мастеры, **Вальчак** Станислав Войцеховичҡа, «Энергосталь» заводы инженере, **Кучкин** Сергей Дмитриевичҡа, **Мануйлов** Петр Николаевичҡа, Оргрэс инженерҙәре, — пар ҡаҙандарына ағыҡ бирә торған автомат регулятор конструкцияһын эшләүҙәре һәм уны промышленносҡа индереүҙәре өсөн.

92. **Умиков** Захарий Персесовичҡа, эш етәксеһе, **Власов** Анатолий Ивановичҡа, **Борушко** Александр Михайловичҡа, **Вайнер** Сруль Пиневичҡа, **Смолин** Тимофей Григорьевичҡа, инженерҙәр, — ҡоралланыуҙарҙың яңы өлгөһөн эшләгән өсөн.

93. **Участкин** Петр Васильевичҡа, хеҙмәтте һаҡлауҙың Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының лаборатория мөдире, **Ланд** Александр Вениаминовичҡа, шул уҡ институттың директор урынбаҫары, — хеҙмәт шарттарын яҡшыртыу өсөн күсерелеп йөрөтә торған вентиляцион установка эшләгән өсөн.

94. **Файбисович** Исаак Львовичҡа, государствоның Бөтә Союз күмер институтының ғилми сотрудниге, **Нагансвич** Яков Марковичҡа, шул уҡ институттың ғилми сотрудниге, **Горбачев** Тимофей Федоровичҡа, Кузбассуголь комбинатының баш инженере, **Рибас** Юрий Михайловичҡа, күмер промышленносеның Макеевка ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге, **Симоненко** Владимир Ивановичҡа, баш конструктор, — яңы типтағы лампаларҙы эшләгән һәм күмер промышленносенә индергән өсөн.

95. **Федоринов** Василий Михайловичҡа, Ярославль өлкәһе, государствоның Брейтовскийҙағы тоҡом үрсетеү рассадниге директоры, **Махонина** Галина Федоровнаға, өлкән селекционер, **Князев** Василий Федоровичҡа, зоотехник, **Смирнова** Ефросинья Ивановнаға, Брейтовский районы, М. Горький исемендәге колхоздың тоҡомло сусҡасылыҡ фермаһы мөдире, — «Брейтовск» тоҡомондағы юғары продуктлы сусҡалар үрсетеү өсөн.

96. **Филатов** Анатолий Георгиевичҡа, «Красный Пролетарий» заводының алдынғы конструкторы, **Корсов** Лев Алексеевичҡа, **Кириллин** Борис Ивановичҡа, шул уҡ заводтың инженерҙәре, **Ростовцев** Иван Александровичҡа, С. Орджоникидзе исемендәге заводтың баш конструкторы, **Каменецкий** Георгий Иосифовичҡа, инженер, — паровоз күсәрҙәрен шымартыу өсөн токарный ярым автомат эшләгән өсөн.

97. **Филиппов** Борис Сергеевичҡа, эш етәксеһе, **Золотарев** Константин Васильевичҡа, **Токарев** Николай Петровичҡа, **Яхнис** Ефим Израилевичҡа, Кемерово кокс-химия комбинатының инженерҙәре, **Писаревский** Михаил Борисовичҡа, Главкокс инженере, — электродлы кокс етештереүҙә яңы технология эшләгән һәм индергән өсөн.

98. **Фридляндер** Иосиф Наумовичҡа, эш етәксеһе, авиация материалдарының Бөтә Союз институтының лаборатория начальнигы, **Кутайцева** Екатерина Ивановнаға, **Павлов** Сергей Ефимовичҡа, шул уҡ институттың инженерҙәре, **Волович** Борис Ефимовичҡа, Мәскәүҙең Н. Э. Бауман исемендәге юғары техник училищеның профессоры, **Воронов** Савватий Михайловичҡа, Мәскәүҙең авиация-технология институтының профессоры, **Добаткин** Владимир Ивановичҡа, заводтың баш металлургы, — юғары сифатлы яңы претма эшләгән һәм промышленносҡа индергән өсөн.

99. **Хохлювкин** Давид Михайловичҡа, Союзшахтоосушение контораһының управляющийы, **Балбачан** Яков Ивановичҡа, күмер промышленносе Министерствоһының инженере, **Кравцов** Евгений Павловичҡа, Главцентрошахтострой баш инженере, **Криворог** Степан Арсентьевичҡа, **Лавров** Игорь Александровичҡа, **Рикман** Владимир Абрамовичҡа, Союзшахтоосушение контораһының инженерҙәре, **Троянский** Сергей Васильевичҡа, Мәскәүҙең И. В. Сталин исемендәге тау институты профессоры, — һыуға бай булған күмер ятҡылыҡтарын тәрән киптереүҙең яңы методтарын эшләгән һәм индергән өсөн.

100. **Хрищанович** Александр Степановичҡа, «Апшеронефть» тресының бораулау мастеры, **Орлов** Алексей Ильичҡа, «Бузовнынефть» тресының бораулау мастеры, **Балабанов** Павел Прокопьевичҡа, «Туймазынефть» тресының бораулау мастеры, — нефть скважиналарын бораулауҙың тиҙләтелгән методтарын эшләгән һәм тормошҡа ашырған өсөн.

101. **Хрущев** Александр Андреевичҡа, эш етәксеһе, **Болотников** Игорь Михайловичҡа, **Матвеенко** Александр Сергеевичҡа, **Фурдуев** Вадим Владимировичҡа, ғилми-тикшеренеү кинофотоинститутының ғилми сотрудниктәре, **Муромцев** Василий Васильевичҡа, «Ленкинап» заводының лаборатория начальнигы, — кинофильмдарҙы күрһәткән ваҡытта тауыштың юғары сифатын тәьмин итеүсе яңы системаны төҙөгән өсөн.

102. **Хирсанова** Валентина Викторовнаға, Мәскәү электролампа заводының радиолампалар цехы комсомолец-йәштәр бригадаһы бригадиры, техник, — эштә хеҙмәт етештереүсәнлеген тағы ла күтәреүҙе, үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыуҙы һәм эшсе кестәрҙе бушатыуҙы тәьмин иткән яңы метод ҡулланыуы өсөн.

103. **Цинунов** Николай Константиновичҡа, заводтың баш конструкторы, **Щербаков** Виктор Федоровичҡа, **Тарасов** Василий Николаевичҡа, **Бельский** Ростислав Рафаилович҃ҡа, инженерҙәр, **Поляков** Феодосий Александровичҡа, инженер-полковник, **Мартыненко** Михаил Петровичҡа, 2-се рангылы инженер-капитан, — яңы өлгөләге ҡорал уйлап сығарғандары өсөн.

104. **Цеханович** Михаил Васильевичҡа, эш етәксеһе, **Адрианова** Людмила Николаевнаға, **Миллер** Виктор Александровичҡа, **Сыркова** Варвара Даниловнаға, **Нилендер** Роман Алексеевичҡа, **Цветков** Григорий Михайловичҡа, инженерҙәр, — электродлы нурҙар приборы конструкцияһын эшләгәндәре һәм уны етештереүҙе үҙләштергәндәре өсөн.

105. **Чашкин** Моисей Ивановичҡа, агролесомелиорация буйынса Бөтә Союз ғилми-тикшеренеү институтының өлкән ғилми сотрудниге, — ағас ултыртыу машинаһы конструкцияһын эшләгәне өсөн.

106. **Чубакин** Владимир Степановичҡа, эш етәксеһе, баш конструктор, **Малунов** Владимир Никандровичҡа, **Радионов** Петр Васильевичҡа, завод инженерҙәре, **Карпов** Алексей Яковлевичҡа, инженер, **Салазко** Георгий Николаевичҡа, инженер-подполковник, — һуғыш припастарының яңы өлгөләрен булдырған өсөн.

107. **Чутких** Александр Степановичҡа, Краснохолм Комвольн комбинатының мастер ярҙамсыһы, — текстиль промышленносенда юғары сифатлы продукция етештереүҙе тәьмин итеүсе һәм халыҡ хужалығының башҡа тармаҡтарында ла киң таралған рациональ юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге методтарын индергән өсөн.

108. **Шапировский** Яков Борисовичҡа, эш етәксеһенә, **Гитис** Эммануил Исааковичҡа, **Керчмар** Александр Ильичҡа, **Куклевский** Гедалий Моисеевичҡа, инженерҙәр, — яңы радиоаппаратура булдырған өсөн.

109. **Шапевал** Иван Емельяновичҡа, эш етәксеһе, завод директоры, **Баранов** Константин Николаевичҡа, **Турьянский** Святополк Александровичҡа, **Карташов** Вадим Григорьевичҡа, завод инженерҙәре, — яңы типтағы оптик быяла етештереү методын эшләгәндәре өсөн.

110. **Шуркс** Наум Ароновичҡа, эш етәксеһе, **Чеваненко** Анатолий Ивановичҡа, **Балыков** Владимир Михайловичҡа, **Альшиц** Яков Исааковичҡа, Гипроуглемаш инженерҙәре, **Алешин** Григорий Ивановичҡа, **Рафалович** Александр Александровичҡа, С. М. Киров исемендәге Копейск машиналар төҙөү заводы инженерҙәре, **Братченко** Борис Федоровичҡа, «Шахтантрацит» тресының баш инженере, **Лионенко** Иван Абрамовичҡа, «Востокбуголь» комбинатының баш инженере, **Хоханбеев** Афанасий Марковичҡа, С. М. Киров исемендәге Горловский машиналар төҙөү заводының баш инженере, **Херсонский** Лев Вениаминовичҡа, «Главстроймеханизация» начальнигы урынбаҫары, — киҫеп ҡырҡыу машиналар уйлап сығарыу һәм уны күмер промышленносенә индереү өсөн.

111. **Энглин** Абрам Львовичҡа, ғилми-тикшеренеү лабораторияһы етәксеһе, **Архипова** Клавдия Харлампьевнаға, **Трихачев** Михаил Дмитриевичҡа, **Мильруд** Сергей Семеновичҡа, инженерҙәр,— лактар һәм эмалдәр етештереү өсөн махсус иҫмала эшләп сығарғандары һәм үҙләштергәндәре өсөн.

(Дауамы 2-се биттә).

СТАЛИН ПРЕМИЯҺЫ ЛАУРЕАТТАРЫ

1. Х. Е. Бирейтук — яҙыусы, 2. Н. Е. Вирта — яҙыусы, 3. В. Н. Ажаев — прозаик, 4. Ауэзов Мохтар Омархан улы—яҙыусы, 5. А. Суров—драматург, 6. С. Я. Щипачев — шағир.

(ТАСС) фотохроникаһы.

ССР СОЮЗЫ МИНИСТРҘӘР СОВЕТЕНДӘ

1948 йылда әҙәбиәт һәм искусство өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында

ССР Союзы Министрҙәр Советы 1948 йылда түбәндә күрһәтелгән әҫәрҙәрҙә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары бирергә ҡарар итте:

А. Художестволы проза

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Ажаев** Василий Николаевичка — «Мәскәүҙән алыҫта» тигән роман өсөн.

2. **Ауэзов** Мохтар Омархановичка — «Абай» романы өсөн.

3. **Федин** Константин Александровичка — «Беренсе шатлыҡтар» һәм «Ғәҙәттә булмай торған йәй» тигән романдар өсөн.

4. **Бабаевский** Семен Петровичка — «Алтын Йондоҙ Кавалеры» тигән роман өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Семушкин** Тихон Захаровичка — «Алитет тауҙарға китә» тигән роман өсөн.

2. **Лацис** Вилис Тенисовичка — «Дауыл» тигән роман өсөн.

3. **Полевой** (Кампов) Борис Николаевичка — «Беҙ — совет кешеләре» тигән хикәйәләр йыйынтығы өсөн.

4. **Первенцев** Аркадий Алексеевичка — «Йәшлек намыҫы» тигән роман өсөн.

5. **Попов** Владимир Федоровичка — «Ҡорос һәм шлак» тигән роман өсөн.

6. **Мальцев** (Пупко) Елизарий Юрьевичка — «Бота йөрәктән» тигән роман өсөн.

7. **Гончар** Александр Терентьевичка — «Алтын Прага» тигән роман өсөн.

25.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ӨСӨНСӨ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Гулиа** Георгий Дмитриевичка, — Грузия ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, — «Сакенлаге яҙ» тигән хикәйә өсөн.

2. **Лаптев** Юрий Григорьевичка — «Таң» тигән повесть өсөн.

3. **Саянов** Виссарион Михайловичка — «Күк һәм ер» тигән роман өсөн.

4. **Сакse (Абзалон)** Анна Оттовнаға — «Тауға күтәрелеү» тигән роман өсөн.

5. **Рябокляч** Иван Афанасьевичка — «Золототысячник» тигән повесть өсөн.

6. **Сыдыкбеков** Түгелбайға — «Беҙҙең заман кешеләре» тигән роман өсөн.

7. **Леберехт** Ганс Фридриховичка — «Коордиҙа яҡтылыҡ» тигән повесть өсөн.

8. **Добровольский** Владимир Анатольевичка — «Һоро шинелле өс кеше» тигән повесть өсөн.

9. **Яновский** Юрий Ивановичка — «Киев хикәйәләре» тигән әҫәр өсөн.

10. **Сафонов** Вадим Андреевичка — «Сәскәләргә күмелгән ер» тигән китап өсөн.

11. **Панферов** Федор Ивановичка — «Тыныслыҡ өсөн көрәштә» тигән роман өсөн.

Б. Поэзия

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Исаковский** Михаил Васильевичка — «Шиғырҙар һәм йырҙар» тигән шиғырҙар йыйынтығы өсөн.

2. **Симонов** Константин Михайловичка — «Дуҫтар һәм дошмандар» тигән шиғырҙар китабы өсөн.

3. **Тихонов** Николай Семеновичка — «Грузия яҙы» тигән шиғырҙар өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Щипачев** Степан Петровичка — «Шиғырҙар» тигән һайланма шиғырҙар йыйынтығы өсөн.

2. **Грибачев** Николай Матвеевичка — «Еңеүҙә яҙ» тигән поэма өсөн.

3. **Луконин** Михаил Кузьмичка — «Эш көнө» тигән поэма өсөн.

4. **Бажан** Николай Платоновичка — «Англия тәьҫораттары» тигән шиғырҙар өсөн.

5. **Кулешов** Аркадий Александровичка — «Яңы үҙән» тигән поэма өсөн.

6. **Колас** Якуба (Мицкевич Константин Михайловичка), БССР-ҙың халыҡ шағиры — «Балыҡсы йорто» тигән поэма өсөн.

7. **Мамед Рагим** (Гусейнов Мамед Рагим Аббас оғлы), Азербайжан ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле — «Ленинград өҫтөндә» тигән поэма өсөн.

8. **Маршак** Самуил Яковлевичка — «Шекспир сонеттары» шиғырҙарын тәржемә иткән өсөн.

В. Драматургия

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Софронов** Анатолий Владимировичка — «Мәскәүлеләр характеры» тигән пьеса өсөн.

2. **Вирта** Николай Евгеньевичка — «Хөкөм ителгәндәрҙең заговоры» («Бер илдә») тигән пьеса өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Корнейчук** Александр Евдокимовичка — «Макар Дубрава» тигән пьеса өсөн.

2. **Суров** Анатолий Алексеевичка — «Йәшел урам» тигән пьеса өсөн.

3. **Шаншиашвили** Сандрога (Александр Ильичка), Грузия ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле — «Арсен», «Ерҙәнсе геройҙары» һәм «Имеретия төндәре» тигән пьесалар өсөн.

4. **Любимова** Валентина Александровнаға — «Ҡар» тигән пьеса өсөн.

Г. Художестволы кинематография

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Герасимов** Сергей Аполлинариевичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, сценарий режиссеры һәм авторы; **Рапопорт** Вульф Абрамовичка, оператор; **Гурзо** Сергей Сафоновичка, артист; **Иванов** Владимир Николаевичка, артист; **Макарова** Инна Владимировнаға, артистка; **Мордюкова** Нонна Викторовнаға, артистка; **Хохлов** Виктор Ивановичка, артист; **Шагалова** Людмила Александровнаға, артистка, — «Йәш гвардия» (1 һәм 2 сериялар) кинокартинаһы өсөн.

2. **Ромм** Абрам Матвеевичка, режиссер; **Штейн** Александр Петровичка, сценарий авторы; **Гальперин** Александр Владимировичка, оператор; **Чирков** Борис Петровичка, артист; **Жилеева** Ольга Андреевнаға, артистка; **Свободин** Николай Капитоновичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы; **Анненков** Николай Александровичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, — «Намыҫ суды» тигән кинокартина өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Довженко** Александр Петровичка, Украина ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, сценарий режиссеры һәм авторы; **Солнцева** Юлия Ипполитовнаға, режиссер; **Косматов** Леонид Васильевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, оператор; **Кун** Юлий Михайловичка, оператор; **Белов** Григорий Авиуфовичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, — «Мичурин» тигән төҫлө кинокартина өсөн.

2. **Столпер** Александр Борисовичка, режиссер; **Магидсон** Марк Павловичка, оператор; **Кадочников** Павел Петровичка, артист; **Охлопков** Николай Павловичка, СССР-ҙың халыҡ артисы; **Меркурьев** Василий Васильевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, — «Ысын кеше тураһындағы повесть» тигән кинокартина өсөн.

3. **Савченко** Игорь Андреевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер; **Первенцев** Аркадий Алексеевичка, сценарий авторы; **Кириллов** Михаил Николаевичка, оператор; **Диний** Алексей Денисовичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы; **Станицын** Виктор Яковлевичка, СССР-ҙың халыҡ артисы; **Никитченко** Иван Семеновичка һәм **Никитченко** Владимир Семеновичка, художниктар; **Андиян** Антон Иосифовичка, художник-гример, — «Өсөнсө удар» тигән кинокартина өсөн.

4. **Иванов-Барков** Евгений Алексеевичка, Төрекмән ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер; **Булинский** Андрей Александровичка, оператор; **Каргиев** Алтыга, Төрекмән ССР-ының халыҡ артисы; **Нещипленко** Василий Дмитриевичка, артист, — «Алыҫтағы ҡалаш» тигән кинокартина өсөн.

Д. Хроникаль-документаль кинематография

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Ромм** Михаил Ильичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер; **Беляев** Василий Николаевичка, режиссер; **Гибер** Григорий Владимировичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, оператор; **Славинский** Евгений Иосифовичка, оператор; **Левицкий** Александр Андреевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, оператор; **Тиссэ** Эдуард Казимировичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, оператор, — «Владимир Ильич Ленин» тигән кинокартина өсөн.

2. **Беляев** Владимир Николаевичка, режиссер; **Кристи** Леонид Михайловичка, Латвия ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер; **Ошурков** Михаил Федоровичка, оператор; **Фроленко** Владимир Анисимовичка, оператор, — «СССР һауа флоты көнө» тигән төҫлө кинокартина өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Нациман (Григорьев)** Роман Григорьевичка, режиссер; **Фидалева** Марианна Яковлевнаға, режиссер; **Рейзман** Октавия Болеславовнаға, оператор, — «Тыныслыҡты һаҡлауҙа» тигән кинокартина өсөн.

2. **Копалин** Илья Петровичка, режиссер; **Монтловский** Юрий Викторовичка, оператор; **Халушаков** Рувим Борисовичка, оператор, — «Яңы Албания» тигән кинокартина өсөн.

3. **Степанова** Лидия Ильиничнаға, режиссер; **Семенов** Сергей Андреевичка, оператор; **Ефимов** Евгений Ивановичка, оператор, — «Демократик Венгрия» тигән кинокартина өсөн.

4. **Варламов** Леонид Васильевичка, режиссер; **Микоша** Владислав Владиславовичка, оператор; **Семин** Алексей Георгиевичка, оператор, — «Польша» тигән кинокартина өсөн.

Е. Музыка

I. Ҙур музыкаль-сәхнә һәм вокаль әҫәрҙәр
(ОПЕРА, БАЛЕТ, ОРАТОРИЯ, КАНТАТА)

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Арутюнян Александр Григорьевичка, композитор, — «Тыуған ил тураһында кантата» өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Капп Эуген Артуровичка, Эстония ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, — «Калевипоэг» балете музыкаһы өсөн.

II. Ҙур инструменталь әҫәрҙәр

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Дварионас Балис Доминиковичка, Литва ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, — оркестрға ҡушылып уйнаусы скрипкаға яҙылған концерт өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Кабалевский** Дмитрий Борисовичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле — оркестрға ҡушылып уйнаусы скрипкаға яҙылған концерт өсөн.

2. **Амиров** Фикрет Мешади Джамил оғлоға, композитор, — симфоник оркестр өсөн яҙылған «Кюрды-Овшары» һәм «Шур» тигән исемле Азербайжан әҫәрҙәре өсөн.

3. **Бунин** Владимир Васильевичка, композитор, — 2-се номерлы симфония өсөн.

4. **Гасанов** Готфрид Алиевичка, Дағыстан АССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, — оркестрлы фортепианоға концерт өсөн.

III. Бәләкәй формалағы әҫәрҙәр

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Будашкин Николай Павловичка, композитор, — халыҡ инструменттары оркестры өсөн «Рус фантазияһы», «2-се рапсодия», «Думка» тигән әҫәрҙәре өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Филипленко** Аркадий Дмитриевичка, композитор, — 2-се номерлы ҡыллы квартет өсөн.

2. **Книппер** Лев Константиновичка, композитор, — симфоник оркестрға «Һалдат йырҙары» тигән сюита өсөн.

3. **Милютин** Георгий Сергеевичка, композитор, — «Ленин тауҙары», «Сирень-ҡыуаҡ», «Диңгеҙ гвардияһы» тигән йырҙары өсөн.

IV. Концерт-башҡарыу эшмәкәрлеге

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Массалитинов** Константин Ираклиевичка, Воронеж рус халыҡ хорының художество етәксеһе.

2. **Колотилова** Антонина Яковлевнаға, Төньяҡ йырының рус халыҡ хоры художество етәксеһе.

3. **Иванов** Константин Константиновичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, СССР-ҙың государство симфоник оркестрының баш дирижеры.

4. **Журавлев** Дмитрий Николаевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, художестволы һүҙ мастеры.

5. **Гинсбург** Григорий Романовичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, пианист.

6. **Баринова** Галина Всеволодовнаға, Мәскәү филармонияһы солисткаһы, скрипкасы.

Ж. Театр-драма искусствоһы

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Дикий** Алексей Денисовичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, постановщик, **Страдомская** Елена Ивановнаға, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер, **Шифрин** Нисон Абрамовичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, художник, **Шатрова** Елена Митрофановнаға, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы, **Григорьев** Федор Васильевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, **Гоголева** Елена Николаевнаға, РСФСР-ҙың халыҡ артисткаһы, **Леонтьев** Петр Ивановичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, **Светловидов** Николай Афанасьевичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, — Государство Академия Бәләкәй театрҙа ҡуйылған «Мәскәүлеләр характеры» тигән спектакль өсөн.

2. **Кедров** Михаил Николаевичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, постановщик, **Волков** Борис Ивановичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, художник, **Ливанов** Борис Николаевичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, **Тарасова** Алла Константиновнаға, СССР-ҙың халыҡ артисткаһы, **Орлов** Василий Александровичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, **Макаров** Василий Ивановичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, **Боголюбов** Николай Ивановичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, **Блинников** Сергей Капитоновичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, **Прудкин** Марк Исааковичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы — СССР-ҙың М. Горький исемендәге Мәскәү художество Академия театрында ҡуйылған «Йәшел урам» спектакле өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Юра** Игнатий Петровичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, постановщик, **Бучма** Амвросий Максимилиановичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, **Ужвий** Наталия Михайловнаға, СССР-ҙың халыҡ артисткаһы, **Нятко-Табачникова** Полина Моисеевнаға, Украина ССР-ының атҡаҙанған артисткаһы, **Петрицкий** Анатолий Галактионовичка, СССР-ҙың халыҡ художнигы, — И. Франко исемендәге Киев Академия Украина драма театрында ҡуйылған «Макар Дубрава» спектакле өсөн.

2. **Ванин** Василий Васильевичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, постановщик; **Мордвинов** Николай Дмитриевичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, **Вийкландт** Ольга Артуровнаға, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы, **Лавров** Борис Александровичка, артист, **Названов** Михаил Михайловичка, артист, — Моссовет исемендәге государство драма театрында ҡуйылған «Отелло» спектакле өсөн.

3. **Уйгур-Маджидов** Маннонға, Үзбәк ССР-ының халыҡ артисы, постановщик; **Мелкнин** Семен Михайловичка, Үзбәк ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, художник; **Хидоятов** Абрарға, СССР-ҙың халыҡ артисы; **Ходжаев** Алимға, Үзбәк ССР-ының атҡаҙанған артисы; **Ишантураева** Сараға, Үзбәк ССР-ының халыҡ артисткаһы, **Хабибуллаев** Сагдиға, Үзбәк ССР-ының атҡаҙанған артисы, **Джалилов** Абидға, Үзбәк ССР-ының халыҡ артисы, **Назруллаев** Лютфуллаға, Үзбәк ССР-ының халыҡ артисы, — Хамза исемендәге Үзбәк Академия драма театрында ҡуйылған «Алишер Навои» спектакле өсөн.

4. **Охлопков** Николай Павловичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, постановщик; **Свердлин** Лев Наумовичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, **Ханов** Александр Александровичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, **Кириллов** Григорий Павловичка, артист, **Раневская** Фаина Григорьевнаға, РСФСР-ҙың халыҡ артисткаһы, **Штраух** Максим Максимовичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, — Мәскәү государство драма театрында ҡуйылған «Намыҫ законы» спектакле өсөн.

5. **Гершт** Меер Абрамовичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, постановщик; **Бабичев** Юрий Николаевичка, художник, **Кузнецов** Виктор Ивановичка, артист, **Шабуев** Георгий Александровичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, — М. Горький исемендәге Куйбышев Государство драма театрында ҡуйылған «Волгалағы крепость» спектакле өсөн.

6. **Муратов** Степан Михайловичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, — К. Маркс исемендәге Саратов Государство драма театрында Тетерев («Мещандар»), Сатин («Төпкө төбөндә») Чугай («Яфаларҙа йөрөү») һәм Грибов («Мәскәүлеләр характеры») ролдәрен башҡарғаны өсөн.

7. **Скоробогатов** Константин Васильевичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, — А. С. Пушкин исемендәге Ленинград Академия драма театрында «Полководец Суворов» спектаклендә Суворов ролен башҡарғаны өсөн.

З. Опера искусствоһы

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

Голованов Николай Семеновичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, дирижер, **Баратов** Леонид Васильевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, режиссер, **Федоровский** Федор Федоровичка, РСФСР-ҙың халыҡ художнигы, **Шорин** Михаил Георгиевичка, хормейстер, **Пирогов** Александр Степановичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, **Рейзен** Марк Осиповичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, **Максакова** Мария Петровнаға, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы, **Козловский** Иван Семеновичка, СССР-ҙың халыҡ артисы, **Ханаев** Никандр Сергеевичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы, — СССР-ҙың Государство Академия Ҙур театрында ҡуйылған «Борис Годунов» спектакле өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Стефанович** Михаил Павловичка, Украина ССР-ының халыҡ артисы, постановщик; **Тольба** Вениамин Савельевичка, Украина ССР-ының атҡаҙанған артисы, дирижер; **Хвостов-Хвостенко** Александр Вениаминовичка, Украина ССР-ының халыҡ художнигы; **Роменский** Михаил Демьяновичка, Украина ССР-ының халыҡ артисы, **Шелина** Галина Семеновнаға, артистка; **Томм** Элеонора Николаевнаға, артистка; **Кипоренко-Даманский** Юрий Степановичка, Украина ССР-ының халыҡ артисы, — Т. Шевченко исемендәге Киев Государство Академия опера һәм балет театрында ҡуйылған «Иван Сусанин» спектакле өсөн.

2. **Покровский** Борис Александровичка, Белоруссия ССР-ының атҡаҙанған артисы, постановщик; **Дмитриев** Владимир Владимировичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, художник; **Кондрашин** Кирилл Петровичка, дирижер; **Вайнонен** Василий Ивановичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы; **Масленникова** Леокадия Игнатьевнаға, артистка; **Шумилова** Елена Ивановнаға, артистка; **Иващенко** Георгий Михайловичка, РСФСР-ҙың халыҡ артисы; **Щегольков** Николай Федоровичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы; **Арфенов** Анатолий Ивановичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, — СССР Государство Академия Ҙур театрының филиалында ҡуйылған «Һатылған килен» спектакле өсөн.

3. **Төлебаев** Мукан, Ҡаҙаҡ ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, композитор; **Джандарбеков** Курманбек, Ҡаҙаҡ ССР-ының халыҡ артисы, постановщик; **Умбетбаев** Әнуәрбәк, Ҡаҙаҡ ССР-ының халыҡ артисы, **Байсеитова** Куляш, СССР-ҙың халыҡ артисткаһы; **Бейсенова** Шабал, Ҡаҙаҡ ССР-ының атҡаҙанған артисткаһы; **Досымжанов** Байгали, Ҡаҙаҡ ССР-ының атҡаҙанған артисы; **Нечаев** Анатолий Ивановичка, Ҡаҙаҡ ССР-ының атҡаҙанған артисы, художник, — Абай исемендәге Ҡаҙаҡ Академия опера һәм балет театрында ҡуйылған «Биржан һәм Сара» спектакле өсөн.

4. **Цыдынжапов** Гомбожап, СССР-ҙың халыҡ артисы, — Бурят-Монгол театрының үҫешендәге хеҙмәттәре өсөн.

И. Балет искусствоһы

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯ

Сухишвили Илья Ильичка, Грузин ССР-ы халыҡ артисы һәм **Рамишвили** Нина Шалвовнаға, Грузин ССР-ының атҡаҙанған артисткаһы, — Грузия бейеүҙәре Государство ансамблендә яңы программа ҡуйған һәм партияларҙы юғары оҫталыҡ менән башҡарған өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Сергеев** Константин Михайловичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы, **Дудинская** Наталья Михайловнаға, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы; **Анисимова** Нина Александровнаға; РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы; **Каплан** Семен Шлемовичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы; **Вирсаладзе** Симон Багратовичка, Грузин ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, художник, — С. М. Киров исемендәге Ленинград Академия опера һәм балет театрында ҡуйылған «Раймонда» спектакле өсөн.

2. **Баласанян** Сергей Артемьевичка, Тажик ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, композитор; **Валамат-Заде** Ғафурға, Тажик ССР-ының халыҡ артисы, балетмейстер; **Чемодуров** Евгений Григорьевичка, Тажик ССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле, художник; **Заһитова** Лотфи, Тажик ССР-ының атҡаҙанған артисткаһы; **Кабилов** Мәхмүт, Тажик ССР-ының атҡаҙанған артисы, — Тажик опера һәм балет театрында ҡуйылған «Ләйлә һәм Мәжнүн» спектакле өсөн.

3. **Устинова** Татьяна Алексеевнаға, балетмейстер, — Пятницкий исемендәге Государство Рус Халыҡ хорында халыҡ бейеүҙәрен ҡуйғаны өсөн.

К. Живопись

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

Кукрыниксыларға (Куприянов Михаил Васильевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле; **Крылов** Порфирий Никитичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле; **Соколов** Николай Александровичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле), — «Ҡасыу» картинаһы өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Герасимов** Александр Михайловичка, СССР-ҙың халыҡ художнигы, — «И. В. Сталин А. А. Жданов ҡәбере янында» картинаһы һәм В. М. Молотов портреты өсөн.

2. **Шурпин** Федор Саввичка, — «Тыуған илебеҙҙең иртәһе» картинаһы өсөн.

3. **Решетников** Федор Павловичка, — «Советтар Союзы Генералиссимусы И. В. Сталин» һәм «Каникулға ҡайтты» картиналары өсөн.

4. **Финогенов** Константин Ивановичка, — «И. В. Сталин Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында» һүрәттәр серияһы өсөн.

5. **Кривоногов** Петр Александровичка — «Еңеү» картинаһы өсөн.

6. **Тоидзе** Ираклий Моисеевичка, — «Грузия поэзияһының антологияһы» китабындағы иллюстрациялар өсөн.

7. **Сорокин** Иван Семеновичка, — «А. С. Попов донъяла беренсе радиостанцияны адмирал Макаровҡа күрһәтә» тигән картинаһы өсөн.

8. **Горпенко** Анатолий Андреевичка, **Стадник** Александр Михайловичка, **Жигимонт** Петр Ивановичка, — «Совет Армияһы ғәскәрҙәренең Днепрҙы аша сығыуы» диорамаһы өсөн.

9. **Корецкий** Петр Селиверстовичка, **Евстигнеев** Иван Васильевичка, — «Одер плацдармаһында һуғыш» диорамаһы өсөн.

10. **Яковлев** Василий Николаевичка, РСФСР-ҙың халыҡ художнигы, — «Колхоз көтөүе» картинаһы өсөн.

11. **Чуйков** Семен Афанасьевичка, Ҡырғыҙ ССР-ының халыҡ художнигы,— Ҡырғыҙстан колхоздары тураһында картиналар серияһы өсөн.

25.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ӨСӨНСӨ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Соколов-Скаля** Павел Петровичка, — «Краснодонсылар» картинаһы өсөн.

2. **Иванов** Виктор Семеновичка, **Корецкий** Виктор Борисовичка, **Кокорекин** Алексей Алексеевичка, — политик плакаттар серияһы өсөн.

Л. Скульптура

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Вучетич** Евгений Викторовичка,— ике тапҡыр Советтар Союзы Геройы Т. Т. Хрюкин һәм Социалистик Хеҙмәт Геройы Назарали Ноазовтың скульптура портреттары өсөн.

2. **Томский** Николай Васильевичка, РСФСР-ҙың атҡаҙанған искусство деятеле, — өс тапҡыр Советтар Союзы Геройы И. Н. Кожедубтың һәм ике тапҡыр Советтар Союзы Геройҙары П. А. Покрышев һәм А. С. Смирновтың скульптура портреттары өсөн.

3. **Кибальников** Александр Павловичка— «Н.Г.Чернышевский» скульптураһы өсөн.

М. Архитектура

100.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ БЕРЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Руднев** Лев Владимировичка, архитектор, авторҙар группаһы етәксеһе; **Чернышев** Сергей Егоровичка, **Абросимов** Павел Васильевичка, **Хряков** Александр Федоровичка, архитекторҙар, — Ленин тауҙарындағы Мәскәү государство Университетының 26 ҡатлы йорто проектын булдырған өсөн.

2. **Чечулин** Дмитрий Николаевичка, архитектор, проект авторы, — Мәскәүҙә Зарядье районындағы 32 ҡатлы административ йорт проектын булдырған өсөн.

3. **Мордвинов** Аркадий Григорьевичка, архитектор, проект авторы, — Мәскәүҙә, Дорогомиловка набережныйындағы 26 ҡатлы гостиница йорто проектын булдырған өсөн.

4. **Гельфрейх** Владимир Георгиевичка, **Минкус** Михаил Адольфовичка, архитекторҙар, проект авторҙары, — Мәскәүҙә, Смоленск майҙанындағы 20 ҡатлы административ йорт проектын булдырған өсөн.

50.000 һУМ КҮЛӘМЕНДӘ ИКЕНСЕ ДӘРӘЖӘЛӘГЕ ПРЕМИЯЛАР

1. **Поляков** Леонид Михайловичка, **Борецкий** Александр Борисовичка, архитекторҙар, проект авторҙары, — Мәскәүҙә, Каланчевка урамындағы 17 ҡатлы гостиница йортоноң проектын булдырған өсөн.

2. **Ростковский** Андрей Константиновичка, архитектор, проект авторҙары— архитектор Д. Н. Чечулин менән бергә Мәскәүҙә Котельнический набережныйындағы 17 ҡатлы торлаҡ йорттоң проектын булдырған өсөн.

3. **Посохин** Михаил Васильевичка, **Мндоянц** Ашот Ашотовичка, архитекторҙар, проект авторҙары, — Мәскәүҙә, Восстание майҙанындағы 16 ҡатлы торлаҡ йорттоң проектын булдырған өсөн.

4. **Душкин** Алексей Николаевичка, **Мезенцев** Борис Сергеевичка, архитекторҙар, проект авторҙары, — Мәскәүҙә, Красные Ворота алаҡанындағы 16 ҡатлы административ һәм торлаҡ йорттоң проектын булдырған өсөн.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерәйек!

Промышленность работниктәренең республикан кәңәшмәһе

11 апрелдә Өфөлә Башҡортостан промышленносе работниктәренең республикан кәңәшмәһе булып үтте. Кәңәшмәлә предприятиелар етәкселәре, партия, профсоюз ойошмалары етәкселәре ҡатнаштылар.

Мәскәүлеләр өлгөһөндә оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү һәм эске мөмкинлектәрҙе мобилизовать итеү буйынса үткәрелгән саралар һәм алда торған бурыстар тураһында республикабыҙҙың алдынғы предприятиелары етәкселәре докладтар менән сығыш яһанылар.

Кәңәшмәлә «Туймазынефть» тресының управляющийы иптәш Шмаревтең, Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводының директоры иптәш Казаковтың, Черниковск төҙөлөш тресының управляющийы иптәш Рудаковтың, Белорет металлургия заводының баш инженеры иптәш Мазиндың, Өфө металл эшкәртеү заводы директоры иптәш Супицкийҙың, 8 март исемендәге тегеү фабрикаһының директоры иптәш Спрожевтең, «Башнефтезаводстрой» тресы управляющийы иптәш Стариковтың, Өфө депоһы начальнигы иптәш Писаревтең докладтары тыңланылды. Улар средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү буйынса үҙ предприятиеларында үткәрелгән саралар тураһында һөйләнеләр. Тыуған илебеҙгә тағы ла күберәк средство бушатыу өсөн ниндәй мөмкинлектәр булыуын күрһәттеләр.

Докладтар буйынса фекер алышыуҙар булды. Прениела 16 кеше ҡатнашты.

ВКП(б) Өфө ҡала комитеты секретары иптәш Чуватин ҡала предприятиеларендә оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыштың тороше тураһында һөйләне.

— Өфө предприятиелары беренсе кварталда,—тине ул,—производство планларын 107 процентҡа үтәүгә өлгәштеләр. Заводтарҙа, фабрикаларҙа средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярыш тағы ла киңерәк йәйелдерелә.

Кабель заводы был ярышты республикабыҙҙа башлап ебәреүсе булды. Кабелселәр оборотты өсө көнгә тиҙләтергә, 1 миллион 100 мең һум средство бушатырға йөкләмә алдылар. Был ярышҡа агрегат, телефон аппараттары, штамплау заводтары һәм башҡа күп предприятиелар ҡушылдылар.

«Башнефть» берекмәһе начальнигының урынбаҫары иптәш Вайнер берекмәнең коллективтарында производство циклын ойоштороу мәсьәләләренә туҡталды.

— Средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеүгә ярҙам итеүсе күп саралар бар,— тине ул.—Беҙ предприятиелар араһында үҙ-ара иҫәпләшеү тәртибе булдырҙыҡ, хужалыҡ договорҙары төҙөштөк. Был беҙгә башҡа предприятиелар менән расчеттарыбыҙҙы аныҡ билдәләүгә мөмкинлек бирә һәм продукцияның сифаты өсөн көрәштә ныҡлы база тыуҙыра.

Промыселдарҙа, бораулау контораларында материалдарҙы расходлау нормалары эшләп сығарылды. Үткән йылда бындай нормалар 15 булһа, хәҙер улар 200-гә етте.

— Предприятиеларҙа артыҡ материал запастар һаҡлау,—ти иптәш Вайнер,— бик күп средствоны бәйләп тора. Ә бындай ваҡиғаларҙы беҙ күп кенә урындарҙа күрәбеҙ әле. Мәҫәлән, беҙҙең системалағы Сталин исемендәге заводта ғына 3 миллион һумдан күберәк запастар һаҡлана. Завод директоры Посылкин һәм тәьминәт начальнигы иптәш Лунев уларҙы реализовать итеү өсөн бер ниндәй ҙә сара күрмәйҙәр.

Беҙҙең предприятиеларебеҙҙә бик бай эске резервтар бар. Уларҙы рациональ файҙаланыуҙы ойошторорға кәрәк. Башҡортостан нефтселәре ағымдағы йылдың беренсе кварталында государствобыҙға 1 миллион 550 мең һум средствоны бушаттылар. Йыл аҙағына тиклем беҙ «Башнефть» берекмәһе буйынса оборотан 8 миллион һум средствоны бушатырға йөкләмә алдыҡ.

— Продукцияның юғары сифатлы булыуы,—тине үҙенең сығышында ВКП(б)-ның Черниковск ҡала комитеты секретары иптәш Пацурия,— средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн көрәштә сикһеҙ ҙур роль уйнай. Александр Чуткихтың гүзәл башланғысы Черниковск ҡалаһы промышленность предприятиеларендә ҡайнар отклик тапты. Хәҙер ҡалала 209 бригада отличный сифатлы продукция биреүсе бригада исемен алыу өсөн ярышҡа сыҡты. Машиналар төҙөү заводында ғына отличный сифат бригадалары бер нисә тиҫтәләргә етә. Заводтың йыйыу цехында иптәш Григорьев етәкселек иткән юғары сифат бригадаһы бракһыҙ эшләй һәм бында нормалар бер ярым-ике тапҡырға арттырып үтәлә. Ә был юғары етештереүсәнлекле хеҙмәт заводта производство циклдарын ҡыҫҡартыуға ҙур ярҙам итә. Завод етәкселәре патриотик өлгөләрҙе һәр яҡлап үҫтерергә тейештәр.

Түбән-Троицк сукно фабрикаһы директоры иптәш Тарасенко фабриканың эшмәкәрлегенә туҡталды.

— Үҙған хужалыҡ йылында,—тине ул,—фабрика программаһын арттырып үтәп, производство ҡеүәттәрен артабан үҫтереүгә ныҡлы база тыуҙырҙы. Ҡоролмаларҙың аварийлылығы бөтөрөлдө. Фабрика коллективы Башҡорт АССР-ының 30 йыллығы хөрмәтенә социалистик ярышты киң йәйелдереп, беренсе квартал планын арттырып үтәне, 195 мең метр урынына 221 мең метр туҡыма бирҙек. Продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү арҡаһында беренсе кварталда 307 мең һум файҙа алынды. Беҙҙең фабрика икенсе кварталда күтәренке план менән эшләй башланы. Коллективтың намыҫлы хеҙмәте һөҙөмтәһендә был яңы ҙур план да арттырып үтәлә. Ағымдағы йылда пландан тыш 1 миллион һум накопление алыу өсөн һәм средстволарҙың әйләнешен 3 көнгә тиҙләтеү өсөн көрәшәбеҙ.

Ә шулай ҙа беҙҙең эшебеҙҙә тоткарлыҡтар ҙа бар. Тимер юл транспорты вагондар биреү графигын үтәмәй. Хәҙерге көндә фабрикала 7 вагонлыҡ әҙер продукция тотолоп ята. Ә был ҙур средствоны хәрәкәтһеҙ ятҡыра һәм производство циклын оҙайта. Тимер юлсылар вагондарҙы ваҡытында биреп торһондар ине.

— Министерство ҡарамағындағы күпселек предприятиелар,—тине БАССР Министрҙар Советы председателенең урынбаҫары иптәш Кошелев, — ағымдағы йылдың беренсе кварталында производство планларын арттырып үтәүгә өлгәштеләр. Ләкин айырым предприятиелар заданиеларҙы үтәүҙә артта ҡалалар. Бындайҙар иҫәбенә ағыулыҡ промышленносе, лесопромысловой кооперация һәм инвалидтар кооперацияһы предприятиелары һәм артелдәре инәләр. Министерство ҡарамағындағы предприятиеларҙа сифат өсөн көрәш тә етерлек түгел.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүҙә урындағы сырьены һәм ағыулыҡтарҙы максималь файҙаланыу ҙур урын тота. Ләкин беҙҙең предприятиеларебеҙҙә быға тейешле әһәмиәт бирмәйҙәр. Мәҫәлән, фанера комбинаты, шырпы фабрикаһы һәм Өфө, Черниковск ҡалаларындағы коммуналь хужалыҡ предприятиелары үҙҙәренә бик яҡында булыуына ҡарамаҫтан торфты тейешенсә файҙаланмайҙар. Шул арҡала күп средстволар һалып әҙерләнгән торфтар ташылмай ҡалалар. Был бик ҙур зыян килтерә.

Өфө нефть эшкәртеү заводының директоры иптәш Осадченко үҙенең сығышында әҙер продукцияны ташыу мәсьәләләренә туҡталды.

— Өфө бүлексәһе тимер юлсылары, — тине ул, — заводҡа цистерналар биреү графигын үтәмәйҙәр. Шул сәбәп арҡаһында ғына хәҙер завод площадкаларында 10 миллион һумдан артығыраҡ әҙер продукция тотолоп ята.

— Средстволарҙың әйләнеше мәсьәләһен, — тине СССР Госпланы уполномоченныйы иптәш Татевосян, — бер предприятиенең көсө менән генә хәл итеп булмай. Бында халыҡ хужалығының, промышленностың, транспорттың, сауҙа учреждениеларының тығыҙ бәйләнештә эшләүҙәре кәрәк. Черниковск машиналар төҙөү заводында производствоға кәрәге булмаған бик күп станоктар бар. Ә башҡа урындарҙа улар етешмәй. Ниңә уны икенсе предприятиеларға бирмәҫкә?

Республикабыҙҙың төҙөлөш предприятиелары үҙҙәренең эшен яҡшыртырға тейештәр. Промышленность ҡалаларында үҙған йылда төҙөлгән объекттарҙың күп кенә өлөшө эксплоатацияға тапшырылмаған. Черниковскиҙағы «Башнефтегазстрой» тресы ағымдағы йылдың беренсе кварталында ҡеүәттәрҙе хәрәкәткә индереү планын бөтөнләй үтәмәне. Ә бының менән бик күп һанда государство средстволары хәрәкәтһеҙ яталар.

Кәңәшмәлә ҙур телмәр менән ВКП(б) Өлкә Комитеты секретары иптәш Долгих сығыш яһаны. Ул республика промышленносе предприятиеларенең оборот средстволарын файҙаланыуҙа булған беренсе аҙымдарына йомғаҡ яһаны, производство циклын ҡыҫҡартыу юлдарын күрһәтте.

Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар ҙур күтәренкелек менән бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға хат ҡабул иттеләр. Башҡортостан промышленносе работниктәре эске мөмкинлектәрҙе файҙаланыу, яңы эш методтарын киң ҡулланыу иҫәбенә ағымдағы йылда государствобыҙға 85 миллион һум средствоны бушатырға йөкләмә алдылар.

4 миллион һумды бушатабыҙ

(А. ШМАРЕВ — «Туймазынефть» тресының управляющийы)

Девон нефтенең асылыуы дебеттың үҫтерҙе һәм «Туймазынефть» тресына рентабелле эшләүсе предприятиелар сафына баҫырға мөмкинлек тыуҙырҙы. 1948 йылда трест пландан тыш меңдәрсә тонна «ҡара алтын» бирҙе. 9 миллион һум пландан тыш социалистик накопление бирергә тип алған йөкләмәбеҙҙе лә арттырып үтәнек. Средстволарҙың әйләнеше йылдан йыл тиҙләтелә. 1945 йылда әйләнеш тиҙлеге 143 көн, 1947 йылда 90 көн булһа, 1948 йылда 85 көн ташкил итте.

Треста 1 һум средствоға 1945 йылда 4 һум 48 тин, 1947 йылда 6 һум 15 тин, 1948 йылда 7 һум 05 тин күләмендә продукция етештерелде.

Средстволарҙың сфера әйләнешендә булыу ваҡытын өҙлөкһөҙ ҡыҫҡарта барыуҙы беҙ үҙебеҙҙең беренсе нәүбәттәге бурысыбыҙ тип иҫәпләйбеҙ.

Промыселдарҙа газ сығарыу быйыл ҙа тапҡырға арта һәм был средстволарҙы яҡшыраҡ файҙаланыуға ҙур ярҙам итәсәк.

Нефть һәм газ сығарыуҙы арттырыу, эшсе көсөн тотоноуҙы ҡыҫҡартыу күрһәткестәрҙе артабан үҫтерәсәк. Туймазы нефтселәре был шарттарҙа үҙҙәренең биш йыллыҡ планын производство күләме буйынса ағымдағы йылдың апрель айында үтәп сығасаҡтар.

Бораулау өлкәһендә лә производство циклын ҡыҫҡартыу бурысын ҡуябыҙ. Быйыл станок-айға проходка тиҙлеген 500 метрға еткереү өсөн көрәшәбеҙ. Быға турбин юлы менән бораулауҙы киң ҡулланыу, простойҙарҙы ҡыҫҡартыу юлы менән өлгәшәсәкбеҙ. 500 метр проходка тиҙлегендә эшләү ағымдағы йылда 18,5 миллион һум средствоға экономия яһай.

Промыселдарҙа, буровойҙарҙа бай резервтар, эске мөмкинлектәр бар. Трест коллективы ағымдағы йылда 1,9 миллион һум средствоны бушатыуға йөкләмә алғайны. Беҙ беренсе кварталда бер миллион һумды бушаттыҡ та инде. Беҙ үҙебеҙҙең элекке йөкләмәбеҙҙе яңынан ҡарап сыҡтыҡ һәм быйыл государствобыҙға 4 миллион һум средствоны бушатырға йөкләмә алдыҡ.

Эске резервтәрҙе файҙаланыу иҫәбенә

(Б. МАЗИН — Белорет металлургия комбинатының баш инженеры)

Белорет металлургия комбинатының мартен, домна һәм прокат цехтары 1948 йылда бөтә циклдар буйынса производство планларын арттырып үтәп сыҡтылар. Беҙ пландан тыш 8 миллион һум социалистик накопление бирергә йөкләмә алғайныҡ, уны 8,6 миллион һумға еткереп үтәнек.

Ағымдағы йылдың беренсе кварталында ла комбинат производство темпын төшөрмәне. Үткән йылдарҙа беҙҙең заводтың цехтары ҡышҡы айҙарҙа ҙур өҙөклөк менән эшләп килделәр. Быйыл бындай хәлдән ҡотолдоҡ. Башҡортостандың 30 йыллығы хөрмәтенә йәйелдерелгән социалистик ярыш һөҙөмтәһендә квартал планын срогынан алда үтәүгә өлгәштек.

Производство планларын үтәү сифат күрһәткестәрен артабан яҡшыртыу менән бергә алып барыла. Домна, Мартен цехтары ағымдағы йылда бракты планда ҡаралғанынан 40 процентҡа кәметтеләр. Ағымдағы йылдың беренсе кварталында оборот средстволарының әйләнеше 1948 йылдың беренсе кварталына ҡарағанда 26 көнгә тиҙләтелде. Быға беҙ төйәү-бушатыу эштәрендә механизацияны киң ҡулланыу, артыҡ материалдарҙы реализовать итеү арҡаһында өлгәштек.

Металлургия заводы коллективы ағымдағы йылда средстволарҙың әйләнешен 6 көнгә тиҙләтеү һәм государствоға 6 миллион һум средство бушатыу өсөн көрәшә.

Производство процестәрен камиллаштереү һөҙөмтәһендә

(Ф. СУПИЦКИЙ — Өфө металл эшкәртеү заводы директоры)

Металл эшкәртеү заводы коллективы быйыл продукция эшләп сығарыуҙы 30 процентҡа арттыра. Шуның менән бергә продукцияның сифатын да ҡырҡа яҡшыртырға кәрәк. Был беҙҙең өсөн бигерәк тә мөһим, сөнки металл эшкәртеү заводы башҡа заводтарҙың отходтары менән эш итә.

Хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү өсөн ҡайһы бер тимерҙәрҙе эшләүгә инструменттарҙы яраҡлаштырҙыҡ. Продукция яҡшы матур булһын өсөн уны оцинковкалайбыҙ. Тиҙҙән ҡойоп яһалған продукция етештереүгә күсәбеҙ. Бының өсөн ике кокел әҙерләнде, беренсе деталдәр ҡойолдо ла инде.

Александр Чутких өлгөһөндә заводта отличный сифат өсөн көрәш йәйелдерелде. Өсөнсө цехтың коллективы ағымы сифатлы продукция биреүгә күсеп, инде контролерһыҙ эшләй, үҙ продукцияһын үҙе тапшыра.

Сифат күрһәткестәрен яҡшыртыу — оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыуҙың нигеҙе. Производство циклдарын ҡыҫҡартыу өсөн беҙ ҡайһы бер участкаларҙа өҙлөкһөҙ ағылыш линияһы менән эшләүҙе булдырҙыҡ, технологик процестәрҙе камиллаштерҙек. Һөҙөмтәлә деталдәр тиҙерәк эшләнә, средстволарҙың хәрәкәте арта. Дүртенсе цехта өҙлөкһөҙ ағылыш методы менән эшләү арҡаһында ике эшсе башҡа эшкә бушатылды.

Производство процестәрен механизациялаштырыуҙа инженер-техник работниктәр актив ҡатнашалар. Техник иптәш Сәләтдиновтың һәм электрик иптәш Людвиницкийҙең тәҡдиме буйынса деталдәрҙе тишеү өсөн махсус станок булдырылды. Был тәҡдим хеҙмәт етештереүсәнлеген дүрт тапҡыр күтәрҙе. Стахановсы иптәш Кудряшов тарафынан комбинированный ролик яһау тураһында индерелгән тәҡдим производство циклын ныҡ ҡыҫҡартты. Был сара йылына 300 мең һум экономия бирә.

Хужалыҡ иҫәбе средстволарҙың әйләнешен тиҙләтә. Беҙ һәр бер цехҡа сығымға, ярҙамсы материалдарға, ағыулыҡҡа лимит булдырҙыҡ. Хәҙер цехтарҙың материалдарҙы экономиялы тотоноуҙары өсөн яуаплылыҡтары артты.

1948 йылда обороттағы һәр бер һумға план нормативы буйынса билдәләнгән 2 һум 80 тин урынына 3 һум 20 тинлек продукция эшләп сығарҙыҡ. Ағымдағы йылдың беренсе кварталында иһә һәр бер һумға 3 һум 64 тинлек продукция бирелде.

Беҙҙең вклад

(А. СТАРИКОВ — «Башнефтезаводстрой» тресы управляющийы)

«Башнефтезаводстрой» тресы коллективы Мәскәү ҡалаһы һәм Мәскәү өлкәһе предприятиеларенең патриотик башланғысына ҡушылып, оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү буйынса яуаплы йөкләмәләр алды. Беҙ, үҙебеҙҙең эске мөмкинлектәребеҙҙе иҫәпкә алып, средстволарҙың әйләнешен 5 көнгә ҡыҫҡартырға һәм государствобыҙға оборотан 600 мең һум аҡса бушатырға, бының өсөн хеҙмәт етештереүсәнлеген 20 процентҡа арттырырға, эштең сифатын киҫкен яҡшыртырға ҡарар иттек. Йыллыҡ программаны срогынан 10 көн алда үтәп, оборот средстволарының һәр бер һумына 4,38 һумлыҡ продукция етештерәсәкбеҙ.

Алынған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн күп кенә ойоштороу-техник саралар билдәләнде. Хәҙер улар уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыла. Аҙ этажлы йорттар төҙөүҙең мәжбүри технологияһын индереп, 16 һәм 8 квартиралы йорттарҙы тиҙләтелгән—өҙлөкһөҙ ағылыш методы менән төҙөү проекты эшләнде. Был эшсе көсөн экономияларға, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәрергә, эксплоатацияға тапшырыу срогын ҡыҫҡартырға мөмкинлек бирәсәк. Төҙөлөш объекттары өсөн айырым конструкцияларҙы һәм деталдәрҙе мастерскойҙа әҙерләйбеҙ. Был метод эште механизациялаштырырға, отходтарҙы файҙаланырға, производство юғалтыуҙарын кәметергә һәм эштең сифатын яҡшыртырға юл аса. Бынан башҡа материалдарҙы экономияларға, производство циклын ҡыҫҡартыуға юнәлтелгән күп кенә саралар эшләнде һәм улар уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыла. Рационализаторлыҡ һәм уйлап табыу эштәренә серьез иғтибар бирәбеҙ.

Беҙ бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға биргән вәғәҙәбеҙҙе намыҫ менән үтәү өсөн бөтә көсөбөҙҙө һәм һәләтлегебеҙҙе биреп эшләйбеҙ.

Промышленносте артабан күтәреүҙең ҡеүәтле сығанаҡтары

Киң йәйелдерелгән социалистик ярыш нигеҙендә Өфө ҡалаһының промышленносе 1948 йылда продукция етештереү планын 106,5 процентҡа үтәне. Пландан тыш накопление буйынса иптәш Сталинға яҙған хатта алған йөкләмәләр шулай уҡ арттырып үтәлде — йөкләмә буйынса алынған 44 миллион һум урынына 47 миллион һум пландан тыш накопление бирелде.

Үҙған йылда өлгәшелгән ҡаҙаныштарҙы ныҡытып, Башҡортостан республикаһының 30 йыллығын достойный ҡаршыларға әҙерләнеү айҡанлы, промышленность предприятиеларенең алдынғы коллективтары 1949 йылдың беренсе квартал планын срогынан элек үтәнеләр, ә тотош ҡала промышленносе квартал планын 107 процентҡа еткереп үтәне. Шуның менән бергә, үҙған йылдың беренсе кварталы менән сағыштырғанда, 20 миллион һумға күберәк продукция бирелде.

Билдәле булғанынса, оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү—производство темптарын үҫтереүҙең һәм продукция эшләп сығарыуҙы арттырыуҙың иң ҡеүәтле сығанаҡтарынан береһе булып тора. Был йәһәттән Мәскәү промышленносе работниктәренең гүзәл башланғысы Өфө ҡалаһының промышленность һәм транспорт предприятиеларындағы эшселәр, инженер-техник работниктәр һәм хеҙмәткәрҙәр араһында ла ҡайнар һәм берҙәм отклик тапты. Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярыш көн һайын киңерәк йәйелә бара.

Кабель заводы коллективы был ярышты башлап ебәреүсе булды. Ул оборот средстволарының әйләнешен 7 көнгә тиҙләтергә һәм 1 миллион 100 мең һум аҡсаны әйләнештән бушатырға йөкләмә алды. Башҡа предприятиеларҙың коллективтары ла был завод коллективынан өлгө алдылар. Ҡаланың 82 предприятиеһе коллективы 21 миллион һумдан артығыраҡ средствоны әйләнештән бушатырға йөкләмә алды.

Кабель заводы коллективы үҙенең өҫтөнә алған йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәш алып барған хәлдә, беренсе уңышлы һөҙөмтәләргә өлгәште лә инде. Күп хеҙмәт һалыуҙы талап итә торған процестәрҙе механизациялау буйынса заводта күп кенә саралар үткәрелде. Мәҫәлән, ике подъемник ҡуйылды, тимер сыбыҡты, сырьены, ярым фабрикаттарҙы һәм әҙер продукцияны завод эсендә ташыу өсөн махсус биш бәләкәй арба эшләнеп, эштә ҡулланыла башланы. Был хеҙмәт шарттарын байтаҡ еңеләйтергә, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәрергә һәм байтаҡ эшсе ҡулды эштән бушатыу мөмкинлеген бирҙе. Оборудованиеларҙың етештереүсәнлеге оплетка оборудованиеһы буйынса 10—12 процентҡа һәм обмотка оборудованиеһы буйынса 15 процент самаһына күтәрелде.

Партия ойошмаһы тарафынан йәйелдереп ебәрелгән массовый-политик эш, күп кенә ойоштороу-техник сараларҙы тормошҡа ашырыу завод эшмәкәрлегенең һан һәм сифат күрһәткестәрен яҡшыртыуға мөмкинлек бирҙеләр.

1949 йылдың беренсе квартал производство планын завод валовой продукция буйынса срогынан алда—16 мартта үтәне. Әгәр ҙә 1948 йылдың беренсе кварталының ике айында завод 854 мең һумлыҡ зарар күргән булһа, ағымдағы йылдың шул уҡ осоронда инде ул 73 мең һум экономия алды. Хеҙмәт етештереүсәнлеге үҙған йылдың беренсе кварталы менән сағыштырғанда 45 процентҡа артты. Кабель заводының коллективы Май алды социалистик ярышының инициаторы булып, үҙенең өҫтөнә юғары йөкләмәләр алды һәм уларҙы үтәү өсөн ныҡышмалы көрәш алып бара. 10 апрелдә үк инде завод коллективы дүрт айлыҡ планды үтәне.

Агрегат заводы, телефон аппараттары заводы, штамповка заводы һәм шуның кеүек ҡайһы бер башҡа предприятиеларҙа ла оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярышты йәйелдереүҙең байтаҡ ыңғай миҫалдары бар.

Ләкин алған йөкләмәләрен формальлеккә генә ҡайтарып ҡалдырып, асылда оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн серьез саралар күрмәгән предприятиелар ҙа бар. Өфө станцияһының вагон депоһында оборот средстволарының әйләнешен 2 көнгә тиҙләтергә һәм әйләнештән 50 мең һум аҡсаны бушатырға йөкләмә алынған. Ләкин был йөкләмәнең бик түбән булғанлығы аҡ-асыҡ күренеп тора. Тикшереү шуны күрһәтте: депо аҡса средстволарының әйләнешен 5 көнгә тиҙләтеп, күп күләмдә средстволарҙы бушата ала.

Оборудованиены яҡшыраҡ файҙаланыу, материалдарҙы экономиялы тотоноу, металл ҡырҡыуҙа тиҙләтелгән режимдарҙы индереү кеүек мәсьәләләргә депола серьез иғтибар бирелмәй. Мәҫәлән, механик цехта токарь Емельянов үҙенең инициативаһы менән металл ҡырҡыуҙа максималь тиҙлек менән эшләүгә күсеп, үҙенең нормаһын өс тапҡырға арттырып үтәй. Ләкин иптәш Емельяновҡа бер генә кеше лә резецтәрҙе үткерләүҙә яңы метод ҡулланырға ярҙам итмәй, ҡырҡыу режимының тиҙлектәре тураһында аңлатмай. Расточка станогында бында бик түбән тиҙлектәр ҡулланыла, был станоктан тәүлек ярым эсендә бер пар тәгәрмәс эшкәртелеп алыныу нормаль иҫәпләнә, ә шул уҡ ваҡытта ПРЗ-ла бер сменала 4 пар тәгәрмәс эшкәртелә.

Депола ремонт эшенең сифаты түбән. Һәр бер вагонда ремонт бөткәндән һуң тиҫтәләрсә етешһеҙлек табыла. Бынан тыш, депола хужаһыҙлыҡҡа ҡаршы көрәш алып барылмай. Йөҙ ҡиммәт деталдәр, букса ҡапҡастары, болт, гайка, металл, ағас — бысыраҡҡа ташланған, сүплеккә ташланған. Депоның кладовойҙарында эштә ҡулланылмаған бик күп артыҡ материал үле капитал булып ята.

Шуны әйтергә кәрәк: вагон депоһы аңғыҙ түгел. Бындай хәлде ҡайһы бер башҡа предприятиеларҙа ла күреп була. 3 миллион һум самаһы оборот средствоһын бушатырға йөкләмә алған витамин заводында уны үтәү өсөн бик аҙ эшләйҙәр. Бында 12 миллион һумлыҡ әҙер продукция туплаған һәм 3 миллион һумдан күберәк күләмдә завод өсөн кәрәкмәгән тауар-материал ҡиммәттәр йыйылған. Тикшереү шуны күрһәтте: завод 3 миллион һум түгел, ә 13 миллион һум оборот средствоһын бушата ала, ләкин дирекция ла, партия ойошмаһы ла бының өсөн серьез сара күрмәйҙәр.

Оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу бурысын уңышлы хәл итеү өсөн, был эштә һәр бер предприятиенең бөтә работниктәре лә ҡатнашырға тейештәр. Шуға күрә һәр бер эшсенең һәм хеҙмәткәрҙең оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү юлдарын һәм сараларын асыҡ итеп күҙ алдына килтерә алыуы, был эштең халыҡ хужалығы өсөн бик ҙур әһәмиәтле булыуын аңлауы мөһим.

Бына шуның өсөн дә партия ойошмаларының производствола эшләүсе эшселәр араһында ғына түгел, бәлки тәьминәт, сауҙа эшендәге работниктәр, хисапсылар, бухгалтерҙар, плановиктәр, экономистар араһында ла партия-политик һәм массовый аңлатыу эштәрен көсәйтеүҙәре бик кәрәк. Шуның менән бер рәттән партия ойошмалары предприятиеларҙың етәксе һәм инженер-техник работниктәренең экономик белемдәрен юғарылатыу менән серьез шөғөлләнеүҙәре талап ителә.

Өфөнөң эре предприятиеларенда промышленность кадрҙарына экономик белем биреү буйынса семинарҙар эшләй. ВКП(б) ҡала комитеты күптән түгел ҡаланың төп предприятиеларенең директорҙарына һәм баш инженерҙарына экономик белем биреү буйынса ҡала семинары ойоштороу тураһында ҡарар ҡабул итте. Семинар аҙнаһына бер тапҡыр 4-әр сәғәттән, 80 сәғәтлек программа буйынса алып барыласаҡ. Семинар менән етәкселек итеүгә ҡаланың иң яҡшы специалистары йәлеп ителә.

Оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу продукцияның сифатын күтәреү менән айырылғыһыҙ рәүештә бәйләнгән. Шуға күрә лә, отличный сифат бригадаларын ойоштороуҙа Александр Чуткихтың гүзәл башланғысын бөтә саралар менән таратырға һәм эшкә индерергә кәрәк. Өфө предприятиеларендә әлегә 300-ҙән артыҡ бригада ойошторолоп, уларҙа 2000 кеше берләшкән. Ләкин был ғына аҙ әле. Уларҙың ысынлап та отличное эшләүҙәренә өлгәшергә кәрәк. Мәҫәлән, шундай һымаҡ хәл менән килешеп торорға мөмкин түгел: текстиль комбинатында 63 отличный сифат бригадаһынан тик 7-һе генә отличный продукция эшләп сығарыу буйынса үҙҙәренең йөкләмәләрен үтәй.

Партия ойошмалары продукцияның сифатын отличный итеү өсөн, Александр Чуткихтың һәм беҙҙең предприятиеларебеҙҙәге иң яҡшы стахановсыларҙың тәжрибәһен таратыу өсөн ярышты киң һәм киңерәк йәйелдереү сараларын күрергә бурыслылар. Айырым алғанда, стахановсыларҙың докладтарын, лекцияларын һәм беседаларын йышыраҡ үткәрергә, уларҙың эш тәжрибәһен матбуғатта киң популярлаштырырға кәрәк.

Был мәсьәләләрҙең бөтәһен дә хәл итеүҙә партия ойошмаларының роле, уларҙың политик һәм ойоштороусылыҡ эше, администрация эше өҫтөнән партия контроле, коммунистарҙың авангардлыҡ роле көсәйтелергә тейеш. Профсоюз һәм комсомол ойошмаларында партия етәкселеген көсәйтергә кәрәк. Аҙаҡ килеп, партия ойошмаларының үҙ предприятиеларенең экономикаһына бөтә яҡлап һәм тәрәнгә инеп төшөнөүҙәре бик мөһим.

Хәҙер Өфө предприятиеларенда Май алды социалистик ярышы яңы көс менән йәйелдерелә. Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү был ярыштың иң мөһим шарттарынан береһе булып тора. Промышленность һәм транспорт работниктәренең ошо көндәрҙә булып үткән республикан кәңәшмәһе иптәш Сталинға яҙған хатта әйләнештән кәмендә 85 миллион һум аҡса средстволарын бушатырға йөкләмә алды. Өфө ҡалаһы промышленность һәм транспорт предприятиеларенең был йөкләмәне намыҫ менән үтәйәсәктәренә һәм үҙҙәренең артабанғы эштәрендә яңы уңыштарға өлгәшәсәктәренә шик юҡ.

А. Чуватин,

ВКП(б) Өфө ҡала комитеты секретары.

СДПГ „Көнсығыш бюроһының“ шпионлыҡ эше

БЕРЛИН, 12 апрель (ТАСС). СДПГ (Германия социал-демократик партияһы) «Көнсығыш бюроһының» Берлин филиалының элекке етәксеһе Гейнц Кюне «Шумахерға, Олленхауэрға һәм башкаларға асыҡ хат» иғлан итеүҙе һорап, АДН агентствоһына мөрәжәғәт итте, ул хатта СДПГ «Көнсығыш бюроһы» тип аталып йөрөтөлгән бюроның шпионлыҡ эше фаш ителә. Үҙенең хатында Кюне былай тип яҙа:

«СДПГ етәкселегенә намыҫымдың миңә Германия социал-демократик партияһы сафтарында ҡалырға мөмкинлек бирмәгәнлеге тураһында хәбәр итеүҙе кәрәк тип иҫәпләйем.

Ганноверҙә һәм Берлинда партияның етәксе деятелдәре менән йыш аралашыу, көнсығыш зонала йәшерен селтәрҙе юлға һалыу буйынса практик эш һәм Англия-Америка оккупацион властарының заданиеһе буйынса шпионаж үткәреү һеҙҙең партияны эшселәр синыфына хыянат итеү, Германияны тарҡатыу юлынан, көнбайыш зоналарҙы империалистик державаларҙың хәрби арсеналына әүерелдереүгә юлынан һәм яңы бөтә донъя һуғышы утын тоҡандырып ебәреү юлынан алып барыуығыҙға мине тамам ышандырҙылар.

Мин бынан ары өндәшмәй ҡалырға теләмәйем һәм булдыра алмайым».

Шунан ары Кюне Ганноверҙә «Көнсығыш бюро» эргәһендә курьер сифатында «эшләүе» тураһында һөйләй. Кюне түбәндәгеләрҙе яҙа:

«1948 йылдың март башында мин беренсе тапҡыр совет зонаһына киттем.

Был барыуымда уҡ шпиле мина уның етәксе сотрудниктәре йөҙөндә «Көнсығыш бюроның» инглиздәр һәм америкалылар менән тотҡап даими бәйләнеше асыҡланды.

Беҙҙә инглиздәр ярҙамы менән алынған ялған документтар булыуға ҡарамаҫтан, беҙҙе инглиз аҙыҡ продукттары, сигареттәр менән һәм кәрәкле аҡса средстволары менән тәьмин иттеләр. Денарколция һыҙығын беҙ зона сиге аша контролһеҙ үтеп йөрөү хоҡуҡы менән файҙаланыусы инглиз хәрби эшелонында үттек.

Совет зонаһына ошо беренсе тапҡыр барыуҙан һуң тағы 15 тапҡыр барылды... Зоналар араһындағы һәм хәрби поездарҙа ултырып барыу өсөн билеттәрҙе беҙгә «Көнсығыш бюро» етәксеһенең урынбаҫары, СДПГ менән Англия оккупация властары араһында даими бәйләнеште тормошҡа ашырыусы Стефан Грековьяк (ҡушаматы «Стефан Томас») алып бирә торғайны. Был властарҙың «Көнсығыш бюро» эргәһендәге вәкиле Карр курьерҙарҙы Швейцарияның «Красный крест» обществоһы офицерҙаре исеменә яҙылған ялған паспорттар менән тәьмин итеп торҙо. Мин үҙем бер тапҡыр лейтенант Жан Андрэ исеменә яҙылған ошондай паспорт алдым.

Инглиздәр Ганноверҙә «Көнсығыш бюроға», Бетхерштрасседа, 8-се йортта бина бирҙеләр, ике автомашина бирҙеләр, регуляр рәүештә аҙыҡ һәм аҡса менән ярҙам итеп торҙолар». Унан һуң Кюне үҙенең совет зонаһына барған саҡтарында инглиздәр һәм америкалылар тарафынан талап ителгән хәрби мәғлүмәттәр йыйнарға заданиелар алғанлығы һәм совет оккупация зонаһында социал-демократик партия членДарының инглиздәр һәм америкалылар файҙаһына шпионлыҡ эшенә йәлеп ителеүҙәре тураһында һөйләй.

«Барҙың күрһәтмәһе буйынса, — тип яҙа Кюне, — мин Мекленбургта Росток һәм Варнемюнде гавандарында хәрби караптарҙың булыуын, уларҙың тибын һәм ҡоралланышын, яр буйы нығытмаларының характерын, гавандарҙың һыйҙырышын һәм подъем крандарының ҡеүәтен, шулай уҡ совет хәрби-диңгеҙ судноларының радиолокация установкалары менән тәьмин ителеүҙәрен асыҡларға тейеш инем.

Шул уҡ инглиздәрҙең заданиеһе буйынса мин Тюрингиялағы агентура аша Германияны капитуляциялауға тиклем Ордруф ҡалаһында хәрәкәт итеүсе ракеталы-ҡорал эшләүсе заводтар, әре ағыулыҡ складтары, уларҙың һыйҙырышы һәм инеү юлдарының торошо тураһында мәғлүмәттәр йыйҙым.

Совет зонаһының бөтә сик буйы ерҙәрендә инглиздәрҙе һәм америкалыларҙы хәрби частарҙың булыуы, уларҙың һаны, дислокацияһы һәм ҡоралы ҡыҙыҡһындыра ине.

Был, «Көнсығыш ҡасаҡтарҙы тәрбиәгә алыу ойошмаһы» исеме аҫтында йәшерелгән «Көнсығыш бюроның» совет оккупация зонаһындағы агенттарен үҙенең капиталистик хужаларының директиваларын үтәү өсөн файҙаланыусы енәйәтсел шпионлыҡ ойошмаһы булып тороуын фаш итеүсе күп миҫалдарҙың бер өлөшө генә».

Унан ары үҙенең хатында Кюне «Көнсығыш бюро» работниктарының Американың, Англияның башҡа көнбайыш илдәрҙәге разведкалары менән дә бәйләнеш тотоуы тураһында хәбәр итә. Кюне былай тип яҙа:

«Көнсығыш бюроның» Берлин филиалының элекке етәксеһе, хәҙерге көндә СДПГ правлениеһе эргәһендә Берлиндең совет секторы буйынса информация туплау бүлеге менән етәкселек итеүсе Мевис Америка разведкаһының («Си-ай-си») агенты булып тора һәм Берлиндәге был разведка органының етәксеһе полковник Томсонда бәйләнеш эше буйынса эшләй. «Көнсығыш бюроның» зоналағы агенттәре менән үҙенең бөтә элекке бәйләнештәрен Мевис Американың разведка органдары интерестарында файҙалана.

Шулай уҡ СДП-ның Берлин правлениеһенең экономик бүлеге члены Гетценең Франция разведкаһында күптән агент булып торғанлығы ла билдәле.

Хәҙерге ваҡытта Гетце бер юлы өс разведкаға эшләй: америкалылар өсөн шпионлыҡ информацияһын ул Америка разведкаһының Штутгарттағы резиденты Ганс Кинон аша тапшыра, инглиздәр өсөн мәғлүмәттәрҙе Гетце Тиргартен районында иммиселек служҙаһы лейтенанты Брегели аша, французлар өсөн мәғлүмәттәрҙе — береһенең фамилияһы Дитрих булған ике капитан аша тапшыра...

СДП Берлин правлениеһенең производство группалары бүлеге етәксеһе Ганс Поланд ай һайын 500 көнбайыш маркаһы күләмендәге хаҡ өсөн Америка разведкаһының шпионлыҡ заданиеларын үтәй. Поланд бер уҡ ваҡытта «Айыуҙар» тигән йәшерен ойошманың «1ц» разведка һәм контрразведка бүлеге менән етәкселек итә.

Шулай уҡ СДП-ның Берлин правлениеһенең икенсе бер члены, полиция мәсьәләләре буйынса «специалист» Девальд та Америка разведка органдарының агенты булып тора. Америкалылар өсөн шпионлыҡ эше буйынса Девальд «Си-ай-сиҙең» Берлиндәге етәксеһе полковник Томсон менән бәйләнештә тора, уның янында 7 ғинуарҙа ул советҡа ҡаршы разведка эшен ойоштороу мәсьәләләре буйынса Гетце менән кәңәшләште.

Социал-демократ Шмитген — Америка разведка органдарының түләүле агенты. Үҙенең шпионлыҡ эше өсөн ул ай һайын 200 көнбайыш маркаһы күләмендә хаҡ ала.

Минең Грековьяктан йәшерен «Айыуҙар» ойошмаһы менән тығыҙ бәйләнеш ҡуйырға махсус заданием бар ине. Миңә агенттарҙан, төп кадрҙары һәм етәкселеге Германия армияһының элекке хәрби хеҙмәткәрҙәренән торған был ойошманың шпионлыҡ ойошмаһы булып торғанлығы билдәле.

1949 йылдың 12 ғинуарында Шарлоттенбург районында Эшенаалле ла, 34-се йортта «Айыуҙар» ойошмаһы вәкилдәренең Англия һәм Америка разведка органдары сотрудниктары менән кәңәшмәһе булды. Инглиздәрҙән Англияның Берлиндәге разведкаһы етәксеһе Стивенс ҡатнашты, америкалылардан «Си-ай-сиҙән» Майндағы Франкфурттағы күренекле сотруднигы Бартлей вәкил булды. «Айыуҙар» ойошмаһынан юғарыла телгә алынған Девальд, Гитлер армияһы генеральный штабының элекке майоры Краузер, «Рыцарь тәреһе» ордене кавалеры һәм «Пиковый туз» эскадрильяһының элекке командиры капитан Киош һәм связь ғәскәрҙәре лейтенанты Шварц ҡатнашты.

Был ултырышта ошо йәшерен ойошманы аҡса һәм ҡорал менән тәьмин итеү мәсьәләһе тикшерелде. «Айыуҙар» ойошмаһын формировать итеү эше менән элек Гитлер армияһында генерал-полковник булып, хәҙер Американың Германиялағы разведка органдарында хеҙмәт итеүсе Гальдер шөғөлләнә башланы».

Мин үҙем, — тип күрһәтә унан ары Кюне, — Америка оккупация властарының «Көнсығыш бюро» филиалы эргәһендәге вәкиле, «Альтман» һәм «Сепдерлэнд» ҡушаматтары аҫтында йөрөүсе Ридли менән бәйләнештә торҙом. Ридли мине систематик рәүештә аҡса һәм аҙыҡ менән тәьмин итеп, алмашҡа минең тарафтан агенттарҙан йыйнап алынған информацияны ала килде.

Мәҫәлән, Ридли миңә филиал өсөн автомашина һатып алырға мөмкинлек бирҙе, бының өсөн ул 50.000 дана америкаң сигарет бирҙе, беҙ уларҙы «ҡара баҙарҙа» алмаштырырға тейеш инек. Ридли ай һайын беҙҙе спекулятлыҡ юлы менән бензин алыу өсөн аҡса менән тәьмин итеп торҙо.

«Көнсығыш бюроның» Англия разведкаһы менән бәйләнеше, башлыса, Ганновер аша тормошҡа ашырылып килде, ләкин Берлин филиалына ла инглиз кешеһе Кинг (ҡушаматы «Юнг») ебәрелгәйне, ул «Көнсығыш бюроға» ҙур ярҙам күрһәтә ине, шуның өсөн мин уның разведка заданиеларен үтәй инем. Һәр бер йома көндә «Көнсығыш бюроның» Берлиндәге филиалына Кинг автомашинаһында аҙыҡ менән пакеттар килтерелә торғайны. Кингтың ярҙамы менән мин зона-ара паспорттар һәм Берлиндән Германияның көнбайыш зоналарына һәм уларҙан был яҡҡа курьерҙар һәм агенттарҙы йөрөтөү өсөн Англия самолеттарына билеттар ала инем. Мин үҙем курьер булып торған ваҡыттарҙан, миңә Ганноверҙан Берлинға осорға һәм шул рәүешсә уҡ Көнбайышҡа кире ҡайтырға йыш ҡына тура килгеләне.

«Һауа күпере» тип аталған юл (Берлин менән көнбайыш зоналар араһында авиация бәйләнеше) инглиздәр менән һөйләшеү буйынса «Көнсығыш бюро» тарафынан шпионлыҡ эше интерестарында регуляр рәүештә файҙаланыла, Гатов-Бюкебург трассаһында осоп йөрөүсе хәрби самолеттарҙа, шулай уҡ Гатов-Вунсторф һәм Гатов-Любек линияларындағы транспорт машиналарында беҙҙең даими урындарыбыҙ бар ине.

«Көнсығыш бюро» шулай уҡ Норвегия разведка органдарының ярҙамынан да ерәнмәй ине. Был разведка менән бәйләнеште СДПГ-ның Берлиндәге Үҙәк правлениеһе вәкиле Вилли Брандт тормошҡа ашырҙы. Берлин филиалының элекке етәксеһе Вальтер Рамм үҙе Брандттың квартирында Норвегия хәрби миссияһы офицерҙары менән осрашты...

Ике айҙан артыҡ ваҡыт мин «Көнсығыш бюроның» Берлиндәге филиалы менән етәкселек иттем. Социал-демократик партия етәкселеге тарафынан эшләнә торған ерәнес енәйәттәрҙә ҡатнашыу был енәйәттәрҙең асылын аңларлыҡ итеп минең күҙемде асты һәм, аҙаҡ килеп, СДПГ Үҙәк правлениеһе членДары эфэндеәр, беҙҙең менән араны өҙергә мәжбүр итте...

Үҙегеҙҙең политикағыҙ менән һеҙ Герман эшселәр синыфы күҙ алдында үҙегеҙҙе бөтөнләй тешерҙегеҙ һәм империалистик государстволар разведкаларының түләүле агенттарына әйләндегеҙ».

Йәш натуралистәр мөйөшө

Һүрәттә: Өлкә балалар техник станцияһындағы йәш натуралистәр түңәрәге члены—Өфө ҡалаһы 18-се номерлы мәктәптең 6-сы класс уҡыусыһы Урал Сатаев ҡоштарға оя ҡуя. Ш. Уразбахтин фотоһы.

„Коштар көнө“

«Коштар көнө» беҙҙең республикала һәр йылда үҙғарыла. Меңләгән пионер һәм мәктәп балалары был көндә түҙемһеҙлек менән көтөп алалар. Улар «Коштар көнөндә» йыйылыштар, утренниктар, беседалар үҙғаралар, концерттар ҡуялар, был көн балаларҙың ҙур байрамдары була. Үҙған йыл республикалағы пионер һәм мәктәп балаларының көсө менән 41 мең 780 ҡош ояһы ҡуйылған ине. Быйыл да ҡоштар көнө балалар араһында күтәренкелек менән үҙҙы.

Республикан станция йәш натуралистәренең был көнгә арналған митингылары булды Йыйылышта станцияның агрономы иптәш Мочалова «Коштар көнөнөң» әһәмиәте һәм ҡоштарҙың ауыл хужалығы өсөн ниндәй файҙа килтереүҙәре тураһында» доклад яһаны. Докладтан һуң ҡаланың 45-се номерлы ҡыҙҙар мәктәбе уҡыусыһы Рая Тимофеева, 44-се номерлы мәктәп уҡыусыһы Витя Васильев һәм башҡа бик күп балалар ҡоштар тураһында үҙҙәренең шиғырҙарын, хикәйәләрен уҡынылар, ә 9-сы башҡорт урта мәктәбе уҡыусылары ҙур концерт бирҙеләр. Концерттан һуң балалар ойошҡан рәүештә тәжрибә станцияһының баҡсаһына, Луначарский исемендәге баҡсаға күп һанда ҡош ояларын ҡуйҙылар.

Бишбүләк районы Ҡыңғыр-Мәнәүез балалар йортоноң йәш натуралистәре 20, Өфө районы Жуковка урта мәктәбе уҡыусылары 100 оя ҡуйҙылар.

Х. Вәлит.

Сәйфи Ҡудаш

Архитектор

Китмәнә бушҡа хеҙмәте—
Кәрһиҙең түккән көсө.
Түккән көс бушҡа китмәне,
Эш булып сыҡты эше!
Өйтерһең, ул архитектор,
Планды ҡорған шулай.
Бәлки архитектор булыр,
Булмаҫ тип әйтеп булмай.
Өй яһаған сыйырсыҡҡа,
Һис ҡарап туймаҫ күҙең.
Был өй өсөн сыйырсыҡтар
Мәңге маҡтарҙар үҙен.
Юҡ килешмәгән бер ере,
Был өйҙә һәр ҡош һайлар.
Күргәс уны, һайрамаған —
Сыйырсыҡ та һайрар.
Күптән ҡуйҙы ул ояны
Баҡсалағы тирәккә.
Көн дә көтә — кис һәм иртә
Дәртле бер йыр йөрәккә.
Көткән дуҫтар килеп етте
Яҙ йәмен йырлап йырҙа,
Сөнки улар бәлә күптән
Кәрим көткәнде бында.
Йә мәктәпкә киткән саҡта
Һайрап оҙатып ҡала.
Йә мәктәбенән ҡайтҡанда
Йыр менән ҡаршы ала. 1949

Грецияла хөкүмәт кризисе

ЛОНДОН, 13 апрель (ТАСС). Рейтер агентлығының Афиналағы хәбәрсеһенең тапшырыуына ҡарағанда, граждандар һуғышы ҡыҙыу барған ваҡытта һәм хеҙмәткәрҙәр забастовкаһы үткәрелгәндә хөкүмәттә кризис башланыуҙың сәбәбе шунда булған: «Министрҙарҙан береһенең аҡса махинацияларында ҡатнашыуы тураһында белдереүҙәр булыу һөҙөмтәһендә коалиция хөкүмәтендә раскол килеп тыуған. Ул махинацияла ҡатнашыусы министр — «Йәш партия» лидеры һәм портфелһеҙ министр Спирос Маркезинис булған».

Маркезинис хөкүмәт составынан сығыу тураһында үҙе яһалған тәҡдимде кире ҡаҡты, һәм шуның һөҙөмтәһендә бөтә кабинет отставкаға сыҡты.

ЛОНДОН, 13 апрель. (ТАСС). Грецияның яңы кабинеты премьер-министр Софулис тарафынан төҙөлгән. Бөгөн кис кабинет членДары уның алдында ант итәсәктәр. Хөкүмәт составында элекке портфелһеҙ министр Маркезинис юҡ.

Район һәм ҡала мәғариф бүлеге мөдирҙәренең республикан кәңәшмәһе

Ошо көндәрҙә Өфө уҡытыусылар йортонда район һәм ҡала мәғариф бүлеге мөдирҙәренең республикан кәңәшмәһе булды. Кәңәшмәлә «БАССР мәктәптәренең эштәре һәм улар менән етәкселекте яҡшыртыу саралары», «Уҡытыу-тәрбиә участкаһындағы эштәрҙе ойоштороу», «Мәктәптәрҙә экзамендар һәм һынауҙар үткәреү», «Очно-заочный система арҡылы уҡытыусыларҙың квалификацияларын күтәреүҙе ойоштороу» һәм «Биологияла идеализм һәм материализмдең көрәше» тигән темаларға докладтар тыңланды.

Кәңәшмәнең көн тәртибендәге беренсе мәсьәлә буйынса БАССР мәғариф министры С. Р. Әлибаев доклад менән сығыш яһаны. Иптәш Әлибаев үҙенең докладында Башҡортостан мәктәптәре, мәғариф органдары эштәрендәге төп етешһеҙлектәр бөтәһенән дә элек дөйөм мәжбүри уҡытыу законы һәм юғары класс уҡыусылары контингенты буйынса халыҡ хужалығы планының үтәлмәүендә, тип күрһәтте. Бының төп сәбәптәре мәктәптәрҙә уҡытыу-тәрбиә эштәренең йомшаҡ ҡуйылыуы, мәктәптәр һәм уҡытыусыларҙың эштәре өҫтөнән контролдең етешмәүе һәм етәксе органдар үҙ эштәрен ҡайтанан ҡора алмауҙа тора.

— Халыҡ хужалығы планын үтәү, — ти иптәш Әлибаев, — бигерәк тә юғары класс уҡыусылары контингенты буйынса ҡурҡыныс хәлдә тора. 1948 йылда халыҡ хужалығы планы буйынса республикала 5—7 кластарға 150 мең 700 кеше [illegible] ни бары 121 мең 800 (80,8 процент) [illegible]

был бурыстың төп асылын аңлаған булһалар, һәр бер мәктәптең директорынан уның үтәлешен ныҡлы рәүештә талап итһәләр, район Советтарынан ауыл Советтарын был эшкә мәжбүр итә торған ҡарар сығартыуға ирешһәләр, партия райкомы бюроларында тикшерһәләр һөҙөмтә бөтөнләй башҡа булыр ине. Эш хатта шуға барып етте: мәктәп директорҙарына юғары кластар буйынса планығыҙ ниндәй һәм ул нисек үтәлә, тигән һорау ҡуйһаң, улар уны бөтөнләй белмәйҙәр һәм аптырашта ҡалалар.

Һөҙөмтәлә шул килеп тыуҙы, 1948 йылда 5-се кластарға ҡабул итеү буйынса билдәләнгән план (дөрөҫөн әйткәндә, 5-се класс үҙ ағышы менән комплектовать ителде) ҡәнәғәтләнмәҫлек үтәлде. Республика буйынса тотош алғанда 5-се класҡа 76 мең урынына 57 мең 800 бала ҡабул ителә. Шул уҡ ваҡытта райондар йәй көндәрендә 10 мең баланың мәктәптән китеүенә юл ҡуйҙылар. 5-се кластарға уҡыусылар ҡабул итеү планын бигерәк тә Матрай (33,7 процент), Хәйбулла (55,6 процент), Балтач (57,9 процент), Әбйәлил (58,7 процент), Борай (59,4 процент) һәм башҡа күп райондар насар үтәнеләр. 8—10-сы класс уҡыусылары менән дә шундай уҡ хәл булды. 8-се кластарға ҡабул итеү планы ни бары 75 процентҡа ғына үтәлде. Матрай, Әлшәй һәм Бөрө райондары 8-се кластарға ҡабул итеү планын бөтөнләй өҙҙеләр. 1948 йылдың көҙөндә 8—10-сы класс уҡыусыларҙан 4 меңгә яҡын бала мәктәпкә [illegible]

райҙар, уҡыуҙан туҡтаған, мәктәпкә йөрөмәй башлаған уҡыусыларҙың яҙмыштары менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Был эш өсөн хатта улар бер кем тарафынан да яуаплылыҡҡа тарттырылмайҙар.

Унан һуң иптәш Әлибаев мәктәптәрҙә уҡытыу-тәрбиә эштәренең торошона туҡталып, уҡытыусыларҙың ғинуар кәңәшмәһе мәктәптәрҙә уҡытыу-тәрбиә эштәрендә бер төрлө лә серьез үҙгәреш булмауын күрһәтә. Уҡыу йылының беренсе яртыһы йомғаҡтары дәрестән өлгәшеүҙәр буйынса 80 проценттан да юғары түгел. Уҡыусыларҙың рус теле һәм арифметиканан өлгәшмәүҙәре һаман да элекке хәлендә дауам итә. Мәҫәлән, Әлшәй районында дәрестән өлгәшмәүсе 1 мең 857 уҡыусының 1 мең 184-е рус теленән, 673-ө арифметиканан өлгәшмәй; Шишмә районында 2 мең 431 өлгәшмәүсе уҡыусының 1 мең 355-е рус теленән һәм 1 мең 43-ө арифметиканан өлгәшә алмай. Быға оҡшашлы хәлдәр башҡа райондарҙа ла бар. Айырым ваҡиғаларҙа ҡайһы бер кластарҙа уҡыусыларҙың яртыһынан күберәге өлгәшмәй. Мәҫәлән, Ишембай ҡалаһы урта мәктәбенең 6-сы класындағы 28 баланың 15-е, шул уҡ Ишембай ҡалаһының 3-сө номерлы урта мәктәбендә 40 уҡыусының 30-ы, Малаяҙ урта мәктәбендәге 54 уҡыусының 26-һы арифметиканан өлгәшмәй. Мәктәптәрҙә уҡытыу-тәрбиә эштәренең кәрәгенсә булмауы класта икенсе йыл ҡалыуҙарҙы килтереп сығарҙы. Республикабыҙ мәктәптәрендә икенсе класта ҡалыусылар һаны 66 меңдән артығыраҡ һанала, был дөйөм уҡыусылар һанының 12 процентен тәшкил итә тигән һүҙ. Шулай ҙа, ҡайһы бер район мәғариф бүлеге етәкселәре был хәл борсомай. Ишембай ҡалаһы [illegible]

рыусы уҡыусыларҙың дәрестән ни өсөн өлгәшмәүҙәрен дә белмәйҙәр.

Тикшереүҙәр һөҙөмтәһе шуны күрһәтте: класта икенсе йылға ҡалыуға ҡаршы көрәш проблемаһы педагогик коллективтарҙың иғтибар үҙәгенә ҡуйылмаған. Был мәсьәлә педсоветтарҙа тикшерелмәй. Балтач урта мәктәбендә, Миләүәз районы мәктәптәрендә һәм Стәрлетамаҡтың 3-сө номерлы мәктәбендә был айырыуса ныҡ күҙгә бәрелә. Уҡыусыларҙың рус теленән өлгәшеүҙәренең түбән булыуы күп ваҡиғаларҙа уҡытыусыларҙың үҙҙәренең рус телен белмәүҙәренән килә. Райондарҙа уҡытыусылар өсөн рус теле буйынса асылған курстар насар эшләйҙәр. Беренсе ярты йыл аҙағында үткәрелгән тикшереүҙәр һөҙөмтәһе быны асыҡ күрһәтте. Кушнаренко районында 198 уҡытыусының 126-һы, йәғни 62 проценты, рус теле буйынса диктантты «бер» һәм «ике» билдәһенә яҙҙы. Ошондай уҡ хәл Мәсетле, Саҡмағош, Илеш, Матрай һәм башҡа күп кенә райондарҙа ла осрай. Мәктәптәрҙә тарих һәм Конституция уҡытыуҙа ла серьез етешһеҙлектәр бар. Был фәндәр буйынса күп кенә мәктәптәрҙең уҡытыусылары дәресҡә насар әҙерлек менән инәләр, дәрестәр түбән идея-политик кимәлдә үтәләр. Үтелгән материалдар тормоштан, ысынбарлыҡтан айырылған булалар. Тарих һәм Конституция уҡытыу балаларҙа марксистик-ленинсе ҡараш формалаштырыу, патриотизм һәм большевистик идея тәрбиәләү маҡсатына буйһондоролмай.

— Мәктәптәрҙә биология фәнен уҡытыуҙы ҡайтанан ҡороу мәсьәләһе, — ти иптәш Әлибаев, — бик аҡрын һәм насар үткәрелә. Халыҡ мәғарифе бүлектәре был эштең политик әһәмиәтен [illegible]

рып ҡуйыу, теманы үтеү өсөн яңы сәғәттәр һаны арттырыу иҫәбенә генә үткәрелгәнен асты. Баймаҡ районы Сибай урта мәктәбенең биология уҡытыусыһы Калинский был фәнде уҡытҡанда уҡыу китабы рамкаһынан сығып китә алмай. Экскурсия һәм практик занятиелар ойошторбайҙар, күргәҙмә пособиелар әҙерләү менән шөғөлләнмәйҙәр.

Был эштең торошо Кушнаренко районында бөтөнләй ҡәнәғәтләнерлек түгел. Биология фәне дисциплинаһын уҡытыуҙың политик әһәмиәтен уҡытыусылар үҙҙәре лә төшөнөп бөтмәгәндәр. Был эш буйынса райононың үҙендә лә төплө план юҡ. Район педагогия кабинеты кустовой методик берекмә һәм предмет секциялары биология уҡытыусылары менән систематик эш алып бармайҙар. Биология уҡытыусыларының эштәре өҫтөнән контроль етерлек түгел, ярҙам күрһәтелмәй. Күп кенә мәктәп директорҙары биология дәресендә булмайҙар. Биология уҡытыусылары һәм башланғыс мәктәп уҡытыусыларының мичуринсе биология фәне өлкәһендә ҡоралланыуҙары етерлек түгел. Бер генә мәктәптә лә биология кабинеттәре ойошторолмаған, йәнле тәбиғәт мөйөштәре юҡ, мәктәптәр ер участкалары менән тәьмин ителмәгәндәр, иң кәрәк булған инвентарҙар етештерелмәй.

Күп кенә мәктәптәрҙә биология уҡытыуҙа күргәҙмә пособиелар файҙаланылмайҙар, һәм мәктәп биология курсының идея-теоретик эстәлеген ҡайтанан ҡороу күҙ уңынан төшөрөп ҡалдырыла. Айырым биология көрәштәрҙә антинаучный характерҙа ятырҙтыу фактылары ла осрай.

Артабан иптәш Әлибаев кәңәшмәлә ҡатнашыусыларҙы партия һәм совет [illegible] антипатриотик космополитизмға ҡаршы кискен көрәш алып барырға саҡыра.— Һиҙгерлекте көсәйтергә кәрәк, — ти докладсы, — теоретик әҙерлектәре етерлек булмаған айырым уҡытыусылар араһында һәм уларҙың дәрестәрендә, түңәрәк занятиеларында космополиттарҙың зарарлы ҡараштарын үйрәп индереү күренештәре булыуы мөмкин. Сөнки улар — космополиттар — беҙҙең классик һәм совет яҙыусыларының, айырыуса М. Горький, Маяковский һәм башҡаларҙың ижадтарына ила ятыусылар. Уҡытыусыларға быны төплө итеп аңлатырға һәм әҙәбиәт фәнен уҡытыуҙы ошо юнәлештә ҡайтанан ҡорорға кәрәк.

Һәм аҙаҡтан иптәш Әлибаев күп һандағы Башҡортостан уҡытыусыларының хөкүмәт ордендәре менән наградланыуҙарын әйтеп үтә. Был наградалар беҙҙе һәм беҙҙең уҡытыусыларыбыҙҙы тағы ла яҡшыраҡ эшләргә, бөтә көсөбеҙ һәм белемебеҙҙе үҫеп килеүсе йәш быуынды партияға, Ватанға бирелгәнлек, патриотизм, коммунизм рухында тәрбиәләүгә мобилизовать итергә саҡыра. Партия һәм хөкүмәт наградаһына уҡыу йылын яҡшы күрһәткестәр менән тамамлау, яңы уҡыу йылына әҙерлекте бөгөндән уҡ йәйелдереп ебәреү ҡеүек конкрет һәм боевой, большевистик эш менән яуап биреү һәр бер уҡытыусының, мәғариф органдары етәкселәренең һәм мәктәп директорҙарының изге бурысы булып торорға тейеш.

Иптәш Әлибаевтың доклады буйынса фекер алышыуҙарҙа 20 кеше ҡатнашты. Кәңәшмә аҙағында БАССР Министрҙар Советы Председателенең Урынбаҫары иптәш Ғәлиев сығыш яһаны.

Тикшерелгән мәсьәләләр буйынса конкрет ҡарарҙар ҡабул ителде.

Яуаплы редактор F. F. ҒАФАРОВ.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хаттар, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.
П 02418 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ һәм ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЫ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 75 (8175)
16
апрель
шәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Сәсеү алды саралары тиҙ һәм ойошҡан рәүештә үткәрәйек!

Ғ. Ғәйнетдинова. — Колхоз ауылы сәсеүҙе тулы әҙерлек менән ҡаршылай. (1-се бит).

З. Надиров. — Алдынғылар кеүек эшләрбеҙ. (1-се бит).

Баҫыуҙарҙа боевой һәм һөҙөмтәле агитация өсөн! (1-се бит).

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү. (1-се бит).

ВЦСПС секретариатында. (1-се бит).

В. Должных. ВКП(б)-ның Башҡортостан өлкә комитеты секретары. — Промышленность эшенең сифатын күтәрергә, оборот средстволарын файҙаланыуҙы яҡшыртырға. (2-се бит).

Янул Ҡолмой. — Политик мәктәптә. (3-сө бит).

Район газеталары биттәренән (3-сө бит).

Л. Ғәдилов. — Колхоз ауылын радиолаштырыуҙы киңәйтәйек. (3-сө бит).

БМО Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы. (4-се бит).

М. Сәғиҙева. — Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресы алдынан (4-се бит).

Культура-ағартыу учреждениеларының эшен яҡшыртырға. (4-се бит).

СӘСЕҮ АЛДЫ САРАЛАРЫН ТИҘ ҺӘМ ОЙОШҠАН РӘҮЕШТӘ ҮТКӘРӘЙЕК!

Ужым сәсеүлектәрен хәстәрлек менән тәрбиәләргә

Коммунистар партияһы һәм Совет хөкүмәте, бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин илебеҙҙең ауыл хужалығын күтәреү тураһында көндәлек хәстәрлек күрәләр. Шул иҫәптән Башҡорт АССР-ының ауыл хужалығын күтәреүгә лә ҙур иғтибар бирелә. Республикабыҙҙың 30 йыллығы айҡанлы юғары урожай мастерҙарын, алдынғы трактористарҙы, малсылыҡ работниктарын һәм ауыл хужалығы специалистарын хөкүмәт ордендәре һәм миҙалдәре менән наградлау — быларҙың асыҡ һауҙаланешы булып тора.

Республикабыҙҙың ауыл хужалығын алдынғы техника менән ҡоралландырыу буйынса ла ҙур ярҙамдар күрһәтелә. Уҙған йыл беҙ тракторҙарҙы һәм тағылма инвентарҙарҙы, 1947 йылға ҡарағанда, өс тапҡырға күберәк алдыҡ. Быйыл иҙ колхоз һәм совхоз баҫыуҙарында йөҙәрләгән яңы тракторҙар һәм күп һанда башҡа төр ауыл хужалығы машиналары эшләйәсәк. Шуның менән бер рәттән быйыл игенселектең культураһын күтәреүгә, алдынғы агротехниканы ҡулланыуға серьез иғтибар бирелергә тейеш. Тупраҡта күберәк дымлыҡ һаҡлап ҡалыу, ужымдарҙы хәстәрлек менән тәрбиәләү, баҫыу эштәренең срокларын ҡыҫҡартыу, ерҙәрҙе предплужниклы һабандар менән тәрән итеп һөрөү, яровойлаштырылған, сортлы орлоҡтар сәсеү — былар бөтәһе лә юғары урожай өсөн көрәштә мөһим саралар булып торалар.

Бөртөклө ашлыҡ культуралары араһында ужым ашлығы ҙур урынды алып тора. Быны шуға күрә лә колхоздар ужым ашлыҡтарын тәрбиәләүгә серьез мөнәсәбәт итергә һәм был тәңгәлдә государство планын үтәргә тейештәр.

Юғары урожай мастерҙарының һәм тәжрибә баҫыусылар станцияларының күп йыллыҡ тәжрибәләре — ужым сәсеүлектәрен [illegible] гектарынан 3—5-әр центнер, ә [illegible] 1—2-шәр центнер артыҡ урожай [illegible]. [illegible] һәр гектарынан урожайҙы 4,8-әр центнерға [illegible] «Красный Дубровск» [illegible] 6,2-шәр центнер [illegible].

Былтыр шуға күрә лә республикабыҙ колхоздарында 99 мең 560 гектар майҙанда ужым ашлыҡтарына өҫтәмә ашлыҡландырыу үткәрелде. [illegible] Һәр бер район һәм колхозға конкрет план бирелде. [illegible]

Быйыл ужымдарҙы тәрбиәләү күп кенә колхоздарҙа уҙған йылға ҡарағанда яҡшы әҙерлек менән уҙ вәҡытында башланды. Туймазы районы «Урал» колхозында бөтә звенолар ҙа [illegible] «Ленинская победа» колхозында [illegible] 45—50 кенә [illegible] 140 гектар ужымды [illegible]

аҙыҡландырҙылар. Был эш «Дим Урал», «Дим-Һарайтау», Фрунзе исемендәге колхоздарҙа ла ойошҡан рәүештә бара. Бүҙәк районының «Сыртлан», «Сатра» һәм Тимирязев исемендәге колхоздарында ла тупраҡтың ҙур майҙандарҙа өлгөрөүен көтөп тормаҫтан, түңгә һөрөлгән майҙанда һайланма рәүештә ер тырматыу эштәре башланды. Шул уҡ ваҡытта ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре лә киң йәйелдерелде.

Ләкин республикабыҙҙың ҡайһы бер райондарында колхоз етәкселәре әле булһа был эшкә баһалап еткермәйҙәр. Баҫыуҙарҙа ҡарҙар иреп бөтөүгә ҡарамаҫтан, ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыуға башламайҙар. Шишмә, Благовар, Ҡандра райондарында бары тик бер нисә колхозда ғына баҫыу алды эштәренә башлағандар. Ҡыйғы районы колхоздарында быйыл 1100 гектар майҙанда ужым сәсеүлектәре аҙыҡландырылырға тейеш. Ләкин колхоздар быға насар әҙерләнәләр. Район көл йыйнау планын ни бары 28 процентҡа ғына үтәгән. Районға бүленгән 450 центнер минераль ашлама әле булһа сельхозснаб складында ята. Район ауыл хужалығы бүлеге һәм колхоз етәкселәре был ашламаларҙы тиҙерәк алыу сараларын күрмәйҙәр.

Ужым сәсеүлектәрен тәрбиәләү — колхоз хужалығын күтәреүҙә әһәмиәтле эш. Уны баһаламау һәм һыҙыу бик күп урожайҙы юғалтыуға килтерәсәк. Урындағы партия, совет ойошмалары, ауыл хужалығы органдары хәҙер бөтә көстө был эште ойошҡан рәүештә үҙ ваҡытында һәм киң ҡоласлы үткәреүгә туплауға бурыслылар. Был сара беренсе нәүбәттә орлоҡ өсөн сәселгән арыш һәм көҙгө бойҙай сәсеүлектәрендә үткәрелергә тейеш.

[illegible] Шуның менән бергә, ужым сәсеүлектәрен [illegible] академик Вильямс [illegible]

МТС-тарҙың участка агрономдары һәм колхоз агротехниктары бөтә баҫыусылыҡ бригадаларын һәм звеноларын ужым сәсеүлектәрен тәрбиәләү эштәренә [illegible]

ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары, шулай уҡ МТС һәм колхоз етәкселәре колхозсыларҙы, механизаторҙарҙы [illegible] тейештәр.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

[illegible] юғары урожай алған өсөн СССР Верховный Советы Президиумының Указы менән Вологда өлкәһе, Грязовецкий районының [illegible] колхозы «Ударник» звеноводтары А. В. Большакова, А. А. Карташова, М. А. Колотилова, А. А. Соболева, [illegible] колхозы «Аврора» председателе Ф. А. Шевелева [illegible] 9 кешегә Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде һәм «Урак һәм сүкеш» алтын миҙалы тапшырылды.

[illegible] юғары урожай алған өсөн СССР совхоздар Министерствоһының [illegible] «Вознесенский» совхозы звеноводтары М. Г. Алексеева, Н. И. Крижановская, А. С. Кузьминых, Н. А. Чистякова һәм З. А. Швецова Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде һәм «Урак һәм сүкеш» алтын миҙалы тапшырылды.

ВЦСПС секретариатында

ИРЕКЛЕ ОБЩЕСТВОЛАР — ДОСАРМ, ДОСФЛОТ һәм ДОСАВ ЕТӘКСЕ ОРГАНДАРЫН ҺАЙЛАУҘЫ ҮТКӘРЕҮҘӘ ПРОФСОЮЗ ОЙОШМАЛАРЫНЫҢ ҠАТНАШЫУЫ ТУРАҺЫНДА

[illegible] «ДОСАРМ», [illegible] «ДОСФЛОТ» [illegible] «ДОСАВ»-ның [illegible] органдарына һайлау [illegible] ВЦСПС секретариаты профсоюз ойошмаларына [illegible] ДОСАРМ, ДОСФЛОТ һәм ДОСАВ [illegible]

КОЛХОЗ АУЫЛЫ СӘСЕҮҘЕ ТУЛЫ ӘҘЕРЛЕК МЕНӘН ҠАРШЫЛАЙ

Аҡсән тимер юлы станцияһынан биш-алты километр киткәс тә, оло юл бер ауылға барып инә. Был «Правда» колхозының 7-се номерлы баҫыусылыҡ бригадаһы, Айдағол поселкаһы.

— Беҙҙең баҫыуҙарыбыҙ бына шунан башлана инде. Беҙҙең колхоз бик ҙур ул, ере лә күп. 3257 гектар майҙанда бөртөклө ашлыҡ культуралары сәсәбеҙ. Мал йөрөтөү өсөн дә ер етерлек, — ти беҙҙең менән бергә барыусы колхоз председателе иптәш Ғаббасов.

«Правда» колхозы районың иң эре хужалыҡтарының береһе ул. Уның территорияһында ана шул Айдағол ауылы кеүек тағы ла дүрт посёлок инә. Колхозда 7 баҫыусылыҡ, бер баҡсасылыҡ бригадаһы бар.

Хәҙер колхозсыларҙың ҡарты ла, йәше лә тик бер генә теләк, 1949 йылда юғары урожай үҫтереү теләге менән йәшәйҙәр. Бында юғары урожай өсөн көрәш уҙған йыл көҙҙән үк башланды. Яҡшы итеп эшкәртелгән ерҙәргә 590 гектар арыш, 118 гектар көҙгө бағыш сәсеп ҡалдырылды. Был колхоздың 1200 гектар түңгә һөрөп ҡалдырылған ере бар.

Колхоз бөтәһе 1600 гектар Яҙғы ашлыҡ, шул иҫәптән 800 гектар бойҙай сәсәсәк. 515 гектар майҙанда бойҙай һәм һоло бары тик яровойлаштырылған орлоҡтар менән генә сәселәсәк. Орлоҡ участкаларында эшләү өсөн 4 звено ойошторолдо. Был звенолар көҙҙән үк уҙ участкаларында эш алып барҙылар. Ғинуар һәм февраль айҙарында баҫыуҙарҙа 1179 гектар майҙанда ҡар тотолдо һәм баҫыуҙарға 8 мең йөк тиреҫ сығарылды. 300 центнер көл, 100 центнерҙан артыҡ ҡош тиреҫе йыйналды.

Үҙән сәсеү йылдан-йыл арта бара. Өлгө тиклем колхоздың 209 гектар сәселгән үләне бар ине. Быйыл тағы ла 250 гектар көстер һәм люцерна сәселәсәк. Бында әҙерләнгән сәсеү орлоҡтарының сығышы яҡшы һәм орлоҡтар яҡшы урындарҙа һаҡланалар.

Колхозсылар сәсеүгә әҙерләнеүҙе орденлы Башҡортостандың 30 йыллығына тулыһынса тейәлләнәләр. 18 йылдан бирле тимерсе булып эшләүсе иптәш Смирнов, уның өйрәнсектәре Мөхитов һәм Бәшәров иптәштәр барлыҡ инвентарҙарҙы — 63 һабан, 17 сәскес һәм 164 тырманы күптән ремонтлап бөтөрөп, бригадаларға тапшырҙылар. Улар хәҙер арба, һәм урожай йыйнау машиналарын ремонтлау өҫтөндә эшләйҙәр.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын тормошҡа ашырыу буйынса ла эшлекле саралар күрелә. Ултыртылған ағас полосалары хәҙер 17 гектар, көҙ көнө 4 гектар ултыртылды. Ә быйыл яҙ тағы ла 7 һәм көҙ көнө 8 гектар ағас ултыртыласаҡ. Быныһ өсөн ерҙәр әҙерләнгән. Бынан тыш 3 гектар майҙанға 1127 төп алма ағасы ултыртылды, тағы ла бер гектар ҡурай еләге ултыртыласаҡ. 3 гектар ағас питомнигы һалына, 2 урында быуа төҙәлә һәм насос станцияһы ярҙамы менән 69 гектар бөртөклө ашлыҡ культуралары һуғарыласаҡ. Был эштәрҙе башҡарыу өсөн колхозда махсус бригада ойошторолдо. Уның бригадиры итеп тәжрибәле колхозсы иптәш Хәкимов билдәләнде.

Юғары урожай өсөн көрәштә иптәш Ғаббасовтың да хеҙмәте бик ҙур. Ул хәҙер 12 йыл инде «Правда» колхозының председателе булып эшләй. Намыҫлы хеҙмәте өсөн иптәш Ғаббасов Башҡортостандың 30 йыллыҡ юбилейе айҡанлы Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланды.

Колхозсылар 2 трактор, 17 ат көсө менән һәр көндә 140-ар гектар ашлыҡ сәсеп, иртә культуралар сәсеүҙе 9 һәм һуңғы культуралар сәсеүҙе 6 көндә тамамларға һәм бөртөклө ашлыҡ культураларының гектарынан уртаса 14-әр центнер урожай үҫтереп алырға йөкләмә алып, күршеләге Сталин исемендәге колхоз менән ярышҡа сыҡтылар. Ә коммунист иптәш Матвеева етәкселек иткән бригада члендары 80 гектар бойҙай һәм 40 гектар һолоноң һәр бер гектарынан 18-әр центнер, иптәш Ғәлимбетдинова етәкселек иткән звено үҙенә беркетелгән бойҙай участкаһының һәр гектарынан 17-шәр центнер урожай алырға һүҙ бирҙеләр.

«Правда» колхозы сәсеүгә күптән әҙер. Колхоз ауылы яҙғы баҫыу эштәрен ҙур дәрт, тулы әҙерлек менән ҡаршылай.

Ғ. Ғәйнетдинова.
Шишмә районы.

РЕСПУБЛИКАБЫҘҘЫҢ БАҪЫУҘАРЫНДА

ТУЙМАЗЫ. (Телефон аша). Районың колхоздарында ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре ҙур ойошҡанлыҡ менән бара. 13 апрелгә район буйынса бөтәһе 1000 гектар майҙанда ужым сәсеүлектәре аҙыҡландырылды.

Айырым колхоздар тотош майҙанда тупраҡтың өлгөрөүен көтмәйенсә, өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыуға һәм һөрөүгә башланылар. «Урал» колхозында 8 гектар ер тырматылды. «Юлсы булак» колхозында ҡалғыу урындарҙа өлгөргән участкаларҙа ер һөрөү эштәре башланды. Тәүге көндә бында 4 гектар ер һөрөлдө.

* * *

БҮҘӘК. Районың айырым колхоздарында баҫыуҙарҙа тәүге эштәр башланды. «Сыртлан» колхозы члендары тупраҡтың ҙур майҙандарҙа өлгөрөүен көтөп тормаҫтан, түңгә һөрөлгән ерҙәрҙе һайлап тырматыуҙы башланылар. Инде 10 гектар ер тырматылды. Шул уҡ ваҡытта звенолар ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландыралар.

Өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыу эштәре шулай уҡ «Сатра» һәм Тимирязев исемендәге колхоздарҙа ла алып барыла.

Бер гекта[illegible]рсылар ярыш[illegible]ы

Пюрупа исемендәге ко[illegible]хозда картуф үҫтереү төп тармаҡтарҙың [illegible] береһе бу[illegible] ын [illegible] алып тора. Бында 340 гектар [illegible] үҫтерелгән. [illegible] ер картуф үҫтереүгә [illegible] гектар[illegible] Быйыл да был майҙанды бер [illegible]сылар эшкәртәсәктәр. Хәҙер улар[illegible] һаны 230 кешегә етте.

Уҙған йыл Анна Феоктистова үҙенә беркетелгән участканың плаңда ҡаралған 83 центнер урынына, 208 центнер, Анна Шапошникова 203 центнер картуф үҫтереп алдылар. Комсомолка Исаева, Беляева, Вдовина иптәштәр ҙә яҡшы күрһәткестәргә өлгәштеләр.

Был бер гектарсылар араһында быйыл тағы ла юғарыраҡ урожай алыу өсөн ярыш киң йәйелдерелде. Звенолар ҡыш буйына уҙ участкаларында эшләнеләр. Ике тапҡыр ҡар тотоу үткәрҙеләр, баҫыуға 11 мең 500 центнер тиреҫ сығарҙылар. Бик күп көл әҙерләнәләр.

Совхозда рекордлы урожай алыу буйынса 6 звено ойошторолдо. Улар менән етәкселек итеүгә иң яҡшы бер гектарсыларҙан Вера Исаева, Анна Феоктистова, Анна Шерипыева, Екатерина Беляева иптәштәр билдәләнде. Был звенолар быйыл һәр бер гектарҙан 300-әр центнер урожай алыу, 3,5 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу йөкләмәһен алдылар.

Алдынғылар кеүек эшләрбеҙ

Беҙ уҙған йыл тракторҙарҙы файҙаланыуҙы күп яҡшырттыҡ. Бөтә баҫыу эштәрен колхоздар менән төҙөшкән договорҙа билдәләнгән срокта үтәнек. Һәр бер шартлы тракторға уртаса 396-шар гектар ер эшкәртелде.

Трактор бригадалары игенселектең культураһын күтәреү, ерҙе эшкәртеүҙе яҡшыртыу буйынса күп кенә саралар үткәрҙеләр. МТС хеҙмәтләндергән Карл Маркс исемендәге колхоз уҙған йыл бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса 10-ар центнер, ә Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Насиров етәкселек иткән звено 17-шәр центнер урожай алды.

Беҙҙең МТС-тың трактор бригадалары, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәрҙең саҡырыуын өйрәнгәндән һуң, юғары урожай үҫтереү, игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн ихлас-еслатә арттырылған энергия менән эшләргә ҡарар иттеләр. Бөтә бригадалар ҙа колхоздар менән төҙөшкән договорҙы ҡабаттан ҡарап сыҡтылар һәм урожайҙы күтәреү буйынса юғары йөкләмәләр алдылар. Быйыл тәгәрмәсле һәр бер тракторға кәмендә 565-әр гектар ер эшкәртеү, 1000 гектар майҙанда бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 14-әр центнер урожай алыу бурысы ҡуйылды.

Игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн ярышҡа беренсе булып ҡушылған иптәш Баймөхәмәтов бригадаһы 5 көн эсендә бөтә түңгә һөрөлгән ерҙе тырматып бөтөрөргә, культиваторҙарға, ерҙе бары тик предплужниклы һабандар менән генә һөрөргә, 150 гектар майҙанда бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 25-әр центнер урожай үҫтереп алыу йөкләмәһен алды.

«Красная дружина» колхозын хеҙмәтләндереүсе Захаров, Фрунзе исемендәге колхозды хеҙмәтләндереүсе Турсанбаев иптәштәрҙең бригадалары ла ярышҡа ҡушылып, тотош майҙанда 15-әр центнер урожай алырға һүҙ бирҙеләр.

Бөтә төр баҫыу эштәренең дә иң яҡшы агротехник срокта, юғары сифатлы итеп үткәрелеүе юғары урожай алыуҙың мөһим шарты булып тора. Беҙ яҙғы сәсеүҙе 15 көндә тамамларға, парҙы май айында һөрөргә планлаштырабыҙ. Үлән баҫыулы сәсеү системаһын үҙләштереүҙә, баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыуҙа колхоздарға эшлекле ярҙам күрһәтәсәкбеҙ.

З. Надиров,
Баймаҡ МТС-ы директоры.

БАҪЫУҘАРҘА БОЕВОЙ ҺӘМ ҺӨҘӨМТӘЛЕ АГИТАЦИЯ ӨСӨН!

Яҙғы сәсеүҙә баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларында политик-массовый эште ойоштороу тәжрибәһе

ВКП(б)-ның Шишмә райкомы бюроһы Шишмә МТС-ының 1 номерлы трактор бригадаһы бригадиры Мансуров һәм «12 лет Октября» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры Тристан иптәштәрҙең яҙғы сәсеүҙә политик-массовый эште ойоштороу тураһындағы отчеттарын тыңланы. Бюро был бригадаларҙың политик-массовый эш пландарын тикшерҙе һәм уларҙы хупланы.

Трактор бригадаһының эш планында 25 апрелгә тиклем бригада өсөн 2 культвагон йыһазландырыу күҙҙә тотола. Уларҙың береһе плакаттар һәм лозунгылар, партия һәм хөкүмәт етәкселәренең портреттары менән матур итеп биҙәлгән булырға тейеш. Бында 150 дана китаптан торған библиотека, газета-журналдар, радиоприемник, патефон, шашка-шахматтар һәм башҡа ошондай нәмәләр булдырылырға тейеш. Ошо уҡ ваҡытта бында социалистик ярыштың барышын сағылдырыусы күрһәткес таҡта булдырыла. Вагондың икенсеһендә — торлаҡ вагонында — трактористар өсөн нормаль культуралы тормош шарттары тыуҙырыла. Унда постель менән йыһазландырылған 6 карауат, умывальник, душ, туалет приборҙары, аптечка ҡуйыла.

Трактор бригадаһына һәр көн яңы газета-журналдар килтерелеп торасаҡ. Алдынғыларҙың эш тәжрибәләрен популярлаштырыу һәм насар эшләүселәрҙе тәнҡитләү өсөн «Боевой листоктар» сығарыласаҡ.

Планда игенселектең юғары культуралы бригадаһы исеменә өлгәшеү өсөн трактористар тарафынан алынған йөкләмәләрҙе үтәүҙә социалистик ярыш һөҙөмтәләрен һәр көн йомғаҡлап тороу һәм уларҙы күрһәткес таҡталарына яҙып барыу күҙҙә тотола. Шул уҡ ваҡытта алдынғы трактор бригадаларының һәм айырым трактористарҙың эш тәжрибәләрен өйрәнеү ойошторолаcаҡ.

Беседаларҙың тематикаһы һәм уларҙы үткәреү ваҡыттары билдәләнде. План буйынса 15 апрелдә тупраҡтағы дым һаҡлау тураһында, 17 апрелдә — ужымдарҙы тырматыуҙың әһәмиәте һәм уның методтары тураһында, 20 апрелдә — яровой культураларҙы сәсеү алдынан тупраҡты эшкәртеү, 21 апрелдә — ағас ултыртыуҙың әһәмиәте тураһында, 27-һендә — үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре тураһында, 30-ында — 1 Май тураһында, 3 майҙа — тәрән һөрөүҙең әһәмиәте, 5 майҙа — предплужниклы һабандар менән һөрөүҙең әһәмиәте, 6 майҙа — тракторҙарҙы дөрөҫ эксплуатациялау һәм ягыулыҡтарҙы экономиялау саралары тураһында беседалар үткәреү ҡаралған.

Шул уҡ ваҡытта планда газеталар һәм «Агитатор блокноты» буйынса көн һайын беседалар үткәреү күҙҙә тотола. Аҙнаға бер тапҡыр колхоз йәштәренең үҙ эшмәкәрлек түңәрәгенең концерт менән сығыш яһауы планлаштырыла. 25 апрелдә һәм 8 майҙа район үҙәге агитбригадаһының концерты буласаҡ. Һәр бер сараны ойоштороу һәм үткәреүҙе тәьмин итеү буйынса яуаплы кешеләр билдәләнде.

«12 лет Октября» колхозы баҫыусылыҡ бригадаһының политик-массовый эш планы ла тәрән йөкмәткеле һәм мәҡсатҡа юнәлешле итеп төҙөлгән. Уның буйынса 15 апрелгә социалистик ярыш күрһәткестәре таҡтаһын булдырыу талап ителә. Өс көнгә бер тапҡыр «Боевой листок» сығарыу, (звеноларҙа көн һайын) һәм уларҙа игенселектең юғары культуралы звеноларының һәм бригадаларының ынғай эш тәжрибәһен популярлаштырыу күҙҙә тотола.

Трактор бригадаһының эш планында ҡаралған кеүек үк, был план буйынса ла юғары урожай алыуға арналған темаларға регуляр рәүештә беседалар үткәреп тороу талап ителә.

Унан һуң планда колхозсы йәштәр һәм мәктәп уҡыусылары көсө менән һәр биш көн һайын концерт биреүҙе һәм 10 көнгә бер тапҡыр кино-картиналар күрһәтеүҙе ойоштороу билдәләнде. Газета-журналдар колхозсылар эшләгән урынға килтереләсәк.

ВКП(б) райкомы бюроһы МТС директорҙарының политик эштәр буйынса урынбаҫарҙары Байков, Малышев һәм Пурушев иптәштәрҙе һәм колхоз партия ойошмаларының секретарҙарын политик-массовый эште ойоштороу буйынса төҙөлгән был пландарҙы агитаторҙар менән бергәләп партия ойошмаларының асыҡ йыйылыштарында еңтекләп тикшереүҙе һәм 15 апрелгә бөтә баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларында ла ошондай уҡ пландар булдырыуҙы ойошторорға мәжбүр итте.

Райком бюроһы пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире иптәш Еникеевкә баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларында политик-массовый эш ойоштороу мәсьәләһе менән 15 апрелгә тиклем агитаторҙарҙың кустовой инструктив кәңәшмәләрен үткәреүҙе йөкмәтте.

Бригадаларҙа политик-массовый эште һәр яҡтан уйлап дөрөҫ планлаштырыусы Шишмә райкомының ҡиммәтле башлап ебәреүе киң иғтибарға лайыҡлы һәм ул республиканың бөтә МТС-тарында һәм колхоздарында ҡайнар яҡлау табырға тейеш.

Промышленность эшенең сифатын күтәрергә, оборот средстволарын файҙаланыуҙы яҡшыртырға*

В. ДОЛЖНЫХ
ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитеты секретары

Республикабыҙ промышленносы 1948 йылды, биш йыллыҡтың өсөнсө йыл итеүсе йылын ҙәһәрәтләнерлек күрһәткестәр менән тамамланы. Йыллыҡ план икө айнаға ерогынан алда үтәлде. Хеҙмәт етештереүсәнлегенең үсеше һәм продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәмете буйынса заданиелар үтәлделәр, пландан тыш 156 миллион һум накопление алынды, хеҙмәт дисциплинаһы яҡшырҙы һәм эшсе кадрҙарының ағымсылығы һиҙелерлек рәүештә ҡыҫҡарҙы.

Шулай уҡ, 1948 йылда байтаҡ предприятиелар йыллыҡ планды үтәмәнеләр, ә валовой продукция эшләп сығарыу буйынса йыллыҡ планды үтәгән күп кенә предприятиелар номенклатура буйынса заданиеларҙы тулыһынса үтәмәнеләр, билдәләнгән сифат стандартын тәьмин итеп еткермәнеләр, зарар яһауға юл ҡуйҙылар.

Биш йыллыҡтың дүртенсе йылын беҙ партия Үҙәк Комитетының ВКП(б) Өлкә Комитеты отчеты буйынса ҡабул иткән ҡарарын үтәү өсөн көрәш билдәһе аҫтында башланыҡ. Был ҡарар Өлкә партия ойошмаһы алдына капиталь төҙөлештең, нефтьтә бораулау һәм разведкалауҙың артта ҡалыуын бөтөрөү һәм промышленность предприятиелары эшмәкәрлегендә бөтә сифат күрһәткестәрен яҡшыртыу бурыстарын ҡуйҙы. Беренсе кварталдағы бөтә эш Совет Башҡортостанының утыҙ йыллығы хөрмәтенә промышленноста яңы ынтылыштар яулап алыуға арналды.

Шуны әйтергә кәрәк, промышленность предприятиеларының, транспорт, төҙөлөш работниктарының киҫкеләнештә хеҙмәттәре һәм промышленноста эштәрҙең торошона партия ойошмаларының етәксеплек итеүҙәре көсәйтеү ҡайһы бер ыңғай һөҙөмтәләр бирҙе. Климаттың шарттарының уңайһыҙ булыуына, ғинуарҙа һәм бигерәк тә февралдә тимер юл транспорты эшендә тотҡарлыҡ яһауына ҡарамаҫтан, республикабыҙ промышленносы беренсе квартал планын үтәне. Промышленность продукцияһы, үткән йылдың беренсе кварталына сағыштырғанда, 28,5 процентҡа артыҡ эшләп сығарылды.

Ҡар һырынтыларының ҙур булыуы нефть эшкәртеүсе заводтарға цистерналарҙы үҙ ваҡытында бирергә ҡыйынлыҡтар яһаны һәм был заводтар производство пландарын үтәмәнеләр. Ҡар ҡыуыу һәм буранлар промышленность төҙөлештәрендә һәм ағас әҙерләүҙә эште ҡыйынлаштырҙылар.

Ҡыйылты беренсе кварталда ҡара һәм төҫлө металлургия промышленность производствоһында ваҡытлы түбән төшөүҙе булдырмауға өлгәшеү бик шатлыҡлы хәл. Белорет һәм Баймаҡ металлургтары квартал планын уңышлы үтәп сыҡтылар. Электр промышленносы һәм связь промышленносы предприятиелары яҡшы эшләнеләр. Черниковск машиналар төҙөү заводы планды үтәне, Стәрлетамаҡ станоктар төҙөү заводы программаны арттырып үтәне, витамин заводы һәм башҡа ҡайһы бер предприятиелар үҙҙәренең артта ҡалыуҙарын бөтөрҙөләр. Аҙыҡ промышленносы һәм урындағы промышленность Министерствоһы тарафынан план арттырып үтәлде. Был системала, элек артта ҡалып килгән район промышленносы күренекле рәүештә күтәрелде.

Беренсе кварталда сода заводы, кооператив промышленносы, Черниковск төҙөлөш трестының кирбес заводы насар эшләнеләр. «Башнефть» берекмәһенең бөтә тресттары тарафынан скважиналар бораулау буйынса план үтәлмәне. Куйбышев исемендәге тимер юлдың IV бүлеге тимер юлсылары йөктәр йөрөтеүҙең квартал программаһын үтәмәнеләр.

Тотош республика буйынса планды үтәлеүенә ҡарамаҫтан, беренсе кварталдың һөмтәләре шуны күрһәтә: промышленность, транспорт, төҙөлөш ойошмаларының эштәрен ҡайтанан ҡороу ақрын бара һәм үҫеш темпы 1949 йылдың өсөнсө кварталында промышленность производствоһы кимәле буйынса биш йыллыҡ планды тамамлау тураһында иптәш Сталинға биргән беҙҙәң әйтеҙә—йөкләмәбеҙҙең үтәләсәклеген гарантиялай алмай әле. Беҙгә өҫтәмә резервтар табырға кәрәк, уны файҙаланыу менән беҙ социалистик йөкләмәбеҙҙе намыҫ менән үтәүҙе һәм промышленность, транспорт эшендә яңы күтәрелеште тәьмин итербеҙ һәм тәьмин итергә тейешбеҙ.

Большевиктар партияһы үҙенең директива күрһәтмәләрендә халыҡ хужалығында аҡса әйләнешен һәм кредит мөнәсәбәттән нығытыуҙың кәрәклеген күп тапҡырҙар һыҙыҡ аҫтына алып үтте. Партия, айырыуса хәҙер, бөгөнгән һуңғы биш йыллыҡта, халыҡ хужалығында файҙа алыуҙың һәм хужалыҡ иҫәбенең әһәмиәтен күтәреү бурысын ҡуя. Былар производствоны үҫтереү өсөн сығыуҙ, эске ресурстарҙы мобилизовать итергә хужалыҡ ойошмаларының иғтибарын күтәреүҙең мөһим шарттары булып тора.

Билдәле булғанынса, биш йыллыҡ план буйынса илебеҙ хужалығын аяҡҡа баҫтырыуға һәм үҫтереүгә 250,3 миллиард һум суммала үҙҙәкләштерелгән капиталь һалымтыҡ тәьмин итә торған накопление алыуҙың юғары темптары ҡаралған. Шуның өсөн дә биш йыллыҡ планды үтәү өсөн көрәш партия ойошмаларының һәм бөтә совет халҡының

бөтә йыллыҡ планда ҡаралған продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү иҫәбенә средстволар алыу өсөн көсөргәнешле көрәштәре менән һәм өҫтәмә средстволар табыу өсөн көрәштәре менән бергә алып барыла.

Иптәш Сталин промышленность продукцияһының үҙенә төшөү хаҡын системалы рәүештә кәметеү юлын беҙҙең индустриябыҙҙың алға барырға тейеш булған тура юлы тип атаны. Юлбашсыбыҙҙың был күрһәтмәләре нигеҙендә, партиябыҙ әйберҙең үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өсөн көрәшкә киң хеҙмәтсән массаларын ылыҡтырҙы. Уларҙың коллектив ижады производство темпын көсәйтеүҙең һәм социалистик накоплениене арттырыуҙың быға саҡлы күрелмәгән мөмкинлектәрен асты.

Мәскәү ҡалаһы һәм Мәскәү өлкәһе промышленносы работниктарының инициативаһы һәм саҡырыуҙары буйынса оборот средстволары әйләнешен тиҙләтеү өсөн Бөтә Союз социалистик ярышы башланыуы беҙҙең социалистик системабыҙҙың өҫтөнлөгөнең тағы ла яңы иҫбаты булып тора.

Мәскәүлеләрҙең патриотик саҡырыуҙары предприятиеларҙың рентабелле эштәре өсөн бөтә халыҡ хәрәкәтен тағы ла юғарыраҡ баҫҡысҡа күтәрә, беҙҙең социалистик промышленносбыҙҙа булған бөтә эске резервтарҙы тағы ла яҡшыраҡ һәм тағы ла тулыраҡ файҙаланыу тураһындағы мәсьәләне алға ҡуя. Был башланғыстың халыҡ хужалығындағы әһәмиәте сикһеҙ ҙур.

Башҡортостан промышленносы работниктары мәскәүлеләрҙең был ҡиммәтле башланғыстарына отклик яһанылар һәм 1948 йылдың программаһын уңышлы үтәүҙәре тураһында иптәш Сталинға яҙған үҙҙәренең хатында «государство заданиеһен аҙ күләмдәге оборот средстволары менән үтәп сығырға, һәр бер һумды эффектлы файҙаланырға» һүҙ бирҙеләр.

Республикабыҙҙың промышленность предприятиелары коллективтары мәскәүлеләрҙең саҡырыуына яуап итеп, тәүҙә 1949 йылда 72 миллион һум оборот средствоһы бушатырға йөкләмә алдылар. ВКП(б) Өлкә Комитеты партия ҡала комитеттарына һәм хужалыҡ етәкселәренә, предприятиеларҙың партия ойошмалары етәкселәре менән берлектә промышленность эшенең сифат күрһәткестәрен яҡшыртыуҙың ысын резервтарын тәрәнерәк рәүештә асыҡларға һәм үҙҙәренең йөкләмәләрен арттырыуға табан ҡайтанан ҡарап сығырға тәҡдим итте. Шунан һуң бик күп предприятиеларҙа партия ойошмаларының етәкселеге аҫтында оборот средстволарының әйләнештәрен тиҙләтеүҙе тәьмин итә торған ойоштороу-техник сараларҙы үйлап эшләнгән пландары төҙөлделәр. Хәҙер оборот средстволарының бушатыласаҡ суммаһы 79,5 миллион һум тәшкил итә. Был эшкә ауыл райондарындағы промышленность предприятиеларын ылыҡтырыу һәм өҫтәмә резервтарҙы табыу иҫәбенә республикабыҙ 85 миллион һум оборот средствоһын бушатыу тураһында йөкләмә ҡабул итте. Был беҙҙең Мәскәү ҡалаһы һәм Мәскәү өлкәһе промышленность работниктарының саҡырыуҙарына лайыҡлы яуабыбыҙ булыр.

Беҙҙең предприятиеларбыҙҙың йөкләмәләре тормошҡа ашырыла башланылар. Мәҫәлән, ағымдағы йылдың беренсе кварталында Белорет металлургия комбинаты 4 миллион һум, Өфө штемплау заводы 1 миллион 800 мең һум, Ленин орденле «Туймазынефть» тресы 1 миллион һум, агрегат заводы 700 мең һум оборот средствоһын бушатты. Өфө станцияһы депоһы 311 мең һум, электр оборудованиелары заводы 254 мең һум, электротехника заводы 209 мең һум оборот средствоһы бушатты. Ләкин былар беҙҙең предприятиеларбыҙҙың эшмәкәрлегендә экономик күрһәткестәрҙе серьез рәүештә яҡшыртыу буйынса булған ҙур эштәрҙең башланғысы ғына әле.

Ҡабул ителгән йөкләмәне үтәү партия ойошмаларының ҙур ойоштороу һәм массовый эштәре менән нығытылырға тейеш. Беҙҙең хужалыҡсыларыбыҙҙы һәм партия ойошмалары етәкселәрен иҫкәртергә кәрәк: был ҙур халыҡ хужалыҡ эшен ваҡытлы кампанияға әйләндерергә ярамай, ә ул ҡайһы бер предприятиеларҙа тап шундай кампания булып сыға. Миҫалға текстиль комбинатын алайыҡ. Февралдә оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү мәсьәләһе буйынса дирекция, партия һәм профсоюз комитеттәре байтаҡ саралар үткәрҙеләр һәм коллектив социалистик йөкләмә алды. Тикшереүҙәр был йөкләмәнең формаль характерҙа булыуын күрһәттеләр. Комбинаттың етәкселәре, нормативтарҙың булмауына һылтанып, һуңғы ваҡыттарҙа оборот средстволарын, үткән йылға ҡарағанда, насар файҙаланалар. Складтар тәртипһеҙ хәлдә торалар, бик күп материалдар асыҡ һауала һаҡланылалар һәм бөҙөлөүгә юл ҡуйыла. Финанс иҫәп аппараты оборот средстволарын яҡшы итеп файҙаланыу өсөн көрәштә үҙен күрһәтмәй. Работницалар араһында политик эш алып барыуҙа ҙур кәмселектәр бар. Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү мәсьәләһе буйынса тик бер генә лекция үткәрелгән. Александр Чуткин башланғысы буйынса комбинатта 111 отличный сифат бригадаһы ойошторолған, ләкин уларҙың күбеһе үҙ йөкләмәләрен үтәмәйҙәр.

Өфөләге Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһының партия һәм профсоюз ойошмаһы, хатта фабрика директоры иптәш Яковлев үҙе лә, тауар-материаль ҡиммәттәрҙең пландан тыш запастарын максималь рәүештә кәметеү өсөн етерлек рәүештә көрәшмәйҙәр әле. «Туймазынефть» тресының беренсе номерлы промыселы партия ойошмаһы (ВКП(б) Үҙәк Комитеты парторгы иптәш Андрианов) тураһында ла шуны уҡ әйтергә мөмкин. План үтәлешендәге яҡшы күрһәткестәр менән ҡәнәғәтләнеп, былда предприятие экономикаһына аҙ иғтибар ителә, ә бит был промысел оборот средстволары нормативтарын үтәп еткермәй һәм уны систематик рәүештә юғарылата. Үткән йылда ул оборотта 1 миллион һум самаһы артыҡ аҡса тотто. Промыселдең партия ойошмаһы материалдарҙы экономиялы тотоноуға коллективты ысынлап мобилизовать итмәгән әле һәм артыҡ тотоноуҙар менән килешеп йәшәй.

Промыселдарҙа политик эш коллективтың оборот средстволары әйләнешен тиҙләтеү һәм рентабелле эшләү буйынса алған йөкләмәләрен үтәү рухына яуап бирмәй. Алынған йөкләмәләрҙе үтәүгә саҡыра торған лозунгылар, плакаттар күп урында юҡ. Стена газеталары регуляр рәүештә сығарылмай. Оборот средстволарын тиҙләтеү сараларын партия бюроһы тикшереп ҡарамаһы һәм был мәсьәлә буйынса етерлек асыҡлыҡ һиҙмәй. Промыселдең етәксе составы өсөн экономик уҡыуҙар ойошторолмаған.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү Министерстволарҙың, главкаларҙың, управлениеларҙың үҙҙәренә буйһонған предприятиелар менән дөрөҫ етәкселек итеүҙәренә бәйле. Шуны ла әйтергә кәрәк, республика Министерстволары ғына түгел, Федерация һәм Союз Министерстволары ла оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү кеүек мөһим мәсьәләне төшөнөүҙә үҙҙәренең предприятиеларына насар ярҙам итәләр. Хәҙер икенсе квартал башланды. Ә беҙҙең күп кенә предприятиеларбыҙ 1949 йыл өсөн планлы нормативтар алғаны юҡ әле. Был мәсьәлә буйынса финанс-банк органдары тарафынан да етерлек дәрәжәлә асыҡ булған директивалар бирелмәне.

Мәҫәлән, БАССР-ҙың урындағы промышленность Министерствоһы оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү буйынса үҙенең предприятиеларына икешәр хат ебәргән дә, шуның менән тынысланған. Бындай етәкселектән нәмә көтөргә мөмкин инде? Был мәсьәлә буйынса предприятиеларҙа Министерствоның бер генә работнигы лә булманы, уларҙың береһе лә оборот средстволарын файҙаланыуҙы яҡшыртыу буйынса предприятие етәкселәренең нәмә эшләгәнлектәрен тикшермәгән. Ә был Министерствоның өлкә, бигерәк тә район, предприятиеларҙа бындай ярҙамға бик мохтаж икәнен һәр кем белә. БАССР-ҙың аҙыҡ промышленносы Министерствоһы оборот средстволарының әйләнеше буйынса директиваны тик өлкә буйһоноуындағы предприятиеларға ғына биргән. Район промышленносы предприятиелары бер төрлө лә күрһәтмә алмайылар.

Был кәңәшмәлә яһалған докладтарҙа айырым предприятиеларбыҙҙың производство циклын ҡыҫҡартыу, технологияны яҡшыртыу, эштең һәм оборудованиеларҙың тиҙләтелгән режимы һәм күп хеҙмәт талап иткән процестарҙа механизациялаштырыу өсөн инсек көрәшәнлектәре тураһында күрһәтелде инде. Мин кәңәшмәлә ҡатнашыусыларҙың иғтибарын «Башнефтезаводстрой» һәм Черниковск төҙөү трестары тарафынан билдәләнеп, тормошҡа ашырыла торған сараларға юнәлтер инем. Бында эш тәүлек графигы менән бара, штукатурлау эштәре механизациялаштырыла, материалдарға экономия яһай, төҙөлештә әҙерләнә торған ҡыуыш шлако-блок һәм ҡуыҙаҡлы кирбестәр эшләү үҙләштерелә. Ағас деталдәрен һәм ярым фабрикаттарҙы әҙерләү төҙөлеш майҙанынан ағас эшкәртеү комбинаттарына күсерелде. Был төҙөлештәрҙең тәжрибәләре киң йәйелдереүгә лайыҡлы.

Туймазы территориаль төҙөлөш управлениеһында (начальнигы иптәш Кортунов) ҙур төҙөлөш эштәре алып барыла. Был управление тамамланмаған төҙөлештә, бигерәк тә бораулау өсөн кәрәк булған объекттарҙа ҙур суммалы аҡсаны «туңдырып» ятҡыра. Тапшырылған объекттарҙы үҙ ваҡытында оформить итмәү арҡаһында заказчик менән подрядчик араһындағы үҙ-ара иҫәп эштәре яһалмай. Шулай, 1948 йылдың октябрь-ноябрь айҙарында махсус «таҙартыу» яһаған саҡта төҙөлөп бөткән күп объект барлығы асылды. Ләкин улар официаль рәүештә тапшырылмағандар. Улар 10 миллион һумлыҡ средствоны тапшыт итәләр.

Партия ойошмаларына һәм хужалыҡ работниктарына 1949 йыл өсөн бирелгән капитал һалымуҙы файҙаланыуҙа ҡаты линия алырға кәрәк. Был һалымуҙар, беренсе сиратта, промышленность һәм торлаҡ төҙөлөшө буйынса башланған объекттарҙы тамамлауға юнәлтелергә тейеш. Төҙөлөш эштәрен йәйелдереү өсөн ғинуар һәм айырыуса февраль айының бик уңайһыҙ булыуы билгеле. Төҙөлөш

ойошмалары март айында эштә һиҙелерлек яҡшырттылар. Апрель айында беҙгә айлыҡ планды ғына үтәү түгел, бәлки I кварталда ҡалған бурысты ҡаплауҙы ла тәьмин итергә кәрәк. Партия Үҙәк Комитетының беҙҙә төҙөлөш эшендә артта ҡалыусылыҡты бөтөрөүгә мәжбүр итеүең иҫтә тоторға кәрәк. Беҙ төҙөлөш эштәре буйынса йылдың тәүге яртыһы планын һис һүҙһеҙ үтәү өсөн беҙҙең ҡулдан килгән бөтә сараларҙы күрергә тейешбеҙ.

Төҙөлөш материалдарын етештереүсе предприятиеларҙың эшенә айырыуса иғтибар итерергә тейеш. БАССР Министрҙар Советына буйһондоролған системаның союзный трест булған «Главнефтегазстройға» бирелгән кирбес заводтары үткән кварталда бөтөнләй ҡәнәғәтләнмәслек эшләнеләр. Трест управляющие вазифаһын үтәүсе иптәш Криворучко кирбес заводтарының эшенә бик насар етәкселек итә.

Производство циклын ҡыҫҡартыу мәсьәләһенә паровоздар ремонтлау һәм станоктар төҙөү заводтары серьез рәүештә ҡаранылар. Билдәле булғанынса, үткән йылда улар ҡәнәғәтләнмәслек эшләнеләр. Өфө паровоздар ремонтлау заводында күп көс һалыуҙы кәметеү һәм хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә юнәлтелгән ентекле ойоштороу-техник саралар эшләнгән. Тиҙләтелгән режим менән эшләүгә 15 станок күсерелгән, ә 12 станок тесспрол ярҙамында эшләй. Был станоктарҙың ҡеүәтен күтәреү менән бергә, ҡаймыштарҙы тегеү айҡанлы уларҙың тик тороуҙарын түбәнәйтә. 812 яңы техник нормалар әҙерләнеп, уларҙың 617-һе производствоға индерелде. Коллектив оборот средстволарының әйләнешен 15 көнгә тиҙләтергә һәм әйләнештән 467 мең һумды бушатырға йөкләмә алды. Заводтың партия ойошмаһы был йөкләмәләрҙе үтәү өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш менән ысын мәғәнәһендә етәкселек итә. Бөтә цехтарҙа һәм бүлектәрҙә производство циклын ҡыҫҡартыусы саралар төҙөлгән. Александр Чуткин методы буйынса сифат күрһәткестәрен яҡшыртыу өсөн профгруппаларҙың ярышы ойошторолдо. Материалдарҙы экономиялау буйынса стахановсыларҙың лицевой счеттары индерелә.

Заводтың партия комитеты ултырышында заводтың баш инженеры докладын тикшереп һәм бөтә цехтарҙа ярыштың яңы шарттары тураһында киңәйтелгән ҡарар ҡабул ителә. Партия комитетының был ҡарары цехтарҙа партияның асыҡ йыйылыштарында тикшерелә һәм һәр бер цехтың үҙенсәлегенән сығып социалистик ярыш шарттары конкретлаштырыла. Бер-береһенә бәйләнешле булған цехтарҙа партияның кустовой йыйылыштары уҙғарылып, уларҙа цехтар бер-береһенә конкрет социалистик счеттар ҡуйҙылар. Был йыйылыштар ҙур активлыҡ менән үттеләр.

Производство циклын ҡыҫҡартыу һәм башҡа ҡайһы бер саралар иҫәбенә 1-май исемендәге шырпы фабрикаһы 1948 йылда уҡ инде оборот средстволарының әйләнешен 18 көнгә тиҙләтеүгә һәм 280 мең һум средствоны бушатыуға өлгәшкәйне. Фабриканың коллективы 1949 йылда оборот средстволарының әйләнешен 20 көнгә тиҙләтергә һәм, шулай итеп, 500 мең һум средство бушатырға йөкләмә алды. Производство циклын ҡыҫҡартыу был йөкләмәне үтәүгә мөмкинлек биреүсе төп сара булып тора.

Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре фабрикаһында Александр Чуткиндең методы киң ҡулланыла. Ғинуарҙа һәм февралдә 87,6 процент беренсе сортлы аяҡ кейеме сығарылған (ә планда ул 83,25 процент ҡаралған булған). Был, пландан тыш 31 мең һум накопление алырға мөмкинлек бирҙе.

Мәскәүлеләр беҙҙе сырьё, материалдар, ярымфабрикат запастары буйынса билдәләнгән нормативтарҙа һаҡлау өсөн нығыраҡ көрәшергә, предприятиеларҙың материаль-техник тәьминәтендә һәм склад хужалығында өлгөлө тәртип урынлаштырырға саҡыралар. Был мәсьәләлә республикабыҙ предприятиеларында етешһеҙлектәр айырыуса ҙур. Ундарса миллион һум оборот средстволары хәрәкәтһеҙ ятҡырылалар. Башнефть складтарында кәрәкмәгән материалдар һәм оборудованиелар йылдар буйына ятҡырылалар. Был материалдар 5 миллион һумдан артығыраҡ сумма тәшкил итә, 8 март исемендәге тегеү фабрикаһында талап ителгәндән 3 тапҡыр күберәк сырьё һәм материалдар запасы бар. Һөҙөмтәлә 8,5 миллион һум оборот средствоһы яһалма рәүештә тотоп ятҡырыла.

Стәрлетамаҡтағы станоктар төҙөү заводында үткән йылда средстволарҙың әйләнеше, пландағыға ҡарағанда, 14 көнгә аҡрынайтылды. Был, 7 миллион һум средствоны тотоп торҙо. Хәҙер ҙә завод үҙенә кәрәкмәгән, артыҡ булған материаль ҡиммәттәрҙе (моторҙар, подшипниктар һ. б.) хәрәкәтһеҙ ятҡыра.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн әҙер изделиеларҙы һәм тауарҙарҙы потребителдәргә йылдам һәм аныҡ итеп оҙатыуҙы тәьмин итергә кәрәк. Шулай ҙа беҙҙең күп предприятиеларбыҙҙың складтары оҙаҡ ваҡыт буйына һаҡланып ятҡан әҙер продукциялар менән тулы. Ундай хәлде Өфө витамин заводында, тегеү фабрикаһында, Главнефтесбыттың Башҡортостан управлениеһында, промысловый кооперация һәм инвалидтар кооперацияһы артелдәрендә күрәбеҙ. Башпотребсоюздың складтарында ғына нормативтан артыҡ һаҡланған тауарҙар — хәрәкәтһеҙ ятҡырылған оборот средстволары 50 миллион һумға барып етә.

Әҙер продукцияны ҡулланыусыларға үҙ ваҡытында еткереүҙә һыу һәм тимер юл транспорты әһәмиәтле роль уйнай. Транспортсылар менән клиентура араһындағы мөнәсәбәттең дөрөҫ ҡуйылышы күп нәмәне хәл итә. Үткән йылда тик Өфө ҡалаһының предприятиелары генә вагондарҙы үҙ ваҡытында бушатмай тотоп торғандары өсөн 2 миллион һум самаһы штраф түләнеләр. Хәҙер ҙә эш шәптән түгел. I кварталда тимер юлсылар вагондарҙы тотоп тороуҙары өсөн Өфө предприятиеларынан 244 мең һум штраф түләттеләр.

Кәрәкмәгән расходтарҙы булдырмаҫ өсөн, әҙер продукцияны тотоп тормаҫ өсөн тимер юлсылар, йөкләүселәр һәм клиенттар араһындағы мөнәсәбәтте яҡшыртырға кәрәк.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү материаль-тәьминәтте планлаштырыу эшен ойоштороуҙа ныҡлы тәртип булдырыуҙы, материалдарҙы сырьё һәм электр энергияһын тотоноу нормаларын ныҡ һаҡлауҙы талап итә. Ыңғай миҫалдан Өфө энергетиктарының эштәрен күрһәтергә була. Уфимэнерго работниктары коллективы электр энергияһы эшләп сығарыуға шартлы яғыулыҡтың удельный расходын систематик кәметә бара. Һөҙөмтәлә 1948 йылда 10 мең тоннанан күберәк, ә ағымдағы йылдың беренсе кварталында 2 мең тонна самаһы шартлы яғыулыҡҡа экономия яһала. Черниковск машиналар төҙөү, резина техник изделиелар, химия заводтары ла электр энергияһы буйынса ҙур ғына экономия бирҙеләр.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүҙе уңышлы хәл итеү — ул партия, хужалыҡ, профсоюз һәм комсомол кадрҙарының экономик белем кимәлдәренә ныҡ бәйләнгән. Эштең яңы шарттары беҙҙең бөтә работниктарбыҙҙан государство һәм финанс пландары үтәлешенә систематик һәм ентекле анализ яһай белеүҙе, предприятиеның балансы менән файҙалана һәм уның төйөшлө һығымталар яһай белеүҙе талап итә.

Был йәһәттән ВКП(б)-ның Белорет ҡала комитеты яҡшы миҫал күрһәтә. Ҡала комитеты партия работниктарының һәм инженер-техниктарҙың экономик белем кимәлдәрен күтәреүгә ҙур иғтибар бирә. Работниктарҙың был төркөмө өсөн ойошторолған экономик семинар 1948 йылдың аҙағында үҙенең эшен тамамланы. Хәҙерге көндә бында социалистик экономика мәсьәләләрен өйрәнеү түңәрәктәре уңышлы ғына эшләп килә.

Партия ойошмалары финанслауҙы ойоштороу мәсьәләләрен, предприятие менән банк араһындағы, предприятие менән государство бюджеты араһындағы мөнәсәбәтте, предприятиелар араһындағы үҙ-ара иҫәпләшеүҙе, кредит системаһын ныҡышмалы өйрәнергә һәм белергә тейеш. Экономик эшмәкәрлектең был әһәмиәтле яғын бөтә хужалыҡсылар белергә тейеш.

Партия һәм хужалыҡ активының экономик уҡыуын ойоштороу мәсьәләһе менән серьез шөғөлләнергә кәрәк. Предприятиелар менән етәкселек итеүгә плановиктарҙы, бухгалтерҙарҙы, экономистарҙы, банк работниктарын йәлеп итергә һәм улар ярҙамында хужалыҡ менән идара итеү мәсьәләләрен хәл итергә кәрәк.

Промышленность предприятиеларына, төҙөлештәргә контроллек итеүсе госбанк һәм махсус банктар дебитор бурыстарына юл ҡуйылмауын, государство средстволарының ерәкһеҙ хәрәкәттә тороуҙарын һәм максималь экономик эффект килтереүҙәрен ҡеүәтен торорға тейештәр. Госбанк һәм махсус банк работниктары предприятие бухгалтерҙары менән тығыҙ бәйләнеш булдырырға тейештәр. Партия ойошмалары шулай уҡ хеҙмәтсәндәр араһында агитация эшен киң йәйелдерергә һәм промышленностең һәр бер работнигын, уның ниндәй поста эшләүенә ҡарамаҫтан бөтә нәмәгә ҡаты экономия режимы үткәреү, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү һәм промышленность продукцияһының үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеү мөһимлегенә ышандырырға тейеш.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү — промышленность предприятиелары, төҙөлештәр, тимер юл һәм һыу транспорты эшенең сифат күрһәткестәрен яҡшыртыуҙың ҡеүәтле сығанағы ул. Партия ойошмаларының бурысы — оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәшкә хеҙмәтсәндәр коллективтарының башында булыуҙан, һәр бер предприятиеның һәм сифат буйынса программаларын үтәүҙәрен нығытыу ҡеүәтләүҙән тора.

Производстволағы партия ойошмалары администрация эшмәкәрлегенә партия контроле хоҡуҡынан файҙаланып, был контролдә ҡатнашыуға коммунистарҙың киң массаһын йәлеп итергә, производство культураһын күтәреүгә, һәр бер завод, фабрика, промысел, шахта һәм төҙөлөш эшенең экономик күрһәткестәрен яҡшыртыуға өлгәшергә тейештәр.

Беҙ II кварталды башлап, төҙөлөш материалдары етештереүгә ҙур иғтибар бирергә тейешбеҙ. Хәрәкәт итеүсе заводтарҙың эшен яҡшыртыу менән бергә хәҙер яңы кирбес заводтарын төҙөүгә серьез тотонорға кәрәк.

Беҙҙең республикала бораулау эше элеккесә артта ҡалыусы участка булып тора. «Башнефть» берекмәһе буйынса I кварталда бораулау планы үтәлмәне, «Башнефтеразведка» тресы айырыуса артта һөйрәлә. Был, партия Өлкә Комитеты бюроһының ҡарары, һәм партияның Башҡортостан Өлкә Комитеты отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарары уңайы менән бораулау эштәрен көсәйтеүгә юнәлтелгән махсус саралар ҡәнәғәтләнерлек үтәлмәй, тигән һүҙ. Был төшөлә лә йөгөнтөлө партия контроле кәрәк. «Башнефть» берекмәһе артта ҡалыусы «Башнефтеразведка» тресына ойоштороу-техник ярҙамды көсәйтергә тейеш.

Министрҙар Советына буйһонған промышленность беренсе артыҡ йыллыҡтың хәл итеүсе икенсе кварталында эш темпын күтәрергә бурыслы. Урындағы, фонд рәүешендә булмаған сырьё менән эшләүсе район предприятиеларының эшенә айырыуса ныҡ иғтибар бирелергә тейеш.

Урман промышленносының артта ҡалыуын бөтөрөү маҡсатында СССР Союзы хөкүмәте беҙгә ағас әҙерләү һәм ағас ташыу эштәрен механизациялаштырыуға бик күп средство ебәрә. Республиканың леспромхоздары механизмдар менән әлеккән-әле байытыла. Әмма улай менән беҙ урман промышленносының механизаторҙар кадрҙарын әҙерләү һәм ул кадрҙарҙы производствола нығытыу бурысын хәл итергә тейешбеҙ.

Һал ағыҙыуҙы — ағас әҙерләүҙең тамамлаусы этабын уңышлы үткәреү — республика партия ойошмаларының мөһим бурысы булып тора. Быйыл һал ағыҙыу эштәренең күләме үткән йылға ҡарағанда күп артыҡ һәм был беҙҙе күп тапҡырға ойошҡанлыраҡ һәм оперативерәк эшләргә мәжбүр итә. Партияның ауыл райкомдары һәм район Советы исполкомдары һал ағыҙыу эшенә сезонлы эшсе көсөн үҙ ваҡытында тәьмин итеүгә айырыуса иғтибар бирергә тейештәр.

Навигация асылыуға тиклем ҡалған һанаулы көндәр эсендә был эште тулы әҙерлек менән ҡаршылауҙы һәм йөк ташыуҙың государство планын арттырып үтәүҙе йылғасыларҙың тәьмин итеүҙәре өсөн бөтә әҙерлекте тамамларға кәрәк. Тимер юл транспорты работниктары ғинуар һәм февраль айҙарында үтәп еткермәгән бурыстарын хәҙерҙә тотторға һәм апрель — май айҙарында уны мотлаҡ үтәп бөтөрөргә тейештәр. Йылғасыларҙың һәм тимер юлсыларҙың иғтибары айырыуса сәсеү материалдарын ташыуға юнәлтелергә тейеш.

Республикабыҙҙа тиҙҙән яҙғы баҫыу эштәре башланасаҡ. Уны уңышлы үткәреү Башҡортостан ауыл хужалығының бик ныҡ артта ҡалыуын бөтөрөүҙе алдан хәл итәсәк. Беҙҙең колхоздарыбыҙға һәм МТС-тарға сәсеүҙе мал ҡылыҡ ҡыҫҡа срокта тамамлауға ярҙам итеү — промышленность работниктарының иң беренсе бурысы. Хәҙер промышленность предприятиелары ауылға шефлыҡ ярҙамының бөтә төрҙәрен дә көсәйтеп ебәрергә тейеш.

Хеҙмәтсәндәрҙең бер маҡсатҡа — бөгөнгән һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәүгә юнәлтелгән социалистик ярыштарын киң йәйелдергәндә генә промышленность эшенең сифат күрһәткестәрен тамырынан яҡшыртыу буйынса ҙур халыҡ хужалығы бурысын хәл итергә мөмкин.

Хәҙер бөтә илебеҙҙә май алды ярышы йәйелдерелә. 1 Май байрамын хеҙмәттә яңы уңыштар менән билдәләү Башҡортостан промышленносы работниктарының патриотик бурысы ул. Быйыл беҙҙең республикабыҙҙа кабель заводы инициативаһы менән башланған май алды ярышы йыллыҡ программаны срогынан алда үтәүгә, биш йыллыҡ планды 1949 йылда тамамлауға производствоның эске резервтарын артабан мобилизовать итеү билдәһе аҫтында үтергә тейеш.

Хужалыҡтың эске ресурстарын большевиктарса файҙаланыу — халыҡ хужалығы темптарын үҫтереүҙе тәьмин итеүсе иң мөһим сығанаҡ ул. Партия ойошмалары, производство командирҙары коллективтар тарафынан алынған йөкләмәләрҙе һәм биш йыллыҡты үтәүҙә производствоның бөтә резервтарын мобилизовать итеү өсөн көрәштә үҙҙәрен ысын ойоштороусылар итеп күрһәтергә тейештәр.

Беҙ ярыштың массовый булыуын тәьмин итергә, бер генә эшсене лә, мастерҙы ла, инженер һәм техникты ла унан ситтә ҡалдырмаҫҡа тейешбеҙ. Май алды социалистик ярышы барышында яҡшы эшләүсе предприятиеларҙың темпты күтәреүҙәрен тәьмин итеү генә түгел, бәлки артта барыусы предприятиеларҙе алдынғылар кимәленә күтәреү тураһында хәстәрлек күрергә һәм уларға тейешле ярҙам күрһәтергә кәрәк. Ярыштың алдынғыларҙы ҡыуып етергә һәм уҙып күтәрелешкә ирешергә, тигән принцибен иҫтә тоторға кәрәк.

Беҙ, социалистик ярыш ингәс тә, республика промышленносында техника культураһының яңы, юғары кимәлгә күтәрелеүенә ирешергә тейешбеҙ һәм беҙ уны эшләй алабыҙ.

* Промышленность работниктарының республика кәңәшмәһендә яһаған сығышынан ҡыҫҡартып алынған стенограмма.

Һүрәттә: политик мәктәп етәксеһе Хәрәзетдин Хәбитов иптәш занятие үткәрә. М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Политик мәктәптә

Пропагандист Хәрәзетдин Хәбитовтың ВКП(б)-ның ҡала партия кабинетында марксизм-ленинизм классиктәренең әҫәрҙәрен өйрәнеү өстөндә эшләүен, йәки райкомдың тәжрибәле консультанттарына айырым темалар буйынса консультацияға килеүен йыш ҡына осратырға мөмкин.

— Занятиенә ни тиклем нығыраҡ әҙерләнеп менән үткәрһәң, унда ҡатнашыусыларҙың активлығы шул тиклем күберәк арта, — ти иптәш Хәбитов.

Беҙгә ул үҙенең үтеләсәк темаға ҡылған конспектын тәҡдим итте.

Конспект айырым темаларға бүленеп, уның ситтәренә кәрәкле цифрҙар һәм даталар яҙылып ҡуйылған. Ленин һәм Сталин әҫәрҙәренән цитаталар, айырым йөмләләр ҡыҙыл ҡәләм менән һыҙылғандар. Шулай уҡ унда ҡайһы темалар буйынса ниндәй күргәҙмә пособиеларҙы файҙаланыу кәрәклеген күрһәткән билдәләр бар. Ул занятиеға әҙер.

Иптәш Хәбитов етәкселек иткән политик мәктәп үҙенең занятиеһында «СССР һәм капиталистик донъя» тигән теманы өйрәнә.

— Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы капиталистик ҡоролоштоң емерелә башлауына нигеҙ һалды, — ти иптәш Хәбитов. — Беҙҙең илдә пролетариат еңгәс, яңы эпоха, социалистик общество төҙөү эпохаһы башланды. Донъя ике лагерға — капиталистик һәм социалистик лагерға бүленде. Был, ике стройҙың киҫкен көрәштәрен, капитализмдең көндән-көнгә серей һәм емерелә барыуын, социалистик обществоның үҫә һәм нығый барыуын күрһәтә.

Унан һуң пропагандист Бөйөк Октябрь Социалистик революцияһының еңеүе һәм Совет государствоһының төҙөлеүе бөтә донъя халыҡ-ара хеҙмәтсәндәр массаһына йоғонто яһауын, шул нигеҙҙә Германия, Австро-Венгрияла революцияның барлыҡҡа килеүе, колония халыҡтарының империалистик илдәргә ҡаршы баш күтәреүҙәре тураһында һөйләй.

Хәбитов стенала эленеп ҡуйылған диаграмма артаһына килде.

— Бына беҙгә ике диаграмма, — ти ул. — Бында капиталистик илдәр экономикаһының йылдан-йылға кәмей килеүе, социалистик экономиканың планлы рәүештә киң аҙымдар менән үҫә барыуы, сәскә атыуы асыҡ күрһәтелгән.

Пропагандист тыңлаусыларға капиталистик илдәрҙә экономик кризистең процесен, капиталистарҙың файҙа алыуҙы түбәнәйтмәү маҡсатында туҡланыу һәм киң ҡулланыу тауарҙарын массовый рәүештә юҡ итеүҙәре тураһында айырым фактылар килтерә.

— Экономик кризистең киҫкенләшеүе капитализмдең бөтә системаһын ҡаҡшата, хеҙмәтсән массаны ас-ялаңғаслыҡҡа, бөлгөнлөккә килтерә, уларҙы эксплоатациялауҙы көсәйтә һәм капитализмдең бөтә ҡапма-ҡаршылығын тәрәнәйтә. Капиталистик илдәр үҫә килгән экономик һәм политик ҡаршылыҡтарҙан ҡотолоу юлын эшселәр синыфына ҡыҫым яһауҙан, яңы һуғыш утын тоҡандырыуҙан эҙләйҙәр.

Унан һуң иптәш Хәбитов империализмдең һуғыш икәнен ныҡлап күрһәтеп үтә. Быны дөрөҫләү өсөн ул империалистарҙың икенсе империалистик һуғышын әҙерләү тарихенә анализ яһай. Көнсығышта Япония империалистәре, көнбайышта Германия һәм Италия фашистәре тарафынан империалистик һуғыш усағы ойошторолоуҙары тарихен һөйләй. Унан ары пропагандист бөгөнгө халыҡ-ара хәлгә туҡталып Англия һәм Америка империалистәре нисек итеп өсөнсө бөтә донъя һуғышын тоҡандырырға маташыуҙарына тыңлаусыларҙың иғтибарын юнәлтә.

— Советтар Союзы тыныслыҡты яҡлай, — ти пропагандист беседаһының һуңында, — Англия һәм Америка империалистәре Советтар Союзына һәм халыҡ-демократияһы илдәренә ҡаршы Көнбайыш Союзы йәки Төньяҡ-атлантик пакты һымаҡ төрлө ниндәй агрессив блоктар төҙәһәләр ҙә, беҙҙең тыныслыҡ политикаһы барыбер еңер, — ти.

Пропагандистең ошо иңеш һүҙенән һуң үҙ-ара йәнле һәм ҡайнар фекер алышыуҙар башланды. Һәр тыңлаусы үҙенең сығышында бирелгән һорауҙың иң мөһим урынына туҡталырға, уны тулы һәм тәрән аңлайышлы итеп һөйләргә тырышты. Был, 12 кешенән торған коллективтың марксизм-ленинизм идеяларын үҙләштереү кимәлен һәм уны практик эштә ҡуллана белеүҙә һәләтле икәнлектәрен асыҡ күрһәтә.

— Капиталистик системаның емерелә башлауының сәбәбе нәмәлә? — тип һорай пропагандист.

Уға һәр тыңлаусы яуап бирергә әҙер, бөтәһе лә ҡулдарын күтәрәләр.

— Бөйөк Октябрь Социалистик революцияһы тәьҫире һөҙөмтәһендә капиталистик илдәрҙең хеҙмәтсәндәр массаһының үҙҙәренең иҙеүселәренә ҡаршы көрәштәре киҫкенләште, — тип һүҙ башланы политик мәктәптең тыңлаусыһы Константин Каменский. — Был хәл капиталистик илдәрҙе эске ҡаршылыҡтарын, эксплоататорҙар һәм эксплоатацияланыусылар араһындағы көрәште тағы ла нығыраҡ көсәйтте. Был, капиталистик системаның емерелә башлауының иң мөһим сығанаҡтарының береһе.

Иптәш Каменскийҙан һуң, Вера Гульчак һүҙ алды. Ул Октябрь революцияһы—колония халыҡтарына үҙҙәренең бойондороҡһоҙлоғон яҡлауҙа азатлыҡ байрағы булыуын, 1919 йылда Корея халыҡтарының Япония империалистәренә, 1924 — 1925 йылдарҙа Марокко хеҙмәтсәндәренең Франция һәм Испания империалистәренә, 1926 — 1927 йылдарҙа Индонезия халҡының Голландия империалистәренә ҡаршы азатлыҡ көрәшенә күтәрелеүҙәре тураһында әйтә.

Капиталистик һәм социалистик системаның экономикаһындағы айырымлыҡтар тураһында Анна Михайлова сығыш яһап, былай тине:

— Капиталистик илдәрҙең хужалығы планһыҙ, шәхси интерестарҙан сығып ҡына продукциялар эшләп сығарыуға, унан күберәк файҙа алыуға, хеҙмәтсәндәр массаһын нығыраҡ эксплоатациялауға ҡоролған. Унда производствоның общественный характеры менән шәхси үҙләштереү араһындағы ҡапма-ҡаршылыҡ йәшәй. Был һәм производстволағы анархия экономик кризистең яңы көс менән ҡалҡып сығыуына сәбәпсе була. 1929 — 1933 йылдарҙағы бөтә донъя кризисе осоронда Америка промышленносенең продукция эшләп сығарыу һәләтлеге 50 процент самаһы, Германияның 40 процентҡа, Францияның 30 процентҡа түбән төштө.

Ә беҙҙең совет экономикаһы, — тип дауам итә иптәш Михайлова, — йылдан-йылға үҫә, нығый, күтәрелә. Беҙҙең социалистик промышленность 1940 йылда, 1913 йыл менән сағыштырып ҡарағанда, 12 тапҡырға артыҡ продукция бирҙе. Был хеҙмәтсәндәр массаһының материаль һәм көн-күреш шарттары сағыштырғыһыҙ яҡшыртыуға ярҙам итте.

Теманы тикшергән һайын тыңлаусыларҙың активлығы арта барҙы. Был тема буйынса ғына Ф. Зәйнуллина, А. Артамоновский һәм Иванов иптәштәр өҫтәп сығыш яһанылар.

— Массовый ҡулланыу тауарҙарына государствоның ваҡлап һатыу хаҡтарын 1949 йылдың 1 мартынан яңынан арзанайтыу тураһындағы СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарары, — тине иптәш Зәйнуллина, — хеҙмәтсәндәр массаһының материаль һәм көн-күреш шарттарын сағыштырғыһыҙ көндән-көн яҡшыра барыуҙы күрһәткән тарихи документ булып тора. Мин үткән айҙа 440 һум эш хаҡы алдым. Киң ҡулланыу тауарҙарының арзанайыуы миңә бер ай эсендә генә 120 һум аҡсаны экономияларға мөмкинлек бирҙе.

«Ике донъяның халыҡ-ара хәлдә ике төрлө политикаһы» тигән тема буйынса ла беседа ҙур активлыҡ менән үтте. Тыңлаусы иптәш Иванов капитализмдең һуғыш икәнен, иптәш Солымов икенсе бөтә донъя һуғышы алдынан Советтар Союзының фашистик агрессорҙарға ҡаршы тыныслыҡ өсөн көрәше тураһында һөйләнеләр.

Пропагандист иптәш Хәбитов үҙенең йомғаҡлау һүҙендә һуғыштан һуңғы халыҡ-ара хәлгә туҡталды.

— Америка һәм Англия империалистәренең политикаһы,—ти пропагандист, — Советтар Союзына һәм шулай уҡ халыҡ-демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлдерелгән. Агрессив хәрби-политик саралардың ҙур системаһы булған Төньяҡ-атлантик пакт уларҙың сит илдәрҙе баҫып алыу политикаһын тулыһынса раҫлай. Хәҙер бөтә донъя хеҙмәтсән массалары араһында яңы һуғышты тоҡандырырға маташыусыларға ҡаршы бөйөк көрәш хәрәкәте йәйелдерелдә. Был көрәштең башында Советтар Союзы һәм халыҡ-демократияһы илдәренең хеҙмәтсәндәре баралар. Ошо айҙа Парижда тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Конгресы йыйналырға тейеш. Былар бөтәһе лә демократик көстәрҙең империализм көстәренән көслө булыуын, тыныслыҡты һәм имнекселекте нығытыуҙа бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең интересы берҙәмлеген күрһәтәләр.

Бынан һуң иптәш Хәбитов, занятие аҙағында тыңлаусыларға киләһе занятиеһе үтеләсәк тема буйынса ҡайҙан, нәмә уҡырға кәрәклеге тураһында заданиелар бирҙе.

Социаль-тәьминәт Министерствоһы эргәһендәге политик мәктәптә занятие бына шулай үтте. Был мәктәп ВКП(б)-ның Киров район комитетында алдынғы политик мәктәптәрҙең береһе булып иҫәпләнә.

Аҙаҡ килеп тик шуны әйтергә кәрәк, бында политик мәктәптә айырым темалар буйынса күргәҙмә пособиелар менән тәьмин итеү сараһы ла күрелә. Райкомдың пропаганда һәм агитация бүлеге был кәмселектәрҙе бөтөрөргә, был политик мәктәптең эш тәжрибәһен башкаларға күсереүҙе ойоштороорға тейеш.

Яҡуп Ҡолмый.

Район газеталары биттәренән

Районды тотош электрләштереү өсөн

Ялсыгол районы хеҙмәтсәндәре районды тотош электрләштереү мәсьәләһенә ҙур иғтибар итәләр. Хәҙер бында 11 ауылда колхоз электр станциялары эшләп килә. Улар Ильич лампочкалары менән 3000-дән артыҡ хужалыҡтың өйҙәрен яҡтырталар.

Сталинса яңы биш йыллыҡ аҙағына тиклем районда тағы [illegible] гидроэлектр станцияһы һалынырға тейеш. Был араһында 38 колхоз ҡатнашлығында төҙөлә башланған Таңып гидроэлектр станцияһы айырыуса мөһим урын тота.

«[illegible] был эш участкаһында, — тип яҙа «Еңеү байрағы» газетаһы, — патриотик дәрт менән [illegible] дауам итә. «Ленин булаҡ», «Комбайн», «Аршаҙы», «Ирек-те 1», «Турғай» колхоздары төҙөлөш материалдары әҙерләүҙә башҡа колхоздарға өлгө күрһәтәләр. Мәсәлән, «Ленин булаҡ» колхозы (идаралыҡ иптәш Мөхәмәтйәнов) ҡышҡы план буйынса билдәләнгән 67 кубометр урынына 137 кубометр ағас киҫеп, уны төҙөлөш участкаһына илтеп бирҙеләр.

Яңы һәм иҫке ГЭС төҙөлөшөн йылдам тамамлау, бөйөк Ленин [illegible] тормошҡа ашырыу өсөн [illegible]. «1 Май» колхозы [illegible] 31 мең, Ленин исемендәге колхоз 20 мең һум аҡса индерҙеләр.

Газета район колхозсыларын Таңып гидроэлектр станцияһы төҙөлөшөн 1949 йылда тамамлау өсөн социалистик ярыштың тағы ла киңерәк йәйелдереүгә саҡыра. Төҙөлөш [illegible] 28-се март номерында был турала махсус бит бирә.

Ауыл тарихе төҙөлә

«Коммунизмға» газетаһы үҙенең биттәрендә (Ҡыйғы районы) район ауылдарының тарихын «[illegible]» материалдар урынлаштыра. 12-се номерында Юлаев-кул ауылы тарихе тураһында [illegible].

Ауыл тарихен төҙөүҙә Юлаев-кул [illegible] профессор [illegible].

«Юлаев-кул ауылында башҡорт халҡының милли геройы Салауат Юлаев 1773 — 1774-се йылдарҙа бер нисә тапҡыр булған. Ауыл ха[illegible] Емельян Пугачев һәм Салауат Юлаев хәрәкәте [illegible] Октябрь революцияһына тиклем [illegible]. Тарих буйынса 546 йыл элек булған [illegible].

Алдынғылар трибунаһы

Был рубрика аҫтында «За высокий урожай» газетаһы (Мияҡы районы) «Ленинский путь» колхозының [illegible] алдынғы кешеләре Л. Криволап һәм Е. Никитенко иптәштәрҙең эш тәжрибәһе тураһында [illegible].

«Беҙ һыйыр һауыу эшендә, — тип яҙалар үҙҙәренең сығыштарында Л. Криволап һәм Е. Никитенко иптәштәр, — ес йыл буйы эшләйбеҙ инде. [illegible] 1948 йылда беҙ һауған һыйырҙан (иҫәптә 18 һыйыр. ред.) 2.470 литр һөт һауып алырға ирештек.

[illegible] һыйырҙарҙы [illegible] алдынан бер нисә һаулыҡтарын [illegible]. Тағы буҙауҙарына ҙур иғтибар итәбеҙ. Был — һөттөң [illegible] артыра.

...[illegible]

...Беҙ, 1949 йылда ла [illegible] һыйырҙан [illegible] 2.800 литр һөт һауып алырға һүҙ бирәбеҙ».

Газетаның был инициативаһы [illegible].

«Ҡыҙыл Башҡортостан» материалдары эҙенән

Газетаның 33-сө номерында «[illegible] ға иҫәп тоталар» тигән материал баҫылып сыҡҡайны.

ВКП(б)-ның Әбйәлил район комитеты газетаның сығышы буйынса редакцияға түбәндәге яуапты бирҙе.

— Бөтә колхоздар ҙа тулаһынса орлоктарҙы тазартып һәм уларҙың сығыштарын тикшереү тамамланды. Күпселек колхоздар һатып һәм бурысҡа алып тороу юлы менән үҙҙәрен картуф, йәшелсә орлоктары менән тәьмин иттеләр.

* * *

Ошо йылдың март айында, Ҡыйғы районы Ибрай ауыл Советы председателе Зәлкәрнәевтең колхоз Уставына һыймаған эштәр эшләүе тураһында редакцияға хат килгәйне.

Хат урында тикшерелде һәм дөрөҫләнде. Систематик рәүештә колхоз Уставын боҙғаны өсөн Зәлкәрнәев район Советы исполкомы составынан һәм ауыл Советы председателегенән төшөрөлдө. Партия һыҙығы буйынса ла уға ҡаты шелтә бирелде.

КОЛХОЗ АУЫЛЫН РАДИОЛАШТЫРЫУҘЫ КӨСӘЙТӘЙЕК!

Хәҙер Башҡортостанда 170 радиоузел, 90 меңдән артығыраҡ радиоточка, 5 мең самаһы радиоприемник бар. Был—байтаҡ ҙур радиолаштырыу селтәре. Республикабыҙҙа бөтә ҡалалар һәм район үҙәктәре радиолаштырылған.

Ләкин радиолаштырыу темпы халҡыбыҙҙың, бигерәк тә колхозсыларҙың көндән-көн үҫеп барған ихтыяждарын ҡәнәғәтләндерә алмай. Ошо ваҡытҡа тиклем радиотапшырыуҙарҙан бигерәк тә ҡала халҡы файҙаланып килде һәм файҙаланып килә. Колхоз ауылын радиолаштырыу бик ныҡ артҡа ҡала. Республикабыҙҙа булған 90 меңдән артығыраҡ радиоточканың 25 мең 700 генә, йәки 28 проценте генә ауылда. Ауылда булған радиоприемниктар проценты ла шул самала ғына тора. Ауыл хужалығын күтәреүҙә, юғары урожай алыуҙа ҙур әһәмиәте булған совхоздар һәм МТС-тар ҙа әле радиолаштырылып бөтмәгән. Ауылда йәшәүсе һәр бер мең кешегә, ҡалала йәшәүсе шул һандағы кешегә ҡарағанда, радиоточка алты тапҡыр кәмерәк тура килә.

Ауылды радиолаштырыуҙың хәҙер айырым политик һәм государство әһәмиәте бар. Ауылды радиолаштырыуҙы көсәйтеү колхоз ауылы алдында торған бурыстарҙы уңышлы хәл итеүгә, «Һуғыштан һуңғы осорҙа ауыл хужалығын күтәреү саралары тураһында» ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарҙарын бойомға ашырыуға ҙур ярҙам итер һәм ауыл халҡының культураһын тағы ла күтәреүгә булышлыҡ итер ине.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы ошо йылдың 2-се апрелендә, ауылды радио менән хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу буйынса 15-се апрелдән 15-се майға тиклем айлыҡ үткәреү тураһында ҡарар ҡабул итте. Айлыҡтың маҡсаты—ауылды радиолаштырыуҙы киңәйтеү һәм радиоузелдарҙың шулай уҡ радиоприемниктарҙың эшен яҡшыртыу. Был ҡарарҙа колхоздарҙы радиолаштырыуҙы көсәйтеүгә һәм халыҡты радио менән хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыуға йүнәлдерелгән конкрет саралар күрһәтелә.

Һәр бер районда районды радиолаштырыу буйынса 1949 йыл өсөн конкрет план төҙөү—айлыҡтың бик мөһим эше булып тора. Шик юҡ, ВКП(б) райкомдары һәм хеҙмәтсәндәр депутаттары райсоветтарының башҡарма комитеттәре, шулай уҡ связь район конторалары был сериоз мәсьәләгә еҙҙи рәүештә ҡарарҙар, бөтә мөмкинлектәрҙе максималь рәүештә файҙаланыуҙы күҙ уңында тоторҙар. Уйлап-еҫтәлеп эшләнгән план ауылдарҙы радиолаштырыуҙа һыныҡлы ярҙам итер.

Урындарҙан килгән мәғлүмәттәргә ҡарағанда, хәҙер үк инде ВКП(б)-ның ҡайһы бер райкомдары—Бөрә, Стәрлетамаҡ, Дәүләкән һәм башҡа райкомдар—колхоздарҙы радиолаштырыу буйынса практик эшкә тотондолар.

Колхоз, совхоз һәм МТС-тарҙы радиолаштырыу, шиселә, өс юл менән барырға тейеш: көслө район узелдарынан тирә-яҡтағы колхоздарға фидер линиялары үткәреү юлы менән. Был—бик мөһим, ышаныслы һәм эффектив эш. Быйыл 11 районда (Архангель, Баймаҡ, Бөрө, Йылайыр, Мәләүез, Мәсетле, Стәрлетамаҡ, Туймазы, Яңауыл, Күшнаренко һәм Нуриман районларында) фидер үткәрергә мөмкинлек бар. Был юл менән Архангель районында 5 колхозды Бөрө районында 7, Туймазы районында 11, Яңауыл районында 10, Күшнаренко районында 8, Нуриман районында 11, е бөтәһе 97 колхозды радиолаштырырға мөмкин. Был радиоузелдарҙың ҡеүәттәрен тулыһынса файҙаланыуға һәм халыҡтың үҙенең үҙ средстволары менән ҡатнашыуына айырыуса иғтибар итергә кәрәк.

Яңы радиоузелдар төҙөү юлы менән. Республикабыҙҙа төҙөү ойошмаһы—«Союзтехрадионың» Башҡортостан бүлексәһе бар. Узел булдырырға теләгән колхоздар, совхоздар һәм МТС-тар узел төҙөү тураһында был ойошма менән договор төҙөргә тейештәр.

Ауылды радиолаштырыуҙы уңышлы рәүештә үткәреү тимер сыбыҡлы трансляция селтәрен эфир установкалары менән өҫтә итеп бергә ҡушып алып барыуға бәйләнгән.

Хәҙер радио тауарҙары менән сауҙа итеүҙе ойоштороуға айырыуса иғтибар итергә тейеш. Райондарға радиоприемниктар, улар өсөн питание, лампалар һәм башҡа радиодеталдәр индереүҙе көсәйтеү сауҙа ойошмаларының, беренсе науботта Башпотребсоюз һәм райпотребсоюздарҙың мөһим бурысы. Ҡыҙғаныска ҡаршы, Башпотребсоюз да һәм күп кенә райпотребсоюздары ла радио тауарҙары менән сауҙа итеүҙе тейешенсә ойоштормайҙар. Айырым район потребсоюздары радио тауарҙар менән сауҙа итеү кеүек мөһим эшкә ғәмһеҙ ҡарайҙар. Мәҫәлән, Бүгәсән, Бөйөргәҙе һәм Федоровка райондарының потребсоюздары 1948 йылда, шулай уҡ ағымдағы йылдың беренсе кварталында һис бер төрлө радиотауар килтермәгәндәр, Яңауыл районы потребсоюзы (председателе иптәш Ихсанов), Краснокама потребсоюзы (иптәш Туктаров), Ҡалтасы районы потребсоюзы (иптәш Старцев) һәм башкалар радиотауарҙар менән сауҙа итеүҙе ойоштормайҙар. Башпотребсоюздың Яңауыл район-ара базаһы (директоры иптәш Кутушов) үткән йылда бөтәһе «Рекорд» системаһындағы 10 радиоприемник һәм ағымдағы йылдың беренсе кварталында 10 детекторлы радиоприемник килтерген. Шул уҡ ваҡытта был база республикабыҙҙағы 7 йыраҡ районды хеҙмәтләндерә.

Детекторлы радиоприемник электроэнергия булмаған ауылдарҙы радиолаштырыуҙа ҙур әһәмиәткә эйә. Ул арзан, шуның менән бергә уның менән эш итеү бик яңай, бер төрлө лә аккумулятор сығымы юҡ, шуның менән бергә Өфө һәм Мәскәү станцияларын тыңлап була. Шуның өсөн детекторлы приемниктарҙы колхоздарға ҡыйыуыраҡ индерергә кәрәк.

Радиоузелдарҙың һәм радиоприемниктәрҙең нормаль рәүештә эшләүҙәрен тәьмин итеүгә сериоз иғтибар бирелергә тейеш. Уларҙың туҡтап тороуҙары, йә иһә насар эшләүҙәре йыш ҡына ундағы кадрҙарҙың етерлек квалификацияһы булмауҙан килә.

Ошоно ла әйтергә кәрәк, республикабыҙҙа радиоприемниктар һаны йылдан-йыл артып торасаҡ, һәм уларҙы хеҙмәтләндереү мәсьәләһе хәҙер айырыуса мөһим булып тора. Ләкин уларҙы хеҙмәтләндереү, ремонтлау эшҡә ойошторолмаған. Шуның арҡаһында йөҙҙәрсә приемник эшләмәй. Шуның өсөн дә ремонт мастерскойҙары ойошторорға, радиоприемниктарға техник ярҙам күрһәтергә кәрәк. Был эштә связдең район һәм ҡала конторҙарының техник персоналы ҙур ярҙам күрһәтә ала.

Ҡала һәм район радиоузелдары янында ауылдарҙа радиоприемниктар менән эш итеүсе кешеләр өсөн 2—3 көнлөк семинарҙар үткәрергә, радиоприемниктар ремонтлауҙы ойошторорға кәрәк.

Беҙ юғарыла республикала 5 мең самаһы радиоприемник регистрацияһан үткән тигәйнек. Ләкин республикабыҙҙа радиоприемниктар һаны улай ғына түгел, күп кенә радиоприемниктар бер ҡайҙа ла теркәлмәгәндәр, связдең ҡайһы бер район конторалары был эш менән шөғөлләнмәйҙәр. Мәҫәлән, Әбйәлил, Байкыбаш, Бозаяҙ, Дүртөйлө, Федоровка райондарындағы связь конторалары ошо көнгә тиклем бер генә радиоприемникте лә регистрацияға алмағандар.

Айлыҡ осоронда радиоприемниктарҙың учётын юлға һалырға тейеш. Был — район конторалары һәм Башҡортостан Радиокомитет работниктәренең мөһим бурыстарының береһе.

Һуңғы бер-ике йыл эсендә илебеҙҙә колхоздарҙы тотош радиолаштырыу өсөн хәрәкәт киңәйгәндән-киңәйә. Беренсе булып был мәсьәләне Мәскәү большевиктәре конкрет рәүештә хәл итә башланылар. Мәскәү өлкәһендә 1950-се йылда бөтә колхоздар радиолаштырыласаҡ.

Мәскәүлеләрҙең тәжрибәһе шефлыҡ итеүсе предприятие һәм учреждениеларҙың колхоздарҙы радиолаштырыуҙа ҙур ярҙам итәсәлектәрен күрһәтә. Шик юҡ, ВКП(б)-ның ҡала комитеттәре һәм ҡала райкомдары ауылды радиолаштырыуҙы яҡшыртыу буйынса шеф эшен активлаштырыу тураһында тейешле саралар күрерҙәр. Колхоз ауылын радиолаштырыуға ярҙам итеү — шефлыҡ итеүсе һәр бер предприятиеның һәм учреждениеның мактаулы бурысы.

Ауылды радиолаштырыуҙа һәм айырым алғанда айлыҡты үткәреүҙә комсомол һәм йәштәр ҙур урын тоталар.

Республикабыҙҙа радио һәүәҫкәрлек эшен йәйелдереү — ғәйәт мөһим бурыс булып тора. Был эшкә һәр төрлө ярҙам күрһәтелергә тейеш. Радио һәүәҫкәрҙәр был айлыҡты үткәреүҙә актив ҡатнашасаҡтар.

Киләһе ауылды радиолаштырыуҙы киңәйтеү һәм радио эшен яҡшыртыу айлығы башланды.

Был айлыҡты уңышлы һәм ойошҡан рәүештә үткәреү—бөтә партия һәм совет ойошмаларының мөһим бурысы.

Л. Ғәлиев,
БАССР Министрҙар Советы янындағы Радиокомитет председателе.

БМО Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы

Политик комитетта

НЬЮ-ЙОРК, 12 апрель. (ТАСС). 11 апрелдә Политик комитетта, Италияның элекке колонияларының яҙмышы тураһындағы мәсьәлә буйынса дөйөм дискуссия дауам итте.

[illegible]

Италия вәкиле, Англияны, уның «Көнбайыш Европа союзын» төҙөүҙә булған роле өсөн маҡтап, бер үк ваҡытта Атлантик пактта Италияның ҡатнашыуын ныҡышмалы рәүештә билдәләне, ошоноң менән ул, Италияның был агрессив группировкала ҡатнашыуы өсөн хаҡ сифатында Африка колониялары мәсьәләһендә Италияның дәғүәләре ҡәнәғәтләндереләләрҙәр, тип иҫәпләгәнен белдерҙе.

Перу вәкиле Белаунде шулай уҡ, Латин Америкаһы илдәре делегацияһының Генеральный Ассамблеяла тулы бойондороҡһоҙ ғына комитетте ышандырырға маташты. Перу вәкиле, Перу «Италияның Атлантик пактта ҡатнашыуын хуплай», тип белдереп, «халыҡ-ара гармония»ның Урта диңгеҙҙәге интерестәре Англия, Франция, Италия һәм Испания араһында ныҡлы хеҙмәттәшлекте талап итә, тип раҫланы. Италияның Африкалағы колониаль идараһын маҡтап, Белаунде Италияның элекке колонияларына ҡарата Англия менән Американың пландарын яҡланы.

Унан һуң Көньяҡ-Африка союзының вәкиле Эндрюс һүҙ алды. Уның сығышының һис шикһеҙ Италияның элекке колонияларын коллектив опекаға алыуҙы күҙҙә тотҡан СССР делегацияһының тәҡдименә Англия менән Америка блогының ситләтеп биргән яуабы итеп ҡарарға кәрәк. Коллектив опеканың «ҡыйынлыҡтары тураһында» Эндрюстең фекерҙәре был блоктың Италия колониялары тураһындағы мәсьәләне БМО Уставы нигеҙендә хәл итеүгә ҡаршы килергә ынтылыуын күрһәтте. Көньяҡ Африка вәкиле үҙенең сығышында Англия делегаты тарафынан үҙ ваҡытын-

[illegible]

...вилизация хеҙмәтенә, — тине ул,— беҙҙе үлтерәләр, ғаҙаплайҙар, газ менән ағыулайҙар ине... Бына ни өсөн Эритреяла йәшәүсе бөтә халыҡ тиерлек итальяндар власы аҫтына ҡайтыуға ҡаршы килә».

Эфиопия вәкиле, Италия хөкүмәтенең ошо комитет ултырышында ҡатнашыусы делегацияһы составында Эфиопияның элекке губернаторы ла бар, ул Италияның Эфиопияны оккупациялаған ваҡытында Муссолини тарафынан губернатор итеп билдәләнгәйне һәм Грациани һәм башҡалар менән бергә хәрби енәйәтселәр исемлегенә индерелгәйне.

Ассамблея кругтары эсендә, был телмәр Италияның фашистик ғәскәрҙәре тарафынан оккупацияланған ваҡытта Эфиопияның вице-губернаторы булып торған һәм хәҙерге ваҡытта Италия хөкүмәт делегацияһының члены итеп ебәрелгән Энрико Черулли тураһында бара тип күрһәтәләр.

Әгәр ҙә Италияның элекке колониялары тураһындағы мәсьәлә хәҙер хәл ителә алмай икән, ул ваҡытта уны ҡарау эше килешеүгә өлгәшкәнгә тиклем кисектерелеп торорға тейеш тип белдерҙе. Куба вәкиленең сығышынан һуң комитет Африка колониялары тураһында мәсьәлә буйынса элекке Италия колонияларының политик партиялары, общественный ойошмалары һәм урыштары халыҡ төркөмдәренән булған ғаризаларҙы «елгәреү» өсөн подкомитет төҙөү тураһында Англия делегаты тарафынан тәҡдим ителгән мәсьәләне ҡарауға күсте. Франция, Аргентина һәм Украина ССР-ы вәкилдәренең сығышынан һуң СССР делегацияһының етәксеһе А. А. Громыко һүҙ алды. Подкомитет вәкилдәрҙән төҙөлгән характерҙа булырға тейеш һәм уға дүрт бөйөк державаның вәкилдәре инеп булырға тейеш тип күрһәтте.

Председателлек итеүсе Ван Лангенхове подкомитет составына түбәндәгеләрҙе тәҡдим итте: Бразилия, Египет, АҠШ, СССР, Франция, Гаити, Индия, Норвегия, Яңы Зеландия, Польша, Англия. Шулай итеп, подкомитет составына бөйөк державаларҙың дүртеһе лә — СССР, АҠШ, Англия һәм Франция тәҡдим ителде.

Подкомитеттең был составы ҡабул ителде.

Комитет тарафынан ҡабул ителгән резолюция 23 апрелде срок итеп билдәләнә. Был көнгә Италияның элекке колонияларының яҙмышы тураһындағы мәсьәлә буйынса политик комитетта сығыш яһау тураһында һорау менән ғаризалар тапшырылырға тейеш. Ул резолюция шулай уҡ ниндәй белдереүҙәрҙе тыңларға тейешлеге хаҡында комитетҡа тәҡдимдәр тапшырырға подкомитетҡа вәкәләт бирә.

Италия колониялары тураһындағы мәсьәлә буйынса дөйөм дискуссия политик комитеттең алдағы ултырышында дауам иттереләсәк.

Махсус политик комитетта

НЬЮ-ЙОРК, 12 апрель. (ТАСС). Махсус политик комитет, БМО-ның «ҡораллы һаҡ» тип аталған һағын төҙөү тураһында Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының генеральный секретаре Трюгве Лиҙең тәҡдимен тикшерҙе. Был тәҡдимде Ли, Генеральный Ассамблеяның Махсус политик комитеты ҡарамағына 1948 йыл 28 сентябрҙә индерҙе. Генеральный секретарҙың докладында күрһәтелгән тәҡдим, башта 1000-гә яҡын кешене һәм һуңынан бер нисә мең кешене эсенә алған хәрби подразделениеләр төҙөүҙе күҙҙә тота. Башында генеральный штаб торған һәм автоматик ҡоралдар менән ҡоралланған, бер нисә бронемашина менән тәьмин ителгән «һаҡсы частәр» тип аталған был частәр байтаҡ ҡына хәрби көс тәшкил итәсәктәр. Докладта, «һаҡсы частәргә» БМО члены булған государстволарҙан йәки коммерческий предприятиеләрҙән самолеттар һәм караптар ярҙамы алыу хоҡуҡы күҙҙә тотола. «Берәр хәл килеп тыуа ҡалһа» был «һаҡсы частәр», докладҡа ярашлы рәүештә, Иминселек Советы ҡарамағында түгел, ә генеральный секретарҙың үҙ ҡарамағында булырға тейештәр.

Генеральный Ассамблеяның хәҙерге сессияһында Филиппины вәкиле, махсус комитет төҙөргә тәҡдим итте. Был комитет ошо мәсьәләне өйрәнергә һәм ул турала Генеральный Ассамблеяның буласаҡ дүртенсе сессияһында доклад яһарға тейеш.

Күп кенә делегаттар, Генеральный секретарь проектының ысын мотивтарын тәнҡитләп һәм фаш итеп сығыш яһанылар.

Совет делегацияһы исеменән сығыш яһаған Я. А. Малик, Трюгве Ли докладының төп положениеларын тикшереп, был тәҡдим, БМО эргәһендә Устав тарафынан ҡаралмаған махсус ҡораллы көстәр төҙөү тураһындағы тәҡдим генә булып тора, тип күрһәтте.

Уставта, тип билдәләне совет вәкиле, генеральный секретарға ниндәй ҙә булһа ҡораллы көстәр төҙөү, был ҡораллы көстәр менән идара итеү, йәки был ҡораллы көстәр өҫтөнән главноначальствующий функцияларын үтәү вәкиллеге бирелгән положение юҡ.

Уставтың етенсе главаһы, тип күрһәтте ул, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының ҡораллы көстәр менән идара итеүсе һәм уның ҡарамағына махсус килешеүҙәр нигеҙендә БМО члендәре тарафынан ошондай ҡораллы көстәр бирелергә тейеш булған берҙән-бер органы булып Иминселек Советы торғанлығын асыҡ билдәләй.

Был тәҡдимдең политик билдәләнеше, Иминселек Советын ситләтеп үтеүгә һәм халыҡ-ара тыныслыҡты һәм иминселекте яҡлау буйынса Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының төп органы булып торған Иминселек Советын башҡа төрлө законһыҙ органдар менән алыштырыуға ҡайтып ҡала. Шул уҡ ваҡытта был законһыҙ органдар ҡарамағына ҡораллы частәр ҙә бирелә.

Уставты былай тупаҫ рәүештә боҙоуҙар кемгә кәрәк? — тип дауам итә Малик. Генеральный секретарь ҡарамағында һаҡсы частәр төҙөү тураһындағы был тәҡдимде, һуңғы ваҡыттарҙа АҠШ һәм Англияның етәксе кругтары тарафынан үткәрелгән саралар системаһындағы звеноларҙың береһе итеп ҡарарға мөмкин. Был саралар, БМО Уставын асыҡтан-асыҡ боҙоуға һәм БМО-ны, Берләшкән Милләттәрҙең интерестәре менән уртаҡ бер нәмәһе лә булмаған үҙҙәренең интерестәрендә файҙаланыуға йүнәлтелгәндәр.

Малик, 1947 йылда АҠШ ҡыҫымы аҫтында, БМО Уставын боҙоп төҙөлгән Сессия-ара комитет, Иминселек Советенең уның даими члендәренең берҙәмлек принциптәре менән ситләтеп үтеү һәм Сессия-ара комитет йөҙөндә тыңлаусан политик ҡорал булдырыу өсөн генә кәрәк булды, тип иҫкә төшөрҙө.

Малик унан ары былай тип күрһәтте: АҠШ вәкилдәре хәрби штаб комитетында, ҡораллы көстәрҙең һаны һәм составы тураһындағы килешеүҙәргә өлгәшеүҙе өҙөү өсөн бөтә булған мөмкинлектәрҙе эшләнеләр. Ҡораллы көстәр тураһындағы мәғлүмәттәр БМО члендәре булып торған государстволар тарафынан Иминселек Советы ҡарамағына тапшырылырға тейештәр. АҠШ, Иминселек Советенең уның даими члендәренең берҙәмлек принциптәре менән, халыҡ-ара тыныслыҡты һәм иминселекте яҡлау эшендә асылда эффектле орган булып тороуын теләмәй. АҠШ, ҡораллы көстәрҙең, АҠШ-тың етәксе кругтары ҡулындағы тыңлаусан ҡорал булып торған орган ҡарамағына тапшырылыуын теләй. Бындай тәҡдим, ошо ҡораллы көстәрҙе төрлө законһыҙ файҙаланыуҙар өсөн юл аса.

Һуңғы иҫәптә былар бөтәһе лә, тип билдәләне СССР вәкиле, Иминселек Советен ситләтеп үтеүгә һәм АҠШ-ҡа Англия ҡатнашлығында айырым государстволарҙың эске эштәренә политик һәм хәрби тығылыуҙарҙы еңеләйтеүгә йүнәлтелгәндәр.

БМО-ның ҡораллы һағын төҙөү тураһындағы тәҡдим Генеральный Ассамблея тарафынан әле ҡаралмаған булһа ла, был сарала АҠШ-тың личный составы, шулай уҡ материаль средстволар һәм хәрби снаряжение менән ҡатнашыуы тураһындағы мәсьәләне АҠШ-тың конгресы һәм департаменты тикшерә лә инде, тип билдәләп Малик, былар бөтәһе лә ошо ҡораллы көстәрҙең кемгә кәрәкле булыуына асыҡлыҡ индерәләр, тип белдерҙе. АҠШ һәм Англияның ҡыҫымы аҫтында БМО Уставын ситләтеп үтеп һәм боҙоп, Греция һәм Корея мәсьәләләре буйынса төҙөлгән комиссиялар кеүек башҡа төрлө законһыҙ комиссияларҙы хеҙмәтләндереү өсөн был ҡораллы көстәрҙе файҙаланыу күҙҙә тотола.

СССР вәкиле йомғаҡлау һүҙендә, законһыҙ һәм БМО Уставына ҡапма-ҡаршы килеүсе бындай тәҡдимгә СССР делегацияһы ҡырҡа рәүештә ҡаршы сыға, тип билдәләне. Ул шулай уҡ, Совет делегацияһы БМО-ның ҡораллы һағы тураһындағы тәҡдимде өйрәнеү буйынса махсус комитет төҙөүгә лә ҡаршы сыға, тип күрһәтте.

Белоруссия ССР-ы делегаты Смоляр һәм Польша делегаты Кац-Сухи, БМО-ның «һаҡсы частәрен» төҙөү БМО Уставын тупаҫ рәүештә боҙоу булыр ине, тип күрһәтеп Маликтең тәҡдимен яҡланылар.

Франция вәкиле Ордоно, бындай һаҡты төҙөүҙе яҡлаусыларҙың дәлилдәренә ҡаршы сыҡты, ләкин Англия-Америка блогы позицияһына ҡаршы сығырға батырсылыҡ итмәйенсә был мәсьәләне өйрәнеү өсөн махсус комитет төҙөүгә ҡаршы килмәне.

Англия вәкиле Кадоган, Англия делегацияһы был мәсьәлә буйынса хәҙерге ваҡытта ниндәй ҙә булһа билдәле позиция ала алмай, тип күрһәтте. Кадоган, генеральный секретарь докладындағы күп кенә положениеларҙы шик аҫтына ҡуйҙы. Ләкин ул, Филиппины делегаты тарафынан тәҡдим ителгән махсус комитет төҙөүҙе хупланы.

АҠШ вәкиле Коэн, Трюгве Лиҙең тәҡдимен Советтар Союзы вәкиленең тәнҡитләүенә ҡаршы килә алмағас, БМО-ның «ҡораллы һағын» төҙөү Уставты боҙоу факты булып тороуҙы нигеҙһеҙ рәүештә кире ҡаҡты.

Тауышҡа ҡуйыу һөҙөмтәһендә комитет 6 тауышҡа ҡаршы (СССР, УССР, БССР, Польша, Чехословакия һәм Югославия) 41 тауыш менән Филиппины резолюцияһын ҡабул итте. Франция, Аргентина һәм Йемен тауыш биреүҙән тыйылып ҡалдылар. Был резолюция, генеральный секретарҙың тәҡдимен өйрәнергә һәм был мәсьәлә буйынса Генеральный Ассамблеяның дүртенсе сессияһы өсөн доклад төҙөргә 14 государство вәкиленән махсус комитет төҙөүҙе күҙҙә тота. Махсус комитет, Иминселек Советенең биш даими члены, шулай уҡ Австралия, Бразилия, Колумбия, Чехословакия, Греция, Пакистан, Швеция, Польша, Гаити составында раҫланды.

Унан ары Махсус политик комитет, көн тәртибендә торған алдағы мәсьәләгә — Иминселек Советенең үҙенең эше тураһындағы докладын тикшереүгә күсте. Комитет, ниндәй ҙә булһа дискуссияһыҙ был докладты иҫкә алырға һәм уны Ассамблея пленумының ҡарамағына тапшырырға ҡарар итте.

Махсус политик комитеттең көн тәртибендә торған мәсьәләләрҙең ҡаралып бөтөүе айҡанлы комитет үҙенең эшен ваҡытлы рәүештә туҡтатты.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресе алдынан

Алексей Максимович Горький 1932 йылдың мартында Америка хәбәрселәренә яуап — «Культура мастерҙары», һеҙ кемдәр менән?» — тигән яуабында былай тине:

«Буржуазия культураға дошман, һәм ул уға дошман булмай булдыра ла алмай, — буржуаз ысынбарлыҡ, капиталистик государстволарҙың практикаһы үҙе үк раҫлаған хәҡиҡәт бына ошо. Советтар Союзының дөйөм ҡоралһыҙланыу тураһындағы проектын буржуазия кире ҡаҡты, һәм: капиталистар — социаль яҡтан ҡурҡыныслы кешеләр, улар яңы бөтә донъя һуғышын әҙерләйҙәр, — тип әйтер өсөн был үҙе генә лә бик етерлек».

Бөйөк пролетар яҙыусыһының был һүҙҙәре бөгөн дә ҙур көс һәм дөрөҫлек менән яңғырайҙар. Америка һәм Великобританияның капиталистәре Советтар Союзын изоляциялау, бөтә донъялағы хеҙмәтсәндәрҙе яңы һуғыш утына ташлау өсөн тырышалар. АҠШ һәм Великобританияның хәҙерге идара итеүсе кругтары бөтә донъяла хакимлекте яулап алыуҙы маҡсат итеп, агрессив политика алып баралар. Ошо маҡсаттарын тормошҡа ашырыу өсөн Төньяҡ-атлантик пакт төҙөйҙәр, ер шарының төрлө өлөштәрендә һуғыш базалары булдыралар, үҙҙәренә союзниктар туплайҙар.

Советтар Союзы тыныслыҡ өсөн эҙмә-эҙлекле рәүештә көрәшеп, бөйөк державалар менән төҙөлгән договорҙарҙы тайпылышһыҙ үтәй барған ваҡытта, АҠШ һәм Великобритания хөкүмәттәре күптән инде тиҙерәк юлға баҫтылар. Атлантик пактҡа ҡул ҡуйыу урыны итеп Вашингтонды һайлап алыу факты үҙе үк АҠШ гегемонияһына таянған был агрессив блоктың маҡсаттарын асыҡ күрһәтеп тора. Был пакт СССР менән халыҡ демократик илдәренә ҡарата яңы кордон төҙөү тигән һүҙ. Ә уның маҡсаты — СССР-ға ҡаршы һуғыш әҙерләү.

Бына ошо шарттарҙа культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлау буйынса халыҡ-ара бәйләнеш Комитеты бөтә демократик ойошмаларға һәм тыныслыҡ яғында тороусы бөтә кешеләргә манифест менән мөрәжәғәт итте.

«Культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлау буйынса халыҡ-ара бәйләнеш комитеты, халыҡ-ара ҡатын-ҡыҙҙарҙың демократик федерацияһы, — тип әйтелә был манифеста, — халыҡтарҙың иғтибарын шуға йүнәлтә: халыҡтар араһындағы тыныслыҡҡа ҡурҡыныс көндән-көн арта бара. Ҡайһы бер илдәрҙәге матбуғат, радио һәм күп кенә политик деятелдәр башҡа илдәргә ҡарата асыҡтан-асыҡ дошманлыҡ ҡараштарын таратalar, яңы һуғыш пропагандаһы алып баралар.

Донъялағы халыҡтар һуғыш теләмәйҙәр, улар ҡан ҡойорға, ҡорбандар бирергә теләмәйҙәр.

...Тыныслыҡ дошмандарының эштәре менән борсолған хәлдә, беҙ бөтә илдәрҙәге демократик ойошмаларға һәм тыныслыҡты яҡлаусы прогрессив деятелдәргә ошо йылдың апрелендә тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресен йыйырға саҡырып мөрәжәғәт итәбеҙ».

Был конгрестең маҡсаты барлыҡ халыҡтарҙың алдынғы деятелдәрен тыныслыҡты яҡлау өсөн көрәшкә туплауҙа.

Һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы, тыныслыҡты яҡлау өсөн халыҡтарҙың көрәш хәрәкәте әленән-әле ҙур һәм мәһабәт көскә әйләнә бара.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресен саҡырыуға әҙерләү Комитетында 13 апрелгә 600 миллион кеше исеменән сығыш яһаусы ойошмаларҙан һәм кешеләрҙән конгресс эшендә ҡатнашырға теләүҙәре тураһында ғаризалар алынған.

Парижда 20 апрелдә асыласаҡ был Конгреска донъя йөҙөндәге бөтә илдәрҙәге профсоюз, йәштәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар ойошмаларының вәкилдәре, яҙыусылар, художниктар, журналистар, общественный деятелдәр йыйналасаҡтар.

Советтар Союзының общественный ойошмалары конгреска ғалимдәрҙән, яҙыусыларҙан, искусство работниктәренән, профсоюз һәм башҡа ойошмаларҙың вәкилдәренән торған делегацияны ебәрергә ҡарар иттеләр. Беҙҙең делегаттарыбыҙ араһында академиктар — В. Волгин, А. Несмеянов, А. Палладин, яҙыусылар — А. Фадеев, И. Эренбург, К. Симонов, СССР-ҙың халыҡ художнигы А. Герасимов, композитор Д. Шостакович, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары П. Ангелина, Курск станцияһы начальниге П. Шубин һәм башҡалар бар.

Тыныслыҡ өсөн бөтә халыҡ хәрәкәте яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙы бик ныҡ ҡаушата, уларҙың пландарын бутай. Был хәрәкәттән ҡурҡынған һуғыш тоҡандырыусылар үҙҙәре өсөн ҡотолоу юлын әленән-әле юғанһеҙләнә барған полиция режимен көсәйтеүҙән эҙләйҙәр. Тыныслыҡты яҡлау буйынса фән һәм культура деятелдәренең март ахырҙарында АҠШ-та булған конгресенә делегат булып барырға тейешле билдәле француз деятелдәре — шағир Поль Элюарға, аббат Бульеға, Эжени Коттонға, инглиз делегаттары — профессор Берналға, яҙыусы Голдингҡа, актриса Патриция Бэрккә шулай уҡ Италия, Румыния һәм Бразилия делегаттарына АҠШ-ҡа инергә рөхсәт бирмәү Америка властарының Конгресс эшенә ҡамасаулыҡ итергә тырышыуҙарын асыҡ күрһәтте.

Шуныһы характерлы, ошо прогрессив деятелдәргә АҠШ-ҡа инеү өсөн рөхсәт бирмәгән бер ваҡытта, АҠШ-тың официаль кругтары һуғыш тоҡандырыусыларҙың башында тороусы Черчиллде ҙур тантана менән ҡаршы алдылар. Ябай америкалыларҙың ҡараштарына һәм настроениеларына был тантананың ни дәрәжәлә ҡапма-ҡаршы булыуын шунан ғына ла асыҡ күреп була; Черчилль ултырған пароход килеп етер алдынан Нью-Йорк ҡатын-ҡыҙҙары демонстрацияға сыҡтылар. Демонстранттар ҡулдарына: «Черчилль әфәнде, өйөгөҙгә ҡайтып китегеҙ, беҙ тыныслыҡ теләйбеҙ!», «Бөтһен Төньяҡ-атлантик пакт!», —тип яҙылған плакаттар күтәргәйнеләр. Черчилль асыуы ҡабарған халыҡҡа күренергә ҡурҡты, һәм уға пароходтан запас ишек аркылы сығып китергә, оло урамдар аша түгел, ситке урамдар аша полиция һаҡлығы аҫтында отелгә барырға тура килде...

Франция хөкүмәте лә шулай уҡ делегаттарға Францияға инергә рөхсәт биреүҙән баш тартып, Конгрестең уңышлы үтеүенә ҡамасауларға тырыша. Мәҫәлән, Франция хөкүмәте Болгарияның 24 делегатынан ни бары 8 кешегә генә, Румынияның 40 делегатынан — 8 кешегә, Польшаның 77 делегатынан бары 9 кешегә генә конгреста ҡатнашырға рөхсәт бирҙе һәм башҡалар. Франция хөкүмәтенең бындай курс тотоуына ҡаршы протест белдереп, Әҙерләү комитетына бик күп һанда телеграммалар һәм хаттар килә.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресен саҡырыу буйынса Әҙерләү комитеты Италия, Бразилия, Аргентина, Чехословакия, Венесуэлла, Германия, Венгрия һәм Триест илдәренең милли инициатив комитеттәре вәкилдәренең сығыштарын тыңланы. Уларҙың сығыштары тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресен саҡырыу идеяһының ер шарындағы барлыҡ илдәрҙең халыҡтары араһында киң отклик тапҡанлығын тағы ла бер тапҡыр раҫланы.

Әҙерләү комитетының коммюникеһендә былай тип әйтелә:

«Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресенә әҙерләү буйынса комитет бюроһы Жолио—Кюри председателлегендә ултырышҡа йыйналып, был Конгреска киләсәк ҡайһы бер делегаттарға Францияға инеү өсөн рөхсәт биреүҙән ниндәй шарттар эсендә баш тартылғанлығы тураһындағы белдереүҙе тыңланы.

Бюро Францияның абруйын төшөрөүсе хәлдәргә сик ҡуйыу өсөн ҡайһы бер демарштар ҡулланырға, һәм, әгәр кәрәк була икән, ғәҙел тыныслыҡ эшен яҡларға теләүсе миллиондарса ир-ҙәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар тарафынан вәкил итеп ебәрелгән делегаттарҙы Франция тейешенсә ҡабул итә алһын өсөн, киң общественность фекеренә мөрәжәғәт итергә тигән ҡарар ҡабул итте».

Ниндәй генә тыйыуҙар булмаһын, ниндәй генә сикләүҙәр булмаһын, капитализм донъяһындағы реакционерҙар — яңы һуғыш тоҡандырырға тырышыусылар ниндәй генә ҡаршылыҡтар күрһәтмәһендәр, тыныслыҡты яҡлаусыларға тыныслыҡты яҡлауҙа үҙ ихтыярҙарын белдерергә бер генә нәмә лә ҡамасаулай алмаҫ.

М. Сәғдиева.

Культура-ағартыу учреждениеләренең эшен яҡшыртырға

Ошо көндәрҙә Өфөлә политик-ағартыу учреждениелары работниктәре профсоюзы Өлкә Комитетының II пленумы булып үтте. Өлкә Комитеты председателе иптәш Журавлеваның «Политик-ағартыу учреждениелары работниктәре I съезы йомғаҡтары һәм Өлкә Комитетенең конференцияһы ҡарарҙарын үтәүҙең барышы тураһындағы» докладына буйынса фекер алышыуҙа 12 кеше ҡатнашты.

Бөтә мөмкинлектәр булыуға ҡарамаҫтан, политик-ағартыу учреждениелары работниктәре профсоюзының урындағы ҡайһы бер комитеттәре һәм түбәнге ойошмалары ҡәнәғәтләнерлек эшләмәйҙәр әле. Илеш, Бәләбәй, Бөрө һәм башҡа ҡайһы бер райондарҙағы күсмә клубтарҙы эшләүсе политик-ағартыу учреждениеларының ыңғай эш тәжрибәһе бөтә райондарҙың да достояниеһына әйләнмәгән. ВКП(б)-ның Абзан райком комитеты эргәһендәге профсоюз ойошмаһының эше тарҡау хәлдә. Унда эшләүсе работниктәрҙең яртыһы ғына профсоюз члены булып тора. 10 кеше бер нисә йыл буйынса членлек взностарын түләмәй килә. Баймаҡ, Бишбүләк, Белорет райондарының кинофикация бүлектәре хеҙмәтсәндәрҙе бик насар хеҙмәтләндерәләр. Ә профсоюздарҙың район комитеттәре һәм түбәнге ойошмалары был хәлгә килешеп ҡарайҙар.

Республиканың колхоздарында, совхоздарында һәм МТС-тарында яҙғы сәсеү кампанияһын үткәреүҙә политик-ағартыу учреждениелары работниктәре профсоюзының бурыстары тураһындағы мәсьәлә буйынса пленумда ВКП(б) Өлкә Комитетенең культура-ағартыу эштәре секторы мөдире иптәш Хәйруллин доклад менән сығыш яһаны.

— Партияның Башҡортостан Өлкә Комитетенең эше тураһында — ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарында республика ауыл хужалығын күтәреүҙең артабанғы юлдары күрһәтелде. Был бурысты үтәүҙә профсоюз ойошмаларына ла бик яуаплы эштәр йөкмәтелә, — тине иптәш Хәйруллин.

Был мәсьәлә буйынса фекер алышыуҙа ҡатнашыусы Туймазы район клубы мөдире иптәш Ғабдрахимов үҙенең ыңғай эш тәжрибәһе менән уртаҡлашты.

Тикшерелгән мәсьәләләр буйынса пленум практик ҡарар ҡабул итте.

Хроника

СССР Верховный Советының Президиумы иптәш Петр Андреевич Захаровты геология Министры итеп билдәләне.

* * *

СССР Верховный Советының Президиумы иптәш И. И. Малышевты геология Министры вазифаларынан бушатты.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

ЯҘҒЫ СӘСЕҮГӘ

Башгосиздат тарафынан баҫып сығарылған „Боевой листоктар“ 90 мең данала „Союзпечать“ аша райондарға оҙатылды.

Газеталарға подписка үткәреү буйынса ике аҙналыҡ

Матбуғат көнөн байрам итеүгә әҙерләү айҡанлы 11 апрелдән 26 апрелгә тиклем өлкә, ҡала һәм район газеталарына подписка үткәреү буйынса ике аҙналыҡ уҙғарыла.

Был сараларҙы уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу өсөн көрәшкә связь органдарының бөтә аппараты мобилизовать ителергә тейеш.

„Кызыл Башкортостан“, „Кызыл тан“ газеталарын, шулай уҡ „Агитатор блокноты“, „Әҙәби Башкортостан“, „Пропагандиска ярҙамға“ журналдарын масса араһында күберәк таратыуға связь работниктәре айырыуса ныҡ иғтибар бирергә тейештәр.

М. БАЛДИНА
Матбуғат таратыу һәм экспедициялауҙың Өлкә Бүлеге начальнигы.

Һәр бригада өсөн

„Кызыл Башкортостан“ газетаһына яҙылығыҙ һәм уны колхозсылар араһында уҡыу эшен ойоштороғоҙ.

„Кызыл Башкортостан“ газетаһында яҙғы сәсеү эштәре башланыу менән айырым бригадаларҙың, колхоздарҙың, МТС-тарҙың, совхоздарҙың эш методтары яҡтыртыласаҡ.

„Кызыл Башкортостан“ газетаһына яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөше бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Ц 01920 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЫ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 76 (8176) 17 апрель йәкшәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Советтар Союзы Геройы исеме булдырылыуға 15 йыл. (1-се бит).
ВЛКСМ Үҙәк Комитете Пленумы тураһында информацион белдереү (1-се бит).
Республикабыҙ баҫыуҙарында. (1-се бит).
Ә. Ғирфанов. — Орлоҡтарҙы яровойлаштырып сәсергә. (2-се бит).
Н. Сарычев. — Нефтселәр ҡалаһының эштәре һәм кешеләре (2-се бит).
Сәйфи Ҡудаш. — Бәхет орлоҡтары (2-се бит).
Политик мәктәп етәкселәренә ярҙамға. В. Корионов. — «СССР һәм капиталистик донъя» тигән тема буйынса занятиеларҙы нисек алып барырға. (2-3-сө биттәр).
Р. Ниғмәти. — Алыҫҡа ярыш. (3-сө бит).
Т. Хөсәйенов, С. Дәүләтшин, С. Ғәли. — Мәктәптәрҙә дәрестәр менән уҡ ваҡытында тәьмин итергә. (4-се бит).
Ғариф Гүмәр. — Йәшел урман шаулаһын. (4-се бит).
Специалист кәңәштәре. И. Харицкий. — Мамаргә ... нисек алыштырыуға (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Яҙғы сәсеүҙе әҙерлек менән ҡыҫҡа срокта үткәрергә

Республикабыҙҙың намыҫлы игенселәре быйыл һәр бер колхозда, совхозда, бригадала һәм звенола урожай алыу планын арттырып үтәргә йөкләмә алдылар. Улар 1949 йылды, һуғыштан һуңғы сталинсы биш йыллыҡты срогынан алда тамамлаусы йылды, тағы ла ҙур һәм юғары урожайлы йыл итергә һүҙ бирҙеләр. Улар үҙ һүҙҙәренә тоғро булып, яҙғы сәсеүгә ҡыштан уҡ ныҡышмалы әҙерлек алып барҙылар. Республикабыҙҙың 30 йыллығы хөрмәтенә йөҙҙәрсә колхоздар, алдынғы МТС-тар һәм совхоздар сәсеүгә әҙерлекте һәр яҡлап тамамлап рапорт бирҙеләр. Ошо көндәрҙә яҙғы сәсеүгә әҙерлек буйынса иң һуңғы, иң хәл иткес саралар күрелә.

Бер нисә көндән яҙғы сәсеү эштәре бөтә киңлектә башланып китәсәк. Ә яҙ — юғары урожай өсөн көрәштең иң яуаплы осоро. Яҙғы сәсеү эштәрен мөмкин тиклем ҡыҫҡа срокта, яҡшы агротехник шарттарҙа үткәреп ҡалыу — юғары урожай үҫтереүгә ышаныслы нигеҙ һаласаҡ. Партиябыҙ, хөкүмәтебеҙ һәм лично иптәш Сталиндең илебеҙҙең социалистик ауыл хужалығын артабан алға ебәреү тураһында күргән даими хәстәрлектәренә республикабыҙҙың игенселәре, беренсе нәүбәттә, яҙғы эштәрҙе өлгөлө итеп үткәреү менән яуап бирергә бурыслылар.

Республиканың көнсығыш райондарында яҙғы баҫыу эштәре башланды ла инде. Туймазы, Әлшәй, Учалы, Әбйәлил райондары колхоздарында ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре ҙур ойошҡанлыҡ менән алып барыла. Был райондарҙа ужымдарҙы аҙыҡландырыу планы артығы менән үтәлде. Благовар, Шишмә, Учалы райондарының колхоздары ерҙә күберәк дым һаҡлап ҡалыу өсөн ашығыс саралар күрәләр. Көнсығыш райондарҙа өлгөргән майҙандарҙы һайлап тырматыу эштәре башланып тора. Әлшәй районының колхоздары беренсе турт көндә 120 гектар майҙанда һайлап тырматыу үткәрҙеләр. Өлгөргән майҙандарҙы һайлап тырматыу көндән-көн киңәйә бара.

Ләкин был ыңғай фактылар менән бер рәттән етешһеҙлектәр ҙә бик күп әле. Республикабыҙҙың башҡалаһына иң яҡын урынлашҡан Өфө районында ошо көнгә тиклем государство тарафынан колхоздарға биреләсәк орлоҡтоң байтаҡ өлөшө таҙартылмаған. Был эш бары тик Өфө әҙерләү пункты директоры иптәш Латиповтың үҙ эшенә енәйәтсел рәүештә яуапһыҙ ҡарауынан килеп сыҡҡан. Ошо һөҙөмтәлә район колхоздары яҙғы эштәр башланғанға тиклем үҙҙәренә бирелгән орлоҡто ташый алмай ҡалыу ҡурҡынысы аҫтында торалар. Баймаҡ районы колхоздарының 6 мең центнерҙан артыҡ орлоҡ ташып алаһылары бар әле. Районда был эш юл яҡшы саҡта ойошторолмау сәбәпле, хәҙер инде орлоҡто сәсеү осоронда ташырға тура киләсәк. Орлоҡ фондын әҙерләү буйынса асылған серьез етешһеҙлектәр башҡа райондарҙа ла бик күптәр әле. Бурыс — булған орлоҡтарҙы тиҙерәк таҙартып бөтөүҙән, ә орлоҡ фондын тулыландырыу өсөн иң ашығыс һәм хәл иткес саралар күреүҙән һәм орлоҡто яровойлаштырып сәсеү өсөн алдан хәстәрле саралар күреп ҡуйыуҙан тора.

Быйылғы яҙғы сәсеү эштәренең иң күп өлөшө тракторҙар паркы менән үткәреләсәк. Ә күп райондарҙа ошо көнгә тиклем тракторҙарға, ауыл хужалығы машиналарына ремонт үткәреү эше тамамланмаған әле. Аксен, Охлебинин, Оло-Таләк МТС-тарында трактор паркын ремонтлау планы ни бары 73—79 процентҡа ғына үтәлгән. Баймаҡ МТС-ында ошо көнгә тиклем өсө трактор йәнәһе подшипник булмауҙан ремонтланмай ултыра. Ҡайһы бер МТС етәкселәре быйыл да иҫке метод менән эшләүгә, быйыл да үҙған йылғы хаталарҙы ҡабатлауға иҫәп тоталар. Мәҫәлән, Йомағужа районы МТС-тарындағы тракторҙарҙың 60 проценте тәүге эш өсөн яҡтылыҡ менән тәьмин ителмәгәндәр. Бында 62 тракторға ни бары 21 предплужник бар. Хоҙайбирҙин МТС-ында һабандарҙың 20 процентына ремонт үткәрелмәгән. Яғыулыҡ ташыу планының яртыһы ғына үтәлгән.

Үҙған йылғы тәжрибәләр буйынса яҙғы сәсеүгә әҙерлектең насар булыуы нисек күңелһеҙ һөҙөмтәләргә килтерәсәге беҙгә хәҙерҙән үк билдәле. Бындай етешһеҙлектәрҙең урын алыуы сәсеүҙе оҙаҡҡа һуҙасаҡ, был инде урожайлылыҡты кәметеүгә килтерәсәк. Бына ни өсөн, был хаталарҙы бик тиҙ арала төҙәтергә һәм яҙғы сәсеү эштәрен бөтә яҡлап тулы әҙерлек менән ҡаршы алыу өсөн көрәшергә кәрәк. Быны үҙенең яҙғы сәсеүгә әҙерлеккә арналған һуңғы ҡарарында СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты талап итте.

Был ҡарарҙа — «Партия ойошмалары ауыл хужалығы эшсәндәренең патриотик күтәрелешен етәкселек итергә, колхоздарға, МТС һәм совхоз работниктәренә ауыл хужалығын күтәреү һәм үҫтереү буйынса улар алдында торған бурыстарҙы киң рәүештә аңлатырға һәм уларҙы яҙғы сәсеүгә әҙерлекте йылдам рәүештә тамамларға һәм уңышлы үткәрергә мобилизовать итергә тейештәр» — тип күрһәтелә.

Райондарҙың, колхоз ауылының партия, совет ойошмалары ҡулында был мөһәтдәс бурысты большевиктарса үтәп сығырлыҡ бөтә кәрәкле шарттар бар. Быйыл беҙҙең республика колхоздары, совхоздары бик күп өҫтәмә яңы тракторҙар алды, государство уларға орлоҡ бирҙе. Булған көстө дөрөҫ урынлаштырып уны тулы килеш файҙаланғанда быйылғы яҙғы сәсеү иң яҡшы агротехник шарттарҙа, ҡыҫҡа срокта үткәреләсәк. Ә ҡайһы бер райондарҙа ошо мөмкинлектәр менән иҫәпләшмәй, үҙағышлылыҡҡа хәҙерҙән үк юл ҡуйырға самалайҙар. Иглин, Шишмә райондары колхоздарында производство пландарын төҙөү эшендә ебәрелгән серьез хаталар тап булна ошо турала һөйләйҙәр. Был райондарҙа производство пландары формаль рәүештә генә төҙөлгәндәр, улар колхоздарҙағы ысын барлыҡтан алыҫ торалар.

Яҙғы сәсеү эштәрен планлаштырыуҙа Йомағужа район колхоздарында ла ошондай уҡ хәл. Мәҫәлән, районда ни бары 43 сәскес була тороп, яҙғы эштәр 97 сәскескә планлаштырылған. Был сәсеүҙе 30 көнгә тиклем һуҙасаҡ. Ә район өсөн бүленгән сәскестәр ошо көнгә тиклем алынмағандар. Район ауыл хужалығы бүлеге агрономы иптәш Әхмәдиев сәсеүҙең байтаҡ өлөшөн ҡул менән үткәреүгә иҫәп тота.

Район партия, совет ойошмалары сәсеүгә әҙерлек эшендә серьез урын алып торған бындай етешһеҙлектәргә ҡаршы иң киҫкен һәм хәл иткес саралар күрергә бурыслылар. Шул ваҡытта ғына юғары урожай өсөн көрәштә һөйөклө партиябыҙға, хөкүмәтебеҙгә һәм бөйөк Сталинға биргән вәғәҙәләребеҙҙе большевиктарса үтәп сыға алырбыҙ.

Советтар Союзы Геройы исеме булдырылыуға 15 йыл

Юғары отличие дәрәжәһе — Советтар Союзы Геройы исеме булдырылыуға 15 йыл тулды.

ССР Союзы Үҙәк Башҡарма Комитеты 1934 йыл 16 апрель ҡарарында былай тип күрһәтте: юғары отличие дәрәжәһе — Советтар Союзы Геройы исеме — «Государство алдында геройлыҡ подвигы күрһәтеү менән бәйләнгән шәхси йәки коллектив хеҙмәттәр өсөн» бирелә.

15 йыл ваҡыт эсендә беҙҙең халҡыбыҙҙың меңдәрсә иң яҡшы уллары һәм ҡыҙҙары социалистик Тыуған ил даны хөрмәтенә героик подвигтар яһап, был юғары исемде алыуға өлгәштеләр.

1934 йылда челюскинселәрҙе ҡотҡарыу эштәрен уңышлы үткәргән өсөн беҙҙең данлыҡлы летчиктарыбыҙ иң беренсе булып Советтар Союзы Геройы исеме алыуға лайыҡлы булдылар. Шул уҡ йылды бөтә донъя рекорды ҡуйыуға өлгәшкән өсөн Советтар Союзы Геройы исеме летчик М. М. Громовҡа бирелде.

Заманыбыҙҙың иң яҡшы летчигы В. П. Чкаловҡа һәм «АНТ-25» экипажының ҡалған ике члены — Г. Ф. Байдуковҡа һәм А. В. Беляковҡа арктиканың һәм Алыҫ төньяҡтағы өйрәнелмәгән райондарҙың иң киткес ауыр шарттарында Мәскәү — Төньяҡ Боҙ Океаны — Камчатка — Амурҙағы Николаевск маршруты буйынса героик осоштары өсөн, ССР Союзы Үҙәк Башҡарма Комитетының 1936 йыл 24 июль ҡарары менән Советтар Союзы Геройы исеме бирелде.

Мәскәү—Алыҫ Көнсығыш маршруты буйынса посадкаһыҙ геройҙарса алыҫҡа осоуҙы тормошҡа ашырған өсөн, туранан алыҫҡа осоу буйынса ҡатын-ҡыҙҙар өсөн халыҡ-ара рекорд ҡуйғандары өсөн һәм был ваҡытта күрекәкле батырлыҡ һәм сыҙамлылыҡ күрһәткәндәре өсөн СССР Верховный Советы Президиумының «Родина» самолеты экипажын наградлау тураһында» 1938 йылдың 2 ноябрь Указы менән В. С. Гризодубоваға, П. Д. Осипенкоға, М. М. Расковаға Советтар Союзы Геройы исеме бирелде.

«Тыуған илебеҙҙе һәм уның башҡалаһы Мәскәүҙе һаҡлауҙың ауыр көндәрендә Ҡыҙыл Армияға етәкселек иткән, һәм гитлерсы Германияға ҡаршы көрәштә ҙур ҡыйыулыҡ менән етәкселек иткән» Иосиф Виссарионович Сталинға СССР Верховный Советы Президиумының 1945 йыл 26 июнь Указы менән Советтар Союзы Геройы исеме бирелде.

Илебеҙҙең хеҙмәтсәндәре данлы 15 йыллыҡты билдәләп, Советтар Союзы Геройы тигән юғары исемде алыуға лайыҡлы булған үҙҙәренең иң яҡшы уллары һәм ҡыҙҙары менән ғорурланалар.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКАБЫҘ БАҪЫУҘАРЫНДА

Дым өсөн көрәш—юғары урожай өсөн көрәш ул

Күп йылғы тәжрибәләр яҙ көнө үҙ ваҡытында дым һаҡлап ҡалыуҙың урожайҙы күтәреүҙә мөһим сара икәнлеген асыҡ күрһәтте.

Беҙ үҙған йыл был эшкә серьез иғтибар бирҙек. Иртә яҙ, тунға һөрөлгән бөтә майҙанда ҡар һыуы тотоу үткәрҙек. Мөмкинлектәр тыуыу менән үк ерҙәрҙе тырматтыҡ. Ужым сәсеүлектәренә өҫтәмә аҙыҡландырыу үткәрҙек. Бына шул арҡала ла инде беҙ үҙған йылғы королоҡто еңә алдыҡ һәм бойҙайҙың һәр бер гектарынан уртаса 12—15-әр центнер, арыштан 16-шар центнер, борсаҡтан 24-әр центнер һәм тарынан 13,5-әр центнер урожай алыуға өлгәштек. Мин етәкселек иткән звено яҙғы ҡар һыуҙары тотҡан участкала бойҙайҙың һәр бер гектарынан 14-әр центнер, ә был сара үткәрелмәгән участканан 12,5-әр центнер урожай алды. Дымды һаҡлау саралары беҙгә һәр бер гектарҙан 4—5-әр центнер өҫтәмә урожай алыуға мөмкинлек бирҙе.

Үҙған йылғы тәжрибәләрҙән сығып беҙ быйыл был эште киң майҙандарҙа, бөтә звеноларҙа ла үткәрәбеҙ. Арышты беҙ тирәҫләнгән һәм тәрән итеп һөрөлгән иртә пар еренә яҡшы сортлы орлоҡтар менән сәстек. Ләкин юғары урожай өсөн был ғына етмәй. Яҙ көнө уға өҫтәмә аҙыҡландырыу индермәгәндә урожайҙың бик түбән булыуы мөмкин. Үҙған йыл минең звено 6 гектар ужымды 3-әр центнер көл, ә ҡалған 12 гектарын сергән тиреҫ менән ашлағайны. Ә бер нисә көндән ике аҙна тырматтыҡ. Шунау өсөн был ашламалар индерелмәй ҡалдырылған участкала урожай ни бары 7,8 центнер, ә ҡалған участкаларҙа уртаса һәр бер гектарға 13,5-әр центнер булды.

Шуға күрә беҙ быйыл был сараларҙы нисек тә иртәрәк үткәрергә тырышабыҙ. Тупраҡ аҙыраҡ һаҡып, тырма тешенә һылашмай башлау менән үк тырматыуға тотонасаҡбыҙ.

Хәҙер беҙҙең бөтә звенолар баҫыуҙа юғары урожай өсөн көрәш алып баралар. Беҙ быйыл тотош майҙандарҙа ла мул урожай алыуҙы үҙебеҙҙең төп бурысыбыҙ итеп ҡуйҙыҡ.

М. Сәләхов,
Шаран районы «Түңәрәк» колхозы звеноводы.

* * *

БОРАЙ. (Телефон аша). Колхоздарҙа ҡар һыуҙарын тоталар, ужымдарҙы аҙыҡландыралар.

«Урал» колхозында Ленин орденлы иптәш Насрый Аҡназаров етәкселек иткән звено члендары баҫыуға беренсе булып сыҡтылар. Звено бойҙай сәсәсәк 25 гектар майҙанда ҡар һыуҙарын тотоуҙы ойоштороҙо. Колхозда шулай уҡ 65 гектар ужым өҫтәмә аҙыҡландырылды.

«Идеал» колхозында ла баҫыуҙарҙа тәүге эштәр башланды. Бында тәүге көндә 40 гектарҙан артыҡ майҙанда ҡар һыуы тотолдо. Хәҙер 40 гектар ужым өҫтәмә аҙыҡландырыла.

Ғ. Ишмитов.

Тулы әҙерлек менән

Әлшәй. Ташлы ауыл Советы «Таймыр» колхозы (председателе иптәш Ғанеев) яҙғы сәсеү кампанияһын яҡшы әҙерлек менән ҡаршылай. Бөтә майҙанға сәселәсәк орлоҡ яҡшы итеп таҙартылды, ауыл хужалығы инвентарҙары ремонтланды. Йәнле тартыу көстәре яҙға ҡуйылды. Артелдең яҙғы баҫыу эше өсөн төҙөлгән производство планы колхозсыларға еткерелде, һәр бер колхозсы ҡайҙа һәм нindәй эштә буласағын яҡшы белә.

Звенолар хәҙер баҫыуҙа ҡар һыуы тотоу, ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эшен ойошторҙолар.

Р. Низамов.

Юғары урожай алыу өсөн ярыш ойошторолдо

Саҡмағош МТС-ы механизаторҙары игенселектең культураһына эйә булыу өсөн ярышҡа ҡушылдылар. «Почет билдәһе» орденлы иптәш Хәбир Еникеев етәкселек иткән трактор бригадаһы «Большевик», «Тау берлек» һәм Молотов исемендәге колхоздарҙы хеҙмәтләндереүҙә бөтә эштәрҙе договор сроктарында, отличио сифатлы итеп үткәрергә йөкләмә алды.

«Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ» орденлы комбайнер иптәш Хәмит Әхмәтшин сезонға 500 гектар майҙандың ашлығын урып-йыйырға вәғәҙә итте. Комбайнерҙар Усман Баҡиев, Зия Рәхимов иптәштәр ҙә социалистик йөкләмә алдылар.

МТС коллективы яҙғы баҫыу эштәрен яҡшы әҙерлек менән ҡаршылай. Бөтә тракторҙар колхоздарға, эш урындарына килтерелделәр. Яҙғы осор өсөн талап ителгән яғыулыҡ ташылып ҡуйылды. МТС быйыл игенселектең культураһын күтәреү һәм шуның менән юғары урожай үҫтереү өсөн бөтә сараларҙы күрә.

Х. Аҙнабаев.

Май алды социалистик ярышы

Дим депоһының машинистары Май алды социалистик ярышына ҡушылып, составтарҙы йөрөтөүҙә тиҙләтәләр.

Һүрәттә: Дим депоһының ауыр составтарҙы йөрөтөүсе алдынғы машинисы иптәш А. С. Грипько.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Ярышҡа ҡушылдылар

БАЙМАҠ. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Баймаҡ комбинаты I квартал планын срогынан алда үтәүгә өлгәштe һәм уға юғары производство күрһәткестәре өсөн БАССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағы бирелде.

Коллектив был еңеүҙәр менән рухланып, тағы ла яҡшыраҡ эшләй. Комбинаттың бөтә эшселәре, инженер-техник работниктәре Май алды социалистик ярышына ҡушылдылар, стахановсы вахталар ойошторолдо. Комбинат коллективы апрель айы планын срогынан алда үтәү, продукцияның үҙкиммәтен кәметеү хаҡын 5 процентҡа кәметеү өсөн көрәшә.

Апрель планы үтәлде

Өфөләге сәй үлсәү фабрикаһы (директоры А. И. Петров) производство пландарын ай һайын арттырып үтәп килә. Коллектив беренсе кварталда планнан тыш 45 тонна сәй бирҙе. Оборотҡан бюджетҡа аҡса индереү планы ла 122 процентҡа үтәлде. 461 мең һум күләмендә саф файҙа алынды. Эшләп сығарылған продукцияның сифаты яҡшырҙы. Рәпиева, Маруанова, Хәбирова, Ғилуанова иптәштәрҙең бригадалары фәҡәт юғары сифатлы ғына продукция бирәләр.

Коллектив Өфө кабель заводы эшселәренең мөрәжәғәтен ҙур күтәренкелек менән өйрәнде һәм 38 процентҡа арттырылған апрель айы планын ике көнгә алда 115 процентҡа үтәргә йөкләмә алды.

И. Ишмөхәмәтов.

ВЛКСМ Үҙәк Комитете пленумы тураһында информацион белдереү

ВЛКСМ-дың XI съезы тарафынан һайланған ВЛКСМ Үҙәк Комитетының беренсе пленумы булып үтте. Пленум ойоштороу мәсьәләләрен ҡараны.

Пленум ВЛКСМ Үҙәк Комитетының беренсе секретары итеп иптәш Н. А. Михайловты һайланы. ВЛКСМ Үҙәк Комитетының секретарҙары итеп А. Н. Шелепин, Т. Н. Ершова, З. Т. Федорова, В. И. Кочемасов иптәштәр һайландылар.

Пленум Н. А. Михайлов, А. Н. Шелепин, Т. Н. Ершова, З. Т. Федорова, В. И. Кочемасов, Н. П. Красавченко, М. Н. Колмакова, В. Е. Семичастный, З. П. Туманова, В. И. Черненов, П. М. Машеров иптәштәр составында ВЛКСМ Үҙәк Комитетының бюроһын һайланы.

ВЛКСМ Үҙәк Ревизия Комиссияһының ултырышы тураһында информацион белдереү

Комсомолдың XI съезы тарафынан һайланған ВЛКСМ Үҙәк Ревизия Комиссияһының ултырышы булып үтте. Ултырыш ойоштороу мәсьәләләрен ҡараны.

ВЛКСМ Үҙәк Ревизия Комиссияһының председателе итеп иптәш В. И. Харазов һайланды.

Ужымды самолеттан аҙыҡландырыу

ДӘҮЛӘКӘН. (Телефон аша). Бөртөклө ашлыҡ совхозының Киров исемендәге бүлекһендә ужымды самолеттан аҙыҡландырыу ҡулланыла. Ошо көндәрҙә лөтсик пилот иптәш Осипов 8 сәғәт эсендә бүлексәнең 53 гектар ужымын аммиак селитраһы менән аҙыҡландырҙы. Ошондай метод менән быйыл совхоздың 400 гектар ужымы аҙыҡландырыласаҡ.

Совхоздың был бүлексәһендә бөгөнгө көнгә 125 гектар көҙгө ужым сәселде.

Нигеҙләнмәгән иҫәптәр

Районлыҡ игенселәре юғары урожай алыу өсөн бөтә халыҡ һөжүменә ҡушылдылар. Был изге көрәшкә меңәрләгән кешеләр үҙҙәренең ҙур вкладын һалыуға ынтылалар. Баҫыу эштәрен үткәреү пландары правление члендарының ултырыштарында һәм колхозсыларҙың дөйөм йыйылыштарында ентекле тикшерелә. Был пландар нигеҙендә социалистик игенселектең культураһын артабан күтәреү тора. Колхозсылар үҙҙәренең ҡиммәтле тәҡдимдәрен индерәләр һәм колхоз правлениеларынан үткән йылдарҙа булған етешһеҙлектәргә юл ҡуймауҙы талап итәләр.

М. Горький исемендәге колхоз правлениеһы ултырышында баҫыу эштәренә әҙерлекте тикшереү буйынса төҙөлгән комиссияның отчеты тыңланды. Унда отчет менән сығыш яһаусы колхоз председателе иптәш Наумкин былай тине:

—Баҫыу эштәрен бөгөн үк башларға мөмкин. Ләкин уның тәүге көндәрендә үк бик серьез бер тотҡарлыҡ буласағы һиҙелә. Һүҙ культиваторҙар етешмәүе тураһында бара. Был хәл үҙған йыл да юғары урожай алыуға бик ҙур зыян килтергәйне. Беҙҙең баҫыуҙарҙы эшкәртеүгә Хоҙайбирҙин МТС-ы 5 культиватор бирергә тейеш. Беҙҙә уларҙың береһе генә бар әле. Ҡалғандарының булыуы йәки булмауы мәсьәләһе бөгөнгә тиклем хәл ителмәгән.

Иптәш Наумкиндең был зарланыуы урынһыҙ, әлбиттә. Эске мөмкинлектәрҙе бөтә тулылығында файҙаланыуҙа үҙ инициативаһын күрһәтеү урынына, МТС, йәки государство ярҙамына ғына иҫәп тотоу—ул иждивенселек менән ауырыу тигән һүҙ. Был настроение бер иптәш Наумкинға ғына хас түгел. Уның менән районлыҡ бик күп колхоз етәкселәре «ауырыйҙар». Бындай ваҡытта уларға районлыҡ ауыл хужалығы специалистары ярҙам итергә тейеш инеләр. Ләкин ул күренмәй.

Республика ауыл хужалығы Министерствоһы етешмәгән культиваторҙарҙы драпачтар менән алыштырыу мөмкинлеген тәҡдим итә. Уларҙы булдырыу өсөн бөтә колхоздарҙа ла мөмкинлектәр бар. Район ауыл хужалығы бүлегендә был турала бик яҡшы беләләр. Шуға ҡарамаҫтан, колхоздарҙа драпачтар эшләү буйынса бер төрлө лә сара күрелмәй. Районға бирелгән 20 культиваторҙың да әле булһа бер нисәһе «Сельхозснаб» складтарынан алынмаған.

Быйыл ла районлыҡ колхоздарында 24 мең гектарҙан ашыуыраҡ башаҡлы һәм техник культуралар сәселергә тейеш. Район ауыл хужалығы бүлегендә был эште 12 көн эсендә тамамларға планлаштыралар. Был — көн һайын 2000 гектар ерҙе эшкәртеү тигән һүҙ. Районлыҡ МТС-тарында 40 культиватор бар. Тракторҙар паркы нормаль эшләгәндә лә, был культиваторҙар менән тупраҡты сәсеү алдынан йомшартыу кәм тигәндә 18 көнгә һуҙыласаҡ. Тимәк, башаҡлы культураларҙы сәсеүҙең агротехник сроктарын тупаҫ рәүештә боҙоуға юл ҡуйыласаҡ. Был—район ауыл хужалығы бүлеге работниктәренең яҙғы сәсеү эштәрен колхоздарҙағы ысын барлыҡҡа нигеҙләнмәйенсә планлаштырыуҙарының асыҡ бер миҫалы булып тора. Улар был хәлдең хужалыҡ һәм политик зарарлы булыуына тейешле баһа бирмәгәндәр һәм был ауыл хужалығы бүлеге мөдире иптәш Әхмәдиевтең: «Ҡайһы бер участкаларға культивация үткәрмәйенсә лә сәсеп буласаҡ», — тигән һүҙҙәренән бик яҡшы аңлашыла.

— Ҡайһы бер колхоздарҙа орлоҡтарҙы ҡул менән сәсергә тура киләсәк, — ти иптәш Әхмәдиев. Колхоздарҙа һәм МТС-тарҙа сәсеүгә әҙерлектең хәҙерге торошо был иҫәптең дөрөҫлөгө тураһында һөйләй. Тимәк, бында буласаҡ юғары урожайҙың ҙәмышына аңлы рәүештә зарар яһарға йыйыналар.

Ысынлап та, район ауыл хужалығы бүлегендә был эште планлаштырыу уның работниктәренән башҡа бер кемгә лә аңлайышлы түгел. МТС-тарҙа 43 көнө сәскес булыуға ҡарамаҫтан, ни өсөндөр бында 97 сәскескә иҫәп тоталар. МТС-тарҙа булған сәскестәр менән генә эшләү — сәсеүҙе 30 көнгә һуҙырға юл ҡуйыу тигән һүҙ. Был юғары урожай өсөн йәйелдерелгән көрәш талаптары менән бәйләнә торған хәл түгел, әлбиттә. Ул бары тик райондағы ысын барлыҡты тәрән өйрәнмәүҙең, уны ҡарағанса белмәүҙең һәм бының нигеҙендә барлыҡҡа киләсәк күңелһеҙ хәлгә политик баһа биреп еткермәүҙең һығымтаһы булып тора.

Тракторҙарҙың тәүлек буйынса туҡтауһыҙ эшләүҙәрен ойоштороу бик мөһим сара булып тора. Бының өсөн бөтә тракторҙарҙың да яҡтылыҡ менән йыһазландырылыуы талап ителә. Ләкин МТС-тарҙа был тейешенсә баһаланмай һәм тракторҙарҙың бары тик 60 проценте генә яҡтылыҡ менән тәьмин ителгән. Был айҡанлы колхоздарҙа ҡул фонарҙәре булдырыу бик файҙалы булыр ине.

Сәсеүҙе юғары сифатлы итеп агротехник сроктарҙа үткәреү хеҙмәт етештереүсәнлегенең артабанғы үҫешенә бик ныҡ бәйләнгән. Шуның өсөн баҫыу эштәренең тәүге көндәренән үк һәр бер колхозсының һәм һәр бер трактористың көндәлек нормаларын арттырып үтәүҙәренә өлгәшеүҙәрен ойоштороу бик ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Быға өлгәшеү бары тик баҫыу эштәрендә хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу нигеҙендә генә мөмкин буласаҡ. Тик ни өсөндөр ауыл хужалығы бүлегендә был мөһим мәсьәләнән ситләшкәндәр һәм уны ойоштороу буйынса эшлекле саралар күрмәйҙәр.

Район ауыл хужалығы бүлеге һәм МТС етәкселәренең урожай яҙмышы тураһында тейешле хәстәрлек итмәүҙәрен тағы ла бына нәмә менән аңлатырға мөмкин. МТС-тарҙа 62 трактор һабаны бар. Уларҙың ни бары 21 генә предплужниктар менән тәьмин ителгән. Быйыл ерҙе предплужникһеҙ һабандар менән һөрөүгә һис юл ҡуйылмаясаҡ. Шуның өсөн уларҙы булдырыуға һәм файҙаланыуҙы дөрөҫ планлаштырыуға МТС һәм район ауыл хужалығы бүлеге етәкселәре бик ҙур иғтибар менән ҡарарға тейештәр ине. Ләкин бында предплужникле һабандар менән эшләүҙе артыҡ «мәшәҡәтле» эш итеп иҫәпләйҙәр һәм уны булдырыу тураһында хәстәрлек итмәйҙәр.

Районда баҫыу эштәре бына-бына башланырға тора. Ләкин Йомағужала ашыҡмайҙар әле. Хоҙайбирҙин МТС-ында, мәҫәлән, тракторҙар паркы тулыһынса ремонтланмаған. Һабандар ҙа ремонтланып бөтмәгән. Сәсеү осорона талап ителгән яғыулыҡ материалдары етерлек тиклем әле булһа ташылмаған. Трактор бригадалары кәрәк һандә мискалар һәм заправка инвентарҙары менән тәьмин ителмәгәндәр. Хоҙайбирҙин МТС-ы директоры иптәш Костычев сәсеүгә әҙерлектә үҙенең борола алмаусылығын күрһәтә.

Әгәр ҙә бында баҫыу эштәре үткәреү планын бөтә эске мөмкинлектәрҙе файҙаланыуға юнәлтеп ҡайтанан төҙөмәһәләр, район колхоздары өҫтәмә меңәрләгән бот иген алыу мөмкинлегенән мәхрүм буласаҡтар. Районлыҡ партия, совет ойошмалары һәм ауыл хужалығы органдары күренеп торған был етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү юлында ашығыс саралар күрергә бурыслылар.

М. Мөхәмәдиев,
Йомағужа районы.

Орлоҡтарҙы яровойлаштырып сәсергә

Игенселектең үләнле баҫыулы системаһында һайланма орлоҡтарҙы дөрөҫ әҙерләп сәсеү мөһим агротехник сараларҙан иҫәпләнә. Был сараларҙан яҙғы культураларҙың орлоҡтарын яровойлаштырып сәсеү мөһим урын алып тора.

Бөйөк Ватан һуғышына тиклем беҙҙең республикала яровойлаштырып сәсеү майҙаны бер нисә йөҙ мең гектарға етә ине. Массовый тәжрибәләр был сара беҙҙең шарттарҙа һәр бер гектарға уртаса 1,5—2 центнер өҫтәмә урожай биреүҙе күрһәттеләр. Быйыл яҙ беҙ тик яҙғы бойҙай буйынса ғына 100 мең гектар ергә орлоҡтарҙы яровойлаштырып сәсергә тейешбеҙ. Был сараны үткәреү һөҙөмтәһендә колхоздар 1 миллион 200 мең бот өҫтәмә урожай йыйнауға өлгәшәсәктәр. Быға өлгәшеү өсөн яровойлаштырыу эшен дөрөҫ итеп үткәрергә кәрәк.

Яровойлаштырыуҙың нигеҙе. Академик Лысенко үсемлектәрҙең стадиялы үсешләнеү теорияһын эшләп сығарҙы һәм был совет агробиология фәненең ҙур ҡаҙанышы булып тора. Был теорияның мәғәнәһе шунда: үсемлек шытып сығыуҙан алып үсеп өлгергәнгә тиклем бер нисә стадия үтә. Үсемлектәрҙең бер стадиянан икенсе стадияға күсеүе уларҙың тышҡы шарттарының үҙгәреүе менән үтә. Мәҫәлән, арпа, һоло һәм башҡалар шытып сығып башаҡланыуға тиклем түбән температураға мохтаж булалар. Был фәндә яровизация стадияһы тип атала. Был стадия һуңынан яҡтылыҡ стадияһы менән алмашына. Был дәүерҙә үсемлек түбән температураға мохтаж булмай, ләкин ул көндөң оҙон булыуын талап итә.

Ошо теорияға таянып үсемлектәрҙең үсешләнеүен уларҙың орлоҡтарын көнөттә саҡта уҡ эшкәртеү аша тиҙләтеп була. Мәҫәлән бойҙай, һоло һәм арпаны һайлама рәүештә яровизация стадияһын үткәреүгә мәжбүр итеп була. Яровойлаштырып сәселгән орлоҡтар ергә икенсе стадиянан — яҡтылыҡ стадияһынан башлап үсешләнә башлаясаҡ.

Яровойлаштырып сәселгән орлоҡтар 3—5 көнгә иртә шытып сығасаҡтар, шытыу проценте күтәреләсәк, орлоҡтар яҡшы тамырланасаҡ. Яҙғы бойҙай, һоло һәм арпа орлоҡтарын яровойлаштырып сәсеү техникаһы түбәндәгеләрҙән тора.

Бина һәм инвентарь әҙерләү. Орлоҡтарҙы амбарҙар, һарай һәм иркен келәттәрҙә, буш биналарҙа яровойлаштырырға мөмкин. Бинаның иҙәне һыу үткәрмәҫлек булырға тейеш. Бер центнер орлоҡ яровойлаштырыу өсөн ике квадрат метр иҙән майҙаны кәрәк. Бина мөмкин тиклем яҡшы еләтелә торған булырға тейеш. Яровойлаштырыу өсөн айбай термометрҙар, һыу һалыу өсөн сапсаҡ йәки миска, сиптәрле лейка, тимер силәктәр, ҡул тырмалары, ағас көрәктәр, үлсәүестәр, өлгәргес, брезент йәки торпошалар кәрәк.

Орлоҡтарҙы еүешләү. Яровойлаштырыу өсөн тик яҡшы итеп таҙартылған һәм юғары кондициялы орлоҡтар ғына алырға кәрәк. Орлоҡтарҙа ҡаты тороп төксөләре булырға тейеш түгел. Яҙғы бойҙай орлоҡтары яровойлаштырыу алдынан еүеш торонға ҡаршы «АБ» препараты менән ҡоро юл менән ағыуландырыла. Хужалыҡта был препарат булмағанда бойҙай орлоҡтарын ағыулау өсөн формалинды файҙаланырға мөмкин. Формалин менән ағыулау орлоҡтарҙы икенсе тапҡыр еүешләгән саҡта үткәрелә. Арпа һәм һоло орлоҡтары тик формалин менән генә һәм шулай уҡ орлоҡтарҙы икенсе тапҡыр еүешләгән саҡта ғына үткәрелә. Еүешләү алдынан орлоҡтар үлсәнә һәм һыуҙан иҙәнгә өйөм итеп һалына. Өйөмгә һалынған орлоҡ 3 тоннанан да артыҡ булмаҫҡа тейеш.

Орлоҡтарҙың дымлылығы 13 процент булғанда һәр бер 100 килограмм һоло һәм арпа орлоғон еүешләү өсөн 3½ литр, һуң өлгерә торған ҡаты сорт бойҙайҙар өсөн — 33 литр, йомшаҡ һәм иртә өлгерәүсән ҡаты сорт бойҙайҙар өсөн 31 литр һыу алына.

Орлоҡтарҙың дымлылығы 13 проценттан юғары йәки кәмерәк булһа һыу быға яраҡлы рәүештә, йәки күберәк, йәки аҙыраҡ итеп алына. Мәҫәлән бойҙай орлоғоноң еүешлеге 13 процент урынына 11 процент булһа, 100 килограмм орлоҡто еүешләү өсөн ике литрға һыу күберәк итеп алына. Киреһенсә, дымлылығы 13 процент урынына 15 процент булһа ике литрға кәмерәк итеп алына.

Был тиклем һыуҙы орлоҡ бер юлы һеңдереп бөтөрә алмай, шуға күрә тейешле һыу нормаһын өскә бүлеп еүешләргә кәрәк. Беренсе тапҡыр еүешләүҙе көндөң икенсе артыһында һәм үлсәп алынған һыуҙың өсөнсө өлөшө менән үткәрәләр. Һыу сиптәрле лейка аша һибелә. Еүешләгәндән һуң орлоҡ 25-30 сантиметр ҡалынлығында өйөмдә ҡалдырыла. 2—3 сәғәттән һуң өйөм кәрәк менән бутала.

Икенсе тапҡыр еүешләү үлсәп алынған һыуҙың икенсе, өсөнсө өлөшө менән икенсе көндө иртәнсәк үткәрелә. Бойҙай «АБ» препараты менән алдан ағыуланған булһа, йәки һоло һәм арпа орлоҡтары яровойлаштырыла торған булһа миска йәки сапсаҡтағы һәр бер 10 литр һыуға 32 кубик сантиметр формалин һалына. Формалин 40 процентле һәм таҙа булырға тейеш.

Икенсе тапҡыр еүешләгәс өйөм, формалин тороп спораларын парланыу аша үлтерһен өсөн, 2—3 сәғәт ваҡытҡа брезент йәки торпоша менән ҡаплап ҡуйыла. Өйөмдәге температура 5 градустан түбән булғанда уны брезент йәки торпоша менән ҡаплаған хәлдә оҙағыраҡ итеп тоторға кәрәк. Бынан һуң өйөм өҫтө асыла һәм орлоҡ ентекләп бутала. Өйөм ҡалынлығы 20—25 сантиметр булырға тейеш.

Икенсе тапҡыр еүешләүҙән һуң 6 сәғәт самаһы ваҡыт үткәс өсөнсө тапҡыр еүешләү үткәрелә. Бының өсөн өсөнсө өлөш һыуҙы икегә бүлеп үткәреү яҡшыраҡ. Был ваҡыт икенсе өлөш һыу менән еүешләүҙә орлоҡтарҙың ҡабығы беренсе өлөш һыуҙы тулыһынса һеңдергәс үткәреү яҡшыраҡ буласаҡ. Һыуҙы күрһәтелгән нормаларҙа ғына файҙаланыуға бик ныҡ иғтибар итергә кәрәк.

Яровойлаштырыуҙы дөрөҫ итеп үткәргәндә айырым орлоҡтар һуңғы тапҡыр еүешләүҙән һуң 15—20 сәғәт ваҡыттан моронлай башлайҙар.

Һоло, арпа һәм һуң өлгерәүсән ҡаты бойҙайҙарҙы яровойлаштырыу. Юғарылағы тәртиптә еүешләүҙән һәм орлоҡтар берәм-һәрәм моронлай башлағас та өйөмдәге орлоҡтарҙа яровизация процесе башлана. Был процесс дөрөҫ үтһен өсөн түбәндәге талаптарҙы үтәргә кәрәк. Һоло һәм арпа орлоғон һуңғы тапҡыр еүешләгәндән һуң өйөмдә 10—12 градус йылылыҡта 15—20 сәғәт ваҡыт тоторға кәрәк. Һуңынан, бөтә орлоҡтарҙың да моронлауын көтөп тормайынса, температураны, өйөмдәге орлоҡто йоҡа итеп таратыу, кәрәк менән әйләндергәләү һәм бинаны еләтеү аша, 2—5 градусҡа тиклем түбән төшөрергә кәрәк. Һуң өлгерә торған ҡаты сорт бойҙай орлоҡтарын яровойлаштырғанда һуңғы тапҡыр еүешләүҙән һуң орлоҡтарҙың 3—5 проценттан да артыҡ өлөшө моронламауын бик ныҡ күҙәтергә кәрәк.

Еүешләй башлауҙан алып иҫәпләгәндә 5—6 көнгә орлоҡтар 3 проценттан кәм моронлаған булһа, йәки бөтөнләй моронламаһа бер центнер орлоҡҡа 1—2 литр һыу иҫәбенән орлоҡтарҙы өҫтәмә рәүештә еүешләргә кәрәк. Был ваҡытта ла моронлаған орлоҡтарҙың һаны 3—5 проценттан да артыҡ булмауын бик ныҡ күҙәтергә кәрәк. Арпа һәм һоло орлоҡтары яровойлаштырған ваҡытта орлоҡтарҙы моронлатыу бөтөнләй ярамай.

Яровизаторҙар шуны бик ныҡ иҫтә тоторға тейештәр: һоло, арпа һәм һуң өлгерә торған ҡаты сорт бойҙайҙы баҫыу эштәре башланыуҙан 3—5 көн алда яровойлаштыра башлау ярамай. Был ваҡыт, әгәр ҙә сәсә башлауға ер өлгергән булһа, орлоҡтарҙы яровизация процесе бөтөүен көтөп тормайынса уҡ сәсә башларға мөмкин.

Йомшаҡ һәм иртә өлгерәүсән ҡаты сорт бойҙайҙарҙы яровойлаштырыу. Был төр бойҙай орлоҡтарын яровойлаштырыуҙың үҙсәнлектәре бар. Орлоҡтарҙы өсөнсө тапҡыр еүешләүҙән һуң өйөмдәге температураны 10 градус йылылыҡҡа еткерәләр һәм ошо хәлдә 5—7 көн тоталар. Өйөмдәге температура 15 градустан юғары һәм 8 градустан түбән булырға тейеш түгел. Моронлаған орлоҡтар һаны 3—5 проценттан артыҡ булмаһын өсөн өйөмдә һәр көндә кәрәк менән әйләндереп һәм еләтеп торорға кәрәк.

Йомшаҡ сорт һәм иртә өлгерәүсән ҡаты сорт бойҙайҙарҙы яровойлаштырыу эшен тунға һерәлгән ергә тырматыуҙан 1—3 көн алда башларға кәрәк. Беренсе көндәрҙә орлоҡтар яровизация процесен үтеп өлгөрмәгән саҡта ла сәселергә тейеш.

Еүешләй башлауҙан һуң 3—4 көн ваҡыт үтеүгә моронлаған орлоҡтарҙың һаны 3 проценттан кәм булһа, йәки улар бөтөнләй моронламаған булһа, бындай орлоҡтарҙы 100 килограмм орлоҡҡа 1—3 литр һыу иҫәбенән өҫтәмә рәүештә еүешләндерергә кәрәк.

Яровойлаштырылған орлоҡтарҙы сәсеү нормаһы. Еүешләтеп яровойлаштырылған орлоҡтар ҡоро орлоҡтарға ҡарағанда ауырыраҡ булалар. Был сәскестәргә дөрөҫ сәсеү нормаларына алдан көйләп ҡуйыуҙы талап итә. Сәскестәр бер гектарға ҡоро орлоҡтарҙы ла һәм яровойлаштырылған орлоҡтарҙы ла бер норма менән сәсерлек итеп көйләнгән булырға тейештәр.

Сәскес яровойлаштырылған орлоҡтарҙың сәсеү нормаһын тейешле юл менән сәсеп бөтөрә алмаһа, бындай орлоҡтарҙы арҡылы-буй итеп сәсеү кәрәк. Был ваҡыт ярты норма ерҙең буйынса, икенсе яртыһы арҡылыһына йөрөп сәселә.

Яровойлаштырылған орлоҡтарҙы һирәк сәсеү һәм сүпле ерҙәргә сәсеү һис тә ярамай. Бындай орлоҡтарҙы тунға һерелгән ергә сәсеү файҙалы буласаҡ.

Агроном **В. Ғирфанов.**

Яңы лаборатория өйҙәре

Лаборатория өйҙәренең урожайҙы күтәреүҙәге әһәмиәтен иҫкә алып, «Алға», «Октябрь», «Кес», «Ҡыҙаш» һәм Тимирязев исемендәге колхоздарҙың һорауы буйынса, партияның Бүздәк район комитеты февраль айында 5 колхозда лаборатория өйө ойоштороуға рөхсәт иткәйне. Хәҙерге көндә был колхоздарҙа лаборатория өйҙәре ойошторолоп, үҙҙәренә айырым йорттар бирелде, ул кәрәкле ҡоралдар һәм инвентарҙар менән йыһазландырылды.

Ағымдағы йылда районның 25 колхозында лаборатория өйҙәре булдырыласаҡ. Бының өсөн колхоздарҙан 25 кеше өлкә курстарға уҡырға ебәрелде.

Нефтселәр ҡалаһының эштәре һәм кешеләре

Сталинсә биш йыллыҡтар эсендә Башҡортостан нефть республикаһына әйләнде. Республиканың нефть промышленносе хәҙер Советтар Союзында икенсе урынды тота. Бигерәк тә Туймазыла девон ҡатламдарында бай нефть ятыштары структураһын асыу нефть сығарыуҙы бик ныҡ үҫтерҙе. Ошо базала Ыҡ йылғаһы буйында икенсе Бакуҙың үҙәге — Октябрьский ҡалаһы үҫеп сыҡты. Был, республиканың нефть промышленносенең алға китеүенә иҫғай перспектива асты.

Ҙур нефть промыселдәре һәм башҡа промышленность предприятиеләре тупланған Октябрьский ҡалаһы Советтар Союзының нефть промышленносендә мөһим әһәмиәт тотҡан ҡалаларҙың береһе булып тора. Ҡала вышкалар, резервуар парктары, производство корпустары, асфальт һәм тимер юлдары менән ҡаплап алынған.

Октябрьский нефтселәре Совет Башҡортостанының данлыҡлы утыҙ йыллығын ҙур уңыштар менән ҡаршылайҙар. Мәҫәлән, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың өс йылында беҙҙең нефть промыселдәрендә нефть сығарыу алты тапҡырға артты. 1948 йылда нефть сығарыу һәм борауылау эштәренең күләме 30 процентҡа үҫте. Ә капиталь төҙөлөш күләме 1947 йылға сағыштырғанда бер ярым тапҡырҙан күберәк булды. Ағымдағы йылдың тәүге ике ай ярым ваҡыты эсендә нефть сығарыуҙың үҫеше үткән йылдың ошо осорона ҡарағанда 20, борауылау — 25, төҙөлөш—40 процент тәшкил итте һәм газ сығарыу ике тапҡырҙан да күберәккә артты.

Нефтселәр байрам көненә Тыуған илебеҙгә пландан тыш күп кенә «ҡара алтын» — нефть бирҙеләр. Өсөнсө промысел коллективы беренсе квартал планын 20 мартҡа уҡ тултырҙы. Нефть сығарыу мастерҙары Казаченко, Диниәхмәтов, Варенов, Хәсәнов, Букин иптәштәрҙең бригадалары, операторҙар — Ғәлләмов, Ткачев, Иҙиәтуллин, Вәлиуллиндар һәм Торошев етәкселегендәге ер аҫты ремонты бригадаһы айырыуса юғары производство күрһәткестәре бирҙеләр.

Трестың күп кенә борауылау бригадалары ла юбилейға алған йөкләмәләрен арттырып үтәүгә өлгәштеләр. Мәҫәлән, күренекле борауылау мастеры, Социалистик Хеҙмәт Геройы И. Куприянов бригадаһы скважинаны срогынан 16 көнгә элек борауылап, эксплоатацияға тапшырҙы. Станок-айға 610 метр проходка тиҙләгән бирҙе.

Иптәш Куприянов бригадаһының ҡыйыу шарттарҙа өлгәшкән был яңы рекорды беҙгә борауылау процесен артабан яҡшыртыу мөмкинлектәре аса.

Борауылау мастерҙары Бикбов, Белов, Ғабдуллин, Кнутов, Лытов, Песков, Михайлов иптәштәрҙең бригадалары ла шулай уҡ йөкләмәләрен байтаҡ арттырып үтәнеләр.

«Нефтезаводмонтаж» тресының монтаж управлениеһе, махсус эштәр конторақы, беренсе, икенсе, өсөнсө номерле төҙөлөш управлениелары һәм бишенсе төҙөлөш-монтаж управлениеһе коллективтәренең күрһәткестәре лә яҡшы. Был коллективтар ҙа юбилейҙа производство пландарын арттырып үтәү менән ҡаршыланылар.

Балта оҫталары Позолотин, Ворсин, Горшенин, Низамов, электросварщик Тютюник, слесарь Ихсанов һәм башҡа тиҫтәләрсә төҙөүселәр биш йыллыҡ заданиеларын тамамлап, хәҙер алтынсы һәм етенсе йыл нормалары иҫәбенә эшләйҙәр.

Төҙөүселәр ағымдағы йылдың беренсе кварталында 5 мең квадрат метр күләмендә яңы торлаҡ майҙаны һәм күп кенә промышленность объекттәрен эксплоатацияға тапшырҙылар.

Беҙҙең инженер-техник работниктәребеҙ көндәлек производство эше менән бер рәттән яңы техниканың ҡатмарлы проблемаларын хәл итеү өҫтөндә эшләйҙәр. Ер аҫты нефть гидравликаһы төҙөлөше һәм уны промышленный ҡулланыу, нефть ятыштарына контурҙан һыу ебәреү методын үҙләштереү — нефтселәрҙең һәм төҙөүселәрҙең ҙур ҡаҙаныштары булып торалар. Октябрьскийҙең нефть промыселдәре ҙур фәнни лаборатория ул. Беренсе промысел нефть промышленносе Министерствоһы буйынса өлгөлө промысел итеп иғлан ителде. Бында ғилми-тикшеренеү эштәре алып барыу өсөн фәнни лаборатория төҙөлә.

Борауылауҙың тиҙләтеү методтары ла йәш ҡаланың промыселдәрендә барлыҡҡа килде. Иң яҡшы борауылау бригадалары станок-айға 700 метрҙан да артығыраҡ тиҙлеккә өлгәштеләр.

Төҙөлөштәрҙең киң күләмдә алып барылыуы промышленность объекттәрен һәм торлаҡ йорттарын төҙөүҙә ҡатмарлы төҙөлөш механизмдәрен һәм эшләһеҙ ағылыш-тиҙләтелгән методтарҙы массовый рәүештә ҡулланыуға мөмкинлек бирә.

Беҙҙең инженерҙарыбеҙ һәм техниктәребеҙ бригадалар өҫтөнән шефлыҡ итәләр. Был, промышленностең бөтә техник һәм экономик күрһәткестәрен артабан байтаҡ яҡшыртасаҡ.

Нефтселәр араһынан Потюкаев, Башапов, Сәйфуллин, Буюнин, Васильева, Мозжухин, Жданов, Кривошеев, Шитова, Чирков, Ветров иптәштәр һәм башҡалар көүек бик яҡшы етәкселәребеҙ үҫеп сыҡтылар. Улар социалистик промышленностең сәсбә атыуы өсөн бөтә көстәрен, белемдәрен һалып эшләйҙәр.

Нефтселәр ҡалаһы үҫә, ныға, унда культура-тормош сәскә ата. Ҡала менән бергә уның кешеләре лә үҫә, алға бара. Улар көндән-көн яңы еңеүҙәр яулап алалар.

Ҡаланың промышленносе менән бергә культура-тормош учреждениелары селтәре лә өҙөнән-әле үҫә бара. Тик үткән йылда ғына 42 мең квадрат метр торлаҡ майҙаны эксплоатацияға тапшырылды. Поликлиника, больница, балалар яслелары, мунса, туберкулез санаторияһы төҙөлдө. Ә быйыл бөтәһе 30 мең квадрат метр торлаҡ майҙаны төҙөлә. Культура дворецы, бала тыуҙырыу йорто, больница, балалар баҡсаһы, яслелар, ике мәктәп, мунса һалына һәм башҡалар.

Нефтселәр һәм төҙөүселәр хәҙер май алды социалистик ярышына ҡушылалар. Октябрьский ҡалаһының хеҙмәтсәндәре бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙылған хатта алынған йөкләмәләрен — нефть сығарыу, борауылау һәм төҙөлөш пландарын срогынан алда үтәү тураһындағы йөкләмәләрен намыҫлы рәүештә тормошҡа ашырыу өсөн үҙ-үҙҙәрен аямай хеҙмәт итәләр. Алынған был социалистик йөкләмәләрҙең аныҡ үтәлеүенә ышаныс бөлдерергә кәрәк.

Н. Сарычев,
ВКП(б)-ның Октябрьский ҡала комитеты секретары.

Сәйфи Ҡудаш

Бәхет орлоҡтары

Суппан сыҡҡас тауҙар артынан,
Ал таң яҡтыртҡанда юлдарын
Ҙур келәттең ишеген астылар
Бер звеноның уңған ҡыҙҙары.
Алтын орлоҡ тулған амбарҙай,
Өмөт менән тулған йөрәктәр.
Балҡып торған тиңһеҙ суппандай,
Йөрөктәрҙә изге теләктәр.
Күктә йыйған һаңһыҙ йондоҙҙай,
Орлоҡто һалдылар өҫтәлгә,
Ултырҙылар, булып табынҙай.
Үйсанлыҡ балҡытып төҫтәрҙә.
Һайлай улар бында ярышып,
Орлоҡтарҙың эре, көрҙәрен.
Был ҡыҙҙарҙың өмөтөн аҡларлыҡ—
Ҙур уңыш бирерлек булғанын.
Күҙҙәр дәрт утында яналар,
Уйҙар ашыҡып алға баралар.
Минуттар эш менән ағалар,
Йәндәр унан рәхәт табалар.
Таңдан шәфәҡтәсә ҡыҙ ҡайнай
Яҙың матур, эҙен көнөндә.
Өйтерһең, улар йондоҙ һайлай,
Ҡарап илдең аҡ-ҡыҙыл күгенә.
Түр башында ултыра Сталин,
Өйҙәң эсен, тыныңын нурлатып.
Орлоҡон табырға бәхеттең
Был ҡыҙҙарға аҡыл өйрәтеп.

„Ҡыҙыл Башҡортостан" материалдары эҙенән

„Дәүләкән районында культура-ағартыу эштәре"

Иптәш Х. Фәтҡуллин тарафынан был темала яҙылған материал «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһында баҫылып сығыу менән ВКП(б)-ның Дәүләкән район комитетында тикшерелде һәм дөрөҫләнде.

Материалда күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү, культура эштәрен юлға һалыу маҡсатында ВКП(б) райкомы культура-ағартыу учреждениеларының эшмәкәрлектәре тураһындағы мәсьәләләрҙе райком бюроһында һәм район Советы исполкомы ултырыштарында систематик рәүештә ҡарап барыуҙы планлаштырҙы.

Март айында райкомдың пропаганда һәм агитация, шулай уҡ район Советының культура-ағартыу учреждениелары бүлектәре райондағы библиотекалар, клубтар, уҡыу өйҙәре мөдирҙәренең ике тапҡыр семинарҙарын үткәрҙеләр. Был семинарҙар алдағы айҙарҙа ла үткәреләсәктәр. Клуб булмаған колхоздарҙа, ағымдағы йылда клуб һалыу мәсьәләләре ҡаралып, колхоздың производство планына индерелде.

„Яҙҙың яҡынлашыуын һиҙмәйҙәр"

Газетабыҙҙың 45-се номерендә юғарыла күрһәтелгән тема менән иптәш Терегуловтың хәбәре баҫылып сыҡҡайны.

БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы хәбәрҙең дөрөҫлегенә урында тикшереп, моторный МТС-ына конкрет ярҙамдар күрһәтте. Мәҫәлән, ремонт эштәре өсөн өҫтәмә средство бүлде һәм запас частәр ебәрҙе. 10 мотор ремонт заводында ремонтланды. Бөгөнгә көндә МТС трактористәр һәм башҡа механизатор кадрҙар менән дә тәьмин ителде.

Политик мәктәп етәкселәренә ярҙамға

„СССР һәм капиталистик донъя" тигән тема буйынса занятиеларҙе нисек алып барырға

«СССР һәм капиталистик донъя» тигән тема халыҡ-ара обстановкаға һәм бигеш Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы тарафынан һалынған яңы тарихи осорҙа халыҡ-ара мөнәсәбәттәрҙең үсешенә арналған. Был тема Советтар Союзының тышҡы политикаһының нигеҙҙәрен аңлатып бирә. Теманы өйрәнеү тыңлаусыларға капиталистик системаға ҡарағанда социалистик системаның бик бөйөк өҫтөнлөктәрен тәрәнерәк аңларға, совет государствоһы тышҡы политикаһының капиталистик государстволарҙың тышҡы политикаһынан төп айырмаһын үҙләштерергә, икенсе бөтә донъя һуғышында фашистик агрессорҙарҙы тар-мар итеүҙә СССР-ҙың хәл иткес ролен һәм халыҡтар араһында ныҡлы тыныслыҡ өсөн көрәштә уның алдынғылыҡ ролен асыҡ итеп күҙ алдына килтереүгә ярҙам итәсәк.

* * *

«СССР һәм капиталистик донъя» тигән тема ике занятиела өйрәнеүгә иҫәпләнгән.

Пропагандист беренсе занятиела үҙенең һүҙен түбәндәге мәсьәләләргә арнай: Октябрь социалистик революцияһының еңеүе һәм донъяның ике лагерға — капитализм лагерена һәм социализм лагерена бүленеүе; капитализмдең емерелә башлауы; бер яҡтан, СССР-ҙа социализмдың еңеүе һәм совет халҡының морально-политик берҙәмлеге һәм, икенсе яҡтан, — капитализмдең серей барыуының көсәйеүе, капиталистик системаның ҡаршылыҡтары ҡырҡыулашыуы; Көнбайышта һәм Алыҫ Көнсығышта һуғыш усаҡтарының барлыҡҡа килеүе.

«СССР һәм капиталистик донъя» брошюраһында ошо мәсьәләләр буйынса иң кәрәкле мәғлүмәттәр бар. Пропагандистең бурысы үҙенең һөйләгәндәре менән тыңлаусыларға брошюраның йөкмәткеһен яҡшыраҡ аңларға, капиталистик ҡоролоштоң тәбиғәте тураһында, капитализмдең ҡаршылыҡтары тураһында унда булған иң мөһим положениеларҙы яҡшыраҡ аңларға ярҙам итеүҙән тора.

Бөйөк пролетар революция һәм совет государствоһының төҙәлеүе бөтә халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтенә бик ҙур революционлаштырыусан йоғонто яһаны. Россия эшселәр синыфының өлгөһө буйынса капитализмға ҡаршы көрәшкә башҡа илдәрҙең эшселәре лә күтәрелә башланылар. Күп кенә илдәрҙә революция булды; улар эшселәр синыфына власть бирмәһәләр ҙә, шулайҙа капитализмде көсһеҙләндерҙеләр. Капиталистик илдәрҙә һәм колонияларҙа коммунистик партиялар барлыҡҡа килде.

Октябрь революцияһы колонияларҙа һәм бойондороҡло илдәрҙә милли-азатлыҡ хәрәкәттең ҙур күтәрелешен тыуҙырҙы. Октябрь революцияһы колонияларҙа капитализмдең тәрәген ҡаҡшатты, колонияларҙа пролетариат етәкселегендә йәйелдерелеүсе революциялар эпохаһын асты. Күп милләтле Советтар Союзының уңыштары колониаль һәм бойондороҡло илдәр халыҡтарының азатлыҡ көрәшенә һаман көсәйә барған йоғонто яһайҙар, был уңыштар милли иҙеүҙе юҡ итеү һәм халыҡтар араһында ныҡлы дуҫлыҡ ҡуйыу тик социализм базаһында ғына мөмкин икәнлеген бөтә донъя халыҡтарына ышандырырлыҡ итеп күрһәтеп бирә.

Тыңлаусылар бынан әлеккә занятиеларҙа капитализмға ҡарағанда социализмдең өҫтөнлөктәрен тикшергәйнеләр инде. Хәҙер пропагандист, ике донъяның — социализм донъяһының һәм капитализм донъяһының — экономик үсештә йомғаҡтары төрлө булғанлығы тураһында һөйләгәндә, социалистик системаның капиталистик системаға ҡарағанда өҫтөнлөгөн тағы ла күрһәтеп үтә.

Капиталистик илдәр өҙөнәп-әле экономик кризистәр тарафынан тетрәтеләләр, был кризистәр һаман йышыраҡ һәм һәләкәтле була бара. Пропагандист, үҙҙәренең табыштарын юғары кимәлдә һаҡлау өсөн капиталистарҙың аҙыҡ-түлекте, туҡыма әйберҙәрен, тауарҙарҙы массовый рәүештә юҡ итеүгә барыуҙары тураһында, ә шул уҡ ваҡытта бының эшһеҙлек ҡот осорғос күләм алған саҡта, улар миллион хеҙмәтсәндәр ашау һәм йәшәү средстволарынан мәхрүм ителгән саҡта, халыҡтың хеҙмәтсән массалары асыҡҡан, һәләк булған ваҡытта шулай эшләнгәнен әйтеп үтә.

Капиталистик илдәрҙә экономиканың түбән төшөүенә, серейенә ҡапма-ҡаршы пропагандист, совет социалистик экономикаһың йылдан-йылға үҫә барған күтәрелешен ҡуя. Совет обществоһында эксплоататор синыфтар юҡ, экономик кризистәр, эшһеҙлек, массаларҙың хәйерселеге юҡ. Үҙенең һөйләгәндәрен цифрҙар һәм миҫалдар менән ныҡыта барып, пропагандист, социалистик экономикала промышленностең, ауыл хужалығының, транспорттың һәм башҡа тармаҡтарҙың тайпылышһыҙ үҫә барыуы тураһында һөйләй.

Эске политика айырылғыһыҙ рәүештә тышҡы политика менән бәйләнгән. Әгәр ҙә капиталистик государстволарҙың эске политикаһы буржуазияға юғары табыштар тәьмин итеү хаҡына хеҙмәтсәндәрҙе иҙеү политикаһы булып торһа, уларҙың тышҡы политикаһы ситтәрҙең ерҙәрен баҫып алыуға, башҡа халыҡтарҙы ҡол итеүгә йүнәлдерелгән. Талау, баҫып алыу һуғыштарының тамырҙары бына ошонда ята. Империализм—һуғыш ул.

Пропагандист XIX быуаттың аҙағында һәм XX быуаттың башында империалистәр тарафынан ойошторолған күп кенә баҫып алыусылыҡ ҡанлы һуғыштарҙы һанап сыға һәм империалистәрҙең улар өсөн һуғыш алып барған территорияларҙы географик картанан күрһәтә.

Үҫә барған экономик һәм политик ҡаршылыҡтарҙан сығыу юлын эҙләп табырға ынтылған хәлдә, буржуазия эшселәр синыфына ҡыҫымын көсәйтә, яңы һуғыштар тоҡандырып ебәрә.

Беренсе бөтә донъя һуғышын буржуазия «аҙаҡҡы һуғыш» тип атаны. Ысынында иһә был һуғыш әлеккә ҡаршылыҡтарҙы тәрәнәйтеп капиталистик донъяны тетрәлеүсе яңы ҡаршылыҡтар тыуҙырҙы.

Пропагандист һуғыштарҙың капиталистарға ни тиклем күп табыштар килтергәнен күрһәткән цифрҙар килтерә ала. Мәҫәлән, икенсе бөтә донъя һуғышы башланыр алдынан, 1939 йылда, Америка монополистәре 6,4 миллиард доллар, ә икенсе бөтә донъя һуғышы йылдарында — 53 миллиард самаһы табыш алғандар.

Унан ары пропагандист, империалистәрҙең яңы һуғыштарҙы әҙерләгән саҡтарында үҙҙәренең тыныслыҡ һөйәүҙәре тураһында һәрән ҡысҡырыныуҙары тураһында һөйләй. Күп һандағы тарихи миҫалдар шуны дөрөҫләйҙәр. Политик түңәрәк етәксеһе улар менән генә сикләнмәйенсә, тыңлаусыларҙың иғтибарын шуға йүнәлтә: беҙҙең көндәрҙә, Англия-Америка империалистәре һәм уларҙың уң социалистәр лагеренән булған ялсылары, яңы бөтә донъя һуғышын әҙерләп һәм шул маҡсат менән төрлө агрессив блоктар (Көнбайыш союз, Төньяҡ Атлантик пакт һәм башҡалар) төҙәп, үҙҙәренең тыныслыҡ яҡлы булыуҙары тураһында ике йөҙлә, үтәнән-үтә ялған һүҙҙәр менән халыҡтарҙың уяулығын томаларға маташалар.

Буржуаз политиктәр империализмдең ҡаршылыҡтарын күп тапҡырҙар барыһынан элек баҫып алыу һуғыштары ойоштороу юлында төп тотҡарлыҡ булып тороусы, халыҡтарҙы тыныслыҡ һәм азатлыҡ өсөн көрәшкә рухландырыусы совет государствоһы иҫәбенә хәл итергә маташып ҡарағанылар. Политик мәктәп етәксеһе беҙҙең социалистик государствоның башлап ойошторолоу ваҡытынан алып уға ҡаршы империалистәрҙең нисек итеп көрәшеп килгәнлектәрен тыңлаусыларҙың хәтеренә төшөреп үтә.

Унан ары пропагандист герман буржуазияһының, революцияны булдырмаҫҡа һәм бөтә донъяла Германияның хакимлеген урынлаштырыу өсөн империалистик һуғыш тоҡандырып ебәрергә ынтылып, гитлерселәр партияһын власть башына саҡырғанлығы тураһында һөйләй.

Пропагандист тыңлаусыларға социал-демократтарҙың үҙҙәренең раскольниктәрсә, хыянатсыл эшмәкәрлектәре менән герман фашизмына юл таҙартҡанлыҡтарын, герман империалистик буржуазияһының власть башына гитлерселәр партияһын Англияның, Францияның һәм АҠШ-тың идара итеүсе круттарының тулы хуплауҙары нигеҙендә урынлаштырып ҡуйғанлығын аңлатып бирә. Немец империалистәре АҠШ, Англия, Франция монополияларынан алынған миллиардтарса ҡаемдар арҡаһында Германияның хәрби-промышленность ҡеүәтен тиҙ арала яңынан тыуҙыра алдылар. Америка Ҡушма Штаттарының, Англияның һәм Францияның империалистәре фашистик юлбаҫарҙар тарафынан тоҡандырып ебәрелгән һәм халыҡтарға быға саҡлы ишетелмәгән афәттәр килтергән икенсе бөтә донъя һуғышы өсөн тулыһынса яуаплы булып торалар.

Тема буйынса беседа барынан элек Октябрь революцияһының халыҡ-ара әһәмиәте тураһындағы мәсьәләне тикшереүҙән башлана. Пропагандист, тыңлаусыларҙың ни өсөн Октябрь революция-

(Аҙағы 3-сө биттә).

Ағиҙел ярында

Р. НИҒМӘТИ

Газетабыҙҙың был битендә иптәш Рәшит Ниғмәтиҙең «Ағиҙел ярында» тигән пьесаһының беренсе шаршауынан өҙөк баҫып сығарабыҙ. Әҫәр легендар Чапаев дивизияһының Өфөнө Колчак ғәскәрҙәренән азат итеүенә арналған. Пьеса Яңы быуында СССР-ҙа граждандар һуғышы тарихенең бер эпизодын асыҡ рәүештә күҙ алдына килтерергә ярҙам итәсән; йәштәрҙе патриотизм, Тыуған илгә һәм большевиктар партияһына тирән бирелгәнлек, дошманға ҡарата ҡаты нәфрәт тойолары тәрбиәләүҙә зур роль уйнаясаҡ.

Беренсе шаршау

(Беренсе күренештән өҙөк)

Кис. Ауылда Чапаев штабы. Өҫтәл, утырғыстар, телефон. Телефон эргәһендә Жуков. Тышта чапаевсылар йырлайҙар.

Ревела буря, дождь шумел,
Во мраке молнии блистали,
И беспрерывно гром гремел,
И вихри в дебрях бушевали.
(Йырға Жуков та ҡушыла).
Ко славе страстью дыша,
В стране суровой и угрюмой,
На диком бреге Иртыша
Сидел Ермак, объятый думой.
Товарищи его трудов,
Побед и громозвучной славы...
(Телефон шылтырай. Жуков йырын телефонға йырлап бетерә).
Среди раскинутых шатров
Беспечно спали средь дубравы.

Жуков. Дежурный телефонист Жуков тыңлай. Нәмә? Ә—ә, ырмы? Йыр ул, Гулай иптәш, һарак нәмә. Йырҙы Чапай үҙе лә яратә. Нәмә? Нисек? Фу, бер нәмә лә ишетелмәй. Тукта, тороп тор. (Тәҙрәнән тышҡа ҡысҡыра). Шаулашмағыҙ әле, иптәштәр. Телефонда һөйләшергә мешать итәһегеҙ. (Тышта йыр туктаны, телефон трубкаһын алды). Нә, кинәйе приказ? Паступать итергә? Юк, ундай приказ юк. Чапаймы? Чапай ул приказ кәтеп ята торған кеше түгел, үҙен белеһен. Күрәһең, уйлап йөрөй торғандыр. Өфө бит, Ағиҙел! Нинәйҙер бер еренә түгел... Ә һин һүгешме, һүгемә, тим. (Трубканы һалды. Көйләй). Смело мы в бой пойдем, за власть Советов... (Байрамгол менән Таңһылыу инделәр).

Байрамгол. Жуков, ә Чапай ҡайҙа?

Жуков. Ә—ә, Байрамгол, Таңһылыу. Утырығыҙ.

Байрамгол. Чапай ҡайҙа?

Жуков. Ә һеҙ утырығыҙ әле. Күрәһең бер кем дә юк.

Таңһылыу. Утырып торорға ваҡыт юк. Миңә Өфөгә китергә кәрәк.

Жуков. Шулай тиҙме? Кисә килде, әле Өфөгә китергә лә йыйынаһың.

Таңһылыу. Миң, Жуков иптәш, күпмәккә килмәгән бит һеҙгә. Быны һеҙ тыңып бөтмәс хупаҡҡа сакырырмаҡтыр, миң һеҙҙә бер эшкә булдырып.

Жуков. Ысынмы, килерһегеҙме, Таңһылыу?

Таңһылыу. Барырмын, иптәш Жуков.

Жуков. *Сакырам. Обязательно сакырам.*

Байрамгол. *Жуков, Чапай тиҙ ҡайтмасмы икән? Кайҙа ул?*

Жуков. Кайҙа, Чапай. Чапайҙың ҡайҙа икәнен белеп булаһы ни, Байрамгол. Ул хәҙер гено бында булә, күҙ асып йомғансы икенсе ергә барып сыға. Бына әҙә һин уны.

Таңһылыу. Ул ваҡытта, Байрамгол, беҙ һуңғарыҡ килербеҙ.

Байрамгол. Эйе, һуңғарыҡ килербеҙ. (Сыға башлайҙар).

Жуков. Эх, утырмаңыҙ аҙырак. Матур ҡыҙҙа ҡарап тороу ҙа күңелле бит. Эх.

Байрамгол. Нә, йә.

(Сыҡтылар).

Жуков. Быны бы — ҡыҙ. Колчак бандалары тулған Өфөнө нисек килә алған ул бында. Тимәк, йөрәкле ҡыҙ. Батыр ҡыҙ. (Пауза). Исмаһам, Наташа ла шылтыратмай ошондай ваҡытта.

(Телефонға тотондо. Ләкин тыштан эт тояғы тауышы ишетелде. Жуков тәҙрәнән ҡараны).

Чапай үҙе килә. (Өҫ-башын тәртипләп, көҙгө кисәненә ҡарап сәсен рәтләне).

Шапшаҡ кешене яратмай ул Чапай.

Чапаев. (Килеп инде). Һаумы, Жуков. Телефон шылтыратманымы?

Жуков. Гулай шылтыратты, Василь Иваныч.

Чапаев. Гулай? Белем миң уның нәмә һорағаның. Быны бер тыңлыйы кеше. Ысын. Бер генә кон да эшһеҙ тора алмай.

Жуков. (Кит йылмайып). Үҫеп оҡшаған, Василь Иваныч.

Чапаев. (Ҡаты). Ә? Миңә оҡшаған? Быныһы дөрөҫ. Үҙемә оҡшаған. Яратам миң шундай кешеләрҙе. (Пауза). Беҙҙеү ҙә кинәмәнен?

Жуков. Иптәш Хоҙайбирҙин килеп сыҡты.

Чапаев. Хоҙайбирҙин? Ҡасан?

Жуков. Әле ҡуптан түгел.

Чапаев. Быны нәмә. Бар әле һин, туганҡай, Хоҙайбирҙинде алып кил әле иптәшкә. Телефон эргәһендә миң үҙем тороп торормон. Бар.

Жуков. Есть, Василь Иваныч. (Сығып китте).

Чапаев. Ниңдәй алтын кешеләр була халҡ эсендә. Бәй әле һуң, батырҙарҙа беҙҙең ерҙәр. (Телефон шылтырай. Чапай трубканы алды). Дежурный телефонист Жуков тыңлай. Кем, кем? Ә—ә, Наташенька, Исәнме, Наташенька. Сәләт нисәлә бушайһың? Киске уҙа? Ҡайҙа осрашабыҙ? Кисәге урындамы? Яҡшы, әйтермен... (Оятса). Фу, сорт. Барырмын тим, Наташенька, барырмын. Хуш. (Трубканы һалды). Кем ул Наташенька?

Жуков. (Килеп инде). Иптәш Хоҙайбирҙин хәҙер килеп етә, Василь Иваныч.

Чапаев. Быны нәмә, Жуков: әйт әле, кем ул... Наташенька?

Жуков. (Уҡыйбырланып). Ул... Василь Иваныч... Ул... дүртенсе ротала... сестра.

Чапаев. Сестра? Белем, белем. Ирененсе алйот түгел икән, Жуков... Быны һәм... Наташенька бөгөн сәғәт унда бушай. Кисе кисәге урында осрашырға сакырҙы. Ләкин ҡара, һалдат тормошона ҡамалмаһын бик тар, ә шул тар ҡамалы сығарға ярамай.

Жуков. Василь Иваныч, беҙ унын менән һыу буйында сәскәләр генә йыйабыҙ.

Чапаев. Сәскәләр? Унына яҡшы. Тик һин миңә шул сәскәләр араһынан берәү тере һәмә алып ҡайтма. Тейәш йөрөтмәм.

(Хоҙайбирҙин килеп инде).

Хоҙайбирҙин. Һаумы, Василий Иваныч.

Чапаев. Һаумы Хоҙайбирҙин. (Күрештеләр). Нә утыр, һөйлә. Миң теге Өфө большевиктарынан килген ҡыҙ менән һөйләштем, нисек әле исеме — Таңһылыу. Боевой ҡыҙ. Молодец. Һин миңә шуны әйт әле, кем ул, ниндәй ҡыҙ ул?

Хоҙайбирҙин. Шиклләнмәгеҙ.

Чапаев. Юк, миң уға ышанам. Ләкин уның кемдеген белгем килә.

Хоҙайбирҙин. Таңһылыу — Өфөлә ялан мәктәбенә укытыусы булып һуңғы йылдар эшләгән Мөрсәлим Яҡупов тигән кешенең ҡыҙы. Прогрессив фекерҙәге бик яҡшы уҡытыусы ине ул.

Чапаев. Исәнме әле ул?

Хоҙайбирҙин. Юҡ. Үлтерҙеләр.

Чапаев. Үлтерҙеләр? Кемдәр?

Хоҙайбирҙин. Һуңғараҡ, ғалимгә уҡытыусы булып, Сафаров тигән берәү килде. Ҡара эсле һабаҡот бер миллатсе ине ул. Яҡупов менән Сафаров араһындағы ҡарашы башланды. Революция йылдары Яҡупов ҡыҙылдар яғынан булды, а Сафаров миллөтсе була Зәки Вәлиди өйәре менән китте. Зәки Вәлиди тар-мар итәлгәс, Сафаров конситым кеше булып ҡастан һәм Колчак армияһына ҡушылған. Колчак бандалары Өфөнө алғас, Сафаров фронтта ярамлын ҡайтҡан Яҡуповты ҙало таптым да баһатә теремә булған. Ә һуңынан башҡалар менән бергә атып үлтергән.

Чапаев. Была мерзавец!

Хоҙайбирҙин. Тағы ошондай ҡыҙыҡлы бер деталь бар. Уны миңә Таңһылыу үҙе һөйләне. Сафаров, Таңһылыуға өйләнергә теләп, уны ҡендергә үҙе тоҡып алмаҡсы була.

Чапаев. Мерзавец! (Һикереп торҙо). Атаһын үҙ ҡулы менән атып үлтерген дә — ҡыҙына өйләнмәксе була. (Арлы-бирле йөрөй).

Хоҙайбирҙин. Таңһылыу, әлбиттә, риҙа булмаған. Эш барып сыҡмағас, Сафаров уға аҡтар штабына шпик итергә тәҡдим яһаған, бер хәҙмәт хаҡы, пәҡе воҙәлә итеп.

Чапаев. Ә ниндәй эшкә?

Хоҙайбирҙин. Таңһылыу рус телен бик яҡшы белә, һәм, аҡтың фронтҡа китҡәс, машинистка булып эшләгән.

Чапаев. Тукта, тукта... Аҡтарҙан большевик ҡыҙы. Машинистка. Аҡтар штабына шпик сакыралар... Быны бит файҙаланырға кәрәк, Хоҙайбирҙин. Барһын. Аҡтарға эшкә барһын. Оҙаҡ та эшләмәй ул хәҙер. Ә файҙаһы тейер.

Хоҙайбирҙин. Яҡшы. Мин һөйләшермен.

Чапаев. Һөйләш. Боевой ҡыҙ. Барыртаға тейеп, ҡарап миң шундай кешеләргә. Әле быны миң ҡайтып киленгә алға араһында бер ҡыҙыҡланмыҫтә осраттым. Ҡараһам — ярлы, башҡорттарын ҡыҙ, бөтәргән. «Нәмә һин, ҡайҙа барҙың?»— тип һорайым. «Мин, ти, үҙебеҙҙең ротаға ҡайтып барам», ти. «һин, миң әйтәм, нинә бөйҙә ҡайтып булған, һеңем. Ул хәҙер тик ата тиргән ваҡыт түгел, хәҙер ул — ти, ҡамап кешене тыңлай. «Нәмә, һеңем?» — «Иралангдымы», ти. «Улайһа, мин әйтәм, дауалаһырға кәрәк», тим. «Ваҡыт юҡ, иптәш, дауаланып ятырға. Өфөнө ҡаҡты тыңлайныҙ, ти, Уфаны, ул, ти, үҙеңдә алырға кәрәк, — ти, — үҙтәр бер уҡ та иҫергән. Тамырға тоҡһа, был уҡ ҡаға бер ҙә юҡ, быны шулда дауаланырға ла мөмкин» ти. Үҙе келә. Вот, мин уйлайым, молодец ҡайҙа ул. Ҡулымдан сәғәтемде алдым да: «Мә, мин әйтәм, йөрәт, Чапайҙы онотма» — тим. Ә ул ҡапылдан мине таныймай ҡалған, күрәһең. «Ал, мин әйтәм, сәғәтте. Һиңә уны Чапай үҙе бүләк итеп бирҙе», тим. Алды... Бындайҙар менән донъяның бөтә Колчактарын ҡырып бөтерергә була.

(Телефон шылтырай).

Жуков. Тыңлайым... Чапай штабы. Эйе, эйе... Нәмә? Чапаевка һәм Фурмановка.

Чапаев. Нәмә, ҡайҙан?..

Жуков. Реввоенсоветтән.

Чапаев. Ревсоветтән? Бәлки һөжүм итергә приказдыр. Яҙ, тиҙерәк яҙ.

Жуков. Әйтегеҙ. (Бер аҙ яҙғас). Уҡып сығырғамы? Есть уҡып сығырға. (Уҡый). «Копия. Чапаев һәм Фурманов иптәштәргә. Әгәр ҙә беҙ ҡышҡа тиклем Уралды яулап ала алмаһаҡ, ул саҡта мин, революцияның һәләк булыуын котолғоһоҙ, тип иҫәплайем, бөтә көстә Уралды яулап алыуға һалығыҙ... Подпись — Ленин».

Чапаев. Ленин? Ҡайҙа, бында бир әле ул телеграмманы... Дөрөҫ, Ленин... Әйтерһең ул Чапаевтың уйҙарын уҡып торған. Бына рәхмәт иптәш Ленинга. (Уҡырға теләй) «Әгәр ҙә беҙ... ҡышҡа тиклем...» Фу шайтан икән, нәмә һин бесәй тырнаған һымаҡ яҙаһың?.. Бер һүҙен дә танып булмай.

Жуков. Ҡабалаңдыра, Василий Иванович...

Чапаев. Мә, Хоҙайбирҙин, уҡы әле.

Хоҙайбирҙин. (Уҡый). «Әгәр ҙә беҙ ҡышҡа тиклем Уралды яулап ала алмаһаҡ, ул саҡта мин, революцияның һәләк булыуын котолғоһоҙ, тип иҫәплайем, бөтә көстә Уралды яулап алыуға һалығыҙ. Ленин».

Чапаев. Дөрөҫ. Уралды яулап алырға. Хәҙер үк, бөгөн үк. (Ҡыҙыу атлап, арлы-бирле йөрөй). Яҡшы, (Ҡапыл туктап). Жуков, ә комиссар ҡайҙа?

Жуков. Ул өсөнсө полкта, Василь Иваныч.

Чапаев. Мә, Хоҙайбирҙин. Комиссарға әйт: Лениндән приказ бар тигән. Хәйер, әйтмә. Үҙем әйтермен. Таң гена килеп етһен. Югер.

Жуков. Есть. (Сыҡты).

Чапаев. (Өҫтәл эргәһенә барҙы, зур карта алып, өҫтәлгә йәйҙе).

Кил, Хоҙайбирҙин. (Карта өҫтөнә эйеләләр). Бына бында, тау өҫтөндә, Өфө. Өфөнө бадаҡ эсенә алып, Ағиҙел аға... Нисек, Хоҙайбирҙин, тәрәнме Ағиҙел?

Хоҙайбирҙин. Тәрән дә, киң дә, ҡаты ла аға.

Чапаев. Тәрән дә, киң дә, ҡаты ла аға. Ҡаланы ес яҡтан уратып алған. Ә ҡала тау башында тора. Чорт возьми! Дурак һалмаған был ҡаланы. Ҡалала һәм ҡала тирәһендә генерал Ханжин Армияһы тора. Ханжинде мин беләм, оҫта һуғыша, шайтан. Ә бында — генерал Каппелдең офицерҙар корпусы. Ауыр буласаҡ беҙгә, иптәштәр... Ләкин беҙ Өфөнө алырға тейешбеҙ. Ә тейешбеҙ икән, беҙгә Ханжинде алдарға кәрәк. Әгәр беҙ Өфөгә тура барһаҡ, беҙҙе ат көүек итеп, һыуға батырып бөтерәсәктәр. Һин нисек уйлайһың, Хоҙайбирҙин.

Хоҙайбирҙин. Мин һеҙҙең фекерҙе тыңларға теләйем, Василий Иванович.

Чапаев. Ә минең фекер былай, тыңлағыҙ: Өфөгә ҡаршы, әйтәйек, бына был тимер юл күпере эргәһендә, ике-өс рота, ну полк ҡалдырырға. Ә төп көстө бына бында, Красный Яр тирәһенә туплаға һәм йылға аша ошо Красный Яр тирәһендә сығырға ла, Каппель корпусын туҙҙырып ташлап, Өфөгә ташланырға. Нисек?

Хоҙайбирҙин. Ә күпер эргәһендә Чапаевтың төп көсө тора, һәм Чапаев йылға аша тап ошо күпер тирәһендә сығырға әҙерләнә, тигән хәбәр таратырға.

Чапаев. Дөрөҫ. Бөтә хикмәт тә шунда. Күпер эргәһендә, дошман күҙе алдында, йылға аша сығыу өсөн әҙерлек саралары күрергә, ә шул Красный Яр тирәһендә переправа башлағас, Ханжиндең көстәрен ҡорҡап алыу өсөн, бында ла переправа башларға. Ә шунан күрербеҙ, кем кемде алыр: Ханжин Чапайҙымы, әллә Чапай Ханжиндемы? (Байрамгол менән Таңһылыу инәләр).

Чапаев. Һаумы, Таңһылыу. Ҡайҙа йыйындың?

Таңһылыу. Миңә китергә ваҡыт, Василий Иванович. Юҡһа, Өфөлә иптәштәр мине юғалтҡандарҙыр.

(Хоҙайбирҙин Байрамгол менән бер ситтә һөйләшәләр).

Чапаев. Эйе, һиңә китергә ваҡыт. Заданию алдыңмы?

Таңһылыу. Һеҙҙең заданиеңе иптәш Хоҙайбирҙин миңә тапшырҙы.

Чапаев. Яҡшы. Тағы бына нәмә, һеңлекәш. Мин Лениндән телеграмма алдым. Ул Колчакты тиҙерәк туҡмарға ҡуша. Мин хәҙер Ағиҙел аша сығырға әҙерләнәм. Өфөлә: «Чапай Ағиҙел аша тимер юл күпере эргәһенән сығасаҡ», тигән хәбәр таратырға кәрәк. Был — бик мөһим эш. Аңланыңмы?

Таңһылыу. Аңланым, Василий Иванович.

Чапаев. Йә, иптәштәргә сәләм тапшыр. (Ҡул биреп күрешә). Хуш.

Таңһылыу. Һау булығыҙ, Василий Иванович.

Хоҙайбирҙин. Һин, Таңһылыу, ҡайҙан йөрәйһең? Юл бик ауыр түгелме?

Таңһылыу. Еңел түгел. Мин Дим менән тимер юл араһынан барам. Шундай ҡуйы урманлыҡ, тайга шикелле. Үтеп сығыуы ҡыйын, ә барыбер үтәм.

Чапаев. Дөрөҫ. Барыбер үтергә кәрәк. Нисек әйткән әле Суворов? «Болан үтһән ерҙән — беҙҙең һалдат та үтә ала, болан үтә алмаған ерҙән — беҙҙең һалдат барыбер үтә ала».

Һүрәттә: Башҡорт Академия драма театрында ҡуйылған «Ағиҙел ярында» спектаклендә төп ролдәрҙе башҡарыусыларҙан — (һулдан уңға) — РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы **З. Бикбулатова** (Таңһылыу), артист **Ғ. Сөләймәнов** (Гулай), БАССР-ҙың атҡаҙанған артисе **Р. Сыртланов** (Чапаев), БАССР-ҙың атҡаҙанған артисе **Ғ. Туҡаев** (Жуков) һәм РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисе **А. Мәбәрәков** (Хоҙайбирҙин).

Л. Яҡупов фотоһы.

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

Һының империализм сыңйырҙарын өҙәү булып торғанлығын, ни өсөн был революцияның капитализмға һис тә уңалмаҫ, үлемесле яра яһағанлығын асыҡ итеп күҙ алдарына килтерә алыуҙарына өлгәшергә тырыша.

Беседала донъяның ике лагерға, капитализм лагерена һәм социализм лагерена бүлеңеүе тураһындағы мәсьәлә асыҡланғандан һуң, пропагандист ике төп мәсьәләне тикшереүгә күсә: ике донъя государстволарҙың экономик үҫешендә ике йүнәлеш; ике донъя — халыҡ-ара эштәрҙә ике политика. Икенсе мәсьәлә буйынса тик империалистик государстволарҙың тышҡы политикаһы ғына тикшерелә. Совет государствоһының тышҡы политикаһы тураһындағы мәсьәлә алдағы занятиеға күсерелә.

Үҙҙәренең раскольниктарса эшмәкәрлектәре менән фашистарҙың власть башына килеүҙәрен әҙерләгән һәм хәҙерге ваҡытта Америка империализмына уны һуғыш тоҡандырып ебәрергә һәм Маршалл планы ярҙамы менән бөтә донъяла үҙенең хакимлеген ҡуйырға ярҙам итеүсе уң социалистарҙың ҡәбәхәт ролен фашлау беседала бик мөһим.

Беседа үткәргән саҡта пропагандист тыңлаусыларҙың фекерен, капитализм—ул һуғыш, һуғыштар империалистик государстволар араһындағы ҡаршылыҡтарҙан котолғоһоҙ рәүештә килеп сығалар, капиталистик илдәрҙең тышҡы политикаһының төп үҙәге әле һәр ваҡыт СССР-ға ҡаршы йүнәлтелгән була, уға империалистар үҙҙәренең сәйәсәтен үҙҙәрен тормошҡа ашырыуҙа төп ҡаршылыҡ итеп ҡарайҙар, тигән төп һығымтаға юнәлтергә тейеш.

***

«СССР һәм капиталистик донъя» темаһы буйынса икенсе занятие Советтар Союзы тышҡы политикаһының төп принциптарен һәм икенсе бөтә донъя һуғышы йылдарында Гитлер Германияһын һәм империалистик Японияны тар-мар итеүҙә СССР-ҙың хәл итеүсе ролен ҡарауға арнала.

Пропагандист, Советтар Союзының тышҡы политикаһы капиталистик государстволарҙың тышҡы политикаһынан тамырынан айырылып тора, тип күрһәтә. Халыҡтарҙың береһен икенсеһенә ҡаршы ҡотортоусы капиталистик государстволарҙың тышҡы политикаһы ҡанлы баҫып алыусылыҡ һуғыштарына алып бара. Социалистик государствоның тышҡы политикаһы быға ҡапма-ҡаршы булып тора, ул империалистик һуғыштарға ҡаршы, халыҡтар араһында тыныслыҡты һәм хеҙмәттәшлекте яҡлауға йүнәлтелгән.

Пропагандист тыңлаусыларға, СССР-ҙың тышҡы политикаһы даими рәүештә алып барылмай торған, ваҡытлы күренеш түгел, ул социалистик государствоның үҙенең характеренән килеп сыға, был король халыҡтарҙы иҙеүгә һәм ҡол итеүгә ынтылыуҙар ят булып торалар, тип аңлата. Совет халҡының эске политикаһына — беҙҙең илдә йәшәүсе халыҡтарҙың емерелмәҫ дуҫлығына һәм туғандарса хеҙмәттәшлеге политикаһына тышҡы политика — бөтә ҙур һәм бәләкәй халыҡтарҙың хоҡуҡтарын һәм бойондороҡһоҙлоғон хөрмәт итеү политикаһы ярашлы булып тора. Шуға күрә Советтар Союзы государстволар һәм халыҡтар араһында хеҙмәттәшлек өсөн, ысын тиң хоҡуҡлылыҡ башланғыстарына нигеҙләнгән хеҙмәттәшлек өсөн ыҙмаһ көрәшеүсе булып тора. СССР хеҙмәтсәндәре үҙҙәренә коммунизм төҙөргә мөмкинлек бирерлек оҙаҡ һәм ныҡлы тыныслыҡ булдырыу менән бик ныҡ ҡыҙыҡһыналар.

Пропагандист тыңлаусыларға, дошмансыл капиталистик ҡамау шарттарында торған хәлдә, Советтар Союзының йәшәүенең беренсе көндәренән үк актив һәм эҙмә-эҙ рәүештә тыныслыҡ өсөн нисек көрәшеүе тураһында һөйләй. Ҡоралһыҙланыу һәм ҡоралдарҙы ҡыҫҡартыу өсөн СССР-ҙың икенсе бөтә донъя һуғышынан алда оҙаҡ ваҡыт буйына алып барған һәм хәҙерге шарттарҙа ла алып бара торған көрәше быны ышандырыс дәлиле булып тора.

Бында, СССР тыныслыҡ өсөн актив көрәш алып барған саҡта, иң эре капиталистик государстволар — Англия, Франция һәм АҠШ-тың — фашистик агрессияға булышлыҡ күрһәткәнлектәрен билдәләп китеү мөһим.

ВКП(б)-ның XVIII съездындағы докладында иптәш Сталин, «тыҡылмаусылыҡ» политикаһы яҡлылар тарафынан башланған ҙур һәм хәүефле политик уйындың улар өсөн серьез емерелеү менән тамамланыуы мөмкин, тип билдерҙе. Донъялағы ваҡиғаларҙың артабанғы бөтә барышы иптәш Сталиндең алдан күреп әйткәндәрен тулыһынса дөрөҫләне.

Пропагандист, фашистик Германияның сит ил эштәре министерствоһының совет государствоһы тарафынан баҫып алынған документтәре Англия-Франция империалистәре политикаһының мәкерлелеген раҫлайҙар, тип күрһәтә. Совинформбюроның «Тарих фальсификаторҙары» тигән тарихи справкаһында был документтарға ҡыҫҡаса дөйөмләштереү бирелгән.

Пропагандист күп кенә фактарға таянып, ошондай тыныс ваҡытта совет хөкүмәтенең Тыуған илебеҙҙең көнбайыш һәм көнсығыш сиктәренең именлеген ныҡыта барыуын һәм бер үк ваҡытта фашистик һуғыш уты тоҡандырыусыларға коллектив ҡаршылыҡ күрһәтеүҙе һәм уларҙы юғанлауҙы ойоштороуға тырышыуын дауам иттереүен күрһәтә.

Политик мәктәп өтәксеһе һүҙенең аҙаҡҡы өлөшен икенсе бөтә донъя һуғышында Советтар Союзының хәл иткес роленә арнай. Бөйөк Ватан һуғышы тураһында бынан элек үтелгән теманың төп сығанаҡтарына таянып, ул Гитлерға ҡаршы коалицияның барлыҡҡа килтерелеүе һәм уңышлы хәрәкәт итеүе — совет тышҡы политикаһының бик ҙур еңеүе булып тороуо, тип айырыуса билдәләй.

Фашистик Германияны тар-мар итеүҙә Советтар Союзының хәл иткес роле тураһында. Европаны фашистик варварҙарҙан ҡотҡарған СССР-ҙың бөйөк азатлыҡ миссияһы тураһында һөйләгәндә, СССР Гитлер Германияһына ҡаршы ҡара-ҡаршы көрәштә ҡаһарманлығын һәм көсһөҙ ҡалһын ине, тигән уйҙарын ташламаған Англия-Америка реакционерҙарының мәкерле пландарын хәтергә төшөрөп үтергә кәрәк. Тап бына шуға күрә Черчилль һәм уның фекерҙәштәре Европала икенсе фронт асыуҙы кисектерәп килгәндәр. Ләкин СССР, халыҡ-ара реакция делегаттәре иҫәп иткәнгә ҡарағанда күп көслөрәк, ә Гитлер Германияһы күп дәрәжәлә хәлһеҙерәк булып сыҡты.

Пропагандист икенсе бөтә донъя һуғышында Советтар Союзының еңеүгә өлгәшеүенең бөтә донъя күләмендә тарихи әһәмиәтен аңлатып бирә, был еңеү һөҙөмтәһендә капитализмдың көстәре йомшарҙы, ә социализм һәм демократия көстәре ныҡынылар.

Алдағы занятиелә «СССР һәм капиталистик донъя» темаһының икенсе яртыһының йөкмәткеһен тәшкил иткән мәсьәләләр буйынса үткәрелә. Пропагандист барынан элек совет тышҡы политикаһының асылы тураһында мәсьәлә ҡуя. Тыңлаусыларҙың, тыныслыҡ политикаһы совет государствоһы тәбиғәтенең үҙенән үк органик рәүештә килеп сыҡҡанлығын, социализм — ул тыныслыҡ, ә капитализм — ул һуғыш икәнлеген етерлек тиклем тәрән итеп үҙләштереүҙәре кәрәк. Унан ары Советтар Союзының сталинсе тышҡы политикаһы нисек тормошҡа ашырылыуы тураһында беседа алып барырға, был мәсьәлә буйынса брошюрала килтерелгән фактарҙың тыңлаусылар тарафынан яҡшы үҙләштерелеүенә өлгәшергә кәрәк.

Политик мәктәп өтәксеһе тыңлаусыларға СССР-ҙың халыҡтар араһында тыныслыҡ өсөн көрәшеүенең конкрет миҫалдарын килтерергә һәм икенсе бөтә донъя һуғышы алдынан Англия, Франция һәм АҠШ-тың идара итеүсе ҡругтарының сәйәсәтсел, мәкерле политикаһы тураһында һөйләп бирергә, был политиканың нигеҙендә ни нәмә ятҡанлығын һәм уның һығымталары ниндәй булғанлығын һөйләп бирергә тәҡдим итә.

Иң аҙаҡтан тыңлаусылар икенсе бөтә донъя һуғышында СССР-ҙың роле тураһында һөйләйҙәр. Бында пропагандист тыңлаусыларҙың үҙ сығыштарын Бөйөк Ватан һуғышы тураһында бынан алда үтелгән тема материалдары менән бәйләүҙәренә һәм икенсе бөтә донъя һуғышы барышында һәм унан һуң СССР-ҙың халыҡ-ара әһәмиәтенең нисек үҫкәнлеген күрһәтеп биреүҙәренә өлгәшергә тырыша.

Беседа ваҡытында пропагандист тыңлаусыларҙың иғтибарын шуға юнәлтә: капиталистик ҡамауҙа йәшәүсе совет государствоһына һәр ваҡыт дарыһын ҡоро тоторға, бик ныҡ уяулыҡ һаҡларға, үҙенең именлеген ныҡытыу өсөн бөтә сараларҙы күрергә тура килә.

Беседа совет кешеләренә яңы һуғыш уты тоҡандырыусы империалистарҙың һәр төрлө мәкерле эштәренә ҡаршы уяу булырға кәрәк булыуы тураһында һығымта сығарыу менән тамамланырға тейеш.

***

«СССР һәм капиталистик донъя» темаһы буйынса занятиеларға әҙерләнгән саҡта пропагандист түбәндәге хеҙмәттәрҙе өйрәнергә тейешле:

И. В. Сталин. «Октябрь революцияһының халыҡ-ара характеры» («Ленинизм мәсьәләләре», 157—182-се биттәр).

И. В. Сталин. ВКП(б)-ның XVII һәм XVIII съездарындағы отчет докладтары. Халыҡ-ара хәлгә арналған бүлектәр.

И. В. Сталин. «Советтар Союзының Бөйөк Ватан һуғышы тураһында».

«ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсы». VIII—XII главаларға нисек бүлектәре.

В. М. Молотов. Мәскәү ҡалаһы Молотов һайлау округы һайлаусылары йыйылышында 1946 йылдың 6 февралендәге телмәр.

«Тарих фальсификаторҙары». Совинформбюроның тарихи справкаһы.

В. КОРИОНОВ.

Пассажир поездарының йәйге расписаниеһе

Яңы йәйге ... илебеҙҙең бөтә тимер юлдарында поездарҙың йәйге расписаниеһе ғәмәлгә индерелә. СССР юл эштәре Министерствоһының Үҙәк пассажир идаралығының начальнигы иптәш Г. П. Запорожец ТАСС хәбәрсеһенә түбәндәгеләрҙе белдерҙе:

— Быйыл поездарҙың йәйге расписаниеһе ... Яңы расписание буйынса ... пассажирҙарҙы ... хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу ...

Поездарҙың ... һәм ... линияларҙа арттырылған. Мәскәү — Владивосток һәм Мәскәү — Челябинск араһында йөрөй торған яңы поезд ... Мәскәү — Ленинград, Мәскәү — Харьков, Ленинград — Одесса араһында тура поездар ... Шулай уҡ «Новосибирск — Алма-Ата линияһында яңы поезд индерелә.

Мәскәүҙән Печорск күмер бассейне ... Котлас поезды ... Мәскәү ... Воркута станцияһына тиклем йөрөйәсәк.

Быға тиклем ... пассажир поездарының маршруттары ... Мәҫәлән, Мәскәү — Вильнюс поезды ... Калининград ... Ригаға тиклем ...

Курорттарҙағы хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыла. Мәскәү — Батуми поезды бер тәүлеккә ... Мәскәү — Рига маршруты буйынса ... поездар ... Кавказдың Минераль воды ... Азәрбайжандың һәм Урта Азияның Минераль воды ... Баку ... поездар индерелә.

Яңы расписание шулай уҡ илебеҙҙең төрлө ... райондарына ... пассажир поездарын ... ...

Пассажир поездарының хәрәкәте бөтә тиҙ ... тизләтелә.

Пассажирҙарға поездарҙа һәм вокзалдарҙа хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыла. Станцияларҙа ... продуктылар һәм ... билеттар ... Күп кенә ... йәрҙәм күрһәтелә. Ул ... буфеттар асыласаҡ.

Бирергә ... хеҙмәтләндереү өсөн ... 46 ... пункттарында махсус ... станцияларҙа ... пассажирҙарға ... билеттар ... һатыу ... плацкарт алыу мөмкинлеге булдырыласаҡ.

Пассажирҙарҙы йәйге йөрөтөүгә әҙерләнеп, тимер юлсылар пассажир вагондарын, вокзал биналарын, платформаларҙа һәм станция эргәһендәге майҙандарҙы тәртипкә килтерәләр.

(ТАСС).

Специалист кәңәштәре

Малдарға жмыхты нисек ашатырға

Белок, май, углевод матдәләре мал организмында ... күләмдә булалар. Азыктарҙағы туклыклылыҡ был матдәләрҙең ниндәй күләмдә булыуына ҡарап билдәләнә. ... шулай уҡ минераль матдәләр ... ...

Углевод — крахмал, шәкәр һәм клетчатка (клетчатканы) ... азыҡ матдәләре ... ...

... йәрҙәмендә ... Матдәләр төрлө бөртөклө эшлыҡта төрлөсә күләмдә була: һоло, арпа һәм арышта крахмал күп, белок аҙ һәм май бөтөнләй аҙ. Ҡуҙаҡлы культураларҙан: борсаҡ, вика, фасоль һәм Лобовой борсаҡта белок күп, крахмал аҙ һәм май бик аҙ була.

Һәр бер организм өсөн, бигерәк тә яңы үҫеүсе йәш организм өсөн белок бик кәрәкле. Ул организмдә төзөлөш ... ... мал алыштырыу мөмкин түгел. Шуға күрә малдарға ... белок бирергә кәрәк. ... продукттарын күтәреү ...

Жмыхы жмыхтың һәр бер килограммында 380 грамм белок бар. ... ...

... жмыхты ... ... жмыхты күп ашатыу кәрәк.

... жмыхты күргәнән артыҡ күләмдә вәклерга ярамай. Сөнки вакланған хәлдә ул тиҙ боҙолоусан була.

Әҙерләнгән жмыхты бесән менән ҡатнаштырып ашатырға кәрәк. Ә сусҡаға картуф менән ҡушып бирергә мөмкин. Ҡатнаштырып биреү өсөн бесән һәм һаламды ... тамыр аҙыҡты вакларға кәрәк. Ләкин жмыхты малға тәүҙә бик аҙ күләмдә һәм бүтән ... ... бирергә кәрәк, һыйырға көнөнә ике тапҡыр 2,5—3 килограмға тиклем ... 300 — 400 грамдан башлап ... 1,5 килограмм бирелә ... 250 грамм ... 500 грамм ... 1 килограмм ... 300 — 400 ... 50 — 60 грамдан башлап ... 200 граммға тиклем бирелә. ... 400 грамм тиклем ... ... 200 ... арттырырға ярамай. Сусҡа балаларына жмых бирелмәй. Эш аттарына көненә 1,5—2 килограмм бирергә, ләкин уларҙы бик аҙ бирә ... өйрәтергә кәрәк. Малдарға жмыхты ашатҡандан һуң кормушка, һауыттар таҙартылырға тейеш. Жмыхты ҡоро урында һакларға кәрәк.

Агроном И. Харицкий.

Китап кәштәһе

В. И. Ленин. Һайланма әҫәрҙәр, ике томда. Дүртенсе баҫмаһынан тәржемә. 1-се том. Ғ. Ишбулат, Ә. Ҡотош һәм Ә. Йомағужин иптәштәр тарафынан тәржемә ителгән. Башгосиздат, 1948. Тиражы 4000. Күләме 990 бит. Хаҡы 12 һум.

С. Сутоцкин. Агитаторҙың газета менән эш итеүе. Башгосиздат, 1948 йыл. Тиражы 4000. Күләме 52 бит. Хаҡы 70 тин.

Брошюраға агитаторҙың газета менән эш итеү формалары һәм методтары — ҡысҡырып уҡыу, беседалар, газеталарға обзор яһау һәм газета күргәҙмәләре тураһында яҙылған.

Г. Глезерман. Беседаға нисек әҙерләнергә һәм уны нисек үткәрергә. Башгосиздат, 1948 йыл. Тиражы 4000. Күләме 64 бит. Хаҡы 70 тин.

Был брошюрала: «Агитация оҫталығына большевизмдең юлбашсыларынан өйрәнергә», «Беседаның ваҡыты һәм урыны. Тыңлаусыларҙың составы» һәм башҡа күп кенә төр беседа формаларына өйрәтеүгә арналған статьялар бар.

Ғариф Ғүмәр

Йәшел урман шауларын

Беҙҙең Совет илендә
Бик күп үҫә урмандар:
Тайгала ла урман бар,
Уралда ла урман бар.
Беҙҙең бай урмандарҙа:
Үҫә имән, сағандар,
Аҡ ҡайындар, йылғалар,
Ҡарамалар, баландар.
Уҫаҡтар, зифа талдар,
Сәтләүек менән ерек,
Ҡарағайҙар, шыршылар
Үҫәләр тоҙ, шәм кеүек,
Муйыл, мышар аҙ көнө
Ата ап-аҡ сәскәләр,
Хуш еҫтәрен беркәләр
Йәй көнендә юкәләр.
Пихта, кедр ағасы
Тайгала тулып тора,
Әрбет тигән сәтләүек
Кедрҙа бик күп була.
Шулай итеп, урманда
Үҫә төрлө ағастар,
Ни нәмә яһала һуң,
Балалар, шул ағастан?
Йәй ҙә, ҡыш та кешеләр
Йылы өйҙә торалар,
Ул өйҙәрҙең күбеһе
Бүрәнәнән буралған.
Ағастарҙы эшселәр
Урмандарҙа ҡырҡалар,
Шунан юнып яһайҙар
Бүрәнәләр, таҡталар.
Яҙ көнө һәм йәй көнө
Тәрән һыулы йылғала,
Бүрәнәләр һал булып,
Түбән таба ағалар.
Өйөңдә һин ашайһың,
Урындыҡҡа ултырып,
Ул урындыҡ яһалған
Ағастан матур юнып.
Ҡара әле һин өҫтәлгә —
Ашамлыҡтар туп-тулы, —
Уны ағастан эшләгән
Оҫтаның етеҙ ҡулы.
Ат егелгән арбалар
Урамдан уҙып бара,
Арба менән сана ла
Ағастарҙан яһала.
Пароходтар, баржалар
Йөҙөп йөрөй йылғала,
Уларҙы ла эшселәр
Шул ағастан яһаған.
Ҡарҙа шыуаһың елеп,
Әйләнең аҡ саң була,
Ағастан эшләнгән бит
Һин шыуған шул саңғы ла
Ултыраһың партаға,
Һин мәктәпкә барғас та,
Партаны ла оҫталар
Яһағандар ағастан.
Бына бында ҡарағыҙ,
Үтеп бара паровоз,
Йәшел, ҡыҙыл вагондар
Паровозға тағылған.
Комбайн итеп һуға
Һары алтын ҡырҙарҙа,
Ҡырҙарҙы яңғыратып,
Колхозсылар йырлайҙар.
Комбайнда, вагонда
Тәгәрмәс һәм күсәрҙәр
Тимер менән суйынан
Ҡойоп, ҡырып эшләнгән.
Уларҙың күп өлөшө
Эшләнгәндәр таҡтанан,
Заводтағы эшселәр
Буяп, шыма лаклаған.
Самолет оса күктә,
Ҙур ҡуңыҙҙай жыулай ул,
Донъяны бер тәүлектә
Ике тапҡыр урай ул.
Самолеттың күп ере
Алюмин һәм ҡоростан,
Ә уның пропеллеры
Була ҡаты ағастан.
Скрипка яңғырай —
Уйнай уны бер бала,
Ағаста һыҙған ҡылдар
Матур тауыш сығара.
Кем яратмай гармондың
Йөрәккә яҡын моңон?
Тотҡалары, ҡапҡасы —
Барыһы ағас уның.
Беҙҙең Совет илендә
Бик күп төрлө ағас бар,
Эшселәр яһай белә
Күп нәмәләр ағастан.
Ағастан сығаралар:
Күмер ҙә һәм дегет тә,
Сепрә менән мунсала,
Канифоль дә спирт тә.
Һин уҡыған китапта
Бик күп һүҙҙәр яҙылған.
Ағастан яһала бит
Китап баҫҡан ҡағыҙ ҙа.
Ағастарҙың бар тағы
Бик файҙалы бер яғы:
Ҡоролоҡтан һаҡлайҙар,
Улар иген ҡырҙарын.
Ағас үҫкән ерҙәрҙә
Елеҫ була һауалар,
Ямғырҙар ҙа йышыраҡ
Һәм мулыраҡ яуалар.
Ағас булһа баҫыуҙа
Ер үеш, дымлы була,
Дымлы ерҙә игендәр
Шап үҫә һәм мул уңа.
Ағас булған урынды
Яраталар ҡоштар ҙа:
Йәшел ботаҡҡа ҡунып,
Бәүелеп сутылдарға.
Шуға күрә, балалар,
Ағастар үҫтерәйек!
Төрлө ағас ултыртып,
Тәбенә һыу һибәйек!
Йәшел йәш ағастарҙы
Ҡарайыҡ, ҡәҙерләйек!
Игендәргә үҫергә
Дымлы ер әҙерләйек!
Баҫыуҙа ла, йортта ла
Йәшел ағас шауларын!
Маҡтап беҙҙең хеҙмәтте
Һандуғастар һайраһын!
Баҡса булһын ҡырыбыҙ,
Баҡса булһын өйөбөҙ!
Донъяның гөл баҡсаһы —
Коммунизм иле — беҙ!

Сит илдәрҙән телеграммалар

Греция Демократик армияһының уңыштары

БУХАРЕСТ. (ТАСС). «Азат Греция» радиостанцияһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Греция Демократик армияһының частәре таулы Граммос, Смолик, Войю райондарында уңышлы һуғыштар алып баралар. Король ғәскәрҙәре күп кенә һалдаттарын һәм техникаһын юғалтып, 11 апрелдә күп кенә райондарҙа атакаларын туҡтатырға мәжбүр булғандар.

12 апрелдә король пехотаһының 4 батальоны һәм тау стрелоктарының бер нисә ротаһы танкылар һәм авиация ярҙамында Коница районында Пиргос Страцнени ҡалаһын атакалағандар. Демократик армия частәре король ғәскәрҙәренең бөтә атакаларын кире ҡаҡҡандар һәм элекке позицияларына сигенергә мәжбүр иткәндәр. Һуғыш барышында король ғәскәрҙәренең ос пехота батальоны һәм тау стрелоктарының бер ротаһы тар-мар ителгән. Демократик армия частәре «Спитфайр» тибындағы бер самолетты атып төшөргәндәр.

Шул уҡ көндә Смолика районында король ғәскәрҙәре бер мөһим бейеклекте алырға тырышып, 4 пехота батальонын, артиллерия һәм авиацияны һөжүмгә ташлағандар. Демократик армия частәре, король ғәскәрҙәренә байтаҡ ҡына юғалтыуҙар яһап, был һөжүмде кире ҡаҡҡандар, «Спитфайр» тибындағы ике самолет атып төшөрелгән.

Демократик армияның Граммос, Смолик, Войю райондарындағы уңышлы хәрби операцияларының 12 көнө эсендә Греция король ғәскәрҙәренең 2.131 кешеһе үлтерелгән, 1.936 кешеһе яраланған һәм 1.084 кешеһе пленға алынған. 17 самолет атып төшөрөлгән һәм зарарланған.

«Азат Греция» радиостанцияһы унан ары былай тип хәбәр итә: Верховный хәрби советтең председателе Никос Захариадис, Демократик армияның Граммос тауҙарында һуғышыусы частәренә хат ебәргән. Был хатта Захариадис, улар еңгән уңыштар менән ҡотлай һәм Греция Демократик армияһының был еңеүҙәренең ғәйәт ҙур әһәмиәткә эйә булыуын күрһәтә. Демократик армия, король ғәскәрҙәренә ауыр ударҙар яһаны һәм уларҙың быйылғы бөтә һөжүм пландарын емерҙе. Демократик армия инициативаны үҙ ҡулына алғас, тип билдәләй Захариадис, дошман ғәскәрҙәренең мөһим үҙәктәренә, коммуникацияларына һәм тәьминәт пункттарына ударҙар яһай ала. Беҙ 1949 йылды үҙебеҙҙең еңеү йылыбыҙ итәсәкбеҙ.

Губичев эшенә ҡарата

НЬЮ-ЙОРК, 14 апрель. (ТАСС). Бөгөн совет дипломаты В. А. Губичевҡа ҡаршы законһыҙ ҡуҙғатылған эш буйынса суд тикшереүе датаһын билдәләү өсөн суд ултырышы булды. Билдәле булғанынса, халыҡ-ара хоҡуҡ нормаларын һәм халыҡ-ара ғәҙәттәрҙе боҙоп Америка разведка органдары тарафынан В. А. Губичев ҡулға алынғайны.

Судта Губичев былай тине: «Мине урамда тотоп арестҡа алғанлыҡтарын, шулай итеп, дипломаттың халыҡ-ара теңлемәҫ булыуын боҙоуҙарын мин башта уҡ әйткәйнем. Шуның өсөн дә мине беренсе тапҡыр судҡа килтергәндә уҡ мин судьяға үҙемдең дипломатик тейелмәҫлегемдең боҙолоуын әйттем. Судья былай тип яуап бирҙе: государство департаменте хәҙерге ваҡытта һеҙҙең дипломатик тейелмәҫлегегеҙҙең барлы бер юҡҡа сығарылыуын әйтте. Һуңыраҡ шул уҡ судья дипломатик тейелмәҫлек тураһындағы хоҡуҡ менән минең файҙалана алыуымды суд билдәләргә тейеш тине.

Үҙенең һөйләүен дауам итеп Губичев былай тип күрһәтте: мин, Губичев Америка власттәре тарафынан законһыҙ нигеҙҙә арестҡа алыныуым икән тигән мәсьәләне судья тикшерер тип уйлағайным. Ләкин, — тине Губичев, — был эшләнмәне. Судтың быға тиклем булған ултырышы ваҡытында, тип дауам итте Губичев «мин шулай уҡ минең дипломатик статусыма ҡағыла торған дәлилдәр килтерергә әҙер булыуымды һәм мин хәҙер судьянан бөгөн ошо дәлилде килтерергә рөхсәт биреүен һорайым» тип белдерҙе. Унан ары Губичев мин был «эш» тип аталған нәмә менән һис бер ураҡлыҡым юҡ һәм юстиция министерствоһы үткәрергә маташҡан был судта мин ҡатнашырға теләмәйем, тип өҫтәне.

Государство тарафынан ғәйепләүсе Донеган, АҠШ государство департаменте белдереүе буйынса, дипломатик тейелмәҫлек тураһындағы хоҡуҡ менән Губичев файҙаланмай, тип раҫларға тырышты. Хөкүмәт был мәсьәләне хәл ителгән, тип иҫәпләй, тине.

Унан ары судья Бокс былай тине: «Ә минә килгәндә инде мин бөгөн был мәсьәләне хәл ителгән тип иҫәпләйем». Шунан һуң Губичев судьяға, ул АҠШ хөкүмәте тарафынан бирелгән документтә бер ваҡытта ла күргәне юҡ һәм уның дипломатик тейелмәҫлеге тураһындағы мәсьәлә бер ваҡытта ла тикшерелмәгәнлеген күрһәтте.

«Мин инде әйттем, — тине Губичев, — был судты мин законһыҙ тип һанайым, һәм ул дипломатик тейелмәҫлеккә ҡағылған халыҡ-ара бөтә килешеүҙәрҙе боҙоу булып тора, тип дәрәсләйем. Был «эш» тип аталған нәмәне мин ул юстиция министерствоһы һәм федеральный тикшереү бюроһы тарафынан бер билдәле политик маҡсатта әҙерләнгән һәм тормошҡа ашырылған провокация тип иҫәпләйем. Был провокация менән танышҡан һәр бер кеше ул халыҡ-ара закондарҙы боҙоу өсөн үткәрелгән һәм хатта шуның нигеҙендә беҙ бөтәгеҙ йәшәгән Ҡушма Штаттарҙың үҙҙәренең закондарын боҙоуға юнәлтелгән, тигән һөҙөмтәгә килмәйенсә һис булдыра алмаҫ ине». Унан ары Губичев уны 1946 йылда өсөнсө секретарь рангыһында дипломатик постҡа билдәләүгә ҡағылған фактыларға ентекләп туҡталды. Ул, СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһы минә дипломатик паспорт бирҙе тип күрһәтте, һәм Мәскәүҙәге Америка посольствоһы уға Ҡушма Штаттарға барыу өсөн тейешенсә дипломатик виза биргәнлеген хәтергә төшөрҙө.

Судья Губичевте булдә, мәсьәләнең хәл ителгән тип иҫәпләгәнлектән белдереүҙең ҡалған өлөшөн ул тыңларға теләмәгәнлеген әйтте.

Губичев былай тине: минә үҙ ҡарашымды аңлатырға мөмкинлек бирмәнегеҙ, шулай булғас, ошо үҙе уҡ судтың фактылар менән танышырға теләмәүен иҫбат итә.

Унан ары судья Губичевтең был «эшен» ҡарау өсөн 2 май көнөн официаль рәүештә билдәләне.

Мәктәптәрҙе дәреслектәр менән үҙ ваҡытында тәьмин итергә

Ватан һуғышы йылдарында ваҡытлыса бер тиклем дәрәжәлә өҙөлөп торған дөйөм мәжбүри уҡыу, сталинсе дүртенсе биш йыллыҡ йылдарында яңынан киң рәүештә тормошҡа ашырыла башланды. Бөгөнгө көндә, беҙҙең республикабыҙ ... ҡалаларҙа дөйөм 7 йыллыҡ, ә ... башланғыс уҡыуҙы тулыһынса тормошҡа ашырыу эше тамамланып ... тора. Сталинсе биш йыллыҡ ... төп элементтәренән береһе булған был бурыстың уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыла барыуы партия һәм совет государствоһының был ... ҙур ... күреүе һәм совет халҡының ... киң ярҙам күрһәтеүе һөҙөмтәһендә генә мөмкин булды.

1949—50 йылда был өлкәлә тағы ла ҙур бурыстар тора. Был уҡыу йылында Башҡортостан мәктәптәрендә ... мең ... артыҡ балалар уҡыясаҡтар. Яңы уҡыу йылы башланғанға тиклем бөтә уҡыусылар контингентен дәреслектәр менән тулыһынса тәьмин итеү уҡыу йылының уңышлы үтеүенең иң мөһим гарантияһы булып тора.

Алдағы уҡыу йылы өсөн дәреслектәр баҫып сығарыу мәсьәләһе бөгөнгө көндә ни хәлдә тора һуң?

Ихтимал, ҡайһы берәүҙәр, яңы уҡыу йылы башланғанға тиклем ваҡыт күп әле, уға тиклем сығарырға мөмкин... — тип ҡарарҙар. Ләкин былай ҡараштың нигеҙһеҙ булыуын уҙған йылдағы тәжрибә асыҡ күрһәтте. Был мөһим эште тормошҡа ашырыусы ҡайһы бер ойошмаларҙың борола алмаусылыҡтары арҡаһында, үткән йылда күп дәреслектәр ваҡытында баҫылып сыға алмаһылар һәм баҫылып сыҡҡан дәреслектәрҙең дә ҡайһы берҙәре мәктәптәргә ваҡытында еткерелмәнеләр. Был хәл дөйөм уҡыуҙы тормошҡа ашырыуҙа сервез етешһеҙлек булып торҙо.

Был һабаҡ иҫәпкә алынамы һәм уҙған йылдағы хаталарҙы ҡабатламаҫ өсөн саралар күреләме?

Башгосиздат тарафынан төҙөлгән график буйынса ғинуарҙа һәм февралдә 11 дәреслек баҫылып сығарылырға тейеш ине. Үкенескә ҡаршы, был график ошо ике ай эсендә уҡ боҙолған. Бөгөнгө көндә был дәреслектәрҙең 6-һы ғына баҫылып сыҡҡан. Улар: Башҡорт теле дәреслегенең I, II һәм III киҫәктәре, Мишулиндең «Борынғы донъя тарихы», С. Агиштең 6-сы класс өсөн «Туған әҙәбиәт» дәреслеге, 1 класс өсөн «Арифметик мәсьәләләр йыйынтығы». Быларҙан тыш, 1948 йылда баҫылып сығырға тейеш булған Панкратованың «СССР тарихы» (II киҫәк) баҫылған. Шуға өҫтәмә бер нисә дәреслектең баҫылып ятыуын әйтеп үтергә мөмкин.

Башгосиздат етәкселәре (директоры иптәш Х. Мамлеев):—7 дәреслек йыйырға бирелгән, 7 дәреслек мәғариф Министерствоһына раҫлау өсөн тапшырылған, ә 6 дәреслектең редакцияһы тамамланған,—тип тынысланалар. Ләкин бында тынысланырға һис бер нигеҙ юҡ.

9 дәреслек яңы төҙөлә генә башланған әле. Шуның менән бергә, программаларҙың йыш үҙгәреүе сәбәпле, ул дәреслектәрҙең ҡайһы берҙәре йә бөтөнләйгә, йә өлөшсә ҡайтадан яҙылалар (мәҫәлән VIII класс өсөн Әҙәбиәт хрестоматияһы). Башланғыс башҡорт һәм татар мәктәптәренең III һәм IV кластары, 7 йыллыҡ мәктәптәрҙең V—VIII кластары өсөн рус теле дәреслектәре һәм IX, X кластар өсөн рус әҙәбиәте дәреслектәре төҙөлөп, раҫлатыу өсөн Мәскәүгә ебәрелгәндәр. Улар ҡасан әйләнеп ҡайтырҙар һәм уларҙы яңынан үҙгәртергә тура килмәҫме? — был һорауҙарға яуап биреүе ҡыйын. Шуның менән бергә ҡайһы бер дәреслектәр, мәҫәлән Фалеевтең физика дәреслеге, бөтөнләй үҙгәртелеп килгән. Уны ер яңынан тәржемә итергә кәрәк.

Һуғыштан элекке йылдарҙа һәм һуғыштан һуңғы тәүге йылдарҙа Башҡортостанда нигеҙҙә башланғыс һәм 7 йыллыҡ мәктәптәр өсөн генә дәреслектәр сығарыла ине. 1948 йылдан башлап VIII, IX һәм X кластар өсөн дә дәреслектәр сығарыла башланды. Был бик мөһим эш. Ләкин бында химия, физика, анатомия, математика һәм физиология кеүек фәндәр буйынса терминдар етерлек эшләнмәгән булыуҙарын һәм быйыл М. Ғафури исемендәге ғилми институттың тел секторының был өлкәлә йомшаҡ эш алып барыуының һөҙөмтәһе булып тороуын әйтеп үтергә кәрәк.

«Октябрь натиҫкаһы» типографияһы, уның техник базаһы көсәйтелгән булыуға ҡарамаҫтан, үҙенә йөкмәтелгән бурысты тулыһынса үтәй алмай әле. Ул, берҙән график буйынса билдәләнгән сроктарҙа дәреслектәрҙе сығара алмай, икенсенән күпселек хәлдәрҙә продукцияны бик түбән сифатлы итеп сығара.

Китаптарҙың хаталары менән сығыуында Башгосиздат ғәйепле булған кеүек, типография ла ғәйепле, сөнки хаталарҙың ҙур бер өлөшө типография ғәйебе менән була.

Мәҫәлән, 1948 йылдың һуңғы яртыһында уҡ баҫылған Чефранов географияһы ошо көнгә тиклем әле типографияла ята. Ни өсөн? Сөнки уның бик күп рәсемдәре кеше танымаҫлыҡ итеп баҫылған булғандар. Башгосиздат уны бракҡа сығарғас, типография етәкселәре (Жданов һәм Ильин иптәштәр) уның тонок биттәрен яңынан баҫтырып, китапҡа йәбештерергә булғандар. Был эш хәҙер эшләнеп бөткән тип иҫәпләнә. Ләкин Башгосиздат унда тағы ла етешһеҙлектәр табып, дәреслекте ҡайтанан ентекләп тикшереп сығырға ҡушҡан. Ләкин ул һаман да шул хәлендә ята. Ихтимал, типография етәкселәре уны алдағы уҡыу йылының аҙағына сығарыуға уйлай торғандарҙыр?

Башгосиздат етәкселәренең был китаптың яҙмышына ошондай иғтибарһыҙ рәүештә, күҙәтеүсе генә булып ҡарап тороуҙары һис тә аңлашылмай. Бындай фактылар типографияла продукцияның сифатын күтәреү өсөн ысын көрәштең ойошторолмаған булыуын, бөтә эш процесендә — китап йыйыла башлағандан алып, төпләнеп сыҡҡанға тиклем — ныҡлы контролдең булмауын күрһәтәләр.

Башгосиздат етәкселәре сауҙа ойошмаларының әҙер китаптарҙы, бигерәк тә ҙур тиражлы дәреслектәрҙе оҙаҡ ваҡыттар буйына алмай яткырыуҙарынан зарланалар. Һәм был урынлы зарланыу булып сыҡты. Сөнки, беҙ типографияла унар меңләгән дәреслектәрҙең һәм бүтән төрлө китаптарҙың өйөм-өйөм булып ятҡанлыҡтарын үҙ күҙебеҙ менән күрҙек. Үрҙә һанап үтелгән дәреслектәр бөтәһе дә («Башҡорт теле» дәреслегенең II киҫәгенән башҡаһы) һәм бик күп художество, ауыл хужалығы һәм башҡа төрлө әҙәбиәт китаптары ята. Был хәл, берҙән, типографияның китап төпләү цехын китап складына әйләндереп, унда нормаль рәүештә эш алып барыуға ҡамасаулыҡ итһә, икенсенән Башгосиздат менән типографияның финанс яғынан да ауыр хәлдә ҡалдырған. КОГИЗ менән Башсоюз етәкселәре, «беҙҙең унда эшебеҙ юҡ, беҙ үҙебеҙ ауыр хәлдә ҡалмаһаҡ ярай» тип ҡарайҙар күрәһең! Башҡорт телендәге дәреслектәр һәм ғөмүмән башҡорт телендә баҫылған әҙәбиәт менән сауҙа итеүҙе яҡшы итеп ойоштороуға бик ваҡыт.

Ләкин китап һатыу эшен әле булһа икенсе дәрәжәләге эш итеп ҡарап, КОГИЗ һәм Башсоюз етәкселәре сифатсыл рәүештә әҙәклеккә килтерәләр.

КОГИЗ етәкселәре (иптәш Мурашов) үҙҙәрен аҡлар өсөн шуға һылтайҙар: имеш, КОГИЗ-дең склады шығырым тулған, китаптарҙы һалырға урын юҡ, үҙәктән туҡтауһыҙ китаптар килеп тора һәм башҡалар.

Китаптар үҙәктән һәр ваҡыт килеп торасаҡтар, ләкин шуға ҡарап, урында баҫыла торған әҙәбиәтте алмайынса мәңге типографияла яткырырға мөмкин түгел бит! Иптәш Мурашовтың төп «козыры» шул: КОГИЗ-дең центросоюз менән булған килешеүе буйынса, быйыл китап сауҙаһы нигеҙҙә КОГИЗ ҡулына күсергә тейеш. Иптәш Мурашов, беренсенән, был килешеүҙең «һуңлап» килеүен һылтау итә, икенсенән, КОГИЗ-дең бөтә райондарҙа ла әле китап магазиндәре юҡ, райондарҙың яртыһы әле китап менән сауҙа итеүҙә Башсоюз системаһы ҡулында ҡала. Башсоюз ҡайһы райондарға күпме дәреслектәр ебәреү тураһында заявка бирмәгән. Ул КОГИЗ-гә заявка бирергә тейеш. Шуңһыҙ КОГИЗ райпотребсоюздарға дәреслектәр һәм башҡа төрлө әҙәбиәт ебәрә алмай, складта китаптарҙың күп булыуының бер сәбәбе бына шул, ти иптәш Мурашов.

Бик ышанабыҙ, шулайҙыр. Ләкин килешеү иң тиклем һуңлап килгән булһа ла, уның килгәненә хәҙер бер айҙан артыҡ ваҡыт үткән. Башсоюз менән договор төҙөлгән. Ике араһағы ҡайһы бер хәл ителмәгән мәсьәләләрҙе лә (заявкалар мәсьәләһе) күптән хәл итергә ваҡыт ине. Ләкин улар һаман да хәл ителмәгәндәр. Быға, һис шикһеҙ, борола алмаусылыҡ йәки башҡорт телендәге китаптар менән сауҙа итергә теләмәү генә тип ҡарарға мөмкин. Мәҫәлән, Башсоюз культбазаһында ошо көнгә тиклем үткән йылдан ҡалған 108715 дәреслек ята. Әгәр был ваҡыйһыҙ ҡарашҡа сик ҡуйылмаһа, быйыл да уның ҡабатланыуы бик мөмкин. Бөтә дәреслектәрҙе йыйып бер юлы ебәрергә һис тә мөмкин түгел икәне күренеп тора. Шуның өҫтәүенә ҡайһы бер алыҫ райондарға улар айҙар буйына барасаҡ. Ә КОГИЗ һәм Башсоюз етәкселәрен был борсондормай күрәһең.

Аҙаҡ килеп, мәғариф Министерствоһы тарафынан дәреслектәрҙе баҫып сығарыу һәм уларҙы ваҡытында урындарға алып барып еткереү өҫтөнән етерлек контроль булмағанлығын да әйтеп үтергә кәрәк.

Дәреслектәр баҫтырыу планының үтәлешендә һәм уларҙы реализациялауҙа булған был етешһеҙлектәр киҫекмәҫтән бөтөрөлөргә һәм яңы уҡыу йылы үҙ ваҡытында яҡшы сифатлы дәреслектәр менән тәьмин ителергә тейеш.

Т. Хәсәинов,
С. Дәүләтшин,
С. Ғәли.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәткәрҙәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02420 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 35000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ һӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 77 (8177)
19 апрель
шишәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Предприятиеләрҙә Май алды социалистик ярышы. (1-се бит).
Х. Дәүләтшин. — Нефтселәргә фәнни-популяр лекцияларҙы күберәк уҡырға. (1-се бит).
Партия тормошо. И. Ғилфанов. — Коммунистар — колхоз производствоһының алдынғылары. (2-се бит).
С. Манарский. — Отчет-һайлау йыйылышы ҡарарҙарын үтәү өсөн көрәшәбеҙ. (2-се бит).
С. Тайчинов. — Ауыл хужалығы белемдәрен массалар араһында күберәк пропагандалайыҡ. (2-се бит).
Мәскәү—Будапешт шахмат-матч турниры тамамланды. (2-се бит).
Яҙғы агротехник саралар һөҙөмтәһен арттырып үтәйек! (3-сө бит).
А. С. Кудряшов. — Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләнеүҙе киң йәйелдерергә. (3-сө бит).
Н. Мясников. — Ағиҙел йылға пароходствоһы навигация асылыу алдынан. (3-сө бит).
Я. Бәҙретдинов. — Халыҡ средствоһын өлөшө вкладына йәлеп итеү эштәрен яҡшыртырға. (4-се бит).
Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының пленар ултырышында. (4-се бит).

Баҫыуҙа агитацион-массовый эште өлгөлө ойошторорға

Яҙғы сәсеү ваҡыты яҡынлап килә. Баҫыу эштәренең фронты көндән-көн ҙурая бара. Республикабыҙ ауыл хужалығы йылдың иң яуаплы осоро алдында тора. Партиябыҙҙың, Совет хөкүмәтенең һәм иптәш Сталиндең республикабыҙ ауыл хужалығына һаман арта барған ярҙам күрһәтеүе һөҙөмтәһендә республикабыҙ ауыл хужалығының материаль-техник базаһы бик ныҡ нығытылды. Быға намыҫлы хеҙмәт, ауыл хужалығын артабан күтәреү һәм, был күтәрелешкә нигеҙ һалыусы, яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта юғары агротехник кимәлдә үткәреү менән яуап биреү—һәр бер колхозсының, МТС, совхоз эшсеһенең, ауыл хужалығында эшләүсе бөтә работниктарҙың намыҫлы бурысы ул. Ошо төп бурысты бөтә ауыл хужалығы работниктарының аңына еткереү—яҙғы баҫыу эштәре осоронда агитацион-массовый эштең төп йөкләмәһен тошкил итергә тейеш.

«Хәҙер колхоздарҙың, МТС-тарҙың, урман һаҡлау станцияларының һәм совхоздарҙың партия ойошмалары өсөн политик эштә колхозсыларҙы, МТС, урман һаҡлау станциялары һәм совхоз работниктарын яҙғы сәсеүҙе өлгөлө үткәреүгә мобилизовать итеүҙән дә мөһимерәк бурыс юҡ» (ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһының 4 апрель ҡарарынан). Колхоз, совхоз һәм МТС партия ойошмалары яҙғы баҫыу эштәре осоронда бөтә агитацион-массовый эштәрҙе баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларына, баҫыу стандарына һәм звеноларға күсерергә тейештәр. Агитколлективтарҙы нығытыу, политик әҙерлекле коммунистарҙе һәм комсомолецтарҙы [illegible]

[illegible]

сәк беседаларҙың тематикаһы билдәләнгән. Бынан тыш тыҫкырып газета уҡыуҙар, художестволы үҙ эшмәкәр түңәрәктәренең сығыштары ойошторола. Колхоз баҫыусылыҡ бригадаһында үткәреләсәк политик-массовый эш планында 12 апрелдән алып 5 майға тиклем үткәреләсәк беседаларҙың тематикаһы билдәләнгән. Өс көнгә бер тапҡыр «Боевой листок» (ә звеноларҙа көн һайын) сығарыла. Беседа үткәреүгә агроном, лесовод һәм башҡа специалистар беркетелгән.

Баҫыу һәм трактор бригадаларында агитацион-массовый эш алып барыуҙа, колхоз, МТС һәм совхоздарҙың үҙҙәрендәге көстәрҙе тулыһынса файҙаланыу менән бер рәттән, ВКП(б) район комитеттәре район үҙәгенең культура көстәрен туплап, уларҙан специаль агитбригадалар ойоштороп, баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларына ебәреүҙе бығыл айырыуса киң ҡулланырға тейештәр. Шишмә, Яңауыл райондарында бындай агитбригадалар ойошторолдолар ҙа инде. Күньяҡ өлкәләрҙә яҙғы сәсеү осоронда трактор бригадаларын хеҙмәтләндереү өсөн ойошторолған күсмә агитпункттар үҙҙәрен тулыһынса аҡланылар. Күсмә агитпункт работниктәре трактор бригадаларында агитация эшен киңәйтеү, социалистик ярыш ойоштороуҙа ауыл агитаторҙарына сөрьез ярҙам күрһәтә алалар. Улар ауыл агитаторҙарын массовый-политик эш искусствоһына өйрәтеүҙә, республикабыҙҙың алдынғы трактор бригадаларының эш тәжрибәләрен башҡа бригадаларға күсереүҙә, ауылда бөтә политик эште юғары кимәлгә күтәреүҙә МТС партия ойошмаларына ла һәм бөтә беренсе ... эре ярҙам итә алалар.

Яҙғы сәсеү эштәре менән оператив етәкселек итеү [illegible]

Республикабыҙ колхозсылары, МТС, урман һаҡлау станциялары һәм совхоз эшселәренең Башҡортостан ауыл хужалығын [illegible]

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемдәре биреү

Бойҙайҙан, арыштан, [illegible] юғары уңыш алған өсөн [illegible] ауыл хужалығы алдынғыларына СССР Верховный Советы Президиумының Указы менән Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде, Ленин ордены һәм «Ураҡ һәм Сүкеш» алтын миҙалы тапшырылды.

Украина ССР-ы Киев өлкәһе [illegible] районының «Социалистик перемога» (?) колхозының звеноводы А. Т. Лубова; шул уҡ өлкәнең Черкасск районы «Червоный партизан» колхозының звеноводы Д. Ф. Хоренко, Ҡаҙаҡ ССР-ы Жамбул районы «Берлестүтәйек» (?) колхозының звеноводы М. Т. Радченко; шул уҡ өлкәнең Курдай районы «Чкалов» исемендәге колхоз звеноводы Л. П. Самохвалова; Меркен районы «Новый путь» колхозының звеноводы Е. И. Сиваева һәм башҡалар юғары исем алыуға лайыҡлы булдылар.

Литва ССР-ында бойҙайҙан һәм арыштан юғары уңыш үҫтереп алған өсөн «Жмойев» (?) колхозының звеноводы И. И. Жемгусас һәм «Антроникова» (?) совхозының звеноводы А. И. Микушис Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме алдылар.

Буздәк районында яңы МТС-тар

Ағымдағы йылдың март айында районда Ҡараҡ һәм Сармасан МТС-тары ойошторолдо. Бынан кала ... Ҡараҡ МТС-ы 19, Сармасан МТС-ы 15 трактор һәм таҡымлы инвентарҙар алдылар. Шуның менән районда тракторҙар [illegible]

Бынан башҡа МТС-тар күсмә мастерскойҙар, йөк ташыу өсөн автомашиналар, етерлек күләмдә инструменттар алдылар.

Хәҙерге көндә яңы МТС-тар ауыл хужалығы механизаторҙары, механиктар, агрономдар һәм башҡа кадрҙар менән тулыһынса тәьмин ителә. [illegible] колхоздарында эшләй башланылар.

ТАСС-тың КИРЕ ҠАҒЫУЫ

13 апрелдә Англия агентствоһы Рейтер, [illegible] Иран һәм Ирак территорияһы [illegible] бер реакцион газеталары тарафынан ҡулланылды.

Хәҙерге көндә яңы [illegible] уйлап сығарылған кире ҡағырға ТАСС вәкәләтле.

Предприятиеләрҙә Май алды социалистик ярышы

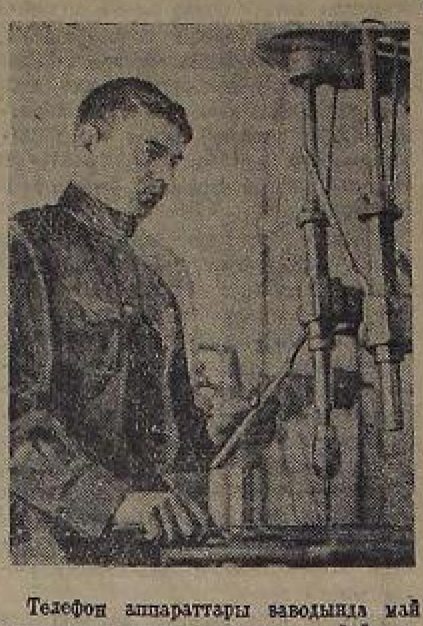

Телефон аппараттары заводында май алды социалистик ярышы киң йәйелдерелде.

Һүрәттә: заводтың слесаре И. П. Булаев ярышҡа ҡушылып үҙенә яңы йөкләмәләр алды. Ул көндәлек нормаһын 270—280 процентҡа үтәй.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

ХЕҘМӘТ ЕТЕШТЕРЕҮСӘНЛЕГЕ КҮТӘРЕЛӘ

«Башнефтезаводстрой» тресының коллективы (Черниковск) май байрамы алды ярышына ҡушылып, үҙ өҫтөнә яңы конкрет йөкләмәләр алды. Хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара байрамы — 1 Май хөрмәтенә алынған йөкләмәләр араһында бик мөһим пункттар бар. Мәҫәлән, унда апрель айында Өфө нефть эшкәртеү заводы өсөн нефть тотҡос һәм Ағиҙел йылғаһында баржалар һәм башҡа төрлө судноляр ҡабул итеү урыны, трест эшселәре өсөн 15 сборный торлаҡ йорттары төҙөргә, таҡта ярыу заводын тулыһынса төҙөп бөтөп эксплоатацияға бирергә, тиш әйтелә.

Бынан тыш улар төҙөлөш-монтаж эштәренең үҙенә төшөү хаҡын апрель айында, үткән айға ҡарағанда, 4 процентҡа кәметергә, хеҙмәт етештереүсәнлеген 5 процентҡа күтәрергә, ағымдағы айҙа государствоға пландан тыш 50 мең һум күләмендә накопление бирергә һәм 1 Майға тиклем өҫтәмә рәүештә Александр Чутких методы буйынса юғары сифат менән эшләүсе 10 бригада ойошторорға һәм айлыҡ тейәү һәм бушатыу планын срогынан 5 көн элек үтәргә йөкләмә алдылар.

Отличио сифат менән эшләүсе Константинов, Баравинский һәм Каритовский иптәштәрҙең бригадалары апрель айы заданиеләрен икеләтә арттырып үтәргә йөкләмә алып, үҙ-ара социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Байрам алды йөкләмәһе тресттың бөтә төҙөлөш һәм төҙөлөш-монтаж конторалары коллективтарының дөйөм йыйылыштарында өйрәнелеп, бер тауыштан ҡабул ителде.

Хәҙер коллективтың бөтә эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре үҙҙәренең ярыш йөкләмәләрен үтәү өсөн ныҡлы көрәш ойошторолар. Күп кенә бригадалар һәм эшселәр ярышҡа ҡушылған көндән үк сменә заданиеләрен арттырып үтәй башланылар.

И. Бикметов.

Туймазынефть тресының нефть сығарыу мастеры иптәш Н. Я. Хәсәнов Май алды социалистик ярышына ҡушылып, заданиеләрҙе 105—108 процентҡа үтәй.

Һүрәттә: иптәш Хәсәнов эш өҫтөндә.

Л. Вәлинжанин фотоһы.

Алдынғы бораулау бригадаһы

«Ишембайнефть» тресының бораулау конторалынла мастер Ермаков етәкселек иткән бригада май алды ярышында ҙур еңеүҙәргә өлгәште. Скважиналарҙы бораулауға план буйынса 32 көн бирелгәйне. Был бригада уны 20 көн эсендә үк эксплоатацияға тапшырҙы. Станок-айға проходка тиҙлеге 826 метрға етте. Бораулаусы Буланкин, Зәйнетдинов иптәштәрҙең вахталары производство планын 135—140 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

Р. Фәхретдинова.

Дүрт айлыҡ задание үтәлде

ӨФӨ. Урындағы промышленностең тегеү фабрикаһы (директоры иптәш Яфаева) 1 Май көненә 4 айлыҡ планды 15 апрелгә үтәү өсөн, йөкләмә алғайны. Йөкләмәне үтәү өсөн көрәш көндән-көн ҙурыраҡ темптар алды. Массовый цехтың Огородникова, Медьведева, Гремова иптәштәр етәкселек иткән бригадалары көндәлек заданиене 130—140 процентҡа үтәп, тик беренсе сортлы ғына продукция бирәләр.

Был цехтың тегеүселәре Матрена Городничева, Мәрйәм Ғәйнуллина, Сәлимә Әмирханова, Мария Зубарева иптәштәр май алды көндәрендә үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеләрен тамамлауҙары тураһында рапорт бирҙеләр. Бындай стахановсыларҙың һаны хәҙер 14-кә етте.

Коллективтең берҙәм хеҙмәте арҡаһында фабрика 4 айлыҡ планды 15 апрелгә 104,7 процентҡа үтәне. Был хеҙмәт етештереүсәнлеге 115 процент тәшкил итә.

Т. Ғәйнатдинова,
кадрҙар бүлеге начальнигы.

Белорет предприятиеләрендә

Белорет тимер юл коллективы беренсе апрелдән май алды ярышына ҡушылғайны. Тимер юлсылар йөк ташыу йөкләмәләрен көн һайын 6 — 7 процентҡа арттырып үтәйҙәр. Производство программаһы үтәлеше 111 процент тәшкил итә.

Йөҙҙәрсә тимер юлсылар юғары хеҙмәт етештереүсәнлеген бирәләр. 7 кеше ете йыллыҡ норма, 27 кеше алты йыллыҡ, 96 кеше биш йыллыҡ, ике йөҙҙән артыҡ кеше дүрт йыллыҡ норма үтәнеләр. Белорет депоһының тимерсеһе Ткаченко, слесарь Зайцев иптәштәр алты — ете йыллыҡтан күберәк норма үтәнеләр.

Ауыр йөктәр тейәлгән поездарҙы йөрөтөүсе машинистар Мокин, Рыньдин, Сенюшкин, Цибров, Лахмостов иптәштәр составты юғары техник тиҙлектә йөрөтәләр. Улар яңы йыл башынан 50 тоннанан артығыраҡ яғыулыҡҡа экономия яһанылар.

Тимер юлсылар паровоздарҙы ремонтлау сифатын яҡшырталар һәм уларҙы техник тәрбиәләүҙе көсәйтәләр. Шуның һөҙөмтәһендә паровоздарҙың уртаса тәүлек йөрөшө лә артты. Мәҫәлән, машинист иптәш Мокин паровозының уртаса тәүлек йөрөшен 16 километрға арттырыуға һәм промывка ремонты араһындағы ваҡытты оҙайтыуға өлгәште.

Тимер юлсылар юлдың техник йөҙөн үҙгәртеүгә ҙур иғтибар бирәләр. Белорет, Тирлән деполарында химия лабораториялары ойошторолған. Запрудовка станцияһында ярым автоматик сигнализация ҡуйылды. Бында йөк тейәү-бушатыу эштәрен артабан механизациялаштырыу билдәләнә. Тирлән паровоздар ремонтлау мастерскойында резерв электр станцияһы булдырылды.

***

Ҡаланың предприятиеләрендә продукцияның юғары сифатлылығы өсөн ярышыусы бригадаларҙың һаны әленән-әле арта бара. Ҡорос-сыбыҡ заводында ғына бындай бригадалар 100-гә етә. Ярыш заводҡа яҡшы һөҙөмтәләр бирҙе. Бишенсе цехтың автосетка бүлеге стахановкаһы иптәш Рыжакова бракты бөтөнләй бөтөрҙе, отлично сифатлы продукция ғына етештерә. Был бүлектәге башҡа бригадалар ҙа шулай уҡ яҡшы күрһәткестәргә ирештеләр. Автосетка бүлегендә брак ике тапҡырға кәмене, ә продукцияның сифаты байтаҡ яҡшырҙы.

Отлично сифатлы продукциялар етештереү өсөн ярышыусы эшселәргә ярҙам рәүешендә заводта 19 стахановсы мәктәп ойошторолдо һәм эшләй. Был мәктәптәрҙә тәжрибәле эшселәр һәм консультанттар эшселәргә эштә бракты бөтөреү, продукцияның сифатын күтәреү юлдарын өйрәтәләр.

Белорет тимер юлында ла сифат бригадалары исемен алыу өсөн ярышыусы бригадалар төҙөлгән. Машинист иптәш Рыньдиндең паровоз бригадаһы үҙенең паровозын техник яҡтан отлично сифатта тота.

***

Ҡаланың промышленность предприятиеләре коллективтәре оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү юлы менән государствобыҙға 13 миллион һум самаһы средство бушатырға булғайнылар. Бында әйләнеште тиҙләтеүҙә складтарҙа сырьё һәм материалдарҙың нормативтан артыҡ запастарына һәм кәрәкмәгән материалдарҙың хәрәкәтһеҙ ятыуына юл ҡуймау ҙур роль уйнай. Ошонан сығып хужалыҡсылар үҙҙәренең склад хужалыҡтарын тикшереп сыҡтылар. Һөҙөмтәлә Белорет металлургия комбинатында бер миллион 600 мең һум күләмендә бөтөнләй талап ителмәгән сырьё һәм материалдар ятыуы билдәләндә. Ҡорос-сыбыҡ заводында 300 мең һумлыҡ материал бер нисә йыл буйы ята һәм башҡалар.

Хәҙер хужалыҡсылар нормативтан артыҡ һәм кәрәкмәгән сырьё, материалдарҙы реализовать итеү юлдарын эҙләйҙәр.

Графиктән алда

Октябрьский ҡалаһының промышленность предприятиеләрендә Май алды социалистик ярышы көндән-көн киңерәк йәйелдерелә.

Йөкләмәләрҙе үтәү өсөн хәҙер йәнле көрәш бара. Өсөнсө номерле төҙөү управлениеһының объекттарында юғары хеҙмәт етештереүсәнлеген биреүсе бригадалар, участкаларҙың һаны күбәйә. Иптәш Воронцовтең балта оҫталары бригадаһы сменә һайын икешәр норма бирә. Ҡаланың күреҙекле ташсыһы иптәш Топольский үҙ заданиеһен 2—3 тапҡырға арттырып үтәй. Шулай уҡ иптәш Храмов етәкселек иткән бригаданың балта оҫталары, иптәш Олейник бригадаһының ташсылары ла юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге бирәләр.

«Туймазынефть» тресының өсөнсө номерле промыселендә пландан тыш нефть биреү үҫкәндән-үҫә. Нефть сығарыу операторҙары коммунист Латыпов, Ғәйнуллин һәм Мишин иптәштәр үҙҙәре хеҙмәтләндергән һәр скважинанан апрель айында пландан тыш нефть биреү өсөн көрәшәләр. Бораулау мастеры иптәш Усовтың бригадаһы апрель айының 10 көнөндә 500 метрлыҡ проходка бирҙе.

В. Белобородов.

Йөкләмәләрҙе үтәү өсөн көрәшәләр

Өфө радиомеханика заводы эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре кабель заводы коллективының саҡырыуына ҡушылып, яңы күтәренке социалистик йөкләмә алдылар. Улар бөйөк байрам хөрмәтенә апрель планын 110 процентҡа үтәргә, хеҙмәт етештереүсәнлеген 5 процентҡа күтәрергә, дүрт ай эсендә продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү иҫәбенә государствоға 200 мең һум экономия бирергә тигән һәм башҡа күп кенә конкрет бурыстар ҡуйҙылар.

Коллектив өҫтөнә алған бурысты үтәү өсөн Май алды социалистик ярышын киң йәйелдереп ебәрҙе. Һөҙөмтәлә валовой продукция етештереүҙең айлыҡ планы 15 көн эсендә 78 процентҡа үтәлде.

А. Ғиматов.

НЕФТСЕЛӘРГӘ ФӘННИ-ПОПУЛЯР ЛЕКЦИЯЛАРҘЫ КҮБЕРӘК УҠЫРҒА

Ишембай ҡала Советы культура-ағартыу эштәре бүлегенең штаттан тыш лекторҙар группаһы инженер-техник работниктәре, уҡытыусылары, врачтары, партия, совет ойошмалары работниктәренән 41 лекторҙы берләштерә. Был лекторҙар үҙҙәренең специальностәренә һәм белемдәренә ҡарап, төрлө секцияларға бүленгәндәр. Мәҫәлән, ауыл хужалығы, тәбиғәт фәндәре, әҙәбиәт һәм искусство, медицина, общественно-политик, юридик секциялар бар. Бынан тыш нефть техникумының һуңғы курстарында уҡыусы 13 студентты берләштергән студенттар лекторийы эшләп килә.

Культура-ағартыу эштәре бүлеге был секцияларҙың эштәрен планлаштыра, уларға тейешле юнәлеш бирә. Үҙҙәренең теге йәки был темаға яҙған лекцияларын тейешле секцияларҙа ҡуйып тикшерәләр. Әҙәбиәт һәм искусство секцияһы (етәксеһе республикабыҙҙың атҡаҙанған уҡытыусыһы иптәш В. Ф. Матурина), тәбиғәт фәндәре секцияһы (етәксеһе республикабыҙҙың атҡаҙанған уҡытыусыһы М. Р. Нагаева) айырыуса актив эшләйҙәр. Улар секция ултырыштарын регуляр рәүештә үткәрәләр һәм уҡылған лекцияларҙың юғары сифатлы булыуҙарына өлгәшәләр.

Штаттан тыш лекторҙар көсө менән үҙған йылда нефтселәр араһында төрлө темаларға 391 лекция һәм доклад ҡуйылды. Шуның эсенән общественный-политик темаға 94, әҙәбиәт һәм искусство буйынса 75, тәбиғәт фәндәре темаһына 46, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ тураһында 23 лекция уҡылды. Лекция һәм докладтар менән бөтәһе 43160 кеше хеҙмәтләндерелде. Лекция һәм докладтар урындағы производство һәм культура-ағартыу бурыстары менән конкрет бәйләнештә алып барыла.

Лекторҙар группаһы алдына быйыл фәнни-популяр лекцияларҙың һанын арттырыу, тәбиғәт фәндәрен пропагандалауҙы көсәйтеү һәм лекцияларҙың сифатын яҡшыртыу буйынса конкрет бурыстар ҡуйылды. Был эш буйынса һәр бер лекторҙың ниндәй тема әҙерләргә тейешлеге күрһәтелгән план лекторҙарҙың дөйөм кәңәшмәһендә тикшерелде. Һөҙөмтәлә был темаға лекциялар быйыл байтаҡ йышайҙы. Мәҫәлән, 1949 йылдың I кварталында тәбиғәт фәндәре темаһына фәнни-популяр лекциялар үҙған йылдағыға ҡарағанда 40 процентҡа артығыраҡ үткәрелде. Тәүге өс айҙа ғына ошо темаға 79 лекция уҡылды, 8132 кеше хеҙмәтләндерелде. Шул иҫәптән: «Кешенең барлыҡҡа килеүе», «Фәнни алдан күреүселек һәм юҡ-барға ышаныу», «Планеталарҙа тормош бармы?», «Яҙмыш бармы?» тигән темаларға, шулай уҡ әҙәбиәт һәм искусство буйынса, атап әйткәндә, М. Лермонтов, М. Горький, В. Белинский, А. Пушкин әҫәрҙәре тураһында лекциялар уҡылды. Үткәрелгән лекциялар тураһында ҡала хеҙмәтсәндәре бик яғымлы отзывтар бирҙеләр һәм бындай лекцияларҙың күберәк үткәрелеүен һоранылар.

Ҡаланың байтаҡ ҡына клубтары, ҡыҙыл мөйөштәре хеҙмәтсәндәр араһында лекция пропагандаһын йәйелдереү буйынса, йәнле эш алып баралар. Был йәһәттән нефть ҡыуыу заводы эшселәре клубының (мөдире иптәш Бәширова), «Тәйрүк» промартеле клубының (етәксеһе иптәш Шәңгәрәев) эш тәжрибәләре айырыуса әһәмиәтле. Улар ныҡлы уйланып төҙөлгән план буйынса ай һайын кәмендә 3 — 4 лекция, доклад ҡуйып килә.

Нефтселәр араһында лекциялар һәм докладтар үткәреүҙә штаттан тыш лекторҙарҙан врач В. Ф. Львов, ҡала Советы председателе урынбаҫары Р. Р. Уразбаев, уҡытыусы В. Ф. Матурина, мәктәп мөдире Хәсәнов иптәштәр айырыуса актив ҡатнашалар.

Ҡала Советының культура-ағартыу эштәре бүлеге икенсе кварталда лекция пропагандаһы, бигерәк тә фәнни-ағартыу, тәбиғәт фәндәре темаларына лекцияларҙы йышыраҡ үткәреүҙе күҙ алдында тотҡан план төҙөп уны апрель башында бөтә лекторҙарҙың ҡатнашлығында үткәрелгән кәңәшмәлә тикшерҙе һәм һәр бер лекторға еткерҙе.

Бурыс — ул планды тормошҡа ашырыу өсөн ныҡышмалы эш алып барыуҙан тора.

Х. Дәүләтшин,
Ишембай ҡала Советының культура-ағартыу эштәре бүлеге мөдире.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Коммунистәр—колхоз производствоһының алдынғылары

Беҙҙең колхоздың партия ойошмаһы ҙур түгел — унда бөтәһе 6 коммунист бар. Уларҙың күбеһе партияға Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында ингән. Ләкин уларҙың бөтәһе лә, ул йылдарҙа дошманды еңеү өсөн фиҙакәр көрәшкән кеүек үк, хәҙер колхоздың экономик көсөн нығытыу өсөн арымай-талмай эшләй.

Колхоз производствоһына партия ойошмаһының йоғонтоһон көсәйтеү иң мөһим мәсьәләләрҙең береһе булып тора. Уны ыңғай хәл итеү өсөн мин күмәк хужалыҡтың ҡатмарлы производствоһын өйрәнеү өҫтөндә бик күп эшләнем. Юлбашсыбыҙ иптәш Сталиндең был тураларағы байтаҡ әҫәрҙәрен уҡыным, партия һәм хөкүмәттең ауыл хужалығын нығытыуҙы билдәләгән ҡарарҙарын өйрәндем, колхоз экономикаһы мәсьәләләрен тәрәнерәк үҙләштерҙем. Был эштә миңә партия райкомы һәм район Советы башҡарма комитеты работниктәре бик ҙур ярҙам күрһәттеләр.

Быны менән генә сикләнеүҙе мин дөрөҫ түгел, тип таптым һәм партия ойошмаһындағы бөтә коммунистарҙы ла теоретик һәм практик белемдәр менән ҡоралландырыу эшенә ҙур иғтибар бирҙем. Был эш коммунистарҙың партия-политик уҡыуҙарын ойоштороуҙан башлап ебәрелде. Беҙ политик мәктәп төҙөнек. Уның етәксеһе итеп политик яҡтан әҙерлекле уҡытыусы иптәш Тереғолов билдәләнде. Партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылы башланыуҙың тәүге көндәренән үк алып түңәрәктә занятиеләр регуляр үткәрелә. Иптәш Тереғолов тыңлаусыларға ҡарата талапсан етәксе булды. Ул занятиеләрҙе йәнле беседа формаһында үткәрә һәм унда бөтә коммунистарҙың да актив ҡатнашыуына өлгәшә. Бер нисә занятие үткәрелгәндән һуң уҡ коммунистарҙа политик уҡыуға ынтылыш һиҙелерлек булып көсәйҙе. Улар колхоздың общественный тормошонда тағы ла активерәк ҡатнаша башланылар.

Коммунистарҙың экономик белемдәрен күтәреүҙә мәктәп уҡытыусылары һәм колхоздың агрономы иптәш Усманов ҙур ярҙам күрһәтәләр. Мичурин фәнен өйрәнеү түңәрәгенә бөтә коммунистар ҙа йөрөй. Бында хәҙер 11 занятие үткәрелде. Бынан тыш, мин коммунистарға газета-журналдарҙа колхоз экономикаһына арнап яҙылған материалдарҙы уҡып барыуҙы йөкмәтеүҙе практиковать итәм. Был темалар буйынса радио аша тапшырыла торған материалдарҙы күмәк рәүештә тыңлауҙы йыш ҡына ойошторам.

Был һәм ошондай башҡа сараларҙы тормошҡа ашырыу коммунистарҙың колхоз производствоһына ҡарата булған йылы мөнәсәбәтте тағы ла көсәйтте. Хәҙер улар үҙҙәренә йөкмәтелгән һәр бер эште ҙур дарт һәм күтәренкелек менән башҡаралар.

Бына бер миҫал. ВКП(б) Үҙәк Комитетының һәм СССР Министрҙар Советының колхоздарҙа, МТС-тарҙа, совхоздарҙа яҙғы сәсеүҙе үткәреү саралары тураһындағы ҡарарын өйрәнеү айҡанлы, беҙ партия ойошмаһының асыҡ йыйылышында баҫыу эштәренә әҙерлектең торошо хаҡында колхоз председателе иптәш Садретдиновтың отчетын тыңланыҡ. Мәсьәлә ентекләп тикшерелде, серьез етешһеҙлектәр асылды. Йыйылышта ҡабул ителгән ҡарарҙа колхоз правлениеһе председателе етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөүгә мәжбүр ителде. Ошоноң менән бергә, правлениеға ярҙам итеү маҡсатында, коммунистар эштең иң мөһим участкаларына яуаплы итеп беркетелделәр. Мәҫәлән, иптәш Садиковҡа тимерлек эштәре менән, Ғәбдрахмановҡа — урындағы ашламалар әҙерләү, Хәбибуллинға — аттар тураһында хәстәрлек күреү менән шөғөлләнеү йөкмәтелде. Бынан һуң үткәрелгән йыйылышта коммунистарҙың поручениеләрен үтәүҙәре тураһында отчеттары тыңланды. [illegible] үк үткәрелгән смотр коммунистарҙың үҙ бурыстарын намыҫ менән үтәүҙәрен асыҡланы. Колхоз яҙғы сәсеүгә әҙерлек эштәрен тулыһынса тамамланы.

Колхоздың партия ойошмаһы ВКП(б) Үҙәк Комитетының һәм СССР Министрҙар Советының ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәш саралары тураһындағы тарихи ҡарарын тормошҡа ашырыуҙы ойоштороусы булды. Быйыл яңы колхозда 3 гектар майҙанда ағас ултыртыла, ике урында ағас питомнигы булдырыла һәм һыу ятҡылығы төҙөлә. Беҙҙең өсөн был план бик ҙур бурыс булып тора. Шуның өсөн уны үтәүгә беҙ бөтә көсөбөҙҙө һалабыҙ. Хәҙер ағас орлоҡтары, төҙөү материалдары әҙерләнде. Урман полосаларын хеҙмәтләндереү өсөн иң тәжрибәле колхозсыларҙан звенолар төҙөлдө.

Партия ойошмаһы алдында колхоз баҫыуҙарында юғары урожай үҫтереп алыу бурысы тора. Беҙ уны уңышлы хәл итербеҙ.

И. Ғилфанов,
Бәләбәй районы, Чкалов исемендәге колхоз партия ойошмаһы секретаре.

Отчет-һайлау йыйылышы ҡарарҙарын үтәү өсөн көрәшәбеҙ

Ғинуар айында булып үткән отчет-һайлау йыйылышы партия ойошмаһының эшендәге серьез етешһеҙлектәрҙе асты. Йыйылыш яңы һайланған партия бюроһына колхоз правлениеһе өҫтөнән контролде итеүҙе көсәйтеү, коммунистарҙың идея-политик кимәлдәрен күтәреү, колхозсылар араһында агитация-массовый эштәрҙе киң йәйеп ебәреү буйынса конкрет юлдар күрһәтеп киткәйне. Хәҙер партияның тәүге ойошмаһы йыйылыш ҡарарын һәм коммунистарҙың тәҡдимдәрен практик тормошҡа ашырыуҙа күп кенә эштәр башҡарҙы.

Яңы һайланған партия бюроһы үҙенең эшен асылған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә йүнәлдерелгән йөкмәткеле план төҙөүҙән башланы. Унда теге йәки был эште кем, ҡасан үтәргә тейешлеге асыҡ күрһәтелгән. Был хәл коммунистарҙы партия поручениеләре менән тулыһынса солғап алыуҙы тәьмин итте.

Беҙҙең ойошмала бөтәһе 17 коммунист иҫәпләнә. Уларҙың һәр береһе колхоз производствоһының яуаплы эш участкаларына беркетелде. Мәҫәлән, колхоз ғинуар айында ағас ташыу графигын үтәүҙә әҙә. Партия ойошмаһы инициативаһы менән иптәш Насоп Садиков етәкселегендә коммунистарҙан торған ағас ташыу бригадаһы төҙөлдө. Коммунист Кинйәбаев һәм Садиков иптәштәр көндәлек ағас ташыу нормаһын ике-өс тапҡырға арттырып үтәнеләр. Һөҙөмтәлә колхоз ағас әҙерләү планын бер айға алдан үтәне. Коммунист иптәш Садиков бригадаһы яҡшы эш өлгөләре күрһәткәне өсөн Өфө леспромхозы тарафынан ҡиммәтле бүләктәр менән бүләкләнде.

Партия ойошмаһы колхоз правлениеһенә сәсеүҙе ҡыҫҡа ваҡытта, юғары сифатлы итеп тамамлау өсөн практик ярҙам күрһәтә. Коммунистар айырым эш участкаларына беркетелеп ҡуйылған. 4 коммунист сәскес менән, 3 коммунист һабан менән эшләйәсәк. Коммунист иптәш Ишбирҙе Ишмөхәмәтов сәсеү ваҡытында эшләйәсәк тракторҙар өсөн етерлек күләмдә яғыулыҡ материалдары ташып ҡуйҙы. Һәр звено һәм баҫыусылыҡ бригадаһы иртә культураларҙы 7—8 көн эсендә тамамлау өсөн социалистик ярышҡа сыҡты. Коммунист Ғәләүетдинов һәм Исхакова иптәштәр етәкселек иткән баҫыусылыҡ бригадаһы ярышта авангардлыҡ ролен яулап алдылар. Улар баҫыу эшен 20 көн эсендә тамамлау өсөн көрәшәләр.

Коммунистарҙың идея-политик кимәлдәрен күтәреү эше лә шаҡтай яҡшырҙы. Беҙҙең партия ойошмаһы эргәһендә 10 коммунист һәм 3 партияһыҙ актив политик мәктәптә уҡый. Һәр занятие ҙур әҙерлек менән үткәрелә. Политик мәктәп күргәҙмә пособиелар, карта һәм өҫтәмә әҙәбиәт менән тәьмин ителгән. Был хәл уның юғары идея-политик кимәлдә, тыңлаусыларҙың ҙур активлығында үткәрелеүен тәьмин итте. Хәҙер беҙ программа буйынса 10 теманы үтеп, 11-се теманы өйрәнә башланыҡ. Күптән түгел ВКП(б) район комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге үтелгән темаларҙы тыңлаусыларҙың нисек үҙләштереүҙәре тураһында тикшереү үткәрҙе. Тикшереү яҡшы һөҙөмтәләр бирҙе. Коммунистарҙан Бураңбаев һәм Ғирфанова иптәштәр үтелгән материалдарҙы яҡшы үҙләштереүҙәрен күрһәттеләр.

Партия ойошмаһы эргәһендә 12 кешенән берләштерелгән агитколлектив бар. Улар өсөн һуңғы ике ай эсендә генә 4 тапҡыр семинар үткәрелде. Агитаторҙар кесе менән «Халыҡ-ара хәл», «Бөгөнгө Башҡортостан», «Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы башҡорт халҡына нимә бирҙе» һәм башҡа темаларға беседалар үткәрәләр. Агитаторҙарҙан бигерәк тә иптәш Бураңбаев яҡшы эшләй. Ул һуңғы айҙа ғына төрлө темаларға 7 тапҡыр беседа үткәрҙе.

Был партия ойошмаһының тәүге уңышлылыҡтары ғына. Партия-ойоштороу һәм партия-политик эштәрҙе артабан нығытыу, колхоз правлениеһе эшмәкәрлегенә контроль итеү беҙҙең партия ойошмаһының нәүбәттәге эше булып тора.

С. Макарский,
Маҡар районы «Урал» колхозы партия ойошмаһы секретаре.

Колхоздарҙа квалификациялы кадрҙар әҙерләү—ауылдағы бөтә общественностең мөһим эше

Тыуған илебеҙҙең социалистик ауыл хужалығы йылдан-йыл юғары күтәрелә. Колхоз һәм совхоз баҫыуҙарының урожай биреүсәнлеге, малдарҙың һәҫәле һәм продукты биреүсәнлеге яҡшыра. Машина-трактор станцияларының хеҙмәт етештереүсәнлеге үҫә.

Совет хөкүмәте, ВКП(б) Үҙәк Комитеты һәм лично Иосиф Виссарионович Сталин ауыл хужалығын тиҙерәк аяҡҡа баҫтырыу һәм тағы ла алға ебәреү өсөн, колхоздарҙың общественный хужалығын бөтә саралар менән күтәреүҙә һәм машина-трактор станцияларын, шулай уҡ совхоздарҙы ойоштороу-хужалыҡ яғынан нығытыуҙы тәьмин итеү өсөн көн һайын хәстәрлек күрә. Коммунизм төҙөү теләге менән рухланған хеҙмәтсәндәр тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын тормошҡа ашыра башланылар.

Сталинса дүртенсе биш йыллыҡ планда билдәләнгәнсә СССР-ҙа ауыл хужалығының барлыҡ тармағы буйынса продукция етештереү 1950 йыл аҙағына, 1940 йыл менән сағыштырғанда, 27 процентҡа үҫтерелергә тейешле. Бөртөклө ашлыҡ культуралары буйынса — халыҡты аҙыҡ-түлек менән тәьмин итеүҙе яҡшыртыу һәм илебеҙҙә күпме кәрәк булһа шул тиклем икмәк запасын булдырыу өсөн — бөртөклө ашлыҡ етештереүҙе, бигерәк тә бойҙай, дөгө, бөртөклө-ҡуҙаҡлы культуралар етештереүҙе байтаҡ күләмдә арттырыуҙы тәьмин итергә кәрәк.

Дүртенсе биш йыллыҡ аҙағына һәр бер гектарҙан уртаса 12 центнер урожай йыйып алыуға өлгәшеү, йыллыҡ урожай йыйып алыуҙы 127 миллион тоннаға еткереү — төп маҡсат булып тора. Техник культураларҙың да урожай биреүсәнлеге күп кенә күләмдә арттырыласаҡ.

Илебеҙҙә, шул иҫәптән Совет Башҡортостанында ла, социалистик малсылыҡ ныҡ үҫергә тейеш. 1945 йыл менән сағыштырғанда аттар һаны 46 процентҡа, мөгөҙлө эре малдар һаны 39, һарыҡтар һәм кәзәләр һаны 75 процентҡа, ә сусҡалар һаны өс тапҡырға арттырылырға тейешле.

Ауыл хужалығында был грандиоз бурыстарҙы еңеүле хәл итеү эше колхоздарҙа һәм совхоздарҙа массовый рәүештә квалификациялы кадрҙарҙың булыуына бәйләнгән. Совет власы йылдарында эшселәрҙән, крәҫтиәндәрҙән бик күп һанда квалификациялы кадрҙар — агрономдар, зоотехниктәр, ветеринар врачтар, механизаторҙар әҙерләп сығарылды.

Ләкин фашистик илбаҫарҙарға ҡаршы булған Бөйөк Ватан һуғышы осоронда был тармаҡҡа байтаҡ зыян килде. Шуның менән бергә колхоздарҙа һәм уларҙың баҫыусылыҡ бригадаларында хәл иткес роль уйнаусы квалификациялы кадрҙарҙың да һаны кәмене. Бына шуның өсөн дә Ленин—Сталин партияһы Үҙәк Комитеты һәм иптәш Сталин ауыл хужалығының урожайлылығын күтәреү, тәбиғәтте үҙгәртеүҙә сталинса планды тормошҡа ашырыу өсөн көрәш менән бер рәттән колхоздарҙа массовый рәүештә квалификациялы кадрҙар әҙерләүгә һәм уларҙы тәрбиәләүгә лә бик серьез иғтибар бирә.

Колхоздар өсөн баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙары, агротехниктәр, звеноводтар, яровизаторҙар, ветсанитарҙар, тимерселәр, сәсеүселәр, мал ҡараусылар һәм башҡа шундай төрлө квалификациялағы кадрҙарҙы әҙерләү — ауыл хужалығын күтәреүҙә хужалыҡ һәм политик яҡтан бик серьез әһәмиәткә эйә булып тора. Республикабыҙҙың Дүртөйлө, Дәүләкән, Салауат райондарында был эш йыл һайын уңышлы башҡарыла.

Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, ВКП(б)-ның ҡайһы бер райкомдары һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы исполкомдары колхоздар өсөн квалификациялы кадрҙар әҙерләүҙе икенсе нәүбәттәге эш итеп ҡарайҙар. Мәҫәлән, Ҡыйғы районында ошо йылдың яҙғы сәсеүе башланғансы баҫыусылыҡ бригадалары өсөн 30 бригадир, 25 яровизатор, 60 кеше сәсеүсе, тимерсе һәм башҡа профессиялар буйынса кадрҙар әҙерләргә тейеш ине.

Ләкин район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлегенең колхоздар өсөн квалификациялы кадрҙарҙы массовый төҫтә әҙерләүгә иғтибарһыҙ һәм яуапһыҙ ҡарауы, ә ВКП(б) райкомының (уның элекке секретаре иптәш Тәхфәтуллиндең) район ауыл хужалығы бүлеге етәкселәренең яуапһыҙлығына һәм борола алмауысылығына күҙ йомоп ҡарауы арҡаһында план тулы ассортиментта үтәлмәне. Райондың барлыҡ колхоздарында ла квалификациялы тимерселәр кадры булдырылмаған. Сәскес машиналарҙа эшләү өсөн бер генә сәсеүсе лә уҡытып сығарылманы. Яровизаторҙар кадрҙары әҙерләү эше лә шундай уҡ хәлдә. Звеноводтар һәм агротехниктәр әҙерләү планы ла үтәлмәне.

Малсылыҡ эше өсөн кадрҙар әҙерләү тағы ла ҡыҙғаныс хәлдә. Йылҡысылыҡ фермалары өсөн 20 кеше ферма мөдире уҡытып сығарылырға тейеш ине. Ләкин был мөһим тармаҡтың талап ителгән квалификациялы кадрҙары әҙерләнмәне. Һыйыр һауыусылар, көтөүселәр, ветеринар санитарҙар әҙерләү эше планы ла ҡағыҙҙа ғына ҡалды.

Колхоздар өсөн квалификациялы кадрҙарҙы массовый төҫтә әҙерләү эше планының үтәлеше республикабыҙҙың башҡа байтаҡ райондарында ла ҡәнәғәтләнерлек түгел. Билдәле, бындай хәлгә артабан һис түҙеп торорға мөмкин түгел. Был тиңгәлдәге етешһеҙлектәр бөтөрөлергә һәм киләсәктә ҡабатланмаҫҡа тейеш.

Бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин — «Кадрҙар бөтәһен дә хәл итә» — тип өйрәтә. Халыҡ хужалығының ниндәй генә тармағында булһа ла квалификациялы кадрҙар эштең уңышын хәл итәләр. Баҫыуҙарҙың мул урожай биреүсәнлеге лә, малдарҙың үрсеүе һәм яҡшы сифатлы продукты биреүсәнлеге лә кадрҙарҙың тәжрибәле һәм квалификациялы булыуына бәйләнгән.

Бына шуға күрә лә колхоздар һәм совхоздар өсөн квалификациялы кадрҙар әҙерләүгә серьез иғтибар итергә һәм был эш менән большевиктарса етәкселек итергә кәрәк. Ә был эш — ауыл хужалығы өсөн квалификациялы кадрҙар әҙерләү — ауылдағы бөтә общественностең мөһим эше булып иҫәпләнә. Уны намыҫ менән тормошҡа ашырырға кәрәк.

Ғ. Ғаффан.

Мәскәү—Будапешт шахмат-матч турниры тамамланды

МӘСКӘҮ КОМАНДАҺЫ ЕҢДЕ

15 апрелдә Мәскәү—Будапешт матч турниренең һуңғы партияларын уйнау тамамланды.

Флориан—Симагин партияһы Симагиндең еңеүе менән тамамланды. Авербах Силиҙе, Смыслов Геребенде отто. Смыслов, шулай итеп, гүзәл спортив һөҙөмтәгә өлгәште. Ул Мәскәү матч турниренең бөтә 8 партияһында ла отто.

Барца—Флор һәм Сабо—Лилиенталь партиялары отошһоҙ бөттө.

Һуңғы тур 6 : 2 иҫәбе менән Мәскәү командаһы файҙаһына тамамланды.

Будапештта уйналған беренсе круг ярышы мәскәүлеләр файҙаһына 38 : 26 иҫәбе менән тамамланды. Мәскәүҙә уйналған икенсе кругтың һөҙөмтәһе 48,5 : 15,5 иҫәбе менән шулай уҡ Мәскәү файҙаһына бөттө. Матч турниренең дөйөм иҫәбе — Мәскәү командаһы файҙаһына 86,5 :41,5.

Мәскәү командаһында гроссмейстерҙар Котов һәм Смыслов иң яҡшы күрһәткестәр бирҙеләр. Улар мөмкин булған 16 очконан 12,5-әр очко алдылар. Өсөнсө урында мастер Симагин (12 очко). Унан ары: Бронштейн — 11,5, Авербах — 10, Лилиенталь һәм Флор 9,5-әр, Рагозин — 9 очко алдылар.

Будапешт командаһында түбәндәгеләр яҡшы һөҙөмтәгә өлгәштеләр: Венгрия чемпионы Бенко — 7,5 очко, гроссмейстер Сабо һәм мастер Барца — 6-шар очко, Типари — 5,5, Сили һәм Флориан 4,5-әр, Геребен — 3,5, Вайда һәм Фюштер 2-шәр очко.

Венгрия шахматистәре үҙҙәрен уйындың юғары класын һәм дебют теорияһын яҡшы белеүҙәрен дәлилләнеләр. Венгрия чемпионы Пала Бенконың уйыны бигерәк тә яҡшы тәьҫир ҡалдырҙы. Ул үҙен уйында һаҡлауҙа ҙур тотанаҡлылыҡ һәм ныҡышмалылыҡ күрһәтте. Гроссмейстер Ласло Сабо һәм мастер Гедеон Барца — халыҡ-ара ҙур тәжрибәле шахматистәр. Сабо гроссмейстерҙар Смыслов һәм Котовтарҙы еңде.

(ТАСС).

Хатолабораториялар өсөн яңы кадрҙар

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһының колхоздарҙа хатолабораториялар ойоштороу тураһындағы һуңғы ҡарарын үтәү буйынса Башҡортостандың баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү тәжрибә станцияһы эргәһендә хатолабораториялар етәкселәре әҙерләй торған курс ойошторолдо.

Был курста беренсе нәүбәттә уҡып сығыусылар колхоздарға ҡайтып эшкә башланылар за инде. Хәҙер икенсе нәүбәткә саҡырылған курсанттар уҡыуҙы тамамлау алдында торалар.

Курста уҡыусылар тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын тормошҡа ашырыу юлдары һәм мичуринса биология фәне менән таныштылар. Агротехника мәсьәләләренән, малсылыҡтан, баҡсасылыҡтан тәжрибәләр яһау ысулдарын өйрәнделәр.

Курс тамамланыу менән курсанттар колхоздарға ҡайтып хатолабораториялар ойошторасаҡтар һәм яңынан башлап тәжрибәләр яһау эшенә тотонасаҡтар.

Бөйөк Ватан һуғышынан һуң был әле беренсе төркөм тәжрибәселәр.

Ә. Әхмәров.

Ауыл хужалығы белемдәрен массалар араһында күберәк пропагандалайыҡ!

«СССР-ҙың Европа өлөшөндәге ялан һәм урман-ялан райондарында юғары һәм тотороҡло урожай үҫтереүҙе тәьмин итеү өсөн баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү планы тураһында» ССР Союзы Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1948 йыл 20 октябрҙәге тарихи ҡарары ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын артабан күтәреү һәм беҙҙең социалистик игенселегебеҙҙә сәскә арттырыу маҡсаттарында тәбиғәтте тамырынан һәм планлы рәүештә үҙгәртеп ҡороуҙың киң программаһы булып тора.

Бөйөк эштәр планын үҙ ваҡытында һәм уңышлы хәл итеү ауыл хужалығы продуктыларының мул базаһын, промышленность өсөн сырьё булдырыуҙы тәьмин итәсәк һәм илебеҙ хеҙмәтсәндәренең материаль көн-күрешен тағы ла нығыраҡ яҡшыртыуға килтерәсәк.

Был тарихи ҡарарҙы практик тормошҡа ашырыу эшендә ауыл хужалығы белемдәрен колхозсылар, совхоз эшселәре һәм район ер эштәре работниктәре араһында системалы рәүештә пропагандалауҙың халыҡ хужалығы өсөн ҙур әһәмиәте бар. Һәр бер колхозсы алдынғы агробиология фәненең төп белемдәре, айырым алғанда, игенселектең үлән баҫыулы системаһының теоретик һәм практик положениелары менән ҡоралланған булырға тейеш. Игенселектең үлән баҫыулы системаһын массалар араһында пропагандалау, менән бер үк ваҡытта беҙ хеҙмәтсәндәргә тәбиғәттең ҡатмарлы күренештәрен фәнни нигеҙҙә марксистик-ленинса ҡарашта рухында аңларға ярҙам итербеҙ.

Фәнни пропаганда предметле, маҡсатҡа ынтылышлы итеп, ауыл хужалығы производствоһының урындағы тәжрибәһен иҫәпкә алып үткәрелергә тейешле.

Урындағы лекторҙар группаһы ауыл хужалығы белемдәрен фәнни пропагандалау эшен төрлө формаларҙа һәм юнәлештәрҙә тормошҡа ашырырға тейештәр.

Ауыл хужалығы фәнни белемдәрен культура-ағартыу учреждениелары системаһында алдан нығыҡлы уйлап төҙөлгән план буйынса һәм билдәле календарь сроктарҙа алып барырға кәрәк. Ошо маҡсат менән беҙ радионы, район матбуғатын, шулай уҡ ауыл хужалығы темаларындағы һәр төрлө докладтарҙы һәм публицистик сығыштарҙы киң файҙаланырға тейешбеҙ. Шулай уҡ бөтә ауыл клубтарында беседалар, ауыл хужалығы буйынса яҙылған китаптарҙы уҡыуҙы үткәреү, махсус радиотапшырыуҙарҙы коллектив рәүештә тыңлау эшен ойоштороу, алдынғы колхоздарҙың, бригадаларҙың, звеноларҙың, колхоз производствоһы алдынғыларының тәжрибәләрен өйрәнеүгә арналған экскурсия һәм кисәләр, шулай уҡ совхоз, тоҡомсолоҡ хужалыҡтары, һәм тәжрибә станциялары баҫыуҙарына һәм фермаларына экскурсияларға алып барыу яҡшы һөҙөмтә бирәсәк. Район һәм ауыл библиотекаларын ауыл хужалығы әҙәбиәте айырым алғанда Докучаев, Костычев, Мичурин, Вильямс, Лысенко әҫәрҙәре һәм ағас үҫтереү буйынса пособиелар менән тулыландырырға кәрәк. Библиотекалар эргәһендә киң ҡатлам массалар араһында агрозоотехник белемдәрҙе пропагандалау эше ойошторолорға тейеш.

Район культура йорттары үҙҙәренең бөтә эшмәкәрлектәрен игенселектең үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһын индереү буйынса бөйөк эштәр планын уңышлы тормошҡа ашырыуға юнәлтелгән саралары тирәһендә йәйелдерергә бурыслылар. Телдән теоретик пропаганда алып барыу, йәғни лекция, доклад, беседалар менән бер рәттән район культура йорттарында, хатолабораторияларҙа күргәҙмәләр, Мичурин мөйөштәре ойоштороу юлы менән баҫыусылыҡтың һәм малсылыҡтың яҡшы өлгөләрен күрһәтеүҙе тәьмин итергә кәрәк.

Ауыл хужалығы белемдәрен пропагандалау ваҡытында район лекторҙары иғтибарҙы игенселектең үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһының төп положениеларына юнәлтергә тейештәр. Бөтәһенән элек, игенселектең, үсемлектәрҙең һәм малсылыҡтың планлы рәүештә үҫешен үҙенә гармоник рәүештә бергә ҡушып алып барыусы үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһының комплекслылығы тураһында фәнни ҡарашты тыуҙырырға кәрәк.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһы күп кенә агротехник сараларҙы үҙ эсенә ала. Уларҙы комплекслы ҡулланыу бөтә ауыл хужалығы культураларынан тотороҡло һәм юғары урожай алыуҙы тәьмин итә һәм малсылыҡ өсөн нығыҡлы аҙыҡ базаһы тыуҙыра. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһының төп звенолары: ике, бер береһен тултырыусы, баҫыу һәм болон сәсеү әйләнештәренән торған үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре, тупраҡ эшкәртеү, ашлау, баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу, баҫыуҙарҙы һуғарыу системалары һәм урындағы шарттарға ҡулайлаштырылған сортлы сәсеүлектәр индереүҙән тора.

Юғарыла килтерелгән миҫалдарҙан Докучаев — Костычев — Вильямс комплексының төп элементы булып ҡуҙаҡлы һәм ҡыяҡлы күп йыллыҡ үләндәрҙең ҡушылмаһы сәселгән үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре торғанлығы күренә.

Тикшереүҙәр һөҙөмтәһендә ҡуҙаҡлы-ҡыяҡлы үләндәр ҡушылмаһының юғары урожайҙың нигеҙе — тупраҡтың ярмалы структураһын аяҡҡа баҫтырыуҙы тәьмин иткәнлеге беленде. Пар дымды һаҡлау һәм баҫыуҙарҙы ҡый үләндәрҙән таҙартыу сараһы булып хеҙмәт итә.

Ялан һәм урман-ялан райондарҙағы баҫыу һаҡлаусы полосалар ҡоролоҡтарҙың һәм ҡоро елдәрҙең һәләкәтле тәьҫирҙәрен бик ныҡ кәметәләр, тупраҡта дым туплаыуға булышлыҡ итәләр, микроклиматты яҡшырталар һәм тупраҡ эрозияһының таралыуын кәметәләр.

Игенселектең үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһының комплексы тупраҡты дөрөҫ эшкәртеү системаһын: предплужниклы һабандар менән һөрөү, ҡамылды лущить итеү, тәрән итеп түңгә һөрөү һәм башҡа күп сараларҙы күҙҙә тота.

Шулай булғас, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың бөйөк планы тураһында лекция уҡығанда лекторҙар ауыл хужалығы сараларының бөтә комплексын пропагандаларға тейештәр.

Башҡортостан лекцион бюро тарафынан күп кенә район лекторҙарының лекция тексттарын тикшереү уларҙа игенселектең үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһының күрһәтелгән бөтә төп звенолары ла тейешле дәрәжәлә фәнни яҡтыртылмауҙарын, ә был звеноларҙың ҡайһы берҙәренә бөтөнләй ҡағылмағанлыҡтарын асты. Бынан башҡа ҡайһы бер лекциялар маҡсатҡа ынтылышлы түгел һәм улар планһыҙ рәүештә яҙылғандар. Уҡылған лекцияларҙың айырым етешһеҙлектәрен түбәндәге миҫалдар менән генә лә күрһәтергә мөмкин: агроном Н. Смирновтың «Һуғыштан һуңғы осорҙа ауыл хужалығын күтәреү саралары» тигән лекцияһының тексы популяр аңлайышлы итеп яҙылған һәм ҡыҙыҡлы ғына сағыштырылма һандар күрһәтелгәндәр, ләкин шуның менән бер рәттән текста күп кенә етешһеҙлектәр бар: ауыл хужалығы артеленең Уставы сағылдырылмаған, алдынғы колхоздар тәжрибәһенән миҫалдар килтерелмәгән.

В. К. Кондратьевтың «Баҫыу эштәрендә хеҙмәтте ойоштороуҙа звено системаһы — юғары урожай алыуҙың ышаныслы сараһы ул» тигән мәҡәләһендә профессор Маньков тарафынан рецензия яһалғандың һуңында күп кенә серьез етешһеҙлектәр булғанлығы беленде һәм халыҡҡа уҡыу өсөн ярарһыҙ тип табылды.

Иптәш Шурковтың «Юғары урожай мастерҙары» тигән темаға яҙылған лекция тексында үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһы Башҡортостан шарттарына ҡулайлы рәүештә яҡтыртылмай. Автор Урта-Азия ауыл хужалығы алдынғыларынан бик күп миҫалдар килтерә, ә Башҡортостандың юғары урожай үҫтереп алыусы мастерҙарының тәжрибәләрен бөтөнләй күрһәтмәй.

Иптәш Ильичевтең «Башҡортостандың урман хужалығы» тигән лекцияһында баҫыу һаҡлаусы ағастар үҫтереү техникаһы һәм башҡалар яҡтыртылмай.

Был факттар, уҡылған лекцияларҙың эстәлектәре буйынса ла, формалары буйынса ла етешһеҙлектәре күп булыуын күрһәтәләр. Улар ауыл хужалығы фәндәрен пропагандалауҙың идея-фәнни кимәлен күтәрергә кәрәклек тураһында һөйләйҙәр.

Башҡортостан республикан лекцион бюро республикабыҙҙа ауыл хужалығы фәндәрен пропагандалауҙың үҙәге булып тора. ССР Союзы Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың бөйөк планы тураһындағы тарихи ҡарарын иғлан иткәндән һуң ауыл хужалығы фәндәрен пропагандалау эше байтаҡ көсәйтелде.

ССР Союзы Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу планы тураһындағы ҡарары һәм Ленин исемендәге ауыл хужалығы фәндәре Бөтә Союз Академияһының август сессияһы йомғаҡтары айҡанлы «Мичуринса биология тураһында», «Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың бөйөк сталинса планы тураһында» һәм башҡа темаларға лекциялар уҡыу һиҙелерлек рәүештә яҡшырҙы. Республиканың бөтә райондарында ла ауыл хужалығы белемдәрен пропагандалау алып барыла һәм был эшкә урта мәктәптәр уҡытыусыларынан 1248 кеше, ауыл хужалығы специалистәренән 490, агрономдарҙан — 263, зоотехниктарҙан — 115, ветеринария врачтарынан 112 кеше, бөтәһе 2541 лектор ылыҡтырылды. Ләкин лекцион эшкә бөтә ауыл хужалығы специалистәре лә ылыҡтырылмаған әле.

1948 йылда культура-ағартыу учреждениелары системаһы буйынса уҡылған 16.135 лекцияның ни бары 3596-һы ғына ауыл хужалығы темаларына арналған. Байтаҡ ҡына районларҙа ауыл хужалығы белемдәрен пропагандалау район лекторҙар группалары эшендә тейешле урынды алмаған әле.

Киләсәктә ауыл хужалығы пропагандаһын бөтә яҡлап көсәйтергә, был эшкә райондың урындағы ер эштәре работниктәрен һәм специалистәрен тағы ла нығыраҡ ылыҡтырырға кәрәк.

Ауыл хужалығы белемдәрен киң пропагандалау менән беҙ тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу буйынса бөйөк эштәр планын тормошҡа тиҙерәк ашырырға ярҙам итәсәкбеҙ.

Профессор С. Тайчинов,
Республика лекцион бюроһының ауыл хужалығы секцияһы етәксеһе.

ЯҘҒЫ АГРОТЕХНИК САРАЛАР ПЛАНЫН АРТТЫРЫП ҮТӘЙЕК!

РЕСПУБЛИКАБЫҘ БАҪЫУҘАРЫНДА

Өфө районы колхоздарында ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре киң йәйелдерелде.

«Завет Ильича» колхозы члендәре баҫыуға айырыуса ойошҡанлыҡ менән сыҡтылар. Тәүге ике көн эсендә генә бында 37 гектар ужым аҙыҡландырылды.

«Парижская коммуна» колхозында Белоусова, Тимофеева иптәштәрҙең звенолары үҙ участкаларында аҙыҡландырыу эшен тамамлап, башҡа звеноларға ярҙамға сыҡтылар.

«Маяк», «Новый строй» һәм Фрунзе исемендәге колхоздарҙа ла сәсеү алды эштәре ойошҡан рәүештә бара.

В. Тарасов.

* * *

БАҠАЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозы члендәре ужымдарҙы иртә яҙ аҙыҡландырыуҙың һәм тырматыуҙың урожайҙы күтәреүҙә ниндәй ҙур роль уйнауын үҙҙәренең эш тәжрибәләрендә яҡшы беләләр. Шуға күрә был эшкә улар бөтә ҡыш буйына әҙерләнделәр. Быйыл ҡыш баҫыуҙарға 1600 тонна серегән тиреҫ сығарылды, 122 центнер көл, 11 центнер ҡош тиҙәге йыйналды. Колхозсылар быйыл 26 гектар ужым аҙыҡландырыу планын 40 гектар итеп үтәргә ҡарар иттеләр.

Орлоксолоҡ участкаһында эшләүсе звено был эшкә беренсе булып башланы. Ҫәлилова, Латипова һәм Хәжина иптәштәрҙең звенолары 10 гектар ужымды 8-әр тонна серегән тиреҫ, 4-әр центнер көл менән аҙыҡландырҙылар. Һәр бер звено үҙ участкаһынан 100-әр бот урожай алыу өсөн көрәшә.

Х. Ғәлимов.

* * *

ДӘҮЛӘКӘН. Районың колхоздарында быйыл күп йыллыҡ үләндәрҙе тәрбиәләүгә ҙур әһәмиәт бирәләр. Күп кенә ауыл хужалығы артелдәрендә клевер, люцерна, костер сәсеүлектәрен өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре бара. Шевченко исемендәге колхозда 15 гектар люцерна аҙыҡландырылды. «Урта-тау», «Ҡыҙыл тормош» колхоздарында ла был эш ҡыҙыу темп менән бара. «Горный труд» колхозы члендәре 50 гектар майҙанда костер сәстеләр ҙә инде.

Планды арттырып үтәнек

Беҙҙең «Бүләк тау» ауыл хужалығы артеле члендәре яҙғы баҫыу эштәренә тулы әҙерлек һәм ҙур ойошҡанлыҡ менән башланылар.

Ужым сәсеүлектәрен тәрбиәләү буйынса мөһим саралар үткәрҙек. Беҙ 5 тонна урынына, 10 тонна минераль ашлама, һәм урындағы ашламаларҙан 200 центнер көл, 35 центнер ҡош тиҙәге, 3.200 йөк тиреҫ әҙерләп ҡуйғайныҡ. Хәҙер беҙ уларҙы тулыһынса һәм дөрөҫ файҙаланыу сараларын күрәбеҙ.

Баҫыуҙарҙа ҡар һыуҙары тотоуҙы 2—3 көндә хәл иткән кеүек үк, ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәрен дә уңышлы башҡарып сыҡтыҡ. 50 гектар урынына, 98 гектар майҙанда ужым аҙыҡландырып, планды байтаҡ арттырып үтәнек. 30 гектар майҙанда күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәрендә лә аҙыҡландырыу үткәрелде.

Хәҙер ужымдарҙы тырматыу эштәре башланды. Ул 2—3 көндә тамамланасаҡ. Бынан башҡа тупраҡта дым һаҡлап ҡалыу өсөн тунға һөрөлгән ерҙәрҙе лә тырматабыҙ. Был эштәрҙе уңышлы үтәү өсөн беҙҙә йәнле тартыу көстәре етерлек. Баҫыу эштәрендә быйыл 96 ат, 36 үгеҙ ҡатнаша. Уларға етерлек бесән, концентрат аҙыҡтар әҙерләнде.

Н. Нәлимуллин,
Туймазы районы «Бүләк тау» колхозы агротехнигы.

ИГЕНСЕЛЕКТЕҢ ЮҒАРЫ КУЛЬТУРАҺЫ ЗВЕНОҺЫ ИСЕМЕН АЛЫУ ӨСӨН

Мин дүртенсе йыл инде звено менән етәкселек итәм. Беҙ йыл һайын юғары урожай алып киләбеҙ. 1947 йылда беҙҙең уңыштар айырыуса ҙур булды. Звеноға беркетелгән 15 гектар майҙанда арыштың һәр бер гектарынан 31-әр центнер урожай алдыҡ. Бындай урожайҙы беҙҙең ауылда бер ваҡытта ла күргәндәре юҡ ине әле. Беҙҙең был намыҫлы хеҙмәтебеҙҙе хөкүмәт юғары баһаланы. Звеноның 7 члены ордендар һәм медалдәр, ә мин үҙем Ленин ордены менән наградландым.

Беҙ был уңыштар менән маһайып, тыныслаһып ҡалманыҡ. Уны артабан нығытыу сараларын күрҙек. Алдынғы агротехниканы, шул уҡ колхозда звеновод булып эшләүсе, Социалистик Хеҙмәт Геройы Ғиниәт Насировтың эш тәжрибәһен ентекләп өйрәндек.

Үҙған йылда ҡоролоҡҡа ҡаршы аяуһыҙ көрәш алып барҙыҡ. Иртә яҙ баҫыуҙарҙа күберәк дым һаҡлап ҡалыу, ужым сәсеүлектәрен өҫтәмә аҙыҡландырыу, тырматыу сараларын күреү беҙгә ҡоролоҡто еңеүгә ярҙам итте. Звено юғары урожай үҫтерә алды.

Беҙ Мәскәү туҡыусыһы Александр Чуткихтең инициативаһы буйынса башланған социалистик ярышҡа ҡушылып, быйыл 20 гектар бойҙайҙың һәм 15 гектар арыштың һәр бер гектарынан 180-шәр бот урожай үҫтереп алырға һүҙ бирҙек.

Был йөкләмәне үтәү өсөн хәҙер ҡыҙыу эш бара. Үҙ участкабыҙҙа ҡыш көнө ҡалын итеп ҡар тотоу үткәргәйнек. Хәҙер баҫыуҙа күберәк дым һаҡлап ҡалыу сараларын күрәбеҙ. Бөтә участкала ла ҡар һыуҙары тотоу үткәрелде. 15 гектар ужым сәсеүлегенең һәр бер гектарын 3-әр центнер көл һәм 5-әр центнер ҡош тиҙәге менән өҫтәмә аҙыҡландырабыҙ. Был беҙгә бик күп өҫтәмә урожай алыуға ярҙам итәсәк. Бының өсөн беҙ ҡыш кәнә етерлек көл, тиреҫ һәм күп кенә минераль ашламалар әҙерләп ҡуйғайныҡ. Уларҙы тулыһынса файҙаланасаҡбыҙ. Ерҙе һуғарыу өсөн быуалар, һыу ятҡылыҡтары булдырыуға ла ҙур әҙерлек алып барабыҙ.

Быйыл яҙғы сәсеүҙе айырыуса ҡыҫҡа срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәрәсәкбеҙ. Бының өсөн беҙҙә бөтә мөмкинлектәр бар.

Нурия Үҙәнбаева,
Баймаҡ районы, Карл Маркс исемендәге колхоздың звеноводы.

Фәйзи Бикбов

Һаҡмар буйында

1.

Урал тауы ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
«Яңы тормош» тигән колхоз бар —
Сәскә атҡан баҡсалағы
Умарталыҡтағы күс кеүек
Ҡайнап тора торған һәр саҡтағы, —
Большевистик өлгө көс булып
Маҡтай торған артель ҡоролошон —
Бай һәм культуралы тормошло.

2.

Көсөн һалып, батып тирге
Ярышып һәр көн ҡояш менән
Һәр колхозсы бәхет тирәс
Еләк тиргән кеүек ҡул менән:

Баҫыуҙары иген бирә,
Һыйырҙары май бирә,
Умарта—бал, йылҡы ҡымыҙ бирә,—
Тормош һәр йыл бай килә —
Урал тауы ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
«Яңы тормош» тигән колхозда.

3.

Урал тауының ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
«Яңы тормош» тигән колхозда —
Тырыш хеҙмәт һис юғалмай,
Мул урожай бирә һәр бер ға,
Иген менән тула буралар.

Көҙ ҙур байрам була һәр йылда,
Пландан тыш та бирелә
Тыуған илгә иген бында мул.
Фондтар тула һәм бүленә
Хеҙмәт көндәренә мул доход.

4.

Ни генә юҡ? Барыһы бар!
Клуб, ясле, мәктәп, больница,
Ферма, өйҙәр һәм урамдар
Электрҙың балҡый һәр кисте.
Радио һөйләй. Кино күрһәтелә.

Спектаклдәр ҙә ҡуйыла.
Колхоз йәштәренең көсө менән
Концерт була доклад һуңынан —
Урал тауының ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
«Яңы тормош» тигән колхозда.

5

Урал тауы ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
Шул данлы булған колхозға
Күрер өсөн яҙ, йәй, көҙ, ҡыш
Бер мин йыш барғаным:

Һәр колхозсы унда агротехник,
Вильямс — баш агроном,
Ә Лысенко академик
Ҙур хөрмәтле йыш ҡунаҡ;
Һәр фермала зоотехник,
Һәр бер конюх ветврач.

Бында колхоз фәндең дуҫы,
Фән хоҡуҡлы колхозсы.
Һәм мин беләм: һин дә шул
Колхоз дуҫы, уҡыусым!

6.

Әйт, меңмә түгелме ни
Бөтөн баҫыуҙарҙа шул эш:
Йәҙҙәрсә га һөрә — сәсә
Сәғәт һайын беҙҙә МТС.
Тракторҙар, комбайндар
Бөтә баҫыуҙарҙың киңлеген
Иңләп йөрөй. Һәм баҫыуҙа
Тел яҡтырып тора көн кеүек.
Бай техника бөгөн яҡтырата
Батыр хеҙмәт маршы көйөнә.
Коммунизм инә колхоз аша
Колхозсыларҙың һәр өйөнә —
Урал тауы ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
«Яңы тормош» тигән колхозда.

7.

Урал тауының ҡуйынында,
Ирәндекте тешкән һарҡыуҙа,
Һаҡмар һыуының буйында
Дан яулаған шул колхоздай —
Сәскә атҡан баҡсалағы
Умарталыҡтағы күс кеүек
Ҡайнап тора торған һәр саҡтағы, —
Большевистик өлгө көс булып
Раҫлай торған колхоз ҡоролошон —
Бай һәм культуралы тормошло
Республикабыҙҙа артелдәр
Күбәйҙеләр инде һәр ерҙә.

ТРАКТОР БРИГАДАЛАРЫНДА

Абзан МТС-ының тракторҙар паркы яҙғы баҫыу эштәренә өлгөлө әҙерләнде. 61 трактор, тағылма инвентарҙар, үткән йылға ҡарағанда, срогынан бик күп алда һәм яҡшы сифатлы итеп ремонтландылар. Яҙғы баҫыу эше осороно етерлек яғыулыҡ һәм майлау материалы ташылды.

МТС-тың 163 механизаторы бер маҡсат менән йәшәп, игенселектең юғары культураһы өсөн социалистик ярышҡа берҙәм ҡушылдылар. Улар быйыл һәр бер шартлы тракторға 550 гектар ер эшкәртеү һәм һәр бер гектарҙан кәмендә 13-әр центнер урожай үҫтереү йөкләмәһен алдылар. Трактор бригадалары бригадирҙары Тимофеев, Ямгурчин, Карабаев, Лушников иптәштәрҙең һәр береһе 700-әр гектар ер эшкәртергә, һәм һәр гектарҙан уртаса 15-әр центнер урожай алырға һүҙ бирҙеләр. Үткән йылда иптәш Мостафин етәкселек иткән трактор бригадаһы эшкәрткән «9-сы январь» колхозында 50 гектар майҙандағы арыштан 18-әр центнер урожай алынғайны. Иптәш Мостафин быйыл тағы ла юғарыраҡ урожай үҫтерергә һүҙ бирә. МТС-тың орденлы бригадиры Мәүлютов, орденлы тракторист Саматов һәм орденлы комбайнеры Ғәлә Мәләков иптәштәр ҙә игенселектең юғары культураһына өлгәшеүҙә намыҫ менән хеҙмәт итәсәктәрен белдерҙеләр.

— Беҙ игенселектең культураһын күтәреүгә бөтә тырышлығыбыҙҙы һаласаҡбыҙ, — ти «Почет билдәһе» ордены менән наградланыусы механик Зиннәт Байназаров.

МТС-та йөкләмәне үтәү өсөн бөтәһе лә әҙер. Тракторҙар яҡшы сифатлы итеп ремонтландылар. Өҫтәүенә МТС быйыл 25 яңы трактор һабаны, 22 культиватор, 5 сәскес, 6 урғыс һәм бер «ВИМ» машинаһы алды. Тракторҙар электр яҡтылығы менән йыһазландырылды һәм икешәр сменала эшләү өсөн етерлек трактористар кадрҙары менән тәьмин ителде. 30 трактор һабаны предплужниктар менән комплектовать ителде.

МТС быйыл 32 колхоз менән договор төҙөнө. МТС артта ҡалыусы «Таймас», «Көрәш», «Ҡоро юл», Хоҙайбирҙин исемендәге колхоздарға айырыуса иғтибар итә. Уларға иң алдынғы бригадалар һәм агрономдар беркетелде.

МТС коллективы колхоздарҙа юғары урожай үҫтереү өсөн бөтә яҡлап ярҙам итә. МТС агрономдары етәкселегендә 700-ҙән артыҡ колхоз активы агротехник түңәрәктәрҙә уҡый. 32 яровизатор әҙерләнде. Орлоҡ участкалары звенолары көсө менән 962 центнер көл, 75 центнер ҡош тиҙәге йыйналды.

— Был ашламаларҙы быйыл тулыһынса файҙаланасаҡбыҙ, — ти МТС-тың агрономы иптәш Трофимов.

Хәҙер МТС тракторҙары колхоздарға оҙатылдылар.

К. Сафин.

Звенолар баҫыуҙа

Кәлдрә районының күп кенә колхоздарында яҙғы баҫыу эштәре башланды. «Трактор» колхозында Вәлиева, Хәкимова иптәштәр етәкселек иткән звенолар ужымдарҙы аҙыҡландырыуҙы беренсе булып тамамланылар.

«Үрнәк» колхозында Асылгәрәева һәм Сәйтдикова иптәштәрҙең звенолары 20-шәр гектар арыш һәм 23-әр гектар бойҙайҙың һәр бер гектарынан 22-шәр центнер урожай алырға һүҙ биреп, үҙ-ара ярышҡа сыҡҡайнылар. Хәҙер улар алған йөкләмәләрен үтәү өсөн ныҡлы эшкә башланылар. Ужым һәм тунға һөрөлгән бөтә майҙанда ҡар һыуҙары тотоу үткәрҙеләр, ужым сәсеүлектәрен аҙыҡландырҙылар.

«Яңы тормош», «Өс ҡайын» колхоздарында ла баҫыу эштәре көндән-көн ҡыҙыу теҫ ала бара.

Ғ. Ғәзизуллина.

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерлекте киң йәйелдерергә

1950 йылда Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының промышленносе һәм ауыл хужалығындағы уңыштары киң рәүештә күрһәтеләсәк.

Күргәҙмәлә башҡорт халҡының социаль һәм милли иҙелеүҙән рус пролетариаты ярҙамында нисек азат ителеүе һәм үҙ государствоһын төҙеүе, һәм хәҙерге ваҡытта Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә, Совет государствоһы ярҙамында нисек итеп коммунистик общество төҙөүҙә ҡатнашыуы күрһәтеләсәк.

Башҡортостан батша ваҡытындағы артта ҡалған һәм аграр окраинанан индустриаль-аграр республикаға әйләнде. Элекке Өфө губернаһында ҡулдар хеҙмәтенә нигеҙләнгән 107 ярым кустарь предприятие бар ине һәм унда хеҙмәт етештереүсәнлеге сиктән тыш түбән ине. Ғәйәт ҙур ер аҫты байлыҡтарын эшкәртергә батша хөкүмәтенең хәлелән килмәй ине, сөнки ул ваҡытта техника бик артта ҡалған, хосуси милкә һәм колониаль ҡоллоҡ хеҙмәтенә нигеҙләнгән ине.

Бары тик Совет власында ғына Башҡортостанда бөтә ер аҫты байлыҡтарын рациональ файҙаланыу һәм промышленносте иң яңы техника менән ҡоралландырыу һәм шуның менән бергә хеҙмәтсәндәрҙең материаль-тормош шарттарын яҡшыртыу мөмкинлеге тыуҙырылды.

Сталинсе ике биш йыллыҡ эсендә генә лә Башҡортостанда 80-дән артыҡ яңы завод һәм фабрика, шул иҫәптән Ишембай нефть эшкәртеү заводы, Өфө комбайндар моторы заводы, Черниковскиҙәге фанера комбинаты, нефть эшкәртеү заводы, макарон фабрикаһы һәм башҡалар төҙөлеп, эшкә ебәрелде. Элек ярым кустарь хәлдә булған предприятиелар механизациялаштырылдылар һәм уларға реконструкция үткәрелде.

1913 йыл менән сағыштырғанда промышленносттың валовой продукцияһы 1937 йылда 1.120 процентҡа артты.

Сталинсе биш йыллыҡтар эсендә һәм Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында тағы ла бик күп заводтар һәм фабрикалар һалынды һәм яңы инженер-техник кадрҙар үҫтерелде. 1913 йыл менән сағыштырғанда валовой продукция 1948 йылда 2.800 процентҡа артты.

Шул уңыштар менән бер рәттән, күргәҙмәлә Советтар Союзы күләмендә ҙур әһәмиәткә эйә булған «Икенсе Баку» нефть промышленносе махсус рәүештә күрһәтеләсәк.

Ватан һуғышы йылдарында фашизмға ҡаршы көрәштә Башҡортостан халҡтарының героик подвигтәре, башҡорт кавалерия дивизияһының фронттарҙа күрһәткән батырлыҡтары күргәҙмәлә киң рәүештә күрһәтеләсәк.

Промышленносте өлгәшелгән уңыштар менән бергә, ауыл хужалығын коллективлаштырыу буйынса сталинсе политиканың тантанаһы, элек артта ҡалған ваҡ хужалыҡтарҙан торған ауыл хужалығының Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә нисек итеп күп тармаҡлы һәм механизациялаштырылған колхоз, совхоз хужалығына әйләнгәнлеген күрһәтеү Башҡортостан стендында ҙур урын аласаҡ.

Бөтә Советтар Союзындағы кеүек үк, Башҡортостанда ла ауыл хәҙер тамырынан уҡ үҙгәрҙе. Яңы техника һәм алдынғы мичуринсе фән менән ҡоралланған эре колхоз хужалығы, унда яңы агротехниканы, сәсеү әйләнешен, яңы хеҙмәт методтарын ҡулланыу ауыл хужалығын социалистик нигеҙҙә үҙгәртеп ҡорорға мөмкинлек бирҙе. Унда юғары урожай үҫтереү һәм малсылыҡтан мул продукты алыу новаторҙары — яңы кешеләр үҫеп сыҡтылар. Сәсеү майҙаны нығайтылды, игенселектең урожай биреүе күтәрелде, фермалар һәм уңдағы малдар һаны артты. Ныҡлы сыры, бөртөк алыуҡ, мал аҙығы, йәшелсә һәм ит-һөтсөлөк базаһы төҙөү буйынса социалистик ауыл хужалығы алдында торған төп проблемалар хәл ителде. Был уңыштар бөтәһе лә Башҡортостан павильонында киң рәүештә күрһәтеләсәктәр. 1948—1949 йылдарҙа урожайҙы күтәреү һәм малсылыҡтан юғары продукты алыуға өлгәшкән колхоздарҙан, совхоздарҙан, МТС-тарҙан экспонаттар ҡуйыласаҡ һәм юғары агротехника ҡулланыу, хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу арҡаһында күрһәткән алдынғылар, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары күргәҙмәлә ҡатнашасаҡтар.

Хужалыҡтың яңы тармаҡтары — йәшелсәселек, еләксәлек, күк-һауыҙ, ҡоштар сөгөндәре үҫтереү һәм башҡалар күргәҙмәлә киң рәүештә күрһәтеләсәктәр.

Хужалыҡ тармаҡтарын алға ебәреүҙә фән тарафынан өлгәшелгән уңыштар, новаторҙар Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендәге Башҡортостан павильонында ҙур урын аласаҡтар. Мәҫәлән, һөтсөлөк экспериментал базаһы бестуж тоҡомло һыйырҙарын шортгорн тоҡомона ҡатнаштырыу буйынса тәжрибә яһап, малсылыҡтың юғары продукция биреүенә өлгәште. Һыйыр һауыу эшенең алдынғылары, мәҫәлән, иптәш Антипенко алдынғыларҙың эш тәжрибәһен ҡулланып, үҙенә беркетелгән 10 һыйырҙың һәр береһенән йылына 3.736 килограмм һөт һауып алыуға өлгәште. 1948 йылда колхоздар һәм совхоздар, ҡоролоҡ булыуға ҡарамаҫтан, агротехника ҡағиҙәләрен дөрөҫ ҡулланып, дөрөҫ сәсеү әйләнеше индереп, яҡшы урожай алыуға өлгәштеләр.

Был уңыштар Башҡортостан павильонында киң рәүештә күрһәтеләсәктәр.

Арҡала кисеп ташланған биҙәктәр менән биҙәлгән үҙәк залда социалистик йөкмәткеле, формаһы яғынан милли һәм көнкүрештә ауылдан социалистик культураның уңыштары көсәйтеләсәк.

Бурыс — күргәҙмәнең тотҡан маҡсаттарын һәм бурыстарын халыҡ массаларына киң рәүештә аңлатып, 1949 йылда юғары күрһәткестәргә өлгәшеү һәм шуның менән 1950 йылғы Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуғын алыу өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереүҙә.

Орденлы Башҡортостан павильонының Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә, башҡа туғандаш милли республикалар араһында, үҙенә лайыҡлы урын алыуында шик юҡ.

А. С. Ҡудряшев,
Башҡорт АССР-ы павильонының баш методисы.

Элеваторҙарҙы, иген пункттарын ремонтлауға ике миллион һум

СССР Әҙерләүҙәр министерствоһы ағымдағы йылда Башҡортостандың элеваторҙарын һәм иген пункттарын ремонтлау өсөн ике миллион һум аҡса бүлде.

Был аҡсаның күбеһе яңы иген складтары төҙөүгә, күп хеҙмәт талап иткән йөк төйәү һәм бушатыу эштәрен механикалаштырыуға тотоласаҡ.

Быйыл Мәләүез, Көйөргәҙе пункттарында яңы типтағы иген киптереү цехтары төҙөләсәк.

Шулай уҡ кадрҙар әҙерләүгә лә ҙур иғтибар бирелә. Март айында 35 лаборант махсус курста уҡынылар. Апрель айында иген складтары мөдирҙәре өсөн шулай уҡ бер айлыҡ курс эшкә башланы.

Х. Азнабаев.

Ағиҙел йылға пароходствоһы навигация асылыу алдынан

Бер нисә көндән навигация асыла. Ағиҙел йылға пароходствоһы коллективтары сталинсе яңы биш йыллыҡтың дүртенсе хәл итеүсе йылы навигацияһына башлайҙар. Хәҙер затондарҙа суднолар ремонтын тамамлау өсөн ҡыҙыу эш бара. Пристандәр йөктәрҙе ҡабул итеп алыуға, пассажирҙарҙы ҡаршылауға әҙерләнәләр. Складтар, механизмдар төрҙәнә ҡитерелә.

1949 йылда йылғасылар алдында торған бурыстар айырыуса сериоз һәм мөһимдәр, улар үҙған йылдағыға ҡарағанда күп үҫәсәклеклә. Пароходствоның тоннаж көсө ауылге хәленлә ҡалдырылыуына ҡарамаҫтан, йөк йөрөтеү ағымдағы йылда 29 процентҡа, 1940 йылға сағыштырғанда 45 процентҡа арта. Был 1950 йылға билдәләнгән күләмдән 19 процентҡа күберәк. Тимәк йылғасылар быйылғы навигацияла биш йыллыҡ пландарын үтәү генә түгел, арттырып та үтәргә тейештәр.

1949 йылғы навигацияға әҙерләнеп, Октябрь революцияһы исемендәге заводтың коллективы суднолар билдәләнгән графикка һәм юғары сифатлы итеп үтәү өсөн үҙенә конкрет йөкләмәләр алған ине. Коллектив үҙенең йөкләмәһен үтәй. Хәҙер затонда ремонт эштәрен тамамлау буйынса ҙур эштәр алып барыла.

Коллективтарҙа ағымдағы йылдың навигация планын үтәү буйынса күп саралар билдәләнә һәм конкрет йөкләмәләр алына. Йылғасылар йөк йөрөтеү пландарын арттырып үтәргә ҡарар иттеләр.

Ағиҙел йылға пароходствоһының иң яҡшы капитаны Крупадеров һәм иң яҡшы механиге Бахарев иптәштәр Русланов һәм Булгаков иптәштәрҙең методын Ағиҙел бассейнында башлап индереүселәр булдылар. Улар простойҙарһыҙ, аварияһыҙ эшләргә, үҙҙәренең биш йыллыҡ нормаларын 1949 йылдың 1 сентябренә үтәргә йөкләмә алдылар. Уларҙың өлгөһенә бассейндың башҡа капитандары, механиктәре, шкиперҙәре ҡушылдылар һәм стахановсы пландар төҙөнөләр.

Быйылғы навигацияла стахановсы планһыҙ бер генә судно ла йылғаға сыҡмаясаҡ. Пристань коллективтарының шулай уҡ стахановсы пландары бар.

Русланов иптәш өлгөһендә төҙөлгән был стахановсы пландар пристандәрҙең, предприятиеларҙың һәм бөтә пароходствоның бөтә мөмкинлектәрен мобилизовать итә һәм шул нигеҙҙә лә инде йылғасылар үҙҙәренә күтәренке йөкләмәләр алалар. Быйыл простойҙар ҡыҫҡартыла, техник тиҙлек арттырыла, командаларҙың хеҙмәтен ойоштороу яҡшыртыла. Һөҙөмтәлә пландан тыш бер-нисә миллион тонна километр йөк ташыласаҡ, 456 тонна яғыулыҡҡа экономия яһау күҙҙә тотола.

«Барнаул», «Бирск», «Молотов», «Слепнев», «Доронин», «Физкультурник», «Октябрина», «Комсомолка» судноларында Бурлаков-Киселев методы менән эшләү индерелә һәм флотты эксплоатациялауҙағы был яңы метод 90 мең һум күләмендә государство средстволарына экономия яһауға мөмкинлек бирәсәк.

Үҙе йөрөмәй торған судноларҙың да йөк ташыуы арта. Өйләнешто үҫтереү иҫәбенә был төр суднолар планды быйыл 120 процентҡа үтәргә тейештәр.

Өфө пристане, 1948 йылда фактик үтәлгән планға ҡарағанда, быйыл йөк эшкәртеүҙе 26 процентҡа арттыра, үҙенә төшәү хаҡы 3 процентҡа кәметелә. Был күрелгән саралар 200 мең һумдан күберәк средствоға экономия яһарға мөмкинлек бирәсәк. Өфө — 2 һәм башҡа пристандәрҙең эшен артабан яҡшыртыу буйынса шулай уҡ мөһим саралар билдәләнде.

Пароходствоның эш сифатын яҡшыртыу мөһим бурыс. Шул маҡсатта тәнгә знактар күбәйтелә, өҫтәмә бакендар ҡуйыла. Ағиҙел йылғаһында айырым урындарҙа гарантиялы тәрәнлек 135 сантиметр урынына 140 сантиметрға еткерелә.

Быйылғы навигацияла Ағиҙел йылғасылары йөҙ меңдәрсә тонна ағас, утын ташырға, промышленность үҙәктәрен төҙөү материалдары һәм утын менән тәьмин итергә тейештәр. Шулай уҡ иген, тоҙ һәм башҡа продукцияларҙы ташыу буйынса йылғасылар алдында торған бурыстар ҙур.

Навигация асылыуҙың беренсе көндәренән үк расписание буйынса пассажир пароходтары, катерҙар, һыу трамвайҙары йөрөй башлаясаҡ. Беҙ китеү менән үк Өфө — Ҡариҙел маршрутында ике пароход, Өфө—Затон, Өфө—Кушнаренко участкаларында икешәр катер йөрөтөү билдәләнгән.

Өфө—Дербешка, Өфө—Ҡаҙан араһында рейстәр башлана. 1941 йылдан һуң беренсе тапҡыр быйыл 15 июндән башлап Өфө—Мәскәү экскурсия линияһы асыла. Пароходта йөрөүҙәр, пароход менән экскурсияларға сығыуҙар киң рәүештә ҡулланыласаҡ.

Пароходство тарафынан билдәләнгән пландарҙы үтәүҙә клиентура ҙур роль уйнай. Ташыла торған йөктөң 80 проценте самаһы улар тарафынан эшкәртелә. Ләкин клиенттар үҙҙәренең причалдарын механизациялаштырыу эше менән шөғөлләнмәйҙәр. Бындайҙар иҫәбенә Черниковск һәм Өфө горторгтары, төҙөлөш трестары һәм башҡалар инәләр.

Клиентура тарафынан судноларҙың причалдарҙа тотолоп тороуы арҡаһында үҙған йылда 650 мең тонна-тәүлек күләмендә простой яһалды. Быйыл бындай хәлдәргә юл ҡуйырға ярамай. Үҙған йылғы навигацияла һалдарҙа авариялар күп булдылар. БАССР Урман промышленносы министерствоһы предприятиеларҙа коллективтәре һаллау эшен насар башҡарған инеләр. Был мөһим эштең сифатына быйыл сериоз иғтибар бирергә кәрәк.

Үҙған йылдағы навигацияла йөктө һыуҙан алыу тимер юлға күсереү эше лә нормаль бармаһы. Өфө бүлексәһе тимер юлсылары вагондарҙы үҙ ваҡытында биреүҙе тәьмин итмәнеләр. Быйыл Өфө—1 пристане коллективы тимер юлсылар менән социалистик договор төҙөштөләр. Вагондар биреү графигын үтәү договорға төп пункттарҙың береһе итеп индерелгән.

Навигация башланыр көндәр бик яҡын инде. Пристандәрҙең, пароходтарҙың коллективтары үҙҙәренең был мөһим кампанияны үткәреүгә әҙерлектәрен тағы ла бер ҡат тикшереп сығырға, эштә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү һәм навигацияны тулы әҙерлек менән ҡаршылау өсөн бөтә сараларҙы күрергә тейештәр.

Ағиҙел йылға пароходствоһы сталинсе яңы биш йыллыҡтың дүртенсе йылы навигацияһын уңышлы үткәреү өсөн Вятка бассейны коллективы менән социалистик ярышҡа сыҡты. Ярышта алдынғы сафта булыу өсөн беҙҙең бөтә мөмкинлектәребеҙ бар. Бының өсөн берҙәм, большевистик ныҡышмалылыҡ менән эшләргә кәрәк. Йылғасылар ярыштың алдынғы сафында булыу өсөн көстәрен аямаҫтар.

Н. Масников,
Ағиҙел йылға пароходствоһының начальнигы, йылға флотының III ранг генерал-директоры.

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының пленар ултырышында

НЬЮ-ЙОРК, 15 апрель. (ТАСС). 13 апрелдәге киске ултырышта Ассамблея «Именселек Советендә тауыш биреү проблемаһы» тип аталған мәсьәләне ҡарай башланы. Билдәле булғанынса, был «проблема» Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына ҡаршы кешеләр тарафынан Именселек Советендә бөйөк державаларҙың бер фекерлелек принцибен емереү маҡсатында уйлап сығарылғайны.

Ассамблеяның Махсус политик комитетендә Парижда яһаған сығыштарында А. Я. Вышинский, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына ҡаршы кешеләрҙең Именселек Советендә бөйөк державаларҙың бер фекерлелек ҡағиҙәһен емерергә ынтылыуҙары тыныслыҡ һәм демократия дошмандары тарафынан Берләшкән Милләттәр Ойошмаһында халыҡ-ара хеҙмәттәшлек һәм уның бөтә члендәренең тиңлегә принцибен тар группа державалар тарафынан үҙ-ара һүҙ берләштереү һәм диктат системаһы менән алмаштырыу өсөн яһала, тип кире ҡағылмаҫлыҡ рәүештә иҫбат итте.

Билдәле булғанынса, Махсус политик комитет Уставты ҡайтанан ҡарау өсөн генеральный конференция саҡырыу тураһында Аргентина делегацияһының тәҡдимен кире ҡаҡты. Шулай уҡ Австралияның Именселек Советендәге даими члендәрҙең хоҡуҡтарын сикләүгә ынтылып яһаған тәҡдиме лә кире ҡағылды.

Ләкин Уставҡа ҡаршы кешеләр ситләтеп үтеү маневры ҡулландылар. АҠШ, Англия, Франция һәм Ҡытай вәкилдәре тарафынан Именселек Советы члендәренә Советтә тикшерелеүе мөмкин булған күп кенә мәсьәләләрҙе «процедура мәсьәләләре» тип иҫәпләргә тәҡдим итеүсе берҙәм резолюция проекты индерелде. Әгәр ҙә бөйөк державаларҙың бер фекерлелек ҡағиҙәһенең процедура характерындағы ҡарарҙар ҡабул итеүгә йәйелмәгәнлеген иҫәпкә алғанда, был маневрҙың мәғәнәһе аңлашыла. Бер фекерлелек ҡағиҙәһенә ҡаршы поход ойоштороусыларҙың «процедура мәсьәләләре» тип иғлан итергә тәҡдим иткән мәсьәләләре араһында халыҡ-ара тыныслыҡты һәм именселекте яҡлауға ҡағылышлы теләгән бер мәсьәләне Генеральный Ассамблеяға тапшырыу, Генеральный Ассамблеяның махсус сессияһын саҡырыу, Именселек Советенең һәр йыллыҡ доклалтарының Генеральный Ассамблея тарафынан раҫланыуы кеүек мөһим мәсьәләләр, Именселек Советенең ойоштороу мәсьәләләре һәм башҡалар бар.

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставын емереүгә йүнәлтелгән был проектҡа ҡапма-ҡаршы рәүештә, СССР делегацияһы Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы члены булған барлыҡ государстволарҙы Ойошманың авторитетын бөтә тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтар тарафынан танылған Уставтың бөйөк принциптарына ярашлы рәүештә артабан нығытыуға ынтылырға саҡырған резолюция проекты индерҙе. Резолюция Берләшкән Милләттәрҙе ошо нигеҙҙә халыҡ-ара хеҙмәттәшлекте киңәйтергә, «үҙ органдарының эшендә кәрәкмәгән регламентацияға һәм формализмға бирелмәҫкә, һәм халыҡтар араһында политик, экономик һәм культура хеҙмәттәшлегендә практик ҡаҙаныштарҙы үҫтереүгә булышлыҡ итергә» саҡыра.

Совет резолюция проекты, Именселек Советы «кәрәк ваҡиғаларҙа консультация методын ҡулланып һәм үҙ-ара килешелгән ҡарарҙар ҡабул итеү мөмкинлектәрен еңеләйтә барып», үҙенең элекке эш тәжрибәһен иҫәпкә алыр, тип ышаныс белдерә.

Дүрт ил резолюция проекты, совет проекты кеүек үк, Генеральный Ассамблеяның тикшереүе өсөн Махсус политик комитетҡа тапшырылды.

Беренсе булып сығыш яһаған Ҡытай вәкиле туранан-тура, бөйөк державаларҙың бер фекерлелек ҡағиҙәһен «юҡҡа сығарыу мәсьәләне идеаль рәүештә хәл итеү булыр ине», тип белдерҙе. Былай «идеаль рәүештә хәл итеүгә» өлгәшеү мөмкин булмағанлыҡтан, тип өҫтәне ул, «дүртәүҙең резолюцияһын» ҡабул итеү «иң яҡшы ҡарар» булырға тейеш.

АҠШ вәкиле Остин үҙенең сығышында бөйөк державаларҙың бер фекерлелек принцибенә һөжүм итеп, Именселек Советенең авторитетын емереүҙә Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын һәм Именселек Советен үҙҙәренең агрессив политикаһы ҡоралына әйләндерергә тырышыусы АҠШ менән Англияның беренсе нәүбәттә ысын ғәйепләләр булып тороу фактына ҡағылмаҫҡа бик ныҡ тырышты.

Америка делегаты, «Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы члендәренең күпселеге хәҙерге ваҡытта Уставты үҙгәртеүгә ҡарата яһала торған теләгән бер ынтылышҡа ҡаршы килә», тип таныны. Ул, АҠШ делегацияһы тарафынан Франция, Ҡытай һәм Англия делегациялары менән берлектә тәҡдим ителгән резолюция, имеш, «бер фекерлелек принцибен тамырынан үҙгәртеүгә йүнәлтелмәгән», тип ышандырырға тырышты. Был резолюцияның Махсус политик комитетта 58 делегациянан бары тик 38-еҙең генә тауышын йыя алыуы айҡанлы ризаһыҙлыҡ белдереп, Америка делегаты «резолюцияны яңы тауыштар менән көсәйтергә» саҡырҙы.

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставының принциптарын яҡлаған ҙур телмәр менән СССР делегацияһы етәксеһе А. А. Громыко сығыш яһаны.

Громыко, Именселек Советендәге даими члендәрҙең бер фекерлелек принцибе Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының иң мөһим терәктәренән береһе, уның йәшәүенең нигеҙ ташы булып тора, тип хәтергә төшөрҙе. Был турала, — тине ул, — был принципҡа һөжүм алып барыусыларҙың, АҠШ һәм Великобритания делегацияларының еңел ҡул арттарына эйәреп, Ойошманың беренсе йәшәү көндәренән башлап уҡ «ветоға» ҡаршы поход башлаусыларҙың хәтеренә төшөрөү артыҡ булмаҫ.

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын төҙеүҙең инициаторҙары булған Советтар Союзы, АҠШ һәм Великобритания үҙ ваҡытында, яңы төҙелә торған халыҡ-ара Ойошмала бөтә мөһим мәсьәләләр бөйөк державаларҙың ризалығы менән хәл ителергә тейештәр, тип ризалашҡайнылар. Өс государство хөкүмәттәренең етәкселәре—Генералиссимус И. В. Сталин, президент Ф. Рузвельт һәм Великобританияның элекке премьер-министры У. Черчилль — Ялта конференцияһында 1945 йылда тап ана шундай һығымтаға килгәйнеләр. Был конференцияла президент Рузвельт йөҙөндә АҠШ хөкүмәте бер фекерлелек принцибе формулировать ителгән тәҡдим индерҙе. Ялтала Рузвельттең тәҡдиме буйынса ҡабул ителгән тауыш биреү формулаһы Сан-Францисколағы конференцияла Уставтың 27-се статьяһы рәүешендә Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына индерелде.

Советтар Союзы СССР хөкүмәте етәксеһе Генералиссимус И. В. Сталин йөҙөндә АҠШ президенты тарафынан тәҡдим ителгән формуланы ҡабул итте, сөнки ул өс держава хөкүмәттәренең, фашизмға ҡаршы берҙәм көрәш йылдарында улар нисек хеҙмәттәшлек иткән булһалар, һуғыш тамамланғандан һуң да, шулай уҡ халыҡ-ара именселекте яҡлау интерестарында берғәләп эшләүгә берҙәм теләктәрен сағылдыра ине.

СССР делегацияһы етәксеһе, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының Сан-Францисколағы беренсе конференцияһында Именселек Советендә тауыш биреү буйынса Ялтала хупланған формула конференцияла вәкилдәре булған государстволарҙың ҙур күпселеге тарафынан ҡабул ителде, улар бер фекерлелек ҡағиҙәһенә ҡаршы кешеләр тарафынан күрһәтелгән ҡаршылыҡ фекерҙәренә риза булманылар, тип күрһәтте.

Бер фекерлелек принцибенә ҡаршы поход тарихын хәтергә төшөрөп, А. А. Громыко, «вето» мәсьәләһе тирәһендәге шау-шыу осраҡлы түгел, ул бөйөк державаларҙан ҡайһы берҙәрендәге идара итеүсе круг тарҙың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын үҙҙәренең күндәм ҡоралына әйләндереүгә, ә инде Ойошманы нығытыу яғында торған Советтар Союзының позицияһы арҡаһында быға өлгәшеп булмаҫ, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын йомшартырға, уны халыҡ-ара именселекте яҡлау өсөн ниндәй ҙә булһа эффектлы сара күреүгә булдыҡһыҙ яһауға йүнәлтелгән билдәле планының кәүҙәләнеше булып тора. Советтар Союзының Именселек Советендә «вето» хоҡуғын, имеш, уҫал нейәт менән ҡулланыуын бер фекерлелек ҡағиҙәһенә ҡаршы кешеләрҙең һылтау итеп күрһәтеүҙәре бөтөнләй нигеҙлекһеҙ булып торалар. Бындай ункә ташлауҙар Именселек Советенең мөһим мәсьәләләрҙән береһен генә лә тейешенсә хәл итә алмауында ысынында кемдең ғәйепле булыуына ҡарата общественность фекерен бутауға ынтылыу булып тора.

Именселек Советендә Греция, Индонезия, Палестина мәсьәләләре, атом энергияһы өҫтөнән халыҡ-ара контроль ҡуйыу тураһындағы мәсьәлә, ҡоралланыуҙы дөйөм ҡыҫҡартыу тураһындағы мәсьәлә кеүек мәсьәләләрҙең Именселек Советендә ҡаралыуҙарына тулы анализ яһап, Громыко был мәсьәләләрҙең уңышлы хәл ителеүенә «вето» түгел, бәлки ҡайһы бер бөйөк державаларҙың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын үҙҙәренең күндәм ҡоралдарына әйләндереүгә һәм был Ойошманы емереүгә йүнәлтелгән политикаһы ҡамасаулағанлығын күрһәтеүсе фактылар килтерҙе.

Бер фекерлелек принцибе, тип дауам итте СССР делегацияһы етәксеһе, Ҡушма Штаттарҙағы идара итеүсе круг тарҙың Именселек Советен шулай уҡ тотош Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын да, үҙҙәренең күндәм ҡоралына әйләндереүгә йүнәлтелгән ынтылыштары барып бәрелеп ярыла торған быуа булып тора ул. «Вето» был круг тарға, аҙаҡ сиктә һәм һүҙ тыныслыҡты һаҡлау өсөн төп яуаплылыҡ уның өҫтөнә йөкмәтелгән Именселек Советы тураһында барғанлыҡтан, Ойошманы үҙҙәренең агрессив пландарына ҡулайлаштырырға мөмкинлек бирмәй.

Бөйөк державаларҙың бер фекерлелек принцибен яҡлаған хәлдә, Советтар Союзы үҙенең тик үҙ интерестары өсөн генә түгел, бәлки ҡорал фабриканттарына ғына, һуғыштан бик ҙур табыштар алыусы ҙур монополияларға ғына файҙалы булған һуғышты теләмәүсе башҡа халыҡтарҙың интерестары өсөн дә тырышып эш иткәнлегенә ышана. Объектив фекер йөрөтөүсе һәр бер кеше, тине Громыко, был мәсьәләлә Советтар Союзының позицияһы бөтә государстволарҙың һәм халыҡтарҙың интерестарын яҡлауға йүнәлтелгән икәнлеге менән риза булмайынса ҡала алмай.

Громыко, «вето» мәсьәләһендә Ҡушма Штаттар һәм Великобритания хөкүмәттәренең позицияһын тик уларҙың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын ҡаҡшатыуға, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы менән уртаҡ бер генә нәмәһе лә булмаған маҡсаттарҙы күҙҙә тотоусы хәрби-политик блоктар ойоштороуға йүнәлтелгән дөйөм политикаһы нөктәһенән генә дөрөҫ аңларға мөмкин, тип күрһәтте. Именселек Советендә бер фекерлелек принцибенә ҡаршы көрәште АҠШ һәм Великобританияның идара итеүсе круг тарының хәрби-политик группировкалар ойоштороп, ул группировкаларҙы Англия-Америка блогы тарафынан әҙерләнә торған яңы һуғышта файҙаланыуға йүнәлтеп үткәрә торған политикаһының күренештәренең береһе тип ҡарарға кәрәк. Әгәр ҙә әлегә тиклем был йәһәттән ҡайһы берәүҙәрҙә шик булыуы мөмкин булған булһа, хәҙерге ваҡытта, был политика быға тиклем ҡасан да булһа бер ваҡыттағыға ҡарағанда ла ныҡыраҡ асыҡлаҫ инде, бындай шикләнеүҙәргә урын булыуы мөмкин түгел. 1948 йылдың мартында Көнбайыш союз тип аталған ойошманың төҙелеүе уҡ АҠШ менән Великобританияның халыҡ-ара политикалағы линияһы государстволарҙың СССР-ға һәм халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән блогын ойоштороуҙан торғанлығын асыҡ күрһәтте.

Хәҙерге ваҡытта, тип дауам итте СССР делегацияһы етәксеһе, беҙ государстволарҙың үҙенең составы яғынан һәм үҙенең агрессив маҡсаттары яғынан күп киңерәк булған яңы хәрби группировкаһының төҙелеүенең шаһиты булып торабыҙ. Мин Тәньяҡ-атлантик договор тип аталған нәмәне күҙҙә тотам.

Тәньяҡ-атлантик договорҙы әҙерләү менән бер ваҡытта булған шарттар, шулай уҡ унда ҡатнашыусыларҙың составы ла, Атлантик океандың ике яғында урынлашҡан государстволарҙың был яңы хәрби-политик блогының СССР-ға ҡаршы йүнәлтелгән булыуы тураһында дөрөҫләйҙәр. Түбәндәге факт ҡына булһа ла шул турала һөйләй: Көнбайыш союз кеүек үк, Тәньяҡ-атлантик договор ҙа, государстволарҙың ябыҡ группировкаһын төҙәү, тигән һүҙ була һәм унда тик бер генә бөйөк держава — Советтар Союзының ғына ҡатнашыуына юл ҡалдырмай.

Советтар Союзы менән халыҡ демократияһы илдәре араһында төҙәлгән договорҙарға, тап шулай уҡ Советтар Союзы менән Англия һәм Франция араһында төҙәлеп, теге йәки был бөйөк державаларға ҡаршы йүнәлтелмәгән, бәлки яңы герман агрессияһына юл ҡуймауға йүнәлтелгән ике яҡлы договорҙар булып торған договорҙарға ҡапма-ҡаршы рәүештә, Тәньяҡ-атлантик договор үҙенең алдына герман агрессияһына юл ҡуймау маҡсатын ҡуймаусы ғына түгел, бәлки, киреһенсә, гитлерсы Германияға ҡаршы һуғыштың төп ауырлығын үҙенең елкәһендә кисергән державаға ҡаршы йүнәлтелгән күп яҡлы килешеү булып тора. Быларҙың бөтәһе лә ошо договор инициаторҙарының ысын агрессив маҡсаттарын күрһәтәләр.

Тәньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыусылар был государстволарҙың оборона маҡсаттары менән аҡлана алмаған киң хәрби саралар үткәрәләр. Был, бигерәк тә АҠШ, Великобритания һәм Франция кеүек илдәргә ҡайтып ҡала, уларҙа ҡыҙыу ҡоралланыу алып барыла, Советтар Союзына ҡарата хәрби пландар эшләү, шул иҫәптән атом ҡоралын файҙаланыу пландарын эшләү үткәрелә; был ҡорал менән Американың государство деятелдәренән ҡайһы берҙәре һаман йышыраҡ янайҙар.

Громыко, АҠШ һәм Англия, бигерәк тә Советтар Союзына яҡыныраҡ булған территорияларҙа хәрби базаларҙың киң селтәрен тыуҙыралар, тип күрһәтте. Вашингтонда үҙ ваҡытында икенсе бөтә донъя һуғышы осоронда һуғыш хәрәкәттәрен планлаштырыу өсөн ойошторолған берләшкән Англия-Америка хәрби штабы йәшәүен дауам иттерә. Көнбайыш союзда ҡатнашыусыларҙың Фонтенблола хәрби штабы бар.

Тәньяҡ-атлантик союзын төҙәү инициаторҙарының, тип күрһәтте Громыко, уға Советтар Союзы менән сиктәш булған государстволарҙы инлереүгә ҡарата шул тиклем ныҡлы ҡыҙыҡһыныу күрһәтеүҙәре осраҡлы түгел. Бының менән ошо государстволарҙың территорияһында Советтар Союзына һөжүм итеү өсөн хәрби һәм хәрби-һауа базалары төҙәү мөмкинлеге алыу маҡсаты күҙҙә тотолғанлығын тик һуҡыр кешеләрҙең генә күрмәүҙәре мөмкин.

Америка матбуғатының Ҡушма Штаттар тарафынан донъяның иң күп төрлө мөйөштәрендә йөҙҙәрсә хәрби базалар төҙәлеүе тураһында дөрөҫләүсе фекерҙәрен килтереп, совет делегацияһы етәксеһе, был фактыларҙың бөтәһе лә, имеш, Тәньяҡ-атлантик договор оборона маҡсаттарын күҙҙә тота, тип раҫлауҙарҙың ялған икәнлеген күрһәтәләр, тип билдәләне.

Громыко Тәньяҡ-атлантик блокта ҡатнашыусыларҙың, йәнәһе, был союз «Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставы менән юл ҡуйыла торған» региональ предприятие булып тороуы тураһындағы һүҙҙәренә тулы анализ яһаны һәм Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставының 51-се һәм 52-се статьяларына һылтаныуҙың нигеҙһеҙлеген күрһәтте. Ул, Советтар Союзына ҡарата агрессив маҡсаттарҙы күҙҙә тотоусы был договорға ҡаршы донъялағы бөтә илдәрҙә көүәтле протест күтәрелә, тип күрһәтте.

Бындай блокты ойоштороуҙың, тип дауам итте СССР делегацияһы етәксеһе, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһынан тыш та үткәрелеүе осраҡлымы икән? Әлбиттә, осраҡлы түгел, сөнки тыныслыҡты яҡлауҙың бөтә мөһим мәсьәләләре буйынса ҡарар ҡабул итеү бөйөк державаларҙың ризалығын талап иткән Именселек Советендә бындай хәрәкәттәрҙең хупланыуы мөмкин түгел.

Совет делегацияһы АҠШ менән Великобритания идара итеүсе круг тарының Советтар Союзына һәм халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән хәрби-политик блоктар ойоштороуҙа кәүҙәләнгән политикаһының агрессивлегенә Генеральный Ассамблеяның иғтибарын йүнәлтеүҙе кәрәк тип иҫәпләй, сөнки объектив алғанда был политика бөтә государстволарҙың халыҡтарына ҡаршы йүн ителгән. Һуғышты башлап ебәреү менән тик эре капиталистик монополиялар, эре промышленниктар, ҡорал фабриканттары ғына ҡыҙыҡһыналар.

Илдәрҙең Тәньяҡ-атлантик группировкаһы башҡа илдәр һәм халыҡтар өҫтөнән Ҡушма Штаттарҙың һәм Великобританияның хакимлеген көсләп урынлаштырыу ҡуйыу маҡсаты өсөн ҡорал сифатында барлыҡҡа килтерелә.

Тәньяҡ-атлантик договорҙы төҙәү, Ҡушма Штаттар һәм Великобританияның идара итеүсе круг тары тышҡы политикала СССР-ҙы изоляцияләүгә йүнәлтелгән иҫке йүнәлешкә — совет иленә ҡаршы йүнәлешкә кире ҡайтҡандар, тигән һүҙ. Был политика, билдәле булғанынса, гитлерсы Германияның көсәйеүенә ярҙам итте, уғы Советтар Союзын һәм башҡа күп государстволарҙы иҫәпләп бөтөргеһеҙ ҡорбандар бирергә мәжбүр иткән һәм тик Америка промышленниктарына һәм финансистарына генә файҙа килтергән агрессив һуғышҡа әҙерләнеүҙә дәртләндерҙе.

Тәньяҡ-атлантик группировканы ойоштороу, башҡа агрессив хәрби-политик блоктарҙы ойоштороу кеүек үк, Ҡушма Штаттарҙың һәм Англияның ошо круг тарының Тегеран, Ялта һәм Потсдам политикаһы менән, халыҡ-ара хеҙмәттәшлекте нығытыу политикаһы менән араны тамам өҙеүҙәре тигән һүҙ була.

Тәньяҡ-атлантик договор СССР-ға ҡаршы йүнәлтелгәнлектән, тине А. А. Громыко, ул 1942 йылдағы Англия-Совет договорының һәм 1944 йылдағы Франция-Совет договорының бурыстарына һәм маҡсаттарына ҡаршы килә. Великобритания хөкүмәте һәм Франция хөкүмәте Советтар Союзы менән төҙелгән договор буйынса алған йөкләмәләрен боҙған өсөн тулыһынса яуаплы булып торалар.

Советтар Союзы, элекке кеүек үк, Берләшкән Милләттәр принциптарын яҡлаясаҡ, был, бөтә государстволарҙың халыҡтары интерестарына яуап бирә, тип ышанған хәлдә ҡаласаҡ. Ул һуғыш тоҡандырыусыларҙың агрессив пландарын киләсәктә лә фаш итәсәк.

АҠШ, Великобритания, Франция һәм Ҡытай делегациялары тарафынан тәҡдим ителгән резолюция проектына тулы анализ яһағандан һуң, совет делегацияһы етәксеһе былай тине: «процедураны яҡшыртыу» кәрәклегенә һылтаныуҙар аҫтында йәшеренеп, был проект халыҡ-ара хеҙмәттәшлек эшенә зарар килтерә һәм Ойошманы емереүгә һәм уның авторитетын төшөрөүгә алып бара. Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына таяныусы һәм халыҡ-ара хеҙмәттәшлекте киңәйтеүгә, ҙур һәм бәләкәй халыҡтар араһында дуҫтарса мөнәсәбәттәрҙе үҫтереү эшендә уларҙың тырышлыҡтарын берләштереүгә йүнәлтелгән совет резолюция проекты халыҡтар араһында хеҙмәттәшлекте үҫтереүҙә һәм халыҡ-ара именселекте яҡлауҙа Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының хәрәкәттәренең эффектлылығын тәьмин итеүҙең мөһим шарты булып торған бер фекерлелек принцибен яҡлай.

Совет делегацияһы, тине һүҙенең азағында СССР делегацияһы етәксеһе, уның тарафынан тәҡдим ителгән резолюцияның ҡабул ителеүе беҙҙең Ойошманы нығытыу һәм һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәштә, Именселек Советенең эшен тәртипкә һалыу һәм тыныслыҡ өсөн һәм халыҡтарҙың именселеге өсөн көрәштә Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы алдына ҡуйылған бөйөк маҡсаттарҙы тормошҡа ашырыу эшендә алға табан бер аҙым атлау булыр ине, тип ышана.

Американың Ҡытайға „ярҙамы“ тураһында сенатор Коннэлигә Ачесондың хаты

Вашингтон, 16 апрель. (ТАСС). Сит ил эштәре буйынса сенат комиссияһының председателе Коннэли, Ачесон тарафынан уға ебәрелгән хаттың тексын матбуғат вәкилдәренә тапшырҙы. Был хат 15 мартта яҙылған. Ачесон был хатында, Ҡытайға хәрби һәм экономик «ярҙамға» өҫтәмә рәүештә 1,5 миллиард доллар биреү тураһындағы тәҡдимде кире ҡаҡҡан. Ошоноң алдынан Коннэли, Ҡытайға шуға оҡшаш «ярҙам» тураһындағы закон проекты айҡанлы Ачесондан үҙенең фекерҙәрен әйтеүен һораған. Был закон проекты сенатор Маккарэн (Невада штатының демократы) тарафынан индерелгән.

Ачесон үҙенең хатында, Япония менән һуғыш бөткәндән һуң Ҡушма Штаттар Ҡытайға 2 миллиард доллардан да артыҡ суммала ярҙам күрһәтте, ләкин Ҡытай хөкүмәтенең экономик һәм хәрби хәле шул тиклем насарланды, әгәр ҙә коммунистар ҡырҡа һөжүм яһаһалар уның Көньяҡ Ҡытайҙы үҙендә ҡалдырырлыҡ көсө юҡ, тип таныған.

Ачесон һүҙҙәренә ҡарағанда, яңынан өҫтәмә рәүештә хәрби материалдар биреүҙең Ҡытайҙағы хәҙерге ваҡиғаларҙың характерын үҙгәртеүенә бер ниндәй ҙә ышаныс юҡ, ләкин улар «ҡытай халҡында Ҡушма Штаттарға ҡарата тәрән ризаһыҙлыҡ тыуҙырғандар. Бындай хәрби средстволар биреү, Американың ҙур ҡоралы көстәрен хәрби операцияларҙа туранан-тура файҙаланыуҙы талап итер ине. Был ҡоралы көстәрҙең күләмен әйтеп булмай һәм улар хәҙергә ауыр хәлдә иңсөн һынылышҡа килтерерҙәр һәм хәрби операцияларҙың уңышлы перспективаларын булдырырҙар ине». Ачесон, шуға ҡарамаҫтан, хәҙер, 1949 йылдың 2 апреленән һуң (закондың көсөндә булыу срогының азағы) билдәле ваҡытҡа хәҙергә тиклем реализовать ителмәгән сумманы бирергә рөхсәт алыу өсөн, Ҡытайға ярҙам тураһындағы 1948 йылда ҡабул ителгән закондың көсөндә булыу срогын оҙайтыу тураһында конгресҡа үтенес менән мөрәжәғәт итеү хаҡындағы мәсьәлә ҡарала, тип белдерә. Әгәр ҙә ошо ваҡыт эсендә Ҡытайҙағы хәл етерлек тиклем асыҡланһа, артабан тәҡдимдәр яһарға мөмкин.

Халыҡ средстволарын отош вкладына йәлеп итеү эштәрен яҡшыртырға

Беҙҙең илебеҙҙә хеҙмәтсәндәрҙең культура һәм материаль тормош шарттары тайпылышһыҙ рәүештә үҫә барыуы һаҡлыҡ кассаларында вкладтарҙың йылдан-йыл арта барыуына уңайлы шарттар тыуҙыра. Хеҙмәтсәндәрҙең был вкладтары һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡта ҡаралған халыҡ хужалығын финанс менән тәьмин итеүҙең өҫтәмә сығанағы булып тора.

Беҙҙең республикабыҙҙа һаҡлыҡ кассалары йылдан-йыл арта барыуына түбәндәге фактыларҙы килтерергә була. 1949 йылдың 1 апреленә, үҙәк һаҡлыҡ кассаларынан башҡа, район үҙәктәрендәге, почта учреждениелары эргәһендәге, эре ауылдарҙағы һәм посёлкаларҙағы II разрядтағы булған һаҡлыҡ кассаларының һаны 505-кә барып етте. Был һаҡлыҡ кассаларының бөтәһе лә халыҡтан вклад алалар һәм вклад бирәләр. Уларҙың күбеһе государство заемы буйынса операциялар башҡаралар.

Һаҡлыҡ кассалары артыу менән бер рәттән, улар тарафынан хеҙмәтләндерелә торған государство заемы облигацияларын тотоусыларҙың һәм вкладчиктарҙың һандары ла йылдан-йыл үҫә бара. Бөгөнгө көндә республикабыҙҙа государство заемдары облигацияларын тотоусыларҙың һаны 851.236 кешегә етә, 98.630 кеше 91 миллион 42 мең һум аҡсаһын вкладта һаҡлай.

1948 йылда ғына һаҡлыҡ кассалары тарафынан яңы вкладчиктар иҫәбенә 10 мең 181 кеше ҡабул ителә, ә 1949 йылдың 1 кварталында 1086 яңы вкладчиктар 6 миллион 369 мең һум вклад индерҙеләр.

Государство заемының һәм вкладтың хеҙмәтсәндәргә отош һәм процент рәүешендә материаль яҡтан ҙур файҙа килтереүҙәре — государство заемы облигацияларын тотоусыларҙың һәм вкладчиктарҙың әлегә-әле үҫә барыуҙарына төп сәбәп булып тора. Үткән йылда республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре государство заемынан отош рәүешендә 13 миллион 423 мең һум файҙа алдылар. 1948 йылда вкладтарға процент рәүешендә 2 миллион 137 мең һум файҙа түләнде. Шул рәүештә һаҡлыҡ кассалары государство заемдары һәм вкладтар шиғеҙендә государство менән халыҡ интересын бергә ҡушып алып баралар.

1942 йылдың 10 августында СССР Халыҡ комиссарҙары Советы һаҡлыҡ кассаларында отош вкладтары булдырыу тураһында ҡарар ҡабул иткәйне. Отош вклады башҡа вкладтарҙан шуның менән айырыла, уға файҙа аҡсаһы процент рәүешендә түгел, ә отош рәүешендә түләнә. Отош вклады буйынса отош тиражы йылға ике тапҡыр — апрель һәм октябрь айҙарында уҙғарыла. Һәр бер тиражда лицевой счеттарҙың һәр меңенә 25 отош, шуларҙан отош сыҡҡан счет буйынса ярты йыл буйына һаҡлыҡ кассаһында һаҡланған вкладтың уртаса ҡалған өлөшөнә 200 процентлы бер отош, 100 процентлы ике отош, 50 процентлы 22 отош уйнала.

Отоштоң күләме вкладтың ҙурлығына һәм уның һаҡлыҡ кассаһында оҙаҡ һаҡланыуына бәйләнгән.

Отош вклады бөтә һаҡлыҡ кассаларында ла ҡабул ителә. Һәр бер гражданға бер йәки бер нисә һаҡлыҡ кассаһында отош вклады буйынса сикләнмәгән һанда, вклад суммаһы 10 мең һумға тиклем булған, счет асырға хоҡуҡ бирелгән.

Ләкин шуны әйтергә кәрәк. Отош вклады хеҙмәтсән халыҡ өсөн бигерәк тә файҙалы булыуға ҡарамаҫтан, беҙҙең республикала был төр вклад ныҡлап йәйелдерелмәгән әле. Бының төп сәбәбе финанс органдары, һаҡлыҡ кассалары, государство кредиттары һәм һаҡлыҡ эштәре буйынса булышлыҡ комиссиялары члендәре һәм бөтә финанс активы отош вкладының әһәмиәтен хеҙмәтсәндәргә тейешенсә аңлатмауҙарында.

Отош вкладының нәүбәттәге 13-сө отош тиражы ошо йылдың апрель айында Өфө ҡалаһында уҙғарыласаҡ.

Һаҡлыҡ кассалары системаһында эшләүсе работниктар, профсоюз ойошмалары һәм бөтә финанс активистары отош вкладының киләсәктәге тиражында ҡатнашыу өсөн артыҡ аҡсаны һаҡлыҡ кассаларында һаҡлауҙың әһәмиәте тураһында хеҙмәтсән массаға аңлатырға бурыслылар. Ошоноң менән бергә улар халыҡтың запас аҡсаларын отош вкладына индереүҙәренә өлгәшергә, ошо нигеҙҙә һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе хужалыҡ йылын финанс менән тәьмин итеү өсөн өҫтәмә взнос булдырыуҙы көсәйтергә тейештәр.

Я. Бәҙретдинов,
БАССР государство һаҡлыҡ кассалары һәм госкредит управлениеһының оперативный бүлеге начальнигы.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН газетаһына яҙылығыҙ һәм уны таратығыҙ

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына 1949 йыл өсөн подпискалар ҡабул итеү дауам итә.

Подпискалар „Союзпечать“тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм хат ташыусылар тарафынан ҡабул ителәләр.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 6 айға — 30 һум, өс айға — 15 һум, 1 айға — 5 һум.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Ҡарл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлешө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02420 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЫ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 78 (8178) 20 апрель шаршамбы

хаҡы 20 тин

Хәҙерге ваҡытта, бөртөклө ашлыҡ хужалығын күтәреүҙә сериоз уңыштарға өлгәшелгәс һәм бөртөклө ашлыҡ үҫтереүҙе артабан арттырыу өсөн кәрәкле нигеҙләмәләр тыуҙырылғас, малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү бурысы ауыл хужалығын алға ебәреүҙә партияның һәм государствоның үҙәк бурысы булып алға килеп баҫты.

СССР Министрҙәр Советынан һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарынан.

СССР Министрҙәр Советында һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетында

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы (1949—1951 йылдар)

Партия һәм Хөкүмәт тарафынан күрелгән сараларҙы тормошҡа ашырыу һөҙөмтәһендә, илебеҙҙә һуғыштан һуңғы осорҙа игенселекте күтәреү өлкәһендә ҙур уңыштарға өлгәшелде. Хәҙер инде былай тип әйтергә мөмкин: немецтәргә ҡаршы оҙаҡ барған һәм ҡаты һуғыш тарафынан килтерелгән бөлгөнлөктәргә ҡарамаҫтан, 1946 йылғы ҡеүәтле ҡоролоҡтоң ауыл хужалығына сериоз зыян килтереүенә ҡарамаҫтан, бөртөклө ашлыҡ хужалығы проблемаһы нигеҙҙә хәл ителде һәм был өлкәлә артабанғы уңыштар ныҡлы нигеҙгә ҡоролған.

Малсылыҡ менән эш башҡаса тора. Ауыл хужалығының был тармағы беҙҙең илебеҙҙә артта ҡалған тармаҡ. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малсылыҡ һуғыштан алдағы йылдарҙа ла етерлек тиклем үҫмәгәйне, һуғыш йылдарында ваҡытлыса немец оккупацияһына дусар булған райондарҙа общественный малсылыҡтың тулыһынса бөтөрөлөүе һөҙөмтәһендә, шулай уҡ һуғыш ваҡытында армия ихтыяждарына итте күпләп тотоноу арҡаһында малсылыҡ бик ныҡ кәмене.

Һуғыштан һуңғы йылдарҙа колхоздар тарафынан общественный малсылыҡты алға бастырыу буйынса байтаҡ эштәр үткәрелде. 1948 йылда колхоздарҙа общественный мөгөҙлө эре мал һаны 23 процентҡа, сусҡалар һаны — 75 процентҡа, һарыҡтар һәм кәзәләр һаны — 16 процентҡа артты. Мөгөҙлө эре малдар, һарыҡ һәм кәзәләр һаны буйынса колхоздар һуғышҡа тиклемге 1940 йылғы кимәлде үтеп киттеләр.

Колхоз ҡоролошо беҙҙең илебеҙҙә общественный малсылыҡты хужалыҡтың күп тауар биреүсе һәм юғары доходлы тармағы итеп йылдам рәүештә үҫтереү өсөн бөтә шарттарҙы тыуҙырҙы. Ләкин урындарҙағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарының общественный малсылыҡты үҫтереүгә баһа биреп еткермәүҙәре һөҙөмтәһендә мал һанының һәм уның продукты бирешенең үҫеше халыҡ хужалығы талаптарынан артта ҡала.

Әле булһа күп колхоздар мөгөҙлө эре мал фермалары һәм һарыҡсылыҡ фермалары булдырмағандар, ә бик күп колхоздар ошо көнгә тиклем сусҡасылыҡ һәм ҡошсолоҡ фермалары булдырмағандар. Фермаларҙа мал һаны буйынса колхоздар өсөн билдәләнгән минимум хәҙерге ваҡытта етерлек түгел һәм общественный малсылыҡты артабан үҫтереүгә ҡамасаулыҡ яһай. Күп колхоздарҙың билдәләнгән минимумдан артыҡлыҡ булмаған һанда, бик аҙ ғына мөгөҙлө эре мал, һарыҡ һәм сусҡа фермалары бар. Шуға ҡарамаҫтан, бындай колхоздар общественный малсылыҡты артабан үҫтереү өсөн тейешле сараларҙы күрмәйҙәр. Шуның менән бергә, күп колхоздарҙа малдарҙы насар ашатыу һәм насар ҡарау, шулай уҡ уларҙы насар тәрбиәләү һөҙөмтәһендә общественный малсылыҡ йыл һайын малдар үлеүҙән һәм инә малдарҙың тыҫыр ҡалыуынан бик күп зарар күрә һәм уның продукты биреше бик түбән. Колхоздарҙа малдарҙы һимертеү ҡәнәғәтләнерлек алып барылмай, бик күп ябыҡ малдар һуйыла, шуның арҡаһында колхоздар государствоға мәжбүри рәүештә ит тапшырыу планын үтәгән ваҡытта артыҡ мал тапшыралар һәм шуның менән малсылыҡтың йылдамыраҡ үҫеү мөмкинлеген бөтөрәләр. Ошо көнгә тиклем колхоздарҙа ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоуға юл ҡуйыла, колхоз фермаларындағы малдарҙы һатыу практикаһы ла бөтөрөлмәгән. Колхоздарҙа хужалыҡтың эске ихтыяждарына тип аталған нәмәләргә лә общественный малдар бик күп тотолалар.

Совхоздарҙа әле ошо көнгә тиклем хужалыҡты бер яҡлап ҡына үҫтереүгә сик ҡуйылмаған. Бөртөклө ашлыҡ, йәшелсә һәм техник культуралар совхоздары продукты бирә торған малсылыҡты күпләп үҫтереү өсөн булған мөмкинлектәрҙе файҙаланмайҙар, ә күп кенә малсылыҡ совхоздары бары тик бер генә төрлө малдарҙы үҫтереү менән сикләнәләр, был экономик яҡтан файҙалы түгел. Күп совхоздар һаман малсылыҡты сифат яғынан яҡшыртыу эшендә алдынғы хужалыҡҡа әйләнмәгәндәр әле.

Хәҙерге ваҡытта, бөртөклө ашлыҡ хужалығын күтәреүҙә сериоз уңыштарға өлгәшелгәс һәм бөртөклө ашлыҡ үҫтереүҙе артабан арттырыу өсөн кәрәкле нигеҙләмәләр тыуҙырылғас, малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү бурысы ауыл хужалығын алға ебәреүҙә партияның һәм государствоның үҙәк бурысы булып алға килеп баҫты.

Ҡыҫҡа ваҡыт эсендә колхоздарҙың көн-күрешен артабан байтаҡ яҡшыртыуға булышлыҡ итерлек һәм халыҡтың иткә, майға, һөткә һәм һөт продуктыларына булған ихтыяждарын ҡәнәғәтләндерергә мөмкинлек бирерлек, шулай уҡ еңел промышленностең йөнгә, тирегә һәм малсылыҡтың башҡа продуктыларына булған үҫә барған талаптарын ҡәнәғәтләндерерлек итеп, колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы продукты биреүсе общественный малсылыҡтың үҫешен тәьмин итергә кәрәк.

Юғарыла әйтелгәндәр нигеҙендә ССР Союзы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты продуктылар биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең түбәндәге өс йыллыҡ планын раҫларға ҡарар иттеләр:

I. Колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереү тураһында

1. Өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындарҙағы органдарын ҡыҫҡа срок эсендә колхоздарҙа общественный малдар һанының һәм уның продукты бирешенең ошондай үҫешен тәьмин итеүгә мәжбүр итергә: колхоздарҙағы общественный малсылыҡ совхоздарҙағы малсылыҡ менән бергә илебеҙҙә, удель үлсәү буйынса булһын, шулай уҡ юғары сифатлы малсылыҡ продукцияһы етештереү буйынса ла өҫтөнлөк алһын һәм 1951 йылда, 1948 йыл менән сағыштырғанда, ҡалаларҙы, промышленность үҙәктәрен һәм бөтә халыҡты тәьмин итеү өсөн ит, туңмай, һөт, май, йомортҡа һәм башҡа продуктылар етештереү, шулай уҡ күн, йөн һәм еңел промышленность өсөн башҡа сырьё етештереүҙе кәм тигәндә бер ярым тапҡырға арттырырға мөмкинлек бирерлек булһын.

2. Партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары алдына 1949 йылда һәр бер колхозда дүртәр ферма — мөгөҙлө эре мал, һарыҡсылыҡ, сусҡасылыҡ (тормош шарттары буйынса малсылыҡты үҫтереү мөмкин булмаған райондарҙан башҡа) һәм ҡошсолоҡ фермалары (бөртөклө ашлыҡ культуралары сәсеүлеге булмаған колхоздарҙан башҡа) ойоштороуға өлгәшеү бурысын ҡуйырға, шуның менән бергә, колхоздарға уларҙы үҫтереү өсөн уңайлы шарттар булған мал төрҙәрен үҫтереү мөмкинлеген бирергә, бында шуны күҙҙә тоторға — малсылыҡты ошо юл менән үҫтереү уның айырыуса юғары тауар бирешен һәм доходлылығын тәьмин итергә мөмкинлек бирәсәк.

3. Малсылыҡ фермаларында мал һаны буйынса йәшәп килгән минимумды ҡайтанан ҡарап сығыуҙы кәрәк һанарға, бында бөтә өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа колхоздарға беркетелгән ер майҙаны күләменә ярашлы рәүештә малсылыҡты байтаҡ үҫтереүҙе күҙҙә тоторға.

4. Дүрт малсылыҡ фермалары — мөгөҙлө эре мал, һарыҡсылыҡ, сусҡасылыҡ һәм ҡошсолоҡ фермалары булған һәм ул фермаларҙа мал һаны буйынса яңы юғары минимум индерелгән колхоздарҙа, йәки тормош шарттары буйынса сусҡалар үрсетелмәй торған райондарҙағы колхоздарҙа кәм тигәндә өсәр ферма булған урында государствоға ит, һөт һәм йөн тапшырыу буйынса был колхоздарҙа колхозсылар өсөн нормаларҙы 1950 йылдан башлап 10 процентҡа кәметеүҙе урынлаштырырға, ә юғарыла күрһәтелгән һанда фермалары булмаған һәм фермаларҙа мал һанының яңы минимумы урынлаштырылмаған колхоздарҙа, 1950 йылдан башлап колхозсылар өсөн государствоға ит, һөт һәм йөн тапшырыу нормалары 10 процентҡа арттырылырға тейеш, тип билдәләргә.

МӨГӨҘЛӨ ЭРЕ МАЛ ҺАНЫ БУЙЫНСА АРТТЫРЫУ ҺӘМ УНЫҢ ПРОДУКТ БИРЕШЕН КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

5. Колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдар буйынса общественный малсылыҡ һанын 1949 йыл ахырына кәм тигәндә 24 миллион башҡа еткерергә, хәҙерге ваҡытта шәхси ҡарамаҡта булған 30 миллион баш мөгөҙлө эре малдар, шул иҫәптән, колхозсылар ҡарамағында 19,1 миллион баш, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр ҡарамағындағы — 7 миллион баш, яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарындағы 3,9 миллион баш мал был иҫәпкә инмәй, шулай уҡ совхоздарҙағы мөгөҙлө эре мал һаны ла бында инмәй; мөгөҙлө эре мал һанын 1950 йылдың ахырына кәм тигәндә 28 миллион башҡа, 1951 йыл ахырына — кәм тигәндә 34 миллион башҡа арттырырға, колхозсыларҙың, эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең һәм яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарының хосуси милкендә буласаҡ мөгөҙлө эре мал һаны, шулай уҡ совхоздарҙағы буласаҡ мөгөҙлө эре мал һаны был иҫәпкә инмәй.

6. Колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдар һанын арттырыу буйынса билдәләнгән пландың үтәлеүен тәьмин итеү маҡсаттарында райондарҙағы, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһының һәм уның урындағы органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) һыйырҙарҙың ҡыҫыр ҡалыуҙарын бөтөрөү сараларын күрергә. Ошо маҡсаттарҙа 1950 йылдың ахырына бөтә колхоз фермаларының да яҡшы тоҡом үгеҙҙәре булдырыуҙарына, һыйырҙарҙы һәм яҡшы тоҡом үрсетеүсе үгеҙҙәрҙе ашатыуҙы һәм уларҙы тәрбиәләүҙе яҡшыртыуҙарына өлгәшергә;

б) үлеү арҡаһында малдарҙың кәмеүен бөтөрөү өсөн киҫкен саралар күрергә, оло һәм йәш малдарҙың һаҡланыуҙары өсөн колхоз правлениеларының һәм малсылыҡ фермаларында эшләүсе работниктарҙың яуаплылығын күтәрергә фермаларҙа мөгөҙлө эре малдарҙы, бигерәк тә йәш малдарҙы ашатыу һәм тәрбиәләү эшен яҡшыртырға;

в) колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса малдар һанын күбәйтеүҙең төп сығанағы булған мөгөҙлө эре малдарҙы үрсетеү менән бер рәттән, колхозсыларҙан, эшселәрҙән һәм хеҙмәткәрҙәрҙән контрактациялау юлы менән кәрәкле һанда мөгөҙлө йәш малдарҙы һатып алыуҙы тәьмин итергә.

7. Район, өлкә, край һәм республикаларҙың партия һәм совет органдары, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уларҙың урындағы органдарын, 1951 йылда колхоздарҙа һәр бер һауын һыйырға СССР буйынса уртаса кәм тигәндә 1.700—2.000 килограмм, шул иҫәптән ит һәм һимертеү өсөн мал үрсетелә торған райондарҙағы колхоздарҙа, кәм тигәндә 800—1.000 килограмм һөт һауып алырлыҡ итеп һыйырҙарҙың продуктивлеген байтаҡ күтәреүҙе тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

Ошо маҡсаттарҙа:

а) ҡышҡы осорҙа һыйырҙарҙы насар ашатыу һәм ҡарау, йәй йәшел үлән аҙыҡтары менән тейешенсә тәьмин итмәү арҡаһында колхоздарҙа һөт һауып алыуҙың түбән булыуы кеүек дөрөҫ булмаған практикаға сик ҡуйырға;

б) колхоздарҙағы һөт фермаларында малдарҙы, уларҙың тере кәүҙә ауырлыҡтарына һәм продуктивлегенә ҡарап, туҡлыҡлы аҙыҡ булыу яғынан тулы баһалы рационлар менән рациональ рәүештә ашатыуҙы индерергә;

в) мал аҙыҡтарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн уны ашатыр алдынан әҙерләү — ҡаты аҙыҡтарҙы тураҡлау һәм парлау, орлоҡ төптәрен ваҡлау, игенде тартыу, мал аҙыҡтарын өҫтәү һәм әҙерләүҙең башҡа төрҙәрен киң ҡулланырға;

г) һөт бирә торған малдарҙы яҡшы көтөүлектәр менән тәьмин итергә. Мал аҙығының тәбиғи болонлоҡтарын яҡшыртырға, мал аҙығы сәсеү әйләнештәрендә яһалма көтөүлектәр булдырыуҙы ойоштороуға, мал һимертеү көтөүлектәрен ҡулланыу, йәйге ваҡытта һөт бирә торған һыйырҙарҙы төндә көтөүлектәргә сығарыуҙы ойоштороу һәм уларҙы үлән, шулай уҡ концентрат аҙыҡтар менән өҫтәмә туҡландырыу юлы менән колхоздарҙа көтөүлектәрҙе файҙаланыуҙы юлға һалырға, шулай уҡ көтөүлектәрҙәге ваҡытта булһын, һәм малдарҙы ҡышлатыу ваҡытында ла уларҙы эсереү өсөн һәр бер колхозда яҡшы һыу эсереү урындарын йыһазландырырға.

8. Илебеҙҙә ит ресурстарын арттырыу һәм һыйыр итенең сифатын күтәреү өсөн:

а) көтөүлектәре ҙур булған колхоздарға һөт бирә торған малдар менән бер рәттән, ит бирә торған малдар үрсетергә тәҡдим итергә, көтөүлек массивтәре ҙур булған күп кенә колхоздарҙың тик һөт бирә торған малдар үрсетеү эше менән генә шөғөлләнеп, ит бирә торған малдар үрсетеү өсөн тәбиғи болондарҙы файҙаланмауҙарын, һис һүҙһеҙ, дөрөҫ түгел, тип иҫәпләргә;

б) район, өлкә, край һәм республикаларҙың партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын бөтә колхоздарҙа ла мөгөҙлө эре малдарҙы йөрөтөп һимертеү эшен ойошторорға мәжбүр итергә. Ошо маҡсаттарҙа йыл һайын малдар көтөүгә сыҡҡанға тиклем государствоға тапшырылырға тейеш булған малдарҙы йәй йөрөтөр өсөн һайлап алырға, шулай уҡ, мөгөҙлө эре малдарҙы колхоздарҙың үҙҙәре етештергән аҙыҡтар менән булһын һәм аҙыҡ-түлек промышленносе ҡалдыҡтары менән дә һимертеү практикаһын киң индерергә.

9. СССР-ҙың ит һәм һөт промышленносе Министерствоһын айыртылған һөттөң йылына уртаса кәм тигәндә 70 процентен, быҙауҙарҙы эсереү осоронда уның 100 процентен май эшләү заводтарынан һөт тапшырыусы колхоздарға ҡайтарып бирергә мәжбүр итергә. Мөгөҙлө эре малдар һәм сусҡалар буйынса тоҡомсолоҡ фермалары булған колхоздарға* айыртылған һөттө тулыһынса ҡайтарып бирергә.

КОЛХОЗДАРҘА ОБЩЕСТВЕННЫЙ ҺАРЫҠТАР ҺАНЫН ҺӘМ ҺАРЫҠСЫЛЫҠТЫҢ ПРОДУКТИВЛЕГЕН КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

10. Колхоздарҙа общественный һарыҡтар һәм кәзәләр һанын түбәндәге кимәлгә еткерергә: хәҙерге ваҡытта граждандарҙың үҙ ҡарамаҡтарында булған 26,5 миллион баш һарыҡ һәм кәзәне, шул иҫәптән, колхозсылар ҡарамағындағы 18,5 миллион баш, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр ҡарамағындағы 5,2 миллион баш, яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарындағы 2,8 миллион баш, шулай уҡ совхоздар ҡарамағындағы һарыҡтар һәм кәзәләр һанын иҫәпләмәйенсә 1949 йыл аҙағына кәм тигәндә 62,4 миллион башҡа, шул иҫәптән һарыҡтар һанын 55 миллион башҡа; 1950 йыл аҙағына кәм тигәндә 73 миллион башҡа, шул иҫәптән һарыҡтар һанын 65 миллион башҡа; колхозсылар, эшселәр, хеҙмәткәрҙәр һәм яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтары, шулай уҡ совхоздар ҡарамағында буласаҡ һарыҡтарҙы һәм кәзәләрҙе иҫәпләмәйенсә 1951 йыл аҙағына кәм тигәндә 88 миллион башҡа, шул иҫәптән һарыҡтар һанын 80 миллион башҡа еткерергә.

11. Һарыҡсылыҡ өлкәһендә төп бурыс итеп — нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтар һанын бөтә саралар менән арттырыуҙы һәм уларҙан йөн алыуҙың продуктивлеген күтәреүҙе иҫәпләргә.

Бынан сығып, өлкәләрҙең, крайҙарҙың, республикаларҙың партия һәм совет органдарына, СССР ауыл хужалығы Министерствоһына һәм уның урындағы органдарына колхоздарҙа нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтар һанын 1949 йыл аҙағына кәм тигәндә 23 миллион башҡа, 1950 йыл аҙағына 28 миллион башҡа һәм 1951 йыл аҙағына 35 миллион башҡа еткереүҙе йөкмәтергә.

12. Нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡсылыҡты колхоздарҙа тиҙерәк алға бастырыу һәм артабан үҫтереү һәм халыҡ хужалығының нәҙек һәм ярым эре йөнгә булған талаптарын ҡәнәғәтләндереү маҡсаттарында өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың партия һәм совет органдарына нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтарҙы тотоуҙы, ашатыуҙы һәм уларҙы тәрбиәләүҙе яҡшыртыуға, нәҙек йөнлө һарыҡсылыҡты үҫтереү өсөн яңы көтөүлектәр үҙләштереүгә һәм был көтөүлектәрҙә һыу булдырыуға саралар күреүҙе йөкмәтергә.

Колхоздарҙа һарыҡтарҙы нәҙек һәм ярым эре йөнлө тәкәләр менән тороҡторо planын Хөкүмәт тарафынан ҡабул ителгән планға ярашлы рәүештә 1949 йылда — 15,3 миллион баш, 1950 йылда — 18 миллион баш, 1951 йылда — 20 миллион баш билдәләргә. Нәҙек йөнлө һарыҡтарҙың бигерәк тә ҡиммәтле тоҡомдарын һәм, айырыуса, үҙ илебеҙҙәге юғары продуктивлы яңы тоҡомдарҙы артабан камиллаштырыуҙы һәм үҫтереүҙе тәьмин итергә. Нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтарҙы эре йөнлө тәкәләр менән тороҡтороуҙы тыйырға.

13. Ит ресурстарын арттырыу һәм һарыҡ итенең сифатын яҡшыртыу өсөн өлкәләрҙең, крайҙарҙың, республикаларҙың партия һәм совет органдарына, СССР ауыл хужалығы Министерствоһына һәм уның урындағы органдарына, нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтарҙың һанын арттырыу буйынса заданиены үтәү менән бергә түбәндәгеләрҙе тәьмин итеүҙе йөкмәтергә:

а) Урта Азия республикаларында һәм Ҡаҙаҡ ССР-ында — ҡуй һарыҡтарының һанын, бигерәк тә гиссар, эдельбай, сараджин тоҡомло ҡуй һарыҡтарының һанын арттырыуҙы һәм продуктивлегә аҙыраҡ булған ҡуй һарыҡтарының урындағы тоҡомдарын был тоҡомдар менән яҡшыртыуҙы, һарыҡтарҙың итләлеген һәм һимеҙлеген күтәреү өсөн иллән һәм ярым-иллән көтөүлектәрен үҙләштереү юлы менән һарыҡтарҙы йылдан тотоуҙы артабан йәйелдереүҙе;

б) Себер өлкәләрендә — нәҙек һәм ярым эре йөнлө тоҡомдарҙың беселәгән тәкәләрен үҫтереүҙе, шулай уҡ урындағы эре йөнлө һарыҡтар һанын арттырыуҙы;

в) Волга буйы һәм Украина ССР-ы өлкәләрендә, шулай уҡ Төньяҡ Кавказда һәм Ҡырымда — нәҙек һәм ярым эре йөнлө тоҡомдарҙың беселәгән тәкәләрен үҫтереүҙе арттырыуҙы, тәкәләрҙе көтөүҙә йөрөтөп һимертеүҙе;

г) үҙәк һәм төньяҡ өлкәләрҙә — итле, ярым эре йөнлө һәм ит һәм йөн күп биреүсе тиҙ үҫеп торған һарыҡсылыҡты үҫтереүҙе, тиҙ үҫеп торған тоҡомдарҙың тәкәләрен үҫтереүҙе һәм һимертеүҙе, шулай уҡ ит ресурстарын арттырыу өсөн күп үрсей торған төньяҡ һарыҡтарын файҙаланыуҙы;

д) Закавказье республикаларында — йәйге һәм ҡышҡы сезондарҙа көтөүлектәрҙе киң файҙаланыу юлы менән урындарҙа ит һәм йөн өсөн үрсетелә торған һарыҡтар һанын арттырыуға.

14. Мал һимертеү өсөн көтөүлектәре булған колхоздарға нәҙек йөнлө һәм ярым эре йөнлө һарыҡтар үрсетеү буйынса заданиеларҙы үтәгәндән һуң, ҡуйҙар, ит һәм йөн өсөн үрсетелә торған һәм башҡа эре йөнлө тоҡомдан булған һарыҡтар иҫәбенә, һарыҡсылыҡ фермалары ойошторорға тәҡдим итергә. Был фермаларҙа һарыҡтарҙы уларҙың тоҡомдарына ҡарап айырым тәрбиәләргә.

15. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, Үзбәк ССР-ының, Төрөкмән ССР-ының, Ҡаҙаҡ ССР-ының, Тажик ССР-ының, Украина ССР-ының, Молдавия ССР-ының, Ҡырым һәм Астрахань өлкәләренең партия һәм совет органдарын каракул һарыҡтар үрсетеүҙә тоҡомсолоҡ эшен яҡшыртыу сараларын күрергә һәм колхоздарҙа тоҡомсолоҡ фермалары селтәрен раҫлап, юғары сифатлы тоҡомдарҙан тоҡом тәкәләре һайлап алып тире продукцияһының сифатын байтаҡ күтәреүҙе тәьмин итергә мәжбүр итергә.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ СУСҠАЛАР ҺАНЫН АРТТЫРЫУ ҺӘМ КОЛХОЗДАРҘА СУСҠАСЫЛЫҠТЫҢ ПРОДУКТИВЛЕГЕН КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

16. Колхоздарҙа общественный сусҡалар һанын түбәндәге кимәлгә еткерергә: хәҙерге ваҡытта шәхси милектә булған 7,2 миллион баш сусҡаны, шул иҫәптән, колхозсылар милкендәге 3,7 миллион баш, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр милкендәге 1,6 миллион, яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтары милкендәге 1,9 миллион баш сусҡаны, һәм шулай уҡ совхоздарҙағы сусҡалар һанын иҫәпләмәйенсә, 1949 йыл аҙағына кәм тигәндә 10 миллион башҡа, 1950 йыл аҙағына кәм тигәндә 13 миллион башҡа; 1951 йыл аҙағына, колхозсылар, эшселәр, хеҙмәткәрҙәр һәм яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарының шәхси милкендәге һәм шулай уҡ совхоздарҙа булырға тейеш сусҡалар һанын иҫәпләмәйенсә, кәм тигәндә 18 миллион башҡа еткерергә.

Колхоздарға фермаларҙа общественный сусҡалар һанын арттырыу һәм һимертеү өсөн, беренсе наубәттә, яҙ көнө тыуған сусҡа балаларын файҙаланырға тәҡдим итергә.

17. Сусҡасылыҡты үҫтереүҙең билдәләнгән планын үтәү һәм сусҡаларҙы киң күләмдә һимертеүҙе ойоштороу маҡсаттарында райондарҙың, өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) сәсеү майҙандарын арттырыу һәм картуфтың, кукурузаның, тамыр аҙыҡтарҙың, бахча культураларының, ҡуҙаҡлы үләндәрҙең, бөртөклө фураж һәм башҡа мал аҙығы культураларының уңышлылығын күтәреү юлы менән колхоздарҙа сусҡасылыҡ өсөн мал аҙығының ныҡлы базаһын булдырырға, был мал аҙығы культураларын етештереүҙә ауыл хужалығы зоналарының үҙенсәлектәрен ныҡлы иҫәпкә алырға;

б) сусҡасылыҡ фермаһы булған һәр бер колхозда яҡындағы ике йылда һәр бер инә сусҡаға 0,5 гектар иҫәбенән ҡуҙаҡлы һәм тымҡылы үләндәрҙән юғары көтөүлектәр булдырыуҙы тәьмин итергә;

в) сусҡаларҙы тәрбиәләү һәм аҫрауҙы яҡшыртыу сараларын күрергә һәм һәр бер инә сусҡанан йылына кәм тигәндә уртаса 12—14 сусҡа балаһы алыуға өлгәшергә;

г) 1949 йылдан башлап колхоздарҙа (тормош шарттары буйынса сусҡасылыҡты үҫтерергә мөмкин булмаған райондарҙан башҡа) сусҡалар һимертеүҙе ойошторорға: һатыу өсөн сусҡасылыҡ үрсетелә торған райондарҙа һәр бер 100 гектар һөрөнтө ергә йылына 3—4 баш сусҡа, иләҙ башҡа райондарында һәр бер 100 гектар һөрөнтө ергә йылына 1—2-шәр баш сусҡа һимертергә, һимертелгән сусҡаларҙың тере кәүҙә ауырлығы кәм тигәндә, 80 килограмға еткерелергә тейеш.

18. Иттең һәм туңмайҙың өҫтәмә продукцияһын алыу маҡсаттарында колхоздарға бер тоҡомдан булған сусҡаларҙы икенсе бер тоҡом сусҡалар менән тороҡтороу эшен киң ҡулланыуҙы тәҡдим итергә, бының өсөн туңмай һәм ит-туңмай өсөн үрсетелә торған тоҡомдарҙан булған ата сусҡаларҙы файҙаланырға.

КОЛХОЗДАРҘА ОБЩЕСТВЕННЫЙ ҠОШСОЛОҠТО ҮҪТЕРЕҮ ТУРАҺЫНДА

19. Колхоздарҙа ҡошсолоҡто үҫтереү эшенә баһа биреп еткермәүгә сик ҡуйырға кәрәк тип иҫәпләргә—күп кенә колхоздарҙың ошо ваҡытҡа тиклем ҡошсолоҡ фермалары йәки бөтөнләй юҡ, йәки булғандары ла ваҡ һәм аҙ доходлылар. Күп кенә ауыл хужалығы райондарында ҡошсолоҡ үрсетеү өсөн яҡшы шарттар булыуға ҡарамаҫтан, колхоздарҙа ҡаҙҙар һәм өйрәктәр бик аҙ әле. Колхоздарҙа йорт ҡоштарының иң ҡиммәтле төрө иҫәпләнгән күркәләрҙе үрсетеү эше айырыуса насар тора. Инкубатор-ҡошсолоҡ станцияларының йәшәп килгән селтәре, бигерәк тә көнсығыш райондарҙа, колхоздарҙың тоҡом ҡоштарына булған талабын тейешенсә тәьмин итә алмай.

20. Урындарҙа партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын яҡын йылдарҙа колхоздарҙа ҡоштар һанын ҡырҡа арттырыуға өлгәшергә мәжбүр итергә, 1949 йылда бөртөклө культуралар сәсеүлектәре булған бөтә колхоздарҙа ҡошсолоҡ фермалары һыу яҡтылыҡтарына яҡын булған колхоздарҙа һыуҙа йөҙөүсе ҡоштар фермалары ойоштороуҙы тәьмин итергә.

Хәҙерге ваҡытта колхозсылар, эшселәр, хеҙмәткәрҙәр һәм яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарының шәхси милкендә булған 350 миллион баш ҡошто һәм шулай уҡ совхоздарҙа булған ҡоштарҙы иҫәпләмәйенсә, 1949 йыл аҙағына колхоздарҙа общественный ҡоштар һанын кәм тигәндә 65 миллионға еткерергә; 1950 йыл аҙағына кәм тигәндә 120 миллионға; 1951 йыл аҙағына, колхозсыларҙың, эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең һәм яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарының шәхси милкендә, шулай уҡ совхоздарҙа буласаҡ ҡоштарҙы иҫәпләмәйенсә, кәм тигәндә 200 миллионға еткерергә.

21. Район, өлкә, край һәм республикаларҙың партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) колхоздарҙа бөтә ҡоштарҙы тәьмин итерлек күләмдә биналар төҙөү, шулай уҡ баҫыуҙарҙағы ҡорткостарға ҡаршы көрәш һәм игендәрҙе йыйнап алғандан һуң ҡалған бөртөктәрҙең юғалыуын бөтөрөү маҡсаттарында ҡоштарҙы яҙғы һәм йәйге ваҡытта баҫыуҙарҙа аҫрау өсөн күсмә ойҙәр төҙөү эшен ойошторорға;

б) быға тиклем йәшәп килгән инкубатор-ҡошсолоҡ станцияларын йылдам рәүештә алға бастырыу һәм киңәйтеү сараларын күрергә, 1949—1951 йылдарҙа кәм тигәндә 1800 яңы станция төҙөүҙе тәьмин итергә, бөтә станцияларҙың инкубатор-ҡошсолоҡ паркының дайым ҡеүәтен 200 миллион дана йомортҡа һыйҙырышлы кимәлгә еткерергә, шулай уҡ инкубатор-ҡошсолоҡ станцияларының биналарын ремонтларға һәм уларҙы тейешле оборудованиелар менән тулыландырырға;

в) инкубатор-ҡошсолоҡ станциялары тирәһендә был станцияларҙы инкубация өсөн йомортҡалар менән тәьмин итеү маҡсатында колхоздарҙың яҡшы тоҡом-

(Дауамы 2-се биттә).

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы (1949—1951 йылдар)

(Дауамы. Башы 1-се биттә).

зә кошттар үрсетеү фермаларын ойоштороргә.

22. Союз, республика һәм урындағы промышленность предприятиеларында инкубатор-кошсолок станциялары өсөн инкубаторҙар етештереүҙе байтак киңәйтергә һәм уларҙы етештереүҙе 1949 йылда 500 данаға, 1950 йылда—1500 данаға һәм 1951 йылда — 1600 данаға еткерергә, шулай ук колхоздар өсөн ваҡ инкубаторҙар эшләп сығарырға, һәм инкубаторҙарға кәрәкле двигателдәр, моторҙар, электр оборудованиелары, запас частәр һәм приборҙар етештереүҙе арттырырға.

II. Мал аҙығы базаларын нығытыу тураһында

23. Хәҙерге вакытта мал аҙығы базаһының кәнәғәтләнмәҫлек торошо мал һанының йылдам үҫеүенә һәм уның продукты биреүен күтәреүгә камасаулаусы төп сәбәп булып тороуын танырға.

Күп колхоздарҙа һәм совхоздарҙа клевер, люцерна, тимофеевка, мал аҙығы сегеләре һәм башка төрлө мал аҙығы культуралары сәсеү пландары, шулай ук бесән сабыу һәм силослау пландары йылдан-йыл үтәлмәй. Болондарҙы һәм көтеүлектәрҙе яҡшыртыуға тейешлә иғтибар бирелмәй, ә бесән сабыу эштәре бик нык һуҙылып үткәрелә, был бесәндең аҙык сифаты бик нык насарайыуға килтерә. Бигерәк тә далаң көнсығыш райондарында тәбиғи көтеүлектәр насар файҙаланылалар. Һутлы аҙыктар етештереү — силос әҙерләү, мал аҙығы һәм шәкәр сегелдәре, турнепс, горәнкә һәм башка тамыр аҙыктарҙы, шулай ук мал аҙығы өсөн картуф үҫтереү эштәре яҡшы тормай. Тамыр аҙыктар, силос һәм мал аҙығы өсөн сәселә торған бакса культуралары сәсеүлектәре үҙ вакытында һәм тейешенсә тәрбиәләнмәйҙәр, шуның һөҙөмтәһендә был культураларҙың урожайы бик түбән була. Колхоздарҙа общественный малсылык өсөн фураж фондтарын булдырыуға тейешлә иғтибар бирелмәй. Күп колхоздарҙа, ауыл хужалығы артеле Уставына капма-каршы рәүештә, иген государство алдындағы мәжбүри поставкалар планын үтәгәндән һуң һәм орлок фондтары тупланғандан һуң, тулыһынса хеҙмәт көндәренә бүленеп бирелә, ә общественный малсылык аҙыкһыҙ кала.

24. Колхоздарҙа иң кыҫка срок эсендә малсылык өсөн йәйен дә, шулай ук кышын да малды мул күләмдә ашатыуҙы тәьмин итерлек нык мал аҙығы базаһы булдырыу максаттарында, райондарҙағы, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын түбәндәгеләрҙе тәьмин итеүгә мәжбүр итергә:

а) колхоздарҙа общественный малсылык ихтыяждары өсөн аҙык тупланыусы 1949 йылда кәм тигәндә 88,8 миллион тонна, шул иҫәптән, 53 миллион тонна бесән әҙерләргә, 1950 йылда — кәм тигәндә 103 миллион тонна, шул иҫәптән 60 миллион тонна бесән, 1951 йылда — кәм тигәндә 120 миллион тонна, шул иҫәптән, 75 миллион тонна бесән әҙерләргә;

б) һутлы мал аҙыктарын 1949 йылда кәм тигәндә 38 миллион тонна күләмендә, шул иҫәптән, 27,8 миллион тонна силос, 1950 йылда — 43 миллион тонна, шул иҫәптән, 28,5 миллион тонна силос һәм 1951 йылда — 50 миллион тонна, шул иҫәптән 30 миллион тонна силос әҙерләргә;

в) колхоздарҙа тәбиғи сабынлыктарҙан 1949 йылда 47,3 миллион гектар, 1950 йылда — 49 миллион гектар һәм 1951 йылда — 50 миллион гектар ерҙән бесән сабып алырға;

г) государствоға мәжбүри рәүештә бертөрлө ашлык тапшырыу планын үтәгәндән һуң һәм орлок фондтарын туплағандан һуң, колхоздарҙа малсылык ихтыяждары өсөн ашлык — фураж фондтары булдырыу;

д) бесән сабыу һәм йыйнау эштәрен кыҫка сроктарҙа, бертөрлө ашлык культуралары урожайын йыйнай башлағанға тиклем үткәрергә;

е) урындағы ашламаларҙы һәм минераль ашламаларҙы индереү, кыуаклыктарҙы, түңгәләктәрҙе һәм сүп-сарҙарҙы бөтөрөү юлы менән, шулай ук һәс ерҙәрҙе киптереү, төптәрҙе актарыу, тапартыу, һөрөү юлдары менән колхоздарҙа тәбиғи сабынлыктарҙы һәм көтеүлектәрҙе өҫтән һәм тамырынан уҡ яҡшыртыу эштәрен үткәрергә;

ж) колхоздарҙа йыл һайын орлокка йыйнау өсөн кәрәкле күләмдә болон һәм көтеүлек үләндәре участкаларын калдырып, болон һәм көтеүлек үләндәре орлогон үҫтерергә.

25. Тупрактың урожай биреүсәнлеген арттырыуҙы, бөтә ауыл хужалығы культуралары урожайын күтәреүҙе һәм малсылык өсөн нык аҙык базаһы булдырыуҙы кәрәкле шарты булып торған үлән сәсеүҙе бөтә саралар менән үҫтереүҙе иң мөһим бурыс итеп иҫәпләп, райондарҙағы, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындарҙағы органдарын 1949 йылда колхоздарҙа күп йыллык үлән сәсеү майҙанын кәм тигәндә 5,8 миллион гектарға, 1950 йылда — 8 миллион гектарға һәм 1951 йылда 11 миллион гектарға еткерергә һәм бер йыллык үлән майҙанын 1949 йылда кәм тигәндә 3,2 миллион гектарға, 1950 йылда — 3,5 миллион гектарға һәм 1951 йылда — 4 миллион гектарға еткерергә мәжбүр итергә.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен йылдам рәүештә үҙләштереү өсөн һәр бер район, өлкә, край һәм республика колхоздарында үҙҙәренең туҙаклы һәм башаклы күп йыллык һәм бер йыллык үлән орлоктарын етештереүҙе һәм 1950 йылда был үләндәрҙең кәрәк тиклем страховой запастарын булдырыуҙы тәьмин итергә. Бында урындағы, юғары урожай биреүсән, короллокка һәм кышкы һыуыктарға бирешмәүсән үлән сорттарын үрсетеүгә айырыуса иғтибар бирергә.

Ошо максаттарҙа:

а) колхоздарҙа күп йыллык үлән орлоктары сәсеү майҙанын 1949 йылда кәм тигәндә 1.869 мең гектарға, 1950 йылда — 2.100 мең гектарға һәм 1951 йылда — 2.200 мең гектарға еткерергә.

Райондар, МТС-тар һәм колхоздар буйынса государство тарафынан билдәләнгән сәсеү планын бары тик күп йыллык үлән һәм мал аҙығы культуралары сәсеү заданиелары үтәлгән шарттарҙа ғына тулыһынса үтәлгән, тип иҫәпләнергә тейеш;

б) орлок майҙандары өсөн күп йыллык үлән участкаларының иң яҡшыларын билдәләргә, яҙ һәм көҙ көнө был орлок сәсеүлектәрен минераль һәм органик ашламалар менән өҫтәмә аҙыкландырыуҙы тәьмин итергә;

в) клевер һәм эспарцет орлоктары сәсеүлектәренә бал корттарын сығарыуҙы киң рәүештә кулланырға;

г) үлән орлоктары урожайын кыҫка срок эсендә, улар өлгөргәндән һуң иң күп тигәндә 4—5 көндә йыйнарға;

д) бер йыллык үлән орлоктарын үҫтереү өсөн көҙ түңгә һөрөп калдырылған участкаларҙы бирергә, уларҙа сәсеү эштәрен иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәрергә. Вика һәм кышлап сыға торған борсак орлоктары өсөн участкаларҙы орлокка, бесәнгә һәм малдар өсөн йәшел аҙыкка йыйнала торған был культураларҙың бөтә майҙанының кәм тигәндә 25 процентты күләмендә бүлергә;

е) далаң һәм урман-дала райондарында орлок өсөн люцернаны йәй көнө сәсеүҙе киң кулланырға;

ж) орлок рассадниктәре буйынса бығаса йәшәп килгән селтәрҙең һәм үлән орлоктары үҫтереүҙә махсус хужалыктың эштәрен яҡшыртырға, орлок рассадниктәренең һанын 1950 йылда 300-гә, ә махсус орлоксолок хужалыктарын 2.500-гә еткерергә, орлоксолок рассадниктәрен һәм махсус орлоксолок хужалыктарын квалификациялы агрономдар—семеноводтар менән комплектовать итергә. Һәр бер орлоксолок рассадникендә орлоксолок базаһы булдырып, уларҙы орлок таҙарта торған машиналар менән тәьмин итергә;

з) күп йыллык туҙаклы катнаш үләндәр сәсеүҙе тәьмин итеү өсөн саралар күрергә, яҡындағы өс йыл эсендә катнаш үләндәр сәсеүлеген тулыһынса орлок менән тәьмин итеү иҫәбенән сығып, колхоздарҙа үлән орлоктары үрсетеүҙе ойоштороурға.

26. Һутлы аҙыктарҙы етештереүҙе байтак арттырыу максаттарында райондарҙағы, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия, совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) колхоздарҙа мал аҙығы өсөн тамыр аҙыктары һәм бакса культуралары сәсеүлектәрен 1949 йылда кәм тигәндә 742 мең гектарға, 1950 йылда — 860 мең гектарға һәм 1951 йылда—1 миллион гектарға еткерергә;

б) колхоздарҙа силос культуралары сәсеүлектәрен 1949 йылда кәм тигәндә 682 мең гектарға, 1950 йылда — 850 мең гектарға һәм 1951 йылда — 1.100 мең гектарға еткерергә;

в) 1949—1951 йылдарҙа баҫыуҙарҙа сәсеү әйләнештәре менән бер рәттән, шулай уҡ мал аҙығы өсөн тамыр аҙыктар, бакса, силос культуралары, күп йыллык һәм бер йыллык үләндәрҙе сәсеү һәм мал йөрөтөү өсөн, шулай уҡ фураж өсөн бертөрлө ашлык культуралары сәсеүҙә сәсеү әйләнештәре индерергә.

27. Тәбиғи сабынлыктар менән етерлек тиклем тәьмин ителмәгән колхоздарға 1949 йылдан башлап йәйге осорҙа малды йәй буйына көтөүлеккә сығарыуҙы, утлауҙарҙы алмаштырып тороуҙы кулланырға һәм күп йыллык башаклы һәм туҙаклы үләндәрҙе сәсеп, яһалма көтөүлектәр булдырырға. Малдарҙы көтөүҙә загон системаһын кулланырға.

28. Колхоздарға мал аҙығы булдырыу өсөн бригадалар йәки звенолар ойошторорға, уларға мал аҙығы сәсеү әйләнешендәге майҙандарҙы беркетеү эштәрен йөкмәтергә; уларға шулай уҡ йәй буйына көтөүлеккә сығарылған малдарҙы карап үҫтереү һәм уларҙы һутлы аҙыктар менән тулыһынса тәьмин итеүҙе; уларға беркетелгән тәбиғи сабынлыктарҙа һәм сәселгән үлән майҙандарында бесән сабыу йыйнауҙы, силос һалыуҙы, шулай ук көтөүлектәрҙәге утлауҙар өсөн сәселә торған тамыр аҙыктарҙың, бакса һәм силос культураларының, бер йыллык һәм күп йыллык үләндәрҙең орлоктарын үрсетеүҙе йөкмәтергә. Кәрәкле һанда эш малдары, машиналар, ауыл хужалығы оборудованиелары, транспорт һәм инвентарь бүлеп, уларҙы ошо бригадаларға һәм звеноларға беркетергә.

29. Райондарҙағы, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын колхоздарҙа ағас, таш һәм кирбестән силос башнялары һәм ярым башнялар төҙөүҙе, цементланған траншейҙар һәм соҡорҙар булдырыуҙы киң рәүештә ойоштороп, яҡындағы 2—3 йыл вакыт эсендә эре һөтсөлөк тауар фермалары булған бөтә колхоздарҙың мал аҙығы силослау өсөн тейешлә короламалары булыуын тәьмин итергә.

30. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, Казах ССР-ы, Кырғыҙ ССР-ы, Үзбәк ССР-ы, Тажик ССР-ы, Төркмән ССР-ы, Азербайжан ССР-ы, Әрмән ССР-ы, Грузин ССР-ы, Украина ССР-ы, Дағстан АССР-ы, Төньяк Осетия АССР-ы, Ставрополь крайы, Ростов, Астрахань, Сталинград һәм Грозный өлкәләренең партия һәм совет органдарын ит өсөн үрсетелә торған током малдарҙы һәм һарыктарҙы үрсетеү өсөн эур мөмкинлек биреүсе яңы көтөүлектәр булдырыу һәм булғандарын яҡшы файҙаланыу юлы менән малды көтөүлектәрҙә йөрөтөүҙе байтак дәрәжәлә арттырырға мәжбүр итергә.

Ошо максаттарҙа:

а) көтөүлектәрҙә һыу ятҡылыктары булдырыу, яңы көтөүлектәрҙе үҙләштереү һәм сәсәнлы көтөүлектәрҙә койолар төҙөүҙе байтак киңәйтеү буйынса саралар үткәреүҙе ойоштороурға;

б) кышкы тибендәрҙә тупас аҙыктарҙың страховой запастарын әҙерләүҙе тәьмин итергә, малдар өсөн производство каралтылары — кошарҙар, аҙбарҙар, яһалма орлокландырыу пункттары төҙөүҙе, шулай ук тибендәге малдарҙы хеҙмәтләндереүсе колхозсылар өсөн торлак һәм культура-көн-күреш биналары ойоштороурға;

в) тибендәге малдарҙы хеҙмәтләндереүсе колхозсыларҙың, совхоз эшселәренең һәм специалистарҙың тормош шарттарын яҡшыртырға.

31. Малдарға промышленность калдыктарынан юғары сифатлы аҡһымлы һәм минераль аҙыктар етештереүҙең һис тә етерлек булмауын билдәләп, СССР аҙык промышленносе Министерствоһын, СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын һәм СССР-ҙың балык промышленносе Министерствоһын аҙык промышленносе отходтарынан мал аҙығы эшләүҙе байтак дәрәжәлә арттырырға мәжбүр итергә.

СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын 1949—1951 йылдарҙа элек булған бөтә комбикорм заводтарын аякка баҫтырырға һәм шулай ук яңы заводтар төҙөүҙе ойоштороурға мәжбүр итергә.

III. Колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы малсылык фермаларында мал аҙығы әҙерләүҙе һәм ауыр эштәрҙе механизациялаштырыу тураһында

32. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа бесән сабыу һәм мал аҙығын силослау эштәрен, шулай ук фермаларҙа ауыр хеҙмәт һалыуҙы талап иткән эштәрҙе—малдарға һыу ташыу, ферма эсендәге транспорт, мал аҙығы әҙерләү, һыйыр һауыу, һарык йөнөн кыркыу һәм мал карау буйынса эштәрҙе механизациялаштырыуҙың бик акрын индерелеүен билдәләргә. Промышленностең малсылыкты һәм мал аҙығы әҙерләүҙә ауыр хеҙмәт талап иткән процестарҙа механизациялаштырыу өсөн оборудованиелар һәм машиналар эшләп сығарыу колхоз һәм совхоз малсылығының талаптарынан бик нык артта калып килә. Машина-трактор станциялары мал аҙығы етештереү һәм малсылык фермаларын механизациялаштырыу эшендә колхоздарға тейешлә ярҙамды күрһәтмәйҙәр.

33. Өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын, совхоздары булған Министерстволарҙы һәм ведомстволарҙы яҡындағы өс йыл вакыт эсендә колхоздарҙа һәм беренсе науботта совхоздарҙа бесән сабыу һәм силос һалыу, тамыр аҙыктар сәсеү һәм уларҙың урожайҙарын йыйнау һәм һөт эшкәртеү эштәренең тулыһынса механизациялаштырылыуын тәьмин итергә һәм шулай ук фермаларға һыу ташыу, мал аҙығы әҙерләү, мал тәрбиәләү һәм фермалардағы транспортты механикалаштырыу эшен киң рәүештә индерергә, һыйырҙарҙы электр менән һауыу һәм һарыктарҙың йөндәрен электр менән кыркыу эштәрен индерергә.

34. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын МТС көстәре менән мал аҙығы әҙерләүҙе һәм түбәндәге күләмдә сабынлыктарҙы һәм көтөүлектәрҙе яҡшыртыуҙы тәьмин итергә мәжбүр итергә:

	1949 йылда	1950 йылда	1951 йылда
Тракторҙар менән бесән сабыу (миллион гектарҙарҙа)	2,8	10	15
силос һалыу (миллион тонналарҙа)	3,5	10	15
болондарҙы һәм көтөүлектәрҙе киптереү (мең гектарҙарҙа)	160	340	530
болондарҙы һәм көтөүлектәрҙә төптәрҙән һәм сүп-сарҙан таҙартыу (мең гектарҙарҙа)	256	541	817

35. Колхоздарҙа малсылыктағы ауыр хеҙмәт һалыуҙы талап иткән эштәрҙе механизациялаштырыу түбәндәге юлдар менән үткәрелергә тейеш:

а) малсылык алға киткән райондарҙа специализацияланған МТС-тар ойоштороп, уларға бесән әҙерләү, мал аҙыктарын силослау, көтөүлектәрҙә һыу ятҡылыктары булдырыу һәм һарыктарҙың йөндәрен электр көсө менән кыркыу эштәрен йөкмәтергә;

б) бөтә МТС-тарҙы ла бесән әҙерләү, мал аҙыктарын силослау, мал аҙығы өсөн сәселгән тамыр аҙыктарын эшкәртеү һәм силос культураларын эшкәртеү, болондарҙы һәм көтөүлектәрҙе тамырынан уҡ яҡшыртыу, һарыктарҙың йөндәрен электр көсө менән кыркыу өсөн тейешлә машиналар менән тәьмин итеү, МТС-тарға машиналар, энергетика установкалары монтажлауҙа колхоздарға техник ярҙам күрһәтеүҙе, машиналарҙы эксплоатациялауҙа техник күҙәтеү булдырыуҙы йөкмәтергә;

в) һыйыр һауыу, һарыктарҙың йөнөн кыркыу эштәрен механизациялаштырыу өсөн, автоматик һыу ташыу, һөт эшкәртеү һәм мал аҙығы әҙерләү өсөн колхоздарҙы машиналар менән тәьмин итеү;

г) бығаса булған һәм яңы ойошторолған көтөүлек мелиоратив трестарҙы көтөүлектәрҙә койо казыу өсөн оборудование менән тәьмин итеү.

36. МТС-тарҙа, ауыл хужалығы зоналарына карап, бесән әҙерләү, силос һалыу һәм колхоздарҙа болондарҙы һуғарыу эштәрен үткәреү өсөн оборудованиелар булырға тейеш тип билдәләргә. Ялан зоналарында һәм малдарҙы тибенгә сығарыу кулланыла торған райондарҙағы МТС-тар, бынан тыш, койолар казыу өсөн бораулау оборудованиеһы менән тәьмин ителгән булырға тейештәр.

37. Ауыл хужалығы машиналары төҙөү Министерствоһын СССР ауыл хужалығы Министерствоһына, СССР совхоздар Министерствоһына һәм совхоздары булған башка Министерстволарға бесән әҙерләү һәм мал аҙыктары силослауҙы механизациялаштырыу өсөн түбәндәге машиналарҙы тапшырырға мәжбүр итергә:

(мең даналарҙа)

а) машина-трактор станциялары һәм совхоздар өсөн:

	1949 йылда	1950 йылда	1951 йылда
трактор косилкалары	20	35	46
үҙе йөрөй торған косилкалар	1	5	8
валлы косилкалар	—	5	7
трактор менән бесән йыйыу тырмалары	3	11	16
тракторға тағып йөрөп бесән йыйғыс тырмалар	—	5	8
сумала йыйғыс машиналар	—	1,5	1,5
пресс-подборщиктәр	—	1,5	1,5
тюк тейәүсе машиналар	—	1,5	1,5
трактор волокушалары	3,5	7,0	10,0
кәбән койғос машиналар	—	7,0	10,0
силос вaклай торған машиналар	3	8,0	10,0
силос комбайндары	—	1,0	1,0

б) совхоздар өсөн һәм колхоздарға һатыу өсөн:

	1949 йылда	1950 йылда	1951 йылда
аттар косилкалар	80,5	120	160
аттар тырмалар	103,5	120	140
ат егеп кәбән койоусы машиналар	—	10	15
һалам-силос ваклағыстар	13,6	20	25

Ауыл хужалығы машиналарын төҙөү Министерствоһына, мал аҙығы әҙерләүҙә һәм колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы малсылык фермаларындағы күп хеҙмәт талап итеүсе эштәрҙе механизациялау өсөн ошо карар менән билдәләнгән һандарҙа юғары сифатлы камилләштерелгән машиналар эшләүҙе тәьмин итеү һәм уларҙың кеүәтен күтәреү буйынса саралар планын бер ай эсендә төҙөүҙе һәм СССР Министрҙар Советына тапшырыуҙы йөкмәтергә.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһына, мал аҙығы әҙерләүсе машиналарға булған агротехник шарттарҙы 2 ай эсендә эшләүҙе һәм ауыл хужалығы машиналары төҙөү Министерствоһына тапшырыуҙы йөкмәтергә.

38. Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың общественный продуктивлы малсылығын үҫтереүҙең 3 йыллык планын үтәүҙең һәм арттырып үтәүҙең айырыуса әһәмиәткә эйә булыуы айканлы, ауыл хужалығын машиналар, оборудованиелар һәм төҙөлөш материалдары менән тәьмин итеү һәм ауыл хужалығын, ауыл хужалығы машиналары төҙөү промышленносен колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малсылыкты үҫтереүҙең билдәләнгән планын үтәү һәм ауыл хужалығы машиналарын эшләүҙе арттырыу өсөн кәрәкле күләмдәрҙә капитал һалыу менән тәьмин итеү СССР Госснабының һәм СССР Госпланының мөһим бурысы итеп иҫәпләргә.

СССР финанс Министерствоһына, республикалар Министрҙар Советтарының, өлкә исполкомдарының һәм край исполкомдарының юллауҙары буйынса, 1949 йылдан башлап колхоздарға машиналар һатып алыуға һәм малсылык фермаларын механизациялаштырыу менән бәйләнгән башка расходтарға, был расходтарҙың 100 процентына тиклем 10 йылға кредит биреүҙе йөкмәтергә. Был кредит өсөнсө йылдан алып кире кайтарыла башлай.

IV. Колхоздарҙа мал торлактары төҙөү тураһында

39. Колхоздарҙа малдар өсөн торлактар төҙөү тейешлә күләмдәрҙә үткәрелмәүҙе, ә бығаса тиклем булған төҙөлештәргә вакытында ремонт яһалмауҙы дөрөҫ түгел тип иҫәпләргә, ошо айканлы күп кенә колхоздарҙа малдар тығыҙ урындарҙа, кәнәғәтләнмәҫлек шарттарҙа йәшәйҙәр, был хәл продуктивлектең кәмеүенә, ауырыуҙарға, ә айырым вакиғаларҙа малдарҙың, бигерәк тә йәш малдарҙың һәләк булыуына килтерә. Малдың һәр йыл һайын үрсеүе торлак менән тәьмин ителмәй.

40. Райондарҙың, өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың партия һәм совет органдарына, СССР ауыл хужалығы Министерствоһына һәм уның урындағы органдарына колхоздар көсө менән колхоздарҙа малдар өсөн түбәндәге күләмдәрҙә торлактар төҙөүҙе тәьмин итеүҙе йөкмәтергә:

1949 йылда мөгөҙлө эре малдар өсөн —3,1 миллион урын, һарыктар өсөн— 5 миллион урын һәм сускалар өсөн — 2,2 миллион урын;

1950 йылда мөгөҙлө эре малдар өсөн —5 миллион урын, һарыктар өсөн—12 миллион урын һәм сускалар өсөн—4 миллион урын;

1951 йылда мөгөҙлө эре малдар өсөн —5 миллион урын, һарыктар өсөн—15 миллион урын һәм сускалар өсөн—5,5 миллион урын.

41. Малдарға торлактар төҙөүҙе киң күләмдәрҙә үткәреү өсөн, общественный малдарҙың бөтәһен дә торлак менән тәьмин итеү бурыстарынан сығып, урындағы төҙөлөш материалдары (кирбес, черепица, әзбиз һәм башка материалдар) күп булған колхоздарға, үҙҙәренең талаптарын тәьмин иткәндән һуң, ул материалдарҙы башка колхоздарға һатырға тәкдим итергә.

42. СССР урман хужалығы Министерствоһын эшкә ярақлы ағастар әҙерләү өсөн колхоздарға лесосекалар бүлергә, ә союзный республикаларҙың Министрҙар Советтарын ағас әҙерләүҙә колхоздарға ярҙам күрһәтергә мәжбүр итергә.

43. СССР урман һәм кағыҙ промышленносе Министерствоһын 1950 йылдан башлап стандарт изделиелар эшләүҙе һәм, СССР ауыл хужалығы Министерствоһының спецификациялаштырыуы буйынса, урманһыҙ райондарҙағы колхоздарҙа ағастан мал торлактары төҙөү өсөн ағас әҙерләүҙе ойоштороурға мәжбүр итергә.

V. Совхоздарҙа малсылыкты күтәреү тураһында

44. СССР совхоздары Министерствоһын, шулай ук совхоздары булған Министерстволарҙы һәм ведомстволарҙы, республика, край һәм өлкәләрҙең партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) бөтә совхоздарҙа ла малсылык торошон байтак яҡшыртыуға, мөгөҙлө эре малдар, һарыктар, сускалар һәм коштар һанының байтак артыуға, малдарҙың продуктивлеген күтәрелеүгә, совхоздар тарафынан государствоға май, һөт, ит, йөн һәм башка малсылык продукттары тапшырыуҙы арттырыуға, шулай ук совхоздарҙың колхоздарға юғары продуктивлы токомло малдар һатыуҙарын арттырыуға өлгәшергә;

б) совхоздарҙың сиктән тыш специализацияланған булыуҙарын кыҫка срокта бөтөрөү һәм уларҙы хужалык тармактары дөрөҫ берләштерелгән һәр яктан алға ебәрелгән хужалыктарға әйләндереүҙе тәьмин итеү өсөн бертөрлө ашлык һәм йәшелсә совхоздарында, техник культуралар совхоздарында малсылыкты алға ебәрергә;

в) совхоздарҙа бөтә төр ауыл хужалығы малдарын мул аҙык менән тәьмин итерлек итеп тотороклы мал аҙығы базаһы булдырырға;

г) 1951 йылға тиклем совхоздарҙың бөтә төр малдарын, яңы төҙөлештәр иҫәбенә лә, шулай уҡ совхоздарҙа булған төҙөлештәрҙе һәм короламаларҙы аякка баҫтырыу иҫәбенә лә, яҡшы торлактар һәм һыу менән тәьмин итергә.

45. Совхоздарҙа малсылыкты үҫтереү буйынса юғарыла күрһәтелгән бурыстарҙы тормошка ашырыу максатында СССР совхоздары Министерствоһын һәм совхоздары булған Министерстволарҙы, урындарҙағы партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) совхоздарҙа һәм башка государственный хужалыктарҙа 1949 йылдың аҙағына мөгөҙлө эре малдар һанын кәм тигәндә 4.023 мең башка, һарыктарҙы —9.300 мең башка, сускаларҙы—3.439 мең башка, 1950 йылдың аҙағына мөгөҙлө эре малдарҙы кәм тигәндә 4.468 мең башка, һарыктарҙы—10.700 мең башка, сускаларҙы—4.051 мең башка һәм 1951 йылдың аҙағына мөгөҙлө эре малдарҙы кәм тигәндә 5.700 мең башка, һарыктарҙы—13.470 мең башка һәм сускаларҙы—5.600 мең башка еткерергә;

б) 1951 йылда бер һауын һыйырҙан кәм тигәндә уртаса 2.500—3.000 килограмм һөт һауып алыуҙы, бер һарыктан 3,5 килограмм йөн кыркып алыуҙы, каракул үрсетеүсе совхоздарҙа беренсе сорт бәрәс тиреһе төрөн сығарыуҙы 80 процентка еткереүҙе, итселек совхоздарында мөгөҙлө һәр бер эре малдың 1,5—2 йәштәгеһен тапшырыуҙың уртаса ауырлығын 325—375 килограмға, 2—2,5 йәштәгеһен—375—440 килограмға һәм 2,5—3 йәштәгеһен—440 — 500 килограмға еткереүҙе тәьмин итергә;

в) айырыуса Украина ССР-ы, Белоруссия ССР-ы, Көнбайыш Себер һәм Төньяк Кавказ совхоздарында, ярым майлы һәм май өсөн сускалар һимертеүҙе арттырырға; совхоздарҙа сускаларҙың токомдарын аралаштырып торороуҙы киң кулланырға;

г) СССР совхоздар Министерствоһы совхоздарында ит өсөн малдар үҫтереүҙе алға ебәрергә һәм итселек совхоздарында 1949 йылдың аҙағына тиклем мөгөҙлө эре малдар һанын кәм тигәндә 570 мең башка, 1950 йылдың аҙағына 650 мең башка һәм 1951 йылдың аҙағына 750 мең башка арттырыуҙы тәьмин итергә;

д) бөтә совхоздарҙа яҡындағы өс йыл эсендә туҙаклы һәм башаклы үләндәр культураһы менән катнаш үләндәр сәсеүҙе индереп үлән баҫыулы баҫыусылык һәм мал аҙығы сәсеү әйләнештәрен үҙләштерергә, бының өсөн совхоздарҙа күп йыллык һәм бер йыллык үләндәрҙең, мал аҙығы тамыр аҙыктарының силос культураларының сәсеү майҙандарын 1949 йылда 3.297 мең гектарға тиклем, 1950 йылда 4.430 мең гектарға тиклем һәм 1951 йылда 5.295 мең гектарға тиклем арттырырға;

е) мал аҙығы тамыр аҙыктарын, картуф һәм силос аҙыктарҙы дөрөҫ һаклауҙы һәм һаклау вакытында уларҙың юғалтыуҙарын кәметеүҙе тәьмин итеү өсөн силос башнялары, ярым башняларҙы, цементләштерелгән траншейҙарҙа һәм тамыр аҙыктар һаклағыстарҙы төҙөүҙе киң күләмдәрҙә йәйелдерергә;

ж) совхоздарҙа бесән әҙерләүҙе 1949 йылда 8.166 мең тоннаға, 1950 йылда 9.560 мең тоннаға һәм 1951 йылда 12.200 мең тоннаға тиклем еткерергә, совхоздарҙың малдарын талап ителгән концентратлы аҙыктар менән тулыһынса тәьмин итергә, шулай уҡ совхоздарҙың көтөүлек хужалығын яҡшыртырға; болонлоктарҙы һәм көтөүлек ерҙәренең үлән урожайлылығын һәм сифатын күтәреү максатында уларҙы тәрбиәләү буйынса сараларҙы киң күләмдәрҙә үткәрергә;

з) бөтә совхоздарҙа ла үлән сабыу бесән йыйнау һәм аҙыктарҙы силослау эштәрен яңы техника индереү нигеҙендә комплекслы механизациялауҙы 1951 йылда тамамларға. Һарыктарҙың йөнөн кыркыуҙы тулыһынса механикалаштырыуға, электр механизме менән һыйыр һауыуҙы киңерәк кулланырға һәм айырыуса күп хеҙмәт талап ителгән эш процестарын — һыу биреүҙе, ашатыр өсөн аҙык әҙерләү һәм башка эштәрҙе механизациялаштырырға.

46. Совхоздарҙа малдар һанының кыҙыу темп менән үҫешен уның продуктивлеген күтәреүҙе тәьмин итерлек шарттар тыуҙырыу максаттарында, СССР

(Дауамы 3-сө биттә).

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы (1949—1951 йылдар)

(Дауамы. Башы 1-се, 2-се биттәрҙә).

совхоздар Министерствоһын һәм совхоздары булған башҡа Министерстволарҙы, өлкә, край һәм республика партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе үтәүгә мәжбүр итергә:

а) совхоздарҙа 1949 — 1951 йылдарҙа 2.800 мең баш малға, ошо иҫәптән 1949 йылда 300 мең башҡа, 1950 йылда — 1 миллион башҡа, һәм 1951 йылда — 1.500 мең башҡа мал торлаҡтары төҙөргә; 3.700 мең башҡа, ошо иҫәптән 1949 йылда 650 мең башҡа, 1950 йылда 1.300 мең башҡа һәм 1951 йылда 1.750 мең башҡа сусҡалар торлағы төҙөргә; 7.400 мең башҡа, ошо иҫәптән 1949 йылда 1.400 мең башҡа, 1950 йылда 2.500 мең башҡа һәм 1951 йылда 3.500 мең башҡа һарыҡтар торлағы төҙөргә.

Малсылыҡ торлаҡтарын беренсе нәүбәттә тоҡомсолоҡ совхоздарында төҙөргә, совхоздағы һәр бер төҙөлөш объекты ҡағиҙә рәүешендә төҙөлөш сезонында уҡ тамамланырға тейеш;

б) совхоздарҙың үҙҙәрендә урындағы төҙөлөш материалдарын һәм ағас әҙерләүҙе байтаҡҡа арттырыуҙы тәьмин итергә, бының өсөн 1949—1951 йылдарҙа совхоздарҙа һәм урындағы промышленность системаһында ағас эшкәртеү буйынса кәрәкле һанда механизациялаштырылған мастерскойҙар һәм кирбес, черепица, эбиз һәм стандарт төҙөлөш деталдәре етештереү буйынса предприятиелар ойошторорға.

СССР урман хужалығы Министерствоһына малсылыҡ ҡаралтылары төҙөү буйынса 1949 — 1951 йылдарға билдәләнгән план үтәлешен тәьмин итерлек һанда ағас әҙерләү өсөн совхоздарға урман фонды бүлеп бирергә;

в) 1949 — 1951 йылдарҙа совхоздарҙа 1.700 бораулаған ҡойо, 11.200 шахта һымаҡ ҡойо, 555 водопровод, 890 быуа һәм һыу ятҡылыҡтары эшләргә.

47. СССР Совхоздар Министерствоһы һәм совхоздары булған башҡа Министерстволарҙы совхоздарҙағы етәксе кадрҙар әҙерләү һәм бөтә кадрҙарҙың квалификацияларын күтәреү эштәрен ойошторорға, совхоз директорҙары, бүлек һәм ферма управляющийҙары әҙерләү буйынса махсус мәктәптәр, бүлек һәм ферма управляющийҙарының квалификацияларын күтәреү буйынса даими хәрәкәт итеүсе курстар ойошторорға һәм вуздар эргәһендә малсылыҡ специалистарының белемдәрен камиллаштереү өсөн даими хәрәкәт итеүсе курстар ойошторорға мәжбүр итергә.

48. СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһының Мәскәү һәм Ленинград зоналарындағы совхоздарҙан башҡа, башҡа Министерство ҡарамағындағы малсылыҡ совхоздарын СССР совхоздар Министерствоһына тапшырыуҙы кәрәк тип табырға, сөнки хәҙерге ваҡыттағыса совхоздарҙың күп Министерстволарға һәм ведомстволарға таралған булыуы тауар продукцияһы етештереүҙә совхоздарҙың әһәмиәтен түбәнәйтә һәм үҙәктә булһын, шулай уҡ урындарҙа ла совхоздарға етәкселек итеү буйынса административ-хужалыҡ һәм техник аппараттың ҡабарыуына килтерә.

Совхоздарҙы СССР совхоздар Министерствоһына тапшырыу тәртибе һәм уның сроктары һәр бер Министерство һәм ведомство буйынса айырым рәүештә СССР Министрҙар Советы ҡарарҙары менән билдәләнелә.

VI. Малсылыҡта тоҡомсолоҡ эшен яҡшыртыу тураһында

49. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малдарҙың продукты биреүсәнлеген һәм тоҡом сифатын массовый рәүештә яҡшыртыу проблемаһы ҡәнәғәтләнерлек хәл ителмәй тип табырға. Мал һанын арттырыуҙы малдың сифатын массовый рәүештә яҡшыртыу, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малдың продукты бирешен күтәреү менән бергә тура килтереп алып барғанда ғына малсылыҡты тейешенсә күтәрергә мөмкин. Мал һанының артыуы уның продукты бирешен күтәреү менән бергә алынғанда ғына төп үлсәүгес булып торорға тейеш.

Урындарҙағы күп кенә партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары юғары продукты бирә торған мал һанын йылдам үҫтереү өсөн сара күрмәйҙәр. Булған яҡшы тоҡомло малдарҙы арттырыу һәм күбәйтеү буйынса эш насар ойошторолған. Малдарҙың тиҙ үҫеүсән тоҡомдарын арттырыу һәм күбәйтеү эше айырыуса артта ҡала. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа юғары продукты биреүсән мал һанын иң ҡыҫҡа ваҡыт эсендә арттырырға мөмкинлек биреүсе ауыл хужалығы малдарын яһалма орлоҡландырыу кәрәкле тиклем ҡулланылмай. Ошо көнгә тиклем әле шундай ялғыш практикаға юл ҡуйыла: күп ваҡыт аҙ продукты биреүсән малды юғары продукты биреүсән тоҡом производителдәр менән тороҡторған ваҡытта малды ашатыу һәм тәрбиәләү яҡшыртылмай, шуның арҡаһында бындай тороҡтороу малдың продукты биреүен арттырыуға тейешле тәьҫир яһамай, ә күп ваҡыт урындағы малдарҙың ҡиммәтле сифаттарын да юғалтыуға килтерә.

Төрлө тоҡомдарҙы тороҡторған ваҡытта иғтибар урындағы тоҡом малдарында яҡшы тоҡом сифаттарын булдырып, нығытып ҡалдырыуға һәм уны артабан үҫтереүгә төп иғтибар бирелмәүен дөрөҫ түгел тип иҫәпләргә.

Төрлө тоҡомдарҙы тороҡторған ваҡытта урындағы тоҡом малдарына яҡшы тоҡом сифаттарын булдырып, нығытып ҡалдырыуға һәм уны артабан үҫтереүгә төп иғтибар бирелмәй, хатта яҡшы тоҡом биреүселәрҙең продуктивлеге һәм ярҡлылығы тоҡомдарҙы аралаштырып тороҡтороу юлы менән яҡшыртылған урындағы малдарға ҡарағанда түбән булыуҙарына ҡарамаҫтан, малдарҙың ҡанлылығын (генерация) формаль рәүештә күтәреүгә иғтибар биреләүен дөрөҫ түгел тип һанарға.

Күпселек колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдарҙың, сусҡаларҙың һәм һарыҡтарҙың бары тик бер төрлө генә тоҡомон үрсетәләр, быны дөрөҫ түгел тип иҫәпләргә, шул уҡ ваҡытта тәбиғи шарттарҙың төрлө булыуы һәм государствоның һәм колхоздарҙың ихтыяждары төрлө булыуы айҡанлы күп кенә өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың колхоздарында һәм совхоздарында төрлө йүнәлештәге тоҡом малдарын үҫтереү бик кәрәкле.

Тоҡом үрсетеү эштәрен үткәреүҙәге бөтә был етешһеҙлектәр шуға килтерҙеләр, күпселек колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малдың тоҡом һәм продукты биреү сифаты һаман да ҡәнәғәтләнерлек күтәрелмәй.

50. Ит, май етештереүҙе, нәҙек һәм ярымнәҙек йөн, тире һәм малсылыҡтың башҡа продукттарын халыҡ хужалығы талаптарын ҡәнәғәтләндерерлек күләмдә арттырыу маҡсаттарында партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын һәм малсылыҡ хужалыҡтары булған башҡа Министерстволарҙы түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) юғары продукты биреүсәнлекле тоҡом малдарын үрсетеү эшен бөтә саралар менән арттырырға, һайлап алыу, шулай уҡ аҙ продукты биреүсән малдарҙы юғары сифатлы производителдәр менән массовый рәүештә тороҡтороу, шул уҡ ваҡытта малдың тейешле юнәлештә үҫеүенә ярҙам итә торған ашатыу һәм тәрбиәләү шарттарын яҡшыртыу юлы менән яҡындағы йылдар эсендә ауыл хужалығы малдарын яҡшыртыу буйынса тейешле саралар үткәреүҙе тәьмин итергә;

б) 1949 йылдан башлап малдарҙың продукты бирешен киҫкен рәүештә арттырыуҙы тәьмин итеп, 1951 йылдан башлап колхоздарҙа һәм совхоздарҙа һөт һауып алыуҙы кәм тигәндә 50 процентҡа, бер һарыҡтан йөн ҡырҡып алыуҙы кәм тигәндә 25 процентҡа арттырыуға һәм нәҙек, ярым эре йөн етештереүҙе 1948 йыл менән сағыштырғанда, кәм тигәндә ике тапҡырға арттырыуҙы тәьмин итергә;

в) илдә тотош менән малдарҙың тоҡомон массовый рәүештә яҡшыртыу һөҙөмтәһендә 1951 йылдың аҙағына яҡшыртылған юғары продукты биреүсе мал һанының: мөгөҙлө эре малдарҙың колхоздарҙа кәм тигәндә 50 процент һәм совхоздарҙа кәм тигәндә 90 процент; һарыҡтарҙың колхоздарҙа кәм тигәндә 80 процент һәм совхоздарҙа—100 процент; сусҡаларҙың—колхоздарҙа һәм совхоздарҙа 100 процент тәшкил итеүҙәренә өлгәшергә.

51. Колхоз фермаларын һәм совхоздарҙы продукты биреү сифатын күтәреү һәм малдарҙы яҡшы тоҡомло производителдәр менән тороҡтороу өсөн юғары сифатлы яҡшы тоҡомло производителдәр менән тәьмин итеү эшендә яҡшы тоҡомло мал аҫраусы совхоздар һәм колхоз фермалары киңерәк файҙаланылырға тейеш.

Ошо маҡсаттарҙа СССР совхоздар Министерствоһын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, урындағы партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) булған тоҡом малдарын үрсетеү мөгөҙлө эре малдарҙың һәм сусҡаларҙың, һарыҡтарҙың юғары продукты биреүсән һәм тиҙ үҫеүсән яңы тоҡомдарын булдырыу һәм юғары класлы тоҡом производителдәре үҫтереү буйынса тоҡомсолоҡ эштәрен үткәреүҙе яҡшыртырға; яҡындағы 3—4 йыл ваҡыт эсендә тоҡомсолоҡ совхоздарын юғары продукты биреүсән тоҡом малдары заводтарына — өлгөлө тоҡомсолоҡ хужалыҡтарына әйләндерергә;

б) 1949—1951 йылдар эсендә мөгөҙлө эре малдарҙың, беренсе нәүбәттә Себер, Ҡаҙағстан, Волга буйы, Төньяҡ Кавказ, Урта Азия һәм Закавказье райондарында яңы тоҡомсолоҡ совхоздарын, Себер райондарында—нәҙек йөнлө тоҡом һарыҡтары үрсетеү совхоздарын һәм Төньяҡ Кавказ һәм Себер райондарында — тоҡомло сусҡасылыҡ совхоздарын төҙөргә;

в) юғары продуктивлы тоҡомло мал айырыуса ныҡ үрсетелгән райондарҙа колхоз тоҡом фермаларының һәм государство тоҡом рассадниктарының селтәрҙәрен киңәйтергә һәм был райондарҙы өлгөлө тоҡомло малсылыҡ райондарына әүерелдерергә; колхоздарҙың тоҡом фермаларында быға тиклем булған юғары продуктивлы һәм тиҙ үрсей торған тоҡомдарҙы камиллаштереү һәм тоҡомло йәш малдарҙы массовый рәүештә үҫтереү буйынса тоҡомсолоҡ эштәрен ойошторорға.

Государство тоҡом рассадниктарын хеҙмәтләндергән райондарҙың колхоздарында 1950 йылда мал аҙығы сәсеү әйләнештәрен үҙләштереүҙе тәьмин итергә, тупаҫ аҙыҡтарға булған талапты кәм тигәндә 70 процентҡа, мөгөҙлө эре малдар өсөн тамыр аҙыҡтарға һәм һутлы аҙыҡтарға булған талапты кәм тигәндә 70 процентҡа һәм сусҡалар өсөн тамыр аҙыҡтарға булған талапты 100 процентҡа тәьмин итеүсе күләмдәрҙә үлән, тамыр аҙығы һәм башҡа мал аҙығы культуралары сәсеүлектәрен киңәйтергә.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһына, государство тоҡом рассадниге хеҙмәтләндергән райондарҙың МТС-тарына малсылыҡ фермаларын механизациялау өсөн тракторҙарҙы һәм машиналарҙы, шулай уҡ үлән һәм башҡа мал аҙығы культураларының кәрәкле һандағы орлоҡтарын беренсе нәүбәттә тапшырыуҙы тәьмин итергә.

СССР совхоздар Министерствоһы совхоздары, СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы, СССР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы һәм тышҡы сауҙа Министерствоһы совхоздары тарафынан 1949—1951 йылдарҙа колхоздарға кәм тигәндә 150 мең тоҡомло үгеҙ, 400 мең тоҡомло тәкә һәм 150 мең тоҡомло сусҡа һатыуҙы тәьмин итергә.

52. СССР ауыл хужалығы Министерствоһына, СССР совхоздар Министерствоһына урындағы партия һәм совет органдарына нығыҡлы аҙыҡ базаһы булдырыу, малдарҙы дөрөҫ һайлап алыу һәм ашатыуҙы, тәрбиәләүҙе яҡшыртыу нигеҙендә колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү, малдарҙың тоҡом сифаттарын яҡшыртыу буйынса түбәндәге юнәлештәрҙә эштәр үткәреүҙе йөкмәтергә:

Мөгөҙлө эре малдар буйынса — һөт биреүсәнлекте артабан үҫтереү, һөттөң майын һәм һөтлө, һөтлө-итле тоҡомдарҙың тере килеш ауырлыҡтарын арттырыу, ит сифатын яҡшыртыу, малдарҙың итле тоҡомдарының тиҙ үрсеүсәнлеген һәм тере килеш ауырлыҡтарын үҫтереү юнәлешендә;

һарыҡсылыҡ буйынса — урындағы шарттарға яраҡлаштырылған нәҙек һәм ярым эре йөнлө тоҡомло һарыҡтарҙы артабан үрсетеү һәм камиллаштереү, уларҙың йөн һәм ит биреүсәнлектәрен күтәреү, үҙҙәренең тире, ит, май, йөн биреүсәнлектәре менән айырылған эре йөнлө тоҡомло һарыҡтарҙы артабан камиллаштереү юнәлешендә;

сусҡасылыҡ буйынса—тоҡомло сусҡаларҙың тере килеш ауырлыҡтарын, тиҙ үрсеүсәнлектәрен, тоҡомло инә сусҡаларҙың үрсеүсәнлеген артабан үҫтереү һәм һимеҙ сусҡаларҙың урындағы тоҡомдарын артабан камиллаштереү юнәлешендә.

53. Тәбиғи сабынлыҡтары һәм көтөүлектәре күп булған колхоздарға, хужалыҡ маҡсаттарына ярашлы булған шарттарҙа, һөт бирә торған малдар менән бер рәттән ит бирә торған малдар үрсетеү өсөн шарттар булған урындарҙа мөгөҙлө эре малдарҙың ике төрлө тоҡомон үрсетергә тәҡдим итергә;

нәҙек йөнлө йәки ярым эре йөнлө һарыҡтар үрсеткәндә шулай уҡ булған сабынлыҡтарҙы һәм көтөүлектәрҙе файҙаланыу өсөн ит-май бирә торған һәм эре йөн бирә торған һарыҡтарҙы үрсетергә, бының өсөн нәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтарҙы үрсетеү буйынса билдәләнгән заданиеларҙың мотлаҡ үтәлеүҙәре шарт;

төрлө тоҡомдар араһында тороҡтороуҙы киң ҡулланыу өсөн ике төрлө тоҡом сусҡаларын үрсетергә тәҡдим итергә.

Бер колхоз эсендә ике төрлө тоҡом мөгөҙлө эре малдарҙы, һарыҡтарҙы һәм сусҡаларҙы үрсетеүгә бары тик производителдәрҙе төрлө тоҡомдағы инә малдарҙан айырым тотҡан шарттарҙа ғына рөхсәт итергә.

54. Ауыл хужалығы малдарын яһалма орлоҡландырыуҙың ҡиммәтле производителдәрҙе тулыраҡ файҙаланырға һәм малсылыҡты сифат яғынан йылдамыраҡ яҡшыртырға мөмкинлек биреүен иҫәпкә алып, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, урындағы партия һәм совет органдарын ауыл хужалығы малдарын яһалма орлоҡландырыу эшен ҡулланыуҙы арттырыуға саралар күрергә мәжбүр итергә.

55. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР Совхоздар Министерствоһын һәм совхоздары булған башҡа Министерстволарҙы, урындағы партия һәм совет органдарын бөтә совхоздарҙа, колхоздарҙағы малсылыҡ тауар фермаларында билдәләнгән формалар буйынса зоотехник яҙмалар алып барыуҙы тәьмин итергә һәм колхоздарҙың тоҡомсолоҡ фермаларын һәм малсылыҡ совхоздарын тоҡомсолоҡ эшен иҫәпкә алып барыу өсөн бланкылар һәм китаптар менән тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

56. 1949 йылдан башлап йыл һайын тоҡомдар буйынса продуктив малдарҙың иҫәптәрен алып барыу өсөн государство тоҡом китаптарын баҫып сығарыуҙы кәрәк тип табырға. 1949 йылдан башлап бөтә райондарҙа мөгөҙлө эре малдарҙың һәм сусҡаларҙың тоҡомдарын иҫәпкә алыу буйынса район китаптарын ҡайтанан булдырырға.

57. Ауыл хужалығы малдары күргәҙмәһенең ҙур әһәмиәтле урын тотоуын иҫәпкә алып, райондарҙа, крайҙарҙа, өлкәләрҙә һәм республикаларҙа малсылыҡ буйынса күргәҙмәләр үткәреүҙе маҡсатҡа ярашлы тип табырға; ул күргәҙмәләрҙә малдарҙың продукты биреүен күтәреү һәм малсылыҡты алға ебәреү буйынса совхоздарҙың һәм колхоздарҙың өлгәшкән уңыштарын киң рәүештә күрһәтергә.

VII. Малсылыҡты зоотехника һәм ветеринария яғынан хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу тураһында

58. Малсылыҡты зоотехника һәм ветеринария яғынан хеҙмәтләндереүҙең ҡәнәғәтләнерлек ойошторолмауын һәм малсылыҡ өлкәһендәге фән һәм алдынғы тәжрибә уңыштарының колхоз һәм совхоз производствоһына бик йомшаҡ индерелеүен билдәләргә. Зооветеринария участкаларын һәм пункттарын ойоштороу етерлек күләмдә үткәрелмәй, зоотехника һәм ветеринария учреждениеларын медикаменттар, биопрепараттар, инвентар һәм инструменттар менән тәьмин итеү насар ҡуйылған.

59. Партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы малсылыҡты зоотехника һәм ветеринария яғынан хеҙмәтләндереү эшен яҡшыртырға, эштә Мичурин принциптарын, шулай уҡ малсылыҡ өлкәһендәге алдынғы тәжрибә уңыштарын колхоздарҙың һәм совхоздарҙың эш практикаһында киң рәүештә ҡулланырға мәжбүр итергә.

60. Урындағы партия һәм совет органдарын һәм СССР ауыл хужалығы Министерствоһын 1949—1950 йылдар эсендә һәр бер районда район дауалау пункттары булған үҙәк зооветучасток ойошторорға, шулай уҡ зооветучасткалар һәм пункттар селтәрен күбәйтергә, уларҙың һанын 1951 йыл аҙағына 25 меңгә еткерергә мәжбүр итергә.

Берҙәм государство зоотехник-ветеринария селтәрҙәренең төп бурысы итеп түбәндәгеләрҙе һанарға:

а) малсылыҡты үҫтереүҙең государство планын үтәүҙе, малдарҙың тоҡомлоғон һәм уларҙың продуктивлеген яҡшыртыуҙы тәьмин итерлек зоотехник һәм ветеринар саралар эшләп сығарыу һәм үткәреү;

б) аҙыҡ етештереү, ауыл хужалығы малдарын һәм ҡоштарҙы дөрөҫ ашатыу, ҡарау, тәрбиәләү һәм малдар үрсетеүҙе ойоштороу;

в) мал ауырыуҙарын алдан иҫкәртеү һәм ауырған малдарға үҙ ваҡытында ярҙам күрһәтеү;

г) фермаларҙа хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға һәм түләүгә контроль алып барыу, колхоз производствоһына фән һәм алдынғы тәжрибәләрҙең ҡаҙаныштарын индереүҙә һәм колхоздарҙа малсылыҡ буйынса массовый кадрҙар әҙерләүҙә ярҙамлар күрһәтеү.

61. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа ауыл хужалығы малдарын һәм ҡоштарын ҡарау, тәрбиәләү, ашатыу һәм үрсетеү буйынса мәжбүри зоотехник һәм ветеринар ҡағиҙәләр индереүҙе кәрәк, тип иҫәпләргә.

Район ауыл хужалығы бүлектәренең баш зоотехниктарына һәм баш ветеринар врачтарына район колхоздары тарафынан малсылыҡты үрсетеүҙең государство планын үтәүҙәрен һәм район территорияһының бөтә колхоздарында ла малдарҙы ашатыу һәм тәрбиәләүҙә зоотехник һәм ветеринар тәртиптәрҙе ҡулланыуҙарын тикшереү буйынса государство контролерҙары вазифаһын йөкмәтергә.

62. Колхоздарҙа мал аҙығы етештереү эше менән етәкселекте яҡшыртыу өсөн союзный республикаларҙың ауыл хужалығы Министерстволарында мал аҙығы әҙерләү буйынса Управлениелар, автономиялы республикаларҙың, өлкәләрҙең һәм крайҙарҙың ауыл хужалығы Министерстволарында мал аҙығы әҙерләү буйынса бүлектәр ойошторорға, ә район ауыл хужалығы бүлектәрендә мал аҙығы буйынса агроном вазифаһы индерергә кәрәкле, тип табырға.

63. Алдынғы тәжрибәләрҙе таратыу һәм зоопропаганданы көсәйтеү маҡсаттарында Сельхозгиздә малсылыҡ фермаһы работниктәре өсөн белешмә әҙәбиәтте — малдарҙы тәрбиәләү һәм ашатыу, йәш малдарҙы тәрбиәләү, малдар һимертеү, малдарҙың тоҡом сифатын яҡшыртыу, һөттән, йөндән һәм башҡа малсылыҡ продукттарының сифатын күтәреү буйынса плакаттарҙы, альбомдарҙы, листоктарҙы 1949 йылдан башлап массовый рәүештә баҫып сығарыуҙы арттырырға мәжбүр итергә.

VIII. Малсылыҡ кадрҙары әҙерләү тураһында

64. СССР ауыл хужалығы Министерствоһы һәм СССР совхоздар Министерствоһы, күп кенә өлкә, край һәм республика партия һәм совет органдары колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малсылыҡ буйынса кадрҙар — малсылыҡ фермалары мөдирҙәре, бригадирҙәр, һыйыр һауыусылар, быҙау ҡараусылар, сусҡа ҡараусылар, сабандар, көтөүселәр, йорт ҡоштары ҡараусылар һәм башҡаларҙы әҙерләү эшен ҡәнәғәтләнмәҫлек алып баралар, тип билдәләргә. Ә был кадрҙарһыҙ күп продуктлы һәм күп тауарлы малсылыҡты үҫтереү мөмкин түгел. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малсылыҡ кадрҙарының ағымсылығы әле булһа ҙур урын алып тора һәм был хәл малдарҙы тәрбиәләүҙә эйәһеҙлеккә килтерә, шулай уҡ малдарҙың һанын тиҙ үҫтереү һәм уның продуктивлеген күтәреү эшендә сериоз тотҡарлыҡ яһай.

65. Малсылыҡ специалистарын әҙерләү, ҡайтанан әҙерләү һәм файҙаланыуҙы яҡшыртыу маҡсаттарында СССР юғары белем Министерствоһына һәм СССР ауыл хужалығы Министерствоһына түбәндәгеләрҙе йөкмәтергә:

а) зоотехник, ветеринар һәм ауыл хужалығы вуздары эргәһендә малсылыҡ специалистарының белемдәрен камиллаштереү буйынса ҡыҫҡа сроклы курстар асырға. Камиллаштереү курстарына беренсе нәүбәттә колхоз производствоһында зооветучасткаларҙа, зооветпункттарҙа һәм ветлечебницаларҙа туранан-тура эшләүсе специалистарҙы ҡабул итергә;

б) зоотехник һәм ветеринар институттарҙы һәм техникумдарҙы дәреслектәр, уҡыу әсбаптары менән тәьмин итергә, уҡыу кабинеттарын приборҙар һәм инструменттар менән йыһазландырырға һәм уларҙы кәрәкле пособиелар менән тәьмин итеүҙе ойошторорға.

66. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, өлкәләр, крайҙар һәм республикаларҙың партия һәм совет ойошмаларын түбәндәгеләрҙе үтәргә мәжбүр итергә:

а) колхоздарҙа малсылыҡ буйынса массовый квалификациялы кадрҙарҙы әҙерләү эшендәге (һыйыр һауыусылар, быҙау ҡараусылар, сусҡа ҡараусылар, сабандар, көтөүселәр, табунщиктар, ат ҡараусылар, ҡош ҡараусылар һәм башҡалар) етешһеҙлектәрҙе бөтөреүҙә, һәм шулай уҡ ул кадрҙарҙы әҙерләү буйынса эште яҡшыртыуҙа ауыл хужалығы органдарын ветлечебницаларҙа һәм зооветучасткаларҙа эште яҡшыртыу буйынса саралар күрергә;

б) мал ҡараусыларҙы һәм кесе ветеринар фельдшерҙарҙы бер йыллыҡ мәктәптәрҙә уҡытыу юлы менән әҙерләүҙе яҡшыртырға. Мәктәптәрҙе уҡыу бинаһы һәм уҡыусыларҙы дәйем ятаҡтар менән тәьмин итергә, кабинеттарҙы һәм лабораторияларҙы йыһазландырырға һәм шулай уҡ мәктәптәр эргәһендә өлгөлө уҡыу хужалығы булдырырға;

в) ауыл хужалығы техникумдары һәм механизация мәктәптәре эргәһендә малсылыҡты механизациялаштырыу һәм электрофикациялау буйынса колхозсыларҙан массовый профессиялы кадрҙар әҙерләү буйынса ҡыҫҡа сроклы курстар ойошторорға.

IX. Малсылыҡ өлкәһендә ғилми-тикшеренеү эштәр тураһында

67. Малсылыҡ өлкәһендәге ғилми-тикшеренеү эштәр малсылыҡтың практик талаптарынан артта ҡала, күп ваҡытта түбән теоретик кимәлдә алып барыла тип билдәләргә. Булған сериоз ғилми уңышлыҡтар колхоз һәм совхоздар производствоһына сиктән тыш аҡрын индерелә. Илдең күп кенә юғары уҡыу йорттары малсылыҡ буйынса байтаҡ юғары квалификациялы специалистарҙы бирә тороп, уларҙы ғилми-тикшеренеү институттары өсөн етерлек дәрәжәлә файҙаланмайҙар.

68. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын, В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы фәндәре Академияһын, ауыл хужалығы ғилми-тикшеренеү институттарын һәм юғары уҡыу йорттарын В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы Академияһының август сессияһы ҡарарына ярашлы рәүештә Мичурин учениеларына нигеҙләп малсылыҡ буйынса ғилми-тикшеренеү эштәрен киң йәйелдерергә, шулай уҡ колхоз һәм совхоздар производствоһында малсылыҡ өлкәһендәге өлгәшеүҙәрҙе ҡулланыу өсөн кисектергеһеҙ саралар күрергә мәжбүр итергә.

69. В. И. Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы фәндәре Академияһы, ауыл хужалығы ғилми-тикшеренеү институттары, тәжрибә станциялары һәм уҡыу йорттары алдына түбәндәге төп бурыстарҙы ҡуйырға:

а) тотонолған аҙыҡтарҙың хаҡын сығарыу маҡсатында малдарҙы дөрөҫ һәм рациональ ашатыу, ауыл хужалығы малдарының тоҡомсолоғон камиллаштереү һәм юғары продуктивлы тоҡомдар булдырыу юлдары аша малдарҙы тиҙерәк үрсетеү, ауыл хужалығы малдарының продуктивлеген күтәреү сараларын эшләп сығарыу;

б) ауыл хужалығы малдарының йоғошло булмаған ауырыуҙарына ҡаршы профилактик көрәш сараларын эшләп сығарыу һәм индереү, шулай уҡ инфекцион ауырыуҙарҙы бөтөрөү буйынса радикаль сараларҙы эшләп сығарыу;

в) болонлоҡтарҙы һәм көтөүлектәрҙе рациональ файҙаланыуҙы индереү, баҫыуҙарҙа мал аҙығы әҙерләүҙе дөрөҫ ойоштороу, үлән баҫыулы баҫыусылыҡ һәм мал аҙығы сәсеү әйләнештәрен индереү һәм мал аҙығы культуралары урожайын күтәреү юлдары менән малдар өсөн тотороҡло аҙыҡ базаһы тыуҙырыу буйынса СССР-ҙың айырым ауыл хужалығы зоналарына ҡарата ҡулланыуға ярашлы саралар эшләп сығарыу;

г) малсылыҡта күп хеҙмәт талап иткән процестарҙы механизациялаштырыуҙы һәм электрлаштереүҙе бөтөнләй ҙә алып мал аҙығы әҙерләүҙе, һыу тәьминәтен, һыйырҙар һауыуҙы, һарыҡтан йөн ҡырҡыуҙы һәм фермалар эсендәге транспортты механизациялаштырыуҙы киң рәүештә индереү мәсьәләләрен эшләп сығарыу;

д) баҫыусылыҡты һәм малсылыҡты, шулай уҡ малсылыҡтың айырым тармаҡтарын үҫтереүҙе эштәрҙе дөрөҫ рәүештә бергә бәйләп алып барыу мәсьәләләрен СССР-ҙың айырым ауыл хужалығы зоналарына ҡарата ҡулланырға ярашлы итеп эшләп сығарыу.

70. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм СССР совхоздар Министерствоһын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) малсылыҡты артабан үҫтереүҙә был ҡарарҙа билдәләнгән бурыстарға ярашлы рәүештә ғилми-тикшеренеү эштәрҙе тәьмин итерлек күләмдәрҙә яҡындағы 2 — 3 йылда малсылыҡ һәм мал аҙығы әҙерләү буйынса ғилми-тикшеренеү учреждениеларын, тәжрибә станцияларының, лаборатория, производство һәм торлаҡ биналарын аяҡҡа баҫтырырға, ремонтларға һәм яңынан төҙөргә;

б) малсылыҡ һәм мал аҙығы әҙерләү буйынса ғилми-тикшеренеү институттарын һәм тәжрибә станцияларын кәрәкле лаборатория оборудованиелары менән тәьмин итеүҙе яҡшыртырға. Был институттар һәм тәжрибә станциялары өсөн кәрәк булған һандарҙа тракторҙар, ауыл хужалығы машиналары, автомашиналар, төҙөлөш материалдары һәм тоҡомло малдар бүлеп, был хужалыҡтарҙы яҡындағы йылдарҙа үҙҙәрендә үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен һәм игенселектең үлән баҫыулы системаһын үҙләштергән өлгөлө малсылыҡ хужалыҡтарына әйләндереп, ғилми-тикшеренеү институттарының һәм тәжрибә станцияларының тәжрибә хужалыҡтарын нығытырға.

в) ғилми-тикшеренеү институттарын һәм тәжрибә станцияларын фәнни әҙәбиәт менән тәьмин итергә, малсылыҡ өлкәһендәге фәнни хеҙмәттәрҙе үҙ ваҡытында баҫып сығарыуҙы юлға һалырға.

71. Министерстволарҙы һәм ведомстволарҙы, урындарҙағы партия һәм совет органдарын СССР ауыл хужалығы Министерствоһы һәм СССР совхоздар Министерствоһы ҡарамағындағы ветеринар-зоотехник тикшеренеү институттарының, уҡыу йорттарының һәм ветеринар дауалау пункттарының хәҙерге ваҡытта билдәләнеү буйынса файҙаланылмаған бөтә биналарын 1949 йылда кире ҡайтарып бирергә мәжбүр итергә.

X. Колхоздарҙың малсылыҡ фермаларында хеҙмәтте ойоштороу һәм түләү тураһында

72. Колхоздарҙың малсылыҡ фермаларында хеҙмәтте ойоштороуҙа һәм түләүҙә хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә һәм колхоздарҙың общественный малсылығын үҫтереүгә ҡамасаулай торған ҙур етешһеҙлектәр бар, тип билдәләргә. Ошо көнгә тиклем әле күпселек колхоздарҙа малдарҙы тәрбиәләүҙә эйәһеҙлек бөтөрөлмәгән, иҫкергән, түбән күләмле эшләп сығарыу нормалары ҡулланыла. Малсылыҡ фермаларында эшләүсе колхозсыларҙың хеҙмәтен иҫәп түләүҙәр йыш ҡына үҙ ваҡытында үткәрелмәй, ул алынған продукцияға, тәрбиәләгән малдарҙың һандарына ҡарамайынса үткәрелә. Колхоз председателдәренә, малсылыҡ фермалары мөдирҙәренә хеҙмәт өсөн түләүҙәр, күп кенә ваҡиғаларҙа, общественный малдар һанын үҫтереүҙе иҫәпкә алмайынса, уларҙың малсылыҡ буйынса эш һөҙөмтәләрен иҫәпкә алмайынса үткәрелә.

(Аҙағы 4-се биттә).

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы (1949—1951 йылдар)

(Аҙағы. Башы 1-се, 2-се, 3-сө биттәрҙә).

73. Хеҙмәтте ойоштороуҙы һәм түләүҙе арттабан яҡшыртыу, хеҙмәт көндәрен яҙыуҙы тәртипкә һалыу һәм колхозсыларҙың малсылыҡтан юғары продукт алыуға һәм малдар һанын арттырыуға булған материаль ҡыҙыҡһыныуҙарын күтәреү маҡсаттарында, колхоздарға малсылыҡта эшләүсе колхозсыларға хеҙмәт хаҡын улар тарафынан һауып алынған һөткә, алынған йөнгә, алынған һәм үҫтерелгән йәш малдарға, эш һәм продукт малдарының тере килеш ауырлығының арта барыуына һәм көрлөгөнә ҡарап билдәләргә тәҡдим итергә.

XI.
Малсылыҡты үҫтереүҙәге уңыштар өсөн ауыл хужалығы работниктарын дәртләндереү турағында

74. Малсылыҡта юғары күрһәткестәргә өлгәшкән өсөн ауыл хужалығы алдынғыларын дәртләндереү маҡсаттарында СССР Верховный Советы Президиумына түбәндәге тәҡдимдәр менән инергә:

а) малсылыҡта юғары күрһәткестәргә өлгәшкәндәре өсөн ауыл хужалығы алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендарына һәм медалдәре менән наградлау турағында;

б) малсылыҡ өлкәһендә эшләүсе һәм ауыл хужалығында өҙлөкһөҙ эш стажы булған зоотехниктарҙы, ветеринар работниктарҙы, агрономдарҙы, инженерҙарҙы, етәксе работниктарҙы ауыл хужалығында күп йылдар һәм яҡшы эштәре өсөн СССР ордендары һәм медалдары менән наградлау турағында: 8 йыл эш өсөн — «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале, 10 йыл эш өсөн — «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале, 15 йыл өсөн — «Почет билдәһе» ордены, 20 йыл өсөн — Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены һәм 25 йыл өсөн — Ленин ордены менән наградлау турағында.

в) булған ауыл хужалығы малдары тоҡомон камиллаштергән һәм яңы то- [illegible]

г) колхоздарҙа, совхоздарҙа малсылыҡты үҫтереүҙә ҙур хеҙмәттәре булған юғары квалификациялы специалистарға «Республиканың атҡаҙанған зоотехнигы», «Республиканың атҡаҙанған ветеринар врачы» исемдәрен булдырыу турағында.

75. Бөтә мөгөҙлө эре малдарҙың тоҡомсолоғон камиллаштергән һәм яңы тоҡомдар булдырған өсөн ауыл хужалығы специалистарына 50 меңдән алып 100 мең һумға тиклем; булған һарыҡ һәм сусҡа тоҡомон камиллаштергән һәм яңы тоҡомдар булдырған өсөн 25 меңдән алып 50 мең һумға тиклем государство премиялары билдәләргә.

76. Малсылыҡты күтәреүҙә һәм мал аҙыҡтары әҙерләүҙә ирешелгән ҙур уңыштар өсөн колхоздарҙы, совхоздарҙы, государство тоҡомсолоҡ рассадниктарын, ғилми-тикшеренеү институттарын һәм станцияларын бүләкләү өсөн государство фонды булдырырға, бының өсөн 1950—1951 йылдарҙа 5.000 йөк автомашинаһы һәм 1.000 еңел автомашина һәм 10.000 мотоцикл бүлергә.

77. 50 йәшкә еткән, ауыл хужалығында специалист булып өҙлөкһөҙ рәүештә 25 йыл эшләгән зоотехниктар һәм ветеринар работниктар өсөн 1949 [illegible]

Специалистәр шефлыҡ итә

[illegible] төҙөү заводында Сармово инженерҙәре Кузнецов һәм Чалулин иптәштәрҙең ал-[illegible] эшселәргә производство техникаһын яҡшы үҙләштереү буйынса шефлыҡ итеү ойошторолдо. Хәҙер иптәш Большаков етәкселек иткән цехтың 11 технологы 22 кеше өҫтөнән шефлыҡ итә. Улар араһында бригадирҙар, мастерҙар ҙа бар.

Инженер иптәш Неер слесарь Кочегаров һәм бригадир Сатаев иптәштәр өҫ-[illegible] кына уларҙың эш урындарында булә, уларға чертеждарҙы, технологик процестарҙы бер-әмеклап һөйләп бирә. Уның кәңәше буйынса Кочегаров һәм Сатаев иптәштәр үҙҙәренең эш урындарын яҡшы итеп ойошторорға һәм производствола айырыуса рациональ алымдар ҡулланырға өйрәнделәр.

Өлкән технолог иптәш Постухин йәш эшселәрҙән Черняев һәм Кузьминых иптәштәрҙе токарь эшенә өйрәтте.

И. Ханин.

Ҡытай демократик йәштәр Союзы съезында Ҡытай компартияһы Үҙәк Комитете члене Жень Би-ши доклады

БЭЙПИН, 17 апрель. (ТАСС). Синьхуа агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, яңы демократик йәштәр Союзының беренсе бөтә Ҡытай съезында Ҡытай коммунистар партияһы Үҙәк Комитетенең члены Жень Би-ши доклад менән сығыш яһаған. [illegible]

[illegible] метрға тиклем киңәйҙе, был Ҡытайҙың бөтә территорияһының 27 процентын тәшкил итә. Фактик алғанда бөтә Маньчжурия һәм Янцзы йылғаһының түбәнге һәм урта ағымынан төньяҡтараҡ булған райондар азат ителделәр. Азат ителгән Ҡытайҙың халҡы 200 миллиондан артығыраҡ кеше тәшкил итә. 100 миллиондан артығыраҡ кеше йәшәгән территорияла тулыһы менән ер реформаһы үткәрелде, унда помещиктар синыф булыу яғынан бөтөрөлделәр.

Азат ителгән райондарҙа промышлен-[illegible] үҙгәрештәргә килтерәсәк.

Япондарға ҡаршы һуғыш ваҡытында һәм граждандар һуғышының өс йылы эсендә Ҡытайҙың промышленносе бик ныҡ емерелде. Ҡытайҙы экономик яҡтан абсолют рәүештә бойондороҡһоҙ итеп әүерелдереү, емерелгән промышленносте 3—5 йыл эсендә аяҡҡа баҫтырыу өсөн тырышлыҡты юнәлтеү генә лә етмәй, бәлки шулай уҡ промышленностең удель ауырлығының Ҡытайҙың бөтә экономикаһына ҡарата хәҙерге 10 проценттан, пландары тәртиптә, 10—15 йыл эсендә 30—40 процентҡа тиклем арттырыуға ла юнәлтергә кәрәк.

Шунан һуң Жень Би-ши, тик алға киткән промышленность, юғары производство техникаһы булған саҡта, производствоның ҡиммәтен түбәнәйткәндә һәм продукция эшләп сығарыу күләмен арттырғанда ғына эшселәр синыфының һәм халыҡтың тормош кимәлен аҡрынлап күтәрергә мөмкин буласаҡ, тип күрһәтте. Шул саҡта эшселәр менән крәҫтиәндәр араһындағы союз нығытылыр, ҡала ысынлап та ауыл менән етәкселектә үҙенең алдынғылыҡ ролен тормошҡа ашырыр һәм киләсәктә социализмға күсеү өсөн экономик нигеҙҙәр һалыныр.

Ҡытайҙы индустрияләштереү процесында тырышлыҡтар барынан элек социалистик характерҙағы государство предприятиеларын булдырыуға, йылдам үҫеш өсөн бөтә шарттарҙы тыуҙырыуға юнәлтелергә тейеш. Шуға күрә государство предприятиеларына һалыу өсөн капитал тупланырға тейешле. Иҫке техник персонал ҡайтанан әҙерләп үтергә һәм бөтә специальностарҙан йөҙҙәрсә мең һәм миллиондарса яңы, һәләтле инженерҙар һәм техниктар эшкә өйрәтелергә тейеш.

Шул уҡ ваҡытта промышленносте аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү осоронда милли экономикаға файҙа килтереүсе хосуси предприятиеларҙың йәшәүенә юл ҡуйылырға тейеш.

Эш ауырлығының үҙәге ауылда булған саҡ хәҙер тамамланды инде. Яңы осор — ҡаланың ауылдағы эшкә етәкселек итеү осоро килеп етте. Халыҡ-азатлыҡ армияһының һөжүме ваҡытында Янцзы йылғаһынан көньяҡта тәүҙә ҡалалар алынасаҡ, һәм ауылда эш ҡалаларҙан алып барыласаҡ. Ҡалалардағы эштең төп звеноһы производствоны аяҡҡа баҫтырыуҙан һәм үҫтереүҙән тора, һәм ҡалған бөтә эш ошо бурысҡа буйһондоролорға һәм уға хеҙмәт итергә тейеш.

Шул уҡ ваҡытта ауылдағы эште һаман һуҡмай ҡалдырыу ҙа ярамай. Ҡалалағы һәм ауылдағы эш бер береһенә ярашлы алып барылырға тейеш. Тарҡау ваҡ ауыл хужалығы экономикаһы Ҡытайҙың тотош экономикаһының 90 процентынан артығыраҡ өлөшөн тәшкил итә. Крәҫтиәндәр күп һанда аҙыҡ һәм сеймал етештереүгә бөтә көстәрен һалырға тейештәр. Ауыл хужалығы техникаһын, ирригацияны яҡшыртыуҙа ауыл хужалығы продукцияһы етештереүҙе арттырыу өсөн, орлоҡтар һәм ашламалар менән тәьмин итеүҙә крәҫтиәндәр менән етәкселекте яҡшыртыуға ҙур көс һалып эшләргә кәрәк. Ауылдарҙа крәҫтиәндәргә кәрәкле производство һәм потребитель кооперациялары һәм кооператив сауҙа селтәре тыуҙырылырға тейешле. Ауыл хужалығы продукцияһын эшләп сығарыу арттырылырға тейеш, сөнки ауыл хужалығы продукттары шулай уҡ улар промышленносте аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү өсөн кәрәкле машиналарҙы сит илдәрҙән алмашып алыу өсөн дә кәрәк.

Жень Би-шиҙең унан һуң күрһәтеүенсә, еңеү тотош илдә яҡынлашып килһә лә, еңеүҙе тамам нығытыу өсөн 10-дан алып 15 йылға тиклем көсөргәнешле эш талап ителәсәк. Ләкин иҫке общество беҙгә мираҫ итеп ярлылыҡ һәм артталыҡ ҡалдырһа ла, шулай ҙа, Ҡытай экономикаһын аяҡҡа баҫтырыу, Советтәр Союзында Бөйөк Октябрь социалистик революцияһынан һуң булғандарына ҡарағанда йылдамыраҡ тормошҡа ашырылыр, тип уйларға нигеҙҙәр бар, сөнки Ҡытайҙың эш һөйөүсе 400 миллиондан артыҡ халҡы бар, Ҡытай коммунистар партияһының етәкселеге, Ҡытай халҡының лидеры Мао Цзе-дун бар, шулай уҡ Советтәр Союзының һәм төрлө илдәрҙәге эшселәр синыфының ярҙамы бар.

Халыҡ-ара хәлгә ҡағылып, Жень Би-ши, Советтәр Союзы етәкселегендәге демократик фронт көн һайын көслөрәк була бара, тине. Донъялағы демократик лагерҙең демократияға ҡаршы лагерь көстәренә ҡарағанда көслөрәк булғанлығы бик асыҡ. Шул уҡ ваҡытта демократияға ҡаршы Ҡушма Штаттар етәкселегендәге лагерҙең ҡыйынлыҡтары арта бара. Америка империализмы, эске экономик кризисын булдырмау өсөн, яңы һуғыш менән ҡурҡытыу методтарын ҡулланһа ла, һаман да был кризистың билдәләре күренә башланылар инде.

Хатта империалистар ысынлап та һуғышты провокацияләһәләр ҙә, донъялағы халыҡ демократияһы көстәре, һис шикһеҙ, империалистарҙың көстәрен юҡ итерҙәр. Быларҙың бөтәһе лә хәҙерге халыҡ-ара хәлдең Ҡытай революцияһының уңышлы үҫешенә уңайлылыҡ тыуҙырыуы турағында һөйләй.

Шунан һуң Жень Би-ши Ҡытайҙа йәштәр хәрәкәте мәсьәләһенә күсте. Ул Ҡытайҙа яңы демократик йәштәр союзы тыуҙырылыуының тарихи әһәмиәтен күрһәтте һәм, Ҡытай коммунистар партияһы Үҙәк Комитете һәм уның председателе Мао Цзе-дун уға ҙур әһәмиәт бирҙеләр, тип белдерҙе. Жень Би-шиҙең күрһәтеүенсә, йәш эшселәр, крәҫтиәндәр һәм студенттар яңы демократик революцияның героик көрәшенең авангардында булдылар.

Йәштәр Халыҡ-азатлыҡ армияһының һуңғы операцияһында — Янцзы йылғаһы аша үтеүҙә актив ҡатнашыуға, шулай уҡ төҙөлөштә, бигерәк тә промышленносте һәм ауыл хужалығын аяҡҡа баҫтырыуҙа һәм үҫтереүҙә ҡатнашыуға мобилизовать ителергә тейеш.

Союз члендары систематик рәүештә марксизм — ленинизмды өйрәнергә тейештәр. Был, союздың һәр бер членына донъяға революцион диалектик материалистик ҡараш — халыҡ интерестәренә яуап биреүсе ҡараштарҙы үҙләштерергә мөмкинлек бирәсәк, общественың үҫеш закондарын аңларға һәм ошо закондарға ярашлы рәүештә аңлы көрәш алып барырға мөмкинлек бирәсәк.

Жень Би-шиҙең бынан һуң күрһәтеүенсә, йәштәрҙең яңы демократик союзына Ҡытай коммунистар партияһының дөрөҫ етәкселеге Ҡытайҙа йәштәр хәрәкәтенең дөрөҫ үҫеүенең хәл иткес факторы булып тора. Үҙған 30 йыл Ҡытай коммунистар партияһы Ҡытай йәштәренең иң яҡшы етәксеһе һәм яҡлаусыһы булып тороуын иҫбат итте. Йәштәрҙең бөйөк хәрәкәтенең бөтә һоҡланғыс өлгәшеүҙәре Ҡытай коммунистар партияһының дөрөҫ етәкселек итеүенә айырылғыһыҙ рәүештә бәйләнгән.

Халыҡтарҙың бойондороҡһоҙлоғо һәм тыныслығы өсөн көрәштә Совет делегацияһы

Нью-Йоркта 5 апрелдә үҙенең эштәрен яңынан башлаған Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы дауам итә. 12—13 апрелдә Генеральный Ассамблеяның пленар ултырыштары булды. Унда Ассамблеяның көн тәртибенә яңы мәсьәләләр индереү турағында генеральный комитеттең тәҡдимдәре ҡаралды.

Венгрия халҡы алдында хыянат иткән Миндсенти һәм сит ил разведкаһының шпиондары булғанлыҡтары суд тарафынан фаш ителгән бер төркөм болгар священниктәре турағындағы мәсьәләне Генеральный Ассамблеяның көн тәртибенә индерергә тигән тәҡдим буйынса бик ҡыҙыу дискуссия булды. Был тәҡдимде Австралия менән Боливия делегаттары индергәйне һәм АҠШ вәкиле уны ҙур тырышлыҡ менән яҡлап сыҡҡайны. Уларҙың маҡсаты — халыҡ-демократик илдәр булған Венгрия менән Болгарияға ҡаршы яла яғыу кампанияһы башлауҙа һәм был кампанияны үҙ мәнфәғәттәре өсөн файҙаланыуҙа ине.

Дискуссия барышында күп делегаттарҙың был тәҡдимде яҡларға теләмәүҙәре асыҡланды. Мәҫәлән, Дания вәкиле Расмуссен Дания, Исландия, Норвегия һәм Швеция делегациялары исеменән сығыш яһап, Миндсенти һәм болгар енәйәтселәре турағындағы мәсьәләне Генеральный Ассамблеяның көн тәртибенә индереү буйынса был делегациялар тауыш биреүҙән тыйыласаҡтар, тип белдерҙе. Чехословакия вәкиле Гоудек Миндсенти менән болгар заговорщиктарына үткәрелгән судтар Венгрия һәм Болгарияның үҙҙәренең эске эштәре, БМО-ның ул эшкә ҡыҫылырға һис тә хаҡы юҡ, тип билдәләне.

Белоруссия ССР-ы делегацияһының етәксеһе К. Киселев былай тине: үҙ ватаны алдында хыянат итеүселәргә ҡарата, ниндәй генә государство булмаһын, Венгрия һәм Болгария власттәре [illegible] үк, йәки унан да ҡатыраҡ саралар күрер ине. Ярашыу договорҙарының тейешле статьялары Венгрия һәм Болгария хөкүмәттәре алдына халыҡты уның демократик хоҡуҡтарынан мәхрүм итергә тырышыусы фашизм тибындағы ойошмаларҙы бөтөрөү бурысын ҡуя. Шулай булғас, Венгрия менән Болгария хөкүмәттәренең Миндсентигә һәм Болгария священниктәренә ҡарата күргән саралары—милли бойондороҡһоҙлоҡто һәм демократик ойошмаларҙы яҡлау маҡсаты нигеҙендә күрелгән саралар булғанлыҡтан ярашыу договорҙарына ла, БМО Уставына ла ҡаршы килмәйҙәр. Уны Генеральный Ассамблеяла тикшереү урынһыҙ һәм Белоруссия ССР-ы делегацияһы был мәсьәләне Генеральный Ассамблеяның көн тәртибенә индереүгә ҡаршы тауыш бирәсәк, тине.

Был мәсьәлә тауышҡа ҡуйылды һәм Миндсенти һәм Болгариялағы шпиондар группаһының эше турағындағы мәсьәләне Генеральный Ассамблеяның көн тәртибенә индерергә тигән тәҡдим 30 тауыш менән ҡабул ителде, 20 делегация тауыш биреүҙән тыйылып ҡалды, 7 делегация, шул иҫәптән, СССР, Украина ССР-ы, Белоруссия ССР-ы, Чехословакия, Польша һәм Югославия делегациялары уға ҡаршы тауыш бирҙеләр.

Индонезия мәсьәләһен Генеральный Ассамблея көн тәртибенә индереү турағындағы мәсьәлә, ослаҡ тикшерелгәндән һуң, 41 тауыш менән (СССР, УССР, БССР, АҠШ, Польша, Чехословакия һәм башҡалар) ҡабул ителде.

Италияның Африкалағы элекке колонияларының яҙмышы турағындағы мәсьәлә БМО Генеральный Ассамблеяһы ҡарамағына ҡуйылды. Был мәсьәлә бөтә донъя общественносе фекерен үҙенә йәлеп итә. Билдәле булғанынса, Төньяҡ Африканың бер өлөшө агрессив Төньяҡ-атлантик пакттың хәрби стратегияһына индерелгән Италияның элекке колонияларының территорияһы хәҙер үк инде Англия-Америка диңгеҙ һәм һауа базаларының селтәре менән ҡапланған. Франция тарафынан баҫып алынған Фессан территорияһында — 27 аэродром төҙөлгән. Англия менән һүҙ ҡуйышып, АҠШ сепаратив юл менән Маллахта (Триполитания — Ливия) хәрби һауа базаһын үҙ ҡулына алды. Унан Грецияға һәм Төркиәгә диңгеҙ аша барыу юлына контроль яһала.

Америка делегаты Даллес БМО Генеральный Ассамблеяһының Политик комитетында Италияның элекке колонияларына ҡарата Американың тотҡан планы турағында һөйләп, былай тине: «Ливияның киләсәге Урта диңгеҙ һәм яҡын көнсығыш райондарындағы бөтә стратегик пландарға турапан-тура ҡағыла». Бында һүҙҙең АҠШ, Англия һәм Францияның стратегик интерестәре турағында барғанлығы ап-асыҡ күренеп тора.

Бына ошо пландар Генеральный Ассамблеяның хәҙерге сессияһында көнбайыш державаларҙың позицияһын билдәләнеләр ҙә. Италия Сомалиен билдәһеҙ срокҡа идара итеүсе власть сифатында БМО менән Италия опекаһына тапшырырға тигән тәҡдим уларҙың дөйөм тәҡдимдәре булды.

Даллес бөтә Ливияның яҙмышы турағындағы мәсьәлә буйынса үҙенең фекерен әйтмәне, ә инде Киренаика мәсьәләһенә килгәндә, ул, Америка тәҡдиме буйынса, Англия ҡарамағына тапшырылырға тейеш. Америка делегацияһы шулай уҡ Эритрея турағындағы мәсьәләнең нисек хәл ителергә тейешлеге турағында ла бер һүҙ ҙә әйтмәне. Англия делегаты Макнейл дә шулай уҡ, үҙенә генә билдәле булған ҡараштар нигеҙендә, Триполитания менән Эритреяның киләсәге турағындағы мәсьәләнең нисек һәм ниндәй шарттарҙа хәл ителергә тейеш булыуы турағындағы мәсьәләне асыҡламаны.

«АҠШ менән Великобритания вәкилдәренең үҙ сығыштарында былай асыҡ әйтмәүҙәре осраҡлы ғына хәл түгел, — тине Политик комитетта яһаған сығышында совет делегацияһының етәксеһе А. А. Громыко. — Был хәл ошо илдәр араһында һүҙ ҡуйышыу булғанлығын асыҡ күрһәтә; ә уның маҡсаты — Триполитанияны һәм Эритреяның бер өлөшөн Великобритания контроле аҫтында ҡалдырыуға өлгәшеүҙә. Ә был инде — ошо илдәргә АҠШ контролен урынлаштырыу тигән һүҙ».

Бындай пландарҙың колонияларҙағы халыҡтарҙы үҙ алдарына, бойондороҡһоҙ йәшәү юнәлешендә алға ебәреүҙе күҙҙә тотмағанлығы бик асыҡ. Ә БМО Уставы колониаль илдәрҙәге халыҡтарҙы үҙ алдарына, бойондороҡһоҙ йәшәү юнәлешендә алға ебәреүҙе күҙҙә тота.

Ливиялағы, Эритреялағы һәм Италия Сомалиендәге хәлдәрҙе тикшергән дүрт держава комиссияһы политик комитетта доклад яһаны. Был илдәрҙәге экономиканың сикһеҙ түбән кимәлдә булыуын һәм уның алға китеүе өсөн һис бер нигеҙлек булмауын был доклад асыҡ күрһәтәләр. Эритреяла Британияның хәрби администрацияһы крепостнойлыҡ режимын тулыһынса һаҡлап ҡалдырған. Фессендә лә шулай уҡ халыҡ ҡолдар хәлендә һәм ас йәшәй. Унда йәшәүселәрҙең 90 проценты уҡый-яҙа белмәй, 80 проценты трахома менән ауырый.

Советтәр Союзы делегацияһының етәксеһе А. А. Громыко, БМО Уставы принциптәренә ярашлы рәүештә, сессияға Ливия менән Эритреяға ун йылдан һуң бойондороҡһоҙлоҡ биреү турағында тәҡдим индерҙе. Был ваҡыт эсендә ул илдәргә Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының опекаһы турағындағы килешеүгә ярашлы рәүештә идара ителергә тейеш. Италия Сомалиенә ҡарата А. А. Громыко бойондороҡһоҙлоҡ биреүҙең срогын күрһәтмәйенсә шулай уҡ опека тәртибен урынлаштырырға тәҡдим итте.

Совет делегацияһының был тәҡдимен ҡабул итеү Италияның элекке колониялары турағындағы мәсьәләне был территорияларҙа йәшәүсе халыҡ интерестәрендә һәм тыныслыҡ эшен нығытыу интерестәрендә хәл итеүгә мөмкинлек бирер ине.

СССР делегацияһы етәксеһе А. А. Громыконың Генеральный Ассамблеяның 13 апрелдәге пленар ултырышында яһаған сығышы Ассамблеяның иғтибар үҙәгендә тора. Громыконың ул сығышы халыҡ-ара хеҙмәттәшлек дошмандарының һәм Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы дошмандарының агрессив уйҙарын фаш итте һәм Атлантик пакт һәм башҡа агрессив блоктар ойоштороусыларҙың ысын йөҙҙәрен асып бирҙе.

Пленар ултырыш Именселек Советендә тауыш биреү тәртибен ҡараны. Ҡытай, Франция, Великобритания һәм АҠШ вәкилдәре тарафынан төҙөлгән «дүртәүҙең резолюцияһы» тип аталған резолюция проекты турағында һөйләп, Совет Белоруссияһының вәкиле К. В. Киселев, был резолюция берҙәмлек принцибын бөтөрөүгә юнәлтелгән, тип билдәләне. Совет делегацияһы тарафынан тәҡдим ителгән резолюция проекты бөйөк державаларҙың берҙәмлек принцибын яҡлауға, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһын нығытыуға юнәлтелгән. Белоруссия делегацияһы, тине Киселев, Советтәр Союзы тарафынан тәҡдим ителгән проектты яҡлап тауыш бирәсәк.

Унан һуң Америка делегаты Остин Атлантик пактты яҡлауға юнәлтелгән телмәр менән сығыш яһаны. Ул: «Атлантик пактта, Көнбайыш союз да коммунизмға ҡаршы характерҙәләр», тип был хәрби группировкаларҙың реакцион асылын әйтеп һалды.

Агрессив авантюралар ойоштороусыларҙың ике йөҙлөлөгөн фаш итеп, СССР делегацияһының етәксеһе А. А. Громыко Америка делегаты Остин сығышына яуап биреп, ҡыҫҡаса телмәр менән сығыш яһаны.

СССР делегацияһы етәксеһенең сығышынан һуң, Именселек Советендә тауыш биреү тәртибе турағындағы мәсьәлә буйынса дискуссия тамамланды. Был мәсьәлә буйынса Махсус политик комитет тарафынан тәҡдим ителгән, БМО Уставын уратып үтеүгә юнәлтелгән резолюция күпселек тауыш менән ҡабул ителде. СССР делегацияһы тарафынан тәҡдим ителгән резолюция проекты шул уҡ механик күпселек менән кире ҡағылды.

Генеральный Ассамблеяның Именселек Советы ағзаларына ҡағылған һәр бер тәҡлиме мотлаҡ Именселек Советендә раҫланырға тейеш булғанлыҡтан, Генеральный Ассамблеялағы күпселек тарафынан ҡабул ителгән ҡарар БМО Уставын боҙоусылар менән уға ҡаршы тороусы Англия-Америка делегациялары араһындағы көрәште Именселек Советына күсерҙе.

М. Сәғдиева.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакция адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01923 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 79 (8179)
22
апрель
йома

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Ю. Циранкевич әфәндегә. Польша Республикаһының Министрҙәр Советы Председателенә. (1-се бит).
Генералиссимус Сталингә. Совет Социалистик Республикалар Союзының Министрҙәр Советы Председателенә (1-се бит).
З. Модзелевский әфәндегә. Польша Республикаһының Сит ил Эштәре Министренә. (1-се бит).
А. Я. Вышинский әфәндегә. Совет Социалистик Республикалар Союзының Сит Ил Эштәре Министренә. (1-се бит).
Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү (1-се бит).
Тотош майҙандарҙың асылыуын көтмәйсә, өлгөргән ерҙәрҙә һайлап тырматыу һәм һөрөү эшен ойоштороғоҙ! (1-се бит).
А. Кобяков. — Социалистик Хеҙмәт Геройы Федор Рябов эшләгән колхозда. (1-се бит).
Н. Иванов. — Ленин — Тыуған илебеҙҙең бөйөк патриоты. (2-се бит).
F. Ибраһимов. — Даһи исемендәге заводта. (2-се бит).
Пиш коммунисторҙе тәрбиәләүҙе көсәйтергә (2-се бит).
СССР профсоюздарының X съезы асылды (3-сө бит).
И. Нигмәтуллин. — Сауҙа эшен потребителдәрҙең талаптарына яуап бирерлек итеп ойоштороға. (4-се бит).
А. Нормаев. — Финанс дисциплинаһын нығытыу хаҡ хужалығында мөһим эш. (4-се бит).
Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя Конгресы. (4-се бит).

Фәнни белемдәрҙе пропагандалауҙы яҡшыртырға

Фәнни белемдәрҙе пропагандалау — хеҙмәтсәндәргә коммунистик тәрбиә биреүҙең состав өлеше, кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы көрәштә тәьҫирле ҡорал булып тора.

«Тәбиғәт фәндәре белемен пропагандалау, — тип күрһәтте ВКП(б) Үҙәк Комитеты үҙенең «Фәнни-ағартыу пропагандаһын ойоштороу тураһында» 1944 йылда ҡабул ителгән ҡарарында, — хәҙерге шарттарҙа хеҙмәтсәндәрҙең киң ҡатламдарының культура кимәлен арттырып күтәреү һәм культураһыҙлыҡты, хорафаттарға һәм юҡ-барға ышаныу ҡалдыҡтарын еңеү эшендә айырыуса ҙур әһәмиәт ҡаҙана». ВКП(б) Үҙәк Комитеты партия ойошмаларына фәнни белемдәрҙе, донъяға материалистик ҡарашты пропагандалауҙы киң йәйелдереү бурысын йөкмәтте. Был пропаганданың бурысы, тәбиғәт күренештәрен материалистик аңлатып биреүҙән, фән, техника һәм культура ҡаҙаныштарын аңлатып биреүҙән тора. ВКП(б) Үҙәк Комитетының идеология мәсьәләләре буйынса тарихи ҡарарын үтәү юлында Башҡортостан партия ойошмаһы марксистик-ленинсы теорияны, политик һәм фәнни белемдәрҙе пропагандалауҙа ҙур ғына уңыштарға өлгәште. Партия һәм совет ойошмалары ВКП(б) Үҙәк Комитетының был ҡарарын үтәү юлында байтаҡ эш башҡарҙылар. Күп кенә лекциялар уҡылды, уҡыла торған лекцияларҙың тематикаһы киңәйҙе. Ләкин тәбиғәт фәндәре белемен пропагандалау әлегә тиклем байтаҡ дәрәжәлә үҙенең маҡсатына барып етмәй әле, ул дөртһеҙ алып барыла, конкрет һәм тейешенсә үткер түгел.

Совет лекторы, докладсыһы — дөртһеҙ вәғәзсе түгел, ә боевой пропагандист һәм агитатор ул. Совет пропагандисы һәм агитаторы—массаларға Ленин һәм Сталин һүҙҙәрен алып барыусы, беҙҙең идеология фронтыбыҙҙың һуғышсыһы ул. Пропагандист һәм агитатор идеологик бөҙөүҙәрҙә, коммунистик обществоны төҙөүгә ҡамасаулаусы хорафаттарға һәм иҫкенең ҡалдыҡтарына ҡарата килешмәүсән булырға, уның һәр бер һүҙе, һәр бер сығышы буржуаз идеологияға ҡаршы, кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы йүнәлдерелгән булырға тейеш.

Партиябыҙҙың, хеҙмәтсәндәрҙең гениаль юлбашсылары Ленин һәм Сталин беҙгә большевистик партиялылыҡтың өлгөһө булып торалар. Улар һәр ваҡыт буржуаз идеологияға ҡаршы, большевиктар партияһы идеологияһының сафлығы өсөн көрәштеләр. Идеология мәсьәләләре буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарҙары беҙгә массаларға коммунистик тәрбиә биреүҙе көсәйтеү юлдарын, кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарын еңеү юлдарын һәм саралырын күрһәтәләр. Иҫкелектең иң ныҡ йәшәүсән һәм иң зарарлы ҡалдыҡтарынан береһе—дини хорафаттар икәнлеге билдәле. Совет государствоһы беҙҙең ил граждандарына намыҫ азатлығы, диңгә ышаныу азатлығын һәм диңгә ҡаршы пропаганда азатлығын гарантиялай.

«Беҙҙең партия — эшселәр синыфының алды, алдынғы көрәшселәренең союзы ул. Ул аңһыҙлыҡҡа, ҡараңғылыҡҡа йәки диңгә ышаныу төҫөндәге ҡараңғылыҡ таратыусылыҡҡа ғәмһеҙ ҡарарға тейеш түгел» (Ленин). Партияның донъяға ҡарашы — һәр төрлө диңгә дошман булған диалектик материализм ул, тип өйрәтте беҙҙе Ленин. «Беҙ диңгә ҡаршы көрәшергә тейешбеҙ, — тип яҙҙы Ленин, — был материализмдең һәм, тимәк, марксизмдең әлепбеһе».

«Партия, — тип өйрәтә иптәш Сталин, — диңгә ҡарата нейтраль була алмай, һәм ул бөтә һәм һәр төрлө хорафаттарға ҡаршы, диңгә ҡаршы көрәш алып бара, сөнки ул фән яғында тора, ә дини хорафаттар фәнгә ҡаршы баралар, сөнки һәр бер дин—фәнгә капма-ҡаршы булған нисәйҙер бер нәмә ул».

Совет халҡы большевиктар партияһы етәкселегендә социализмдан аҡрынлап коммунизмға күсеү эшен тормошҡа ашыра. Был бурысты хәл итеү барыннан элек массаларҙың аңлылыҡ кимәленә, идея яғынан, ышаныу дәрәжәһенә бәйләнгән. Бына ни өсөн ВКП(б) Үҙәк Комитеты фәнни белемдәрҙе пропагандалау—коммунистик төҙөлештең конкрет бурыстары менән тығыҙ бәйләнгән булыуын талап итә. Фәнни белемдәрҙе пропагандалау совет фәненең ҡаҙаныштарын популярлаштырырға, промышленноста һәм ауыл хужалығында алдынғы кешеләрҙең тәжрибәһен киң индереүгә булышлыҡ итергә тейеш.

Донъяның төҙөлешә, кешеләрҙең барлыҡҡа килеүе, үҫемлектәрҙең һәм хайуандарҙың барлыҡҡа килеүе һәм тормошо, игенселектең һәм малсылыҡтың фәнни нигеҙҙәре һәм башҡалар тураһында лекциялар, докладтар һәм беседалар ойоштороу юлы менән халыҡ араһында, бигерәк тә ауылда, фәнни-атеистик белемдәрҙе айырыуса киң йәйелдереп ебәрергә кәрәк. Бындай пропаганда боевой характерҙа булырға тейеш. Ул һәр төрлө хорафаттарға, юҡ-барға ышаныуҙарға ҡаршы йүнәлдерелгән булырға тейеш. Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, политик һәм фәнни белемдәрҙе таратыу Бөтә Союз обществоһының Башҡортостан бүлексәһе һәм культура-ағартыу учреждениелары управлениеһы лекция бюроһы тарафынан тап бына ошондай лекциялар әле аҙ ойошторола. Улар ауылдарға фәнни-атеистик темаларға лекторҙар бөтөнләй тиш тиерлек ебәрмәйҙәр.

Әлшәй, Байҡыбаш, Ҡалтасы, Тәтешле, Ғафури райондарында фәнни-атеистик пропаганда һис ҡәнәғәтләнерлек алып барылмай. Был райондарҙа боевой, атеистик пропаганда булмауынан файҙаланып, ҡайһы бер сиркәү, мәсет хеҙмәтселәре халыҡ массаларына, бигерәк тә ҡатын-ҡыҙҙарға һәм йәштәргә үҙҙәренең дини йоғонтоһон йәйелдерергә тырышалар.

ВКП(б) Өлкә Комитеты күптән түгел генә политик һәм фәнни белемдәр таратыу Бөтә Союз обществоһының Башҡортостан бүлексәһе эше тураһында ҡарар сығарҙы. Был ҡарарҙа Өлкә Комитет партия ойошмаларын колхоз-совхоз һәм фабрика-завод лекторийҙәре ойошторорға мәжбүр итте. Бөгөндән алып һәр бер эре колхозда, совхозда, заводта һәм фабрикала систематик рәүештә политик һәм фәнни темаларға лекциялар уҡыуҙы ойошторорға һәм уларҙың үҙ лекторийҙәрен булдырырға кәрәк. Ә ВКП(б)-ның ҡала һәм район комитеттәре фәнни пропаганда эшен тамырынан яҡшыртырға бурыслылар.

Беҙҙә фән һәм политик белемдәрҙе киң пропагандалауҙы йәйелдереп ебәрергә тулы мөмкинлектәр бар, һәр бер районда һәм ҡалала пропаганда алып барырлыҡ кадрҙар ҙа етерлек. Тик ул кадрҙарҙы һайлап алырға һәм эшкә ҡушырға ғына кәрәк.

Ю. ЦИРАНКЕВИЧ әфәндегә

Польша Республикаһының Министрҙәр Советы Председателенә

Варшава

Дуҫлыҡ, үҙ-ара ярҙам һәм һуғыштан һуңғы хеҙмәттәшлек тураһында Совет-Польша Договорына ҡул ҡуйыуға дүрт йыл тулыу айҡанлы һеҙгә, Премьер-Министр әфәнде, дуҫтарса ҡотлауҙар ебәрәм.

Поляк халҡына уңыштар һәм Польша Халыҡ Республикаһының сәскә атыуын, шулай уҡ беҙҙең илдәр араһындағы дуҫлыҡтың һәм союздың артабан нығыуын теләүемде ҡабул итегеҙ.

И. Сталин.

Генералиссимус СТАЛИНГӘ

Совет Социалистик Республикалар Союзының Министрҙәр Советы Председателенә

Мәскәү, Кремль.

Дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Польша-Совет Договорына ҡул ҡуйыуға дүрт йыл тулыу көнөндә, Советтар Союзы халыҡтарына һәм һеҙгә, Председатель әфәнде, үҙемдең исемемдән һәм Польша Республикаһы Хөкүмәте исеменән ысын күңелдән ҡотлауҙар ебәрергә үҙемә рөхсәт итәм.

Беҙ, үткән йылда беҙҙең дуҫлығыбыҙҙың һәм политика, экономика һәм культура өлкәһендә беҙҙең хеҙмәттәшлектә тағы ла күберәк нығытылыуын, тип шатлыҡ менән билдәләйбеҙ.

Беҙҙең илдәребеҙ араһында тере бәйләнеш булып торған Польша-Совет Договоры, беҙҙең халыҡтарыбыҙҙың һәм тыныслыҡ һаҡлаусы бөтә илдәр халыҡтының бәхете өсөн ҡаҡшамаҫ дуҫлыҡ нигеҙендә беҙҙең бөтә яҡлап хеҙмәттәшлек итеүебеҙгә артабан ныҡлы фундамент буласаҡ.

Беҙ, ныҡлы тыныслыҡ, прогресс һәм беҙҙең халҡыбыҙҙың яҡшы киләсәгенә залог булып тороусы беҙҙең союзды артабан да нығытасаҡбыҙ.

Юзеф Циранкевич.

З. МОДЗЕЛЕВСКИЙ әфәндегә

Польша Республикаһының Сит ил Эштәре Министренә

Варшава

Дуҫлыҡ, үҙ-ара ярҙам һәм һуғыштан һуңғы хеҙмәттәшлек тураһында Советтар Союзы һәм Польша Республикаһы араһындағы Договорға ҡул ҡуйыуға дүрт йыл тулыу айҡанлы, Министр әфәнде, ысын күңелдән ҡотлайбыҙ һәм беҙҙең илдәребеҙ халҡының бәхете һәм дөйөм тыныслыҡ өсөн Совет-Польша дуҫлығының артабан нығытыуын теләйбеҙ.

А. Вышинский.

А. Я. ВЫШИНСКИЙ әфәндегә

Совет Социалистик Республикалар Союзының Сит Ил Эштәре Министренә

Мәскәү

Дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Польша Республикаһы һәм Совет Социалистик Республикалар Союзы араһындағы Договорға ҡул ҡуйыуға дүрт йыл тулыу айҡанлы, Министр әфәнде, беҙҙең союзды нығытыуҙың артабанғы эшендә иң яҡшы уңыштар теләүемде ҡабул итегеҙ.

Беҙҙең халыҡтарыбыҙҙың дуҫлығын, дөйөм тыныслыҡты һәм именлекте нығытыу эшендә, һуғыш ҡоҙғыртыусылар менән көрәш эшендә ҡеүәтле вклад булып тора.

Беҙҙең илдәребеҙҙең союзы, беҙҙең государстволарыбыҙҙың бәхете һәм халыҡтарыбыҙҙың шатлыҡлы йәшәүҙәре өсөн беҙҙең артабанғы дуҫлығыбыҙҙы һәм үҙ-ара хеҙмәттәшлегебеҙҙе киңәйтеү өсөн ныҡлы нигеҙ булдыра.

Зигмунд Модзелевский.

Заводтың совхоздарында

Черниковск машиналар төҙөү заводының ОРС-ы ҡарамағында өс совхоз бар. Был совхоздар завод эшселәрен ауыл хужалығы продукттары менән тәьмин итеүҙә ҙур хеҙмәт күрһәтәләр. Был совхоздарҙың сәсеү майҙаны быйыл 2.687 гектарға етә. Тик бөтөкләй ашлыҡ культуралары ғына 1.354 гектар сәселергә тейеш.

Хәҙер бында яҙғы сәсеүгә әҙерлек эштәре тамамланды. Сәсеү орлоҡтары етерлек һәм улар яҡшылап таҙартылған. Совхоздарҙағы 31 тракторҙың бөтәһе лә ремонтланған. Шулай уҡ яғыулыҡ һәм майлау материалдары ла әҙер.

Совхоздарҙа парниктәрҙе күбәйтеү мәсьәләһенә айырыуса ҙур иғтибар ителә. Улар өсөн генә 1.890 тонна тиреҫ сығарылған. Хәҙер парниктәрҙә йәшелсәләр күкрәп үҫеп ултыра. 42 рама аҫтында ҡыяр, 600 рамала помидор, 1.200 рамала кәбеҫтә үҫә. Ә 150 квадрат метрлы теплицаға һуған сәселгән. Парниктәрҙә рамалар һаны 3.000-гә етә.

Ошо көндәрҙә был совхоздарҙың коллективтары ағас ултырта башланылар. Бөтәһе 16 гектар ағас ултыртылырға тейеш.

М. Мостафин.

Тәүге бураҙналар

Благовар районы колхоздары сәсеү алды эштәрен уңышлы үткәрәләр. Бөтә колхоздарҙа ла ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре бара. «Урал» колхозында 60 гектар урынына 120 гектар ужым аҙыҡландырылды. «Броневик», Буденный исемендәге һәм башҡа күп кенә колхоздарҙа планды арттырып үтәнеләр. Район буйынса бөтәһе 1200 гектар ужым аҙыҡландырылды.

Ҡайһы бер колхоздар үлән сәсеүгә башланылар. Клара Цеткин исемендәге колхозда 16 гектар, «Маяк» колхозында 11 гектар костер сәселде.

«Яңы юл» колхозы районда беренсе булып өлгөргән ерҙәрҙе һайлап һөрә башланы. Тәүге көндө 3 гектар сиҙәм ер һөрөлдө.

Тотош майҙандарҙың асылыуын көтмәйсә, өлгөргән ерҙәрҙә һайлап тырматыу һәм һөрөү эшен ойоштороғоҙ!

Социалистик Хеҙмәт Геройы Федор Рябов эшләгән колхозда

Бөрө районы Димитров исемендәге колхоз (председателе иптәш Яйбаев) быйыл 619 гектар бөтөкләй ашлыҡ культуралары, шул иҫәптән 278 гектар бойҙай сәсергә тейеш.

Колхоздың 500 гектар тунға һөрөп ҡалдырған ере бар. Был баҫыу эштәрен ҡыҫҡа срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәрергә мөмкинлек бирә. Тунға һөрөлгән бөтә майҙан 2—3 көн эсендә тырматыласаҡ. Бының өсөн 38 зиг-заг тырма әҙерләнде. Хәҙер ужымдарҙы аҙыҡландырыу һәм тырматыу эштәре бара.

Сәсеү барыһы тик төҙмә сәскестәр менән генә үткәреләсәк. Быйыл колхозды Базан МТС-ының данлыҡлы трактор бригадаһы бригадиры, Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Федор Рябов хеҙмәтләндерә. Ул 400 гектар майҙанды эшкәртергә тейеш. Трактор бригадаһы үҙе эшкәрткән участкала бөтөкләй ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 15-әр центнер, ә орлоҡсолоҡ участкаларында 22-шәр центнер урожай алырға, сәсеүҙе иң ҡыҫҡа сроктарҙа, яҡшы сифатлы итеп үткәрергә һүҙ бирҙе.

Шулай уҡ быйыл иҫ 2 гектар майҙанға ағас ултыртыласаҡ. Бының өсөн хәҙер ҙур әҙерлек алып барыла.

А. Кобяков,

Бөрө район ауыл хужалығы бүлеге агрономы.

Тракторҙар эшкә башланы

АСҠАР. (Телефон аша). Әбйәлил районы игенселәре быйыл юғары урожай үҫтереп алыу өсөн бөтә сараларҙы күрәләр. Звенолар тупраҡта дымлыҡ һаҡлап ҡалыуға һәм ужым сәсеүлектәрен аҙыҡландырыуға айырыуса ҙур иғтибар бирәләр. Бер нисә көн эсендә генә 1200 гектар ужым аҙыҡландырылды.

Районның колхоздарында тупраҡтың өлгөрөүен ныҡ күҙәтеп баралар һәм мөмкин булған урындарҙа шунда уҡ ер тырматыуға башлайҙар. «Серп» колхозында ер тырматыуҙа 30 ат эшләй. Өс көн эсендә аттар менән 245 гектар тунға һөрөлгән ер тырматылды. Бер үк ваҡытта колхоз баҫыуҙарында Әлмөхәмәт МТС-ының тракторҙары ла эшкә башланы. Иптәш Азанов бригадаһы өс көн эсендә 500 гектар ер тырматты.

Калинин исемендәге колхозда иптәш Ғәниев етәкселек иткән трактор бригадаһы ла 200 гектар майҙанда ер тырматып, заданиене срогында, юғары агротехник кимәлдә үтәне.

Районның колхоздарында хәҙер 21 трактор эшләй. Тәүге ике көн эсендә генә 3000 гектарҙан артыҡ майҙанда тунға һөрөлгән ер тырматылды.

Йәнгел бөтөкләй ашлыҡ совхозында ла трактористар ер тырматыуға башланылар. Трактористарҙан Хәбибин һәм Кривошеев иптәштәр тәүге көндәрҙә үк 200 гектар ер тырматып, смена заданиеларын арттырып үтәнеләр.

Совхозда бөтәһе 3000 гектар тунға һөрөлгән ер һәм 1000 гектар пар ере тырматылды. Бер үк ваҡытта культивация эштәре лә башланды. Трактористарҙан Әбсәләмов, Хөсәйнов, Никитин иптәштәр сменаға 80 гектар урынына, 100 — 110-ар гектар ер культивациялайҙар.

Трактористар ярышы

Бәләбәй районы механизаторҙары Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Тихон Алехин һәм Федор Рябов иптәштәрҙең патриотик өлгөһө буйынса игенселектең юғары культураһы өсөн социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Усень-Ивановка МТС-ында иптәш Гаврилов етәкселек иткән алдынғы трактор бригадаһы «Сосновая роща» колхозында яҙғы баҫыу эштәрен агротехник сроктарҙа, юғары сифатлы итеп үткәреү, 15 ат көсле һәр бер тракторға 800-әр гектар ер эшкәртеү, бөтөкләй ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан 15-әр центнер урожай алыу йөкләмәһен алды.

Был патриотик хәрәкәт баҫыусылыҡ бригадалары һәм звеноларҙа ла башланды. «Ҡыҙыл гөл» колхозының иптәш Йәрмәев етәкселек иткән бригада юғары урожай бригадаһы исемен алыу өсөн конкрет йөкләмәләр алып, районның бөтә баҫыусылыҡ бригадаларын социалистик ярышҡа саҡырҙы. Был бригада бөтөкләй ашлыҡ культураларын тик тунға һөргән ергә генә, яровизациялаштырылған сортлы орлоҡтар менән генә сәсәсәк. Иртә культуралар сәсеү 6 эш көнөндә тамамланасаҡ. Хәҙер бригада члендәре баҫыуға ҡыҙыу эшкә башланылар.

Н. Сафиуллин.

Өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыу башланды

УЧАЛЫ. (Телефон аша). Район колхоздары баҫыуҙарында өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыу башланды. 18 апрелгә 300 гектар ер тырматылды. Тәүге ике көндә «Ҡыҙыл партизан» колхозы 110 гектар, «Яңы юл» колхозы 37 гектар майҙанда тырматыу үткәрҙеләр. Өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыу эше көндән-көнгә киңерәк йәйелә бара.

150 гектар ужым аҙыҡландырылды

МАЛАЯЗ. (Телефон аша). Салауат районы колхоздары ужымдарҙы аҙыҡландырыу эшен башланылар. Тәүге ике көндә 150 гектар майҙанда аҙыҡландырыу үткәрелде. «Комсомол» колхозы члендәре был эшкә беренсе булып башланылар. Колхозсыларҙан Хәйбулла Носратуллин, Ғатаулла Кәримов иптәштәр айырыуса яҡшы эшләйҙәр.

Н. Фәхретдинов.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

Бойҙайҙан, арыштан, мамыҡтан һәм тәмәкенән юғары урожайҙар алған өсөн СССР Верховный Советы Президиумының указдары менән күп кенә өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың ауыл хужалығы алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде һәм «Ураҡ һәм сүкеш» алтын медале тапшырылды.

Әрмән ССР-ы буйынса ауыл хужалығы алдынғыларынан 16 кешегә, шул иҫәптән, Ново-Баязетовский районы, Молотов исемендәге колхоз звеноводтары Ф. Е. Арутюнянға, С. Е. Асатрянға, Сисианский районы, «Бекум» колхозының председателе Е. О. Ахвердянға, звеновод О. А. Ахвердянға һәм башҡаларға бирелде.

Краснодар крайы буйынса ауыл хужалығы алдынғыларынан 12 кешегә, шул иҫәптән, Адлерский районы, «Стахановец» колхозының звеноводтары А. К. Бозянға, А. Ф. Иванидиға, Шпейнгарт МТС-ының комбайнеры К. А. Борингә, Тихорецкий районы «Красный боец» колхозының звеноводтары М. А. Кошевцоваға, З. С. Толстоваға һәм башҡаларға бирелде.

Днепропетровск өлкәһе буйынса совхоздарҙың 9 работнигенә, шул иҫәптән, Куйбышев исемендәге һөтсөлөк совхозының звеноводы Е. К. Алексеенкоға, орлоҡсолоҡ совхозы «Днепропетровский» трактористы И. П. Бондаренкоға, бөтөкләй ашлыҡ совхозы «Криворожский» звеноводы Л. Ф. Кибаға, Ильич исемендәге орлоҡсолоҡ совхозының звеноводы Е. Ф. Ковригаға һәм башҡаларға бирелде.

Көнбағыштан юғары урожай алған өсөн Ставрополь крайы, Ново-Александровский районы, Воровский исемендәге колхоздың председателе К. И. Дойбанға Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде.

Ҡарарҙы хуплап ҡаршылайҙар

Өфө районы колхозсылары СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продуктлы биреү торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһындағы ҡарарын хуплап ҡаршылайҙар.

Хәҙер Өфө районы колхоздарында был ҙур әһәмиәтле ҡарарҙы колхозсылар араһында өйрәнеү эше башланды.

Әлшәй районы Антонов исемендәге колхоз баҫыуҙарында ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре тамамлана.

Һүрәттә: (һулда) орденле звеновод Вера Билинская, (уртала) звено члендәренең ужымдарҙы аҙыҡландырыу ваҡыты, (уңда) орденле звеновод Нина Саламатина.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Даһи исемендәге заводта

Беҙ завод ихатаһына индек. Бер-бер артлы теҙелеп киткән цех корпустары күҙ алдына мәһабәт попарама булып баҫтылар.

Бөтә цехтарҙа ла ҡыҙыу эш бара. Унда геүләгән төрлө станоктарҙың тауышы бергә ҡушылып, көслө хеҙмәт симфонияһын барлыҡҡа килтерә. Эшселәрҙең күңеленә дәрт, беләктәренә көс биргә һымаҡ тойола.

— Күкрәк киҫерен эшләй ул беҙҙең завод! — ти ғорурлыҡ менән заводтың комсомол комитеты секретаре иптәш Хисмәтуллин.

Был — Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводы. Стәрлетамаҡ ҡалаһының алдынғы предприятиеһе ул. Шуға күрә лә уның эшселәрен «ленинселәр» тип бөйөк исем менән йөрөтәләр.

Бында төрлө йәштәге кешеләр бар. Ошо заводта 30—40 йыл, хатта илле йыл буйы эшләгән эшселәрҙе лә табып була. Улар бөйөк юлбашсы В. И. Лениндең саҡырыуы буйынса эшселәр стачкаһында, забастовкаларҙа ҡатнашҡандар, демонстрацияларға сығып үҙҙәренең ҡайнар ҡандары менән урам таштарын йыуғандар.

Былар ҡарт, кадровик эшселәр. Улар үҙҙәренең заводта эшләү дәүерендә бик күп йәш эшселәргә тәрбиәләп үҫтергәндәр, үҙҙәре кеүек итеп йәштәрҙе лә ҡатмарлы станоктар төҙөү эшенә, төрлө профессияларға өйрәттеләр.

Хәҙер йәш ленинселәрҙең һаны ҙур. Улар ҡарт эшселәр менән ҡулға-ҡул тотоношоп берҙәм теләк менән эшләйҙәр, иҫке гүзәл традицияларҙы байытаһар. Ленин заводы маркаһының даны өсөн үҙҙәренең көстәрен аямай көрәшәләр.

Ҡасим Хисмәтуллин — хәҙер заводтың комсомол ойошмаһы секретаре. О ул күптән түгел генә, Бөйөк Ватан һуғышы тамамланғас, заводҡа килгәне. Уны кадровик эшселәр өйрәтте. Иптәш Хисмәтуллин үҙе лә ҙур тырышлыҡ күрһәтте, аҙ арым ваҡыт эсендә фрезеровщик профессияһына эйә булыуға өлгәште.

Бер көндә киҫкә табан фрезер станогын һүтә башланылар. Ҡасим үҙе теләп шунда ҡалды һәм төн буйы уны һүтеште. Йыйғанда ла ҙур иғтибар менән эшләне ул.

Был төн уны фрезеровщик осталығына тамам өйрәтеп өлгөрҙе.

— Һин үҙ алдыңа эшләй алаһың,— тине уға цех начальнигы ярҙамсыһы иптәш Масюта.

Икенсе көндә үк дәртлә егеткә фрезер станогы бирелде. Тәүге айҙа үк ул үҙенең нормаһын 170 процентҡа, унан 220 процентҡа үтәне.

Коммунист Масюта уның яҡын дуҫы, производствола өйрәтеүсе, ә тормошта уҡытыусы. Тәүге көндәрҙән үк улар араһында шундай яҡын мөнәсәбәт, ҡаҡшамаҫ дуҫлыҡ урынлашҡайны.

Иптәш Масюта хәҙерге механика цехында эшләй. Беҙ цехҡа инеп, бер нисә станокты үткәс тә уға осраныҡ. Йәш кенә бер токарҙы өйрәтеп тора ине ул.

Бик тырыш кеше ул иптәш Масюта. Күпте күргән, күп йәшәгән. Уның йыйырсыҡланған йөҙҙәре, һөйәлле ҡулдары быны ап-асыҡ күрһәтеп тора. Ул коллективҡа бик яҡын таныш. Уның заводтың үткәндәре тураһында һөйләгәнен йотлоғоп тыңлайҙар.

— Беҙҙең завод, — ти ул, — күптәнге предприятие. Тик ул элек Белинг — Фендрих тигән бер байҙың мастерскойға оҡшашлы кескәй заводы ине. Граждандар һуғышы йылдарында уның йыһаздарын аҡ гвардеецтар һәм немец оккупанттары емерҙеләр, завод ташландыҡ хәлгә килде.

1922 йылдың йәй көндәре ине. В. И. Лениндең саҡырыуы буйынса был емерек заводты аяҡҡа баҫтырырға комсомолецтар ебәрелде. Шунда иптәш Масюта ла килде. Ленин — Сталин комсомолының члены ине ул. 160 кешенән генә торған кескәй коллектив 2 йылдан һуң заводты йәш совет республикаһының яңы промышленность предприятиеһына әйләндерҙе.

1924 йыл. Ғинуар айының сатҡама һыуыҡтарында завод аяҡҡа баҫтырылды һәм уны хәрәкәткә ебәреүсе коллектив, үҙенең тәүге еңеүе, Совет хөкүмәте һәм партияның биргән наказдарын үтәүе тураһында В. И. Ленинға рапорт бирҙе.

Ләкин...

Ләкин ошо көндәрҙә бөйөк юлбашсы Владимир Ильич Ленин үлде.

— Беҙҙең Ильич үлде, — тинеләр заводта һәм ҡайғылы йыйылышта уҡ Совет хөкүмәтенән Ленин исемен биреүҙе һорап ҡарар сығарҙылар.

— Ул йәшәр. Беҙ уның исемен кер тейҙермәй йөрөтөрбөҙ, — тинеләр эшселәр.

Шул йылдың 1 Май көненән башлап был завод Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводы тип, ә уның эшселәрен ҡалала ғына түгел, бөтә тирәяҡта, «ленинселәр» тип йөрөтә башланылар. Завод большевиктәре тарафынан төҙөлгән яңы, «ленинсе станоктар» киң Тыуған илебеҙҙең төрлө мәйҙандарына ебәрелде.

Эшселәр өсөн был исем ҙур ғорурлыҡ, әйтеп бөтөрмәҫлек шатлыҡ ине. Шуға күрә лә улар бөтә ауырлыҡтарҙы еңеп заводтың исемен күҙ ҡараһы кеүек итеп һаҡланылар.

Заводта яңынан-яңы цехтар төҙөлдө, ә эшләп сығарылған станоктарҙың конструкциялары көндән-көн ҡатмарлана торҙо. Хәҙер был станоктар илебеҙҙең төрлө яҡтарына таралып, йөҙләп китә. Улар менән социалистик Ватандың яңы төҙөлештәре ҡоралландырыла. Һәр ҡалала, һәр заводта тиерлек табып була был станоктарҙы. Шундай юғары сифатлы, ҙур ҡеүәтле станоктар етештереүе, коллективтың берҙәм хеҙмәте өсөн завод бөйөк наградала — Ленин ордены менән наградланды.

Героик юл үтте был завод. Уның оҙаҡ тарихын, революциянан һуңғы үҫеү этабын коммунист иптәш Масюта ла, уның кеүек башҡа ветерандар ҙа үҙ күңелдәрендә яҡты иҫтәлек һаҡлайҙар.

Ленин исеме эшселәргә һәр ваҡытта өҙлөкһөҙ көс, дәрт бирҙе, яңынан-яңы еңеүҙәргә канатландырҙы, үҫештәргә рухландырҙы.

Завод ижади тормош менән йәшәй. Һәр урында ла ҡыҙыу эш бара. Һәр кем үҙ урынында эштә. Бөтә ленинселәрҙә лә бер үк ялҡынлы теләк. Токарьҙың станоктарҙың металдарҙы һыҙырып ҡырыуында ла, фрезеровщик йәки револьверщиктәрҙең ҡыйыу һәм етеҙ хәрәкәттәрендә лә юғары хеҙмәт күтәрелеше күренә.

Бар ине заводтың ауыр ваҡыттары ла. Эшләргә материалдар етешмәне. Әҙер станоктарҙы тимер юлдар буйынса оҙатып өлгөртеп булмаған саҡтар булды. Ләкин ленинселәр коллективы бөтәһен дә еңә белделәр.

Ҡойоу цехы үткән йылдарҙа артта ҡалып килә ине. Ул ҡойолмалар әҙерләү заданиеһын үтәмәйенсә башҡа цехтарҙың эшенә ҡамасаулыҡ яһаны. Хәҙер цех коллективы эштә яңы методтарға күсеп, производство пландарын арттырып үтәүгә өлгәште. Формовщиктар Курамшин, Новоселов, Вахитов, модельщиктар Яковлев, Сафронов, обрубщик Старцева иптәштәрҙе хәҙер кемдәр генә белмәй. Улар үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеларын күптән инде тамамланылар. 1950 — 1955 йыл иҫәбенә эшләйҙәр.

Башҡа цехтарҙа ла стахановсылар күп. Механика цехтарының токарҙары Бабиков, Шарыгин, Шарков иптәштәр, слесарь-йыйыу цехының сборщиктары Ҡасимов, Кәримов, Пермиков, Викҡаһирова иптәштәр былтыр ғына 3 ай эсендә 8 айлыҡ нормаһы үтәнеләр. Ленин — Сталин комсомолының данлы члены фрезеровщица иптәш Магульскаяның комсомолец йәштәр бригадаһы ай һайын 240 — 250 процентлек үтәлеш бирә.

Үткән йылда стахановсылар һаны 868 ине, хәҙер уларҙың һаны 1193-кә етә. Александр Чутких методы менән завод коллективы үҙе төҙөгән станоктарҙың сифатын күтәреү өсөн ҙур көрәш башланы. Хәҙер бөтәһе 18 юғары сифат бригадаһы төҙөлдө.

Заводта күп камиллаштырыуҙар индерелә. Ленинград токаре Барткевич өлгөһендә металды тиҙләтелгән метод менән эшкәртеү саралары уҙғарылды. 40 токарь шулай эшләп айлыҡ нормаларҙы 300—400 процентҡа үтәүгә өлгәштеләр.

Өҙлөкһөҙ ағылыш методы менән эшләү заводҡа айырыуса ҙур үҫештәр бирасаҡ. Быға әҙерлек рәүешендә уның станоктарына, подъем крандарына һәм башҡа оборудованиеларына реконструкция уҙғарыла. Заводтың бындай үҫештәре оборот средстволарының әйләнешен 17 көнгә тиҙләтеп, уларҙың 4 миллион һумдан артыҡын бушатыу мөмкинлеген бирҙе.

Завод ҙур күтәрелеш юлында. Ленин орденле был социализм тиңерлеге бөйөк юлбашсының исемен намыҫлы рәүештә аҡлай. Үҙенең станоктарында уның мәңгелек исемен ҙур символ итеп кәүҙәләндерә.

Ғ. Ибраһимов.

Йәш коммунистәрҙе тәрбиәләүҙе көсәйтергә

20 апрелдә ВКП(б) Өфө ҡала комитетының икенсе пленумы булып үтте. Пленумда партияның ҡала комитеты секретаре иптәш Мостафин «Йәш коммунистәрҙе тәрбиәләү тураһында» тигән доклад менән сығыш яһаны.

— Беҙҙең партия сафына, уның бөтә тарихы буйынса өҙлөкһөҙ рәүештә яңынан-яңы иң алдынғы эшселәр, крәҫтиәндәр һәм интеллигенциялар өҫтәлеп тора, — ти иптәш Мостафин, — Өфө ҡала партия ойошмаһы составында, Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында ингән коммунистәрҙең һаны 60 проценттан артыҡ тәшкил итә. Был хәл йәш коммунистәрҙе тәрбиәләү эшен юғары кимәлгә күтәреүҙе партия ойошмаларының иң мөһим бурысы итеп ҡуя.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Партияның үҫеше һәм ВКП(б)-ға яңы ингән коммунистар менән эшләүҙе көсәйтеү саралары тураһындағы» ҡарары беҙҙең ҡала партия ойошмаһының йәш коммунистәрҙе тәрбиәләүҙә эш программаһы булды. Йәш коммунистәрҙең һәм ВКП(б) членлегенә кандидаттарҙың күпселеге үҙҙәренең теоретик кимәлдәрен күтәреү өҫтөндә яҡшы эшләйҙәр, партия эшендә актив ҡатнашалар һәм производствола авангардлыҡ ролен тоталар.

Ләкин күп кенә тәүге партия ойошмалары йәш коммунистәрҙе, бигерәктә ВКП(б) членлегенә кандидаттарҙы тәрбиәләүҙә әле серьез етешһеҙлектәрҙе ҡотола алғандары юҡ. Ҡайһы бер ойошмаларҙың кандидаттар менән эшләүгә формаль ҡарауҙары, уларҙың кандидат булып бер нисә йылдар тороуҙарына килтерә. Был хәл беҙҙең ойошмалағы 93 проценттан артыҡ кандидаттарҙың билдәләнгән кандидатлыҡ стаждары уҙып китеүенә сәбәпсе булды.

Йәш коммунистәрҙе һәм кандидаттарҙы тәрбиәләүҙә уларҙың идея-теоретик кимәлдәренең күтәрелеүе, донъяға коммунистик ҡараштарының тәрәнәйеүе бик ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Был тәңгәлдә ҡала партия ойошмаһы үҙенең эшен бер ни тиклем яҡшыртты. Ләкин партияның күп кенә тәүге ойошмалары йәш коммунистәрҙең идея-политик кимәлдәрен күтәреүҙә насар эшләйҙәр әле. Резина промышленносе заводы партия ойошмаһында (секретаре иптәш Спарс) йәш коммунистәрҙең береһе лә партия мәғарифе селтәре менән солғанып алынмаған. Бында ВКП(б) членлегенә 9 кандидаттың тик береһе генә политик мәктәптә уҡый, 8 март фабрикаһы, Дим станцияһы депоһы һәм тау оборудованиелары заводы партия ойошмаһы ла ВКП(б) членлегенә кандидаттарҙың политик кимәлдәрен күтәреү эше менән етәкселекте йомшартҡандар.

Унан һуң иптәш Мостафин партия йыйылыштарының йәш коммунистәрҙе тәрбиәләүҙә ҙур мәктәп икәнлеге тураһында һөйләй.

— Партия йыйылышы тәүге ойошманың юғары органы ул. Уны ентекле әҙерлек менән, тәрән йөкмәткеле итеп үткәргәндә генә ҡуйылған маҡсатҡа ирешергә мөмкин. Текстиль комбинаты партия ойошмаһының йыйылышы партия тормошонда тегеләй йәки был эште артабан яҡшыртыуҙа этәргес көс булып әүерелгән. Бында йыйылыштарҙы әҙерләүҙә айырым коммунистар йәлеп ителә, көн тәртибендә политик үткер мәсьәләләр ҡарала. Был хәл йыйылыштың ойошҡан рәүештә, коммунистәрҙең ҙур активлегендә юғары идея кимәлдә үткәрелеүен тәьмин итә. Ләкин электротехник, Дим станцияһының депо партия ойошмаларында партия йыйылыштары әҙерлекһеҙ үткәрелә.

Унан һуң иптәш Мостафин йәш коммунистәрҙе һәм ВКП(б) членлегенә кандидаттарҙы тәрбиәләүҙә партия поручениеларының, партия дисциплинаһының әһәмиәте тураһында һәм производствола авангардлыҡ ролдәре тураһында һөйләне.

— Партияның бай тәжрибәһен, — ти иптәш Мостафин, докладын тамамлап,—партияға инеүсе һәр бер кешене ысын большевик итеп, коммунизм төҙөүҙә хеҙмәтсәндәрҙе ойоштороусы һәм алдынғы көрәшсе итеп тәрбиәләргә кәрәк.

Фекер алышыуҙарҙа беренсе булып сығыш яһаусы иптәш Поляков (ВКП(б)-ның Молотов район комитеты секретаре) район партия ойошмаһының яртыһынан күберәген йәш коммунистар тәшкил итә, ти. Был хәл партияның тәүге ойошмаларының һәм район комитетының йәш коммунистар араһында тәрбиә эшен, уларҙы марксизм-ленинизм теориялары менән ҡоралландырыу эшен ойоштороуға бик етди ҡарарға, коммунистәрҙең уҡыуҙарына етәкселекте һәм уның барышын тикшереүҙе яҡшы ойоштороуға тейешлектәрен күрһәтә. Быйылғы уҡыу йылында коммунистәрҙең уҡыуҙары районда һиҙелерлек рәүештә яҡшырҙы.

Партия ойошмалары партия йыйылыштарын большевистик тәрбиә мәктәбе итеүгә ҙур иғтибар биреп эшләйҙәр. Тимер юл паровоздар депоһы партия ойошмаһы бөтә коммунистәрҙе партия эшенә йәлеп итте, улар производствола авангардлыҡ ролен яулап алдылар. Һөҙөмтәлә депо март айы күрһәткестәре өсөн ВКП(б) район комитетының һәм район Советы башҡарма комитетының, шулай уҡ тимер юл идаралығының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын алды.

Йәш коммунистәрҙе тәрбиәләү эшенең тейешле, юғарылыҡта булмауы тәүге ойошма секретарҙарының үҙҙәренең дә партия ойоштороу эшен белеп еткермәүҙәренән килә. Бынан ҡотолоу өсөн партия район комитеты, тәүге ойошма секретарҙары өсөн семинарҙарҙы даими рәүештә үткәрә башланы.

Иптәш Билалов (ВКП(б)-ның Киров районы комитеты секретаре) айырым ойошмаларҙа һаман ағылып үҫеү менән генә мауығыу практикаһының йәшәүен әйтә. Шулай уҡ партия ойошмалары кандидатты членлыҡҡа индерергә әҙерләгәндә уның менән эшләүгә иғтибар бирмәйҙәр, әгәр кеше партия члены булып алдымы, уның менән эшләүҙе туҡтаталар, ти.

ВКП(б)-ның Киров район комитеты кандидаттар менән эште яҡшыртыу маҡсатында улар өсөн лекциялар ойоштора һәм партия кабинеты эргәһендә махсус консультация эшләй.

Иптәш Валиев (ВКП(б)-ның Ленин район комитеты секретаре) районда йәш коммунистәрҙең политик әҙерлектәрен күтәреү өҫтөндә эшләүгә туҡталып, политик мәктәптәрҙә, партия тарихын өйрәнеү түңәрәктәрендә занятиеларҙың тейешле кимәлдә үтмәүен әйтеп үтә. Башстрой тресы эргәһендәге политик мәктәптә ике тапҡыр занятие өҙөлгән.

Өфө Авиация институты партбюроһы секретаре иптәш Макаров коммунист студенттар араһында эшләү тураһында һөйләне. Партбюро йәш коммунистар менән теоретик конференция үткәреүҙе киң ҡуллана. Ләкин партия ойошмаһы институттың профессор-преподавателдәр составы араһында эште талап ителгәнсә ойоштормаған әле.

Резина әйберҙәре эшләү заводы партия ойошмаһы секретаре Спарс, агрегат заводы партия ойошмаһы секретаре Журавлев, электро техник заводы партия ойошмаһы секретаре Ермаков һәм Өфө паровоздар ремонтлау заводы партия ойошмаһы секретаре Никулин иптәштәр йәш коммунистар һәм кандидаттар менән эшләүҙә үҙ тәжрибаларе менән уртаҡлаштылар, был өлкәлә уңышлыҡтар менән бер рәттән йәшәп килгән кәмселектәрҙе лә күрһәтеп үттеләр.

ВКП(б)-ның Жданов район комитеты секретаре иптәш Герасимов ВКП(б) членлегенә кандидаттар менән эшләүҙә район комитетының эш тәжрибәһен уртаҡлашты. ВКП(б)-ның район комитеты бюро ултырыштарында кандидаттар менән эшләү тураһында тәүге ойошма секретарҙарын тыңлауҙы ойоштора, был ултырыштарға партия ойошмаһы секретаре үҙҙәрендә булған кандидаттар менән бергә саҡырыла. Былай эшләү райкомға кандидаттар менән эштең торошон тәрән рәүештә өйрәнеүгә ярҙам итә.

Пленум аҙағында ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитеты һәм ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретаре иптәш Ваһапов телмәр менән сығыш яһаны.

Пленум йәш коммунистар араһында эшләүҙе яҡшыртыу буйынса тейешле ҡарар ҡабул итте.

Политик-массовый эшкә етәкселекте көсәйтергә

«Ишимбайнефть» тресының беренсе номерле промыселе эргәһендәге партия ойошмаһы коммунистәрҙе нефть өсөн көрәшкә мобилизовать итеүҙе баһалап еткермәй.

Коммунист мастер Карташев етәкселек иткән участкаһың айҙан-айға производство планын үтәй алмауы партия ойошмаһы секретаре иптәш Солопенкоға билдәле. Ләкин ул коммунистәрҙе мөһим эш участкаһына беркетеүгә, социалистик ярышҡа етәкселекте көсәйтеүгә әһәмиәт бирмәй.

Промыселдең партия ойошмаһы политик-массовый эш менән етәкселек итмәй. Агитаторҙар коллективе нефтселәр араһында бер төрлө лә политик-массовый эш алып бармай.

Партия ойошмаһы хеҙмәтсәндәр араһында политик-массовый эште йәйелдереп ебәрергә, производствола коммунистарҙың авангардлыҡ ролен тәьмин итергә тейеш.

Ленин—Тыуған илебеҙҙең бөйөк патриоты

ВКП(б)-ның төҙөүсе һәм уның юлбашсыһы, Совет государствоһын ойоштороусы Владимир Ильич Ленин Тыуған илебеҙҙең бөйөк патриоты ине. Ул үҙенең бөтә ғүмере буйынса беҙҙең илебеҙ хеҙмәтсәндәренең интерестәре өсөн арымай-талмай көрәште, был көрәшкә үҙенең ҡайнар энергияһын, гениаль һәләтлектәрен һәм иң бай революцион тәжрибәһен, үҙенең бөйөк йөрәгенең бөтә ялҡынын бирҙе.

Ленинизмдең азатлыҡ идеялары тәрән революцион характерҙалар, улар пролетариятҙың һәм ер шарындағы бөтә хеҙмәтсәндәрҙең тап интерестәрен кәүҙәләндерәләр, уларҙың байрағы һәм көрәш программаһы булып торалар. Шул уҡ ваҡытта был бөйөк идеялар тәрән патриотик рухталар, беҙҙең Тыуған илебеҙҙең яҙмышы тураһында, уның азатлығы, бойондороҡһоҙлоғо һәм прогресс тураһында ҡайғыртыу менән тулылар. Был идеяларҙы тормошҡа ашырыу капиталистар һәм помещиктар иҙеүенән ҡотҡарылған беҙҙең илебеҙ халыҡтарының материаль һәм рухани көстәренең сәскә атыуын тәьмин итте. Ленин һәм Сталин патриотизм менән интернационализмды һәм хеҙмәтсәндәрҙең социаль һәм милли интерестәрен бергә ҡушып алып барыу мөмкинлеген теоретик яҡтан иҫбатлап ҡына ҡалманылар, бәлки уны эштә күрһәттеләр.

Лениндең бөйөк һәм патриотик хеҙмәте, бөтәһенән элек, шунан тора, ул Тыуған илде азат итеүҙең, уның ҙур артта ҡалғанлығын бөтөрөүҙең, яңы, азат тормош төҙөүҙең ысын юлдарын һәм сараларын асты. Ленин, эксплоататорҙарҙың Россияны һәләкәтлек һәм милли хыянатсылыҡ юлынан алып барыуҙарын, хеҙмәтсәндәр интерестәренә хыянат итеүҙәрен күрһәтте. Улар халыҡҡа ипмәк тә, ер ҙә, азатлыҡ та бирә алмай инеләр. Россияны ярлылыҡтан, хәйерселектән һәм артта ҡалғанлыҡтан ҡотҡарыу һәм уны азатлыҡ һәм прогресс юлына сығарыу, халыҡ массаларын капитализм ҡоллоғонан үҙ иленең тулы хоҡуҡлы хужалары итеп әйләндереү— былар бөтәһе лә тик революцион көрәш һөҙөмтәһендә генә, тик эксплоататорҙарҙы ҡолатыу һөҙөмтәһендә генә тәьмин ителә ала ине. Халыҡ массаларын иҫке донъя көстәренә ҡаршы һуғышҡа күтәреп, Ленин һәм Сталин эксплоататор общество шарттарында революцион көрәштең иң юғары патриотик подвиг булғанлығын күрһәттеләр. Эшселәр һәм крәҫтиәндәр көсөн пролетариат етәкселегендә революцион союзға берләштергәнен генә, бөтә милләт хеҙмәтсәндәрен героик рус эшселәре синыфы тирәһенә туплап ҡына Россияны эксплоататорҙарҙан эксплоатацияланыусылар өсөн яулап алырға һәм, бөтәһенән элек, сит ил капиталистәре тарафынан ғазап сиккән һәм яфа күргән ысын Ватанды кире ҡулға алырға мөмкин ине.

Иптәш Сталин менән берлектә бөйөк большевиктар партияһын төҙөгәндә лә Ленин ысын патриот сифатында хәрәкәт итте, был тарихи бурысты хәл иткәндә большевизмдең юлбашсылары хеҙмәтсәндәрҙең эксплоататорҙарға ҡаршы синфи көрәшендә ҡеүәтле фактор булыу яғынан эшселәр синыфы революцион партияһының әһәмиәтен бер нисә тапҡыр һыҙыҡ өҫтөнә алдылар. Улар, әгәр ҙә пролетариат үҙ партияһы етәкселегендә берҙәм революцион армияға берләшә икән, ул еңелмәҫлек көс булып әүерелергә мөмкин һәм һис һүҙһеҙ әүереләсәк, тип өйрәттеләр. Был армияға рус самодержавиеһы власы ла, капитал власы ла ҡаршы тора алмаясаҡ, тип бөтә көс менән белдерҙеләр улар.

Асылда Ленин һәм Сталиндең алдан әйтеүенсә булып сыҡты ла. Улар тарафынан төҙөлгән, үҫтерелгән һәм сыныҡтырылған большевиктар партияһы Ватандың ысын патриоттары партияһы булды. Ул революцион халыҡ көстәрен ойошторҙо һәм берләштерҙе, был көстәргә еңелмәҫлек ныҡлыҡ бирҙе. Ул хеҙмәтсәндәрҙең эксплоататорҙарға ҡаршы көрәшенә юлбашсылыҡ итте, был көрәшкә етәкселек итте һәм халыҡ массаларын уларҙың быуаттар буйына килгән мәңгелек дошмандары өҫтөнән еңеүгә килтерҙе.

Ватанға, хеҙмәтсәндәргә хеҙмәт итеү эшендә Ленин бөтә большевиктар өсөн өлгө булды. Бөтә ауырлыҡтарға һәм ҡурҡыныстарға ҡарамаҫтан, Ленин үҙенең боевой постында ҡаҡшамаҫлыҡ булды. Бер ниндәй төрмә лә, һөргөн дә, бер ниндәй ҡаты подполье шарттары ла, эмиграция ғазаптары ла уны революцион көрәш юлынан тайпылдыра алманылар. Был юлға ул үҙенең йәш ваҡытында уҡ баҫҡайны. Лениндең иң яҡын дуҫы һәм көрәштәше иптәш Сталин дә ошондай уҡ данлыҡлы, хеҙмәтсәндәргә икһеҙ-сикһеҙ бирелгән ҡурҡыуһыҙ революционерлыҡ юлын үтте.

Октябрь социалистик революцияһы еңгәндән һуң Лениндең патриотизмы айырыуса көслө кәүҙәләнде. Ул Россияның һәм уның хеҙмәтсәндәр массаһының большевиктар етәкселегендә эксплоататор обществоны бөтөрөүҙең тарихи эшенә тотоноуҙары менән ғорурланды. Совет власының беренсе көндәренән үк Ленин үҙенең политик үҫеше яғынан Россияның донъяла иң алдынғы илгә әйләнеүе, уның башҡа илдәрҙән бер бөтөн тарихи эпохаға уҙып китеүе, унда иң алдынғы общественный һәм государственный ҡоролош төҙөлөүе, уның ысын азатлыҡ һәм демократия иленә әйләнеүе тураһында белдерҙе.

Ленин, совет кешеләренең намыҫ менән ғорурлана һәм намыҫ һаҡлай алыуҙары тураһында әйтте. Сөнки улар үҙҙәренең героик көрәше һәм үҙ ҡандары менән төҙөгән социалистик государство йөҙөндә ысын Ватан—әсәне яулап алдылар. «Азат ителгән Россияны, ҙур михнәттәр күреп, үҙенең совет революцияһын яулап алған Россияны, — тип күрһәтте Ленин, — беҙ һуңғы тамсы ҡаныбыҙ ҡалғансы һаҡлаясаҡбыҙ!» (том XXV, 59-сы бит).

Хеҙмәтсәндәрҙең үҙ социалистик Ватандары менән ғорурланыуҙары тураһында һөйләп, Ленин, был ғорурлыҡтың милләтселек мәһәйеүе һәм милли сикләү менән бер ниндәй уртаҡлығы ла булмауын, уның пролетар интернационализм менән тулыһынса бергә ҡушып алып барыла алыуын аңлатты.

Лениндең ҡайнар эшмәкәрлеге Совет Государствоһының көсәйеүе, еңелмәҫлегенә, уның буржуаз государстволар алдындағы ғәйәт ҙур өҫтөнлегенә, беҙҙең Ватаныбыҙҙың бөйөк киләсәгенә ҡаҡшамаҫ ышаныс менән тулы ине. Йәш Совет республикаһы аҡ гвардеецтар һәм 14 империалистик государство армияларының берләшкән көстәре удары аҫтында ҡалғанда ла Ленин еңеүҙең революцион халыҡ яғында буласағына, Совет власы дошмандарының тар-мар ителәсәгенә шикләнеүгә аҙ ғына ла юл ҡалдырманы. Халыҡ массаларына, уларҙың совет ҡоролошона бирелгәнлегенә ышаныу — революцион юлбашсы һәм яңы общество төҙөүсе булған Лениндең иң күренекле яҡтарынан береһе булды.

Совет государствоһы юлында торған ҡыйынлыҡтар тураһында Владимир Ильич совет халҡына туранан-тура һәм намыҫлы рәүештә иҫкәртеү яһаны һәм массаларҙы бөтә ауырлыҡтарҙы һәм ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығыу өсөн көрәшкә киңкен рәүештә күтәрҙе.

Ленин империалистарға ҡаршы ҡоралы бәрелештәр булыу мөмкинлеген алдан күрҙе һәм Совет государствоһының экономик һәм хәрби ҡеүәтен арымай-талмай нығытырға тигән васыят ҡалдырҙы. Ул капиталистик система менән социалистик системаның тыныс рәүештә бергә йәшәй алыуҙары мөмкин тине һәм, шунан сығып, тайпылышһыҙ рәүештә тыныслыҡ политикаһы яғын да торҙо. Ул буржуаз политиканларҙың провокацияларына, шантаждарына һәм һәр төрлө уйлап сығарыуҙарына бирешмәйенсә, агрессорҙарҙың пландарын фаш итеп, бик һаҡлыҡ менән, тәрән аҡыллы тышҡы политика алып барыу кәрәклеген күрһәтте. Шуның менән бергә, Владимир Ильич дарыны һәр ваҡыт ҡоро тотоу, тышҡы ҡурҡыныс алдында һәр ваҡыт мобилизацион әҙерлек хәлендә тороу кәрәклеген ҡат-ҡат күрһәтте.

В. И. Лениндең үлеүенән һуң сирек быуат ваҡыт үтте. Совет халҡы Ленин юлы менән, иптәш Сталин етәкселегендә барып, социалистик общество төҙөнө, үҙенең элекке артта ҡалған илен ҡеүәтле социалистик индустриаль һәм колхоз державаһына әйләндерҙе, уны культура һәм прогресс юғарылығына күтәрҙе. Ошо йылдар эсендә большевиктар партияһының тәрән аҡыллы ленинсе-сталинсе политикаһы нигеҙендә һәм уның етәкселегендә беҙҙең илебеҙҙә ҡалала һәм ауылда бик ныҡ алға киткән социалистик экономика барлыҡҡа килтерелде. Был СССР хеҙмәтсәндәренең, ундағы бөтә милләттәрҙең материаль һәм рухани көстәренең ҡеүәтле күтәрелешен тәьмин итте. Эксплоататор синыфтар бөтөрөлдө, беҙҙең обществоның мораль-политик берҙәмлеге барлыҡҡа килде һәм ныҡыны, СССР халыҡтарының дуҫлығы сәскә атты. Ленин менән Сталин тарафынан барлыҡҡа килтерелгән беренсе класлы Совет Армияһы һәм ҡеүәтле оборона промышленносе совет халҡының тыныс рәүештә ижади хеҙмәтенең ышаныслы һаҡсыһы булып хеҙмәт итә.

Социалистик государствоның тарихи ҡаҙаныштарында большевиктар партияһының, СССР хеҙмәтсәндәре һәм бөтә донъя хеҙмәтсәндәре юлбашсыһы иптәш Сталиндең тотҡан роле айырыуса ҙур. Социализмдың еңеүе өсөн, беҙҙең социалистик Тыуған илебеҙҙең намыҫы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн беҙҙең халҡыбыҙҙың фиҙакәр көрәшендә башында иптәш Сталин торған партия һәр ваҡыт иң яуаплы һәм хәл иткес участкаларҙа булып, массаларҙы ойоштороп һәм рухландырҙы.

Ленин үлгәндән һуң иптәш Сталин һәр ваҡыт партияға һәм государствоға етәкселек итеп, совет кешеләрен үҙҙәренең социалистик Тыуған илен һәм үҙ халҡын, Ленин яратҡанса, фиҙакәр рәүештә яратырға, Советтар Союзының дошмандарын, Ленин нисек нәфрәтләгән булһа шулай нәфрәтләргә һәм үлемесле дошман итеп күрергә өйрәтә. Ленин — Сталин партияһы буржуаз милләтселәргә һәм буржуаз космополиттарға—социалистик Ватандың был иң яуыз дошмандарына ҡаршы хеҙмәтсәндәрҙең көрәштәренә етәкселек итте.

Иптәш Сталин совет патриотизмын, СССР халыҡтарының дуҫтарса хеҙмәттәшлеген һәм бер-береһенә ярҙам итеүҙәрен үҫтереүгә, милли совет ғорурлығын тәрбиәләүгә, илебеҙҙәге хеҙмәтсәндәр аңында капитализм ҡалдыҡтарын тамырынан бөтөрөүгә айырыуса иғтибар биреп килде һәм иғтибар бирә.

СССР хеҙмәтсәндәрен совет патриотизмы рухында тәрбиәләү буйынса большевиктар партияһының күп йыллыҡ эше үҙенең яҡшы һөҙөмтәләрен бирҙе. Пролетар интернационализм менән органик рәүештә бергә ҡушылыусы совет патриотизмы беҙҙең обществобыҙҙы алға этәреүсе ҡеүәтле көс булып әүерелде, беҙҙең миллионларса кешеләребеҙҙең фекерҙәренә инеп ултырҙы һәм социалистик үҫеш юлы менән алға барыусы башҡа илдәр өсөн рухландырыусы миҫал булды.

Һуғыштан алдағы йылдарҙа, Ватан һуғышы осоронда һәм һуғыштан һуңғы ваҡытта ла совет халҡы бөтә прогрессив кешелек донъяһын таңға ҡалдырған патриотик подвигтар яһай, ундай подвигтарҙың тиңдәше булғаны юҡ ине әле.

Бөйөк Ленин байрағы аҫтында, Тыуған илгә хеҙмәт итеүҙең сәф идеялары менән рухланған совет халҡы иптәш Сталин етәкселегендә коммунистик общество төҙөү фронтында фиҙакәр рәүештә хеҙмәт итә. Ул социалистик Ватан хөрмәтенә, коммунизм тантанаһы хөрмәтенә артабанғы көрәш һәм еңеүҙәр өсөн көс һәм ҡыйыулыҡ менән тулы.

Н. ИВАНОВ.

СССР профсоюздарының X съезы асылды

19 апрелдә Мәскәүҙә, Кремлдең Ҙур һарайында СССР профсоюздарының X съезы асылды.

Ултырыш башланырҙан күп алда уҡ был залда съезд делегаттары — эшселәр синыфының һәм интеллигенцияның иң яҡшы вәкилдәре, завод, төҙөлөш һәм транспорт, ауыл хужалығы стахановсылары, культура һәм фән работниктәре, урындағы профсоюз ойошмаларының вәкилдәре — Союзный һәм Автономиялы республикаларҙың, крайҙарҙың һәм өлкәләрҙең вәкилдәре йыйылды. Залда профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһынан һәм күп кенә сит илдәрҙең профсоюздарынан да делегаттар бар.

ВЦСПС председателе иптәш В. В. Кузнецов ҡыҫҡаса инеш телмәре менән съезды аса, делегаттар уны ҡыуанып ҡаршылайҙар.

— Профсоюздарҙың X съезы бөйөк социалистик державабыҙҙың ҡеүәтен артабан нығытыу өсөн, коммунистик общество төҙөү өсөн көрәштә совет халҡы тарафынан ирешелгән яңы гүзәл еңеүҙәр обстановкаһында йыйылды, — ти иптәш Кузнецов. — Беҙ шуның менән ғорурланырға хаҡлыбыҙ, профсоюздың миллиондарса члендәре, Бөйөк Тыуған илебеҙҙең патриоттары сталинса биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн, коммунизмға барыу темптарын тиҙләтеү өсөн көрәштең дөйөм эшенә үҙҙәренең ҡиммәтле вкладтарын индерәләр.

Иптәш Кузнецов, профсоюз органдарында булып үткән отчеттар һәм һайлауҙар совет профсоюздарының большевиктар партияһы тирәһенә, иптәш Сталин тирәһенә тупланғанлыҡтарын күрһәтеүсе асыҡ демонстрация булды, ти.

Делегаттар һәм ҡунаҡтар был һүҙҙәрҙе оҙаҡ дауам иткән көслө овация менән ҡаршылайҙар. Бөтәһе лә урындарынан торалар һәм совет халҡының бөйөк юлбашсыһына үҙҙәренең фиҙакәр бирелгәнлектәрен һәм бөйөк мөхәббәттәрен белдереп, ялҡынлы рәүештә ҡул сабалар.

— Беҙҙең съезд алдында — профессиональ союздарҙың социалистик общество төҙөүҙәге эштәренә йомғаҡ яһау, профсоюздар тарафынан тупланған бай тәжрибәләрҙе дөйөмләштереү, профсоюз эшенең бөтә тармаҡтарындағы етешһеҙлектәрҙе большевистик тәнҡиттең көслө ҡоралы менән асыу, коммунизмдың еңеүе өсөн бөтә халыҡ көрәшендә профсоюздарҙың артабан ҡатнашыу юлдарын билдәләү бурысы тора.

Иптәш Кузнецов профсоюздарҙың X съезы эшселәр синыфының, совет интеллигенцияһының бөйөк Ленин—Сталин байрағына фиҙакәр бирелгәнлектәрен күрһәтеүсе яңы демонстрация булыр тигән ышаныс белдерә.

— Был шатлыҡлы сәғәттә беҙҙең бөтәбеҙҙең дә фекерҙәребеҙ һәм хистәребеҙ еңеүҙәребеҙҙең ижадсыһы һәм ойоштороусыһы, совет халҡының гениаль юлбашсыһы һәм учителе иптәш Сталинға йүнәлгән. (Көслө алҡыштар, бөтәһе лә урындарынан торалар).

Иптәш Кузнецов үҙенең ҡыҫҡаса телмәрен ҡеүәтле социалистик Тыуған илебеҙ хөрмәтенә, совет профессиональ союздары хөрмәтенә, героик Ленин—Сталин партияһы хөрмәтенә, Ленин эшен дауам итеүсе бөйөк юлбашсыбыҙ, эшселәр синыфының һәм бөтә совет халҡының учителе һәм дуҫы иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау менән тамамлай. Залда яңынан көслө алҡыштар яңғырай. «Ура», «Йәшәһен иптәш Сталин!» тигән тауыштар ишетелә.

Съезд 79 кеше составында президиум һайлай.

Ныҡ көслө ҙур күтәренкелек менән көслө алҡыштар аҫтында, съезд, башында иптәш И. В. Сталин торған ВКП(б) Үҙәк Комитеты Политбюроһын почетлы президиумға һайлай. Бөтәһе лә урындарынан торалар. Совет халҡының бөйөк юлбашсыһы хөрмәтенә [illegible]

тиһе етәкселегендә, үҙенең гениаль юлбашсыһы Иосиф Виссарионович Сталин етәкселегендә коммунизмға табан алға бара. (Оҙаҡ дауам иткән алҡыштар).

Докладсы профсоюздарҙың һуңғы съезынан бирле үткән йылдарға характеристика биреп, улар бөтә донъяла тарихи әһәмиәткә эйә булған ваҡиғалар менән тулы булдылар тип билдәләй. Тыныс төҙөлөш йылдарында большевиктар партияһы Тыуған илебеҙҙең экономик һәм оборона ҡеүәтен нығытыуҙы тәьмин иткән сталинса биш йыллыҡтарҙы үтәү өсөн эшселәр синыфының хеҙмәт күтәренкелеген ойошторҙо һәм уға етәкселек итте. Социализм төҙөүҙең ленинса-сталинса планы еңеп сығыу һөҙөмтәһендә, СССР бөтә донъяла иң алдынғы һәм иң эре социалистик ауыл хужалығы булған ҡеүәтле индустриаль социалистик державаға әйләнде. Социалистик система СССР-ҙа хужалыҡтың берҙән-бер хакимлек итеүсе системаһына әйләнде. Илебеҙҙә социализмдың еңеүе һөҙөмтәһендә кешенең кеше тарафынан эксплоатацияланыуы мәңгегә бөтөрөлдө, кризистәр, эшһеҙлек, массаларҙың хәйерселәнеүе һәм бөлгөнлөккә төшөүҙәре юҡ ителде, хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күреше өҙлөкһөҙ яҡшыра бара һәм уларҙың культура кимәлдәре күтәрелә. Илебеҙҙә ысын-ысындан культура революцияһы тормошҡа ашырылды. Советтар Союзы иң алдынғы культура иле булып әйләнде. Үҙебеҙҙең халыҡ интеллигенцияһын барлыҡҡа килтереү бурысы уңышлы рәүештә хәл ителде.

Иптәш Кузнецов совет халҡы тормошонда мөһим ваҡиға булған Бөйөк Ватан һуғышы тураһында хәтергә төшөрә. Һуғыш йылдарында Тыуған илебеҙгә мәкерле рәүештә һөжүм иткән немец-фашист илбаҫарҙарын еңеп сығыу буйынса изге эшкә совет халҡы үҙенең бөтә көстәрен бирҙе.

Тыныс төҙөлөш йылдарында ла, Бөйөк Ватан һуғышының ауыр көндәрендә лә илебеҙҙең эшселәр синыфы фиҙакәрлектең һәм хеҙмәт героизмының өлгөләрен бирҙе. Совет кешеләре иптәш Сталин тарафынан эшселәр синыфының хеҙмәт подвигтарына бирелгән юғары баһаны ҙур ғорурлыҡ менән ҡабул иттеләр.

Һуғыштан һуңғы йылдарҙа совет халҡы, иптәш Сталиндың 1946 йыл 9 февралдә һөйләгән тарихи телмәре менән рухланған хәлдә халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм уны артабан үҫтереү өсөн ҙур энтузиазм менән тотондо, ул социалистик общество төҙөүҙе тамамлау һәм аҙымлап социализмдан коммунизмға күсеү буйынса бөйөк бурыстарҙы тормошҡа ашыра.

Иптәш Кузнецов һуғышҡа тиклемге кимәлен үтеп киткән промышленность уңыштары тураһында, социалистик ауыл хужалығы хеҙмәтсәндәренең уңыштары тураһында һөйләй, был уңыштар һөҙөмтәһендә үткән йылды бөртөк ашлыҡ культураларының валовой йыйымы 1940 йылғы кимәлгә яҡынлашты, ә бөртөк ашлыҡ культураларының уртаса урожайлығы һуғышҡа тиклемгенән артып китте. Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын ултыртыу тураһында партия һәм хөкүмәттең тарихи ҡарары ауыл хужалығының яңы күтәрелешен, юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыуҙы тәьмин итергә тейеш.

Социалистик төҙөлөш барышында, ти докладсы, профессиональ союздар өҙлөкһөҙ үҫә һәм ойоштороу яғынан нығый барҙылар. Профсоюздар үҙҙәренең эштәрендә Ленин менән Сталиндың социалистик государствола профсоюздарҙың роле тураһындағы күрһәтмәләрен ҡулланып эш итәләр. Совет профсоюздарының көсө шунда, уларға Бөтә Союз коммунистар (большевиктар) партияһы һәм иптәш Сталин тәрән аҡыл менән етәкселек итәләр. (Оҙаҡ дауам иткән алҡыштар).

Коммунистик общество төҙөү өсөн көрәштең бөтә осорҙарында ла профсоюздар [illegible]

Докладсы отчет дәүерендә профсоюздар үҫтеләр һәм нығындылар, массалар менән бәйләнеште нығыттылар, илебеҙҙең политик, хужалыҡ һәм культура тормошонда уларҙың роле күтәрелде, тип айырыуса күрһәтеп үтте.

Иптәш Кузнецов, профсоюздарҙың X съезы күренекле дата — беренсе биш йыллыҡ планды ҡабул итеүгә 20 йыл тулыу көнө һәм социалистик ярыш тураһында ВКП(б)-ның 16-сы Бөтә Союз Конференцияһының мөрәжәғәте менән тура килә, тип билдәләп, хәҙер бөтә эшселәрҙең, инженер-техник работниктарҙың һәм хеҙмәткәрҙәрҙең 90 процентынан артығын солғап алған был ярыштың ысын бөтә халыҡты үҙ эсенә алыуы тураһында һөйләй. Совет халҡының ялҡынлы патриотизмы, Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен арымай-талмай нығытыуға булған уларҙың ынтылыштары хеҙмәтсәндәрҙең иптәш Сталинға яҙған хаттарында алынған йөкләмәләрендә асыҡ күренәләр. Был йөкләмәләр, биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәүгә, илебеҙгә юғары сифатлы продукцияны күберәк биреүгә һәм уның үҙенә төшөү хаҡын кәметеүгә булған намыҫлы патриотик ынтылыштан килеп сығалар. Мәскәү һәм Мәскәү өлкәһе промышленносы работниктарының башланғысы буйынса, предприятиеларҙың рентабелле эшләүҙәре һәм пландан тыш накопленияларҙы арттырыу, средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн хәрәкәт илебеҙҙә киң рәүештә йәйелде.

Хәҙер, илебеҙҙә биш йыллыҡты срогынан алда тамамлау өсөн көрәшмәгән бер генә предприятие коллективы ла юҡ. 1948 йылда уҡ инде 2 меңдән артыҡ предприятие үҙҙәренең биш йыллыҡ пландарын үтәнеләр.

Съезд делегаттары был белдереүҙе алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Докладсы, беҙҙең промышленносебеҙҙең иң яҡшы кешеләре, производствоның гүзәл новаторҙары тураһында һөйләй. Был кешеләр, техникаға, рационализация һәм хеҙмәт ойоштороуҙы яҡшыртыу нигеҙендә хеҙмәттең юғары етештереүсәнлегенә өлгәшеүгә яңы юлдар һалалар. Башҡала «Калибр» заводының өлкән мастеры, Сталин премияһы лауреаты Николай Российскийҙың, күмер промышленносындағы цикличный эштәрҙең инициаторы, Социалистик Хеҙмәт Геройы Иван Брыльковтың, Донбасс забойщигы, Социалистик Хеҙмәт Геройы Александр Тюренковтың, Сталинград ташсыһы Кузьма Белозерцевтың, Сталин премияһы лауреаты, туҡыусы Мария Волкова һәм башҡа бик күптәрҙең исемдәре бөтә илебеҙгә билдәле. Алдынғылар, производство новаторҙары артынан новаторҙарҙың методтарын үҙләштергән һәм хеҙмәттең юғары етештереүсәнлегенә ирешеүсе миллиондарған эшселәр бара. Докладсы унан арыһы, алдынғы совет фәне менән производство араһында нығыу барған бәйләнеш тураһында һөйләй. Ул быны Мәскәү һәм Ленинград ғилми учреждениелары һәм предприятиелары эшмәкәрлектәренең миҫалдарында күрһәтә.

Советтар Союзының дошмандары — Америка хеҙмәт федерацияһы лидерҙарынан СССР-ҙа йәнәһе мәжбүри хеҙмәт бар тигән яуыз яла яғалар, социалистик ярышта бөтә эшселәрҙең һәм интеллигенцияның ҡатнашыуын бөтөнләйгә юҡҡа сығаралар. Буржуаз профсоюздарҙың ейәнсе лидерҙары, капиталистик һәм айырыуса колониаль һәм ярым колониаль илдәрҙәге хеҙмәттең ысынында ла ҡоллоҡ һәм түҙеп торғоһоҙ шарттарынан иғтибарҙы ситкә йүнәлдереү өсөн Советтар Союзының героик эшсе синыфына яла яғалар.

Иптәш Кузнецов, социалистик ярыш мәсьәләләре ВЦСПС, профсоюз Үҙәк комитеттарының, профсоюз советтарының һәм бөтә профсоюз ойошмаларының эштәрендә мөһим урын алып торалар, тип билдәләй. Профсоюздар социалистик ярышҡа йомғаҡтар яһайҙар, производство алдынғыларының тәжрибәһен тараталар. Стахановсыларҙың мәктәптәрен төҙөйҙәр, лекциялар ойошторалар, стахановсыларҙың китаптарын баҫып сығаралар. ВЦСПС һәм профсоюздарҙың үҙәк комитеттары министерстволар менән берлектә бөтә союз социалистик ярышына регуляр рәүештә йомғаҡ яһайҙар. Социалистик ярышта еңеүселәргә квартал һайын бер меңдән артыҡ күсмә Ҡыҙыл байраҡтар һәм 2500-ҙән артыҡ аҡсалата премиялар бирелә.

Ярыш менән етәкселек итеүҙә әле йәшәп килгән етешһеҙлектәрҙе билдәләп докладсы профсоюз һәм хужалыҡ ойошмалары уртаса һандар менән ҡәнәғәтләнергә тейеш түгелдәр, улар артта ҡалыусы бөтә предприятиеларҙы алдынғылар сафына сығарыу өсөн көрәшергә тейештәр, ти. Профессиональ ойошмаларҙың мөһим бурыстары — ярышта формализм элементтарын бөтөрөүҙән, массалар араһында тәрбиә һәм ойоштороу эштәрен киңәйтеүҙән, социалистик ярышҡа бөтә эшселәрҙе, инженер-техник работниктарҙы һәм хеҙмәткәрҙәрҙе ылыҡтырыуҙан, производство алдынғылары сафын арттырыуҙан тора. Социалистик ярыштың үҫеше беҙҙең илебеҙҙә барлыҡҡа килгән ҡеүәтле техник прогреска бик ныҡ бәйләнгән тип билдәләй иптәш Кузнецов. Эшселәрҙең хеҙмәт етештереүсәнлеге күтәрелешен тәьмин итеүсе механизацияны артабан индереү кисектергеһеҙ бурыс булып тора. Профсоюз ойошмалары ауыр һәм күп хеҙмәт талап итә торған эштәрҙе механизациялаштырыу буйынса биш йыллыҡ план заданиеларын тайпылышһыҙ үтәүгә өлгәшергә тейештәр.

Иптәш Кузнецов пландарҙың үтәлешенә һәм арттырып үтәлешенә булышлыҡ итеүсе һәм эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең материаль көн-күреш шарттарын яҡшыртыу өсөн хужалыҡ һәм профсоюз ойошмаларының яуаплылығын күтәреүҙә мөһим сара булыу яғынан коллектив договорҙарҙың әһәмиәте тураһында һөйләй. Профсоюз члендарының политик һәм производство активлығында уҙған коллектив договорҙар төҙөү барышында 1947 йылда йыйылыштарҙа 700 мең, 1948 йылда — бер миллиондан артыҡ тәҡдим индерелгәйне. Профсоюздарҙың бурыстары коллектив договорҙарҙы үҙ ваҡытында төҙөүҙән һәм уларҙың аныҡ һәм тулыһынса үтәлеше өҫтөнән көндәлек контроль ойоштороуҙан тора.

Унан арыһы докладсы беҙҙең илебеҙҙә хеҙмәттең күләменә һәм сифатына ҡарап түләүҙең социалистик принцибын ҡаты һаҡлауға ҡоролған хеҙмәт хаҡы мәсьәләләренә туҡтала. Хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыу нигеҙендә халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтарында ла хеҙмәт хаҡы өҙлөкһөҙ рәүештә күтәрелә. Хеҙмәт хаҡы түләүҙең социалистик принцибын тайпылышһыҙ рәүештә ергә еткерергә, хеҙмәт хаҡы түләүҙә уравниловкаға ҡаршы көрәш алып барырға, хеҙмәт хаҡын һәм хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыуҙың, эшселәрҙең квалификацияһын күтәреүҙең һәм уларҙың көн-күрешен яҡшыртыуҙың тағы ла ҡеүәтлерәк сараһы итергә кәрәк.

Эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең хеҙмәтен һаҡлау мәсьәләһенә күсеп докладсы әлеге биш йыллыҡта хеҙмәт һаҡлау буйынса булған сараларға государство, беренсе ике биш йыллыҡты бергә ҡушып алған йылдарҙағыға ҡарағанда, 5 тапҡыр артыҡ средство һала, тип белдерә. Был хеҙмәтсәндәр хаҡында Совет государствоһы тарафынан күрелгән ҙур хәстәрлек тураһында һөйләй. Хеҙмәтсәндәрҙең тормошо һис бер төрлө баһаланмаған капиталистик илдәрҙә картина бөтөнләй башҡаса.

Иптәш Кузнецов эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең материаль хәлдәрен яҡшыртыу һәм уларҙың тормошон хеҙмәтләндереү тураһында һөйләй. Партия һәм хөкүмәтебеҙ эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең тормош шарттарын яҡшыртыу тураһында арымай-талмай хәстәрлек күрә. СССР эшселәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең материаль хәле хеҙмәт хаҡы менән генә түгел, бәлки ауырыу ваҡытта, отпускалар ваҡытында, йөклө ваҡытта һәм бала тыуҙырыу буйынса түләнә торған пособиелар, түләүһеҙ белем алыу, медицина ярҙамы күрһәтеү һәм башҡалар менән дә билдәләнә. Хеҙмәтсәндәрҙең хеҙмәт хаҡынан башҡа булған фактик доходын өстән бер тапҡырға арттырыусы был государство расходтары йылдан-йыл арта бара. Аҙыҡ-түлек һәм промышленность тауарҙарына хаҡтарҙы төшөрөү буйынса партия һәм хөкүмәт тарафынан тормошҡа ашырылған политика эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең реаль хеҙмәт хаҡын күтәреү өсөн ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Карточка системаһын бөтөрөү, ваҡлап һатыу тауарҙарына государство хаҡтарын кәметеү менән бер үк ваҡытта үткәрелгән аҡса реформаһы һөҙөмтәһендә, шулай уҡ хеҙмәт хаҡының артыуы айҡанлы, эшселәрҙең реаль хеҙмәт хаҡтары 1948 йылда, уҙған йылдарға сағыштырғанда, уртаса ике тапҡырҙан да артығыраҡҡа күтәрелде. 1949 йылдың 1 мартынан башлап хаҡтарҙы яңынан кәметеү һөҙөмтәһендә СССР халыҡтары бер йыл эсендә тағы ла 71 миллиард һум самаһы отасаҡтар. Докладсы, тик беҙҙең социалистик илебеҙҙә генә хеҙмәтсәндәрҙең тормош кимәлдәрен күтәреүҙә бындай юғары уңыштарҙың булыуы мөмкин, ти. Шул уҡ ваҡытта капиталистик илдәрҙә эшһеҙлек үҫә, көн-күреш тауарҙарына хаҡтар күтәрелә, хеҙмәтсәндәрҙең тормош кимәлдәре туҡтауһыҙ рәүештә түбәнәйә. Көнбайыш Европаны маршаллаштырыу халыҡ массаларын бер туҡтауһыҙ бөлгөнлөккә төшөрә.

Торлаҡ төҙөлөштәренең артыуы беҙҙең халҡыбыҙҙың көн-күрешен күтәреүҙең асыҡ күрһәткесе булып тора. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡта торлаҡ төҙөлөштәре ихтыяждарына 42 миллиард һумдан артыҡ аҡса тотоноу билдәләнгән. Хужалыҡсылар һәм профсоюз ойошмалары торлаҡ һәм культура тормош төҙөлөштәрен артабан киңәйтеү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе файҙаланырға тейештәр.

Унан арыһы докладсы сауҙа һәм дөйөм туҡланыу мәсьәләләренә туҡтала, потребителдәрҙе хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыуҙа һәм культуралы совет сауҙаһын артабан киңәйтеүҙә профсоюздарҙың мөһим роль уйнауҙарын билдәләй.

Һәр бер совет эшсеһенең һәм хеҙмәткәренең көн-күрешен күтәреүҙә беҙҙә тулыһынса государство иҫәбенә хәл ителә торған социаль страхование ҙур роль уйнай.

— Совет халҡының тормош кимәле көн һайын күтәрелә барғанын, ти иптәш Кузнецов, — беҙ ғорурлыҡ менән билдәләйбеҙ. Быны өсөн беҙ большевиктар партияһына һәм Совет хөкүмәтенә уларҙың хеҙмәтсәндәр ихтыяждары тураһындағы көндәлек иғтибарына бурыслыбыҙ. Беҙ бәхетле тормошобоҙ менән бөйөк Сталиндың атайҙарса хәстәрлегенә бурыслыбыҙ (оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар).

Докладсы профсоюздар ҡарамағында күп һанда клуб, культура йорттары һәм дворецтәре, библиотекалар, ҡыҙыл мөйөштәр һәм киноустановкалар булыуы тураһында белдереп, хеҙмәтсәндәрҙең культура кимәлдәрен күтәреү буйынса профсоюздарҙың эшен характерлай. Профсоюздарҙың культура-массовый эшмәкәрлеге һуңғы йылдарҙа киң ҡолас алды, уның идея кимәле күтәрелде. Профсоюздың 1949 йылғы бюджеты культура эше үткәреүгә 1 миллиард 700 миллион һум аҡса бүлеүҙе күҙҙә тота. Бынан башҡа, профсоюздар культура учреждениеларын яңыға баҫтырыу, ремонтлауға һәм йыһазландырыуға государстволан систематик рәүештә ярҙам алалар. Докладсы, профсоюздарҙың культура-ағартыу эшмәкәрлегенең бөтә системаһы шулай ҡоролған булырға тейеш, ул эшселәрҙең һәләтлектәрен бөтә яҡлап үҫтереүгә, политика, фән, техника, культура һәм искусство өлкәһендә уларҙың үҙ белемдәрен күтәреүгә, хеҙмәтсәндәрҙе идея яҡтан бөйөк Ленин—Сталин эшенә ихлас-сиһеҙ бирелгәнлек рухында тәрбиәләүгә ярҙам итергә тейеш, тип күрһәтте.

Иптәш Кузнецов профессиональ союздарҙың ойоштороу эштәре партия тарафынан совет халҡы алдына ҡуйылған бурыстарҙы хәл итеүгә йүнәлдерелергә тейеш, тип айырыуса күрһәтеп, профсоюздарҙы артабан нығытыу саралары тураһында һөйләй. Профсоюздар, коммунизм мәктәбе булараҡ, үҙҙәренең эшмәкәрлектәрен демократия һәм массаларҙың эшмәкәрлеге принциптарында төҙөргә тейештәр.

Профсоюздар партия ойошмаларының ҙур ярҙамында ойоштороу формаларын һәм эш методтарын һуғыштан һуңғы осорҙағы яңы бурыстарға ярашлы рәүештә ҡайтанан ҡорҙолар. Докладсы эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең дөйөм йыйылыштарының ролдәрен, профсоюз демократияһын үҫтереүҙә һәм нығытыуҙа мөһим сара итеп характерлай, активтың сафтарын бөтә саралар менән киңәйтеүҙә, уны сыҙамлы рәүештә әҙерләү, совет патриотизмы рухында тәрбиәләү тураһында һөйләй.

Иптәш Кузнецов үҙ докладының йомғаҡлау өлөшөн совет профсоюздарының халыҡ-ара эшмәкәрлегенә арнай. Был эшмәкәрлек бик ҡатмарлашҡан халыҡ-ара шарттарҙа үтә, тип билдәләй. Америка Ҡушма Штаттары һәм Англия тарафынан етәкселек ителгән империализм лагеры менән башында беҙҙең бөйөк социалистик державабыҙ торған социализм һәм демократия лагеры араһында көрәш көсәйә. Англия, Америка блогының илбаҫар итеүсе түңәрәктәре яңы донъя һуғышын әҙерләүгә һәм уны башлап ебәреүгә йүнәлеш тоталар. Ләкин тыныслыҡтың яҙмышы халыҡтарҙың ихтыярына бәйле, ә халыҡтар яңы һуғышты теләмәйҙәр. Бөтә илдәрҙә тыныслыҡты яҡлау өсөн йәйелдерелгән массовый хәрәкәт шуны күрһәтә.

СССР профсоюздары Совет хөкүмәтенең сталинса тыныслыҡ политикаһын тулыһы менән яҡлайҙар. Был политиканы бөтә донъялағы миллионлаған ябай кешеләр хуплап ҡаршылайҙар. Совет профсоюздары донъялағы бөтә демократик профсоюздар менән солидарҙар, улар капиталистик илдәрҙәге хеҙмәтсәндәрҙең материаль-тормош кимәлдәрен түбәнәйтеүгә ҡаршы көрәшәләр, демократик хоҡуҡтарға һәм халыҡтарҙың азатлыҡтарына, шулай уҡ эштәге уңыштарына һөжүм итеүселәргә ҡаршы көрәш алып баралар. Совет профсоюздары тыныслыҡ өсөн көрәштең дөйөм эшенә үҙ вкладтарын һалалар, эшселәр синыфының көстәрен туплау һәм берҙәмлектәрен нығытыуҙа ихлас сығыш яһайҙар.

Эшселәр синыфының берҙәмлеге хеҙмәтсәндәрҙең үҙҙәренең тормош интерестәре өсөн, ныҡлы һәм оҙаҡ дауам итәсәк тыныслыҡты тәьмин итеү өсөн уларҙың көрәшеүҙәренең иң мөһим шарты булып тора. Кешелек донъяһының иң яуыз дошмандары — герман фашизмы менән һәм япон империализмына ҡаршы бөйөк азатлыҡ көрәшендә бөтә донъя профсоюз берҙәмлеге тыуҙы һәм нығыны. 1945 йылда нигеҙләнгән Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһы ысын-ысындан бөтә донъя эшселәренең ойошмаһы булып әүерелде, уны төҙөүҙә совет профсоюздары башҡа демократик профсоюздар менән бергә алдынғы роль уйнанылар. Иптәш Кузнецов Британия тред-юниондарының һәм АҠШ-тағы производство профсоюздары конгресының уң лидерҙарының раскольниклыҡ һәм хыянатсылыҡ эштәре тураһында һөйләй, улар профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһын юҡ итергә һәм уны эстән шартлатырға маташтылар. Ләкин профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһын бөтөрөү пландары барып сыҡманы. Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһы йәшәй һәм уның көстәре үҫә бара. Бөтә демократик профсоюздарҙың бурысы — эшселәр синыфы дошмандарының сығыштарын һиҙгер рәүештә күҙәтеү, уларҙың ҡоротҡослоҡ хәрәкәттәрен арымай-талмай фаш итеүҙә һәм профсоюздар берҙәмлеген бөтә саралар менән нығытыуҙа — шик юҡ, — ти иптәш Кузнецов, — профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһы массовый халыҡ-ара демократик ойошмалар — ҡатын-ҡыҙҙар федерацияһы, йәштәр федерацияһы һәм башҡалар менән яҡын дуҫлыҡта, яңынан-яңы империалистик кешеләрҙе һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы, ныҡлы тыныслыҡ өсөн көрәшкә күтәрерҙәр. (Алҡыштар).

Совет профсоюздарының бурысы — сит илдәрҙәге профсоюздар менән дуҫтарса бәйләнеште киләсәктә лә бөтә саралар менән киңәйтеүҙә һәм халыҡ-ара эшселәр берҙәмлеген нығытыуҙа.

Иптәш Кузнецов үҙенең докладын тамамлап, совет профсоюздары большевиктар партияһының тәрән һәм аҡыл ярҙамсыһы булдылар һәм буласаҡтар, улар киләсәктә лә коммунизм тантанаһы өсөн арымай-талмай көрәшәсәктәр, тине. Иптәш Кузнецов ҡеүәтле Тыуған илебеҙ хөрмәтенә, бөйөк совет халҡына, Советтар Союзының героик эшселәр синыфына, беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы Ленин—Сталин партияһы хөрмәтенә һәм хеҙмәтсәндәрҙең бөйөк юлбашсыһы һәм учителе иптәш Сталин хөрмәтенә ҡотлау белдерә.

Залда оҙаҡ дауам иткән көслө овация яңғырай. Бөтәһе лә урындарынан торалар. Залдың төрлө яҡтарынан — «Иптәш Сталинға, Ура!», «Бөйөк Сталинға, Ура!» тигән тауыштар ишетелә.

Иптәш Кузнецовтың докладынан һуң профсоюздар съезының беренсе ултырышы ябыҡ, тип иғлан ителә.

(ТАСС).

Съезд хөрмәтенә

Бракһыҙ эшләү өсөн көрәшәбеҙ

Телефон аппараттары заводы коллективы профсоюздарҙың X съезы асылыу көнөн апрель айы планын үтәү менән ҡаршыланы. Ай аҙағына тиклем завод пландан тыш 1 миллион һумлыҡ продукция бирәсәк.

Коллективтың социалистик ярышында сифат өсөн, бракһыҙ эшләү өсөн көрәш мөһим бурыс итеп ҡуйылған. Заводта инде 39 юғары сифат бригадаһы эшләй. Брак биреү айҙан-айға ҡыҫҡартыла бара. Ағымдағы йылдың беренсе кварталында брак үҙған йылдың ошо ваҡытына ҡарағанда 4,5 тапҡырға кәм булды. Беҙҙең заводтың төп продукцияһы булған өс проводлы штепсель әлегә тиклем бик ҙур брак менән эшләнеп килә ине. 1948 йылдың аҙағында был изделие буйынса брак 30—35 процентҡа етте. Хәҙер был өлкәлә үткәрелгән камиллаштырыу бракты 6 тапҡырға ҡыҫҡартты. Юғары сифат бригадалары күренекле уңыштарға өлгәштеләр. Иптәш Андреев етәкселек иткән прессовщиктар бригадаһында 6 кеше. Улар үҙ эштәрен прессовка технологияһын ныҡлы һаҡлауҙан башлайлар һәм ҡом сәғәтенең эшләүен, температураның үҙгәрешен, һалынған ҡомдоң нормала булыуын ныҡлы күҙәтеп баралар. Был бригада яҡшы сифатлы продукция биреү менән бергә нормаларын икеләтә арттырып үтәүгә өлгәште. Әлек 10 процентҡа тиклем брак биреүсе Ғабдрахипова һәм Боголюбова иптәштәр инде бракһыҙ эшләйҙәр.

Кожемякин һәм Гудимов иптәштәр етәкселек иткән токарҙар бригадаһы шулай уҡ юғары сифатлы продукция етештерә.

А. Крутько.

Сифат инженеры.

Стахановсы вахталар

«Ишимбайнефть» тресының предприятиелары совет профсоюздарының X съезы асылыу көнөнә яңы хеҙмәт еңеүҙәре менән килделәр. Бораулау конторһының мастер иптәш Фомичев етәкселек иткән бораулау бригадаһы апрель айының 12 көнөнә бирелгән заданиеһе 201 процентҡа еткереп үтәне. Бораулау мастерҙары Ҡотлоҙаманов, Федосеев, Бравнов етәкселек иткән бригадалар ҙа яҡшы эшләйҙәр. Мастер Кравцовтың бригадаһы апрель айында, стахановсы вахтаға баҫып, 14 номерлы скважинаны станок-айға 985 метр тиҙлек менән бораулай.

Нефть сығарыу участкаларының коллективтары ла стахановсы вахталарға баҫтылар. Өсәнсе нефть промыселының мастер Григорьев бригадаһы көндәлек нефть сығарыу заданиеһын 105 процентҡа үтәй.

Тресттың ярҙамсы предприятиелары Цветаевка—Салих нефтепроводын 15 апрелгә төҙөп бөтөргә йөкләмә алғандар ине. Ныҡышмалы хеҙмәт һөҙөмтәһендә нефтепровод срогынан алда тамамланды. Был төҙөлөштә тресттың монтаж-төҙөлөш конторһы (директоры иптәш Мальцев) коллективы айырыуса ҙур тырышлыҡ күрһәтте. Макаров, Воробьев, Камашко иптәштәрҙең комплекслы бригадалары 180—200 процент үтәлеш бирҙеләр.

Нефть эшкәртеү һәм Стәрлетамаҡтағы машиналар төҙөү заводтарының күп һандағы бригадалары, шулай уҡ съезд хөрмәтенә стахановсы вахтаға баҫып эшләйҙәр.

ФИНАНС ДИСЦИПЛИНАҺЫН НЫҒЫТЫУ ХАЛҠ ХУЖАЛЫҒЫНДА МӨҺИМ ЭШ

Коммунистар партияһы һәм бөйөк Сталин етәкселегендә беҙҙең илебеҙҙең хеҙмәтсәндәре, халҡ хужалығын алғҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планын срогынан алда тамамлау өсөн, социалистик ярышты тағы ла нығыраҡ йәйелдерәләр.

1947 йылдың аҙағында аҡса реформаһын үткәреү һәм карточкаһыҙ асыҡ сауҙа итеүгә күсеү, киң ҡулланыу тауарҙарының хаҡтарын даими рәүештә арзанайта барыу — промышленноста, ауыл хужалығында хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә һәм эшселәрҙең, колхоз крәҫтиәндәренең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең культура-материаль тормош шарттары кимәлен байтаҡ яҡшыртыуға мөмкинлектәр бирҙе. Былар — бөтәһе лә Совет һумының һатып алыусанлығын нығыттылар һәм халҡ хужалығында аҡсаның әһәмиәтен артабан күтәрҙеләр.

Халҡ хужалығында аҡсаның ролен көсәйтеү һәм Совет һумын нығытыу буйынса партия һәм хөкүмәттең үткәргән саралары бөтә совет халҡы тарафынан ысын күңелдән хупланды. Экономия режимен үткәреү, пландан тыш накопление яһау һәм оборот средстволарының әйләнешен көсәйтеү өсөн бөтә халҡ көрәше йәйелдерелде.

Был шарттарҙа бөтә предприятиеларҙа ла финанс хужалығын дөрөҫ ойоштороуҙың әһәмиәте ғәйәт ҙур. Сөнки ул хужалыҡ иҫәбен нығытыуға ныҡ ярҙам итә. Шуға күрә лә һәр бер предприятиела хужалыҡтың бындай экономик категориялары: эшләп сығарған тауарҙарҙың үҙсә төшөү хаҡтарын түбәнәйтеү, файҙа, кредит, оборот средстволарын дөрөҫ ойоштороу, хужалыҡ иҫәбен индереү эштәрен биш йыллыҡ планды үтәү һәм арттырып үтәүгә буйһондороп ҡорорға кәрәк. Бының өсөн хужалыҡта финанс дисциплинаһын нығытыу талап ителә.

Ләкин беҙҙең күп кенә предприятиелар һәм хужалыҡ ойошмалары тарафынан хужалыҡ иҫәбен боҙоуҙар, аҡса резервтарҙы хужаһыҙ тотоноуҙар һәм финанс дисциплиналарын йомшартыуҙар тураһында фактылар бик күп әле.

Ҡайһы бер предприятиелар, хужалыҡ ойошмалары алған тауарҙары йәки төҙөү материалдары өсөн тейешле аҡсаларҙы үҙ ваҡытында түләмәйҙәр. Бындай хәл мөһим экономик бурыстарҙы уңышлы хәл итеүгә — оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүгә ҡамасаулыҡ яһай.

Мәҫәлән, Главпарфюмерҙең базаһында тауарҙарҙың миллион һумдарға пландан тыш өйәлеп ятыуы арҡаһында март айында ғына уның обороттан алына торған налог буйынса финанс Министерствоһына 374 мең һум, государство банкыһына 297 мең һум, башҡа ойошмаларға алынған тауарҙар өсөн 1200 мең һум, шул иҫәптән Өфөнең синтетик заводына 750 мең һум бурысы бар. Һөҙөмтәлә синтетик заводы государство банкыһына 850 мең һум бирәсәген үҙ ваҡытында түләй алманы.

Главлегсбыттың Башҡортостандағы базаһында 8 миллион һумлыҡ үтмәй торған тауар ята. Уның дебиторлыҡ бурысы 11 миллион һумға барып етә. Шуның арҡаһында ҡайһы бер сеҙл промышленность предприятиелары финанс мәсьәләһе буйынса ҙур ҡыйынлыҡтар кисерәләр.

Аптекауправление 1948 йылда накопление планын 700 мең һумға үтәп еткермәне. Шуның арҡаһында уның 700 мең һум оборот средствоһы етмәне. Һөҙөмтәлә ул үҙәк аптека складынан алынған тауарҙар өсөн үҙ ваҡытында аҡса түләмәне һәм был складҡа финанс өлкәһендә ҙур ҡамасаулыҡ килтерҙе. Сөнки ул үҙ нәүбәтендә алынған тауарҙары өсөн галеновый препараттар фабрикаһына аҡса индермәне, шуның арҡаһында фабрика эшселәргә ике ай буйына хеҙмәт хаҡы түләй алманы.

Бындай фактылар бик күп, улар бөтәһе лә предприятие һәм хужалыҡ учреждениелары тарафынан финанс һәм түләү дисциплиналарын боҙоуҙары, тауар әйләнеше планын үтәмәүҙәре, хужалыҡ иҫәбен йомшартыуҙары тураһында һөйләйҙәр. Был кәмселектәр шулай уҡ государство бюджетын үтәүгә лә ҙур ҡамасаулыҡ яһайҙар.

Предприятие һәм хужалыҡ ойошмаларында финанс-хужалыҡтың тәртипһеҙ хәлдә булыуында государство банкыһы учреждениеларының ғәйептәре лә бик ҙур. Сөнки республикабыҙ государство банкыһының ҡайһы бер учреждениелары финанс дисциплинаһының торошон ныҡлы контролгә алмайҙар, предприятие менән предприятие араһындағы алыш-биреште тейешле кимәлдә ойоштороу сараларын күрмәйҙәр.

Государство банкыһы учреждениеларының работниктары финанс работниктары менән берлектә финанс хужалығын тәртипкә һалыу өлкәһендә ныҡышмалы рәүештә эшләргә, шуның һөҙөмтәһендә һәр бер предприятиеның үҙ резервтарын дөрөҫ файҙаланыуына, үҙҙәренең аҡсаларын һәм кредиттарҙы үҙ урындарында тотоноуҙарына өлгәшергә тейештәр.

Хужалыҡ органдарында тауарҙар кәрәгенән артыҡ һанда тупланһа һәм ҡиммәтле тауарҙар хәрәкәтһеҙ ятһа государство банкыһы уларға кредит биреүҙе туҡтатырға, шулай уҡ поставщиктарға үҙ ваҡытында түләмәүҙә ғәйеплеләргә закон буйынса штраф һалырға бурыслы.

1949 йылда халҡ хужалығы бурыстарын уңышлы үтәү өсөн бөтә предприятие етәкселәренән юғарыла күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе ашығыс рәүештә бөтөрөп, финанс дисциплинаһын ныҡлы юлға һалыуҙары талап ителә. Государство банкыһы учреждениеларының һәм финанс органдарының ныҡышмалы контролдәре булғанда беҙ был талапты уңышлы рәүештә үтәй алырбыҙ, әлбиттә.

А. Ҡормаев.

Государство банкыһының Башҡортостан конторы управляющийы.

Йылғаларҙа

Ағиҙел йылғаһында һыу күтәрелеү дауам итә. 21 апрелдә Стәрлетамаҡ тирәһендә һыу 2 метр 45 сантиметрға, Охлебининдә 4 метр 20 сантиметрға, Өфөлә 3 метр 30 сантиметрға күтәрелде.

19 апрелдән Ағиҙел йылғаһында боҙ ҡуҙғалыу билдәләнде. Ә Өфө тирәһендә, Сыртланов—Стәрлетамаҡ участкаһында боҙ китә башланы.

Быйыл боҙ ҡатламының йоҡа булыуы сәбәпле Ҡариҙел йылғаһының Ҡыҙыл яр участкаһында боҙ ҡатламы урында ватыла башланы.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе

ПАРИЖ, 20 апрель. (ТАСС). Бөгөн иртән Парижда, донъялағы бөтә милләттәрҙең флагтары менән биҙәлгән Плейель залында, тыныслыҡты яҡлау өсөн үҙҙәренең теләктәрен белдергән төрлө илдәр ассоциацияһының общественный ойошмаларынан һәм айырым деятелдәрҙән вәкил булып килгән 1.784 делегат ҡатнашлығында, тантаналы обстановкала тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе асылды.

Ултырыш барған залдың стеналарында төрлө телдәрҙә яҙылған: «Тыныслыҡты яҡлау — бөтә халыҡтарҙың да бурысы», «Тыныслыҡты яҡлау өсөн берләшеү иң изге бурыс булып тора», тигән плакаттар эленгән.

11 сәғәттә президиумдың ғәйәт ҙур трибунаһына, бөтә залдың алҡышы аҫтында, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресен саҡырыу буйынса Әҙерлек комитетының бөтә члендәре — Францияның күренекле ғалиме Фредерик Жолио—Кюри, Луи Арагон (Франция), Мартин Андерсен — Нексе (Дания), Бернал (Англия), Эжени Коттон (ҡатын-ҡыҙҙарҙың Халыҡ-ара демократик федерацияһы), Александр Фадеев, Ванда Василевская, Александр Корнейчук, П. Федосеев (СССР), Го Мо-жо (Ҡытай), Пьетро Ненни (Италия), Габриэль д Арбусье, аббат Булье (Франция), Хьюлетт Джонсон (Англия), Альберт Кан (АҠШ) һәм башҡалар күтәрелделәр.

Фредерик Жолио—Кюри телмәр менән сығыш яһаны.

Жолио—Кюри үҙенең сығышында, тыныслыҡты яҡлау өсөн, яңы һуғыш ҡурҡынысына ҡаршы көрәш өсөн бөтә көстәрен бирергә әҙер торған бөтә донъялағы миллионлаған һәм миллионлаған кешеләрҙең тойғоларын һәм өмөттәрен белдерҙе.

Жолио—Кюриҙең һуңғы һүҙҙәре көслө алҡыштар менән ҡаршыландылар. Уның телмәренән һуң Конгресҡа ҡатнашыусылар Конгрестең президиумын һайлауға башланылар. Төрлө делегацияларҙың тәҡдиме буйынса президиум бер тауыштан түбәндәге составта һайланды: Ирен Жолио—Кюри (тыныслыҡты яҡлау өсөн культура деятелдәре бәйләнешенең Халыҡ-ара комитеты), Годинова—Спурна (ҡатын-ҡыҙҙарҙың Халыҡ-ара демократик федерацияһы), Фредерик Жолио—Кюри, Эжени Коттон (Франция), Фадеев (СССР), Го Мо-жо (Ҡытай), Луи Арагон, Пабло Пикассо (Франция), Пьетро Ненни (Италия), Бернал, Притт (Англия), Геберт (Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһы), Ги де Буассон (Йәштәрҙең Бөтә Донъя демократик федерацияһы), Габриэль д Арбусье, Ив Фарж, Лоран Казанова (Франция), Вяйне Мелтти (Финляндия), Рене Лир (Бельгия), Цола Драгойчева (Болгария), Хуан Маринельо (Куба), Кроутер, Зиллиакус (Англия), Дьердь Лукач (Венгрия), Хильда Верлин (Ирландия), Садовяну (Румыния), Космодемьянская (СССР), Хулиа Аревало (Уругвай), Мигель Отеро Сильва (Венесуэла), Иосиф Видмар (Югославия) һәм башҡалар.

Ҡытайҙың, Польшаның, Советтар Союзының, Болгарияның, Германияның, Румынияның, Албанияның, Австрияның, Демократик Грецияның һәм башҡа илдәрҙең Париждағы Конгресҡа килергә тейешле булған һәм Франция хөкүмәтенең уларға Парижға инергә рөхсәт биреүҙән баш тартыуы айҡанлы хәҙерге ваҡытта Прагала булған делегаттарын тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Парижда асылған Бөтә Донъя конгресендә ысын ҡатнашыусылар, тип иҫәпләү тураһында төрлө илдәрҙең делегациялары тарафынан индерелгән тәҡдимде Конгресс бер тауыштан раҫланы. Париждағы Конгрестең бөтә ҡарарҙары һәм тәҡдимдәре һәм уның эше тураһындағы бөтә материалдар Прагала булыусы делегаттарҙың ҡарамағына һәм раҫлауына тапшырылырға тейештәр. Конгресс, Прагала булған делегаттар менән бәйләнеш өсөн унда үҙенең вәкилен ебәрәсәк. Конгрестең иртәнге ултырышы ошоноң менән тамамланды.

ПРАГА

ПРАГА, 20 апрель. (ТАСС). Бөгөн иртән Чехословакияның Милли собраниеһе бинаһында тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресендә ҡатнашыусыларҙың ултырышы асылды, уларға Франция властары Францияға инеү өсөн рөхсәт биреүҙән баш тарттылар.

Чехословакияның Милли собраниеһе бинаһының залы Чехословакия, СССР, халыҡ демократияһы илдәренең милли флагтары менән, Ҡытай, Монголия Халыҡ Республикаһы һәм башҡа күп государстволарҙың милли флагтары менән биҙәлгән.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя конгресенең Прагалағы өлөшө асылыуға Милли собрание залына 178 делегат йыйналды, улар араһында СССР общественный ойошмаларынан 10 делегат, Ҡытайҙағы ойошмаларҙан 44 делегат, Монголия Халыҡ Республикаһы ойошмаларынан 4 делегат, Корея Халыҡ-демократия республикаһынан 3 делегат, немец делегацияһы члендәре, Демократик Испания, Греция, Вьетнам һәм башҡа илдәрҙең вәкилдәре бар. Бөгөн Болгария, Румыния, Польша һәм башҡа илдәр делегаттарының бер өлөшө килеүе көтөлә.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя конгресенең Прагалағы өлөшө асылыуға Чехословакия фабрикаларының һәм заводтарының, общественный һәм политик ойошмаларының вәкилдәре, Чехословакияның культура деятелдәренән күп кенә күренекле кешеләр, яҙыусылар, сиркәү служителдәре һәм башҡалар килде.

Ян Дрда сығышынан һуң, ултырышта ҡатнашыусылар президиум һайланылар, унда күп илдәрҙең культура, общественный һәм политик деятелдәре, конгрестең Прагалағы өлөшөндә ҡатнашыусы башҡа делегаттар бар. Совет делегацияһынан президиумға совет ҡатын-ҡыҙҙарының фашизмға ҡаршы комитеты председателенең урынбаҫары Гагарина, ике тапҡыр Советтар Союзы Геройы Федоров һәм Мәскәүҙәге славяндар комитеты члены Баранов һайланды. Чехословакия делегацияһынан — яҙыусы Ян Дрда һәм шулай уҡ башҡа бер нисә кеше; Ҡытай делегацияһынан — профессор Ма Инь-чу, Ҡытай профсоюздары деятеле Лю Нин һәм башҡалар; Монголия Халыҡ Республикаһы, Корея, Венгрия һәм башҡа илдәрҙең ойошмаларынан килгән делегаттар ҙа президиумға һайландылар.

Мандат һәм редакция комиссиялары һайланғандан һуң тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Париждағы өлөшөндә тикшерелә торған кеүек үк көн тәртибе бер тауыштан раҫланды.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы өлөшөндә ҡатнашыусылар берҙәм рәүештә белдереү текстын ҡабул иттеләр, унда былай тип әйтелә:

Беҙ, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе делегаттары, Франция хөкүмәте Францияға инеү өсөн рөхсәт бирмәгән кешеләр, азат Чехословакия халыҡ-демократик республикаһының башҡалаһы — Прагаға Париждағы конгрестең айырылмаҫлыҡ бер өлөшө булған ултырышҡа йыйналдыҡ. Тыныслыҡ өсөн үҫә барған көрәш донъяның бөтә өлөштәрендә йәшәүсе йөҙҙәрсә миллион ябай кешеләрҙең эше булып әүерелә, ул көслө хәрәкәт булып тора, кешелек донъяһының күпселек өлөшө уның байраҡтары аҫтына баҫа. Империалистик һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы ҡеүәтле тауыш. Оҙаҡ тыныслыҡтың иң көслө терәге һәм яҡлаусыһы булған Советтар Союзы халыҡтары менән бергә тыныслыҡ өсөн көрәшеүселәрҙең тауышы яңғырамаған урын ер шарында юҡ. Франция, Италия, Англия халыҡтары, яңы демократия илдәренең халыҡтары, Америка Ҡушма Штаттары, Латин Америкаһы халыҡтары, Ҡытай халыҡтары, колониаль ҡоллоҡҡа ҡаршы көрәшеүсе бөтә илдәрҙең халыҡтары, Греция менән Испанияның азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн батырҙарса көрәшеүсе халыҡтары тыныслыҡты яҡлап сығыш яһайҙар. Донъя йөҙөндәге бөтә илдәрҙең халыҡтары тыныслыҡты яҡлау өсөн көрәшкә күтәреләләр.

Тыныслыҡтың бөтә дошмандарына ҡаршы, яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың теләһә ниндәй пландарына ҡаршы тыныслыҡ өсөн көрәшәсәкбеҙ. Беҙ бөтә прогрессив кешелек донъяһының дөйөм маҡсаты булып торған тыныслыҡты яҡлау хөрмәтенә арымай-талмай хеҙмәт итәсәкбеҙ. Тыныслыҡ яғында тороусы миллиондарса кешеләр хәрәкәтенең иҫ киткес ҙур ҡолас алыуы шуны раҫлай — империалистик һуғыш тоҡандырыусыларҙың пландары селпәрәмә киләсәк. Бына ни өсөн империалистар тыныслыҡты яҡлау хәрәкәтенә нисек кенә булһа ла ҡамасауларға тырышалар. Бына ни өсөн Франция хөкүмәте тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе делегаттарының күп өлөшөнә Францияға инеүгә, Уолл-стрит приказы буйынса рөхсәт бирмәне. Беҙ Франция хөкүмәтенең бындай юғәнһеҙлегенә ҡаршы ҡиҫкен протест белдерәбеҙ. Франция хөкүмәте шуның менән үҙен тыныслыҡ дошмандары сафына ҡуйҙы, Француз халҡының азатлыҡ һөйөү традициялары алдында хыянат итте һәм империалистарҙың ысын йөҙөн асып бирҙе.

Беҙ, конгресс делегаттары, тип әйтелә унан ары был белдереүҙә, Прагаға йыйналып, ошоларҙы белдерәбеҙ:

Беҙҙе тыныслыҡты яҡлап сығыш яһау өсөн, үҙҙәренең вәкилдәре сифатында Парижға ебәргән халыҡтарҙың ихтыяждарын беҙ үтәрбеҙ. Бөгөн Парижға йыйналған делегаттар менән тулыһынса берҙәм булған хәлдә, беҙ тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең айырылғыһыҙ өлөшө рәүешендә үҙебеҙҙең ултырышыбыҙҙы башлайбыҙ. Беҙ бөтә донъя халыҡтарын тыныслыҡты яҡлау өсөн көрәшкә үҙҙәренең бөтә көстәрен мобилизовать итергә саҡырабыҙ, беҙ уларҙы яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың пландары селпәрәмә килһен өсөн бөтә сараларҙы күрергә саҡырабыҙ. Беҙ бөтә средстволар ярҙамында, радио, кино һәм матбуғат ярҙамында, һуғыш тоҡандырыусыларҙы фаш итергә, халыҡ-ара хеҙмәттәшлек идеяларын пропагандаларға, экономика һәм раса яғынан дискриминациялауға ҡаршы көрәшергә саҡырып, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың бөтәһенә лә мөрәжәғәт итәбеҙ. Империалистик яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы, тыныслыҡты яҡлап Париждан һәм Праганан ҡеүәтле саҡырыу тауышы яңғыраһын.

Конгресҡа ҡатнашыусылар бөгөн иртәнге ултырыш аҙағында Франция хөкүмәтенең хәрәкәттәренә ҡаршы протест текстын ҡабул иттеләр.

***

ПРАГА, 20 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе делегаттарынан Парижға инеүгә рөхсәт ала алмаусылар Прагаға килеүҙә дауам итәләр. Конгрестең Прагалағы өлөшөнөң киске ултырышы башланыуға Польша, Румыния һәм башҡа ҡайһы бер илдәрҙең делегациялары килде: делегаттарҙың һаны 224-кә етте.

Конгресҡа ҡатнашыусылар киске ултырышта Чехословакия общественный деятелдәренең һәм хеҙмәтсәндәр вәкилдәренең күп кенә сығыштарын тыңланылар.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресена Чехословакиянан делегат итеп ебәрелеп тә, Парижға инеү өсөн рөхсәт ала алмаған католик священник Ян Мараның сығышын ултырышта ҡатнашыусылар ҙур ҡыҙыҡһыныу менән тыңланылар.

Прагалағы күп һанлы фабрика һәм заводтарҙың, төрлө общественный ойошмаларҙың вәкилдәре, Кладно горняктары, Прага тимер юлсылары, Готвальд өлкәһенең игенселәре һәм башҡалар Конгресҡа ҡатнашыусыларҙы ҡотлап сығыш яһанылар. Киске ултырыштың аҙағына Париждан Конгрестең Прагала ултырып үткәреүсе делегаттары исеменә телеграмма килде, унда тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе президиумы, бөгөн Конгресс делегаттары үҙҙәренең Париждағы ултырыштарында бер тауыштан ҡарар ҡабул иттеләр, улар был ҡарар менән Конгрестең Прагала ултырыш үткәреүсе делегаттарының тулы хоҡуҡлы булыуҙарын раҫлайҙар, тип әйтелә.

Ошоноң менән тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы өлөшөнөң бөгөнгө ултырышы ябылды.

Алдағы ултырыш 22 апрелдә буласаҡ.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Сауҙа эшен потребителдәрҙең талаптарына яуап бирерлек итеп ойошторорға

Ошо йылдың мартында потребкооперацияларҙың отчет-һайлау йыйылыштары һәм конференциялары булып үтте. Был йыйылыштарҙа һәм конференцияларҙа потребителдәрҙең вәкилдәре ҡатнаштылар. Улар ҡайһы бер потребителдәр кооперацияларының халыҡты культуралы хеҙмәтләндереү өлкәһендә өлгәшелгән уңыштарын билдәләү менән бергә, айырым етешһеҙлектәрҙе конкрет фактыларға нигеҙләп ҡаты тәнҡитләнеләр.

Шаран район потребителдәр союзы үткән йылғы тауар әйләнеше планын үтәү буйынса ҙур ғына уңыштарға өлгәшкән. 1948 йылда, 1947 йылғыға сағыштырғанда, бер ярым тапҡырға артығыраҡ тауар һатылған.

— Беҙҙең магазиндарҙа, — ти район потребсоюзының председателе иптәш Шайхетдинов пайщиктарҙың конференцияһында яһаған докладында, — киң ҡулланыу тауарҙарының бөтәһе лә етерлек тиклем бар. Массовый ҡулланыу тауарҙары хаҡтарының төшөүе — хеҙмәтсәндәрҙең личный бюджеттарына ҙур файҙа килтерҙе. Хәҙер потребителдәр беҙҙең магазиндарҙағы тауарҙар менән ҡәнәғәтләнмәйҙәр. Улар сифатлы тауар һәм культуралы сауҙа талап итәләр. Халыҡтың был мөһим талаптарын ҡәнәғәтләндереү өсөн беҙгә — сауҙа работниктарына тағы ла яҡшыраҡ, ойошҡанлыраҡ эшләргә кәрәк. Беҙ үткән йылда халыҡҡа 17,5 миллион һум тауар һатҡанбыҙ икән, быйыл тағы ла күберәк һатыу өсөн көрәшергә тейешбеҙ.

Конференцияла ҡатнашыусы пайщиктар дөйөм алғанда район потребителдәр союзы тауар әйләнеше планын даими рәүештә үтәп килһә лә, айырым сельполарҙың ҡәнәғәтләнерлек эшләмәүҙәрен әйтеп үттеләр. Салмалы, Бәзәнә һәм Бескенә сельполары тауар әйләнеше планын үтәй алмағандар. Улар массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡтары төшкәс тә үҙҙәренең эштәрен тейешенсә ойоштормағандары юҡ әле. Был сельполарҙың магазиндарында киң ҡулланыу һәм көндәлек тормошҡа кәрәк булған тауарҙар етерлек кимәлдә килтерелмәйҙәр. Потребителдәр район потребсоюз етәкселәренән бөтә сельполарҙың да яҡшы эшләүҙәренә өлгәшеү өсөн үҙҙәренең практик эштәрен тағы ла яҡшыраҡ ойоштороуҙарын талап иттеләр.

Стәрлебаш районы Ҡаратал сельпоһының (председателе Тимербулатов) айырым магазиндары үҙҙәренең пландарын 110 — 116 процентҡа үтәгән булһалар ҙа, сельпо буйынса 1948 йылдың тауар әйләнеше планы 5 процентҡа үтәлеп етмәгән. Сарайса сельпоһы йыллыҡ тауар әйләнеше планын ни бары 83 процентҡа ғына үтәгән. Был сельпола растрата 9699 һум тәшкил итә. Ул аҡсалар растратчиктарҙан юллап алынмағандар әле. Был хәл сельпоның оборот средстволарына тотҡарлыҡ яһай. Бында потребителдәр обществоһына яңы пайщиктар ҡабул итеү эше лә ҡәнәғәтләнерлек түгел. Мәҫәлән, үткән йылда яңы пайщиктар ҡабул итеү буйынса бирелгән контроль план ни бары 77 процентҡа ғына үтәлгән. Пайщиктарҙан взнос аҡсаһын йыйнау планының үтәлмәүе тураһында һөйләп тә тораһы юҡ.

Сельпо етәкселәре наряд буйынса бирелгән тоҙ, кәрәсин, шырпы, һабын, сәй, шәкәр кеүек көндәлек тормошҡа кәрәк булған башҡа тауарҙарҙы Башсоюздың район-ара базаһынан үҙ ваҡытында килтереп һатыу сараһын күрмәйҙәр. Шуның арҡаһында был сельпоның потребителдәре ундай тауарҙарҙы күрше сельполарҙың йәки Стәрлетамаҡ ҡалаһының магазиндарынан барып алырға мәжбүр булалар. Потребителдәрҙе культуралы хеҙмәтләндереү өлкәһендә лә һалҡынлыҡ күрһәткәндәре өсөн дә пайщиктарҙың конференцияһында сельпоның элекке председателе Нистров һәм ревизия комиссияһы председателе Пинчук ҡабаттан һайланманылар, улар урынына халыҡ ышанысын аҡлауҙа булдыҡлыраҡ иптәштәр һайландылар.

Маҡар районы Байғужа сельпоһының отчет-һайлау конференцияһында пайщиктар сельпо етәкселәренең (председателе иптәш Ханнанов) насар эшләүҙәрен, потребителдәрҙең наказдарын үтәүҙә һалҡынлыҡ күрһәткәндәрен асыҡ фактыларға нигеҙләп ҡаты тәнҡитләнеләр. Сельпоның магазиндарында ике-өс ай буйынса шырпы, кәрәсин тоҙ һәм башҡа тауарҙар булмай. Маҡар район потребсоюзы (председателе иптәш Черношин) Байғужа сельпоһының насар эшләгәнен белә тороп та уға эште юлға һалыуҙа ярҙам күрһәтмәй, киреһенсә, сельпо етәкселәренең ҡомһаҡлығынан файҙаланып, уларға бүленгән тауарҙарҙы икенсе сельполарға биреп ебәрә.

Благовар районы Ҡарғалы сельпоһының пайщиктар конференцияһында ревизия комиссияһы председателе иптәш Сөйөндөков ҡушымта доклад менән сығыш яһай. Ул сельпоның эшендәге етешһеҙлектәрҙе асып бирә. Мәҫәлән, 1948 йылда 15.477 һум растрата яһала. Шул иҫәптән 3366 һум взнос аҡсаһы туҙҙырыла. Сельпо председателе Еникеев, һатыусыларҙан Еникеева Зөләйхә, Дистановалар кооператив обществоһының байтаҡ ҡына аҡсаһын үҙләштерәләр. Райпотребсоюздың бухгалтеры Гайдук та «өлөштән» ҡоро ҡалмаған. Ул да төрлө юлдар менән сельпоның 1366 һум аҡсаһын үҙләштергән. Ләкин сельпо етәкселәре был аҡсаларҙы растратчиктарҙан юллап алыу сараһын күрмәйҙәр.

Шуныһы характерлы, ошо етешһеҙлектәр, хатта енәйәтсел эштәр күҙгә асыҡ бәрелеп тороуға ҡарамаҫтан, сельпо председателе Еникеев икенсе тапҡыр һайлана. Әгәр ҙә урындағы Совет һәм партия ойошмаһы пайщиктарҙың конференцияһын идея-политик кимәлдә үткәреүгә практик ярҙам күрһәткән булһалар, сельпоның правлениеһе составына растратчиктар һайланыуы ғына түгел, киреһенсә, ундай ярамһыҙ элементтар сауҙа ойошмаларынан ҡыуылырҙар ине.

Потребобществоларҙың отчет-һайлау йыйылыштарында пайщиктар райпотребсоюздарҙың һәм сельполарҙың эштәрендәге етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләү менән бергә, ул етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү юлдарын күрһәттеләр. Ауылда сауҙа эшен бөгөнгө көндәң талаптарына яуап бирерлек итеп ойоштороу өсөн яңы наказдар һәм ҡиммәтле тәҡдимдәр индерҙеләр.

— Арслан сельпоһы, — тине Шишмә районы «Бригада» колхозының председателе иптәш Хөзинҡәев, пайщиктарҙың конференцияһында, — үҙған йылда беҙҙең колхоз члендәренә миллион ярым һумлыҡ киң ҡулланыу тауарҙарын һатты. Сельпо работниктары үҙ-ара ярышып эшләүҙәре арҡаһында 1948 йылдың тауар әйләнеше планын уңышлы тамамлауға өлгәштеләр. Ләкин улар был уңыштары менән мауыҡмаҫҡа, халыҡтың үҫә барған талабын культуралы совет сауҙаһы менән тағы ла яҡшыраҡ тәьмин итеү өсөн социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдерергә тейештәр. Массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡтары арзанайыуы — сауҙа работниктарынан шуны талап итә. Сөнки тауар хаҡтарының арзанайыуы арҡаһында совет һумының һатып алыу көсө көндән-көн нығый бара, хеҙмәтсәндәрҙең культуралы материаль көнкүреш шарттары тағы ла яҡшырҙы. Был хәл сауҙа работниктарынан бары тик сифатлы ғына тауарҙар һатыуҙы талап итәләр. Был талаптарҙы үтәү өсөн сауҙа работниктары культуралы совет сауҙаһының техникаһын тағы ла яҡшыраҡ үҙләштерергә тейештәр.

Пайщиктарҙан Вәлиев, Фәхретдинов, Әхмәтьянов иптәштәр ревизия комиссияһына сельпоның эшенә йышыраҡ һәм сифатлыраҡ ревизия яһарға, общественный аҡсаны урлаусы һәм туҙҙырыусыларҙы ҡыйыуыраҡ фаш итергә һәм ундайҙарҙы сауҙа эшенән ҡыуырға тигән тәҡдим индерҙеләр һәм улар пайщиктар исеменән сельпо правлениеһе составына яңы һайланған иптәштәргә потребителдәрҙе көндәлек тормошҡа кәрәк булған — тоҙ, шырпы, тәмәке һабын, сәй, шәкәр кеүек тауарҙар менән өҙлөкһөҙ тәьмин итеү, бигерәк тә баҫыу эштәре башланғас күсмә һатыу ойоштороу тураһында наказдар бирҙеләр.

Пайщиктарҙың тәҡдимдәре һәм наказдары потребителдәр кооперацияларының эш программалары булырға тейеш. Улар һәр бер тәҡдимде һәм һәр бер наказды айырым иҫәпкә алып, үҙҙәренең эш пландарына индерергә һәм һәр бер наказдың үтәлеше тураһында пайщиктарға информация биреп барырға тейештәр.

И. Ниғматуллин.

Туймазы автотранспорт конторaһы бөтөрөлдө

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының 1949 йыл 19 ғинуарҙағы 120 — 1 номерлы бойороғона ярашлы рәүештә, Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы эргәһендәге автомобиль транспорты управлениеһының Туймазы автотранспорт конторaһы 1949 йылдың 1 февраленән бөтөрөлдө.

Уның бөтә булған активтары һәм пассивтары Башҡортостан өлкә транспорт-экспедиция конторaһының Туймазы агентствоһына тапшырылдылар.

Бөтә претензиялар менән 1949 йылдың 1 майына тиклем түбәндәге адресҡа мөрәжәғәт итергә: Туймазы, Вокзальный урамы, 32-се номерлы йорт, Башҡортостан өлкә транспорт-экспедиция конторaһының Туймазы агентствоһы.

БАССР Министрҙар Советы эргәһендәге автомобиль транспорты управлениеһы.

Төрлө материалдар һатыла

Стәрлетамаҡтың Ленин исемендәге заводы бөтә предприятиеларға, ойошмаларға һәм учреждениеларға түбәндәгеләрҙе белдерә: завод уларға нормативтан тыш электроаппаратуралар (пускателдәр, пакетлы выключателдәр, реле, барабан переключателдәре һәм башҡалар); радиал, конический һәм упорный подшипниктар, инструменттар, протяжкалар, прошивкалар һәм долбяктар; химикаттарҙан (тальк, сернокислый калий) һәм башҡа шундай материалдар һата.

Бөтә булған белешмәләр өсөн заводтың техник тәьминәт бүлегенә мөрәжәғәт итергә.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Б01926 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 80 (8180)
23
апрель
шәмбе

хаҡы 20 тин

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсән общественный малсылыкты бөтә саралар менән үстереү—ауыл хужалығын алға евәреүҙә үҙәк бурыс булып тора.
СССР Верховный Советы Президиумы „1949—1951 йылдарҙа малсылыкта юғары күрһәткестәр биреүгә өлгәшкән өсөн ауыл хужалығы алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм уларҙы СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында“ Указ ҡабул итте.
Малсылыкты йылдам рәүештә күтәреү өсөн бөтә халыҡ социалистик ярышын киң йәйелдерәйек!

Яҙғы баҫыу эштәре башланды

Республика колхоздарында, совхоздарында яҙғы баҫыу эштәре башланды. Бөтә райондарҙа ла ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу бара. Әлшәй, Благовар, Бүздәк, Туймазы, Шишмә райондарында ужымдарҙы аҙыҡландырыуҙың государство планы арттырып үтәлде лә инде. Был район колхоздары ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәрен пландан тыш дауам иттерәләр.

Намыҫлы игенселәребеҙ сталинсе биш йыллыҡ пландың һуңғы хәл иткес йылының яҙғы сәсеү эштәрен ҙур дәрт һәм юғары рухланыу менән башлап ебәрҙеләр. Яҙғы сәсеү—ул юғары урожай өсөн көрәштең хәл иткес осоро. Сөнки, халыҡ әйткәнсә, «ни сәсһәң — шуны урырһың». Был яҙғы сәсеү беҙҙең республикабыҙҙың игенселәре өсөн уларҙың иптәш Сталинға биргән вәғәҙәләрен нисек үтәүҙәренә серьёз һәм яуаплы һынау буласаҡ. Ә республикабыҙҙың колхоздары, совхоздары, МТС-тары быйылғы яҙғы сәсеүҙе иң яҡшы агротехник сроктарҙа юғары сифатлы итеп үткәрергә һүҙ бирҙеләр.

Ҡайһы бер район колхоздары, совхоздары үҙ өҫтәренә алған социалистик йөкләмәне уңышлы үтәү теләгендә, ҡар иреп бөтөп өлгөргән майҙандарҙы тырматыу, культивациялау һәм сәсеү эштәрен башлап ебәрҙеләр ҙә инде. Был эшкә айырыуса Әбйәлил районы колхоздары ойошҡан рәүештә тотондолар. Бөгөнгә көндә районның 35-тән артыҡ колхозы өлгөргән ерҙәрҙә һайлап тырматыу һәм культивациялау эшен алып бара. Был районның Киров исемендәге алдынғы колхозы 720 гектар майҙанда тырматыу үткәрен, 200 гектарҙан артыҡ майҙанда бойҙай сәсте. «Серп и молот» һәм Сталин, Калинин, Салауат Батыр исемендәге колхоздарҙа ла иртә культивация сәсеү эше киң рәүештә ҡыҙыу темп менән алып барыла. Ошо районның Пионер колхозы 12 мең гектар майҙанда тырматыу, 1215 гектар майҙанда культивациялау үткәрен, 300 гектар бойҙай сәсте.

Учалы районының колхоздары ла ҡыҙыу эш тормошҡа ашыралар. Был район колхоздары ла яҙғы сәсеү эштәрен ... алып бара. Әбйәлил МТС-ының механизаторҙары ла бик яҡшы эшләйҙәр.

Был МТС-тың тракторсылары ... норма ... үтәйҙәр.

Өлгөргән майҙандарҙа һайлап тырматыу, культивациялау эштәрен Әлшәй, Бакалы, Дәүләкән, Ҡандра, Туймазы районы колхоздары ла башлап торалар. Өфө районының колхоздары яҙғы сәсеү эштәрен ... тамамлау ... ала.

Республика колхоздары һәм МТС-тары быйылғы яҙғы сәсеүгә ... әҙерләнделәр.

Быйылғы яҙғы сәсеүҙе ... сифатлы итеп үткәреү ... районы колхоздарының ... өлгөһө ... Бөтә райондарҙа ла яҙғы сәсеү ... киң ... ойоштороу ... тейеш.

Был яҙ ... ҙур ... артабан ... ҡаршылай ... тейешле ... эшләргә ... Бөтә ... тейеш.

был өҫәклектә тиҙ арала һәм ҡыҫҡа бөтәрәүҙән тора.

Хәҙер инде күпселек райондарҙа баҫыуҙарҙың байтаҡ өлөшө ҡарҙан да таҙарынып бөтөп бара. Ә ҡалҡыу урындарҙа ерҙәр ат көстәре менән дә, тракторҙар менән дә эшкәртеү өсөн күптән өлгөрөп еттеләр. Шуға ҡарамаҫтан, ҡайһы бер район колхоздары баҫыуҙарҙың тотош майҙанлы булып өлгөргәнен көтөп, ҡиммәтле ваҡытты әрәмгә үткәрәләр. Быны Әлшәй, Дәүләкән, Туймазы, Ҡандра, Бакалы райондарының бик аҡрын ҡуҙғалышлы эш практикаһында асыҡ күреп була. Әлшәй районының алдынғы колхоздары өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыу эшен бынан бер аҙна элек башлаһалар ҙа, шул уҡ шарттарҙа йәшәгән районның башҡа колхоздарында ул яңы ғына башланып тора әле. Бакалы районында Карл Маркс исемендәге колхоз 56 гектар майҙанда тырматыу үткәргән саҡта, уның тирәһендәге колхоздар баҫыуҙарҙың ҙур массивле булып өлгөрәүҙәрен көтәләр.

Яҙғы сәсеү эштәрен массовый рәүештә алып бара башлаған Әбйәлил районының «Ҡыҙыл һабан», «Ҡыҙыл байраҡ» һәм Буденный исемендәге колхоздарында баҫыу эштәре ғәфү итеелмәҫлек түбән темп менән алып барыла. Сөнки был колхоздарҙа партия, совет органдары был мөһим эште ойоштороуҙа беренсе көндәрҙән үк бероләшһеҙлек күрһәтәләр. Колхозсылар массаһын яҙғы сәсеү кеүек яуаплы кампанияның көндәлек бурыстарын үтәү көрәшенә боевой ойошҡанлыҡ менән күтәрмәйҙәр.

Район, партия, совет органдарының, колхоз партия ойошмаларының бөтә иғтибары, хәҙер инде, яҙғы баҫыу эштәрен ... ойоштороуға ... йүнәлтелергә тейеш.

Яҙғы сәсеүҙе юғары агротехник кимәлдә ... үткәреү өсөн ... МТС-тар ... тракторҙарҙы ... тулы ... файҙаланырға тейеш ...

Шуға ҡарамаҫтан, трактор паркының беренсе көндәрҙән үк ... планын ... үтәү ...

Яҙғы сәсеүҙе ойошҡан рәүештә ... юғары урожайлылыҡ ... өсөн ... көрәшкә, иптәштәр!

Алты айлыҡ курс тамамлаусы колхоз председателдәренең беренсе төркөмө

15 апрелдә колхоздар өсөн етәксе ... әҙерләү буйынса Башҡортостан государство мәктәбе янында уҙҙырылған алты айлыҡ курсты колхоз председателдәренең 80 кеше тамамлап сыҡтылар. ...

... бинаһында тамамлап сыҡтылар. ...

Зоотехниктар курсы

Мишкә районы ауыл хужалығы ... колхоздар өсөн ... ултыртыу ... 18 кеше тамамлап сыҡты. Улар ... ойоштороуҙар.

СССР Союзы Министрҙәр Советы Председателе иптәш Иосиф Виссарионович СТАЛИНГӘ

Ҡәҙерле Иосиф Виссарионович!

Башҡорт АССР-ы промышленность предприятиеларенең, төҙөлеш ойошмаларының, тимер юл һәм һыу транспортының работниктарының һеҙгә, большевиктар партияһының һәм совет халҡының Бөйөк юлбашсыһына, һөйөклө уҡытыусыбыҙға, атайыбыҙ һәм дуҫыбыҙға ысын күңелдән ялҡынлы сәләм ебәрәбеҙ!

Совет кешеләренең биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү, беҙҙең коммунизмға табан алға хәрәкәт итеүебеҙҙе тиҙләтеү өсөн булған патриотик ынтылышы ... производство планын арттырыу, оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн ... социалистик ярыш ...

... тиҙләтеү өсөн социалистик ярыштың беренсе йомғаҡтарын тикшереп һәм үҙебеҙҙең мөмкинлектәребеҙҙе иҫәпләп, беҙ, Башҡорт АССР-ы промышленность һәм транспорт предприятиелары работниктары 1949 йылда, Совет хөкүмәте ҡарамағына тапшырыу өсөн, обороттан 85 миллион һум аҡса бушатырға социалистик йөкләмә алабыҙ.

Шул иҫәптән Өфө ҡалаһының предприятиелары 21.022 мең һум, Черниковск ҡалаһының предприятиелары 25.147 мең һум, Стәрлетамаҡ — 11 миллион һум, Белорет — 12.765 мең һум, Ишембай — 5.325 мең һум, Октябрьский ҡалаһы предприятиелары 7 миллион һум аҡса бушатасаҡтар.

Был йөкләмәләрҙе үтәү өсөн беҙ производство циклын ҡыҫҡартыу, үҙләгенән ағылыш методын индереү, технологияны һәм хеҙмәт ойоштороуҙы яҡшыртыу юлы менән производство процесында оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүҙе билдәләйбеҙ. Оборудованиеларҙың һәм механизмдарҙың эшендә тиҙлек режимен ҡыйыу рәүештә үҙләштерәсәкбеҙ, күп хеҙмәт һалыуҙы талап иткән эштәрҙе механизациялаштырасаҡ...

... сағыштырғанда, 28,5 процентҡа артты. Күп предприятиелар беренсе квартал планын срогынан алда, 1949 йылдың 23 мартына — Башҡорт АССР-ының 30 йыллығы көненә үтәнеләр.

Республикабыҙҙың алдынғы предприя... рыстарҙы хәл итеүҙә был әле башланғыс ҡына.

Беҙҙең ҡайһы бер предприятиеларебеҙ әлә билдәләнгән номенклатура буйынса пландарын үтәмәйҙәр, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, эшләп сығарыла торған продукцияның үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыу һәм пландан тыш социалистик накоплениеларҙы арттырыу өсөн эске резервтарҙы һәм мөмкинлектәрҙе тулыһынса файҙаланмайҙар.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярыштың беренсе йомғаҡтарын тикшереп һәм үҙебеҙҙең мөмкинлектәребеҙҙе иҫәпләп, беҙ, Башҡорт АССР-ы промышленность һәм транспорт предприятиелары работниктары 1949 йылда, Совет хөкүмәте ҡарамағына тапшырыу өсөн, обороттан 85 миллион һум аҡса бушатырға социалистик йөкләмә алабыҙ.

... шыртыу юлы менән, ҡулланыла торған материалдарҙың һәм инструменттең номенклатураһын кәметәсәкбеҙ.

Продукцияны потребителгә өҙлөкһөҙ һәм йылдам рәүештә еткереү иҫәбенә әҙер продукцияны таратыу процесында оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтәсәкбеҙ. Аралаш предприятиеларҙың эшен яҡшыртасаҡбыҙ, кооперация поставкаларының регуляр үтәлеүен тәьмин итәсәкбеҙ.

Был йөкләмәләрҙе үтәү беҙҙең промышленность һәм транспорт предприятиеларенең барлыҡ звеноларының тигеҙ һәм аныҡ эшләүен талап итәсәк. Беҙ был йөкләмәләрҙе үтәрбеҙ, тип, Иосиф Виссарионович, һеҙҙе ышандырабыҙ. Сөнки улар беҙҙең предприятиеларебеҙҙең биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәргә тигән патриотик ынтылыш менән солғап алынған бөтә эшселәренең, инженер-техник работниктарының һәм хеҙмәткәрҙәренең ысын теләктәрен, фекерҙәрен һәм хистәрен көйҙәләндерәләр.

Ҡәҙерле юлбашсыбыҙ, һөйөклө уҡытыусыбыҙ һәм дуҫыбыҙ, һеҙгә хеҙмәтсәндәрҙең бәхете өсөн ысын күңелебеҙҙән иҫәнлек-һаулыҡ һәм оҙон ғүмер теләйбеҙ.

Йәшәһен совет халҡының еңеүҙәрен ойоштороусы һәм рухландырыусы бөйөк Ленин—Сталин партияһы!

Йәшәһен беҙҙең Бөйөк юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ, туғаныбыҙ һөйөклө иптәш Сталин!

Башҡорт АССР-ы промышленность һәм транспорт работниктарының 1949 йыл 11 апрелдәге кәңәшмәһендә ҡабул ителде.

Үҙенә төшөү хаҡы кәметелде

Өфө декстрин заводы коллективы республикабыҙҙың данлыҡлы 30 йыллығы хөрмәтенә алынған социалистик йөкләмәһен уңышлы башҡарғайны. Беренсе кварталдың производство планы 130 процентҡа үтәлде. Завод тик юғары сифатлы продукция эшләп сығарҙы. Сырьё, материалдарҙы ағыулыҡ һәм электр энергияһын һаҡлап тотоноу, дөйөм завод расходтарын ҡыҫҡартыу һөҙөмтәһендә продукцияның үҙенә төшөү хаҡы 12,7 процентҡа кәмене. Ошо юлдар менән государствоға 54 мең һумдан күберәк саф файҙа бирелде.

Коллектив беренсе Май байрамын достойн ҡаршылау өсөн ныҡышмалы көрәшә. Апрель айы планын срогынан алда үтәү, продукцияның сифатын яҡшыртыу буйынса алынған йөкләмәләр тормошҡа ашырыла. Александр Чутких өлгөһендә 7 юғары сифат бригадаһы төҙөлөп, уңышлы ғына эшләп килә.

Декстрин цехының смена мастерҙары Мөхәмәтвәлиев, Ивановская, картонаж цехында Удальцова, Тимербулатова, Шевкунова, Коростелева, Копылов иптәштәрҙең бригадалары май алды ярышының алдынғылары булып торалар. Коллектив профсоюздарҙың X съезын хеҙмәт күтәрелеше менән ҡаршылай.

С. Моратов,
Декстрин заводы директоры.

Май алды социалистик ярышы

Хеҙмәт күтәрелеше

СТӘРЛЕТАМАҠ. Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводының коллективы ҡаланың промышленность предприятиеларен үҙенең яңынан-яңы инициативаһы менән стахановсы эшкә дәртләндерә. Хәҙер был заводтың 500-ҙән артыҡ кешеһе профсоюздарҙың X съезы хөрмәтенә стахановсы вахтаға баҫты. Уларҙың бөтәһе лә үҙҙәренең производство нормаларын уңышлы үтәй. Ә 260 профсоюз члены норма үтәлешен 120 проценттан кәметмәй. Смена һайын 2—3 норма биреүселәрҙең һаны көндән-көн арта.

Заводта хеҙмәт етештереүсәнлеге һуңғы ваҡыттарҙа 5 процентҡа күтәрелде. 4 ай эсендә уның коллективы Тыуған илебеҙгә 200 мең һумлыҡ пландан тыш накопление бирҙе. Хәҙер бында 4 айлыҡ производство планы вал һәм бөтә комплекстар буйынса ла үтәлде.

Алдынғы коллектив өлгөһенә эйәреп, ҡаланың башҡа предприятиелары юғары хеҙмәт күрһәткестәре бирәләр. Тегеү машиналары заводының коллективындә социалистик ярыш көндән-көн массовый төҫ ала, эшселәр һәм инженер-техник работниктар үҙҙәренең йөкләмәләрен арттырып үтәйҙәр. Бер ай эсендә генә завод продукцияһының үҙенә төшөү хаҡы 0,4 процентҡа кәмене, ә хеҙмәт етештереүсәнлеге 0,5 процентҡа күтәрелде. Шулай уҡ материалдарҙы тотоноу ҙа бында 8 процентҡа ҡыҫҡартылды. Йыл башынан алып был коллектив запасты нормативҡа ҡарағанда 100 мең һумға ҡыҫҡартты.

Апрель айының беренсе декадаһындағы үтәлеш тә ҡаланың предприятие коллективтарының үсештәрен күрһәтә. Ун көн эсендә генә Лесозавод айлыҡ планын 58,1 процентҡа, спиртзавод 54,5 процентҡа, Горместпром комбинаты 52,5 процентҡа, «Красный пролетарий» заводы 39,8 процентҡа, икмәк комбинаты 38,4 процентҡа үтәнеләр.

Пландан тыш продукция

Мәсетле районының «Новый путь» промартеленең һәҙәп фабрикаһы ҙур уңыштар менән эшләй. Уның коллективе үткән йылда пландан тыш 50 мең һумлыҡ һәҙәп биргәйне. 1949 йылдың беренсе квартал планын да 1 мартҡа уҡ үтәп, һәҙәпселәр 20 мең һумлыҡ продукция эшләнеләр.

Храмцова, Ярушина, Насирова, Мифтахова иптәштәр айырыуса юғары хеҙмәт күрһәткестәре бирәләр. Уларҙың норма үтәлеше апрель айында 300 процентҡа етте.

М. Миндияров.

БАҪЫУ ЭШТӘРЕ ОСОРОНДА ПОЛИТИК-МАССОВЫЙ ЭШ

ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарҙарын үтәү нигеҙендә, үткән йыл һауа шарттарының ыңғай булмауына ҡарамаҫтан, Йомағужа районы колхозсылары социалистик игенселектең культураһын күтәреүҙә һәм ауыл хужалығы артелдәренең экономик ҡеүәтен нығытыуҙа күренекле уңыштарға өлгәштеләр. Был, бөтәһенән дә элек, район партия ойошмаһының ауыл хужалығы мәсьәләләре менән тәрәнерәк һәм оперативерәк шөғөлләнә башлауының һөҙөмтәһе булып тора. Шулай уҡ быйылғы баҫыу эштәрен ҡыҫҡа срокта үткәреү, юғары урожай өсөн көрәште артабан көсәйтеү — район партия ойошмаһының боевой бурысы булып тора.

Хужалыҡ өлкәһендәге өлгәшеүҙәр хеҙмәтсәндәр араһында политик-массовый эштең әйбәт ҡуйылыуына нигеҙләнгән. Шуның өсөн ВКП(б)-ның район комитеты һәм колхоз партия ойошмалары яҙғы сәсеү осоронда был эште киң һәм маҡсатҡа юнәлешле итеп ойоштороу мәсьәләләрен үҙ эштәренең иғтибары үҙәгендә тоталар. Баҫыуҙарҙа 600-гә яҡын агитатор эшләйәсәк. Улар звеноларға, баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларына беркетелделәр. Политик-массовый эштәрҙе ойоштороу мәсьәләләре агитаторҙарҙың семинарҙарында һәм кәңәшмәләрендә ентекләп тикшерелде. «Ҡыҙыл байраҡ» колхозы агитаторы Ғәлиев, Салауат исемендәге колхоз агитаторы Хисмәтуллин һәм башҡа алдынғы агитаторҙар үҙҙәренең ыңғай эш тәжрибәләре менән уртаҡлаштылар. Агитколлектив етәкселәренә һәм агитаторҙарға эш пландары төҙөргә ярҙам күрһәтелде.

Бынан тыш, һәр бер тәүге партия ойошмаһы эргәһендәге агитколлективта инструктив кәңәшмәләр үткәрелде. Мәҫәлән, М. Горький исемендәге колхоз агитколлективының етәксеһе иптәш Кобзев «Игенселектең культураһын күтәреүҙә юғары урожай звеноларының роле» һәм «Сифат өсөн көрәш—иген өсөн көрәш» тигән темалар буйынса беседаларҙы нисек ҡороу тураһында консультация үткәрҙе, был турала ниндәй әҙәбиәт уҡырға кәрәклеген әйтте.

Яҙғы сәсеү осоронда культура-ағартыу учреждениелары айырыуса яҡшы эшләргә тейештәр. Был тәңгәлдә беҙ байтаҡ эш эшләнек. ВКП(б) райкомы бюроһында бер нисә тәүге партия ойошмаһы секретарының һәм ауыл Советы председателдәренең клуб һәм уҡыу йорттарының эше тураһында отчеттары тыңланды. Культура-ағартыу учреждениелары работниктарының семинары үткәрелде. Уларҙың практик эш пландары төҙөлдө. Салауат исемендәге колхоз клубы районның күп кенә клубтарына өлгө булырлыҡ эшләй. Клуб бинаһы партия һәм хөкүмәт етәкселәренең портреттары менән, яҙғы сәсеүгә арналған плакаттар һәм лозунгылар менән матур итеп биҙәлгән. Бында короләккә ҡаршы көрәш мәсьәләләре буйынса 10 доклад уҡылды. Клуб мөдире иптәш Миңлебаев регуляр рәүештә стена газетаһы сығарып тора. Клубтың активы 20 кешегә етә. Улар һәм мәктәп уҡыусылары кесе менән клуб сәхнәһендә йыш ҡына концерттар һәм спектаклдәр ҡуйылды. Художестволы үҙ эшмәкәрлек түңәрәге яҙғы сәсеү осоронда әҙерләнгән репертуар буйынса эшләйәсәк. Колхоз партия ойошмаһы (секретары иптәш Хисмәтуллин) клуб эше менән әленән-әле шөғөлләнә. Уның инициативаһы буйынса быйыл клубтың библиотекаһы яңы китаптар менән тулыландырылды, радио приемник алынды. «Сеятель», М. Горький исемендәге һәм башҡа колхоздарҙың да клубтары яҡшы эшләй. «Сеятель» колхозы агитаторы иптәш Царев партия һәм хөкүмәттең короләккә ҡаршы көрәш саралары тураһындағы тарихи ҡарарын киң һәм оҫта пропагандалауы менән маҡтала. Был мәсьәлә буйынса колхозсылар араһында ул ундан артығыраҡ беседа үткәрҙе. Баҫыу эштәре осоронда район колхоздарында 13 уҡыу өйө, 28 клуб һәм 3 библиотека эшләйәсәк.

МТС һәм колхоз партия ойошмалары тракторсылар араһында политик-массовый эште йәйелдереүгә ҙур иғтибар итәләр. МТС хеҙмәтләндергән бөтә колхоздарҙа ла культвагондар булдырылды һәм улар матур итеп йыһазландырылды. Подгорный МТС-ында 22 кеше агитатор булып эшләй. Уларҙың бөтәһе лә тематик план һәм кәрәкле әҙәбиәт менән тәьмин ителгән. Короләккә ҡаршы көрәш һәм ағыулыҡ материалдарын экономлы тотоноу тураһындағы беседалар буйынса агитаторҙар өсөн консультация үткәрелде. Район үҙәге комсомолецтарынан ике культбригада төҙөлдө, 63 урында күсмә библиотека булдырылды. «Прогресс», «Ҡыҙыл байраҡ», М. Горький исемендәге һәм башҡа — бөтәһе 21 колхозда—радиоприемниктар эшләйәсәк. Кинофикацияның район бүлеге колхозсыларҙы кино менән хеҙмәтләндереүҙе ойоштора.

Баҫыу эштәренең тәүге көндәренән үк хеҙмәт етештереүсәнлеген юғары кимәлгә күтәреүҙә социалистик ярышты киң йәйелдереү — айырыуса ҙур иғтибарға эйә булып тора. Уның менән хәҙер бөтә колхозсылар ҙа солғап алынды. Ярыштың һөҙөмтәләрен сағылдырып тороу өсөн бөтә баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларында ла күрһәткес таҡталары булдырылды. Алдынғыларҙың эш методтары стена газеталарында, боевой листоктарҙа һәм «молнияларҙа» киң яҡтыртыласаҡ. Уларҙы сығарыу эшенә колхоздарҙың иң әҙерлекле һәм тәжрибәле коммунистары, комсомолецтары һәм ауыл интеллигенцияһы йәлеп ителде.

Колхозсылар һәм МТС работниктары араһында политик-массовый эште дөрөҫ ойоштороу, социалистик ярышты киң йәйелдереү — юғары урожай алыу өсөн көрәштә мөһим сара булып тора.

Н. Ғәлиев,
ВКП(б)-ның Йомағужа райкомы секретары.

1949—1951 йылдарҙа малсылыҡта юғары күрһәткестәргә өлгәшкән өсөн ауыл хужалығы алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

Мал һанын үҫтереү һәм уның продуктивлеген арттырыу малсылыҡты күтәреү эшендә мөһим бурыс булып торғанлығын иҫәпкә алып һәм колхозсыларҙы, совхоз работниктарын, шулай уҡ башҡа ауыл хужалығы работниктарын малсылыҡта юғары күрһәткестәргә өлгәшкәндәре өсөн дәртләндереү маҡсатында СССР Верховный Советы Президиумы ҡарар итә:

1. Малсылыҡты үҫтереүҙә юғары күрһәткестәргә өлгәшкәндәре өсөн колхозсыларға, совхоз, МТС, ғилми-тикшеренеү институттарының экспериментал базалары һәм тәжрибә станциялары работниктарына, колхоз председателдәренә, совхоз, экспериментал базалар һәм МТС директорҙарына, зоотехниктарға, колхоз, совхоз, участка һәм пункттарҙың ветеринар работниктарына, хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советтәре башҡарма комитеттәре председателдәренә, партияның район комитеттәре секретарҙарына, район ауыл хужалығы бүлектәре мөдирҙәренә, район ауыл хужалығы бүлектәренең баш зоотехниктарына, баш ветеринар врачтарына һәм мал аҙығы буйынса агрономдарына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә йәки улар СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградланалар, тип билдәләргә.

2. Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау түбәндәге күрһәткестәр өсөн үткәрелә, тип билдәләргә:

колхоз председателдәренә, зоотехниктәргә, ветеринар работниктәргә, колхоз фермалары мөдирҙәренә, совхоз һәм экспериментал базаларҙың директорҙарына, зоотехниктәренә, ветеринар работниктәренә, фермалар һәм бүлексәләр управляющийҙәренә — Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме — продукты биреүсе малдың һәм ҡоштоң һәр бер төре буйынса мал үҫешенең йыллыҡ планын колхоз, совхоз һәм экспериментал базалар буйынса 50 проценттән дә кәм булмаған күләмдә арттырып үтәгәндә бирелә; Ленин ордене менән наградлау — 30 проценттән дә кәм булмаған күләмдә, Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән наградлау — 20 проценттән дә кәм булмаған күләмдә, «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале һәм «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән наградлау — 10 проценттән дә кәм булмаған күләмдә арттырып үтәгәндә үткәрелә;

һыйыр һауыусыларға, мал көтөүселәргә, быҙау ҡараусыларға, йәш малдарҙы ҡарауселарға, суҫҡа ҡарауселарға, чабандарға, ҡош ҡарауселарға, совхоз һәм колхоздарҙың малсылыҡ фермалары бригадирҙарына — продукты бирәүсе малдың һәм ҡоштоң һәр бер төре буйынса мал үҫешенең колхоз, совхоз һәм экспериментал базалар планына ярашлы рәүештә йыллыҡ планын арттырып үтәгән шарттарҙа бирелә;

һәм малсылыҡтың продуктивлеге йәш малдарҙы үҫтереү, малдарҙы ашатыу һәм көтөүлектә һимертеү, ҡошсолоҡ, мал аҙығы культураларының юғары урожайын алыу буйынса күрһәткестәрҙең береһен үтәгән шарттарҙа бирелә.

1. БЕР ҺЫЙЫРҘАН ЙЫЛЫНА УРТАСА ҺӨТ ҺАУЫП ҺӘМ ҺӨТ МАЙЫ АЛЫУ БУЙЫНСА (КИЛОГРАМДАРҘА)

Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың һыйыр һауыусылары, һауын һыйырҙарҙы ҡарауcы көтөүселәре, ферма бригадирҙәре, ферма һәм бүлексә мөдирҙәре, зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре, колхоз председателдәре, совхоз һәм экспериментал базаларҙың директорҙары өсөн:

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү	Наградлау: Ленин ордене менән	Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән	„Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медале менән
Колхоздарҙа:				
Һөт һауып алырға	5000	4500	3500	2500
Шул һөттән май алырға	190	170	133	95
Йәки һауып алынған һөттең күләме булыуына ҡарамаҫтан май алырға	190	170	133	95
Совхоздарҙа:				
Һөт һауып алырға	5500	5000	4000	3000
Шул һөттән май алырға	210	190	150	115
Йәки һауып алынған һөттөң күләме булыуына ҡарамаҫтан май алырға	210	190	150	115

II. БЫҘАУҘАРҘЫҢ, КӨТӨҮҘӘ ЙӨРӨТЕП ҺӘМ АШАТЫП ҺИМЕРТЕЛӘ ТОРҒАН МӘГӘҘЛӘ ЭРЕ МАЛДАРҘЫҢ ТӘҮЛЕККӘ УРТАСА АУЫРЛЫҒЫН АРТТЫРҒАН ӨСӨН (ГРАМДАРҘА).

Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың быҙау ҡарауcылары, йәш малдарҙы үҫтереү, малдарҙы көтөүҙә йөрөтеп һәм ашатып һимертеү буйынса мал ҡарауcылары, ашатып һәм көтөүҙә йөрөтеп һимертеү пункттары бригадирҙәре, мөдирҙәре, ферма һәм бүлексә мөдирҙәре, зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре, колхоз председателдәре, совхоз һәм экспериментал база директорҙары өсөн:

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү	Наградлау: Ленин ордене менән	Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән	„Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медале менән
4 айлыҡҡа тиклемге быҙауҙар	1200	1000	850	750
6 айлыҡҡа тиклемге быҙауҙар	1000	850	750	600
6 айлыҡтан олораҡ булған йәш малдар	800	700	600	500
Малды ашатып һимерткәндә	1500	1250	1000	850
Көтөүҙә йөрөтөп һимерткәндә	1000	900	750	650

Ошо Указдың 2 статьяһындағы I һәм II бүлектәрҙә һаналып үтелгән күрһәткестәр өсөн малсылыҡ алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау һыйыр һауыусы тарафынан йыл башына уҙенә беркетелгән һәр бер һыйырҙан йыл һайын быҙау алған һәм һыйырҙарҙың ҙаими составынан һөт һауып алған, ашатып һәм көтөүҙә йөрөтеп һимертеүҙә булған малдың кәм тигәндә 3 ай дауамында тәүлеккә уртаса ауырлығын арттыра барған шарттарҙа, шулай уҡ быҙау ҡарауcылар тарафынан быҙауҙар тулыһынса һаҡланғанда, һыйыр һауыусылар, көтөүселәр һәм бригадирҙар тарафынан һыйырҙар тулыһынса һаҡланғанда, мал ҡарауcылар, ашатып һәм көтөүҙә йөрөтеп һимертеү пункттары мөдирҙәре, совхоз һәм экспериментал база фермалары управляющийҙәре тарафынан ашатып һәм көтөүҙә йөрөтеп һимертелә торған малдар һәм йәш малдар тулыһынса һаҡланғанда, хеҙмәтләндергән малдарҙың һаны түбәндә күрһәтелгәндәрҙән дә кәм булмағанда:

(мал һаны)

	Һыйырҙар (һауым һыйырҙар)	6 айлыҡтан олораҡ булған йәш малдар	Көтөүҙә һимертелә торған мал	Ашатып һимертелә торған мал
Һыйыр һауыусылар	8	—	—	—
Быҙау ҡарауcылар	—	25	—	—
Мал ҡарауcылар	24	йәки 50	йәки 50	йәки 40
Бригадирҙар	24	—	йәки 100	йәки 150
Колхоз председателдәре һәм ферма мөдирҙәре, колхоздарҙың зоотехниктәре, ветеринар работниктар	32	—	йәки 200	—
Бүлексәләрҙең, фермаларҙың управляющийҙәре, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре	32	—	йәки 200	йәки 300
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары, өлкән зоотехниктәре һәм өлкән ветеринар работниктәре	64	—	йәки 500	йәки 500

III. СУҪҠА БАЛАЛАРЫН ҮРСЕТЕҮ ҺӘМ СУҪҠАЛАРҘЫ ҺИМЕРТЕҮ БУЙЫНСА

Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың суҫҡа ҡарауcылары, бригадирҙәре, фермаларҙың, бүлексәләрҙең, һимертеү пункттарының мөдирҙәре, зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре, колхоздарҙың председателдәре, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары өсөн:

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү	Наградлау: Ленин ордене менән	Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән	„Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медале менән
Йыл башына булған һәр бер 9 айлыҡтан өлкән инә суҫҡанан, 2 айлыҡ сағында тере килеш ауырлығын уртаса кәм тигәндә 15 килограмға еткереп, имеүҙән айырылғанға тиклем йыл буйына суҫҡа балаһы үҫтергәне өсөн кәм тигәндә (баш)	25	22	19	16
Йыл буйына һимертеүҙә бер баш суҫҡанан уртаса айына кәм тигәндә өҫтәмә ауырлыҡ алғаны өсөн (килограмм)	27	24	20	17
Колхоздарҙа налог һалына торған һөрөнтө ерҙәрҙең һәр бер 100 гектарына, тере килеш ауырлығында кәм тигәндә суҫҡа ите алған өсөн (тонна)	1,0	0,9	0,75	0,6
Суҫҡа балаһының 4 айлыҡ сағында тере килеш кәм тигәндә уртаса ауырлығын алған өсөн (килограмм)	45	40	36	32
Совхоздарҙа йыл башына булған һәр бер 9 айлыҡтан өлкән инә суҫҡанан, тере килеш ауырлығында кәм тигәндә уртаса суҫҡа ите алғаны өсөн (тонна)	2,2	2,0	1,7	1,6
Тоҡомсолоҡ совхоздарында, экспериментал базаларҙа һәм колхоздарҙың тоҡомсолоҡ фермаларында һәр бер инә суҫҡанан, 4 айлыҡтан да кәм булмаған сағында шул тиклем һанда суҫҡа балаһы үҫтергәне өсөн (баш)	25	22	19	16
Шуларҙан уртаса һәр бер инә суҫҡаға 14-с тоҡомло суҫҡа балаһы: шул иҫәптән:				
элиталар	11	9	7	6
1 класлылар	3	5	7	8

Ошо Указдың III бүлегендә һаналып үтелгән күрһәткестәрҙең береһенә өлгәшкәне өсөн алдынғыларға Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм уларҙы ордендәр һәм медалдәр менән наградлау суҫҡалар һаны кәм тигәндә түбәндәгесә булғанда үткәрелә:

	Инә суҫҡалар	Имеүҙән айырылған суҫҡа балалары	Уртаса айына һимертеүҙә булған суҫҡалар һаны
Колхоздарҙағы суҫҡа ҡарауcылар өсөн	7	йәки 75	йәки 50
Совхоздарҙағы һәм экспериментал базаларҙағы суҫҡа ҡарауcылар өсөн	9	йәки 75	йәки 50
Совхоздарҙағы экспериментал базаларҙағы бригадирҙар өсөн	20	йәки 150	—
Колхоздарҙың председателдәре, ферма мөдирҙәре, зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре өсөн	20 йәки тере килеш ауырлығында 10 тонна суҫҡа ите	—	—
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың фермалары һәм бүлексәләре управляющийҙәре өсөн	40	—	—
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары, өлкән зоотехниктәре һәм өлкән ветеринар работниктәре өсөн	60	—	йәки 500
Һимертеү пункттарының мөдирҙәре өсөн	—	—	300

IV. ҺАРЫҠ БӘРӘСТӘРЕ ҮҪТЕРЕҮ ҺӘМ ҺАРЫҠ ЙӘНӘ ҠЫРҠЫП АЛЫУ БУЙЫНСА

Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың өлкән чабандары, фермаларҙың һәм бүлексәләрҙең управляющийҙәре, зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре, колхоздарҙың председателдәре, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары өсөн:

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү	Наградлау: Ленин ордене менән	Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән	„Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медале менән
Нәҙек йөнлө тоҡомло һәм был тоҡом менән яҡшыртылған һарыҡтар буйынса				
Йыл башына булған һәр бер 100 һарыҡ һәм йәш һарыҡтан, имеүҙән айырылыу ваҡытына шул тиклем бәрәс алған сағында (баш)	125	120	112	105
Һәм нәҙек йөнлө тоҡомло һәм был тоҡом менән яҡшыртылған олораҡ йәштәге бер һарыҡтан уртаса кәм тигәндә шул тиклем йөн ҡырҡып алған сағында (килограмм)	6,5	6,0	5,6	5,0
Нәҙек йөнлө тоҡомло һәм был тоҡом менән яҡшыртылған бер йәшлек бер баш йәш һарыҡтан уртаса кәм тигәндә шул тиклем йөн ҡырҡып алған сағында (килограмм)	5,5	5,0	4,5	4,2
Ярым эре йөнлө тоҡомло һәм был тоҡомдар менән яҡшыртылған һарыҡтар буйынса				
Йыл башына булған һәр бер 100 баш һарыҡтан һәм йәш һарыҡтан күрһәтелгән һанда бәрәстәр алған ваҡытта (баш)	125	120	112	105
Һәр бер өлкән һарыҡтан уртаса алғанда кәм тигәндә күрһәтелгән һанда (килограмм) йөн ҡырҡып алған ваҡытта	5,5	5,3	4,8	4,2
Бер йәшлек һәр бер һарыҡтан кәм тигәндә күрһәтелгән һанда (килограмм) йөн ҡырҡып алған ваҡытта	4,5	4,0	3,5	3,2
Йыл башына булған һәр бер 100 баш һарыҡ һәм йәш һарыҡтан 105 бәрәс алған ваҡытта, тире өсөн һуйылған бәрәстәрҙе лә иҫәпләп, кәм тигәндә күрһәтелгән һанда (процент) 1-се сортлы тире алған ваҡытта	85	80	72	65
Тун өсөн үҫтерелә торған һарыҡтар тоҡомо буйынса				
Йыл башына булған һәр бер 100 баш һарыҡтан һәм йәш һарыҡтан, тиреһенән тун тегә торған тоҡомдарының бәрәстәрен кәм тигәндә күрһәтелгән һанда үҫтергән ваҡытта (баш)	260	240	225	210
Һәр бер һарыҡтың кәм тигәндә тере килеш ауырлығы (килограмм)	55	55	50	50
Һәр бер бәрәстең имеүҙән айырған ваҡытта кәм тигәндә тере килеш ауырлығы (килограмм)	18	18	17	16
Ҡуй тоҡомло һарыҡтар буйынса				
Йыл башына булған һәр бер 100 баш ҡуй һарығынан һәм йәш һарыҡтан күрһәтелгән һанда кәм тигәндә бәрәс үҫтергән ваҡытта (баш)	125	117	112	105
Һәр бер бәрәстең имеүҙән айырылған ваҡытта кәм тигәндә тере килеш ауырлығы (килограмм)	45	40	35	30

Һарыҡсылыҡ буйынса алдынғыларға Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм уларҙы СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау һарыҡсылыҡ буйынса продуктивлек күрһәткестәренә өлгәшкән һәм һәр бер һарыҡтан кәм тигәндә түбәндәге һанда йәш мал үҫтергән ваҡытта үткәрелә:

	Һарыҡ	Бәрәстәр
Өлкән чабандар өсөн	400	600
Тун өсөн үҫтерелә торған һарыҡтары булған колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың чабандары өсөн	100	—
Колхоз председателдәре, ферма мөдирҙәре, колхоздарҙың зоотехниктәре һәм ветеринар работниктәре, совхоз фермаларының һәм экспериментал базаларҙың управляющийҙәре өсөн	1200	1500
Тун өсөн үҫтерелә торған һарыҡтары булған колхоз фермалары мөдирҙәре, совхоз фермалары һәм экспериментал базалар управляющийҙәре өсөн	200	—
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары, өлкән зоотехниктәре һәм өлкән ветеринарҙары өсөн	3000	3500

V. ТАУЫҠТАРҘЫҢ ЙОМОРТҠА ҺАЛЫУҘАРЫ ҺӘМ ӨЙРӘКТӘР, ҠАҘҘАР, КҮРКӘЛӘР ҮҪТЕРЕҮ БУЙЫНСА

Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың ҡош ҡарауcылары, бригадирҙәре, ферма мөдирҙәре һәм управляющийҙәре, колхоз председателдәре, колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары, зоотехниктәре, ветеринар работниктәре өсөн:

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү	Наградлау: Ленин ордене менән	Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән	„Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медале менән
Һәр бер тауыҡтан йомортҡа алған өсөн (дана).				
а) йомортҡаны күп һалыусы тоҡом	225	200	175	130
б) башҡа тоҡомдар	190	170	160	105
Йыл башында булған һәр бер өлкән ҡоштан үрсем алған һәм үҫтергән өсөн кәм тигәндә (тере кәйефендә килограмдарҙа):				
а) өйрәктәр	100	85	75	55
б) ҡаҙҙар	75	65	60	50
в) күркәләр	125	110	90	60

Ҡошсолоҡ буйынса алдынғыларға Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау кәм тигәндә түбәндәге һанда (баш) өлкән ҡоштар булған ваҡытта үткәрелә:

	Тауыҡтар	Өйрәктәр	Ҡаҙҙар	Күркәләр
Колхоздарҙағы ҡош ҡарауcыларға	500	300	100	100
Совхоздарҙағы һәм экспериментал базаларҙағы ҡош ҡарауcыларға	1000	500	200	200
Ҡошсолоҡ фермалары мөдирҙәренә, колхоз председателдәренә, зоотехниктәргә һәм ветеринар работниктәргә	1500	750	300	300
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың бригадирҙәренә һәм ферма мөдирҙәренә	2000	1000	400	400
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың ферма һәм бүлексә управляющийҙәренә, зоотехниктәренә һәм ветеринар работниктәренә	4000	2000	700	700
Совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙарына, өлкән зоотехниктәренә һәм өлкән ветеринар работниктәренә	6000	3000	1000	1000

VI. МАЛ АҘЫҒЫ ҺӘМ СИЛОС КУЛЬТУРАЛАРЫНАН ЮҒАРЫ УРОЖАЙ АЛЫУ, КҮП ЙЫЛЛЫҠ, БЕР ЙЫЛЛЫҠ ҮЛӘНДӘРҘӘН ҺӘМ ТӘБИҒИ БОЛОНЛОҠТАРҘАН ЮҒАРЫ БЕСӘН УРОЖАЙЫ АЛЫУ БУЙЫНСА

а) колхоздарҙың, совхоздарҙың, экспериментал базаларҙың баҫыусылыҡ һәм мал аҙығы бригадалары (звенолары) звеноводтары, бригадирҙәре, колхоздарҙың председателдәре, агрономдары һәм зоотехниктәре, совхоздарҙың, экспериментал базаларҙың бүлексәләре (фермалары) управляющийҙәре, агрономдары, механиктәре һәм трактор бригадалары бригадирҙәре һәм трактористәре, совхоздарҙың һәм экспериментал базаларҙың директорҙары, өлкән агрономдары һәм өлкән механиктәре өсөн:

(бер гектарҙан центнерҙарҙа)

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү	Наградлау: Ленин ордене менән	Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән	„Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медале менән
Мал сөгөлдөрө	800	700	600	400
Мал аҙығы гөрөнкөһө һәм турнепсе	650	550	450	350
Мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған кишер	500	450	400	300
Мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған ҡабаҡ һәм ҡарбуз	700	600	500	400
Силос культуралары — кукуруза, сорго, көнбағыш, мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған кәбеҫтә (силос массаһы)	600	500	400	300
Күп йыллыҡ ҡуҙаҡлы һәм ҡыяҡлы үләндәр (бесән)	80	70	60	50
Бер йыллыҡ үләндәр (бесән)	70	60	50	40
Тәбиғи үләндәр (бесән):				
Сағыл үләндәре	50	40	35	25
Туғай үләндәре	100	80	70	50

(Аҙағы 3-сө биттә).

1949—1951 йылдарҙа малсылыҡта юғары күрһәткестәргә өлгәшкән өсөн ауыл хужалығы алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

б) МТС директорҙары, өлкән агрономдары һәм өлкән механиктәре өсөн:

(бер гектарҙан центнерҙарҙа)

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү	Наградлау: Ленин ордены менән	Наградлау: Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән	Наградлау: «Хеҙмәт батырлығы өсөн» йәки «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән
Мал сөгөлдәре	600	525	450	350
Мал аҙығы гәрәнкәһе һәм турнепсе	550	450	400	275
Мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған кишер	400	350	300	250
Мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған ҡабаҡ һәм ҡарбуз	575	500	425	300
Силос культуралары — кукуруза, сорго, көнбағыш, мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған кәбестә һәм башҡалар (силос массаһы)	500	400	350	275
Күп йыллыҡ ҡуҙаҡлы һәм ҡыяҡлы үләндәр (бесән)	65	60	50	40
Бер йыллыҡ үләндәр (бесән)	60	50	40	35
Тәбиғи үләндәр (бесән):				
Сағыл үләндәре	40	35	30	25
Туғай үләндәре	80	60	50	40

в) МТС-тарҙың участка агрономдары, участка механиктәре, трактор бригадалары бригадирҙәре һәм трактористәре өсөн:

(бер гектарҙан центнерҙарҙа)

	Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү	Наградлау: Ленин ордены менән	Наградлау: Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән	Наградлау: «Хеҙмәт батырлығы өсөн» йәки «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән
Мал сөгөлдәре	650	575	500	400
Мал аҙығы гәрәнкәһе һәм турнепсе	600	500	450	325
Мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған кишер	450	400	340	280
Мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған ҡабаҡ һәм ҡарбуз	625	550	475	350
Силос культуралары — кукуруза, сорго, көнбағыш, мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған кәбестә һәм башҡалар (силос массаһы)	550	450	400	325
Күп йыллыҡ ҡуҙаҡлы һәм ҡыяҡлы үләндәр (бесән)	70	65	55	45
Бер йыллыҡ үләндәр (бесән)	65	55	45	40
Тәбиғи үләндәр (бесән):				
Сағыл үләндәре	45	40	35	25
Туғай үләндәре	90	70	60	45

Урожайлыҡ буйынса күрһәткестәр һуғарылған участкаларҙа 20 процентҡа күтәрелә.

Ауыл хужалығы алдынғыларына ошо Указдың VI бүлегендә һанап үтелгәненсә, аҙыҡ һәм силос культураларының ҡалған участкаларынан, күп йыллыҡ, бер йыллыҡ үләндәрҙән һәм тәбиғи сабынлыҡтарҙан планлы урожай йыйнап алған шарттарҙа, общественный малдар һанына талап ителгән кимәлдә һутлы һәм тупаҫ аҙыҡтар менән тәьмин ителгән һәм орлоҡ культураларынан һәм төп техник культураларҙан планлы урожай алған шарттарҙа, шулай уҡ күрһәтелгән мал аҙығы культураларының берәүһенән VI бүлектә күрһәтелгән һандарҙан кәм булмаған майҙандарҙа (гектарҙарҙа) урожай алған шарттарҙа, Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә, һәм улар СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградланалар:

	Колхоздар, совхоздар һәм ... 2	3	4	5	6	7	8
1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Мал сөгөлдәре	3	6	15	50	35	50	150
Мал аҙығы гәрәнкәһе, турнепсе һәм кишере	3	6	15	50	35	50	150
Мал аҙығы ҡабағы һәм мал аҙығы ҡарбузы	5	15	20	50	35	50	150
Силос культуралары — кукуруза, сорго, көнбағыш, мал аҙығы кәбестәһе һәм башҡалар	7	12	20	50	40	50	150
Күп йыллыҡ ҡуҙаҡлы һәм ҡыяҡлы культуралар.	15	30	100	200	175	200	900
Бер йыллыҡ үләндәр	10	18	75	200	150	200	800
Тәбиғи үләндәр							
Сағыл үләндәре	15	25	150	225	225	225	1000
Туғай үләндәре	20	30	120	200	200	200	900

3. Наградлауға бирелгән колхозсылар, совхоз, эксперименталь базалары работниктәре, колхоз председателдәре, совхоз, эксперименталь базалары директорҙары, зоотехниктар һәм ветеринар работниктар ошо Указдың икенсе статьяһындағы II, III, IV, V бүлектәрендә күрһәтелгәнсә мал һәм ҡош һандарынан юғары продуктлылыҡ алырға тейештәр, ә ошо төрҙәге малдарҙың һәм ҡоштарҙың ҡалғандарынан план буйынса ҡаралғандан да кәм булмаған продуктлылыҡҡа ирешкән булырға тейештәр.

4. Малсылыҡ алдынғыларына, колхоз председателдәренә, зоотехниктарға, ветеринар работниктарға, колхоз фермалары мөдирҙәренә, МТС работниктәренә, совхоздарҙың һәм эксперименталь базаларҙың директорҙарына, өлкән зоотехниктарға, өлкән ветеринар врачтарға, фермалар һәм бүлексәләр управляющийҙарына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреүҙә һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлауҙы колхоздар государствоға мәжбүри тапшырыуҙарҙы, контрактацияны һәм МТС эштәре өсөн натуралата түләүҙе үтәгән, ә совхоздар, эксперименталь базалар — государствоға ауыл хужалығы продукттары тапшырыу планын үтәгән шарттарҙа ғына үткәрелә.

5. Хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы исполкомдары председателдәренә, партия район комитеттәре секретарҙарына, район ауыл хужалығы бүлеге мөдирҙәренә, баш зоотехниктарға, баш ветеринар врачтарға һәм был бүлексәләрҙең мал аҙығы әҙерләү буйынса агрономдарына, участка һәм пункттарҙың зоотехниктәренә һәм ветеринар работниктәренә үҙҙәренең эштәре менән продукты бирә торған һәр бер мал һәм ҡош буйынса йыллыҡ планды кәм тигәндә 30 процентҡа, тотош район, участка һәм пункт буйынса һөт һауып алыуҙың планлы заданиеһен кәм тигәндә 20 процентҡа, йөн ҡырҡып алыуҙы 15 процентҡа, малдарҙы көтөүҙә йөрөтөп һәм ашатып һимертеү планын 30 процентҡа арттырып үтәүҙе тәьмин иткәндәре өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә тип билдәләргә; продукты бирә торған һәр бер мал һәм ҡош буйынса йыллыҡ планды кәм тигәндә 20 процентҡа һәм һөт һауып алыу планын кәм тигәндә 15 процентҡа, йөн ҡырҡып алыу планын 12 процентҡа, малдарҙы көтөүҙә йөрөтөп һәм ашатып һимертеү планын 20 процентҡа арттырып үтәгәндә, юғарыла күрһәтелгән работниктар Ленин ордены менән наградланалар; продукты бирә торған һәр бер мал һәм ҡош үҫтереүҙең йыллыҡ планын кәм тигәндә 15 процентҡа, һөт һауып алыу планын кәм тигәндә 10 процентҡа, малдарҙы көтөүҙә йөрөтөп һәм ашатып һимертеү планын 15 процентҡа үтәгәндә Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланалар.

Күрһәтелгән работниктарға Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм ордендәр менән наградлау, тотош район, зооветучастка һәм пункт буйынса государствоға ауыл хужалығы продукттарын мәжбүри тапшырыу, контрактация һәм МТС эштәре өсөн натуралата түләү планын үтәгән шарттарҙа ғына үткәрелә.

Айырыуса отличие күрһәткән колхозсылар, хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы исполкомдарының, партия район комитеттәренең, район ауыл хужалығы бүлектәренең, государство тоҡом рассадниктәренең, инкубатор-ҡош солоҡ станцияларының, яһалма орлоҡтороу пункттарының работниктәре, шулай уҡ совхоздар трестары, ғилми-тикшеренеү учреждениелары, өлкә, край ауыл хужалығы управлениелары, ауыл хужалығы Министерстволары, совхоздар Министерстволары, аҙыҡ промышленносе Министерстволары, союзный һәм автономиялы республикаларҙың иттселек һәм һөтсөлөк промышленносе Министерстволары, шулай уҡ СССР ауыл хужалығы Министерствоһы, СССР совхоздар Министерствоһы, СССР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы, СССР иттселек һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы, тышҡы сауҙа Министерствоһы етәкселәре һәм специалистәре, малсылыҡтың продуктивлеген күтәреүҙә юғары күрһәткестәр алыуҙы ойоштороуҙа ҡатнашыуҙарына ҡарап, СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградланалар.

6. Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен алыуға һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлауға тапшырыуҙы ошо Указға ярашлы рәүештә, хеҙмәтсәндәр депутаттарының өлкә һәм край Советы башҡарма комитеттәренең, союзный һәм автономиялы республикалар Министрҙәр Советтәренең ауыл хужалығы йыллыҡ йомғаҡтары буйынса, республикаларҙың, крайҙарҙың һәм өлкәләрҙең статистик управлениелары начальниктәре тарафынан тикшерелгән материалдары нигеҙендә, колхоздар буйынса — СССР ауыл хужалығы Министерствоһы, ә совхоздар буйынса — СССР совхоздар Министерствоһы, СССР иттселек һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы, СССР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы һәм тышҡы сауҙа Министерствоһы үткәрә, тип билдәләргә.

СССР Верховный Советы Президиумының Председателе Н. ШВЕРНИК.

СССР Верховный Советы Президиумының Секретаре А. ГОРКИН.

Мәскәү, Кремль,
1949 йыл, 20 апрель.

Һүрәттә: Аксен ауыл хужалығы техникумының II-се курс студенттәре зоотехника буйынса практик занятиелә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Сталинсе хәстәрлеккә эшлекле яуап

АРХАНГЕЛЬ. (Телефон аша) «12 лет РККА» колхозының һөтсөлөк тауар фермаһы работниктәре партия һәм хөкүмәттең «колхоздарҙың һәм совхоздарҙың продукты бирә торған общественный малсылығын үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы» ҡарарын ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланылар.

Һуңғы 6 йыл эсендә ферма малсылығының продукты биреүсәнлеге йылдан-йыл күтәрә бара. Һыйыр һауыусылар һәр бер ябай башҡорт һыйырынан 1944 йылда 1385-әр литр, 1946 йылда —1610-ар литр һәм 1948 йылда—2227-шәр литр һөт һауып алдылар. Малдарҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү буйынса был ферма республикала иң алдынғыларҙан иҫәпләнә. Нәҫел малдар алыу планы ла арттырып үтәлә.

— Беҙ был уңышлыҡҡа малдарҙы яҡшы тәрбиәләү арҡаһында өлгәштек. Беҙҙең малдар йыл әйләнәһенә етерлек һутлы аҙыҡ менән тәьмин ителәләр. Йәй көтөүлектәрҙә участкаға бүләбеҙ, һыйырҙар көн һайын бер участканан икенсегә күсерелә баралар. Һыйырҙар күп йөрөп борсолорға тейеш түгелдәр, быны өсөн беҙ быйыл үҙ көсөбөҙ менән йылға аша күпер һалабыҙ. Был һыйырҙарҙың көтөүлеккә йөрөү юлын 2,5 километрға ҡыҫҡартыуға мөмкинлек бирәсәк,—ти ферма мөдире иптәш Рябов.

Колхоз малсылығы тураһындағы сталинсе хәстәрлеккә яуап итеп ферма работниктәре юғары йөкләмәләр алдылар. Ферманың иң алдынғы һыйыр һауыусыларынан Анна Мясоедова һәм Мария Савина иптәштәр һәр бер һыйырҙан 2500-әр литр һөт һауып алырға һүҙ бирҙеләр. Ферма работниктәре малсылыҡ продукттары тапшырыу буйынса йыллыҡ планды срогынан алда үтәргә һәм 1949 йылда ферманы тоҡомсолоҡ фермаһы итеүгә өлгәшергә ҡарар иттеләр.

Сталинсе беренсе биш йыллыҡ план

☆

(ВКП(б)-ның XVI конференцияһының 20 йыллығына ҡарата)

☆

Бынан 20 йыл элек, 1929 йылдың 23 апрелендә, ВКП(б)-ның XVI конференцияһы—партияның һәм бөтә совет халҡының тормошонда мөһим тарихи маяҡ булған конференция асылды.

Партияның XVI конференцияһы шундай обстановкала йыйналды: партияның XIV һәм XV съездарының тарихи ҡарарҙарын тормошҡа ашырыу нигеҙендә илде социалистик индустриялаштырыу эшендә яҡшы уҡ ҙур уңыштарға өлгәшелде. Был осорҙа крәҫтиән хужалыҡтарын коллективлаштырыу юлдарында ауыл хужалығын артабан үҫтереү һәм күтәреү буйынса киҫкентергеһеҙ бурыс бөтә ҙурлығы менән килеп баҫты. Троцкийселәрҙең һәм зиновьевселәрҙең советҡа ҡаршы блогын тар-мар итеп, уң оппортунистәр йөҙөндә кулактар агентураһын ҡырҡа фаш итә һәм ҡыйрата барып, большевиктар партияһы иптәш Сталин етәкселегендә совет халҡын социализмдың яңынан-яңы бөйөк еңеүҙәргә ышаныслы рәүештә алға алып барҙы.

ВКП(б)-ның XVI конференцияһында СССР халыҡ хужалығын үҫтереүҙә партияның XV съезы директиваларына ярашлы рәүештә эшләнгән һәм илде социалистик индустриялаштырыуҙың һәм ауыл хужалығын коллективлаштырыуҙың бөтә барышы менән әҙерләнгән беренсе биш йыллыҡ планды тикшереү һәм ҡабул итеү төп мәсьәлә булып торҙо.

Конференция беренсе сталинсе биш йыллыҡ планды—социализм төҙөүҙең бөйөк планын. СССР промышленносен һәм ауыл хужалығын хәҙерге заман техникаһы менән ҡоралландырыуҙың мәһабәт планын ҡабул итте. Шуның менән бергә XVI конференция биш йыллыҡ пландың уң капитулянттар тарафынан ҡалапған «минималь» вариантын кире ҡаҡты һәм бөтә шарттарҙа ла мәжбүри вариант сифатында оптималь вариантты раҫланы.

Биш йыллыҡ план халыҡ хужалығына 1928—1933 йылдарҙа капитал һалыу күләмен 64,6 миллиард һум итеп билдәләне. Шуларҙан промышленносҡа һәм электрификацияға 19,5 миллиард һум, Транспортҡа—10 миллиард һум, ауыл хужалығына—23,2 миллиард һум индерергә билдәләнде. Эшләп сығарыу ҡоралдары етештереүҙе үҫтереүгә айырыуса ҙур иғтибар бирелә ине, сөнки был илде индустриялаштырыуҙы тормошҡа ашырыу, Советтар Союзының оборона булдыҡлылығын нығытыу һәм капиталистик илдәргә ҡарата бойондороҡло булыуҙан ҡотолоу өсөн хәл иткес әһәмиәтле булып тора ине. Шуға ярашлы рәүештә биш йыллыҡ план буйынса промышленносҡа һалына торған капиталдың 78 проценте эшләп сығарыу ҡоралдары етештереүсе промышленносҡа йүнәлтелә ине.

Беренсе биш йыллыҡ планда социалистик индустрияның һәм электрификацияның Днепрогэс, Свирь, Зуев һәм башҡа электр станциялары кеүек, Магнитогорск, Краматорск һәм башҡа металлургия һәм машиналар төҙөүсе заводтар кеүек, Сталинград трактор заводы, Ростов ауыл хужалығы машиналары заводы, Березники химик комбинаты һәм башҡа бик күп эре предприятиелар кеүек гиганттарын төҙөүҙе тормошҡа ашырыу ҡаралды.

Иптәш Сталиндең күрһәтеүенсә, беренсе биш йыллыҡтың төп бурысы илебеҙҙе яңы, хәҙерге заман техникаһы рельстәренә күсереүҙән, СССР-ҙы аграр һәм көсһөҙ илдән индустриаль һәм ҡеүәтле илгә әйләндереүҙән, капиталистик элементтарҙы аҙағына тиклем ҡыҫырыҡлап сығарыуҙан, социализм төҙөү өсөн экономик база төҙөүҙән, ваҡ һәм тарҡау ауыл хужалығын эре коллектив хужалыҡ рельстәренә күсереүҙән, СССР-ҙың оборона булдыҡлылығын бөтә саралар менән нығытыуҙан торҙо.

Хеҙмәтсәндәр массалары бөйөк Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә беренсе сталинсе биш йыллыҡтың программаһын 4 йыл да 3 ай эсендә үтәнеләр. Был тарихи уңышта большевиктар партияһының саҡырыуы буйынса йәйелдерелгән социалистик ярыш ғәҙәттән тыш ҙур роль уйнаны.

Иптәш Сталин етәкселегендә партия массаларҙы беренсе биш йыллыҡтың мәһабәт бурыстарын тормошҡа ашырыуға күтәрҙе. XVI конференция беренсе биш йыллыҡ планды үтәү һәм срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярыш йәйелдереү тураһында «Советтар Союзының бөтә эшселәренә һәм хеҙмәтсән крәҫтиәндәренә» махсус мөрәжәғәт ҡабул итте. Беҙҙең илдең үҫешендә биш йыллыҡ план менән асылған бөйөк перспективалар массаларҙы Тыуған илгә героик, ижади һәм фиҙакәр рәүештә хеҙмәт итеүгә рухландырҙы.

Социалистик ярышты киң үҫтереү беренсе биш йыллыҡ планды уңышлы тормошҡа ашырыуҙа бик ҙур роль уйнаны.

Партияның XVI конференцияһы шулай уҡ ауыл хужалығын үҫтереү юлдары тураһында иптәш М. И. Калининдең докладын тикшерҙе. Ҡабул ителгән резолюцияла конференция ваҡ, тарҡау крәҫтиән хужалыҡтарын ауыл хужалығын коллективлаштырыу юлына күсереү бурысының киҫкентергеһеҙ булғанлығын айырыуса билдәләне.

Партияның 1927 йыл декабрҙә булып үткән XV съезында партияның һәм халыҡтың юлбашсыһы иптәш Сталин ауыл хужалығының артталығын бөтөрөүҙең гениаль рәүештә алдан күрә белеү менән күрһәткәйне. Мәсьәләне ваҡ һәм тарҡау крәҫтиән хужалыҡтарын эре һәм берләшкән хужалыҡтарға әйләндереү, ерҙе яңы, юғары техника нигеҙендә коллектив эшкәртеүгә күсеү юлы менән хәл итергә кәрәк ине.

Партияның XV съезының ауыл хужалығын коллективлаштырыуҙа бөтә саралар менән йәйелдереү тураһында иптәш Сталиндең күрһәтмәһе буйынса ҡабул ителгән ҡарарын тормошҡа ашырыуҙа партияның XVI конференция асылыу ваҡытына беренсе уңыштар өлгәшелгәйне инде. Ләкин крәҫтиән хужалыҡтарының дөйөм массаһында колхоздар ул ваҡытта бик бәләкәй урын алып торалар ине әле, крәҫтиән хужалыҡтарының тик 1,7 проценте генә колхоздар менән солғанып алынғайны.

ВКП(б)-ның XVI конференцияһы илде индустриялаштырыуҙа өлгәшелгән уңыштарға, һәм айырым алғанда, ауыл хужалығы машиналары төҙөү эшендәге уңыштарға, МТС-тарҙы ойоштороуға һәм үҫтереүгә, ауылда кооператив общественносте үҫтереүгә таянып, ауыл хужалығын коллективлаштырыуҙа бөтә саралар менән артабан үҫтереү кәрәклеген күрһәтте.

Социалистик төҙөлөштө йәйелдереү, илде социалистик индустриялаштырыуҙы һәм ауыл хужалығын коллективлаштырыуҙы тормошҡа ашырыу синфи дошмандарҙың, барынан элек кулактарҙың, бик ҡаты ҡаршылыҡ күрһәтеүе шарттарында, тышҡы капиталистик ҡамауҙың дошмандарса ташланыуҙары шарттарында алып барылды.

Уң оппортунистәр — бухаринселәр кулактарҙың партия эсендә ерәнес агентураһы булдылар. Уң оппортунистәр илде социалистик индустриялаштырыуға ҡаршы, ауыл хужалығын коллективлаштырыуға ҡаршы сығыш яһанылар; улар совхоздарҙың һәм колхоздарҙың үҫешен тотоп торорға һәм туҡтатырға маташтылар. Улар кулак менән бергәләп тыныс йәшәү өсөн, «кулактың социализмға барып инеүе» өсөн агитация алып барған хәлдә, ауылда кулактар иҙеүен мәңгегә һаҡлап ҡалдырырға ынтылдылар.

ВКП(б)-ның XVI конференцияһы уң тайпылышты партияның ленинсе политикаһынан бөтөнләйгә баш тартыу, туранан-тура кулактар позицияһына күсеү тип ғәйепләне һәм партияны был осорҙа төп ҡурҡыныс булған уң тайпылышҡа емергес удар бирергә саҡырҙы.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең һәм Үҙәк Контроль Комиссияһының берләштерелгән апрель пленумы тураһында һәм был пленумда ВКП(б)-лағы уң тайпылыш мәсьәләһе буйынса иптәш Сталиндең сығышы тураһында иптәш В. М. Молотовтың информацион докладын тыңлағандан һуң, XVI конференция Үҙәк Комитет һәм Үҙәк Контроль Комиссияһы пленумының ҡарарын тулыһынса хупланы һәм «Партияның эске эштәре тураһындағы» резолюцияны бер тауыштан ҡабул итте, унда уң тайпылышсылар ҡырҡа рәүештә ғәйепләнә.

Илде социалистик индустриялаштырыуҙы тормошҡа ашырыу һәм ауыл хужалығын социалистик нигеҙҙә ҡайтанан ҡороу эшенә тотоноу бөтә государство аппаратының эш сифатына ҡарата яңы юғары талаптар ҡуйҙылар. ВКП(б)-ның XVI конференцияһы государство аппаратын яҡшыртыу мәсьәләләренә ҙур иғтибар бирҙе һәм бюрократизмға ҡаршы көрәш тураһында Үҙәк Контроль Комиссияһы — Эшсе—крәҫтиән Инспекцияһы тарафынан тәҡдим ителгән резолюцияны ҡабул итте.

Конференция үҙенең резолюцияһында үҙ-үҙеңде тәнҡитләүҙе йәйелдереү һәм бигерәк тә, бөтә эште яҡшыртыу өсөн, үҙ-үҙеңде тәнҡитләүҙең социалистик ярыш кеүек формаларын үҫтереү бурысын айырыуса билдәләне.

Партияның составын яҡшыртыу маҡсатында ВКП(б)-ның XVI конференцияһы иптәш Ярославский докладғы буйынса ВКП(б) членлдәренә һәм кандидаттарына таҙартыу һәм тикшереү үткәреү тураһында резолюция ҡабул итте.

Партияның XVI конференцияһынан бирле 20 йыл ваҡыт үтте. Был осор эсендә большевиктар партияһы, бөйөк Сталин тарафынан етәкселек ителгән совет халҡы маҡтаулы, героик көрәш һәм еңеүҙәр юлын үтте.

Беренсе биш йыллыҡты срогынан алда үтәгәндән һуң, икенсе биш йыллыҡ та шундай уҡ уңышлы тормошҡа ашырылды, һәм совет халҡы өсөнсө сталинсе биш йыллыҡты үтәүгә тотондо.

Илде социалистик индустриялаштырыуҙың һәм ауыл хужалығын коллективлаштырыуҙың тарихи планын уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу беҙҙең Тыуған илебеҙҙе ҡеүәтле индустриаль һәм колхоз социалистик державаһына әйләндерҙе.

Социализмдың тулы еңеүе нигеҙендә беҙҙең илдә кешенең кеше тарафынан эксплоатацияланыуы бөтөрөлдө. Халыҡтарҙың дуҫлығы, совет халҡының мораль-политик берҙәмлеге, ялҡынлы совет патриотизмы кеүек совет обществоһын алға алып барыусы ҡеүәтле көстәр үҫтеләр һәм нығынылар. Совет халҡының материаль һәм культура көн-күреше кимәле күтәрелде.

Совет обществоһы һәм государство ҡоролошоноң бөйөк көсө Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында айырыуса асыҡлыҡ менән кәүҙәләнде. был һуғышта совет халҡы һәм уның Ҡоралды Көстәре герман фашизмын һәм япон империализмын бөтә донъя күләмендә тарихи еңеүгә өлгәштеләр.

Хәҙер, һуғыштан һуңғы осорҙа, Ленин—Сталин партияһы етәкселек иткән совет халҡы, массовый социалистик ярышты йәйелдерә барып, һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты уңышлы рәүештә тормошҡа ашыра, коммунистик общество төҙөүгә табан, ышаныслы аҙымдар менән алға бара.

Л. БЫЧКОВ.

Матбуғат көнө алдынан

Матбуғат таратыу буйынса ике аҙналыҡ

Социалистик тәрбиәлә большевистик матбуғаттың әһәмиәте бик ҙур. Иптәш Сталиндең классик рәүештә билдәләүенсә, матбуғат беҙҙең партияның иң көслө һәм иң үткер ҡоралы булып тора.

Матбуғатты дөрөҫ, үҙ ваҡытында һәм тулыһынса таратыуға партия, совет, профсоюз ойошмалары, [illegible] ҙур иғтибар итергә тейеш. [illegible]

Хәҙер республикала газеталарҙың тиражы 100 меңдән ашыу данаға еткерелде. ВКП(б) Өлкә Комитете партия ойошмалары һәм связь органдары алдына [illegible] газеталарҙы колхоз, совхоз, МТС-ҡа һәм халыҡ йәшәгән һәр бер пунктҡа [illegible] таратыу бурысын ҡуйҙы.

Ләкин Министерствоның Әбйәлил (начальнигы Пронин), Әбйәлил (начальнигы Нигматов), Әлшәй (начальнигы Останин), Ауырғазы (начальнигы Головин), Баҡалы (начальнигы Кирьянов), Бөрйән (начальнигы Хуҙашев) район конторалары район өсөн билдәләнгән тираждарҙы [illegible]

Был районларҙа матбуғат таратыу эшен насар торошонда ҡалдырыуҙың [illegible] ВКП(б) район комитеттары [illegible]

ВКП(б)-ның Әлшәй район комитеты [illegible]

партия ойошмаларының секретарҙарына директив хаттар ебәреү менән сикләнгән, ә уның үтәлешен тикшереүҙе ойоштормаған. [illegible] районда 200-ҙән артыҡ уҡытыусы бар [illegible] Тотош районда «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһына 260, «Ҡыҙыл Таң» газетаһына 213 кешенең генә яҙылыуын, ә районның «Сталинсы» газетаһының 1650 дана урынына ни бары 633 дана ғына таратылыуын башҡаса нисек аңлатырға мөмкин һуң?

Большевистик матбуғат көнө—5 май яҡынлашып килә. Был тарихи көндө матбуғат работниктары күптәнге традиция буйынса производство еңеүҙәре менән ҡаршы алалар. [illegible]

Связь Министерствоһының Башҡортостан Управлениеһе апрелдең 10-ынан 25-енә тиклем матбуғат таратыуҙы көсәйтеү буйынса ике аҙналыҡ иғлан итте. [illegible]

Бының өсөн связь агентстволары бүлексәләренең начальниктарын, почта работниктарын, ведомство һәм колхоз хат ташыусыларын, комсомолдарҙы мобилизацияларға кәрәк. [illegible]

Был матбуғат таратыу буйынса ике аҙналыҡтың уңышлы үтеүен тәьмин итәсәк.

Ш. Ҡорбанғолов,
«Союзпечать»тең Башҡортостан бүлеге начальнигы урынбаҫары.

Государство средстволарын экономиялы файҙаланырға

Мәсәлән, 103 предприятиеһе бар [illegible] «Ишембайнефть» предприятиеларының коллективтары [illegible] Бораулау конторалары (директоры иптәш Шлюпин) 1949 йылда [illegible] 17 тиңгә [illegible] 621 мең һум [illegible] 750 мең һумлыҡ [illegible]

[illegible]

Ләкин «Ишембайнефть» тресы предприятиеларында [illegible] средстволарҙың күп кенә өлөшө хәрәкәтһеҙ ятҡырыла.

Нефть һәм газ сығарыуҙа ҡулланылған электр энергияһын билдәләнгән нормативтан артыҡ тотоналар. Ошо арҡала һәр айҙа күп средстволар юҡҡа сыға. Был юғалтыуҙар өсөн үткән йылда трест 150 мең һумлыҡ штраф түләне. Кислота эшкәртеүендә лә ошондай уҡ хәл. Күп ваҡыттарҙа башҡарылған эшкәртеүҙең 30—40 проценте бер төрлө лә эффект бирмәй. Тимәк был эштә ҙур брак яһала һәм меллиончаған һумдар әрәм ителә тигән һүҙ. Брак булмаһын өсөн промысел һәм капиталь ремонтлау контораһы кислота эшкәртеүенә скважиналарҙы ҙур әһәмиәт биреп һайларға тейеш ине. Ләкин был улай эшләнмәне, уҙара аңлашып эшләмәү арҡаһында бөтөнләй перспективаһы булмаған скважиналарға эшкәртеү үткәрелде.

Тракторҙар һәм автотранспорт конторалары ремонт ваҡытын ҡыҫҡартыу, трактор һәм автомашиналарҙы техник яҡтан дөрөҫ файҙаланыу арҡаһында ла күп кенә средстволарҙы бушатырға мөмкин.

Предприятиеларҙа артыҡ средствоны бушатыу мәсьәләһендә бораулау конторһының айырыуса ҙур мөмкинлектәре бар. Эш ваҡытын дөрөҫ файҙаланыу, забойҙарҙы инструменттарҙы күтәреү һәм төшөрөү операцияларының ваҡытын тиҙләтеүгә, аварияларҙы булдырмауға, долотоларҙың эшләү срогын оҙайтыуға әһәмиәт биргәндә һис шикһеҙ күп средство бушатылыр ине.

Былар бөтәһе лә производство сфераһындағы мөмкинлектәр. Ләкин уларҙы файҙаланыу ғына предприятиеларҙың финанс күрһәткестәрен яҡшыртып етмәй әле. Уның өсөн предприятиеға кәрәк-ярағтар алыу эшен дә яҡшыртырға кәрәк.

Үҙән быйыл вагон-цистерналарҙы ваҡытында бушатмау арҡаһында трест ҙур суммала штрафтар түләнә. Шулай уҡ тәьминәт ойошмаларының насар эшләүе арҡаһында предприятиелар бөгөнгө көндә кәрәк булмаған материалдар алырға мәжбүр булалар. Ә былар ҡайһы саҡта алып ҡалыныш, күрәк [illegible] тоташ булмаҫ тип ҙур суммалар тотоп ятҡырыла.

«Баштехснабнефть» Ишембай бүлексә (управляющие иптәш Шейдерман) был мәсьәләгә тейешле әһәмиәт бирмәй. Үҙ предприятиеларына кәрәге юҡ еңел тайып булмаған заявкалар менән генә эшләп ята. Предприятиеларҙан талаптары менән иҫәпләшмәй. Тоҡ ялатыулар һис булып [illegible] айырып тейешле [illegible] Оһо арҡала уларҙы башҡа заводтарҙан эҙләргә тура килә. Материалдарҙы ситтән алыу күберәк расход яһауға килтерә һәм күп средствоны тотоп тора.

Икенсе промыселдың директоры иптәш Перегудов нормативтан тыш насостар алып, 250 мең һумлыҡ средствоны хәрәкәтһеҙ ятҡыра. Бындай артыҡ материалдар тресттың башҡа предприятиеларында ла бар. Коммуналь конторала ғына бер ҙә кәрәкмәгәнгә 120 мең һумлыҡ яғыулыҡ мазуты ята.

F. Ибраһимов.

Ҡыйғы районында

20 звено төҙөлдө

Быйыл ла кенә колхоздар 20 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртасаҡтар. Бының өсөн 20 звено төҙөлдө. Район ауыл хужалығы бүлегендә звеноводтарҙың 12 көнлөк уҡыуҙары үткәрелде.

Бынан тыш Ленин исемендәге колхозда ағас питомнигы өсөн урын әҙерләнә. Питомникта һары акация, ҡайын, юкә, тополь ағастары һәм ҡарағат ҡыуағы ултыртыласаҡ.

Ҡыйғы МТС-ы ремонтты тамамланы

Ҡыйғы МТС-ы механизаторҙары тракторҙарға һәм тағылма инвентарҙарға ремонтты тамамланы. Бөтәһе 53 трактор ремонттан сыҡты. Бригадалар үҙҙәре хеҙмәтләндерәсәк колхоздарға киттеләр.

Хәҙер комбайндарға ремонт эше башланды.

Иптәш Ғирфановтың уңыштары

Социалистик Хеҙмәт Геройы Солтан Ғирфанов иптәш етәкселек иткән КТФ-ла (Киров исемендәге колхозда) йылҡылар һаны йыл һайын арта. 1949 йыл аҙағына бында йылҡы һаны 204 башҡа етергә тейеш. Хәҙер уларҙың һаны 197 башҡа етте. 1948 йылда иптәш Ғирфанов 40 бейәнән 40 ҡолон алып тәрбиәләп үҫтерҙе.

Ул етәкселек иткән КТФ 1950 йылда тоҡом фермаһына әйләнәсәк.

Ауыл хужалығы үҫә

Райондың 47 колхозына мәңге файҙаланыу өсөн 71.813 гектар ер, 7118 гектар урман беркетелгән. Колхоздарҙың 410 тимер һабаны, 1346 тырмаһы, 844 арбаһы, 60 сәскес машинаһы, 110 урғысы, 45 трпере һәм 36 сортировка машинаһы бар. Тиҫтәләгән колхозда автомашина бар.

Был колхоздарҙы 2 МТС хеҙмәтләндерә. Уларҙа йөҙәрләгән трактор, бер нисә тиҫтә комбайн, 4 үҙе йөрөй торған комбайн, 13 ҡатмарлы молотилка һәм башҡа инвентарҙар иҫәпләнә.

Быйыл район колхоздары 9000 гектар бойҙай, 400 гектар күп йыллыҡ үлән һәм 1100 гектар техник, йәшелсә культуралары сәсәсәктәр.

5410 бала уҡый

Октябрь революцияһына тиклем Ҡыйғы волосында ни бары 185 бала мәктәптә уҡыған, 11 генә уҡытыусы эшләгән. Хәҙер райондың ике урта мәктәбе, 8 ете йыллыҡ һәм 37 башланғыс мәктәбе бар. Уларҙа 5410 бала уҡый. Мәғариф селтәрендә 275 уҡытыусы эшләй.

309 спектакль һәм концерт

Ҡыйғы район-ара колхоз-совхоз государство театры 1948 йылда 309 спектакль һәм концерт биреп, 24 мең тамашасыны хеҙмәтләндерҙе.

Районда культура-ағартыу эштәре

Райондың 24 колхоз, һәм 4 ауыл клубы, 10 уҡыу өйө, 10 ҡыҙыл мөйөшө һәм 2 ауыл, 1 район библиотекаһы бар. Культура-ағартыу учреждениеларында 22 работник эшләй. Библиотекаларҙа 16900 дана китап бар. Уларҙан 3636 кеше китап алып уҡый.

Район үҙәгендә кинопрокат бүлексәһе эшләй. Уның 3 күсмә киноһы ауылдарҙы хеҙмәтләндерә. Район-ара колхоз-совхоз театрының 19 артисы бар.

26 һаулыҡ һаҡлау учреждениеһында 48 медицина работнигы эшләй.

Сейә баҡсаһы

«Опора» колхозы члендары сейә баҡсаһы эшләргә булдылар. Өй һыуы буйлап бейек тау һуҙылған. Уның итәктәрен сейә ағастары ҡаплаған. Әлегә тиклем емеш ағастарын һаҡлау эше ҡәнәғәтләнерлек түгел ине. Быйыл колхозсылар тәбиғи емештәрҙе кәртәләп, колхоз баҡсаһы эшләргә ҡарар иттеләр. Баҡсаның ҙурлығы 20 гектар буласаҡ. Унда балыҡҡа бай ҙур күл дә бар.

Баҡсасылыҡ бригадаһы емеш ағастарына мичуринсы прививкалар үткәрергә әҙерләнә.

Ауыл тарихен яҙалар

Юкәле-Күл ете йыллыҡ мәктәбе уҡытыусылары Ғирфанов, Шәрифуллин һәм Кирәев иптәштәр ауыл тарихен яҙыу мәсьәләһен күтәрҙеләр. Ауыл ҡарттары уларҙың инициативаһын хупланы. Махсус комиссия төҙөлдө, комиссия ҡарт колхозсылар менән беседалар үткәрә.

Тарих бынан 546 йыл элек булған осорҙан алып яҙыла. Юкәле-Күл ауылында 1773 — 1774 йылдарҙа башҡорт халҡының легендар геройы Салауат Юлаев бер нисә тапҡыр булған.

Ошо осорҙоң эш һәм һуғыш ҡоралдарының экспонаттарын, моделдәрен булдырыуға иғтибар ителә. Ауыл тарихен яҙыу буйынса төҙөлгән комиссия ай һайын әҙәби журнал сығарасаҡ.

Рәмис уҡырға өйрәнде

Киров исемендәге колхоз члены Ҡәшү Ғафуанов улы Рәмискә 6 йәш. Ул 5 йәшендә үк уҡырға һәм яҙырға өйрәнде. Хәҙер ул 6-сы класс уҡыусылары кеүек уҡый һәм яҙа белә.

Рәмис үҙенән оло туғандарының китаптарын, газета һәм журналдарҙы уҡый һәм уҡыған әйберен оҫта итеп һөйләп бирә.

Ауыл Советы председателдәренең семинары

Ошо көндәрҙә ауыл Советы председателдәренең һәм секретарҙарының 5 көнлөк семинары уҙғарылды. Семинарҙа ҡатнашыусылар Совет төҙөлөшө, Сталинсы Конституция, халыҡ-ара хәл, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсы планы һәм башҡа темаларға лекциялар, доклад тар тыңланылар.

Нур Ғәлимов.

Парк төҙөкләндерелә

ЧЕРНИКОВСК. Быйыл ҡала паркына ремонт үткәреү өсөн ҡала башҡарма комитеты тарафынан 300 мең һумға яҡын аҡса бүленде. Паркта 450 урынлы йәйге театр төҙөлә, яҡты уҡыу залы, беседкалар йыһазландырыла. Парк матур ҡоймалар менән кәртәләп алынасаҡ һәм 20 мең төп ҡыуаҡлыҡ ултыртыла. Хәҙер паркты төҙөкләндереү буйынса ҡыҙыу эш бара.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресы

ПАРИЖ, 21 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресының, Италия делегаты Пьетро Ненни председателлегендә булып үткән бөгөнгө иртәнге ултырышында Англия делегаты, Англия парламентының члены Зиллиакус ҙур телмәр менән сығыш яһаны.

Зиллиакус, Америка империалистары тарафынан үткәрелә торған Атлантик договор политикаһын ҡиҫкен тәнҡит аҫтына алды. Был политиканың «идея атаһы» булып Черчилль тора, тине Зиллиакус.

Зиллиакус сәнескеле һүҙҙәр менән, Америка политиктарын аҡылдан шашҡан кешеләр, тип характерланы. Был политиктар Атлантик договорҙы төҙөп, донъяның яҙмышын үҙҙәренең ҡарамағына буйһондорорға тырышалар. Форрестолдың аҡылдан шашҡан кейөнсә бер ай буйына АҠШ-тың оборона министры вазифаларын үтәгәнлеге күптән түгел генә билдәле булды, тине Зиллиакус. Ләкин был Американың бер генә деятеленә лә шик тыуҙырманы. Тик Форрестол отставкаға сыҡҡандан һуң ғына уның аҡылдан шашыуы тураһында официаль рәүештә иғлан ителде. Форрестолдың аҡылдан шашыуы хеҙмәт вазифаларын үтәү менән килеп сыҡҡан ныҡ арыу, тип аталды.

Зиллиакус унан ары, Атлантик пакты һуғыш ҡоралы, ҡоралланыуҙар артынан ҡыуыу, тип фаш итте.

Атлантик пакт, тине Зиллиакус, бер үк ваҡытта илдәрҙең эске эштәренә тыҡылыуҙы күҙҙә тота. Англияға, икенсе бөтә донъя һуғышы ваҡытында Мальта утрауы уйнаған роль, йәғни көнбайыш союзниктар аэродромының роле бирелә. Ләкин Мальта колония булып тора бит. Был оҡшашлыҡтан һығымта яһарға мөмкин.

Зиллиакус, Атлантик пакттың БМО Уставы менән иҫ киткес ҡапма-ҡаршылыҡтарҙа булыуына күрһәтте.

Зиллиакус үҙ телмәренең аҙағында, Конгресс, тыныслыҡ, социаль тигеҙлек һәм халыҡтар араһындағы дуҫлыҡ өсөн көрәштең даими ойошмаһын төҙөһөн, тигән тәҡдим индерҙе.

Зиллиакустың сығышынан һуң Ян Дрданың тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресының Прагалағы ултырышында яһаған сығышы уҡылды.

Унан һуң председатель, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына ҡушылыуҙары тураһында Эквадор йәштәре социалистик ойошмаһының телеграммаһын уҡыны. Был телеграмма делегаттар тарафынан алҡыштар менән ҡаршыланды. Демократик Греция вәкиле Аксиоти, Азат Грецияның ваҡытлы Халыҡ-демократик хөкүмәтенең һаулыҡ һаҡлау министры һәм мәғариф министрының вазифаларын үтәүсе, күренекле хирург, профессор Коккалистың ҡотлау телеграммаһын иғлан итте.

ПАРИЖ, 21 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресының, Габриэль д Арбусье председателлегендә (Францияның Экваториаль Африкаһы делегаты) булып үткән бөгөнгө киске ултырышында, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресындағы Совет делегацияһының етәксеһе Александр Фадеев, Эжени Коттон (ҡатын-ҡыҙҙарҙың Халыҡ-ара демократик федерацияһы), Ломбардо Толедано (Мексика), Польша делегацияһының члены Ғалим Дембовский, Венгрия реформа сиркәүенең епискобы Альберт Берецки, Куба делегацияһының члены Мирта Агирре, Италия делегацияһының члены священник Дотэа, Чехословакия делегаты доктор Плойгар, Англия делегацияһының члены Элизабет Эклендт Аллен һәм Чехословакия делегацияһының члены Нейман сығыш яһаны.

Председателлек итеүсе д Арбусье А. Фадеевтең сығыш яһауы тураһында иғлан иткәндә, бөтә делегаттар ҙа аяҡ үрә баҫтылар һәм А. Фадеевте оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар менән ҡотланылар.

Цалдаристең белдереүе

АФИНА, 21 апрель. (ТАСС). Афина матбуғаты, демократтарҙың күптән түгел атып үлтерелеүҙәре тураһында бер нәмә лә хәбәр итмәүҙе дауам итә. Ләкин енәйәтте йәшереп ҡала алмаһылар. Цалдарис, Димитриу һәм Элефтериадиска ҡарата үлем яҙаһын еренә еткереүҙе кисектереүҙе һорап Трюгве Лиҙән телеграмма алғанлығы тураһында кисә иҡрар итергә мәжбүр булды. «Ләкин телеграмма бик һуң килде, — тип өҫтәне ул,— улар инде атылғандар ине».

Цалдарис тарафынан Трюгве Лиҙән ошондай уҡ телеграмма алынғайны. Трюгве Ли был телеграммаһында, журналистарҙың халыҡ-ара ойошмаһының юллауына һылтанып, «Ризоспастис» газетаһының редакторы Такис Фиципосты язалауҙы кисектереүҙе һораған. Такис Фиципос компартияны яҡлаған өсөн хәрби суд тарафынан күптән түгел хөкөм ителгәйне. Был телеграмма шулай уҡ ике көнгә «һуңлаған». Фиципос, журналистарҙың халыҡ-ара ойошмаһының юллауы тураһында Греция власттары белгәс үк атылған.

Көньяҡ Кореяла партизандар хәрәкәте

ПХЕНЬЯН, 21 апрель. (ТАСС). Пхеньян радиоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, партизандарҙың халыҡ ярҙамында Кореяның көньяғындағы ҡоралы көрәше таулы һәм урманлы райондарҙа уңышлы үтә. Алынған хәбәрҙәргә ҡарағанда, Дири районында ҙур һуғыштар йәйелгән. Обон районында һәм Хапан өйәҙендә ҡаты һуғыштар бара. 11 апрелдә партизандар Судан волосындағы полиция управлениеһына һөжүм яһағандар.

Ли Сын Ман полицияһының карательный отрядтары, халыҡтар партизандарға ярҙам итәләр, тигән һылтау аҫтында халыҡ йәшәгән пункттарҙы яндыралар.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

Өфө ҡала-ара телефон станцияһы

(Чернышевский урамы, 61)

Ҡалалар араһында һөйләшеү буйынса Өфөләге телефон станцияһы (Чернышевский урамы, 61-се номерлө йорт) Башҡортостандың бөтә райондары һәм Алма-Ата, Златоуст, Киев, Ҡазан, Куйбышев, Ленинград, Мәскәү, Молотов, Магнитогорск, Новосибирск, Омск, Свердловск, Саратов, Сталинград, Ташкент, Ульяновск, Челябе, Чкалов ҡалалары менән телефон аша һөйләшергә мөмкинлек бирә. Станция күрһәтелгән ҡалалар менән һөйләшергә расписание буйынса, ә теләһә расписаниенан тыш теләһә ниндәй ҡала менән һөйләшергә мөмкинлек бирә.

Станция телефон аша һөйләшергә мөмкинлек бирә:

1. Ойошмалар һәм учреждениеларҙың телефондары аша, ҡала-ара телефон станцияһында асылған лицевой счеттары буйынса, бының өсөн алдан аванс индереү шарт.
2. Һөйләшеү пунктынан, ҡулдан түләнгән аҡсаға. Һөйләшеү пунктының адресы: Ленин урамы, 28-се номерлө йорт, телефон номеры 2-61-67.
3. Квартира телефондарынан, һөйләшкәндән һуң аҡса түләү юлы менән.
4. Һөйләшкән өсөн разовый талон буйынса таксофондан башҡа теләһә ниндәй телефон аша. Разовый талондар Өфө ҡалаһының теләһә ниндәй почта бүлегендә һәм һөйләшеү пунктында һатылалар.

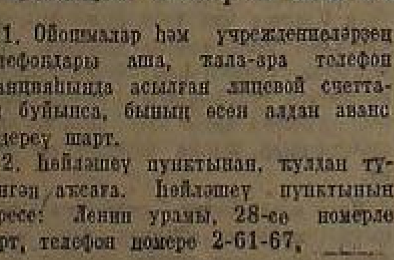

Станция түбәндәге хеҙмәттәрҙе башҡара:

1. Айырым кешегә һөйләшеү пунктына килеү өсөн саҡырыу ебәрә.
2. Телефон аша саҡырылған кешегә буласаҡ һөйләшеү йәки абонентҡа һөйләшеүҙең темаһы тураһында белдерә.
3. Бер йәки бер нисә телефонды һәм бер нисә кешене саҡырырға заказдар ҡабул итә.
4. Связь менән файҙаланыу мәсьәләләре буйынса белешмәләр бирә.

Белдереүҙәр һәм абонент өсөн һөйләшеүҙәрҙән башҡа бөтә төр хеҙмәттәр бушлай күрһәтеләләр.

Ҡала-ара телефон станцияһы Башҡорт АССР-ының теләһә ниндәй районы менән перекличка үткәрергә заказдар ҡабул итә.

Райондар менән бөтә төр перекличкалар төндә, Өфө ваҡыты менән 0 сәғәттән башлап үткәреләләр.

Өфө ваҡыты менән 0 сәғәттән алып 7 сәғәткә тиклем һөйләшеү өсөн аҡса 50 процентҡа кәм түләнә.

Һөйләшеүҙәр буйынса теләһә ниндәй белешмәне түбәндәге телефондар аша алып була:

Станция бригадиры — 2-98-90
Белешмәләр бүлеге — 2-79-08
Заказдар өҫтәле — 0-7.

Эшселәр ҡабул ителә

Һөйләшеп килешеү нигеҙендә ситкә сығып эшләү өсөн, ашығыс рәүештә, түбәндәге профессиялағы специалистар талап ителә:

◆ ИНЖЕНЕРҘАР: тау эштәре инженерҙары, электромеханиктар, обогатителдәр, химик-металлургтар, бораулаусылар — шартлатыусылар, экономистар, бораулаусылар, маркшейдерҙар; геологтар, геофизиктар, технологтар, гидрологтар, геодезистар, электриктар, теплотехниктар, дизелистар, металлургтар, электрорадиосвязистар, финансистар, төҙөүселәр, проектировщиктар, картографтар, хеҙмәт буйынса экономистар.

◆ ТЕХНИКТАР: тау эштәре техниктары, маркшейдерҙар, электромеханиктар, бораулаусылар— шартлатыусылар, геологтар, бораулаусылар, микерологтар, геологтар, геодезистар, бораулаусылар, метеорологтар, тау нормировщиктары, химиктар, топографтар һәм картографтар, теплотехниктар, механиктар, экскаватор эштәре техниктары, теплотехниктар, механиктар, (экскаватор һәм дизелдәр буйынса), хеҙмәт буйынса экономистар обогатителдәр, радио-физиктар, төҙөүселәр, геофизиктар, гедрологтар, граверҙар, дизелистар, механиктар, радио связистар, экономистар.

◆ ВРАЧТАР: хирургтар, терапевтар, теш рентгенология врачтары, мед фельдшерҙар, фармацевтар.

◆ САУҘА РАБОТНИКТАРЫ: һатыусылар, товароведтар, склад работниктары.

◆ БАШҠА СПЕЦИАЛИСТАР: баш бухгалтерҙарҙың урынбаҫарҙары, өлкән бухгалтерҙар, почта-телеграф работниктары һәм II—III класс шоферҙары, тау мастерҙары әҙерләү курсында уҡыу өсөн белеме 10 кластан да кәм булмаған 20 йәштән алып, 30 йәшкә тиклем ирҙәр.

◆ Эшкә алланыу тураһында белешмәләр алыу өсөн түбәндәге адреска мөрәжәғәт итергә: **Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, 7 номерлө йорт,** һәр көндө, (ял көндәренән башҡа) иртәнге 10 сәғәттән киске 5 сәғәткә тиклем һәм киске 8 сәғәттән төнгө 12 сәғәткә тиклем.

Телефон номеры 2-74-27.

Эшкә яллау бүлеге.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөше бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02427. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ һәм ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

№ 81 | 1949 йыл, 24 апрель, йәкшәмбе | Хаҡы 20 тин.

МТС һәм колхоздар араһындағы договорҙы теүәл үтәргә

Республикабыҙҙың күпселек колхоздары һәм МТС-тары яҙғы баҫыу эштәренә башланылар. Быйыл яҙғы сәсеүҙе иң ҡыҫҡа һәм юғары агротехник сроктарҙа башҡарыу өсөн тулы мөмкинлектәр бар. Башҡорт АССР-ының колхоздары һәм МТС-тары күп кенә һанда яңы тракторҙар, ауыл хужалығы машиналары һәм запас частәр менән байыҡтырылдылар. Шуның менән бергә квалификациялы кадрҙар ҙа байтаҡ күләмдә әҙерләнде.

Яҙғы сәсеү эштәренең иң күп өлөшө быйыл тракторҙар көсө менән башҡарылырға тейешле. Был хәл МТС-тар менән колхоздар араһындағы мөнәсәбәттең артабан яҡшырыуы, үҙ-ара алған йөкләмәләрҙең — МТС менән колхоздар араһында төҙөшкән договорҙың ике яҡ тарафынан да билдәләнгән срокта һәм теүәл үтәлеүҙе талап итә. Коллектив хужалыҡтарҙың да һәм МТС-тарҙың да маҡсаты бер. Яҙғы ауыл хужалығы эштәрен иң ҡыҫҡа срокта һәм юғары агротехник кимәлдә үткәреү, колхоз баҫыуҙарының урожайлылығын күтәреү һәм государство планын әҙмә-әҙ үтәү—колхоз һәм МТС общественносенең иәге бурысы булып тора.

«Һуғыштан һуңғы осорҙа ауыл хужалығын күтәреү тураһында» ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы колхоздар менән бер рәттән МТС-тар алдына ла серьез бурыс ҡуйҙы. МТС хеҙмәтләндергән колхоздарҙың баҫыуҙарында урожайлылыҡты күтәреү, машина-трактор паркын файҙаланыуҙы артабан яҡшыртыу, трактор эштәренең сифатын күтәреү һәм бөтә төп эштәрҙең агротехник срокта үтәлеүен, урожай йыйнауҙы һәм МТС хеҙмәте өсөн натуралата түләүҙе үҙ ваҡытында үткә- [illegible]

[illegible]

Хәҙер колхоздарҙа яҙғы сәсеү эштәренә әҙерләү, ә ҡайһы бер районларҙа өлгөргән участкаларҙы һайлап тырматыу, һөрөү һәм сәсеү эштәре башланды. МТС-тарҙың да тракторҙары эшкә башланылар. Ләкин күп кенә МТС-тарҙың [illegible]

[illegible]

утәлгәндәре лә билдәләнгән сроктан бик күп ваҡытҡа һуҙлап башҡарылды. Һөҙөмтәлә агротехник кимәл түбән булды. Мәҫәлән, Салауат районының Арҡауыл һәм Малаяз МТС-тары коллективтәре үткән сезонда колхоздар менән төҙөшкән договорҙа күрһәтелгән эш төрҙәренең береһен дә теүәл үтәмәнеләр. Дөйөм алғанда, йомшаҡ һөрөүгә әйләндереп иҫәпләгәндә государство планы үтәлгән, ә агротехник сроктар, сифат һәм урожай үстереп алыу договорҙа күрһәтелгәнсә үтәлмәне.

Республикабыҙҙың МТС-тары һәм колхоздары 1949 йылғы сезонда ауыл хужалығының, бигерәк тә игенселектең культураһын артабан күтәреү, яҙғы сәсеү эштәрен юғары агротехник кимәлдә үткәреү, машина көстәрен яҡшы файҙаланыу һәм колхоз баҫыуҙарынан мул урожай алыу өсөн социалистик ярыш йәйелдерҙеләр. Социалистик ярыш һәйләнеүҙе түгел, ә иң һыҙғанып эшләүҙе ярата. Ул коммунистик общество төҙөү өсөн кәрәште, хеҙмәт фронтында һыналған метод. Тимәк, ил алдында йөкләмә алдыңмы—уны теүәл үтә тигән һүҙ. Ә МТС-тарҙың колхоздар алдында алған йөкләмәһе беҙҙең государствобыҙҙың йөкләмәһе ул. МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөшкән договоры—серьез әһәмиәткә эйә булған государство документе. МТС коллективе тарафынан договорҙы теүәл үтәү мотлаҡ талап ителә һәм бик ҙур әһәмиәткә эйә булып тора.

[illegible]

Малсылыҡ өлкәһендә эшләүсе ауыл хужалығы специалистәрен һәм етәксе работниктәрен оҙаҡ йылдар буйына һәм яҡшы эшләүҙәре өсөн СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында

СССР Верховный Советы Президиумы УКАЗЫ

1. Малсылыҡ өлкәһендә эшләүсе һәм был эштә өҙлөкһөҙ стажы булған зоотехниктәрҙе, ветеринар врачтарҙы, техниктәрҙе һәм фельдшерҙәрҙе, агрономдарҙы, инженерҙәрҙе, етәксе работниктәрҙе оҙаҡ ваҡыттар буйына һәм яҡшы эшләүҙәре өсөн СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлауҙы булдырырға:

8 йыл өсөн — «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән;

10 йыл өсөн — «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале менән;

15 йыл өсөн — «Почет билдәһе» ордене менән;

20 йыл өсөн — Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән;

25 йыл өсөн — Ленин ордене менән.

2. Малсылыҡ өлкәһендә эшләүсе зоотехниктәрҙең, ветеринар врачтарҙың, техниктәрҙең һәм фельдшерҙәрҙең, агрономдарҙың, инженерҙәрҙең, етәксе работниктәрҙең эш стаждарын ошо Указды сығарғанға тиклем ауыл хужалығының малсылыҡ өлкәһендә, ауыл хужалығы учреждениеләрендә, етәксе органдарында эшләгән эштәрен иҫәпкә алып билдәләргә.

3. Малсылыҡ өлкәһендә эшләүсе зоотехниктәр, ветеринар врачтар, техниктәр һәм фельдшерҙәр, агрономдар, инженерҙәр, етәксе работниктәр СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлауға беренсе тапҡыр тапшырғанда ошо Указға ярашлы рәүештә, үҙҙәренең оҙаҡ йылдар эшләүҙәренә ҡайһылы, бер награда алырға хоҡуҡ бирелә.

4. Оҙаҡ йылдар буйына эшләүҙәре өсөн СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлауға тапшырыу союзный һәм союзный-республикан Министерстволары тарафынан йылға бер тапҡыр үткәрелә.

СССР Верховный Советы Президиумының Председателе
Н. ШВЕРНИК.

СССР Верховный Советы Президиумының Секретары
А. ГОРКИН.

Мәскәү, Кремль. 20 апрель 1949 йыл.

1949 йылдың I кварталында СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү буйынса государство планының үтәлеш йомғаҡтары тураһында

СССР Министрҙәр Советы эргәһендәге Үҙәк Статистик Управлениеһенең белдереүе

1949 йылдың I кварталында промышленностең, ауыл хужалығының һәм транспорттың үҫеше, капиталь төҙөлеш, тауар әйләнешенең йәйелдерелеүе һәм халыҡтың материаль һәм культура тормош кимәленең күтәрелеүе түбәндәге мәғлүмәттәр менән характерлана:

I. Промышленностә производство планының үтәлеше

1949 йылдың I кварталында промышленностең валовой продукцияһы буйынса производство планы Министерстволар тарафынан түбәндәгесә үтәлде:

	1949 йылдың I кварталында квартал планының үтәлеш проценте
Металлургия промышленносе Министерствоһы	101
Күмер промышленносе Министерствоһы	104
Нефть промышленносе Министерствоһы	99
Электр станциялар Министерствоһы	102
Химия промышленносе Министерствоһы	101
Электр промышленносе Министерствоһы	106
Связь средстволары промышленносе Министерствоһы	103
Ауыр машиналар төҙөү Министерствоһы	103
Автомобиль һәм трактор промышленносе Министерствоһы	102
Станоктар төҙөү Министерствоһы	105
Машиналар эшләү һәм приборҙар эшләү Министерствоһы	104
Төҙөлөш һәм юл төҙөү машиналары эшләү Министерствоһы	107
Транспорт машиналары эшләү Министерствоһы	95
Ауыл хужалығы машиналары эшләү Министерствоһы	100
Төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһы	102
СССР урман һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһы	96
СССР еңел промышленносе Министерствоһы	102
СССР балыҡ промышленносе Министерствоһы	97
СССР-ҙың ит һәм һөт промышленносе Министерствоһы	111
СССР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы	102
Союзный республикаларҙың урындағы промышленность һәм урындағы ярыулыҡ промышленносе Министерствоһы	100
Промысловый кооперация	97

План үтәлеше барышында промышленностәге яңы өҫтәмә резервтарҙың барлығы беленде, был, Хөкүмәткә 1949 йылдың I квартал планы буйынса заданиене арттырырға мөмкинлек бирҙе. СССР-ҙың бөтә промышленносендә валовой продукция буйынса арттырылған план 100,2 процентҡа үтәлде.

1949 йылдың I кварталында пландан тыш байтаҡ һанда промышленность продукцияһы, шул иҫәптән: ҡара һәм төҫлө металл, күмер, паровоздар, тауар һәм пассажирҙар вагондары, думпкарҙар, трамвай вагондары, троллейбустар, автомобилдәр, химик оборудованиелар, электр моторҙары, трансформаторҙар, электр лампалары, телефон аппараттары, радиоприемниктәр, тракторҙар, күп кенә ауыл хужалығы машиналары, каустик һәм кальцинланған содалар, минераль ашламалар, буяу һәм башҡа химикаттар, автопокрышкалар, тәҙрә быялалары, киҙе-мамыҡ, етен, йөн һәм ебәк туҡымалар, резина аяҡ кейемдәре, ит, мал һәм үҫемлек майҙары, кондитер изделиеләре, спирт, консервалар һәм промышленность продукцияһының бик күп башҡа төрҙәре эшләп сығарылды.

Айырым Министерстволар промышленностең валовой продукцияһы буйынса производство планын арттырып үтәгән булһалар ҙа, продукцияның ҡайһы бер мөһим төрҙәре буйынса планды үтәп еткермәнеләр.

Металлургия промышленносе Министерствоһы шарикоподшибник торбалары һәм аҡ ҡалай етештереү буйынса квартал планын үтәмәне; химия промышленносе Министерствоһы — транспортер ленталары, тескроп ҡайыштары етештереү; электр промышленносе Министерствоһы—кабель изделиеләренең айырым төрҙәрен етештереү; ауыр машиналар төҙөү Министерствоһы — металлургия оборудованиеләре етештереү; автомобиль һәм трактор промышленносе Министерствоһы — шарикоподшипниктәрҙең ҡайһы бер төрҙәрен етештереү; машиналар һәм приборҙар эшләү Министерствоһы — ватер машиналарын, туҡыу станоктарын, уртаса гидротурбиналарҙы етештереү; ауыл хужалығы машиналары эшләү Министерствоһы — бөртөклө ашлыҡ культуралары урожайын йыйнай торған комбайндарҙы етештереү пландарын үтәмәнеләр.

II. Промышленность продукцияһы етештереүҙең үҫеше

1949 йылдың I кварталында промышленность продукцияһының иң мөһим төрҙәрен етештереү, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, түбәндәгесә үҙгәрҙе:

	1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 1949 йылдың I кварталында процентта
Суйын	122
Ҡорос	127
Прокат	128
Тимер юл рельстәре	159
Тимер торбалар	134
Баҡыр	114
Цинк	112
Ҡурғаш	129
Күмер	112
Нефть	110
Бензин	109
Кәрәсин	109
Тәбиғи газ	114
Электр энергияһы	115
Магистраль паровоздар	120
Магистраль электровоздар	180
Магистраль тауар вагондары	150
Троллейбустар	137
Пек автомобилдәре	148
Еңел автомобилдәр	220
Автобустар	112
Шарикоподшипниктәр	121
Металлургия оборудованиеһе	159
Экскаваторҙар	196
Пар турбиналары	218
100 киловатҡа тиклем электр моторҙар	139
100 киловаттан артыҡ көслө электр моторҙар	134
Металл ҡырҡыусы станоктар — станоктар эшләү Министерствоһы	125
Ватер машиналары	120
Туҡыу станоктары	125
Тракторҙар	181
Ауыл хужалығы машиналары	171
Бөртөклө ашлыҡ комбайндары	170
Трактор һабандары	179
Трактор сәскестәре	197
Трактор культиваторҙары	157
Ҡатмарлы молотилкалар	256
Велосипедтәр	139
Радиоприемниктәр	177
Сәғәттәр	244
Фотоаппараттар	111
Каустик сода	131
Кальцинланған сода	139
Минераль ашламалар (суперфосфат, азотлы һәм калийлы ашламалар)	141
Синтетик буяуҙар	128
Синтетик каучук	146
Автопокрышкалар	140
Ағас ташыу	117
Ҡағыҙ	137
Цемент	135
Шифер	131
Тәҙрә быялаһы	124
Йомшаҡ ябыу материалдар	126
Киҙе-мамыҡ туҡымалар	122
Етен туҡымалар	127
Йөн туҡымалар	133
Ебәк туҡымалар	125
Күн аяҡ кейемдәре	134
Резина аяҡ кейемдәре	132
Ойоҡ, ойоҡ-баш изделиеләре	148
Ит	117
Колбаса изделиеләре	121
Балыҡ	105
Мал майы	124
Үҫемлек майы	151
Кондитер изделиеләре	134
Сәй	133
Консервалар	180
Һабын	182
Спирт	208

СССР-ҙағы бөтә промышленностең валовой продукцияһы 1949 йылдың I кварталында, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, 23 процентҡа үҫте.

III. Ауыл хужалығы

Ауыл хужалығында 1949 йылдың I кварталында яҙғы баҫыу эштәренә әҙерлек уңышлы алып барылды.

Колхоздар һәм совхоздар яҙғы сәсеү өсөн бөртөклө ашлыҡ культуралары орлоғо туплауҙы нигеҙҙә тамамланылар. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа 1949 йылдың 1 апреленә, 1948 йылдың ошо уҡ ваҡытына ҡарағанда, техник культураларҙың орлоҡтары: эҙен сүс етене — 37 процентҡа, киндер —51 процентҡа, көнбағыш — 22 процентҡа һәм картуф орлоғо — 46 процентҡа күберәк тупланды. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен массовый рәүештә үҙләштереү айҡанлы, колхоздар һәм совхоздар 1949 йылдың 1 апреленә, 1948 йылдың шул уҡ ваҡытына ҡарағанда, яҙғы сәсеү өсөн күп йыллыҡ үләндәрҙең орлоҡтарын 67 процентҡа күберәк әҙерләнеләр. Бер йыллыҡ үләндәрҙең орлоҡтары 73 процентҡа күберәк тупланды.

Машина-трактор станциялары һәм совхоздар 1949 йылдың 1 апреленә, үҙгән йылғы шул уҡ ваҡытҡа ҡарағанда, тракторҙарҙы 9 процентҡа, трактор һабандарын 14 процентҡа, сәскестәрҙе 16 процентҡа һәм культиваторҙарҙы 21 процентҡа күберәк ремонтланылар.

Мәскәү, Ленинград, Калининград, Куйбышев һәм Иваново өлкәләре, Хабаровск крайы, Украина ССР-ы, Үзбәк ССР-ы, Грузин ССР-ы, Литва ССР-ы, Молдавия ССР-ы, Латвия ССР-ы, Ҡырғыҙ ССР-ы һәм Тажик ССР-ы машина-трактор станциялары тракторҙар ремонтлауҙың ҡышҡы-яҙғы планын срогынан алда үтәнеләр.

Илдең көньяҡ районларында яҙғы баҫыу эштәре — һабан ашлыҡ сәсеү, ужым сәсеүлектәрен өҫтәмә аҙыҡландырыу һәм тырматыу уңышлы йәйелдерелә. 1949 йылдың 10 апреленә, 1948 йылдың ошо уҡ ваҡытына ҡарағанда, һабан ашлыҡ культуралары 2,3 миллион гектарға күберәк сәселде.

1949 йылдың I кварталында баҫыу һаҡлауысы ағас ултыртыу буйынса яҙғы эштәргә әҙерлек алып барылды. 1949 йылдың планына ярашлы рәүештә, 1949 йылдың 1 апреленә СССР ауыл хужалығы Министерствоһы 64 баҫыу һаҡлауысы станция һәм 32 ағас үҫтереү питомнигы ойоштороҙо, СССР урман хужалығы Министерствоһы 54 баҫыу һаҡлауысы станция һәм 97 питомник һәм СССР совхоздары Министерствоһы 112 питомник ойоштороҙо.

Ауыл хужалығы 1949 йылдың яҙғы эштәренә, 1948 йылдың яҙына сағыштырғанда, тракторҙарҙы 1,7 тапҡырға, трактор һабандарын — 2,2 тапҡырға, сәскестәрҙе — 2,3 тапҡырға күберәк алды һәм башҡа бик күп кенә камиллаштырылған конструкциялы тупраҡ эшкәртеү һәм сәсеү машиналары алды. 1948 йыл менән сағыштырғанда, яҙғы баҫыу эштәренә ярыуыҡ 24 процентҡа, минераль ашламалар бер ярым тапҡырға күберәк тапшырылып ҡуйылды.

1949 йылдың башында малдарҙың переписе үткәрелде. Перепистең йомғаҡтары, Волга буйы районларында ҡоролоҡ булыуға ҡарамаҫтан, малсылыҡтың тороше яҡшырыуының дауам итеүен күрһәтте.

Продукты бирә торған малдар һанының 1948 йылдағы үҫеше түбәндәге мәғлүмәттәрҙә характерлана:

	1948 йылдың 1 ғинуары менән сағыштырғанда 1949 йылдың 1 ғинуарына малдар һаны, процентта: мөгөҙлө эре малдар	сусҡалар	һарыҡтар һәм кәзәләр
СССР буйынса тотош	109	155	111
Шул иҫәптән:			
Совхоздарҙа һәм башҡа государственный хужалыҡтарҙа	113	137	111
Колхоздарҙа	123	175	116
Колхозсыларҙың шәхси милкендә	104	165	104
Эшселәрҙә һәм хеҙмәткәрҙәрҙә	105	210	114

1948 йылда аттарҙың һаны колхоздарҙа 16 процентҡа һәм государство хужалыҡтарында — 7 процентҡа артты.

1948 йылда малдарҙың һаны артыу менән бер рәттән уның продукты биреүсәнлеге күтәрелде, малдарҙың көрлөгө яҡшырҙы, бер һыйырҙан һөт һауып алыу һәм бер һарыҡтан йөн ҡырҡып алыу артты.

1949 йылдың I кварталында мал һанының артабан үҫеүе дауам итте.

IV. Тимер юл һәм диңгеҙ транспортында йөк әйләнешенең үҫеше

1949 йылдың I кварталында тимер юл транспортында тәүлегенә уртаса йөк тейәүҙең дөйөм планы 102 процентҡа үтәлде.

Тимер юлдарҙа тәүлегенә уртаса йөктәр тейәү 1949 йылдың I кварталында, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, 16,5 процентҡа артты. Тәүлегенә уртаса ҡара металдар тейәү 17 процентҡа, руда тейәү—17 процентҡа, нефть—13 процентҡа, күмер—9,5 процентҡа, кокс—16 процентҡа, бөртөклө ашлыҡ — 10 процентҡа, он — 37 процентҡа, ағас материалдары тейәү—31 процентҡа, цемент тейәү—55 процентҡа артты.

Ләкин тимер юлдар 1949 йылдың I кварталында планды арттырып үтәү өсөн булған бөтә резервтарҙы тулыһынса файҙаланманылар. Йөк тейәлгән вагондарҙың йөрешенә билдәләнгән ваҡыт нормаһы тимер юл транспорты тарафынан үтәлмәне, коммерческий тиҙлек нормаһынан түбән хәлдә ҡала килде.

1949 йылдың I кварталында диңгеҙ транспортында йөк ташыу, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, 9 процентҡа артты; йөк ташыу буйынса беренсе квартал планы диңгеҙ транспорты тарафынан 104 процентҡа үтәлде.

V. Халыҡ хужалығында капиталь эштәрҙең үҫеше

1949 йылдың I кварталында бөтә капиталь эштәрҙең күләме, 1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 136 процент тәшкил итте, шул иҫәптән, күмер промышленносе буйынса—123 процент, металлургия промышленносе буйынса — 129 процент, электр станциялары буйынса — 141 процент, машиналар эшләү буйынса — 126 процент, төҙөлөш материалдары промышленносе буйынса—140 процент, еңел һәм аҙыҡ промышленносе буйынса — 127 процент, транспорт буйынса — 137 процент һәм торлаҡ төҙөлеше буйынса—140 процент тәшкил итте.

1949 йылдың I кварталында Министерстволар һәм ведомстволар аҡса һәм материаль ресурстарҙың, шулай уҡ эшсе көстәрҙең күп төҙөлөш объекттарынан таратылыуын бөтөрөү һәм был ресурстарҙы эшкә индерелә торған иң мөһим төҙөлөштәргә туплау тураһында Хөкүмәттең күрһәтеүе буйынса 1948 йылда башланған эште дауам иттерҙеләр.

VI. Тауар әйләнешен йәйелдереү

1949 йылдың I кварталында совет сауҙаһын артабан йәйелдереү дауам итте. Халыҡҡа тауарҙар (сағыштырмалы хаҡтарҙа) 1948 йылдың I кварталына ҡарағанда, 22 процентҡа артыҡ һатылған. Аҡса реформаһы үткәргәндән һуң һәм карточка системаһын бөтөргәндән һуң аҙыҡ-түлек тауарҙарын һәм аҙыҡ-түлеккә инмәй торған тауарҙарҙы һатыу кимәле 1948 йылдың I кварталында уҡ юғары ине. Аҙыҡ-түлек тауарҙарын һатыу 1949 йылдың I кварталында, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, 15 процентҡа һәм аҙыҡ-түлеккә инмәй торған тауарҙарҙы һатыу 38 процентҡа артты.

1947 йылдың ахырында аҡса реформаһы үткәргән ваҡытта һәм карточка системаһын бөтөргәндә коммерческий сауҙалағы юғары хаҡтар бөтөрөлдө һәм массовый ҡулланыу тауарҙарына государствоның берҙәм һәм түбәнәйтелгән ваҡлап һатыу хаҡтары индерелде. Был массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡтарын арзанайтыуҙа беренсе дәүер булды. Беренсе кварталда хаҡтарҙы арзанайтыу государствоның ваҡлап һатыу селтәре буйынса массовый ҡулланыу тауарҙарын бер йыл эсендә кәм тигәндә 57 миллиард һумға арзанайтыуға килтерҙе.

Государствоның ваҡлап һатыу селтәре буйынса тауарҙарҙың хаҡтарын арзанайтыу колхоз һәм кооперация баҙарҙарында ла хаҡтарҙың шундай уҡ арзанайыуына килтерергә тейеш ине һәм ул шулай булды ла. Бер йыл эсендә халыҡҡа һатыла торған тауарҙарҙың дөйөм массаһында колхоз һәм кооператив тауарҙарының өлөшө 33 процент самаһы тәшкил иткәнлектән, һөҙөмтәлә колхоз һәм кооператив сауҙаһы тауарҙарының хаҡтары төшөү был тауарҙарҙың кәм тигәндә 29 миллиард һумға арзанайыуына килтерҙе.

Тимәк, ваҡлап һатыуҙың бөтә секторҙары буйынса хаҡтарҙың арзанайтылыуынан халыҡ бер йыл эсендә бөтәһе 86 миллиард һум отто.

СССР халыҡ хужалығының артабан күтәрелеүе, массовый ҡулланыу тауарҙары етештереүҙең үҫеүе һәм продукцияның үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыу өлкәһендә яңы уңыштар арҡаһында 1948 йылдың икенсе яртыһында массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡтарын яңынан арзанайтыуҙы тормошҡа ашырыуға мөмкинлек тыуҙы. 1948 йылдың башында өлөшсә башланған был яңы арзанайтыу 1949 йылдың 1 мартында тулыһынса тамамланды. Был массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡтарын арзанайтыуҙа икенсе дәүер булды.

(Аҙағы 2-се биттә).

1949 йылдың I кварталында СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү буйынса государство планының үтәлеш йомғаҡтары тураһында

СССР Министрҙәр Советы эргәһендәге Үҙәк Статистик Управлениеһының белдереүе

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

Хаҡтарҙы яңынан арзанайтыу ваҡлап һатыуҙың государство секторы буйынса массовый ҡулланыу тауарҙарының бер йыл эсендә кәм тигәндә 48 миллиард һумға өҫтәмә рәүештә арзанайтыуына килтерәсәк.

Ваҡлап һатыуҙың государство секторы буйынса хаҡтарҙы яңынан арзанайтыуҙың кооператив һәм колхоз секторы буйынса шундай уҡ һәм шуға шундай уҡ дәрәжәлә хаҡтарҙың арзанайыуын тыуҙырыуҙы иҫәпкә алғанда, колхоз һәм кооператив тауарҙарының хаҡтары яңынан арзанайыуынан халыҡтың өҫтәмә рәүештә кәм тигәндә 23 миллиард һум отасағын танырға кәрәк.

Тимәк, хәҙерге иҡенсе осорҙа ваҡлап һатыуҙың бөтә секторҙары буйынса хаҡтарҙың арзанайтылыуынан бер йыл эсендә халыҡ 71 миллиард һум самаһы отасаҡ.

Был, хаҡтарҙы яңынан арзанайтыу һөҙөмтәһендә һумдың һатып алыу һәләте яңынан байтаҡ дәрәжәлә күтәреләсәк һәм һумдың курсы, сит ил валюталарының курсына сағыштырғанда, тағы ла күтәреләсәк, эшселәрҙең һәм интеллигенцияның реаль эш хаҡы яңынан сериоз рәүештә күтәреләсәк һәм промышленность тауарҙарын һатып алыуға крәҫтиәндәр тарафынан тотола торған расходтар яңынан байтаҡ кәмейәсәк тигән һүҙ.

1949 йылдың 1 мартынан башлап үткәрелгән массовый ҡулланыу тауарҙарына государствоның ваҡлап һатыу хаҡтарын яңынан арзанайтыу государство һәм кооператив сауҙаһында азыҡ-түлек тауарҙарын һәм азыҡ-түлек булмаған тауарҙарҙың һатыу эшенең байтаҡ артыуына килтерҙе.

1949 йылдың мартында, 1949 йылдың февраленә сағыштырғанда, уртаса алғанда күп һайын тауарҙар түбәндәгеләр артыҡ һатылғандар: ит продукттары—23 процентҡа, мал һәм үҫемлек майы—22 процентҡа, шәкәр—7 процентҡа, балыҡ продукттары—16 процентҡа, йөн туҡымалар—38 процентҡа, ебәк туҡымалар—36 процентҡа, күн аяҡ кейемдәре—54 процентҡа, ойоҡтар һәм ойоҡ-баштар—63 процентҡа, тамаҡ изделиеләре—11 процентҡа, тегелгән изделиеләр—51 процентҡа.

1949 йылдың мартында, 1949 йылдың феврале менән сағыштырғанда, радиоприемниктар һатыу 2 тапҡырҙан да күберәккә, патефондар һатыу—5 тапҡырға, велосипедтар һатыу—3 тапҡырға, мотоциклдар—3 тапҡырға, кеҫә һәм ҡул сәғәттәре һатыу—4 тапҡыр самаһы артҡан.

Массовый ҡулланыу тауарҙарына государствоның ваҡлап һатыу хаҡтарын яңынан арзанайтыу айҡанлы, колхоз һәм кооператив баҙарҙарында ла хаҡтар шулай уҡ арзанайҙы һәм колхоз баҙарҙарына тауарҙар килеү байтаҡ артты.

VII. Эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең һаны артыу һәм хеҙмәт етештереүсәнлегенең үҫеше

СССР халыҡ хужалығында эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең һаны 1949 йылдың I кварталында, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 1,4 миллион кешегә, шул иҫәптән, промышленноста, төҙөлөштә һәм транспортта 900 мең кешегә һәм уҡыу йорттарында, ғилми-тикшеренеү һәм дауалау учреждениеларында 225 мең кешегә артты.

1949 йылдың I кварталында промышленностағы эшселәрҙең хеҙмәт етештереүсәнлеге, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 15 процентҡа үҫте, шул иҫәптән, машиналар төҙөү эшендә—12 процентҡа, металлургия промышленносында—16 процентҡа, күмер промышленносында—11 процентҡа күтәрелде.

1949 йылдың I кварталында квалификациялы 152 мең йәш эшсе фабрика-завод уҡыуын тамамлап, промышленносҡа, төҙөлөшкә һәм транспортҡа ебәрелде.

VIII. Мәғариф һәм һаулыҡ һаҡлау эштәре

1949 йылдың I кварталында СССР-ҙың 808 юғары уҡыу йортонда 734 мең студент уҡыны. Ситтән тороп уҡыусы студенттар 298 мең кешегә етте. Бөтә студенттарҙың һаны, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда 68 мең кешегә, йәки 7 процентҡа үҫте.

1949 йылдың I кварталында 220 меңдән артыҡ башланғыс, ете йыллыҡ һәм урта мәктәп, техникумдар эшләне, уларҙа 34,5 миллион кеше, йәки 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда 2,2 миллионға артыҡ кеше уҡыны.

Был уҡыу йорттарында 1,3 миллиондан артыҡ уҡытыусы эшләне.

Халыҡты тулаҡтың хеҙмәтләндереүсе врачтар һәм урта медицина персоналының һаны 1949 йылдың I кварталында 950 мең кешегә етте.

*

1949 йылдың I кварталында СССР халыҡ хужалығының артабан тайпылышһыҙ күтәрелеүе дауам итте.

1949 йылдың башы оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн киң хәрәкәт һәм халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтарында техник-экономик күрһәткестәрҙе һәм продукцияның сифатын артабан яҡшыртыу өсөн, эске резервтарҙы һәм алдынғы предприятиеларҙың тәжрибәләрен производствоны йылдам һәм еҙемһеҙ үҫтереүҙә файҙаланыу өсөн социалистик ярыштың яңы күтәрелеше менән билдәләнде.

СССР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ЭРГӘҺЕНДӘГЕ ҮҘӘК СТАТИСТИК УПРАВЛЕНИЕ.

ЗООТЕХНИКТӘР ҺӘМ ВЕТЕРИНАР ВРАЧТАР ӨСӨН ПОЧЕТЛЫ ИСЕМДӘР ТУРАҺЫНДА

СССР Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малсылыҡты үҫтереүҙә ҙур хеҙмәттәре булған юғары квалификациялы специалистар өсөн Республиканың атҡаҙанған зоотехнигы һәм Республиканың атҡаҙанған ветеринар врачы тигән почетлы исемдәр булдырырға.

СССР Верховный Советы Президиумының Председателе
Н. ШВЕРНИК.

СССР Верховный Советы Президиумының Секретары
А. ГОРКИН.

Мәскәү, Кремль, 1949 йыл 20 апрель.

СССР профессиональ союздарының X съезы

20 апрель

иртәнге ултырыш

20 апрелдә, профсоюздарҙың X съезының иртәнге ултырышы ВЦСПС Ревизия комиссияһының отчет докладтары менән башланды. Доклад менән Ревизия комиссияһы председателе иптәш Я. С. Кувшинов сығыш яһаны.

Унан һуң съезд ВЦСПС-тың һәм Ревизия комиссияһының отчет докладтарын тикшереүгә күсте.

Фекер алышыуҙарҙа беренсе булып металлургия промышленносе эшселәренең профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе иптәш П. Д. Ефэнов сығыш яһаны. Ул совет металлургтарының бик ҙур уңыштары тураһында, металлургияның, бигерәк тә һуғыштан һуңғы йылдарҙа йылдам темптар менән алға барыуы тураһында һөйләй.

Ленинградтағы Киров заводының завком председателе иптәш Н. М. Скобников, Киров заводы бик күп һоҡланғыс машиналар тыуҙырып, илдең алдынғы предприятиеһына әйләнде, тип билдәләй.

Профсоюздарҙың Молотов өлкә Советы председателе иптәш С. А. Баснанов өлкәләге хеҙмәтсәндәрҙең, биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү буйынса Бөтә Союз социалистик ярышына ҡушылып, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың өс йылы планын арттырып үтәүҙәре тураһында һөйләй.

Председателлек итеүсе съезды ҡотлау өсөн Мәскәүҙең Сталин исемендәге автомобиль заводынан делегация килгәнлеге тураһында белдерә. Зала бөрҙәм алҡыштар яңғырай.

Автозавод коллективы исеменән ҡотлау һүҙе менән ҡойоу цехы начальнигы, Сталин премияһы лауреаты иптәш Петров сығыш яһай.

Съезд делегаттары отличный сифат бригадаһы исеме алыу өсөн социалистик ярыш инициаторы, Красноходм камволь комбинатының мастер ярҙамсыһы, Сталин премияһы лауреаты иптәш А. С. Чуткихте йылы ҡаршы алалар.

Үҙенең хеҙмәтенә партия һәм Совет хөкүмәте тарафынан юғары баһа — Сталин премияһы бирелеүе өсөн ҡайнар рәхмәт белдерә.

МТС һәм ер органдары эшселәре һәм хеҙмәткәрҙәренең профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе иптәш М. Е. Иодко профсоюздарҙың IX һәм X съездары араһындағы осорҙа ауыл хужалығында барлыҡҡа килгән ҙур үҙгәрештәр тураһында һөйләй. Колхоз ҡоролошоноң үҫеүе һәм ауыл хужалығын механизациялау һөҙөмтәһендә беҙҙең илдә ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә бөртөклө ашлыҡ проблемаһы хәл ителде, малдарҙың һаны байтаҡ артты, продукт биреүсәнлеге күтәрелде. Һуңғы осорҙа партия һәм хөкүмәт тарафынан күрһәтелгән ҙур ярҙам һөҙөмтәһендә ауыл хужалығы һуғыш тарафынан килтерелгән зыяндарын уңышлы рәүештә уңалта.

Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһы исеменән съезды Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһының Генеральный секретары Луи Сайан ҡотланы, съезд делегаттары уны ялҡынлы ҡаршы алдылар.

Луи Сайандың сығышынан һуң иртәнге ултырыш ябыҡ тип иғлан ителде.

Киске ултырыш

Профсоюздарҙың X съезының 20 апрелдәге киске ултырышында ВЦСПС-тың һәм ВЦСПС Ревизия комиссияһының отчет докладтары буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Профессиональ союздарҙың Украина республика Советы председателе иптәш А. Г. Колыбанов Украина профсоюз ойошмаларының нисек итеп стахановсыларҙың алдынғы тәжрибәһен таратыуҙары тураһында һөйләй.

Иптәш Колыбанов стахановсыларҙың тәжрибәһен пропагандалауҙа һәм социалистик ярыш менән етәкселек итеүҙә профсоюздар эшендәге ҡайһы бер етешһеҙлектәрҙе күрһәтә.

РСФСР-ҙың атҡаҙанған уҡытыусыһы, Тамбов ҡалаһының урта мәктәбе директоры иптәш А. П. Андреева үҙенең телмәрен өлкәнең экономик һәм культура үҫеше мәсьәләләренә, йәштәргә коммунистик тәрбиә биреү мәсьәләләренә арнай.

Председателлек итеүсе, съезды ҡотларға башҡала пионерҙары делегацияһы килгән, тип иғлан итә. Делегаттар йәш ленинселәрҙе көслө алҡыштар менән ҡаршы алалар.

СССР Фәндәр Академияһы президенты иптәш С. И. Вавилов, делегаттар тарафынан йылы ҡаршы алынған хәлдә, профсоюздарҙың X съезына ғалимдарҙан ҡотлау тапшыра. Ул совет фәненең халыҡ менән туғанлығы тураһында, фән менән хеҙмәттең дуҫлыҡта эшләүҙәре тураһында, илдең халыҡ хужалығына ғалимдарҙың ярҙамы тураһында һөйләй.

Академик Вавиловтың һөҙөмтәләү һүҙҙәрен съезд делегаттары бөрҙәм алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Трибунала — Ленинградтың «Скороход» фабрикаһы стахановкаһы — профсоюздарҙың X съезы хөрмәтенә профгруппаларҙың социалистик ярыш инициаторы иптәш О. И. Белоусова. Ул съезд алдынан ойошторолған социалистик ярыштың башланғанынан бирле үткән биш ай эсендә үҙенең группаһындағы һәр бер эшсе ҡатын-ҡыҙҙың 8—8,5 айлыҡ норма үтәгәнлеге тураһында һөйләй.

Государство учреждениелары работниктары профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе иптәш Г. Н. Петелин үҙенең сығышында совет аппаратының эшен яҡшыртыуҙа профессиональ союздарҙың эшенә туҡталды.

Унан һуң ауыр машиналар төҙөлөшө эшселәре профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе иптәш А. П. Ярославцева сығыш яһап, профсоюздарҙың IX һәм X съездары араһындағы осор илдең ауыр машиналар төҙөлөшө өсөн әһәмиәтле үҫеү осоро булды: был йылдарҙа продукция эшләп сығарыу 6,5 тапҡыр үҫте, һәр бер эшсенең эшләп сығарыуы 3,5 тапҡыр артты, тип билдәләне.

СССР азыҡ промышленносе министры иптәш В. П. Зотов беҙҙең илдә азыҡ продукттары етештереүҙең тайпылышһыҙ үҫеүен характерлаусы мәғлүмәттәр килтерә. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың өс йылы эсендә азыҡ промышленносе предприятиелары техник яҡтан ҡайтанан ҡоралландырылдылар, хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан күтәреүгә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеүгә һәм социалистик накоплениеларҙы арттырыуға өлгәштеләр.

Профессиональ союздарҙың Ҡаҙағстан республика Советы председателе иптәш А. Б. Бейсенов һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡтың грандиоз пландарын тормошҡа ашырыуҙа республика хеҙмәтсәндәренең ҙур уңыштары тураһында һөйләй. Ҡаҙағстан индустриаль республикаға, юғары үҫкән игенселек һәм малсылыҡ республикаһына әйләнде. Ҡаҙағстан ССР-ҙа төҙөкләндерелгән тиҫтәләрсә яңы социалистик ҡалалар — Ҡараҡанда, Балхаш һәм башҡалар үҫтеләр.

Бөйөк рус халҡының һәм бөйөк Ленин—Сталин партияһының туғандарса ярҙамы арҡаһында Ҡаҙағстан тотош грамоталы республика булып әйләнде.

Киске ултырыштың аҙағында съезды колхозсылар һәм ауыл хужалығы работниктары делегацияһы килеп ҡотланы. Делегация йылы ҡаршыланды.

Һүҙ Свердловск өлкәһенең «Заря» колхозы председателе А. П. Терновҡа бирелә.

Иптәш Тернов профсоюздарҙың X съезы делегаттарына алҡышлы колхоз сәләме тапшыра.

Ошоноң менән съездың киске ултырышы ябылды.

21 апрель

иртәнге ултырыш

21 апрелдә СССР профсоюздарының X съезында ВЦСПС-тың һәм Ревизия комиссияһының отчет докладтары буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Беренсе булып нефть промышленносе эшселәре профсоюзының Үҙәк комитеты председателе иптәш А. Д. Ахундов сығыш яһаны. Ул һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярышта совет нефтселәренең уңыштары тураһында һөйләне. Профсоюздар партия ойошмалары етәкселегендә эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең хеҙмәт күтәрелешен башлап ебәрҙеләр, хеҙмәткә ысын-ысындан коммунистик мөнәсәбәт өлгөләре күрһәтеүсе производство новаторҙарын — гүзәл стахановсыларҙы тәрбиәләнеләр, иң яҡшы стахановсыларҙың производство уңыштарын нефтселәр киң массаһының достояниеһына әйләндерҙеләр.

Туғыҙ миллионлы комсомол армияһы исеменән съезға сәләм тапшырыусы ВЛКСМ Үҙәк Комитеты секретары иптәш Н. А. Михайловты съезд делегаттары бик күңелле ҡаршыланылар. Иптәш Михайлов, комсомолдың XI съезын билдәләп, йәш эшселәрҙең һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙарҙан 2,5 миллион кеше үҙҙәренең беренсе кварталдағы производство заданиеларын срогынан алда үтәнеләр, тине.

Унан һуң тимер юл транспорты эшселәре профсоюзының үҙәк комитеты председателе А. И. Шевченко, профсоюздарҙың Кемерово өлкә Советы председателе П. Е. Фомин, СССР-ҙың художество Академияһы һәм совет искусствоһы мастерҙары исеменән Академия президенты А. М. Герасимов иптәштәр сығып һөйләнеләр.

Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһының председателе һәм Италия дөйөм хеҙмәт конфедерацияһының генеральный секретары Джузеппе ди Витторио Советтар Союзы хеҙмәтсәндәренә профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһы һәм Италияның дөйөм хеҙмәт конфедерацияһы исеменән ҡотлау тапшыра. Делегаттар уны алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Унан һуң фекер алышыуҙарҙа юғары мәктәп һәм ғилми учреждениелар работниктары профсоюзының үҙәк комитеты председателе К. С. Кузнецова, машиналар төҙөү һәм приборҙар эшләү предприятиелары эшселәре үҙәк комитеты председателе С. Т. Бабаянц иптәштәр сығыш яһанылар.

Ултырыш аҙағында съезды Польша профсоюздары исеменән Польша профсоюздары үҙәк комиссияһының председателе Александр Бурский ҡотланы, делегаттар уны бик йылы ҡаршыланылар.

Киске ултырыш

21 апрелдә СССР профессиональ союздарының X съезының киске ултырышында ВЦСПС-тың һәм Ревизия комиссияһының отчет докладтары буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Фекер алышыуҙарҙа профессиональ союздарҙың Белоруссия республика Советы председателе, Советтар Союзы Геройы И. А. Бельский, химия промышленносе эшселәре профсоюзының үҙәк комитеты председателе Н. М. Ковалев, Франциянын Дөйөм Хеҙмәт Конфедерацияһы исеменән дөйөм хеҙмәт конфедерацияһының Генеральный секретары Алэн ле Леап сығыш яһаны.

— Донъялағы бөтә пролетарийҙарҙың дуҫтарын берләштереп, Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһының бөтә донъялағы демократик ойошмаларҙың эштәре менән бәйләнгән хәрәкәттәре менән тыныслыҡ һаҡлап алып ҡалыныр тигән ышанысымды белдерергә теләйем, — тине Алэн ле Леап.

Ул үҙенең телмәрен Советтар Союзы исеменә, иптәш Сталин исеменә ҡотлау менән тамамлай. Делегаттар был һүҙҙәрҙе көслө алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Унан һуң профсоюздарҙың Мәскәү ҡала Советы председателе иптәш И. В. Горошкин һүҙ ала. Ул Мәскәү хеҙмәтсәндәре халыҡтың көн күрешен яҡшыртыу тураһында партияның һәм хөкүмәттең хәстәрлегенең киң һайын һиҙеп торалар тине. Быйыл башҡаланың хужалығын үҫтереүгә өс миллиард һум самаһы аҡса тотоласаҡ. Мәскәүҙә һәм уның тирәләрендә ике меңдән артыҡ торлаҡ йорто һалынасаҡ.

Румыния Дөйөм Хеҙмәт Конфедерацияһының председателе Георге Апостол Румыния профсоюздары һәм хеҙмәтсәндәре исеменән съезға туғанлыҡ сәләме тапшыра.

Унан һуң Мандат комиссияһының доклады менән ВЦСПС секретары иптәш Н. В. Попова сығыш яһаны.

— Профсоюздарҙың X съезына делегаттар һайлау, — ти иптәш Попова, — хеҙмәтсәндәрҙең юғары политик һәм производство күтәрелеше шарттарында үтте. Профсоюздарҙың үҫеүен һәм нығыуын күрһәтеүсе асыҡ демонстрация булды. Һайлауҙар профсоюздарҙың үҫә барған ролен күрһәттеләр, профсоюздар Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә миллионлаған совет кешеләрен коммунистик общество төҙөүгә ойошторҙолар.

Совет халҡының бөйөк юлбашсыһы һәйкәле иптәш Сталин профсоюздарҙың X съезына беренсе делегат итеп ғәйәт ҙур күтәренкелек менән һайланды. (Делегаттар урындарынан торалар һәм иптәш Сталин хөрмәтенә көслө овация ойошторалар). Шулай уҡ иптәш Сталиндең тоғро соратниктары — партия һәм хөкүмәт етәкселәре съезға бер тауыштан делегат итеп һайландылар.

Профсоюздарҙың X съезына 28,5 миллион профсоюз членынан вәкил итеп ебәрелгән 1.343 делегат һайланды.

Съезға делегат итеп 32 милләт вәкиле ебәрелде. Съезд делегаттарының милли составы ленинсе-сталинсе милли политиканың еңеүенең асыҡ шаһите. СССР халыҡтарының бөйөк дуҫлығын һәм туғанлығын күрһәтеүсе булып тора. Съезд делегаттары араһында Советтар Союзы Геройҙары, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары, Сталин премияһы лауреаттары, данлы стахановсылар—производство новаторҙары бар. Профсоюздарҙың X съезы делегаттары араһында ҡатын-ҡыҙҙарҙан 517 кеше иҫәпләнә.

Коммунизм төҙөүҙә ҡатын-ҡыҙҙарҙың актив ҡатнашыуы беҙҙең совет ҡоролошоноң ысын демократияһын һәм беҙҙең совет обществоһының юғары культураһын күрһәтә. Ҡатын-ҡыҙ делегаттар составында — промышленность, транспорт, ауыл хужалығының алдынғы кешеләре, инженерҙар, фән һәм культура деятелдәре, уҡытыусылар һәм врачтар бар.

Иптәш Попова сығышынан һуң ултырышта коммуналь-торлаҡ төҙөлөшө эшселәре профсоюзының үҙәк комитеты председателе А. В. Романов, текстиль промышленносе эшселәре профсоюзының үҙәк комитеты председателе Н. А. Муравьев иптәштәр сығып һөйләнеләр.

Иптәш Муравьев сығышынан һуң киске ултырыш ябыҡ тип иғлан ителә.

(ТАСС).

Ҡара бойҙайҙың урожайын күтәрәйек!

ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумының тарихи ҡарары ҡара бойҙай культураһын үҫтереүгә ҙур әһәмиәт бирҙе, уның сорттарын яҡшыртыу һәм урожайын күтәреү саралары билдәләнде. СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты үҙенең 1948 йылдың 20 октябрь ҡарарында «юғары һәм тотороҡло урожай бирә торған яңы һәм яҡшыртылған, тотороҡлораҡ урожайлы сорттар сығарыуҙы һәм таратыуҙы тәьмин итеү өсөн селекция-орлоҡсолоҡ эшен яҡшыртырға, шулай уҡ колхоздарҙа һәм совхоздарҙа сәсеү өсөн ҡукурузаның, ужым һәм яҙғы бойҙайҙың һәм ҡара бойҙайҙың гибридлашҡан орлоҡтарын алыу ысулдарын эшләргә» тәҡдим итте.

Партия һәм хөкүмәтебеҙҙең был әһәмиәтле күрһәтмәһен үтәй барып, республикабыҙҙың ҡайһы бер тәжрибә баҫыуҙары ҡара бойҙайҙың сортын яҡшыртыу һәм урожайын күтәреү юлында күренекле эштәр алып баралар. Ләкин республикабыҙҙың күпселек колхоздарында һәм совхоздарында был культураға иғтибар итмәйҙәр. Шуның һөҙөмтәһендә уның түбән урожай алына. Дыуан районы колхоздарында ҡара бойҙайҙың урожайы һәр гектарҙан уртаса 2,2 центнерҙан алып 4,9 центнерҙан артмай. Ә айырым колхоздарҙа уның урожайы быларҙан да кәм булды.

Хатта ҡайһы бер район орлоҡсолоҡ хужалыҡтарында ла ҡара бойҙайҙың урожайын күтәреүгә иғтибар бирелмәй. Элита-орлоҡсолоҡ хужалыҡтары булып торған колхоздарҙан: Баймаҡ районындағы «Красная дружина», Дыуан районындағы «Победа» артелдарында 1948 йылда ҡара бойҙай сәсеүлегенең һәр гектарынан 4—5-әр центнер генә урожай алынды. Ә шундай уҡ хужалыҡ булып торған Ҡыйғы районындағы Тимирязев исемендәге колхозда уҙған йылда ҡара бойҙай сәсеүлеген ҡара һөлө ҡапланы һәм уның урожайы бөтөнләй булмаған тип әйтерлек хәлгә ҡалды.

Беҙҙең Башҡортостан шарттарында ҡара бойҙайҙан юғары урожай алырға мөмкинлектәр бик ҙур. Быны Дыуан государство сорт участкаһының тәжрибәләрендә асыҡ күрәбеҙ. Бында ҡара бойҙайҙың сортын яҡшыртыу һәм юғары урожай үҫтереү юлында 1939 йылдан бирле һынауҙар үткәрелә. Бында уның һөҙөмтәләре: 1939, 1941 һәм 1946 йылдарҙа ҡара бойҙайҙың һәр гектарынан уртаса 18,6 центнерҙан алып 23,7 центнерға тиклем урожай алынды, ә 1940, 1942, 1946 һәм 1948 йылдарҙа уның урожайы 9,3 центнерҙан алып 11,4 центнер тәшкил итте.

Юғары ла килтерелгән һандар шуны күрһәтәләр: һауа шарттарының айырыуса насар килгән йылдарында ғына түбән урожай алынған. Мәҫәлән, 1943 йылда ҡара бойҙай сәсеүлеге яҙғы ҡырауҙарға осраны, ә 1947 йылда уны боҙ һуҡты. Ә ҡалған йылдарҙа уның урожайы түбән булманы. Июль һәм август айҙарында ҡырау булмаған йылдарҙа хатта ул рекордлы урожай бирҙе.

Беҙҙең күпселек колхоздарҙа ҡара бойҙайҙы түбән урожайлы культура тип иҫәпләйҙәр. Был ифтыҡтың ҡараш, әлбиттә. Минең фекеремсә, уның урожайының түбән булыуы йылдың метеорологик шарттарына ҡарап килә. Айырым йылдарҙа ҡара бойҙайҙың үҫеүенә ҙур тәьҫир яһай торған дүрт момент бар: беренсеһе — ҡара бойҙай яңы шытып үҫә башлаған саҡта, июнь айында була торған ҡырау. Был саҡта үҫемлек әле нығынып етмәгәнлектән ҡырауҙан зарарлана. Икенсеһе — сәскәләнеү ваҡытындағы эҫелек. Был саҡта үҫемлек эҫелектән, ҡороҡтан һәм эҫе-ҡоро елдәрҙән зарарлана. Өсөнсөһө — август айындағы көҙгө иртә ҡырау. Был саҡ ҡара бойҙайҙың өлгөрә, бешә башлаған сағы. Тимәк, был саҡтағы ҡырау ҙа зарар килтерә. Дүртенсеһе—июль айында була торған күп һәм оҙаҡ яуымдар. Был үҫемлектең сәскәләнеү осоронда ҙур зарар яһай.

Бөтә был шарттар ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыуға ҡамасаулайҙар. Был факторҙарҙы өйрәнеү, үҫемлекте был зарарлы хәлдәрҙән ҡотҡарыу мөмкинлеген күрһәтәләр. Быны өсөн һәр бер районда һәм колхозда юғарыла күрһәтелгәнсә зарарланыуы мөмкин булған моменттарҙы билдәләргә һәм ҡара бойҙайҙы сәсеүҙе был зарарланыу моменттарына тура килмәҫлек сроктарҙа сәсергә кәрәк. Шулай уҡ уның үҫеүе һәм һауа шарттары даими рәүештә күҙәтеп торолорға һәм зарарланыуҙан һаҡлау саралары күрелергә тейеш. Ошо тәртиптә ҡара бойҙайҙы климатик зарарланыуҙан һис шикһеҙ ҡотҡарып була.

Ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыу өсөн, бөтәһенән дә элек, агротехникаға ныҡлы иғтибар ителергә тейеш. Түбән урожай алыуҙың төп сәбәбе беҙҙә агротехника талаптарының үтәлмәүендә. Ҡайһы бер колхоздарҙың, район ауыл хужалығы бүлектәренең етәкселәре һәм хатта айырым агрономдар ҡара бойҙай тураһында хата ҡараште торалар. Улар, был культура урожайлы түгел, шулай уҡ ул агротехник яҡтан талапсан түгел, тип ҡарайҙар. Күпселек колхоздарҙа ҡара бойҙай үҫтереүҙә сәсеү әйләнеше ҡағиҙәләре менән иҫәпләшмәйҙәр. Уны насар ерҙәргә, яҙ һөрөлгән майҙанға сәсәләр. Был культура ҡайһы бер урындарҙа йыл һайын бер үк майҙанда үҫтерелә. Шул арҡала уны күп ваҡытта ҡый үләндәре, ҡара һөлө ҡаплай.

Уҙған йыл Дыуан районында ҡара бойҙайҙың тик артыһы ғына туңға һөрөлгән майҙанға һәм уның да 74 проценте ҡул менән һибелеп сәселде. Юғары урожай алыу өсөн беҙҙә уны теҙмә сәсеү һәм бигерәк тә киң рәтле сәсеү талап ителә. Ләкин был сара колхоздар тарафынан баһаланып еткерелмәй әле.

Сәсеү срогы һәм орлоҡтоң сифаты ҙур роль уйнай. Бында культураның биологик шарттарына ныҡ иғтибар ителергә тейеш. Уны ҡырауҙан һәм эҫе көндәрҙә зарарланмаҫлыҡ сроктарҙа сәсергә кәрәк. Юғары кондициялы орлоҡ сәселергә тейеш. Беҙҙә күбеһенсә 65—75 процент сығышлы орлоҡ сәселә. Шуның менән бергә орлоҡтоң сортлы булыуын да тәьмин итергә кәрәк.

Беҙҙең шарттар өсөн «Тау-урман» сортлы ҡара бойҙай иң урожайлы сорт булып һанала. Был сорт яҙ һәм көҙ көндәрендәге һыуыҡтарға, йәйге эҫегә бирешмәй һәм башҡа сорттарға ҡарағанда юғары урожайлы. «Тау-урман» сортының еҫтон булыуы тураһында Тюмень, Омск, Свердловск өлкәләре һәм Красноярск крайы тәжрибә баҫыуҙарындағы һынауҙар ҙа бик асыҡ күрһәттеләр. Государство комиссияһы 1949 йылда был сортты һынау буйынса Себерҙә, Уралда һәм шулай уҡ СССР-ҙың Европа өлөшөндәге төньяҡ өлкәләрендә филиалдар асыуҙы билдәләне. Был «Тау-урман» сортын гибридлаштереүгә һәм яңы сорттар сығарыуға ярҙам итәсәк.

Республикабыҙҙағы Дыуан, Баймаҡ, Баҡалы һәм Белоҡатай сорт участкаларында «Тау-урман» сорты, стандарт сортҡа ҡарағанда 1—3 центнер артыҡ урожай бирҙе. Быйыл был сорт республикабыҙҙың төньяҡ-көнсығыш райондарында ла үҫтереләсәк.

Юғарыла һөйләнгәндәрҙән сығып, шундай һығымтаны яһарға кәрәк: ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыу өсөн, уны таҙа туңраҡҡа, 20—22 сантиметр тәрәнлектә туңға һөрөлгән, алдан ҡамыл төптәре йомшартылған ерҙәргә сәсергә кәрәк. Ә туңға һөрөлгән ер булмағанда ул яҙ бик иртә һөрөлгән, культивацияланған, тырматылған ергә сәселә. Сәсеү срогын һайлай белеүгә ныҡ иғтибар ителергә тейеш. Һәр бер колхоз һәм районда уны һалҡындан зарарланмаҫлыҡ срокҡа килтереп сәсергә кәрәк.

Баҫыу әйләнешендә был культура өсөн ҡалҡыу урындағы ерҙәрҙе бүлергә. Таҙа, сортлы, кондициялы орлоҡ ҡулланырға, киң рәтле тәртиптә һәр гектарға 35—40 килограмм нормаһы менән сәсергә кәрәк.

Ҡара бойҙайҙың урожайын күтәреү маҡсаты менән Дыуан сорт участкаһы быйыл 12 колхозға ярҙам ойоштора. Уларҙа «Тау-урман» сорты сәселәсәк, агротехник талаптары үткәреләсәк. Был юғары урожай алыу юлдарын таратыуға ярҙам итергә тейеш.

Ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыу өсөн кәрәкле республикабыҙҙың бөтә тәжрибә баҫыуҙары, сорт участкалары һәм бөтә агрономдар колхоздарға шундай уҡ ярҙамдарҙы күрһәтергә тейештәр.

М. Геров,
Дыуан сорт участкаһы мөдире.

Александр Чуткихтең тәжрибәһен киң ҡулланайыҡ!

ЮҒАРЫ СИФАТЛЫ ҒЫНА ТАУАРҘАР ЭШЛӘП СЫҒАРЫРҒА

Совет сауҙа работниктары беҙҙең социалистик хужалығыбыҙҙың иң мөһим тармаҡтарының береһендә эшләйбеҙ. Беҙҙең Тыуған ил хеҙмәтсәндәренең һаман үҫә барған ихтыяждарын һәм талаптарын ҡәнәғәтләндереү — күп йәһәттән уларҙың үҙҙәренә тапшырылған эшкә намыҫлы, ихлас ҡарашына бәйләнгән.

Иптәш В. М. Молотов Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 31 йыллығына арналған докладында, «карточка системаһын бөтөргәндән һуң [illegible] сауҙа [illegible]» тине.

Аҡса реформаһы үткәрелеү һәм карточка системаһын бөтөрөү моментынан алып совет сауҙаһында [illegible] үҙгәрештәр булды. Промышленностың һәм ауыл хужалығының бик ҙур уңыштары хеҙмәтсәндәрҙең талаптарын [illegible] һәм киң ҡулланыу тауарҙары [illegible].

Шуның менән бергә, тауар продукцияһының күләме үҫеү менән бер рәттән, уның сифатына ла талаптар арта бара. [illegible] Башҡорт АССР-ы Еңел промышленность Министрлығының 8 март исемендәге, Черниковск, Стәрлетамаҡтағы һәм Бәләбәй тегеү фабрикалары, Ворошилов исемендәге, Дәүләкәндәге һәм Стәрлетамаҡтағы аяҡ кейеме фабрикалары сығарған тауарҙың сифаты [illegible]. Бигерәк тә Дәүләкән һәм Стәрлетамаҡ аяҡ кейеме фабрикаларында был [illegible]. Уҙған йыл Стәрлетамаҡ фабрикаһында сығарылған аяҡ кейемдәре 42 процент, Дәүләкән фабрикаһында — 16 процент булған. Өфөнөң Ворошилов исемендәге аяҡ кейеме фабрикаһында 1948 йылда ҡайтарылған [illegible].

Фабрикаларҙың сифатһыҙ продукция сығарыуҙарының төп сәбәптәренең береһе техник шарттарҙы боҙоуҙан һәм сырьеның дөрөҫ файҙаланылмауынан тора.

Быны шуның менән дә аңлатырға була: тегеү фабрикаларына яҡшы материалдар [illegible]. Уҙған йыл Стәрлетамаҡ [illegible] тубык [illegible] аяҡ кейеме [illegible] һәм ҡиммәтле кейемдәргә арзанлы аҫтар ҡуйып та тегәләр.

Урындағы промышленность министерстоһының һәм промкооперацияның предприятиеләре лә яҡшы сифатлы тауар эшләп сығарыуҙы тәьмин итмәйҙәр. Мә-

сәлән, Өфө ҡалаһының Киров райпромкомбинаты насар эшләнгән чемодандар сығара, уларҙың йоҙаҡтары бикләнмәй, [illegible]. Молотов райпромкомбинаты тарафынан сығарылған карауаттарҙың да сифаты түбән. Иҫәнбай ҡалаһының «Октябрҙең 19 йыллығы» артеле эшләгән трикотаж әйберҙәренең [illegible].

Еңел промышленность министерствоһының Главсбыт базаһы тауарҙың сифаты өсөн һис бер яуаплылыҡ һиҙмәй, [illegible] насар сифатлы тауарҙар ебәрелә.

Хәҙерге ваҡытта фабрикаларҙа һәм заводтарҙа тик юғары сифатлы тауар ғына етештереү өсөн көрәш киң ҡолас менән йәйелде. Краснохолм камволь комбинатының мастер ярҙамсыһы Александр Чутких инициативаһы бөтә илдә [illegible]. Социалистик ярыштың яңы этап башланды [illegible] сауҙа работниктары ла [illegible] тейештәр.

Тауарҙың сифатын юғары [illegible] өсөн көрәш — фабрика һәм завод работниктарының [illegible] эше генә түгел, ул магазиндар һәм базаларҙа эшләүселәрҙең дә бурысы булып тора.

Сауҙа работниктары предприятиеләрҙең эшселәренә, инженер һәм техниктәренә, шулай уҡ етәкселәренә магазинға тауарҙы алыусы — халыҡ тарафынан ҡуйыла торған талаптар тураһында белдереп торорға тейештәр. [illegible]

Мостортыш 20-се номерле магазине работниктары коллективының Мостортың системаһындағы сауҙа предприятиеләре менән [illegible] бөтә сауҙа работниктарына [illegible] тейеш. Был [illegible] бурыстар [illegible]: тауар тапшырыусы предприятиеләр менән тығыҙ бәйләнеш тотоу, уларҙа потребителдәрҙең талаптары һәм [illegible] белдереү. [illegible] Был бәйләнеш [illegible] һәм тауарҙарҙың [illegible].

Сауҙа работниктары тауарҙың сифатын ялҡау [illegible]. Алыусылар [illegible] сауҙа работниктары [illegible] килеп тейеш.

Һәр бер намыҫлы тауарҙың сифатын яҡшы тануы [illegible] хеҙмәт күрһәтергә [illegible].

Сауҙа работниктарының намыҫлы эше [illegible] партия һәм хөкүмәт тарафынан ҡуйылған бурыстарҙы үтәүҙә ыңғай һөҙөмтәләргә өлгәшәсәктәрендә шик юҡ.

Н. Мыльников,
Башҡорт АССР Сауҙа министре урынбаҫары.

Түбән сифатлы продукция һәм брак сығарыуҙы бөтөрөргә

Илебеҙҙең халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм артабан үҫтереү биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәү өсөн көрәш бөтә халыҡ хәрәкәтенә әүерелде. Производствола брак — түбән сифатлы продукция эшләп сығарыу — совет обществоһының яуыз дошманы булып тора. Брак һәм түбән сифатлы продукция эшләп сығарыуҙан илебеҙ йыл һайын миллионлаған һум зыян күрә. Мәҫәлән, 1948 йылда тик бер агрегат заводында ғына ла 3 миллион 500 мең һумлыҡ продукция бракҡа сығарылды. Әгәр ҙә завод тик юғары сифатлы продукция биргән булһа, брак һәм түбән сифатлы продукция бирәүгә юл ҡуйылмаһа, был сумма 3 мең 500 кубометрлы бина төҙөргә етер ине.

Ағымдағы йылдың февраль айында Стәрлетамаҡ аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһы 2,16 процент күләмендә түбән сифатлы һәм брак аяҡ кейеме эшләп сығарҙы. Әгәр фабрика түбән сифатлы продукция сығармаған булһа, 141 пар ботинка эшләп сығарылған булыр ине.

Өфөләге өсөнсө номерле тегеү фабрикаһы ла ай һайын 11,6 процент түбән сифатлы продукция эшләп сығара килде. Фабрика коллективы, Краснохолм камволь комбинаты мастере ярҙамсыһы, Сталин премияһы лауреаты иптәш Александр Чутких эш методын ҡулланып түбән сифатлы продукция эшләп сығарыуҙы бер генә процентҡа кәметкән хәлдә лә, ул йылына 13 мең һум государствоға пландан тыш накопление бирә ала.

Өфө электро-техник заводы бер айҙа эшләп сығарған продукцияның ярты проценты күләмендә генә брак сығарһа ла был зыян ундарса мең һумдар менән иҫәпләнә.

Түбән сифатлы һәм брак продукция эшләп сығарыу — совет халҡының, социалистик обществоның дошманы. Ул илебеҙҙең экономик ҡеүәтен ныҡытыуға, совет обществоһының алға барыуына ҡамасаулыҡ яһай.

Илебеҙгә тик юғары сифатлы ғына продукция эшләп сығарыу — бөтә общественностең намыҫ эше һәм изге бурысы.

Александр Чутких өлгөһөндә

Краснохолм камволь комбинаты мастер ярҙамсыһы Александр Чуткихтең государство әһәмиәтендәге гүзәл патриотик башланғысы 8 март исемендәге тегеү фабрикаһы эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре араһында ҡайнар рәүештә хупланды.

Начальнигы орденле иптәш Е. Ф. Викторова булған цехтың комсомолец-йәштәр бригадаһы юғары сифатлы продукция эшләп сығарыу, юғары етештереүсәнлек биреү, материалға экономия яһау өсөн фабрикала социалистик ярышты башлап ебәрҙе. Улар фабриканың бөтә бригадаларын һәм агрегаттарын үҙҙәре менән тиңләшергә саҡырҙылар. Ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә 12 агрегатта 471 кешене берләштергән 59 бригада юғары сифат өсөн социалистик ярышҡа ҡушылды.

Агрегаттар һәм бригадалар 1-се сортлы продукцияны планға ҡарағанда күберәк эшләп сығарырға, II һәм III-сө сорттарҙы кәметергә, агрегаттарҙа ҡабатлап эшләүҙе булдырмаҫҡа, экономиялы эшләргә йөкләмә алдылар. Агрегаттар алған йөкләмәләрҙең үтәлеше, эшләп сығарылған продукцияның сифаты һәр көндә иҫәпкә алына.

Хеҙмәтсәндәрҙең культура кимәлләре көндән-көн үҫә барған һайын, уларҙың еңел промышленность предприятиеләре эшләп сығарған тауарҙарға булған талаптары артҡандан-арта бара. Улар фабрикаларҙан юғары сифатлы продукция етештереүҙе талап итәләр. Бына ошо бурыстарҙан сығып, фабрика продукцияның сифатын яҡшыртыуға йүнәлтелгән махсус техник-ойоштороу саралары планы төҙөнө. Был планды тиҙерәк тормошҡа ашырыу маҡсатында техник етәкселек һәм эштә практик ярҙам итеү өсөн фабриканың инженер-техник работниктәре агрегаттарға, бригадаларға беркетелделәр. Март айында юғары сифат өсөн социалистик ярыш һөҙөмтәһендә 12 агрегаттың алтыһы февраль айына ҡарағанда беренсе сортлы продукция биреүҙе байтаҡ арттырҙы. Мәҫәлән, инструктор иптәш Назарованың агрегаты февраль айында 94 процент беренсе сортлы продукция бирҙе, ә март айында был һан 99,2 процентҡа күтәрелде. БАССР Верховный Советы депутаты иптәш Ф. Басирова агрегаты ошо уҡ ваҡыт эсендә сифат күрһәткесен 17,3 процентҡа арттырҙы. Инструктор Арифьева, Плотникова, Даллина һәм Низвецкая иптәштәрҙең агрегаттары ла сифат күрһәткестәрен яҡшырттылар.

Тегеүселәр коллективының юғары сифатлы продукция эшләп сығарыу өсөн ныҡышмалы рәүештә көрәшеүе һөҙөмтәһендә март айында фабрика план буйынса беренсе сортлы ирҙәр пальтоларын 80 процент урынына 97,4, ҡатын-ҡыҙҙар пальтоларын — 96 процент сығарҙы. Башҡа төрлө изделиелар буйынса ла сифат күрһәткестәре һиҙелерлек яҡшырҙы. Былар фабрикала эшләп сығарылған продукцияның сифатын яҡшыртыуҙа серьез үҙгәрештәр булыуын күрһәтәләр.

Хәҙер фабрика коллективы өлгәшелгән уңышлыҡтарҙы ныҡытып, май алды социалистик ярышында сифат күрһәткестәре буйынса тағы ла яҡшыраҡ уңыштарға өлгәшеү өсөн үҙенең бөтә көсөн туплай.

Н. Шәммәтов,
8 март исемендәге тегеү фабрикаһының хеҙмәт ойоштороу һәм эш хаҡы бүлеге инженеры.

Бракһыҙ эшләйбеҙ

Беҙҙең комсомолец-йәштәр шишильщиктәр бригадаһы ҡойоу цехында иң яуаплы эште башҡара. Беҙ металдан деталдәр ҡойоу өсөн формалар әҙерләйбеҙ. Шулай итеп, цехтың, дөйөм заводтың бракһыҙ эшләүе беҙҙең бригаданың юғары сифатлы продукция биреүенә ныҡ бәйләнгән.

Бына шуның өсөн дә беҙ А. Чуткихтең патриотик инициативаһын ҙур күтәренкелек менән ҡаршы алдыҡ һәм уның өлгөһөндә юғары сифат бригадаһы тигән почетлы исемде алыу өсөн көрәш башланыҡ.

Бригаданың комсомолецтары һәм йәштәре үҙ йөкләмәләрен намыҫ менән үтәйҙәр. Ике йөҙсө шишильщица Зәкиә Рәфиҡова, Клешова һәм Чувилин иптәштәр шишкаларҙы бер ниндәй зарарһыҙ эшләйҙәр. Беҙ һуңғы ике айҙа графикте ике тапҡыр арттырып үтәнек һәм 100 проценты менән юғары сифатлы продукция бирәбеҙ.

Беҙ Беренсе Май алды социалистик ярышына ҡушылып апрель айында графикте 200 процентҡа үтәргә, бракһыҙ эшләп бригадаға бирелгән «юғары сифат бригадаһы» тигән почетлы исемде үҙебеҙҙә һаҡлап ҡалдырырға һүҙ бирҙек.

Шик юҡ, бригада үҙ йөкләмәһен намыҫ менән үтәйәсәк.

Мәрйәм Садретдинова,
Өфө электр оборудованиелары заводының юғары сифат бригадаһы бригадиры.

ГҮЗӘЛ БАШЛАНҒЫСҠА ҠУШЫЛДЫҠ

Черниковск ҡалаһы промышленность предприятиеләрендә Краснохолм камволь комбинаты мастер ярҙамсыһы Александр Чуткихтең патриотик саҡырыуы ҡайнар отклик тапты. Юғары сифат бригадаһы тигән почетлы исемде алыу өсөн социалистик ярышҡа машина төҙөүселәр, нефть эшкәртеүселәр, төҙөүселәр һәм ағас эшкәртеүселәр ҡушылдылар.

Хәҙер ҡаланың предприятиеләрендә һәм төҙөлөш майҙансыҡтарында 209 бригада беренсе сортлы продукция эшләп сығарыу өсөн көрәшә. Эшселәрҙең, инженер-техник работниктәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең, партия, профсоюз һәм комсомол ойошмаларының ынтылыштары шул тикле көслө булыуы сифат өсөн көрәшеүселәрҙең һанын тиҙ көндәр эсендә ике тапҡырға арттырасаҡ.

Тик бер машиналар төҙөү заводында ғына юғары сифатлы продукция эшләп сығарыу өсөн 129 бригада ярышҡа ҡушылды. Улар эшләп сығарған деталдәрҙең сифатын яҡшыртыуға өлгәштеләр һәм шул уҡ ваҡытта хеҙмәт етештереүсәнлеген бик ныҡ күтәрҙеләр. Мәҫәлән, йыйнау цехында Сидоров, Григорьев, Кандалов иптәштәрҙең бригадалары юғары сифатлы продукция етештереү менән бергә, тәүлек заданиеларын 150—200 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

Механик цехы бригадирҙары Яблонский һәм Липатов иптәштәрҙең эше иғтибарҙы үҙенә йәлеп итә. Улар производство кәңәшмәһендә А. Чуткихтең эш тәжрибәһен һәр яҡлап тикшереп, социалистик ярыштың конкрет шарттарын төҙөнөләр, тәүлек графиктарҙың теүәл үтәлеүен һәм эшләп сығарылған продукцияның сифатын даими рәүештә тикшереүҙе ойоштороҙолар. Был уларға эште ойошҡан рәүештә башларға, көндәлек эш һөҙөмтәләренә ентекле анализ яһарға һәм уларға тапшырылған производство процестарын камиллаштырырға яңы мөмкинлектәр бирә.

Ике бригаданың да члендәре деталдәрҙе эшкәртеү технологик процестарына үҙгәрештәр индерҙеләр. Был тәҡдимдәр ҡабул ителде. Һөҙөмтәлә деталь эшкәртеүгә киткән ваҡыт байтаҡ ҡыҫҡартылды, эшләп сығарылған продукцияның сифаты яҡшырҙы. Хәҙер бригада члендәренән күп рационализатор тәҡдимдәр килә.

Яблонский һәм Липатов бригадаларының ошондай эше хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә һәм юғары сифатлы продукция сығарыуға килтерҙе. Шуныһы характерлы, бригада члендәренең хеҙмәткә мөнәсәбәт итеүҙәре үҙгәргән шарттарҙа, бөтә был уңышлыҡтар шул уҡ оборудованиелар, шул уҡ материалдар менән эшләнә. Бригадалар аныҡ, ойошҡан рәүештә эшләй башланылар, бер-береһенә ярҙам итәләр, үҙҙәренә һәм иптәштәренә айырым цехтарға, әрәләп группаларға һәм цех администрацияһына оборудованиеларҙың эшен яҡшыртыуҙа һәм тик тороуҙарҙы бөтөрөүҙә талапты көсәйттеләр.

Машиналар төҙөү заводында иптәш Телепеваның нормировщиктар бригадаһы инициативаһы ҙур әһәмиәткә эйә. Бригада юғары сифат бригадаһы исемен алыу өсөн ярышҡа ҡушылып, хужалыҡ иҫәбенә күсте. Һөҙөмтәлә ул бөтә булған производство күрһәткестәрен яҡшыртты. Һәр ай һайын 3 мең һумдан артыҡ экономия бирә, сырье, материалдарҙы, инструменттарҙы тотоноуҙа ныҡлы контроль алып бара.

Нефть эшкәртеү заводының производство алдынғылары Ғәзизов һәм Казанцев иптәштәрҙең бригадалары сифат өсөн ярышта серьез уңышлыҡтарға өлгәштеләр. Март айы планын 113 процентҡа үтәп, яңы продукциялар һайлап алыуҙы планға ҡарағанда 3,6 процентҡа арттырҙылар.

Лесофанера комбинатында ла юғары сифат өсөн эш йәйелә. Полякова һәм Ташлинцева иптәштәрҙең алдынғы лущильщиктар бригадалары бракһыҙ эшләп, заданиены тулыһынса үтәйҙәр.

Юғары сифат өсөн көрәш бығаса тикләм производство программаларын үтәмәй килгән предприятиеләрҙә лә башланды. «Дубитель» һәм электр лампалары заводтарының партия ойошмалары сифат өсөн социалистик ярышты ойоштороу буйынса ҙур эштәр үткәрҙеләр. Коллективтар араһында политик-массовый эш алып барыуҙы яҡшырттылар.

«Дубитель» заводында Вафин, Машкин һәм Резвых иптәштәрҙең бригадалары уҙған айҙың программаһын 130 процентҡа үтәнеләр, продукцияның сифатын яҡшырттылар һәм брак яһауҙы бөтөнләй бөтөрҙөләр.

Александр Чутких өлгөһөндә ҡала предприятиеләрендә башланған күп эштәрҙең тулы булмаған исемлектәре бына ошоларҙан тора. Был хәрәкәт бөтә предприятиеләрҙә лә көсәйә һәм киңәйә бара. Ләкин ҡаланың ҡайһы бер предприятиеләре, партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары был государство әһәмиәтендәге башланғысҡа серьез иғтибар итмәйҙәр әле.

«Башнефтезаводстрой», «Башнефтегазстрой» тресттарында һәм башҡа заводтарҙа ошо көнгә тиклем юғары сифат бригадалары исеме алыу өсөн социалистик ярыш шарттары эшләнмәгән, продукция эшләп сығарыуҙы иҫәпкә алыу ойошторолмаған, сифат өсөн контроль булдырылмаған, ойоштороуҙа булған етешһеҙлектәр бөтөрөлмәгән.

Һис шикһеҙ, хәҙерге шарттар беҙҙән, партия, хужалыҡ, профсоюз һәм комсомол ойошмалары етәкселәренән был яңы хәрәкәт менән етәкселек итеүгә һәм ярышыусыларға алған социалистик йөкләмәләрен үтәүҙә һәр яҡлап ярҙам күрһәтеүебеҙҙе талап итә.

Юғары сифат өсөн йәйелә барған ярыш техник-экономик күрһәткестәрҙе яҡшыртасаҡ. Беҙҙең предприятие коллективтары халыҡ хужалығына юғары сифаттағы продукцияны күберәк етештереү өсөн бөтә көстәрен бирерҙәр.

Ш. Пацурия,
ВКП(б) Черниковск ҡала комитеты секретары.

Өлгәшелгәндәр беҙгә сик түгел

Илебеҙҙең патриоты Александр Чутких гүзәл хәрәкәт башлап ебәрҙе. Ул юғары сифат өсөн көрәшеү мәсьәләһен ҡуйҙы.

Беҙҙең агрегат эшселәре был гүзәл башланғысты хуплап ҡаршы алдылар һәм уға ҡушылдылар. Беҙ иптәш Чутких өлгөһөндә бракһыҙ эшләргә, юғары сифатлы продукция бирергә йөкләмә алдыҡ.

Ҡуйылған маҡсатҡа беҙ өлгәшәбеҙ. Рыбкина һәм Назарова иптәштәрҙең эшендә март айында бер төрлө лә переделка булманы. Бында беренсе сортлы продукция план буйынса билдәләнгән 84 процент урынына 91 процентҡа етте.

Сифат күрһәткестәре менән бергә һан күрһәткестәрен дә онотмайбыҙ. Задание айҙан-айға арттырып үтәлә. Бригада члендәренән Федорко иптәш март айында 224 процент, бригадир Рыбкин 130 процент үтәлеш бирҙеләр.

Агрегатта беҙ хеҙмәтте нисек ойоштороҙоҡ һуң? Эш башланмаҫтан элек мин бригада члендәре менән кәңәшмә үткәрәм, унда беҙ бөгөн ниндәй эштәр башҡарырға тейешлекте тикшерәбеҙ.

Беренсе рәүештә агрегат эшкә башлай. Тегеүселәр алында маҡтаулы бурыс: улар юғары сифатлы костюмдар салбарҙар, курткалар тегергә тейештәр. Һәр кем ҙур инициатива менән эшләй. Мин инструктор булыуым сифатында кәрәкле ярҙамды ваҡытында күрһәтеп барам. Эш бөтмәҫ йомғаҡ шикелле.

Беҙ өлгәшелгәндәр менән генә тынысланып ҡалмайбыҙ. Алдағы көндә тағы ла яҡшыраҡ эшләү өсөн көрәшәбеҙ. Агрегат коллективы 1 Май байрамын апрель айы планын срогынан 15 көн алда үтәү менән, юғары сифатлы продукция биреү менән ҡаршыларға йөкләмә алды.

Фатима Басирова,
8 март исемендәге тегеү фабрикаһы йәштәр бригадаһының инструкторы, БАССР Верховный Советы депутаты.

Өфө ҡала промышленность предприятиелары коллективтары Александр Чутких өлгөһөндә юғары сифатлы продукция етештереү өсөн көрәш йәйелдерәләр.

Һүрәттә: (һулдан уңға): Өфө горместпромының тегеү фабрикаһында. Инструктор-бригадир А. П. Огородникова һәм уның бригада члендәре тегеүселәр; Ф. В. Юдина һәм О. С. Зельцова иптәштәр. Бригада юғары сифатлы продукция етештерә һәм заданиеларҙы 120—130 процентҡа үтәй.

Уртала — 8 март исемендәге тегеү фабрикаһының йәштәр агрегатында бригадирҙар — А. Назарова, Н. Фархшатова һәм инструктор-бригадир, БАССР Верховный Советы депутаты Ф. М. Басирова. Иптәш Басирова тегеүселәр бригадаһы бригадирҙары менән бәседә үткәрә.

Уң яҡта — текстиль комбинатында юғары сифат бригадаһында мастер ярҙамсыһы иптәш Е. Сухабай.

М. Әхмәтьянов фото-монтажы.

Иптәш Шванникованың яҡшы сифат бригадаһы

Кабель заводында етештерелгән продукциялар айырыуса ентекле эш, тырыш хеҙмәт талап итә. Проводаларҙың тышын ҡаплау, уларға изоляция яһауҙа булған операциялар ваҡ һәм күп төрлөләр. Бигерәк тә миштурницаларҙың эше нескә, бында үҙ эшендең оҫтаһы булмайынса был хеҙмәтте башҡарыу мөмкин түгел.

Заводтың алдынғы стахановсы эшсеһе комсомолка Лидия Шванникова бында яҡшы инициатива күрһәтте.

— Мин цехта комплекс бригадаһы төҙөргә тәҡдим итәм һәм ул яҡшы сифат бригадаһы булырға тейеш, — тине.

Патриотка эшсе ҡыҙҙың тәҡдиме хуплап ҡаршыланды. Цехта эшләүселәрҙең күбеһе йәштәр, шул уҡ ваҡытта бөтәһе лә тиерлек ҡатын-ҡыҙҙар ине. Иптәш Шванникова етәкселегендә комсомолец-йәштәр бригадаһы барлыҡҡа килде. Унда 9 кеше. Плющильщицыларҙан өсәү, миштура яһаусыларҙан алты кеше. Тимәк продукцияның яҡшы сифатлы булыуы өсөн бөтә бригада яуаплы.

Бригада ҡыҙҙары үҙҙәрен һынатмайлар. Яҡшы сифатлы плющенкалар күп һанда бирел торолдо. Миштура яһаусыларҙың һәр береһе 48 ходты хеҙмәтләндерә ине. Плющенкаларҙың яҡшы сифатлы булыуы уларға ходтарҙың һанын икеләтә арттырырға мөмкинлек бирҙе. Миштура яһаусы Хохлова, Старцева, Трухина, Емилева иптәштәр инде 96 ходта эшләп бер ярым һәм унан да күберәк норма бирә башланылар.

Иптәш Шванникованың яҡшы сифат бригадаһы бракһыҙ эшләй.

Энергиялы, эш һөйөүсе ҡыҙ иптәш Шванникова ғинуар айында 1,5, ә февраль, март айҙарында икешәр норма үтәне. Ә бригада члендәре лә унан өлгө алып, стахановса эшләйҙәр. Норматив буйынса плющенкалар әҙерләүҙә 11,88 процент күләмендә отход булыуы мөмкин, тип ҡаралған. Комсомолец-йәштәр бригадаһы члендәре был тәбиғи отходтарҙы ла ҡыҫҡарттылар. Февраль айында 2,9 процент күләмендә ҡиммәтле баҡыр проводтарға экономия яһаным.

Бригада члендәре сменанан һуң көндәлек эшкә йомғаҡ яһайҙар. Ирешелгән уңыштар ҙур ғына. Ләкин эшсе ҡыҙҙар уның менән генә тынысланмайҙар.

— Беҙ тағы ла ҙурыраҡ еңеүҙәр яулап алырға тейешбеҙ. Беренсе май байрамына тиклем алты айлыҡтан да күп норма үтәйәсәкбеҙ, — тиҙәр улар.

Бригадаға завод комсомол комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды һәм был байраҡ йәштәрҙе яңы уңыштарға рухландыра.

Б. Сафин.

Театр

„Ҡала иртәһе“

Бөгөнгө совет темаһына яҙылған әҫәрҙәр тыуҙырыуҙа башҡорт драматургияһында һуңғы ике йылда сериоз һәм уңышлы аҙымдар яһалды. Быйылғы сезонда Башҡорт Государство Академия театры сәхнәһендә ҡуйылған «Тәрән һулыш», «Вәғәҙә онотолмай» (И. Абдуллин), «Ағиҙел ярында» (Р. Ниғмәти), «Тальян гармонь» (Ғ. Әхмәтшин) кеүек пьесалар быны асыҡ күрһәтәләр.

«Правда» газетаһы үҙенең «Театраль тәнҡитселәрҙең антипатриотик бер группаһы тураһында» тигән редакцион мәҡәләһендә былай тип яҙҙы: «Совет әҙәбиәтенең, шулай уҡ совет искусствоһының, совет театрының бик ҙур идея, художество, тәрбиә көсө уларҙың тормош менән бик тығыҙ, туранан-тура һәм тәрән бәйләнгән булыуҙарында. Совет әҙәбиәте, совет драматургияһы халыҡҡа шуның менән ҡәҙерле һәм яҡын, халыҡ унда үҙ эштәренең, тойғоларының, фекерҙәренең сағылышын таба, совет әҙәбиәте һәм совет драматургияһы халыҡтың талаптарына, теләктәренә яуап бирә, уның менән бергә социализм төҙәлешендә, арымай-талмай алға, коммунизмға табан хәрәкәт итеүҙә ҡатнаша».

Үрҙә күрһәтелгән пьесалар беҙҙең социалистик общество өсөн характерле конфликттарға ҡоролғандар, улар, билдәле күләмдә, тормошҡа ҡыйыу рәүештә инәләр, беҙҙең осорҙоң алдынғы кешеһе образын асыуға юнәлдерелгәндәр, яңылыҡты, новаторлыҡты юғары күтәрәләр, беҙҙең алға барыуыбыҙға ҡамасаулап торған ҡаршылыҡтарҙы—консерватизмды, бер урында ҡатып ҡалыусылыҡты, айырым кешеләрҙең аңында капитализм ҡалдыҡтарын фаш итәләр. Был факт — башҡорт совет драматургияһының партия тарафынан күрһәтелгән дөрөҫ юлдан барыуы, уның бөйөк рус классик һәм совет драматургияһының алдынғы традицияларында тәрбиәләнеп үҫеүе тураһында һөйләй.

Башҡорт Государство Академия театрының яңы премьераһы — «Ҡала иртәһе» (Кирәй Мәргән әҫәре) спектакле лә шундай ыңғай күренеш булып тора.

Пьесаның эстәлеге, ҡыҫҡаса һөйләп биргәндә, шунан ғибәрәт: Сыртланов исемендәге башҡорт колхозының территорияһында яңы нефть ятышы асыла, бында промысел төҙәлә һәм ул эксплоатацияға бирелә. Колхозсылар үҙ теләктәре менән промысел эшселәре булып китәләр. Промыселдә, эшселәргә хеҙмәтләндереү өсөн яңы биналар — торлаҡ йорттар, клубтар, мәктәптәр, амбулаториялар һәм башҡалар кәрәк — яңы ҡала төҙөлергә тейеш. Ҡаланың нигеҙен коммунист инженер Василий Дубов һала һәм төҙөлеш менән етәкселек итә. Дубов алдынғы, новатор, белгес һәм оҫта ойоштороусы. Ул совет кешеләренең ҡайнар патриотик көсөнә тәрән ышана, уларҙың инициативаһына киң юл бирә, хеҙмәт күтәрелештәрен рухландыра; халыҡ араһынан яңы кадрҙарҙы һайлап ала, уларҙы оҫта һәм хостәрле рәүештә үҫтерә белә. Хеҙмәттә механизациялаштырыу, производство технологияһына яңылыҡтар индереү, техниканы һәм был техника менән эш итеүсе кешеләрҙең инициативаһын дөрөҫ файҙаланыу нигеҙендә төҙөлештә ҡыҫҡы темптар менән — бер нисә төҙөлеш объекттарын бер юлы алып барыуҙы маҡсат итеп ҡуя. Ләкин трест управляющие Байрамғолов быға ышанмай, Дубовты технологияны боҙоуҙа, төҙөлеш техникаһы менән эш итә белеүсе кисәге колхозсыларҙың көсөн кәрәгенән тыш баһалауҙа ғәйепләй. Был кадрҙар менән күп һандағы төҙөлеш объекттарын бер юлы алып барыуҙы мөмкин булмаған эш, тип иҫәпләй һәм үҙенең шундай ҡараштары менән Дубовҡа ҡамасаулай. Байрамғолов — уҫал теләкле кеше түгел. Ул ун биш йыл буйына төрлө төҙөлештәрҙә етәксе булып эшләгән, ҙур тәжрибә туплаған хужалыҡ работниге; большевиктар партияһының дөрөҫ политикаһы һәм етәкселеге, халыҡ массаларының намыҫлы, ижади хеҙмәте һөҙөмтәһендә барлыҡҡа килгән яңы заводтарҙы, нефть промыселдәрен үҙенең шәхси заслугаһы һәнап өйрәнгән. Шул арҡала үҙенең көсөнә артыҡ баһа бирә, үҫмәй, ҡатып ҡала. Был уны халыҡтан айырыуға, уның көсөнә ышанмай башлауға килтерә; ҡул аҫтында эшләүселәрҙең, партия ойошмаларының дөрөҫ тәнҡитен ҡабул итмәй; үҙе тирәһендә уралып йөрөгән Еникеев кеүек ялағайҙарҙың сөсө һүҙҙәренә ышана. Аҙаҡ килеп, ул массаның, яңы типтағы белгестәрҙең, стахановсы эшселәрҙең новаторлыҡ инициативаларына юл ҡуймаусы консерватив етәксегә әйләнә.

Дубов һәм төҙөүселәр массаһы еңеп сыға, ә уларҙың инициативаһын, хеҙмәт күтәрелешен быуып тороусы, яңылыҡҡа әйәрә алмаусы Байрамғолов урынынан алына.

Әҫәрҙең төп сюжет һыҙығы һәм конфликте бына шунан тора.

Пьесала икенсе сюжет һыҙығы ла бар. Ул шунан тора: Байым, Сабит (нигеҙәктәр), Пәмилә ауылда урта мәктәпте тамамлап сығалар. Улар есәүһе лә, бөтә совет йәштәренә хас булғанса, үҙҙәренең алдынғы тормоштары өсөн ҙур пландар ҡоралар, олуғ маҡсаттар ҡуялар, батырлыҡтар күрһәтеү, дан ҡаҙаныу тураһында хыялланалар. Байым үҙенең һәләтлектәрен тулыһы менән күрһәтеү өсөн ауыл рамкаларын тарһына, «Мин ауылда йәшәү өсөн ун класс тамамламаным. Мин ҡалаға китәм», ти; Дубовтың уға промыселдә эшкә ҡалыу тураһындағы тәҡдимен кире ҡаға һәм, әсәһенең, иптәштәренең өгөтләүенә лә ҡарамаҫтан, ҡалаға китә. Ләкин аҙаҡ ул кире әйләнеп ҡайта, сөнки ул эшләп киткән ҡала уның тыуған ауылында тыуа. Байым да, Сабит тә, Пәмилә лә яңы тыуған ҡалала производство командирҙары булып үҫеп киләләр.

Шул эстәлектән күренгәненсә пьеса бик актуаль темаға яҙылған, унда бик мөһим мәсьәләләр ҡуйылған. Әҫәр беҙҙең осор өсөн характерле конфликттарға ҡоролған һәм улар дөрөҫ хәл ителгәндәр.

Әйтергә кәрәк, пьесаны драматургик яҡтан тулы өлгөргән, тип булмай әле. Уның экспозицияһы бик оҙонға һуҙыла. Төп конфликт тик өсөнсө картинала ғына башланып китә. Икенсе шаршауҙағы төҙөлеш картиналарын да уңышлы, тип булмай. Уларҙа ысын драматик хәрәкәттәр яһалма театраль шау-шыуҙар, йүгерешеүҙәр менән алыштырылған. Монологтар, нигеҙҙә, персонаждарҙың эске донъяһын, кисерештәрен асып бирергә, образдарҙың характерҙарын тәрәнерәк аңларға ярҙам итергә тейештәр. Ләкин пьесаның авторы Кирәй Мәргән иптәш бөтә урында ла был маҡсатҡа тулы ирешә алмаған. Күп кенә монологтар бик риторик яңғырайҙар. Был хәл артистарҙы декламацияға күсергә мәжбүр итә, уларҙың уйнау мөмкинлектәрен сикләй.

Пьесаны сәхнәгә йәш режиссер Шәүрә Мортазина ҡуйған. Ул спектаклде йәнле яһау, образдарҙың характерҙарын асыу өсөн күп көс һалған. Режиссер художество һәм музыкаль оформлениеләрҙе берләштереүҙә яҡшы уңышҡа өлгәшкән. Ләкин айырым картиналарҙа эшләнеп бөтмәгән урындар барлығы һиҙелә. Бының бигерәк тә һуңғы шаршауҙың өс картинаһында ла булыуы спектаклдең сифатын түбәнәйтә. Режиссер киләсәктә был етешһеҙлектәрҙе бөтөрә алыр, тип ышанаһы килә.

Артистар коллективе, дөйөм алғанда, был спектаклдә ҙур уңыш ҡаҙандылар. Айырыуса БАССР-ҙың атҡаҙанған артистары Р. Сыртланов (Байрамғолов), Ғ. Туҡаев (Еникеев), Ә. Садиҡова (Рәйхәнә) иптәштәр иҫтә ҡалырлыҡ тулы образдар тыуҙыра алдылар. Улар образдарҙың эстәлеген дөрөҫ асып биреү менән бергә, ялған театраль эффекттәр менән мауыҡмайынса, персонаждарҙың тышҡы сифаттарын да оҫта һүрәтләйҙәр.

Дубов ролен РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы Ғ. Ҡарамышев башҡара. Был бик яуаплы һәм уйнау өсөн ауыр образ. Иптәш Ҡарамышев әлегә тиклем бындай ролдәрҙе бик һирәк башҡара ине. Шуға ҡарамаҫтан, ул инициативалы, ҡыйыу һәм шул уҡ ваҡытта, ағымлы һәм совет кешеләренә генә хас ыңғай сифаттарға эйә булған етәксе образын тыуҙыра алды. Ләкин спектаклдәге юғарыла күрһәтелгән етешһеҙлектәр был образдың камиллегенә кәмселек килтерәләр.

Вахитова (Пәмилә), Канзафаров (Ишморат), Гәлимов (Сабит), Иҙрисләтов (Сәүбән) иптәштәр үҙ ролдәрендә совет кешеләре характеренең гүзәл сифаттарын ышандырырлыҡ итеп кәүҙәләндерҙеләр.

Художник С. Кәлимуллин спектаклдең сифатын күтәрер өсөн ҙур көс һалған, уның тарафынан эшләнгән декорациялар пьесаның эстәлеген асырға ярҙам итәләр.

Композитор Р. Әхтәмовтың музыкаль оформлениеһе спектаклде байыта һәм йәнләндерә.

Һис шикһеҙ, «Ҡала иртәһе» спектакле Башҡорт Государство Академия театрының хәҙерге көн темаһына яҙылған пьесалар өҫтөндә эшләүендә уңышлы бер аҙымы булып тора.

Ғәйнан Әмири.

ҺҮРӘТТӘ: Башҡорт Государство Академия театрында ҡуйылған «Ҡала иртәһе» спектакленән бер күренеш. Ролдәрҙә — артистка М. Вахитова (Пәмилә) һәм артист Ғ. Ғәләмов (Байым). А. Червинский фотоһы.

Республика баҫыуҙарында

Бойҙай сәсәләр

АСҠАР. (Телефон аша). Әбйәлил районының 40-тан артыҡ колхозы яҙғы баҫыу эштәрен башлап ебәрҙе. Районда яҙғы сәсеү эше көндән-көн киңәйә бара. Киров исемендәге колхоз 720 гектар тунға һөрөлгән ерҙе тырматып, 200 гектарҙан артыҡ майҙанда бойҙай сәсте. Яҙғы сәсеү эштәрен Сталин, Калинин исемендәге һәм «Серп и молот» колхоздарында ла ҙур ойошҡанлыҡ менән алып баралар.

Был алдынғы колхоздарҙы хеҙмәтләндергән Әбйәлил МТС-ы механизаторҙары яҙғы сәсеүҙең беренсе көндәрендә үк гүзәл хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр. Алдынғы тракторист Еремеев «НАТИ» тракторы менән смена нормаһын 240 процентҡа үтәй. Уның менән ярышып эшләүсе тракторист Ҡамаев та көндәлек планын арттырып үтәй.

Яҙғы сәсеү Йәнгил совхозында ла башланды. Был совхоз коллективе 12 мең гектар майҙанда тырматыу үткәреп 300 гектар бойҙай сәсте.

Г. Әминева.

Әҙерлек эштәре тамамланды

БОРАЙ. Быйыл район колхоздары 39 мең гектар майҙанда һабан ашлыҡтары культураларын сәсәсәктәр. Быны 12—15 эш көнендә тамамлау эше ойошторолдо. Игенселәр бөртөклө культураларҙың һәр бер гектарынан 13 ярым центнер урожай үҫтерергә ҡарар иттеләр.

Бөтә сәсеү майҙанында юғары уңыш үҫтереү теләге менән игенселектә юғары культура өсөн йәйелдерелгән социалистик ярышҡа район механизаторҙары өлгөһендә баҫыусылыҡ бригадалары ла, звенолар ҙа ҡушылдылар. «Марий» колхозында бригадирҙар ерҙәрҙе культуралы итеп эшкәртеп, 218 гектар бөртөклө культураларҙың һәр бер гектарынан кәмендә 15-әр центнер, «Огонек» колхозында 97 гектарҙың һәр гектарынан 16-шар центнер урожай үҫтерергә йөкләмә алдылар.

Хәҙер колхоздарҙа сәсеү алдынан иң һуңғы әҙерлектәр тамамланды. Колхоздар орлоҡтарҙы яровойлаштыралар, орлоҡтар сәсеү участкаларына ташылалар.

И. Ишмөхәмәтов.

Байрам алды баҙары

Өфөлә колхозсыларҙың үҙәк сауҙа майҙанында 24 апрелдән 30 апрелгә тиклем байрам алды баҙары ойоштороло.

Баҙарҙа ҡала сауҙа ойошмалары күп ассортиментле ашамлыҡ тауарҙары һәм тегелгән кейемдәр, төрлө сукно, ебәк, трикотаж тауарҙары, эмалдән, алюминдән эшләнгән һәм быяланан яһалған һауыт-һаба тауарҙарын һатыуҙы ойошторалар.

Райондарҙан баҙарҙа төрлө ашамлыҡ тауарҙарын алып килеүсе колхоздар һәм колхозсылар өсөн тимер юлы менән алып килеүгә пригородный поездарҙа махсус вагондар була.

Республикабыҙҙың йылғаларында

21 апрелдән алып Өфө тирәһендә Ағиҙелдә боҙ ҡуҙғалышы башланып, 22 — 23 апрелдәрҙә боҙ китеүе башланды. Сыртлан ауылы янынан башлап Ағиҙелдә боҙ бөтөнләй китеп бөттө.

Өй, Ашҡаҙар, Сем һәм Дим йылғаларында боҙ китеү дауам итә.

Һуңғы көндәрҙә республикабыҙҙың бөтә йылғаларында ла һыу арта.

Хеҙмәтсәндәр тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресен яклайҙар

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прага бүлегендә кисә асылған ултырышы Прага һәм бөтә Чехословакия хеҙмәтсәндәрендә йәнле отклик тапты.

Чехословакия кооперативтәренең үҙәк советы, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прага бүлегендә ҡатнашыусыларына күп һанда резолюциялар тапшырҙы. Был резолюцияларҙа, кооперативтарҙың 4,5 миллион члены үҙҙәренең тыныслыкҡа булған ынтылыштары һәм тыныслыҡ эшен яҡлауға әҙер тороуҙары тураһында белдерәләр.

ИНДИЯ

Телепресс агентствоһы былай тип хәбәр итә:

Бөтә Индия студенттәре федерацияһының, студенттарҙың Прагалағы халыҡ-ара союзы исполкомының исеменә ебәрелгән телеграммаларында былай тип әйтелә: «Индия студенттәре, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресен барлыҡ көстәре менән яклаясаҡтар».

Индия хөкүмәте бөтә Индия студенттәре федерацияһына Конгресҡа уларҙың вәкилдәрен ебәрергә рөхсәт итмәне, шуға күрә федерация Конгресҡа, демократик йәштәрҙең бөтә донъя федерацияһына үҙенең делегаттарын ебәрәсәк.

ГРЕЦИЯ

«Азат Греция» радио станцияһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Греция демократик йәштәренең ойошмаһы (ЭПОН) мөрәжәғәт иғлан итте. Был мөрәжәғәттә ул, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресен яклауын белдерә.

БЕЛЬГИЯ

Брюсселдең «Драпо руж» газетаһы, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенә уның асылыуы айҡанлы Бельгияның төрлө ойошмаларынан ҡотлауҙар иғлан итте. Беҙҙең ышаныстарыбыҙ, тип әйтелә ҡотлауҙарҙың береһендә, бөтә донъя халыҡтарының ышаныстары кеүек үк, бөгөн, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенә йүнәлтелгәндәр.

ВЕНГРИЯ

Венгрия йәштәренең халыҡ союзы һәм Венгрия педагогтарының профсоюзы, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Париждағы бүлегенә ебәрелгән телеграммаларында, тыныслыҡ өсөн көрәшеүселәрҙе ҡайнар рәүештә ҡотлайҙар. Был көрәшселәр, халыҡтарҙың тыныслыкҡа ынтылыуҙары тураһында бөтә прогрессив кешелек исеменән белдереү һәм империалистарҙың хәрби пландарын эҙәү өсөн йыйналдылар.

ГОЛЛАНДИЯ

«Де ваархейд» газетаһы, Конгресс эшенә үҙенең баш мәҡәләһен арнай. Газета былай тип яҙа: «Конгресс, тыныслыҡ һәм азатлыҡ теләүсе йөҙәр миллионлаған кеше исеменән сығыш яһай. Халыҡ-ара реакция, тыныслыҡ тауышын быуарға тырыша. Ләкин ул быны эшләй алмаҫ. Тыныслыҡ өсөн хәрәкәт көн һайын киңәйә. Голландия хеҙмәтсәндәре, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресен ҡайнар рәүештә яклайҙар, сөнки улар, Конгрестең мөһим ҡарарҙар сығара алыуын беләләр. Был ҡарарҙар, хәрби һәләкәтте булдырмаҫтар һәм беҙҙең балаларыбыҙҙы ҡотҡарырҙар». (ТАСС).

АКШ хәрби министренең отставкаға сығыуына ҡарата

ВАШИНГТОН, 22 апрель. (ТАСС). Трумэн пресс-конференцияла, Ройяллдың 27 апрелдән хәрби министр посынан отставкаға китеүе тураһында белдерҙе. Трумэн, Ройялл урынына икенсе кеше билдәләнмәгән әле, тине.

Трумэн шулай уҡ, Давид Брюстең АКШ-тың Франциялағы посолы итеп билдәләнелеүе тураһында белдерҙе. Брюс хәҙерге ваҡытҡа тиклем Маршалл планын тормошҡа ашырыу буйынса администраторҙың урынбаҫары ине.

Давид Брюс, эре банк фирмаһы Меллон менән бәйләнгән.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН газетаһына подписка дауам итә.

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре өсөн газета алдырығыҙ.

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум. [illegible] айға 15 һум, 6 айға [illegible]0 һум.

Газетаға район [illegible]очта бүлектәрендә [illegible]әм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Төнгө вахталарҙа

Яңы йыл яҡынлашып килә ине. Уға һанаулы ғына көндәр ҡалған. Улар ҙа бер-бер артлы атҡан таңдар менән тыуалар ҙа, шулай-шулай үтәләр.

Ләкин промыселдең яңы йылды ҡаршылаларлыҡ үсештәре юҡ ине. Йыллыҡ план үтәлмәй. Шуға күрә участкаларҙа ла, скважиналар янында ла күңелһеҙлек.

— Тырыштыҡ булдыҡ. Көрәштек. Йыл буйынса көс түктек. Ә план үтәлмәй... — тиеләр унда.

Эйе, промыселдең ҡайғылы көндәре ине был ваҡыт. Ә төндәре бигерәк тә ҡараңғы булды.

— Был ниңә былай һуң? — тине конторала яңғыҙ ғына ултырыусы.

Был кеше промысел директорының смена ярҙамсыһы Әхнәф Сәйфуллин ине. Һәр төндә ул промыселдә уҙғара. Үҙе директор, үҙе мастер. Бөтә участкаларҙың хәлен белеп торорға, уларҙың төнгө вахталарҙа ла көндөҙгө кеүек нормаль эшләүен тәьмин итергә тейеш ул.

— Бәлки мин ғәйеплемендер, — тине ул үҙенең һорауына үҙе яуап биреп. Һәм ул көндәлек ғәҙәт буйынса участкаларға китте.

Ҡачалкалар элекке кеүек эшләйҙәр ине. Һәр скважинаға барған һайын ул штангыларҙың тимергә тейеп һыҙғырыуын, балансирҙарҙың бер тон менән генә шығырҙауын ишетте.

Төн. Ҡараңғы. Скважиналар янында төндә эшләү өсөн шарттар насар. Уларҙың оборудованиеларен күк йөҙөндә йөмелдәгән йондоҙҙарҙың һаран яҡтыһы ла, ер өҫтөн ҡаплап өлгөргән ҡарҙың аҡлығы ла яҡтыртып етә алмай ине. Шуға күрә лә бында эш һүлпән барған һымаҡ тойолдо уға.

Әхнәф һаман алға атланы. Бер ерҙә лә эштең туҡталғаны күренмәне күренеүен. Һәр оператор үҙ посында. Ә культбудкала ул участка мастеры Сабадащук менән промысел директоры Васковскийҙы ла осратты. Директор ҙа участкаларҙың төнгө эшен ҡарарға килгән икән. Ә мастер иртән килгәндән ҡайтмаған да. Уларҙы ла промыселдең артта ҡалыу хурлығы борсой.

Эйе, был турала промыселдә һүптәр уйлайҙар ине. Өлкән инженер менән өлкән геолог та, партия һәм профсоюз ойошмалары ла, эксплоатационниктар менән подземщиктар ҙа нефть сығарыуҙы күтәреү сараларын эҙләйҙәр, яңы алымдар менән эшләргә әҙерләнәләр ине. Ә Сәйфуллин тик үҙенекен белә, бөтә әҙһеҙлеккә үҙен генә ғәйепле һанай. Ул төнгө директор бит...

Оҙаҡламай таң атты. Көндөҙгө сменалар үҙ вахталарына баҫҡансар ине. Ә Сәйфуллин һаман ҡайтманы. Ул туптура директор кабинетына юнәлде. Уның йөҙөндә ғәйепле кешенең ҡиәфәте бар ине.

—Йә, ниҙәр бар?—тине директор. Сәйфуллин яуапты туранан-тура ғына бирмәне.

—Андрей Фомич,—тине ул,—һеҙ минең промыселгә тәү килгән көнөмдө хәтерләйһегеҙме?

—Әлеге кеүек...

1943 йыл. Ватан һуғышы фронттарында ҡаты бәрелештәр башланып сыҡ. Фронтҡа бинзен, ә бинзен өсөн нефть кәрәк. Ишембай нефтселәре үҙҙәренең ныҡышмалы хеҙмәттәре менән был промыселдә яңы ғына асҡандар ине. Тап шул көндәрҙә ФЗО мәктәбе уҡыусыһы формаһын кейгән, ҡара сәсле, йөҙә ҡолшҡа янып сыныҡҡан йәш кенә егет директор ҡаршыһына баҫты.

— Әхнәф Сәйфуллин,—тине ул. — ФЗО бөттөм. Хәҙер һеҙҙең ҡарамағығыҙға ебәрҙеләр. Нефть сығарыу операторы вазифаһына...

Яҡшы,— тине директор,—бергәләп көрәшербеҙ....

Ысындан да бергәләп көрәштеләр улар. Тәүге көндәрҙә ҡыйынлыҡтар ҙа булғаланы. Ләкин Әхнәф Сәйфуллинды бер нәмә лә ҡурҡытманы. Ул ҙур тырышлыҡ күрһәтеп, үҙенең техник белемен үҫтерҙе, скважиналарҙың телен белеп эшләргә өйрәнде.

Улар бергәләп, бер теләк менән Тыуған илгә күберәк нефть биреү өсөн көрәштеләр. Һәм промысел күп йылдар буйы трестың нигеҙе булып килде. Ә хәҙер... план үтәлмәй.

Әхнәф Сәйфуллин промыселдең аңа шул элекке данын ҡайтанан булдырырға теләй ине. Директор янына килеүенең сәбәбе лә шул.

—Шунан?—тине директор уның нәмә әйтергә теләгәнен көтөп.

— Шунда һеҙ миңә бергәләп көрәшербеҙ тип әйткәйнегеҙ.

— Эйе, Көрәштек. Алдынғы булдыҡ.

— Ә хәҙер?

— Әлә лә көрәш бара бит.

— Ләкин планды үтәй алмайбыҙ.

— Һуң?

— Беҙгә тағы ла бергәләп, бөтә коллектив менән ныҡыраҡ итеп көрәшеп ҡарарға кәрәк ине.

— Эйе, — тине директор һәм тәҙрә аша күренгән участкаға бер аҙ ҡарап торҙо ла, Сәйфуллинға боролдо, — әле лә көрәшәбеҙ. Ләкин файҙаһыҙ. ЦК парторгы Сәитов «беҙҙә ысын көрәш юҡ, уның шәүләһе генә» тип дөрөҫ әйтә. Беҙ иҫке методтар менән генә эшләйбеҙ бит. Яңылыҡтар индерергә кәрәк. Бына был ысын көрәш булыр.

— Мин дә шулай уйлайым, Андрей Фомич, — тине Сәйфуллин һәм уға үҙенең яңы тәҡдимдәрен һөйләп бирҙе.

Һәм улар производствоға индерелә лә башланылар. Бөтә скважиналар ҙа электр яҡтыһы менән тәьмин ителеп, төнгө эште йәнләндереү мөмкинлеге тыуҙырылды. Скважинала ул-был булһа, таң атҡанды көтөп тормай башланылар. Төнгө сәғәттәрҙә скважиналарҙы эксплоатациялау режимен тикшереп, уны һәр ҡайһыһының специфик структураларына ярашлы рәүештә дөрөҫләнеләр. Был сара шунда уҡ үҙенең һөҙөмтәһен бирҙе. Нефть сығарыу төндә лә көндөҙгө кимәлгә еткерелде.

Башҡа новаторҙарҙың тәҡдимдәре лә уңышлы булды. Скважиналарҙың забойҙарын йыуҙырыу, эшләмәй торғандарының нефть бирә алмауҙарын хәрәкәткә ебәреү һөҙөмтәһендә яңы йылдың тәүге көндәрендә үк нефть сығарыу планын үтәүгә өлгәшелде.

Промысел графикҡа инде. Ниндәй ҡыуаныс булды ул коллектив өсөн! Нефтселәрҙең йөҙҙәре шатлыҡ менән балҡыны. Улар көрәштеләр, был еңеү өсөн бөтә көстәрен, аҡылдарын бирҙеләр. Һәм ул бушҡа китмәне.

Ләкин нефтселәр тынысланманылар. Бындай сараларҙы тағы ла үҙгәртеп, эш темпын күтәргәндән-күтәрә торғас, ғинуар айы планы 111, ә февраль айы планы 115,3 процентҡа үтәлде. Ә йылдың беренсе квартал программаһы срогынан ярты айға алда тамамланды.

Был ҙур үсештә коллективтағы һәр нефтсенең хеҙмәте, көсө бар. Ә Әхнәф Сәйфуллиндең хеҙмәте айырыуса күркәмле. Хәҙер төнгө вахталарҙа эш күңелле, ә скважиналарҙың ҡачалкалары көс-дәрт биреп ер майын һыуыралар.

Промыселгә барған һәр бер кеше уның хәҙерге эше менән һоҡлана. Төнгө вахта ваҡытына тура килгәндә Әхнәф Сәйфуллинды осратмай ҡалмайһың. Ул участкаларҙа була, мастерҙарға ярҙамлаша, операторҙарҙы тағы ла күберәк нефть бирергә дәртләндерә.

Ул төнгө директор бит!

Ғ. Ибраһимов.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01927 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 82 (8182)
26 апрель
шишәмбе

хаҡы 20 тин

Йәшәһен бөйөк большевиктәр партияһы, беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы, совет халҡының һуғыштарҙа сыныҡҡан авангарды—Ленин—Сталин партияһы!

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһы Үҙәк Комитетенең Беренсе Майға ҡарата саҡырыуҙарынан.

1949 ЙЫЛДЫҢ 1 МАЙЫНА ҠАРАТА ВКП(б) ҮҘӘК КОМИТЕТЕ САҠЫРЫУҘАРЫ

1. Йәшәһен Беренсе Май—бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнө, бөтә илдәрҙәге эшселәрҙең туғанлыҡ көнө!

2. Демократияның һәм социализмдең еңеүе өсөн көрәшеүсе халыҡтарға туғандарса сәләм!

3. Бөтә илдәрҙең хеҙмәтсәндәре! Тыныслыкты һаҡлау—донъялағы бөтә халыҡтарҙың эше! Яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың агрессив пландарын фаш итегеҙ! Ныҡлы тыныслыҡ һәм халыҡтар иминлеге өсөн көрәшкә бөтә көстәрҙе берләштерегеҙ!

4. Советтар Союзы, Америка Ҡушма Штаттары һәм Англия халыҡтарының дуҫлығы ныҡлы тыныслыҡтың иң яҡшы гарантияһы булып тора. Англия, Америка Ҡушма Штаттары һәм Советтар Союзы халыҡтарының тыныслыҡ өсөн көрәшкә туғанлыҡ союзы йәшәһен!

5. Советтар Союзының Бөйөк Ватан һуғышында уҙәренең Тыуған иленең намыҫ менән һаҡлап ҡалған Ҡоралды Көстәренә дан! Совет Армияһы воиндәре! Яулап алынған тыныслыҡты һәм беҙҙең халыҡтарҙың ижади хеҙмәтен уяу һаҡлағыҙ!

6. Йәшәһен беҙҙең Тыуған илебеҙҙең мөҡәддәс сиктәрен һиҙгер һаҡлаусы совет пограничниктәре!

7. Тыуған илебеҙҙең иң яҡшы улдарына һәм ҡыҙҙарына—Советтар Союзы Геройҙарына һәм Социалистик Хеҙмәт Геройҙарына дан!

8. Советтар Союзы эшселәре, крәҫтиәндәре һәм интеллигенцияһы! Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү, совет социалистик йәмғиәте көсөн ныҡытыу өсөн көрәшегеҙ! Халыҡ хужалығын, халыҡтың материаль хәлен һәм культураһын артабан күтәрәйек, рәүештә кыҙаһын тиҙләтегеҙ!

9. Советтар Союзы хеҙмәтсәндәре! Промышленноста, транспортта, ауыл хужалығында техниканы артабан алға ебәреү өсөн көрәшегеҙ! Яңы техниканы индерегеҙ, производство технологияһын камиллаштерегеҙ! Массовый кулланыу тауарҙарының хаҡтарын артабан төшөрөүҙе кәметеү ысулы менән хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү юлы менән ирешегеҙ! Производствола хеҙмәт етештереүсәнлеген өҙлөкһөҙ күтәрә барығыҙ!

10. Эшселәр һәм эшсе катын-кыҙҙар, инженерҙар һәм техниктәр! Продукцияның сифатын арымай-талмай яҡшыртығыҙ! Юғары сифатлы продукцияны күберәк эшләп сығарығыҙ!

11. Советтар Союзы хеҙмәтсәндәре! Халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтарында ныҡлы экономия өсөн һәм пландан тыш накоплениелар өсөн көрәшегеҙ! Оборот средстволарын файҙаланыуҙы яҡшыртығыҙ, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметегеҙ!

12. Күмер промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Күмер сығарыуҙы арттырығыҙ, механизмдәрҙе яҡшыраҡ файҙаланығыҙ! Шахталарҙы тиҙерәк аяҡҡа баҫтырығыҙ һәм яңыларын төҙөгөҙ! Социалистик Хеҙмәт Геройҙары булған шахтерҙарҙың тәжрибәһен үҙләштерегеҙ! Халыҡ хужалығының ягулыҡҡа булған ихтыяждарын тулыһынса тәьмин итәйек!

13. Нефть промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Нефть сығарыу һәм эшкәртеү темптарын күтәрегеҙ! Яңы нефть ятыштарын тиҙерәк үҙләштерегеҙ! Бораулауҙың техник яҡтан камиллашҡан ысулдарын индерегеҙ! Халыҡ хужалығы өсөн нефтте һәм нефть продуктыларын күберәк бирәйек!

14. Металлургия промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Металл етештереүҙе яңы ҡеүәтле күтәрелешен тәьмин итәйек! Халыҡ хужалығына күберәк суйын, корос, прокат, төҫле металлар бирәйек!

15. Электр станцияларының эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Яңы энергетика ҡеүәттәрен хәрәкәткә тиҙерәк индерегеҙ! Халыҡ хужалығын электр энергияһы менән тәьмин итеүҙе яҡшыртығыҙ!

16. Машина төҙөлөшө предприятиеларенең эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Илебеҙҙең Халыҡ хужалығын алдынғы техника менән тәьмин итегеҙ! Промышленность, транспорт, ауыл хужалығы өсөн машиналарҙы күберәк бирәйек!

17. Автомобиль һәм трактор промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Автомобилдәр һәм тракторҙар эшләп сығарыуҙы бөтә саралар менән арттырығыҙ!

18. Химия промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Яңы алдынғы технологияны индереү өсөн көрәшегеҙ! Минераль ашламалар етештереүҙе арттырығыҙ! Илебеҙҙең халыҡ хужалығы өсөн химия продукцияларын күберәк бирегеҙ!

19. Судно-лар төҙөлөшө промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Яңы караптарҙы тиҙерәк төҙөгөҙ! Суднолар төҙөлөшө техникаһын камиллаштерегеҙ! Совет державаһының ҡеүәтле флотын булдырайыҡ!

20. Төҙөлөш эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Яңы предприятиеларҙе, торлаҡтарҙы, культура учреждениеларен сафҡа ваҡытында индерегеҙ! Төҙөү эштәрен механизациялауҙы арттырығыҙ, төҙөлөштөң үҙенә төшөү хаҡын кәметегеҙ һәм сифатын яҡшыртығыҙ!

21. Төҙөү материалдары промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Яңы производство ҡеүәттәрен хәрәкәткә тиҙерәк индерегеҙ һәм үҙләштерегеҙ! Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ төҙөлөштәре өсөн цемент, кирбес, быяла, түбә ябыу материалдары һәм башҡа материалдар етештереүҙе арттырығыҙ!

22. Урман һәм ҡағыҙ промышленносе эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Ағас әҙерләүҙе һәм ташыуҙы бөтә саралар менән арттырығыҙ! Ағас әҙерләүҙә механизацияны киңерәк индерегеҙ! Илебеҙгә ағас материалдарын һәм ҡағыҙҙы күберәк бирәйек!

23. Еңел промышленность эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Халыҡ өсөн туҡымалар, аяҡ кейемдәре, өҫ кейемдәре, трикотаж һәм башҡа тауарҙар етештереүҙе арттырығыҙ! Продукцияның юғары сифатлы һәм күп төрлө булыуы өсөн көрәшегеҙ!

24. Аҙыҡ, ит-һөтсөлөк һәм балыҡ промышленносе работниктәре! Туҡланыу продуктылары етештереүҙе арттырығыҙ, уларҙың сифатын яҡшыртығыҙ! Халыҡ өсөн шәкәр, май, ит-һөт, балыҡ продуктыларын һәм башҡа продуктыларҙы күберәк бирегеҙ!

25. Урындағы промышленность һәм промысловой кооперация работниктәре! Урындағы сырьенан күберәк тауарҙар эшләп сығарығыҙ! [illegible] сифа[illegible] күтәрегеҙ! Хеҙмәтсәндәрҙең көн-күреш ихтыяждарын яҡшыраҡ хеҙмәтләндерегеҙ!

26. Ҡала хужалығы һәм торлаҡ төҙөлөшө эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре! Торлаҡ һәм культура төҙөлөшө темптарын күтәрегеҙ һәм сифатын яҡшыртығыҙ! Ҡалаларҙы һәм эшселәр поселкаларын төҙөкләндереү һәм йәшелләндереү өсөн көрәшегеҙ!

27. Тимер юл транспорты работниктәре! Тимер юлдарҙы аяҡҡа баҫтырыу һәм төҙөү темптарын күтәрегеҙ! Йөк тейәүҙе арттырығыҙ, вагондарҙың әйләнешен тиҙләтегеҙ, йөк ташыуҙың үҙенә төшөү хаҡын кәметегеҙ! Пассажирҙәрҙе яҡшыраҡ хеҙмәтләндерегеҙ!

28. Диңгеҙ һәм йылға флоты работниктәре! Халыҡ хужалығы өсөн йөктәрҙе тиҙерәк илтеп еткерегеҙ! Йөк ташыу күләмен арттырығыҙ, суднолярҙың әйләнешен тиҙләтегеҙ! 1949 йылғы навигацияны өлгөлө үткәрәйек!

29. Ауыл хужалығы эшсәндәре! Социалистик игенселектең һәм малсылыҡтың уңыштарын арттырығыҙ! Яҙғы сәсеүҙе һәм башҡа ауыл хужалығы эштәрен уңышлы үткәреү өсөн көрәшегеҙ! Халыҡ өсөн аҙыҡ муллығы һәм еңел промышленность өсөн сырье муллығы булдырайыҡ!

30. Колхозсылар һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар, МТС һәм совхоз эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, ауыл хужалығы специалистәре! Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың бөтә сәсеүлек майҙандарынан юғары урожай алыуға ирешегеҙ! Алдынғы ауыл хужалығы фәненең ҡаҙаныштарын практикаға киң рәүештә индерегеҙ! Игенселек һәм малсылыҡ алдынғыларының, орденлеләрҙең һәм Социалистик Хеҙмәт Геройҙарының сафтарын арттырығыҙ!

31. Колхозсылар һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар, совхоз эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, зоотехниктәр һәм ветеринария работниктәре! Общественный малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтерегеҙ, малдарҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү менән бер үк ваҡытта малдар һанын арттырығыҙ!

32. Колхозсылар һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар! Колхоздарҙың общественный байлығын арттырығыҙ, хеҙмәт дисциплинаһын ныҡытығыҙ! Колхоз тормошоноң төп законын — ауыл хужалығы артеле Уставын мөҡәддәс рәүештә ерендә еткерегеҙ!

33. Ауыл хужалығы эшсәндәре! Ауыл хужалығы техникаһын яҡшыраҡ файҙаланығыҙ! Игенселекте һәм малсылыҡты электрләштереүҙе алға ебәрегеҙ!

34. МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың трактористәре, комбайнерҙәре, механиктәре! Тракторҙарҙың һәм комбайндарҙың юғары етештереүсәнлеге өсөн көрәшегеҙ! Баҫыу эштәренең сифатын күтәрегеҙ, юғары урожай алыуға ирешегеҙ!

35. Ауыл һәм урман хужалығы работниктәре! Ялан һәм урманлы ялан райондарында баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү буйынса государство планын уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу өсөн көрәшегеҙ! Юғары һәм тотороҡло урожай алыуҙы тәьмин итәйек!

36. Совет сауҙаһы, кооперация, общественный туҡланыу работниктәре! Ҡалала һәм ауылда культуралы совет сауҙаһын бөтә саралар менән йәйелдерегеҙ! Совет потребителен хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртығыҙ!

37. Государство учреждениеларенең хеҙмәткәрҙәре! Совет аппаратының эшен яҡшыртығыҙ, государство дисциплинаһын ныҡытығыҙ, хеҙмәтсәндәрҙең һорауҙарына һәм ихтыяждарына һиҙгер мөнәсәбәттә булығыҙ!

38. Совет фәне работниктәре! Тыуған илебеҙҙең фәнен һәм техникаһын яңы тикшеренеүҙәр, асыштар һәм уйлап табыуҙар менән байытығыҙ! Фән ҡаҙаныштарын производствоға индерегеҙ, техниканы алға ебәрегеҙ!

39. Әҙәбиәт, искусство, кинематография работниктәре! Үҙ оҫталығығыҙҙың кимәлен күтәрегеҙ! Бөйөк совет халҡына лайыҡлы һәм юғары идеялы яңы художестволы әҫәрҙәр булдырығыҙ!

40. Уҡытыусылар һәм уҡытыусы ҡатын-ҡыҙҙар, халыҡ мәғарифе работниктәре! Уҡыусыларҙы фән нигеҙҙәрен ныҡ белеү менән ҡоралландырығыҙ! Йәштәребеҙҙе совет патриотизмы рухында тәрбиәләгеҙ! Социалистик общественың культуралы, белемле граждандарын, коммунизм өсөн актив көрәшеүселәр әҙерләгеҙ!

41. Медицина работниктәре! Дауалау һәм санитария учреждениеларенең эшен өлгөлө алып барығыҙ! Халыҡҡа медицина ярҙамы күрһәтеү сифатын яҡшыртығыҙ!

42. Ватан һуғышы инвалидтәрен һәм Тыуған илебеҙҙең азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн үҙҙәренең тормошон биргән героик совет воиндәренең семьяларын бөтә халыҡ хәстәрлеге менән солғап алайыҡ!

43. Совет профсоюздары! Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн социалистик ярышты киңерәк йәйелдерегеҙ! Производство новаторҙарының тәжрибәләрен башҡаларға күсерегеҙ! Эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең материаль һәм культура кимәлен күтәреү тураһында арымай-талмай хәстәрлек күрегеҙ! Йәшәһен совет профсоюздары — коммунизм мәктәбе!

44. Совет ҡатын-ҡыҙҙары! Тыуған илебеҙ экономикаһының һәм культураһының артабан сәскә атыуы өсөн көрәшегеҙ! Йәшәһен актив рәүештә коммунизм төҙөүселәр — совет ҡатын-ҡыҙҙары!

45. Йәшәһен Ленин—Сталин комсомолы — героик совет йәштәренең алдынғы отряде, большевиктәр партияһының ышаныслы ярҙамсыһы һәм резерве!

46. Совет егеттәре һәм ҡыҙҙары! Алдынғы фәнде, техниканы, культураны үҙләштерегеҙ! Теләһә ниндәй ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығырға әҙер тороусы ныҡлы һәм ҡыйыу кешеләр булығыҙ! Тыуған илебеҙ файҙаһы өсөн фидакәр рәүештә тырышып эшләгеҙ!

47. Пионерҙәр һәм мәктәп балалары! Белемдәрҙе арымай-талмай үҙләштерегеҙ, Ленин—Сталин эше өсөн ныҡлы көрәшселәр булырға әҙерләнегеҙ!

48. Коммунистәр һәм комсомолецтәр! Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн, хужалыҡтың яңы ҡеүәтле күтәрелеше өсөн, Совет государствоһының ҡеүәтен артабан ныҡытыу өсөн көрәшеүселәрҙең беренсе сафтарында булығыҙ!

49. Йәшәһен беҙҙең бөйөк Совет Тыуған иле — беҙҙең илебеҙ халыҡтары дуҫлығының һәм данының ныҡлы таянысы!

50. Йәшәһен бөйөк большевиктәр партияһы, беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы, совет халҡының һуғыштарҙа сыныҡҡан авангарды — Ленин—Сталин партияһы!

51. Ленин байрағы аҫтында, Сталин етәкселегендә коммунизмдең еңеүенә табан алға!

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһы Үҙәк Комитете.

РСФСР Верховный Совете Президиумында РСФСР Верховный Советен саҡырыу тураһында

РСФСР Верховный Совете Президиумы, Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһы Верховный Советының эсенсе сессияһын 1949 йыл 24 майҙа Мәскәү ҡалаһында саҡырырға ҡарар итте.

АУЫЛ ХУЖАЛЫҒЫ МАЛДАРЫНЫҢ ЙӘШӘП КИЛГӘН ТОҠОМДАРЫН КАМИЛЛӘШТЕРЕҮ ҺӘМ ЯҢЫ ТОҠОМДАРЫН БУЛДЫРЫУ ӨСӨН СОЦИАЛИСТИК ХЕҘМӘТ ГЕРОЙЫ ИСЕМЕ БИРЕҮ ҺӘМ СССР ОРДЕНДӘРЕ МЕНӘН НАГРАДЛАУ ТУРАҺЫНДА

СССР Верховный Совете Президиумының УКАЗЫ

1. Ауыл хужалығы малдарының йәшәп килгән тоҡомдарын камилләштереү һәм яңы тоҡомдарын булдырыу өсөн колхоздарҙы, совхоздарҙы, колхозсыларҙы, совхоздарҙың һәм колхоздарҙың етәкселәрен, специалистәрен, работниктәрен СССР ордендәре менән награҙлауҙы һәм ауыл хужалығы малдарының яңы тоҡомдарының күренекле селекционер-авторҙарына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреүҙе билдәләргә.

2. Ауыл хужалығы малдарының йәшәп килгән тоҡомдарын камилләштереү һәм яңы тоҡомдарын булдырыу өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреүгә һәм СССР ордендәре менән награҙлауға билдәләү СССР-ҙың ауыл хужалығы Министерствоһы тарафынан үткәрелә.

СССР Верховный Совете Президиумының Председателе
Н. ШВЕРНИК.

СССР Верховный Совете Президиумының Секретаре
А. ГОРКИН.

Мәскәү, Кремль,
20 апрель 1949 йыл.

СССР профессиональ союздарының X съезы

22 апрелдәге иртәнге ултырыш

СССР профессиональ союздары X съезының 22 апрелдәге иртәнге ултырышында ВЦСПС-тың һәм ВЦСПС Ревизия комиссияһының отчет доклаҙтары буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Уралвагонзавод завкомының председателе иптәш **Я. А. Кудерко**, профсоюздарҙың социалистик ярышҡа етәкселек итеүҙәре тураһында һөйләй, Уралвагонзавод завкомы эшенең тәжрибәләре менән уртаҡлаша.

Иптәш Кудерко, эшселәрҙе культура, көн-күреш ягынан хеҙмәтләндереүҙе артабан яҡшыртыуҙың кәрәклеге тураһында һөйләй. Ул илебеҙҙәге ҙур заводтарҙың профсоюз ойошмалары менән ВЦСПС-тың бәйләнеше етерлек булмауҙы күрһәтеп үтә.

Урман һәм ҡағыҙ промышленносе министре иптәш **Г. М. Орлов** урман эштәрен механизациялау, ағас ҡырҡыу эштәрендә яңы машиналар үҙләштереү тураһында һөйләй. Тар тимер юлдар һәм автомобиль юлдарын төҙөү эштәре министерство тарафынан киң йәйелдерелде. Был сара урмандағы эштәрҙе йыл буйына үткәреүгә мөмкинлек бирәсәк. Урман эштәренә тейәү һәм бушатыу крандарының һәм махсус лебедкаларҙың ҙур партияһы ебәрелә.

Иптәш Орлов йомғаҡлау һүҙендә культура-массовый эштәргә профсоюздарҙың етәкселеген яҡшыртыуҙың кәрәклеге тураһында һөйләй.

Кыштым заводының стахановкаһы иптәш **Т. Н. Руказичникова** делегаттарға, Уралдың төҫле металлургия эшселәре профсоюздарҙың X съезын производствола яңы уңыштар менән ҡаршыланылар, тип белдерә. Завод коллективе, съезд хөрмәтенә ярышҡа сығып, беренсе квартал заданиеһен байтаҡ арттырып үтәне.

Криворожск бассейны «Новая» шахтаһының күренекле проходчигы, Украина ССР-ы Верховный Советенең депутаты иптәш С. Г. Голубарь, Криворожск тимер рудаһы бассейны хеҙмәтсәндәренең промышленносте нисек уңышлы аяҡҡа баҫтырыуҙары, яңы предприятиелар төҙөү һәм реконструкциялау буйынса ҙур эштәрҙе нисек уңышлы үтәүҙәре тураһында һөйләй.

ВЦСПС-тың секретаре иптәш **М. П. Тарасов** үҙенең телмәрен эшселәрҙе һәм хеҙмәткәрҙәрҙе культура, көн-күреш ягынан хеҙмәтләндереү мәсьәләләренә арнай.

Иптәш Тарасов үҙенең телмәрен тамамлап былай ти:

— Профессиональ союздар, эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең материаль көн-күреш шарттарын яҡшыртыу тураһында тағы ла күберәк хәстәрлек күрергә, беҙҙе большевиктәр партияһы һәм иптәш Сталин өйрәткәнсә, хеҙмәтсәндәрҙең ихтыяждарын һәм һорауҙарын ҡәнәғәтләндереүгә бөтә мөмкинлектәр менән булышлыҡ итергә тейештәр (Алҡыштар).

Унан һуң ит-һөт промышленносе эшселәре профсоюзының Вологда өлкә комитете председателе иптәш **З. Н. Шибаева** һөйләй.

Чехословакия профсоюздары Үҙәк Советенең Генеральный секретаре **Эвжен Эрбан** съезды Чехословакия эшселәре исеменән ҡотлай. Эрбан делегаттар тарафынан ҡайнар рәүештә ҡаршылана.

— Чехословакия профсоюздарының работниктәре, — тип белдерә ул, — һеҙҙең йәҙәгеҙҙә социализм төҙөүселәрҙе ҡотлай. Был төҙөүселәр кешелек тарихендә беренсе тапҡыр капиталистик эксплоататорҙарҙы мәңгегә тар-мар иттеләр һәм кешелек обществоһының социалистик эраһын астылар. Совет халҡының данында һәм көсөндә Чехословакия хеҙмәтсәндәре бөтә донъялағы тыныслыҡтың һәм прогрестең терәген күрәләр.

Эвжен Эрбандың был һүҙҙәре оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар менән ҡаршылана.

Юл эштәре министре иптәш **Б. П. Бещев**, профсоюздарҙың X съезы, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн көрәшеүсе хеҙмәтсәндәрҙең ғәйәт ҙур политик һәм хеҙмәт күтәрелеше обстановкаһында йыйналды, тип билдәләй.

Сталин премияһы лауреаты, «Чкалов» теплоходының механигы иптәш **Б. И. Бурмамов** йылға транспорты новаторҙары эшенең тәжрибәһе тураһында һөйләй.

Унан һуң «Красное Сормово» заводы завкомының председателе иптәш **Л. А. Никонов** һәм СССР-ҙың юғары белем министре иптәш С. В. Кафтанов сығыш яһай.

Иртәнге ултырыштың аҙағында съезды Манчестер һәм Солфорд (Англия) профсоюздары Советенең секретаре Хорейс **Эдвард Ньюболд** ҡотланы. Ньюболд делегаттар тарафынан ҡайнар рәүештә ҡаршыланды.

(ТАСС).

БАССР Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Өлкә Комитетендә

Республикан төҙөлөш-монтаж управлениеларенең социалистик ярыш йомғаҡтары

БАССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы 1949 йылдың март айына республиканың төҙөлөш-монтаж управлениеларенең эш йомғаҡтарын ҡараны.

1949 йылдың март айында төҙөлөш-монтаж эштәре планын үтәү буйынса «Нефтезаводмонтаж» тресының Монтаж управлениеһы (начальнигы иптәш Ганн, партия ойошмаһы секретаре иптәш Исаев, төҙөлөш комитете председателе иптәш Әхмәлиев) һәм «Уралстальконструкция» тресының участкаһын (начальнигы иптәш Белинзон, партия ойошмаһы секретаре иптәш Нигмәтуллин, цех комитете председателе иптәш Наумов) социалистик ярышта еңеүселәр итеп тапты һәм уларға Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советенең һәм ВКП(б) Өлкә Комитетенең күсмә Ҡыҙыл Байрағын бирергә ҡарар итте.

Март айында шулай уҡ «Магнитострой» тресы 11-се номерлы төҙөлөш-монтаж управлениеһенең, «Стерлитамакстрой» тресы субподрядчиктәренең, завод йорттары төҙөү тресы төҙөлөш-монтаж управлениеһенең, «Центроэлектромонтаж»дың, «Главстрой» һәм Бурводстрой төҙөлөш-монтаж управлениеларенең яҡшы эшләүе билдәләп үтелде.

Марксизм-ленинизмды өйрәнеүселәргә ярҙамға

В. И. Лениндең Апрель тезистәре

Быйыл 32 йыл элек В. И. Ленин атаклы Апрель тезистәре менән сығыш яһаны. [illegible] империалистик һуғыштарҙан котолоу, социализмға күсеү өсөн пролетариаттың көрәшендә Лениндең Апрель тезистәре бик мөһим урын алып торалар.

Лениндең Апрель тезистәре партияны буржуаз-демократик революциянан социалистик революцияға күсеү өсөн көрәштең генераль планы менән [illegible].

* * *

Февраль революцияһы илдең тормошонда киҫкен боролош булды. [illegible]

1917 йылдың 4 (17) апрелендә, Петроградка килеүенең икенсе көнендә, В. И. Ленин «Был революцияла пролетариаттың бурыстары тураһында» доклад менән сығыш яһаны. [illegible]

Партия революцияның яңы этабына [illegible]

Революцияның тыныс үҫеш шарттарында [illegible] ...нең ятҡан булмыуын аңлатырға, капиталистар хөкүмәтенең империалистик хөкүмәт булмыуҙан туҡтамаясағын фаш итергә кәрәк ине. Капиталдың империалистик һуғыш менән бәйләнешен, бигерәк тә ентекле, ныҡышмалы, сыҙамлы рәүештә аңлатырға, капитализмды ҡолатмай тороп, һуғышты демократик тыныслыҡ менән тамамлау мөмкин түгел икәнлеген иҫбат итергә кәрәк ине.

Совет государствоһына бәйле иң ҙур һылыусы В. И. Лениндең үҙенең гениаль Апрель тезистәрендә Совет власын асыу һәм уны пролетариат диктатураһының формаһы булыуы яғынан теоретик нигеҙләне. Был марксистик теорияны үҫтереүҙә алға табан ҙур аҙым ине. Апрель тезистәрендә Ленин быға тиклем марксистар тарафынан социализмға күсеүҙең иң яҡшы политик формаһы итеп иҫәпләнеп килгән парламентар республиканы, капитализмдан социализмға күсеү осорында обществоны ойоштороуҙың иң ярашлы формаһы булыуы яғынан Советтар республикаһы менән алмаштырырға тәҡдим итте. Ленин, Советтар демократияның иң юғары формаһы булып торалар һәм уның шарттарҙа парламентаризм искергән инде, шуға күрә парламентар республика кәрәкмәй, — эшсе депутаттары Советтарынан уға кире ҡайтыу артҡа табан бер аҙым булыр ине, — ә бөтә илдә, түбәндән алып юғарыға тиклем эшсе, батраҡ һәм крәстиән депутаттары Советтары республикаһы кәрәк, тип күрһәтте.

Апрель тезистәрендә Ленин эшсе, батраҡ, крәстиән һәм һалдат депутаттары Советтары эсендә йоғонто өсөн көрәш бурысын тулы билдәләп менән ҡуя, сөнки пролетариаттың һәм крәстиәндарҙың был революцион-демократик диктатураһы буржуазия артынан эйәреп бара, уның ҡушымтаһына әйләнгән ине. Ленин, ваҡ буржуаз партияларҙың хаталарын тәнҡитләү, аңлатыу, ауыл пролетар элементтарҙы, коммунистик партияны әҙерләү һәм туплау, пролетариатты «дөйөм» ваҡ буржуаз иҫереклектән ҡотҡарыу бурысын ҡуя. Советтарҙы ваҡ буржуаз партияларҙан таҙартырға һәм быныҡ өсөн уларҙы фаш итергә кәрәк ине. Большевиктар партияһы политикаһының халыҡ тарафынан аңланылыуына өлгәшеү, шул уҡ ваҡытта бөтә государство власының эшсе депутаттары Советтарына күсеүе кәрәклегенә өйрәтеү бурысы тора ине.

Шулай итеп, Ленин парламентар республиканы Совет республикаһы менән алмаштырыу положениеһын алға ҡуйыусы [illegible]

Советтарҙы парламентар республиканан айырмалы нимә һуң?

Был айырма шунда: парламентар [illegible]

[illegible] ...ға беренсе сифатлы [illegible] барасаҡ, крәстиәндарға ҡоллоҡтан, әрһеҙлектән, иҙелеүҙән, һуғыштан котолорға ярҙам итәсәк көстө тапты.

Февраль революцияһы еңгәндән һуң В. И. Ленин үҙенең Апрель тезистәрендә ауырлыҡ үҙәген батраҡтар депутаттары Советтарына күсереү тураһында, помещиктарҙың бөтә ерҙәрен конфискациялау тураһында, илдә бөтә ерҙәрҙе национализациялау, ерҙең урындағы Батраҡтар һәм Крәстиәндар Депутаттары Советтары ҡарамағында булыуы тураһында, иң ярлы крәстиәндарҙан Советтар Депутаттары билдәләү һәм эре теләһә хужалыҡтар ойоштороу тураһында мәсьәлә ҡуйҙы. В. И. Ленин илдәге бөтә банкыларҙы бер дөйөм милли банкыға ҡушыу һәм улар өҫтөнән Эшселәр һәм Һалдаттар Депутаттары Советтарының контролен урынлаштырыу кәрәклеге мәсьәләһен ҡуйҙы. Шулай итеп, Ленин банкыларға, бигерәк тә берләшкән милли банкыға айырыуса ҙур әһәмиәт бирҙе, уларҙы бөтә хужалыҡ тормошонда төп ер тип иҫәпләне.

В. И. Ленин бөтә общество производствоһы һәм продукттарҙы бүлеү өҫтөнән контроль мәсьәләһен алға ҡуйҙы. Ленин тезистәрҙә, беҙҙең туранан-тура бурысыбыҙ хәҙер үк социализм «индереүҙән» түгел, бәлки общество производствоһы менән продукттарҙы бүлеү өҫтөнән контроль ҡуйыуҙан тора, тине. Тимәк, политик өлкәлә «Бөтә власть Советтарға!» лозунгыһын тормошҡа ашырыу, социализмға табан барыу әле мисәк үк, производство һәм банкылар өҫтөнән контроль экономик өлкәлә социализмға табан барыуҙа тап алға атлау булырға тейеш ине.

Экономик өлкәлә Ленин тарафынан Апрель тезистәрендә алға ҡуйылған саралар большевиктарҙың киң массаларға яҡынайыуын еңеләйттеләр. Улар социализмға табан күсеү саралары ғына булып ҡалманылар, бәлки шуның менән бергә: нисек илдең экономик һәләкәтен булдырмаҫҡа? тигән һаман ныҡышмалыраҡ була барған һорауға конкрет яуап бирәләр ине. Шулай итеп, Ленин үҙенең Апрель тезистәрендә буржуаз-демократик революцияның социалистик революцияға күсеүен тәьмин итергә тейеш булған экономик һәм политик сараларҙы күрһәтте.

Синфи көстәрҙең мөнәсәбәттәшлеген һәм революцияның бөтә үҙенсәлеген дөрөҫ иҫәпкә алыусы «Бөтә власть Советтарға!» лозунгыһын тормошҡа ашырыу өсөн [illegible]

1. Империалистик буржуазияның власта булыуы [illegible] бөтә власть Советтар ҡулына күсереү;
2. Империалистик һуғыштан сығыу;
3. Помещиктарҙың ерҙәрен конфискациялау һәм бөтә ерҙе национализациялау;
4. Общество производствоһы һәм продукттарҙы бүлеү өҫтөнән контроль [illegible];
5. Бөтә банкыларҙы бер дәүләт банкыһына берләштереү [illegible]

[illegible]

Улар ҡурҡынысты иң нимәлә күрәләр ине?

Беренсе нәүбәттә большевиктарҙың «Бөтә власть Советтарға!» лозунгыһын иғлан итеүҙәрендә. Улар шулай уҡ армияларҙың тупаҡлашыуҙарына ла, һалдаттарға Ваҡытлы хөкүмәттең ерәнгес эштәрен аңлатыуға ла, властең пролетариат һәм иң ярлы крәстиәндар тарафынан үҙ ҡулдарына алыныуына ла ҡаршы сығыш яһанылар.

Плеханов Лениндең телмәрен «һаташыулы телмәр» тип атаны. Плеханов меньшевик Чхеидзенең һүҙҙәренә һылтана ине, Чхеидзе: Ленин яңғыҙы «Революциянан тышта тороп ҡалыр, ә беҙ бөтәбеҙ ҙә үҙ юлыбыҙ менән барырбыҙ», тигәйне. Ө ысынында киреһенсә килеп сыҡты. Халыҡ Ленин һәм Сталин артынан китте. Һәм революция Плеханов менән Чхеидзе аша үтеп китте.

Тезистәрҙең тарихтә әһәмиәте бик ҙур. Апрель тезистәре партия һәм эшселәр синыфы алдына буржуаз-демократик революциянан социалистик революцияға күсеүҙең аныҡ революцион линияһын астылар.

Ижади марксизмдың гениаль вәкиле Ленин, Россияла ике революцияның тарихи тәжрибәһе биргән яңы нәмәләрҙе бөтәһен дөйөмләштереп, пролетариат диктатураһы тураһында марксистик учениене алға үҫтерҙе һәм уның политик формаһы тураһындағы мәсьәләне яңыса килтереп ҡуйҙы.

Лениндең Апрель тезистәре большевизмдың бөйөк документы, марксизм-ленинизм хазинаһына гүзәл вклад булып торалар. Улар яңы ҡатмарлы шарттарында партияға һуңғы сиктәге асыҡлыҡ менән ориентировка бирҙеләр. Улар партияға һәм пролетариатҡа социалистик революция өсөн көрәш юлын күрһәттеләр.

В. И. Лениндең атаҡлы Апрель тезистәренең баҫылып сығыу ваҡытынан бирле 32 йыл үтте. Ошо йылдар эсендә партия, Ленин васыяттары буйынса алға барып, бөйөк Сталин етәкселегендә бөтә донъя күләмендә тарихи әһәмиәткә эйә булған еңеүҙәргә өлгәште. Совет халҡы бер-бер артлы еңеүҙәргә өлгәшеп, эске һәм тышҡы дошмандарҙы еңде, фашизмдың һәм агрессияның төп усаҡтарын тар-мар итеүҙә бөтә донъя күләмендә тарихи әһәмиәткә эйә булған роль уйнаны, ҙур һәм ышаныслы рәүештә коммунизмға табан алға бара.

Г. ИСМӘҒИЛОВ.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Партия конференцияларының йомғаҡтары һәм уларҙың ҡарарҙарын үтәү буйынса алда торған бурыстар

Быйыл ҡала һәм район партия конференциялары идея-политик яҡтан юғары кимәлдә, ҙур активлыҡ менән һәм етешһеҙлектәрҙе ҡаты тәнҡитләү һәм үҙ-үҙеңде тәнҡит итеү нигеҙендә үтте.

Был шуның менән аңлатыла — партияның Башҡортостан Өлкә Комитеты отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыуҙа өлкә, ҡала һәм район партия ойошмалары алдында бик мөһим һәм яуаплы бурыстар тора.

Конференцияларҙағы делегаттар хужалыҡҡа, партия-ойоштороу, партия-политик эшкә етәкселек итеүҙә күп етешһеҙлектәргә юл ҡуйғандары өсөн, ойоштороу эштәренең һаман түбән кимәлдә торғаны өсөн партияның ҡала, район комитеттарын һәм уларҙың етәкселәрен айырыуса ныҡ тәнҡитләнеләр.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын уңышлы үтәү менән бәйләнешле барлыҡ мәсьәләләр бөтә конференцияларҙың да иғтибар үҙәгендә булды. Делегаттар, был ҡарарҙы үтәү буйынса партияның район һәм ҡала комитеттәре эште ойоштороуҙа аҡрынлыҡ күрһәтәләр, райондарҙың, колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм МТС-тарҙың етәксе работниктәре араһында таралған иждивенческлек настроениеһенә ҡаршы етерлек көрәшмәйҙәр, шулай уҡ государство һәм партия дисциплинаһын ныҡытыу өсөн етерлек көрәш алып бармайҙар, тинеләр.

Ойоштороу-партия эштәре, коммунистарҙы политик тәрбиәләү мәсьәләләре конференцияларҙың эшендә айырыуса мөһим урын тотто. Урындағы партия ойошмаларының эштәрен киҫкен рәүештә яҡшыртмай тороп, һәм партия члендарын һәм кандидаттарын идея-политик яҡтан тәрбиәләү эшен яҡшыртмай тороп, хеҙмәтсәндәрҙе уңышлы рәүештә үҙ артынан алып барыу һәм республика алдында торған бурыстарҙы үтәү мөмкин түгел икәнлеген делегаттар айырыуса әйтеп үттеләр.

Ҡыйғы һәм Баҡалы район конференцияларының делегаттары, партия райкомдары әле булһа иҫке методтар менән эшләйҙәр, хужалыҡ һәм ер органдарын әйәһеҙ ҡалдыралар, шул уҡ ваҡытта партияның тәүге ойошмаларына етерлек тиклем иғтибар бирмәйҙәр, тинеләр.

Башҡа конференцияларҙа ла шундай уҡ практик күрһәтмәләр бирелде. Был күрһәтмәләрҙең дөрөҫлеге шуның менән раҫлана — күп кенә колхоздарҙағы тәүге партия ойошмалары партия-политик эште хужалыҡ бурыстары менән дөрөҫ бергә бәйләп алып бармайҙар, правлениеларҙың эштәренә партия контролен тормошҡа ашыра белмәйҙәр.

Күп кенә конференцияларҙа делегаттар партия ойошмаларында политик-тәрбиә эшенең түбән кимәлдә булыуын, коммунистарҙың идея-политик кимәлен күтәреү эшендә партия ойошмаларының ниндәй саралар күреүе менән райкомдарҙың ҡыҙыҡһынмауын, политик мәктәптәрҙең эше тураһындағы мәсьәләне бик һирәк тикшереүҙәрен, партия кандидаттары менән эшләүгә иғтибар бирмәүен, коммунистарҙы большевистик рухта тәрбиәләүҙең иң мөһим формаларынан береһе булған партия йыйылыштарының тәүге ойошмалар эшендә тейешле урын алмауын күрһәтеп үттеләр.

Был тәнҡиткә ҡайһы бер йомғаҡтар яһап, шуны әйтергә кәрәк, делегаттар партияның район һәм ҡала комитеттәренә уларҙың тәүге ойошмаларға етәкселек итеү буйынса серьёз етешһеҙлектәргә юл ҡуйғанлыҡтарын дөрөҫ күрһәттеләр.

Партияның яңы һайланған органдарының бурыстары ауыл хужалығы өлкәһендә ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарында һәм партияның Башҡортостан Өлкә Комитеты отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарында билдәләнгән бурыстарҙы уңышлы үтәүҙә тотҡарлыҡ яһаусы етешһеҙлектәрҙе тиҙерәк бөтөрөүҙән тора.

Шуны әйтергә кәрәк, конференцияларҙың бер өлөшө тейешле кимәлдә үтмәне. Партияның тәүге комитеттәре секретарҙәренең отчет докладтары тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләүҙе йәйелдермәнеләр, тәнҡит, башлыса, икенсе дәрәжәлеге, ваҡ мәсьәләләргә юнәлделе, ә төп мәсьәләләр яҡтыртылманылар, һәм шуның менән партия ойошмалары улар алдында торған мөһим мәсьәләләрҙе үтәүгә мобилизовать ителмәнеләр.

Партияның Өбйәлил, Ҡыйғы һәм ҡайһы бер башҡа район комитеттәре секретарҙәренең отчет докладтары ысынбарлыҡтан алыҫ, ситләтелгән характерҙа булдылар, уларҙа мәсьәләләрҙе партияса принципиаль рәүештә ҡуйыу, партия райкомдарының үҙ эштәрендә булған етешһеҙлектәрҙе тәнҡит итеү булманы.

Ҡыйғы район партия конференцияһында райкомдың элекке секретаре Тәхбәтуллиндең конференцияны насар әҙерләүе һәм үҙ-үҙен дөрөҫ тотмауы арҡаһында, тәнҡит зәғиф форма алды, айырым делегаттарҙың сығыштары ғауғалы характерҙа булды.

Район партия комитеттәре ҡатын-ҡыҙҙарҙы общественный һәм партия эштәренә күберәк ылыҡтырырға тейештәр, айырым партия ойошмалары тарафынан ҡатын-ҡыҙҙар араһында эшләүгә һалҡын ҡарауһыҙлыҡты бөтөрөргә кәрәк.

Район, ҡала, тотош өлкә партия ойошмаһының бурысы — булған етешһеҙлектәрҙе тиҙ арала бөтөрөүҙән, партия органдарының етәкселек эшмәкәрлектәрен күтәреүҙән, совет, ер, хужалыҡ органдарына һәм уларҙың етәкселәренә көндәлек контроллек итеүҙе көсәйтеүҙән, уларҙың эштәрендәге етешһеҙлектәрҙе үҙ ваҡытында бөтөрөүҙән, горком һәм райкомдарҙың хужалыҡ органдары өҫтөнән етәкселек итеүҙе алыштырыуҙы һәм уларҙы әйәһеҙләндереүҙе ҡырҡа бөтөрөүҙән тора.

Партия конференциялары күрһәткәнсә, тәүге партия ойошмаларын ныҡытыу, улар эшенең кимәлен күтәреү, партияның эске тормошон йәйелдереү хәҙерге ваҡытта иң мөһим һәм киҫәктерелмәҫлек бурыс булып тора.

Тәүге партия ойошмаларының эшендә практик ярҙам күрһәтеүҙе партия комитеттәренең бөтә бүлектәре лә үҙҙәренең төп бурыстары итеп иҫәпләү ҡәлена өйрәшергә кәрәк.

Эштең иң яҡшы тәжрибәһен таратыу мәсьәләһе ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Иң яҡшы партия ойошмалары эшенең тәжрибәһен таратыу тәүге партия ойошмаларына ярҙам итеүҙең дөрөҫ формаһы. Тәүге партия ойошмалары секретарҙәренең отчеттарын бюрола тыңлау практикаһы был эштә ҙур роль уйнай.

Был практиканы киң рәүештә йәйелдерергә кәрәк. Ул партияның райкомдарына һәм ҡала комитеттәренә тәүге партия ойошмаларының эшен асығыраҡ күрергә, шулай уҡ алдынғы партия ойошмаларының ыңғай эш өлгөләрен артта ҡалыусыларға күрһәтергә мөмкинлек бирә.

Партконференциялар, партияның райкомдарынан һәм ҡала комитеттәренән партия ойошмалары секретарҙәрен инструктировать итеү эшен яҡшыртыуҙы талап иттеләр.

Етәксе работниктәрҙең тәүге партия ойошмаларына барыуҙары менән бергә, партия ойошмалары секретарҙәренең һәм уларҙың урынбаҫарҙарының семинарҙарын үткәреү был эштең киң ҡулланыла торған формаларынан береһе булып тора. Был семинарҙарҙы регуляр рәүештә саҡырыуға өлгәшергә, уларға ентекле рәүештә әҙерләнергә, секретарҙәрҙе, администрация эшмәкәрлегенә контроллек итеү хоҡуҡын нисек яҡшыраҡ һәм дөрөҫөрәк тормошҡа ашырыуға һәм политик эште хужалыҡ бурыстары менән берләштерергә өйрәтергә кәрәк.

Яҙғы сәсеү елкәнең бөтә партия ойошмалары өсөн серьёз һынау булып тора. Партия ойошмалары үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм иғтибарҙарын яҙғы сәсеүгә әҙерләнеүгә һәм уны уңышлы үтәүгә юнәлдерергә тейештәр.

Колхоздарҙа булған коммунистарҙың һаны уларҙы баҫыу эштәренең бөтә хәл итеүсе участкаларына ла беркетеү мөмкинлеген бирә. Партияның район комитеттәре был сараның тулыһынса бойомға ашырылыуын регуляр рәүештә тикшереп торорға бурыслылар.

ВКП(б)-ның район һәм ҡала комитеттәре члендәре ҙур көс тәшкил итә. Ул көстө дөрөҫ файҙаланыу мәсьәләһенә еңел ҡарарға ярамай. Был иптәштәрҙе общественный-политик эштәргә киң йәлеп итергә, систематик рәүештә уларға партия поручениелары биреп торорға кәрәк. Поручениеларҙың үтәлешен тикшереп тороу бик мөһим.

Партия конференциялары ҡарарҙарын үтәүҙә күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү һәм партия ойошмаларының эшен артабан яҡшыртыу ВКП(б) Үҙәк Комитетының Башҡортостан партия ойошмаһының эше тураһындағы ҡарарын йылдам үтәүгә мөмкинлек бирәсәк.

Х. Нәрбанғулов.

Трактор бригадаларында агит-массовый эш

Дәүләкән күргәҙмә-терәк МТС-ы быйыл яҙғы сәсеүгә өлгөлө әҙерләнде. Трактор һәм тағылма инвентарҙар күптән инде ремонтланып бөттө, трактор бригадалары беркетелгән колхоздарға оҙатылдылар. МТС етәкселәре трактор һәм тағылма инвентарҙарҙы колхоздарға оҙатыу менән генә сикләнмәй, тракторҙар урынға барып еткәс, 15 мартта, бөтә трактор бригадаларында ла ремонттың сифатын урында тағы бер тапҡыр тикшерҙе. Трактор эштәрен быйыл тик отличное сифатлы итеп үткәрергә! Социалистик Хеҙмәт Геройы Алехин инициативаһы менән башланып киткән был хәрәкәтте Дәүләкән МТС-ының бөтә трактористары күтәреп алдылар.

МТС-тың партия ойошмаһы үҙенең трактористар араһында политик-массовый эшен бына шул йөкләмәне уңышлы үтәүгә ярашлы итеп пландаштырҙы. Партия ойошмаһы иң әҙерлекле трактористарҙан, бригадирҙарҙан, агрономдарҙан 28 кешене һайлап алып, агитатор итеп раҫланы. 11 апрелдә агитаторҙар өсөн бер көнлөк семинар үткәрелде. Яҙғы баҫыу эштәре ваҡытында трактор бригадаларында үткәреләсәк беседалар һәм башҡа политик-массовый эштәрҙең календарь планы ошо семинарҙа тикшерелеп, һәр бер агитаторға еткерелде.

Семинарҙа ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарҙары яҡтылығында быйылғы баҫыу эштәрен үткәреүҙә МТС алдында торған бурыстар тураһында, сәсеү ваҡытында төп агротехник саралар, трактористарҙың эш квалификацияларын күтәреү саралары тураһында, бригадала политик беседалар үткәреү һәм унда күргәҙмә пособиеларҙы ҡулланыу методтары тураһында докладтар ҡуйып тикшерелде. Был темаларға доклад менән МТС директоры Социалистик Хеҙмәт Геройы Павлов, баш агроном Социалистик Хеҙмәт Геройы Нестеров, ВКП(б) Дәүләкән район комитетының ауыл хужалығы бүлеге мөдире Әхмәдиев, МТС директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары Молоков иптәштәр сығыш яһанылар.

Трактор бригадаларында политик-массовый эш планында көн һайын беседалар үткәреү, ҡысҡырып газеталар уҡыу, социалистик ярыш йөкләмәләренең үтәлеүен тикшереп, күрһәткес таҡтаһында сағылдыра барыу күҙҙә тотола.

Трактор бригадаларының вагончиктары лозунгылар, партия һәм совет государствоһы етәкселәре портреттәре, радиоточка, 25—30 китаптан торған библиотечка менән йыһазландырылған. 5 көнгә бер боевой листок сығарыла.

Трактористар араһында беседа тематикаһына: колхоздар менән төҙөлгән договор, яҙғы баҫыу эштәре агротехникаһы, тиңге сменала тракторҙарҙың етештереүсәнлегенә өлгәшеү юлдары, Беренсе Май тураһында, ер эшкәртеүҙең юғары культураһы тураһында, яҙғы баҫыу эштәрен юғары сифатлы үткәреү — юғары уңыш алыу нигеҙе, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡта ауыл хужалығы, МТС ҡуламында баҫыу һаҡлау урмандары ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереү һәм быуалар, һыу ятҡылыҡтары булдырыу буйынса алынған йөкләмәләр һәм уның үтәлеше тураһында һәм башҡа шундай әһәмиәтле мәсьәләләр индерелгән.

Хәҙерге көндә трактор бригадаларында ла ошо тематика буйынса беседалар үткәрелә башланы ла инде.

Ғ. Камал.

ВЛКСМ Өлкә Комитетында

ВЛКСМ-дың XI съезы Ленин—Сталин комсомолының бөтә эшмәкәрлеген артабан яҡшыртыуға йүнәлтелгән бик мөһим ҡарарҙар ҡабул итте. Уларҙы тәрән өйрәнеү һәм аҙағына тиклем теүәл үтәү — комсомол ойошмаларының киҫектергеһеҙ бурысы булып тора.

Съезд ҡарарҙарын өйрәнеүҙе ойоштороу буйынса комсомолдың Башҡортостан Өлкә Комитеты практик саралар билдәләгән ҡарар ҡабул итте. Был ҡарарҙа съезд материалдарын өйрәнеү буйынса комсомол активының ҡала һәм район йыйылыштарын һәм тәүге комсомол ойошмаларының асыҡ йыйылыштарын үткәреү билдәләнә. Съезда ниндәй мәсьәләләр тикшерелеүен, улар буйынса ҡабул ителгән ҡарарҙарҙы тәрән аңлатыу, был айҡанлы һәр бер комсомолец алдына ҡуйылған ҙур бурыстарҙы бөтә йәш патриоттарҙың да аңына еткереү һәм комсомолец-йәштәрҙе ошо бурыстарҙы мотлаҡ үтәүгә мобилизовать итеү, үткәреләсәк йыйылыштарҙың төп маҡсаты булып тора. Шул уҡ ваҡытта был йыйылыштарҙа ВЛКСМ-дың ҡала, район һәм бөтә тәүге ойошмаларында съезд ҡарарҙарын тулыһынса үтәүҙә күҙ алдында тотҡан практик саралар билдәләнергә һәм уларҙы тормошҡа ашырыу юлдары күрһәтелергә тейеш.

Мәктәптәрҙә, урта һәм юғары уҡыу йорттарында уҡыусы комсомолецтар һәм йәштәр араһында съездың мәктәптә эшләү тураһындағы ҡарарын өйрәнеүҙе ойоштороу нәтижәһе менән йәш уҡытыусыларҙың һәм өлкән пионер вожатыйҙарының ҡала һәм район йыйылыштарын үткәрергә һәм унда комсомолдың ҡала һәм район комитеттәре секретарҙәренең, шулай уҡ халыҡ мәғарифе бүлектәре мөдирҙәренең докладтарын тыңларға кәрәк. Педагогия институттарында һәм училищеларҙа, уҡытыусылар институттарында съезд материалдарын өйрәнеү буйынса студенттар конференциялары үткәреү тәҡдим ителә.

ВЛКСМ-дың XI съезы материалдарын һәм ҡарарҙарын өйрәнеүҙә һәм өлгөлө үтәүгә ирешеүҙә яҡшы эшләүсе комсомол ойошмаларының ыңғай тәжрибәләрен киң популярлаштырыуҙы ойоштороу бик ҙур әһәмиәткә эйә.

Съезд ҡарарҙарын өйрәнеү буйынса ошо көндәрҙә ВЛКСМ-дың ауыл райкомдары секретарҙәре ҡатнашлығында комсомолдың Өфө ҡала йыйылышы үткәреләсәк.

Бөтә көстө общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планын үтәүгә!

Общественный малсылыкты артабан үҫтереү программаһы

Радио «Үрнәк» колхозы члендәренә шатлыклы хәбәр килтерҙе. Колхозсылар партия һәм хөкүмәттең общественный малсылыкты үҫтереү тураһындағы карарын ҙур кыуанычлыу һәм ҡәнәғәтләнеү менән тыңланылар һәм уны үҙҙәренең артабанғы эштәренә программа итеп кабул иттеләр.

Ферма работниктәре быйыл малсылыкты үҫтереүҙә ҙур уңыштарға өлгәштеләр. 244 баш һыйырҙың бөтәһе лә кышҡа ҡышлауға яҡшы кәүҙәлә сығарылды. Кыш буйына малдарға яҡшы сифатлы мул аҙыҡ бирелде һәм күп кенә мал аҙығы запасы ҡалды.

Мал торлаҡтары ыкты һәм таҙа. Һауын, быуаҙ һыйырҙар, башмаҡтар һәм быҙауҙар айырым торлаҡтарҙа тәрбиәләнәләр. Һыйырҙарҙы ваҡытында яҡшы ашатыу уларҙың һөт биреүсәнлеген күтәрә. Ошо йылдың өс айы эсендә генә 24 баш һауын һыйырҙан бөтәһе 4.000 литр һөт алынды. Алдынғы һыйыр һауыусыларҙан Х. Ишкуатова, Р. Кәримова, С. Мырҙағалина һәм М. Нигмәтуллина иптәштәр беренсе кварталда һөт һауып алыу планын 105 — 110 процентка үтәнеләр.

— Беҙ общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планын срогынан алда арттырып үтәү һәм 1950 йылда Мәскәүҙә асыласаҡ Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыуға хоҡуҡ алыу өсөн бөтә көсөбөҙҙө биреп эшләйәсәкбеҙ,—ти ферма мөдире иптәш Кәримов.

Б. Диаров.

Баймаҡ районы.

Дәртле хеҙмәт күтәрелеше

ҠАҠАЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Район колхоздарының малсылыҡ работниктәре СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы» тураһындағы ҡарарын ҙур дәрт һәм рухланыу менән ҡаршы алдылар. Максим Горький исемендәге колхоздың ферма работниктәре ошо ҡарар сығыуға арналған митингыла колхоздың общественный малсылығын артабан үҫтереү буйынса яңы социалистик йөкләмәләр алдылар.

Һыйыр һауыусы Алтыева Екатерина:

— Был өс йыллыҡ план хөкүмәтебеҙҙең һәм лично иптәш Сталиндең малсылыҡ работниктәре тураһында серьез хәстәрлек итеүе булып тора,—тине. Ул үҙенең ялҡынлы телмәрен дауам иттереп, — беҙ ҙә был планды үтәү көрәшенә ҡушылабыҙ. Мин үткән йыл 10 һыйырҙан 10 быҙау алып үҫтергәйнем, һәр бер һыйырҙан 900 литр урынына 1.200 литр һөт һауып алғайным. Быйыл үҙемә беркетелгән һәр бер һыйырҙан берәр быҙау алырға, 1.500 литр һөт һауып алырға йөкләмә алып, үҙем менән ярышҡа ҡалған һыйыр һауыусыларҙы саҡырам, — тине.

Ошо уҡ колхоздың ат ҡараусыһы колхозсы Мифтахов үҙенә беркетелгән биш бейәнән биш ҡолон алып үҫтереп йөкләмә алды. Һарыҡ ҡараусы Урсеева Анастасия 22 һарыҡтан 27 бәрәс алып тәрбиәләргә һүҙ бирҙе.

Был ҡарар районның башҡа колхоздарында ла малсылыҡ работниктәрен дәртле хеҙмәткә күтәрҙе. «Красный партизан» колхозының һыйыр һауыусыһы Данилова һәр бер һыйырҙан 2.100 литр һөт һауып алырға һүҙ биреп, үҙ йөкләмәһен намыҫ менән үтәй. Был ҡарар Рокоссовский исемендәге һәм «Комсомолец» колхоздарында ла киң отклик тапты.

Х. Ғәлимов.

Колхоздарҙа дебет бирә торған кәҙәләрҙе күберәк үрсетәйек!

Республикабыҙҙың Матрай һәм Баймаҡ райондарында дебет бирә торған махсус тоҡом кәҙәләре инде күп йылдарҙан бирле аҫрала. 1936 йылда был райондарҙағы колхоз фермалары базаһында дебет кәҙәләренең государство тоҡом рассадниге ойошторолдо. Рассадникте ойоштороу менән был райондарҙа бындай кәҙәләрҙең һандары бик күп артты.

Хәҙер был рассадник 5.423 баш тоҡом кәҙәһе булған 18 колхоз фермаһын хеҙмәтләндерә. Кәҙәләрҙең тоҡомон яҡшыртыу һәм продуктивлеген күтәреү өсөн Сталинград өлкәһенән Дон буйы тоҡомло 300 баш тәкә килтерелде.

Дебет бирә торған кәҙәләр һаны 1948 йылда 25,6 процентка артты, һәр бер кәҙәнән уртаса 203-әр грамм дебет алынды. Баймаҡ районының «1 Май» колхозында (ферма мөдире иптәш Яитурин) дебет кәҙәһе һаны 1948 йылда 64 процентка артты, кәҙәләр үрсетеүҙең йыллыҡ планы 106 процентка үтәлде, һәр 100 баш кәҙәнән 134 бәрәс алып үҫтерелде, һәр кәҙәнән 319-ар грамм дебет алынды. Ошо уҡ райондың «Красный Октябрь» колхозының чабаны иптәш Фатима Әлибаева дебет кәҙәләре һанын 37,2 процентка арттырҙы, колхоздың кәҙәләр үрсетеү буйынса государство планы 105,5 процентка үтәлде, һәр бер кәҙәнән 205-әр грамм дебет алынды һәм һәр 100 баш кәҙәнән 145 бәрәс алып үҫтерелде. Бындай миҫалдарҙы бик күп килтерергә мөмкин.

Ләкин государство тоҡом рассаднигендә күп кенә етешһеҙлектәр бар әле. Кәҙәләр һаны буйынса дөйөм план тик 93,3 процентка генә, ә бәрәстәр алыу планы 82,8 процентка генә үтәлде.

Пландың үтәлмәүенең төп сәбәбе — йәш бәрәстәрҙең үлеүенә юл ҡуйыуҙа. Матрай районының «Икенсе Таналыҡ» колхозында алынған бәрәстәрҙең 27,2 процентенең үлеүенә юл ҡуйылған. Кәҙә үрсетеүҙә мөһим сара булып торған әһалма орлоҡландырыуға иғтибар бирелмәй. Шуға күрә әһалма орлоҡландырыу планы тик 30 процентка генә үтәлде.

Государство тоҡом рассадниге алдынғы Мичурин фәненең тәжрибәһе нигеҙендә колхоздарға тоҡомсолоҡ эшен үҫтерергә һәм ныҡытырға тейеш. Ләкин был эш тейешлә юлға һалынмаған әле. Колхоз тоҡомсолоҡ фермаларында селекцион эштәр алып барылмай. Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһы ла, шулай уҡ республика малсылыҡ тәжрибә станцияһы ла был райондарҙағы тоҡом рассадниген етәкселек итмәйҙәр. Бишенсе йыл инде уларҙан бер генә кеше лә был колхоздарҙа булғаны юҡ. Ә рассадник фән һәм зоотехник күрһәтмәләргә, ҡеңдәлек ярҙамға мохтаж. Рассадник кәрәкле кадрҙар менән комплектовать ителмәгән.

Хәҙер рассадник алдында тоҡомло кәҙәләрҙе һәм йәш бәрәстәрҙе юғалтыуһыҙ тәрбиәләп үҫтереү бурысы тора. Быны өсөн БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы, малсылыҡ тәжрибә станцияһы һәм район ауыл хужалығы бүлектәре, малсылыҡ специалистәре тоҡом фермаларына ярҙам итергә бурыслылар. Кадрҙар менән тәьмин итеү, селекцион-тоҡом эшен планлы алып барыу, кәҙәләрҙе, бигерәк тә йәш бәрәстәрҙе тәрбиәләүҙе яҡшыртыу саралары күрелергә тейеш. Шул уҡ ваҡытта киләсәктә сифатлы аҙыҡ базаһы булдырыу маҡсатында ферма яны сәсеү әйләнешендә мал аҙығы үләндәрен сәсеүҙе ойоштороорға кәрәк.

Дебет бирә торған тоҡом кәҙәләренең һанын һәм продуктивлеген күтәреү өсөн бөтә саралар күрелергә тейеш. Быны өсөн беренсе нәүбәттә колхоз фермалары базаһындағы государство тоҡом рассадниге эшенә иғтибар итергә кәрәк. Уның алдына ҡуйылған бурыстарҙы үтәү өсөн урындарҙағы партия, совет һәм хужалыҡ ойошмалары етәкселәре, малсылыҡ специалистәре яҡындан ярҙам итергә тейештәр.

Ф. Старов,

БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының зоотехник-производство бүлеге начальниге.

Сусҡасылыҡ үҫтереү планы арттырып үтәлде

Стәрлебаш районы Ворошилов исемендәге колхозда сусҡасылыкты үҫтереүгә ҙур иғтибар бирәләр.

Тәжрибәле сусҡа ҡараусы иптәш Баковихина үҙенә беркетелгән 8 инә сусҡанан 73 сусҡа балаһы алды. Көҙгә тиклем ул тағы ла 8 сусҡанан шул тиклем уҡ сусҡа балаһы аласаҡ. Ул сусҡаларҙы ҙур хәстәрлек менән тәрбиәләй һәм уларҙы юғалтыуһыҙ тулыһынса һаҡлап үҫтереү өсөн бөтә сараларҙы күрә.

Колхоз быйыл сусҡасылыҡ үҫтереү планын байтаҡ арттырып үтәне һәм унан 23 мең һумлыҡ доход аласаҡ.

Ғ. Сәйфетдинов.

Колхоздар өсөн тауыҡ себештәре

Ошо йылдың май, июнь һәм июль айҙарында **Шишмә** кошсолоҡ инкубатор станцияһы **Шишмә**, **Благовар** һәм **Кушнаренко** райондары колхоздары өсөн яҡшы тоҡомло 100 мең тауыҡ себештәре һәм өйрәк бәбкәләре сығарып бирәсәк.

Хәҙер инкубацияла себештәр һәм бәбкәләр сығарыу өсөн тәүге партия йомортҡалар һалынды.

ЯҘҒЫ СӘСЕҮҘЕ ӨЛГӨЛӨ ҮТКӘРЕҮ—ҺӘР БЕР КОЛХОЗСЫНЫҢ ИЗГЕ БУРЫСЫ

Әлшәй районы, Антонов исемендәге колхоз баҫыуҙарында яҙғы баҫыу эштәре башланды.
Һүрәттә: Ташлы МТС-ының иптәш Агафонов етәкселек иткән беренсе номерлы трактор бригадаһы ер һөрөү эшендә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Гектарынан 18 центнер урожай өсөн

Каганович исемендәге ауыл хужалығы артеленең комсомолецтәре һәм йәштәре 1 май көнөн баҫыу эштәренә сығыу менән ҡаршылайҙар. Колхоз комсомолының төп бурысы булып торған был эштә комсомолец Анатолий Гаев етәкселегендәге юғары урожай звеноһы айырыуса активлек һәм ойошҡанлыҡ күрһәтә. 60 гектар майҙандың һәр бер гектарынан 18 центнер урожай алыу— бына был звено члендәренең боевой маҡсаты. Уны тормошҡа ашырыу өсөн звено бөтә сараны күрҙе.

Бында сәсеү эше көндөҙ ҙә, төндә лә алып барыласаҡ. Был хәл звеноға үҙ участкаһын дүрт тәүлек эсендә эшкәртеп бөтөрөргә мөмкинлек бирә. Быны өсөн талап ителгән тартыу көстәре, инвентарь, сбруйҙар боевой әҙерлек хәлендә килтерелде.

Юғары урожай алыу маҡсатында агротехник саралар планын үтәүгә звено члендәре бик күп көс һалдылар. Улар үҙҙәренең участкаларына 600 йөк тиреҫ сығарҙылар, сәсеүлектәрҙе аҙыҡландырыу өсөн 27 центнер көл йыйнанылар, ужымдарҙы аҙыҡландырҙылар. Хәҙер өлгөргән участкаларҙа һайлап тырматыу һәм һөрөү эштәре башланды.

Т. Васильев.

Өфө районы.

Агротехник уҡыуҙар практик эшкә бәйләп алып барыла

Әлшәй районы, Сталин исемендәге колхоздың бөтә баҫыусылыҡ бригадалары һәм звеноларында ла агротехник уҡыуҙар уңышлы бара. Был эштә колхоздың агротехниге иптәш Саяпов ҙур инициатива күрһәтә. Һуңғы ике занятиены Әксеп ауыл хужалығы техникумынан практикаға килгән студент Миҙхәт Миргалиев үткәрҙе.

Колхозсыларҙың агротехник уҡыуҙары практик эшкә бәйләп алып барыла. «Ужымдарҙы лә иисек тәрбиәләргә» тигән теманы үткәндән һуң, колхозсылар агротехник Саяпов етәкселегендә баҫыуҙа ужымдарға өҫтәмә аҙыҡландырыу үткәрҙеләр.

Тиңерәтең һуңғы занятиеһында агас ултыртыу тураһында беседа үткәрелде. Занятиела ҡатнашыусылар был тема менән бик ҡыҙыҡһындылар һәм тиңерәк етәкселена бик күп һорауҙар бирҙеләр.

М. Нигаев.

„Башнефть“ берекмәһе совхоздарында

«Башнефть» берекмәһенең совхоздары һәм ярҙамсы хужалыҡтарының коллективтары 1949 йылда юғары урожай үҫтереү буйынса яңы йөкләмәләр алдылар. Быйыл сәсеү майҙаны 30 процентка арта, бөтә майҙан 5182 гектарға етә.

Совхоздарҙың коллективтары бөртөклө культураларҙың һәр гектарынан 12 центнер, картуфтан 130 центнер урожай алыу өсөн көрәшәләр.

Йөкләмәләрҙе үтәү өсөн «Башнефть» берекмәһенең совхоздарында һәм ярҙамсы хужалыҡтарында күп кенә әҙерлек эштәре башҡарылды. Ләкин бындағы әҙерлек эштәрен тамамланған тип әйтеп булмай әле.

Яҙғы сәсеүгә кәрәк булған ылыуыҡ материалдары тулыһынса ташылып бөтмәгән. 23 автомашинаның тик 15-е генә ремонтланған. «Ютазы» совхозында (директоры иптәш Акчурин) бөртөклө ашлыҡ культураларының 400 центнер сәсеү орлоғо тейешле кондицияға еткерелмәгән.

«1 Май», «Ютазы» һәм 6-сы номерлы совхоздарҙа бөтәһе 810 гектар ужым ашлыҡтарына өҫтәмә аҙыҡландырыу бирергә кәрәк.

Берекмәнең совхоздары һәм ярҙамсы хужалыҡтары республикабыҙҙың нефтселәрен картуф һәм бөтә төр йәшелсәләр менән тәьмин итергә тейештәр. Һәр совхозда, һәр ярҙамсы хужалыҡта 200 квадрат метрҙан кәм булмаған теплицалар булдырылырға тейеш ине. Ә улар әле буйһа әҙерләнмәгәнләр.

Бындай етешһеҙлектәрҙең йәшәп килеүенә берекмәнең трест етәкселәре лә гәйепле. Бында приказдар яҙыла, ярҙамсы хужалыҡтарҙың эшен яҡшыртыу буйынса проекттар төҙәлә. Ә үтәлеш мәсьәләһе тикшерелмәй.

С. Дәүләтшин.

Ауыл хужалығы алдынғыларының район кәңәшмәһе

Ошо көндәрҙә Ғафури районы ауыл хужалығы алдынғыларының кәңәшмәһе булып үтте. Кәңәшмәлә ВКП(б) райкомы секретаре иптәш Гәрәев 1948 йылғы ауыл хужалығы эштәренең йомғаҡтары һәм 1949 йылда торған бурыстар тураһында доклад яһаны.

Кәңәшмәлә «Йондоҙ» колхозының Ленин орденлы председателе Сәғҙиев, «Капаш» колхозының алдынғы звеноводы, Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ орденлы Федорова, «Красный остров» колхозы председателе Палялов һәм башҡа иптәштәр сығыш яһанылар. Улар үҙҙән ауыл хужалығы йылында үҙҙәренең иниңдәй уңыштарға өлгәшеүҙәре һәм эш тәжрибәләре тураһында һөйләнеләр һәм быйыл тағы ла яҡшыраҡ эшләргә, яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәрергә һүҙ бирҙеләр.

Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар сәсеүҙе 10—12 эш көнендә үткәрергә, бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса 14-әр центнер, картуфтан 120-шәр центнер, шәкәр сөгөлдөрөнән 140-ар центнер урожай алырға йөкләмә алып, Ауырғазы районы игенселәрен социалистик ярышҡа саҡырҙылар.

Х. Нәҙиров.

Комсомолецтәр—производство уңышлыктары өсөн көрәште ойоштороусылар

Агрегат заводы—Өфө ҡалаһында ҙур промышленность предприятиеларының береһе. Бынан бер нисә йылдар элек мастерскойҙы хәтерләткән бәләкәй генә заводтан ул һуңғы йылдарҙа республикабыҙҙың эре промышленность предприятиеһына әйләнде. Завод етештергән продукция илебеҙҙең бөтә мөйөштәрендә лә билдәле.

Республикабыҙҙың алдынғы предприятиеләре исемен үҙендә нык тотоп, завод коллективы Ленинград ҡалаһы предприятиеләре артынан үткән йыл производство планын срогынан алда үтәү, пландан тыш накопление тупалау һәм продукцияның сифатын яҡшыртыу буйынса конкрет йөкләмәләр алып, 1948 йылда республикабыҙҙың бөтә промышленность предприятиеларына мөрәжәғәт итте. Завод коллективы алған йөкләмәләрен намыҫ менән үтәп сыкты. Производство планын срогынан байтаҡ алда үтәп, илебеҙгә тиҫтәләгән мең һум пландан тыш накопление бирҙе.

Эш темпы быйыл тағы ла күтәрелде. Завод производство планын айҙан-айға арттырып үтәп килә. Был уңышлыҡтарға өлгәшеүҙә завод комсомолецтәре ҙур роль уйнанылар. Улар бөтә йәштәрҙе лә алған йөкләмәләрҙе үтәүгә мобилизовать иттеләр. Үҙҙәренең практик эштәрендә башкаларға өлгө күрһәттеләр.

Заводтың комсомолецтәре һәм йәштәре быйыл да производствола авангардлыҡ ролен яулап алдылар. Улар Башҡорт АССР-ының 30 йыллыҡ юбилейе хөрмәтенә йәйелдерелгән ярышҡа яуап итеп, 1949 йылдың беренсе кварталь планын 23 мартҡа үтәргә, хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырырға, йәш эшселәрҙең квалификацияларын күтәрергә йөкләмә алғайнылар. Комсомолецтәр һәм йәштәр заводтың бөтә цехтарында ла өлгөлө тәртип һәм таҙалыҡ булдырырға һүҙ биргәйнеләр.

Был ҙур бурыстарҙы үтәп сығыу өсөн бөтә яҡлап башта цех комсомол ойошмаларын нығытырға кәрәк ине. Ноябрь айында үткәрелгән отчет-һайлау йыйылыштарынан һуң күп кенә цех комсомол ойошмаларына союз эше менән етерлек тиклем таныш булмаған йәштәр — яңы актив килде. Шуға күрә завод комсомол ойошмаһы цех ойошмалары секретарҙарының ойоштороу эшенә тиҙерәк күнегеүҙәре өсөн бөтә сараларҙы күрҙе. Завод комитеты эргәһендә даими эшләүсе семинар булдырылды. Был семинар айына бер йыйылып, унда комсомол эшенең эш тәжрибәләре тураһында мөһим күрһәтмәләр бирелә. Семинар менән завод комитеты секретаре, йәки уның члендәре етәкселек итәләр. Мәҫәлән, ошондай занятиеларҙың береһе «Комсомол йыйылыштарын нисек үткәрергә» тигән темаға арналды. Шулай уҡ «Сығарылған ҡарарҙың үтәлешенә нисек контроль яһарға» һәм «Комсомол дисциплинаһы һәм уның әһәмиәте» тигән темалар буйынса занятиелар үткәрелде.

Шуның менән бергә завод коллективы групорғтарҙың эштәрен, уҡыуҙарына һәм идея-политик кимәлдәрен күтәреүгә көндәлек ярҙам күрһәтеп тора. Комсомол комитеты члендәре йәш, тәжрибәһеҙ цех комсорғтары менән индивидуаль беседалар үткәрәләр, уларҙы комсомол комитеты ултырыштарына саҡыралар, уларҙың практик белем кимәлдәрен күтәреүгә көндәлек хәстәрлек күрәләр.

Комсомол комитеты цех комсомол ойошмаларының эшен яҡшыртыуҙа бөтә мөмкинлектәрҙе файҙалана. Элек цех комсомол ойошмаларының бюро члендәре комсомол комитеты эшендә ҡатнашмайҙар ине. Завод комсомол комитеты секретаре иптәш Терегулов комитетта тикшерелгән мәсьәләләрҙе әҙерләүгә тәүге комсомол ойошмаларының бюро члендәрен дә ылыҡтыра башланы. Мәҫәлән, күптән түгел өсөнсө номерлы цех комсомол ойошмаһы секретаренең отчеты тыңланды. Отчеттан бер нисә көн элек башҡа цехтарҙан 4 комсомолец уның эше менән таныштылар. Уларҙың һәр береһе ойошманың айырым эшен тикшерҙе: береүҙәре политик мәғарифтең ҡуйылышы, член взностары түләү тәртибе менән, икенселәре йәштәрҙең көн-күреш шарттары, культура-массовый эштәрҙең торошо менән ҡыҙыҡһындылар. Был тикшереүселәр отчетта ойошманың эше тураһында тулы мәғлүмәттәр бирҙеләр. Тикшерелгән мәсьәләне ошолай әҙерләү комитетҡа цех комсомол ойошмаһының етешһеҙлектәрен, комсомол комитетының тәүге ойошмалары менән етәкселектә булған кәмселектәрен тулыһынса асырға мөмкинлек бирҙе. Отчеттан һуң тикшерелгән цех комсомол ойошмаһының эше һиҙелерлек рәүештә йәнләнде. Бында тиклем тукталып торған политик түңәрәк ныҡлап эшләй башланы, членлек взностарын түләү тәртипкә һалынды.

Комсомол комитетының цех комсомол ойошмалары менән эшләклә етәкселеге һәм уларҙың эше менән даими контроллек итеүе арҡаһында уларҙың эше байтаҡ яҡшырҙы. Яңы актив завод хәлдәре менән киң да танышып бара. Комсомол комитеты ултырышында булғанда, уның заданиеһе менән эшләгәндә улар үҙҙәренең тәжрибәләрен арттыралар, алда торған бурыстарҙы уңышлы хәл итеүгә өйрәнәләр. Комсомол эшенең ошолай йәнләнеүе йәштәрҙең производство уңышлыҡтарына өлгәшеүгә мөмкинлек биргән төп хәстәрлектең береһе. Хәҙер заводта үҙенең эш нормаһын үтәмәгән бер генә комсомолец тә юҡ.

Күп кенә йәштәр бригадалары һоҡландырғыс уңыштарға ирештеләр. Иптәш Елизарьева етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһына «Комсомолдың XI съезды» исеме бирелде, бригада члендәренең бөтәһе лә ВЛКСМ ҡала комитетының Почет грамотаһы менән бүләкләнгәндәр. Бригада бер-нисә айҙар инде завод комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағын үҙендә һаҡлап килә. Насыров, Дмитриев, Котенков, Черникова, Хворягина иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадалары үҙҙәренең заданиеларын систематик рәүештә 180—200 процентка үтәп киләләр.

Комсомол комитеты йәштәрҙе техника менән ҡыҙыҡһындырыу, һайлап алған профессияны камиллаштереү өҫтөндә лә уңышлы эшләй. Стахановсылар мәктәбе һәм төрлө курстарҙан башҡа бында техник темаларға лекциялар уҡыла. Был лекциялар йәш эшселәр араһында ҡыҙыҡһыныу тыуҙыра һәм уларҙы яңы белем менән байыҡтыра.

«Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡта совет промышленносе» тигән темаға үткәрелгән лекция ҙур ҡыҙыҡһыныу менән тыңланды. Лектор тыңлаусыларға совет промышленносеңең һуғыштан һуңғы биш йыллыҡта өлгәшелгән уңыштары, совет кешеләренең биш йыллыҡ планды үтәү өсөн фиҙакәр рәүештә эшләүҙәре тураһында урынлы фактыларға бәйләп һөйләне.

Техник пропаганда йәштәрҙе техникаға, профессияға һөйөү тойғоһо тәрбиәләй, кәрәкле техник әҙәбиәт менән нисек эш итеүгә өйрәтә.

Бындай сараларҙың әһәмиәте йәш эшселәрҙең тормошоарында күренергә мөмкин. Комсомолка иптәш Дубровина арматурщица булып эшләй ине. Хәҙер ул шлифовщица һәм слесарлек профессияларына өйрәнде. Комсомолка иптәш Ермолаева ҡара эшсе булып эшләй ине. Хәҙер ул участка бригадире итеп үрләтелде. Бындай фактыларҙы күп килтерергә мөмкин.

Завод комитеты тәҡдиме буйынса бөтә цехтарҙа ла комсомолец-йәштәрҙән контроль постар булдырылды. Был контроль постар цехта таҙалыҡ булдырыу өсөн көрәшәләр. Контролерҙар шулай уҡ металдарҙың экономиялы расходланыуы өсөн көрәшәләр. Уларҙың талабы буйынса цех администраторҙары төрлө металдарҙың ыуалсыҡтарын йыйыу өсөн өҫтәмә йәшниктәр булдырҙы.

Контроль постар шулай уҡ электр энергияһын экономиялау буйынса ла күп эштәр башҡаралар. Мәҫәлән, әгәр эшсе эшләгәндә оҙаҡ ваҡытҡа станокты туҡтатмай ҡалдырһа, был цех комсомолец-йәштәр йыйылышында тикшерелә. Ундай сара күп электр энергияһына экономия яһарға мөмкинлек бирә.

Контроль пост члендәре индергән тәҡдимдәр буйынса администрация шунда уҡ тейешле сара күреп бара.

Комсомол комитеты дөйөм ятаҡтарҙа йәшәүсе йәш эшселәрҙең көн-күрештәрен яҡшыртыуға ҙур иғтибар бирә. Комсомол комитетының тәҡдиме буйынса йәштәр ятаҡтарының бөтә бүлмәләре лә цехтарға беркетелгән, һәр бер цехтың профсоюз, комсомол ойошмалары үҙҙәренә беркетелгән ятаҡтарҙың торошо тураһында систематик рәүештә тикшереү үткәрәләр, уларға практик ярҙам күрһәтәләр.

М. Кәримов.
З. Хисмәтуллин.

Боҙ китте

Өфөлә яҙ! Матур Ағиҙел ҡалын, күкһел боҙҙарҙан таҙарынды. Ул хәҙер ярһып ҡолас менән йәйрәп аға, [illegible] туҙындары текә ярҙарға бәрелеп шаулайҙар.

Өфөлә хәҙер күңелле. Яҙ шатлығы бөтә тулылығы менән хөкөм һөрә. [illegible] кешеләрҙе асфальт урамдарға, аллеяларға, баҡсаларға, Өфө таулары буйына саҡыра. Өфө хеҙмәтсәндәре [illegible] Ағиҙел буйында, Өфөнөң иң матур урындарының береһе булған Салауат [illegible] утҙаралар. Унда ялсылар, педагогтар, студенттар, мәктәп балалары, [illegible] һәм Өфө заводтарының эшселәре [illegible]. Ағиҙел [illegible] Саф һауала күңелле ялдан һуң хеҙмәткә [illegible]. Улар Тыуған илгә һәм [illegible] тарафтарҙы.

Һүрәттә: Башҡорт медицина институты студенткалары Ағиҙелдә боҙ китеүен ҡарайҙар.

Т. Айбулат тексы.
М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Район һәм завод газеталары биттәренән

Яңы газета

Күптән түгел Ишембай нефть эшкәртеү заводы эргәһендә «За доблестный труд» исемендә күп тиражлы газета сығарыла башланы.

Газета эшселәрҙе, инженерҙарҙы, цех начальниктарын сығыштарын [illegible] «Үҙең газетаңа [illegible]» рубрикаһы [illegible] заводта [illegible] урынлаштырыу [illegible] 19 материал бирелгән [illegible] 10 автор ҡатнашҡан.

Тәрәләш-ремонт цехы начальнигы иптәш К. П. Эрдман «Беҙ цехта [illegible] ойошторабыҙ» тигән мәҡәләһендә, [illegible] буйынса үҙенең тәжрибәһе менән уртаҡлашты.

«...Коллективтың уңышлы эшләүе өсөн, — ти ул, — беҙ төп ес иҫәп алабыҙ: эшкә контроль, аның үтәлешен тикшереү, производство [illegible] өйрәнеү, [illegible]. Эшселәрҙең айға иң [illegible] производство кәңәшмәләре [illegible] эшселәрҙең [illegible] һәр бригаданың, эшсенең нисә процентҡа үтәүе, ярышта нисек ҡатнашыуы тураһында отчеттар яһайҙар. Эштәге етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү өсөн конкрет саралар билдәләйҙәр. Һөҙөмтәлә тәрәләш-ремонт цехы үҙенең планын айҙан-айға үтәп килә. Сталинса биш йыллыҡтың ес йылында ул государствоға 278 мең һум файҙа бирҙе».

Редакция газетаның 11-се номерен (23 март) Башҡортостандың 30 йыллығына бағышлап сығарҙы. Ул бында, башҡорт егеттәренән, башҡорт ҡатындарынан күп кенә һанда квалификациялы эшселәр, цех начальниктары үҫеп сығыуын, уларҙың заводтағы яуаплы эш участкаларында уңышлы эшләүҙәрен айырыуса билдәләп үтә. Шулай уҡ, башҡорт совет яҙыусыларынан Хәниф Кәримдең рус теленә тәржемә ителгән «Сталин беҙҙең менән» һәм Ҡадир Даяндың «Коммунизм яҙы» тигән шиғырҙарын урынлаштырған.

«За доблестный труд» газетаһы партия һәм техник уҡыуҙар барышын да системалы рәүештә яҡтыртып бара.

Инициатива

Иптәш Н. Әсфәндйәров Ватан һуғышы тамамланғас «Ҡыҙыл таң» колхозына ҡайтып, ... колхоз тормошонда актив ҡатнаша башлай. Колхозсылар уның тырышлығын күрәләр:

«Нурлыҡмат ҡустым! Һин уҡый да күргән һәм үҫкәнһең, беҙҙең аулда [illegible] уҡыу өйө ойошторһаң ... тәрбиәлә барлыҡ китаптарын ... уҡыу өйө [illegible]» тип [illegible].

Дөртлә [illegible] колхозсыларҙың һорауын кире ҡаҡмай, эшкә тотона. [illegible] эшкә керешә.

«Ихмунҙың» газетаһы (Бүздәк районы) был тураһа — «Өлгөлө уҡыу өйө» тигән мәҡәләһендә түбәндәгеләрҙе яҙа:

«Иптәш Әсфәндйәров эшкә башлағанда уҡыу өйөнөң бары 25 данә китабы бар ине. Хәҙер уның китап фонды 900 данәгә етте.

Уҡыу өйө һәр көндә асыҡ һәм халыҡ менән тулы була. Матур итеп йыһазландырылды. Бындағы библиотекаһан Арслан ете йыллыҡ мәктәбе уҡыусыларынан ғына 76 уҡыусы китап алып уҡый. 1949 йылда иптәш Әсфәндйәров етәкселегендә колхоз йәштәре ауыл эшсәндәре өсөн 5 тапҡыр постановка ҡуйҙылар. Колхозсылар культура эштәрен артабан яҡшыртыу маҡсатында уҡыу өйөнә төрлө ярҙамдар күрһәтәләр».

Хатолабораторияла

«За темпы и качество» газетаһы колхоздарҙың аҙға сәсеүгә әҙерлек эштәрен конкрет фактылар менән яҡтыртып бара.

«Буря» колхозында, — тип яҙа газета, — Башҡортостандың 30 йыллығына арнап хатолаборатория һалынды һәм ул колхоздың юғары урожай алыу өсөн нисек көрәшеүен күрһәткән экспонаттар, диаграммалар менән матур итеп биҙәлде.

...Хатолаборатория эргәһендә агрономия белемен өйрәнеү буйынса курстар үткәрелә. Яҡырас звено етәкселәре өсөн ете көнлөк курс уҙғарылды. Улар бында бәртекле культураларҙың агротехник нигеҙҙәрен һәм звеноларҙа хеҙмәтте ойоштороу мәсьәләләрен өйрәнделәр. Курсты колхоздың агрономы иптәш Пилютова үткәрҙе. Ярсизаторҙар, ер һөрөүселәр һәм ашлыҡ сәсеүселәр өсөн дә курстар ойошторолдо».

Күк һағыҙҙан ҙур доход

«7 ноябрь» колхозы күк һағыҙ үҫтереүҙән йыл һайын ҙур доход ала. Хәбәрсе иптәш Гәрипов «Еңеү байрағы» газетаһында (Балтас районы) баҫылған хәбәрендә:

«7 ноябрь» колхозы 1948 йылда 5 гектар күк һағыҙ сәскәйне. Ул бынан 26 мең һум доход алды. Был культуранан юғары уңыш алғандары өсөн звено етәксеһе иптәш Ғилмиярова 500 һум, колхоз председателе иптәш Әхмәтйәнов 1000 һум аҡса менән бүләкләнделәр. Колхоз 1949 йыл өсөн 11,5 гектар күк һағыҙ сәсеп ҡалдырҙы» тип яҙа.

Ауыл Советы председателлегендә 26 йыл

Шулған ауыл Советы — Тәтешле районының алдынғы ауыл Советтарының береһе. Уның менән, общественный эштә сыныҡҡан һәм һыналған Ғ. Ә. Әхмәдишин етәкселек итә. Ул 1923 йылдан бирле ауыл Советы составына һайланып килә.

«...26 йыл ваҡыт эсендә, — тип яҙа «Етәксе» газетаһы, — иптәш Әхмәдишин бик ҙур политик әһәмиәтле эштәр башҡарҙы. Ваҡ крәстиән хужалыҡтарын коллективлаштырыуҙа, ҡулаҡтарҙы синыф булыу яғынан бөтөрөүҙә тайпылышһыҙ көрәште.

... Был ауыл Советына ҡараған колхоздар ҡышҡы агротехник сараларҙы, яҙғы сәсеүгә әҙерлекте уңышлы алып баралар».

Бына шуның өсөн дә һайлаусылар иптәш Әхмәдишинга ҙур хөрмәт менән ҡарайҙар, эштә яҡындан ярҙам итәләр.

ҠЫТАЙҘАҒЫ ХӘЛДӘР

Ҡытайҙың Халҡ-революцион хәрби комитетының председателе Мао Цзе-дун һәм Халҡ-азатлыҡ армияһының башҡа-манҙуюшие Чжу Дэ Халҡ-азатлыҡ армияһы частәренә приказ бирҙеләр. Унда былай тип әйтелә: Ҡытай коммунистар партияһы делегацияһы менән Нанкиндәге Гоминдан хөкүмәте делегацияһы араһында оҙаҡ ваҡыттар барған һөйләшеүҙәр һөҙөмтәһендә эшләп сығарылған ярашыу тураһындағы килешеү Гоминдан хөкүмәте тарафынан кире ҡағылды. Был килешеүҙең кире ҡағылыуының сәбәбе шунда, Нанкин хөкүмәтенең членлары әле булһа Америка империалистарының һәм Гоминдан башлығы Чан Кай-шиҙың приказдарына буйһоналар, улар ҡытай халҡын азат итеү эшенең уңышына ҡамасауларға маташалар.

Был килешеүҙе кире ҡағыу шуны күрһәтә: шул йылдың беренсе ғинуарында Гоминдан реакционерҙары тарафынан тәҡдим ителгән ярашыу тураһында һөйләшеүҙәр, бер аҙ тын алған һуң, революцион көстәрҙе юҡ итеү маҡсатында яңынан көслө саралар күреү өсөн, Халҡ-азатлыҡ армияһының алға барышын туҡтатырға маташыу булып ҡына сыҡтылар. Был килешеүҙән баш тартыу Ҡытай коммунистар партияһы тарафынан һөйләшеүҙәр өсөн нигеҙ итеп тәҡдим ителгән 8 шартты Ли Цзун-жэндең Нанкин хөкүмәте тарафынан яһалма рәүештә танығыҙы тулыһы менән икейөҙләнеүҙе күрһәтте.

Шул шарттарҙы иҫәпкә алып, Мао Цзе-дун һәм Чжу Дэ ғәскәрҙәргә ҡаршылыҡ күрһәтергә батырсылыҡ иткән бөтә Гоминдан реакционерҙарын киҫкен рәүештә, етәкләп һәм тулыһы менән юҡ итергә, бөтә ил халҡын азат итергә һәм Ҡытай территорияһының бойондороҡһоҙлоғон һәм бөтөнлөгөн һаҡларға приказ бирҙеләр.

***

21 апрелдә Халҡ-азатлыҡ армияһының Уху һәм Аньцин ҡалалары араһында Янцзы йылғаһын аша сыҡҡан частәренең һаны 300 мең кешегә етте. Был частәр ҡалаларҙы һәм был райондағы халыҡ йәшәй торған пункттарҙы алалар.

Янцзы йылғаһы өсөн көрәш 20 апрелгә ҡаршы төн уртаһында башланды. 24 сәғәт ваҡыт эсендә Халҡ-азатлыҡ армияһы көстәре Гоминдан позицияларын өҙөп үттеләр һәм Янцзы йылғаһының көньяҡ яры буйлап бик ҙур райондар алдылар. Гоминдан армияһы был районды ес ай ярым буйына нығытып килде.

Халҡ-азатлыҡ армияһының частәре Тайюань ҡалаһы районында Гоминдандың 6 дивизияһын тар-мар иттеләр, шул уҡ ваҡытта Халҡ-азатлыҡ армияһының башҡа частәре Янцзы йылғаһын аша сыҡтылар. 20 апрелдә Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Шаньси провинцияһының башҡалаһына һөжүм башланылар һәм ҡала тирәһендәге бик күп мөһим терәк пункттарын алдылар.

Ҡытайҙың Халҡ-азатлыҡ армияһы позицияларының Англияның хәрби судноларҙы тарафынан утҡа тотолоуы

Синьхуа агентствоһының белдереүе

БЭЙПИН, 23 апрель. (ТАСС). Синьхуа агентствоһы Янцзы йылғаһындағы фронттан тапшырған белдереүендә, Халҡ-азатлыҡ армияһы, 20 һәм 21 апрелдә Янцзы йылғаһын Чжэньцзян һәм Цзянин районында аша сыҡҡан ваҡытта Гоминдан флотының һәм Англия флотының берләшеп яһаған диңгеҙ атакаһын тар-мар итте, тип хәбәр итә.

Һуғыш 20 апрелдә иртән, Халҡ-азатлыҡ армияһы гоминдансыларҙың Янцзы йылғаһының төньяҡ ярындағы нығытмаларын һәм йылғала урынлашҡан утрауҙарҙы атакалағанда башланды. Шул ваҡытта, дошмандың көнсығыштан килгән ике хәрби карабы, йылғаны аша сығыу буйынса Халҡ-азатлыҡ армияһының операцияларына ҡамасаулыҡ итергә маташып, Халҡ-азатлыҡ армияһының Тайсиндан төньяҡ көнбайышҡараҡ һәм Янчжундан төньяҡҡараҡ урынлашҡан позициялары буйынса иҫкәртмәҫтән ут астылар. Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре яуап уты астылар, шуның менән бергә снарядтың бер судноға тейеүе билдәләнде һәм ул судно һыуҙың һыуға батты. Икенсе бер судно көнбайышҡа табан юнәлде һәм Чжэньцзянға яҡын ерҙә ярты-лаш һыуға батты. Унан һуң дошмандың, Чжэньцзяндан көнсығышҡа табан юнәлеш тотҡан тағы ла бер хәрби судноһы килде һәм ут асты.

21 апрелдә дошмандың көнсығыштан тағы ла ике судноһы килде, һәм был тапҡыр утты беренсе булып Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре асты. Ике судноға ла зарар килтерелде һәм улар Цзянингә табан юнәлделәр.

Дошмандың хәрби судноларын былай еңеү, Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәренә йылғаны аша сығыу буйынса ҙур масштабтарҙағы операцияны шул уҡ көндә киҫ менән үтәргә мөмкинлек бирҙе. Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре биш хәрби судноға ҡаршы атыш алып барғанда, башҡа бер нисә судно, Халҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәренең ҡеүәтле уты айҡанлы активһеҙерәк булһа ла был һуғышта ҡатнашырға маташты.

21 апрелдән төнөнә тиклем Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре был судноларҙы Гоминдан флотының өлөшө тип иҫәпләнеләр, ләкин икенсе көндә был ысынын да Англияның дүрт хәрби судноһы икәнлеге билдәле булды. Англияның ес хәрби судноһы Цзянин яғынан көнсығышҡа, моғайын, Шанхайға киттеләр, шул уҡ ваҡытта дүртенсе судно Чжэньцзянға яҡын ерҙә ҡомға ултырҙы. Был һуғыш тураһында еҫтекле мәғлүмәттәр тик Халҡ-азатлыҡ армияһы Чжэньцзянды алғас ҡына билдәле булды.

Халҡ-азатлыҡ армияһы был һуғыш ваҡытында 252 кешене юғалтты. Дөйөм фекерҙәргә ҡарағанда, Англия флоты Гоминдан реакционерҙары менән берләшкән һәм Халҡ-азатлыҡ армияһының позицияларын утҡа тотоуҙы башлап, Ҡытайҙағы граждандар һуғышында туранан-тура ҡатнашҡан. Халҡ-азатлыҡ армияһына яһалған юғалтыуҙар өсөн Англия хөкүмәте тулы яуаплылыҡ алып барырға тейеш. Гоминдан реакционерҙәре һуғышты Америка империалистары менән хеҙмәттәшлектә башлап, Англияның хәрби диңгеҙ суднолары менән берлектә хәрәкәт итеп, тағы ла бер енәйәт акты яһанылар. Ләкин был суднолар Халҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәренә Янцзы йылғаһын аша сығырға ҡамасаулыҡ итә алманылар.

Халҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре Нанкинде ҡотҡарҙы

БЭЙПИН, 24 апрель. (ТАСС). Синьхуа агентствоһының хәбәрсеһе Нанкиндән түбәндәгеләрҙе хәбәр итә:

Кисә (23 апрелдә) төн уртаһында Халҡ-азатлыҡ армияһы 22 йыл буйына Гоминдан контрреволюцияһының үҙәге булып торған Нанкинде ҡотҡарҙы. Был Гоминдандың реакцион властена һуңғы сиктә ҡуя.

Халҡ-азатлыҡ армияһы Ҡытайҙың был ҙур ҡалаһын Янцзы йылғаһы фронтында һөжүмдәрҙе башлағандан һуң ес көн үткәс алды. Халҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре менән беренсе бәрелешеүҙә уҡ Гоминдан ғәскәрҙәре тар-мар ителделәр, һәм бынан һуң улар ойошҡан рәүештә артабан ҡаршылыҡ күрһәтә алмаясаҡтар.

Ҡала халҡы ҡалаға инеүсе халҡ боецтәрен ҡайнар рәүештә тәбрикләне. Ҡалала тәртип тулыһынса урынлаштырылды һәм магазиндар, гәзиттәр, ... эшләй башланылар.

Гоминдан хөкүмәтенең Нанкиндән ҡасыуы тураһында Синьхуа агентствоһы

БЭЙПИН. 24 апрель (ТАСС). Бөгөн Синьхуа агентствоһы түбәндәгеләрҙе хәбәр итте: кисә, халҡ-азатлыҡ армияһы Нанкинга инганга тиклем үк, Нанкиндәге гоминдансы реакцион, һатлыҡ хөкүмәт үҙенең йәшәүенән туҡтаҙы. Президент вазифаһын үтәүсе Ли Цзун-[illegible] [illegible] Янцзы йылғаһының төньяҡ ярына, Нанкинга ҡаршылаш ярға урынлашҡан Пукоуҙан һәм Янцзы йылғаһының түбәнге өлөшендә урынлашҡан ҡалаларҙан паника-[illegible]ға бирелеп ҡасыусы гоминдансы ғәскәрҙәр уларға ҡушылалар.

Нанкинда йәшәүсе халыҡтар, әле күптән түгел генә тәкәббер булған гоминдансы чиновниктарҙың паникалы рәүештә ос аэродромға йыйналыуҙарын, [illegible] ҙың багаждары тулып ята.

Бының киреһенсә, гоминдансы хөкүмәт учреждениеларенең ябай чиновниктары тыныс һәм ышаныслы рәүештә Халҡ-азатлыҡ армияһының ҡалаға инеүен көттөләр. Халҡ-азатлыҡ армияһы ҡалаға инеүенә тиклем үк Нанкин халҡы тарафынан ойошторолған «Тыныслыҡты һәм тәртипте һаҡлау комитеты» Халҡ-азатлыҡ армияһын тот-[illegible] Ҡытай коммунистар партияһы [illegible] Үҙәк комитеты председателе Мао Цзе-дунға телеграмма ебәрҙе. [illegible] студенттар [illegible] элек был студенттар элекке гоминдансы башҡалала полицейскийҙарҙың ҡаты яҙалауҙарының ҡорбандары булғанылар.

Республиканы радиолаштырыу — бөтә халыҡ эше

Партия Өлкә Комитетының ҡарары буйынса колхоз ауылдарын радиолаштырыу айлығы иғлан ителде. Радио хәҙер беҙҙең илебеҙҙә хеҙмәтсәндәр тормошонан айырылмаҫ бер өлөшө булып тора. 1950 йылдың аҙағына беҙҙең промышленносебеҙ тарафынан 55 тапшырыу станцияһы һәм 28 яңы радиостанциялар төҙөләсәк. Быларҙан тыш 3 миллиондан артығыраҡ радиоприемник һәм телевизорҙар әҙерләнәсәк. Яңы радиоприборҙар, айырата радиолокация өлкәһендә, әҙерләү производствоһы киңәйәсәк. Халыҡ хужалығында производство процестарында һәм башҡаларҙа автоматлаштырыу ҡулланыласаҡ. Башҡортостанда 161 радиоузел, 61 район культура йорто, 347 ауыл клубы, 912 уҡыу өйө эшләй.

Ләкин ауылдарҙы радиолаштырыу әле тейешле баҫҡысына ҡуйылып етмәгән. Республикала эшләп килгән радиоточкаларҙың бик аҙ ғынаһы ауыл ерҙәренә тура килә, уларҙың күпселеге район үҙәктәренә урынлашҡан. Ауылдарҙа батарея приемниктәре аҙ. Һатыу ойошмаларының насар эшләүҙәре арҡаһында эфир приемниктәре батареяларҙар, лампалар менән тәьмин ителмәгәндәр. Лампалы һәм детекторлы приемниктәр ҙә етешмәй, уларҙы һатыу эше йәйелдерелмәгән. Йәшәп килгән район радиоузелдәре алыҫ һәм көстәре етерлек булмағанлыҡтан алыҫтағы пункттарҙы хеҙмәтләндерә алмайҙар. Ә детектор приемникте эшләтеү өсөн лампа һәм батарея талап ителмәй, ул конструкцияһы менән ябай һәм Мәскәү, Өфө станцияларын тыңлау райондарға осһоҙға төшә.

Башҡортостан өсөн детекторлы радиоприемник булдырыу һәм уның республиканы радиолаштырыуҙа тотасаҡ ролен иҫәпкә алып, ДОСАРМ радиоклубы Башҡортостан шарттары өсөн ҡулайлы булған детекторлы радиоприемник конструкцияһы яһау өсөн конкурс иғлан итте. Республиканың граждандары, бөтә радио түңәрәктәр, ДОСАРМ ойошмалары, радио һәүәҫкәр конструкторҙар коллективе, радио эштәренең специалистары республика өсөн бөтә халыҡ эше булып торған был конкурсҡа ҡушылырға тейештәр. Бөтә эшләнгән конструкцияларҙың өлгөләре иң аҙ расходлы һәм үҙ Тыуған илебеҙ материалдарынан яһалырға һәм шул уҡ ваҡытта был өлгөләр урындағы һәм үҙәк радиостанцияларҙы тыңлау өсөн яраҡлы, камилләшкән типта яһалырға тейеш. Талғын көйләүгә нигеҙләнгән өлгәнең диапазоны 200-ҙән 2000 метрға тиклем булырға мөмкин. Конкурсҡа ҡатнашыусылар берләштерелгән детекторлы — лампалы приемник булдырыу өҫтөндә лә эшләй алалар.

Приемниктәрҙең яҡшы өлгөләре ДОСАРМ клубы эргәһендәге жюри ҡарары менән промышленность тарафынан эшләп сығарыуға һәм урындарҙа үҙ алдына йыйыу өсөн тәҡдим ителәсәк һәм иң яҡшы приемник өлгөләренең авторҙары аҡсалата бүләк аласаҡтар. Урындағы промышленность шарттарында массовый етештереп сығарыуға яһалған яҡшы приемниктәр өсөн 400 һәм 300 һум күләмендә 2 премия һәм үҙ алдына әҙерләнгән яҡшы приемник өсөн 250 һум премия билдәләнә. Конкурстың срогы 1 апрелдән 5 майға тиклем. Конкурста ҡатнашыусылар үҙҙәренең иң яҡшы приемниктәрен 1 Май байрамына ҡарата колхоз ауылдарына бүләк итергә тейештәр.

Өфөлә был эш башланды. Ҡала селтәре лабораторияһы инженеры иптәш Л. Я. Коржевский Мәскәү һәм Өфө радио станцияларына яһаған детекторлы радиоприемник өлгәһен промышленность производствоһы өсөн тапшырҙы. Иптәш Ю. Ф. Поскаренко катмарлы детекторлы приемник өҫтөндә эшләй. Был мәсьәләнең уңышлы хәл ителеүе алыҫ ауылдарҙа лампалы тауышлы приемник менән радио тыңлау мөмкинлеген бирәсәк. Электротехник иптәш Марчев детектор-лампалы конструкция өҫтөндә эшләй. Инженер Калашников урындарҙа үҙ эшмәкәрлек радио һәүәҫкәрләре ҡороу өсөн детекторлы приемниктеңе өлгәһен тапшырҙы. Уның схемаһы ике өлөштән: катушка һәм купроксанан тора һәм аҫы корпусҡа монтировать ителгән, кеҫәлә йөрөтергә лә уңайлы.

Өлкә газеталар битендә Башҡортостан ауылдары өсөн яҡшы һәм ябай радиоприемниктәр булдырыу тураһындағы мәсьәләләрҙе киң рәүештә тикшереүҙәрҙе йәйелдерергә кәрәк. Радио һәүәҫкәр конструкторҙар, физика уҡытыусылары, радиоузел работниктәре, ДОСАРМ-дың район ойошмаларының работниктәре был эшкә яҡындан ҡатнашырға һәм булышлыҡ итергә тейештәр. ВЛКСМ-дың Өлкә Комитеты был эш менән етәкселек итергә, урындарҙа радиофикация буйынса конференциялар үткәрергә, комсомол ойошмалары йәштәрҙән бригадалар һәм постар ойошторорға тейештәр.

Ябай детекторлы радиоприемниктәрҙе нисек ҡороу тураһында ҡулланма, массовый брошюралар баҫып сығарырға кәрәк. Унда детекторлы радиоприемниктәр өсөн үткәрелгән конкурстың эшен яҡтыртырға һәм айырым инженерҙар, техниктарҙың эш методтарын, тәжрибәләрен популярлаштырырға кәрәк. Детекторлы радиоприемник иң ябай һәм халыҡтың көндәлек культура талаптарын тәьмин итә алырлыҡ, колхоз ауылдарында — клубтарҙа, уҡыу өйҙәрендә һис бер ҡыйынлыҡһыҙ файҙалана алыу мөмкин булған аппараттан һанала. Уны эшләп сығарыу һәм массалаштырыу бөгөнгө көндә үҙәк бурыс булып торорға тейеш. Был турала үҙебеҙҙең Өфө электротехника һәм Черниковск заводтары ла күп кенә нәмәләр эшләй алалар. Беҙҙең республикабыҙҙа быны булдырыу өсөн бөтә техник һәм материал мөмкинлектәр етерлек.

Мәскәү, Горький, Курск һәм СССР-ҙың башҡа өлкәләре һәм крайҙары үрнәгендә беҙҙең республикабыҙҙа ла был дөйөм халыҡ эше булып һаналған Башҡортостан ауылдарын, колхоздарын, совхоздарын, МТС-тарын һәм культура-ағартыу учреждениеларен радиоһын киң селтәре менән солғап алыуҙы тормошҡа ашырыуҙы тиҙләтергә кәрәк. Һүҙ юҡ, республикабыҙҙың бөтә общественносе, етәксе ойошмалары, инженер-техник работниктәре, фән һәм техника кешеләре партия һәм хөкүмәт тарафынан беҙҙең алдыбыҙға ҡуйылған был грандиоз бурыстарҙы намыҫ менән үтәрҙәр.

В. А. Калашников.
Республикан радиоклубтың инженеры.

ДУНАЙ ЙЫЛҒАҺЫНДА СУДНОЛАР ЙӨРӨТӨҮҘЕҢ РЕЖИМЕ ТУРАҺЫНДАҒЫ КОНВЕНЦИЯНЫ РАТИФИКАЦИЯЛАУ

СССР Верховный Советы Президиумы Дунай йылғаһында суднолар йөрөтөүҙең режимы тураһындағы Конвенцияны ратификацияланы. Был Конвенцияға 1948 йыл 18 августа Белград ҡалаһында ҡул ҡуйылғайны.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә.

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 1932 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТАРЕ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 83 (8183) 27 апрель шаршамбы

хакы 20 тин

„Ауыл хужалығы эшсәндәре! Социалистик игенселектең һәм малсылыктың уңыштарын арттырығыҙ! Яҙғы сәсеүҙе һәм башка ауыл хужалығы эштәрен уңышлы үткәреү өсөн көрәшегеҙ! Халк өсөн азык муллығы һәм еңел промышленность өсөн сырье муллығы булдырайык!"

Бөтә Союз Коммунистар (большевиктар) партияһы Үҙәк Комитетенең Беренсе Майға карата сакырыуҙарынан.

ДҮРТЕНСЕ СИРЕК—УКЫУ ЙЫЛЫНЫҢ ИҢ ЯУАПЛЫ ОСОРО

Илебеҙ мәктәптәре укыу йылын тамамлау алдында торалар. Был вакытта мәктәптәр, укытыусылар һәм укыусылар эше ныкырак кәтмарлана, бөтә партия һәм Совет органдарының, комсомол һәм профсоюз ойошмаларының, ата-әсәләрҙең мәктәпкә тағы ла яҡыныраҡ килеүҙәрен, уға ескеселек һәм ярҙам итеүҙе тамырынан яҡшыртыуҙы талап итә.

Республикабыҙҙың мәктәптәрендә быйыл 550 меңдән артык бала укый, 25 мең укытыусы эшләй. Айырым мәктәптәрҙә балаларҙың дәрестән өлгәшеүҙәре лә һиҙелерлек рәүештә юғары күтәрелде. Өфө калаһының 11-се номерлы мәктәбендә өсөнсө сиректә дәрестә өлгәшеү 90,17 процент тәшкил итте. Бында 1105 укыусының 90-ы отлично, 429-ы яҡшы билдәләренә генә укый.

Совет хөкүмәтебеҙ һәм большевиктар партиябыҙ [illegible] XXX йыллык юбилей көндәрендә республикабыҙҙың 2 мең ярымдан артык укытыусыһы, мәктәп директорҙары, мөдирҙәре һәм мәғариф бүлектәре работниктәре [illegible] орден һәм медалдәр менән наградланды, [illegible] РСФСР һәм БАССР-ҙың атҡаҙанған укытыусылары тигән почетлы исем бирелде. Улар араһында Өфө калаһының 9-сы башкорт мәктәбе укытыусыһы Ҡорбанаева Хәлимә, [illegible] урта мәктәбе укытыусыһы Антов Мөхәмәтйән, Учалы районы [illegible] урта мәктәбе укытыусыһы [illegible] Исмәғил, Стәрлебаш районы [illegible] башланғыс мәктәбе мөдире Бәшрова Ройшә, Нуримән районы мәғариф бүлеге мөдире Ғәбдәшов Хәйри һәм башкалар бар.

Хөкүмәтебеҙ бөйөк наградаларҙың укытыусыларҙың укыу йылының яҡшы күрһәткестәре менән тамамлау өсөн көрәштәрен, артабан да балаларҙы ижади [illegible] [illegible]

[illegible]

Уҡыу йылының беренсе яртыһы йомғактары ярағанда, дәрестән өлгәшеү урта иҫәп менән 80 процент кенә тәшкил итә. [illegible] һәм Ишембай калаһының урта мәктәптәрендә балаларҙың артыҡы тиерлек арифметиканан, рус теленән

[illegible] өлгәшмәй. Өй класта ике йыл укыусылар һаны республика күләмендә 56 мең кеше тәшкил итә. [illegible]

Укыу йылының һуңғы сирегендә бала өсөн етештереләсе [illegible]

Мәктәп эше өсөн, әлбиттә, бөтәһенән элек укытыусылар һәм мәғариф работниктәре яуаплы. Улар был осорҙа укытыу эштәренең яҡшы ойошторолоуына өлгәшергә тейештәр. [illegible]

[illegible]

[illegible] ойошмалары күберәк хәстәрлек күрергә бурыслылар.

СССР профессиональ союздарының X съезы

23 апрелдәге киске ултырыш

СССР профессиональ союздарының X съезының киске ултырышын асып, председателлек итеүсе ВЦСПС-тың һәм ВЦСПС Ревизия комиссияһының отчет доклады буйынса сығыштарға 68 кеше һөйләнеә, тип белдерҙе. Фекер алышыуҙарҙы туктатыу тураһында тәкдим индерелә. Съезд был тәкдимде кабул итә.

ВЦСПС Ревизия комиссияһы председателе Я. С. Кувшинов йомғаклау һүҙе менән сығыш яһай. Ревизия комиссияһының отчет доклады буйынса индерелгән тәкдимдәр съездың карарында сағылдырылыр, тип белдерҙе.

Председателлек итеүсе ВЦСПС председателе В. В. Кузнецовка йомғаклау һүҙе бирә.

Иптәш Кузнецов, профсоюздарҙың X съезы делегаттары ес кен ярым вакыт эсендә ВЦСПС-тың отчет докладын ҙур активлек менән тикшерҙеләр, тип белдерҙе. Делегаттарҙың бөтә сығыштары, халк хужалығын аякка баҫтырыуҙың һәм үҫтереүҙең сталинсе программаһын тормошка ашырыуҙа, коммунизм төҙөүҙә Ленин — Сталин партияһы етәкселеге аҫтында беҙҙең илебеҙҙең хеҙмәтсәндәре тарафынан өлгәшелгән уңыштар өсөн законлы ғорурлык хистәре менән тулы булдылар.

Иптәш Кузнецов, делегаттарҙың сығыштары, эшсе синыфының һәм интеллигенцияның ҡаҡшамаҫ берҙәмлегенең һәм уларҙың героик большевиктар партияһы тирәһендә, беҙҙе еңеүҙәрҙән-еңеүҙәргә алып барыусы бөйөк Сталин тирәһендә тупланыуының асык демонстрацияһы булды, тип билдәләне.

Делегаттар был һүҙҙәрҙе көслө алҡыштар менән ҡаршыланылар.

ВЦСПС отчетын тикшереүҙәр, тине иптәш Кузнецов, совет профессиональ союздарының авторитетенең сикһеҙ үҫеүен һәм илдең бөтә политик, хужалык һәм культура тормошо өлкәләрендә уларҙың роленең күтәрелеүен күрһәтте.

Сығыш яһаусы делегаттар ВЦСПС-тың эштәрен яҡшыртыуға йүнәлтелгән байтак мөһим тәнҡит күрһәтмәләре яһанылар һәм бик ҡиммәтле тәкдимдәр индерҙеләр. Был тәкдимдәр профсоюз һәм хужалык эштәрен артабан яҡшыртыу эшенә хеҙмәт итерҙәр.

Беҙҙең Тыуған илебеҙҙең коммунизмға табан еңеүсән хәрәкәте шарттарында, коммунизм мәктәбе булыу яғынан профсоюздарҙың роле сикһеҙ үҫә. Беҙҙең бурысыбыҙ — профсоюз ойошмаларының эштәрен иптәш Сталин тарафынан беҙҙең Ватаныбыҙ алдына ҡуйылған тарихи бурыстар кимәленә күтәреү өсөн бөтә көстө туплауҙан тора. (Көслө алҡыштар).

Беҙ һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыкты срогынан алда тамамлау өсөн социалистик ярыш байрағын тағы ла юғарыраҡ күтәрергә тейешбеҙ. Беҙ хеҙмәтсәндәрҙең көн-күрешен артабан яҡшыртыу һәм уларҙың материаль тормош һәм культура талаптарын һәр яҡлап ҡәнәғәтләндереү тураһында хәстәрлекте тағы ла көсәйтергә тейешбеҙ. Профсоюздарҙың тәрбиә һәм культура-массовый эштәренең кимәлен күтәрергә, Ленин — Сталин партияһы идеяларын арымай-талмай массаға еткерергә, хеҙмәтсәндәрҙе ялҡынлы совет патриотизмы рухында тәрбиәләргә кәрәк.

Иң аҙаҡтан иптәш Кузнецов иптәш И. В. Сталинға һаулык теләге иғлан итә.

— Йәшәһен беҙҙең бөйөк юлбашсыбыҙ, һөйөклө һәм ҡәҙерле учителебеҙ иптәш Сталин! (**Иптәш Сталин хөрмәтенә бөтәһе лә аяҡ өҫтә баҫалар һәм көслө оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар яһайҙар**).

Съезд ВЦСПС Ревизия комиссияһының отчет докладын берҙәм рәүештә раҫлай. Бынан һуң съезд ВЦСПС-тың политик линияһын һәм практик эшен хуплаған ҡарар ҡабул итә.

Унан һуң съезд көн тәртибендәге яңы мәсьәләне ҡарауға күсә. СССР профессиональ союздарының Уставы тураһында доклад менән ВЦСПС секретаре А. П. Осипов сығыш яһаны.

— Хәҙер, совет халҡы коммунизм төҙөлешенең бөйөк бурыстарын хәл иткән саҡта, — ти иптәш Осипов, — СССР профсоюздарының роле, уларҙың массалар араһында ойоштороу һәм тәрбиә эштәренең әһәмиәте тағы ла үҫә. Профсоюздарҙың ойоштороу етәкселегенең кимәле, ойоштороу эштәренең формаһы һәм методы был үҫә барған бурыстарға яуап бирерлек булырға тейеш.

X съезд ҡарауына индерелгән профсоюз Уставы проекты социализмдан акрынлап коммунизмға күсеүҙе тормошҡа ашырыу бурыстарынан килеп сыҡҡан профсоюздарҙың ойоштороу формаларын, эш методтарын һәм эске тормошоноң тәртиптәрен билдәләй.

Устав проектына ярашлы рәүештә профсоюздарҙың, эшселәрҙе һәм хеҙмәткәрҙәрҙе Ватан алдындағы бурыстарын юғары итеп аңлау рухында, ялҡынлы патриотизм рухында, Ленин — Сталин партияһына бирелгәнлек рухында тәрбиәләү буйынса системалы рәүештә эшләү профсоюздарҙың беренсе дәрәжәле эше булып тора. Профсоюздар профсоюз члендәрендә пролетар интернационализм хисе тәрбиәләп, халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтенең берҙәмлеге өсөн, бөтә донъяла ныҡлы тыныслыҡ һәм демократия өсөн көрәшә.

СССР профсоюздары Уставының проекты профсоюз члендәренә, администрация тарафынан коллектив договорҙы йәки хеҙмәт, социаль страхование һәм культура-тормош яғынан хеҙмәтләндереү мәсьәләләре буйынса хәрәкәттәге законсылыкты боҙоу ваҡиғаһы булғанда, үҙенең интерестарын яклау һәм булышлык итеү өсөн профсоюзға мөрәжәғәт итеү хоҡуҡы бирә.

Беҙҙең профсоюз ойошмаларының демократик практикаһына ярашлы рәүештә Устав проекты профсоюз члендәренә, уның эшмәкәрлеге тураһында профсоюз органдары тарафынан ҡарар сығарылған ваҡытта уның үҙенең ҡатнашыуын талап итергә хоҡуҡты ныҡыта.

Устав проектының махсус главаһында тәүге ойошмалар алдында торған ҙур һәм яуаплы бурыстар яҙылғандар. Уставтың проектына ярашлы рәүештә профгруппалар бер бригадала, бер станда, агрегатта, участкала эшләүселәрҙе хеҙмәтләндерерлек итеп төҙөлергә тейештәр.

Иптәш Осипов үҙенең докладын тамамлап, совет профсоюздары киләсәктә лә массаларҙы совет халҡы алдына ҡуйылған тарихи бурыстарҙы үтәүгә ойоштороусылар булырҙар һәм үҙенең почетлы ролен — коммунизм мәктәбе ролен намыҫ менән аҡлар. (**Алҡыштар**).

Киске ултырыштың аҙағында, делегаттар тарафынан йылы ҡаршыланған, Австралия металлистәре профсоюзының Генеральный секретаре Эрнст Торнтон съезды ҡотланы.

Эрнст Торнтон үҙенең теләктәрен, совет халҡы һәм уның бөйөк юлбашсыһы, бөтә хеҙмәтсәндәрҙең дуҫы иптәш Сталинға һаулыҡ теләүен белдереү менән тамамлай. Делегаттар был һүҙҙәрҙе көслө алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Съездың алдағы ултырышы 25 апрелдә иртәнге сәғәт 11-ҙә буласаҡ.

Беренсе май алды ярышы

1 МАЙҒА—БИШ ЙЫЛЛЫК ПЛАН

ОКТЯБРЬСКИЙ. «Нефтезаводмонтаж» тресының унынсы номерлы монтаж управлениеһенең коллективы үҙенең данлы хеҙмәттәре менән дүртенсе ай инде Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитетенең күсмә Ҡыҙыл Байрағын тотоп килә. Был байраҡ коллективҡа ғинуар айы күрһәткестәре өсөн бирелгәйне. Һуңғы айҙарҙа уңыш тағы ла ҙурыраҡ булды. Февраль айы заданиеһе 157, март айы заданиеһе 160 процентҡа үтәлде.

Хәҙер управление май алды ярышына ҡушылып, 1 Май көнөнә биш йыллыҡ планды үтәргә һәм оборот средстволарының әйләнешен 5 көнгә ҡыҫҡартырға тигән яңы йөкләмәләр алды.

Йөкләмәләр уңышлы үтәлә. Иптәш Хоптярҙың котельщиктар бригадаһы һәр сменала ике норма бирә.

Башҡа бригадаларҙың эшселәре лә үҙ йөкләмәләрен намыҫ менән үтәйҙәр. Тимерсе Кузьмин, шофер Дубровик, токарҙарҙан Бронников һәм Иванов иптәштәр нормаларын 200 — 250 процентҡа үтәйҙәр.

И. Егоров.

Пландан тыш продукция

ТУЙМАЗЫ. Май алды ярышына ҡушылып, район предприятиелары пландан тыш продукция бирәләр. Маслопром коллективы йылдың беренсе кварталына бирелгән һөт йыйыу заданиеһен 28 февралдә үк үтәне. Шулай уҡ ит әҙерләүҙең дә биш йыллыҡ планы үтәлеү алдында тора.

Районның «Серп и молот» артеленда лә, ит комбинатында ла үҫештәр ҙур.

Улар дүрт айлыҡ заданиене күптән үк үтәп, Май алды көндәрендә пландан тыш продукция бирәләр.

Ф. Миңлекаева.

Беренсе сортлы продукция етештерәбеҙ

Бынан туғыҙ ай элек мин етәкселек иткән тегеүселәр бригадаһы биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн социалистик ярышта беренселекте алды һәм уға фабриканың күсмә Ҡыҙыл Байрағы бирелде. Бригада члендәре өлгәшелгән уңышлылыҡтар менән ҡәнәғәтләнмәнеләр. Улар етештереүсәнлекте тағы ла арттырырға, продукцияның сифатын яҡшыртырға һүҙ бирҙеләр.

Александр Чуткихтең яңы башланғысы беҙҙә ҙур ҡыҙыҡһыныу тыуҙырҙы. Беҙ уның тәкдимен һәм эш тәжрибәһен ентекле рәүештә өйрәндек, уны бригадабыҙға индерергә булдыҡ. Бригада члендәре Юдина һәм Зельцова иптәштәрҙе сифат буйынса общественный инспектор итеп һайланыҡ. Эш сифаты журналы булдырҙыҡ. Унда бригаданың һәр бер эшсеһенең көндәлек етештереүсәнлек һәм сифат күрһәткестәре яҙыла бара.

Яңыса эшләү беренсе көндәрҙән үк яҡшы һөҙөмтәләр бирә башланы. Брак ваҡиғалары эштән һуң биш минутлыҡ кәңәшмәләрҙә тикшерелә һәм бракты бөтөрөү саралары күрелә. Шулай итеп, юғары сифатлы продукция өсөн көрәштең бишенсе көнендә бригадала брак бөтөнләй бөтөрөлдө. Март айында беҙҙең бригада тик беренсе сортлы продукция ғына эшләп сығарып, айлыҡ графикте 122 процентҡа үтәне.

Беҙ киләсәктә сифат күрһәткестәрен яҡшыртыу өсөн тағы ла ныҡышмалыраҡ көрәшәсәкбеҙ.

А. П. Огородникова,
Өфө горместпромының тегеү фабрикаһы юғары сифат бригадаһы бригадиры.

Өфө витамин заводында

Өфө витамин заводы коллективы май алды социалистик ярышына ҡушылып, алған социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәү өсөн намыҫлы көрәшә. Витамин, карамель һәм тара цехтары эшселәре көндәлек нормаларҙы 110 — 120 процентҡа үтәйҙәр.

Хәҙер заводта 8 юғары сифат бригадаһы бар һәм улар тик беренсе сортлы продукция бирәләр.

Завод 1 майға апрель айы планын 120 процентҡа үтәү өсөн көрәшә.

А. Ғирфанов.

Профсоюздарҙың X сьезы хөрмәтенә

ЧЕРНИКОВСК. Машиналар төҙөү заводының коллективы профсоюздарҙың X съезы асылыу көнөн производство еңеүҙәре менән ҡаршылай.

Ленинградтағы «Скороход» фабрикаһының стахановсы профгруппоргы Ольга Белоусованың профсоюздарҙың X съезы хөрмәтенә профгруппоргтарҙың бөтә союз ярышын ойоштороу тураһындағы саҡырыуын завод профгруппоргтары ҡайнар хуплау менән ҡаршыланылар. Стахановсы бригадир профгруппорг иптәш Князева заводта был ярышты йәйеп ебәреүҙә инициатор булды. Ул үҙенең бригадаһы менән профсоюздарҙың X съезы асылыу көнөнә 6 айлыҡ заданиене үтәргә йөкләмә алғайны. Завод коллективы иптәш Князеваның был патриотик башлап ебәреүен ҙур күтәренкелек менән яҡланы. Бында хәҙер 127 профгруппа конкрет йөкләмәләр алып, социалистик ярышҡа сыҡты.

Өс айлыҡ эш һөҙөмтәһе, профгруппаларҙың 98 проценте үҙ йөкләмәләрен срогынан алда арттырып үтәүен күрһәтте. Был гүзәл ярыштың инициаторы иптәш Князева бригадаһы ғинуар айы планын 173 процентҡа, февралдә 218 процентҡа һәм март айында 200 процентҡа үтәне. Профгруппорг иптәш Моисеев етәкселек иткән бригада йылдың беренсе квартал планын 169 процентҡа үтәне. Кондалов һәм Григорьев иптәштәрҙең бригадалары ла үҙҙәренең йөкләмәләрен 200 процентҡа еткереп үтәнеләр. Ә Юдин һәм Фәрхетдинова иптәштәр етәкселек иткән профгруппалар 3 ай эсендә арты йыллыҡ заданиеләрен тамамланылар. Профсоюздың X съезы алдынан заводта биш йыллыҡ пландарын үтәүсе стахановсыларҙың һаны көндән-көн арта. Хәҙер машина төҙөүселәр араһында биш йыллыҡ пландарын үтәүселәр һаны 681 кешегә етте.

М. Мостафин.

БАССР Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Өлкә Комитетендә

Союз ҡарамағындағы промышленность предприятиеләренең социалистик ярыш йомғаҡтары

БАССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитетенең бюроһы 1949 йылдың март айына Союз ҡарамағындағы промышленность предприятиеләренең социалистик ярышта алған йөкләмәләренең үтәлеш йомғаҡтарын тикшерҙе.

1949 йылдың март айында производство планын үтәү буйынса Белорет ҡорос-сымыҡ заводы (директоры иптәш Нодельман, ВКП(б) Үҙәк Комитеты парторгы иптәш Дрыздов, завком председателе иптәш Климовцев), Өфө кабель заводы (директоры иптәш Туйғунов, партия ойошмаһы секретаре иптәш Филиппов), Өфө металл штамплау заводы (директоры иптәш Герасименко, партия ойошмаһы секретаре иптәш Никольский, завком председателе иптәш Колпаков) социалистик ярышта еңеүселәр итеп табылды. Уларға БАССР Министрҙәр Советенең һәм ВКП(б) Өлкә Комитетенең күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын бирергә ҡарар ителде.

Шулай уҡ Белорет металлургия комбинатының, Өфө телефон аппараттары, электр лампочкалары, электр оборудованиеләре заводының, киже-мамыҡ комбинатының, сәй үлсәп-төрәү фабрикаһының, Спирттрестың март айында яҡшы эшләүҙәре билдәләп үтелде.

* * *

БАССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы 1949 йылдың март айына республика төҙөлеш ойошмаларының эш йомғаҡтарын тикшерҙе.

1949 йылдың март айында төҙөлеш-монтаж эштәре планын үтәү буйынса Черниковск төҙөлеш тресы (управляющий иптәш Рудаков, партком секретаре иптәш Новиков) социалистик ярышта еңеүсе итеп табылды һәм уға БАССР Министрҙәр Советенең һәм ВКП(б) Өлкә Комитетенең күсмә Ҡыҙыл Байрағын бирергә ҡарар ителде.

Март айында шулай уҡ Туймазы территориаль төҙөлеш управлениеһенең яҡшы эшләүе билдәләп үтелде.

Сталин премияһы лауреаты

Иван Романович Осадченко бөйөк Ватан һуғышы алдынан, 1940 йылда, академик Губкин исемендәге Мәскәү нефть институтын тамамлап, Өфө нефть эшкәртеү заводы лабораторияһында инженер булып эшкә башланы.

Ул лабораторияла ныҡышмалы эшләп, институтта алған теоретик белемен практикаға бәйләне. Практик эш уға ҙур көс бирҙе, эш процестарында осраған ҡыйынлыҡтарҙы большевиктарса хәл итергә һәм яңынан-яңы еңеүҙәргә өлгәшә аласағына ышаныс тыуҙырҙы. Практик эш уның алдына әлегә тиклем хәл ителмәгән ҙур бурыстарҙы ҡалҡытып ҡуйҙы. Продукцияның сифатын күтәреү буйынса химик анализдар яһаны. Анализдарҙың уңышлы сығыуы йәш инженерҙың эшмәкәрлеген тағы ла арттырҙы һәм уны яңы еңеүҙәргә дәртләндерҙе. Ҡыҫҡа ваҡыт эсендә ул бөтә завод коллективының ышанысын ҡаҙанды.

Иван Романович 7—8 йыл эсендә лабораторияның ябай инженеренән цех инженеры, цех начальнигы, баш инженер һәм заводтың директоры булыуға тиклем күтәрелде.

Ватан һуғышы ваҡытында ул заводта төп цехтың начальнигы булып эшләне. Немец-фашист армияһын еңеү өсөн Тыуған илгә яҡшы сифатлы яғыу материалдары биреү өсөн көрәште. Яҡшы сифатлы һәм күберәк һанда продукция биреү өсөн установкаларҙың өҙлөкһөҙ эшләүе кәрәк ине. Установкаларға план буйынса ремонт үткәреү өсөн кәрәкле материалдар һәм эшсе көсө етмәне. Был ҡыйынлыҡтарҙы еңеү өсөн яңы юлдар уйлап сығарҙы. Машиналарҙың ремонтһыҙ эшләү срогын оҙайтыу өсөн установкаларҙы үҙ ваҡытында ҡарауҙы, авариялрҙы тиҙ арала бөтөрөүҙе үҙенә бурыс итеп ҡуйҙы. Установкаларҙы яҡшы ҡарауҙы ойоштороу арҡаһында продукция өҙлөкһөҙ эшләнде. Производство процестарын рационализациялаштырыуға ҙур әһәмиәт бирелгәнлектән цехта хеҙмәт етештереүсәнлеге көндән-көн арта барҙы. Сырьеға, материалдарға, электр, һыу, пар көсөнә экономия яһалды.

Ҡоносығыш нефть промыселдарында сығарыла торған нефть, кәрәгенән артыҡ көкертле булыуы сәбәпле, тракторҙар өсөн кәрәсин эшләп сығарырға мөмкинлек бирмәне. Был мәсьәләне хәл итергә кәрәк ине. Оҙаҡ та үтмәне, ул Башҡортостан нефть промыселдарында сығарыла торған нефттән тракторҙар өсөн кәрәсин эшләүҙе камиллаштерҙе. Бынан башҡа, заводта тағы ла күп төрлө ойоштороу техник саралары үткәрелде. Продукция етештереү процестәре камиллаштерелде һәм яңы төр продукция етештереү үҙләштерелде.

Шул арҡала үҙған йыл завод пландан тыш 16 миллион һум накопление бирҙе. Ағымдағы йылда завод пландан тыш 10 миллион һум накопление һәм был аҙағына тиклем оборот средстволарын тиҙләтеү юлы менән государствоға 1 миллион 600 мең һум аҡса средствоһын бушатыуҙы йөкләмә итеп алды. Был йөкләмәне үтәү өсөн социалистик ярыш йәйелдерелде.

Беренсе Май байрамын хеҙмәт уңыштары менән ҡаршылау өсөн заводтың 1630 эшсеһе, стахановсы вахтаға баҫып, көндәлек эш нормаһын арттырып үтәйҙәр.

Был ярышта заводтың 56 эшсеһе дүрт йыллыҡ эш нормаһын, 76 эшсе биш йыллыҡ заданиене үтәп, 1950—1952 йылдар иҫәбенә эшләйҙәр. Биш йыллыҡ эш нормаһын тамамлаған эшселәр араһында заводтың данлыҡлы стахановсылары Вәлитов, Фәткуллин, Сакаева, Павлов, Латышев иптәштәр почет таҡтаһына индерелгәндәр.

Партия һәм хөкүмәт коллективтең яҡшы эшләүен баһалап, үҙған йыл заводты Ленин ордены менән наградланы. Уның тиҫтәләгән-эшселәре Советтар Союзының ордендәре һәм миҙалдәре менән наградландылар. Хәҙер заводтың директоры иптәш Осадченко химик продукция эшләүҙә яңы юлдар уйлап сығарыуы өсөн бөйөк Сталин исемендәге премияны алды.

З. Ишбулатов.

1949-1950 уҡыу йылына мәктәптәрҙе өлгөлө әҙерләйек!

Башҡорт АССР-ының бөтә колхозсыларына, эшселәренә һәм хеҙмәткәрҙәренә, бөтә мәктәп работниктәренә, совет, партия, комсомол, профсоюз ойошмаларына, предприятие һәм колхоз етәкселәренә

Туймазы районы колхозсыларының, эшселәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең, партия, совет, комсомол, профсоюз һәм хужалыҡ ойошмаларының

МӨРӘЖӘҒӘТЕ

Хөрмәтле иптәштәр!

Мәктәп тураһында, үҫеп килеүсе йәш быуынды тәрбиәләү тураһында хәстәрлек күреү беҙҙең илебеҙҙә бөтә халыҡ эше булып тора. Совет мәктәбе балаларға ныҡлы һәм тәрән белем бирергә, уларҙы был белемдәрҙе практикала ҡулланырға өйрәтергә, беҙҙең йәштәребеҙҙе совет патриотизмы, совет милли ғорурлығы рухында, Тыуған илебеҙгә, Ленин—Сталин партияһы эшенә тәрән бирелгәнлек һәм мөхәббәт рухында тәрбиәләргә тейеш.

Совет халҡы, партия һәм хөкүмәтебеҙ, иптәш Сталин үҙе йәш быуынды уҡытыу һәм тәрбиәләү эшенә һәр ваҡытта ғәйәт ҙур әһәмиәт биреп килделәр.

Партия һәм хөкүмәттең мәктәп тураһындағы хәстәрлеге халыҡ мәғарифе ихтыяждарына бик ҙур суммаларҙа расход тотоуҙа һәм совет мәктәбенең эшен яҡшыртыуға йүнәлдерелгән башҡа байтаҡ сараларҙа күренеп тора.

Беҙҙең балаларыбыҙ яҡшы уҡыһындар өсөн беҙ уларға яҡшы обстановка тыуҙырырға тейешбеҙ. Мәктәптәр йылы, яҡты, таҙа һәм күңелле йыһазландырылған булһындар. Улар яңы уҡыу йылына үҙ ваҡытында әҙерләнергә, яҡшы ремонтланырға, ағыулыҡ, класс мебелдәре, дәреслектәр, уҡыу әсбаптары, яҙыу әйберҙәре һәм тейешле хужалыҡ инвентарҙәре менән тәьмин ителгән булырға тейештәр.

Мәктәп йәшендәге бөтә балаларҙың мәктәпкә йәлеп ителеүе һәм уңышлы уҡыуҙары мөһим бурыс булып тора.

Беҙ, Туймазы районының колхозсылары, эшселәре һәм партия, совет, комсомол, профсоюз ойошмаларының хеҙмәткәрҙәре, предприятие һәм мәктәптәр етәкселәре, был бурыстарҙы үтәү маҡсатында үҙ өҫтөбөҙгә түбәндәге йөкләмәләрҙе алабыҙ:

1. 1949—50 уҡыу йылында дөйөм мәжбүри уҡытыу тураһындағы законды тулыһынса тормошҡа ашырырға һәм 1949—50 уҡыу йылынан алып дөйөм ете йыллыҡ уҡытыуҙы тормошҡа ашыра башларға, бының өсөн:

а) мәктәп йәшендәге бөтә балаларҙың тулы иҫәбен алырға, уҡыусыларҙы мәктәптәргә һәм кластарға бүлергә, уҡыусыларҙың мәктәптән китеүҙәрен булдырмаҫҡа;

б) ағымдағы уҡыу йылында дүртенсе класты тамамлаған бөтә уҡыусыларҙы 1949—50 уҡыу йылында бишенсе класҡа ҡабул итеүҙе тәьмин итергә;

в) мәктәптән өс километр алыҫлыҡта булған ауылдарҙан ете йыллыҡ һәм урта мәктәптәргә уҡыусыларҙың йөреүен ойоштороу өсөн һәр бер колхозда даими транспорт булдырырға;

г) общественностең көсө һәм средстволары менән биш ете йыллыҡ мәктәп ҡаршыһында уҡыусылар өсөн яңы интернаттар ойошторорға, ә ҡалған мәктәптәрҙә уҡыусыларҙы хосуси квартираларға урынлаштырыу тураһында общественный хәстәрлек күрергә.

2. 15 июлгә 56 мәктәптә һәм уҡытыусылар квартираларында ағымдағы ремонт үткәрергә, ә 1 августа 10 мәктәптә капиталь ремонт тамамларға.

3. 15 августҡа Покровка, Түмәнәк, Юғары Бишенде ауыл Советтәре колхозсыларының, район үҙәгенең, Собханҡул площадкаһының Йәйләүбаш колхозы инициативаһы менән общественность көсө һәм средстволарына 6 яңы мәктәп бинаһы һалырға.

4. Яңы уҡыу йылына уҡытыусылар квартираһы өсөн 12 бина төҙөргә, шул иҫәптән, 10-ыһы бер квартиралы һәм 2-һе 2 квартиралы. Уҡытыусыларға индивидуаль йорттар һалыу теләгендә ярҙам күрһәтергә.

5. 15 июлгә бөтә мәктәптәрҙә лә яҡшы сифатлы итеп барлыҡ мебелде һәм хужалыҡ инвентарен ремонтларға. Уҡыу йылы башланғанға тиклем 300 яңы парта, 50 өҫтәл, 100 ултырғыс, 60 шкаф һәм 50 класс таҡтаһы әҙерләргә.

6. Мәктәптәр, интернаттар һәм уҡытыусылар квартиралары өсөн 5.368 кубометр утын әҙерләргә һәм уны 1 августҡа тулыһынса ташып ҡуйырға.

7. Уҡыу йылы башланыуға мәктәп библиотекалары өсөн 28 мең һумлыҡ китап һәм 50 мең һумлыҡ күргәҙмә пособиелар алып ҡуйырға, 21 мәктәп ҡаршыһында мәктәп библиотекалары ойошторорға. Өҫтәмә рәүештә 12 мәктәп эргәһендә физика, химия һәм биология кабинеттәре булдырырға. Бөтә мәктәптәрҙә лә йәнле тәбиғәт мөйөштәре яһарға. Уҡытыусылар етәкселегендә уҡыусылар көсө менән пособиелар булдырыу һәм ремонтлауҙы ойошторорға. Өҫтәмә рәүештә 19 мәктәпкә радио ҡуйырға һәм 8 мәктәпкә электрик үткәрергә. 1 августҡа тейешле һанда дәреслектәр һәм яҙыу әйберҙәрен районға килтереүҙе тәьмин итергә.

8. Бөтә мәктәп усадьбаларын кәртәләргә һәм культуралы төҫкә килтерергә.

Бөтә мәктәптәрҙә лә уҡытыу практикаһы һәм Мичурин биологияһының яңы өлгәшеүҙәрен пропагандалау эше өсөн 0,5 гектар майҙанында тәжрибәле ауыл хужалығы участкалары булдырырға. 19 мәктәптә емеш-еләк баҡсалары һәм питомниктәр һалырға.

Яңы уҡыу йылына әҙерләүҙә районның бөтә эске ресурстарын файҙаланыу менән сифатлы һәм ҡыҫҡа сроктарҙа үткәрергә йөкләмә алып, беҙ республикабыҙҙың бөтә райондары эшселәрен, колхозсыларын, интеллигенцияһын һәм бөтә общественносен социалистик ярышҡа сығырға һәм 1949 — 50 уҡыу йылына мәктәптәрҙе өлгөлө әҙерләүгә өлгәшергә саҡырабыҙ.

Мөрәжәғәт Туймазы районы ауыл Советтәре сессияларында, колхоз, партия, комсомол һәм профсоюз йыйылыштарында тикшерелде һәм ҡабул ителде.

ВКП(б) Өлкә Комитетында

1949-50 уҡыу йылына мәктәптәрҙе өлгөлө әҙерләү хаҡында Туймазы районы партия, совет, комсомол һәм профсоюз ойошмалары вәкилдәренең мөрәжәғәте тураһында

ВКП(б) Өлкә Комитеты Туймазы районы общественностеның мәктәптәрҙе 1949—50 уҡыу йылына өлгөлө әҙерләү өсөн Башҡортостан республикаһы ҡалалары һәм райондары араһында социалистик ярыш ойоштороу тураһындағы инициативаһын яҡларға тигән ҡарар ҡабул итте.

Ҡарарҙа ВКП(б) горкомдарына һәм райкомдарына, хеҙмәтсәндәр депутаттарының ҡала һәм район Советтәре исполкомдарына, комсомол һәм профсоюз ойошмаларына хеҙмәтсәндәр араһында социалистик ярыш ойоштороу һәм яңы уҡыу йылына өлгөлө әҙерләнеүҙе тулыһынса тәьмин итерлек сараларҙы раҫлау йөкмәтелә.

1 июлдән алып 1 августҡа тиклем яңы уҡыу йылына әҙерләнеүҙе тамамлау айлығы, 5 һәм 12 июлдә мәктәптәргә ярҙам итеү өмәләре үткәреү, 1 августан 20 августҡа тиклем мәктәптәрҙең яңы уҡыу йылына әҙерләнеүе өсөн общественный смотр яһау бирелде.

БАССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының пропаганда бүлегенә 1949 йылдың 1 сентябренә мәктәптәрҙә яңы уҡыу йылына өлгөлө әҙерләү өсөн үткәрелгән социалистик ярышты йомғаҡлау тәҡдим ителде. Алдынғы районға һәм ҡалаға БАССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтары биреләсәк.

Коммунистәр—Май алды социалистик ярыш инициаторҙары

Әгәр Өфө кабель заводының тышҡы күренешенә генә ҡарағанда, һуңғы бер йыл эсендә бында артыҡ бер нимәй ҙә үҙгәреш булмаған кеүек. Заводтың цехтарында шул уҡ кешеләр эшләйҙәр, шул уҡ оҙон корпустар һуҙылған. Ләкин һуңғы бер йыл эсендә завод танымаҫлыҡ булып үҙгәрҙе.

Һуғыштан һуңғы йылдарҙа завод производство планын айҙан-айға үтәмәй килә ине, ә быйыл бер генә айҙа ла пландан тыш накопление бирмәй ҡалғаны юҡ.

Валовой продукция эшләп сығарыу буйынса 1949 йылдың I квартал планы срогынан алда — 16 мартҡа үтәлде. Сифат күрһәткестәре яҡшырҙы. Продукция эшләп сығарыу, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 52 процентҡа артты, хеҙмәт етештереүсәнлеге 45 процентҡа үҫте, шуның менән бергә 1949 йылдың I кварталында уҡ 1950 йылға билдәләнгән производство кимәле 11 процентҡа еткереп үтәлде. Быйыл 3 ай эсендә государствоға 150 мең һум файҙа бирҙе.

Завод директоры Туйғунов һәм партия ойошмаһы секретаре Филиппов иптәштәр был уңышлыҡтарға ойоштороу һәм производство технологияһын тамырынан яҡшыртыуҙары менән өлгәшә алыуҙары тураһында һөйләйҙәр. Ләкин бөтә был ҙур үҙгәрештәрҙең тамыры быларҙа ғына түгел — уҡ заводтың кешеләрендә.

Завод коллективы хәҙер производство мәсьәләләрен икенсе төрлө юл менән хәл итә. Элек завод етәкселәре йыш ҡына средство һәм кәрәкле материалдарҙың етмәүенән зарланалар ине. Ә хәҙер завод кешеләре эске резервтарҙы хәрәкәткә килтерергә өйрәнделәр.

[illegible]

Йыйылышта шулай уҡ партия бюроһы һәм цех партия ойошмалары үҙҙәренең производство эшмәкәрлектәрен тар хужалыҡ хәстәрлектәре менән генә сикләмәҫкә тейешлектәре тураһында һөйләнеләр. Уларҙың бурыстары — инженерҙарҙы, технологтарҙы, мастерҙарҙы ижади хеҙмәткә, эшкә ойоштороу. Был йыйылышта вағ производство эштәре менән мауығып, үҙҙәренең төп бурыстары булған производство культураһын алға хәрәкәт итергә тейешлектәрен онотоусы коммунист инженер-техник работниктәрҙе һәм эшселәрҙе ҡаты тәнҡитләнеләр.

Партия йыйылышынан һуң партия ойошмаһы секретаре иптәш Филиппов етәкселегендә завод специалистәре эске резервтарҙы тулы файҙаланыу һәм производство технологияһын тамырынан яҡшыртыуҙы нигеҙ итеп алған ойоштороу-техник саралар планы төҙөлдө.

Партия бюроһы инженер-техник работниктәрҙең һәм эшселәрҙең ижади инициативаларын яҡлауҙы маҡсат итеп ҡуйып, был пландың үтәлешен тикшереүҙе үҙ контроленә алды.

Отчет-һайлау йыйылышында шулай уҡ партия ойошмаһының социалистик ярыш менән насар етәкселек итеүе күрһәтелгәйне. Яңы һайланған бюро социалистик ярыш менән етәкселек итеүҙе, производствоға юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге биргән эш методтарын индереүҙе үҙенең төп бурыстарының береһе итеп ҡуйҙы. Производство цехтарында ете партия группаһы ойошторолоп, коммунистар иң яуаплы эш участкаларына беркетелде. Элек етәксе бүлектәрҙә һәм төрлө ярҙамсы эштәрҙә эшләүсе коммунистарҙың 28 проценте производство эштәренә күсерелде. Хәҙер бөтә завод коммунистарының 60 проценте цехтарҙа эшләй.

[illegible]

рен цехтың башҡа эшселәренә лә күсереү өсөн регуляр рәүештә производство кәңәшмәләре үткәреүҙе ойошторҙо. Был үҙенең гүзәл һөҙөмтәләрен бирҙе. Цех ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә заводтың иң алдынғы цехтарының береһенә әйләнде. Ошо цехта Мәскәү ҡалаһы Камволь заводы мастер ярҙамсыһы Александр Чуткин өлгөһендә комсомолка иптәш Шванинкова етәкселегендә юғары сифат бригадаһы ойошторолдо. Был бригаданың эш өлгөһө хәҙер бөтә завод коллективы тарафынан күтәреп алынды. Хәҙер заводта 24 юғары сифат бригадаһы эшләй.

Завод коллективы Өфө ҡала промышленносе һәм транспортының бөтә эшселәренә, инженер-техник работниктәренә, хеҙмәткәрҙәренә һәм башҡаланың хеҙмәтсәндәренә Май алды социалистик ярышын йәйелдереп ебәреү тураһында мөрәжәғәт иткәйнеләр. Улар был йөкләмәләрендә 1949 йылдың 4 айы эсендә государствоға 250 мең һум файҙа бирергә, заводта эшләп сығарыу нормаларын үтәмәүсе бер генә эшсе лә булдырмаҫҡа, апрель айында икенсе номерлы цехҡа реконструкция үткәрергә һәм кабель изделиеләре етештереүҙең яңы цехын ойошторорға һәм башҡа шуның кеүек яуаплы йөкләмәләр алғайнылар. Завод коллективы үҙ йөкләмәләрен намыҫ менән үтәп килә. Был ярышта ла коммунистар хәл иткес роль уйнанылар, күп төрлө квалификацияға эйә булдылар.

Дүртенсе номерлы цехтың шорнигы коммунист иптәш В. А. Ефимов үҙ эшен ташламайынса оплетчик, слесарь квалификацияларын үҙләштерҙе, производство технологик процестәрен өйрәнде, түңәрәктәргә йөрөп үҙенең политик һәм техник белемен арттырҙы. Хәҙерге ваҡытта [illegible]

[illegible]

Май алды ярышын башлап ебәреүсе завод партия ойошмаһының [illegible] һәм партияһыҙ массаны ойоштороп беләү тәжрибәһе башҡа предприятиеларҙың партия ойошмалары өсөн [illegible].

М. Норимов,
З. Хисматуллин.

Уҡытыусылар кәңәше

Ошо көндәрҙә Бүздәк районында, 1948—1949 уҡыу йылында беренсе тапҡыр, уҡытыусылар кәңәше үткәрелде. Унда барлығы 300 уҡытыусы ҡатнашты. «Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса бөйөк планы һәм уны тормошҡа ашырыуҙа уҡытыусыларҙың бурыстары тураһында» Бүздәк МТС-ы агрономы иптәш Тарасованың докладын тыңланды.

Ижади марксизмдең гениаль әҫәре

Бынан 25 йыл элек, 1924 йылдың 26 апрелендә, «Правдала» иптәш Сталиндең «Ленинизм нигеҙҙәре тураһында» тигән лекциялары баҫыла башланы. Ул лекцияларын иптәш Сталин шунан аҙ ғына элек Я. М. Свердлов исемендәге Коммунистик Университетта уҡығайны.

Иптәш Сталин үҙенең лекцияларын троцкийсыларға ҡаршы бик ҡаты көрәш осоронда, партия бик ҙур бәхетһеҙлеккә осрағандан — В. И. Ленин үлгәндән һуң оҙаҡ та үтмәй уҡыны. Бөйөк Лениндең ауырыу булыуынан, унан һуң уның үлеүенән файҙаланып, социализм дошмандары партияны Ленин юлынан ситкә тайпылдырырға һәм тап ошоноң менән беҙҙең илдә капитализмды яңынан баҫтырыу өсөн шарттар әҙерләргә ынтылдылар.

Троцкизмға ҡаршы көрәштә иптәш Сталиндең хеҙмәте бик ҙур булды. Ул троцкийсыларҙың сығыштарының политик асылын асты һәм троцкийсыларҙы тар-мар итеүҙе ойошторҙо. Ул партияны Үҙәк Комитет тирәһенә туплады һәм уны беҙҙең илебеҙҙә социализмдең еңеүе өсөн артабан көрәшкә мобилизовать итте.

Иптәш Сталин, троцкизмды идея яғынан тар-мар итеү социализмдең еңелле рәүештә артабан алға барыуы өсөн кәрәкле шарт булып тора, тип күрһәтте. Троцкизмға ҡаршы көрәштә партияның бурысы ул саҡта «троцкизмды идея яғынан җимереүҙән тора ине.

***

Иптәш Сталин үҙенең лекцияларында «Лениндең хеҙмәттәрендә, Ленин тарафынан марксизмдең дөйөм хазинаһына индерелгән һәм тәбиғи рәүештә уның исеме менән бәйләнештә булған айырым һәм яңы хазинаһ» һөйләп бирҙе (VI том, 69 бит). Ләкин ижади марксизмдең гениаль вәкиле булған хәлдә, иптәш Сталин Лениндең үлеүенән һуң марксистик теорияның үҫешен бик ныҡ алға ебәрҙе һәм уны синфи көрәштең яңы шарттарында яңы тәжрибә менән байытырҙы.

Иптәш Сталин ленинизмды классик рәүештә билдәләп, ленинизм марксизмдең артабанғы үҫеше булып тора, ленинизм — ул, империализм һәм пролетар революцияһы эпохаһында тыуған марксизм, ғөмүмән, пролетар революцияһының теорияһы һәм тактикаһы, һәм айырым алғанда пролетариат диктатураһының теорияһы һәм тактикаһы тип күрһәтте.

Ленинизм — рус һәм бөтә донъя культураһының иң юғары ҡаҙанышы, ләкин Россияла тыуыуы менән, тип айырыуса билдәләй иптәш Сталин, ул «саф милли һәм тик милли генә, саф рустыҡы һәм тик рустыҡы ғына булған күренешкә» әйләнмәне. Киреһенсә, тип күрһәтә иптәш Сталин, «Ленинизм рустыҡы ғына түгел, бәлки бөтә халыҡ-ара үҫештә тамырҙары булған интернационал күренеш ул». (VI том, 70-се бит). Бына ни өсөн ленинизм теорияһының һәм тактикаһының нигеҙҙәре бөтә илдәрҙең пролетар партиялары өсөн мәжбүри, һәм ленинизм бөтә кеше өсөн тактика өлгөһө булып тора.

Бер яҡтан, Маркс менән Энгельс һәм, икенсе яҡтан, Ленин араһында II Интернационал оппортунизмы хакимлек иткән тотош бер һыҙат ята. II Интернационал партиялары, капитализмға яраҡлылашыусы, реформистик партиялар булғанлыҡтан, революция тураһында, пролетариат диктатураһы тураһында, массаларҙы революцион тәрбиәләү тураһында еҙьмә рәүештә уйларға теләмәгәндәр. Иптәш Сталин II Интернационалдың эш методына бик тәрән анализ яһай һәм, Ленингә был методты ҡайтанан ҡарап сығырға һәм унан филистерлыҡты, тар мәнфәғәтлелекте, политиканлыҡты, ренегатлыҡты, социал-шовинизмды, социал-пацифизмды ҡыуып сығарып ташларға кәрәк ине, тип күрһәтә.

Нигеҙ һәм асылы иптәш Сталин тарафынан классик рәүештә формулировать ителгән ленинизм методы II Интернационалға ҡаршы көрәштә тыуҙы һәм сыныҡты ла инде.

Теорияға арналған главала иптәш Сталин теорияның пролетар хәрәкәт өсөн әһәмиәтен тикшерҙе, стихиялылыҡ «теорияһын» тәнҡитләне һәм пролетар революцияһының яңы ленинсе теорияһының төп положениеларен формулировать итте. Теория бөтә илдәрҙәге эшселәр хәрәкәтенең дөйөм төҫөндә алынған тәжрибәһе ул. Практика үҙенең юлын революцион теория менән яҡтыртмағанда, һуҡыр практикаға әйләнгән кеүек үк, теория ла, революцион практика менән бәйләп алып барылмағанда, предметһеҙ булып әүерелә. Теория, һәм тик теория ғына «хәрәкәткә ышаныс, ориентировка көсө һәм тирә-яҡтағы ваҡиғаларҙың эске бәйләнешен аңлауҙы бирә ала, сөнки ул, һәм тик ул ғына, практикаға синыфтарҙың хәҙерге ваҡытта нисек һәм ҡайҙа хәрәкәт иткәнлектәрен генә түгел, бәлки киләсәктә уларҙың нисек һәм ҡайҙа хәрәкәт итергә тейешлектәрен аңлауға ярҙам итә ала» (VI том, 89-сы бит).

Иптәш Сталин революцион теорияның революцион хәрәкәт өсөн һәм бигерәк тә тарих тарафынан уның өҫтөнә халыҡ-ара пролетариаттың алдынғы көрәшсеһе ролен йөкмәтелгән беҙҙең партия өсөн бик ҙур ролен һәм бик ҙур әһәмиәтен айырыуса билдәләй. «Практика кешеләренең теорияға ҡул һелтәргә тырышыуҙары ленинизмдең бөтә рухына ҡаршы килә һәм эш өсөн ҙур ҡурҡыныстар менән тулы» тип күрһәтә иптәш Сталин. (VI том, 88-се бит). Бына ни өсөн Ленин—Сталин партияһы беҙҙең кадрҙарыбыҙға марксистик-ленинсе тәрбиә биреү эшенә шул тиклем ҙур әһәмиәт бирә.

Социализмдең башҡа бер илдә еңеү мөмкинлеге тураһында Лениндең учениеһен иптәш Сталиндең нигеҙләүе һәм алға үҫтереүе бик ҙур әһәмиәтле булып тора. Ул беҙҙең партияны социализмдең еңеүе өсөн көрәштә асыҡ перспектива менән ҡоралландырҙы.

Ленинизмдең төп мәсьәләһе, уның нигеҙ пункты, уның фундаменты пролетариат диктатураһы тураһындағы мәсьәләнән тора. Иптәш Сталин үҙенең лекцияларында, пролетариат диктатураһы тураһындағы мәсьәлә — ул пролетар революцияның төп йөкмәткеһе тураһындағы мәсьәлә, пролетариат диктатураһы — пролетар революцияның ҡоралы, уның иң мөһим тәрән пункты, тип күрһәтте.

Пролетариат диктатураһының еңеүе— буржуазияны баҫыу, буржуаз государство машинаһын емереү, буржуаз демократияны пролетар демократия менән алмаштырыу, тигән һүҙ. Иптәш Сталиндең һоҡланғыс рәүештә күрһәткәненсә, был пролетариат диктатураһының государство формаһы булыуы яғынан, совет власын тыуҙырыу нигеҙендә генә мөмкин. Был государство формаһын революция генис Ленин асты. Иптәш Сталин үҙенең лекцияларында, совет власеның характерлы сифаттарына анализ яһау нигеҙендә, Советтар республикаһы эҙләнгән һәм, аҙаҡ килеп, табылған ошондай политик форма булып тора: уның рамкаларында пролетариатты экономик яҡтан азат итеүгә өлгәшеү, социализмдең тулыһынса еңеүе тормошҡа ашырылырға тейеш буласаҡ, тип күрһәтте.

Иптәш Сталин үҙенең «Ленинизм нигеҙҙәре тураһындағы» лекцияларында крәҫтиән һәм милли мәсьәләгә айырым бер урын бирҙе. Ленинизм, крәҫтиәндәрҙең күңелегендә революцион һәләтлектәр бар, ул һәләтлектәр пролетар революция һәм пролетариат диктатураһы интерестарында файҙаланыла алалар һәм файҙаланылырға тейештәр, тип таныуға нигеҙләнә.

Милли мәсьәләне бик ныҡ белеүсе кеше булған хәлдә, иптәш Сталин тап шулай уҡ, ленинизм изелгән илдәрҙәге милли-азатлыҡ хәрәкәтенең эсендә революцион һәләтлектәрҙең булыуын һәм уларҙың дөйөм дошманды ҡолатып ташлау интерестарында, империализмды ҡолатып ташлау интерестарында файҙаланылыу мөмкинлеген танылға нигеҙләнә, тип күрһәтте.

Крәҫтиәндәр мәсьәләһе буйынса ленинизм учениеһына таянып, иптәш Сталин ауыл хужалығын коллективлаштырыу теорияһын эшләне. Уның гениаль етәкселегендә был теория СССР-ҙа тормошҡа ашырылды, беҙҙең илдең ауыл хужалығы социалистик ауыл хужалығына әйләнде, донъяла иң эре һәм механизацияланған ауыл хужалығы булып әүерелде.

Ленинсе-сталинсе милли политика нигеҙендә партия һәм совет халҡы милләттәрҙең дуҫтарса хеҙмәттәшлегенең һоҡланғыс ойошмаһы булған Совет Социалистик Республикалар Союзын тыуҙырҙы. Ленинсе-сталинсе милли политиканы тайпылышһыҙ рәүештә тормошҡа ашырыу һәм СССР-ҙа социализмдең еңеүе шуға килтерҙе: беҙҙең совет социалистик государствола совет обществоһының мораль-политик берҙәмлеге, халыҡтарҙың дуҫлығы, совет патриотизмы — беҙҙең коммунизм өсөн көрәшебеҙҙә гигант хәрәкәт иттереүсе ошо көстәр әскә атылар, йығылдылар.

Иптәш Сталин үҙенең «Ленинизм нигеҙҙәре тураһындағы» лекцияларында һәм башҡа хеҙмәттәрендә беренсе булып пролетариаттың синфи көрәшендә революцион партияның стратегияһы һәм тактикаһы тураһында, үҙенең өсөнсө стратегик һәм тактик етәкселек тураһындағы һәм революцион тактика менән реформистик тактика араһындағы төп ҡаршылыҡтар тураһындағы учениеһына ла алған тотош бер учение бирҙе.

Иптәш Сталин пролетариаттың революцион партияһы тураһындағы учениенең тарихи ролен асып биреп, уны бик осҡа әйтеп бирҙе һәм артабан үҫтерҙе. Ул, яңы осорҙа, империализмды ҡолатып ташлауға көстәрҙе туранан-тура әҙерләү осоронда, пролетар революция осоронда «яңы партия, боевой партия, революцион партия, пролетарийҙарҙы власть өсөн көрәшкә алып барыу өсөн етерлек тиклем ҡыйыу, революцион обстановканың ҡатмарлы шарттарында тәшөнөп эш итеү өсөн етерлек тиклем тәжрибәле һәм маҡсатҡа барыу юлында бөтә һәм һәр төрлө һыу аҫты таштарын урағып үтә алыу өсөн етерлек тиклем һығылмалы булған партия» (VI том, 170-се бит) тыуҙырыуҙың тарихи кәрәклегенә барлыҡҡа килә, тип күрһәтте.

Большевиктар партияһы, Ленин һәм Сталин тарафынан тыуҙырылған ленинизм партияһы — ошо боевой, революцион партия, яңы типтағы партия булып тора.

Иптәш Сталин Лениндең яңы типтағы партияның төп үҙенлектәре тураһындағы учениеһен үҫтерә барып, партияның төп алты үҙенлеген формулировать итте, ВКП(б) һәм туғандаш коммунистик партиялар үҙҙәренең бөтә эшендә һәм көрәшендә һәр ваҡытта ла ошоларҙы ҡулланып эш иттеләр һәм итәләр.

Лекцияларҙың һуңғы главаһы эштә ленинсе стилгә арналған.

* * *

Иптәш Сталиндең «Ленинизм нигеҙҙәре тураһындағы» хеҙмәте уның башҡа хеҙмәттәре менән бергә беҙҙең партия өсөн һәм бөтә донъялағы коммунистик партиялар өсөн ленинизмдең бөтә дошмандарына ҡаршы көрәштә, коммунизмдең еңеүе өсөн көрәштә ҡулланма булып тора.

Профессор М. Гришин,
тарих фәндәре докторы.

ЯҘҒЫ СӘСЕҮҘЕ АГРОТЕХНИК СРОКТА ӨЛГӨЛӨ ҮТКӘРЕҮ — БӨТӘ ОБЩЕСТВЕННОСТЕҢ НАМЫҪ ЭШЕ!

Шишмә селекция станцияһы республикабыҙҙың колхоздары өсөн бөртөклө ашлыҡтың, ҡуҙаҡлы һәм майлы культураларҙың, шулай уҡ күп йыллыҡ үләндәрҙең юғары урожайлы сорттарын етештереп сығара.

Һүрәттә, һулда: ауыл хужалығы фәндәре кандидаты, күп йыллыҡ үләндәр селекцияһы группаһы мөдире иптәш Х. Фәтҡуллин үҙенең лабораторияһында.

Уңда: станцияның агрохимия лабораторияһы. Унда лаборанттар ҡышлауҙан һуң ужым бойҙайының сығыу процентын билдәләйҙәр.

Л. Яҡубов фотоһы.

Коммунистар—яҙғы сәсеүҙең хәл иткес участкаларына

Яҙғы сәсеү эштәренең ҡыҙыу көндәре башлана. Билдәле булғанынса, яҙғы сәсеү — юғары урожай өсөн көрәштең хәл иткес этабы булып тора. Большевиктар партияһының һәм Совет хөкүмәтенең республикабыҙ ауыл хужалығын артабан күтәреү тураһында даими хәстәрлек итеүҙәре арҡаһында, быйыл яҙғы сәсеүҙе үткән йылдарға ҡарағанда тағы ла тиҙерәк һәм тағы ла юғарыраҡ сифатлы итеп үткәреү өсөн бөтә шарттар тыуҙырылды. Колхоздар, МТС-тар һәм совхоздар өсөн күп һанда яңы тракторҙар һәм бик күп төр башҡа машиналар алыныуы быларҙың йәнле миҫалы. Был бай һәм ҡеүәтле техниканы бөтә тулылығында дөрөҫ файҙаланыуҙы ойоштороу партия һәм совет ойошмаларының, ауыл хужалығы органдарының боевой бурысы булып тора.

Яҙғы сәсеүҙе юғары сифатлы итеп ҡыҫҡа срокта үткәреүҙең яҙмышы урындағы партия ойошмаларының, колхозсыларҙың, ауыл хужалығы специалистарының, МТС һәм совхоз работниктарының хеҙмәт ынтылыштарын дөрөҫ ойоштора белеүҙәренә айырылмаҫлыҡ рәүештә тығыҙ бәйләнгән. Шулай уҡ баҫыу эштәренең иң ауыр, яуаплы һәм мөһим участкаларына ауыл коммунистарын беркетеү ҙә юғары урожайға ирешеүҙә хәл иткес роль уйнай.

Яҙғы сәсеүҙә партия кәстәрен дөрөҫ файҙаланыуҙың мөһимлеген аңлап еткергән күп кенә тәүге партия ойошмалары һәм райкомдар һәр бер коммунистең ҡайҙа эшләйәсәген алдан уҡ билдәләп ҡуйҙылар. Коммунистарҙан күпселек өлөшө баҫыуҙарҙа туранан-тура ер һөрөүселәр, тырматыусылар һәм ағас ултыртыусылар булып эшләүгә билдәләнде. Мәҫәлән, Ғафури районы колхоз партия ойошмалары коммунистарының 90 проценттан артығы баҫыу эштәренең хәл иткес участкаларында буласаҡ. Уларҙан 54 коммунист һабансы, 54 коммунист сәсеүсе, 24 коммунист тырматыусы булып, 29 коммунист орлоҡ эшкәртеүҙә һәм ташыуҙа эшләйәсәк. Бөтә колхоздарҙа ла коммунистарҙың сәсеү башланыуға арналған йыйылыштары үткәрелде. Уларҙа ҡатнашыусы коммунистар «Правда» газетаһының 25 март номерендә баҫылып сыҡҡан «Ауыл партия ойошмаларының боевой бурыстары» тигән баш мәҡәләһен ентекләп өйрәнделәр һәм уларҙан сығып үҙ партия ойошмаларының төп бурыстарын билдәләнеләр.

Партия кәстәрен дөрөҫ урынлаштырыу тураһында ВКП(б)-ның Кушнаренко, Бөрө, Яңауыл һәм башҡа райкомдары ла ҙур хәстәрлек иттеләр. Мәҫәлән, Кушнаренко районының «15 лет Октября» колхозы тәүге партия ойошмаһындағы 9 коммунистең 3-һө сәсеүсе булып, 1-һе һабансы булып, 1-һе орлоҡ ташыусы булып—бөтәһе 7 кеше баҫыуҙа эшләүгә беркетелде.

Колхоз коммунисының урыны урожайҙың яҙмышы хәл ителә торған урында — баҫыусылыҡ бригадаларында һәм звеноларҙа булырға тейеш. Ҡыҙғаныска ҡаршы, партияның ҡайһы бер райкомдарында һәм тәүге ойошмаларында был мөһим сараны баһалап еткермәйҙәр. Мәҫәлән, Нуриман районы колхоздары баҫыуҙарында нисә коммунист эшләйәсәге әлегә тиклем билдәләнмәгән. Хужалыҡ һәм административ эштәр менән шөғөлләнеүсе коммунистарҙы баҫыу эштәренә йәлеп итеү буйынса бында практик саралар күрелмәй. Зианчура районында ла шундай уҡ хәл, тип әйтерлек. Колхоздарҙа 200-гә яҡын коммунист бар. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, 39 колхозда баҫыу эштәренең яуаплы участкаларына ни бары 11 коммунист кенә билдәләнгән.

Яҙғы сәсеүҙе агротехник сроктарҙа юғары сифатлы итеп үткәреү колхоз партия ойошмалары һәм бөтә ауыл коммунистары өсөн һынау булып тора. Унда еңеп сығыуға ирешеү һәр бер тәүге партия ойошмаһының намыҫ бурысы ул. Бының өсөн ауылдағы бөтә коммунистарҙың да колхоз баҫыуҙарында эшләүе талап ителә.

Ә. Сәмиғуллин.

Сәсеү материалдарын станцияларҙа тотоп ятҡырмаҫҡа

Куйбышев исемендәге тимер юлдың Өфө бүлексәһендә яҙғы сәсеүгә билдәләнгән йөктәрҙе йылдам рәүештә еткереүгә иғтибар бирмәйҙәр. Йөктәр тимер юл станцияларында тотоп ятҡырылалар.

— Тракторҙар, ауыл хужалығы машиналары һәм запас частәр тейәлгән 50-ән артыҡ вагон станцияларҙа [illegible]

беҙҙең командирҙарға ҡарағанда өлкә ойошмаларының етәкселәре күберәк борсолалар.

Был ысынан да шулай. Эксплоатация бүлеге начальнигы Лачков, уның урынбаҫары Долгов, бүлексә буйынса дежурный Мещеряков иптәштәр сәсеү йөктәренең йылдам еткерелеүе өсөн хәстәрлек күрмәйҙәр.

Дим станцияһының сәсеү йөктәрен [illegible] иптәш Смирнова трактор керосины тейәлгән бер цистернаны [illegible] тураһында маневровой диспетчер Федоровка мөрәжәғәт итә. Ләкин Федоров уның был мөрәжәғәтенә «оҙатырға кәрәген мин үҙем дә беләм, ваҡыты еткәс цистернаһын да ебәрермен» тип кенә яуап бирә. Аксеново станцияһында бушатыуға билдәләнгән был цистерна 10 көн буйына Дим станцияһында ебәрелмәй торҙо. Ауыл хужалығы машиналары, запас частәр тейәлгән бер нисә вагон, яғыулыҡ тейәлгән цистерна ваҡытында оҙатылмай тотолоп торҙо.

М. Левитин

Республика баҫыуҙарында

УЧАЛЫ. Район колхоздарында яҙғы сәсеү башланды. Хәҙер «Ҡыҙыл партизан» колхозы — 82 гектар, «Ҡыҙыл Йондоҙ» — 83 гектар, «Новый путь» — 34 гектар, «Өргән» — 40 гектар һәм «Авангард» колхозы — 32 гектар бойҙай культураһы сәстеләр.

Районда баҫыу эштәрен [illegible] колхоздар һаны көндән-көн арта бара.

Г. Әхмәтьянов.

ҠЫРМЫҪҠАЛЫ. Районың колхоздары өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырмата, һөрә һәм сәсә башланылар. Ғафури исемендәге колхоз хәҙер 22 гектар һоло культураһы сәсте, 180 гектар тунға [illegible] тырматты. Шулай уҡ «Маяк» колхозы 70 гектар, «Ҡыҙыл Йондоҙ» колхозы 30 гектар тунға һөрөлгән ерҙе тырматты.

ШИШМӘ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Дим буйына ятҡан колхоздар яҙғы сәсеү эштәрен башлап ебәрҙеләр. Һуңғы ике көндә «Башҡортостандың 10 йыллығы» колхозы 25 гектар, «Ҡыҙыл Дим» колхозы — 35 гектар бойҙай сәстеләр. Шулай уҡ «Беренсе «Ҡыҙыл таң» һәм Чапаев исемендәге колхоздарҙа ла бер көндә 15-әр гектар ашлыҡ сәселде.

Р. Калимуллин.

Бригадир уйҙары

[illegible]

Көҙөн улар бик мул итеп ала
Мул урожай биргәс һәр бер га.
Мин төп хужа булып атлап барам
Колхоз гектарҙары өҫтөнән.
Мин—бригадир. Бик ҙур уңыш алам,—
Һәр гектарҙа йөҙ бот үҫтерәм.

Файзи Бикбов.

ТАСС белдереүе

Һуңғы ваҡыттарҙа сит ил матбуғатында, һәм беренсе нәүбәттә, Америка матбуғатында Берлин менән көнбайыш зоналар араһында һәм Германияның көнсығыш һәм көнбайыш оккупация зоналары араһында үҙ ваҡытында Советтар Союзы, Америка Ҡушма Штаттары, Англия һәм Франция тарафынан транспорт, связь һәм сауҙа буйынса индерелгән сикләүҙәрҙең бөтөрөлөү мөмкинлеге тураһында хәбәрҙәр баҫылып сыҡты, шуның менән бергә, был хәбәрҙәрҙә ысынбарлыҡҡа һис тә тура килмәй торған, имеш, хәбәрҙәр таратыла.

ТАСС был дөрөҫ булмаған хәбәрҙәрҙе кире ҡағырға һәм булған ысын фактылар тураһында хәбәр итергә кәрәк тип иҫәпләй.

АҠШ-тың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһындағы вәкиле Джессеп әфәнде 15 февралдә СССР-ҙың Имнселек Советындағы вәкиле Я. А. Маликка, — АҠШ хөкүмәте Берлин тураһындағы мәсьәлә менән ҡыҙыҡһынғанлыҡтан,—ошоларҙы аңлатыуҙы һорап мөрәжәғәт итте: хәбәрсе Кингсбери Смит әфәнденең һорауына И. В. Сталин тарафынан бирелгән яуаптың Берлин мәсьәләһе буйынса өсөнсө пунктында сикләүҙәрҙе алыу тураһында әйтелгән урында, Берлиндә берҙәм валюта тураһында иҫкә алынмай.

Я. А. Малик был мәсьәлә буйынса Джессеп әфәндегә былай тип хәбәр итте: Смиткә бирелгән яуапта валюта тураһында бер һүҙ ҙә әйтелмәүе осраҡлы булманы һәм Берлиндә валюта тураһындағы мәсьәләнең Германия тураһындағы мәсьәләне ҡарағанда Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советының сессияһында тикшерелеүе мөмкин.

Унан һуң Джессеп әфәнде Я. А. Маликтан Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советы саҡырылғанға тиклем коммуникацияларға булған сикләүҙәрҙең алыныуы мөмкинме тигән мәсьәләне аңлатыуын һораны.

21 мартта Я. А. Малик Джессеп әфәндегә былай тип яуап бирҙе: әгәр ҙә Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советын саҡырыу көнө тураһында һүҙ ҡуйышыуға өлгөшелһә, ул ваҡытта коммуникацияларға һәм сауҙаға үҙ-ара индерелгән, юғарыла күрһәтелгән, сикләүҙәрҙең, Министрҙәр Советы эшләй башлағанға тиклем, бөтөрөлөүе мөмкин булыр ине.

Берлиндә берҙәм валюта тураһындағы мәсьәләгә килгәндә, ул мәсьәлә Германияға ҡағыла торған башҡа мәсьәләләр менән бер рәттән Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советы сессияһында тикшерелә алыр ине.

ТАСС-та булған мәғлүмәттәргә ҡарағанда, был мәсьәләләр буйынса Я. А. Малик менән Джессеп әфәнде араһында һуңғы беседа 10 апрелдә булған.

Нефть промыселдарына техника яңылыҡтары индерелә

Тыуған илебеҙҙең көндән-көн үҫә барған техникаһы нефть промышленносын яҡшы йыһаздар, уңайлы инструменттар, көслө станоктар менән байытты. Нефть сығарыуҙы үҫтерә торған күп кенә яңы саралар уйлап табылды.

Һуңғы ваҡыттарҙа «Ишембайнефть» тресында яңылыҡтарҙы ҡулланыуҙа ҙур ғына аҙымдар яһалды. Тәрән насостарҙағы карроозия (тутығыу) менән көрәшеү өсөн тресттың промыселдарында формалин ҡулланыла башланды. Уны скважиналарҙың түбәндәге бушлыҡтарға ебәрәләр. Ул артыҡ күп средство ла талап итмәй. Формалин ҡулланыу скважиналарҙың эшләү срогын ике тапҡырға, клапандарҙың хеҙмәтен өс тапҡырға оҙайтты. Шулай уҡ ул торбаларҙы, скважиналарҙағы башҡа оборудованиеларҙы файҙаланыу срогын оҙайтыуға ла ыңғай йоғонто яһаны.

Тресттың промыселдар бүлеге начальнигы Миронов һәм инженер Чичин иптәштәр һәр промыселдың скважиналарындағы һыуҙа була торған көкөрт һыу тыуҙырғыс һәм төрлө тоҙҙарҙың үҙенсәлектәрен яңы техника нигеҙендә тикшереп, уларҙың оборудованиеларға тәьҫирен өйрәнделәр. Был тоҙҙар насостарҙың металл клапандарын 2—3 көндән дә оҙаҡҡа сыҙатмайҙар ине. Шунлыҡтан да клапандар өҙөлмәне, күп средстволар әрәм итәлде. Ә был инженерҙар металл клапандар урынына махсус конструкциялы резина «әйләрҙәре» файҙаланыуҙы тәҡдим иттеләр. Хәҙер был «әйләрҙәр» бөтә скважиналарҙа ҡулланыла. Уларҙың эшләү срогы 30 көнгә етә.

Инженерҙарҙың тикшереүҙәре шулай уҡ ҡайһы бер скважиналарҙа карроозияға ҡаршы тора алырлыҡ ҡоростан яһалған штангыларҙы ҡулланыу кәрәклеген күрһәтте. Бындай штангылар хәҙер тресттың 30-лап скважинаһында ҡулланыла. Уларҙан айырыуса Кинәйбулат промыселы күп файҙа күрҙе. Карроозияға ҡаршы үҙәрылған саралар тресттың промыселдарына 280 мең һумлыҡ экономия бирҙе.

Башҡа яңылыҡтар ҙа уңышлы индерелә. Мәҫәлән, Сталин премияһы лауреаты иптәш Молчанов уйлап тапҡан инструментты ҡулланыу мәсьәләһен килтерергә мөмкин. Беренсе промыселдың өлкән мастеры Басиров һәм икенсе промыселдың өлкән мастеры, Социалистик Хеҙмәт Геройы Вахитов иптәштәр был инструментты уңышлы рәүештә ҡулланырға бөтә ключниктарҙы өйрәттеләр. Хәҙер скважиналарға ремонт барған ваҡытта Молчанов тарафынан уйлап табылған инструмент бик уңышлы ҡулланыла. Был хеҙмәтте еңеләйтә, ваҡытҡа экономия яһай.

Бындай ижади эш, техника яңылыҡтарын индереү промыселдарҙа нефть сығарыуҙы үҫтерҙе.

Ғ. Ибраһимов.

Филармония бригадалары ауылдарға китәләр

Башҡорт государство филармонияһының Сәйетов, Латыпов һәм Ханин иптәштәр етәкселегендәге драматик һәм эстрада бригадалары Башҡортостан районларына нәүбәттәге гастролгә сығып китергә әҙерләнәләр. Улар яҙғы сәсеү һәм йәйге эш сезонында республиканың колхоздары, совхоздары һәм МТС-тарын хеҙмәтләндерәсәктәр.

Бригадаларҙың репертуарҙары башҡорт яҙыусыларының яңы әҫәрҙәре менән байыҡтырылды.

Халыҡ массаларына фәнни-политик белемде күберәк еткерәйек!

Үҙгән йылда действительный члендәрҙең ҡарары нигеҙендә политик һәм фәнни белемдәр таратыу буйынса Бөтә Союз общество̀һының Башҡортостан бүлексәһе ойошторолғайны. Бөтә Союз общество̀һының Өфө бүлексәһен ойоштороу республиканың политик һәм культура тормошонда ҙур ваҡиға булды.

Общество бүлексәһе үҙенең действительный члендәре алдына яуаплы һәм маҡтаулы бурыстар ҡуйҙы: лекцион эштә ҡатнашыу һәм фәнни-популяр әҙәбиәт яҙыу юлы менән республикабыҙ хеҙмәтсәндәре араһында Маркс—Энгельс—Ленин—Сталиндең бөйөк учениеләрен пропагандалау, халыҡ-ара хәлдең актуаль мәсьәләләрен яҡтыртыу, халыҡ-ара хеҙмәттәшлектең дошмандарын, һуғыш тоҡандырыусыларҙы фаш итеү һәм башында Советтар Союзы торған демократик лагерҙың тыныслыҡ һәм халыҡтарҙың имнселеге өсөн героик көрәшен күрһәтеү, Совет государствоһының политик, экономик һәм культура яҡтан үҫеше тураһында систематик һәм ентекле рәүештә информировать итеү, Советтар Союзы һәм бөтә донъя фәненең, техникаһының һуңғы өлгәшеүҙәрен популярлаштырыу, фән һәм практика новаторҙарының күренекле асыштарын һәм уйлап табыуҙарын социалистик төҙөлеш практикаһына индереүгә бөтә саралар менән ярҙам итеү, һәм шулай уҡ халыҡ массаларын әҙәбиәт, искусство, педагогика һәм культураның башҡа ҡаҙналары менән даими рәүештә таныштыра барыу бурыстарын ҡуйҙы.

Республиканың күп һандағы техника һәм фән работниктары, общественный политик работниктар, педагогтары, әҙәбиәт һәм искусство работниктары, шулай уҡ интеллигенцияның башҡа вәкилдәре быуа ошо ҙур бурыстарҙы үтәү эшенә тотондолар.

Хәҙерге ваҡытта общество составына күп һанда действительный члендәр — коллективтар: Министерстволар, ғилми учреждениелар, юғары уҡыу йорттары, хужалыҡ, профсоюз, йәштәр ойошмалары,—йөҙләгән действительный члендәр, член-соревнователдәр инәләр.

Общество члендәре араһында күп кенә докторҙар һәм профессорҙар, фәндәр кандидаттары, әҙәбиәт, искусство работниктары, партия работниктары, юғары һәм урта уҡыу йорто преподавателдәре, инженерҙар, уҡытыусылар, врачтар, агрономдар бар.

Башҡортостандың күренекле ғалимдәре И. Ғ. Ҡадиров, К. Т. Маньков, С. Н. Тайчинов, А. А. Трофимук, Г. И. Масленников һәм күп кенә башҡа кешеләр общество̀ның эшендә яҡындан торол ҡатнашлыҡ итәләр. БАССР Верховный Советы председателе, Башҡорт АССР-ының атҡаҙанған фән деятеле И. Ғ. Ҡадиров Общество Правлениеһының председателе итеп һайланды.

Социалистик культура йорттарының лекцион залдарында, клубтарҙа, уҡыу өйҙәрендә, ҡыҙыл мөйөштәрҙә, лабораторияларҙа, заводтарҙа һәм фабрикаларҙа, совхоздарҙа һәм колхоздарҙа общество̀ның бүлексәһе тарафынан 2500 лекция уҡылған. Был лекцияларҙа республикабыҙ эшселәренән, колхозсыларынан һәм интеллигенцияһынан 300.000-дән артыҡ кеше ҡатнашҡан.

Лекциялар һәр төрлө аудиторияларҙың һорауҙарын иҫәпкә алып, циклдар буйынса уҡыла. Мәҫәлән, Совет Башҡортостанының 30 йыллығына арнап, Ленин исемендәге Бөтә Союз Ауыл хужалығы фәндәре Академияһының август сессияһы йомғаҡтары тураһында һәм И. В. Мичурин учениеләрен пропагандалау, баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу планы тураһында СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарын пропагандалау, философия буйынса, марксизм-ленинизмдең айырым әҫәрҙәре буйынса лекциялар үткәрелде.

Халыҡ солтарын һайлауҙар буйынса күп кенә лекция циклдары үткәрелде. ВЛКСМ-дың 30 йыллығы циклы буйынса ла байтаҡ эш эшләнде. 1948 йылдың июленән алып, ВЛКСМ-дың Башҡортостан өлкә комитеты менән берлектә, республиканың комсомолецтары һәм йәштәре өсөн 178 тапҡыр лекция уҡылған.

Л. Н. Толстойҙың тыуыуына 120 йыл тулыуға ҡарата лекциялар ойоштороу буйынса күп кенә эштәр башҡарылды.

Башҡортостан яҙыусылары һәм шағирҙәре күп тапҡырҙар сығыш яһанылар.

Маркс—Энгельс—Ленин—Сталиндең бөйөк һәм бөтә нәмәне үҙ эсенә алыусы учениеләрен пропагандалау общество эшмәкәрлегендә төп урынды алып тора. Эшселәрҙең, крәҫтиәндәрҙең һәм интеллигенцияның большевизм тарихын һәм теорияһын систематик рәүештә өйрәнеүгә булған ҙур ынтылышы массовый тәҫ алды. Марксизм-ленинизмдең айырым проблемалары, коммунистар партияһы тарихы буйынса ойошторолған күп һандағы лекциялар ваҡытында аудиториялар халыҡ менән тулы була.

Общество тарафынан марксистик-ленинсы философия буйынса үткәрелгән лекциялар ҙур ҡыҙыҡһыныу тыуҙыралар. Г. Ф. Александров китабы буйынса үткәрелгән философик дискуссиянан һуң совет интеллигенцияһы философия мәсьәләләренә ныҡ иғтибар бирә башланы. Диалектик һәм тарихи материализмде өйрәнеүгә булған ынтылыш айырыуса ныҡ күтәрелде.

Фән, әҙәбиәт һәм искусство өлкәһендә йәшәп килгән буржуаз космополитизмға ҡаршы аяуһыҙ көрәш алып барыуҙы общество үҙенең мөһим бурыстарынан береһе итеп иҫәпләй. Ошо маҡсатта яҡын көндәрҙә фән, әҙәбиәт һәм искусство белемдәренең төрлө тармаҡтарындағы космополиттарҙы фаш итеүгә арналған күп кенә докладтар, лекциялар үткәреү билдәләнде.

Советтар Союзының халыҡ-ара тормошо һәм тышҡы политикаһы мәсьәләләре общество̀ның Башҡортостан бүлексәһенең лекцион пропагандаһында ҙур урынды алып тора.

Общество̀ның Мәскәүҙән ебәрелгән действительный члендәре Григорьянц, К. П. Лезин, Лопаков, Боровик, Беляев, М. Ю. Бородин шулай уҡ общество̀ның Башҡортостан бүлексәһе лекторҙары Масленников, Исмәғилов, Фекляев, Юдин, Павленко, Павлюченко, Вахитов һәм башҡа иптәштәрҙең лекцияларында социалистик государствоның тыныслыҡ һәм халыҡтарҙың имнселеге өсөн эҙмә-эҙлекле һәм ныҡышмалы көрәше асыҡ рәүештә сағылдырылған.

Халыҡ-ара хәлде пропагандалауҙа төп иғтибар реакцияның яңы һуғыш әҙерләүсе бысыраҡ көстәренә ҡаршы, башында Советтар Союзы торған, демократик лагерҙың ныҡышмалы һәм героик көрәшен күрһәтеүгә бирелә.

СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планы тураһындағы законды, уның үтәлешен, производствоның рентабеллелеге өсөн көрәште һәм башҡаларҙы популярлаштырыуға арналған күп һандағы лекциялар уҡылды.

Ләкин ошо ыңғай фактылар менән бер рәттән, общество̀ның Башҡортостан бүлексәһе эшендә ҙур ғына етешһеҙлектәр йәшәп килә әле. ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитеты бюроһы үҙенең 29 мартта үткәрелгән ултырышында общество правлениеһының отчет докладын тыңлағандан һуң был етешһеҙлектәрҙе тулыһынса асып бирҙе.

Предприятие эшселәре, колхозсылар, совхоз һәм МТС работниктары өсөн урындарҙа лекциялар аҙ уҡыла. Өфө һәм башҡа ҡалаларҙағы ғалимдәр араһынан квалификациялы лекторҙар республиканың айырым райондарына бик һирәк ебәреләләр. Мичуринсе биология, баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу планы тураһында лекциялар уҡыу өсөн колхоздарҙа һәм совхоздарҙа лекторийҙар ойошторолмаған. Республиканың айырым предприятиелары, учреждениелары, совхоздары, ҙурыраҡ колхоздары обществоға действительный члендәр итеп ылыҡтырылмағандар.

Шулай уҡ ауылдың күп һандағы интеллигенцияһы обществола действительный член һәм член-соревнователдәр булып тормай. Беҙ ҡалаларҙа һәм райондарҙа политик һәм ғилми белемдәр таратыуға булышлыҡ итеүсе общественный группаларҙың эшенә нәсәр етәкселек итәбеҙ әле. Мәҫәлән, Белорет, Бәләбәй ҡалаларында, Борай, Баҡалы, Әбйәлил, Матрай, Хәйбулла, Баймаҡ, Стәрлебаш, Федоровка райондарында обществоға ылыҡтырыу, лекцион пропаганда ойоштороу эше алып барылмай. Общество эргәһендә төҙөлгән күп кенә ғилми секциялар общество члендәренең ижади эш үҙәге булып тормайҙар әле. Шуның арҡаһында айырым лекцияларҙың фәнни һәм идея-теоретик кимәлдәре түбән.

Республика хеҙмәтсәндәре араһында техник пропаганда, тәбиғәт фәндәрен һәм атеизмде пропагандалау эше юлға һалынмаған.

Общество правлениеһе яҡын көндәрҙә түбәндәге сараларҙы үткәреүҙе билдәләй: республиканың ҡалаларында һәм райондарында апрель айында общество члендәренең йыйылышы үткәрелергә тейеш. ВКП(б) Өлкә Комитетының общество̀ның эшен артабан көсәйтеүгә юнәлтелгән ҡарарҙарын тормошҡа ашырыу буйынса конкрет саралар билдәләнә. Общество тарафынан раҫланған действительный члендәр һаны 5-тән дә кәм булмаған урындарҙа политик һәм ғилми белемдәр таратыу буйынса общество̀ның район, ҡала общественный уполномоченныйҙарын һайлауҙы үткәрергә һәм уның янында даими хәрәкәт итеүсе бюро булдырырға кәрәк. Предприятиеларҙа, учреждениеларҙа, совхоздарҙа һәм МТС-тарҙа групповой общественный уполномоченныйҙар бүленергә тейеш. Учреждениеларҙа, заводтарҙа, совхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм ҙур колхоздарҙа даими хәрәкәт итеүсе лекторийҙар ойошторорға, интеллигенция составынан лекторий етәкселәрен билдәләргә кәрәк. Учреждениеларҙы, заводтарҙы һәм фабрикаларҙы, совхоздарҙы һәм ҡайһы бер ҙур колхоздарҙы политик һәм ғилми белемдәр таратыу буйынса Бөтә Союз Общество̀һының действительный члене итеп алырға тейешбеҙ.

Бөтә урындарҙа ла систематик рәүештә публичный һәм ябыҡ лекциялар һәм докладтар ойошторорға, ул лекцияларҙа һәм докладтарҙа общество̀ның бөтә действительный члендәренең һәм член-соревнователдәренең актив ҡатнашыуын тәьмин итергә кәрәк. Лекторийҙарҙа общественный-тәбиғи фәндәр, бөтәһенән элек марксизм-ленинизм классиктарынан айырым әҫәрҙәре, мичуринсе биология, баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу планы, тәбиғәт фәндәрен һәм атеизмде пропагандалау линияһы буйынса лекция циклдары ойошторорға кәрәк.

Общество алдында торған бурыстар ҙур. Партия һәм государство беҙҙең интеллигенцияға маҡтаулы бурыстар йөкмәттеләр. Общество̀ның бөтә члендәре лә политик һәм ғилми белемдәр таратыу эшенә актив ҡатнашырға тейештәр.

З. Изгин.

Политик һәм фәнни белемдәр таратыу буйынса Бөтә Союз Общество̀һының Башҡортостан бүлексәһенең яуаплы секретары.

Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе

Париж

ПАРИЖ, 22 апрель. (ТАСС). Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең, совет делегаты Александр Фадеев председателлек иткән бөгөнгө көндөҙгө ултырышында Франция делегатҡаһы Француаз Лаклерк беренсе булып сығыш яһаны. Унан һуң бөтә залдың ҡайнар ҡотлауы аҫтында СССР делегатҡаһы Космодемьянская сығыш яһаны. Ул гитлерсе Германияға ҡаршы совет халҡының героик көрәше тураһында, үҙенең ҡыҙы Зояның һәм улы Александрҙың героик батырлыҡтары тураһында һөйләне.

Гитлерсе илбаҫарҙарға ҡаршы үҙ Ватанының ирке һәм бойондороҡһоҙлого өсөн көрәштә һәлак булған героик совет ҡыҙын үҫтереүсе әсәнең тулҡынланып һөйләгән тәьҫирле һүҙҙәренә йылы мөхәббәт һәм көслө ҡул сабыуҙар залда оҙаҡ яңғыранылар.

Париж ҡалаһы эргәһендәге Женневилльенан килгән балалар делегацияһы бөтә залдың ҡул сабыуҙары аҫтында Л. Т. Космодемьянскаяға сәскәләр букеты бирҙе һәм уны ҡотланы.

Унан һуң, АҠШ делегаты, негр ғалиме профессор Дюбуа, колониаль халыҡтарҙы иҙеүҙәргә ҡарата тәрән нәфрәтле телмәр менән сығыш яһаны.

Колониаль халыҡтарҙың ҡоллоҡҡа ҡаршы көрәше, тине ул, тыныслыҡ эшенә вклад булып тора.

Дюбуанан һуң Греция делегатҡаһы — күренекле грек яҙыусыһы Аксиоти сығыш яһаны. Грек халҡы үҙенең героик көрәше менән бөтә донъяла тыныслыкты һаҡлай, тине ул.

Унан һуң Париж эшселәренең күп һанлы делегаттары конгресте тәбрикләнеләр.

Бынан һуң Прага университеты ректоры Мукартовский телмәр менән сығыш яһаны. Мукартовский Чехословакия ғалимдәре исеменән бөтә донъя ғалимдәрен бөтә донъяла тыныслыкты һаҡлау өсөн берләшергә саҡырҙы.

Унан һуң Румыния делегаттары етәксеһе Садовяну сығыш яһаны. «Бөтә илдәрҙең тыныслыкты яклаусылары, берләшегеҙ!» тине ул. Яңы донъя — ул хеҙмәт донъяһы, ул ғәҙеллек донъяһы, ул — эксплоатацияның бетеүе. Эре капитал кешеләре өсөн һуғыш файҙалы эш булып һаналһа. Ләкин халыҡтарҙың тыныслыкҡа ҡарата булған ҡаҡшамаҫ ирке уға ҡаршы тора.

Испаниялағы интернациональ бригаданың һуғышсыһы, һуғышта һуҡырайған майор Фор тулҡынлы телмәр менән сығыш яһаны. Ул империалистәрҙең генерал Францоға ярҙам итеү һәм Франко испанияһын «мәңгелек союздың» крепосына әйләндереү политикаһына ҡаршы һөйләне.

Дания делегаты Хейберг, реакция ярҙамында Данияның социал-демократик хөкүмәтенең традициялы нейтралитет политикаһынан баш тартыуы һәм Данияны Атлантик пактҡа ҡушыуы арҡаһында Дания өҫтөнә ҡурҡыныс килеп баҫты, тип билдәләне.

Бөтә илдә был һуғыш пактына ҡаршы протест тулҡыны күтәрелде. Данияла тыныслыҡ өсөн көрәш хәрәкәтендә башында эшсе синыфы торған хәлдә бөтә халыҡ ҡатламы ҡатнаша.

Унан һуң Вьетнам делегатҡаһы Та Ти Льен (Вьетнам ҡатын-ҡыҙҙары вәкиле) сығыш яһаны. Та Ти Льен конгресҡа Вьетнам халҡының илдең бойондороҡһоҙлого өсөн, француз колонизаторҙарына һәм уларҙың Американағы хужаларына ҡаршы көрәше тураһында һөйләне. Вьетнам халҡы «Маршалл планына» ҡаршы, Атлантик пактҡа ҡаршы көрәшә, ти ул.

Вьетнам делегатҡаһынан һуң һуғыш инвалиде, йәш француз сығыш яһаны.

Швеция делегатҡаһы Седергрен, швед халҡы социаль һәм экономик системаларының төрлө булыуҙарына ҡарамаҫтан СССР һәм АҠШ тыныс хеҙмәттәшлек итеү өсөн юл таба алырҙар тип иҫәплей, тип күрһәтте.

Ултырыштың аҙағында председателлек итеүсе Фадеев Корея делегаттарының Бөтә Донъя конгресена килеүе тураһында бөтә залдың алҡышлауы аҫтында белдереү яһаны.

Ултырышта тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы өлөшө делегаттарының эштәре тураһында информацион белдереү тыңланды.

Шуның менән көндөҙгө ултырыш тамамланды.

* * *

ПАРИЖ, 23 апрель. (ТАСС). Бөтә прогрессив кешелек донъяһының күҙ ҡараштары Плейель залына йүнәлгән, унда иҫ киткес ҙур дәрт һәм бер-береңде аңлау атмосфераһында халыҡтар араһында тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе бара.

Конгрестең бөгөнгө ултырышында Париж госпиталдәре работниктәренең делегатҡаһы конгресҡа ҡатнашыусыларҙы ҡотланы.

Аргентина работницаһы Ирма Ольхэр бөгөнгө ултырышта председателлек итеүсе Броуотерга (Англия) тыныслыҡ [illegible]

[illegible] Франция горнякторының делегаты [illegible] конгресте ҡатнашыусыларға мөрәжәғәт итеп, һеҙ тулыһы менән Франция горнякторына таянып эш итә алаһығыҙ.

Шуны аңларға кәрәк, тине үҙенең сығышында Англия делегаты Джон Вуд, әле хәҙер һөйләнгән һуғыш СССР-ға һәм Европалағы, Көнсығыштағы социалистик демократияға ҡаршы агрессив һуғыш буласаҡ. Шулай уҡ ул эшселәр синыфына һәм бөтә донъялағы колониаль халыҡтарға ҡаршы йүнәлтелгән буласаҡ.

Джемс Эндикотт (Канада) Канада халҡының тыныслыҡ өсөн көрәше тураһында һөйләне.

Тыныслыҡ өсөн беҙҙең көрәшебеҙҙә, тине Эндикотт, беҙ ошо фактыһан күҙ йомоп үтә алмайбыҙ — ҡорал етеште[illegible]

Бөйөк халыҡ-ара солидарлыҡ [illegible]

Аргентина делегаты Бенито Марпанетти үҙенең телмәрен АҠШ-тың Латин Америкаһы илдәрендә алып барған агрессия политикаһына ҡаршы Аргентина халҡы көрәшенә арнаны.

Беҙ, тине ул, Маршалл планына, Рио-де-Жанейро пактына һәм Атлантик пактыға ҡаршы көрәш юлы менән генә тыныслыкты һәм милли азатлыкты яклай алаcаҡбыҙ һәм бары тик шул юл менән генә илебеҙҙең индустрияһын булдыра һәм сауҙабыҙҙы алға ебәрә алаcаҡбыҙ.

СССР делегаты, Советтар Союзы Геройы Маресьевтең сығышын конгресҡа ҡатнашыусылар көслө алҡыштар менән ҡаршыланылар.

Бельгия делегаты профессор Кобинс былай тип күрһәтте: Бельгиялағы ғилми институттар Бельгияның Африкалағы колонияларынан уран рудаһын ғилми-тикшеренеү ихтыяжларына ала алмаған бер ваҡытта, уран рудаһы ул колонияларҙан күп меңләгән тонналарҙа АҠШ-ҡа сығарыла, унда был руда атом бомбалары етештереүгә файҙаланыла.

Ғалимдәр, — тине Кобинс, абскурантизм һәм агрессия политикаһына ҡушыла алмайҙар.

Швейцария халҡы исеменән, — тине Швейцария делегаты Бонар, мин конгресҡа ҡатнашыусыларға тыныслыҡ өсөн эштәрендә уңышлыҡ теләйем һәм тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресен уларҙың тулыһынса яклауҙарына ышаныс белдерәм. Һуғыш тоҡандырыусыларға Швейцария халҡы былай тип яуап бирә: Швейцария халҡы тыныслыҡ теләй. Һуғыш ҡурҡынысы алдында беҙ, тыныслыҡ һәм прогресс өсөн көрәшергә булдыҡ.

Тунис делегаты Будали империалистәрҙең колонияларҙағы ҡоллоҡ политикаһына ҡаршы, эксплоатацияға ҡаршы сығыш яһаны.

Делегат Локвуд (Австралия), докерҙарҙың, моряктарҙың, порт эшселәренең һәм металлистәрҙең профсоюз федерациялары исеменән сығыш яһап, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Австралия халҡы өсөн ғәйәт ҙур рухландырғыс әһәмиәтен күрһәтеп үтте.

Бөгөн иртәнге ултырышта шулай уҡ Югославия делегаты Видмар һәм демократ-юристар халыҡ-ара ассоциацияһының делегаты Мур сығыш яһаны.

Прага

ПРАГА, 23 апрель. (ТАСС). Бөгөн иртәнге ултырышта конгресс делегаттары Париждәге конгрестең президиумы члены доктор Габриэл д' Арбусьеның, Америка делегаттары Джон Марсаҡ, [illegible] һәм Италия делегацияһы члены [illegible] Париждән килеүҙәрен тәбрикләнеләр. [illegible] Константин Симоновты делегаттар ҡайнар алҡыш менән ҡаршыланылар.

[illegible] Габриэль д' Арбусье ултырышта ҡатнашыусыларға тыныслыкты яклаусыларҙың Париждәге Бөтә Донъя конгресе делегаттарынан ҡайнар сәләм тапшырҙы.

Демократик Грецияның вәкиле профессор Петрос Коккалис делегаттарға азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоҡ өсөн грек халҡының героик көрәше тураһында һөйләне.

Германияның күренекле профсоюз деятеле [illegible] һәм Австрия парламенте члены Эрнст Фишер шулай уҡ телмәр менән сығыш яһанылар. Улар тыныслыҡ һөйөүсе бөтә халыҡтар менән бергә Германия һәм Австрияның демократик һәм антифашистик көстәре яңы империалистик һуғышты тоҡандырыусыларға ҡаршы, Англия-Америка империализменең агрессив пландарына ҡаршы үҙҙәренең тауышын күтәрәләр, тип айырыуса әйтеп үттеләр.

Профессор Зденек Неедлы (Чехословакия) телмәр менән сығыш яһаны.

Бөтә илдәрҙең миллионлаған массалары, ти ул, тыныслыкты яклауға көрәшкә күтәрелә. Тыныслыҡ лагерендә [illegible] Бөйөк Сталин — тыныслыҡ лагерендә. (Дауыллы һәм дауамлы алҡыштар. Генералиссимус И. В. Сталин хөрмәтенә бөтәһе лә аяҡ өҫтө баҫалар һәм көслө рәүештә алҡышлайҙар).

Делегаттар Советтар Союзының ике тапҡыр Геройы Федоровтың телмәрен ҙур иғтибар менән тыңланылар. [illegible]

Тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы [illegible] Чехословакия фабрикаларының һәм заводтарының бик күп делегаттары ҡотланылар.

Унан һуң Румыния делегацияһы члены, Клуж Университеты докторы профессор Петрович, Польша делегацияһы члены шахтер-ударник Ян Коласа һәм башҡалар телмәр менән сығыш яһанылар.

Кытай Халк-азатлык армияһының Тайюанде алыуы

БЭЙПИН, 24 апрель. (ТАСС). Синьхуа агентствоһы былай тип хәбәр итә: бөгөн иртә менән 5 сәғәт дауам иткән һуғыштан һуң Халк-азатлыҡ армияһы Шаньси провинцияһының башҡалаһы—Тайюанде алды. Гоминдандың 12-нән артыҡ дивизияһы ҡала алыныр алда Тайюань буйында өс көн дауам иткән һуғышта тар-мар ителгән.

Тайюань Төньяҡ Ҡытайҙың промышленность яғынан иң алға киткән ҡалаларының береһе. Ул 30 йылдан артыҡ ваҡыт Гоминдан милитарисе Янь Сишаньдең тәрәге булып хеҙмәт иткән. Янь Си-шань япондар ярҙамында был ҡала тирәһенә йөҙҙәрсә блокгауз һәм ныҡытылған точкалар менән көслө нығытмалар төҙөгән.

Парижда тыныслыкты яклауға арналған ҙур митинг

ПАРИЖ, 24 апрель. (ТАСС). Бөгөн Париж янындағы Монружда Буффало стадионында тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең саҡырыуы буйынса йыйналған ҙур митинг булды.

Стадионға һәм уның тирәһендәге урамдарға ярты миллион самаһы кеше килеп тулды. Бөтә урындарҙа ла байраҡтар, транспаранттар, плакаттар, тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең эмблемалары — аҡ күгәрсен һүрәттәре күренә.

Париж властәре Монруж районына күп һанлы моторлаштырылған полиция һәм «республиканың иминселек отрядтәре» тип аталған отрядтәрҙе тупланылар. Полиция тарафынан провокация юлы менән уйлап сығарылған күп һанлы инциденттәргә ҡарамаҫтан, манифестанттар тотош тынғыһыҙ ағым булып Буффало стадионына табан ағылдылар. Метроның «Порт Орлеан» станцияһы янында полиция частәре Париждең 14-се районындағы Франция йәштәренең республикан Союзы колоннаһына һөжүм иттеләр. Полицейскийҙар плакаттарҙың бер өлөшөн йыртып ырғыттылар һәм тыныслыкты яклау өсөн көрәшкә саҡырыусы транспаранттарҙы боҙҙолар. Күп кенә пункттарҙа демонстранттарҙы ҡулға алыуҙар ҙа булды.

Парижға бара торған юлда полиция Вар департаментынан Буффало стадионына табан барыусы «тыныслыҡ каруанына» һөжүм итте. Автобустәр «каруандан» сәскәләр, байраҡтар һәм тыныслыкты яклауға саҡырыусы плакаттар алып, йыртҡылап ташланылар. Ләкин һис бер төрлө ҡамасаулыҡтар ҙа колонналар хәрәкәтен туҡтата алманы.

Көндөҙгө сәғәт 3-тә стадион тирәһендә өҙлекһеҙ ағылыусы демонстранттарҙың колонналары хәрәкәт итә башланы. Үҙәк трибунала — тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе эштәрендә ҡатнашыусы төрлө илдәрҙең делегациялары, Франция общественносеның вәкилдәре һәм политик деятелдәр бар.

Сена департаменты генеральный Советының председателе доктор Брос (радикал социалист) Бөтә Донъя конгресында ҡатнашлыҡ итеүсе сит ил делегаттарын ҡотлап, тыныслыкты яклауға арналған халыҡ демонстрацияһын асты.

Йөҙҙәрсә мең кешеләрҙең берҙәм ҡул сабыуҙары аҫтында трибуна эргәһенән үткән колонналар хәрәкәте киске сәғәт 7-гә тиклем дауам итте. Бөтә урындарҙа ла плакаттар күренә. «Тарн һәм Гаронны тимер юлсылары ошоларҙы белдерәләр — Француздарҙың ҡандары долларҙарға һатылмай! Һуғышҡа һуғыш!», «Бөтә донъяла тыныслыкты яклаусыларға сәләм!», «Бөтһен үлем пакты булған Атлантик пакт!», «Тыныслыкты яклаусыларға сәләм, Париж йәштәре һеҙҙең менән бергә көрәшә һәм ул еңәсәк!», «Луара горняктәре тыныслыҡ өсөн көрәшәсәктәр!», «Тыныслыкты яклап эш иткәне өсөн иптәш Сталинға рәхмәт!», «Француз әсәләр Советтар Союзына ҡаршы һуғышҡа үҙҙәренең улдарын бер ваҡытта ла бирмәйәсәктәр!», «Бөтә донъяла тыныслыкты яклауҙа берҙәмлек өсөн!», «Бөтһен һуғыш тоҡандырыусылар!», «Бөтһен Атлантик пакт!» тигән һәм башҡа лозунгылар күренә.

Алтынсы сәғәттә, трибуна тирәһенән демонстранттар үтеп торған ваҡытта, митинг башланды. Митингыны профессор Жолио-Кюри асты.

Тыныслыкты яклаусы бөтә француздар исеменән бында сығыш яһап, тине Жолио-Кюри, Конгресҡа вәкил булып килгән бөтә илдәрҙең, бигерәк тә, — демократик Ҡытай, Вьетнам, Индонезия, республикан Испания, демократик Греция делегацияларын ҡотлайым, ул илдәрҙең халыҡтары империалистик агрессорҙарға ҡаршы героик көрәш алып баралар. Мин шулай уҡ, Франция хөкүмәтенең ахмаҡ ҡарары нигеҙендә конгрестең эштәрендә тура-нан-тура ҡатнашлыҡ итә алмаған 400 делегатты ла ҡотлайым. Шулай ҙа улар Прагаға йыйналдылар, беҙҙең эшебеҙҙә күҙәтә баралар һәм унда ҡатнашлыҡ итәләр. Үкенескә ҡаршы, улар был гүзәл манифестацияла, беҙ көткәнгә ҡарағанда ла яҡшы ойошторолған манифестацияла беҙҙең менән бергә ҡатнаша алмайҙар. Мин шуны әйтә алам, был манифестация ғәйәт ҙур уңыш булып тора.

Унан ары Англия делегацияһының члены Зиллиакус сығыш яһаны. Ул был ҡеүәтле манифестация халыҡ массалары араһындағы солидарлыкты күрһәтә һәм һуғыш тоҡандырыусыларға серьёз иҫкәртеү булып тора тине.

Индонезия делегаты Суман Хаизан империалистик колонизаторҙарға ҡаршы һәм һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы колониаль халыҡтарҙың көрәше тураһында һөйләне.

Италия делегаты Серени үҙенең сығышында Атлантик пактҡа ҡаршы Италия халҡының көрәше тураһында һөйләне. Тыныслыкты яклаусыларҙың көсө, тине ул, һаныбыҙ күп һәм улар ғәҙел тормош төҙөргә һәләтле берҙәнбер көс булып торалар.

Американың билдәле яҙыусыһы Говард Фаст былай тине: Минең халҡым азатлыкты һөйә һәм уның өсөн нығышмалы рәүештә көрәшә, ләкин беҙҙең азатлығыбыҙ ҡурҡыныс аҫтында. Халыҡтың хоҡуҡтарын тартып алалар, уны иркенән мәхрүм итәләр. Террор ҡурҡынысы килеп тыуҙы. Хәҙер Америкала коммунистәр партияһы етәкселәрен хөкөм итәләр. Улар 30 йылға төрмәгә ябылыу ҡурҡынысы аҫтында торалар. Уларҙы нимдәй ҙә булһа енәйәттәре өсөн түгел, ә Уолл-стрит күрһәтеүе буйынса хөкөм итәләләр.

Беҙ, Америка демократтары, тине һүҙен тамамлап Фаст, үҙ көстәребеҙҙе беләбеҙ, һәм беҙ һеҙҙең менән тип ысын күңелебеҙҙән белдерәбеҙ. Йәшәһен тыныслыҡ! Йәшәһен тыныслыкты яклаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе!

Совет делегаты А. А. Фадеевтең сығышы оҙаҡ дауам иткән овация һәм ҡотлау тауыштары менән ҡаршыланды.

Совет делегатының телмәре тамамланғас, митингыла ҡатнашыусылар «Йәш гвардия» йырын йырланылар, ул марсельеза менән алмашынды.

Тыныслыкты һәм бөтә халыҡтар араһында демократик хеҙмәттәшлекте яклап сығыш яһаусы халыҡтың былдай ҡеүәтле берҙәмлеген Париж быға саҡлы бер ваҡытта ла күргәне юҡ ине әле.

Өфө йәш натуралистәр станцияһында

Һүрәттә: үҫемлектәр үҫтереүсе тәжрибәсе — йәш мичуринселәрҙән (һулдан уңға) Ревмира Зинина һәм Нина Козлова яровойлаштырыуға ҡуйылған бойҙайҙы тикшерәләр.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Учалы районында

Малсылык планы уңышлы үтәлә

Район колхоздары ВКП(б) Үҙәк Комитетенең тарихи февраль Пленумы ҡарарын үтәү өсөн намыҫ менән көрәшеп, общественный малсылыкты үҫтереү планын үтәүҙә серьёз уңыштарға өлгәштеләр. Ошо йылдың 1 ғинуарына райондың һарыҡ-кәзәләр үрсетеү планы һуғышҡа тиклемге булған кимәлдән байтаҡ артып китте. Хәҙер район һыйыр малсылыҡ һәм мөгөҙлө эре малдар үрсетеү планын үтәү буйынса ла һуғышҡа тиклемге кимәлгә етеп килә. Колхозсылар, малсылыҡ работниктәре быйыл ошо бурысты уңышлы үтәп сығыу өсөн көрәшәләр. «Шишмә», «Балтаҡкан» кеүек алдынғы колхоздар общественный малсылыкты үҫтереү планын күптән һуғышҡа тиклемге кимәлгә еткерҙеләр.

Королокка каршы көрәш

Район хеҙмәтсәндәре тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын ҙур дәрт һәм серьёз хеҙмәт күтәрелеше менән ҡаршы алдылар. Ағымдағы йылда 17 колхозда сәсеү әйләнеше индерелә. Быйылғы яҙғы сәсеү осоронда королокҡа ҡаршы байтаҡ саралар күреү өсөн әҙмәкле әҙерлек алып барыла. Райондың ауыл хужалығы алдынғылары 100 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу йөкләмәһен алдылар. Бынан башҡа ике колхозда питомник ойоштороу, 27 урында быуа, һыу ятҡылыктары төҙөү саралары көҙ уңында тотола. Райондың урман хужалығы колхоздарға баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыуҙа хәстәрле ярҙам күрһәтә. Ул колхоздарға алынған йөкләмәне артығы менән үтәрлек кимәлдә ағас орлоҡтары, питомниктәр өсөн йәш ағастар әҙерләп бирҙе. Колхоздар өсөн баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу буйынса звеноводтар әҙерләнә.

Төлкөсөлөк совхозы

Районда ике совхоз бар. Уның береһе — Байрамғол итселек һәм һөтсөлөк совхозы, икенсеһе күптән түгел генә ойошторолған төлкөсөлөк совхозы. Был совхоз Нәрәле тауы итәгенә урынлашҡан. Бында илебеҙҙең хужалыҡ эштәрендә әһәмиәтле урын тотҡан ҡиммәтле ҡара төлкөләр үрсетелә. Совхоз коллективы үҙған йылдың производство планын байтаҡ арттырып үтәне. Быйыл инде уның хужалығы, үҙған йылға ҡарағанда, ике тапҡырға киңәйтеләсәк.

Рудниктәрҙә һәм прискала

Районда ике рудник һәм бер прииска бар. Был рудниктәр һәм прииска республикабыҙҙың алтын тресының байтаҡ производство кимәлен тәшкил итә. Район үҙәгенән 4 километр ғына алыҫлыкта урынлашҡан Учалы руднигы республика күләмендә алдынғы һәм иң ҙур рудниктәрҙән береһе. Элек был урындарҙа бөтә эш ҡул көсө менән, артта ҡалған ябай техника менән алып барылған. Хәҙер Миндәк, Учалы рудниктәрендә техниканың һуңғы өлгәшеүе буйынса төҙөлгән перекалинион заводтар эшләйҙәр. Яҡын йылдарҙа Поляковка прискаһында драга эшләй башлаясаҡ.

Мәктәптәр һәм больницалар селтәре киңәйә

Сталинсе биш йыллыҡтар осоронда район хеҙмәтсәндәрен медицина һәм мәғариф саралары менән хеҙмәтләндереү эше йылдан-йылға киңерәк ҡолас йәйә бара. Хәҙер районда 81 мәктәп бар. Уларҙың бишеһе урта, 22-һе ете йыллыҡ һәм 54-е башланғыс мәктәптәр. Был мәктәптәрҙә 9856 бала уҡый. Райондағы 471 уҡытыусының 25-е ошо көндәрҙә хөкүмәт ордендәре һәм медалдәре менән наградланды. Улар араһында Ленин ордене менән наградланған Зәлкәрнәев, Әмиров, Солтанов иптәштәр кеүек ҙур стажлы, тәжрибәле уҡытыусылар бар.

Районда 4 стационар больница, 5 амбулатория, 3 аптека, 20-нән артыҡ төрлө һаулыҡ һаҡлау пункттары эшләп килә. Улар тик 1948 йылда ғына 18 меңгә яҡын кешене хеҙмәтләндерҙеләр. Поляковка ауылында рентген һәм физкабинет эшләй. Был больницаларҙа юғары белемле 15 врач бар. Улар араһында Башкорт АССР-ы Верховный Советы депутаты иптәш Хәлимә Ваһапова район үҙәгендәге больницаға етәкселек итә.

М. Хәйҙәров.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

КЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН газетаһына яҙылығыҙ һәм уны ТАРАТЫҒЫҘ!

„КЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН" газетаһына 1949 йыл өсөн подписка кабул итеү дауам итә.

Подписканы „Союзпечать"тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм ҡул тапшырыусылар тарафынан ҡабул ителә.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 6 айға—30 һум, өс айға—15 һум, 1 айға—5 һум.

Редакцияның адресе: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөше бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02430 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА
1949 йыл
№ 84 (8184)
29
апрель
йома
хаҡы 20 тин

Колхозсылар һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар, МТС һәм совхоз эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, ауыл хужалығы специалистәре! Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың бөтә сәсеүлек майҙандарынан юғары урожай алыуға ирешегеҙ! Алдынғы ауыл хужалығы фәненең ҡаҙаныштарын практикаға киң рәүештә индерегеҙ! Игенселек һәм малсылыҡ алдынғыларының, орденлеләрҙең һәм Социалистик Хеҙмәт Геройҙарының сафтарын арттырығыҙ!

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһы Үҙәк Комитетенең Беренсе Майға ҡарата саҡырыуҙарынан.

Нефть промыселдәрендә алдынғы тәжрибәләрҙе киң ҡулланырға

Бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хаттарында Башҡортостан нефтселәре 1949 йылда нефть сығарыу планын срогынан алда үтәргә, Тыуған илебеҙгә пландан тыш күп күләмдә нефть бирергә, хеҙмәт етештереүсәнлеген 2,5 процентҡа күтәрергә тип социалистик йөкләмә алдылар. Улар вәғәҙәләрен намыҫлы үтәү маҡсатында Куйбышев нефтселәре менән социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Алынған йөкләмәне уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу — нефтселәр араһында социалистик ярышты ысын мәғәнәһендә киң йәйелдереүгә, алдынғыларҙың эш тәжрибәләрен киң популярлаштырыуға ныҡ бәйләнгән. Беҙҙең илебеҙҙә алдынғы, гүзәл эш тәжрибәләренә бай булған халыҡ хәрәкәттәре күп. Мастер Николай Российский методында меңдәрсә участкалар, бригадалар, цехтар һәм тотош предприятиелар коллектив стахановса эшләүгә күстеләр. Производство процестәрен камиллаштереү эшендә технолог А. Иванов һәм В. Матросовтың методтары өлгөһөндә эшләүселәрҙең сафтары көндән-көн үҫә. Мастер ярҙамсыһы А. Чутких методы менән эшләүселәр продукцияның сифатын яҡшыртыу өсөн юғары сифат бригадалары ойоштороҙолар. Ө смена мастере П. Ярыгина производствола юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге бирә торған бригадалар ярышын башлап ебәрҙе.

Бындай алдынғы методтар Башҡортостандың нефть промыселдәрендә лә уңышлы ҡулланылалар һәм үҙҙәренең яңылыҡтары менән байытылалар. «Ишембайнефть» тресының икенсе промыселендәге өлкән мастер, Социалистик Хеҙмәт Геройы Аҡмал Вахитовтың тәжрибәләрен республикабыҙҙа кемдәр генә белмәй. Ул үҙенең ер аҫты ремонты участкаһында коллектив стахановса эш ойоштороҙо. Шуның һөҙөмтәһендә участкала юғалтыуҙар бик ныҡ ҡыҫҡарҙы, электр һәм пар энергияһына, инструменттарға, материалдарға күп экономия яһалды. Юғары сифат өсөн көрәштә скважиналарҙың ер аҫты оборудованиеларын ремонтлау мәсьәләһе яҡшыртылды. Был — бөтә алдынғы методтарҙың комплексы менән эшләү тигән һүҙ. Шуға күрә бында нормаһын үтәмәүсе бер генә эшсе лә юҡ. Аварияларға юл ҡуйылмай, скважиналарҙы файҙаланыу коэффициенте үҫкәндән-үҫә. Иптәш Вахитовтың участкаһы айлыҡ заданиене 120—125 проценттан да арттырып үтәй.

«Туймазынефть» тресының мастерҙарынан Букин, Несин, Шаһивалиев кеүек күп кенә иптәштәрҙең участкаларында ла хеҙмәт алдынғы методтарға нигеҙләнгән. Бындағы операторҙар скважина оборудованиеларен ваҡытында тикшереп тороу, майлау, кәрәк саҡта уҡ ремонтлау һөҙөмтәһендә эштең сифатын күтәрҙеләр. Станок-качалкаларға тулы нагрузка биреү, һәр скважинаның үҙенә хас булған режимен булдырыу һөҙөмтәһендә был алдынғы участкалар нефть сығарыу кимәлен күтәргәндән күтәрәләр.

«Башнефть» берекмәһенең күп кенә промыселдәрендә хәҙер скважиналарҙың [illegible] жиналарҙы файҙаланыу коэффиценте арта.

Алдынғылар тәжрибәһен үҙләштереү арҡаһында гүзәл хеҙмәт өлгөләрен биреүсе операторҙар, мастерҙар, ключниктәр нефть промыселдәрендә күптәр. Уларҙың дөйөм коллектив эшенә индергән вкладтары ҙур. Октябрьский нефтселәре экономия өсөн һәм средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү буйынса ныҡышмалы көрәшәләр, ағымдағы йылдың беренсе кварталында государствоға бер миллион һум средство бушатыуға өлгәштеләр.

«Ишембайнефть» тресының өсөнсө промыселе коллективе һуңғы айҙарҙа алдынғы эш тәжрибәләрен киң ҡулланыу һөҙөмтәһендә үҙ эшен байтаҡ яҡшыртты. Хәҙер ул, өҙәкләктән сығып ҡына ҡалманы, ҙур күтәрелешкә лә өлгәште. Коллектив һуңғы айҙарҙа нефттең үҙенә төшөү хаҡын 5 процентҡа кәметте, меңдәрсә һум экономия яһаны. Быйыл обороттағы средстволарҙың әйләнешен 8 көнгә тиҙләтеп, 200 мең һум средствоны бушатыу өсөн көрәшә.

Тик бөтә промыселдәр ҙә, нефть сығарыу участкалары ла ижади эшкә ныҡлап тотонмағандар әле. «Ишембайнефть» тресының мастерҙары Карташев һәм Гулков иптәштәр етәкселек иткән участкалар нефть сығарыу заданиеларен систематик рәүештә өҙәләр. Сөнки бында алдынғылар тәжрибәһен ҡулланыу буйынса бер төрлө лә көрәш ойошторолмаған. Социалистик йөкләмәләр ҙә тик формаль рәүештә генә алына. Уларҙың үтәлешен тикшереп бармайҙар, техник уҡыуҙар ойошторолмаған. Скважиналарҙың режиме дөрөҫ һаҡланмай. Электр энергияһы кәрәгенән артыҡ тотола, оборудование лә тиҙ туҙа. Был хәл аварияларҙы тыуҙыра, ә нефть сығарыуҙы кәметә.

Ҡайһы бер хужалыҡ етәкселәре, профсоюз работниктәре алдынғы методтарҙы ҡулланыуға иғтибар бирмәйҙәр. Нефтселәр союзының Ишембай ҡала комитете (председателе иптәш Тюшев) алдынғы эш тәжрибәләрен популярлаштырыу эшен ойоштороу урынына бюрократтарса телефон аша һандар йыйнау, отчеттар төҙөү менән генә шөғөлләнә.

«Ишембайнефть» тресының икенсе промыселе бынан бер нисә айҙар ғына әлек стахановса һанала ине. Ләкин промысел етәкселәренең Н. Российский методына «кампания» итеп ҡарауҙары һөҙөмтәһендә промысел стахановсы исемде үҙендә һаҡлап ҡала алманы. Производство новаторҙары А. Чутких һәм П. Ярыгина тәжрибәләре лә промыселдәргә йомшаҡ индерелә әле.

Нефтселәрҙең эшен яҡшыртыу өсөн алдынғы тәжрибәләрҙе киң популярлаштырырға, производствоға ҡыйыу рәүештә индерергә кәрәк. Промысел етәкселәре, мастерҙар, операторҙар бында үҙҙәренең оперативлектарен күрһәтергә тейештәр. Техминимум уҡыуҙары, производство кәңәшмәләре, беседалар, стена газеталары, «боевой листоктар» аша алдынғы тәжрибәләрҙе киң таратырға кәрәк. Был партия, комсомол һәм профсоюз ойошмаларының айырыуса мөһим бурысы булып тора. Иптәш Сталинға биргән вәғә- [illegible]

СССР профессиональ союздарының X съезы ябылды

27 апрелдә Кремлдең Ҙур Дворецендә СССР профессиональ союздарының X съезы үҙенең эшен тамам итте.

[illegible]

(ТАСС).

Совхозда стационар кино

[illegible]

СССР профессиональ союздарының X съезынан

МӘСКӘҮ, КРЕМЛЬ

Иптәш Иосиф Виссарионович СТАЛИНГӘ

Ҡәҙерле Иосиф Виссарионович!

СССР профессиональ союздарының X съезы профессиональ союздарға ойошҡан миллиондарса эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр исеменән, һеҙгә, беҙҙең бөйөк юлбашсыбыҙ һәм учителебеҙ, ысын күңелдән ялҡынлы сәләм ебәрә.

Коммунистик общество төҙөү өсөн көрәштең бөтә осорҙарында бөйөк Ленин—Сталин эшенә бирелгән профессиональ союздар большевиктәр партияһы политикаһын тоғро рәүештә тормошҡа ашырыусы булдылар.

Беренсе биш йыллыҡтар осоронда профессиональ союздар массаларҙың ижади активлеген илде индустриялаштырыуҙың һәм ауыл хужалығын коллективлаштереүҙең ленинсе-сталинсе планын үтәүгә мобилизовать иттеләр.

Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында профессиональ союздар, хеҙмәтсәндәрҙе Совет Армияһына бөтә саралар менән ярҙам күрһәтеүгә мобилизовать итеп, дошманды еңеү эшенә ҙур вклад индерҙеләр.

Илебеҙҙең эшселәр синыфының хеҙмәт подвигтәре совет халҡының хәтерендә һәм азатлыҡ һөйөүсе бөтә халыҡтарҙың хәтерендә мәңге һаҡланыр. Совет кешеләре, иптәш Сталин, һеҙҙең: «Тыныс төҙөлеш йылдарында бик ныҡ алға киткән ҡеүәтле социалистик промышленносте барлыҡҡа килтергән Советтар Союзының эшселәре Ватан һуғышы ваҡытында ысын хеҙмәт батырлығы күрһәтеп, фронтҡа ярҙам өсөн кесеркәнешле һәм ҡайнап торған эш йәйелдерҙеләр» тигән һүҙҙәрегеҙҙе ғорурлыҡ менән ҡабул иттеләр.

Һуғышты еңеү менән тамамлап, совет халҡы халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм уны артабан үҫтереү өҫтөндә ҙур дәрт менән эшләй, социализмдан аҡрынлап коммунизмға күсеү бурысын уңышлы рәүештә хәл итә. 1946 йылдың 9 февралендә Мәскәү ҡалаһы Сталин һайлау округы һайлаусылары алдында һөйләгән тарихи телмәрегеҙҙә, иптәш Сталин, һеҙҙең тарафтан һыҙылған грандиоз эштәр программаһы эшселәр синыфының һәм бөтә совет кешеләренең байрағы булып әүерелде.

Совет профсоюздары коммунизм мәктәбе, идара итеүгә өйрәтеү мәктәбе булған хәлдә, эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең ижади хеҙмәтен һеҙҙең тарафтан күрһәтелгән бөйөк пландарҙы тормошҡа ашырыуға йүнәлтәләр.

Профсоюздар миллиондарса эшселәр, инженерҙар, техниктәр һәм хеҙмәткәрҙәр массаһын социалистик ярышҡа ылыҡтыралар, производство новаторҙарының тәжрибәләрен башҡаларға күсерәләр, ул тәжрибәне дөйөм бөтә халыҡ достояниеһе итәләр.

Профсоюздар хеҙмәтсәндәрҙе хеҙмәткә һәм социалистик милеккә коммунистик мөнәсәбәт рухында тәрбиәләйҙәр, уларҙы производство пландарын тулыһынса һәм арттырып үтәү өсөн, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү өсөн, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыу һәм юғары сифатлы продукция етештереү өсөн көрәшкә ойошторалар.

Большевиктәр партияһы һәм һеҙ үҙегеҙ, иптәш Сталин, хеҙмәтсәндәрҙең үҫә барған бөтә материаль-көнкүреш һәм культура талаптарын ҡәнәғәтләндереү тураһында хәстәрлек күреү профсоюздарҙың туранан-тура үҙ эштәре булып тора, тип өйрәтәһегеҙ. Профсоюздар үҙҙәренең бөтә эшмәкәрлектәре менән был почетлы бурысты үтәүгә ынтылалар.

Илебеҙҙә киң күләм алған государство социаль страхованиеһе эшенә профсоюздар ҙур иғтибар бирәләр. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡта эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә социаль страховать итеүгә Государство бюджете буйынса 62 миллиард һум аҡса билдәләнгән. Был хеҙмәтсәндәрҙе социаль страховать итеү мәсьәләләренә, Совет хөкүмәтенең һәм коммунистәр партияһының бик ҙур иғтибар биреүен һәм хәстәрлек итеүен күрһәтә.

Культура фронтында беҙҙең илебеҙ тарафынан өлгәшелгән уңыштарҙы совет кешеләре законлы ғорурлыҡ менән билдәләйҙәр.

Профессиональ союздарҙың политик ағартыу һәм культура-массовый эштәре хеҙмәтсәндәрҙең идея-политик аңлылығын күтәреү, массаларҙа беҙҙең гүзәл Тыуған илебеҙгә ҡарата сикһеҙ мөхәббәт, большевиктәр партияһына фиҙакәр бирелгәнлек хистәрен тәрбиәләү буйынса алда торған гүзәл бурыстарға буйһондоролған.

Советтар Союзы бөтә донъялағы демократия һәм прогресс көстәренә етәкселек итеп, ныҡлы тыныслыҡ өсөн эҙмә-эҙлекле көрәш алып бара, Англия-Америка империалистәре һәм уларҙың булышсылары лагеренән булған яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙы фаш итә. СССР профсоюздары тыныслыҡ һәм демократия өсөн көрәштә актив ҡатнашалар.

Совет профессиональ союздары, башҡа илдәрҙәге прогрессив профсоюздар менән берлектә, Профсоюздарҙың Бөтә Донъя Федерацияһын төҙөүҙә инициатор булдылар. Совет профсоюздары ныҡ һәм эҙмә-эҙлекле рәүештә халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтенең берҙәмлеген яҡлайҙар, тыныслыҡ һәм демократия фронтын ныҡыталар.

Ҡәҙерле Иосиф Виссарионович! Тыуған илебеҙ еңеүле рәүештә коммунизмға табан хәрәкәт иткән шарттарҙа профсоюздарҙың коммунизм мәктәбе булыу яғынан роле үлсәп бөтөргөһөҙ дәрәжәлә үҫкәнлеген, профсоюздарҙың бөтә ойоштороу һәм тәрбиәләү эштәре алдындағы талаптарҙың үҫкәнлеген беҙ тәрән рәүештә аңлайбыҙ.

СССР профессиональ союздарының X съезы киң тәнҡит һәм үҙ-үҙенде тәнҡитләү нигеҙендә профсоюздарҙың эштәренә йомғаҡ яһаны һәм совет профессиональ хәрәкәтенең иң мөһим бурыстарын тикшерҙе. Беҙҙең съездыбыҙҙың бөтә ҡарарҙары профсоюздарҙың эшен Тыуған илебеҙ алдына, иптәш Сталин, һеҙҙең тарафтан ҡуйылған бөйөк бурыстар кимәленә күтәреүгә йүнәлтелде.

Ҡәҙерле юлбашсыбыҙ һәм учителебеҙ, һеҙгә, үҙебеҙҙең бөтә көстәребеҙҙе һәм белемдәребеҙҙе социалистик Ватаныбыҙҙың ҡеүәтен артабан нығытыу эшенә, коммунизмдың тантанаһы эшенә бирергә миллиондарса эшселәр, интеллигенция һәм хеҙмәткәрҙәр исеменән ант итәбеҙ.

Социалистик ярыш байрағын тағы ла юғарыраҡ күтәрергә, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә һәм юғары сифатлы продукция етештереүгә көс һалып өлгәшә барырға беҙ Бөтә Союз Коммунистәр партияһы алдында, Иосиф Виссарионович, һеҙҙең алдығыҙҙа вәғәҙә бирәбеҙ.

Хужалыҡ төҙөлөшө бурыстарын уңышлыраҡ хәл итеү өсөн беҙ хеҙмәтте ойоштороуҙы, производство технологияһын һәм предприятиеларҙың экономикаһын тағы ла тәрәнерәк өйрәнәсәкбеҙ, булған резервтарҙы тағы ла яҡшыраҡ асасаҡбыҙ һәм тулыраҡ файҙаланасаҡбыҙ, эшселәрҙең, инженер-техник работниктәрҙең активлеген һәм производство инициативаһын үҫтерәсәкбеҙ. Беҙ совет кешеләренең хеҙмәтендәге бөтә яңылыҡты һәм ижади эште күтәреп алып, уны массаларҙың дөйөм достояниеһе итеүҙе һәм фән, техника ҡаҙаныштарын киң рәүештә производствола ҡулланыуҙы беҙ үҙебеҙҙең иҙге бурысыбыҙ, тип иҫәпләйбеҙ.

Беҙ, иптәш Сталин, хеҙмәтсәндәрҙең көн күреүен артабан яҡшыртыу һәм уларҙың материаль-көнкүреш һәм культура яғынан булған талаптарын бөтә саралар менән ҡәнәғәтләндереү тураһындағы хәстәрлекте тағы ла көсәйтергә йөкләмә алабыҙ.

Беҙ профсоюздарҙың төрлө яҡлы һәм күп төрлө культура эшмәкәрлеген илебеҙҙең бөтә эшселәрен һәм крәҫтиәндәрен культуралы, белемле итеү буйынса һеҙҙең тарафтан ҡуйылған тарихи бурыстарҙы хәл итеүгә туплаясаҡбыҙ. Беҙ эшселәрҙең культура-техник кимәлен, инженер-техник работниктәр кимәлен күтәрергә йөкләмә алабыҙ. Беҙ киләсәктә лә хеҙмәтсәндәрҙе ялҡынлы совет патриотизмы рухында тәрбиәләйәсәкбеҙ, Ленин—Сталин партияһы идеяларын арымай-талмай массаларға алып барасаҡбыҙ.

Үҙебеҙҙең интернациональ бурысыбыҙҙы киләсәктә лә мөҡәтдәс рәүештә үтәрбеҙ, халыҡ-ара эшселәр берҙәмлеген бөтә саралар менән нығытырбыҙ, яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы бөтә донъяла ныҡлы һәм оҙаҡ дауам иткән тыныслыҡ өсөн көрәште тағы ла нығыраҡ көсәйтербеҙ, тип, иптәш Сталин, һеҙгә ышаныс белдерәбеҙ.

Ҡәҙерле юлбашсы һәм учитель, һеҙгә, беҙҙең халҡыбыҙҙың бәхете өсөн, бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең бәхете өсөн иҫәнлек-һаулыҡ һәм оҙаҡ йылдар уңышлы хеҙмәт итеүегеҙҙе теләйбеҙ!

Йәшәһен беҙҙең ҡеүәтле социалистик Тыуған илебеҙ!

Йәшәһен беҙҙең еңеүҙәребеҙҙең рухландырыусыһы һәм ойоштороусыһы — героик большевиктәр партияһы!

Йәшәһен беҙҙең тыуғаныбыҙ һәм һөйөклөбеҙ, тәрән аҡыллы бөйөк юлбашсыбыҙ һәм учителебеҙ иптәш Сталин!

1949 йылдың беренсе кварталында РСФСР-ҙың халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү буйынса государство планының үтәлеше йомғаҡтары тураһында

РСФСР Статистика Управлениеһенең белдереүе

РСФСР-ҙың республикан һәм урындағы промышленносенең, ауыл хужалығының, автомобиль транспортының һәм коммуналь хужалыҡ предприятиеларенең эше, капиталь эштәр һәм ваҡлап һатыу тауар әйләнешенең күләме, 1949 йылдың I кварталында түбәндәге мәғлүмәттәр менән характерлана;

I.

1949 йылдың I кварталында валовой продукция етештереү буйынса производство планы РСФСР-ҙың республикан һәм урындағы государство промышленносе Министерстволары тарафынан түбәндәгесә үтәлде:

	1949 йылдың I кварталында квартал планының үтәлеш проценте	1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 1949 йылдың I кварталында проценттарҙа
Урындағы яғыулыҡ промышленносе Министерствоһы	101	110
Урындағы промышленность Министерствоһы	99,4	120
Төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһы	104	139
Еңел промышленность Министерствоһы	100,4	117
Урман һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһы	88	109
Аҙыҡ промышленносе Министерствоһы	105	124
Ит һәм һөт промышленносе Министерствоһы	114	115
Балыҡ промышленносе Министерствоһы	102	114

1949 йылдың I кварталында валовой продукция етештереү буйынса производство планы РСФСР-ҙың республикан һәм урындағы государство промышленносе тарафынан 101 процентҡа үтәлде. Промысловой кооперация һәм инвалидтар кооперацияһы валовой продукция етештереү буйынса производство планын дөйөм алғанда 1949 йылдың I кварталында 97 процентҡа, шул иҫәптән лесопромысловый кооперация 103 процентҡа үтәнеләр.

1949 йылдың I кварталында республикан һәм урындағы промышленность пландан тыш күп кенә һанда промышленность продукцияһы етештерҙе, шул иҫәптә: кирбес, аҡбур, тәҙрә быяламы, металл һауыт-һаба, столовый бысаҡтары һәм сәнескеләре, салғылар, белье трикотажы, етен туҡымалары, яҙыу машиналары, ит, мал майы, кондитер изделиелары һәм промышленность продукцияһының башҡа төрҙәре етештерелде.

РСФСР-ҙың урындағы яғыулыҡ промышленносе Министерствоһы, РСФСР-ҙың аҙыҡ промышленносе Министерствоһы, РСФСР-ҙың ит һәм һөт промышленносе Министерствоһы һәм лесопромысловый кооперация управлениеһе валовой продукция етештереү буйынса планды тотошо менән алғанда үтәһәләр ҙә, ләкин шул уҡ ваҡытта уны продукцияның күп кенә мөһим төрҙәре буйынса үтәп еткермәнеләр.

II.

1949 йылдың I кварталында РСФСР-ҙың республикан һәм урындағы промышленносе, промысловый кооперация һәм инвалидтар кооперацияһы тарафынан промышленность продукцияларының айырым төрҙәрен эшләп сығарыу, 1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, түбәндәгесә үҙгәрҙе:

	1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 1949 йылдың I кварталында проценттарҙа
Күмер	109
Торф брикете	170
Кирбес	160
Эҙбиз	136
Алибастр	188
Аҡбур	116
Черепица	146
Тәҙрә быяламы	108
Эшкә ярамлы ағас ташыу	107
Бысылған ағас материалдары	133
Киже-мамыҡ туҡымалар	134
Йөн туҡымалар	132
Етен туҡымалар	126
Күн алыҡ кейемдәре	120
Быймалар	121
Ойоҡ, ойоҡ-баш изделиелары	138
Белье трикотаждары	154
Өҫкө трикотаж	111
Прокат	138
Салғылар	133
Металл һауыт-һабалар	145
Столовой бысаҡтары	153
Столовой сәнескеләре	139
Фарфор тәриҡәләр	131
Сынаяҡтар	189
Сәйнүктәр	192
Мебель	116
Патефондар	139
Ағастан эшләнгән музыка инструменттәре	132
Яҙыу машиналары	135
Дәфтәрҙәр	102
Ҡәләмдәр	122
Перолар	121
Балыҡ тотоу	115
Мал майы	118
Үсемлек майы	191
Кондитер изделиелары	132
Макарон изделиелары	122
Һабын	112

1949 йылдың I кварталында коммуналь электр станциялары тарафынан электр энергияһы эшләп сығарыу, 1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда 11 процентҡа артты,

1949 йылдың I кварталында РСФСР-ҙың республикан һәм государстволың урындағы промышленносенең валовой продукцияһы, 1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 19 процентҡа, ә кооператив промышленносенең валовой продукцияһы 13 процентҡа артты.

III.

1949 йылдың I кварталында ауыл хужалығында яҙғы баҫыу эштәренә әҙерлек уңышлы рәүештә үткәрелде.

Колхоздар 1949 йылдың 1 апреленә, 1948 йылдың шул уҡ ваҡытына ҡарағанда, ҙур етен орлоғон 32 процентҡа, тарма орлоғон 40 процентҡа, көнбағышты 11 процентҡа һәм картуфты 44 процентҡа артыҡ әҙерләнеләр.

1949 йылдың 1 апреленә, 1948 йылдың шул уҡ ваҡытына ҡарағанда, күп йыллыҡ үлән орлоҡтары колхоздарҙа 53 процентҡа, РСФСР совхоздар Министерствоһы ҡарамағындағы совхоздарҙа 44 процентҡа, РСФСР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы буйынса 50 процентҡа һәм РСФСР-ҙың аҙыҡ промышленносе Министерствоһы буйынса 121 процентҡа артыҡ әҙерләнде.

1949 йылдың 1 апреленә, 1948 йылдың шул уҡ көненә ҡарағанда, машина-трактор станцияларында 8 процентҡа, шулай уҡ РСФСР совхоздар Министерствоһы ҡарамағындағы совхоздарҙа 23 процентҡа, РСФСР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы ҡарамағындағы совхоздарҙа 14 процентҡа һәм РСФСР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы ҡарамағындағы совхоздарҙа 13 процентҡа артыҡ трактор ремонтланды.

1949 йылдың 10 апреленә РСФСР колхоздарында, 1948 йылдың шул уҡ ваҡытына сағыштырғанда, һабан ашлыҡ культуралары 1478 мең гектарға артыҡ сәселде.

1949 йылдың I кварталында баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу буйынса яҙғы эштәргә әҙерлек киң йәйелдерелде. 1949 йылға төҙөлгән планға ярашлы рәүештә, 1949 йылдың 1 апреленә

(Аҙағы 2-се биттә).

1949 йылдың беренсе кварталында РСФСР-ҙың халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү буйынса государство планының үтәлеше йомғаҡтары тураһында

РСФСР Статистика Управлениеһенең белдереүе

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

РСФСР урман хужалығы Министерствоһы баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу буйынса 26 станция, 12 урында яңы лесхозы, 72 лесничество һәм 27 урында урман питомниге ойошторҙо һәм РСФСР совхоздар Министерствоһы 44 урында урман питомниге ойошторҙо.

1949 йылдың башында малдарҙы үткәрелгән перепись йомғаҡтары шуны күрһәтте: 1948 йылда, Волга буйындағы күпселек райондарҙа ҡоролоҡ булыуға ҡарамаҫтан, малсылыҡтың торошо яҡшырыуҙа дауам итте.

РСФСР күләмендә тотош алғанда продукты бирә торған мал һаны 1948 йылда түбәндәгесә артты: мөгеҙле эре мал һаны 10 процентҡа, шул иҫәптән колхоздарҙа 23 процентҡа, сусҡалар һаны 61 процентҡа, шул иҫәптән колхоздарҙа 63 процентҡа, һарыҡ һәм кәзәләр һаны 14 процентҡа, шул иҫәптән колхоздарҙа 22 процентҡа. Колхоздарҙа аттар һаны 10 процентҡа артты. Шулай уҡ малдарҙың продукты биреүсәнлеге күтәрелде.

1949 йылдың I кварталында мал һанының артабан артыуы һәм малдарҙың продукты биреүе күтәрелеүҙә дауам итте.

IV.

РСФСР-ҙың республикан һәм урындағы хужалығы буйынса 1949 йылдың I кварталында капиталь эштәр күләме, 1948 йылдың I кварталына ҡарағанда, 112 процент тәшкил итте, шул иҫәптән РСФСР-ҙың урындағы ауыллыҡ промышленносе Министерствоһы буйынса — 122 процент, РСФСР-ҙың төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһы буйынса 149 процент, РСФСР совхоздар Министерствоһы буйынса 264 процент, исполкомдарҙың торлаҡ төҙөлөше буйынса 111 процент, РСФСР мәғариф Министерствоһы буйынса 130 процент, РСФСР һаулыҡ һаҡлау Министерствоһы буйынса 145 процент.

РСФСР-ҙың граждандар өсөн торлаҡ төҙөү Министерствоһы 1949 йылдың I кварталында төҙөлөш-монтаж эштәре күләмен, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 36 процентҡа арттырһа ла, I квартал планын үтәмәне.

V.

РСФСР автомобиль транспорты Министерствоһы 1949 йылдың I кварталында автотранспорт менән пассажирҙар йөрөтөү планын 115 процентҡа үтәне. 1949 йылдың I кварталында пассажирҙар йөрөтөү, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 29 процентҡа артты.

1949 йылдың I кварталында пассажирҙарҙы трамвайҙа йөрөтөү планы 101 процентҡа, троллейбустарҙа йөрөтөү планы 119 процентҡа үтәлде. 1949 йылдың I кварталында РСФСР ҡалаларының коммуналь хужалығына, 1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 83 процентҡа артыҡ яңы троллейбус алынды.

1949 йылдың I кварталында РСФСР-ҙың 13 ҡалаһында халыҡты таксомоторҙар еңел автотранспорт менән хеҙмәтләндереү эше яңынан ойошторолдо. Ҡалаларҙа автобустар паркы күп кеше ултыра торған бик уңайлы автомашиналар менән байтаҡ дәрәжәлә тулыландырылды.

РСФСР автомобиль транспорты Министерствоһы 1949 йылдың I кварталында автотранспорт менән йөк ташыуҙы, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, байтаҡ арттырһа ла, йөк ташыу планы үтәлмәй ҡалды.

VI.

1949 йылдың I кварталында ваҡлап һатыу тауар әйләнеше күләме айҙан-айға арта барҙы.

1949 йылдың 1 мартынан алып массовый ҡулланыу тауарҙарының ваҡлап һатыу хаҡтарының яңынан арзанайтылыуы совет сауҙаһын артабан йәйелдереүгә тыуҙырҙы.

1949 йылдың _ мартында массовый ҡулланыу тауарҙарын: ит, балыҡ продукттары, мал һәм үҫемлек майы, кейем-һалым һәм йөн туҡымалары, тегелгән изделиелар, аяҡ кейеме, ойоҡ, ойоҡ-баш изделиелары, радиоприемниктар, патефондар, велосипедтар, мотоциклдар, сәғәттәр һәм башҡа тауарҙар һатыу байтаҡ артты.

Государствоның ваҡлап һатыу хаҡтарының яңынан арзанайтылыуы айҡанлы колхоз баҙарҙарында ла хаҡтар төштө.

VII.

РСФСР-ҙың республикан һәм урындағы хужалығында 1949 йылдың I кварталында эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр һаны, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 3,5 процентҡа артты.

Промышленностең күпселек тармаҡтары хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү буйынса 1949 йылдың I кварталына государство планы тарафынан билдәләнгән заданиене үтәне. Республика һәм өлкә ҡарамағындағы промышленноста 1949 йылдың I кварталында эшселәрҙең хеҙмәт етештереүсәнлеге, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 13 процентҡа артты.

РСФСР-ҙың Статистик Управлениеһе.

Башҡала байрамды ҡаршылай

Бөгөнгө көндәрҙә Өфөлә айырыуса күтәренкелек һиҙелә. Заводтарҙа, предприятиеларҙа һәм учреждениеларҙа агитаторҙар Беренсе Май байрамы тураһында беседалар уҙғаралар.

Май байрамына арналған социалистик ярышҡа йомғаҡтар яһала. Ҡала биҙәлә һәм матур төҫ ала. Кисә күп кенә урындарҙа Май байрамына арналған тантаналы йыйылыштар уҙғарылды.

СССР профессиональ союздарының X съезы

25 апрелдәге иртәнге ултырыш

Председателлек итеүсе СССР профессиональ союздары X съезының иртәнге ултырышын асып, президиумға тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына котлау ебәрергә тигән тәҡдим инде, тип белдерҙе. Залда көслө алҡыштар яңғырай.

Съезда ҡатнашыусылар көслө алҡыштар аҫтында берҙәм рәүештә тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына котлау ҡабул итәләр.

Шунан һуң съезд СССР профессиональ союздары Уставы тураһында ВЦСПС секретары иптәш А. П. Осиповтың докладын тикшереүгә башлай. Ҡағыҙ промышленносе эшселәре профсоюзының Үҙәк Комитеты председателе М. П. Кузнецов фекер алышыуҙарҙа беренсе булып сығыш яһай.

Совет профсоюздары бөтә предприятиеларҙа заводтың эске хужалыҡ иҫәбен индереү өсөн көрәште башлап алып барырға тейештәр. Шуға күрә мин, ти иптәш Кузнецов, цех һәм бригада хужалыҡ иҫәбен ойоштороу өлкәһендә профсоюздарҙың бурыстарын билдәләй торған махсус пункт менән Устав проектын тулыландырырға кәрәк тип һанайым.

Сталин исемендәге автозаводтың завком председателе иптәш И. Д. Хлыстов совет профсоюздары алдында ҙур бурыстар тора, тип билдәләй. Был бурыстарҙы уңышлы үтәп сығыу өсөн тупланған тәжрибәләрҙе ныҡытырға, Уставта профсоюз эштәренең яңы ойоштороу формаларын һәм методтарын билдәләргә кәрәк. Иптәш Хлыстов, айырыуса, эре предприятиеларҙа профсоюз органдарының полномочие сроктарын оҙайтырға кәрәк, тип иҫәпләй.

Профсоюздарҙың Эстония республикаһы советы председателе иптәш Л. А. Иллисоон, съезд ҡарамағына тапшырылған Устав проекты социализмдан әкренләп коммунизмға күсеүҙең тарихи бурыстарын үтәүҙә совет профсоюздарының ролдәрен артабан күтәреүҙе тулыһынса тәьмин итә, тип билдәләй. Ул беҙҙең илебеҙ халыҡтарының туғандарса хеҙмәттәшлек итеүенең әһәмиәтен эстон халҡы тормошонан алынған өлгөләрҙә күрһәтеп үтә.

Ауыр индустрия предприятиелары төҙөлөшө эшселәре профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе иптәш Ф. В. Карпов, X съезда СССР профсоюздары Уставы проектын тикшереү ҙур политик әһәмиәткә эйә тип белдерә. Иптәш Карпов, профсоюздарҙың төп бурыстарының береһе — эшселәрҙең производство квалификацияһын һәм культура-техник кимәлен көн һайын күтәреү бурысы Устав проектында дөрөҫ һәм етерлек рәүештә тулы итеп яҡтыртылған, тип күрһәтә.

Иваново меланжевый комбинат фабкомы председателе иптәш Е. И. Мирамычев, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәштә яңы патриотик башланғыстар тыуа, тип билдәләй. Социалистик ярыш хәҙер бөтә халыҡ хәрәкәте булып әүерөгүе. Яңы Уставты ҡабул итеү, ти иптәш Мирамычев, социалистик ярышҡа боевой, оператив етәкселек ойоштороуҙа профессиональ союздарға ярҙам итер.

Делегаттар тарафынан йылы ҡаршы алынып, Төньяҡ Корея профсоюздары берекмәһе председателе Цой Ген Дек Төньяҡ Корея эшселәре исеменән съезды котлай. Цой Ген Дек үҙенең телмәрен тыныслыҡ һәм демократия өсөн көрәштә бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең берҙәмлегенә хөрмәтенә, иптәш Сталин хеҙмәтенә арналған һүҙҙәр менән тамамлай. Был һүҙҙәр көслө алҡыштар менән ҡаршы алына.

Ҙур Кремль Дворесенең ултырыштар залында. Алғы рәттә — Башҡорт АССР-ы Йылайыр бөртөклө ашлыҡ совхозының комбайнеры, Социалистик Хеҙмәт Геройы В. С. Солопин.

В. Ковригин фотоһы (ТАСС фотохроникаһы).

Йылға транспорты эшселәре профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе А. И. Коэткин, совет профсоюздары эшселәрҙе политик яҡтан тәрбиәләү эшендә ҙур тәжрибәләр тупланылар, тип һөйләй. Ойоштороу эштәрендә лә байтаҡ тәжрибәләр тупланды. Иптәш Коэткин үҙ сығышының аҙағында, киң профсоюз активына һәм бөтә профсоюз члендарына профсоюздарҙың яңы Уставында яҙылған бөтә положениеларҙың тәрән йөкмәткеһен һәм әһәмиәтен яҡшы итеп аңларға ярҙам итә торған лекциялар, методик эштәр һәм башҡа пособиелар баҫтырып сығарыуҙы ойоштороуҙың кәрәклеге тураһында һөйләй.

Грузия ССР-ы башланғыс һәм урта мәктәптәр работниктары профсоюзы Үҙәк Комитеты председателе иптәш А. Н. Мурусидзе, яңы Устав проектын хуплап, профессиональ союздарҙың күп төрлө эшмәкәрлектәре тураһында һөйләй. Яңы Устав бөтә был күп төрлө эштәрҙе тағы ла юғары күтәрергә мөмкинлек бирер.

— Уставтың ойоштороу әһәмиәте ҙур, — ти иптәш Мурусидзе. — Яңы Устав беҙҙең илебеҙ тормошонда профсоюздарҙың ролен күтәреүгә, хеҙмәтсәндәрҙе большевиктар партияһы тирәһенә, иптәш Сталин тирәһенә тағы ла тығыҙыраҡ тупларға ярҙам итәсәк. (Алҡыштар).

Ҡоралдар эшләү промышленносы эшселәре профсоюздар Үҙәк Комитеты председателе иптәш И. П. Гуреев, съезда тикшерелә торған Устав проекты профсоюздарҙың практик эштәренең ҙур тәжрибәләре тупланған документ булып тора, тип һөйләй. Устав большевиктар партияһы, иптәш Сталин тарафынан беҙҙең алдыбыҙға ҡуйылған бурыстарҙы тормошҡа ашырыуҙа профсоюздарҙың ролдәрен артабан күтәреүгә ярҙам итер.

Съезд химия промышленносеның данлыҡлы стахановсыһы, производствола 42 йыл эшләгән, иптәш И. С. Леонтьевтең сығышын йылы рәүештә ҡаршылай. Иптәш Леонтьев үҙенең батыр хеҙмәттәре өсөн Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены һәм Ленин ордены менән наградланған. Ул совет власы йылдарында эшселәр тормошондағы ҙур үҙгәрештәр тураһында һөйләй.

— Мин пенсионер, — ти иптәш Леонтьев, — ләкин мин үҙемдең тыуған заводымды ҡалдырға алмайым. Үҙемдә көс булған саҡта мин, йәштәр менән бергә, үҙ заводымдың эшселәре һәм инженерҙары менән бергә үҙебеҙҙең Ватаныбыҙ өсөн хеҙмәт итеүемде дауам итәрмен. Был белдереүҙе делегаттар оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар менән ҡаршылайҙар.

Ултырыш аҙағында Болгария (ОРПС) дөйөм эшселәр профессиональ союзы председателе Райко Дамянов һәм Австрия профсоюздары берекмәһенең вице-председателе Готтлиб Фиала делегаттарҙың йылы ҡаршылауында съезды котланылар. (ТАСС).

25 апрелдәге киске ултырыш

СССР профессиональ союздары X съезының 25 апрелдәге киске ултырышында СССР профсоюздары Уставы проекты тураһында ВЦСПС секретары иптәш А. П. Осиповтың докладары буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

Ҡырғыҙстан профсоюздарының республикан советы председателе иптәш М. Догдуров, совет профсоюздарының роле һәм бурыстары хәҙер, беҙҙең илебеҙ социализмдан коммунизмға табан ышаныслы рәүештә барған осорҙа, сикһеҙ үҫте, тип һөйләй. Ул профессиональ союздар совет халҡының мораль-политик берҙәмлеген һәм Советтар Союзы халыҡтарының туғандарса хеҙмәттәшлеген ныҡытыу өсөн көрәштәр шәнлеге тураһындағы положениеларҙы Устав проектына индереүҙең мөһимлеген билдәләп үтте.

Потребитель кооперацияһының работниктары профсоюзының Үҙәк Комитеты председателе иптәш Ф. С. Таюрский, яңы Устав профсоюздарҙың социализмдан коммунизмға табан барыу юлында беҙҙең илебеҙҙең уңышлы хәрәкәт итеүе өсөн көрәштә хеҙмәтсәндәрҙең ижади инициативаһын тағы ла юғарыраҡ күтәрә, тип билдәләй.

— Яңы Уставта столовой, магазин һәм коммуналь көн-күреш предприятиеларының эштәренә массовый рәүештә контроль үткәреү эшендә профсоюз ойошмаларының бурыстары билдәләнгән, — ти иптәш Таюрский, — был профессиональ союздарҙың үҙәк комитеттарына һәм советтарына ҙур яуаплылыҡ йөкмәтә.

Таш күмер промышленносы эшселәре профсоюзының Кемерово өлкә комитеты председателе иптәш И. Г. Михайленко профессиональ союздарҙың Уставы проектына байтаҡ төҙәтмәләр индерҙе. Ул яңы Устав беҙҙең социалистик Ватаныбыҙҙың артабан сәскә атыуы өсөн хәрәкәткә, көрәшкә бөтә профсоюз ойошмалары өсөн һәм профсоюздың һәр бер члены өсөн боевой етәкселек булып тора, тип билдәләп үтә һәм Устав проектын хупларға тәҡдим итә.

Аҙыҡ промышленносы эшселәре профсоюзы Үҙәк комитеты председателе иптәш В. Г. Свирида, Устав проекты продукцияның сифатын күтәреү өсөн көрәште профсоюз ойошмаларының бурыстарынан береһе итеп ҡуйып дөрөҫ эшләй, тип күрһәтә.

Швеция профсоюздарының Үҙәк Берекмәһенең вице-председателе Эйнар Норрман, Албания профсоюздарынан — Перистери Пило, Венецуэла профсоюздарынан — Хасус Фариа делегаттарҙың йылы ҡаршылауында съезды котланылар.

Председателлек итеүсе, Президиумға СССР профессиональ союздары Уставы тураһындағы доклад буйынса фекер алышыуҙарҙы туҡтатырға тигән тәҡдим инде, тип белдерҙе. Съезд фекер алышыуҙарҙы туҡтатыу тураһында ҡарар ҡабул итә.

ВЦСПС секретары иптәш А. П. Осипов йомғаҡлау һүҙе менән сығыш яһаны.

Иптәш Осипов, Устав проекты буйынса съезд делегаттарының бөтә сығыштарында беҙҙең илебеҙҙең профсоюздары алдында торған хәҙерге бурыстарға яуап бирерлек яңы Уставты ҡабул итеү кәрәклеге берҙәм рәүештә танылды, ти. Фекер алышыуҙар съезд тикшереүенә ҡуйылған Устав проектының СССР профессиональ союздары Уставына ҡарата булған талаптарға ярашлы булыуын күрһәттеләр. Делегаттар Устав проектына байтаҡ төҙәтмәләр һәм өҫтәмәләр индерҙеләр. Улар Устав буйынса съезд тарафынан һайланған редакцион комиссия тарафынан ҡаралырҙар һәм уларҙың ҡабул итергә яраҡлы табылғандарын комиссия съезд раҫлауына индерер.

Иптәш Осипов Устав профсоюз ойошмаларын тағы ла ныҡытыр, ти; совет профсоюздары бөйөк большевиктар партияһы һәм совет халҡының гениаль юлбашсыһы, туғаныбыҙ һәм һөйөклөбеҙ Сталин тирәһендә үҙҙәренең сафтарын тағы ла тығыҙыраҡ тупларҙар. Был һүҙҙәр көслө алҡыштар менән ҡаршылана.

Иптәш Осиповтың йомғаҡлау һүҙенән һуң киске ултырыш ябыҡ тип иғлан ителә.

(ТАСС).

Навигация башланды

Ағиҙелдә 28 апрелдә навигация башланды. Тәүге рейсҡа Александр Матросов исемендәге пароход һәм самоходный баржалар Бөрө районы колхоздары өсөн сәсеү орлоҡтары алып киттеләр.

Ошо көндәрҙә башҡа маршруттар буйынса ла төрлө тауарҙар менән баржалар һәм пароходтар оҙатыласаҡ.

Марксизм-ленинизм өйрәнеүселәргә ярҙамға

Иптәш Сталиндең „Марксизм һәм милли мәсьәлә“ тигән хеҙмәте тураһында

Марксизм-ленинизм классиктары милли мәсьәләне пролетар революцияһы һәм пролетариат диктатураһы тураһындағы мәсьәлә менән тығыҙ бәйләнештә алып баралар. Ленин һәм Сталин милләтселек һәм шовинизмды еңмәйенсә торып, эшселәр синыфы төрлө милләттәрҙән булған хеҙмәтсәндәрҙең синфи солидарлығын ныҡыта алмаясаҡ, тип күрһәттеләр. Тап шуның өсөн дә марксизм-ленинизм классиктары милли мәсьәләгә ҙур иғтибар бирҙеләр һәм милли иҙеүгә ҡаршы иң ҡыйыу һәм эҙмә-эҙлекле көрәшселәр булып торалар.

* * *

Иптәш Сталиндең «Марксизм һәм милли мәсьәлә» тигән классик әҫәре тәү башлап 1913 йылда «Милли мәсьәлә һәм социал-демократия» тигән баш аҫтында большевистик журнал «Просвещение»ла баҫылып сыҡты. Уның барлыҡҡа килеүен 1905—1907 йылдарҙағы беренсе рус революцияһы еңелгәндән һуң килеп тыуған бөтә тарихи обстановка талап итте.

Революцияның еңелеүе ҡотоҡҡос эҙемтәләр килтерҙе. Илдә «Столыпин галстуктары» селтәре ҡапсап алды. Һөргөндәр һәм төрмәләр революционерҙар менән тулды. Бөтә илдә карательный отрядтар баш-баштаҡлыҡ иттеләр, улар революция ҡалдыҡтарын ут һәм туп менән ҡырып бөтөрөргә тырыштылар. Күптәрҙә хәрәкәттә өмөтһеҙлек, революцияның киләсәгенә ышанмаусылыҡ тыуҙы. Был шуға килтерҙе, кешеләр эшселәрҙең дөйөм, интернациональ синфи интерестары өсөн көрәштән ситкә китә башланылар, һәм иптәш Сталин әйткәнсә, «милли квартираларға» тарала һәм беренсе планға «милли проблеманы» ҡуя башланылар.

Батша хөкүмәтенең революцион эшселәргә һәм крәҫтиәндәргә ҡаршы эҙәрләүҙәре милли окраиналарҙа айырыуса ҡаты булды. Великоросс шовинизмы, рус милләтенән башҡа халыҡтарҙы иҙеү Столыпин реакцияһы йылдарында киң колас алды һәм улар иң ҡаты формаларҙа булды. Погромдар һәм дар ағастары хәҙҡә ебәрелделәр. Украинала, Прибалтикала, Кавказда һәм башҡа урындарҙа черносотенецлар бандалары ҡоторондолар. Батша хөкүмәте милли райондарҙың хеҙмәтсәндәренән уларҙың «азатлыҡ һөйөүҙәре» өсөн үс алды.

Юғарынан булған һуғышсан шовинизмға ҡаршы түбәндән, иҙелгән милләттәрҙең милләтселек тулҡыны күтәрелде. Милләтселек тулҡыны торған һайын яҡынлаша барҙы, һәм эшселәр массаһын да үҙ эсенә алыу ҡурҡынысын тыуҙырҙы. Һәм синфи азатлыҡ хәрәкәте ни тиклем кәмей барһа, милләтселек шул тиклем ҡабарыңҡыраҡ булып сәскә ата барҙы. Милли хәрәкәт эшселәр һәм крәҫтиәндәрҙең синфи көрәшен солғап алып, эшселәр хәрәкәтен айырым милли отрядтарға тарҡатыу ҡурҡынысын килтереп тыуҙырҙы.

Ошо шарттарҙа социал-демократик партия алдына ҙур һәм яуаплы бурыс: үҙәктәге великоросс шовинизмын, окраиналарҙағы урындағы милләтселекте фаш итеү, массаларҙы интернационализм рухында тәрбиәләү, синфи көрәштең берҙәмлеген һәм айырылмаҫлығын яҡлап ҡалыу бурысы килеп баҫты. Шул уҡ ваҡытта окраина социал-демократтарының айырыуса ныҡышмалылығы талап ителде, сөнки улар милли хәрәкәт менән туранан-тура осрашалар ине.

Ләкин әле бөтә социал-демократтар ҙа был бурыстарҙы үтәй алыу кимәлендә түгел инеләр. Бундовсылар, Кавказ меньшевиктары, Украина, Грузия, Армения һәм башҡа илдәрҙең ликвидаторҙары үҙҙәре милләтселек юлына һәм милли мәсьәлә буйынса марксистик программаға ревизия яһау юлына баҫтылар. Троцкийҙың август блогы уларҙы яҡлап сыҡты.

Большевиктарҙың программа талаптары — милләттәрҙең үҙ-үҙҙәрен билдәләү хоҡуҡтарына шулай уҡ Роза Люксембург та ҡаршы сыҡты.

Иптәш Сталиндең ошо осорҙа баҫылып сыҡҡан «Марксизм һәм милли мәсьәлә» тигән китабы милли мәсьәләлә оппортунизмды тар-мар итеүҙә ғәйәт ҙур роль уйнаны, ул милли мәсьәлә һәм беҙҙең партиябыҙ политикаһы нигеҙҙәренең марксистик эшләнешенең классик өлгөһө булды.

Ленин иптәш Сталиндең хеҙмәтенә юғары баһа бирҙе. Иптәш Сталин был хеҙмәтте яҙған саҡта уҡ әле Ленин, ҙур күңел күтәренкелеге менән, А. М. Горькийға былай тип хәбәр итте: «Беҙҙә бер иҫ киткес грузин Австрия буйынса һәм башҡа материалдарҙы йыйнап, «Просвещение» өсөн ҙур мәҡәлә яҙырға ултырҙы» (Ленин, XVI том, 328-се бит).

Иптәш Сталиндең «Марксизм һәм милли мәсьәлә» тигән хеҙмәтен Ленин марксизмдең программа документтары иҫәбенә индерҙе. Ысынлап та, Лениндең «Милләттәрҙең үҙ-үҙҙәрен билдәләү хоҡуҡтары тураһында» һәм «Милли мәсьәлә буйынса тәнҡит заметкалары» тигән мәҡәләләре менән бер рәттән, иптәш Сталиндең был хеҙмәтендә милли мәсьәлә буйынса большевистик программа бик оҫта итеп һөйләп бирелгән. Бер үк ваҡытта ул халыҡ-ара аренала милли мәсьәлә буйынса большевизмдең программа декларацияһы ла ине.

Үҙенең «Марксизм һәм милли мәсьәлә» тигән хеҙмәтен иптәш Сталин милләт төшөнсәһен аңлатыуҙан башлай. Һәм был аңлайышлы ла. Милләт төшөнсәһенә дөрөҫ, фәнни аңлатма биреүҙән башҡа, милли мәсьәлә буйынса дөрөҫ программа эшләү мөмкин түгел.

Милләт нәмә ул?

«Милләт — ул, бөтәһенән элек, уртаҡлыҡ, кешеләрҙең мәғлүм бер уртаҡлығы, — тип өйрәтә иптәш Сталин.— Был уртаҡлыҡ кешеләрҙең раса уртаҡлығы ла, ҡәбилә уртаҡлығы ла түгел. Хәҙерге итальян милләте римлеләрҙән, германдарҙан, этрусктарҙан, гректарҙан, ғәрәптәрҙән һәм башҡаларҙан ойошҡан. Француз милләте галлдарҙан, римлеләрҙән, бриттарҙан, германдарҙан һәм башҡаларҙан ойошҡан. Төрлө раса һәм төрлө ҡәбилә кешеләренән милләт булып ойошҡан инглиздәр, немецтар һәм башҡалар тураһында ла шуны уҡ әйтергә кәрәк.

Тимәк, милләт — ул, кешеләрҙең раса уртаҡлығы ла, ҡәбилә уртаҡлығы ла түгел, бәлки кешеләрҙең тарихи рәүештә ойошҡан уртаҡлығы». (Сталин. «Марксизм һәм милли мәсьәлә», 4-се бит).

Ләкин кешеләрҙең тарихи рәүештә ойошҡан һәр бер уртаҡлығын милләт тип атап булмай. Австрия, мәҫәлән, шулай уҡ кешеләрҙең тарихи рәүештә ойошҡан уртаҡлығы булып тора. Ләкин был милләт түгел, ә государство. Кешеләрҙең милли уртаҡлығын государство уртаҡлығы менән бутарға ярамай.

Милли уртаҡлыҡ государство уртаҡлығынан нәмә менән айырыла һуң? Милли уртаҡлыҡ государство уртаҡлығынан, бөтәһенән элек, шуның менән айырыла: уртаҡ тел булмағанда, милли уртаҡлыҡ һис тә була алмай, ә государство өсөн уртаҡ тел һис мотлаҡ түгел. (Билдәле, официаль тел түгел, ә халыҡтарҙың һөйләшеү телдәре тураһында һүҙ бара). Ләкин тел уртаҡлығы — ул әле милләттең характерлы билдәләренән береһе генә. Кешеләр бер телдә һөйләшеп тә, уларҙың төрлө милләттән булыуҙары мөмкин. Мәҫәлән, американлылар менән инглиздәр бер телдә һөйләшәләр, ләкин ике төрлө милләт булып торалар.

Ни өсөн һуң ул шулай? Бөтәһенән элек шуның өсөн, сөнки улар бергә йәшәмәйҙәр, ә төрлө территорияларҙа йәшәйҙәр. Милләт ул — оҙаҡҡа һуҙылған һәм регуляр рәүештәге аралашыу, кешеләрҙең быуындан-быуынға бергәләшеп йәшәүе һөҙөмтәһендә генә тыуа. Ә уртаҡ территориянан башҡа быны булыуы мөмкин түгел. Шуның өсөн территория уртаҡлығы шулай уҡ милләттең характерлы черталарынан береһе булып тора.

Ләкин был әле бөтәһе лә түгел. Быдан башҡа быны өсөн милләттең айырым өлөштәрен бер бөтөн итеп уҡмаштырыусы экономик бәйләнеш кәрәк. Экономик тормош уртаҡлығынан башҡа милләттең булыуы мөмкин түгел.

Аҙаҡ килеп, милләткә берләшкән кешеләрҙең рухани төҙөлөшөндәге үҙенсәлектәре мөһим әһәмиәткә эйә булып тора. Культура уртаҡлығында күҙәтелгән психик ҡоролош уртаҡлығы ла милләт өсөн характерлы билдәләрҙең береһе булып тора.

«Милләт — тарихи рәүештә ныҡ урынлашҡан тел, территория, экономик тормош уртаҡлығы һәм культура уртаҡлығында күренгән психик ҡоролош уртаҡлығы ул», — ти иптәш Сталин. (Шунда уҡ, 6-сы бит).

Икенсе Интернационалдың милли мәсьәлә буйынса теоретиктары Отто Бауэр һәм Шпрингер милләткә антимарксистик аңлатма бирҙеләр. Милләткә аңлатма биргәндә, улар метафизиктарса уның характерлы черталарының береһен генә, мәҫәлән, тел уртаҡлығы менән характер уртаҡлығын ғына алғандар.

Милләткә быдай фәнни нигеҙҙә булмаған аңлатманы фаш итеп, иптәш Сталин, күрһәтелгән билдәләрҙең барыһы ла бергә булғанда ғына милләт була ала, ти. Милләттең милләт булыуҙан туҡталыуы өсөн был билдәләрҙән береһенең генә булмауы ла етә.

Шпрингерса, «Милләт ул—бер төрлө фекер йөрөтә торған һәм бер төрлө һөйләшә торған кешеләрҙең союзы». Бауэр тағы ла алыҫыраҡ китте. Ул: —«Милләт — яҙмыш уртаҡлығы ерлегендә характер уртаҡлығы менән үҙ-ара бәйләнгән кешеләрҙең йыйылмаһы ул» — ти.

Иптәш Сталин Бауэрҙың һәм Шпрингерҙың был марксистик һәм фәнни булмаған аңлатмаларына емергес тәнҡит яһаны.

Иптәш Сталин «Милләт ул—билдәле бер эпоханың, күтәрелеп барыусы капитализм эпохаһының тарихи категорияһы», тип өйрәтә. «Феодализмдең бөтөү процесы һәм капитализмдең үҫеү процесы, тип яҙа ул, — бер үк ваҡытта кешеләрҙең милләт булып ойошоу процесы ла булып тора. Көнбайыш Европала эш, мәҫәлән, шулай бара. Инглиздәр, французлар, германдар, итальяндар һәм башҡалар — феодализмдең ваҡланыуы өҫтөнән тантана итеүсе капитализмдең еңеүле барышы ваҡытында милләт булып ойоштолар»... (Сталин. «Марксизм һәм милли мәсьәлә», 10-сы бит).

Ләкин Көнбайыш Европа өсөн тағы ла шул нәмә характерлы, бында милләттәрҙең барлыҡҡа килеүе, шуның менән бергә, уларҙың үҙ алдына йәшәүсе милли государстволарға әүерелеүе тигән һүҙ булды.

Көнбайыш Европала эш бер ни тиклем башҡасараҡ булды. Бында үҙ-үҙеңде обороналау (төрктәрҙең, монголдарҙың һәм башҡаларҙың һөжүмө һөҙөмтәһендә) талаптары менән тиҙләтелгән үҙәкләштерелгән государстволар төҙөү феодализм бөтөрөлгәнгә тиклем, шулай булғас, милләт ойошҡанға тиклем булды. Шунлыҡтан бында милли государстволар үҫмәнеләр һәм үҫә лә алманылар, ә бер нисә милләттән, ғәҙәттә бер көслө, хакимлек итеүсе милләттән һәм бер нисә көсһөҙ, бойондороҡло милләт-

(Аҙағы 3-сө биттә).

Комсомолдың Өфө кала активе йыйылышы

Өфө кала комсомол активе йыйылышы ... [illegible]

Матбуғат күзәтеү

Малсылык мәсьәләһе менән һәр яклап һәм серьез рәүештә шөғөлләнергә

Учалы районы республикабыҙың төп малсылык районы... [illegible]

РЕСПУБЛИКАБЫЗ БАСЫУЗАРЫНДА

Яҙғы эштәрҙең фронты киңәйә

БҮЗДӘК. (Телефон аша, үҙ хәб.). Районың колхоздарында басыу эштәренең фронты... [illegible]

Иртә культуралар сәсеү эше Беренсе Майға тамамланасаҡ

БАЙМАҠ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). ... [illegible]

И. Зарипов.

Өлгөргән ерҙәргә һайлап тырмата башланылар

БӘЖӘЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). ... [illegible]

Х. Гайнуллин.

Йылкысылык алдынғылары тәжрибәһенән

Ат — ауыл хужалығында, транспортта һәм ил һаҡлауҙа ҙур әһәмиәткә эйә. 1948 йыл, ... [illegible]

Ветеринар врач Н. Юлдыбаев.

(Азағы. Башы 2-се биттә).

... [illegible]

З. Нафиков.

ВКП(б) Өфө кала комитетенең пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресендә

ПАРИЖ

ПАРИЖ, 25 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең бөгөнгө иртәнге ултырышы Италия делегаты Донини председателлегендә үтте.

Конгресс ултырышында төрлө илдәрҙән килгән делегаттарҙың сығыштары дауам итте. Телмәрҙәр менән: Францияның Көнбайыш Африкаһынан делегат, Дакар профсоюздар берләшмәһенең генеральный секретаре Ги Аббас, Ирандың демократик ойошмалары делегаты Искандәри, Бельгия делегаткаһы Брюнфант Стен, Англия парламенте депутаты Плэттс-Миллс, Италия антифашисе Руффо, Албания делегаты ғилми институт директоры доктор Манол Кономи, Францияның элек һуғышта ҡатнашыусылар һәм хәрби пленныйҙар ассоциацияһы вәкиле Барраль, Югославияның йәштәре вәкиле Шестан, студенттарҙың халҡ-ара союзы делегаты Громан, Индия делегаты Шалвенкар, Венгрия ойошмалары вәкиле Лэшонди һәм СССР фәндәр академияһының вице-президенте В. П. Волгин сығыш яһанылар.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресы Француз ҡатын-ҡыҙҙары делегацияһы, Италия халҡының ҡатын-ҡыҙҙар, профсоюздар, йәштәр һәм Италияның башҡа демократик ойошмалары вәкилдәренән торған делегацияһы ҡотланы.

Италия вәкилдәре Конгресҡа итальян халҡының тыныслыҡты яҡлап һәм Атлантик пактҡа ҡаршы көрәшеүе тураһында һөйләнеләр һәм Конгресте итальян халҡының ярҙам итәсәгенә ышандырҙылар.

Президиумға Конгрестең эмблемаһы— тыныслыҡ күгәрсене һүрәте төшерелгән күк байраҡ тапшырылды. Уға тыныслыҡты яҡлап һәм Атлантик пактҡа ҡаршы берләшергә саҡырыусы яҙыу яҙылған.

Италияның мәрмәр ташын эшкәртеүсе заводтарынан береһенең эшселәре Конгресҡа аҡ мәрмәрҙән эшләнгән күгәрсен тапшырҙылар.

Академик Волгиндең сығышынан һуң иртәнге ултырыш ябылды.

ПАРИЖ, 25 апрель. (ТАСС). Бөгөн кис менән Парижда тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе үҙенең эшен тамамланы.

Ив Фарж (Франция) председателлегендә үткән һуңғы ултырышта күп кенә делегаттар, шулар иҫәбендә Тәүфиҡ Туби (Израиль парламентендә ғәрәп депутаты), Норман (демократ — юристарҙың халҡ-ара ассоциацияһы), Гропек (журналистарҙың халҡ-ара ойошмаһы), Пабло Неруда (Чили), Турсун-Заде (СССР) һәм башҡалар сығыш яһанылар.

Конгресс Француз халҡының күп [illegible] делегацияларын һәм Триест ҡатын-ҡыҙҙар делегацияһын ҡотланы.

Триест делегацияһы Конгресҡа алтын менән сигелгән шундай яҙыулы ҡыҙыл байраҡ тапшырҙы:

«Триест семьялары — тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенә».

Унан әры Конгрестең ойоштороу комиссияһының эше тураһында доклад менән ошо комиссияның председателе Ги де Буассон (демократик йәштәрҙең Бөтә Донъя федерацияһы) сығыш яһаны.

Конгрестең ойоштороу комиссияһының докладын һәм уның тарафынан тәҡдим ителгән резолюция Конгресс делегаттары тарафынан бер тауыштан раҫланды. Францияның атаҡлы художнигы Пабло Пикассо Конгресс комитетына живопись, әҙәбиәт һәм кинематография өлкәһендә тыныслыҡты нығытыуға булышлыҡ итеүсе күренекле хеҙмәттәр өсөн йыл һайын бирeләсәк Тыныслыҡ Премияларын раҫлау тураһында ингән тәҡдимдең тексын уҡыны.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Манифесен эшләү комиссияһы председателе француз яҙыусыһы Луи Арагон Конгрестең донъялағы барлыҡ халҡтарға йүнәлтелгән Манифесе проектының тексын уҡыны.

Конгресс тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Даими комитетын төҙөү тураһында ҡарар ҡабул итте һәм уның составын раҫланы. Унан ары йыл һайын бирелә торған Тыныслыҡ Премияһы индереү тураһындағы тәҡдим бер тауыштан раҫланды.

Конгресста ҡатнашыусылар тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Манифесе тексын ҙур рухлылыҡ менән ҡабул иттеләр. Был тарихи документтең Луи Арагон тарафынан әйтелгән һуңғы һүҙҙәре бөтә залдың алҡыштар һәм ҡотлау тауыштары дауылына күмелделәр.

Ҡәләм менән яҙып күрһәтә алмаҫлыҡ тантана ярты сәғәт буйына дауам итте. «Марсельеза» яңғыраны һәм яңынан көслө алҡыш башланды.

Шунан һуң председателлек итеүсе Ив Фарж Конгрестең составы тураһында мәғлүмәттәр иғлан итте. Ул, Конгрестең эшендә 72 илдән общественностең вәкил булып килгән 2.005 делегат ҡатнашты, тип белдерҙе.

Беҙ дөйөм тыныслыҡ өсөн яҡшы эшләнек. Һеҙ үҙегеҙҙең халҡтарығыҙға беҙҙең посланниеларыбыҙҙы алып китегеҙ. Тыныслыҡ отоп алыныр.

Мин Бөтә Донъя конгресен ябыҡ тип иғлан итәм һәм һеҙгә: тиҙҙән күрешкәнгәсә хуш булып тороғоҙ, тим.

Залда яңынан «Марсельеза» яңғыраны һәм залдың барлыҡ мөйөштәренән ҡотлау тауыштары һәм овация ағылды.

ПРАГА

ПРАГА, 25 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы өлешенең кисәге киске ултырышында Германия, Венгрия, Ҡытай, Румыния, Иран, Польша һәм башҡа илдәрҙән вәкилдәре сығыш яһанылар.

Католик священник Горак урындағы католиктарҙың барыһын да тыныслыҡ һәм халҡтар араһында дуҫлыҡ хаҡына берләшергә саҡырҙы. Прага епископы һәм Чехословакияның милли сиркәүе башлыҡы Новак та Конгрестең Прагалағы ҡатнашыусыларына шундай уҡ саҡырыу менән мөрәжәғәт итте.

Демократик Греция делегаты Гропис Грециянең Ваҡытлы Халҡ-Демократик хөкүмәтенең тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына, Генеральный Ассамблеяға һәм бөтә донъя демократтарына Грецияла [illegible] һуғыштарын туҡтатыу һәм тыныслыҡ, тәртип урынлаштырыу тураһындағы мөрәжәғәтен уҡыны.

Конгресста ҡатнашыусылар совет делегаткаһы Аслановаһың телмәрен ҙур иғтибар менән тыңланылар, ул Конгресста ҡатнашыусыларҙы Советтар Союзының ҡатын-ҡыҙҙары исеменән ҡайнар рәүештә ҡотланы.

Беҙ — тыныслыҡты һәм демократияны яҡлаусылар — күпбеҙ, тине Асланова, беҙ кешелек донъяһының яҡты киләсәген яҡлай алырбыҙ, беҙ азат, бәхетле буласаҡ яңы быуын тәрбиәләрбеҙ. Йөҙҙәрсә миллион ябай кешеләрҙең ҡаҡшамаҫ ихтыяры быға порука булып тора. Бөтә донъяла тыныслыҡ өсөн!

ПРАГА, 25 апрель. (ТАСС). Бөгөнгө иртәнге ултырышта Болгариянан, Ҡытайҙан, Чехословакиянан һәм башҡа күп кенә илдәрҙән килгән делегаттар сығыш яһанылар.

Америка делегацияһы члены — Американың бөтә славяндар конгресы вице-председателе Джон Марсалка, Американың барлыҡ прогрессив көстәре һәм, барынан элек, Америкала йәшәүсе бөтә прогрессив славяндар халҡтарҙың тыныслыҡ өсөн, демократия өсөн дөйөм көрәшен һәм халҡтар араһында хеҙмәттәшлекте бер күңелдән яҡлайҙар, тине.

Бөгөн шулай уҡ Америка делегаткаһы Мод Расселл сығыш яһаны.

Сығып һөйләүсе делегаттарҙың бөтәһе лә донъя йөҙөндәге ысын прогрессив көстәр булған халҡтарҙың — халҡтар араһында дуҫлыҡты һәм тыныслыҡты яҡларға ҡаҡшамаҫ ихтыярын айырыуса билдәләнеләр.

Ултырыш аҙағында совет яҙыусыһы Константин Симонов сығыш яһаны. Делегаттар совет культураһы вәкилен, Советтар Союзы халҡтары вәкилен ҡайнар ҡотланылар. Симоновтың телмәре бер нисә тапҡыр Советтар Союзы халҡтары хөрмәтенә, барлыҡ халҡтарҙың дуҫы, халҡтар араһында дуҫлыҡ өсөн эҙмә-эҙ көрәшеүсе Генералиссимус Сталин хөрмәтенә көслө алҡыштар һәм хуплау тауыштары менән бүленде.

Председателлек итеүсе чех яҙыусыһы Ян Дрда тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Париждәге өлешендә тәҡдим ителгән резолюция проектын уҡыны.

Ҡытай делегацияһы тарафынан тәҡдим ителгән резолюцияға ҡарата яһалған замечаниелар иғлан ителгәндән һуң, Конгресс делегаттары резолюция тексын бер тауыштан ҡабул иттеләр.

ПРАГА, 25 апрель. (ТАСС). Бөгөн кис тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы делегаттарының һуңғы ултырышы булды. Был көн эсендә Конгресҡа Чехословакия хеҙмәтсәндәренең делегациялары килеп торҙолар. Үҙҙәренең ҡотлау телмәрҙәрендә улар тыныслыҡҡа һәм халҡтар араһында дуҫлыҡҡа саҡырҙылар.

Делегаттар Советтар Союзы профсоюздарының 10-сы съезынан алынған ҡотлауҙы бик ҙур иғтибар менән тыңланылар.

Конгресс исеменән шулай уҡ Совет ҡатын-ҡыҙҙарының антифашистик комитетенән ҡотлау килде. Румыния профсоюздарынан һәм хеҙмәтсәндәрҙән сит илдәрҙәге һәм Чехословакиялағы бик күп башҡа массовый ойошмаларынан ҡотлауҙар һәм телеграммалар алынды.

Унан ары делегаттар тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Манифесе тексын бер тауыштан ҡабул иттеләр.

Председателлек итеүсе Манифестең ҡабул ителеүе тураһында иғлан иткәс, делегаттарҙың барыһы ла аяҡ өҫтө тороп, көслө овация менән, үҙҙәрен солғап алған тойғоларын белдерҙеләр.

Бынан һуң Ян Дрда Константин Симоновҡа һүҙ бирҙе. Ул Ҡытай һәм Совет общественносе делегаттары исеменән Чехословакия милли собраниеһенә һәм Чехославакия хөкүмәтенә Конгресста ҡатнашыусыларҙы ағымлы ҡунаҡсыллыҡ менән ҡабул иткәндәре өсөн рәхмәт белдереү тураһында тәҡдим индерә. Делегаттар был тәҡдимде бер күңелдән ҡабул итәләр.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Прагалағы делегаттарының эше тулы берҙәмлек обстановкаһында үтте, бында 19 ил общественносенән һәм студенттарҙың Халҡ-ара союзынан 276 делегат ҡатнашты. Конгресс донъяның ысын-ысындан прогрессив көстәре, политик һәм дини ҡараштарына йәки ниндәй расаға булыуҙарына ҡарамаҫтан, донъя йөҙөндәге барлыҡ халҡтар ҙа ынтылған иң бөйөк маҡсат хаҡына — бөтә донъяла тыныслыҡ хаҡына берләшәләр икәнлеген күрһәтте.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең Манифесе

ПАРИЖ, 26 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең йомғаҡлау ултырышында Манифест ҡабул ителде. Манифеста былай тип әйтелә:

«Беҙ, бөтә донъяның 72 илендәге халҡтарҙан ебәрелгән вәкилдәр, беҙ, төрлө милләттәге, диндәге һәм фекерҙәрҙәге ҡатын-ҡыҙҙар һәм ирҙәр, донъяла яңынан килеп тыуған ҡурҡыныс— яңы һуғыш ҡурҡынысын аңлайыҡ.

[illegible] итеүҙәре менән тоҡандырылған һуғыш уҫаҡтары донъяның төрлө урындарында хәҙергә тиклем яналар. Беҙ, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың был бөйөк Бөтә Донъя конгресенә йыйналып үҙебеҙҙең фекерҙәребеҙҙең азатлығын һаҡланыҡ һәм һуғыш пропагандаһы беҙҙең аңыбыҙҙы томалай алманы, тип бөтә кешелеккә ишетерлек итеп белдерәбеҙ. Бөйөк державалар араһында төҙөлгән, төрлө социаль системаларҙың бергә йәшәүҙәре мөмкин икәнлекте раҫлаусы килешеүҙе кемдең оҙғанлеге беҙгә билдәле. Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының хартияһын хәҙерге көндә кемдең боҙоуын беҙ бик яҡшы беләбеҙ. Халҡтар араһындағы тыныслыҡты һаҡлау өсөн тәғәйенләнгән килешеүҙәрҙе ҡағыҙ киҫәге, тип иҫәпләгән кешеләрҙең, һөйләшеүҙәр һәм ҡоралһыҙланыуҙар тураһындағы бөтә [illegible] Үҙҙәренең һәләкәтле ролдәрен иҫбат итеүсе союздар политикаһына беҙ ҡаршыбыҙ. Даими рәүештә ҡоралы конфликттар тыуҙырыусы колонизаторлыҡҡа беҙ ҡаршыбыҙ. Был конфликттарҙың яңы бөтә донъя һуғышына килтереүҙәре мөмкин. Беҙ, Көнбайыш Германияны һәм Японияны ҡайтанан ҡоралландырыуҙы фаш итәбеҙ. Бында донъяның бе-та палачтары яғынан ҡорал алдылар. Илдәр төркөмө араһында экономик мөнәсәбәттәрҙе уҫал маҡсат менән өҙөү хәрби блокада характерын алып тора ла инде. «Һалҡын һуғышты» тоҡандырыусылар һуғыш менән ябай ҡурҡытыуҙарҙан уны асыҡ әҙерләүгә күстеләр.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе, халҡтарҙың пассив булыуҙан туҡтауҙары һәм дөйөм эшкә актив һәм конструктив рәүештә ҡатнашырға уйлауҙары тураһындағы фактты бөтә халҡ алдында билдәләне. Был халҡтарҙан, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына вәкил булып килгән кешеләр түбәндәгеләрҙе иғлан итәләр:

Беҙ — Берләшкән Милләттәр хартияһын яҡлаусылар, был хартияны кире ҡағыусы һәм һуғышҡа алып барыусы бөтә хәрби килешеүҙәргә ҡаршыбыҙ. Беҙ, халҡтар өҫтөнә ауыр йөк булып ятыусы һәм уларҙы фәҡирлеккә илтеүсе хәрби расходтарҙы сиктән тыш арттырыуға ҡаршыбыҙ. Беҙ, атом ҡоралын һәм кешеләрҙе массовый рәүештә бөтөрөүсе башҡа бөтә ысулдарҙы тыйыуҙы талап итәбеҙ.

Беҙ, бөйөк державаларҙың ҡоралы көстәрен ҡыҫҡартыуҙы һәм атом энергияһын тик тыныс бурыстар һәм кешелектең сәскә атыуы өсөн генә файҙаланыу маҡсаттарында эффектле халҡ-ара контроль булдырыуҙы талап итәбеҙ.

Беҙ, бөтә халҡтың милли бойондороҡһоҙлоғо һәм тыныс хеҙмәттәшлеге өсөн халҡтарҙың үҙ-үҙҙәрен билдәләү хоҡуҡы өсөн көрәшәбеҙ. Был азатлыҡтың һәм тыныслыҡтың төп шарты булып тора. Яңы агрессияға юл һалыу маҡсатында демократик азатлыҡтарҙы сикләүгә һәм унан һуң тулыһынса бөтөрөүгә йүнәлтелгән теләһә ниндәй сараларға беҙ ҡаршы сығабыҙ.

Беҙ, общественный аңды ағыулаусы һуғыш пропагандаһын тулыһынса бөтөрөү өсөн дөрөҫлөктә һәм аҡылды һаҡлауҙың берҙәм фронты яғында буласаҡбыҙ. Беҙ, хәрби шашыныуҙы, раса дошманлығын, халҡтар араһындағы дошманлыҡты фаш итәбеҙ, ялған һуғыш тоҡандырыу пропагандаһын алып барыусы матбуғат органдарын әҙәбиәт һәм кинематография продукцияларын, шулай уҡ яңы һуғыш тоҡандырыуға йүнәлтелгән пропаганданы алып барыусы айырым деятелдәрҙе һәм ойошмаларҙы ҡырҡа ғәйепләүҙе һәм бойкотлауҙы беҙ ҡотлайбыҙ.

Беҙ, бөтә донъя халҡының тыныс хеҙмәттәшлеге яғында торабыҙ һәм тыныслыҡты һаҡлауға үҙебеҙҙең бөтә көстәребеҙҙе берҙәм рәүештә йүнәлтәбеҙ. Һиҙгер булып ҡалыуға үҙебеҙҙең теләгебеҙҙе белдереү өсөн беҙ тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең комитетын төҙөйбеҙ. Яңы һуғышҡа ынтылыусы бөтә кешеләр, уларҙың заговорының һәр бер бөрөлөшөндә улар тыныслыҡты тәьмин итергә һәләтле булған халҡ массаһының ҡеүәтле көстәре алдына барып сығырҙар, тип беҙ ышанабыҙ. Тыныслыҡҡа ышаныусы ҡатын-ҡыҙҙар һәм әсәләр, беҙ уларҙың балаларын һәм семьяларының иминселеген һаҡлауҙы үҙебеҙҙең изге бурысыбыҙ итеп иҫәпләгәнде белһендәр. Йәштәр, беҙҙе ишетһендәр һәм киләсәктең яҡты юлдарын массовый үлтереүҙәрҙән азат итеү өсөн политик һәм дини фекерҙәренә ҡарамаҫтан берләшһендәр.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе, тыныслыҡты һаҡлау бөтә донъя халҡының эше, тип белдерә. 600 миллион ҡатын-ҡыҙҙы һәм ирҙе берләштергән общественный ойошмалары исеменән, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресендәге вәкилдәре бөтә донъя халҡына мөрәжәғәт итәбеҙ һәм уларға былай тип әйтәбеҙ:

«Тыныслыҡ өсөн көрәштә батырлыҡ һәм тағы ла бер тапҡыр батырлыҡ».

Беҙ берләшә алдыҡ. Беҙ бер-беребеҙҙе аңлай алдыҡ. Һәм беҙ, тыныслыҡ өсөн, тормош өсөн көрәштә еңеп сығыуға әҙерлегебеҙҙе һәм ихтыярыбыҙҙы белдерәбеҙ».

Прагала тыныслыҡты яҡлауға арналған митинг

ПРАГА, 26 апрель. (ТАСС). Праганың меңдәрсә хеҙмәтсәндәре тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе делегаттарын ҡотлау өсөн һәм тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Париждәге һәм Прагалағы Бөтә Донъя конгресе делегаттары тарафынан ҡабул ителгән тыныслыҡ Манифесен яҡлауҙарын белдереү өсөн кис менән промышленность сауҙа күргәҙмәһенең демонстрацион залына митингыға йыйналдылар.

Митингыла профессор Нееддлы сығыш яһаны. Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе, тине ул, халҡтарҙы ҡол итеү маҡсаты менән яңы һуғышты әҙерләүсе көстәргә, тыныслыҡҡа ҡаршы заговор яһаусы көстәргә ҡарағанда, башында ҡеүәтле һәм еңелмәҫ Советтар Союзы торған тыныслыҡ һәм демократия көстәренең бик күп өҫтөн булыуын тағы ла бер тапҡыр раҫланы.

Митингыға йыйналыусылар совет делегаты, Славян комитете члены Л. Барановтың сығышын шатлыҡлы рәүештә ҡаршыланылар. Баранов трибунаға сыҡҡан саҡта: «Йәшәһен Советтар Союзы! Йәшәһен халҡтар дуҫы Сталин!» тигән тауыштар өҙлөкһөҙ яңғыранылар.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресендә ҡатнашыусыларҙы яҡшы ҡабул итеүҙәре өсөн Прага хеҙмәтсәндәренә һәм Чехословакия хөкүмәтенә совет делегаттары исеменән рәхмәт белдереп, Баранов үҙенең сығышында былай тине:

Ҡәҙерле дуҫтар һәм иптәштәр! Күп миллиондарса кешеләрҙең ғүмерҙәре хаҡына яулап алынған тыныслыҡ, әле күптән түгел генә бөтә донъя халҡтары тарафынан шатлыҡ менән ҡаршы алынған тыныслыҡ хәҙер ҡабат ҡурҡыныс аҫтында тора. Беренсе һәм икенсе донъя һуғыштарын башлап ебәргән шул уҡ көстәр Мюнхен ваҡиғаһы көндәрендә Чехословакия интерестарына хыянат итеп, гитлерсе ордаларҙы ҡоралландырған һәм уларҙы Европаның тыныслыҡ һөйөүсе халҡтарына ҡаршы йүнәлдергән көстәр беҙгә ҡурҡыныс тыуҙыралар. Был империалистик реакция, Уолл-стрит туҙҙары көстәре. Улар һуғышты шәхси файҙа итеү һәм байыу сараһы итеп ҡаранылар һәм ҡарайҙар. Бындай кешеләргә халҡтарҙың ҡандары ҡәҙерле түгел.

Совет халҡы һуғыш теләмәй.

Бөтә донъяның азатлыҡ һөйөүсе халҡтары һуғыш теләмәйҙәр. Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе быныӊ шаһите булып тора. Был

Бөтә донъяла тыныслыҡ һәм демократия тереге булған Советтар Союзы хөрмәтенә, халҡтарҙың бөйөк дуҫы, бөтә донъяла тыныслыҡ булдырыу өсөн арымай-талмай көрәшеүсе генералиссимус Сталин хөрмәтенә Л. Барановтың телмәре бөтә ҡатнашыусыларҙың көслө алҡыштары һәм хуплау тауыштары менән күп тапҡырҙар бүленде.

Митингыға йыйналыусылар шулай уҡ Ҡытай делегаты профессор ГоМожо сығышын йылы рәүештә ҡаршыланылар. Польша, Болгария, Румыния, Венгрия һәм башҡа илдәрҙән делегаттары телмәр менән сығыш яһанылар.

Америка делегаты, Америкалағы Бөтә славян конгресенең вице-председателе профессор Джон Марсалка, митингыла ҡатнашыусыларға АҠШ-тың прогрессив көстәренән һәм бигерәк тә халҡтар араһында тыныслыҡ һәм дуҫлыҡ өсөн көрәшеүсе прогрессив славян көстәренән сәләм тапшырҙы.

Африканың күренекле общественный деятеле Д. Арбусье үҙенең телмәрендә Африканың иҙелгән халҡтары тыныслыҡты, азатлыҡты һәм бойондороҡһоҙлоҡто яҡлау өсөн үҙҙәренең көстәрен берләштерәләр, тип күрһәтеп үтте.

Митинг Чехословакия хеҙмәтсәндәренең бөтә донъялағы тыныслыҡ өсөн көрәшселәр менән солидарлығының асыҡ демонстрацияһы булып тамамланды. Митингыла ҡатнашыусылар совет композиторы Д. Шостаковичтең «Тыныслыҡ йырын», шулай уҡ «Хеҙмәт йырын» һәм хеҙмәтсәндәр гимны «Интернационалды» башҡарҙылар.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Башҡорт АССР-ында 1949 йылдың яңғын-ҡурҡынысы осорона әҙерлек тураһында

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советенең 321-се номерле ҡарары

13 апрель, 1949 йыл.

Йәйге осорҙа яңғынға ҡаршы көрәште нығытыуҙың кәрәклеге айҡанлы Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы ҡарар итте:

1. Йәйге осорҙа яңғын ҡурҡынысына ҡаршы көрәшкә яҡшыраҡ әҙерләнеү маҡсаттарында Башҡорт АССР-ы буйынса 15 апрелдән 15 майға тиклем яңғынға ҡаршы айлыҡ үткәрергә.

2. Хеҙмәтсәндәр депутаттарының ҡала, район, ауыл Советтары исполкомдары председателдәренә, промышленность предприятиелары, МТС, МТМ, совхоз директорҙарына, учреждениеларҙың, ойошмаларҙың етәкселәренә һәм колхоз председателдәренә айлыҡ осоронда түбәндәгеләрҙе үткәреүҙе йөкмәтергә:

а) халҡ йәшәй торған пункттарҙы, промышленность предприятиеларын, учреждениеларҙың һәм ойошмаларҙың, совхоздарҙың, МТС-тарҙың, МТМ-дарҙың, колхоздарҙың объекттарын яңғынға ҡаршы көрәшкә әҙер булыу хәленә еткерергә, уларҙы яңғын һүндерә торған ҡоралдар менән тәьмин итергә, яңғын һүндереү өсөн һыу сығанаҡтарын һәм объекттарға барыу юлдарын тәртипкә килтерергә, яңы һыу ятҡылыҡтары, быуаҙар төҙөүҙе ойоштороrға, предприятиеларҙе, малсылыҡ фермаларын, ат аҙбарҙарын яна торған сүптәрҙән таҙартырға, яңғынға ҡаршы көрәш режимен нығыл үтәүҙе булдырырға;

б) яңғын командаларының һәм дружиналарының яңғынға ҡаршы көрәшергә әҙер булыуҙарын тәьмин итергә, яңғын обоздарын, инвентарҙарын һәм оборудованиеларын нығыл әҙерлеккә килтерергә;

в) предприятиеларҙа, колхоздарҙа, совхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм учреждениеларҙа эшселәрҙән, хеҙмәткәрҙәрҙән һәм колхозсыларҙан яңғынға ҡаршы көрәш ойошмаларын (ирекле дружиналар, предприятие цехтарында боевой расчеттар, яңғынға ҡаршы көрәш обществоларының ячейкаларын) ойоштороrға, уларҙың члендәре араһында яңғын һүндергән ваҡытта үтәйәсәк бурыстарын билдәләргә, торлаҡ йорттарында яңғындан һаҡланыуҙың общественный уполномоченныйҙарын һайлауҙы үткәрергә;

г) яңғынға ҡаршы көрәш саралары буйынса халҡ араһында массовый аңлатыу эштәрен йәйелдерергә, массовый агитацияның бөтә төрҙәрен: беседаларҙы, докладтарҙы, лекцияларҙы, радио, матбуғатты, плакаттарҙы һәм лозунгыларҙы киң ҡулланырға.

3. Предприятиеларҙың, учреждениеларҙың, ойошмаларҙың, колхоздарҙың совхоздарҙың етәкселәренә үҙ объекттарын яңғынға ҡаршы көрәшкә яҡшы әҙерләү өсөн предприятиелар, совхоздар, колхоздар һәм башҡа объекттар эсендә (цехтар, бүлексәләр, бригадалар, йорт управлениелары араһында) социалистик ярыш ойоштороуҙы тәҡдим итергә.

4. Ҡала, район һәм ауыл Советтары исполкомдарына һәм колхоз председателдәренә түбәндәгеләрҙе тәҡдим итергә:

а) исполкомдар һәм колхоз правлениелары ултырыштарында яңғын ҡурҡынысы осорона ҡарата саралар планын әҙерләү һәм үткәреүҙе тикшерергә, был планды Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советенең 1947 йыл 8 сентябрендәге 900-сө номерле һәм 1948 йыл 28 гинуарындағы 78-се номерле ҡарарҙарын үтәү менән бәйләргә. Район исполкомдарына яңғынға ҡаршы көрәш саралары тураһында урында мәжбүри ҡарарҙар иғлан итергә;

б) СССР Халҡ Комиссарҙары Советенең 1939 йыл 2 ноябрҙәге 1816-сы номерле ҡарарына ярашлы рәүештә район үҙәктәрендә һәм һәр бер ауылда яңғын охраналарының тәүлек буйынса дежурстволарын булдырырға, халҡ йәшәгән бөтә пункттарҙа яңғынға ҡаршы көрәштең ирекле дружиналарын ойоштороrға.

Дежурить итергә тейешле булған кешеләрҙең һәм аттарҙың, шулай уҡ яңғынға ҡаршы общественный инвентарҙең һәм оборудованиеның һаны халҡ йәшәгән һәр бер пункт буйынса ауыл Советтары исполкомдары тарафынан колхоз правлениелары һәм государствоның яңғынға ҡаршы надзорының урындағы органдары менән берлектә билдәләнә;

в) ауылдағы йорт хужаларына 1949 йылдың 15 майына ауыл Советтары исполкомдарының күрһәтеүе буйынса яңғынға ҡаршы көрәш инвентары булдырыуҙы һәм ул ҡорал менән яңғынды һүндереүҙә ҡатнашырға, шулай уҡ йорт ихатаһында һәм йорт янында һыу тултырылған мискәләр булдырыуҙы тәҡдим итергә;

г) ауыл Советтары исполкомдарына колхоз правлениелары менән берлектә халҡ йәшәгән пункттарҙа һәр бер торлаҡ йортондағы һәм ағыла торған башҡа биналарҙағы мейестәрҙең һәм торбаларҙың торошон тикшереүҙе үткәреүҙе йөкмәтергә. Йорт хужалаларына һәм учреждениеларға тәҙек булмаған мейестәр менән файҙаланыуҙы, шулай уҡ бөтә төр ҡаралтынан 200 метрҙан да яҡыныраҡ ерҙә ут яғыуҙы тыйырға.

5. Башҡорт АССР-ының Министерстволарына, управлениеларына һәм ведомстволарына үҙҙәренең урындағы органдарына йәйге осорға ҡарата яңғынға ҡаршы көрәш саралары үткәреү тураһында кәрәкле күрһәтмәләр биреүҙе йөкмәтергә.

6. Эске эштәр Министерствоһының яңғын охранаһы бүлегенә 1949 йылдың 1 июленә тиклем яңғынға ҡаршы көрәштең ауылдарҙағы ирекле дружиналарының начальниктарын ҡыҫҡа сроклы семинарҙарҙа әҙерләүҙе һәм ҡайтанан әҙерләү үткәреүҙе тәҡдим итергә.

7. Был ҡарарҙың үтәлешенә контроль яһауҙы государствоның яңғын надзоры органдарына һәм Башҡорт АССР-ы Эске эштәр Министерствоһының милицияһына йөкмәтергә.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы Председателенең урынбаҫары
А. Ермолаев.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советенең эштәре менән идара итеүсе — С. Ҡорбанғәлеев.

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН газетаһына яҙылығыҙ һәм уны таратығыҙ

„КЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН" газетаһына 1949 йыл өсөн подпискалар кабул итеү дауам итә.

Подпискалар „Союзпечать"тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм хат ташыусылар тарафынан ҡабул ителәләр.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 6 айға—30 һум, өс айға—15 һум, 1 айға—5 һум.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02434 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

8185 № 85 | 1949 йыл, 30 апрель, шәмбе | Хаҡы 20 тин.

ЯҘҒЫ ОСОРҘАҒЫ МӨҺИМ ЭШ

СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин инициативаһында 1948 йылдың 20 октябрендә ҡабул иткән тарихи ҡарары социалистик ауыл хужалығын артабан алға ебәреү маҡсатында игенселектен үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереү һәм уны тиҙерәк үҙләштереү бурысын ҡуйҙы. Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары үлән баҫыулы системаның мөһим состав өлөшө булып тора. Короловка ҡаршы, юғары һәм тотороҡло урожай үҫтереүҙә агас полосаларының әһәмиәте сикһеҙ ҙур.

Республикабыҙҙың ауыл һәм урман хужалыктары эшсәндәре тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планы менән рухланып, 1949 йылда ағас ултыртыуҙы алғолө үткәреү өсөн бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинга һүҙ бирҙеләр. Хәҙер колхоздар вәғәҙәне практик үтәүгә башланылар.

Быйыл яҙ колхоздарҙа 1.700, совхоздарҙа 195 һәм лесхоздарҙа 6.400 гектар майҙанда ағас ултыртылырға, шулай уҡ киләһе йылда ултыртыу өсөн колхоздарҙа 6.000, совхоздарҙа 1.100 һәм лесхоздарҙа 3.300 гектар майҙанда тупраҡ әҙерләнергә тейеш.

Республикабыҙҙың партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары ағас ултыртыу буйынса алда торған ҙур эштәрҙе елгәлә үтәп сығыу өсөн бөтә сараларҙы күрҙеләр. Колхоздарҙа 12 миллион 200 мең, совхоздарҙа 500 мең һәм лесхоздарҙа гослесфонд территорияларында ултыртыу өсөн 45 миллион 600 мең тәп һәм колхоз-совхоздарға биреү өсөн 2 миллион тәп ағас-ҡыуаҡлыҡ әҙерләнде. Шулай уҡ сәсеү өсөн бик күп күләмдә ағас орлоҡтары әҙерләнде. Ағас ултыртыу буйынса колхоздарҙа 2.696, совхоздарҙа 75 һәм лесхоздарҙа 539 звено ойошторолдо. Ағас ултыртыу буйынса ойошторолған 4 станция колхоздар менән договорҙар төҙәште. Һәр бер районда, колхозда, совхозда һәм лесхозда ағас ултыртыу буйынса пландар төҙөлдө, ер участкалары бүленде.

Бөтә был әҙерлекте хәҙер тулы хәрәкәткә килтерергә кәрәк. Ағас ултыртыу эше 5—6 көн эсендә тамамланырға тейеш. Шуның менән бергә бөтә эште юғары агротехник кимәлдә, отлично сифатлы итеп башҡарырға кәрәк. Ағас ултыртыуҙа агротехникаға, уның конструкцияһына һәм эштең сифатына айырыуса ныҡ иғтибар итеlергә тейеш.

Ағас ултыртыуҙың темп һәм сифаты өсөн кәрәште ойоштороу менән бергә, шулай уҡ ултыртыла торған ағастарҙың тоҡомло булыуын тәьмин итеү өсөн дә көрәшергә кәрәк. СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең 1948 йыл 20 октябрь ҡарары: «Тәүге йылдарҙа уҡ эффект бирерлек, оҙаҡ йәшәй торған һәм сыҙамлы баҫыу һаҡлаусы урман полосалары булдырыу маҡсатында тупраҡ-климат шарттарына ҡарап үҫтереү өсөн оҙаҡ йәшәй торған тоҡомдарҙы ла, шулай уҡ йәһәт үҫә торған тоҡомдарҙы ла аралаштырып ултыртырға. Ялан райондарҙа иң ҡиммәтле һәм оҙаҡ ваҡыттар үҫә торған ағас тоҡомо булған имән ағасын үрсетеүгә айырыуса иғтибар итергә. Баҫыу һаҡлаусы полосаларҙы ултыртҡанда 10—15 процент күләмендә емеш ағастары һәм ҡыуаҡлыктарын ултыртырға» тип күрһәтте. Был һәр бер колхоз һәм совхоз өсөн закон булып тора. Шуның менән бергә баҫыу һаҡлаусы полосаларҙың конструкцияһына иғтибар итеlергә тейеш. Һәр бригада һәм звено ҙур кес һалып ултыртҡан һәм тәрбиәләгән ағастар баҫыуҙарҙа маҡсат йүнәлеште тәьмин итерлек булһындар. Ә уның маҡсат йүнәлеше — баҫыуҙарҙа юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыуҙы тәьмин итеүҙән тора.

1949—1965 йылдарҙа баҫыуҙарҙа ағас ултыртыу һәм сәсеү сараларын билдәләгән тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын үтәү өсөн ағас үҫтереү питомниктәре ҙур роль уйнайҙар. Беҙҙә һәр бер 5—10 колхоз һәм һәр бер 4 совхоз һайын берәр питомник булдырылырға тейеш. Уларҙы ойоштороу яңы һәм яуаплы эш.

Эштең уңышлы башҡарылыуын кешеләр хәл итәсәк. Шуға күрә бөтә төп йүнәлеш ағас ултыртыу эшен башҡарған звенолар, бригадалар, трактористар араһында хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға туплanырға тейеш. Масса араһында политик аңлатыу эштәрен алып барырға кәрәк. Партия, совет һәм хужалыҡ органдары, ауыл һәм урман хужалыктары специалистәре баҫыу һаҡлаусы урман полосалары үҫтереү тураһында партия һәм хөкүмәт ҡарарҙарын, ағас үҫтереүҙәге батыр хеҙмәт өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм ордендәр, медалдәр менән наградлау тураһындағы Указды киң рәүештә аңлатырға бурыслылар.

ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары һәм район ауыл хужалығы бүлектәре яҙғы сәсеү һәм яҙғы ағас ултыртыу эштәрен тығыҙ бәйләнештә алып барыу өсөн бөтә сараларҙы күрергә, сәсеүҙе һәм ағас ултыртыуҙың елгәлә үткәрелеүенә өлгәшергә тейештәр.

Республикабыҙҙың ауыл һәм урман хужалыктары эшсәндәре тәбиғәтте үҙгәртеүҙең тәүге яҙғы эштәренә башланылар. Был яҙҙа беҙ һәр бер звено, бригада, колхоз, совхоз, ЛЗС, МТС һәм районда ағас ултыртыу һәм тупраҡ эшкәртеү буйынса пландарҙы арттырып үтәүгә өлгәшергә тейешбеҙ. Быны менән беҙ юлбашсыбыҙ иптәш Сталинга яҙған хатта алынған йөкләмәбеҙҙе үтәрбеҙ.

Башкорт АССР-ы Министрҙар Советендә

Республикабыҙ колхоздарында һәм совхоздарында ҡара бойҙай етештереүҙе арттырыу буйынса саралар тураһында

ССР Союзы Министрҙар Советы үҙенең 1949 йыл 24 март ҡарарында Башҡорт АССР-ы колхоздарында ҡара бойҙай етештереүҙең торошо ҡәнәғәтләнерлек булмауын билдәләп үткәйне.

Район Советы исполкомдары председателдәренең, ауыл хужалығы органдары, МТС һәм колхоз етәкселәренең, агрономдарҙың ҡара бойҙай культураһын һанға һуҡмауҙары арҡаһында үҙған йылда Баҡалы, Бәләбәй, Бишбүләк, Ғафури, Боҙаяҙ, Дүртөйлө, Ҡырмыҫҡалы, Мәләүеҙ, Стәрлетамаҡ һәм башҡа күп кенә райондар ҡара бойҙай сәсеү планын үтәмәнеләр һәм уның урожайлылығы ла бик түбән булды.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы СССР Министрҙар Советенең 1949 йыл 24 март ҡарарын үтәү, ҡара бойҙай етештереүҙе арттырыу маҡсаттарында ауыл хужалығы Министерствоһын, совхоздар тресҭарын, Шишмә селекцион һәм ғилми-тикшеренеү баҫыусылыҡ станцияларын, район Советы исполкомдарын 1949 йылда колхоздарҙа һәм совхоздарҙа 30 мең гектар майҙанда ҡара бойҙайҙың һәр бер гектарынан кәмендә 12-шәр центнер урожай үҫтереп алыуға өлгәшергә мәжбүр итте. Быны өсөн колхоздарҙа, район орлоҡ хужалыктарында элиталы-орлоҡсолоҡ хужалыҡтарында һәм совхоздарҙа районлашҡан «Богатырь» сортлы дефицитле һәм урындағы иң яҡшы сортлы ҡара бойҙайҙы йәһәтерәк үрсетеү. 1949 йылда «Богатырь» сортлы һәм шулай уҡ урындағы яҡшыртылған сорт ҡара бойҙайҙы кәмендә 13 мең 600 гектар майҙанда, шул иҫәптән, район орлоҡ хужалыҡтарында һәм элиталы-орлоҡсолоҡ хужалыҡтарында кәмендә 1.600 гектар майҙанда сәсеү үткәреү бурысы ҡуйылды.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы селекцион һәм орлоҡсолоҡ эштәрен яҡшыртыу маҡсаттарында ауыл хужалығы Министерствоһын (министре иптәш Денисов) урындағы шарттарға ҡулайлаштырылған, айырыуса юғары урожай биреүсе ҡара бойҙайҙың яңы сорттарын булдырыу буйынса ныҡлы эш алып барырға, Шишмә государство селекцион станцияһында, Башҡортостан ғилми-тикшеренеү баҫыусылыҡ станцияһында һәм сорт һынау участкаларында ҡара бойҙайҙың урындағы иң яҡшы сорттарын булдырыу буйынса практик эш алып барырға мәжбүр итте.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы район Советы исполкомдарын, совхоздар тресҭарын ҡара бойҙайҙы эшкәртеүҙең агротехникаһын ҡырҡа яҡшыртырға, 1949 йылда бары тик яҡшы сифатлы орлоҡтар ғына сәсергә, уны сәсеү әйләнеше баҫыуҙарында иң яҡшы культуралар артынан, туңға һөрөлгән, яҙ тырматылған һәм ике ҡат культивация үткәрелгән, ә туңға һөрөлгән ерҙәр менән тәьмин ителмәгән колхоздарҙа яҙ предплужникле һабандар менән 20—22 сантиметр тәрәнлектә һөрөлгән һәм культивация үткәрелгән ерҙәрҙә, киң рәтле итеп сәсеүҙе тәьмин итергә ҡушты.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы район Советы исполкомдарына ҡара бойҙайҙан юғары урожай алыуҙа колхоздарға эшлекле ярҙам күрһәтергә, ошо йылдың 10 майына тиклем был мәсьәлә буйынса агрономдарҙың, баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙарының, звеноводтарҙың һәм юғары урожай мастерҙарының район кәңәшмәләрен үткәрергә ҡушты.

1949 йылдың I кварталында Башҡорт АССР-ы халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү буйынса государство планының үтәлеш йомғаҡтары тураһында

Башҡорт АССР-ы Статистика Управлениеһенең белдереүе

I. Промышленностә производство планының үтәлеше

1949 йылдың I кварталында промышленностең валовой продукцияһы буйынса производство планы айырым Министерстволар ҡарамағындағы предприятиелар тарафынан түбәндәгесә үтәлде:

	1949 йылдың I кварталында квартал планының үтәлеш проценте
Металлургия промышленносы Министерствоһының предприятиелары	100
Нефть промышленносы Министерствоһының предприятиелары	95
Электр станциялары Министерствоһының предприятиелары	101
Химия промышленносы Министерствоһының предприятиелары	100
Электр промышленносы Министерствоһының предприятиелары	114
Связь средстволары промышленносы Министерствоһының предприятиелары	111
Автомобиль һәм трактор промышленносы Министерствоһының предприятиелары	138
Станоктар төҙөү Министерствоһының предприятиелары	102
Төҙөлөш һәм юл машиналары эшләү Министерствоһының предприятиелары	101
Төҙөлөш материалдары промышленносы Министерствоһының предприятиелары	98
Шул иҫәптән Башҡорт АССР-ы төҙөлөш материалдары промышленносы управлениеһенең предприятиелары	118
Урман һәм ҡағыҙ промышленносы Министерствоһының предприятиелары	88
Шул иҫәптән Башҡорт АССР-ы урман промышленносы Министерствоһының предприятиелары	78
Еңел промышленность предприятиелары	100
Шул иҫәптән Башҡорт АССР-ы еңел промышленность Министерствоһы предприятиелары	101
Балыҡ промышленносы Министерствоһының предприятиелары	102
Ит һәм һөтсөлөк промышленносы Министерствоһының предприятиелары	113
Аҙыҡ промышленносы Министерствоһының предприятиелары	106
Шул иҫәптән Башҡорт АССР-ы аҙыҡ промышленносы Министерствоһы предприятиелары	114
Башҡорт АССР-ы урындағы промышленность Министерствоһының предприятиелары	103
Башҡорт АССР-ы урындағы яғыулыҡ промышленносы управлениеһенең предприятиелары	80

Башҡорт АССР-ындағы бөтә промышленностең валовой продукция буйынса арттырылған план 1949 йылдың I кварталында 100,4 процентҡа, шул иҫәптән: Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы ҡарамағындағы промышленность тарафынан 96 процентҡа үтәлде.

1949 йылдың I кварталында пландан тыш күп кенә һанда промышленность продукцияһы, шул иҫәптән: ҡара һәм төҫлө металл, нефть, телефон аппараттары, металл киҫеү станоктары, тәҙрә быялаһы, кейе-мамыҡ һәм йөн туҡымалар һәм промышленность продукцияһының башҡа күп кенә төрҙәре эшләп сығарылды.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы ҡарамағындағы айырым Министерстволар промышленностең валовой продукцияһы буйынса производство планын арттырып үтәһәләр ҙә, ҡайһы бер мөһим киң ҡулланыу изделиелары буйынса пландарҙы үтәп еткермәнеләр.

Урындағы промышленность Министерствоһы елгәргес машиналар һәм уларҙың деталдәрен, төҙөлөш материалдары, мебель етештереү, күн аяҡ кейемдәре һәм трикотаж изделиелар етештереү буйынса квартал планын үтәмәне. Еңел промышленность Министерствоһы аяҡ кейемдәре эшләп сығарыу планын үтәмәне.

Промысловый кооперация һәм инвалидтәр кооперацияһы 1949 йылдың I кварталында производство планын валовой продукция буйынса 96 процентҡа һәм промысловый кооперация системаһы буйынса түбәндәгесә үтәне:

	Проценттарҙа
Промкооперация управлениеһе	96
Башлесхимсоюз	94
Башинсоюз	99
Башкоопинсоюз	98

Валовой продукция буйынса 1949 йылдың I квартал планын 350-нән артыҡ предприятие түлөһенсә үтәне. Шул иҫәптән:

	проценттарҙа
«Туймазанефть» тресы	104
«Ишимбайнефть» тресы	102
Благовещенск машиналар эшләү заводы	105
Белорет металлургия комбинаты	102
Белорет ҡорос-сыбыҡ заводы	101
Стәрлетамаҡ станоктар эшләү заводы	102
Ишембай үҙәк электр станцияһы	105
Черниковск химия заводы	106
Суднолар ремонтлау заводы	102
Витамин заводы	102
Сәй фабрикаһы	136
Красноусол быяла заводы	103
Ишембайҙағы машиналар эшләү заводы	102
Бүребай руда управлениеһе	102
Тау оборудованиелары заводы	111
Баймаҡ баҡыр комбинаты	103
Стәрлетамаҡтағы төҙөлөш һәм юл төҙөү машиналары эшләү заводы	101
Радиомеханик завод	107
Беренсе номерле ТЭЦ	101
Беренсе номерле ГЭС	104
Өфө ағас заводы	200
Стәрлетамаҡ ағас заводы	160
Черниковск фанера комбинаты	101
«Красный ключ» ҡағыҙ фабрикаһы	119
Өфө фанера заводы	102
3-сө тегеү фабрикаһы	114
Өфө күн заводы	129
Стәрлетамаҡ күн заводы	109
Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһы	119
Дәүләкәндәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһы	134
Ҡамыт-ыңғырсаҡ фабрикаһы	110
Түбән-Троицк сукно фабрикаһы	114
Яҙыу машиналары заводы	109
«Росглавмясо» тресы	142
«Росглавхлеб» тресы	108
Птицепром тресы	114
Спиртотрест	127
Кейе-мамыҡ комбинаты	111

Республикала күп кенә предприятиелар продукция буйынса ла, шулай уҡ валовой продукция буйынса ла I квартал планын үтәмәнеләр.

Бындай предприятиелар иҫәбенә түбәндәгеләр инәләр: сода заводы, Өфө паровоздар ремонтлау заводы, 1 Май исемендәге шырпы фабрикаһы, 8 март исемендәге тегеү фабрикаһы, Стәрлетамаҡтағы тегеү фабрикаһы, Октябрь исемендәге күн аяҡ кейемдәре фабрикаһы, Стәрлетамаҡтағы аяҡ кейемдәре фабрикаһы һәм башҡалар.

II. Промышленность продукцияһын эшләп сығарыуҙың үсеше

1949 йылдың I кварталында промышленностең мөһим төр продукцияларын эшләп сығарыу, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, түбәндәгесә үҙгәрҙе:

	1948 йылдың I кварталына сағыштырғанда, 1949 йылдың I кварталында производство процентарҙа
Суйын	142
Ҡорос	131
Прокат	110
Нефть	110
Электр энергияһы	112
Металл киҫеүсе станоктар	145
Комбайн моторҙары	181
Яҙыу машиналары	144
Электр лампалары	100
Каустик сода	110
Тәҙрә быялалары	90
Быялан ағас материалдары	139
Ҡағыҙ	138
Кейе-мамыҡ туҡымалары	126
Ебәк туҡымалары	130
Күн аяҡ кейемдәре	120
Кирбес	111
Эҙбиз	68
Алебастр	108
Өҫкө трикотаж	216
Мал майы	111
Балыҡ	90
Икмәк-булка изделиелары	95
Макарон изделиелары	129
Кондитер изделиелары	157

1949 йылдың I кварталында Башҡорт АССР-ының бөтә промышленносы валовой продукцияһы, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, 28 процентҡа, шул иҫәптән урындағы промышленность предприятиелары буйынса 16 процентҡа артты.

III. Ауыл хужалығы

Ауыл хужалығы 1949 йылдың I кварталында яҙғы баҫыу эштәренә әҙерлек уңышлы барҙы.

Колхоздарҙа һәм РСФСР совхоздары Министерствоһы совхоздарында үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен массовый рәүештә үҙләштереү айҡанлы яҙғы сәсеүгә күп һанда үлән орлоҡтары әҙерләнде. 1949 йылдың 1 апреленә, 1948 йылдың шул уҡ ваҡытына ҡарағанда, 60,9 процентҡа күберәк әҙерләнде. Бер йыллыҡ үлән орлоҡтары 28,9 процентҡа күберәк тупланды.

Машина-трактор станциялары 1949 йылдың 1 апреленә, үҙған йылдың шул уҡ ваҡытына ҡарағанда, тракторҙарҙы 14,7 процентҡа, трактор һабандарын 20,3 процентҡа, сәскестәрҙе 17,3 процентҡа, культиваторҙарҙы 27,2 процентҡа күберәк ремонтланылар.

Дүртөйлө, Йәркәй, Үрмейәҙ, Шаран, Бөжәр һәм башҡа байтаҡ машина-трактор станциялары тракторҙар ремонтлауҙың ҡышҡы-ҡышҡы пландарын срогынан алда үтәнеләр.

1949 йылдың I кварталында баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу буйынса яҙғы эштәргә әҙерлек алып барылды. Башҡорт АССР-ы буйынса 1949 йылдың 1 апреленә бөтәһе 4 баҫыу һаҡлау ағастар үҫтереү станцияһы һәм 9 ағастар үҫтереү питомнигы ойошторолдо.

Машина-трактор станцияларына 1949 йылдың яҙғы эштәренә, 1948 йылға ҡарағанда тракторҙарҙы 3,9 тапҡырға, трактор һабандарын 1,3 тапҡырға, сәсеү машиналарын бик күп тапҡырға күберәк ҡайтарылды. 1948 йылға ҡарағанда 11,1 процентҡа һәм минераль ашламалар 4,9 тапҡырға күберәк ташылды.

1949 йылдың урожайы өсөн колхоздар тарафынан 1948 йылға ҡарағанда, 1,5 тапҡырға күберәк майҙанда ҡар тотолдо.

1949 йылдың башында малдарға перепись үткәрелде. Переписьтең йомғаҡтары 1948 йылда малсылыҡтың торошо яҡшырыуының дауам итеүен күрһәтте.

Продукты бирә торған малдарҙың 1948 йылдағы үҫеше түбәндәге мәғлүмәттәрҙә характерлана:

1949 йылдың 1 ғинуарына малдарҙың һаны 1948 йылдың 1 ғинуарына ҡарата, процентарҙа

	Мөгөҙлө эре малдар	Сусҡалар	Һарыҡтар һәм кәзәләр
Башҡорт АССР-ы буйынса	108,5	148,8	113,7
шул иҫәптән:			
Совхоздарҙа һәм башҡа государственный хужалыҡтарҙа	110,7	141,0	118,1
Колхоздарҙа	121,9	158,6	125,4
Колхозсыларҙың шәхси милкендә	102,3	102,4	104,4
Эшселәрҙә һәм хеҙмәткәрҙәрҙә	112,6	169,9	120,4

1948 йылда аттар һаны колхоздарҙа 10,0 процентҡа, совхоздарҙа һәм государственный хужалыҡтарҙа 9,6 процентҡа артты. Малдарҙың һаны артыу менән бергә 1948 йылда уның продуктивлеге күтәрелде, бер һыйырҙан уртаса һөт һауын алыу, ашҡа ярарлыҡ йөн мал алыу үҫте.

1949 йылдың I кварталында малдар һаны артабан үҫешендә дауам итте.

IV. Халыҡ хужалығында капиталь эштәрҙең үҫеше

1949 йылдың I кварталында капиталь эштәрҙең күләме, 1948 йылдың бер кварталына ҡарата, 184 процент тәшкил итте, шул иҫәптән: металлургия промышленносы буйынса — 206 процент, нефть промышленносы буйынса — 166 процент, электротехник промышленносы буйынса — 142 процент, еңел промышленность буйынса — 174 процент, аҙыҡ, тәм-том һәм ит-һөт промышленносы буйынса — 187 процент, урман һәм целлюлоза-ҡағыҙ промышленносы буйынса — 3 тапҡырҙан да күберәк, төҙөлөш материалдары промышленносы буйынса — 3,5 тапҡырҙан да күберәк, бөтә Министерстволарҙың һәм ведомстволарҙың торлаҡтар төҙөлөшө буйынса — 159 процент тәшкил итте.

1949 йылдың I кварталында яңы торлаҡтар төҙөү һөҙөмтәһендә, 1948 йылдың I квартал менән сағыштырғанда, 3 тапҡырға күберәк торлаҡ майҙандары эксплоатацияға тапшырылды.

V. Тауар әйләнешен йәйелдереү

Массовый ҡулланыу тауарҙарының государство тарафынан билдәләнгән ваҡлап һатыу хаҡтарын 1949 йылдың 1 мартынан алып яңынан арзанайтыу государство һәм кооператив сауҙаһында аҙыҡ һәм аҙыҡҡа инмәй торған тауарҙарҙы һатыуҙың байтаҡ артыуына килтерҙе.

1949 йылдың мартында аҙыҡ-түлек тауарҙары һәм аҙыҡ-түлеккә инмәй торған тауарҙар (сағыштырма хаҡтарҙа), ошо йылдың февраленә сағыштырғанда, 27 процентҡа, шул иҫәптән: ит продукттары һатыу 8 процентҡа, балыҡ тауарҙары һатыу 69 процентҡа, мал майы һатыу 19, йомортҡа һатыу 52, кондитер изделиелары һатыу 9 процентҡа, икмәк-булка изделиелары һатыу 5 процентҡа артты.

Киң ҡулланыу тауарҙарына государство тарафынан билдәләнгән ваҡлап һатыу хаҡтарының яңынан арзанайтылыуы айҡанлы колхоз һәм кооператив баҙарында ла хаҡтар арзанайҙы һәм колхоз баҙарҙарына тауар килтереү ҙә артты.

Башҡорт АССР-ы Статистика Управлениеһе

Туймазыла „еүешлек" настроениеһенә бирелгәндәр

— Районның күпселек колхоздарында массовый рәүештә сәсеү эштәренә башларға тулы мөмкинлектәр бар, ләкин колхоз етәкселәренең «еүешлек» настроениеһенә бирелеүҙәре арҡаһында ҡайһы бер колхоздар сәсеү эшенә сыҡмағандар ҙа әле, — ти Туймазы районы ауыл хужалығы бүлеге мөдире иптәш Садиҡов.

Ысындан да бында колхоз председателдәренән алып районның етәксе работниктарына тиклем «еүешлек» настроениеһенә бирелгәндәр. Баҫыуҙа ҡар күптән иреп бөтөүгә ҡарамаҫтан, бер генә колхозда ла сәсеү эшенә ныҡлап тотонмағандар әле. 11 апрелдән 25 апрелгә тиклем район буйынса ни бары 57 гектар ғына ашлыҡ сәселгән. 471 гектар ер тырматылған, 243 гектар ер һөрөлгән. Районның сәсеүҙә иң артта сыҡҡан колхоздарынан «Яңы тан»—15 гектар, «Ыҡ»—7,5 гектар, «Үрнәк» 13 гектар ғына ашлыҡ сәскәндәр.

Иптәш Садиҡовтың әйтеүе буйынса Кәкребаш, Собханғол, Аблай, Райман ауыл Советтары колхоздарының баҫыуҙарында күптән инде тракторҙар менән эшләргә мөмкинлек бар. Ләкин МТС етәкселәренең «еүешлек» настроениеһенә бирелеүҙәре арҡаһында бер генә колхозда ла тракторҙар ойошҡан рәүештә эшкә башлағандары юҡ әле.

Районның колхоздары государство планы буйынса 110 гектар баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртырға тейештәр. Колхозсылар уны 165 гектарға еткереп үтәргә социалистик йөкләмә алғандар. Ләкин колхозсылар араһында ойоштороу-массовый эштәрҙең тейешле кимәлдә ҡуйылмауы арҡаһында ағас ултыртыу эше лә бик һүлпән бара. Район буйынса ни бары 8,5 гектар ғына ағас ултыртылған. Шул иҫәптән «Илсембәт» колхозы 5 гектар урынына 1,77 гектар, «Ярыш» колхозы 4 гектар урынына 2, «Ҡаран» колхозы 2 гектар урынына 1,5 гектар ғына ағас ултыртҡандар. Ә күпселек колхоздар был эшкә башламағандар ҙа әле. «Үрнәк» колхозында питомник ултыртыу өсөн хатта ер ҙә билдәләнмәгән, унда питомникте ҡайҙа ултыртыу тураһында һаман бәхәс бара. Ағас ултыртыу өсөн «еүешлек» ҡамасауламай, киреһенсә уңайлы шарттар ғына тыуҙыра. Бында сәсеү һәм ағас ултыртыу эштәрен тейешенсә ойоштороп ебәреү өсөн баҫыуҙарҙағы «еүешлек» түгел, ә барыһынан да элек район етәкселәренең тыныслыҡҡа бирелеүҙәре һәм колхозсылар араһында политик-массовый эштәрҙең тейешле кимәлдә ойошторолмауы ҡамасаулай.

ВКП(б) район комитетенең агитация һәм пропаганда бүлеге мөдире иптәш Шәрәфетдинов колхоздарҙа массовый эштәрҙең практик торошо менән таныш түгел. Ул колхоздарҙағы тәүге партия ойошмаларынан агитаторҙарҙың исемлеген алыу менән генә сикләнгән. Никитин, Кажай, Үргә-Троицкий ауыл Советтары колхоздарында массовый эш нисек ойошторолған? — тигән һорауға иптәш Шәрәфетдинов:

— Был ауыл Советтарынан агитаторҙарҙың исемлектәре килмәгән әле, эштең нисек торошо билгеле түгел, — тип яуап ҡайтарҙы. Политик-массовый эшкә агитаторҙарҙың исемлектәрен алыу юлы менән түгел, ә урындарға сығып практик ойоштороуҙа яҡындан ярҙам итеү юлы менән етәкселек итергә кәрәк икәнлеген иптәш Шәрәфетдинов аңларға тейеш ине.

Район Советенең етәксе работниктәре сәсеү эшенең сиктән тыш аҡрын барыуына артыҡ борсолмайҙар. «Беҙгә ер генә кипһен, беҙҙең тартыу көсө етерлек, Туймазы МТС-ында 3 дизел, 10 НАТИ һәм тәгәрмәсле 28 трактор, Бишенде МТС-ында 17 НАТИ тракторы бар. Улар менән беҙ сәсеү эшен бик тиҙ бөтөрәсәкбеҙ» тип, артыҡ тыныслыҡҡа бирелгәндәр.

Район Советы башҡарма комитеты һәм ауыл Советтары яҙғы сәсеү һәм баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу эштәре менән тейешенсә етәкселек итмәйҙәр, был политик кампанияны ҡыҫҡа агротехник срокттарҙа үткәреү өсөн Совет активистәре мобилизовать итмәгәндәр.

Туймазы районының совет һәм партия ойошмаһы етәкселәре практик эшкә күсергә һәм яҙғы сәсеү эшен большевиктарса йәйелдереп ебәрергә тейештәр.

И. Нигматуллин.

Яҙғы ағас ултыртыу планын

„Баҫыу һаклаусы урман полосалары ултыртыу планын үтәүҙе, шулай уҡ ултыртылған ағастарҙы дөрөҫ тәрбиәләүҙе тәьмин итергә. Һыуҙарҙы айырып ебәрә торған ерҙәрҙәге һәм ҙур йылғалар сыға торған урындарҙағы ағастарҙы ҡырҡыуҙа ҡаты режим булдырырға. Ялан райондарҙа... урмандарҙы, өйөм булып үҫкән ағастарҙы ҡырҡыуҙы тыйырға".

(ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарарынан).

ЯҘҒЫ АҒАС УЛТЫРТЫУ ЭШТӘРЕН ӨЛГӨЛӨ ҮТКӘРӘЙЕК!

Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың бөйөк эштәр планы ағастар ултыртыу буйынса 1965 йылға үтәлергә тейеш. Ләкин хәҙер үк инде, был план тик үтәлә генә башлаған саҡта, алдынғы колхоздар, совхоздар, МТС-тар, райондар, Советтар Союзының тотош өлкәләре һәм крайҙары ағас ултыртыуҙағы бөтә эштәрҙе күп ҡыҫҡа срокта үтәргә йөкләмә алдылар.

Оло ынтылышлы рәүештә алға барыуҙа беҙҙең республиканың колхоздары ла артта ҡалмайҙар. Үҙған йыл республикала ағас ултыртыу планы арттырып үтәлде. 2.000 гектар урынына 2.230 гектар ағас ултыртылды. Быйыл государство тарафынан билдәләнгән план буйынса беҙҙең республика колхоздары 2.000 гектар майҙанда ағас ултыртырға, шуның менән бергә улар питомниктарҙа яҙ ултыртылырға тейештәр. Үҙған йылдағы тәжрибәне иҫәпкә алып, үҙҙәренең бөтә мөмкинлектәрен самалағандан һуң, республиканың колхоздары һәм совхоздары иптәш Сталин исеменә яҙылған хатта атымдағы йылда 3.500 гектар майҙанда ағас ултыртыу йөкләмәһе алдылар. Алдынғы колхоздар һәм райондар был йөкләмәне практик эштәр менән ныҡыталар. Мәҫәлән, Буздәк районының колхоздары ултыртыу материалдары менән һәм питомниктар ойоштороу өсөн орлоҡтар менән тулыһынса тәьмин ителделәр. Райондағы колхоздарҙың барыһында ла ағас ултыртыу звенолары ойошторолдо, курстарҙа звено етәкселәре әҙерләнде, эш пландары төҙөлдө. Һәр бер звено үҙенең ҡайҙа ағас полосалары ултыртасағын, ниндәй ағас һәм ҡыуаҡ токомдары ултыртырға тейешлеген, ултыртыу агротехникаһын белә. Бөтә звенолар йыллыҡ планды ағастарҙы яҙ ултыртыу иҫәбенә үтәү йөкләмәһен алдылар. Ағас ултыртыу эштәрен үткәреүгә Дәүләкән, Шишмә һәм башҡа ҡайһы бер райондарҙың колхоздары ла яҡшы әҙерләнгәндәр.

Ләкин күп районларҙың колхоздары һәм МТС-тары яҙ ағас ултыртыуға [illegible] Айырым райондарҙа һәм колхоздарҙа [illegible] Мәҫәлән, Ауырғазы районының «Собинполь», «Мораҙым», «Якорь», «Красный пахарь» колхоздарында, Өфө районының «Вторая пятилетка» колхозында быйыл яҙ ағас ултыртыу өсөн участкалар әлегә тиклем билдәләнмәгән [illegible] звенолар беркетелмәгән. [illegible] Мәләүез, Благовещенск, Стәрлебаш, Ҡағыҙы, Стәрлетамаҡ, Күгәрсен районларында [illegible] [illegible] формаль ҡарайҙар. Ауырғазы районының «Красный пахарь» колхозы исуек, 1949 йылғы ағас ултыртыу планын үтәүгә бер кешене лә билдәләмәгән колхоздар ҙа бар.

Быйыл яҙ ағас ултыртыу эштәренең ошолай әҙәләү ҡурҡынысы артта ҡалыусы райондарҙағы район ауыл хужалығы бүлектәре мөдирҙәренең, баш агрономдарының һәм өлкән лесомелиораторҙарының яҙ ағас ултыртыу эштәрен иң ҡыҫҡа срокта үткәреүҙең әһәмиәтен аңламауынан һәм колхоздарға барып эште ойоштороп эшләү урынына, юғарынан дөйөм рәүештә етәкселек итеү менән сикләнеүенән килә. Күп МТС-тарҙың директорҙары һәм өлкән агрономдары был мөһим эштән үҙҙәрен ситләткәндәр һәм МТС-тың эш зонаһында баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыуҙа персональ рәүештә яуаплы булып торғанлыҡтарын онотҡандар.

Яҙ килеп етте. Баҫыуҙа ҡыҙыу эштәр башланды. Звеноларҙы комплектлау, уларға тартыу көстәре, ағас ултыртыу инвентары беркетеү эштәрен тиҙерәк тамамлап, уларға ер участкалары беркетергә һәм звенолағы һәр бер кешенең тәүге көндәрҙән үк ҡайҙа эшләйәсәген аныҡ белеүенә өлгәшергә кәрәк. Һәр бер звено өсөн, яңынан ултыртыласаҡ, өҫтәп ултыртыласаҡ урындарҙы, үҫеп ултырған урман полосаларын тәрбиәләүҙә индереп, эш пландары төҙөүҙе тиҙ арала тамамларға кәрәк.

Шулай уҡ анығыс рәүештә һәр бер колхозға кәрәк буласаҡ ултыртыу материалдары планын еткерергә, уларҙы ҡайҙан алырға икәнен күрһәтергә кәрәк; һәр бер колхоз үҙенең ҡайҙан, күпме һәм ниндәй тоҡом ултыртыу материалы аласағын һәм үҙенең ҡайҙан, күпме материал әҙерләргә тейеш буласағын белеп торорға тейеш. Урман полосаларында ниндәй ағас һәм ҡыуаҡ тоҡомдары һәм күпме ултыртылырға билдәләнгән булһа, быны тулыһынса еренә еткереп үтәү сараларын күрергә кәрәк.

Колхоздарҙа һәм государство питомниктәрендә ултыртыу материалдарының самалы булғанлығын иҫәпкә алып, быйыл яҙ күп колхоздар тополь, өйәнкә [illegible] тип ҡарала. Һәр бер звено тегеү йәки был урман полосаһының ниндәй киҫәктә һәм нисә рәт итеп ултыртылырға тейешлеген, беренсе рәттә, уңда һуң икенсе һәм башҡа рәттәрҙең ниндәй тоҡомдарҙан ултыртылырға йәки сәселергә тейешлеген яҡшы белергә бурыслы. Быға бик серьез иғтибар итергә кәрәк. Үткәндә ултыртылған барлыҡ урман полосаларын бик ныҡлап тикшереп сығырға, кәрәк урында өҫтәп ултыртырға, ә тар полосаларҙы киңәйтергә кәрәк. Был эштәрҙе [illegible] булырға тейеш.

Урман полосаларын ултыртыу менән бер рәттән, [illegible] рәүештә колхоз питомниктарын ойоштороуға [illegible]

Урман һаҡлау станциялары работниктәре өҫтөнә айырыуса ҙур яуаплылыҡ төшә. Был станцияларҙың эшселәре, специалистәре, директорҙары производство участкаларын һәм бригадаларын тағы бер тапҡыр тикшереп сығырға, асылған етешһеҙлектәрҙе бөтөрергә, урман һаҡлау станциялары өсөн ағас ултыртыу буйынса, шулай уҡ быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү буйынса билдәләнгән эш планының еренә еткерелеп үтәлеүен тәьмин итергә тейештәр.

Яҙ ағас ултыртыу эштәре планы һәр бер звено, колхоз һәм тотош район тарафынан үтәлергә һәм арттырып үтәлергә тейеш. Партия һәм хөкүмәт ҡарарында был турала әйтелгәндәрҙе бер генә минутҡа ла хәтерҙән сығарырға ярамай, унда: «Баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу, ултыртылған ағастарҙы тәрбиәләү һәм питомниктарҙа ултыртыу материалдары үҫтереү буйынса эштәр планы үтәлгән шарттарҙа ғына район, совхоз һәм колхоз буйынса ауыл хужалығы эштәре планы үтәлгән тип иҫәпләргә», тип әйтелгән.

Ағас ултыртыусы звеноларҙағы барлыҡ колхозсылар ултыртылған ағастарҙың тамыр йәйеп китеүҙәре, уларҙың һаҡланыуҙары өсөн, колхоз питомниктәрендә стандарт ағас ултыртыу материалының планда билдәләнгәненән үҫеп сығыуы өсөн өҫтәмә хаҡ иҫәпләүҙең тәртибе менән яҡшы таныштырылған булырға тейештәр. Бынан башҡа, бөтә колхозсыларҙы ла баҫыу һаҡлаусы ағастар үҫтереүҙә өлгәшеүҙәре өсөн колхозсыларға, урман һаҡлау станциялары работниктәренә, МТС, совхоз һәм лесхоз работниктәренә Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумы Указы менән киң рәүештә таныштырырға кәрәк.

А. Денисов,
Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министры.

Колхоз баҫыуҙары йәшел урман менән солғаныр

Партия һәм хөкүмәтебеҙҙең тәбиғәтте үҙгәртеү тураһындағы тарихи ҡарарын Әлшәй районы хеҙмәтсәндәре үҙҙәренең эш программаһы итеп ҡабул иттеләр һәм уны тормошҡа ашырыу юлында күп кенә конкрет саралар күрәләр. Юғары һәм тотороҡло урожай алыуға йүнәлдерелгән был сталинсе планды үтәү буйынса көрәш районның колхоздарында көндән-көн киңерәк йәйелдерелә бара.

Беҙҙең район республикабыҙҙың ҡоролоҡло ялан райондарынан иҫәпләнә. Шуға күрә колхозсылар ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәште үҙҙәренең төп бурыстарының береһе итеп иҫәпләйҙәр. Үткән йылдың көҙөндә колхоздарҙа 143 гектар баҫыу һаҡлаусы урман полосалары, 67 гектар майҙанда емеш-еләк баҡсалары ултыртылды. «Правда» һәм Сталин исемендәге колхоздар был эште айырыуса яҡшы ойошторҙолар һәм ағас ултыртыу планын арттырып үтәнеләр. «Алға», Антонов исемендәге ауыл хужалығы артеле члендәре лә баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу планын арттырып үтәүгә өлгәштеләр.

Райондағы 85 колхозда ла үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индерелде. «Ленинская победа», «Трудовик», «Игенсе» һәм Антонов исемендәге колхоздар үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тулыһынса үҙләштерҙеләр. Районның колхоздарында хәҙер 8000 гектарҙан артыҡ майҙанда үлән сәселә. 1953 йылда беҙҙең районның бөтә колхоздары ла үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тулыһынса үҙләштерәсәктәр.

Баҫыуҙарҙы һуғарыу эштәренә лә ҙур иғтибар бирелә. Быйыл «Красный Октябрь» һәм Сталин исемендәге колхоздарҙа һуғарыу ҡоролмалары аяҡҡа баҫтырылды. «Правда» колхозында ла насос станцияһына ремонт үткәрелде һәм быйыл бында 65 гектар майҙанда бөртөклө ашлыҡ культуралары һуғарыласаҡ. «Таймыр» колхозы члендәре 40 гектар сәсеүлектә һуғарыу өсөн быуа төҙөргә әҙерләнәләр.

Беҙ 1965 йылға тиклем колхоздарҙа — 6218 гектар, совхоздарҙа 2010 гектар һәм лесхоздарҙа 2130 гектар ағас полосалары ултыртыуҙы планлаштырҙыҡ һәм был ағастарҙы нисек урынлаштырыуҙың яңы картаһы төҙөлдө.

Быйыл яҙ ағас ултыртыу өсөн колхоздар үҙған йылдың көҙөндә 205 гектар майҙанда тәрән итеп ер һөрөп ҡалдырғайнылар. Быйыл 140 гектар урынына 263 гектар майҙанда ағас ултыртыласаҡ һәм элекке йылдарҙа ултыртылған 105 гектар урман полосаһы киңәйтеләсәк һәм ремонтланасаҡ. «Ленинская победа», Ленин һәм Сталин исемендәге колхоздарҙа 16 гектар майҙанда ағас питомниктәре булдырыла. Был эштәрҙе үтәп сығыу өсөн ҡыштан уҡ ҙур ғына әҙерлек алып барылды. 85 колхозда ла ағас ултыртыу буйынса махсус звенолар һәм питомниктарҙе тәрбиәләү буйынса 15 звено ойошторолдо. Звено етәкселәренең бөтәһе лә ҡыҫҡа сроклы курстарҙа уҡып сыҡтылар.

Звенолар кисә менән ҡышын нәнә 143 килограмм акация, юкә, ҡайын ағасы орлоҡтары әҙерләнде. Был өлкәлә «Балкан», «Үрнәк» колхоздарының звенолары айырыуса яҡшы эшләнеләр. 30 гектарға етерлек 222 мең төп тополь ботаҡтары әҙерләнде. Дәүләкән һәм Бәләбәй лесхоздарынан 940 килограмм имән сатлауыға һатып алдыҡ. Районның колхоздарында әлегә тиклем булған питомниктарҙа ултыртыу өсөн 410 мең төп ағас әҙерләнде һәм бынан башҡа госпитомниктан 410 мең төп ағас үҫентеһе һатып алынды.

Беҙҙең районның хеҙмәтсәндәре тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын тормошҡа ашырыу өсөн үҙҙәренең бөтә көстәрен туплайҙар. Йылдар үҙыр, колхозсыларҙың намыҫлы хеҙмәте менән колхоз баҫыуҙары яңы йәшел урман полосалары менән уратып алыныр.

П. Антипин,
Әлшәй район Советы исполкомы председателе.

Урындарҙан

Әбйәлил районының «Яңы аҙым», «Серп», Сталин исемендәге һәм башҡа күп кенә колхоздары быйылғы яҙғы ағас ултыртыуҙың государство планын срогынан алда үтәнеләр.

Йылайыр районы колхоздары быйыл яҙ 60 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултырталар, 6 урында ағас питомниге һәм 10 урында һыу ятҡылыҡтары булдырыласаҡ. Хәҙер күп кенә колхоздар был ҙур бурысты үтәүгә башланылар.

Йәшел крепость

Фән күрһәткән кәрәш юлы менән
Мул урожай йулап алыу өсөн
Эш башланды. Колхоз, совхоз менән
Бер үк сафҡа баҫты J. 3. С.
Ватын яҙмыштарға баш әйеүҙе,
Иҫкелекте, динде, йоланы,
Ашырабыҙ тәбиғәтте үҙгәртеүҙең
Сталинсе бөйөк планын.
Тракторҙар һөргән баҫыуҙарҙа
Машиналар ағас ултырта,

Һәм дә иген сәскәндәй был яҙҙа
Ағас сәсә сәсеү орлоҡтан.
Ҡамсы һабы хәтле ағас юҡ ер
Тиҙҙән урман менән ҡапланыр,
Күләгәләп матур булып үҫер
Муйыл, шыршы, имән, аҡ ҡайын.
Ҡоролоҡто, ҡоро еҫе елде
Тамам еңеп сығыр беҙҙең көс —
Һаҡлап торор беҙҙең игенде
Баҫыуҙарҙа йәшел крепость.

Файзи Биҡбов.

Ағас ултыртыу станцияларында

Ҡыҙыу эш башланды

Бәләбәй ағас ултыртыу станцияһы (директоры иптәш Анисимов) яҙғы осорға тулы әҙерлек менән килде. Ул быйыл Бәләбәй, Йәрмәкәй, Бишбүләк һәм Миәкә райондары колхоздарында ағас ултыртыу өсөн 830 гектар майҙанда тупраҡ эшкәртәсәк. Бәләбәй һәм Бишбүләк лесхоздарында 300 гектар майҙанда ҡырҡылған ағас төптәрен таҙартырға һәм 150 гектар майҙанда ағас ултыртырға тейеш.

Станцияла 18 трактор, 7 автомашина, 21 трактор һабаны, 14 культиватор, 6 лущильник, 14 ағас ултыртыу машинаһы һәм башҡа ҡоралдар бар. Яҙғы эш осоро өсөн 56 тонна яғыулыҡ ташылып ҡуйылды.

Станция кадрҙар менән комплектовать ителде, 4 агролесомелиоратив участка һәм 6 бригада ойошторолдо. Механик, лесомелиоратор кадрҙары Майкоп, Брянск ҡалаларында курс һәм институттарҙа уҡып ҡайттылар. Шулай уҡ станция эргәһендә лә махсус курстар үткәрелде. Шофер, тракторист һәм ағас ултыртыу машинаһында эшләү өсөн 100 кеше әҙерләнде. Уларҙың күпселеге комсомолецтар. Станция хәҙер ағас ултыртыу эшенә башланы.

М. Иванов.

Станция әҙер

Әлшәй ағас ултыртыу станцияһы Дәүләкән, Миәкә, Әлшәй һәм Бәләбәй райондарында 62 колхозды хеҙмәтләндерә. Ул быйыл яҙ 180 гектар майҙанда, шул иҫәптән Әлшәй районы колхоздарында 96 гектар майҙанда ағас ултыртасаҡ. Шулай уҡ «Ленинская победа», «Үрнәк», «Алға» һәм Жданов исемендәге колхоздарҙа 5 быуа быуыласаҡ. Быуын өсөн 63 мең кубометр ер ҡаҙыласаҡ. Станция бөтә был эштәрҙе үткәреү өсөн колхоздар менән договор төҙөштө. Былардан тыш 45 километр юл төҙәлеше үткәрәсәк.

Ғ. Ғәйнетдинова.

Баймаҡ лесхозы планды арттырып үтәү өсөн көрәшә

Баймаҡ лесхозы коллективы ағас ултыртыу эштәрен арттырып үтәү өсөн бөтә сараларҙы күрә, быйыл яҙ колхоз ерҙәрендә 50 гектар һәм государство урман фонды территорияһында 170 гектар майҙанда ағас ултыртасаҡ, питомниктарҙа 2,5 миллион төп ағас үҫтерәсәк.

Лесхоздың партия ойошмаһы ағас ултыртыу буйынса иптәш Сталинға биргән вәғәҙәне үтәүҙе тәьмин итеү өсөн политик массовый эштәрҙе киң йәйелдерҙе. Агитаторҙар Байтурин, Белесенко һәм башҡа иптәштәр урмансылар араһында ғына түгел, колхозсылар араһында ла аңлатыу эштәре алып баралар.

А. Овечкин.

Һүрәттә: Буздәк районы Ворошилов исемендәге колхоз баҫыуында СЛЧ—1 машинаһы менән ағас орлоғо ултырталар.

Г. Буравин фотоһы.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын большевиктарса үтәргә

Республикабыҙҙың колхозсылары, колхозсы ҡатын-ҡыҙҙары, совхоз һәм МТС работниктәре, ауыл һәм урман хужалыҡтары специалистәре тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе бөйөк планында ҡаралған мөһим сараларҙы практик тормошҡа ашырырға башланылар. Республикабыҙҙың колхоздары, совхоздары, лесхоздары, машина-трактор станциялары быйыл яҙ 9000 гектарҙан артыҡ майҙанда ағас ултыртырға, йәйге осорҙа 150 быуа һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөргә тейештәр. Шулай уҡ быйыл беҙҙең алдыбыҙҙа 5000 гектарға тиклем майҙанды һуғарыу, күп йыллыҡ үләндәрҙең юғары урожайын үҫтереү, 518 колхоз һәм совхозда үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индереү һәм 89 колхоз һәм совхозда уны үҙләштереү бурысы тора.

Иптәш Сталинға яҙған хатта алынған йөкләмәләрҙе үтәү юлында колхоздар, совхоздар, МТС-тар һәм лесхоздар тарафынан тәүге аҙым яһалды. Райондарҙа урманлаштырыу эштәренең берҙәм планын төҙөү һәм уларҙы раҫлау тамамлана. Колхоздарҙа ағас үҫтереү эштәре буйынса 3.300 звено ойошторолдо, уларҙың етәкселәре ҡыҫҡа сроклы курстарҙа уҡытылып сығарылдылар. Республикала 4 урында ағас үҫтереү станцияһы эшкә башланы, 400-ҙән артыҡ ағас үҫтереү питомниге төҙөлдө. Колхоз, совхоз һәм лесхоздарҙа 60 миллиондан артыҡ ултыртыу материалы һәм 177 тонна ағас-ҡыуаҡлыҡ орлоғо бар.

Ләкин быуалар, һыу ятҡылыҡтары һәм һуғарыу системалары төҙөүгә әҙерлек эштәренең, шулай уҡ игенселектең үлән баҫыулы системаһын индереүҙә төп хәл итеүсе урынды тотҡан үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереү һәм үҙләштереү эштәренең барышы һис ҡәнәғәтләнерлек түгел. ВКП(б) райкомдары һәм район Советы исполкомдары ағас ултыртыу эшенә көндәлек етәкселек итмәйҙәр, иптәш Сталинға яҙған хатта алынған йөкләмәләрҙе колхоздар, МТС-тар, совхоздар һәм лесхоздар тарафынан һис һүҙһеҙ үтәүгә кәрәкле иғтибарҙы бирмәйҙәр.

Был түҙеп торорлоҡ хәл түгел. Партия, совет ойошмаларының, ауыл һәм урман хужалыҡтарының боевой бурысы — баҫыуҙарҙа һәм питомниктарҙа ағас ултыртыу буйынса алынған социалистик йөкләмәнең үтәлеүен тәьмин итеүҙән тора.

Колхоз, совхоз һәм лесхоздарҙа ағас ултыртыуҙы иң иртә сроктарҙа, 5—6 көн эсендә һәм юғары агротехник кимәлдә үткәрергә кәрәк. Шулай уҡ колхоз һәм государство ағас питомниктарында ағас-ҡыуаҡлыҡ орлоҡтары сәсеү ойошҡан рәүештә үткәрелергә тейеш. Тейешле табылған һәр ерҙә шулай уҡ элек ултыртҡан баҫыу һаҡлаусы полосаларға ремонт үткәрергә, уларҙы яңы ағастар менән тулыландырырға кәрәк.

Урман үҫтереүҙә звенолар хәл иткес роль уйнауын хәтерҙә тотоп, уларҙы кәрәкле инвентарҙар һәм йәнле тартыу көстәре менән тәьмин итергә, уларға 5—7 йылға тиклем срок менән урманлаштырыу һәм ағас ултыртыу өсөн участкалар беркетергә кәрәк.

Республикабыҙ Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының 1949 йыл 5 апрель ҡарарына ярашлы рәүештә быйыл үлән сәсеү эшен киң йәйелдерергә һәм уның юғары орлоҡ урожайын үҫтереүҙе тәьмин итергә кәрәк. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереүҙә үлән орлоғо береһе дәрәжәләге әһәмиәткә эйә. Шуға күрә уның тураһындағы мәсьәләне хәл итмәй тороп, үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереүҙе һәм үҙләштереүҙе хәл итеү мөмкин түгел.

Һәр бер районда үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереү һәм үҙләштереү буйынса эштәрҙе ойошҡан рәүештә башларға һәм уның 1949 йылғы планын һис һүҙһеҙ үтәүҙе тәьмин итергә кәрәк. Партия, совет ойошмалары һәм ауыл хужалығы органдары был мөһим мәсьәләгә ныҡ иғтибар итергә тейештәр.

Хәҙерҙән үк быуалар, һыу ятҡылыҡтары һәм һуғарыу ҡоролмалары төҙөүҙәрҙе йәйелдереп ебәрергә кәрәк. Был төҙөлештәрҙе үткәреүҙе быуалар, һыу ятҡылыҡтары һәм һуғарыу ҡоролмалары тирәләрен урманлаштырыу эштәре менән бергә алып барыу, ул — ҡоролоҡҡа ҡаршы, юғары һәм тотороҡло урожай алыу өсөн көрәштә серьез вклад булып тора.

Тәбиғәтте үҙгәртеү буйынса алға торған бурыстарҙы үтәү өсөн көрәште 1949 йылда бөтә ауыл хужалығы культураларынан юғары һәм тотороҡло урожай үҫтереү өсөн һәм общественный малсылыҡты юғары күтәреү өсөн көрәштәр менән ныҡлы бәйләнештә алып барырға кәрәк.

Был бурыстарҙы уңышлы үтәү маҡсатында партия, совет ойошмаларына, ауыл хужалығы һәм урман хужалығы органдарына тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын пропагандалау буйынса массовый-политик эштәрҙе киңәйтергә, йөкләмәләрҙе уңышлы үтәү өсөн социалистик ярышты йәйелдереп ебәрергә кәрәк.

Юлбашсыбыҙ бөйөк Сталинға яҙған хатта бирелгән вәғәҙәне республикабыҙҙың партия, совет ойошмалары, ауыл хужалығы, урман хужалығы органдары, колхозсылар, колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар, МТС, совхоз һәм лесхоз работниктәре, ауыл һәм урман хужалыҡтары специалистәре намыҫ менән үтәрҙәр.

И. Еркеев,
ВКП(б) Өлкә Комитетының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

Агротехник срокта арттырып үтәйек!

Колхоздарҙа

Вәғәҙәне намыҫ менән үтәрбеҙ

Ағас полосалары ултыртыуға әҙерләнеү беҙҙең колхозда көҙҙән үк башланды. Колхоздың планы буйынса беҙ 1949 йылда 5 гектар майҙанда ағас ултыртырға тейешбеҙ. Шуның 2 гектары соҡор буйҙарында ултыртырға планлаштырылды. Быны үтәү өсөн ике звено төҙөлдө. Звеноводтар итеп тәжрибәле колхозсылар ҡуйылды. Беренсе звено менән ағас үҫтереү эшендә 13 йыл эшләгән иптәш Фазлый Бәдретдинов етәкселек итә. Был звеноға 11 кеше беркетелде. Улар быйыл баҫыуҙарҙа яңы урман полосалары ултыртыу, уны һаҡлау, элекке полосаларҙы ремонтлау эштәрен үткәрәсәктәр.

Колхозда быйыл ике участкала бөтәһе 40.000 төп ағас ултыртылырға тейеш. Быны өсөн звено членадары 15.000 төп ултыртыу материалы әҙерләнеләр. Ҡандра урман питомнигынан 3500 төп акация, 3.000 төп вилке һәм 1.000 төп саған һатып алынды.

Хәҙер урманда тополь, ҡарағат, имән, муйыл, балан, ҡайын үҫентеләре һәм орлоҡтары йыйнала, ултыртыу өсөн улар яһала. Көҙҙән трактор менән һөрөп ҡалдырылған участкаларҙа культивациялау, бураҙналар һыҙыу, тупраҡты йомшартып ояла яһау эше башланды. Быны өсөн иптәш Бәдретдинов звеноһына 2 ат, 4 үгеҙ һәм инвентарҙар беркетелеп бирелде.

Быйыл беҙ күрше «Йәшәле болаҡ» колхозы менән социалистик ярышҡа саҡыр, яҙғы сәсеүҙе һәм ағас полосалары ултыртыуҙы ҡыҫҡа сроктарҙа тамамларға социалистик йөкләмә алдыҡ. Колхоз партия ойошмаһының практик ярҙамы һәм колхозсыларҙың патриотик күтәрелеше һөҙөмтәһендә, беҙ бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға биргән вәғәҙәбеҙҙе намыҫ менән үтәрбеҙ.

Камил Вахитов,

Туймазы районы «Берлек» колхозы председателе.

Ике колхоз ярыша

Саҡмағош районы «Йәрәк тау» һәм «Большевик» колхоздары 1949 йылда ағас ултыртыу пландарын уңышлы үтәү өсөн үҙ-ара социалистик ярышҡа сыҡтылар. Улар яҙғы ағас ултыртыу сезонына ныҡлы әҙерләнделәр.

«Йәрәк тау» колхозының 12 кешенән торған ағас үҫтереүсе звеноһы (етәксеһе иптәш Нәсибуллин) үткән йыл 0,15 гектар майҙанда ойошторолған питомникте быйыл яҙ 0,25 гектарға еткерәсәк. Быны өсөн ағас орлоҡтары артығы менән әҙерләнде. Колхозда хәҙер 2000 төп урынына, 2200 төп ағас-ҡыуаҡлыҡ етештерелде. Бында быйыл яҙ шулай уҡ 3 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы ағас полосаһы һәм 7 гектар емеш-еләк баҡсаһы тағартыласаҡ, алма баҡсаһы 0,50 гектарға еткереләсәк.

«Большевик» колхозында ла бөтә ултыртыу материалдары етерлек әҙерләнде. Иптәш Дәүләтшин етәкселек иткән звено быйыл алма баҡсаһы майҙанын 0,25 гектарға киңәйтәсәк.

Х. Аҙнабаев.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштерәбеҙ

Беҙ баҫыу һаҡлаусы урман полосалары үҫтереү һәм үлән баҫыулы сәсеү әйләнешенә күсеү буйынса 1940 йылдан бирле эш алып барабыҙ. Был эштә ҙур ғына уңыштарға өлгәштек.

Хәҙерге көндә беҙҙең 10 баҫыуҙа 19 гектар майҙанды ҡаплаған, инде үҫеп еткән баҫыу һаҡлаусы урман полосаларыбыҙ бар. Бынан тыш үткән йылдың көҙөндә 5 гектар майҙанда ағас ултырттыҡ һәм яҙ ултыртыу өсөн 2,5 гектар майҙандың ерен көҙҙән эшкәртеп ҡалдырҙыҡ. 11 кешенән торған ағас ултыртыу звеноһы хәҙер урман полосаларын тағартыу эшенә башланы. Беҙҙең колхоз 1950 йылдың яҙына үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тулыһынса үҙләштерәсәк.

Баҫыуҙарға үлән сәсеүҙе индерә башлауға һигеҙенсе йыл. Ошо осорҙа үлән сәсеүҙе 440 гектарға еткерҙек. Был бөтә сәсеү майҙанының 30 процентын тәшкил итә. Элекке йылдарҙа колхоз үлән орлоҡтарын һатып ала торғайны. Быйылдан башлап беҙ үҙебеҙ етештергән үлән орлоҡтары менән тәьмин ителәбеҙ. Алымдағы йылда 190 гектар майҙанда төрлө үлән орлоҡтары етештереләсәк. Бының 150 гектары көстөр, 30 гектары люцерна һәм 10 гектары житняк үләне.

Беҙ үҙебеҙҙең күп йыллыҡ тәжрибәләребеҙҙә үлән сәсеүҙең урожай күтәреүҙә ҙур роль тотҡанын күрҙек. 1946 йылда, уртаса иҫәп менән, бөртөклө ашлыҡтарҙың һәр гектарынан 2,47 центнер генә урожай алған булһаҡ, 1947 йылда 5,70 центнер, а 1948 йылда 7,31 центнерға етте. Көстөр аҫтына сәселгән тарының һәр гектарынан 12-шәр центнер урожай алдыҡ.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешенә күсеү мал аҙығы базаһын да яҡшы уҡ нығытыуға ярҙам итте. Быны асыҡлау өсөн һуңғы йылдарҙа государствоға ит, һөт, йөн һәм башҡа шундай малсылыҡ продукцияларын тапшырыуҙың арта барыуын күрһәтеү ҙә етә.

Шуның менән бергә колхоздың доходы 3 йылда 57 мең һумдан 129 мең һумға етте. Государствоға иген тапшырыу мөмкинселеге 500 центнерҙан, үткән йыл 2.000 центнерға артты.

Башҡортостандың 30 йыллыҡ юбилей байрамын ҡаршылап, звено етәкселәре, бригадирҙар үҙ-ара социалистик ярышҡа сыҡҡайнылар. Звеноводтар Ғәширә Миңлебаева, Ғәйзәтбаныу Ҡадырова, Зәйтүнә Шәймөхәмәтова, Миңлеҙнур Ғәбәйҙуллиналар үҙҙәренә беркетелгән участкаларҙа арыштың һәр гектарынан 13,75 центнер, бойҙайҙың һәр гектарынан 13,5 центнер, тары һәм борсаҡ культураларынан 11—12,5 центнер урожай алыуға йөкләмә алдылар.

Партия һәм хөкүмәттең колхоздарға күрһәткән ярҙамы арта барыу һөҙөмтәһендә быйыл МТС-тар байтаҡ һанда яңы тракторҙар алдылар. Элекке йылдарҙа «Бригада» колхозы МТС тарафынан бөтөнләй хеҙмәтләндерелмәй торған булһа, быйыл колхозға ике трактор килтерелде. Бынан тыш колхоздың үҙенең машина көстәре лә 5—6 тапҡырға артты. Хәҙер беҙҙең колхоздың үҙенең двигателе, ашлыҡ һуғыу өсөн бензин менән эшләй торған махсус моторы, автомашинаһы бар.

Беҙ йәшелсә орлоҡтары етештереү менән дә шөғөлләнәбеҙ. 1940 йылда государствоға 7—8 мең һумлыҡ йәшелсә орлоҡтары тапшыра алған булһаҡ, 1948 йылда 18 мең һумлыҡ тапшырҙыҡ. Алымдағы йылда беҙ йәшелсә үҫтереү майҙанын ике тапҡырға киңәйтәбеҙ. Государствоға йәшелсә орлоҡтары тапшырыуҙы иң кәмендә 28 мең һумға еткерәсәкбеҙ.

Партия һәм хөкүмәттең ауыл хужалығын артабан күтәреү тәңгәлендәге көндәлек хәстәрлек күреүҙәре һәм ҙур ярҙамдары менән рухланған «Бригада» колхозы членадары юғары һәм тотороҡло урожай үҫтереп алыу, хужалыҡтың бөтә тармаҡтарын үҫтереү өсөн арымай-талмай эшләйҙәр.

Ә. Хөзиниев,

Шишмә районы «Бригада» колхозының Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены председателе.

Урындарҙан

◆ Республикабыҙҙың колхоздарында яҙғы баҫыу эштәренә башлауҙың тәүге аҙнаһында 100 гектарға яҡын майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды. Был эштә Благовар, Бүздәк райондары алда баралар. Улар 25-әр гектар майҙанда ағас ултырттылар.

◆ Миәкә лесничествоһы коллективы быйыл 60 гектар урынына 90 гектар майҙанда ағас ултыртыу йөкләмәһен алып, практик эшкә башланы.

Ҡайын һәм ҡуҙаҡ талдар

Ҡуйы йәшел билбау һымаҡ,
Ҡайын һәм ҡуҙаҡ талдар,
Дала буйлап киткән йыраҡ
Бар яҡҡа һуҙылғандар.
Алыҫ уба өҫтәрендә
Бүкһәл моңар, рәшәләр
Торһалар ҙа күк төтөндәй
Ҡырҙар һаман йәшәрҙәр...
Йәшәрҙәр... Ҡоро елдәр ҙә
Бойҙайҙарҙы ҡыуырмаҫ
Ағым киләр быуа, күлдәрҙән,
Елгә ағас юл бирмәҫ,
Ҡышын ҡар һырынтылар,
Аҡ тау булып иҫелер,
Көҙ көнөндә был баҫыуҙар
Муң урожай килтерер.
Иң ҙур агрономы ерҙең —
Даһи Сталин аҡылы
Барлыҡ көсөн тәбиғәттең
Беҙҙең сафҡа саҡырҙы.

Өнрәм Вәли.

Ҡоролоҡҡа ҡаршы һөжүм

Үлән баҫыулы системаның әһәмиәте беҙҙең Бүздәк районы өсөн айырыуса ҙур. Быны беҙҙең алдынғы колхоздарыбыҙ практикаһы бик асыҡ күрһәтәләр. Беҙҙең райондағы 88 колхоздың бөтәһендә лә үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индерелде. Ә 7 колхозда был система инде тулыһынса үҙләштерелде.

Беҙҙең район республиканың ҡоролоҡло өлөшөндә, ялан районы булып тора. Райондың ҙур өлөшө «Сәрмәсән коридорына» инә. Әгәр Башҡортостанда һуңғы 65 йыл эсендә 10 тапҡырҙан күберәк ҡоролоҡ булһа, ә Бүздәк районында һуңғы 25 йыл эсендә ул 8 тапҡыр булды. Бына шуға күрә лә ҡоролоҡҡа ҡаршы, юғары һәм тотороҡло урожай өсөн көрәш беҙҙең район өсөн иғтибар үҙәгендә тора.

1931 йылда, районда колхоздар ойоштороласҡ менән беҙ партия һәм Совет хөкүмәте ярҙамында ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәште башланыҡ.

Тимирязев исемендәге артель Сәрмәсән йылғаһы буйында ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәште иң беренсе булып ойоштороусы колхоздарҙың береһе. Ул хәҙер үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тулыһынса үҙләштерҙе. Уның баҫыу һаҡлаусы 43 гектар урман полосаһы бар. Бынан башҡа 70 гектар сәсеүлек һуғарыла. Шуның һөҙөмтәһендә артель һуңғы осраҡтарҙа йыл һайын тотороҡло, юғары урожай үҫтерә. Ҡоролоҡло булған 1948 йылда ла колхоз урожайлылыҡ планын үтәне, государствоға планнан тыш 4200 бот иген тапшырҙы. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштереү арҡаһында колхоз шулай уҡ общественный малдары өсөн һәйбәт мул аҙыҡ менән тәьмин итә. Хәҙер колхозда малдар һаны һуғышҡа тиклемгегә ҡарағанда 1,5 тапҡырға артты. Малдарҙың продуктивлеге лә күтәрелде.

Колхоз йыл һайын государствоға күп йыллыҡ үлән орлоғо тапшыра. Үлән орлоғо тапшырыуҙан ғына ла 100 мең һум доход алынды. Был, колхоздың экономикаһын нығытыуға ярҙам итте. Хәҙер колхозда электр станцияһы бар. Уның энергияһы ауыл хужалығы эштәрендә киң файҙаланыла.

Районда үлән баҫыулы системаны үҙләштергән «Сулпан», «Сатра», «Ҡыҙыл байраҡ» һәм Ворошилов исемендәге колхоздарҙа ла шундай уҡ хәл. Был колхоздарҙың практикаһы үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индереүҙең һәм баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыуҙың әһәмиәтен бик асыҡ күрһәттеләр. Улар өлгөһөндә хәҙер райондың бөтә колхоздарында ла ҡоролоҡҡа ҡаршы, юғары һәм тотороҡло урожай алыу өсөн көрәш киң йәйелдерелде. Колхоздарҙа баҫыу һаҡлаусы урман полосаһы хәҙер 1557 гектар майҙанды тәшкил итә. 1948 йылда план буйынса 150 гектар урынына, 173 гектар майҙанда ағас ултыртылды, быйыл яҙ ағас ултыртыу өсөн 185 гектар ерҙә тупраҡ әҙерләнде һәм ағас ултыртыу эше башланды.

Райондың игенселәре быйыл өҫтәмә рәүештә 300 гектар майҙанда ағас ултыртырға, 10 быуа быуырға йөкләмә алдылар. Хәҙер колхоздар йөкләмәне арттырып үтәү өсөн көрәшәләр.

Районда ағас ултыртыу планын үтәү өсөн бөтәһе 2 миллион төп ултыртыу материалы талап ителә. Ә беҙҙең питомниктарыбыҙҙа ул бер миллиондан артмай. Талап ителгән ултыртыу материалын булдырыу өсөн колхоздарҙа бөтә саралар күрелде. Тимирязев исемендәге колхоз быйыл ҡыш 6 центнер ҡарағай туҡымсығы, «Сеп-баш» колхозы 10 килограмм ҡайын орлоғо, «Алан» колхозы 3 центнер имән туҡымсығы әҙерләне. «Ҡыҙыл Маяҡ», «1 Май», Ворошилов һәм Сталин исемендәге колхоздарҙың Белорет леспромхозы урмандарында эшләүсе колхозсылары бик күп ағас орлоҡтары әҙерләп ҡайтарҙылар.

Колхоздарҙа ағас ултыртыу эше буйынса күп кенә кадрҙар әҙерләнде. Колхоз лесомелиораторҙарынан 137 кеше, ағас үҫтереүсе звеноводтарҙан 113 кеше уҡытылып сығарылды.

«Урта юл», «Иштирәк», «Тараш баш» һәм Сталин исемендәге колхоздарҙа быуалар төҙөү өсөн төҙөлөш материалдары әҙерләнде.

Район колхоздары 1948 йылдың яҙында 2.413 гектар һәм шул иҫәптән орлоҡ өсөн 331 гектар майҙанда күп йыллыҡ үлән сәскәйнеләр. Был, районды орлоҡ менән тәьмин итте. Бөтәһе 770 центнер көстөр, 157 центнер люцерна орлоғо йыйналды. Был беҙгә быйыл тағы ла 26 колхозда үлән баҫыулы системаны үҙләштереүгә мөмкинлек тыуҙырҙы. Уларҙа быйыл 1719 гектар майҙанда үлән сәселәсәк. Шулай уҡ 20 колхозда үлән тотош баҫыуҙарҙа сәселәсәк һәм улар үлән баҫыулы системаны 1950 йылда тулыһынса үҙләштерәсәктәр.

Беҙҙең райондың колхоздары яҙғы баҫыу эштәрен яҡшы әҙерлек менән ҡаршыланылар. Беҙ быйыл яҙғы сәсеүҙе лә, шулай уҡ ағас ултыртыуҙы ла үҙ ваҡытында һәм сифатлы итеп башҡарырбыҙ һәм шуның менән юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға биргән вәғәҙәбеҙҙе намыҫ менән үтәрбеҙ.

А. Ардаев,

ВКП(б)-ның Бүздәк райкомы секретаре.

> *„Һыуҙарҙы айырып ебәрә торған ерҙәрҙә, сәсеү әйләнеше баҫыуҙарының ситтәре буйлап, соҡор ярҙары, йылға һәм күл ярҙары буйлап, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары тирәләй баҫыуҙарҙы һаҡлау өсөн ағас полосалары ултыртырға, шулай уҡ комлоҡтарға ағас ултыртырға һәм уларҙы нығытырға".*
>
> (СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1948 йыл 20 октябрь ҡарарынан).

Урман полосаларын ултыртыу агротехникаһы

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын уңышлы итеп үҫтереүҙә шуларҙа дүрт төрлө сара хәл итә: ултыртыу материалы — сәсемдәр һәм сыбыҡсалар таҙа булыу, ултыртылаһы ерҙең ҡыйҙарҙан таҙартылып тәрән һөрөлөүе, ултыртылған сәсемдәрҙең тулыһынса тамырланыуҙары һәм полосаларҙы яҡшы итеп тәрбиәләү.

Ҡағиҙә буларaҡ, урман полосалары яҙ көнө тик ҡара пар ерҙәренә генә ултыртылалар. Ундай ерҙәр үткән йыл әҙерләнмәй ҡалғанлыҡтан, ваҡытлы сара булараҡ, быйыл уны тунға һөрөлгән ергә ултыртыу рөхсәт ителә. Шуға күрә полосаларҙы йәй буйына яҡшы итеп тәрбиәләү эшенә айырыуса иғтибар итергә кәрәк буласаҡ.

Ағасты тунға һөрөлгән ергә ултыртыу алдынан, иртә яҙ ерҙе 1—2 эҙҙән тырматырға һәм культивациялап яңынан бер эҙҙән тырматырға кәрәк.

Ултыртыу материалдары әҙерләү, уларҙы питомниктан ҡаҙып алыуҙан, сорттарға айырыуҙан, ултыртылаһы урынға ташыуҙан, ултыртҡанға тиклем дөрөҫ һаҡлауҙан тора. Питомниктә үҫә торған сәсемдәрҙе зарарһыҙ итеп ала белергә кәрәк. Улар рәттә буйлап, бер береһенән 10 сантиметр алыҫлыҡта, 30 сантиметр тәрәнлектә тура стеналы итеп канауҙар ҡаҙып алына. Бының өсөн көрәк бик үткер булырға тейеш һәм ул өсөлә башлы булһын. Артыҡ ныҡ үҫешләнгән сәсем тамырҙары соҡор төбө тирәһенән көрәк менән һуғыу аша өҙөп алыналар. Бынан һуң, шул уҡ көрәк менән ҡаҙып алынаһы рәттең икенсе яғынан көрәкте аяҡ менән баҫып сәсем соҡорға ҡаҙып ауҙарыла. Ошолай ҡаҙып алынған сәсем, ҡул менән еңелсә һелкеү аша, йәбешкән артыҡ тупраҡтан еңеләйтелә һәм киберп китмәһен өсөн тупраҡ менән ҡаплап торола.

Шунда уҡ сорттарға айырыла. Яҡшы сәсемдәр тип тамырҙары 2—3 миллиметр самаһы ҡалынлыҡта булған сәсемдәр иҫәпләнә. Тамыр системаһы йәйелеп таралмалы булырға тейеш һәм ул 20 сантиметрҙан да ҡыҫҡа булырға тейеш түгел. Сәсемдең һабағының өҫкө өлөшөндәге бөрөләре таҙа-иҫән булырға тейештәр. Һабаҡтар оҙонлоғо, ағас төҡомонон тәрәнә һәм йәшенә ҡарап, 15 сантиметрҙан алып, 45 сантиметрға тиклем булырға тейеш. Иң яҡшы ултыртыу материалы булып бер һәм ике йәшлек сәсемдәр иҫәпләнә.

Ултыртыу материалдары 15—40 километр алыҫлыҡтан килтерелгәндә арба йәки автомашина төбөнә йомшаҡ һалам өҫтөнә һалына, ул һыу менән сылатыла. Өҫтән һалам ҡалыныраҡ итеп ҡаплана һәм һыу менән ныҡлап сылатылырыла.

Сәсемдәрҙе ултыртыу урынына килтергәс тә, ултырта башлағансы ергә күмеп торорға кәрәк. Улар тамырҙарын ерҙә ҡалдырып һәм ҡырын һалып күмделәләр һәм тамырҙарға күп һыу һибеп ҡалдырыла.

Тополь кәүек сыбыҡса менән ултыртыла торған ағастарҙың сыбыҡсалары март айында уҡ әҙерләнгән булырға тейештәр. Улар 25—30 сантиметр оҙонлоғонда ҡырҡылалар. Ҡырҡым формаһы ҡыя булырға тейеш. Сыбыҡсаның өҫкө яҡ башы бөрөнән 1,5 сантиметр алыҫлыҡта үткер бысаҡ менән ҡырҡыла. Ҡырҡҡан саҡта бөрөләргә зарарлауҙан ныҡ һаҡларға, ҡырҡылған сыбыҡсаларҙы һыуға бирәләргә һалып ҡуйырға кәрәк.

Тополь тиҙ һәм өрһеҙ булып үҫә торған ағас төкөмө. Ул бер йыл эсендә уртаса бер метрға тиклем үҫеп өлгәрә. Уның сыбыҡсалары башҡа ағас сәсемдәре менән бер үк ваҡытта ултыртылалар. Сыбыҡсалар менән ултыртҡан саҡта сыбыҡса менән тупраҡ араһында һис бер бушлыҡ ҡалырға тейеш түгел. Сыбыҡсаның өҫкө бөрөләрен ер өҫтөнән 1—2 сантиметрға түбән итеп, күмеп ултыртырға кәрәк.

Имән тәрән тамырлағып үҫә торған ағас. Урман полосаларында уны 1—2 йәшлә сәсемдәр сифатында ултыртырға мөмкин. Ләкин ул былай ултыртҡанда ерҙә оҙаҡ «ултыра», уның тамырҙары тиҙ бөҙөлөүсән була. Былай ултыртыуға ҡарағанда уны орлоҡтары менән ултыртыу яҡшыраҡ. Ул көслө тамыр йәйеп үҫә һәм ҡоролоҡҡа бирешмәй.

Урман полосалары ултыртыуҙың иң яҡшы срогы булып баҫыуҙарҙа массовый сәсеү эштәре башланыуға тиклем булған ваҡыт иҫәпләнә. Был эште тупраҡ өҫтө ирей, уны эшкәртеү мөмкинлеге тыуғас та башларға һәм 4—5 көн эсендә тамамларға кәрәк. Ағас ултыртыу эшен һуңлатыу күп сәсем һәм сыбыҡсаларҙың тамырланмауына йәки уларҙың бөтөнләй һәләк булыуына сәбәп буласаҡ.

Ултырта башлауҙан алда бөтә сәсемдәрҙе һәм сыбыҡтарҙы тағы бер тапҡыр ситеклап ҡарап сығырға кәрәк. Бөтә шикле, зәғиф, тамырҙары күгәргән, киҫкән һәм һабаҡтары ҡороған сәсемдәрҙе ултыртырға ярамай. Сәсемдең тамыр артыҡ оҙон булһа уны үткер балта менән 25 сантиметр оҙонлоғонда ҡалдырып ҡырҡырға кәрәк. Уларҙы ҡул менән тартып өҙөргә ярамый. Ултыртыу эшен «П—4» һәм «ПН—4» машиналары менән, һабан аҫтына һәм көрәк ярҙамы менән үткәрергә мөмкин.

Ултыртыу алдынан полосаларҙа ултыртыу рәттәре билдәләп — маркерлап сығыла. Рәттәрҙе билдәләү ат маркерҙәре йәки шнур ярҙамы менән үткәрелә. Рәттәрҙең артыҡ тура итеп билдәләнгән булыуҙарына бик ныҡ иғтибар итергә кәрәк. Был, полосаларҙы тәрбиәләгән саҡта күп файҙа килтерәсәк.

Сәсемдәр һәм сыбыҡсаларҙы ултыртыу ваҡытында һыулы биҙрәләрҙә тоторға һәм уларҙы уныл берәмләп кенә ала барырға кәрәк.

Сәсемлектәрҙә һабан аҫтына ултыртыу эште еңеләйтә һәм ултыртыу срогын ҡыҫҡарта. Маркер йәки шнур менән билдәләнгән рәт буйлап 25 сантиметр тәрәнлегендә һабан бураҙна яра. Асылған ҡаҙ өҫтөнә ултыртыу тәртиберен һаҡлап, сәсем йәки сыбыҡсаларҙың баштарын ат килһә яҡҡа ҡарата һалып сығыла. Һабан икенсе тапҡыр үткән саҡта сәсемдәр ҡаҙ менән ҡаплаланалар. Һабан артынан йөреүсе икенсе бер кеше сәсемдәрҙе ҡул менән төҙәтә һәм аяҡ менән һабаҡ тирәһендәге тупраҡты тығыҙлап сыға. Сәсемдәрҙе ҡапланған ҡаҙ һәм хасил булған бураҙна тупраҡты киптермәһен өсөн һабан менән тағы бер тапҡыр һөрөп, сәсемдәрҙе ҡаҙ менән ҡаплатып сығырға кәрәк. Ер көҙҙән яҡшы итеп һөрөлгән һәм ултыртыу алдынан яҡшы эшкәртелгән булһа, һабан менән яңынан бер тапҡыр үтеү — рәт араһын һөрөп бетереү кәрәкмәй, ә икенсе рәтте ултыртыуға күсергә кәрәк. Һабан аҫтына ултыртылған сәсемдәр башта ҡыйын үҫәләр һәм көҙгә тиклем бөтөнләй төҙәлеп бөтәләр.

Колесов ҡылысы йәки киле формаһындағы көрәк аҫтына сәсемлектәр түбәндәге тәртиптә ултыртыла: маркер йәки шнур менән ултыртыуға билдәләнгән урында бер кеше ҡылыс йәки көрәк менән 30 сантиметр тәрәнлегендә вертикаль соҡор яһай. Ҡылыс йәки көрәк һабын ике яҡҡа әйләндереү аша соҡор 12—15 сантиметр киңлегенә киңәйтелә. Икенсе кеше, тамырҙарын һындырмай ғына, ошо ояға сәсемде ултырта. Тамыр муйынтығы ер өҫтөнән 2 сантиметрға тәрәнерәк итеп күмделергә тейеш; сәсемде ояның бер стенаһына ҡыҫып ҡуйырға кәрәк. Был ваҡыт эшсе ҡылыс йәки көрәк менән беренсе ултыртыу ояһынан 5—6 сантиметр алыҫлығында шул уҡ тәрәнлектә икенсе оя — соҡор яһай һәм тупраҡты ҡыҫыу аша беренсе ояға ултыртылған сәсемде ергә — тупраҡҡа ҡыҫа — ныҡ беркетеп нығыта. Икенсе соҡор — оя һуңынан, беренсе ояларҙағы сәсем ултыртылып бөткәс, яңынан күмеп ҡуйыла. Сәсем менән ултыртылған тупраҡ араһында бушлыҡ ҡалмаһын өсөн шулай эшләнә.

Ағас, ҡул менән көрәк аҫтына ошо тәртиптә ултыртыла. Көрәк менән ике кеше эшләй. Береһе 30 сантиметр тәрәнлегендә соҡор яһай. Икенсеһе, сәсемдең тамырҙарын еңтеклап төҙәткәндән һуң, уны ошо соҡорға — ултыртыу ояһының төбөнә төшәрә һәм тамыр муйынтығынан вертикаль рәүештә тотоп тора. Көрәк менән эшләүсе кеше дымлы тупраҡ менән соҡорҙо күмә. Соҡорға төшергәс сәсемде уның тамыр муйынтығынан тотоп еңелсә генә һелкеләргә кәрәк. Был ваҡыт тамырҙар төҙәләсәк һәм сәсем ҡоромай үҫеп китә аласаҡ. Сәсемдең тамыр муйынтығы ер өҫтөнән 2 сантиметрға тәрәнерәк итеп ултыртылған булыуына ныҡ иғтибар итергә кәрәк. Сәсем тирәһендәге тупраҡ башта ҡул менән ҡыҫыла һәм, һуңынан аяҡ менән тапап тығыҙландырыла.

Түбәндәге талаптар үтәлгән саҡта ултыртыу эше яҡшы үтәлгән тип иҫәпләнә:

а) рәттәр төҙ һәм тура һыҙыҡлы, сәсемдәр йәки сыбыҡсалар көрәкле ара менән ултыртылһындар, билдәләнгән рәт араларының киңлеге дөрөҫ һуҙатылһын;

б) сәсемдәр ояларҙа ныҡ ултырһындар, өҫкә табан ҡул менән ҡуҙғатып ҡарағанда һыуырылып сығырлыҡ булмаһындар. Сәсем тамырының муйынтығы ер өҫтөнән 2—3 сантиметр тәрәнерәк урынлашһын;

в) ултыртылған сәсемдәрҙең тамырҙары өҫкә табан бөгөлгән булырға тейеш түгелдәр, ә оя төбөндә — тамырҙар тирәһендә бушлыҡ ҡалырға тейеш түгел.

Ултыртып бөткәс тә рәт аралары шунда уҡ тырматылырға, ә рәттәге сәсемдәр араһындағы тупраҡ йомшартылырға тейеш.

В. Ғирфанов.

Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының ғилми работнигы.

Нуриман районы «Актыш» колхозында агротехник уҡыу.

Һүрәттә (уңдан): колхоздың агротехнигы иптәш Ирбулатов звено членадары менән баҫыу һаҡлаусы урман полосаларының урожайҙы күтәреүҙәге роле тураһында беседа үткәрә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәштә хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара солидарлығы

Быйылғы йылдың Беренсе Майын бөтә донъя хеҙмәтсәндәре демократик көстәрҙең халыҡтар араһында оҙаҡ һәм ныҡлы тыныслыҡ өсөн, демократия һәм социализм өсөн, реакция һәм империализм көстәренә ҡаршы, Англия-Америка һуғыш тоҡандырыусыларына ҡаршы айырыуса үҫә барған көрәшә билдәһе аҫтында үткәрәләр. Хәҙерге халыҡ-ара обстановка көстәрҙең: бер яҡта—башында СССР торған демократик лагерь көстәренең, икенсе яҡта—Англия-Америка реакцияһы етәкселегендәге империализм лагере көстәренең ҡырҡа айырылыуы менән характерлана. Тыныслыҡ һәм демократия көстәре бөтә урында ла үҫә һәм ныҡый баралар. Улар империализм көстәренән үлсәп бөтөргөһөҙ дәрәжәлә ҡеүәтлеләр.

Тыныслыҡ өсөн, Англия-Америка империализмының агрессив политикаһына ҡаршы көрәш һуңғы айҙарҙа бик киң ҡолас йәйҙе. Донъялағы барлыҡ илдәрҙең бөтә социаль категорияларынан һәм төрлө диндә булған ярты миллиардтан ашыуыраҡ кешеләре һәм ҡатын-ҡыҙҙары үҙҙәренең тыныслыҡ конгресын яҡлауҙары тураһында белдерҙеләр.

Был конгрестан алда Румынияла, Болгарияла, Бельгияла һәм башҡа илдәрҙә тыныслыҡ конгрестары булды. АҠШ фән һәм культура деятелдәренең тыныслыҡты яҡлау конгресы бик ҙур әһәмиәтле булды. Конгресс АҠШ-тағы халыҡтың бөтә прогрессив ҡатламдары араһында ҙур отклик һәм яҡлау тапты. Совет вәкилдәренең тыныслыҡ өсөн көрәштә халыҡтарҙың солидарлыҡ идеяһы менән һуғарылған сығыштары Америка конгресында айырыуса көслө яңғыраны-лар.

Англия, Франция, Италия, Канада, Норвегия һәм башҡа илдәрҙең идара итеүселәре, Америка монополияларының ихтыярын үтәй барып, Төньяҡ Атлантик договор аҫтына үҙҙәренең ҡултамғаларын ҡуйҙылар. Улар үҙ илдәренең территорияларын агрессив һуғыш йәйелдереү өсөн плацдармға әйләндерергә риза булдылар. Ләкин улар быны хужанан башҡа, был илдәрҙең халыҡтарынан башҡа хәл иттеләр. «Атлантик пакт аҫтында беҙҙең ҡултамғабыҙ бер ваҡытта ла булмаҫ, — тип телеграф аша хәбәр иттеләр Милан хеҙмәтсәндәре Американың Италиялағы посолына, — ә беҙҙең хөкүмәтебеҙ ҡултамғаһының һис бер төрлө ҡиммәте юҡ».

Миллиондарса массаларҙың ихтыярын ҡаүҙаландырған хәлдә, Франция һәм Италия коммунистик партияларының лидерҙары — Торез һәм Тольятти, был илдәрҙең хеҙмәтсәндәре һис бер ваҡытта ла Советтар Союзына ҡаршы һуғышмаясаҡтар, тип белдерҙеләр. Был белдереү Англия докерҙары һәм Швеция руда ҡаҙыусылары, немец шахтерҙары һәм Мексика грузчиктары, Бельгия металлургтары һәм Австрия горняктары йөрәктәрендә ҡайнар отклик тапты. Англия, Австрия, Бельгия, Швеция, Норвегия, Аргентина, Австралия, Колумбия һәм башҡа илдәрҙең коммунистик партиялары Торез һәм Тольяттиҙың белдереүҙәре менән солидар булғанлыҡтарын белдерҙеләр.

Франция хөкүмәтенең Төньяҡ Атлантик блокта ҡатнашыуына француз халҡының иң алдынғы коммунистик партияны артабан яҡлауҙа ҡаүҙаланды, ул күптән түгел булып үткән кантональ һайлауҙарҙа тауыштарҙың 25 процентын алды, йәғни 1945 йылдағы кантональ һайлауҙарҙағыға ҡарағанда күберәк, тиған һүҙ.

Күптәнге һуғыш тоҡандырыусы Черчилль АҠШ-ҡа килгәс, Америка хеҙмәтсәндәре уны протест демонстрациялары менән ҡаршы алдылар: «Бөтһен Төньяҡ Атлантик пакт! Беҙ тыныслыҡ теләйбеҙ!», «Уны кире Англияға ҡайтарып ебәрергә!».

Тыныслыҡ өсөн көрәштә халыҡ массаларының масштабтары ағынан бик ҙур күтәрелеше бөйөк Сталиндең түбәндәге аҡыллы һүҙҙәренең асыҡ дөрөҫләнеше булып хеҙмәт итә: «Күптән түгел булып үткән һуғыштың ҡотослос күренештәре халыҡтар хәтерендә бик ныҡ һаҡлана һәм, тыныслыҡ яғында тороусы общественный көстәр бик ҙур, агрессия буйынса Черчилльдең шәкерттәре уларҙы еңә алмаҫтар һәм яңы һуғыш яғына бороп ебәрә алмаҫтар».

***

Империалистик һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәш алып барған хәлдә, халыҡ-ара эшселәр синыфы бөтә хеҙмәтсәндәрҙең Ватаны — Советтар Союзын һаҡлау эшенә үҙенең баһалап бөтөрмәҫлек вкладын индерә. Шул уҡ ваҡытта бөтә донъя хеҙмәтсәндәре үҙҙәренең тыныслыҡ, демократия һәм социализм өсөн көндәлек көрәштәрендә Советтар Союзының ҡаҡшамаҫ ҡеүәтенә таяналар.

Коммунизмдең яҡтылыҡ сығанағы — Советтар Союзы бөтә донъя хеҙмәтсәндәре өсөн юл күрһәтеүсе йондоҙға әйләнде. Коммунистик общество төҙөү юлында совет халҡының ҡаҙаныштары улар өсөн рухландырыусы миҫал булып тора. Ҡеүәтле социалистик державаға халыҡ-ара эшселәр синыфы үҙен фашистик ҡоллоҡтан ҡотҡарыусы итеп, империализм көстәренә ҡаршы көрәштә үҙенең терәге итеп, яҡты киләсәккә ышанысы итеп ҡарай.

Советтар Союзы халыҡтар араһында тыныслыҡ һәм именлек өсөн эҙмә-эҙлекле рәүештә көрәшә, үҙенең халыҡ ара йөкләмәләрен ныҡлы үтәй бара. Берләшкән Милләттәр ойошмаһында совет вәкилдәренең тауышы һәр ваҡыт тыныслыҡты яҡлап, яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы яңғырай.

Халыҡ демократияһы илдәренең тыуыуы һәм ныҡыуы миллиондарса хеҙмәтсәндәрҙең капитал иҙеүе аҫтынан ҡотолоуы, тигән һүҙ ул. Был илдәрҙең Советтар Союзы менән ҡаҡшамаҫ дуҫлығы һәм хеҙмәттәшлеге уларҙың йәшәүендә һәм алға барыуында иң мөһим фактор булып тора. Халыҡ демократияһы илдәренең хеҙмәтсәндәре, СССР-ҙа социалистик төҙөлеш тәжрибәһен үҙләштерә барып, социалистик үҫеш юлына аяҡ баҫалар. Был илдәрҙә социализм төҙөү өсөн көрәшкә коммунистар етәкселек итәләр.

Халыҡ демократияһы илдәре бик ҡыҫҡа тарихи срокта, Советтар Союзының әскәрһеҙ ярҙамы һәм булышлығы арҡаһында, бик ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Чехословакияның, Польшаның, Болгарияның, Венгрияның халыҡ хужалығы пландары уңышлы үтәлеп килә. Мәҫәлән, Польша промышленносы 1948 йылда һуғыштан элекке кимәлдән 40 проценттан да күберәккә уҙып китте. Халыҡ демократияһы илдәренең крәҫтиән массалары юғары ауыл хужалығы техникаһы менән ҡоралландырылған кооператив хужалыҡ булып үҫеү юлына баҫалар. Бынан өс кенә йыл элек 165 мең крәҫтиән хужалығының һис бер төрлө ауыл хужалығы инвентаре булмаған Болгарияла хәҙерге ваҡытта 1.114 кооператив хужалыҡ ойошторолоп, улар 300 мең гектар ерҙе эшкәртәләр һәм 70-тән артыҡ МТС-тың хеҙмәтенән файҙаланалар. Халыҡ демократияһы илдәренең Советтар Союзы менән һәм үҙ-ара тығыҙ экономик хеҙмәттәшлеге уларҙың маршаллаштырылған илдәргә ояһыҙ рәүештә хужалыҡ итеүсе Уолл-стрит магнаттарының ихтыярына буйһонмаған экономикаһының йылдам һәм тайпылышһыҙ үҫеүен тәьмин итә. Халыҡ демократияһы илдәренең экономик хәле ныҡыу менән бер рәттән халыҡ-ара аренала уларҙың авторитеты ла ныҡый бара.

Маршаллаштырылған илдәрҙең буржуаз етәкселәре Америка империалистәренең пропагандаһына тулыһынса ярашлы рәүештә, иң оятһыҙ космополитизмға өндәүсе ролендә сығыш яһайҙар. Англия, Франция һәм Италия халҡына, шулай уҡ Европалағы һәм Азиялағы башҡа халыҡтарға, АҠШ-тың әгидаһы аҫтында индәйҙер бер доллар империяһы хаҡына милли бойондороҡһоҙлоҡтан баш тартырға кәрәк, тип бик тырышып иҫбат итәләр. Һүҙ миллиондарса кешеләрҙе Уолл-стриттең пәҫел-ырыуһыҙ хеҙмәтселәренә әйләндерергә ынтылыу тураһында бара.

«Маршалл планы» Көнбайыш Европа хөкүмәттәренең АҠШ алдында капитуляция яһауҙары нигеҙендә үҫеп сыҡты, ул маршаллаштырылған илдәрҙең хеҙмәтсәндәре өсөн иҫәпләп бөтөргөһөҙ бәлә-ҡазалар сығанағы булып тора. Советтар Союзында һәм халыҡ демократияһы илдәрендә үҫеш өҙлөкһөҙ рәүештә юғары күтәрелеүсе линия буйынса барған саҡта, һәм был илдәрҙә хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күреш хәле көн һайын яҡшыра барған саҡта, капиталистик донъя һаман көсәйеүсе тәшенкелек һәм тарҡалыу хәлендә тора. «Маршалл планы» Көнбайыш Европа илдәренең экономикаһына бик ҙур ҡыйынлыҡтар килтерҙе.

Бевин, Блюм, Шумахер һәм башҡалар тибындағы социал-демократтар Америка монополияларының туғро хеҙмәтселәре булып торалар. Американың Европалағы сатрабы Гарриман, «социал-демократтар Ҡушма Штаттарҙың иң ҙур потенциаль союзнигы булып торалар... Беҙҙең эшебеҙ дөйөм», тип әйткән сағында, тап быны шуларҙы күҙ алдында тотҡан. Ошо «дөйөм эште» тормошҡа ашырған хәлдә, уң социалистар эшселәр синыфының сафтарына, халыҡ-ара профсоюз хәрәкәтенә тарҡаулыҡ индерергә төрлө юлдар менән тырышалар. Британия тред-юниондар конгресының һәм АҠШ Производство профсоюздары конгресының һатлыҡ етәкселәренең провокацион эштәре 70 миллион ойошҡан эшсене берләштереүсе Бөтә Донъя профсоюздар Федерацияһын тарҡатыуға йүнәлтелгән. Бөтә донъялағы эшселәр Америка капиталы ялсыларының мәкерле әҙләнеүҙәрен ҡырҡа рәүештә ситкә ырғытып ташлайҙар. Профсоюздарҙың халыҡ-ара солидарлығы үҫә һәм ныҡый бара.

Азия һәм Тымыҡ океан халыҡтарының милли-азатлыҡ көрәшенең өҙлөкһөҙ үҫә һәм киңәйә барыуы, Европа һәм Америка империализменең тылын емереүгә уңайлы менән империалистарҙы барған һайын көслөрәк тыныслыҡһыҙлыҡ һәм ышанысһыҙлыҡ солғай. Колонияларҙағы һәм бойондороҡло илдәрҙәге халыҡтарҙың бөйөк көрәше бөтә илдәрҙә эшсәндәрҙең миллиондарса массаларының тыныслыҡ өсөн көрәшенең айырылғыһыҙ өлөшө булып тора.

* * *

Бынан утыҙ ете йыл элек, 1912 йылда, иптәш Сталин үҙенең һоҡланғыс Беренсе Май прокламацияһында былай тип яҙғайны: «Үҙған йөҙ йыллыҡта уҡ әле бөтә илдәрҙең эшселәре бөгөнгә көндә, Беренсе Май көнөн, йыл һайын байрам итергә ҡарар иткәндәр. Был 1889 йылда, бөтә илдәр социалистарының Париждағы конгресында тап бөгөн, Беренсе Май көнөндә тәбиғәт ҡышҡы йоҡоһонан уянып, урмандар һәм тауҙар йәшеллек менән ҡапланған, баҫыу һәм туғайҙар сәскәләр менән биҙәлгән, ҡояш ҡыҙыурак йылыта башлаған, һауала яңырыу шатлығы тойолған, ә тәбиғәт бейеү һәм шатланыуға бирелгән көндә, — тап ошо көндә улар, эшселәр кешелек донъяһына яҙ һәм капитализм бығауҙарынан ҡотҡарылыу алып киләләр, эшселәр азатлыҡ һәм социализм нигеҙендә донъяны яңыртырға саҡырылғандар, тип бөтә донъяға ҡысҡырып һәм асыҡтан-асыҡ әйтергә ҡарар иткәндәр».

Яҡты Беренсе май көнөндә быйыл бөтә илдәрҙең хеҙмәтсәндәре тыныслыҡҡа булған емерелмәҫ ынтылыш һәм һуғыш тоҡандырыусыларҙың енәйәтсел уйҙарын емерергә әҙерлектәрен күрһәтеүгә берҙәм ынтылыш менән солғап алынған хәлдә, ҡалаларҙың һәм ауылдарҙың урамдарына сығасаҡтар. Беренсе Май байрамы демократик лагерь көстәренең артабан тупланыуы һәм хеҙмәтсәндәрҙең азатлыҡ һәм социализм хаҡына, ныҡлы тыныслыҡ хаҡына халыҡ-ара солидарлығының ныҡыуы билдәһе аҫтында уҙасаҡ. Һәм бөтә донъялағы миллиондарса эшсәндәрҙең күҙ ҡараштары ошо Май байрамында тағы ла бөтә хеҙмәтсәндәрҙең юлбашсыһы һәм остазы—иптәш Сталинга төбәләсәк.

В. Маевский.

Республика баҫыуҙарында

„Йәнгел“ совхозы 2.500 гектар бойҙай сәсте

Быйыл «Йәнгел» беренсе ашлыҡ совхозы коллективы (директоры иптәш Брегин) яҙғы баҫыу эштәренә тулы әҙерлек менән башланы. Бөтә сәсеү майҙанына етерлек — 448 тонна яҡшы сортлы сәсеү орлоғо әҙерләнде. Совхоз коллективы тракторҙар паркын да срогынан алда яҡшы сифатлы итеп ремонтланы.

Баҫыуҙар ҡарҙан асылыу менән уҡ сәсеү алды эштәре башланды. Совхоз работниктары бөтә көстө тупраҡта дым һаҡлап ҡалыуға тупланылар һәм тәүге мөмкинлектәр тыуыу менән уҡ өлгөргән ерҙәрҙе һайлап тырматыу һәм һөрөү эштәре башланды. Трактористарҙан Проскович, Кревошеев, Хәйруллин иптәштәр эшкә башлауҙың тәүге көндәренән үк нормаларын 150 — 160 процентҡа арттырып үтәнеләр һәм хеҙмәт етештереүсәнлеген көндән-көн арттыра баралар.

Тәүге бер нисә көн эсендә генә совхозда 12.000 гектарҙан артығыраҡ ер тырматылды, 1.500 гектар культивацияланды, 500 гектарҙан артыҡ ер һөрөлдө һәм 2.500 гектар бойҙай сәселде.

Х. Баимов.

Сәсеүселәр ярышы

Баҡалы районы Салауат исемендәге колхоздың сәсеүселәре яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәреү өсөн социалистик ярышҡа сыҡтылар. Был эштә колхоздың тәжрибәле сәсеүсеһе, коммунист иптәш Таһиров ҙур инициатива күрһәтте. Ул сәскес менән көн һайын 7—8 гектар майҙанда сәсеү үткәреү йөкләмәһен алып, райондағы бөтә сәсеүселәргә мөрәжәғәт итте.

ВКП(б) район комитеты бюроһы иптәш Таһировтың был яҡшы башланғысын хупланы һәм бөтә колхоз партия ойошмаларын һәм колхоз етәкселәрен сәсеүселәрҙең ярышын киң йәйелдереүгә йүнәлдерелгән ҡарар ҡабул итте.

Иптәш Таһировтың саҡырыуын райондың сәсеүселәре ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланылар һәм сәсеүҙе тик тейешле сәскестәр менән генә яҡшы сифатлы итеп үткәреү йөкләмәһен алып, социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Х. Ғилманов.

Ужымдарҙың торошо яҡшы

Өфө районы «Гвардия», «Власть труда» һәм Ромашенко исемендәге колхоздарҙа 800 гектарҙан артыҡ арыш ужымы бар. Улар ҙур хәстәрлек менән тәрбиәләнәләр. Ҡышҡы көндәрҙә сәсеүлектәрҙә ҡалын итеп ҡар тотоу ужымдарҙың өшөмәй ҡышлауын тәьмин итте. Күптән түгел үткәрелгән тикшереү ужымдарҙың торошон яҡшы тип тапты. Хәҙер инде тотош баҫыуҙар йәшәрә башланы.

Ә. Әхтәмов.

Сит илдәрҙән телеграммалар

КОРЕЯ МЕНӘН СОВЕТТӘР СОЮЗЫ АРАҺЫНДАҒЫ КИЛЕШЕҮҘЕ КОРЕЯ ВЕРХОВНЫЙ ХАЛЫҠ СОБРАНИЕҺЕ ПРЕЗИДИУМЫ РАТИФИКАЦИЯЛАНЫ

ПХЕНЬЯН, 27 апрель. (ТАСС). 26 апрелдә Корея Халыҡ-Демократик Республикаһы Верховный Халыҡ Собраниеһенең президиумы 1949 йылдың 17 мартында Мәскәүҙә экономик һәм культура хеҙмәттәшлеге тураһында Корея менән Советтар Союзы араһында төҙөлгән килешеүҙе ратификацияланы.

Франция коммунистар партияһы политбюроһының мөрәжәғәте

ПАРИЖ, 28 апрель (ТАСС). 27 апрелдә Морис Торез председателлегендә Франция коммунистар партияһы Политбюроһының алда торған 1 Майға арналған ултырышы булып үтте.

Ҡабул ителгән мөрәжәғәттә Политбюро Дөйөм Хеҙмәт Конфедерацияһы тарафынан ойошторолаҫаҡ традицион демонстрацияға — икмәк, азатлыҡ һәм тыныслыҡ өсөн көрәш көнө — 1 Май демонстрацияһында массовый рәүештә ҡатнашырға хеҙмәтсәндәрҙе саҡыра.

1 Май көнө, тип әйтелә мөрәжәғәттә, хеҙмәтсәндәрҙең талаптарын ҡәнәғәтләндереү өсөн көрәш көнө генә түгел, бәлки шулай уҡ империалистар һәм уларҙың агенттары тарафынан үткәрелә торған һуғышҡа әҙерләнеү политикаһына ҡаршы көрәштең дә бөйөк көнө буласаҡ. Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресы һәм Буффало стадионында булған грандиоз митинг күрһәткәнсә, Атлантик пактта үҙенең ҡаүҙаланышын тапҡан политика бөтә илдәрҙәге халыҡ массалары тарафынан фашланды.

Политбюро Франция халҡын Беренсе Майҙа көслө демонстрация яһап, һуғыш тоҡандырыусыларҙың юлдарына арҡылы төшөү һәм тыныслыҡты һаҡлап алып ҡалыуға булған үҙҙәренең тайпылышһыҙ ихтыярҙары тураһында тағы ла бер тапҡыр белдереү өсөн берләшергә саҡыра.

Германияла тыныслыҡты яҡлаусыларҙың берләшкән комитеты төҙөлдө

ПАРИЖ, 28 апрель. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресы тамамланғандан һуң Көнсығыш Германияның һәм Саарҙың общественный ойошмаларынан Бөтә Донъя конгресына делегат булып барған кешеләрҙең Бизониялағы общественный ойошмаларҙың вәкилдәре ҡатнашлығында Парижда булып үткән берләшкән кәңәшмәлә тыныслыҡты яҡлаусыларҙың берләшкән комитетын төҙөү тураһында ҡарар ҡабул ителде. Ул комитет бөтә Германияла тыныслыҡ өсөн көрәште координациялаясаҡ.

Кәңәшмәлә 6 кешенән бюро төҙөлдө. Уға Германияның Совет зонаһынан Бөтә Донъя конгресының эшендә ҡатнашлыҡ иткән делегация вәкилдәренән 3 кеше, Саар делегацияһынан 2 вәкил һәм Бизония делегацияһынан бер вәкил инде. Алынған хәбәрҙәргә ҡарағанда, был бюро аҙаҡтан киңәйтеләсәк һәм Германияның бөтә территорияһында тыныслыҡты яҡлаусыларҙың эштәренә йүнәлеш биреү буйынса тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Комитетына әйләндереләсәк.

Генерал Клейҙең отставкаға сығасағы тураһында Аҡ Йорт вәкиле

НЬЮ-ЙОРК, 28 апрель. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствоһының Вашингтондағы хәбәрсеһенең белдереүенә ҡарағанда, Аҡ Йорттоң юғары дәрәжәләге советнигы, генерал Клей яҡын айҙар эсендә Германияның Америка оккупация зонаһының хәрби губернаторы посынан алынасаҡ, тип белдергән.

Черниковск

I. ҠАЛАНЫҢ ҠЫҪҠАСА ТАРИХЫ

Әгәр ҙә ЦЭС-ка төшә торған ерҙә олоюлда туҡтап, төньяҡ-көнсығышҡа табан ҡараһағыҙ, сталинсе биш йыллыҡтарҙа үҫкән яңы ҡала — Черниковск үҫ тейенкә кеүек күренер. Һеҙ эшселәр поселкаһының барак тибындағы һалынған тапаш йорттары менән бергә күп ҡатлы мәһабәт ҙур өйҙәрҙе, заводтар, фабрикалар һәм электр станцияларының бейек-бейек корпустарын, өҙлөкһөҙ үтеп йөрөүсе автомашиналарҙы һәм паровоздарҙы күрерһегеҙ.

Социалистик эпоханың ижады булған был ҡоролоштарға ҡарайһың да, ирекһеҙҙән күптән түгел генә булған ваҡыттарҙы, бынан ике тиҫтә йыл самаһы элек булған замандарҙы хәтергә төшөрәһең...

Нейпейцево, Курочкино һәм Богородское ауылдары уртаһында ятҡан ҙур майҙан серек һыулы ваҡ-ваҡ күлдәр менән ҡапланған булып, элек-электән малярия серекәйҙәре таратыусы, ташландыҡ ер иҫәпләнеп килгән. Бында крәҫтиәндәр аяҡ баҫып та ҡарамағандар, — сөнки ул эшкә ярамһыҙ булып иҫәпләнгән.

Бына 1928 йыл килеп етә. Нейпейцево ауылына төҙөүселәр килеп тула, Черниковка станцияһынан транспортерҙар, бетон араластырыусы һәм башҡа машиналар килтерә башлана. Ошонда, Ҡарышһы йылғаһынан алыҫ түгел урында, электр станцияһы төҙөләсәге тураһындағы хәбәр тирә-яҡтағы ауылдарға бик тиҙ таралып өлгөрә. Төҙөлөш башланған майҙанға уны үҙ күҙҙәре менән күреү өсөн бала-саға, ҡарттар һәм оло кешеләр киләләр.

Бер йыл ваҡыт үтеп китә. Богородское ауылы эргәһендә бик ҙур завод төҙөлөшө йәйелдерелә. Оҙаҡламай шырпы фабрикаһының корпустары үҫтерелә, фанера комбинаты, «Дубитель» заводы төҙөлә. Дүрт йылдан һуң төҙөүселәр нефть эшкәртеү заводына нигеҙ һалалар. Бына шулай итеп, Өфөнөң яңы промышленность районы — Сталин районы барлыҡҡа килә һәм ошоноң менән буласаҡ Черниковск ҡалаһының нигеҙе һалына.

Көндән-көн арта барға ҡала халҡын культура яғынан хеҙмәтләндереү өсөн матур клубтар, мәктәптәр, больницалар, поликлиникалар төҙөлдө, парктар үҫтерелде, водопровод һәм канализацияның яңы линиялары һуҙылды. Ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә Ишембайҙан нефть эшкәртеү заводына саҡлы нефть проводы һалынды.

Немец фашистарының беҙҙең илгә мәкерле һөжүме Сталин районының артабан үҫешен туҡтатманы. Ул предприятиеләрҙең коллективтарын яңы патриотик тойғо тулҡыны менән солғап алды, эшкә яңы энергия бирҙе. «Бөтә нәмә фронт өсөн, бөтә нәмә дошманды еңеү өсөн!» — ул көсөркәнешле эш көндәренең девизы ана шундай булды.

Һуғыш йылдарында үҙ алдына йәшәүсе ҡала булып үҫеп сыҡҡан Черниковск, Советтар Союзының ундарса мең башҡа ҡалалары менән бергә, немец фашистарын еңеүгә ярҙам итте. Һәм шул көсөркәнешле хеҙмәт көндәрендә ҡала үҫте, сынығты һәм уның промышленносы көн һайын арта барҙы. Ҡала фидаҡәр хеҙмәттә Советтар Союзы картаһында үҙенә лайыҡлы урын яулап алды.

II. БӨГӨНГӨ ЧЕРНИКОВСК

Көнсығышҡа табан һуҙылған тимер юл линияһы Черниковскиҙе икегә ярып үтә. Хәҙер инде был, Өфө ҡалаһының промышленность районы ғына түгел, ә үҙ алдына йәшәүсе ҙур ҡала. Унда күп меңдәрсә кешеләр йәшәйҙәр, төҙөйҙәр, илгә күп күләмдә промышленность продукцияһы бирәләр.

Һуғыш йылдары эсендә Черниковск бик ныҡ ҙурайҙы. 1940 йылдан бирле уның халҡы 2,5 тапҡырҙан да күберәккә артты. Ҡалала 2 институт, 2 техникум, 4 һөнәрселек училищеһы, 5 ФЗО, 22 мәктәп, музыка мәктәбе, эшсе йәштәренең 6 мәктәбе, 12 клуб, 4 больница бар. Үҙған йылда архитектура яғынан һоҡланғыс булған «Победа» кино-театры эшкә индерелде. Йәй көнө 2 баҡса, 2 стадион, 2 ял йорто эшләй. Быйыл дөйөм ҡала баҡсаһы асыласаҡ. Хәҙергә был баҡса бер ситтә эшләнгән булһа ла, киләсәктә ул ҡаланың уртаһында тороп ҡаласаҡ.

Йәш промышленность ҡалаһын төҙөүҙә тотош ил ҡатнаша. Автомобилдәр һәм тракторҙар Мәскәүҙән, Горькийҙан, Ярославлдән, Челябенән киләләр, Рига йыйналма өйҙәр ебәрә, шундай уҡ өйҙәр Түбән Тагилдан киләләр, Урал һәм Мәскәү заводтары һәр төрлө оборудование менән тәьмин итеп торалар. Һәм шуға яуап итеп Черниковск хеҙмәтсәндәре ҙур тырышлыҡ менән эшләйҙәр. Улар илебеҙгә комбайн моторҙары, бензин, юғары сифатлы фанера, электр лампочкалары, шырпы, тире иләү өсөн экстракт һәм башҡа төрлө бик күп промышленность продукцияһы етештереп торалар

Һуғыштан һуң халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү эшенә Черниковск эшсәндәре ҙур вклад индерәләр. Халыҡтар юлбашсыһы иптәш Сталин исеменә яҙылған хатта улар 1948 йылда пландан тыш 45 миллион һум накопление бирергә йөкләмә алғайнылар. Был йөкләмәне улар намыҫ менән үтәнеләр. Машиналар төҙөүселәр, 1947 йылдағыға сағыштырғанда үҙған йыл производство күләмен 1,5 тапҡырға арттырҙылар. Нефть эшкәртеүселәр, ағас-фанера комбинаты, шырпы фабрикаһы, «Башнефтезаводстрой» тресы коллективтары үҙған йылда уҡ инде 1950 йылғы производство кимәленә еттеләр.

Черниковск предприятиеләрендә рационализаторҙар һәм уйлап сығарыусылар ҙур инициатива менән ижад итәләр. Бер йыл эсендә производствола ҡулланылған 3.500 рационализация тәҡдименән 95 миллион һум экономия алынды. Хәҙер ҡала предприятиеләрендә экономия өсөн көрәш буйынса 200 комсомол контроль посы, 45 рейд бригадаһы, 27 материалдарҙы экономиялау штабы эшләй.

III. ҠАЛАНЫҢ ЯҠЫН КИЛӘСӘГЕ

Черниковск ҡала Советы исполкомы председателе иптәш Крюковтың кабинетында киләсәктәге Черниковск ҡалаһының проект картаһы элеүле тора. Был буласаҡ Черниковскиҙә йөҙ меңдәрсә кеше йәшәйәсәк, тип иҫәп ителә. Күп ҡатлы гүзәл өйҙәр, тиҙ урамдар, майҙандар, аллеялар, үҙәк парк — 15 йылдан һуң ҡала ана шундай матур буласаҡ. Ләкин ул бер туҡтауһыҙ төҙөлә, — күп кварталдар һәм биналар әле үк төҙөлгән инде. «Победа» кинотеатры эшкә индерелде лә инде, ә ҡала паркына үҙған йыл нигеҙ һалынды. Күп ҡатлы матур йорттары, асфальтлы урамдары булған соцгородтың йәшәй башлауына бер нисә йыл уҙып та китте инде. Киләсәктәге ҡаланың ошо айырым өлөштәре төҙ урамдар, киң тигеҙ тротуарҙар, сквер һәм майҙандар менән бер бөтөнгә әйләндереләсәктәр.

1949 йылда Черниковскиҙә төҙөлөш эштәре айырыуса киң ҡолас йәйәсәк. ССР Союзы Министрҙар Советы Черниковск ҡала хужалығын үҫтереү тураһында махсус ҡарар ҡабул итте һәм был эшкә 50 миллион һум средство бүлде. Был средствоға 1949 йылда 54 мең квадрат метр торлаҡ майҙаны төҙөләсәк, яңы мәктәптәр, больницалар, балалар учреждениелары, нефтселәрҙең 800 кеше һыйышлы культура дворецы асыласаҡ, водопровод һәм канализация линияһы, теплофикация һалынасаҡ.

Ҡаланың коммуналь хужалығына предприятиелар үҙҙәре лә күп средство индерәләр. Тик бер машиналар төҙөү заводы ғына культура-тормош һәм торлаҡ төҙөлөшөнә йыл һайын 20 миллион һумдан артыҡ аҡса индерә. Ағымдағы йылда 40 мең квадрат метр самаһы юл һәм тротуарҙар асфальтланырға, 17 мең дана ҡыуаҡ һәм ағас ултыртылырға, 100 гектар майҙанда коллектив фрукта баҡсалары ойошторолорға билдәләнгән.

Был бик ҙур эштәрҙе башҡарыу өсөн кәрәкле база әҙерләнә башланы инде. «Башнефтезаводстрой» тресы, шлако-блок заводы, ағас эшкәртеү комбинаты, механик мастерскойҙар һәм башҡа шуның кеүек комплекслы ярҙамсы предприятиелар төҙөүҙе тамамлап килә. Ҡаланың ике кирбес заводы алебастр һәм ҡом карьерҙары, ағас эшкәртеү комбинаты, шлако-блок заводы бар, унда гипс блоктары эшләнә.

Черниковск ҡалаһының үткәне, хәҙергеһе һәм киләсәге ана шундай. Ҡола яланда сталинсе биш йыллыҡтарҙа тыуҙырылған яңы ҡала бөтә гүзәллеге менән сәскә ата.

В. Колобанов.

Яуаплы редактор **F. F. ҒАФАРОВ.**

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә.

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениелары газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01935 Өлкә газета-журналдар типографияһы Тираж 25000.

Йәшәһен Беренсе Май — бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнө, бөтә илдәрҙәге эшселәрҙең тыуғанлыҡ көнө!

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл

№ 86 (8186)

1 МАЙ

йәкшәмбе

хаҡы 20 тин

ЛЕНИН байрағы аҫтында, СТАЛИН етәкселегендә коммунизмдең еңеүенә табан алға!

(1949 йылдың 1 Майына ҡарата ВКП(б) Үҙәк Комитеты саҡырыуҙарынан).

ССР Союзы Ҡоралды Көстәре Министренең
ПРИКАЗЫ

1 май 1949 йыл. № 33 Мәскәү ҡалаһы.

Иптәштәр — һалдаттар һәм матростар, сержанттар һәм старшиналар, офицерҙәр, генералдар һәм адмиралдар!

Бөгөн Советтәр Союзының Ҡоралды Көстәре бөтә халыҡ менән бергә Беренсе Майҙы — бөтә илдәрҙең хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнөн байрам итәләр.

Совет воиндәре Беренсе Майҙы боевой һәм политик әҙерлектә серьез өлгәшеүҙәр менән ҡаршылайҙар. Беҙҙең юлбашсыбыҙ һәм учителебеҙ иптәш Сталиндең күрһәтмәләрен үтәй барып, Совет Ҡоралды Көстәре ҡышҡы осорҙағы өйрәнеүҙәрҙе уңышлы тамамланылар, үҙҙәренең хәрби мастерлектәрен байтаҡ күтәрҙеләр.

Советтәр Союзы халыҡтары был халыҡ-ара байрамды үҙҙәренең Ватаны даны хөрмәтенә хеҙмәт батырлыҡтары менән билдәләйҙәр. Лениндең — Сталиндең бөйөк идеялары менән рухланған, совет патриотизмының изге хистәре менән хәрәкәт иткән беҙҙең илебеҙҙең хеҙмәтсәндәре һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды үтәүҙә күренекле уңыштарға өлгәштеләр һәм коммунизм юлы буйынса ышаныслы рәүештә алға баралар.

Социалистик экономиканың, культураның һәм хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күрешенең яңы күтәрелеше, беҙҙең Ҡоралды Көстәребеҙҙең артабан нығыуы Ватаныбыҙҙың сәскә атыуы тураһында, уның экономик ҡеүәтен өҙлөкһөҙ арттырыу тураһында Ленин — Сталин партияһының һәм Совет хөкүмәтенең көндәлек хәстәрлегенең асыҡ кәүҙәләнеше булып тора.

Америка Ҡушма Штаттарының идара итеүсе ҡругтары башлап ебәрергә уйлаған яңы һуғыш ҡурҡынысын коммунизм төҙөүсе совет халҡы онотмай. Киң халыҡ массаларының ихтыярына ҡапма-ҡаршы рәүештә улар өсөнсө донъя һуғышына әҙерлек алып баралар. Күптән түгел ҡул ҡуйылған Төньяҡ-атлантик пакт — тыныслыҡ эшенә айырыуса серьез ҡурҡыныс тыуҙырыусы, бөтәһенән дә элек, Советтәр Союзына ҡаршы йүнәлдерелгән пакт был агрессив политиканың кире ҡағыла алмаҫлыҡ иҫбаты булып тора.

Советтәр Союзы халыҡтарының төп интерестәрен сағылдырып, Совет хөкүмәте халыҡтар араһында тыныслыҡ һәм дуҫлыҡ политикаһын үткәрә һәм һуғыш тоҡандырыусыларҙы киҫкен рәүештә фаш итә. Бөтә алдынғы кешелек донъяһы Совет государствоһының был тыныслыҡ һөйөү политикаһын хуплай.

Совет Ҡоралды Көстәре үҙҙәренең бурысы — үҙ Ватанының государство интерестәрен һаҡлауҙа уяу тороу тураһында һәр ваҡыт хәтерҙә тоталар.

Алда торған йәйге осорҙағы өйрәнеүҙәрҙә Ҡоро ер ғәскәрҙәренең, Хәрби-Һауа һәм Хәрби-Диңгеҙ көстәренең личный составтары боевой һәм политик әҙерлектә яңы уңыштарға өлгәшергә тейештәр. Армия, Авиация һәм Флот воиндәре хәрби дисциплинаны өлгөлө рәүештә һаҡларға һәм үҙҙәрендә боевой түҙемлелекте һәм сыҙамлылыҡты һәр яҡлап үҫтерергә тейештәр. Бөтә офицерҙәр составы үҙҙәренә буйһонған воиндәрҙе өйрәтеү һәм тәрбиәләү эшен көн һайын яҡшыртырға һәм камиллаштерергә тейеш.

Иптәштәр — һалдаттар һәм матростар, сержанттар һәм старшиналар! Иптәштәр — офицерҙәр, генералдар һәм адмиралдар!

Һеҙҙе Беренсе Май көнө менән ҡотлайым!

Хеҙмәтсәндәрҙең Халыҡ-ара байрамын билдәләп, **приказ бирәм:**

Бөгөн, Беренсе Майҙа, беҙҙең Ватаныбыҙҙың башҡалаһы — Мәскәүҙә, союзный республикаларҙың башҡалаларында, шулай уҡ Калининградта, Львовта, Хабаровскиҙә һәм Владивостокта, Порт-Артурҙа һәм герой-ҡалаларҙа: Ленинградта, Сталинградта, Севастополдә һәм Одессала — егерме артиллерия залпы менән салют үткәрергә.

Йәшәһен Советтәр Союзы — бөтә донъяла тыныслыҡ һәм демократияның терәге!

Йәшәһен героик совет халҡы һәм уның Ҡоралды Көстәре!

Йәшәһен беҙҙең Совет Хөкүмәте!

Йәшәһен беҙҙең данлы Коммунистәр партияһы!

Йәшәһен беҙҙең юлбашсыбыҙ һәм учителебеҙ — бөйөк һәм һөйөклө Сталин!

ССР Союзы Ҡоралды Көстәре Министре Советтәр Союзы Маршалы ВАСИЛЕВСКИЙ.

Хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара байрамы

Бөгөн Беренсе Май — хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара солидарлыҡ революцион көстәренә смотр байрамы. Тыуған илебеҙҙең бөтә ҡалаларының һәм ауылдарының урамдары байрам хөрмәтенә биҙәлгәндәр. Хеҙмәтсәндәрҙең шатлыҡлы колонналары урамдарға һәм майҙандарға сыҡты. Совет кешеләренең һәр берененең йөҙөндә яҙғы шатлыҡ һәм йөрәгендә совет Ватаны өсөн законлы ғорурлыҡ. Улар халыҡ-ара хеҙмәтсәндәрҙең боевой көсөнә смотр көнөн тантаналы байрам итәләр.

Советтәр Союзының халыҡтары Беренсе Май байрамын большевиктәр партияһы һәм иптәш Сталин етәкселегендә илебеҙҙә коммунизмдең бөйөк бинаһын төҙөү өсөн артабанғы көрәшкә үҙҙәренең ижади көстәрен туплау билдәһе аҫтында, тыныслыҡ, демократия һәм социализм өсөн көрәшеүсе бөтә донъя хеҙмәтсәндәре менән боевой дуҫлыҡты һәм берҙәмлекте нығытыу лозунгыһы аҫтында үткәрәләр.

Совет халҡы быйыл Беренсе Май байрамын илебеҙҙең хужалыҡ һәм культура өлкәләрендә ҙур еңеүҙәр менән ҡаршылаңы. Совет кешеләре һоҡланғыс хеҙмәт героизмы күрһәтеп, һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн көрәшәләр. Социалистик Ватаныбыҙҙың экономик ҡеүәте өҙлөкһөҙ үҫә. Халыҡ хужалығы яңы ҙур күтәрелеш кисерә. Өс йыл эсендә 4 меңгә яҡын предприятие яңыҡа баҫтырылды һәм яңынан төҙөлдө. Беҙҙең илдә һәр көн һайын дүрт предприятие сафҡа инә. Промышленностең валовой продукция етештереүе 1947 йылда 33 процентҡа артһа, 1948 йылда ул 41 процентҡа артты. 1949 йылдың беренсе кварталында промышленность продукцияһы етештереү буйынса хөкүмәт тарафынан раҫланған план 100,2 процентҡа үтәлде. Үткән йыл менән сағыштырғанда 1949 йылдың беренсе кварталында сүйин 22 процентҡа, ҡорос 27 процентҡа, прокат 28 процентҡа күберәк етештерелде. Ауыл хужалығы өсөн тракторҙар һәм башҡа машиналар етештереү ике тапҡыр тиерлек артты. Предприятиеларҙа эске ресурстарҙы мобилизовать итеү, рентабелле эшләү, пландан тыш накопление туплау һәм юғары сифатлы продукция сығарыу өсөн массовый патриотик хәрәкәт киң ҡолас алды.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарын тормошҡа ашырыу нигеҙендә илебеҙҙең ауыл хужалығы ла ҙур уңыштарға өлгәште. 1948 йылда һауа шарттарының насар булыуына ҡарамаҫтан, урожайҙың йыйымы 7 миллиард бот тәшкил итте. Үткән йылда сәсеү майҙаны 1947 йылға ҡарағанда 13,8 миллион гектарға артты.

Промышленностең һәм ауыл хужалығының ҡеүәтле күтәрелеше хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күрешен артабан яҡшыртыуға килтерҙе. Эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең реаль эш хаҡы 1947 йылға сағыштырғанда ике тапҡырҙан ашыуға артты. Советтәр илендә культураның бөтә тармағы ла ҙур аҙымдар менән алға бара һәм артабан сәскә ата. Ҡалала һәм ауылда культура һәм һаулыҡтырыу учреждениеларының селтәре көндән-көн арта. Илебеҙ был уңыштарға большевиктәр партияһының аҡыллы етәкселегендә, эшселәрҙең, крәҫтиәндәрҙең һәм интеллигенцияның хеҙмәт героизмы һөҙөмтәһендә өлгәште.

Бөгөн бөтә илдәрҙең дә хеҙмәтсәндәре Беренсе Май көнөн байрам итәләр. Улар быйылғы Май байрамын үҫә барған социализм һәм демократия көстәренә боевой смотр көнө итеп, тыныслыҡ өсөн, яңы һуғышты тоҡандырыусы Англия-Америка империалистәренә ҡаршы көрәш лозунгыһы аҫтында үткәрәләр. Бөтә илдәрҙә хеҙмәтсәндәрҙең тыныслыҡ өсөн фиҙакәр көрәше көндән-көн үҫә бара. Был көрәштең башында беҙҙең бөйөк социалистик державабыҙ тора. Тыныслыҡ, демократия һәм социализм лагере үҫә һәм нығый. Капиталистик илдәрҙә хеҙмәтсәндәрҙең иң киң ҡатламы коммунистик партиялар етәкселегендә бөтә донъяла тыныслыҡ өсөн көрәшәләр. Англия-Америка империалистәренең хәрби союзы булған «Атлантик пактҡа» ҡаршы, капиталистик эксплоатацияға, милли-колониаль иҙеүгә ҡаршы көрәшкә күтәреләләр. Күптән түгел Парижда һәм Прагала булып үткән тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресында 72 илдең 600 миллион хеҙмәтсәндәрен берләштергән общественный ойошмаларының 2281 делегаты ҡатнашты. Конгресттарҙа ҡабул ителгән Манифеста ҡатнашыусылар бөтә донъя хеҙмәтсәндәрен тыныслыҡ өсөн, империалистәрҙең яңы һуғыш тоҡандырырға тырышыуҙарына ҡаршы ҡыйыу көрәшкә саҡырҙы. Улар үҙҙәренең Манифестарында: «Тыныслыҡ өсөн көрәштә батырлыҡ һәм тағы ла бер тапҡыр батырлыҡ! Беҙ берләшә алдыҡ. Беҙ бер-беребеҙҙе аңлай алдыҡ. Һәм беҙ тыныслыҡ өсөн — тормош өсөн көрәштә еңеп сығыуға үҙебеҙҙең әҙерлегебеҙҙе һәм ихтыярыбыҙҙы белдерәбеҙ» тип яҙҙылар. Ныҡлы берҙәмлек, ҙур ойошҡанлыҡ менән үткән был конгресс тыныслыҡ яҡлыларҙың көстәре сикһеҙ ҙур һәм уларҙың берҙәмлеге көндән-көн ҡырыу рәүештә үҫә бара икәнлеген күрһәтте. Бөгөн Беренсе Май көнөндә бөтә илдәрҙең эшселәре һәм хеҙмәтсәндәре ҡеүәтле демонстрациялар, митингылар үткәрәләр һәм тыныслыҡ, азатлыҡ, демократия һәм социализм өсөн көрәштә үҙҙәренең боевой көстәренә смотр яһайҙар.

Совет Башҡортостанының хеҙмәтсәндәре, Советтәр Союзының бөтә халыҡтары менән бергә, халыҡ-ара Беренсе Май байрамын яңы производство уңыштары менән ҡаршылайҙар. Республикабыҙҙың промышленносе үткән йылғы производство планын 103,5 процентҡа үтәне, 1949 йылдың беренсе квартал планы 100,4 процентҡа үтәлде. Промышленность предприятиеларе продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү иҫәбенә 150 миллион һум пландан тыш накопление бирҙеләр. Республикабыҙҙың ауыл хужалығы ла күренекле уңыштарға өлгәште. Хәҙер республикабыҙҙың игенселәре яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәреү өсөн, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын тормошҡа ашырыу өсөн фиҙакәр көрәшәләр.

Башҡортостан хеҙмәтсәндәре Беренсе Май байрамын ҙур производство күтәренкелеге менән ҡаршылаңылар. Предприятиеларҙа, совхоздарҙа һәм МТС-тарҙа Май алды социалистик ярышы киң ҡолас алды һәм ул һоҡланғыс һөҙөмтәләргә килтерҙе. Был производство күтәренкелеге, халыҡтарҙың хеҙмәт активлеге киләсәктә лә республикабыҙҙың экономик һәм культура үҫешендә яңы еңеүҙәр алып киләсәк.

Беренсе Май байрамы менән ҡотлайбыҙ!

Йәшәһен Беренсе Май — бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнө!

Йәшәһен беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы большевиктәр партияһы!

Йәшәһен бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең юлбашсыһы һәм учителе иптәш Сталин!

ИОСИФ ВИССАРИОНОВИЧ СТАЛИН

Беренсе Май сәләме

Йәрәктәргә дәрт һәм йылы биреп,
Май ҡояшы һибә нурҙарын.
Йәмле, матур сәскәле май килде
Шаулай, гөрләй иркен ҡырҙарым.

Буҙ турғайҙар йырлай яҙ йырҙарын,
Шатлыҡ балҡый һәр кем йөҙөндә,
Колонналар үтә оло урамдан,
Байраҡ уйнай зәңгәр күгендә.

Йыр яңғырай бәхет тураһында,
Маҡтау яуа данлы йылдарға,
Ҡотлау булып бара Сталинга
Май сәләме беҙҙең йырҙарҙа.

В. Сәлихов.

Өфөлә Беренсе Майға арналған тантаналы ултырыш

Кисә Өфөлә, Башҡорт государство опера һәм балет театрында республикабыҙ башҡалаһының партия, совет һәм общественный ойошмаларының Беренсе Майға арналған тантаналы ултырышы булды. Ултырышты ВКП(б)-ның ҡала комитеты секретары иптәш Мостафин асты. Президиумда ВКП(б) Өлкә Комитетының секретарҙары С. Ә. Ваһапов, В. И. Должных, Ғ. Р. Шафиков иптәштәр, предприятиеларҙың стахановсылары, күренекле ғалимдәр, врачтар, уҡытыусылар һәм искусство работниктәренең вәкилдәре урын алдылар.

ВКП(б)-ның Ленин райкомы секретары иптәш Вәлиевтең тәҡдиме буйынса тантаналы ултырыш ҙур күтәренкелек менән ВКП(б) Үҙәк Комитетының башында Бөйөк Сталин торған политбюро члендарын почетлы президиумға һайланы.

Халыҡ-ара хеҙмәтсәндәрҙең боевой көсөнә смотр көнө — Беренсе Май тураһында ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитеты секретары иптәш В. И. Должных доклад яһаны. Иптәш Должных үҙенең докладында Бөтә Донъя хеҙмәтсәндәренең тыныслыҡ, демократия һәм социализм өсөн көрәшендә бөйөк Советтәр Союзының роле тураһында һөйләне һәм Өфө хеҙмәтсәндәрен илебеҙҙең ҡеүәтен тағы ла арттырыуҙа яңы, уңыштарға өлгәшеү өсөн көрәшкә саҡырҙы.

Докладтан һуң ултырыш ҙур күтәренкелек менән иптәш Сталинга хат ҡабул итте.

Тантаналы ултырыштан һуң Өфөнөң күренекле артистәре ҡатнашлығында ҙур концерт булды.

Октябрьский нефтселәре йөкләмәләрен үтәнеләр

Нефть ҡалаһы — Октябрьский был көндәрҙә айырыуса хеҙмәт активлеге менән йәшәй. Хеҙмәтсәндәрҙең традицион байрамы 1 Май көнө производствола яңы еңеүҙәр менән ҡаршылана.

Икенсе номерлы промысел коллективе социалистик ярышта электәгеса алдынғы сафта бара. Ул 15 апрелдә трест күләмендә беренсе булып, 1950 йылға пландаштырылған производство кимәлено етте. Ағымдағы йылдың беренсе кварталында промысел коллективе государствоға 200 мең һум күләмендә средство бушатты.

Беренсе номерлы промысел эшселәре стахановсы вахтаға баҫып эшләйҙәр. Ағымдағы йылдың 4 айлыҡ планы 103,6 процентҡа үтәлде.

Промыселда күп алдынғы стахановсылар бар. Нефть сығарыу мастерҙары Калаченко, Завьялов, операторҙар Бикбаев, Кәримов, ер аҫты ремонты мастерҙары Бунин һәм Семин иптәштәр үҙҙәренең намыҫлы эшләүҙәре менән күптәргә өлгө булып торалар. Өлкән мастер иптәш Катенко скважиналарҙы парафиндан механик юл менән таҙартыу тураһында ҡиммәтле рационализация тәҡдиме индерҙе. Уны тормошҡа ашырыуҙан йылына 80 мең һум экономия яһаласаҡ.

Бына тиклем промыселда нефть сығарыуҙы иҫәпләү дөйөм тәртиптә алып барыла ине. Күптән түгел промыселда ве бригадала хужалыҡ иҫәбе индерелде. Хәҙер аҡҡала һәр бригада үҙенең күпме нефть сығарғанлығын белеп барасаҡ. Хужалыҡ иҫәбе башҡа бригадаларҙа ла индерелә.

Беренсе промысел коллективы апрель айында газ етештереүгә башланы һәм беренсе айҙың планы 110 процентҡа үтәлеп, эшсе квартиралары, предприятиелар өсөн күп һанда газ бирелде.

Май алды социалистик ярышына ҡушылып борауылау конторалары шулай уҡ күренекле уңыштарға өлгәштеләр. Беренсе номерлы борауылау конторағы апрель айында графиктан күп алда бара. Контора дүрт скважинаны эксплоатацияға тапшырырға тейеш ине. 20 апрелгә улар эксплоатацияға бирелделәр. Контораның алдынғы борауылаусылары Сталин премияһы лауреаты мастер Балабанов, Усов, Алексеев, Андриашин иптәштәрҙең бригадалары турбин юлы менән борауылап, станок-айға мең метр һәм унан да күберәк проходка бирәләр.

ДЕМОКРАТИЯНЫҢ ҺӘМ СОЦИАЛИЗМДЕҢ ЕҢЕҮЕ ӨСӨН КӨРӘШЕҮСЕ ХАЛКТАРҒА ТУҒАНДАРСА СӘЛӘМ

Улар Май алды социалистик ярышы йөкләмәләрен үтәнеләр

Апрель планы ун көнгә алдан үтәлде

Александр Чуткиктең гүзәл башланғысы беҙҙең коллектив тарафынан хуплап ҡаршыланды. Заводта хәҙер 225 эшсене әсеә алған 39 юғары сифат бригадаһы эшләй.

Юғары сифат бригадаларын ойоштороу цехтарҙа продукцияның сифатын күп яҡшыртты. Эшселәрҙә сифат өсөн, материалдарҙы сырье һәм ярым фабрикаттарҙы тотоноуҙа, продукцияның үҙенә төшеү хаҡын кәметеүҙә яуаплылыҡты күтәрҙе. Галкин, Лейкин, Андреев, Кожемякин, Моратова, Куличина иптәштәр етәкселек иткән юғары сифат бригадалары хәҙер бер тәрле бракһыҙ эшләүгә өлгәштеләр.

Продукцияның сифатын күтәреү һәм күрһәткестәрен кәметмәнсе, киреһенсә хеҙмәт етештереүсәнлеге лә үҫте һәм заданиеларҙы арттырып үтәлә. Иптәш Лейкин етәкселек иткән бригада көндә 2—2,5 норма бирә. Иптәш Апарина етәкселек иткән бригаданың айырым члендәре көндәлек заданиеларҙы 300—350 процентҡа үтәйҙәр.

Завод коллективе намыҫлы хеҙмәт һөҙөмтәһендә апрель айы планын срогынан 10 көнгә алда үтәне. Эшселәр Беренсе Май байрамы көнөн пландан тыш күп һанда юғары сифатлы продукция биреү менән ҡаршылайҙар.

С. Ғәлиев,
Өфө телефон аппараттары заводының завком председателе.

Байрам хөрмәтенә

«Туймазынефть» тресының электромонтаж контораһы коллективе Беренсе Май байрамын яңы еңеүҙәр менән ҡаршылай. Электромонтажниктар оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереп, ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Материалдарҙы экономия тотоноу, артыҡ оборудованиеларҙы реализовать итеү, дебетор бурыстарын бөтөрөү һөҙөмтәһендә контора ағымдағы йылдың дүрт айы өсөндә государствоға 100 мең һум средствоны бушатты.

Электромонтажниктар йыл аҙағына тиклем яңынан 300 мең һум средствоны бушатыу өсөн көрәшәләр.

Т. Мадарьмин,
Электромонтаж контораһының парторгы.

Әүзән һалсыларының хеҙмәт уңышы

Әүзән леспромхозы һалсылары Беренсе Май көнөн хеҙмәттә яңы еңеүҙәр менән билдәләйҙәр. Ҡаға йылғаһына 28 мең кубометр ағас төшөрөү заданиеһе ҡыҫҡа срокта тулыһынса үтәлде. Әүзәнлеләр ҡуғынды 2 майға тулыһынса тамамлап сығыу өсөн көрәшәләр.

Әүзән йылғаһына 9 мең кубометр ағас төшөрөлдө һәм ул затонға килде. Тиҙ көндә был ағас Агидел йылғаһы менән ағыҙыла.

Леспромхоз эшселәренән Сафронов, Шарипов, Пәһүҙин, Әхмәтғәлиев иптәштәр айырыуса яҡшы эшләйҙәр. Улар һәр көн һыуға 170—180 кубометр ағас төшөрөп, нормаларҙы 310—320 процентҡа үтәйҙәр.

М. Иванов.

Яңы төр һыра яһау үҙләштерелде

Өфө һыра заводы коллективе намыҫлы хеҙмәт һөҙөмтәһендә ағымдағы йылдың 4 айлыҡ заданиеһен 121,4 процентҡа үтәне. Был ваҡыт эсендә хеҙмәт етештереүсәнлеге 15 процентҡа күтәрелде.

Заводтың технологтары һуңғы ваҡытта «Рига һыраһы» яһау технологияһын эшләнеләр һәм был төр һыраны яһау уңышлы рәүештә үҙләштерелде. Завод «Рига һыраһы» яһап сығара башланы.

М. Сурағолова.

147 мең һум средство бушатылды

Өфө электр оборудованиелары заводы Май алды социалистик ярышына ҡушылып, алған йөкләмәләрен срогынан алда үтәүгә өлгәште. 25 апрель көнөнә дүрт айлыҡ производство планын 110,7 процентҡа үтәне. Продукцияның үҙенә төшөү хаҡын 8 процентҡа кәметте һәм был ваҡыт эсендә 147 мең һум оборотағы средстволарҙы бушатты.

Пландары арттырып үтәнеләр

Май алды социалистик ярышы инициаторы булған кабель заводы коллективе бөйөк байрамды хеҙмәт еңеүҙәре менән ҡаршылай. Кабель яһаусылар I квартал планын 118 процентҡа үтәүгә өлгәшкәйнеләр, апрель айы планы шулай уҡ уңышлы үтәлә.

Оборот средстволарын файҙаланыуҙы яҡшыртыу һөҙөмтәһендә завод коллективе апрель айында ғына государствоға 100 мең һум средство бушатты. Заводта был айҙағына тиклем 1 миллион 100 мең һум средство бушатыласаҡ.

СОЦИАЛИЗМ ҺӘМ ДЕМОКРАТИЯНЫҢ БОЕВОЙ КӨСТӘРЕНӘ СМОТР КӨНӨ

Совет халҡы бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнө— Беренсе Майҙы илебеҙ хужалығының бөтә тармаҡтарында һәм культураһында көслө күтәрелеш шарттарында ҡаршылай. Коммунистик төҙөлештең бөтә участкаларында СССР хеҙмәтсәндәренең уңыштары көндән-көн арта бара. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың өсөнсө йылы халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү темптарын артабан ҡыҙыулатыу йылы булды. 1948 йылғы планды үтәү өсөн көрәштә пландан тыш социалистик накопление өсөн, әйләнеш средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн хәрәкәт һәм социалистик ярыштың промышленносебеҙҙә өҫтәмә резервтарҙы асырға мөмкинлек биреүсе башҡа яңы формалары килеп тыуҙылар. Был, СССР хөкүмәтенә 1949 йылға план заданиеларен арттырырға мөмкинлек бирҙе. Һәм был арттырылған заданиелар ҙа совет промышленносе үтәй алырлыҡ булды.

1949 йылдың беренсе квартал йомғаҡтары күрһәткәнсә, СССР промышленносе был арттырылған планды дөйөм продукция буйынса 100,2 процентҡа үтәне. Союздың бөтә промышленносеның валовой продукцияһы ошо йылдың беренсе кварталында, 1948 йылдың шул уҡ осорона сағыштырғанда, 23 процентҡа үҫте.

Социалистик ауыл хужалығы ла байтаҡ уңыштарға өлгәште. 1948 йылда илебеҙ һуғышҡа тиклемге күләмдә тиерлек урожай йыйнап алды. Ауыл хужалығыбыҙҙың техник яҡтан тәьмин ителеүе өҙлөкһеҙ үҫә бара. Ауыл хужалығы быйыл яҙғы ҡыр эштәренә, 1948 йылғы яҙ менән сағыштырғанда, 1,7 тапҡырға артыҡ трактор, 2,2 тапҡырға артыҡ трактор һабандары, 2,3 тапҡырға артыҡ сәсеү машиналары алды. Яҙғы баҫыу эштәре уңышлы рәүештә йәйелдерелә. Илебеҙҙә бөртөклө ашлыҡ хужалығының бик ныҡ күтәрелеүе ауыл хужалығының бөтә проблемаларын хәл итеү өсөн, айырым алғанда малсылыҡтың артта ҡалыуын бөтөрөү өсөн нигеҙ һалды. Продукты биреүсе общественный, колхоз һәм совхоз малсылығын үҫтереү буйынса күптән түгел СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты тарафынан ҡабул ителгән өс йыллыҡ планда был бурысты хәл итеү юлы күрһәтелгән. Был планды тормошҡа ашырыу илебеҙҙә ауыл хужалығы продуктыларының муллығын булдырыуға килтерәсәк һәм совет халҡының көн-күрешен тағы ла яҡшыртасаҡ.

Хеҙмәтсәндәрҙең тормош кимәленең тайпылышһыҙ рәүештә күтәрелә барыуы совет социалистик экономикаһының үҫешендә характерлы черта булып тора. Билдәле булғанынса, 1949 йылда ғына ла хаҡтарҙы арзанайтыуҙың икенсе этабында СССР халҡы 71 миллиард һумға яҡын экономия яһаны.

Ижади хужалыҡ эштәренең грандиоз колас алыуы менән бер үк ваҡытта илебеҙҙә социалистик культура ныҡлы рәүештә күтәрелә бара. 1948 йыл өсөн әҙәбиәт, искусство, техника һәм уйлап табыу өлкәһендә Сталин премиялары биреү быны асыҡ шаһите булып тора.

Большевиктар партияһының юнәлеш биреүсе етәкселеге социалистик культураның күтәрелешендә иң мөһим шарт. Ленин—Сталин партияһы беҙҙең әҙәбиәтебеҙҙең, искусствобыҙҙың һәм фәнебеҙҙең торошон ҙур хәстәрлек менән күҙәтә бара һәм уларҙы серек буржуаз идеология йоғонтоһонан һаҡлай. Биология фәнендә вейсманизм-морганизм реакцион-идеологик ағымға ҡаршы һәм театр һәм әҙәбиәт тәнҡитендә буржуаз космополитизмға ҡаршы һәм идеология фронтының башҡа участкаларында коммунистар партияһы етәкселегендә йәйелдерелгән көрәш социалистик культураны тағы ла нығыраҡ күтәреү һәм сәскә атыу өсөн яңы мөһим шарттар тыуҙыра. Беҙгә киләсәктә лә идеологияла халыҡҡа ҡаршы булған ниндәй булһа ла сит, буржуаз йоғонтонан һиҙгер рәүештә һаҡларға кәрәк. Һәр ваҡыт шуны хәтерҙә тоторға кәрәк: хеҙмәтсәндәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү эшендә беҙҙең уңыштарыбыҙ иң тиклем юғарыраҡ булһа, кешеләр аңындағы капитализм ҡалдыҡтарын бөтөрөү иң тиклем ҡыйыуыраҡ барһа, беҙҙең илебеҙ социализмдан коммунизмға күсеү буйынса бөйөк бурысты шул тиклем уңышлыраҡ тормошҡа ашырасаҡ.

***

Коммунизм төҙөү өсөн көрәштә Советтар Союзының мәһабәт уңыштары халыҡ-ара ҙур әһәмиәткә эйә. Коммунизмға барыу юлында совет халҡының һәр бер яңы аҙымы сит ил хеҙмәтсәндәре алдында социализмдең капитализмға ҡарағанда гигант дәрәжәлә өҫтөн булыуын асыҡ демонстрациялай. Советтар Союзының коммунизмға барыу юлында ҡеүәтле хәрәкәте тағы ла шуға күрә мөһим халыҡ-ара әһәмиәткә эйә, сөнки ул капитализмдең дөйөм кризисеның тағы ла тәрән һәм киҫкен төҫ ала барыуы шарттарында үтә. Экономик кризистең ҡурҡыныс шәүләһе капиталистик илдәр өҫтөнә әленән-әле һиҙелерлек булып төшә бара.

Маршалл планы буйынса Америка «ярҙамының» ҡоллоҡ боғауы аҫтында һыҡранысы Көнбайыш Европа капиталистик илдәрендә экономик хәл айырыуса ҡаҫҡөнләште. Европалағы иң ҙур капиталистик держава — Англия, был ил өсөн промышленностең хәл иткес тармаҡтары булған күмер һәм текстиль тармаҡтарында һуғышҡа тиклемге производство кимәленә әле булһа барып еткәне юҡ. Континенталь Европалағы капиталистик илдәрҙә эш тағы ла насарыраҡ тора. Мәҫәлән, Бельгияла промышленность производствоһы 1949 йылдың башында айырым тармаҡтар буйынса һуғышҡа тиклемге кимәлдең иң бары 40—65 процентен, Италияла — 78 процентен генә тәшкил итте. Көнбайыш Европа илдәрендә Америка промышленносе менән конкуренцияға ина алырлыҡ промышленность тармаҡтарын Америка монополистәренең талаптары буйынса массовый рәүештә ҡыҫҡартыу бара. Ошо айҡанлы, маршаллаштырылған илдәрҙә эшһеҙлек әленән-әле киңерәк күләм ала. Мәҫәлән, 1948 йылда Бельгияла ул 40 мең кешенән 300 мең кешегә, Германияның көнбайыш зоналарында 500 мең кешенән 1.200 мең кешегә, Италияла — 2.160 мең кешегә етте һәм башҡалар. Капитализмдең төп иле булған Америка Ҡушма Штаттарында ла экономик кризис әленән-әле көсәйә бара, унда ла шулай уҡ производство һәм экспорт түбәнәйә, ә эшһеҙлек (тулы һәм өлөшсә эшһеҙҙәрҙе иҫәпләп) гигант һанға — 15 миллион кешегә барып етте.

Капиталистик илдәрҙәге монополистик круглар, яҡынайып килгән кризистең бөтә ауырлығын хеҙмәтсән массалар өҫтөнә күтәртәләр. Шуның һөҙөмтәһендә эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең хәле киҫкен рәүештә насарая бара, был, эш хаҡының өҙлөкһеҙ түбәнәйеүендә, хаҡтарҙың ҡотороноған рәүештә үҫә барыуында, массаларҙың һатып алыу һәләте төшөүҙә, хеҙмәтсәндәр араһында хәйерселектең артыуында һәм башҡаларҙа үҙенең күрһәлешен таба.

Былар бөтәһе лә капиталистик илдәрҙә синфи ҡаршылыҡтарҙың быуаса булмаған дәрәжәлә киҫкенләшеүенә алып баралар. Капиталистик илдәрҙә демократия хәрәкәте әленән-әле киң колас ала. Империалистарҙың талау, көсләү һәм һуғыш политикаһына ҡаршы хеҙмәтсәндәрҙең көрәшенә етәкселек итеүсе коммунистик партияларҙың авторитеты һәм йоғонтоһо көндән-көн нығый.

Колониаль һәм бойондороҡло илдәрҙең халыҡтары ла империализмға ҡаршы көрәштең алдынғы сафтарында сығыш яһайҙар. Империализм ул үҙе һәр ваҡыт үҙенең «ышаныслы» тылы һәм «бөтмәҫ-төкәнмәҫ» резервы итеп ҡараған илдәрҙә, тап ошо илдәрҙә әленәнәле нығыраҡ еңелә бара. Ҡытай демократияһының иң киткес ҙур уңыштары империализмдең бөтә донъя системаһына айырыуса көслө удар булып тора.

Империалистик государстволарҙың идара итеүсе круглары, нығый барған социализм һәм демократия донъяһына ҡаршы яңы һуғыш ойоштороуҙа үҙ хәлдәренән ҡотолоу юлдарын эҙләйҙәр.

Англия-Америка империализменең тыныслыҡ өсөн ҡурҡыныслы булып торған агрессив политикаһы тыныслыҡ һәм демократия көстәренең әленән-әле көсәйә барған отпорына осрай. Тыныслыҡ һағында ҡеүәтле общественный көстәр тора. Был көстәр хәҙер шул тиклем ҙурҙар, һуғыш тоҡандырыусыларҙың пландарын улар өҙә алалар. Һуғышты башлап ебәреүселәрҙең юлында беҙҙең ҡеүәтле социалистик Державабыҙ үтә алмаҫлыҡ кәртә булып тора. СССР үҙенең тыныслыҡ өсөн көрәшендә ғәйәт ҙур экономик ҡеүәтенә, халыҡ демократияһы илдәренең яҡлауына һәм сит илдәрҙәге миллионлаған ябай кешеләрҙең тыныслыҡҡа ынтылыуына таяна.

Тыныслыҡ өсөн көрәштең хәҙерге стадияһы ҙур колас менән, тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтарҙың гигант көстәрен ошо көрәшкә ылыҡтырыу менән характерлана.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Парижда һәм Прагалағы Бөтә Донъя конгресс донъя көстәре берҙәмлегенең асыҡ миҫалы булып тора. Ул империалистарҙың агрессия һәм һуғыш башлап ебәреү политикаһына ҡаршы көрәшкә ниндәй ҙур көс күтәрелгәнлеген ышандырырлыҡ рәүештә күрһәтте.

Сит илдәрҙә быйылғы Беренсе Май байрамын үткәреү социализм, тыныслыҡ һәм демократияның боевой көстәре ҡеүәтенең, бөтә ил эшселәренең нығый барған берҙәмлегенең күрһәткесе буласаҡ.

Ләкин социализм, тыныслыҡ һәм демократия көстәренең империалистик реакционерҙар көстәренән һәм мөмкинлектәренән өҫтөн булыуына ҡарамаҫтан, тыныслыҡ ағымда тороусыларҙың үҙ-үҙҙәрен аҙ ғына булһа ла тынысландырыуҙары сиктән тыш ҡурҡыныслы булыр ине. Массаларҙың туплангынлығын тағы ла көсәйтеү, социализм һәм демократия көстәренең һәм бөтәһенән элек, демократик лагерҙең төп көсө—Советтар Союзының ҡеүәтен өҙлөкһеҙ рәүештә нығытыу юлы менән генә яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың пландарын емерергә мөмкин. Иптәш Сталин совет халҡын былай тип өйрәтә: «Тыныс социалистик төҙөлештә йәйелдергән хәлдә, беҙ, яңы һуғыш пландары әҙерләп йөрөүсе халыҡ-ара реакцияның әҙләнеүҙәре тураһында бер генә минутҡа ла онотторға тейеш түгелбеҙ. Бөйөк Лениндең — тыныс хеҙмәткә күсәс тә, һәр ваҡыт әҙер хәлдә торорға, илебеҙҙең Ҡоралды Көстәрен һәм оборона һәләтлеген күҙ ҡараһы кеүек һаҡларға тейешбеҙ, — тигән күрһәтмәләрен хәтерҙә тоторға кәрәк». (1946 йылғы Беренсе Май Приказынан).

Беренсе Май байрамы алдынан большевиктар партияһы Үҙәк Комитетенең коммунизм өсөн көрәштә совет халҡын яңы уңыштарға өндәүсе ялҡынлы саҡырыуҙары икһеҙ-сикһеҙ бөтә совет иленә яңғыранылар.

Совет халыҡтары коммунизмдең бөйөк юлбашсыһы иптәш И. В. Сталингә сикһеҙ бирелгәндәр. Беҙҙең халҡыбыҙ Ленин һыҙған юлдан, иптәш Сталин етәкселегендә барған хәлдә, кешелектең коммунизм төҙөү тураһындағы мәңгелек хыялын үҙенең тормошҡа ашырасағын белә. Беҙҙең Ленин тарафынан тәрбиәләп үҫтерелгән, еңеүсән большевиктар партияһы һәм бөйөк Сталин әйҙәүе менән барыусы йәш быуыныбыҙ коммунизм дәүерендә йәшәйәсәк! Совет халҡының коммунизмға барыу юлында ҡеүәтле ынтылышын туҡтатырға һәләтле көс донъяла юҡ. Шуның өсөн дә бөтөн, Беренсе Май байрамы көнөндә, беҙҙең икһеҙ-сикһеҙ илебеҙҙә большевиктар партияһының:

— Ленин байрағы аҫтында, Сталин етәкселегендә — коммунизмдең еңеүенә табан алға!—тигән саҡырыуы СССР-ҙа йәшәүсе бөтә халыҡтар телендә яңғырай.

В. Корионов.

Һүрәттә — беренсе рәттә, һулдан уңға: Дүртөйлө районы Сталин исемендәге колхоздың колхозницаһы — С. Н. Әхмәтдинова; Ленин ордены менән наградланған, Өфө уҡытыусылары — Л. В. Шапошникова һәм А. В. Сергиева, РСФСР-ҙың халыҡ артисы — Ғ. Миңһажев; Баймаҡ районы Йылайыр бөртөклө ашлыҡ совхозы комбайнеры Социалистик Хеҙмәт Геройы — В. С. Солонин.

Икенсе рәттә: Дәүләкән МТС-ының өлкән механигы Социалистик Хеҙмәт Геройы — Н. Е. Тарасенко, Дәүләкән МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры Социалистик Хеҙмәт Геройы — Т. Е. Алехин; Баймаҡ районы Карл Маркс исемендәге колхоздың звеновоҙы Социалистик Хеҙмәт Геройы — Г. Г. Цасыров һәм «Ишимбайнефть» промыселының бораулау мастеры Социалистик Хеҙмәт Геройы — А. Вахитов.

Арттағы рәттә: Өфө ҡалаһы 3-сө номерлы ҡыҙҙар мәктәбе уҡыусыларынан бер төркөм.

М. Әхмәтьянов фотомонтажы.

Баҫыу эштәренең фронты көндән-көн киңәйә

Күк һағыҙ сәсеү тамамланды

СТӘРЛЕБАШ. Районның колхоздары Беренсе Май байрамын күк һағыҙ сәсеүҙе тамамлап ҡаршылаһылар. Күк һағыҙ сәсеүсе бөтә 33 колхоз ҙа планды тулыһынса үтәнеләр. Хәҙер колхоздар көҙҙән сәсеп ҡалдырылған күк һағыҙ сәсеүлектәрен өҫтәмә ашлаҡландыралар.

В. Хәлитов.

Трактор бригадалары ярышы

Миәкә МТС-ының бөтә трактор бригадалары ла Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәрҙең мөрәжәғәтен өйрәнеп, улар өлгөһендә игенселектең юғары культураһы бригадаһы исемен алырға өлгәшеү өсөн социалистик йөкләмәләр алдылар.

МТС-тың «Урожай» колхозын хеҙмәтләндереүсе иптәш Булатов трактор бригадаһы үҙҙәре тарафынан эшкәртелгән майҙанда бөртөклө ашлыҡ культураларҙың һәр бер гектарынан 15-әр центнер урожай алырға һәм С—80 тракторында сезонға 3.200 гектар, СХТЗ тракторында 1.400 гектар ер эшкәртергә, әҙ һөрөү өсөн билдәләнгән 265 гектар майҙанды 9 көндә, 550 гектар ерҙе культивация үткәреүҙе 8 көндә тамамларға һәм МТС менән колхоз араһында төҙөлгән договорҙы тулыһынса үтәүгә йөкләмә алды.

МТС-тың башҡа трактор бригадалары ла трактор эштәре планын уңышлы үтәү һәм юғары урожай алыу өсөн конкрет йөкләмәләр алып социалистик ярышҡа сыҡтылар.

МТС-тың механизаторҙары игенселектең юғары культураһы бригадаһы исемен алыу өсөн яҙғы баҫыу эштәренең беренсе көндәренән үк ныҡлы көрәш ойоштороҙолар. Күп кенә тракторсылар тырматыу һәм һөрөү нормаларын арттырып үтәйҙәр.

Ф. Сабитов.

Звенолар йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәшәләр

Илеш районында ауыл Советы һәм колхоз председателдәренең, баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙарының, агротехниктарҙың һәм звеноводтарҙың 11 урында кустовой кәңәшмәләре һәм бер көнлөк семинарҙары булып үтте. Уңда бөтәһе 1300 кеше ҡатнашты.

Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар «Яҙғы баҫыу эштәрен үткәреүҙә алда торған бурыстар» тигән темала доклад тыңланылар һәм үҙҙәренең эш тәжрибәләре менән уртаҡлаштылар.

«Ударсы» колхозының иптәш Сиразиева етәкселек иткән орложсолоҡ звеноһы был кәңәшмәлә 20 гектар майҙанда арыштың һәр бер гектарынан 29-ар центнер урожай алырға һүҙ биреп, бөтә звеноводтарҙы социалистик ярышҡа саҡырҙы.

Хәҙер иптәш Сиразиева звеноһы алған йөкләмәһен үтәү өсөн колхоз баҫыуҙарында нығыныулы эш алып бара. Звено үҙ участкаһын 100 тонна серетелгән тиреҫ, 50 центнер көл менән өҫтәмә ашлаҡландырҙы.

Буденный исемендәге колхоздың иптәш Бакирова етәкселек иткән звено члендәре лә үҙ участкаларында еңһыҙғанып эшкә башланылар. Улар 40 гектар майҙанда арыштың һәр бер гектарынан 25-әр центнер урожай алыуҙы үҙҙәренең төп бурыстары итеп ҡуйҙылар. Бөтә майҙанда ла ҡар һыуҙары тотоу үткәрҙеләр, сәсеүлектәргә 80 центнер көл менән өҫтәмә ашлаҡландырҙылар, хәҙер звено тырматыу, һөрөү һәм сәсеү эштәрен алып бара. Эштең сифатына, ерҙең сей ҡалдырылмайынса, тәрән итеп һөрөлөүенә ҙур иғтибар бирелә. Һабансыларҙың, тырмасыларҙың һәм сәсеүселәрҙең эштәренә ныҡлы контроль яһала.

В. Анисов.
Илеш район ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

505 колхозда сәсеү әйләнеше индерелә

Партия һәм хөкүмәттең тәбиғәтте үҙгәртеү тураһындағы ҡарарына ярашлы рәүештә быйыл республикабыҙҙа сәсеү әйләнешен индереү буйынса бик ҙур эштәр үткәреләсәк. Бөтәһе 505 колхозда сәсеү әйләнеше индереләсәк.

Урожайҙы күтәреүҙә булған был мөһим сара беренсе нәүбәттә Учалы, Баймаҡ, Матрай, Хәйбулла кеүек Урал арты районадрында үткәреләсәк.

Сәсеү әйләнеше индереү эшендә 200-ҙән артыҡ ауыл хужалығы специалистары—ер төҙөүселәр, агрономдар ҡатнашасаҡтар. Урындарҙа практик эш алып барыу өсөн ер төҙөүселәрҙән бөтәһе 10 бригада ойошторолдо.

Башҡортостанға сәсеү әйләнеше индереүҙә ярҙам күрһәтеү өсөн башҡа өлкә һәм республикаларҙан 40 тан артыҡ ер төҙөүсе килде. Ер төҙөүсе партияларҙың күпселеге хәҙер районадрға киттеләр ҙа инде.

В. Голубев.

Яҙғы баҫыу эштәрен ойошҡан рәүештә үткәрергә

Беҙҙең республикабыҙ колхоздары, совхоздары һәм машина-трактор станциялары яҙғы сәсеүгә башланылар. [illegible] «Красная Башкирия» һәм Пангет [illegible] Хәҙер сәсеү эштәре фронты киң йәйелә бара.

Алдағы йылда яровой культураларҙы йыйыу, 1948 йылдағыса сағыштырғанда, [illegible] Быйылғы ауыл хужалығы йылының төп бурысы колхоздарҙың һәм совхоздарҙың баҫыуҙарында бөтә ауыл хужалығы культураларының, шул иҫәптән бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан кәмендә 12—13 центнер күләмендә юғары урожай үҫтереп алыуҙан тора.

Бөтә кешегә билдәле, юғары урожайға [illegible] нигеҙ һалына. Шуға күрә хәҙер партия, совет, комсомол ойошмалары, коммунистар һәм комсомолецтар, колхоздар һәм колхозсылар, МТС һәм совхоз [illegible] яҙғы сәсеү [illegible] юғары агротехника [illegible]

Быйыл алан һәм урман-ялан райондарындағы колхоздарҙың һәм совхоздарҙың баҫыуҙарында, шулай уҡ государство урман фондында, яҙғы сәсеү осоронда [illegible] 9.000 гектар майҙанда [illegible]

Партия, совет ойошмалары, ауыл хужалығы органдары, совхоз, МТС һәм баҫыу һаҡлау станциялары [illegible] яҙғы баҫыу эштәрен тәүге көндәренән үк ойошҡан рәүештә, тулы темптар менән бөтә көстәр менән үткәрергә кәрәк. Яҙғы сәсеү һәм ағас ултыртыу эштәренең уңышы тик бөтә көстәрҙе һәм средстволарҙы дөрөҫ һәм тулы файҙаланған саҡта ғына тәьмин ителәсәген һәр кем нык хәтерҙә тоторға кәрәк.

Машина-трактор станциялары колхоздарҙа яҙғы баҫыу эштәрен тиҙләтеүҙә бик ҙур роль уйнарға бурыслылар. [illegible] трактор парктары бар. [illegible] МТС работниктарының [illegible]

МТС-тарҙың директорҙары һәм уларҙың политик эштәр буйынса урынбаҫарҙары трактор бригадаларының һәм тракторсыларҙың эштәре менән боевой рәүештә етәкселек итергә, [illegible]

Трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларының берҙәм эшләүҙәрен тормошҡа ашырырға кәрәк. [illegible]

Колхоздарҙа һабансыларҙың һәм сәсеүселәрҙең [illegible]

Юғары урожай өсөн көрәштә баҫыу эштәренең сифаты хәл иткес роль уйнай, яҙғы баҫыу эштәренең яҡшы сифаты — юғары урожайҙың нигеҙе ул. Партия һәм совет ойошмаларының, ауыл хужалығы органдарының һәм ауыл хужалығы специалистарының етәкселеге, агитаторҙарҙың боевой тауышы бында барынан да ныҡыраҡ [illegible] һирәкләргә тейештәр. Яҙғы баҫыу эштәрендә агротехниканың боҙолоу факты, государствоға ҡаршы енәйәт сифатында, шунда уҡ тамырынан бөтөрөлөргә тейеш.

Яҙғы сәсеүҙе һәм ағас ултыртыу эштәрен агротехника талаптарын тулылығынса еренә еткереп [illegible] ауыл хужалығы специалистары ҙур роль уйнарға тейештәр. [illegible] уларҙың урыны баҫыуҙа, бригадала, баҫыу станында булырға тейеш.

Колхозсылар, тракторсылар, звеноводтар, баҫыусылар һәм трактор бригадалары [illegible]

ВКП(б) райкомдары, МТС, баҫыу һаҡлау станциялары, колхоз һәм совхоздарҙың партия ойошмалары [illegible]

Яҙғы сәсеүҙе һәм ағас ултыртыу эштәрен ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәрергә, бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталингә бөтә халыҡ тарафынан бирелгән вәғәҙәне үтәргә! Беҙҙең бөгөнгө боевой бурысыбыҙ ана шундай.

И. Йәрнәев,

ВКП(б) Өлкә Комитетенең ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

Май алды социалистик ярышында еңеүселәр

Һүрәттә (һулдан уңға): кабель заводының мишурщицаһы Е. И. Гагина, комсомолец-йәштәр бригадаһы бригадиры Т. Н. Войнова, электр оборудованиеләре заводының юғары сифат шлифовальщиктәр бригадаһының етәксеһе Ш. Н. Валиев, 8 март фабрикаһының әйләтеү агрегаты инструкторы С. Г. Гирфанова, тау оборудованиеләре заводының стахановсы токаре Х. М. Мозафаров, 8 март фабрикаһының 2-се номерлы цехында комсомолец-йәштәр бригадаһы бригадиры Р. И. Чернышева һәм тау оборудованиеләре заводының стахановсы тимерсеһе П. И. Китин иптәштәр.

Л. Якубов фотоһы.

Пландан тыш накопление

Машиналар төҙөү заводының коллективе май алды көндәрендә яңы уңыштарға өлгәште. Дүрт йыллыҡ программаны бөтә цехтар ҙа срогынан алда тамамланы. Иптәш Черҡов етәкселек иткән цех дүрт айлыҡ планды 20 апрелдә үк 103 процентҡа үтәп, 551 мең һумлыҡ пландан тыш накопление бирҙе. Тимерселек цехы ла бындай заданиене апрель айының тәүге яртыһында уҡ тамамлап, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын планға ҡарағанда 10 процентҡа кәметте.

Май алды көндәрендә цех коллективе юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге биреү өсөн стахановсы вахталарҙа эшләне. Ошо көрәш дәүерендә бында 26 юғары сифат бригадаһы ойошторолдо. Тимерселәрҙән Лосев һәм Селезнев иптәштәрҙең бригадалары тик отличио сифатлы ғына продукция бирәләр. Уларҙың һәр береһе айлыҡ нормаларҙы 240 — 250 процентҡа үтәп, 1500 — 1800 һумлыҡ хеҙмәт хаҡы ала. Иптәш Ғәлинуровтың штамповщиктәре лә ҙур үсешкә өлгәштеләр. Цехтың 42 эшсеһе үҙҙәренең биш йыллыҡ заданиеләрен 1,5 — 2 тапҡыр арттырып үтәнеләр. Штамповщиктәрҙән Садыков, Әбделғәнеев иптәштәр 5 йыл ярымлыҡ, ә тимерсе иптәш Ғәйсин 7 йыллыҡ норманы үтәүҙәре тураһында рапорт бирҙеләр.

Завод стахановсыларының инженер-техник работниктар менән берҙәмлеге һөҙөмтәһендә производство технологияһы камиллаштерелә, продукцияның сифаты яҡшыра. Ҙур экономиялар яһала. Ошо һөҙөмтәлә завод коллективе оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүҙә ҙур үсештәргә өлгәште.

В. Шалашов.

ВКП(б)-ның Черниковск ҡала комитеты инструкторы.

Ишембай хеҙмәтсәндәре бүләге

Нефть промыселдәрендә, заводтарҙа һәм барлыҡ предприятиеләрҙә лә май алды социалистик ярышы киң йәйелдерелде. Һәр көн һайын предприятиеләрҙең алдынғы эшселәре, инженер-техник работниктәре үҙҙәренең хеҙмәт еңеүҙәре тураһында рапорт бирәләр, яңы дәрт менән йөҙҙәрсә эшселәр стахановсы вахталарға баҫалар.

Апрель айының икенсе декадаһында Сталин исемендәге заводтың токаре Латышевтең рекорды тураһындағы хәбәр бөтә ҡалаға таралды. Ул һуңғы ваҡыттарға тиклем бер ярым, ике норма ғына биреп килә ине. 15—16 апрель көндәрендә иптәш Латышев, стахановсы вахтаға баҫып, һәр сменаға өсәр норма бирҙе.

Токарҙарҙың инициативаһы башҡа цехтарҙа ла киң отклик тапты. Нефть промыселдәре коллективтәре байрам алдынан юғары йөкләмәләр алып социалистик ярышҡа сыҡҡандар ине. Был көндәрҙә нефтселәр үҙҙәренең һүҙҙәрендә тороу өсөн бөтә көстәрен биреп эшләйҙәр. Икенсе промыселда мастер Бабичевтең участкаһы социалистик ярышта беренселекте тота. Был участкаһың коллективе стахановсы вахтаға баҫып, апрель айы заданиеһен 23 апрелгә үк үтәне. Хәҙер пландан тыш нефть сығарыла. Шул уҡ промыселдең Социалистик Хеҙмәт Геройы өлкән мастер иптәш Акмал Вахитов етәкселек иткән ер аҫты ремонтсылары бригадалары апрель айы планын 124 процентҡа үтәргә йөкләмә алғайнылар. Айлыҡ план был бригада тарафынан тәүге ике декадала уҡ үтәлде. Вахитовсылар алған йөкләмәләрен дә арттырып үтәнеләр.

Мастер Игнатьев һәм Хәбибуллин иптәштәрҙең участкаларының нефтселәре лә үҙ йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәштә күренекле уңыштарға өлгәштеләр.

Беренсе промыселда мастерҙарҙан Буланкин, Ҡотлогилдин иптәштәр үҙ йөкләмәләрен үтәүҙә яҡшы хеҙмәт өлгөләре күрһәттеләр һәм башҡа участкаларҙың нефтселәре менән булған ярышта алдынғылыҡты алып киләләр.

Ҡаланың бөтә предприятиеләрендә лә социалистик ярыш көндән-көн киңерәк йәйелдерелә, яңынан-яңы исемдәр почет таҡтаһына күтәрелә.

Ғ. Әхмәтшин.

Бөтә халыҡ шатлығы

Яҡты ҡояш нурҙары ҡуйы болоттарҙы тараттылар һәм еңеүселәр көсөк ергә — баҫыуҙарға ҡарап йылмайҙылар. Ағастар япраҡ ярмағандар, сәскәләр сыҡмаған әле, ләкин яҙ үҙенең тулы хоҡуғына инде лә инде. Кешеләр байрам ҡаршылап шатланалар. Урамдар, баҡсалар, бөтә ҡала тәртипкә килтерелде. Баҡсалардағы юлдарға ҡомдар һибелде, күптән түгел тәрән ҡар ятҡан аллеяларҙа йәшел үлән сығып килә. Тиҙҙән унда ҡаланың хеҙмәтсәндәре эштән һуң үҙҙәренең буш ваҡыттарында ял итәсәктәр.

Салауат исемендәге баҡса ҡаланың иң йәмле урындарынан береһе. Бынан Ағиҙел йылғаһына матур күренеш асыла. Ағиҙел үҙенең боҙҙарынан ҡотолдо һәм бик киң булып алыҫтарға йәйелде. Яҡты ҡояш нурҙары байрамға әҙерләнеүсе ҡалаға йәм кертәләр.

Өфө ҡалаһының хеҙмәтсәндәре үҙҙәренең ҡалаһын төҙөкләндереү һәм йәшелләндереү өсөн бик күп көс һалдылар һәм хәҙер Совет Башҡортостанының башҡалаһы — Өфө хеҙмәтсәндәре, Советтар Союзының башҡа халыҡтары менән бергә яҙҙың иң матур байрамы — 1 Майҙы ҙур уңыштар менән ҡаршылайҙар.

Портреттәр һәм лозунгылар менән биҙәлгән Өфө лә менән бергә сәскә ата һәм илебеҙҙең башҡа ҡалалары менән берлектә 1 Май байрамын халыҡ хужалығында ҙур уңыштар менән ҡаршылай. Илебеҙ, большевиктар партияһы һәм һөйөклө иптәш Сталин етәкселегендә социализмдан коммунизмға табан ҡыйыу рәүештә алға бара. Коммунизм яҙы сәскә ата.

Т. Панова.

Бөйөк ғалим Мичуриндең күрһәтмәләрен практикала ҡулланабыҙ

Бөйөк «Үрнәк» колхозында баҡсасылыҡты үҫтереүгә ҙур иғтибар бирелә. Баҡсасылыҡ майҙаны үҙған йыл 28 гектарға етте. Унда ҡарағаттың 17 сорты, крыжовниктең 6 сорты, ҡурай еләгенең 23 сорты үҫтерелә. Был баҡсала 14 йыл эшләү дәүерендә емешсәләкле урожай биреүсәнлеген күтәреү буйынса бик бай тәжрибәләр тупланым. Бөйөк ғалим Мичуриндең күрһәтмәһен практикала ҡулланып, ҡарағаттың һәр бер ҡыуағынан 8-әр килограмм, ер еләгенең гектарынан 50 центнер урожай алыуға ирештек. Беҙҙә алманың 125 сорты үҫтерелә, уның эсенән 6-һы Мичурин сорттары, «Башкирская красавица», «Антоновка», «Әнис» сорттарының һәр ағасы 6-шар бот алма бирҙе. Беҙ бер үк ағаста йәмшегән ә, груша ла үҫтерәбеҙ. Былар бөтәһе лә Мичурин күрһәтмәләре нигеҙендә эшләнәләр. Йәмшегән ағасына грушаның «Поле» сортының бәләкәй генә ботаҡтарын ялғап гибрид яһайбыҙ. Шулай уҡ юл менән грушаның «Тема» сортын миләш ағасына ялғап үҫтереү юлы менән емештәрен алыуға ирештек. Сөнки йәмшегән һәм миләш ағастары беҙҙең республиканың тәбиғәтенә өйрәнгән ағастар.

Ҡара емештең өс сорты үҫтерелә. Улар әле йыл һайын 2 центнер самаһы ғына урожай бирәләр. Ө киләсәктә уларҙың урожай биреүсәнлеген арттырыу өсөн Мичурин фәне нигеҙендә селекция эштәре алып барам.

Мин тәжриба өсөн сейә ҡыуаҡтары ултыртып, ҡырағай сейәләрҙән вегетатив юл менән икенсе яңы сорт гибридтәре таптым. Шулай итеп был участканан бер центнер урынына 3 центнер әре сейә урожайы алыуға ирештем. Бынан башҡа виноградтың «Русский конкорд» һәм «Северный белый» тигән сорттарын республикабыҙҙың тәбиғәтенә яраҡлаштырыу өҫтөндә тәжрибәләр үткәрәм. 3 гектар питомнигебеҙ бар, унда 6 мең төп алма ағасы ултыртылды. Вегетация юлы менән 6.500 төп яҡшы сорт алма ағасының ботаҡтары ялғанды. Быйыл яҙ ултыртыу өсөн 6 килограмм алма орлоғо әҙерләнде һәм уны ултыртыу өсөн участка бүленде. Беҙҙең колхоз еләк-емеш баҡсаһынан ғына ла һәр йылды 200 мең һумға яҡын доход ала. Яҡын киләсәктә ярты миллион һум доход алыу планлаштырылды.

Р. Исламов,

Баҡалы районы «Үрнәк» колхозының агрономы.

Ғәйнан Әмири

БӨЙӨК КӨС

«Берлектә — терелек!»

Шулай ти башҡорт мәҡәле. Берҙәмлектең бөйөк көсө тураһында донъяның бөтә халыҡтары бынан күп мең йылдар элек ошоға оҡшаш мәҡәлдәр сығарғандар. Был мәҡәлдәр хеҙмәт кешеләренең күп быуаттар буйына туплаған бай тәжрибәһе нигеҙендә тыуғандар.

Был бөйөк дөрөҫлөктөң иң олоһон [illegible] партияһының — барлыҡ кешеләр өсөн бәхет ижад итеүсе партияның — атаҡлы Маркс һәм Энгельс әйтте:

— Бөтә донъя пролетарийҙары, берләшегеҙ!

Был саҡырыу бына бер быуат инде, барлыҡ кешелек өсөн юл күрһәтеүсе маяҡ хеҙмәтен үтәй. Тарих бынан да [illegible] хаҡлыҡты белмәй. Уның дөрөҫлөгөн СССР халыҡтары бынан утыҙ ике йыл элек бөтә тулы яҡтылығы менән күрҙеләр. Был дөрөҫлөк ер шарының алтынан бер өлөшөндә йәшәүсе кешеләрҙе бергә йыйны.

Көн тыуҙы. Беҙ уң етенсе йылдың [illegible] — Октябре — кешелек тарихының яңы бите булды.

[illegible] — тормоштоң, йәшәүҙең яңарыуы [illegible] — яҙҙың таңы [illegible] Донъяның хеҙмәт кешеләре май көнөн үҙҙәренең берҙәмлек, дуҫлыҡ байрамы итеп юҡҡа ғына иғлан итмәнеләр. «Эшселәр кешелекте лә килтерелгән [illegible] ҡоллоҡ сынйырҙарынан ҡотолоу [illegible] — тине беҙҙең бәхетебеҙ [illegible] бынан утыҙ ете йыл элек.

Ленин—Сталин партияһының боевой штабы — Үҙәк Комитете — бөгөн үҙенең саҡырыуҙарында әйтә:

— Йәшәһен 1 Май — донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көсөн барлау көнө, барлыҡ илдәрҙең эшселәренең туғанлыҡ көнө!

— Йәшәһен беҙҙең Бөйөк Совет Ватаны — беҙҙең илебеҙ халыҡтары дуҫлығының һәм данының ныҡлы таянысы!

Халыҡтарҙың берҙәмлеге, дуҫлығы һәм туғанлығының ниндәй ҡаҡшамаҫ көс булыуын беҙҙең илдә һәр бер халыҡ, һәр бер кеше үҙенең йәшәү тәжрибәһендә һынаны. Был дуҫлыҡ беҙҙе йәшәтеүсе, беҙҙең йөрәктәрҙе типтереүсе, ҡанға ағыу биреүсе һауа хеҙмәтен башҡара.

Беҙ һауаһыҙ йәшәй алмайбыҙ. Ләкин һауа шундай тәбиғи, хатта тыныс, еләҫ көндәрҙә лә беҙ уның барлығын тоймайбыҙ. Була шундай мәлдәр, һауа ел, дауыл, тайфун булып еҫкенә. Уның көсөнә һис бер нәмә ҡаршы тора алмай. Дауыл диңгеҙҙәрҙе, океандарҙы аҡтара, таш тауҙарҙы ауҙара. Был саҡта инде һауаның ни нәмәләр эшләргә һәләтле көс булыуын беҙ барыбыҙ ҙа тоябыҙ һәм күрәбеҙ.

Беҙ — 1917 йылда Советтар Союзының бөйөк ғаиләһына берләшкән совет халыҡтары, — бергәләп үҙебеҙҙең бәхетебеҙҙе төҙөү юлында ижади хеҙмәт менән йәшәгән ваҡытта кешелек тәнен серетергә теләгән ағыулы сиған — фашизм — беҙгә һөжүм итте, СССР-ҙың барлыҡ халыҡтары уға ҡаршы ҡорос, ҡаҡшамаҫ стена булып күтәрелде. Дошман тырнағына төшкән молдаван, украин, белорус, литва, латыш, эстон, карел һәм фин халыҡтары ерҙәрен йолоу өсөн бөйөк рус халҡы, уның менән бергә СССР-ҙың барлыҡ халыҡтары ҡанлы яуға сыҡтылар. Тыныс булып күренгән көс—халыҡтар дуҫлығы һәм берҙәмлеге — дауылға әйләнде, һәм ул бөтә донъя империализменең таянысы булған герман фашизменең ҡәбәхәт һөжүмен кире ҡаҡты, уның дәһшәтле көсөн ауҙарҙы, тар-мар итте, юҡҡа сығарҙы. Был көстөң ни нәмәгә һәләтле булыуын бөтә донъя күрҙе, ер шарының барлыҡ намыҫлы ябай кешеләре быны тағы бер ҡат аңланы.

Әгәр ҙә теклән ҡараһаң, аҙ көндә бер тамсы һыуҙа ла ҡояштың балҡыуын күреп була. Шуның һымаҡ, өҫтән ҡарағанда бик ябай, тәбиғи булып күренгән ваҡиғалар ҙа халыҡтар дуҫлығының, берҙәмлегенең бөйөк көсө тураһында һөйләп бирәләр. Берҙәмлек һүҙе фәҡәт идея йәки абстракция булып ҡына түгел, ә реаль, материаль көс булып күҙ алдына баҫа.

Үткән йылдың аҙағында Украина яҙыусыларының съезында ҡатнашырға тура килде миңә. Съезд Украин Совет Социалистик Республикаһы Верховный Советы залында барҙы. Ҙур, түңәрәк зал. Уның бөйөк быяла көмбәҙе көндөҙ ҙә, кисен дә бер үк ап-аҡ яҡтылыҡ биреп тора. Ошо залда СССР халыҡтары күпселегенең вәкилдәре һәм шулай уҡ яңы демократия илдәре — Польша, Чехословакия, Румыния, Болгария яҙыусылары йыйылғайны. Мин үҙемдә барлыҡ йөрәк серҙәрен һөйләп ултырыусы иң яҡын дуҫтар, бер туған кешеләр мәжлесендә кеүек хис иттем.

Съезд оҙаҡ барҙы. Унда бик күп кешеләр ялҡынлы сығыштар яһанылар. Айырым телмәрҙәр халыҡтар дуҫлығына дан һүҙе булып яңғыраны һәм минең йөрәгемә онотолмаҫ йыр булып урынлашты. Үзбәк шағире Ғафур Ғөләм былай һөйләне:

— Минең ҡанымдың тамсыһы украин ерендә ята: минең улым Киевтең данлы урамы Крещатика өсөн һуғышҡанда һәләк булды. Хәҙер мин украин ҡыҙы Марияны тәрбиәләйем. Украин ҡыҙы миңә улымды алыштырҙы, ул минең ҡыҙым — Мария Ғафур ҡыҙы Ғөләмова булды. Мин уға арнап «Һин йәтим түгел!» тигән шиғыр яҙҙым. Беҙҙең совет ерендә йәтимдәр юҡ. Беҙҙең туҫтағыбыҙ бер, беҙ бөтәбеҙ ҙә ошо туҫтаҡтан йәшәү бәхете шарабын эсәбеҙ, — Советтар Союзы халыҡтарының дуҫлығы бер ҡасан да ҡаҡшамаҫ. Бары тик ошо бөйөк ғаиләлә ғына беҙ еңеүҙәргә ирештек. Йәшәһен совет халыҡтарының ҡаҡшамаҫ дуҫлығы! Йәшәһен Советтар Союзының берҙәм ғаиләһының бер туған ҡустыһы һәм һеңлеһе Украина һәм Үзбәкстан!

Уның артынан якут яҙыусыһы Николай Золотарев-Якутский һөйләне.

— Граждандар һуғышы йылдарында, — тине ул, — беҙгә ярҙамға бөйөк рус халҡы, уның менән бергә украин халҡының улдары килделәр. Беҙҙең әҙәбиәттә украин егете — боец Поддубныйҙың образы үлмәҫ һәйкәл булып һаҡлана. Ул ауыр яраһан үлгән ваҡытында үҙенең йәш дуҫы — якут егете Яшаға васыят әйтеп ҡалдыра: «Һин ҡасан да булһа бер ваҡыт Украинаға бар, уның ҡалаларына һәм аҡ йортло ауылдарына ҡара, гүзәл Киев урамдарында һаҡланып йөрә»—ти. Һәм бына хәҙер мин Якутияның азатлығы өсөн көрәштә һәләк булған Поддубныйҙың васыятын үтәү өсөн ун бер мең километр ер үтеп Украинаға килдем, ҡан ҡарындашы якут халҡынан данлы Киевка сәләм килтерҙем... Географик яҡтан беҙҙең ара күпме генә алыҫ булмаһын, беҙ һәр ваҡыт украин халҡының ярҙамын күрәбеҙ. Якутияла нисек кенә һыуыҡ булмаһын, беҙҙең дуҫлыҡтың ҡайнарлығы янында ул бик зәғиф булып ҡала.

Төркмән шағире Ҡара Сәйетлиевтың сығышын һаҡын ҡап менән генә тыңлау мөмкин түгел ине. Ул шундай ваҡиға һөйләне:

— Төркмән халҡы ҙур бәхетһеҙлеккә осраны: беҙҙең башҡалабыҙ Ашхабад ер тетрәү ваҡытында бөтөнләй тиерлек емерелде. Был трагедия төн уртаһынан һуң булды. Таңдың тәүге нурҙары менән үк беҙгә ярҙамға Советтар Союзының төрлө республикаларынан самолеттар осоп килде. Иң беренсе самолет Мәскәүҙән ине. Бер нисә көндән Ашхабад ҡала Советына Украинанан шундай хат килеп төштө: «Мин бер эшсе ҡатын. Минең тормошом һәр яҡтан тәьмин ителгән. Ашхабад өҫтөнә төшкән ҙур ҡаза ваҡытында ҡайһы бер балалар йәтим ҡалғандарҙыр. Шундай йәтимдәрҙең береһен миңә балалыҡҡа алырға рөхсәт итегеҙ. Беҙ ирем менән бергә уны үҙ балабыҙ кеүек итеп тәрбиәләрбеҙ. Ул беҙҙең ҡыҙыбыҙҙың бер туған һеңлеһе йәки ҡустыһы булыр».

Был фактылар бик ябайҙар. Ләкин шул уҡ ваҡытта бик ҙурҙар ҙа. Халыҡтар араһындағы бындай тәрән дуҫлыҡты, туғанлыҡты, берҙәмлекте бер тәрәгән социалистик общество беҙ һулаған торған һауа кеүек, ябай, үҙенән-үҙе аңлашыла торған күренешкә әйләндерҙе.

Марксизм-ленинизм идеялары менән ҡоралланған коммунистик партиялар етәкселегендә донъяның барлыҡ илдәренең пролетарийҙәре өсөн берҙәмлек идеяһы материаль көскә әйләнә бара. Европала яңы демократия илдәре социализм юлына баҫтылар. Ғәйрәтле Ҡытай, бөгөлмәҫ Греция халыҡтары үҙ бәхеттәрен беҙҙең ил өлгөһөндә төҙөү өсөн ҡанлы көрәш алып баралар. Телеграф беҙгә был алыҫ илдәрҙән яңынан-яңы шатлыҡлы хәбәрҙәр килтерә. Яҙғы елдәр ҡарт Нанкин өҫтөндә балҡыған берҙәмлек һәм азатлыҡ байрағын елберҙәтә бөгөн. Оҙаҡламай был байраҡ дүрт йөҙ миллион кеше йәшәгән бөтә киң Ҡытай ере өҫтөндә нурланыр. Коммунист Маркос һалдаттары был байраҡты Грецияның боронғо Олимп тауҙары өҫтөнә күтәрерҙәр.

Бөтә донъя хеҙмәт кешеләренең азатлыҡҡа ынтылыу көрәшен һүндереү өсөн империалистар яңы һуғыш тоҡандырырға тырышалар. Кешелектең башы өҫтөндә атом бомбаларын яңайҙар. Әсәләрҙең, балаларҙың күҙ йәштәрен, һалдаттарҙың ҡанынан алтын тәңкәләр ҡойорға теләйҙәр. Ләкин уларға ҡаршы миллионлаған ябай һәм намыҫлы кешеләр күтәреләләр, халыҡтар азатлығы, берҙәмлеге байрағы аҫтына тупланалар. Уларҙың был хаҡ көрәшен беҙҙең социализм иленең тиңһеҙ ҡаҙаныштары һәм тетрәмәҫ ҡеүәтенең, совет халыҡтарының бөйөк туғанлығының яҡты өлгөһө рухландыра.

Һәм был бөйөк көс еңәсәк. Һис шикһеҙ еңәсәк ул. Бөтә ер шарына яҙ килер. Сөнки бөгөн уның барлыҡ мәйҙандарында ғорур саҡырыу яңғырай:

— Бөтә донъя пролетарийҙары, берләшегеҙ!

ЦАРИЗМ ВАҠЫТЫНДА МАЕВКАЛАР

Царизм шарттарында хеҙмәтсәндәрҙең революцион көсөн һынау һәм — Беренсе Майҙы байрам итеү батша хөкүмәтенең жандармерия органдары тарафынан ҡаты эҙәрлекләнә ине. Шуның өсөн эшселәр маевкаларҙы тәрән шарттарҙа йәшерен формаларҙа үткәрә килделәр.

1902 йылда, мәҫәлән, Өфө тимер юл депоһы һәм мастерскойҙарының эшселәре полициянан ҡасып, маевканы урманда, Ағиҙел яры буйында үткәрҙеләр. Улар унда революцион әҙәбиәт һәм «Искра» гәзитәһын уҡынылар.

1905 — 1906 йылдарҙа Өфөлә май байрамы маевкалары ҙур революцион күтәрелеш шарттарында үтә һәм политик талаптар ҡуйыла. Өфө большевиктар ойошмаһы эшселәр араһында ҙур ойоштороу-политик эш, агитация һәм пропаганда эше алып барып, революцион сығыштарҙа [illegible] һәм листовкалар баҫып сығарып таратты.

1905 йылдың беренсе май көнөндә урамда (хәҙерге 1-се номерле «Красный кирпич» заводы урынында) массовый демонстрация үткәрелә, был демонстрацияла 400-гә яҡын эшсе ҡатнаша. Демонстрацияла семинария училищеһы һәм башҡа уҡыу йорттарының студенттары ла ҡатнашалар. Демонстрацияны баҫтырыу өсөн полиция һәм 311-се номерле Челябе пехота полкының беренсе ротаһы ебәрелә. Улар демонстрацияла ҡатнашыусы күп кенә кешеләрҙе туҡмайҙар, арестҡа алып төрмәгә ултырталар. Өфө губернаһы жандарм управлениеһенең архив документтарында демонстрацияла ҡатнашыусыларға тентеү үткәргәндә бер ҡатнашыусынан «1 Май» прокламацияһы табып алынған. Бөрө ҡалаһынан табылған прокламацияға ҡарата түбәндәгесә протокол төҙөлгән:

«1906 йылдың 1 июнендә, Өфө ҡалаһында, жандармдар махсус корпусының ротмистре Графтию, Өфө Округ Суды прокурорының ярҙамсыһы Д. А. Королевтең һәм түбәндә ҡул ҡуйыусы шаһиттарҙың ҡатнашлығында шул йылдың 30 апрелендә, Беренсе Майға ҡаршы төндә Бөрө ҡалаһы урамынан табып алынған прокламацияны ҡараны һәм унда түбәндәгеләр билдәләнгән:

Прокламация типография шрифте менән, киңлегенә 4 ҡарыш һәм буйына 10 ҡарыш итеп, «Беренсе Май» тигән баш аҫтында яҙылған. РСДРП-ның Өфө комитете баҫмаһы, 1906 йылдың апреле, 38-се номер. Прокламация: «Фабрика торбаларынан төтөн сығыу туҡталды...» тигән һүҙҙәр менән башлана һәм «Йәшәһен халыҡ-ара социал-демократия!» тигән һүҙҙәр менән тамамлана. Прокламацияла «Беҙ күрә алмаусан царизмға ҡаршы ҡулдан килгән бөтә нәмә менән ҡоралланабыҙ, беҙ ҡоралы восстаниеға әҙерләнәбеҙ. Беҙҙең иң ҡуыш дошманыбыҙ — батша самодержавиеһе» тигән һүҙҙәр яҙылған. Был һүҙҙәр иғтибарҙы үҙҙәренә айырыуса йәлеп итәләр».

1906 йылда Өфө исправнигы жандарм управлениеһенә 1 май көндө 8 сәғәттә Сим заводы эшселәренең Сим йылғаһы арьяғында, яр буйына йыйналып йырлауҙары, ә көндөҙгө 3 сәғәттә Сим йылғаһы арьяғында тау башына ҡыҙыл флаг элеүе тураһында хәбәр итә.

Усть-Катав заводының надзирателе «Бөтә цехтарҙа ла эш туҡтатылды, эшселәр таралдылар», тип телефон аша хәбәр иткән.

Эшселәрҙең һәм революцион фекерҙә булған интеллигенцияның 1914 — 1916 йылдарҙағы Беренсе Май сығыштары [illegible] характер ала башлай. Улар, башлыса, баҫып алыусан империалистик һуғышҡа ҡаршы, Романовтар династияһына, помещиктар һәм капиталистар власен ҡолатыуға йүнәлтелгән булалар.

Эшселәрҙең һәм революцион интеллигенцияның Беренсе Май көндәрендә сығыштары жандармдар тарафынан ҡаты баҫтырылдылар.

Махсус жандармдар корпусы архивенең Өфө губернаһына Беренсе Май көндәрендә эшселәрҙең революцион сығыштарын баҫтырыуға арналған документтәре түбәндәгеләр тураһында һөйләйҙәр.

1916 йылдың апрелендә МВД полиция департаменты губернаторҙарға, ҡала начальниктарына, губерна, өйәҙ жандармдарына һәм тимер юл полиция управлениеларына, общественный иминлекте һәм тәртипте һаҡлау бүлектәренең начальниктарына, шулай уҡ махсус жандармдар корпусының тентеү алып барыусы офицерҙарына циркуляр директива ебәрә. Был директивала Беренсе Май көндәрендә эшселәрҙең һәм революцион интеллигенцияның төрлө демонстрация сығыштарын [illegible] ҡуймау өсөн ҡаты саралар күреү тураһында яҙыла.

Батша һаҡсылары тарафынан үткәрелгән бөтә сараларға ҡарамаҫтан, иң алыҫ райондарҙа ла ҡыҙыл байраҡтар күтәрелде, революцион листовкалар һәм прокламациялар таратылды. 1916 йылдың 2 майында исправник Нестеров Өфө губернаһы жандарм управлениеһенә Беренсе Майға ҡаршы төндә Миньяр тимер эшләү заводы тирәһендәге тауҙар араһында билдәһеҙ кешеләр тарафынан өс ҡыҙыл байраҡ элеп ҡуйылыуы тураһында хәбәр итә. Байраҡтарға: «Йәшәһен Беренсе Май!», «Бөтһен һуғыш һәм даими армия!», «Йәшәһен ярымлашып килеүсе демократик республика!» тигән һүҙҙәр яҙылған була. Байраҡтар Беренсе Майҙа иртә менән стражниктәр тарафынан алып ташланалар. Шулай уҡ урамдарҙың береһенән стражниктәр социал-демократтарҙың Урал группаһы исеменән яҙылған прокламацияны табып алалар. Был флагтар һәм прокламациялар полиция департаментына ебәреләләр.

Шундай уҡ сығыштар Стәрлетамаҡ, Бәләбәй, Миңзәлә һәм башҡа ҡалаларҙа ла була. Улар бөтәһе лә батша палачтары тарафынан ҡаты рәүештә баҫтырылдылар.

Илебеҙ хеҙмәтсәндәре Беренсе Майҙы тик Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы булып, эшселәр һәм крәҫтиәндәр диктатураһы урынлашҡас ҡына иркле рәүештә байрам итә башланылар.

У. Сәлимов.

Промышленность өсөн йәш кадрҙар

Һүрәттә: 8-се номерле һөнәрселек училищеһен (Өфө) тамамлап сығыусылар. (Һулдан уңға) Р. Злобина, М. Анатьева, А. Воробьева, В. Луньянов, В. Курганская, А. Иванчук һәм Л. Елсаков иптәштәр.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Сәйфи Кудаш

ТАНТАНАҒА БАРҒАНДА

Алғандар ҙа бер баланы уртаға,
Бер ҡарт менән бер ҡарсыҡ китеп бара.
Ҡарт ғүмергә фондамент һалған кеше,
Тауҙар булып өйөлгән уның эше.
Әйтерһең, был ҡарт бөркөттәр, киң күктә
Өйрәтәләр осорға йәш бөркөткә.
Мәк сәскәһе төҫлә, үҫкән болонда,
Елберҙәй флаг баланың ҡулында.
Ҡаршылап тормош яҙының байрамын,
Тантаналап данлы хеҙмәт, май йәмен,—
Атлай улар, гүйә, ҡарт арыҫландар,
Йәш арыҫланды өйрәтә сыҡҡандар.
Бер аҙымды өскә бүлеп атлайҙар.
Күҙҙәй күреп йәш баланы һаҡлайҙар.
Үткән саҡта күккә тигән өйҙәрҙе,
Үҙҙәренә тартып торған уйҙарҙы, —
Ҡарттың башы күтәрелә һауаға,
Эндәшә ул, шул саҡ йәш балаға:
— Былар бит йыллыҡтарҙың кирбестәре,
Беҙҙең ҡулдар һалды был нигеҙҙәрҙе.
Коммунизм сәскә атҡан сағында,
Ил йыйылғас, Кремлдә, табында, —
Тост тоторһоң һин, шул көндә, беләм мин,
Тантанаһын ҡотлап коммунизмдең.
Шул минутта ал беҙҙе лә иҫеңә.
Юҡ, тост фәлән тотма минең исемгә.
Тик хәтерлә бабаңды һин шул ваҡыт:
«Сталинсә һала ине, — тип, — фондамент».

Якуп Колмой

НУРЛЫ МАЙ

Һәр хеҙмәткә өҫтәлерлек
Көс булып,
Күгебеҙҙә күкрәрлек
Йыр булып,
Кил әйҙә, Май,
Кил йомле ай,
Урғылып,
Ерҙе шатлыҡҡа күмерлек
Нур ҡойоп.
Киң урамда ҡыҙыл байраҡ
Елпенә,
Ал нурҙар һибә ул ерҙең
Өҫтөнә.
Кил әйҙә, Май,
Яҙғы һыуҙай,
Кил беҙгә,
Еңеү булып, йәшәү һымаҡ
Ҙур илгә.
Һине көтә йәшел таҡыя
Кейгән тау,
Турғай һайрай, сыйырсыҡ ҡағына
Гөр ҙә, шау,
Кил әйҙә, Май,
Төш, ҡыялдай
Нурҙар яу.
Тугайҙар ҙа көмбәҙ таға
Суҡ-суҡ бау.
Ер йөҙөнә сәскә һибеп
Үҫерлек,
Шул тиклем күп бәхет биреп —
Етерлек,
Кил сибәр, ай,
Алып кил, Май,
Күркәмлек,
Ижад килтер, йырың көйөк,
Күкрәрлек.

Карам Бакиров

КОММУНИЗМ ТАҢЫНА

Күкһел тауҙар аша нурын бөркәп
Ҡояш күтәрелгәс юғары,
Беҙ урамға сыҡтыҡ байраҡ тотоп —
Тыуған илдең ҡыҙ һәм улдары.

Гөлдәр өҫе аҡҡый тирә яҡтан,
Ниндәй рәхәт, иркен һулышҡа,
Беҙ киләбеҙ күкрәп, тиңдәш булып
Шул гүзәл матур тормошҡа.

Хеҙмәттәрҙең һәр бер тармағында
Яңы подвигтарға өлгәшеп,
Бер туғандар кеүек миллион халыҡ
Байрам итәбеҙ беҙ гөрләшеп.

Йөрәктәргә оло һөйөү биргән,
Еңеү көсө биргән атаға —
Рәхмәт ҙур аҡыллы Сталинға,
Рәхмәт күҙ нурыбыҙ Ватанға.

Көслө симфонияға әйләнә был
Йөрәктәрҙән сыҡҡан йырыбыҙ,
Оҙаҡ йәшә, о, ҡәҙерле дәһи,
Мәңге һиңә тоғро булырбыҙ.

Баҡсабыҙға ҡоштар килтерҙең Май,
Ҡайнар хистәр — таҙа йөрәккә,
Ә беҙ ҡаршылаңыҡ һине бөгөн
Данлы хеҙмәт менән бүләкләп.

Ер һелкетеп көстәр ташҡынынан
Урамдарҙан атлап үтәбеҙ,
Бейек тотоп хеҙмәт байрағыңды
Коммунизм таңына илтәбеҙ.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Ҡытайҙа һуғыш хәрәкәттәре

Синьхуа агентствоһының белдереүе

БЭЙПИН, 29 апрель. (ТАСС). Синьхуа агентствоһы хәбәрсеһенең Янцзы фронтынан хәбәр итеүенә ҡарағанда, 27 апрелдә иртә менән Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Шанхайҙан 50 миль самаһы көнбайыштараҡ тимер юл буйына урынлашҡан мөһим стратегик әһәмиәтле Сучжоу ҡалаһын алғандар.

Сучжоу ҡалаһы Нанкин-Шанхай һәм Сучжоу—Цзясин тимер юлдарының узловой пункт булып тора.

Халыҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре Гоминьдандың Нанкин менән Ханчжоу араһында ҡамап алынған 7 армияһының ҙур өлөшөн тар-мар иттеләр. Гоминьдан һалдаттарынан 40 меңдән артыҡ кеше пленға алынды.

Гоминьдандың юғарыла күрһәтелгән 7 армияһы Нанкин-Ханчжоу шоссе юлы буйлап тәртипһеҙ рәүештә сигенә, ләкин Халыҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре уларҙың алдына сығып, юлдарын арҡылы төштө. Халыҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре Тайху күле буйында Усин менән Чансин араһында һәм Аньхуэй провинцияһына урынлашҡан Ланди ҡалаһы араһында ярым кругты тәшкил иткән күп кенә ҡалаларҙы алғандан һуң, ҡамау тамамланды. Халыҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре шулай уҡ был ярым кругтың уртаһында булған Гуандэ ҡалаһына ялып килгәндәр.

Гоминьдандың ҡамап алынған армияһы: 51-се, 4-се, 28-се, 45-се, 99-сы, 66-сы һәм 20-се армияларҙан тора.

Грецияла һуғыш хәрәкәттәре

СОФИЯ, 29 апрель. (ТАСС). «Ирекле Греция» радио-станцияһы түбәндәгеләрҙе белдерә: демократик армияның баш командованиеһе Граммос—Смоликас—Войон районында һөжүм итеүсе демократик армия боецтарына һәм командирҙарына мөрәжәғәт иғлан итте.

25 апрелдә иртә менән Граммоста яңы, ҙур һуғыштар башланды, тип мөрәжәғәттә. Король ғәскәрҙәре командованиеһе был һуғышҡа 4 бригада һәм 42-се бригаданың бер өлөшөн индерҙе. Был һөжүмде башлауҙан элек, дошман беҙҙең позицияларыбыҙға унар меңләп снарядтар атты һәм меңдәрсә бомбалар ташланы. Дошмандың һауанан өҫтөнлөк тотоуына ҡарамаҫтан, демократик армияның героик һуғышсылары уның атакаларын кире ҡаҡты һәм уға ҙур юғалтыуҙар яһайҙар. Улар үҙҙәренең позицияларын нық тотоп торалар һәм ынтылышлы контр-атакалар яһап, дошманды урынлашҡан позицияларынан ҡыуалар. Стратегик Пиргос ҡалҡыулығы, шулай уҡ уның яҡынындағы башҡа ҡалҡыулыҡтар беҙҙең боецтарыбыҙҙың һәм командирҙарыбыҙҙың бығаса осҡашылы булмаған ныҡлыҡтарының символы булып әүерелде.

Демократик армияның баш командованиеһе демократик армияның Пиргос ҡалҡыулығындағы районында хәрәкәт итеүсе частәрен уңыштар менән ҡотлай һәм уларҙы, һөжүмгә ташланған дошман частәренә ҡаршы йомшармаҫ көс менән көрәште дауам итергә саҡыра.

Англияла яңы бюджетҡа ризаһыҙлыҡ күрһәтеү

ЛОНДОН, 29 апрель. (ТАСС). «Дейли экспресс» газетаһы үҙенең промышленность буйынса күҙәтеүсеһенең белдереүҙәрендә түбәндәгеләрҙе яҙа: 27 апрелдә Англия профсоюздары лидерҙары индерелгән бюджетте яңынан ҡарауҙы һорап Финанс министры Криппсҡа делегаттар ебәрергә ҡарар иттеләр.

Был ҡарар Британия тред-юниондары конгресе (БКТ)-ның генсоветы ултырышында ҡабул ителде һәм бюджетҡа ҡарата профсоюздарҙың ризаһыҙлыҡтары бик көслө, тип яҙа күҙәтеүсе.

«Генсоветтең бер члены: Криппс ағаһында лейбористар Лондондағы һайлаусыларҙың тауыш биреүен тулыһынса тип әйтерлек юғалттылар һәм [illegible] ҙа сайлауҙарҙа йомшартмаһалар, [illegible] һайлауҙарҙа оттоласаҡтар, тип белдерҙе».

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә.

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениелары газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.

Газетаға район почта бүлектәре һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Совет культураһының тантанаһы

Фән һәм культура өлкәһендәге күренекле хеҙмәттәре өсөн йыл һайын Сталин премиялары биреү — совет фәненең һәм культураһының ҙур байрамы ул. Илебеҙҙә фән һәм культураның алға барыуы һәм сәскә атыуына культура работниктары гына түгел, ә бөтә халҡыбыҙ шатлана, сөнки беҙҙең ғалимдарыбыҙ, яҙыусыларыбыҙ һәм артистарыбыҙ, художниктарыбыҙ һәм архитекторҙарыбыҙ халыҡ араһынан үҫеп сыҡҡан кешеләр, большевиктар партияһы тарафынан шул уҡ хеҙмәтсәндәр араһынан тәрбиәләп үҫтерелгәндәр, сөнки беҙҙең фәнебеҙ һәм культурабыҙ халыҡ интересына хеҙмәт итә.

Фән һәм культура работниктарының бик күбеһе быйыл да Сталин премияларына лайыҡ булды. Шул көндәрҙә газеталарҙа 1948 йылда әҙәбиәт һәм искусство өлкәһендә күренекле хеҙмәттәре өсөн Сталин премиялары биреү тураһында СССР Министрҙар Советының ҡарары баҫылып сығарылды.

Был документ илебеҙ культураһының һуғыштан һуңғы сәскә атыуын, большевиктар партияһының совет халҡын коммунистик рухта тәрбиәләүҙә өлгәшкән уңыштарын бик асыҡ характерлай.

Ленин—Сталин партияһы халҡыбыҙ рухани культураһының мәҙәниәте өсөн көрәшә, уның социалистик асыл күтәреү буйынса ҙур эштәр алып бара. Хеҙмәтсәндәрҙе идея яғынан тәрбиәләү средстволары арсеналында әҙәбиәт һәм искусство мөһим урын тота.

Тәрән партиялылыҡ принцибе совет әҙәбиәтенең һәм искусствоһының төп принцибе булып тора. Улар массаларҙы алғынды совет патриотизмы рухында, халыҡтар тиң хоҡуҡлылығының һәм дуҫлығының сталинсә идеологияһы рухында, коммунизм эшенен тантанаһына аҙағына тиклем ышаныу рухында, теләһә ниндәй ауырлыҡтарҙы еңеп сыға белеү, ҡыйыулыҡ һәм батырлыҡ рухында тәрбиәләргә саҡырылғандар. Бөйөк Ленин—Сталин идеялары — совет яҙыусыларының һәм бөтә тәр искусство работниктарының ижад сығанаҡтары бына шул.

Хәҙерге заман темаһының өҫтөнлөк алыуы совет әҙәбиәтенең иң мөһим үҙенсәлеге булып тора.

Сталин премияларына лайыҡлы булған күренекле әҫәрҙәрҙең күпселеге Бөйөк Ватан һуғышы һәм һуғыштан һуңғы осор ваҡиғаларын сағылдыра. Улар кешелектең дошманы булған фашизмды еңеүебеҙҙең бөтә донъя-тарихи әһәмиәтен һәм миллионлаған эшселәрҙең, колхозсыларҙың һәм хеҙмәтсән интеллигенциябыҙҙың мөҡәддәс тырышлыҡтары менән илебеҙҙә иңсек коммунизм төҙөлөүен аңлатып бирәләр. Совет яҙыусыһының бурысы тап бына шунан тора ла инде.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының идеология мәсьәләләре буйынса булған ҡарарҙары, буржуаз космополитизмдең ағыулы ҡоралы менән хәрәкәт итеүсе антипатриотик тәнҡитселәрҙең партия матбуғатында фаш ителеүе совет әҙәбиәтенең һәм искусствоһының социалистик реализм юлы менән дөрөҫ үҫеүҙәренә бик ҙур ярҙам итте.

Сталин премияһы лауреаттарының быйылғы исемлегендә үҙҙәренең күренекле хеҙмәттәре менән күптән инде бөтә общественноскә билдәле булған яҙыусыларҙан К. Симонов, Н. Тихонов, А. Корнейчук, М. Бажан, Я. Колас, М. Исаковский, К. Федин; улар менән бер рәттән йәш прозаик, шағир һәм драматургтарҙан В. Ажаев, С. Бабаевский, Е. Мальцев, В. Попов, Г. Гулиа, Н. Грибачев, М. Луконин, А. Софронов, А. Суров; артистарҙан ҡарт артист С. Муратов, К. Скоробогатов, И. Сухишвили, П. Романишвили, Күләш Байсеитова; композиторҙарҙан А. Арутюнян, эстон композиторы Э. Капп, литва композиторы Б. Дварионас, Азербайжан композиторы Ф. Амиров, В. Бунин, Украина композиторы А. Филиппенко, Дағыстандың беренсе композиторы Гасанов; художниктарҙан Кукрыниксылар, А. Герасимов, Ф. Шурпин, И. Тоидзе; скульпторҙарҙан Е. Вучетич, Н. Томский, А. Кибальников һәм башҡа байтаҡ актерҙар, яҙыусылар, композиторҙар, музыканттар, художниктар һәм скульпторҙар бар.

Сталин премияһы лауреаттары араһында төрлө милләт вәкилдәре — рус, украин, белорус, грузин, әрмән, әзербайжан, Прибалтика һәм Урта Азия халыҡтары вәкилдәренең булыуы беҙҙең өсөн ҙур шатлыҡ. Был ленинсе—сталинсе милли политиканың еңеүен көүҙәләндерә. Беҙ бында совет яҙыусыларының, төрлө милләт артистарының, художниктарының һәм композиторҙарының тығыҙ, туғандаш дуҫлыҡтарын, бер мәҡсәт өсөн бергәләп ижад итеүҙәрен, бер-береһенә ярҙамлашыуҙарын күрәбеҙ. Халыҡтарҙың тиң хоҡуҡлы һәм дуҫлығының милли политикаһы, формаһы яғынан милли һәм йөкмәткеһе менән социалистик культураны үҫтереү политикаһы үҙенең бай емештәрен бирҙе.

Бөйөк юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталиндың күрһәтмәләрен тормошҡа ашыра барып, беҙҙең партиябыҙ илебеҙҙең күп милләтле бай культураһын үҫтергәндән-үҫтерә. Беҙ Сталин премияһы лауреаттары исемлегенең элек батша Россияһы осоронда культуранан алыҫ торған, ҡараңғы, артта ҡалған халыҡтар вәкилдәре иҫәбенә йылдан-йыл тулылана барғанын күрәбеҙ. Беҙҙең башҡорт культураһы вәкилдәренең дә үҙҙәренең ижад мастерлыҡтарын күтәреп, алдағы йылдарҙа шундай бөйөк дәрәжәгә күтәреләсәктәре тураһында шулай уҡ шик юҡ.

Күренекле хеҙмәттәрҙе Сталин премиялары менән билдәләү беҙҙең әҙәбиәтебеҙҙең һәм искусствобыҙҙың совет ысынбарлығын тәрән, дөрөҫ итеп кәүҙәләндереүҙә ҙур уңыштарға өлгәшеүен күрһәтә. В. Ажаевтың «Мәскәүҙән алыҫта» һәм С. Бабаевскийҙың «Алтын Йондоҙ Кавалеры» тигән романдарында совет кешеләренең изге һәм батыр хеҙмәттәре, ауырлыҡтарҙы еңеү менән бәйләнгән героик хеҙмәттәре, уларҙың иң яҡшы һыҙаттары һәм характерҙары күрһәтелгән.

В. Ажаев романы 1941—1942 йылдарҙа Алыҫ Көнсығышта булған хәлдәрҙе яҡтырта; роман геройҙары ауыр һуғыш йылында тәрән тылда, япон империалистары һөжүм итә ҡалғанда иң яҡын тылға әйләнерлек урында илгә кәрәкле нефтепроводты төҙөйҙәр. Улар үҙҙәрен был тәрән тылда алдынғы һыҙыҡта итеп иҫәплайҙар: үҙ алдарының һәм йөрәктәренең бөтә көсөн, һуғыш алды осоронон бөтә тәжрибәләрен, бөтә талантарын төҙөлөшкә бирәләр. Ундағы геройҙар һуғыш ваҡыты төҙөлөшендә эшләһәләр ҙә, күңелдәре һәм уйҙары киләсәккә ынтыла; улар һуғыштың бик ауыр көндәрендә лә үҙ алдарында коммунизм төҙөлөшө перспективаһын күрәләр. Романдың Ленин—Сталин идеяларына бирелгән геройҙары алыҫ тылда торып, Ватаныбыҙҙың азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн батыр көрәшәләр.

«Алтын Йондоҙ Кавалеры» романында хәҙерге колхоз ауылы, ауыл интеллигенцияһының үҫеше, иҫке менән яңы араһындағы көрәш бөтә гүзәллеге менән яҡтыртыла. Сталин премияһы алған башҡа әҫәрҙәр һәм кинофильмдар («Йәш гвардия», «Намыҫ суды», «Мичурин», «Ысын кеше тураһында повесть», «Өсөнсө удар», «Алыҫтағы қәләш» һәм башҡалар, шулай уҡ һуғыш йылдары һәм һуғыштан һуңғы ысынбарлыҡты тәрән һәм оҫта һүрәтләүгә арналғандар.

1948 йылда әҙәбиәт һәм искусство өлкәһендәге күренекле хеҙмәттәр өсөн Сталин премиялары биреү — социалистик культурабыҙҙың ҡеүәтле үҫешенең күрһәткесе, совет яҙыусыларының, шағирҙарының, драматургтарының, артистарының, музыканттарының, скульпторҙарының, художниктарының, архитекторҙарының үҙ халҡы алдындағы заслугаларын таныу булып тора.

Халыҡ өсөн хеҙмәт итеүсе әҙәбиәт һәм искусствоға тик беҙҙең совет илендә генә бөйөк баһа бирелә.

Совет илендә социалистик культура ҙур ышаныс менән алға барған саҡта, халыҡ менән, коммунизм идеялары менән тығыҙ бәйләнештә үҫкән саҡта, капиталистик илдәрҙә әҙәбиәт һәм искусство хеҙмәтсән халыҡтарға сит һәм дошман булып йәшәй, түбәнгә табан бара, формализм батҡағында сәбәләнә, монополистик капиталдың смәйәт пландарына асыҡтан-асыҡ хеҙмәт итә.

Совет халҡы үҙ лауреаттарын ҡайнар ҡотлай, уларҙан социалистик Тыуған илебеҙҙең мәһабәтлеген, коммунизмде героик төҙөүселәр булған халҡыбыҙҙың рухани көсөн һәм үҙенсәлеген тағы ла яҡшыраҡ итеп күрһәтеүсе яңы хеҙмәттәр көтә.

М. Санаева.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-32.

Б 02436. Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 87 (8187)
4
МАЙ
шаршамбы
Хаҡы 20 тин

СССР Халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү 4-се государство заемы халҡ хужалығын артабан күтәреүгә, хеҙмәтсәндәрҙең культура һәм көн-күреш шарттарын тағы ла яҡшыртыуға, СССР-ҙың ҡеүәтен көсәйтеүгә ярҙам итәсәк.

Бер генә хеҙмәтсән дә яңы заем облигацияһын алмайынса ҡалмаһын!

Бөтәгеҙ ҙә заемға яҙылығыҙ!

ТЫУҒАН ИЛЕБЕҘҘЕҢ АРТАБАН СӘСКӘ АТЫУЫ ӨСӨН

Кисә радио ҙур шатлыҡлы хәбәр килтерҙе. Совет хөкүмәте СССР халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын сығарыу тураһында ҡарар ҡабул итте. СССР Министрҙәр Советенең ҡарары бөгөн беҙҙең газетабыҙҙа иғлан ителә.

Совет халҡы, шул иҫәптән Башҡортостан республикаһының хеҙмәтсәндәре һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе тамамлау йылы заемы сығарылыуын ҡайнар рәүештә хупланылар. Бөтә предприятиеләрҙә һәм учреждениеләрҙә, колхоздарҙа, МТС һәм совхоздарҙа митингылар булып үтте һәм шунда уҡ заемға ойошҡан рәүештә яҙылыу башланды.

Заемды урынлаштырыу юғары политик күтәрелеш менән бара. Хеҙмәтсәндәр государствобыҙға үҙҙәренең һаҡлыҡтарынан дүртәр-бишәр аҙналыҡ эш хаҡтарын бирәләр. Өфө тимер юл бүлегенең машинистәре Лысенков, Елисеев, Шевелев иптәштәр һәр береһе ҙур шатлыҡ менән заемға айлыҡ эш хаҡтарына яҙылдылар. Шулай уҡ Черниковск, Белорет, Ишембай һәм башҡа ҡалаларҙа ла яңы заемға яҙылыу уңышлы бара.

Колхоз ауылы эшсәндәре хөкүмәт ҡарарын ҡайнар рәүештә ҡотлайҙар һәм ҙур күтәренкелек менән заемға яҙылалар.

Башҡортостан хеҙмәтсәндәре заемға берҙәм һәм ойошҡан рәүештә яҙылып, совет патриотизменең юғары өлгөләрен күрһәтәләр. Улар шуның менән һөйөклө Тыуған илебеҙгә, Ленин—Сталин партияһына һәм бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға үҙҙәренең тәрән бирелгәнлектәрен тағы ла бер ҡапҡыр демонстрациялайҙар.

Беҙҙең государство заемдары — бөтә халҡ заемдары булып тора. Ул хеҙмәтсәндәр араһында киң популярлыҡ менән файҙалана. Сөнки совет государство заемдары — ул илебеҙҙең экономик ҡеүәтен артабан күтәреүгә, халҡыбыҙҙың байлығын арттырыуға йүнәлдерелгән. Һуғышҡа тиклемге сталинсе биш йыллыҡтар йылдарында сығарылған заемдарҙан килгән аҡсалар Тыуған илебеҙҙең социалистик тәҙәлешен, культура саралары һәм оборонаһын финансировать итеүҙең ҙур өҫтәмә сығанағы булып торҙо. Ул йылдарҙа совет государствоһы сығарылған заемдарҙан 50 миллиард һумға яҡын средство алды. Был аҡсаларға йөҙҙәрсә һәм меңдәрсә фабрикалар, заводтар, торлаҡтар һәм культура учреждениеләре төҙөлдөләр. Илебеҙҙең оборонаһы бик яҡшы нығытылды.

Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында совет халҡы тарафынан государствоға үтескә бирелгән 76 миллиард һумдан артығыраҡ средство совет армияһының боевой ҡеүәтен арттырыуға, яуыз дошманды тар-мар итеүгә ярҙам иттеләр. Ә һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ йылдарында заемдан килгән аҡсалар халҡ хужалығын йылдам рәүештә аяҡҡа баҫтырыуға һәм үҫтереүгә, хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күреш һәм культура кимәлен яҡшыртыуға ебәрелделәр. Был йылдарҙа государство заемдары буйынса 77 миллиард һумдан күберәк средство алынды.

Беҙҙең республиканың хеҙмәтсәндәре, Советтәр Союзының бөтә халыҡтары кеүек үк, государство заемдарын урынлаштырыуҙа актив рәүештә ҡатнашып киләләр. Совет Башҡортостанының хеҙмәтсәндәре Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында ғына государствоға үтескә 1 миллиард 333 миллион һумдан күберәк, Ватан һуғышынан һуңғы йылдарҙа 641 миллион 186 мең һум средство бирҙеләр.

Большевиктәр партияһы тарафынан рухландырылған героик совет халҡы һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты дүрт йылда тамамлау өсөн фиҙакәр рәүештә көрәшә. Һөҙөмтәлә СССР биш йыллыҡтың өс йылы эсендә промышленность производствоһының һуғышҡа тиклемге кимәлен аяҡҡа баҫтырып ҡына ҡалманы, ә был кимәлде байтаҡ дәрәжәлә уҙып китте. Үткән 1948 йыл социалистик промышленноста ла һәм ауыл хужалығында ла яңы ҡеүәтле күтәрелеш йылы булды.

1949 йыл һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда тамамлау йылы булып әүерелергә тейеш. Ҡала һәм ауыл эшсәндәре социалистик промышленностең яңы, ҡеүәтле күтәрелеше өсөн, колхоз ҡоролошон артабан нығытыу, общественный малсылыҡты үҫтереү, урожайлылыҡты күтәреү һәм тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын үтәү өсөн социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдерә.

СССР халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын урынлаштырыу илебеҙҙең ҡеүәтен артабан күтәреүгә ярҙам итер. Яңы заемға яҙылыу — һәр бер хеҙмәтсәндең патриотик бурысы ул. Яңы заемға берҙәм һәм ойошҡан рәүештә яҙылып, Тыуған илебеҙҙең артабан сәскә атыуы өсөн Совет государствоһына өҫтәмә средстволар бирәйек.

Республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре! Бөтәгеҙ ҙә берҙәм рәүештә яңы заемға яҙылығыҙ!

В. И. Ленин, И. В. Сталин, В. М. Молотов 1917 йылда «Правда» газетаһы редакцияһында.
В. И. Ленин музейендә; художник П. Васильев һүрәте.

СССР Министрҙәр Советендә

СССР халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын сығарыу тураһында

СССР халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең государство планын — һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың дүртенсе йылы планын үтәү һәм хужалыҡ, культура төҙөлешенең бөтә биш йыллыҡ планын срогынан алда тормошҡа ашырыу өсөн халыҡтың средстволарын ылыҡтырыу маҡсатында СССР Союзы Министрҙәр Советы ҠАРАР ИТТЕ:

1. СССР халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын 20 миллиард һум суммаһында 20 йыл срок менән сығарырға.

2. Заем облигацияларын һәм унан килгән доходтарҙы, шул иҫәптән отоштарҙы ла государство һәм урындағы налогтарҙан һәм түләүҙәрҙән ҡотҡарырға.

3. СССР халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын сығарыу тураһында СССР финанс Министерствоһы тарафынан тапшырылған шарттарҙы раҫларға.

Ҡыҙыл майҙанда хәрби парад һәм хеҙмәтсәндәрҙең демонстрацияһы

Мәскәүҙә яҙғы иртә тантаналы рәүештә шаулай, ҡала байрамса биҙәлгән...

Бөтә совет кешеләре кеүек үк мәскәүлеләр байрамды хеҙмәттә, Тыуған ил хаҡына тыныс ижади эштә ҡаршыланы. Беренсе класлы индустрия ҡалаһы булып әүерелгән Мәскәү бөтөн ҡорос һәм прокат бирә, автомобилдәр һәм тракторҙар, мотоциклдар һәм станоктар, шарикоподшипниктар һәм туҡымалар етештерә.

Башҡаланың эшселәре һәм инженерҙәре 1 Майҙа Ҡыҙыл майҙанға хеҙмәт рапорттары менән баралар.

1 Майҙа мәскәүлеләр һәм Советтәр иленең бөтә мөйөштәрендәге миллиондарса эшсәндәр большевиктәр партияһына, бөйөк Сталинға үҙҙәренең өлгәшкән хеҙмәт еңеүҙәре тураһында, промышленностең, игенселектең, культураның өлгәшеүҙәре тураһында рапорт бирәләр.

Трибунала — СССР һәм РСФСР Верховный Советтәренең депутаттары, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары һәм Советтәр Союзының Геройҙары, промышленность, фән һәм культура деятелдәре, башҡала предприятиеләренең маҡтаулы стахановсылары. Бында сит илдәрҙән килгән ҡунаҡтар — күп кенә илдәрҙәге профсоюздарҙың вәкилдәре, шулай уҡ дипломатик корпус һәм хәрби атташелар бар.

Майҙан буйлап көслө алҡыш яңғырай.. Мавзолейҙең трибунаһына иптәш И. В. Сталин, В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Л. М. Каганович, Н. М. Шверник, Н. А. Булганин, А. Н. Косыгин, М. А. Суслов, П. К. Пономаренко, Г. М. Попов, М. Ф. Шкирятов иптәштәр күтәреләләр.

Иптәш Сталин йыйналыусыларҙы йылы ҡотлай. Овация яңы көс менән яңғырай. Халҡ совет халҡының бөйөк юлбашсыһына үҙенең ҡайнар мөхәббәтен һәм һөйөүен белдерә.

...Кремль куранттарының моңло тауышы яңғырай. ССР Союзының Ҡораллы Көстәре Министры Советтәр Союзы Маршалы А. М. Василевский Спасский ҡапҡаһынан атҡа атланып Ҡыҙыл майҙанға сыға. Уны парад менән командовать итеүсе — Мәскәү гарнизонының начальнигы, Советтәр Союзы Маршалы К. А. Мерецков һыбай ҡаршы ала.

Маршал Василевский, рапорт ҡабул итеп, ғәскәр сафтарын урап сыға. Беренсе Май ҡотлауҙары яңғырай. Ғәскәрҙәр сафтары буйлап «Ура!» тауыштары яңғырай.

Ғәскәр сафтарын әйләнеп сығыу тамамлана. Майҙан өҫтөндә «Славься» тигән тантаналы һүҙҙәр яңғырай. Маршал Василевский Мавзолей янына еткәс, атынан төшә һәм трибунаға күтәрелә.

Фанфарсылар Мавзолей алдына теҙеләләр. Уларҙың фанфарҙарындағы ал байраҡтар яңы елгә елберҙәйҙәр. «Бөтәгеҙ ҙә тыңлағыҙ!..» тигән сигнал сағырыулы рәүештә яңғырай.

ССР Союзы Ҡораллы Көстәре Министры Советтәр Союзы Маршалы А. М. ВАСИЛЕВСКИЙ телмәре

Иптәштәр, һалдаттар һәм матростар, сержанттар һәм старшиналар!

Иптәштәр, офицерҙар, генералдар һәм адмиралдар!

Советтәр Союзы хеҙмәтсәндәре!

Һеҙҙе, Совет хөкүмәте һәм Бөтә Союз Коммунистар большевиктәр партияһы Үҙәк Комитеты исеменән һәм уларҙың тапшырыуы буйынса Беренсе Май көнө менән ҡотлайым.

(Аҙағы 2-се биттә).

ПАРТИЯБЫҘҘЫҢ ИҢ ҮТКЕР ҠОРАЛЫ

Иртәгә большевистик матбуғат көнө. Бынан утыҙ ете йыл элек, 1912 йылдың 5 майында эшселәрҙең көндәлек массовый газетаһы «Правда»ның беренсе номеры сыҡты. Совет халҡы был көндө йыл һайын большевистик матбуғат байрамы итеп билдәләй.

Ленин һәм Сталин тарафынан барлыҡҡа килтерелгән большевистик матбуғат данлыҡлы тарихи юл үтте. Ул партиябыҙҙың иң үткер ҡоралы, коллектив пропагандист, агитатор һәм ойоштороусы булды, эшселәр синыфын һәм хеҙмәтсән крәҫтиәндәрҙе социалистик революцияға күтәрҙе, илебеҙҙә социализм төҙөү өсөн хеҙмәтсәндәрҙе героик көрәшкә ойоштороуҙа партияның көслө ҡоралы булды. Матбуғат көнөндә большевиктәр партияһы һәм бөтә совет халҡы үҙ матбуғатының көсәйә һыпау үткәрә һәм уның алдына яңы, тағы ла мөһимерәк бурыстар ҡуя.

Илебеҙҙә матбуғат ғәйәт ҙур көс булып үҫте. Хәҙер Советтәр Союзында үҙәк газеталарҙың һәм журналдарҙың, край, өлкә һәм район газеталарының ҙөйөм тиражы 27 миллион дананан артып китте. Ҡалаларҙа, заводтарҙа һәм транспортта күп тиражлы баҫма газеталар, предприятиеләрҙә, колхоздарҙа һәм учреждениеләрҙә бик күп һанлы стена газеталары сыға.

Башҡортостанда ла матбуғат селтәре бик ныҡ үҫте. Республикабыҙҙа 100 мең дана тиражлы 3 республикан газета, 200 мең тиражлы 95 район газетаһы, 30 мең тиражлы 5 ҡала газетаһы һәм унан башҡа, халҡ хужалығының мөһим тармаҡтарында «Лес—родине», «Водник Башкирии» һәм «Большевистская путевка» тигән газеталар сыға. Был уңыштар илебеҙҙә социалистик демократияның һәм матбуғат азатлығының ысын сәскә атыуы тураһында һөйләй.

Республикабыҙҙың газеталары, илебеҙҙә сыҡҡан бөтә газеталар кеүек, хеҙмәтсәндәргә большевиктәр партияһының политикаһын аңлаталар, һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн, юғары урожай үҫтереү, государство заданиеләрен срогында үтәү өсөн, мул колхоз тормошо өсөн хеҙмәтсәндәрҙе фиҙакәр көрәшкә мобилизовать итәләр. Был көрәштә колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың стена газеталары ла актив ҡатнашалар. Күп меңле хәбәрселәр — алдынғы эшселәр, крәҫтиәндәр һәм интеллигенция вәкилдәре үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм энергияларын биреп эшләйҙәр, алдынғыларҙың өлгөләрен бөтә массаға еткерәләр, большевистик тәнҡитте киң йәйелдерең, бөтә иҫкелеккә, борола алмаусылыҡҡа, бюрократизмға ҡаршы, эштәге бөтә етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн аяуһыҙ көрәш алып баралар.

Большевистик матбуғат алдында тағы ла ҙурыраҡ бурыстар тора. Хәҙерге көндә большевиктәр партияһы үҙенең иң үткер һәм иң көслө ҡоралын — большевистик матбуғатты һуғыштан һуңғы халҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыуҙың һәм артабан үҫтереүҙең бөйөк программаһын үтәү эшенә, илебеҙҙә социалистик культураны тағы ла ҡеүәтлерәк үҫтереү, халыҡтың материаль көн-күрешен артабан яҡшыртыу өсөн көрәшкә йүнәлдерә. Беҙҙең большевистик матбуғат ленинизм идеяларын тағы ла активерәк пропагандалаусы булырға тейеш. Ул илебеҙҙең хеҙмәтсәндәрен совет патриотизмы рухында, коммунизм рухында тәрбиәләргә, уларҙы Ватаныбыҙҙың даны өсөн фиҙакәр хеҙмәткә рухландырырға бурыслы. Матбуғат үҙенең бөтә эшен юғары идея-теоретик кимәлгә күтәреп, хеҙмәтсәндәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү эшен тағы ла яҡшыртырға тейеш. Хужалыҡ пландарын ваҡытында үтәү һәм арттырып үтәү өсөн, промышленноста экономия режимы урынлаштырыу, эске ресурстарҙы мобилизовать итеү, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, сифатын күтәреү өсөн эшселәрҙе фиҙакәр хеҙмәткә рухландырыу — большевистик матбуғаттың иң мөһим бурыстары булып тора.

Республикабыҙҙың баҫыуҙарында яҙғы сәсеү эштәре башланды. Хәҙер өлкә һәм район газеталары яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәреү өсөн, баҫыу һаҡлау урман полосалары ултыртыу планын үтәү өсөн көрәшергә бурыслылар.

Журналистарҙың бөтә армияһы, эшсе хәбәрселәр, ауыл хәбәрселәре, матбуғат активистәре, бөгөн, матбуғат көнөндә, большевиктәр партияһына, юлбашсыбыҙ даһи Сталинға большевистик матбуғатты нығытыу өлкәһендә тағы ла яҡшыраҡ эшләргә һүҙ бирәләр. Газета работниктәре һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты үтәү өсөн бөтә халҡ көрәшендә алдынғы сафта буласаҡтар, большевиктәр партияһы етәкселегендә илебеҙҙә коммунизм төҙөү өсөн көрәшкә үҙҙәренең бөтә көстәрен бирәсәктәр.

Йәшәһен бөйөк коммунистар партияһы һәм уның тоғро ярҙамсыһы большевистик матбуғат!

Йәшәһен совет журналистарының иң яҡын дуҫы, һөйөклө уҡытыусыбыҙ Иосиф Виссарионович Сталин!

Өфө хеҙмәтсәндәре Беренсе Май демонстрацияһында.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Ҡыҙыл майҙанда хәрби парад һәм хеҙмәтсәндәрҙең демонстрацияһы

(Аҙағы. Башы 1-се биттә).

Советтәр Союзы халыктарын хеҙмәтсәндәрҙен халык-ара байрамын хужалык һәм культура төҙөлөшөнөң бөтә тармактарында ла күренекле еңеүҙәр менән каршылайҙар. Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыкты срогынан алда үтәү өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш ысынында ла бөтә халык хәрәкәтенә әйләнде. 1948 йылда промышленность производствоһының һуғышка тиклемге кимәле уҙып кителде. Социалистик ауыл хужалығы баҫыуҙарҙың урожайлылығын һәм малсылыктың продуктивлеген күтәреү буйынса уңышлы рәүештә хәл итә.

Совет фәне, техникаһы һәм искусство работниктәре социалистик культураға бәһәләп яңы вклад индерәләр. Большевиктәр партияһының, Совет хөкүмәтенең һәм беҙҙең юлбашсыбыҙ иптәш Сталиндың арымай-талмай хәстәрлек күреүҙәре һөҙөмтәһендә хеҙмәтсәндәрҙең материаль һәм культура көн-күрештәре өҙлекһеҙ рәүештә яҡшыра.

Совет воиндары ла Беренсе Май байрамын сталинсе хәрби фәнде үҙләштереүҙә, үҙҙәренең хәрби белемдәрен камиллаштырыуҙа яңы казаныштар менән каршылайҙар.

Совет халкы хеҙмәт фронтындағы уңыштар менән һәм уның Ҡоралы Көстәре хәрби әҙерлек уңыштары менән социалистик Ватанға булған кайнар мөхәббәттәрен һәм Ленин—Сталин партияһы эшенә сикһеҙ бирелгәнлектәрен демонстрациялайҙар.

Совет экономикаһының һәм беҙҙен республикабыҙ культураһының тайпылышһыҙ үҫә барыуы совет социалистик ҡоролошоноң капиталистик ҡоролошҡа ҡарағанда өҫтөн булыуын тағы ла һәм тағы ла иҫбатлай.

Капиталистик илдәрҙә өмөһөҙлек бер туктауһыҙ үҫә һәм хеҙмәтсәндәрҙең тормош кимәлен эксплоататорҙарҙың һөжүме көсәйә. Капиталистик государстволарҙа эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең ауыр һәм хокуҡһыҙ хәле. Америка реакционерҙәре башлап ебәрергә тырышкан яңы бөтә донъя һуғышын әҙерләү эшен кыйынлаштыра.

Бөтә донъяла хакимлек итеүгә ынтылыу маҡсатында, Америка Ҡушма Штаттарының идара итеүсе кругтары агрессив политик курсҡа асыктан-асык күстеләр. Улар ныклы рәүештә хәрби блоктар төҙөйҙәр. Хәҙер, Төньяк-атлантик пактты төҙөгәндән һуң, был агрессив политиканың СССР-ға һәм халык демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән булыуы бөтә кешегә асык инде.

Һуғыш тоҡандырыусыларҙың эшо әҙләнеүҙәренә ҡуян итеп, барлык илдәрҙең хеҙмәтсәндәре бөтә донъяла тыныслык урынлаштырыу өсөн көрәш байрағы аҫтына үҙҙәренең бөтә көстәрен тупларға тейештәр.

Иптәштәр! Большевиктәр партияһы һәм беҙҙең юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталин совет халкының бөтә көстәрен коммунизм төҙөүҙең бөйөк бурыстарын тормошка ашырыуға юнәлтәләр. Совет кешеләре хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, продукцияның сифатын яҡшыртыу, ҡаты экономия режимы булдырыу һәм производствоның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планын тормошка ашырыу өсөн, хеҙмәтсәндәрҙең материаль һәм культура кимәлен артабан күтәреү өсөн көрәшергә тейештәр.

Иптәштәр! Ленин—Сталин байрағы аҫтында совет халкы алға, коммунизм еңеүенә ышаныслы рәүештә бара. Совет Армияһы һәм Хәрби-Диңгеҙ флоты үҙҙәренең социалистик Ватанын ышаныслы рәүештә һаҡлайҙар. Үҙҙәренең тыныс хеҙмәтенең һуғыштарҙа һынауҙан үткән, Ватан алдында үҙенең изге бурысын намыҫ менән үтәргә һәр ваҡыт әҙер торған көс — Совет Армияһы, Авиация һәм Флоты тарафынан һаҡланыуы икәнлегенә беҙҙең халкыбыҙ ышана ала.

Йәшәһен бөтә илдәр хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә һынау көнө — Беренсе Май!

Йәшәһен героик совет халкы һәм уның Ҡоралы Көстәре!

Йәшәһен беҙҙең Совет хөкүмәтебеҙ!

Йәшәһен Бөтә Союз Коммунистар (большевиктәр) партияһы!

Беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы бөйөк юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталинға дан!

Ура!

* * *

Маршал Василевский үҙенең телмәрен бөйөк большевиктәр партияһына, һөйөклө юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталинға әйтелгән хөрмәтләү һүҙҙәре менән тамамлай. Был һүҙҙәр көслө алҡыштар тыуҙыра. Яңынан көсәйтеп «Ура!» тауышы яңғырай.

Оркестр Советтәр Союзының Государство Гимнын башҡара. Орудиенан Беренсе Май салюты бирелә.

Бер генә минутка тынлык, һәр кемгә таныш һуҙып әйтелгән команда бирелә һәм Беренсе Май парады башлана.

Фанфар маршы... Фанфарсылар артынан йәш барабансылар баралар. Ҡулбаш аша уратып алынған ептәрҙә Суворов замандағы бөйөк барабандар.

Байрам парадын асыу хөрмәте совет офицерҙарының сәскәһе Фрунзе исемендәге ос тапҡыр орденле Академияның уҡыусыларына бирелә. Идеаль тигеҙ шеренгылар боевой ордендар менән ялтырап торалар. Академия уҡыусылары сафында — ике тапҡыр Советтәр Союзы Геройы подполковник Рязанов, Советтәр Союзы Геройы полковник Шевченко, подполковник Шевцов һәм Бабак, майорҙар Рыжков, Докучаев һәм башка күп офицерҙар бар.

Фрунзеселарҙан һуң Ленин орденле һәм Суворов орденле Дзержинский исемендәге Академияның уҡыусылары баралар. Уларҙы Академияның әлекке уҡыусыһы, ә хәҙер уның начальнигы— генерал-полковник Н. В. Хохлов алып бара.

Артиллеристәрҙе Ленин орденле Сталин исемендәге бронетанковый һәм механизированный ғәскәрҙәр Академияһының танкистәре алыштыралар.

Ҡыҙыл Байраҡлы Хәрби-һауа Академияһынан һуң Ҡыҙыл Байраҡлы Ленин орденле В. И. Ленин исемендәге Хәрби-политик Академия килә. Уның байрағын Советтәр Союзы Геройы Майор К. Я. Самсонов тотоп бара. 4 йыл элек — 1945 йылдың 30 апрелендә уның батальоны рейхстагты алғайны. Уның подразделениеһенең сержанттары Егоров һәм Кантария тиҙ сүктерелгән Берлин өҫтөнә еңеү байрағын ҡаҙанылар.

Ерҙәге парад күктәге парад менән тулыландырыла. Юғарынан һаман көсәйә барған мотор тауыштары ишетелә. Сталинсе ылаcындар осалар.

Кремль йондоҙҙары өҫтөнә дүрт моторлы көсәйтле бомбардировщик килеп сыға. Уның бортында һауа парады менән командовать итеүсе гвардия генерал-майоры В. И. Сталин. Дүрт истребитель флагманды оҙатып бара.

Төҙөк саф булып ауыр бомбардировщиктәр үтәләр. Уларҙы авиация генерал-майоры С. Б. Набоков алып бара. Ул немец-фашистик ғәскәрҙәрҙе Курск бегеләшендә тар-мар итеүҙә ҡатнашты. Уның һауа караптары Берлинда бомбаға тоттолар. Иптәш Набоков 30 йылдан артык инде боевой стройҙа.

Ҡорос ҡоштарҙың ыштылышлы осоуынан күҙҙе һис тә алаһы килмәй. Бына уларҙың иң һуңғылары Василий Блаженныйҙың куполдары артына ышыкландылар. Интервал бер нисә секундка һуҙыла, ә унан тарихи музей яғынан күк буйлап тауышһыҙ тиҙ ғына реактив самолеттарҙың звенолары үтәләр.

Һауа параны — камиллашкан техниканың һәм летчиктарҙың гүзәл мастерлектәренең параны. Һәм был ышаныслы машиналарҙың ышаныслы ҡулдарҙа булыуы шатлык.

...Ә Ҡыҙыл майҙанда Ҡоралы Көстәрҙең ер частарының тантаналы маршы дауам итә. Совет сиктәренең тоғро һаҡсылары — Мәскәү пограничный училищеһенең курсанттары киләләр.

Курсанттар колоннаһын тамамлап, парадтың йәш ҡатнашыусылары — суворовсылар һәм нахимовсылар батыр атлап баралар. Йыйылыусылар уларға ҡарап, ҡотлап йылмаялар. Шеренгыларҙың береһендә Витя Гастелло бара — ул исеме Бөйөк Ватан һуғышының летописена мәңгелеккә ингән Советтәр Союзы Геройының улы. Трибунала күп балалар бар. Улар үҙҙәренең тиңдәштәрен көслө ҡул сабып алҡышлайҙар.

Ҡыҙыл майҙан буйынса кавалерия группаһын Советтәр Союзы Геройы гвардия генерал-лейтенанты Н. С. Осликовский алып бара. 1944 йылда дошманды ҡыуып барып, ул үҙенең ғәскәрҙәре менән беренсе булып Көнсығыш Пруссияға инде.

Техника пехотаның традицион йөҙөн үҙгәртте. Бик йылғыр мотоциклдар артынан, тиҙ йөрөүсе, яҡшы сифатлы грузовиктарға ултыртылған дивизияның стрелковый полктары үтәләр. Техниканың һәм һәр төрлө ҡоралдарҙың был ағымы Мавзолей алдында бер нисә минут буйынса хәрәкәт итә. Мотопехотанан һуң дивизион артиллерияһының батареялары бара. Гвардеец — тамансыларҙың маршын танк роталары ҡаплай.

Бронетанковый ғәскәрҙәр колоннаһын Советтәр Союзы Геройы генерал-лейтенант М. Ф. Панов етәкселек итә. Ҡыҙыл майҙанға ҙур тауыш һәм шалтырау менән, ыштылышлы рәүештә гвардия Ҡыҙыл Байраҡлы, Ленин орденле Кантемиров танк дивизияһының боевой машиналары килеп инәләр.

Танкыларҙың, бронемашиналарҙың, үҙе йөрөй торған артиллерия установкаларының ҡорос ағымы Ҡыҙыл майҙан буйынса хәрәкәт итә.

Бронетанковый ғәскәрҙәрҙең ҡеүәтле һәм мөһабәт шествиеһен «ИС»—«Иосиф Сталин» танкылары тамамлай.

Оркестрҙарҙың тауыштары тынды. Бер нисә секунд тынлык...

Ҡыҙыл майҙанға башҡаланың Киров, Ленин, Краснопресня, Совет, Свердлов, Дзержинский, Щербаков, Бауман, Первомайск райондарының хеҙмәтсәндәре ағылалар. Был демонстранттарҙың баш өҫтәрендә орденле башҡаланың байрағы елберҙәй.

Райондарҙың колонналары алдында башҡаланың физкультурниктәре баралар. Спортив костюмдарҙан уҙарлаған мең егеттәр һәм ҡыҙҙар — көслө, йәшлекте, матурлыкты сағылдырыусылар киләләр.

Мәскәүлеләр! Был һүҙ бик ғорур яңғырай. Мәскәү — совет осоронон байраҡ йөрөтөүсеһе. Зәңгәр Дунайҙан алып Тымыҡ океанға тиклем булған киң совет илен һуғыштан һуң халык хужалығын һәм культураны аяҡка баҫтырыу һәм артабан үҫтереү өсөн совет кешеләренең бөйөк хеҙмәт юлын ҡеүәтле социалистик Мәскәү етәкселек итә. Демонстранттар иптәш Сталинды һәм уның данлыклы соратниктарын ҡайнар тәбрикләйҙәр.

— Ленин—Сталин партияһына дан!

— Бөйөк һәм туған Сталинға—Ура!

Иптәш Сталин исемен йөрөткән район хеҙмәтсәндәре Мавзолей трибунаһы эргәһенән тантаналы рәүештә үтә. Машина төҙөүселәр һәм туҡыусылар, нәүселәр һәм электрификаторҙар матур транспаранттар алып баралар. Райондың промышленносе дүрт айлык программаны үтәне һәм продукцияның күләме буйынса һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыкты срогынан алда тамамланы.

Мәскәүлеләр оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү иҫәбенә миллиард һумдан артык аҡсаны әйләнештән буштатырға йөкләмә алдылар.

Мәскәүҙең ҙур райондарынан береһе булған Пролетарский районы колоннаһы майҙанға ҡеүәтле ағым булып килеп инә.

Оркестрҙар туктауһыҙ уйнайҙар. Ҡыҙыл майҙанға яңынан-яңы коллективтәр инәләр. Трибунала Владимир Ильич исемендәге завод хеҙмәтсәндәрен, С. М. Киров исемендәге «Динамо», «Красный Октябрь», кондитер фабрикаһы, «Каучук» заводы эшселәрен ҡайнар ҡотлайҙар.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһы работниктәре тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планының тормошка ашырылыуын һөйләүсе панно алып киләләр. Демонстранттарҙың ҡулдарында ундарса декоратив ағастар, ул ағастар араһында бойҙай һәм мамыҡ баҫыуҙары тулҡынлана.

Совет тимер юлсыларының 3 миллионлы армияһының баш отряды майҙанға инә. СССР юл эштәре Министерствоһы, Үҙәк тимер юл округы работниктәре, машинистәр, юлсылар, вагонсылар, Мәскәү узелы депоһының ремонт эшселәре байрамса формала, нык баҫып үтәләр. Ал бәрхәткә яҙылған «СССР—бөйөк тимер юл державаһы» тигән һүҙҙәр ялтырай. Мәскәү — сортировочная орденле депо — Ленин, бөйөк башланғыс, тип атаған беренсе коммунистик субботниктең тыуған еренең работниктәренә трибунанан ҡул сабалар.

Байрам демонстрацияһы биш сәғәт дауам итте. Унда Мәскәүҙең 1 миллион 250 мең хеҙмәтсәне ҡатнашты.

Беҙҙең халык бөтә донъяла тыныслык өсөн арымай-талмай көрәш алып бара, һуғыш тоҡандырыусыларҙың әҙләнеүҙәрен һиҙгер күҙәтә. Совет кешеләре 1 Майҙа Ленин—Сталиндең бөйөк эшенә сикһеҙ бирелгәнлектәрен, Ватаныбыҙҙың артабан сәскә атыуы өсөн, халык хужалығының яңы ҡеүәтле күтәрелеше өсөн, хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күрешенең һәм культураһының яңы күтәрелеше өсөн көрәшкә әҙер икәнлеген демонстрацияланылар. (ТАСС).

ӨФӨЛӘ БЕРЕНСЕ МАЙ БАЙРАМЫ

Май алды көндәренән алда уҡ ҡала байрам төҫөн алды. Ҙур йорттарҙың фасадтарында, заводтарҙың бөйөк корпустарында төрлө плакаттар, лозунгылар, бөтә урында ҡыҙыл флагтар эленгән.

Ҡалалағы күп һандағы промышленность предприятиелары коллективтәре социалистик ярышты киң йәйелдереп, байрамды ҙур производство еңеүҙәре менән ҡаршыланылар. Демонстрация өсөн әҙерләнгән плакаттарҙа айлык пландарҙың күп арттырып үтәлеүен күрһәткән һандар яҙылды.

Беренсе май иртәһе ҡояшлы һәм йылы булды. Байрамса кейенгән өфөләләр иртәнге һигеҙ сәғәттән башлап уҡ үҙәк урамдарға килеп тула башланылар. Бөтә урында шат йыр тауыштары яңғырай, — ҡыҙыл флагтар менән биҙәлгән күп һандағы колонналар шествиеғә әҙерләнәләр.

Бына Беренсе Май демонстрацияһына йыйналыусылар Хөкүмәт Йорто алдындағы трибуна янынан үтә башлайҙар. Иң беренсе сафта 11-се номерлы урта мәктәптең уҡыусылары баралар. Уларҙың беренсе рәтендә уҡыу отличниктәре. Унан өсөнсө ҡыҙҙар мәктәбе, уныһы, уң дүртенсе һәм башка мәктәптәрҙең уҡыусылары үтәләр. Уларҙың ҡулдарында юлбашсыларҙың портреттәре. Шат балалар бәхетле йәшлек өсөн Бөйөк Сталинға ҙур рәхмәт белдерәләр. Уҡыусы балалар артынан бер төҫтә кейенгән һөнәрселек училищелары һәм ФЗО мәктәптәре уҡыусылары үтәләр. Улар киләсәк энергетиктәр, нефтселәр, металлургтар...

Май алды социалистик ярышында Молотов районы предприятиелары алдынғы сафка сыҡҡан инеләр. Бөгөн улар демонстрацияла ла почетлы урында. Бына күп транспаранттар күтәреп, тимер юлсыларҙың, паровоз ремонтлаусыларҙың, йылғасыларҙың тигеҙ сафтары үтә.

Молотов районы артынан Ленин районы колонналары киләләр. Бында агрегат заводы беренсе урында. Алдынғы стахановсылар заводтың флагтарын күтәреп баралар. Бына майҙанға төҙөүселәр килеп инәләр. Улар үҙҙәренең эштәренең елгәһен күтәреп сыҡҡандар.

Трибуна алдынан ҙур таш йорттоң макеты уҙа. Был төҙөүселәрҙең эше. Бындай йорт күптән түгел Сәйфи Ҡудаш урамында эшләнде. Бындай уҡ биналар киләсәктә тағы ла күберәк буласаҡ.

Төҙөүселәрҙе электромеханика, судолар ремонтлау заводтарының һәм башҡа предприятиеларҙың коллективтәре алыштыралар. Лесозавод колоннаһын Советтәр Союзы Геройы иптәш Пономарев алып бара.

Бына физкультура техникумының студенттәре үтәләр. Улар демонстрация барышында үҙҙәренең оҫталыктарын күрһәтәләр. Машиналар өҫтөнә ҡуйылған турниктәрҙә, брусьяларҙа оҫта, еңел хәрәкәттәр яһала, боксерҙар көрәшә күрһәтелә. Бына еңел баҫып досармсылар, досфлотсылар киләләр. Улар илебеҙҙең иминлеген һаҡлауҙа ышаныслы көстәр. Йәш авиаторҙар һауаға самолет моделдәре ебәрәләр.

Нефтселәр колоннаһындағы плакаттарҙа Башҡортостандың «Икенсе Баку» үҫеүгә булыу юлындағы ҙур аҙымдары күрһәтелгән. Нефтселәр ғорур баҫып үтәләр, бөтә кешеләр уларға ҙур һоҡланыу менән ҡарайҙар.

Жданов районы колонналары сафында ауыл хужалығы Министерствоһы работниктәре киләләр. Уларҙың алғы сафында яңы шытып сыҡҡан йәшел игеп үҫемлектәренән эшләнгән яҙыу айырыуса матур булып тора. Был колонна республикабыҙҙың баҫыуҙарында яңы мул урожай үҫтереүҙе күрһәткән диаграммалар менән тулы.

Тантаналы демонстрацияны трибунанан Башҡортостан Хөкүмәте етәкселәре тәбрикләнеләр. Колонналар өҫтөндә һәр ваҡыт «Йәшәһен Май байрамы!», «Йәшәһен коммунистар партияһы!», «Бөйөк Сталинға Ура!» тигән тауыштар яңғырап торҙо.

Өфө хеҙмәтсәндәре Беренсе Май байрамын ҙур тантана менән үткәреп, үҙҙәренең Советтәр Хөкүмәте, коммунистәр партияһы һәм лично иптәш Сталин тирәһенә тығыҙ тупланған икәнлектәрен, коммунизм тантанаһы өсөн көстәрен аямай эшләүҙәрен демонстрацияланылар.

Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Өлкә Комитетендә

„Урман аҙнаһы“ уҙғарыу тураһында

Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советe һәм ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы баҫыу һаҡлауҫы урман полосалары ултыртыу, государство һәм колхоз ағас питомниктәрен булдырыу, баҡсалар ултыртыу, МТС, совхоз, мәктәп, больница усадьбаларын һәм халык йәшәй торған пункттарҙы йәшелләндереү планын үтәү маҡсатында 1949 йылдың 5 майынан алып 12 майға тиклем Башкорт АССР-ы территорияһында «Урман аҙнаһы» уҙғарырға ҡарар иттеләр.

ВКП(б) райкомдарына һәм горкомдарына, район Советe исполкомдарына һәм ҡала Советe исполкомдарына «Урман аҙнаһында» бөтә колхоздарҙың һәм лесхоздарҙың иптәш Сталинға яҙған хатта алған йөкләмәләрен үтәүҙе, шулай уҡ ҡалаларҙа, эшселәр поселкаларында, район үҙәктәрендә, совхоз, МТС, мәктәп, больница усадьбаларында һәм колхозсыларҙың, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәрҙең усадьбаларында массовый рәүештә ағас ултыртыуҙарын тәьмин итергә ҡушылды.

Башкорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһы, урман хужалығы управлениеһе, ВКП(б) райкомдары һәм район Советe исполкомдары «Урман аҙнаһында» бөтә колхоздарҙы, совхоздарҙы, лесхоздарҙы, ауыл һәм ҡала халҡын ултыртыу материалдары менән тәьмин итергә, шулай уҡ кәрәкле күләмдә өҫтәмә рәүештә орлоҡ сәсеүгә йыйнарға, йәш ағастар ҡаҙып алыуҙы ойоштороуға мәжбүр иттеләр.

ВЛКСМ Өлкә Комитете, Башпрофсовет, мәғариф Министерствоһы «Урман аҙнаһы» үткәреүҙә комсомолецтарҙың, профсоюз һәм пионер ойошмаларының, институт студенттәренең, техникум һәм мәктәп уҡыусыларының актив ҡатнашыуҙарын тәьмин итергә тейештәр.

Матбуғат—массалар араһында политик эштең мөһим средствоһы·

Большевиктәр партияһы бөтә донъяла тарихи әһәмиәткә эйә булған бөйөк юл үтте. Ул донъяла иң беренсе социалистик государство менән етәкселек итеүсе берҙән-бер коммунистар партияһы булып тора. Ленин — Сталин партияһының бөтә тарихында большевистик матбуғат революцион марксизмдең байрағын юғары тотто — пропаганданың, агитацияның һәм ойоштороуҙың ҡеүәтле ҡоралы ролен уйнаны. Ленин һәм Сталин матбуғатҡа ғәйәт ҙур әһәмиәт бирәләр. Улар большевистик газеталарҙың ойоштороусылары, редакторҙары һәм рухландырыусылары булдылар, улар яңы тип матбуғаттың классик өлгөһөн бирҙеләр.

Лениңсе «Искра» шундай газеталарҙың иң беренсеһе булды. Ул беҙҙең партиябыҙҙың идея һәм ойоштороу ағымын тығыҙ туплаиуын һәм берҙәмлеген әҙерләне. Сталинсе «Брдзола»-«Искраның» ышаныслы терәге ине.

В. И. Лениндең күрһәтмәләре нигеҙендә иптәш Сталиндең инициативаһы менән 1912 йылда сығарыла башлаған «Правда» газетаһы партия ойошмаларын нығытыу һәм массалар араһында партия йоғонтоһон көсәйтеү эшендә айырыуса ҙур роль уйнаны. «Правда» газетаһының тарихи әһәмиәтен билдәләп, иптәш Сталин былай ти: «1912 йылғы «Правда» — ул большевизмдең 1917 йылда еңеүе өсөн нигеҙ һалыу». Партияның Үҙәк Органында Ленин менән Сталин етәкселек итте. Улар «Правда» газетаһын редактировать иттеләр, революцион хәрәкәттең төрлө һәм иң актуаль мәсьәләләре буйынса уның биттәрендә систематик рәүештә мәҡәләләр менән сығыш яһанылар. Уларҙың мәҡәләләре партияның етәксе документтәре булып, партияның генераль линияһын билдәләнеләр. Юғары идеялылык, һуғышсан, партиялы килешмәүсәнлек һәм массалар менән тығыҙ бәйләнештә булыу «Правда» газетаһына сикһеҙ көс һәм хеҙмәтсәндәр араһында популярлек бирҙеләр.

Большевистик матбуғат массаларҙы революцион тәрбиәләүҙең һәм ойоштороуҙың ҡеүәтле ҡоралы булып тора.

Партиябыҙ, уның етәкселәре һәм рухландырыусылары, рядовой большевиктәр матбуғат һүҙенең көсөн һәр ваҡытта ла юғары баһаланылар. 1897 йылда уҡ Ленин һөргөндән: «Эшселәр өсөн яҙыу мөмкинлектәре тураһынан башҡа мин бер нәмә лә теләмәҫ инем, бер нәмә тураһында ла шул тиклем күп хыялланманым», — тип яҙҙы. Ленин һәм Сталин матбуғат тураһында туҡтауһыҙ хәстәрлек күрҙеләр. матбуғат улар тарафынан ҡаты, принципиаль тәнҡит процесында үҫтерелде. Газета работниктәре кадрҙарын юғары идеялылык, ҡыйыу тәнҡит, уяулык һәм дошмандарға ҡарата килешмәүсәнлек рухында тәрбиәләп, Ленин һәм Сталин матбуғат менән етәкселек итеүҙең большевистик традицияларын һәм уның ойошмаларын барлыҡка килтерҙеләр.

Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы еңеү менән В. И. Ленин, социалистик төҙөлөш башлау программаһын билдәләп, матбуғаттың яңы шарттарҙағы бурысы тураһында ла мәсьәлә күтәрҙе. Капитализмдан коммунизмға күсеү осорында газета нисек булырға тейеш? Был һорауға беҙ В. И. Лениндең «Совет власеның нәүбәттәге бурыстары» һәм «Газеталарыбыҙҙың характеры тураһында» тигән хеҙмәттәрендә таба алабыҙ. Ленин ул ваҡытта, партия прессаны халык массаларын экономик тәрбиәләүҙең серьез органына әйләндерергә, массаларҙы ағартыу һәм уларҙы помещиктарһыҙ һәм капиталистарһыҙ йәшәргә һәм үҙ хужалыҡтарын ҡорорға өйрәтеү ҡоралына әйләндерергә тейеш, тип өйрәтте. Ул—эштең өлгөлө ҡуйылышы менән бөтә халыкты таныштырыусы, йөҙ меңдәрсә һәм миллиондарса даналарҙа таратылған матбуғатыбыҙ булһын, тине.

Партияның XII съезында иптәш Сталин, матбуғаттың көсө тураһында һөйләп, «Матбуғат көнләп түгел, о сәғәтләп үҫергә тейеш, — ул беҙҙең партиябыҙҙың иң үткер һәм иң көслө ҡоралы», тип күрһәтте.

Унан һуң 26 йыл ваҡыт уҙҙы. Был осор эсендә совет матбуғаты сикһеҙ нык үҫте. Бөйөк юлбашсыларыбыҙ һәм уҡытыусыларыбыҙ Ленин һәм Сталин күрһәтмәләрен ҡулланып, партия илебеҙҙә большевистик матбуғаттың киң селтәрен барлыҡка килтерҙе, уның политик хужалык һәм культура тормошондағы ролен бик юғары күтәрҙе.

Матбуғаттың хеҙмәтсәндәр араһында киң таралыуы массалар культураһы һәм көн-күреше күтәрелеше күрһәткестәренең береһе булып тора. Милли республикаларҙа большевистик матбуғаттың һәм әҙәбиәттең үҫеше быны айырыуса нык раҫлай. Миҫалға үҙебеҙҙең Башҡортостан республикаһын алайык.

Бөйөк Октябрь социалистик революцияһына тиклем башкорт халкының, хәҙерге Башҡортостан территорияһында йәшәүсе төп милләт кешеләренең әсә телендә бер генә газетаһы, яҙма әҙәбиәте, китаптары, дәреслектәре лә юҡ ине. Тик бөйөк рус халкының иң алдынғы вәкилдәре генә, беренсе нәүбәттә яҙыусылары, башкорт халкына, уның әлекке замандағы әсе тормошона үҙҙәренең хеҙмәттәрен арнанылар. Крашенинниковтың «Һүнеп барыусы Башҡортостан» тигән повесе, Лев Толстойҙың «Ильяс» тигән хикәйәһе, Аксаков әҫәрҙәре һәм башкалар быға асык миҫал булып торалар.

Башкорт матбуғаты тик Бөйөк Октябрҙән һуң ғына барлыҡка килде. Иҫәп милли республикала матбуғат эшен үҫтереү өсөн Совет хөкүмәте һәм большевиктәр партияһы бөтә шарттарҙы тыуҙырҙы. Граждандар һуғышы бөтөп етмәгәйне әле, беҙҙә әсә телендә газеталар сыға башланы. 1919 йылдың 14 сентябрендә «Башҡортостан хәбәрҙәре» тигән исемдә башҡорт телендә хәҙерге «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының беренсе номеры баҫылып сыҡты.

Башҡортостанда матбуғат бигерәк тә сталинсе биш йыллыҡтар осоронда нык үҫә. 1938 йылда «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсы» башкорт телендә 75 мең дана баҫыла. Ошо уҡ йылдарҙа В. И. Лениндең «Совет власеның нәүбәттәге бурыстары», И. В. Сталиндең «Ленинизм мәсьәләләре», Маркс һәм Энгельстең «Коммунистәр партияһының манифесы» һәм марксизм классиктәренең башҡа бик күп әҫәрҙәре башҡортсаға тәржемә ителде. Һуғышҡа тиклемге бөйөк төҙөлөш осоронда беҙҙең газеталарыбыҙ партия органдары булып, социализм өсөн көрәштең, массаларҙы коммунистик рухта тәрбиәләү эшенең алдынғы сафтарында торҙолар.

Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында Башҡортостандың матбуғат работниктәре боевой экзамен тоттолар. Алдынғы журналистәр фронтта һәм тылда батырлык күрһәттеләр һәм уларҙың байтағы хөкүмәт ордендары һәм медалдәре менән наградланды.

Хәҙер республикабыҙҙа ос өлкә газета — «Ҡыҙыл Башҡортостан», «Красная Башкирия» һәм «Ҡыҙыл Таң» газеталары сыға, уларҙың дөйөм тиражы 100 мең дана тәшкил итә. 1948 йылда ҡала газеталарының тиражы 5.210 мең данаға һәм район газеталары тиражы 10.438 мең данаға барып етте. Уларҙан тыш «Пропагандиска ярҙамға» журналы, ос телдә «Агитатор блокноты», «Әҙәби Башҡортостан» журналы сыға. Беҙҙең предприятиеларебеҙҙә, учреждениеларебеҙҙә, уҡыу йорттарында, мәктәптәрҙә, клубтарҙа, колхоз, совхоз һәм МТС-тарҙа стена газеталарының киң селтәре йәйелдерелде һәм стена газетаһынан алып өлкә газеталарға тиклем хеҙмәтсәндәребеҙ үҙ матбуғаттары эшендә актив ҡатнашалар.

Республикабыҙ матбуғатының боевой ролен Совет хөкүмәте үҙенең Указдарында юғары билдәләп үтте. Башҡортостандың 30 йыллығы айҡанлы газета работниктәренең бер төркөмө хөкүмәт ордендары һәм медалдәре менән наградланды. Алдынғылар хеҙмәтенең юғары баһаланыуы улар өсөн генә түгел, бәлки бөтә большевистик матбуғат работниктәре өсөн ҙур шатлыҡ килтерҙе.

Республикабыҙҙа китап фонды ла туктауһыҙ үҫә. Революцияға тиклем башкорт телендә китаптар баҫып сығарыу юҡ ине. Хәҙер марксизм-ленинизм классиктәренең әҫәрҙәрен, художестволы әҙәбиәтте хеҙмәтсәндәребеҙ үҙ туған телдәрендә уҡыйҙар. Мәҫәлән, 1947 йылда «И. В. Сталиндең ҡыҫҡаса биографияһы», иптәш Сталиндең «Диалектик һәм тарихи материализм тураһында», «Марксизм һәм милли мәсьәлә», «Советтәр Союзының Бөйөк Ватан һуғышы» тигән ҡиммәтле әҫәрҙәре һәм В. И. Лениндең хеҙмәттәре башҡорт телендә баҫып сығарылды. Пушкин, Лермонтов, Борис Горбатов, Лев Кассиль һәм башка күренекле рус яҙыусыларының художестволы әҫәрҙәрен туған телдә уҡыу мөмкинлеген алыу башҡорт халкы өсөн ҙур шатлыҡ булып тора. Мәктәптәребеҙ йыл һайын йөҙәр меңләгән данала дәреслектәр менән тәьмин ителә.

Элек үҙенең бер генә газетаһы ла булмаған башҡорт халкының большевистик матбуғаты бына шулай гөрләп үҫә.

Матбуғаттың былай нык үҫеүе илебеҙҙәге социалистик демократизмде һәм ысын матбуғат азатлығын, уның ысынысынлап халык интерестәренә хеҙмәт иткәнлеген, унда миллионлаған хеҙмәтсәндәрҙең үҙҙәренең актив ҡатнашыуын, уны үҙ матбуғаттары итеп иҫәпләүҙәрен асык күрһәтә.

Капиталистик илдәрҙә матбуғат халыкка хеҙмәт итмәй, ә бер төркөм буржуаз элементтәр интересенә, буржуаз государство интерестәренә буйһона. Унда матбуғат массаларҙы алдау ҡоралы, уларҙы эксплоатациялау, иҙеү ҡоралы булып тора, монополистик капитализмдең империалистик маҡсаттарына, уларҙың демократияға һәм тыныслыҡҡа ҡаршы үткәрелеусе ҡара эштәренә хеҙмәт итә. Капиталистик илдәр матбуғаты — юғәнһеҙ реакцияның рупоры ул.

Совет матбуғаты — демократия һәм тыныслык өсөн көрәш ҡоралы, халкын яңы, коммунистик тормош төҙөү өсөн көрәш ҡоралы. Большевистик матбуғат — партиябыҙҙың иң үткер һәм иң ҡеүәтле ҡоралы, ул коммунистик идеяларҙы тормошҡа ашырылыуы өсөн боевой көрәшсе.

(Аҙағы 3-сө биттә).

РЕСПУБЛИКАБЫҘҘЫҢ ХЕҘМӘТСӘНДӘРЕ СССР ХАЛЫҠ ХУЖАЛЫҒЫН АЯҠҠА БАҪТЫРЫУ ҺӘМ ҮҪТЕРЕҮҘЕН ДҮРТЕНСЕ ГОСУДАРСТВО ЗАЕМЫ СЫҒАРЫЛЫУЫН ҠАЙНАР ХУПЛАНЫЛАР ҺӘМ ЯҢЫ ЗАЕМҒА БЕРҘӘМ РӘҮЕШТӘ ЯҘЫЛАЛАР

1949 йылдың 3 майында СССР Министрҙар

Советы тарафынан раҫланды

СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын сығарыу шарттары

1. СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемы 1949 йылдың 1 октябренән алып 1969 йылдың 1 октябренә тиклем срок менән сығарыла.

2. Заем тик халыҡ араһында урынлаштырыу өсөн генә билдәләнә. Заемды урынлаштырыу тәртибе СССР финанс Министерствоһы тарафынан билдәләнә.

3. Заем разрядтарға бүленә, һәр бер разрядта 100 миллион һум була.

Һәр бер разряд 20000 сериянан тора, һәр бер разрядтең серияһында 60001 номерҙан алып 80000-гә тиклем номер була. Һәр бер серияларғы облигацияларҙа 1-ҙән алып 50-гә тиклем номер була.

4. Облигация 500,200,100,50 һәм 25 һумлыҡ итеп сығарыла.

500 һәм 200 һумлыҡ облигациялар бер серияның биш йәки ике номерлә йөҙәр һумлыҡ биш йәки ике облигациянан тора һәм облигацияларҙа күрһәтелгән һәр бер номергә бер үк ваҡытта сыға торған биш йәки ике отош алыуға хоҡуҡ бирәләр.

50 һәм 25 һумлыҡ облигациялар йөҙ һумлыҡ облигацияларҙың өлөшө булып торалар һәм йөҙ һумлыҡ облигацияға сыҡҡан отоштоң тейешле өлөшөн (½, ¼ өлөшөн) алырға хоҡуҡ бирәләр.

Иҫкәрмә: 50 һәм 25 һумлыҡ облигациялар подписка суммаһы буйынса аҙыраҡ суммаларҙы облигациялар бирергә мөмкинлек булмаған осраҡтарҙа подписчиктар менән иҫәпләшеү өсөн сығарыла.

5. Заем облигациялары буйынса бер ниндәй ҙә процент түләнмәй, ә бөтә доход отош формаһында түләнә.

Отоштарҙың дөйөм суммаһы уртаса алғанда заемдың 20 йыллыҡ срогы өсөн йылына 4 процент иҫәбенән билдәләнә.

Заемдың 20 йыл срогы эсендә бөтә облигацияларҙың 1/3 өлөшө ота, ә облигацияларҙың ҡалған 2/3 өлөшө үҙҙәренең нарицательный хаҡтары буйынса түләп алына.

Отҡан облигациялар түләп алына һәм артабанғы тираждарҙа ҡатнашмайҙар.

Заем буйынса отоштар йөҙ һумлыҡ облигацияларҙа 50.000.25.000. 10.000.5.000,1000,500 һәм 200 һум суммаларында билдәләнә, был сумма облигацияның үҙ хаҡы ла (йөҙ һум) инә.

6. Заемдың 20 йыллыҡ срогы эсендә 40 отош тиражы — йылына 2 тираж үткәрелә.

Отош тираждары 1950 йылдан алып СССР финанс Министерствоһы тарафынан билдәләнгән сроктарҙа үткәрелә.

7. Һәр бер отош тиражында заемдың һәр бер разрядена йәғни һәр бер 100 миллион һумына түбәндәге һанда отоштар уйналасаҡ.

Облигацияның нарицательный хаҡтарын инәреп 100 һумлыҡ облигацияға отоштар күләме	ОТОШТАР ҺАНЫ: 1—10 тираждарҙа һәр береһендә уйнала	11—20 тираждарҙа һәр береһендә уйнала	21—30 тираждарҙа һәр береһендә уйнала	31—40 тираждарҙа һәр береһендә уйнала	Барлыҡ 40 тираж. бөтәһендә һәр бер 100 млн. һ. заемға бөтәһе уйнала
50.000 һум	1	1	1	1	40
25.000 һум	2	2	2	2	80
10.000 һум	5	5	5	5	200
5.000 һум	10	10	10	10	400
1.000 һум	100	100	100	10	4000
500 һум	1000	1000	1000	1000	40000
200 һум	7507	7257	7007	6757	285280
Отоштарҙың дөйөм һаны	8625	8375	8125	7875	330000
Отоштарҙың дөйөм суммаһы (һумдарҙа)	2301400	2251400	2201400	2151400	89056000

8. Отмаған облигациялар 1954 йылдың 1 октябренән алып заем срогының аҙағына тиклем ҡалған 15 йыл эсендә үҙҙәренең нарицательный хаҡтары буйынса түләп (һатып) алыналар.

Заемдың һәр бер 100 миллион һумынан 1954 — 1959 йылдарҙа йыл һайын 2.500.000-әр һум, 1960 — 1964 йылдарҙа — 4.200.000-әр һум, 1965 — 1969 йылдарҙа — 6.200.000-әр һум һатып алына.

1954 — 1968 йылдарҙа һатып алыуҙар тейешле облигациялар йыл һайын үткәрелә торған тулаҫ тираждары буйынса билдәләнә. Тулаҫ тираждарын үткәреү сроктары СССР финанс Министерствоһы тарафынан билдәләнә.

Тулаҫ тираждарында сыҡмаған облигациялар 1969 йылдың 1 октябренән һатып алыналар.

9. Отош сыҡҡан облигациялар, шулай уҡ нарицательный хаҡтары менән һатып алынырға тейешле облигациялар 1970 йылдың 1 октябренә тиклем түләү өсөн тапшырыла алалар. Был срок үткәндән һуң облигациялар юғалтыла һәм түләүгә алынмайҙар.

СССР финанс Министры А. ЗВЕРЕВ

Илебеҙ тағы ла гүзәлерәк булһын өсөн

Өфө ҡалаһы аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһында эштән һуң митингы булды. Хөкүмәттең ҡарары тураһында иптәш Рогожиндең белдереүенән һуң стахановсы Арслангәрәева һүҙ алды.

— Мин фабрикала 10 йыл эшләйем. Минең хеҙмәт хаҡым йыл һайын арта бара. Айына 950 һум хеҙмәт хаҡы алам. Капиталистик илдәрҙә бындай ҙур эш хаҡы алған ҡатын-ҡыҙҙар юҡ. Сөнки унда эшселәр тураһында бер кем дә ҡайғыртмай. Беҙҙең совет илендә хеҙмәтсәндәр тураһында хөкүмәт, партия һәм иптәш Сталин көн һайын хәстәрлек күрәләр.

Мин государствоның яңы заемына ҙур шатлыҡ менән яҙылам. Минең вкладым һөйөклө илебеҙҙең үҫеүенә, халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыуға һәм уны артабан алға ебәрергә ярҙам итер, — тине ул.

Ватан һуғышында ҡатнашҡан иптәш Гусев үҙенең сығышында былай тине;

— Мин үҙемдең илем өсөн фронттарҙа йәнемде ҡыҙғанмай һуғыштым. Һуғыш юлдарын үткәндә күп кенә емерелгән ҡалаларҙы һәм ауылдарҙы осраттым. Уларҙы аяҡҡа баҫтырыу өсөн күп көс һәм средство талап ителә. Был эште тиҙләтер өсөн яңы сығарылған заем ҙур ярҙам итәсәк. Шуның өсөн мин заемға бер айлыҡ хеҙмәт хаҡыма яҙылам.

Митинг бөткәндән һуң ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә фабриканың эшселәре йөҙҙәрсә мең һумға яңы заемға яҙылды.

А. Имангулов.

Телефон аппараттары заводының коллективы СССР Министрҙар Советының яңы заем сығарыу тураһындағы ҡарарын ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланы. Был тарихи ҡарары радио аша бөтә цехтарға ла тапшырылды. Цехтарҙа ҡыҫҡа митингылар булды. Начальнигы иптәш Ершов булған цех митингыһында заводтың иң алдынғы стахановсыһы иптәш Честов беренсе булып сығыш яһаны.

— Государство заемы, — ти ул үҙенең сығышында, — илебеҙҙең экономикаһын артабан күтәреү менән бергә хеҙмәтсе халыҡтың материаль көнкүрешен тағы ла яҡшыртыуға юнәлдерелгән. Ул, һуғыштан һуңғы Сталин бишйыллыҡ планын дүрт йылда үтәүгә ярҙам итәсәк. Мин заемға бер айлыҡ хеҙмәт хаҡыма яҙылам, — тине ул.

С. Даулетшин.

СТӘРЛЕТАМАҠ. Ҡала хеҙмәтсәндәре яңы заемға патриотик күтәренкелек менән яҙылалар. Улар тәүге бер сәғәттә генә бер нисә миллион һум күләмендә государствоға бурысҡа средство бирҙеләр.

Ленин исемендәге заводтың стахановсыһы металлург иптәш Люферов митингыла былай тине:

— Яңы заем государствобыҙҙың ҡеүәтен тағы ла нығыраҡ арттырасаҡ, шуға күрә лә мин үҙемдең ай ярымлыҡ хеҙмәт хаҡыма заемға яҙылам. Заводтың эшселәре заемға яҙылыуҙы бер көндән дауам иттерәләр.

М. Сәғиҙева.

* * *

Өфө тимер юл бүлексәһенең эшселәре һәм инженер-техник работниктәре Совет хөкүмәтенең яңы заем сығарыу тураһындағы ҡарарын ҙур шатлыҡ менән ҡаршыланылар.

Паровоз депоһының эшселәре яңы заем сығарылыу тураһындағы хәбәрҙе радио аша тыңлағас, шунда уҡ подписка оформить итә башланылар. Машинистарҙан Лысенков, Елисеев, Шепелев иптәштәр, механиктәрҙән Яков, Семененко иптәштәр ҙур суммаларҙа яңы заемға яҙылдылар.

Өфө станцияһының кондукторҙар резерве коллективе яңы заемға яҙылыуҙы ярты сәғәт эсендә тамамланы.

Тимер юл бүлексәһенең башҡа коллективтәрендә лә подписка уңышлы уҙҙы.

М. Левитин.

Колхозсыларҙың юғары патриотизме

БОРАЙ. Райондың колхозсылары яңы заемға ҙур күтәренкелек менән яҙылалар. Өҙәк ауыл Советына ҡараған ауыл хужалығы артелдәренең члендәре бер сәғәт ваҡыт эсендә байтаҡ суммалыҡ заемға яҙылдылар. Шул уҡ ауыл Советына ҡараған «Ленинселәр» колхозы колхозсылары—бөтәһе 114 кеше бер көндән яңы заемға яҙылдылар һәм колхозсылар араһында подписка ҡыҙыу рәүештә дауам иттерелә. Хөкүмәтебеҙҙең был сараһын ауыл хеҙмәтсәндәре бөтә күңелдән хупланылар һәм илебеҙҙең политик, хужалыҡ һәм хәрби ҡеүәтен артабан күтәреү сараһы итеп ҡабул иттеләр.

* * *

БАҠАЛЫ. Районың колхоздарында государство заемына яҙылыу ойошҡанлыҡ менән, ҙур политик һәм производство күтәрелеше обстановкаһында бара. Ҡуян ауыл Советына ҡараған артелдәрҙең члендәре тәүге ике сәғәт эсендә генә ундарса мең һумға заемға яҙылып, үҙҙәренең патриотик бурыстарын үтәнеләр. Район колхозсыларының ике сәғәт эсендә заемға яҙылыу суммаһы бер миллион ярым һумдан артыҡ һәм подписка дауам итә.

Х. Ғәлимов.

ҘУР ОЙОШҠАНЛЫҠ МЕНӘН

Байҡаҡ районының колхозсылары заем урынлаштырыуҙың тәүге сәғәттәрендә уҡ йөҙәрсә мең һумлыҡ заемға яҙылдылар. Районда заемға яҙылыу ҙур күтәренкелек менән бара.

Завод партия ойошмаһының эшлекле ярҙамсыһы

Проходнойҙан завод эсенә ингәс тә, һул яҡта витринала стена газетаһы эленеп тора. Заводтың партия, профсоюз ойошмалары органында сығарылған «Метизник» исемле стена газетаһы ул. Айҙың, йылдың ниндәй генә осоронда имә, был газетаның һәр ваҡыт шул урында эленеп торғанлығын күрәһең. Газета айына дүрт тапҡыр сығарыла. Ғәҙәттә, редколлегия элекке номерҙе яңы сығарылған газета менән генә алмаштыра. Был урында һәр ваҡыт кеше күп була. Сменаға килеүсе эшселәрҙең иң яратҡан, иң күп була торған урыны ул.

«Метизник» — Белорет ҡорос-сымлыҡ заводы коллективының иң яратып уҡыған газетаһы. Бында уның яңы номерен түҙемһеҙлек менән көтөп алалар. Завод партия, профсоюз ойошмалары был газетаның ролен көндән-көн күтәреү өҫтөндә планлы, серьез эш алып баралар. Газетаның дүрт редколлегияһы бар. Был редколлегияларға ай һайын берәр номер газета сығарырға тура килә. Партбюро газетаның айлыҡ планын төҙөй, план ултырыш менән ҡабул ителә. Айына дүрт тапҡыр сығарылған номерҙәрҙең барыһы ла, партбюро тарафынан раҫланған план буйынса сығарыла. Редколлегиялар үҙ-ара ярышып эшләйҙәр. Иң яҡшы сифатлы итеп сығарылған номерҙең редколлегияһы партбюро тарафынан билдәләнә.

Стена газетаһының һәр бер номеры айырым темаға арнап сығарыла. 1948 йылда сығарылған номерҙәрҙе ҡарағандан һуң газетаның план өсөн, продукцияның сифатын күтәреү өсөн серьез көрәш алып барғанлығы асыҡ рәүештә күҙ алдына килеп баҫа.

Бына йыл башында сығарылған өсөнсө номер. Был номер производство планын үтәүҙә серьез тормоз булып торған оборудованиене насар файҙаланыу мәсьәләһенә арналған. Газетаның башмәҡәләһе заводта оборудованиене файҙаланыуҙың нисек торошона анализ бирә. «...Сотский, Селиванов, Шилкин иптәштәр етәкселек иткән бүлексәләрҙә был эш айырыуса насар тора. Бында эшләүселәр оборудованиене насар ҡарайҙар. Уның ҡеүәтен тулыһынса файҙаланыуҙы ҡайғыртмайҙар...» тип яҙа ул. Газета бер етешһеҙлектәрҙе генә тәнҡитләү менән сикләнеп ҡалмай. Шул темаға арнап алдынғы стахановсыларҙың эш тәжрибәләре менән уртаҡлашыуын ойоштора. Дүртенсе номерлә цехтың стахановсыһы иптәш Мәғәфуров «Мин нисек эшләйем» тигән мәҡәлә менән сығыш яһай.

Бына июль айында сыҡҡан бер номер, «Биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәү өсөн көрәшәйек, һөйөклө илебеҙгә күберәк метиз бирәйек!» тигән шапка аҫтында сығарыла. Завод икенсе квартал планын көсөркөнешле шарттарҙа арттырып үтәп сыҡҡан. Был һөҙөмтә, коллективте алдағы айҙарҙа ла производство пландарын арттырып үтәргә тулы мөмкинлектәр барлығына ышандыра.

«Метизник» айҙан-айға үҙ номерҙәрендә завод коллективен ҡабул ителгән стахановсыларҙың техник-экономик планын большевиктарса үтәүгә саҡыра. «Был планды үтәү беҙгә пландан тыш 845 мең һумлыҡ экономия бирәсәк» тип яҙа ул. Айырым цехтарҙың социалистик йөкләмә алып, план өсөн, шул йөкләмәләрҙе үтәү өсөн нисек көрәшеүҙәрен яҡтырта.

Һәр номер һайын газетаның иң һуңғы колонкаһында үткер тәнҡит материалдары бирелеп барыла. Газетаның был урынын эшселәр бигерәк тә яратып уҡыйҙар. Бына 17-се номер. Газетаның тәнҡит бүлеге производство пландарын үтәмәүсе ялҡауҙарға, рвачтарға ҡаршы йүнәлтелгән. «Дүртенсе номерҙе цехта эшләүсе Морозов смена планын систематик рәүештә үтәмәй...» тигән текст менән сменала йоҡлап ятыусы ғәмһеҙ Морозовҡа карикатура бирелгән.

«Метизник» ай һайын цехтарҙың социалистик ярыш йомғаҡтарын күрһәтеп бара. Стена газетаһы декада һайын, ай һайын завод коллективен яңынан-яңы еңеүҙәргә рухландыра. Мәҫәлән, уның 17-се номере завод коллективының иптәш Сталинға биргән йөкләмәһенең үтәлешенә арналған. Башмәҡәлә «Беҙ иптәш Сталинға йылдың икенсе яртыһында пландан тыш 2.100 тонна металл эшләп сығарырға, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү иҫәбенән бер миллион 200 мең һум экономия яһарға вәғәҙә бирҙек. Үҙ һүҙебеҙҙә торайыҡ! Бөйөк даһиға биргән вәғәҙәбеҙҙе намыҫ менән үтәйек!» — тип яҙа. Шул уҡ номерҙә Магнитогорск заводы менән алып барылған социалистик ярыш һөҙөмтәһе бирелә.

Стена газетаһының номер һайын күтәргән тематикаһы күп төрлө. Ул заводтың культура-ағартыу эштәре, партия һәм профсоюз тормошо менән дә ҡыҙыҡһына. Партия ойошмаларының план өсөн, коммунистарҙы политик тәрбиәләү өсөн йәйелдергән ойоштороу эштәрен ул һәр бер номерҙә һайын яҡтыртып бара. Мәҫәлән, газетаның 20-се номерендә дүртенсе номерлә цехтың парторгы иптәш Сәдретдинов коммунистарҙың план өсөн көрәштә авангардлыҡ ролдәрен күрһәтеп сығыш яһай. Өсөнсө номерлә цехтың парторгы иптәш Загребин: «План өсөн көрәштең беренсе линияһында коммунистар баралар. Коммунист Мальцев цехта беренсе булып йыллыҡ планын срогынан алда үтәне», — тип яҙа.

«Метизник»тең 1949 йылда сығарылған номерҙәрендә лә беҙ уның сталинса биш йыллыҡтың һуңғы ҡол иткес йылы планын срогынан алда үтәү өсөн принципиаль көрәш алып барғанлығын күрәбеҙ. Был айҙарҙа сығарылған номерҙәр күберәк планды ассортимент буйынса үтәүгә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, экономия өсөн көрәш мәсьәләләренә арналған. Шулай итеп, заводтың стена газетаһы партия, профсоюз ойошмалары ҡулында иң үткер, иң көслө ҡорал булып тора. Ул завод коллективының намыҫын яҡлаусы, ул завод партия ойошмаһының достойный органы.

М. Хәйҙәров.

ҺАЛ АҒЫҘЫУҒА ӘҘЕРЛЕК

БЕЛОРЕТ. Еҙем, Ҡарағай йылғалары буйында быйылғы һал ағыҙыу сезонына әҙерлек эше тамамланды. Бында бөтәһе 55.300 кубометр ағас әҙерләнеп ҡуйылған.

Егәҙе леспромхозының работниктәре дамбаларҙы нығыталар. Кәрәкле таш, таҡталар ташылған. Бағорҙар, балталар әҙер. Бөтә эштә хеҙмәт күтәренкелеге күренә. Урман ташыусы иптәш Сафонов көндәлек нормаһы 250 процентҡа, иптәш Сәйәрғолов — 157, иптәш Казармочков — 251, иптәш Кинйәғолов 180 процентҡа үтәйҙәр. Стахановсыларҙың һаны көндән-көн үҫә.

Н. Шәйхулов.

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

Беҙҙең матбуғатыбыҙҙың пропаганда һәм агитация ҡеүәте һәм әһәмиәте ғәйәт ҙур. Уның төрлө идеялы, партиялы, теоретик һәм пропагандистик мәҡәләләре хеҙмәтсәндәрҙе коммунизм рухында тәрбиәләүҙә, Ватанға һәм Ленин —Сталин партияһына аҙағына тиклем бирелгәнлек, совет патриотизме рухында тәрбиәләүҙә партияға ярҙам итәләр. Уның аша партия ойошмалары массалар араһында үткәрелеүсе пропаганда һәм агитация эштәре буйынса үҙ тәжрибәләрен бүлешәләр. Газеталарыбыҙҙың пропаганда бүлектәре марксизм-ленинизм теорияһын өйрәнеүселәргә ярҙамға материалдар биреүгә, пропаганда, агитация һәм тәрбиә эштәренең практикаһын, күп төрлө формаларын һәм средстволарын яҡтыртыуға бағышлана. Былар бөтәһе лә коммунистарҙың һәм бөтә хеҙмәтсәндәрҙең производство бурыстарын менән тығыҙ бәйләнештә үткәрәләргә тейештәр.

В. И. Лениндең күрһәтеүе буйынса, газеталарыбыҙҙың роле тик идеялар таратыу, тик политик тәрбиә эштәре менән генә сикләнмәй. «Газета — коллектив пропагандист һәм коллектив агитатор ғына түгел, ул шулай уҡ коллектив ойоштороусы ла». Ул хеҙмәтсән массаларҙы партия һәм государство ҡуйған бөйөк бурыстарын үтәү өсөн көрәшкә ойоштора һәм мобилизовать итә. Партия массовый матбуғат аша тиҫтәләгән һәм йөҙләгән мең эшселәрҙе, крәҫтиәндәрҙе һәм интеллигент хеҙмәт работниктәрен хәрәкәткә килтерә һәм килтерә, партия уның менән массалар менән тығыҙ бәйләнешен. Матбуғаттың ойоштороусы һәм мобилизациялаусы роле илде индустриялаштырыу һәм ауыл хужалығын коллективлаштырыу планын үтәү өсөн көрәш осоронда, сталинса биш йыллыҡтар өсөн көрәш осоронда айырыуса көслө булды. Социалистик ярыш тураһындағы мәҡәләләр, яңы төҙөлөштәрҙән бирелгән хәбәрҙәр, стахановсылар һәм ударниктар тураһындағы очерктар, хәбәрселәрҙең ауылда колхоз төҙөлөшөнөң еңеүе, синфи дошманға ҡаршы көрәш һәм ауыл хужалығы алдынғылары тураһындағы хәбәрҙәре беҙҙең прессабыҙҙа төп урынды алып торҙолар. Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында партия матбуғатты массаларҙы дошманға ҡаршы көрәшкә мобилизовать итеү маҡсатында киң файҙаланды. Газета һәм журналдар биттәрендә совет халҡының фронтта һәм тылда күрһәткән патриотизме, батырлығы тулы рәүештә сағылдырылды.

Беҙҙең газеталарыбыҙ һәм журналдарыбыҙ — партия ойошмаларының органдары. Шуға күрә улар партияның генераль линияһын массаларға аңлатыуға, партия һәм хөкүмәт директиваларын тулыһынса тормошҡа үткәрелеүе өсөн совет патриоттарын мобилизовать итеүгә саҡырылғандар. Беҙҙең газеталарыбыҙҙың йөкмәткеһе тәрән партиялы булырға тейеш һәм шулай була ла. Газета нәмә тураһында ғына яҙһа ла, уның материалдары партия ҡарарҙарын пропагандалай, етешһеҙлектәрҙе һәм хаталарҙы партия позицияһында тороп тәнҡитләй.

Газеталарҙа «Партия тормошо» бүлеге иң мөһим бүлек булып тора һәм партия ойошмаларының эш тәжрибәләрен дөйөмләштереүҙә ҙур роль уйнай.

Хәҙерге көндә совет халҡы һуғыштан һуңғы осорҙа халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм уны артабан үҫтереүҙең грандиоз планын үтәү өсөн большевиктарса көрәшә. Сталинса биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн бөтә илебеҙҙә эшселәрҙең, колхозсыларҙың һәм интеллигенцияның социалистик ярышы киң йәйелдерелдe. Матбуғат та, үҙ нәүбәтендә, бөйөк Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен артабан көсәйтеүгә массаларҙы мобилизовать итеү, биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын үтәү өсөн көрәшкә халыҡты ойоштороу буйынса ҙур саралар үткәрә. Был бөйөк бурыстарҙы үтәү өсөн көрәштә матбуғат үҙ эшенә хеҙмәтсән массаларҙы киңерәк ылыҡтырырға, уларҙың актив ҡатнашы менән үҙенең йөкмәткеһен һаман тәрәнәйтә барырға, тематикаһын эленән-эле төрләндерергә тейеш. Партия активынан, эшселәрҙән, колхозсыларҙан һәм интеллигенциянан үҙ хәбәрселәре сафын үҫтереү — газета эшенең сифатын күтәреү һәм йәнләндереүҙең асҡысы булып тора.

Ленин һәм Сталиндең принципиаль күрһәтмәләре шунан тора, большевистик етәкселектең массалар менән булған бәйләнешен газета хәрәкәттә һәм бөтә тулылығы менән күрһәтергә, партия органдары эшмәкәрлегенә дөрөҫ анализ яһарға, массаларҙың тауышын ишетә һәм уға дөрөҫ яуап бирә белергә, массаларҙың ихтыяждарын һәм талаптарын аңлай белергә, хеҙмәтсәндәр жалобаларына һәм хаттарына үҙ ваҡытында реагировать итергә, массаларҙы өйрәтергә генә түгел, ә үҙе лә массаларҙан өйрәнә белергә тейеш. Газетаның массовый булыуы — большевистик матбуғаттың характерлы үҙенсәлеге ул.

Беҙҙең большевистик матбуғатыбыҙ үҙенең принцибе буйынса массовый, халыҡ матбуғаты, ул совет социалистик демократияның ҡауҙалеше, партия менән халыҡ араһындағы бәйләнештең, массалар менән большевистик етәкселек итеүҙең ҡоралы. Матбуғат, ти иптәш Сталин, массовый характерҙағы телаһә ниндәй таратыу аппаратына бәрәбәр, ул партия менән эшселәр синыфы араһында өҙөлмәҫлек бәйләнеш һаҡлаусы. Беҙҙең газеталарыбыҙҙың массовыйлығы тағы ла шунан тора, улар үҙҙәрендә хеҙмәтсәндәрҙең киң ҡатламдарының актив ҡатнашыуҙары нигеҙенә ҡоролғандар. Массалар менән, партия ойошмалары менән бәйләнешһеҙ газета массовый була алмай.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Молот», «Волжская коммуна» һәм «Курская правда» газеталарының эштәре тураһындағы ҡарарында былай тип күрһәтелә: «Эшселәр, крәҫтиәндәр һәм интеллигенция араһынан корреспондентәрҙе газета эшендә ҡатнашыуға киңерәк йәлеп итеүҙең газета эшен яҡшыртыуға һәм уларҙың массалар менән булған бәйләнешен нығытыуҙа мөһим шарт икәнлеген иҫәпкә алып, газета редакцияларына авторҙар активе менән көндәлек эш ойоштороуҙы һәм редакцияның эш пландарын тикшереү өсөн редакциянан тыш авторҙарҙың йыйылыштарын үткәреүҙе практиковать итеүҙе, шулай уҡ редакторҙарҙың газета эше тураһындағы доклады менән читателдәр йыйылыштары үткәреүҙе йөкмәтергә».

Партиябыҙҙың был күрһәтмәләрен үтәүҙә «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы байтаҡ саралар үткәрҙе. Һуңғы ваҡыттарҙа хәбәрселәр материалдары күберәк урын ала башланы, хеҙмәтсәндәр хаттары баҫып сығарыла, урындағы информация күберәк бирелә.

Авторҙарҙы үҙ эшенә киңерәк йәлеп итеү большевистик матбуғаттың төп бурысы булып тора. Өлкә һәм район газеталары редакцияларының һәр бер работнигы үҙенең әҙәби, ижад эшмәкәрлеге менән бер рәттән хәбәрселәр һәм авторҙар менән эшләүҙе төп бурыс итеп иҫәпләргә тейеш. Редакция хеҙмәтсәндәр хаттарын юғары баһаларға, уларға тәрән ихтибарлы булырға тейеш. Иптәш Сталин 1924 йылда «Крестьянская газета»ның юбилей менән ҡотлап, былай тине: үҙ хәбәрселәрен күҙ ҡараһы кеүек һаҡлау — газетаның беренсе бурысы. Селькорҙар, — ти иптәш Сталин, — газетаның армияһы, уның терәге, корреспонденттәр менән хат яҙышыу, уларҙың хәбәрҙәрен газетала урынлаштырыу, авторҙар активының кәңәшмәһе, семинарҙары, рабселькорҙар рейдтәре, читателдәрҙең һорауҙарына яуаптар — газетаны яҡшыртыуға, уның тематикаһын киңәйтеүгә, күп һанда авторҙар һәм рабселькорҙар туплауға яҡшы средство булып хеҙмәт итәсәк саралар бына шундай.

Совет матбуғатының данлы отряды башында большевистик «Правда» тора. Беҙҙең газеталарыбыҙ уның өлгөһө менән рухланалар. «Правда» бөтә төр дошмандарға ҡаршы көрәштә партиябыҙ ҡулында һәр ваҡытта ла көслө ҡорал булды; тыныс хеҙмәт осоронда ла, һуғыштың аяуһыҙ ҡаты көндәрендә лә массаларҙы алға, еңеүгә саҡырыусы булды.

Беҙҙең хужалыҡ төҙөлешендәге уңыштарыбыҙ, совет йәмғиәтенең коммунизмға барыуын тиҙләтеү — туранантура халыҡтың политик һәм культура кимәлен артабан күтәреүгә ҡайтып ҡала. Шуға күрә матбуғат хеҙмәтсәндәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләү эшен көсәйтергә, кешеләр аңындағы капиталистик ҡалдыҡтарға ҡаршы ҡырҡа көрәшергә, үҙенең пропагандистик эшмәкәрлеген тағы ла юғарыраҡ күтәрергә, хеҙмәтсәндәрҙең социалистик аңын үҫтереү эшенә хеҙмәт итергә, тейеш.

Журналист, совет кешеләрен хеҙмәткә, общественный милекә, Тыуған ил алдындағы үҙ бурыстарына социалистик мөнәсәбәт рухында тәрбиәләүҙең коммунистик тәрбиәнең мөһим бер элементы булып торғанлығын бер ҡасан да иҫәптән сығармаҫҡа тейеш. «Беҙҙең матбуғатыбыҙ,—ти В. И. Ленин,—артта ҡалыусыларҙы алға өҫтәреүсе, эшкә, хеҙмәт дисциплинаһына, ойошҡанлыҡҡа тәрбиәләүсе ҡорал булып әүерелергә тейеш».

Газета, ҡайҙа ғына, ниндәй форматта сыҡмаһын, промышленность, колхоз һәм интеллигент хеҙмәт кешеләрендә һөйәкле Ватаныбыҙҙың сәскә атыуы һәм еңелмәҫ ҡеүәте данына намыҫлы эшләү тойғолары, халыҡ милкен һаҡлау, хужаһыҙлыҡ һәм социалистик байлыҡты әрәм-шәрәм итеүҙәргә ҡаршы ҡаты көрәш тойғолары һәм аңы тәрбиәләргә бурыслы.

ВКП(б) Үҙәк Комитеты үҙенең идеология мәсьәләләре буйынса булған ҡарарҙарында совет культураһының аңы күтәрелеше өсөн, кешеләр аңындағы капиталистик ҡалдыҡтарҙы бөтөрөү өсөн көрәштең программаһын билдәләне. Был бурысты үтәү юлында матбуғат работниктәре үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм тырышлыҡтарын, бөтә белемдәрен хужалыҡ, политик һәм культура тормошо мәсьәләләренең газета биттәрендә тулы һәм дөрөҫ яҡтыртылыуына арнарға бурыслылар. Матбуғат, коллектив пропагандист, агитатор һәм массаларҙы ойоштороусы булыуы арҡыһан, кемгә булһа ҡарағанда, яңылыҡты нығыраҡ тойорға, массаларҙың башында булырға, алдынғылар тәжрибәһен таратырға һәм артта ҡалыусыларҙы алдынғылар кимәленә күтәрергә тейеш.

Матбуғат работниктәренең хеҙмәте партиябыҙ тарафынан юғары баһалана. Уларға идеологик эштең мөһим участкаһы, массаларҙы коммунистик тәрбиәләү бурысы ышанып йөкмәтелгән. Партияның был бөйөк ышанысын ҡәҙерләргә, аҡларға, газета һәм журналдарҙың сифатын яҡшыртырға, уларҙы камиллаштырырға, уларҙың идея-политик кимәлен күтәрергә — совет журналистарының бурысы бына шундай.

М. САҠАЕВА.

Өфөлә 2 майҙа йәйге спорт сезоны башланды. Беренсе майға арналған эстафетала ҡаланың 200 спортсмены ҡатнашты.

Һүрәттә (һулдан): «Большевик» обществоһының ярышта беренселекте алған ҡыҙҙар командаһы. (Уртала) Старт биреү ваҡыты. (Уңда) физкультура һәм спорт ойошмаһының Өфө ҡала комитеты председателе иптәш **Л. Мушкин** ярышта еңеүсе «Большевик» обществоһы командаһына приз тапшыра. **Л. Якубов фотоһы.**

Яҙғы сәсеү эштәрен бөтә киңлеге менән йәйелдерәйек!

Тәүге көндәрҙең етешһеҙлектәрен ҡабатламаҫҡа

Туймазы, Ҡандра һәм башҡа райондарҙа үткәрелгән тикшереү яҙғы баҫыу эштәренең һәм ағас ултыртыуҙың бик насар ойошторолғанын күрһәтте.

Күп кенә колхоздарҙа тупраҡ ҙур майҙандарҙа өлгөрөүгә ҡарамаҫтан, тырматыу һәм һөрөү эштәрен ойошторимайҙар. Мәҫәлән, Туймазы районы «Юкәле-Бүләк» колхозында (председателе иптәш Талхин) тунға һөрөлгән 670 гектар майҙан күптән өлгөргән. Бында баҫыу эштәрен массовый күләмдә йәйелдерергә тулы мөмкинлектәр бар. Ләкин колхоз етәкселәре ҡиммәтле ваҡытты әрәм үткәрәләр. Тракторҙар ҙа, йәнле тартыу көстәре лә эштә тулыһынса файҙаланылмай. Тракторҙар менән ни бары 70 гектар ер тырматылған. Ә аттар хатта әле был эшкә ҡушылмағандар ҙа.

Шул уҡ районның «Берлек» колхозында ла ерҙәрҙе ваҡытында тырматып ҡалыу сараларын күрмәйҙәр. Туймазы МТС-ы (директоры иптәш Юнусов) колхоздар менән төҙөшкән договорҙа күрһәтелгән эш төрҙәрен иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәреү өсөн мөмкинлектәрҙе тулыһынса файҙаланмай. Трактор бригадалары тырмалар менән тәьмин ителмәгәндәр. Мәҫәлән, «Юкәле-Бүләк» колхозында ПАТИ тракторына ни бары 12 тырма тағылған. «Берлек» колхозында ла СТЗ тракторы бары 7 пар тырма менән эшләй. Был хәл тырматыу эштәрен һуҙыуға килтерәсәк. Ә МТС-тың трактор бригадалары колхоздар менән төҙөшкән договор буйынса ер тырматыуҙы 2—3 көндә үтәп сығыу йөкләмәһен алғайнылар.

Баҫыу эштәренең тәүге көндәрендә үк ҡайһы бер колхоздарҙа агротехниканы тупаҫ рәүештә боҙоуға юл ҡуялар. «Юкәле-Бүләк» колхозында бер гектар һолоно ҡул менән сәсәләр. Ләкин агротехниканы был рәүештә боҙоусыларға ҡарата урындағы партия, совет ойошмалары, ауыл хужалығы специалистәре тейешле сараны күрмәйҙәр.

Хәҙер ағас ултыртыу эштәре бөтә киңлеге менән йәйелдерелергә тейеш. Бүҙәк, Благовар, Дәүләкән райондарының колхоздарында короловка ҡаршы ныҡлы көрәш башланды. Был райондарҙа аҙ ғына ваҡыт эсендә 40—50 гектар майҙанда ағас ултыртылды. Ләкин ҡалған райондарҙа был эште башлауҙы һуҙалар. Баҡалы, Бөләәз, Мәләүез, Йәрмәкәй райондарында ағас ултыртыуға әле булһа башлағандары юҡ. Туймазы районы «Юкәле-Бүләк» колхозында 5 гектар майҙанда ағас ултыртылырға тейеш, ә 2 гектар ғына ер әҙерләнгән. Һәм 1 гектар ағас ултыртылған. Ул да билдәләнгән план буйынса эшләнмәгән. 12 рәт урынына 4-әр рәтле генә итеп ултыртылған.

Бөтә райондарҙа ла өлгөргән ерҙәрҙе һис кисекмәҫтән һайлап тырматыуға, һөрөүгә һәм сәсеүгә башларға кәрәк. Район ауыл хужалығы бүлеге специалистәре, агрономдар баҫыу эштәренең сифатына сермез иғтибар бирергә, агротехниканы тупаҫ рәүештә боҙоусыларға конкрет саралар күрергә тейештәр.

Н. Николаев,
Башкорт АССР-ы Министрҙар Советының ауыл хужалығы секторы мөдире.

Тракторисҭәр смена нормаһын арттырып үтәйҙәр

НОМАҒУЖА. (Телефон аша). Райондың колхозсылары һәм механизаторҙары Беренсе Май байрамын колхоз баҫыуҙарында стахановсы эш өлгөләре менән билдәләнеләр.

«Алға» колхозында баҫыу эштәре айырыуса уңышлы бара. Тәүге көндә генә «Алға» колхозында 25 гектар ер тырматылды, 25 гектар ашлыҡ сәселде, 10 гектар ер һөрелдә. Комсомолка иптәш Исхакова етәкселек иткән звено члендәре баҫыуға сығыуҙың тәүге көндәрендә үк эш нормаларын арттырып үтәүгә өлгәштеләр. Был звено үҙ участкаһында 18 гектар бойҙай сәсте.

Ворошилов, Киров исемендәге ауыл хужалығы артеле члендәре лә байрамды баҫыуҙа эшкә сығыу менән ҡаршыланылар. Ворошилов исемендәге колхозда тәүге көндә 8 гектар ер һөрелде һәм 10 гектар бойҙай сәселде.

«Маркс» колхозын хеҙмәтләндереүсе иптәш Яппаров трактор бригадаһы юғары культуралы бригада исемен алыу өсөн ярышып, стахановсы эш өлгөләре күрһәтә. Тракторисҭарҙан Мөхәтдинов, Ханов һәм Алиев иптәштәр смена заданиеһын систематик рәүештә 120—125 процентка үтәйҙәр.

Ф. Ямалетдинов.

Ике мең гектар ужым өҫтәмә аҙыҡландырылды

Стәрлетамаҡ районы колхоздарында байрам көндәрендә лә баҫыу эштәренең темпы байтаҡ үҫте.

30 апрелдә район буйынса бөтәһе 2.050 гектар майҙанда ужым культураларына өҫтәмә аҙыҡландырыу үткәрелде. 420 гектар ер тырматылды һәм 120 гектар майҙанда иртә культуралар сәселде, 15 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды.

Калинин исемендәге ауыл хужалығы артеле члендәре сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн бөтә сараларҙы күрәләр. Күпселек һабансылар һәм сәсеүселәр эш нормаларын арттырып үтәйҙәр. Был колхозда 65 гектар ер һөрөлдө һәм 33 гектар иртә культуралар сәселде. «Искра», Киров исемендәге колхоздарҙа ла культураларҙы сәсеү эше уңышлы бара.

Х. Камалов.

Колхозсы ҡарттарҙан контроль постар

ЫШПАРҒЫ. Райондың «Урал», «1 Май», «Октябрь», Ибраһим һәм Калинин исемендәге колхоздарҙың ҡарттары ауыл хужалығының культураһын күтәреү, быйыл колхоз баҫыуҙарынан юғары уңыш йыйып алыуға өлгәшеү өсөн конкрет йөкләмәләр алып, райондағы бөтә ҡарттарҙы ярышҡа саҡырҙылар.

Был йөкләмәлә: «Беҙ колхозсы ҡарттар үҙ колхозыбыҙҙа баҫыу эштәренең ҡыҫҡа срокта яҡшы сифатлы итеп башҡарылыуы, бөтә сбруйҙарҙың, инвентарҙарҙың тәҙек булыуы һәм йәнле тартыу көстәренең баҫыу эштәрендә дөрөҫ файҙаланылыуын үҙ яуаплылығыбыҙға алабыҙ. Орлоксолоҡ участкаларында сәсеүҙе яҡшы итеп үткәреүҙә үҙ колхозыбыҙға бөтә яҡлап ярҙам итәсәкбеҙ», — тип әйтелә.

«Октябрь» колхозының члены 67 йәшлек Ғәзиз Хәтимов һабансыларҙың, тырмаусыларҙың һәм сәсеүселәрҙең эшенә ныҡлы контроль яһарға, үҙ һыйыры менән ҡара парға 50 йөк серегән тирес сығарырға, Ибраһим колхозының ҡарт члендәре Хәкимйән Әхмәтшин һәм Ямалетдин Шәмсетдинов иптәштәр үҙ һыйырҙары менән баҫыуға сәсеү орлоғо ташырға йөкләмә алдылар.

Был колхоздарҙа 60 ҡарт колхозсынан баҫыу эштәренең сифатын тикшереү буйынса контроль постар ойошторолдо.

Н. Ғәлимов.

Сит илдәрҙә Беренсе майҙы байрам итеү

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА, 1 май. (ТАСС). Чехословакия хеҙмәтсәндәре бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнө — 1 майҙы ҙур күтәренкелек менән байрам иттеләр. Республиканың ҡалаларында һәм ауылдарында Беренсе май демонстрациялары һәм хеҙмәтсәндәрҙең митингылары булды.

Прагала Беренсе май байрамы Прага гарнизоны ғәскәрҙәренең параҙы менән башланды. Унан ары Вацлав майҙанына демонстрациясыларҙың колонналары инә башланылар. Беренсе май демонстрацияһында Чехословакия башҡалаһының бер нисә йөҙ мең хеҙмәтсәне ҡатнашты.

Демонстрациялар колонналары В. И. Лениндең һәм И. В. Сталиндең, Чехословакия республикаһы президенты Готвальдтың, халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтенең күренекле деятелдәренең портреттәрен, транспаранттар һәм лозунгылар күтәреп үттеләр. Уларҙа түбәндәге һүҙҙәр яҙылғайны: «Йәшәһен тыныслыҡ!», «Йәшәһен халыҡтар араһында дуҫлыҡ!», «Бөтәһен яңы һуғыш тоҡандырыусылар!».

Демонстрациясыларҙың хөкүмәт трибунаһы янынан үтеүсе колонналары бөйөк Сталин хөрмәтенә, халыҡтарҙың тыныслыҡ һәм именлек тәрәге булған Советтар Союзы хөрмәтенә иҫәнлек теләнеләр.

ВЕНГРИЯ

БУДАПЕШТ, 1 май. (ТАСС). Венгрия хеҙмәтсәндәре Беренсе май байрамын тантаналы рәүештә билдәләп үттеләр. 1 май көнө ысын мәғәнәһе менән бөтә халыҡ байрамы булды. Унда венгер халҡының бик киң массаһы ҡатнашлыҡ итте.

Венгрияның башҡалаһында байрам Геройҙар майҙанында үткәрелгән парад менән башланып китте.

Унан ары майҙанға демонстрациясыларҙың беренсе колонналары килеп инәләр. Улар Маркс, Энгельс, Ленин, Сталиндең, Венгрияның хеҙмәтсәндәр партияһы етәкселәренең портреттәрен, шулай уҡ демократик Венгрияның халыҡ хужалығындағы уңыштарҙы сағылдырыусы күп транспаранттар һәм диаграммалар күтәреп киләләр.

Будапештта Беренсе май демонстрацияһында Венгрия башҡалаһының йөҙҙәрсә мең хеҙмәтсәндәре ҡатнаштылар.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ, 1 май. (ТАСС). Был яҙғы Беренсе май иртәһендә Бухарест урамдары яҡты ҡояш нурҙарына күмелделәр. Румыния башҡалаһының хеҙмәтсәндәре, Беренсе май демонстрацияһында ҡатнашыу өсөн, байрам йырҙары йырлап Еңеү майҙанына табан йүнәлделәр.

Хөкүмәт трибунаһы эргәһенән демонстрациясылар колонналары өҙлөкһөҙ ағым булып ағылдылар. Майҙанда: «Йәшәһен Сталин!», «Йәшәһен СССР!», «Беҙ тыныслыҡ өсөн көрәшәбеҙ, бөтһөн һуғыш тоҡандырыусылар!», «Йәшәһен Румыния Халыҡ Республикаһы!», «Йәшәһен Румыния эшселәр партияһы!» тигән тауыштар яңғыраны.

Бухарестә Беренсе май демонстрацияһында 500.000 самаһы хеҙмәтсән ҡатнашты.

МОНГОЛИЯ ХАЛЫҠ РЕСПУБЛИКАҺЫ

УЛАН-БАТОР, 1 май. (ТАСС). Монголия Халыҡ Республикаһының башҡалаһы Улан-Баторҙа Беренсе май байрамы хөрмәтенә байрам парады булды. Бөтә урамдар ҙа ал байраҡтар, лозунгылар, транспаранттар менән биҙәлгән. Урамдар кеше менән тулды. Хөкүмәт биналары һәм майҙандар В. И. Ленин, И. В. Сталин, Монголия халыҡ-революцион партия һәм МПР хөкүмәте етәкселәренең портреттәре менән биҙәлде.

Сухэ-Батор исемендәге митинг майҙанында башҡаланың күп меңдәрсә хеҙмәтсәндәре ҡатнашлығында митинг булды. Монголия Халыҡ Республикаһының премьер-министр урынбаҫары Сурынжаб митингыла сығыш яһап, Монголия Халыҡ Республикаһының бойондороҡһоҙ йәшәгән 28 йылы эсендә алға китеүҙә өлгәшкән бик ҙур уңыштарын билдәләп үтте.

Митингыла ҡатнашыусылар иптәш И. В. Сталинға ҙур күтәренкелек менән ҡотлау ҡабул иттеләр.

Митингынан һуң Улан-Батор гарнизоны частәренең параҙы һәм күп меңдәрсә хеҙмәтсәндәр ҡатнашлығы менән демонстрация булды.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ, 1 май. (ТАСС). Болгария хеҙмәтсәндәре 1 майҙы тантаналы һәм шатлыҡлы байрам иттеләр. Софияла парадтан һуң хеҙмәтсәндәрҙең демонстрацияһы булды, унда 300 мең кеше ҡатнашты.

Демонстрация Советтар Союзына, Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктар) Партияһына, болгар халҡының иң яҡшы дуҫы, Болгарияның азатлығын һәм бойондороҡһоҙлоғон яҡлаусы И. В. Сталинға тәрән рәхмәт һәм сикһеҙ бирелгәнлек лозунгылары аҫтында үтте.

ГЕРМАНИЯ

БЕРЛИН, 1 май. (ТАСС). Бөгөн бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең боевой көстәренә смотр көнөндә, Берлинда хеҙмәтсәндәрҙең Беренсе май демонстрацияһы булды һәм унда 800 меңдән артыҡ кеше ҡатнашты.

Башҡаланың төрлө яҡтарынан Люстгартен майҙанына демонстрациясылар колонналары өҙлөкһөҙ ағылдылар.

Демонстрациясылар В. И. Лениндең һәм И. В. Сталиндең портреттәрен күтәреп үттеләр. Яҙғы яҡты ҡояш нурҙарында колонналарҙың өҫтөндә ҡыҙыл флагтар, Демократик Немец Республикаһының ҡара-ҡыҙыл-алтын төҫтәрҙән торған байраҡтары, күп һанда плакаттар һәм лозунгылар елберҙәнеләр.

АМЕРИКА ҠУШМА ШТАТТАРЫ

НЬЮ-ЙОРК, 1 май. (ТАСС). Кисә Беренсе май демонстрацияһында Нью-Йорк ҡалаһының 70 меңдән артыҡ эшсеһе, һуғыш ветерандары һәм интеллигенция вәкилдәре ҡатнашты. Демонстрация тыныслыҡты һаҡлау лозунгыһы һәм Америка халҡының демократик хоҡуҡтарына фашистарҙың ҡул буҙыуҙарына ҡаршы протест [illegible] Нью-Йорк кешеләре демонстрация [illegible] «Атлантик пакт—һуғыш [illegible] тауыштар иштелдә.

ЯПОНИЯ

ШАНХАЙ, 1 май. (ТАСС). Бөгөн Японияның башҡалаһы Токио [illegible] Беренсе майҙы байрам итеү [illegible] профсоюз, студенттар [illegible] ойошмалары һәм башҡа общественность ойошмалар тарафынан ойошторолған массовый митинг булды. Беренсе май митингыһында 525 мең кеше ҡатнашты. Был Япония тарихендә хеҙмәтсәндәрҙең иң ҙур митингыһы ине.

Митингыла Япония компартияһының генеральный секретаре Токуда [illegible] менән сығыш яһаны, митингыла ҡатнашыусылар уны йылы ҡаршы алдылар. Уның телмәре ҡеҫлә алҡыштар һәм хуплау тауыштары менән [illegible] тапҡырҙар бүленде. Митингыла сығыш яһаған ораторҙар араһында илдең профсоюз ойошмаларының, социалистар, эшсе-крәҫтиәндәр партияларының һәм башҡа демократик ойошмаларҙың вәкилдәре булды.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, 1 май. (ТАСС). Варшаваның иң ҙур Еңеү майҙанында митинг ойошторолдо. Митингынан һуң демонстрация булып, унда Варшаваның 400 мең-гә яҡын хеҙмәтсәне ҡатнашты.

Демонстрациясылар Маркс, Энгельс, Ленин, Сталиндең портреттәрен, шулай уҡ Советтар Союзы хөрмәтенә, совет һәм совет халыҡтарының дуҫлығы хөрмәтенә, халыҡтарҙың иң бөйөк юлбашсыһы һәм остаҙы иптәш Сталин хөрмәтенә иҫәнлек теләүсе күп лозунгылар күтәреп үттеләр. Демонстрациясылар «Сталин — Берут!» тип ҡысҡырҙылар.

Шулай уҡ Польшаның барлыҡ ҡалаларында һәм ауылдарында ла Беренсе май митингылары һәм демонстрациялары булды. Уларҙа миллиондарса хеҙмәтсәндәр ҡатнашлыҡ иттеләр.

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ, 1 май. (ТАСС). Франция башҡалаһында, илдәге башҡа күп ҡалаларҙағы кеүек, Дөйөм Хеҙмәт Конфедерацияһының саҡырыуы буйынса бөтә Париж хеҙмәтсәндәренең бик ҙур Беренсе май демонстрацияһы булып үтте. Парижда 5 сәғәт буйына дауам иткән демонстрацияла 1 миллиондан артыҡ кеше ҡатнашты.

Дөйөм Хеҙмәт Конфедерацияһының саҡырыуы буйынса, Конфедерацияның члендәре лә, шулай уҡ башҡа профсоюз ойошмаларының члендәре лә урамға сыҡтылар. Урындағы ваҡыт менән сәғәт 3-тә Париждең Милләттәр майҙанында йыйналған барлыҡ хеҙмәтсәндәр туғыҙ колонна булып, оркестрҙар, байраҡтар һәм йырҙар менән Бастилия майҙанына табан киттеләр.

Бастилия майҙанында Дөйөм Хеҙмәт Конфедерацияһының бюро члендәре, Париж районының профсоюздар берләшмәһе Бюроһының члендәре, Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресы Даими комитеты члендәре, Франция коммунистәр партияһы Үҙәк Комитеты члендәре, Франция коммунистәр партияһы Үҙәк Комитеты члендәре, унитар социалистик партия, «Тыныслыҡ һәм азатлыҡ өсөн көрәшселәр» ойошмаһы етәкселеге члендәре ошонда төҙөлгән трибунаға мендәләр. Трибуна эргәһенән металлургтар, төҙөүселәр, металлист, химия һәм авиация промышленносе эшселәре, ҡаршылыҡ күрһәтеү хәрәкәтенең ҡатнашсылары, француз ҡатын-ҡыҙҙары союзының, Францияның республикан йәштәре союзының ойошмалары һәм башҡа бик күп демократик ойошмаларҙың өҙлөкһөҙ-ҡырыйһыҙ колонналары үтте.

Шулай уҡ Францияның башҡа ҡалаларында ла күп кеше ҡатнашлығында Беренсе май демонстрациялары булып үтте.

Уны газета үҫтерҙе

Хәбәрсе туп-тура промыселдән икенсе участкаһына килде.

„Бында бер нисә айҙар буйына нефть сығарыу планы үтәлмәй ине. Уның эҙҙеклекте булыуы башҡа участкаларға ла йоғонто яһай, промыселде дөйөм рәүештә артҡа һөйрәй ине.

Һуңғы көндәрҙә был участка тураһында беренсе промыселдә генә түгел, бөтә «Ишембайнефть» тресында ла назар һүҙҙәр таралды. Участканы тәнҡитләйҙәр, эҙҙеклек өсөн мастерҙе лә, операторҙарҙы ла ғәйепләйҙәр.

Ҡала газетаһының сотрудниге Стародубов участкала күренеү менән коллективтең һәр члене уйланды.

«Башкирская вышка» газетаһына яҙалар икән тип уйланылар.

Ләкин Николай Стародубов бөтөнләй икенсе уй менән килгәйне. Сөнки участканың эшен яҡшыртыу, уны эҙҙеклектән алып сығыу өсөн ҡоро тәнҡит кенә етмәй, ниндәй ҙә булһа сереҙ сараларҙы үҙгәртергә, эҙҙеклектең ысын сәбәптәрен табырға кәрәк.

Газетаның бында актив хәбәрселәре, үҙе тәрбиәләп үҫтергән операторҙары, мастерҙары бар. Улар газета сотрудникен күргәс тә үҙҙәренең ҡайғыларын һөйләргә тотондолар.

— Эштәр насар бит әле, — тине инженер Мотығуллин.

— Һин хәҙер бындамы әллә?

— Юҡ, мин әлеге эштә. Тик участкала артта ҡалғас килеп күҙ һалғылайым. Аптыратты бит инде был участка беҙҙе. Күп кенә саралар ҙа үҙгәрып ҡараныҡ, ярҙам күрһәттек. Эш бары бер үҙгәрмәй.

— Шулай бөтөнләй үк өмөт юҡмыни? — тине Стародубов промысел директорының төп ярҙамсыһы Мотығуллиндең күҙҙәренә тура ҡарап.

Мотығуллин бер нисә секундка яуап бирмәйенсә торҙо. Енел генә яуап биреүе лә мөмкин түгел. Участкалағы эш ауыр бит. Күҙгә күренгән мөмкинлектәр файҙаланыла. Тағы ла нәмәләрҙе тулдырып булһаҡ, ниндәй саралар үҙгәрырға мөмкин. Мотығуллин ошоларҙы, үҙ уйын юғертеп, иҫәпләне лә ышаныслы итеп.

— Бар, — тине.

— Дөрөҫ әйтәһең, участкала эште яҡшыртырға мөмкин. Тик...

— Нәмә эшләргә кәрәк? Әйтегеҙ, Николай Семенович.

— Ә һинеңсә?

— Минеңсә... минеңсә бик яҡшылап уйларға ла, аҡыллы ғына итеп эште ойошторорға.

— Дөрөҫ әйтәһең. Ләкин был мастерҙың үҙе генә етмәй. Башҡаларҙың участкаларында ла эш яуаплы. Әгәр ҙә...

Стародубов тағы ла үҙ фекерен әйтеп бөтмәйенсә Мотығуллиндең күҙҙәренә ҡараны.

— Әгәр ҙә участкаға үҙем күсһәм,— тине Мотығуллин уны аңлап.

— Директорға кәңәш итеп ҡара.

— Эйе, шулай итәм, Николай Семенович.

— Беләм мин һеҙҙе. Беләм ҙә, ышанам да.

Эйе, Николай Стародубов уны яҡшы белә. Үҙе ярҙам итеп үҫтерҙе ул Мотығуллинде. Бынан 13 йылдар элек ошо скважиналар тирәһендә тау осрашҡандар ине улар. Стародубов хәҙерге кеүек ул ваҡытта ла редакцияла эшләй ине. Ә Мотығуллин — ключник. Скважиналарҙың ер аҫты ремонттарын башҡара ине.

— Эштәр барамы? — тип Стародубов уның хәлен һорашты ул ваҡытта.

— Маҡтанырлыҡ түгел. Шәп эшләп булмай. Бына чертеждар бар. Уҡый алмайым уларҙы. Яҙыу тапымайым бит мин, — тип зарланды ул газета сотрудникенә.

— Уҡырға кәрәк.

— Бик уҡыр инем. Тик өйрәтеүсе юҡ шул.

— Ярай, — тине Стародубов, — кис менән ҡыҙыл мөйөшкә килегеҙ. Үҙем уҡытырмын.

Кис менән ҡыҙыл мөйөшкә ете нефтсе йыйылғайны. Газета сотрудниге улар менән занятие үҙгәрә башланы. Дәрестәр план буйынса барып, улар рус телен, математиканы, СССР Конституцияһын өйрәнделәр.

Был кескәй генә төркөм ике йыл эсендә башланғыс мәктәп программаһын, ә тағы ла бер нисә йылдан ете йыллыҡ мәктәп программаһын үҙләштереп, халыҡ мәғарифенең район бүлегендә экзамен бирҙе. Ключник Мотығуллин, оператор Изнатуллин һәм Федоров иптәштәр тик «отлично» билдәләре генә алдылар.

Бынан һуң иптәш Мотығуллиндең күҙе асылғайны инде. Ул социалистик мастерҙар мәктәбен тамамлап, үҙлегенән бораулау һәм нефть сығарыу процестарын өйрәнде. Һәм һәр ваҡытта ла ул үҙе дуҫлашып киткән редакциянан ышаныслы ярҙам ала ине. Ул ключниктан башлап скважиналарҙың ер аҫты оборудованиеларын ремонтлауға, ә һуңыраҡ нефть сығарыу буйынса мастер исемен алыуға өлгәште.

Газета бында ла уны ярҙамһыҙ ҡалдырманы. Уның сотрудниктәре участкаға килеп, реаль мөмкинлектәрҙе табырға, социалистик ярыш договорҙары төҙөргә, уның үтәлеүсе регуляр рәүештә тикшерә барырға, культбудкала күргәҙмә агитацияны ойошторорға, стена газеталары сығарырға ярҙам иттеләр. Газета биттәрендә промыселдең алдынғы нефтселәре яҡтыртылды, уларҙың алдынғы тәжрибәләре киң масса араһында популярлаштырелде. Ә етешһеҙлектәр булһа, теге йәки был участканың артта ҡалыуы һиҙелә ҡалһа, уның сотрудниктәренең ҡәләме осло. Ғәйеплеләр шунда уҡ «вышка башына мендерелә».

Бына шуға күрә лә газета менән нефтселәр араһында дуҫлыҡ ҙур. Инженер Мотығуллин хәбәрсе Стародубовҡа, Стародубов — Мотығуллинга ныҡлы ышаныс менән ҡарай.

Мотығуллин күп уйланып торманы. Үҙен уҡытҡан, был дәрәжәгә тиклем үҫтергән газета сотрудникенә һүҙ биргәс тә туп-тура промысел директорына үҙенең фекерен һөйләп бирҙе.

— Дөрөҫ һөйләйһегеҙ, иптәш Мотығуллин, — тине промысел директоры Славинский, — ул участкаға көслөрәк мастерҙы ебәреү уйы беҙҙә күптән бар ине. Тик оҡшашлы мастер таба алмай торҙоҡ. Һеҙҙең турала ла уйлағайныҡ. Ләкин һеҙ инженер хеҙмәтен үтәйһегеҙ бит.

— Унда зыян юҡ. Мин икенсе участканы беләм. Күп эшләйһе бар унда. Әгәр ҙә еңеп сыға алһам, шат булыр инем.

Директор уның ҡулын ҡыҫып, эшендә уңышлыҡтар теләне. Һәм шул көндән башлап иптәш Мотығуллин үҙенә тапшырылған участкала күп кенә ойоштороу-техник саралары үҙгәрҙы, һәр станок-качалканың эшен тикшереп, ремонт графиктарын үҙгәртте, скважиналарҙың дебитена ярашлы рәүештә яңы режим индереүгә тәҡдим яһаны. Ул участкалағы скважиналарҙың тарихтарын айырым-айырым алып тикшерә торғас, уларҙың күп ваҡыттар буйы юғары дебетле булып та, һуңғы айҙарҙа нефть биреүҙе аҙайтҡандарын тапты. Бындай скважиналарға һис кисектермәҫтән термо-кислота эшкәртеүе үҙгәрырға йәки торпедирлау яһарға тәҡдим итте. Шулай уҡ уның инициативаһы буйынса бер нисә айҙар буйы эшләмәй ултырған скважиналар хәрәкәткә ебәрелде.

Ошондай сараларҙы эҙмә-эҙ үткәреү һөҙөмтәһендә участканың нефть биреүсәнлеге көндән-көн үҫте һәм ул хәҙер бер нисә айҙан бирле планды ғына үтәү түгел, пландан тыш та йөҙҙәрсә тонна нефть бирә. Был үҫеш дөйөм промысел күрһәткестәрен дә яҡшыртты.

Хәҙер икенсе участка танымаҫлыҡ булып үҙгәргән. Унда барыу менән бөтә нәмәлә үҙгәреш күрәһең. Скважина качалкаларының ышаныслы хәрәкәттәр менән ер майын һыуырыуы, сығарылған нефттең торбалар буйынса ағылып резервуарҙарға тулыуы һәр кемде шатландырып, бындай хеҙмәт симфонияһының тулы ҡанлы икәнлеген күрһәтә. Нефтселәр ҙә бында хәҙер шат йөҙлө. Уларҙың күкрәгендә урғылған көслө энтузиазм үҫкәндән-үҫә.

Был күтәрелештә иптәш Мотығуллиндең дә, хәҙер «Ишембайский нефтяник» газетаһы сотрудниктәренең дә хеҙмәте ҙур. Улар бында ғына түгел, бөтә нефть сығарыу участкаларында ла, буровойҙарҙа ла, ҡаланың заводтарында ла шундай ҙур эштәр ойошторалар. Сөнки улар бөйөк юлбашсыбыҙ В. И. Лениндең «Газета — ул коллектив агитатор һәм пропагандист кенә түгел, ә коллектив ойоштороусы ла» тигән ҡиммәтле һүҙҙәрен бер генә көнгә лә иҫтәренән сығармайҙар.

Ғ. Ибраһимов.

Яуаплы редактор **Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.**

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН" газетаһына подписка дауам итә.

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәре һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Л 01938 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ

8188 № 88 | 1949 йыл, 6 М А Й, йома | Хаҡы 20 тин.

BAŞQORT

Ҡаланың ауылға ярҙамы—яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта башҡарыуҙы хәл итә

Ауылда юғары урожай өсөн көрәштең хәл иткес көндәре башланды. Яҙғы сәсеүҙе агротехник срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәреү — хәҙер ауыл хужалығы өлкәһендә беренсе нәүбәттәге һәм иң мөһим хужалыҡ-политик бурыс булып тора. Мул урожай алыуҙың яҙмышы ошо бурысты уңышлы хәл итеүгә бәйләнгән.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа сәсеүҙе ҡыҫҡа ваҡыт эсендә яҡшы сифатлы итеп үткәреүгә ярҙам итеү — промышленность работниктәренең ҡала хеҙмәтсәндәренең, ҡалалағы совет, партия, комсомол ойошмаларының кисекмәҫтән бурысы булып тора.

Күп кенә промышленность предприятиелары, айырым ойошмалар һәм учреждениелар колхоздарҙы һәм МТС-тарҙы шефҡа алып, уларға практик ярҙам күрһәтәләр. Өфөләге яҙыу машиналары заводы үҙенә шефҡа алған Рәжәп МТС-ына күсмә ремонт мастерскойы төҙөнө, токарный һәм фрезер станоктары ремонтлап ебәрҙе, күп кенә инструменттар һәм ремонт материалдары ебәрҙе. Ҡаланың башҡа учреждениелары ла колхоздарға күп кенә күләмдә ярҙам ойошторҙолар.

Шефҡа алынған колхоздарға һәм МТС-тарға материаль-техник ярҙам күрһәтеү менән генә сикләнеп ҡалыу дөрөҫ булмаҫ ине. Ауыл хужалығы алдында торған ҙур бурыстар — юғары урожай үҫтереү һәм социалистик малсылыҡты алға ебәреү өсөн көрәш ауылда политик-массовый эштәрҙе артабан йәйелдереүҙе һәм яҡшыртыуҙы талап итә. Ә массовый-политик эштә йәйелдереүҙең маҡсаты — барлыҡ колхозсыларҙың производство активлеген күтәреүҙе, колхоздарҙа хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуҙы, социалистик милекте һаҡлауҙы, государство алдындағы йөкләмәләрҙе үтәү эшенә, ауыл хужалығындағы бөтә работниктәрҙе мобилизовать итеүҙән тора. Ауылда массовый-политик эш идея яғынан йөкмәткеле, үткер, йәнле булырға тейеш. Бары тик ошо шарттарҙа ғына ул колхозсыларҙы коммунистик рухта тәрбиәләү эшенә, артта ҡалған колхозсыларҙың аңдарындағы капитализм ҡалдыҡтарын бөтөрөүгә, барлыҡ колхозсыларҙы ла актив рәүештә коммунистик общество төҙөүселәр итеп әйләндереүгә ярҙам итәсәк. Ә был эштә инде ҡалаларҙағы партия, комсомол ойошмалары колхоздарҙағы һәм МТС-тарҙағы партия һәм комсомол ойошмаларына яҡындан ярҙам итә алалар. Колхоздарға агитбригадалар, үҙэшмәкәр түңәрәктәренең сығыштарын ойоштороу, докладсылар, лекторҙар ебәреү юлы менән колхозсылар араһында политик-массовый эште көсәйтеүҙә ярҙам итергә кәрәк. Күп кенә колхоздарҙа библиотекалар, уҡыу өйҙәре, ҡыҙыл мөйөштәр тейешенсә эшләмәйҙәр әле. Шеф комиссиялары колхоздарға библиотекалар ойошторол алып барыу, газета-журналдар алдырыу, уҡыу өйҙәренең, ҡыҙыл мөйөштәрҙең эштәрен тәртипкә килтереү, колхоздарҙы радиолаштырыу, электрлаштереү юлы менән колхоз ауылының культураһын күтәреүҙә практик ярҙам итә алалар һәм ярҙам итергә тейештәр.

Яҙғы сәсеү осоронда колхозсылар араһында социалистик ярыш ойоштороу айырыуса мөһим. Колхоздарҙы шефҡа алған ойошмалар, предприятиелар һәм учреждениелар ярыштың барышын һәм алдынғыларҙы күрһәтеү өсөн почет таҡталары, ярыш барышын күрһәтеү таҡталары ойоштора алалар һәм был тәңгәлдә предприятиенең эш тәжрибәләрен уртаҡлашырға кәрәк.

Ауыл хужалығын электрлаштереү — хәҙерге ваҡытта иң мөһим бурыс булып тора. Шуға күрә шефлыҡ итеүсе предприятиелар һәм учреждениелар был эшкә айырыуса иғтибар итергә тейештәр.

СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм алға ебәреү буйынса биш йыллыҡ план тураһындағы Законда — «Колхоздарҙы, МТС һәм совхоздарҙы электрлаштереүҙе артабан үҫтерелеүен тәьмин итергә. Ауылдарҙа ваҡ гидростанцияларҙы, гидроресурстар булмаған райондарҙа — урындағы яғыулыҡта эшләүсе локомобиль һәм газогенератор двигателле электр станцияларын төҙөү эшен йәйелдерергә» — тип әйтелгән. Был бөйөк Законды тормошҡа ашырыу юлында партия һәм хөкүмәт күп эштәр эшләнеләр ҙә инде. Социалистик индустрияның колхоз ауылына күрһәткән производство ярҙамы ҙур. Өфөләге промышленность предприятиелары ауылдарға электр станциялары һалыу өсөн йөҙҙәрсә мең һумлыҡ төрлө оборудованиелар һәм материалдар бирҙеләр, прораб, монтажсылар бригадалары ебәрҙеләр. Өфө предприятиелары һәм учреждениелары шефлығындағы күп колхоздарҙа һәм МТС-тарҙа хәҙер Ильич лампочкалары балҡый һәм электр көсө колхоз, МТС производствоһында ҡулланыла.

Хәҙер колхоздарҙы радиолаштырыу айлығы бара. Шефтар ауылды радиолаштырыу өлкәһендә лә күп эш башҡара алалар һәм был тәңгәлдә лә шефлыҡ бурысы намыҫ менән үтәлергә тейешле.

Социалистик промышленность предприятиеларенең ауыл хужалығына күрһәткән ярҙамының был формаһы беҙҙең государство һәм общество ҡоролошондағы ғәйәт ҙур мөмкинлектәрҙе күрһәтеүсе яңы дәлил булып тора. Ул илебеҙ халыҡтары араһындағы дуҫлыҡты, ҡала һәм ауыл хеҙмәтсәндәренең ныҡлы берҙәмлеген күрһәтә.

Шефтарҙың ярҙамы — бик кәрәкле һәм мөһим эш. Ул еҙлекһеҙ дауам иттерелергә тейешле. Ҡаланың ауылға социалистик ярҙамын тағы ла көсәйтергә кәрәк. Был социалистик ауыл хужалығы алдындағы бурыстарҙы — урожайҙы күтәреү һәм малсылыҡты алға ебәреү, яҙғы сәсеү эштәрен агротехник срокта үтәп сығыу бурыстарын уңышлы хәл итеүгә булышлыҡ итер.

ВКП(б) Өлкә Комитетендә

РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗДАРЫНДА ҺӘМ СОВХОЗДАРЫНДА ЯҘҒЫ БАҪЫУ ЭШТӘРЕН ОЙОШТОРОУ ҺӘМ ҮТКӘРЕҮҘӘГЕ ЕТЕШҺЕҘЛЕКТӘР ТУРАҺЫНДА

Яҙғы баҫыу эштәренең барышын тикшереү һөҙөмтәләрен ҡарап, ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы, республика колхоздары һәм совхоздары яҙғы баҫыу эштәрен ғәйәт аҡрын йәйелдерәләр һәм уларҙы үткәргәндә ҙур хаталар һәм етешһеҙлектәр яһайҙар, тип билдәләй.

Республиканың ҡайһы бер райондары, бигерәк тә Ҡырмыҫҡалы, Миәкә, Көйөргәҙе, Бишбүләк, Кушнаренко, Шаран, Стәрлебаш һәм Борай райондары яҙғы баҫыу эштәрен һуңлап башланылар һәм уларҙы ҡыҫҡа сроктарҙа үткәреү буйынса саралар күрмәйҙәр. Шуның арҡаһында күрһәтелгән райондарҙың күп колхоздары ужымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу пландарын әлегә тиклем үтәмәйҙәр һәм ағас ултыртыуға тотонмағандар әле, шуның менән был эштәрҙе үткәреүҙә иң яҡшы агротехник сроктарҙы әрәм итәләр.

Ҡандра, Пәрмәкәй, Матрай, Ауырғаҙы, Бозаяҙ, Благовещен һәм башҡа райондарҙың колхоздарында тунға һөрөлгән ерҙәрҙе тырмалау бик аҡрын темптар менән уҙғарыла. Бөтә тунға һөрөлгән майҙанда ике-өс көн эсендә дымды ҡаплау урынына, ҡайһы бер колхоздар район ойошмаларының юл ҡуйыуҙары сәбәпле был эште алты һәм унан да артыҡ көнгә һуҙалар.

Республика райондарының күпселегендә үҙған йылғы хаталар ҡабатлана, көнбағыш, рыжик, горчица, шәкәр сөгөлдөрө, күк-һағыҙ һәм күп йыллыҡ үләндәр кеүек культураларҙы сәсеү һуңғы сроктарға ҡалдырыла. Был хәл ул культураларҙың урожайын йыйып алырға өлгөрмәүгә һәм государство, колхоз интересларына серьез зарар килтерергә мөмкин.

Ҡайһы бер партия райкомдары, райисполкомдар, район ауыл хужалығы бүлектәре, МТС, совхоз директорҙары һәм колхоз председателдәре яҙғы сәсеүҙә тракторҙарҙы, йәнле тартыу көсөн, ауыл хужалығы машиналарын һәм ҡоралдарын тулыһынса һәм юғары етештереүсәнлекле файҙаланыу эшендә килешмәҫлек хәстәрһеҙлек күрһәтәләр.

Туймаҙы районының «Юкәле Бүләк» колхозында СТЗ-НАТИ тракторы киң алғысы прицептар булмауы арҡаһында күп йыллыҡ үлән баҫыуҙарын тырматыуҙа тик алты пары тырма менән генә эшләне. Әлшәй ЛЗС-ның иптәш Тупиев етәкселек иткән трактор бригадаһында тракторҙар яғыулыҡ килтерелмәү арҡаһында ике көн һәм эш өсөн тейешле булған участканы үҙ ваҡытында бүлеп бирмәү сәбәпле бер көн эшһеҙ торған. Мәләүез районы Молотов исемендәге колхозда 1 майҙан 2 майға ҡаршы төндә трактор бригадаһы бер ниндәй сәбәпһеҙ эшен туҡтатҡан. Әлшәй районы «Таймыр» колхозында гусеницалы трактор һәм ағас ултыртыу машинаһы прицепщиктар булмағанлыҡтан эшһеҙ торғандар.

Яҙғы баҫыу эштәрендә күп трактористар смена нормаларын систематик рәүештә үтәмәйҙәр, ә МТС һәм район етәкселәре яҙғы сәсеүҙең беренсе көндәренән үк һәр бер трактористең смена нормаһын һис һуҙһеҙ үтәүенә ирешеү сараларын күрмәйҙәр.

Орлов, Бүҙәк, Степановка, Благовар, Күндерәк һәм ҡайһы бер башҡа МТС-тарҙа байтаҡ тракторҙар электр яҡтылығы һәм ябай фонарҙар менән йыһазландырылмағандар, һөҙөмтәлә тракторҙар төндә эшләмәйҙәр.

Тикшереү һөҙөмтәһендә яҙғы баҫыу эштәрен үткәргәндә агротехниканы боҙоуҙың ғәфү ителмәҫлек фактылары барлығы һәм уларға район, МТС, колхоз һәм совхоз етәкселәренең килешеп ҡарауҙары билдәләнде.

Благовещен районы «Бельский» колхозында трактор бригадаһында предплужниктар булһа ла, трактор менән һөрөү предплужникһеҙ һабандар менән үткәрелә. Мәләүез районы «Сарлаҡ» колхозында ЧТЗ тракторы бер һабаны предплужникле, ә икенсеһе предплужникһеҙ һабан менән һөрә. Әлшәй районы «Ленинская победа» колхозында күп йыллыҡ үләндәр ҡатламы 12 сантиметр тәрәнлегендә һәм предплужникһеҙ һабандар менән һөрөлә. Благовар районы «Салауат» һәм «Якорь» колхоздарында бөртөклө ашлыҡ культивацияланмаған тунға һөрөлгән ергә сәселгән.

Шулай уҡ сей ҡалдырып һөрөү, һибеп сәсеү, орлоҡто дөрөҫ сәсмәү, тырматыу менән сәсеү араһында өҙөклөк булыу һәм ер баштарын эшкәртмәйенсә ҡалдырыу фактылары билдәләнде. Агротехниканы боҙоуҙың күп фактылары булыуға ҡарамаҫтан, агрономдар һәм ауыл хужалығының башҡа специалистәре баҫыуҙарҙа һирәк булалар һәм яҙғы сәсеүҙең сифатын насар күҙәтәләр. Партия райкомдары, райисполкомдар, район ауыл хужалығы бүлектәре һәм МТС етәкселәре яҙғы баҫыу эштәренең сифатын күтәреү өсөн ҡырҡа көрәш алып бармайҙар һәм брак яһаусыларҙы яуапҡа тарттырмайҙар.

Ҡайһы бер партия райкомдары, райисполкомдар һәм МТС директорҙары МТС-тарҙың колхоздар менән договор төҙөү һәм ул договорҙарҙы үтәү эшенә формаль-бюрократтарса ҡарайҙар. Ҡандра, Баймаҡ һәм Ҡарамалы-Ғөбәй МТС-тары договорҙарында ауыл хужалығы эштәрен үткәреү буйынса партия һәм хөкүмәт күрһәтмәләренә ҡаршы килеүсе сроктар ҡуйылған, шулай ҙа был договорҙар райисполкомдар тарафынан бер ниндәй үҙгәртеүһеҙ раҫланғандар. Байтаҡ райондарҙа трактор эштәре үткәреүҙең календарь сроктары тураһында МТС һәм колхоздар араһында өҫтәмә килешеүҙәр әлегә тиклем төҙәлмәгән.

Байтаҡ райондарҙың МТС, совхоз һәм колхоздарҙың етәкселәре үҙ ваҡытында пар һөрөүҙе үткәреүгә тейешле иғтибар бирмәйҙәр һәм был эште яровой культуралар сәсеү менән бер үк ваҡытта ойоштороуға сара күрмәйҙәр.

ВКП(б) Обкомының бюроһы, яҙғы баҫыу эштәрен үткәреүҙә бындай ҙур етешһеҙлектәрҙең булыуы — партия райкомдары, райисполкомдар һәм район ауыл хужалығы бүлектәренең яҙғы сәсеү менән ҡәнәғәтләнерлек етәкселек итмәүҙәре тураһында, колхозсыларҙы, МТС һәм совхоз эшселәрен бөтә булған материаль-техник средстволарҙы яҙғы сәсеүҙе уңышлы үткәреү өсөн тулыһынса файҙаланыуға һәм һәр бер колхозда һәм совхозда 1949 йылда юғары урожай алыу өсөн көрәшкә йомшаҡ мобилизовать итеүҙәре тураһында һөйләйҙәр тип иҫәпләй.

ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы яҙғы баҫыу эштәре темптарының республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеүҙе һәр бер ауыл хужалығы культураһы өсөн иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәреүҙе тәьмин итмәгәнлеген иҫәпкә алып, партия райкомдарын, райисполкомдарын, район ауыл хужалығы бүлектәрен, МТС, ЛЗС, совхоз һәм колхоз етәкселәрен баҫыу эштәрен ойоштороуҙа булған етешһеҙлектәрҙе иң ҡыҫҡа срокта бөтөрөргә һәм һәр бер колхоз һәм совхоз буйынса яҙғы сәсеү планын иң ҡыҫҡа сроктарҙа үтәүҙе тәьмин итерлек итеп, яҙғы сәсеү эштәрен уҙғарыуҙың темпын ҡырҡа рәүештә күтәрергә мәжбүр итте. Ошо маҡсаттарҙа яҙғы баҫыу эштәренә етәкселектә оперативлелекте күтәрергә һәм бөтә МТС, ЛЗС, совхоз работниктәрен, колхоздарға, совхоздарға билдәләнгән графикте үтәү һәм яҙғы сәсеү эштәрен уңышлы үткәреү өсөн бөтә материаль-техник средстволарҙы тулыһынса файҙаланыуға талапсанлыҡты күтәрергә ҡушты.

Баҫыу эштәренең юғары сифаты өсөн көрәш һәм бөтә агротехник сараларҙы үҙ ваҡытында үткәреү — партия, совет ойошмаларының, колхоздарҙың, МТС, ЛЗС һәм совхоздарҙың мөһим бурыстары булыуын иҫкә алып, ВКП(б) райкомдарын, район Советы исполкомдарын, район ауыл хужалығы бүлектәрен, МТС, совхоз һәм ЛЗС етәкселәрен түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итте:

а) бөтә баҫыу эштәренең сифаты өсөн ныҡлы контроль булдырырға һәм агротехниканы һәр төрлө ябайлаштырыу һәм боҙоуҙар фактыларын колхозға ҡаршы, государствоға ҡаршы булған хәрәкәт итеп ҡарап, уға ҡаршы ныҡлы көрәш алып барырға;

б) бөтә колхоздарҙа, совхоздарҙа ла тунға һөрөлгән бөтә майҙанда дым һаҡлап ҡалыуҙы тәьмин итергә, бының өсөн тырматыуға кәрәкле һанда йәнле тартыу көстәрен һәм тракторҙарҙы ҡушырға;

в) ер һөрөүҙең предплужникле һабандар менән үткәрелеүенә айырыуса иғтибар бирергә. Предплужниктарҙы файҙаланыуҙан тайпылыусы һәм уларҙы һабандан алып ташлаусы МТС директорҙарын, агрономдарҙы һәм трактор бригадалары бригадирҙарын колхозға ҡаршы һәм государствоға ҡаршы булған енәйәт эшләүсе итеп ҡарап, уларҙы ҡаты язаларға;

г) һай һөрөү һәм сей ҡалдырып һөрөү фактыларын бөтөрөргә. Теҙмә сәскестәр булғанда һибеп сәсеүгә юл ҡуймаҫҡа һәм орлоҡтоң дөрөҫ күмелеүен ныҡ күҙәтергә. Загон баштарын мотлаҡ эшкәртергә, трактор һәм баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙарына загон баштарын эшкәртмәй ҡалдырыуҙы тыйырға;

д) һәр бер колхозда орлоҡтоң ағыуланыуын һәм яровойлаштырылыуын тикшерергә. Орлоҡтарҙы яровойлаштырып сәсеү планын һис һуҙһеҙ үтәүгә өлгәшергә һәм ағыуланмаған орлоҡ менән сәсеү фактыларына юл ҡуймаҫҡа;

е) майлы культураларҙың, шәкәр сөгөлдөрөнең, күк-һағыҙҙың һәм күп йыллыҡ үләндәрҙең иң яҡшы агротехник сроктарҙа сәселеүен тәьмин итергә һәм үҙған йылдарҙағы кеүек был культураларҙы сәсеүҙе һуңғы сроктарға ҡалдырмаҫҡа.

Сәсеүҙә тракторҙарҙы, йәнле тартыу көстәрен, ауыл хужалығы машиналарын һәм ҡоралдарын юғары етештереүсәнлекле файҙаланыу маҡсаттарында ВКП(б) райкомдарын, район Советы исполкомдарын, район ауыл хужалығы бүлектәрен, МТС, ЛЗС һәм совхоз етәкселәрен бөтә трактористарҙан, плугарҙарҙан, сәскестәрҙә эшләүселәрҙән, тырмасыларҙың смена һәм көндәлек эш нормаларын һис һуҙһеҙ үтәүҙәренә өлгәшеүгә айырыуса иғтибар бирергә мәжбүр итергә. Норма үтәмәүҙәге һәр бер ваҡиға ентекле рәүештә тикшерелергә тейеш. МТС, ЛЗС директорҙары һәм уларҙың политик эштәр буйынса урынбаҫарҙары трактористарҙың смена нормаларын иҫәпле үтәүҙәрен белергә һәм был эштә дисциплинаһыҙлыҡҡа ҡаршы ныҡлы көрәш алып барырға тейештәр.

Трактор бригадаларын һис кисекмәҫтән яҡтыртыу средстволары менән тәьмин итеп, бөтә тракторҙарҙың да эшен ике сменала ойошторорға.

Тракторҙарҙың ойоштороу-техник етешһеҙлектәр арҡаһында буш тороуҙарын бөтөрөргә һәм был буш тороуҙарҙы барлыҡҡа килтереүҙә ғәйепле работниктәрҙе язаһыҙ ҡалдырмаҫҡа.

Яғыулыҡ һәм майлау материалдарын артыҡ расходлауға юл ҡуймайынса, баҫыу эштәрендә нефть продуктыларының дөрөҫ расходланыуына көндәлек контроль булдырырға.

ВКП(б) райкомдарынан, район Советы исполкомдарынан, МТС һәм совхоз директорҙарынан пар һөрөүҙе яҙғы сәсеү менән бер үк ваҡытта башлауҙы талап итергә, был эште сәсеүҙән һуңғы осорға ҡалдырыуға юл ҡуймаҫҡа.

ВКП(б) райкомдарына, район Советы исполкомдарына, МТС, ЛЗС һәм совхоз директорҙарына һәр бер колхоздың һәм совхоздың ағас ултыртыу буйынса алған йөкләмәләрен, баҫыу һаҡлаусы урман полосаларының һәм ундағы ағастарҙың ҡатнаш төрҙәре раҫланған схемаларын ныҡ ерәнә еткереп, һис һуҙһеҙ яҡын көндәрҙә үтәүҙе тәьмин итергә ҡушылды.

ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары, район ауыл хужалығы бүлектәре, МТС, ЛЗС һәм совхоз етәкселәре баҫыу эштәрендә билдәләнгән эш ваҡыттарының һаҡланыуы өҫтөнән контроль ойошторорға мәжбүр ителде. Эшкә һуңлау һәм эштән иртә ҡайтыу ваҡиғаларын бөтөрөргә һәм хеҙмәт дисциплинаһын боҙоусыларға ҡаршы ҡырҡа көрәш алып барырға ҡушылды.

Ауыл хужалығы Министры иптәш Денисовты, совхоздар трестары директорҙары Кузнецов һәм Фоломеев иптәштәрҙе һис кисекмәҫтән һәр бер район ауыл хужалығы бүлеге, МТС һәм совхоз буйынса иҫәп-хисап эштәренең торошон тикшереүҙе һәм үтәлгән эштәрҙе йәшереү һәм өҫтән яҙыу кеүек государствоға ҡаршы практиканы тамырынан бөтөрөргә мәжбүр итте.

Ауыл хужалығы Министерствоһына, партия райкомдарына һәм район Советы исполкомдарына, МТС һәм колхоз договорҙарының үтәлешен систематик контролгә алыу йөкмәтелде. Бигерәк тә колхоздар һәм МТС-тарҙың договор йөкләмәләренең бөтә төр эштәр буйынса ла иң яҡшы агротехник сроктарҙа үтәлеүенә иғтибар итергә. Ике яҡтың да договорҙарҙы боҙоу ваҡиғаларының һәр береһен ВКП(б) райкомдары һәм район Советы исполкомдары ултырыштарында тикшерергә, ғәйеплеләрҙе государствоны алдаған һәм государствоға, колхоздарға зарар килтергән өсөн ҡаты яуапҡа тартырға.

Колхоздар һәм МТС-тар араһында договорҙар төҙөгәндә ебәрелгән хаталарҙы яҡын көндәрҙә төҙәтергә һәм өҫтәмә килешеүҙәрҙе тамамларға.

МТС-тар һәм колхоздар менән дөрөҫ төҙөлмәгән договорҙарҙы раҫлаған өсөн район Советы исполкомдары председателдәре ҡаты яуаплылыҡҡа тартыласаҡтар, тип иҫкәртелде.

Ҡайһы бер колхоз етәкселәре тракторҙарға ышанып, булған бөтә эш малдарын яҙғы баҫыу эштәрендә файҙаланмайҙар һәм шуның менән яҙғы сәсеүҙе һәм башҡа ауыл хужалығы эштәрен һуҙалар. Райкомдарҙы һәм район Советтәре исполкомдарын был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөргә һәм яҙғы баҫыу эштәрендә колхоздарҙың бөтә эш малдарын да тулыһынса файҙаланыуҙы тәьмин итергә мәжбүр ителде.

Ҡайһы бер райкомдарҙың коммунистәрҙе һәм комсомолецтәрҙе яҙғы баҫыу эштәренең яуаплы участкаларына урынлаштырыу һәм трактор бригадаларында партгруппалар төҙөү тураһындағы күрһәтмәне үтәмәүҙәрен билдәләп, ВКП(б) район комитеттәре секретарҙарына 2—3 көн эсендә колхоздарҙа партия-комсомол көсөн урынлаштырыуҙы тикшерергә һәм колхоздарҙа яҙғы баҫыу эштәренең хәл иткес участкаларына коммунистәрҙе һәм комсомолецтәрҙе ебәрергә ҡушылды.

Партия райкомдарына, район Советы исполкомдарына, МТС, ЛЗС, совхоз һәм колхоз етәкселәренә был ҡарарҙы төүге партия ойошмаларының йыйылыштарында, актив менән берлектә колхоз правлениеларендә, трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларында һәр яҡлап тикшерергә тәҡдим ителде.

Матбуғат көнөнә арналған тантаналы ултырыш

4 майҙа рус драма театры бинаһында Өфө ҡала партия, совет һәм общественный ойошмаларҙың большевистик матбуғат көнөнә арналған тантаналы ултырышы булды. Ултырышта Өфө ҡала партия, совет һәм общественный ойошмаларҙың етәкселәре, завод һәм фабрика стахановсылары, уҡытыусылар, врачтар, журналистар, яҙыусылар, типография эшселәре, артистар ҡатнаштылар.

Президиумда Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателе Нигмәтжанов, ВКП(б) Өлкә Комитете секретары Шафиков, БАССР Министрҙәр Советы Председателенең урынбаҫары Ғәлиев, ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретарҙары Мостафин, Чувашин, Соловьева, хеҙмәтсәндәр депутаттарының Өфө ҡала Советы председателе Кравцов иптәштәр һәм матбуғат работниктәре, типография, завод, фабрикаларҙың стахановсылары, интеллигенция вәкилдәре урын алдылар. Почетлы президиумға башында иптәш Сталин торған ВКП(б) Үҙәк Комитетенең политбюро составы һайланды.

Тантаналы ултырышты ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретары иптәш Мостафин асты. Большевистик матбуғат көнө тураһында «Красная Башкирия» газетаһының редакторы иптәш Утешев доклад һөйләне. Ултырышта ҡатнашыусылар доклад һуңында бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға ҡотлау хаты ҡабул иттеләр.

Германия мәсьәләләре буйынса СССР, АҠШ, Великобритания һәм Франция Хөкүмәттәренең *КОММЮНИКЕҺЕ*

Совет Социалистик Республикалар Союзы, Франция, Ҡушма Королевство һәм Ҡушма Штаттар Хөкүмәттәре түбәндәге килешеүгә килделәр:

1. 1948 йылдың 1 мартынан СССР Хөкүмәте тарафынан связь, транспорт һәм сауҙа буйынса Берлин һәм Германияның көнбайыш зоналары араһында һәм көнсығыш зона менән көнбайыш зоналары араһында ҡуйылған бөтә сикләүҙәр, 1949 йылдың 12 майынан бөтөрөләсәктәр.

2. Франция, Ҡушма Королевство, Ҡушма Штаттар хөкүмәттәре, йәки шуларҙың теләһә ниндәй береһе тарафынан связь, транспорт һәм сауҙа буйынса Берлин һәм көнсығыш зона араһында һәм Германияның көнбайыш зоналар менән көнсығыш зона араһында 1948 йылдың 1 мартынан бирле ҡуйылған бөтә сикләүҙәр шулай уҡ 1949 йылдың 12 майынан бөтөрөләсәк.

3. Бер һәм ике пункттарҙа әйтелгән сикләүҙәрҙе бөтөргәс үк бер көндән һуң, атап әйткәндә, 1949 йылдың 23 майында Парижда Берлиндәге хәлдән килеп сыҡҡан Германия тураһындағы мәсьәләләрҙе һәм проблемаларҙы һәм шул иҫәптән Берлинда валюта мәсьәләһен ҡарау өсөн Тышҡы Эштәр Министрҙәре Советенең сессияһы саҡырыласаҡ.

Государствоға үтескә бирелгән һәр бер һум—һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыкты срогынан алда үтәү өсөн ҙур вклад

☆

Яңы заем уңышлы урынлаштырыла

Республикабыҙҙың эшселәре һәм колхозсы крәҫтиәндәре СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын сығарыу тураһында СССР Министрҙәр Советенең ҡарарын политик күтәрелеш менән хуплап ҡаршыланылар.

Был ҡарар радио аша тапшырылғас та промышленность предприятиеларендә, төҙөлештәрҙә, МТС, совхоз һәм колхоздарҙа күп халыҡлы митингылар булып үтте. һәм митингыларҙан һуң заемға яҙылыу ойошҡан рәүештә башланды.

Республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре араһында яңы государство заемына яҙылыу эше тамамланыу алдында булыуы— заем кампанияһының политик күтәрелештә үтеүенең асыҡ миҫалы булып тора. Өфө, Стәрлетамаҡ, Черниковск һәм башҡа ҡалаларҙың эшселәре, инженер-техник работниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре араһында заемға яҙылыу эше иртәҙә тамамланды. Баймаҡ, Борай, Саҡмағош, Кушнаренко, Салауат, Бөрйән райондарының колхоз крәҫтиәндәре яңы заемға яҙылыуҙы беренсе булып тамамланылар.

Республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре государствоға үтескә дүрт-биштәр аҙналыҡ хеҙмәт хаҡтары күләмендә бирәләр.

Заемға яҙылыу ойошҡан рәүештә дауам итә.

* * *

УЧАЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Совет хөкүмәтенең яңы заем сығарыу тураһындағы ҡарарын Учалы районы хеҙмәтсәндәре ҙур шатлыҡ менән ҡаршыланылар. Ҡарар радио аша тапшырылғас та предприятиеларҙа, колхоздарҙа һәм МТС-тарҙа заемға ойошҡан рәүештә яҙылыу башланды.

Сафар, Байрамғол ауылдары эшсәндәре подписканы районда беренсе булып тамамланылар.

Райондың хеҙмәтсәндәре һөйөклө Тыуған илебеҙҙең социалистик төҙөлештәренә үҙҙәренең һаҡлыҡтарынан йөҙҙәрсә мең һум средство бирҙеләр.

* * *

Раевка. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Ауыл эшсәндәре яңы заемға ҙур активлек менән яҙылдылар. Сталин исемендәге һәм «Правда» колхоздарында подписка айырыуса юғары политик күтәренкелектә үтте.

Бөгөн урман аҙнаһының икенсе көнө

„Урман аҙнаһына“ ҡушылдылар

Борай. Райондың колхоздары Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы тарафынан иғлан ителгән «Урман аҙнаһына» ҡушылып, практик эшкә башланылар. «Урман аҙнаһы» башланыу айҡанлы күп кенә колхоздар ағас ултыртыу темпын һиҙелерлек рәүештә көсәйттеләр.

«Оскон» колхозы һуңғы ике көндә 2500 төп, «Коминтерн» — 6000 төп һәм «Ағиҙел» колхозы — 2500 төп ағас ултырттылар. Шулай уҡ «Ағиҙел» колхозының члендәре ағас питомниге булдырыу буйынса практик эшкә башланылар.

—☆—

Ағас ултыртыу эше киң йәйелдерелә

Стәрлебаш. Районда ағас ултыртыу эштәре киң йәйелдерелә. Район лесничествоһы был эш менән етәкселек итеү өсөн колхоздарға күп кенә специалистар ебәрҙе.

«Алға», «За родину» һәм Ғафури исемендәге колхоздар ағас ултыртыу эштәрен тамамланылар ҙа инде, был өс колхозда 70 мең төп ағас ултыртылды.

Район лесничествоһы быйыл аҙ үҙ көсө менән колхоздарҙа 80 гектар урман полосаһын тәҙартасаҡ һәм 15 гектар ағас ултыртасаҡ

БАШҠОРТ АССР-ы КОЛХОЗДАРЫНДА АҒАС УЛТЫРТЫУ БАРЫШЫ ТУРАҺЫНДА СВОДКА

(1949 йылдың беренсе майына, процанттарҙа)

Әбйәлил	50	Әлшәй	1
Дүртөйлө	20	Кушнаренко	0,5
Баймаҡ	19,7	Федоровка	0,5
Зыянчура	17,5	Архангель	—
Илеш	15	Аҫҡын	—
Саҡмағош	14,3	Баҡалы	—
Благовар	12,5	Балтач	—
Бүҙәк	11,6	Байҡыбаш	—
Воскресен	10,7	Бәләбәй	—
Йомағужа	10	Бишбүләк	—
Абзан	10	Бөрө	—
Шишмә	6	Дәүләкән	—
Борай	6	Пәрмәкәй	—
Туймаҙы	6	Иглин	—
Бозаяҙ	5	Ҡалтасы	—
Өфө	4	Ҡариҙел	—
Ғафури	3,5	Ҡыйғы	—
Шаран	3,3	Краснокам	—
Хәйбулла	3,3	Маҡар	—
Ҡандра	3	Матрай	—
Благовещен	2,9	Мәсетле	—
Ауырғаҙы	2,8	Мишка	—
Учалы	2	Миәкә	—
Стәрлебаш	2	Нуриман	—
Мәләүез	1,8	Покровка	—
Көйөргәҙе	1,7	Салауат	—
Ҡырмыҫҡалы	1,5	Стәрлетамаҡ	—
Күгәрсен	1	Яңауыл	—

Яңы заем

Совет Хөкүмәте яңы заем — СССР халыҡ хужалығын алға баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын сығарыу тураһында ҡарар ҡабул итте.

[illegible]

...рынан бөрсһен — беренсе нәүбәттә ауыр промышленносте һәм транспортты алға баҫтырыу һәм үҫтереү бурысын уңышлы хәл итә.

Ауыл хужалығын техника менән ҡоралландырыуҙың йылдам рәүештә үҫеүе нигеҙендә тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу [illegible]

1949 йылда бөтә халыҡ хужалығының юғары темптар менән үҫеүен тәьмин итергә, промышленностең валовой продукцияһының 1948 йылдағы күләмен байтаҡ үҫтереп китергә, хеҙмәт етештереүсәнлеген 14 процентҡа күтәреп һәм продукцияның үҙсәб тешеү [illegible]

[illegible] тарыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемын уңышлы рәүештә таратыу беҙҙең илебеҙҙә коммунизм төҙөү эшенә ҙур вклад буласаҡ.

А. Зверев,
СССР Финанс Министры.

Матбуғат күҙәтеү

Мөһим бурыстарҙан ситтә тороусы газета

Салауат районы игенселектә алға ебәреүҙә ҡырҡа һынылыш яһай алғаны юҡ әле. Был эш тармағын 1940 йыл кимәленә еткереү өсөн районда сәсеү майҙанын 14.387 гектарға киңәйтергә, баҫыуҙарҙың урожай биреүен байтаҡ күтәрергә кәрәк.

Ошо хәлдә иҫәпкә алып «Большевик» газетаһы үҙенең 1949 йылғы беренсе номерында игенселек эштәренә ҡарата махсус башмәҡәлә менән сығыш яһаны. Ул бында:

«... Юғары урожай алыу өсөн социалистик игенселектең культураһын күтәреү, агрономия фәнен ауыл хужалығына киң индереү, алдынғыларҙың тәжрибәһен ҡулланыу — колхоздарҙың төп бурысы» тип яҙҙы.

Башмәҡәләлә күрһәтелгән темаларға ҡарағанда «Большевик» газетаһы (редакторы иптәш Ш. Хәйри) 1949 йылда агротехника ҡағиҙәләрен бөтә тулылығы менән популярлаштырырға, яҙғы сәсеүгә әҙерлек буйынса принципиаль сығыштар ойоштороға тейеш ине. Ләкин ул былай эшләмәй. Күптән бик мөһим бурыстары ла уның биттәрендә яҡтыртылмайҙар.

Факт өсөн түбәндәге мәсьәләләрҙе алырға була:

Беҙгә билдәле булғанынса, Салауат районы колхоздары һәм совхоздары ағымдағы йылда 185 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары булдырырға, 28 колхозда үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен индерә башларға йөкләмә алғайнылар. Хәҙер быға күп кенә ваҡыттар үтте, әҙерлекте тамамлап, практик эшкә тотоноу осоро ла килеп етте. Шулай ҙа, «Большевик» газетаһы йөкләмәләрҙең үтәлешен тикшергәне, ул турала яҙғаны юҡ әле.

Конкрет алғанда, колхоздарҙа үлән орлоғо әҙерләү нисек бара? Урман полосалары майҙандарында эшләү өсөн кадрҙар әҙерләү елкәһендә нәмәләр эшләнә? Тәбиғәтте үҙгәртеү планын үтәүҙә лесничестволар нисек әҙерләнәләр? Газетаның беҙгә килгән 13 номеренең береһендә лә был һорауҙарға яуаптар юҡ. Газета был яңы бурыстың ҙурлығын, ғәйәт мөһимлеген «яңы йыл» тигән башмәҡәләһендә:

«Райондың колхоздары һәм совхоздары алдында яҡындағы йылдар эсендә бер мең гектарҙан артыҡ майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары булдырыу бурысы тора. Был грандиоз планды беҙ һис һүҙһеҙ үтәрбеҙ» тип, белдереү менән генә сикләнде.

Шулай уҡ, «Большевик» газетаһы ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль пленумы күрһәтмәләре нигеҙендә колхоздарҙа хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға ла ныҡ иғтибар итә, бөтә колхоздарға ла өлгө булырлыҡ звеноларҙың тәжрибәләрен киң яҡтырта, тип әйтә алмайбыҙ. Партияның IV район конференцияһында Һары-Ҡамыш совхозы партия ойошмаһының секретаре иптәш Ф. Исмәғилов был турала бик урынлы сығыш яһаны.

«...Яҙғы сәсеү ваҡыты килеп етһә,— тине ул үҙенең сығышында, — колхоздарҙа һәм совхоздарҙа баҫыусылыҡ звенолары ойоштороу тураһында һөйләй башлайбыҙ... һәм улар ойошторолалар ҙа. Ләкин артабан эш барамы һуң? Юҡ. Ҡыҙыу эш осоро килеп еткәс, звенолар таралып бөтәләр. Юғары урожай өсөн көрәшәбеҙ икән, звенолар эшенә айырыуса иғтибар итергә кәрәк».

Был тәнҡит туранан-тура «Большевик» газетаһы эшмәкәрлегенә лә ныҡ ҡағыла. Сөнки ул, үткән йылдағы кеүек, быйыл да звенолар эшенә баһа биреп еткермәй. «Партизан-Мырҙа» колхозындағы баҫыусылыҡ звеноларының баҫыусыларға тирес сығарыуҙа, сәскес машиналарҙы ремонтлауҙа тырыш эшләүҙәрен бер ни тиклем сағылдырған һәм бынан ике ай элек баҫылған хәбәрҙе иҫәпкә алмағанда, газета, звеноларҙың эшен ғөмүмән яҡтыртмаған, уларҙың үҙ-ара ярыштары, бөгөнгө бурыстары, бөтә баҫыусыларҙан да юғары урожай алыу өсөн нисек көрәшеүҙәре, хеҙмәтте ойоштороу методтары тураһында сығыштар яһамаған.

Сәсеү орлоҡтары туплауҙа ла ул насар ҡатнашлыҡ итә. Үҙенең большевистик ойоштороусылығын күрһәтә алмай. Ҡышҡы агротехника саралары, ауыл хужалығы машиналарын ремонтлау, йөнлө тартыу көстәрен яҙғы сәсеүгә әҙерләү мәсьәләләре буйынса башмәҡәләләр бирһә лә, орлоҡ туплау барышы тураһында ни өсөндөр ошоға тиклем бер башмәҡәлә лә бирелмәгән.

«Һабансы» колхозында сәсеү орлоҡтарын һиҙгер һаҡламайҙар, һөҙөмтәлә 200 центнер орлоҡтоң сифатының түбәнәйеүе, «Сыбар күл» колхозында 18 центнер орлоҡтоң боҙолоуы тураһында ла һүҙ ыңғайында әйтеп үтеү йәки фактыларҙы теркәү менән генә ҡәнәғәтләнде. Был тревогалы сигналдар редакцияға килеү менән, уларҙың дөрөҫлөгөн урында тикшереп, улар буйынса үткер тәнҡит менән махсус сығыш яһаманы, колхоз етәкселәренең, колхоз общественносының иғтибарын орлоҡ туплау эшенә тағы ла ныҡыраҡ йүнәлтмәне.

Газетаның оператив эшләмәүе, сәсеүгә әҙерлектә фактыларҙы теркәү менән генә шөғөлләнеүе уның башҡа материалдарында ла асыҡ күренә.

Бына «Тракторҙар колхоздарға ебәреләләр» тигән хәбәр. Ул бында трактористар ярышын күрһәтергә теләй:

«Арҡауыл МТС-ы механизаторҙары Башҡортостандың 30 йыллығын производстволағы уңыштар менән ҡаршылау өсөн бөтә көстәрен биреп эшләнеләр. Ярышта М. Ғәбиҙин, А. Долгих, Н. Нуриев иптәштәр етәкселек иткән трактор бригадалары айырыуса яҡшы күрһәткестәр бирҙеләр. 16 бригаданың тракторҙары колхоздарға ебәрелде» тип яҙа.

Ләкин ярыш тураһындағы материалды был характерҙа биреү бөгөнгө талаптарға яуап бирә алмай, әлбиттә. Материалды яңы йөкләмәләргә бәйләп, унда тракторсторҙың Александр Чуткин инициативаһы өлгөһендә нәмәләр эшләргә теләүҙәрен—ауыл хужалығы эшендә отличный бригада исемен алыу өсөн нисек көрәшеүҙәрен күрһәтергә кәрәк ине. Был, социалистик ярыштың яңы хәрәкәтен популярлаштырыу булыр ине.

Юғарыла әйтеп үтелгәндәр, улар райондың, шул иҫәптән, «Большевик» газетаһының да төп һәм принципиаль бурыстары. Редакция быны хәтерҙән сығармаҫҡа тейеш. Теге йәки был эш тармағы буйынса хәл иткес мәсьәләләрҙе күтәреп сығыу—большевистик матбуғаттың мөһим бурысы ул.

ВЦСПС пленумы тураһында информацион белдереү

Профсоюздарҙың X съезы тарафынан һайланған Профессиональ Союздарҙың Бөтә Союз Үҙәк Советының беренсе пленумы булды. Пленум ойоштороу мәсьәләләрен ҡараны.

Пленум ВЦСПС председателе итеп иптәш В. В. Кузнецовты, ВЦСПС секретарҙары итеп И. В. Горошкин, Е. С. Кузнецова, А. П. Осипов, Н. В. Попова, Л. Н. Соловьев һәм М. П. Тарасов иптәштәрҙе һайланы.

Пленум В. В. Кузнецов, И. В. Горошкин, Е. С. Кузнецова, А. П. Осипов, Н. В. Попова, Л. Н. Соловьев, М. П. Тарасов, Т. Аллахвердиев, П. Е. Бырмасов, И. А. Бельский, В. И. Березин, А. Б. Бейсенов, Е. Я. Вольтман, И. П. Гурьев, П. Д. Ефанов, С. Н. Зайцев, М. В. Ильина, А. В. Ильин, А. Г. Колыбанов, П. Ф. Кочетков, И. Л. Кочламазашвили, М. Н. Буркина, П. А. Муравьева, Б. В. Олюнина, Б. С. Рыжов, К. М. Скобников, Е. Д. Сорока, Р. Г. Трофименко, П. Е. Фомин, И. Д. Хлыстов, Д. Ходжаев, В. С. Цветкова һәм А. И. Шевченко иптәштәр составында ВЦСПС президиумын һайланы.

ВЦСПС Ревизия комиссияһының ултырышы тураһында информацион белдереү

Профсоюздарҙың X съезы тарафынан һайланған ВЦСПС Ревизия комиссияһының ултырышы булды. Ултырыш ойоштороу мәсьәләләрен ҡараны.

ВЦСПС Ревизия комиссияһы председателе итеп иптәш Е. М. Савков һайланды. (ТАСС).

1949 йылда республикала автобус линиялары

Ошо көндәрҙә Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы автотранспорт менән пассажирҙарҙы хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу тураһында мәсьәлә тикшереп, ҡарар ҡабул итте. Пассажир автомашиналары йөрөйәсәк ун автобус линияһы раҫланды.

1949 йылда түбәндәге линиялар эшләйәсәк. Өфө—Черниковск, Өфө Кушнаренко—Саҡмағош—Баҡалы. Ул Өфө автоконтораһы тарафынан хеҙмәтләндереләсәк.

Стәрлетамаҡ—Мәләүез — Ермолаево, Стәрлетамаҡ — Стәрлебаш—Федоровка, Стәрлетамаҡ—Белорет линияһы. Улар Стәрлетамаҡ автоконтораһы тарафынан хеҙмәтләндереләсәк.

Өфө—Благовар—Бәрә—Яңауыл, Бәрә—Ҡариҙел—Аҫҡын, Дыуан—Сулея линиялары Бәрә автоконтораһы тарафынан хеҙмәтләндереләсәк.

Стәрлетамаҡ—Белорет юлын автотранспорт йөрөрлөк хәлгә килтереү маҡсатында БАССР Министрҙар Советы юл бүлегенә юлдарҙы һәм күперҙәрҙе төҙәтеү эшен 15 июнгә тамамларға ҡушты, Белорет, Маҡар Район Советтәре исполкомдарына Стәрлетамаҡ—Белорет юлын 15 июнгә тиклем төҙәкләндереү эшен ойоштороу, Стәрлетамаҡ ҡала Советы исполкомына Ашҡаҙар—Ағиҙел йылғалары араһындағы участканы төҙәк тотоу бурысы йөкмәтелде.

Политик мәктәптәр етәкселәренә ярҙамға

„Советтәр Союзы—тыныслыҡ һәм демократия терәге" тигән тема буйынса занятиеләрҙе нисек алып барырға

«Советтәр Союзы — тыныслыҡ һәм демократия терәге» тигән теманы өйрәнеүгә арналған занятиеләрҙә тыңлаусылар Советтәр Союзының ныҡлы демократик тыныслыҡ өсөн, хәҙерге шарттарҙа, икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң халыҡтарҙың азатлығы өсөн көрәшеүе тураһындағы мәсьәләне өйрәнергә тейештәр. Теманы өйрәнеү ос занятиеға иҫәп ителгән.

Беренсе занятиелә пропагандистың һөйләйәсәк һүҙҙәренең нигеҙен түбәндәге мәсьәләләр тәшкил итәләр: икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң халыҡ-ара обстановкала үҙгәрештәр; ике лагерь—империалистик һәм демократик лагерҙар барлыҡҡа килеүенең сәбәптәре; империалистик лагерҙың составы һәм маҡсаттары; Америка империализмы — империалистик лагерҙың етәксе көсө, — социализмдың һәм демократияның, халыҡтар азатлығының һәм бойондороҡһоҙлоғоноң иң ҡурҡыныс дошманы; уң социалистарҙың хыянатсыл политикаһы.

Пропагандист һүҙен икенсе бөтә донъя һуғышы һөҙөмтәһендә халыҡ-ара обстановкалағы мөһим үҙгәрештәрҙе анализлауҙан башлап ебәрә. Ул фашистик агрессорҙарҙы тар-мар итеүҙә Советтәр Союзының хәл иткес роле социализм менән капитализм араһында көстәрҙең нисбәтләнеүен социализм файҙаһына ҡырҡа рәүештә үҙгәртеүгә килтергәнен күрһәтә.

Пропагандист икенсе бөтә донъя һуғышы һөҙөмтәһендә капитализмдың ныҡ һелкенгәнлеген дөрөҫләүсе миҫалдар килтерә. Унан ары ул һуғыш һөҙөмтәһендә социализмдың көсәйеүенең ни нәмәлә күренгәнен аңлатып бирә. Барынан элек ул шундай фактыны айырыуса билдәләй: беҙҙең социалистик государствобыҙ һуғышты тағы ла ҡеүәтлерәк булып тамамланы.

Һуғыш социалистик государствоның баһадирлыҡ көсөн күрһәтте. Әгәр ҙә иҫке, батша Рәсәйе 1904—1905 йылдарҙа Япония менән булған һуғышта ҡыйратылған булһа һәм беренсе бөтә донъя һуғышында Германия армияһына ҡаршы тора алмаған булһа, 1941—1945 йылдарҙағы Бөйөк Ватан һуғышында СССР Вильгельм Германияһынан сағыштырғыһыҙ көслө булған Гитлер Германияһын емерҙе һәм Японияны тар-мар итеүҙә хәл иткес роль уйнаны. СССР һуғыштан һуң халыҡ-ара тормошта тағы ла әһәмиәтлерәк факторға әйләнде. Пропагандист беҙҙең илгә бөйөк һәм еңелмәҫ көстө социалистик ҡоролош, совет патриотизмы биргәнлеген айырым рәүештә билдәләп үтә. Ватан һуғышында социалистик государствоның еңеү миҫалына ҡарап, бөтә донъя хеҙмәтсәндәре социализмдың еңелмәҫлегенә үҙҙәре күреп ышандылар. Социализм һуғыш йылдарында бөтә донъяла ундарса миллион яҡлаусылар тапты.

Шунан һуң пропагандист, фашизмдең тар-мар ителеүе һөҙөмтәһендә Үҙәк һәм Көньяҡ-Көнсығыш Европа илдәре империализм менән араны өҙөләр һәм социализмға табан барыу юлына аяҡ баҫтылар, тип күрһәтә. Колонияларҙа һәм бойондороҡло илдәрҙә империализмдең позициялары йомшарҙы. Һуғыш йылдарында донъялағы бөтә илдәрҙә коммунистик партияларҙың йоғонтоһо бик ныҡ үҫте. Бөтә донъяның демократик көстәре ныҡлы тыныслыҡ, халыҡтарҙың азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо байрағын күтәреүсе — СССР тирәһендә һаман тығыҙыраҡ тупланалар.

Пропагандист икенсе бөтә донъя һуғышында совет халҡының һәм азатлыҡ һөйөүсе башҡа халыҡтарҙың нимә өсөн көрәшкәнлектәрен һәм һуғышта АҠШ менән Англия империалистарының ниндәй маҡсаттар күҙәткәнлектәрен күрһәтеп бирә. Германияға һәм Японияға ҡаршы һуғышыусылар лагерендә маҡсаттарҙың төрлөлөгө һуғыш бөткәндән һуң, АҠШ һәм Англия империалистарының үҙҙәренең енәйәтсел пландарын асыҡтан-асыҡ тормошҡа ашырыуға тотонғас айырыуса ныҡ күренде. Ләкин уларға был пландарын тормошҡа ашырырға Советтәр Союзы, халыҡ демократияһы илдәре, бөтә донъялағы эшселәр синыфы һәм хеҙмәтсәндәр ҡамасаулайҙар. Шуға күрә АҠШ менән Англияның империалистары, башҡа илдәрҙең реакцион көстәренең булышлығы менән СССР-ға, халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы, бөтә прогрессив көстәргә ҡаршы поход ойоштороҙолар.

Пропагандист үҙенең аңлатыуын империалистик лагерға характеристика биреүҙән башлай. Башта ул империализм лагерена инеүсе илдәрҙе күрһәтә, һәм был лагерҙа АҠШ менән Англияның етәкселек ролен айырыуса билдәләп үтә. Унан ары ул ни өсөн был лагерҙа Америка Ҡушма Штаттарының етәкселек итеүсе көс булып торғанлығын аңлата. АҠШ-тың империалистик ҡруттары үҫеп килгән ҡаршылыҡтарҙан сығыу юлын һуғышта эҙләйҙәр, улар социализм һәм демократия көстәрен быуырға һәм донъяла үҙҙәренең хакимлеген ҡуйырға теләйҙәр.

Унан һуң пропагандист АҠШ империалистарының үҙ маҡсаттарына өлгәшеү өсөн ҡуллана торған саралары һәм методтары тураһында һөйләй. Ул «Маршалл планы» тип аталып йөрөтөлгән нәмәнең асылын аңлатып бирә. Ул, АҠШ империалистарының уның ярҙамы менән Европаның күп кенә илдәрен ҡоллоҡҡа төшөрә торған «Маршалл планы», был илдәрҙе экономик һәм политик бойондороҡһоҙлоҡтан, уларҙың милли суверенитетынан мәхрүм итеп, Америка империалистарының донъяла хакимлек итеү өсөн көрәшеү планының бер өлөшө генә булып тора, тип билдәләй. Пропагандист, АҠШ тарафынан төҙөлә торған Төньяҡ-Атлантик пакт бик алыҫҡа киткән агрессив империалистик маҡсаттарҙы күҙҙә тота, тип аңлата. Ул Америка Ҡушма Штаттары тарафынан хәрби, һауа һәм диңгеҙ базалары төҙөлөүе тураһында, уларҙың герман һәм япон милитаризмын терғеҙергә һәм ныҡытырға ынтылыуҙары һәм башҡалар тураһында һөйләй.

Пропагандист тыңлаусыларға АҠШ-тың яңы бөтә донъя һуғышын сисеп ебәреүгә йүнәлдерелгән империалистик курсын ныҡлап аңлатыуға айырыуса иғтибар итергә тейеш. Империалистар һәм уларҙың уң социалист лакейҙәре АҠШ-тың бөтә донъяла хакимлек итеүенә кәрәклеген милли суверенитеттең «зарарлылығы», «иҫкергәнлеге» тураһындағы, милли суверенитеттән, йәғни халыҡтарҙың азатлығынан һәм бойондороҡһоҙлоғонан «дөйөм рәхәт тормош» хаҡына, ә ысынында иһә Америка монополистарының байлығы хаҡына баш тартыу кәрәклеге тураһындағы космополитик «теориялар» менән «нигеҙләргә» тырышалар. Шулай итеп, космополитизм туранан-тура империалистик реакцияның ҡоралы булып тора.

Политик мәктәп етәксеһе шулай уҡ Америка хөкүмәтенең АҠШ-ты фашистлаштырыуға табан тотҡан линияһын ҡауҙаландереүсе һуңғы ваҡыттағы миҫалдарҙы килтерә: АҠШ-тың хәрби расходтарының артыуы, Америка коммунистик партияһы етәкселәре өҫтөнән суд ойоштороу һәм башҡалар. АҠШ-тың һәм башҡа капиталистик илдәрҙең хәрби расходтарының әҙләкһеҙ үҫә барғанлығын күрһәтеүсе цифрҙар килтергән саҡта пропагандист СССР-ҙа ҡоралды көстәр тотоуға китә торған расходтарҙың государство бюджетында 17—19 процент кенә тәшкил иткәнлеген күрһәтеп үтергә тейеш.

Шунан һуң пропагандист Англия-Америка империалистарының социализмға һәм демократияға ҡаршы көрәшендә АҠШ-тағы империалистик ҡруттарҙың яңы бөтә донъя һуғышын ҡеҙләп тағырға булған ынтылыштарында уларҙың туранан-тура агенттәре булып сығыш яһаусы социалистик партияларҙың реакцион юлбашсылары Бевин, Эттли, Блюм, Шумахер, Ренеер, Сарагат һәм башҡаларҙың иң мөһим терәк булып тороуҙары тураһында һөйләп бирә. 1914—1918 йылдарҙағы һуғыш ваҡытында, ике бөтә донъя һуғышы араһындағы осорҙа һәм икенсе бөтә донъя һуғышы йылдарында уң социалистарҙың хыянатсыл политикаһын хәтергә төшөрөп үтергә кәрәк. Англия лейбористарының һәм француз уң социалистарының хәҙерге политикаһы миҫалында пропагандист уң социалистик лидерҙарҙың халыҡҡа ҡаршы енәйәтсел эшен күрһәтеп бирә. Коммунистар өҫтөнә хәҙер айырым, тарихи роль—Американың Европаны ҡоллоҡҡа төшөрөү планына ҡаршылыҡ күрһәтеү менән етәкселек итеү, һәм империализмға ҡаршы, яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы, ныҡлы тыныслыҡ өсөн, демократия һәм социализм өсөн көрәштә бөтә антифашистик, демократик элементтарҙы туплау роле төшә.

* * *

Икенсе занятие демократик лагерға, социализм һәм демократия көстәренең империалистарға ҡаршы, һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәшенә арнала.

Үҙенең һөйләгәндәрен пропагандист түбәндәге мәсьәләләр тирәһендә ҡора: демократик лагерҙың төп көсө — Советтәр Союзы; халыҡ демократияһы илдәренең уңыштары; капиталистик илдәр хеҙмәтсәндәренең реакцияға ҡаршы көрәше; коммунистик партиялар тыныслыҡ һәм демократия өсөн халыҡтар көрәшенең алғы сафында баралар; икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң колонияларҙа һәм бойондороҡло илдәрҙә милли-азатлыҡ хәрәкәте.

Империалистик лагерь һәм уның маҡсаттары тураһында тыңлаусыларға ҡыҫҡаса хәтерләтеп үткәндән һуң, политик мәктәп етәксеһе, был лагерға башында СССР торған демократия, тыныслыҡ һәм социализм лагере ҡаршы тора, тип күрһәтә. Пропагандист был лагерҙың маҡсаттарын аңлатып бирә һәм уның составына кемдәр ингәнлеген күрһәтә.

Етәксе тарафынан һөйләнгәндәрҙә халыҡ демократияһы илдәре тураһындағы мәсьәлә ҙур урын алып тора. Ул, халыҡ демократияһы илдәренең төҙөлөүе һуғыш йылдарында халыҡтарҙың аңында барлыҡҡа килгән бик сериәз үҙгәрештәрҙең һөҙөмтәһе булып тора, тип аңлата.

Үҙәк һәм Көньяҡ-Көнсығыш Европа илдәренең Советтәр Союзы тарафынан фашистар иҙеүенән ҡотҡарылған халыҡтары яңы башланғыстарҙа тормош ҡоралар. Улар ошо илдәрҙең ҡеүәтле терәге, уларҙың азатлығын һәм бойондороҡһоҙлоғон ныҡлы һаҡлаусы булған Советтәр Союзынан бик ҙур ярҙам алалар. СССР-ҙың туғандарса ярҙамы менән, беҙҙең илдең тәжрибәһен файҙаланып, халыҡ демократияһы государстволары тамырынан демократик булған үҙгәртеп ҡороуҙарҙы тормошҡа ашыралар.

Унан ары пропагандист, халыҡ демократияһы ҡоролошо, формаһы яғынан беҙҙең илдәге совет власынан башҡа булған хәлдә, СССР-ҙа совет власы формаһында йәшәгән пролетариат диктатураһы үтәгән шул уҡ бурыстарҙы үтәй, тип һәм, халыҡ демократияһы урынлаштырыу СССР-ҙың йәшәүе арҡаһында һәм фашизмды тар-мар итеүҙә уның хәл иткес роль уйнауы арҡаһында ғына мөмкин булды, тип аңлата. Пропагандист тыңлаусыларҙы, халыҡ демо-

(Аҙағы 3-сө биттә).

Өс линиялы рус винтовкаһы

1890 йылда Россияла магазинлы винтовкаларға конкурс һынауҙары уҙғарыла.

Конкурста ике системалы винтовка ҡатнаша. Уның береһе ҡоралдар яһаусы капитан Сергей Иванович Мосин тарафынан, икенсеһе Бельгия фирмаһы Наган тарафынан эшләнгән була. Конкурс рус армияһын ҡоралландырыу өсөн ҡайһы винтовканы ҡабул итергә тигән мәсьәләне хәл итергә тейеш була.

Нормаль һынауҙан тыш винтовкаларға һынау уҙғарыла. Винтовкаларҙан атып ҡарау алдынан уларҙы юрамал туҙанға батырып, ҡом һибеп, һыуға мансып алып, ҡыҙҙырып һәм төрлөсә һуҡҡалап ҡарайҙар. С. И. Мосин тарафынан уйлап сығарылған винтовка бөтә һынауҙарҙы үҙып, Наган эшләгән системалағы винтовкаға ҡарағанда яҡшыраҡ булып табыла.

1891 йылда Мосиндең 3 линиялы винтовкаһы рус армияһын ҡоралландырыу өсөн ҡабул ителә. Был винтовканың төҙөлөшө яғынан ябай булыуы, һәм яҡшы атыуы өсөн һалдаттар Мосин эшләгән винтовканы яратып бер тауыштан яҡшы, тип ҡаршы алалар.

Һуңынан Мосин винтовкаһына ҡайһы бер үҙгәрештәр индерелә. Иң ныҡлы үҙгәреш 1930 йылда индерелә. Шуға ҡарамаҫтан, уның төп принцибы һәм идеяһы бөгөнгө көнгә тиклем һаҡланып килә.

Өс линиялы рус винтовкаһы 1905 йылдағы японларға ҡаршы һуғыштан башлап, шулай уҡ башҡа булған һуғыштарҙа ла һәм уҙған беренсе Бөтә Донъя империалистик һуғышында, граждандар һуғыштары ваҡыттарында ла үҙен һынатманы. Германия фашистарына ҡаршы булған Бөйөк Ватан һуғышында һәм 1945 йылдағы япон империалистарына ҡаршы булған һуғышта ла ҙур дан алып бөгөнгө көндә лә совет армияһын ҡоралландырыуҙа беренсе урынды тота.

1949 йылдың 5 майында бөйөк рус конструкторы Сергей Иванович Мосиндең тыуыуына 100 йыл тулды. Бөгөн беҙ совет граждандары һәм Совет Армияһының генералдары, офицерҙары, сержанттары һәм һалдаттары уны ҙурлап иҫкә алабыҙ.

Һүрәттә: рус винтовкаһының конструкторы С. И. Мосин.

(ТАСС фотохроникаһы).

МТС һәм колхоздар араһындағы договорҙы теүәл үтәү—колхоз хужалығын нығытыуҙың залогы

Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе йылында республикабыҙҙың ауыл хужалығы алдында игенселек культураһын, урожайлылығын күтәреү, тәбиғәтте үҙгәртеү сараларын үткәреү, малсылыҡты артабан алға ебәреү һәм колхоздарҙың общественный байлыҡтарын арттырыуға булышлыҡ итә торған ярҙамсы хужалыҡ тармаҡтарын һәр яҡлап үҫтереү буйынса ҙур бурыстар торалар. Ауыл хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең 1949 йыл өсөн государство планында был бурыстар конкрет рәүештә күрһәтелгәндәр. Хөкүмәтебеҙ тарафынан раҫланған бындай пландар инде күптән үк районнарға, МТС-тарға һәм колхоздарға еткерелде.

1949 йылда ауыл хужалығы алдында торған бурыстарҙан сығып, республикабыҙҙың колхоздары йыллыҡ производство пландарын, керем-сығым сметаларын, шулай уҡ бригадалар, звенолар һәм фермалар өсөн производство заданиеларен төҙөүгә серьез рәүештә ҡарайылар. Пландарҙы төҙөүҙә колхоздарҙың экономик ҡеүәтен күтәреүгә йүнәлтелгән бөтә мөмкинлектәр иҫкә алынды.

Ләкин республикала производство пландарын ҡәнәғәтләнерлек төҙөмәгән колхоздар ҙа күп кенә. Ҡайһы бер райондарҙа район Советы исполкомдары, ауыл хужалығы специалистары тарафынан етерлек тиклем ярҙам күрһәтелмәү һөҙөмтәһендә производство пландарын төҙөүҙә тупаҫ хаталарға юл ҡуйылды. Сәсеү әйләнеше баҫыуҙарында сәсеүлектәрҙе дөрөҫ урынлаштырыу һаҡланмаған, бригадалар һәм звенолар өсөн урожай алыу планы тупраҡ һәм башҡа шарттарға ҡарап билдәләнмәгән. Баҫыу эштәрен планлаштырыуҙа ҡайһы бер ер участкалары эйәһеҙлеккә ташланған, эш сроктары дөрөҫ билдәләнмәгән. Шулай уҡ агротехник сараларға иғтибар итмәү фактылары ла бар.

Краснокам районы «Красный Октябрь» колхозында 4 баҫыусылыҡ бригадаһы бар. Уларҙың барыһы өсөн дә урожай алыу планы бойҙайҙың һәр гектарынан 12,5-әр, һолонан—13,5-әр һәм тарынан 9,5-әр центнер күләмендә тип-тигеҙ билдәләнгән. Шул уҡ ваҡытта колхоздың сәсеүлек ерҙәре бригадаларға беркетелеп бөтөрөлмәгән. Благовещен районы «Бельский» колхозында быйыл яҙ 652 гектар ер һөрөлергә тейеш. Колхоздың производство планы буйынса шуның 24 гектары аттар менән, ә 570 гектары МТС тракторҙары менән һөрөләсәк. Ә планда билдәләнгән 58 гектар ерҙең нисек һөрөләсәге билдәле түгел. Мәсетле районының «Игенсе», «Коминтерн», Калинин, Чапаев, Карл Маркс исемендәге колхоздарында иртә культураларҙы сәсеүҙе 7—8 көндә үткәреүгә мөмкинлектәр булыуға ҡарамаҫтан, уҙ 20 көндән дә оҙағыраҡ срокка билдәләнгән.

Производство пландарын төҙөүҙәге юғарыла күрһәтелгән хаталар юғары урожай алыу өсөн ныҡлы хәстәрлектең булмауы тураһында һөйләйҙәр. Был хаталар ашығыс төҙәтелмәһәләр, һис шикһеҙ, улар был колхоздарҙа ауыл хужалығын алға ебәреүгә, уларҙың общественный байлыҡтарын үҫтереүгә ҡамасаулыҡ яһаясаҡтар.

Күпселек колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса производство пландарында малдар һаны планын колхоздың үҙендә йәш малдар үҫтереү, контрактация һәм һатып алыу иҫәбенә тултырыу саралары билдәләнмәгән. Шулай уҡ малдарҙың продуктивлеген күтәреү, мал аҙыҡтары әҙерләү буйынса ла пландар формаль рәүештә төҙөлгәндәр.

Ҡайһы бер колхоздарҙың бригадалары, звенолары һәм фермаларында айырым эштәр өсөн хеҙмәт көндәре һалыу кәрәгенән артыҡ билдәләнгән. Иглин районының «Коминтерн», «Родина», Ворошилов һәм Киров исемендәге колхоздарында баҫыусылыҡ, малсылыҡ һәм башҡа хужалыҡ тармаҡтары буйынса план заданиеларен үтәүгә хеҙмәт көндәре һалыуҙарҙы билдәләгән саҡта, төп эштәр буйынса түбәнәйтелгән хеҙмәт нормаһы һәм юғарылатылған түләү нормаһы алынған. Таутөмән ауыл Советы, Ворошилов исемендәге колхозда тырмасыға көнөнә тағылмалы ике тырма менән бер эҙҙән 3 гектар тунға һөрөлгән ерҙе тырматыу нормаһы бирелгән һәм уның өсөн 1,5 хеҙмәт көнө яҙыу билдәләнгән. Ә СССР Министрҙар Советының 1948 йыл 19 апрель ҡарары бындай эш өсөн көнөнә 4—5—6 гектар майҙанды тырматыуҙы һәм уға 1,5 хеҙмәт көнө түләүҙе билдәләй. Был колхозда сәскес менән сәсеү, культивациялау һәм ашлыҡты урып-йыйнау эштәрендә лә ошондай хәлдәр ҡабатлана. Шул уҡ хәлде фермалар эшендә лә осратып була. Шулай итеп колхозда бөтә эштәр буйынса юғары түләүле эшләп сығарыуҙың түбәнәйтелгән нормаларын ҡулланыу һөҙөмтәһендә 5.000-дән артыҡ хеҙмәт көнөн артыҡ тотоноуға билдәләнгән. Бындай хәлдәр райондың башҡа колхоздарында ла бар. «Коминтерн» колхозында культура хеҙмәтләндереү өсөн 1.600, ә административ хеҙмәтләндереү өсөн 1.200 хеҙмәт көнө артыҡ билдәләнгән.

Агротехник талаптарға иғтибар итмәү фактылары ла бар. Район Советы исполкомдарының юл ҡуйыуҙары арҡаһында МТС-тар менән колхоздар араһында төҙөшкән договорҙарҙа яҙғы баҫыу эштәренең сроктарын һаҡлау мәсьәләһенә иғтибар бирелмәгән. Әлшәй районы Аксен МТС-ы Папанин исемендәге колхозда 100 гектар майҙанда яҙғы сәсеү үткәреү эше 18 көнгә билдәләнгән. «Восход» колхозында ужым тырматыу 5 көнгә, ә 30 гектар сиҙәмде һөрөү 23 көнгә планлаштырылған. Өфө районы Моторный МТС-ы ла бындай боҙоуҙарға юл ҡуйған. Дмитриевка МТС-ының колхоздар менән төҙөшкән договорында ағас ултыртыу буйынса эштәр ҡаралмаған.

Колхоздарҙың производство пландарында һәм МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөшкән договорҙарында юғарыла күрһәтелгән тупаҫ боҙоуҙар әле булһа төҙәтелеп бөтөрөлмәгәндәр әле. Бындай боҙоуҙарҙың үҙ ваҡытында төҙәтелмәүе район Советы исполкомдарының һәм район ауыл хужалығы бүлектәренең был мөһим эшкә серьез рәүештә ҡарамауҙарын күрһәтә. Улар производство пландарын һәм договорҙарҙы ентекле рәүештә тикшермәгәндәр, бәлки формаль рәүештә раҫлағандар. Колхоз производствоһын планлаштырыу, хеҙмәтте ойоштороу эшенә иғтибарһыҙлыҡ, ул — ауыл хужалығын артабан күтәреү буйынса государство заданиеларенең үтәлеүенә ҡамасаулыҡ яһай.

Партиябыҙ һәм хөкүмәтебеҙ колхоз производствоһын яҡшы итеп планлаштырыуҙа һәр ваҡыт ярҙам күрһәтә. СССР Министрҙар Советы 1948 йылдың февралендә колхоз өсөн производство планының яңы өлгө формаһын, шулай уҡ бригадалар, звенолар һәм малсылыҡ фермалары өсөн йыллыҡ производство заданиелары формаһын раҫланы. Был формаға күсеү колхоздың производство планын бөтә хужалыҡ тармаҡтарын һәм бөтә мөмкинлектәрҙе ныҡ уйлап планлаштырыуҙы талап итә. Ул колхоздарҙың бөтә йыллыҡ эштәрен уңышлы үтәп сығыуҙы тәьмин итәсәк.

Хәҙер бөтә урындарҙа ла колхоздарҙың производство пландарын һәм МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөшкән договорҙарын ҡарап сығырға, ебәрелгән хаталарҙы йылдам төҙәтергә кәрәк. Производство заданиеларенең бригадаларға, звеноларға һәм малсылыҡ фермаларына еткерелеүенә өлгәшергә кәрәк. Партия, совет ойошмалары, ауыл хужалығы органдары һәм специалистар колхоз производствоһын дөрөҫ планлаштырыу эшенә ныҡ иғтибар итергә тейештәр.

МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөшкән договорҙарының да дөрөҫ төҙөлөүенә һәм теүәл үтәлеүенә өлгәшергә кәрәк. Договорҙарҙы боҙоуға һәм хаталарға һис юл ҡуйылырға тейеш түгел. СССР Министрҙар Советы «МТС-тар һәм колхоздар араһында договорҙарҙы дөрөҫ төҙөмәүҙә, йәки боҙоуҙарҙа үҙ-ара йәшереп ҡалыуға ғәйепле кешеләр, государствоны һәм колхоздарҙы алдау, уларға зыян яһау итеп ҡаралып, яуапҡа тартыласаҡ» тип күрһәтте. Был күрһәтмәне МТС һәм колхоз етәкселәре бер ваҡытта ла онотorға тейеш түгелдәр.

Колхоз производствоһын планлаштырыуҙағы һәм МТС-тар менән колхоздар араһындағы договорҙарҙағы етешһеҙлектәрҙе тамам бөтөрөп, уларҙың үтәлеүҙәрен ойоштороға кәрәк. «Планды төҙөү—планлаштырыуҙың башланғысы ғына ул. Ысын планды етәкселек планды төҙөгәндән һуң, планды тормошҡа ашырыуҙың барышында төҙәтмәләрҙе һәм теүәлләүҙе индереп, уны урынында һынағандан һуң ғына йәйелдерелә ала» тип өйрәтә иптәш Сталин. Иптәш Сталиндың был күрһәтмәһен колхоз производство пландарын яңынан ҡарап сығыуҙа иғтибар үҙәгендә тоторға тейеш.

Колхоз производствоһының дөрөҫ планлаштырылыуын һәм МТС менән колхоз араһында договорҙың дөрөҫ төҙөлөүен тәьмин итеп һәм уларҙың теүәл үтәлеүенә өлгәшеп, беҙ республикабыҙ ауыл хужалығында 1949 йылғы государство планының яҡшы үтәлеүенә өлгәшергә тейешбеҙ.

И. Захаров,

СССР Хөкүмәте эргәһендә колхоздар эше буйынса Советтың Башҡорт АССР-ындағы вәкиле.

СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ

Ауыл Советтәренең ойоштороу-етәкселек ролдәрен күтәрергә

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы сессияһының Советтәрҙең ойоштороу-массовый эштәрен яҡшыртыу саралары тураһындағы, 1948 йылдың 15 июль ҡарарында: «Район Советтәрен һәм уларҙың Башҡарма комитеттарын ауыл Советтәренең эшенә етәкселек итеүҙе тамырынан уҡ яҡшыртырға һәм уларҙың колхоздар, ауылда хужалыҡ һәм культура учреждениеларе эшенә етәкселек ролдәрен көсәйтергә... мәжбүр итергә» тип әйтелә.

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының Өфө район Советы башҡарма комитеты Башҡорт АССР-ы Верховный Советының был ҡарарын практик тормошҡа ашырыуҙа ҙур ғына уңыштарға өлгәште. Башта был ҡарар район Советының сессияһында ҡаралып, ауыл Советтәренең етәкселек ролдәрен күтәреү тураһында практик саралар билдәләнде. Һуңынан, район Советының депутаттары ауыл Советтәренә барып уларҙың ойоштороу-массовый эштәрен тейешле юлға һалыу буйынса практик ярҙам күрһәттеләр. Район Советының байтаҡ ҡына депутаттары ауыл Советтәре председателдәре булып эшләйҙәр. Улар үҙҙәре эшләгән Советтәрҙә ойоштороу-массовый һәм етәкселек эштәрен өлгөлө итеп ҡуйырға социалистик йөкләмә алдылар.

Район Советы башҡарма комитеты үҙе сығарған ҡарарҙың үтәлешен даими контролгә алды, исполком ултырышында ауыл Советтәре председателдәренең информацияларын тыңланы. Һөҙөмтәлә райондың күпселек ауыл Советтәренең ойоштороу һәм етәкселек ролдәре байтаҡ көсәйтелде.

Район Советының депутаты — Ҡоҙлокүл ауыл Советының председателе иптәш Вәлиәхмәтова Биби колхоз, хужалыҡ һәм культура эштәре менән яҡындан етәкселек итә. Уның етәкселеге һәм практик ярҙамы арҡаһында «Берҙәм» колхозы яҙғы баҫыу эшенә тулы әҙерлек менән, ойошҡан рәүештә төштө. Был ауыл Советы аҡса түләү буйынса ла районда алдынғылар сафында бара. Иптәш Вәлиәхмәтова ауыл Советының сессияларын регуляр рәүештә үткәрә, даими комиссияларҙың эшенә практик ярҙам күрһәтә, улар тарафынан индерелгән тәҡдимдәр үҙ ваҡытында совет ултырыштарында ҡаралып, практик саралар билдәләнә, йәки сессия ҡарамағына индерелә. Депутаттарға эш бүлеп бирелә, иптәш Вәлиәхмәтова депутаттарға тапшырылған эштәрҙең үтәлешен контролгә алыу менән бергә, уларға теге йәки был мәсьәләне уңышлы хәл итеүҙә практик ярҙам күрһәтә. Булгаков, Шакша һәм байтаҡ ҡына башҡа ауыл Советтәре лә үҙҙәренең ойоштороу-массовый эштәрен шул тәртип буйынса алып баралар.

Мәҫәлән, Булгаков ауыл Советы районда иң ҙур ауыл Советтәренән һанала, уның территорияһында бөтәһе 4 колхоз. Ауыл Советы председателе — район Советы депутаты иптәш Мельникова Варвара Федоровна колхоздарҙың үҙ-ара ярышын ойоштороу менән генә сикләнмәй, ул ярыштың үтәлешен даими рәүештә тикшереп бара. Ярышта алдынғы колхоздың гүзәл эш тәжрибәһен башҡа колхоздарға уңышлы рәүештә күсерә. Ул, яҙғы баҫыу эштәренә төшөү алдынан колхоздарҙың социалистик ярыш шарттарын үтәү буйынса үҙ-ара тикшереүҙәрен ойошторҙо. Тикшереү һөҙөмтәһендә Ворошилов, Буденный һәм Молотов исемендәге колхоздарҙың яҙғы сәсеүгә тулыһынса һәм яҡшы сифатлы әҙер булмауҙары асыҡланды. Ә «Большевик» колхозының сәсеү орлоҡтары, бигерәк тә күп йыллыҡ үлән орлоҡтары етешмәүе беленде.

Ауыл Советына «Большевик» колхозының эшен яҡшыртыу буйынса практик ярҙам күрһәтергә кәрәк ине. Иптәш Мельникова Цюрупа исемендәге совхоз етәкселәренә барып һөйләште, колхозға практик ярҙам күрһәтеүҙең кәрәклеген аңлатып бирҙе. Совхоз етәкселәре колхозға ҡайһы бер ярҙам күрһәтергә кәрәк икәнлеген аңланылар һәм сортлы картуф орлоғо, 2 центнер люцерна, 5 центнер костер орлоғо бирҙеләр һәм трактор менән ярҙам итергә булдылар. Ауыл Советының етәкселеге һәм практик ярҙамы арҡаһында «Большевик» колхозы ла, ауыл Советына ҡараған башҡа колхоздар кеүек, яҙғы сәсеү эшенә тулы әҙерлек менән ойошҡан рәүештә төштө.

«Маяк» колхозы артта ҡалған артелдәрҙең береһе ине. Колхозсылар араһында хеҙмәт дисциплинаһы түбәнәйгәйне. 1947 йылда был колхоздың члендары үҙҙәренең дөйөм йыйылыштарында район Советы депутаты иптәш Ф. К. Савенкоһы председатель итеп һайланылар. Иптәш Савенко колхоздың экономикаһын күтәреү өлкәһендә ҙур инициатива менән эшләп китте. Колхоз 1948 йылда сәсеү планын арттырып үтәне, колхозсылар үҙ-ара ярышып эшләп мул урожай үҫтереп алдылар. Хөкүмәткә иген тапшырыу планын байтаҡ арттырып үтәп, сәсеүгә етерлек тиклем орлоҡ туплағандан һуң хеҙмәт көндәренә мул ғына доход бүлеп алдылар. Ағымдағы йылда улар тағы ла мулыраҡ урожай үҫтереп алыу маҡсатында яҙғы сәсеүҙе агротехник сараларҙа яҡшы сифатлы һәм ҡыҫҡа срокта тамамлауға социалистик йөкләмә алып ойошҡан рәүештә баҫыу эштәрен башланылар. Хәҙер был колхозда яҙғы баҫыу эштәре айырыуса уңышлы бара.

Ауыл Советтәре һәм депутаттарҙың намыҫлы эшләүҙәре тураһында уңай миҫалдар күп. Ләкин бында бөтә ауыл Советтәре лә үҙҙәренең ойоштороусылыҡ ролдәрен аңлап еткергәндәр тип әйтеп булмай әле. Сөнки ҡайһы бер ауыл Советтәренең етәкселеге һәм практик ярҙамы етерлек тиклем булмауы арҡаһында ҡайһы бер колхоздар яҙғы сәсеүгә әҙерлекһеҙ төштөләр. Миҫалға, Березовский ауыл Советына ҡараған «Смычка» колхозын, Оссоргин ауыл Советына ҡараған «Коммунар» колхозын алырға була. Айырым әйткәндә «Коммунар» колхозының 116 центнер сәсеү орлоғо етешмәй.

Район Советы башҡарма комитеты айырым ауыл Советтәренең ойоштороу-етәкселек ролдәрен күтәреү менән генә сикләнергә тейеш түгел. Киреһенсә, бөтә ауыл Советының да эштәрен тейешле кимәлгә күтәреү өсөн алдынғы ауыл Советтәренең уңышлы эш тәжрибәләрен артта ҡалыусы ауыл Советтәренә ҡыйыу рәүештә күсерергә һәм яҙғы сәсеү эштәрен уңышлы башҡарыу өсөн уларға практик ярҙам күрһәтергә тейештәр.

И. Ниғмәтуллин.

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

кратияһы пролетариат диктатураһының формаларынан береһе булып тора, тигән һығымтаға килтерә.

Пропагандист, халыҡ демократияһы илдәрендә башында коммунистар торған эшселәр синыфы етәкселек ролде уйнай, һәм был илдәрҙә берҙәм эшселәр партиялары төҙөү эшселәр синыфының етәкселек ролен тағы ла күберәк юғарылатты, тип айырыуса билдәләп китә.

Ул, халыҡ демократияһы илдәренең социализм юлынан уңышлы рәүештә алға барыуҙарының төп шарты Советтар Союзының туғандарса ярҙамынан һәм булышлығынан тора, тип аңлата һәм СССР-ҙың халыҡ демократияһы илдәренә күрһәткән бик ҙур ярҙамының миҫалдарын килтерә (был илдәрҙе промышленность өсөн оборудование, машиналар, сырье менән тәьмин итеү, тиң хоҡуҡтарҙа сауҙа килешеүҙәре төҙөү, Болгариянан репарациялар алыуҙан баш тартыу, Венгриянан һәм Румыниянан алынасаҡ репарацияларҙы артылаш кәметеү һ. б.).

Унан һуң пропагандист һуғыш аҙағында Англия һәм Америка ғәскәрҙәре барып ингән илдәрҙә — Грецияла, Көнбайыш Европа илдәрендә хәҙер нимәләр булып ятҡанын һәм Америка империалистарының «Маршалл планы» ярҙамы менән Европа государстволарының бойондороҡһоҙлоған нисек итеп аяҡ аҫтына һалып тапағанлыҡтарын күрһәтә.

Беҙҙең матбуғатыбыҙҙа Европаның маршаллаштырылған илдәрендә экономик хәлдең байтаҡ насарланыуы тураһында һөйләүсе күп һанда материалдар баҫылып сығарыла. Был миҫалдарҙы файҙаланырға һәм был илдәрҙең «Маршалл планына» буйһондороуы һөҙөмтәһендә предприятиеларҙың ябылыуы, эшһеҙлектең үҫеүе, хеҙмәтсән массаларҙың тормош кимәле төшөүе тураһында тыңлаусыларға етерлек итеп һөйләп бирергә кәрәк.

Унан ары империализмға һәм реакцияға ҡаршы демократияның уңышлы көрәше өсөн 1947 йылда Польшала Европаның ҡайһы бер компартиялары вәкилдәренең кәңәшмәһенең ниндәй роль уйнағанын, унда компартияларҙың Информацион бюроһы төҙөлөүен һөйләп бирергә кәрәк. Пропагандист, шулай уҡ коммунистик партиялар Инфармбюроһының 1948 йылда Румынияла булған кәңәшмәһенең компартияларҙы нығытыу өсөн бик ҙур әһәмиәтен, унда Югославияла Титоның буржуаз-милләтселек клигаһының хыянатсылығының фаш ителеүен аңлатып бирә.

Пропагандист тарафынан һөйләнәсәктәрҙең артабанғы бүлеге икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң Көнсығыштың колонияларында һәм бойондороҡло илдәрендә милли-азатлыҡ хәрәкәтенең ҡеүәтле күтәрелешенә арнала. Занятиеларҙа политик карта булдырырға һәм унан милли-азатлыҡ хәрәкәте көслө йәйелдерелгән илдәрҙе күрһәтергә кәрәк. Политик мәктәп етәксеһе шуның менән бергә Ҡытай халҡының еңеүҙәренә айырыуса иғтибар бирә.

Был бүлек буйынса беседа демократик лагерь составына кемдең инеүе, уның ниндәй маҡсаттарҙы күҙҙә тотоуы тураһындағы мәсьәләнән башлана. Шунан һуң халыҡ демократияһы илдәренең политик ҡоролошо тураһындағы, был илдәрҙең социализмға барыу юлындағы уңыштары тураһындағы мәсьәләне тикшерергә кәрәк. Тыңлаусылар СССР-ҙың халыҡ демократияһы илдәренә ярҙам итеүенең миҫалдарын килтерәләр һәм был илдәр менән СССР араһындағы мөнәсәбәттәрҙең АҠШ менән маршаллаштырылған илдәр араһында йәшәгән мөнәсәбәттәрҙән ни нәмә менән айырылғанлығын күрһәтәләр.

Беседала коммунистик партияларҙың роле тураһындағы мәсьәләгә ҙур иғтибар бирелергә тейеш. Тыңлаусылар сит илдәрҙәге коммунистик партияларҙың нисек үҫкәнлеген, уларҙың нисек хеҙмәтсәндәрҙең азатлыҡ көрәшенә етәкселек иткәнлектәрен конкрет миҫалдарҙа күрһәтергә тейештәр.

Пропагандист үҙенең тыңлаусыларҙы алдына ошондай һорау ҡуя: ни өсөн һуғыштан һуң компартияларҙың Информацион бюроһы төҙөлдө, уның маҡсаттары ниндәйҙәр, ни өсөн Информбюро 1948 йылда Югославия коммунистик партияһындағы хәл тураһындағы мәсьәләне тикшерҙе. Тыңлаусылар Тито төркөмөнөң хыянатсылығы тураһында, буржуаз-милләтселектең зарары тураһында һәм коммунистарҙың пролетар интернационализм өсөн көрәшенең бик ҙур әһәмиәте тураһында асыҡ һәм аныҡ итеп күҙ алдарына килтерә алырға тейештәр.

Беседаны шул рәүешсә үткәрергә кәрәк, тыңлаусылар теманың был бүлегендәге үҙәк положениене тағы бер тапҡыр үҙләштерһендәр: демократик лагерь көстәре үҫә һәм нығый баралар, улар империалистик лагерҙең көстәренә ҡарағанда сағыштырғыһыҙ рәүештә өҫтөнөрәк торалар һәм яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың бөтә пландарын емереүгә көстәре етерлек.

* * *

Өсөнсө занятие ныҡлы демократик тыныслыҡ өсөн көрәштә СССР-ҙың етәкселек ролен анализлауға арнала.

Пропагандист һөйләй башлаған сағында, фашизмде тар-мар итеүҙә хәл иткес роль уйнаған һәм үҙенең бөйөк азат итеү миссияһын үтәгән Советтар Союзы һуғыштан һуң халыҡтарҙың тыныслығы һәм азатлығы өсөн көрәштең авангардында бара, тип күрһәтә. Ул тыңлаусыларға азатлыҡ һөйөүсе халыҡтарҙың ниндәй тормош төҙөргә ынтылғанлыҡтарын аңлатып бирә, иптәш Сталин тарафынан Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 27 йыллығы тураһындағы докладында һөйләп бирелгән программа — совет иленең ныҡлы тыныслыҡ программаһы тураһында һөйләй.

Шунан һуң етәксе, демократик тыныслыҡ Англия һәм АҠШ империалистарына оҡшамай, улар халыҡтарға үҙҙәренең экономик һәм политик хакимлеген көсләп тағырға тырышалар, тип билдәләй. Шуға күрә һуғыш тамамланғандан һуң халыҡ-ара аренала бер-береһенә ҡапма-ҡаршы ике лагерҙең көрәше йәйелеп китте. Пропагандист һуғыштан һуңғы донъяны ҡороу тураһындағы мәсьәләлә бер-береһенә ҡаршы булған ике линияның көрәшен күрһәтә. Ул Болгария, Румыния, Венгрия һәм башҡа илдәр менән ярашыу договорҙарын әҙерләүҙең нисек барғанлығын һөйләп бирә. СССР арҡаһында был илдәр өсөн эшләнгән ярашыу договорҙары хәрби һөжүмдән зарар күргән государстволарҙың интерестарын иҫәпкә алыу менән бер үк ваҡытта еңелгән илдәрҙең демократик юл менән үҫеүҙәрен дә тәьмин итәләр.

Пропагандист СССР-ҙың Германияға һәм Японияға ҡарата политикаһы — был илдәрҙе ҡоралһыҙландырыуға һәм демократиялаштырыуға, Потсдам конференцияһы ҡарарҙарын тулыһынса тормошҡа ашырыуға йүнәлтелгән политикаһы тураһында һөйләй һәм был мәсьәләләрҙә АҠШ-тың һәм Англияның империалистик политикаһын күрһәтә.

Тыңлаусыларға Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының алдында ниндәй маҡсаттар торғанлығын, уның нисек ҡоролғанлығын һөйләргә, айырым алғанда, Именселек Советында бөйөк державаларҙың бер фекерлелек ҡағиҙәһенең тыныслыҡ эше өсөн серьез әһәмиәтен аңлатырға кәрәк.

Пропагандист СССР-ҙың Берләшкән Милләттәр Ойошмаһында халыҡтарҙың именлеге һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн көрәшеүен күрһәтеүсе күп кенә миҫалдар килтерә. Ул совет делегацияһының атом энергияһын хәрби маҡсатта етештереүҙе һәм файҙаланыуҙы тыйыу тураһындағы, һуғыш пропагандаһын тыйыу тураһындағы тәҡдимдәренә айырыуса туҡтала. Ағымдағы йылдың февралендә Советтар Союзы Именселек Советында ҡоралланыуҙы ҡыҫҡартыу һәм атом ҡоралын тыйыу тураһында яңы тәҡдимдәр индерҙе. Пропагандистҡа был мәсьәлә буйынса газеталарҙағы материалдарҙы файҙаланырға һәм совет делегацияһының тәҡдимдәре нигеҙендә Советтар Союзының тыныслыҡ һәм именселек өсөн алып барған көрәшенең бөтә әһәмиәтлеген күрһәтергә кәрәк.

Икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң халыҡтарҙың тыныслығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн СССР-ҙың көрәше, йәшәүенең беренсе көндәренән үк, беҙҙең государство тарафынан эҙмә-эҙ рәүештә тормошҡа ашырылып килгән тыныслыҡ һөйөүсе, азатлыҡ политикаһының логик дауамы булып тора. Пропагандист СССР-ҙың тыныслыҡты яҡлап үткәрә торған тышҡы политикаһын конкрет миҫалдар менән һүрәтләп күрһәтә. Ул иптәш Сталиндың, Совет хөкүмәте СССР менән АҠШ араһында Тыныслыҡ Пактына ҡул ҡуйыу тураһындағы мәсьәләне ҡарарға әҙер булыр ине, тигән һүҙҙәрен хәтергә төшөрә.

Пропагандист шул уҡ ваҡытта, СССР-ҙың тыныслыҡты нығытыуға йүнәлтелгән политикаһы АҠШ менән Англияның ныҡышмалы ҡаршылығына осрай, тип аңлата.

Политик мәктәп етәксеһе тыңлаусыларға, империалистар Советтар Союзына ҡаршы алып барған көрәштәрендә шпионажды, диверсияларҙы киң ҡулланалар, тип хәтерләтеп үтә. Шуға күрә уяулыҡты юғарылатыу, хәрби һәм государство серен бик ныҡ һаҡлау, Тыуған илебеҙҙең хәрби-экономик ҡеүәтен нығытыу бөтә совет кешеләренең мөҡәддәс бурысы булып тора.

Артабанғы занятиела брошюраның «Советтар Союзының ныҡлы демократик тыныслыҡ өсөн көрәше» тигән бүлеге буйынса беседа үткәрелә. Политик мәктәп етәксеһе шуның менән бергә тыңлаусыларҙың халыҡ-ара мөнәсәбәттәрҙән алынған конкрет миҫалдар нигеҙендә ныҡлы демократик тыныслыҡ һәм именселек өсөн көрәштә СССР-ҙың авангардлыҡ ролен күрһәтеүҙәренә өлгәшергә тырышырға тейеш.

Беседаға тыңлаусылар СССР-ҙың тышҡы политикаһының тыныслыҡ һөйөүсән булыуын һәм АҠШ менән Англияның тышҡы политикаһының баҫып алыусылыҡ асылын аныҡ күҙ алдарына килтерә алырлыҡ итеп йүнәлеш бирергә кәрәк.

* * *

Был тема буйынса занятиеларға әҙерләнгән саҡта пропагандист түбәндәге хеҙмәттәрҙе өйрәнергә тейеш:

И. В. Сталин. «Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 27 йыллығы» («Советтар Союзының Бөйөк Ватан һуғышы тураһында», 165—168-се биттәр).

ССР Союзы Ҡораллы Көстәре Министры И. В. Сталиндың 1946 йыл 1 май приказы.

И. В. Сталиндең Гарольд Стассен менән беседаһының яҙмаһы («Правда», 8 май 1947 йыл).

И. В. Сталиндең Финляндия хөкүмәт делегацияһы хөрмәтенә үткәрелгән төшкө аш мәжлесендә 1948 йылдың 7 апрелендә һөйләгән телмәре («Правда», 13 апрель 1948 йыл).

«Правда» хәбәрсеһенең һорауҙарына иптәш Сталиндың яуаптары («Правда», 29 октябрь 1948 йыл).

Кингсбэри Смиттең һорауҙарына иптәш Сталиндың яуаптары («Правда», 31 ғинуар 1949 йыл).

Компартиялар Информацион бюроһының Югославиялағы компартияның хәле тураһындағы резолюцияһы («Правда», 29 июнь 1948 йыл).

СССР Сит ил Эштәре Министерствоһының Төньяҡ-Атлантик пакт тураһында белдереүе («Правда», 29 ғинуар 1949 йыл).

В. М. Молотов, Бөйөк Октябрь Социалистик революцияһының 31 йыллығы.

А. А. Ждановтың ҡайһы бер компартиялар вәкилдәренең 1947 йыл сентябрҙә Польшала булған кәңәшмәһендә халыҡ-ара хәл тураһында докладлы һәм халыҡ-ара хәл тураһындағы мәсьәлә буйынса кәңәшмәнең декларацияһы.

В. Норионов.

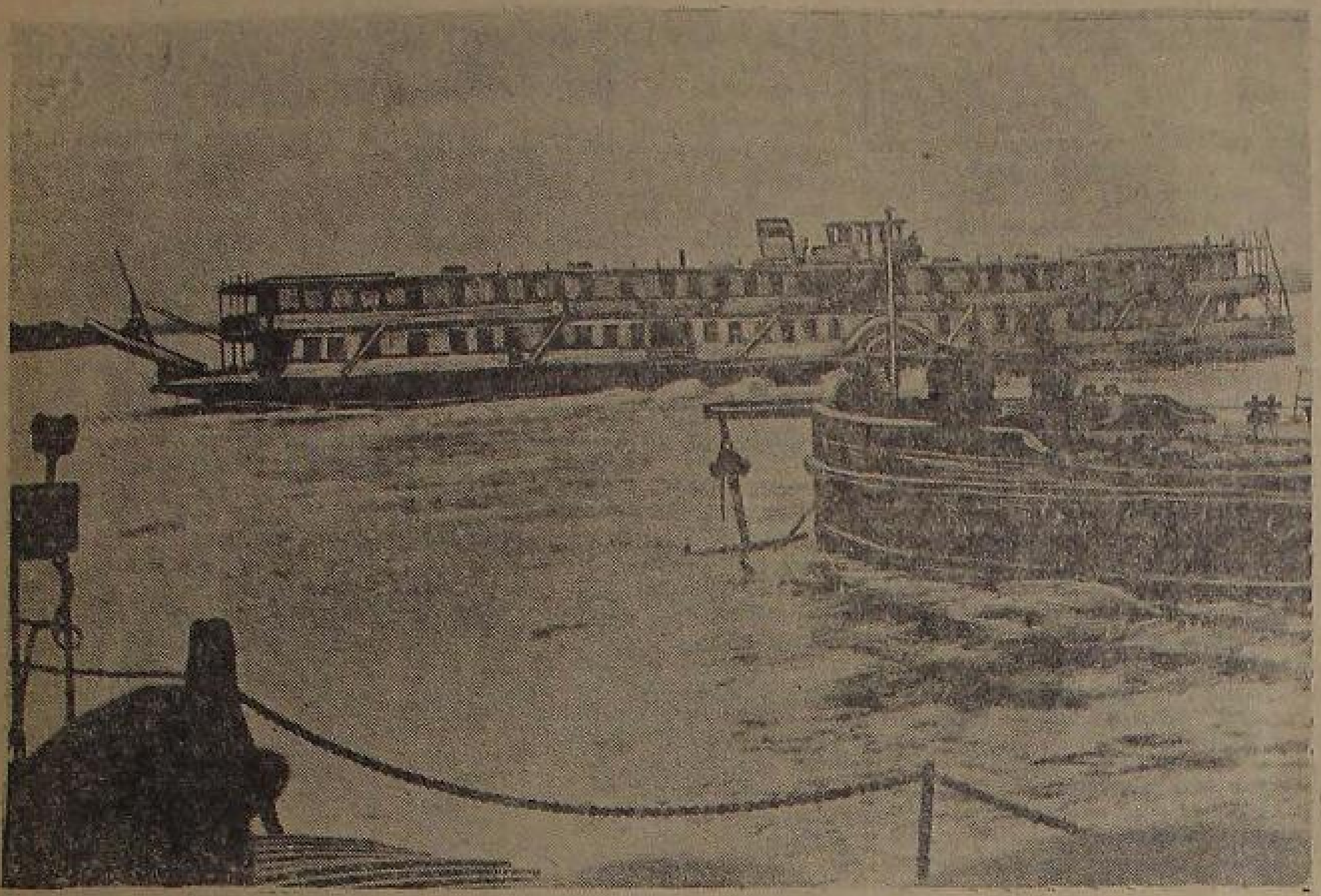

Александр Матросов исемендәге пассажир пароходы 4 майҙа Өфөнән Ҡазанға юлға сыҡты. Ағымдағы навигацияла был беренсе рейс.
Һүрәттә: А. Матросов исемендәге пароход Ағиҙелдә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

ВРАЧ КӘҢӘШТӘРЕ

Грипп һәм уға ҡаршы нисек көрәшергә

Грипп — йоғошло ауырыуҙарҙың береһе. Ул халҡ араһында ҡапыл ғына башланып, бик ҡыҫҡа ваҡыт эсендә тарала һәм айырым ҡалаларҙа, ауылдарҙа, кеше йәшәй торған башҡа урындарҙа 4—6 аҙнаға тиклем һуҙыла.

Грипп ауырыуы таралып, киң халҡ массалары уның менән йоғошланып сирләгәндә грипте эпидемия тиҙәр, ә бөтә ер шарын солғап алған осорон пандемия тип атайҙар.

Һуңғы тапҡыр пандемия беренсе империалистик һуғыш аҙағында 1918—1920 йылдарҙа булып, бөтә ер йөҙөн тиерлек солғап алды. Был ваҡытта уның менән 500 миллионлап кеше ауырыны һәм 20 миллион кеше гриптән осложнение (өҙләгеү) алыу арҡаһында үлде. Шундай ҙур һәләкәттәргә килтермәһен өсөн был ҡурҡыныслы ауырыуға ҡаршы төрлө профилактик сараларҙы үҙ ваҡытында үткәрергә кәрәк.

Грипп бигерәк тә яҙ һәм көҙ көндәрендә таралыусан була. Күп ваҡыттарҙа грипп ауырыуын тиккә генә һалҡын тейеү менән бутап, уны дауалауға тейешле әһәмиәтте бирмәйҙәр. Грипп үҙенең төрлө осложнениелар биреүе менән, мәҫәлән, үпкә шешеү, ҡолаҡ һыҙлау һәм башҡа ауырыуҙарға илтеүе менән айырыуса ҡурҡыныслы.

Грипп кешелә көтмәгәндә, ҡапыл ғына башлана. Ауырыу кеше менән бергә булғандан һуң 2—3 сәғәттән алып ике көнгә тиклем ваҡыт эсендә таҙа кеше грипп менән йоғошланып, ауырып китә. Был осорҙа өшөтә, аяҡ-ҡулдар, баш һәм бөтә тән һыҙлай, температура 38-39 градусҡа, хатта 40 градусҡа тиклем дә күтәрелә, ҡайһы бер берәүҙәрҙә температура булмай ҙа. Ауырыу үҙенә һалҡын тигән тип иҫәпләй һәм йөрөүен дауам иттерә.

Грипптең тышҡы билдәләре булып тора йүткереү, сөскөрөү, морон тығылыу күҙҙәр ҡыҙарыу һәм йәш ағыу тора. Кеше баш ауыртыуға һәм дөйөм хәлһеҙлеккә сыҙай алмайынса, ятырға мәжбүр була.

Бер нисә көндән һуң температура түбәнәйә, баш ауыртыу һәм аяҡ-ҡулдар һыҙлау, баҫыла. Шуға алданып, хәле булмауға ҡарамаҫтан, ауырыу йөрөй башлай, ә ҡайһы берәүҙәр грипте тик аяҡ өҫтөн генә үткәрергә «тырышалар». Бындай ваҡиғаларҙа ауырыуҙар ҡайтанан урынға ятырға мәжбүр булалар һәм бик серьез осложнениелар кисерәләр. Тамаҡ өлкәһендә булған микробтар үпкәгә, ҡолаҡҡа йәки башҡа органдарға үтеп, кешенең сәләмәтлегенә ҙур зарар килтерәләр. Осложнениелар айҙар буйына һуҙылып, ауырыуҙы күп ваҡытҡа нормаль тормоштан һәм хеҙмәттән айыралар.

Сәләмәт кеше үҙендә хәлһеҙлек һиҙелеү менән үк врачҡа күренергә һәм уның кәңәштәрен үтәргә бурыслы. Грипп менән ауырыусы больницала йәки врач рөхсәте буйынса өйҙә дауаланып, төҙәлеп еткәс кенә йөрөй башларға, эшкә сығырға тейеш. Ә был сир менән ауырыусы балалар мәктәпкә, балалар баҡсаһына, йәслеләргә йөрөүҙән, йорттағы башҡа балалар менән уйнап йөрөүҙән тыйылырға тейештәр.

Өй шарттарында грипп менән ауырыусыны айырым бүлмәлә, ә бындай мөмкинлек булмағанда айырым урында ятҡырырға һәм шаршау менән ышыҡларға кәрәк. Ауырыу әсәләр балаларын имеҙгәндә ауыҙ һәм моронды ялыҡ менән йәки марля менән ябырға тейештәр. Былай эшләмәгәндә әсәнең тыны, сөскөрөүе һәм йүткереүе арҡаһында баланың грипп менән йоғошланыуы мөмкин.

Грипп менән сирләүсенең аш һауыттарын айырым тоторға, унан ҡалған ашамлыҡтарҙы ашамаҫҡа кәңәш ителә. Ауырыуҙың кейемдәрен, ҡулъяулыҡ һәм таҫтымалын хлорлы әзбиз йәки хлорамин һыуына һалып (бер аш ҡалағы бер биҙрә һыуға), бер нисә сәғәт тотҡандан һуң ғына йыуырға кәрәк. Хлорлы әзбиз бөтә аптекаларҙа ла һатыла.

Грипптең йоғошло һәм тиҙ таралыусан ҡаты ауырыу икәнлеген һис тә хәтерҙән сығарырға ярамай. Әгәр ҙә грипп менән ауырыусы берәү киноға, театрға йәки халҡ йыйналған башҡа урынға барып бер нисә сәғәт кенә торһа ла, ул сөскөргән һәм һөйләшкән арала уның тирә-яғындағы кешеләргә грипп йоҡтора ала. Шуның өсөн дә яҙ һәм көҙ айҙарында, предприятие, учреждениеларҙа, мәктәп, кино-театр, вокзал, торлаҡтар, столовойҙар һәм халҡ йыйнала торған башҡа общественный урындарҙа көнөнә 2—3 тапҡыр хлорлы һыу бөркөргә, тыуҙанлы урындарҙы сүсен сепәрәк менән һөртөргә, иҙәндәрҙе йыуырға, форточкаларҙы асып, бүлмәләрҙе елләтергә кәрәк. Столовой, ресторан шикелле урындарҙа һауыт-һабаларҙы ҡайнатырға һәм, өҫтәл, ултырғыстарҙы хлорлы һыу менән йыуырға кәрәк.

Тик юғарыла күрһәтелгән сараларҙы хеҙмәтсәндәребеҙ араһында киң рәүештә үткәргән ваҡытта ғына грипп менән ауырыу ҡурҡыныснан ҡотолорға мөмкин.

М. Санаева,
БАССР-ҙың атҡаҙанған врачы.

Ишембайҙы радиолаштырыу яҡшыртылырға тейеш

Совет йылдарында ғына тыуып үҫкән Ишембай ҡалаһында хәҙер күп меңләгән халҡ йәшәй. Бында тиҫтәләрсә вышкалар меңдәрсә тонна нефть сығаралар, ҙур нефть эшкәртеү заводы эшләй, электростанция, механик мастерскойҙар, ремонт мастерскойҙары бар. Мәктәптәр, больницалар, клубтар эшләйҙәр. Ләкин был ҡалала радио эше бик ныҡ артта ҡалған. Бында нефтселәр профсоюзы Өлкә Комитеты ҡарамағындағы радиоузел 1857 точкаға радио тарата ла, был һан ғына ла, ә сифат яғынан насар. Күпселек точкаларҙа ишетелеү бик насар. Быны сәбәбе радио линияһы хужалығының насар хәлдә булыуында тора. Узелдың 100 километрҙан артыҡ оҙонлоҡта булған линияһының 60 километры бөгөн үк капиталь ремонт талап итә, сымдарын ер яңынан алмаштырырға кәрәк. Шуға күрә был хәлдә ҡаланың ситенә табан яңы провод һуҙырға мөмкин түгел. Ә бит Ишембай ҡалаһы тирәһендәге күп кенә промартелдәр, эшсе посёлкалар радиоһыҙ ултыралар. Мәҫәлән, ҡаланан 3—4 километрҙа булған Тирмән-Йылға, Өс-Ҡайын, Кузьминовка һәм башҡа промартелдәрҙә, тимер юл станцияһы участкаһында, башҡа күп кенә эшсе посёлкаларында радио бөтөнләй юҡ. Районда радиотауарҙарға һорау күп булһа ла, сауҙа ойошмаларының береһе лә радиотауарҙар килтереү менән шөғөлләнмәйҙәр. Ишембай магазиндарында бер төрлө радиотауар ҙа күрмәйһең.

Радиолаштырыу эштәрен яҡшыртыу айлығы уңайы менән Ишембай ҡала Советы башҡарма комитеты үҙенең ултырышында Ишембайҙы радиолаштырыу эшен көсәйтеү буйынса конкрет ҡарар ҡабул итте. Был ҡарар буйынса хәҙерге ваҡытта радиолаштырылмаған күп кенә промартелдәр, эшсе посёлкалары радиолаштырылырға, Ишембай ҡалаһының үҙендә радио селтәренең тороушо яҡшыртылырға тейеш. Ләкин быны өсөн Ишембай ҡалаһына радио үткәреү өсөн кәрәкле булған материалдар менән, бигерәк тә тимер сымдар, изолятор, розетка, крюктар биреп ярҙам итергә кәрәк. Сауҙа ойошмалары радиотауарҙар һатырға тейештәр.

Ишембайҙа радио селтәренең насар тороуының тағы бер сәбәбе булып радиоузелдың связь Министерствоһы органдары ҡарамағында булмауы тора. Бында радиоузел нефтселәр профсоюзы комитеты ҡарамағында булғанлыҡтан, ул дөйөм государство радио селтәренә инмәй, ә ведомство радиоузелы һанала. Шулай булғас, кәрәкле материалдар менән дә планлы рәүештә тәьмин ителмәй. Үкенескә ҡаршы, был узелды ошо көнгә тиклем связь Министерствоһы органдары үҙҙәре ҡарамағына алмағандар.

М. Бикбулат.

Завод радио узелында

Өфө паровоздар ремонтлау заводының радио узелында радио тапшырыуҙар регуляр рәүештә ойоштороло. Завод микрофоны аша концерттар бирелә. Радио тапшырыуҙарҙа завод йәштәре актив ҡатнашалар.

Микрофонда шулай уҡ фәнни һәм политик темаларға докладтар һәм лекциялар уҡылалар.

М. Левитин.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Грецияла һуғыш хәрәкәттәре
Грек король ғәскәрҙәренең юғалтыуҙары

БУХАРЕСТ, 3 май, (ТАСС). Азат Греция радиостанцияһының белдереүенә ҡарағанда, ошо йылдың 1 апрелендә Демократик армия частәре тарафынан башланған Граммостағы операциялар ваҡытында грек король ғәскәрҙәре 12.848 кешеһен юғалтҡан, шул иҫәптән 1.200 кешеһе пленға төшкән. Ошо йылдың тәүге дүрт айында монархо-фашистарҙың юғалтыуҙары 30.500 кеше тәшкил итә, шул иҫәптән плен[illegible] ҡалыусылары 2.540 кеше.

Демократик армияның уҡ[illegible] тип өҫтәй радиостанция, шуның [illegible] дә дәлилкле: бында Демократик [illegible] частәре король командование[illegible] пландарын өҙәләр, король командо[illegible] иңеһе үҙенең бөтә булған көстәрен [illegible] хатта һуңғы набораҙағы резерв[illegible] Граммосҡа ташларға мәжбүр булды.

Генерал Клейҙең отставкаға сығыуы

ВАШИНГТОН, 3 май, (ТАСС). Аҡ Йорт, президент Трумэн Америка ҡораллы көстәренең Европалағы хәрби округының баш командующие һәм Германиялағы Америка оккупация зона[illegible]ның хәрби губернаторы генерал Клейҙең отставкаға сығыуын ҡабул итте тип белдерҙе.

Ассошиэйтед Пресс агентствоһының белдереүе

НЬЮ-ЙОРК, 4 май, (ТАСС). АҠШ вәкиле түбәндәге белдереүҙе яһаған:

Дүрт держава вәкилдәре Берлиндәге ваҡиғалар айҡанлы килеп тыуған бөтә проблемаларҙы тикшерҙеләр. Бөтә мөһим принципиаль мәсьәләләр буйынса килешеүгә өлгәшелде. Ҡайһы бер мәсьәләләрҙең ентекле яҡтары әле һаман ҡарала, ләкин асыҡтан-асыҡ әйтергә мөмкин — Германияға индерелгән һәм был һөйләшеүҙәрҙең темаһы булып хеҙмәт иткән бөтә сикләүҙәрҙе үҙ-ара бөтөрөү тураһында килешеүгә өлгәшелде. Бер аҙ ваҡыт үткәндән һуң сит ил эштәре министрҙәре Советының сессияһы буласаҡ. Сит ил эштәре министрҙәре Советы Германияға ҡағыла торған мәсьәләләрҙе, һәм Берлиндәге хәлдәр айҡанлы килеп тыуған проблемаларҙы, шулай уҡ Берлиндәге валюта мәсьәләләрен ҡараясаҡ. Дүрт вәкил был мәсьәләләрҙе лә ҡыҫҡа ваҡыт эсендә хәл итә алырҙар тип ышаналар. Әгәр был ентекле мәсьәләләр тиҙ арала ҡылынһалар, ул ваҡытта иртәгә Гринвич ваҡыты менән 12 сәғәттә [illegible] илдә лә бер үк ваҡытта ошо өлгәшелгән килешеүҙәр тураһында коммюнике иғлан итергә тигән ниәт бар. Әгәр хәл ителмәгән ентекле мәсьәләләр артабан тикшереү кәрәк булып сыҡһа, ул ваҡытта бындай тикшереү иң яҡын көндәрҙә, бәлки иртәгә үк үткәреләсәк.

Ассошиэйтед Пресс агентствоһына, Берлиндәге сикләүҙәрҙе бөтөрөү көнө 12 май, ә сит ил эштәре министрҙәре Советының сессияһын саҡырыу көнө — 23 май булыуы ихтимал, тип өҫтәй.

Ҡыҫҡа хәбәрҙәр

Лондонда беренсе май демонстрацияһында ҡатнашҡан 22 кеше 2 майҙа Лондондың ҡала суды алдына баҫты. Улар полиция менән бәрелешеү ваҡытында ҡулға алынғайнылар. Уларҙан биш кешегә берҙән алып биш фунт стерлингҡа тиклем штраф һалынды. Ә ҡалғандары киләһе аҙнаға тиклем ҡулға алындылар.

(ТАСС).

* * *

Гамбургта (Англияның Германиялағы оккупация зонаһы) фашизм ҡорбандарына һалынған һәйкәл социал-демократик сенаттың бойороғо буйынса урынынан алып ташланған. Ошо айҡанлы, гитлеризм ваҡытында эҙәрләнеүсе кешеләрҙең ойошмаһы протест белдергән.

(ТАСС).

* * *

Буэнос-Айрес полицияһы 31 слав[illegible] ойошмаһы бинаһына, шул иҫәптән [illegible] газета бинаһына йоҙаҡ һалды. Полицияның был хәрәкәте «Аргентина[illegible] славяндар союзы» менән бәйлә[illegible] булған бөтә группаларҙы таратыу [illegible]һында Аргентина хөкүмәтенең [illegible] түгел иғлан иткән бойороғо нигеҙ[illegible] эшләнде. Аргентина хөкүмәте «Аргентиналағы славяндар союзын» [illegible] ойошма тип ҡарай.

(ТАСС).

* * *

Франко Испанияһы Америка[illegible] экспорт-импорт банкыһынан заем [illegible] тураһында һөйләшеүҙәр башлаған [illegible]бәр итеүҙәргә» ҡарағанда, заемның [illegible]маһы 200 миллион доллар тәшкил [illegible].

(ТАСС).

„Америка ғалимдәре федерацияһы“ советының резолюцияһы

ВАШИНГТОН, 3 май, (ТАСС). «Америка ғалимдәре федерацияһының» етәксе советы Орегон колледженең химия профессоры Спитцерҙе эшенән сығарыуға протест резолюцияһы ҡабул итте. Профессор Спитцер техник журналда Лысенконың хеҙмәттәре тураһында хат иғлан иткәне өсөн һәм унда совет ғалименең теоретик положениеларын юҡҡа сығармағаны» өсөн эшенән сығарылған. Резолюция Спитцерҙе эшенән сығарыусы колледж президенты Стрэндты бик ныҡ ғәйепләй.

Яуаплы редактор
F. F. FAФAPOB.

Һаҡлыҡ кассаларына отошло вкладтар
БЕЛЕШМӘ ТАБЛИЦА

Отоштоң 13-сө тиражы. Тираж 194[illegible] йылдың 17 апрелендә Өфө ҡала[illegible] Киров районында уйналды. Ото[illegible] Башҡорт АССР-ының бөтә һаҡлыҡ ка[illegible]саларында отошло вкладтар буйы[illegible] түбәндәге счет номерҙарына сыҡты[illegible]

счет номерҙәре	вкладтың уртаса сумманына отош күләме процент-тарҙа
032	50 проц.
056	50 проц.
112	50 проц.
152	50 проц.
161	50 проц.
216	50 проц.
269	50 проц.
310	50 проц.
353	100 проц.
386	50 проц.
432	50 проц.
441	50 проц.
499	50 проц.
532	50 проц.
568	50 проц.
632	50 проц.
654	50 проц.
696	50 проц.
721	50 проц.
775	200 проц.
821	50 проц.
849	50 проц.
886	100 проц.
929	50 проц.
993	50 проц.

Счет номерҙәре 1000-дән ашыу [illegible]ған һаҡлыҡ кассаларында икенсе [illegible]дәрҙә лә шул уҡ номерҙәр отҡан[illegible] йәки А—1032, А—2032, А—[illegible] һәм башҡалар.

Тираж комиссияһы председател[illegible] Ахунов.
Тираж комиссияһы председателенең урынбаҫары — Бәдретдинов.
Госкредитҡа һәм һаҡлыҡ эше[illegible] булышлыҡ комиссияһы председател[illegible] — Шепелев.

Батыр хеҙмәт кешеһе

Был колхоз правлениеһының ғәҙәттән тыш, ашығыс рәүештә йыйналған ултырышы ине. Бынан бер ай элек кенә колхоз председателе итеп һайланған коммунист Ярмөхәмәт Мөхәмәтьяров өҫтәл артында баҫып торған килеш, ултырышта ҡатнашыусыларға колхоз малдарын ҡышлатыу менән эштең тревогалы тороушо тураһында һөйләй.

— Колхоздың элекке правление составы беҙҙең малдарыбыҙҙы ҡышлатып сығарырлыҡ аҙыҡ әҙерләүҙе ҡайғыртмаған. Бесән әҙерләүҙең йыллыҡ планы артылаш ҡына үтәлгән. Быйыл һалам менән дә эш шәптән түгел. Бигерәк тә МТФ малдарын аҫырап сығарыуы ауырға киләсәк. Иптәштәр, кәңәш бирегеҙ: нисек итеп малдарыбыҙҙы юғалтыуһыҙ ҡышлатып сығарайыҡ...

Правление члендәре, колхоз активтәре председателдең был һорауына аҡыллы кәңәштәр биреп сығыштар яһау менән, үҙ хужалыҡтарынан бесән бүлеү менән яуап бирергә булдылар. Колхоз председателе Мөхәмәтьяров өлкән төрө эргәһендә ултырған таҙа кәүҙәле, үтер ҡарашлы берәүгә мөрәжәғәт итеп:

— Иптәш Алтынов, нисек уйлайһың? — тине.

Бүлмәләгеләр барыһы ла иғтибар менән ошо кешегә ҡаранылар. Мортаҙа Алтынов йәш кеше түгел инде. Оҙаҡ йылдар үҙенең ҡарашын һаҡларға тырышҡан сәс өҫтөнә сал югерә башлаған. Таҙа кәүҙә ҡурғалышында егетлеген юғалтырға теләмәгән, дәртле хәрәкәт итеүсәнлек һиҙелә. Хеҙмәт һөйөүсән ҡарашта был кешенең үҙенә хас бер ҡыйыулыҡ күренеп тора.

— Мин, ағай-эне, шуны әйтер инем: мал үҙебеҙҙеке, был малды, үрсетеү өсөн беҙ бик күп көс һалдыҡ. Әгәр ҙә уны юғалтыуға юл ҡуйһаҡ хөкүмәт беҙгә рәхмәт әйтмәҫ. Мин йылҡы малы өсөн ҡурҡмайым. Унда аҙыҡ та етерлек, малдарҙың көрлөгө лә яҡшы. Ә МТФ менән... Миненсә, бында эш бик насар, насар ғына ла түгел ҡурҡыныс. Хәлде төҙәтер өсөн был эште ышаныслыраҡ кеше ҡулына бирергә кәрәк...

Әйе, колхозда ундай кешеләр етерлек.

Ултырыш бер тауыштан элекке ферма мөдире Хәсәнов Мәжитте эшенән алырға, уның урынына икенсе кешене һайлап ҡуйырға, тип ҡарар сығарҙы. Эш ферма мөдирен һайлауға килеп терәлгәс, ултырыш тәрән уйға ҡалды. Һәр кемдең аңында шундай ауыр шарттарҙа колхоздың арты байлығын тәшкил иткән малсылыҡ тауар фермаһына кемде хужа итеп ҡуйырға мөмкин һуң, тигән уй торҙо. Ауыр тынлыҡты боҙоп Мортаҙа Алтынов һүҙ алды.

— Күрәм, һеҙ бик уйға ҡалдығыҙ. Үҙем өсөн түгел, беҙҙең дөйөм малыбыҙ, колхозыбыҙ өсөн ошо ферма эшенә тотонор инем мин. Йылҡылар өсөн борсолмағыҙ, мин унан киткәндә лә, күҙ уңында тотормон уны. — Был һүҙҙәр ултырышты элекке тауышлы, күңелле тормошона алып ҡайтты. Бүлмәләгеләр барыһы ла Мортаҙа Алтыновтың теләгенә шатланып риза булдылар.

Ярым емерек хәлгә килтерелгән фермаһы бик ҡыҫҡа ваҡыт эсендә ҡышҡа әҙерләүе Алтыновҡа еңелгә тура килмәне. Уға был көндәрҙә иң һыҙғанып үҙенә лә, ярҙамсыларына ла ныҡ ҡына эшләргә тура килде. Өс-дүрт йыл буйынса асыҡ ултырған һарай баштары тиҙ арала һалам менән ябылдылар. Йәш малдар өсөн айырым, ауырыу малдар өсөн үҙенә башҡа, торлаҡтар барлыҡҡа килтерелделәр. Ғөмүмән, ҡар төшкәнгә тиклем фермала эш көн-төн ҡайнап ҡына торҙо. Төп эҙәкләк мал аҙыҡтары етешмәүҙә булғанға күрә, Алтынов булған аҙыҡты экономлы тотоноуға айырыуса ныҡ иғтибар бирҙе. Ул малдарға иртәле-кисле аҙыҡ таратыу эшен үҙ ҡулына алды. Сөнки, ферманың бесәне, һәм башҡа аҙыҡтары ысынлап та бик аҙ ине. Бына ошо аҙыҡ менән меңгә яҡын малды ҡышлатып сығараһы бар ине әле. Һыйыр һауыусылар, бызау, һарыҡ ҡараусылар мал аҙыҡтарын экономлы тотоноу өсөн социалистик ярышҡа сыҡтылар. Алтынов беренсе нәүбәттә учет һәм контроль эшен ныҡлы юлға һалып ебәрҙе. Общественный малға булған тәрән мөхәббәт, уға ферманы аяҡҡа баҫтырыу юлында осраған ауырлыҡтарҙы еңеп сығырға ярҙам итте. Уның ферма малдары нормаль көрлөктә, юғалтыуһыҙ ҡышлап сыҡтылар.

Яҙғы елдәр менән киң дала өҫтөндә ҡыш көрәшкән көндәрҙә Мортаҙа Алтыновҡа радио мәңге онотолмаҫлыҡ шатлыҡлы хәбәр алып килде. Республиканың 30 йыллығы айҡанлы уны, «Өргөн» колхозының элекке йылҡысылыҡ фермаһы мөдирен, Хөкүмәтебеҙ Ленин ордены менән наградланы. Был ҙур орден менән уны колхоздың йылҡысылыҡ фермаһын ошо ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә уңышлы рәүештә аяҡҡа баҫтыра алғанлығы өсөн, йылҡылар үрсетеү планын йылдан-йылға арттырып үтәп килеүгә ирешкәнлеге өсөн наградланылар. Үҙған йыл уның йылҡысылыҡ фермаһы 39 бейәнән 39 ҡолон алып үҫтерҙе. Быйыл инде колхозда тағы ла 48 ҡолон алынып үҫтереләсәк.

Колхоздың йылҡысылыҡ фермаһы ауылдан алты километр алыҫлыҡта, районүҙәгенә алып бара торған олы юл буйында ултыра. Алтыновтың даны районның бөтә малсылыҡ работниктарына билдәле. Шуға күрә, уның фермаһын ҡарар өсөн, уның эш тәжрибәһен өйрәнер өсөн был фермаға күп кешеләр киләләр. Алтынов быны менән тәрән ғорурлана, үҙенең бик бай эш тәжрибәһе менән дуҫтарса уртаҡлаша. Бында йәш ҡолондар өсөн, быуаҙ бейәләр өсөн һәр ҡайһыһына айырым торлаҡ төҙәлгән. Йәш ҡолондар торасаҡ урындарҙа күркәм таҙалыҡ, тулы тыныслыҡ һаҡлана. Был торлаҡтар барыһы ла Алтыновтың үҙ көсө менән, ныҡышмалы хеҙмәте менән барлыҡҡа килтерелгәндәр. Был торлаҡ ошо арала районның берҙән-бер тәкомсолоҡ фермаһына әйләндереләсәк. Ошо уңай менән колхоз правлениеһында митинг үткәрелде. Был март айында ғына була торған ҡояшлы көндәрҙең күңелле иртәһе ине.

Ошо ауылда тыуып, ошо ауылда үҫкән, Октябрь революцияһына тиклем тормоштоң ауырлыҡтарын бик күп татыған, ауылда коллектив тормош булдырыу эшенә лә байтаҡ көсөн һалған Мортаҙа Алтынов трибуна эргәһендә баҫып тора. Ул һөйләргә теләй, ләкин тиҙ генә яҙылып һөйләп китә алмай.

— Ҡыуаныстан... егеттәр... Эх, ниндәй аҡыллы ул беҙҙең хөкүмәтебеҙ... Мине лә, ябай бер ат ҡараусыны ла иҫәпкә алырға онотмаған. Шулай иптәштәр, еңеү үҙенән үҙе килмәй икән ул. Уны бына шулай ҡул көсөндә, күкерәк көсөндә һалып килтерәһең икән ул. Бында сер итеп һаҡларлыҡ бер нәмә лә юҡ. Еңәр өсөн иң һыҙғанып эшләргә генә кәрәк. Һеҙ үҙегеҙ беләһегеҙ, минең өсөн көн дә, төн дә бер булды. Мин үҙем эшләгән осорҙа бер генә ҡолондоң да һәләк булыуына юл ҡуймаһым. Бөтә сер, үҙ эшеңә ихлас күңелендә һалып тырышыуға бәйләнгән. Минең йылҡыларым һәр йыл һайын көр сыҡтылар, һау-таҙа булдылар. Ни өсөн? Сөнки мин иренмәнем. Колхоз малын үҙ малым кеүек итеп ҡараным. Ана шул саҡта ғына эште эш итеп була ул, егеттәр.

Был митингынан һуң бер-нисә көндәр үткәс Мортаҙа Алтынов яланға сыҡты. Яланда ҡарҙар ирей бөтөп бара, колхоздың йылҡы көтөүе ҡарҙан таҙарыныр ҡалған һоро ер өҫтөнән үлән йолҡа ине.

— Ә хәҙер нихә мине бына көмдәр көтә. Беҙгә күберәк аттар кәрәк. Колхозыбыҙҙың элекке йылҡысылыҡ даны быйыл кире ҡайтарылырға тейеш. Шуныһыҙ мин үҙемә тыныслыҡ та, дәртемде баҫырлыҡ башҡа лайыҡлы эш тә таба алмамын ахырыһы, — тине. Уның күҙҙәрендә үлән йолоҡҡан йылҡыларға һөйөклө балаһына ҡараған әсә ҡарашының мөхәббәт уттары балҡып ина. Ә уның көслө ҡулдары намыҫлы эшкә һыуһағандай алға һуҙылғандар. Мортаҙа Алтыновты ошо хәлендә әкиәттәрҙә була торған батырға оҡшатырға мөмкин ине. Ә ул ысынлап та бөгөнгө көндөң батыр хеҙмәт кешеһе.

М. Хәйҙәров.

Редакцияның адресе: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Я 01942 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 2500[illegible]

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

1949 йыл
№ 89 (8189)
7
МАЙ
шәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ

СССР Финанс Министерствоһының белдереүе. (1-се бит).
МТС-тарҙың өлгөлө эшләүе—яҙғы сәсеүҙең агротехник срокта үткәрелеүен хәл итә. (1-се бит).
Мәскәүҙә большевистик матбуғат көнө. (1-се бит).
Партия тормошо. Р. Әхмәдиев. — Дәүләкән районы коммунистәре юғары урожай өсөн көрәштә. (2-се бит).
Агитаторҙың ялҡынлы һүҙе. (2-се бит).
Йәш малдарҙы һаҡлап үҫтереү—мөһим эш. (2-се бит).
С. Мәүлитов. Приют МТС-ының комсомолец-йәштәрҙән төҙөлгән сифат бригадаһы. (2-се бит).
Халыҡты радио менән хеҙмәтләндереүҙең сифатын юғары күтәрәйек! (3-сө бит).
Л. Ғадилов. — Социалистик фән һәм культура байрамы. (3-сө бит).
А. Пузин. — Радио көнө. (3-сө бит).
Фарит Мөхәмәтьянов. — Г. Х. Ишуков. — Беҙҙең телектор (3-сө бит).
Специалист кәңәштәре. В. Ғирфанов. —Һабан ашлыҡтарын яңы эшкәртелгән тупраҡҡа сәсергә (4-се бит).
Ғ. Әхмәтшин. — «Өҙәби Башҡортостан». (4-се бит).
И. Макаров. — Башҡортостан мәктәптәрендә педагогик кадрҙар әҙерләүҙе көсәйтәйек. (4-се бит).
Башҡорт АССР-ы прокуратураһында. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Трактористәрҙең смена нормаһын арттырып һәм юғары сифатлы итеп үтәүҙәренә өлгәшергә

Республикабыҙҙың колхоз һәм совхоз баҫыуҙарында сәсеү эше фронты киң ҡолас йәйҙе. Хәҙер мул урожай үҫтереү өсөн ныҡлы фундамент һалына, һәр бер звенола юғары урожай үҫтереп алыуҙың яҙмышы хәл ителә.

Быйылғы яҙғы сәсеү майҙанының күпселек өлөшө МТС-тар көсө менән эшкәртелергә тейешле. Һәр бер тракторға һәм һәр бер трактористҡа билдәле күләмдә сезон һәм смена нормалары раҫланды. МТС-тарҙың коллективтәре колхоздар менән договорҙар төҙөнеләр, ауыл хужалығы эштәрен тик юғары сифатлы итеп үтәргә социалистик йөкләмә алдылар. Бына шул нигеҙҙә күпселек МТС-тар яҙғы сәсеү эштәрен ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә һәм тик отлично сифат менән башҡарыу эшенә тотондолар.

Хәҙер алдынғы трактористәр һәм трактор бригадалары үҙ йөкләмәләрен намыҫ менән үтәй ҙә башланылар. Шәрип, Дүртөйлө, Приют һәм башҡа бер нисә МТС-тарҙың алдынғы трактор бригадаларында трактористәр смена нормаларын арттырып үтәйҙәр. Шул нигеҙҙә яҙғы сәсеү эштәрен юғары агротехник кимәлдә, тиҙ көндә тамамлау өсөн ныҡ ышаныс белдерәләр.

Ләкин республикабыҙҙа барлыҡ трактор бригадалары ла, шулай уҡ бөтә трактористәр ҙә үҙҙәренә бирелгән тәүлек һәм смена заданиеларен теүәл һәм арттырып үтәү өсөн ысын күнелдән көрәшмәйҙәр әле. Төрлө сәбәптәргә [illegible]

[illegible]

МТС етәкселәре, участка агрономдары һәм механиктәре, ауыл Советтәре председателдәре, МТС һәм колхоз партия ойошмалары трактор бригадалары эше менән, трактористәрҙең эшмәкәрлеге һәм уларҙың тәүлек һәм смена заданиеларен үтәүҙәре менән ҡыҙыҡһынмайҙар. [illegible]

Бәләбәй, Ыҫмаҡаш, Бөйөргән, Миәкә, Стәрлебаш һәм башҡа күп кенә районда сәсеү эше бик аҡрын бара. [illegible]

арттырып үтәүҙәре — яҙғы сәсеүҙең иң ҡыҫҡа срокта үтәлеүен, колхоз баҫыуҙарының мул урожай биреүен тәьмин итә. Ә был ысынбарлыҡ коммунистәр һәм комсомолецтар тарафынан һәр бер трактористең аңына еткерелмәгән. МТС һәм колхоздарҙа ВКП(б)-ның тәүге ойошмалары етәкселәре трактор бригадаһының эшен, уға тапшырылған государство заданиеһен теүәл һәм отлично сифатта үтәү эшен тик трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларының бригадирҙәренә генә тапшырып ҡуйғандар. Һәр бер трактористең көндәлек эше менән осраҡлы ғына ҡыҙыҡһыналар. Трактор бригадаһының эшендә практик ярҙам ойоштормайҙар.

Күндрәк, Стәрлебаш, Буҙәк, Благовар һәм башҡа ҡайһы бер МТС-тарҙа трактористәрҙең төнгө сменала эшләүҙәре өсөн эш шарттары тыуҙырылмаған. Күпселек тракторҙар электр яҡтылығы менән йыһазландырылмағандар. Шуның өсөн тракторҙар төнгө сменаларҙа эшләмәй торалар.

Билдәле, бындай етешһеҙлектәр трактор бригадаларының һәм һәр бер трактористең өҫтөнә йөкмәтелгән бик мөһим бурысты сифатлы үтәүгә ҡамасаулайҙар, сәсеүҙең срогын оҙайталар, агротехник ҡағиҙәләрҙе боҙоуға юл асалар. Бындай хәлгә артабан түҙеп торорға һис мөмкин түгел.

Бына шуға күрә лә ВКП(б) Өлкә Комитетенең бюроһы трактор бригадаларын һис кисекмәстән яҡтыртыу [illegible]

[illegible]

ВКП(б) Обкомы бюроһы [illegible]

Һәр бер трактористың смена нормаһын үтәүе — бөтә общественносттең иғтибар үҙәгендә [illegible]

Трактор бригадаларының һәм һәр бер трактористың смена нормаһын [illegible] үтәүҙәренә өлгәшергә.

СССР ФИНАНС МИНИСТЕРСТВОҺЫНЫҢ БЕЛДЕРЕҮЕ

СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыуҙың һәм үҫтереүҙең 1949 йылдың 3 майында 20 миллиард һумлыҡ суммаға сығарылған Дүртенсе государство заемы 4 майҙың кисенә 21.691 миллион һумға еткерелеп, сығарылған заемдың билдәләнгән суммаһынан 1.691 миллион һумға артыҡ таратылды. Заемға яҙылыу дауам итә.

СССР финанс министре А. Зверев.

5 май, 1949 йыл.

Республикабыҙ хеҙмәтсәндәренең гүзәл патриотизме

[illegible]

МТС-тарҙың өлгөлө эшләүе—яҙғы сәсеүҙең агротехник срокта үткәрелеүен хәл итә

☆ ☆ ☆ ☆

Һәр бер МТС-тың һәм трактористең колхоз алдында алған йөкләмәһен намыҫ менән үтәүенә өлгәшәйек!

ТРАКТОРИСТӘР СМЕНА ЗАДАНИЕЛӘРЕН АРТТЫРЫП ҮТӘЙҘӘР

Кушнаренко. (Телефон аша). Шәрип МТС-ының трактор бригадалары баҫыу эштәренә башлауҙың тәүге көндәрендә үк колхоздар менән төҙөшкән договорҙы үтәү, игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярышҡа сыҡтылар.

Бында смена заданиеларен үтәү, ерҙе предплужниклы һабандар менән сей ҡалдырмайынса тәрән итеп һөрөү, яҡшы итеп тырматыу һәм культивациялау—һәр бер тракторист өсөн закон булып тора. «Сарысән» колхозын хеҙмәтләндереүсе иптәш Яппаров етәкселек иткән трактор бригадаһы тракторҙарҙың хеҙмәт етештереүсәнлеген көндән-көн күтәрә бара. Был бригаданың трактористәренән Ғиләжев һәм Ғимранов иптәштәр смена заданиеларен арттырып үтәү менән бергә, эштең сифатына ҙур иғтибар бирәләр.

Иптәш Галин етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы ла социалистик ярышта алдынғылыҡты алыу өсөн көрәшә. Бригада оно көндәрҙә генә эшкә башлауға ҡарамаҫтан 250 гектар ер тырматты, 126 гектар культивацияланы, 100 гектарҙан артыҡ иртә культуралар сәсте, 33 гектар ер һөрҙө.

Был бригада менән ярышыусы иптәш Вильданов етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы трактористәре лә стахановсы эш елгәләре күрһәтәләр.

Ергән МТС-ында колхоздар менән төҙөгән договорҙы үтәү өсөн көрәшмәйҙәр

Мәләүес районының колхоздарында массовый рәүештә баҫыу эштәре бара. Хәҙер сәсеүҙең иң ҡиммәтле көндәре. Ләкин Ергән МТС-ы етәкселәре иртә культуралар сәсеүҙең агротехник сроктары менән иҫәпләшмәйҙәр. Бында яҙғы баҫыу эштәре 29 апрелдә үк башланһа ла, күҙгә күренерлек эш юҡ әле.

—Тәүге биш көнлөктә эште ыратып булманы, икенсеһендә темпты күтәрәсәкбеҙ,—тиҙәр МТС етәкселәре.

«Пробуждение» колхозы менән төҙөшкән договор буйынса МТС-тың трактор бригадаһы 825 гектар майҙанда сәсеү алды культивацияһы үткәрергә, 800 гектар тырматырға, 825 гектар майҙанда сәсеү үткәрергә һәм 215 гектар майҙанда ер һөрөргә тейеш. Бөтә был эштәрҙе 8 эш көнөндә тамамлау планлаштырылған, бында көн һайын 100 гектар майҙанда сәсеү үткәрелергә тейеш. Ләкин баҫыу эштәре әле булһа ҡыҙыу төҫ алғаны юҡ. Тәүге көн баҫыуға сығыу менән үтте, икенсе көндә лә бер нәмә лә эшләнмәне. Майҙың өс көнендә ни бары 67 гектар майҙанда ғына ашлыҡ сәселде. Бындай темп менән эшләгәндә бойҙай сәсеү эше генә лә май аҙағына тиклем дауам итәсәк.

МТС директоры Зюляркин һәм уның политик эштәр буйынса урынбаҫары Захаров иптәштәр был колхозға 4 трактор ебәргәндәр ҙә, шуның менән тынысланғандар. Тракторҙарҙы дөрөҫ файҙаланыу, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Трактористәрҙең эштәре, көндәлек һәм смена заданиеларен нисек үтәүҙәре, нисек йәшәүҙәре тураһында хәстәрлек күреүсе юҡ.

«Ҡыҙыл яр» колхозында эшләүсе тракторист иптәш Шәһитов көн һайын ни бары 6—7 гектар ғына ашлыҡ сәсә. Яковлев һәм Сабашев иптәштәр ҙә норманы 5—12 процентҡа ғына үтәйҙәр. Шуға күрә лә, колхоз сәсеүҙең тәүге биш көнлөгөндә 12 гектар ғына иртә культуралар сәсте. «Шишмә», «За высокий урожай» һәм Чапаев исемендәге ауыл хужалығы артелдәрендә лә сәсеү темпы бик түбән.

Күп кенә колхоздар сәсеүҙе тиҙ һәм юғары агротехник кимәлдә үткәреү өсөн үҙҙәрендә булған мөмкинселектәрҙе файҙаланмайҙар. «Пробуждение» колхозында йәнле тартыу көстәре менән 274 гектар майҙанда культивация үткәрергә, 448 гектар ер тырматылырға, 105 гектар майҙанда сәсеү үткәрелергә һәм 54 гектар ер һөрөлөргә тейеш. Был эштәрҙе башҡарыу өсөн йәнле тартыу көстәре етерлек. Ләкин ошо көнгә тиклем аттар менән бер генә гектар ҙа ер эшкәртелмәгән.

Ергән МТС-ы хеҙмәтләндергән 23 колхоздың береһендә лә трактористәр көндәлек эш нормаларын үтәмәйҙәр. Ошо арҡала график өҙөлә. Договор буйынса МТС көн һайын 1000 гектар тырматырға, 400 гектар сәсергә, 215 гектар майҙанда ер һөрөргә тейеш. Быны өсөн бөтә мөмкинселектәр бар. 50 тракторҙы, 22 сәскесте һәм башҡа тағылма инвентарҙарҙы тулы ҡеүәтендә файҙаланғанда графикте үтәү генә түгел, ә арттырып үтәргә тулы мөмкинлектәр бар.

МТС һәм колхоз етәкселәре, ауыл хужалығы специалистәре иртә культуралар сәсеүҙе агротехник сроктарҙа үтәү өсөн бөтә көстәрен туплауға бурыслылар ине. Ләкин конкрет саралар күрелмәй.

Ғ. Ибраһимов.
(Махсус хәбәрсебеҙ).

Завод МТС менән йәнле бәйләнештә

Промышленность предприятиеларенең ауылға ярҙамы мөһим бурыс. Заводтарҙан МТС-тарға, колхоздарға барған специалистәр баһа биреп бөтөргөһеҙ ҙур ярҙамдар күрһәтәләр. Шефка алыныусыларға ебәрелгән һәр төрлө инструменттәр, оборудованиеләр ремонт эштәренең ваҡытында үтәлеүендә ҙур роль уйнайҙар.

Өфө нефть эшкәртеү заводы коллективе 1948 йылда Йәрмәкәй МТС-ы өҫтөнән шефлыҡ итеп, уға инструменттәр, материалдар, емкостар менән ҙур ярҙам күрһәтте. МТС яҙғы сәсеү һәм урожай йыйнау эштәрен уңышлы үтәне.

Быйыл беҙҙең завод Оло-Тиләк МТС-ы өҫтөнән шефлыҡ итә. Был эш буйынса махсус план төҙөлдө.

МТС-ҡа тракторҙарҙы һәм башҡа ауыл хужалығы машиналарын ремонтлауҙа практик ярҙам күрһәтеү өсөн квалификациялы эшселәр ебәрелде.

МТС-тың заявкаһы буйынса завод уға кәрәк инструменттәрҙе эшләп сығарыуға кереште, материалдар, емкостар әҙерләнде. Беҙҙән шефҡа бигерәк тә тимер мискәләр кәрәк ине. Беҙ уларҙы эшләп бирҙек.

МТС менән завод араһында йәнле бәйләнеш тыуҙы. Быны беҙ барған һайын үҫтерербеҙ.

Р. Даутов.

Ни өсөн Баҡалыла эш нормаларын үтәмәйҙәр

Баҡалы. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Райондың алдынғы Карл Маркс, Сталин исемендәге, «Коммунар», «Красный партизан» һәм башҡа ҡайһы бер колхоздары яҙғы баҫыу эштәрен беренсе көндәрҙән үк яҡшы итеп ойоштороуға өлгәштеләр.

Карл Маркс исемендәге колхоз 28 апрелдән башлап 180 гектар ер тырматты, 120 гектар майҙанды культивацияланы һәм 100 гектар иртә культуралар сәсте. Сталин исемендәге колхозда ла баҫыу эштәре ойошҡанлыҡ менән бара. Был колхоздың сәсеүсеһе Ғәниев эшкә башлауҙың беренсе көндәренән үк 4 гектар урынына 4,5—5 гектар ашлыҡ сәсә, һабансы иптәш Мөхәмәдиев көндәлек нормаһын 130—140 процентҡа үтәй.

Ләкин дөйөм алғанда район күләмендә яҙғы баҫыу эштәренең барышы һис ҡәнәғәтләнерлек түгел. Күп кенә колхоздарҙың етәкселәре «еүешлек» настроениеһенә бирелеп, яҙғы баҫыу эштәрен йәйелдереүгә төп көстәрҙе тупламайҙар.

«Ҡыҙыл Шишмә» колхозында агротехника ҡағиҙәләрен боҙоуға юл ҡуялар. Бында 2 гектар самаһы ер ни бары 11 — 12 сантиметр тәрәнлектә һөрөлгән. Һабансылар көндәлек нормаларын үтәмәйҙәр. «Красная баррикада» колхозының баҫыуҙары күптән елгереүгә ҡарамаҫтан, эш ғәфү итмәҫлек рәүештә аҡрын йәйелдерелә. Бында хеҙмәт дисциплинаһы сиктән тыш түбән һәм тартыу көстәре тейешенсә файҙаланылмай. Иптәш Асанбаев етәкселек иткән 3-сө бригадала бер генә һабансы ла, тырмасы ла көндәлек эш нормаларын үтәмәйҙәр.

Баҡалы МТС-ының «Красная баррикада» колхозын хеҙмәтләндереүсе иптәш Попов етәкселек иткән трактор бригадаһы ике көндә ни бары 2 гектар ер һөрҙө. Шул уҡ ваҡытта улар бер центнер яғыулыҡты артыҡ тотонғандар. Бригадир иптәш Попов эштең былай насар барыуын ерҙең «еүеш» булыуына һылтарға тырыша. Туйтимеров етәкселек иткән 12-се номерлы трактор бригадаһы ла бик насар эшләп, һуңғы ике көндә бары 3,5 гектар ер эшкәртте.

Район партия, совет ойошмалары етәкселәре яҙғы баҫыу эштәренең беренсе көндәрендә асылған был етешһеҙлектәрҙе тиҙ бөтөрөргә, баҫыу эштәренең темпын һәм сифатын күтәреү өсөн бөтә сараларҙы күрергә тейештәр.

Х. Ғәлимов.

Большевистик матбуғат көнө

Мәскәү матбуғат работниктәренең дөйөм йыйылышы

Союздар йортоноң Колонналы залында, 5 майҙа, газеталар, журналдар, издательстволар, полиграфия предприятиелары работниктәренең һәм Мәскәү газеталары һәм журналдары хәбәрселәре активының большевистик матбуғат көнөнә арналған дөйөм йыйылышы булды. Йыйылышта 2 меңгә яҡын кеше ҡатнашты.

Йыйылыш президиумында: И. А. Парфенов, С. А. Жолнин, П. Н. Поспелов, Д. Т. Шепилов, Н. П. Фирюбин, О. В. Козлова, А. Я. Секачев, П. П. Данилов, Ф. Ф. Кузнецов, Л. П. Грачев, К. А. Губин, Н. Г. Пальгунов, И. Я. Фомиченко, П. А. Сатюков, И. В. Саутин, П. Н. Федосеев, А. Я. Блатин, П. А. Куликов, А. А. Сурков, М. Н. Казанцева, Г. А. Мещеряков, А. М. Сиротин, П. И. Мусьяков, Б. П. Павлов, А. А. Пузин, В. В. Ермилов, С. Б. Сутоцкий иптәштәр һәм башҡалар.

Йыйылыш ғәйәт ҙур күтәренкелек менән совет халҡының бөйөк юлбашсыһы иптәш И. В. Сталин етәкселегендәге ВКП(б) Үҙәк Комитеты Политбюроһы составында почетлы президиум һайлай.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең пропаганда һәм агитация бүлеге мөдиренең урынбаҫары иптәш Л. Ф. Ильичев большевистик матбуғат көнө тураһында доклад менән сығыш яһаны.

Докладсы илебеҙ тормошонда большевистик матбуғаттың бик ҙур роль уйнауын билдәләй. Большевистик матбуғат революцион көрәш уты эсендә тыуҙы һәм сыныҡты. Уны Ленин менән Сталин барлыҡҡа килтерҙеләр һәм һөйөп үҫтерҙеләр. Большевистик матбуғат үҙенең йәшәй башлауының беренсе йылдарынан уҡ коллектив пропагандист, агитатор һәм хеҙмәтсәндәрҙе ойоштороусы булып сығыш яһаны.

Беҙҙең партиябыҙ үҙенең матбуғатын барлыҡҡа килтергән ваҡытта унда массаларҙы революцион рухта тәрбиәләүҙең ҡеүәтле ҡоралын, партияның эшселәр синыфы менән идея һәм ойоштороу яғынан бәйләнеш тотоуының иң мөһим средствоһын күрҙе. Совет матбуғаты һәр ваҡыт Ленин—Сталин партияһының ихтыярын тоғро рәүештә үтәп килде. Граждандар һуғышы йылдарында, тыныс төҙөлөш осоронда, һуғыш дауылдары йылдарында беҙҙең матбуғатыбыҙ һәр ваҡыт совет халҡын ҡоралландырыуға хеҙмәт итте, совет кешеләрендә коммунизм эше тантанаһына ҡаҡшамаҫ ышаныс урынлаштырҙы.

Совет халҡы һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡ планды уңышлы рәүештә тормошҡа ашырып, ҙур ышаныс менән коммунизмға табан барған беҙҙең көндәрҙә, совет матбуғаты элеккесә үҙенең боевой һәм данлы постында торған хәлдә, үҙ халҡына тоғролоҡ менән хеҙмәт итә.

Иптәш Ильичев совет матбуғаты менән буржуаз матбуғаттың тәбиғәтендә булған тәрән айырма тураһында, улар нигеҙендә ятҡан төрлө принциптәр тураһында һөйләй. Совет матбуғаты — яңы типтағы матбуғат — социалистик демократияның, ысын һүҙ азатлығының кәүҙәләнеше булып тора. Буржуаз матбуғат империализмға хеҙмәт итеүсе, уның йыртҡыслыҡ, талаусылыҡ пландарының рупоры булып тора. Ул үҙенең уҡыусыларына тормошҡа һәм кешегә ҡарата дошманлыҡ, рухи бушлыҡ һәм ҡырағайлыҡ алып бара, кешеләрҙең аңын космополитизм ағыуы менән ағыулай. Буржуаз матбуғат — демократияның һәм прогрестең дошманы ул. Уның биттәрендә яңы һуғышты, раса айырмалылығын һәм кешене дошман күреүҙе пропагандалау туҡтауһыҙ алып барыла.

Халыҡ-ара реакцияның сығыштарын аяуһыҙ рәүештә фаш итеү, һуғыш тоҡандырыусыларҙың маскаларын алып ырғытыу, Советтәр Союзының тышҡы политикаһын һәм халыҡ-ара хәлде халыҡҡа аңлатып биреү — беҙҙең матбуғатыбыҙҙың иң мөһим бурыстарынан береһе булып тора.

Иптәш Ильичев хәҙер бөтә халыҡ эше булып әүерелгән социалистик ярышты йәйелдереүҙә, промышленность һәм ауыл хужалығы алдынғыларының инициативаһын башҡаларға күсереүҙә матбуғаттың үҫә барған ролен билдәләп үтә. Матбуғат артта ҡалыусыларҙы иң яҡшы өлгөләрҙә өйрәтергә, тәрбиәләргә, алдынғылар сафына күтәрергә тейеш.

«Коммунистик төҙөлөштөң иң ябай, ләкин йәнле, тормоштан алынған, тормош менән тикшерелгән фактыларына күберәк иғтибар бирергә, — тине В. И. Ленин, — был лозунгыны беҙҙең бөтәбеҙгә лә, беҙҙең яҙыусыларыбыҙға, агитаторҙарыбыҙға, пропагандистәребеҙгә, ойоштороусыларыбыҙға һәм башҡаларға арымай-талмай ҡабатларға кәрәк».

Большевистик матбуғаттың бай тәжрибәһе шуны күрһәтә — әгәр ҙә матбуғат хеҙмәтсәндәр массаһы менән ныҡлы рәүештә бәйләнеш тотһа, уның ойоштороусылыҡ роле үлсәп бөтөргөһеҙ дәрәжәлә күтәрелә. Иптәш Сталин эшсе һәм ауыл хәбәрселәрен общественный фекерҙең командирҙәре тип атаны.

Беҙҙең халҡыбыҙ алдында, ти уҙан ары иптәш Ильичев, илебеҙҙең аҡырынлап социализмдан коммунизмға күсеүен тәьмин итеү кеүек тарихи бурыс тора.

Большевистик матбуғаттың почетлы бурысы — ленинизм идеяларын систематик пропагандалауҙа. Матбуғат бөйөк коммунизм идеяларын аңлатыусы булырға, совет халҡының рухи интерестәрен һаҡлауҙа ныҡ торорға, совет культураһын дошман идеологияһы йоғонтоһонан һаҡларға саҡырылған. Бөгөн беҙҙең матбуғатыбыҙ илебеҙҙең тормошон һәр яҡлап киң рәүештә күрһәтеү менән бергә, беҙҙең халыҡтың иртәгәһе көнө тураһында һөйләргә, совет кешеләре күңеленә батырлыҡ, коммунизмдың еңәсәгенә ышаныс урынлаштырырға тейеш.

— Совет матбуғатының журналисе булыу бөйөк бәхет ул, — ти докладын тамамлап иптәш Л. Ф. Ильичев. — Совет журналисе — халыҡ хеҙмәтсеһе ул. Ул халыҡ интерестәре менән йәшәй, ул уның көрәшендә һәм хеҙмәтендә илһам рухланыу таба.

Совет журналистәре ҡулына беҙҙең партиябыҙҙың иң көслө ҡоралы — матбуғат бирелгән. Совет журналистикаһы кимәлендә булыу, коммунизм эшенә тоғро хеҙмәт итеү — ул арымай-талмай алға барыу тигән һүҙ. Тормошто өйрәнеү, үҙеңә талапсан булыу, үҙеңдең идея һәм эш кимәлеңде әлеһен-әле күтәреү, бөйөк Ленин — Сталин партияһы эшенә ахырына тиклем бирелгән булыу тигән һүҙ.

Йыйылышта ҡатнашыусылар ғәйәт ҙур күтәренкелек менән иптәш И. В. Сталинға сәләм ҡабул иттеләр.

Кисә ахырында башҡаланың иң көслө артистәр ҡатнашлығында ҙур концерт булды.

(ТАСС)

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Дәүләкән районы коммунистәре юғары урожай өсөн көрәшәләр

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең Башҡортостан партия ойошмаһының эше тураһындағы ҡарарын үтәүҙә партияның Дәүләкән райкомы коммунистарҙы колхоз производствоһының хәл иткес участкаларына беркетеүҙән башлап ебәрҙе. Мәҫәлән, хәҙер районда колхоз председателдәре булып 43, трактор бригадаларының бригадирҙары булып 63, баҫыусылыҡ бригадаларының бригадирҙары булып 38, малсылыҡ фермалары мөдирҙәре булып 18 һәм юғары урожай звенолары етәкселәре булып 54 коммунист эшләй. Бынан тыш, хәҙерге ваҡытта колхоздарҙа төрлө административ-хужалыҡ эшендә эшләүсе коммунистар яҙғы сәсеү осоронда һөрөүселәр, сәсеүселәр, тырматыусылар, прицепщиктар булып эшләйҙәр.

Юғары урожай алыу өсөн көндән-көн киңәйә барған социалистик ярыштың башында коммунистар торалар. Яҙғы сәсеүгә әҙерләнеүҙе тәьмин итеүҙә «Новый быт» колхозы коммунистары айырыуса актив ҡатнаштылар. Улар үҙҙәренең большевистик тоғро һүҙҙәре менән генә түгел, ә практик яҡшы эштәре менән дә колхозсыларҙы фиҙакәр хеҙмәткә рухландыралар.

Колхоз быйыл 800 гектарҙан артыҡыраҡ бөртөклө һәм техник культуралар сәсеүҙе планлаштырҙы. Правление һәм тәүге партия ойошмаһының хәстәрлеге арҡаһында, был майҙанға етерлек юғары сифатлы сәсеү орлоҡтары үҙ ваҡытында әҙерләнде. Агротехник сараларҙың государство планын колхоз арттырып үтәне. Тиҫтәләгән колхозсыларҙы берләштергән агробиология түңәрәктәре яҡшы эшләй. Бында юғары урожай мастерҙарынан 6 звеноһы төҙөлде. Иң яҡшы колхозсы Пономарева иптәш етәкселек иткән звено үҙенә беркетелгән 109 гектар майҙандың һәр бер гектарынан уртаса 150-шәр бот урожай алыуға өлгәшеүҙе социалистик йөкләмә итеп алды. Уның һис һүҙһеҙ үтәлеүенә звено члендары бик ныҡ ышаналар. Сөнки улар юғары урожай үҫтереү талап иткән бөтә сараларҙы тулыһынса һәм үҙ ваҡытында үтәнеләр. Партия ойошмаһындағы 11 коммунистең бөтәһе лә тип әйтерлек урожай яҙмышын хәл итеүсе участкаларға беркетелде. Мәҫәлән, Евченко һәм Герасимов иптәштәр сәсеүселәр булып, Барышев — прицепщик булып, Розлымако орлоҡ ташыусы булып эшләйҙәр.

Колхозда баҫыу эштәре башланды ла инде. Уның тәүге көндәрендә 120 гектар костер сәселде һәм ужымдар аҙыҡландырылды. Сәсеү эштәре фронты көндән-көн киңәйә бара.

Партия ойошмаһы секретаре иптәш Снытко етәкселегендәге агит-коллектив хәҙер үҙенең бөтә эшен баҫыу станаҙарына, культвагондарға күсерҙе. Унда́н артыҡ агитатор юғары урожай өсөн көрәш сараларын тормошҡа ашырыуға арналған коллектив һәм индивидуаль беседалар үткәрәләр, «боевой листоктар» һәм «молниялар» сығаралар. Яҙғы сәсеүҙе юғары сифатлы итеп 8 көн эсендә тамамларға өлгәшеү — бына партия ойошмаһының боевой маҡсаты.

Балинин исемендәге, «На страже» һәм районның башҡа колхоздары ла яҙғы сәсеүҙе тулы әҙерлек һәм ойошҡанлыҡ менән ҡаршыланылар.

Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе бөйөк планын үтәү буйынса колхоздарҙа практик эштәр башлана. Быйыл районда 400 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыласаҡ. Был, государство планынан 270 гектарға артыҡ тиген һүҙ. Планды үтәү өсөн реаль шарттар булдырылды. Ағас ултыртыу өсөн 176 гектар ер көҙҙән үк һөрөлгәйне, 1475 килограмм ағас орлоҡтары йыйылды һәм 300 мең дана үҫенте әҙерләнде. Ағас ултыртыу эштәре менән шөғөлләнеүсе 105 махсус звено төҙөлдө. Быйыл районның 14 колхозында урман питомниктары булдырыла һәм 9 колхозда һыу ятҡылыҡтары төҙөлә.

Юғары урожай өсөн башланған бөтә халыҡ көрәшенең башында коммунистар баралар. Унда еңеп сығыу өсөн улар көсеркәнешле эшләйҙәр һәм үҙҙәре өлгәһендә эшләүгә бөтә колхозсыларҙы ла өндәйҙәр.

Р. Әхмәдиев,
ВКП(б) райкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

Агитаторҙың ялҡынлы һүҙе

Беҙ цехҡа барып иптәшлә ябай ғына итеп йыйыштырылған бүлмәгә бер төркөм халыҡ йыйылғайны инде. Уларҙың ҡайһы берҙәре шахмат, икенсе берәүҙәре домино уйнап, ә ҡайһы берҙәре нимә хаҡындалыр һөйләшеп ултыралар ине. Был — агрегат заводының иң итеү өсөн эштән туҡтаған эшселәре. Улар бында беседа тыңлау өсөн йыйылғандар.

Агитатор иптәш Асылгәрәев эшселәрҙе Башҡортостан Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының тарихы һәм 30 йыл ваҡыт эсендә үткән боевой юлы менән таныштыра ине. Ул эшселәргә батша Россияһы ваҡытында Башҡортостандың ярым колониаль окраина хәлендә булыуы, уның промышленностенең һәм ауыл хужалығының артта ҡалғанлығы, башҡорт халҡының хоҡуҡһыҙ һәм иҙелгән хәлдә йәшәүе тураһында һөйләне.

Унан һуң агитатор Ленинсе-Сталинсе милли политика нигеҙендә Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы төҙөлөүен, уның Россия Федерацияһы составында төҙөлгән беренсе республика булыуын, Россияның элекке иҙелгән халыҡтарына политик, экономик һәм культура яғынан үҫеүгә юл асыусы был милли политиканың әһәмиәтен аңлатып бирҙе.

Агитатор үҙенең беседаһында дәйем республика тураһындағы материалға ҡала, район, завод һәм хатта ошо беседала ҡатнашҡан эшселәр эшләгән 1-се номерлы цех тормошонан алынған фактыларҙы оҫта итеп бәйләй алды.

Ул, элекке ваҡытта ярым ас хәлдә байҙарға хеҙмәт итеп йәшәгән, уҡый-яҙа белмәгән башҡорт халҡы балаларына хәҙерге ваҡытта эшләргә лә, белем алырға ла бөтә мөмкинлектәр тыуҙырылыуын әйтте. Мәҫәлән, заводтың йәш һәм алдынғы контролеры комсомолка иптәш Хөсәинова производствола эшләү менән бер рәттән үҙенең белемен күтәреү өҫтөндә лә эшләй. Ул производствонан айырылмайынса уҡып, быйыл 7-се класты тамамлаясаҡ. Иптәш Хөсәинова кеүектәр беҙҙә күптәр, ти агитатор.

Унан һуң иптәш Асылгәрәев район Советына депутат итеп һайланған ошо уҡ цехтың револьверщицалары стахановсылар Янгирова, Ҡудаярова һәм башҡалар миҫалында, элекке ваҡытта һайлауҙарҙың нимә икәнен дә белмәгән башҡорт халыҡтарының хәҙерге ваҡытта Советтар Союзының башҡа халыҡтары менән бер рәттән һайлау һәм һайланыу хоҡуҡтарын тулыһынса файҙалана алыуҙарын күрһәтте.

Агитатор үҙенең беседаһында эште юғары күрһәткестәр биреү, хеҙмәтте яҡшыраҡ ойоштороу, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, продукцияның сифатын яҡшыртыу һәм уның үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙең хеҙмәтсәндәр көп-күрешен артабан яҡшыртыуға йүнәлтелгән булыуын аңлатты һәм уларҙы тормошҡа ашырыу өсөн фиҙакәр рәүештә эшләүсе производство алдынғыларын миҫалға килтерҙе.

Мәҫәлән 1-се номерлы цехта бригадир булып эшләүсе иптәш Хөснөтдиновты алайыҡ, — ти ул, — ул беренсе Май байрамы хөрмәтенә бригадалағы бөтә члендарҙың да үҙ нормаларын арттырып үтәүҙәренә өлгәшеү һәм ошо көнгә тиклем ике рационализаторлыҡ тәҡдим индереү тураһында йөкләмә алғайны. Бригадир Хөснөтдинов үҙ йөкләмәһен намыҫ менән үтәне. Хәҙер бригадала норма үтәмәүсе бер генә кеше лә юҡ. Уның тарафынан индерелгән тәҡдимдәр хеҙмәт етештереүсәнлеген ос тапҡырға күтәрергә мөмкинлек бирҙеләр.

Иптәш Асылгәрәев яҡшы эшләүселәрҙе күрһәтеү менән генә сикләнеп ҡалмай. Ул беседа барышында норма үтәмәүселәрҙе һәм брак эшләүселәрҙе ҡаты тәнҡиткә ала. Бракка сығарылған һәр бер деталдең заводҡа күпме зыян килтереүен иҫәпләп күрһәтә.

Теманың башҡа пункттары буйынса ла беседа ҡыҙыҡлы итеп алып барылды. Беседа барышында агитатор иптәш Асылгәрәевтең беседаларға ентекле рәүештә әҙерләнеүе асыҡланды. Ул үҙенең беседаһында өҫтәмә материалдарҙан алынған бай фактыларҙы дөрөҫ итеп файҙалана белә. Уның һәр бер һүҙе алдан уйланған, планлаштырылған һәм бөтә кешеләргә лә аңлайышлы. Шуның менән бер рәттән беседаның уңышлы үтеүенә агитаторҙың производство һәм эшселәр тормошо менән яҡындан таныш булыуы бик ҙур ярҙам итә. Агитаторҙың беседаларҙы ныҡлы әҙерлек менән үткәреүендә завод партия ойошмаһының да роле ҙур.

С. Нафикова.

Йәш малдарҙы һаҡлап үҫтереү—мөһим эш

Беҙҙең республикабыҙҙың колхоздары һәм совхоздары алдында хәҙер мөһим эш — йәш малдарҙы тулыһынса һаҡлау һәм үҫтереү бурысы тора. [illegible]

Туймазы районының «Яңы тормош» колхозында, БАССР-ҙың 30 йыллығы [illegible] Ленин ордене менән наградланған, сусҡа ҡарауысы иптәш Шәмсиә Миндиярова [illegible] 17-шәр сусҡа балаһы алып үҫтерә.

Дәүләкән районының «Коммунар» колхозының нарыҡсылыҡ фермаһында «Почет билдәһе» ордене менән наградланған иптәш Романенко 208 нарыҡтан 296 бәрес, йәки 100 нарыҡтан 149 бәрес алып үҫтерә. Илеш районының «Путь Ленина» колхозының [illegible] 1947—1948 йылдарҙа 75 быҙауы [illegible] үҫтерә.

Ошолар менән бер рәттән, Өфө, Ыҫынчура, Дыуан, Воскресен, Нарыҡсалы районы колхоздарының [illegible]

[illegible]

Быуаҙ малды торлағына килтереүҙән алда ул санитар эшкәртеүҙән үткәрелергә, ә торлаҡ дезинфекцияланырға тейеш.

Малдарҙың ҡолонлау, быҙаулау, бәрәсләү осоронда һәр бер фермала һәм конный дворҙа тәүлек әйләнәһенә дежурить итергә кәрәк.

Йәш малдар тора торған [illegible]

Һәр бер фермала мәжбүри рәүештә йәш малдар өсөн профилакторий булдырылырға тейеш. [illegible]

[illegible] бирелергә тейеш. Йәш малға бирелә торған һөттөң һәм һыуҙың температураһы цельсия буйынса 36—38 градус булырға тейеш. Быҙауҙы тыуғандан һуң 4—5 сәғәт үтеү менән үк имеҙә башларға кәрәк. Шул уҡ ваҡытта зоотехник тарафынан көнөнә 4—5 тапҡыр эсерергә тип билдәләнгән схеманы ныҡ һаҡларға кәрәк. Уртаса 20 көндән һуң быҙауҙың азыҡ рационына концентратлы азыҡтар индерергә кәрәк. [illegible]

[illegible]

Зоотехниктар, ветеринар работниктар [illegible] сылыҡ работниктәре араһында социалистик ярышты йәйелдереп ебәрергә кәрәк. Беҙҙең республикабыҙҙың колхоздарының һәм совхоздарының фермаларында йәш малдар тураһында дәйем хәстәрлекте тыуҙырып, уларҙың тулыһынса һаҡланыуҙарын һәм дөрөҫ үҫтерелеүҙәрен тәьмин итәйек.

И. Каримов.
БАССР ауыл хужалығы министры урынбаҫары.

Приют МТС-ының комсомолец-йәштәрҙән төҙөлгән сифат бригадаһы

...Ҡыш буйы тәрән ҡар ҡатламы аҫтында тын ятҡан колхоз баҫыуҙарына йән инде. Ҡалҡыулыҡтың ҡайһы яғына ғына ҡарама, ҡеүәтле тракторҙарҙың һабан төрәндәре күп йылдар эшкәртелмәгән тупраҡты ҡара таҫмаларға киҫкеләп, әйләндереп һалалар. Ритмле гөрләгән моторҙарҙан сыҡҡан ҡүгелйем төтөн аҫҡа күтәрелеп яҙғы көндән күк фонында күҙҙән юғала. Баҫыуҙа эшләүсе һәр бер кеше — тракторист, прицепщик, һабансы, сәсеүсе, тырмасы, заправщик, һыу ташыусы, алында эшләүселәргә аш бешереп тороусы повар ҙа — сәсеүҙе юғары сифатлы итеп, үҙ ваҡытында тамамлау, мул урожай үҫтереп алырға ныҡлы нигеҙ һалып ҡалдырыу теләге менән йәшәй. Көмөш кеүек ялтырап торған трактор һабандары төрәндәре артынан талпай осоп, төрлө ҡорттарҙы бөжәктәрҙе һәм ҡорттарҙы суҡып йөргән ҡоштар ҙа кешеләргә мул урожай үҫтерергә булышлыҡ итәләр...

Беҙ ҡалҡыулыҡтан төшөп, яҙғы шарлауыҡтар аша сығып, офоҡта күренгән трактор яғына ҡарай атланыҡ...

Улар бригадала 9 кеше—икеһе ВКП(б) члены, бишеһе комсомолец. Был Йәрмәкәй районы Приют МТС-ының Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланған, коммунист иптәш Хөрмәт Ғәбәйҙуллин етәкселек иткән алдынғы комсомолец-йәштәр трактор бригадаһы.

Үҙған йылда бригада «Яңы тормош» һәм «Сулпан» колхоздарында эшләп йыллыҡ трактор эштәре планын 225 процентҡа үтәне. Һәр бер шартлы трактор менән 1265 гектар ер эшкәртелде. Бригада 1222 килограмм яғыулыҡҡа экономия яһап, машиналарҙы һәм тағылма инвентарҙарҙы ваҡытында ремонтлауҙы бөтөрөп, хужалыҡ-административ расходтарын ҡыҫҡартып, 9961 һум пландан тыш накопление бирҙе. Һөҙөмтәлә бер гектар ерҙе эшкәртеүҙең үҙенә төшөү хаҡы 3 һум 1 тингә кәметелде.

Был бригаданың коммунистары һәм комсомолецтары ағымдағы яҙғы сәсеүгә ныҡышмалыҡ менән әҙерләнделәр. Улар үҙҙәренең тәгәрмәсле һәм гусеницалы НАТИ тракторҙарын, бөтә булған тағылма инвентарҙарҙы юғары сифатлы итеп ремонтланылар.

Уларҙың йөкләмәһе

Бригаданың колхозға килеүе ҙур шатлыҡ тыуҙырҙы. Быны башҡаса булыуы мөмкин дә түгел ине. Сөнки үҙҙәренең намыҫлы хеҙмәттәре менән колхоз һәм уның члендары алдында авторитет яулаған тракторсылар үҙған йылдағы машиналарҙан тыш ҡеүәтле яңы дизель — С—80 тракторы һәм уға яңы һабандар алып килделәр.

— Беҙ, иптәш председатель, үҙебеҙҙең договорҙы тормошҡа ашырырға килдек. Ярҙам ит, кешеләр бир, — тине бригадир Ғәбәйҙуллин һәм колхоз председателе иптәш Фәхриевкә бригаданың социалистик ярыш йөкләмәһе менән таныштырҙы. Бригада члендары тракторҙарҙың юғары етештереүсәнлек биреүҙәрен тәьмин итергә, һәр бер шартлы трактор менән 1200 гектар ер эшкәртеп, трактор эштәре планын үҙ ваҡытында, тик отлично сифатлы итеп башҡарырға һүҙ бирҙеләр. Тракторсылар дәүләт майҙанының һәр бер гектарынан 80-шәр бот, ә орлоҡ участкаларынан 120-шәр бот урожай үҫтереп бирергә йөкләмә алдылар.

— Һүҙегеҙҙә тороуығыҙға ышанабыҙ, —тине Фәхриев. Правлениела ултырыусы колхоздың активистары председателдән һүҙен көсәйтергә, ныҡытырға тырыштылар:

— Уларға ышанмаһаҡ, колхоз урожайының яҙмышын кемгә ышанып тапшыраһың,—тинеләр.

— Хөрмәт ҡустым, һин ауылдағы кешеләрҙең бөтәһен дә беләһең. Бына һинә колхозсыларҙың исемлеге, ошаҡандарын һайла. Беҙгә тик эш, юғары урожай булһын, — тине Фәхриев.

Иптәш Ғәбәйҙуллин прицепщиктар, сәсеүселәр, һыу һәм яғыулыҡ ташыусылар итеп үҙған йыл трактор бригадаһында эшләгән, хеҙмәтте һөйөүсән 13 колхозсыны һайлап алды. Ул бригадала эшләйәсәк колхозсыларҙың эштә ҙур тәжрибәләре булыуға ҡарамаҫтан, улар менән инструктаж уҙғарҙы, ағымдағы йылда тракторсылар алдында ни тиклем ҙур бурыстар торғанлығын аңлатты.

— Беҙ быйыл яҙ тракторҙар менән 200 гектар ужымды тырматырға, 650 гектар һөрөргә, 1450 гектар тырматырға, 800 гектар майҙанға культивация уҙғарырға һәм 435 гектар иген сәсергә тейешбеҙ. Был эштәрҙе 9 тәүлектә тамамларға кәрәк, — тине ул һәм бригадаға беркетелгән колхозсылар алдында ниндәй бурыстар торғанлығын һөйләп бирҙе.

Тракторсылар колхозсылар менән берлектә бөтә инвентарҙарға тикшереү уҙғарҙылар. Һабан, тырма, культиватор һәм сәскестәрҙе көйләнеләр, уларҙың прицептәрен ныҡыттылар.

Дөрөҫ фекер

Баҫыу эштәрен башларға бөтә нәмә әҙер ине. Тракторҙар, тағылма инвентарҙар, вагон — бөтәһе лә яланға сығарылды. Тик яҙҙың һуң килеүе ҙур ҡамасаулыҡ тыуҙырҙы. Ғәбәйҙуллин менән Фәхриев иптәштәр көндәр буйы яланда йөрөнөләр. Ләкин бер генә баҫыуҙа ла ер өлгөрмәгән. Бер нисә көн уҙғандан һуң еҫем күтәреп тә ҡараныҡлар. Трактор, ер бик ныҡ дымлы булғанлыҡтан, икенсе әйләнештә үк бураҙнаға төшөп ултырҙы.

— Ваҡыт үтә, ваҡыт, — тип зарланды Фәхриев. — Сәсеү һуҙыла. 2000 гектар бит ул. Хәҙерҙән сәсә башламаһаҡ, уны ҡасан тамамларға кәрәк.

Тракторсылар бик оҙаҡ уйланылар. Бригадир, трактор отрядының партия һәм комсомол группаһы етәксеһе иптәш Хөрмәт Ғәбәйҙуллин коммунист һәм комсомолецтарҙы йыйнап алды, баҫыуҙа партия-комсомол группаһының беренсе асыҡ йыйылышын уҙғарҙы. Унда колхозсылар ҙа ҡатнашлыҡ иттеләр.

— Ваҡыт көтмәй, иптәштәр! Ер һөрөргә, сәсергә кәрәк. Тәбиғәттән, үҙегеҙ күргәнсә, мәрхәмәт көтеп булмай,— тине Ғәбәйҙуллин.—Тунға һөрөлгән ерҙе эшкәртерлек түгел. Ә һөрөп була. Бының өсөн, минеңсә, прицептарҙы оҙайтырға кәрәк. Һеҙ нисек уйлайһығыҙ, иптәштәр,—тип мөрәжәғәт итте ул коллективҡа.

— Дөрөҫ фекер!

—Оҙон прицеп булғанда трактор бураҙнанан ярты метр ситтәрәк йөрөйәсәк.

Йыйылыштан һуң колхоз тимерлегендә ғәҙәттәге прицеп урынына оҙайтылған прицеп эшләтелде. Был быйылғы яҙ шарттарында ер һөрөүҙә ҡулланырға мөмкин булған ҡулайлаштырыуҙарҙың береһе ине. Яңы прицеп үҙен беренсе бураҙнала уҡ аҡланы. Ул тәбиғи шарттар насар булған ваҡытта ла ер эшкәртергә мөмкин булғанлығын тағы ла бер тапҡыр раҫланы.

Тракторсылар Шәнгәрәев, Мифтахов, Миннуллин һәм уларҙың сменщиктары Әминев, Ғәбәйҙуллин, Тәхбәтуллин иптәштәр беренсе көндән үк нормаларын үтәй һәм арттырып үтәй башланылар. Тәгәрмәсле тракторҙа эшләүсе Шәнгәрәев менән Әминев иптәштәр ике көн ярымда 15 гектар ер һөрҙөләр. С—80 һәм НАТИ тракторҙары ике сменала 20 гектар ер эшкәрттеләр.

Колхоз тракторҙарҙың юғары етештереүсәнлек биреүҙәрен тәьмин итеү өсөн бригадаға 700—1000 метрлы заготдар әҙерләп ҡуйҙы. Заправканы бураҙнала [illegible] менән уҙғарыу өсөн махсус арба эшләне. Һыу ерҙе ике ак башына миҫкәләр менән ҡуйылды.

Тракторсылар машиналарға техник тәрбиә уҙғарғанда ғына бураҙнанан сығалар.

Трактор бригадаһы эшкә башлауҙың беренсе көнөндә үк алдан билдәләп ҡуйылған графикте үтәү өсөн көрәшә. Һәр бер тракторист көндәлек норманы арттырып үтәүҙе үҙенең мөҡәддәс бурысы итеп ҡуйҙы. Тракторсылар, агрегаттар үҙ ара ярышып эшләйҙәр. Көндәлек эш һөҙөмтәләре смена араһында уҙғарылған 5 минутлыҡ производство кәңәшмәләрендә тикшерелә, ярышта еңеп сығыусыларға күсмә ҡыҙыл вымпел тапшырыла. Трактористең норманы үтәүе, яғыулыҡҡа экономия яһауы һәм эш сифаты күрһәтелеп социалистик ярыш таҡтаһына яҙыла.

Смена нормаһын үтәү— партия-комсомол группаһының көндәлек эше

Бригаданың партия-комсомол группаһы үҙенең бөтә политик-массовый һәм ойоштороу эшен колхоз менән МТС араһында төҙөлгән договорҙы уңышлы үтәп сығыуға йүнәлткән. Бригадала һәр 5 көн һайын машиналарға техник тәрбиә уҙғарыу буйынса агротехник уҡыуҙар ойошторола. Занятиеларҙы бригадир Ғәбәйҙуллин һәм колхоз агротехнигы ВКП(б) члены А. Арсланов иптәштәр уҙғаралар. Партия-комсомол группаһының 10 көнлөк эш һөҙөмтәләрен тикшереү һәм алда торған бурыстарҙы өйрәнеү мәсьәләләре буйынса айына өс тапҡыр йыйылыштар уҙғарыу планлаштырылған. Культвагон матур итеп биҙәлгән, унда бригаданың социалистик йөкләмәһе эленгән. Агитатор, колхоз комсомол ойошмаһы секретаре Валя Бакиров һәм уҡытыусы комсомолец Әминев иптәштәр боевой листоктар сығаралар, тракторсылар араһында агитацион-массовый эш алып баралар. Бригадалағы һәр бер тракторист «Ҡыҙыл Башҡортостан», «Ҡыҙыл Таң», «Сталин юлы» һәм «Ударник полей» газеталары алдыра.

Бригада Ворошиловград өлкәһе Яшиновск МТС-ы Григорий Евдомашенко иптәштең трактор бригадаһы инициативаһы буйынса республикабыҙҙың алдынғы механизаторҙары — трактор бригадалары бригадирҙары, Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Тихон Алехин һәм Федор Рябов иптәштәрҙең башлап ебәреүҙәрен ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланы. Игенселектең юғары культураһы бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярышҡа ҡушылды, хужалыҡ расчетына күсеп, йылына 5 процент экономия бирергә йөкләмә алды.

Юғары сифат өсөн көрәшеп, тракторсылар ерҙе предплужникле һабандар менән генә, 20—22 сантиметр тәрәнлектә эшкәртәләр. Ер баштарын һөрөп сығалар. Тәүлегенә 100 гектар ерҙе эшкәртеп, сәсеүҙе тәьмин итеү өсөн НАТИ тракторы төнөн культивация, ә көндөҙ сәсеү уҙғара. Ә дизель 10 төрәнле һабан менән бөтә тәүлек буйына ер һөрә.

Эш отличноға ҡабул ителде

Көндөҙгө смена тамамланды. Бригадир Ғәбәйҙуллин, артелдең общественный сифат контролеры ҡарт колхозсы Минһаж Хәйретдинов һәм төнгө сменала эшләйәсәк өлкән тракторсылар Мифтахов, Миннуллиндар менән тракторист Ғәбәйҙуллин, Тәхбәтуллин иптәштәр һөрөлгән ерҙең сифатын тикшерҙеләр. Тракторҙарҙың техник торошон ҡаранылар. Сменщиктар машиналарҙы тапшырып, уларҙың яҡшы эшләүҙәре тураһында рапорт биргәс, трактор журналына эш һөҙөмтәләре яҙылды.

— Смена заданиеһен ике тапҡырға үтәгән, яғыулыҡҡа перерасход яһамаған, эш сифаты отлично.

Төнгө смена эшкә башланы. Ҡояштан ел иҫә. Көнө буйы баш өҫтөндә торған ауыр болоттар тараласаҡ һәм «Уңышлыҡ теләйем һеҙгә, хеҙмәт батырҙары!» тигән кеүек офоҡтан нур һурҙарын бирәктә, трактор бураҙналар буйлап алға китте.

С. Мәүлютов.

Халыҡты радио менән хеҙмәтләндереүҙең сифатын юғары күтәрәйек!

Социалистик фән һәм культура байрамы

Бөгөн — радио көнө. Радио көнө — социалистик фән һәм культура байрамы ул. Был көндә беҙҙең илебеҙ үҙенең патриоттарын, фән һәм техника өлкәһендә ҡыйыу рәүештә яңы юл асҡан, үҙҙәренең бөтә көсөн һәм белемдәрен бөйөк Ленин—Сталин партияһы эшенә биреүсе патриоттарҙың исемдәрен хөрмәт менән телгә ала.

Партия һәм хөкүмәт алдынғы техника ҡаҙаныштарын тормошҡа ашырыу өсөн, беҙҙең Ватан фәнебеҙ өлгәшеүҙәрен тормошҡа ашырыу өсөн бөтә шарттар тыуҙырҙылар. Радио беҙҙә хеҙмәтсәндәрҙең интерестарына хеҙмәт итә. Радио—киң массаларҙы коммунистик тәрбиәләүҙең һәм уларҙың культура кимәлен күтәреүҙең көслө ҡорал.

Совет халҡы радионың беренсе башлап үҙ Тыуған илендә уйлап сығарылыуы менән хаҡлы рәүештә маҡтана.

Илебеҙҙә Совет власы урынлашыу менән радио үҫешендә яңы эпоха тыуҙы. Радио беренсе тапҡыр халыҡ интерестарына хеҙмәт итә башлай. 1917 йылдың Октябрь көндәрендә революция органдары радио аша бөтә ил менән бәйләнеш тотто. Донъяла беренсе тапҡыр радио тапшырыу Россияла социалистик революцияның еңеү көнөндә булды. 1917 йылдың 7 ноябрендә «Аврора» крейсерының радиостанцияһы: ваҡытлы хөкүмәт ҡолатылды һәм государство власы хеҙмәтсәндәр ҡулына күсте, тип бөтә донъяға хәбәр итте.

Владимир Ильич Ленин һәм иптәш Сталин радио эшенә ҙур иғтибар бирҙеләр. Улар уға бәйләнеш средствоһы итеп кенә түгел, бәлки пропаганда һәм агитация средствоһы итеп ҡаранылар. Беҙҙең илдә радио һәм радио тапшырыуҙарының алға китеүе Ленин һәм Сталин исемдәре менән айырылмаҫлыҡ рәүештә бәйләнгән.

СССР-ҙа радиолаштырыу көндән-көн киңәйә. Ул беҙҙең илебеҙҙең иң алыҫ мөйөштәренә барып инде.

Беҙҙең Башҡортостан республикаһын- [illegible]

[illegible] ҡабул итте. Айлыҡ ошо йылдың 15 апреленән 15 майға тиклем дауам итәсәк. Шулай уҡ ошо йылдың 8 апрелендә Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы «Республиканы радиолаштырыу-ҙы яҡшыртыу саралары тураһында» ҡарар сығарҙы.

Был ике документтың һәр икеһендә лә колхоз ауылын радиолаштырыуҙы көсәйтеү буйынса конкрет саралар билдәләнгән.

Ҡалаларҙағы һәм район үҙәктәрендәге радиоприемниктарҙы ремонтлауҙы ойоштороу, радиоприемниктар менән эш итеүселәр өсөн семинарҙар үткәреү, колхоздарҙы яңы приемниктар менән тәьмин итеү, приемниктарҙы иҫәпкә алыу, мөмкин булған урындарҙа фидер линиялары үткәреү, узелдарҙың ҡеүәтен тулы рәүештә файҙаланыуға өлгәшеү, яңы узелдар төҙөү — айлыҡтың конкрет бурыстары бына ошолар.

Партияның район комитеттары, хеҙмәтсәндәр депутаттарының район советтарының башҡарма комитеттары етәкселек иткән урындарҙа матур ғына башланғыстар бар. Район радиоузелдарынан тирә яҡтағы колхоздарға линиялар үткәрелә, радиоточкалар һаны арттырыла, һәм, иң мөһиме, колхозсылар үҙҙәре был эшкә ҡатнашалар. Мәҫәлән, Благовещен, Бишбүләк, Стәрлетамаҡ райондарында айлыҡтың беренсе ике биш көнлөгә матур ғына һөҙөмтәләр бирҙе.

Башҡортостан Радиокомитеты хәҙер тәүлегенә ике сәғәт утыҙ минут тапшырыуҙар алып бара. Икенсе төрлө әйткәндә, һәр көндә 3 авторский табаҡ материал—йә иһә дүрт битле газетаға кәрәк булған материалдан күберәк материал тапшырыла. Тапшырыуҙар башҡорт, татар һәм рус телдәрендә ойошторола. Беҙҙең «Һуңғы хәбәрҙәр» ҙә республикабыҙҙа, СССР-ҙа һәм сит илдәрҙә булған мөһим ваҡиғалар яҡтыртыла. Регуляр рәүештә өлкә газеталарҙың баш мәҡәләләре һәм башҡа материалдар бирелә. Йыш ҡына Башҡортостандың ҡалаларынан, айырым предприятиеларҙан һәм райондарҙан тапшырыуҙар ойошторола. Общественный-политик темалар буйынса ойошторолған беседа, мәҡәләләр беҙҙең тапшы- [illegible]

[illegible] радиотапшырыуҙарҙың сифатын тағы ла яҡшыртырҙар.

Л. Ғәдилов,
Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы янындағы радиолаштырыу һәм радиотапшырыу комитеты председателе.

Һүрәттә: (уңда) Микрофон алдында РСФСР-ҙың халыҡ артисы Әмин Зәбәиров. Ул Башҡортостанда радиостанция төҙөлгәндең беренсе көндәренән үк радиотапшырыуҙарҙа ҡатнаша. (Һулда) Нуриман районы «Актив» колхозының йәштәре ҡыҙыл мөйөштә радио тыңлайҙар.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Тапшырыуҙарҙың сифаты өсөн

ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Үҙәк радиотапшырыуҙарын яҡшыртыу саралары тураһында» һәм әҙәбиәт, музыка өлкәһендәге тарихи ҡарары Башҡортостан Радиокомитеты әҙәбиәт секторының практик эшенең нигеҙ ташы булып тора. Тапшырыуҙарҙың партиялылығы, большевистик тәрән идеялылығы, юғары художестволылығы өсөн көрәшеп, сектор һуңғы ваҡыттарҙа бер тиклем уңыштарға иреште. Ин башлап ул планды эшкә күсте, һәр айҙың планын Радиокомитет эргәһендә ойошторолған художество советы раҫлауына ҡуя башланы. Был иһә әҙәби тапшырыуҙарҙы осраҡлы рәүештә ойоштороуға сиҡ ҡуйҙы.

Рус һәм Башҡорт совет әҙәбиәтен популярлаштырыу буйынса конкрет саралар күрелде. Һуңғы ваҡыттарҙа Сталин премияһы лауреаттарының әҫәрҙәрен тапшырыу күбәйтелде. Башҡорт совет яҙыусыларынан: Әкрәм Вәли, Сәғит Агиш, Әхнәф Кирәйҙәрҙең яңы повестарынан өҙөктәр бирелде. Шағирҙарҙан: Сәйфи Ҡудаш, Рәшит Нигмәти, Хәниф Кәрим һәм башҡаларҙың һуңғы әҫәрҙәре, драматургтарҙан: Абдуллин, Ғәлимов, Ахмәтшиндәрҙең пьесалары тыңлаусыларға тәҡдим ителде. Әҙәби-музыкаль монтаждар тапшырыу арттырылды. «Алдынғыларға дан!», «Хеҙмәт яҙы», «Биш йыллыҡты—дүрт йылда», «Башҡортостан нефте», «Йәшел урмандар», «Башҡортостан йылғалары тураһында йырҙар» кеүек тематик тапшырыуҙар радио тыңлаусыларҙа ҡәнәғәтләнерлек тәьҫир ҡалдырҙылар.

Балалар тапшырыуҙары айырыуса популярлыҡ менән файҙалана. Радио «Пионер» журналы Башҡортостан уҡыусыларының, пионерҙарының трибунаһына әйләнде. Балалар үҙҙәренең был журналдары аша тулы тауыш менән һөйләшәләр, тәжрибә уртаҡлашалар.

Әҙәбиәт секторының эшендә етешһеҙлектәр ҙә күп әле. Киң полотнолы проза әҫәрҙәре аҙ бирелә. Ҡайһы бер тапшырыуҙарҙың сифаттары түбән була. Әҙәби-музыкаль монтаждарҙың оформлениелары етешмәй. Республикабыҙҙың алдынғы кешеләре тормошонан яҙылған хикәйә, очерктар тапшырыу ҡәнәғәтләнерлек ойошторолмай.

Башҡортостан Радиокомитетының әҙәбиәт секторы үҙ эшендә ошо етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн тырышасаҡ. Быының өсөн беҙҙә мөмкинселектәр бар.

Ә. Ихсан,
Башҡортостан радиокомитетының әҙәби секторы редакторы.

Беҙҙең теләктәр

Мин радио тапшырыуҙарҙы көн һайын тыңлап барам. Уның аша Тыуған илебеҙҙең героик тормошо менән танышам.

Мин урындағы тапшырыуҙар менән дә ҡыҙыҡһынам. Һәр бер әҙәби-музыкаль тапшырыуҙарҙы тыңлап киләм. Минең артабан әҙәби-музыкаль тапшырыуҙарҙың тағы ла яҡшырыуына ышанысым ҙур. Башҡорт музыкаһы һәм әҙәбиәте тарихынан очерктар бирергә, концерттарҙа һәм әҙәби тапшырыуҙа йәнле кешеләрҙең үҙҙәренең ҡатнашыуын тәьмин итергә кәрәк ине. Политик тапшырыуҙарҙа совет ғалимдарының эштәрен киң яҡтыртырға, микрофон алдына малсылыҡ белгестәрен йышыраҡ саҡырырға кәрәк. Партия һәм хөкүмәттең малсылыҡ өлкәһендәге һуңғы ҡарарын эшлекле рәүештә массаға аңлатыуҙа радионың ярҙамы бик ҙур.

Г. Х. Ишуков,
Башҡортостан ауыл хужалығы институтының ветеринария факультеты доценты, ветеринария фәне кандидаты.

Һандар һәм фактылар

☆ 1925 йылда Өфөлә беренсе тапҡыр «Радио дуҫтары» общество-һы ойошторолдо.

☆ 1926 йылда урындағы радио һәүәҫкәрҙәренең инициативаһы менән Ҡырғыҙ-Миәкә ауылында беренсе тапҡыр радиоузел һалынды.

☆ 1927 йылдың ноябрендә Өфөлә беренсе радиостанция эшкә ебәрелде.

☆ Башҡортостанда 1948 йылдың 1 ғинуарына 83684 радиоточканы хеҙмәтләндергән 148 радиоузел эшләне.

☆ 1949 йылдың 1 ғинуарына радиоузелдарҙың һаны 161-гә һәм радиоточкаларҙың һаны 90.144-кә етте. Ошо йылдың беренсе апрелендә республикабыҙҙа яңынан 6 радиоузел эшләй башланы. Шулай итеп, радиоузелдар һаны 167-гә, радиоточкаларҙың һаны 91.800-гә етте.

☆ 1928 йылда Башҡортостанда 427 радиоприемник булһа, хәҙер 5000 радиоприемник һанала.

Хеҙмәтсәндәрҙе радиоприемник һәм радио тауарҙар менән тәьмин итеү һуңғы йылдарҙа киң йәйелдерелде.

☆ 1947—1948 йылдарҙа һәм 1949 йылдың I кварталында Башҡортостан сауҙа ойошмалары хеҙмәтсәндәргә 4619 дана лампалы приемник, 1943 детекторлы радиоприемник, 4300 комплект питание һәм 12.445 дана төрлө типтағы радиолампалар һаттылар.

☆ Стәрлетамаҡ районының завод, колхоз, МТС һәм совхоздарында 9 радиоузел эшләй. Улар 6250 радиоточканы хеҙмәтләндерәләр.

☆ Бәрә районында 1946—1949 йылдарҙа 5 радиоузел төҙөлдө. Хәҙер районда 6 радиоузел эшләй. Шуларҙан өс радиоузел «Яңауыл», «Урал» һәм «Березовый ключ» колхоздарында төҙөлгән.

☆ Һуңғы ике йылда Йәрмәкәй районының өс колхозы, 2 совхозында радиоузел төҙөлдө. «Сознание», «Марат» һәм «Доброволец» колхоздары үҙ радиоузелдары менән 310 колхозсы йортон радиолаштырҙылар.

Халыҡ талабы юғарылығына

Башҡортостан Радиокомитетының музыкаль секторы музыканың иң яҡшы ҡаҙаныштарын халыҡҡа еткереү бурысынан сығып, үҙенең эшен йәнләндереү өсөн көрәшә. Ул халыҡтың талабын ҡәнәғәтләндереү маҡсатында микрофонға республикабыҙҙың иң яҡшы көстәрен тартыуға ирешә. Һөҙөмтәлә быға тиклем концерттарҙа ҡабатланып килгән бер төрлөлөк бөтөрөлә бара. Сектор ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Мураделиҙең «Бөйөк дуҫлыҡ» операһы тураһындағы» ҡарары нигеҙендә үҙенең бөтә репертуарын ҡайтанан тикшереп һәм халыҡҡа ят торған музыка әҫәрҙәренән бушаны.

Музыкаль тапшырыуҙарҙа төп урын башҡорт халыҡ көйҙәренә һәм башҡорт совет композиторҙары әҫәрҙәренә бирелә. Заимовтың, Мортазиндың, Исмәғиловтың, Әхмәтовтың музыкаль әҫәрҙәре радио тыңлаусылар тарафынан хуплап ҡаршыланды. Шулай уҡ радио тыңлаусылар Таһир Кәримовтың яңы көйҙәрен яраттылар. Улар халыҡҡа яңы булғанлыҡтан тиҙ арала популярлашып та киттеләр.

Тапшырыуҙарҙа рус классик музыкаһына ҙур иғтибар ителә. Һуңғы ваҡыттарҙа радио тыңлаусылар концерт-беседалар, лекциялар аша Мусоргский, Глинка, Чайковский, Римский-Корсаковтың әҫәрҙәре менән таныштылар. Был ваҡытта рус музыка классиктарының ижад юлдары тураһында ла һөйләнелде. Тапшырыуҙарҙа йыр тексттары башҡорт теленә алып барыла.

Рус совет композиторҙары әҫәрҙәренә лә урын бирелә. Яңы йырҙарҙы өйрәтеүҙәр ойошторола. Композитор Новиковтың «Демократик йәштәр маршын» өйрәтеүҙе үткәрҙек. Хәҙер был маршты республикабыҙҙың бөтә мөйөштәрендә йырлайҙар.

Беҙ үҙ эшебеҙҙе артабан тағы ла яҡшыртыу өсөн көрәшәбеҙ.

Ш. Мәсғутов,
Башҡортостан Радиокомитетының музыкаль секторы редакторы.

Беҙҙең теләктәр

Радио! Ул көн һайын беҙгә ҙур яңылыҡтар килтереп тора. Ул беҙгә культураны үҫергә һәм яҡшы эшләргә ярҙам итә.

Бер ваҡыт мин радионан Өфө телефон аппаратураһы заводында эшләүселәрҙең ике-өс профессияға эйә булыуҙары тураһында хәбәр тыңланым. Һәм ошо көндә мин үҙ-үҙемә бер нисә профессияға өйрәнергә һүҙ бирҙем. Хәҙер мин фрезеровщик та, слесарь ҙа, строгальщик та булып эшләй алам. Төрлө профессияға эйә булыу миңә эш көнөн тығыҙларға ярҙам итте. Хәҙер мин айлыҡ заданиеңе 250—300 процентҡа үтәй башланым. Шулай итеп, радио минең эшемә ярҙам итте.

Мин артабан совет фәненең асыштарын йышыраҡ хәбәр итеүҙе, республикабыҙҙың стахановсыларының эш тәжрибәләрен массаға ваҡытында еткереүҙе һәм музыкаль тапшырыуҙарҙың төрләнеүен, сифаты яҡшырыуын теләйем.

Фәрит Мөхәмәтьянов,
Өфө радиомеханик заводының телефон мастеры.

РАДИО КӨНӨ

Бөгөн совет халҡы бөйөк рус ғалиме Александр Степанович Попов тарафынан радионың уйлап табылыуына 54 йыл тулыу көнөн байрам итә.

Радионы уйлап табыу фән һәм техника үҫешендә яңы эраны асты, ә Александр Степанович Поповтың исеме, иң күренекле фән һәм техника революционерҙарының һәм новаторҙарының, кешелек донъяһын алға ебәреүсе кешеләрҙең исемдәре менән бер рәттән, беҙҙең илебеҙҙең һәм бөтә кешелек донъяһының тарихына инеп ҡалды.

1945 йылда Совет хөкүмәте радионың уйлап табылыуына 50 йыл тулыу хөрмәтенә 7 май көнөн йыл һайын байрам ителә торған «Радио көнө» итеп билдәләне. Был ҡарар А. С. Поповтың Тыуған ил алдындағы бөйөк хеҙмәттәренең бөтә халыҡ тарафынан танылыуы, илебеҙҙең культура һәм политик тормошонда, хәрби эштә һәм халыҡ хужалығында радионың государство өсөн бик ҙур әһәмиәтен таныу булып тора. Был ҡарар шулай уҡ беҙҙең партиябыҙҙың, хөкүмәтебеҙҙең һәм иптәш Сталиндың радио тураһындағы совет фәнен артабан үҫтереү тураһында, совет радиотехникаһын һәм радиотапшырыу эшен артабан алға ебәреү тураһында бик ҙур хәстәрлек күреүҙәрен һәм был эшкә бик ҙур иғтибар биреүҙәрен күрһәтә.

Беҙҙең радио өлкәһендәге уңыштарыбыҙ Ленин һәм Сталин исемдәре менән айырылмаҫлыҡ рәүештә бәйләнгән. Ленин һәм Сталин радио тураһындағы фекерҙе һәм уның мөмкинлектәренә ныҡ ышандылар, радиотехниканың үҫешен һәр саҡыт иғтибар менән күҙәтеп торҙолар һәм радио промышленноҫен, радио бәйләнешен һәм радио тапшырыуҙы үҫтереү тураһында ҙур хәстәрлек күрҙеләр.

И. В. Сталинға 1922 йылдың 19 майында яҙылған һәм беренсе тапҡыр 1949 йылдың 21 ғинуарында иғлан ителгән хатта В. И. Ленин былай тип яҙа:

«... Беҙҙең техникабыҙҙа хәҙер һүҙҙе сымһыҙ радио аша мөмкин тиклем алыҫыраҡ ерҙәргә тапшырыу мөмкинлеге тулыһынса тормошҡа ашырылды; шулай уҡ күп йөҙҙәрсә приемниктарҙы хәрәкәткә ебәреүҙе тулыһынса тормошҡа ашырырлыҡ мөмкинлек бар. Улар Мәскәүҙә яһалған докладтарҙы, телмәрҙәрҙе, һәм лекцияларҙы республиканың күп йөҙҙәрсә урындарына, Мәскәүҙән йөҙҙәрсә саҡырымдарға, ә билдәле шарттарҙа меңдәрсә саҡырымдарға тапшыра алырҙар ине.

Мин был планды тормошҡа ашырыу, пропаганда һәм агитация ноҡтаһынан да (бигерәк тә грамотаһыҙ булған халыҡ массалары өсөн), шулай уҡ лекцияларҙы тапшырыу өсөн дә беҙгә һис һүҙһеҙ кәрәк, тип уйлайым.

...Шуға күрә мин, радиотелефон бәйләнешен ойоштороу эшен аҙағына тиклем еткереүгә һәм эшкә тулыһынса ярарлы булған ҡысҡырып һөйләүсе аппараттар эшләп сығарыуға средстволарҙы һис тә ҡыҙғанмаҫҡа кәрәк тип уйлайым».

В. И. Ленин үҙенең был хатында ҡысҡырып һөйләүсе аппараттар һәм приемниктар эшләп сығарыуға сметанан тыш, иң ашығыс тәртиптә алтынлата 100 мең һумға тиклем аҡса ебәрергә тәҡдим итте.

Совет хөкүмәте, Лениндең Советтар Союзында радионы үҫтереү тураһындағы уйҙарын һәм пландарын эҙмә-эҙ рәүештә тормошҡа ашырып, радиотехниканы һәм радио тапшырыуҙы үҫтереүгә был һайын ҙур средстволар билдәләй. Сталинсе биш йыллыҡтарҙа беҙҙең илебеҙҙә беренсе класслы радиоаппаратура эшләүсе ҡеүәтле радиопромышленность булдырылды. Илебеҙ ҡеүәтле радиостанциялар селтәре менән ҡапланды, улар аша көн һайын радиотапшырыу бара. Радио совет кешеләренең көн-күрешенә ныҡ инеп урынлашты һәм хеҙмәтсәндәрҙең культураһын күтәреүҙә һәм уларға политик тәрбиә биреүҙә иң мөһим средстволарҙың береһе булып тора.

Буржуаз илдәрҙә радиотапшырыу капиталистик монополияларҙың интерестарына хеҙмәт итә һәм улар тарафынан халыҡты рухани ҡол итеү, байлыҡ йыйыу һәм йөҙәткес сауҙа рекламаһы средствоһы итеп файҙаланыла. Буржуаз радио ялғанлау һәм халыҡты алдау ҡоралы, иң реакцион пропаганданың рупоры булып тора. Ә реакцион пропаганданың төп маҡсаты — хеҙмәтсәндәрҙең иғтибарын политик көрәштән ситләтеүҙән, халыҡтың аңын томалауҙан һәм уны боҙоҡлоҡҡа тартыуҙан тора.

Бер генә капиталистик илдә лә радиотапшырыуҙың беҙҙең илдәге шикелле прогрессив әһәмиәте юҡ һәм булыуы ла мөмкин түгел.

Советтар Союзында радиотапшырыу халыҡ интерестарына хеҙмәт итә һәм халыҡтың культураһын, политик белемен күтәреүҙә ҡеүәтле средство булып тора. Беҙҙең эпохабыҙҙың алдынғы социалистик идеяларын пропагандалай. Совет музыкаһының һәм әҙәбиәтенең, фәненең һәм техниканың иң яҡшы ҡаҙаныштары, бөтә донъя культураһының иң яҡшы ҡаҙаныштары радио ярҙамы менән беҙҙең бөтә халҡыбыҙға еткерелә.

Англияла, Америка Ҡушма Штаттарында һәм башҡа капиталистик илдәрҙә хәҙерге радиотапшырыу Советтар Союзына һәм халыҡ демократияһы илдәренә иң ҡәбәхәт яла яғыу сығанағы булып тора, беҙҙең заманыбыҙҙың алдынғы демократик идеяларына ҡаршы көрәш средствоһы, хеҙмәтсәндәрҙе алдау, халыҡтар араһында дошманлыҡ тыуҙырыу һәм яңы бөтә донъя һуғышына әҙерләнеү средствоһы булып тора.

Совет радиотапшырыуы хеҙмәтсәндәр өсөн хәҡиҡәт һәм яҡтылыҡ сығанағы булып тора. Ул беҙҙең халҡыбыҙҙың алдынғы культураһын пропагандалай. Мәскәү тауышы реакцияның бөтә көстәренә ҡаршы, демократияның һәм социализмдың бөтә дошмандарына ҡаршы көрәшкә саҡыра. Ул хеҙмәтсән кешелек донъяһын капитализм ҡоллоғонан азат итеү өсөн, бөтә иҙелгән расаларҙы һәм милләттәрҙе плутократия һәм империализм хакимлегенән азат итеү өсөн көрәшкә саҡыра. Совет радиоһы ныҡлы тыныслыҡ һәм халыҡтар араһында дуҫлыҡ өсөн көрәш алып бара, империализмдың — яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың агрессив ниәттәрен арымай-талмай фаш итә. Шуға күрә ер шарының бөтә мөйөштәрендәге миллионлаған ябай кешеләр Мәскәү тауышына өмөт һәм шатлыҡ менән ҡолаҡ һалалар. Мәскәү тауышы уларҙың социализм һәм демократия көсөнә ышанысын нығыта.

Радио өлкәһендә беҙҙең уңыштарыбыҙ, һис шикһеҙ, ҙур. Ләкин әле киләсәктә күп эшләһе бар. Тормош яңынан-яңы бурыстарҙы алға ҡуя. Был бурыстарҙы уңышлы хәл итеү өсөн радионың бөтә работниктарынан көсәркәнешле ижади эш талап ителә.

Партия һәм халыҡ тарафынан совет радиотапшырыуы работниктарына юғары хөрмәт һәм ҙур ышаныс күрһәтелә. Улар культура һәм политик эштең бик әһәмиәтле участкаһына ҡуйылғандар. Был ҙур ышанысты аҡлау өсөн үҙҙәренең бөтә көсөн, энергияһын һәм белемдәрен биреү — совет радиотапшырыуы работниктарының бурысы.

Радиотапшырыу программаларының сифатын бөтә саралар менән яҡшыртырға, совет радио тыңлаусыларының үҫә барған һорауҙарын ҡәнәғәтләндереүҙә радио средстволарын тағы ла ҫтараҡ файҙаланыуға ирешергә, илебеҙҙең культура һәм политик тормошонда радионың ролен күтәрергә кәрәк.

Радио промышленноҫы работниктары радиоприемниктар һәм трансляция радиоузелдары өсөн аппаратура эшләп сығарыуҙы көсәйтергә, эшләнә торған радиоаппаратураның сифатын яҡшыртырға, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын артабан түбәнәйтеүгә ирешергә тейештәр.

Радио ҡабул итеү селтәрен үҫтерергә кәрәк. Хәҙер ауылды радиолаштырыуға айырыуса иғтибар бирелергә тейеш.

Мәскәү өлкәһендә, партияның Мәскәү ойошмаһы етәкселегендә, колхоздарҙы радиолаштырыу эше киң рәүештә йәйелдерелде. Өлкәнең күп райондары тотош радиолаштырыуҙы тамамланылар ҙа инде. ВКП(б)-ның Мәскәү өлкә һәм ҡала комитеттарының үткән йыл аҙағында булып үткән берләштерелгән пленумы өлкәлә яҡындағы ике йыл эсендә тотош радиолаштырыу эшен тамамлау буйынса практик саралар билдәләне. Ауылды радиолаштырыу эшендә Мәскәү партия ойошмаһы тәжрибәһенең әһәмиәте шунда: Мәскәүлеләр радиолаштырыу өсөн өҫтәмә материал средстволарҙы урында эҙләп таба беләләр һәм был эш өсөн колхоздарҙың һәм колхозсыларҙың средстволарын йәләп итәләр. Колхоздарҙы радиолаштырыуҙа Мәскәү ҡалаһының һәм Мәскәү өлкәһенең промышленность предприятиелары ҙур ярҙам күрһәтәләр.

Мәскәү большевиктарының был ғүзәл башланғысы илебеҙҙә хуплап ҡаршы алынды. Мәскәүлеләр өлгөһө буйынса, күп өлкәләрҙә һәм республикаларҙа колхоздарҙы радиолаштырыу темптарын көсәйтеү буйынса сөрьөз саралар күрелә. Колхоздарҙы, МТС-тарҙы һәм совхоздарҙы тотош радиолаштырыу өсөн райондар һәм колхоздар араһында ярыш йәйелдерелә. Ауылды радиолаштырыуҙың бик ҙур культура-политик әһәмиәте бар һәм беҙ был эшкә иң сөрьөз иғтибар бирергә тейешбеҙ.

Радиоһәүәҫкәрҙәр хәрәкәтенең ҙур әһәмиәте бар, ул хәрәкәтте бөтә саралар менән үҫтерергә кәрәк. Радиотехниканың хәрби эштә, промышленноҫта, связьда һәм халыҡ хужалығының башҡа тармаҡтарында киң рәүештә ҡулланылыуы халыҡтың техник культура кимәленең юғары булыуын һәм бик күп һанда квалификациялы радистар кадрҙары әҙерләүҙе талап итә. Радиоһәүәҫкәрлек был бурысты хәл итеүҙә ҙур ярҙам күрһәтеп килә һәм күрһәтә.

Беҙ радио тураһындағы совет фәненең ҡаҙаныштары менән бик хаҡлы рәүештә ғорурланабыҙ. Был фән радиотехниканы, радиолокацияны һәм радионавигацияны үҫтереүҙә алдынғы урынды алып тора. Быйыл күп совет ғалимдары һәм инженерҙары радио өлкәһендә 1948 йылғы күренекле асыштары һәм уйлап табыуҙары өсөн Сталин премиялары алдылар.

Совет ғалимдарының киләсәктә лә новаторлыҡ юлынан ҡыйыу рәүештә барып, радио тураһындағы фәнде яңы тикшеренеүҙәр, уйлап табыуҙар һәм асыштар менән байытасаҡтарына ышаныра беҙҙә бөтә нигеҙҙәр бар.

А. Пузин,
СССР Министрҙар Советы янындағы радиолаштырыу һәм радиотапшырыу комитеты председателе.

Специалист кәңәштәре

Һабан ашлыҡтарын яҡшы эшкәртелгән тупраҡҡа сәсергә

Ашлыҡтарҙы яҡшы итеп эшкәртелгән тупраҡҡа һәм ҡыҫҡа сроктарҙа сәсеү— яҙғы сәсеүҙең төп агротехник бурыстарынан иҫәпләнә.

Һәр бер сәселгән ашлыҡ, үлән орлоҡтары берҙәм һәм тигеҙ шытып сығырға, көслө тамыр йәйергә тейеш. Был үҫеү дәүерҙәрен үҫемлектәр бик ҡыҫҡа срокта 5—10 көн эсендә үтәләр. Ошо дәүерҙә тупраҡта етерлек дымлылыҡ запасы булырға һәм ул бигерәк тә тупраҡтың өҫкө ҡатламдарында даими рәүештә тәшкил итеп торорға тейеш. Быға өлгәшеү өсөн ергә һеңешкән һыуҙы киптермәй һаҡлау сараларын күрергә кәрәк. Был сараларҙы күрмәгәндә, тик бер гектар майҙан ер өҫтөнән генә яҙ көнө һәр көндө, һис бер файҙаһыҙға 40—60 тонна һыу киБеүе мөмкин. Был бер көн эсендә иң луымлы йылдарҙа ла йыллыҡ ямғыр һәм ҡар һыуҙары запасынын 10—15 процентен юғалтыу тигән һүҙ.

Ер өҫтө ҡар аҫтынан байтаҡ баҫылып, тығыҙланып сыға. Уның өҫтөн оҙаҡ эшкәртмәй торһаң тупраҡтағы дымлылыҡ бик тиҙ кибә башлай. Был кибеүҙе тиҙ туҡтатыу өсөн тупраҡтың өҫкө ҡатламын тырматып йомшартырға кәрәк. Ошолай эшләгәндә ер өҫтөнең 2—3 сантиметр ҡалынлығындағы ҡатламы ғына кибеп өлгәрә, ләкин ул шул уҡ ваҡытта аҫҡы ҡатламдағы дымлылыҡ запасын киптермәй һаҡлауға ярҙам итә. Шуға күрә тунға һөрөлгән бөтә ерҙәр 2—3 көн эсендә һәм мөмкин тиклем иртә сроктарҙа 1—2 эҙҙән тырматылған булырға тейеш.

Яҙ һөрөп сәселәһе ерҙәге дымлылыҡ тиҙ кибеп барыусан. Бындай ерҙәрҙе лә мөмкин тиклем тиҙерәк эшкәртеп, һөрөп, сәсеп ҡалырға кәрәк. Һөрөү эше 8—12 көндәргә һуҙыла торған булһа, уның өҫтөн — ҡамыл төбөн драпач йәки ауыр тырмалар менән бер әр эҙҙән тырматып ҡуйырға йәки лущильниктәр менән йомшартырға кәрәк. Был сара дымлылыҡты һаҡлау менән бер рәттән, ҡый үләндәренә ҡаршы көрәштә лә ҙур ярҙам итәсәк. Өҫтө йомшартылған ҡамыл төбөндә уҙған йыл ҡойолоп ҡалған ҡый үлән орлоҡтары шыта йәки моронлай башлаясаҡтар. Был ҡыйҙар, һуңынан ерҙе предплужникле һабандар менән тәрән итеп һөрөү аша, тулыһынса юҡ ителергә тейештәр. Шулай һөрөлгән ерҙе 1—2 эҙҙән тырматып сәсеү етә. Культивациялау тик ер ҡаты булған хәлдә генә үткәрелергә мөмкин.

Тунға һөрөлгән ерҙе дөрөҫ культивациялау айырыуса мөһим мәсьәлә булып тора. Был сара төп өс төрлө бурысты үтәй; беренсенән, ул тупраҡтың өҫкө ҡатламындағы шыта һәм моронлай башлаған ҡыйҙарҙы бөтөрә. Икенсенән, дымлылыҡты тағы ла яҡшыраҡ итеп һаҡларға һәм яҙғы ямғыр һыуҙарын ергә күберәк һеңдереүгә ярҙам итә. Өсөнсөнән, сәсеү орлоҡтарын кәрәкле тәрәнлеккә күмдереүҙе һәм уларҙы бөтә кәрәкле үҫеү шарттары менән тәьмин итеүҙе хәл итә.

Академик Вильямс орлоҡтар тупраҡтың тығыҙ ҡатламына урынлашҡан булырға тейештәр тип өйрәтә, был ваҡыт орлоҡтар дымлылыҡ менән даими рәүештә тәьмин ителеп торалар. Бының өсөн тунға һөрөлгән ерҙе орлоҡтарҙы күмеү тәрәнлегенән дә тәрән итеп культивациялау ярамай, был тәрәнлек, нигеҙҙә 5—7 сантиметр самаһы булырға тейеш. Был положение беҙҙең ҡоролоҡло районлар өсөн айырыуса мөһим мәсьәлә булып тора. Бында тунға һөрөлгән ерҙе шунан да тәрәнерәк итеп культивациялаһаң, тупраҡ өҫтө бик тиҙ кибеп, орлоҡтарҙың күбеһе шытмай ҡалыуы йәки бик насар шытыуы мөмкин. Культивациялау эше менән һуңлау ярамай һәм уны тик табанлы культиваторҙар менән генә, башҡа төр ҡоралдар булғанда көстө әйләндермәйенсә генә үткәрергә кәрәк.

Артыҡ тығыҙланған (төньяҡ, төньяҡ-көнсығыш райондарҙа) һәм дым етерлек булған урындарҙа пыҡлы суплө участкаларҙы 8—10 сантиметр тәрәнлеккә тиклем культивацияларға мөмкин.

Культивациялауҙан һуң һөрөнтө өҫтө түтәлле булып ҡала, уны тигеҙләү һәм тупраҡты тағы ла яҡшыраҡ итеп эшкәртеү өсөн культивацияларға тырма тағырға кәрәк.

Беҙҙәге массовый тәжрибәләр сәсеүлектәрҙе катоктар менән тығыҙлауҙың агротехник роле ҙур булыуҙы күрһәтәләр. Был сара орлоҡтарҙы дымлылыҡ менән күберәк тәьмин итеүҙән тыш, тупраҡты 2—3 градусҡа артығыраҡ итеп йылытыу яғынан да мөһим сара булып тора. Тупраҡ тиҙ йылынғанда орлоҡтарҙың дөйөм шытып сығыуы һаны нык күтәрелә. Катокланған сәсеүлектәрҙә орлоҡтар берҙәм һәм 3—4 көнгә иртә шытып сығалар, тиҙерәк тамырланалар. Тәжрибәләргә ҡарағанда катоклау бөртөклө культуралар буйынса һәр бер гектарҙан уртаса 2—2,5 центнер өҫтәмә урожай алыуҙы тәьмин итә. Шул уҡ ваҡытта бер гектар сәсеүлекте катоклау өсөн ни бары 0,15—0,20 хеҙмәт көнө талап ителә.

Күп йыллыҡ үлән, шәкәр сөгөлдөрө сәсеүлектәрендә тупраҡты сәсеүгә тиклем, бөртөклө культуралар сәсеүлегендә сәсеү артынан катокларға кәрәк. Катоктар ауыр һәм өҫтө һырлы булыуы яҡшы.

Агроном В. Ғирфанов.

Тәнкит һәм библиография

„Әҙәби Башҡортостан"

«Әҙәби Башҡортостан» журналының (Башҡортостан совет яҙыусылары союзы правлениеһе органы) 3-сө номеры басылып сыҡты һәм уҡыусыларға таратылды.

Журналдың был номерендә башҡорт совет яҙыусылары тарафынан Башҡортостандың 30 йыллығына арнап яҙылған, художестволы эшләнеше яғынан [illegible] поэма һәм шиғырҙар, проза һәм драма әҫәрҙәре урынлаштырылған.

Журнал ВКП(б) Үҙәк Комитетенең һәм СССР хөкүмәтенең республикабыҙ юбилейе айҡанлы [illegible] Украинаның һәм [illegible] Татарстан [illegible] АССР-ының күренекле яҙыусыларынан [illegible] һәм культура деятелдәренән килгән котлау телеграммалары урынлаштырылған.

Башҡортостан совет яҙыусылары союзының председателе Әхнәф Харис «Утыҙ йыл эсендә башҡорт совет әҙәбиәте» [illegible] Әхнәф Харис Бөйөк Октябрь революцияһының еҙеме булып барлыҡҡа килгән башҡорт совет әҙәбиәтенә, уның юғе аҙымдарынан бөгөнгө көнгә тикле үҫеш этаптарын күрһәтеп, етекле анализ бирә. Үҙенең йөкмәткеһе һәм художестволы эшләнеше яғынан ҡарағанда был хеҙмәт беҙҙә һуңғы йылдарҙа яҙылған барлыҡ тәнҡит мәҡәләләренән дә өҫтөн тора.

[illegible]

Журналда поэтик әҫәрҙәргә киң урын бирелгән. Хәниф Кәримдең «Яҡты йондоҙ» тигән поэмаһы, Мостай Кәримдең [illegible] тигән лирик шиғырҙар циклы, Назар Нәжмиҙең «Әсә» тигән поэмаһы [illegible] үҙәк урынды тоталар. [illegible] «Әсә» поэмаһында патриот-әсәгә мәҙтау йыры, дан йыры яңғырауын ишетәбеҙ.

Минең ҡаным—һинең ҡаның бит ул.
Һин тәнемә бирҙең йылылыҡ.
Һиңә ҡарап күҙҙәремде астым
Тәпәй баҫтым һиңә тотонып, — ти

шағир һәм әсә мөхәббәтенең бөйөклөгөн, уның партизан улына булған тәрән [illegible]

[illegible]

Күренекле шағиребеҙ Әкрәм Вәли, йәш шағирҙарҙан Яҡуп Ҡолмой, Лоҡман Хәким, Камал Хәбиб, Фәйзи Бикбов иптәштәрҙең был номерға урынлаштырылған шиғырҙары — республикабыҙ юбилейенә арналғандар.

Ғ. Әхмәтшин.

Әкрәм Вәли

Йәшәү балҡыр, үлем еңелер

Йәшен булып төлә ҡара төндә
Көслө күкрәү донъя күгендә,
Күпме тырышһа ла трумэндәр,
Ҡаплай алмаҫ улар яҡты көндө.
Хеҙмәт кешеһенең һүҙе бер:
Йәшәү балҡыр, үлем еңелер!
Беҙҙең ҡулдар һалған яңы ҡала,
Данлы иждадтарҙың емешен,
Йөрәктәрҙең ҡайнар тибешен
Беҙ бирмәйек йыуыр өсөн ҡанда.
Ялҡын ялмар өсөн һалманыҡ,
Беҙ иждадта юҡҡа янманыҡ.
Мең үлемдәр ҡара ҡоҙғон булып,
Өйләнгәндә беҙҙең өҫтәрҙә,
Бөйөк һынау көндә көстәргә
Беҙ дан менән үттек еңеү юлын;
Сыуаҡ булһын өсөн күгебеҙ,
Сәскә атһын өсөн еребеҙ.
Бульдог-Черчилль ерә ҡойма аша,
Диңгеҙ аръяғында ҡотора,
Шиклә ҡарап туған йортона.
Ә бевиндәр ватандарын һата.
Бәшмәк көйөк үҫә пакттар.
Ундай түгел ләкин ваҡыттар.
Йәшен булып төлә ҡара төндә
Ҙур күкрәү донъя күгендә,
Күпмә тырышһа ла трумэндәр
Ҡаплай алмаҫ улар яҡты көндө;
Хеҙмәт кешеһенең һүҙе бер:
Йәшәү балҡыр, үлем еңелер!

Башҡорт АССР-ы прокуратураһында

Һуңғы көндәрҙә Башҡорт АССР-ы прокуратураһы яҙғы сәсеү кампанияһы өсөн билдәләнгән орлоҡтарҙы урлау, туҙҙырыу һәм боҙоу фактыларын асты һәм был эштә ғәйеплеләрҙе енәйәт яуаплылығына тарттырҙы.

Белоҡатай районы «Алға» колхозы председателе Ҡасим Ғәрипов бригадир Ғәләүетдинов, хисапсы Сабиров һәм кладовщик Ахунов менән бергә колхоз келәтенән 175 килограмм һоло орлоғо урлағандар һәм баҙарға һатыуға оҙатҡан саҡта тотолғандар һәм улар судҡа бирелделәр.

Тәтешле районы Шанги исемендәге колхоздың председателе Вәлиев, яҙғы сәсеү өсөн һоло орлоғо етешмәгәс, государствонан орлоҡ ссудаһы алыуға өлгәшкәйне. Ләкин шуға ҡарамаҫтан, уҙ 1949 йылдың 16 апрелендә 10 центнер һоло орлоғон [illegible] Шул иҫәптән, [illegible] 5 центнер һоло [illegible]

[illegible]

Әлшәй районы Андреев исемендәге колхоздың председателе Захаров орлоҡ [illegible] 212 центнер [illegible]

Орлоҡ материалдарын [illegible] Захаров РСФСР-ҙың Енәйәт Кодексының 111-се статьяһы буйынса судҡа бирелде.

БАССР Прокуроры иптәш Набатов [illegible] бөтә район прокурорҙарына орлоҡ материалдарын урлау, туҙҙырыу һәм боҙоу ваҡиғаларында ғәйеплеләрҙе һис һуҙһыҙ судҡа бирергә тигән күрһәтмә бирҙе. Бындай эштә ғәйепле кешеләрҙең эштәре суд тарафынан 5 көн срок эсендә ҡаралырға тейеш.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Ҡытай Халыҡ-азатлыҡ армияһының уңыштары

БЭЙПИН, 5 май, (ТАСС). Синьхуа агентствоһының Нанкиндағы хәбәрсеһе, 3 майҙа Халыҡ-азатлыҡ армияһы Чжецзян провенцияһының баш ҡалаһы — Ханчжоуҙы алды тип хәбәр итә. Халыҡ-азатлыҡ армияһының частәре ҡалаға ингән ваҡытта ҡаладағы биналарға Халыҡ-азатлыҡ армияһын ҡотлаусы плакаттар эленгән булған.

Ҡалала шунда уҡ тәртип урынлаштырылған һәм электр станцияһы ғәҙәттәгесә электр энергияһы бирә башлаған. Ҡағыҙ фабрикаһы «Хуафын» һәм башҡа предприятиелар ҙа шулай уҡ үҙҙәренең эштәрен тиҙ уҡ башлап ебәргәндәр.

Шанхайҙан 95 миль көньяҡ-көнбайышҡараҡ урынлашҡан Ханчжоу ҡалаһы коммуникацияларҙың мөһим үҙәге булып тора. Ҡалала 500 мең кеше йәшәй. Ул Цзяньтан йылғаһының таманына урынлашҡан һәм Бөйөк [illegible] дың аҙаҡҡы пункты булып [illegible] Ханчжоуҙан Шанхайға һәм [illegible] көнбайышҡа Цзянси провенци[illegible] табан тимер юл үтә.

Халыҡ-азатлыҡ армияһы [illegible] хуэй провенцияһының көньяҡ [illegible] дә) һәм Шуньан (Чжецзян провенцияһының көнбайыш өлөшөндә) [illegible] ларын алған. Шулай уҡ [illegible] ше Сисьян ҡалаһында ла Халыҡ-[illegible] лыҡ армияһы Гоминдандың 5 [illegible] тар-мар иткән. Гоминдан һалдат[illegible] нан һәм офицерҙәренән 6.400 [illegible] шул иҫәптән 282-се дивизияның [illegible] дире Го Фын-цянь пленга [illegible]

3 майҙа Цзянси провинцияһын[illegible] Халыҡ-азатлыҡ армияһы провинция[illegible] башҡала Наньчандан 70 миль [illegible] ғышҡа табараҡ Ваньнян тигән [illegible] ҡалаһын алған.

Чехословакия милли фронты хәрәкәте Үҙәк Комитете Президиумының Чехословакия халҡына мөрәжәғәте

ПРАГА, (ТАСС). Совет Армияһының Праганы азат итеүе һәм гитлерсе Германияны еңеү көнө — 9 майҙың яҡынлашыуы айҡанлы милли фронт хәрәкәте Үҙәк комитете Президиумы Чехословакия халҡына мөрәжәғәт иғлан итте.

Алты йыл буйынса дауам иткән ҡаты һынауҙарҙан һәм иҙелеүҙәрҙән һуң немец оккупацияһы бығауын ватып, фашистик ҡол биләүселәрҙе үҙ иленән ҡыуып сығарған көндө беҙҙең халҡыбыҙ дүртенсе тапҡыр билдәләп үтә, тип әйтелә был мөрәжәғәттә. 1945 йылдың 9 майында Генералиссимус Сталин приказы буйынса данлы Ҡыҙыл Армия Праганы азат итте һәм шуның менән үҙенең бөйөк көрәшен тамамланы, был көрәш һөҙөмтәһендә гитлерсе Германия тар-мар ителде һәм иҙелгән халыҡтар, шул иҫәптән чех һәм словак халыҡтары ла иркә сыҡтылар. Советтар Союзының ошо еңеүе арҡаһында, беҙҙең халҡыбыҙ халыҡ алдындағы енәйәтселәр менән иҫәпләшеү һәм ысын-ысынлап демократик республика төҙө[illegible] мөмкинлеген алды.

Һуғыштан һуңғы дәүерҙә Чехослова[illegible] кия халыҡтары тарафынан өлгәшелгән уңыштарҙы билдәләп, милли фронт хәрәкәтенең Үҙәк комитете Президиумы 9 май көнөн эш көнө итеп иғлан итеп ҡарар итте. «Бары тик хеҙмәт менән генә, — тип әйтелә мөрәжәғәттә, — беҙ үҙебеҙҙең геройҙарыбыҙҙың вәсиятен иң яҡшы рәүештә билдәләп, беҙҙең азатлыҡҡа сығыуыбыҙҙың [illegible] ның күтәрәсәкбеҙ. Милли фронт хәрәкәтенең Үҙәк комитете Президиумы [illegible] тә хеҙмәтсәндәрҙе был көндө үҙҙәренең көстәрен производство нормаларын [illegible] лыһынса һәм арттырып үтәүгә йү[illegible] тергә һәм шулай итеп тыныслыҡ [illegible] мәтенә хеҙмәт итергә үҙенең эштәре[illegible] демонстрацияларға саҡыра». Милли фронт хәрәкәтенең Үҙәк комитете Президиумы Чехословакия хеҙмәтсәндәрен[illegible] майҙағы эш сменаһын «тыныслыҡ сменаһына» әйләндерергә саҡырҙы.

Бельгия парламентенда

БРЮССЕЛЬ, (ТАСС). Бельгия парламентенең депутаттар палатаһында [illegible] Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификациялау тураһындағы мәсьәләне тикшереү башланды.

[illegible]

Элекке министр депутат Жан Терфве [illegible] Уҙ [illegible] ғиянеы альянс уйынына тартып индерә һәм уға ошондай политиканы көсләп таға, ул политика Бельгияның сәскә атыуына, уның иҡтисадына бик насар тәьҫир итеүе һәм уның үҙенең йәшәүен ҡурҡыныс аҫтына ҡуйыуы мөмкин».

«Спаак был пакт агрессив маҡсаттарҙы күҙҙә тотмай тип ни тиклем генә иҫбат итергә тырышһа ла, — тине Терфве, — ғәмәлдә был пакт бары тик агрессив маҡсаттарҙы ғына күҙҙә тота һәм СССР-ға, шулай уҡ халыҡ демократияһы илдәренә ҡаршы йүнәлтелгән; был пакт БМО Уставына ҡапма-ҡаршы килә». «Был пактты ратификациялау, — тине аҙаҡтан Терфве, — ул беҙҙең илебеҙҙе агрессия армияларын ныҡытыу өсөн күперға әйләндереү, илебеҙҙе һуғыш авантюраһына ылыҡтырыу, уға яңынан бик ҙур финанс ауырлыҡтары йөкләтеү, көнсығыш [illegible]

[illegible] договорҙы ратификациялауға ҡаршы протест белдерелә ине.

Парламент председателенең ҡушыуы буйынса полиция Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификациялауға ҡаршы протест белдереүсе кешеләрҙе залдан сығарғанда: «Беҙҙә публика өсөн булған трибуналарҙан ҡыуып сығаралар. Спаак әфәнде, һеҙ ҙә трибунаны ташлап сығығыҙ», «Йәшәһен тыныслыҡ!» тигән тауыштар яңғыраны.

Спаактың телмәре дүрт тапҡыр бүленде.

Депутаттар палатаһында Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификациялау тураһындағы мәсьәләне тикшереү дауам итә.

Башҡортостан мәктәптәренә педагогик кадрҙар әҙерләүҙе көсәйтәйек!

Быйыл Башҡортостан государство педагогия институтында ситтән тороп уҡыусы студенттарҙың-уҡытыусыларҙың наубәттәге ҡышҡы экзамен сессияларына райондарҙан бөтәһе 1.100 студент килде. Шуларҙың 332-се башҡорт һәм татарҙар. Ситтән тороп уҡыусыларҙың 42 проценте уҡытыусылар институтының 1-се курс студенттарынан тора. Сессияға Бүздәк, Краснокама көйөк алыҫ райондарҙан да килеүселәр булды. Шуны ла әйтергә кәрәк, Асҡын, Зианчура, Маҡар һәм Әлшәй райондары үҙ уҡытыусыларының сессияға килеүен тулыһынса тәьмин иттеләр. Ә Стәрлетамаҡ районынан 23 кешенең ни бары 6-һы ғына ҡатнашты. Бөрө ҡалаһынан 24, Ҡалтасы районынан 32 кешенең береһе лә ҡышҡы сессияға килмәне. Хатта Өфөнең үҙендәге ситтән тороп уҡыусы 360 уҡытыусының ни бары 156-һы ғына ҡатнашты.

Эш барышындағы ҡайһы бер етешһеҙлектәрҙе иҫкә алмағанда, сессия ҡәнәғәтләнерлек һөҙөмтәләр бирҙе. Студенттарҙан 617 кеше экзамен бирҙе. Шуларҙан 162 отличнө, 480 яҡшы, 340 уртаса һәм 78 экзамен насар билдәлә тапшырылды. М. Ш. Чурагулова (Стәрлетамаҡ районы), Клюпова (Дәүләкән) иптәштәр бөтә экзамендарҙы отличноға бирҙеләр. Башҡорт бүлегенең тел һәм әҙәбиәт факультеты студенттарынан Ғ. Ибраһимов (Ишембай), А. Еськова (Өфө районы), Ф. Лукьянов (Черниковск), П. Рухтин (Дыуан районы) иптәштәр һәр ҡайһыһы икешәр экзаменде отличноға тапшырҙы. Бындай уҡыу отличниктәре сессия ваҡытында бөтәһе 72 кеше булды.

Стәрлетамаҡ районы. Преображенко 7 йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы С. Рубенко 4 экзамен тапшырып, уҡыу планын тулыһы менән үтәне. Туймазы районы Ғафур 7 йыллыҡ мәктәбе уҡытыусыһы Сабирьянов һәм Баймаҡ ҡалаһының 2-се номерлы мәктәп уҡытыусыһы Носов иптәштәр 5-се курстың уҡыу планын тамамлап, 1949 йылдың йәйендә госэкзамен тапшырыу өсөн хоҡуҡ алдылар. Ҡышҡы сессияны уңышлы тамамлаусылар бөтәһе 223 кеше һаналә. 49 кеше алдағы курсҡа күсерелде.

Ләкин ошондай яҡшы күрһәткестәр менән бергә ситтән тороп уҡыу эштәренең әле күп кенә етешһеҙлектәр барлығын да әйтергә кәрәк. Студенттарҙың курстан-курсҡа күсеүҙәренең бик аҡырын булыуы күҙгә бәрелә. Дөрөҫ, быға һуғыш шарттары ла теткарлыҡ яһаны. Ә хәҙер инде ситтән тороп уҡыусы студенттарҙың йылдан-йыл курстан-курсҡа нормаль күсеп барыуҙары өсөн бөтә мөмкинлектәр тыуҙырылған. Шулай булғас, ситтән тороп уҡыусы студенттарҙың уҡыу программаһын нормаль рәүештә үтәп барыуҙарын талап итеүгә институттың тулы хаҡы бар.

1948 йылдың йәйге сессияһынан һуң факультеттәр буйынса ситтән тороп уҡыусыларҙың уҡыуҙан өлгәшеүҙәрен персональ рәүештә тикшереү кәрәк булды. Һөҙөмтәлә күп кенә студенттарҙың ситтән тороп уҡыу программаһын 2 йыл буйына бөтөнләй үтәмәүҙәре, государство тарафынан был маҡсат өсөн тотолған средстволарҙы аҡламауҙары асылды. Шунлыҡтан 640 ситтән тороп уҡыусыны институттан сығарырға тура килде.

Республикабыҙҙың мәктәптәренә бөтә яҡтан әҙерлекле педагогик кадрҙарға булған талап йылдан-йыл үҫә бара. Шуны ла әйтергә кәрәк, әле беҙҙең 7 йыллыҡ һәм урта мәктәптәребеҙҙә тейешле белемдәре булмаған уҡытыусылар һаны байтаҡ һәм уларҙың ҙур ғына өлөшө ситтән тороп уҡыуҙарға ылыҡтырылмаған. Шул уҡ ваҡытта ситтән тороп уҡыусылар араһында уҡыу программаһын үтәү өсөн етерлек тырышмаусылар, сессияларға килеүҙе үҙҙәренең төп бурыстары итеп һанамаусылар ҙа юҡ түгел. Бындай уҡытыусылар менән урындарҙа ла эш ҡуйылмаған, уларҙы тикшереү, уҡыу программаларын үтәүҙәрен талап итеү юҡ. Ә был бик кәрәк. Уның менән турананан-тура район мәғариф бүлектәренең мөдирҙәре һәм мәктәп директорҙары шөғөлләнергә тейештәр. Шулай уҡ ситтән тороп уҡыусыларҙың уҡыу программаларын үтәүҙә район педагогия кабинеттәренең дә роль ҙур. Ләкин улар әле быға үҙ функцияларын үтәй алмайҙар. Сөнки уларҙа беренсе курс буйынса төп дисциплиналарға ҡарата төҙөлгән программалар ошо көнгә тиклем булғаны юҡ. Район педагогия кабинеттәре ситтән тороп уҡыусы студенттарҙың белемдәрен күтәреүҙә, уҡыу программаларын үтәүҙә үҙәк урын тоторға тейештәр.

Институттың ситтән тороп уҡытыу бүлеге сессиялар үткәреүгә әҙерлек ваҡыттарында урындарға сығып район уҡытыусыларына ярҙам ойоштороуҙы беренсе бурыс итеп ҡуя. Урындарҙағы уҡытыусыларға яҙма консультациялар бирә, сессияға килгән студенттар менән консультация ойоштора. Ситтән тороп уҡытыу бүлегенең бөтә преподавателдәре тип әйтерлек сессияларға әҙерлек һәм уны үткәреү алдынан райондарға сығалар. Лекциялар уҡыйҙар, консультация яһайҙар, экзамендар, зачеттар алалар.

Был практиканы киләсәктә тағы ла көсәйтергә тейешбеҙ. Республикабыҙҙың мәктәптәренә юғары белемле, яҡшы әҙерлекле педагогик кадрҙар әҙерләп биреүҙе партия һәм хөкүмәт беҙҙән шуны талап итә. Беҙ быны намыҫ менән үтәргә тейешбеҙ.

И. Макаров,

Башҡорт государство педагогия институтының ситтән тороп уҡытыу бүлеге деканы ярҙамсыһы.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Ужым культуралары, күп йыллыҡ үлән орлоҡтары сәсеүлеге ҡарҙан таҙартылғандан һәм улар үҫә башлағандан һуң колхозға был культураларҙың инсек үҫтереүен тикшереп сығырға кәрәк. Әгәр был культуралар бүрсеүҙән, өшөүҙән, ҡыҙмыуҙан, баҫыуҙа һәләк булған ваҡытта йәки зарарланғанда, сәсеүлектең һәләк булыуын асыҡлағас, 5 көндән дә һуңға ҡалмайынса колхоз правлениеһе был турала район государство страхованиe инспекцияһына ғариза бирергә тейеш.

Әгәр колхоз сәсеүлектең һәләк булыуы йәки зарарланыуы тураһында билдәләнгән срокта белдермәгән ваҡытта, госстрах страхование аҡсаһын түләүҙән баш тарта ала.

Башҡорт АССР-ы буйынса государство страхование идараһы.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Л 02439. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 90 (8190)
8 МАЙ
йәкшәмбе

Хаҡы 20 тин

Иртәгә совет халҡының Ватан һуғышында еңеү көнө. Бөйөк Ватан һуғышында Тыуған илебеҙҙе намыҫ менән һаҡлап алып ҡалған һәм гүзәл еңеүгә өлгәшкән Советтәр Союзының Ҡораллы Көстәренә дан!

Совет Армияһы воиндәре! Яулап алынған тыныслыҡты һәм беҙҙең халҡыбыҙҙың ижади хеҙмәтен уяу һаҡлағыҙ!

Йәшәһен беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе ойоштороусы — Бөтә Союз Коммунистәр большевиктәр партияһы һәм бөйөк юлбашсыбыҙ, совет халҡының бөтә еңеүҙәренең ижадсыһы ИОСИФ ВИССАРИОНОВИЧ СТАЛИН!

Совет халҡының бөйөк еңеүе

Иртәгә 9 май — Советтәр Союзының Бөйөк Ватан һуғышын еңеүле тамамлаған көнө. Был көн Совет государствоһын тыуҙырыусы Ленин һәм Сталин үҫтергән, тәрбиәләп үҫтергән Совет Ҡораллы Көстәренең тантаналы көнө булып тарихҡа инде.

Советтәр Союзының Бөйөк Ватан һуғышында фашистик Германияны еңеүе — Тыуған илебеҙ халҡтарының, большевиктәр партияһы, даһи Сталин етәкселегендә илде социалистик үҙгәртеп ҡороуҙарҙа өлгәшелгән ҡаҙаныштарының емеше ул. Һуғыштан алдағы сталинсе биш йыллыҡтар эсендә илде социалистик индустриялаштырыу, ауыл хужалығын коллективлаштереү, эксплоататор синыфтарҙың бөтөрелеүе һәм совет халҡының мораль политик берҙәмлеге — Советтәр Союзының фашистик Германияны еңеүенең мөһим сығанағы булды. Совет Армияһы воиндәренең батырлыҡ күрһәтеүҙәре, командованиеһенең хәрби етәкселек оҫталыҡтары, совет кешеләренең тылда көсөркәнешле хеҙмәте дошманды еңеүгә килтерҙе.

СССР-ға мәкерле рәүештә һөжүм итеүҙән алда уҡ фашистик Германия Үҙәк һәм Көнбайыш Европаны бөтөнләй тип әйтерлек баҫып алғайны. Уның сателлиттәр рәүешендә үҙенә буйһондорғайны һәм үҙенең күп һанлы армияһын беҙҙең сигебеҙгә килтереп туплағайны. Быға шул мәкерле дошманға ҡаршы СССР өс йыл самаһы бер яңғыҙы һуғышты. Был һуғыш — Тыуған илебеҙ тарихында ҡасан да булһа кисерелгән бөтә һуғыштарҙан иң ҡатыһы һәм иң ауыры булды. Ул совет халҡының, социалистик государствобыҙҙың йәшәүен йәки йәшәмәүен хәл итә торған, башҡа бик күп государство халҡтарының йәшәүен йәки йәшәмәүен хәл итә торған һуғыш булды.

Тыуған илебеҙ өсөн шундай ауыр һынау ваҡытында Советтәр Союзының бөтә халҡтары, юлбашсыбыҙ иптәш Сталиндең саҡырыуы буйынса большевиктәр партияһы тирәһенә, сталинсе Үҙәк Комитет тирәһенә тағы ла тығыҙыраҡ тупландылар. Совет кешеләре Лениндең—Сталиндең еңеүсән бөйөк байрағы аҫтына берҙәм семья булып баҫтылар. Илебеҙ хәрби лагергә әйләнде. «Бөтә нәмә фронт өсөн, бөтә нәмә дошманды еңеү өсөн!» — тигән лозунг һәр бер совет кешеһенең уйын, хисен, эшен һәм тормошон тәшкил итте. Хужалығыбыҙ хәрби ладҡа үҙгәртеп ҡоролдо. Беҙҙең социалистик промышленносебеҙ фронтты бөтә кәрәк булған нәмә менән тәьмин итте. Эшселәр, һуғышҡа киткән ирҙәрен һәм туғандарын алмаштырыусы эшсе ҡатын-ҡыҙҙар, атайҙарын алмаштырыусы үҫмерҙәр тәүлектәр буйы цехтан сыҡмай фронт кәрәк-яраҡтарын етештерҙеләр. Колхозсылар фронтты һәм илде аҙыҡ-түлек менән тәьмин итеп торҙолар. Беҙҙең совет интеллигенциябыҙ Совет Армияһының ҡоралланышын өҙлөкһөҙ рәүештә камиллаштерҙе, фәнде, техниканы алға ебәрҙе. Большевиктәр партияһы был көрәштең бөтәһен дә ойоштороусы һәм рухландырыусы булды. Һөжүмтәлә, Совет Армияһы совет территорияһын гитлерсе илбаҫарҙарҙан тулыһынса азат итте, Европа халҡтарын да фашизм ҡоллоғонан ҡотҡарыуға өлгәште.

Бығаса тиклем тиңдәше булмаған ҡаты һуғыштан совет халҡы еңеүсе булып сыҡты. Был гүзәл еңеүҙәр менән совет халҡы большевиктәр партияһына, Совет Армияһының еңеүен ойоштороусы, совет хәрби фәненә ижад итеүсе гениаль полководец иптәш Сталинға бурыслы. Һуғыштан алда илебеҙҙе ҡеүәтле индустриаль һәм колхоз державаһына әйләндереү өсөн булған көрәштә лә, Бөйөк Ватан һуғышында ла беҙҙең бөтә еңеүҙәребеҙ Иосиф Виссарионович Сталин исеме менән бәйләнгән. Сталин беҙҙең бәхетебеҙ, Сталин беҙҙең еңеү ҡоямыбыҙ.

Советтәр Союзының Бөйөк Ватан һуғышын еңеүле тамамлауы бөтә донъя тарихендәге әһәмиәткә эйә ул. «Фашизмдең һәм донъя агрессияһының төп усаҡтарын бөтөрөү, — тип яҙҙы иптәш Сталин 1946 йыл 1 Май бойороғонда, — донъя халҡтарының политик тормошонда тәрән үҙгәреш, халҡтар араһында демократик хәрәкәттең киң үҫеүен тыуҙырҙы. Һуғыш тәжрибәһендә һабаҡ алған халҡ массалары государство эшмышын тар-ҡаста маҡсаттарын һәм халҡҡа ҡаршы булған ҡомһоҙлоҡ маҡсаттарын күҙәтеүсе реакцион хакимлек итеүселәргә ышанып тапшырырға ярамағандығын аңланылар. Тап шуға күрә, халҡтар бынан һуң искесә йәшәргә теләмәй, үҙ государстволарының эшмыштарын үҙ ҡулдарына алалар, демократик тәртиптәр урынлаштыралар һәм реакция көстәренә, яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы актив көрәш алып баралар».

Совет Ҡоралы Көстәренең фашизмде еңеүе яңы демократик илдәрҙе барлыҡҡа килтерҙе. Хәҙер халҡ демократияһы илдәре Советтәр Союзының ярҙамы менән, беҙҙең илдең тәжрибәһен файҙаланып яңы, тамырынан демократик булған үҙгәртеп ҡороуҙарҙы тормошҡа ашыралар.

Советтәр Союзы һуғыштан һуңғы халҡ-ара тормошта бик ҙур әһәмиәтле факторға әйләнде. Советтәр Союзы сталинсе тышҡы политиканы эҙмә-эҙлекле үткәреп, империалистик реакцияның, яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың бөтә әҙләнеүҙәрен фашлай, оҙаҡҡа һуҙылған тыныслыҡты тәьмин итеү, халҡтарҙың бойондороҡһоҙлоғон, суверенитетен һаҡлау өсөн көрәштең башында тора.

Ижад пафосы менән солғап алынған совет халҡы һуғыштан һуңғы тыныс төҙөлөшкә күсеп, гүзәл хеҙмәт батырлыҡтары күрһәтәләр. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың төп бурыстарынан береһе — ауыр промышленносте һәм транспортты аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү уңышлы рәүештә хәл ителде лә инде. Бөртөклө ашлыҡ культураларынан урожай алыу үткән йылда һуғыштан алдағы кимәлгә етте. Совет халҡының һуғыштан һуң культура һәм фән өлкәһендә өлгәшкән ҡаҙаныштары ла бик ҙур. Йыл һайын бирелгән сталинсе премия лауреаттары исеме араһында яңынан-яңы исемдәр барлыҡҡа килә, совет халҡының ижады үҫә, алға бара, коммунизм төҙөүҙә хеҙмәт итә.

Бөйөк Ватан һуғышын тулы еңеү менән тамамлаған совет халҡы, Ленин—Сталин байрағы аҫтында беҙҙе еңеүҙәрҙән-еңеүҙәргә алып барыусы большевиктәр партияһы, бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин етәкселегендә коммунизмға табан уңышлы рәүештә алға бара.

Йәшәһен Бөйөк совет халҡы һәм уның Ҡоралы Көстәре!

Данлы еңеүҙәрҙе ойоштороусы һәм рухландырыусы коммунистәр партияһы һәм һөйөклө юлбашсыбыҙ Иосиф Виссарионович Сталин йәшәһен!

ЕҢЕҮ КӨНӨ ХӨРМӘТЕНӘ

„Йәнгел" совхозының уңыштары

«Йәнгел» бөртөклө ашлыҡ совхозы коллективы (директоры иптәш Брыгин) бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта алған йөкләмәне үтәү өсөн көрәшеп, иртә культуралар сәсеүҙе республика совхоздары араһында беренсе булып тамамланы. Туңға һөрөлгән ергә бөтәһе 7000 гектар бойҙай, шулай уҡ 800 гектар күп йыллыҡ үлән сәселде. Ужымдарҙы тырматыу эштәре лә тулыһынса тамамланды.

Бер үк ваҡытта баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу эштәре лә ҡыҙыу темп менән бара. Совхоз работниктәре «Урман аҙнаһына» ҡушылып, ағас ултыртыуҙы ла бик ҡыҫҡа срокта тамамлау өсөн бөтә көстө туплаһылар.

«Красная Башкирия», Ыылайыр, Дәүләкән бөртөклө ашлыҡ һәм Байрамғол, Миәкә, Сеүәнәк ит-һөтсөлөк совхозҙарында ла сәсеү эштәре уңышлы бара. Был совхоздар бөтәһе 146 мең 700 гектар майҙанда һабан ашлыҡ культуралары сәстеләр.

Х. Тереғулов.

Иртә культуралар сәсеү тамамланды

Дәүләкән. (Телефон аша). Сталин исемендәге колхоз иртә культуралар сәсеүҙе тамамланы. Был эштә колхозға Дәүләкән МТС-ының иптәш Усманов етәкселек иткән трактор бригадаһы ҙур ярҙам күрһәтте. Бригада ер тырматыу, культивация үткәреү, һөрөү һәм сәсеү буйынса колхоз менән төҙөшкән договорҙы тулыһынса үтәне. Хәҙер трактор бригадаһы май пары һөрөүгә башланы.

Ғ. Идрисов.

Ҡыҙыл Байраҡлы Исламов бригадаһы

Ҡандра. (Телефон аша). Ҡараҡалы Ғөбәй МТС-ында игенселектең юғары культураһы өсөн көрәшеүсе иптәш Исламов бригадаһы, сәсеү эштәрендә яҡшы күрһәткестәр бирә. Сәсеүҙең беренсе биш көнлөгөндә генә 335 гектар ер тырматылды, 155 гектар һөрөлеп һәм культивацияланып сәселде. Бригада социалистик ярышта алда барғаны өсөн ВКП(б) райкомының һәм район Советы исполкомының күсмә Ҡыҙыл Байрағын алды.

Ҡандра МТС-ының орденлы Мөхәмәтшин һәм Горевик иптәштәрҙең бригадалары ла социалистик ярышта алда баралар.

Советтәр Союзы Генералиссимусы Иосиф Виссарионович СТАЛИН.

Бораулау мастеры Фатҡулиевтең күренекле уңыштары

Баку. (ТАСС). «Бузовнынефть» трестының бораулау мастеры Шәриф Фатҡулиев күренекле уңыштарға өлгәште. 27 апрелдә ул 1290 метр тәрәнлеккә скважина бораулай башланы. Уның бригадаһы тиҙләтелгән проходкала яңы рекордҡа өлгәшергә һүҙ бирҙе.

4 майҙа Фатҡулиев бригадаһы бөтә эштәрҙе тамамланы һәм скважинаны эксплоатацияға тапшырҙы. Проходканың уртаса коммерческий тиҙлеге станок-айға 5335 метр тәшкил итте. Был тиҙлек 1000 — 1300 метр тәрәнлектәге скважиналар өсөн рекордлы булып тора.

Трактористәр договорҙы үтәү өсөн көрәшәләр

Ҡырмыҫҡалы. (Телефон аша). МТС механизаторҙары сәсеүҙе иң ҡыҫҡа сроктарҙа тамамлау өсөн көрәшәләр. «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозын хеҙмәтләндереүсе Әхмәров иптәш етәкселек иткән трактор бригадаһы 159 гектар ер һөрҙө, 128 гектар майҙанда бойҙай сәсте һәм колхоз менән төҙөшкән договор буйынса алған 150 гектар тырматыу йөкләмәһен 230 гектарға еткереп үтәне.

Трактористәрҙән Ғәбәйҙуллин иптәш ЧТЗ тракторы менән һәр көн 40 урынына 60—65 гектар культивация үткәрә. Мулюков иптәш сәсеү нормаһын смена һайын 110-115 процентҡа еткереп үтәй.

Ҡараламан МТС-ында Алтынчурин иптәш етәкселек иткән бригада «Сулпан» колхозы менән төҙөшкән договорҙы намыҫлы үтәү өсөн көрәшә. Бригаданың трактористәре Ҡасимов һәм Садикова иптәштәр НАТИ тракторында смена нормаларын арттырып үтәйҙәр. Был бригада шәкәр сөгөлдөрө сәсеү заданиеһен арттырып үтәне.

ҺӘР БЕР КОЛХОЗДЫҢ ҺӘМ СОВХОЗДЫҢ АҒАС УЛТЫРТЫУ ПЛАНЫН ҮТӘҮЕНӘ ӨЛГӘШЕРГӘ!

☆ ☆ ☆

Урман полосалары—баҫыуҙарҙың урожайлылығын күтәрә

Башҡортостан колхоздары һәм совхоздары ағымдағы йылда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу, соҡорҙарҙы һәм ҡомлоҡтарҙы ныҒытыу буйынса ҙур эштәр башҡарырға тейештәр. Колхозсылар, МТС, ЛЗС һәм совхоз работниктәре, ауыл һәм урман хужалыҡтары специалистәре иптәш Сталинға яҙған хатта 3500 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары, 1500 гектар йырғанаҡ һәм соҡор буйҙарында, 7400 гектар государство урман фондында ағастар ултыртырға йөкләмә алғайнылар.

Был почетлы йөкләмәне уңышлы үтәү игенселектең үлән сәсеүле системаһында төп бурысты хәл итәсәк, һәм тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе бөйөк планын тормошҡа ашырыуҙа ҙур аҙым буласаҡ. Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ҡоролоҡҡа ҡаршы, юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыу өсөн көрәштә кәсле сара булып тора.

Игенселектең үлән баҫыулы системаһына нигеҙ һалыусы академик В. Р. Вильямс: «урындарҙағы урмандар менән берлектә беҙҙең яландарыбыҙҙы уратып алған баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ҡоролоҡҡа, ҡоро өҫе елдәргә ҡаршы көрәштә айырыуса ҙур әһәмиәткә эйә булып торалар. Улар ҡоролоҡто тамам еңеүҙә колхоздарға ярҙам итерҙәр». — тине.

Ғалимдең был һүҙҙәре ғилми учреждениеләрҙең, колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм тотош райондарҙың практикаһы нигеҙендә раҫланды.

Башҡортостандың ҡоролоҡло зонаһында карбонат һәм һелтеле ҡара тупраҡҡа баҫыу һаҡлаусы урман полосаһының урожайҙы күтәреүгә ҡарата булған йоғонтоһо, хатта ағастарҙы ултыртыуҙың ике-өс йылында уҡ, ағастарҙың оҙонлоғо 1—2 метр булған сағында уҡ һиҙелә. Мәҫәлән, 1939-сы ҡоролоҡло йылда Дәүләкән терәк пунктында урман полосаһыҙ участкаларға ҡарағанда, урман полосалы участкала йәш ағастарҙың йоғонтоһо арҡаһында бойҙай урожайы 40 процентҡа күтәрелде. Шөңгәк-күл һәм Өфө тәжрибә баҫыуҙарында урман полосаларының тәьҫире арҡаһында һәр гектарҙан алынған урожай 2—7 центнерға артты, 1947 йылда арыштың һәр гектарҙан алынған урожайы ағас полосалы баҫыуҙарҙа 23,7 центнер, ә ағас полосаһыҙ башҡа участкала 16,6 центнер тәшкил итте. Туймазы, Ҡандра, Бүҙәк, Благовар, Шишмә һәм Стәрлетамаҡ райондарының күп кенә колхоздары практикаһында ла агролесомелиорацияның юғары эффектлелеге бик асыҡ рәүештә раҫланды.

Ләкин шундай мөһим булған баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу эшенә күп кенә колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм хатта райондарҙың етәкселәре тейешле иғтибарҙы бирмәйҙәр әле. Ағас ултыртыу иң иртә сроктарҙа үткәрелергә тейеш. Шуға ҡарамаҫтан, 5 майға республикабыҙҙың иң бары 29 районында ағас ултыртыу эшенә башланы, ә 17 районда был эш ойошторолмаған, үҙ ағышына ҡуйылған. Миәкә, Бишбүләк, Пәрмәкәй, Баҡалы, Краснокама һәм Мишкә райондарының колхоздары 5 майға тиклем бер генә гектар ҙа ағас ултыртмаһылар. Ағас ултыртыу эштәрен ойоштороу өсөн был райондарҙа бөтә мөмкинселектәр бар. Ләкин улар файҙаланылмайҙар. Бына шундай уҡ шарттарҙа эш иткән Туймазы, Бүҙәк, Благовар, Ҡандра, Шишмә, Саҡмағош һәм башҡа райондарҙа эш башҡаса тора. Улар инде 15—35-әр гектар майҙанда ағас ултырттылар.

Район ауыл хужалығы бүлектәре, МТС, ЛЗС һәм колхоз етәкселәре, партия һәм совет ойошмалары ағас ултыртыу эштәрен ныҡлы контролгә алырға тейештәр. Бөйөк Сталинға биргән вәғәҙәгә тоғро булыу өсөн, ағас ултыртыу планының арттырып үтәлеүе өсөн бөтә сараларҙы күрергә кәрәк.

Баҫыуҙарҙа ағас ултыртыу планының өҙөлөүен колхоз, совхоз һәм район етәкселәренең үҙ йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәште ойошторолмауҙары менән аңлатырға кәрәк. Шуның һөҙөмтәһендә колхоздарҙа һәм совхоздарҙа ағас ултыртыу сифатына иғтибар ителмәй, полосаларҙа ағас ултыртыуҙың конструкцияһы схемаларын боҙоуға юл ҡуйыла. Благовар районының «Йәдкәр» колхозында урман полосаһына 6 рәт акация, 4 рәт ҡайын һәм 3 рәт тополь ултыртылды. Ә имән, алма, ҡарағат ағастары бөтөнләй ултыртылмай. Әлшәй районының «Таймыр» колхозында ултыртылған ағастарҙың тамырҙары насар күмделә, һай ултыртыла.

ВКП(б) Өлкә Комитеты баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу эшен тиҙерәк һәм киң күләмдә йәйелдереү өсөн бөтә сараларҙы күрә. Республикабыҙҙа 5 майҙан 12 майға тиклем «Урман аҙнаһы» үҙғарыла. Шул осорҙа партия һәм совет ойошмалары, профсоюздар, комсомолецтәр һәм уҡытыусылар иптәш Сталинға яҙған хатта алған социалистик йөкләмәне үтәү өсөн бөтә халҡ массаһын туплаға бурыслылар.

ВКП(б) Өлкә Комитеты партия райкомдарынан һәм район Советы исполкомдарынан, район ауыл хужалығы бүлеге, МТС, совхоз һәм ЛЗС етәкселәренән ағас ултыртыуҙың сифатына ныҡ иғтибар итеүҙе, эшкә контроль булдырыуҙы талап итә. Һәр бер колхоз, совхоз, МТС һәм лесхоз «Урман аҙнаһы» осоронда ағас ултыртыу планын үтәүҙе тәьмин итергә тейеш.

Өлкә комсомолецтәренең колхоздарҙы шефҡа алыу инициативаһы һәр бер районда, колхозда, совхозда һәм МТС-та комсомолецтәр тарафынан ҡулланырға тейеш. Беҙ бөтә булған мөмкинселектәрҙе иҫәпкә алып, баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу планын үтәүгә һәм арттырып үтәүгә киң халҡ массаһын туплағы һәм шуның менән бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға биргән вәғәҙәнең үтәлеүен тәьмин итергә бурыслыбыҙ.

Ш. Ғәйсин,
ВКП(б) Өлкә Комитетының ауыл хужалығы бүлеге мөдире урынбаҫары.

☆

ОЙОШҠАНЛЫҠ МЕНӘН

МАЛАЯЗ. (Телефон аша). Салауат районы колхоздары «Урман аҙнаһы» үҙғарыуға ойошҡанлыҡ менән башланылар. 12 майға тиклем колхоздар 8000 төп ағас ултыртасаҡтар. Хәҙер бөтә урында ла ҡыҙыу эш бара.

Ҡалмаҡкол лесхозының Малаяз лесничествоһы үҙенең питомнигынан колхоздарға 4000 төп саған ағасы бирҙе. «Комсомол», «Сулпан» һәм «Байкал» артеле членары ағас ултыртыуҙы районда беренсе булып башлап ебәрҙеләр.

Миәшәгәр, Нәсибаш һәм Натай 7 йыллыҡ мәктәп уҡыусылары ла был эштә актив ҡатнашалар. Улар 1000 төптән артыҡ ағас ултырттылар. Урман хужалығы специалистәре «Урман аҙнаһы» үткәреүҙә колхоздарға ҙур ярҙам күрһәтәләр.

Н. Фәхретдинов.

Урман аҙнаһы уңышлы үтә

Баймаҡ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Райондың бөтә 37 колхозында ла ағас ултыртыу буйынса махсус звенолар ойошторолдо. Звеноводтар район ауыл хужалығы бүлегендә курста булдылар һәм улар менән 7 көнлөк семинар үткәрелде.

Ағас ултыртыу эшенә алдан әҙерләнеү һөҙөмтәһендә эш ойошҡанлыҡ менән башланды. «Урғаҙа» колхозында ағас ултыртыусылар звеноһы менән комсомолец иптәш Сәлихов етәкселек итә. Улар районда беренсе булып планды үтәнеләр. «Победа» һәм Калинин исемендәге колхоздарҙа ла 3 — 10 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды. Фрунзе исемендәге артель ағас ултыртыу планын 200 процентҡа еткереп үтәне. «Урман аҙнаһында» район буйынса 10 гектар урынына 31 гектар ағас ултыртылды.

Йылайыр һәм Күпп тау совхоздарында ла «Урман аҙнаһы» совхоз хеҙмәтсәндәренең актив ҡатнашлығында үтә. Ике совхозда 22 гектар майҙанда ағас ултыртылды ла инде.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Штаттан тыш пропагандист

— Беҙҙең радиомеханика заводы эшселәре, инженер-техник работниктәре, — тип завод партия ойошмаһы секретаре иптәш Голубева, — ҙур общественный эш алып баралар. [illegible]

[illegible]

Түңәрәк нисек ойошторолдо

[illegible]

Отчет һайлау йыйылышында коммунистәр быны завод партия ойошмаһының иң сериөз етешһеҙлектәренең береһе, тип күрһәттеләр һәм аңы составтан идея-политик тәрбиә эшенә етәкселекте тамырынан яҡшыртыуҙы талап иттеләр.

Завод коммунистәре партия ойошмаһы эргәһендә ВКП(б) тарихен өйрәнеү буйынса түңәрәк ойошторорға ҡарар иттеләр. Уларҙың тәҡдиме менән район партия комитеты яҡланы һәм пропагандист итеп заводтың бухгалтере иптәш Константиновскийҙы билдәләне.

Партия ойошмаһы секретаре Голубева һәм пропагандист Константиновский иптәштәр түңәрәкте комплектовать итеүгә дөрөҫ ҡараныҙар. Улар түңәрәккә яҙылыусы һәр бер кеше менән индивидуаль рәүештә беседа үткәреп уларҙың дөйөм һәм политик белем кимәлдәрен билдәләнеләр. Ҡайһы берҙәргә улар үҙ алдарына китап өҫтөндә эшләргә, икенселәренә парткабинет эргәһендә ойошторолған даими хәрәкәт итеүсе семинарға, өсенселәренә район партия мәктәбенә йөрергә, ә үҙҙәренең идея-политик кимәлдәрен үҙ алдарына күтәреү тәжрибәләре булмаған иптәштәргә ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәгенә йөрергә тәҡдим иттеләр. Түңәрәктә бөтәһе 13 кеше ҡалдырылды. Уларҙың бөтәһе лә коммунистәр, дөйөм һәм политик кимәлдәре бер тигеҙ. Түңәрәккә йөрөүселәр исемлеге партия йыйылышы тарафынан раҫланды. Тыңлаусыларҙы ошондай тәртип менән һайлап алыу занятиеләрҙең уңышлы барыуын тәьмин итте.

Пропагандист занятиегә әҙерләнә

[illegible]

... алып барырлыҡ итеп ҡоролған.

Иптәш Константиновский парткабинетта йыш була. Уны йыш ҡына консультацияла, йәки уҡыу, методик әҙәбиәт һәм күргәҙмә агитация материалдары һайлап ултырғанын, йәки нисек конспект төҙөргә кәрәклеге тураһында беседа үткәргәнен күрергә мөмкин.

«Ҡыҫҡаса курстың» һәр бер главаһын иптәш Константиновский айырым дәфтәргә конспектировать итә. Был эшкә уңайлыҡ тыуҙыра. Өҫтәмә материалды ул айырым яҙып ала һәм уны конспектта өҫтәмә материал итеп файҙалана. Мәҫәлән, ВКП(б) тарихенең XII главаһы буйынса занятие үткәреү өсөн ул иптәш Сталиндең стахановсылар слетында, СССР Конституцияһын ҡабул иткәндә һөйләгән докладтарын һәм башҡа материалдарҙы өйрәнгән.

Иптәш Константиновский художестволы әҙәбиәтте ҡуллана һәм унда мөһим тарихи ваҡиғалар буйынса кәрәкле материалдарҙы таба. Пропагандист эштә художестволы әҙәбиәтте ҡулланыу тыңлаусыларға материалдарҙы нығыраҡ үҙләштерергә, беседаларҙы йәнле һәм ҡыҙыҡ итеп үткәрергә мөмкинлек бирә һәм тыңлаусыларҙа ныҡ тәьҫир ҡалдыра. Мәҫәлән, ВКП(б) тарихенең XIII главаһын өйрәнгәндә иптәш Константиновский Шолоховтың «Улар Ватан өсөн һуғыштылар», Фадеевтың «Йәш гвардия» тигән китаптарын һәм башҡа художестволы әҫәрҙәрҙе файҙаланды.

Художестволы әҙәбиәттән өҙөктәрҙе дөрөҫ файҙаланыу шул ваҡыттағы тарихи хәлде дөрөҫ күҙ алдына килтерергә, теге йәки был тарихи хәлдең маҡсатын аңларға мөмкинлек бирә.

Занятиеләрҙә

[illegible]

Материалды тикшереп бөтөп, пропагандист занятиегә һығымта яһай. Тыңлаусыларға аңлашылмаған мәсьәләләр булмаңы.

Перерывтан һуң түңәрәк етәксеһе ВКП(б) тарихенең XIII главаһы буйынса тыңлаусыларҙың иғтибарын иптәш Сталиндең күрһәтмәләренә йәлеп итеп, Бөйөк Ватан һуғышының барышы тураһында тәртип менән һөйләп сыға.

Занятие бөттө. Ләкин тыңлаусылар таралмайҙар әле. Улар ҙур иғтибар менән күргәҙмә материалдарҙы ҡарайҙар, конспекттарына һандар һәм фактылар яҙалар, эш тәжрибәләре менән уртаҡлашалар.

Контроль—мөһим эш

Иптәш Константиновский тыңлаусыларҙың материалдарҙы нисек үҙләштереүҙәре тураһында ҙур иғтибар менән күҙәтеп бара, партия тарихен өйрәнеүҙә уларҙа ҡыҙыҡһыныу тыуҙыра, китап өҫтөндә үҙ алдарына эшләүгә өйрәтә.

Түңәрәктең эшен завод партия ойошмаһы ла күҙәтеп бара. Уның секретаре иптәш Голубева йыш ҡына занятиеләрҙә була, тыңлаусылар менән беседа үткәрә.

Партия ойошмаһы түңәрәктең эше, шулай уҡ тыңлаусыларҙың нисек занятиегә әҙерләнеүҙәре тураһында иптәш Константиновскийҙың докладын тыңлап, пропагандистҡа ла, тыңлаусыларға ла занятиеләрҙе артабан яҡшыртыу өсөн конкрет юлдар күрһәтә килде. Һөҙөмтәлә түңәрәк эше уңышлы тамамланы.

З. Хисматуллин.

Йомғаклау занятиеләре актив үтә

Әбйәлил районының күп кенә тауге партия ойошмалары эргәһендәге политик мәктәптәрҙә йомғаклау занятиеләре ойошҡан рәүештә үтә. Беренсе көндәрҙән һөҙөмтәләре пропагандистарҙың һәм тауге партия ойошмалары секретарҙәренең коммунистәрҙе, комсомолецтарҙы һәм партияһыҙ етәксе работниктәрҙе политик яҡтан тәрбиәләүгә быйылғы уҡыу йылында айырыуса ҙур әһәмиәт биргәнлектәрен күрһәтте.

Йомғаҡлау занятиеһе Сталин исемендәге колхоз тауге партия ойошмаһының политик мәктәбендә айырыуса актив үтте. Был мәктәптә уҡыусыларҙан 9 кеше программа буйынса үтелгән материалды яҡшы һәм отлично, 3 кеше — уртаса билдәләренә үҙләштерҙеләр.

Үтелгән темаларҙың яҡшы үҙләштереүендә, пропагандист Пасекина һәм тауге партия ойошмаһы секретаре Копытов иптәштәрҙең ҙур көс һалғанлыҡтары күренде.

Ә. Динисламов.

АУЫЛ ЕРҘӘРЕНДӘ КИНО КҮРҺӘТЕҮ ЭШЕН ЯҠШЫРТЫРҒА

Кино фильмдәрен ауылға үҙ ваҡытында еткереп тороу, ауыл халҡына кино-картиналар күрһәтеү эшен тамырынан яҡшыртыу һәм колхоздарҙа совет кино-картиналарын регуляр рәүештә күрһәтеү нигеҙендә халыҡҡа коммунистик тәрбиә биреү бурыстарын уңышлы хәл итеү—ауыл партия ойошмаларының сериөз бурыстарының береһе булып тора.

Беҙҙең республикала кинолар селтәре йылдан-йылға киңәйә бара. Ауылда кино установкалар һаны 1947 йылда —194 һәм 1948 йылда—226 булып, 1949 йылдың башында уларҙың һаны 291-гә етте. 1950 йыл башында республикабыҙҙың ауылдарында 427 киноустановка булырға тейеш. 1946 йылда уртаса иҫәп менән алғанда һәр 15 — 16 ауыл Советына тауышлы йәки тауышһыҙ бер киноустановка тура килә торған булһа, 1949 йылда инде 4—5 ауыл Советына тауышлы бер киноустановка тура килә. Шуның һөҙөмтәһендә һәр бер колхозда, совхозда, эшселәр поселкаһында айына кәмендә бер тапҡыр кино күрһәтеү мөмкинлеге тыуҙы.

Ауылдарҙа киноустановкалар селтәренең киңәйеүе арҡаһында уны ҡараусыларҙың һаны ла йылдан-йылға арта. 1947 йылда ауыл ерҙәрендә 1 миллион 659 мең кеше кино ҡараған булһа, ә 1948 йылда 2 миллион 140 мең 500 кеше ҡараған.

Ләкин был һандарға ҡарап, беҙҙең республикала ауыл ерҙәрендә хеҙмәтсән халыҡҡа кино күрһәтеү эше ҡәнәғәтләнерлек икән тип уйларға ярамай. Былар — уртаса һандар. Айырым райондарҙа был өлкәлә ҙур ғына етешһеҙлектәр бар әле. Был райондарҙа ауыл Советтәренең бөтәһендә лә, ВКП(б) Үҙәк Комитеты талап иткәнсә, ай һайын кәм тигәндә бер тапҡыр кино күрһәтеү үткәрелмәй. Мәҫәлән, Архангель, Байкыбаш, Балтач, Мишкә, Нуриман, Благовар һәм Шишмә райондарының күп ауылдарына бер нисәләр ай буйына кино-картина ебәрелмәй. Ә бит был райондарҙың барыһында ла етерлек һанда күсмә киноустановкалар бар.

БАССР Министрҙар Советы эргәһендәге кинофикация Управлениеһы киноустановкаларҙың күп ваҡыттар тик тороуҙарын бөтөрөү сараһын күрмәй, кино работниктәрен тейешенсә һайлап алыуға һәм уларҙың квалификацияһын күтәреү эшенә иғтибар итмәй һәм уларҙың эшен контроль аҫтына алмай. Киноаппараттарҙың торошо һәм ремонты өҫтөнән техник контроль йомшаҡ ҡуйылған.

Ауыл ерҙәрендә кино күрһәтеү эшенең ҡәнәғәтләнерлек булмауында Главкинопрокаттың Башҡортостан конторaһының һәм уның бүлексәләренең үҙ ваҡытында стационар һәм күсмә установкалар өсөн фильмдар ебәреп тормауҙары сериөз сәбәп булып тора. Мәҫәлән, Ҡырмыҫҡалы район театрындағы кино-установка картиналарҙың ваҡытында килеп етмәүе арҡаһында быйыл ғинуар айында ғына 26 көн тик торҙо. Ғафури районында кино — 20 көн, Әлшәйҙә — 10 көн, Дәүләкәндә — 9 көн, Покровкала — 8 көн, Пермәкәйҙә — 6 көн эшләмәгән.

Ғафури районының күсмә киноһы өсөн 1 февралгә «Миклуха-Маклай» картинаһы ебәрелергә тейеш ине. Ләкин картина 8 февралдә генә ебәрелә, һәм уның да бында тик 5 көнө бүленгән, ҡалғандары башҡа районға ебәрелгән булып сыға. Шулай итеп, был картина райондарҙың икеһендә лә күрһәтелмәй ҡала.

Шуның менән бергә кино фильмдәре йыш ҡына ваҡытта кино установкаларҙа билдәләнгән ваҡытынан оҙлоғыраҡ тоталар, һәм һөҙөмтәлә прокат органдары хәрәкәт графигын боҙорға, бер фильмде икенсеһе менән алмаштырырға, йә булмаһа, һис бер төрлө картина ебәрмәй ҡалырға мәжбүр булалар. Благовар районында быйыл ғинуар һәм февраль айҙарында 11 фильм 164 көн тотолоп ятҡырыла. Бындай ваҡиғалар башҡа райондарҙа ла бар.

Главкинопрокат ҡарамағында яңы картиналарҙың күсермәләре етерлек тиклем булыуға ҡарамаҫтан, ул ауыл экрандарына күп ваҡытта иҫке фильмдәр ебәрә. Ә яңы фильмдәр иһә бик һирәк һуңлатып ебәреләләр. Йыш ҡына ваҡытта бер үк картинаны бер нисәләр тапҡыр ебәрәләр. Мәҫәлән, 1948 йылда Миәкә районына «Мәскәүҙә 1 Май параҙы» картинаһын 7 тапҡыр һәм «Совет Эстонияһы» картинаһын 5 тапҡыр, Күгәрсен районына «Балет солисткаһы» картинаһын 6 тапҡыр ебәргәндәр.

Главкинопрокат конторaһы яңы совет фильмдәрен ауыл киноларына бик аҡрынлыҡ менән генә оҙата, ғилми-популяр һәм ауыл хужалығы фильмдәрен планлы һәм киң рәүештә күрһәтеү эшен ойоштормай.

ВКП(б) -ның күп кенә район комитеттәре урындағы кинофикация органдарының эшенә етәкселек итмәйҙәр, үҙҙәренең контроле аҫтында тотмайҙар, кино работниктәрен һайлап алыу һәм тәрбиәләү менән шөғөлләнмәйҙәр. Ҡырмыҫҡалы, Дыуан, Бәләбәй, Күгәрсен райкомдары 1948 йыл буйына халыҡҡа кино күрһәтеү, күсмә һәм стационар киноларҙың эше тураһындағы мәсьәләне бер генә тапҡыр ҙа тикшермәгәндәр.

Ауыл Советтәренең күбеһендә кино күрһәтеүҙә общественный уполномоченныйҙар бүлеп ҡуйылмаған. Ә булған уполномоченныйҙар менән кинофикация органдары һәм район Советтәре исполкомдары тарафынан бер төрлө лә эш алып барылмай. Күрһәтеләсәк фильмдар тураһында реклама яһау ойошторолмай. Һөҙөмтәлә райондарҙа күп ауылдарҙа кино ҡарарға килеүселәр аҙ була. Күсмә киноларҙа, уртаса иҫәп менән алғанда, сеансҡа килеүселәрҙең һаны 90 урынына ни бары 40 кеше була.

Ҡыйғы, Күгәрсен, Мишкә, Архангель, Тәтешле райондарының ҡайһы бер етәксе работниктәре хөкүмәттең түләүһеҙ сеанстар ойоштороуҙы һәм киноға тамашаусыларҙы йөрөүҙе тыйыу тураһындағы ҡарарын боҙоуға юл ҡуялар.

ВКП(б) Өлкә Комитеты күптән түгел ауыл халҡына кино күрһәтеү эшен яҡшыртыу тураһында махсус ҡарар ҡабул итте. Өлкә Комитет райкомдарҙы халыҡҡа кино күрһәтеү һәм кино фильмдәренең бөтә колхоздарға ла илтеп еткерелеүе мәсьәләләре менән даими рәүештә шөғөлләнергә тәҡдим итте. Партия райкомдары кино-театрҙарҙы төҙөкләндерергә колхоздар, МТС-тар һәм совхоздарҙың общественноҫен киң рәүештә йәлеп итергә, стационар һәм күсмә киноустановкаларҙың өҙлөкһөҙ эшләүен ойоштороп ебәрергә, уларҙың эш пландарын раҫларға, күсмә киноларҙың райондағы колхоздарға барыу маршрутын билдәләргә, кино-картиналар күрһәтеүгә билдәләнгән графигының боҙолоуына юл ҡуймаҫҡа тейештәр.

БАССР Министрҙар Советы эргәһендәге кинофикация Управлениеһенең һәм Главкинопрокаттың Башҡортостан конторaһының бурысы кино установкаларының материаль-техник базаһын артабан нығытыуға, кино-театрҙарҙың төҙөкләндерелеүенә һәм өлгөлө тәртипкә, культуралы итеп тотолоуҙарына ирешеүҙән, кино работниктәренең квалификацияһын күтәреү менән шөғөлләнеүҙән, кино фильмдәрен ауыл ерҙәрендәге установкаларға дөрөҫ билдәләп ебәреүҙән, күсмә киноларҙың эш графигын ныҡ һаҡлауҙан һәм киноустановкаларҙың бөтәһендә лә документаль һәм ғилми-популяр картиналарҙың күрһәтелеүенә өлгәшеүҙән тора.

Быйыл ауыл ерҙәрендә яңынан 127 тауышлы күсмә кино булдырыу һәм колхоздарҙа 11 урында стационар кино-театр төҙөү билдәләнде. Киноаппараттарҙың үҙ ваҡытында ремонтланыуын тәьмин итеү һәм киноустановкаларҙың эше өҫтөнән эффектлыраҡ контроль булдырыу маҡсаты менән Туймазыла, Баймаҡта, Балтачта һәм Ҡыйғыла тағы ла 4 район-ара ремонт пункттары ойошторола.

Был сараларҙың бөтәһе халыҡҡа кино күрһәтеүҙә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә һис шикһеҙ ярҙам итер.

М. Емасова,
ВКП(б) Өлкә Комитетенең пропаганда һәм агитация бүлеге мөдиренең урынбаҫары.

Һәр бер колхозға радио

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһының республикабыҙҙа радио айлығын үткәреү тураһындағы ҡарары Бүздәк районында хуплап ҡаршы алынды. ВКП(б) райкомы бюроһы радиоактив ҡатнашлығы менән төҙөлгән, ауылдарҙы радиолаштырыу саралары планын раҫланы.

Район үҙәгендәге радиоузел тағы 50 квартираға радио индерҙе. Шулай уҡ Юғары Бүздәк ауылын һәм район үҙәгендәге быға тиклем радиолаштырылмаған Рабочая урамындағы өйҙәрҙе лә тәьмин итәсәк.

Күзәй МТС-ы ҡарамағындағы радиоузелдың ҡеүәтен көсәйтеү өсөн яңы дизель мотор әҙерләнде, уны урынлаштырыу менән «Октябрь», «Ударник» һәм Сталин исемендәге колхоздарҙа ла тиҙ көндәрҙә радио тыңларға мөмкин буласаҡ.

Бүздәк орлоҡсолоҡ совхозы ҡарамағындағы радиоузел селтәре киңәйәсәк, унда совхоздың МТФ эшселәре торлаҡтарында 20-ләп радиоточкалар ҡуйылыуға әҙерлек бара.

Районда 55 приемник иҫәпкә алынды һәм шуның 15-е яңынан ремонтланырға тейеш. Радиоузел мөдире иптәш Хәбиров инициативаһы менән радиоприемниктәрҙе ремонтлау башланды ла инде.

Район үҙәгендәге радиоузел буйынса урындағы тапшырыуҙар ойошторолдо. Беренсе тапшырыуҙа радио айлығына арналған һәм звенолар араһында үткәрелгән социалистик ярыш материалдары бирелде. Хәҙер район связь конторaһы работниктәре телефон линиялары менән радиотрансляция ойоштороу өсөн ауыл советы йорттарына репродукторҙар ҡуйырға сыҡтылар. Бынан һуң 4 колхоз 21 ауыл советы йорттарында Өфө, Мәскәү станцияларын тыңлаясаҡтар.

Колхозсылар араһында үҙ йорттарына радио-приемниктар ҡуйыу теләге көндән-көн үҫә бара.

Беҙ 1949 йылда районның һәр бер колхозында радиоприемник булдырыуҙы тормошҡа ашырыу өсөн көрәшәбеҙ.

Г. Батыев.

ЕҢЕҮ КӨНӨ

1945 йылдың 9 май көнө беҙҙең ил тарихына совет халҡының һәм большевиктар партияһы, бөйөк юлбашсылар Ленин һәм Сталин тарафынан төҙөлгән һәм тәрбиәләп үҫтерелгән Совет Армияһының тантана көнө булып мәңгегә инде. Был көндә Советтар Союзы фашистик Германияға ҡаршы һуғышты еңеүле рәүештә тамамланы, фашистик Германия һис һүҙһеҙ капитуляцияға мәжбүр булды.

Бөйөк Ватан һуғышында совет халҡының еңеүе бик ҙур халыҡ-ара әһәмиәт ҡаҙанды һәм донъя тарихенең бөтә барышына йоғонто яһаны. Совет Ҡоралды Көстәре немец-фашист ғәскәрҙәрен тар-мар итеүҙә хәл иткес роль уйнанылар һәм Европа халыҡтарын фашистар ҡоллоғонан азат итеүселәр булдылар. Бөйөк социалистик держава донъяны немец-фашист погромсыларынан ҡотҡарҙы.

1941 йылдың 3 июлендә иптәш Сталин үҙенең радио аша яһаған тарихи сығышында былай тине: «Фашист иҙеүселәргә ҡаршы бөтә халыҡ тарафынан алып барыла торған был ватан һуғышының маҡсаты — илебеҙ алдына килеп баҫҡан ҡурҡынысты бөтөрөү генә түгел, бәлки Германия фашизмының иҙеүенән ыңғырашҡан бөтә Европа халыҡтарына ярҙам да итеү». Был, кешелек донъяһының доньяла хакимлек итеүгә һәм бөтә ер шарында «яңы тәртип» тип аталған тәртипте урынлаштырыуға, йәғни донъялағы барлыҡ халыҡтарҙы немец «господалар расаһы»на хеҙмәт итеүсе ҡолдарға әйләндерергә ынтылыуына ҡаршы, реакцион көстәренә ҡаршы һуғыш ине.

Советтар Союзының еңеүе бөтә донъя күләмендә тарихи әһәмиәткә эйә булған еңеү булып тора, сөнки ул кешелек тарихе быуаса һис тә күрмәгән һуғышта, шуның менән бергә шундай шарттарҙа елгәшелде, Совет Армияһына өс йыл буйына Германияның сателлиттәре армиялары менән көсәйтелгән армияһына ҡаршы япа-яңғыҙ һуғыш алып барырға тура килде. Быға тағы шуны ла өҫтәргә кәрәк: һуғыштың дүртенсе, аҙаҡҡы йылында Совет Армияһы һаман немец-фашист көстәренең ҙур күпселегенә ҡаршы һуғышты.

Советтар Союзының еңеүенә беҙҙең Тыуған илебеҙҙе артта ҡалған илдән алдынғы илгә, аграр илдән — индустриаль илгә әйләндергән һәм һуғыш алып барыу өсөн файҙаланыу мөмкин булған экономик база тыуҙырған сталинсе биш йыллыҡта нигеҙ һалынды.

Ошо экономик базала СССР-ҙың хәрби хужалығы йәйелдерелде, ул фронтты еңеү өсөн кәрәкле бөтә нәмә менән тәьмин итте. Эшселәр, колхозсылар, үҙҙәренең һуғышҡа киткән ирҙәрен һәм туғандарын алмаштырып станоктар янына баҫтылар һәм баҫыуҙарҙа эшләүсе ҡатын-ҡыҙҙар арымай-талмай эшләнеләр. Совет интеллигенцияһы совет Армияһы ҡоралдарын, техникаһы һәм производствоның ойоштороуын өҙлөкһөҙ рәүештә камиллаштерә барҙы. Колхоз ҡоролошо һуғыш көндәрендә үҙенең бөйөк йәшәүсән көсөн күрһәтте.

Советтар Союзы халыҡтарының бөтә күп милләтле семьяһы үҙҙәренең һөйөклө Тыуған илен һаҡлау өсөн, ҡәһәрле дошманды тар-мар итеү өсөн бөтә нәмәне эшләүгә берҙәм ынтылыш менән солғап алынғайны. Большевиктар партияһы бөтә халыҡтың ошо көрәшен рухландырыусы һәм ойоштороусы булды. «Партияның ойоштороусылыҡ эше совет кешеләренең бөтә тырышлығын бергә туплаңы һәм дөйөм маҡсатҡа юнәлдерҙе, беҙҙең бөтә көс һәм средстволарыбыҙҙы дошманды тар-мар итеү эшенә буйһондорҙо» (Сталин).

1945 йылдың 24 майында Совет Армияһы ғәскәрҙәренең командующийҙәре хөрмәтенә булған ҡабул итеүҙә иптәш Сталин Бөйөк Ватан һуғышында совет халҡының һәм, барынан элек, Советтар Союзы составына инеүсе бөтә милләттәрҙән иң күренекле милләт булыуы яғынан, рус халҡының хеҙмәттәре тураһында телмәр менән сығыш яһаны. Рус халҡы, тине иптәш Сталин, был һуғышта илебеҙҙәге барлыҡ халыҡтар араһында Советтар Союзының етәксе көсө булып бөтә кешеләр тарафынан танылыуға ирешке. Иптәш Сталин рус халҡының һаулығы өсөн, ул етәксе халыҡ булғанға ғына түгел, бәлки уның аҡыллы аҡылы, ныҡлы характеры һәм түҙемлелеге булғаны өсөн дә тост күтәрҙе. Рус халҡының Совет хөкүмәтенә сикһеҙ ышаныуы, уның политикаһының дөрөҫлөгөнә ышаныуы һәм рус халҡының Совет хөкүмәтенә һәм большевиктар партияһына бөтә саралар менән ярҙам итеүе, кешелек донъяһының дошманын — фашизмде тарихи еңеүҙе тәьмин иткән хәл иткес көс булды. — тине иптәш Сталин.

Совет хәрби фәне нигеҙҙәренә төҙөлгән һәм хәрәкәт итеүсе Совет Ҡоралды Көстәре һуғыштың барлыҡ һынауҙарын гүзәл рәүештә үтеп сыҡтылар. Тимәк, нигеҙҙәре Бөйөк Ватан һуғышында Ҡоралды Көстәргә үҙенең гениаль етәкселеге менән совет хәрби фәнен байыҡтырыусы иптәш Сталин тарафынан эшләнгән совет хәрби фәне лә һуғыш һынауҙарын шул тиклем үк гүзәл рәүештә үтеп сыҡты, тигән һүҙ.

Һуғышты башлыса авиация ярҙамында таяныусы еңел хәрәкәтсән танк ғәскәрҙәре менән отоуға иҫәп тотҡан немец стратегтарынан айырмалы рәүештә, иптәш Сталин һуғыштан элек үк Совет Ҡоралды Көстәрен төҙөүҙә, ҡеүәтле артиллерияға, ауыр танкыларға, юғары сифатлы авиацияға, яҡшы ҡоралландырылған пехотаға ҙур иғтибар биреп, бөтә төр ғәскәрҙәрҙе үҫтереү юлына юнәлтте. Шуның арҡаһында Совет Армияһының ҡоралланыуы һуғыштың беренсе көндәренән үк сифаты яғынан немецтәрҙекенән яҡшыраҡ булды, ә беҙҙең хәрби промышленносебеҙ, фронтҡа бөтә яҡлап ярҙам күрһәтеү тураһында иптәш Сталиндең күрһәтмәләрен үтәй барып, производствоны йәйелдереп ебәргәс тә, Совет Армияһы иң ҡеүәтле оборона сиктәрен емереүгә һәм үҙенең юлындағы бөтә тотҡарлыҡтарҙы туҙҙырып, ынтылышлы һөжүм яһауға һәләтлекле булған, донъяла иң ҡеүәтле армияға әйләнде.

Иптәш Сталин Совет Ҡоралды Көстәренең хәрби хәрәкәттәренә һәм тылда хужалыҡ-ойоштороу эштәренә етәкселек итеп, һуғыш осоронда бик ҙур теоретик эш алып барҙы, марксистик-ленинсе фәнде эшләне һәм алға үҫтерҙе.

Иптәш Сталиндең «Советтар Союзының Бөйөк Ватан һуғышы тураһында» исемле китабын тәшкил иткән сығыштарында һәм приказдарында совет хәрби фәне, совет социалистик государствоһы, уның функциялары һәм көс сығанаҡтары тураһындағы теория артабан үҫтерелде. Иптәш Сталин һуғыш шарттарында Совет государствоһының эш тәжрибәһен дөйөмләштерҙе һәм Совет державаһының экономик һәм хәрби ҡеүәтен артабан нығытыуҙың юлдарын күрһәтте.

Тылда совет кешеләренең хеҙмәт подвигтәре һәм фронтта совет һуғышсыларының хәрби подвигтәре өсөн сығанаҡ булған совет патриотизмы тураһында иптәш Сталин тарафынан үҫтерелгән тезистың әһәмиәте айырыуса ҙур.

Иптәш Сталин алдынғы совет хәрби фәнен үҫтереүҙә дауам итте. Ул һуғыш яҙмышын хәл итеүсе, даими хәрәкәт итеүсе факторҙар тураһындағы, актив оборона һәм контр һөжүм һәм һөжүм закондары тураһындағы, ғәскәр төрҙәренең һәм боевой техниканың үҙ-ара мөнәсәбәттә тороп хәрәкәт итеүҙәре тураһындағы, хәҙерге заман һуғышы шарттарында танкыларҙың һәм авиацияның ҙур массаларын файҙаланыу тураһындағы, ғәскәрҙәрҙең иң ҡеүәтле төрө булыуы яғынан артиллерия тураһындағы положениене эшләп сығарҙы. Иптәш Сталин манёвр яһауҙың яңы тактикаһын эшләп сығарҙы һәм ҡулланды. Ул тотош бер төркөм совет полководецтарын һайлап алды, тәрбиәләне һәм етәксе посттарға үрләтте. Һуғыштың барлыҡ этаптарында Сталиндең гениенә мәсьәләне дөрөҫ хәл итеү юлдарын тапты.

«Советтар Союзының аҡыллы һәм һынаулы юлбашсыһы Бөйөк Сталиндең һуғыш барған ауыр йылдарҙа Ҡыҙыл Армияны һәм совет халҡын үҙ етәкселегендә алға алып барған булыуы беҙҙең бәхетебеҙ ул. Армиябыҙҙың данлыҡлы еңеүҙәре илебеҙҙең тарихына һәм бөтә донъя тарихына Генералиссимус Сталин исеме менән инерҙәр» (В. М. Молотов).

Беҙҙең ватаныбыҙ үҙенең азат һәм бойондороҡһоҙ булыуы менән бөйөк Сталиндең гениенә бурыслы. Фашистар ҡоллоғонан Совет Армияһы тарафынан азат ителгән Европа халыҡтары ла бөйөк Сталиндең гениенә бурыслылар. Һәм хәҙерге көндә бөтә алдынғы кешелек донъяһы тайпылышһыҙ рәүештә сталинсе тыныслыҡ политикаһы үткәреүсе һәм яңы бөтә донъя һуғышы тоҡандырыусыларға ҡаршы ҡырҡа көрәшеүсе беҙҙең ҡеүәтле социалистик государствобыҙға өмөт менән ҡарай.

Беҙ бишенсе тапҡыр Еңеү Көнө байрам итәбеҙ. Һәм беҙҙең социалистик государствобыҙ йыл һайын һаман ҡеүәтлерәк була бара, совет халҡының көстәре йыл һайын нығый бара. Совет патриотизмының йәнләндереүсе көсө беҙҙең халҡыбыҙға һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ бурыстарын уңышлы хәл итергә ярҙам итә, беҙҙең коммунизмға барыуыбыҙҙы тиҙләтә.

Бөтә донъяла демократия көстәре үҫәләр, бөтә илдәрҙәге хеҙмәтсәндәрҙең демократия өсөн, ныҡлы тыныслыҡ өсөн көрәше һаман ныҡышмалыраҡ була бара.

Яңы һуғыш тоҡандырыусыларҙың мәкерле эшләнеүҙәренә ҡаршы совет патриотизмының бөйөк идеялары менән һуғарылған беҙҙең халҡыбыҙ уяулығын тағы ла күберәк күтәреү менән, сталинсе биш йыллыҡты үтәү һәм арттырып үтәүгә, социалистик государствобыҙҙың хәрби һәм экономик ҡеүәтен артабан нығытыуға юнәлтелгән тырышлыҡтарын арттыра бара.

Үҙҙәренең социалистик Тыуған илен сикһеҙ яратҡан совет кешеләре большевиктар партияһы етәкселегендә, бөйөк Сталиндең юлбашсылығында коммунизмға барыу юлында яңынан-яңы еңеүҙәр өсөн көрәшәләр.

Генерал-майор П. Корнодинов.

Колхоз агротехниге

Беҙ колхоз правлениеһенә ингәс тә кешеләр тураһында барған ҡыҙыу бәхәс туҡтап ҡалды, тауыш баҫылды. Кәңәшмәгә тә бөтә алманыҡ, иптәш Нәфиков — килеп яҡшы иттегеҙ әле, иптәш агроном, һеҙгә бик яҡшы таныш мәсьәлә тураһында бәхәс бара, тине ул. Кәңәшмәлә ҡатнашыусыларҙан береү:

— Бәхәс итерһен дә шул. Бына агротехник иптәш Нәфиков минең звенома бөртөклө культураларҙы һәм шәкәр сөгөлдөрөн 6 көндә сәсеп бөтөрөү заданиеһен бирә. Мин быға бөтөнләй риза түгелмен. Минең звеном быйыл Социалистик Хеҙмәт Геройы Банат апай Батырова звеноһы менән ярыша. Беҙ быйыл бөтә майҙанда бойҙайҙың һәр бер гектарынан 18 центнер урожай алыуға өлгәшеү өсөн социалистик йөкләмә алдыҡ. Шәкәр сөгөлдөрөнән минең звеном уртаса 300 центнер урожай алыу өсөн көрәшә. Беҙҙең районға күрше булған Стәрлетамаҡ тәжрибә баҫыуы беҙҙең ялан районға бойҙай сәсеү эше менән һуңлаған һәр бер көн, көн тигәндә бер гектарға ярты центнер урожайҙы кәметә тип күрһәтә. Ҡыш буйы иптәш Нәфиков агротехника түңәрәгендә беҙгә ошо турала һөйләп килде, ә бөгөн үҙе сәсеүҙе 6 көнгә планлаштырмаҡсы була. Бәхәсләшмәһәң дә, бәхәсләшерһең шул, тине урта йәштәрәк бер апай.

— Фәрзәнә дөрөҫ һөйләй, тине Банат, мин уның быйыл минә социалистик ярышта еңеп сығыуын теләйем. Фәрзәнәнең звеноһындағы агротехник саралар комплексы 18 центнер гена түгел, бәлки 20 — 22 центнер бойҙай урожайы алырлыҡ кимәлдә үтәлеп килә. Бөгөн уға сәсеү эштәрен 6 көн эсендә үтәүҙе планлаштырһаҡ, йөкләмәһен үтәлмәү ҡурҡыныс бар.

Бәхәстең яңы көс менән ҡыҙып китеү ҡурҡынысы булыуын һиҙеп, Нәфиков:

— Ярай, апайҙар перерыв иғлан итәм, — тине һәм беҙгә ултырырға урын күрһәтте. Тауыш тынды, бәхәс туҡтаны. Банат апайҙан башҡалары күрше бүлмәгә сыҡтылар. Нәфиков беҙгә бәхәстең һөҙөмтәһен һөйләп бирҙе. Бөгөн улар сәсеүгә сығыу алдынан һәр бер звеноның производство заданиеларын тағы бер тапҡыр анығлап сығырға булдылар. Колхоздағы бер генә звено ла планлы урожай менән ҡәнәғәтләнмәй, бөтәһе лә урожай заданиеһен 25 — 35, 40 — 50 процентҡа артыҡ итеп үтәргә йөкләмә алдылар. Ҡарламан МТС-ы быйыл «Иҙел» колхозына әр яңы НАТИ тракторы биргән булһа ла, колхоздағы дөйөм тартыу көстәре звенолары инициатива талаптарын тулыһынса үтәрлек дәрәжәлә етерлек түгел әле. Дөйөм алғанда тартыу көстәре колхоздың ирта культураларын һәм шәкәр сөгөлдөрөн 5 — 6 көндә сәсеп бөтөрөүҙе тәьмин итерлек. Ләкин байтаҡ звеноводтар был сроктар менән килешеп бөтә алмайҙар, улар колхоз правлениеһенән был культураларҙы күп тигәндә 3 — 4 көн эсендә сәсеп бөтөрөүҙе тәьмин итерлек тартыу көстәре биреүҙе талап итәләр. Правление өсөн дә һәм колхоз агрономы ролен ысын мәғәнәһе менән һәм оҫта итеп үтәүсе агротехник Нәфиков өсөн дә бөтә бригада һәм звенолар ҙа бер төрлө ҡәҙерләләр. Бында береһе исәбенән икенсеһенә күберәк тартыу көсө бүлеп биреү мөмкин дә түгел. Ләкин звеноводтарҙың талабы хаҡлы. Улар ағында алдынғы агротехника тора. Был агротехника сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта үтәүҙе талап итә. Нәфиков быны яҡшы аңлай, ләкин ул был мәсьәләне бер үҙе генә хәл итә алмай һәм ул шуның өсөн звеноводтарҙы бөгөнгө кәңәшмәгә саҡырған.

Кәңәшмә оҙаҡҡа һуҙылды, урожай мастерҙары бик урынлы әтлеклә тәҡдимдәр индерҙеләр. Улар, тупраҡты сәсеү алдынан эшкәртеү эшен тик төнгә сәғәттәргә генә үткәреп, ирта культураларҙы һәм шәкәр сөгөлдөрөн дөйөм алғанда, бөтә звеноларҙа ла 3—4 көн эсендә үткәрергә планлаштырҙылар.

— Звеноводтар бына шулай минә күп ауыр мәсьәләләрҙе еңел хәл ҡылыуға үҙҙәре үк ярҙам юлын дөрөҫ итеп күрһәтәләр, — ти Нәфиков.

Агротехник Нәфиков колхоз звеноводтарының ысын мәғәнәһендәге етәксеһе, кәңәшсеһе һәм колхоз производствоһының ойоштороусыһы.

Банат Батырованың беренсе тапҡыр юғары урожай алыуға өлгәшеү йылдарын иҫкә алып иптәш Нәфиков былай тип һөйләне:

— Банат апай колхозыбыҙ төҙөлгән көндән алып намыҫ менән эшләй башланы. Мин парторг һәм ул сағында ла агротехник булыу сифатында Банат апайға звено менән етәкселек итергә тәҡдим иттем. Ул был эшкә дәрт менән тотонды. Ҡыш айҙарында агротехник түңәрәк занятиеларе генә уны ҡәнәғәтләндермәй ине, ул минән күп нәмәләр белергә тырышты. Ләкин мин үҙем дә шәкәр сөгөлдөрө агротехникаһы менән ныҡлы таныш түгел инем әле. Банат апайҙы өйрәтәм, тип мин китаптар уҡыу эшә үҙем дә бик күп белем алдым. Йәйге айҙарҙа ла, үҫемлектәрҙе тәрбиәләү дәүерҙәрендә лә уҡыу, белемебеҙҙе арттырыу туҡталмаҙы. Бөгөн беҙҙең колхоз алдынғыларының өлгәшеүҙәре һеҙгә таныш, был турала һөйләп тормайым. Тик шуны ғына әйтәйем: звенолар, звеноводтар — колхозда бик ҙур көс улар. Быға минә 10 йылдан артыҡ тәжрибәм бик ныҡ ышандырҙы. Бөгөн беҙҙең колхозда звеноводтар булып күбеһе ҡатын-ҡыҙҙар эшләй, уларҙың күбеһе Банат апай звеноһындағы рядовой члендарҙан күтәрелгән, ләкин алдынғылар тәжрибәһе менән ныҡ ҡоралланған, юғары урожай алыуҙа бай тәжрибәләре булған кешеләр. Мин дә улар менән бергә, баҫыу өҫтөндә эшләп үҫкән кеше, дөйөм белемем күп түгел, ләкин тәжрибәм етерлек, ә инде агротехник белемдәрҙе беҙ звеноводтар менән бергәләп күтәрәбеҙ, ти иптәш Нәфиков.

Уның эшендәге уңыштарҙың сере шунда, ул бөтә эште бригадирҙар һәм звеноводтар менән кәңәшләшеп хәл итә. Колхоз күләмендәге һәр бер агротехник сараны үткәреүҙән алда, ул бригадирҙар һәм звеноводтар менән производство кәңәшмәһе үҙғара, уларҙың практик кәңәштәрен тыңлай. Бөтә эш социалистик ярыш нигеҙендә алып барыла. Һәр бер бригада һәм звено юғары урожай алыу өсөн көрәшә. Мәҫәлән, Ленин ордены Фәрзәнә Хөсәйнова звеноһы арышын һәм бойҙайҙың һәр бер гектарынан 18-әр центнер урожай алырға һүҙ бирҙе. Иптәш Нәфиков звеновод Фәрзәнә менән берлектә һәр бер культураға ҡарата агротехник саралар комплексын асыҡлап сыҡты, бөтә мәсьәләләрҙең дә деталей ныҡ иҫәпкә алған эш планы төҙөнөләр.

Агротехник Нәфиков агротехник сараларҙың уңышлы үтәлеүен тик хеҙмәтте дөрөҫ итеп ойоштороу ғына хәл итеүен яҡшы аңлай. Шуға күрә лә һәр бер бригада һәм звенола хеҙмәт дисциплинаһын ныҡытыуға айырыуса ныҡ иғтибар бирә.

Ул игенселектәге үлән баҫыулы системаны тиҙерәк үҙләштереү буйынса ла күп эш йәйелдерҙе. Ул үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен күсеү буйынса таблица төҙөнө, быйыл культураларҙы сәсеү әйләнешендәге тейешле баҫыуҙарға урынлаштырыу үткәрҙе, күп йыллыҡ үләндәрҙе тиҙерәк үрсетеү буйынса конкрет саралар күрә.

Хәҙер колхоз баҫыуҙарында ҡыҙыу эш башланды. Звенолар социалистик ярышта алған йөкләмәләрен намыҫ менән үтәп сығыу өсөн көрәшәләр.

В. Ғирфанов.

Башҡорт АССР-ы колхоздарында сәсеү, һөрөү һәм уҗымдарҙы тырматыу эштәренең барышы тураһында

1949 йылдың 5 майына, процентарҙа

Райондар	Сәселгән	Һөрөлгән	Уҗым тырматылған	Райондар	Сәселгән	Һөрөлгән	Уҗым тырматылған	Райондар	Сәселгән	Һөрөлгән	Уҗым тырматылған
Өйәлә	60	66	31	Ғафури	10	7	6,2	Кушнаренко	3	3	2,2
Учалы	40,9	34	52	Шишмә	10	12	8,1	Бөрө	2,1	5	—
Белорет	38,6	30	25	Хәйбулла	9,1	8	—	Иглин	2,1	4	4,5
Баймаҡ	31,4	27	40	Зилаиур	8,5	4	10	Яңауыл	2	3	5,3
Йомағужа	21,5	10	10	Дүртөйлө	8,4	8	4	Нөрмәкәй	2	7	5,3
Дәүләкән	21,4	22	6	Ауырғазы	8,2	8	3,4	Көйөргәҙе	1,6	2,7	·1,7
Октябрьский ҡалаһы	19,8	14	—	Воскресен	7,7	0,7	—	Дыуан	1,2	3,9	3,6
Бүздәк	18,2	13	19,4	Маҡар	7,4	12	17	Покровка	1,1	1,1	2,5
Туймазы	18,1	33	9,1	Архангель	6,7	7	6	Бәләбәй	0,3	0,5	0,8
Бөрйән	16,9	17	—	Миәкә	5,8	14	1,4	Ҡыйғы	0,3	3,8	5,7
Әлшәй	15,7	19	32	Баҡалы	5,6	9	1	Благовещен	0,2	0,5	1
Матрай	15,3	9	12,3	Федоровка	5,6	2,6	1,6	Аҫҡын	—	0,8	0,2
Стәрлебаш	13,7	11	23	Саҡмағош	5,4	5	3,4	Балтач	—	0,3	—
Стәрлетамаҡ	13,6	15	23	Шаран	4,5	9	3,4	Байҡыбаш	—	0,8	—
Илеш	13,3	12	9,2	Оло-Тиләк	4,4	4,1	2,1	Ҡариҙел	—	1,5	—
Күгәрсен	13,2	12	44	Әбйәлил	4,1	0,6	7	Тәтешле	—	0,4	1
Мәләүез	12,1	7	3,6	Өфө	4	11	30	Краснокама	—	—	5,6
Благовар	12,1	12	5,5	Мәсетле	3,8	8,5	13	Бишбүләк	—	—	2,5
Ҡырмыҫҡалы	11,7	9	14	Бәләбәй	3,4	4	6,5	Нуриман	—	—	—
Ҡыйра	10,3	17	3	Борай	3,1	·3	3,7	Салауат	—	—	—
				Ыйылайыр	3,1	5	3,3	Ҡалтасы	—	—	—
				Белокатай	3	5,4	1,5	Мишкә	—	—	—

Рейхстаг башында еңеү байрағы. ТАСС фотохроникаһы.

Беҙ әле лә һалдат алғы сиктә

Күптәнме әле вагон тәҙрәһенән
Башын ҡалҡҡан ярҙы күҙәтеп,
«Өфө ҡайҙа», тигән һорау менән
Иптәш кондукторҙы йөҙәттек.
Ашҡындыҡмы,
Әллә аҡрын барҙы
Беҙҙе алып ҡайтҡан паровоз;
Алыҫ һымаҡ булды туған ярҙар
Яҡынлайған һайын ерабыҙ.
Беребеҙ — унда,
Беребеҙ — бында ҡалды,
Беҙ һағынып ҡайттыҡ Өфөнө,
Еңеүсе һәм оло хужа булып
Асып инеҙ өйҙөн ишеген.
Ялҡала ине һалдат шинелебеҙ,
Тәндә ярә әле йәш ине,
Беҙ ла һорамаҡ,
һәр беребеҙ
Ҙур ғүмерҙәр менән йәшәне,
Беҙ йәшәнек сабый балаларҙың
Тыныс булһын өсөн килере;
Үҙ ғүмеребеҙгә ҡушып алып бирҙек
Һалаҡ булған иптәш ғүмерен.
Бер атлаһы ерҙә өс атлаһыҡ,
Бер һуғаһы ерҙә өс һуҡтыҡ,
Һалдат ҡайыштарын беҙ һалмаҡ, —
Булһын өсөн ерҙә тыныслыҡ.
Йөҙ бот урынына өс йөҙ бөтлә
Яулап алдыҡ ҡырҙа уңышты.
Ҡырҙа дауам иттек бөйөк посты, —
Булһын өсөн ерҙә тыныслыҡ.
Российский итте һәр бер цехты,
Чуткин куйҙы яңы бурысты.
Цехта дауам иттек боевой посты, —
Булһын өсөн ерҙә тыныслыҡ.
Беҙ — разведчиктәр һәр саҡ еңә белгән,
Бөйөк киләсәккә юл астыҡ.
Бөтә юлдар илтә коммунизмға, —
Булһын өсөн ерҙә тыныслыҡ.
Сталинградты, түккән ҡан һәм йәште
О, юҡ, мөмкин түгел онотоу.
Беҙ бөгөн дә һалдат алғы сиктә, —
Булһын өсөн ерҙә тыныслыҡ.

Ләмман Хәким.

...Улар беҙгә бәхет бирҙеләр

Колхоз төҙөлешенең беренсе йылында уҡ Һашим Фазылов колхозға керҙе. Ул саҡта уҡ инде ул ауылдың оло йәштәге кешеләренең береһе ине. Тырышып һәм ҡәҙер эштәргә өйрәнгән был ҡарт яңы тормош юлын — коллектив хужалыҡты йәне-тәне менән яҡлаусы булып әүерелде.

Эш өҫтөндә, йыйылыштарҙа, клубта, киҫәләрҙә — бөтә ерҙә лә тыңғыһыҙ ҡарт Һашим Фазыловтың тауышы ишетелде.

Ауылдаштары Һашим ҡартты, бәйетсе Һашим, тип йөрөтә башланылар. Уның бәйет-шиғырҙары тирә-яҡтағы күрше ауылдарға ла барып еттеләр, шулай булырға тейеш ине лә. Сөнки улар колхоз ауылының көндәлек иң мөһим ваҡиғаларына ҡарата колхозсылар массаһының уй-фекерҙәрен, теләктәрен халыҡса ябай аңлайышлы тел менән әйтеп бирҙеләр.

Бына Ҡарт-Муйнаҡ ауылы. Ул бөтөн Учалы районында иң төҙөк һәм культуралы ауылдарҙың береһе. Һашим Фазылов ошо ауылдыҡы. Хәҙер был ауылды күберәк колхоз исеме менән йөрөтәләр. Ике генә хәрефтән торған исем йәмле Уй йылғаһының киң туғайҙарын һәм уның буйында ултырған «Уй» колхозының байлығы-муллығын күҙ алдына килтереп баҫтыра.

«Уй» колхозы Ватан һуғышына тиклем үк алдынғы колхоздар сафында баҫҡан ине һәм ул ауыр һуғыш йылдарында ла үҙен һынатманы. Һуңғы йылдарҙа ул айырыуса етеҙ аҙымдар менән алға атлай. Ул хәҙер электрлаштерелгән һәм радиолаштырылған колхоз. Уның сәсеү майҙаны, баҫыуҙарҙан урожай алыуы, шулай уҡ фермаларындағы малдар һаны йылдан-йыл арта бара һәм иң әһәмиәтлеһе, хәл иткес күрһәткесе — уның члендарының ойошҡан һәм берҙәм рәүештә эшләүҙәрендә. Тыуған илебеҙҙе тағы ла көслө, ҡеүәтле ил итеү өсөн уларҙың теләһә ниндәй ауырлыҡтарҙы еңеп сығырға әҙер тороуҙарында.

Һашим Фазылов әле лә яңынан-яңы бәйет-шиғырҙар ижад итә. Нәмәләр тураһында ғына йырламай был аҡһаҡаллы, һиҙһәң һигеҙ йәшлек ҡарт! Урал һәм уның бөтмәҫ-төкәнмәҫ байлыҡтары, ул байлыҡ-хазиналарҙы эҙләп табыусы һәм уларҙы халыҡ интерестары өсөн файҙаланыуҙа иң һыҙғанып эшләүсе совет белгестәре; һәр бер ауылда культура усаҡтары—клуб һәм мәктәп булыуы һәм ул мәктәптәрҙә уҡыусы шат балалар — бөтәһе тураһында ла ҡайнар һөйөү һәм тиңһеҙ ғорурлыҡ менән йырлай ул.

Ҡарт-Муйнаҡ ауылының кешеләре бик дөрөҫ әйтәләр: Һашим Фазыловты беҙҙең заманыбыҙ — социалистик осорабыҙ йәшәртте. Совет ҡоролошо ғына кешеләргә ирекле ижад итергә һәм ижади хеҙмәттә үҙҙәренең рухи байлыҡтарын тулыһынса асырға һәм үҫтерергә бөтә мөмкинлектәр тыуҙыра. Бының өсөн улар даһи юлбашсыларыбыҙ Ленинға һәм Сталинға, бөйөк коммунистар партияһына бурыслылар. Һашим Фазылов быны яҡшы аңлай һәм ул беҙҙең бөтәбеҙ өсөн дә иң яҡын, иң ҡәҙерле исемдәрҙе тәрән ихтирам менән телгә ала:

Ленин бабай менән Сталиндең
Исемдәре мәшһүр — илдәрсә.
Сығарайыҡ йырҙың иң асылын
Беҙгә бәхет биргән ирҙәргә.
Һыуҙары саф, татлы, ере алтын,
СССР — ул бик бай ил икән,
Ленин — Сталин тыуҙы ошо илдә
Тел ҡолоплы унда һәр иртә.

Әйе, СССР — ул бик бай һәм бик көслө, ҡеүәтле ил. Тик ошо илдә генә халыҡ талапттары күркәм сәскә ата.

Вәли Нәфиков.

Тыуған илебеҙҙең артабан сәскә атыуы өсөн

ИШЕМБАЙ. (Телефон аша). Заем тураһында хөкүмәт ҡарары иғлан ителеү менән ҡала предприятиеларында эшселәрҙең йыйылыштары булып үтте. Сталин исемендәге завод митингыһында ҡарт эшсе, слесарь Алексей Полтанин бөтә эшселәрҙең теләктәрен белдереп, былай тине:

— Беҙҙең государство заемдары — ул бөтә халыҡ заемдары. Улар социалистик төҙөлеште финансировать итеүҙә әһәмиәтле роль уйнайҙар. Беҙҙең государствобыҙға үтескә биргән аҡсаларыбыҙ илебеҙҙең ҡеүәтен арттырыуға, хеҙмәтсәндәрҙең көн-күрешен яҡшыртыуға ебәрелә. Мин яңы заемға бишә айлыҡ хеҙмәт хаҡым күләмендә яҙылам.

Митингыла сығыш яһаусы токарь, комсомолец Крутаев, формовщик И. Хәмитов, электросварщик Хисматуллин иптәштәр ҙә ҡарт эшсенең фекерен ҡеүәтләнеләр.

Завод эшселәре заемға юғары патриотик рухта яҙылдылар.

Ғ. Әхмәтшин.

***

Өфөнөң Ленин орденлы нефть эшкәртеү заводы эшселәре һәм хеҙмәткәрҙәре араһында СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемына яҙылыу айырыуса ҙур күтәренкелек менән бара.

— Ватаныбыҙҙың экономикаһын һәм хәрби ҡеүәтен нығытыуға совет заемдары ҙур роль уйнайҙар, — тине заводтың алдынғы стахановсыһы иптәш Артамонова яңы заемға яҙылғанда, — мин яңы заемға ысын күңелдән яҙылам. Минең вкладым һәм минең кеүек миллиондарса совет кешеләренең вкладтары Тыуған илебеҙҙең артабан сәскә атыуына ярҙам итәсәк.

Иптәш Артамонованың гүзәл миҫалында стахановка иптәш Альферова һәм байтаҡ ҡына башҡа иптәштәр заемға ҙур суммаға яҙылдылар. Заемға яҙылыу ҙур күтәренкелектә дауам итә.

Р. Дәүетов.

Ысын күңелдән

8 март исемендәге тегеү фабрикаһында үткәрелгән митингыла сығыш яһаусы эшсе, стахановка М. Антова былай тине:

— Заемға яҙылып социалистик государствоға биргән аҡсаларыбыҙ Тыуған илебеҙҙең экономик ҡеүәтен артабан нығытыуға, хеҙмәтсәндәрҙең көн-күрешен яҡшыртыуға киткәнлеген беҙ яҡшы аңлайбыҙ. Бына ни өсөн беҙ яңы заем сығарылыуы тураһындағы хөкүмәттең ҡарарын ысын күңелебеҙҙән ҡотлайбыҙ.

— Беҙ үҙебеҙҙең бәхетле тормошобоҙҙо, — тине йәш эшсе, стахановка Н. Дәминева, — үҙ көсөбөҙ һәм средстволарыбыҙ менән төҙөйбөҙ. Беҙҙең биргән вкладыбыҙ яңы төҙөлештәргә китәсәк, биш йыллыҡты срогынан алда тамамлауға булышлыҡ итәсәк.

Митингынан һуң шунда уҡ подписка башланды. Фабрикала заемға яҙылыу ҡыҫҡа ваҡыт эсендә тамамланды. Эшселәрҙең күпселеге государствобыҙға үтескә ҙур сумма бирҙеләр.

***

ДӘҮЛӘКӘН. Райондың хеҙмәтсәндәре Совет хөкүмәтенең СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемы сығарыу тураһындағы ҡарарын ҙур күтәрелеш менән ҡаршыланылар.

Районда яңы заемға яҙылыуҙы беренсе булып Дәүләкән маслокомбинаты коллективы тамамланы. Эшселәрҙең күпселеге заемға айлыҡ хеҙмәт хаҡтары күләмендә яҙылдылар.

Заемға колхозсы крәҫтиәндәр айырыуса ойошҡанлыҡ менән яҙылдылар. Исмәғил ауыл Советына ҡараған «Яңы тан», «Ҡыҙыл тормош» ауыл хужалығы члендары бөтәһе лә бер кешеләй яҙылдылар.

Ғ. Идрисов.

Хеҙмәтсәндәрҙе совет патриотизме рухында тәрбиәләргә

Совет халҡы ҙур энергия һәм дәрт менән сталинсә дүртенсе биш йыллыҡ планды тормошҡа ашырыу өсөн көрәшә. Большевиктар партияһының аҡыллы етәкселеге совет халҡында Ватанға тәрән мөхәббәт тәрбиәләй, халҡыбыҙға еңелмәҫлек көс бирә һәм бөйөк хеҙмәткә рухландыра.

Совет патриотизмы — беҙҙең совет общество һының хәрәкәт иттереүсе көсө, беҙҙең үҫеүебеҙҙең көс сығанағы ул. Социалистик Ватан тураһында большевистик хәстәрлек, Ленин — Сталин партияһы һәм иптәш Сталин образы совет кешеләрен бөйөк подвигтарға рухландыра. Совет патриотизмының бөйөк көсө Ватан һуғышы йылдарында СССР-ҙың бөтә халыҡтарын Ватаныбыҙҙың азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн бөйөк көрәшкә күтәрҙе, ә хәҙер һуғыштан һуңғы бөйөк төҙөлеш йылдарында совет халҡы хеҙмәт геройлыҡтары күрһәтә.

Ленин — Сталин партияһы илебеҙҙең хеҙмәтсәндәрен коммунизм рухында, совет патриотизмы рухында тәрбиәләүгә, уның политик аңлылығын артабан күтәреүгә айырыуса ҙур әһәмиәт бирә. Шуның өсөн дә массаны совет патриотизмы рухында тәрбиәләү — партия ойошмаларының иң мөһим бурыстарының береһе булып тора.

Совет патриотизмы — Советтар Союзында йәшәгән бөтә халыҡтарҙың да үҙенең социалистик Ватанына ҡайнар мөхәббәте ул. «Совет патриотизмының көсө шунда, — ти иптәш Сталин, — ул раса йәки милләтселек хорафатына түгел, бәлки халыҡтың үҙ Совет Тыуған иленә ысын күңелдән бирелгән һәм тоғро булыуына, илебеҙҙәге бөтә милләттәр хеҙмәтсәндәренең туғанлыҡ дуҫлығына нигеҙләнгән. Совет патриотизмында Советтар Союзындағы халыҡтарҙың милли традициялары һәм уңышлы бөтә хеҙмәтсәндәрҙең тормош өсөн иң мөһим уртаҡ интерестары гармониялы рәүештә бергә ҡушыла». СССР-ҙың бөтә халыҡтары араһында дуҫлыҡ, социалистик Ватаныбыҙ өсөн, дөйөм тыныслыҡ менән коммунизмдың яҡты бинаһын ҡороусы бөтә совет халҡы өсөн ғорурлыҡ — совет патриотизмының характерлы сифаты булып тора.

Совет кешеләре үҙҙәренең социалистик Ватанын сикһеҙ яраталар. Уның социалистик ... культураһы, алдынғы фәне, әҙәбиәт һәм искусствоһы менән ғорурланалар. Шуның өсөн дә совет халҡы беҙҙең алдынғы культурабыҙҙың бөтә донъя әһәмиәтен танымаусыларға ҡаршы, империалистик АҠШ-тың һәм Көнбайыш Европаның серегән культураһы алдында баш эйергә теләүселәргә ҡаршы аяуһыҙ көрәш алып баралар.

«Правда» газетаһында баҫылып сыҡҡан «Театраль критиктарҙың антипатриотик бер группаһы» тигән мәҡәлә һәм «Культура и жизнь» газетаһында баҫылып сыҡҡан «Ят позициялар» тигән мәҡәлә театраль критиктарҙың антипатриотик группаһын фаш итте. Паспортһыҙ һәм Ватанһыҙ космополиттар — Юзовский, Гурвич, Борщаговский һәм башҡаларҙан торған был антипатриотик төркөм беҙҙең иң яҡшы драматургтарыбыҙҙың әҫәрҙәренә ялған яҡты, сәхнәлә совет ысынбарлығын ҡаралауға ҡаршы көрәш алып барҙы. Иҫәпһеҙ космополиттар шулай уҡ беҙҙең совет әҙәбиәтебеҙгә лә ҙур зарар килтерҙеләр. Улар совет әҙәбиәтенең үҫешен инкар иттеләр, совет яҙыусыларының иң яҡшы әҫәрҙәренә ялған яҡтылар. Иҫәп-ирыуһыҙ, Ватанһыҙ паспортһыҙ космополиттар өсөн беҙҙең социалистик культурабыҙ, алдынғы искусствобыҙ, әҙәбиәтебеҙ, фәнебеҙ ҡиммәтле түгел. Улар серегән империалистик культураға баш эйәләр. Шуның өсөн дә был кешеләрҙең ялға ягыусы сығыштарын совет халҡы нәфрәт менән ҡаршыланы.

Совет халҡы үҙенең социалистик Ватанын, совет культураһын, фәнен, искусствоһын һәм әҙәбиәтен сикһеҙ ныҡ ярата, совет ысынбарлығын, коммунизм төҙөүсе совет кешеләренең тормошон дөрөҫ сағылдырған әҫәрҙәр яҙыусы талантлы яҙыусылары менән законлы рәүештә ғорурлана. Беҙҙең социалистик идея культураһы, фәне һәм техникаһы донъяла иң алдынғы икәнлеген совет халҡы аңлай һәм был алдынғылыҡ менән шатлана һәм ғорурлана. Капиталистик илдәрҙә прогрессив фән һәм культура деятелдәре империалистар тарафынан эҙәрләнә. Империализм фәндең һәм культураның артабан үҫеүенә ҡамасау яһаусы булып тора. Фәҡәт социалистик ҡоролош ҡына фән һәм культураның сәскә атыуы өсөн тулы мөмкинлектәр тыуҙыра. 1948 йылда фән, уйлап табыу, әҙәбиәт һәм искусство өлкәһендә күренекле эштәр өсөн Сталин премиялары биреү тураһында СССР Министрҙар Советының ҡарары—беҙҙең идея культура, фән һәм техниканың иң юғары үҫештәргә өлгәшеүе тураһында һөйләй. Беҙҙең Тыуған илебеҙ бөтә донъя цивилизацияһының, кешелек донъяһы прогресының байраҡ йөрөтөүсеһе ул. Был совет кешеләренең патриотик рухын күтәрә, уларҙы Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен тағы ла арттырыу өсөн фиҙакәр хеҙмәткә мобилизовать итә.

Ленин—Сталин партияһы халҡыбыҙҙы совет патриотизмы рухында тәрбиәләй. СССР халыҡтарының данлыҡлы революцион традициялары, Тыуған илебеҙҙең экономик һәм культура уңыштары миҫалында партиябыҙ совет халҡында Ватанға мөхәббәт тәрбиәләй. Республикабыҙҙың партия ойошмалары был эште үҙҙәренең иң мөһим һәм почетлы бурыстары итеп һанарға тейештәр. Ләкин ҡыҙғанысҡа ҡаршы республикабыҙҙың күп кенә районларында киң халыҡ массаһын совет патриотизмы рухында тәрбиәләүҙә күп эш эшләнә тип әйтеп булмай әле. Хеҙмәтсәндәр өсөн бигерәк тә ауылдарҙа совет патриотизмы темаларына арналған лекциялар, докладтар бик аҙ була. Фәнни һәм политик белемдәр таратыу Бөтә Союз Обществоһының Башҡортостан бүлеге лә был темаларға лекцияларҙы аҙ ойоштора. Был ҙур етешһеҙлектәрҙе бөтөрөргә кәрәк. Хеҙмәтсәндәрҙең киң массаһына совет патриотизмы темаларына арналған лекциялар, докладтар һәм беседалар үткәреүҙе ныҡлы ойошторорға кәрәк.

Киң ҡатлам эшселәрҙе, колхозсыларҙы һәм интеллигенцияны бөйөк совет халҡының үткән данлыҡлы революцион традициялары, боевой эштәре менән илебеҙҙең экономика, культура, фән һәм техника өлкәһендәге уңыштары менән таныштырыу—коммунистарҙың, комсомолецтарҙың һәм совет интеллигенцияһының иң почетлы бурысы булып тора. Буржуаз илдәрҙең серегән культураһы алдында баш эйеү кеүек капитализм ҡалдығына, совет культураһына ял ағыусы ватанһыҙ космополиттарға ҡаршы рәхимһеҙ көрәш алып барырға кәрәк.

Хәҙер колхозсылар, совхоз һәм МТС эшселәре мул урожай өсөн көрәштең фронтын киң йәйелдерәләр. Яңы сорттар, яңы токомдар уйлап сығарыу, урожайлылыҡты һәм малдарҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү — ауыл эшсәндәренең патриотизмына бәйләнгән. Рухландырыусы совет патриотизмы ауыл хужалығын күтәреүҙә лә гүзәл еңеүҙәр бирер.

Фән өлкәһендә илебеҙгә бөтә донъя күләмендә дан килтергән патриот ғалимдарыбыҙҙың, Ватан һуғышы фронттарында сикһеҙ геройлыҡтар күрһәткән воиндарыбыҙ, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың бөйөк программаһын үтәүҙә хеҙмәт батырлығы күрһәткән совет патриоттарының эштәре тураһында киң массаға аңлатыу—совет кешеләрендә патриотизм тойғоһо тәрбиәләүгә ярҙам итәсәк һәм хеҙмәтсәндәрҙе киң ҡатламын хеҙмәт фронтында геройҙарса көрәшкә рухландырасаҡ.

БӨГӨН АҒАС УЛТЫРТЫУ АҘНАҺЫНЫҢ ДҮРТЕНСЕ КӨНӨ

Сталинсе планды үтәү өсөн

Ҡандра районының колхоздары «Урман аҙнаһына» массовый рәүештә сыҡтылар. «Көрәш», «Алға», «Трактор», «Ярыш», «Байтал» һәм «Ҡандра ҡотой» колхоздарында ағас ултыртыу эше ҡыҙыу темп менән бара.

«Алға» артелендә (председателе иптәш Солтанов) был эштә 56 кеше ҡатнаша. Биш көндә генә 6 гектар баҫыу һаҡлаусы урман полосаһы ултыртылды. Колхозсылар 10 майға планды үтәү өсөн көрәшәләр. «Трактор» колхозында план буйынса ос гектар ағас ултыртылырға тейеш, колхозсылар иптәш Сталинға яҙған хатта 7,5 гектар урман полосаһы ултыртыу йөкләмәһен алдылар. Бында колхоз председателе Ғафаров һәм агроном лесомелиоратор Ҡотлосов иптәштәрҙең эште яҡшы ойоштороуҙары һөҙөмтәһендә 6,5 гектар майҙанда ағас ултыртылды ла инде. Был эшкә 50 кеше мылыҡтырылған. Яңынан 100 килограмм акация, саған һәм имән орлоҡтары йыйылды.

Ҡадиров иптәш етәкселек иткән «Көрәш» колхозы районда иң ҙур хужалыҡтарҙың береһе. Бында колхоздың ағас питомнигында гена баҫыу һаҡлаусы урман полосаһы ултыртыу өсөн 9000 төп ағас үҫтерелде. Бынан тыш колхозсылар государство питомниктәренән дә 60 мең төп ағас алдылар. «Урман аҙнаһын» уңышлы үткәреү өсөн артель членлары сәсеүҙә ҡатнашмаған бөтә көстө туплаһылар.

Ғ. Ғәзизуллина.

Эш яҡшы ойошторолдо

Пәрмәкәй районының «Яңы юл» колхозы (председателе иптәш Х. Сабитов) члендәре ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәштә большевиктарса ойошторолалар. Улар үҙҙәренең колхоз баҫыуҙарын ҡоролоҡтан һаҡлау, юғары һәм тотороҡло урожай алыу өсөн урман полосалары ултырталар.

Баҫыуҙарға ағас ултыртыу, һыу ятҡылыҡтары төҙөү өсөн махсус звено ойошторолдо. Уның етәксеһе итеп, лесомелиораторҙар курсында уҡып ҡайтҡан иптәш Х. Сәлимгәрәева билдәләнде.

Үҙған йыл иптәш Сәлимгәрәеваның звеноһы 8 гектар майҙанда ҡайын, акация ағастары ултыртып, 2 гектар ер һөрөп ҡалдырғайны. Яҙ ултыртыу өсөн питомникта 20 мең төп йәш ағас килтерелде.

Быйыл да колхоз план буйынса 3 гектар ағас ултыртырға тейеш. Колхозсылар билдәләнгән планды 2 гектарға арттырып үтәргә йөкләмә алдылар һәм уны практик рәүештә тормошҡа ашыра башланылар.

Мәктәп уҡыусылары колхозды ултыртыу материалдары менән тәьмин итеүҙә ҙур ярҙам күрһәтәләр. Улар яҙғы каникул ваҡытында бер нисә мең төп йәш ағас ҡаҙып алып, уларҙы баҫыуҙарға ултыртыуҙа актив ҡатнашлыҡ иттеләр.

Быйыл колхозсылар пландан тыш бер гектар ағас ултырттылар һәм бер һыу ятҡылығы эшләнеләр ҙә инде. Уның тирәһенә лә ағастар ултыртылды.

М. Спартан.

УҠЫТЫУСЫ ИПТӘШТӘР, ТӘБИҒӘТТЕ ҮҘГӘРТЕҮҘЕҢ СТАЛИНСЕ ПЛАНЫН ҮТӘҮ ӨСӨН КӨРӘШЕГЕҘ!

Мөрәжәғәттә алған йөкләмәләрҙе үтәүҙә

Ағымдағы йылдың 6 февралендә тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе программаһына арналған уҡытыусылар кәңәшендә Өфө районы уҡытыусылары һәм халыҡ мәғарифе работниктары республиканың бөтә уҡытыусыларына һәм мәғариф работниктарына мөрәжәғәт ҡабул итеп, конкрет йөкләмәләр алғайнылар.

Хәҙер районды мәктәптәрендә алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн ҙур көрәш йәйелдерелде. Бөтә мәктәптәрҙә, колхоздарҙа В. И. Ленин исемендәге ауыл хужалығы фәндәре Академияһының август сессияһы материалдары, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын ентекле өйрәнелде. Мичуринсе биология фәненең нигеҙҙәрен киң массалар араһында пропагандалау өсөн урта һәм ете йыллыҡ мәктәптәр ҡаршыһында 17 лекторҙар группаһы ойошторолдо. Уларҙың члендәре — биология уҡытыусылары, агрономдар һәм алдынғы уҡытыусылар — комсомолецтар, колхозсылар. Ауыл активе һәм уҡыусылар араһында биология, агротехника һәм башҡа фәнни, политик темаларға лекциялар, докладтар, беседалар үткәрәләр. Мөрәжәғәт ҡабул ителгәндән алып бөгөнгө көнгә тиклем район буйынса «Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планы», «Докучаев—Вильямс комплексендәге үлән-баҫыу системаһы», «И. В. Мичуриндең тормошо һәм эшмәкәрлеге», «Малсылыҡта мичуринсе биология нигеҙҙәре», «Ҡоролоҡ нимәнән була һәм уның менән нисек көрәшергә», «Юғары урожай звенолары», «Тәбиғәтте үҙгәртеү буйынса сталинсе планды үтәүҙә комсомолдың бурыстары» һәм башҡа темаларға 180 лекция һәм беседалар үткәрелде. Бынан башҡа мәктәптәр инициативаһы менән бөтә колхоздарҙа тип әйтерлек агротехник түңәрәктәр ойошторолдо.

Быйыл барлыҡ мәктәп яны участкалары ла йәшелләндереләсәк. Участкалар таҙартыла, төрлө декоратив ағастар, емеш-еләк һәм сәскә орлоҡтары йыйыла, баҡсаларҙы ҡоймалау өсөн материалдар туплана. Мәҫәлән, мөдире иптәш П. А. Лапатина булған Раевка башланғыс мәктәбенең һәр бер уҡыусыһы быйыл мәктәп яны участкаһында үҙҙәре унар төп үҫемлек ултыртып тәрбиәләйәсәктәр. Хәҙер үҫемлектәр питомниктарға ултыртылдылар ҙа инде. Күп кенә мәктәптәрҙә йәш мичуринселәр түңәрәктәре эшкә башланы.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе бөйөк планын үтәү юлында Өфө район уҡытыусылары һәм уҡыусылары колхоздарға һәм совхоздарға шефлыҡ итәләр.

Колхоздарға урман полосалары ултыртыуға йәш үҫентеләр етештереү өсөн Чесноковка, Козыревка, Миловка, Черкассная һәм башҡа мәктәптәрҙә 50 мең төп үҫемлеккә иҫәпләнеп питомниктәр яһалды.

Колхоз һәм совхоздарҙа емеш-еләк баҡсаларын аяҡҡа баҫтырыу, йәки яңынан төҙөү эштәрендә лә уҡытыусылар һәм уҡыусылар актив ҡатнашалар. Мәҫәлән, «Красный Таушь» колхозының бығаса аҙ иғтибар ителгән «емеш-еләк баҡсаһын аяҡҡа баҫтырыу өсөн колхозды Кирилл башланғыс мәктәбе шефҡа алды. Шефтар хәҙер баҡсаны таҙарталар. Улар колхоз өсөн питомниктарға бер мең төп ағас орлоғо ултырттылар.

Уҡыусылар шулай уҡ колхоздың малсылыҡ фермалары өҫтөнән дә шефлыҡ итәләр. Был өлкәлә Шакша урта мәктәбе уҡыусылары айырыуса актив эшләйҙәр. Улар колхоздың йәш малдары таҙа, көр булып үҫһен өсөн көндәлек хәстәрлек күрәләр.

Ф. Иҫәнғолов.

Практик эш менән

Баймаҡ 1-се номерлы урта мәктәбенең уҡытыусылар һәм уҡыусылар коллективы тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе программаһын өйрәнеү һәм уны практик тормошҡа ашырыуға тотондолар. Был мәсьәлә буйынса Өфө районы уҡытыусыларының мөрәжәғәтенә яуап итеп, беҙ түбәндәгеләрҙе эшләйбеҙ.

Районды колхоздарына докладчиктар ебәрелә. Улар яҙғы сәсеү ваҡытында колхоз, совхоздарҙа фәнни темаларға докладтар, беседалар үткәрәсәктәр, практик ярҙам күрһәтәләр. Агротехник пропаганда буйынса түңәрәктәр ойоштоола. Уҡыусылар менән мәктәп участкаһына ағас ултыртыу, йәшелсә үҫтереү, колхоз, совхоздарға һәм урмандарға экскурсиялар ойоштороу көҙ уныҡда тотола. Хәҙер уҡыусылар мәктәптә һәр төрлө орлоҡтарҙы шыттырыу һәм күҙәтеү эштәре алып баралар.

Мәктәптең биология уҡытыусыһы иптәш Зәйтүнә Кәримова һуңғы 3 ай эсендә биологтар өсөн «Хәҙерге биологияла материализмдың идеализмға ҡаршы көрәше», «Яңы программа буйынса 5—9-сы кластар ҙа тәбиғәт фәне уҡытыу» һәм кустовой кәңәшмәлә «Ҡышҡы дәүерҙә 1—3 кластарҙа тәбиғәт фәне уҡытыу» тигән темаларға доклад яһаны.

Быларҙан тыш мәктәп уҡытыусылары һәм ҡала интеллигенцияһы өсөн «Илебеҙҙең культураһын күтәреү, сталинсе планды тормошҡа ашырыу һәм тәбиғәтте үҙгәртеү» тигән темаларға лекциялар уҡылды.

Мәдинә Шәйдуллина,
Баймаҡ 1-се номерлы урта мәктәбе уҡытыусыһы.

Ҡыуғын башланды

Ҡариҙел. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Кесе Бәрҙәшле һәм Оло Бәрҙәшле йылғаларында ҡыуғын башланды.

Кесе Бәрҙәшле йылғаһында беренсе көндә һыуға 2140 кубометр ағас төшөрелде. Иптәш Сәнтова етәкселек иткән бригада һәр көндә һыуға 300 — 320 кубометр ағас төшөрә.

Ҡариҙел леспромхозынан ҡыуғында 600 кеше эшләй. Улар араһында агитацион-массовый эштәр киң йәйелдерелде.

Леспромхоз эшселәре ҡыуғынды Еңеү көнөнә — 9 майға тамамлау өсөн көрәшәләр.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Ҡытайҙың Халҡ-азатлыҡ армияһы командованиеһе вәкиленең белдереүе

БЭЙПИН, 6 май. (ТАСС). Синьхуа агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Халҡ-азатлыҡ армияһы командованиеһенең вәкиле генерал Ли Тао Англияның «Аметист» крейсеры менән булған ваҡиға айҡанлы ошондай белдереү яһаған:

Һуғыш провокаторы Черчиллдең һатаршҡан белдереүен беҙ кире ҡағабыҙ.

Черчилль 26 апрелдә Англия парламентының түбән палатаһында, Англия хөкүмәте «хәрби үс алыуҙы тормошҡа ашырыу» өсөн Алыҫ Көнсығышҡа ике авиаматка ебәрһен тигән талап менән сығыш яһаны. Черчилль әфәнде, һеҙ беҙҙән ни өсөн «үс алырға» теләйһегеҙ? Англияның хәрби карабы Гоминдан карабы менән бергә Ҡытайҙың Халҡ-азатлыҡ армияһының оборона районына барып инде һәм Халҡ-азатлыҡ армияһына ҡаршы артиллериянан ут асты, ошоноң һөҙөмтәһендә Халҡ-азатлыҡ армияһының иң батыр һәм намыҫлы боецтарынан 252 кеше үлтерелде һәм яраланды. Инглиздәр Ҡытай территорияһына баҫып инделәр һәм иҫ киткес ҙур енәйәттәр эшләнеләр.

Англия хөкүмәтенең үҙ хатаһын иҡрар итеүен, уның өсөн ғәфү үтенеүен һәм килтергән зарарҙары өсөн түләүен талап итергә Халҡ-азатлыҡ армияһының тулы нигеҙе бар.

Премьер-министр Эттлиҙең белдереүе лә шулай уҡ дөрөҫ түгел. Ул Ҡытайҙағы Янцзы йылғаһына хәрби карап ебәрергә Англияның хоҡуғы бар, тип әйтте.

Янцзы йылғаһы Ҡытай территорияһының эсендәге йылға ул. Уға хәрби карап ебәрергә инглиздәрҙең ниндәй хоҡуҡтары булһын? Һис бер хоҡуҡтары юҡ.

Ҡытай халҡы Ҡытайҙың суверенитетын һәм территорияһының бөтөнлөгөн яҡларға тейеш. Сит ил хөкүмәттәренең баҫып инеүҙәренә һәм Ҡытай халҡы хоҡуҡтарын һанға һуҡмауға һис та юл ҡуйырға ярамай.

Эттли былай тип белдерҙе: Халҡ-азатлыҡ армияһы, йәнәһе Англия крейсеры «Аметистең» Нанкинға килеүенә юл ҡуйырға ниәтләгән, ләкин был крейсерҙең Халҡ-азатлыҡ армияһына йылғаны аша сыҡҡанда ярҙам күрһәтеүе шарт итеп ҡуйылған». Эттли юҡты һөйләй.

Халҡ-азатлыҡ армияһы «Аметист» крейсерына Нанкин портына инергә рөхсәт бирмәне, Халҡ-азатлыҡ армияһы Янцзы йылғаһын аша сыҡҡанда ла, башҡа ниндәй ҙә булһа ваҡиғаларҙа ла сит ил державаларының хәрби көстәренең ярҙамына таянып эш итмәне.

Киреһенсә, Халҡ-азатлыҡ армияһы Англияның, АҠШ-тың, Францияның Янцзы йылғаһынан, Хуанпуҙан һәм Ҡытайҙың башҡа урындарынан үҙҙәренең хәрби караптарын, хәрби авиацияларын, десант частәрен һәм Ҡытайҙың йылғаларындағы, диңгеҙҙәрендәге, ҡоро ерҙәрендәге һәм һауаһындағы башҡа ҡоралы көстәрен тиҙ арала алыуҙарын һәм Ҡытай халҡы дошмандарына граждандар һуғышында булышлыҡ күрһәтмәүҙәрен талап итә.

Ҡытайҙың хәрби Халҡ-революцион комитеты һәм Халҡ хөкүмәте ошо көнгә тиклем әле ниндәй ҙә булһа сит ил хөкүмәте менән дипломатик мөнәсәбәт урынлаштырғандары юҡ. Ләкин Ҡытайҙың хәрби революцион Халҡ комитеты һәм Халҡ хөкүмәте Ҡытайҙағы файҙалы предприятиеләрҙә эшләүсе сит ил граждандарын яҡларға әҙерҙәр.

Ҡытайҙың хәрби-революцион Халҡ комитеты һәм Халҡ хөкүмәте сит ил государстволары менән дипломатик мөнәсәбәттәр булдырыу тураһындағы мәсьәләне тикшерергә теләйҙәр.

Был мөнәсәбәттәр тиң хоҡуҡлылыҡ нигеҙенә, үҙ-ара файҙалы башланғыстарға һәм бойондороҡһоҙлоҡто, территорияларҙың бөтөнлөгөн һәм суверенитетты үҙ-ара ихтирам итеү нигеҙенә ҡоролған булырға тейештәр. Ләкин бөтәһенән элек, сит ил государстволары Гоминдан реакционерҙарына ярҙам итмәскә тейештәр.

Хәрби-революцион Халҡ комитеты һәм Халҡ хөкүмәте теләһә ниндәй сит ил хөкүмәттәренең ниндәй ҙә булһа тураһында ҡытып эш итеүҙәрен таныуға теләмәй. Әгәр ҙә сит ил хөкүмәттәре беҙҙең менән дипломатик мөнәсәбәттәр булдырыу тураһындағы мәсьәләне тикшерергә теләйҙәр икән, улар Гоминдандың ҡалдыҡ көстәре менән мөнәсәбәттәрен өҙергә һәм үҙҙәренең ҡоралы көстәрен Ҡытайҙан алып китергә тейештәр.

Эттли, Ҡытайҙағы коммунистар партияһы сит ил государстволары менән дипломатик мөнәсәбәттәр булмағанлыҡтан, сит ил хөкүмәттәренең элекке дипломатик кешеләре менән (Гоминдан тарафынан танылған консульстволар менән) эш итергә теләмәй тип зарлана.

Ләкин был зарланыу һис бер нигеҙһеҙ. Үткән йылдар эсендә АҠШ, Англия, Канада хөкүмәттәре беҙгә ҡаршы көрәштә Гоминданға ярҙам итеп килделәр. Эттли был турала онотто. Беҙгә ҡаршы тотҡан ваҡытта күптән түгел һыуға батҡан ауыр крейсер «Чунцин» Гоминданға кем тарафынан бүләк ителгәйне икән? Эттли әфәнде был турала онотҡан микән?»

Көньяҡ Корея ғәскәрҙәренең ике батальоны Төньяҡ Кореяға сығыуы тураһында Корея Халҡ-демократик республикаһы Үҙәк информация бюроһының белдереүе

ПХЕНЬЯН, 6 май. (ТАСС). Пхеньян радиоһы, Көньяҡ Корея ғәскәрҙәренең ике батальоны Төньяҡ Кореяға сығыуы тураһында Корея Халҡ-демократик республикаһы Үҙәк информация бюроһының официаль белдереүен тапшырҙы.

Белдереүҙә былай тип әйтелә:

Көньяҡ Корея ғәскәрҙәренең Чунчен районында (Канвон провинцияһы, 38-се параллелдән көньяҡҡараҡ) урынлашҡан 6-сы бригадаһы 8-се полкының беренсе батальоны батальон командиры Пхе Му Вон етәкселегендә 5 майҙа таң беленгәндә баш күтәрҙе һәм иртәнге 4 сәғәттә тулы ҡоралланған хәлдә—Америка системаһындағы мылтыҡтар, еңел һәм ауыр пулеметтар һәм миномёттар менән Хачен районында 38-се параллелдән төньяҡҡа сыҡты.

5 майҙа иртәнге 5 сәғәт 30 минутта Хачен районында урынлашҡан 6-сы бригада 8-се полктың 2-се батальоны баш күтәрҙе һәм батальон командиры Кан Пхен Су етәкселегендә тулы ҡоралланған хәлдә — Америка системаһындағы ҡорал менән Имце өйәҙе районында төньяҡҡа сыҡты.

Баш күтәргән батальондарҙың, тыуған илдәрен Америка монополистарына һатыусы енәйәтселәр—реакционерҙар Ли Сын Маны, Ли Бум Суктың, Ким Сен Суҙың күрә алмаусы һәм тыуған илдәрен һәм корей халҡын һөйөүсе һалдаттары баш күтәрҙеләр.

Американың Германиялағы оккупацион ғәскәрҙәре араһында дезертирлек

БЕРЛИН, 6 май. (ТАСС). «Нахтэкспресс» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Американың Баварияһағы хәрби губернаторы генерал Ван Вагонер ошо көндәрҙә генерал Клейгә яҙма доклад ебәргән, унда ул Американың Германиялағы оккупацион ғәскәрҙәре араһында әлеһән-әле үҫә барған дезертирлек тураһында әйтә.

«Мин һеҙҙең иғтибарығыҙҙы шуға йүнәлтәм,—тип яҙа Ван Вагонер,—һуңғы ваҡыттарҙа оккупацион ғәскәрҙәр араһында дезертирлек бик ныҡ көсәйҙе, был минең өлкәләге армия соединениеларының мораль торошона сериоз йоғонто яһай».

Ван Вагонер унан ары, дезертирҙарҙың бер өлөшө Баварияла урлау һәм ҡара баҙарҙа һатыу итеү иҫәбенә йәшәй, ләкин уларҙың күпселеге көнбайышҡа табан китте, тип билдәләй.

«Күптән түгел,—тип дауам итә Ван Вагонер,—мин Төньяҡ Рейн-Вестфалия ерендәге инглиз хәрби губернаторы генерал Бишопдан хат алдым, ул ошо хатында ул яҡтарҙа йәшәүсе халыҡтарҙы талау ваҡиғалары булыуына иғтибарҙы йүнәлтә һәм Баварияла урынлашҡан хәрби частарҙан ос америкалы һалдаттың арестҡа алыныуы тураһында хәбәр итә.

Миңә шулай уҡ беҙҙең армиянан ҡасҡан һәм ялған паспорттары булған дезертирҙарҙың Голландия самолеттарын хеҙмәтләндереүсе менән файҙаланғанлыҡтары ла билдәле».

Халҡ-ара күҙәтеү

Массалар тыныслыҡ һәм демократия өсөн көрәшәләр

1949 йылдың Беренсе Майы сит илдәрҙә массаларҙың бығаса күрелмәгән дәрәжәлә киң сығыштары билдәһе аҫтында үтте. Был сығыштарҙың көсө шунда — улар тыныслыҡ өсөн көрәштең бөйөк идеялары менән рухланғандар. Тыныслыҡты яҡлап алып ҡалыу, атомщиктарҙың агрессия пландарының тормошҡа ашырылыуына ҡамасаулау, халыҡ-ара хеҙмәттәшлек эшен тәьмин итеү, демократик хоҡуҡтар өсөн көрәшеү — күп миллионлы ябай кешеләр массаларын демонстранттар колоннаһына килтергән идеялар бына ошондайҙар.

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың әле яңы ғына тамамланған бөтә донъя конгресы массаларҙың ойошҡан булыуҙарының әһәмиәтен асты һәм башында Советтар Союзы торған демократия лагеренең тыныслыҡтың иң бөйөк һәм төп көсө булыуын күрһәтте.

Берлиндең көнбайыш секторҙарында һәм Лондонда полицейскийҙарҙың тыйыуҙарына ҡарамаҫтан, массовый демонстрациялар һәм митингылар булып үтте.

Миллиондан артыҡ хеҙмәтсәндәр Париж урамдарына сыҡтылар. Япония башҡалаһының ярты миллиондан артыҡ хеҙмәтсән халҡы — икеләтә иҙеү аҫтында — Япония реакцияһы һәм сит ил военщинаһы иҙеүе аҫтында йәшәүсе кешеләр оҙаҡ тыныслыҡты һәм бойондороҡһоҙлоҡто яҡлауға йүнәлтелгән лозунгылар менән сығыш яһанылар.

Бөтә илдәрҙә лә Советтар Союзы менән дуҫлыҡҡа саҡырыу иҫ киткес ҙур көс менән яңғыраны. Эшселәрҙең Беренсе Май колонналарында һуғыш ветерандарының, партизандарҙың, прогрессив интеллигенцияның, крәҫтиәндәр делегацияларының ҡатнашыуы тыныслыҡ өсөн көрәш эшенең бөтә халыҡ эше булып әйләнгәнлеген күрһәтә. 1949 йылдың Беренсе Майы, Беренсе Май байрамы тарихында бер ваҡытта ла булмағанса, хеҙмәтсәндәрҙең халҡ-ара солидарлыҡ ҡеүәтен күрһәтте.

БМО Генеральный Ассамблеяһының сессияһында

Сессияның асылыуын Англия-Америка матбуғаты Именселек Советының даими члендәренең берҙәмлек принцибына—«вето»ға яңынан атакалар яһау менән ҡаршыланы. Газеталар, Именселек Советы эштәренең уңышһыҙ барыуының сәбәбе, йәнәһе Совет делегацияһының «вето» хоҡуғын дуйыз иш*ме* менән файҙаланыуында тип һөрәп һалдылар.

БМО-ның нигеҙҙәрен емереүгә йүнәлтелгән был пропагандистик тактика 13 апрелдә үк әле Ассамблеяның пленар ултырышында отпор алды.

Совет делегацияһының етәксеһе А. А. Громыко ул ваҡытта үҙенең сығышында, СССРветоны ҡулланып, БМО-ны һәм уның Уставын нығытыу бурыстарына, ҡайһы бер бөйөк державаларҙың агрессив пландарына ҡаршы государстволарҙың суверенитетен һаҡлау кәрәклегенә таянып эш итте, тип күрһәтте.

Ул ваҡытта уҡ А. А. Громыко былай тип билдәләне: Совет делегацияһы Индонезия мәсьәләһен ҡарағанда «вето» хоҡуғын ҡулланманы һәм, шулай булыуға ҡарамаҫтан, ос йыл буйына дауам иткән дискуссиянан һуң да эффектлы ҡарар ҡабул ителмәне, сөнки күп яфалар күреп интеккән был илдә һуғыш хәрәкәттәрен туҡтатыуға Англия менән АҠШ юл ҡуймаҫ өсөн, бөтә хәйләләрҙе эшләнеләр.

Сессия асылғандан һуң бер ай ваҡыт үтте. Билдәле булғанынса, сессияла «вето» хоҡуғы ҡулланылмай. Англия-Америка вәкилдәре ҡулында уларға күндәм булған күпселек тәьмин ителгән, ә эш һаман да, элеккесә, «уңышһыҙ» бара. Иң мөһим мәсьәләләр (Индонезия, Испания, күсерелгән кешеләр тураһындағы мәсьәләләр) бөтәһе лә Англия-Америка делегациялары тарафынан күрәләтә алдағы сессияға күсереү мөмкинлеген өмөт итеп, аҙаҡҡа ҡалдырылалар.

Италия колониялары тураһындағы мәсьәләне тикшереү барышында эште оҙаҡҡа һуҙыу методтары айырыуса асыҡ күренеп тора. Бына инде бер айҙан бирле Политик комитет Италия колонияларының яҙмышы менән шөғөлләнә. Тап Совет делегацияһы халҡ-ара опека урынлаштырыу тураһында эшлекле конструктив тәҡдим индерҙе, был тәҡдим ошо территорияларҙың билдәле сроктарҙа бойондороҡһоҙлоҡҡа өлгәшеүҙәрен тәьмин итеүгә йүнәлтелгәйне.

Совет тәҡдимә килешелгән ҡарар сығарыу мөмкинлегенә иҫәп тотоп инделде, шуның менән бергә, ул 1945 йылдың сентябрендә үк, АҠШ-тың ул ваҡыттағы государство секретаре Бирнс тарафынан индерелгән тәҡдимдәргә тура килә ине.

3 һәм 4 май көндәрендә Политик комитет Италия колониялары тураһындағы дискуссияны дауам иттерҙе, ә унан һуң резолюция проектын тикшереүгә күсте.

Совет делегацияһы тарафынан күтәрелгән коллектив опека принцибе һәм ошо элекке колонияларҙың бойондороҡһоҙлоҡҡа табан үҫеү перспективалары киң яҡлау тапты. Ғәрәп илдәренең, Пакистан, Индия, Польша, Бирма, Ҡытай, Филиппины, Гаити, Белоруссия ССР-ы, Украина ССР-ы делегаттары уны яҡлап сығыш яһанылар.

Был Англияны үҙенең резолюция проектын индерергә мәжбүр итте, был проектта Совет тәҡдимдәре файҙаһына булған настроениеларҙы иҫәпкә алып, Ливияға һәм Киренаикаға халҡ-ара опека урынлаштырыу тураһында аҫтыртын ғына әйтеп үтелә, ә практик рәүештә Англия идараһын урынлаштырырға тәҡдим ителә. Триполитания менән Феццанға опека булдырыу шарттары тураһындағы ҡарарҙы ғөмүмән дүртенсе сессияға тиклем кисектереп торорға тәҡдим ителә.

Үҙ проектын яҡлап сығыш яһап, Англия делегаты Макнейл идеаль ҡарар табыу мөмкин түгел тип белдерҙе һәм Англия планын «идеалға яҡынераҡ булған» план тип характерланы.

Америка делегаты Даллес, «ул бөйөк ынтылыштарҙы» ҡәнәғәтләндермәй, тип таныһа ла Англия проектын яҡлап сығыш яһаны. Бирнстең тәҡдимен Даллес «уларҙың авторының идеалист» булыуы арҡаһында, шулай уҡ «практикала ҡулланырлыҡ түгел» тип белдерҙе һәм әгәр ҙә Англия хупламаһа, һис бер төрлө ҡарарҙың да практик тормошҡа ашырылыуы мөмкин түгел тигән фекер белдерҙе.

Ләкин, шуныһы ғәжәп, Макнейл дә, Даллес та Англия проектын был сессияла ҡабул итергә ҡаҙаш бирмәйҙәр. Был хәйлә артына Англияға һәм мөмкин булған һуҙ ҡуйышыуҙарҙа ҡатнашасаҡ башҡа илдәргә баҫым яһауҙың өҫтәмә мөмкинлектәрҙе үҙҙәренә резерв итеп ҡалдырыу теләге йәшеренгән.

Англия проекты Латин америкаһы илдәренең ҡаршылығына осрағас, мәсьәләне хәл ҡылыуҙың Австралия тарафынан тәҡдим ителгән проекты килеп сыҡты, был проект мәсьәләне яңынан өйрәнергә һәм БМО-ға докладты ... 1 сентябргә әҙерләргә тәҡдим итә.

Тап совет тәҡдимдәре — коллектив опека тураһындағы тәҡдимдәр Италияның элекке колонияларындағы халыҡтарҙың төп интерестарына яуап бирәләр, сөнки улар Советтар Союзының милли политика буйынса демократик принциптарына һәм донъя ныҡлы тыныслыҡ интерестарына нигеҙләнгәндәр.

В. Гришанин.

Америка властәре ҙур хәрби енәйәтсене тотоп биреүҙән баш тарталар

ВЕНА, 5 май. (ТАСС). Австриялағы матбуғат агентствоһы ошондай официаль хәбәр тапшыра: Американың Германиялағы хәрби администрацияһы Зальцбургтың элекке гитлерсе гауляйтере һәм «империя наместнигы» Шеелде тотоп биреү тураһында Австрия хөкүмәтенең юллауын ҡәнәғәтләндереүҙән баш тартты.

Шеель Австрия территорияһында яһаған хәрби енәйәттәре өсөн хөкөм ителергә тейеш.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН" газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениелары газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәре һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01945 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 91 (8191)
10 МАЙ
шишәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ССР Союзы Ҡораллы Көстәре Министренең Приказы. (1-се бит).
Барлыҡ көстә иртә культуралар сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауға туплайыҡ! (1-се бит).
Ғ. Әхмәтшин. — Смена нормаларын һаңға һуҡмайҙар. (1-се бит).
В. Гончаров. — Беренсе коммунистик субботниктан — бөтә халыҡ ярышына. (2-се бит).
Партия тормошо. М. Струнов. — Коммунистәрҙең производствола инициативалары. (2-се бит).
Ш. Аблаев. — Промкооперация йәштәре араһында культура эштәрен яҡшыртырға. (2-се бит).
М. Кәримов. — «Сталинград һуғышы». (3-сө бит).
Агроном кәңәштәре. А. Ракитина. — Юғары урожай алыу — һәр бер колхоздың мөһим бурысы. (3-сө бит).
Я. Эльсберг. — Бөйөк рус яҙыусыһы-Сатирик. (3-сө бит).
К. Ғәбитов һәм С. Ҡадыров. — Бутерелет. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

ТИҘ ҺӘМ ЯҠШЫ ИТЕП СӘСЕРГӘ

Яҙғы сәсеү — юғары урожайҙың яҙмышын хәл итә. Республикабыҙҙың колхозсылары, МТС һәм совхоз работниктәре, ауыл хужалығы специалистәре бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта 1949 йылда игенселектең культураһын күтәреүҙә арымай-талмай эшләргә, яҙғы сәсеүҙе иң ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәрергә, тотош майҙандарҙа юғары урожай үҫтерен алырға, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын срогынан алда үтәргә йөкләмә алғайнылар.

Хәҙер бына был йөкләмәне үтәүҙә хәл иткес осор башланды. Яҙғы сәсеүҙе иң яҡшы агротехник сроктарҙа юғары сифатлы итеп үткәреү — юғары урожайға ныҡлы нигеҙ һалыу тигән һүҙ. Быны шуға күрә лә республикабыҙҙың алдынғы колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы көндөң һәр бер сәғәтен һәм минутын ныҡлы иҫәптә тоталар һәм уны тулыһынса файҙаланыу саралары күрәләр. Пангель бөртөклө ашлыҡ совхозы коллективе (директоры иптәш Крыгин) иртә культуралар сәсеүҙе республикабыҙҙа беренсе булып тамамлауға өлгәште. 8000 гектарҙан артыҡ бөйҙәй бында бары тик туңға һөрөлгән һәм яҡшы эшкәртелгән ергә генә сәселде. Был ҙур еңеүҙе нигеҙҙә механизаторҙар хәл итте. Улар үҙҙәренә ышанып тапшырылған машиналарҙы тулы ҡеүәтендә файҙаландылар. Һәр көндә 60 гектар урынына, 180 гектар майҙанда ашлыҡ сәсеүсе Бочкарев кеүек трактористәр совхозда тиҫтәләп һаналалар.

Әүләкән районы Сталин исемендәге колхоз члендәре бөтә төр баҫыу эштәрен дә бергә дөрөҫ бәйләп алып баралар. Колхоз иртә культуралар сәсеүҙе беренсе майға уҡ тамамланы. Сәсеү эштәре менән бер үк рәттән ағас ултыртыу һәм пар һөрөү эштәре лә йәйелдерелде. Әбйәлил районының «Серп», «Большевик», «Серп и молот», Молотов һәм башҡа 40 лап колхоздары иртә культуралар сәсеүҙе тамамланылар.

Быйыл республикабыҙҙа яҙғы баҫыу эштәре үҙған йылға ҡарағанда бик һуңлап башланды. Шуның өҫтәнә колхоздар сәсеү менән бер үк ваҡытта байтаҡ ҡына майҙанда ағас ултыртыу эштәрен дә башҡарырға тейештәр. Быны был хәл колхоз, МТС һәм совхоз етәкселәренән, ауыл хужалығы специалистәренән һәм бөтә ауыл партия, совет ойошмаларынан был эштәрҙең бөтәһен дә дөрөҫ ойоштора белеүҙе, тракторҙарҙы һәм йәнле тартыу көстәрен тулыһынса файҙаланыуҙы һәм баҫыу эштәренә оператив етәкселек итеүҙе талап итә.

Май айының яртыһы етеп килә. Ләкин күпселек райондарҙа әле булһа сәсеү эшенә ныҡлап тотонмағандар. Баҡалы районы колхоздарында апрель аҙаҡтарында уҡ массовый рәүештә баҫыу эштәренә башларға тулы мөмкинлектәр бар ине. Ләкин күпселек колхоз һәм МТС етәкселәре «еүешлек» настроениеһена бирелеп, ҡиммәтле ваҡытты бушҡа үткәрҙеләр һәм хәҙер ҙә баҫыу эштәренең темпын күтәреү саралары күрмәйҙәр. «Красная Баррикада» колхозында колхозсылар эшкә бик һуңлап сығалар һәм иртә ҡайталар. Иптәш Асанбаев етәкселек иткән бригадала бер генә һабансы һәм тырмасы ла көндәлек эш нормаларын үтәмәйҙәр. Был колхозды хеҙмәтләндереүсе иптәш Лаппо етәкселек иткән трактор бригадаһы ла һуңғы ике көндә ни бары 2 гектар ер һөрҙө.

Һәр бер колхозда туңға һөрөлгән бөтә майҙан баҫыу эштәренә башлауҙың тәүге ике-өс көнө эсендә уҡ тырматылырға тейеш булыуға ҡарамаҫтан, Ҡандра, Әлшәй, Ҡырмыҫҡалы, Ермәкәй, Мәләүез, Ауырғазы райондарында был эш сиктән тыш әкрен бара.

Республикабыҙҙа баҫыу эштәрендә килеп тыуған был тревогалы хәлдең төп сәбәбе — тракторҙар паркының насар файҙаланылыуында һәм МТС-тар менән колхоздар араһында төҙәшкән договорҙы үтәүгә яуапһыҙ ҡарауҙа. Күп кенә МТС-тарҙа трактор бригадаларында эштең юғары сифаты өсөн башланған патриотик хәрәкәткә формаль рәүештә генә ҡарайҙар. Мәҫәлән, Ерғән МТС-ы хеҙмәтләндергән 23 колхоздың береһендә лә трактористәр көндәлек эш нормаларын үтәмәйҙәр. МТС колхоздар менән төҙәшкән договор буйынса көн һайын 1000 гектар тырматырға, 400 гектар сәсергә, 215 гектар ер һөрөргә тейеш. Бының өсөн МТС-та 50-нән артыҡ трактор, 22 сәскес һәм башҡа тағылма инвентарҙар бар. Ләкин МТС директоры Зюляркин һәм уның политик эштәр буйынса урынбаҫары Захаров иптәштәр йөкләмәләр алыу һәм колхоздарға тракторҙар ебәреү менән генә тынысланып ҡалғандар. Тракторҙарҙы ике сменала тулы ҡеүәтендә файҙаланыуҙа, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүҙә трактор бригадаларына эшлекле ярҙам күрһәтмәйҙәр.

Баҫыу эштәренең сифаты өсөн көрәш — бөтә МТС һәм колхоздарҙың, бөтә колхозсыларҙың һәм механизаторҙарҙың почетлы бурысы. Ерҙе предплужникле һабандар менән һөрөү — һәр бер тракторист өсөн закон булып тороуға ҡарамаҫтан, МТС-тарҙа уға артыҡ «мәшәҡәтле» эш тип ҡарайҙар. Ташлы, Ҡырмыҫҡалы, Сибай, Ерғән МТС-тарында күпселек тракторҙар предплужникһеҙ һабандар менән эшләйҙәр. МТС, колхоз етәкселәре, агрономдар агротехниканы был рәүешле тупаҫ боҙоуҙарға килешеп ҡарайҙар.

ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы «Республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы баҫыу эштәрен ойоштороуҙағы һәм үткәреүҙәге етешһеҙлектәр тураһында» — тигән ҡарарында ВКП(б) райкомдарын, район советы исполкомдарын, район ауыл хужалығы бүлектәрен, МТС һәм совхоз директорҙарын баҫыу эштәренең сифатына ныҡлы контроль булдырырға һәм агротехниканы һәр төрлө боҙоуҙарға ҡаршы ҡырҡа көрәш алып барырға мәжбүр итте. Агротехниканы боҙоу колхозға ҡаршы һәм государствоға ҡаршы енәйәт тип ҡаралырға, был мәсьәлә шунда уҡ ныҡлап тикшерелергә һәм агротехниканы боҙоуға юл ҡуйыусыларға ҡаты сара күрелергә тейеш.

Республикабыҙҙа баҫыу эштәрен ойоштороуҙа булған етешһеҙлектәрҙе иң ҡыҫҡа сроктарҙа бөтөрөүгә һәм һәр бер колхоз һәм совхоз буйынса яҙғы сәсеү планын тиҙ көндәрҙә үтәү өсөн баҫыу эштәренең темпын ҡырҡа күтәрергә кәрәк. Ә был бурысты бөтә тракторҙарҙы һәм колхоздарҙа булған йәнле тартыу көстәрен тулыһынса файҙаланғанда, сәсеү эштәре менән оператив етәкселек иткәндә генә уңышлы үтәү мөмкин. Агрономдарҙың урыны хәҙер баҫыуҙа, трактор бригадаларында, звеноларҙа — һабансылар, сәсеүселәр араһында булырға тейеш. Сифат өсөн беренсе яуаплылыҡты агрономдар яуап бирәләр.

БАССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы ҡарары нигеҙендә ошо йылдың 5 майынан 12 майына тиклем республикабыҙҙа «Урман аҙнаһы» бара. ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары был аҙнала сәсеү темпын ҡырҡа күтәреү менән бергә, һәр бер колхоздың, совхоздың баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу буйынса алған йөкләмәләрен дә тулыһынса үтәүҙәренә өлгәшергә тейештәр.

БАРЛЫҠ КӨСТӘ ИРТӘ КУЛЬТУРАЛАР СӘСЕҮҘЕ ТИҘЕРӘК ТАМАМЛАУҒА ТУПЛАЙЫҠ!

Сәсеү тамамланды

ҒАФУРИ. (Телефон аша). «Ҡыҙыл байраҡ» колхозы районда беренсе булып иртә культуралар һәм шулай уҡ шәкәр сөгөлдөрө, күп йыллыҡ үләндәр сәсеү планын 6 көндә тулыһынса үтәне.

Сәсеүҙең сифаты яҡшы. Хәҙер колхоз бөтә көстә ағас ултыртыу эшенә тупланы.

Йәғфәр Ғәлиев.

Тракторҙар тик торалар

БАЙМАҠ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Сибай МТС-ының бөтә тракторҙары ла баҫыуға сыҡтылар. Ләкин трактор паркының яртыһынан күберәге эшләмәй. Иптәш Харрасов етәкселек иткән трактор бригадаһы Чапаев исемендәге колхозды хеҙмәтләндерә. Бригада баҫыуға сығыуҙың беренсе көндәренән бирле юнләп эшләмәй. Ике трактор 15 көн буйына ни бары 95 гектар ғына ер һөрҙө. Эштең сифатына иғтибар ителмәй, ер 12—15 сантиметр тәрәнлектә генә һөрөлә. Трактористарҙың хеҙмәте дөрөҫ ойошторолмағанлыҡтан смена нормалары үтәлмәй. НАТИ тракторында эшләүсе тракторист Көмөшкөҙүв ярты ай буйына ни бары 8 гектар ғына ер һөрә алды. Ә Аралбаев иптәш:

— Өс биш көнлөктә 4 гектар ғына ер эшкәрттем, бөтә бәлә тракторҙарҙың насар ремонтланыуында, — ти.

Киров исемендәге колхозды хеҙмәтләндереүсе тракторҙар бер генә тулы смена ла эшләгәндәре юҡ. Был бригаданың 9-сы номерлы тракторының артҡы тәгәрмәсе әйләнмәй, ә 11-се номерле тракторҙың поршендәре төрөк булмау арҡаһында 36 сәғәт тик ултырҙы. Яғыулыҡ етешмәй. Ошо сәбәптәр арҡаһында бригада 700 урынына 55 гектар ғына ер эшкәртте. Тракторист Байназаров, Расхужин иптәштәр смена нормаларын 30—35 проценттан да арттыра алғандары юҡ, предплужникһеҙ һабандар менән һөрәләр. Күп кенә тракторҙар яғыулыҡ булмауҙан эшләмәй ултыралар.

Сибай МТС-ының тракторҙары «Урғаҙа», «Көрәш» һәм Куйбышев исемендәге колхоздарҙа ла сәсеү эштәрен ырата алмайҙар. 6 майға тиклем МТС механизаторҙары 11 мең урынына 6381 гектар ғына ер һөрҙөләр. Сибай МТС-ында тракторҙарҙың насар ремонтланыуы сәсеү эштәрен тиҙләтеүгә күп ҡыйынлыҡтар килтерә. МТС директоры Виспушкин һәм партия ойошмаһы секретаре Пәһүдин иптәштәр бөтә көстө сәсеүҙе большевиктарса уңышлы тамамлау өсөн тупларға тейештәр.

И. Зарипов.

Темп һәм сифат түбән

ДҮРТӨЙЛӨ. (Телефон аша). Байыш машина-трактор станцияһы районның 31 колхозын хеҙмәтләндерә. Хәҙер иртә культуралар сәсеүҙең иң ҡиммәтле көндәре. Ләкин МТС етәкселәренең «еүешлек» настроениеһе баҫыуҙарҙа сәсеү эштәрен массовый рәүештә йәйеп ебәреүгә мөмкинлек бирмәй. «Ер кипмәгән» тип, тракторҙарҙың 60 проценте эшләмәй тора. Мәҫәлән, «Согласие», «Иҙел буйы», «Комбайн» һәм Крупская исемендәге колхоздарҙа тракторҙар һис ғәфү ителмәҫлек насар эшләйҙәр. Ә «Сатра», «Азин», «Ярыш» колхоздарында тракторҙар ватылып ултыралар. МТС-тың күсмә мастерскойы юҡ, шуға күрә трактористәр теге йәки был часте ремонтлау өсөн МТС-ҡа ҡайтып йөрөп, бик күп ваҡыттарын әрәм итәләр.

Бөтә трактор бригадалары ла тағылма инвентарҙар менән тулыһынса тәьмин ителмәгәндәр. Иптәш Өсләмов етәкселек иткән бригадала өс НАТИ тракторы бар. Ләкин бында ни бары бер генә сәскес бүленгән. Башҡа төр тағылма инвентарҙарҙың етешмәүе лә көслө тракторҙарҙы тулы ҡеүәтендә файҙаланыуға мөмкинлек бирмәй.

Трактор бригадаларында хеҙмәт етештереүсәнлеге түбән. «Согласие», «Правда», «Ҙур шишмә» колхоздарында трактористар смена нормаларын арттырып ҡына үтәйҙәр. «Заря» һәм «Байгилде» колхоздарында эштең сифатына иғтибар бирмәйҙәр, Сей ҡалдырып һөрәләр. Күпселек тракторҙар төндә эшләү өсөн электр яҡтылығы һәм фонарҙар менән тәьмин ителмәгәндәр, ошо арҡала төнгө смена ла эш бармай.

Һәр бер бушҡа үткән көн урожайға зарар килтерә. Бөтә көстө сәсеүҙе агротехник сроктарҙа үткәреү өсөн тупларға кәрәк. МТС-тың директоры Әйеткулов һәм уның политик эштәр буйынса урынбаҫары Ғәлиев иптәштәр был хаталарҙы ашығыс төҙәтергә һәм колхозсылар менән төҙәшкән договорҙарҙы намыҫ менән үтәргә бурыслылар.

Ғ. Хәснетдинов.

Агиткульт бригада баҫыуҙарға сыҡты

АСҠАР. ВКП(б)-ның район комитеты һәм ВЛКСМ райкомы баҫыуҙа эшләүсе колхозсыларҙы культура йөһәтенән хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу һәм уларҙың ял ваҡыттарын күңелле ойоштороу маҡсатында, район үҙәге йәштәренән агиткультбригада төҙөнө. Бригадаға ВЛКСМ райкомының икенсе секретаре иптәш Сабитов етәкселек итә. Хәҙер бригада яҡшы әҙерлек менән колхоздарға сығып китте. Уның репертуары «Ҡаршылау» һәм «Данлы кеше» тигән пьесаларҙан һәм ҙур концерттан тора. Бригада «III Интернационал», «Яңы тормош», «9 май» колхоздарында булды ла инде. Колхозсылар бригада члендәренең сығыштарын ҙур ҡыҙыҡһыныу менән ҡаранылар.

Х. Баимов.

СССР Ҡораллы Көстәре Министре
Советтәр Союзы Маршалы А. М. ВАСИЛЕВСКИЙ

ССР Союзы Ҡораллы Көстәре Министренең ПРИКАЗЫ

1949 йыл 9 май *№ 38* *Мәскәү калаһы*

Иптәштәр һалдаттар һәм матростар, сержанттар һәм старшиналар! Иптәштәр офицерҙәр, генералдар, адмиралдар!

Фашистик Германияны беҙҙең тарихи еңеүебеҙгә бөгөн дүрт йыл тулды.

Большевиктәр партияһы етәкселегендә совет халҡы һәм уның Ҡораллы Көстәре Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында герман империализмына үлемесле удар яһанылар, Тыуған илебеҙҙең азатлығын һәм бойондороҡһоҙлоғон яҡлап алып ҡалдылар, Европа халыҡтарын фашистик ҡоллоҡ ҡурҡыныcынан ҡотҡарҙылар.

Фашистик Германияны еңеүгә дүрт йыл тулыу көнө менән һеҙҙе ҡотлайым һәм тәбрик итәм.

Еңеү көнөн билдәләп ПРИКАЗ БИРӘМ:

Бөгөн, 9 майҙа, Тыуған илебеҙҙең башҡалаһы — Мәскәүҙә, союзный республикаларҙың башҡалаларында һәм шулай уҡ Калининградта, Львовта һәм герой — ҡалаларҙа: Ленинградта, Сталинградта, Севастополдә һәм Одессала—артиллериянан бирелгән 30 залп менән салют яһарға.

Йәшәһен героик совет халҡы һәм уның данлы Ҡораллы Көстәре!

Йәшәһен беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы — Бөтә Союз Коммунистәр большевиктәр партияһы!

Йәшәһен бөйөк юлбашсыбыҙ һәм полководец иптәш Сталин!

Тыуған илебеҙҙең азатлығы һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн көрәштә һәләк булған геройҙарға мәңгелек дан!

СССР Ҡораллы Көстәре Министре
Советтәр Союзы Маршалы ВАСИЛЕВСКИЙ

Смена нормаларын һаңға һуҡмайҙар

Ер башында ятып торған усаҡ эргәһендә йөкомһорап ултырған йәш егет беҙҙе күргәс, ҡабаланмай ғына аяҡтарын ҡымылдатып алды ла, әкрен ғына һөйләп китте:

— Беҙҙең һөрөү эше менән ҡыҙыҡһынаһығыҙмы, әлбиттә? Һөргән булабыҙ... Анау бураҙнала туҡтап торған «НАТИ» — минең бригада тракторы, йәғни Маҡар МТС-ы тракторы була инде уҙ...

Бригадирҙың үҙ-үҙен тотоуы ла, уның һүҙҙәре лә беҙҙе ғәжәпкә ҡалдырҙы. Был бригадир «Ҡыҙыл яр» колхозына договор буйынса эшкә килгәнме, әллә «төш етһен-көн үтһен» тип усаҡ эргәһендә ҡыҙынып ултырыуҙы артығыраҡ күрәме? Бригадир Владимир Мишаковтың бындай һүҙҙәргә лә иҫе китмәне.

— Беренсенән, — тине ул,—МТС-та мин генә һөрөү эшенә тотондом әле. Башҡа бригадаларҙың ҡуҙғалырға иҫтәрендә лә юҡ. Икенсенән, эш шарттары бик насар.

Бындағы хәлдәр менән танышҡас, беҙ, «эш шарттарының насарлығын» түгел, бәлки хеҙмәтте ойоштороуҙың ғәфү ителмәҫлек йомшаҡлығын күрҙек. Бригадалағы «НАТИ» тракторында тәжрибәле механизаторҙар — Хафизов һәм Чапаев иптәштәр эшләйҙәр. Улар үҙган йылдарҙа уҡ ваҡыттың ҡәҙерен белергә — смена заданиеларын үтәргә күнеккән кешеләр. Ә быны быйылғы яҙҙа тәүге бураҙнала уҡ трактор туҡталып тора. Сәбәбе бик ябай: һыу ташыусы һыу килтермәгән. Икенсе тотҡарлыҡ — кәрәсин, бензин һәм майлау материалдары ер уртаһына — бер генә урынға килтереп ҡуйылған. Заправка яһарға кәрәк булған һайын биҙерә тотоп артыннар километр араға йүгерергә кәрәк. Өсөнсө сәбәп — колхоз трактор бригадаһына даими прицепщиктәр беркетмәгән, трактористәр уларҙы үҙҙәре эҙләп йөрөргә мәжбүр булалар.

— Унан һуң, — тине бригадир, — ер еүешерәк бит әле. Бик күп яғыулыҡ әрәм була, бер ҙә экономия яһарға рәт юҡ.

Беҙҙең был һөйләшеү — 29 апрелдә булғайны. Ул саҡта «НАТИ» тракторы көндөҙгө сменаға 6 гектар урынына 1,20 гектар һөрә, төнгө сменала эшләү практикаға индерелмәгән ине. Бригадалағы тәгәрмәсле ике трактор ауыл уртаһындағы майҙанда «ер кипкәнде көтөп» ултыра ине.

Шул уҡ бригадаға тағы ла 6 көн үткәс барырға тура килде. Беҙ бригадирҙы артылып һүтеп ташланған «НАТИ» эргәһендә үҙенең трактористары менән көнбағыш ярып, әкиәт һөйләп ултырған килеш осраттыҡ. Уҙған көндәрҙәге эштәр тураһында һөйләгәнсе уҡ, трактор ябына ишара яһап аҡланырға тотонды:

— Ватылды бит, тәһәрен! Тимәк, насар ремонтлағанбыҙ, тимәк...

Трактористәр уның һүҙен бүлдерергә ашыҡтылар:

—Мәсьәлә — ремонтта түгел. Беҙ техуход яһарға туҡталдыҡ. Техуход— номер 4.

Тракторға күҙ һалыу менән үк уның беренсе нәүбәттәге көндәлек техник тәрбиә лә үтмәгәнлеге күренеп тора ине. Ә улар «техуход номер 4» тураһында һөйләйҙәр. Яҡшылабыраҡ тикшергәс мәсьәлә асыҡланды: был бригада һәр бер төрлө юҡ бар сәбәптәр табып ваҡытты һуҙырға, ерҙең тамам кибеп етеүен көтөргә иҫәп тота икән. МТС етәкселәре бында ғына түгел, бөтә башҡа бригадаларға ла эшкә ошондай мөнәсәбәткә килешеп ҡарайҙар. Сөнки ошо бер аҙна ваҡыт эсендә бригадалағы бер генә тракторис та үҙенең смена нормаһын күпмегә үтәгәнлеген белмәй. Бригадир был хәл менән тынысһыҙланған трактористәргә бик әбәй ғына яуап ҡайтара:

— Дейәм участкаһы һөрөп бөтөргәс, бер юлы ғына үлсәрбеҙ. Һеҙҙең хеҙмәтегеҙ юғалыр тип уйлағайнығыҙмы әллә?

Һүҙ юҡ, трактористарҙың хеҙмәте юғалмаҫ, ләкин уларҙың бөгөнгө көндәлек эш күрһәткестәре бик түбән тора. Хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыуға, трактористәр һәм бригадалар араһында социалистик ярыште ойоштороуға лә ғына ла әһәмиәт бирелмәй.

Беҙҙең иҫәп буйынса, Владимир Мишаков бригадаһында «НАТИ» тракторы смена нормаһының өстән ике һәм, айырым ваҡыттарҙа ярты өлөшөн, ә инде тәгәрмәсле тракторҙар смена нормаһының 30 процентын генә үтәйҙәр. Ә МТС-тың башҡа бригадаларында хәл унан да насарыраҡ тора.

«Тратау» колхозында эшләүсе Булатов Дауыт бригадаһына килгәндә, унда хеҙмәтте ойоштороу, смена заданиеларын үтәү тағы ла насарыраҡ хәлдә. Бындағы тәгәрмәсле тракторҙар, «Ҡыҙыл яр» колхозындағы тәгәрмәсле ике трактор кеүек уҡ, бары тик культивация өсөн генә файҙаланыла. Бөтә өс трактор ҙа әле булһа һөрөү эшенә башламаған. Ләкин культивациялау, тырматыуҙа ла был тракторҙар файҙалы эш күрһәткәндәре юҡ әле. Сөнки ике тракторҙың да магнитолары яҙғы эштәрҙең өсөнсө көнөндә уҡ сафтан сыҡты. МТС-тың яҡын-тирәлә күсмә мастерскойы булмағанлыҡтан (был хәл бөтә бригадаларҙың да эшен ҡатмарлаштыра), бригадир Булатов дүрт көн буйына рәттән МТС мастерскойында ваҡыт уҙғарырға мәжбүр булды. Шулай ҙа уның ҡабаттан ғына ремонтланған магнитоһы тағы ла өс-дүрт сәғәт эшләгәс тә ватылды.

МТС-тың бөтә трактор бригадалары өсөн дә характерлы бына был ҙур етешһеҙлектәр — хеҙмәттең насар ойошторолоуы, бригадаларҙың техник яҡтан тәьмин ителмәүе һәм уларҙың эштәренә етәкселектең булмауы Маҡар МТС-ы зонаһындағы колхоздарҙа яҙғы сәсеү эштәренең темпын бик түбәнәйтә. Смена нормаларын үтәү өсөн көрәште йомшарта.

Ғ. Әхмәтшин.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Радио көнөнә арналған кисә

7 майҙа Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының ҙур залында ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты, СССР связь Министерствоһының Башҡортостан Управлениеһе һәм республика Радиокомитеты тарафынан радио көнөнә арналған тантаналы ултырыш үткәрелде.

Кискe сәғәт һигеҙҙә зал партия, совет, связь, радио, матбуғат, әҙәбиәт, искусство работниктәре һәм ҡала хеҙмәтсәндәре вәкилдәре менән тулы булды.

Тантаналы ултырышты ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретаре иптәш Чуватин асты.

ВКП(б) Өлкә Комитеты секретаре Тәрбанғулов, Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы Председателе урынбаҫары Ермолаев, ВКП(б)-ның ҡала комитеты секретарҙары Мостафин һәм Чуватин, СССР связь Министерствоһының Башҡортостан Управлениеһе начальнигы Духовный, БАССР мәғариф эштәре министры Әлибаев, Башҡортостан радио комитеты председателе Ғәдилов һәм башҡа иптәштәр президиумда урын алдылар.

Почетлы президиумға башында иптәш Сталин торған ВКП(б) Үҙәк Комитетының Политбюроһы һайланды. Был тәҡдим иптәш Сталин хөрмәтенә ҙур алҡыштар менән ҡабул ителде.

Йыйылыш радио көнө тураһында радиокомитет председателе иптәш Ғәдиловтың докладын тыңланы.

Унан һуң Өфө общественносе вәкилдәре ғәйәт ҙур алҡыштар аҫтында иптәш Сталинға ҡотлау телеграммаһы ҡабул иттеләр.

Тантаналы йыйылыш аҙағында ҙур программала концерт бирелде.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Коммунистәрҙең производствола ижади инициативалары

Иптәш Сталин яңылыҡ тойғоһон һәр бер большевиктең ҡиммәтле сифаты, тине. Беҙҙең партия коммунизм өсөн көрәштә тыуған бөтә яңылыҡты һәм алдынғылыҡты һәр яҡлап яҡлай.

Яңылыҡ тойғоһо тәрбиәләү, яңылыҡты һәр яҡлап яҡлау, уға үҫеү өсөн шарттар тыуҙырыу һәр бер партия ойошмаһының бурысы булып тора.

Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ план буйынса задание алғас та беҙҙең завод эшселәре, инженер-техник работниктәре хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыу, яңы производстволарҙы тыуҙырыу һәм киңәйтеү юлдары табыу өсөн ижади эҙләнеүҙәр башлап ебәрҙеләр, күләм һәм сифат күрһәткестәре өсөн көрәш йәйелде. Һөҙөмтәлә, һуңғы ос йыл эсендә продукция эшләп сығарыуҙың дөйөм күләме 5 тапҡырға артты. Эшләп сығарылған продукцияның ассортименте биштән 12-гә еткерелде.

Өлгәшелгән уңышлыҡтар үҙенән-үҙе генә килмәне, ә бөтә коллективтең ныҡышмалы һәм арыу-талыуҙы белмәй көрәшеүе һөҙөмтәһендә яулап алынды. Партия ойошмаһының ойоштороу һәм етәкселек итеү роле уларға нигеҙ итеп һалынған. Партия ойошмаһы эске резервтарҙы һәм мөмкинлектәрҙе асты, уларҙы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәүгә туплаһы.

Завод коммунистәре техникала новаторлыҡ юлынан ҡыйыу баралар, алда осраған тотҡарлыҡтарҙы еңәрәләр һәм ныҡышмалы рәүештә яңы производство күрһәткестәренә ирешәләр.

Февраль айында булып үткән партия отчет-һайлау йыйылышы беренсе цех коммунистәренең иғтибарын аралаш цехтарҙың ритмле һәм өҙлөкһөҙ эшләүҙәренә һәм беренсе кварталдың күтәренке планын үтәүҙе тәьмин итеү маҡсатында эшләп сығарыуҙы арттырыу юлдарын эҙләп табыуға тупланы. Цех начальнигы коммунист Зуенко һәм уның урынбаҫары партгрупорг Письменный иптәштәр тәҡдиме дөрөҫ һығымта яһаныулар һәм электриктәр менән тығыҙ бәйләнештә производство оборудованиеләрен тамырынан үҙгәртеп ҡороуға большевиктәрсә тотондолар. Бик ҡыҫҡа ваҡыт эсендә улар бер тонна продукт эшләп сығарыуҙы 26 минутҡа ҡыҫҡарттылар, эшләп сығарыусанлыҡты цехтың проект ҡеүәтенә ҡарағанда 5 процентҡа арттырҙылар. Хәҙер улар цехҡа нагрузка биреүҙе артабан арттырыу өҫтөндә эшләйҙәр. Завод жюрие беренсе цех коллективының инициативаһын яҡлап, ике аҙ уға заводтың күсмә Ҡыҙыл Байрағын бирҙе. Яҡын көндәрҙә производствоны артабан интенсификациялау мәсьәләһе ентекле рәүештә завод техник конференцияһында тикшереләсәк.

Элекке смена начальнигы иптәш Цыпленковтың башланғысы производство инициативаһының асыҡ миҫалы булып тора. Ул беренсе булып эштә сифат күрһәткестәрен һәм технологик режимде дөрөҫ алып барыуҙы көндәлек иҫәпкә алыуҙы башлап ебәреүсе булды. Партия бюроһы был сифатты достойны баһаланы. Мастерҙарҙың һәм смена начальниктәренең производствола тотҡан рәләре мәсьәләһе буйынса бөтә завод кәңәшмәһе уҙғарылды. Үҙ эш тәжрибәләре менән уртаҡлашҡандан һуң, бөтә булған мастерҙар һәм смена начальниктәре уларҙың производстволағы хоҡуҡтарын киңәйтергә кәрәклеге тураһында бер тауыштан фекер белдерҙеләр. Кәңәшмәнән һуң, мастерҙарға һәм смена начальниктәренә эшселәрҙе юғары сифат күрһәткестәренә өлгәшкән өсөн бүләкләргә хоҡуҡ биргән завод директорының приказы булды. Был сара производствоның урта командирҙарының ролен ҡырҡа күтәреүҙе, цехтарҙа производство дисциплинаһын нығытып, производство процестарын ойоштороуҙы тәртипкә килтерҙе.

Хәҙер иптәш Цыпленков цех начальнигы урынбаҫары итеп үрләтелде.

Заводта Александр Чутких башланғысы буйынса 19 технологик бригада һәм смена, «Сифат отличнигы бригадаһы» исеме алыу өсөн социалистик ярышҡа ҡушылды.

Заводта рационализаторлыҡ тәҡдимдәренең өҙлөкһөҙ үҫә барыуы партия бюроһының һәм бөтә партия ойошмаһының был мәсьәләгә серьез иғтибар биреүен раҫлай. Беҙҙә һәр бер ес эшсенең береһе рационализатор һәм уйлап сығарыусы. 1948 йылда улар 385 тәҡдим индерҙеләр. Шуларҙың 226-һы производствоға индерелде һәм йылына 2 миллион 128 мең һум шартлы экономия бирҙе.

Беҙҙең завод рационализаторлыҡ тәҡдимдәре биреү һәм уларҙы производствоға индереү буйынса үҙ системаһыҙ Министерствоһында беренсе урынды алды. Алдынғы рационализаторҙарға аҡсалата бүләктәр бирелде.

Инженерҙар коммунистәр Герчановский, Капишевский һәм партияһыҙ инженер Эйнисфельд иптәштәр ҡиммәтле продукция алыу өсөн аралаш заводтың отходтарын промышленноста файҙаланыу ысулын эшләп, производствоға индерҙеләр. Был сара эшләп сығарыуҙы ҡырҡа күтәрҙе, һәм ҡиммәтле сырьены тотоноуҙы 50 процентҡа ҡыҫҡартты һәм әҙер продукцияның үҙелә төшөү хаҡын ике тапҡырға кәметте.

Инженерҙар ВКП(б) члендәре Нәгимов һәм Симонов иптәштәр бер продукцияны өҙлөкһөҙ ағылыш методы буйынса эшләп сығарырға күсереү буйынса ҙур эш башҡарҙылар. Уларҙың уҙғарған саралары эшләп сығарыуҙы байтаҡ арттырҙы, эшселәрҙең эш шарттарын яҡшыртты һәм аппараттарҙың тутыныуҙан ашалыуын бөтөрҙө.

Коммунист инженерҙар Симонов һәм Герчановский иптәштәргә уйлап табыусанлыҡ өлкәһендәге ҙур хеҙмәттәре өсөн авторлыҡ свидетельствоһы бирелде.

Партия бюроһы массаларҙа ижади инициатива тыуҙырыу өсөн рационализаторҙар һәм уйлап табыусылар айлыҡтары, оборудованиеләргә, хеҙмәтте һаҡлауға, хәүефһеҙлек техникаһына смотрҙар уҙғарыуҙы систематик ойоштора.

Производствоның тар урындарын бөтөрөү маҡсатында производствоның конкрет мәсьәләләре буйынса техник кәңәшмәләр һәм конференция уҙғарыла. Айырыуса әһәмиәткә эйә булған тәҡдимдәр стена газетаһында һәм күргәҙмә таҡтала киң рәүештә популярлаштырыла. Рационализаторлыҡ тәҡдимдәре йыйған һәм индергән өсөн дәртләндереү системаһы индерелгән.

Партия бюроһы заводтың етәксе работниктәренең даими хәрәкәт итеүсе экономик семинарын ойошторҙо. Унда социализмдең экономик политикаһы һәм үҙ производствобыҙҙың экономикаһы өйрәнелә. Семинар занятиеләре етәксе кадрҙарға үҙҙәренең эштәренә яҡшыраҡ анализ яһарға ярҙам итә, производство процестарын файҙалыраҡ ойоштороу һәм техник-экономик күрһәткестәр сифаты өсөн актив көрәшкә юнәлтә. Теге йәки был сараларҙы тормошҡа ашырыу юлында ҡыйынлыҡтар килеп тыуһа, уларҙы бөтөрөү өсөн ашығыс саралар күрелә.

Ағымдағы йылдың башында бер цехтың коммунистәре яңы продукция алыуҙа ҡиммәтле инициатива күтәрҙеләр. Ләкин ваҡыт уҙҙы, ә эш алға бармаһы. Был эште урынынан ҡуҙғатыу өсөн партия бюроһының ярҙамы талап ителде. Хәҙер махсус установкаға монтаж уҙғарыу тамамланып килә. Ул май айында эксплоатацияға тапшырыласаҡ.

Коллективтең социалистик ярышын киң йәйелдереп, эшселәр, инженер-техник работниктәр һәм хеҙмәткәрҙәр массаһына таянып, производство новаторҙарының инициативаларын яҡлап, яңылыҡ тойғоһо тәрбиәләүҙә партия ойошмаһы тағы ла яҡшыраҡ эшләргә, биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн бөтә коммунистәрҙе мобилизовать итергә тейеш.

М. Струков.

Завод партия бюроһы секретаре.

В. И. ЛЕНИН ӘҪӘРҘӘРЕНЕҢ ЕТЕНСЕ ТОМЫ УКРАИН ТЕЛЕНДӘ БАҪЫП СЫҒАРЫЛДЫ

КИЕВ. (ТАСС). Украина ССР-ының политик әҙәбиәт государство издательствоһы В. И. Ленин Әҫәрҙәренең етенсе томын украин телендә баҫып сығарҙы.

Етенсе томға В. И. Лениндең 1903 йылдың сентябренән алып 1904 йылдың декабренә тиклемге осорҙа яҙған әҫәрҙәре инәләр.

В. И. ЛЕНИНГӘ МОЛДАВИЯ АУЫЛЫНДА ПАМЯТНИК

Баймаклия (Молдавия ССР-ы) (ТАСС). Большевиктәр партияһын һәм Совет государствоһын төҙөүсе Владимир Ильич Ленингә бында памятник асылды. Тантанаға колхозсылар, совхоз эшселәре, ауыл хужалығы специалистәре йыйналдылар.

Промкооперация йәштәре араһында культура-ағартыу эштәрен яҡшыртыуға

Промкооперация системаһындағы йәш эшселәр активының күптән түгел булып үткән йыйылышы артелдәрҙәге йәш эшселәр араһында культура-ағартыу эштәренең торошона йомғаҡ яһаны.

Артелдәрҙең йәш эшселәре, бөтә совет йәштәре кеүек үк, хеҙмәттә һәм уҡыуҙа һәр ваҡыт беренсе сафта баралар. Йәш эшселәр араһында стахановсылар һәм ударниктәрҙең һаны 1.500 кешегә етә, был кооперация системаһындағы бөтә алдынғы мастерҙарҙың яртыһын тәшкил итә. Тауар эшләп сығарыуҙа юғары күрһәткестәр биргән өсөн артелдәрҙең 38 йәш эшсеһе «Промкооперация отличнигы» значогы менән наградланды, шуларҙан 33 кеше комсомолецтар.

Артелдең йәш члендәре илебеҙҙә тыуып торған һәр бер яңылыҡты киң менән күтәреп алалар. Александр Чутких өлгөһендә республиканың промысловой артелдәрендә йәш производственниктәрҙең унарлаған «сифат отличниктәре бригадалары» эшләй. Йәштәр үҙҙәренең производстволағы эштәрен уҡыу менән тығыҙ рәүештә бәйләп алып баралар, дөйөм, политик һәм техник белемдәрен күтәрәләр.

1947—1948 уҡыу йылында 126 кеше киске эшсе йәштәр мәктәбенән, 5—7-се класын уңышлы тамамлап сыҡты. Хәҙерге көндә киске мәктәптәрҙә производствонан айырылмайынса егеттәр һәм ҡыҙҙарҙан 266 кеше уҡый. 33 түңәрәктә йәш эшселәрҙән бөтәһе 429 кеше В. И. Ленин һәм И. В. Сталиндең биографияһын өйрәнә, ағымдағы политика менән таныша. Күп артелдәрҙә йәштәр өсөн махсус фәнни-популяр лекциялар һәм докладтар үткәрелә. Бындай докладтар һәм лекциялар үткән йыл бөтәһе 578 тапҡыр булды һәм 50 тапҡыр художестволы үҙ эшмәкәрлек кисәләре ойошторолдо. Йәштәрҙең белемгә һәм культураға булған ынтылыштары көндән-көн үҫә.

Өфө металл штамплау заводы артеленең йәш эшселәре араһында культура-массовый эштәр айырыуса яҡшы ҡуйылған. Культура-ағартыу эштәре председателе Козаев, комсомол ойошмаһы секретаре Филатова иптәштәр йәштәр араһында систематик рәүештә эш алып баралар. Был артелдең йәштәре художестволы әҙәбиәт уҡыйҙар, коллектив рәүештә кино, театрҙарға йөрөйҙәр, 18 кеше киске мәктәптә уҡый, егеттәр һәм ҡыҙҙарҙан 20 кеше ВЛКСМ Уставын өйрәнә.

Йәштәр производствола ла хәл иткес урын тоталар. Артелдә производство алдынғыларынан 98 кеше йәш стахановсылар. Сборщица Анастасия Михайлова 8 йыллыҡ, слесарь Михаил Глушков, сборщица Галина Слезнева, слесарь Владимир Калмыков иптәштәр 7 йыллыҡ норма үтәнеләр, ә токарь Владимир Людвиницкий ес биш йыллыҡ норманы үтәп сыҡты. Йәш эшселәр араһында культура-ағартыу эштәренең ҡуйылышы «Тайрок» (Ишембай), «Коопремонт» (Өфө) артелдәрендә лә насар түгел.

Ләкин әле күп кенә артелдәрҙә культура-ағартыу эштәренең ҡуйылышы ҡәнәғәтләнерлек түгел. Промсоюздарҙың һәм күп кенә артелдәрҙең етәкселәре эштең был яғына тейешле иғтибарҙы бирел еткермәйҙәр. Промкооперация системаһындағы 700-ҙән артыҡ йәш эшселәр түбән белемлеләр, улар һаман да киске мәктәптәргә ылыҡтырылмағандар. Стәрлетамаҡта «Кожевник» һәм «Металлист», Архангелдә «Башҡортостандың 20 йыллығы» исемендәге артелдәрҙә йәштәрҙең дөйөм һәм политик уҡыуҙары юлға һалынмаған. Күп кенә артелдәрҙең правлениеләре клубтар, библиотекалар, ҡыҙыл мөйөштәрҙең эштәренә ғәмһеҙ ҡарайҙар. Ишембайҙағы «Башҡортостан», «Күсәнкол» артелдәренең клубтары ташландыҡ хәлгә ҡалдырылған. Уларға ремонт үткәрелмәгән, бер төрлө лә йыһазландырылмаған, яғылмайҙар. Был артелдәрҙең йәштәре үҙҙәренең ял ваҡыттарын үткәрер урын тапмайҙар. Благовещенда Матросов исемендәге артель клубы торлаҡ йортона әйләндерелгән. Шул уҡ Стәрлетамаҡ «Кожевник» артелендә культура-массовый эштәр өсөн бүленгән фондты урынһыҙ файҙаланыу фактылары асылды, китаптар булдырыу, библиотека фондын тулыландырыу буйынса саралар үткәрелмәгәң, хатта йәштәр булған китаптарҙан да файҙалана алмайҙар, библиотека һәр ваҡытта бикле тора.

Йәш эшселәр активының республикан йыйылышы Башҡортостандың бөтә промкооперация эшселәренә культура-ағартыу эштәрен артабан яҡшыртыу буйынса эшмәкәрлекте көсәйтеүгә саҡырған мөрәжәғәт ҡабул итте. Промкооперациялар системаһындағы артелдәрҙә культура-ағартыу эштәрен тейешле юғарылыҡҡа күтәреү һәм эшселәрҙең дөйөм һәм политик белемдәрен күтәреү юғары сифатлы продукция етештереү, социалистик ярыш тулҡынын киң йәйелдереү һәм производство программаһын ваҡытынан алда үтәп сығыуға берҙән-бер стимул булып торорға тейеш.

Ш. Аблеев,

БАССР Министрҙар Советы ҡарамағындағы промкооперациялар управлениеһе начальнигының урынбаҫары.

Театр беҙҙе хеҙмәткә рухландыра

Башҡорт Государство Академия театрының Черниковск ҡалаһына килеп, спектаклдәр ҡуйыуы тамашасыларҙа ҙур тәьҫир ҡалдырҙы, йәшәүгә, хеҙмәткә рухландырҙы.

Башҡорт Академия театры хәҙер үҙенең репертуарын бөгөнгө көн темаһына яҙылған, совет кешеләренең хеҙмәт батырлыҡтарын сағылдырған әҫәрҙәр менән көндән-көн байыҡтыра бара.

Театрҙың «Вәғәҙә онотолмай», «Тальян гармонь», «Таня» («Бәхет») кеүек бөгөнгө көн темаһына яҙылған пьесаларҙы ҡуйыуы быны асыҡ миҫалы булып тора. Театрҙың эшселәр араһына килеүе искусство работниктәренең үҙ ижадтарын туранан-тура тормошҡа бәйләүгә ынтылыуы тип ҡарарға кәрәк. Ыҙның киләсәктә лә шулай булыуын теләйбеҙ.

Н. Ғәйнетдинова,

Черниковск машиналар төҙөү заводы эшсеһе.

Бөгөн ағас ултыртыу аҙнаһының алтынсы көнө

Тратау итәгендә

Маҡар районының «Тратау» колхозы члендәре Шихан лесничествоһына «урман аҙнаһын» үткәреүҙә ҙур ярҙам күрһәтәләр. Тратауҙың көньяҡ итәгендә 5,5 гектар майҙанда 55 мең төп саған һәм акация ағастары ултыртылды.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын ултыртыуҙа мәктәп балалары ла колхоздарға һәм лесничествоға ҙур ярҙам күрһәтәләр. Лесничество уҡыусыларҙың ярҙамы өсөн уларға 2000 төп ағас бирҙе. Һәр бер уҡыусы үҙ өйө алдына 10—15 төп ағас ултыртты.

Урман Бишҡаҙаҡ балалар йортонда тәрбиәләнеүселәр ҙә үткән йыл ултыртылған баҡсаны киңәйтәләр. Быйыл яңынан 1200 төп акация, ҡарағай, муйыл, балан һәм юкә ағастары ултыртылды.

З. Ямалетдинов.

* * *

Колхозсыларҙың өлгөлө эштәре

Ҡыйғы районы колхоздарында ағас ултыртыу эше киң ҡолас алды. Берлек исемендәге колхоз 4 көн эсендә генә 2 гектар майҙанда урман полосаһы ултыртты, был эштә көн һайын 45—50 колхозсы ҡатнаша. Етәксеһе иптәш Вәлиәхмәтов булған ағас ултыртыусылар звеноһы 0,5 гектар майҙанда ағас питомнигы төҙөй. «Ағас аҙнаһы» «Урал», «1 май», Ибраһим һәм Калинин исемендәге ауыл хужалығы артелдәрендә лә ойошҡанлыҡ менән бара.

Үрге Ҡыйғы урта мәктәбе уҡыусылары ла ағас ултыртыу эшенә сыҡтылар.

З. Вәлиев.

* * *

Механизаторҙар ағас ултырталар

Благовар МТС-ы коллективы колхоздар менән төҙөшкән договорҙа 72 гектар майҙанда ағас ултыртыу йөкләмәһен алғайнылар.

Механизаторҙар был йөкләмәләрен срогынан алда үтәү өсөн тырышалар. Һуңғы ике көн эсендә 15 гектар майҙанда ағас ултыртылды. «Урман аҙнаһында» алған йөкләмәне үтәү өсөн бөтә саралар күрелә.

Х. Яншәмбәт.

Уҡыусылар инициативаһы менән

Туймазы районы Ғафур еге йыллыҡ мәктәп уҡыусылары ағас ултыртыу буйынса күп кенә эш башҡарҙылар.

Мәктәп участкаһы кәҙән уҡ ҡойма лар менән әйләндереп алынды, 200 төп ҡарағай, 50 төп ҡайын ағасы ултыртып ҡалдырылды. Өҫ аҙ килеү менән яңынан 100 төп акация, 100 төп саған, 30 төп өйәнке, 15 төп сирень, 50 төп тополь ағастары ултыртылды. Шулай уҡ был участкала йәш натуралистәр түңәрәге йәй көндәрендә тәжрибә эштәре алып барасаҡтар. Уҡыусылар күҙәтеү һәм тәрбиәләп үҫтереү өсөн ауыл Советының баҡсаһын шефҡа алдылар.

М. Әхмәт.

Беренсе коммунистик субботниктән — бөтә халыҡ ярышына

(Беренсе „Коммунистик субботниктең" 30 йыллығы)

Бынан утыҙ йыл элек, 1919 йылдың 10 майында, большевиктәр партияһы Үҙәк Комитетының Колчакты еңеүҙе тәьмин итеү өсөн революционерҙарса эшкә тотонорға саҡырыуына яуап итеп, Мәскәү—Ҡазан тимер юлы подрайонының коммунистәре һәм теләктәштәре үҙҙәре теләп беренсе «Коммунистик субботник» ойоштороп эшләгәндәр.

Мәскәү тимер юлсыларының инициативаһы беҙҙең илдәге эшселәр синыфы тарафынан берҙәм рәүештә күтәреп алынды. Ҡыҫҡа ғына ваҡыт эсендә «Коммунистик субботниктәр» тотош Совет республикаһына йәйелделәр. 1920 йылдың беренсе майында Бөтә Россия субботнигы—масштабы үткәрелде. «Коммунистик субботниктә» ҡатнашыусылар бик ҡаты бөлгөнлөк һәм асыҡ шарттарында, эш ваҡытынан тыш һәм бөтөнләй түләүһеҙ эшләүҙәренә ҡарамаҫтан, хеҙмәт етештереүсәнлеген бик юғары дәрәжәгә күтәреүгә өлгәштеләр. Граждандар һуғышының ауыр шарттарында тылдағы эшселәрҙең күрһәткән геройлығы эшселәр синыфында иң тиклем ҙур энергия йәшерен ятҡанлығын һәм массалар араһында большевиктәр партияһының авторитеты иң тиклем юғары булғанлығы тураһында бик асыҡ һөйләй ине.

В. И. Ленин «Коммунистик субботниктәргә» ғәҙәттән тыш ҙур әһәмиәт бирҙе. Ул гениаль рәүештә алдан күрә белеү менән был субботниктәрҙә коммунизмдең фактик башланғысын күрҙе. Ленин былай тип яҙы: «Коммунизм рядовой эшселәрҙең хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыу тураһында, эшләүселәрҙең үҙҙәренә һәм уларға «яҡын торыусыларға» түгел, бәлки «алыҫ торыусыларға» йәғни тотош обществоға бирелә торған икмәктең, күмерҙең, тимерҙең һәм башҡа продукттарҙың һәр бөтөн һаҡлау тураһында фидакәр хәстәрлеге—ауыр хеҙмәтте еңә торған хәстәрлеге барлыҡҡа килгән урында башлана...» (XXIV том, 342-се бит). Общественный интерестәр тураһындағы был нәге бурыс Мәскәү тимер юлсыларының ижади, ирекле, фидакәр геройик эшендә асыҡ күҙәлде.

«Коммунистик субботниктәр» шуның өсөн бик ҙур тарихи әһәмиәт ҡаҙандылар, сөнки улар яңы общественный бәйләнештең, яңы хеҙмәт дисциплинаһының, хеҙмәткә яңы социалистик мөнәсәбәттең беренсе үҫентеләренең барлыҡҡа килеүен күрһәттеләр. Ленин, буржуаз хеҙмәт дисциплинаһын социалистик хеҙмәт дисциплинаһы менән алмаштырыуҙың айырым ынтылыш геройлығы менән генә хәл ителеүе мөмкин түгел, ә массовый һәм көндәлек эштең иң оҙаҡ, иң ныҡышмалы, иң ҡыйын геройлығын талап итә, тип күрһәтте. Эшселәр синыфы, тине Ленин, иске обществонан мираҫ булып ҡалған традицияларҙы һәм боҙоҡ ғәҙәттәрҙе бер улар менән генә өҫтөнән алып ташлай алмай, хеҙмәтте ирекһеҙ, ауыр йөк итеп ҡараған ҡараштарҙы бер юлы ғына йолҡоп алып ташлай алмай. «Коммунистик субботниктәрҙең» бик ҙур әһәмиәте шунан тора: улар хосуси милектең быуаттар буйына хакимлек итеп килеүе арҡаһында боҙолған хеҙмәт күнекмәләренең һәм аңлаҡтарының емерелә башлау процесы тураһында хәбәр биреүсе булдылар. «Коммунистик субботниктәр» нигеҙләгән хеҙмәткә яңы мөнәсәбәттең үҫентеләре буржуазияны ҡолатып ташлауға ҡарағанда ла ҡыйынраҡ, мөһимерәк, тәрәнерәк, хәл иткесерәк переворотттың башланыуын билдәләнеләр.

Совет государствоһының артабанғы бөтә үҫеше бөйөк Лениндең гениаль рәүештә алдан күреп әйткәндәрен тулыһынса дөрөҫләне.

Владимир Ильичтең үлеүенә биш йыл тулыу алдынан «Правда» газетаһында Лениндең «Ярышты нисек ойошторорға» тигән мәҡәләһе беренсе тапҡыр баҫылып сыҡты. Ул киң отклик тапты һәм ярыштың массовый рәүештә йәйелдерелеүенә этәргес булып хеҙмәт итте.

Ярыш буйынса Лениндең гениаль идеялары бөйөк Сталиндең теоретик һәм политик эшендә бөтә яҡлап һәм тәрән рәүештә үҫтерелделәр. Иптәш Сталин социалистик ярышты хеҙмәтсәндәрҙең миллиондарса массаларының максималь активлеге нигеҙендә социализм төҙөүҙең коммунистик методы булғанлығын классик рәүештә билдәләне.

Социалистик ярыш хеҙмәткә коммунистик мөнәсәбәттең гүзәл мәктәбе булды. «Ярышта иң гүзәле шунан тора,—ти иптәш Сталин,—ул кешеләрҙең хеҙмәткә булған ҡараштарында тамырынан переворот яһай, сөнки ул хеҙмәтте элек иҫәпләнгәнсә оят һәм ауыр йөктән намыҫ эшенә, дан эшенә, батырлыҡ һәм геройлыҡ эшенә әйләндерә» («Ленинизм мәсьәләләре», 10-сы баҫма, 393-сө бит). Социалистик ярыш сталинсы биш йыллыҡтарҙы тормошҡа ашырыу менән айырылғыһыҙ рәүештә бәйләнгән. Беренсе биш йыллыҡ осоронда партия социалистик ярыш арҡаһында хәл иткес уңыштарға өлгәште. Икенсе биш йыллыҡ осоронда партия, иптәш Сталин хеҙмәтсәндәрҙе яңы тәгәләш пафосын, яңы предприятиеләрҙе һәм яңы техниканы үҙләштереү пафосы менән, хеҙмәт етештереүсәнлеген серьез рәүештә күтәреү һәм продукцияның үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеү менән тулыландырырға саҡырҙылар. Большевиктәр партияһының был саҡырыуына яуап итеп, 1935 йылдың аҙағында хәҙерге замандың яңы һөҙләнгыс хәрәкәте — социалистик ярышты яңы, юғары баҫҡысҡа күтәргән стахановсылар хәрәкәте барлыҡҡа килде.

В. И. Лениндең һәм И. В. Сталиндең хеҙмәтсән массаларға, уларҙың совет ҡоролошо тарафынан уятылған бөтмәҫ-төкәнмәҫ ижад булдыҡлылыҡтарына тәрән ышанысы совет обществоһының үҫеш тарихында бик асыҡ рәүештә иҫбатланды.

Хәҙерге этапта социалистик ярыштың һөҙләнгыс нәмә шунан тора: был—хеҙмәтсәндәрҙең коллектив стахановса хеҙмәткә өлгәшергә, барлыҡ производство участкаларында юғары техник-экономик күрһәткестәр тәьмин итергә ынтылыуҙары. Эшселәр, инженерҙар, техниктар, колхозсылар, МТС һәм совхоз работниктәре алдынғы производственниктәрҙең эш тәжрибәһенә киң массаларҙың эйә булыуҙары өсөн көрәшәләр. Коллектив стахановсы эш бөтә урынға таралды, уға «Калибр» заводының мастеры Николай Российский тарафынан нигеҙ һалынды. «Парижская коммуна» фабрикаһының закройщиге Василий Матросов беҙҙең илдә стахановсы эш методтарын планлы рәүештә индереү инициаторы сифатында дан ҡаҙанды. Рационализаторҙарҙың һәм уйлап сығарыусыларҙың комплекслы бригадаларын төҙөү, техник белемдәрен күтәрергә һәм алдынғы эш методтарына эйә булырға ярҙам итеү маҡсаты менән, стахановсыларҙың артта ҡалыусылар өҫтөнән шефлығын һәм специалистарҙың эшселәр өҫтөнән шефлығын ойоштороу кеүек, үҙ-ара ярҙамдың ошондай формалары бик киң таралды.

Уҙған йылда Мәскәүҙең коммунистик ойошмалары һәм хеҙмәтсәндәренең инициативаһы менән эшселәр синыфының яңы патриотик хәрәкәте—эске резервтарҙы туплау өсөн, предприятиеләрҙең рентабелле эшләүҙәре өсөн, пландан тыш накоплениелар өсөн хәрәкәт башланды.

Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың быйылғы—дүртенсе йылында Мәскәү һәм Мәскәү өлкәһе хеҙмәтсәндәре оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн, уларҙың әйләнешен тиҙләтеү һәм оборот средстволарының бер өлөшөн СССР халыҡ хужалығының ихтыяждарына бушатып биреү өсөн бөтә халыҡ социалистик ярышында яңы гүзәл башланғыс яһанылар.

Мәскәүҙә Краснохолм камвольный комбинатының туҡыу цехы мастеры Александр Чуткихтең отличный сифат бригадалары исеме алыу өсөн социалистик ярыш башларға саҡырыуы хеҙмәтсәндәр тарафынан ҡайнар хуплап ҡаршыланды. Коломнала Куйбышев исемендәге паровоздар төҙөү заводы һәм Жданов исемендәге «Красное Сормово» заводы работниктәренең башланғысы тотош илдә киң отклик тапты һәм берҙәм рәүештә күтәреп алынды; улар материаль тәьминаткә государствонан өҫтәмә фондтар алмайынса продукция эшләп сығарыуҙа государство планын арттырып үтәүгә йөкләмә алдылар.

Промышленность эшендә техник-экономик күрһәткестәрҙе бөтә саралар менән яҡшыртыуҙың төп шарттарынан береһе фән һәм производство кешеләренең ижади берләшеп эшләүҙәренән тора. Ленинградтың һәм Ленинград өлкәһенең фән деятелдәре техник юҡтан артабан алға китеү һәм социалистик производство культураһын күтәреү эшенә ҡиммәтле вклад индерҙеләр. Улар үҙҙәренең өҫтәренә күп дәрәжәлә камиллаштырылған промышленность продукцияһының яңы өлгөләрен тыуҙырыу һәм уларҙы производствоға ҡыйыу рәүештә индереү, алдынғы технологияны киң рәүештә индереү, Ленинград промышленностеның техник-экономик күрһәткестәрен яҡшыртыуға булышлыҡ итеү йөкләмәһе алдылар.

Социалистик игенселек хеҙмәтсәндәре лә беҙҙең илдең эшселәр синыфынан һәм интеллигенцияһынан артта ҡалмайҙар. Совет ауылында социалистик ярыш социалистик игенселектә булып та, әле файҙаланылмаған ҙур мөмкинлектәрҙе туплауға мөмкинлек бирә. Колхоз ауылының хеҙмәтсәндәре социалистик ярыш нигеҙендә колхоздарҙың общественный байлығын арттырыу өсөн, бөтә ауыл хужалығы культураларының уңышлылығын күтәреү һәм общественный малсылыҡтың продуктлылығын биреүсәнлеген үҫтереү өсөн, алдынғы мичуринсы фәнде һәм ауыл хужалығы оҫталарының практик эш тәжрибәһен индереү өсөн көрәшәләр.

СССР-ҙың Европа өлөшөндәге дала һәм урман-дала райондарының работниктәре, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу буйынса сталинсы программаны үтәй барып, баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү планын стахановса тормошҡа ашыралар.

Совет илендәге унар миллионлаған хеҙмәтсәндәрҙең социалистик ярышта актив ҡатнашыуы—бөйөк Лениндең—хеҙмәткә яңы коммунистик мөнәсәбәттең үҫентеләрен ентекләп өйрәнеү, уларға бик ҙур иғтибар менән мөнәсәбәт итеү, ваҡыты менән, коммунистик хеҙмәттең еңеүен тәьмин итер өсөн, уларҙың үҫеүенә бөтә саралар менән ярҙам итеү тураһындағы васыяты беҙҙең партия тарафынан мөҡәддәс рәүештә үтәлеүенең асыҡ дәлиле булып тора.

Совет кешеләренең ҙур күпселеге үҙҙәренең хеҙмәтенә общество өсөн мәһим эш итеп һәм государство алдында изге бурыс итеп, уға шулай мөнәсәбәт итәләр. Был, коммунистик хеҙмәттең ылраҫтыҡ тулыһынса еңеүенең залогы булып тора.

В. Гончаров.

Агроном кәңәштәре

Тарынан юғары урожай алыу—һәр бер колхоздың мөһим бурысы

Башҡортостанда үҫтерелә торған төп ярма культураларының береһе — тары. Уның сәсеүлек майҙаны беҙҙә бик ҙур. Республикабыҙ тары культураһы үҫтереүҙә Советтар Союзының төп райондарынан береһе булып тора.

Беҙҙәге тәбиғи шарттар тары культураһын үҫтереү һәм унан юғары урожай алыу өсөн бик уңайлы. Ләкин шулай булыуға ҡарамаҫтан, беҙҙә күп кенә колхоздар унан түбән урожай алып киләләр.

Тарының түбән урожайлы булыуының төп сәбәбе — уның агротехникаһына тейешле иғтибар ителмәүҙә. Ә ул агротехникаға бик һиҙгер культура. Агротехника талаптары тейеш үтәлгәндә, теләһә ниндәй һауа шарттарында ла, унан юғары урожай алырға мөмкин.

Бөртөклө башҡа культураларға ҡарағанда тары юғары урожайлы.

Алдынғыларҙың тәжрибәләре тарынан рекордлы урожай алырға мөмкин булыуы тураһында һөйләйҙәр. Бакалы районының «Красный пахарь» колхозында иптәш Москвина звеноһы орлоҡсолоҡ майҙанында һәр гектарҙан 27,3-әр центнер тары урожайы алды. Ә колхоздың дөйөм майҙанында уның уртаса урожайы 17-шәр центнер генә булды. Иптәш Москвина тарыны бойҙайҙан һуң килгән майҙанда йомшаҡ тупраҡҡа сәскәйне. Ул ер 20 октябрҙә тунға һөрөлгәйне. Ә яҙ тупраҡ өс ҡат тырматылды һәм культивация үткәрелде. Яровизациялаштырған орлоҡ 20 майҙа киң рәтле сәскес менән, һәр гектарға 18-әр килограмм нормаһында сәселде. Һуңынан тупраҡ ағас каток менән ныҡытылды, рәт аралары эшкәртелде һәм 2 ҡат уталды.

Агротехникаға ныҡ иғтибар итеү арҡаһында Бишбүләк районы Чкалов исемендәге колхозда иптәш Иванов звеноһы һәр гектарҙан 20,44-әр центнер, Архангель районы «Красный Зилим» колхозында Шевцова звеноһы 15-әр центнер тары урожайы алдылар.

Беҙҙең Башҡортостанда тарынан юғары урожай алыу өсөн ниндәй агротехник саралар үткәрергә кәрәк һуң?

Тары сәсеүлектәрен күп йыллыҡ үләндәр сиҙәмендә һәм оҙаҡ һөрөлмәй ятҡан тәбиғи сиҙәмгә урынлаштырырға кәрәк. Участкалар таҙа булһындар, сөнки тары шытып сыҡҡандан һуңғы тәүге айҙарында бик әкрен үҫә һәм был осорҙа уның ҡый үләндәренән ныҡ зарарланыуы мөмкин. Ҡый үләндәре был культураның дошманы икәнлеген бер ваҡытта ла онотоға ярамай.

Тупраҡты эшкәртеү, башлыса, һәр төрлө юлдар менән ҡый үләндәрен бөтөрөүгә ҡайтып ҡала. Шуға күрә тары сәсеү өсөн тунға һөрөлгән һәм лущить ителгән ерҙәрҙе һайларға кәрәк. Был ерҙә яҙ иң әүәл иртә тырматырға, дымды күберәк һаҡлап ҡалыу сараһын күрергә кәрәк. Тарыны сәскәнгә тиклем тупраҡ һәр ваҡыт дымлы һәм йомшартылған булырға тейеш. Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш маҡсатында тары сәселәсәк участкала 2 тапҡыр культивация үткәрергә кәрәк. Культивацияның тәүгеһе бөртөклө ашлыҡ культураларын культивациялау менән бер үк ваҡытта 8 сантиметр тәрәнлектә, ә икенсеһе сәсеү алдынан 4—5 сантиметр тәрәнлектә үткәрелә. Шул уҡ ваҡытта ерҙе тырматырға ла кәрәк. Ерҙе эшкәрткәндә тупраҡтың өҫкө ҡатлауының кипмәүе, дымлы булыуы тәьмин ителергә тейеш.

Тары йылылыҡты ярата. Ул яҙғы һалҡындарҙан күберәк зарарланыусан була. Шуға күрә уны тупраҡ йылынғас, тупраҡтағы йылылыҡ температураһы 10—12 градусҡа еткәс сәсергә кәрәк. Башҡортостан шарттарында был май айының икенсе яртыһына тура килә.

Уны сәскәндән һуң тупраҡты каток менән баҫтырып сығырға кәрәк. Был бик кәрәкле агротехник сара булып тора. Өфө, Бөрө һәм Стәрлетамаҡ тәжрибә баҫыуҙарының, дүрт йыллыҡ практикаһы сәскәндән һуң тупраҡты катоклау арҡаһында һәр гектарҙа 2,7 центнерҙан 3,9 центнерға тиклем өҫтәмә урожай алырға мөмкин булыуын күрһәтәләр.

Сәсеү ысулдары ла урожайҙың юғары булыуына йоғонто яһайҙар. Күп йыллыҡ үләндәр сиҙәмендә һәм тәбиғи сиҙәмдә тарыны тотош теҙмә сәсеү ысулы менән сәсергә мөмкин. Ә йомшаҡ ерҙәрҙә уны киң рәтле ысулда, 30 сантиметр самаһы киң аралыҡлы бер эҙ менән йәки 45—51 сантиметр самаһы киң аралыҡлы таҫмалы ике эҙ менән сәсергә кәрәк.

Орлоҡтоң сортлы булыуы шулай уҡ урожайҙы күтәреүҙә ҙур әһәмиәткә эйә. Сәсеү өсөн һайланған сортлы орлоҡто ҡулланырға кәрәк. Сәсеү алдынан орлоҡ ағыуланырға һәм яровизациялаштырылырға тейеш.

Тупраҡты ашлауға ла ныҡ иғтибар бирергә кәрәк. Тары ашламалар индереүҙе ярата. Төп ашлама тупраҡҡа көҙ һөрөү алдынан индерелергә тейеш. Ә яҙ менән ул тәүге культивация ваҡытында индерелә. Яҙ көнө, һәр гектарға 10 тоннаға тиклем серетелгән тирес, 3—5 центнер ҡош тиреҫе һәм 5 центнерға тиклем көл индерелә.

Тары сәсеүлегендә рәт араларын эшкәрткән саҡта шулай уҡ өҫтәмә ашламалау үткәрергә ярай. Ул үҫемлектәрҙең йылдам күтәрелеүҙәренә һәм юғары урожай биреүҙәренә ярҙам итә.

Был культура тәрбиәне ярата. Уны үҙ ваҡытында үткәрергә кәрәк. Мәҫәлән, 1948 йылда Стәрлебаш районы Сталин исемендәге колхозда тары сәсеүлегендә рәт аралары 3 тапҡыр эшкәртелә һәм уталды. Һөҙөмтәлә уның урожайы һәр гектарҙан 15-әр центнер тәшкил итте. Ә рәт аралары бер тапҡыр эшкәртелгән участкала ул ни бары 6 центнер булды.

Киң рәтле тары сәсеүлеге майҙанында аты йәки трактор ҡоралдары менән рәт араларын ике-өс тапҡыр эшкәртергә һәм рәттәрҙе ҡул менән утарға кәрәк. Рәт араларын тәүге эшкәртеү тары шыта башлаған саҡта, ә икенсеһе—тары баштары тармаҡлана башлаған саҡта үткәрелә. Рәт араларын эшкәртеү сәсеүлек ҡый үләндәренән таҙа булған саҡта ла үткәрелергә тейеш. Рәттәрҙе утау менән бергә, уларҙың араларын өсөнсө тапҡыр эшкәртеү сәсеүлектә ҡый үләндәре сыға башлағас үткәрелә.

Юғарыла күрһәтелгән агротехник комплекс талаптарын үтәү республикабыҙҙың теләһә ниндәй колхозында тарынан юғары урожай алыуҙы тәьмин итер.

А. Ракитина,
Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының өлкән ғилми работнигы.

Александр Чутких методы буйынса

ТУҠЫУСЫЛАРҘЫҢ ЯҠШЫ ЭШ ӨЛГӨЛӘРЕ

Өфө ҡалаһы туҡыу комбинатында Александр Чутких методы менән эшләүсе юғары сифат бригадаларының һаны 111-гә етте. Улар үҙҙәренең эшен көндән-көн яҡшырталар.

Комбинатта бигерәк тә мастер ярҙамсыһы Евгений Суховой етәкселек иткән бригада ҙур уңыштарға ирешә. Ул продукция эшләп сығарыу планын март айында 144,7 процентҡа үтәү менән бергә, беренсе сортлы туҡыманы 99,1 процентҡа еткерҙе һәм 3-сө сортты бөтөнләй бөтөрҙө. Был бригада 1949 йылдың өс айы эсендә пландан тыш 12425 метр туҡыма бирҙе.

— Беҙ был уңыштарға нисек ирештек? — тигән һорауға иптәш Суховой түбәндәгеләрҙе һөйләне.

— Александр Чутких тәҡдиме менән танышҡас та минең бригада туҡыусылары уның шикелле эшләргә булдылар. Улар үҙҙәренә яңы йөкләмә алып, бракһыҙ эшләү бурысын ҡуйҙылар. Быны өсөн беҙ иң тәүҙә бөтә булған оборудованиеларҙы һәм приборҙарҙы тәртипкә һалдыҡ һәм яҡшы тәрбиә ойоштороп ебәрҙек. Хәҙер туҡыусылар эшкә 20—30 минут алдан киләләр, сигналға тиклем станоктарҙы, приборҙарҙы тикшерәләр һәм уларҙың етешмәгән ерҙәрен йә үҙҙәре юнәтәләр, йә [illegible] төҙәттерәләр. Станоктарҙы беҙ һәр ваҡыт таҙартып һәм ваҡытында майлап торабыҙ.

Мәрйәм Агишева һоҫаны еп тулыһынса бөткәнгә тиклем эшләтә ине. Был тәртип бер ваҡытты күп алһа, икенсенән туҡыманың сифатын түбәнәйтә, сөнки еп остары ҡала, уларҙы һуңынан сүпләп алырға кәрәк була. Хәҙер Агишева Баһаутдинова методын ҡуллана. Ул һоҫала еп 50—60 сантиметр ҡалыу менән станокты туҡтатып шүрекә алмаштыра. Был метод көнөнә 1—1,5 метр туҡыма артыҡ эшләп сығарырға мөмкинлек тыуҙыра һәм был сәбәптән булған бракты бөтөнләй бөтөрә. Агишева яңыса эшләй башлағандан бирле беренсе сортлы туҡыма ғына эшләп сығара, норманы 150 процентҡа үтәй.

Беҙҙең бригадала һәр бер туҡыусы 4 станок хеҙмәтләндерә. Был еңел эш түгел. Йәш туҡыусы Миңнур Исмәғилова тәүҙә үҙенең эшен ылайлаштыра белмәй ине. Беҙ уны ҙур тәжрибәле туҡыусы Фәриҙә Нуриева янына эшкә ҡуйҙыҡ. Ул Исмәғиловаға үҙенең эш методын өйрәтте. Хәҙер Миңнур өҙөлгән бәйләмдең ептең осон тиҙ таба һәм уны туҡыусылар төйөнө менән бәйләй. Ә был иһә эште күп тиҙләтә. Ғинуар айында Исмәғилова 155 метр икенсе сортлы туҡыма биргән булһа, март айында ул тик беренсе сортлы продукция эшләп сығарыуға ирешә.

Өминева һәм Тарасова иптәштәрҙең бик күп ваҡыты бушҡа үтә ине. Улар станоктар араһында дөрөҫ маршрут менән йөрөмәйҙәр, ҡайһы шүрелә еп аҙ ҡалып бөткәнен белмәйҙәр ине. Уларға смена мастеры С. Семенигуева һәм инструктор Чемулова иптәштәр ярҙам иттеләр. Март айында Өминева норманы 145 процентҡа үтәү менән бергә, туҡыманың сифатын беренсе сортҡа еткерҙе.

А. Иманғолов.

БӨЙӨК РУС ЯҘЫУСЫҺЫ—САТИРИК

(М. Е. Салтыков-Щедриндең үлеүенә 60 йыл тулыуға ҡарата)

Михаил Евграфович Салтыков-Щедрин (1826 — 1889) бөйөк рус революцион-демократия вәкилдәре сафындағы көрәшсе яҙыусы. Иптәш А. А. Жданов «Звезда» һәм «Ленинград» журналдары тураһындағы докладында «Беҙҙең партия Ленин һәм Сталин тарафынан бөйөк рус революцион-демократ яҙыусылары һәм тәнҡитселәренән — Белинский, Добролюбов, Чернышевский, Салтыков-Щедрин, Плехановтың әҙәбиәт өлкәһендәге ҙур әһәмиәттәрен бер нисә тапҡыр танылы» тип күрһәтеп үтте.

Щедриндең әҫәрҙәре аяуһыҙ сатираны тәшәнсәлек байлығы менән, публицистика һәм политик үткерлеккә тартылған художестволы һәм конкретлек менән берләштерә. Был яҡтан улар донъя әҙәбиәтендә тиңдәше булмаған урын тота. Щедриндең үҙ теле менән әйткәндә, уның ижадында «сәстәнлек итеүсе реализм» «иң ҡайнар һәм дәртле идеялылыҡ» менән тығыҙ бәйләнгән. Щедриндең тотошо менән «көндөң үҙәк мәсьәләләренә» арналған ижады шул уҡ ваҡытта художество яғынан монументаль әҫәрҙәр.

Щедриндең бөтә эшмәкәрлеге, бөтә уйы тыуған халҡына арналған. Щедрин тураһында Тургенев: «Ул үҙ тыуған илен башҡаларға ҡарағанда ла яҡшы белә» тип яҙҙы.

Бөйөк сатирик үҙенең ижадында, үҙ халҡы массалары йөҙөндә батша Россияһының хакимлек итеүсе һәм эксплоататор синыфтарға һәм буржуаз Европаға ҡаршы ҡурҡыныс прокурор булып, һәм общественный тормошто аҡыллы өйрәнеүсе, демократик һәм социалистик идеяларҙың тантанаһы тураһында алдан хәбәр итеүсе булып сығыш яһаны.

Щедрин 1826 йылда тыуған. Ул ауылда помещик семьяһында үҫә. Балалыҡ ваҡытында уҡ ул үҙенең тирә-яғында крепостнойҙарҙы мәсхәрәләү һәм яфалауҙарҙы, хоҡуҡһыҙлыҡтарҙы күрә.

Бала саҡтың был өҫ тәьҫирҙәрен Щедрин һуңынан үҙенең «Пошехон иҫкелектәре» тигән әҫәрендә һөйләп бара һәм был уға үҙе тәрбиәләнеп үҫкән синыф һәм средаһынан айырылырға һәм помещик-крепостнойҙарға ярһа-аҙ йомшаҡ булыуға ярҙам итә.

Щедрин «семья» сағында крепостнойлыҡ идеяһе тәьҫире аҫтында башлаған булһа, һуңынан, Петербургта йәшәгән сағында, туранан-тура самодержавие ҡыҫымы менән бәрелеште. Ошо тәртиптең күтәрә алмаслыҡ ауырлыҡтарын сағылдырған «Буталған эштәр» тигән повесен яҙған өсөн Николай I уны 1848 йылда, ул ваҡыттағы иң ҡараңғы мәйешен һаналған, Вятка ҡалаһына һөргөнгә ебәрә.

«Щедрин 70 — 80 йылдарҙа илдә ҡалала һәм ауылда эксплоататор халҡ — буржуа һәм кулактың барлыҡҡа килеүен, йыртҡыс буржуаз-либералдың ялғанлыҡтарын, буржуа һәм либералдарҙың помещик һәм чиновник—помпадур менән серҙәш булып йәшәүҙәрен күрҙе. Бөтә был күҙәтеүҙәрен Щедрин үҙ ижадына һала.

Щедрин сатираһының көсө туранан-тура уның патриотизмынан килеп тыуғандар. Щедрин: «Мин Россияны бөтә йөрәгем менән яратам», — тип яҙҙы. Патриотизм Щедриндә бөтә реакцион, иҫкелеккә, ҡатып ҡалғанлыҡҡа ҡаршы көрәшкә этәрә. «Патриотизмдең тәрбиәүсе әһәмиәте ҙур», — тине ул.

Революцион-демократ һәм патриот Щедрин помещиктар һәм буржуазияның йыртҡыс милләтселеген һәм космополитизмын, уларҙың туған халыҡты һатып һуҡмауҙарын, уларҙың сит илдәр алдында теҙ сүгеүҙәрен фашлай.

Щедрин рус тормошонда алдынғы демократик һәм социалистик идеяларҙың тормошҡа ашырылыуына ынтыла. Шуның өсөн дә бөйөк сатирик самодержавный-крепостной тәртипте генә лә түгел, ә Көнбайыш Европа буржуаз королдарын һәм уның культураһын да фаш итә. Щедрин хәл итеүсе тауыш халыҡ массалары ҡарамағында булырға тейеш булған государство, ирекле демократик һәм социалистик Россия тураһында хыял йөрөтә.

Щедрин үҙенең тыуған халҡын ныҡ ярата. «Мин, — ти ул, — рус халҡының көсөнә һәм йомшаҡ һәләтлегенә һәм рус һалдатының һынылмаған батырлығына ышанам».

Щедрин Белинский, Чернышевский һәм Добролюбовтарҙың идея тәьҫирҙәре аҫтында формалашты һәм уларҙың иң яҡшы традицияларына тоғро булып ҡала. 60—80 йылдарҙа алдынғы журналдарҙан һаналған «Отечественные записки» журналының редакторы була.

Батша Россияһы хужаларының Щедринде күрә алмауҙары бер ҙә аҙмаҫ түгел. Улар бөйөк яҙыусыны эҙәрләйҙәр һәм ҡамһеталар, әҫәрҙәрен тыялар, ә ахырҙан килеп 1884 йылда «Отечественные записки»ны ябалар һәм уны журнал трибунаһынан мәхрүм итәләр.

Бөйөк рус сатиригы бөтә реакцион, иҫкелек, ҡатып ҡалыусанлыҡты фаш итеүгә һәләтле булған, уларҙың ниндәй генә төҫкә инеүҙәренә ҡарамаҫтан, туҡмай.

Иудушка Головлев образында Щедрин бөтә хакимлек итеүсе, эксплоататор һәм паразит синыфтарҙың тарихи һәләкәттәрен, уларҙың хыянаттарын, икейөҙлөлөктәрен, ялғандарын, быҫраҡлыҡтарын донъя әҙәбиәтендә булмаған көс менән күрһәтә белде.

Я. Эльсберг.

ТАҠТА ЯРЫУ ЗАВОДЫ ТӨҘӨЛДӨ

Черниковск ҡалаһында яңы таҡта ярыу заводы төҙөлөп, эшкә башланы. Хәҙер завод предприятиеларҙан һәм үҙҙәре өсөн йорт һалыусыларҙан заказдар ҡабул итә башланы.

Ҡаланың ауылға шефлығы

МТС-тарҙың өлгөлө эшләүе өсөн

ВКП(б) Башҡортостан Өлкә Комитетының сираттағы пленумынан һуң Өфө ҡалаһының Киров районы промышленность предприятиелары машина-трактор станцияларына һәм колхоздарға үҙҙәренең шефлыҡ эштәрен һиҙелерлек рәүештә яҡшырттылар. Завод коллективтарының вәкилдәре МТС-тарға һәм колхоздарға барып, тормоштары менән ентекләп танышып ҡайттылар. Былардан һуң предприятиелар материаль ярҙамды байтаҡ көсәйттеләр.

Кабель заводы быйыл Ҡарлыман машина-трактор станцияһына күп кенә материалдар, инструменттар, заправка инвентарҙары менән ярҙам итте. Былардан башҡа МТС-тың библиотека фондын тулыландырыу өсөн коллектив тарафынан 150 дана техник китап ебәрелде. Заводтың 2 слесаре ремонт эшендә ярҙам итте.

Тау оборудованиелары заводы коллективы үҙе шефлыҡ иткән Әбдрәзәк МТС-ына өс кешенән торған ремонт бригадаһы ебәрҙе. Завод МТС-ҡа март айында төрлө материалдар, инструменттар бирҙе. МТС өсөн һәр береһе 2,5 тонна һыйышлы ике цистерна әҙерләнде.

Металлоштамповка заводы Ҡыйғы МТС-ына шефлыҡ итә. Яҙ көнө шефтан ауылға ике кеше барып тракторҙарҙы ремонтлауҙа ҡатнаштылар. Машина-трактор станцияһына 25 комплект заправка инвентаре ебәрелде. Библиотека өсөн 150 дана китап бирелде.

Районның предприятиелары һәм учреждениелары яҙғы баҫыу эштәре осоронда культура яғынан хеҙмәтләндереү өсөн художестволы үҙ эшмәкәр бригадалар ебәрәсәк.

Шулай уҡ ярма заводы, авторемзавод кеүек ҡайһы бер предприятиеларҙың коллективтары шефлыҡ тураһында ҡайғыртмайҙар. Күрәһең, был предприятиеларҙың етәкселәре, партия, профсоюз ойошмалары үҙҙәренә йөкмәтелгән бурыстың әһәмиәтен аңлап еткермәйҙәр.

А. Ғиматов.

Кино

„Сталинград һуғышы"*

«Сталинград һуғышы» тигән тарихи фильм Совет Армияһының Сталинград районында немец-фашист илбаҫарҙарын тар-мар итеүгә арналған.

Билдәле булғанынса, Герой ҡала өсөн ҡаһарманлы көрәштә Бөйөк Ватан һуғышында һынылыш яһалды һәм немец армияһының еңелмәҫлеге тураһындағы миф бөтөнләй юҡҡа сығарылды.

Был кинокартинала тамашасылар сталинсы гениаль хәрби искусствоның еңеү тантанаһын ҙур тойғо менән ҡарайҙар.

Үҙҙәренең мәңгелек батырлыҡтары, ҡаһарманлыҡтары һәм Ватанға сикһеҙ бирелгәнлектәре менән бөтә донъяны таң ҡалдырған совет һалдаттарының, сержанттарының һәм офицерҙарының Сталинград өсөн булған һуғыштарҙа күрһәткән подвигтары фильмда бик тәьҫирле итеп бирелгән.

... 1942 йылдың йәйе; һуғыш техникаһы көн эҫеһенә геүләй. Был көйгә ике яҡтан да бик күп кешеләр ҡырыла. Немец ғәскәрҙәре тере көстәре һәм хәрби техниканы сикһеҙ [illegible] алға баралар.

Шул саҡта иптәш Сталин, тәрән уйға батҡан килеш, Кремлдә карта өҫтөндә йөрөй. Немец командованиеларының хәрәкәт итеүе тураһындағы беренсе мәғлүмәттәрҙе алыу менән үк, гитлерсе командованиеның ҡайһы юнәлештә төп удар яһарға уйлағанын иптәш Сталин белә. Совет Армияһының Генеральный штаб начальнигы Василевский Сталинградты обороналау буйынса иптәш Сталиндан күрһәтмәләр ала. Иптәш Сталин Василевскийҙың иғтибарын немец армияһының флангылары киң йәйелеүгә, уның тылы бик ныҡ һуҙылыуға һәм дошмандың һөжүм планындағы башҡа серьёз етешһеҙлектәргә ҡарата йүнәлтә. Генеральный штаб начальнигы дошман флангыларына килеүсе яңы дивизияларҙы ентекле күҙәтеү тураһында Генералиссимустан күрһәтмәләр ала. Юлбашсының был алдан күрә белеүендә дошманды ҡыйратыу планының нигеҙ положениелары һалынған була.

Донъя [illegible] һәм ҡаты һуғыштар алып барып совет ғәскәрҙәре Сталинградты обороналау өсөн ваҡытты оталар.

Дондағы һуғышҡа бөтә донъя кешеләренең иғтибары йүнәлтелгән. Америка Ҡушма Штаттарының президенте Рузвельт былай ти: «Рустар шулай һуғышалар, донъяла әле бығаса тиклем бер армия ла улай һуғышҡаны юҡ ине!».

Һуғыш Дон яландарын үтеп Сталинградҡа яҡынлаша. Төн тауыштары араһында иптәш Сталиндың фронт командующийына биргән приказы ишетелә: «... Сталинградты һаҡлап ҡалыр өсөн һәм дошманды тар-мар итер өсөн ниндәй генә булһа ла ҡорбандар алдында туҡталып ҡалмаҫҡа...».

Сталинград өсөн көрәш сәғәт һайын киҫкенләшә бара. Немецтар Гитлерҙың аҡылһыҙ стратегияһын, тактикаһын тормошҡа ашырыу өсөн бөтә көстәрен һалалар. Европала [illegible] еңеүҙәргә әүрәнгән гитлерселәр Сталинградты яулап алып, социализм иленә ҡаршы башлаған һуғышты еңеүле тамамларға ынтылалар. Фашистик армияның командованиеһы үҙенең бөтә төп көстәрен Сталинградҡа ташлай.

Бөйөк көрәштең сикһеҙ ҙур фронты — Төньяҡ диңгеҙҙән алып Ҡара диңгеҙгә тиклем һуҙылған фронттың бөтә участкалары менән етәкселек иткән һәм башҡа бик [illegible] эштәрҙе алып барған бөйөк Сталин героик ҡала өсөн көрәшкә етәкселек итә.

Сталинград һуғышының иң киҫкен, иң киҫеренкеле сәғәттәре. Тарихи ҡаланы обороналаусы 62-се армияның командующийы генерал-лейтенант Чуйков ант итә: йәки Сталинградта үләбеҙ, йәки уны һаҡлап алып ҡалабыҙ.

— Чуйковсылар тиңһеҙ көрәш алып баралар. Улар бер аҙымдан да, үлемдән дә ҡурҡмайынса, мөҡәддәс ерҙең һәр бер ҡарышы өсөн көрәшәләр. Ләкин сафтар һирәгәйә — көс кәмей. Иң ҡаты бер моментта батальондарҙың береһендә 20 кеше генә ҡалыуы тураһында генерал Чуйковҡа хәбәр итәләр.

— Ауыр, көс юҡ, ниндәй ауыр, белһә ине иптәш Сталин, — ти генерал.

Сталинградтағы хәлдәрҙе иптәш Сталиндың белеүе әле булһа бөтә кешеләрҙең хәтерендә. [illegible] өсөн барған көрәштең бөтә участкаларында ҡатнашҡан кешеләр уны беләләр. Ватан һуғышының башҡа фронттарында фашистарға ҡаршы көрәштә һалдаттар, офицерҙар: «Сталинград өсөн!» лозунгыһы менән дошман позицияһын атакалаһдар. Героик совет халҡының тылдағы эшсе һәр бер снарядты, пушканы, танкыны, самолетты «Сталинград өсөн!» тип эшләне. Совет кешеләре, улар ҡайҙа ғына булмаһындар, бөйөк көрәштең һәр бер участкаһы менән, шул иҫәптән Сталинград эпопеяһы менән бөйөк Сталин етәкселек иткәнен беләләр ине.

Тамашасы бөйөк рус йылғаһы буйында—Сталинградта барған һуғыш майҙанын ҡалдырып, Кремлгә, иптәш Сталин эргәһенә бара.

Әйе, даһи Сталин Сталинград өсөн көрәшеүселәрҙең хәле ауыр икәнлеген белә. Науботтағы хәрби сводканы ҡарап шунда уҡ телефон аша бойороҡ бирә: 13-сө гвардия дивизияһын Чуйковҡа ярҙамға Волга аша сығарырға.

Экранда—гвардия дивизияһы Волга аша сыға. Гвардеецтар, бөтә ҡыйынлыҡтарға ҡарамайынса, Волга аша сығып, көрәшкә ҡушылалар.

* * *

ВКП(б) Үҙәк Комитетының Политбюроһы Сталинград янында немецтарҙы тар-мар итеү тураһында сталинсы гениаль план хаҡында Василевскийҙың докладын тыңлай һәм дошманға ҡаршы һөжүм итеү буйынса ҡарар ҡабул итә.

— Беҙ Сталинград районында дошманға ҡаршы һөжүмде ноябрҙә башлайбыҙ, — ти иптәш Сталин.

Сталинград эпопеяһы сталинсы хәрби стратегияның тантаналы еңеүе тураһында, большевиктар партияһының, бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин етәкселегендә, бөтә совет халҡын бөйөк һәм изге көрәшкә туплауы тураһында һөйләй.

Совет воиндарының үҙ Ватандарына сикһеҙ бирелгәнлектәрен, совет патриотизмының көс һәм ҡеүәт шишмәһе беҙҙең юлыбыҙҙағы барлыҡ ҡаршылыҡтарҙы еңергә һәләтле икәнлеген был фильм тоғро раҫлай. Тамашасылар социализм иленең бойондороҡһоҙлоғон һаҡлауҙа һәм бөтә кешелек донъяһын фашизм ҡоллоғонан ҡотҡарыуҙа хәл итеүсе роль уйнаған Сталинград һуғышының ысын барлыҡтағы кеүек итеп күрһәтелгән фильмды ғорурлыҡ менән ҡарайҙар, һәм улар бөйөк көрәш картинаһының II-се серияһын түҙемһеҙлек менән көтәләр. Фильм йәштәрҙе совет патриотизмы рухында тәрбиәләүҙә ҙур әһәмиәткә эйә.

М. Нәримов.

«Сталинград һуғышы» тигән фильмдан кадр.

*) «Сталинград һуғышы». 1 серия. Һуғышлы, художестволы документаль фильм. Н. Вирта сценарийы, В. Петров постановкаһы. Өлкән оператор Ю. Екельчик, композиторы А. Хачатурян. Төп ролдәрҙә артистар: А. Дикий, Н. Шумский, Н. Симонов, М. Штраух, Ю. Астангов, Б. Ливанов һәм башҡалар.

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА

Радио селтәре киңәйтелә

ИГЛИН. Район ойошмалары хеҙмәтсәндәрҙе радио менән хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу айлығында ҙур практик эшкә тотондолар. Район партия һәм совет ойошмалары [illegible] мөмкинлектәрен тулыһынса файҙаланып, район буйынса күп кенә саралар билдәләнеләр. Айлыҡ ваҡытында район үҙәгендә, районға яңы булған «Ударник», «Искра» колхоздарында һәм [illegible] совхозында радио точкалары һаны бер нисә арттырылған һәм бынан тыш 7 колхозға, 7 мәктәпкә радиоприемник ҡуйыласаҡ.

Район элемтә бүлеге радиоузелдарҙың һәм линия хужалыҡтарының техник торошон тикшереү эшен алып бара. Ауылдарҙа булған радиоприемниктарҙы ремонтлау, Өфөнән һәм Мәскәүҙән бирелә торған һуңғы яңылыҡтарҙы [illegible] эштәре ойошторолаһаҡ.

Шулай уҡ 1949 йылда тағы ла 3 ауылда, бер нисә колхозда радиолаштырыу эше планлаштырылды. Ағымдағы йылда радио точкалары һаны бер мәртә арттырыласаҡ. Районда бөтә 7 йыллыҡ һәм урта мәктәптәрҙә радиоприемниктар ҡуйыласаҡ.

Нефтселәр ҡалаһына өс йыл

РСФСР Верховный Советы Президиумы Указы нигеҙендә, Туймазы нефтселәренең эшселәр поселогы Октябрьский [illegible] ҡала итеп [illegible] өс йыл тулды.

Был үткән өс йыл эсендә ҡала [illegible] үҙгәрҙе. Ошо ваҡыт эсендә 60 мең квадрат метрҙан артыҡ торлаҡ йорттары, ес урта мәктәп, бер ете йыллыҡ мәктәп, нефтселәр өсөн поликлиника, стационар больница, ҡала паркы [illegible] төҙөлдө.

[illegible]

Ҡалала төҙөлөш эштәре бигерәк тә [illegible]

1946 йыл менән сағыштырғанда ҡала халҡының һаны 4 тапҡырға артты.

Х. Маннанов.

Колхоздар телефонлаштырыла

БАЙМАҠ. Районда телефон челтәренең был йылдағы үҫеше ҙур. Хәҙер 15 ауыл Советына, 27 колхозға — бөтәһе 278 телефон точкаһы бар. Быйыл район үҙәгенән 60 километр арауыҡҡа [illegible] телефон линияһы үткәреләсәк. Бағаналар ултыртыу эштәре тамамланды.

Физкультура һәм спорт

Йәйге футбол сезоны башланды

Өфөлә 8 майҙа Динамо стадионында йәйге футбол сезоны башланды. Тәүге көндә «Динамо» һәм «Локомотив» командалары уйнаны, һөҙөмтә 1:3 «Динамо» командаһы файҙаһына булды. Беренсе тур «Локомотив» командаһының йомшаҡ тренировать иткәнлеген күрһәтте.

Еңеү Көнөнә арналған эстафета

8 майҙа Өфөлә Еңеү Көнөнә арналған эстафета үткәрелде. Стартҡа 216 еңел атлет сыҡты. Эстафета тамашасылар менән тулған үҙәк урамдарҙа булды. Юғары уҡыу йорттарынан [illegible] командаһы еңеүсе итеп танылды, ул 6 этапты 4370 метр араны 11 минут 52,1 секундта үтте. Урта уҡыу йорттарынан беренсе урынды [illegible] кооператив техникумы алды. Шул уҡ ваҡытта Ленин һәм Сталин урамдары [illegible] еңеүсе командаларға күсмә призлар тапшырылды.

П. Александров.

Йәш туристәр йәйге походҡа әҙерләнәләр

Башҡортостан туристик станцияһы эргәһендәге йәш туристар клубы [illegible]

[illegible]

Быйыл 35 йәш турист [illegible] Өфө — Маршрут буйынса [illegible]

ЙЫРСЫ МӘҒӘФҮР ХИСМӘТУЛЛИН

1929 йылда Яңы Ҡобау ауылы кешеләре 14 йәшлек бер үҫмерҙе сәхнәлә күреп башланылар. Үҫмер үҙенең йырҙары менән тамашасыларҙы үҙенә бәйләп итте. Был Мәғәфүр Хисмәтуллин ине. [illegible]

[illegible]

Бөгөн иҫә Мәғәфүр Хисмәтуллин халҡына таныш йырсы. [illegible]

[illegible]

Мәғәфүр Хисмәтуллин пьесаларҙа ролдәрҙе оста башҡарыу менән айырылып тора. «Айһылыу», «Черевички», «Царская невеста» һәм башҡа операларҙағы ролдәре [illegible]

[illegible] Мәғәфүр Хисмәтуллинға Башҡортостандың атҡаҙанған артисы исеме бирелде һәм ул «Почет билдәһе» ордены менән наградланды.

И. Ишмөхәмәтов,

Башҡортостан радиокомитетенең һуңғы хәбәрҙәр секторы редакторы.

Ҡалтасы районына күсмә Ҡыҙыл Байраҡ һәм беренсе премия бирелде

Ошо көндәрҙә Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы финанс органдарының беренсе кварталға социалистик ярыш йомғаҡтары тураһындағы мәсьәләне тикшерҙе.

1949 йылдың беренсе кварталында аҡса туплау буйынса алдынғы урынды Ҡалтасы районы, Стәрлетамаҡ, Өфө ҡалалары алдылар. Ҡалтасы районы (район Советы исполкомы председателе Шәймәрҙәнов, райфо мөдире Банников иптәштәр) аҡса туплауҙың квартал планын 105 процентҡа, шул иҫәптән налогтар — 101,6, госстрах түләүҙәре — 105,9, заем һәм вкладтар буйынса 115,8 процентҡа үтәүгә өлгәште.

Стәрлетамаҡ ҡалаһы (горфо мөдире иптәш Рагулин) квартал планын, шул иҫәптән налогтар, страховой түләүҙәр, заем һәм вкладтар, шулай уҡ госдоход буйынса арттырып үтәне.

Өфө ҡалаһы ла (ҡала Советы исполкомы председателе Кравцов, горфо мөдире Борота иптәштәр) доходтар индереү планын уңышлы ғына башҡарҙы. Тотош алғанда квартал планы үтәлеше 106,8 процент тәшкил итте. Налогтар, страховой түләүҙәр, заем һәм вкладтар буйынса план арттырып үтәлде.

Министрҙар Советы социалистик ярышта еңеүсе итеп табылған Ҡалтасы районына БАССР Министрҙар Советының күсмә Ҡыҙыл Байрағын һәм алдынғы финанс работниктарын бүләкләү өсөн 10 мең һум күләмендә беренсе премияны бирергә ҡарар итте.

Ошоноң менән бергә Стәрлетамаҡ ҡала финанс бүлегенә БАССР финанс министерствоһының күсмә Ҡыҙыл Байрағы һәм алдынғы финанс работниктарын бүләкләүгә 8 мең һум күләмендә икенсе премия бирелде.

Сәкмағош, Шаран, Туймазы райондарының һәм Черниковск ҡалаһының аҡса туплау планын үтәүҙә яҡшы эшләгәнлектәре билдәләп үтелде.

Радио һөйәүселәр

Республикала йәш техниктар станцияһы эргәһендә радио-һөйәүселәр түңәрәге йәшәп килә. Хәҙерге көндә түңәрәктең 25 члены бар. Уҙған йыл йәш радио-һөйәүселәр үҙ көстәре менән Өфө районы колхоздарына 18 дана детекторлы радиоприемник эшләп ҡуйғайнылар. Быйыл улар тағы ла 10 дана детекторлы приемник эшләнеләр. 7-се май-радио көнө айҡанлы ул приемниктарҙы яҡын колхоздарға бүләк итергә булдылар. 10-сы ирҙәр урта мәктәбе уҡыусылары Володя Феоктистов, Ҡорбанаев, 11-се урта мәктәп уҡыусыһы Борис Вдавик, 9-сы башҡорт урта мәктәбе уҡыусыһы Абзгильдин түңәрәктең актив члендәре булып иҫәпләнәләр. Ошо арала Абзгильдин бер үҙе генә ике радиоприемник эшләне.

Х. ВӘЛИТ.

Еңеү көнө тураһында сит ил матбуғаты

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА, 8 май. (ТАСС). Гитлерсе Германияны еңеүгә һәм фашист илбаҫарҙарына ҡаршы баш күтәргән Праганың Совет Армияһы тарафынан азат ителеүенә 4 йыл тулыу көнөн Чехословакияның бөтә матбуғаты киң рәүештә билдәләй. Матбуғат, халыҡтарҙы азат итеүҙә һәм уларға азат һәм үҙ алдына үҫеү өсөн шарттар тыуҙырыуҙа Генералиссимус И. В. Сталин етәкселегендәге Советтар Союзының бөтә донъя күләмендәге тарихи ролен билдәләй.

Агрессорға ҡаршы һуғышта Советтар Союзының еңеүе, тип яҙа «Руде право» газетаһы, бөтә илдәрҙең эшсе синыфында һәм хеҙмәтсәндәрендә үҙҙәренең көстәренә ышаныс тыуҙыра. Хәҙер бөтә кешелектең ҙур күпселеге Советтар Союзы тирәһенә берләшә. Англия-Америка империалистәренә яңы һуғыш тоҡандырыу буйынса үҙҙәренең пландарын тормошҡа ашырыуҙа төп ҡамасаулыҡ булып тап бына шул тора ла инде.

Милли оборона министры генерал Свобода «Обрана лиду» газетаһында, Еңеү Көнөндә Чехословакия хеҙмәтсәндәре героик совет халҡына һәм уның армияһына үҙҙәренең тоғролоҡтарын һәм рәхмәт белдерәләр, тип билдәләй. 9 май көнө, тип яҙа генерал Свобода, героик Совет Армияһы менән бергә, шулай уҡ Чехословакия воиндарының да иңсек көрәшеүҙәре тураһында, данлыҡлы һуғыштарҙа беҙҙең республика халыҡтары һәм Советтар Союзы халыҡтары араһындағы союз һәм дуҫлыҡ нисек ҙур менән мәңгегә беркетелгәнлеге тураһында һәр ваҡыт беҙҙең иҫебеҙгә төшөрөп торасаҡ.

Милли фронт хәрәкәтенең үҙәк комитеты һәм Чехословакия профсоюздарының үҙәк советы республиканың бөтә хеҙмәтсәндәренә, Еңеү Көнөндә хеҙмәт вахталарына баҫырға һәм тыныс хеҙмәт менән халыҡ-демократик республиканы, башында халыҡтарҙы азат итеүсе, тыныслыҡ һәм халыҡтар иминлеген тәьмин итеүсе — Советтар Союзы торған тыныслыҡ һәм демократия лагеренә үҙҙәренең тоғролоҡтарын күрһәтергә саҡырып мөрәжәғәт итте.

РУМЫНИЯ

БУХАРЕСТ, 8 май. (ТАСС). Еңеү Көнө Румынияның бөтә матбуғаты тарафынан билдәләнә. Газеталарҙа, совет ғәскәрҙәренең стратегияһы һәм тактикаһы тураһында мәҡәләләр, Берлинда ятҡан совет воиндарының ҡаһарманлыҡтарын [illegible] очерктар һәм шиғырҙар урынлаштырылған.

1945 йыл 9 майы—Совет Армияһының Еңеү Көнө, тип яҙа «Скынтейя» газетаһы, еңелмәҫлек Советтар Союзына ҡаршы торорлоҡ көстөң донъяла юҡлығын. Советтар Союзы етәкселегендә тыныслыҡ һәм демократия көстәренең еңеүе өсөн империализмға ҡаршы көрәш алып барыусы халыҡтарҙың берҙәм фронтын төҙөүгә ҡамасаулыҡ итеүсе алырлыҡ көстөң донъяла юҡлығын күрһәтте.

ПОЛЬША

ВАРШАВА, 8 май. (ТАСС). Польша газеталары, Еңеү Көнөнә арналған күп кенә мәҡәләләр урынлаштырылған.

Гитлеризмде еңеү көнөнә 4 йыл тулғандан һуң, тип яҙа «Жице Варшавы» газетаһы, беҙ, халыҡ-ара мөнәсәбәттәрҙә Советтар Союзының еңеүе ниндәй ғәйәт ҙур үҙгәрештәрҙе ҡылған да [illegible] һа булғанға ҡарағанда асығыраҡ күрәбеҙ. Һуғыш көстәре, империализм көстәре хәҙерге ваҡытта яңы һалаҡат тыуҙырырға ынтылалар. Шул уҡ ваҡытта башында Советтар Союзы торған тыныслыҡ көстәре, социализм көстәре, миллионлаған массаның көстәре Черчилль, Уолл-стрит пландарын юҡҡа сығаралар. Тыныслыҡ һөйәүселәрҙең көстәре һуғышты яҡлаусыларҙың көстәренә ҡарағанда көсөрәк.

АКШ коммунистәр партияһы етәкселәренә суд

НЬЮ-ЙОРК, 8 май. (ТАСС). Хөкүмәт тарафынан ғәйепләүселәрҙең тулыһы менән профессиональ полиция шпиондары һәм провокаторҙар тарафынан Америка коммунистәр партияһы етәкселәрен ғәйепләп, төрмәләргә ултыртырға һәм компартияны закондан тыш тип иғлан итергә үҙҙәренең ынтылыуҙары менән уйлап сығарған хыялдарына таянып эш иткәнлектәре алты аҙна буйына дауам иткән ялҡытҡыс суд процедураһы барышында эленәп-әле асыҡлана бара. Ғәйепләү яғы ошо көнгә тиклем 10 шаһит бирҙе. Улар бөтәһе лә провокаторҙар — федераль тикшереү бюроһының агенттәре йәки компартия алдында хыянат итеп, күптән инде федераль бюро менән тығыҙ бәйләнештә тороусы кешеләр.

Был шаһиттәр, беренсенән, коммунистик партияның эшселәрҙең көндәлек көрәшендәге ҡатнашлығын, йәнәһе промышленностең төп тармаҡтарына контроль аһауҙы үҙ ҡулдарына алыуҙы маҡсат итеп тотҡан яуыз ниәтле «заговор» итеп күрһәтергә, һәм, икенсенән, компартияны Советтар Союзының йәшерен «ҡоралы» итеп күҙ алдына бирерге тырышып, сит ил рәүешле алған һүҙҙәрҙе нә киткес бер тәрлек менән һөйләйҙәр. Уларың федераль тикшереү бюроһы агенты булыуын танымаған ғәйепләү яғы «шаһите»ның һуғы сығышы процесс барған бөтә дауам эсендә ғәйепләү яғы тарафынан ташланған «дәлилдәр» өсөн типик булып торалар.

Нью-Йорктың билдәле адвокаты — политик сығыштарҙың ирекле булыуы өсөн көрәш Комитетенең председателе Керп 5 майҙа радио аша сығыш яһап, былай тип белдерҙе: политик доктринаны пропагандалаған өсөн 12 коммунист етәксегә яҙылған ғәйепләү заключениеһе «государство власы олтһыҙ рәүештә файҙаланыу булып тора. Әгәр ҙә былай өндәү енәйәт була икән, ул саҡта демократия өлкәһендә политик уртаҡлыҡ төүҙәрҙең булыуы мөмкин түгел. Былай ҡарар ысынбарлыҡта, Гитлер, Муссолини һәм Франко компартияларҙы закондан тыш тип ниндәй методтар менән иғлан иткән булһалар, шундай уҡ методтар менән компартияны һәм Ҡушма Штаттарҙағы башҡа һул группаларҙы закондан тыш тип иғлан итеү булыр ине».

К. Ғәбитов һәм С. Кадиров

Күтәрелеү

(ОЧЕРК)

1937 йыл. Көҙ айы. Күкһеү, шыйыҡ болот асыла. Ерҙәге һыуҙар өҫтөн тамсылар шаҡралатыра. Япраҡтарға, үлән һыуыҡтарына йәбешкән бөрсөктәр бергә йыйыла-йыйыла, тамсыға әйләнәләр. Төньяҡтан һалҡын ел иҫеп ҡуя. Тамсылар шыбырҙашып ҡойолалар...

Сал түбәләрен томан ҡаплаған тау итәгендәге шахта һукмағынан ике кеше килә. Уларҙың өҫтөндәге брезент курткалары ла, шул уҡ иштән тегелгән салбарҙары ла лысма-һыуға әйләнгән. Шахта ауыҙына килеп еткәс тә алдан барыусы кеше ҡапыл туҡталып, тауға табан боролоп ҡараны:

— Томан...—тип былдыраны. Уның янындағы кеше:

— Ямғыр, — тип ҡуйҙы.

— Түбәндә болот та, томан да булмай уңда, — тине алдағы кеше. Шунда уҡ ҙур усын йәйеп үҙенең еүеш битен, һаҡалын һыпырҙы, тәрән итеп һауа һулаи, тирә-яғына ҡарап алды һәм башы менән ымлап, тамаҡ төбө менән:

— Киттек, — тине.

Шахтерҙар штрекка төштөләр.

* * *

Шахта эсе һалҡынса ғына. Дөрөҫ, бында болот та, томан да юҡ. Ләкин, әйтерһең һәйһән тип әйтерлек, «дәс-дәс» килеп эре тамсылар тама. Әгәр ҙә шахтер башында, уның иңен ҡаплап уҡ алған, киң ситле брезент эшләпә булмаһа ине был эре тамсылар елкәнән башлап табанға тиклем барып еткән булырҙар ине.

Алдан барыусы кәйләһен һул яҡ беләге менән ҡыҫа төшөп, «шахтерка»ның түбәнерәк төшөрҙө.

«Шахтерка»ның яҡтылығы ни тиклем көсһеҙ булһа ла, забойҙы байтаҡ асыҡ яҡтырта. Хатта шығытма тәрәүесләрендә нур сағылып уҡ ҡалғылай.

— Сик, килеп еттек, — тине алдан барыусы кеше, үҙе шунда уҡ ергә теҙләнде. Икенсе кеше лә шулай уҡ эшләне.

Киҙәнеп һуҡҡан һайын боксит ҡатламы аҡтарылды. Ҙур көрәк менән ышып килтерелгән һоро таш киҫәктәре ҡалай торбала дөберләшә-дөберләшә штректа тәгәрләне...

* * *

Беренсе ныҡытманы ҡуйғас та шахтер ҡулындағы кәйләһен кире алмаһы. Ул бик һаҡлыҡ менән генә хәүефһеҙлек саралары тураһында һөйләне. Ныҡытма тәрәүен бер алып, бер кире ҡуйып нисек булһа «дөрөҫ», нисек булһа «дөрөҫ түгел» икәнлеген аңлатты. Йәш шахтерға оҙаҡ итеп ҡарап торҙо.

— Йә, улым, башла! Әйтерем шул ғына: ата-бабаңдың шахтер икәнлеген онотма. Кешенән ҡалышып, битҡә оят килтерәһе булма. Йә, йә, башла! — тине Ғәлимйән ҡарт булаcаҡ шахтерға.

Сабирйән, быңа ошо томанлы, ямғырлы көндә атаһы Ғәлимйән ҡулынан әле беренсе башлап кәйлә алды.

Сабирйән дә, атаһы кеүек уҡ, ҡыҫҡараҡ буйлы, киң күкрәкле. Уның тиңһә тимер өҙөрлөк ваҡыты.. Шулай ҙа кәйлә уның теләгәнен бирә алмай. Киҙәнеп һуҡҡан ыңғайҙа, ҡайһы саҡ ул боксит ятышына сумып китә, ҡайһы саҡ, һоро ташты өҫтөн генә уйып ала...

Ғәлимйән оҙон, ҡара мыйығын бөтөрә-бөтөрә:

— Тырышһаң барып сығыр... Бөрәү ҙә шахтер булып тыумай... — тип улының күңелен күтәрергә тырышты. Ҡулына көрәк ала һәм беренсе башлап сабылған эреле-ваҡлы киҫәктәрҙе ҡалай торба эсенә ырғытып бөтергәс тә үҙе лә забойҙан сыға...

Тышта болоттар ағас башына эленеп уҡ торалар. Ергә томан ята. Аяҡ аҫтында йылғалар сылтырай. Вагонеткалар шахта тәрәнлегенән алып боксит сығара... Тирә-яҡ ерҙә тауҙар өйөлә. Яландары елгә, күктәге болотҡа, ергә ятҡан ҡуйы томанға ҡарамаҫтан, шахта үҙенең көндәлек тормошо менән һулай.

Ә Ғәлимйән ҡарт, өҫтөнә кейгән спецовкаһын ҡыштырлата-ҡыштырлата, «Сыбар таш» ауылына табан атлай...

* * *

Сабирйән бер аҙ эшләгәс, кәйләһенең һабын забой ҡабырғаһына һөйәне лә, күҙҙәре менән атаһын эҙләй. Ләкин уның янында кеше-фәлән юҡ ине.

«Шахтерка»ның яҡтылығы ҡапыл кәмегәндәй булып тойолдо. «Әгәр ҙә был тау өҫтөнә ишелә торған булһа...» тип уйланы ул. Сабирйәндың тәне сымырҙап китте. Шунда уҡ атаһының: «Ата-бабаңдың шахтер икәнлеген онотма, кешенән ҡалып, битҡә оят килтерәһе булма!» тигән, профессия өсөн ғорурлыҡ хисе менән биҙәп әйтелгән наказын хәтерләне.

Забой ҡапыл иркенәйгәндәй булып тойолдо, һулышы еңеләйеп китте. Шахта өҫтөндәге миллиондарса бот ауырлыҡтағы таш, тупраҡ тотош бер массивтән ҡойоп ҡуйылғандай булып һиҙелде.

Сабирйән кәйлә һабын ҡыҫып тотто һәм бер-бер артлы киҙәнеп һуғып, боксит ятышын аҡтарырға тотонды.

Эш еңел түгел ине. Ләкин Сабирйән, пәмәгәләр бер ниндәй ҙә ауырлыҡ һиҙмәне. Забой төбөнә бармағы менән төртөп ул: «Был таш затынан булһа ла, йәнһеҙ нәмә. Ә мин — кеше, тере кеше... Бер ҡайҙа ла китмәҫ, типеләр...» тип уйланы.

Ләрәк тәрәнлегенән саҫраған өмөт һәм ышаныс сәҡҡылары күбәйгәндән-күбәйә барып, ялҡынға әйләнде. Теләк һәм дәртле ынтылыш был ялҡындарҙы һаман яҡтыраҡ итә төштө. Сабирйән үҙ-үҙен онотоп, эш менән мауыҡты...

— Бөгөндән башлап, мине забойсы итеп иҫәпләгеҙ, — тине ул көмгәләр мөрәжәғәт иткән кеүегерәк. Ләкин ул тимер менән таштың геңәлдәүенән башҡа бер нәмә лә ишетмәне.

* * *

Сабирйән көндәлек нормаһын тултырып, арттырып уҡ үтәй башланы. Башта шахтаның партия ойошмаһы, унан ары профсоюз комитеты һәм инженер уға иғтибар юнәлдерҙе. Сабирйән ҡыҫҡа сроклы курста булды. Унан ҡайтҡан көндө уҡ элек ата-бабаһы уның менән боксит сабып йөрөгән кәйләһен пневматик сүкеш менән алыштырҙы. Был ҡоралды дөрөҫ ҡулланыу өсөн физик көстән бигерәк, аҡыл, техниканы үҙенә буйһондора белеү кәрәк ине. Сабирйән бөтә көсө, үҙе әйткәндәй, «Тешетырнағы» менән ошо мәсьәләне хәл итергә йәбеште. Ул көн һайын бер смена эшләй һәм «тулы бер смена» уҡый башланы.

«Ҡулымдағы сүкеште тулы көсөндә эшләтә башлаһам, тауҙың аҫтын-өҫкә килтерәсәкмен»,—тип уйланы ул. Ләкин хәҙер инде кәйләгә ҡарап түгел, ә шахтерға ышанылған был яңы төрҙәге ҡоралға ҡарап билдәләнгән норманы үтәй барыу өсөн әлегә тиклем күтәрелмәгән бурыстарҙы хәл итергә кәрәк ине.

Дөрөҫ, Сабирйән ер аҫтында көн һайын бәләкәйерәк «тау» аҡтара... Шулай ҙа норманы үтәү уның өсөн ҡыйынға төшә. Тотошо менән ҡайырылған таш киҫәктәре, ҡайһы саҡ, уның үҙен дә күмә яҙғайнылар. Бәләкәй күләмле «бәхетһеҙлек» ваҡиғалары ла булғылай. Геолог хәҙе:

— Геология нигеҙҙәрен белмәүенән килеп сыҡҡан бит был, — ти. Инженер:

— Хәүефһеҙлек техникаһын үҙләштермәүенән, — ти. Ә партбюро секретары, геолог менән инженер әйткән һүҙҙәргә:

— Хәҙерге шахтер профессияһы юғарылығына тулыһынса әйә булмауынан, — тип өҫтәй һәм уҡыу менән былай ҙа инде «күҙҙәре күтәргән» Сабирйәнды тағы ла күберәк уҡырға саҡыра. Шунда уҡ уға: А. Стахановтың «Минең эш методым» китабын бирел ебәрә.

* * *

Төн үтеп бара. Таң әтәстәре ҡысҡыралар. Сабирйән кистән асҡан китапты әле лә ябмаған. Уҡып, оҙаҡ итеп уйлап тора һәм ҡыҫҡа ғына итеп «иҫтәлек» битенә яҙа...

Сабирйәнгә һиҙҙермәйенсә генә булмәгә инеп ултырған Ғәлимйән ағай:

— Тәҙрәләр күгәрә башланы бит инде, ял итер инең. Байрам түгел бит. Ул ниндәй бөтмәй торған уҡыу. Шахтер булып өлгөрмәҫтән уҡ, инженерлеккә йыйынмай торғанһыңдыр бит? — тип һорай.

Сабирйән китаптың һул яҡ битенә ҡәләм менән билдә һыҙа ла, атаһына йылмайып ҡарап:

— Юҡ... эшсе шахтер булырға ғына теләйем... ти. Уйлап ала һәм эске ышаныс менән, — ләкин эшселәр генә түгел, ә инженерҙар ҙа минең методым менән иҫәпләшә торған эшсе булырға теләйем, — тип өҫтәй.

Тышта болоттар аҡтарыла. Төңгөн барыусы ер өҫтөн ҡырпаҡ ҡар ҡаплай. Әтәстәр, таң ҡаршылап, һуңғы хорҙарын башҡаралар. Иртәнге тынлыҡта завод гудогы яңғырай. Сабирйән атылып өйҙән сыға һәм ашыға-ашыға парткомға табан китә.

— Бына бит, бына бит, кешеләр ниндәй яҡшы эшләйҙәр.

— Һеҙҙең яҡшы эшләүегеҙгә нәмә, кем ҡамасаулыҡ итә һуң?

— Минеңме, минең яҡшы эшләүемәме? Бер кем дә түгел, ә шахтер хеҙмәтен ойоштороуҙа иҫкергән система, бына нәмә ҡамасаулыҡ итә.

— Конкрет тәҡдимегеҙ? — тине партбюро секретары, ҡапыл ғына алға табан ташланып.

— Тәҡдимем шул: пласта забойщиктәрҙе һирәгәйтергә, ныҡытма тәрәүҙәрен ташытып, уларҙы ҡуйҙырып, забойщиктең эш ваҡытын әрәм үткәрмәҫкә. Забойщик үҙ эшен — пласты сабыуҙы ғына белһен. Бокситтең яҙғы ташыуындағы боҙҙар шикелле аҡтарыла ғына барһын...

Сабирйәнгә крепильщик беркеттеләр. Ул үҙе тәҡдим иткән метод буйынса эшләргә булды.

* * *

Тышта кәҙгә ҡара төн ята. Ә шахта комитетының бинаһында яҡтылыҡ күҙҙе сағылдыра. Геологтың оҙон һаҡалы кәмеш булып ялтырай. Уның ҡаршыһында ғорурлыҡ билдәләре. Шахта комитетының ултырышы тамамланып килә. Ҡыҙыу бәхәстәр, фекер алышыуҙан һуң түбәндәге ҡарар ҡабул итеә:

«1. Шахтер Сабирйән Ғәлимйәновтың эш методын һәр бер шахтерға еткерергә;

2. Пневматик сүкеш менән эшләүселәрҙең заданиелар күләмен яңынан ҡарап, арттыра төшөп билдәләргә кәрәк, тип иҫәпләргә...»

Был хәл 1938 йыл көҙөндә булды. Сабирйән Ғәлимйәнов ошо ваҡытта яулап алған беренселекте әле лә һаҡлай килә. Теория менән яҡтыртыла барған практикаға нигеҙләнгән тәүәл методы башҡа рудниктарға ла күсә. Сабирйән хеҙмәт етештереүсәнлегенең яңы юлдарын бирә. Күптәр уларҙан өйрәнәләр, инженерҙар уның менән фекер алышалар. Шахтерҙар араһында Сабирйән дөйөм ололау һәм ихтирам менән файҙалана.

1948 йыл планын Сабирйән икеләтә арттырып үтәне. 1949 йылда планын 2,5 тапҡыр арттырырға һәм үҙенә 5 йыллыҡ заданиеһен быйыл тулыһынса үтәргә йөкләмә алды.

Сабирйән Ғәлимйәновтың үҙ һүҙендә тораsағына бер ҙә шикләнмәйбеҙ!

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Д 01948 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

№ 92(8192) | 1949 йыл, 11 май, шаршамбы | Хаҡы 20 тин.

ССР СОЮЗЫ ФИНАНС МИНИСТЕРСТВОҺЫНЫҢ БЕЛДЕРЕҮЕ

1949 йылдың 3 майында 20 миллиард һум суммаһында сығарылған СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство займы 8 май көнө аҙағына 23 миллиард 825 миллион 770 мең һум итеп, йәғни 3 миллиард 825 миллион 770 мең һумға артыҡ урынлаштырылды.

Билдәләнгән суммаһан байтаҡ арттырып урынлаштырылыуы айҡанлы СССР финанс Министерствоһы, СССР Министрҙәр Советенең күрһәтмәһе нигеҙендә, 1949 йылдың 10 майынан алып бөтә ерҙә лә заемға артабан яҙылыуҙы туҡтатырға бойороҡ бирҙе.

СССР финанс министре А. ЗВЕРЕВ.

9 май 1949 йыл.

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһенә әҙерләнеү—бөтә общественностең намыҫ эше

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһе 1950 йылда яңынан асыласаҡ. Был күргәзмә һуғыштан һуң ауыл хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең уңыш һөҙөмтәләрен көйҙәләндереүсе бөйөк демонстрация буласаҡ. Күргәзмәгә илебеҙҙең, шул иҫәптән Башҡорт АССР-ының да, алдынғы колхоздары, совхоздары, МТС-тары һәм уларҙың иң алдынғы стахановсылары ҡатнашасаҡтар.

«Кыҙыл Башҡортостан» газетаһының бөгөнгө номерында «1950 йылда Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыусылар һәм уларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр тураһында» Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһе комитетенең ҡарарынан Башҡорт АССР-ы өсөн булған шарттарҙы иғлан итәбеҙ. Был шарттарҙа күрһәтелгәнсә, ауыл хужалығының һәр бер тармағы буйынса 1948 һәм 1949 йылдарҙа ауыл хужалығын күтәреү — баҫыуҙарҙың урожай һәм малсылыҡтың продукты биреүсәнлеген арттырыу буйынса конкрет күрһәткестәргә өлгәшеүселәр күргәзмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы алалар.

1950 йылда Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыуға хоҡуҡ алыу өсөн республикабыҙҙың колхоздары һәм совхоздары бөртөклө ашлыҡ культуралары, бөртөклө-ҡуҙаҡлы культуралар, майлы культуралар, шәкәр сөгөлдөре, оҙон етен, тарма, картуф үҫтереп алыу буйынса государство пландарын арттырып үтәргә бурыслылар. Шуның менән бер рәттән йәшелсә культуралары үҫтереү, йәшелсә-баҡса культуралары орлоғо йыйнап алыу, парникка ултыртып үҫтерелгән йәшелсәнән урожай алыу, мал аҙығы культураларынан — клевер һәм люцерна бесәне, мал сөгөлдөрөнән урожай алыу буйынса булған күрһәткестәр ҙә юғары булырға тейештәр.

Республикабыҙ колхоздары һәм совхоздары өсөн яңы культуралар булып иҫәпләнгән каучук бирә торған үҫемлектәр, тәмәке, ебәкселек, ҡомалаҡтан юғары урожай алыу, шулай уҡ баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу государство, колхоз һәм совхоз урман питомниктәренең эш күрһәткестәре лә сөрьөз әһәмиәткә эйә булып торалар.

Ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыусыларҙы һайлап алыу һәм малсылыҡтың төрө, ҡошсолоҡ, умартасылыҡ, һыуҙарҙа балыҡ үрсетеү, һөнәрселек һәм йәнлексселек эштәре буйынса ла юғары күрһәткестәргә өлгәшеү мөһим. Сөнки был тармаҡтар менән Башҡорт халҡының борондан уҡ шөғөлләнгәнлеге билдәле һәм ул күрһәткестәр республикабыҙҙа байтаҡ яҡшы булаcаҡ.

МТС-тар, район-ара капиталь ремонт мастерскойҙары, ремонт һәм механика заводтарын, уларҙың алдынғыларын һайлап алыу, трактор бригадалары бригадирҙәре, трактористар, МТС һәм совхоз комбайнерҙәре өсөн булған күрһәткестәр — механизаторҙарҙың эшендә хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан күтәреүҙә мөһим саралар иҫәпләнә.

1950 йылдағы Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһе социалистик ауыл хужалығын артабан үҫтереүҙә бөтә халыҡ хәрәкәтенең трибунаһы һәм алдынғы тәжрибәләрҙе, методтарҙы уртаҡлашыуҙа сталинсе хеҙмәтсәндәрҙең көйҙәләнеше булып тора. Республикабыҙҙың совет, партия, комсомол һәм профсоюз ойошмалары күргәзмәгә әҙерлек эшен хәҙерҙән үк ойоштороп ебәрергә бурыслылар. Бының өсөн Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһе комитетенең ҡарарын колхозсыларға, МТС һәм совхоз эшселәренә бөтә тулылығы менән аңлатыу эшен киң рәүештә йәйелдерергә тейешбеҙ. Был ҡарарҙы дөйөм йыйылыштарҙа уҡып өйрәнеүҙә, ҡарарға арналған темала колхоздарҙың, совхоздарҙың баҫыусылыҡ бригадаларында, звеноларҙа, малсылыҡ фермаларында, трактор бригадаларында беседалар үткәреүҙе киңәлек эш системаһына индерергә кәрәк.

Һуғышҡа тиклемге осорҙа республикабыҙҙың күп кенә колхоздары, совхоз һәм МТС-тары, уларҙың алдынғы стахановсылары күргәзмәлә ҡатнаштылар. Хәҙер уларҙың эш тәжрибәләрен уртаҡлашыу, юғары күрһәткестәргә өлгәшеү методтарын массаға еткереү талап ителә. Был тәңгәлдә ауыл Советтәре исполкомдары һәм ВКП(б)-ның төүге ойошмалары ҙур инициатива күрһәтә алалар һәм күрһәтергә тейештәр.

Хәҙер юғары урожай өсөн көрәштең хәл иткес көндәре. Алдынғы колхоздар һәм совхоздар иртә культуралар сәсеү эшен тамамланылар. Ләкин күп кенә колхоздар, совхоздар сәсеүҙең иң ҡиммәтле агротехник срогын үткәрәләр. Иртә культуралар сәсеүҙе һуҙалар. Бигерәк тә МТС-тарҙың трактор көсө тулы ҡеүәтендә файҙаланылмай, күпселек трактористар смена нормаларын үтәмәйҙәр, МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөшкән договорҙары ситләтеп үтелә, эш төрҙәре буйынса йөкләмәләр үтәлмәй. Был етешһеҙлектәр тамырынан бөтөрөлергә тейеш. Һәр бер трактористың смена нормаһын арттырып үтәүенә өлгәшеү, иртә культуралар сәсеүҙе тиҙ көндә, юғары агротехник кимәлдә үтәү — ауылдағы бөтә общественностең көндәлек иң мөһим эше.

Күргәзмәгә әҙерлекте большевиктарса ойоштороу, юғары күрһәткестәр өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереү — район һәм ауыл Советтәре башҡарма комитеттәренең, ВКП(б)-ның район комитеттәренең һәм төүге ойошмаларының боевой бурысы. Был бурыс намыҫ менән өлгәлә итеп үтәлергә тейеш.

ВЦСПС президиумында

Профсоюздарҙың X съезы йомғаҡтары хаҡында эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең һәм профсоюз активенең йыйылыштарын үткәреү тураһында

Профессиональ союздарҙың X съезы эше һәм ҡарарҙары менән эшселәрҙе һәм хеҙмәткәрҙәрҙе киң рәүештә таныштырыу маҡсаттарында ВЦСПС президиумы профсоюздарҙың үҙәк комитеттәренә һәм советтәренә ошо йылдың май-июнь айҙарында калаларҙа һәм районларҙа профсоюз активенең йыйылыштарын һәм шулай уҡ предприятиеларҙа һәм учреждениеларҙа эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең йыйылыштарын үткәреп, унда профсоюздарҙың X съезының эш йомғаҡтарын тикшереү бурысын йөкмәтте. (ТАСС).

Сәсеүҙе тамамланылар

БЕЛОРЕТ. (Телефон аша). 8 майға районның алдынғы «Урал», «Кыҙыл Юлдоҙ», «Яңы юл», «Яҡтылыҡ», «Красный Урал» колхоздары иртә культуралар сәсеүҙе тамамланылар.

Был колхоздарҙа баҫыу эштәренең сифаты үткән йылғы менән сағыштырғанда күп юғары.

С. Сөнәгәтов.

1950 ЙЫЛДА БӨТӘ СОЮЗ АУЫЛ ХУЖАЛЫҒЫ КҮРГӘЗМӘҺЕНДӘ ҠАТНАШЫУСЫЛАР ТУРАҺЫНДА ҺӘМ УЛАРҘЫ ҺАЙЛАП АЛЫУ ӨСӨН КҮРҺӘТКЕСТӘР ТУРАҺЫНДА

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһе комитетенең ҡарары

СССР Министрҙәр Советенең 1949 йыл 15 ғинуар ҡарары менән раҫланды

Башҡорт АССР-ы өсөн күрһәткестәр

I. Күргәзмәлә катнашыусылар

1. Түбәндәгеләр Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә катнашыусылар була алалар:

а) колхоздар, совхоздар, машина-трактор станциялары, колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы малсылыҡ фермалары, колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы тоҡом фермалары, йылҡысылыҡ заводтары, государствоның тоҡомсолоҡ рассадниктәре һәм йылҡысылыҡ заводы конюшнялары, ипподромдар, ҡошсолоҡ-инкубатор станциялары, селекцион һәм тәжрибә станциялары, государствоның сорттар һынау участкалары, ғилми-тикшеренеү учреждениелары; ауыл хужалығы һәм урман институттары, техникумдар, мәктәптәр һәм уларҙың өйрәнсек хужалыҡтары, һыу хужалығы ойошмалары, ауыл хужалығының ремонт һәм механика мастерскойҙары һәм заводтары, ауылдарҙағы электр станциялары, ауыл хужалығының ярҙамсы предприятиелары һәм учреждениелары, ялан һәм урман-ялан райондарындағы урман хужалыҡтары һәм баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу станциялары, урман һәм емеш питомниктәре, балыҡсылыҡ һәм һунарсылыҡ хужалыҡтары һәм питомниктәре;

б) колхоз председателдәре, МТС, МТМ, совхоз директорҙары һәм уларҙың урынбаҫарҙары, урман хужалыҡтарының һәм баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу станцияларының директорҙары, совхоз бүлексәләренең һәм фермаларының управляющийҙәре, колхоздарҙағы малсылыҡ фермаларының мөдирҙәре һәм ошо ҡарарҙа күрһәтелгән башҡа хужалыҡтарҙың һәм ойошмаларҙың етәкселәре;

в) баҫыусылыҡ, малсылыҡ, йәшелсәселек, емешселек, баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу һәм ауыл хужалығының башҡа тармаҡтарының алдынғылары, колхоз счетоводтары, трактористар, комбайнерҙар, трактор бригадаларының бригадирҙәре, етен талҡыусылар, ауыл хужалығы машиналарын ремонтлау буйынса квалификациялы эшселәр, шоферҙар, колхоз тимерселәре һәм башҡалар;

г) үҙҙәре хеҙмәтләндергән хужалыҡтарҙа юғары, тотороҡло урожай үҫтереүгә өлгәшкән агрономдар, мал ...ын арттырыуға һәм малдың юғары ...ты биреүенә өлгәшкән зоотехниктар; инженер-механизаторҙар һәм юғары етештереүсәнлекле ауыл хужалығы машиналарында эшләүсе механиктар; эпизоотик ауырыуҙарҙы бөтөрөүгә һәм малдарҙы һаулыҡтырыуға, мал һанын һаҡлап алып ҡалыуға өлгәшкән ветврачтар һәм ветфельдшерҙар; ауыл хужалығы үҫемлектәренең юғары сорттарын уйлап тапҡан һәм юғары продукты биреүсе мал тоҡомдары булдырыуға өлгәшкән селекционерҙар, тәжрибәселәр һәм хата-лаборатория мөдирҙәре; малдарҙың ҡыҫыр ҡалыуын бөтөрөүгә өлгәшкән работниктар — яһалма орлоҡландырыу работниктәре; ер төҙөүселәр; агролесомелиораторҙар, лесничийҙар һәм уларҙың ярҙамсылары; һыу хужалығы работниктәре, яҡшы эш өлгөләре күрһәткән ауыл хужалығы һәм урман хужалығы специалистәре һәм ойоштороусылары;

д) урожайҙың байтаҡ күтәрелеүен, малдарҙың продукты биреүен арттырыуҙы, хеҙмәт етештереүсәнлеген үҫтереүҙе, средствоға экономия яһауҙы, ауыл һәм урман хужалығында үткәрелә торған сараларҙың эффектле булыуын тәьмин итә торған яңы приемдар, юлдар һәм средстволар эшләп сығарған өсөн фән һәм производство работниктәре, специалистар, уйлап табыусылар һәм рационализаторҙар;

е) үҙҙәренең эштәре менән Ватаныбыҙҙың ауыл хужалығы фәнен байытыусы һәм Мичурин, Тимирязев, Вильямс, Лысенко һәм башҡа прогрессив ғалимдарҙың учениеһын алға ебәреп, фән һәм алдынғы тәжрибә уңыштарын киң рәүештә колхоз һәм совхоз ауыл хужалығы производствоһына урынлаштырыусы ғалимдәр, ғилми работниктар һәм практиктар.

2. Беренсенән — ике йыл эсендә — 1948—1949 йылдарҙа уртаса алғанда культуралар буйынса урожайҙы йәки малсылыҡтың продукты биреүсәнлеген, йә булмаһа машиналарҙың етештереүсәнлеген республикалар өсөн ошо ҡарар менән билдәләнгән күрһәткестәрҙән дә кәм булмаған уңыштарға өлгәшкән колхоздарға, совхоздарға, МТС-тарға һәм колхоздарҙағы, совхоздарҙағы малсылыҡ фермаларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә; был ваҡытта уларҙың зона үҙенсәлектәрен һәм сәсеү майҙандарының күләмен иҫәпкә алып эш итергә; икенсенән — 1948—1949 йылдарҙа государствоға продукция тапшырыу буйынса йөкләмәләрен тулыһынса үтәгән, өсөнсөнән — 1948 һәм 1949 йылдарҙа продукты биреүсе һәм эшкә файҙаланыла торған мал һанын арттырыу буйынса государство планын үтәгән, дүртенсенән — 1949—1950 йылдарҙа сәсеүлектәрен тулыһынса үҙҙәренең орлоҡтары менән тәьмин иткән һәм бишенсенән — 1949 йылда агролесомелиоратив планды тулыһынса үтәгән колхоздарға, совхоздарға һәм МТС-тарға Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

3. Колхоздары 1949 һәм 1950 йылдарҙа сәсеү өсөн үҙҙәрен тулыһынса орлоҡ менән тәьмин иткән һәм түбәндәгеләргә өлгәшкән ауыл райондарына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

а) 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса бөртөклө ашлыҡ һәм төп техник культураларҙан урожай алыу планын планда билдәләнгәнгә ҡарағанда кәм тигәндә 10 процентҡа арттырып үтәүгә өлгәшкән һәм тотошо менән алғанда район буйынса мәжбүри поставкаларҙы, шулай уҡ ауыл хужалығы продукцияһының бөтә төрҙәре буйынса МТС эше өсөн натуралата түләүҙе үтәгән райондарға, шулай уҡ, бынан тыш, картуф урожайы алыу планын билдәләнгән планға ҡарағанда кәм тигәндә 10 процентҡа һәм йәшелсә культуралары алыу планын кәм тигәндә 20 процентҡа арттырып үтәүгә өлгәшкән ҡала әргәһе райондарына;

б) район буйынса тотошо менән алғанда государствоға мәжбүри рәүештә ауыл хужалығы продукцияһы тапшырыу планын һәм малды государствоға уртасанан да кәм булмаған көрләктә тапшырыу планын үтәгән шарттарҙа, 1948 һәм 1949 йылдарҙа дөйөм һәм инә малдарҙы — аттарҙы, мөгөҙлө эре малдарҙы, сусҡаларҙы, һарыҡтарҙы һәм кәзәләрҙе үрсетеү һәм һыйырҙарҙан һөт һауып алыу, һарыҡтарҙан йөн ҡырҡып алыу, һәм сусҡаларҙы һимертеү буйынса государство планын арттырып үтәгән райондарға.

4. Ауыл хужалығы алдынғылары өсөн ошо ҡарар менән ҡуйҙа тотолғандан да кәм булмаған күрһәткестәргә уртаса алғанда ике йыл эсендә—1948 һәм 1949 йылдарҙа өлгәшкән социалистик ауыл хужалығы алдынғыларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

5. 1948 һәм 1949 йылдарҙа производство пландарын үтәгән селекцион һәм тәжрибә станцияларына, шулай уҡ һәр бер айырым ваҡиғала Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһе комитетенең махсус ҡарары менән ғилми-тикшеренеү учреждениеларына һәм ауыл хужалығы институттарына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

II. Үҫемлек үҫтереү буйынса Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә катнашыусыларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр

1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда түбәндәге урожай үҫтергәндәре өсөн колхоздарға һәм совхоздарға Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

1. БӨРТӨКЛӨ АШЛЫҠ КУЛЬТУРАЛАРЫ БУЙЫНСА

а) Урал артындағы ялан райондары өсөн:

Бөртөклө ашлыҡ культураларының бөтә майҙанының һәр бер гектарынан кәм тигәндә 12-шәр центнер.

Бөртөклө ашлыҡ культураларының бөтә майҙанынан урожайҙың был күрһәткестәре булмағанда, 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса сәсеү майҙанының һәр бер гектарынан түбәндәге культуралардан кәм тигәндә ошондай урожай алған шарттарҙа, колхоздарға һәм совхоздарға күргәзмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

һабан ашлыҡ бойҙайы	— 13 центнер;
тары	— 14 центнер;
арпа	— 14 центнер;
ужым бойҙайы	—11 центнер;
ужым арышы	— 14 центнер;

б) урман-ялан һәм урман райондары өсөн:

Бөртөклө ашлыҡ культураларының бөтә майҙанының һәр бер гектарынан кәм тигәндә 15 центнер.

Бөртөклө ашлыҡ культураларының бөтә майҙанынан урожайҙың был күрһәткестәре булмағанда, 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса, сәсеү майҙанының һәр бер гектарынан түбәндәге культуралардан кәм тигәндә ошондай урожай алған шарттарҙа, колхоздарға һәм совхоздарға күргәзмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

ужым арышы	— 17 центнер;
ужым бойҙайы	— 13 центнер;
һабан ашлыҡ бойҙайы	— 15 центнер;
боло	— 16 центнер;
ҡара бойҙай	— 12 центнер;
тары	— 14 центнер.

2. БӨРТӨКЛӨ-ҠУҘАҠЛЫ КУЛЬТУРАЛАР БУЙЫНСА

Бөтә сәсеүлек майҙанынан кәм тигәндә:

борсаҡ — урман һәм урман-ялан райондарҙа — гектарынан 14 центнер;

ялан райондарҙа — гектарынан 12 центнер;

немәҡ — урман-ялан райондарҙа — гектарынан 11 центнер.

Әгәр ҙә бөртөклө культураларҙың бөтә сәсеү майҙаны колхоздар өсөн кәм тигәндә 250 гектар һәм совхоздар өсөн кәм тигәндә 500 гектар тәшкил итһә, 1948 һәм 1949 йылдарҙа бөртөклө ашлыҡ культураларының бөтә майҙанынан ошо ҡарарҙа ҡуйҙа тотолған урожай алыусы колхоздар һәм совхоздар Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә ҡатнашыусы була алалар.

Күргәзмәгә һайлап алыу шарттарына яуап биреүсе һәм ошо ҡарар менән билдәләнгән күрһәткестәргә өлгәшкән һәм 1948—1949 йылдарҙа уртаса бойҙайҙан һәм арыштан ялан буйынса билдәләнгәндән кәм булмаған күләмдә урожай алған колхоздар, совхоздар һәм ярҙамсы ауыл хужалыҡтары Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәзмәһендә айырым үҫемлек культуралары буйынса ҡатнашыусы була алалар.

Был культураларҙың бөтә сәсеү майҙаны кәм тигәндә: ҡара бойҙай буйынса—колхоздар һәм ярҙамсы хужалыҡтар өсөн 10 гектар һәм совхоздар өсөн 25 гектар, ә ҡалған бөртөклө һәм бөртөклө-ҡуҙаҡлы культуралар буйынса колхоздар һәм ярҙамсы хужалыҡтар өсөн 20 гектар һәм совхоздар өсөн 80 гектар булғанда, колхоздар, совхоздар һәм ярҙамсы ауыл хужалыҡтары айырым культуралар буйынса күргәзмәлә ҡатнашыусы була алалар.

Бөртөклө һәм башҡа культураларҙың урожайлылығы буйынса ошо ҡарар менән билдәләнгән күрһәткестәр был культураларҙың фактик урожай йыйымы менән билдәләнелә.

3. МАЙЛЫ КУЛЬТУРАЛАР БУЙЫНСА

Бөтә сәсеү майҙанынан кәм тигәндә:

көнбағыш—әгәр ҙә көнбағыштың бөтә сәсеү майҙаны колхозда кәм тигәндә 25 гектар һәм совхозда кәм тигәндә 50 гектар тәшкил иткән шартта гектарынан 11 центнер;

10 гектарҙан да кәм булмаған бөтә етен сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 7 центнер;

10 гектарҙан да кәм булмаған бөтә горчица сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 6 центнер;

10 гектарҙан да кәм булмаған бөтә рыжик сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 7 центнер;

5 гектарҙан да кәм булмаған бөтә мәк сәсеү майҙанының һәр гектарынан 6 центнер.

4. ШӘКӘР СӨГӨЛДӨРӨ БУЙЫНСА

20 гектарҙан да кәм булмаған шәкәр сөгөлдөрөнөң бөтә сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 160 центнер.

5. ОҘОН ЕТЕН БУЙЫНСА

10 гектарҙан да кәм булмаған бөтә оҙон етен сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 3,5 центнер етен сүсе (сүбәгенән башҡа) һәм гектарынан 3 центнер орлоҡ йәки әгәр колхоз йә булмаһа совхоз государствоға кәм тигәндә 2,5 центнер етен-сүс (сүбәгенән башҡа) тапшырған булһа һәм государствоға гектарынан кәм тигәндә 2-шәр центнер орлоҡ тапшырһа һәм орлоҡ фондына һалһа.

Иҫкәрмә:

1. Орлоҡсолоҡ колхоздары өсөн оҙон етен буйынса 30 процентҡа кәм һәм орлоҡ етене буйынса 30 процентҡа юғары күрһәткестәр билдәләнәләр.

2. Талҡынмаған етенде тапшырғанда 4,5 центнеры 1 центнер етен сүсенә тиңеҙ була; етенде ҡамыллата тапшырғанда, 6 центнер етен ҡамылы 1 центнер етен сүсенә тиңеҙ була.

3. Тапшырыла торған етен продукцияһының сифаты государствоға тапшырыу планы менән билдәләнгәндән түбән булмаҫҡа тейеш.

6. ТАРМА БУЙЫНСА

10 гектарҙан да кәм булмаған тарманың бөтә сәсеү майҙанынан кәм тигәндә:

рус тармаһы буйынса гектарынан — уртаса 5 центнер эшләнмәгән тарма һәм 3,5 центнер орлоҡ йәки әгәр ҙә колхоз йә булмаһа совхоз государствоға кәм тигәндә 3 центнер эшләнмәгән тарма тапшырһа һәм кәм тигәндә гектарынан 3-әр центнер орлоҡ тапшырһа һәм орлоҡ фондына һалһа.

Иҫкәрмә:

1. Орлоҡсолоҡ колхоздары өсөн рус тармаһы буйынса уртаса күрһәткестәр сүстән 30 процентҡа кәм һәм орлоҡтан 30 процентҡа юғары билдәләнелә.

2. Тарманы заводҡа талҡымай тапшырғанда һәр бер 6,5 центнер 1 центнер эшләнмәгән тармаға тиңеҙ була.

3. Тарманы ҡамыллата тапшырғанда һәр бер 8,7 центнер тарма ҡамылы 1 центнер эшләнмәгән тармаға тиңеҙ була.

4. Әҙерләү ойошмаларына талҡынған сүс тапшырған ваҡытта 1 центнер талҡынған сүс 1,15 центнер сүс-сырсҡа тиңеҙ була.

5. Тапшырыла торған тарма продукцияһының сифаты государствоға тапшырыу планы менән билдәләнгәндән түбән булмаҫҡа тейеш.

7. КАРТУФ БУЙЫНСА

12 гектарҙан да кәм булмаған бөтә картуф сәсеү майҙанының һәр бер гектарынан кәм тигәндә 130 центнер.

8. ЙӘШЕЛСӘ КУЛЬТУРАЛАРЫ БУЙЫНСА

а. кәбеҫтә, ҡыяр, помидор, һуған, сөгөлдөр, кишер һәм һарымһаҡ буйынса:

һуң өлгөрә торған кәбеҫтә—кәм тигәндә 4 гектар майҙандың һәр гектарынан 400 центнер урожай алғанда;

иртә өлгөрә торған кәбеҫтә—кәм тигәндә 1,5 гектар майҙандың гектарынан 250 центнер урожай алғанда;

ҡыяр — кәм тигәндә 3 гектар майҙандың һәр гектарынан 200 центнер урожай алғанда;

помидор — кәм тигәндә 1,5 гектар майҙандың гектарынан 250 центнер урожай алғанда;

башлы һуған—ярым эсе һәм татлы сорттары — кәм тигәндә 3 гектар майҙандың һәр гектарынан 150 центнер урожай алғанда;

башлы һуған—әсе сорттары — кәм тигәндә 3 гектар майҙандың һәр гектарынан 120 центнер урожай алғанда;

сөгөлдөр йәки кишер — кәм тигәндә 2 гектар майҙандың һәр гектарынан 300 центнер урожай алғанда;

һарымһаҡ—кәм тигәндә 1 гектар майҙандан 60 центнер урожай алғанда;

орлоҡтан сәсеп үҫтерелә торған һуған — кәм тигәндә 1 гектар майҙандан 80 центнер урожай алғанда.

Иҫкәрмә:

1. Помидор буйынса помидорҙың дөйөм урожайы иҫәпкә алына.

2. Колхоздар күргәзмәлә йәшелсә культуралары буйынса ҡатнаша алалар, әгәр уларҙың бөтә йәшелсә культуралары сәсеү майҙаны:

а) кәм тигәндә 12 гектар тәшкил итһә;

б) әгәр ҙә йәшелсә урожайы 2 йәки унан да күберәк культура буйынса ошо ҡарар менән билдәләнгәндән кәм алынмаһа, ә ҡалған культуралар буйынса планда билдәләнгәндән кәм булмаһа.

б. Йәшелсә-баҡса культураларының орлоғо буйынса

Бер гектарҙан да кәм булмаған бөтә орлоҡ майҙанының һәр гектарынан түбәндәгесә йәшелсә урожайы алғанда:

аҡ кусанлы кәбеҫтә	— 3 центнер;
сәскәле кәбеҫтә	— 1,5 центнер;
столовойҙа йәки мал аҙығы өсөн ҡулланыла торған кишер	— 4,5 центнер;
төрлө сорттағы һуған	— 3 центнер;
ҡ ы я р	— 2,5 центнер;
томаттар	— 0,6 центнер;
борос һәм баклажан	— 0,8 центнер;
гөрөнкә һәм шалҡан	— 1 центнер;
ҡарбуҙ	— 1 центнер;
ҡауын һәм ҡабаҡ	— 1,5 центнер.

3 гектарҙан да кәм булмаған орлоҡ сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә:

аш сөгөлдөрө	10 центнер,
мал сөгөлдөрө	12 центнер,
турнепс	4,4 центнер,
фасоль һәм борсаҡ	14 центнер.

Әгәр ҙә ҡалған бөтә йәшелсә-баҡса культураларының һәм тамыр аҙыҡтарҙың орлоҡ урожайы планда билдәләнгәндән кәм булмаһа.

в. парникка ултыртып үҫтерелгән йәшелсә буйынса

Уртаса алғанда 200 рамадан да кәм булмаған майҙанда бөтә рама әйләнешенә (ҡыяр, ҡауын, томат, редис, һуған, шпинат, салат) — бер парник рамаһынан 14 килограмм, шул иҫәптән 25 проценттән дә артыҡ булмаған үлсәмдә йәшел һуған;

парник ҡыярҙары — кәм тигәндә 100 рама майҙанының һәр рамаһынан 10 килограмм;

парник томаттары — кәм тигәндә 100 рама майҙанының һәр бер рамаһынан 9 килограмм;

100 квадрат метрҙан да кәм булмаған майҙанлы теплица буйынса бер квадрат метр майҙандан 100 дана ҡыяр һәм 10 килограмм томат урожайы алғанда.

9. МАЛ АҘЫҒЫ КУЛЬТУРАЛАРЫ БУЙЫНСА

Йәшелсә орлоҡтарының бөтә майҙанынан (клевер, люцерна, тимофеевка һәм клевер менән люцернаның башҡа культуралар менән ҡушымтаһы кәм тигәндә 10 гектар һәм америкән һаруt, костер, могар өсөн кәм тигәндә 15 гектар) кәм тигәндә:

клевер гектарынан 2,5 центнер;

люцерна гектарынан 2 центнер;

клевер йәки люцерна үлән ҡушымталары гектарынан 2,5 центнер;

тимофеевка, костер гектарынан 3 центнер;

житняк һәм америкән һарут гектарынан 3,5 центнер;

һабан ашлыҡ викаһы гектарынан 9 центнер;

могар гектарынан 8 центнер.

Клевер һәм люцерна бесәне буйынса

Кәм тигәндә 20 гектар люцерна һәм 10 гектар клевер сәсеү майҙанының һәр гектарынан түбәндәгесә бесән алғанда:

(Дауамы 2-се биттә).

1950 йылда Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә катнашыусылар тураһында һәм уларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр тураһында

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе комитетенең ҡарары

Башҡорт АССР-ы өсөн күрһәткестәр

(Дауамы. Башы 1-се биттә).

люцерна һәм уның үлән ҡушымтаһы — 40 центнер;

клевер һәм уның үлән ҡушымтаһы — 30 центнер.

Мал сөгөлдөрө буйынса

Колхоздар өсөн кәм тигәндә 15 гектар һәм совхоздар өсөн 30 гектар бөтә сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 400 центнер.

10. КАУЧУК БИРӘ ТОРҒАН ҮҪЕМЛЕКТӘР БУЙЫНСА

6 гектарҙан да кәм булмаған көк-һағыҙ сәсеү майҙанының һәр гектарынан уртаса 20 центнер тамыр йәки ике йыллыҡ сәсеүҙең һәр гектарынан 30 килограмм йәки бер йыллыҡ сәсеүлектең һәр гектарынан 15 килограмм орлоҡ алғанда.

11. ТӘМӘКЕ БУЙЫНСА

Колхоздар өсөн кәм тигәндә 12 гектар, ә яңы райондарҙа кәм тигәндә 6 гектар тәмәке сәсеү майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә 17 центнер тәмәке, йәки гектарынан 15 центнер һары тәмәке алғанда.

12. ҺОМАЛАҠ БУЙЫНСА

Колхоздарҙа кәм тигәндә 5 гектар ҡомалаҡ ултыртылған майҙандан түбәндәгеса урожай алғанда:

Ҡомалаҡ ағасының йәше	Гектарҙан центнер иҫәбе менән
2 йыллыҡ	2,5
3—4 йыллыҡ	4,5
5 йыллыҡ һәм унан да күберәк	8,5

13. ЕМЕШ БАҠСАЛАРЫ БУЙЫНСА

Емеш бирә торған баҡсаларҙың һәм еләк баҡсаларының бөтә майҙанының һәр гектарынан кәм тигәндә түбәндәгесә емеш һәм еләк алғанда:

20 йәштән юғары йәштәге алма баҡсаларында — 35 центнер;

12 йәштән юғары йәштәге сейә баҡсаларында — 25 центнер;

еләк баҡсаларында: ер еләгенән 35 центнер, ҡурай еләге, ҡарағат, крыжовник — 25 центнер.

Емеш биреүсе йәш баҡсалар буйынса түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшкән колхоздарға, совхоздарға һәм ярҙамсы ауыл хужалыҡтарына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә: 12 йәшкә тиклемге йәштәге алма ағасының гектарынан кәм тигәндә 10 центнер, 6 йәшкә тиклемге йәштәге сейәнең гектарынан кәм тигәндә 10 центнер урожай алыуға өлгәшкәндә; был ваҡытта емеш ағастары, шул иҫәптән яңы ултыртылған ағастарҙың да 95 проценты һаҡланған булыуы шарт.

Емеш бирергә өлгөрмәгән йәш баҡсалар буйынса—берәнсе тапҡыр ултыртылған емеш ағастарының кәм тигәндә 95 процентын һаҡлап алып ҡалған һәм ағастар нормаль үҫеп, яҡшы хәлдә булғанда колхоздарға, совхоздарға һәм ярҙамсы ауыл хужалыҡтарына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

Емеш-еләк питомниктәре буйынса түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшкән колхоздарға, совхоздарға һәм ярҙамсы хужалыҡтарға Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә;

ҡырағай емеш ағастарын культуралы емеш ағастары менән ашлағандың һуңында һәр бер гектарҙан 125 мең төп, ике йыллыҡ алма ағасының ашланған ултыртыу материалын — 16 мең төп; ике йыллыҡ сейә ағасын 12 мең төп үҫтергәндә; еләк культуралары: ер еләге 250 мең төп, ҡара ҡарағат—75 мең төп, ботаҡтан ултыртып үҫтерелгән ҡурай еләге 50 мең төп, ҡыҙыл ҡарағат һәм крыжовник — 25 мең төп, үрсетеү плантацияларындағы крыжовник һәм ҡыҙыл ҡарағат — 30 мең төп үҫтерелгәндә.

Емеш биреүсе баҡсаларҙың майҙаны кәм тигәндә 5 гектар һәм совхоздарҙа— 50 гектар; питомниктәр һәм еләк баҡсалары колхоздарҙа кәм тигәндә 1 гектар һәм совхоздарҙа 5 гектар, ә төньяҡ-көнсығыш райондарҙа баҡса майҙаны кәм тигәндә 1 гектар, еләк баҡсалары һәм питомниктәр кәм тигәндә 0,5 гектар булған колхоздар һәм совхоздар баҡсасылыҡ буйынса Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнаша алалар.

14. ЕБӘКСЕЛЕК БУЙЫНСА

1948—1949 йылдарҙа имән ебәкселеге коконларының түбәндәге урожайҙы алыуға өлгәшкән колхоздарға, колхоз звеноларына, питомниктәргә һәм ебәкселек алдынғыларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

	1 килограмм греванан алынған кокон урожайы		килограмдар иҫәбендә греваны емләү күләме кәм тигәндә	
	аҙығы емләү	йәйге-көҙгө емләү	аҙығы емләү	йәйге-көҙгө емләү
колхоздар	300	180	0,5	0,5

Колхоздарҙың айырым звенолары өсөн имән ебәкселек коконларынан урожай алыу күрһәткестәре колхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәрҙән 20 процентҡа юғары булә.

15. БАҪЫУ ҺАҠЛАУСЫ АҒАС УЛТЫРТЫУ БУЙЫНСА, ГОСУДАРСТВО, КОЛХОЗ ҺӘМ СОВХОЗ УРМАН ПИТОМНИКТӘРЕ БУЙЫНСА

1948 һәм 1949 йылдарҙа баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу пландарын үтәгәндә һәм ағас ултыртыу материалдарын үҫтергәндә түбәндәгеләрҙән дә кәм булмаған күрһәткестәр биреүгә өлгәшкән колхоздарға, совхоздарға, урман хужалыҡтарына, государствоның урман питомниктәренә, машина-трактор һәм баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу станцияларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

Баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу буйынса

Ултыртылған ағастар составында билдәләнгән схемаға яраҡлы рәүештә ағас-ҡыуаҡ тоҡомдары ассортименте булғанда, был йәштәге ағастарҙың һаҡланыу проценте түбәндәге майҙандарҙан да кәм булмағанда:

колхоздар һәм совхоздар өсөн — 15 гектар;

МТС-тар өсөн — 200 гектар, баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу станциялары өсөн 600 гектар.

Питомниктәр буйынса

был районда баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу өсөн талап ителгән кәрәкле ассортименттағы ағас-ҡыуаҡ тоҡомдарын үҫтергәндә һәм сәсеүлек майҙанының 1 гектарынан уртаса алғанда стандарт сәсеп үҫтерелгән ағастар кәм тигәндә түбәндәгесә алынғанда:

1—2 йәштәге ултыртып үҫтерелгән ағастар	3—4 йәштәге ултыртып үҫтерелгән ағастар	Һуғарылған ерҙә	Һуғарылмаған ерҙә
		(мең төп иҫәбенән)	
90 процент	85 процент	600	500

Әгәр колхозда, совхозда йәки баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыусы лесхозда 4 йәштән юғары булған ағастар булһа, был йәштәге ағастар майҙанында үҫемлектәрҙең һаҡланыу күрһәткестәре 80 проценттан кәм булмаҫҡа тейеш.

СССР урман хужалығы Министерствоһының 1948 һәм 1949 йылдарҙа производство программаһын тулыһы менән үтәгән һәм ошо ҡарар менән билдәләнгәндән кәм булмаған күрһәткестәргә өлгәшкән урман хужалыҡтарына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

Баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртыу станциялары 1949 йылғы эш күрһәткестәренә ҡарап республикан ойошмаларҙың ҡарарҙары буйынса Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә кандидат итеп тапшырылалар.

16. ГОСУДАРСТВОНЫҢ СОРТТАР ҺЫНАУ УЧАСТКАЛАРЫ БУЙЫНСА

1948 һәм 1949 йылдарҙа үҙҙәренең өлкәлә эштәре менән тейешле зонала колхоздар өсөн урожай күрһәткестәренә ҡарағанда кәм тигәндә 50 процентҡа юғары урожай алыуҙы тәьмин иткән һәм методиканың бөтә талаптарын ерена еткереп һынауҙар үткәргән һәм тулы баһалы, анализлы отчет тапшырған, тәжрибә үткәреүҙең шарттарын һәм сорттарға ҡуйылған баһаларҙы тапшырған, колхоз-совхоз производствоһында сорттарҙы райондаштырыу буйынса практик тәҡдимдәр биргән һәм колхозда перспективалы һәм дефицитле сортлы орлоҡтар менән сәсеүлектәрҙе тәьмин иткән государствоның сорттар һынау участкаларына һәм сорттар һынау алдынғыларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

III. Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә малсылыҡ буйынса ҡатнашыусыларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын түбәндәгеләргә бирергә:

1. КОЛХОЗДАР ҺӘМ СОВХОЗДАР БУЙЫНСА

1950 йылдың 1 ғинуарына түбәндәгеләрҙе эшләгәндә:

а) мөгөҙлө эре малдарҙың, сусҡаларҙың, һарыҡтарҙың һәм кәзәләрҙең һуғышҡа тиклемге дәүем һанын уҙып киткәндә һәм продукты биреүсән ина малдарҙың һанын тулыһынса ҡайтанан аяҡҡа баҫтырғанда:

б) 1949 йылдың 1 ғинуарына колхоздарҙа өс малсылыҡ фермаһы: мөгөҙлө эре мал һарыҡсылыҡ (кәзәселек) һәм сусҡасылыҡ (тормош шарттары буйынса сусҡасылыҡты үҫтереү мөмкин булмаған райондарҙан башҡа) ойоштурғанда һәм 1950 йылдың 1 ғинуарына дүрт ферма: мөгөҙлө эре мал, һарыҡсылыҡ (кәзәселек), сусҡасылыҡ (тормош шарттары буйынса сусҡасылыҡты үҫтереү мөмкин булмаған райондарҙан башҡа) һәм ҡошсолоҡ фермалары ойоштурғанда;

в) колхозда кәм тигәндә бер ферма буйынса, ә совхозда төп төр малдарҙың бөтәһе буйынса малсылыҡ фермалары өсөн ошо ҡарар менән билдәләнгән күләмдә малсылыҡтан продукты алыуға өлгәшкәндә.

2. КОЛХОЗДАРҘАҒЫ ҺӘМ СОВХОЗДАРҘАҒЫ МАЛСЫЛЫҠ ФЕРМАЛАРЫ БУЙЫНСА

Мөгөҙлө эре мал, сусҡасылыҡ, һарыҡсылыҡ (кәзәселек) һәм ҡошсолоҡ фермаларында түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшкәндә:

а) 1948 һәм 1949 йылдарҙа малсылыҡтың продукты биреүсәнлеге яғынан ошо ҡарар менән билдәләнгәндән дә кәм булмаған күрһәткестәр биргәндә:

б) 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда малсылыҡты үҫтереү буйынса государство планын үтәп, малды дөрөҫ аҫрау һәм дөрөҫ тәрбиәләү эшен ойоштороп, ферманың йыллыҡ ихтыяжына ҡарап план менән билдәләнгәндән 100 процентенән дә кәм булмаған күләмдә малды ҡаты һәм һутлы аҙыҡтар (силос, тамыр аҙыҡтар, картуф) менән тәьмин итеүгә өлгәшкәндә.

а) 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса малсылыҡты үҫтереү буйынса государство планының һәм государствоға ит, һөт һәм йөн тапшырыу пландарының үтәлешен тәьмин иткәндә;

б) уртаса алғанда ике йыл эсендә яҡшы тоҡомло йәш малдар үҫтереү һәм һатыу планын үтәгәндә һәм государствоның тоҡомсолоҡ рассадниге ҡарамағындағы зонаға ингән яҡшы тоҡомло малсылыҡ фермаларын кәм тигәндә 30 процентен Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыуға кандидат итеп әҙерләгәндә.

1948 һәм 1949 йылдарға колхоздар өсөн яҡшы тоҡомло йәш малдарҙы һатыу пландарын кәм тигәндә 60 процентҡа беренсе класлы малдар менән һәм мөгөҙлө эре малдарҙан яҡшы тоҡомдар үрсетеү совхоздары буйынса һайлап алынған беренсе класлы малдар менән 75 процентҡа үтәгән һәм, бынан тыш, бөтә совхоз буйынса, уртаса алғанда 1948 һәм 1949 йылдарҙа фермалар өсөн ошо ҡарар менән билдәләнгән түбәндәге күрһәткестәрҙе арттырып үтәгән: һарыҡтарҙан йөн ҡырҡып алыуҙы һәм һыйырҙарҙан һөт һауып алыуҙы кәм тигәндә 20 процентҡа һәм бәрәстәр үрсетеү планын кәм тигәндә 5 процентҡа арттырып үтәгән яҡшы тоҡомло һарыҡсылыҡ совхоздарына һәм яҡшы тоҡомло мөгөҙлө эре мал үрсетеү совхоздарына, әгәр улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа мал һанын арттырыу планын үтәгән булһалар, Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

3. ГОСУДАРСТВОНЫҢ ТОҠОМ РАССАДНИКТӘРЕ (ЙЫЛҠЫСЫЛЫҠ РАССАДНИКТӘРЕНӘН БАШҠА) ҺӘМ ТОҠОМСОЛОҠ СОВХОЗДАРЫ БУЙЫНСА

Үҙҙәре тарафынан хеҙмәтләндерелеүсе тоҡомсолоҡ фермалары буйынса түбәндәгеләргә өлгәшкәндә:

4. ЙЫЛҠЫСЫЛЫҠ БУЙЫНСА

Уртаса алғанда 1948 һәм 1949 йылдарҙа йылҡысылыҡ буйынса государство тарафынан билдәләнгән планды үтәгән һәм йыл башына булған һәр бер 100 бейәнән кәм тигәндә түбәндәге һанда ҡолон алып үҫтергән колхоздарға, йылҡысылыҡ заводтарына һәм совхоздарға колхоздарҙың һәм совхоздарҙың йылҡысылыҡ фермаларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

Бейәләр һаны түбәндәгенән дә кәм булмағанда	Колхоздарҙа, совхоздарҙа һәм колхоз, совхоз йылҡысылыҡ фермаларында	Тоҡомло йылҡысылыҡ заводтарында	Көтөүҙәрҙә йөрөтелә торған йылҡы заводтарында
а) конюшняла аҫрағанда			
10—40	80	—	—
40 һәм унан да артығыраҡ	76	80	—
50 һәм унан да артығыраҡ	—	80	—
75 һәм унан да артығыраҡ	—	76	—
100 һәм унан да артығыраҡ	—	72	—
б) көтөүҙә йөрөтөп аҫрағанда			
50—100	80	—	—
100 һәм унан да артығыраҡ	76	—	—
150 һәм унан да артығыраҡ	—	80	—
200 һәм унан да артығыраҡ	—	76	—
250 һәм унан да артығыраҡ	—	72	—
500 һәм унан да артығыраҡ	—	—	78
600 һәм унан да артығыраҡ	—	—	74
1000 һәм унан да артығыраҡ	—	—	72

Государствоның тоҡомсолоҡ рассадниктәренә, әгәр улар:

а) 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда, тоҡомло йылҡысылыҡ фермалары булған бөтә колхоздарҙа, йылҡысылыҡты үҫтереү буйынса государство планының үтәлешен тәьмин итһәләр:

б) 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда яҡшы тоҡомло айғыр, тайҙар үҫтереү планын һәм тоҡомло айғырҙар һатыу планын үтәгән булһалар, государствоның тоҡомсолоҡ рассадниктәре ҡарамағына ингән тоҡомло йылҡысылыҡ фермаларының кәм тигәндә 30 процентен Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә кандидат итеп әҙерләһәләр.

Государствоның йылҡысылыҡ заводы конюшняларына, әгәр улар:

1948 һәм 1949 йылдарҙа торóҡторóу кампанияһы планын үтәһәләр һәм государствоның йылҡысылыҡ заводтары конюшняларындағы айғырҙар менән ҡулдан торóҡторғанда һәм аһалма орлоҡландырғанда бейәләрҙең кәм тигәндә 80 процентенең, һәм башҡаса торóҡторғанда бейәләрҙең кәм тигәндә 85 процентенең ҡолонлауын тәьмин итһәләр.

Республика әһәмиәтендәге ипподромдарға, әгәр улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа тоҡомло аттарҙы һынау буйынса производство заданиеһен арттырып үтәһәләр, аттарҙы зоотехника ҡағиҙәләренә яраҡлы итеп тәрбиәләүҙе, ашатыуҙы, һынауҙы тәьмин итһәләр, шулай уҡ доходтар буйынса финанс планын үтәгән шарттарҙа аттарҙы аҫрауҙың үҙенә төшөү хаҡын кәм тигәндә 5 процентҡа арзанайтһалар.

5. МӨГӨҘЛӨ ЭРЕ МАЛДАР БУЙЫНСА

Колхоз һәм совхоз фермаларына әгәр һыйырҙарҙың һаны колхоз фермаларында 15 баштан һәм совхоз фермаларында 40 баштан да кәм булмаһа, 1948 — 1949 йылдарҙа бер һауын һыйырҙан йыл әйләнәһенә уртаса түбәндәгесә һөт һауып алһалар:

совхоздар буйынса 2300 килограмм

колхоздар буйынса 1800 килограмм.

Колхоз һәм совхоз малсылыҡ фермаларына, әгәр улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда йыл башына булған һыйырҙарҙан һәм тана һыйырҙарҙан кәм тигәндә 95 процент күләмендә быҙау алып үҫтерһәләр һәм кәм тигәндә 20 быҙауҙың 6 айлыҡҡа еткәс тәүлек әйләнәһенә түбәндәге күләмдә грамм иҫәптәре менән артыуҙарына өлгәшһәләр:

симменталь, шортгорн, герефорд һәм был тоҡомдарҙың метис быҙауҙарының — 700 грамға;

швецкий, бестуж тоҡомло һәм был тоҡомдарҙың метисе быҙауҙарының 650 грамға;

6. ҺАРЫҠСЫЛЫҠ БУЙЫНСА

Колхоз һәм совхоз һарыҡсылыҡ фермаларына, әгәр ҙә улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса, йыл башына һарыҡтар һаны кәм тигәндә 100 баш булғанда: нәҙек йөнлө һәр бер һарыҡтан (прекос тоҡомло һарыҡтарҙан башҡаларынан) кәм тигәндә 3,8 килограмм йөн ҡырҡып алһалар, йыл башына булған 100 һарыҡтан һәм ҡасырылған бәрән һарыҡтан кәм тигәндә 105 баш имеүҙән айырылған бәрәс алһалар.

Бер йәшлек нәҙек йөнлө бәрән һарыҡтан һәм уларҙың метистәренән, кәм тигәндә уртаса 3,1 килограмм йөн ҡырҡып алһалар.

Прекос тоҡомло һарыҡтар буйынса һәм уларҙың метистәре буйынса, шулай уҡ эре йөнлө һарыҡтарҙың башҡа төрлө нәҙек йөнлө тоҡом тәкәләре менән ҡасырыуҙан тыуған метистәр буйынса бер һарыҡтан кәм тигәндә уртаса 2,8 килограмм йөн ҡырҡып алынһа, 100 һарыҡтан һәм йыл башына булған ҡасырылған бәрән һарыҡтарҙан кәм тигәндә 110 баш бәрәс алынһа.

Прекос тоҡомондағы һәм уларҙың метистәре, шулай уҡ эре йөнлө һарыҡтарҙың нәҙек йөнлө башҡа тоҡом тәкәләр менән ҡасырыуҙан тыуған метис бер йәшлек бәрән һарыҡтан уртаса кәм тигәндә 2,6 килограмм йөн ҡырҡып алынғанда.

Йыл башына фермала кәм тигәндә 100 баш һарыҡ булғанда, ярым эре йөнлө тоҡом һарыҡтарынан һәм метистәрҙең һәр береһенән:

уртаса алғанда 3-әр килограмм йөн ҡырҡып алынһа, йыл башына булған 100 һарыҡтан һәм ҡасырылған бәрән һарыҡтан имеҙеүҙән айырылған 105 баштан кәм булмаған бәрәс үҫтереп алынһа.

Бер йәшлек бәрән һарыҡтарҙың — ярым эре йөнлө һәм метис тоҡомло һарыҡтарҙың һәр береһенән уртаса 2,6 килограмдан да кәм булмаған күләмдә йөн ҡырҡып алғанда.

7. КӘЗӘСЕЛЕК БУЙЫНСА

Колхоз һәм совхоз фермаларына, әгәр улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса, йыл башына булған һәр бер 100 кәзәнән һәм ҡасырылған йәш кәзәнән имеүҙән айырылғанға тиклем түбәндәге һанда кәзә бәрәстәре алһалар:

придонский тоҡомло кәзәләр буйынса	145
дебет һәм дебет-һөт биреүсе башҡа тоҡомдар буйынса	120
ангор тоҡомло кәзәләр буйынса	100
ангор тоҡомонан булған метистәр буйынса	110

һәм 1948 һәм 1949 йылдарҙа һәр бер баш кәзәнән кәм тигәндә:

придонский тоҡом кәзәһенән дебетте	0,35 кг.
придонский һәм дебет бирә торған башҡа тоҡом метистәрҙән	0,2 кг.
ангор тоҡомло кәзәләрҙән йөнлө	2,5 кг.
ангор кәзәләренән булған метистәрҙән йөнлө	1,0 кг.

алһалар.

Колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы кәзәселек фермаларына, әгәр ҙә улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа һәр бер кәзәнән уртаса йылына кәм тигәндә 200 литр һөт һауып алһалар, Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

Кәзә һаны 100 баштан да кәм булмаған колхоз һәм совхоз фермаларына ғына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

8. СУСҠАСЫЛЫҠ БУЙЫНСА

1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда фермала һәм совхозда йыл башына булған 9 айлыҡтан юғары һәр бер инә сусҡанан йәки колхозға беркетелгән һәр бер 100 гектар ергә тере үлсәүҙә бер инә сусҡанан (әгәр ҙә колхоз фермаһында кәм тигәндә 8 инә сусҡа булһа) 13 сусҡа балаһы үҫтереп алыуға йәки һәр бер 100 гектар беркетелгән ергә тере үлсәүҙә 500 килограмм сусҡа ите алынһа, ләкин йыл башына колхозда 9 айҙан юғары йәштәге һәр бер инә сусҡаға кәм тигәндә 0,5 тонна һәм совхоздар өсөн 0,9 тонна тере үлсәүҙәге сусҡа ите алыуға өлгәшкән колхоз, совхоз фермаларына һәм совхоздарға.

Сусҡасылыҡ совхозында кәм тигәндә 40 инә сусҡа һәм башҡа совхоздарҙа шулай уҡ ярҙамсы ауыл хужалыҡтарында кәм тигәндә 10 инә сусҡа булған шарттарҙа ғына күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

Көтөүҙә кәм тигәндә 50 процент сусҡалар государствоның тоҡомсолоҡ китабына теркәлгән булһалар, колхоздарҙың тоҡомсолоҡ фермаларында 9 айлыҡтан юғары йәштәге һәр бер инә сусҡанан тоҡом маҡсаттарына кәм тигәндә 6 баш тоҡомло йәш сусҡа һатҡан, шул иҫәптән кәм тигәндә 4 баш элита һәм беренсе класлы сусҡа балаһы һатҡан, һәм тоҡомсолоҡ совхоздарынан, совхоздарҙың тоҡомсолоҡ фермаларынан 9 айлыҡтан юғары йәштәге һәр бер инә сусҡанан кәм тигәндә 8 баш тоҡомло сусҡа балалары, шул иҫәптән кәм тигәндә 6 баш элита һәм беренсе класлы сусҡа балалары һатҡан тоҡомсолоҡ совхоздарына, колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы тоҡомсолоҡ фермаларына күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә.

9. ҠОШСОЛОҠ БУЙЫНСА

Йәш ҡоштар үҫтереү планын үтәгән һәм 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса алғанда түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшкән колхоз һәм совхоз ҡошсолоҡ фермаларына, совхоздарға һәм ҡошсолоҡ фермаларына:

	Колхоз ҡошсолоҡ фермалары	Совхоз ҡошсолоҡ фермалары
Йомортҡа һала торған һәр бер тауыҡтан ферма буйынса уртаса кәм тигәндә:		
Тауыҡтар буйынса (колхоз фермаһында йомортҡа һала торған тауыҡтар 200-ҙән дә кәм булмағанда һәм совхоз фермаһында 500-ҙән дә кәм булмағанда): йомортҡа һалыусы тоҡом тауыҡтарынан	135 йомортҡа	165 йомортҡа
башҡа тоҡомдар һәм урындағы тоҡом тауыҡтарынан	120 —»—	140 —»—
өйрәктәр буйынса (колхоздарҙа кәм тигәндә 50 өйрәк һәм совхоздарҙа 200 өйрәк булғанда):		
йомортҡа һалыусы тоҡомло өйрәктәрҙән	120 —»—	135 —»—
дәйем ҡулланыла торған тоҡомдарҙан	90 —»—	100 —»—
ит биреүсән тоҡомдарҙан һәм урындағы өйрәктәрҙән	70 —»—	85 —»—
күркәләрҙән (колхоздарҙа кәм тигәндә 50 һәм совхоздарҙа кәм тигәндә 100 күркә булғанда):		
баҡыр төҫлө күркәләрҙән	60 —»—	65 —»—
урындағы күркәләрҙән	40 —»—	50 —»—
ҡаҙҙарҙан (колхоздарҙа кәм тигәндә 30 инә ҡаҙ һәм совхоздарҙа 50 инә ҡаҙ булғанда) һәр бер инә ҡаҙҙан әшкә яраҡлы	7 ҡаҙ	8 ҡаҙ

Ҡошсолоҡ инкубатор станциялары һәм колхоздарҙағы, совхоздарҙағы инкубаторийҙәре, әгәр ҙә улар инкубация һәм ҡош бәбкәләре һатыу планын үтәһәләр һәм 1948—1949 йылдарҙа себеш сығарыу өсөн һалынған йомортҡаларҙан кәм тигәндә:

	Ҡошсолоҡ инкубатор станциялары йәки колхоз инкубаторийҙәре	Совхоз инкубаторийҙәре
себештәр	75 процент	80 процент
өйрәк бәбкәләре	70 процент	75 процент
күркә бәбкәләре	70 процент	75 процент

10. МАЛ ҺӘМ ҠОШ ҺИМЕРТЕҮ БУЙЫНСА

Колхоз һәм совхоз фермаларына түбәндәгеләрҙең берәр күрһәткестәре буйынса:

1. 1948 һәм 1949 йылдарҙа государствоға ит тапшырыу пландарын үтәгән колхоз фермаларына, әгәр ҙә улар кәм тигәндә 10 баш мөгөҙлө эре мал йәки 100 баш һарыҡ, шул иҫәптән мөгөҙлө эре мал буйынса кәм тигәндә 60 проценте һәм һарыҡтар буйынса 70 проценте уртасанан юғары көрлөктә һәм һимеҙ булған шарттарҙа;

2. Колхоз, совхоз фермаларына һәм совхоздарға:

а) әгәр улар 1948—1949 йылдарҙа государствоға ит тапшырыу планын үтәп, 20 айға тиклемге йәштә булған беселгән үгеҙҙәрҙең уртаса тере үлсәүе кәм тигәндә 260 килограмм, 24 айға тиклемге йәштә булған үгеҙҙәрҙең тере үлсәүе—330 килограмм булһа, колхоз фермаларынан кәм тигәндә 10 баш, ә совхоздарҙан кәм тигәндә 80 баш ошондай ит биреүсе мал тапшырған шарттарҙа;

(Дауамы 3-сө биттә).

1950 йылда Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыусылар тураһында һәм уларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр тураһында

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе комитетенең ҡарары

Башҡорт АССР-ы өсөн күрһәткестәр

(Башы 1-се, 2-се биттәрҙә).

б) 1948 һәм 1949 йылдарҙа ит тапшырыу пландарын һимертелгән бер баш эре малдың тере үлсәүе кәм тигәндә 80 килограмм ауырлыҡтағы сусҡалар, йәки юғары йәштәге кәм тигәндә 150 килограмм ауырлыҡтағы сусҡалар тапшырыу юлы менән үтәһәләр;

в) сусҡалар һимертеү совхоздарына һәм һимертеү пункттарына, 1948 һәм 1949 йылдарҙа һимертергә ҡуйылған сусҡаның айына кәм тигәндә уртаса 15 килограмға артыуына өлгәшһәләр һәм валовой рәүештә малдарҙың ауырлығын арттырыу пландарын үтәһәләр һәм государствоға билдәләнгән кондициялағы сусҡаларҙы тапшырһалар;

г) 1948 һәм 1949 йылдарҙа ит тапшырыу пландарын һимертелгән ҡоштар иҫәбенә йылына кәм тигәндә 150 баш яҡшы көрлөктәге һәм кәм тигәндә 40 процент беренсе сортлы һәм юғары сортлы ит тапшырыу юлы менән үтәһәләр, әгәр йәш себештәр кәм тигәндә 0,8 килограмға, оло тауыҡтар 1,2 килограмм, өйрәктәр 1,5 килограмм, ҡаҙҙар 5 килограмм һәм күркәләр 3,5 килограмм ауырлыҡта тапшырылһалар;

д) һимертеү пункттарына, әгәр улар 1948 — 1949 йылдарҙа государствоға ит һимертеп тапшырыу планын үтәһәләр, йылына һәр бер 100 урынға 350 баш һимертелгән эре мал тапшырған шарттарҙа, һимертә башлағандан алып һәр бер малдың ауырлығы кәм тигәндә 60 килограмға артһа һәм государствоға тапшырылған малдың кәм тигәндә 75 проценте һимеҙ һәм уртасанан юғары һимеҙлә булған шарттарҙа.

3. Ҡошсолоҡ совхоздарына, әгәр улар 1948—1949 йылдарҙа яҡшы сифатлы ҡош ите тапшырыу пландарын үтәһәләр, тапшырылған ҡоштарҙың сорттары буйынса кәм тигәндә 60 проценте беренсе һәм юғары сортлы булһа, йәш тауыҡтар кәм тигәндә 0,9 килограмм ауырлыҡта, оло тауыҡтар 1,2 килограмм, йомортҡа һалыусан тоҡомло өйрәктәр 1,6 килограмм, пекин тоҡомло өйрәктәр 1,9 килограмм, ҡаҙҙар 5 килограмм һәм күркәләр 4 килограмм тере үлсәү ауырлығында булһалар.

11. ЙОРТ ҠУЯНДАРЫ БУЙЫНСА

1. Совхоздарға һәм совхоздарҙың йорт ҡуяндары үрсетеү фермаларына, әгәр улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа йыл башында булған уртаса һәр бер инә ҡуяндан кәм тигәндә 18 ҡуян балаһы алыуға өлгәшһәләр (йәш ҡуяндарҙан үрсегән ҡуяндар быға инмәй), ә ангор тоҡомло йорт ҡуяндарының һәр береһенән (унан үрсегән ҡуян балаларын да индереп) кәм тигәндә 750 грамм мамыҡ алһалар.

2. Колхоздарҙың кәм тигәндә 35 инә ҡуяны булған йорт ҡуяндары фермаларына,—улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа йәш ҡуяндарҙан алынған үрсемде иҫәпләмәйенсә,—йыл башында булған һәр бер инә ҡуяндан кәм тигәндә 15 ҡуян балаһы алыуға өлгәшһәләр, ә ангор тоҡомло ҡуяндар буйынса уртаса һәр бер балалы инә ҡуяндан кәм тигәндә 500 грамм мамыҡ алһалар.

12. УМАРТАСЫЛЫҠ БУЙЫНСА

Ҡышлаған бал ҡортоноң бер семьяһына, ҡыш көндәрендә бал ҡорттарын һаҡлап алып ҡалыу шарттарында, һәр бер бал ҡорто семьяһына ҡыш көнө ашатыу өсөн 18—22 килограмм күләмендә яҡшы сифатлы бал менән һәм кәм тигәндә 5 килограмм күләмендә страховой фонд менән тулыһынса тәьмин иткән шарттарҙа, 1948 һәм 1949 йылдарҙа кәм тигәндә 65 килограмм бал, кәм тигәндә 1 килограмм балауыҙ һәм бал ҡорто семьяһынан кәм тигәндә 36 процент үрсем алған колхоздарға һәм совхоздарға.

13. БЫУАЛАРҘА БАЛЫҠ ҮРСЕТЕҮ БУЙЫНСА

Колхоздарға, совхоздарға һәм башҡа ойошмаларға, улар үҙҙәренең балыҡсылыҡ хужалыҡтарында (быуаларҙа, балыҡ питомниктәрендә һәм башҡаларҙа) 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса түбәндәгеләргә өлгәшһәләр:

һәр береһенең ауырлығы уртаса кәм тигәндә 500 грамм булған ике йәшлек сазан балығы үҫтерһәләр һәм балыҡ үҫтерә торған быуаларҙың бөтә майҙанынан кәм тигәндә түбәндәге һанда продуктивлек алһалар:

түбәндәге урынлашҡан быуаларҙа сазан үрсеме буйынса тәбиғи продуктивлек (быуаның бер гектарынан килограмдарҙа) алһалар:

ауылдар, усадьбалар һәм баҡсыуҙар араһындағы быуаларҙа — 300; сағылдар һәм яландар араһындағы быуаларҙа — 250;

урмандар, һаҙлыҡтар шулай уҡ торф һаҙлыҡтары һәм башҡа уңайһыҙ ерҙәрҙәге быуаларҙа — 200.

14. ҺУНАРСЫЛЫҠ БУЙЫНСА

Кәм тигәндә 10 һунарсыһы булған колхоздарға, бригада методтары менән йәнлек тиреһе табыусы һәм һунарсылыҡ промыселе буйынса хужалыҡ, производство һәм көн-күреш сараларын үткәреүҙә яҡшы өлгәшеүҙәргә ирешкән промысел артелдәренә һәм 1948 һәм 1949 йылдарҙа әҙерләү ойошмаларына уртаса һәр бер һунарсы кәм тигәндә 1.500 һумлыҡ суммаға йәнлек тиреһе тапшырыуға өлгәшкән һунарсылар обществоһына.

15. ҺУНАРСЫЛЫҠ ҺӘМ СЛУЖЕБНЫЙ ЭТТӘРҘЕ АҪРАУ БУЙЫНСА

Служебный эттәрҙе аҫрау питомниктәренә колхоз һәм совхоз тоҡом ояларына, улар инә эттең көрлөгөн һаҡлап алып ҡалған шарттарҙа 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса һәр бер 10 инә эттән питомниктәр буйынса 50 колхоз тоҡом оялары буйынса 35 эт балаһы үҫтерһәләр.

Служебный эттәр үрсетеүҙе ойоштороу буйынса 1948 һәм 1949 йылдарҙа айырыуса уңыштарға өлгәшкән ДОСАРМ-дың служебный эттәр үҫтереүсе клубтары һәм уларҙың алдынғылары күргәҙмәгә ДОСАРМ Үҙәк Комитете тарафынан индивидуаль рәүештә һайлап алыналар.

Совет Армияһы өсөн 1948 һәм 1949 йылдарҙа эттәр үҫтереүҙе ойоштороу һәм әҙерләү буйынса айырыуса уңыштарға өлгәшкән служба эттәрен өйрәтеүсе мәктәптәр һәм алдынғылар күргәҙмәгә СССР Ҡоралды Көстәр Министерствоһы тарафынан индивидуаль рәүештә һайлап алыналар.

16. ЙӘНЛЕКСЕЛЕК БУЙЫНСА

Кәм тигәндә 8 инә йәнлеге булған колхоз йәнлек үрсетеү фермаларына — улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса һәр бер 10 баш инә йәнлектән эшкә яраҡлы бала алыуҙы уртаса кәм тигәндә түбәндәге һанға еткерһәләр: алтырҡара инә төлкөнән—30, Уссурий янутынан—50 бала. Әгәр ҙә улар төп кәтәүлек үҫешенең һәм продукция сифатының план күрһәткестәрен үтәһәләр.

IV. Машина-трактор станцияларын, район-ара капиталь ремонт мастерскойҙарын (ММКР), ремонт һәм механика заводтарын Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә һайлап алыу өсөн күрһәткестәр

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

1. МАШИНА-ТРАКТОР СТАНЦИЯЛАРЫ БУЙЫНСА

Улар 1948—1949 йылдарҙа түбәндәгеләргә өлгәшкән МТС-тарға:

а) улар тарафынан хеҙмәтләндерелгән колхоздарҙа бөртөклө культуралар һәм төп техник культуралар (етен, сөгөлдөр һәм башҡалар) урожайы пландарын арттырып үтәүҙе тәьмин итһәләр;

б) машиналарҙы яҡшы файҙаланған һәм һаҡлаған хәлдә, 1949 йылда парҙы һәм туңға һөрөүҙе предплужниклы һабандар менән үтәү шарттарында, туңға һөрөү, пар күтәреү һәм пар эшкәртеү, комбайн менән урып-йыйыу, яҙғы һөрөү, сәсеү алды культивацияһы, яҙғы сәсеү, пропаш культураларҙы культивациялау, урожайҙы йыйыу, ужым сәсеү һәм ағас ултыртыу кеүек трактор эштәренең төп төрҙәре буйынса пландарҙы колхоздар менән төҙөлгән договорҙарҙа билдәләнелгән сроктарҙа үтәһәләр;

в) промфинпланда билдәләнелгәндән кәм булмаған күләмдә натуралата түләү тапшырыуын үтәүҙе тәьмин итһәләр һәм трактор эштәренең планда ҡаралған үҙенә төшөү хаҡын арттырмаһалар.

2. СССР АУЫЛ ХУЖАЛЫҒЫ МИНИСТЕРСТВОҺЫНЫҢ ЗАВОДТАРЫ ҺӘМ РАЙОН-АРА КАПИТАЛЬ РЕМОНТ МАСТЕРСКОЙҘАРЫ БУЙЫНСА

СССР ауыл хужалығы Министерствоһының заводтарына һәм район-ара капиталь ремонт мастерскойҙарына, 1948 һәм 1949 йылдарҙа предприятиеның рентабелдегеге, продукция берәмегенә ҡарата металға, яғыулыҡҡа һәм электр энергияһына экономия яһаған һәм продукцияның планда ҡаралған үҙенә төшөү хаҡын кәметкән шарттарҙа:

а) валовой һәм тауар продукцияларын, шул иҫәптән билдәләнелгән төп номенклатура буйынса йыллыҡ планды кәм тигәндә 15 процентҡа арттырып үтәһәләр;

б) хеҙмәт етештереүсәнлеге буйынса планды кәм тигәндә 10 процентҡа арттырып үтәһәләр;

в) расланған планға ярашлы рәүештә продукцияның яңы төрҙәрен үҙләштерһәләр;

г) объекттарҙы эксплоатацияға тапшырыу планын үтәү менән бергә, торлаҡ йорттары төҙөү планын үтәһәләр.

V. Һыу хужалығы буйынса Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыусыларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

1. Район һыу хужалыҡтарына 1948—1949 йылдарҙа түбәндәгеләргә өлгәшһәләр:

расланған пландарға ярашлы рәүеш-тә ауыл хужалығы культураларын һуғарыуҙың иң яҡшы агротехник сроктарында колхоздарға һәм совхоздарға еҙлекһеҙ һыу биреүҙе тәьмин итһәләр һәм бынан башҡа:

һуғарыу системаһының файҙалы эшенең кәм тигәндә 0,55 коэффициентына өлгәшһәләр;

каналдарҙы һәм гидротехник ҡоролмаларҙы таҙартыу һәм ремонтлау планын үтәһәләр һәм һәр бер йыл эсендә хеҙмәт етештереусәнлегән эшләп сығарыуҙа билдәләнелгән норманан кәм тигәндә 4 процентҡа күтәрһәләр;

сметала билдәләнгән хаҡҡа ҡарағанда эштәрҙең үҙенә төшөү хаҡын кәм тигәндә 5 процентҡа арзанайтһалар.

2. Һыу хужалыҡтары төҙөү конторалары 1948—1949 йылдарҙа төҙөлөштә эшселәрҙең хеҙмәт етештереусәнлеген кәм тигәндә 15 процентҡа күтәреүгә өлгәшһәләр.

VI. Ауыл хужалығы алдынғыларын Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә һайлап алыу өсөн күрһәткестәр

Түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшкән ауыл хужалығы алдынғыларына Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

1. ТРАКТОР БРИГАДАЛАРЫ БРИГАДИРҘАРЕ ҺӘМ ТРАКТОРИСТӘРЕ ӨСӨН

1948—1949 йылдарҙа колхоздарҙа бригада тарафынан хеҙмәтләндерелгән участкаларҙа уртаса урожай алыу планын арттырып үтәүгә өлгәшһәләр;

билдәләнелгән эш төрҙәре буйынса план заданиеларын юғары сифатлы итеп һәм колхоздар менән төҙөлгән договорҙарҙа күрһәтелгән сроктарҙа арттырып үтәһәләр;

ауыл хужалығы эштәренең төп осорҙарында (яҙғы сәсеү, пар күтәреү һәм пар эшкәртеү, урожай йыйыу, ужым сәсеү һәм туңға һөрөүҙә) эшләп сығарыуҙың смена нормаларын систематик рәүештә үтәгән һәм машиналарҙы яҡшы һаҡлаған шарттарҙа яғыулыҡты планда ҡаралғандан артыҡ расходламайынса түбәндәге эштәрҙең үтәлешен тәьмин итһәләр:

а) МТС һәм совхоздарҙың трактор бригадалары бригадирҙәре (15 ат көслө бер тракторға) — 550 гектар;

б) МТС һәм совхоздарҙың трактористәре, бер йыл эсендә үҙҙәренең сменаларында кәм тигәндә түбәндә күрһәтелгән гектарҙарға ер эшкәртһәләр:

ЧТЗ — С—60 тракторында	— 800
ЧТЗ — С—65 тракторында	— 900
С—80 тракторында	— 1200
СХТЗ—НАТИ һәм «АТЗ» тракторында	— 700
КД—35 тракторында	— 550
«СТЗ—ХТЗ» маркалы тәгәрмәсле тракторҙарҙа	— 400
Универсал тракторҙарында	— 300

гектар.

Газогенераторлы тракторҙарҙа эшләүсе трактористәр өсөн күрһәткестәр шыйыҡ яғыулыҡта эшләүсе тракторҙарҙың күрһәткестәренә ҡарағанда 25 процентҡа кәметелә.

2. МТС ҺӘМ СОВХОЗ КОМБАЙНЕРҘАРЕНӘ

Улар урожай йыйыуҙы яҡшы сифатлы итеп, юғалтыуһыҙ үткәргән һәм урожай йыйылғандан һуң комбайнды яҡшы техник хәлдә тапшырған булһалар, орлоҡ өсөн булған үләндәрҙе йыйыу планын үтәгән шарттарҙа, «Коммунар» һәм үҙе йөрөй торған «С—4» комбайндарында кәм тигәндә 4.000 центнер, «Сталинец—1» һәм «Сталинец—6» комбайндарында кәм тигәндә 5.000 центнер, тәпләк комбайнында кәм тигәндә 1.800 центнер, бөртөклө ашлыҡ һәм майлы культураларҙы 25 көн эсендә урып-йыйып алһалар.

Тағылмалы ике комбайн менән эшләүсе комбайнерҙар өсөн күрһәткестәр 80 процентҡа арталар.

Өлгәшелгән күрһәткестәр буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын алған комбайнер менән бергә, шул уҡ күрһәткестәр буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы комбайнер ярҙамсыларына ла бирелә.

3. МОЛОТИЛКА МАШИНИСТӘРЕ, МТС, СОВХОЗ, РЕМОНТ ЗАВОДЫ, РАЙОН-АРА КАПИТАЛЬ РЕМОНТ МАСТЕРСКОЙҘАРЫНЫҢ МЕХАНИКТӘРЕ, ШОФЕРҘАРЫ ҺӘМ БАШҠА КВАЛИФИКАЦИЯЛЫ ЭШСЕЛӘРЕ ҺӘМ ҺЫУ ХУЖАЛЫҒЫ РАБОТНИКТӘРЕ ӨСӨН

1948—1949 йылдарҙағы күрһәткестәр буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

1. МТС һәм совхоздарҙың МК—1100 маркалы молотилкала эшләүсе машинистәренә, сезон эсендә кәм тигәндә 1.000 тонна ашлыҡ һуҡһалар, әгәр ҙә был күрһәтелгән күләмдәге ашлыҡ уны һуға башлауҙан 70 көндән дә оҙаҡҡа һуҙылмаған срокта һуғылған шарттарҙа.

2. МО—900 һәм БДО—34 маркалы молотилкаларҙа эшләүсе машинистәргә, бөтә сезон эсендә кәм тигәндә 650 тонна ашлыҡ һуҡһалар, әгәр ҙә был күрһәтелгән күләмдәге ашлыҡ уны һуға башлауҙан 70 көндән дә оҙаҡҡа һуҙылмаған срокта һуғылған шарттарҙа.

3. МТС һәм совхоздарҙың участка механиктәренә, әгәр ҙә улар трактор бригадаларын яҡшы хеҙмәтләндереп, үҙҙәренең участкалары буйынса производство планын һәм урожай алыу планын үтәүгә өлгәшһәләр һәм яғыулыҡты артыҡ расходламаһалар.

4. Комбайндар буйынса механиктәргә, әгәр ҙә улар комбайн агрегаттарын яҡшы хеҙмәтләндереп, комбайн менән урып-йыйыу планын арттырып үтәүгә өлгәшһәләр һәм ашлыҡ йыйыуҙы билдәләнелгән сроктарҙа юғалтыуһыҙ үткәрһәләр.

5. 20 көндән дә артыҡ булмаған сезон эсендә ЛТ—7 маркалы етен йолҡоу машинаһында 100 гектар һәм ВНИИЛ маркалы етен йолҡоу машинаһында кәм тигәндә 70 гектар етен йыйнаған етен йолҡоусыларға.

6. Сезон эсендә ВНИИЛ—О маркалы етен йолҡоу машинаһында кәм тигәндә 15 тонна йәки Антоновтың етен йолҡоу машинаһында кәм тигәндә 5 тонна сүс эшкәрткән машинистарға.

7. Сезон эсендә тәгәрмәс менән тулыһынса эшкәрткән ваҡытта кәм тигәндә 10 центнер, ә ҡул менән кәм тигәндә 6 центнер сүс эшкәрткән етен ҡарыусы алдынғыларға.

8. Тарма йыйнаусы машиналарҙы йөрөтеүселәргә, урожай йыйнауҙы башлауҙан алып, 15 көн эсендә кәм тигәндә 60 гектар тарма йыйнаһалар.

9. Тарма талҡыу машинаһында эшләүсе звеноводтарға, улар 6 пар валлы механик талҡыста эшләп, сезонға уртаса кәм тигәндә 40 тонна тарма һабағын яҡшы сифатлы итеп эшкәртеүгә өлгәшһәләр.

10. Тарма сүсен эшкәртеүсе машиналарҙың машинистарына һәм колхоздарҙағы талҡыу-тетеү пункттары мөдирҙәренә, сезон эсендә бер машинала кәм тигәндә 40 тонна тарма һабағын, кәм тигәндә 8 проценттан оҙон сүс итеп эшкәртһәләр.

11. Сөгөлдөр йыйнаусы һәм етен йолҡоусы комбайндарҙың комбайнерҙарына, башҡа яңы ҡатмарлы ауыл хужалығы машиналарында эшләүсе машинистарға, — уларҙың эштәрендәге иң яҡшы производство күрһәткестәре буйынса айырым рәүештә һайлап алыу тәртибендә.

12. Квалификациялы эшселәргә, продукцияны яҡшы сифатлы итеп эшләп ремонт заводтарында һәм район-ара капиталь ремонт мастерскойҙарында эшләп сығарыу нормаларын 50 проценттан күберәккә арттырып үтәһәләр.

13. Йөк ташыусы автомобилдәрҙең шоферҙарына, йөк ташыуҙың көсәргәнешле осоронда (июнь-октябрҙә) уртаса алғанда һәр бер 30 көн эсендә кәм тигәндә түбәндәге һандарҙа йөк ташыуҙы үтәп, йөк ташыуҙың йыллыҡ планын үтәһәләр:

ЗИС — 5 автомобиленә — 7.500 тонна-километр,

ГАЗ—51 автомобиленә — 5.000 тонна-километр,

ГАЗ—АА автомобиленә — 3.750 тонна-километр,

яғыулыҡты тотоноуҙың йыллыҡ нормаһына ҡарағанда кәм тигәндә 7 процент яғыулыҡҡа экономия яһаһалар; билдәләнелгән норманан тыш авторезинаның пробегын кәм тигәндә 25 процентҡа арттырһалар;

ремонт араһындағы пробегтәрен билдәләнелгән нормаларынан тыш капиталь ремонттар араһындағы пробегтәрҙе ГАЗ—АА автомобиле буйынса кәм тигәндә 5.000 километрға, ЗИС—5 автомобиле буйынса 10 мең километрға, ГАЗ—51 автомобиле буйынса 7.500 километрға арттырһалар;

Йөк ташыуҙың бөтә осоро эсендә автомобилдәрҙең техник яҡтан отлично торошон тәьмин итеүгә өлгәшеүселәргә.

14. Һыу хужалығы алдынғыларына, түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшһәләр:

ирригацион һәм мелиоратив төҙөлөштәге десятниктәргә, бригадирҙарға һәм квалификациялы эшселәргә, эштәрҙе отлично сифатлы итеп үткәреп, эшләп сығарыуҙың йыллыҡ нормаһын кәм тигәндә 100 процентҡа арттырып үтәһәләр.

4. СОЦИАЛИСТИК АУЫЛ ХУЖАЛЫҒЫ АЛДЫНҒЫЛАРЫ ӨСӨН

Ауыл хужалығы алдынғыларын наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указдарында билдәләнелгән күрһәткестәрҙән кәм булмаған уртаса күрһәткестәргә 1948—1949 йылдарҙа өлгәшеп 1948—1949 йылдарҙағы эштәренең күрһәткестәре буйынса СССР Верховный Советы Президиумы тарафынан наградланыусыларға.

Колхоз председателдәренә, агрономдарына, МТС, совхоз һәм МТМ директорҙарына, совхоз бүлексәләренең һәм фермаларҙың управляющийҙарына, колхоздарҙың малсылыҡ фермалары мөдирҙәренә, өлкән специалистарға — агрономдарға, инженер-механизаторҙарға, зоотехниктәргә, ветврачтарға һәм башҡа ойошмаларҙың етәкселәренә күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә, хужалыҡтарҙың, бүлектәрҙең, фермаларҙың күрһәткестәренә ярашлы рәүештә, 1948—1949 йылдарҙа уларҙа эшләгән шарттарҙа күргәҙмәлә ҡатнашыуҙары күҙҙә тотолһа.

Культуралар буйынса уртаса 1948—1949 йылдарҙа түбәндә килтерелгән күрһәткестәрҙән дә кәм булмаған күләмдә урожай алған колхоз һәм совхоз баҫыусылыҡ бригадаларының бригадирҙарына һәм звеноводтарына күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирергә:

1. Бөтә бөртөклө ашлыҡ культуралар, айырым бөртөклө һәм бөртөклө-ҡуҙаҡлы культуралар буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн гектарынан 12 центнерға тиклем урожай алыу күрһәткестәре билдәләнелгән ваҡытта бөтә майҙандан 20 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙар һәм 40 процентҡа күберәк урожай алған звеноводтар; колхоздар һәм совхоздар өсөн гектарынан 12 центнерҙан юғары урожай алыу билдәләнелгән шарттарҙа, шуға ярашлы рәүештә 2 центнерға артыҡ урожай алыусы бригадирҙар һәм 4 центнерға артыҡ урожай алыусы звеноводтар күргәҙмәлә ҡатнаша алалар.

2. Көнбағыш буйынса (май өсөн үҫтерелә торған), колхоздар һәм совхоздар өсөн гектарынан 12 центнерға тиклем урожай алыу күрһәткестәре билдәләнелгән булһа колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда 15 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм 30 процентҡа күберәк урожай алған звеноводтарға; 12 центнерҙан артыҡ урожай алыу күрһәткестәре билдәләнелгән булһа шуға ярашлы рәүештә 2 центнерға күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм 3 центнерға күберәк урожай алған звеноводтарға.

Башҡа майлы культуралар (етен-күдряш, горчица һәм башҡалар) буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда бер центнерға күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм 2 центнерға күберәк урожай алған звеноводтарға.

3. Клевер, люцерна һәм тимофеевка орлоҡтары буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда 20 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм 40 процентҡа күберәк урожай алған звеноводтарға.

4. Башҡа мал аҙығы культураларының орлоҡтары буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда 25 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм 50 процентҡа күберәк урожай алған звеноводтарға.

5. Колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда мал сөгөлдөрө урожайын бөтә майҙандан 50 процентҡа артыҡ урожай алған бригадирҙарға һәм кәм тигәндә 0,5 гектар майҙандан 100 процентҡа артыҡ урожай алған звеноводтарға.

6. Емеш питомниктәре буйынса, колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда стандарт ҡырағай ағастарҙы һәм ултыртыу материалдарын 25 процентҡа артыҡ үҫтергән бригадирҙарға һәм 50 процентҡа артыҡ үҫтергән звеноводтарға.

7. Емеш-еләк баҡсасылығы буйынса, колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда бригада буйынса кәм тигәндә 25 процентҡа күберәк, звено буйынса кәм тигәндә 35 процентҡа күберәк һәм айырым алдынғыларға үҙҙәренә беркетелгән участкаларҙа 50 проценттан да кәм булмаған күләмдә емеш һәм еләк урожайы алыуға һәм ултыртыу материалдары үҫтереүгә өлгәшеүсе бригадирҙарға һәм звеноводтарға.

8. Картуф буйынса, колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда 25 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм кәм тигәндә 2 гектар майҙанда 50 проценттан юғары урожай алған звеноводтарға, ә колхоздар һәм совхоздар өсөн урожай алыу күрһәткестәре 130 центнерҙан артыҡ билдәләнелгән булһа, һәм был күрһәткестән 60 центнерға күберәк урожай алыусыларға. Башҡа йәшелсә культуралары буйынса (кәбеҫтә, һуған, томат һәм башҡалар), колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 1 гектар майҙанда 50 процентҡа артыҡ урожай алған звеноводтарға.

9. Шәкәр сөгөлдөрө буйынса, колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 20 гектар сәсеүлек майҙанынан 30 процентҡа артыҡ урожай, ә колхоздар һәм совхоздар өсөн урожай алыу күрһәткестәре гектарынан 230 центнер һәм унан да юғарыраҡ билдәләнелгән булһа, 30 центнерға артыҡ алған бригадирҙарға.

10. Шәкәр сөгөлдөрө буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 3 гектар сәсеүлек майҙанынан шәкәр сөгөлдөрө урожайын 50 процентҡа артыҡ, ә колхоздар һәм совхоздар өсөн урожай алыу күрһәткестәре гектарынан 230 центнер һәм унан да юғарыраҡ билдәләнелгән булһа, 70 центнерға артыҡ алған звеноводтарға.

11. 12-се номерле етен сүсе буйынса гектарынан уртаса кәм тигәндә 4,5 центнер етен, йәки гектарынан 4,0 центнер етен орлоғо алыусы звеноводтарға һәм бригадирҙарға.

12. Етен орлоғо үҫтереүсе колхоздарҙың һирәгәйтелгән сәсеүлектәрҙән гектарынан кәм тигәндә 8 центнер етен орлоғо урожайын алыуға өлгәшеүсе звеноводтарына.

13. Звеноға беркетелгән участкаһың һәр бер гектарынан колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда 2 центнерҙан күберәк тарма-сүрес һәм бер центнерға күберәк тарма орлоғо алыусы, тарма (киндер) үҫтереүсе звеноларҙың звеноводтарына.

14. Колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 25 процентҡа артыҡ каучуклы культура тамыры һәм орлоғо урожайын алыусы бригадирҙарға.

15. Колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 40 процентҡа артыҡ каучуклы культура тамыры һәм орлоғо урожайын алыусы звеноводтарға.

16. Колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 5 гектар тәмәке ултыртылған һәм сәселгән майҙанда уртаса бөтә участканан 2 центнерға артыҡ урожай алыусы бригадирҙарға.

17. Сәселгәндән алып йыйнап алғанға тиклем беркетелгән кәм тигәндә 2 гектар тәмәке участкаһынан һәм колхозсыларҙың айырым членарына һәм совхоз работниктәренә беркетелгән 0,5 гектар тәмәке майҙанынан колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда 4 центнерҙан артыҡ тәмәке урожайы алыусы звеноводтарға.

18. Колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә 2,5 гектар майҙандан 25 процентҡа артыҡ ҡомалаҡ урожай алыусы бригадирҙарға.

Колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда кәм тигәндә бер гектар майҙандан 50 процентҡа артыҡ ҡомалаҡ урожайы алыусы — ҡомалаҡ үҫтереүсе звеноводтарға.

19. Әгәр ҙә үҫемлектәрҙең айырым культуралары буйынса колхоз һәм совхоздарҙың бригадирҙәре һәм звеноводтары өсөн күрһәткестәр айырым рәүештә ошо ҡарар менән билдәләнелмәгән ваҡиғаларҙа, колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнелгән күрһәткестәргә ҡарағанда 1948—1949 йылдарҙа уртаса кәм тигәндә 25 процентҡа артыҡ урожай алыуға өлгәшкән бригадирҙарға һәм кәм тигәндә 50 процентҡа артыҡ урожай алған звеноводтарға күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

20. Селекционерҙарға, — бөртөклө ашлыҡ, бөртөк-ҡуҙаҡлы, техник, мал аҙығы, йәшелсә һәм башҡа культураларҙың яңы сорттарын булдырыу һәм йәшәп килгән сорттарын яҡшыртыу өсөн.

21. Ауыл хужалығының һәм башҡа халыҡ хужалығы тармаҡтарының специалистәренә, фән һәм производство работниктәренә:

а) урожайҙы, хеҙмәт етештереусәнлеген, средстволарға экономия яһауҙы ҡыҫҡа срокта байтаҡ күтәреүҙе тәьмин итә торған һәм хеҙмәт һалыуҙы кәметеүҙе һәм ҡый үләндәренә, ауыл хужалығы үҫемлектәре ҡорткостарына, тупраҡ туҙланыуға һәм ҡатлауланыуына ҡаршы көрәш буйынса сараларҙың эффектлелеген тәьмин итә торған яңы ысулдарҙы, юлдарҙы һәм сараларҙы эшләп сығарыу һәм ауыл хужалығы производствоһына индереү, ауыл хужалығы машиналарының яңы конструкцияларын эшләп сығарыу һәм тормошҡа индереү өсөн;

б) ауыл хужалығы алдынғыларының тәжрибәләрен дөйөмләштереү һәм индереү өсөн һәм колхозсыларға, МТС һәм совхоз эшселәренә улар тарафынан юғары урожай алыуҙа, малсылыҡтың продуктивлеген арттырыуҙа һәм хеҙмәт етештереусәнлеген күтәреүҙә практик ярҙамдар күрһәтеү өсөн.

22. Игенселектең үлән баҫыулы системаһын уңышлы үҙләштереүҙе тәьмин итеүсе, юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыуға өлгәшеүсе район ауыл хужалығы бүлектәренең, МТС-тарҙың, совхоздарҙың һәм башҡа хужалыҡтарҙың агрономдары, тәжрибәселәр, хатолабараторияларҙың мөдирҙәре, ер төҙөүселәр, агролесо-мелиораторҙар һәм социалистик ауыл хужалығының башҡа специалистәре үҙҙәренең 1948—1949 йылдарҙағы эштәренең иң яҡшы производство күрһәткестәре буйынса индивидуаль тәртиптә һайлап алыу юлы менән күргәҙмәгә ҡатнашыуға расланыу өсөн тапшырылалар.

(Аҙағы 4-се биттә).

1950 йылда Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыусылар тураһында һәм уларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр тураһында

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе комитетенең ҡарары

Башҡорт АССР-ы өсөн күрһәткестәр

(Аҙағы. Башы 1-2-3-сө биттәрҙә).

5. СОЦИАЛИСТИК МАЛСЫЛЫҠ АЛДЫНҒЫЛАРЫ ӨСӨН

Улар үҙҙәренә беркетелгән мал төркөмдәренән 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшһәләр:

1. Һыйыр һауыусыларға, һауыла торған һыйыр көтөүҙәрен ҡараусыларға — көтөүселәргә һәм бригадирҙарға, — әгәр ҙә улар һәр бер һауын һыйырға йылына уртаса һөт һауып алыуҙы тәьмин итһәләр (килограмдарҙа): совхоздарҙа — 2500; колхоздарҙа — 2000.

2. Быҙау ҡараусыларға, 3 айҙан да кәм булмаған осорҙа йәш малдарҙы үҫтереү буйынса, көтөүҙә һимертеү һәм ашатып һимертеү буйынса мал ҡараусыларға, бригадирҙарға, — улар уртаса тәүлегенә өҫтәмә ауырлыҡ алыуҙы тәьмин итһәләр (грамдарҙа):

Мал тоҡомо	Мал төркөмө	Үҫә барған ауырлыҡ. Грамдарҙа кәм тигәндә
Симменталь, шортгорн тоҡомдары һәм был тоҡомдарҙың метистәре буйынса	6 айлыҡҡа тиклем быҙауҙар	750 грамм
	6 айлыҡтан юғары йәш мал	600 »
	Ашатып һимертеүҙә	850 »
	Көтөүҙә һимертеүҙә	650 »
Холмогор, швед, бестужев тоҡомдары һәм был тоҡомдарҙың метистәре буйынса	6 айлыҡҡа тиклем быҙауҙар	700 »
	6 айлыҡтан юғары йәш малдар	550 »
	Ашатып һимертеүҙә	800 »
	Көтөүҙә һимертеүҙә	600 »
Мөгөҙлө эре малдарҙың башҡа тоҡомдары буйынса	6 айлыҡҡа тиклем быҙауҙар	600 »
	6 айлыҡтан юғары йәш малдар	450 »
	Ашатып һимертеүҙә	650 »
	Көтөүҙә һимертеүҙә	550 »

Хеҙмәтләндерелгән малдарҙан һөт һауып алыуҙа һәм өҫтәмә ауырлыҡ алыуҙа юғары күрһәткестәргә өлгәшкән өсөн кәм тигәндә:

	Һыйырҙар һаны	Йәш мал һаны, көтөүҙә һәм ашатыуҙа һимертелгән мал һаны
Һыйыр һауыусылар	8	—
Быҙау ҡараусылар	—	20
Мал ҡараусылар	24	йәки 30—50
Малсылыҡ мөдирҙәренә, эре мөгөҙлө мал буйынса Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе күрһәткестәрен үтәгән һәм башҡа фермалар буйынса план заданиеларен үтәгән шарттарҙа	15	—

ИСКӘРМӘ: рекорд һыйырҙарҙы хеҙмәтләндереүсе һауыусылар кәм тигәндә 6 һыйырҙы хеҙмәтләндергән шартта Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә ҡатнашыуға раҫланә алалар.

3. Һимертеү пункттарының мал ҡараусыларына (мал ашатыусыларға) һимертеү осоронда көнөнә бер баш малға кәм тигәндә 1000 грамм уртаса көндәлек өҫтәмә ауырлыҡ алған һәм йылына кәм тигәндә 150 баш мөгөҙлө эре мал һимертҡәндә; һимертеү пункты бригадирҙарына һимертеү осоронда көнөнә бер баш малға кәм тигәндә 900 грамм уртаса көндәлек өҫтәмә ауырлыҡ алыу һәм йылына кәм тигәндә 750 баш мөгөҙлө эре мал һимертҡәндә.

4. Фермала кәм тигәндә 2 йыл эшләгән һәм Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә күрһәтеү өсөн яҡшы тоҡомло үгеҙҙәр тәрбиәләгән үгеҙ ҡараусылары, шулай уҡ фермала кәм тигәндә 2 йыл эшләгән һәм һәсел үгеҙҙәрҙең нормаль керләтеп һәм яҡшы тоҡомсолоҡ эшен тәьмин иткән үгеҙ ҡараусылары.

5. Өлкән сабандарға һәм уларҙың бригада члендарына, — улар тарафынан [illegible] 100 баш һарыҡтан [illegible] күрһәткестәргә [illegible] йыл башына кәм тигәндә түбәндәгеса булһалар:

а) нәҙек йөнлө (прекос тоҡомонан башҡа) һәм урындағы тоҡомло һарыҡтарҙан кәм тигәндә 4,2 килограмм йөн ҡырҡып алынһа, кәм тигәндә 115 бәрәс алынһа, бер йәшлек йәш һарыҡтарҙан кәм тигәндә 3,5 килограмм йөн ҡырҡып алынһа;

б) прекос тоҡомло һарыҡтар һәм уларҙың метис тоҡомло һарыҡтарынан һәм башҡа нәҙек йөнлө тоҡом тәкәләре менән метисләнгән эре йөнлө һарыҡтарҙан кәм тигәндә 3,3 килограмм йөн ҡырҡып алынһа, кәм тигәндә 120 баш бәрәс алынһа, бер йәшлек йәш һарыҡтан кәм тигәндә 3,1 килограмм йөн ҡырҡып алынһа.

Ярым эре йөнлө тоҡомло һарыҡтарҙан һәм уларҙың метистәренән кәм тигәндә 3,4 килограмм йөн ҡырҡып алынһа.

115 баштан да кәм булмаған бәрәс алынһа.

Бер йәшлек һарыҡтан кәм тигәндә 3 килограмм йөн ҡырҡып алынһа.

6. Өлкән сабандарға һәм уларҙың бригада члендарына, — улар тарафынан хеҙмәтләндерелгән көтөүҙәрҙә [illegible] йөн ҡырҡып алыуға өлгәшһәләр:

	Совет (урындағы) тоҡомло меринос һәм рамбулье тоҡомо	Прекос тоҡомо	Ярым эре йөнлө тоҡом
СССР-ҙың бөтә райондарында			
Таҙа тоҡомло тоҡымдарҙан			
Ата тәкәләрҙән	9,0	6,0	4,5
Бер йәшлек тәкәләрҙән	6,0	4,2	3,2
Болдоз фермаларында	4,2	—	—

7. Өлкән сабандарға һәм уларҙың бригада члендарына, — улар ҡараған [illegible] 100 баш [illegible] кәм тигәндә 150 бәрәс [illegible] кәм тигәндә 100 бәрәс [illegible] кәм тигәндә 110 бәрәс [illegible] кәм тигәндә 0,4 килограмм [illegible] кәм тигәндә 0,25 килограмм [illegible] кәм тигәндә 3,0 килограмм [illegible] кәм тигәндә 1,5 килограмм [illegible].

8. Өлкән сабандарға һәм уларҙың бригада члендарына, — улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа бер баш [illegible] кәм тигәндә уртаса 250 литр һөт һауып алһалар.

9. Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың [illegible] сусҡа фермаларындағы сусҡа ҡараусыларына, — улар үҙҙәре ҡараған [illegible] 9 айлыҡтан [illegible] кәм тигәндә 14 сусҡа балаһы алып [illegible] үҫтерһәләр.

10. Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм [illegible] хужалыҡтарының һимертеү [illegible] бригадаларына [illegible] сусҡа [illegible] айына уртаса өҫтәмә ауырлыҡ [illegible] кәм тигәндә 16 килограмм [illegible] өлгәшһәләр.

11. Колхоздарҙың тоҡом фермаларындағы сусҡа ҡараусыларына, — улар бер ана сусҡанан кәм тигәндә 8 баш элита һәм беренсе класс тоҡомло сусҡа балаһы үҫтерһәләр.

12. Тоҡом совхоздарындағы инә сусҡаларҙың сусҡа ҡараусыларына, улар 10-ар баш элита һәм беренсе класс сусҡа балалары 2 айға тиклем үҫтерһәләр.

Совхоздарҙа тоҡомло йәш сусҡалар үҫтереүсе бригадаларға сусҡа ҡараусыларына, — улар айына уртаса кәм тигәндә 50 баш сусҡалар хеҙмәтләндергән шартта, элита һәм беренсе класс тоҡомло йәш сусҡаларҙың кәм тигәндә 85 процентен үҫтерһәләр.

Сусҡа балалары алыу һәм һаҡлап үҫтереү һәм һимертеүҙә айына уртаса өҫтәмә ауырлыҡ алған өсөн, шулай уҡ тоҡомло йәш сусҡалар үҫтереү өсөн колхоз һәм совхоздарҙың сусҡа ҡараусыларына һәм бригадирҙарына, — улар сусҡалар һаны буйынса кәм тигәндә түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшһәләр:

	Инә сусҡалар	Һимертеүгә ҡуйылған сусҡаларҙың айға уртаса һаны
Колхоздарҙың сусҡа ҡараусылары	7	30
Совхоздарҙың сусҡа ҡараусылары	10	50
Колхоз бригадирҙәре	30	60
Совхоз бригадирҙәре	30	—

13. Һәр бер 5 бейәнән кәм тигәндә 4 ҡолон үҫтергән йылҡы ҡараусылар:

Өлкән йылҡы ҡараусыларға—фермала кәм тигәндә 20 баш бейә булғанда фермала һәр 10 бейәнән кәм тигәндә 8 ҡолон үҫтерһәләр; йәш йылҡыларҙы тулыһынса һаҡлап үҫтерһәләр; айғырҙарҙы ҡараусыларға — тороҡтороу үткәрһәләр һәм ҡулдан тороҡторған һәм яһалма рәүештә орлоҡландырылған бейәләрҙең кәм тигәндә 80 процентенең, ә көтөүҙә тороҡторғанда 85 процентенең быуаҙ булыуын тәьмин итһәләр.

14. Һәр 100 баш бейәнән кәм тигәндә 80 ҡолон үҫтергән өлкән табунщиктарға һәм табунщиктарға;

Йәш йылҡыларҙы тәрбиәләүсе табунщиктарға, улар йәш малдарҙы 100 проценте менән һаҡлап үҫтерһәләр.

15. Колхозда йылҡысылыҡ мөдирҙәренә, йылҡысылыҡ фермалары мөдирҙәренә, — улар үҙҙәренең эштәре менән колхоздың һәм йылҡысылыҡ фермаһының йылҡысылыҡ буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыуын тәьмин итһәләр.

16. Ипподромдарҙың һәм йылҡысылыҡ заводтарының тренерҙарына, һыбайлыларына, жокейҙарына, — өйрәнеүсе аттарҙың тулыһынса һаҡланыуын, йәш аттарҙы тәрбиәләүҙә һәм өйрәтеүҙә дөрөҫ ҡуйылыуҙы тәьмин итһәләр һәм улар ҡулында тренингта булған аттарҙың эшкә һәләтлеген билдәләүҙә юғары күрһәткестәргә өлгәшһәләр.

17. Малсылыҡтың ойоштороусыларына һәм специалистарына:

а) йылҡы малы, продукты бирә торған мал, ҡош, йорт ҡуяны һәм пушнина өсөн аҫрала торған йәнлектәрҙең яңы тоҡомдарын булдырыу һәм йәшәп килгән тоҡомдарын яҡшыртыу өсөн;

б) мөгөҙлө эре малдар, сусҡалар, һарыҡтар һәм йылҡыларҙы тоҡомлаштырыу өлкәһендә булған өлгәшеүҙәре өсөн;

в) алдынғы тәжрибәләрҙе дөйөмләштереү һәм производствоға индереү өсөн;

г) тоҡомсолоҡ эштәре өлкәһендә булған өлгәшеүҙәре өсөн:

Йылҡысылыҡ буйынса — аттарҙың эшкә һәләтлеген, тышҡы төҙөлөшөн күтәреү һәм уларҙың үҫешен арттырыу эшендә;

мөгөҙлө эре малдар буйынса — һыйырҙарҙың һөт һәм ит биреүсәнлеген, һөттәрҙең майлы булыуын күтәреү, малдың тиҙ өлгөрөүсәнлеген һәм тире килеш ауырлығын күтәреү эшендә;

һарыҡсылыҡ буйынса — нәҙек йөнлө һәм ярым эре йөнлө тоҡомло һарыҡтарҙы камиллаштереү, уларҙың йөн һәм ит биреүсәнлеген күтәреү эшендә, шулай уҡ эре йөнлө һарыҡтарҙы камиллаштереү эшендә;

сусҡасылыҡ буйынса — сусҡаларҙың күп бала биреүсәнлеген, тиҙ өлгөрөүсәнлеген күтәреү һәм тоҡомдарын камиллаштереү эшендә;

д) малдарҙы яһалма тороҡтороу техникаһын камиллаштереү өлкәһендәге булған өлгәшеүҙәре өсөн;

е) камиллаштерелгән инкубаторҙарҙың һәм брудерҙарҙың яңы конструкцияларын эшләп сығарыу өсөн;

ж) малсылыҡ фермаларында эштәрҙе механизациялаштырыу буйынса яңы машиналар уйлап сығарыу өсөн;

район, колхоз, совхоз, йылҡысылыҡ заводы, ипподром, госконюшня, государство тоҡом рассадниге, колхоз һәм совхоз фермаһы эштәренә оҫтаһы етәкселек итеү өсөн, малсылыҡты үҫтереү, малдарҙың продуктивлеген күтәреү пландарының үтәлешен һәм мал аҙығы базаһын алға ебәреүҙе тәьмин итеү өсөн;

и) ауыл хужалығы малдарын һәм ҡоштарын йоғошло йәки йоғошһоҙ ауырыуҙарҙан һаҡлау һәм дауалау методтарын эшләп сығарыу һәм камиллаштереү өсөн;

к) ветеринар-һауыҡтырыу саралары тормошҡа ашырыу өсөн, диагностик эшләнеүҙәр планын үтәү өсөн, фән өлгәшеүҙәрен практикаға индереү өсөн, уларҙы тормошҡа ашырыу һөҙөмтәһендә айырым йоғошло ауырыуҙар бөтерелһә йәки малдарҙың ауырыуы һәм үлеүе ҡырҡа кәмеһә, шулай уҡ ауырыу малдарҙы стационар һәм амбулатория дауалауҙарҙа эффектле булһа;

л) биологик препараттар, дезосредстволар эшләп сығарыу планын арттырып үтәү өсөн, ветеринар дауалау, яһалма орлоҡландырыу ҡоралдарын һәм уларҙы ҡулланыу ысулдарын арзанайтыуҙағы һәм рационаллаштырыуҙағы өлгәшеүҙәр өсөн.

18. Йылҡыларҙы, һыйырҙарҙы һәм һарыҡтарҙы яһалма орлоҡландырыу буйынса эшләүсе техниктарға,—улар яһалма тороҡтороу планын үтәүгә өлгәшһәләр һәм яһалма тороҡторолған малдар һанынан һыйырҙарҙың кәм тигәндә 90 проценте, һарыҡтарҙың кәм тигәндә 95 проценте һәм бейәләрҙең кәм тигәндә 80 проценте быуаҙ булһа.

19. Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм ҡошсолоҡ фабрикаларының ҡош ҡараусыларына һәм ҡошсолоҡ бригадалары бригадирҙарына, — улар бала ҡоштарҙы үҫтереү планын үтәһәләр һәм үҙҙәренә беркетелгән һандағы ҡоштарҙан түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшһәләр:

	Колхоздарҙа		Совхоздарҙа	
Тауыҡтар буйынса:				
Колхоздар өсөн кәм тигәндә 150 һәм совхоздар өсөн кәм тигәндә 500 тауыҡ булғанда уртаса бер тауыҡтан йомортҡа алыу				
Йомортҡа бирә торған тоҡомдан кәмендә	140	йомортҡа	175	йомортҡа
Башҡа тоҡом һәм урындағы тоҡом тауыҡтан кәмендә	125		150	»
Өйрәктәр буйынса:				
Колхоздар өсөн кәмендә 50 һәм совхоздар өсөн 200 өйрәк булғанда бер өйрәктән				
Йомортҡа һала торған тоҡомдан кәмендә	130	»	140	»
Дөйөм файҙаланыу тоҡомо, ит тоҡомо һәм урындағы тоҡом өйрәктән кәмендә	80	»	95	»
Күркәләр буйынса:				
Колхоздар өсөн 50 һәм совхоздар өсөн 100 күркә булғанда бер күркәнән				
Баҡыр төҫлө тоҡомдан кәмендә	70	»	75	»
Урындағы күркәнән кәмендә	50	»	60	»
Ҡаҙҙар буйынса:				
Колхоздар өсөн 30 һәм совхоздар өсөн 50 ҡаҙ булғанда, уртаса һәр бер ҡаҙҙан 3 айлыҡҡа тиклем эшкә яраҡлы бәпкә алыу	8	»	10	»

	Колхоз инкубаторында һәм ҡошсолоҡ инкубатор станцияһында	Совхоз инкубаторында
Колхоз, совхоз инкубаторҙары һәм ҡошсолоҡ-инкубатор станциялары работниктарына, — инкубаторға һалынған йомортҡа һанынан (йомортҡа һалыу планы үтәлгән шартта) себеш сығарыу:		
Себештәр	80 процент	85 процент
Өйрәк һәм күркә себештәре	72 »	77 »

20. Совхоздарҙың, совхоз фермаларының бригадирҙарына,—улар бөтә бригада буйынса уртаса һәр бер инә ҡуяндан кәм тигәндә 20 ҡуян балаһы үҫтерһәләр, ә алдынғыларға, — улар ҡараған йорт ҡуяндарының бөтә төркөмө буйынса һәр бер инә ҡуяндан кәм тигәндә 25 ҡуян балаһы үҫтерһәләр.

21. Колхоз фермаларының йорт ҡуяндары үҫтереүсе алдынғыларына, колхоз фермалары мөдирҙәренә, — улар үҙҙәренә беркетелгән йорт ҡуяндарын туранан-тура тәрбиәләһәләр һәм йәш ҡуяндарҙан алынған үрсемдән башҡа хеҙмәтләндереүҙәге инә ҡуяндарҙың һәр береһенән 18 ҡуян балаһы алһалар.

22. Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм балыҡсылыҡ хужалыҡтарының бригадирҙарына һәм звеноводтарына, әгәр ҙә улар ошо ҡарарҙа колхоздар һәм балыҡсылыҡ хужалыҡтары өсөн билдәләнгән күрһәткестәрҙе хеҙмәт продуктивлеге буйынса бригада тарафынан 15 процентҡа, балыҡ сығышы-үрсеме буйынса звено тарафынан 30 процентҡа арттырып үтәлһә.

23. Колхоздарҙың һунарсылыҡ бригадаларына, — ошо ҡарарҙа колхоздар өсөн билдәләнгән тейешле күрһәткестәргә ҡарағанда, һәр бер һунарсы йәнлек тиреһен 25 процентҡа күберәк алыуға өлгәшһә һәм айырым колхозсы-һунарсыларға, — 30 процентҡа күберәк алыуға өлгәшһә.

24. Тик йомран һәм әрлән аулау менән шөғөлләнеүсе колхоздың аусы бригадаларына,—1948—1949 йылдарҙа бер кешегә ике йылда кәм тигәндә 4000 һәм айырым колхозсы-аусыларға уртаса кәм тигәндә 6000 әрлән һәм йомран үлтерһә.

25. Һунарсы-бригадирҙарға, 1948 һәм 1949 йылдарҙа бригаданың бер члены кәм тигәндә 10 бүре үлтерһә һәм айырым һунарсыларға, уртаса ике йылда кәм тигәндә 15 бүре үлтерһә, ә ялан райондарҙа — кәм тигәндә 25 бүре үлтерһә.

26. Һунарсылыҡ специалистарына, йәнлек үҫтереүсе зоотехниктарға һәм аусылыҡ промыселен һәм аусылыҡ хужалығын ойоштороусыларға, — әҙерләүҙәр Министерствоһының һәм башҡа ведомстволарҙың индивидуаль рәүештә һайлап алыуҙары буйынса.

27. Иң һунарсыларға, — улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа иң яҡшы һыбайлы һунарсы булыусылыҡ буйынса Бөтә Союз конкурсына ҡушылған һәм конкурста икенсе дәрәжәнән дә кәм булмаған премияны алған булһалар.

28. Һунар эттәре үрсетеү буйынса питомниктарҙың һәм тоҡом оялаҙын алдынғыларына, — 1948 һәм 1949 йылдарҙа һәр бер инә эттән питомникта 8 һәм тоҡом ояла 5 эт балаһын таҙа һәм нормаль холдә үҫтерһәләр.

29. Һунар эттәре егер-натаскиктарына һәм эйәртеп йөрөтөп эт өйрәтеүселәргә, — улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса кәм тигәндә 4 этте өйрәтһәләр, ул эттәр күргәҙмәләрҙә һәм яланда һынауҙарҙа өсөнсө дәрәжә дипломдан да кәм булмаған баһа алһалар.

30. Служебный эттәрҙе үрсетеүсе питомниктарҙың һәм колхоз тоҡом ояларының алдынғыларына, — улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса һәр бер инә эттән питомникта 8 һәм колхоз тоҡом ояһында 5 эт балаһын таҙа һәм нормаль рәүештә үҫтерһәләр.

31. Служебный эттәрҙе өйрәтеүсе инструкторҙарға, — улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа уртаса кәм тигәндә 4-әр этте өйрәтһәләр һәм эттәре күргәҙмәләрҙә һәм һынауҙарҙа 3 дәрәжә дипломдан кәм булмаған баһаны алһалар.

32. Үрсетеүсе-аусыларға, колхозсыларға һәм һунарсылыҡ ойошмалары члендарына, — улар эттәрҙе үрсетеү һәм тоҡом файҙаланыу буйынса юғары күрһәткестәргә өлгәшһәләр, союзный республикалар Министрҙар Советы эргәһендәге һунарсылыҡ хужалығының Баш управлениеләре һәм әҙерләүҙәр Министерствоһының Бөтә Союз Заготживсырьё берекмәһенең тапшырыуы буйынса.

33. Йәнлектәр үрсетеү совхоздарының, колхоздарҙың һәм кооператив хужалыҡ йәнлек фермаларының бригадирҙарына, — улар хеҙмәтләндереүҙәге йәнлектәрҙең бөтә төркөмдәре буйынса һәр бер 10 баш инә йәнлектән уртаса түбәндәге һанда йәнлек балалары алғанда:

	Кооператив хужалыҡ фермалары	Колхоз йәнлек фермалары
Ялтыр-ҡара төлкө	35	30
Уссурий янауы	65	60

34. Йәнлек совхоздарының, йәнлек фермаларының, кооператив хужалыҡтарҙың эшселәренә һәм колхозсыларға, —улар 1948 һәм 1949 йылдарҙа һәр бер 10 баш инә йәнлектән уртаса түбәндәге һанда йәнлек балаһы алыуға өлгәшһәләр:

	Фермаларҙың һәм кооператив хужалыҡтарҙың алдынғыларына	Колхоз фермаларының алдынғыларына
Ялтыр-ҡара төлкө	38	35
Уссурий янауы	73	60

35. Колхоз малсылыҡ фермаларының һәм умартасылыҡтың мөдирҙәренә, зоотехниктарға, малсылыҡ техниктарына, малсылыҡ бригадалары бригадирҙарына, —улар бер фермала, умарталыҡта кәм тигәндә 2 йыл эшләһәләр һәм уртаса 1948—1949 йылдарҙа фермалар һәм умартасылыҡ өсөн билдәләнгән күрһәткестәрҙе алыуҙы тәьмин итһәләр.

VII. Күргәҙмәгә ҡатнашыусыларҙы һайлап алыу тәртибе

Күргәҙмәлә ҡатнашыусыларҙы һайлап алыуҙа түбәндәге тәртипте билдәләргә:

1. Колхоздар, йылҡысылыҡ заводтары, машина-трактор станциялары һәм машина-ремонт мастерскойҙары, колхоз малсылыҡ фермалары, селекция һәм тәжрибә станциялары, ғилми-тикшеренеү учреждениеләре, ауыл хужалығы Министерствоһы системаһына ингән хужалыҡтар һәм ойошмалар, — улар ошо ҡарарҙа билдәләнгәндән кәм булмаған күрһәткестәргә өлгәшһәләр, Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашырға теләктәре тураһында белдереп, республика ауыл хужалығы министре исеменә ғариза бирәләр. Ғаризалар район ауыл хужалығы бүлектәре аша бирелеләр, район ауыл хужалығы бүлектәренең бурысы күрһәткестәрҙе тикшереүҙән, характеристикалар һәм агрозоовет паспорттар төҙөүҙән тора.

2. Совхоздар Министерствоһы, азыҡ промышленносе Министерствоһы, СССР-ҙың башҡа Министерстволары һәм ведомстволары системаһындағы совхоздары, совхоздарҙың бүлексәләрендәге, фермаларҙың һәм башҡа ойошмаларҙың алдынғылары, ойоштороусылары һәм специалистәре Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашырға теләктәре тураһында белдереп үҙ системаһындағы министр исеменә район ауыл хужалығы бүлеге аша ғариза бирәләр, ә район ауыл хужалығы бүлеге күргәҙмәлә ҡатнашырға теләүсе кандидаттар өсөн тейешле ойошмалар тарафынан төҙөлгән характеристикалар һәм агропаспорттар буйынса күрһәткестәрҙе тикшерергә тейеш.

3. Районҙар, күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡын бирерлек күрһәткестәргә өлгәшһәләр, республиканың Министрҙар Советы исеменә ғариза бирәләр, ә күсермәһен республика ауыл хужалығы министренә бирәләр, ә республика ауыл хужалығы министре район буйынса күрһәткестәрҙе тикшерергә тейеш.

4. Ауыл хужалығы алдынғылары, ойоштороусылары һәм специалистәре, был ҡарарҙа улар өсөн күрһәткестәр билдәләнмәһә лә, шулай уҡ күргәҙмәлә ҡатнашырға теләктәре тураһында ғариза бирә алалар йәки урындағы совет һәм партия ойошмалары тарафынан күргәҙмәгә кандидат итеп күрһәтелә алалар.

5. Район ауыл хужалығы бүлектәре кандидаттарҙы район Советы исполкомы ҡарамағына тапшыра һәм уның тикшереү һөҙөмтәләре менән кандидаттарҙың документтарын түбәндәге урындарға ебәрә:

СССР ауыл хужалығы Министерствоһы системаһындағы кандидаттар буйынса — республика ауыл хужалығы Министерствоһына, ә уның бурысы алынған материалдарҙы тикшереүҙән һәм уларҙы республика Министрҙар Советына тапшырыуҙан тора.

Башҡа системаларҙың кандидаттары буйынса документтарҙы, тейешле системалағы юғары торған ойошмаларҙың заключениеләре менән республика Министрҙар Советына бирелә, ә уның бурысы алынған материалдарҙы тикшереүҙән тора.

6. Республика Министрҙар Советы Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә кандидаттарҙы Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе комитетына раҫлауға тапшыра.

7. Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе комитеты үҙенә тапшырылған күргәҙмә кандидаттарының документтарен ҡарағандан һуң, кандидаттарҙы раҫлау тураһында үҙенең ҡарарын республика Министрҙар Советына белдерә, ә ул күргәҙмә комитетының ҡарары тураһында кандидаттарға белдерә һәм уның исеменән күргәҙмәлә ҡатнашыу таныҡлығын тапшыра.

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе комитеты.

Яуаплы редактор F. F. FАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02442 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

1949 йыл
№ 93 (8193)
13 МАЙ
йома

хаҡы 20 тин

Республикабыҙҙың күмер промышленносе работниктәре төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын 21 декабргә үтәргә, 1949 йылдың 1 июленә 12,4 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға, хеҙмәт етештереүсәнлеген 40 процентҡа күтәрергә һәм государствоға пландан тыш 750 мең һум накопление бирергә йөкләмә алып иптәш Сталинға хат яҙҙылар.

Күмер промышленносе предприятиеләренең эшселәре һәм инженер-техник работниктәре! Бөйөк Сталинға биргән вәғәҙәне намыҫ менән үтәү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерегеҙ!

Иртә культуралар сәсеүҙе тиҙ тамамлау өсөн көрәш—ауыл партия ойошмаларының көндәлек бурысы

Хәҙер яҙғы баҫыу эштәрен яҡшы сифатлы, юғары агротехник кимәлдә үткәреү — бөтә общественность алдында беренсе нәүбәттәге һәм мөһим хужалыҡ-политик бурыс булып тора. Республикабыҙҙың күп кенә колхоз һәм совхоздары иртә культуралар сәсеүҙе срогынан алда юғары агротехник кимәлдә тамамланылар.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарары — юғары һәм тотороҡло урожай алыу өсөн көрәштә эшселәрҙең боевой эш программаһы булып әүерелде. Партияның район һәм колхоз, совхоз һәм МТС ойошмалары хәҙер үҙҙәренең бөтә һәләтлектәрен, бөтә энергияларын яҙғы баҫыу эштәрен ҡыҫҡа срокта тамамлау өсөн мобилизовать итәләр.

Яҙғы сәсеүҙе юғары агротехник срокта уңышлы үткәреүҙе ойоштороу— ВКП(б) ауыл райкомдары һәм төүге ойошмалары алдында иң мөһим бурыс булып тора. Колхоздарҙа хеҙмәт дисциплинаһын күтәреү өсөн көрәш, кешеләрҙең аңында ваҡ буржуаз ҡалдыҡтарын — ҡайһы бер колхозсыларҙың үҙ хужалыҡ эшен иң төүге нәүбәттәге эш итеп һанап, общественный хужалыҡ эштәрен икенсе нәүбәттәге эш итеп иҫәпләүҙәренә ҡаршы көрәш— колхоз партия ойошмаларының көндәлек эш үҙәгендә булырға тейеш. Колхозсылар араһында алдан уйланылған, төрлө йөкмәткеле политик-массовый эш алып барыу — сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе большевистик яҙғы сәсеүен ҡыҫҡа срокта уңышлы үтәү өсөн көрәштә сығанаҡ көс булып тора.

Республикабыҙ колхоздарында, МТС-тарында һәм совхоздарында меңәрләгән коммунистәр һәм комсомолецтәр эшләйҙәр. Уларҙың эштәрен активлаштырыу, юғары урожай өсөн көрәштә авангардлыҡ ролен күтәреү, айырым коммунистарҙың инициативаһын яҡлау—ВКП(б) район комитеттәренең һәм төүге партия ойошмаларының көндәлек эш практикаһына инергә тейеш. ВКП(б) район комитеттәре беренсе нәүбәттә һәр бер колхозда һәм МТС-та баҫыу эштәренең иҫәп торошон, йәнле тартыу көстәрен иҫәп файҙаланылыуын, хеҙмәт дисциплинаһының ҡуйылышын, тегеләйме был колхоздағы трактор бригадаларының эшен көн һайын бик аныҡ белергә тейеш. Быйыл өсөн сәсеү эштәренең барышы тураһындағы сводкаларҙы ҡарау ғына етмәй. Ә партия работниктәре урындарҙа йыш булырға, баҫыу эштәренең сифаты, шулай уҡ графигенең иҫәп үтәлеше менән ҡыҙыҡһынырға, ауыл хужалығы производствоһының хәл иткес участкаларына коммунистәрҙе һәм комсомолецтәрҙе беркетергә төүге партия ойошмаларына ярҙам итергә, уларҙың бурыстарын билдәләргә тейештәр. Партияның төүге ойошмалары һәм коммунистәр алдында торған мөһим бурысты үтәүҙә — иртә культуралар сәсеүҙе тиҙ тамамлауҙа ВКП(б) райкомдары көндәлек ярҙам итергә бурыслылар.

Дәүләкән, Әбйәлил, Баймаҡ райондарының колхоздарында яҙғы баҫыу эштәренең уңышлы башҡарылып килеүе — партия ойошмаларының был эш менән оператив етәкселек итеүҙәренең һөҙөмтәһе ул. Уларҙа ауыл хужалығы производствоһының һәр бер яуаплы эш участкаһында коммунистәр эшләйҙәр. Мәҫәлән, Дәүләкән районында колхоз председателдәре булып 43 коммунист, трактор бригадаларының бригадирҙәре булып 63, юғары урожай звеноларының етәксеһе булып 54 коммунист, район буйынса бөтәһе 70 проценттан артыҡ ВКП(б) члендәре тура-тура колхоз производствоһында эшләйҙәр. «Новый быт» колхозының партия ойошмаһы 11 коммунистең бөтәһен дә урожай яҙмышы хәл ителә торған участкаларға беркетте. «На страже» һәм Ленин исемендәге колхоз партия ойошмалары ла яҙғы баҫыу эштәрен ҡыҫҡа срокта үтәүҙә колхоз правлениеләренә ҙур практик ярҙам күрһәтәләр. Һөҙөмтәлә район иртә культуралар сәсеү планын үтәү алдында тора.

Етәкселек итеүҙең искусствоһы — буласаҡ ваҡиғаларҙы алдан күрә белеүҙән һәм уларҙы еңеп сығыуҙы тәьмин итеүҙән тора. Ләкин был хәлде партияның райондарҙағы бөтә етәксе работниктәре лә аңлап еткермәгәндәр әле. ВКП(б)-ның Федоровка, Бишбүләк һәм Һәрмәкәй район комитеттәре баҫыу эштәре менән етәкселек итеүҙе тейешле кимәлгә ҡуймағандар. Был райондарҙың күп кенә колхоздары һәм МТС-тың трактор бригадалары көндәлек эш графиген үтәй алмайҙар. Коммунистәр һәм комсомолецтәр айырым эш участкаларына беркетелмәгән, трактор бригадаларында партия-комсомол группалары төҙөлмәгән. Былар бөтәһе лә баҫыу эштәренең һуҙылыуына, түбән агротехник кимәлдә үткәрелеүенә сәбәпсе булалар, сәсеү эшен һуҙыуға килтерәләр.

Сәсеү эштәренең ошондай һүлпән темпта барыуының сәбәбен колхоз төүге партия ойошмаларына етәкселектең йомшартылыуынан, коммунистәрҙең һәм комсомолецтәрҙең юғары урожай алыу өсөн көрәштә авангардлыҡ ролдәрен тәьмин ителмәүҙәренән эҙләргә кәрәк. ВКП(б)-ның Бәләбәй райкомы партияның төүге ойошмаларына етәкселекте йомшартҡан. Райондағы күп кенә колхоз партия ойошмалары үҙҙәренең члендәрен урожай яҙмышын хәл итеүсе участкаларға беркетмәгәндәр. Колхоз баҫыуҙарында агитацион-массовый эштәр алып барылмай, «боевой листоктар» бик һирәк сығарыла, беседалар үткәрелмәй, нормаларҙың үтәлеше, сифаттың торошо тикшерелмәй. Ошоноң һөҙөмтәһендә район иртә культуралар сәсеү планын еҙә. Трактор бригадаларында һәр трактористең смена нормаларын үтәү өсөн көрәш тураһында кабинетта ғына һөйләнәләр. Ә трактористәр эше һәм уларҙың теңгә сменала туҡтауһыҙ эшләүе өсөн көрәшмәйҙәр.

Сәсеүҙә хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу колхоз производствоһында хәл иткес эш булып тора. Бына шуға күрә лә партияның төүге ойошмалары эшкә ярарлы бөтә колхозсыларҙың да артель производствоһында эшләүҙәрен тәьмин итеүгә колхоз правлениеләренә һәр көн ярҙам күрһәтергә тейештәр. Һәр бер колхозсының сдельщина буйынса эшләүен, уларҙың сифат өсөн һәм көндәлек нормаларын үтәү өсөн көрәштәрен ныҡ ойоштороуҙа коммунистәрҙең авангардлыҡ ролдәрен көсәйтеү ҙур әһәмиәткә эйә.

Баҫыуҙа политик һәм агит-массовый эште киң йәйеп ебәреү—колхозсыларҙың хеҙмәт етештереүсәнлектәрен артабан күтәреүҙә әтәргес көс ул. Һәр бер звено һәм баҫыусылыҡ бригадаһында политик темаға беседалар үткәреү, юғары урожай мастерҙәренең эш тәжрибәләрен уртаҡлашыу, эш барышындағы айырым етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләү, «боевой листоктар» һәм «молниялар» сығарыуҙы ойоштороу, ял ваҡыттарында ҡысҡырып газета-журналдар уҡыуҙы булдырыу — партия һәм комсомол ойошмаларының айырылмаҫ бурыстары булып торалар.

ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһы «Республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы баҫыу эштәрен ойоштороуҙағы һәм үткәреүҙәге етешһеҙлектәр тураһында» тигән ҡарарында ВКП(б) райкомдарын, шул иҫәптән партияның төүге ойошмаларын баҫыу эштәрен ойоштороуҙа булған етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөргә һәм һәр бер колхоз, совхоз буйынса яҙғы сәсеү планын иң ҡыҫҡа сроктарҙа үтәүҙе тәьмин итергә, яҙғы сәсеү эштәрен уҙғарыуҙың темпын күтәрергә мәжбүр итте. Партияның район һәм төүге ойошмалары ВКП(б) Өлкә Комитетенең был күрһәткәләрен үтәүҙә үҙҙәренең бөтә һәләтлектәрен, эшмәкәрлектәрен мобилизовать итергә тейештәр.

Главвостокшахтостройҙың шахта төҙөүсе эшселәренән, инженер-техник работниктәренән һәм хеҙмәткәрҙәренән
ССР Союзы Министрҙәр Советы Председателе иптәш И. В. СТАЛИНГӘ

Күмер промышленносен үҫтереү тураһында партия һәм хөкүмәттең күрһәтмәләрен үтәп, Көнсығыш райондарҙың шахта төҙөүселәре Уралдың, Башҡортостандың, Ҡаҙағыстандың һәм Себерҙең яңы күмер райондарын үҙләштереү буйынса эш йәйелдерҙеләр һәм Тыуған илебеҙҙең шахталар фондын киңәйтеүгә үҙҙәренең вкладтарын индерҙеләр.

1948 йылда беҙ яңы техника менән йыһазландырылған 5 шахта һәм разрез төҙөнөк һәм эксплоатацияға бирҙек; 3 электр станцияһы һалдыҡ; яҡшы йыһазландырылған 120 мең квадрат метр торлаҡ өйҙәре һәм 18 мең квадрат метр күләмендә культура көн-күреш учреждениелары төҙөнөк; 108 километр тимер юл, 25 километр шоссе юлдары эшләнек; 1949 йылда төҙөлөштә байтаҡ киңәйтеү өсөн производство базаһы тыуҙырҙыҡ.

Киң йәйелдерелгән социалистик ярыш барышында беҙҙең төҙөлөштәребеҙҙә алдынғы техникаға уңышлы эйә булған меңәрсә ударниктәр һәм стахановсылар үҫеп етештеләр. 300-ҙән артыҡ эшсе сталинсе яңы биш йыллыҡтың өс йылында үҙҙәренең биш йыллыҡ нормаларын үтәнеләр ҙә инде. 1948 йылда 2 меңдән артыҡ эшсе үҙҙәренең нормаларын 150 проценттән артығыраҡҡа һәм 400 эшсе 200 проценттән артығыраҡҡа үтәне. Беҙҙең иң яҡшы кешеләребеҙгә— проходчиктәр Зиганшинға, Тарараевҡа, Пашнинға, ныҡытмалар ҡуйыусы Петросянға юғары исем — Социалистик Хеҙмәт Геройы исемдәре бирелде.

Шахта төҙөүселәрҙең хеҙмәте тик Советтар Союзында, социалистик төҙөлөш шарттарында ғына, бөтә совет кешеләренең эше кеүек, намыҫ эше, дан эше, батырлыҡ һәм геройлыҡ эше булды.

Биш йыллыҡтың дүртенсе йылына аяҡ баҫып, беҙ, төҙөүселәр, үҙебеҙҙең эшебеҙҙә етешһеҙлектәрҙең һәм файҙаланылмаған резервтарҙың күп булыуын таныйбыҙ. Үҙебеҙҙең мөмкинлектәребеҙҙе ентекләп үлсәп һәм иҫәпләп сыҡҡандан һуң, беҙ һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың дүртенсе йылына түбәндәге социалистик йөкләмәләрҙе алабыҙ.

КИЗЕЛ КҮМЕР БАССЕЙНЕ БУЙЫНСА

1. Ике күмер шахтаһын төҙөүҙе тамамларға һәм эксплоатацияға тапшырырға.
2. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 25 декабрена үтәргә.
3. Торлаҡ төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә тамамларға һәм 44 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
4. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереүҙең йыллыҡ планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
5. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 19 процентҡа күтәрергә.
6. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 2,15 миллион һум накопление бирергә.

ЧЕЛЯБЕ КҮМЕР БАССЕЙНЕ БУЙЫНСА

1. Өс күмер шахтаһын төҙөүҙе тамамларға һәм эксплоатацияға тапшырырға.
2. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 25 декабрена үтәргә.
3. Торлаҡ төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 43 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
4. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға тапшырыуҙы Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
5. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 15 процентҡа күтәрергә.
6. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 2 миллион һум накопление бирергә.

СВЕРДЛОВ ӨЛКӘҺЕ КҮМЕР БАССЕЙНДӘРЕ БУЙЫНСА

1. Ике күмер разрезен төҙөүҙе тамамларға һәм эксплоатацияға тапшырырға.
2. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 21 декабрена үтәргә.
3. Торлаҡ төҙөлешенең йыллыҡ планын 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 38 мең квадрат метр майҙанды эксплоатацияға тапшырырға.
4. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереү планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
5. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 20 процентҡа күтәрергә.
6. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 1,5 миллион һум накопление бирергә.

ИРКУТСК ӨЛКӘҺЕНЕҢ ЧЕРЕМХОВО КҮМЕР БАССЕЙНЕ БУЙЫНСА

1. Бер күмер разрезен төҙөүҙе тамамларға һәм эксплоатацияға тапшырырға.
2. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 5 декабрена үтәргә.
3. Торлаҡ төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 13,4 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
4. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереүҙең йыллыҡ планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
5. Хеҙмәт етештереүсәнлеген 1948 йылға ҡарағанда, 10 процентҡа күтәрергә.
6. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 220 мең һум накопление бирергә.

КРАСНОЯР КРАЙЫНЫҢ КАНСКИЙ КҮМЕР БАССЕЙНЕ БУЙЫНСА

1. Бер күмер разрезен төҙөүҙе тамамларға һәм эксплоатацияға тапшырырға.
2. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 25 декабрена үтәргә.
3. Торлаҡтар төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 10,5 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
4. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереүҙең йыллыҡ планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
5. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 15 процентҡа күтәрергә.
6. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 550 мең һум накопление бирергә.

ХАБАРОВСК КРАЙЫНЫҢ РАЙЧИХИНСКИЙ КҮМЕР ЯТЫШЫ БУЙЫНСА

1. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 5 декабрена үтәргә.
2. Торлаҡтар төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 9,3 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
3. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереүҙең йыллыҡ планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
4. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 20 процентҡа күтәрергә.

УРТА АЗИЯНЫҢ КҮМЕР ЯТЫШТАРЫ БУЙЫНСА

1. Ике күмер шахтаһын һәм бер разрезды төҙөүҙе тамамларға һәм эксплоатацияға тапшырырға.
2. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 25 декабрена үтәргә.
3. Торлаҡтар төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 16 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
4. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереүҙең йыллыҡ планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
5. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 20 процентҡа күтәрергә.
6. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 1,1 миллион һум накопление бирергә.

БАШҠОРТ АССР-ының ЕРМОЛАЕВКА КҮМЕР ЯТЫШЫ БУЙЫНСА

1. Төҙөлөш-монтаж эштәренең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 21 декабрена үтәргә.
2. Торлаҡтар төҙөлешенең йыллыҡ планын срогынан алда 1949 йылдың 1 июленә үтәргә һәм 12,4 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын эксплоатацияға тапшырырға.
3. Культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереүҙең йыллыҡ планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәргә.
4. Хеҙмәт етештереүсәнлеген, 1948 йылға ҡарағанда, 40 процентҡа күтәрергә.
5. Төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙе тәьмин итергә һәм 1949 йылда государствоға пландан тыш 750 мең һум накопление бирергә.

Үҙебеҙгә был яуаплы йөкләмәләрҙе алып, 1949 йылғы капиталь төҙөлөш планын срогынан алда үтәү, яңы шахталарҙы, торлаҡ йорттарын, культура көн-күреш объекттарын эксплоатацияға индереү, хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан күтәреү һәм төҙөлөштең үҙенә төшөү хаҡын кәметеү буйынса Мәскәүҙең, Ленинград бассейндарындағы һәм сланец ятыштарындағы шахталарҙың төҙөлешен башҡарыусы Главцентрошахтостройҙың шахта төҙөүселәрен социалистик ярышҡа саҡырабыҙ.

Беҙ, Ҡәҙерле Иосиф Виссарионович, Көнсығыш райондарының шахта төҙөүселәре алынған социалистик йөкләмәләрҙе намыҫлы үтәү өсөн үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм белемдәрен биреп эшләрҙәр, тип һеҙҙе ышандырабыҙ.

Йәшәһен беҙҙең социалистик Ватаныбыҙ!

Йәшәһен беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе ойоштороусы Бөтә Союз Коммунистар (большевиктар) Партияһы!

Йәшәһен Совет хөкүмәте!

Йәшәһен беҙҙең атайыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ бөйөк Сталин!

Хат күмер промышленносе Министерствоһы Главвостокшахтостройҙың бөтә төҙөлөштәрендә һәм предприятиеләрендә тикшерелде һәм ҡабул ителде.

Республикабыҙҙың баҫыуҙарында юғары урожай өсөн көрәш көндән-көн ҡыҙыу темп ала бара. Колхозсылар, МТС һәм совхоз работниктәре бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта алған социалистик йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәшәләр. МТС һәм совхоз механизаторҙары игенселектең юғары культураһы өсөн көрәштә һоҡланғыс эш өлгөләре күрһәтәләр.

Ҡарамалы Ғөбәй МТС-ының юғары сифат бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярышҡа сыҡҡан иптәш Исламов бригадаһы һуңғы 5 көндә 648 гектар ер эшкәртте. Бригада сәсеүҙе 8 эш көнөндә тамамлау өсөн көрәшә,

— Алған йөкләмәләребеҙҙе срогынан алда үтәп сығыу беҙҙең намыҫ эшебеҙ, — тиҙәр Рәжәп МТС-ының иптәш Зәйнуллин етәкселек иткән алдынғы бригадаһының трактористәре. Улар бер аҙна эсендә генә 820 гектар ер эшкәрттеләр.

Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәрҙең юғары культуралы сифат бригадаһы исемен алыу өсөн саҡырыуы, Дәүләкән орлоҡсолоҡ совхозы трактористәре араһында ла ҡайнар отклик тапты. Бына, һүрәттә совхоздың алдынғы тракторисе Әхмәдиев һәм уның сәсеүселәре Денисова, Дерябина иптәштәр. Улар смена нормаһын систематик рәүештә 110—115 процентҡа үтәйҙәр. Эш сифаты өсөн көрәш бында төп бурыс булып тора. Улар ерҙе сей ҡалдырмайынса, тәрән итеп һөрәләр, яҡшы итеп сәсәләр.

Ләкин республикабыҙҙың айырым МТС-тары баҫыу эштәрен кәфүр иткәслек аҡрын темп менән алып баралар. Бигерәк тә Байыш, Стәрлетамаҡ, Михайловка, Дыуан, Әбдрәзәк, Мәсәғүт, Усть-Икин, Малаяз МТС-тарында тракторҙар насар файҙаланыла. Был МТС-тарҙың етәкселәре әле булһа «йәүешлек» настроениеһенән ҡотола алғандары юҡ. Механизаторҙар араһында смена нормаларын үтәү өсөн көрәш ойошторолмаған. Эш сифатына иғтибар ителмәй.

Сәсеүҙә механизаторҙарҙың намыҫлы хеҙмәте — урожайҙың киләсәген хәл итәсәк. Механизаторҙар! Бөтә көстө игенселектең юғары культураһы өсөн көрәшкә һәм тотороҡло мул урожай алыуға туплағыҙ!

Һүрәттә: (һулдан уңға) Дәүләкән орлоҡсолоҡ совхозының алдынғы тракторисе Ш. Әхмәдиев һәм уның сәсеүселәре А. Денисова һәм У. Дерябина иптәштәр. Унда иптәш Әхмәдиевтең трактор агрегаты эш өҫтөндә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Башҡорт АССР-ы металлургия промышленносеның работниктәрен ордендәр һәм медалдәр менән наградлау

СССР металлургия промышленносе Министерствоһының Белорет металлургия комбинаты, Баймаҡ баҡыр-руда һәм баҡыр иретеү комбинаты, Бүребай руда управлениеһы һәм Тирлән металлургия заводы мастерҙәренән, етәксе һәм инженер-техник работниктәренән, алдынғы профессия эшселәренең ҙур төркөмө металлургия промышленносында оҙаҡ йылдар һәм яҡшы эшләгән өсөн СССР Верховный Советы Президиумының 1949 йыл 5 майҙағы Указы менән ордендәр һәм медалдәр менән наградландылар.

ЛЕНИН ОРДЕНЕ менән 207 кеше, ХЕҘМӘТ ҠЫҘЫЛ БАЙРАҠ ордене менән 114, «ХЕҘМӘТ БАТЫРЛЫҒЫ ӨСӨН» медале менән 198 һәм «ХЕҘМӘТ ОТЛИЧИЕҺЕ ӨСӨН» медале менән 346 кеше наградланды.

Марксизм-ленинизмде өйрәнеүселәргә ярҙамға

В. И. Лениндең „Материализм һәм эмпириокритицизм" тигән китабы тураһында*

(Китаптың баҫылып сығыуына 40 йыл тулыуға ҡарата)

1909 йылдың майында В. И. Лениндең «Материализм һәм эмпириокритицизм» исемле әҫәре баҫылып сыҡты. Партиябыҙҙың идеологик нигеҙен нигеҙләүсе был классик әҫәр сыҡҡан осор Россия пролетариатының революцион хәрәкәте тарихында Столыпин реакцияһы осоро тип йөрөтөлгән осор ине. 1905 йылғы революция еңелгәндән һуң батша самодержавиеһы II Государство Думаһын ҡыуа, ундағы социал-демократик фракцияның члендарын каторгаға оҙата, пролетариаттың бөтә төр политик ойошмаларын тар-мар итергә тотона. Каторгалар, һөргөндәр, төрмәләр революционерҙар менән тултырыла, унда революционерҙарҙы туҡмайҙар, ҡотоҡос яҙалауға дусар итәләр. Черносотенецтар терроры һәр ерҙә ҡоторона, меңәрләгән революционерҙар яҙаланалар. Илде «Столыпин галстуктары» — дар ағастары ҡаплап ала.

Революцияның еңелеүе һәм реакцияның ҡотороноуы революцияның попутчиктәре араһында таралыу һәм тарҡалыу тыуҙырҙы. Был тарҡалыу, тешенкелек бигерәк тә интеллигенция араһында көслө булды. Революцияның дауыллы күтәрелеше осоронда революцияға буржуаз средаһынан килеп ҡушылған попутчиктар реакция йылдарында партиянан ситкә киттеләр, уларҙың ҡайһылары революцияның асыҡтан-асыҡ дошмандары яғына сыҡтылар, ҡайһылары эшселәр синыфының легаль обществоларына урынлаштылар һәм шунан тороп пролетариатты революцион юлдан ситкә ебәрергә, уның революцион партияһын дискредитировать итергә тырыштылар, улар реакцияға яраҡлашырға, царизм менән татыу йәшәргә тырыштылар.

Россия Социал-Демократик Эшселәр Партияһының үҙенең эсендә лә реакция алдында ҡалтыраныусы ҡалыусылар булды. Партияның күп кенә вак-буржуаз попутчиктәре, бигерәк тә интеллигенттәр, батша хөкүмәтенең эҙәрлекләүенән ҡурҡып партияны ташлап сыҡтылар. Меньшевиктар революция инде еңелде тиҙеләр һәм революцияның яңы күтәрелешенә ышанмаҙылар. Улар программаның революцион талаптарынан һәм партияның революцион лозунгыларынан хурлыҡлы рәүештә баш тарттылар, пролетариаттың легаль булмаған революцион партияһын бөтөрергә теләнеләр. Шуның өсөн ундай меньшевиктарҙы ликвидаторҙар тип йөрөтә башланылар. Улар тик самодержавие рамкаһында ғына ҡайһы бер реформалар алыу өсөн көрәшеүсе реформист-оппортунистәр булдылар.

Ленин—Сталин етәкселегендә тик большевиктар генә революцияның еңелеүе ваҡытлы ғына, сөнки революцияның төп бурыстары хәл ителмәгән. Шуға күрә революцияның яңынан булыуы ҡотолғоһоҙ, тиҙеләр һәм яңы революцион хәрәкәт менән етәкселек итеү өсөн партияны һаҡлап алып ҡалыу буйынса аяуһыҙ көрәш алып барҙылар. Шуның менән бергә Ленин—Сталин 1905—1907 йылғы революциянан һуңғы тарихи обстановкаларҙың үҙгәреүен иҫәпкә алып, партияның тактикаһын үҙгәртергә кәрәк тиҙеләр. Сөнки ҡаты реакция көндәрендә партияға асыҡтан-асыҡ йәшәргә һәм эш алып барырға һис бер мөмкинлек юҡ ине. Шуға күрә лә партияны подпольеға күсереп һаҡлап ҡалырға, унан тороп, эшселәрҙең легаль ойошмаларында эш алып барыу аша, партия менән эшселәр араһындағы бәйләнеште нығытырға, улар менән етәкселек итергә кәрәк ине.

Шул уҡ ваҡытта, большевиктар араһында ҡайһы берәүҙәр партияның легаль ойошмаларҙа эш алып барыуына ҡаршы булдылар. Улар легаль ойошмаларҙан партия депутаттарын саҡырып ҡайтарыуҙы талап иттеләр һәм шулай итеп, партия менән эшселәр синыфы араһындағы бәйләнеште өҙөргә тырыштылар. Быларҙы В. И. Ленин «тиҫкәре ликвидаторҙар» (ликвидаторы наизнанку) тип атаны. Был осорҙа, буржуазия агенты — бандит Троцкий ҙа большевиктарға ҡаршы хаинлыҡ рәүештә көрәш алып барҙы.

Большевиктар Ленин—Сталин етәкселегендә бөтә был оппортунистарға — ликвидаторҙарға, отзовистарға, троцкистарға ҡаршы аяуһыҙ көрәш алып барҙылар. Большевиктар уларҙың бөтәһен дә эшселәр синыфы алдында фашланылар. 1909 йылда «Пролетарий» газетаһы редакцияһының киңәйтелгән ултырышында ликвидаторҙар — отзовистар партиянан сығарылдылар.

Контрреволюцияның пролетариатҡа һөжүм итеүе теория өлкәһендә лә барҙы. «Бер нисә модалы яҙыусылар килеп сыҡты. Улар марксизмде «тәнҡит итәләр» һәм «ныҡ түҙемлеләр» («радикалы») революцияны хурлайҙар, уны мыҫҡыл итәләр, хыянатсылыҡты маҡтайҙар, «личность культы» тигән булып, енси аҙғынлыҡты маҡтайҙар ине». («ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсы», 96—97-се биттәр).

Философия өлкәһендә марксизмды «тәнҡитләү», уға ревизия яһарға тырышыусылар, шулай уҡ һәр төрлө яңы дини ағымдар барлыҡҡа килделәр. Улар төрлө-төрлө ағым булыуҙарына ҡарамаҫтан, бер маҡсатты — массаны революциянан ситләтеүҙе күҙҙә тоталар ине.

Тешенкелек һәм революцион көскә ышанмау партия интеллигенцияһының бер өлөшөн — үҙҙәрен марксистар тип һанаған, ләкин бер ваҡытта ла ныҡлы марксистик позицияла тормаған өлөшөн солғап алды. Улар бер уҡ ваҡытта марксистик диалектик материализмға һәм тарихи материализмға ла ҡаршы көрәш йәйелдерҙеләр. В. И. Лениндең ошо китабы яҙылған ваҡыттағы тарихи обстановка ҡыҫҡаса бына ошондай ине.

Төрлө маскаларға йәшеренгән дошмандарҙы фаш итеп, шуның арҡаһында марксистик партияның нигеҙе булған диалектик һәм тарихи материализмде һаҡлау, яңы осорҙағы яңы революцион көрәш тәжрибәләренә һәм фәндәрҙең өлгәшеүҙәренә йомғаҡ яһау, уны конкретлаштырыу, артабан үҫтереү өсөн Ленин үҙенең «Материализм һәм эмпириокритицизм» тигән классик китабын яҙҙы.

* * *

В. И. Ленин, «Был заметкаларҙа мин марксизмға ышыҡланып иҫ киткес бутаҡсыҡ һәм реакцион нимәйҙер бер нәмәне тәҡдим итеүсе кешеләрҙең ни нәмәлә яңылышҡанлыҡтарын эҙләп табыуҙы үҙемә бурыс итеп ҡуйҙым»,— тип яҙҙы. (В. И. Ленин. Әҫәрҙәр, XIII том, 12-се бит).

Иң элек, Ленин марксизмдең теоретик нигеҙҙәрен диалектик материализм күҙлегенән ҡарап, уның тарихи философик тамырҙарын асып һалырға, бигерәк тә тәбиғәт фәндәрендә махизмға аҙыҡ бирә торған сығанаҡтарҙы, уның синфи тамырҙарын һәм йүнәлештәрен асып бирергә кәрәклекте күрһәтте. Сөнки Мах менән Авенариус төрлө маскаларға ышыҡланып, диалектик материализмде «иҫкергән, ул мистика, беҙ ер яңы философия булдырабыҙ» тип, төрлө яңы терминдәр ярҙамында марксистик материализмде кире ҡағыу бурысын ҡуйҙылар.

Россиялағы махистәр Юшкевич, Базаров, Валентинов, Богданов һәм башҡалар марксистик диалектик материализмға ҡаршы көрәш алып барҙылар.

Махистәр ер яңы фәнни философия булдыра алдыларҙы һуң?

Быға яуап биреү өсөн беҙ философиялағы төп мәсьәләне алып ҡарайыҡ. Философиялағы төп мәсьәләне хәл итеүҙәренә ҡарап, беҙ уларҙың ниндәй философия булдырырға тырышҡанлыҡтарын асыҡ күрербеҙ. Энгельс: «Бөтә философияның иң юғары мәсьәләһе — фекер йөрөтөүҙең бытиеға, рухтың тәбиғәткә мөнәсәбәте тураһындағы мәсьәлә ул... Ошо мәсьәләгә нисек яуап биреүҙәренә ҡарап философтар ике ҙур лагерға бүленделәр. Рух тәбиғәткә тиклем йәшәгән ... тип раҫлаусылар идеалистик лагерҙе тәшкил иттеләр. Төп башланғыс итеп тәбиғәтте иҫәпләүселәр материализмдың төрлө мәктәптәренә ҡушылдылар» тип яҙҙы.

Махистәр философиялағы ошо төп мәсьәләне нисек хәл иттеләр һуң? Махтың раҫлауы буйынса — беренсе, тәүге нәмә булып материя түгел, ә «элемент» һанала. Ә «элемент» уның әйтеүенсә һиҙеү (ощущение) ул. Авенариус инде: «Бары тик һиҙеү генә йәшәүсе нәмә рәүешендә фекер итә ала» тип раҫланы. Быларҙың ҡарашы буйынса — материаль донъя «элементтарҙың комплексе» — һиҙеүҙәрҙең комплексе генә ул. Материаль нәмәләр һиҙеүҙәрҙе булдырмай, ә һиҙеүҙәрҙең комплексе материаль нәмәләрҙе булдыралар. Философиялағы төп мәсьәләне был рәүештә хәл итеүселәр, субъектив идеализм позицияһында тороусылар тип атала. Махтың былай раҫлауы философияла яңылыҡ түгел, ул субъектив идеалист Берклей тарафынан әйтелгән фекерҙәрҙе ҡабатлай. Берклей — бөтә материаль нәмәләр тик беҙҙең һиҙеүҙәребеҙҙән генә торалар, материаль донъя — тик «һиҙеүҙәр комбинацияһы» ғына ул. Бөтә материаль донъя тик һиҙеүҙәрҙең һәм тойоуҙарҙың йыйынтығы, комбинацияһы булып ҡына йәшәйҙер тип, раҫланы. Ошолай итеп, материяны һиҙеү менән алмаштырып, уны һиҙеүгә ҡайтарып ҡалдырып, материяны юҡҡа сығармаҡсы булды. Берклей материяны бөтөрөп, материализмде юҡҡа сығарырға, идеализмдең еңеүен тәьмин итергә тырышты. Сөнки идеализм диндең хакимлек итеүенең нигеҙе ул. Ошолай итеп Берклей — бөтә донъя «һиҙеүҙәрҙең комбинацияһы» тип ҡараһа, Мах — бөтә донъя «элементтарҙың комплексе» (һиҙеүҙәрҙең комплексе) тип ҡараны. Шулай булғас Берклей ҡарашы менән Мах ҡарашы араһында һис бер айырма юҡ, Мах бары тик Берклейҙең субъектив идеализмде күҙлегенән ҡарап эш итте, яңы бер нәмә лә бирмәне.

В. И. Ленин махизмдең идеалистик, фәнгә ҡаршы философик нигеҙен асып бирҙе, уның реакцион буржуаз философия икәнлеген фашланы һәм диалектик материализмдең объектив ысынбарлыҡты дөрөҫ сағылдырыусы берҙән-бер фәнни, берҙән-бер эҙмә-эҙлекле революцион теория булыуын күрһәтте. Беҙҙең һиҙеүҙәребеҙҙән, тойғоларыбыҙҙан башҡа һәм унан бәйһеҙ рәүештә материаль донъя йәшәй, — тип күрһәтте Ленин, — Материяның беҙгә тәьҫир итеүе арҡаһында ғына беҙҙә һиҙеүҙәр тыуалар. Материаль донъя кешеләргә тиклем йәшәгән һәм материаль донъяның хәрәкәт итеүе, үҙгәреүе, үҫеше процесында ғына һиҙеүгә, фекерләүгә һәләтле булған ҡатмарлы материаль нәмәләр килеп тыуғандар. Ошолай итеп: «Материя — беҙҙең тойғо органдарыбыҙға тәьҫир итеп, һиҙеүҙе килтереп сығара торған нәмә ул: материя — беҙгә һиҙеүҙә бирелгән объектив реаллек ул... Материя, тәбиғәт, бытие, физик нәмә — тәүгеләр, ә рух, аң, һиҙеү, психик нәмә — икенселәр булып торалар». (В. И. Ленин, XIII том, 119—120-се биттәр).

Махистәр материяның беренсе, тәүге нәмә булыуын кире ҡаҡтылар. Улар хатта ошондай мәғәнәһеҙлеккә барып еттеләр, уларҙың ҡарашынан кешеләр мейе булыу арҡаһында фекерләмәйҙәр, йәғни мейе фекер йөрөтөү органы түгел, ә мейе үҙе тик фекер арҡаһында ғына барлыҡҡа килгән, тиҙәр.

Был аҡылдан шашҡан субъектив идеализмде фашлап Ленин: «фекер материянан башҡа була алмай. Фекер, аң, ул иң юғары, ҡатмарлы ойошҡан материяның — мейеҙең продукты. Мейе фекер йөрөтөү органы булып тора» тип өйрәтте.

Махистәр тәбиғәт закондарының объективлеген дә кире ҡаҡтылар. Мәҫәлән, махист Пирсон: «Тәбиғәткә закондарҙы кеше үҙе бирә, кеше тәбиғәт законын барлыҡҡа килтереүсе «ижадсы» ул тип раҫланы. Тимәк, тәбиғәт кеше сығарған закон буйынса ғына йәшәп килә, булып сыға.

Ленин махистарҙың был субъектив идеалистик раҫлауҙарын фашлап, тәбиғәт закондарын кешеләр булдырмайҙар, ә ул закондар беҙҙән тыш йәшәйҙәр, кешеләрҙең йәшәүҙәре тәбиғәттең объектив закондары буйынса булалар, — тип аңлатты.

Махистар материяның һәр ваҡыт хәрәкәттә булыуын кире ҡаҡтылар. Мәҫәлән, Гельмгольц — материя хәрәкәтһеҙ нәмә ул — ти. Ә Пирсон — бөтә нәмәләр хәрәкәттә, ләкин улар тик беҙҙең башыбыҙҙа ғына хәрәкәтләләр, тип раҫланы.

Ленин, махистарҙың был субъектив идеалистик раҫлауҙарын да аяуһыҙ ныҡ тәнҡит итеп, материя беҙҙең башыбыҙҙа ғына хәрәкәтләнмәй, ә беҙҙең фекеребеҙҙән башҡа, үҙенең объектив закондарына буйһоноп, һәр ваҡыт хәрәкәттә була. Материяны хәрәкәттән айырырға ярамай, материя хәрәкәттән башҡа һәм хәрәкәт материянан башҡа була алмай, хәрәкәт ул материяның йәшәү формаһы, тип өйрәтте.

Ленин бына ошолай махистарҙың субъектив идеалистик йөҙҙәрен эҙмә-эҙ һәм аяуһыҙ рәүештә фашланы.

* * *

Махистәр философиялағы төп мәсьәләнең икенсе яғы булған беҙҙең аңыбыҙ материаль донъяны аңлай аламы, уның копияһы сағылдырыусы була аламы тигән мәсьәләне идеалистик, агностика күҙлегенән ҡарап аңлаттылар. Улар беҙҙең аңыбыҙҙан, һиҙеүҙәребеҙҙән башҡа объектив рәүештә йәшәгән материаль реаллектең хаҡиҡәт булыуын кире ҡаҡтылар. Мәҫәлән, Богданов былай типе: «Хаҡиҡәт, кешеләр тәжрибәһенең идеологик формаһы — ойоштороу формаһы». Чернов, Базаров һәм башҡалар ҙа: беҙҙең һиҙеүебеҙҙән тыш, унан башҡа нәмәләрҙең йәшәүен беҙ аңлай алмайбыҙ, тип раҫланылар. Беҙҙән аңлауыбыҙҙың нигеҙендә тик һиҙеү генә ята, уның арғы яғында бер нәмә лә юҡ, тип материаль донъяны кире ҡағырға маташтылар.

Ленин бөтә рус махистәре ҡараштарының философик нигеҙен асып, уның нигеҙендә Берклейҙең субъектив идеалистик һәм Канттың агностик ҡарашы ятыуын күрһәтте.

Беҙҙән тыш йәшәгән нәмәләрҙең төп асылын аңлай алмайбыҙ, аңлаһаҡ та тик уларҙың күренештәрен генә аңлай алабыҙ тип, бөтә материаль донъяны «үҙ-үҙендәге нәмәләргә» һәм күренештәргә айырып икегә бүлгән Кантты Ленин аяуһыҙ рәүештә тәнҡитләне һәм Кант философияһының дуализмен асып бирҙе.

Ленин, тәбиғәттә йәшәп килгән «үҙ-үҙендәге нәмәләрҙе» уларҙың күренештәренән айырып, ике төрлө нәмәләр тип йөрөтөргә ярамай, ә «үҙ-үҙендәге нәмәләрҙе» һәм күренештәрҙе берҙәм нәмәләр итеп ҡарарға кәрәк, сөнки улар бөтөнләй айырым йәшәгән ике нәмә түгел, ә берҙәм рәүештә йәшәгән нәмәләр, сөнки төп асылынан башҡа күренештәр була алмай, тип өйрәтте. Беҙ тәбиғәттә йәшәгән һәм әле беҙ аңлап бөтөрмәгән нәмәләрҙе генә «үҙ-үҙендәге нәмәләр» тип йөрөтәбеҙ.

Лениндең ҡарашы буйынса, етештереү көстәренең үҫеүе, фәндең алға барыуы һәм практик эшмәкәрлектәрҙең артыуы арҡаһында беҙҙән башҡа йәшәгән материаль донъяның күренештәрен генә белеп ҡуймайынса, уның асылын да белә алабыҙ. Ленин үҙенең китабында Энгельстең «Людвиг Фейербах» исемле әҫәренән түбәндәге һүҙҙәрен килтерә: «Практика, атап әйткәндә эксперимент һәм индустрия, һәр төрлө философик боңғолаyыуҙарҙы ҡырҡа рәүештә юҡҡа сығара. Әгәр беҙ тәбиғәттең билдәле бер күренешен аңлауыбыҙҙың дөрөҫлөгөн, ул күренеште үҙебеҙҙән яһауыбыҙ менән, уны үҙ шарттарынан үҙебеҙ килтереп сығарыуыбыҙ менән, шуның өҫтәүенә уны үҙебеҙҙең маҡсаттарыбыҙға хеҙмәт итеүгә мәжбүр итеүебеҙ менән иҫбат итә алабыҙ икән, ул саҡта Канттың тотоп ала алмаҫлыҡ «үҙ-үҙендәге нәмәһе» юҡҡа сыға. Хайуандарҙың тәндәрендәге һәм үҫемлектәрҙәге химик матдәләр, уларҙы органик химия бер-бер артлы әҙерләп сығара башлағанға тиклем, шундай «үҙ-үҙендәге нәмәләр» булып килделәр, ә быны әҙерләй башлау менән «үҙ-үҙендәге нәмә» беҙҙең өсөн булған нәмәгә әйләнде. Мәҫәлән, маренанан алына торған буяу матдәһен — ализаринде беҙ хәҙер баҫыуҙа үҫтерелә торған марена тамырҙарынан алмайбыҙ, ә бик осһоҙ һәм аңһат рәүештә таш күмер дегетенән алабыҙ». (В. И. Ленин. Әҫәрҙәр, XIII том, 82-се бит).

Бөтә махистәр — беҙҙең тәбиғәт күренештәрен аңлауыбыҙ бары тик нисбәтән генә (относительный), беҙ материаль донъяны, тәбиғәт күренештәрен абсолют рәүештә сағылдыра алмайбыҙ — тип ҡаранылар. Ленин махистарҙың был ҡараштарының фәнгә ҡаршы икәнлеген фашланы һәм беҙҙең материаль донъяны аңлап-белеүебеҙ нисбәтән (относительно) булһа ла, был относительный хаҡиҡәт абсолют хаҡиҡәт моменттарен бирен бара, тип өйрәтте. Тимәк, һәр бер относительный хаҡиҡәткә абсолют хаҡиҡәт моменттәре бар. В. И. Ленин былай тип яҙа: «Кешенең фекер йөрөтөүе үҙенең тәбиғәте буйынса беҙгә относительный хаҡиҡәт суммаларынан килеп сыға торған абсолют хаҡиҡәт бирергә һәләтле һәм бирә. Фәндең үҫешендәге һәр бер баҫҡыс был абсолют хаҡиҡәт суммаһына яңы орлоҡтар арттыра, ләкин һәр бер фәнни положениеның хаҡиҡәт сиктәре нисбәтән, ул белемдең артабан үҫеүенә ҡарап киңәйә, йә тарая»... (Ленин. Әҫәрҙәр, XIII том, 110-сы бит). Был ике хаҡиҡәт диалектик берҙәмлектә булып, бер-береһенә ныҡ бәйләнештә йәшәй.

Беҙҙең донъяны аңлап белеүебеҙ процесс бөтә нәмәнән элек һиҙеүгә бәйләнгән. Материаль донъя беҙгә тәьҫир итә һәм беҙ уны һиҙәбеҙ. Ләкин һиҙеү беҙгә тик донъяның күренештәрен генә бирeп, уларҙың төп хасиәттәрен асып бирә алмай. Шуның өсөн дә һиҙеү процессынан логик фекерләү килеп ҡатнаша. Ул бөтә нәмәләрҙе өйрәнеү, анализлау арҡаһында төп хасиәттәрҙе асып, уларға дөйөм йомғаҡ яһай. Уларҙың дөрөҫлөгө кешеләрҙең практикаларында тикшерелә, иҫбат ителә баралар. Кешеләрҙең фекерҙәре һәм тәбиғәтте аңлауҙарының үҫеше, материаль донъяны барған һайын тулыраҡ аңлап белә барыуҙары — уларҙың эшмәкәрлектәренең киңәйеүенә бәйләнгән. Шулай итеп беҙ, теория менән практиканың бер-береһенә ныҡ бәйләнгән булыуҙарын һәм берҙәмлекте күрәбеҙ. Теория үҙе кешеләрҙең практик эшмәкәрлектәренең һөҙөмтәһе ул. Ленин: «Практика теоретик аңлауҙан юғары... Тормош ҡарашы, практика ҡарашы аңлап-белеү (познание) теорияһының беренсе һәм төп ҡараш нөктәһе булырға тейеш» тип күрһәтте. Шуның менән бергә теория практика өсөн бик ҙур ҡорал, практик мәсьәләләрҙе хәл итеү юлын яҡтыртыусы, перспектива биреүсе булып тора.

* * *

Унан ары Ленин үҙенең был бөйөк хеҙмәтендә тәбиғәт фәндәрендәге, бигерәк тә физика фәнендәге ҡаҙаныштарға фәнни һығымта яһаны һәм физика фәнендә йәшәп килгән идеализмде аяуһыҙ фаш итте. Был турала иптәш Сталин: «Энгельстән алып Ленинға тиклем булған осор эсендә фән биргән нәмәләрҙең иң мөһимдәрен материалистик философия буйынса дөйөмләштереүҙе һәм марксистар араһындағы антиматериалистик ағымдарҙы һәр яҡлап тәнҡитләүҙән торған иң сәреhә бурысты үтәүгә бүтән берәү ҙә түгел, Ленин керешті... Энгельс: «һәр яңы, бөйөк фәнни асыш (открытие) булған һайын материализмға яңы төҫ алырға тура килә», тине. Билдәле, үҙ заманы өсөн был бурысты бүтән берәү ҙә түгел, бәлки үҙенең «Материализм һәм эмпириокритицизм» тигән гүзәл китабында Ленин үтәне», тип яҙҙы. (Сталин, Ленинизм мәсьәләләре, 17-се бит).

В. И. Ленин үҙенең китабының был өлөшөндә бөтәһенән элек тәбиғәт фәндәрендәге кризисҡа анализ яһай. Элекке ваҡыттағы тәбиғәт фәндәре атомды материяның иң бәләкәй киҫәге, унан башҡа материяның бәләкәй киҫәге юҡ, атом ул абсолют нәмә тип ҡарайҙар ине. Тәбиғәт фәне өлкәһендәге яңы асыштар электрон, протон, рентген нурҙары һәм радиоактивлыҡ күп кенә яңы нәмәләр барлығын иҫбат иттеләр. Был иҫбатлауҙар тәбиғәт фәндәренең иҫке ҡарашына ҡапма-ҡаршы килде һәм тәбиғәт фәндәренең төп ҡараштарын яңынан тикшереп ҡарауҙы килтереп ҡуйҙы. Махистәр фәндәрҙең нигеҙе емерелде һәм «материя юғалды» тип ҡысҡырындылар. Был раҫлауҙарын иҫбатлау өсөн улар электрик зарядтарға һылтандылар. Ысынын да иһә электрик зарядтар шул уҡ материаль нәмә булып, материя хәрәкәтенең бер формаһы ғына булып торалар. Тимәк, атомдың электрон, протондарға бүленеүе тик беҙҙең быға тиклем материяны белеүебеҙҙең сиген генә киңәйтә, белемебеҙҙе тәрәнәйтә һәм киңәйтә генә. Сөнки атомдың электрон, протондарға бүлгеләнеүе арҡаһында материя юғалмай, бөтмәй һәм ул бер ваҡытта ла бөтәсәк түгел, ә беҙҙең белеүебеҙҙең сиге генә юғала. Ленин былай тине: «Материя юғала» — был материяны беҙ быға саҡлы ниндәй сиккә тиклем белгән булһаҡ, шул сик юғала тигән һүҙ, беҙҙең белемебеҙ тәрәнерәк китә: материяның элек абсолют, үҙгәрмәй торған, тәү башлауы булып күренгән (үткәрмәүсәнлек, инерция масса һ. б.), ә хәҙер относительный булып күренгән һәм материяның тик ҡайһы бер хәлдәренә генә хас булған үҙсәнлектәре юғала. Сөнки материяның берҙән-бер «үҙсәнлеге» беҙҙең аңыбыҙҙан тыш йәшәү, объектив реаллек булыу үҙенсәлеге ул. Философик материализм материяның ошо берҙән-бер «үҙенсәлеген» таныу менән бәйләнгән» (Ленин. XIII том, 213-сө бит).

Ҡыҫҡаһы, тәбиғәт фәндәре кризисенең, бигерәк тә физика кризисенең төп асылы — уның иҫке закондарын һәм принциптарын һындырыу, беҙҙең аңыбыҙҙан тыш йәшәгән объектив реаллекте кире ҡағыуҙан йәғни материализмде идеализм һәм агностицизм менән алмаштырыуҙан торҙо. Тәбиғәт фәндәрендә ике лагерь килеп тыуҙы һәм улар араһында көрәш барҙы.

Тәбиғәт фәндәрендәге кризисте булдырыусы сәбәптәргә туҡталып Ленин физика һәм математика фәндәренең үҫеүҙәре арҡаһында улар бер-береһенә бик яҡынлаштылар. Ошоноң арҡаһында физика физика-математик физикаға әүерелде. Математик-физик бөтә материальный нәмәләрҙән айырылып, нәмәләрҙе бары тик уравнениеларға генә ҡайтарып ҡалдырып, реаль объектив барлыҡты бары тик фекерләү продукты тигән һығымтаға килде, тип күрһәтте.

Тәбиғәтселәрҙең материалистик диалектиканы белмәүҙәре был осорҙа уларҙы «физик идеализмға» табан алып барҙы. Быны асыҡ миҫалы булып махизм тора. Махизм — тәбиғәт фәндәре философияһы түгел, тәбиғәт фәндәренең төп материалистик принциптарына бөтөнләй ҡаршы килеүсе идеалистик философия ул. Сөнки тәбиғәт фәндәренең нигеҙе, фундаменте һәр ваҡытта материализм булды һәм ул фундамент яңы асыштар арҡаһында көндән-көн нығый бара.

Ленин физика фәнендәге идеалистарҙы, махистарҙы фашлау, аяуһыҙ рәүештә тәнҡитләү менән бергә тәбиғәт фәндәренең кризисынан нисек сығыу юлдарын да асып бирҙе. Тик метафизик материализмдан диалектик материализм позицияһына күсеү менән генә был кризистан сығырға мөмкин, тип күрһәтте ул. Шул уҡ ваҡытта Ленин «физик идеализмдең» социаль тамырҙарын асып бирҙе. Уның социаль нигеҙе серек барыусы капитализм — империализм ул. Сөнки ул осорҙа пролетариаттың синфи көрәше ғәйәт ныҡ көсәйә, марксизм бик ҙур ҡаҙаныштарға өлгәшә. Пролетариаттың идея ҡоралы булған марксистик материалистик философияға ҡаршы империализмдең ялсылары — буржуаз тәбиғәтселәр көрәш алып баралар.

Үҙенең «Материализм һәм эмпириокритицизм» тигән гениаль әҫәрендә Ленин марксизмдең бөтә был дошмандарын аяуһыҙ рәүештә фаш итеп, диалектик материализмде яҡлап алып ҡалды һәм уны үҫтерҙе, партияны революцион ҡорал менән ҡоралландырҙы һәм, тәбиғәт фәндәрен алға ебәреүҙә лә борылош яһаны.

* * *

В. И. Ленин үҙенең китабының һуңғы, алтынсы главаһын махистарҙең һәм уларҙың учителе булған немец эмпириокритиктәренең марксистик тарихи материализмде нисек боҙорға тырышыуҙарын фашлауға арнаны.

Марксистик тарихи материализм общественный күренештәрҙе һәм пролетариаттың синфи көрәшен дөрөҫ аңлатыусы берҙән-бер революцион теория ул. Маркс үҙенең диалектик материализмын кешелек общество[һына] йәйелдереп, [об]ществола бөтә ҡаршылыҡтарҙы — [...]лә мораль һәм рухани нәмәләр [...] аңлатмайынса, бөтәһенән дә элек [...]тво тормошоноң материаль шарттар[ы] һәм общественный етештереү ысулы [...]нән аңлатты.

Маркстың ҡарашы буйынса кеше[...] общество[...]ның бөтә идеологиялары [...] общественный бытие менән генә билдәләнәләр, уларҙың төп нигеҙе булып [...] общественный бытие ғына ята. Маркс: «Кешеләрҙең аңы — уларҙың бытиеһын билдәләмәй, ә киреһенсә, уларҙың общественный бытиеһы уларҙың аңын билдәләй» тип яҙҙы. Иптәш Сталин: «Общество тарихының закондарын өйрәнеү асҡысын кешеләрҙең баштарынан түгел, обществолың ҡараштарынан һәм идеяларынан түгел, ә һәр бер бирелгән тарихи осорҙа общество тарафынан ҡулланыла торған етештереү ысулынан — обществолың экономикаһынан эҙләргә кәрәк» тип өйрәтә.

Маркстың тарихи материализме — ул пролетариаттың капитализмға ҡаршы революцион көрәш программаһының теоретик нигеҙе булып тора. Бына шуға күрә лә бөтә махистар Маркстың тарихи материализмына ҡаршы көрәш башланылар. Рус махистәренән бигерәк тә Богданов тарихи материализмдең нигеҙе булған общественный бытиены бөтә көсө менән кире ҡағырға тырышты. Ул, кешеләр аң ярҙамынан башҡа берләшә алмайҙар, аңдан башҡа аралашыу юҡ. Шуға күрә социаль тормош үҙенең бөтә күренештәрендә социаль-психик булып тора, социаль аңлылыҡтан айырғыһыҙ, тип общественный тормош күренештәрен идеалистик күҙлектән ҡарап тикшерҙе.

Ғөмүмән бытие һәм ғөмүмән аң бер үк булмаған кеүек общественный бытие менән общественный аң да тап бер үк түгел. Ленин былай тип яҙа: «Кешеләр аҙмы-күпме ҡатмарлы булған бөтә общественный формацияларҙа — бигерәк тә капиталистик общественный формацияла — аралашҡанда был ваҡытта ниндәй общественный мөнәсәбәттәр барлыҡҡа килгәнен, уларҙың ниндәй закондар буйынса үҫкәнен һ. б. аңламайҙар. Мәҫәлән, крәҫтиән, игенен һатып, донъя баҙарында донъялағы [...]мәк етештереүселәр менән «аралаша», ләкин ул быны аңламай һәм аңламауҙан ниндәй общественный мөнәсәбәттәр барлыҡҡа килгәнен дә аңламай. Общественный аң — общественный бытиены сағылдыра — Маркстың уҡымаһы бына шунан тора. Сағылдырыусы сағылдырыла торғандың сама менән дөрөҫ күсермәһе булыуы мөмкин, ләкин бында бер үк булыу тураһында һүҙ [...] мәғәнәһеҙ. Аң ғөмүмән бытиены сағылдыра — был бөтә материализмдең дөйөм положениеһе. Тарихи материализм общественный аң общественный бытиены сағылдыра тигән положениеһе менән уның туранан-тура һәм айырылғыһыҙ бәйләнешен күрмәү мөмкин түгел» (Ленин. Әҫәрҙәр, XIII том, 264-се бит).

Шулай итеп Ленин рус махистарҙең общественный күренештәргә идеалистик ҡараштарын фашланы һәм общественный аңға общественный бытиеға марксистик материалистик ҡарашты яҡлап алып ҡалды. Ленин махистарҙен: философия синфи, партиялы нәмә түгел, тигән антимарксистик ҡараштарын фаш итте. Философияның бөтәһенән дә элек синфи, партиялы булырға тейешлеген ныҡлап күрһәтте. «Маркс һәм Энгельс, — тип яҙҙы Ленин, — философияла баштан алып аҙағына тиклем партиялы булдылар, материализмдан сигенеүселәрҙең шул уҡ бөтә һәм һәр төрлө «иң яңы» [...]лештәрҙәге» идеализмде һәм фидеизмде яҡлауҙы асып бирә белделәр».

* * *

Лениндең «Материализм һәм эмпириокритицизм» исемле классик хеҙмәтенең әһәмиәте шунда: ул марксизм философияһының бөтә дошмандарын аяуһыҙ рәүештә фаш итеп пролетариат синфының һәм уның революцион партияһының идея ҡоралы булған диалектик һәм тарихи материализмде яҡлап алып ҡалды. Ленин уны тик яҡлап алып ҡалыу менән генә сикләнмәне, бәлки яңы, империализм һәм пролетар революциялар осоро шарттарынан сығып, уны бөтә яҡлап конкретлаштырҙы һәм алға табан үҫтерҙе.

Ленин үҙенең был классик китабы менән марксизм философияһының яңы этабын булдырҙы һәм пролетариат партияһын фәнни революцион теория менән ҡоралландырҙы. Большевиктар партияһы ошо теория менән ҡоралланып, ниндәй генә өлкәлә булмаһын бөтә төр тайпылышты үҙ ваҡытында фаш итә килде. Хәҙерге көндә лә беҙҙең партиябыҙ философиялағы, әҙәбиәттәге, искусстволағы, биологиялағы ниндәй өлкәлә генә булмаһын марксизм-ленинизм принциптарынан ситкә тайпылыуҙарҙы үҙ ваҡытында һәм аяуһыҙ рәүештә фашлай һәм фашлаясаҡ.

Ғ. ҒӨМӘРОВ.

М. Ғафури исемендәге тел, әҙәбиәт, тарих ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниге.

* Ҡыҫҡартылған лекция.

Тәүлектең һәр бер сәғәтен сәсеү эшендә тулы файҙаланырға, иртә культуралар сәсеүҙе тиҙерәк тамамларға!

ПЛАНДАН ТЫШ СӘСӘЛӘР

БАЙМАҠ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Районның орденле иптәш Наськин етәкселек иткән Калинин исемендәге колхозы 1127 гектар майҙанда сәсеү планын срогынан алда үтәне. Шуның 1098 гектары бөртөклө ашлыҡ культуралары. Хәҙер колхоз пландан тыш сәсә.

— Беҙҙең пландан тыш тағы ла 50—60 гектар сәсергә мөмкинселегебеҙ бар, — ти иптәш Насьkin.

Фрунзе исемендәге ауыл хужалығы артеле (председателе иптәш Игишев) 8 көндә 652 гектар майҙанда ашлыҡ сәсте, бында ла пландан тыш сәсеү дауам итә. Районның «Дружина», Чкалов, Каганович һәм Сталин исемендәге колхоздары ла сәсеүҙе тамамлау алдында торалар.

Колхозсылар хәҙер пландан тыш ағас ултыртыу эштәрен алып баралар. Район буйынса 30 гектар урынына 35 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды. Калинин исемендәге колхоз ағас ултыртыу планын 200 процентҡа үтәне.

Тракторсыларҙың смена нормаһын арттырып үтәйҙәр

СТӘРЛЕБАШ. (Телефон аша). Колхоз баҫыуҙарында сәсеү эштәре киңдән-киң ҡолас ала. Колхозсылар һәм механизаторҙар юғары урожай алыу өсөн большевиктарса көрәшәләр. Стәрлебаш МТС-ының иптәш Бикбаев етәкселек иткән трактор бригадаһы социалистик ярышта иң алдынғыларҙан һанала. Бригада 4 көндә 1024 гектар ер эшкәртте. Тракторсыларҙан Ишбулдин, Шәрипов һәм башҡа иптәштәр смена нормаларын арттырып үтәйҙәр һәм улар 200 килограмдан артыҡ яғыулыҡ материалдарына экономия яһанылар.

В. Хәлитов.

* * *

САҠМАҒОШ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Рәжәп МТС-ының иптәш Заһидуллин етәкселек иткән трактор бригадаһы МТС буйынса социалистик ярышта беренсе урынды тота. Тракторсылар бик яҡшы сифат бригадаһы исемен алыу өсөн көрәшәләр.

Тракторсылар араһында йөкләмәне үтәү өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Һөҙөмтәлә 7 көндә генә 815 гектар ер эшкәртелде. Тракторсы Зәйтүнә Зыяҡаева иптәш СТЗ—НАТИ тракторы менән 8 урынына көн һайын 13 — 14 гектар ер һөрә. Сәсеүҙә лә смена нормаһын 170 — 185 процентҡа еткереп үтәй.

Заһидуллин иптәштең бригадаһы был йылда тәүлек әйләнәһенә туҡтауһыҙ эшләү һөҙөмтәһенә ирешә. Тракторҙарға заправка бураҙнала үткәрелә, төшкө аш ваҡытында ял итеүсе тракторсыны иптәш Заһидуллин үҙе йәки икенсе бер тракторсы алыштыра. Көндөҙ культивация һәм сәсеү, ә төндә һөрөү эштәре башҡарыла. Бригаданың башҡа тракторсылары ла тырышып эшләйҙәр.

Х. Ғәлимов.

Стәрлетамаҡ районында трактор көстәрен тулыһынса файҙаланмайҙар

Стәрлетамаҡ районының колхоздары быйыл иртә культуралар сәсеүҙе 10 майға тамамларға планлаштырғайнылар. Районның алдынғы колхоздары үҙҙәренең йөкләмәләрен уңышлы үтәнеләр. «Якорь», «Ударник», «Красная звезда», «Рот-фронт», «Искра» кеүек күп кенә колхоздар иртә культуралар сәсеүҙе бер аҙна эсендә тамамланылар.

Бындай колхоздарҙа юғары урожай алыу өсөн ышаныслы нигеҙ һалына. Улар һәр культураны үҙенең агротехник срогында, алдан тырматылған, культивацияланған тупраҡҡа сәсәләр. Был артелдәрҙең уңышлы эшләүенә ерҙең дымлы булыуы ла, ямғыр яуыуы ла ҡамасауламай. Ә районның күпселек колхоздарында иртә культураларҙы сәсеү срогы өҙөлә, эш сифаты бик түбән. «Маяҡ», «8 март», «Дружба», Карл Маркс, Пушкин, Молотов, Киров исемендәге колхоздарҙа баҫыу эштәренең темпы бигерәк тә түбән. Был колхоздар иртә культуралар сәсеүҙе ни бары 8—10 процентҡа ғына үтәгәндәр.

«Новый путь» ауыл хужалығы артелендә 1095 гектар иртә культуралар сәселергә тейеш. Бында 450 гектарҙан артыҡ туңға һөрөлгән ер бар. Ул киҙә, ләкин сәсеүҙе ҡыҙыулатмайҙар. Колхозда тәүлек һайын 80 гектар майҙанда сәсеү үткәрерлек көс бар. Ә тракторҙар һәм сәскестәр тулы ҡеүәтендә файҙаланылмайҙар. Уларҙың хеҙмәт етештереүсәнлеге түбән, күп ваҡыт эшһеҙ торалар. Стәрлетамаҡ МТС-ы директоры иптәш Сидоровтың ҡушыуы буйынса «С—80» тракторы менән был колхозда һуңғы культуралар өсөн ер һөрәләр, ә туңға һөрөлгән ер киҙә. Көндөҙ сәсеп, төндә тупраҡ эшкәртеү эшен ойоштормайҙар.

Бындай тарҡаусылыҡты Стәрлетамаҡ МТС-ы хеҙмәтләндергән башҡа күп кенә колхоздарҙа ла күреп була. «Согласие» колхозында эшләүсе тракторсы иптәш Моревка тәүҙә һөрергә, 2 гектар һөргәс сәсергә, сәскестәр прицебе ватылғас тағы ла һөрергә ҡушалар. Прицеп ремонтланғас трактор тағы ла сәсә башлай, ләкин күпмә түгел, бер тапҡыр әйләнеү менән орлоҡ бөтә, трактор тағы ла туҡтай. Шулай итеп ул һөрә лә, сәсә лә алмай.

Уҫлы һәм Михайловка МТС-тары ла колхоздар менән төҙөшкән договорҙа алған йөкләмәләрен үтәмәйҙәр. Өс МТС буйынса иртә культуралар сәсеү, туңға һөрөлгән ерҙе тырматыу, культивациялау һәм һөрөү планының дүрттән бер өлөшө генә үтәлгән.

МТС-тарҙың был күрһәткестәре дөйөм район күрһәткестәренә ҡарағанда байтаҡ түбән. Сөнки районда иртә культураларҙы сәсеү күбеһенсә колхоздарҙың үҙ көстәре менән башҡарыла. Аттар көсө менән 6116 гектар, ә тракторҙар көсө менән тик 4600 гектар ғына сәселгән.

Районның машина-трактор станциялары, үҙҙәренең бөтә көстәрен тулыһынса файҙаланғанда, уңышлы эшләй алырҙар ине. Ләкин улар быйылғы сәсеү йылына уның үҙенсәлеген иҫәпләмәйенсә генә әҙерләнгәндәр. Сәскестәр, трактор тырмалары, культиваторҙар етерлек түгел.

Яҙғы сәсеүҙең тәүге көндәрендә үк тракторҙар өсөн яғыулыҡ етешмәүе күренде. Яғыулыҡтар МТС-тарҙа бар. Ләкин улар колхоздарға ташылмаған. Стәрлетамаҡ МТС-ы трактор бригадаларына анализ яһалмаған дизель яғыулыҡтарын ебәргән. Ә сәсеү башланғас, уларҙың бөтөнләй ярамһыҙ икәнлеге белгәнде.

Бындай хәл тракторҙарҙы буш тороуға килтерә. «8 март», Буденный исемендәге колхоздарҙа тракторҙар төрлө сәбәптәр менән бер нисә сәғәттәр буйы буш торалар. «Новый быт» колхозында тракторсылар эшкә өсәр сәғәткә һуңлап сығалар. Ворошилов исемендәге колхозда тракторҙар төндә эшләмәйҙәр. «Новая жизнь», «Комбайн» һәм Ленин исемендәге колхоздарҙа сәскестәргә орлоҡ һалғанда тракторҙарҙы оҙаҡ ваҡытҡа эштән туҡтаталар.

Тракторсыларға баҫыуҙа ятып эшләү өсөн тейешле шарттар тыуҙырылмаған. «Свободный труд» колхозында тракторсылар ял итеү өсөн 5—6 километр алыҫлыҡтағы ауылға ҡайтып йөрөйҙәр. «9 января», Буденный, Чапаев, Калинин исемендәге артелдәрҙә тракторсылар өсөн вагончиктар булдырылмаған.

Колхоздар менән МТС-тар араһында тығыҙ бәйләнеш юҡ. Колхоз председателдәре тракторсыларҙың һәм прицепщиктарҙың эштәре менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Уларҙың эштәренә ныҡлы контроль алып бармайҙар. МТС етәкселәре баҫыуҙағы трактор бригадаларында ғына булалар ҙа, колхоз етәкселәренә ярҙам күрһәтеүҙе онотоп, улар менән осрашмайынса, ҡайтып китәләр.

— Беҙҙең үҙ планыбыҙ бар, ә колхоздың үҙенеке, — ти Стәрлетамаҡ МТС-ы директоры иптәш Сидоров.

Бындай ҡараш һис һүҙһеҙ яңылыш. Һәм ул бер ваҡытта ла колхоздар менән МТС араһында төҙөлгән договорҙы үтәүҙә файҙа килтермәй. Шуның менән бергә МТС етәкселәрендә әле булһа «еүешлек» настроениеһы бөтөп етмәгән. Уҫлы МТС-ы директоры иптәш Петров үткән йылдарҙағы кеүек колхоздарҙың ашлыҡтарҙы ҡул менән сәсеүенә иҫәп тота.

Иртә культуралар сәсеүҙең иң яҡшы агротехник сроктары үтеп бара. Ә район буйынса үтәлеш бик түбән.

Яҙғы эштәрҙең темпын күтәреү өсөн ҡырҡа саралар күрергә кәрәк. Трактор бригадаларында ла, колхоздарҙың үҙҙәрендә лә хеҙмәт етештереүсәнлеген икеләтә, өсләтә арттырып була. Ләкин Стәрлетамаҡ район Советы исполкомы быны тәьмин итеү өсөн конкрет саралар күрмәй әле.

Ғ. Ибраһимов.
(Махсус хәбәрсебеҙ).

БАССР колхоздарында сәсеү, һөрөү һәм ужым тырматыу барышы тураһында

(Үтәлеш 1949 йылдың 10 майына, процентарҙа)

Райондар	сәселгән	һөрөлгән	ужым тырматылған
Өйәлән	74	70	36
Белорет	71	62	26
Дәүләкән	57,9	39	56
Учалы	55,5	47	60
Стәрлетамаҡ	53,7	35	23
Бөрйән	52,2	46	75
Баймаҡ	50	37	40
Бүздәк	45,8	26	33
Октябрьский	45,3	21	—
Туймазы	44,2	57	41
Стәрлебаш	43,9	21	33
Помарҙжа	42,2	27	22
Күгәрсен	40	23	55
Ғафури	36,5	21	17
Ҡандра	35,6	26	14
Көйөргәҙе	35,4	13	10
Саҡмағош	34,6	20	32
Ҡырмыҫҡалы	34,4	17	33
Салауат	34,3	29	17
Иглин	34,1	27	34
Әлшәй	34,1	29	58
Шишмә	34	21	20
Мәләүез	33,5	16	8
Зыянсура	33,2	16	24
Благовар	32,1	24	18
Федоровка	31,1	15	14
Матрай	31,1	16	12
Әбйәлил	31	19	8
Абзан	31	25	20
Шаран	30,6	28	16
Миәкә	30,5	33	22
Ҡыйғы	30,2	12	22
Кушнаренко	30,1	12	33
Воскресен	29,6	25	19
Маҡар	29,3	20	18
Ауырғазы	29	17	14
Архангель	28,4	19	26
Бөҙәй	26,2	26	9
Баҡалы	26	27	53
Өфө	24,6	24	21
Иәрмәкәй	23,2	22	10
Дүртөйлө	22,5	14	19
Борай	21,5	33	32
Мәсетле	20,8	14	25
Мишкә	20,8	15	—
Хәйбулла	20,3	14	22
Нуриман	19,8	19	6
Бишбүләк	19,4	15	9
Оло-Тәләк	18,2	13	46
Янауыл	17,7	20	12
Бөрө	17,3	18	5
Белоҡатай	17,1	19	25
Краснокам	16,7	15	20
Дыуан	16,5	12	15
Тәтешле	16,4	18	3,3
Йылайыр	15,5	13	5
Покровка	14,6	8	22
Ҡалтасы	12,9	13	8
Ҡариҙел	12,7	11	11
Балтас	12,2	14	12
Бәләбәй	12	12	7
Аскын	10,9	18	16
Иглин	10,8	9	21
Благовещен	9,2	16	7
Байҡыбаш			

Ағас ултыртыу буйынса алған йөкләмәне тулыһынса үтәүгә өлгәшергә

Республикабыҙҙың колхозсылары, МТС, совхоз, лесхоз работниктары бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинга яҙған хатта тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын срогынан алда үтәргә, быйыл яҙ 14 мең 400 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу йөкләмәһен алғайнылар.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты һәр бер районда, колхоз һәм совхозда ағас ултыртыу буйынса алған йөкләмәне срогында арттырып үтәү маҡсатында 5 майҙан 12 майға тиклем «Урман аҙнаһы» иғлан иткәйне. Был аҙ ғына ваҡыт эсендә республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре колхоз һәм совхоз баҫыуҙарында баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу, ауылдарҙы һәм ҡалаларҙы йәшелләндереү буйынса бик күп эштәр башҡарҙылар.

Бүздәк районы игенселәре бөйөк юлбашсыға биргән вәғәҙәләрен үтәүҙә аҙнаға тиклем тоғро булдылар. Улар, государство тарафынан билдәләнгән 150 гектар урынына 300 гектар майҙанда ағас ултыртырға йөкләмә алғайнылар, 10 майға был йөкләмә тулыһынса үтәлде. «Динамо» колхозы члендары (председателе иптәш Фәрхетдинов) 4 гектар урынына 11 гектар, Тимирязев исемендәге колхоз члендары 8 гектар урынына 14 гектар, «Ҡыҙыл таң» колхозы члендары (председателе иптәш Хәлиуллин) 5 гектар урынына 15 гектар майҙанда ағас ултырттылар. Бөрө, Дүртөйлө, Өйәлән, Абзан, Шаран, Илеш райондары ла алған йөкләмәләрен намыҫ менән үтәп сыҡтылар. Баймаҡ районы Калинин исемендәге ауыл хужалығы артеле члендары (председателе иптәш Насьkin) бөтә баҫыу эштәрен бергә дөрөҫ бәйләп алып барыу, йәнле тартыу һәм эшсе көстәрен тулыһынса файҙаланыу һөҙөмтәһендә сәсеүҙә лә, шулай уҡ ағас ултыртыу эштәрендә лә районда беренсе булып үтәп сыҡтылар. Улар иң яҡшы агротехник сроктарҙа 7 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултырттылар. Улар был эштәр менән генә ҡәнәғәтләнеп ҡалманылар. Бөтә ауылды йәшелләндерҙеләр.

Республикабыҙҙың бөртөклө ашлыҡ совхоздары коллективтары ла был эштә ҙур ойошҡанлыҡ күрһәттеләр. Күп кенә совхоздар алған йөкләмәләрен арттырып үтәнеләр. Мәҫәлән, Йылайыр совхозы (директоры иптәш Симонов) план буйынса 18 гектар урынына 30 гектарға яҡын ағас ултыртты. Ҙур ғына майҙанда ағас питомниге һалынды.

Хәҙер май уртаһы етте. Ләкин күп кенә райондар әле йөкләмәләрен үтәүҙән бик алыҫ торалар.

Благовещен, Иәрмәкәй, Әлшәй, Дәүләкән, Мишкә, Баҡалы райондарында был эшкә бик һуңлап башлау менән бергә, хәҙер ҙә планды үтәү өсөн конкрет саралар күрмәйҙәр.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу станцияларында булған бай техника бик насар файҙаланыла. Мәҫәлән, Әлшәй станцияһында (директоры иптәш Кәримов) күп кенә тракторҙар һәм механизмдар йыш ҡына эшһеҙ ултыралар.

Күп кенә урындарҙа эштең сифатына тейешле иғтибар бирелмәй. «Ленинская Победа» колхозында (Әлшәй районы) машиналар менән ултыртылған ағастар ҡул менән төҙәтелмәйҙәр. Колхоз председателе иптәш Герасименко был эшкә тәжрибәһеҙ, осраҡлы кешеләрҙе генә бүлгән. Районның агрономдары һәм агролесомелиораторҙары ағас ултыртыуҙа колхоздарға эшлекле ярҙам күрһәтмәйҙәр.

«Урман аҙнаһы» тамамланды. Ләкин был әле ағас ултыртыу буйынса эште туҡтатырға тигән һүҙ түгел. Оҙаҡ 2—3 көн эсендә һәр бер районда һәм колхозда ағас ултыртыу буйынса алған йөкләмәне үтәүҙе тәьмин итеү—урындағы партия, совет ойошмаларының, колхоз, МТС, совхоз ЛЗС етәкселәренең почетлы бурысы. Бының өсөн бөтә мөмкинлектәр бар. Партия һәм хөкүмәт баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу станцияларын ойоштороп һәм уларҙы тиҫтәләгән тракторҙар һәм башҡа машиналар менән тәьмин итеп, республикабыҙға ҙур ярҙам күрһәтте.

Бурыс — был бай техниканы тулыһынса файҙаланыуҙан, һәр бер тракторҙы, машинаны туҡтауһыҙ эшләтеүҙән тора. Ағас ултыртыуҙа эшләүсе һәр бер звеноның, тракторсының көндәлек эш нормаһын яҡшы сифатлы итеп арттырып үтәүенә өлгәшергә кәрәк.

Колхозсылар, совхоз һәм лесхоз эшселәре араһында социалистик ярышты киң йәйелдереп тиҙ көндәр эсендә һәр бер колхоздың һәм совхоздың, һәр бер районның, шулай уҡ тотош республикабыҙҙың ағас ултыртыу буйынса бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталинға яҙған хатта алған йөкләмәне тулыһынса үтәүгә өлгәшәйек!

БАССР колхоздарында ағас ултыртыуҙың барышы

(Йөкләмәләрҙең үтәлеше 1949 йылдың 10 майына, проценттарҙа)

Бөрө	133,6	Туймазы	70,3	Ауырғазы	48,5	Балтас	30
Дүртөйлө	110	Йомағужа	70,0	Матрай	44,4	Күгәрсен	22,6
Шаран	103	Иглин	66,6	Миәкә	44,4	Учалы	22
Саҡмағош	102,1	Ғафури	65	Баҡалы	43,6	Борай	21,8
Бүздәк	101,6	Бөҙәй	65	Бәләбәй	43,1	Мәсетле	20
Өфө	101,6	Ҡалтасы	62	Әлшәй	41,3	Маҡар	13,7
Зыянсура	100	Ҡандра	62	Хәйбулла	41	Покровка	4
Илеш	100	Краснокам	60	Мишкә	38	Архангель	—
Өйәлән	92	Янауыл	54	Федоровка	38	Аскын	—
Абзан	85	Благовещен	53,5	Дәүләкән	37,5	Байҡыбаш	—
Благовар	76,5	Стәрлетамаҡ	53,3	Баймаҡ	37	Ҡариҙел	—
Көйөргәҙе	75	Стәрлебаш	52	Бишбүләк	34,6	Ҡыйғы	—
Кушнаренко	71,6	Ҡырмыҫҡалы	50	Иәрмәкәй	31	Нуриман	—
Воскресен	71,4	Шишмә	50	Мәләүез	30,8	Салауат	—

ВЛКСМ-дың XI съезы материалдарын тәрән өйрәнеүҙе ойошторорға

Большевиктар партияһының хәстәрлеге һәм иғтибары менән, уның атайҙарса хәстәрлек итеүе менән рухланған хәлдә, ВЛКСМ-дың XI съезы ВЛКСМ Үҙәк Комитетының отчет докладлы буйынса, комсомолдың мәктәптәге эше тураһында һәм ВЛКСМ Уставына үҙгәрештәр тураһында ҡарарҙар ҡабул итте. Был ҡарарҙар комсомол ойошмаларының коммунизм төҙөү өсөн бөтә халыҡ көрәшендә ҡатнашыуы, йәштәргә коммунистик тәрбиә биреү эшен артабан көсәйтеү, уларҙың аңлылығын, белемен, фәнгә, культураға ынтылышын күтәреү, комсомолдың мәктәптәге эшен яҡшыртыу, комсомол эшмәкәрлегенең ойоштороу формаларын артабан камиллаштырыу, комсомолдың эске демократияһын үҫтереү буйынса боевой программа булып тора.

XI съезд материалдарын комсомолецтар һәм йәштәр араһында тәрән рәүештә өйрәнеүҙе ойоштороу маҡсатында, ВЛКСМ-дың өлкә, ҡала һәм район комитеттары хәҙер күп кенә конкрет саралар үткәрәләр. ВЛКСМ Өлкә Комитеты бюроһының ҡарарына ярашлы рәүештә, 20 апрелдән алып 25 майға тиклем комсомол активының район, ҡала йыйылыштары һәм комсомолдың тәүге ойошмаларында йыйылыштар үткәрелә. Өфө, Белорет, Ишембай, Октябрьский, Черниковск ҡалаларында һәм республиканың бер нисә ауыл районында комсомол активы йыйылыштары үткәрелде лә инде.

Өфө ҡалаһының комсомол активы йыйылышында активистарҙан 700 кеше һәм ВЛКСМ ауыл райкомдарының 17 секретары ҡатнашты. XI съезд йомғаҡтары тураһындағы доклад буйынса сығыш яһаусылар ВЛКСМ-дың XI съезы барған көндәрҙә һәм уның йомғаҡтарын өйрәнеү барышында ҡала комсомолецтары һәм йәштәре араһындағы патриотик күтәренкелек тураһында һөйләнеләр. Йәш эшселәр араһында социалистик ярышты ойоштороу, политик мәғариф эше менән етәкселекте, уҡыу йорттарындағы һәм мәктәптәрҙәге комсомол ойошмаларында йәш быуынды коммунистик рухта тәрбиәләү, тәүге комсомол ойошмаларын ойоштороу-политик яҡтан нығытыу эшендә ҡала комсомол ойошмаһының етешһеҙлектәрен тәнҡитләнеләр, ВЛКСМ-дың XI съезы йомғаҡтарын тикшереү йыйылыштарын үткәреү тәжрибәһе менән уртаҡлаштылар.

Белорет ҡалаһының комсомол активы йыйылышында 500 кеше ҡатнашты. Фекер алышыуҙарҙа ҡатнашыусылар ҡала комитетының тәүге комсомол ойошмалары эше менән аҙ ҡыҙыҡһыныуы, уларҙы ойоштороу-политик яҡтан нығытыуға, политик мәғариф эшен яҡшыртыуға етерлек ярҙам итмәүе тураһында, мәктәптәрҙәге комсомол ойошмаларының уҡытыу- тәрбиә эшен яҡшыртыуҙа, пионер ойошмаларының эш йөкмәткеһен тәрәнәйтеүҙә директорҙарға һәм уҡытыусыларға ярҙамының ҡәнәғәтләнерлек булмауы тураһында һөйләнеләр.

Башҡортостан педагогия институтында комсомол йыйылышы яҡшы үтте. Комсомолецтарҙан һәм институт преподавателдәренән йыйылышта 767 кеше ҡатнашты. Фекер алышыуҙарҙа сығыш яһаған 16 кеше комсомол ойошмаһындағы етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләнеләр һәм XI съезд ҡарарҙарын хупланған хәлдә, тик «яҡшы» һәм «отлично» билдәләренә генә уҡырға, государство экзамендарын уңышлы тапшырырға, студенттар араһында политик-тәрбиә эшен тағы ла юғарыраҡ күтәрергә йөкләмә алдылар.

Йәрмәкәй районында 10 колхозда комсомол йыйылыштары үткәрелде. Суворов исемендәге колхозда үткәрелгән йыйылышта сығыш яһаусы комсомолецтар съезд ҡарарҙарын бер күңелдән хупланылар, яҙғы баҫыу эштәрен уңышлы үткәреү йөкләмәләре алдылар. Йыйылышта йәш колхозсыларҙан 5 кеше ВЛКСМ-ға инеү тураһында ғариза бирҙе.

Туймазы, Саҡмағош, Ҡандра һәм башҡа күп райондарҙың тәүге комсомол ойошмаларында ла йыйылыштар уңышлы үткәрелә.

Ләкин күп кенә ҡала һәм район комсомол ойошмалары комсомолецтар һәм йәштәр араһында XI съезд материалдарын өйрәнеүҙе ойоштороу эшендә оперативлылыҡ һәм ныҡышмалылыҡ күрһәтмәйҙәр. ВЛКСМ-дың Дәүләкән район комитеты һуңғы көндәргә тиклем комсомол йыйылыштарын үткәреү графигын төҙөмәгән, докладсылар өсөн инструктаж ойоштормаған, съезд ҡарарҙарын практик үтәү сараларын уйлап еткермәгән һәм бында комсомол йыйылыштары әле булһа үткәрелә башламаған.

Комсомолдың Аскын район комитеты, XI съездың йомғаҡтары буйынса йыйылыштарҙы һәр бер комсомол ойошмаһында ойошҡан рәүештә үткәреү урынына, кустовой йыйылыштар үткәрергә ынтыла, ә район активы йыйылышын тик район үҙәгендәге һәм яҡын-тирәләге колхоз комсомол ойошмалары секретарҙарының ҡатнашлығы менән генә үткәрергә уйлай.

Комсомол райкомдарының ҡайһы берҙәре комсомол активы йыйылыштарын үткәреүгә серьез ҡарамайҙар. Архангель, Бөрө, Мишкә райондарында комсомол активы йыйылыштарында, аҙ юл әҙерләнгәнлектән, күп кенә комсомол ойошмаларының секретарҙары һәм активтары ҡатнаша алманылар, йыйылыштарҙа тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү йәйелдерелмәне. Черниковск ҡалаһында комсомол активы йыйылышы бик һуңлап башланды, сөнки ҡала комитеты тейешенсә әҙерлек үткәрмәгән, Ә нефть институтында йыйылыш бөтөнләй булманы.

Ҡайһы бер предприятиеларҙа, совхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм колхоздарҙа XI съезд ҡарарҙарын аңлатыу барышында производство планын срогынан алда үтәүгә йәштәрҙе туплау буйынса тейешле саралар күрелмәй. ВЛКСМ-дың район, ҡала комитеттары, тәүге комсомол ойошмалары эштә булған етешһеҙлектәрҙе һис кисекмәҫтән төҙәтергә һәм XI съезд йомғаҡтарының комсомолецтар һәм йәштәр тарафынан тәрән рәүештә үҙләштерелеүен, уларҙы съезд ҡуйған бурыстарҙы уңышлы үтәүгә мобилизовать итеүҙе беренсе нәүбәттәге эш итеп ҡуйырға тейештәр.

Район һәм ҡала комсомол активы йыйылыштарында съезд йомғаҡтарын өйрәнеү формаль рәүештә түгел, ә ныҡлы әҙерлек менән, бөтә активистарҙың ҙа ҡатнашлығы менән, эшлекле обстановкала, киң тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү нигеҙендә үткәрелергә тейеш. Ҡабул ителгән ҡарарҙар активты съезд тарафынан ҡуйылған бурыстарҙы мотлаҡ үтәүгә күтәрергә тейештәр.

Съездың йомғаҡтары һәр бер тәүге комсомол ойошмаһында өйрәнелергә тейеш. Комсомолецтар, йәштәр араһында съезд ҡарарҙарын аңлатҡан ваҡытта был эште производство бурыстары менән тығыҙ бәйләргә, колхоз, совхоз һәм МТС-тарҙағы йәш патриоттарҙы яҙғы баҫыу эштәрен срогынан алда үтәүгә, баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыуҙа актив ҡатнашыуға һәм малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын практик рәүештә үтәүгә туплаусы кәрәк. Ә промышленность предприятиеларында йәштәрҙе биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәүгә тупларға, тик отличный сифатлы ғына продукция эшләп сығарыуға өлгәшергә кәрәк. Мәктәптәрҙә һәм уҡыу йорттарында иһә һәр бер студенттең, һәр бер уҡыусының белемдәргә эйә булыуына өлгәшергә кәрәк. Съезд ҡарарҙарын тормошҡа ашырыу өсөн көрәш, барыһынан да элек, йәштәрҙең хеҙмәттә һәм общественный эштә активлеген күтәреүҙә, хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуҙа кәүҙәләнергә тейешле.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының XI съезға ебәргән ҡотлауында һәм съезд ҡарарҙарында йәш быуынға коммунистик тәрбиә биреү эшендә комсомол һәм барлыҡ совет йәштәре алдына ҡуйылған бурыстар уларҙан арымай-талмай уҡыуҙы, Ленин һәм Сталин әҫәрҙәрен тәрән өйрәнеүҙе, марксистик-ленинсы идеялар хазинаһына эйә булыуҙы талап итә. Комсомол ойошмалары комсомолецтарҙы, йәштәрҙе политик ағартыу эшенең яҡшыртылыуын тәьмин итергә, политик уҡыуҙың сифаты өҫтөнән даими контроль ҡуйырға, пропаганда эшенә айырыуса әҙерлекле кадрҙарҙы йәлеп итергә тейештәр.

Съездың резолюцияһы бөтә комсомол ойошмаларына мәктәптә артабан үҫтереүҙә һәм нығытыуҙа, уҡыусылар араһында уҡытыу-тәрбиә эшен яҡшыртыуҙа коммунистар партияһына, Совет хөкүмәтенә актив ярҙам итеү бурысын йөкмәтә. Мәктәптәр эшендә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү буйынса конкрет саралар билдәләргә, бөтә уҡыусыларҙың да белемдәргә эйә булыуҙарына өлгәшергә, аңлы дисциплина урынлаштырырға кәрәк.

ВЛКСМ-дың съезд тарафынан раҫланған Уставын киң рәүештә пропагандаларға, уның менән һәр бер комсомолецты һәм комсомолканы таныштырырға. Устав талаптарының бөтәһенең дә ныҡ риғайә ителеүенә өлгәшергә, уны боҙоуға йәки уның ситкә тайпылыуға юл ҡуймаҫҡа кәрәк.

Йәштәргә коммунистик тәрбиә биреүҙә комсомол ойошмаларының артабан уңышҡа өлгәшеүҙәре ойоштороу эшенең кимәленә бәйләнгән. Хәҙер республикала комсомол ойошмаларының артыһында тик 10-ға яҡын комсомолец бар. Һәм уларҙың күбеһе колхоздарҙа, предприятиеларҙа, МТС-тарҙа, совхоздарҙа. Ләкин колхоздарҙа комсомол группалары ойоштороу эшә ҡәнәғәтләнерлек түгел. Айырым ойошмаларҙа комсомол дисциплинаһын боҙоу факттары бар. Шуға күрә ВЛКСМ ҡала һәм район комитеттарының бурыстары—комсомол ойошмаларында ойоштороу-политик эш кимәлен ҡырҡа күтәреүҙән, яҡын арала күпселек ойошмаларҙа, колхоздарҙың бөтәһендә лә ВЛКСМ комитеттары төҙөүгә өлгәшеүҙән, барлыҡ комсомол ойошмаларына конкрет етәкселек итеүҙе тәьмин итеүҙән, уларҙың активлеген һәм үҙ эшмәкәрлеген бөтә саралар менән үҫтереүҙән тора.

Комсомолдың район һәм ҡала комитеттары социалистик ярышты ойоштороу, комсомолецтар һәм йәштәр араһында политик-тәрбиә, ойоштороу, союздың эске эшен йәйелдереү буйынса комсомол ойошмаларының эш тәжрибәһен системалы рәүештә дөйөмләштерергә һәм таратырға, комсомол эшенең йәштәргә булған талаптарҙы тулыһынса ҡәнәғәтләндереүгә, ВЛКСМ члендарының активлеген күтәреүгә, комсомол сафтарында ойошҡанлыҡты һәм дисциплиналылыҡты нығытыуға булышлыҡ итеүенә өлгәшергә бурыслылар.

Барлыҡ комсомол ойошмаларының бурысы ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын өйрәнеүҙе боевой рәүештә ойоштороуҙан һәм шуның нигеҙендә партияның ярҙамсыһы булыуҙары яғынан комсомол ойошмаларының ролен тағы ла юғарыраҡ күтәреүҙән, йәштәрҙең политик һәм хеҙмәт активлеген яңы күтәрелешенә өлгәшеүҙән тора.

Ғ. Нәсибуллин,
ВЛКСМ Өлкә Комитетының кадрҙар буйынса секретары, XI съезд делегаты.

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА

Мәктәп активе йыйылышы

Өшө көндәрҙә Өфө ҡалаһы мәктәп активе йыйылышы булып үтте. Унда ҡатнашыусылар комсомолдың Өфө ҡала комитеты секретары, ВЛКСМ-дың XI съезы делегаты иптәш Гончаровтың съезд йомғаҡтары тураһындағы докладын тыңланылар.

Доклад буйынса фекер алышыуҙарҙа 10 кеше ҡатнашты. 45-се номерлы мәктәптең пионер отряды вожатыйы иптәш Севалинская үҙенең эш тәжрибәһе менән уртаҡлашты:

— Үҙемә йөкмәтелгән почетлы тәрбиә эшенә мин бик ҙур теләк һәм тәрән ышаныслылыҡ менән ҡарайым. Һәр бер политик ваҡиғаға арнап бер отрядтыҡ сборҙарын үткәрәбеҙ. Күптән түгел үткәрелгән тематик кисә сборҙың береһе бөйөк рус шағиры А. Пушкиндың иҫкеһенә — предметтар әҙәбиәттән йыйылған Максим Горькийға арналды, — тине ул үҙенең сығышында.

Актив йыйылышында БАССР мағариф министры иптәш Әйдәбаев ҡатнашты һәм сығыш яһаны. Ул үҙенең сығышында мәктәп активы алдына ҡалған уҡыусылар менән эшләүҙә ... имтихандарҙы уңышлы үткәреү бурыстарын ҡуйҙы.

Мәктәп активе йыйылышы ВЛКСМ XI съезы ҡарарҙарын тормошҡа ашырыу һәм уҡыу йылын уңышлы тамамлау буйынса ҡарар ҡабул итте.

Колхоздарҙы электрләштереү йылдан-йыл арта

Стәрлетамаҡ районының колхоздарҙы электрләштереү йылдан-йыл арта бара. 1948 йылда райондың «Новый мир», «Свободный труд», «Муравей», «Прогресс», «Яңылыҡ», «Красный герой», Ленин һәм Чапаев исемендәге колхоздары — бөтәһе 8 колхоз электрләштерелде.

Быйыл колхоздарҙы, предприятиеларҙы, ауыл Советтарын электрләштереү секторы тағы ла арта. План буйынса ағымдағы йылда 7 ауыл Советындағы 11 колхоз һәм 3 предприятие электрләштерелергә тейешле.

Ишембай ҡалаһының электр линияһы аша Алланҡыуат ауыл Советының «Маяк», Карл Маркс исемендәге колхоздары, ауыл хужалығы артеле ... линияһы аша Краснояр ауыл Советының «Большевик», «Украина» һәм башҡа колхоздары электрләштереләсәк.

Х. Нәмәлов.

Академ театр гастролдә

Башҡорт академ драма театры Ҡазанға йәйге гастролгә китте.

Театрҙың репертуарында: Хәбибулла Ибраһимовтың «Башмағым», Әхмәтшиндең «Тальян гармонь», Островскийҙың «Бирнәһеҙ ҡыҙ», А. Фадеевтең «Йәш гвардия» романы буйынса яҙылған «Батырҙар» пьесаһы — бөтәһе 10 пьеса бар.

Академ театр Ҡазанда булғандан һуң, Куйбышев, Чкалов, Свердловск, Челябе ҡалаларында буласаҡ.

Рус драма театры һәм башҡорт опера һәм балет театры Октябрьский, Черниковск, Ишембай һәм башҡа райондарҙа постановкалар һәм концерттар бирәсәктәр.

З. Ишбулатов.

СИТ ИЛДӘРҘӘН ТЕЛЕГРАММАЛАР

Берлин һәм көнбайыш зоналар араһындағы һәм Германияның көнсығыш зонаһы һәм көнбайыш зоналары араһындағы связьға, транспортҡа һәм сауҙаға булған сикләүҙәрҙе алыу тураһында армия генералы Чуйковтың ПРИКАЗЫ

БЕРЛИН (ТАСС). Бөгөн, Советтәр Союзының Германиялағы хәрби администрацияһының Главноначальствующийы һәм оккупацион ғәскәрҙәре группаһының Главнокомандующийы 56-сы номерлы түбәндәге приказы Берлинда иғлан итәлде:

Берлин һәм көнбайыш зоналар араһындағы һәм Германияның көнсығыш һәм көнбайыш зоналары араһындағы связь, транспорт һәм сауҙа буйынса 1948 йыл 1 мартынан индерелгән сикләүҙәрҙе алыу тураһында Совет Социалистик Республикалар Союзы Хөкүмәтенең күрһәтмәләрен үтәү өсөн **приказ бирәм:**

1. Берлин һәм көнбайыш зоналар араһындағы һәм Германияның көнсығыш һәм көнбайыш зоналары араһындағы связь, транспорт һәм сауҙа буйынса 1948 йыл 1 мартҡа тиклем булған тәртипте урынлаштырырға.

2. **Берлиндең көнбайыш секторҙарындағы халыҡты, шулай уҡ АҠШ-тың, Англияның һәм Францияның Берлинда йәшәгән оккупацион ғәскәрҙәрен тәьмин итеү өсөн Берлин, Магдебург, Гельмштедт тимер юлы буйынса хәрәкәтте аяҡҡа баҫтырырға. Контроль Советтең 1945 йыл 10 сентябрҙәге ҡарарына ярашлы рәүештә был араларҙа 16 поезд үткәрергә.**

3. Англияның, Американың һәм Францияның Берлиндәге оккупацион ғәскәрҙәренең Германияның көнбайыш зоналары менән бәйләнештәрен тормошҡа ашырыу өсөн Берлин, Мюнхендорф, Магдебург (Магдебургтан төньяҡҡараҡ урынлашҡан 8 километр озонлоғондағы күпер), Гельмштедт автострадаһы буйынса автотранспорт хәрәкәтен ҡайтанан башларға.

4. Англия, Америка һәм Франция оккупацион ғәскәрҙәренең хәрби һәм гражданский хеҙмәткәрҙәрен демаркацион линия аша сығарыуҙың 1948 йыл 1 мартҡа тиклем булған тәртибен урынлаштырырға. Мариенборн һәм Нововес КПП-тар аҫҡылы пропускаһыҙ, ә башҡа КПП-тар аша СВАГ штабының пропускалары менән сығарырға.

5. Советтәр Союзының Германиялағы оккупацион зонаһына һәм Берлинға сауҙа килешеүҙәре һәм сделкалар нигеҙендә, билдәләнгән пропусклары буйынса тауар индереүҙе һәм совет зонаһынан һәм Берлиндан Германияның көнбайыш зоналарына тауар сығарыуҙы 1948 йыл 1 мартҡа тиклем булған тәртипте урынлаштырырға.

Англия, Франция һәм Америка хәрби администрацияларының йәки оккупацион ғәскәрҙәренә булған хәрби йөктәр, шулай уҡ юғарыла күрһәтелгән хәрби администрациялар һәм оккупацион ғәскәрҙәренең хәрби һәм гражданский сотрудниктарының шәхси мөлкәтен Берлинға һәм Берлиндан тикшермәйенсә һәм Мариенборн КПП-да ҡарамайынса үткәрергә.

6. Советтәр Союзының Германиялағы оккупацион зонаһының демаркацион линияһы аша кешеләрҙе һәм йөктәрҙе сығарыуҙы түбәндәге контроль-үткәреү пункттары (КПП) аҫҡылы үткәрергә:

а) тимер юлдар һәм шоссе: Херрнбург, Шванхейде станцияһы (Бойценбургтан 8 километрға төньяҡтараҡ), Берген (Зальцведелдән 10 километрға көнбайыштараҡ), Эбисфельде, Мариенборн, Эльрих, Аренсхаузен (Кирхгандерн), Варта, Фаха, Зонненберг, Пробстцелла, Гутенфюрст;

б) һыу юлдары: Виттенбергә (Эльба йылғаһы), Буххорст (Эмс—Везер—Эльба каналы).

7. Берлиндәге валюта тураһындағы мәсьәләне хәл иткәнгә тиклем, демаркацион линия аша немец эмиссион банкаһының маркаларын, көнбайыш маркаларын һәм сит ил валюталарын, шулай уҡ түләүҙең башҡа средстволарын сығарыуҙың йәшәп килгән тәртибен һаҡларға.

8. Ҙур Берлин районында сектор-ара полиция охранаһын алырға.

9. Берлин һәм Совет зонаһы һәм көнбайыш зоналар араһында Берлин—Гельмштедт — Ганновер, Берлин—Лейпциг—Хоф һәм Шверин—Любек тимер юлдары буйынса почта йөрөтеүҙе ҡайтанан башларға. Бер үк ваҡытта Берлин һәм көнбайыш зоналар араһында һәм совет зонаһы һәм көнбайыш зоналар араһында Контроль Совет тарафынан билдәләнелгән бөтә төр почтаны ебәреүҙе һәм Берлиндән көнбайыш зоналарға ебәрелә торған посылкаларҙы, пакеттарҙы Берлиндең бөтә секторҙарындағы почтамттарҙа һәм вокзалдарҙа ҡабул итеүҙе ҡайтанан башларға.

10. СВАГ техник управлениеһенең начальнигенә Берлин—Гельмштедт автострадаһындағы техник ярҙам һәм бензин менән заправить итеү пункттарын көсәйтергә.

11. Связь, транспорт, тышҡы сауҙа, финанс управлениеларе начальниктәренә һәм Берлин ҡалаһының Совет секторындағы хәрби комендантына:

а) 1949 йылдың 12 майына тиклем, ошо приказға ярашлы рәүештә, Берлин һәм көнбайыш зоналар араһындағы һәм Германияның көнсығыш зонаһы һәм көнбайыш зоналары араһындағы связьға, транспортҡа һәм сауҙаға булған сикләүҙәрҙе алыу тураһында СССР Союзы Хөкүмәтенең күрһәтмәләрен үтәүҙе тәьмин итеүсе техник инструкциялар баҫып сығарырға,

б) Берлин һәм көнбайыш зоналар араһындағы һәм Германияның көнсығыш һәм көнбайыш зоналары араһындағы связьға, транспортҡа һәм сауҙаға булған сикләүҙәрҙе алыуҙың практик рәүештә тормошҡа ашырылыуына, шулай уҡ Берлин һәм көнсығыш зона һәм Германияның көнбайыш зоналары һәм көнсығыш зонаһы араһындағы связьға, транспортҡа һәм сауҙаға Франция, Англия һәм Америка Ҡушма Штаттарының оккупацион властары йәки уларҙың тейешле ҡайһыны тарафынан 1948 йыл 1 марттан ҡуйылған бөтә сикләүҙәрҙе алыуға контроль булдырырға.

12. Ошо приказды 1949 йыл 12 май 0 сәғәт 01 минуттан тормошҡа ашыра башларға.

Советтәр Союзының Германиялағы хәрби администрацияһының Главноначальствующийы һәм оккупацион ғәскәрҙәре группаһының Главнокомандующийы

армия генералы **В. Чуйков.**

Советтәр Союзының Германиялағы хәрби администрацияһының штаб начальнигы

генерал-лейтенант **Г. Лукьянченко.**

Германияла 1948 йылдың 1 мартынан һуң көнбайыш державалар тарафынан индерелгән сикләүҙәрҙең бөтөрөлөүе

БЕРЛИН, 11 май. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствоһының Берлиндәге бүлеге бөгөн немец матбуғаты өсөн белдереү таратты, унда 1948 йылдың 1 мартынан СССР властәре тарафынан Берлин менән Германияның көнбайыш зоналары араһында һәм көнсығыш зона менән көнбайыш зоналар араһында связь, транспорт һәм сауҙа буйынса индерелгән сикләүҙәрҙе бөтөрөү тураһында һәм бер үк ваҡытта көнбайыш оккупацион державалар тарафынан 1948 йылдың 1 мартынан индерелгән сикләүҙәрҙе бөтөрөү тураһында Нью-Йоркта дүрт хөкүмәт тарафынан ҡабул ителгән килешеүҙе тормошҡа ашырыу өсөн кәрәкле күрһәтмәләрҙе Германияның өс көнбайыш зонаһындағы яуаплы союзный административ органдар алдылар, тип күрһәтелә (был белдереү аҙаҡтан Дена агентствоһы тарафынан да ҡабатланды).

Был күрһәтмәләрҙе үтәү, тип әйтелә белдереүҙә, Британия зонаһында Британия хәрби администрацияһының зональ һәм урындағы управлениеларына һәм Америка зонаһында — Америка хәрби администрациялары директорҙарына тапшырылды. Улар был күрһәтмәләрҙе ике яҡлы контроль ведомство менән хеҙмәттәшлектә тормошҡа ашырасаҡтар. Юғарыла күрһәтелгән органдар 1948 йылдын 1 мартынан һуң индерелгән бөтә сикләүҙәрҙе 12 майҙан бөтөрөү өсөн кәрәкле сараларҙы күрәсәктәр.

Немец органдарына тауарҙарға озатма документтәр биреүҙе тыйыу, тип әйтелә белдереүҙә, сауҙа өлкәһендәге иң мөһим сикләүҙәрҙең береһе ине. Хәҙер баҫып сығарылған күрһәтмәләр, көнбайыш зоналарға ла ҡағылғанлыҡтан, 1948 йылдың март айына тиклем совет зонаһы менән Берлин араһындағы сауҙа мөнәсәбәтенә кире ҡайтыуҙы күҙҙә тоталар. Хәҙерге ваҡытта зоналар араһындағы сауҙа килешеүенең булмау факты, әлбиттә, һис киҫекмәҫтән сауҙаны яңыртыу һәм Бизонияла тейешле экономик управлениелар тарафынан кәрәкле документтәр биреү мөмкинлеген бөтөрмәй, сөнки был рөхсәттәр 1948 йылдың 1 мартына тиклем дә тауарҙарҙы сығарыуға сауҙа килешеүе төҙөлгән булыуына йәки төҙөлмәгән булыуына ҡарамаҫтан, бирелә ине.

Благовещен педагогия училищеһенең физкультурниктәре алдағы көндәрҙә үткәреләсәк физкультура һәм спорт ярышына ҡатнашыу өсөн әҙерлек эштәре алып баралар. Хәҙер училищеләге еңел атлетика буйынса физкультура һәм спорт секцияһы систематик рәүештә күнекмә үткәрә башланы.

Һүрәттә: училище студенттәре үҙҙәренең спорт майҙанында күнегеү занятиеһендә. Занятиене физкультура һәм спорт преподавателе иптәш **Ф. И. Кузнецов** үткәрә.

Б. Макаров фотоһы.

Дүрт автономиялы республиканың алдынғы физкультурниктәре ярышы

Өфөлә 15 майҙа «Динамо» стадионы асыла.

Стадионда тәү башлап 15—16—17 май көндәрендә, **Башҡортостан, Марий, Мордва һәм Удмурт** АССР-ының еңел атлетика буйынса алдынғы физкультурниктәренең беренсе тур йәйге ярыштары уҙғарыла.

Ярыш программаһында ирҙәр өсөн: 100—400—800—5.000 метрға йүгереү, бейеклеккә һәм оҙонлоҡҡа һикереү, шест менән йүгереп бейеклеккә һикереү, 100 метрға эстафета, диск, һөңгө һәм ядро ырғытыуҙар буйынса ярыш буласаҡ.

Ҡатын-ҡыҙҙар өсөн: 100—200—800 метрға йүгереү, 80 метрға барьерҙар аша үтеп йүгереү, 100 метрға эстафета, диск, һөңгө, ядро ырғытыуҙар, бейеклеккә һәм оҙонлоҡҡа һикереүҙәр буйынса ярыш үткәрелә.

Хәҙер стадионды асыуға әҙерлек буйынса һуңғы эштәр бара. Лозунгылар, плакаттар, портреттәр ҡуйыла. Стадион радиолаштырыла, өҫтәмә электрлампалар ҡуйыла, ағартыу һәм төрлө төҫтә буяу эштәре тамамлана.

Стадионда футбол, еңел атлетика секторы, теннис һәм городки уйнау өсөн махсус урындар булдырылды, оркестр ойошторолдо.

«Динамосылар» стадионды асыу көнөн ҙур әҙерлек менән көтәләр һәм ҡаршылайҙар.

„Динамо“ футболистәре алдынғылыҡты бирмәйҙәр

11 майҙа «Динамо» командаһы футболистәренән капитан иптәш **Трифонов,** тренер иптәш **Быковский,** агрегат заводы футбол командаһы коллективенән капитан иптәш **Быковский,** тренер иптәш **Бодрянов** етәкселек иткән командаларҙың осрашыуҙары булды.

«Динамо» командаһы футболистәре тағы ла үҙҙәренең яҡшы тренировать ителгәнлектәрен күрһәттеләр.

3 тапҡыр уйнау һөҙөмтәһендә, уйын 3 : 0 «Динамо» футболистәре файҙаһына булды.

* * *

13 майҙа «Динамо»—II һәм «Электрик», 14 майҙа «Динамо» һәм «Большевик» футболистәре командаларының осрашыуҙары була.

Редакцияға хат

Связь эшенә әһәмиәт бирелмәй

Баҡалы районының связь контораһы һуңғы йылдарҙа үҙ эшен күп кенә яҡшыртты. Колхоздарҙа телефон линиялары үҙгәрылә, 500 точкалыҡ радиоузел эшләй.

Ләкин связь эштәрен былай яҡшы тип һанап булмай әле. Бигерәк тә сәсеү ваҡытында ул оператив етәкселекте тәьмин итерлек түгел. Дияш ауылы коммутаторының бер линияһына 7 ауыл Советы, Божор МТС-ы, Пенькозавод, Божор лесничествоһы, Сәйәндек электр станцияһы урынлашҡандар. Бөтәһе 12 точка. Бер линия өсөн бик күп. Һәм һөйләшеү ваҡытында төрлө тәртипһеҙлектәр тыуҙыра. Район колхоздарының дүрттән бер өлөшө менән бәйләнеште ошо линия аҫҡылы үҙгәрырға тура килә. Башҡа линияларҙа ла ошондай уҡ хәл.

Әгәр бағаналарға икенсе, өсөнсө линиялар үҙгәрыу, билдәле, артыҡ ҙур ҡыйынлыҡ түгел. Район етәкселәре был мәсьәләне бер нисә тапҡыр күтәргәндәр ҙә ине инде. Ләкин республиканың связь управлениеһе начальнигы иптәш Духовный тик вәғәҙә генә итә. Ә эш күренмәй. Район эсендәге элемтә лә, башҡа райондар менән бәйләнеш тә кәрәгенсә юлға һалына алмай әле.

Х. Ғилманов,

Баҡалы район Советы исполкомы секретаре.

Агроном кәңәштәре

Кәбеҫтә һәм помидор үрсетмәһен дөрөҫ тәрбиәләргә

Кәбеҫтә менән помидор орлоҡтары шытып сыҡҡан ваҡытта тәүҙә ысын япраҡтар түгел, ә орлоҡ өлөштәре күренә. Был орлоҡ өлөштәре тип-тигеҙ шырыйлы япраҡтарға оҡшаған булалар. Улар араһынан ысын япраҡтар үҫеп сыҡҡас, орлоҡ өлөштәре ҡоройҙар.

Орлоҡтар шытып сығыу менән үк парниктарҙа температураны: кәбеҫтә өсөн 13—20 градус, ә помидор өсөн—20 градус йылылыҡҡа тиклем түбәнәйтергә кәрәк. Үҫемлектәрҙе һирәкләтә башлағанға тиклем ошо температураны һаҡларға кәрәк. Юғарыла күрһәтелгән температурала сәсмәлек тип аталған яңы ғына шытып сыҡҡан йәш үҫемлектәрҙең тамыр системалары яҡшыраҡ үҫәй. Әгәр ҙә температура шунан күтәреңкерәк булһа, ул саҡта үҫемлектең япраҡтары тамырҙарына ҡарағанда йылдамыраҡ үҫәләр, үҫемлек буйға үҫеүсән була һәм үрсетмәнең сифаты түбән була.

Сәсмәлектәрҙең тәүге япраҡтары сығыу менән уларҙы һирәкләтәләр — йәки үҫемлекләрен урындарынан күсереп ултырталар. Үрсетмәләрҙе һирәкләтеү шулай уҡ уларҙың тамырҙарын нығыта һәм зыңк һауаға сығарып ултыртҡас та бик тиҙ ерләшеп китеүҙәренә ярҙам итә. Һирәкләтеүҙә һуңлатырға ярамай, сөнки үҫемлектәрҙең бик тиҙ арала буйға үҫеп китеүҙәре һәм күсерткәндән һуң тамырлана алмай ҡалыуҙары ихтимал.

Иртә һәм һуң өлгөрә торған помидорҙар һәм кәбеҫтәләрҙең үрсетмәләре парниктарҙа, ә уртаса сорттарыныҡы — рассадниктарҙа үҫтереләләр. Рассадниктар шул уҡ парниктар, тик уларҙың тәрәнлеге кәмерәк була. Һирәкләтеү өсөн парниктар һәм рассадниктар сәсеүгә әҙерләнгән кеүек үк әҙерләнәләр, айырма тик шунда ғына: тупраҡ эре иләк аша үткәрелә һәм тупраҡ ҡатламы 2—3 сантиметрға ҡалыныраҡ һалына.

Сәсмәлектәрҙе һирәкләтеү түбәндәгесә эшләнә: башта тупраҡтың үтәһенән-үтә еүешләнерлек итеп һыу һибелә, унан һуң бик ҙур һаҡлыҡ менән сәсмәлектәр ерҙән алыналар ҙа, таҡтаға, йәшниккә йә булмаһа тасҡа һалып икенсе парникка күсереләләр. Үрсетмәләрҙе һирәкләтер алдынан улар күсереп ултыртыласаҡ парникта тупраҡтың өҫтө тигеҙләнә һәм маркеровка яһала. Маркеровканы кәбеҫтә өсөн 5x5, ә помидор өсөн — 7x7 сантиметр киңлегендәге тешле маркер менән яһарға кәрәк.

Маркер менән билдә һалынған урындарҙа уң ҡулдың бармағы менән йә булмаһа бәләкәй генә таяҡ менән соҡор яһала. Һул ҡул менән сәсмәлекте орлоҡ өлөштәренең береһенән тотоп алалар ҙа, уң ҡулдың тырнаҡтары менән уның тамырының өстән бер өлөшө самаһын өҙөп ташлайҙар. Шунан һуң сәсмәлекте орлоҡ өлөштәренә саҡлы еткәнсе соҡорға ултырталар.

Сәсмәлектәрҙе һирәкләтеп ултыртҡандан һуң йыш иләкле лейканан йылымһа һыу һибеп, ике көнгә рамалар һәм маталар менән ҡаплап ҡуйырға кәрәк. Ике көндән һуң көндөҙ рамаларҙы алып тороп, тик төнгөлөккә генә ябырға кәрәк була. Һалҡын һәм елле көндәрҙә, парникта температура талап ителгән юғарылыҡтан төшә торған булһа, маталарҙы көнө буйына түгел, бәлки 4—6 сәғәткә генә алып торорға кәрәк. Әгәр ҙә орлоҡтар күсереп ултыртыу иҫәбе менән сәселгән булмаһа, ул саҡта насар сәсмәлектәрҙе йолҡоп ташлау юлы менән генә һирәкләтелә.

Күсереп ултыртылған сәсмәлектәрҙе — үрсетмәләрҙе тәрбиәләү уларға һыу һибеүҙән, сүп үләндәрен йолҡоп ташлауҙан, ерҙе йомшартыуҙан һәм өҫтәмә аҙыҡландырыуҙан тора.

Һыуҙы парниктәге һәм рассадниктәге тупраҡ кипкән һайын һибергә кәрәк. Парниктарға иң яҡшыһы иртәнсәк һәм ҡаҙанда йылытылған һыу һибеү яҡшы була. Иртә яҙҙа төнгә ҡарай һыу һибергә кәңәш ителмәй, сөнки былай ваҡиғала кәрәгенән артыҡ дымлыҡ барлыҡҡа килеп, шуның арҡаһында үрсетмәләрҙә «ҡара аяҡ» сиренең барлыҡҡа килеүе мөмкин. Иртән һыу һипкәндә былай ҡурҡыныс булмай, көндөҙ ҡояш тупраҡты йылыта, һыу бөтөнләйе менән уға һеңеп бөтә һәм һауа ҡорораҡ була. Шундай уҡ иҫәп буйынса болотло һәм һалҡын көндәрҙә парниктарға һыуҙы һирәгерәк һәм аҙыраҡ һибеү яҡшы булыр. Ҡояшлы йылы көндәрҙә һыуҙы кисмәктәрҙә, сандарҙа йылытырға мөмкин. Май айының икенсе яртыһынан алып парниктарға инде һалҡын һыу һибә башларға ла ярай. Көндәр эҫеләнә башлағас, һыуҙы тупраҡ үтәнән-үтә еүешләнерлек дәрәжәлә күп итеп һәм көндә кис һибергә кәрәк. Төндә һыу ергә яҡшыраҡ һеңә һәм үҫемлектәр уны тулыһынса файҙаланып бөтә алалар. Был ваҡытта инде «ҡара аяҡ» сиренең барлыҡҡа килеү ҡурҡынысы бөтә һәм һыуҙы ҡайһы саҡтарҙа хатта иртән дә, кис тә һиберҙә мөмкин була.

Сүп үләндәрен сығыу менән йолҡоп ташлай торорға һәм үрсетмәләр яҡшыраҡ һәм тиҙерәк үҫһен өсөн, парниктарҙың тупрағын йомшартырға кәрәк. Тупраҡты бәләкәй генә таяҡ йәки 2—3 сантиметр киңлегендәге ағас көрәк менән йомшарталар.

Кәбеҫтәнән һәм помидорҙан иртә урожай өлгөртөп алыу һәм һуңлаған үрсетмәләрҙең үҫеүен ҡыҙыулатыу өсөн уларҙы парниктарҙа бер — ике тапҡыр органик һәм минераль ашламалар менән өҫтәмә аҙыҡландырыу талап ителә. Түбәндәге составтағы ашлама яҡшы һөҙөмтәләр бирә: 8 өлөш һыуға 2 өлөш коровяк, бер өлөш ҡош тиҙәге һәм 0,5 өлөш суперфосфат. Быйдай составты бер тәүлек буйына һыуҙа иретеп торорға кәрәк була. Тәүге тапҡыр өҫтәмә аҙыҡландырыуҙы үҫемлектәрҙә 2—3 ысын япраҡ ярылғас (күсереп ултыртҡандан һуң 10—12 көн самаһы үткәс) башҡарырға кәрәк. Икенсеһе тәүгеһенән һуң 7—8 көн үткәс башҡарыла. Өҫтәмә аҙыҡландырыу араһында үрсетмәләргә, кәрәк булған һайын, ғәҙәттәгесә таҙа һыу һибелә.

Өҫтәмә аҙыҡландырыу ваҡытында ашлама тупраҡҡа яҡшыраҡ һеңһен өсөн, унан алда парниктең һәм рассадниктең тупрағын йомшартырға кәрәк.

Өҫтәмә аҙыҡландырыу өсөн билдәләнгән составҡа: беренсеһе өсөн 6 өлөш һәм икенсеһе өсөн — 4 өлөш һыу өҫтәлә. Өҫтәмә аҙыҡландырыу шулай эшләнә: башта үрсетмәләргә 4—5 рамаға бер лейка иҫәбенән таҙа һыу һибелә, унан һуң 2 рамаға бер лейка иҫәбенән ашлама иретмәһе һибелә һәм япраҡтар көймәһен өсөн, һуңынан 5—6 рамаға бер лейка самаһында таҙа һыу һибелә.

Үрсетмәләрҙе асыҡ һауаға сығарып ултыртыу моментына етеүгә кәбеҫтәнең ҡараһыу-йәшел төҫтәге 5—6 ысын япрағы булырға, һабағы тура һәм ҡалын булып, тамыр системалары яҡшы үҫкән булырға тейеш. Ә помидор үрсетмәләренең 7-нән алып 9-ға тиклем ысын япрағы, уларҙың төҫө ҡараһыу-йәшел, 20—22 сантиметр бейеклегендә йыуан һабағы һәм яҡшы үҫкән тамырҙар системаһы булып, үрсетмәләр сәскәгә бөрөләнгән булырға тейеш.

Шундай үрсетмәләр тиҙ арала тамырланып үҫеп китәләр һәм иртә һәм юғары урожай бирәләр.

Агроном М. Суслов,

БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының еләк-йәшелсәселек Управлениеһе начальнигы.

Һирәк булған ваҡиға

Һунарсының батырлығы

БАКУ. (ТАСС). Астарин районы «Красный октябрь» ауыл хужалығы артеле колхозсыһы Салых Салаев һунарҙа йөрөгән саҡта танып булмаған бер йәнлектең эҙенә тап була. Был эҙ һунарсыны ҡуйы ҡыуаҡлыҡҡа алып бара һәм унда уҫал үкереүсе йыртҡыс ҡаплан күренә. Һөжүмгә ташланырға әҙерләнгән саҡта һунарсы уҫал йыртҡысты мылтыҡтан атып үлтерә. Салых Салаев ҡыуаҡлыҡты ҡарап йөрөп, йыртҡыстың оаһын таба. Унда үлтерелгән каплаһдың ике балаһы була. Һунарсы йыртҡыстың балаларын ауылға алып ҡайта.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет тәҙәлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02446. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тираж 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

1949 йыл
№ 94 (8194)
14
МАЙ
шәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Н. Ғәлимов, Ғ. Идрисов. — Вәғәҙә срогынан алда үтәлде. (1-се бит).
Партия тормошо. С. Нефинова. — Партия кабинеттәре-партия мәғарифенең терәк пункты. (2-се бит).
Социалистик малсылыктың үҫеүе өсөн! В. Артемьев.—Тоҡомло мал үстереүҙең государство рассадниктәре. (2-се бит).
Александр Чудких методы буйынса. (2-се бит).
А. Мамедова. — Экзамендәр һәм һынауҙарҙы өлгөлө үткәреүҙә комсомол һәм пионер ойошмалары. (2-се бит).
Ағас ултыртыу буйынса алған йөкләмәне тулыһынса үтәргә. (3-сө бит).
Агроном кәңәше. Г. Ашимов. — Сәсеү нормалары тураһында. (3-сө бит).
С. Азянов. — Башкорт АССР-ы Юстиция министры. — Ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоусыларҙы бөтөрергә. (3-сө бит).
Өфө районы укытыусылары өлгөһендә. Ф. Рәшитов.—Профсоюздар инициаторҙар һәм ойоштороусылар. (3-сө бит).
Г. Әмиров, З. Хисматуллин. — Урындағы промышленность предприятиеләре насар эшләйҙәр. (3-сө бит).
Ибраһим Абдуллин.—Үткән театраль сезон хаҡында. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).
Физкультура һәм спорт. (4-се бит).

Яҙғы сәсеүҙе өлгөлө үткәреү—урындағы Советтәрҙең иң мөһим эше

Республикабыҙҙың колхозсылары, МТС һәм совхоз эшселәре совет халкының бөйөк даһие һәм учителе иптәш Сталингә яҙған хатта 1949 йылдың яҙғы сәсеүен иң ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә тамамларға һәм тотош сәсеү майҙандарында юғары урожай үстереп алырға вәғәҙә иткәйнеләр.

Социалистик баҫыу эшсәндәре үҙҙәренең алдарындағы был яуаплы бурыстарҙы уңышлы тормошка ашырыу маҡсатында яҙғы сәсеүҙе яҡшы сифатлы итеп тамамлау өсөн социалистик ярышты көндән-көн киңерәк йәйелдерәләр. Әбйәлил, Учалы, Белорет, Йомағужа райондары сәсеүҙә алда баралар. Байымаҡ районының байтаҡ ҡына колхоздары иртә культураларҙы тамамлап, пландан тыш сәсеүҙе дауам иттерәләр.

Күп кенә колхоздар яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары сифатлы итеп үтәү өсөн көрәш алып барыу менән бергә баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу эшенә лә ҙур әһәмиәт бирәләр. Республикабыҙ күләмендә үткәрелгән урман аҙнаһында урман полосалары ултыртыуҙа меңдәрсә колхозсылар ҡатнаштылар.

Колхозсы крәҫтиәндәрҙең бындай гүзәл уңыштары үҙҙәренән-үҙе генә килмәй әлбиттә. Улар бөтәһе лә хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтәре һәм партия ойошмаларының колхозсылар, МТС һәм совхоз эшселәре араһында ойоштороу эштәрен, массовый рәүештә политик тәрбиә сараларын дөрөҫ һәм киң йәйелдереүҙәре, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын уңышлы үтәү өсөн уларҙың социалистик ярыштарына оператив етәкселек итеүҙәре арҡаһында барлыҡҡа килә.

Миәкә районында хеҙмәтсәндәр депутаттарының Миәкәбаш ауыл Советы яҙғы сәсеүгә төшмәҫтән элек үк, депутаттарҙың ярҙамында, колхозсыларҙың яҙғы сәсеүгә әҙерлектәрен тикшереп, исполком ултырышына ҡуйҙы. Һәм исполкомда тикшереү һөҙөмтәһендә асылған етешһеҙлектәрҙе ашығыс бөтөрөү саралары билдәләнде. Был хәл колхоздарға сәсеү эшенә тулы әҙерлек менән ойошкан рәүештә төшеүгә мөмкинлек бирҙе.

Ауыл Советы, территориаль партия ойошмаһы менән берлектә, колхоздарға 28 агитатор беркетте. Агитаторҙарҙың күпселеге ауыл Советы депутаттарынан һәм ауыл интеллигенцияһынан тора. Ауыл Советы үҙенең депутаттары аша колхоздарҙың эштәрен практик контролгә алыу менән бергә уларға оператив етәкселек итә. Колхозсыларҙы яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта башҡарыуға туплады. Колхозсыларҙың көндәлек нормаһы арттырып үтәүе өсөн, көндең һәр бер сәғәтен сәсеү эшендә файҙаланыу өсөн эшлекле саралар күрҙе. Һөҙөмтәлә ауыл Советына ҡараған колхоздар иртә культуралар сәсеүҙе уңышлы тамамланылар.

Ләкин урындағы Советтәрҙең исполкомдары сәсеү эштәре менән бөтә урында ла шундай оператив етәкселек итәләр, тип әйтеп булмай. Мәҫәлән, Миәкә районының «Һәләүек-баш» колхозы (председателе иптәш Байтимеров) ер эшкәртеп тигән настроениегә бирелеп баҫыу эшенә бик һуңлап башланы. Эш темпы бында хәҙерге көндә лә бик түбән. Һыйыр тартыу көстәре тулыһынса файҙаланылмай. Бында агротехник ҡағиҙәләрҙе боҙоп, 11 гектар борсаҡты бороноһоҙ сәсеүгә юл ҡуйғандар. Әйтеп ауыл Советы исполкомы уға килешеп ҡараған.

Был колхозды Миәкә МТС-ының Ғәлиуллин етәкселегендәге трактор бригадаһы хеҙмәтләндерә. Хеҙмәт тейешенсә ойошторолмауы арҡаһында бригаданың бер генә тракторисы ла смена нормаһын үтәмәй. Әйтеп ауыл Советенең исполкомы был етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү тураһында хәстәрлек күрмәй.

Йәрмәкәй, Матрай, Ауырғазы, Бөҙәйәҙ райондарының колхоздарында сәсеү эштәре темпы бик әкрен. Хеҙмәт етештереүсәнлеге түбән. Ҡайһы бер МТС-тарҙың етәкселәре колхоз менән төҙөшкән договорҙарын үтәмәйҙәр. Благовещен районы «Бельский» колхозында тракторҙарҙың предплужникһеҙ һөрөүҙәренә юл ҡуйғандар. Бындай ваҡиға Мәләүез районының «Сарлаҡ» колхозында ла булды. Благовар районының «Салауат» һәм «Якорь» колхоздарында бөртөклө ашлыҡ культураларын культивацияланмаған туңға һөрөлгән ергә сәселгән.

Урындағы Советтәрҙең һәм ауыл хужалығы органдарының етәкселәре МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөшкән договорҙарҙы боҙоу фактыларын күрмәйҙәр һәм машина-трактор станциялары етәкселәрен, трактор бригадалары бригадирҙарын тәртипкә саҡырмайҙар, договорҙарҙың үтәлешен ныҡлы контролгә алмайҙар. Урындағы Советтәрҙең исполкомдары массовый эште тейешле кимәлгә ҡуймағандар. Колхозсыларҙы һәм МТС эшселәрен бигерәк тә трактористорҙе тейешенсә мобилизовать итмәгәндәр һәм уларға практик ярҙам күрһәтмәйҙәр.

Район һәм ауыл Советтәре исполкомдарының етәкселәре йәшәп килгән был ҙур етешһеҙлектәрҙе йылдам рәүештә бөтөрергә һәм сәсеү эше менән яҡындан тороп оператив етәкселек итергә тейештәр. Советтәрҙең даими комиссиялары сәсеү эшен юғары агротехник кимәлдә үткәреүҙә ҙур роль уйнайҙар. Улар депутаттарҙың ҡатнашлығында сәсеү эшен иң ҡыҫҡа срокта тамамлау, трактор бригадаларында һәр бер трактористең смена нормаларын үтәүен тәьмин итеү сараларын күрергә һәм был эшкә бөтә Совет активистарын мобилизовать итергә бурыслылар.

Сәсеү осоронда колхозсыларҙы, МТС һәм совхоз эшселәрен көндәлек кәрәк тауарҙар менән хеҙмәтләндереү айырыуса ҙур әһәмиәткә эйә. Ләкин ҡайһы бер райондарҙа потребсоюз һәм сельпо етәкселәре уның әһәмиәтен аңлап еткермәйҙәр. Шуның арҡаһында баҫыу эшендә эшләүсе колхозсылар көндәлек кәрәк тауарҙар менән тәьмин ителмәйҙәр. Йәрмәкәй районы үҙәгендә һәм уның күпселек сельполарында тоҙ, тәмәке һәм башка хужалыҡ тауарҙары юк. Ә шул уҡ ваҡытта был тауарҙар Приют станцияһындағы базала ята. Райпотребсоюз һәм сельпо етәкселәре ул тауарҙарҙы килтереү сараһын күрмәйҙәр. Район Советы исполкомы һәм ауыл Советтәре бүленгән тауарҙарҙы ваҡытында алдырыуҙы сауҙа работниктәренән талап итмәйҙәр.

Урындағы Советтәр сәсеү эше осоронда сауҙа эше менән дә яҡындан шөғөлләнергә һәм яҙғы сәсеүҙә колхозсыларҙы көндәлек кәрәк тауарҙар менән өҙлөкһөҙ тәьмин итеүгә өлгәшергә тейештәр.

Яҙғы сәсеү эше менән большевистик етәкселек итергә, депутаттар һәм активистар аша баҫыу эштәренең барышын көндә күҙәтеп барырға кәрәк. Урындағы Советтәрҙең бөтә көсө юғары урожай алыуға нигеҙ һалыусы яҙғы сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауға тупланырға тейеш. Сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәреү өсөн колхозсылар, МТС һәм совхоз эшселәре араһында социалистик ярышты бөтә киңлеге менән йәйелдереү, вәғәҙә йөкләмәләрҙе үтәү һәм был эш менән көн һайын етәкселек итеү — хәҙер урындағы Советтәрҙең иң мөһим бурыстары.

Ул бурыстар намыҫ менән үтәлергә тейешле.

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең дүртенсе томы грузин телендә баҫылып сыҡты

ТБИЛИСИ. (ТАСС). Грузин ССР-ының государство издательствоһы В. И. Ленин Әҫәрҙәренең дүртенсе томын грузин телендә бастырып сығарҙы. Әҫәрҙең тәржемәһе ВКП(б) Үҙәк Комитеты эргәһендәге Маркс—Энгельс—Ленин институтының грузин филиалы тарафынан башҡарылды.

Китап 20 мең тираж менән донъяға сыҡты.

Наградаға яуап итеп

Оҙаҡ йылдар һәм яҡшы эшләгән өсөн республикабыҙҙың металлургтарын ордендар һәм медалдәр менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указын Белорет металлургтары ҙур рух күтәренкелеге менән ҡаршыланылар.

Заводта Указға арнап митинги үткәрелде. Ленин ордены менән наградланыусы сталевар Симонов бөтә коллективтың фекерен белдереп:

— Башка һис бер илдә металлургтың хеҙмәте былай юғары баһаланмай. Тик беҙҙең Советтәр илендә генә хеҙмәт дан эше, геройлыҡ эше. Хөкүмәтебеҙгә, партиябыҙға һәм личнo иптәш Сталингә металлургтар тураһындағы ҙур заботаһы өсөн күп рәхмәт белдерәбеҙ. Беҙ Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен арттырыу өсөн киләсәктә тағы ла яҡшыраҡ эшләрбеҙ, — тине.

Митингыла шулай уҡ өлкән газовщик Долганов, обер мастер Коршин һәм башка күп иптәштәр сығыш яһаныһар һәм конкрет йөкләмәләр алдылар.

Металлургтар юғары наградаға хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыу менән яуап бирәләр. Был көндәрҙә заводта эш темпы ныҡ үҫте. Май айының уҙған 13 көнөндә эш графигы суйын, корос, прокат буйынса байтаҡ арттырып үтәлде. Мартенселәрҙән Плоземцов, Симонов, домнасы Кочкин иптәштәр бер сменала бер ярым һәм унан да күберәк норма бирәләр.

ТРАКТОРИСТӘР ҺӘМ ТРАКТОРИСТКАЛАР! СМЕНА НОРМАЛАРЫН ЮҒАРЫ СИФАТЛЫ ИТЕП, АРТТЫРЫП ҮТӘГЕҘ!

МТС-тың КОЛХОЗДАР МЕНӘН ТӨҘӨГӘН ДОГОВОРЫН СОЦИАЛИСТИК ХЕҘМӘТ ГЕРОЙЫ ТИХОН АЛЕХИН БРИГАДАҺЫ КЕҮЕК НАМЫҪ МЕНӘН ҮТӘҮГӘ ӨЛГӘШЕГЕҘ!

☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆

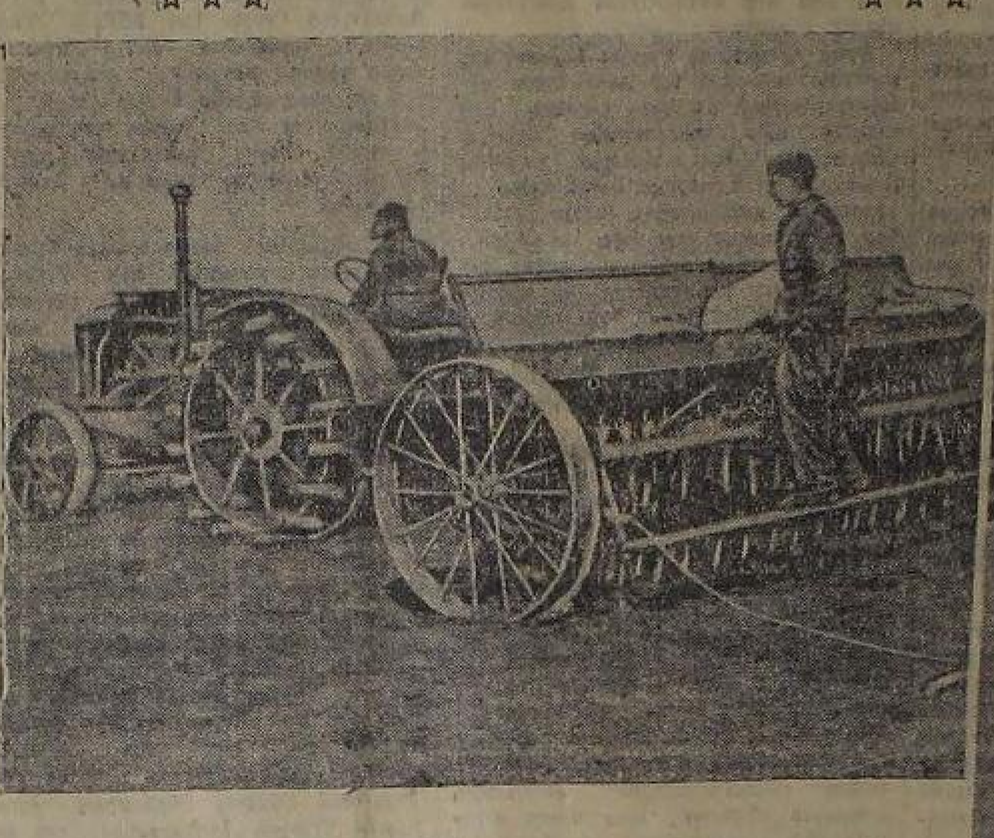

Дәүләкән Күргәҙмә-Терәк МТС-ының Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Тихон Алехин етәкселек иткән трактор бригадаһы, «Новая жизнь» колхозы менән төҙөгән договорын, сәсеү эштәре буйынса срогынан элек арттырып үтәне.

Һүрәттә: унда — трактор бригадаһының бригадиры Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Т. Е. Алехин. Һулда — уның агрегаты сәсеүҙә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Вәғәҙә срогынан алда үтәлде

Ужым сәсеүлектәре асыҡ йәшел төҫтәге бәрхәт кеүек йәйелеп яталар.

— Бына ҡарағыҙ! — тип йылмая Тихон Алехин. — Был ужым уҙған йыл беҙ эшкәрткән парға сәселгәйне, быйыл бының урожайы элекке бөтә йылдарға ҡарағанда ла юғарыраҡ буласаҡ.

Ул әйләрҙән еңелсә һикереп төштө лә ҡуйы ағастар аша үтеп баҫыуға юнәлде. — Ҡарап туйғыһыҙ бит егеттәр, быйыл ужымдар. Әнә бойҙай һәм һоло сәсеүлектәре. Ниндәй тигеҙ һәм берҙәм шытып сыҡҡандар. Ә сәсеп бөткәнгә 5-се генә көн бит әле.

Күҙ ҡарашы етмәҫлек баҫыуҙар киңлегендә «Новая жизнь» колхозының сәсеүлектәре йәйелеп ята. Иң ҡыҫҡа агротехник сроктарҙа сәселгән иртә культуралар берҙәм һәм тигеҙ булып шытып сыҡҡандар. Был ерҙәрҙе Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Алехиндың трактор бригадаһы эшкәртте. Улар Ворошилов өлкәһенең Ящиковский МТС-ы трактор бригадаһы бригадиры Евдомощенко саҡырыуына ҡушылып, игенселектең юғары культураһы өсөн көрәшергә һәм үҙҙәре эшкәрткән ерҙең һәр гектарынан 100-әр бот урожай алырға һүҙ биргәйнеләр. Хеҙмәт батыры һүҙендә ныҡ тора. Уның бригадаһы колхоз менән төҙөшкән договор йөкләмәләрен 6 көн әсендә арттырып үтәне. 400 урынына 530 гектар ер тырматылды. 733 гектар культивацияланып, 100 гектарға ашлыҡ сәселде, 343 килограмм ягыулыҡҡа экономия яһалды.

Геройҙың трактор бригадаһы баҫыу эштәренә тулы әҙерлек менән килде. Сәсеүҙең бер генә минуты ла бушҡа китмәһен өсөн бөтә саралар күрелде.

БЕРҘӘМ ЫНТЫЛЫШ

Баҫыу ҡарҙарҙан әреселде. Тик тәңгә һалкындар ғына йырғанаҡтарҙың өҫтән түңдыра. Ә бөгөн көндөҙ ер айырыуса иртә ирене һәм әкрынлап кибә лә башланы. 3 май көнөндә төштән һуң туңға һөрөлгән ерҙең өҫтөнән һоро пар күтәрелә башлағаны күренде. Был көндө Тихон Алехин колхоз председателе Стручков, партия ойошмаһы секретаре Мажитова, агротехник Кузнецов иптәштәр һәм бригадирҙар, звеноводтар менән баҫыу ҡарарға сыҡҡайнылар.

— Тырмата башларға мөмкин,—тип ҡарар иттеләр улар шунда уҡ.

«Новая жизнь» колхозы был ваҡытта сәсеүгә тулыһынса әҙер ине. Баҫыу ҡарарға килгән бригадирҙар ҙа, звеноводтар ҙа һәм трактористар ҙа етәкселәрҙең сигналын ғына көттөләр. Бер сәғәт тә үтмәне бөтә колхоз ауылы баҫыуға сыҡты. Аттар менән тырматыу эше тәүге көндә үк төнгә тиклем дауам итте. Аттарҙы туғарырға ваҡыт еткәнгә тиклем трактористар культиваторҙарын тағып әҙерләнеләр, машиналарҙы заправить иттеләр. Электр утының яҡтылығы менән баҫыу ҡараңғылығын ярып бураҙналарҙа төнгө эш башланды.

Тихон һәр бер тракторға айырым участка бирҙе. Ул трактористарға культивациялауҙың тәртибен тағы ла бер ҡат һөйләне һәм эштең сифатына айырыуса ныҡ иғтибар итеүҙе талап итте. Тәүге көндә үк смена нормаларын арттырып үтәү өсөн көрәш башланды. Бригаданың трактористоры Михаил Мосяков, Тимофей Стручков, Сергей Титов һәм Иван Соливан иптәштәр Дәүләкән яландарының шарттарында сәсеү срогының һәр бер сәғәте ҡиммәт икәнлеген яҡшы аңлайҙар, улар бушҡа юғалған һәр минуттың урожайға ҙур зыян килтерәсәген иҫтән сығармайҙар. Ул көндә ҡар ҡатыш ямғыр яуҙы, ҡулларҙы күшектерә ине. Ләкин бер кем дә быға иғтибар итмәй. Тәүге көндән төнөндә эш ер туңа башлау менән генә туҡталды.

ЕҢЕҮ ӨСӨН ҺӘР МИНУТ ҠИММӘТ

Ҡояш күтәрелде. Ләкин ер сәғәт 11-ҙәр тирәһендә генә ирене. Үткән көн өс трактор менән 90 гектар ер культивацияланған булып сыҡты. Ә иртә менән заготситендә сәскестәр таҡҡан трактор агрегаты эшкә башларға әҙер тора ине инде. Орлоҡ тейәлгән ылауҙар тегендә үк килгәндәр һәм сәсеүселәр сәскес йәшниктәренә бойҙай һалалар.

Һәр кем сәсеү агрегатын бер генә минутҡа ла бушҡа тотмаҫ өсөн тырыша. Мотор өҙлөкһөҙ эшләй.

Йәнәштәге участкала тәгәрмәсле трактор ер тырмата һәм икенсеһе культивация яһай.

Ҡараңғы төшкәс тракторист Иван Соливан сәскестәрҙе заготситенә алып сыға һәм уларҙы ер башына ҡалдырып моторҙы һүндерә. Сменаны Сергей Титов ҡабул итә. Улар икәүләп тиҙ генә тракторҙарҙың болттарына ултырған туҙандарҙы һөртәләр, прицепщиктар машинаны тиҙерәк һыу һәм ягыулыҡ менән заправить итер өсөн булышалар.

Учетчик участканы үлсәп ҡабул итте. Көндөҙгө сменала 30 гектар сәселгән һәм 125 гектар культивацияланған, 70 гектар майҙанда ер тырматылғанлығы беленде.

ДҮРТ КӨНЛӨК НОРМА ИКЕ КӨН ЯРЫМДА

Колхоз председателе Стручков Алехин егеттәренә рәхмәт белдерә. Уларҙың эшенә ҡарап һоҡлана. Маҡтарлыҡ та бар шул Алехин егеттәрен. Бөтә трактористар ҙа төнгө смена нормаларын һөрөүҙә лә, культивациялауҙа ла арттырып үтәнеләр. Эш сифаты отличнo. Трактористорҙың төнгө эш һөҙөмтәләре күрһәткестәр таҡтаһына яҙылып та ҡуйылған.

Төнгө сменала ҙур майҙанла ер әҙерләнгән. Иркенләп эшләү өсөн сәсеү агрегатына бөтә мөмкинлектәр бар. Машиналар төнгө һөрөүҙән һуң тәртипкә килтерелгәндәр. Бөгөн көн буйы сәсеүсе трактор ни бары 20 минутҡа ғына туҡтаны. Унда ла тракторҙы түгел, ә бер сәскесте генә көйләп сөҙөргә кәрәк булды. Ләкин был туҡтауҙы трактористар машинаны заправить итеү өсөн, колхозсылар сәскестәргә орлоҡ һалыу өсөн файҙаландылар.

Ҡояшлы көндәң һәр бер минуты ҡиммәт. Тракторҙар ҡыҙыулатылған тиҙлектә эшләйҙәр. Сәскестәргә звеноводтар үҙҙәре орлоҡ һалалар. Трактористар араһында етештереүсәнлектең юғары темпы эштең отличнo сифаты менән ҡушыла.

4 көнгә планлаштырылған 400 гектар туңға һөрөлгән ерҙе тырматыу планы 2 көн ярымда 530 гектарға еткереп үтәлде.

ЙӨКЛӘМӘ ҮТӘЛДЕ

Сәсеүгә башлағандың бишенсе көнөндә бөтә көс культивациялауға һәм сәсеүгә мобилизовать ителде. Ул көндә сәсеүгә беркетелгән агрегат эшкә ғәҙәттәгегә ҡарағанда иртәрәк сыҡты. Беренсе булып эшкә Тимофей Стручков тракторы башланы. Ул төшкә ашка ла туҡтаманы. Һәм уның өлгөһендә башҡалар ҙа шулай эшләнеләр. Улар киске тиклем сәсеүҙе тамамларға һүҙ бирҙеләр һәм һүҙҙәрендә тороу өсөн бөтә оҫталыҡтарын файҙаландылар. Был көн иң көсөркәнешле һәм ырамлы көн булды. Һәр кем бер үҙе ике кеше өсөн эшләне. Бер генә минут та бушҡа үтмәне. Киске, договорҙа планлаштырылған һуңғы гектарҙар сәселеп бөттө. Ләкин Стручков тракторын туҡтатманы. Сәскестәргә һалынған орлоҡтоң күплегенән файҙаланып тағы ла пландан тыш 5 гектар сәсте. СХТЗ — НАТИ был көндә рекордлы күрһәткескә ирешә. Бер сменала 75 гектар ашлыҡ сәселгәйне. Башҡалар ҙа унан ҡалышманылар. Колхоз менән өҫтәмә рәүештә килешелгәнсә 123 гектар ер пландан тыш культивацияланды һәм 122 гектар люцерна сәсеүлеге тырматылды.

ПАР ҺӨРӨҮ БАШЛАНДЫ

Сәсеү тамамланды. Тихон Алехиндең трактористоре иртә пар һөрөү эшенә башланылар. Герой етәкселек иткән механизаторҙар бригадаһы «Новая жизнь» колхозында иртә пар һөрөүҙең 260 гектар планын 15 майға тамамлау өсөн көрәшә. Тәүге 50 гектар һөрөлдө лә инде. Юғары урожай өсөн көрәш көндән-көн киң ҡолас ала.

Ғ. Идрисов,
Дәүләкән районы «Колхозсы» газетаһының яуаплы редакторы.

Н. Ғәлимов,
«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының махсус хәбәрсеһе.

„Таш-Йылға" колхозы сәсеүҙе тамамланы

Дүртөйлә районы «Таш-Йылға» колхозының члендәре баҫыуҙа ярышып эшләүҙәре һөҙөмтәһендә иртә культуралар сәсеү планын 6 көндә үтәп сыҡтылар. Колхоздың алдынғы сәсеүселәренән Минһаж Дәүләтбаев, Фәиз Яҡупов һәм Сәхип Ҡәрипов иптәштәр смена заданиеләрен бер ярым һәм ике тапҡырға арттырып үтәнеләр. Сәсеү эштәре ҡыҫҡа сроктарҙа яҡшы сифатлы итеп башҡарылды.

Хәҙер һуңғы культураларҙы сәсеү эштәре башланды.

Х. Хәсәнов.

Бер көндә 19 хеҙмәт көнө эшләне

Ҡыйғы МТС-ының Ибраһим исемендәге колхозын хеҙмәтләндереүсе Сабир Әхмәтов бригадаһы яҙғы баҫыу эштәрендә стахановса эш өлгөләре күрһәтә. Бригаданың тракторисе иптәш Вәкил Әхмәтов НАТИ тракторы менән смена һайын 6 гектар урынына 15 гектар ер һөрөп, 50 килограмм ягыулыҡҡа экономия яһай һәм бер көндә 19 хеҙмәт көнө эшләй. Уның сменщигы иптәш Вәлиев тә унан ҡалышмай.

Әхмәтшина звеноһы алда бара

Үрге-Ҡыйғы. (Телефон аша). Калинин исемендәге колхозда звенолар сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәреү өсөн ярышып эшләйҙәр. Иптәш Рауза Әхмәтшина звеноһы был ярышта алда бара. Был звено 26 гектар бойҙай, 21 гектар һоло, 10 гектар рыжик сәсеү планын 9 майға тулыһынса үтәне. Хәҙер звено члендәре һуңғы культуралар сәсеү эштәренә башланылар.

Ғ. Вәлиев.

Пар һөрөүгә башланылар

АСҠАР. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). «Красная Башкирия» һәм «Йәнгел» совхоздары ссеү көнен сәсеү эштәрен, баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу планын үтәү менән билдәләнеләр.

«Красная Башкирия» совхозы (директоры иптәш Сафронов) 8085 урынына 8108 гектар ашлыҡ сәсте. 13 гектар майҙанға 140 мең төп ағас ултыртты. Совхозда пландан тыш урман полосалары ултыртыу өсөн ер әҙерләнде һәм яныһан 5 мең төп тирәк, 30 мең төп һары акация ағастары ултыртыла.

Иптәш Переслоков етәкселек иткән Покровка бүлексәһенең трактористоре сәсеүҙә айырыуса яҡшы эш өлгөләре күрһәттеләр. Бүлексә бер аҙнала 1400 гектар бойҙай сәсте. Иптәш Сабачуктың трактор агрегаты көн һайын 120-шәр гектар ашлыҡ сәсеп норманы арттырып үтәне. Хәҙер ике совхоздың да механизаторҙары пар һөрөү эшен башланылар.

С. Мәүлютов.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

ПАРТИЯ КАБИНЕТТӘРЕ—ПАРТИЯ МӘҒАРИФЕНЕҢ ТЕРӘК ПУНКТЫ

Партия кабинеттәре — партия мәғарифенең терәк пункты булып торалар. Улар ВКП(б)) ағзаларының һәм кандидаттарының политик белемдәрен күтәреүҙә, марксистик-ленинсе теорияны үҙләштереүҙә партия ойошмаларына систематик ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Партиябыҙ Үҙәк Комитеты үҙенең «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсы» сығарылыу айҡанлы партия пропагандаһының ҡуйылышы тураһындағы» ҡарарында партия кабинеттәренең төп иғтибарын түбәндәгеләргә йүнәлтергә мәжбүр итте. Партия кабинеттәре үҙ эштәрендә лекторҙарға, докладсыларға, пропагандистәргә, агитколлектив етәкселәренә, агитаторҙарға, большевиктәр партияһы тарихен һәм теорияһын үҙ аллдарына өйрәнеүселәргә көндәлек ярҙам ойошторорға бурыслылар, тип әйтелә уҙ ҡарарҙа.

Республикабыҙҙың алдынғы ҡала һәм район партия комитеттәре ВКП(б) Үҙәк Комитетының был тарихи ҡарарҙарын һәм күрһәтмәләрен эҙмә-эҙлекле рәүештә үтәп, партия кабинеттәре эшен яҡшыртыуға серьез иғтибар бирәләр. Партия кабинеттәренең күпселеге марксистик-ленинсе теорияны пропагандалау буйынса ҙур эш башҡаралар. Улар беҙҙең кадрҙарыбыҙҙы, коммунистәрҙең бөтә массаларын идея-политик яҡтан тәрбиәләү эшендә мөһим роль уйнайҙар, лекторҙарға, докладсыларға, пропагандистәргә ныҡлы ярҙам күрһәтәләр.

ВКП(б)-ның Өфө ҡала партия кабинеты үҙенең эшен бына ошо нигеҙҙә ҡорҙо. Ул пропагандистәр менән дифференциаль эш алып бара. ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәктәре етәкселәре өсөн быйыл уҡыу йылы башланыр алдынан бер тапҡыр, уҡыу йылы барышында дүрт тапҡыр ике аҙналыҡ семинар үткәрҙе. ВКП(б) тарихенең тәүге 6 главаһы буйынса инструктаж яһалы, методик мәсьәләләр буйынса 4 тапҡыр лекция ойошторҙо. Политик мәктәп пропагандистәре менән айырым рәүештә эш алып бара. Улар өсөн шулай уҡ уҡыу йылы башланғанға тиклем бер тапҡыр, уҡыуҙар барышында өс тапҡыр ике аҙналыҡ семинар үткәрелде. Уҡыу программаһының бөтә 13 темаһы буйынса инструктаж бирелде. «Политик мәктәптең эшен ойоштороу һәм уҡыу планы», «Пропагандистең занятиеларға әҙерләнеүе», «Занятиеларҙа алып барыу методикаһы», «Пропагандистең телмәр культураһы», «Китап өҫтөндә эшләү» һәм башҡа шуның кеүек темаларға пропагандистәр менән занятиелар үткәрелде.

Большевизм тарихен һәм теорияһын үҙ аллдарына өйрәнеүсе коммунистәргә конкрет ярҙам күрһәтә. Марксизм-ленинизм классиктәре әҫәрҙәрен үҙ аллдарына өйрәнеүселәр өсөн лекция циклы ойошторолдо. Был сараларҙы үткәргәндә партия кабинеты активына, штаттан тыш пропагандистәргә таянып эш итә. Хәҙер партия кабинеты эргәһендә 292 штаттан тыш пропагандист эшләй. Партия кабинеты лекторҙарҙы, докладсыларҙы, агитаторҙарҙы лекциялар, докладтар һәм беседалар үткәреү өсөн уларға кәрәкле ҡулланма материалдар, күргәҙмә пособиелар һәм башҡа нәмәләр менән тәьмин итә. Алдынғы пропагандистәрҙең, политик мәктәптәр һәм түңәрәктәрҙең эшенә йомғаҡ яһала һәм был тәжрибәләр ҡаланың башҡа пропагандистәренә таратыла.

ВКП(б)-ның Киров район партия кабинеты ла үҙенең эшен тотошо менән коммунистәрҙе идея-политик яҡтан тәрбиәләү эшенә буйһондорған. Бында алдынғы пропагандистәрҙең, теге йәки был политик мәктәп һәм түңәрәктең эштәренә йомғаҡ яһау, уларҙың тәжрибәләрен уртаҡлашыу эше айырыуса яҡшы ҡуйылған. Пропагандистәр өсөн квалификациялы лекциялар, докладтар үткәрелә, улар менән асыҡ дәрестәр ойоштороло.

ВКП(б)-ның Учалы, Дәүләкән район партия кабинеттәре лә пропаганда эшен йәйелдереү буйынса район партия комитеттәренә ныҡлы ярҙам күрһәтәләр.

Шуның һөҙөмтәһендә был райондарҙа партия мәғарифе эше ойошҡан рәүештә бара. Политик мәктәп тыңлаусылары занятиеларға актив ҡатнашалар, ныҡлы әҙерлек менән киләләр. Программа материалын ныҡ үҙләштерәләр, китап менән эш итергә өйрәнделәр, үҙҙәренең белемдәрен урындағы тормош миҫалдарына бәйләй беләләр.

Ләкин айырым партия кабинеттәре үҙҙәренең төп бурыстарын ҡәнәғәтләнерлек үтәүҙән алыҫ торалар әле. Бигерәк тә пропагандистәрҙең теоретик һәм методик белемдәрен күтәреү буйынса насар эшләйҙәр.

Партияның район комитеттәре секретарҙәре һәм пропаганда бүлеге мөдирҙәренең күптән түгел булып үткән кәңәшмәһе Өфө, Баймаҡ, Стәрлетамаҡ район комитеттәренең үҙ партия кабинеттәре тураһында етерлек хәстәрлек күрмәүҙәрен билдәләне. Был райкомдар партия кабинеттәренең эш пландарын тикшермәйҙәр, уларҙың эштәренә конкрет йүнәлеш бирмәйҙәр.

Партия кабинеттәре — пропагандистәрҙең белемдәрен һәм квалификацияларын күтәреү үҙәге. Коммунистәрҙең һәм етәксе кадрҙарҙың политик белемдәрен күтәреү эшендә улар партия органдарының ысын ярҙамсыһы. Ө партия ойошмалары, ВКП(б) тарихен үҙ аллдарына өйрәнеүселәргә ярҙам күрһәтеү эшендә партия кабинеттәренең ойоштороусы ролен тағы ла көсәйтеүҙе тәьмин итә алалар.

Һуғыштан һуңғы, бигерәк тә үҙған йылғы уҡыу йылында политик мәктәптәр менән етәкселек итеүгә пропаганда эше буйынса етерлек тиклем тәжрибәһе булмаған кешеләр килде. Партия кабинеттәре пропагандистәрҙең был яңы отрядтәренә үҙҙәренең теоретик белемдәрен күтәреүҙә ярҙам күрһәтергә тейешлеләр.

Хәҙер партия мәғарифе системаһында яуаплы осор — 1948—1949 уҡыу йылына йомғаҡ яһау осоро килеп етте. Программа материалын өйрәнеү тамамланған политик түңәрәктәрҙә һәм политик мәктәптәрҙә май аҙағына тиклем йомғаҡлау беседалары үткәреләсәк. Район һәм ҡала партия кабинеттәрендә йомғаҡлау беседалары үткәреү буйынса вопросниктәр, теге йәки был түңәрәктә һәм политик мәктәптә ҡасан йомғаҡлау беседаһы үткәреләсәге тураһындағы график төҙөлә. Партия кабинеттәре пропагандистәр һәм тәүге партия ойошмалары секретарҙәре өсөн йомғаҡлау беседаларында тыңлаусыларҙың программа материалдарын нисек үҙләштереүҙәре, китап өҫтөндә эшләргә ни дәрәжәлә өйрәнеүҙәре асыҡландырыла.

. Партия кабинеттәре беседаларға әҙерлек осоронда марксизм-ленинизм теорияһын үҙ аллдарына өйрәнеүсе коммунистәргә көндәлек ярҙам күрһәтергә тырышалар. Улар менән беседалар, групповой һәм индивидуаль консультациялар үткәрәләр.

Ауыл ерҙәрендәге партия кабинеттәре консультацияларҙы бер нисә куста үткәреүҙе, шулай уҡ яҙма рәүештә һәм телефон аша консультация биреүҙе ойошторалар. Был эштәрҙе уңышлы башҡарыу өсөн партия кабинеттәре үҙ тирәләренә күп һанлағы актив, штаттан тыш пропагандистәрҙе туплайҙар. Беҙҙең партиябыҙ сафында политик яҡтан әҙерлекле коммунистәр бик күптәр. Белем һәм культураның бөтә тармаҡтары буйынса ла кадрҙар етерлек. Тик бына ошо пропагандистәр резервен тағы ла ныҡ һәм дөрөҫ файҙалана белеү талап ителә.

Политик белемдәрен үҙ аллдарына күтәреүселәр өсөн айырым әҫәрҙәр буйынса теоретик беседалар, тәжрибә алыу кәңәшмәләрен, рефераттар үткәреү бик әһәмиәтле.

Массалар араһында яуаплы политик эш үткәреүҙә агитаторҙарға һәм докладсыларға ярҙам итеү — партия кабинеттәренең туранан-тура бурысы булып тора. Партия кабинеттәре партия һәм хөкүмәттең мөһим ҡарарҙары буйынса, Совет государствоһының тышҡы һәм эске политикаһы мәсьәләләре буйынса квалификациялы лекциялар, докладтар ойоштороу юлы менән агитколлектив етәкселәренә, агитаторҙарға һәм докладсыларға бик ҙур ярҙам итә алалар. Күргәҙмәләр ойоштороу, әҙәбиәт һайлау һәм белешмә эштәрен ойоштороуға ҙур әһәмиәт бирелә.

Хәҙерге ваҡытта агитколлективтәрҙең, агитаторҙарҙың бөтә иғтибары яҙғы сәсеүҙе уңышлы үтәп сығыу мәсьәләһенә йүнәлдерелгән. Хәҙер, яҙғы сәсеү осоронда колхозсылар араһында политик-массовый эштәр алып барыу, социалистик ярыш ойоштороу буйынса уларға конкрет ярҙам күрһәтеүҙән дә почетлы эш юҡ.

Партия кабинеттәре агитколлектив етәкселәренә, агитаторҙарға эш пландары төҙөгәндә тейешле күрһәтмәләр бирәләр, алдынғы агитаторҙарҙың эш тәжрибәләрен популярлаштыралар.

Партия кабинеттәрен партия мәғарифенең терәк пункттарына әйләндереү — партия ойошмаларының көндәлек бурысы. Партия кабинеттәре ысынысынан бөтә пропагандистик кадрҙарға квалификациялы теоретик һәм методик белем биреү үҙәгенә әйләнделәр. Был маҡтаулы эш ВКП(б) райкомдарының ғорурлығы булып тора.

С. Нафикова.

СОЦИАЛИСТИК МАЛСЫЛЫҠТЫҢ ҮҪЕҮЕ ӨСӨН

Тоҡомло мал үҫтереүҙең государство рассадниктәре

СССР Министрҙәр Советы Башҡортостанда симменталь тоҡом малдарының государство рассаднигын ойоштороу тураһында күптән түгел ҡарар ҡабул итте. Был ҡарар нигеҙендә тоҡом малдары рассадниге ойошторолдо. Күйөргәҙе, Федоровка һәм Мәләүез райондарының тоҡом малдары фермаһы нигеҙендә ойошторолған был тоҡом малдарының государство рассадниге эшкә башланы ла инде.

Башҡортостан тоҡом малдарының государство рассадниге алдына ҙур бурыстар ҡуйылды. «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһында, СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты тарафынан ҡабул ителгән ҡарар тоҡом малдары рассаднигенең төп эш программаһы булып тора. Ул был ҡарарҙы үтәй барып, үҙ эшмәкәрлегенә ингән райондарҙа тоҡом малдары үҫтереүҙе өлгөлө юлға һалырға тейеш.

Колхоздарҙың фермаларында булған тоҡомдарҙы яҡшыртыу һәм тоҡомло йәш малдарҙы массовый рәүештә үрсетеү буйынса тоҡомсолоҡ эшен яҡшы ойошторорға кәрәк. Шул уҡ ваҡытта малдарҙың продуктивлеген 2—3 тапҡырға күтәреү саралары үткәрелергә тейеш. Был бурыстарҙы уңышлы үтәү өсөн тоҡом рассадниктәре, район ойошмалары менән берлектә, бөтә ойоштороу һәм зоотехник эштәрҙе киң йәйелдереп ебәрергә бурыслылар. Һәр бер колхозда продукты бирә торған малдарҙы үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы төҙөлергә һәм тотороҡло мал аҙығы базаһы тыуҙырылырға тейеш. Колхоздарҙа йыл аҙағына булған малдар һанына ҡарап, һәр бер колхозға талап ителгән күләмдә тупаҫ һәм һутлы аҙыҡтар әҙерләү планы бирергә, шулай уҡ страховой фондтар булдырыу сараларын күрергә, һыйырҙарҙы көн һайын йәшел үлән менән аҙыҡландырыу буйынса заданиелар бирергә һәм уны үтәүҙе ойошторорға кәрәк.

Тоҡом малы рассадниктәрендә тотороҡло мал аҙығы булдырыу маҡсатында 1950 йылдан да һуңламайынса мал аҙығы сәсеү әйләнештәрен үҙләштереү, күп йыллыҡ үләндәрҙе, тамыр аҙыҡтарын һәм башҡа мал аҙығы культураларын сәсеүҙе киңәйтеү бөтә общественностең төп бурысы. Сәселеп үҫтерелә торған үләндәр мал аҙығы өсөн талап ителгән бесәндең 70 процентын, шулай уҡ тамыр аҙыҡтар ҙа мөгөҙлө эре малдар өсөн талап ителгән һутлы аҙыҡтарҙың ҙур күләмен тәьмин итергә тейеш.

Государство рассадниктәре фермаларында төп иғтибарҙы малдарҙың тоҡомдарын яҡшыртыуға, селекция эшенә йүнәлдерергә кәрәк. Был маҡсатта башҡа өлкәләрҙән тоҡом малдарын алыу менән бергә, колхозсыларҙан да тоҡом малдарын һәм яҡшы һыйырҙар һатып алыу, контрактация һәм алыштырыу сараларын күрергә кәрәк. Фермаларҙа тоҡомло йәш малдарҙы үрсетеүгә ныҡ иғтибар ителергә тейеш.

Бөтә был бурыстар фермаларҙа эштәрҙең өлгөлө ҡуйылыуын талап итә. Производство-зоотехник учеты, тоҡом кенәгәһе, малдарҙы ашатыу, хеҙмәт көндәре учеты һәм башҡалар ныҡлы тәртиптә булғанда, мал һанын арттырыуҙа, малдарҙың продуктивлеген күтәреүҙә ҙур уңыштарға елгәшергә мөмкин. Тоҡом һыйырҙарының һөт биреүен һәм һөттән май алыныуын ай һайын билдәләп барырға кәрәк. Тоҡомло быҙауҙар күберәк имеҙелергә, туҡ тотолорға тейештәр.

Государство рассадниктәренә ингән тоҡом фермаларында алға ҡуйылған бөтә бурыстарҙы үтәү өсөн малсылыҡ работниктәре, колхозсылар араһында массовый аңлатыу эштәрен йәйелдереп ебәрергә кәрәк. Шулай уҡ махсус курстар һәм зооветеринар түңәрәктәр аша малсылыҡ кадрҙары әҙерләүгә серьез иғтибар ителергә тейеш. Государство тоҡом рассаднигенә ингән колхоздарҙың фермаларындағы бөтә эштәр юғары культуралы һәм өлгөлө итеп ойошторолған булырға тейеш.

В. Артемьев,
БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы эргәһендәге мал тоҡомо эше буйынса государство инспекцияһының өлкән инспекторы.

ӨС ЙЫЛЛЫҠ ПЛАНДЫ ҮТӘҮ ЮЛЫНДА

«Үрнәк» колхозы игенселек һәм малсылыҡ эштәрен бергә бәйләп алып бара белеүе менән Бәләбәй районында иң алдынғы сафта бара.

Хәҙер колхоз фермаһында 71 баш бестуж тоҡомло һыйырҙар, 225 баш һарыҡ һәм күп кенә һанда сусҡалар бар. Был ауыл хужалығы артеле члендәре һәм малсылыҡ работниктәре партия һәм хөкүмәттең «Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың продукты бирә торған общественный малсылығын үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһындағы ҡарарын ҙур күтәренкелек һәм ҡәнәғәтләнеү менән ҡаршыланылар.

10 йыл буйына малсылыҡ фермаһы менән етәкселек итеүсе коммунист иптәш Сәлим Шәйхиев ҡарарҙы өйрәнеүгә арналған йыйылышта былай тине:

— Беҙҙең колхоз малсылыҡты үрсетеү планын һәм государствоға малсылыҡ продукттары тапшырыу заданиеһын уңышлы үтәп килә. Ләкин беҙ был уңышлылыҡтар менән генә ҡәнәғәтләнергә тейеш түгелбеҙ. Малсылыҡты үҫтереүҙә партия һәм хөкүмәт тарафынан тәҡдим ителгән өс йыллыҡ план беҙҙең колхоз өсөн боевой программа булып тора.

Йыйылышта сығып һөйләүсе башҡа күп кенә колхозсылар иптәш Шәйхиевтең фекерен ысын күңелдәренән яҡлайылар. Йыйылыш колхоздың общественный малсылығын артабан үҫтереүгә ҡарата конкрет саралар билдәләне.

Хәҙер бында 200 баш һарыҡ һәм 60 баш ат өсөн торлаҡ һалына башланды. Малсылыҡты үҫтереүҙә хәл иткес роль уйнаған аҙыҡ базаһы булдырыуға ҙур әһәмиәт бирелә. К. А. Абдуллин.

Александр Чутких методы буйынса

Вагранщик Әсхәт Әхмәров

Металл переборка эсендәге ярҙ[illegible]торҙары бер туҡтауһыҙ гөүләйҙәр. Тейәү урынындағы вагранкала бик эҫе. Уның асыҡ тәҙрәһенән төрлө төҫтәге ялҡындарҙың уйнауы күренә. Мейестәге [illegible] ут табағырҡ буйлы, тулы [illegible] эшсенең йөҙөн яҡтырта.

Был, Черниковск ҡалаһындағы заводтың танылған вагранщигы Әсхәт Әхмәров. Сталинса яңы биш йыллыҡтың үҙған 3 йыл 4 ай ваҡыты эсендә ул 7 йыллыҡ норма бирҙе. Республикабыҙҙың промышленносе предприятиелары коллективтәренең үҙҙәренең елгәшеүҙәре тураһында иптәш Сталинға яҙған хаттарында алдынғы стахановсы сафында уның исеме телгә алына.

Оҫта вагранщик үҙенең уңыштарын арттырыуҙа дауам итә. Күп һанда яңы металл иретмәләре бирә.

Вагранкаға тултырылған болванкалар, суйын киҫәктәре көслө ялҡында ирәп шыйыҡ хәлгә киләләр. Смена мастеры Рыжов Әхмәровҡа тәү башта «йомшаҡ» суйын бирергә ҡуша. Был иретмәлә углерод аҙ була, шуға ярыла ул ватылыусан булмай. Вагранщик иретмәнең күрһәтелгән сифатта булыуына елгәшеү өсөн вагранканы систематик рәүештә күҙәтеп тора. Әгәр шихта, йәки кокс артыҡ һалынһа, иретмәнең сифаты насар буласаҡ, продукция бракҡа сығасаҡ. Ә үҙ эшенең оҫтаһы иптәш Әхмәров быға юл ҡуймай.

Вагранкала ялҡын көсө арта бара. Уның эргәһендә эшләүсе иптәш Әхмәровтың йөҙө тағы ла асығыраҡ яҡтыртыла. Оҫта вагранщик көсөн аямай эшләй. Ул йыл аҙағына тиклем яңынан 1,5 йыллыҡ норма үтәү өсөн көрәшә.

Е. Сапожников.

Профессиялар буйынса ярыш

Белорет ҡорос-сыбыҡ заводы эшсеһе, метиз промышленносенең иң яҡшы волочильщигы Вәлиев һәм травельщик Тайфоров иптәштәр Магнитогорск калибровочный заводы эшселәре Сәлихов һәм Курыгин иптәштәрҙе үҙ профессиялары буйынса социалистик ярышҡа саҡырҙылар.

Вәлиев һәм Тайфоров иптәштәр үҙ заводтарының даны өсөн көрәшеп, социалистик ярышта алдынғы урынға сыҡтылар. Улар апрель айында заданиеларҙы 190—210 процентҡа үтәп елгәштеләр һәм тик юғары сифатлы ғына продукция бирҙеләр.

А. Жуков.

Өлгө күрһәтәләр

Өфө вагондар депоһы коллективы апрель айы планын 131 процентҡа үтәне һәм бер ай эсендә генә оборотығы 35 мең һум средство бушатты.

Мастер Карманов етәкселек иткән тауар вагондарын ремонтлау цехы апрель айында 210 процент үтәлеш бирҙе. Слесарҙар Торгашев, Мурзаков, Миронов иптәштәр стахановса эшләүҙәре менән бөтә коллективҡа өлгө булып торалар.

Экзамендәр һәм һынауҙарҙы өлгөлө үткәреүҙә комсомол һәм пионер ойошмалары

Мәктәп менән комсомолдың бурысы бер: ул — коммунистик общество төҙөүселәрҙең үҫеп килгән йәш быуынын тәрбиәләү. Шуға күрә лә ВЛКСМ-дың быйыл мартта булып үткән XI съезы, «Мәктәптәрҙә комсомол ойошмаларының бурысы — уҡыусыларҙың белемдәрен тәрәнәйтеүҙә, уларҙың донъяға ҡараштарын киңәйтеүҙә, белергә теләүҙәрен һәм ҡыҙыҡһыныуҙарын үҫтереүҙә уҡытыусыларға бөтә саралар менән булышлыҡ күрһәтеүҙән, пионер ойошмалары менән етәкселекте артабан көсәйтеүҙән һәм уларҙың эшен яҡшыртыуҙан тора», тип ҡарар итте.

Большевиктәр партияһы етәкселегендә комсомол тәрбиә эштәре буйынса бик ҙур тәжрибә тупланы һәм үҙ сафтарында Тыуған илгә фиҙакәр рәүештә бирелгән миллиондарса ҡыҙҙарҙы һәм егеттәрҙе тәрбиәләп үҫтерә. Үҙенең эшен дөрөҫ ойоштороп, комсомол мәктәптә ҙур эштәр үткәрә.

Хәҙер һәр бер мәктәптең һәм ундағы комсомол һәм пионер ойошмаһының тормошонда яуаплы момент — 1948—1949 уҡыу йылы эсендә үткәрелгән эш өсөн партия алдында, Тыуған ил алдында экзамен тотоу ваҡыты килеп етте.

Был экзамендең һөҙөмтәһе мәктәптәге һәр бер комсомол һәм пионер ойошмаһының эше, көрәшкә булдыҡлылығын һәм оҫталығын күрһәтәсәк. Экзамендәр һәм һынауҙар мәктәптәрҙәге комсомол һәм пионер ойошмаларының был буйынса комсомолецтәрҙең һәм пионерҙарҙың отличноға уҡыуҙары өсөн көрәште нисек ойоштороуҙарына, уларҙың экзаменға әҙерләнеүгә көстәрен нисек туплауҙарына бәйләнгән буласаҡ.

Өфө ҡалаһы мәктәптәренең комсомол һәм пионер ойошмалары экзамен һәм һынауҙарға өсөнсө сиректә үк әҙерләнә башланылар. Март айының тәүге яртыһында был мәсьәлә комсомол йыйылыштарында тикшерелеп, уның буйынса конкрет ҡарарҙар ҡабул ителде.

Молотов районының 49-сы номерлы мәктәбендә секретары иптәш Иванова булған комсомол ойошмаһы март башында йыйылыш үткәреп, унда экзамендәргә әҙерлек мәсьәләһен актив рәүештә тикшерҙе. Һәр бер комсомолецтең дәрестә елгәшеүе, программа материалын ҡабатлауҙың барышы өҫтөнән контроль ҡуйылды, дәрестә артта ҡалыусы комсомолецтәрҙең ата-әсәләре менән бәйләнеш булдырылды. Өсөнсө сиректә был комсомол ойошмаһы комсомолецтәрҙең 98 процент елгәшеүҙәренә ирешә. Хәҙерге ваҡытта мәктәптән, кластан тыш барлыҡ эш экзамендәргә яҡшы әҙерләнеү бурысына буйһондоролған. Комсомол ойошмалары тарафынан үткәрелә торған общественный эштәр минимумға тиклем кәметелделәр һәм улар мәктәп дирекцияһы менән бик ныҡ килешелгән хәлдә генә үткәреләләр. Комсомол комитеты көндәлек дәрестәрҙең барышы һәм дүртенсе сиректә үтелә торған материалдың үҙләштерелеүе өҫтөнән даими контроль алып бара. Айырым дәрестәр буйынса күҙәтеү лекциялары, индивидуаль һәм коллектив консультациялар ойоштороло.

Ленин районының 1-се номерлы мәктәбендә пионерҙар дружинаһы ла һуңғы айҙарҙа үҙенең бөтә эшен экзамендәргә әҙерләнеүгә буйһондорҙо.

Ләкин ҡала мәктәптәрендәге комсомол һәм пионер ойошмаларының эшендә экзамен һәм һынауҙарға әҙерләнеүҙә серьез етешһеҙлектәр бар әле. Күп кенә ойошмалар үҙҙәренең эштәрен үҙгәртеп ҡормағандар һәм мәктәптәрҙә тәрбиә эше үткәреүҙә партия, комсомол тарафынан үҙҙәренә йөкмәтелгән яуаплылыҡты тоймайҙар.

2-се номерлы мәктәптең комсомол ойошмаһы комсомолецтәрҙең дәрестә яҡшы елгәшеүҙәре, һынауҙарға яҡшы әҙерләнеү өсөн принципиаль көрәш алып бармай әле. Бында хатта һынауҙарға әҙерләнеү мәсьәләһенә арналған стена газетаһы ла сығарылмаған, уҡыусы комсомолецтәрҙә экзаменға әҙерлек настроениеһы тыуҙырылмаған. Комсомол комитеты айырым комсомолецтәрҙең үтелгән материалдарҙы ҡабатлауҙары өҫтөнән контролде ҡәнәғәтләнерлек алып бармай, уҡыуҙа артта ҡалыусы комсомолецтәргә һәм пионерҙарға талапсан мөнәсәбәт ҡуйылмаған, уларҙың ата-әсәләре менән бәйләнеш юҡ.

15-се номерлы мәктәптең пионерҙар дружинаһында 278 кеше бар, шуларҙан өсөнсө сиректә 41 бала уҡыуҙа елгәшмәй. Бындай хәл дружина советын пионерҙарҙың уҡыуҙары өсөн борсолорға, дәрестә елгәшеү һәм һынауҙарға әҙерлекте яҡшыртыу тураһында ҡайғыртырға мәжбүр итергә тейеш ине. Ләкин, киреһенсә ҡаршы, дружина советы һәм өлкән вожатый иптәш Нафикова ошо ҡәнәғәтләнмәҫлек хәл менән килешкәндәр һәм асылда экзамендарға әҙерлектән ситтә тороп ҡалғандар. Отрядтарҙа беседалар, сборҙар үткәрелмәй, был мәсьәләгә ҡарата стена газеталары сығарылмай, ә звеноларҙа һис эш бөтөнләй туҡтатылған.

Был мәктәптә отряд вожатыйҙары үҙҙәре генә эшләйҙәр, класс етәкселәре уларҙың эшендә ярҙам күрһәтмәйҙәр. Шуға күрә йыш ҡына ваҡыттарҙа эш формаль үткәрелә, балаларҙы ҡыҙыҡһындырырлыҡ булмай, кластағы уҡытыу-тәрбиә эшенән айырылған була һәм пионерҙарҙың дәрестә елгәшеүҙәрен күтәреүгә һис бер төрлө йоғонто яһамай.

Класс етәкселәре пионер ойошмаһына үҙҙәренең ярҙамсыһы итеп ҡарамайҙар, уның эш йөкмәткеһе менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Мәҫәлән, VI класс етәксеһе иптәш Баймуллина пионерҙар сборында бер генә тапҡыр ҙа ҡатнашмаған, һәм пионер ойошмаһы үҙе лә директор алдына был мәсьәләләрҙе талапсан рәүештә килтереп ҡуймай.

Хәҙер экзамендәргә әҙерлек осоронда пионер һәм комсомол ойошмалары уҡытыусылар менән айырыуса тығыҙ бәйләнештә тороп эшләргә тейештәр.

Экзамендәр башланыуға һанаулы көндәр генә ҡалды. Комсомол һәм пионер ойошмалары бөтә эште хәҙер планға бик ныҡ яраҡлы рәүештә генә үткәрергә, үҙҙәре тарафынан ойоштороло торған барлыҡ сараларҙы экзаменға яҡшыраҡ әҙерләнеү мәсьәләһенә буйһондорорға, уҡыусылар менән эшләүҙә инициатор һәм ойоштороусы, был эште ойоштороуҙа директорҙың һәм уҡытыусыларҙың ысын ярҙамсылары булырға тейештәр.

Барынан элек эште һәр бер кластың эш үҙенсәлектәренә нигеҙләп ойошторорға, һәр бер отрядтең, звеноның эшенә яҡын торорға, һәр бер уҡыусыны яҡшы белеп эш итергә кәрәк. Комсомолецтарға һәм пионерҙарға уларҙың бурыстары һәм материалдарҙы ҡабатлау эшен нисек итеп яҡшыраҡ ойоштороу, эш көнөн нисек дөрөҫ файҙаланыу кәрәклеге тураһында яҡшылап аңлатыу һәм үткән дәрестәрҙе ҡабатлау өҫтөнән комсомол комитеты һәм дружина советы контроль алып барырға бурыслы.

Намыҫлылыҡ тураһында, аңлы дисциплина өсөн көрәш тураһында, класс намыҫы өсөн көрәш тураһында отрядтарҙа беседалар үткәреп, уларҙы һынауҙарға ихлас күңелдән әҙерләнеү мәсьәләһе менән бәйләргә кәрәк. Шул уҡ ваҡытта 4-се класс уҡыусыларының беренсе тапҡыр экзамен бирәсәктәрен иҫәпкә алып, уларға экзамендәрҙең нисек үткәрелеүен, нисек әҙерләнергә кәрәклекте аңлатыу бурысы тора. Өлкән вожатый һәм комсомол комитеты секретары шулай уҡ 7-се һәм 10-сы кластарға ла ҙур иғтибар бирергә тейештәр, сөнки был кластарҙа уҡыусылар ете йыллыҡ һәм урта мәктәп курсы буйынса мәктәпте тамамлау экзамендәре бирәсәктәр.

Уҡыусыларҙың ҡайһы берҙәре өйҙә дәрес әҙерләй алмайҙар. Комсомол һәм пионер ойошмалары ундай уҡыусыларҙың был эш менән мәктәптә шөғөлләнә алыуҙары тураһында хәстәрлек күрергә бурыслылар. Быны өсөн мәктәптә махсус бүлмәләр ойошторорға, уларҙы дәреслектәр, күргәҙмә пособиелар менән тәьмин итергә, уҡытыусыларҙың дежурствоһын ҡуйырға, күҙәтеү лекциялары һәм айырым дәрестәр буйынса консультациялар үткәрергә кәрәк.

Бөтә кластан тыш эш дирекция менән берлектә үткәрелһен. Ул саралар ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Уҡыусыларға общественный һәм уҡыуҙан тыш башҡа эште күп йөкмәтеүҙе бөтөрөү саралары тураһындағы» ҡарары нигеҙендә үҙгәртелергә тейеш. Тик эште ошолай ойоштороп ебәргән хәлдә генә экзамендәргә һәм һынауҙарға әҙерлек менән бәйләнештә комсомол һәм пионер ойошмалары алдына ҡуйылған бурыстарҙың үтәлеүенә елгәшергә мөмкин буласаҡ.

Экзамендәргә әҙерлек менән бер ваҡытта комсомол һәм пионер ойошмалары балаларҙың йәйге ял итеүе, тыуған крайҙы өйрәнеү буйынса турист походтары ойоштороу, яңы уҡыу йылына әҙерлек эшендә дирекцияға ярҙам итеү тураһында ла онотмаҫҡа тейештәр.

Хәҙерге ваҡытта комсомол ойошмаларында һәм пионер отрядтәрендә комсомолдың XI съезы ҡарарҙарын өйрәнәләр. Был ҡарарҙар мәктәптәрҙәге комсомол һәм пионер ойошмаларының эш программаһы булып тора. Ошо мәсьәләгә арналған йыйылыштарҙа комсомолдың XI съезының ҡарарҙарын үтәү буйынса конкрет саралар планын билдәләргә кәрәк. Был йәһәттән Киров районының 11-се ир балалар мәктәбе эшен өлгө итеп алырға мөмкин.

Был мәктәптә комсомол йыйылышы комсомолдың XI съезының йомғаҡтары тураһындағы докладты тикшергәндән һуң конкрет эш планы ҡабул итте. Унда экзамендәргә әҙерләнеү, йәйге [illegible] эштәренә һәм яңы уҡыу йылына әҙерлек мәсьәләләре индерелгән.

Был мәктәптең комсомолецтәре химия, физика кабинеттәрен йыһазландырыуҙа, биология кабинеттәрен күргәҙмә пособиелар менән тулыландырыуҙа преподавателдәргә булышлыҡ итергә, парталар һәм класс таҡталары ремонтлауҙа мәктәпкә ярҙам күрһәтергә, спорт майҙаны төҙөргә, мәктәп ихатаһына ағастар ултыртырға, 200 кубометр утын ташып, уны бысып ҡуйырға һәм башҡа күп эштәр эшләргә планлаштыралар.

Был мәктәптең уңышлы эштәре беҙҙең бөтә мәктәптәребеҙ өсөн өлгө булып торорлоҡ.

Комсомолецтәр һәм пионерҙар экзамендәргә тәрән һәм ныҡлы белем менән, үҙҙәренең көстәренә тулы ышанған хәлдә, күтәренке рух менән килергә бурыслылар.

Һәр бер мәктәптәге комсомол ойошмаһының һәм пионер дружинаһының бурысы эште һынауҙарға һәм экзамендәргә уңышлы әҙерләнеүгә ярҙам күрһәтерлек итеп ойоштороуҙан тора.

А. Мамедова,
ВЛКСМ Өфө ҡала комитетының мәктәп эше буйынса секретары.

Ағас ултыртыу буйынса алған йөкләмәне тулыһынса үтәргә!

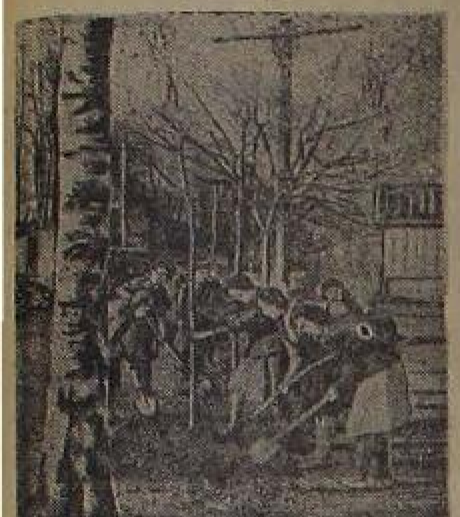

Өфө ҡалаһының 18-се партсъезд исемендәге артель коллективе ҡаланы төҙекләндереүҙә актив ҡатнаша.

Һүрәттә: артель работниктары А. Матросов исемендәге паркта ағас ултыртыуҙа.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Урман аҙнаһы яҡшы үтте

Аҡъяр. (Телефон аша). Районның колхозсылары һәм МТС работниктары тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын үтәү өсөн көрәшкә күтәрелделәр.

«Красный доброволец», «Игенсе», Буденный исемендәге колхоздарҙың ғәмәлдәре «Урман аҙнаһы» үткәреүҙә актив ҡатнашты. Ағас ултыртыу планын бер-нисә көн эсендә арттырып үтәнеләр. Был колхоздарҙа 2—3-әр гектар баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды.

3 майҙа—еҫеү көне хөрмәтенә район учреждениеларында, предприятиеларында эшләүселәр колхоздарға ағас ултыртыуға ярҙамға сыҡтылар. Связь контораһы работниктары Сталин исемендәге колхозда бер гектар, ә район типографияһы работниктары Фрунзе исемендәге колхозда 0,30 гектар ағас ултырттылар.

Р. Шафикова.

БУЗДӘК РАЙОНЫ ИГЕНСЕЛӘРЕ ЙӨКЛӘМӘЛӘРЕН АРТТЫРЫП ҮТӘНЕЛӘР

Бүздәк районының игенселәре быйыл ҙаян буйынса 150 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртырға тейеш ипеләр. Бейек һубашы эштән Сталингә яҙған хатта улар был планды 300 гектар итеп үтәргә һүҙ бирҙеләр. Улар һүҙҙәрен үтәнеләр. Бөтә кыйыылыктарында алған йөкләмәләрен 10 майға тулыһынса үтәүгә өлгөрттеләр.

«Кызыл маяк», «Динамо», «Правда», Ворошилов, Тимирязев исемендәге колхоздарҙа «Урман аҙнаһы» айырыуса ойошканлыҡ менән үтте. Был колхоздар ағас ултыртыу планын бик ҡыҫҡа срокта байтаҡ арттырып үтәнеләр.

«Кидаш» колхозының питомнигы колхоздарҙы бер нисә мең тел юҡо, ҡайын ағастары, ҡурай еләге, ҡарағат ҡыуаҡтары менән тәьмин итте.

Х. Саттаров.

Агроном кәңәше

Сәсеү нормалары тураһында

Сәсеү нормаһын дөрөҫ ҡулланыу — урожайҙы күтәреүҙә әһәмиәте ҙур итә.

Бигерәк тә сәсеү нормаһын кәметеүҙән һаҡланырға кәрәк һәм, шулай уҡ, уны көрәсен тыш арттырыу ҙа файҙа бирмәй.

Сәсеү нормаһын билдәләгән ваҡытта үсемлеккә кәрәк булған дым, азыҡ һәм яҡтылыҡты тулыһынса тәьмин итеүгә күҙә тоторға кәрәк.

Урманлы һәм ямғыр күп була торған райондарҙа, юғары урожай биреүсе тупраҡлы ерҙәрҙә сәсеү нормаһы күберәк, ә ипде ҡоролоҡло райондарҙа, кипеҙенсә, сәсеү нормаһы кәмерәк булырға тейеш.

Ауыл хужалығында эшләүсе алдынғы колхозсылар, стахановсылар һәм тәжрибәселәр, бер гектарға 6е ибә бер квадрат метр ергә нисә бөртөк орлоҡ сәселергә тейеш икәнлегенән сығып, сәсеү нормаһын билдәләйҙәр. Был, өсөн тулы сығышлы орлоктар ғына иҫәпкә алына.

Бигерәк тә бойҙай өсөн сәсеү нормаһын дөрөҫ билдәләргә кәрәк, сөнки ул бик аҙ ҡыҙыклана. Бойҙай ҡыуағының өстәмә тармаҡтары, күп ваҡытта башаҡланмайынса ҡалалар һәм улар түбән урожай бирәүсе булалар.

Тупраҡ һәм климат шарттарын, шулай уҡ тупраҡҡа сәскән орлоктың бетеүе лә иҫәпкә алып, сәсә ашарылыуың нәтә тоткол, йомшак бойҙай өсөн һәр квадрат метр ергә сәсеү нормаһын түбәндәгеләр тәҡдим итергә мөмкин: ҡоро Ялан, райондары өсөн 450 бөртөк; урманлы ялан райондары өсөн 500—550 бөртөк; урманлы һәм күп ямғыр яуыусан районлар өсөн бер квадрат метр ергә 600 бөртөк орлоҡ етергә тейеш. Ҡаты бойҙай өсөн был нормаларҙы 10 процент самаһы арттырырға кәрәк, ә ипде арыуыра-бүй сәскән ҡолда был нормаларға ҡарта ла 15—20 процент естәрргә кәрәк була.

Был нормаларҙан сығып һәр гектарға күпме килограмм орлоҡ сәсергә кәрәклеген белер өсөн, башта орлоктың абсолют ауырлығын һәм уның хужалыҡ яраҡлылығын белергә кәрәк.

Өсәр ҙа бер квадрат метр ергә кәрәк булған орлоҡ һаныи орлоктың абсолют ауырлығына арттырып хужалыҡ яраҡлылығына бүлгән, сәсеү нормаһы килеп сыға. Өйтәйек, бер квадрат метр ергә 500 бөртөк тулы сығышлы бойҙай орлоғо сәсергә кәрәк; мәҫәлән, орлоктың абсолют ауырлығы 28 грамм, ә хужалыҡ яраҡлылығы 95 процент. Был хәлдә сәсеү нормаһы (500 × 28) : 95=147 килограмм була.

Шул уҡ рәүештә башка культуралар өсөн дә сәсеү нормаһын иҫәпләп сығарырға мөмкин.

Сәсеү нормаһын билдәләгән ваҡытта һәр бер хужалыҡта был йылдар буйынса ҡулланып килгән сәсеү нормаларын тәжрибәләрен, агротехника кимәлдәрен, сәсеү срокарын иҫкә аларға кәрәк. Агротехника кимәле иң тиклем юғары булһа, шул тиклем сәсеү нормаһы күберәк була, сәсеүҙен бересе көндәренә ҙа нормаһы кәмерәк, ә һуңғы көндәргә арттыра барырға кәрәк.

Үткән йыл Башҡортостан ауыл хужалығы Министрлеге райондарға самалы сәсеү нормалары биргәйне. Был нормалар орлоктоң 100 процент хужалыҡ яраҡлылығынан сығып төҙөлгәйне. Рәсмиттә, ипндәй генә хужалыҡ яраҡлылығы 100 процент булған орлоҡ юҡ. Шуға күрә, был нормаларҙы тейешенсә төҙәтә индерергә тура килә. Мәҫәлән, колхозда орлоктоң хужалыҡ яраҡлылығы 95 процент кенә булһа, был нормаларҙы биш процент арттырып сәсергә кәрәк.

Сәсеү ваҡытында орлокты түгелеүһеҙләтеүгә, урлауҙан бик ныҡ һаҡларға кәрәк. Сәсеүҙең сифатына ҙур әһәмиәт бирелергә һәм ныҡ контроль булдырылырға тейеш. Орлоктың бер бөртөгө лә эрам-ташран ителәмәсен, тейешенсә тупраҡҡа күмдерергә, бының өсөн, биргәк тә ул менән сәсеүсә тейеш бүлеп сығарырға кәрәк, сөнки ул орлоҡ тупраҡҡа күмелмәйенсә өҫтә ҡалһа, уны кош-ҡорт сүпләп, әрәм була.

Министерство тарафынан райондарға тәҡдирләнгән нормалар түбән түгел. Был нормалар менән сәсеүгә ҡыҫҡа срок эсендә, юғары сифатта үтәргә, һис шикһеҙ юғары урожай кәтергә мөмкин.

Г. Ашимов,

Башҡортостан ауыл хужалығы Министерствоһының бөртөклө культуралар управлениеһы баш агрономы.

Пассажирҙәр йөрөтөү өсөн автобустар

Өфө йылдың 15 майынан башлап республикабыҙҙа пассажирҙар йөрөтөү өсөн автобустар Өфөнән — Бәрәгә, 1 майҙан Өфөнән — Кушнаренкоға, Өфөнән — Баҡалыға һәм райондарҙа Стәрлетамаҡтан—Белоретҡа, Стәрлетамаҡтан — Стәрлебашҡа — Федоровкаға, Стәрлетамаҡтан — Чиаловка, Бәрәнән — Янаулыға — Аҫыныға — Карлыҡулға һәм Дыуанга — Кыйғыға—Сулпаннига йөрөй башлайҙар.

Был пассажир машиналарын тәьмин итеү өсөн Бөрө, Стәрлебаш һәм Мәләүез автобазаһыларҙа ойошторолдо.

Бөтә маршруттар буйынса ла етерлек булыу иткән ерҙә былтыр ремонтлап ҡулландырылған автомашиналар һәм машиналарҙы йөрөтөү өсөн шоферҙар билдәләнде.

Ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоуҙарҙы бөтөрөргә

СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең «Колхоздарҙа ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоуҙарҙы бөтөрөү саралары тураһында» 1946 йылдың 19 сентябрь ҡарары колхоздарҙы хужалыҡ яғынан нығытыуҙы ойоштороуҙа, общественный милкте арттырыуҙа, уларҙың интерестәрен һаҡлауҙы көсәйтеүҙә, колхоздарҙың общественный хужалығын киңәйтеүҙә һәм нығытыуҙа бик ҙур роль уйнаны. ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы, колхоздарҙың эштә артабан уңышы — колхоз тормошондағы бөтә мәсьәләләрҙә хәл иткән саҡта ауыл хужалығы артеленең сталинсо Уставы талаптарын күҙәтеүҙең ниндәй дәрәжәлә булыуынан килә, тип билдәләне.

Был ҡарар сыҡҡандан һуң үҙған осорҙа республикабыҙҙың халыҡ судтары ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоуҙарҙы бөтөрөү буйынса ҙур эш башҡарҙылар. Суд ҡарарҙары буйынса меңдәрсә баш мал, тиҫтәләрсә миллион һум аҡса һәм башҡа бик күп милкәт колхоздарға ҡайтарып бирелде.

Ләкин һуңғы ваҡытта байтаҡ райондарҙа халыҡ судтары һәм суд исполнителдәре ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоуҙарҙы бөтөрөү буйынса һәм дебитор бирәсәктәрҙе колхоздар файҙаһына юллап биреү буйынса эшмәкәрлектәрен йомшарттылар.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы ошо йылдың 5 майында «СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең 1946 йыл 19 сентябрь ҡарарының үтәлеше һәм дебитор бирәсәктәрҙе колхоздар файҙаһына юллау өлкәһендә республика халыҡ судтарының эштәре тураһында» мәсьәлә ҡарап, күп кенә халыҡ судтары ҡәнәғәтләнерлек эшләмәйҙәр, тип билдәләне. Бишбүләк, Бүздәк, Ҡырмыҫҡалы, Мәсетле, Оло-Тиләк һәм башҡа райондарҙағы халыҡ судтары колхоздарҙың юллау эшен 10 көн срокта ҡарау тураһындағы законды тупаҫ рәүештә боҙалар, волокитаға юл ҡуялар. Мәҫәлән, Иглин халыҡ судына Ворошилов исемендәге колхоздың Боганач тигән береүҙән 9150 һум аҡса юллауы тураһындағы эш 1947 йылдың 10 июнендә килгән булыуына ҡарамаҫтан, бары тик 1948 йылдың 5 майында, йәғни 9 ай ваҡыт үткәс кенә ҡаралған.

Айырым халыҡ судтары үҙҙәренә ингән юллауҙарҙы ҡарауҙа волокитаға юл ҡуялар, суд ҡарарының 15 көн ҙә һуңламай үтәлеүен күҙәтеп тормайҙар. Бындай хәлдәр бигерәк тә Баҡалы, Балтас, Благовещен, Кушнаренко, Туймазы һәм Өфө райондары халыҡ судтарында бар. Мәҫәлән, Оло-Тиләк район халыҡ суды «Шишма» колхозы файҙаһына Әфтәхетдиновтан һәм Вәлиевтән 1903 һум аҡсаны юллап алыу тураһында 1948 йылдың 26 июнендә ҡарар сығарған, ә исполнительный лист тик 1949 йылдың 28 апрелендә генә яҙылған. Салауат район халыҡ судының Арҡауыл МТС-ынан «Ишбулат» колхозына автомашинаны ҡайтарып биреү тураһында ҡарары ошо көнгә тиклем үтәлмәй.

Республикала 1948 йылдағы исполнительный листарҙың 12,5 проценте юллау өсөн милкәттәр булмауы йәки хөкөм ителеүселәрҙең табылмауы арҡаһында үтәлмәне. Айырым суд исполнителдәре халыҡ судтары тарафынан контроль булмауҙан файҙаланып, дөрөҫ булмаған акт төҙөп, колхоз милкен түҙҙырыусыларҙы яҡлау юлына баҫалар. Мәҫәлән, Ғафури районының 2-се участка халыҡ судының суд исполнителе Садыков исполнительный лист буйынса «Пионер» колхозы файҙаһына Смоленцовтан 6800 һум аҡсаны юллағанда, уның һыйыры һәм быҙауы булыуға ҡарамаҫтан, суд ҡарарын үтәү өсөн Смоленцовтың хужалығы юҡ тигән акты төҙөй.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы халыҡ судтары эшендәге бындай хәлдәрҙе түҙеп торғоһоҙ һәм бындай тәртипһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙе, эштәрҙе юлға һалыуҙа юстиция Министерствоһы етерлек саралар күрмәй, юстиция Министерствоһының ревизорҙары халыҡ судтары эшендәге етешһеҙлектәрҙе тикшереү менән сикләнәләр, уларға практик ярҙам күрһәтмәйҙәр, урындағы халыҡ судтарына етәкселек етерлек түгел, тип билдәләп һәм халыҡ судтары эштәрен яҡшыртыу сараларын күреүҙе талап итте.

Халыҡ судтарында ҡаралмай ятҡан эштәрҙе 1949 йылдың 1 июненә тиклем ҡарап бөтөрөргә һәм бөтә исполнительный листарҙы 20 июнгә тиклем үтәргә, эштә волокита тыуҙырыусы, суд ҡарарҙарын дөрөҫ үтәмәүсе судьяларҙы һәм суд исполнителдәрен яуапҡа тартырға кәрәк.

Министрҙар Советы шулай уҡ күп кенә райондарҙа колхоздарҙың юллауҙары буйынса эштәрҙең ҡаралыуы өҫтөнән күҙәтеүҙә район прокуратураларының ҡәнәғәтләнерлек эшләмәүҙәрен күрһәтеп үтте. 30 районда үткәрелгән тикшереү буйынса 1948 йылдың 9 айында судтар тарафынан ҡаралған бындай эштәрҙә прокурорҙарҙың ҡатнашлығы был категориялағы ҡаралған эштәрҙең иң бары 14,6 процентен тәшкил итә. Күп кенә район прокурорҙары суд эштәрендә ҡатнашмайҙар. БАССР Министрҙар Советы республика прокуроры иптәш Набатовҡа район прокурорҙарының эштәрен көсәйтеүҙе талап итте. Улар ауыл хужалығы артеле Уставын ныҡ һаҡлауҙа күҙәтселекте көсәйтергә тейештәр.

С. Аллямов,

Башҡорт АССР-ы юстиция министры.

Өфө районы уҡытыусылары өлгөһөндә

Профсоюздар инициаторҙар һәм ойоштороусылар

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең СССР-ҙың Европа өлөшөндәге ялан һәм урман-ялан райондарында юғары һәм тотороҡло урожайҙар үҫтереүҙе тәьмин итеү өсөн баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү планы тураһындағы ҡарары һәм В. И. Ленин исемендәге ауыл хужалығы академияһының август сессияһы материалдары урындарҙа профсоюз члендәре араһында өйрәнелде. Бөтә райондарҙа ла уҡытыусылар кәңәш, урындағы комитеттар буйынса профсоюз члендәренең һәм профсоюз активының йыйылыштары үткәрелде. Бер үк ваҡытта Тулы булмаған урта мәктәп работниктары профсоюздарының Үҙәк Комитеты тарафынан рекомендовать ителгән тема буйынса лекция, доклад, беседалар үткәрелде, урындарҙа йөҙәрләгән докладчиктар, меңәрләгән беседчиктар эшләнеләр.

Район уҡытыусылары мәктәптәрҙә орлоҡ йыйнау, питомниктар, яңы баҡсалар, урман һаҡлаусы полосалар булдырыу буйынса звенолар төҙөйҙәр, йәш натуралистар түңәрәктәре, мичуринселар мәйешө ойошторолдо. Өфө районы уҡытыусылары мөрәжәғәтенә яуап биреүҙә инициатива күрһәткән райондарҙан — Ғафури, Күгәрсен, Тәтешле, Ауырғазы, Бүздәк, Белоҡатай һәм башҡа күп кенә райондарҙың уҡытыусылары айырыуса тырышып эшләйҙәр.

Өфө районында уҡытыусылар һәм тәрбиәселәр өсөн 17 агро-биология түңәрәге һәм 17 лекторий ойошторолдо. Уларҙа колхоз активы өсөн бөтәһе 97 лекция үткәрелде. Районда уҡытыусылар һәм уҡыусыларҙан ағас орлоғо йыйнау, питомниктар һалыу, урман полосалары ултыртыу буйынса 120 звено ойошторолдо. Казаровка ете йыллыҡ мәктәбе мәктәп ергәһе участкаһына баҡса культуралары ултыртыу өсөн 37 йәшник орлоҡ әҙерләне. Йәш натуралистар түңәрәге тәбиғәт һәм ҡоштарҙы һаҡлау буйынса ҙур эштәр үткәрҙеләр.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планына арналған уҡытыусылар кәңәше шулай уҡ Ғафури районында ла үткәрелде. Райондың уҡытыусылары Өфө районы уҡытыусыларының мөрәжәғәтенә яуап итеп конкрет йөкләмәләр алдылар. Район 22 комитетында производство кәңәшмәләре үткәрелде. Биология уҡытыусыларынан 18 кеше колхозда ағас ултыртыу буйынса етәксе кадрҙар әҙерләү курс-семинарҙары менән етәкселек итәләр. Мәктәптәрҙә 24 йәш натуралистар түңәрәге ойошторолдо. Райондың мәктәптәре быйыл мәктәп баҡсаларында 4.030 төп декоратив ағастар, 2.600 төп емеш ағастары, 4.460 алан ҡыуағы һәм 22.670 төп башҡа төрлө ағастар ултыртасаҡтар. Өфө районы уҡытыусыларының мөрәжәғәтенә шулай уҡ Тәтешле районы уҡытыусылары ла практик эш менән яуап бирәләр.

Өфө ҡалаһы, Молотов районының 7-се номерлы мәктәбендә лә мәктәп яны участкаһында һәр төрлө ағастар ултыртыу, баҡсалар булдырыу пландаштырылды. Күгәрсен, Ауырғазы, Баймаҡ, Балтас, Байкыбаш, Ҡариҙел, Аҫҡын, Белоҡатай, Маҡар һәм башҡа райондарҙың уҡытыусылары ла халыҡ араһында ҙур пропаганда эштәре алып баралар.

Ф. Рәшитов.

УРЫНДАҒЫ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕ НАСАР ЭШЛӘЙҘӘР

Тауар әйләнешен көсәйтеүҙә урындағы промышленность предприятиеларенә почетлы бурыстар йөкмәтелгән. Улар эске бай ресурстарҙан сығып урындарҙа киң ҡулланыу һәм хужалыҡ тауарҙарын етештереүҙе бөтә яҡлап йәйелдереп ебәрергә, совет потребителдәренә төрлө ассортиментта, күп һәм яҡшы сифатлы изделиелар бирергә тейештәр. Бының өсөн беҙҙең большевиктар партияһы һәм Совет хөкүмәте урындағы промышленносте күтәреүҙә эҙмә-эҙлекле хәстәрлек күрә. Государство тарафынан ҙур ярҙамдар күрһәтелә. Башҡортостандың урындағы промышленность предприятиелары тик бер үткән йылда ғына государствобыҙҙан күп һанда механизмдар — таҡта ярыу рамалары, локомобилдар, электр моторҙары, оборудованиелар, бер нисә миллион һумлыҡ төрлө материалдар алды. Өс миллион һумдан күберәк средство капиталь төҙөлешкә ебәрелде. Государствоның ошондай ҙур ярҙамы арҡаһында республикабыҙҙың урындағы промышленносе әлеңән-әле киңәйтелә бара.

Шулай ҙа урындағы промышленность предприятиелеренең эштәре бөгөнгө көндөң талаптарына яуап биреүҙән бик алыҫ торалар әле. Системала бигерәк тә эске ресурстарҙы файҙаланыу, изделиеларҙың ассортиментен киңәйтеү һәм продукцияларҙың сифатын күтәреү мәсьәләләре йомшаҡ ҡуйылған. Үткән йылда һәм ағымдағы йылдың дүрт айы эсендә күп кенә төр изделиелар эшләп сығарыу үҙләштерелгән һәм валовой продукция етештереү планы үтәлгән. Ләкин һан яғынан ғына, ә сифат күрһәткестәре бик түбән әле. План ассортименте яғынан үтәлмәй. 1948 йылда район промкомбинаттары буйынса планлаштырылған 63 төр изделиенең 33 төре буйынса задание үтәлмәне. Шулай уҡ хәл быйыл да үҙгәрмәне. Дүрт ай ваҡыт эсендә билдәләнгән 50 төр изделиенең 31 төре генә эшләп сығарылды. Был изделиелар ҙа аҙ һанда етештерелә. Атап әйткәндә, елгәргес машиналары һәм уларҙың деталдәрен, кирбес, алебастр, эзбиз, черепица, ҡаҙандар, мебель кеүек мәһим хужалыҡ тауарҙары эшләп сығарыу пландары үтәлмәй.

Республикабыҙҙың ҡалаларында һәм колхоз ауылдарында киң ҡоласта алып барылған төҙөлеш эштәре күп һанда төҙөү материалдары талап итәләр. Был талаптарҙы ҡәнәғәтләндереүҙә урындағы промышленность Министерствоһының предприятиелары ҙур роль уйнарға тейештәр ине. Үкенескә ҡаршы, Министерство, уның ҡарамағындағы предприятиелар төҙөү материалдары етештереүҙе большевиктарса ойоштороп ебәргәндәре юҡ. Сәбәбе, уның әһәмиәтен баһалап еткермәүҙә. Балтас, Бәләбәй, Белорет, Бишбүләк район промкомбинаттарының мөмкинлектәре булған бер ваҡытта эзбиз, кирбес, алебастр кеүек материалдарҙы етештереү менән һуңғы ваҡытта шөғөлләнмәүен бары тик үрҙә әйткән сәбәптәр менән генә аңлатып була.

Министерство ҡарамағындағы 62 район һәм ҡала промкомбинаттары араһынан Архангель, Йылайыр, Абҙан, Баҡалы, Миәкә, Ҡариҙел комбинаттары насар эшләйҙәр. Улар үткән йылдың производство программаһын үтәүҙе тәьмин итмәнеләр һәм ағымдағы йылда артта һөйрәлеп киләләр.

Архангель райпромкомбинатының күп төрлө производство тармаҡтары: аяҡ һәм өҫ кейемдәре тегеү, быйма баҫыу, мебель, кирбес, дегет ҡыуыу, обозный производстволары, гидростанцияһы, тирмәне, таҡта ярыу рамаһы, сушилкаһы, ағас эшкәртеү станоктары бар. Ләкин сырьё менән тәьмин ителмәүҙәре арҡаһында производство цехтары тулы ҡеүәтендә файҙаланылмайҙар. Предприятиеның етәкселәре күберәк государство фондына иҫәп тоталар, эске ресурстарҙы мобилизовать итеү өсөн тейешле саралар күрмәйҙәр, хужаларса инициатива күрһәтмәйҙәр.

Район урындағы ресурстарға, мәҫәлән, урманға бай. Бында күп төр ағас нәмәләре — хужалыҡ тауарҙары етештереүҙе киң йәйелдереп ебәрергә мөмкин. Үкенескә ҡаршы, комбинат етәкселәре урындағы резервтарҙы файҙаланыуҙа конкрет саралар күрмәүҙәре һөҙөмтәһендә үткән йылда ағас изделиеларенән өҫтәл, ултырғыс, шкаф, парта кеүек изделиелар бик аҙ һанда эшләнгән. Комбинат 1948 йылда иң бары 273 мең һумлыҡ ҡына продукция эшләп сығарған. Һуғышҡа тиклем район ағастан етештерелгән матур һауыттары менән республикабыҙға дан алған район ине. Һуңғы йылдарҙа был эш менән шөғөлләнмәйҙәр.

Урманлы Йылайыр районында ла шундай уҡ хәлде күрәбеҙ. Район промкомбинатына ағас изделиелары эшләп сығарыуҙы киң йәйелдереү өсөн мөмкинлектәр аҙмы ни? Предприятиенең таҡта ярыу өсөн бысҡы рамаһы, ағас эшкәртеү станоктары, фрезерлау станогы, мебель производствоһы бар, сырьёһы — урманы ла янында. Ә шулай ҙа үткән йылда эшләп сығарылған бөтә продукция (ағас һәм башҡа изделиелар) бары 210 мең һум тәшкил итә. Сөнки цехтар тулы ҡеүәттәрендә файҙаланылмайҙар. Кирбес производствоһы үткән йылда бөтә сезон буйына бары 20 мең дана ғына кирбес бирҙе. Ә ул бының бер нисә тапҡыр артығыраҡ бирә ала ине.

Мәсьәлә — хужалыҡсыларҙың булған мөмкинлектәрҙе файҙалана һәм эште ойоштора белмәүҙәрендә тора, тип әйтергә кәрәк. Райпромкомбинаттың элекке директоры иптәш Филиппов эште яҡшыртыу өсөн практик саралар күрәһе урынға күберәк лығырҙауҙан бушамаңы. Хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү һәм заданиеларҙы үтәү өсөн ныҡышмалы көрәш ойоштормаңы. Комбинат ағымдағы йылдың беренсе квартал планын 48,9 процентҡа генә үтәне. Ул осраҡлы түгел. Был хәл Министерствоны борсомаған кеүек, район Советы башҡарма комитетен дә борсомай. Район Советы башҡарма комитеты ла районының промышленносен үҫтереү мәсьәләһе менән конкрет рәүештә шөғөлләнмәй, райпромкомбинаттың эшмәкәрлеген даими контролировать итмәй.

Бәләбәй, Ҡариҙел, Мәләүез кеүек башҡа ҡайһы бер район промкомбинаттарының эше лә ошондай хәлдә тора.

Дүртөйлө районындағы Өңгәҙәк елгәргес машиналары заводы күп ваҡыттан бирле өҙөклөктә эшләй. Завод ағымдағы йылдың беренсе кварталында план буйынса билдәләнгән 350 елгәргес машинаһы урынына 258 генә машина эшләп сығарҙы. Хеҙмәт етештереүсәнлеге түбән. Цехтарҙың тулы ҡеүәтендә эшләүе тәьмин ителмәй. Республикала ҙур әһәмиәт тотҡан был предприятиенең эшен яҡшыртыу юлында Министерствоның етәкселәре лә һайланыуҙарҙан алыҫ китә алмайҙар.

Планды һан һәм ассортименте яғынан үтәү өсөн көрәштең йомшаҡ булыуы менән бер рәттән, продукцияның сифатын күтәреү мәсьәләһе лә тейешле юғарылыҡҡа ҡуйылмаған. Һөҙөмтәлә ҡайһы бер изделиелар — урындыҡ, өҫтәл, аяҡ, өҫ кейемдәре һәм башҡалар йыш ҡына түбән сифатлы булалар.

Продукциялар потребителдәрҙең һорауҙарына ҡарата билдәләнгән ассортиментенда етештерелмәүҙәре һәм сифаттары түбән булыуы арҡаһында оҙаҡ ваҡыт буйына реализовать ителмәй ятҡырылалар. Мәҫәлән, Архангель, Мәләүез, Белорет, Благовещен райпромкомбинаттарында нормативтән тыш күп әҙер продукциялар ятҡырыла. Ә тотош Министерство буйынса алғанда хәрәкәтһеҙ ятҡан әҙер продукциялар миллиондарса һум тәшкил итә. Был хәлдәр обороттағы средстволарҙың һәм шулай уҡ тауарҙарҙың әйләнештәренә серьёз тотҡарлыҡ килтерҙеләр.

Быларҙың бөтәһе лә беренсе нәүбәттә урындағы промышленность Министерствоһы тарафынан түбәнге предприятиеларға етәкселектең йомшаҡ булыуы, үтәлештә оператив күҙәтмәүе һәм кадрҙар менән даими эш алып барылмауы тураһында һөйләйҙәр. Системала работниктарҙың йыш алышыныл тороуҙары ла осраҡлы хәл түгел. Үткән йылда промкомбинат директорҙарының яртыһы тип әйтерлек, ә ағымдағы йылдың өс айы эсендә 17 директор төрлө сәбәптәр менән алмаштырылған. Был, кадрҙарҙы идея-политик яҡтан тәрбиәләүҙең, уларҙы эшмәкәрлек сифатына ҡарап һайлап алыуҙың йомшаҡ ҡуйылыуын күрһәтә.

Икенсе яҡтан — айырым райондарҙа һәм ҡалаларҙа хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтары ла киң ҡулланыу тауарҙары етештереүсе урындағы промышленность предприятиеларенең эштәре менән етерлек ҡыҙыҡһынмайҙар. Район һәм ҡала промкомбинаттарының производство эшмәкәрлеген яҡшыртыуға тейешле ярҙамды күрһәтмәйҙәр. Промкомбинаттарҙың эштәре исполкомдарҙың ултырыштарында тикшерелмәй, ә тикшерелгән ваҡиғаларҙа ошотҡанда бер генә тыңлана.

Системала производство пландарын уңышлы башҡарып килеүсе, государствоға ҙур экономиялар биреүсе Өфө машиналары заводы, Стәрлетамаҡ горместпромкомбинаты кеүек алдынғы предприятиелар күп. Ләкин алдынғыларҙың эш тәжрибәләрен башҡаларға күсереү мәсьәләһе менән Министерство конкрет шөғөлләнмәй.

Совет потребителдәренең киң ҡулланыу тауарҙарына булған һорауҙарын ныҡ иҫәпкә алып, урындағы промышленность работниктары үҙҙәренең эшендә ҡырҡа һынылыш яһарға тейештәр. Бигерәк тә урындағы сырьё ресурстарын киң файҙаланыу юлы менән тауар етештереүҙе арттырырға, яңы төр изделиелар эшләп сығарыуҙы ҡыйыу үҙләштерергә һәм продукцияның сифатын күтәреүгә елгәшергә кәрәк. Сифат, ассортимент һәм әҙер продукцияны потребителдәргә йылдам еткереү — төп мәсьәлә булып торорға тейеш.

Урындағы промышленность Министерствоһы һәм уның предприятиелары потребителдәргә күп һәм яҡшы сифатлы продукция биреү өсөн ысын большевистик көрәш ойошторорға һәм шул көрәш менән оператив етәкселек итергә бурыслылар. Бында һис һүҙһеҙ урындағы Советтарҙың башҡарма комитеттарынан район промышленносен үҫтереү мәсьәләһе менән даими шөғөлләнеүҙәре, промкомбинаттарҙың эшенә контролдек итеп, уларҙың производство эшмәкәрлеген күтәреүҙә практик ярҙам күрһәтеүҙәре талап ителә.

Г. Әмиров.

З. Хисматуллин.

СИТ ИЛДӘРҘӘН ТЕЛЕГРАММАЛАР

Румыния общественносе Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн билдәләргә әҙерләнә

БУХАРЕСТ, 12 май. (ТАСС). Румыния Халыҡ республикаһының общественносе бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн тантаналы рәүештә билдәләргә әҙерләнә.

Бухарестә Пушкин көндәрен үткәреү өсөн махсус комитет төҙөлдө. Уның составына илдең политик һәм культура тормошонда күренекле деятелдәр — Бөйөк Милли Собрание президиумының председателе академик Пархон, Бөйөк Милли Собрание президиумының вице-председателе яҙыусы Михаил Садовяну, Румыния эшселәр партияһы Үҙәк комитетының секретары Кишиневский, профессор Константинеску-Яш, профессор Раутy, академик Роллер, академик Тома, профессор Витнер, яҙыусылар союзының председателе Захария Станку, яҙыусылар союзының секретарҙары яҙыусылар Михаил Новиков, Шахигиян, «Скынтейя» газетаһының яуаплы редакторы Сорин-Тома һәм башҡалар инде.

Пушкин көндәрендә бөйөк рус шағиренә арналған кисәләр ойошторола. Байтаҡ ҡалаларҙа Пушкинга арналған күп кенә әҙәби кисәләр булып үтте лә инде.

Румыния радиоһы бөйөк рус шағиренә арналған махсус тапшырыуҙар ойошторҙо. Газеталар һәм журналдар Пушкин тураһында мәҡәләләр һәм уның әҫәрҙәренән өҙөктәр баҫып сығаралар.

Бухарестә һәм башҡа ҡалаларҙа «Шағирҙең йәш сағы» тигән кинофильм күрһәтелә.

Пушкиндең әҫәрҙәренә иң яҡшы тәржемәләргә конкурс ойошторолдо. Юбилейға ҡарата почта маркалары сығарыла. Бөтә издательстволар ҙа А. С. Пушкин әҫәрҙәрен баҫып сығарырға әҙерләйҙәр.

Израиль государствоһы БМО-ға член итеп алынды

НЬЮ-ЙОРК, 12 май. (ТАСС). 12 майҙа кис менән БМО Генеральный Ассамблеяһының ултырышында 12 тауышҡа ҡаршы 37 тауыш менән Израиль государствоһы Берләшкән Милләттәр Ойошмаһына член итеп алынды.

Шахт Чилиҙә үҙенә йәшеренеү урынын тапты

ЛОНДОН, 12 май. (ТАСС). Рейтер агентствоһы хәбәрсеһенең Сант-Яго-нан (Чили) хәбәр итеүенә ҡарағанда, унда һайын сыға торған «Вез» 11 майҙа, Гитлерҙең элекке финанс министры Шахт Чилиға килергә тейеш, унда ул Сант-Яголағы текстиль фирмаларының береһендә техник контролер сифатында эшләргә тейеш тигән хәбәр баҫып сығарған.

Тикшерелеп етмәгән хәбәрҙәргә ҡарағанда, Шахт шулай уҡ Чили финанс органдары эргәһендә советник вазифаһын да башҡарасаҡ.

Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификациялау тураһындағы мәсьәләне Англия парламентында тикшереү алдынан

ЛОНДОН, 11 май. (ТАСС). Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификацияларға тәҡдим итеүсе Бевиндең резолюцияһы иртәгә общиналар палатаһында тикшереләсәк.

Бөгөн парламент членҙары коммунистар Галлахер һәм Пиратин был резолюцияға түбәндәге төҙәтмәне индерҙеләр:

«Төньяҡ-атлантик договор БМО Уставының положениеларына ҡапма-ҡаршы килгәнлектән һәм Уставтың бары тик БМО членына ҡоралы һөжүм булған ваҡиғала ғына коллектив рәүештә үҙ-үҙеңде оборонлау хоҡуҡын күҙҙә тотҡан 8-се главаһына ла, 51-се статьяһына ла тура килмәгәнлегенә палата ышанғанлыҡтан; һәм бынан, Төньяҡ-атлантик договорҙың маҡсаттары БМО Уставында каүҙаланған тыныслыҡ маҡсаттарына тура килмәй һәм Ҡушма Штаттарҙың теләге буйынса һайлап алынған һәм Советтар Союзына ҡаршы, Көнсығыш Европа илдәренә ҡаршы һәм капиталистик илдәрҙәге коммунизм көстәренә ҡаршы хәрби агрессия тураһында хыялланыусы илдәрҙең блогын төҙөүгә йүнәлтелгән тигән һығымтаға килеп, палата Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификациялауҙан баш тарта».

Англияның общиналар палатаһында

Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификациялау тураһындағы мәсьәләне тикшереүгә ҡарата

ЛОНДОН, 12 май. (ТАСС). «Дейли уоркер» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, бойондороҡһоҙ лейборист Плэттс-Миллс коммунист депутаттар Галлахер менән Пиратин тарафынан Бевин резолюцияһына индерелгән төҙәтмәгә ҡул ҡуйған; ул төҙәтмә Төньяҡ-атлантик договорҙы ратификацияламаҫҡа саҡыра.

Бынан элек хәбәр ителгәненсә, Бевиндең резолюцияһы общиналар палатаһында 12 майҙа тикшерелергә тейеш ине.

Шулай уҡ Төньяҡ-атлантик договорҙы кире ҡағырға саҡырыусы лейбористар Чемберлин һәм Том Брэддок тарафынан индерелгән төҙәтеүҙән башҡа, лейбористар тағы ла күп кенә төҙәтеүҙәр индерҙеләр.

Сидней Силвермэн менән Уорби икеһе бергә ике төҙәтмә индерҙеләр.

Прес Ассошиэйтед агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, кисә лейбористар Скеффингтон-Лодж менән Драйберг тә шулай уҡ Бевиндең резолюцияһына төҙәтеү индергәндәр, был төҙәтеүҙә улар былай тип белдерәләр: «Төньяҡ-атлантик договор Көнсығыш менән Көнбайыш араһында үҙ-ара шик һәм аңлашылмаусанлыҡты көсәйтәсәк, машина оборудованиеларе һәм сырьё менән сауҙа итеүҙә яңы сикләүҙәр индереү һөҙөмтәһендә Европаны экономик яҡтан аяҡҡа баҫтырыу процесе оҙаҡҡа һуҙыласаҡ һәм артабан культура һәм ғилми бәйләнештәр алып барыуға ҡамасаулаясаҡ, шуға күрә палата был договорҙы ратификациялау эшен кисектерергә саҡыра».

АҠШ-та прогрессив деятелдәрҙе эҙәрләү

НЬЮ-ЙОРК, 12 май. (ТАСС). Иммиграция властары Американағы бөтә славяндар конгресының секретары Пиринскийҙе һөргөнгә ебәреү тураһындағы эште, уға үҙ-үҙен яҡлауға әҙерләнеү мөмкинлеген биреү өсөн, судта тикшереүҙе 6 июнгә кисектерҙеләр. Хөкүмәт Пиринскийҙе, йәнәһе ул «Ҡушма Штаттарҙың хөкүмәтен көслөк менән ҡолатыуҙы яҡлап сығыш яһаусы ойошмала» тора тип ғәйепләү нигеҙендә, һөргөнгә ебәрергә ниәтләй.

Пиринский матбуғат өсөн яһаған үҙенең белдереүендә был суд эҙәрләүен характерлап, был Американағы бөтә славяндар конгресына Америка хөкүмәтенең хәрби политикаһына ҡаршы уның тарафынан күрһәтелгән протесҡа яуап итеп, алдан уйланған кампания булып тора, тигән. Пиринский, мине шуның өсөн арестҡа алдылар, сөнки мин Ҡушма Штаттар, Советтар Союзы һәм тыныслыҡ һөйөүсе башҡа илдәр халыҡтарының Рузвельт тарафынан алып барылған дуҫлыҡ һәм хеҙмәттәшлек политикаһына кире ҡайтыуҙы яҡлап актив сығыш яһаным, тип билдәләгән.

Корея Халыҡ-демократик республикаһы хөкүмәтенең ҡарары

ПХЕНЬЯН, 12 май. (ТАСС). Корея Халыҡ-демократик республикаһының министрҙар кабинеты республиканың көньяҡ өлөшөндә ер реформаһы тураһында закон проекты эшләү өсөн комиссия төҙөү хаҡында ҡарар ҡабул итте. Был ҡарарҙа, республиканың төньяҡ өлөшөндә бөйөк ер реформаһы үткәреү һөҙөмтәһендә крәҫтиәндәр ерҙең тулы хужалары булып әйләнделәр, көньяҡ өлөштә Америка империалистарының колонизаторлыҡ политикаһы һәм Ли Сын Мандың марионет хөкүмәтенең реакцион политикаһы һөҙөмтәһендә, ер элеккеһә бәләкәй генә бер төркөм помещиктар ҡулында тип әйтелә. Республиканың көньяҡ өлөшөндә йәшәүсе халыҡтың иң ҙур күпселеген тәшкил иткән крәҫтиәндәр сиктән тыш ҙур аренда түләүҙән, мәжбүри поставкаларҙан яфа күрәләр. Республика конституцияһы һәм хөкүмәт программаһы нигеҙендә яҡын көндәр эсендә республиканың көньяҡ өлөшөндә ер реформаһы үткәреү кәрәклеген таныл, министрҙар кабинеты республиканың көньяҡ өлөшөндә ер реформаһы тураһында закон проектын төҙөү буйынса Хон Мен Хи председателлегендә 21 кешенән комиссия төҙөнө.

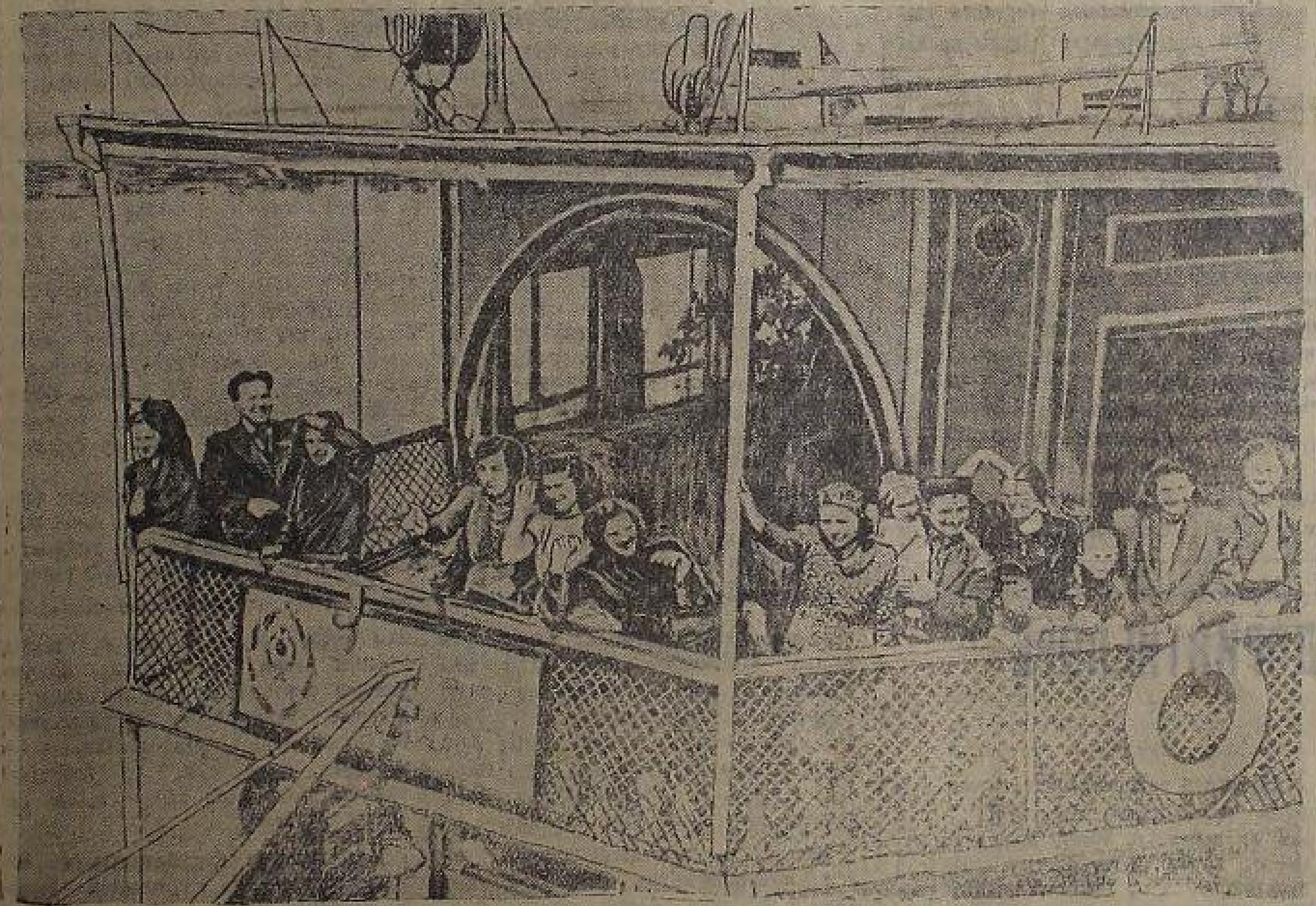

Башҡорт государство Академия театры 11 майҙа Ҡазанға йәйге гастролгә китте.
Һүрәттә: башҡорт Академия театры артистарынан бер төркөм «И. С. Никитин» пароходы палубаһында.
М. Әхмәтьянов фотоһы.

ҮТКӘН ТЕАТРАЛЬ СЕЗОН ХАҠЫНДА

Паркҡтарҙағы һәм урамдарҙағы юкәләр, ҡайындар япраҡҡа төрәләләр. Урам мәйҙәнтәрендә яҙҙың тәүге йырсылары — умырзаялар күренә. Ағиҙел, боҙҙан арсылып, ярҙарына һыйыша алмай ярһып аға. Яҙҙың ошондай гүзәл көндәрендә Өфө халҡының һөйөклө һәм иң «ҡарт» театры — Башҡорт Государство драма театры үҙенең сезонын ябып, туғандаш республикабыҙ башҡалаһы Ҡазанға гастролгә китте. Өфө—Ҡазан маршрутынан китеүсе тәүге аҡ пароходтың пассажирҙары — башҡорт искусство деятелдәре.

Беҙ башҡорт драма театрына тәрән мәхәббәт һәм ҙур талаптар ҡуйып ҡарайбыҙ. Сөнки ул беҙҙең республикабыҙҙа берҙән-бер академ театр, сөнки ул йәш совет башҡорт драматургияһын яңы кадрҙар менән байытыуҙа иң ҙур ярҙамсы.

Шуға күрә лә беҙ уның һәр бер уңышлы спектакле өсөн һөйөнәбеҙ, етешһеҙлектәрен ҡаты тәнҡитләйбеҙ, театрҙы артабан үҫтерергә тырышабыҙ.

Театр үткән сезонда алты яңы спектакль ҡуйҙы. Шуларҙың дүртеһе—оригиналь пьеса («Ҡала иртәһе», «Ағиҙел ярында», «Тальян гармонь», «Вәғәҙә онотолмай»). Был алты спектаклдең дүртеһе хәҙерге осор кешеләре хаҡында. Уларҙың, һәр бер пьесалағы кеүек, ыңғай яҡтары ла, етешһеҙлектәре лә бар. «Вәғәҙә онотолмай» пьесаһын (беҙ бында спектакль хаҡында ғына яҙабыҙ) режиссер Ҡадир Бакиров ҡуйҙы. Ул, был постановкаһы менән, үҙенең хәҙерге эпоха кешеләрен дөрөҫ һәм тәрән аңлауын күрһәтте. Ә постановщик һәм актер өсөн иң серьез һәм яуаплы эш совет кешеләренең образын тыуҙырыуҙан тора. Сөнки кешелек донъяһы үҙенең оҙон тарихында совет халҡынан да гүзәлерәк һәм мәһабәтерәк кешене белмәй. Ул — коммунизм төҙөүсе боец.

«Вәғәҙә онотолмай» спектакленең уңышлы яҡтары менән бергә, етешһеҙлектәре лә хәтһеҙ генә булды. Постановщик сәхнәгә кәрәкмәгәнгә артыҡ халыҡ тултырып мауыҡты. Ҡайһы бер образдарҙың штрихтарын асыҡларға тырышып, уларҙы мәҙәкләндерҙе. Беҙҙенсә, Р. Янбулатова һәм Ғ. Туҡаев иптәштәр был спектаклдә үҙҙәренең ҙур оҫталыҡтарын күрһәтә алдылар.

Бакировтың икенсе постановкаһы «Ағиҙел ярында». Спектаклдең һүлпән сығыуына объектив сәбәп итеп уның ҡыҫҡа ваҡыт эсендә әҙерләнеп, ҡуйылыуын әйтеп китергә кәрәк.

Был күрһәтелгән етешһеҙлектәр постановщик һәм коллективтың серьез темаға еңел ҡарауы арҡаһында килеп сыҡты. «Ағиҙел ярында» — театрҙың репертуарында бик күп йылдарға ҡалырға һәм уның гүзәл бер өлгөһө булырға тейешле спектакль. Автор, постановщик һәм коллектив был өлкәлә бик тырышып эшләргә бурыслылар.

Йәш драматург Ғ. Әхмәтшин «Тальян гармонь» тигән музыкаль пьеса менән сығыш яһаны. Постановщик, музрук М. Вәлиев һәм коллектив пьесаны сәхнәләштереүгә күп көс һалды һәм һөҙөмтәлә күңелле генә спектакль килеп сыҡты. Әхмәтшин бөгөнгө колхоз ауылында осрай торған конфликтте тотоп алып лирик фонда хәл иткән. Дөрөҫ, пьесаның кәмселектәре әле күп. Ул драматик әҫәр булараҡ та, тулыһынса эшләнеп бөтмәгән, таркау, конфликт икенсе пландағы ваҡиғалар менән күмелеп ҡала. Постановщик иһә был етешһеҙлектәрҙе бөтөрәһе урынына, ҡабартҡан, һәм спектакль үҙенең төп линияһынан бер аҙ ситкә киткән. Был спектаклдә артистарҙан Х. Ҡудашев һәм Р. Янбулатованың уңышлы уйнауы менән бергә, Янбулатованың «Яҡты йылға»лағы ҡыҙҙы хәтерләтеүен дә әйтеп үтергә кәрәк. Талантлы артист Х. Ҡудашевҡа йыш-йыш ҡына ябайлыҡ етешмәй. Театр «Тальян гармонде» ҡуйып репертуарын төрләләндерҙе һәм, серьез пьесаларға ҡарағанда, еңелсә яҙылған, музыкаль пьесаларҙы ҡуйырға дәртлерәк булыуын күрһәтте. Был хаҡта коллектив бик серьез уйларға һәм ҙур полотнолы әҫәрҙәрҙе лә шулай уҡ ныҡлы өйрәнеп, тамашасыны ҡыҙыҡтырырлыҡ итеп ҡуйырға тейеш.

«Ҡала иртәһе» пьесаһы менән театр үҙенең эшен тамамланы. Был йәш режиссер Мортазинаның өсөнсө спектакле. Ул автор менән оҙаҡ һәм ныҡышмалы эшләне. Һөҙөмтәлә серьез темаға яҙылған яҡшы спектакль килеп сыҡты. Әлбиттә, пьесала ла, спектаклдә лә етешһеҙлектәр бар (режиссерҙың натуралистик сәхнәләр менән мауығыуы). Шулай булыуға ҡарамаҫтан, ул сезондың иң уңышлы спектакле булып тора. Пьесала коммунизм төҙөүселәргә хас образдар (Дубов, Сабит, Райхана) рельефле күрһәтеләләр. Беҙҙең осор—рухани яҡтан бай осор. Һәр бер пьеса һәм образ ошо осорға һәм уның ябай кешеләренә лайыҡлы булғанда ғына тамашасыны спектакль ҡыҙыҡһындырасаҡ.

Оҙаҡ йылдар буйы театраль тәнҡит донъяһында үрмәксәләй оялап килгән буржуаз тәнҡитсе-космополиттар быйыл фашландылар һәм архив сүплегенә ырғытылдылар. Дөрөҫ, беҙҙә ундай типтар булманы. Ләкин уларҙың алыҫтағы шауҡымы һирәк-мирәк бәрелеп торҙо. Тап бына шуға күрә лә ҡайһы бер артистар араһында совет кешеләрен примитив һәм иҫке донъяһыҙ кешеләр итеп күрһәтергә тырышыу, ролде «еңел» башҡарыуҙар булғыланы. Был хаталар беҙҙә төҙәтелә киләләр. Ләкин ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Драматик театрҙар репертуары һәм уны яҡшыртыу саралары тураһындағы» ҡарарынан һуң ике йыл ярым ваҡыт үтһә лә, әле бик оҙаҡҡа тиклем иҫтә ҡалырлыҡ ялҡынлы образдарҙың («Батырҙар» һәм ҡайһы бер русса пьесаларҙан башҡа) сәхнәлә күренгәне юҡ.

Был етешһеҙлектәрҙе тиҙ арала бөтөрөү театрҙың һәм яҙыусыларҙың бурысы. Ни өсөндәр, театр алдағы йылда ҡуйыласаҡ, әле яҙыла торған пьесалар менән ныҡлап ҡыҙыҡһынмайынса, гастролгә китте.

Беҙҙенсә, яҙыласаҡ, йәки яҙылыусы пьеса менән коллективтың таныш булыуы, уның кәңәштәрен тыңлау һәм дуҫтарса һөйләшеү алдағы сезондың уңышлы ижады өсөн ҙур ярҙам итер ине.

Һөҙөмтәлә шуны әйткә килә. Театр уҙған сезонда хәтһеҙ генә уңышлы спектаклдәр әҙерләү менән бергә бөтә көсөн дә дөрөҫ файҙаланып етә алманы. Ҡуйылған пьесаларҙың һаны аҙ булһа ла сифаты тейешле юғары кимәлгә күтәрелеп етмәне әле.

Быйыл көҙ Башҡорт драма театрына утыҙ йыл тула. Юбиляр үҙенең юбилейен яҡшы спектакль менән ҡаршылар һәм көндән-көн үҫеү, әҙләнеү өҫтөндә эшләр, тип ышанаһы килә.

Ибраһим Абдуллин.

Башҡортостан ауыл хужалығы институтында гимнастар секцияһы эшләй. Гимнастарҙың ҡыҙҙар группаһы классификациялы ярыштарға әҙерләнә. Улар араһында институт чемпиондары Макарова, Ғәйнуллина һәм башҡалар бар.

Һүрәттә: гимнастар занятиелә. Л. Великжанин фотоһы.

Физкультура һәм спорт көндән-көн ҙур күләм ала

Черниковск ҡалаһында спортсмендарҙың һаны көндән-көн арта. Хәҙер ҡаланың 33 физкультурниктар коллективында 7000-гә яҡын спортсмендар бар. Йәйге спорт сезонына әҙерлек айҡаллы был коллективтарҙа күп кенә йәштәр ҡатнаштылар. Бөтә коллективтарҙа лә гимнастика секциялары, волейбол һәм футбол командалары бар. Улар ҡала эсендә 40 самаһы спорт площадкалар төҙөнөләр. Был площадкаларҙың һаны арта. Спорт площадкаларҙы ойоштороу эшендә ҡаланың меңләгән эшсе йәштәре һәм уҡыусылары ҡатнашалар. Домохозяйка иптәш Брюсникова инициативаһы менән 20-се кварталда спорт площадкаһы яһалды.

Стадиондарҙың һаны үткән йылға ҡарағанда, 2 тапҡырға артты. Хәҙер ҡала эсендә 4 ҙур стадион бар. 13-сө номерле ФЗӨ мәктәбе эргәһендә төҙөлгән яңы стадион яҡшы итеп төҙәкләндерелде. Унда футбол, баскетбол, волейбол уйнау өсөн махсус площадкалар, гимнастика городогы, тир булдырылды.

Башҡа завод коллективтарының спортсмендары үҙҙәренең стадиондарын яҡшы йыһазландырып, бөтә булған спорт йыһаздарын ремонтлап, павильондар ойошторҙолар.

Физкультурниктар коллективтары «Черниковский рабочий» газетаһы исемендәге эстафета ярышына ҡатнашып, 8 көн эсендә 6000-гә яҡын эшсе йәштәр ФЗӨ һәм һөнәрселек мәктәбе уҡыусылары ҡатнашып 9600 метр араны 27 минутта 5,8 секунд эсендә үтеп эстафетаны беренсе булып тапшырыуҙары өсөн беренсе урынды алып коллектив физкультурниктәре (етәксеһе иптәш Кузьмин) беренсе приз (сәғәт) алдылар. Икенсе урынды 11-се номерлы урта мәктәп уҡыусылары алдылар.

1 майҙан башлап ҡалала еңел атлетика, йүгереү, һикереү һәм башҡалар буйынса профсоюздар һәм комсомолдар ярыш — кросы башланды.

16 майҙа Черниковскиҙа стадион асылыу айҡанлы уҡыусы физкультурник йәштәрҙең футбол, волейбол, баскетбол уйнау ярыш — турнире уҙғарыла.

Завод футболистары Башҡорт АССР-ы футболистарының ярышта ҡатнашыу хоҡуҡтарын алыу өсөн ныҡлы тренировка алып баралар. Физкультура һәм спорт эштәре Черниковск эшсе йәштәре һәм уҡыусылары араһында көндән-көн ҙур күләм ала.

Профсоюз һәм комсомолец-йәштәр кросы

«Спартак» спорт обществоһы 11 майҙан башлап еңел атлетика буйынса профсоюз һәм комсомолец-йәштәрҙең ярыш кросын үткәрә башланы. Тәүге көндә «Металлист», «Коопремонт», «Обувщик», «Музпром» артелдәренән йөҙгә яҡын йәштәр ҡатнаштылар. Кроста ҡатнашыусыларҙың күпселеге I-се һәм II-се дәрәжә ГТО нормаларын тапшырҙылар.

12 майҙа «Швейпром», «Аккумулятор», «Кооператор» артелдәренең физкультурниктәре ҡатнашып, нормалар тапшырҙылар. Крос менән иптәш Мусин етәкселек итә.

Хәҙер ҡала күләмендә уҙғарыласаҡ бокс, гимнастика һәм еңел атлетика буйынса үткәреләсәк ярышта ҡатнашыу өсөн әҙерлек эштәре башланды. 22 майҙа «Спорт» обществоһы физкультурниктәре өлкә газеталар исеменә арналған эстафетала ҡатнашыу өсөн әҙерлек алып баралар.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

СССР ХЕҘМӘТ РЕЗЕРВТӘРЕ МИНИСТЕРСТВОҺЫНЫҢ ЭШСЕЛӘРҘЕ ОЙОШҠАН РӘҮЕШТӘ ЙЫЙНАУ БУЙЫНСА БАШҠОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАН КОНТОРАҺЫ

Түбәндә күрһәтелгән предприятиеләрҙә эшләү өсөн үҙенең район уполномоченныйҙары аша республика райондарында һәм ҡалаларында һәр төрлө эшселәр йыйнай:

1. Черниковск ҡалаһында 21-се номерлы трестҡа;
2. Черниковск ҡалаһында Башнефтезаводстройға;
3. Стәрлетамаҡ ҡалаһында 50-се номерлы трестҡа;
4. Ермолаевка ауылында Башуголь разрезстройға;
5. Өфө ҡалаһында Ағиҙел йылға пароходствоһына;
6. Белорет районының Үҙән леспромхозына.

Хеҙмәт договоры төҙөшкән эшсегә 300 һум суммаһында ҡайтарып бирелмәй торған ваҡытлы пособие бирелә һәм түләүһеҙ рәүештә эш урынына барып етеү сараһы менән тәьмин ителә.

Эшкә инә торған предприятиеға барып етеү менән эшсе: семьялы эшсе квартира менән, буйҙаҡ эшсе — дейем торлаҡ менән тәьмин ителә һәм постель нәмәләре һәм усадьба участкаһы бирелә.

Райондарҙа һәм ҡалаларҙа эшкә алланырға теләүселәр түбәндәге адрестарға райисполкомдар эргәһендәге эшселәрҙе ойошҡан рәүештә йыйнау буйынса уполномоченныйҙарға, Өфө ҡалаһында Ғафури урамы, 39-сы номерлы йортҡа мөрәжәғәт итергә мөмкин. Телефон номеры 2-85-89.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01952. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫЗЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 95 (8195) 15 МАЙ йәкшәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

И. Булатов. — Рябовсылар һүҙҙәрендә торалар. (1-се бит).
И. Нигматуллин. — Трактор бригадаһында партия группаһы—политик-тәрбиә эшенең үҙәге. (1-се бит).
А. П. Несов. — ВКП(б) Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире. — Ленинсә—Сталинсә эш стиле тураһында. (2-се бит).
Ғәйнан Әмири. — Һуңмаҫ ҡояш. (3-сө бит).
Александр Чутких методы буйынса. (3-сө бит).
М. Динмөхәмәтов. — Башпотребсоюз правлениеһының председателе. — Сәсеүҙә колхозсыларҙы хеҙмәтләндереү—потребкооперация работниктарының мактаулы бурысы. (3-сө бит).
Я. Мазор. — Халыҡ-ара күҙәтеү. (4-се бит).
Туймазы районында. (4-се бит).
С. Валиев. — Башҡорт АССР-ы финанс министры. — Совет патриотизмының гүзәл өлгөһө. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылын ойошҡан рәүештә тамамлайыҡ!

Башҡортостан партия ойошмаларының байтағы партия мәғарифе селтәрендә уҡыу программаларын тамамлайҙар ҙа инде.

Кадрҙарыбыҙҙың идея-политик кимәлдәрен күтәреүҙә республикабыҙ партия ойошмалары ғәйәт ҙур ойоштороу-политик эштәр үткәрҙеләр. Шуның һөҙөмтәһендә быйыл коммунистарҙың марксистик-ленинсә теорияға эйә булырға ынтылыуҙары сағыштырғыһыҙ дәрәжәлә артты. Коммунистарҙың иң ҙур күпселеге партия уҡыуҙарының төрлө формалары менән солғап алынғандар. Башҡортостанда 74 меңдән артыҡ коммунист партия уҡыуҙарының төрлө формаһы менән солғап алынған, «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү буйынса 1794 түңәрәк төҙөлөп, уларҙа 20 меңдән артыҡ коммунист уҡый, республикала 2196 политик мәктәп булып, уларҙа 24 меңдән артыҡ коммунист уҡый, күп меңләгән коммунистар марксизм-ленинизмде үҙ алдарына өйрәнәләр һәм политик белем алыуҙың башҡа формаһы менән солғап алынғандар.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Ярославль өлкәһе партия ойошмаһында партия мәғарифенең торошо һәм уны яҡшыртыу саралары тураһындағы» ҡарары, һәм ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитеты отчеты буйынса сығарған ҡарары республикабыҙ партия ойошмаларында партия уҡыуҙарын юлға һалыуҙа, уҡыуҙарҙың идея-политик кимәлен күтәреүҙә айырыуса ҙур роль уйнаны. Партия ойошмаларының партия уҡыуҙары менән етәкселек итеүҙәре байтаҡ яҡшырҙы. ВКП(б) райкомдары уҡыу йылы эсендә партия мәғарифенең торошо тураһында бюро ултырыштарында бер нисә тапҡыр тикшерҙеләр. Был мәсьәлә коммунистарҙың йыйылыштарында тикшерелде. Һөҙөмтәлә политик мәктәптәре, Ленин һәм Сталин биографияларын өйрәнеү, «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү түңәрәктәре һәм политик уҡыуҙың башҡа формалары уҡыуҙарҙы ойошҡан рәүештә юғары идея-теоретик кимәлдә алып барҙылар, хәҙер программаны тамамлайҙар.

Дәүләкән районында ойошторолған 37 политик мәктәптең 30-ы программаның бөтә 13 темаһын да өйрәнеп, йомғаҡлау занятиеларын үткәрҙеләр, ә 6-һы һуңғы темаларҙы өйрәнәләр. «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү буйынса төҙөлгән 15 түңәрәктең бөтәһендә лә тәүге 7 глава өйрәнелде һәм уҙған түңәрәктә йомғаҡлау занятиелары үткәрелде ла инде. ВКП(б) район комитетының пропаганда бүлеге һәм район партия кабинеты партия ойошмаларындағы политик мәктәптәрҙә, түңәрәктәрҙә йомғаҡлау занятиеларын уҙғарыу буйынса календарный план төҙөп, 19 апрелдән үк конкрет эшкә башланы. 19 апрелдә мелькомбинат, 27 апрелдә элеватор, 8 майҙа беренсе номерле мәктәп партия ойошмалары эргәһендәге «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү түңәрәктәрендә үткәрелгән йомғаҡлау занятиелары, коммунистарҙың политик белемдәре был уҡыу йылы эсендә байтаҡ дәрәжәлә киңәйгәнлектәрен күрһәтте.

Партияның тәүге һәм район ойошмалары партия уҡыуҙары менән көн һайын етәкселек иткән урында коммунистарҙың уҡыу программаһын үҙләштереүҙәре буйынса байтаҡ яҡшы өлгәштәр бар. Әбйәлил районының күп кенә тәүге партия ойошмалары яҡындағы политик мәктәптәрҙә үткәрелгән йомғаҡлау занятиелары — был партия ойошмаларында пропагандистарҙың һәм партия ойошмалары секретарҙарының коммунистарҙы политик тәрбиәләү эшенә ҙур әһәмиәт биргәнлектәрен күрһәтте. Сталин исемендәге колхоз партия ойошмаһы яҡындағы политик мәктәптә уҡыусыларҙан 12 кеше программаны яҡшы үҙләштергәндәр.

Ләкин ҡайһы бер райондарҙа, бөтә уҡыу йылы буйынса партия уҡыуҙарына ныҡлы контроль булмауы арҡаһында, ҡайһы бер политик мәктәптәр, политик түңәрәктәр программаны үтәүҙә һуҙҙылар. Хәҙер инде улар штурмлау методын ҡулланып, был артта ҡалыусылыҡтан «сығырға» маташалар. ВКП(б)-ның Өфө район комитетының партия уҡыуҙары менән көн һайын етәкселек итмәүе һөҙөмтәһендә был районның политик мәктәптәре һәм түңәрәктәрендә занятиелар йыш ҡына өҙөлөп торҙо һәм ҡайһы берҙәре программаны үтәүҙә бик ныҡ артта ҡалды.

Партияның Өфө райкомы райондағы политик мәктәп һәм түңәрәктәрҙең хәлен ныҡлап өйрәнеү, уларҙың һәр ҡайһыһында ҡасан программаны тамамлау мөмкинлеген асыҡлау урынына, бөтә политик мәктәптәргә һәм түңәрәктәргә, уларҙың ниндәй теманы һәм ҡайһы главаны үтеүҙәренә ҡарамаҫтан, 1 майға тамамлауҙы талап иткән. Партия мәғарифендә төп нәмә — коммунистарҙың идея яғынан үҫеүе, уларҙың политик кругозорҙарын киңәйтеү икәнлеген онотҡан һәм шуның арҡаһында партия уҡыуҙары менән етәкселек итеүҙә формализмға бирелгән.

Республикабыҙ партия ойошмаларының иң ҙур күпселегендә уҡыу программаһын партия Үҙәк Комитеты тарафынан билдәләнгән срокта үтәү өсөн бөтә мөмкинлектәр бар. ВКП(б) райкомдарының пропаганда бүлектәре һәм тәүге партия ойошмалары етәкселәре һәр бер түңәрәктең, һәр бер политик мәктәптең программаны уңышлы тамамлауҙарын тәьмин итеүгә көҙҙә тотоп, уларҙың йомғаҡлау занятиеларын билдәләргә бурыслылар. Шул уҡ ваҡытта йомғаҡлау занятиеларына һәр бер уҡыусының ныҡлы әҙерләнеп килеүенә, үтелгән темаларҙы хәтерендә яңыртыуына ярҙам итеү маҡсатында бер нисә групповой һәм индивидуаль консультация үткәрелергә тейешле.

Марксизм-ленинизм теорияһын үҙ алдына өйрәнеүселәрҙең уҡыуҙарына йомғаҡ яһауға айырыуса иғтибар ителергә тейешле. Был иптәштәр менән йомғаҡлау беседаһын партия ойошмаһының консультанты, партия ойошмаһы секретаре һәм ВКП(б) район комитеты вәкиле менән берлектә үткәрә. Беседала, өйрәнелгән марксизм-ленинизм классиктары әҫәрҙәренең төп мәсьәләләре тикшерелергә, һәм уҡыусыларҙың материалды ни дәрәжәлә үҙләштереүҙәренә иғтибар ителергә тейешле.

Йомғаҡлау занятиеларын үткәреү, партия мәғарифенә йомғаҡ яһау менән бер рәттән алдағы йылда кемдең ҡайҙа уҡыясаҡтарын билдәләү, пропагандистар составын һайлап алыу — партия ойошмаларының мөһим бурыстарынан береһе булып тора.

Коммунистарҙың идея-политик кимәлдәренең тайпылышһыҙ үҫә барыуы — массаларҙы коммунистик тәрбиәләүҙә яңы ҡаҙаныштарға өлгәшеүҙең мөһим шарты ул. ВКП(б)-ның барлыҡ райкомдары ла партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылын ойошҡан рәүештә тамамларға тейештәр.

Сәсеүҙең темпын һәм сифатын күтәрергә

☆ ☆ ☆

Районда беренсе булып

Учалы. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). «Труд» колхозы (председателе иптәш Сөләймәнов) районда беренсе булып сәсеүҙе тамамланы. План срогынан алда 102 процентҡа үтәлде. «Уй» һәм «Авангард» ауыл хужалығы артелдәре лә сәсеү эштәрен тамамлап, йәшелсә культураларын ултыртыуға башланылар.

М. Хәйдәров.

Сифат өсөн көрәш

Игенселектең культураһын күтәреү мул урожайҙың нигеҙе. Шуға күрә лә беҙ сәсеү эштәренең сифаты өсөн көрәшкә бөтә общественносте туплаһыҡ.

Дөрөҫ, сәсеүҙең тәүге көндәрендә айырым колхоздарҙа агротехниканы боҙоу фактылары ла булғыланы. Мәҫәлән, ерләксолоҡ хужалығы булған «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозында 3 гектар ер 10—12 сантиметр тәрәнлектә генә һөрөлгәйне. Артель председателе Фәттәхов һәм агротехник Биимотова иптәштәрҙең эштең сифатына иғтибарһыҙ ҡарауҙары, шул көндә үк ВКП(б)-ның Нуриман райкомы бюроһында тикшерелеп, уларға тейешле сара күрелде. Һәм насар һөрөлгән ер ҡайтанан эшкәртелде.

Партия һәм совет ойошмаларының район ауыл хужалығы бүлеге работниктарының баҫыу эштәренең сифатына ныҡ иғтибар итеүҙәре һәм сифат өсөн көрәшеүҙәре районың бөтә колхоздарында ла сәсеү эштәренең ыңғай һөҙөмтәләрен бирҙе. МТС һәм район ауыл хужалығы бүлеге агрономдары колхоздарға беркетелгәндәр. Баҫыу эштәре өҫтөнән ныҡлы контроль алып барыла. Һәр бер агроном көн һайын үҙ булған колхоздарға эштең сифаты тураһында район етәкселәренә белдереп тора.

Район буйынса бөтәһе 3000 гектарҙан артыҡ иртә культуралар сәселде. Сәсеүҙең сифаты яҡшы тип ҡабул ителде. «Нур», «Белем», «Ҡыҙыл йондоҙ» колхоздары иртә культуралар сәсеүҙе тамамланылар. Бөтә колхоздар ҙа сәсеүҙе тиҙ көндә тамамлау өсөн көрәшәләр.

Н. Хубатов.

Район ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы.

Үтәлеш тикшерелә

Бәләбәй. [illegible]

Н. Фазлетдинов.

РЯБОВСЫЛАР ҺҮҘҘӘРЕНДӘ ТОРАЛАР

Почтальон егет бөгөн дә ғәҙәттәгесә даланлыҡлы трактор бригадаһы бригадире, Социалистик Хеҙмәт Геройы Федор Рябовҡа бер ҡосаҡ газета һәм хаттар килтерҙе.

Был ваҡытта бригаданың бөтә тракторсылары ла агротехник уҡыуға йыйналған һәм занятиеның башланыуын көтә инеләр. Федор Рябов занятие башланғансы газеталарҙы ҡараштырып сығыу иңәтә менән «Социалистическое земледелие» газетаһын ҡулына алды һәм шунда уҡ «Игенселектең культураһын күтәреү өсөн» тигән мәҡәләгә күҙе төштө.

— Бына, иптәштәр, Украинаның Ворошиловград өлкәһе Яшиков МТС-ының трактор бригадаһы бригадире Григорий Евдомощенко игенселектең культураһын күтәреү өсөн бөтә трактор бригадаларын һәм тракторсыларҙы социалистик ярышҡа саҡыра. Был бик яҡшы башланғыс. Беҙ ҙә был гүзәл хәрәкәткә ҡушылырға тейешбеҙ, — ти. Евдомощенконың газеталағы мәҡәләһе ҡат-ҡат уҡыла. Шунан һуң бригаданың реаль мөмкинлектәре тикшерелеп, игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн ярышҡа ҡушылырға һәм республикабыҙҙың бөтә механизаторҙарын да үҙҙәре менән ярышҡа саҡырырға ҡарар итәләр.

Бригада бик мөһим йөкләмәләр ҡабул итте: һәр бер шартлы тракторға кәмендә 850-шәр гектар ер эшкәртергә, баҫыу эштәренең бөтә төрҙәрен дә отлично сифатлы итеп кенә үткәрергә, үҙҙәре хеҙмәтләндергән 3 колхоздың баҫыуҙарынан һәр гектарҙан кәм тигәндә 15-әр центнер, ә ерләксолоҡ участкаларынан 22-шәр центнер урожай алырға, трактор эштәренең үҙенә төшеү хаҡын байтаҡ кәметергә һәм күп кенә яғыулыҡҡа экономия яһарға булдылар.

Алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн бригада ентекле рәүештә әҙерләнде. Культиваторҙарҙың, һабандарҙың, сәскестәрҙең көйләнгән булыуы, төҙеклеге ҡат-ҡат тикшерелде. Бөтәһе лә үҙ урынында ине, ләкин Федор аҙ ғына ла тынысланамы. Бер көндө шулай ярҙамсыһы Мамаев менән оҙаҡ кәңәшкәндән һуң МТС-ҡа китте. МТС директоры иптәш Леонтьевҡа һис көтелмәгән һорау [illegible]

[illegible]

Мотор ҡыҙып эшләй башланы. Уның тауышы тигеҙ һәм Федорҙың өмөтлө уйҙарын аҡларлыҡ ине. Тракторист [illegible] рырға әҙерләнәләр.

Рябов иптәштең бригадаһы ағымдағы йылда хозрасчетҡа күсерелде. Тракторсылар был сараны ҙур шатлыҡ менән ҡаршыланылар. Федор Андреевич экономия өсөн көрәште тағы ла ныҡыраҡ көсәйтте.

Тырматыу өсөн ул яңы прицептар эшләне. Уның киңлеге 15 метр ерҙе ҡаплай.

— Беҙ былай эшләү менән яғыулыҡты ла отабыҙ һәм ағыулыҡҡа ла экономия яһайбыҙ, — тине ул тракторсыларға. — Тик культиваторҙар ғына әҙерәк, юкһа тракторға бер нисәне тағып эшләр инек.

Бригада 2 майҙа баҫыу эштәренә башланы. Тәүге көндә үк тракторист Иван Малофеев 4 сәғәт эсендә 50 гектар туңға һөрөлгән ерҙе тырматып, нормаһын 200 процентҡа үтәне. Бригаданың тәүге көн эшкәрткән ерҙәрен ҡарап колхоз председателе Янбаев һәм агротехник Әхмәев иптәштәр:

— Сифатты отлично, — тип ҡабул итегеҙ, — тинеләр.

— Башланғыс насар түгел, — тине Рябов төшкө аш ваҡытында, — темпты тағы ла көсәйтергә кәрәк.

Икенсе көндә һауа торошо ҡапыл үҙгәрҙе. Һалҡын ел иҫте. Күктә ҡара болот ҡапланы. Ҡарлы-боҙло ямғыр яуа башланы.

Ләкин механизаторҙар быға аҙ ғына ла иғтибар итмәнеләр. Эш ҡыҙыулангандан-ҡыҙыулана барҙы. Вагончик алдына әр яңы трактор килеп туҡтаны. Тракторист Сәетов Федор Рябовҡа урман полосаһы ултыртыу өсөн билдәләнгән участканы һөрөп бөтөү һәм уны тәрән итеп һөрөүгә ҙур иғтибар итеүе тураһында рапорт бирҙе.

— Күрҙем, — тине бригадир һәм уның тракторын бик ентекләп ҡарап [illegible] был участка тулыһынса һөрөлгәйне инде.

Иртәнге аштан һуң, Байтимеров туңға һөрөлгән ерҙе культивациялау эшенә башланы. Трактор 4 тиҙлектә насар тарта, ул өсөнсө тиҙлеккә күсерелде. Күктә эҫелеп торған ямғыр болоттарына ҡарап:

— Һеҙҙең арҡала ғына эш туҡтамаҫ. Ә иптәш Сәетовҡа мин бармаҡ ярышта беренселекте алырға тура килмәҫ, — тип ҡуйҙы.

«Борец» һәм «Сулпан» колхоздарында ла тракторсыларҙың эшен отлично сифатлы тип ҡабул иттеләр.

Рябовтың егеттәре үҙ һүҙҙәрендә ныҡ торалар. Ҡояшлы көндәр башланыу менән улар хеҙмәт етештереүсәнлеген ике тапҡырға арттырҙылар. Бригада 220 гектар туңға һөрөлгән ерҙе тырматырға тейеш ине. Өс көндә 300 гектар тырматылды һәм шул тиклем үк сәселде һәм культивацияланды. Агрегат менән 370 гектар майҙанды тырматып тракторсылар баҫыу һаҡлауҫы урман полосалары өсөн һөрөлгән ерҙә тулыһынса культивация үткәрҙеләр. Механизаторҙарҙы колхозсылар хөрмәтләп телгә алалар.

— Рәхмәт һеҙгә, иҙерлеләр. Хужалығыбыҙҙың муллығы өсөн көрәшәһегеҙ. Һеҙҙән өлгөгә ҡарап хеҙмәткә дәрт тыуа тиҙәр.

...Колхоз баҫыуҙары өҫтөндә айлы төн. Унда моторҙарҙың тигеҙ тауышы күңелгә шатлыҡ һәм өмөт бирә. Яңғырауыҡлы шат йыр тауыштары ишетелә.

Төн, яланда уттар, бик күп уттар яналар. Улар һәр ваҡыт хәрәкәттә. Улар Социалистик Хеҙмәт Геройы Федор Рябов етәкселек иткән трактор бригадаһы тракторҙарының уттары. Улар яңы еңеүҙәргә, юғары уңышҡа юл яралар.

И. Булатов.

ТРАКТОР БРИГАДАҺЫНДА ПАРТИЯ ГРУППАҺЫ—ПОЛИТИК-ТӘРБИӘ ЭШЕНЕҢ ҮҘӘГЕ

Туймазы МТС-ының өсөнсө номерле трактор бригадаһы (бригадиры иптәш Филиппов) ҙур һәм алдынғы бригадалар сафына инә. Унда ике ПАТИ һәм тәгәрмәсле ике трактор бар, уларҙа бөтәһе һигеҙ тракторист эшләй. МТС-тың дирекцияһы һәм партия ойошмаһының һорауҙары буйынса ВКП(б)-ның Туймазы район комитеты был бригадала партия группаһы төҙөнә, партгруппорг итеп иптәш Ямалетдиновты раҫланы.

Иптәш Ямалетдинов тракторсылар алдына бригада хеҙмәтләндергән—экономик йәһәттән артта ҡалған «Илсембөтә», «Кооператив», «Ыҡ» колхоздарына бригада тарафынан эшкәртелгән участкаларҙа мул урожай үҫтереп колхоздарға экономик йәһәттән алдынғылар сафына сығыуға ярҙам итеү бурысын ҡуйҙы. Һәм ошо маҡсатта бригада коллективында социалистик ярыш киң ҡолас йәйелдерелде.

Шулай уҡ иптәш Ямалетдинов яҙғы баҫыу эшенә сыҡмаҫтан алда бригаданың тулы әҙерлеген ҡайтанан тикшереп сыҡты. Тикшереү һөҙөмтәһендә килеп сыҡҡан аҙ ғына етешһеҙлектәрҙе лә үҙ ваҡытында төҙәтеү сараһын күрҙе. Сәсеү осоронда политик-массовый эштәрҙең планын төҙөнө. Ул план буйынса бригада членары һәм бригаданы хеҙмәтләндергән колхозсылар өсөн политик, экономик һәм агрономия темаларына лекциялар уҡыу, докладтар һөйләү һәм беседалар үткәреү эштәре ҡаралғайны. Планда ҡаралған политик һәм экономик темаларға лекциялар, докладтар һәм беседалар срогында уҙғарылып килә. Был эшкә МТС-тың партия һәм етәксе работниктәре шулай уҡ специалистар яҡындан ылыҡтырылалар.

Мәҫәлән, МТС-тың политик эш буйынса директор урынбаҫары иптәш Колесов бригада коллективына «Хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүҙә социалистик ярыштың роле», «Яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта юғары сифатлы итеп уҙғарыу — урожайҙы күтәреүҙең нигеҙе», «Государство средстволарын экономит итеү һәр бер совет гражданының изге бурысы» тигән темаларға докладтар һөйләне. Агроном иптәш Роханова «Тупраҡта дымлылыҡты нисек һаҡларға», «Ужымдарҙы яҙ тырматыуҙың әһәмиәте» һәм башҡа агротехник темаларға беседалар уҙғарҙы.

Бригада китап, журнал, өлкә һәм район газеталары менән тәьмин ителгән. Иптәш Ямалетдинов бригада членарына һәр көндә ҡысҡырып газета уҡый, социалистик илебеҙҙең гүзәл уңышлыҡтарын, сит илдәрҙәге яңы хәбәрҙәрҙе аңлатып бара. Боевой листоктар сығарыла.

Партия группаһының ойоштороу-массовый эштәрҙе әҙмә-әҙлекле алып барыуының гүзәл һөҙөмтәләре күҙ алдында. Бригада быйыл яҙҙың һуңлап килеүе арҡаһында яҙғы сәсеү эшенә байтаҡ һуңлап сығыуына ҡарамаҫтан, колхоздар менән төҙөшкән договор буйынса яҙғы сәсеү осоронда эшләнә торған эш планын яҡшы сифатлы итеп 120 процентҡа үтәне. Бында үҙенең смена нормаһын үтәмәгән тракторист юҡ. Иптәш Ямалетдинов тракторсылар араһында йәйелдерелгән социалистик ярышта авангардлыҡ ролен күрһәтә, һәм ул үҙенең күп йылдар буйына йыйнап килгән ижади эш тәжрибәләрен башҡалар, бигерәк тә йәш тракторсылар, менән уртаҡлаша.

Тракторсыларҙың үҙ йөкләмәләрен үтәү өсөндә намыҫлы рәүештә эшләп, договорҙа ҡаралған яҙғы эш планын арттырып үтәүҙәре, арҡаһында бригада хеҙмәтләндергән колхоздарҙың сәсеү майҙандары ҙур ғына булыуға һәм уларҙа йәшле тартыу көсөнөң етешле булмауына ҡарамаҫтан, улар иртә культураларҙы сәсеүҙе алдынғы колхоздар сафында тамамланылар. Хәҙер бригада һуңғы культураларҙы сәсеү өсөн ер әҙерләүҙе дауам иттерә.

— Трактор бригадаһында, — ти иптәш Колясов, — партия группаһын төҙөүҙең әһәмиәте бик ҙур, сөнки ул, тракторсылар араһында тураһан-тура ойоштороу-массовый эш алып бара, социалистик ярышты ысын барлыҡта ойоштороу менән бергә, уның үтәлешен һәр көндә тикшереп бара. Тракторсылар һәм прицепщиктар араһында үҙ-ара ярҙамды ойоштора. Был хәл хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә ныҡ ярҙам итә, әлбиттә.

Беҙ киләсәктә башҡа бригадаларҙа ла партия группаларын, партия-комсомол группаларын төҙөүҙе күҙ алдында тотабыҙ, — ти ул.

Хәҙер, иптәш Ямалетдинов йәйге эш һәм урожай йыйыу осоронда ойоштороу-массовый эштең планын төҙөүҙе күҙ алдында тота. Әлбе мөмкинлектәрҙән сығып яҡшы итеп төҙәлгән план бригада коллективы алдында торған яуаплы бурыстарҙың уңышлы хал ителәсәген тәьмин итер, әлбиттә.

И. Нигматуллин.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

СССР Верховный Советы Президиумының Указы менән СССР совхоздар Министерствоһының Краснодар крайындағы совхоздарының работниктарына бойҙай юғары урожайҙар алған өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреле һәм Ленин ордене һәм «Ураҡ һәм сүкеш» алтын медале тапшырылды.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен алыусылар араһында: «Кубанский» бертекле ашлыҡ совхозының звеноводтары — М. С. Белая, А. П. Коваленко, О. П. Поливанова, «Вторая пятилетка» сусҡасылыҡ совхозының звеноводтары — П. Я. Герман, А. П. Кирчек, Е. С. Скидан, «Приазовский» бертекле ашлыҡ совхозының звеноводтары—А. М. Миняшева, А. А. Чуприна, «Уманский» сусҡасылыҡ совхозының звеноводы Л. П. Щербань иптәштәр бар.

Мастер Никитиндең уникаль сәғәте

ХАБАРОВСК. (ТАСС). Ҡалала [illegible] сәғәт мастеры З. Ф. Никитин [illegible]. Был сәғәте ул дүрт йыл эшләне. Был сәғәт Кремлдең Спасск башняһы һәм 16 союзный республиканың гербы менән биҙәлгән Кремль стенаһының бер өлөшөн сағылдыра. Сәғәттең бейеклеге 1 метр 20 сантиметр. Башня стена һәм гербтар уға күренә торған пластмассанан эшләнгән һәм төрлө буяуға буялған. Сәғәттең түбәнге өлөшөндә иптәш И. В. Сталин портреты эшләнгән.

Сәғәт сәкәтты, аҙнаһын көнөн һәм айын күрһәтә. Төндә һуҡҡан ваҡытта сәғәттең циферблаты һәм башнянең өҫкө өлөшө яҡтыртыла.

Мастер Никитиндең был сәғәте үҙенең матурлығы менән кешене һоҡландыра.

Ленинсе—Сталинсе эш стиле тураһында*)

Большевистик эш стиле тураһындағы уҡыу большевизм теорияһының һәм практикаһының органик берҙәмлеге булған ленинизмдың [illegible] тәшкил итә. «Ленинизм, — тип яҙа иптәш Сталин, — партияның һәм государствоның [illegible] практик мәктәп ул». Ленинсе-сталинсе эш стиле — [illegible] партиябыҙҙың эш стиле ул. «Большевиктар ала алмаған крепостар юҡ», — тип өйрәтә иптәш Сталин. Юлбашсыбыҙҙың был һүҙҙәрендә большевистик эш стиленең асылы һәм уның [illegible] күрһәтелгән. [illegible]

Иптәш Сталин үҙенең бынан 25 йыл элек яҙылған «Ленинизм нигеҙҙәре тураһында» тигән әҫәрендә большевистик эш стиленең классик рәүештә билдәләне. [illegible]

Консерватизмға һәм бер урында ҡатып ҡалыусанлыҡҡа ҡаршы [illegible]

Большевистик революцион ҡолас [illegible]

Рус революцион ҡоласының йәшәүе [illegible]

Ленин — Сталиндың [illegible]

Массаларҙы [illegible]

* * *

Ленинсе-сталинсе эш стиленең төп талаптарының ҡайһы берҙәрен ҡарап сығайыҡ.

Большевиктар һәр бер эштә [illegible]

перспектива булмай тороп, асыҡ маҡсаттар булмай тороп, партия [illegible] етәкселек итә алмай». (Сталин).

ВКП(б)-ның XV съезында иптәш Сталин, [illegible]

«Рульдә ултырып та, тирә-яғыңды күрмәү [illegible]

Марксистик-ленинсе теорияға эйә булыу [illegible]

Марксистик-ленинсе теорияның [illegible]

Большевистик эш стиле [illegible]

уларҙың [illegible]

Ленин [illegible]

* * *

Большевистик эшмәкәрлек, бөтәһенән элек, сеңеүҙе [illegible]

Большевистик эшмәкәрлек [illegible]

1935 йылда Ашхабад — Мәскәү маршруты [illegible]

[illegible]

Ҡарарҙарҙың үтәлешен тикшереү [illegible]

лектәрҙең сәбәбе дөрөҫ ҡуйылған үтәлеште тикшереүҙең булмауында, тип күрһәтте. Үтәлеште тикшереү эшен яҡшы ҡуйыу кадрҙарҙы тәрбиәләү методы булып тора. Ул работниктарҙа яуаплылыҡ, дисциплиналылыҡ, үҙенә һәм башҡаларға ҡарата талапсанлыҡ тойғоһон тәрбиәләй. Ул кадрҙар тураһында, уларҙың эштәренә ҡарап фекер йөрөтөү мөмкинлеген бирә. Контролдең булмауы тарҡаулыҡты килтереп сығара, хатта намыҫлы һәм эште еренә еткереп эшләүсән работниктарҙы ла боҙа.

Эштә конкрет һәм оператив булыу — большевистик эш стиленең иң мөһим талабы. Конкрет һәм оператив етәкселек итеү ул тапшырылған эштең асылына төшөнөү, эште ентекле рәүештә төшөнөп эшләү, асылған етешһеҙлектәрҙе йылдам рәүештә бөтөрөү, дөрөҫ ҡарарҙарҙы тормошҡа йылдам ашырыу тигән һүҙ. Эштә конкрет һәм оператив булыу — кабинетта-канцелярияла ултырып етәкселек итеү методына, беҙҙең партиябыҙ тарафынан ғәйепләнгән методҡа, ҡапма-ҡаршы тора.

Мәҫәлән, предприятиела конкрет һәм оператив етәкселек итер өсөн **предприятие эшенең асылына төшөнергә кәрәк**, предприятиелэге хәлде яҡшылап өйрәнергә, уның резервтарын һәм мөмкинлектәрен белергә кәрәк. Тимәк, предприятиелә, цехтарҙа күберәк булырға кәрәк, уның техникаһын һәм экономикаһын тәрәнерәк өйрәнергә кәрәк. Предприятиелә конкрет етәкселек итеү өсөн производствоның техникаһын белеү генә етмәй, ә уның экономикаһын белергә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын [illegible] һәм предприятиене рентабелле итеү өсөн расходтарҙы ҡайҙан һәм нисек кәметергә белергә кәрәк.

Тапшырылған эште белеү — конкрет һәм оператив етәкселектең мөһим шарты ул. Тапшырылған эште белмәй тороп, большевиктарса етәкселек итеү мөмкин түгел.

Конкрет етәкселек итеү — **тапшырылған эштең бөтә ентеклелектәренә, производствоның бөтә ваҡлыҡтарына тиклем төшөнөү тигән һүҙ.** Иптәш Сталин беҙҙе бер ваҡытта ла бәләкәй эштәрҙе һанға һуҡмай ҡалдырмаҫҡа, бәләкәй эштәрҙән баш тартмаҫҡа өйрәтә. Сөнки бөйөк эштәр бәләкәй эштәрҙән төҙөләләр. Һүҙ социалистик государство интерестәре тураһында барған урында һәр бер эш, хатта бәләкәй эш тә ҙур әһәмиәткә эйә һәм үҙ ваҡытында үтәлергә тейеш.

* * *

Үҙ-үҙеңде тәнҡиттән башҡа большевиктарса етәкселек итеү мөмкин түгел. Үҙ-үҙеңде тәнҡитләү кадрҙарҙы тәрбиәләүҙең большевистик методы ул. Унһыҙ кадрҙарҙы дөрөҫ тәрбиәләү мөмкин түгел. Унһыҙ большевистик эш стиле юҡ. Тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү партияны һәм уның кадрҙарын нығыта. Эштәге хаталарҙы һәм етешһеҙлектәрҙе буяп күрһәтеү оппортунизм һаҙлығына алып бара, кадрҙарҙы һәләк итә.

«Үҙ-үҙеңде тәнҡитләү лозунгыһы беҙҙең партия эшенең нигеҙе булыуын, пролетариат диктатураһын нығытыу средствоһы булыуын, кадрҙарҙы тәрбиәләүҙә большевистик методтың нигеҙе булыуын большевиктарҙың белмәүҙәре мөмкин түгел» (И. Сталин. Ленинизм мәсьәләләре, 11-се баҫма, 202-се бит).

Етешһеҙлектәребеҙҙе тәнҡитләү һәм үҙ-үҙеңде тәнҡит маһайыуҙарға ҡаршы, оппортунистарса үҙ-үҙеңде тынысландырыуҙарға ҡаршы иң яҡшы ҡорал булып тора. Иптәш Сталин беҙҙе маһаймаҫҡа, өлгәшелгәндәр менән тынысланмаҫҡа, ә арымай-талмай алға хәрәкәт итергә өйрәтә. Тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү булмаған урында алға табан хәрәкәт итеүгә лә урын юҡ. Унда туҡталып ҡалыу урын ала. Әгәр ҙә тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитләү булмаһа, теләһә ниндәй ойошманың да сереүе мөмкин. Философия дискуссияһында иптәш Жданов күрһәткәнсә, Совет обществоһында үҙ-үҙеңде тәнҡитләү үҫештең хәрәкәт иттереүсе көсө булып тора.

Һәр бер работник тәнҡиттән ҡурыҡмаҫҡа, үҙенең эшенә үҙе тәнҡит менән ҡарарға тейеш. Иптәш Жданов «Звезда» һәм «Ленинград» журналдары тураһындағы докладында былай тине:

«Иптәш Сталин: һәр бер совет кешеһенең көн һайын үҙенең эшенә йомғаҡ яһауы, үҙ-үҙен ҡурыҡмайынса тикшереүе, үҙ эшенә анализ яһауы, үҙенең етешһеҙлектәрен һәм хаталарын батыр рәүештә тәнҡитләүе, үҙ эшендә яҡшы күрһәткестәр биреүгә нисек өлгәшеү тураһында уйлауы һәм үҙенең камиллашеүе өҫтөндә өҙлөкһөҙ эшләүе беҙҙең алға табан үҫешебеҙҙең иң мөһим шарты булып тора... Үҙ эшен тәнҡитләүҙән ҡурыҡҡан кеше ул — халыҡ ихтирамына лайыҡлы булмаған ҡурҡаҡ, тип күп тапҡырҙар өйрәтте».

* * *

Большевистик етәкселек стиле һәр бер етәксенән яңылыҡты тоя белеүҙе, яңылыҡты өйрәнеүҙе, уны алға хәрәкәт иттереүҙе, уның үҫеүенә булышлыҡ күрһәтеүҙе талап итә. **Яңылыҡты тойоу — большевиктең айырылғыһыҙ сифаты ул.** Иҫке донъяны үҙгәртеп, яңы, коммунизм донъяһын төҙөүгә саҡырылған большевиктар кешеләр эшенең бөтә өлкәләрендә лә новаторҙар булып сығыш яһайҙар. Өлгәшелгәндәр менән туҡталып ҡалыу уларға хас түгел. Улар арымай-талмай алға хәрәкәт итәләр, массаларҙы үҙҙәре артынан алып баралар, фәндә, производствола һәм башҡа эштәрҙә революционерҙар булып сығыш яһайҙар.

Партияның 18-се конференцияһы яңы техниканы үҙләштереү өсөн, хеҙмәттең стахановсы методтарын үҙләштереү өсөн көрәш һәр бер большевиктең иң мөһим политик бурысы булып тора, тип иҫәпләне. Ҡайһы бер етәкселәрҙең техника өлкәһендә консерватизм ҡарашында булыуҙары, яңы техникаға баһа биреп еткермәүҙәре 18-се конференция тарафынан оппортунизм һәм тормоштоң ҡойроғонда барыу, тип табылды һәм улар илебеҙҙең экономикаһына ҙур зарар килтерә. Оппортунизмға ҡаршы, маһайыуҙарға һәм тынысланыуға ҡаршы көрәш, яңылыҡ өсөн көрәш — ленинсе-сталинсе эш стиленең иң мөһим талаптары булып тора.

Массалар менән ныҡлы бәйләнештә булыу — большевистик етәкселектең мөһим шарты. Иптәш Сталин большевиктар, әгәр ҙә улар массалар менән ныҡлы бәйләнештә булһалар, еңелмәҫлектәр, тип өйрәтте. Массаларҙың актив ҡатнашыуынан башҡа, революцион хәрәкәт мөмкин түгел, социализм төҙөү мөмкин түгел. Массалар — улар тарихте ижад итеүселәр. Улар — эшселәр һәм крәҫтиәндәр — шау-шыуһыҙ һәм шаршымайынса социализм төҙөйҙәр. Массаларҙан башҡа производство пландарын үтәү мөмкин түгел. Шуға күрә теләһә ниндәй участкала ла бары тик партияның массалар менән ныҡлы бәйләнеше булғанда ғына, партияның еңеүе мөмкин.

Большевик етәксе массаларҙың ышаныһына баһа бирә белергә, массаларҙы өйрәтә һәм уларҙан өйрәнә белергә тейеш. Массаларҙы һанға һуҡмай ҡарауҙың, массаларҙан өйрәнер урын юҡ, тигән фекерҙә булыуҙың большевизм менән һис бер уртаҡлығы юҡ һәм ул буржуаз идеологтарҙың характерле чертаһын тәшкил итә. ВКП(б) Үҙәк Комитеты һәм иптәш Сталин үҙҙәренең эштәрендә совет халҡының ижадына таяналар һәм массаларҙы нисек өйрәтергә һәм массаларҙан нисек өйрәнергә кәрәклеген күрһәтеүсе өлгө булып торалар. Иптәш Сталин стахановсылар кәңәшмәһендә яһаған үҙенең сығышында былай тине: «эшселәрҙе һәм крәҫтиәндәрҙе өйрәтергә генә түгел, бәлки уларҙан өйрәнергә лә белеүсе етәкселәр генә ысын большевик етәкселәр була алалар, тип өйрәтте Ленин».

Большевистик эш стиле социалистик государствоның интерестарен бөтә нәмәнән дә юғары ҡуйыуҙы талап итә. Беҙҙең хужалығыбыҙҙың социалистик тәбиғәте, — ә атап алғанда: производство ҡоралдарына һәм средстволарына хосуси милектең булмауы, хужалығыбыҙҙың планлы булыуы — эшкә ведомство ҡарашынан сығып яҡын килеүҙе бөтөрөүҙе талап итә, һәр бер работниктан Тыуған илебеҙҙең интерестарен бөтә нәмәнән юғары ҡуйыуҙы талап итә. Совет заводы хосуси предприятие түгел, ә илебеҙҙең берҙәм хужалыҡ организмының бер өлөшө. Эшкә тар ведомство ҡарашынан сығып яҡын килеү эште һәләк итә һәм беҙҙең хужалығыбыҙға зарар килтерә. Һәр бер етәксе Тыуған илебеҙҙе үҙе яратыу менән генә һәм уға үҙенең бөтә көстәрен, белемдәрен һәм һәләтлектәрен биреү менән генә ҡалмаҫҡа тейеш, бәлки башҡаларҙы ла совет патриотизмы рухында тәрбиәләргә тейеш. Һәр бер работник шуны хәтерендә тоторға тейеш — **беҙ бөтәбеҙ ҙә государство хеҙмәтселәре**, социалистик государствоның закондары бөтәбеҙ өсөн дә мәжбүри һәм улар һис шикһеҙ үтәлергә тейештәр. Государство закондарын үтәүҙә етәксенән ныҡлы дисциплина талап ителә.

Большевик етәксе партия, государство һәм хеҙмәт дисциплинаһы яғынан өлгө күрһәтергә бурыслы. Кеше государствоға бирергә тейешле булған бөтә минуттар юғары етештереүсәнлекле итеп файҙаланылһындар өсөн, бөтә эш ныҡлы дисциплина менән һуғарылған булырға тейеш. Предприятиеләрҙә һәм учреждениеләрҙә ныҡлы дисциплина талап итеү беҙҙең планлы хужалығыбыҙҙың тәбиғәтенән һәм ойошторолошонан килеп сыға. Беҙҙең предприятиеләребеҙҙә хеҙмәт етештереүсәнлеге юғары күтәрелергә тейеш, ә ныҡлы хеҙмәт дисциплинаһын булдырмай тороп, быға өлгәшеү мөмкин түгел. Ныҡлы дисциплина предприятиеләрҙә эштең көндәлек графиктарын үтәүҙе тәьмин итергә тейеш.

Дисциплинаны ебегәнлек һәм тарҡаулыҡ менән бер урынға ҡуйыу мөмкин түгел, һәм улар совет халҡына сит ҡылыҡтар һәм улар ваҡ буржуазияның һәм уның идеологтарының характерле яҡтарын тәшкил итәләр. Беҙҙең эшебеҙҙең ҡайһы бер тармаҡтарында булған ебегәнлек һәм тарҡаулыҡ ҡалдыҡтарына сик ҡуйыу кәрәк.

Эштә үҙенә һәм работниктарға ҡарата **талапсан булыу,** партия һәм хөкүмәт ҡарарҙарын аныҡ үтәүҙе талап итеү — ул большевистик эшмәкәрлектең мөһим яҡтарының береһе. Үҙенә ҡарата талапсанлыҡты күтәреп, тарҡаулыҡҡа һәм ебегәнлеккә ҡаршы көрәшеп, маһайыуҙарға ҡаршы көрәшеп, һәр бер работник һәр ваҡыт шуны хәтерендә тоторға тейеш — **баҫалҡылыҡ большевиктең төп сифаты булып тора.**

* * *

Большевиктар партияһының эше ленинсе-сталинсе эш стиленең асыҡ өлгөһө. Октябрь социалистик революцияһы осоронда, граждандар һуғышы йылдарында беҙҙең партиябыҙ ғәйәт ҙур революцион ҡолас һәм большевистик эшмәкәрлек күрһәтте. Илебеҙҙә социализм төҙөү большевистик революцион ҡоласты большевистик эшмәкәрлек менән ҡушыуҙың өлгөһө булып тора. Артта ҡалған, хәйерсе һәм культураһыҙ илдән беҙҙең Тыуған илебеҙ ҡыҫҡа ваҡыт эсендә бөтә донъяла иң алдынғы культуралы, эре социалистик ауыл хужалығы булған һәм иң яңы техника менән ҡоралланған алдынғы индустриаль державаға әйләнде. Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында фашистик Германияны тар-мар итеү эшен ойоштороу ленинсе-сталинсе эш стиленең бөтә нәмәнә лә еңеүсе көсөн күрһәтте.

ВКП(б) съездарының һәм конференцияларының бөтә ҡарарҙары, ВКП(б) Үҙәк Комитетының һәм Совет хөкүмәтенең ҡарарҙары ленинсе-сталинсе эш стиле менән һуғарылғандар. Уларҙа бай һәм асыҡ революцион перспективалар бирелә, ҡуйылған бурыстарҙы тормошҡа ашырыу буйынса практик саралар күрһәтелә.

Ленин менән Сталиндең күп төрлө эштәре большевистик эш стиленең классик өлгөһө булып тора. Ленин менән Сталиндең эштәрендәге теләһә ниндәй осор ҙа ғәйәт ҙур революцион ҡолас менән эшмәкәрлектең органик рәүештә бергә ҡушылыуының өлгөһөн күрһәтәләр.

Беҙҙең партиябыҙ партиялы һәм партияһыҙ большевиктарҙы, илебеҙҙең бөтә хеҙмәтсәндәрен ленинсе-сталинсе эш стиле менән ҡоралландырҙы һәм ҡоралландыра. Һәр бер етәксе работник, һәр бер совет гражданины, ул ниндәй генә эштә булмаһын, большевистик эш стиленә эйә булырға тейеш, бөйөк юлбашсыларыбыҙҙың — Ленин менән Сталиндең бөйөк образдарын һәр ваҡыт күҙ алдарында тоторға һәм бөтә эштә уларға оҡшарға тырышырға тейеш. Һәр бер совет гражданины Ленинса, Сталинса эшләргә өйрәнергә тейеш.

Иптәш Сталин 1937 йылдың 11 декабрендә Мәскәү ҡалаһы Сталин һайлау округы һайлаусылары алдында һөйләгән телмәрендә: Беҙҙең кадрҙарыбыҙ үҙҙәренең эштәрендә политик обывателдәр кимәленә төшмәһендәр өсөн, Ленин тибындағы политик деятелдәр посында ҡалһындар өсөн, Ленин кеүек үк асыҡ һәм аныҡ деятелдәр булһындар өсөн, һуғышта Ленин кеүек үк ҡурҡыуһыҙ булһындар һәм халыҡ дошмандарына ҡарата аяуһыҙ булһындар өсөн, эш ҡатмарланып, горизонтта ниндәй ҙә булһа ҡурҡыныс күренгәндә һәр төрлө паникаһан, паникаға оҡшашлы һәр төрлө нәмәнән азат булһындар өсөн, һәр төрлө паникаһан Ленин нисек азат булған булһа, шулай уҡ азат булһындар өсөн, ҡатмарлы мәсьәләләрҙе хәл иткәндә, һәр яҡлап ориентация яһау, бөтә плюстарҙы һәм минустарҙы һәр яҡлап иҫәпкә алыу кәрәк булғанда Ленин кеүек үк тәрән аҡыллы һәм ҡабаланмаусан булһындар өсөн, Ленин кеүек үк тоғро һәм намыҫлы булһындар өсөн, үҙ халҡын Ленин кеүек үк яратһындар өсөн... улар һәр ваҡыт бөйөк Лениндең бөйөк образын күҙ алдарында тоторға һәм бөтә эштә лә Ленинға оҡшарға тырышырға тейештәр, тине.

А. П. Носов,

ВКП(б) Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире.

*) Лекциянан ҡыҫҡартылған стенограмма.

В. И. Лениндең „Материализм һәм эмпириокритицизм" исемле гениаль хеҙмәтенең 40 йыллығы

В. И. Лениндең «Материализм һәм эмпириокритицизм» исемле гениаль хеҙмәтенең сыҡҡан көнөнә 40 йыл тулды.

Совет осоронда В. И. Лениндең был хеҙмәте 1920 йылда 30 мең тираж менән ҡабатлап баҫылып сыҡты. Совет власы йылдарында ул айырым китап булып һәм В. И. Лениндең әҫәрҙәр йыйынтығы эсендә 37 тапҡыр баҫылып сыҡты, уның тиражы 3 миллион 281.700-гә етте.

В. И. Лениндең «Материализм һәм эмпириокритицизм» исемле хеҙмәтенең 40 йыллығы беҙҙең илдә киң рәүештә билдәләнә. Бөтә ерҙәрҙә ғилми сессиялар, докладтар һәм лекциялар үҙғарыла.

Политик һәм фәнни белемдәрҙе таратыу буйынса Бөтә Союз обществоһы Мәскәүҙә философия буйынса лекциялар циклы үткәрә. Был циклдан «В. И. Лениндең «Материализм һәм эмпириокритицизм» тигән хеҙмәте партиялы идеализмға ҡаршы көрәштә бөйөк теоретик ҡорал» тигән темаға беренсе лекцияны академик Б. Митин уҡыны.

(ТАСС).

Сәсеүҙә колхозсыларҙы хеҙмәтләндереү — потребкооперация работниктәренең маҡтаулы бурысы

Республикабыҙ баҫыуҙарында колхозсылар һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар, МТС һәм совхоз эшселәре сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәреү һәм шуның менән юғары уроҙайға нигеҙ һалыу өсөн көрәшәләр.

Бында яҙғы сәсеүҙе, шулай уҡ башҡа ауыл хужалығы эштәрен үткәреү осоронда потребкооперация работниктәренә лә яуаплы бурыстар йөкмәтелә. Улар көндәлек тауарҙар менән сауҙа итеүҙе алдан ойоштороуға, сауҙа эштәрен ошо осорға ҡарата ҡулайлаштырырға тейештәр. Магазиндарҙа, лавкаларҙа эш сәғәттәрен колхозсыларға уңайлы булған ваҡытҡа ҡарап билдәләргә кәрәк. Сауҙа нөктәләрендә — магазиндарҙа, лавкаларҙа тоҙ, шырпы, тәмәке кеүек көндәлек кәрәк тауарҙар өҙлөкһөҙ рәүештә булырға тейеш.

Игенселәрҙе хеҙмәтләндереү маҡсатында районларға март—апрель айҙарында уҡ күп һанда промышленность тауарҙары ебәрелгәйне. Был тауарҙар араһында ике йөҙ тоннанан артыҡ кер һабыны, ос мең йәшниктән артыҡ шырпы, ун тоннанан артыҡ сәй, 5 миллион һумдан артығыраҡ суммала тәмәке изделиелары, кижемалыҡ, йөн туҡымалары, бик күп һанда тегелгән әйберҙәр, аяҡ кейемдәре һәм башҡалар бар. Районларға күп һанда күмер, тәгәрмәс майы, тимер ҡаралтыр, тәгәрмәс һәм башҡа хужалыҡ тауарҙары ташылды.

Районларға промышленность тауарҙарын ебәреү әленән-әле арта бара. Башпотребсоюз май айында колхоздарға 35 йөк автомашинаһы һатты.

Баҫыуҙа эшләүселәрҙе яҡшыраҡ хеҙмәтләндереү өсөн Башпотребсоюз правлениеһе йәшәп килгән сауҙа точкаларынан тыш һәр бер районда көндәлек кәрәк тауарҙарҙы баҫыуға, бригадалар һәм звенолар эшләгән ергә йөрөтөп һатыу — развозка һәм разноска ойоштороу планын раҫланы. Был план менән республика күләмендә бөтәһе 920 развозка, 2610 разноска булдырыу күҙҙә тотолған. Тауарҙарҙы ат менән йәки ҡулдан йөрөтөп һатыу һәр бер сельпола ойошторолорға тейеш.

Ләкин үткәрелгән тикшереү һөҙөмтәләре күп кенә сельполарҙа йөрөтөп һатыу ойошторолмағанлығын күрһәтте. Сауҙа эштәре бигерәк тә Йәрмәкәй, Шаран, Оло-Тиләк, Нуриман, Бишбүләк, Аҫҡын, Байҡыбаш райондарында насар тора.

Яҙғы баҫыу эштәре иң ҡыҙыу барған бер ваҡытта, Йәрмәкәй районында, райондың үҙәгендә һәм күп кенә лавкаларында тоҙ, тәмәке, кәрәсин һәм башҡа шуның кеүек көндәлек кәрәк тауарҙарҙың булмауы юл ҡуйылмырлыҡ хәл түгел, әлбиттә. Районға килтерелгән тоҙ Приют станцияһында ята. Пылайыр һәм башҡа ҡайһы бер райондарҙың магазиндарында, лавкаларында ла тоҙһоҙ, тәмәкеһеҙ, шырпыһыҙ, кәрәсинһеҙ ултырыу фактылары бар. Былаҙҙың сәбәбе — райпотребсоюз һәм сельпо етәкселәренең колхозсылар ихтыяждары тураһында үҙ ваҡытында хәстәрлек күрмәүҙәрендә, тауарҙарҙы ваҡытында ташытмауҙарында.

Потребкооперация системаһының работниктәренә бындай сирьёз етешһеҙлектәрҙе ашығыс рәүештә бөтөрөргә һәм яҙғы сәсеүҙе уңышлы башҡарыу өсөн ауыл эшсәндәрен хеҙмәтләндереүҙе алдан ойоштороға кәрәк.

Тауарҙарҙы районларға йылдам еткереүҙә тимер юл һәм йылға транспорты мөһим роль уйнайҙар. Ләкин шулай ҙа Ағиҙел йылға пароходствоһының Өфө бересе пристанендә йөктәрҙе тотоп ятҡырыу фактыһы бар. Мәҫәлән, пристанең складында апрель аҙаҡтарында Илеш райпотребсоюзына ебәрергә тип тапшырылған күп кенә һанда шәкәр, тәмәке, кондитр изделиелары һәм башҡа тауарҙар ошо көнгә тиклем оҙатылмай ятҡырылалар. Дүртөйлә, Борай, Кушнаренко райондарына билдәләнгән тауарҙар менән дә хәл шулай.

Тимер юл һәм йылға транспортының работниктәре сәсеүгә ҡарата булған йөктәрҙе тотоп ятҡырмаҫҡа тейештәр.

Потребкооперацияның ундарса мең работниге Бөтә Союз социалистик ярышында ҡатнашалар һәм партия, хөкүмәт тарафынан ҡуйылған бурыстарҙы яҡшыраҡ башҡарыу өсөн фидакәр хеҙмәт итәләр. Республиканың потребкооперация работниктәре социалистик ярышты киң йәйелдереп, потребителдәрҙе тауарҙар менән хеҙмәтләндереү, сауҙа-әҙерләү эштәрен әҙмә-әҙлекле рәүештә яҡшыртыуға өлгәшергә тейештәр.

М. Динмөхәмәтов,

Башпотребсоюз правлениеһенең председателе.

Яңы китаптар

В. Г. Белинский. Һайланма әҫәрҙәр. Башгосиздат. 1949 йыл. Күләме 220 бит. Тиражы 5.000. Хаҡы 7 һум 50 тин.

Бөйөк рус тәнҡитсеһенең был йыйынтығына «Александр Пушкин әҫәрҙәре», «1847 йылғы рус әҙәбиәтенә ҡараш», «Гоголгә хат» һәм башҡа күп кенә мәҡәләләр индерелгән.

Сәйфи Ҡудаш. Әҫәрҙәр. II том. Башгосиздат, 1948 йыл. Күләме 484 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 15 һум.

Уҡыусыларҙың киң массаларына таныш булған яҙыусыбыҙ Сәйфи Ҡудаш әҫәрҙәренең тулы йыйынтығының икенсе томына 1935 йылдан алып 1947 йылға тиклем яҙылған шиғырҙары һәм поэмалары урынлаштырылған.

В. Маяковский. Владимир Ильич Ленин. Башгосиздат. 1949 йыл. Күләме 104 бит. Тиражы 4.000. Хаҡы 3 һум.

Ленин тураһындағы был тиңдәшһеҙ поэманы шағир Рәшит Нигмәти Вл. Маяковскийҙың шиғырҙарына хас булған ялҡынлы, революцион романтик стилдә тәржемә итеп бирә алған. Китап «Мәктәп серияһы» буйынса сыҡты һәм мәктәп йәшендәге балалар өсөн тәҡдим ителә.

Б. Горелин. Агитатор һәм стена матбуғаты. Башгосиздат. 1949 йыл. Күләме 44 бит. Тиражы 4.000. Хаҡы 70 тин.

Александр Чутких методы буйынса

Ленин орденле станоктар төҙөү заводының отличнога эшләүсе йәштәре

Һүрәттә: (өҫтән аҫҡа) электр цехының обмотчицаһы Алла Иразанина, инструменталь цехтың токаре, Стәрлетамаҡ ҡала Советы депутаты Анатолий Синокуров, заводтың конструкторы Альфред Альметов, механик цехтың тиҙләтелгән метод менән эшләүсе токаре Иван Суворов.

Н. Ромашев фотоһы.

Юғары сифат өсөн

Беҙҙең Декстрин заводы государствонан дотация алып эшләй ине. Беҙ быйыл дотацияһыҙ эшләүгә өлгәштек. Беренсе кварталда коллектив 55 мең һум саф накопление бирҙе.

Беҙҙә хәҙер 7 юғары сифат бригадаһы ойошторолдо. Бригадалар тик юғары сифатлы продукция ғына бирәләр.

С. Моратов,

Декстрин заводының директоры.

ИӘШӘҺЕН КОЯШ!

Бөйөк рус шағиры А. С. ПУШКИНДЕҢ тыуыуына ошо йылдың 6 июнендә 150 йыл тула. Республикабыҙ хеҙмәтсәндәре, Тыуған илебеҙҙең бөтә халыҡтары менән бергә, ошо күренекле датаны лайыҡлы билдәләргә әҙерләнәләр. Хәҙер предприятиеларҙа, учреждениеларҙа, колхоздарҙа, культура йорттарында һәм мәктәптәрҙә А. С. Пушкиндең тормошона һәм ижадына арналған лекциялар, докладтар, бәседәләр һәм концерттар уҙғарылә. Газетабыҙҙың был номерында А. С. Пушкиндең башҡорт шағирҙары тәржемәһендә шиғырҙарын баҫып сығарабыҙ.

Һәйкәл

Мин үҙемә ҡул ҫһай алмаҫ һәйкәл ҡалдым,
Уға килгән халыҡтар юлын баҫмаҫ үлән.
Уҙып китте ул Александр бағанаһын
Һис эйелмәҫ башы менән.
Юҡ, мин бөтөнләй үлмәм — йән изге лирала
Серек белмәҫ һис тә, тәндән һуңға ҡалыр —
Данланырмын ай аҫтындағы донъяла
Ҡалһа ғына тик бер шағир.
Исемем йөрөр бөйөк Рус ерендә минең,
Һөйләр мине унда булған бөтә телдәр,
Әле ҡырағай тунгуз, мәғрур славян улы,
Дала дуҫтары һәм финдәр.
Маҡтап азатлыҡты ауыр быуаттарҙа,
Лираң менән яҡшы хистәр уятҡанға,
Саҡырғанға ҡыҙғаныу йығылғанға —
Һөйләрмен мин һәман да.
Алла ҡушҡанды, о Муза, тыңлаусаң бул,
Рәнйестеүҙән ҡурҡма, ҙурлау көтмә,
Маҡтау менән яла ағыуҙы тигеҙ күр,
Альйот менән бәхәс итмә.

С. Ҡудаш тәржемәһе.

Чаадаевҡа

Һөйөү, өмөт һәм дан алдауы
Йобатманы беҙҙе оҙаҡ,
Үтте инде йәшлек ҡыуаныһы,
Таңғы томан һәм төш һымаҡ.

Ләкин дөрләй йөрәк ялҡыны
Шомло яҙмыш ҡыҫымында,
Күңелдәрҙең ярһыуында
Ишетәбеҙ ватан тауышын.

Күрешеүҙең татлы минутын
Ярһып көткән егет төҫлө,
Беҙ көтәбеҙ изге көндө
Ялҡытырып күңел өмөтөн.

Ынтылғанда азат көнгә,
Йөрәктәге намыҫ ялҡынын,
Дуҫым, бағышлайыҡ илгә
Күңелдәге гүзәл ярһыуҙы.

Ышан, ышан: күтәрелер
Һоҡландырғыс бәхет йондоҙо
Һәм Россия бер саҡ торор,
Власть ватығына ул көндә
Беҙҙең исемдәр яҙылыр.

Әкрәм Вәли тәржемәһе.

Бородино йыллығы

Бөйөк Бородино көнөндә
Беҙ үткәнде иҫкә алып,
Әйттек: «Изге рус еренә
Дошман килеүен ут һалып,
Бар Европа шунда булды тип?
Кем йондоҙо алып килде бит!...
Беҙ көрәшкә сыҡтыҡ бер булып,
Ҡаршы торҙоҡ ауыр һөжүмгә,
Дошман, ғорур ҡулға буйһоноп,
Килде беҙгә яуҙа сиергә.
Кәперенәләр улар бөгөн,
Онотҡандар хурлыҡтарын,
Улар данын күмгәнлеген
Рус штығы һәм рус ҡары.
Таныш табып ҡарта тағын —
Иҫерткәнгә славян ҡаны,
Тик айныйһы алмаҫ һис тә,
Оҙаҡ булыр йоҡо бында,
Тығыҙ, һыуыҡ ҡәберлектә
Төньяҡ игене аҫтында!

Ә. Ихсан тәржемәһе.

АЗАТЛЫҠ

. . . .
Кил, сәскәмдә минең йолҡоп ал,
Ватып ташла наҙлы лираңды...
Мин иркә маҡтап йырлайым,
Бәхеттәргә үткер уҡ һуҙам.
. . . .
Аһ! Ҡайҙа ташмаһын күҙҙәрем —
Күрәм ҡамсы, тимер быҙауҙы,
Закондарҙың хурлыҡ эҙҙәрен,
Тотҡондарҙың инеләү, илауын;
Гөнне ҡот осҡос ҡоллоҡтоң —
Ғәҙеллекһеҙ власть һәр ерҙә,
Тәрәнгән ҡап-ҡара фекергә —
Ҡомһыҙ даны сикһеҙ шомлоҡтоң.
. . . .
Сикләнмәгән властле тиран!
Яуыз дошман күрәм һине мин,
Алуһыҙ шатлыҡ менән күрәм
Һинең һәм балаларың үлемен.
Бар халыҡтар ҡарғыш эҙҙәрен
Маңлайыңдан һинең уҡыйҙар,
Һин илләнес донъя, ер-һыуға,
Һин—алланың асыуы ерҙәге.
Ҡараңғы Невала һарайын,
Төнгә йондоҙ нурын һипкәндә
Һәм ҡайғыһыҙ, ғәмһеҙ башҡайҙы
Тыныс йоҡо баҫып төшкәндә,
Уйсан йырсы күрә тирандың[1]
Ҡот осоргос яңғыҙ һәйкәлен,
Онотолоуға суҡған һарайын —
Күрене ул йырып томанды.
Һәм ҡот осҡос стеналарҙан
Кил ағылар Клио тауышы,
Һәм сағыла күҙә алдында
Калигуланың һуңғы ҙамыны;
Алдын кил үлтереүселәр —
Лента һәм йондоҙҙар күкрәктә,
Йөҙҙәр ҡыйыу, ҡурҡыт йөрәктә —
Вино һәм асыуҙан иҫергән.
Хаин һаҡсы бирмәй енең дә,
Асылмалы күпер һуҙылған,
Хыянатсы һатлыҡ ҡул менән
Ҡара төндә ҡапҡа асылған...
О, һаһшәтә беҙҙең заманың
Йыртҡыс янычарҙар инделәр!..
Һәм хурлыҡлы ҡулдар төштеләр...
Тажлы яуыз үлде — яҙалды.
. . . .
Ғибрәт алығыҙ һеҙ, батшалар:
Наград да, һәм дә яза ла,
Төрмәләр ҙә, изге алтарь ҙа
Ышанысһыҙ һеҙҙә һаҡларға.
Ғәҙел законарға башты һеҙ
Иң тәү үҙегеҙ эйеп торорбыҙ,
Һәм халыҡтар ирке, тынлығы
Булыр мәңге бәхет һаҡсыһы.

F. Ғүмәр тәржемәһе.

[1] Тирандың яңғыҙ һәйкәле. Михайловский дворец. Бында юғары зат заговорсылар тарафынан 1801 йылдың 11 мартында Павел I үлтерелде. Пушкин был «Азатлыҡ» шиғырын тәҙрәләренән Михайловский дворец күренеп торған квартирала яҙған.

Пушкингә арналған лекция-концерт

Башҡортостан республикан библиотекаһы һәм ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата: «Пушкин—Тыуған илдең бөйөк патриоты», «Пушкин музыкала», «Пушкин һәм башҡорт әҙәбиәте», «Пушкиндең тормошо һәм ижад юлы» тигән темаларға лекциялар һәм «Беҙ ни өсөн Пушкинде яратабыҙ» тигән темаға китап уҡыусылар конференцияһы үткәрә.

Ошо көндәрҙә библиотеканың уҡыу залында беренсе әҙәби кисә уҙғарылды. Башҡорт педагогия институты преподавателе иптәш Басериков «Пушкин — Тыуған илдең бөйөк патриоты» тигән темаға тәрән эстәлекле лекция һөйләне.

Лекциянан һуң Башҡорт государство театраль һәм музыкаль училище студенттәре кисә менән Пушкин әҫәрҙәренән торған әҙәби һәм музыкаль концерт булды. Студенттәр Пушкин әҫәрҙәренә яҙылған Чайковский музыкаһын башҡарҙылар һәм Пушкин шиғырҙарын уҡынылар. Шулай уҡ кисәлә БАССР-ҙың атҡаҙанған артисы F. Саттаров, йыр һәм музыка преподавателдәренән Бутакова һәм Плеханова иптәштәр ҡатнаштылар. Кисәлә 150-нән артыҡ кеше булды.

М. Сурағолов.

Ғәйнан Әмири

Һүнмәҫ кояш

Мин үҙемә ҡул ҫһай алмаҫ һәйкәл ҡалдым,
Уға килгән халыҡтар юлын баҫмаҫ үлән.

Ғәйрәтле рус халҡы өсөн, Россия империяһына берләшкән барлыҡ иҙелгән халыҡтар өсөн төрмә начальнигы ролен уйнаған һәм шул замандың революционерҙары — декабристарҙың йылы ҡанына манылған аяҡтары менән батшалыҡ тәхетенә менеп баҫҡан Николай Палкин тарафынан һәләкәткә килтерелгән Пушкин бына шулай, тип йырлап үтте.

Һәм беҙҙең социалистик Ватандың йөрәге Мәскәү ҡалаһының үҙәгендә бөйөк шағирҙың бөйөк, ғорур һәйкәле күтәрелә. Мәскәү аша һәр көн һайын илебеҙҙең бөтә мөйөштәренән килгән уңарлаған поездар үтәләр, уларҙа килеүсе күп меңләгән совет граждандары, поездың бер нисә сәғәткә туҡтауынан файҙаланып, Мәскәүҙең гүзәл урындары менән бер рәттән, ошо һәйкәл алдынан үтергә ашығалар.

Пушкин — үҙен тыуҙырған туған рус халҡының иң тәрән йөрәк серҙәрен, ынтылыштарын, өмөттәрен — уның азатлыҡ һөйөүен, ижади хеҙмәт дәртен, ҡайнар патриотизмын, ғәйрәтен — илһамлы, ялҡынлы йырлап биргән бөйөк шағир. Уның мәңге нурланып торған, мәңге йәш поэзияһы—рус халҡының быуындан-быуынға бирелеп ҡалдыра торған ил байлығы, милли ғорурлығы.

Батша самодержавиеһе был байлыҡты халыҡтан йәшерергә тырышты. Ләкин шулай ҙа Пушкин гәүһәрҙәре, ҡара болоттар араһынан ҡараған ҡояш кеүек, туған халҡының бик аҙ өлөшөнә генә булһа ла күренде, уға йылмайҙы.

Пушкин ижады өҫтөнә ҡаплап ҡалған барлыҡ ҡара пәрҙәләрҙе бөйөк Октябрҙең ҡайнар нурҙары яндырҙы һәм Пушкин бөтә йөҙө менән балҡып йылмайып, үҙенең азат, бәхетле, ысын варистарын; — «Һаумы, йәш тоҡом!» — тип ҡотланы.

Һәм миллионлаған совет граждандары бик күп телдәрҙә:

— Һаумы, беҙҙең Пушкин! — тинеләр уға.

В. И. Ленин Октябрь нурҙары балҡырҙан ете йыл элек — 1910 йылда — рус әҙәбиәтенең икенсе баһадиры Лев Толстой ижады тураһында былай тигәйне:

«Толстой-художник хатта Россияла ла бик кескәй аҙсылыҡҡа ғына билдәле. Уның бөйөк әҫәрҙәрен ысындан да барлыҡ кешеләр байлығы итеү өсөн, көрәш кәрәк... Социалистик переворот кәрәк».

Был һүҙҙәр Александр Пушкин ижадына ҡарата ла әйтелгәндәр, әлбиттә. Пушкин әҫәрҙәре лә «бик кескәй аҙсылыҡҡа ғына билдәле» ине. Шағирҙың үлеменән һуң сығарылған тулы йыйынтығы, мәҫәлән, Өфө губернаһына..., ос дана килтерелгән.

Социалистик общество шарттарында А. С. Пушкин рус халыҡ шағиры булыу менән бергә, Совет Социалистик Республикалар Союзына берләшкән барлыҡ халыҡтар өсөн дә һөйөклө шағирға әйләнде. Уның:

Исемем йөрөр бөйөк Рус ерендә
минең,
Һөйләр мине унда булған бөтә
телдәр,
Әле ҡырағай тунгуз, мағрур славян
улы,
Дала дуҫтары һәм финдәр, —

тигән ышанысы хәҙер бөтә тулылығы менән аҡланды. Пушкин әҫәрҙәре СССР-ҙа йәшәүсе һикһән дүрт халыҡ теленә тәржемә ителде. Был — Пушкин йырҙары беҙҙең илдә һикһән дүрт телдә йырлана тигән һүҙ. Һәм был йырҙар Октябргә тиклем «алфавит», «китап» тигән һүҙҙәрҙе ишетеп тә белмәгән, ә хәҙер государство издательствоһы барлыҡҡа килгән нанай, ненец, табасаран, хантый, чукот, эвенк кеүек халыҡтар телендә меңләгән тираждарҙа баҫылып тараләлар. Хатта Россияла ла бынан 70 йыл элек беренсе башлап студенттар тарафынан ғына башҡарылған Татьяна Ларина арияһы бөгөн әлекке «телһеҙ» башҡорт халҡының үҙ опера театры сәхнәһендә яңғырай. Һәм алыҫ Бөрйән тауҙарҙы, Белорет металлургы, дала дуҫы — Дәүләкән колхозсыһы Пушкиндең күңелле әҫәрҙәрен үҙенең туған телендә — башҡортса уҡый.

Ни өсөн Пушкин совет халыҡтары өсөн ҡиммәт?

Пушкин—бай һәм киң күңелле, талантлы, көслө рус йәненең поэзия өлкәһендә иң илһамлы яңғырауы ул. Пушкин бөйөк рус әҙәбиәтен—был һүҙҙең тура һәм тулы мәғәнәһендә — башлап ебәреүсе, был әҙәбиәтте бөтә донъя күләмендә иң юғары баҫҡысҡа күтәреүсе.

Көнбайыш аристократияһының серек, һәрһен барған культураһы алдында ҡолдарса баш эйеүсе, теҙ сүгеүсе рус дворяндары — маймулдар тарафынан мәсхәрә ителгән рус хеҙмәт халҡы телен Пушкин әҙәби телгә әйләндерҙе. Бөгөн беҙ һоҡланған сикһеҙ бай, гүзәл рус әҙәби теле, Ленин һәм Сталин үҙҙәренең үлмәҫ әҫәрҙәрен яҙған тел — тәү башлап Пушкин тарафынан китап теле итеп эшләнгән.

Пушкин художестволы әҙәбиәтте ашһеҙлектән, тик ятыуҙан һимергән һөрө корттарға аш үткәреү өсөн ҡулланыла торған «шәрбәттән» общество үҫешеү өсөн, халыҡ азатлығы өсөн көрәш ҡоралына, уны да иң көслөһөнә әйләндерҙе. Ул үҙенең тәүге аҙымынан уҡ әҙәбиәтте юғары, алдынғы идеялылыҡ өсөн көрәште. «Беҙҙең шағирҙәргә, — тип яҙҙы А. Пушкин, — ғәҙәттә, уларҙа була торғанға ҡарағанда, күберәк идеялар суммаһына эйә булыу зарар итмәҫ ине. Үткән йәшлегең тураһындағы хәтирәләр менән генә беҙҙең әҙәбиәт алыҫ китә алмаҫ». Был бөйөк традицияны, һуңыраҡ, Белинский, Чернышевский, Добролюбов кеүек революцион-демократтар рус әҙәбиәтен социаль көрәш, революция байрағы итеп күтәрҙеләр. Пушкиндең һәм уның эшен дауам иттергән башҡа титандарҙың традицияларында үҫкән, уны большевизм идеялары нигеҙендә байытҡан беҙҙең Владимир Маяковский революция трибунына әйләнде. Ә бөгөн Ленин — Сталин партияһы совет әҙәбиәтен коммунизм төҙөү ҡоралына әйләндерҙе.

Ижадының тәүге юлынан алып, үҙенең һуңғы һулышына тиклем Пушкин халыҡ өсөн ысын азатлыҡ талап итеп йырланы. Халыҡты быуаулап тороусы барлыҡ дошман көстәрҙе — батшаларҙы, иҙеүсе синыфтарҙы, уларҙың һаҡсыларын рәхимһеҙ фашланы. Егерме йәшлек Пушкин үҙенең атаҡлы «Азатлыҡ» одаһын яҙҙы. Бында ул Николай I-ҙең йөҙөнә ҡарап былай типе:

Сикләнмәгән көслө тиран,
Яуыз, — дошман күрәм һине мин,
Алуһыҙ шатлыҡ менән күрәм
Һинең һәм балаларың үлемен.
Бар халыҡтар ҡарғыш эҙҙәрен
Маңлайыңдан һинең уҡыйҙар,
Һин имәнес донъя, ер-һыуға,
Һин — алланың асыуы ерҙәге.

Был шиғыр өсөн Николай I А. С. Пушкинде һөргөнгә ҡыуҙы.

Һәм үҙ халҡын яҡшы аңлаған, уны бөтә йөрәге менән һөйгән шағир үҙ идеалдарының бер ваҡыт тормошҡа ашырылдасағына тәрән рәүештә ышанды, Николай I һәм уның үҫал эте Бенкендорфтың барлыҡ эҙәрләүҙәренә лә, үҙенең иң яҡын дуҫтары — декабристарҙың аҫып үлтерелеүенә, Себергә — каторгаға ебәрелеүенә лә ҡарамаҫтан, был ышанысын һис юғалтманы.

Декабристар хәрәкәте тар-мар ителгәс, Пушкин яҙҙы:

Ҡойроҡсо һәм ишкәксе һәләк!
Тик мин бер серле йырсы фәҡәт
Дауыл менән ярға ташландым,
Йырлайым әлеккә гимнымды...
(«Арион»)

Пушкин Алыҫ Себер рудниктәре төбөнә ырғытылған декабрист-дуҫтарын бәгелмәҫкә, өмөтһеҙлеккә төшмәҫкә саҡырып, уларға хат яҙҙы:

Ҡыйратылыр ауыр бығауҙар,
Емерелер ҡара зинданлар,
Ишек төптә ирк шат ҡаршылар,
Ҡылыс бирер һеҙгә туғандар.
(«Себергә хат»).

Пушкиндең ышанысын юғалтмауының, өмөтһеҙлеккә төшмәүенең сәбәбен уның гениаль алдан күрә белеүселегендә лә эҙләргә мөмкин. Декабристар тар-мар ителгәндән һуң общественный көрәш аренаһына революцион демократтар сыҡҡанға тиклем байтаҡ ваҡыт үтте. Пушкин уларҙы күрергә өлгөрә алманы. Ләкин ул үҙенең үткер аҡылы менән был көстөң тыуасағын һиҙенде. Атаҡлы Пушкин, үлер алдынан, ул саҡта әле яңы ғына хәрәкәт итә башлаған, йәш Белинскийҙы журналда бергәләп эшләргә ылыҡтырырға теләй.

Пушкиндең бөйөклөгөн, ниндәй алдынғы идеалдар менән янғыуын уның үҙ осорондағы Англия һәм Америка «демократияһы» тураһында әйткән асыулы фекерҙәрендә лә яҡшы күрәбеҙ. А. С. Пушкиндең үлер алдынан яҙған мәҡәләләренең береһендә Англия капитализмы тураһында бына ниндәй юлдарҙы уҡыйбыҙ: «Англия фабрика эшселәренең жалобаларын уҡығыҙ: ҡот осоуҙан сәстәрең үрә торор. Ни тиклем әшәке ҙыяланыуҙар, аңлашылмаҫтай ғазапланыуҙар! Бер яҡтан ниндәй һалҡын варварлыҡ, икенсе яҡтан, ниндәй ҡот осҡос ярлылыҡ! Һеҙ, һүҙ фарсон пирамидалары ҡороу, египтяндарҙың ҡамсыһы аҫтында эшләүсе еврейҙәр тураһында бара, тип уйларһығыҙ. Юҡ, бөтөнләй улай түгел: һүҙ Смит әфәнделең суконалары йәки Джаксон әфәнделең энәләре тураһында бара».

Азатлыҡҡа, яҡтылыҡҡа гимн йырлаған, һәр төрлө ҡараңғылыҡҡа нәфрәт тамғаһы һуҡҡан беҙҙең Пушкиндең бөйөк образы, уның гүзәл ижады Ватанды һөйөү тойғоһона ят булған ырыуһыҙ космополиттарға ҡаршы, бөтә донъя реакцияһына ҡаршы беҙҙең көрәшебеҙҙә тутыҡмаҫ ҡорал булып бөгөн дә хеҙмәт итә.

Бөйөк патриот Пушкин ошондай ҡайнар һүҙҙәр менән Тыуған иленә мәхәббәт иғлан итте:

Ынтылғанда азат көнгә,
Йөрәктәге намыҫ ялҡынын,
Дуҫым, бағышлайыҡ илгә
Күңелдәге гүзәл ярһыуҙы.

Был саф йөрәк тойғолары бөгөн дә беҙҙең — совет патриоттарының йөрәктәрен тулҡынландыра.

Пушкин:

Ышан, ышан, күтәрелер
Һоҡландырғыс бәхет йондоҙо
Һәм Россия бер саҡ торор,
Власть ватығына ул көндә
Беҙҙең исемдәр яҙылыр, — тине.

Эйе, беҙҙең өҫтә һоҡландырғыс бәхет йондоҙо күтәрелде: Совет ере өҫтөндә ҡыҙыл яҡут йондоҙҙар балҡый. Һәм беҙ, коммунизм төҙөүселәр, бөйөк Пушкин, һинең үлмәҫ исемеңде үҙебеҙҙең арсеналға алдыҡ!

Рус поэзияһының ҡояшы мәңге һүнмәй балҡыр.

СОВЕТ ПАТРИОТИЗМЕНЕҢ ГҮЗӘЛ ӨЛГӨҺӨ

Совет хөкүмәте тарафынан сығарылған СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемы бөтә Советтар Союзындағы кеүек үк беҙҙең Башҡорт АССР-ында ла юғары политик күтәренкелек менән урынлаштырылды. Быны шулай урынлаштырылыуы ғәжәп түгел. Сөнки хеҙмәтсәндәр заемға биргән аҡсаларының социалистик төҙөлөштә, социаль-культура сараларын финансировать итеүгә һәм үҙҙәренең тормоштарын артабан яҡшыртыуға йүнәлдереләсәген яҡшы аңлайҙар. Шуға күрә лә Тыуған илебеҙҙең һәр бер гражданы заемға яҙылыуҙы үҙенең патриотик бурысы итеп һанай һәм уға берҙәм рәүештә яҙыла.

Беҙҙең заемдарыбыҙҙың уңышлығы һәм популярлығы государствоның интересе менән хеҙмәтсәндәр интерестәренең бергә тығыҙ ҡушылған булыуы менән характерлана. Заем хужалыҡ һәм культура төҙөлөшөнөң үҫешенә булышлыҡ итеү менән бер рәттән, отоштар рәүешендә подписчиктарға өҫтәмә материаль өҫтөнлөктәр бирә. Отоштарҙың әһәмиәте бигерәк тә хәҙер, совет һумы ныҡығаны, һатып алыу һәләтлеге үҫкән һәм тауарҙарҙың хаҡтары арзанайған ваҡытта, айырыуса ҙур.

Яңы заем, СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемы сығарылыуы тураһындағы хәбәр радио аша таратылыу менән үк ҡалаларҙағы предприятиеларҙа, учреждениеларҙа, колхоз ауылдарында митингылар булып үтте. Был митингыларҙа хеҙмәтсәндәр партияның һәм совет хөкүмәтенең сараларын ҡайнар хуплағанлыҡтарын белдерҙеләр.

Мәҫәлән, Өфө паровоз депоһының машинисы, стахановсы Николай Тимофеевич Елисеев үҙенең сығышында былай тине:

— Партия етәкселегендә совет халҡы һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды үтәүҙә ҙур уңыштарға өлгәште. Совет халҡының тормошо яҡшыра барғанлығын һәр беребеҙ үҙ күҙебеҙ менән күреп беләбеҙ. Мин үҙемдең һаҡлыҡтарымдан заемға шатлыҡ менән бирәм. Сөнки ул биш йыллыҡ планды йылдам үтәүгә булышлыҡ итәсәк.

Эшсе, хеҙмәткәрҙәрҙең байтаҡ өлөшө государствоға үҙҙәренең ай ярымлыҡ хеҙмәт хаҡы күләмендә бирҙеләр. Өфө, Стәрлетамаҡ ҡалаларында заемға яҙылыу айырыуса ойошҡан рәүештә үтте.

Алдынғы райондарҙың тәжрибәләре башҡа райондарҙың колхозсыларына өлгө булып тора. Хәҙер заемдың уңышлы урынлаштырылыуын ауылдарҙа подписка суммаларын алдан индереү менән нығытырға кәрәк.

Тыуған илебеҙ алдында һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе йылында ғәйәт яуаплы бурыстар тора. Ленин—Сталин партияһы һәм бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин тарафынан етәкселек ителгән һәм рухландырылған героик совет халҡы был бурыстарҙы тормошҡа уңышлы рәүештә ашырасаҡ.

С. Вәлиев.

Башҡорт АССР-ы финанс министры.

Физкультура һәм спорт

11 майҙа «Динамо» һәм Черниковск футбол командалары осрашты. Уйын 3:0 менән динамосылар файҙаһына тамамланды.

Һүрәттә: «Динамо» һәм завод командалары футбол майҙанында.

А. Червинский фотоһы.

ҺӨНӘРСЕЛЕК УЧИЛИЩЕЛӘРЕНДӘ

Өфө ҡалаһының бөтә һөнәрселек училищеләрендә лә физкультура [illegible] еңел атлетика буйынса [illegible] Бөтә Союз ярышына ҡушылдылар. 8-се номерлы һөнәрселек училищеһе уҡыусылары был ярышта [illegible] ҡатнашып [illegible] Училищеләрҙең [illegible] уҡыусылары ла БГТО һәм ГТО значоктарына норма тапшыралар. Норма тапшырыу [illegible] группалы буйынса [illegible] Ул волейбол, баскетбол, городок секцияларында һәм бәләкәй калибрлы мылтыҡтан атыуҙа ла яҡшы һөҙөмтәләр бирҙе.

[illegible] группаһында Гиззәтов, Давыдов иптәштәр [illegible] күрһәткестәргә [illegible]

Яҙғы «турист» [illegible] «Карт большевиктар эҙенән» тигән тема буйынса иптәш Дунаев етәкселеге менән бер айлыҡ походҡа сығырға әҙерләнеү башланы.

* * *

Иптәш Бондаренко етәкселек иткән 9-сы номерлы һөнәрселек училищеһы уҡыусылары [illegible] физкультура майҙаны һәм спорт залы булдырылды. Волейбол, баскетбол, еңел атлетика буйынса секциялар ойошторолдо һәм улар эшкә башланылар. Етәкселе уҡытыусы иптәш Буланин [illegible] Янбарисов иптәш [illegible] 1000 метрга Сиҙаев — 3 минут 15 секунд, Стрелкалов — 3 минут 18 секунд, Журавлев — 3 минут 11 секунд, Такыров — 3 минут 20 секунд эсендә йүгереп, [illegible] ГТО нормалары буйынса беренсе [illegible]

Молотов районында 20 майҙа уҙғарыласаҡ кросҡа ҡатнашыу өсөн 10 кеше билдәләнде.

„КЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН" МАТЕРИАЛДАРЫ ЭҘЕНӘН

„Диэт туклаңыуҙы ойоштороуҙа ҡаршылыҡтарҙы бөтөрөргә"

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 34-се номерендә «Диэт туҡланыуҙы ойоштороуҙа ҡаршылыҡтарҙы бөтөрөргә» тигән мәҡәлә баҫылып сыҡҡайны.

Был мәсьәлә Башҡорт АССР-ы сауҙа Министерствоһында ҡаралды һәм уның буйынса күп кенә конкрет саралар күрелде. Министерство беҙгә:

— Өфө нефть эшкәртеү заводы эргәһендә диэт туҡланыуҙы ойоштороу өсөн кәрәкле продукттар Башҡортостан сауҙа Министерствоһы тарафынан 1948 йылдың декабрь айынан бирле регуляр рәүештә ебәрелеп килә. 1949 йылдың апрель айында ғына 130 мең һумлыҡ продукты ебәрелде. Завод тарафынан продуктыны үҙ ваҡытында ала алмау — тейешле средстволарҙы йылдам ебәрмәү фактылары һуңғы ваҡытта бөтөрөлдө.

Бынан тыш, Өфө ҡалаһында ла диэт столовой ойоштороу сараһы күрелә. Ҡала Советы бының өсөн беренсе номерлы столовойҙан бер бүлмә билдәләне. Тиҙ көндәрҙән диэт столовой эшкә башларға тейеш, — тип хәбәр итте.

„Орлоҡ алмаштырыуҙы һуҙалар"

Ошо темала «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 54-се номерендә баҫылған материал Байкыбаш район Советы исполкомының ауыл хужалығы бүлеге тарафынан тикшерелеп, түбәндәге саралар күрелде:

Районның колхоздарында, сығышы насар булған 1043 центнер сәсеү орлоҡтары (бойҙай, һоло, ҡара бойҙай һәм башҡалар) государство фондындағы сортлы орлоҡтарға алмаштырылды. Газетала күрһәтелгән — Крупская, Водопьянов исемендәге һәм башҡа колхоздар бөгөнгө көндә сортлы һәм тикшерелгән орлоҡтар ғына сәсәләр.

Картуф орлоғо етмәгән колхоздар өсөн 222 центнер орлоҡ әҙерләнде. Картуф орлоғо туплау дауам итә.

ТУЙМАЗЫ РАЙОНЫНДА

Радиолаштырыу селтәре киңәйә

Собханғол ауылында яңы радиоузел эшкә башланы. Был узел шулай уҡ 3 колхозды һәм Туймазы сусҡасылыҡ совхозын хеҙмәтләндерәсәк.

Аблай һәм Япрыҡ ауылдарында ла яңы радиоузелдәр төҙөлә. Улар 8 колхозды хеҙмәтләндерәсәк. Түбән Троицк сукно фабрикаһының радиоузелы 3 колхозға радио үткәрә. Ҡармалҡа ауылына үткәрелгән линия инде 25 точканы хеҙмәтләндерә.

Район үҙәгендәге радиоузелдың ҡеүәте хәҙер 500 ваттҡа арттырыла. Ул, район үҙәгенән тыш, «Юкәле буләк», «Әгер», «1 май», «Түбән күл», «Йондоҙ» һәм «Шишмә» колхоздарын хеҙмәтләндерәсәк.

Былардан тыш, Ҡарат ауылында 16 йортта детекторлы радиоалғыс ҡуйылды. 14 колхозда һәм 7 мәктәптә лампалы радиоалғыс эшләй.

Алдынғы трактор бригадаларында

Туймазы машина-трактор станцияһында коммунист Хәсәнов һәм Кәримов иптәштәр етәкселек иткән трактор бригадалары Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Тихон Алехин һәм Федор Рябов иптәштәрҙең саҡырыуҙарына яуап итеп яңы йөкләмәләр алдылар. Иптәш Хәсәнов бригадаһы һәр бер шартлы тракторға 850, иптәш Кәримов бригадаһы 800 гектар ер эшкәртергә булдылар.

Улар, хәҙер үҙҙәре хеҙмәтләндергән колхоздарҙа бөртөклө культураларҙың һәр бер гектарынан 15—16-шар центнер, орлоҡ участкаларында 17—18-әр центнер урожай алыу, 5 процент яғыулыҡҡа экономия яһау һәм бөтә эште юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн көрәшәләр.

Агитбригада колхоздарҙа

Район культура йорто тарафынан ойошторолған агиткультбригада хәҙер колхоздарҙа йөрөй. Бригада Аблай, Ҡәкрәбаш, Собханғол, Ғафур, Райман, Иҫке Туймазы һәм Түбән Бишендә ауыл Советтарындағы колхоздарҙы хеҙмәтләндерҙе. Сәсеү осоронда был бригада шулай уҡ районның башҡа колхоздарын да хеҙмәтләндерәсәк.

34 күсмә библиотека

Район библиотекаһы (мөдире иптәш Сәләхова) яҙғы баҫыу эштәре осоронда 34 күсмә библиотека ойошторҙо. Шуларҙың 19-ы колхоздарға, 15-е трактор бригадаларына ебәрелде.

Был библиотекаларҙа политик һәм фәнни китаптар күп. Художестволы әҙәбиәттән: А. Фадеевтың «Йәш гвардия», Павленконың «Бәхет», Б. Полевойҙың «Беҙ совет кешеләре», П. Кузнецовтың «Бөйөк дуҫлыҡ» тигән әҫәрҙәре һәм башҡа күп төрлө китаптар бар.

Көн һайын 8000 хат

Район связь бүлеге хәҙер көн һайын 7000 дана газета-журнал алып тарата. Көн һайын 6000 хат-корреспонденция килә һәм 8000 хат оҙатыла.

Связь бүлегендә телеграф хәҙер телетайп (хәрефтәр баҫыу) аппараты менән тәьмин ителде. Ә телефон станцияһы бығыл яңыртылды. 200 номерға ярым автомат системаһындағы телефон аппараттары ҡуйылды.

Хәҙер республиканың бөтә райондары менән, Өфө, Мәскәү, Ленинград ҡалалары менән телефон аша һөйләшергә мөмкин.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Берлиндә 500 мең кеше ҡатнашҡан митинг

БЕРЛИН, 13 май. (ТАСС). Кисә, Берлин үҙәгендә, Август Бебель майҙанында, Берлин хеҙмәтсәндәренең ҙур митингыһы булып үтте. Митинг «Берлиндәге демократик блоктың» башҡарма комитеты тарафынан саҡырылды. Ғәйәт ҙур майҙан һәм Унтер ден линден урамы демонстранттар менән тулғайны. Ҡыҙыл, ҡара-ҡыҙыл-һары байраҡтар, плакаттар һәм транспаранттар, зоналар араһындағы сикләүҙәрҙе бөтөрөүгә һәм сит ил эштәре Министрҙәре Советының сессияһын саҡырыуға ҡарата дүрт оккупацион держава араһында өлгәшелгән килешеүҙәр айҡанлы берлиндарҙың шатлыҡтарын белдерәләр. Ҡыҙыл полотнолар, Германияның һәм Берлиндең берҙәмлеге, тыныслыҡ өсөн, Көнсығыш һәм Көнбайыш Германия араһындағы экономик мөнәсәбәттәрҙе тиҙерәк аяҡҡа баҫтырыу өсөн көрәшкә саҡырыуҙар яҙылған. Митинг башланыр алдынан демонстранттарҙың һаны, Берлин полицияһы вәкилдәренең һүҙҙәренә ҡарағанда, 500 мең кешегә еткән.

Немец Халыҡ советы президиумының председателе профессор Кастнер (либераль-демократик партия лидеры) митингыла беренсе булып сығыш яһаны. Профессор Кастнер, дөйөм Германия масштабында хеҙмәттәшлек итеүҙең кәрәклеге тураһында һөйләп былай тип белдерҙе: «Әгәр ҙә көнбайыш Германия политиктары эшкә башларға теләмәһәләр, беҙҙең ихтыярыбыҙ уларҙы аяҡтан йығасаҡ, сөнки был ихтыяр хәл иткес көс булып тора». Өсөнсө Немец Халыҡ конгресына һайлауҙар көнөндә, 15 һәм 16 майҙа, Берлин Германияның берҙәмлеген һәм тыныслыҡты яҡлап сығыш яһарға тейеш. «Беҙ, — тине йомғаҡлау һүҙендә Кастнер, — берҙәм халыҡ булырға теләйбеҙ».

Унан һуң сығыш яһаған вице-председатель Нэк Луитпольд Штейдле (ХДС), Берлин совет зонаһы менән тығыҙ экономик бәйләнештә тора, тип иҫкә төшерҙе. Дүрт державаның килешеүе, Берлин һәм көнсығыш зона араһындағы был тәбиғи хужалыҡ бәйләнештәрен аяҡҡа баҫтырыуға мөмкинлек бирә.

Берлиндең обербургомистры Фридрих Эберт үҙенең телмәрендә былай тине: «Әгәр ҙә Көнбайышта, немецтәрҙең берҙәмлегенә өлгәшеү өсөн, йәнәһе, көнсығыш зонала демократик реформаларҙы ҡайтанан ҡарарға кәрәк тип белдерәләр икән, бығы тик бер генә яуап бирергә мөмкин: халыҡ предприятиеларен һәм яңы крәҫтиәндәр араһында бүленгән ерҙе беҙҙән кире алыу мөмкин түгел. Халыҡ байлығы хеҙмәтсән халыҡ хакимлегенең экономик нигеҙе булып тора».

Зоналар араһындағы сикләүҙәрҙе бөтөрөү һәм сит ил эштәре Министрҙәренең Кәңәшмәһен саҡырыу, тине Берлиндәге азат немец профсоюздары берекмәһенең председателе Адольф Деттер, тик тыныслыҡ һөйөүсе көстәрҙең ныҡышмалы көрәше һөҙөмтәһендә генә һәм Советтар Союзының тыныслыҡты маҡсатҡа ярашлы ныҡлы политикаһын үткәреүе арҡаһында ғына мөмкин булды. Хәҙер Берлин хеҙмәтсәндәренең бурысы Берлиндәге кризисте һәм тарҡалыуҙы бөтөрөүҙән тора.

Демократик блоктағы социал-демократик партия фракцияһының вәкиле Ганс Мюллер, тыныслыҡҡа һәм берҙәмлеккә саботаж яһаусыларҙы пушка короларҙарынан яллаған агентураһы, тип тамғаланы.

Германияның социалистик берҙәм партияһының председателе (Ҙур Берлин ойошмаһы) Ганс Ендрецкий, оккупацион державалар араһында башланған һөйләшеүҙәрҙе киң милли фронт төҙөү өсөн файҙаланырға саҡырҙы. Партия эсендәге бөтә төр тар ҡаршылыҡтарҙы ташларға һәм Германияның, Берлиндең киләсәген тикшереүҙе башларға кәрәк, тине Ендрецкий. Хәҙер бөтә демократик һәм патриотик көстәр Берлиндең политик, экономик һәм культура берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыу һәм Париж конференцияһына дөйөм Берлин меморандумын әҙерләү өҫтөндә эшләргә тейештәр.

Митингыла түбәндәге резолюция ҡабул ителде: Демократик блок тарафынан 12 майҙа саҡырылған массовый митингыла Берлиндең бөтә секторҙарынан һәм халыҡтың бөтә ҡатламынан ҡатнашыусылар үҙ-ара аңлашыуҙар политикаһының, сикләүҙәрҙе бөтөрөүҙә һәм 23 майҙа Парижда сит ил эштәре Министрҙәренең Кәңәшмәһен саҡырыуҙа үҙенең кәүҙәләнешен тапҡан уңышын ҡотлайҙар. Был һөҙөмтә Советтар Союзының һәм донъялағы тыныслыҡ һөйөүсе бөтә көстәрҙең эҙмә-эҙлекле тыныслыҡ политикаһының ниғеҙ уңышы булып тора».

Шуны билдәләп үтергә кәрәк — үҙ-ара аңлашыуға өлгәшеү мөмкинлегенең беренсе билдәләре менән борсолған тыныслыҡ һәм берҙәмлек дошмандары кисә үк Америка секторында көнбайыш Берлин магистраты алдындағы майҙанда митинг ойошторҙолар. Унда, Берлиндәге һәм Бонндағы раскольниктарҙың лидерҙары Аденауэр, Карло Шмид, Нейман һәм башҡалар сығыш яһаны.

Корея Халыҡ-демократик республикаһы Үҙәк информация бюроһының белдереүе

ПХЕНЬЯН, 13 май. (ТАСС). Пхеньян радиоһы Корея Халыҡ-демократик республикаһы Үҙәк информация бюроһының түбәндәге хәбәрен тапшыра: Ли Сын Мандың марионетик оборона министерствоһының хәрби-диңгеҙ флоты ҡарамағындағы хәрби караптың командаһы Корея Халыҡ-демократик республикаһы яғына сыҡты.

10 майҙа 16 сәғәттә, тип әйтелә был хәбәрҙә, был карап Фузан портынан сыҡҡан. Ярҙан 16 миль алыҫлыҡта караптың командаһы баш күтәргән. 11 майҙа 9 сәғәт 20 минутта карап Тыуған илгә һәм халыҡҡа хеҙмәт итеү маҡсатында, тулы ҡоралланған хәлдә Вонсан портына килгән.

Яуаплы редактор **Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.**

Халыҡ-ара күҙәтеү

Европа халыҡтары суверенитетына яңы һөжүм

«Европа советы» тип аталған совет төҙөгән 10 государствоның вәкилдәре 11 майҙа был «советтың» август айында Страсбург ҡалаһында буласаҡ беренсе ултырышының көн тәртибен тикшерә башланылар. Билдәле булғанынса, был яңы ойошма 5 майҙа — Лондонда уның уставына ҡул ҡуйылған көндән алып йәшәй башланы. Ул «Көнбайыш блогына» ингән 5 илдән (Англия, Франция, Бельгия, Голландия һәм Люксембург илдәренән) башҡа тағы ла Италияны, Ирландияны, Швецияны, Норвегияны һәм Данияны үҙенә берләштерә. «Европа советы» «хөкүмәт вәкилдәре комитетынан» («министрҙар комитетынан») һәм консультатив ассамблеянан тора.

«Уларҙың дөйөм мираҫтары булған һәм уларҙың экономик-социаль прогрестарына ярҙам итеүсе идеалдарҙы һәм принциптарҙы» тормошҡа ашырыу маҡсатында уның члендары араһында тағы ла ҙурыраҡ берҙәмлеккә өлгәшеү «Европа советының» уның уставында әйтелгәнсә, официаль рәүештә иғлан ителгән маҡсаты булып тора. Америка монополияларын тыңлаусан Көнбайыш Европа матбуғаты был эште тыныслыҡты нығытыу эшенә яңы өлөш итеп күрһәтергә маташып, «Европа советы» төҙөлөүҙе бик матур һүҙҙәр менән тасуирлап яҙа. Ләкин, фактылар шуны күрһәтәләр — «Европа советының» эшмәкәрҙәренең тыныслыҡ тураһындағы хәстәрлек менән һис бер уртаҡлығы юҡ. «Көнбайыш блоктың» был киңәйтелгән варианты Төньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыусыларҙың үҙ алдарына ҡуйған бурыстарын үтәүгә ярҙам итеү өсөн төҙөлгән.

«Европа советын» төҙөү эшен АҠШ-тың етәксе түңәрәктәре рухландырҙылар. Америка империалистары, бөтә донъяла хакимлек итеүгә ынтылып, халыҡтарҙы үҙҙәренең милли суверенитеттарынан «ирекле рәүештә баш тартырға» өндәйҙәр һәм «Европа Ҡушма Штаттарын», бөтә Европала һәм хатта «бөтә донъяла бер хөкүмәт» төҙөү проектын актив рәүештә яҡлайҙар. Был космополитик «идеяларҙы» һәм проекттарҙы пропагандалау халыҡтарҙа милли аң көсөн йомшартыуға алып барырға, уларҙың үҙҙәренең милли бойондороҡһоҙлоҡтарын яҡлауға булған ихтыярын һәм әҙерлеген әҙерге тейеш. Американың бөтә донъяға хакимлек итеүгә дәғүәләшеүсе реакционерҙарының фекерҙәре буйынса, былар бөтәһе лә уларҙың экспансионистик пландарын тормошҡа ашырыуға ярҙам итергә тейеш.

Шуныһы характерлы, март айында уҡ әле, «Европа советын» төҙөүгә актив әҙерлек алып барылған ваҡыттарҙа уҡ, АҠШ-тың Францияла посолы Кефферю, «Европа союзын» төҙөүгә йүнәлтелгән үҙенең тырышлыҡтарында Европа Американың булышлығына иҫәп тота ала» тип белдерҙе. Ул, Европа федерацияһын төҙөү өсөн күрелә торған саралар менән АҠШ бик ныҡ ҡыҙыҡһына тип белдерҙе. «Европа советы» уставына ҡул ҡуйғандан һуң 6 көн ваҡыт үткәс, АҠШ-тың государство секретары Ачесон үҙенең официаль белдереүендә был актты «теләккә ярашлы аҙым» тип атап, хупланы.

«Европа советының» бурыстары Америка монополиялары ҡулында Европа илдәрен ҡоллоҡҡа төшөрөүҙә идеологик ҡорал булыу менән генә сикләнмәйәсәк. «Европа советын» ойоштороусыларҙың һәм рухландырыусыларҙың фекере буйынса, ул Төньяҡ-атлантик договорҙа ҡатнашыусыларҙың составын киңәйтеүҙә булышлыҡ итергә, етәкселәре быны асыҡтан-асыҡ эшләүҙе уңайһыҙ тип иҫәпләгән илдәрҙе йәшерен рәүештә уға ылыҡтырыу мөмкинлеген бирергә тейеш.

«Европа советы» уставына ҡул ҡуйған 10 ил вәкилдәренең конференцияһы «Греция һәм Төркиә хөкүмәттәренең үҙҙәрен «Европа советына» член итеп алыуҙы һорап биргән үтенестәрен иғтибарға алырға» ҡарар итте. Шуның менән бер үк ваҡытта Көнбайыш Германияны ла уға ҡушыуҙы яҡлауға йүнәлтелгән кампания алып барыла. Британияла аҙна һайын сыға торған «Экономист» журналы былай тип белдерә: Европа советының консультатив ассамблеяһы «Көнбайыш Германияны Европа советына ҡабул итеү тураһындағы мәсьәләне тикшереүҙән башларға тейеш», шунһыҙ, был журналдың һүҙҙәренә ҡарағанда, «яңы орган үҙенең төп маҡсатына өлгәшә башлай алмаясаҡ».

Ләкин был «төп маҡсаттың» тыныслыҡты һәм халыҡ-ара хеҙмәттәшлекте нығытыу эше менән һис бер уртаҡлығы юҡ. «Европа советы, — тип яҙа Швеция газетаһы «Ню даг», — ул хәрби-агрессив Америка блогының филиалы. Көнбайыш Европа илдәрендәге демократик матбуғат һәм демократик общественность «Европа советына» тап ошондай баһа бирәләр.

Австрияны маршаллаштырыуҙың яңы емештәре

Австрия «Америка ярҙамын» ҡабул иткән илдәр ҡуғына ингәндән бирле, уның экономикаһы әкренләп-әле түбәнәйә бара. Социалистик һәм халыҡ партияһы тип аталған партия лидерҙары араһынан Америка монополияларына ярамһаҡланырға тырышыусылар тарафынан, йәнәһе «Маршалл планының» «Европаны аяҡҡа баҫтырыу» эшенә яҡшы йоғонто яһауы тураһында алып барылған ҡолаҡ тондорғос шаулы пропагандаға ҡарамаҫтан, Австрияның бөлгөнлөккә һәм хәйерселеккә төшөү процесы туҡтауһыҙ дауам итә. Промышленностең күп тармаҡтары ябыла, бюджетта 2 миллиард шиллингтан да артҡан сөрьёҙ дефицит барлыҡҡа килде.

Хәҙер хөкүмәт коалицияһын тәшкил иткән был ике партияның да лидерҙары үҙ ғәйептәре менән ил дусар ителгән ауыр хәлдән хеҙмәтсәндәрҙең тормош интерестәре иҫәбенә сығырға ҡарар иттеләр. Бюджеттағы дефицитте ҡаплау маҡсаттарында иң мөһим аҙыҡ-түлек продукттарының һәм киң ҡулланыу тауарҙарының хаҡын киҫкен рәүештә күтәрергә ҡарар ителде. Бер үк ваҡытта электр энергияһының, газдың хаҡы 50 процентҡа күтәрелә, хеҙмәтсәндәргә налог арттырыла. Ә капиталистарға һалына торған налог арттырылмай, киреһенсә, «халыҡ партияһы» лидерҙарының береһе — Раабтың сығышына ҡарағанда, капиталистар өсөн күп кенә финанс льготалары планлаштырылған.

Австрия хеҙмәтсәндәре үҙҙәренең тормош кимәлдәренә яңы һөжүм яһалыуға сөрьёҙ рәүештә ҡаршылыҡ күрһәтәләр.

10 майҙа Венала ҙур митинг булды, был митинг башҡаланың үҙәк урамдарынан «Интернационал» йырлап үткән күп һанлы халыҡтың демонстрацияһы менән тамамланды. Полиция был протест белдереүгә ҡамасаулыҡ итә алманы.

Забастовкалар күтәрелә. Санкт-Пельтендә «Фойт» заводында эшләүсе 2 мең эшсе эш ташланы һәм улар үҙҙәренең резолюцияларында был забастовкалар ҙур хәрәкәттәрҙең башы ғына булып торалар әле, тип иҫкәрттеләр. Үҙҙәренең тормош хоҡуҡтарын капиталистар һөжүменән яҡлау өсөн көрәшеүсе хеҙмәтсәндәргә Австрия компартияһы етәкселек итә.

Халыҡтың тормош кимәленә хөкүмәттең яңы һөжүме тарафынан Австрияла тыуҙырылған эске политик хәлдең киҫкенлеге шуны күрһәтә — Америка монополистары һәм уларҙың Европалағы коллегалары интересында үткәрелә торған талау политикаһы массаларҙың үҫә барған ҡаршылыҡтарына осрай һәм Көнбайыш Европа илдәрендәге хеҙмәтсәндәрҙең күҙҙәрен аса, улар милли экономик интерестәрҙе Океан артындағы империалистарҙың интерестәренә буйһондороу политикаһының һәләкәтле һөҙөмтәгә алып барыуын әкренләп-әле асығыраҡ күрәләр.

Я. Мазор.

СССР ХЕҘМӘТ РЕЗЕРВТАРЫ МИНИСТЕРСТВОҺЫНЫҢ ЭШСЕЛӘРҘЕ ОЙОШҠАН РӘҮЕШТӘ ЙЫЙНАУ БУЙЫНСА БАШКОРТОСТАН РЕСПУБЛИКАН КОНТОРАҺЫ

Түбәндә күрһәтелгән предприятиеларҙа эшләү өсөн үҙенең район уполномоченныйҙары аша республика райондарында һәм ҡалаларында һәр төрлө эшселәр йыйнай:

1. Черниковск ҡалаһында Башнефтезаводстройға;
2. Стәрлетамаҡ төҙөлөш тресына;
3. Ермолаевка ауылында Башуголь разрезстройға;
4. Өфө ҡалаһында Ағиҙел йылға пароходствоһына;
5. Белорет районының Үҙәк леспромхозына.

Хеҙмәт договоры төҙөшкән эшсегә 300 һум суммаһында ҡайтарып бирелмәй торған ваҡытлы пособие бирелә һәм түләүһеҙ рәүештә эш урынына барып етеү сараһы менән тәьмин ителә.

Эшкә инә торған предприятиеға барып етеү менән эшсе: семьялы эшсе квартира менән, буйҙаҡ эшсе — дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителә һәм постель әйберҙәре һәм усадьба участкаһы бирелә.

Райондарҙа һәм ҡалаларҙа эшкә ялланырға теләүселәр түбәндәге адрестарға райисполкомдар эргәһендәге эшселәрҙе ойошҡан рәүештә йыйнау буйынса уполномоченныйҙарға, Өфө ҡалаһында Ғафури урамы, 39-сы номерлы йортҡа мөрәжәғәт [illegible]. Телефон номеры 2-85-89.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02449. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 96 (8196) 17 МАЙ шишәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Һәр бер культураны тиҙерәк һәм агротехник срокта сәсеү — хәҙер иң мөһим эш. (1-се бит).
Х. Ғәлимов. — Тракторсылар ярышы. (1-се бит).
К. Сафин. — Мул урожай өсөн көрәш. (1-се бит).
Ш. Ғәйсин. — Баҫыу эштәренең юғары темпы һәм сифаты өсөн. (1-се бит).
Совет тәрәзәһе. — Х. Кәмалов. — Дәжин комиссиялар — ... (2-се бит).
Х. Аюхасов. — Стена газетаһы — коллектив ... (2-се бит).
Агитаторҙарға ярҙамға. — Н. Воробьев — Материалистик биологияның иңгез һалыусы. (2-се, 3-сө биттәр).
Барлыҡ йәшле тартыу ... (3-сө бит).
Тракторсыларға ярҙамға. — Ғ. Ишмәрәтов. — ... (3-сө бит).
Александр Чуткин тракторсылар методы буйынса. (3-сө бит).
М. Сәғҙиева. — ... (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Совхоздарҙа сәсеүҙе тиҙерәк тамамларға

Һуңғы бишйыллыҡ йылдарҙа бөртөклө ашлыҡ совхоздары экономик яҡтан бик ныҡ алға киттеләр һәм тауар игенен етештереүҙе байтаҡ арттырҙылар. Был эре хужалыҡтарҙа баҫыусылыҡ эштәрен механизациялаштырыу кимәле йылдан-йыл арта бара. Бары тик һуңғы йылдарҙа ғына совхоздар 200-ҙән артыҡ яңы трактор, шул иҫәптән 160 дизель тракторы, 200-гә яҡын комбайн, бик күп башҡа ауыл хужалығы машиналары алдылар.

Республикабыҙҙың совхоздары коллективтары алдында хәҙер совхоз производствоһын артабан күтәреү һәм алға ебәреү, уларҙы юғары етештереүсәнлекле, рентабелле хужалыҡтарға әйләндереү буйынса айырыуса ҙур һәм яуаплы бурыстар тора. Быйылғы йылда был хужалыҡтарҙа сәсеү майҙаны, үҙган йылға ҡарағанда, 40 мең 600 гектарға артыҡ, бөртөклө ашлыҡ культураларының уңышлылығын күтәреү ...

Был бурыстарҙы уңышлы хәл итеү өсөн хәҙер бөтә саралар күрелә. 16 совхоздың 14-ендә ... Баҫыу һаҡлау урман полосалары ултыртыу ... Республикабыҙҙың бөртөклө ашлыҡ совхоздары тресы буйынса быйыл ағас ултыртыу байтаҡ арттырып үтәлде һәм шуның менән тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе бөйөк планын үтәүгә тәрьяҙ башланғыс һалды.

Хәҙер совхоз баҫыуҙарында, — яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, яҡшы сифатлы итеп үткәреү, — юғары урожайға нығыҙ нигеҙ һалып ҡалдырыу өсөн ныҡлы көрәш бара. Быйыл совхоздар яҙғы баҫыу эштәренә айырыуса яҡшы әҙерлек менән башланылар һәм үҙган йылға ҡарағанда сәсеүҙе юғары агротехник кимәлдә һәм тиҙләтелгән темп менән алып баралар. «Пэнгел», «Красная Башкирия» совхоздары сәсеү эштәрен тамамлап, хәҙер бөтә көстө май пары һөрөүгә тупланылар. «Смычка», «Шафиня» совхоздары ла сәсеүҙе иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәрәләр. Совхоз етәкселәре һәм партия ойошмалары был уңышҡа үҙҙәрендә булған бай техниканы тулыһынса файҙаланыу, мөһим эш участкаларына көстө дөрөҫ урынлаштырыу һәм һәр бер бүлексәнең, агрегаттың, тракторсыларҙың ныҡлы график буйынса эшләүе һәм смена задание-ларын көндөҙ ҙә, төндә лә арттырып үтәүҙәре һөҙөмтәһендә өлгәштеләр. Был алдынғы хужалыҡтарҙа бер аҙна ваҡыт эсендә 15 ат көсле һәр бер тракторға уртаса 110—120-шәр гектар ер эшкәртелде. «Пэнгел» совхозында сәсеү эштәренә башлауҙың тәүге көндәрендә үк Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Тенов Алексей һәм Федор Рябов иптәштәрҙең өлгөһендә баҫыу эштәрен юғары сифатлы өсөн тракторсыларҙың гүзәл хәрәкәте башланды. Тракторист иптәш Гробнов был ярыштың инициаторы булды. Ул смена һайын 160 гектар урынына 250—260 гектар тырматып, стахановсы эш өлгөләре күрһәтә. Тракторист иптәш Бочкарев һәр көндә 120—130 гектар ашлыҡ сәсеп, нормаһын систематик рәүештә арттырып үтәй. «Красная Башкирия» совхозында аҙына ваҡыт эсендә 8.108 гектар ашлыҡ сәселде. 12 гектар майҙанда ағас ултыртылды. Иптәш Пересколов етәкселек иткән Покровка бүлексәһенең тракторсылары бер аҙна эсендә 1.400 гектар бойҙай сәстеләр. Иптәш Сабачуктың трактор агрегаты көн һайын 120-шәр гектар ашлыҡ сәсә. Әлпәй бөртөклө ашлыҡ совхозында ла сәсеү эштәре ҡыҙыу темп менән бара. Совхоз работниктары сәсеүҙе был көндәрҙә тулыһынса тамамлау өсөн ары-талыуҙы белмәй эшләйҙәр.

Бөтә совхоздарҙа ла бына ошондай эшләргә һәләтле булған тракторсылар, агрономдар, ... Ләкин был кадрҙар һәм бай техника һәр ваҡыт та дөрөҫ файҙаланылмай. БашЦИК совхозы «Пэнгел», «Красная Башкирия», «Смычка» совхоздары менән бер үк шарттарҙа эшләй. Совхоз директоры иптәш Клачев май айының тәүге аҙнаһында «ер еүеш» тип һылтау итеп, тракторҙарҙы баҫыуға сығармай торҙо һәм һуңынан да сәсеү темпын тиҙләтеү өсөн конкрет саралар күрмәй. Күпселек тракторҙар тәүлегенә ... түгел, хатта көндөҙ ҙә смена нормаларын үтәмәйҙәр. Бында 9 мең гектарға яҡын ашлыҡтың бары тик 3 мең гектар самаһы ғына сәселгән. Аҡъяр совхозында ла сәсеү эштәре әкрен бара. ... тракторҙар сиктән тыш насар файҙаланыла. Баҫыу эштәре башланғандан бирле 15 ат көсле һәр бер тракторға уртаса ни бары 56-шар гектар ер эшкәртелде. Артабан ошондай темп менән эшләгәндә был совхозда сәсеү эштәре июнь айына тиклем һуҙыласаҡ. Совхоз директоры иптәш Лихоманов быларҙың бөтәһен дә нормаль хәл итеп иҫәпләй, яуаплылыҡ һиҙмәй. «Ҡыҙыл», Буҙәк, Раевка совхоздарында ла сәсеү планы ни бары 50—55 процентҡа ғенә үтәлгән.

Күп кенә совхоздарҙа баҫыу эштәренең сифатына тейешле иғтибарҙы бирмәйҙәр, агротехниканы һаҡға һуҡмайҙар. Дәүләкән бөртөклө ашлыҡ совхозында 2 мең гектарҙан артыҡ бойҙайҙы насар эшкәртелгән, культивация үткәрелмәгән ергә сәсеүгә юл ҡуйғандар. Бында культиваторҙарҙың яртыһы ла файҙаланылмай. Раевка совхозы директоры иптәш Федотов та «сәсеү темпын тиҙләтеү маҡсаты менән» 1 мең 789 гектар ашлыҡты культивация үткәрелмәгән ергә сәстерә. Республикабыҙҙың бөртөклө ашлыҡ совхоздары тресы етәкселәре (управляющие иптәш Кузнецов) агротехниканы тупаҫ рәүештә боҙоусы был совхоз етәкселәренә партия һәм хөкүмәт ҡарары нигеҙендә конкрет саралар күрмәйҙәр.

Совхоздарҙа сәсеүҙе артабан һуҙыуға һәм агротехниканы боҙоуға юл ҡуйыу — Тыуған илебеҙҙе миллионлаған бот игендән мәхрүм итеү тигән һүҙ. Сәсеүҙе тиҙ һәм яҡшы итеп үткәреү—совхоз етәкселәре, партия һәм профсоюз ойошмалары өсөн ҙур һынау булып тора. Совхоздарҙағы бөтә көстө сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауға тупларға, бөтә тракторҙарҙы, сәскестәрҙе тулы ҡеүәтендә файҙаланып, һәр бер тракторсыны көндөҙ ҙә, төндә лә смена заданиеларын арттырып үтәүсенә өлгәшергә кәрәк.

Совхоз етәкселәре һәм партия, профсоюз ойошмалары бүлексәләр, трактор агрегаттары, һәм тракторсылар араһында социалистик ярышты киң йәйелдереп, ошо көндәрҙә сәсеүҙе тулыһынса тамамлауҙы тәьмин итергә тейештәр.

ВКП(б) райкомдары һәм район Советы исполкомдары совхоздарҙың эшенә көндәлек контроль булдырырға һәм уларға практик ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Һәр бер культураны тиҙерәк һәм агротехник срокта сәсеү—хәҙер иң мөһим эш

* * *

Йомағужалылар йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәштә

ПОМАРУЖА. Баҫыу эштәрендә йәрәгелгән механизаторҙар һәм колхозсылар ... Колхоз баҫыуҙарының һәр бер участкаһында игенселектең юғары культураһы, мул урожай өсөн ныҡлы көрәш алып барыла ...

— Социалистик ярыш нисек йәйелдерелә? ... — ти ВКП(б)-ның Йомағужа район комитеты секретары иптәш Ғәязов.

— Беҙҙә бөтә трактор бригадалары ла һәм тракторсылар ҙа яҙғы баҫыу эштәрен иң ҡыҫҡа сроктарҙа яҡшы сифатлы итеп үткәреү өсөн ярыша, — ти иптәш Ғәязов. Салауат исемендәге колхоз хеҙмәтсәндәреүсе иптәш Баязитовтың трактор бригадаһы ярышта алда бара. Бригада иртә культуралар сәсеүҙе планлы ... үтәне.

Иртә культуралар сәсеү өсөн ерҙе әҙерләү, ... Тракторҙар тәүлек әйләнәһендә эшләйҙәр. Тракторсылар 70 процентҡа ... смена нормаларын арттырып үтәйҙәр. Максим Горький исемендәге колхозды хеҙмәтләндереүсе иптәш Салтыков бригадаһының тракторсылары хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү өсөн бөтә сараларҙы күрәләр. Бында трактор агрегаты бер үк ваҡытта һөрә, культивация үткәрә һәм тырмата бара. Ханцошка, Сидоренко иптәштәр етәкселек иткән бригаданың тракторсылары смена нормаларын 140-150 процентҡа үтәйҙәр.

Баҫыу эштәренең темпын күтәреүгә һәм эштең сифатын яҡшыртыуға ҙур иғтибар бирелә. Быйыл предплужникһеҙ һабандар менән һөрөүсе тракторсыларҙың һаны үҙған йылға ҡарағанда ес тапҡырға кәмене. Иң талапсан сифат инспекторҙары ла сәсеү эштәренә юғары баһа бирәләр. Иртә сәселгән участкаларҙа ашлыҡтар тигеҙ һәм берҙәм шытып сыҡтылар.

— Быйыл сәсеү темпы үҙған йыл менән сағыштырғанда икеләтә ҡыҙыу бара,—ти иптәш Ғәязов һүҙен дауам итеп, — «Ирк» һәм Максим Горький исемендәге колхозлар бер аҙна эсендә сәсеүҙе тамамланылар. «Маяҡ», «Ялҡын», «Сентель» ауыл хужалығы артелдәрендә лә баҫыу эштәренең темпы көндән-көн күтәрелә. Беҙ мул һәм тотороҡло урожай, игенселектең юғары культураһы өсөн көрәшәбеҙ.

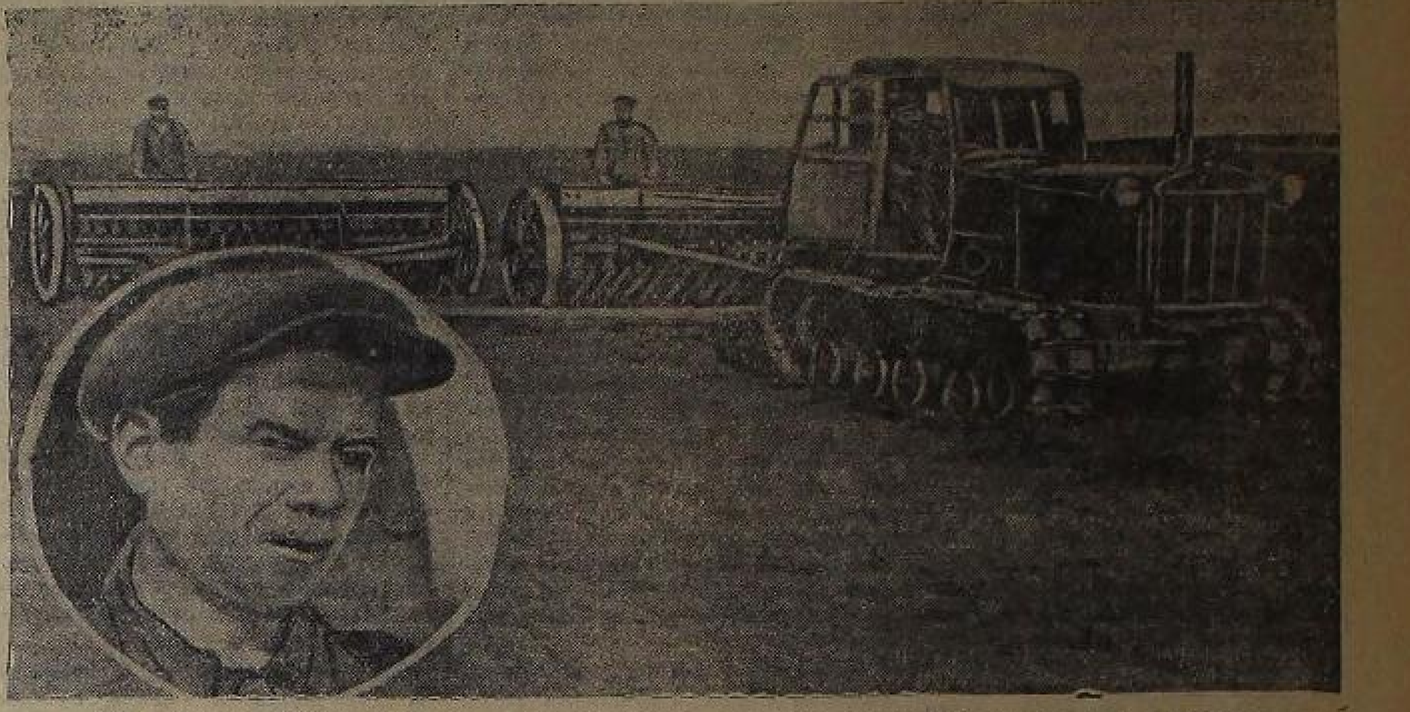

Өфө районының Цюрупа исемендәге совхоздың беренсе бүлексәһе сәсеүҙе тамамлау өсөн көрәшә. Бүлексәнең алдынғы тракторсыһы иптәш Д. П. Морозов НАТИ тракторында смена нормаһын көн һайын 120—150 процентҡа үтәй. Һүрәттә: (һулда) тракторист иптәш Д. П. Морозов. (Уңда) уның агрегаты сәсеүҙә. М. Әхмәтьянов фотоһы.

Тракторсылар ярышы

Баҡалы МТС-ының тракторсылары игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерәләр. Ярышта иптәш Чихнев етәкселек иткән 9-сы номерлы бригада алда бара. Бригаданың тракторсыһы Соловьев иптәш көн һайын 95 урынына 160-ар гектар ер тырмата. Һөрөүҙә һәм сәсеүҙә культивация үткәреү эштәрендә лә смена нормалары арттырып үтәлә. Һөҙөмтәлә бригада сәсеү планын срогынан алда арттырып үтәне. Алдынғылыҡты алған өсөн иптәш Чихнев бригадаһына МТС дирекцияһының күсмә Ҡыҙыл Байрағы бирелде.

«Ленинский путь» колхозын хеҙмәтләндереүсе иптәш Миңнеғәлиев бригадаһы сәсеүҙе тиҙерәк тамамлау өсөн бөтә мөмкинселектәрҙе файҙалана. Был бригаданың тракторсылары машиналарҙы тулы ҡеүәтендә файҙаланып, юғары етештереүсәнлеккә өлгәшәләр. Нина Швецова иптәш смена һайын 60 гектар сәсеп норманы 200 процентҡа еткереп үтәй.

— Минең эштәге уңышлылыҡтарҙың «сере» шунда. Мин тракторымдың йөрөү тиҙлеген арттырып, техник ҡағиҙәләрҙе теүәл үтәйем. Былай эшләгәндә һәр бер тракторист юғары күрһәткестәргә ирешә ала,—ти иптәш Швецова. Ул эшкәрткән ерҙәрҙең сифаты яҡшы.

«Веселая поляна» колхозы баҫыуҙарында эшләүсе иптәш Санников бригадаһы ла алдынғыларҙан ҡалышмай. Бригаданың члендәре сәсеү планын срогынан алда үтәү өсөн көрәшәләр.

Х. Ғәлимов.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Мул урожай өсөн көрәш

АБЗАН. (Телефон аша). Район колхоздары бөтәһе 3762 гектар иртә культуралар сәстеләр. Был үткән йылдың ошо ваҡытына сағыштырғанда 2760 гектарға артыҡ тигән һүҙ.

Социалистик ярышта беренсе урында Максим Горький исемендәге колхоз бара. «Алға», Сәгит, Стаханов исемендәге ауыл хужалығы артелдәре лә сәсеүҙе ошо көндәрҙә тамамлау өсөн көрәшәләр.

Колхоздарҙа баҫыу эштәрен сифатлы итеп башҡарыу — иғтибар үҙәгендә тора. «12 лет Октября», «БашЦИК», Каганович исемендәге колхоздар дым һаҡлап ҡалыу өсөн туңға һөрөлгән майҙандарҙы ес көндә тырматып сәстеләр. Эш сифаты яҡшы. Был колхоздарҙа бер генә гектар ер ҙә предплужникһеҙ һабандар менән һөрөлмәй. Һәр бер гектар агротехника талап иткәнсә эшкәртелә. Ашлыҡ теҙмә сәскестәр менән генә сәселә. Күпселек колхоздарҙа сифат комиссиялары эшләй. Һәр бер эшкәртелгән участка шунда уҡ сифат комиссияһы тарафынан ғына ҡабул ителә. Тырыш хеҙмәттең тәүге һөҙөмтәләре колхозсыларҙы шатландыра һәм уларға яңы дәрт өҫтәй. Каганович, Мичурин исемендәге һәм «12 лет Октября» колхоздарының тәүге көндәрҙә сәскән бойҙай участкалары тигеҙ һәм ҡуйы булып сыҡтылар һәм йәшәрҙеләр ҙә инде.

К. Сафин.

Баҫыу эштәренең юғары темпы һәм сифаты өсөн

Республикабыҙҙың колхоздары, МТС һәм совхоздары быйыл яҙғы баҫыу эштәрен яҡшы әҙерлек менән башланылар. Быйылғы яҙ өсөн туңға һөрөлгән майҙан, үҙган йылға ҡарағанда, колхоздарҙа ике тапҡырға һәм совхоздарҙа унан да артыҡ ине. Машина-трактор станциялары һәм совхоздар яҙғы баҫыу эштәрен башлауға тиклем үк үҙҙәренә етерлек яғыулыҡ ташып ҡуйҙылар, тракторҙарҙы, тағылма инвентарҙарҙы үҙган йылға ҡарағанда күп яҡшыраҡ ремонтланылар, етерлек һанда кадрҙар—тракторсылар, бригадирҙар әҙерләнеләр.

Быларҙан башҡа, республикабыҙ быйыл бер меңдән артыҡ гусиницалы яңы трактор, 83 бензин ташыусы һәм 135 күсмә мастерской алды. Государство колхоздарға орлоҡ, ашлама һәм башҡалар менән бик ҙур ярҙам күрһәтте.

Партия һәм совет ойошмалары, ауыл хужалығы органдары һәм специалистар производство һәм эш пландары төҙөүҙә, кадрҙарҙы урынлаштырыуҙа һәм башҡа эштәрҙә колхоздарға практик ярҙам күрһәттеләр. Шулай итеп, материал средстволарҙы әҙерләү һәм эштәрҙе ойоштороу яғынан ҡарағанда, быйыл яҙғы сәсеүҙе иң ҡыҫҡа срокта һәм юғары сифатлы итеп үткәреүгә бөтә мөмкинлектәр бар ине.

Республика буйынса дөйөм алғанда баҫыу эштәре темпы, үҙган йыл менән сағыштырғанда, колхоздарҙа ике тапҡырға, ә совхоздарҙа 4 тапҡырға юғары. Быйыл 10 майға үҙган йылғы ошо ваҡытҡа сағыштырғанда, һабан ашлыҡтар колхоздарҙа 266 мең гектарға, совхоздарҙа 38 мең 900 гектарға артыҡ сәселде.

Быларҙан башҡа ошо ваҡытҡа колхоздарҙа 2 мең 962 гектар, совхоздарҙа 113 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды. Күп кенә районлар сәсеүҙе ҡыҙыу темп менән алып баралар. Мәҫәлән, Әбйәлил районы һабан ашлыҡ культуралары сәсеү планын 74 процентҡа, Белорет — 71, Дәүләкән—58, Учалы—55, Стәрлетамаҡ—53 процентҡа үтәне. Йәнгел, «Красная Башкирия» совхоздары хәҙер сәсеүҙе тулыһынса тамамлап, пар һөрөү эшенә башланылар.

Ләкин республикабыҙҙың күп кенә райондары, колхоздары һәм совхоздары яҙғы баҫыу эштәрен тәүге көндәрҙән үк йәйелдереп ебәрә алманылар. Һәм хәҙер ҙә түҙеп торғоһоҙ әкрен темп менән эшләйҙәр. Былдайҙар иҫәбенә Балтач, Байҡыбаш, Бөрө, Ҡалтасы, Бишбүләк, Борай, Ауырғазы, Бозаяҙ, Олпәй һәм башҡа күп кенә райондар инәләр.

Был райондарҙың МТС һәм колхоз етәкселәре баҫыу эштәренең әкрен темп менән барыуын быйыл яҙҙың һуңлап килеүе, тупраҡтың тиҙ өлгәрмәүе менән аңлатырға тырышалар. Шул уҡ ваҡытта был райондар менән бер үк шарттарҙа йәшәгән күрше райондарҙа баҫыу эштәре бер нисә тапҡырға ҡыҙыуыраҡ темп менән алып барыла. Бөтә производство средстволарын тулы файҙаланыуға өлгәшелгән һәм хеҙмәт дөрөҫ ойошторолған урындарҙа баҫыу эштәренең темпы юғары, ә конкрет етәкселек булмаған, эш дөрөҫ планлаштырылмаған һәм эшләп сығарыу нормаларының үтәлешенә көндәлек контроль булдырылмаған урындарҙа темп түбән һәм баҫыу эштәре үҙ ағышы менән бара.

Федоровка районында тракторҙарҙы тулыһынса файҙаланмайҙар. Бында 37 трактор төндә бөтөнләй эшләмәй. Пугачев, Федоровка һәм Октябрьский МТС-тарының етәкселәре тракторҙарҙы тағылма инвентарҙар менән тәьмин итмәгәндәр.

Бишбүләк районының Максим Горький исемендәге колхозында бөртөклө һәм майлы культуралар сәсеү эше бик әкрен темп менән бара. Колхоз председателе иптәш Васильев һәм баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙәре колхозда булған тартыу көстәрен тулыһынса файҙаланыу, баҫыуҙа хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу, көндәлек һәм смена нормаларын үтәү һәм арттырып үтәү өсөн һис бер көрәш алып бармайҙар. Бына шул арҡала бында 572 гектар туңға һөрөлгән ерҙең бары тик 145 гектары ғына тырматылған, 20 гектар ғына ашлыҡ сәселгән.

Шуның менән бергә ҡайһы бер райондарҙа колхоз председателдәре, бригадирҙар һәм ауыл партия ойошмалары баҫыу эштәрен юғары сифатлы итеп үткәрелеүе өсөн үҙҙәрендә бер төрлө лә яуаплылыҡ һиҙмәйҙәр. Кушнаренко районының «Новый путь» һәм Каганович исемендәге колхоздарҙа туңға һөрөлгән ерҙәр теҙәк булмаған культиваторҙар менән культивациялана. Орлоҡтар насар күмдерелә.

Бишбүләк районы «Ключевка» колхозында Ҡуш-Йылға МТС-ының иптәш Ғәлиуллин етәкселек иткән трактор бригадаһы бойҙайҙы культивацияланмаған, аҡ тамыр үҫкән ергә сәскән. Трактор сәскестәре яҡшылап ремонтланмағанлыҡтан, күп кенә орлоҡ күмелмәйенсә ер өҫтөндә тороп ҡалған. Ошо уҡ районның Ворошилов исемендәге колхозында ла (председателе иптәш Кириллов) орлоҡсолоҡ участкаһында бойҙайҙы насар эшкәртелгән ергә сәсеүгә юл ҡуйлар.

Бына был фактылар урындағы партия һәм совет ойошмаларының баҫыу эштәренең темпын күтәреүгә бөтә көстө тупламаған кеүек үк, эштең сифатына ла ныҡлы иғтибар бирмәүҙәрен күрһәтә. Был райондарҙың етәкселәре һәм ауыл хужалығы специалистары юғары урожай алыу өсөн сәсеү сроктарын һәм эш сифатын ныҡ һаҡлау кәрәклеген онотҡандар.

Майлы культураларҙы сәсеүҙе икенсе нәүбәткә ҡалдырыу ҙа сериоз етешһеҙлек булып тора. Аҫҡын, Белоҡатай, Салауат, Тәтешле, Пәрмәкәй, Благовещен, Борай һәм Дүртөйлө райондарының колхоздарында майлы культуралар сәсеүҙә һуҙалар. Был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөргә һәм яҡындағы 3—4 көн эсендә көнбағыш, горчица, рыжик, етен һәм киндер сәсеүҙе тамамлауға өлгәшергә кәрәк.

Күп йыллыҡ үләндәрҙе сәсеүҙең дә бөртөклө культуралар сәсеү менән бер үк ваҡытта алып барылмауын нормаль хәл итеп ҡарап булмай. 10 майға күп йыллыҡ үләндәр буйынса булған орлоҡтоң ни бары 40 проценте генә сәселгән. Мишкә, Салауат, Ҡыйғы, Учалы, Матрай һәм Хәйбулла райондары 10 майға тиклем бер генә гектар ҙа үлән сәсмәнеләр. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәрен үҙләштереү өсөн колхоздарға бик күп үлән орлоҡтары талап ителгән саҡта, был мөһим эштең былай әкрен алып барылыуына артабан түҙеп тороу мөмкин түгел.

Хәҙер яҙғы сәсеүҙең хәл иткес көндәре. Сәсеүҙе йылдам һәм уңышлы итеп үткәреү государство әһәмиәтендәге мөһим эш ул. Партия, совет ойошмалары, район ауыл хужалығы бүлектәре, МТС һәм совхоз работниктәре бөтә көстө һәм средстволарҙы сәсеүҙе тиҙ көндәр эсендә, яҡшы сифатлы итеп тамамлауға тупларға, баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларының, колхоздарҙың эштәренә етәкселекте яҡшыртырға, хәл иткес участкаларҙа көстәр дөрөҫ урынлаштырылыуын ҡайтанан ҡарап сығырға тейештәр. Был саралар баҫыу эштәренең темпын көсәйтеүгә, ә ҡайһы бер райондарҙа уны икеләтә һәм өсләтә арттырыуға мөмкинлек бирер.

Ш. Ғәйсин,
ВКП(б) Өлкә Комитетының ауыл хужалығы бүлеге мөдире урынбаҫары.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

СССР Верховный Советы Президиумы Указы менән совхоздар Министерствоһының Сталино өлкәһендәге совхоздарының работниктәренә бойҙайҙан юғары урожай алғандары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде, Ленин ордены һәм «Урыҡ һәм сүкеш» алтын медале тапшырылды.

Бөйөк исем алыусылар араһында: «Амвросиевский» суҫҡасылыҡ совхозы звеноводы С. А. Андреенко, XVIII партсъезд исемендәге бөртөклө ашлыҡ совхозы директоры П. А. Бабанко, совхоз бүлексәһе управляющийы И. Л. Мирошниченко, совхоздың звеноводы Е. И. Рудницкая, совхоз бүлексәһе механигы П. Д. Савецкий, совхоздың өлкән механигы Б. В. Харчук һәм совхоздың өлкән агрономы В. М. Черепов, «Химик» суҫҡасылыҡ совхозы звеноводы М. К. Головко, «Новый Донбасс» һөтсөлөк совхозы звеноводы П. А. Гуртова, Киров исемендәге орлоҡсолоҡ совхозы звеноводы У. Е. Дидович, «Никитовский» һөтсөлөк совхозының трактор бригадаһы бригадиры Д. К. Заяц, һөтсөлөк совхозының ферма управляющийы И. В. Кочегаров, һөтсөлөк совхозы звеноводы М. Ф. Христич, Артюм исемендәге 9-сы номерлы һөтсөлөк совхозы звеноводтары А. Т. Лола һәм А. Е. Поручкина, 2-се номерлы суҫҡасылыҡ совхозы звеноводтары А. П. Охотна һәм П. П. Сошник иптәштәр бар.

Пар һөрәләр

ӘБЙӘЛИЛ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Райондың күпселек ауыл хужалығы артелдәре сәсеүҙе 10—12 эш көнөндә тамамланылар, хәҙер ҡалған бер нисә колхозда һуңғы гектарҙарҙы сәсәләр.

Бында бөтә көс тағы пар күтәреү эшенә тупланә. Һуңғы бер нисә көн эсендә генә район буйынса 1300 гектар майҙанда пар һөрөлдө. Был пландың өстөн бер өлөшөн тәшкил итә. Пар һөрөү бигерәк тә Жданов, Молотов исемендәге һәм Рәүил ауыл Советына ҡараған колхоздарҙа күтәренке темп менән бара.

СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ

Даими комиссиялар — урындағы Советтәрҙең ныҡлы терәге

Урындағы Советтәрҙең даими комиссиялары хеҙмәтсәндәрҙе государство эшмәкәрлегендә актив ҡатнаштырыуға һәм государство менән идара итеүгә массовый рәүештә йәлеп итеүҙең һөҙөмтәле формаларынан береһе булып торалар.

Даими комиссияларҙың хоҡуҡтары һәм вазифалары бик ҙур. Улар сессияларҙың, Советтәрҙең һәм исполкомдарҙың ҡарамаҡтарына мәсьәләләр индерә алалар, исполком тарафынан Советтәр ҡарамағына индерелгән мәсьәләләр буйынса заключениелар һәм тәҡдимдәр бирә алалар. Кәрәк булған ваҡиғала сессияларға үҙҙәренең өҫтәмә докладсыларын бүләләр һәм башҡалар. Даими комиссиялар үҙҙәренең эш тармаҡтары буйынса предприятиеларҙың, учреждениеларҙың һәм ойошмаларҙың эшмәкәрлектәрен тикшерергә, уларҙың эштәрен яҡшыртыуға өлгәшергә тейештәр. Шулай уҡ, даими комиссиялар юғары органдарҙың, сессияларҙың һәм исполкомдарҙың ҡарарҙары үтәлештәренә контроллек итергә һәм һайлаусыларҙың наказдары үтәлештәрен тикшерергә һәм уларҙы үтәүҙе ойоштороуға булышлыҡ итергә бурыслылар.

Беҙҙең республикабыҙҙың урындағы Советтәрендә биш меңдән артыҡ даими комиссия бар. Уларҙың эштәрендә тура-нан-тура ун һигеҙ меңдән артыҡ депутат (комиссия члендәре), ҡала һәм ауылдарҙың иң алдынғы кешеләренән ун ике меңдән артыҡ активист ҡатнашлыҡ итә. Даими комиссиялар ысын мәғәнәһе менән Советтәрҙең ойоштороусы кеҫтәрә булып әүерелгән урындарҙа, улар күп һәм ҙур эштәр башҡара алалар. Эште үҙҙәрен яҡшы күрһәткән һәм государство эшмәкәрлегендә яҡшы тәжрибәгә эйә булған даими комиссиялар күп.

Дүртөйлә район Советенең даими комиссиялары үҙҙәренең эштәрен планлы рәүештә алып баралар. Уларҙың эш пландары район Советы сессияларында раҫланалар. Даими комиссиялар киң активҡа таянып эшләйҙәр. Бында даими комиссияларҙың председателдәре сессияларҙа тикшерелә торған мәсьәләләр буйынса ҡушымта доклад менән сығыш яһайҙар. Район Советы сессияларында комиссияларҙың отчеттары тыңланыла.

Даими комиссияларҙың ултырыштары регуляр рәүештә үткәрелә һәм уларҙа бик мөһим мәсьәләләр тикшерелә. 1948 йылда район Советы даими комиссияларының 23 ултырышы, ә ауыл Советтәренең даими комиссияларының 244 ултырыштары үткәрелгән.

Улар район Советы сессияларына әҙерләнеүҙә актив ҡатнашалар. Ауыл хужалығы даими комиссияһы (председателе, депутат иптәш Саяпов) һуңғы ваҡытта райондағы колхоздарҙа малсылыҡтың торошо тураһында район сессияһына материал әҙерләп бирҙе. Комиссияның етәксеһе үҙенең эш тармағы буйынса район Советы сессияларында ос тапҡыр ҡушымта доклад менән сығыш яһаны. Бынан башҡа, был комиссия үҙ инициативаһы менән район Советы исполкомына тикшереүгә малсылыҡтың торошо, колхозсылар тарафынан хеҙмәт көндәренең үтәлештәре, колхоздарҙа яҙғы сәсеүгә әҙерлек тураһындағы мәсьәләләрҙе индерҙе. Активистар, интеллигенция эштә актив ҡатнаша. Комиссия члендәренән депутат иптәш Шакиров — колхоз председателе һәм комбайнер Шакиров айырыуса яҡшы эшләйҙәр.

Баҡалы район Советенең 7 даими комиссияһы бар. Бында ауыл хужалығы буйынса даими комиссия (председателе депутат иптәш Вяткина), финанс-бюджет комиссияһы (председателе депутат иптәш Әсәдуллина), юл төҙөлөшө һәм төҙөкләндереү, сауҙа буйынса даими комиссиялар яҡшы эшләйҙәр. Улар үҙҙәренең эштәрен планлы рәүештә алып баралар. Һәр бер комиссия члененә айырым поручениелар бирелгән. Даими комиссияларҙың председателдәре район Советенең һәр бер сессияһында өҫтәмә докладтар менән сығыш яһайҙар. Сессияларҙа шулай уҡ комиссияларҙың отчет-докладтары ла тыңлана. Комиссиялар үҙ инициативалары менән урындағы предприятиеларҙың, ойошмаларҙың эштәрен тикшереп торалар һәм уларға ярҙам күрһәтәләр.

Төҙөкләндереү һәм юл төҙөлөшө комиссияһы (председателе депутат иптәш Устинов) инициативаһы менән общественность ҡатнашлығында һуңғы ваҡытта район үҙәгендәге культура һәм ял паркы таҙартылды, ремонтланды һәм йыһазландырылды. Шулай уҡ паркҡа ағастар ултыртылды.

Бында, урындағы Советтәрҙең даими комиссияларының ултырыштары регуляр үткәрелеп, күп кенә мөһим мәсьәләләр ҡаралғандар.

Яңауыл район Советенең даими комиссиялары ла үҙҙәренең эштәрен активләштерҙеләр. Сауҙа комиссияһы һуңғы ваҡытта райондағы сауҙа ойошмаларының һәм магазиндарҙың эштәрен тикшерҙе. Күп кенә етешһеҙлектәрҙе асты һәм уларҙы бөтөрөүҙә практик саралар күрҙе.

Даими комиссияларҙың уңышлы эшләүҙәре ул урындағы Советтәрҙең исполком етәкселәренең ярҙамына бәйләнгән. Үрҙә күрһәтелгән район Советтәренең исполкомдары комиссияларға оператив етәкселек итәләр, уларға юлдар күрһәтәләр, кәңәштәр бирәләр. Эшләгән эштәре тураһында сессияларҙа отчеттарын тыңлайҙар. Семинарҙар, кәңәшмәләр үткәрәләр. Тәжрибә менән уртаҡлашыуҙы ойошторалар. Улар тирәһенә активистарҙы, специалистарҙы туплауға ярҙам итәләр.

Ләкин күп кенә урындарҙа исполкомдар даими комиссияларҙың эшенә иғтибар бирмәйҙәр, улар менән конкрет эш алып бармайҙар. Һөҙөмтәлә улар тик ҡағыҙҙа ғына йәшәп киләләр. Буҙаҡ, Йылайыр, Учалы һәм Хәйбулла район Советтәренең даими комиссиялары бөтөнләй хәрәкәтһеҙ ҡалғандар. Уларҙың эш пландары ла юҡ, хатта бер генә тапҡыр ҙа ултырыштарын үткәрмәгәндәр. Был район Советтәре һәм уларҙың исполкомдарының председателдәре даими комиссияларҙың эшенә бөтөнләй яуапһыҙ ҡарайҙар, уларға ярҙам итмәйҙәр. Комиссия члендәренең семинарҙары, кәңәшмәләре үткәрелмәй.

Ошондай уҡ сәбәптәр менән Ҡыйғы район Советенең комиссиялары ла бер төрлө лә эш алып бармайҙар. Уларҙың эш пландары юҡ. Район Советы исполкомы уларға етәкселек итмәй.

Даими комиссиялар Советтәрҙең органы булып торалар һәм улар Советтарға буйһоналар. Район һәм ауыл Советтәре етәкселәре уларҙың эштәрен йәнләндереүҙә ҙур хәстәрлек күрергә тейештәр. Улар тирәһенә киң актив тупларға, семинарҙарын, кәңәшмәләрен регуляр үткәрергә кәрәк.

Хәҙер республикабыҙҙың баҫыуҙарында юғары урожайҙың нигеҙе һалына. Колхозсылар, ауыл хужалығы работниктәре мул урожай алыу өсөн көрәшәләр. Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсә планы менән рухланған колхозсы крәҫтиәндәр баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултырталар, ҡоролоҡҡа ҡаршы һөжүмгә күтәрелделәр. Урындағы Советтәрҙең бурыстары — хеҙмәтсәндәрҙең политик һәм производство күтәрелеше менән етәкселек итеүҙән, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың дүртенсе йылы планын срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереүҙән тора. Был бурыстарҙы уңышлы башҡарыу өсөн бөтәһенән дә элек даими комиссияларҙың эшен бөтә яҡлап йәнләндереп ебәрергә кәрәк.

Х. Камалов,
Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы инструкторы.

Белорет районында сауҙа эшенә иғтибар итмәйҙәр

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең һәм СССР Министрҙар Советенең «Аҡса реформаһы үткәреү һәм аҙыҡ-түлеккә һәм промышленность тауарҙарына карточкаларҙы бөтөрөү тураһындағы» ҡарарынан һуң бер йылдан артыҡ ваҡыт үтте. Был ваҡыт эсендә беҙҙең районда сауҙа селтәре байтаҡ киңәйҙе, тауар әйләнеше лә үҫте. Райпотребсоюз буйынса ғына үткән йылда 13 урында яңы магазин асылды. Быйыл яңынан 14 урында магазин асыу күҙҙә тотола. 5 урында магазин асылды ла инде.

Райпотребсоюз үткән йылдың тауар әйләнеше планын миллиондарса һумға арттырып үтәне. 1949 йылдың беренсе кварталында ла тауар әйләнеше, самозакуп заданиеларе уңышлы башҡарылды.

Ләкин бурыс сауҙа селтәрен киңәйтеү, тауар әйләнеше планын үтәү менән генә сикләнмәй. Потребителдәрҙең әленән-әле үҫә барған талаптарын культуралы хеҙмәтләндереүҙән, советсә сауҙа итә белеүҙән тора.

Ләкин сауҙа ойошмаларының күп магазиндарында культураһыҙлыҡ йәшәй. Райпотребсоюздың Шығай ауылындағы магазиненең иҙәне ватыҡ, стеналарын саң баҫҡан, бер төрлө лә йыһазы юҡ. Тауарҙар саңға ҡапланған, тәртипһеҙ урынлаштырылғандар. Ҡамыт менән костюм, балыҡ менән һабын бергә ҡуйылған. Магазин үҙ ваҡытында асылмай. Шырпы, тоҙ, кәрәсин кеүек көндәлек тауарҙар йыш ҡына булмай. Сенки магазин мөдире С. Талхин Сермән сельпоһынан тауарҙарҙы ваҡытында барып алырға иренә. Талхиндең ғәмһеҙлеге арҡаһында потребителдәр кәрәк-яраҡтар өсөн 10 километр алыҫлыҡҡа, Ново-бельск магазинена йәки Белорет ҡалаһына барып йөрөргә мәжбүр булалар.

Инйәр, Зигәҙә поселкаларындағы һәм башҡа күп кенә урындарҙағы сауҙа точкаларында совет сауҙаһы принциптәрен тупаҫ рәүештә боҙоу ваҡиғалары йәшәп килә. Уларҙа аҡ икмәк булһа, уға селедка йәки колбаса ҡушып һаталар. Йә иһә ваҡ аҡса ҡайтарып биреү урынына папирос бирәләр.

Быларҙың бөтәһе лә сауҙа работниктәре араһында политик-тәрбиә эше, техминимум уҡыуҙары алып барылмауы, потребителдәрҙе культуралы хеҙмәтләндереү өсөн социалистик ярыш ойошторолмауы арҡаһында килеп сыҡҡан һәм сыға. Райпотребсоюздың председателе иптәш Зеркин районда культуралы совет сауҙаһын йәйеп ебәреүҙә тейешле инициатива күрһәтмәй.

С. Сенәғәтов.

Стена газетаһы — коллектив ижад һөҙөмтәһе

(Стена газеталары күргәҙмәһенән)

Стена газеталары — совет матбуғатының айырылғыһыҙ бер өлөшө, уның массовый отряды иҫәпләнә. Үҙәк, өлкә, район газеталары кеүек үк стена газеталары ла хеҙмәтсәндәрҙе политик тәрбиәләүҙә [illegible]

[illegible]

1924 йылда ВКП(б) Үҙәк Комитеты «Стена газеталары тураһында» тигән ҡарарында: «Стена газеталары [illegible]

[illegible]

насар эшләүсе газеталар ҙа бар әле. Бына «Штамповщица» (Киров районы, аккумулятор артеле) газетаһы. Уның бары 2 кеше генә ҡатнашҡан. Газетаның бите экономһыҙ файҙаланылған, һис бер кәрәкһеҙгә бер ҡарар һәм срок бер приказ урынлаштырылған. Газетаны уҡырға күңелһеҙ, большевистик тәнҡит юҡ, алдынғылар трибунаһына урын бирелмәгән.

«Стахановец» газетаһы ла (Тау байлыҡтары рудоваппаратура заводы) инициатива менән эшләнмәгән. Уның уйлап сығарыусылар һәм рационализаторҙар бригадаһы төҙөргә һәм техник бюллетень сығарырға кәрәк, тигән яңы мәсьәлә күтәреп сығыуын иҫкә алмағанда, уны яҡшы эшләй, тип әйтеп булмай. Газетаға 10 хәбәр урынлаштырыуға ҡарамаҫтан, авторҙар 2 кеше генә иҫәпләнә. Икенсе төрлө әйткәндә, газетаның был номеры фәҡәт редколлегия тарафынан ғына сығарылған. Ошондай уҡ, күңелһеҙ күренештәр «Финработник» (Башҡорт АССР-ының финанс Министерствоһы) газетаһында ла бар: күпселек хәбәрҙе башынан аҙағына тиклем дөйөм характерҙа бирелгәндәр. Коллективтың тормошон күрһәткән хәбәрҙәр бик аҙ. Ә ҡайһы бер сығыштар Башҡортостан күләмендә алыныуы сәбәпле өлкә газеталары материалдарына оҡшағандар.

Күргәҙмәгә һығымта яһап түбәндәгеләрҙе әйтергә кәрәк: стена газетаһы — хеҙмәтсәндәрҙең үҙ эшмәкәрлек ижадының һәм общественный инициативаһының продуктыһы, партия ойошмаһының иң яҡын ярҙамсыһы ул. Стена газетаһы массанан айырым рәүештә — бер-ике кешенең фекере менән генә эшләнә икән, уның коллектив тормошон яҡтыртыуы, коллектив алдында торған бөгөнгө бурыстарҙы үтәүҙә партия, профсоюз ойошмаларына һәм администрацияға эшлекле ярҙам итеүе мөмкин түгел. Ләкин партияның урындағы ҡайһы бер ойошмалары секретарҙары быға иғтибар итмәйҙәр. Газетаның битендә принципиаль мәсьәлә менән йыш рәүештә сығыш яһау, редколлегияның отчеттарын тыңлау, газетаның нәүбәттәге номерын планлаштырыуҙа яҡындан ярҙам итеү менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Юғарыла әйтелгән ҡайһы бер газеталарҙың инициативаһыҙ эшләүҙәренең төп сәбәптәре лә бына ошонда.

Стена газетаһы эше — партия эше ул. Редколлегияның яҡшы эшләүе, уға партия ойошмаһының оператив һәм даими етәкселек итеүенә бәйләнгән. Күргәҙмәлә асылған етешһеҙлектәрҙе урындағы партия ойошмалары, райкомдарҙың пропаганда һәм агитация бүлектәре иҫкә алырҙар һәм түбән матбуғат эшенән партия етәкселеген артабан көсәйтерҙәр.

Х. Акманов.

Газетала баҫылмаған материалдар эҙенән

1949 йылда, «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһында Белорет районының Тукан, [illegible] посёлкаларындағы комсомол ойошмаларының эшләмәүе һәм уның эшенә партия ойошмаларының да иғтибар итмәүе тураһында хат баҫылғайны.

ВКП(б)-ның Белорет район комитете секретары иптәш Ғәлимов был хат буйынса редакцияға түбәндәге яуапты бирҙе:

— ... Хатта күрһәтелгән етешһеҙлектәр нигеҙҙә дөрөҫләнделәр. Ошо айҙары Тукан территориаль комсомол ойошмаһының отчет-һайлау йыйылышы булып үтте. [illegible] етәкселек итә. Шулай уҡ, клуб эргәһендәге хор һәм драм түңәрәктәре лә эшләй башланы. Был сараларҙан тыш, поселкалағы физкультурниктәр активе йыйылышы, пионерҙар слеты үҙғарылды.

Янаулы районы «Булак» колхозы председателе Насиров тураһында яҙылған хат урында тикшерелгән һәм дөрөҫләнде.

[illegible] не бер кус бал ҡорто алғаны һәм хужалыҡ эштәре менән бик насар етәкселек иткәне өсөн Насиров колхозсыларҙың дөйөм йыйылышы тарафынан председателлектән төшөрөлдө һәм унан бал ҡорто хаҡы тулыһынса түләтелде.

Агитаторҙарға ярҙамға

Материалистик биологияға нигеҙ һалыусы

Хәҙерге, материалистик биологияның нигеҙенә тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороусы бөйөк ғалим Иван Владимирович Мичуриндең учениеһы һалынған. Был учение социалистик игенселектең артабан сәскә атыуы өсөн көрәшеүселәрҙең беренсе сафтарында барыусы беҙҙең специалистәребеҙ һәм практик — новаторҙарыбыҙ алдында киң ижади горизонттар аса. Был учение уларға ауыл хужалығы үҫемлектәренең һәм малдарының күп продуктивлерәк булған яңы формаларын уңышлы рәүештә тыуҙырырға ярҙам итә.

Селекцион-генетик фән тарихында үҫемлектәрҙең йәшәүен һәм үҫеүен, тәбиғәтте өйрәнеүсе был гениаль ғалим өлгәшкән дәрәжәлә тәрән аңлауҙың миҫалдары булманы. Ул тәбиғәт күренештәренең эсенә барған һайын тәрәнерәк үтеп инде, уларҙы фәнни яҡтан аңлап серҙәрен асты. Донъялағы бер генә ғалим да тотоноп ҡыйыулыҡ итә алмаған бурыстарҙы Мичурин гениаль ҡыйыулыҡ менән, рустарса киң ҡолас менән хәл итте. Ул ижади рәүештә дарвинизмды үҫемлектәрҙең һәм хайуандарҙың эволюцияһын аңлатыусы фәндән эволюция менән идара итеүсе, үҫемлек һәм хайуан организмдарын үҙгәртеп ҡороусы фәнгә әйләндерҙе.

Мичурин беҙҙең биологтарыбыҙҙы фәнгә дошман теорияларға, һәр төрлө реакцион вейсманизм-менделизм-морганизм ағымдарына ҡаршы көрәш өсөн кәсле ҡорал менән ҡоралландырҙы. Алдынғы совет ғалимдәре Мичуриндең фәнни мираҫын дошмандарҙың һөжүмдәренән меҡәтдәс рәүештә һаҡлайҙар, уны яңы ижади ҡаҙаныштар менән байыталар.

Түбәндә Иван Владимировичтең тормошо һәм эшенең ҡайһы бер һыҙаттары тураһында ҡыҫҡаса очерк бирелә.

ДИҢГЕҘ АР ЯҒЫНАН КИЛГӘН ҠУНАҠҠА ЯУАП

1898 йылғы ҡыш Америка фермерҙәренең хәтерендә бик оҙаҡ ваҡыттарға һаҡланып ҡалды. Был ҡышта Америка континентында быға тиклем һис бер ваҡытта ла булмаған дәрәжәлә ҡаты һыуыҡ булды. Канада баҡсаларындағы сейәләрҙең бөтә иҫке сорттары, Европанан килтерелгәндәре лә шулай уҡ Америкала үҫә торғандары ла туңды. Күңтән түгел генә Россияның Козлов ҡалаһынан килтерелгән бер генә сорт иҫән ҡалғайны. Ә ҡә рус сейәһе берҙәм, мул һәм күп уңыш вәғәҙә итеп сәскә атты.

Оҙаҡламай уның сығышын билдәләүгә өлгәшелде. Был, рус һәүәҫкәр-баҡсасыһы тарафынан тыуҙырылған яңы форма сейә ине. Ул «Мичуриндең уңдырышлы сейәһе» тип атала ине, һәм ғәҙәттән тыш күп уңыш биреүсән ине.

Күп уңыш биреүсе Мичурин сейәһе тураһындағы дан бөтә Америкаға таралды. Фермерҙәр һыуыҡҡа сыҙам йәш сейә ағастары һорап игенселек департаментен заявкалар менән күмеп ташланылар.

Департаменттең тәжрибәле бизнесмены Дәвид Ферчайльд был эш менән байып ҡалырға мөмкин икәнлеген төшөнөп ала. Һәм ул Россияға ике йөҙлөлөк һәм оятһыҙлыҡ менән тулы хат ебәрә.

«Селекция оҫталығы, — тип яҙҙы Дәвид Ферчайльд, — һис бер төрлө политик йәки географик кәртәләр менән сикләнмәгән. Ошо изге маҡсат хаҡына Һеҙҙән Америка селекционерҙәре обществоһына член булып инеүегеҙҙе үтенеп һорайым. Әгәр ҙә быны эшләргә теләмәһәгеҙ, үҙегеҙҙең тотош коллекцияғыҙҙы беҙгә һатырға риза булмаҫһығыҙ микән. Рәхим итеп, һәр бер төр өсөн айырым хаҡ билдәләгеҙ».

Мичурин Америка сауҙагәренең хеҙмәттәренән ҡырҡа рәүештә баш тартты.

«Нинә тиҫкәреләнә икән, был ҡәҙерһеҙ? — тип ғәжәпләнде Дәвид Ферчайльд, — Россия бары бер уның хеҙмәттәрен баһаламаһаҡ».

Көндәрҙең береһендә Америка кешеләре күреп һөйләшеү өсөн Мичурин янына килделәр. Былар профессор Мейер менән капиталист Берд ине. Улар үҙҙәренең хуш еҫле сигараларын быҫҡытып баҡсала бик оҙаҡ йөрөнөләр, ағастарға тек ләп-текләп ҡарапылар һәм үҙҙәренең буталсыҡ ҡуйын дәфтәрҙәренә нәмәләр яҙып ҡуйҙылар. Ә «коллекцияны» ҡарап бөткәс, Берд шунда уҡ туранан-тура һүҙ башлап ебәрҙе:

— Ярлы йәшәйһегеҙ һеҙ, Мичурин әфәнде. Эш масштабы һеҙҙеңсә түгел. Һеҙҙең урынығыҙ Америкала. Һеҙ миллионер, йороптоло һәм хөрмәтле кеше була алаһығыҙ.

Мичуриндең патриотизмы алтындан көслөрәк булып сыға. Ғалим диңгеҙ ар яғынан килгән ҡунаҡты тыңларға ла теләмәй. Ләкин Берд ныҡышып өндәүҙә дауам итә:

— Һеҙгә семьяғыҙҙы һәм питомнигегеҙҙе күсереү өсөн махсус карап бирелә-сәк. Уң көн юлда барғандан һуң һеҙ мөғжизәләр һәм ҡояш иле — Калифорнияға барып төшәсәкһегеҙ. Ә унда — иҫ киткес бай йыһазландырылған ферма, ҡәҙер, хөрмәт, байлыҡ...

Мичурин һүҙгә мауыҡҡан американлыға бер ҡарап алды, ҡаштарын йыйырҙы һәм дәрәжә менән былай тине:

— Мин рус кешеһе, һәм минә үҙемдең Тыуған илемдән алып китә алырлыҡ аҡса ла, пароходтар ҙа юҡ.

Мичуриндән башҡа төрлө яуап көтөргә урын да юҡ ине. Ул үҙенең барлыҡ талантын Тыуған иленә, тыуған тәбиғәтен үҙгәртеп ҡороуға, тыуған ерен биҙәүгә бирә ине.

ИЖАД

Мичурин ижад итеү оҫталығына әле тик эйә була башлаған ғына йылдарҙа Россияла Мәскәү баҡсасыһы Грелльдең асыштары тураһында дан таралды. Газеталар, был данлыҡлы рус баҡсасыһы төньяҡ емешселеген яҡшыртыу өсөн радикаль сара тапҡан, тип яҙҙылар. Әгәр ҙә көньяҡ үҫемлеген һыуыҡҡа сыҙамлы булған төньяҡ үҫемлегенә яғаһаң, Тамбов өлкәһендә генә түгел, бәлки Вологда янында ла Кавказдыҡының кәм булмаған емеш үҫтерергә мөмкин буласаҡ, тиҙәр ине.

Мичурин ошо алымды һынап ҡарарға булды. Ул көньяҡтан емеш ағастары сыбыҡтарын алдырып, уларҙы Козловта үҫтерелгән ҡырағай ағасҡа яғаны. Яғанған үҫемлектәр үҙләшеп, яҡшы үҫеп киттеләр. Ләкин ҡыш етеү менән яғамалар бөтәһе лә һәләк булдылар. Кавказ менән Ҡырымдың иҫкә тәбиғәтле үҫемлектәре төньяҡтағы һыуыҡҡа сыҙай алманылар.

Шул саҡта Мичурин көньяҡ үҫемлектәрен төньяҡ киңлектәренә башҡа ысул менән күсерергә уйланы. Көньяҡ өлкәләрҙән алма, груша, сейә, черешня орлоҡтарын алдырып, ошо орлоҡтарҙы үҙенең участкаһында сәсте һәм иң булырып күҙәтә башланы.

Яҙ бик уҡ йылы булмаһа ла, орлоҡтар бер юлы шытып сыҡтылар. Йәй көнө йәш үҫемлектәр нығынып алдылар һәм Тамбов климатына ҡулайлашҡан һымаҡ булдылар. Ләкин һалҡындар башланыу менән шул уҡ хәл ҡабатланды. Үҫемлектәрҙең береһе лә ҡалмай туңдылар.

Мичурин баҡсаһы Грелль яһаған һығымталарҙың ялған икәнлеген, ул барған юлдың фәнни түгеллеген, тәрән рәүештә хата юл булғанлығын аңланы. Көньяҡ үҫемлектәрҙе бер климат шарттарынан ябай юл менән башҡа төрлө климат шарттарына күсереп ултыртып ҡына уларҙы яңы шарттарға ҡулайлаштырыу мөмкин түгел ине.

«Ул саҡта үҫемдең тәжрибәһеҙлегем арҡаһында, — тип хәтергә алды һуңынан Мичурин шул уңышһыҙлыҡ көндәре тураһында хәсрәтләнеп, — мин шул замандың авторитетле баҡсасыларының сит фекерҙәренә артыҡ ныҡ ышанғанмын һәм ул фекерҙәрҙе үҙ алдыма эшләп тикшермәгәнмен. Бындай хатам минең бөтөнләй юҡҡа ғына әллә нисә йыл ваҡытымды, хеҙмәтемде һәм аҡсаларымды алдылар».

Грелльдең климатлаштырыу тураһындағы ялған теорияһынан баш тартып, Мичурин төньяҡтағы баҡсасылыҡты яңыртыуҙың башҡа юлдарын эҙләй башланы.

Емеш үҫемлектәренең яңы формаларын тыуҙырыу өсөн Мичурин гибридләштереү буйынса меңдәрсә төрлө тәжрибә яһаны. Ул емеш биреүҙәре һәм тәмлелектәре яғынан иң яҡшы булған көньяҡ сорттарҙы урындағы сыҙамлы сорттар менән аталандырҙы. Емештәр өлгөреп еткәс, Мичурин уларҙың орлоҡтарын алып, айырым түтәлдәргә сәсте. Бөтөнләй ике төрлө сорттың ҡушылмаһы булған гибрид үҫемлектәр барлыҡҡа килделәр. Уларҙа ата-әсә үҫемлектәрҙең икеһенең дә сифаттары ҡушылғайны, шуға күрә уларҙа йәшәү шарттарына ҡулайлашыу мөмкинлектәре лә күберәк ине.

Гибрид үҫемлектәрҙең үҙҙәрен үҫеш һәм үҫеүҙәрен күҙәтә барып, Мичурин уларҙың нәҫел нигеҙе ата-әсәләренеке кеүек «консерватив» түгел икәнлеген билдәләне. Ул күп дәрәжәлә көнгәм, ә-фис йәки, Мичурин әйткәнсә, ҡаҡшаған ине. Ә нәҫел нигеҙе ҡаҡшаған үҫемлектәр иһә, нәҫел нигеҙе консерватив булған үҫемлектәргә ҡарағанда тышҡы мөхиттең тәьҫир итеүенә еңелерәк бирелә-ләр. Уларҙы билдәле йүнәлештә тәрбиәләргә мөмкин, уларҙа хужалыҡ һәм кешенән айырыуса ҡиммәт булған сифаттарҙы үҫтерергә һәм ныҡытырға мөмкин.

Мичурин үҙенең ошо асышы менән формаль генетикаға ҡырҡа удар яһаны һәм яңы, материалистик биологияның

(Аҙағы 3-сө биттә).

БАРЛЫҠ ЙӘНЛЕ ТАРТЫУ КӨСТӘРЕН СӘСЕҮ ЭШТӘРЕН ТИҘЕРӘК ТАМАМЛАУҒА МОБИЛИЗОВАТЬ ИТЕРГӘ

АТТАР ҺӘМ МӨГӨҘЛӨ ЭРЕ МАЛДАР МЕНӘН ЭШЛӘҮСЕЛӘРҘЕҢ КӨНДӘЛЕК НОРМАЛАРЫН ҮТӘҮГӘ ҺӘМ АРТТЫРЫП ҮТӘҮЕНӘ ӨЛГӘШӘЙЕК.

Йәнле тартыу көстәрен файҙаланмайҙар

САҠМАРОШ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Райондың «Ярҙам» ауыл хужалығы артеле йәнле тартыу көстәре менән 30 гектар майҙанда ер һөрөргә, 400 гектар тырматып, шуның 200 гектарында сәсергә тейеш. Аттарҙы һәм эш малдарын дөрөҫ файҙаланғанда был эштәрҙе срогында башҡарыу өсөн бөтә мөмкинлектәр бар. Ләкин колхоз председателе иптәш Макулов:

— Беҙҙә тракторҙар етерлек, сәсеү планын йәнле тартыу көстәренән башҡа ла үтәп сығырбыҙ әле, — тип тыныслана. Сәсеү башланғанға 15 көн ваҡыт үтте, ләкин 20 эш аты һәм 8 эш үгеҙе менән ни бары 270 гектар ғына ер тырматылды. Сәсеү эштәрендә йәнле тартыу көстәренең 65 проценте генә ҡатнаша. Тырмасылар көндәлек эш нормаларын белмәйҙәр. Улар 5 гектар урынына көн һайын ни бары 2—2,5 гектар ғына ер тырматалар. Иптәш Макулов хатта аттар менән күпме ер эшкәртелергә тейешлеген дә белмәй.

Райондың Ворошилов исемендәге колхозында ла шундай уҡ хәл. Бында баҫыу эштәрендә 61 эш атының тик 40-ы ғына файҙаланыла. Һабансылар нормаларын 35—40 процентҡа генә үтәйҙәр. Аттар менән эшләүсе колхозсылар араһында хеҙмәт дисциплинаһы түбән, эшкә һуң сығалар һәм ҡояш байыр-байымаҫтан ҡайталар.

«Көрәш», «Игенсе», «Партизан» һәм «Коммуна» колхозы етәкселәре лә сәсеүҙе иң ҡыҫҡа агротехник сроктарҙа үтәү өсөн көрәшмәйҙәр. Тракторҙарға ышанып йәнле тартыу көстәрен баҫыу эштәрендә файҙаланыу сараһын күрмәйҙәр. Ә район ойошмаларының етәкселәре аттарҙы баһаламаусы колхоз етәкселәренә килешеп йәшәйҙәр.

Х. Ғ.

* * *

Мәсетле районының күпселек колхоздарында баҫыу эштәрендә йәнле тартыу көстәрен файҙаланыуға тейешле иғтибар бирмәйҙәр.

«Урожай» колхозының председателе иптәш Зәйҙуллин: — беҙ МТС менән договор төҙәшкәнбеҙ, шулай булғас тракторҙар эшләр әле, тип ышаналар. Улар тракторҙарҙы ла тулы ҡеүәтендә файҙаланыу, трактористарҙың, прицепщиктарҙың смена нормаларын үтәүҙәре менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Шул сәбәпле бында һуңғы 10 көндә ни бары 80 гектар ашлыҡ сәселде. Һәм шуның ни бары 30 гектары ғына аттар менән эшкәртелде.

Колхоздағы тракторҙарҙы һәм 60-ҡа яҡын эш атын баҫыу эштәрендә дөрөҫ файҙаланғанда бында һәр көндә кәмендә 45—50 гектар ашлыҡ сәсергә мөмкинлек бар. Был көстәрҙе дөрөҫ файҙаланғанда колхоз иртә культуралар сәсеүҙе күптән үк тамамлай ала ине. Ләкин колхоз һәр көндә ни бары 8 гектар ашлыҡ сәсә. Бында һыбай йөрөү өсөн бөтә бригадирҙарға, колхоз етәкселәренә ат беркетелгән. Һәм бик күп ат башҡа икенсе нәүбәттәге эштәрҙә файҙаланыла.

Был колхозда агротехниканы тупаҫ рәүештә боҙалар. Колхоз етәкселәре «сәскес машиналар етешмәй» тигән һылтау менән 61 гектар майҙанда ашлыҡты ҡул менән сәсеүгә юл ҡуялар.

«Красный пахарь» колхозында ла баҫыу эштәренең темпы бик түбән. 47 эш атының бары тик 28-е генә баҫыу эштәрендә ҡатнаша. Улар ҙа тулыһынса файҙаланылмайҙар.

«Берлек» колхозында ла (председателе иптәш Рәхимов) 15 майға тиклем аттар менән бер гектар ҙа ер һөрөлмәне. Бында бөтә эште Мәсетле МТС-ының бер тракторына тапшырғандар ҙа, тынысланып ҡалғандар. Ә ер киба, сәсеүҙең иң яҡшы сроктары үтә.

Аттар һәм мөгөҙлө эре малдар көсөн баһаламау, тракторҙар көсөнә генә ышанып тынысланыу — сәсеүҙең срогын оҙаҡҡа һуҙа, урожайҙың күләмен кәметә. Шуға күрә лә йәнле тартыу көстәрен файҙаланыуға иғтибарһыҙ ҡарау — оппортунизм ул. Колхоз етәкселәре, партияның тәүге ойошмалары секретарҙары был етешһеҙлектәрҙе төҙәтергә бурыслылар ине. Ләкин улар килешеүсәнлек менән эш итәләр.

Н. Вәлишин.
Н. Мостафин.

Хата һәм зарарлы ҡараш

ВКП(б) Өлкә Комитеты республика колхоздарында һәм совхоздарында сәсеү барышы тураһындағы 6 май ҡарарында күп кенә колхоз етәкселәренең тракторҙарға ғына ышанып барлыҡ булған йәнле тартыу көстәрен дә яҙғы баҫыу эштәрендә файҙаланмауҙарын хата һәм эш өсөн зарарлы ҡараш, тип билдәләп үткәйне.

Ләкин Байҡыбаш районының күп кенә колхоздарында был хаталарҙы ҡабатлау әле булһа дауам итә. Миҫал итеп «Мировой Октябрь» колхозын алайыҡ. Бында артель члендәре араһында хеҙмәт дисциплинаһы түбән. Колхозсылар эшкә бик һуң сығалар, иртә ҡайталар. 69 эш аты һәм үгеҙ, 38 һабан, 8 сәскес машинаһы һәм бик күп тырмалар баҫыу эштәрендә файҙаланылмай.

— Аттар менән беҙ трактор инә алмаҫлыҡ участкаларҙы ғына эшкәртәбеҙ, — ти был колхоздың хуш күңелле председателе иптәш Бабушкин.

Колхозды хеҙмәтләндереүсе 4 трактор менән 8 көндә ни бары 71 гектар ғына ашлыҡ сәселгән һәм бөтәһе 300 гектар ер тырматылған. Һөрөү эштәренең дә темпы бик түбән. Бында тракторҙар ҙа һәм аттар ҙа баҫыу эштәрендә тейешенсә файҙаланылмай.

Молотов исемендәге, «Ҡамышлы күл», «Совет», «Ҡыҙыл шишмә» һәм «Үрнәк» колхоздарында ла йәнле тартыу көстәрен һанға һуҡмайҙар. Молотов исемендәге колхоздың 111 баш эш аты икенсе дәрәжәләге эштәргә файҙаланылалар. Был артелдең баҫыу эштәре графиге биш көнлектән биш көнлөккә өҙөлә. Ер күптән өлгөргән һәм ул киба, ләкин колхоз етәкселәре иртә культуралар сәсеүҙең агротехника сроктары менән иҫәпләшмәйҙәр. Сәсеү эштәренә 8 сәскес машинаһын һәм 140 тырманы һәм бөтә булған ат көстәрен тиҙерәк эшкә ҡушмайҙар.

Сәсеү графиге өҙөлөүенең төп сәбәбе хеҙмәт етештереүсәнлеге түбән булыуҙа, баҫыу эштәренә ныҡлы контроль булмауҙа.

Бөгөнгә көндә район буйынса ни бары 4 мең самаһы гектар ашлыҡ сәселде.

Тунға һөрөлгән ерҙәр киба. Ләкин сәсеүҙе тиҙерәк йәйелдереү сараһы күрелмәй.

Йәнле тартыу көстәрен тулыһынса файҙаланмау осраҡлы хәл түгел, сөнки район ауыл хужалығы бүлеге етәкселәре сәсеү эштәрен планлаштырғанда колхоздарға аттарҙы файҙаланыу өсөн конкрет заданиелар бирмәнеләр. Һәм хәҙер ҙә колхоз етәкселәренән эш аттарын баҫыу эштәрендә тулыһынса файҙаланыуҙы талап итмәйҙәр.

Ғ. Исмәғилов.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Сәсеүселәр ярышы

Маҡар районының «Тратау» колхозы члендәре сәсеүҙе иң ҡыҫҡа сроктарҙа тамамлау өсөн көрәшәләр. Беренсе бригаданың ҡарт члендәренән Баймырҙа Ишемbaев сәскес машинаһында эшләй. Ул үҙенә беркетелгән аттарҙы хәстәрле тәрбиәләп, ваҡытында ашатып-эсерә. Сбруйҙарҙы һәр көн эш аҙағынан үҙе ҡарап юнәтә. Һөҙөмтәлә ул һәр көн 4 урынына 8 гектар ашлыҡ сәсә. Уның менән ярышыусы Ишмөхәмәтов бабай ҙа 7-шәр гектар ашлыҡ сәсеүгә ирешә.

Йәштәр ҙә ҡарттарҙан ҡалышмайҙар. Комсомолец Айбулат, Мырҙабаев иптәштәр сәсеүҙә нормаларын 180—200 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

Колхоз правлениеһе ярыш инициаторҙарын дәртләндереү өсөн күсмә Ҡыҙыл Байраҡ булдырҙы. «Боевой листоктар» һәм стена газеталарында алдынғыларҙың тәжрибәләре яҙыла. Почет таҡтаһында беренсе булып Ишембаев бабайҙың исеме тора.

Был колхоздың бөтә йәнле тартыу көстәре лә баҫыу эштәрендә файҙаланыла. Аттар үҙ эшен һөйөүсе намыҫлы колхозсыларға беркетелгән. Ошо көндәрҙә колхоз пар һөрөү эштәренә башланы.

З. Ямалетдинов.

Трактористарға ярҙамға

Яғыулыҡҡа экономия яһау өсөн көрәш

Трактор эштәренең үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, бөтәһенән дә элек яғыулыҡ һәм майлау материалдарын экономиялауға бәйле.

1949 йылдың планы буйынса МТС-тар бөтә расходтарының 40 проценте самаһы яғыулыҡ һәм майлау материалдары өсөн булған расходтар [illegible]. Һәр бер гектарға 200—300 грамм яғыулыҡты [illegible] государствоға унар миллион һум экономия бирәсәк.

[illegible]

...нән дә элек машинаны тулы ҡеүәтендә ҙур нагрузка менән эшләтеү кәрәклеген раҫлайҙар. Кирешенсә булған хәлдә яғыулыҡ материалдарын экономиялап булмаясаҡ.

Экономиялауҙың икенсе сығанағы — тракторҙың тиҙлектәрен алмаш- [illegible]

...ярышты киң йәйелдерергә кәрәк. Бригадаларҙа яғыулыҡты расходлауҙың ныҡлы учеты һәм контроль ҡуйылған булырға тейеш. Нефть продуктыларын әрәм-шәрәм итеүҙәргә юл ҡуйырға ярамай.

Инженер Ғ. Ишморатов.

Александр Чутких методы буйынса

Витамин заводы коллективы юғары сифатлы продукция эшләп сығарыу өсөн социалистик ярыш йәйелдерә. Һүрәттә: заводтың алдынғы стахановсыһы аппаратчица Н. А. Мамчикова. Ул нормаларын систематик рәүештә 270—280 процентҡа еткереп үтәп, юғары сифатлы продукция бирә. М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Промысел пландан тыш нефть бирә

[illegible]

Юғары сифатлы продукция өсөн

Молотов районындағы 3-сө номерлы тегеү фабрикаһы коллективы [illegible]

[illegible] 99,3 процент юғары сифатлы продукция бирҙе.

Коллектив 1949 йылда пландан тыш 100 мең һум накопление бирергә йөкләмә алған һәм хәҙер, 4 ай ваҡыт эсендә, 45 мең һум накопление биреләге лә инде.

Ғ. Үлмәсов.

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

ғалим нигеҙ һалды. Нәҫел матдәһенең үҙгәрмәүсәнлегенә ышанырға өндәүсе Вейсмандың реакцион, ялған фекерҙәренә ҡапма-ҡаршы рәүештә, Мичурин, ағынлағы ата-баба үҫемлектәрҙең сифаттары һәм үҙсәнлектәре генә түгел, бәлки кешенең тәьҫир итеүе һәм тышҡы шарттарҙың йоғонтоһо аҫтында барлыҡҡа килгән сифаттар һәм үҙсәнлектәр ҙә нәҫелгә күсәләр, тип ышандырырлыҡ рәүештә иҫбат итте.

Вейсман теорияһы яҡлылар, һәр төрлө менделсе-моргансылар, нәҫел үҙгәреүенең тик бер генә төрөн — мутация тип аталғанын ғына табыйҙар. Улар, был үҙгәрештәр бөтөнләй осраҡлы рәүештә килеп сығалар, һәм уларҙың үткәндәге тарихы юҡ, тип ышандыралар.

Был реакцион теория тикшеренеүсенең тәбиғәт күренештәрен тәрәнерәк төшөнөү юлын томалай, уны ҡоралһыҙландыра һәм тупикка илтеп керетә. Ул биологты үҙенең тирә яғында булып ятҡан күренештәрҙе пассив рәүештә күҙәтеп кенә торорға хөкөм итә һәм уңайлы бер ваҡыт килеүен көтөп торорға мәжбүр итә.

Үҫемлектәр һәм хайуандар донъяһында файҙалы үҙгәрештәрҙе осраҡлы рәүештә табыуға иҫәп тотоуҙы Мичурин көрәле хаапна эҙләү, тип атаны. Ысын мичуринсе фән — осраҡлылыҡтарҙың дошманы, сөнки ул нәҫел үҙгәрештәре үҫешенең закончлылыҡтарын тәрән рәүештә белеүгә нигеҙләнгән. Бында фән практика кешеләренә тәбиғәттә яңы органик формалар тыуҙырыу юлдарын күрһәтә.

Формаль генетиканы яҡлаусылар, гибрид үҫемлектәрҙе барлыҡҡа килтереү өсөн тик бер генә мөсъәлә бар, был — енси мөсъәлә, тиҙәр. Улар вегетатив гибридтәр тыуҙырыу мөмкинлеген ҡәтғи рәүештә кире ҡағалар. Ә Мичурин иһә күп миҫалдар нигеҙендә, яңы сорттарҙы аталандырыу ярҙамы менән генә түгел, бәлки ялғау юлы менән дә барлыҡҡа килтерергә мөмкин, тип иҫбат итте.

Вегетатив гибридтәр килтереп сығарыу факты менән Мичурин формаль генетиканың хромосом теорияһына һәм генофондҡа таянған нигеҙҙәрен емерҙе. Ысынлап та ялғанмыш һәм ялғаулыҡ, моргансыларҙың дәрәсләүҙәренә ҡарағанда, нәҫел нигеҙен үҙенең эсендә һаҡлаусы хромосомдар менән алмаша алмайҙар бит, ләкин уларҙың үҙсәнлектәре беребеһенән икенсеһенә — ялғанмыштан ялғаулыҡҡа һәм ялғаулыҡтан ялғанмышҡа күсә. Орлоҡтарҙан үҫтерелгән вегетатив гибридтәрҙең тоҡомдарын күҙәткәндә быға ышаныу ҡыйын түгел. Тимәк, хромосомдарҙа ғына түгел, бәлки матдәнең теләгән бер өлөшөндә, уның һутының теләгән бер тамсыһында ла нәҫел сифаттары бар, тигән һүҙ.

...Иван Владимирович Мичурин үҙенең бик бәләкәй генә ер киҫәгендә хосуси һәүәскәрлек тәжрибәләренән башлап китеп, тәбиғәттең иң йәшерен серҙәренә үтеп инде һәм яңы дөйөм биологик фән тыуҙырҙы. Был алдынғы, материалистик фән немец ғалиме Вейсмандың, Австрия монахы Менделдең һәм уларҙың эҙенән барыусы американы Моргандың «теорияһының» реакцион асылын бөтөнләйгә кире ҡаҡты.

Мичуринсе фән — ижад итеү һәм эшләү фәне. Ул алға, яңы практик ҡаҙаныштарға алып бара.

БАТША ВЛАСТАРЕНЕҢ ИҒТИБАРҺЫҘЛЫҒЫНА ҠАРАМАҪТАН

Мичуриндең бәләкәй генә баҡсаһы тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороусы бөйөк ғалим тарафынан тыуҙырылған ғәжәп гүзәл сорттарҙың бөтәһен дә һыйҙыра алмай башлағайны инде, уның даны инде диңгеҙ ар ағындағы илдәргә лә барып етте, ә Россияла Мичурин әлеккесә яңғыҙ һәм танылмаған хәлдә ҡала килде.

Дин ҡараңғылығы таратыусылар Мичурин тураһында һәр төрлө ғәйбәт таратып, уның һөҙөмтәле эшен туҡтатырға ынтылдылар. Бер ваҡыт уның янына Козлов ҡалаһының протопопы Христофор Потапьев килә һәм унан гибридләштереү тәжрибәләрен туҡтатыуын ҡәтғи рәүештә талап итә.

— Һинең аталандырыуҙарың, — тип екеренде был руханиҙар еләне кейгән батша жандармы, — христиандарҙың дин-әхлаҡ сифаттарына насар йоғонто яһай. Һин хоҙай баҡсаһын фәхишәләр йортона әйләндерҙең.

Асыуланған Мичурин тыуған тәбиғәтен үҙгәртеп ҡороу буйынса үҙенең тәжрибәләрен тағы ла ныҡышмыраҡ дауам иттерҙе. Уның кескәй генә питомниктәре емеш һәм еләк үҫемлектәренең яңынан-яңы сорттары менән тулыландырыла барҙы. Мичурин янына барған һәр кеше уның ғәжәп яҡшы ижад эштәренә һоҡланды. Бары тик батша властәре генә быға иғтибар итмәнеләр, ватан фәненең данында уларҙың һис бер төрлө эше юҡ ине.

1905 йылда Мичуринға 50 йәш тулды. Үҙе тирәһендә тыуҙырылған насар обстановкалар арҡаһында өмөтһеҙләнеп төшкән һәм үҙенең ижад мираҫының һәләк булыуынан ҡурҡҡан Мичурин ярҙам һорап батша хөкүмәтенә официаль рәүештә мөрәжәғәт итергә ҡарар итте. «Тотош Россияға бер генә булһа ла, — тип яҙҙы Мичурин, — ҡаҙна учреждениеһе ойоштороу бик кәрәк, ул беҙҙең государствобыҙға иҫәпһеҙ күп файҙа килтерер ине». Ул, хөкүмәт үҙенә баҡсасылар мәктәбе ойошторорға аҙ булһа ла аҡса бирер, тип өмөт иткәйне.

Мичуринға үҙенең докладной яҙмаһына яуапты бик оҙаҡ көтергә тура килде. Иғтибарһыҙ батша чиновниктәре уның йөкмәткеһе менән танышырға ла теләмәйенсә, уны канцелярийнан-канцелярияға оҙата торҙолар. Аҙаҡ килеп, был яҙыу игенселек департаменты директоры Н. Крюков ҡулына барып эләкте һәм ул уның яҙмышын хәл итте. Мичуринға ниндәй ҙә булһа ярҙам биреүҙән баш тарттылар.

Мичурин һыҡрана-һыҡрана ҡулына ҡәләм алып, үҙенең 33 йыллыҡ хеҙмәтенә йомғаҡ яһаны, фәнни һығымталар сығарҙы һәм уларҙы киләсәк быуындар файҙаланһын өсөн баҫып сығарырға ынтылып ҡараны. Ләкин бында ла уның юлына киҫеп-йырып сыға алмаҫлыҡ кәртәләр һалынды. Батша Россияһында уның фәнни һығымталарын баҫып сығарырға батырсылыҡ итеүсе издатель табылманы.

Бөтә алдынғы һәм прогрессив нәмә самодержавие ҡоролошо тарафынан быуыла килгән ауыр заманда Мичурин 62 йыл йәшәне. Мичурин бөтмәҫ-төкәнмәҫ ижади энергияны тормоштоң үҙенән алды. Ул иртәме-һуңмы рус халҡының Тыуған ил алдында үҙенең хеҙмәттәрен тейешенсә баһалаясағына ышанды. Һәм ошо ышаныу менән ғалим алға, яҡты киләсәккә табан ғорур рәүештә атлап барҙы.

ИКЕНСЕ ТАПҠЫР ТЫУЫУ

Совет халҡы интервенттарҙы һәм аҡ гвардеецтарҙы тар-мар иткәндән һуң Тамбов губерна исполкомына Мәскәүҙән шундай телеграмма алынды:

«Яңы культуралы үҫемлектәр тыуҙырыу буйынса тәжрибәләрҙең государство өсөн әһәмиәте бик ҙур. Козлов өйәҙендәге Мичуриндең тәжрибәләре һәм эштәре тураһында Совнарком председателе иптәш Ленинға тәҡдим итеү өсөн ашығыс рәүештә доклад ебәрегеҙ. Телеграмманың үтәлешен дәрәсләгеҙ».

Ошо моменттан алып совет общественносе Мичуриндең эшен айырым күҙәтеү аҫтына алды. Государство уға ҙур аҡсалар бирҙе, уның янына яңы ғилми работниктәр ебәрҙе, баҡсалар һәм питомниктәр ойоштороу өсөн ер участкаларын киңәйтте. Ғалимдең теоретик хеҙмәттәре ҙур тиражда баҫып сығарылды һәм тотош илдә таратылды.

Государствоның даими хәстәрлеге ғалимдең көсөн өсләтә арттырҙы, уны яңы ижад эштәренә рухландырҙы. Мичурин янына тәжрибә алыу өсөн баҡсасылар һәм йәшелсә үҫтереүселәр, агрономдар һәм уҡытыусылар, комсомолецтәр һәм пионерҙар килә башланылар.

1934 йылдың сентябрендә ил Иван Владимирович Мичуриндең ижад эшенең 60 йыллығын билдәләне. Был юбилей совет баҡсасылыҡ эшенең ҙур байрамы булды.

Мичурин эштәренең алға барышын күҙәтеп барған иптәш Сталин юбилярға ҡотлау телеграммаһы ебәрҙе:

«Һеҙҙе, Иван Владимирович, беҙҙең бөйөк Тыуған илебеҙ файҙаһына һөҙөмтәле эшегеҙҙең 60 йыллығы айҡанлы ысын күңелемдән ҡотлайым.

Һеҙгә таҙалыҡ һәм емеш-еләкселекте үҙгәртеп ҡороу эшендә яңы уңыштар теләйем.

Ҡулығыҙҙы ныҡ итеп ҡыҫам.

И. Сталин».

Мичуринде бөтә ил ҡотланы. Меңдән артыҡ колхозсы Иван Владимировичте үҙҙәре күреп ҡотлау өсөн уның янына килде. Юбилей көнөндә Совет хөкүмәте И. В. Мичуринға фән һәм техниканың атҡаҙанған деятеле тигән почетлы исем бирҙе.

Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороусы бөйөк ғалим Иван Владимирович Мичурин йәшәгән һәм ижад эше менән шөғөлләнгән Козлов ҡалаһы, ул иҫән саҡта уҡ әле, уның исеме менән исемләнде. Был ҡалала емеш-еләкселек институты, емешселек техникумы һәм Ғилми-тикшеренеү институты асылды. Мичуринск ҡалаһы совет баҡсасылығының үҙәгенә әйләнде.

Мичурин үҙенең оҙон ғүмере эсендә 300-ҙән артыҡ яңы еләк һәм емеш үҫемлектәре сорты тыуҙырҙы. Ул алдынғы фән — яңы, материалистик биологияға нигеҙ һалды. Тыуған ил даны өсөн күрһәткән бөйөк хеҙмәттәре өсөн Мичурин Ленин ордены менән һәм Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланды.

...Иван Владимирович Мичурин 1935 йылдың 7 июнендә үлде. Партияның һәм хөкүмәттең ҡарары буйынса уның мәйете Мичуринск ҡалаһының үҙәк майҙанында күмелде.

Бөйөк ғалим үҙенең бөтә ғүмерен, арнағас эш бөтә халыҡ байлығына әйләнде.

* * *

Иван Владимирович Мичурин беҙҙең илде сәскәгә күмелгән баҡсаға әйләндереү тураһында хыялдана торғайны. Ленин—Сталин партияһының ихтыяры менән был хыял ысынбарлыҡҡа әйләндерелә. Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороусы бөйөк ғалимдең һүҙҙәре дөрөҫләнәләр:

«Мин күрәм: колхоз ҡоролошо, коммунистик партия уның аша ерҙе ипыртыуҙың бөйөк эшен үткәрә башлаған ҡоролош, хеҙмәтсән кешелек донъяһын тәбиғәт көстәре өҫтөнән ысын хакимлеккә килтерәсәк». Н. Воробьев.

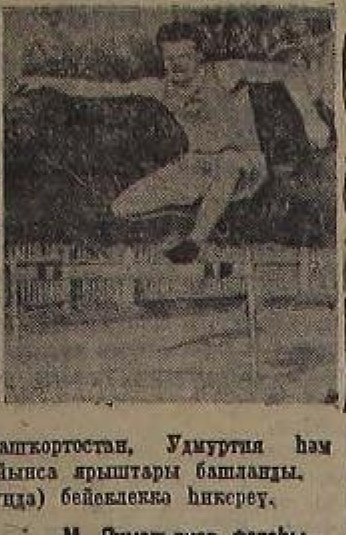

15 майҙа Өфөнөң «Динамо» стадионында Башкортостан, Удмуртия һәм Мордовия командаларының еңел атлетика буйынса ярыштары башланды. Һүрәттә: (һулда) йөҙ метрға йүгереү һәм (уңда) бейеклеккә һикереү.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Автономиялы өс республика командаларының ярышы

15 майҙа Өфөлә «Динамо» стадионында еңел атлетика буйынса Удмурт, Мордва һәм Башкорт АССР-ҙары командаларының ярышы башланды. Марий республикаһының командаһы ярышка килмәне.

БАССР Министрҙар Советы Председателенең урынбаҫары иптәш Кошелев республика-ара ярыштарҙа ҡатнашыусыларҙы ҡотлап сығыш яһаны.

Флаг күтәрелгәндән һуң меңләгән тамашасыларҙың көслө алҡышлауы аҫтында физкультурниктәр тантаналы марш менән майҙанды йөрөп сығалар.

Ярыш башланды. 100 метр аралы стартҡа иң алда ҡыҙҙар командаһы сыҡты. Тәүге йүгереүҙә беренселекте Полянская (Башкортостан) алды. Ул 100 метрҙы 14 минут 2 секундта үтте. Ирҙәр командаһында 100 метрға йүгереүҙә Конторович (Мордовия) иң яҡшы һөҙөмтә бирҙе. Барьерлы 200 метр аралыҡты беренсе булып Вәлиев (Башкортостан) килде, ә Петайкин (Мордовия) икенсе урынды алды. 800 метрҙа Моторин (Башкортостан) еңде һәм уның артынан уҡ Виноградов (Удмуртия) финишта булды.

Бейеклеккә һикереүҙә Чугунова (Удмуртия) һәм Голодягина (Башкортостан) бер үк күрһәткестәргә өлгәштеләр. Улар икеһе лә 125 сантиметр бейеклеккә һикерҙеләр. Һикереүҙә етешһеҙлектәре булмағанға күрә, беренсе урын Голодягинаға бирелде.

Ирҙәр командаһында бейеклеккә һикереүҙә беренсе урынға Шеломенцов (Башкортостан) һәм икенсе урынға Петайкин (Мордовия) сыҡты. Улар икеһе лә 155 сантиметр бейеклеккә һикерҙеләр, ләкин Петайкиндең һикереүҙә етешһеҙлектәр күрһәтеүе уны икенсе урынға ҡалдырҙы.

Ядро ата́реүҙә Антипина һәм Васильев иптәштәр әҙ осталыҡ күрһәттеләр. Улар икеһе лә Башкортостан йәштәре һәм икеһе лә беренсе урынды алдылар.

Эстафеталар «Динамо» һәм «Большевик» командаларының футбол таймдары араһындағы перерывтарҙа үткәрелделәр һәм тамашасыларға көслө ҡыҙыҡһыныу тыуҙырҙылар.

Еңел атлетика буйынса булған был эстафеталарҙа Башкортостандың ирҙәр командаһы иң яҡшы һөҙөмтәләрҙе бирҙе һәм еңеүсе итеп танылды.

Икенсе урынды Мордовия командаһы алды.

Башкортостандың ҡыҙҙар командаһына ла шулай уҡ беренсе урын бирелде.

Беренсе көн һөҙөмтәһенә ҡарағанда, өс республика командалары ярышында хәҙергә беренселек Башкортостан командаһы яғында тора. Икенсе урынды Мордовия командаһы һәм Удмуртия командаһы өсөнсө урынды алды.

Ярыш дауам итә.

П. Александров,
«Урожай» исемле Ирекле спорт Обществоһы Советының Оргбюро председателе.

Завод поселкалары төҙөкләндерелә

ЧЕРНИКОВСК. Быйыл заводтың эшселәр поселкаларын төҙөкләндереү буйынса күп кенә эштәр башҡарыла. Йорт алдарын тимер рәшәткәләр менән уратып алыу һәм ағас ултыртыу эштәре тамамлана. Шулай уҡ «Ударник» клубы алдындағы майҙан тимер рәшәткә менән әйләндереп алынды. Бында хәҙер сквер һәм фонтан эшләнә. Быйыл сезонда 22, 30, 33, 34-се номерлы кварталдар тулыһынса төҙөкләндереләсәк.

Быйыл бөтәһе 3 километр оҙонлоғонда тимер рәшәткәләр ултыртыласаҡ, 7 километр оҙонлоҡта урамдарҙы электр уттары менән яҡтыртыу эше үҙғарыла һәм 10 мең квадрат метр күләмендә тротуар асфальтландерелә һәм ремонтланасаҡ.

Завод поселкаларын төҙөкләндереү өсөн хөкүмәт тарафынан 1 миллион 512 мең һум аҡса бүлдәләнде.

М. Мостафин.

Мәктәптәр өсөн дәреслектәр

Быйыл 114 миллиондан артыҡ дана дәреслек, уҡыу-уҡытыу һәм методика пособиелары баҫып сығарыласаҡ.

Учпедгиз директоры иптәш А. А. Перловский ТАСС хәбәрсеһе менән булған беседаһында түбәндәгеләрҙе белдерҙе: төрлө фәндәр буйынса тулы баһалы яңы дәреслектәр тыуҙырыуҙа 1948 йылда яҡшы дәреслектәр төҙөүгә үткәрелгән конкурс ҙур роль уйнаны. Был конкурста күренекле педагогтар, ғилми работниктәр, яҙыусылар ҡатнаштылар.

РСФСР мәғариф Министерствоһында мәктәптә әҙәбиәт уҡытыу мәсьәләһен тикшереүгә арналған кәңәшмә үткәрелде. Ошо кәңәшмә һөҙөмтәһендә яҙыусылар беренсе, икенсе, өсөнсө һәм дүртенсе кластар өсөн булған «Туған тел» китабын яңыртыуҙа эшлекле ҡатнашлыҡ күрһәттеләр.

Уҡыу-уҡытыу һәм педагогик дәреслектәр издательствоһы 47 миллион дана дөйөм тираж менән 48 исемдә китап баҫып сығарҙы ла инде. Шуларҙан 33,5 миллион китап сауҙа селтәрҙәренә тапшырылды ла.

Издательство коллективы мәктәптәр өсөн дәреслектәр баҫып сығарыу программаһын 1 октябргә үтәргә йөкләмә алды. Эшсе һәм ауыл йәштәре мәктәптәрен, педагогик уҡыу йорттарын дәреслектәр һәм уҡыу-уҡытыу пособиелары менән тәьмин итеүгә бик ҙур әһәмиәт бирелә.

18 миллион дана күргәҙмә пособиелар әҙерләнә. Шуның эсендә: «Мичурин селекцияһы методтары», «Игенселектә үлән сәсеү системаһы», «Совет малсылығының өлгәшеүҙәре» тигән һәм башҡа таблица серияләры бар.

(ТАСС).

„Крокодил“ журналының конкурсы

«Крокодил» журналы редакцияһы һәм СССР-ҙың художественный фонды эске һәм халыҡ-ара актуаль темаларға яҙылған иң яҡшы сатирик һәм юмористик хикәйәләргә, памфлеттарға, фельетондарға (проза һәм шиғырҙар менән яҙылған), басняларға, пародияларға, йырҙарға, эпиграммаларға һәм карикатураларға (ниндәй графиҡ техникаһында эшләнгән булһа ла) асыҡ конкурс үткәрә.

Яҡшы әҫәрҙәр өсөн түбәндәге премиялар билдәләнде: хикәйә, фельетон, памфлет өсөн: беренсе премия—10 мең һум, икенсе премия—5 мең һум һәм өсөнсө премия — 2 мең һум; карикатура өсөн: беренсе премия—6 мең һум, икенсеһе—3 мең һум һәм өсөнсөһө—2 мең һум; басня, пародия һәм йыр өсөн: беренсе премия—3 мең һум, икенсеһе —2 мең һум һәм өсөнсөһө—1500 һум; эпиграмма өсөн: беренсе премия—2 мең һум, икенсе премия—1500 һум һәм өсөнсөһө — 1 мең һум.

Һәр бер әҫәр өсөн бер беренсе премия, ике икенсе премия, өс өсөнсө премия билдәләнде. Бынан башҡа меңәр һумлыҡ өс премия яҡшы тема буйынса—карикатуралағы подпись өсөн билдәләнде.

1949 йылдың 1 сентябренә материалдар конкурсҡа тапшырылып бөтөрөлергә тейешле.

(ТАСС).

СИТ ИЛДӘРҘӘН ТЕЛЕГРАММАЛАР

Англияның общиналар палатаһында

ЛОНДОН, (ТАСС). Кисә Англияның общиналар палатаһында сит ил эштәре министры Бевин, Төньяҡ-атлантик договорҙы хупларға тәҡдим иткән резолюция проекты индерҙе. Бевин үҙенең телмәрендә лейбористәр хөкүмәте тарафынан үткәрелгән политиканы яҡланы. Ул, Төньяҡ-атлантик пакт агрессив характерҙа түгел һәм ул пакт, йәнәһе, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына ҡаршы килмәй, тип белдерҙе.

Парламент членары общиналар палатаһында Төньяҡ-атлантик пакт буйынса фекер алышыуҙар менән бик үк ҡыҙыҡһынманылар. Бевиндең телмәре башланған саҡта парламент членары залдағы скамйяләрҙең өстән ике өлөшөн генә алып ултыралар ине, ә уның телмәре ваҡытында скамйялар бушаны, ә Бевиндән һуң сығыш яһаған Черчиллдең телмәре тамамланғанда зал бөтөнләй тип әйтерлек бушап ҡалды.

Общиналар палатаһының ҡайһы бер членары Төньяҡ-атлантик пактҡа ҡаршы сығыш яһанылар һәм хөкүмәттең тышҡы политикаһын тәнҡитләнеләр.

Лейборист Зиллиакус, Бевиндең тышҡы политикаһын «йәшерен фултонизм», тип атаны (бында ул, Черчиллдең Фултонда һөйләгән телмәрендә билдәләнгән политиканы күҙҙә тота. Ред.), ләкин һуңынан ул, «йәшерен» һүҙен алып ташларға мөмкин тигән ҡарарға килде.

Атлантик пакт Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Уставына ҡаршылыҡ яһамай, тип Бевиндең иҫбат итергә тырышыуҙары мине ғәжәпкә ҡалдыра, тине Зиллиакус.

Парламент члены коммунист Пирэттин, Төньяҡ-атлантик договорҙы киҫкен рәүештә тәнҡитләп сығыш яһаны.

Унан һуң хөкүмәттең Төньяҡ-атлантик договорҙы хупларға тәҡдим итеүсе резолюцияһы тауышҡа ҡуйылды.

Рейтер агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, резолюция 6 тауышҡа ҡаршы 333 тауыш менән ҡабул ителгән. Парламенттең лейбористик членары Том Брэддок һәм Зиллиакус, бойондороҡһоҙ лейбористәр Плеттс-Миллс һәм Притт, коммунистәр Галлахер һәм Пирэттин резолюцияға ҡаршы тауыш бирҙеләр. Лейбористәр Сидней Сильвермэн, Уорби һәм Том Драйберг тауыш бирeүҙән тыйылып ҡалғандар.

Общиналар палатаһында бөтәһе 640 член бар.

Газеталар, күп кенә лейбористәр тауышҡа ҡуйғанда ҡатнашманылар, тип билдәләйҙәр.

Форд заводтарында забастовка дауам итә

НЬЮ-ЙОРК, 15 май. (ТАСС). Детройттағы Фордтың автомобиль компанияһы заводтарында сиктән тыш ауыр хеҙмәт шарттарына ҡаршы протест билдәһендә эшселәрҙең забастовкаһы икенсе аҙна дауам итә. Был компанияның бөтә илдәге заводтарында 100 мең самаһы эшсе баш күтәрҙе һәм шуның арҡаһында эшһеҙ ҡалды. Форд заводтарындағы забастовка автомобиль етештереүсе башҡа фирмаларҙағы хәлгә лә йоғонто яһай.

Поставщик—заводтарҙа забастовкалар барыу һөҙөмтәһендә Крейслер компанияһы автомобиль частәре булмау арҡаһында, 33 мең эшсене ваҡытлыса эштән сығарҙы, ундағы забастовкалар ҙа шулай уҡ сиктән тыш ауыр хеҙмәт шарттарына ҡаршы йүнәлтелгәндәр.

Автомобиль промышленносы эшселәре профсоюзының председателе, реформистик деятель Рейтер дүртенсе көн инде Форд компанияһы менән забастовканы туҡтатыу шарттары тураһында һөйләшеү алып бара. Ләкин ул Форд компанияһына ҡарағанда ла, Форд заводтарындағы хеҙмәт шарттарын яҡшыртыуҙы талап итеүсе үҙ профсоюзының ябай членарына ҡаршы күберәк көрәш алып бара.

Рейтер тарафынан алынған позицияһан риза булмаған профсоюздың ябай членары һөйләшеүҙәр алып барылған бина ҡаршыһында, хеҙмәт шарттарын яҡшыртыуҙы талап итеп, демонстрация ойоштороғолар. Эшселәрҙең был демонстрацияһы ҡыуылды.

Шуның менән бер үк ваҡытта был забастовкаға хөкүмәт тә килеп ҡыҫылды. Хөкүмәттең «посредниклек хеҙмәте» етәксеһе Чинг Форд компанияһына һәм автомобиль промышленносе эшселәре профсоюзына, әгәр ҙә улар «тейешле срок эсендә» забастовканы туҡтатмаһалар, ул ваҡытта хөкүмәт кәрәкле сараларҙы күрәсәк, сөнки забастовка «илдең экономик хәленә кире йоғонто яһай» тип иҫкәртте.

Ләкин Форд компанияһы әлеккесә килешмәүсән позицияла тора. Ул яңы коллектив договор төҙөү тураһында 16 майға билдәләнгән һөйләшеүҙәрҙе алып барыуҙан баш тартып, забастовканы туҡтатыуҙы талап итте. Компания «Ривер руж» заводының профсоюз етәкселәренән 7 кешене, йәнәһе «эшселәрҙе ҡутҡытҡан өсөн» тигән һылтау аҫтында эштән сығарҙы.

Детройтта сыға торған реакцион матбуғат баш күтәреүсе эшселәргә, һәм бигерәк тә, көн һайын Форд заводын 18 мең кеше ҡатнашлығында пикетҡа алыуға ҡаршы ҡоторонҡо кампания алып бара. Был матбуғат баш күтәреүселәр араһына раскол индерергә һәм забастовкаға етәкселек иткән автомобиль промышленносе эшселәре профсоюзындағы прогрессив элементтарҙың авторитетын төшөрергә тырыша.

НЕМЕЦ ЭКОНОМИК КОМИССИЯҺЫ МЕНӘН ИКЕ ЗОНА ЭКОНОМИК СОВЕТЕ АРАҺЫНДА БАРҒАН ҺӨЙЛӘШЕҮҘӘРГӘ ҠАРАТА

БЕРЛИН, 15 май. (ТАСС). АДН агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, 13 майҙа немец экономик комиссияһы Майндағы Франкфуртта ике зона экономик советенә һөйләшеүҙәр алып барыу өсөн Берлинга махсус делегация ебәрергә саҡырып телеграмма биргән. 14 майҙа Бизония хужалығының баш управлениеһе үҙенең ризалығы тураһында хәбәр иткән. 16 майҙа бер яҡтан немец экономик комиссияһы эргәһендәге зоналар араһында һәм тышҡы сауҙа баш управлениеһенең вәкилдәре менән, икенсе яҡтан Бизония хужалығының баш управлениеһе вәкилдәре араһында зоналар-ара сауҙаны яңыртыу тураһында һөйләшеүҙәр башланырға тейеш.

Грецияла һуғыш хәрәкәттәре

БУХАРЕСТ, 15 май. (ТАСС). «Азат Греция» радиостанцияһы Греция демократик армияһының баш командованиеһенең түбәндәге белдереүен тапшыра:

13 майға ҡаршы төндә Витсының уҙәк секторында торосы демократик армия частәре ҡапыл 1694-се бейеклектә атакаға алдылар һәм был бейеклектә торосы король армияһы һалдаттарының күп өлөшөн юҡҡа сығарып, уны ҡулға алдылар.

Шунан һуң паникаға бирелгән беренсе монархо-фашистик дивизия командованиеһе үҙенең бөтә резервтәрен һуғышҡа ташланы.

Король армияһының икенсе корпусы Главата-Вицы һәм Главата-Рото юғалешенә ныҡлы контр атака яһарға тигән приказ менән 33-сө һәм 10-сы бригадаларын ашығыс рәүештә һуғышҡа ташланды.

Дошман серьез юғалтыуҙарға осраны. Ул билдәләнгән позицияһын ала алманы. Грецияның король ғәскәрҙәре тарафынан яһалған бөтә атакалар кире ҡағылды.

ФАШИСТӘРҘЕҢ РИМДӘГЕ ПРОВОКАЦИЯЛАРЫ

РИМ, 15 май. (ТАСС). Газеталарҙың хәбәр итеүҙәренә ҡарағанда, 14 майҙа «Италиялағы фашистик социаль хәрәкәттә» торосы студенттәр төркөмө Рим университетендәге факультет-ара студенттәр советенә демократик һайлауҙарҙы өҙөргә маташҡандар. Был мәҡсәт менән фашистик студенттәр хулигандар шайкаһын ялланғандар. Был хулигандар университет бинаһы янына йөк машиналарында килтерелгәндәр һәм таяҡтар, тимер сыбыҡтар менән ҡоралланғандар.

Хулигандар һайлауҙар барған бинаға баҫып ингәндәр һәм студенттәрҙе туҡмарға тотонғандар. 22 кеше яраланған. Улар араһынан 3 кеше ауыр яраланған. Ләкин студенттәр һайлау урнаһын һаҡлап алып ҡала алғандар.

Ваҡиға булған ергә байтаҡ һуңлап килгән полиция хулигандарға тотҡарлыҡһыҙ рәүештә китергә мөмкинлек биргән.

Университет алдындағы майҙанда протест митингыһы булған. Унда 800-ҙән артыҡ студент ҡатнашҡан. Студенттәр, фашистик йәштәрҙең провокацион хәрәкәттәренә ҡаршы ҡырҡа протест белдергәндәр.

Немецтәрҙең өсөнсө халыҡ конгресенә делегаттар һайлау

БЕРЛИН, 15 май. (ТАСС). Немецтәрҙең өсөнсө Халыҡ конгресена делегаттар һайлауҙың барышы тураһында тәүге мәғлүмәттәргә ҡарағанда, 19 сәғәтҡә Берлиндең совет секторында һайлаусыларҙың 50 проценте тауыш биреүҙә ҡатнашҡан.

Совет оккупация зонаһында тауыш биреүҙә Мекленбургта һайлаусыларҙың 61,8 проценте, Бранденбургта—60 проценте, Саксонияла—57 проценте, Саксония-Ангальдта—52 проценте, Тюрингияла—54 проценте ҡатнашҡан.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Стәрлетамаҡта яңы уҡыу йылына әҙерлек

Ошо көндәрҙә Стәрлетамаҡ уҡытыусыларының, партия, комсомол, профсоюз, хужалыҡ ойошмалары етәкселәре менән берлектә кәңәшмәһе булып үтте. Кәңәшмәлә алдағы яңы уҡыу йылына өлгөлө әҙерләнеү тураһында Туймазы уҡытыусыларының һәм общественность вәкилдәренең мөрәжәғәте тикшерелде.

— Беҙҙең ҡала мәктәптәре, — тине ҡала мәғариф бүлеге мөдире иптәш Кох, — 1948 йылда уҡыу йылын ойошҡан рәүештә ҡаршыланылар. Мәктәптәрҙе шефҡа алған предприятиеләрҙең етәкселәре һәм эшселәре уҡыу йылына әҙерлектә ҙур ярҙам күрһәттеләр. Яңы уҡыу йылына мәктәптәрҙе яҡшы әҙерләгән өсөн беҙҙең ҡала партия ойошмаһы, хеҙмәтсәндәр депутаттарының ҡала Советы һәм общественность ВКП(б) Өлкә Комитетенең һәм Башкорт АССР-ы Министрҙар Советының юғары баһаһын алды — ҡала инде дүртенсе йыл күсмә Ҡыҙыл Байраҡты үҙ ҡулында тота.

Уҡыу йылына яҡшы әҙерләнеү, — тине унан ары иптәш Кох, — мәктәптәрҙә балаларҙы уҡытыу һәм тәрбиәләү эшен яҡшыртыуға ла ыңғай тәьҫир итте. Ҡала мәктәптәре уҡытыу эшенең идея-теоретик кимәлен байтаҡ күтәреүгә өлгәштеләр. Ҡала мәктәптәрендә үткәрелә торған контроль яҙма эштәр, уҡыусыларҙың белемдәренә яһалған телдән һынауҙар уҡыусыларҙың белемдәре байтаҡ дәрәжәлә тәрәнәйеүен һәм ныҡ булыуын күрһәттеләр.

Уҡыусылар тарафынан яҙылған сочинениелар, телдән бирелгән яуаптар, уларҙың түңәрәктәрҙә эшләгән ижади эш эшмәкәрлектәре уҡыусыларыбыҙҙың ысын патриотизм рухында тәрбиәләнеүҙәрен, уларҙың бөтә ғүмерҙәрен Ленин—Сталин партияһы эшенә арнарға теләүҙәрен көүҙәләндерә.

Уҡытыусыларҙың үҙҙәренең идея-политик кимәлдәре байтаҡ дәрәжәлә күтәрелде. Политик уҡыу уларҙың тормоштарына айырылғыһыҙ бер өлөш булып инде. Марксизм-ленинизм классиктәренең әҫәрҙәрен тәрән рәүештә өйрәнеү педагогия эшенең яҡшырыуына ыңғай тәьҫир яһаны. Ҡалалағы күп кенә уҡытыусылар ысын совет педагогы булып өлгөрҙөләр. Улар араһынан Старицина, Смагина, Бабичева, Двойнина, Паливода, Карпунина, Каленова, Черненко иптәштәр һәм башҡалар хөкүмәт тарафынан юғары наградалар менән наградландылар.

Ҡаладағы педагогия кабинеты үҙенең методик эшен күп кенә яҡшыртты. Педагогия кабинеты уҡытыусыларҙың эш тәжрибәһе менән уртаҡлашыу үҙәгенә, уҡытыусының педагогик оҫталығын күтәреүҙә ярҙам күрһәтеү урынына әүерелә бара.

Ошо ыңғай фактылар менән бер рәттән, — тине ҡала мәғариф бүлеге мөдире, балаларҙы уҡытыу һәм тәрбиәләү эшендә байтаҡ серьез етешһеҙлектәр бар әле. Был етешһеҙлектәр общественносте тревога һәм уларҙы бөтөрергә ынтылыу тыуҙыралар. Дәрестән өлгөрмәүселәрҙең күп булыуы беҙҙең эшебеҙҙәге иң ҙур етешһеҙлек булып тора. Бының төп сәбәбе — ҡайһы бер уҡытыусыларҙың үҙ эштәренә формаль генә ҡарауҙарында. Иптәш Кох уҡытыусыларҙың дәрескә аҙ әҙерләнеүҙәрен, үтелә торған темаларға өҫтән генә туҡталып китеүҙәрен, материалға анализ бирмәүҙәрен, уны дөйөмләштермәүҙәрен һәм практика менән бәйләп алып бармауҙарын күрһәткән күп кенә фактылар килтерҙе.

Унан ары иптәш Кох алда торған экзамендарға һәм яңы уҡыу йылына әҙерлек бурыстарына туҡталды.

Кәңәшмә ҙур активлыҡ менән үтте. Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар алдағы уҡыу йылына өлгөлө әҙерләнеү буйынса үҙҙәренә конкрет йөкләмәләр алдылар. Дөйөм мәжбүри уҡытыу тураһындағы законды һис шикһеҙ үтәү, балаларҙың мәктәптәрҙән китеүҙәренә юл ҡуймау, яңы уҡыу йылы башланғанға тиклем ҡалала мәктәп йәшендәге бөтә балаларҙы иҫәпкә алыу һәм уларҙың барыһын да мәктәпкә йәлеп итеү был йөкләмәлә төп пункттарҙан береһе булып тора.

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының ҡала Советы исполкомы, ҡала мәғариф бүлеге, мәктәптәрҙең директорҙары һәм мөдирҙәре яңы уҡыу йылына әҙерлек эштәрен һис кисекмәҫтән башларға, мәктәп биналарын, мәктәп инвентарен һәм уҡытыу-күргәҙмә пособиеларҙы яҡшы сифатлы итеп ремонтлауҙы тәьмин итергә, был эштәрҙе үткәреүгә шефлыҡ итеүсе предприятиеларҙы һәм ҡала общественносен йәлеп итергә булдылар. Ҡалалағы бөтә мәктәптәрҙә ағымдағы ремонт 1 августа һәм капиталь ремонт 15 августа тамамланасаҡ.

Ҡалала киң ҡолас алған промышленность төҙөлешендә эшләүсе эшселәр, инженер-техник работниктәр ҡалала урта мәктәптәрҙең һанын арттырыу, уларҙың яҡшы эшләүҙәре, уларҙа уҡытыу-тәрбиә эштәренең яҡшы ҡуйылыуы менән ныҡ ҡыҙыҡһыналар. Шуға күрә лә улар был эшкә йыл һайын практик ярҙам күрһәтеп килеләр. Яңы уҡыу йылына әҙерләнеү буйынса улар ҙа үҙ өҫтәренә конкрет йөкләмәләр алдылар.

Завод директоры Лундин һәм «Стерлитамакстрой» трест управляющие Наседкин иптәштәр ошо йылдың 20 августына тиклем ҡаланың төньяҡ районында ун йыллыҡ мәктәп бинаһы һалыу эшен тамамларға, шулай уҡ яңы уҡыу йылы башланыуға уны кәрәкле оборудование һәм яҡтылыҡ менән тәьмин итергә һүҙ бирҙеләр.

Мәктәптәрҙе шефҡа алған предприятиеларҙың етәкселәре Генералов, Хохлов, Казаков, Наседкин, Бережной, Титов, Кузнецов, Нечаев, Карпов, Нестеров һәм башҡа иптәштәр мәктәп биналарын ремонтлауҙа, мәктәптәр өсөн инвентарь әҙерләүҙә, шулай уҡ 1949—1950 уҡыу йылына етерлек тиклем утын әҙерләп, уны 1 августа тиклем мәктәпкә һәм уҡытыусыларҙың квартираларына ташып ҡуйыуҙа конкрет ярҙам күрһәтергә һүҙ бирҙеләр.

М. Сәғдиева.

АҘЫК-ТҮЛЕК МУЛЛЫҒЫ ӨСӨН

1-се Уфгорпищеторг

* Һеҙ һәр ваҡытта ла 1-се Өфө ҡала аҙыҡ сауҙаһы магазиндарында теләһә ниндәй аҙыҡ-түлек тауарҙары һатып ала алаһығыҙ.

* Бакалея аракы гастрономия сауҙаһы буйынса 20-се номерлы магазин иртәнге 9 сәғәттән алып 24 сәғәткә тиклем эшләй. Был магазин Сталин һәм Карл Маркс урамдары мөйөшөндә. Унда һәр төрлө аракы һәм эсемлектәр ликерҙар, коньяктар, наливкалар, виноградный эсемлектәр бар.

* Шулай уҡ төрлө колбаса изделиеларен, балыҡ тауарҙары, ҡаҡланған иттәрҙе, төрлө төрҙәге консерваларҙы һәм сәйҙәрҙе һайлап алырға мөмкин.

* Магазинда шулай уҡ тоҙланған һәм консерваланған йәшелсәләр, икмәк, булка изделиелары, повидло, джем һәм башҡа аҙыҡ-түлек тауарҙары бик күп.

Шундай уҡ бай ассортиментлы аҙыҡ-түлек тауарҙары магазиндары түбәндәге адрестә ҙә урынлашалар: 25-се номерлы магазин—Пушкин урамында, 45-се номерлы йортта (икмәк заводы янында), 58-се номерлы магазин—Аксаков һәм Красин урамдары мөйөшөндә, 68-се номерлы магазин —Карл Маркс урамында, 10-сы номерлы корпуста, 72-се номерлы магазин —Деревенская переправа урамында, 88-се номерлы йортта, 92-се номерлы магазин—Сталин һәм Гоголь урамдары мөйөшөндә, шундай уҡ магазин—Лесопильная урамында, 36-сы номерлы йортта.

* Бөтә магазиндар иртәнге 9 сәғәттән алып киске 6 сәғәткә тиклем эшләйҙәр.

* Шулай уҡ сауҙа селтәренең бөтә ваҡ ларектарында иртәнге 8 сәғәттән алып 24 сәғәткә тиклем алкоголһеҙ эсемлектәр, аракылар, бутер-бродтар, пирожныйҙар һатыла.

* Яҡын көндәрҙә 1-се Өфө ҡала аҙыҡ сауҙаһы селтәре магазиндарында киң ассортиментта минераль һыуҙар һатыла башлаясаҡ.

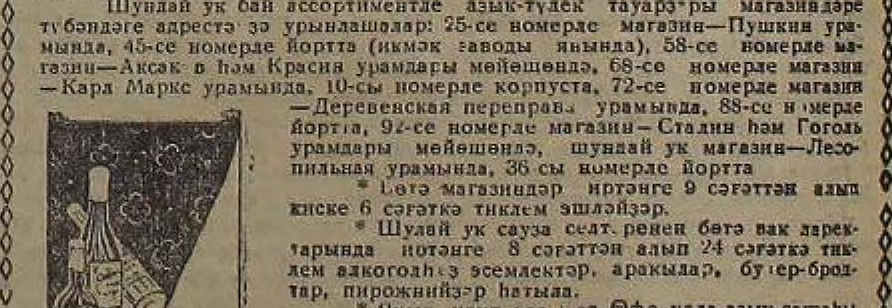

Өфө ҡалаһы, Достоевский урамы, 89-сы номерлы йорттоң 3-сө номерлы квартираһында торосы **Богданова Милантина Александровна** Өфө ҡалаһы, Аксаков урамы, 8-се номерлы йорттоң 2-се номерлы квартираһында торосы **Богданов Владимир Иванович** менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата. Эш Өфө ҡалаһы Молотов районының 1-се участка халыҡ судында ҡараласаҡ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02453. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ һәм ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 97 (8197)

18 МАЙ шаршамбы

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Трактористәр! Юғары урожайҙың яҙмышы һеҙҙең ҡулда. Сәсеүҙең темпын ҡырҡа күтәрегеҙ, баҫыу эштәренең юғары сифатлы итеп үткәрелеүен тәьмин итегеҙ! (1-се бит).
И. Хлопотин. — Смена заданиеһе — закон. (1-се бит).
Политик мәктәп етәкселәренә ярҙамға. — М. Горюшенко. — «Беҙҙең маҡсатыбыҙ — коммунизм» тигән һөйләшеү темаһы буйынса занятиеларҙы нисек үткәрергә. (2-се бит).
Партия тормошо. — М. Мөхәмәҙиев. — Партия-комсомол группалары булған бригадала агит-массовый эш. (2-се бит).
Алдынғылар тәжрибәһенән. — М. Суслов. — Картуфтан нисек юғары урожай алырға. (2-се бит).
З. Аҡназаров. — [illegible] (3-сө бит).
Ф. Сабитов. — [illegible] (3-сө бит).
Советтар Союзында. (3-сө бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (3-сө бит).

ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙары — комсомол ойошмаларының боевой программаһы

ВЛКСМ-дың XI съезы совет йәштәренең [illegible] коммунизм төҙөү эшенә мобилизациялау съезы булды. [illegible] большевиктар партияһы һәм бөйөк юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталин тирәһенә [illegible] демонстрацияһына әйләнде.

ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең эше тураһындағы, комсомолдың мәктәптә эше хаҡындағы һәм ВЛКСМ-дың Уставына үҙгәрештәр буйынса съезд ҡабул иткән ҡарарҙар, ВКП(б) Үҙәк Комитетына съезд яҙған хат [illegible] рухы менән һуғарылған.

XI съезд ҡарарҙарын өйрәнеүгә һәм тормошҡа ашырыуға ойошторғанда, республикабыҙҙың комсомол ойошмалары үҙҙәренең эштәрендә ВКП(б) Үҙәк Комитеты тарафынан ҡуйылған иң мөһим бурыстарҙы — [illegible]

Октябрьский ҡалаһы комсомол ойошмаһының актив йыйылышында комсомолецтар 5 йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн, экономия өсөн, барлыҡ отличного сифатлы ғына продукция етештереү өсөн, яңы техниканы индереү һәм уны үҙләштереү өсөн көрәштә йәштәрҙең патриотик ынтылыштарын билдәләп үттеләр. Съезд ҡарарҙарын бер тауыштан хуплап, йыйылыш йәш нефтселәр араһында политик мәғариф селтәренең эшен яҡшыртыуға йүнәлтелгән практик саралар билдәләне. Йыйылыш шулай уҡ социалистик ярышҡа комсомолец-йәштәр бригадаларын ғына түгел, ә бөтә йәштәрҙе лә ылыҡтырыуҙы кәрәк итеп тапты. Йыйылыш, йәштәр кисе менән ҡалала спорт майҙандары, стадион төҙөргә, комсомолдың эске һәм ойоштороу эштәрен яҡшыртырға, XI съездың мәктәп эшен яҡшыртыу тураһындағы талаптарына ярашлы рәүештә ҡала мәктәптәренең комсомол һәм пионер ойошмаларының эшен ҡабатлап ҡорорға һәм съезд ҡарарҙарын һәр бер комсомолецтың аңына еткерергә булды.

XI съезд йомғаҡтарын өйрәнгәндә, Өфө электрооборудование заводы комсомолецтәре комсомол ойошмаһының съезд ҡарарҙарын практик рәүештә тормошҡа ашыра башлауын билдәләнеләр. Политик түңәрәктәр эшенең йөкмәткеһе яҡшырҙы, съезд тарафынан ҡуйылған бурыстарҙы пропагандистар комсомолецтәргә ентекләп аңлаталар. Контроль постар материалға, электр энергияһына экономия яһауҙа ярҙам итәләр. Юғары сифатлы продукция етештереү өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Иптәш Селандин етәкселегендәге йәштәр бригадаһы барлыҡ отличный сифатлы ғына продукция етештерә. Съезд ҡарарҙарын хуплап, комсомолецтар биш йыллыҡ планды Октябрь революцияһының 32 йыллығына ҡаршы үтәргә һүҙ бирҙеләр. Йыйылыш, һәр бер участкала комсомол посттары төҙөргә, завод территорияһын йәшелләндерергә һәм спорт майҙаны булдырырға ҡарар итте. Заводтың комсомолецтәре һәм йәштәре хәҙер был йөкләмәләрҙе үтәйҙәр.

ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын үтәү ниңәйендә, Әлшәй районы комсомолецтәре һәм йәштәре баҫыу һаҡлау урман полосалары ултыртыу өстәнең шефлыҡ итергә булдылар. Улар 6213 гектар майҙанда ағас ултыртыуҙы 15 йыл урынына 8 йыл эсендә башҡарырға һәм был полосаларҙы «Комсомол полосалары» тип иғлан итергә ҡарар иттеләр. [illegible] 600 гектарлыҡ 70 километр оҙонлоғондағы баҫыу һаҡлау урман полосаһы ултыртыла.

Мәсетле районы комсомолецтәре һәм йәштәре [illegible]

XI съезд ҡарарҙарында илебеҙҙең иҡтисади [illegible] программаны билдәләне. Промышленностың предприятиеларынан һәм транспорт комсомол ойошмалары йәштәрҙе экономия өсөн [illegible] ҡулланыуҙы яҡшыртырға, [illegible] эштәрен таратыуға, юғары сифатлы продукция етештереү өсөн көрәштә тағы ла киңәйтеүгә бик ныҡ иғтибар бирергә бурыслылар. Колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм МТС-тарҙың комсомол ойошмалары социалистик ауыл хужалығын артабан күтәреүҙә партия ойошмаларының иң яҡын ярҙамсылары булып торорға тейештәр. Әлшәй районы комсомолецтәренең ынйыматлә башлап ебәреүҙәрен һәр бер комсомол ойошмаһында хупларға һәм уны тормошҡа ашырыу өсөн көрәште киң йәйелдерергә кәрәк.

Йәштәр араһында политик-ағартыу эштәрен яҡшыртыу съезд ҡарарҙарында айырыуса мөһим мәсьәлә итеп билдәләнелә. Шуның өсөн ВЛКСМ-дың ҡала һәм район комитеттары бөтә политик мәктәптәрҙә һәм түңәрәктәрҙә уҡыу йылын өлгөлә һәм үҙ ваҡытында тамамлауҙы тәьмин итергә тейештәр. Йәштәр өсөн политик, фәнни һәм башҡа темаларға систематик рәүештә лекциялар, докладтар ойоштороуҙың бик мөһим сара булып торғанлығын һис оноторға ярамай.

Комсомол ойошмалары бөтә комсомолецтәрҙе һәм йәштәрҙе физкультура һәм спорт менән шөғөлләнеүгә ылыҡтырырға тейештәр. Был айҡанлы район үҙәктәрендә стадиондар, спорт базалары, колхоздарҙа, совхоздарҙа, МТС-тарҙа, предприятиеларҙа һәм мәктәптәрҙә спорт майҙандары булдырырға, ГТО һәм БГТО значкистәре әҙерләү буйынса алынған йөкләмәләрҙең үтәлеүенә мотлаҡ өлгәшергә кәрәк.

XI съездың мәктәпкә ярҙамды көсәйтеүҙе талап иткән ҡарары айырыуса иғтибарға лайыҡ булып тора. Комсомол ойошмалары мәктәп мәсьәләләре менән тәрәнерәк шөғөлләнергә, үҫеп килеүсе йәш быуынды коммунистик рухта тәрбиәләүҙә мәктәп директорҙарына һәм уҡытыусыларға даими ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Комсомолдың XI съезы ВЛКСМ-дың яңы редакциялағы Уставын ҡабул итте. Был Уставтың талаптарын һис тайпылышһыҙ тормошҡа ашырыу — бөтә комсомол ойошмаларының боевой бурысы булып тора. Уның мотлаҡ үтәлеүе ниңәйендә генә комсомол үҙ алдына ҡуйылған бөйөк эштәрҙе намыҫ менән башҡара алыр.

Сәсеүҙе тамамланылар

«Башнефть» берекмәһенең совхоздарында һәм ярҙамсы хужалыҡтарында быйыл сәсеү майҙаны байтаҡ киңәйтелде. Сәсеүҙе срогынан алда һәм юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн совхоздар араһында социалистик ярыш киң йәйелдерелгәйне һәм ул яҡшы һөҙөмтәләр бирҙе. Берекмәнең совхоздары иртә культуралар сәсеүҙе 10 майға тамамланылар.

«1 Май» совхозы (директоры иптәш Шитин) 1666 гектар ашлыҡ сәсеп, планды арттырып үтәүгә өлгәште. Сәсеүҙә тракторист Агафонов айырыуса [illegible] күрһәтте. Ул һәр көндә 70 — 80 гектар ерҙә ашлыҡ сәсте. Совхоз хәҙер үҙенең ике тракторын ярҙам итеү өсөн Ҡандра районы колхоздарына ебәрҙе.

Ютазы совхозы шулай уҡ иртә культуралар сәсеүҙе тамамланы. Бында һуңғы культуралар сәселә. Совхозда инде 50 гектарҙан артыҡ картуф ултыртылды.

Эш өҫтөндә дөйөм туҡландырыу ойошторолған.

М. Потиев,

«Башнефть» берекмәһе УРС-ының ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

Ҡара бойҙай сәсәләр

БҮЗДӘК. Районның алдынғы колхоздарынан «САТРА», «УРТА ЮЛ», «ИНТИРӘК», «ЯРЫШ» һәм быйыл 15 ауыл хужалығы артеле, ҡара бойҙайҙан башҡа, бөтә бөртөклө культураларҙы һәм үҫән сәсеүҙе тулыһынса тамамланылар. Сәсеү, үткән йылдарға ҡарағанда, яҡшы сифатлы итеп үткәрелде.

«ПРАВДА», «ЯҢЫШ», «ТАУЛЫ» колхоздары ла хәҙер ҡара бойҙай сәсәләр. Район буйынса 15 майға сәсеү планы 70 процентҡа үтәлде.

Трактористәр! Юғары урожайҙың яҙмышы һеҙҙең ҡулда

Сәсеүҙең темпын ҡырҡа күтәрегеҙ, баҫыу эштәренең юғары сифатлы итеп үткәрелеүен тәьмин итегеҙ!

☆ ☆ ☆

ЕҢЕЛ ЭШТӘР ИҪӘБЕНӘ ГЕНӘ

УЧАЛЫ. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Учалы МТС-ы һуңғы йылдарҙа күп кенә яңы машиналар менән байытылды. Бында үҙ эштәрен яҡшы белгән квалификациялы кадрҙар ҙа етерлек.

Трактор бригадалары районның иң эре игенселек колхоздарын хеҙмәтләндерәләр. Был колхоздар яҙғы баҫыу эштәренә үҙған йылға ҡарағанда яҡшы әҙерлек менән килделәр һәм иртә башланылар. Орлоҡ етерлек һәм тунға һөрелгән ер ҙә байтаҡ ҡына. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, сәсеү бик аҡрын темп менән бара. Эштең былай һуҙылып барыуының төп сәбәбе МТС һәм колхоз етәкселәренең үҙҙәрендә булған мөмкинлектәрҙе насар файҙаланыуҙарында. Тәүге биш көнлектә трактор эштәре планы 48 процентҡа ғына үтәлде. Икенсе биш көнлектә лә үҫеш иң бары 15 процент кенә ташкил итте. План күберәк еңел эштәр иҫәбенә генә үтәлә. Мәҫәлән, 8987 гектар ер культивацияланған һәм иң бары 1488 гектар ер һөрөлгән.

Тракторҙар паркы бик насар файҙаланыла. 22 бригаданың бары тик 10-ы ғына үҙенең көндәлек заданиеһын үтәй. Уларҙың күбеһе ватылып эшһеҙ тора. Төнгө сменалар ойошторолмаған. Күп кенә колхоздарҙа тракторҙар МТС етәкселәренең ғәйебе менән тик ултыралар. Икенсе биш көнлектә тракторҙар ос көн буйына яғыулыҡ булмағанлыҡтан простой яһанылар. МТС етәкселәре баҫыу эштәре менән насар етәкселек итәләр. МТС директоры иптәш Дураков күп ваҡытын кабинетында үткәрә. Колхоз председателдәре уға трактор бригадаларының договорҙы насар үтәүҙәре тураһында зарланғас, ул бик тыныс ҡына:

— Һеҙҙең договорға минең эшем юҡ, мин нисек теләһәм, шулай эшләрмен,— тип кенә яуап ҡайтара.

Иртә культуралар сәсеү өсөн иң яҡшы агротехник сроктар үтеп барыуға ҡарамаҫтан, ул НАТИ тракторы менән картуф ултыртыу өсөн ер эшкәртеүгә бойороҡ бирә.

МТС-та артта ҡалыусы бригадаларҙың эшенә тейешле иғтибар бирелмәй. Мәҫәлән, иптәш Сәнтғәлин бригадаһына 4 трактор беркетелгән. Бригада смена заданиеһын 25—30 процентҡа генә үтәй. Һуңғы ике көн эсендә яғыулыҡ булмағанлыҡтан машиналар бөтөнләй эшләмәнеләр. Шул сәбәпле «Өлгө» колхозында иртә культуралар сәсеү һуҙыла.

Күп кенә колхоздарҙа баҫыу эштәрендә йәнле тартыу көстәрен дә еңсәп тыш насар файҙаланалар. Мәҫәлән, «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозында 40-тан артыҡ эш аты менән иң бары 30 гектар ер һөрөлгән. «Өлгө» колхозында ла тракторҙарға ғына ышанып, баҫыу эштәрендә йәнле тартыу көстәрен тейешенсә файҙаланмайҙар.

Трактор бригадаларының эшкәрткән участкалары ваҡытында баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙары тарафынан ҡабул итеп алынмай. Тейешле контроль булмағанлыҡтан бракҡа юл ҡуйыла.

М. Хәйҙаров.

☆ ☆ ☆

Договорҙы бөтә эш төрө буйынса үтәргә

Кушнаренко районы Шәрип МТС-ының трактористәре колхоздар менән төҙөшкән договорҙа күрһәтелгән яҙғы баҫыу эштәрен срогында үтәү өсөн көрәшәләр. Яҙғы сәсеүҙең беренсе ун көнлөгөндә МТС план буйынса көн һайын 330 гектар сәсергә тейеш ине. МТС был планды үтәп бара.

Иптәш Вилдановтың комсомолец-йәштәр бригадаһы тәүге 10 көнлөктә трактор бригадаларының социалистик ярышында беренселекте алды һәм бригадаға МТС-тың күсмә Ҡыҙыл Байрағы бирелде. Бригада 189 гектар ер һөрҙе, 398 гектар майҙанда культивация үткәрҙе, 367 гектар ашлыҡ сәсте, агрегат менән 274 гектар ер тырматты, 752 гектар тырматыу эшен башҡарҙы, Вәлиев Абдулла НАТИ тракторы менән сменала 40 гектар урынына 45—46 гектар ашлыҡ сәсә. Бригада үҙенең яҙғы баҫыу эштәре планын үтәне лә инде.

Бригаданың тракторҙары көнө-төнө эшләйҙәр. Төнгө сменаларҙа ла хеҙмәт етештереүсәнлеге түбәнәймәй. Трактористәр бигерәк тә эштең сифатына айырыуса ныҡ иғтибар бирәләр. Ер предплужникле һабандар менән һөрөлә, культивация яһау һәм тырматыу юғары сифатта үткәрелә. Бригада ҡыҫҡа ғына ваҡытта һәр бер шартлы тракторға, йомшаҡ һөрөүгә әйләндергәндә, 70 гектар ер эшкәртте.

Яппаров, Хамматов, Ғәлин һәм Сафин иптәштәрҙең бригадалары ла смена заданиеларын тулыһынса һәм арттырып үтәйҙәр. Был бригадалар үҙҙәре хеҙмәтләндергән колхоздарҙа договор буйынса сәсеү эштәренең планын үтәп баралар.

Иптәш Сафин бригадаһында НАТИ тракторында эшләүсе Лобанов һәм Кузнецов иптәштәр һөрөүҙә смена заданиеларын 117—120 процентҡа, культивациялауҙа 127—130 процентҡа, сәсеүҙә 142—150 процентҡа үтәйҙәр һәм яғыулыҡҡа экономия яһауға өлгәшәләр.

Иптәш Ғәлин бригадаһындағы тракторист Яппаров Мансур ЧТЗ тракторында яҙғы һөрөүҙең смена заданиеһын 110—120 процентҡа үтәй. Иптәш Хәмитов Өсрәт НАТИ тракторында смена заданиеһын арттырып үтәй.

Әгәр ҙә трактор бригадаларының эше менән оператив етәкселек итеүҙә һәм трактористәр араһында массовый-политик эште яҡшыртҡанда эштәр тағы ла уңышлыраҡ барған булыр ине. Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, МТС-тың эшендә етешһеҙлектәр ҙә бар әле. Бригадалар өҫтөнән конкрет етәкселек юҡ. Иптәш Бычков бригадаһының тракторҙары яғыулыҡ булмау сәбәпле эшләмәй торҙолар. Яғыулыҡ алырға ебәрелгән ылауҙар МТС работниктарының ғәмһеҙлеге арҡаһында ике тапҡыр буш ҡына йөрөп ҡайттылар.

Иптәш Токарев бригадаһында ЧТЗ тракторы көнөнә 90—100 гектар сәсеү урынына иң бары 30 гектар ғына сәсә, сөнки сәскестәргә орлоҡ һалыу эше насар ойошторолған, был эш күп ваҡытты ала.

Яппаров етәкселек иткән бригадала трактористың ғәмһеҙлеге арҡаһында прицеп ватылып, НАТИ тракторы бер генә сәскес менән эшләргә мәжбүр булды. Тракторҙарҙың барыһы ла эштә файҙаланылмай. «Тулай» колхозында бер трактор һыу эсендә, утрауҙа торып ҡалған. Бында һыуҙың кәмеүен көтәләр. Тракторҙы алып сығыу сараһы күрелмәй. Каганович исемендәге колхозда бер трактор күп ваҡыттарҙан бирле тик тора. Бындай етешһеҙлектәр МТС-та күп һәм улар эште алға ебәреүгә ҡамасаулыҡ итәләр. МТС директоры иптәш Шәрипов был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә конкрет сара күрмәй.

Трактор бригадаларында массовый-политик эш насар ойошторолған. Беренсе майҙан һуң бригадаларҙа «боевой листоктар» сығарылмай, агитаторҙар трактористәр менән беседалар үткәрмәйҙәр. Уҡытыусы иптәш Кабирова Ғәлин бригадаһына агитатор итеп беркетелгән. Ләкин ул 10 көндән артыҡ инде бригадала булғаны юҡ. Газеталар бригадаларға 5—6 көнгә һуңлап килтерелә. МТС директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары иптәш Идрисов һәм МТС-тың партия ойошмаһы трактористәр араһында массовый-политик эште киң йәйелдерһәләр, уның идея-политик кимәлен күтәрһәләр трактористәрҙең һәләтлелеге күтәрелер һәм эштең сифаты тағы ла яҡшы булыр һәм тракторҙар тулы ҡеүәтендә файҙаланылыр ине.

З. Вахитов.

Юғары сифат бригадаһы исемен алыу өсөн көрәшәләр

— Тиҙ һәм яҡшы итеп сәсергә! Шундай бурыс ҡуйҙы Әхмәтов үҙе етәкселек иткән бригаданың Энгельс исемендәге колхозды хеҙмәтләндереүсе трактористәренә. Бында сәсеүҙең тәүге көндәрендә үк договор йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәш ойошторолдо. Эш тәүлек әйләнәһенә бара. Машиналарҙы техник тәрбиәләү үҙ ваҡытында башҡарыла. Һөҙөмтәлә иптәш Әхмәтовтың бригадаһы Айыт МТС-ының колхоз менән төҙөшкән договорын срогында үтәй. 200 гектар урынына 259 гектарҙа культивация үткәрелде, эш сифаты яҡшы. Һуңғы биш көнлөктә генә 185 килограмм яғыулыҡҡа экономия яһалды. Бригаданың трактористы иптәш Сәдәх Рәфиҡов алдынғылар өлгөһөндә эшләп смена нормаларын 150—180 процентҡа еткереп үтәй. Баҫыу эштәрендә алдынғылыҡты алған өсөн бригадаға ВКП(б)-ның Бишбүләк райкомы һәм район Советы исполкомының күсмә Ҡыҙыл Байрағы бирелде.

Г. Петров.

☆ ☆ ☆

БАССР КОЛХОЗДАРЫНДА СӘСЕҮ, ҺӨРӨҮ ҺӘМ ПАР КҮТӘРЕҮ БАРЫШЫ ТУРАҺЫНДА

Үтәлеш 1949 йылдың 15 майына, проценттарҙа

Райондар	Сәселгән	Һөрөлгән	Пар күтәрелгән
Белорет	88,5	93	—
Дәүләкән	78,3	59	6
Әбйәлил	78	70	21,4
Баймаҡ	74,2	52	—
Учалы	73,5	71	0,6
Бөрйән	72,2	69	—
Шишмә	71,3	38	—
Бүздәк	70,1	51	0,2
Салауат	70	58	2,7
Туймазы	69,2	83	—
Стәрлетамаҡ ҡалаһы	67,9	56	—
Октябрьский	67	46	—
Ғафури	66,5	46	—
Стәрлебаш	66,2	39	—
Помағужа	65,9	51	0,4
Ҡыйғы	62,3	55	0,9
Күгәрсен	61,3	38	—
Ҡандра	60,7	41	0,4
Мәләүез	60,3	31	0,1
Саҡмағош	60,3	35	—
Федоровка	60,2	28	0,2
Илеш	58,3	46	0,7
Благовар	57,8	37	0,4
Кәйергәҙе	56,1	26	—
Ҡырмыҫҡалы	56	28	—
Абзан	56	29	—
Миәкә	55,5	41	—
Шаран	54,9	36	—
Әлшәй	54,9	41	0,1
Бозаяз	54	33	—
Ауырғазы	53,3	39	—
Маҡар	53,1	45	0,1
Кушнаренко	52,5	24	—
Өфө	52,5	37	—
Баҡалы	52,5	40	—
Балтач	52,1	32	0,1
Йәрмәкәй	51,2	33	—
Зыянчура	50,6	28	—
Воскресен	50,3	25	—
Покровка	50,1	37	—
Архангель	50	29	—
Дыуан	50	32	0,1
Белоҡатай	49,3	31	—
Бишбүләк	49	29	0,1
Мишкә	47,2	22	—
Нуриман	47	26	—
Дүртөйлө	45,6	36	—
Яңауыл	45,2	26	—
Борай	45	26	1,2
Мәсетле	45	45	—
Бәләбәй	44,3	28	—
Асҡын	43,8	24	0,1
Тәтешле	43,7	28	—
Бөрө	42,9	35	0,1
Ҡалтасы	42,3	21	—
Матрай	42,1	30	—
Краснокам	41,5	35	—
Әлә-Таләк	39	24	—
Хәйбулла	36,6	24	—
Ғылайыр	36,2	27	—
Байҡыбаш	35,8	30	0,1
Ҡариҙел	34,9	27	0,4
Благовещен	34,3	25	0,1
Иглин	31,1	32	—

Смена заданиеһе — закон

Яҙғы сәсеүгә башлауҙың тәүге көндәре ямғырлы булды һәм, тураһан-тура әйтергә кәрәк: минең бригадалағы трактористарҙың береһе лә смена заданиеларын 70—80 проценттан артыҡ итеп үтәй алмайҙар ине. Һөрөүгә башлауҙың өсөнсө көнөндә тәгәрмәсле тракторҙа эшләүсе Мария Гуськова беренсе тапҡыр нормаһын 120 процентҡа үтәне һәм икенсе тракторҙа эшләүсе Спиридон Хлопотинде лә, башҡа бөтә трактористарҙы ла үҙе менән ярышҡа саҡырҙы.

Мин, бригадир булараҡ, Мария Гуськованың эш тәжрибәһен һәр тракторискә аңлатып сыҡтым һәм эште ойошторорға ярҙам иттем. Ә уның тәжрибәһендә артыҡ ҡатмарлылыҡ та, ҙур аңлылыҡ та юҡ. Беренсенән, Мария хеҙмәткә намыҫлы большевистик мөнәсәбәт күрһәтә: эш ваҡытының бер генә минутын да әрәм итмәй. Заправканы бурасанала үткәрә. Бер ваҡыт шулай һыу ташыусы еҫет, заправка ваҡытын белә торып, һыу мискәһен ер башында бер юҡ ситтәрәк ҡалдырып киткән булған. Был хәл тураһында Мария шул көндә үк миңә рапорт менән мөрәжәғәт итеп, тракторҙы хеҙмәтләндереүсе колхозсыларға ҡарата ризаһыҙлыҡ белдерҙе. Был мәсьәләне мин «Политотдел» колхозы правлениеһы алдына ҡуйҙым һәм шунан һуң бер генә трактор эргәһендә лә ундай күңелһеҙлек ҡабатланманы. Икенсенән, Мария Гуськова тракторҙы күҙ ҡараһы кеүек итеп һаҡлап йөрөтә, ҡәҙерләп таҙарта һәм үҙе менән эшләүсе Григорий Федоровтан да шуны уҡ талап итә. Шуның һөҙөмтәһендә, таҙартта, көндәлек эш процесында осрай торған тотҡарлыҡтар: радиаторҙың йәки бензин бағының суҡланыуҙан, туҙан тулыуҙан тығылыуы, подшипниктарҙың ватылыуы, сафтан сығыуы булмай.

Һуңғы аҙнала беҙҙең бөтә тракторҙарға ла күберәк ваҡыт культивациялау, тырматыу эшен башҡарырға тура килде. Көндәлек һөҙөмтәләр насар түгел. Үҙ-ара ярышҡа сыҡҡан трактористәр смена нормаларын бөтәһе лә 120—150 процентҡа еткереп үтәп киләләр. СХТЗ тракторында эшләүсе йәш тракторист Николай Соснин генә смена нормаһын тултыра алмай ине. Уның менән бер тракторҙа эшләүсе тәжрибәле механизатор Спиридон Хлопотин уға ярҙамға килде: үҙенең ял ваҡытын файҙаланып, Сосниға эшө участканың үҙенсәлектәренә ҡарап нисек тиҙлекте арттырырға йәки кәметергә кәрәклеген, ер башында бороу тәртиптәрен һәм тракторҙың техник мөмкинлектәрен нисек файҙаланырға икәнлеген практик рәүештә күрһәтте. Ошо рәүештә иптәштәренә булышлыҡ алғандан һуң Соснин да смена заданиеларын арттырып үтәй башланы.

Төнгө сменаларҙа нормаһы үтәү өсөн лә көрәш ойошторорға тура килде. НАТИ-ҙан башҡа тракторҙарҙың фаралары юҡ ине. Беҙ тәгәрмәсле ос тракторҙың өҫәһенә лә фонарҙар яһап ҡуйҙыҡ һәм һәр төрлө көтөлмәгән осраҡлылыҡҡа тип, запас фонарҙар булдырҙыҡ. Мин үҙем һәр тәүлектең күберәк өлөшөн төнгө сменала эшләүсе трактористәр эргәһендә үткәрергә тырышам, уларға һис киселмәҫтән техник ярҙам күрһәтәм. Шунлыҡтан да инде тракторҙарҙың төнгө ваҡытта ватылып, туҡталып тороу ваҡиғалары булғаны юҡ әле.

Тағылма инвентарҙарҙың етешмәүе эшебеҙгә ҙур тотҡарлыҡ яһар кеүек ине. Беҙ был хәлдән дә сыҡтыҡ. Бер трактор һөрөүҙә эшләгәндә, икенсе трактор культивациялай йәки сәсеүҙә була. Тағылма инвентарҙарҙы алмаштырғанда уларҙы күсереп йөрөтөү өсөн ат көсөн файҙаланабыҙ. Был беҙгә күмәтле минуттарға ла, яғыулыҡҡа ла экономия яһарға мөмкинлек бирә.

Бригадабыҙҙа партия группаһы юҡ: мин үҙем генә коммунист. Шуға күрә мин массовый партия эштәрен өҙлөкһөҙ алып барыуға ҙур әһәмиәт бирәм. Бригадаға «Социалистическое земледелие», «За урожай» газеталары килә, трактористарға ауыл хужалығы алдынғыларының яңы эш тәжрибәләрен, ҡалҡ-ара хәлде системалы рәүештә уҡып аңлатып барам. С. Бабаевскийҙың «Алтын йондоҙ Кавалеры» тигән романын нәүбәтләп һәм бергә йыйналғанда ҡысҡырып уҡыуҙы ойошторҙом. «боевой листок» сығарабыҙ.

Былар — беҙҙең эшебеҙҙең һөҙөмтәләре. Шулай эшләү арҡаһында минең бригада Мәләүез районы механизаторҙары араһында беренселекте алды. 11 майҙа беҙгә ВКП(б) райкомының һәм район Советы исполкомының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды. Үҙебеҙҙең бригадала иң яҡшы эшләгән тракторискә бирелергә тейешле күсмә флажокты Мария Гуськова үҙ ҡулында тотоп килә. Тимәк, ул — районда иң яҡшы тракторист!

И. Хлопотин,

Мәләүез МТС-ының икенсе номерлы трактор бригадаһы бригадиры.

Политик мәктәп етәкселәренә ярҙамға

„Беҙҙең маҡсатыбыҙ—коммунизм" тигән һөҙөмтәләү темаһы буйынса занятиеләрҙе нисек үткәрергә

Был тема буйынса занятиеләрҙен бурысы коммунизмдың ни нәмә икәнлеге, социализмдан акрынлап коммунизмға күсеү юлдарының нисек булыуы һәм СССР-ҙа коммунистик общество төҙөүҙә большевиктар партияһының һәм совет государствоһының ниндәй роль уйнауы тураһында тыңлаусыларҙың асыҡ итеп күҙ алдарына килтерә алыуҙарына өлгәшеүҙән тора.

Теманы өйрәнеү өс занятиеға иҫәпләнгән.

* * *

«Коммунизм ни нәмә ул» тигән беренсе бүлек буйынса һөйләгәндә пропагандист тыңлаусыларға коммунистик обществоның ике фазаһын: социализмды һәм коммунизмды характерлаусы төп сифаттарҙы аңлатып бирергә тейеш.

Политик мәктәп етәксеһе үҙенең һүҙен Бөтә Союз коммунистик большевиктар партияһының бөйөк тарихи маҡсатын күрһәтеп биреүҙән башлап ебәрә. Был маҡсат — коммунистик общество төҙөү. Унан ары, тыңлаусыларға инде билдәле булған материалды файҙаланып, беҙҙә коммунизмдың беренсе фазаһы — социализм инде тормошҡа ашырылғанлығын һәм СССР-ҙың социалистик общество төҙөүҙе тамамлау һәм акрынлап социализмдан коммунизмға күсеү периодына ингәнлеген күрһәтә.

Шунан һуң пропагандист тыңлаусыларға, социализм һәм коммунизм шул бер үк коммунистик обществоның ике баҫҡысы, ике фазаһы булып тора, шуның менән бергә социализм был обществоның түбәнге, ә коммунизм — юғарыҙы фазаһы булып тора, тип аңлата.

Был фазаларҙың икеһе өсөн дә уртаҡ нәмәләрҙе күрһәткәндән һуң пропагандист коммунизмды социализмдан айырым айыусы төп сифаттарға туҡтала. Социализм ваҡытында государство эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең социалистик государствоһы булып тора, ә бөтә власть ҡала һәм ауыл хеҙмәтсәндәре ҡулында була. Социализмдың экономик нигеҙен тәшкил иткән общественный социалистик милек ике формала: государство милке (бөтә халыҡ байлығы) һәм кооператив-колхоз милке формаларында йәшәй. Эшселәр синыфы менән крәҫтиәндәр араһында бер ни тиклем айырымлыҡтар була әле. Пропагандист шул айырымлыҡтарҙың экономик нигеҙен күрһәтә.

Хеҙмәт социалистик обществолағы һәр бер гражданиндың бурысы ғына түгел, бәлки намыҫ эше лә булып тора. «Һәр кемдән уның — һәләтлелегенә ҡарап, һәр кемгә — уның хеҙмәтенә ҡарап» принцибы көндәлек тормошҡа ашырылған була.

Унан ары пропагандист коммунизмдың төп сифаттарын ентекләп күсә. Коммунизм ваҡытында общество милкенең ике формаһы араһындағы айырымлыҡтар бетәсәк, синыфтар араһындағы сиктәр һәм синыф айырымлыҡтары юйыласаҡ, эшселәр, крәҫтиәндәр һәм интеллигенция синыфһыҙ коммунистик обществоның хеҙмәтсәндәренә әйләнәсәктәр.

Коммунизм ваҡытында производствоны үҫтереүҙә, социализмдағыға ҡарағанда, юғарыраҡ кимәлгә өлгәшеләсәк һәм халыҡ хужалығы юғары техника нигеҙендә алға алып барыласаҡ. Ҡала менән ауыл араһындағы ҡаршылыҡтарҙың ҡалдыҡтары тулыһынса бетереләсәк.

Техниканың юғары кимәле, производствоның үҫеше һәм хеҙмәт етештереүсәнлегенең күтәрелеүе ҡулланыу әйберҙәренең муллығын тәьмин итәсәктәр һәм «Һәр кемдән — уның һәләтлелегенә ҡарап, һәр кемгә — уның талаптарына ҡарап» тигән коммунистик принципты тормошҡа ашырырға мөмкинлек бирәсәктәр.

Пропагандист коммунизм төҙөүҙә төп ҡорал булыуы яғынан совет государствоһының ролен айырыуса билдәләп үтә. Әгәр ҙә капиталистик ҡамау бетерелмәһә, әгәр ҙә тышҡы яҡтан һөжүм итеү хәүефе юҡҡа сығарылмаһа, государство коммунизм ваҡытында ла һаҡланып ҡаласаҡ. Иптәш Сталин шулай тип өйрәтә. Пропагандист артабан иптәш Сталиндың бер илдә социализмды еңеү мөмкинлеге тураһындағы Лениндең теорияһын алға табан үҫтереүе һәм, хатта капиталистик ҡамау һаҡланып ҡалған хәлдә лә, СССР-ҙа коммунизмды тулыһынса төҙөү мөмкин булыуын фәнни рәүештә нигеҙләүе тураһында һөйләй.

Беҙҙең илебеҙҙә коммунизмдың еңеүе шуның өсөн мөмкин: сөнки Ленин—Сталин партияһы совет обществоһының етәксеһе итеүсе һәм илһам биреүсе көсө, хеҙмәтсәндәрҙе коммунизм төҙөүгә мобилизациялаусы һәм ойоштороусы көс булып тора.

Ни өсөн икәнлеген пропагандист, шуны айырыуса билдәләп үтә, СССР-ҙа коммунизмдың еңеүе тураһындағы мәсьәләнең эске яғынан башҡа тағы ла тышҡы яғы ла бар, ул шунан тора: беҙҙең Тыуған илебеҙ капиталистик ҡамау шарттарында коммунизм төҙөй. Шулай булғас уларҙың беҙгә ҡаршы интервенция ойоштороу ихтималын онотмаҫҡа [illegible].

Был бүлек буйынса беседаны шундай итеп төҙөргә кәрәк: тыңлаусылар социализмдың һәм коммунизмдың шул бер үк общество үҫешенең ике баҫ-

ҡысы икәнлеген асыҡ итеп күҙ алдарына килтерә алһындар. Унан ары, беседаның тыңлаусыларға социализм менән коммунизм өсөн уртаҡ нәмәне һәм был ике фаза араһындағы айырымлыҡтарҙың ниҙән торғанлығын аңлатып биреүе кәрәк.

* * *

Икенсе занятие социализмдан акрынлап коммунизмға күсеү юлдары тураһындағы мәсьәләгә арнала.

Социализмдан коммунизмға күсеү акрынлап күсеү булыу менән бергә, шып-шыма, тигеҙ һәм ҡаршылыҡһыҙ ғына бармай. Был хәлде пропагандист тейешле миҫалдар менән дәлилләй. «Икенсе менән ниңы араһындағы, үлеп барыусы менән яңы тыуып килеүсе араһындағы көрәш, — беҙҙең үҫештең нигеҙе бына шул», — ти иптәш Сталин.

Тыңлаусыларға СССР-ҙың төп экономик бурысы тураһында һөйләгәндән һуң, пропагандист, үҫештең ҡыҙыу темптар менән барыуына ҡарамаҫтан, ни өсөн беҙҙең экономик яҡтан һаман да әле төп капиталистик илдәрҙе ҡыуып етмәгәнлегебеҙҙе аңлатып бирә.

СССР-ҙың төп экономик бурысын үтәү беҙҙең илебеҙҙә коммунизм төҙөү өсөн хәл иткес шарт булып тора. Беҙҙә продукцияларҙың муллығы барлыҡҡа килтерелгәс, беҙ коммунизмға күсергә мөмкинлек аласаҡбыҙ. Был уңай менән пропагандист иптәш Сталин тарафынан 1946 йылдың 9 февралендәге телмәрендә совет халҡы алдына ҡуйылған бик ҙур бурыстарҙы хәтергә төшөрә.

Бынан һуң пропагандист төп экономик бурысты хәл итеү өсөн нәмә талап ителеүе һәм уны тормошҡа ашырыу нисек барыуы тураһында һөйләй. Ул хеҙмәт етештереүсәнлегенен артабан күтәреү өсөн уның техниканың әһәмиәте тураһында һөйләп бирә.

Һүҙҙең ошо өлөшөндә пропагандист, коммунизм төҙөүҙең төп методы булыуы яғынан социалистик ярышҡа, стахановсылар хәрәкәтенә айырыуса иғтибар бирә.

Унан ары етәксе, обществоның социалистик милкен уның ике формаһын да бөтө саралар менән ныҡытыуҙың һәм үҫтереүҙең мөһимлеген билдәләй һәм шуның менән бергә, государство милкенең етәксе ролен артабан көсәйтеү кәрәклеген айырым рәүештә күрһәтеп үтә.

Государство милке үҫеү менән бер ҡатарҙан государствоның ҙур ярҙамы арҡаһында кооператив-колхоз милке лә үҫәсәк. Беседала, коммунизмға табан үҫеү юлдарында нисек итеп эшселәр синыфы, крәҫтиәндәр һәм интеллигенция араһындағы сиктәрҙең юйыла барасағын күрһәтергә һәм шул уҡ ваҡытта, социализмдан акрынлап коммунизмға күсеү осоронда ла эшселәр синыфында, обществоның алдынғы синыфы булыуы яғынан уның етәкселек ролен һаҡланасағын билдәләрге кәрәк.

Социалистик ҡала ауылға хужалыҡ һәм культура яғынан ярҙам күрһәтеп, уны социализмға табан, мул һәм культуралы тормошҡа табан илтеүсе юлдан алға алып китте.

Пропагандист конкрет материалдарҙы файҙаланып, ауыл хужалығын электрификациялау, ауыл хужалығы эштәрен механизациялауҙың кимәлен күтәреү, колхоз ауылдарын төҙөкләндереүҙе үҫтереү менән, культура-мәҙәниәте менән һәм социалистик ярышты киң рәүештә үҫтереү менән бер рәттән ауыл хужалығы хеҙмәтен индустриаль хеҙмәттең бер төрөнә әйләндереү өсөн, ҡала менән ауыл араһындағы ҡаршылыҡты бетереү өсөн шарттар тыуҙыра, тип күрһәтә.

Һүҙенең һөҙөмтәләү өлөшөндә пропагандист, буржуаз обществола аҡыл хеҙмәте менән физик хеҙмәт араһында тарҡау айырма йәшәй, тип күрһәтә. Тик социализм ғына хеҙмәтсәндәргә белем алыуға, фәнгә юл булыуға юл аса.

Совет кешеләренең культура-техник кимәлен күтәреү төрлө мәктәптәрҙә һәм уҡыу йорттарында уҡыу менән генә лә түгел, бәлки эшенә ижади мөнәсәбәт итеүҙе талап итеүсе эш обстановкаһының үҙе менән дә тәьмин ителә.

Был бүлектә өйрәнеүҙән тыңлаусылар: ни өсөн коммунизмға ҡапыл ғына күсеп булмағанлығын, ә акрынлап күсеү кәрәклеген; беҙҙең илдең ҡыҙыу темптар менән алға барыуының коммунизмдың еңеүе өсөн ниндәй әһәмиәте барлығын һәм уларҙың ни нәмә менән тәьмин ителеүҙәрен, беҙҙең халҡтарыбыҙ коммунизм төҙөүҙә ниндәй дошмандарға ҡаршы көрәштә тормошҡа ашырылғанлығын төшөнөргә тейештәр. Унан һуң СССР-ҙың төп экономик бурысы тураһындағы мәсьәлә тикшерелә.

Беседала колхоздарҙы артабан нығытыу, ауыл хужалығы артеле Уставының роле тураһындағы мәсьәлә тикшерелергә тейеш. Беседала аҡыл хеҙмәте менән физик хеҙмәт араһындағы ҡаршылыҡты бетереү тураһындағы мәсьәләне тикшергән саҡта, производство һәм фәнни-техник интеллигенция кадрҙарының артабан үҫеүе, эшселәрҙең һәм колхозсыларҙың культура кимәлен артабан күтәреү кәрәклеген айырыуса билдәләргә кәрәк.

* * *

Өсөнсө бүлек буйынса һөйләгән саҡта пропагандист, партия тураһында инде бынан элек үтелгән теманы хәтергә төшөрөп, коммунизм төҙөүҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы булыуы яғынан Ленин—Сталин партияһының ролен күрһәтә.

Совет халҡы коммунистар партияһын ҡайнар рәүештә ярата. Уның етәкселегендә беҙҙең халҡыбыҙ помещиктарҙың һәм капиталистарҙың хакимлеген ҡолатып ташланы, социализм төҙөнө һәм хәҙер уңышлы рәүештә коммунистик общество төҙөй.

Иптәш Сталинға СССР халҡтары үҙ героизмының, Тыуған илгә мөхәббәтенең, үҙ патриотизмының күҙәлләнеше итеп ҡарай. Сталиндең исеме совет обществоһының моралы һәм политик берҙәмлегенең символы булып тора.

Хеҙмәтсәндәрҙең социалистик аңлылығын күтәреүҙә уларға коммунистик тәрбиә биреү бик ҙур роль уйнай. Пропагандист буржуаз идеологияның барлыҡ күренештәренә ҡаршы, кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы партияның нисек көрәш алып барыуы тураһында һөйләй.

Пропагандист конкрет миҫалдарҙа таянып, социалистик милекте һаҡлау һәм нығытыу, һәр бер совет тиененең һаҡлау, совет гражданы достоинствоһын өрөнә өткөреү ни нәмә икәнлеген аңлатып бирә.

Унан ары етәксе коммунизм төҙөүҙә совет государствоһының бик мөһим роле тураһындағы мәсьәләгә күсеп, уның хужалыҡ-ойоштороу һәм культура-тәрбиә эшмәкәрлеген күрһәтә.

Партия буржуаз культура алдында табыныусыларҙың бөтәһенә ҡаршы, Тыуған илде яратмаусы, беҙҙең илдең ҡаҙаныштарын кәмһетеүсе, бөйөк рус халҡының тарихи ролен кәмһетеүсе һәм СССР-ҙа коммунизмдың еңәсәгенә хеҙмәтсәндәрҙен ышаныусын ҡаҡшатырға маташыусы ҡырыуһыҙ космополиттарға ҡаршы ҡырҡа рәүештә көрәшә. Пропагандист, буржуаз космополитизм донъяла үҙҙәренең хакимлеген урынлаштырырға тырышыусы Америка империалистарының идеологик ҡоралы булып тора, тип аңлата.

Партия буржуаз милләтселек ҡалдыҡтарына һәм ҡауҙаланыштарына ҡаршы киләшмәүсән көрәш алып бара.

Партия шулай уҡ массаларҙы марксизм-ленинизм рухында тәрбиәләп, дини хорафаттар формаһында ҡауҙаланыусы искелек ҡалдыҡтарына ҡаршы ла көрәшә.

Унан ары пропагандист беҙҙең үҫештең хәрәкәт иттереүсе көсө, хаталарҙы төҙәтеү һәм кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарын тамыры менән йолҡоп ташлау ҡоралы булған тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡит тураһында һөйләй.

Ин аҙаҡтан пропагандист, коммунизм — совет халҡының бөйөк бурысы ғына түгел, бәлки бөтә илдәрҙәге хеҙмәтсәндәрҙең маҡсаты ла булып тора, тип аңлатып бирә. СССР-ҙа социализмдең тантанаһы марксизм-ленинизмдың бөтә нәмәне еңеүсе көсөн дәлилләне.

Беседа барышында тыңлаусылар совет обществоһының алға барышында хәрәкәт иттереүсе көсө булыуы яғынан совет патриотизмының әһәмиәтен тәрән рәүештә аңларға тейештәр.

Тыңлаусылар сереп барыусы буржуаз культура алдында баш эйеүҙең, буржуаз космополитизмдың, буржуаз милләтселектең зарарлылығын, һәм уларға ҡаршы көрәшеү кәрәклеген асыҡ аңларға тейештәр. Тыңлаусылар СССР халҡтарының дуҫлығын артабан нығытыу социалистик государствоны артабан тағы ла ҡеүәтлерәк итеү сараһы булып торғанлығын асыҡ аңларға тейештәр.

Беседала коммунизм өсөн көрәштә большевиктар партияһының ҡулында ҡеүәтле ҡорал булыуы яғынан большевистик тәнҡиттең һәм үҙ-үҙеңде тәнҡиттең роле тураһындағы мәсьәләне тикшерергә кәрәк.

Тыңлаусылар, артабан партияның үҙенең бөйөк маҡсаттары өсөн көрәштә ниндәй төп этаптар үткәнлеге, социализм төҙөгәндә халҡтың ни ауыр дошмандарына — троцкийсы-бухаринсыларға ҡаршы ниндәй көрәш алып барырға тура килеүе тураһында һөйләрҙәр.

Беседа һөҙөмтәһендә тыңлаусылар коммунизм төҙөү өсөн совет халҡы алып барған көрәштә Ленин—Сталин партияһының уға нисек юлбашсылыҡ итеүен асыҡ итеп күҙ алдарына килтерергә тейештәр.

Беседа, тыңлаусыларҙы капитализмдың һәләкәте тарихи котолғоһоҙ булғанлығын асыҡ аңлау менән ҡоралландырырға, тыңлаусыларҙа Ленин—Сталин партияһына мөхәббәтте тағы ла арттырырға, СССР-ҙа коммунизмдың тантанаһы өсөн көрәштә уларҙың ҡыйыулығын тағы ла күберәк нығытырға тейеш.

* * *

«Беҙҙең маҡсатыбыҙ — коммунизм» тигән тема буйынса занятиеларға әҙерләнгәндә пропагандист түбәндәге хеҙмәттәрҙе өйрәнергә тейеш.

И. В. Сталин — ВКП(б) Үҙәк Комитетының эше тураһында партияның XVIII съезында отчет доклады.

И. В. Сталин — Мәскәү ҡалаһы Сталин һайлау округы һайлаусыларының һайлау алды йыйылышында 1946 йылдың 9 февралендә һөйләгән телмәре.

В. М. Молотов — Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 31 йыллығы.

М. Галкушенко.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Партия-комсомол группаһы булған бригадала агит-массовый эш

1. КОММУНИСТАР ҠУЛЫ МЕНӘН

Был вагондарҙың икеһе лә берге, тимер юл буйына туҡтатылған. Тышҡы яҡтан ҡарағанда, улар ябай ғына, бер-береһенән бөтөнләй айырылмай, тип әйтерлек. Тик уларҙың береһе икенсеһенән бик аҙ ғына балаҡайҙарҙы һәм уның түбәһендә радио антеннаһы ҡуйылған.

Камдеңдер оҫта ҡулдары менән йыйнаҡ итеп эшләнгән баҫҡыстарға баҫып, вагондарҙың бәләкәйҙәренә инәһегеҙ. Ул — Шишмә МТС-ының коммунист Мансуров етәкселегендәге трактор бригадаһының культвагоны.

Партгруппорг иптәш Мансуровтың поручениеһе буйынса был вагонды комсомолец Байбурин һәм Янбарисов иптәштәр йыһазландырғылар. Архитектор оҫталығы менән улар һәр нәмәне үҙ урынына урынлаштырғылар. Вагондың ике як стенаһына ҡыҙыл бишләгә яҙылған ике лозунг элеп ҡуйылған. Уларҙың береһендә В. И. Лениндең: «Кешелек донъяһы эшләп сығарған барлыҡ белем байлыҡтары менән үҙеңде байытҡанда ғына, коммунист булырға мөмкин», тигән һүҙҙәре һәм икенсеһендә иптәш Сталиндың: «Талантлы һәм һәләтле кешеләр беҙҙә үҫәр меңләгән, бары тик уларҙы белергә һәм үрләтергә кәрәк», тигән һүҙҙәре яҙылған. Был лозунгылар менән бер рәттән Лениндең һәм иптәш Сталиндың ҙур портреттары тора. Улар уртаһындағы урынға ВКП(б) Үҙәк Комитеты Политбюроһы члендарының портреттары элеп ҡуйылған. Вагон эсенең тап уртаһында ҡыҙыл материя менән ябылған ҙур өҫтәл ултыртылған. Уның өҫтөндәге газета-журналдар араһында «Культура и жизнь», «Комсомольская правда», «Ҡыҙыл Башҡортостан», «Ҡыҙыл таң», «Красная Башкирия», «Сталинец», «Молодой колхозник», «Колхозное производство» һәм «Агитатор блокноты» бар. Кем һайын уларҙың яңы номерҙарын килтерелеүен партгруппорг иптәш Мансуров даими рәүештә тикшереп тора.

Вагондағы библиотекала 250 данаға яҡын төрлө китап бар. Улар араһынан В. И. Лениндең «Пролетар революцияһы һәм ренегат Каутский», «Лена ваҡиғалары тураһында» тигән брошюраларын, бөйөк Сталин тарафынан ижад ителгән «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын», Герцендең «Кем ғәйепле», башҡорт яҙыусыларының һәм шағирҙарының әҫәрҙәрен алып уҡырға мөмкин. Бында шулай уҡ социалистик игенселек алдынғыларының эш тәжрибәһен сағылдырыусы, ауыл хужалығы производствоһын механизациялауға арналған китаптар ҙа күп.

Вагондың бер мөйөшөндәге ҡыҙыл материя менән ябылған тумбочка өҫтөндә «Родина» радиоприемнигы ҡуйылған. Бында шулай уҡ патефон һәм уның пластинкалары бар. Ял сәғәттәрендә механизаторҙар һәм колхозсылар музыка тыңлайҙар.

2. ЙӘНЛЕ ҺӘМ БАҪМА АГИТАЦИЯ ТӘЬҪИРЕ

Үткәрелгән агит-массовый сараларҙы теркәү өсөн булдырылған иҫәп дәфтәрен ҡарап сыҡтыҡ та, иптәш Мансуров партия-комсомол группаһының нәүбәттәге ултырышын саҡырҙы. Уның көн тәртибендә: тракторист Ғәниевтең икенсе гектар еҙҙә түбән сифатлы итеп һөрөүе тураһында. Мәсьәлә асыҡ. Әммә һөйләмәнеләр. Ғәниевтең былай эшләүе — уның үҙ эшенә һалҡын ҡарауы һөҙөмтәһе булып тора. Коммунист иптәш Насиров һүҙ алды:

— Бракҡа ҡаршы көрәш — юғары урожай өсөн көрәш ул. Ғәниев бригадабыҙҙың йөҙөнә ҡара ҡилтерҙе. Өнөнөң өсөн уның менән иҫәп бик ҡырҡа булырға тейеш. — МТС директорынан бракты ҡаҡын Ғәниевтән түләтеүҙе һәм уны үҙен бригаданан алыуҙы талап итергә. Партгруппорг Мансуров, комсомолецтарҙан Байбурин, Янбарисов һәм башҡа иптәштәр был фекер менән килештеләр. Йыйылыштан һуң бер көн үткәс тә, МТС директорынан бригада коммунистарының һәм комсомолецтарының талаптарын ҡәнәғәтләндереүсе приказ алынды. Бригаданың агитаторы коммунист Мөнир Ҡудаяров был мәсьәлә буйынса трактористар һәм бригадалағы колхозсылар менән махсус беседа үткәрҙе, ул арнап «боевой листок» сығарҙы.

Партия-комсомол группаһының нәүбәттәге ултырышы ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын өйрәнеүгә арналды. Был айҙаны, бригадалағы бөтә 4 комсомолец та үҙен күберәк яңы йөкләмә алды. Тракторист Фуат Байбурин һәм Заһит Хәбибуллиндар, мәҫәлән, смена нормаларын 110 процентҡа лә камгә үтәмәҫкә һүҙ бирҙеләр.

Бригадала агит-массовый эш, иптәш Мансуров тарафынан төҙөлгән планға ярашлы рәүештә, маҡсатҡа юнәлешле итеп ойошторолған. Баҫыу эштәре башланғас төрлө темаларға 9 тапҡыр беседа үткәрелгән. МТС-тың баш агрономы Ҡудаяров һәм участка агрономы Ерошин иптәштәр бында был ғына булдылар. Улар: «Иртә тырматыуҙың тупраҡта дымды һаҡлауҙа әһәмиәте», «Юғары урожай алыуҙа предшественниктә бабандар менән һөрөүҙең роле», «Баҫыу һаҡлауҙы урман полосалары уҙамартыу — тотороҡло урожай алыуҙың нигеҙе» тигән һәм башҡа темаларға беседалар үткәрҙеләр.

«Боевой листоктар» бригадала иң көнгә бер тапҡыр сығарыла. Уларҙа алдынғы трактористарҙың ниндәй эш тәжрибәһе киң яҡтыртыла. Эштә ҡамасаулыҡ итеүсе кешеләр тәнҡитләнә. Прицепщиктарҙан Ғәйерҙанов һәм Әмирханов иптәштәр сәсеүҙе тәүге көндәрендә үҙ эштәренә һалҡын ҡарай инеләр. Был турала «боевой листокта» яҙыла [illegible] сыҡҡандан һуң, тәнҡитләнгән колхозсылар яҡшы эшләй башланылар.

Партгруппорг Мансуров, агитатор Ҡудаяров һәм комсомолец Байбурин иптәштәр ҡысҡырып газета-журналдар уҡыуҙы ойоштороуҙы үҙҙәренең көндәлек эштәре итеп иҫәпләйҙәр. Уларҙы тыңлау өсөн культвагонға көн һайын 20-гә тиклем кеше йыйыла.

3. КОММУНИСТ НАСИРОВТЫҢ ЭШ ТӘЖРИБӘҺЕ

Бригаданың агитаторы иптәш Ҡудаяров алдынғы трактористарҙың эш тәжрибәһен популярлаштырыуға ҙур иғтибар итә. Был айҙағы ул үҙенең нәүбәттәге беседаһын тракторист коммунист Насировтың эш тәжрибәһен яҡтыртыуға арнаны:

— Коммунист Насиров үҙенең эшен көндән-көн яҡшырта бара. Социалистик ярыш таҡтаһына регуляр рәүештә теркәлеп тора. Кисә ул нормаһын 165 процентҡа үтәгәйне, бөгөн 115 процентҡа еткергән. Өнөнөң менән бергә, ул яғыулыҡ материалдарын һәм теҫтаны — уның ике көнлөк экономияһы 100 килограмға яҡынлашты.

Агитатор, Насировтың эш тәжрибәһендә ҡатмарлы бер нәмә лә булмауын әйтә:

— Ул тракторын күҙ ҡараһы кеүек һаҡлай. Туҡталған һайын уның механизмдарын ентекләп тазарта, бушаған һәр бер гайканы ныҡыта. Тракторын заправка яһауҙа мөмкин тиклем тиҙрәк үткәреүгә тырыша ул. Был айҙа, яғыулыҡтың иҫәп-баҫаҡтарҙа тураһында учетчик Байбуринде ул һәр ваҡыт иҫкәртеп тора. Яғыулыҡ, майлау материалдарының һәм һыуҙың моторға тракторға ярҙамға килтерелеүен талап итә. Заправка ваҡытында яғыулыҡ сүп-сар булмауын иғтибарҙы күҙәтә. Һәм был иғтибарлылыҡтың һөҙөмтәһе практик эштә үҙен-үҙе тулыһынса аҡлай — техник сәбәптәр буйынса ҡыуанып туҡтап торғаны юҡ. Шул уҡ ваҡытта иптәш Насиров прицепщиктарға ҡарата ла юғары талаплы. Һабандарҙың, культиваторҙарҙың, сәскестәрҙең һәм башҡа тағылма машиналарҙың дөрөҫ эшләүен талап итә ул, уларҙы үҙе күҙәтә. Бына ошоноң өсөн Насиров эшкәрткән ер һәр ваҡыт юғары сифатлы була.

Иптәш Насиров үҙенең тракторы менән агымдағы сезонда мең гектар ер эшкәртергә һүҙ бирҙе. Был бурысын үтәләсәк. Сөнки үткән 9 эш көнөндә генә ул 158 гектар ер эшкәртте. Был — норма буйынса ҡаралған 15,6 гектар урынына, тәүлегенә 17,5 гектар ер эшкәртеү, тигән һүҙ.

Байбурин Фуат һәм Хәбибуллин Заһит иптәштәр ҙә агрегаттары яҡшы эшләй. Дәһи уларҙың Насировтан өлгөрәһе нәмәләре күп әле, һәм был улар моллаҡ өлгәшергә тейештәр.

Бригада «Социализм» колхозын хеҙмәтләндерә. Ул инде уның 70 процент тан артыҡ ҡуҙамдарҙы эшен башҡарҙы. Ул ойошҡанлыҡ менән рәмл аша кисә. МТС менән колхоз араһында төҙөлгән договорҙы ауыл хужалығы артеле тарафынан тулы һәм теүәл үтәлеүе иртә культуралар сәсеүҙе ошо көндәрҙә тамамлауҙың төп шарты булып тора. Коммунист Мансуров етәкселегендәге партия-комсомол группаһының ҡайнап торған эшмәкәрлеге быға өлгәшеүҙе һис шикһеҙ тәьмин итәсәк.

М. Мөхәмәдиев.

Алдынғылар тәжрибәһенән

Картуфтан нисек юғары урожай алынды

Кейөргәҙе районы «Золотой колос» колхозында күренекле звеновод, РСФСР Верховный Советы депутаты иптәш Анна Чуеваның звеноһы 1948 йылда 3 гектар майҙанға ултыртылған «Лорх» сортлы картуфтың һәр гектарынан 333-әр центнер урожай алыуға өлгәште. Был, план менән билдәләнгәнгә ҡарағанда 4 тапҡырға артыҡ.

Звено юғары урожай алыуға нисек өлгәште алды һуң?

Звено 1947 йылғы урожайҙан орлоҡ өсөн «Лорх» сортлы картуф һайлап алды. 1948 йылдың яҙына тиклем уның һаҡланылыуына ныҡлы күҙәтеү булдырылды. 1948 йылда картуф ултыртыу өсөн бүленгән участка 1947 йылдың көҙөндә ат һабаны менән 22 сантиметр тәрәнлектә тунға һөрөп ҡалдырылды. Звено члендары ҡыш буйына картуфтан юғары урожай алыуҙың агротехникаһын өйрәнделәр, бер үк ваҡытта практик эш тә алып барҙылар. 1948 йылда картуф ултыртыу өсөн бүленгән участкала ҡыш буйына ҡар тотоу үткәрелде. Ҡышын ҡар аҙ булды. Шулай ҙа улар үҙ участкаларында 40—50 сантиметр ҡалынлыҡта ҡар һаҡлап ҡала алдылар. Бынан тыш участканы ашландырыу өсөн ҡыш көнө урындағы ашламаларҙан: серегән тирес, көл һәм ҡош тиҙәге әҙерләнде. Улар баҫыуға сығарылғанға тиклем ҡоро урында һаҡландылар. Серегән тирес һәр гектарға 40-ар тонна иҫәбенән сана юлы менән участкаға сығарылып, ҙур-ҙур итеп өйөлөп ҡуйылды.

Звено картуф орлоғоноң сифатына һәм уны ваҡытында, дөрөҫ ултыртыуға ҙур иғтибар итте. Сортлы картуф аҙ булыу сәбәпле, ултыртыу өсөн 40 грамм ауырлығындағы таҙа күҙәнәктәр файҙаланылды. Йылы һәм яҡты бина булмау сәбәпле уларҙы яровизациялаштырырға мөмкинлек булмай — шуның өсөн, звено картуф ултыртыуҙан 15 көн алда уларҙы яҡты клеткә ныҡтырыуға һалды. Бында күҙәнәктәр йылыһын шыта башланылар.

Яҙын баҫыуға сығырға мөмкинлектәр тыуыу менән үк дым һаҡлап ҡалыу өсөн ер ике әҙәп тырматыла. Унан һуң уға серегән тирес таратыла һәм эрапачтар менән культивация үткәрелә.

Ултыртыу майҙың тәүге яртыһында үткәрелде. Ул 40 сантиметр араһыҡта бер буразна аша ат һабаны аҫтына ултыртыла. Күҙәнәктәр тупраҡтың өҫкә ҡатламынан 10—12 сантиметр тәрәнлектә һалына. 80—100 грамм ауырлығындағы эре күҙәнәктәр ултыртыласаҡ көндө икегә ҡырҡыла һәм улар яртылаш хәлендә ҡырҡылған яғы менән түбәнгә ҡаратылып һалыналар. 40 мең төп иҫәбенән һәр бер гектарға 15-әр центнер картуф ултыртылды.

Картуф ултыртылған участка шунда уҡ тырматылды. Унан һуң сыҡыу алдынан һәм сыҡҡандан һуң да тағы бер тапҡыр тырматылды. Картуф сыҡҡандан һуң тырматыу алдынан һәр бер гектарға 6 центнер иҫәбенән бөрөнсө тапҡыр көл менән аҙыҡландырылды.

Картуф 10—12 сантиметр үҫкәндән һуң рәт аралары йомшартыла. Ә инде 15—20 сантиметр бейеклегендә үҫкәндән һуң участка тәүге тапҡыр тәрән итеп йомшартыла. Йомшартыуҙың алдынан гектарға 1,5 центнер иҫәбенән ҡош тиҙәге менән икенсе тапҡыр аҙыҡландырыла. Сәскә атҡанға тиклем тағы ла ике тапҡыр йомшартыу үткәрелә. Ямғыр булмау сәбәпле быйылғы участкала утау үткәрелмәне, ул тәрән итеп йомшартыу менән алмаштырылды.

1948 йылдың йәйендә бөтөнләй ямғыр булмауға ҡарамаҫтан, тупраҡ тәрбиә ваҡытында һәм дөрөҫ эшкәртелеү, ашлама сығарылыу һөҙөмтәһендә туңға[?] дым етерлек булды.

Картуфты йыйнау эше 20 сентябрҙән 25 сентябрҙә тиклем булған ваҡыт эсендә, ҡоро, йылы көндәрҙә үткәрелде. Үткән йыл звено быға тиклем бер ваҡытта ла булмаған юғары урожай — һәр гектарға 333-әр центнер картуф алды.

Юғары урожай алыу һөҙөмтәһендә колхоз государствоға картуф тапшырыу планын арттырып үтәне һәм етерлек орлоҡ һалып ҡуйҙы, колхозсыларға хеҙмәт көненә 2,8-әр килограмм картуф бүлеп бирҙе. Шулай уҡ күп картуф һатылды. Колхоз картуф һатыуҙан килгән аҡсаға йөк автомашинаһы һәм 15 баш тоҡом быҙау һатып алды. Был звеноның члены М. Маслова хеҙмәт көндәренә өҫтәмә рәүештә 10,75 центнер, Е. [illegible]ва — 8 центнер, П. Семенова — [illegible] һәм звеновод Анна Чуева — 10 центнер картуф алдылар. Иптәш Анна Чуева картуфтан юғары урожай алыу өсөн «Социалистик ауыл хужалығы отличнигы» значогы менән, ә быйыл Башҡортостандың 30 йыллығы айҡанлы Ленин ордены менән наградланды.

Был звено 1949 йылда һәр бер гектарҙан бишәр йөҙ центнер урожай алыу бурысын ҡуйҙы. Был маҡсатҡа өлгәшеү өсөн картуф сәселәсәк участка ере 22 сантиметр тәрәнлектә тунға һөрөп ҡалдырылды, һәр гектарға 20-шәр центнер иҫәбенән һайлап алынған «Лорх» сортлы яҡшы сифатлы орлоҡ әҙерләнде һәм уны ултыртыу эше башланды.

М. Сусаев.

БАССР Ауыл хужалығы Министерствоһының сәсеү-ашлама бүлеге начальнигы.

МИӘКӘ РАЙОНЫНДА

Колхоздарҙа күсмә библиотекалар

Колхозсыларҙы яңы баҫыу әҫтәре ҡоронда хеҙмәтләндереү өсөн район библиотекаһы 52 күсмә библиотека ойоштороп, колхоздарға ебәрҙе. Был библиотекаларҙан хәҙер 2000-дән артыҡ кеше китап алып уҡый.

Ново-Амельник ауыл Советына ҡараған колхоздарҙы хеҙмәтләндереүсе күсмә библиотека работнигы Птицына, «Таштуҡай» колхозында Ғәлиев китаптар айырыуса яҡшы эшләйҙәр. Улар үҙҙәренең уҡыусылары менән даими рәүештә беседалар үткәрәләр һәм ҡыҫҡырып әҙәби китаптар, газета-журналдар уҡыуҙы ойошторалар.

Һәр өйгә радио

«Комсомолец» колхозында быйыл тикһеҙ ес хужалыкта радиоприемник булып, 8 хужалыҡты ғына хеҙмәтләндерә ине.

Хәҙер колхоз 200 точкалы радиоузел ҡора башланы. Быйыл бөтә колхозсыларҙың да өйҙәрендә радио иләсәкләрәк. Был радиоузел Мәскәү һәм Өфө станцияларын трансляцияларға итеү менән бергә, үҙенең микрофоны аша ла тапшырыуҙар ойоштораcаҡ.

Колхозда яңы төҙөлөштәр

«Сулпан» колхозында балта оҫтаһы Исмәғил Усманов етәкселегендә төҙөлөш бригадаһы ойошторолғайны. Был бригада 2 ай эсендә генә колхозға яңы тирмән, столяр мастерскойы төҙөнө һәм автомашина өсөн таштан гараж һалды. Хәҙер бригада ферма һыйыраларын өсөн торлаҡ ҡора башланы.

Заем тотоусылар отош аксалары алалар

Район государство һаҡлыҡ кассаһы апрель айында ғына заем тотоусы 23 кешегә 29.500 һум отош аксаһы түләне. Шул иҫәптән, 2500 һумлыҡ бер отош, 1000 һумлыҡ 3 отош. Ҡалған 19 отош 500-әр, 400-әр һумлыҡ. Хеҙмәтсәнәргә отош аксалары түләү дауам итә.

Балалар библиотекаһы

Район культура йорто эргәһендә күптән түгел генә балалар өсөн махсус библиотека асылды. Библиотеканың хәҙер 2500 дананан артыҡ китап фонды һәм 400-ҙән артыҡ уҡыусыһы бар. Бында һәр көндә 60—70 уҡыусы китап алып уҡый.

Май айында библиотекаға тағы ла 1500 дана төрлө яңы китаптар алынасаҡ.

Урман полосалары

Район колхоздары быйыл 110 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртырға тейештәр ине. Ағас ултыртыу эшенең 5 көнөндә генә 56 гектар майҙанда ағас ултырттылар һәм байтаҡ майҙанда үҫкән ике ултыртылған урман полосаларына тәрбиә үткәрелеп, тәфтишкә әҙерләнде.

Фрунзе исемендәге колхоз ағас ултыртыу планын 300 процентҡа үтәп, ВКП(б) райкомының һәм район Советының күсмә Ҡыҙыл Байрағын алды.

Ф. Сәбитов.

Физкультура һәм спорт

Се автономиялы республика командаларының еңел атлетика буйынса ярышы.

Һүрәттә: (өҫтә һулда) ярышта ҡатнашыусыларҙың колоннаһы, (уңда) ярыштың баш секретары иптәш П. Александров бөрөнсө көндөң һөҙөмтәләрен белдерә, (аҫта) 100 метр араға йүгереү күренеше һәм (уртала) бейеклеккә һикереү.

М. Әхмәтьянов фотомонтажы.

Мәктәптең спортсмендәре

5-се номерлы ФЗО мәктәбендә комсомол комитеты секретары Мирғазова, физкультура һәм спорт эштәре буйынса инструктор Бәгбәрин иптәштәр етәкселек иткән уҡыусы-физкультурник йәштәрҙән 6 группа төҙөлдө. Фехтование һәм бокс түңәрәктәре яҡшы эшләй.

Ошо көндәрҙә ҡала күләмендә үткәрелгән ярышта 500 метр араға йүгереүҙә мәктәптең спортсмендәре 5-се урынды алдылар.

Мәктәптә уҡыусылар һәм уҡытыусыларҙың ҡатнашлығы менән шахмат-шашка турниры үткәрелде. Шахматистарҙан 14 очко йыйыусы мастер Анисимов һәм шашка уйнаусы Васильев беренсе урынды алдылар.

20 майҙа группалар араһында волейбол буйынса ярыш үткәрелә.

Спортсмендар араһында токарь Калинин, Сальников, слесарь Шмолер иптәштәр алдынғылар булып иҫәпләнәләр.

Советтәр Союзында

Әрмәнстан мраморы— илебеҙҙең яңы төҙөлөштәренә

ЕРЕВАН, (ТАСС). Ереванда Советтәр Союзының төрлө яҡтарына төҙөлөш материалдары менән тейәлгән эшелондар күп һанлап ебәрелә. Әрмәнстандың төрлө төҫтәге туфтары һәм мраморы, гранит, базальт һәм пемзаһы илебеҙҙең яңы төҙөлөштәрендә киң рәүештә ҡулланыла. Күп кенә төҙөлөш ойошмалары Әрмән ССР-ы төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһының клиенттары булып торалар.

Ошо көндәрҙә Ереван Днепрогэс өсөн 90 тонна мрамор ебәрелде. Закавказьелағы металлургия комбинаты өсөн күп һанда туф ебәрелә.

Алдағы йылда илебеҙҙең яңы төҙөлөштәренә бик күп һанда пемза, туф, базальт оҙатылды.

Эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең көн-күрештәрен яҡшыртыу өсөн 17 миллиард һум

Эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең социаль страхованиеһына государстволың ассигнованиеләре йылдан-йыл арта. Быйыл хеҙмәтсәнәрҙең көн-күрештәрен яҡшыртыуға 17 миллиард 491 миллион һум — үткән йылға ҡарағанда 1,5 миллиард һумға күберәк средство бүленгән.

Профсоюздарҙың һауыҡтырыу учреждениеларының селтәрен киңәйтеүгә байтаҡ ҡына суммалар бирелә. Алдағы йылда санаторийҙарҙа һәм ял йорттарында 2 миллиондан артыҡ кеше ял итәсәк. Үткән йылда 1 миллион 800 меңгә яҡын кеше ял иткәйне.

1 миллиард 162 миллион һум акса балаларҙы хеҙмәтләндереүгә тотоласаҡ. Тик бер пионер лагерҙарында ғына 2 миллион 550 мең бала ял итәсәк. Пособиелар һәм пенсиялар биреүгә акса тотоу байтаҡ арта.

(ТАСС).

Мәскәү—Молотов ҡалалары араһында һыу юлы

Мәскәү — Молотов ҡалалары араһында һыу юлы буйынса пассажир пароходтары йөрөй башланы. Был һыу юлы менән байкалдағы беренсе пароход килде. Ул 2 мең пассажир алып килде.

Был линияның пароходтары Мәскәүҙән көн аша китә. Молотов ҡалаһына тиклем булған араны, Мәскәү исемендәге канал, Волга һәм Кама буйынса 2 мең километрҙан артыҡ юлды, 9 тәүлектә үтергә мөмкин.

(ТАСС).

Сит илдәрҙән телеграммалар

Австрияла совет һәм көнбайыш оккупацион зоналар араһындағы демаркацион линия аша йөк ташыуға булған контроль тәртибен үҙгәртеү

ВЕНА, 15 май. (ТАСС). Австриялағы совет командованиеһы Австриялағы совет һәм көнбайыш оккупацион зоналары араһындағы демаркацион линия аша йөктәр ташыуға контроль тәртибен үҙгәртте.

Был турала Австрияның официаль коммюникеһында былай тип әйтелә: «1949 йылдың 25 майынан демаркацион линия аша йөктәр ташыу тәртибе еңеләйтеләсәк, тип генерал-полковник Желтов совет командованиеһы исеменән канцлер Фиглға хәбәр итте.

Мал аҙығы, ашлыҡ, нефть продуктылары, ағас һәм тимер һәм ҡара металдар, алардан яһалған изделиеларҙы ташыуға контроль бөтөрөләсәк.

Аҙыҡ-түлек, металдар һәм башҡа әйберләр, әгәр улар күплән (вагонлап менән) ташылһалар, уларға контроль (транспорт документы биреү) ҡалдырыласаҡ».

Көнбайыш Германия халҡы бөтә Германияла дөйөм һөйләшеүҙәр үткәреүҙе талап итә

БЕРЛИН, 16 май. (ТАСС). АДН агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, ошо көндәрҙә Гамбургта Көнбайыш Германиялағы 21 демократик ойошма вәкилдәренең конференцияһы булып үтте. Конференция Германияла дөйөм һөйләшеүҙәр үткәреү өсөн Германияның бөтә зоналарының вәкилдәре кәңәшмәһен саҡырыу турәһында немец халыҡ советының тәҡдимен ҡеүәтләгән. Төрлө ойошмаларҙан конференцияға килгән бөтә вәкилдәр Германия өсөн дөйөм һөйләшеүҙәргә ҡатнашырға үҙҙәренең әҙер булыуҙары турәһында белдергәндәр.

АДН агентствоһының Любектан хәбәр итеүенә ҡарағанда, ҡалала йәшәүсе 3.000 кеше Англия менән совет зоналары сигендә демонстрация ойоштороғандар, ул демонстрация: «Германияның берҙәмлеге һәм ғәҙел тыныслыҡ өсөн» тигән лозунг аҫтында үткән.

АДН агентствоһының Нюрнбергтан хәбәр итеүенә ҡарағанда, Нюрнбергтан ауыл хужалыҡ районында йыйылған 4.000 кеше Американың хәрби администрацияһынан тиҙ арала тыныслыҡ договоры төҙөүҙе талап иткән резолюция ҡабул итеп тапшырғандар.

Эрлангенда «Гассен» электротехника заводында эшләүсе эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр үҙҙәренең бер тауыштан ҡабул иткән резолюцияларында, бөҙ сит ил эштәре Министрҙар Советы сессияһының зоналар араһындағы бөтә сиктәрҙе бөтөрөүҙе, бөтә Германия өсөн берҙәм валюта булдырыуҙы, тыныслыҡ договоры төҙөүҙе һәм оккупацион ғәскәрҙәрҙе алыуҙы көтәбеҙ, тип белдергәндәр, тип хәбәр Нюрнбергтан алынды.

Венгрия парламентенә һайлауҙарҙың тәүге йомғаҡтары

БУДАПЕШТ, 16 май. (ТАСС). Венгрия эске эштәр Министерствоһының һайлау үткәреү группаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, бөтә ил буйынса һайлаусыларҙың тауыштарын тәүге иҫәпләү тамамланған.

Алынған мәғлүмәттәргә ҡарағанда, 5.239.793 һайлаусынан Халыҡ фронты өсөн 5.006.556 кеше тауыш биргән, 153.982 кеше ҡаршы тауыш биргән, 79.255 бюллетень дөрөҫ түгел тип табылған.

Тауыш биреү һөҙөмтәләре Венгрияның хеҙмәтсәндәр партияһы етәкселегендәге Халыҡ фронтының ҙур еңеүен күрһәтәләр. Венгрияла һайлаусылар массаһының был тиклем күрелмәгән күтәренкелеге һәм активлегендә үткән парламентҡа һайлауҙар Венгрия Халыҡ демократияһы көстәренең яңы демонстрацияһы булдылар.

Көньяҡ Кореяла партизандар хәрәкәте

ПХЕНЬЯН, 16 май. (ТАСС). Корея Үҙәк телеграф агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Көньяҡ Кореяла Ли Сын Ман марионет «хөкүмәтенә» ҡаршы халыҡ көрәше, полиция терроры на ҡарамаҫтан, уңышлы рәүештә дауам итә. Апрелдең аҙағында һәм майҙың башында Мису өйәҙендә, Денго ҡалаһы районында һуғыштар булған. 28 һәм 30 апрелдә Дэнгун өйәҙенең кәрҙэ районында һуғыштар булып үткән. 5 майҙа Теннам, Хамнен һәм башҡа өйәҙҙәрҙә һуғыштар булған.

2 майҙа Кенги провинцияһының Сентен ауылында Корея Халыҡ-демократик республикаһының флагы күтәрелгән һәм бер нисә мең листовка ташланған. 3 майҙа Ионни өйәҙендә листовкалар таратылған.

Корея Халыҡ-демократик республикаһының государство флагтары шулай уҡ Сеслм, Редю һәм башҡа өйәҙҙәрҙәге мәктәп биналарына ла эленгәндәр. Теннам, Хвасу һәм башҡа өйәҙҙәрҙәге биналарға листовкалар йәбештерелгән һәм урамдарға ташланған. Листовкалар корей халҡын, Ли Сын Ман марионет «хөкүмәтен» юҡ итергә саҡырыралар һәм Кореянан Америка ғәскәрҙәрен, һис кисекмәҫтән, сығарыуҙы һәм «БМО-ның Корея буйынса комиссияһын», һис кисекмәҫтән, ҡыуыуҙы талап итәләр.

Тымыҡ океан пактын әҙерләү

СИДНЕЙ, 16 май. (ТАСС). Австралияның премьер-министры Чифли кисә радио аша сығыш яһап, агрессив Төньяҡ-атлантик пактына өҫтәмә рәүештә шул пактҡа оҡшаған Тымыҡ океан пакты планы эшләнә, тип белдерҙе.

Чифли ул пакты тормошҡа ашырыу буйынса «Британия, Австралия һәм Яңы Зеландия араһында, ә унан һуң Ҡушма Штаттар менән килешеү нигеҙендә аҙым яһаласаҡ һәм бары тик шунан һуң ғына, Тымыҡ океанда колониялары булған башҡа милләттәр менән килешеү төҙөләсәк» тип өҫтәне.

Генерал Клейҙең белдереүе

БЕРЛИН, (ТАСС). ДНА агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, 13 майҙа Берлинда булған пресс-конференцияла Американың хәрби губернаторы генерал Клей, немец һәм сит ил журналистары алдында сығыш яһап, былай тип белдергән: транспортҡа булған сикләүҙәрҙе бөтөрөү буйынса саралар ике яҡтың да яҡшы ихтыярын иҫбатлау булып тора. Бындай төр киң эшкә һалыуҙар ваҡытында ҙур булмаған ҡыйынлыҡтар һәр ҡасан да булалар. Был ҡыйынлыҡтар еңел сығылырға тейештәр. Советтәр Союзының һөйләшеүҙәргә әҙер булыуы, тип дауам иттерҙе Клей, уның берҙәм Германия өсөн сығыш яһауын иҫбат итә. Унан ары Клей, Рур өҫтөнән халыҡ-ара контролдә, әгәр ә «кәрәкле гарантиялар» булһа, Советтәр Союзының ҡатнашыуы яҡшы булыр ине, тип белдергән.

Гоминдан флотилияһының Халыҡ-азатлыҡ армияһы яғына сығыуы

Гоминдандың 25 караптан торған флотилияһы Ҡытайҙың Халыҡ-азатлыҡ армияһы яғына сыҡты. Флотилия халыҡ хәрби диңгеҙ флотына Янцзы йылғаһында Нанкин ҡалаһынан алыҫ түгел ерҙә, Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре йылғаны аша сыҡҡан ваҡытта ҡушылды. Флотилия составында 5 эсминец, 2 канонер кәмә, 10 бронекатер, шулай уҡ десант баржалары һәм патруль катерҙәре бар.

Шул уҡ көндә һәм шул уҡ районда Гоминдандың тағы ла 23 хәрби карабле Халыҡ-азатлыҡ армияһы яғына сыҡты.

(ТАСС).

Уҡыу йорттарында комсомол эшенең яңы күтәрелеше өсөн

Юғары һәм урта уҡыу йорттарының бурысы йәш специалистарҙы Ленин-Сталин партияһының эшенә, коммунизмға бирелгәнлек, ҡайнар патриотлыҡ һәм буржуаз идеологиә менән килешмәүсәнлек рухында тәрбиәләүҙән тора. Нигеҙҙә был яуаплы һәм почётлы эш уҡыу йорттарының комсомол ойошмаларына йөкмәтелә.

Беҙҙең республикабыҙҙа 7 институт һәм 48 техникум һәм училище бар. Уларҙа уҡыусыларҙың һаны йылдан-йыл арта бара. Студенттарҙың яртыһы Ленин—Сталин комсомолының члены булып тора.

ВЛКСМ Үҙәк Комитетының XVI пленумы ҡарарҙарын үтәү нигеҙендә, комсомол ойошмалары студенттарҙы коммунистик рухта тәрбиәләүҙә уҡыу йорттарының директорҙарына һәм партия ойошмаларына бик ҙур ярҙам күрһәттеләр. Студенттарҙың өлгәшеүе байтаҡ күтәрелеүе һәм улар араһында аңлы дисциплинаның нығыраҡ булып нығыуы быйыл йәнле миҫалы булып тора. Быйыл мәҫәлән та ошондай нәтижәләр ҡышҡы экзамен сессияларының йомғаҡтары бик асыҡ аңлата. Ауыл хужалығы институты студенттарының өлгәшеүе, мәҫәлән, 97,7 процент тәшкил итте. 69 студент уҡыу отличнигы булып тора һәм уларҙың 23-ө ВЛКСМ члены. Марксизм-ленинизм нигеҙҙәре буйынса өлгәшеү 100 процент булды. Медицина институтының комсомол ойошмаһы ла уҡыу сифатын яҡшыртыуға үҙенең ролен байтаҡ күтәрҙе.

Институттың ВЛКСМ комитеты һәм факультет бюролары өлгәшеү һәм тәрбиә мәсьәләләрен комсомол эшенең иң мөһим звеноһы итеп һәм йышыраҡ ҡарай башланылар. Улар өлөшә-өлөш тикшерелә, насар уҡыусыға практик ярҙам күрһәтелә. Ҡышҡы сессиялар ос районда институт буйынса өлгәшеүҙең 97 процент һәм комсомолецтарҙыҡы 97,6 процент булыуҙы тап быны ошоноң өсөн дә һис осраҡлы хәл түгел.

Урман техникумында ла студенттарҙың өлгәшеүе 100 процент тәшкил итте.

Ләкин ҡайһы бер институттарҙа һәм урта уҡыу йорттарында студенттарҙың өлгәшеүе түбән һәм уларҙың комсомол ойошмалары уҡыу сифатын яҡшыртыуға студенттарҙың яуаплылығын күтәреү буйынса тейешле саралар күрмәйҙәр. Ҡышҡы экзамен сессияларының йомғаҡтары буйынса авиация институтында өлгәшеү ни бары 79,6 процент, ә комсомолецтарҙың өлгәшеүе 84 процент кенә тәшкил итте. Бында 75 комсомолец дәрестән өлгәшмәй. Общественный фәндәрҙе һәм, бигерәк тә илер, марксизм-ленинизм нигеҙҙәрен тәрән өйрәнеү студенттарҙы коммунистик рухта тәрбиәләүҙең нигеҙе булып тора. Ләкин студенттарҙың ҡайһы бер өлөшөндә революцион теорияны үҙләштереүгә ыҡлаһыҙ ҡарау әле булһа бөтөрөлөп етмәгән. Ошо уҡ авиация институтында 10 студент, шул иҫәптән 5 комсомолец, ҡышҡы сессия осоронда марксизм-ленинизм нигеҙҙәре буйынса зачет тапшырманы. Комсомолецтарҙан Деськов, Жданов, Сенкевич, Әхмәтйән ҡәнәғәтһеҙләнмәслек билдәһе алдылар. Шуға ҡарамаҫтан, комсомол ойошмаһы комитеты уҡыу сифатын күтәреү тураһында тейешле саралар күрмәне, насар уҡыусы студенттарға практик ярҙам ойоштормаһа, насар билдәһе алыуҙың сәбәптәрен тәрән өйрәнмәне.

Ҡайһы бер техникумдарҙа ла ошондай уҡ хәлде күрергә мөмкин. Уҡыу алдынғылары булыу урынына, Белорет металлургия техникумының 27 комсомолецы дәрестән өлгәшмәй. Өфө театр техникумында уҡыусыларҙың өлгәшеүе ни бары 65 процент тәшкил итә, комсомолецтар араһында ул 55 проценттан үтә алманы. Бында 24 комсомолец дәрестән өлгәшмәй.

Был фактылар юғарыла күрһәтелгән уҡыу йорттары комсомол ойошмаларының ВЛКСМ Үҙәк Комитетының XVI пленумы ҡарарҙарын үтәмәүҙәре, уҡыу-уҡытыу эштәренең сифатын күтәреүгә ныҡлыммалы ҡарап алып бармауҙары турәһында һөйләйҙәр. Был сериоз етешһеҙлектәрҙе һис кисекмәҫтән бөтөрөргә кәрәк.

Студенттарҙы идеологик тәрбиәләү уҡыу йорттары комсомол ойошмаларының иң мөһим бурысы. Ошо маҡсат менән был уҡыу йылында ҡайһы бер институттарҙа теоретик конференциялар үткәрәләр. Мәҫәлән, педагогия институтында иптәш Сталиндың «Диалектик һәм тарихи материализм турәһында» хеҙмәте буйынса, Стәрлетамаҡ уҡытыусылар институтында иптәш Сталиндең «Марксизм һәм милли мәсьәлә» тигән хеҙмәтен өйрәнеүгә арналған теоретик конференциялар юғары идея-теоретик кимәлдә үтте. Докладтар менән сығыш яһаусы студенттарҙан Брнаукин, Тимофеев һәм Семенов иптәштәр бөйөк Сталин әҫәрҙәренең төп йөкмәткеһен тәрән һәм дөрөҫ аңлата алдылар. Докладтарҙы тикшереүҙә 200-ҙән артығыраҡ кеше ҡатнашты.

Тыуған илебеҙ тормошондағы актуаль мәсьәләләр менән студенттарҙы таныштырып тороу идеологик тәрбиәүҙә эштең бик мөһим звеноһы булып тора. Был тәңгәлдә ҡайһы бер уҡыу йорттарының комсомол ойошмалары байтаҡ тәжрибә туплағандар. Ишембай нефть техникумы студенттарынан ойошторолған лекторҙар группаһы матур ғына эшләп килә. Был группаға 30 кеше йәлеп ителгән. Улар кесе менән «Өфө һәм донъя, «Совет йәштәренең мораль йөҙө», «Ленин комсомолының боевой юлы» тигән темаларға лекциялар уҡыйҙар.

Студенттарҙың теоретик конференцияларын һәм актуаль темаларға үткәрелә торған лекцияларҙы ойоштороуҙа серьез комсомолецтар йәшәп килә әле. Бөтә студенттарҙы ла был эшкә ылыҡтырылмауы — был комсомолецтарҙың иң ҙур бурысы булып тора. Ҡайһы бер уҡыу йорттарының комсомол ойошмалары быға тейешле иғтибар бирмәйҙәр. Был комсомолецтарҙы мотлаҡ бөтөрөү — уҡыу йорттары комсомол ойошмаларының боевой бурысы булып тора.

Хәҙерге ваҡытта институттарҙа студенттарҙың фәнни конференциялары үткәрелә. Ғилми-тикшеренеү түңәрәктәрендә өйрәнелгән мәсьәләләр студенттарҙың конференцияларында ҡарауға сығарыла. Мәҫәлән, ауыл хужалығы институтында үткәрелгән ошондай конференцияларҙа студенттар тарафынан әҙерләнгән 18 доклад тыңланды. Иптәш Лысак «Башҡортостанда тупраҡ эрозияһы менән көрәш», студентка Игнатьева «Күк-һыйырҙың орлоғон һыяуы» тигән һәм башҡа темалар буйынса докладтар яһанылар. Был конференциялар студенттарға фәнгә һәм белемгә булған ҡыҙыҡһыныуҙы бик көслө икенлеген асты.

Күп кенә институттарҙа һәм техникумдарҙа математика, физика, химия һәм башҡа предметтар түңәрәктәре эшләп килә. Улар студенттарҙың үҙҙәренең белемдәрен тәрәнәйтәләр. Ләкин был түңәрәктәрҙең эш кимәле тейешле юғарылығына күтәрелмәгән, унда студенттарҙың бик аҙ һаны эшләй. Сөнки үткәрелә торған занятиеларҙың идея-теоретик йөкмәткеһе студенттарҙың үҫә барған законлы талаптарын ҡәнәғәтләндерерлек булмай. Мәҫәлән, Белорет педагогия училищеһында һәм Өфө статистик техникумында уҡыусыларҙың 25—30 проценты ғына был түңәрәктәрҙең эшендә ҡатнашлыҡ итә. Студенттарҙың фәнни-ғилми-тикшеренеү, предмет түңәрәктәренең эшен йәнләндереү, был түңәрәктәрҙә үткәрелә торған занятиеларҙың идея-политик йөкмәткеһен ҡырҡа күтәреү юғары һәм урта уҡыу йорттары комсомол ойошмаларының боевой бурысы булып тора. Ошоноң менән бер рәттән, улар студенттарҙың художестволы ижадсы түңәрәктәренең эшен активлаштырыу, студенттарҙы культура-ағартыу яҡтан тәрбиәләү эшен яҡшыртыу турәһында хәстәрлек күрергә тейештәр.

Уҡыу йорттары комсомол ойошмаларының эске эшендә лә күп етешһеҙлектәр бар. Был әлкәлә әле формализм күп, ойошҡанлыҡ етешмәй. Ҡайһы бер уҡыу йорттарында комсомол йыйылыштары регуляр үткәрелмәй. Комсомол группалары йомшаҡ эшләйҙәр. Өфөләге музыкаль техникум комсомол ойошмаһының йыйылыштарына комсомолецтарҙың 65—70 проценты ғына ҡатнаша. ВЛКСМ комитеты бюроһының ултырыштары осраҡта бер генә үткәрелә.

Уҡыу йорттары комсомол ойошмаларының эшен яҡшыртыуҙа ВЛКСМ-дың ҡала һәм район комитеттарына бик яуаплы бурыстар йөкмәтелә. Студент массаларының уҡыуы, тормошо һәм уларҙың бөтә талаптары менән бәйләнгән мәсьәләләр оператив хәл ителергә тейеш.

ВЛКСМ-дың XI съезы тарафынан уҡыу йорттары комсомол ойошмалары алдына ҡуйылған ҙур һәм яуаплы бурыстарҙы үтәү комсомолдың бөтә ҡала, район һәм тәүге ойошмаларының намыҫ эше ул.

З. Әнүәрова.

ВЛКСМ Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире урынбаҫары.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Һеҙ ниндәй мәктәптә уҡырға теләйһегеҙ

К. А. Тимирязев исемендәге Башҡорт государство педагогия институты

1949—1950 уҡыу йылына студенттәр ҡабул итә

Педагогия институты (уҡыу срогы 4 йыл) урта мәктәптәр һәм техникумдар өсөн, уҡытыусылар институты (уҡыу срогы 2 йыл) ете **йыллыҡ мәктәптәр өсөн уҡытыусылар әҙерләй.**

Педагогия һәм уҡытыусылар институтына тулы урта белемле (10 йыллыҡ мәктәп йәки техникум күләмендә белемле) һәм билдәләнгән һынауҙарҙы уңышлы тапшырған, 17-нән 35-кә тиклем йәштәге, һәр ике енес граждандары ҡабул ителәләр. Урта мәктәпте алтын һәм көмөш миҙалдәр менән тамамлаусылар һынауһыҙ алыналар.

Педагогия институтының түбәндәге факультеттәре бар: физика-математика, тел һәм әҙәбиәт (рус һәм башҡорт теле һәм әҙәбиәт бүлектәре), тарих, тәбиғәт, география, сит ил телдәре (инглиз һәм немец телдәре бүлектәре).

Уҡытыусылар институтының түбәндәге бүлектәре бар: физика-математика, тарих, тел һәм әҙәбиәт, тәбиғәтте өйрәнеү һәм география.

Педагогия һәм уҡытыусылар институттарына инергә теләүселәр специальностарға һәм факультеттәргә ҡарап түбәндәге фәндәрҙән һынауҙар бирәләр:

Педагогия институтының физика-математика бүлегенә һәм уҡытыусылар институтының физика-математика бүлегенә инеүселәр: математика, физика, химия, рус теле һәм әҙәбиәте буйынса;

Педагогия институтының тел һәм әҙәбиәт һәм сит ил телдәре факультеттәренә һәм уҡытыусылар институтының тел һәм әҙәбиәт бүлегенә инеүселәр: рус теле һәм әҙәбиәте, СССР халыҡтары тарихе, география, сит ил телдәренең береһе (инглиз, француз йәки немец теленән) буйынса;

Педагогия институтының тәбиғәтте өйрәнеү факультетена һәм уҡытыусылар институтының тәбиғәт бүлегенә инеүселәр: физика, химия, рус теле һәм әҙәбиәте;

Педагогия институтының тарих һәм география факультеттәренә һәм уҡытыусылар институтының тарих бүлегенә инеүселәр: СССР халыҡтары тарихе, география, рус теле һәм әҙәбиәте буйынса.

Иҫкәрмә: ҡабул итеү һынауҙары урта мәктәп программаһы буйынса үткәреләләр.

Институтҡа уҡырға инергә теләү тураһындағы ғаризалар 20 июндән 31 июлгә тиклем ҡабул ителә. Ғариза биреүсе үҙенең, ҡайһы институтҡа, ҡайһы факультетҡа йәки бүлеккә инергә теләүен күрһәтергә тейеш. Ғариза директор исеменә яҙыла һәм түбәндәге документтәр менән бергә тапшырыла: автобиография, урта уҡыу йортон тамамлауы тураһында аттестат (подлинникта), өс фотокарточка (3х4 сантиметрлы), хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн). Паспортты уҡырға инеүсе үҙе менән бергә килтерә.

Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан 20 августа тиклем. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана.

Алтын һәм көмөш миҙалле уҡыусылар һәм һынауҙарҙы «яҡшы» һәм «отлично» билдәләренә тапшырыусылар стипендия менән тәьмин ителәләр. Сит ҡалаларҙан һәм райондарҙан килеүсе студенттәр дөйөм торлаҡ менән йәки квартира аҡсаһы менән тәьмин ителәләр.

Уҡыу өсөн түләү йылына 300 һум. Был аҡса йылына ике тапҡыр — 1 сентябрҙә һәм 1 февралдә индерелә. РСФСР финанс Министерствоһының 1949 йыл 23 ғинуарҙағы 43-сө номерле хатында күрһәтелгән кешеләр уҡыу өсөн түләүҙән азат ителәләр.

Адрес: Өфө ҡалаһы, Гоголь урамы, 11-се номерле йорт.

Телефон номерҙәре: 2—63—70 һәм 2—63—90.

Дирекция.

Башҡортостан сауҙа-кооператив техникумы

1949 йылдың 1 июненән 10 августына тиклем уҡыусылар ҡабул итә

Техникумда бухгалтерлар, планово-экономистар, товароведтар әҙерләүсе бүлектәр бар. **Техникум потребкооперация системаһы өсөн урта квалификациялы специалистар әҙерләй.** Уҡыу срогы 3 йыл.

Техникумға 14-тән 30-ға тиклем йәштәге 7 йыллыҡ мәктәп күләмендә белеме булған һәр ике енес граждандары алына. Уҡырға инеүселәр түбәндәге фәндәрҙән ҡабул итеү һынауҙары тапшырырға тейештәр: СССР Конституцияһы, рус теле (яҙма һәм телдән), математика (яҙма һәм телдән).

1949 йылда 7 класты «отлично» билдәһе менән тамамлаусылар һынауһыҙ ҡабул ителәләр.

Техникумға ҡабул ителеүселәргә постель әйберҙәре бирелә, айына 50 һум квартира аҡсаһы түләнә. Отличниктарға, шулай уҡ ҡабул итеү һынауҙарын «4» һәм «5» билдәләренә тапшырыусыларға стипендия бирелә, алыҫ райондарҙан килеүселәр дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр. Техникум эргәһендә столовой бар.

Техникумға инеү өсөн түбәндәге документтар тапшырылырға тейеш: ғариза ҡайһы бүлеккә уҡырға теләүе күрһәтелеп директор исеменә яҙыла, белеме тураһында таныҡлыҡ (подлинникта), метрика справкаһы (подлинникта), автобиография, сәләмәтлек тураһында справка, өс фотокарточка.

Техникумдың адресы: Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, 26-сы номерле йорт, 4-се ҡат, Башкоопстехникум.

Дирекция.

РСФСР Финанс Министерствоһы

Өфө финанс техникумы

1949—1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум государство бюджеты, государство доходтары һәм налогтар буйынса **финанс работниктары әҙерләй.**

Техникумға урта мәктәптең 7 класс күләмендә белеме булған 14-тән алып 30-ға тиклем йәштәрҙәге бөтә граждандар ҡабул ителә.

Техникумға инеүселәр түбәндәге һынауҙарҙы бирәләр: СССР Конституцияһы, рус теле (телдән һәм яҙма), математика (телдән һәм яҙма) дәрестәре буйынса һынау үтәләр.

Уҡырға инеү тураһында ғаризалар 1 июндән алып 31 июлгә тиклем директор исеменә тапшырыла. Ғариза менән бергә: белеме тураһында таныҡлыҡ, тыуыуы тураһында таныҡлыҡ, автобиография, өс фотокарточка, сәләмәтлеге тураһында справка тапшырыла.

Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан алып 20 августа тиклем үткәреләсәк. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана. Уҡыу срогы 3 йыл.

Техникумға уҡырға ҡабул ителеүсе кешеләр дөйөм нигеҙҙә стипендия менән тәьмин ителәләр. Райондарҙан килеүселәр дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр.

Техникумдың адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 15-се номерле йорт. Телефон номерҙары: 2—77—91 һәм 2—78—33.

Дирекция.

Һүрәттә: ВЛКСМ-дың 15 йыллығы исемендәге Башҡортостан Медицина институты бинаһы.

ВЛКСМ-дың 15 йыллығы исемендәге Башҡортостан медицина институты

Беренсе курсҡа студенттәр ҡабул итә

Институт дауалаусы врачтар әҙерләй. Институтҡа 17-нән алып 35 йәшкә тиклем тулы урта белеме булған ике енес кешеләре алына.

Урта мәктәпте алтын һәм көмөш медаль менән тамамлаусылар экзаменһыҙ ҡабул ителәләр. Ә башҡа кешеләр: физика, химия, рус теле (телдән һәм яҙма) һәм әҙәбиәт дәрестәре буйынса һынау үтәләр.

Иҫкәрмә: Дәрестәрҙе уҡытыу рус теленән башҡа, үҙ телендә алып барылған урта мәктәпте, рабфакты һәм техникумды тамамлаған һәм ВУЗ-ға инеү ваҡытындағы һынауҙарҙа ВУЗ-дағы уҡыу программаларын үҙләштереүгә ҡәнәғәтләнерлек күләмдә рус теле буйынса белеме булған кешеләр, башҡа дәрестәр буйынса ыңғай баһа алған ваҡытта институт студенттәре иҫәбенә алыналар. Шуның менән бергә улар уҡыу йылы аҙағында рус теленән һынау тапшырырға тейеш.

Совет Армияһы сафынан демобилизацияланыусы кешеләр һынауҙарҙы конкурстан тыш үтәләр.

Башҡортостан медицина институтына уҡырға инергә теләүселәрҙән ғаризалар 1949 йылдың 1 июненән башлап ҡабул ителә. Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан алып 20 августа тиклем буласаҡ.

Уҡырға инергә һорап яҙылған ғаризаға: автобиография, урта мәктәпте тамамлауы тураһындағы аттестат (подлинникта), 3 фотокарточка беркетелеп тапшырыла.

Һынауһыҙ ҡабул ителгән йәки һынауҙарҙы яҡшы һәм отлично билдәләренә тапшырған студенттәр уҡыуҙарҙы башлауҙың тәүге көндәренән уҡ государство стипендияһына индереләләр.

Уҡырға инергә теләү буйынса белешмә, аңлатмаларҙы хат менән йәки лично һөйләшеү менән алырға мөмкин.

Институттың адресе: **Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, беренсе номерле йорт, Башмединститут. Телефон номере: 2—79—90.**

Дирекция.

РСФСР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы

Башҡортостан аҙыҡ промышленносе техникумы

1949—1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум он тартыу—ярма ярыу һәм икмәк бешереү, макарон-кондитер промышленносе **өсөн техник-технологтар әҙерләй.**

Уҡыусылар РСФСР аҙыҡ промышленносе предприятиеларенда йыл һайын практика үтәләр. Техникумды тамамлаусылар үҙ специальностарҙары буйынса эшләү өсөн РСФСР-ҙағы тирмән, ярма ярыу предприятиеларенә, икмәк заводтарына, макарон фабрикаларына эшкә билдәләнәләр.

Ғаризалар 1 августа тиклем ҡабул ителә. Һынауҙар 12 августан башлана. Техникумға ҡабул итеү дөйөм шарттар нигеҙендә үткәрелә.

Техникум адресе: **Өфө ҡалаһы, Социалистик урам, 3-сө номерле йорт. Телефон номере: 2—79—32.**

Дирекция.

Өфө электромеханика техникумы

1949 — 1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникумда түбәндәге бүлектәр бар:

Электротехника бүлеге — алыҫ связь аппаратураларын, телефон аппараттарын һәм АТС-тарҙы конструкциялау һәм эшләп сығарыу буйынса техник-электриктар әҙерләй;

энергетика бүлеге — промышленность предприятиеларен электр йыһазландырыу, район һәм колхоз электр станцияларын монтажлау һәм хеҙмәтләндереү буйынса техник-электриктар әҙерләй;

механика бүлеге — металдарҙы һалҡын килеш киҫеп эшкәртеү буйынса техник-технологтар әҙерләй.

Техникум ҡарамағында яҡшы йыһазландырылған лабораториялар, кабинеттәр, шулай уҡ слесарь-механик мастерскойҙар бар. Техникумда уҡыусылар Өфө ҡалаһының эре электротехник заводтарында һәм электр станцияларында производство практикаһы үтәләр.

Техникумдың көндөҙгө бүлегенә 14-тән алып 30-ға тиклем йәштәге һәр ике енес граждандары алына. Ә киске бүлеккә алыу өсөн йәш ағынан сикләү ҡуйылмай.

1-се курсҡа инеү өсөн 7 класс күләмендә һәм олкән курстарға инеү өсөн — тейешле күләмдә белем талап ителә, ә уҡыу срогы 2 йыл булған 3-сө айырым курсҡа инеү өсөн 10 класс күләмендә белемле булыу кәрәк.

Техникумға инергә теләүселәр рус теле, математика һәм СССР Конституцияһы буйынса һынауҙар үтәләр.

Отличниктар һынауһыҙ алыналар. Ватан һуғышында ҡатнашыусылар улар өсөн билдәләнгән льготалар менән файҙаланалар.

Техникумдың көндөҙгө бүлегендә дәрестә өлгәшеүсе бөтә уҡыусылар дөйөм нигеҙҙә государство стипендияһы менән тәьмин ителәләр.

Уҡырға теләү тураһындағы ғаризаға түбәндәге документтарҙы беркетеп тапшырырға: белеме тураһында таныҡлыҡ (подлинникта), тыуыуы тураһында таныҡлыҡ (подлинникта), автобиография, сәләмәтлеге тураһында справка, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн) һәм өс фотокарточка. Ғаризалар ҡабул итеү комиссияһында көн һайын иртәнге 10 сәғәттән көндөҙгө 2 сәғәткә тиклем һәм кис 7 сәғәттән 9 сәғәткә тиклем ҡабул ителәләр.

Ҡабул итеү комиссияһының адресе: **Өфө ҡалаһы, Зенцов урамы, 47-се номерле йорт. Телефон номерҙәре: 2—92—69; 2—92—66 һәм 2—69—68.**

Дирекция.

Өфө нефть институты

Беренсе курстың түбәндәге факультеттәренә һәм специальностарға студенттәр ҡабул итеү тураһында иғлан итә:

1. **Тау-нефть факультеты — «Нефть һәм газ ятышы урындарын эшкәртеү» специальносе.**
2. **Технологик факультет — «Нефть һәм газды эшкәртеү технологияһы», «Нефтте һәм газды ташыу һәм һаҡлау» специальностәре.**

Институтҡа инеү шарттары СССР ВТУЗ-дары өсөн билдәләнгән дөйөм шарттар. Институтта уҡыу срогы 5,5 йыл.

Беренсе курсҡа уҡырға инеүселәр стипендия алалар. Тороу урыны талап ителгән студенттәр дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр. Институтта экзамендар 1 августа. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана. Уҡырға инергә теләүселәргә ярҙам күрһәтеү өсөн институт эргәһендә 1 июлдән башлап консультация пункты ойошторола.

Тулы белешмәләр алыу өсөн түбәндәге адресҡа мөрәжәғәт итергә: **Башҡорт АССР-ы, Черниковск ҡалаһы, нефть институты. Телефон номерҙәре: 3—13—32, 3—10—66.**

Дирекция.

СССР нефть промышленносе Министерствоһының

Өфө геология-разведка техникумы

1949 — 1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум ялан геофизикаһы, промысел геофизикаһы, нефть һәм газ ятыштарын разведкалау һәм эшкәртеү буйынса **урта квалификациялы специалистар әҙерләй.** Уҡыу срогы 4 йыл.

Ҡабул итеү техникумдар өсөн билдәләнгән дөйөм тәртип буйынса үткәрелә. Ғаризалар 1 июндән 1 августа тиклем ҡабул ителәләр. Һынауҙар 1 августан 20 августа тиклем үткәрелә.

Техникумға ҡабул ителеүсе бөтә кешеләр түбәндәге күләмдәрҙә стипендия менән тәьмин ителәләр: 1-се курста — 285 һум, 2-се курста — 315 һум, 3-сө курста 360 һум, 4-се курста 390 һум. Уҡыу отличниктәре стипендияны 25 процентҡа артыҡ алалар.

Уҡыуҙар рус телендә алып барыла.

Техникум уҡыусыларҙы торлаҡ менән тәьмин итмәй.

Техникумдың адресе: **Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, 35—37-се номерле йорт. Телефон номерҙәре: 2—88—03; 2—75—12.**

Дирекция.

СССР Министрҙәр Советы эргәһендәге Үҙәк статистика управлениеһының

Өфө статистика техникумы

беренсе, икенсе һәм өсөнсө курстарға уҡыусылар ҡабул итә

Техникум СССР Үҙәк статистика управлениеһе системаһы өсөн **статистика работниктәре әҙерләй.** Техникум 14-тән алып 30-ға тиклем йәштәге граждандарҙы ҡабул итә.

1-се курсҡа (уҡыу срогы 3 йыл) 7—8 класс күләмендә белемле, 2-се курсҡа 10 класс күләмендә белемле кешеләр алына. Тиҙләтелгән 3-сө курсҡа (уҡыу срогы 1,5 йыл) 10-сы класс күләмендә белеме һәм өлгөрөү аттестаты булған кешеләр алына.

Техникумға инергә теләүселәр: СССР Конституцияһы, рус теле (телдән һәм яҙма—диктант) һәм математика (телдән һәм яҙма) фәндәре буйынса ҡабул итеү һынауҙары үтәләр. Һынауҙар Юғары Белем Министерствоһы тарафынан раҫланған программа буйынса үткәрелә.

Тулы булмаған урта мәктәпте отличноға тамамлаусылар һәм урта мәктәпте 1948 һәм 1949 уҡыу йылында тамамлаусылар һынауһыҙ алыналар.

Ғаризалар 1949 йылдың 1 августынан ҡабул ителә. Ғаризалар директор исеменә, почта менән (заказной хат менән) йәки лично тапшырыла. Ғаризаға түбәндәге документтәр беркетелергә тейеш: белеме тураһында таныҡлыҡ (подлинникта), тыуыуы тураһында таныҡлыҡ (подлинникта), автобиография, өс фотокарточка, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн), сәләмәтлеге тураһында дауалаусы учреждениенан справка.

Ҡабул итеү һынауҙары августың 15-енән 25-енә тиклем. Уҡыуҙар 1949 йылдың 1 сентябрендә башлана.

Техникумға ҡабул ителеүселәр дөйөм нигеҙҙә стипендия менән, райондарҙан килеүселәр дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр.

Ғаризаларҙы түбәндәге адресҡа ебәрергә: **Өфө ҡалаһы, Пушкин урамы 100-сө номерле йорт, Өфө статистика техникумы директорына.**

Белешмәләр алыу өсөн (эш ваҡытында) лично йәки хат аша мөрәжәғәт итергә мөмкин. **Телефон номерҙәре: 2—81—07 йәки 2—75—11.**

Дирекция.

БАССР Министрҙәр Советы эргәһендәге искусство эштәре управлениеһе

Башҡортостан государство музыкаль училищеһе

1949 — 1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Музыкаль училище оркестр, хор артистәре, йырсылар, пианистәр, музыка педагогтары һәм хор етәкселәре әҙерләй.

Училищеға 14-тән алып 30 йәшкә тиклем булған ирҙәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар алына. Фортепиано һәм ҡыллы музыкаль ҡоралдар бүлектәренең беренсе курстарына ете йыллыҡ музыкаль мәктәпте тамамлаусы балалар ҡабул ителәләр.

Духовой һәм йыр класстарына инеү өсөн махсус әҙерлек талап ителмәй. Инергә теләүселәрҙең яҡшы музыкаль һәләтлелеге булырға тейеш.

Уҡырға инергә теләүселәрҙең бөтәһе лә ете йыллыҡ мәктәп күләмендә һынау үтәләр. Ете йыллыҡ мәктәпте отличноға тамамлаған һәм һуңғы ике йылда 4 һәм 5 билдәләре менән урта мәктәптең 8—9—10 класстарын бөткән кешеләр һынауҙан азат ителәләр.

Уҡыу срогы 4 йыл. Стипендия уҡыуҙа өлгәшеүгә ҡарап билдәләнә. Уҡыу өсөн түләү йылына 150 һум. Пенсионерҙарҙың, Ватан һуғышы инвалидтәренең балалары, балалар йортонда тәрбиәләнеүселәр уҡыу өсөн түләүҙән азат ителәләр.

Ғаризалар һәм документтар 1 июндән алып 15 августа тиклем ҡабул ителәләр. Һынауҙар август айында була. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана.

Уҡырға инеү тураһында, йәкшәмбе көндән башҡа, һәр көндә иртәнге сәғәт 9-ҙан алып киске сәғәт 5-кә тиклем музучилище канцелярияһында белешергә мөмкин.

Ғаризаларҙы һәм аңлатмалар һораған хаттарҙы түбәндәге адресҡа ебәрергә: **Өфө ҡалаһы, Пушкин урамы, Башҡортостан государство музыкаль училищеһе; телефон номере 2—64—25.**

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Д 01955 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 98 (8198)
20 МАЙ
йома

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) Партияһы Үҙәк Комитетенән һәм СССР Министрҙәр Советенән. (1-се бит).
СССР Министрҙәр Советендә. (1-се бит).
БАССР Верховный Советы Президиумының Указы. (1-се бит).
Х. Ғабдрафиков. — Дүртөйлөлә аҡрын һәм насар сәсәләр. (1-се бит).
Д. Фөнләев. — Большевизмдең ҡеүәтле ойоштороу ҡоралы. (2—3-сө бит).
Партия тормошо. Яҡуп Колмой. — Трактор бригадаһында партия-комсомол группаһы. (2-се бит).
Ағасты тереләштергә тиҙерәк иктеп етмереу — Бал ағыҙыусыларҙың намыҫ эше. (2-се бит).
Совет тереләше. Ә. Бинтимиров. — Депутат — халыҡ хеҙмәтсеһе. (3-сө бит).
Агроном кәңәштәре. В. Ғирфанов. — Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш. (3-сө бит).
Ғ. Әхмәтшин. — Бәләкәй фельетон. Урыны — телефон эргәһендә... (4-се бит).
Нирәй Мәргән. — Комсорг һайлағанда. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Иртә пар — мул һәм тотороҡло урожай үҫтереүҙә мөһим сара

Игенселектең юғары культураһы өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш көндән-көн киңерәк ҡолас ала бара. Айырым колхоздар һәм совхоздар сәсеүҙе ҡыҫҡа агротехник срокта—7—8 көндә тамамланылар. Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планы ауыл хужалығын артабан күтәреүгә, мул һәм тотороҡло урожай үҫтереүгә перспективалы киң юлдар асты. МТС-тарҙа, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа игенселектең культураһын күтәреү һәм мул урожай өсөн көрәш бөтә общественностең намыҫ эшенә әүерелде.

Алдынғы колхоздар сәсеү эштәрен тамамлау менән үк иртә пар күтәреү эшенә башланылар. Академик Вильямс әйткәнсә—пар мул һәм тотороҡло урожай алыуға, ҡый үләндәренән ҡотолоуға ҙур ярҙам итә. Өфө тәжрибә баҫыуында ҡый үләндәре менән супланеуе 20 процент тәшкил иткән ерҙә бойҙай урожайы 10,2 центнер генә булған, ҡый үләндәре 8 процент тәшкил иткән ерҙә—16,4 центнер һәм ҡый үләненән бөтөнләй таҙа булған баҫыуҙа 21,6 центнер урожай алынған. Был тәжрибәләр таҙа парҙың иң тиклем мөһимлеген һәм урожайлылыҡты 2—3 тапҡырға арттырыуҙың реаль мөмкинлектәре барлығын күрһәтәләр.

Иртә һөрөлгән таҙа пар баҫыуҙары, ҡый үләндәренән таҙартылыу менән бергә, тупраҡта дым һәм иген өсөн кәрәкле булған туҡланыу матдәләрен дә һаҡлап ҡалалар.

Бына шуның өсөн дә пар һөрөүҙе аҙ ғына ла һуңлатыуға юл ҡуйырға ярамай.

Һуғыштан һуңғы осорҙа ауыл хужалығын күтәреү программаһы булған—ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарында, таҙа пар һөрөү эшен иртә сроктарҙа үткәреүҙе һәм пар майҙандарын осәр ҡат, ә көньяҡ райондарҙа дүртәр ҡат эшкәртеүҙе тәьмин итергә кәрәк, тип әйтелә. Шуға күрә аҙ ғына ла һуңламайынса, был эште массовый рәүештә йәйелдерергә кәрәк.

Республикабыҙҙың айырым колхоздарында, совхоздарында һәм МТС-тарында быйыл иртә пар күтәреү эше уҙған йылға ҡарағанда күп элек һәм ойошҡанлыҡ менән башланды. Әбйәлил районы колхоздары хәҙер 1300 гектарҙан артыҡ майҙанда пар күтәрҙеләр. Был 1948 йылдың ошо ваҡытына сағыштырғанда ике тапҡырға артыҡ тигән һүҙ. Районың Жданов һәм Молотов исемендәге колхоздары был эште айырыуса уңышлы алып баралар. Әбйәлил районы [illegible]

[illegible] Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Тихон Алехин етәкселек иткән трактор бригадаһы «Новая жизнь» колхозы менән төҙөгән договор буйынса 6 көндә, 260 гектар пар һөрөп [illegible] «Красный фронтовик» [illegible] 10 көн эсендә генә 200 гектарҙа [illegible]

Ләкин республиканың күпселек колхоздарында, совхоздарында һәм МТС-тарында пар һөрөү эше үтә аҡрын бара. [illegible]

[illegible]

Башкорт АССР-ы Верховный Советы сессияһын саҡырыу тураһында

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының УКАЗЫ

1949 йылдың 8 июнендә Өфө ҡалаһында Башкорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы Верховный Советының нәүбәттәге бишенсе сессияһын саҡырырға.

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Председателе—Ғ. НИҒМӘТЖАНОВ.

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Секретаре—Ә. БИНТИМЕРОВ.

Белорет районы сәсеү планын үтәне

Белорет районы колхоздары республикала беренсе булып һабан ашлыҡ культуралары сәсеүҙе тамамланылар. Сәсеү былтырғы йылға ҡарағанда 10 көн алда һәм яҡшы сифатлы үткәрелде.

Хәҙер бөтә тракторҙар пар һөрөүгә күселәр. [illegible] «Победа» һәм «Урал» колхоздары [illegible]

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) Партияһы Үҙәк Комитетенән һәм СССР Министрҙәр Советенән

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) Партияһы Үҙәк Комитеты һәм СССР Министрҙәр Советы большевиктәр партияһының иң ҡарт члены һәм совет һаулыҡ һаҡлау эшендә күренекле деятель, СССР Медицина Фәндәре Академияһының һәм РСФСР Педагогия Фәндәре Академияһының действительный члены, профессор Николай Александрович Семашконың 1949 йылдың 18 майында 75 йәшендә үлеүе тураһында тәрән ҡайғы менән белдерә.

Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) Партияһының Үҙәк Комитеты.

СССР Министрҙәр Советы.

СССР Министрҙәр Советында

СССР Медицина Фәндәре Академияһының һәм РСФСР Педагогия Фәндәре Академияһының действительный члены—профессор Н. А. Семашконың иҫтәлеген мәңгелек итеп ҡалдырыу тураһында

Совет һаулыҡ һаҡлау эшенең күренекле деятеле, СССР Медицина Фәндәре Академияһының һәм РСФСР Педагогия Фәндәре Академияһының действительный члены профессор Н. А. Семашконың иҫтәлеген мәңгелек итеп ҡалдырыу маҡсатында, ССР Союзы Министрҙәр Советы ҡарар итте:

1. СССР Медицина Фәндәре Академияһының һаулыҡ һаҡлау эшен ойоштороу һәм медицина тарихы Институтына Н. А. Семашко исемен бирергә.

2. СССР Медицина Фәндәре Академияһын 1950 йылда Н. А. Семашконың һайланма әҫәрҙәрен баҫып сығарырға мәжбүр итергә.

3. Мәскәүҙең Ленин орденлы беренсе медицина институтында отлично уҡыусы студенттар өсөн Н. А. Семашко исемендә айына 400-әр һумлыҡ ике стипендия; СССР медицина Фәндәре Академияһының һаулыҡ һаҡлау эшен ойоштороу һәм медицина тарихы Институтында отлично уҡыусы аспиранттар өсөн айына 850-шәр һумлыҡ ике стипендия булдырырға.

4. Мәскәү ҡалаһында Большой Кисловский тыҡрығына Семашко исемен бирергә.

5. Н. А. Семашконың ҡатыны — М. С. Гольдинаға 15 мең һум күләмендә бер ваҡытлы пособие бирергә.

6. Н. А. Семашконы күмеү расходтарын государство иҫәбенә алырға.

Дүртөйлөлә аҡрын һәм насар сәсәләр

Дүртөйлө районы республиканың иң ҙур игенселек райондарының береһе.

Быйыл Дүртөйлө колхоздары 37 мең гектарҙан артыҡ һабан ашлыҡ культуралары сәсергә тейештәр. Районың быйылғы бөтә сәсеү майҙаны иген өлгөртереүҙең һуғышҡа тиклемге кимәлен уҙып китергә мөмкинселек бирә. Быға ирешеү өсөн кәрәкле шарттар ҙа бар. Сәсеүлектәрҙең өстән ике өлөшө көҙҙән һөрөп ҡалдырылған. МТС-тар быйыл ғына 20 яңы трактор һәм күп һанда тағылма инвентарҙар алдылар. Тракторҙар өсөн яғыулыҡ һәм майлау материалдары ла етерлек. Районың колхоздарына государство тарафынан күп сәсеү орлоғо осудаһы бирелде. Колхоздарҙың сәсеүгә әҙерлектәре лә яҡшы булды. Ләкин Дүртөйлөлә был мөмкинселектәр тейешенсә файҙаланылмайҙар.

Районда сәсеү апрелдең һуңғы көндәрендә үк башланғайны. Күпселек колхоздар ярты айҙан артыҡ ваҡыт сәсәләр. Шулай ҙа, баҫыу эштәренең темпы һис тә ҡәнәғәтләнерлек түгел.

Бер нисә мең гектар туңға һөрөлгән ер тырматылмай, кибә. Һуңғы культуралар өсөн тупраҡ эшкәртеү бигерәк тә насар тора. Ул эш күп колхоздарҙа 17 майҙа ла башланмағайны әле. Ләкин, һуңғы культураларға 15 мең гектар самаһы ер әҙерләргә кәрәк, быны күпселек өлөшө йәнле тартыу көстәре менән эшләнергә тейеш.

Бында сәсеүҙең артта ҡалыу сәбәптәренең береһе — тракторҙарҙы тулы файҙалана белмәүҙә. Байкыш МТС-ында тракторҙар эш сәғәттәренең 20 процентен тик үткәрәләр. Бына фактылар. «Пахарь» колхозында 2 трактор 2 көн буйына эшләмәй ултырҙы, сөнки колхоз етәкселәре яғыулыҡ һәм майлау материалдарын ташып өлгөртмәйҙәр, ә Дүртөйлө нефть базаһы работниктәре колхоздарға яғыулыҡ материалдары ебәрәһе урынына, икешәр көнләп баржа бушатыу эшен башҡаралар. Суҡкул МТС-ының 10 тракторы яғыулыҡ булмау сәбәпле эшләмәй ултырҙы.

Бында техник тәрбиә ҡағиҙәләрен үтәмәү арҡаһында ла күп ваҡыт тракторҙар тик торалар. Сәсеү агрегаттарының кәсә тулыһынса файҙаланылмай. «Большевик» колхозында беҙ ғәжәп бер хәлгә осраныҡ. Ҡара бәрхәт кеүек ер өҫтөндә ҡеүәтле СТЗ-НАТИ тракторы 3 ҙур сәскес һөйрәп бара ине. Ер башынан боролғас трактор бер аҙ ғына барҙы ла туҡтаны.

— Орлоҡ сәселеп бөттө, быны көтәргә тура килә инде, — ти сәсеүсе. Ауыл яғынан ылаусы күренде. Тракторист уға тиҙерәк килеп етергә ишара яһап ҡул болғай. Ылаусы орлоҡ килтереп еткергәнсе 20 минутҡа яҡын ваҡыт үтте. Сәскес йәшниктәренә орлоҡ тултырғандан һуң агрегат тағын ҡуҙғалып китте. Ләкин эш оҙаҡҡа бармаңы. Һәм тағын орлоҡ бөттө. Шундай ҙур агрегатҡа орлоҡ ташыу өсөн колхоз ике генә ат беркеткән. Орлоҡ төйәлгән ылау ауылдан әйләнеп килгәнгә тиклем трактор агрегаты 15—20 минут ваҡыт тик торорға мәжбүр була.

Район колхоздарында агротехника талаптарын үтәмәү, ерҙәрҙе насар эшкәртеү һирәк осрай торған ваҡиға түгел. Ҡый үләндәре менән супланған участкаларҙа күп кенә колхоздар культивациялауҙы һәм тырматыуҙы арҡыры-буйға үткәрмәйҙәр. Беренсе көндәрҙә сәселгән шундай участкаларҙы хәҙер ҡый үләндәре баҫып бара, айырым урындарҙа ҡый үләндәре һабан ашлыҡ сәсеүлектәрен баҫып үҫкәндәр.

Ләкин сәсеүҙең тәүге көндәрендәге был эсе һабаҡтар айырым колхоз етәкселәрен бер нәмәгә лә өйрәтмәгән. Улар агротехниканы боҙоусыларға һаман да хуш күңеллелек күрһәтәләр. Ворошилов исемендәге колхозда байтаҡ ерҙе предплужникһыҙ һабандар менән 12—13 сантиметр тәрәнлектә генә һөргәндәр. Ер баштарын һәм ҡалған сейҙәрҙе һөрөп бөтөрмәгәндәр. Трактор агрегаты түңәрәк яһап сәсә, һөҙөмтәлә 30 процентҡа яҡын орлоҡ күмелмәй ҡалдырыла. Артель председателе Дәүләтов, агротехник Мәнкәев трактор бригадаһының брак яһауына ҡаршы көрәшәһе урынына, үҙҙәре брак яһауға юл ҡуялар.

Баҫыу эштәренең яртыһынан күберәген тракторҙар башҡара. Тимәк, трактор бригадаһының эшенә һәм эштең сифатына айырыуса ныҡ иғтибар итергә кәрәк. Ләкин Дүртөйлө районында был ябай дөрөҫлөктө күптәр аңлап еткермәйҙәр. Төнгө сменаларҙа тракторҙар янында агрономдарҙы һәм колхоз председателдәрен осратып булмай. Контроль булмауҙан файҙаланып айырым бригадаларҙың трактористәре һай һөрәләр, йәки сей ҡалдыралар, йә булмаһа предплужниктәрҙе алып ташлайҙар.

Беҙ Куйбышев исемендәге колхоздың тәүге партия ойошмаһы секретаре иптәш Шәрипов менән трактористәр янына барҙыҡ. Был колхоздың членДәре—«беҙҙең бөтә өмөтөбөҙ һәм шатлығыбыҙ ошо тракторҙарҙа ғына инде», тиҙәр. Тракторҙарҙың мул һәм тотороҡло урожай үҫтереүҙә хәл итеүсе Шәрипов та, һәм башҡа коммунистәр ҙә яҡшы аңлайҙар. Ләкин трактор бригадаһында улар һирәк булалар.

— Һирәк-һирәк кенә килгеләйҙәр, — тип һөйләйҙәр трактористәр колхоз етәкселәре тураһында. Был колхоздың тәүге партия ойошмаһы агит-массовый эште баҫыуға күсермәгән. Коммунистәр колхоз хужалығының хәл иткес участкаларына ҡуйылмағандар.

Алдынғы колхоздар бөтә көстө сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауға, сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүгә, пар һөрөүгә туплайҙар. Ләкин күпселек колхоздарҙың ерҙәре кибә, ҡый үләндәре менән ҡаплана. Баҫыу эштәренең күп төрҙәре һаман һуңға ҡала. Ә район ауыл хужалығы бүлегенең һәм район ойошмаларының етәкселәре колхоздарҙа сәсеү эштәре менән оператив етәкселек итмәйҙәр.

Сәсеүҙең иң яҡшы агротехник сроктары үтә. Сәсеүҙе оҙаҡҡа һуҙыу урожайға ҙур зарар килтерәсәк. Шуға күрә бөтә көстө сәсеү планын тиҙерәк үтәүгә туплағға кәрәк.

Х. Ғабдрафиков.

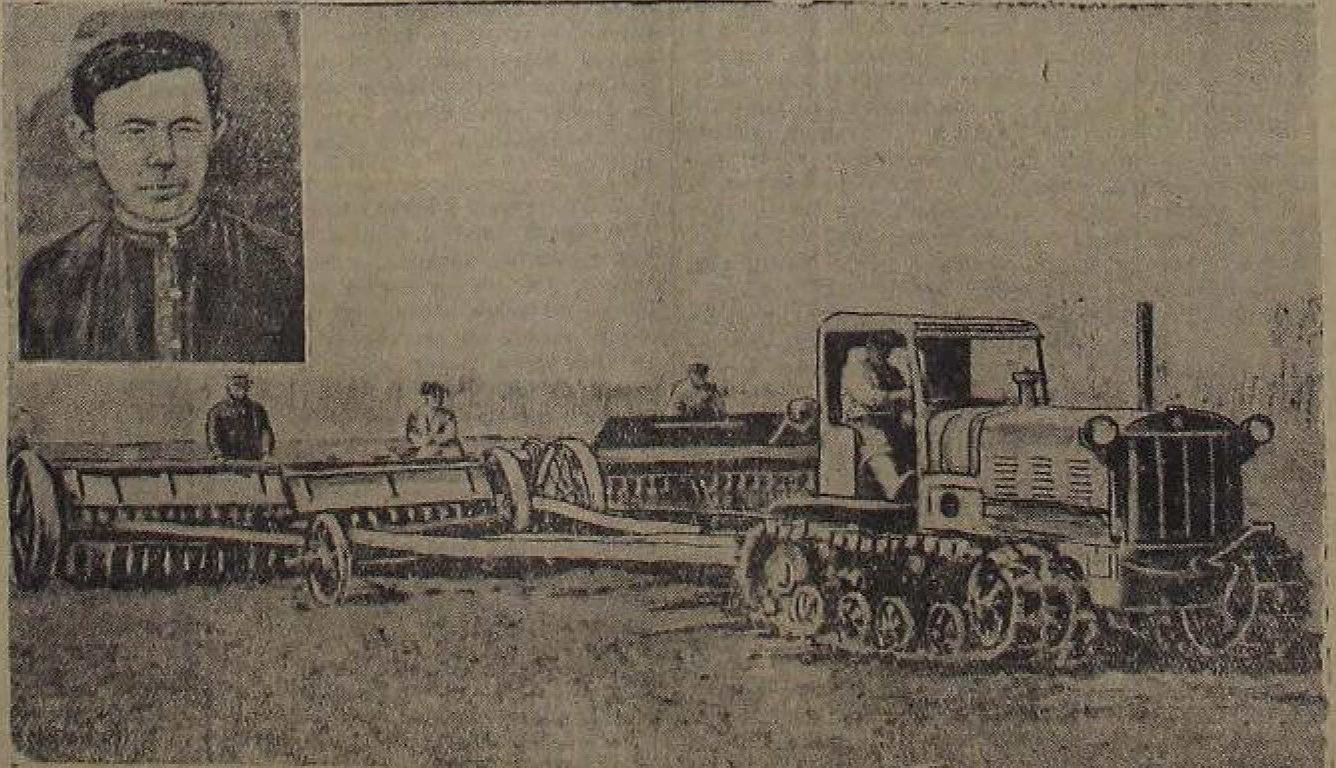

Шаран районы Андреев исемендәге колхозда эшләүсе иптәш А. А. Мещеряковтың трактор бригадаһы Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Алехин етәкселек иткән бригада менән ярыша. Хәҙер бригада сәсеүҙе тамамлау алдында тора. Трактористәр смена заданиеларын 150 процентҡа тиклем еткереп үтәйҙәр.

Һүрәттә: Трактор агрегаты сәсеүҙә. Һулда (өҫтә) бригадир иптәш А. А. Мещеряков.

Г. Буравин фотоһы.

Трактор бригадаһындағы партия группалары эшенә етәкселекте көсәйтергә

Хәҙер яҙғы сәсеү эшенең хәл иткес көндәре. Республикабыҙ баҫыуҙарында юғары урожай үҫтереп алыу өсөн социалистик ярыш көндән-көн киң ҡолас йәйә. Күп кенә ауыл хужалығы артелдәре иртә культуралар сәсеүҙе юғары агротехник кимәлдә, билдәләнгән сроктан алда тамамланылар. Алдынғы колхоздарҙа һәм совхоздарҙа пар һөрөү эштәре ойошҡан рәүештә башланды. Мул урожай өсөн көрәштә машина-трактор станцияларының коллективтәре лә ҙур һәм хәл иткес роль уйнайҙар, практик эштә гүзәл эш өлгөләре күрһәтәләр.

ВКП(б)-ның Башкортостан Өлкә Комитеты яҙғы сәсеү һәм ауыл хужалығы сезонын уңышлы башҡарыу, МТС-тар менән колхоздар араһында төҙөлгән договорҙы еренә еткереп үтәү маҡсатында трактор бригадаларында партия һәм партия-комсомол группалары төҙөү тураһында ВКП(б) райкомдарына күрһәтмә биргәйне. Байтаҡ райкомдар был күрһәтмәне большевиктәрсә тормошҡа ашыралар. Мәсетле, Шишмә, Ғафури, Дүртөйлө һәм башҡа бер нисә МТС-тарҙың трактор бригадаларында партия группалары, ә коммунистәр аҙ булған ерҙә партия-комсомол группалары төҙөлдө.

Партия һәм партия-комсомол группаларына бригадаға бирелгән государство заданиеһын үтәү, бригадала хеҙмәт дисциплинаһын өлгөлө ҡуйыу, трактористәр араһында норманы арттырып һәм сифатлы үтәү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереү, үтәлеште тикшереү, трактористәрҙе һәм бригадаға ылыҡтырылған колхозсыларҙы политик яҡтан һәм совет патриотизмы рухында тәрбиәләү бурысы йөкмәтелде.

Хәҙер республикабыҙҙың күп кенә трактор бригадаларында партия һәм партия-комсомол группалары большевистик эш алып баралар. Сәсеү барышында килеп сыҡҡан етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү, трактористәрҙең смена нормаларын үтәү һәм арттырып үтәү, төнгө сменаларҙың да, көндөҙгө сменалар кеүек, етештереүсәнлеклә эшләүҙәре өсөн конкрет саралар күрәләр. Һөҙөмтәлә партия һәм партия-комсомол группалары булған трактор бригадалары сәсеү эшендә алда баралар. Уларҙа һәр бер тракторисҡа бирелгән государство заданиеларе арттырып үтәлә, эштең сифаты яҡшы, тракторҙарҙың етештереүсәнлеге юғары, яғыулыҡ һәм майлау материалдары экономиялана.

Газетабыҙҙың бөгөнгө номерендә иғлан ителгән корреспонденция шундай бригадаларҙың һәм партия группаларының береһе тураһында һөйләй. Ғафури районының Бүрлы МТС-ындағы кеүек уңышлы фактылар Шишмә, Ҡарламан, Дүртөйлө һәм башҡа бер нисә МТС-тарҙа ла бар.

Ләкин трактор бригадаларында партия йәки партия-комсомол группалары төҙөү һәм уларҙың эшенә етәкселек итеү, уларға практик ярҙам күрһәтеү эше һис тә ҡәнәғәтләнерлек түгел әле. ВКП(б)-ның ҡайһы бер райкомдары был мөһим эште МТС-тарҙың партия ойошмаларына ғына тапшырып ҡуйлар. Мәсәлән, Мәсетле районы МТС-тарында партия һәм партия-комсомол группалары барлыҡ бригадаларҙа ла тип әйтерлек ойошторолған һәм уңышлы ғына эшләп килеләр. Ә бына бер үк шарттарҙа эшләүсе Белоҡатай районы МТС-тарында был эш иғтибарһыҙ ҡалдырылған.

Билдәле былдай күңелһеҙ фактылар—партия-политик һәм партия-ойоштороу эшендәге етешһеҙлек эш барышында төҙәтелергә тейешле. ВКП(б) райкомдары трактор бригадаларының эше менән көн һайын ҡыҙыҡһынырға бурыслылар. Бының өсөн коммунистәр булған бригадаларҙа партия группалары, йәки коммунистәр аҙ булған ерҙә партия-комсомол группалары төҙөргә кәрәк. Коммунистәр булмаған бригадаларҙа комсомол группалары булдырыу эше лә серьез әһәмиәткә эйә булып тора.

Ҡайҙа партия контроле көслө—унда хеҙмәт етештереүсәнлеге лә, сифат та, дисциплина ла яҡшы. Был ысынбарлыҡ. Шуның өсөн дә ВКП(б) райкомдары барлыҡ трактор бригадаларында ла партия контроле, политик тәрбиә эшен үҙ ҡулына алырға, трактор бригадаһы бригадирҙарын, партия группалары етәкселәрен һайлап алыуға, урынлаштырыуға серьез иғтибар итергә тейештәр.

Партия группаларының эш методтарын һәм алдынғы тәжрибәләрен барлыҡ бригадаларға күсереү өсөн трактористәр араһында сифат, культуралылыҡ өсөн көрәш алып барырға кәрәк. Тик һәр бер тракторист смена нормаһын көн һайын арттырып үтәгәндә генә МТС менән колхоздар араһында төҙөлгән договор өлгөлө һәм бөтә эш төрө буйынса үтәлер. Ә трактор бригадаларындағы партия группалары шуға өлгәшергә бурыслылар.

Комбайндар ремонтлау планы срогынан алда үтәлде

Ленин орденлы Дүртөйлө МТС-ының комбайнерҙәре урожай йыйнауға большевиктәрсә әҙерләнәләр. Ошо көндәрҙә МТС-та комбайндар ремонтлау буйынса государство планы срогынан алда үтәлде.

Комбайндарҙы ремонтлау эшен МТС директоры Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланған Мөхәмәтъян Саяпов һәм «Почёт билдәһе» ордены менән наградланған өлкән механик Салих Агиев иптәштәр үҙ контролдәренә алдылар һәм комбайнерҙәргә көндәлек ярҙам күрһәтәләр. Комбайн ремонтында кузнец Иван Кожевников ҙур инициатива менән эшләне.

Хәҙер комбайнерҙәр араһында урожай йыйнау алдынан социалистик ярыш договорҙары төҙөлдө. Комбайнер Сәләймәнов һәм Ғилманов иптәштәр комбайндар менән урожай йыйнау буйынса государство планын өс һәм дүрт йөҙ процентҡа үтәргә социалистик йөкләмә алдылар.

Г. Хөснөтдинов,
«Ярыш» газетаһы редакторы.

Партия тормошо

Трактор бригадаһында партия-комсомол группаһы

1. ТӘҮГЕ БИШ КӨНДӘ

ВКП(б) район комитеты пленумының члены иптәш Кулешов етәкселек иткән трактор бригадаһының партия-комсомол группаһы яҙғы баҫыу эштәренең тәүге көндәрендә үк сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта һәм юғары агротехник кимәлдә үтәү бурысын ҡуйҙы. Бригада коллективы быйылғы сезонда 600 гектар ер һөрөргә, 350 гектар ергә культивация яһарға һәм 600 гектар ергә ашлыҡ сәсергә тейеш. Был бик ҙур бурыс.

— Бөтә көстө дөрөҫ файҙаланһаҡ, эш түҙмәҫ,—ти партия-комсомол группаһы етәксеһе иптәш Кулешов.

Бригада «Красный бор» колхозын хеҙмәтләндерә. Сәсеүҙең тәүге көндәрендә смена нормаһын үтәү бик ауыр ине. Был хәл алған йөкләмәләрҙе срогынан алда үтәп сығыуға ҙур тотҡарлыҡ яһаны. Эшкәртелгән ерҙең сифаты түбән, агротехниканы боҙоу фактылары ла бар. Коммунист Александр Андриянов иптәш ерҙе предплужникһеҙ һөргән, һәҙемтәлә ер түбән сифатлы итеп эшкәртелгән. Тракторист Степан Фомин НАТИ тракторы менән көненә 7,60 гектар һөрәһе урынына, бары тик 3,20 гектар ғына һөрә. Анастасья Кожурова иптәш тә көндәлек сәсеү нормаһын үтәй алмай. Был хәл партия-комсомол группаһы етәксеһе иптәш Кулешовты бик борсоно. Ул сәсеүҙең тәүге көндәрендә осраған был сериҙ етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү буйынса айырым план төҙөнө, һәр бер тракторист алдына конкрет бурыстар ҡуйҙы, социалистик ярыш договорының көндәлек үтәлешен тикшереүҙе ойоштороҙо.

Кисен партия-комсомол группаһының трактористәр һәм трактор бригадаһында эшләүсе колхозсыларҙың ҡатнашлығында асыҡ йыйылышы булды. Йыйылыш иптәш Кулешовтың коллективтең тәүге осорҙағы эше тураһында информацияһын тыңланы.

— Сәсеүҙе тиҙ һәм юғары сифатлы итеп үткәреү юғары урожайҙың нигеҙе ул, — тине комсомолец иптәш Кинйәбулатов, — ләкин беҙҙә смена нормаһын үтәмәү, сей ҡалдырып һөрөү һәм ерҙе түбән сифатлы итеп культивация яһау фактылары йыш ҡына ҡабатлана. Бына тракторист иптәш Анатолий Медведев. Ул 32,5 гектар ергә культивация яһау урынына, бары тик 17,55 гектарға ғына яһай. Алексей Николаев иптәш тә сәсеү планын үтәй алғаны юҡ. Ул 15,20 гектар сәсеү нормаһын 12,70 гектар итеп кенә үтәй. Был фактылар яҙғы баҫыу планын боҙоуға, МТС менән колхоз араһында төҙөлгән договорҙы насар үтәүгә алып бара.

Йыйылышта Александр Андриянов, Анастасья Кожурова, «Красный бор» колхозы председателе Воронов һәм башҡа иптәштәр сығыш яһанылар. Һәр кем яҙғы баҫыу эшенең тәүге биш көнендә осраған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү һәм уларҙы ҡабатламаҫ өсөн ниндәй саралар күрергә кәрәклеге тураһында һөйләне. Йыйылыш коммунистарҙы һәм комсомолецтарҙы юғары урожай алыуҙа авангардлыҡ ролдәрен уйнап алыуҙы, бригада буйынса яҙғы баҫыу эштәренең планың срогынан алда үтәү өсөн көрәшкә ныҡлап ебәреүҙе талап итте.

2. КОММУНИСТ АНДРИЯНОВ ӨЛГӨҺӨ

Иптәш Андриянов трактор моторын хәрәкәткә килтергәндә, яҙғы ҡояш ерҙе аҡһыу нурға быуып өлгөргәйне.

— Уңышлы хеҙмәт, — тине ул, руль тотҡас.

Тракторы уға ниндәйҙер көс өҫтәгәндәй алға ынтылды. Тағылма трактор һабанының төрәндәренән бер-бер артлы әйләнеп, ҙур оҫталыҡ менән түшәлеп ҡалған бураҙналар ваҡыт үткән һайын күбәйә барҙылар. Иртәнге ашҡа туҡталғанда иптәш Андриянов бер гектар ярым ер һөрөп тә өлгөргәйне инде. Уны хеҙмәттәштәре һырып алдылар.

— Беләм, алдынғылыҡ өсөн көрәшәһең, — тип ҡулын һуҙҙы иптәш Медведев, — ләкин аңла, минең машина көслөрәк.

— Уныһын күҙ күрер, эш хеҙмәт итеүҙә, — тип көләмһерәп ҡуйҙы ул.

Коммунист Андриянов үҙ һүҙендә торҙо. Көндөҙгә 3 сәғәттә инде ул 7,60 гектар ер һөрөү нормаһын 8,15 гектар итеп үтәне. Партия-комсомол группаһы етәксеһе иптәш Кулешов коммунист Андрияновтың эш методын башҡа тракторисгарға ла күсереүҙе мотлаҡ бурыс итеп һананы һәм ул был өлгәшеү тураһында башта «молния» сығарыуҙы ойоштороҙо. Унда Андрияновтың күптәргә өлгө булырлыҡ эш тәжрибәһе, смена нормаһын арттырып үтәүҙәге характерле эш методтары, тракторын һәм тағылма инвентарҙарын нисек ҡарап йөрөтөүе тураһында яҙылған. Ярты сәғәттән һуң был «молния» трактор бригадаһының бөтә участкаларын да әйләнеп сыҡты. Колхоздың 4-се баҫыуында эшләгән Медведев «молнияны» уҡығас:

— Ысынлап та эш хеҙмәт итеүҙә икән, — тип һөйләнеп ҡуйҙы.

Кисен, таборҙа трактористарҙың көндәлек эшенә һығымта яһалды. Унда иптәш Андрияновтың сменаға 8,95 гектар, иптәш Медведевтең 7,65 гектар ер эшкәртеүҙәре беленде. Трактористарҙан Фомин һәм Кинйәбулатов иптәштәр ҙә коммунист Андриянов өлгөһөндә эшләп, смена нормаларын тулы килеш үтәп сығыуға ирештеләр.

3. ЯРЫШ—УҢЫШТЫҢ НИГЕҘЕ

Бригада 5 тракторҙы эсенә алып, 20-гә яҡын механизаторҙар ҡадрын һәм ярҙам итеүсе колхозсыларҙың коллективен берләштерә. Яҙғы баҫыу эштәрен ҡыҫҡа срокта һәм юғары агротехник кимәлдә үткәреүҙә социалистик ярыш ҙур роль уйнай. Бына шуға күрә лә был эш бригадалағы партия-комсомол группаһының иң мөһим эш звеноһы булып әүерелде.

Партия-комсомол группаһы етәксеһе иптәш Кулешов социалистик ярыш һөҙөмтәле булһын өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе файҙалана. Бында юғары урожай алыуҙа өлгөлө эшләгән механизаторҙар өсөн бригаданың почет таҡтаһы булдырылған, 3—5 көнгә бер тапҡыр «боевой листок»тар сығарыла. Бригаданың социалистик ярышта еңеп сыҡҡан алдынғы трактористәре өсөн күсмә ҡыҙыл флагы булдырылды. Һәр бер сменанан һуң таборҙа механизаторҙарҙың производство кәңәшмәһе үткәрелә. Был эш методы яҙғы баҫыу эштәрен тиҙ һәм юғары агротехник кимәлдә үтәүҙе тиҙләтеүҙә этәргес көс булды.

Яҙғы баҫыу эшенең тәүге көндәрендә үк тракторист Фомин һәм Николаев иптәштәр көндәлек эш нормаһын 125 — 130 процентҡа үтәргә, һәр сменаға 0,5—0,8 килограмм яғыулыҡҡа экономия яһарға, ерҙе эшкәртеүҙе отличноға үтәргә тигән йөкләмәләр алып, социалистик ярышҡа сыҡтылар. Ярышта алдынғылыҡты иптәш Николаев яулап алды. Ул ашлыҡ сәсеүҙең смена нормаһын һәр ваҡыт 135 процентҡа үтәп килә. Һуңғы биш көн эсендә генә 72 гектар ашлыҡ сәсеп, биш көнлөк эш нормаһын 142 процентҡа үтәне ул. Иптәш Николаев сәскән участок государство сифат комиссияһы тарафынан отлично тип ҡабул ителде.

Коллективтең башҡа механизаторҙары ла смена нормаһын намыҫ менән һәм арттырып үтәйҙәр. Былар бөтәһе лә партия-комсомол группаһының ныҡрай эш тәжрибәһе тураһында һөйләйҙәр. Социалистик ярыш — ул уңыштың нигеҙе.

4. ЭКОНОМИЯ ӨСӨН КӨРӘШ

Һуңғы ес көндә яғыулыҡ материалдарын экономияһыҙ тотоноу фактылары беленде. Тракторист иптәш Фомин үткән сменала 9 килограмм яғыулыҡты бушҡа яндырған. Тракторҙарға кәрәсин һалғанда түгеп әрәм-шәрәм итеүҙәр ҙә йыш ҡына ҡабатлана. Был хәл партия-комсомол группаһы етәксеһе иптәш Кулешовты бик борсоно. Ул кисен ялға туҡтағас коллектив өсөн «Яғыулыҡты экономиялы тотоноу — изге бурыс» тигән темаға беседа үткәрергә булды.

— Смена нормаһын арттырып үтәү, — тине ул тәүге һүҙендә, — яғыулыҡ материалдарын экономиялы тотоноуҙың беренсе шарты ул. Быны асыҡлау өсөн алыҫ китеүҙең кәрәге юҡ. Миҫалға, трактористка Анастасья Кожурова иптәште генә алыу ҙа етә. Ул смена нормаһын ни тиклем арттырып үтәһә, яғыулыҡҡа шул тиклем экономия яһай. Һуңғы 5 көн эсендә генә ул 15 килограмм кәрәсиндә экономлы тотондо.

— Яғыулыҡҡа экономия яһауҙың башҡа методтары ла бар, — тип дауам итте ул, — кәрәсинде мисканән бизергә ҡойғанда беҙ һәр ваҡыт бер нисә грамм яғыулыҡты ергә түгәбеҙ. Быны былай ҡарап тороуға бер нәмә лә түгел кеүек. Ә иҫәпләһәң ул бик күп һан тәшкил итә. Беҙ тракторға һәр смена һайын 2—3 тапҡыр яғыулыҡ һалабыҙ. Мисканән биҙергә һалған һайын 100 грамм кәрәсин түгелһә, беҙ 5 тракторға көненә 15 килограммға яҡын яғыулыҡты әрәм-шәрәм итәбеҙ тигән һүҙ. Ошо закондыҙ тотонған кәрәсин менән 3 гектар ашлыҡ сәсергә мөмкин.

— Насос булһа, кәрәсин дә былай әрәм-шәрәм булмаҫ ине, — тип һүҙ башланы кемдер.

— Әгәр ҙә мисканең ауыҙына тимерҙән оҙон пробка яһап, кәрәсинде бизергә ҡойғанда, — тине ул, беседаһының һуңында, — бер генә грамм кәрәсин дә ситкә ҡойолмаясаҡ.

Трактористәр иптәш Кулешовтың тәҡдимен хуплап ҡаршы алдылар. Ике көндән һуң инде бригада 17 килограмм яғыулыҡ материалына экономия яһаны.

5. ОТЛИЧНО СИФАТ ӨСӨН

Механизаторҙар араһында партия-комсомол группаһының агитацион-массовый эшкә көндәлек етәкселек итеүе игенселектең юғары культураһы өсөн көрәштә сығанаҡ көс булды. Механизаторҙар коллективе һуңғы 5 көн эсендә генә 163 гектар ашлыҡ сәсеп, планды 132 процентҡа үтәне. «Красный бор» колхозының сифат комиссияһы трактористәр тарафынан эшләнгән бөтә баҫыу эшен дә «отлично» итеп тапты. Трактористәр үҙҙәренең һүҙҙәрендә ныҡ торалар. Бигерәк тә ВКП(б) члены Андриянов, комсомолец Кинйәбулатов һәм Николаев иптәштәр көндәлек эш нормаларын хәҙер 150—170 процентҡа тиклем үтәйҙәр. Уларҙың хеҙмәт етештереүсәнлеге ике тапҡырға артты.

Коллектив хәҙер 112 гектар ерҙе культивацияланы. Колхоздың сәсеү еренең өстән-ике өлөшө юғары агротехник кимәлдә сәселде. Бригада социалистик ярышта Бураы МТС-ында икенсе урынды яулап алды. Коллектив игенселектең юғары культуралы бригада исеме өсөн көрәшә. Улар һис һүҙһеҙ еңерҙәр.

Яҡуп Ҡолмой.
Ғафури районы.

АҒАСТЫ ТӨҘӨЛӨШТӘРГӘ ТИҘЕРӘК ИЛТЕП ЕТКЕРЕҮ— ҺАЛ АҒЫҘЫУСЫЛАРҘЫҢ НАМЫҪ ЭШЕ

Һал ағыҙыу—халҡ хужалығы өсөн мөһим бурыс

Башҡорт АССР-ының йылғаларында һал ағыҙыу эше бөтә киңлеге менән алып барыла. Республикабыҙҙа магистраль йылғаларҙың һәм уға ҡойоусы ваҡ йылғаларҙың күп булыуы — һал ағыҙыу эштәрен киң күләмдә үткәреүгә мөмкинлек бирә. Бөтә промышленность предприятиеларе һәм төҙөлештәр өсөн кәрәк булған ағастың 83 проценте һыу юлы менән, тик 17 проценте генә тимер юлында ташыла.

Ағымдағы йылда һал ағыҙыу эштәренең күләме 1948 йылға ҡарағанда 65 процентҡа күберәк, ә һуғышҡа тиклемге кимәлгә сағыштырғанда 114 процент тәшкил итә. Быйыл һал ағыҙыу эштәре 25 йылғала үткәрелә. 9 йылғала был эш тулыһынса тамамланды ла инде. Директорҙары Хөсәинов, Кирьянов, Орехов булған Әүҙән, Танып, Ҡариҙел леспромхоздары быйылғы сезонда айырыуса яҡшы эшләп, ҡыуғын ҡыуыу, һал ағыҙыу эштәрен ҡыҫҡа срокта тамамлауға өлгәштеләр. Кананикольский леспромхозы ла (директоры Белозеров) һал ағыҙыу эштәрен тамамлау алдында тора.

Айырым леспромхоздарҙа ошондай уңыштар булһа ла бөтә министерство күләмендә алғанда һал ағыҙыу эштәренең барышы ҡәнәғәтләнерлек түгел әле. Күп кенә леспромхоз етәкселәре, партия һәм профсоюз ойошмалары заданиеларҙы үтәү өсөн большевистик көрәш ойошторманылар. Уразбахты һал ағыҙыу конторағы етәкселәре бөтә эште үҙ ағышына ташланылар. Күп урындарҙа 5—6 километрҙарға һуҙылған заторҙар барлыҡҡа килде. Ошо арҡала ағастар билдәләнгән пункттарына тулыһынса килтереп еткерелмәнеләр.

Стәрлетамаҡ һал ағыҙыу конторағы етәкселәре лә сиктән тыш аҡрын ҡуҙғалалар. Бында Мәнәүез участкаһында тау йылғаларынан ағыҙғанда ағастарҙың бик күп өлөшө ситкә таралып китте. Ә контора етәкселәре уларҙы йыйып, яңынан һыуға төшөрөү эшен ойоштороу тураһында уйламайҙар. Ә йылғаларҙа һыу көндән-көн кәмей. Ярҙан ситкә сығып ҡалған ағастар тиҙ арала йыйып алынмаһа, был ҙур юғалтыуҙарға килтерәсәк. Стәрлетамаҡ һал ағыҙыу конторағының директоры иптәш Москвичов ҡыуғын һәм һал ағыҙыу эштәренең насар барыуын эшсе көстәре етешмәүгә һылтай. Дөрөҫ, Бөрйән һәм Белорет райондары һал ағыҙыу эшенә ебәрелергә тейеш 130 кешенең 100-ен бирен еткермәнеләр.

Чумар һал ағыҙыу конторағы (директоры иптәш Бухараев) етәкселәре пристандарҙағы ағастарҙы Танып йылғаһына сығарыуҙың сроктарын өҙҙөләр һәм Кама йылғаһына ебәрелергә тейеш 3 һалды әле булһа әҙерләүгә башламағандар.

Һал ағыҙыу эше хәҙер хәл иткес этабына инде. Бөтә урында ҡыуғын эштәре тамамланып килә. Уның сроктарын максималь рәүештә ҡыҫҡартырға, бигерәк тә Тюй, Һалдыбаш, Сарва йылғаларында ҡыуғын эштәрен айырыуса йылдам рәүештә ойошторорға кәрәк. Сөнки был йылғаларҙа һыу бик тиҙ кәмеүсән була. Һәм ошоноң менән бергә магистраль йылғалар булған Ағиҙелдә, Ҡариҙелдә һал ағыҙыу эштәрен һәм Танып йылғаһынан Волгаға сығарылырға тейеш транзит һалдарын әҙерләүҙе яҡшы итеп ойошторорға кәрәк.

Ағас, утын ташыуҙа леспромхоздарҙың, һал ағыҙыу контораларының мотофлоты ла ҙур роль уйнай. Беҙҙең катерҙарыбыҙҙа, баржаларыбыҙҙа эшләүсе Казлов, Стрельников, Аршинов, Захаров кеүек алдынғы капитандарыбыҙ — водителдәребеҙ бар. Уларҙың яҡшы эш тәжрибәләрен бөтә коллективтең достояниеһе итергә кәрәк.

Һал ағыҙыу — урман промышленноҫе Министерствоһы предприятиеларе коллективтәре, бигерәк тә һалсылар өсөн ҙур һынау ул. Һал ағыҙыуҙы ҡыҫҡа срокта һәм яҡшы сифатлы итеп үткәреү боевой бурыс булып тора.

Я. Н. Зимин,
«Башлесосплав» тресы управляющийының урынбаҫары.

ЮРИЗӘНДӘН ТӘҮГЕ ҺАЛДАР

Кошелевка йылғаһында ҡыуғын китеп бөттө. 6 мең кубометр ағас тулыһынса запанға килде. Хәҙер унда ағастарҙы һаллау эше бара.

Юризән һал ағыҙыу конторағының Ҡалмаш участкаһы үҙенең пристандаренән һалдар оҙата башланы. Юризән тамағына 34 һал килде лә инде. Ежовка пристаненән беренсе һалды тәжрибәле ҡарт һалсы Т. Миңнеәхмәтов алып килде. Ул үҙенең ярҙамсылары Әхмәтъянов һәм Рәфиҡов иптәштәр менән ауыр, ҡурҡыныслы оҙон юл үтте. Ярҙарынан артып туғайға йәйелгән йылғала һалдың үҙәндән сығып, ҡыуаҡтар араһына китеү ҡурҡынысы һәр ваҡыт күҙ алдында торҙо. Ләкин һалсылар стихияны еңделәр. Батыр хеҙмәттәре өсөн уларға бүләктәр бирелде.

Юризән тамағына килгән ваҡ һалдарҙан ҙурайтылған һалдар әҙерләнә. Өфөгә ебәреү өсөн ике һал формировать ителеп бөттө. Бында иптәш Шәйдуллиндең бригадаһы айырыуса яҡшы эшләп, көндәлек заданиеларен 120—140 процентҡа үтәне.

Шулай уҡ аварийщиктар ҙа юғары хеҙмәт өлгөләре күрһәттеләр. Һуңғы көндәрҙә генә улар 700 кубометр таралған ағасты тоттолар.

ПЛАН АРТТЫРЫП ҮТӘЛДЕ

«Башзаготлестың» Архангель бүлексәһе коллективе быйылғы һал ағыҙыу сезонына ҙур әҙерлектәр менән килде. 4700 кубометр юғары сифатлы имән клепкалары ҡышҡы айҙарҙа уҡ Инйәр йылғаһы буйына ташып ҡуйылғайнылар. Боҙ китеп бөтөү менән клепкалар һаллапып Сахай пристаненә оҙатылдылар.

Бүлексәнең стахановсыларынан Маһадиев, Камалетдинов, Әпкәдиров, Ишбулдин һәм Насретдинов иптәштәр беренсе һалдарҙы илттеләр. Улар 60 меңдән артыҡ клепканы һис бер төрлө юғалтыуһыҙ пристанға илтеп еткерҙеләр.

Контораның һалсылары ағастарҙы һыу шәп саҡта ағыҙып ҡалыу өсөн көрәшәләр. Улар һал ағыҙыу планын срогынан 10 көнгә алда — 15 майға тамамларға йөкләмә алғайнылар. Вәғәҙә намыҫ менән үтәлде.

Сахай пристанендә баржаларға клепка тейәү эшендә 150 кеше эшләй. Уларҙың күбеһе көндәлек нормаларын 150—200 процентҡа үтәйҙәр.

М. Сураголов.

Ағас һаллау мастерҙәре

Күпелле лә, йәмле лә Инйәр буйында. Яҙ етеү менән ҡыуғын, һал ағыҙыу эштәре ҡеҫайә. Билэгош, Түбәнге-Инйәр, Юғары-Инйәр, Түбәнге-Толмо запандарына алыҫтан меңләгән кубометр ағас килтерелә. Яҙғы боҙҙар артынан уҡ ул да башлай улар. Ҡыуғынсыларҙы бер нәмә лә ҡурҡытмай: ташҡын да, һалҡын боҙло һыуҙар ҙа...

Инйәр буйы урман эшселәре — уҙ эштәренең оҫталары. Мандынты ауылында ла бик күп улар. Сәмәт Байрамғалин, Идрис Йопосов ағайҙар бер ғүмерҙәрен шунда үҙғарғандар. Ә йәштәрҙән Ғилман Миһранов, Сәетнорҙ Сәйгәлин, Сәлмән Миһранов иптәштәр Инйәр урман хужалығының күренекле стахановсылары — новаторҙар булып үҫтеләр.

Бына урман трассаһы. Ул ике тау араһынан үтә. Түбәһе күккә терәп торған тауҙарҙың итәктәренән ағас тейәгән машиналар, һалаусылар бер-бер артлы үтәләр.

Уң яҡтараҡ таҙа ҡауҙалә, быуыҡ ҡуллы бөрәү ағастарҙы өйөмгә өйә ҙа, бер кубометрға тулғас,

— Ҡабул итеп алығыҙыҙы һорайым, — тип үҙенең десятнигына өндәшә һәм ерән атын «Урман түбәһе» тау юлына ҡаратып ҡуйҙы.

Был Сәлмән Миһранов ине.

— Бөгөн нисә норма бирҙең? — тип һораны уның шул арала ғына килеп еткән мастер Ахияров.

— 20 кубометр ташыным.

— Тимәк ике норма булған.

— Эйе, кискә тиклем тағы ла бер норма үтәрмен тип уйлайым.

Сәлмән ағай яңынан «Йәгел түбә» тауы делянкаһына күтәрелде. Ул унан ташый. Был ағастарҙы ҡыш көҙгөрендә үҙе ҡырҡҡан ул. Шунда атын яҡынайтты ла, сапсанлыҡ менән тейәй башланы. Уның ҡулдары етеҙ хәрәкәт итә. Йыуан ағастарҙы һис ауырһынмай тейәй.

— Бына бында ес кубометр, — тип һөйләнә-һөйләнә тимер арҡанды ырғаҡҡа эләктереп, ҡайырғыс ағасы менән тарттырып бәйләне.

Һәр хәрәкәте уның етеҙ, эше ыңғайлы. 2000 кубометр ағас ташырға йөкләмә алғайны, уны арттырып үтәне.

Сәлмән Миһранов стахановсы менән. Ул ағас ҡырҡыуҙа ла, ташыуҙа ла һәм һал ағыҙыу эштәрендә лә алғы сафта бара.

Бындай стахановсылар, новаторҙар Инйәр леспромхозында күп. Улар үҙҙәренең фиҙакәр хеҙмәттәре менән заводтар, төҙөлештәр өсөн күп һанда ағас әҙерләп бирәләр.

С. Сөнәғәтов.

Кесе Бәрҙәшле йылғаһында

Ҡариҙел леспромхозының Кесе Бәрҙәшле йылғаһында һал ағыҙыу һәм ҡыуғын эштәре ойошҡан рәүештә алып барыла. Бында һыуға 17 мең кубометр ағас төшөрөлдө.

Ҡыуғын эшендә 300-ҙән артыҡ кеше эшләй. Улар ярға сығып ҡалған ағастарҙы яңынан һыуға төшөрәләр, ҡыуғын эштәрен тиҙләтәләр. Килеп тыуған заторҙар шунда уҡ бөтөрелә. Был эштә иптәш Баранов етәкселек иткән бригада айырыуса яҡшы эшләй.

Большевизмдең ҡеүәтле ойоштороу ҡоралы

(Лениндең „Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа" тигән китабының 45 йыллығына ҡарата)

Бынан 45 йыл элек, 1904 йылдың 19 майында, В. И. Лениндең «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» тигән китабы донъяға сыҡты. Лениндең был хеҙмәте марксизм-ленинизм фәненең алтын фондына бик бай идея ҡаҙнаһы булып инде. Ленин үҙенең был китабы менән ленинсе-сталинсе типтағы яңы партияның ойоштороу нигеҙҙәрен һалды.

Партия төҙөлешенең ойоштороу мәсьәләләре буйынса сериҙ фекер айырымлыҡтарының барлығы РСДРП-ның II съезында асылды. Был фекер айырымлыҡтары съезд партияның большевиктарға һәм меньшевиктарға бүленеүенә килтерҙеләр. Съезда Ленин һәм уның яҡлылар ойошҡан отряд булып торған партия төҙөүҙе яҡланылар, ә меньшевиктар партияны артҡа табан, ойошторолоу яғынан таркаулыҡты тергеҙеүгә, түңәрәксеселеккә, кустарсылыҡҡа табан тарттылар. Меньшевиктар Мартов формулировкаһын яҡланылар, ул формулировка сыуыҡ, томанлы һәм формалашмаған партия төҙөүгә алып бара ине. Был мәсьәләне тикшергәндә съезда һәм яғынан оҫтөнлөк меньшевиктар яғында булды. Партияның II съезы уставтың беренсе параграфын Мартов тәҡдим иткән формулировкала ҡабул итте.

Тимәк, II съезд ойоштороу мәсьәләләрен хәл итеүҙә тейешле юғарылыҡта булманы, тиген һүҙ. Большевиктар менән меньшевиктар араһында көрәш II съездан һуң тағы ла ныҡыраҡ киҫкенләште.

Меньшевиктар II интернационал лидерҙарының булышлығына таянып, партия эсендә раскол яһау юлына баҫтылар. 1903 йылда улар Женевала, башында Мартов, Троцкий һәм Аксельрод торған «меньшевистик үҙәк» төҙөнөләр. Ошо үҙәктән тороп улар партияға, Ленинға һәм уның яҡлыларға һөжүм башланылар.

II съездан һуң Плеханов, съезд ҡарарҙарын боҙоп, яңғыҙ үҙе «Искра» газетаһы составына элекке меньшевик редакторҙарҙы кооптировать итте. «Искра» меньшевиктар рупорына әйләнде. Уның биттәрендә Ленинға һәм большевиктарға ҡарата яла яғыу мәҡәләләре баҫыла башланы. Яңы «Искра» ойоштороу яғынан таркаулыҡты яҡлап, партиялылыҡты емереү һәм партия дисциплинаһын таркатыу буйынса ҡотороноҡ пропаганда алып бара башланы.

Меньшевиктар партияны асыҡтан-асыҡ II съездан артҡа табан һөйрәнеләр. Ленин быны революция өсөн ҙур ҡурҡыныс тип иҫәпләне. Меньшевиктарҙың раскольниклек эшмәкәрлегенә сик ҡуйыу өсөн, Ленин партия Үҙәк Комитеты алдына, партияның III съезын саҡырыу тураһында мәсьәлә ҡуйҙы. Ләкин Үҙәк Комитет члендәренең күпселеге Лениндең тәҡдимен яҡламаны. Ул ғына түгел, 1904 йылдың йәйендә Плехановтың ярҙамы менән меньшевиктар Үҙәк Комитетта күпселек алдылар. Ленин һәм уның яҡлылар өсөн ауыр хәл килеп тыуҙы.

Ләкин был Лениндең ихтыяр көсөн йомшартманы. Меньшевиктарҙың енәйәтсел политикаһын фаш итеү һәм урындағы партия ойошмаларын революцион марксизм принциптарында тупл ау буйынса Ленин энергиялы эш йәйелдерҙе. 1904 йылдың февралендә Ленин меньшевиктарҙы фаш итеп, былай тип яҙҙы: «Партия фактик рәүештә өҙгәләнгән, устав сеперәккә әүерелдерелгән, ойошма бысыратылған, — тик хуш күңелле пошехонецтарҙың генә әле быны күрмәүҙәре мөмкин. Ә быны аңлаған кешегә, мартовсыларҙың ҡыҫымына (ярашыу һәм башҡалар тураһында хәшән лығырҙауҙар менән түгел) ҡыҫым менән үк яуап бирергә кәрәк икәнлеге асыҡ булырға тейеш. Ҡыҫым яһау өсөн барлыҡ көстәрҙе ҡулланырға кәрәк тә». (Ленин. Әҫәрҙәр, XXVIII том, 330-сы бит).

Ойоштороу мәсьәләләрендә меньшевиктарҙың оппортунизмен фаш итеүҙә һәм яңы типтағы революцион партия төҙөүҙә Лениндең «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» тигән китабы бик ҙур роль уйнаны.

* * *

«Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» китабында Ленин, барынан элек, РСДРП-ның II съезы ҡарарҙарына тәрән анализ бирҙе, съезда төрлө мәсьәләләр буйынса көрәш алып барған иң төп группировкаларҙы күрһәтте, уларҙың һәр береһенең политик йөҙөн асып бирҙе һәм партияның ике ағымы — большевиктарға һәм меньшевиктарға айырылыу сәбәптәренә тәрән аңлатма бирҙе.

Ленин үҙенең китабында партияның II съезында ҡаралған программа һәм тактика мәсьәләләрен тикшерә, ләкин уның иғтибар үҙәгендә, төп мәсьәлә, тап бына ул саҡта, уның буйынса меньшевиктарға ҡаршы принципиаль көрәш алып барылған ойоштороу мәсьәләһе — эшселәр синыфының ысынлап та революцион партияһын төҙөү тураһындағы мәсьәлә тора.

Ленин II съезда партияның Уставын ҡабул итеүгә бәйләнешле булған көрәшкә тәрән анализ бирә. Партияның ойоштороу нигеҙҙәре тураһында «Искра»ның ҡараштарын һөйләп биреп, ул партия Уставының беренсе параграфының формулировкаһы тураһындағы мәсьәлә буйынса — кемдең партия члены булып тора алыуы тураһындағы мәсьәлә буйынса төрлө ҡараштарҙы күрһәтте.

Ленин үҙенең Устав проектында: «Партияның программаһын таныусы һәм партияға материаль средстволар менән дә, шулай уҡ партия ойошмаларынан береһендә лично ҡатнашыу менән дә ярҙам итеүсе һәр кеше партияның члены булып иҫәпләнә», тип яҙҙы. (VI том, 190-сы бит). Ленин, партия члены өсөн партияның программаһын, тактикаһын һәм уның ойоштороуға булған ҡараштарын ҡабул итеү генә етмәй әле, тип иҫәпләне. Партия члены булыу өсөн партияның ойошмаларынан береһендә актив эшләргә кәрәк, партияның ойошмаларынан береһендә эш алып бармаған кеше партия члены тип иҫәпләнә алмай.

Иптәш Сталин Лениндең ошо положениеһен яҡлап, 1905 йылда яҙылған үҙенең «Пролетарийҙар синыфы һәм пролетарийҙар партияһы» тигән билдәле хеҙмәтендә былай тип яҙҙы: «...һәр кемгә билдәле булыуынса партияның программаһын, тактикаһын һәм ойоштороу ҡараштарын бик теләп «ҡабул итәсәк», ләкин лығырҙауҙан башҡа бер нигә лә булдыҡлы булмаған лығырҙаҡтар донъяла аҙ түгел. Бындай лығырҙаҡты партия члены (йәғни пролетарийҙар армияһының етәксеһе) тип атау партияның иң изгеләрҙән изге нәмәһен бысыратыу булыр ине. Уның өҫтәүенә, беҙҙең партиябыҙ философия мәктәбе йәки дини секта түгел бит. Беҙҙең партиябыҙ **көрәш** партияһы түгелме ни? Һәм, әгәр был шулай икән, беҙҙең партияны уның программаһын, тактикаһын һәм ойоштороу ҡараштарын платоник рәүештә **ҡабул итеү** генә уны ҡәнәғәтләндермәй икәнлеге, уның үҙ членынан ҡабул ителгән ҡараштарҙы **тормошҡа ашырыуҙы** һис шикһеҙ талап итә икәнлеге үҙенән-үҙе асыҡ түгелме ни? Тимәк, беҙҙең партияның члены булырға теләгән кеше беҙҙең партияның программа, тактика һәм ойоштороу ҡараштарын ҡабул итеү менән генә ҡәнәғәтләнә алмай һәм ҡараштарҙы үтәүгә, уларҙы тормошҡа ашырыуға тотонорға тейеш». (Сталин әҫәрҙәре I том, 65-се бит).

Партияла членлек тураһында Мартовтың формулировкаһы Лениндең формулировкаһына ҡапма-ҡаршы ине, уның формулировкаһы буйынса: партия члены өсөн партияның ойошмаларынан береһендә эшләү һис тә мәжбүри түгел. Мартовтың фекеренсә, партия үҙәкләштерелгән ойошма түгел, ә яңғыҙ социал-демократтарҙың формалашмаған төркөмө булып торорға тейеш ине.

Мартовтың формулировкаһы партияға пролетариаттың һәм интеллигенцияның киң ҡатламдарын, революцияға теләктәш булған йәки стачкала ҡатнашҡан һәр бер кешене партия члены итеп иҫәпләргә мөмкинлек бирә ине. Эшселәр синыфының алдынғы отряды булған партияны меньшевиктар бөтә синыф менән бутайҙар ине.

* * *

В. И. Ленин үҙенең «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» исемле китабында ойоштороу мәсьәләләрендә меньшевиктарҙың оппортунистик ҡараштарын фаш итте һәм пролетариат партияһы тураһында марксистик учениене үҫтерҙе, уның ойоштороу *принциптарын* фәнни яҡтан тәрән рәүештә нигеҙләне.

Ленин һәм Сталин, яңы революцион типтағы партия — эшселәр синыфының алдынғы, ойошҡан отряды, тип өйрәттеләр. Партия үҙендә эшселәр синыфының аңлылығын һәм ойошҡанлығын кәүҙәләндерә, уның ихтыяр берҙәмлеген һәм хәрәкәттәр берҙәмлеген кәүҙәләндерә. Ул эшселәр синыфының иң яҡшы вәкилдәрен, уның айырыуса аңлы, революцион, ҡыйыу һәм дисциплиналы улдарын үҙенең эсенә ала.

Тик шундай партия ғына эшселәр синыфының боевой штабы, үҙенең тарихи билдәләнешен үтәргә булдыҡлы булған революцион авангарды, «...пролетарийҙарҙе власть өсөн көрәшкә алып барыу өсөн етерлек тиклем ҡыйыу, революцион обстановканың ҡатмарлы шарттарын төшенә алыу өсөн етерлек тиклем тәжрибәле һәм маҡсатҡа барыу юлында бөтә һәм һәр төрлө тотҡарлыҡтарҙы уратып үтә алыу өсөн етерлек тиклем һығылмалы булған» партия була ала. (Сталин. Ленинизм мәсьәләләре, II-се баҫма, 65-се бит).

«Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» исемле китабында, Ленин, партияның эшселәр синыфының алдынғы, ойошҡан отряды булғанлығын күрһәткән уның башҡа ойошмаларына ҡарата

(Аҙағы 3-сө биттә).

СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ

Депутат—халыҡ хеҙмәтсеһе

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтәре хужалыҡ һәм культура төҙөлөшө өлкәһендә туранан-тура партияның линияһын тормошҡа ашырыусылар булып торалар. Улар Тыуған илебеҙҙең бөйөк бурыстарын — һуғыштан һуңғы биш йыллыкты срогынан алда үтәүгә, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планын тормошҡа ашырыуға бөтә совет кешеләрен көрәшкә туплайҙар.

Был яуаплы бурыстарҙың уңышлы үтәлеүе, ул урындағы Советтәрҙең ойоштороу эштәре камилләнеүенә һәм уның ҡуйылышына, депутаттарҙың активлегенә, хеҙмәтсәндәр менән бәйләнеште нығытыуға һәм киңәйтеүгә ҡарап хәл ителә. Урындағы Советтәрҙең депутаттары эшмәкәрлеге күп төрлө.

«Депутат үҙенең халыҡ хеҙмәтсеһе икәнен белергә тейеш, — тип өйрәтә иптәш Сталин, — ... һәм ул үҙен халыҡ тарафынан бирелгән наказ линияһы буйынса алып барырға тейеш». Юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталиндең аҡыллы күрһәтмәләренә илһамланып, Советтәрҙең депутаттары үҙҙәренең алдына ҡуйылған бурыстарҙы намыҫлы үтәүгә ынтылалар, халыҡҡа тоғро хеҙмәт итеүгә ынтылалар. Хеҙмәтсәндәрҙе һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡты срогынан алда үтәүгә мобилизовать итәләр. Депутатҡа бирелгән киң хоҡуҡ Совет государствоһы һәм хеҙмәтсәндәр массалары алдындағы бөйөк бурыстарҙы тормошҡа ашырыу өсөн бөтә шарттар тыуҙыра.

В. И. Ленин Советтең члендәре «үҙҙәре эшләргә, үҙҙәренең закондарын үҙҙәре үтәргә, тормошта нәмә булыуын үҙҙәре тикшерергә, үҙ һайлаусылары алдында туранан-тура үҙҙәре яуап бирергә тейештәр», тип күрһәтте. (Ленин, XXI том, 402-се бит). Был күрһәтмә депутатлыҡ эшмәкәрлегенең бөтә ес яғын да: Советтәрҙең һәм уларҙың даими комиссиялары эшендә ҡатнашлыҡ итеүҙе, депутаттың үҙ һайлаусылары араһында һәм производствола эшләүен эсенә ала.

Советтең ултырыштарында һәм даими комиссияларҙың эшендә актив ҡатнашлыҡ итеү депутаттың мөһим һәм яуаплы эше булып тора. Советтә һәм даими комиссияларҙа был бурыстарҙы үтәү депутатҡа түбәндәге хоҡуҡтар менән тәьмин ителә: материалдарҙы тикшереү һәм алыу; Советтең ҡарарҙары үтәлеше өҫтәнән контролдә тормошҡа ашырыу; етешһеҙлектәрҙең сәбәптәрен асыу һәм ул етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә йүнәлтелгән тәкдимдәр эшләп сығарыу; Советтең көн тәртибенә теләгән бер мәсьәләне индереү тураһында тәкдимдәр яһау; фекер алышыуҙарҙа һәм Совет тарафынан ҡарарҙар ҡабул итеүҙә ҡатнашлыҡ итеү менән.

Советтәрҙең бөтә эшендә депутаттарҙың актив ҡатнашыуы Совет тарафынан ҡарарҙарҙың дөрөҫ сығарылыуын һәм уларҙың аныҡ тормошҡа ашырылыуын тәьмин итә. Депутаттың эшмәкәрлеге Советтәрҙең сессияларында һәм комиссияларҙың эшендә ҡатнашлыҡ итеү менән генә сикләнмәй. Сөнки Советтә государство эштәрен дөрөҫ хәл итеү депутаттың һайлаусылар менән өҙлөкһөҙ бәйләнештә булыуҙарын һәм уларҙың һорауҙарын, теләктәрен иҫәпкә алыуҙы талап итә. Депутат үҙенең производство эшендә һан һәм сифат яғынан иң яҡшы күрһәткестәр бирергә тейеш.

Депутаттарҙың һайлаусылар менән мөнәсәбәттәре СССР Конституцияһының 142-се статьяһында ҡаралғанса доверие булмаған депутаттарҙы Советтән һайлаусыларҙың кире саҡыртыу хоҡуҡы, йәғни депутаттарға йөкмәтә яһау, уларҙы контроль аҫтында тотоу; үҙенең эшләгән эше һәм Советтең эше тураһында үҙ һайлаусылары алдында депутаттың отчет биреү бурысы, масса менән даими рәүештә бәйләнеш тотоу талап ителә. Депутаттар үҙ һайлаусыларының һорауҙарына яуап бирергә һәм һайлаусылар тарафынан ҡуйылған мәсьәләләрҙе государственный, общественный ойошмалар һәм учреждениелар аша хәл итеү сараһын күрергә бурыслылар.

Депутаттар үҙ һайлаусылары менән ни тиклем йышыраҡ осрашһалар һәм улар алдында йышыраҡ отчет бирһәләр, Совет менән халыҡтың бәйләнеше лә шул тиклем тығыҙыраҡ буласаҡ. Һайлауҙар һәм депутаттарҙың отчет биреүҙәрен үткәреү осоронда һайлаусылар депутаттарҙың һайлаусылар менән көндәлек бәйләнеш тотоу теләктәрен белдергән инеләр. Хеҙмәтсәндәр депутаттарының Черниковск ҡала Советы ҡарары менән Черниковскийҙа депутаттарҙың эшләгән эштәре тураһында һайлаусылар алдында отчет биреүҙәре ойошторолдо. Һайлаусылар алдында 54 депутат отчет бирҙе. Был отчет йыйылыштарында 5.532 һайлаусы ҡатнашты. Һайлаусылар тарафынан 253 тәкдим индерелде.

Черниковск ҡала Советенең депутаты иптәш Рәхимов үҙ һайлаусылары менән кәм тигәндә айына бер тапҡыр осраша. Депутат Солодова, Беспалова һәм Корнеева иптәштәр үҙ һайлаусылары менән көндәлек бәйләнеш тоталар.

Нуриман районында үткән йылда район Советенең 19 депутаты һайлаусылар алдында отчет бирҙеләр.

Шулай итеп депутаттың үҙ һайлау округында отчет биреүе — депутаттарҙың һайлаусылар менән бәйләнеш тотоу формаларының береһе булып тора. Һайлау округы һайлау үткәндең һуңында ла, депутаттың һайлаусылар менән осрашыу урыны булыу яғынан, үҙенең әһәмиәтен юғалтмай.

Депутаттар үҙҙәренең бөтә эшмәкәрлеге тураһында барынан да элек, үҙен Советҡа һайлаған һайлаусылар алдында отчет бирергә тейештәр. Ләкин уларҙың эше үҙенең һайлау округы менән сикләнә алмай, ул Советтең бөтә территорияһында үткәрелә торған һәр төрлө сараларҙа ҡатнашлыҡ итергә тейеш. Депутаттар үҙҙәренең һайлаусылары менән йәнле һәм туранан-тура бәйләнеш тоторға, һайлаусыларҙың ихтыяждарына һәм һорауҙарына иғтибар итергә бурыслылар. Халыҡ менән ошолай тығыҙ бәйләнештә булыуҙан, һайлаусыларҙың тәкдимдәренән һәм тәнҡиттәренән депутаттар уңышлы эшләү өсөн үҙҙәренә яңы көс алалар.

Мәҫәлән, Черниковск ҡалаһында депутат Рәхимов менән осрашҡанда һайлаусылар һөт кухняһенең өҙөклөк менән эшләүе, килтерелә торған продуктыларҙың йыш ҡына сифаты түбән булыуы тураһында белдергән инеләр. Депутат Рәхимов һөт кухняһенең эшен яҡшыртыуға өлгәште.

Депутат Корнеева хәҙерге көндә һайлаусылары менән берлектә урамдарға һәм яңы һалынған йорт алдарына ағастар ултыртыу эшен башҡарҙы.

Черниковск ҡала Советы депутаты Ғилманов, Зайцев иптәштәр отчет яһаған ваҡытта Кирпичный поселкаһың һайлаусылары поселкалағы клубты ремонтлауҙа ярҙам күрһәтеүҙе һорап мөрәжәғәт иттеләр. Депутат Ғилманов, Зайцевтәр депутат Столяров ярҙамында клубтың ремонтланыуына өлгәштеләр.

Депутаттарҙың отчет биреүҙәре Совет демократияһының иң мөһим шарты, халыҡ тарафынан Советтең эшмәкәрлеген күҙәтеүҙең мөһим средствоһы булып тора. Ул Советтең халыҡ менән тығыҙ бәйләнешен тәьмин итә.

Отчеттарҙан тыш депутаттар үҙҙәренең һайлау округында халыҡҡа партия һәм хөкүмәттең мөһим ҡарарҙарын аңлаталар, Совет тарафынан үткәрелә торған сараларҙы тормошҡа ашырыуға халыҡты мобилизовать итәләр, һайлаусыларҙың үҙ ихтыяждарын һәм һорауҙарын асыҡлайҙар.

Һайлау округында депутаттар тарафынан һайлаусыларҙы ҡабул итеү урындағы Советтәрҙең депутаттары эштәрендә киң ҡулланылған форма булып тора. Исполком депутатҡа һайлаусылар менән тығыҙ бәйләнештә булыу мөмкинлеген тәьмин итергә, уның тарафынан ҡуҙғатылған мәсьәләгә иғтибар итергә тейеш. Депутаттың отчет биреүен ойоштороу, уны тейешле белешмә материалдар менән тәьмин итеү, һайлаусыларҙы ҡабул итеү өсөн шарттар тыуҙырыу, депутаттың инициативаһына булышлыҡ күрһәтеү, тәжрибә менән уртаҡлашыуҙа уларҙың кәңәшмәләрен үткәреү — былар урындағы Советтәрҙең депутаттары эшен көсәйтеүгә ярҙам итәсәк.

Советтәрҙең исполкомдары депутаттарҙы актив эшкә йәлеп итергә, уларға халыҡтың ышанысын аҡлауҙа, Ватан хаҡына үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм белемдәрен биреп эшләүҙә ярҙам күрһәтергә тейештәр. Бурыс — депутаттарға һайлаусылар менән булған бәйләнешен көсәйтеүҙә бөтә яҡлап булышлыҡ итеүҙән тора.

Ә. Биктимеров,
Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы секретаре.

„Ҡыҙыл Башҡортостан" материалдары эҙенән

„Смета бар, аҡса юҡ"

Ошо темала «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 42-се номерендә Әлшәй районы Балғаҙы ауылындағы башланғыс мәктәп уҡытыусыһы иптәш Г. Латыпованың редакцияға яҙған хаты баҫылып сыҡҡайны.

Район Советы исполкомы председателе иптәш Антипин был турала редакцияға түбәндәге яуапты бирҙе:

— Ауыл Советенең сметаһы буйынса мәктәпкә ағымдағы ремонт үткәреү өсөн билдәләнгән средство тулыһынса файҙаланылды. 1949—1950 уҡыу йылына әҙерлек айҡанлы мәктәпте төрлө инвентарҙар һәм газета-журналдар менән тәьмин итеү буйынса ла конкрет саралар күрелә. Себенле ауыл Советы председателе иптәш Булатовҡа был мәсьәлә тураһында район Советы исполкомы тарафынан күрһәтмә бирелде.

АГРОНОМ КӘҢӘШТӘРЕ

Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш

Ҡый үләндәре социалистик игенселеккә бик ҙур зарар килтерәләр. Был «йәшел дошман» культуралы үсемлектәрҙең туҡлыҡлы аҙыҡтарын уртаҡлаша. Оҙон һабаҡлы ҡыйҙар культуралы үсемлектәргә ҡарағанда тиҙерәк үҫәләр һәм уларҙы баҫып алалар. Һырмауыҡ төрлө ҡыйҙар ашлыҡ һабаҡтарын урап, уларҙың йығылыуҙарына сәбәп булалар. Йәшел япраҡһыҙ үҫә торған паразит ҡыйҙар тик культуралы үсемлектәр иҫәбенә генә йәшәйҙәр.

Ҡый үләндәре — төрлө ҡоротҡостар һәм үсемлек ауырыуҙары таратыусылар иҫәпләнәләр. Сәсеүлектәрҙең, баҫыуҙарҙың сүпле булыуы арҡаһында беҙҙең халыҡ хужалығы һәр йылды бик күп урожай йыйнап алмай ҡала.

Бына ни өсөн баҫыуҙарҙағы ҡыйҙар менән көрәшеү — игенселектең иң мөһим бурыстарынан береһе булып тора. Ҡыйҙар менән көрәшеү — ул юғары һәм тотороҡло урожай өсөн көрәш тигән һүҙ.

Ҡыйҙар менән көрәшеүҙең урожайҙы күтәреүҙә ни тиклем ҙур роль уйнауын ике тәжрибәнән генә лә асыҡ күрергә була. Өфө тәжрибә баҫыуында үткәрелгән тәжрибә яҙы бойҙай сәсеүлегенең ҡыйҙар менән сүпләнеүе 20 процент тәшкил иткән ерҙә, бойҙай урожайы 10,2 центнер генә булыуын, ә ҡыйланыуы 8 процент тәшкил иткән ерҙә — 16,4 центнер һәм һис бер ҡый булмаған ерҙә — 21,6 центнер урожай алыныуын күрһәтте.

Был тәжрибәләр ҡыйҙар менән көрәшеүҙең урожайҙы 2—3 тапҡырға күтәреүен асыҡ күрһәтәләр.

Ҡый үләндәре менән уңышлы көрәшеүҙе тик үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәре һәм агротехник саралар комплексы ғына хәл итә. Игенселектәге үлән баҫыулы системаны уңышлы үҙләштереү һәм унан кәрәкле файҙаны алыу өсөн баҫыуҙарҙы ҡыйҙарҙан таҙартырға, бының өсөн уларҙың биологик үҙенсәлектәрен һәм улар менән көрәшеү юлдарын яҡшы белергә кәрәк.

Ҡыйҙарҙың биологик үҙенсәлектәре. Улар күп төркөмдәргә бүленәләр. Аҙ йыллаусан ҡыйҙар, мәҫәлән, ҡара һоло һәм баҫыу көстәре, алабута, тиле тарма һ. б. үҙ ғүмерҙәрендә тик бер генә тапҡыр орлоҡланалар. Был ҡыйҙарҙың күбеһе айырым төр ашлыҡтарҙы ғына сүпләйҙәр: ҡара һоло, бойҙай һолоһо, сыҫҡан ҡойороғо — тарыны, ә аҡ алабута — картуф, йәшелсәләрҙе һ. б. Ҡышлаусы ҡыйҙар яҙғы һабан ашлыҡтарын һәм ужым культураларын сүпләйҙәр. Ҡандала үләне, көньяҡ ҡымыҙлыҡ кеүек ике йыл йәшәүсе ҡыйҙар тәүге йылда нығыйҙар, көс йыйнайҙар, икенсе йылда, ҡышлап сыҡҡас, сәскә аталар һәм орлоҡлайҙар. Күп йыллыҡ ҡыйҙар орлоҡланғас та үҙҙәренең үҫеүҙәрен дауам иттерәләр. Ҡыш уларҙың һабағы үлә, ҡорой, ләкин уларҙың тамырҙары һаҡлана, икенсе яҙ улар ошо тамырҙар ярҙамында яңынан үҫә башлайҙар.

Күп йыллыҡ ҡыйҙарҙан иң зарарлы һәм улар менән көрәшеү ауыр булғандары: төрлө билсәндәр, ҡырлы ҡурай, төрлө ҡаҡы, эт эсәге, аҡтамыр, һөтлө үлән. Быларҙың билсән, һөтлө үлән кеүектәре тәрән тамыр йәйеп үҫәләр.

Ҡыйҙар, төрлө юлдар менән, үҫкән урындарынан йыраҡ ерҙәргә тарала алалар, ҡороолоҡҡа һәм һалҡынға, төрлө ауырыуҙарға һәм ҡоротҡостарға сыҙамлы булалар.

Тупраҡтың һөрөнтө ҡатламындағы ҡыйҙар запасы менән көрәшеүҙә берҙән-бер ышаныслы сара булып — уны дөрөҫ эшкәртеү системаһын ҡулланыу иҫәпләнә. Ул тупраҡтағы ҡый орлоғон һәм тамырсыҡтарын уларҙы шытыуға һәм үҫә башлауға мәжбүр итеү аша ғына бөтөрөргә мөмкин. Бының өсөн, академик Вильямс учениеһенән сығып, ҡара һәм иртә парҙар булдырырға, уларҙы тик ҡатлап ҡына эшкәртергә, ҡамыл төбөн лущить итеүҙе киң ҡулланырға кәрәк.

Ҡара һәм иртә парҙарҙы эшкәртеү. Ҡара пар көҙҙән ҡамыл төбөн лущить итеп, предплужниклы һабан менән тәрән итеп һөрөп ҡалдырыуҙан башлана. Иртә пар, иҫәменән күренгәнсә, яҙ мөмкин тиклем иртә һәм тәрән итеп һөрөләргә тейеш. Һөрөү тәрәнлеге уртаса 20—22 сантиметр.

Академик Вильямс парҙың төп бурысы ҡый үләндәре менән көрәшеү, ти. Бының өсөн ер дымлы, ярым дымлы районддарҙа һәм ныҡ яуымлы йәйҙәрҙә, ҡоролоҡло районддарҙа ла пар ере ҡатламлы система менән эшкәртелергә тейеш. Бының өсөн һөрөлгән парҙың һөрөнтө ҡатламы ҡаҫ таҡтаһы булған лущильниктәр менән тәрәнәйтә барыу аша эшкәртелә. Был юл менән эшкәртеү системаһы түбәндәгеләрҙән тора:

Ҡара йәки иртә пар яҙ иртә тырмалана. Беренсе тапҡыр эшкәртеү ҡый орлоҡтары ер өҫтөнә шытып сығып сыҡмаҫ ваҡытта ҡаҫ таҡталы лущильниктәр менән 6—7 сантиметр тәрәнлегенә үткәрелә.

Парҙы икенсе ҡатлау ер өҫтө ҡыйҙар менән йәшелләнә башлағас, ужым культураларын сәсеүгә 20 көн самаһы ҡалғас үткәрелә. Ике ҡатлағанда һөрөү тәрәнлеге 20—22 сантиметрҙан да кәм булырға тейеш түгел. Һөрөнтө ҡатламын тәрәнәйтеүҙе парҙы ике ҡатлаған саҡта үткәреү кәрәк.

Киң рәтле сәсеүлектәр ерен эшкәртеү. Ҡөнбағыш, картуф, сөгөлдөр, тары кеүек киң рәтле сәсеүлектәрҙең рәт араларын ваҡытында һәм дөрөҫ итеп эшкәртеү — ҡыйҙар менән көрәшеүҙә мөһим сараларҙың береһе булып тора. Рәт аралары, ҡара пар баҫыуы кеүек, тәрәнәйтә барыу аша эшкәртелә һәм шуның арҡаһында һөрөнтө ҡатламындағы ҡыйҙар орлоғо запасынан таҙартыла. Рәттәге үсемлектәр араһында булған ҡыйҙар утау һәм үсемлек төбөн йомшартыу аша бөтөрөлә.

Ҡамыл төбөн лущить итеү. Был сара ҡый үләндәре менән көрәштә иң мөһимдәренән иҫәпләнә. Сәсеүлектәрҙә ҡалған ҡыйҙар өлгөрөп ер өҫтөнә ҡойолалар. Бер төркөм ҡыйҙарҙың орлоғо электән үк ер өҫтөндә булып шытыу өсөн уңай шарттар көтөп яталар. 5-6 сантиметр тәрәнлегенә лущить ителгән тупраҡтың өҫкө ҡатламында был орлоҡтар шыта башлауға бөтә мөмкинлектәр тыуа. Шыта башлаған ҡыйҙар предплужникле һабандар ярҙамы менән тәрән итеп һөрөү арҡаһында бөтөнләй юҡ ителәләр. Бына ни өсөн быйыл ҡамыл төбөн лущить итеүгә алдан уҡ әҙерләнергә һәм уны ҙур майҙанда үткәрергә кәрәк.

Сәсеүлектәрҙе утау. Был һәр бер колхоз һәм совхозда массовый төҫтә үткәрелергә тейешле агротехник сара. Сәсеүлектәрҙә ҡый үләндәре бигерәк тә яҙ һәм йәй һалҡын килгән йылдарҙа, ер насар эшкәртелгән ваҡытта күп була. Сәсеүлектәрҙе бер нисә ҡат утарға кәрәк. Тәжрибәләр тик бер утау аша ғына һәр бер гектарҙан 2—2,5-әр центнер өҫтәлмә урожай алып булыуҙы күрһәтәләр.

Ташландыҡ урындарҙағы ҡыйҙарҙы бөтөрөү. Тупраҡты дөрөҫ эшкәртеү һәм таҙа орлоҡтар сәсеү аша баҫыуҙарҙы ҡый үләндәренән бик тиҙ таҙартырға була. Ләкин ташландыҡ ерҙәрҙәге ҡыйҙар менән систематик көрәш алып бармағанда, баҫыуҙар тиҙ сүпләнергә һәм улар менән көрәшеү күп ауырлайырға мөмкин. Беҙҙә һәр йылда төрлө соҡор-саҡырҙарҙа, йылға, урман, юл, күл буйҙарында, йорт тирәләрендә төрлө ҡый үләндәре бик күп үҫә. Уларҙың күбеһе һәр йылды өлгөрөп, орлоҡ ҡойоп ҡалалар һәм улар яңы ерҙәргә таралып үҫә башлайҙар. Был төр ҡыйҙар менән көрәшеү өсөн уларҙы һәр йылды сәскә ата башлағанға тиклем систематик рәүештә саба торорға кәрәк. Был сара уларға орлоҡланыуға мөмкинлек бирмәй.

Аҡтамыр үләндәре менән көрәшеү. Айырым үҫал һәм зарарлы ҡыйҙар менән көрәшеү өсөн махсус сараларҙы ҡулланыу кәрәк. Беҙҙә хәҙер аҡтамыр үләне бик ныҡ таралған һәм ул игенселек өсөн сиктән тыш ҙур зарар килтерә. Был ҡый менән көрәшеү өсөн академик Вильямс тәкдим иткән сараны ҡулланыу ғына уңышлы һөҙөмтә бирәсәк.

Аҡтамыр бер гектар һөрөнтө ҡатламында 260 миллион тамырсыҡ бөрөләре үҫтерә ала. Һәр бер бөрөһөнән яңы һабаҡ шытып сығырға мөмкин. Уның төп тамыр массаһы ерҙең иң өҫкө ҡатламында була. Шунан сығып академик Вильямс аҡтамырлы баҫыуҙы (иң яҡшыһы көҙ һөрөү алдынан, пар ерендә лә ҡулланырға мөмкин) дисклы лущильниктәр менән аҡтамыр ятыуы тәрәнлегенә арҡылы-буй йәрен лущить итергә кәрәк, тип өйрәтә. Был ваҡыт аҡтамырҙың тамырҙары ваҡ ҡына киҫәктәргә ҡырҡыла; һәр бер киҫәктәге бөрө шытып ер өҫтөнә сығырға тырыша, ул шуның, йәшел япраҡ ярыйһынса, йәш тамыр ҙа йәйә алмай. Тап ошо ваҡытта, тамыр киҫәктәре һоронлап ер өҫтөнә ҡалҡҡан саҡта аҡтамыр бик тәғиф хәлдә була һәм уны ошондай тәғиф саҡында предплужниклы һабандар менән тәрән итеп түңгә йәки иртә парға һөрөргә кәрәк.

Ҡара һоло менән көрәшеү. Был ҡый ҙа, аҡтамыр кеүек, күп таралған һәм бик зарарлы ҡыйҙарҙың береһе. Уның орлоғо ерҙә күп йылдар шытмай ята ала һәм үҙенең терелеген юғалтмай. Уның менән көрәшеүҙә иң ышаныслы сара ҡара пар булдырыуҙан һәм уны эшкәртеүҙән тора. Бынан тыш, ҡағиҙә булараҡ, бер генә гектар ерга лә ҡара һоло менән сүпләнгән орлоҡ сәсмәҫкә. Сәсеүлек араһында үҫкән ҡара һоло үсемлектәрен етеп өлгөрөүҙән алда утарға, күп үҫкән урындарында сабып ташларға кәрәк. Ҡамыл төбөн лущить итеү, киң рәтле сәсеүлектәрҙең рәт араларын эшкәртеү ҡара һоло менән көрәшеүгә ярҙам итәсәк.

Билсәндәр менән көрәшеү. Был ҡыйҙың биологик үҙенсәлеге шунда, ул тәрән тамыр йәйеп үҫә. Ул республикабыҙҙың бик күп райондарында таралған. Төрлө билсән, һөт үләне, ҡырлы ҡурайҙар һәм ҡаҡылар менән көрәшеү өсөн уларҙың тамырҙарын зәғифләндерергә, тамам хәлдән тайҙырырға кәрәк. Түңгә һөргән саҡта бындай ерҙәрҙе 25—27 сантиметр тәрәнлегенә тиклем һөрөп ҡалдырырға кәрәк.

В. Ғирфанов,
Башҡортостан баҫыусылыҡ тәжрибә станцияһының өлкән ғилми сотруднигы.

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

партияның сиктәрен асыҡ күрһәтеп бирҙе һәм эшселәрҙең партияһыҙ ойошмаларына ҡарата партияның етәкселек ролен билдәләне.

Партия — эшселәр синыфының берҙән-бер генә ойошмаһы түгел. Эшселәр синыфының башҡа бик күп ойошмалары — профессиональ союздар, кооперативтәр, фабрика-завод, культура-ағартыу һәм парламент фракциялары, йәштәр союздары бар. Был ойошмаларҙан башҡа партия капитализмға ҡаршы уңышлы рәүештә көрәш алып бара алмай, уларҙан башҡа пролетариаттың синфи позицияларын нығытыу, пролетариатты буржуаз тәртиптәрҙе социалистик тәртиптәр менән алмаштырырға саҡырылған көс итеп сыныҡтырыу мөмкин түгел.

Партия «...пролетариаттың көрәшенә етәкселек итеүҙе үҙәкләштерергә һәм, шулай итеп эшселәр синыфының партияһыҙ бөтә һәм һәр төрлө ойошмаларын хеҙмәт күрһәтеүсе органдарға һәм партияны синыф менән тоташтырыусы приводтарына әйләндерергә булдыҡлы булған берҙән-бер ойошма булып тора. Партия — пролетариаттың синфи ойошмаларының иң юғары формаһы ул», — тип өйрәтә иптәш Сталин. (Ленинизм мәсьәләләре, 11-се баҫма, 70—71-се биттәр).

Ләкин был, партияһыҙ ойошмалар партия етәкселегенә формаль яҡтан буйһонорға тейеш тигән һүҙ түгел. Улар менән етәкселек итеү мәсьәләһе ул ойошмаларға партия члендәренең инеүе менән хәл ителә, улар был ойошмаларҙа һөҙөмтәлә аһарға, уларҙы пролетариат партияһы менән яҡынайтырға һәм үҙ иктәре менән партия етәкселеген ҡабул итергә өндәргә тейештәр.

Меньшевиктәр партияның етәкселек ролен түбәнәйттеләр, пролетариатты ҡоралһыҙландырырға тырыштылар. Шуға күрә Ленин «власть өсөн көрәштә партияның ойошмаһынан башҡа икенсе төрлө ҡоралы юҡ», тип ҡырҡа рәүештә әйтте. Партияһыҙ эшселәрҙең һәм башҡа ойошмаларҙың «бойондороҡһоҙлогоһ», «нейтраллеге» тураһында оппортунистарҙың баҡырыныуҙары ленинизм теорияһы менән һәм практикаһы менән бергә һыйыша алмай.

Партия эшселәр синыфының миллионларса массаһы менән тығыҙ бәйләнештә. «Массалар менән бәйләнеш, был бәйләнеште нығытыу, — тине иптәш Сталин, — массалар тауышына ҡолаҡ һалырға әҙер тороу, — большевистик етәкселектең көсө һәм еңелмәҫлеге бына ошонда». Үҙенең эсендә бикләнгән һәм массаларҙан айырылған партия — партия булыуҙан туҡтай һәм тар сектарға әйләнә. Беҙҙең партиябыҙ, барынан элек, массалар менән тығыҙ бәйләнгән булғанға көслө һәм еңелмәҫлек. Ул үҙенең тамырҙары менән халыҡҡа бәйләнгән, халыҡтан сыҡҡан, халыҡ интерестары менән йәшәй.

Партияның массалар менән бәйләнеше СССР-ҙа социалистик төҙөлөш йылдарында тағы ла нығыраҡ нығыны һәм сыныҡты. Ул немец-фашист ҡол итеүселәренә ҡаршы Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында ғәҙәттән тыш ҙур көс менән көүҙәләнде, был саҡта бөтә совет халҡы үҙенең сафтарын Ленин—Сталин партияһы тирәһенә туплаины һәм уның етәкселегендә дошманды тар-мар итте. Һуғыштан һуңғы осорҙа партияның етәкселегендә совет халҡы хеҙмәт батырлығы мөғжизәләре күрһәтә, халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү буйынса һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн уңышлы рәүештә көрәшә, коммунизмға юл һала.

Массалар менән планлы рәүештә етәкселек итеү өсөн партия централизм принциптарында ҡоролған булырға тейеш. Беҙҙең партияла централизм принцибе шунан тора: партияла бөтә эш менән етәкселек партияның Бөтә Союз съездында һайлана торған бер етәксе органда — ВКП(б) Үҙәк Комитетында тупланған, ул партияның иң юғары органы булып тора. Партияның юғары органдарының ҡарарҙары түбәнге органдар һәм партияның бөтә члендәре өсөн мәжбүри.

Етәкселектә бик ҡаты централизм партияның идея һәм тактика берҙәмлеген нығыта. Ә был — революцион партия өсөн иң мөһим нәмә. Ленин, иҫке «Искрала» һәм РСДРП-ның II съездында, бер етәксе Үҙәге булмағанда революцион партияның йәшәүе мөмкин түгел, тип күрһәтте.

Бөтә төр оппортунистарҙең һәм бигерәк тә Иудушка — Троцкийҙең, партия берҙәмлеген емереү маҡсатында, Ленинңең централизм идеяһына ҡаршы көрәшеүҙәре осраҡлы түгел. Аҙсылыҡтың — күпселеккә, айырым ойошмаларҙың — үҙәккә, түбән тороусы ойошмаларҙың — юғары ойошмаларға буйһоноуын талап итеүҙе улар «формаль» талап тип партияның «крепостной» хоҡуҡы тип ҡысҡырҙылар һәм «фракциялар», «группировкалар» азатлығын талап иттеләр.

Ленин менән Сталин ойоштороу мәсьәләләрендә оппортунистарҙы аяуһыҙ тар-мар иттеләр, большевиктәр партияһының берҙәмлеген емерергә ынтылып яһаусыларҙы ҡыйыу һәм ҡырҡа рәүештә ҡыйраттылар.

Демократик централизм партияның ойоштороу ҡоролошоноң иң мөһим принцибе булып тора. Ләкин царизм шарттарында, партия легаль булмаған саҡта, йәшеренлек йәшәгән саҡта, демократик централизм принцибен тормошҡа ашырыу мөмкин түгел ине. Ленин бындай хәлде ваҡытлы тип иҫәпләне. Уның фекеренсә царизм ҡолатылыу менән үк, ә партия легаль булып әүерелеү менән үк, ул демократик централизм принциптарына ҡоролорға тейеш ине.

Беҙҙең партиябыҙ хәҙер демократик централизм принцибен тормошҡа ашыра. Үҙенең бөтә эшендә ул етәкселекте бик ныҡ үҙәкләштерә, түбән ойошмаларҙан алып ВКП(б) Үҙәк Комитетына тиклем, партияның бөтә етәксе ойошмалары һайланып ҡуйыла, отчет бирелә.

Партия органдарының һайланып ҡуйылыуы, партияның тормошо һәм эше партияның эске демократияһына нигеҙләнгән. Партияның эске демократияһының асылы — партия члендәренең үҙ-эшмәкәрлегенән, партия тормошонда актив ҡатнашыуҙарынан, беҙҙең партия эшендә даими ҡулланыла торған метод булған тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитте үҫтереүҙән тора.

Дисциплинаны «лидерҙар» өсөн мәжбүри түгел тип иҫәпләүсе Мартовҡа ҡапма-ҡаршы рәүештә Ленин, әгәр ҙә партия үҙ сафтарының берҙәмлеген һаҡлап ҡалырға теләһә, партияла уның бөтә члендәре өсөн, лидерҙар өсөн дә, шулай уҡ рядовой члендәр өсөн дә бер үк дәрәжәлә мәжбүри булған, берҙәм пролетар дисциплина булырға тейеш, тип өйрәтте.

Ленин, пролетариаттың еңеүе өсөн тик бер идея яғынан берләшеү генә етмәй, был берҙәмлектең ойоштороу яғынан нығытылыуы ла кәрәк, тип күрһәтте.

«Пролетариат», — тип яҙҙы Ленин, — уның идея яғынан марксизм принциптәре менән берләшеүе миллионларса хеҙмәтсәндәрҙе эшселәр синыфы армияһына туплаусы ойошманың материаль берҙәмлеге менән нығытылыу арҡаһында ғына еңелмәҫ көс була ала һәм ҡотолғоһоҙ рәүештә буласаҡ. Был армия алдында рус самодержавиеһенең хәлһеҙләнгән армияһы ла, халыҡ-ара капиталдың көсһеҙләнә барған власы ла сыҙап тора алмаҫ». (Ленин, Әҫәрҙәр, VI том, 328-се бит).

* * *

Лениндең партияның ойоштороло̄у принциптәрен билдәләгән «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» тигән гениаль хеҙмәте рус эшселәре хәрәкәтендә генә түгел, бәлки халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтендә лә бик ҙур роль уйнаны. Лениндең был хеҙмәте донъяға сыҡҡаны бирле партияның дошмандары — меньшевиктәр, эсэрҙар, троцкийселар, бухаринселар большевистик партияның ойоштороу нигеҙҙәрен емерергә һәм уны тарҡатырға күп тапҡырҙар маташып ҡараһылар. Ләкин башында Ленин — Сталин торған большевиктәр партияһы Лениндең партия тураһындағы учениеһен һаҡлап алып ҡалды һәм үҙ сафтарының берҙәмлеген нығытты.

Беҙҙең партияның ойоштороло̄у нигеҙҙәрен артабан эшләүҙә иптәш Сталин бик ҙур роль уйнаны. Иптәш Сталин пролетариат диктатураһы ҡоралы булыуы яғынан партияның роле тураһындағы учениене ентекләп эшләне. Большевиктәр партияһы, партияның төп законы булыуы яғынан ленинса ойоштороу принциптәрен тормошҡа ашыра барып, ил тормошондағы иң мөһим борелештар менән бәйләнештә үҙенең ойоштороу эшенең формаларын үҙгәртеп торҙо.

Иптәш Сталин социалистик төҙөлөш шарттарында большевизмдең ойоштороло̄у фәнен тағы ла үҫтерҙе һәм яңы положениелар менән тулыландырҙы. Ул «политик линия менән ойоштороу эше араһындағы мөнәсәбәт тураһындағы; кадрҙарҙы һайлап алыу, тәрбиәләү, үрләтеү һәм урынлаштырыуҙы фәнни ойоштороу тураһындағы; үтәлеште тикшереүҙе большевиктарса ойоштороу тураһындағы; партия сафтарына үтеп ингән дошмандарға ҡаршы партияның көрәш ысулдары, партияның үҙ сафтарын таҙартыу өсөн көрәш ысулдары тураһындағы; большевизмға эйә булыу тураһындағы учениене» үҫтерҙе (Жданов. ВКП(б)-ның XVIII съездында һөйләгән доклад).

Большевиктәр партияһы ленинса-сталинса ойоштороу принциптәре нигеҙендә ойоштороло̄у яғынан нығыны, идея яғынан сыныҡты, массалар араһында үҙенең авторитетын күтәрҙе, беҙҙең илебеҙҙә эшселәрҙе һәм крәҫтиәндәрҙе ес революция аша алып үтте һәм СССР-ҙа социализмдың еңеүен тәьмин итте.

Лениндең «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» китабында нигеҙләнгән һәм иптәш Сталин тарафынан үҫтерелгән ойоштороу принциптәренең гранитттай ныҡ нигеҙе бөтә илдәрҙәге коммунистик партияларҙың ойоштороло̄у нигеҙе булды, хәҙерге заман халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтенең етәксе көсөнә әйләнде.

Д. Фәниәев,
ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты лекторы.

Башҡорт государство ауыл хужалығы институтының физкультура залында.

Һүрәттә: физкультура инструкторы иптәш В. Д. Кузьмин еңел атлетика буйынса студенттар менән занятие үҙгәрә. М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Завод футболистәренең беренсе уңышы

Черниковск. (Телефон аша). 17 майҙа завод стадионында йәйге физкультура сезоны асылды. Футбол майҙанында завод командаһы менән Өфө командаларының береһе осрашты. Уйын 7:0 менән завод футболистәре файҙаһына тамамланды.

Мирза Мостафин.

БӘЛӘКӘЙ ФЕЛЬЕТОН

Урыны—телефон эргәһендә...

Мин уның һүҙҙәрен, уның кәңәшмәләрҙә, йыйылыштарҙа, — үҙ-үҙен аҡларға кәрәк булған бөтә урындарҙа ла һөйләп йөрөй торған һүҙҙәрен түкмәй-сәсмәй яҙып бирмәксе булам. Фельетон алымдары ҡулланып тороу ҙа кәрәк түгел. Бөтәһе лә — булғанынса, бөтәһе лә уның үҙенең һүҙҙәре...

— ...Социалистик ярышты ойоштороу, йәғни ойоштороп алып барыу мәсьәләһенә килгәндә инде, был мәсьәләлә мин, «Ишембайнефттрестың» бораулау конторағы эргәһендәге профсоюз комитетенең председателе булараҡ (тауышты ла, мороно ла байтаҡ күтәрелә был һүҙҙәрҙе әйткәндә), түбәндәгеләрҙе генә әйтә алам... Туҡтағыҙ әле, туҡтағыҙ! Нишләп был мәсьәләнең яуаплылығын мин генә күтәрергә тейеш? Ниндәй уставтың ниндәй статьяһы буйынса? Әллә беҙҙең бораулау конторағының ирҙамсы цехтарында ла, бораулау бригадаларында ла социалистик ярыштың тороһо ҡағыҙҙа алынған йөкләмәләрҙән дә алыҫҡа китмәгәнлеге беҙҙең кеше өсөн сер булып торамы?!

Ә, бригадаларҙағы хәлдең деталдәрен белергә теләйһегеҙме? Мин үҙем дә был мәсьәлә менән бик ныҡ ҡыҙыҡһынып ҡараным, әйтергә кәрәк, саманан тыш тип әйтерлек ныҡышмалылыҡ күрһәтеп ҡыҙыҡһынып ҡараным. Ышанмаһағыҙ, Ишембайҙың телефонисткаларынан, радисткаларҙан һорағыҙ! Әйтергә генә анһат: бер аҙна буйына иртәнге сәғәт туғыҙҙан киске алтыға тиклем телефон эргәһендә ултырҙым. Ҡулдарым ғына түгел, телем талды, тамағым ҡарлығып бөттө. Шулай ҙа бораулау бригадаларының береһенән дә рәтле сводка, кәрәкле мәғлүмәт ала алманым. Сөнки, белдегеҙ, бригадаларҙағы профсоюз группоргтары телефон эргәһендә ултырмайҙар, начальниктәр мине һанға һуғып ул группоргтарҙы телефон эргәһенә саҡырһалар, ауыр хәлдән ҡотолған да булыр инек... Ҡайҙа ул — минең һүҙҙе рәтләп тыңлап та тормайҙар, «иптәш Зюськов, рәхим итеп үҙең килеп сыҡһаң, мәсьәләне урында берге-берге хәл итер инек» тип мыҫҡыллауға тиклем барып етәләр.

Мин Ишембайҙан сығып китә аламмы инде, шундай хәлдә күҙ алдына килтерергә мөмкинме? Минең үҙемә беркетелгән машина ла, һис булмаһа ат та юҡ бит, аттың насарырағы ла юҡ. Ҡыш нисек килде быйыл! Минең ҡатын магазинға барған еренән аҙашып ҡайтты! Шундай зәмһәрир буранда рында профкомдың разведка бригадаларына барып йөрөүен талап итеүҙе нисек аҡылға һыйҙырмаҡ кәрәк!..

Әйтәм бит, аҙағы ҡар һыуҙары ҡуҙғалғанда Өфөгә сводка әҙерләргә тырышып бер аҙна телефон эргәһендә ултырҙым. Юҡ, булдырып булманы. Группоргтар үҙҙәре яуап бирһендәр!

Ысынлап та, ниңә шул группоргтарҙан ғына яуап алмаҫҡа?! Минең эштәр былай ҙа муйындан бит: взнос мәсьәләһе менән өсөнсө ай яфа сигәм, шулай ҙа алтышар-етешәр айға взнос түләмәүселәр һанын тиҫтәләп иҫәпләргә тура килә. Разведка майҙандарына сығыу тураһында ҡабатлап һүҙ ҡуҙғатмағыҙ. Бынау бысраҡта, ташыу осоронда!.. Дөрөҫ, мин бик көтһәм дә яҙғы ташҡындың рәте булманы быйыл. Шулай ҙа яҙғы осор — яҙғы осор бит инде ул. — Беҙҙең контораның баш инженеры Сергеев иптәш бик дөрөҫ әйтә, июнь етмәйенсә, ер-һыу кипмәйенсә разведка майҙандарына барып булмаҫ.

Әлеге лә, баяғы — телефон трубкаһына ҡойола инде беҙҙең бар ҡайғы...

Уның һүҙҙәрен дауам иттереүҙә мохтажлыҡ юҡтыр. Уның фамилияһы Зюськов. Үҙенең һүҙҙәренән күренгәнсә, Зюськовтың хеҙмәт урыны — бораулау конторағы профкомы председателе.

Шуныһы бар: үҙенең әйткәндәре лә, был контора коллективының һүҙҙәре лә хөрмәтле Зюськовтың профсоюзда етәксе эшкә үрләтелгәндән бирле үҙ урынын телефон аппараты эргәһенән генә эҙләүен раҫлайҙар. — Уның артабанғы хеҙмәте өсөн хәүефле урын бит, ә?

F. Әхмәтшин.

Башҡорт АССР-ы прокуратураһында

Башҡорт АССР-ы прокуратура органдары ҡайһы бер колхоздарҙа общественный малдарға енәйәтсел мөнәсәбәт итеү фактыларын асты.

Мәҫәлән, Зыянчура районының «Победа» колхозында Василий Паликарпович Шадрин ферма мөдире булып эшләгәндә үҙенең бурысына енәйәтсел рәүештә һалҡын ҡараған. Малдар бер нисә көн буйына эсерелмәгәндәр, аҙыҡһыҙ ҡалдырылғандар. Ошондай яуапһыҙлыҡ һөҙөмтәһендә ябыҡып, төрлө сирҙәр менән сирләп 50 баш мөгөҙлө эре һәм ваҡ мал үлгән.

Был енәйәте өсөн В. П. Шадрин хөкөмгә бирелеп, Зыянчура районының халыҡ суды тарафынан 3 йылға иреккән мәхрүм ителеүгә, колхозға килтерелгән материал зыянды ҡаплау өсөн 10 мең 300 һум аҡса түләтергә хөкөм ителде. Приговор ғәмәлгә ашырылды.

Оло-Тиләк районы Куйбышев исемендәге колхоздың ферма мөдире Грибанов һәм колхоздың зоотехнигы Васильцев үҙ эштәренә һалҡын ҡарап. 10 көн һәм унан да күберәк ваҡыт буйына колхоз фермаларында булмағандар. Шуның һөҙөмтәһендә сусҡалар һәм һарыҡтар ваҡытында ашатылмағандар. 25 һарыҡ, 13 бәрәс, 24 сусҡа балаһы үлгән. Ҡалған сусҡалар һәм һарыҡтар бик ныҡ ябыҡҡандар.

Грибанов һәм Васильцев хөкөмгә бирелде.

Краснокам районының 8 март исемендәге ауыл хужалығы артеле председателе Имамовтың ғәйебе менән 23 ат үлгән. Сөнки йылҡыларҙы насар тәрбиәләгәндәр, вәхшиәрсә файҙаланғандар. Ләкин ғәйеплеләр яҙаға тартылмағандар. Ҡалған аттар бик ябыҡтырылғандар. Үҙ эшенә енәйәтсел рәүештә һалҡын ҡараусы Имамов хөкөмгә бирелде.

Трактор бригадаһы бригадиры Ишмөхәмәтов Шишмә районының Свердлов исемендәге колхозынан ат алған. Ләкин ул атты юнләп ҡарамаған. Ат ябыҡтырылған һәм үлгән.

Шишмә районының халыҡ суды Ишмөхәмәтовты 6 айға хеҙмәт-холоҡ төҙәтеү эшенә һәм ай һайын хеҙмәт хаҡынан 20 процентен тотоп барырға хөкөм итте. Свердлов исемендәге колхозға үлгән аты өсөн хөкөм ителеүсенән 4.200 һум түләтелде.

Бәләбәй районының «Красная заря» колхозында Кузнецов С. И. көтөүсе булып эшләй. Ул бер ваҡытты көтөүҙәге малдарҙы ҡараусыһыҙ ҡалдырып, икенсе колхозға киткән. Ҡараусыһыҙ ҡалған мал баҫыуҙа төрлө яҡҡа таралған һәм бер нәҫел үгеҙе һаҙға инеп батып үлгән.

Колхоздың малдарын ҡараусыһыҙ ҡалдырғаны өсөн Кузнецов С. И. Бәләбәй районының 2-се участка халыҡ суды тарафынан 6 айға хеҙмәт-холоҡ төҙәтеү эшенә һәм хеҙмәт хаҡынан 20 процент тотоп барыуға хөкөм ителде. «Красная заря» колхозына килтерелгән зыянды ҡаплау өсөн хөкөм ителеүсенән 5 мең һум аҡса түләтелде.

Колхоз малдарына ҡарата һаҡһыҙ мөнәсәбәт итеүгә ҡаршы көрәште көсәйтеү һәм малдарҙың үлеүенә һәм әрәм-шәрәм ителеүенә юл ҡуйыусыларҙы хөкөмгә биреү тураһында республиканың прокуроры иптәш Һабатов бөтә район прокурорҙарына күрһәтмә бирҙе.

Бындай эштәр биш көн эсендә тикшерелергә тейеш.

СИТ ИЛДӘРҘӘН ТЕЛЕГРАММАЛАР

Ҡытай Халыҡ-азатлыҡ армияһының Ханькоуҙы, Учанды һәм Ханьянды алыуы

БЭЙПИН, 17 май. (ТАСС). Синьхуа агентствоһы, Халыҡ-азатлыҡ армияһы Ханькоу, Учан һәм Ханьян ҡалаларын алды тип хәбәр итә. 1.200 меңдән артыҡ кешеһе булған был өс ҡала Янцзы һәм уның ҡушылтаһы Хань йылғаһы аша бер-береһенә ҡаршы урынлашҡандар һәм Ухань тигән бер исем аҫтында берләшәләр.

Ханькоу—Ҡытайҙың иң ҙур дүрт портынан береһе, Учан—Хубэй провинцияһының баш ҡалаһы һәм Ханьян — хәрби һәм ауыр промышленностең үҙәге булып тора.

Дүртенсе полевой армия (элекке төньяҡ-көнсығыш Халыҡ-азатлыҡ армияһы) был өс ҡаланы алыр алдынан 60 милдән артығыраҡ участкала был ҡалаларҙан көньяҡ-көнсығыштараҡ Янцзы йылғаһын аша сыҡты. 4-се полевой армияның колонналары йылға аша һаман да сығалар әле һәм көньяҡҡа ынтылып, Янцзы йылғаһының көньяҡ яры буйындағы бер нисә ҡаланы алдылар ҙа инде.

БЭЙПИН, 17 май. (ТАСС). Синьхуа агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Янцзы йылғаһын аша сығыу көнөнән башлап һуңғы 20 көн эсендә биш провинцияны һәм йылғанан уның түбәнге өлөшөндә 300 милгә эскә үттеләр. Улар 102 ҡаланы һәм өйәҙ үҙәктәрен, шул иҫәптән Нанкинде һәм ике провинцияның баш ҡалаларын азат иттеләр. Тимер юлдарында урынлашҡан өс ҡаланан — Шанхай, Наньчан һәм Нинбонан башҡа Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре хәҙер был райондағы бөтә тимер юлдарына контроллек итә. Шул уҡ осор эсендә Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре был ғайәт ҙур районда гоминдандың 200 меңгә яҡын кешенән торған армияһын тар-мар итте. Гоминдандың тар-мар ителгән частәре иҫәбендә 8 тулы армия һәм 3 дивизия бар. Гоминдандың 20-нән артыҡ юғары офицеры пленға алынды. Халыҡ-азатлыҡ армияһының частәре көнсығыштағы иң ҙур ҡала Шанхайҙы һәм көнбайыштағы Наньчан ҡалаһын ҡамап алдылар. Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Фуцзянь провинцияһының эсенә үтеп инделәр, улар унда был территорияны Гоминдан ғәскәрҙәренең ҡалдыҡтарынан таҙартыу буйынса операциялар алып баралар.

Янцзы йылғаһынан көньяҡҡараҡ һөжүм итеү өс төп колонна тарафынан үткәрелде. Йылғаны Уху-Аньцин районында аша сыҡҡан үҙәк колонна үҙенең хәрәкәттәрен Нанкин-Цзяньинь районында Янцзыҙың көньяҡ ярына сыҡҡан көнсығыш колонна хәрәкәттәре менән берләштерҙе. Халыҡ-азатлыҡ армияһының был частәре Нанкинде алдылар һәм унан һуң группаларға бүленделәр. Был группалар үҙҙәренең ударҙарын көньяҡ-көнсығышҡа йүнәлдерҙеләр. Бер группа Нанкин—Шанхай һәм Ханчжоу—Шанхай тимер юлдары буйынса Шанхайға һөжүм итә башланы. Икенсе бер группа Нанкин—Ханчжоу шоссеһын алды. Беренсе группа Нанкин—Шанхай һәм Ханчжоу—Шанхай тимер юлдарын, шулай уҡ күп кенә ҡалаларҙы һәм халыҡ йәшәгән пункттарҙы, шул иҫәптән сиел промышленностең тимер юлдар буйына урынлашҡан мөһим үҙәктәрен алды. Шулай итеп, Шанхай бөтә ҡоро ер коммуникацияларынан тулыһынса өҙөлдө. Икенсе группа провинция башҡалаһы Ханчжоуҙы алды һәм Цзяньтан йылғаһын аша сыҡты. Был группа ике подгруппаға бүленде, был подгруппаларҙың береһе Чжэцзян — Цзянси тимер юлы буйлап көньяҡҡа, ә икенсе, көнсығыш подгруппаһы Ханчжоу—Нинбо тимер юлы буйлап һөжүмгә башланы һәм Шаосин ҡалаһын алды.

Өсөнсө төп колонна көнбайышта Аньцин — Пэнцзэ районында Янцзы йылғаһын аша сыҡты. Ул Аньхуэй провинцияһында бөтә көньяҡ районды таҙартты һәм етеҙ темптар менән Цзянси провинцияһының төньяҡ-көнсығыш өлөшөнә үтте. Был колонна Чжэцзянь—Цзянси тимер юлын, гоминдансылар оборонаһының яңы линияһы тип аталған линияны киҫте һәм өс группаға бүленде. Был группалар көнсығышҡа, көнбайышҡа һәм көньяҡҡа һөжүм итә башланылар. Көньяҡ группа Фуцзянь провинцияһының төньяҡ өлөшөнә инде һәм был провинцияның төньяғында өс өйәҙ үҙәген алды. Көнбайыш группа Цзянси провинцияһының башҡалаһы Наньчандан көньяҡҡа табараҡ районда һөжүм итте. Өсөнсө группа Чжэцзян—Цзянси тимер юлы йүнәлешендә көнсығышҡа етеҙ рәүештә үтте һәм тимер юл буйлап урынлашҡан күп кенә ҡалаларҙы алды һәм Халыҡ-азатлыҡ армияһының Ханчжоуҙан көньяҡҡа һөжүм итеүсе частәре менән ҡушылды.

Шулай итеп, — Ханчжоу һәм Наньчан араһындағы тимер юлдың 360 милдән артығы Халыҡ-азатлыҡ армияһы ҡулына күсте. Был, Гоминдандың тауылы Фуцзянь—Чжэцзянь—Цзянси районында ҡаршы тороуҙың яңы линияһын төҙөргә маташыуҙарын өҙҙө.

Партизандар частәре Халыҡ-азатлыҡ армияһының тиҙ алға китеүенә ярҙам итеп, мөһим роль уйнанылар. Улар дошмандың ҙур булмаған группаларын ҡамап алалар һәм юҡ итәләр ине һәм азат ителгән ҡалаларҙа тәртип урынлаштыралар ине. Бының менән улар Халыҡ-азатлыҡ армияһының регуляр ғәскәрҙәренә, ҡасып барыусы гоминдансы ғәскәрҙәрҙе ҡыуырға мөмкинлек бирҙеләр. Янцзы йылғаһынан көньяҡҡараҡ урынлашҡан райондарҙа тороусылар Халыҡ-азатлыҡ армияһының һалдаттарын ҡотлау өсөн уларға үҙҙәренең вәкилдәрен ебәрҙеләр.

БМО Генеральный Ассамблеяһының сессияһы

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). 16 майҙа Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының Генеральный Ассамблеяһы Бразилия, Колумбия, Перу һәм Боливия тарафынан бергәләп индерелгән резолюцияны кире ҡаҡты. Резолюция Берләшкән Милләттәр Ойошмаһында член булып тороусы государстволарға «уларҙың Испания менән булған дипломатик мөнәсәбәттәрендә тулы азатлыҡ» бирергә тәҡдим иткәйне. Резолюция уны ҡабул итеү өсөн кәрәк булған тауыштың өстән ике өлөшөн дә ала алманы. Уны яҡлап 26 тауыш бирелде, уға ҡаршы 15 тауыш бирелде, 16 делегация тауыш биреүҙән тыйылып ҡалды.

Югославияның Румыниялағы коммунистәре—политэмигранттарының газетаһы

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Югославияның Румыниялағы коммунистәре — политэмигранттары тарафынан серб телендә сығарыла торған «Интернационализм байрағы аҫтында» газетаһының беренсе номеры баҫылып сыҡты.

Газетала, Тито кликаһының Югославиялағы сәйәсәтсел милләтселек политикаһын фаш итеүсе материалдар урын ителәләр. Номерҙа шулай уҡ Т. Георгиу-Дежҙың «Тито кликаһы—социализмдең яуыз дошманы» тигән мәҡәләһе (был мәҡәлә элек «Ныҡлы тыныслыҡ өсөн, халыҡ демократияһы өсөн» газетаһында баҫылғайны); Югославия политэмигранттарының «Социалистик Югославия өсөн» газетаһының Мәскәүҙә сығыуына арналған редакцион мәҡәлә баҫылып сыҡты. Газета Советтар Союзында һәм халыҡ демократияһы илдәрендәге тормошто яҡтырта.

Болгарияла халыҡ советтәренә һайлауҙарҙың йомғаҡтары

СОФИЯ, 17 май. (ТАСС). Халыҡ советтәренә 15 майҙа һайлауҙарҙа тауыш биреү һөҙөмтәләрен бөйөк халыҡ собраниеһенең президиумында иҫәпләү тамамланды.

Һуңғы мәғлүмәттәргә ҡарағанда, илдәге һайлаусыларҙың дөйөм һаны һайлауҙар көнөнә 4.784.861 кеше тәшкил иткән. Уларҙан өйәҙ халыҡ советтәрен һайлауҙарҙа 4.628.367 кеше, йәғни, 96,73 процент ҡатнашҡан. Ватан фронты кандидаттарының берҙәм исемлеге өсөн 4.258.352 тауыш, йәғни, 92,01 процент бирелгән. 370.015 бюллетень яраҡһыҙ тип табылған.

Софияла һайлаусыларҙың 381.052 кешене тәшкил иткән дөйөм һанынан тауыш биреүҙә 361.590 кеше, йәғни, 94,89 процент ҡатнашҡан. Ватан фронты кандидаттарының берҙәм исемлеге өсөн 350.137 һайлаусы, йәғни, 96,83 процент тауыш биргән.

Францияла Атлантик договорға ҡаршы протестәр

ПАРИЖ. (ТАСС). Францияның күп кенә урындарында Атлантик договорға ҡул ҡуйыуға ҡаршы бер нисә мең кеше ҡатнашҡан митингылар һәм йыйылыштар булды.

«Юманите» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, кисә Перпиньянда 10 мең кеше ҡатнашҡан митинг булған. Был митингыла Андре Марти телмәр менән сығыш яһаған.

Ҡабул ителгән резолюцияла Перпиньян хеҙмәтсәндәре Атлантик договорҙы ратификациялауҙан баш тартыуҙы һәм Франко режимен изоляциялау өсөн саралар күреүҙе талап иткәндәр.

Пон-де-Во (Эн департаменты) ҡалаһында халыҡ араһында, Эн департаменты халҡы Милли собраниеләге үҙҙәренең депутаттарына мөрәжәғәт иткән хатҡа подписьтар йыйнау бара. Һайлаусылар был хатта депутаттарҙың Атлантик договорға ҡаршы тауыш биреүҙәрен талап итәләр.

Япония күмер промышленносе эшселәренең забастовкаһы

ТОКИО. (ТАСС). Япония радиоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, күмер промышленносе эшселәренең забастовкаһы 8 көн дауам итә. Макартур штабы вәкилдәренең һәм Япония хөкүмәтенең был забастовканы булдырмау йәки, һуңғы сиктә, уны локализовать итергә маташыуҙары юҡҡа сыҡтылар. Япония шахтерҙарының урындарҙа ғына башланған забастовкаһы хәҙер «Танро» профсоюзының бөтә шахтерҙарын үҙ эсенә алып дөйөм забастовкаға әйләнде. Һөҙөмтәлә күмер сығарыуҙың дөйөм планы 200 мең тоннаға үтәлмәне. Япония матбуғатының күрһәтеүенә ҡарағанда, «Танро» профсоюзы күмерселәренең ныҡышмалы көрәше күмер промышленносе һәм уның тармаҡтарының башҡа профсоюздары эшселәренең забастовка хәрәкәтен көсәйтеүгә йогонто яһай. Хонсю һәм Хоккайдо күмерселәре профсоюздарының бөтә Япония федерацияһы тарафынан берләштерелгән эшселәре забастовка башлағандар. Был забастовкала 65 мең кеше ҡатнаша.

Яуаплы редактор F. F. FАФАРОВ.

Кирәй Мәргән

Комсорг һайлағанда

(„Нарыш тауы итәгендә" тигән повестән)

Буровойҙа айырым комсомол ойошмаһы төҙөргә булдылар. Төҙөҙ горкомолдан бер ҡыҙ килеп комсомолецтәрҙең исемлеген алып китте. Шунан горкомол секретаре Сәлмән менән Моратты икеһен саҡыртты ла, ойошмаһың эшен нисек ҡорорға кәрәклеге тураһында һөйләшеп, һорашып, кәңәш итеп алды.

— Һеҙгә эшләргә лә кәрәк, уҡырға ла, — ул үҙенең һуңғы һүҙен әле Сәлмәнгә, әле Моратҡа ҡарап әйтте, — яҡшы эшләргә һәм яҡшы уҡырға. Понимаете, һеҙ бөтә яҡлап алда булырға тейешһегеҙ. Башҡалар һеҙгә ҡарап, үрнәк алһындар. Шулаймы?

Былар өсөн күптән билгеле булған нәмә тураһында һөйләүенә һәм шул уҡ һүҙҙәрҙе улар үҙҙәре лә комсомолецтәр алдында күп тапҡырҙар ҡабатлаған булыуҙарына ҡарамаҫтан, секретарҙең телмәр һымаҡ яңғыратҡан һүҙҙәрен улар икеһе лә оҡшаттылар. Комсомол эшендә күп ҡайнаған йәштәрҙә була торған дәрт, янып күрәләр улар секретарҙа. Һүҙҙәрен тигеҙ түгел, кәштәләрҙе индерә торған тауышын, ошо тауышы менән ялҡынлы ита белеүен, ҡулдарын йәштә һәм ҡаушамай тота белеүен дә оҡшаттылар. Ғәҙәттә һәр бер оҫшаған кешеһенән үҙе өсөн ниндәй ҙә булһа ҡыҙыҡлы деталь тотоп алырға өйрәнгән Сәлмән, секретарҙең үҙ тауышын, ҡараш урынына күтәреп, кәрәк урында төшөрөп ебәреп һөйләүенә иғтибар итте. Һәр бер һүҙҙе уның әйтәм тип ауыҙ эсенән ҡабатлап ултыра торғас, ул секретарға әйәреп, ҡысҡырып ебәрә яҙҙы.

— Комсорг итеп һайларлыҡ кеше табылыр, тип уйлайым, — тине секретарь йылмайып, уның был йылмайыуы «беҙҙәге комсомолецтәр ҡайһыһы ғына һайланһа ла эште алып бара инде» тигән мәғәнәне аңлата ине, — һайланған иптәшкә ярҙам итергә кәрәк. Аңлашылмаған нәмәләр килеп сыҡһа туп-тура үҙемә килерһегеҙ.

— Комсорг булырлыҡ егеттәр бар, — тине, Сәлмән үҙе шул саҡ «Моратты һайлағанда әйбәт булыр» тип уйлап ҡуйҙы.

— Табылыр, табылмай ни, — тип Морат та һүҙгә ҡушылды. Сәлмән менән аралары боҙолошоп киткән булыуына ҡарамаҫтан, ул үҙе комсорг итеп Сәлмәнде һайларға кәрәк тапты.

Шунан егеттәр секретарҙең ҡулын ҡыҫып горкомолдан сығып киттеләр. Юл буйына һөйләшмәй барҙылар. Айырылыр ваҡыт еткәс кенә Сәлмән өндәшергә булды.

— Иртәгә, ни, йыйылырбыҙ инде. Былай булғас.

— Йыйылырбыҙ, — Морат Сәлмәнгә ҡарамай ғына яуап бирҙе һәм бының менән ул әле ике араларағы мәсьәлә сиселмәгәнлеген, эш хаҡына ғына бер аҙ сигенеү яһауын белдерҙе...

Өс вахтала эшләүсе комсомолецтәрҙе бер юлы йыйнау мөмкин булмағанлыҡтан, улар йыйылышты ял көнөндә үткәрҙеләр.

Комсомолецтәр йыйылып бөткәс тә Сәлмән ҡәләм менән ҡағыҙ алып үҙе регистрация яһаны һәм, бөтәһе лә ҡалмай килгәнен күргәс, йыйылышты асып ебәрҙе, үҙе шул эштәрҙе башҡарҙы һәм аҙаҡ үкенеп ҡуйҙы. Ысынлап та. Ни өсөн регистрация алыуҙы башҡа берәүгә ҡушмаҫҡа ине лә, ни өсөн йыйылышты башҡа берәй комсомолецтән была, әйтәйек, Морат йәки Мәрйәмдән астырмаҫҡа? Улар Сәлмәндән ҡайһы ерҙәре менән кәм? Етмәһә тағы «үҙе комсорг булырға тырыша, ахыры» тип ҡуйыуҙары бар. Бына бит ул, бөтә эшкә үҙең тығылып барыу нишләтә. Ҡайһы саҡта шулай насар булып күренеүе лә бар икән шул. Уйлабыраҡ, башҡа егеттәргә лә юл ҡуйыбыраҡ эшләргә кәрәк.

Сәлмән йыйылышты асҡанда ла, председатель менән секретарь һайлағанда ла ана шуларҙы уйланы. Башында ошондай уйҙар сыбалып тороуы арҡаһында, ул яңылышып Мәрйәмдең фамилияһын бутап, ҫерьез йөҙ менән ултырыусы егеттәрҙең йөҙөндә йылмайыу уятты. Үҙе тағы тиҙ генә һиҙеп алып, хатаһын төҙәтте. Ләкин шунда уҡ уның битенә ҡыҙыллыҡ йүгереп үтте. Ул инде тәүге минуттарҙа булған ныҡлылығын, ышанысын юғалта төштө, бер аҙ ҡаушап ҡалды. Был хәл үҙе эртынан тағы икенсе төрлө уй алып килде: «үҙе тығылып бара, ә үҙе булдыра алмай, тип әйтерҙәр әле».

Эште тиҙ генә, ошо минутта уҡ, төҙәтеп ебәрергә кәрәк ине. Һәм Сәлмән шулай эшләне лә. Ул, әрһеҙ сәбәп көйөк, үҙ әйләнәһендә буталып йөрөүсе бөтә уйҙарҙы ҡырҡа рәүештә этәреп ебәрҙе лә, түшәмгә ҡарап бөтә фекерҙе бер нөктәгә туплағарға тырышты.

Ярты минут үтмәне, ул инде нормаль хәлгә ҡайтты һәм тауышын бер аҙ көсәйтә төшөп, дауам итте.

— Председатель менән секретарь һайларға кәрәк, — тине һәм шул һөйләмдең алдына «йыйылышты алып барыу өсөн беҙгә» тигән һүҙҙәрҙе лә ҡушмауына үкенеп ҡуйҙы.

— Үҙең генә бул да ҡуй, — тине берәү.

— Нисек инде мин үҙем генә булайым? Был йыйылыш эше. Йыйылыш кемде һайлай, шулар буласаҡ.

— Сөләймәнов!

— Миңнеғолов!

— Тағы кемдәр?

— Етер.

— Юҡ, иптәштәр, тағы берәүҙе күрһәтегеҙ. Сөнки мин үҙемдең кандидатураны алырға тейешмен. Йәғни отвод бирәм. Сөнки горкомол секретаре миңә һүҙ әйтергә ҡушты. Аңлашыламы?

Председатель итеп Моратты ҡуйҙылар, секретарь — Мәрйәм булды. Һүҙ тағы Сәлмәнгә бирелде.

— Беҙҙең бурыс: яҡшы эшләргә һәм уҡырға, — тип китте ул тап горкомол секретаре әйтеп ебәргән һүҙҙәрҙе ҡабатланы. Үҙе шул саҡ Мәрйәмгә ҡарап ҡуйҙы һәм секретарҙең «уҡырға» һүҙенә ныҡ ҡына баҫым яһап әйтеүен хәтерләне.

Ул оҙаҡ һөйләмәне, ләкин телмәре йөкмәткеле сыҡты. Әлбиттә, был юлы инде, горкомол секретаренән ҡабул иткән яңылыҡты ҡулланмай ҡалманы. Кәрәк ерҙә тауышын көсәйтеп ебәрҙе, кәрәк ерҙә, оҫта докладсылар кеүек, әкренәйтеп ҡуйҙы. Яҡшы һөйләй белә башлауына ҡәнәғәтләнеп, урынына ултырҙы.

— Хәҙер икенсе мәсьәләгә күсәбеҙ, — тине председатель, — комсорг һайлау.

Ни өсөндер, бөтәһе лә бер тауыштан Сәлмәнде күрһәттеләр. Бер нисә егет тороп һөйләне. Улар Сәлмәндең яҡшы яҡтарын тезеп сыҡтылар. Шунан, уларға ҡушылып, Мәрйәм бер-ике һүҙ әйтте. Тик Морат ҡына бер һүҙ ҙә өндәшмәне. Йыйылышты алып барыу менән мауығыпмы, Сәлмән менән ике араларағы аңлашылмау хәл ителмәгәнгәме, ул кандидатура буйынса һөйләмәне. Шул көйө үткәреп ебәрҙе.

Әгәр үҙе тураһында бер һүҙ ҙә әйтмәгән булһалар, үҙен күрһәтмәгән булһалар, Сәлмән, бәлки, аптырап ҡалыр ине. Ундай хәл килеп сыға ҡалһа, Сәлмән үҙен ғәйепләгән булыр ине. Иптәштәренең ышанысы булмауына үкенгән булыр ине. Ләкин бөтәһенең дә былай бер тауыштан уның кандидатураһын яҡлап сығыуҙары Сәлмәнде ныҡ ҡына уйланырға мәжбүр итте. Ни өсөн шулай? Ни өсөн уны ғына күрһәттеләр ҙә, гел маҡтап сыҡтылар? Дөрөҫөн әйткәндә, бәлки, Сәлмән комсорг булып эшләү тураһында үҙе лә уйлап ҡуйғаны барҙыр. Ләкин быны ул маҡсат итеп ҡуймаған. Әгәр ошонан Морат йәки Мәрйәм һайланһа, ул ысын күңеленән шат булыр ине. Хатта эштәрендә ҡулынан килгән бөтә ярҙамды күрһәтер ине.

Сәлмән уйланып ултырҙы, егеттәр уның кандидатураһын һайлау исемлегенә ҡуйыу өсөн тауыш бирҙеләр.

Бер генә кире ҡағыусы ла булманы, хатта Сәлмән үҙе лә ризалашмай торманы, үҙ кандидатураһын алдырманы. «Бары бер һайларҙар инде, — тип уйланы ул, — ҡаршылыҡ тороу уңайһыҙ. Ә унан һуң, юрамал ризалашмай маташҡан була, тип уйлауҙары ла бар бит әле».

Тауыштарҙы иҫәпләү комиссияһы ун комсомолецтан туғыҙы Сәлмән кандидатураһына тауыш биргәнлеген иғлан итте. Бюллетендәрҙең береһе һыҙылғайны. Быны Сәлмән үҙе эшләгән икәнен бөтәһе лә аңланылар һәм йылмайып уға ҡарап ҡуйҙылар.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН"
газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре, газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.

Газетаға район почта бүлектәренән һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Н 01958 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тираж 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫЗЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл

№ 99 (8199)

21 МАЙ

шәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ВЦСПС секретариатында (1-се бит).
Советтәр Союзында (1-се бит).
Сәсеү эшен һуңлатыу — урожайҙы кәметә. (1-се бит).
Партия тормошо. — Солтан Ғирфанов. — Партия ойошмаһы колхоз хужалығын күтәреү өсөн көрәштә. (2-се бит).
Ф. И. Пустарнаков. — Трактор бригадаларында политик-тәрбиә эштәрен без нисек ойоштораҙыҡ? (2-се бит).
Ә. Йомағужин. — В. И. Лениндең ике томлыҡ һайланма әҫәрҙәренең беренсе томы. (2-се бит).
ТАСС белдереүе — (2-се бит).
Профсоюздың Өфө ҡала активы йыйылышы. (2-се бит).
Фәнни-тәжрибә эштәрен киң йәйелдерәйек һәм алдынғы тәжрибәләрҙе барлыҡ колхоздарға таратайыҡ! (3-сө бит).
Экзамендарҙы һәм һынауҙарҙы уңышлы үткәреп, Ватаныбыҙҙы шатландырайыҡ! (4-се бит).
Ғ. Ибраһимов. — Йәш мичуринсылар. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Мәктәптәрҙә экзамендар һәм һынауҙарҙы өлгөлө үткәрәйек!

Быйыл республикабыҙ мәктәптәрендә йыл экзамендар һәм һынауҙар башланды. Йөҙләгән балалар урта мәктәпте тамамлайҙар һәм өлгөргәнлек аттестаттары алалар. Мәктәпте тамамлау экзамендары һәм һынауҙар — дөйөм государство әһәмиәтле бик ҙур һәм мөһим эш. Был көндәрҙә совет мәктәбе йыл буйынса үткәрелгән көсөркәнешле эшенә халыҡ илебеҙ алдында отчет бирә.

Экзамендарҙы һәм һынауҙарҙы укыусылар һәм уҡытыусылар коллективтәре ентекле әҙерлек менән ҡаршыланылар. Улар был эштең мөһимлеген бөтә серьезлығын дөрөҫ аңланылар. Был эште уңышлы үткәреү өсөн күпселек мәктәптәрҙә әҙерлек эштәре күптән уҡ башланғайны, ә дүртенсе сирек ниндә уҡыусыларҙың йыл буйына алған белемдәрен нығытыуға ҙур иғтибар бирҙе. Уҡыу материалын ҡабатлау өсөн ярҙамға тын бүлмәләр ойошторолдо. Улар китаптар, дәреслектәр, карталар һәм күргәҙмә материалдар менән йыһазландырылдылар. Уҡытыусылар өҫтәмә занятиелар, консультациялар, лекциялар, экскурсиялар уҙғарҙылар. Һәр бер мәктәптә экзамендарҙа һәм һынауҙарға әҙерлек бурыстары тураһында ата-әсәләр йыйылыштары үткәрелде. Ошо саралар һөҙөмтәһендә бөтә уҡыусылар барлыҡ общественностең иғтибары менән солғанып алынғандар һәм экзамендарҙы уңышлы үтәү өсөн бөтә шарттар тыуҙырылды.

II съезд ҡарарҙары менән ҡоралланған комсомол ойошмалары был мактаулы эштә күренекле роль уйнанылар һәм практик ярҙам иттеләр. Был эште әҙерлектә экзамендар һәм һынауҙар көндәрендә тик дөрөҫ файҙалана белергә генә кәрәк.

Иң төҙә уҡытыусы иптәштәр һәм комиссия члендәре балаларҙың белемдәрен дөрөҫ баһалау мәсьәләһен нык иҫтә тоторға тейештәр. Уҡыусыларҙың белемдәрен тикшереү мәктәп программаһына ярашлы рәүештә үткәрелергә тейеш, ә уҡыусы программа буйынса һорауға дөрөҫ, тулы һәм *уйлап биреүгә өлгәшһен. Балаларҙың белемдәрен тикшереү* тыныс һәм ғәҙәти обстановкала үтһен, һәр бер уҡыусыла үҙ белеменә һәм экзамендың һәм һынауҙың уңышлы үтәсәгенә ышаныс булһын. Бына шул ваҡытта ғына, һис шикһеҙ, экзамендарҙы тейешле юғарылыкта уҙғарыу мөмкинлеге тәьмин ителәсәк.

Быйыл Башкортостан мәктәптәрендә 120 меңдән артыҡ уҡыусы мәктәпте тамамлау экзамены тотасаҡ һәм 110 меңгә яҡын бала бер кластан икенсе класҡа күсеү өсөн һынау үтәсәк. Уҡытыусылар һәм мәғариф органдары работниктәре 4-се, 7-се һәм 10-сы кластарҙы тамамлаусыларға айырыуса иғтибар бирергә тейештәр. 4-се класс уҡыусылары үҙҙәренең тормоштарында иң беренсе тапҡыр экзамен комиссияһы алдына баҫалар. Уларға был яуаплы эште теүәл итеп, тыныс ҡына ерөнә еткәреүҙә ярҙам итеү — уҡытыусыларҙың почетлы бурысы булып тора.

Ә 10-сы класты тамамлаусылар өлгөргәнлек аттестаттарына экзамен бирәләр. Улар, урта мәктәпте тамамлап, тормошҡа путевка алалар. Уларҙың күпселеге уҡыуҙарын артабан дауам иттерер, ә икенселәре промышленность предприятиеларында, колхоздарҙа, совет учреждениеларында эшләй башлар, илебеҙҙә коммунизм төҙөүҙә тырышлыҡ... (?) тиҙләтеүселәр сафына баҫыр. Был иптәштәргә экзамендар осоронда айырыуса ҙур ярҙам һәм иғтибар талап ителә. Мәктәптең партия, комсомол һәм профсоюз ойошмалары, ата-әсәләр экзамендар мәлендә был балаларға тейешле ярҙам күрһәтеүҙе үҙҙәренең төп бурыстары итеп иҫәпләргә һәм үҙҙәрен дә был мөһим эш өсөн ҙур яуаплылыҡ һиҙергә тейештәр.

Партиябыҙ һәм Совет хөкүмәте, иптәш Сталин үҙе мәктәп, уҡыусы балалар һәм уларҙың ҡәҙерле уҡытыусылары тураһында даими рәүештә аталарса хәстәрлек күрәләр, уҡытыусыларҙың йәш быуынды коммунизм рухында, совет патриотизмы рухында, Тыуған Ватанға тәрән бирелгәнлек рухында тәрбиәләү эшенә һалған хеҙмәттәрен юғары баһалайҙар.

Хәҙер республикабыҙҙың барлыҡ мәктәптәрендә лә экзамендар һәм һынауҙар бара. Был эш бөтә общественностең иғтибарын үҙенә йәлеп итә. Уҡыу йылын уңышлы тамамлау — совет халҡының ғорурлығы ул. Шуның менән бергә совет общественносе яңы, 1949—1950 уҡыу йылына әҙерлек эшен дә онотмай, мәктәпкә ярҙам итә.

Экзамендарҙы һәм һынауҙарҙы уңышлы үткәреү — йәштәребеҙҙең белемгә ынтылыуҙарын һәм уҡытыусыларыбыҙҙың үҙ эштәренә бирелгәнлектәрен тағы ла бер тапҡыр демонстрациялау булыр.

Ҡәҙерле уҡыусылар һәм уҡытыусы иптәштәр, һеҙгә уңыштар теләйбеҙ.

Сәсеү эшен һуңлатыу—урожайҙы кәметә

☆☆☆ ☆☆☆ ☆☆☆

Барлыҡ көстәрҙе сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауға туплайыҡ һәм һәр бер колхоздың планын арттырып үтәүенә өлгәшәйек!

Ҡарлыман МТС-ы колхоздар менән төҙөгән договорҙы өҙә

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы үҙенең «Республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеү эштәрен ойоштороу һәм үткәреүҙәге етешһеҙлектәр тураһында» сығарған ҡарарында ҡайһы бер райондарҙың һәм шул иҫәптән Ҡырмыҫҡалы районының яҙғы баҫыу эштәрен һуңлап башлауын һәм уны ҡыҫҡа срокта үткәреү буйынса саралар күрмәүен билдәләп үткәйне.

Ләкин Ҡарлыман МТС-ының етәкселәре һәм ул хеҙмәтләндергән колхоздарҙың председателдәре ВКП(б) Өлкә Комитетының был мөһим күрһәтмәһенән үҙҙәренә тейешле һығымта яһамағандар. Яҙғы сәсеү эштәрен ҡыҫҡа срокта, юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн һаман да большевистик көрәш алып барылмай.

Машина-трактор паркының хеҙмәт етештереүсәнлеге бик түбән. Тракторсстар смена нормаларын үтәмәйҙәр. Быны дөрөҫләү өсөн МТС-тың «Иҙел» колхозын хеҙмәтләндергән иптәш Ишкыуатов трактор бригадаһының һуңғы бер аҙна ваҡыт эсендә башкарған эшен күрһәтеү ҙә етә. НАТИ тракторында эшләүсе Ибраһим Асфандияров һәм Хәйбулла Ядгаров иптәштәр яҙғы баҫыу эштәренең беренсе көндәренән бирле заданиеләрен систематик рәүештә үтәмәй килә(ләр). ХТЗ—НАТИ тракторы 18 майға тиклем смена заданиеһен яртылаш та үтәмәне. Был хәл һаман да дауам итә.

Был бригадағы «У—2» тракторы бөтөнләй эшләмәй, тип әйтерлек. Ул 1 аҙна буйына ни бары 6—7 гектар ер эшкәрткән. Был тракторҙың магнитоһы төҙөк түгел. Ләкин тракторист Ишморатов машинаны төҙәтеп ходҡа ебәреү сараһын күреү урынына, үҙ ваҡытын төшкә тиклем баҫыуҙа йоҡлап уҙғара. Шул уҡ трактор менән икенсе сменала эшләүсе Хәсәнов та эшкә һуңлап сыға. Ләкин үҙ эштәренә ғәфү ителмәслек рәүештә яуаһыҙ ҡарап, ҡиммәтле эш ваҡытын әрәм итеүсе был трактористтарға конкрет сара күрелмәй. Башҡа трактористар ҙа смена заданиеләрен систематик рәүештә үтәмәйҙәр. Был трактор бригадаһы яҙғы сәсеү эштәрен колхоз менән төҙөшкән договорҙа билдәләнгән срокта юғары сифатлы итеп үткәреү өсөн көрәш ойоштормаған.

Бында тик һуңғы көндәрҙә генә теп-гә смена ойошторолоп эшкә башланы. Ләкин икенсе сменала эшләүсе трактористтарҙың хеҙмәт етештереүсәнлеге бик түбән. Тракторист Хәйбулла Ятгаров ХТЗ—НАТИ тракторы менән 7,8 гектар урынына ни бары 4,55—5 гектар ғына ер һөрә.

Был трактор бригадаһында агротехника ҡағиҙәләрен тупаҫ рәүештә боҙоуға юл ҡуйылған. Сәскес машинаһының дискаһы ергә етерлек тиклем батмауы арҡаһында 6 — 7 гектар самаһы майҙанға сәселгән бойҙайҙың күбеһе күмелмәйенсә, ер өҫтөндә ятып ҡалған. Колхоздың агротехигы Нафиков һәм баҫыусылыҡ бригадаһының бригадиры Парлыбаев иптәштәр был ғәфү ителмәслек хәлгә килешеп ҡарайҙар һәм ер өҫтөндә ҡалған бойҙай орлоғон күмдереү өсөн ашығыс саралар күрмәнеләр. Шуныһы характерлы, МТС-тың өлкән агрономы иптәш Епикеева агротехника ҡағиҙәһен боҙоуға юл ҡуйылған был участкала үҙе булһа ла, ер өҫтөндә ҡалған орлоҡтарҙың шул көндә уҡ күмдерелеүен тәьмин итмәне, был эште икенсе бер кешегә тапшырып китеү менән генә ҡәнәғәтләнде.

МТС директоры иптәш Михайловтың раҫлауынса, «Политотдел» һәм «Берлек» колхоздарын хеҙмәтләндереүсе иптәш Ғәфүр Мостафин етәкселек иткән трактор бригадаһы был зонала иң алдынғы бригада һанала. Әгәр инде уның эш күрһәткестәрен тикшереп ҡараһаң, был фекерҙең дөрөҫ булмауын күрәһең. Бригадала 4 трактор бар (уның береһе яңы алынған «С—65» тракторы). Ләкин ошо көнгә тиклем бындағы трактористтарҙың күпселеге смена заданиеһен үтәмәйҙәр. Айырым тракторҙарҙың техник сәбәптәр менән сәғәттәр, хатта көндәр буйына эшләмәй ултырыу ваҡиғалары ла бар. Мәҫәлән, «С—65» тракторы моторы төҙөк булмау сәбәпле ике көн буйына эшләмәне. Унан һуңғы көндәрҙә лә эш һис ҡәнәғәтләнерлек түгел.

Тракторҙарҙың ватылып эшләмәй ултырыу ваҡиғалары башҡа бригадаларҙа ла йыш осрай. Ҡайһы бер трактористтарҙың эштә тәжрибәләре булмағанлыҡтан ҡайһы саҡта тракторҙарҙа булған бәләкәй генә дефекттарҙы лә үҙ алдарына төҙәтә алмайҙар. Тимәк, улар техник ярҙамға мохтаждар. Ләкин МТС етәкселәре трактор бригадаларын техник яҡтан хеҙмәтләндереүгә етерлек тиклем иғтибар бирмәйҙәр.

Тракторҙарҙың насар эшләүҙәрен техник сәбәптәргә генә ҡайтарып ҡалдырыу дөрөҫ булмаҫ ине. Баҫыу эштәренең аҡрын барыуы башлыса трактористтар араһында хеҙмәт дисциплинаһы түбән булыуында, машиналарҙың тулы ҡеүәтендә файҙаланылмауында. Миҫалға, «Ағиҙел» һәм «Үрнәк» колхоздарының баҫыуҙарында эшләүсе иптәш Әхмәтьянов трактор бригадаһын алырға була. Бында «С—80» тракторы менән эшләүсе иптәш Василий Сальмин тәүге аҙнала үҙенең смена нормаһын үтәй алмауын ерҙең «ауыр» булыуына һылтай ине. Ул хәҙер ҙә үҙенең нормаһын үтәмәй. Бындағы башҡа тракторҙар менән дә шундай уҡ хәл. Бригадир иптәш Әхмәтьянов тракторҙарҙың смена заданиеләрен үтәп һәм арттырып үтәп барыуҙарына өлгәшеү өсөн ныҡышмалы эш алып бармай. Был бригада игенселектең юғары культураһы бригадаһы исемен алыу өсөн ярышҡа формаль рәүештә генә ҡушылған, алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн ныҡлы көрәш алып барылмай.

Ҡарлыман МТС-ының директоры Михайлов һәм уның политик эштәр буйынса урынбаҫары Сафин иптәштәр сәсеүҙә килеп тыуған был тревогалы хәлдән ҡотолоу өсөн тракторҙарҙы файҙаланыуҙы тамырынан яҡшыртырға, бөтә бригадаларҙың да ике сменала эшләүҙәренә өлгәшергә, трактор бригадаларына етәкселекте ҡырҡа көсәйтергә бурыслылар. Ә хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы һәм ауыл хужалығы специалистәре трактор эштәрендә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙә, баҫыу эштәрен тиҙ арала уңышлы тамамлауҙа МТС-ҡа яҡындан тороп практик ярҙам күрһәтергә тейештәр.

И. Бикматов.

Ҡырмыҫҡалы районы, Ҡарлыман МТС-ы.

Әлшәй совхозы коллективының уңыштары

Әлшәй бөртөклө ашлыҡ совхозы коллективы 7.562 гектар майҙанда сәсеү планын 12 көн элек үтәп сыҡты.

Тракторсылар баҫыу эштәрендә көнәтөнә арыу-талыуҙы белмәйенсә эшләп, стахановсы хеҙмәт өлгөләре күрһәттеләр.

Бында смена нормаһын үтәү һәр бер тракторист өсөн закон булып тора. Һәр көндә ике-өс норма бирeү массовый төҫ алды. Мәҫәлән, тракторист иптәш Николай Кардаполов, Андрей Шевелуп тракторҙарына 5-әр сәскес тағып, үҙ сменаларында һәр көндә 205—210-ар гектар ашлыҡ сәстеләр. Улар менән ярышыусы Тимер Хисмәтуллин дә социалистик ярышта һәр ваҡытта алда барҙы. Ул үҙ сменаһында 190—200-әр гектар ашлыҡ сәсте. Тракторист иптәш Ғибәйҙулла Әбсәләмов «С—80» тракторында смена һайын яҡшы сифатлы итеп 30—31 гектар ер һөрҙө.

Хәҙер совхоздағы бөтә трактор паркы пар һөрөүгә ҡушылды. Быйыл совхоз бөтәһе 3.200 гектар майҙанда пар һөрөү үткәрергә тейеш. Тәүге биш көндә бында 700 гектарҙан артыҡ майҙанда ер һөрөлдө. Совхоз коллективы пар һөрөү планын 25 майға үтәү өсөн көрәшә.

Ә. Әхмәтьянов, И. Новоселов.

Сәсеү агротехник срокта үтәлде

Ҡандра районы «Өс ҡайын» колхозы члендәре баҫыу эштәрендә ҙур ойошҡанлыҡ күрһәтәләр. Баҫыуҙа эш бер ҡараңғынан икенсе ҡараңғыға тиклем бер туҡтауһыҙ дауам итә.

Сәсеүселәрҙән Ғ. Ғатин, Ә. Хәсмәтдинов иптәштәр көн һайын 4—5 гектар урынына 6—6,5 гектар ашлыҡ сәсәләр.

Был колхозға иртә культуралар сәсеүҙе районда беренсе булып тамамлаған өсөн ВКП(б) райкомының һәм район Советының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды. Колхозсылар һуңғы культуралар сәсеүҙе лә районда беренсе булып тамамлау өсөн көрәшәләр.

Ғ. Ғәзизуллина.

ВЦСПС секретариатында

1949 йыл өсөн коллектив договорҙар төҙөү йомғаҡтары тураһында

ВЦСПС секретариаты 1949 йылға коллектив договорҙар төҙөү тураһындағы мәсьәләне ҡараны һәм был договорҙарҙы төҙөү предприятие эшселәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең актив ҡатнашлығында үтте, тип билдәләне.

Коллектив договорҙар төҙөү осоронда үткәрелгән массовый-политик эш производстволағы етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләүҙе киң йәйелдереүгә булышлыҡ итте, йыллыҡ планды һәм дөйөм алғанда биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярыштың яңы күтәрелешен тыуҙырҙы.

1949 йылға бөтәһе 46 мең коллектив договор төҙөлдө.

Коллектив договорҙарҙың проекттарын тикшереүгә арналған йыйылыштарҙа һәм конференцияларҙа эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең дөйөм һанының 85 — 90 проценты ҡатнашты, бер миллионға яҡын тәҡдим индерелде. Индерелгән тәҡдимдәрҙең дөйөм һанының 71 проценттан артығыраҡы предприятиеларҙың администрациялары тарафынан тормошҡа ашырыу өсөн ҡабул ителде.

ВЦСПС секретариаты профсоюздың үҙәк, республикан, өлкә һәм фабрика-заводтар комитеттәренә предприятиеларҙа коллектив договорҙарҙың үтәлеүен тикшереү өсөн систематик контроль ойошторорға, торлаҡ һәм культура-тормош биналары төҙөүгә, уларҙы төҙөлеш материалдары, транспорт средстволары, эшсе көстәре менән тәьмин итеүгә айырыуса иғтибар итергә, коллектив договорҙарҙың үтәлеүе тураһындағы мәсьәләләрҙе регуляр рәүештә тикшерә барырға, коллектив договорҙар буйынса булған бөтә йөкләмәләрҙең билдәләнгән срокта бер һүҙһеҙ үтәлеүен предприятие етәкселәренән талап итергә тәҡдим итте.

Профсоюздарҙың Үҙәк Комитеттәре предприятиеларҙа коллектив договорҙарҙың үтәлешен квартал һайын массовый рәүештә тикшереүҙе тәьмин итергә тейешләләр.

(ТАСС).

Мәскәүгә Венгрия делегацияһының килеүе

19 майҙа Мәскәүгә Венгрия Промышленность Күргәҙмәһенең асылыуына Венгрияның Сауҙа һәм кооперация Министры Ронаи Шандор әфәнде етәкселегендә Венгрия делегацияһы килде.

Аэродромда делегацияны: СССР Тышҡы Сауҙа Министры урынбаҫары ... Б. Ф. Константинов, Бөтә Союз Сауҙа Палатаһы Президиумы Председателе М. В. Нестеров, СССР-ҙың Венгриялағы Сауҙа Вәкиле урынбаҫары В. И. Клочек һәм СССР-ҙың Тышҡы Сауҙа Министерствоһының Протоколдар Бүлеге Начальниге Н. И. Кузьминский ҡаршы алды.

Делегацияны шулай уҡ Венгрияның СССР-ҙағы Ғәҙәттән тыш һәм Тулы хоҡуҡлы Посолы Э. Мольнар әфәнде һәм Венгрияның Мәскәүҙәге посольствоһы члендәре лә ҡаршы алдылар. (ТАСС).

Икенсе квартал планын үтәү алдында

ОКТЯБРЬСКИЙ. Туймазы территориаль төҙөлөш тресының предприятиелары йылдың икенсе квартал планын ваҡытынан күп көнө үҫештәргә өлгәштеләр. Икенсе номерлы төҙөлөш управлениеһе коллективы айлыҡ планды 125—130 процентҡа үтәп килә.

Балта оҫтаһы иптәш Кудрявцев көн һайын 3 норма үтәй. Шулай уҡ Шихомеров, Пяткребков, Гәрәев, Батталов иптәштәр ҙә үҙ нормаларын 200 проценттан арттырып үтәйҙәр. Ер ҡаҙыусыларҙың, молярҙарҙың, ташсыларҙың хеҙмәт күрһәткестәре юғары.

Төҙөлөш управлениеһе хәҙер икенсе квартал планын үтәү алдында тора.

Е. Еремина.

Советтәр Союзында

Һүрәттә: Мәскәүҙә Котельнический яр буйында 17 ҡатлы торлаҡ йорттоң перспективаһы. Проекттың авторҙары Д. Н. Чечулин һәм А. К. Ростковский.

ТАСС фотохроникаһы.

Белоруссия ССР-ы колхоздары һәм крәҫтиән хужалыҡтары башаҡлы культуралар һәм күк-һағыҙ сәсеү планын үтәнеләр

МИНСК. (ТАСС). 1949 йылдың 15 майына Белоруссия ССР-ы колхоздары һәм крәҫтиән хужалыҡтары башаҡлы культуралар сәсеү планын 100,8 процентҡа үтәнеләр. Яҙғы бойҙай сәсеү майҙаны үҫте. Сәсеү үҙған йылға ҡарағанда 15 көнгә алда тамамланды.

Үҙған йылға сағыштырып ҡарағанда, теҙмә сәскестәр менән сәсеү майҙаны ике тапҡырға артты, бөтә сәсеүлектең өстән ике өлөшө туңға һөрөлгән ергә сәселде. Колхоздар һәм крәҫтиән хужалыҡтары, юғары урожай өсөн көрәшеп, өҫтәмә аҙыҡландырыуҙы һәм ужым ашлыҡтарын тырматыуҙы киң ҡулландылар. Өҫтәмә аҙыҡландырыу планы 160 процентҡа, ужым ашлыҡтарын тырматыу планы, үҙған йылға ҡарағанда, 160 мең гектарға артыҡ үтәлде.

Сәсеүлектәргә урындағы һәм минераль ашламалар, 1948 йылға ҡарағанда, байтаҡ күп индерелде.

(ТАСС).

Уҡыу-уҡытыу буйынса яңы күргәҙмә пособиелар

Россия Федерацияһындағы мәктәптәр һәм педагогия уҡыу йорттары яңы уҡыу йылына 379 төрлө исемле приборҙар һәм уҡыу-уҡытыу буйынса күргәҙмә пособиелар аласаҡтар. Улар араһында рус ғалиме Ленцтең ҡағиҙәләрен күрһәтеүсе прибор, электротехника буйынса 25 тәжрибә күрһәтеүсе электроконструктор һәм башҡалар бар. Күпселек мәктәптәргә планетарийлар өсөн оборудованиелар ебәрелде. Уның ярҙамында класта йондоҙҙар күрһәтеләсәк.

Главучтехпром биология фәненән уҡыу-уҡытыу буйынса яңы пособиелар төҙөүгә айырыуса иғтибар итә. Йәшелсәләрҙең һәм фрукттарҙың Мичурин сорттары гибридтәренең муляже әҙерләнде. Мичурин фәненең тәжрибәһен популярлаштырыусы 12 серияла диапозитивтар эшләп сығарылды һәм мәктәптәргә оҙатылды. (ТАСС).

Нефтселәрҙең балаларына йәйге ял

Июнь айының урталарында нефтселәрҙең балалар баҡсаһында һәм балалар йорттарында тәрбиәләнеүсе 20 меңдән артыҡ балалары йәй диңгеҙ буйҙарында, Кавказ тауҙарында, Волгала һәм илебеҙҙең башҡа мөйөштәрендә ял итәсәктәр.

Баку нефтселәре балаларының йәйге ялы яҡшы ойошторола. Каспий диңгеҙе яр буйында балалар өсөн тәрәкләндерелгән уварлаған дача билдәләнә. Төркмәнстан нефтселәренең балалары үҙҙәренең ялдарын йәшелсәләр һәм фрукттар күп булыу яғынан дан тотҡан райондарҙа үткәрәсәктәр. «Башнефть» берекмәһе мәктәп йәшенә тиклем булған балаларҙы Ағиҙел йылғаһының иң матур урындарына алып сығасаҡ.

СССР нефть промышленносы Министерствоһы быйыл балаларҙың йәйге ялын ойоштороу өсөн бөтәһе 11 миллион һум аҡса бүлде. (ТАСС).

Партия тормошо

Партия ойошмаһы колхоз хужалығын күтәреү өсөн көрәшә

Коммунистең урыны колхоз производствоһының хәл иткес участкаһында — бригадала, звенола һәм малсылыҡ фермаһында булырға тейеш. Беҙҙең партия ойошмаһы үҙенең коммунистарын ошо принциптан сығып колхоздың иң яуаплы эш участкаларына беркетте. Был эш методы колхоз производствоһын күтәреүҙә хәл иткес роль уйнаны.

Колхоздың малсылыҡ фермаһы һан яғынан да, продуктивлеген күтәреү яғынан да бик ҙур. Унда мөдир булып хәҙер 3 йыл инде коммунист Хәбибъянов, ферманың учетчигы булып Мөхәмәтъянова иптәштәр эшләйҙәр. Уларҙың общественный малсылыҡты үҫтереүҙә намыҫлы хеҙмәт итеүҙәре, малсылыҡты үрсетеү һәм уның продуктивлеген күтәреү планын арттырып үтәүгә мөмкинселек бирҙе.

Был уңышлыҡтар үҙе генә килмәне. Партия ойошмаһының малсылыҡты үҫтереү эшенә көндәлек хәстәрлек итеүе — ирешелгән уңыштарҙың нигеҙе булды. СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы» ҡарары ферма работниктары араһында киң отклик тапты. Ҡарарҙы өйрәнгәндән һуң һарыҡ ҡараусы Таңһылыу Денисламова иптәш һәр бер һарыҡтан 2,4 килограмм урынына 3,1 килограмм йөн алырға, үҙе хеҙмәтләндергән 140 баш һарыҡтан 200 баш бәрәс алып үҫтерергә йөкләмә алды.

— Коммунистарҙан беҙ ҙә ҡалышмабыҙ, — тинеләр һыйыр һауыусы Ғәйсина һәм Нуриева иптәштәр. Улар һәр бер һыйырҙан 1300 литр һөт урынына 1400 — 1500-әр литр алырға, 12 һыйырҙан 12 быҙау алып үҫтерергә һүҙ бирҙеләр.

Йөкләмә алыу — уңыш тәьмин ителде тигән һүҙ түгел әле. Партия ойошмаһы алынған йөкләмәләрҙең үтәлешен систематик рәүештә тикшереүгә ойошторо. Һәр ике ай һайын ферма мөдире Хәбибъянов иптәштең партия йыйылышында йәки бюро ултырышында информацияһы тыңланыла. Был эш методы алған йөкләмәләрҙе намыҫ менән үтәүҙә этәргес көс булып тора.

Игенселектең культураһын күтәреү һәм агротехник сараларын тулыһынса үткәреү юғары урожайҙың нигеҙе ул. Хужалыҡты күтәреүҙең был мөһим мәсьәләләре колхоз коммунистарының иғтибар үҙәгендә тора.

Февралдең тәүге яртыһында колхоз ҡышҡы агротехник саралар комплексен үтәүҙә һиҙелерлек артта ҡалды. Был мәсьәлә партия ойошмаһының йыйылышында тикшерелде. Унда коммунистарҙан бөтә көсөн агротехник саралар планын үтәүгә туплауға, тип ҡарар сығарылды. Йыйылыш баҫыусылыҡ бригадаларына ҡышҡы агротехник сараларын үткәреүҙә ярҙам итеү өсөн коммунистарҙан Әхмәтдинов, Әхмәдуллин, Йосопов һәм Заһиров иптәштәрҙе беркетте. Уларҙың әүҙем эшләүе, колхозсылар араһында агротехниканың әһәмиәте тураһында агит-массовый эште киң йәйеп ебәреүҙәре һөҙөмтәһендә, колхоз ҡыҫҡа срок эсендә был кәмселекте еңеп сығыуға өлгәште.

Партия ойошмаһының йыйылыштарында колхоз председателенең, бригадирҙарҙың һәм звеноводтарҙың информацияһы тыңлана. Уларҙың етешһеҙлектәре тәнҡитләнә һәм практик ярҙам күрһәтелә. 10 мартта государство комиссияһы баҫыусылыҡ бригадаларының сәсеүгә әҙерлек эштәрен тикшерҙе. Партияһыҙ Мөхәррәмов иптәш етәкселек иткән бригадала яҙғы сәсеүгә әҙерлек әҙерлектә иҫәнлеге беленде. Партия ойошмаһы үҙенең асыҡ йыйылышында иптәш Мөхәррәмовтың информацияһын тыңланы. һәм бригадаға ярҙам итеү маҡсатында коммунистарҙан Хәкимъянов иптәште беркетте. 15 көндән һуң инде бригада яҙғы баҫыу эштәренә әҙерлекте тулыһынса тамамланы.

Ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәш партия ойошмаһының төп бурысы. Беҙҙең колхоздың коммунистары быны яҡшы аңлайҙар. Ойошма инициативаһы менән 5 кешенән торған ағас ултыртыу звеноһы төҙәлде. Былтыр көҙ үк ағас ултыртыу өсөн алты гектар ер һөрөлдө һәм ағас орлоҡтары әҙерләнде. Хәҙер ярты гектар майҙанда ағас питомниги үрсетелә. Быуаға ремонт яһалды. Был эштәрҙә бигерәк тә ВКП(б) члендары Ғәлиуллин, Йосопов, Әхмәдуллин, Заһиров иптәштәр әүҙем эшләнеләр.

Артелдә күп тармаҡлы итеп үҫтереү өсөн ярҙамсы хужалыҡтар ойошторорға кәрәк. Колхоз правлениеһы быйыл ҡымыҙ яһау, әйбнә табыу һәм яндырыу сараларын планлаштырҙы. Был эштә лә коммунистар авангардлыҡ ролен уйнап алдылар. Хәҙер беҙҙең колхоз мул урожайҙың нигеҙен һалды. Ирте культуралар сәсеүҙе юғары агротехник кимәлдә үтәне.

Хужалыҡ эштәре уңышының нигеҙе колхозсылар араһында политик-тәрбиә эшенең яҡшы ойошторолоуына бәйләнгән. Мин етәкселек иткән агитколлективта 16 агитатор иҫәпләнә. Уларҙың күпселеге коммунистар. Агитаторҙар колхозсылар массаһы араһында партия һәм ағымдағы темаларға бесәдәләр үткәрәләр. Агитаторҙар Ғәлиуллин, Латыпов, Зарипов, Хәкимъянов, Мөхәмәтъянов иптәштәр баҫыу эштәре башланғас уҡ бригадаларға күсмә библиотекалар менән сыҡтылар, ҡысҡырып газеталар уҡыуҙы, «боевой листоктар» сығарыуҙы ойошторҙолар.

Беҙҙең колхоз районда алдынғы хужалыҡтарҙан һанала. Артель хужалығын нығытыу һәм үҫтереү — ул хеҙмәт дисциплинаһының нығлыуына, етештереүсәнлектең юғары кимәлдә булыуына һәм хеҙмәттең социалистик ярыш менән алып барылыуына әҙмә-әҙ бәйләнгән. Беҙҙең колхоздың партия ойошмаһы колхоз хужалығын нығытыу һәм үҫтереү өсөн артель правлениеһына хеҙмәтте аныҡлап ойошторорға ярҙам итә. Коммунистар колхоз производствоһының алдынғы сафында баралар.

Солтан Ғирфанов.

Ҡыйғы районы, Киров исемендәге колхоз эргәһендәге тәүге партия ойошмаһы секретаре, Социалистик Хеҙмәт Геройы.

Трактор бригадаларында политик-тәрбиә эштәрен беҙ нисек ойошторҙоҡ

Яҙғы сәсеүгә сығыуҙан күп элек үк, беҙ механизаторҙар араһында политик-тәрбиә эштәрен хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуға, смена нормаларын үтәп барыуҙы тәьмин итеүгә, Ватаныбыҙ алдында, большевиктар партияһы алдында ҙур яуаплылыҡ тойғоһо тәрбиәләүгә йүнәлтеп ойошторҙоҡ.

Тракторҙар колхоз баҫыуҙарына сыҡҡас, политик-тәрбиә эштәрен алып барыу ҡатмарлашты. Был хәл беҙҙең алға оперативлеклекте көсәйтеү талабын ҡуйҙы.

Беҙ тәүге эште трактор бригадаларында, коммунистарҙың һаны етерлек булғанда, партия группалары төҙөүҙән башланыҡ. Был партия ойошмаһы эшенә ыңғай һөҙөмтәләргә килтерҙе. Бына партия группаһы ойошторолған Иван Руднев бригадаһында өс коммунист бар. Уларға партгруппаның махсус планы буйынса партия поручениелары бирелде. План бер айға һәм, айырым рәүештә, 10 көнгә төҙәлде. Планда хужалыҡ һәм политик темаларға бесәдәләр үткәреү, коммунистарҙың үҙҙәре эшләгән участкаларҙа өлгө күрһәтеүҙәре, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүҙә авангардлыҡ ролен күтәрергә тейешлектәре билдәләнгәйне. Бригада коммунистәре был бурыстарҙы большевистик серьезлыҡ менән ҡабул иттеләр.

Тәүге осорҙа, мәҫәлән, бригадир ярҙамсыһы Василий Руднев айырым трактористар эшендәге етешһеҙлектәргә — сей ҡалдырыуға, һай һөрөүгә, ваҡытты дөрөҫ файҙаланмауға килешеп ҡарау фактылары булғас та, был мәсьәлә партгруппаның махсус йыйылышында тикшерелде һәм коммунистарҙың үҙ эштәре өсөн яуаплылығы тураһында практик ҡарар ҡабул ителде. Тап бына шул сараларҙан һуң коммунистар инициативаһы буйынса яңы йөкләмә — Социалистик Хеҙмәт Геройы Алехин методы буйынса бригаданы юғары сифат бригадаһы итеү йөкләмәһе ҡабул ителде. Хәҙер бригадала хеҙмәт дисциплинаһы күтәрелде, эш сифаты яҡшырҙы, смена нормаларын бөтә трактористар ҙа арттырып үтәй башланылар.

Коммунист Иван Хлопотин бригадаһында ла хеҙмәт дисциплинаһын күтәреү, хеҙмәт етештереүсәнлеген арттырыу буйынса байтаҡ ҡына практик саралар үткәрелде. Был бригадала көндәлек агитация эшен яҡшыртыуҙа, трактористарҙың техник белем кимәлен камиллаштыреүҙә коммунист Хлопотин тарафынан ҙур эш башҡарылды. Үҙ ваҡытында уҙғарылған политик-тәрбиә эшенең һөҙөмтәһендә бригада Мәләүез райсоветының һәм ВКП(б) райкомының иң яҡшы трактор бригадаһына билдәләнгән күсмә Ҡыҙыл Байрағын үҙ ҡулында тота.

Коммунист Григорьев, Евченко бригадалары ла МТС-та социалистик ярышта алда баралар.

МТС партия ойошмаһының секретаре иптәш Соколов һәм мин үҙем алдынғы бригадаларҙағы эш тәжрибәһен һәм политик-тәрбиә эше тәжрибәһен тиҙ арала, шул көндә үк, бөтә бригадаларға ла таратыу өсөн барлыҡ средстволарҙы файҙаланабыҙ. Беренсенән, бригадаларға МТС-тың етәксе работниктарын — коммунистарҙы беркетеп ҡуйғайныҡ. Улар үҙҙәренең күберәк ваҡыттарын баҫыуҙа — практик эш барған урында үткәрәләр. Шуның өҫтәүенә һәр биш көнлөк һайын, кәрәк саҡта ике-өс көнгә, бер тапҡыр «боевой листоктар» сығарып, алдынғыларҙың эш тәжрибәһен популярлаштырабыҙ.

Юғарыла күрһәтелгәнсә, беҙҙең коммунист-механизаторҙар көндәлек эштең инициаторҙары, ойоштороусылары булып торалар.

Ф. И. Пустарнаков,

Мәләүез МТС директорының политик эш буйынса урынбаҫары.

ТАСС БЕЛДЕРЕҮЕ

Һуңғы көндәрҙә Американың, э унан ары башҡа сит ил газеталарында ла, бер яҡтан, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының Нью-Йорктағы Генеральный Ассамблеяһында СССР-ҙың вәкиле А. А. Громыко менән, икенсе яҡтан, АҠШ Государство Секретаре ярҙамсыһы Раск әфәнде һәм Великобританияның Государство Министры Макнил әфәнде араһында Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының Парижда буласаҡ сессияһы көн тәртибенә Греция мәсьәләһен индереү айҡанлы һөйләшеүҙәр булған, тигән хәбәрҙәр баҫылып сыҡты.

ТАСС был информацияның фактарға ярашлы түгел икәнлеген белдерергә кәрәк, тип иҫәпләй.

Ысынында эш түбәндәгеңсә булды:

Ошо йылдың 26 апрелендә Раск әфәнде һәм Макнил әфәнде А. А. Громыко менән осрашҡанда Греция илендә тыуған хәлде регулировать итеү һәм граждандар һуғышын туҡтатыу саралары тураһындағы мәсьәләне официаль булмаған рәүештә тикшерергә тәҡдим иттеләр.

Раск әфәнденең һәм Макнил әфәндеңең был тәҡдименә ҡаршы яуабында А. А. Громыко, әгәр ҙә Англия һәм Америка хөкүмәттәре Греция граждандар һуғышын туҡтатыу һәм тыныслыҡ урынлаштырыу эшендә ҡатнашырға Советтар Союзына тәҡдим итәләр икән, ул саҡта СССР был эштә ҡатнашыуҙан баш тартмай һәм Грециялағы хәлде регулировать итеү өсөн граждандар һуғышын туҡтатырға теләүҙәре тураһында Грецияның Ваҡытлы Демократик Хөкүмәтенең күптән түгел иғлан ителгән тыныслыҡ декларацияһын файҙаланырға кәрәк ине, тип белдерҙе.

Раск һәм Макнил әфәнделәренең Грециялағы хәлде нормаль төҫкә килтереү саралары тураһында Совет хөкүмәтенең ҡараштарын әйтеп биреү тураһындағы тәҡдимдәренә яуап биреп, А. А. Громыко был йәһәттә ҡабул ителеүе мөмкин булған саралар сифатында, а) державалар вәкилдәренең һуғышыусы тарафтарға һуғыш хәрәкәттәрен туҡтатырға саҡырып мөрәжәғәт итеүе, б) дөйөм амнистия иғлан итеү, в) Грецияла һайлауҙар үткәреү буйынса Грецияның юғары органына грек демократик круттарының Грецияла халыҡ-азатлыҡ хәрәкәтенә етәкселек итеүсе вәкилдәре лә индерелһен өсөн, парламентҡа дөйөм ирекле һайлауҙар иғлан итеү кәрәклектәрен күрһәтте. Шуның менән бергә, А. А. Громыко унан ары г) Греция һайлауҙарының дөрөҫ үткәрелеүен, СССР-ҙы ла индереп, державалар вәкилдәре тарафынан күҙәтеү ҡуйылыуының ... д) Грецияның төньяҡтағы күрше государстволар менән ике аралағы сиктәренә контроль ҡуйыу өсөн СССР-ҙың ҡатнашлығы менән державаларҙың берләштерелгән комиссияһын төҙөүҙең маҡсатҡа ярашлы булып торғанлығын күрһәтте.

А. А. Громыко, шулай уҡ контроль индерелеү менән Греция хөкүмәтенә сит ил государстволарының кәштәләр һәм материалдар менән хәрби ярҙам күрһәтеүҙәрен туҡтатыу тураһында ... ителергә тейеш һәм Грециянан сит ил ғәскәрҙәренең сығарылыу сроғы билдәләнергә тейеш, тип белдерҙе.

Раск әфәнде һәм Макнил әфәнде үҙ тарафтарынан, Грециялағы хәлде нормаль төҫкә килтереү саралары тураһында А. А. Громыконың әйткән фекерҙәре улар тарафынан өйрәнелер һәм алдағы осрашыуҙа улар үҙ хөкүмәттәренең ҡараштарын әйтеп бирерҙәр, тип белдерҙеләр.

Профсоюздың Өфө ҡала активе йыйылышы

Өфө ҡалаһы профсоюз активының йыйылышы булып үтте. Йыйылышта профсоюздарҙың Башҡортостан Өлкә Советы председателе СССР профсоюздарының X съезы делегаты иптәш Улин съезд йомғаҡтары тураһында доклад менән сығыш яһаны.

— Бөтә Союз Коммунистар (большевиктар) партияһы етәкселегендә совет профсоюздары ғәйәт ҙур һәм яуаплы эш башҡаралар — улар киң хеҙмәтсән массаларын коммунизм рухында тәрбиәләүсе, социалистик ярышты ойоштороусы һәм хеҙмәтсәндәрҙең материаль көн-күрештәре тураһында туранан-тура хәстәрлек итеүсе органдар булып торалар, — тине иптәш Улин үҙенең докладында.

Съезд профсоюздарҙың Уставын үҙгәртеү мәсьәләһен тикшерҙе һәм уның яңы редакцияһын раҫланы. Был Уставта профсоюздар эшмәкәрлегенең күп төр ойоштороу формалары һәм методтары билдәләнгән. Ойоштороу эштәренең төп ҡоралы булып тороусы был Уставты теүәл үтәү бөтә профсоюз ойошмаларының боевой бурысы булып тора.

— X съезд ҡарарҙарын үтәү, — тине иптәш Улин, — социалистик ярыш менән етәкселек итеүҙә формализмдан бушаныуҙы талап итә. Социалистик ярышты бөтә кеше достояниеһына әйләндереп тәьҫирле итеп ойоштороға кәрәк. Стахановсылар мәктәптәренең киң селтәрен, юғары сифатлы продукция етештереүселәр өсөн мәктәптәр ойоштороу ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Производствоны һәм хеҙмәтте ойоштороуҙа бөтә эшселәрҙең дә ҡатнашлығын тәьмин итеүҙә мөһим сара булып торған производство кәңәшмәләрен үткәреүҙе даими рәүештә практикалаштырырға кәрәк. Хеҙмәтсәндәрҙең тормош шарттарын артабан яҡшыртыу мәсьәләһе бөтә профсоюз ойошмаларының да иғтибары үҙәгендә торорға тейеш.

Профсоюздарҙың X съезы ҡарарҙарын тәрән өйрәнеүҙе һәм уларҙың тормошҡа ашырылыуын ойоштороу профсоюз активының иң мөһим бурысы ул.

Доклад буйынса фекер алышыуҙарҙа 10 кеше ҡатнашты.

Өфө телефон аппараттары заводының профсоюз комитеты председателе иптәш Ғәлиев завод коллективының профсоюздарҙың X съезы хөрмәтенә йәйелдерелгән социалистик ярыштың инициаторы булыуы һәм был ярышта предприятиеның байтаҡ уңыштарға өлгәшеүе тураһында һөйләне. Заводта стахановсыларҙың яңы отряды үҫеп сыҡты, отличное сифатлы продукция етештереү бригадалары төҙәлде.

Профсоюздарҙың искусство работниктары өлкә комитеты председателе иптәш Ермолаев үҙенең сығышын хеҙмәтсәндәрҙе культуралы хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыуға арнаны. Ул Өфөнөң үҙәге менән окраина араһындағы автобус хәрәкәтен көсәйтеүҙең бик кәрәклегенә иғтибар итте.

Паровоздар ремонтлау заводының стахановсыһы иптәш Әбйәлилов заводтағы профгруппоргтар тарафынан эшләнгән ҙур ғына эштәр тураһында һөйләне. Костанович, Пешаков, Александров һәм башҡа иптәштәр етәкселек иткән профгруппаларҙа эшләүсе бөтә эшселәр ҙә производство нормаларын арттырып үтәүгә өлгәштеләр. Был группаларҙың күбеһе бары тик отлично сифатлы ғына продукция етештерә. Сборочный цехтың иптәш Пунин профгруппаһы ике ай инде заводтың күсмә Ҡыҙыл Байрағын үҙ ҡулында тота. Иптәш Әбйәлилов үҙенең участкаһында систематик рәүештә производство кәңәшмәләре үткәрә. Эшселәрҙең тәҡдимдәре буйынса эш ҡоралдарын һаҡлау тәртиплаштерелде. Бында алдынғы стахановсыларҙың эш тәжрибәһе киң популярлаштырыла.

Йыйылышта ҡатнашыусылар ВКП(б) Өфө Ҡала Комитеты секретаре иптәш Мостафиндың телмәрен ҙур иғтибар менән тыңланылар.

— Өфө ҡалаһының хеҙмәтсәндәре, — тине иптәш Мостафин, — социалистик ярышта актив ҡатнашып, байтаҡ уңыштарға өлгәштеләр. Ҡаланың предприятиелары 1949 йылдың беренсе квартал планын 106 процентҡа үтәнеләр. 4 айлыҡ план 7 процентҡа арттырылып үтәлде.

Кабель заводында юғары сифатлы продукция етештереү хәрәкәте киң ҡолас алды. Бында отлично сифатлы продукция етештереүселәрҙең 24 бригадаһы төҙәлде. Сәй фабрикаһы, текстиль комбинаты һәм тау оборудованиелары заводы коллективтары ла социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәүҙә өлгө күрһәтәләр.

Кабель заводының комсомолец-йәштәр бригадаһының бригадиры иптәш Иванова һәр ай һайын бер ярым норма үтәй һәм отлично сифатлы продукция ғына етештерә. Тау оборудованиелары заводының стахановсыһы иптәш Шулепов әҙер ес биш йыллыҡ нормаһын үтәне. Телефон аппараттары заводының штамповщицаһы Сәжидә Фәхретдинова биш йыллыҡ башынан 13 йыллыҡ, контролер Львова 10 йыллыҡ нормаларын үтәнеләр.

Был уңыштарға өлгәшеүҙә профсоюз ойошмалары ҙур роль уйнанылар. Хәҙер бурыс өлгәшелгән уңыштарҙы нығытыу, хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан үҫтереүҙән тора.

Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, ҡайһы бер профсоюз ойошмалары инициативаһыҙ эшләйҙәр. Өфө станцияһының вагондар депоһы месткомы председателе иптәш Парамонов профсоюз активы менән бер ниндәй ҙә эш алып бармай. Бында эшселәрҙең тормош шарттары менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Производство кәңәшмәләре үткәрелмәй.

Күп кенә профсоюз ойошмалары торлаҡтар төҙөү мәсьәләһе менән йомшаҡ шөғөлләнәләр. 1948 йылда Өфөлә коммуналь торлаҡ төҙөүгә бирелгән средстволарҙың 59 проценте генә файҙаланылған. Был эшкә 8 март исемендәге тегеү һәм макарон фабрикалары, электр оборудованиелары заводының профсоюз ойошмалары работниктары түҙем торғанлыҡ хуш күңеллелек менән ҡарайҙар.

Был мөһим участкала артта ҡалыусылыҡты бөтөрөүҙә профсоюз ойошмалары актив ҡатнашырға тейештәр.

Иптәш Мостафин һаулыҡ һаҡлау эштәрен, культуралы ял итеү һәм художестволы үҙ эшмәкәр эштәрҙе ойоштороу, коллектив договорҙарҙың үтәлешен тикшереүҙә профсоюз ойошмалары алдына конкрет бурыстар ҡуйҙы.

Профсоюз активының йыйылышы профсоюздарҙың X съезы ҡарарҙарын хупланы һәм уларҙы үтәү буйынса конкрет ҡарар ҡабул итте.

Йыйылыш халыҡтар юлбашсыһы иптәш Сталинға ҡотлау хаты ҡабул итте.

В. И. Лениндең ике томлыҡ һайланма әҫәрҙәренең беренсе томы

Башҡортостан государство издательствоһы В. И. Лениндең ике томға йыйылған һайланма әҫәрҙәренең беренсе томын (икенсе баҫманан тәржемә) башҡорт телендә баҫып сығарҙы. Китаптың күләме 62,5 баҫма табаҡ, хаҡы 12 һум.

Ике томлыҡҡа В. И. Лениндең төп әҫәрҙәре һайлап алынған. Улар—партия тарихын өйрәнеүселәр, марксизм-ленинизм нигеҙҙәрен өйрәнеүселәр өсөн иң ҡәҙерле хеҙмәттәр булып торалар.

Ике томлыҡтың әле башҡорт телендә баҫылып сыҡҡан беренсе томына түбәндәге төп хеҙмәттәр инә: «Халыҡ дуҫтары» нәмә ул һәм улар социал-демократтарға ҡаршы нисек һуғышалар?», «Рус социал-демократтарының бурыстары», «Ни эшләргә?», «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа», «Демократик революцияла социал-демократияның ике тактикаһы», «Империализм—капитализмдың юғары стадияһы» һәм башҡалар.

Былардан тыш, «Бәхәсле мәсьәләләр», «Берҙәмлек тураһында ҡысҡырыуҙарға йәшенеп берҙәмлекте боҙоу [illegible]

[illegible] мәҡәләләр ингән. Был хеҙмәттәрҙең һәр береһе «Ленин—Сталин партияһы тарихында һәм марксизм-ленинизм теорияһы үҫешендә веха булып тора». (I том. 4-се бит).

«Халыҡ дуҫтары» нәмә ул һәм улар социал-демократтарға ҡаршы нисек һуғышалар?» әҫәре народниклекте идея яғынан тар-мар итеү бурысын үтәне. Ленин үҙенең был китабында алдаҡ «халыҡ дуҫтары» булған народниктарҙың ысын йөҙөн фаш итте, халыҡтың ысын дуҫтары, царизмды бөтөрөргә һәм халыҡты иҙелеүҙән ҡотҡарырға, ысын күңелдән ҡотҡарырға теләүселәр народниктар түгел, бәлки марксистар икәнен күрһәтте. Ленин был китапта, беренсе тапҡыр эшселәр менән крәҫтиәндәрҙең революцион союзы идеяһын алға ҡуйҙы, рус марксистарының төп бурыстарын билдәләне. Ленин был әҫәрендә, рус эшселәр синыфы, крәҫтиәндәр менән союзда булып, батша самодержавиеһын ҡолатасаҡ, унан һуң хеҙмәтсән һәм эксплоатацияланыусы массалар менән союзда булып, асыҡтан-асыҡ политик [illegible]

[illegible] роҡсолоҡ, үҙ ағышына бирелеү идеологияһын фаш итте, теорияның, аңлылыҡтың, эшселәр хәрәкәтенең етәксе көсө булған партияның әһәмиәтен юғары күтәрҙе. Марксистик партия—эшселәр хәрәкәтенең социализм менән бергә ҡушылыуы ул тигән положениене нигеҙләне, марксистик партияның идеологик нигеҙҙәрен эшләне. «Ни эшләргә» тигән китапта үҫтерелгән теоретик положениелар һуңынан большевистик партияның идеологияһына нигеҙ булдылар». («ВКП(б) тарихы, ҡыҫҡаса курс», 38-се бит).

«Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» тигән атаҡлы китабында Ленин түңәрәксәлеккә ҡаршы партиялылыҡты һәм тарҡатыусыларға ҡаршы партияны яҡланы, ойоштороу мәсьәләләрендә меньшевистик оппортунизмды тар-мар итте һәм большевиктар партияһының ойошоу нигеҙҙәрен эшләне. Был әҫәрҙең тарихи әһәмиәте шунан тора: «был китапта Ленин марксизм тарихында беренсе булып партия тураһындағы учениене, пролетариаттың етәксе ойошмаһы бул- [illegible]

[illegible] «Демократик революцияла социал-демократияның ике тактикаһы» тигән китап 1905 йылдың июлендә, йәғни партияның III съезынан һуң баҫылып сыҡҡан. Был китапта Ленин меньшевиктарҙың ваҡ буржуаз тактикаһын идея яғынан тар-мар итте, буржуаз-демократик революцияла һәм буржуаз-демократик революциянан социалистик революцияға күсеү осоронда большевиктар партияһының тактикаһын гениаль рәүештә нигеҙләне.

Ленин үҙенең «Демократик революцияла социал-демократияның ике тактикаһы» тигән әҫәрендә түбәндәге төп тактик положениеларҙы үҫтерә:

Пролетариат Россиялағы буржуаз-демократик революцияның юлбашсыһы, буржуаз-демократик революцияның етәксеһе була ала һәм булырға тейеш;

Царизмды ҡолатыу һәм демократик республика һуғышып алыу өсөн иң мөһим сара булып халыҡтың еңеүле ҡоралды восстаниеһы торорға тейеш;

Буржуаз революцияның еңеүе һәм демократик республика яулап алыу өсөн көрәшеп революцияның буржуаз-демократик бурыстарын үтәү менән генә сикләнмәҫкә, демократик бурыстарҙы үтәгәс тә социалистик революция өсөн көрәш башларға, буржуаз-демократик революцияның социалистик революцияға үҫеп әүерелеүе өсөн көрәшергә.

«Империализм —капитализмдың юғары стадияһы» тигән әҫәрендә В. И. Ленин империализмға марксистик төплө анализ бирҙе, империализм тураһындағы оппортунистик теорияларҙы фаш итте, империализм — капитализмдың юғары һәм һуңғы стадияһы, серек һәм үлеп барыусы капитализм ул, тине. Империализм осорондағы общественный үҫеш закондарына анализ яһап, Ленин социализмдың айырым алынған бер капиталистик илдә еңеүе мөмкин тигән теоретик установка бирҙе. Был гениаль һығымтаны ул 1-се томға ингән «Европа Ҡушма Штаттары лозунгыһы тураһында» һәм «Пролетар революцияның хәрби программаһы» тигән мәҡәләләрендә әйтеп бирҙе. «Был теория социалистик революцияның яңы, тамам эшләнеп еткән теорияһы ине, айырым илдәрҙә социализмдың еңеүе мөмкинлеге тураһындағы, уның еңеүенең шарттары тураһындағы, уның еңеүенең перспективалары тураһындағы теория ине...» («ВКП(б) тарихы, ҡыҫҡаса курс», 163-сө бит).

Юғарыла әйтеп үтелгән төп хеҙмәттәрҙән тыш, I-се томға В. И. Лениндең байтаҡ ҡына башҡа хеҙмәттәре ингән. Улар, башлыса, Столыпин реакцияһы осоронда, беренсе империалистик һуғыш алдынан, империалистик һуғыш һәм Россияла ике революция осоронда яҙылған әҫәрҙәр.

Томға шулай уҡ И. В. Сталиндең Ленин һәм ленинизм тураһындағы телмәрҙәре һәм мәҡәләләре, айырым алғанда, В. И. Ленин үлеүгә бер йыл тулған көндә «Рабочая газетала» баҫылып сыҡҡан хаты, Лениндең үлеүе айҡанлы 1924 йыл 26 ғинуарҙа Советтарҙың II Бөтә Союз съезында һөйләгән телмәре, «Ленин — РКП-ның ойоштороусыһы һәм уның юлбашсыһы» тигән мәҡәләһе, 1924 йыл 28 ғинуарҙа Кремль курсанттары кисәһендә Ленин тураһында һөйләгән телмәре, Америка эшселәренең беренсе делегацияһы менән 1927 йыл 9 сентябрҙә булған бесәдәһе, Мәскәү ҡалаһы Сталин һайлау округы һайлаусыларының һайлау алды йыйылышында 1937 йыл 11 декабрҙә һөйләгән телмәре, Кремлдә юғары мәктәп работниктарын ҡабул иткәндә 1941 йыл 7 ноябрҙә Мәскәүҙәге Ҡыҙыл Майҙанда Ҡыҙыл Армия парадында һөйләгән телмәрҙәре ингән.

Лениндең ике томлыҡҡа индерелгән әҫәрҙәре «Халыҡ дуҫтары» нәмә ул һәм улар социал-демократтарға ҡаршы нисек һуғышалар?» тигән әҫәрҙән башҡа (китапҡа уның беренсе сығарылышы ғына бирелгән), бөтәһе лә тулыһы менән бирелгән. Ике томлыҡҡа ингән материалдар, ҡағиҙә рәүешендә, хронология тәртибендә урынлаштырылған, улар «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсына» тура килтереп, осорҙарға бүленгән. Беренсе томға 1894 йылдан алып 1917 йылдың мартына тиклем осорҙа яҙылған әҫәрҙәр ингән.

В. И. Лениндең ике томға йыйылған һайланма әҫәрҙәренең беренсе томы башҡорт телендә тәүге тапҡыр сыға. Быны менән ул айырыуса әһәмиәткә эйә булып тора.

Был китап марксизм-ленинизм нигеҙҙәрен өйрәнеүселәр өсөн, матбуғат эшселәре өсөн, уҡытыусылар өсөн, ғөмүмән совет интеллигенцияһы һәм партия-совет активы өсөн бик кәрәкле китап булып тора һәм кадрҙарыбыҙҙы тәрбиәләү эшендә уның роле ҙур буласаҡ.

Ә. Йомағужин.

Фәнни тәжрибә эштәрен киң йәйелдерәйек һәм алдынғы тәжрибәләрҙе барлыҡ колхоздарға таратайыҡ!

МИЧУРИНСЕ УЧЕНИЕНЕ ТАРАТЫУҘЫҢ ТЕРӘК ПУНКТЫ

Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы Академияһының 1948 йылдың август айында булып үткән тарихи сессияһы, биология фәнендә бер-берсәһенә ҡапма-ҡаршы булған ике ағымдың оҙаҡ йылдар буйына дауам иткән көрәшенә сик ҡуйҙы. Сессия вейсманизмдең реакцион ҡарашын тар-мар итеү, Мичурин нигеҙ һалған прогрессив, материалистик биология фәненең еңеү тантанаһы менән тамамланды.

Морганистәр һәм менделистәр — тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу кешә көсөнән килмәй, үҫемлектәрҙе һәм малдарҙы юналешле тәрбиәләү юлы менән генә уларҙың тәбиғәтен үҙгәртеү мөмкин түгел тигән реакцион ҡараштары менән халыҡты ышандырырға, кешене тәбиғәт алдында көсһеҙ итеп күрһәтергә һәм халыҡтың тәбиғәтте үҙ файҙаһына үҙгәртеүгә булған дәртен һүндерергә тырыштылар.

Мичуринсе учение «Беҙ тәбиғәттән мәрхәмәт көтергә тейеш түгелбеҙ—ул мәрхәмәтте тәбиғәттән тартып алыу беҙҙең бурыс» тип өйрәтә. Был прогрессив, материалистик учение миллионлаған массаға яңы көс бирә, кешенең тәбиғәткә ҡарағанда өҫтөн булыуын, уны үҙе теләгәнсә үҙ файҙаһына хеҙмәт иттерә алыуын конкрет фактылар нигеҙендә күрһәтә. Мичуринсе биология фәне социалистик ауыл хужалығының яңы үҫештәре өсөн файҙаланылмай ятҡан ҙур резервтарҙы һәм яңы перспективаларҙы асты.

Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы Академияһының сессияһы булып үҙыуға ике ай ваҡыт үтеү менән, СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәш тураһында тарихи әһәмиәткә эйә булған ҡарары сыҡты. Был ҡарар Мичурин, Вильямс, Лысенко учениеларен социалистик ауыл хужалығында практик ҡулланыуҙың киң программаһы булып тора. Халыҡ ул ҡарарҙы тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе бөйөк планы тип атаны. Партия һәм хөкүмәттең тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу тураһындағы ҡарарына яуап итеп республикабыҙҙың колхоздарында ялғы ла ныҡышмалыраҡ эш башланды.

Тәбиғәтте үҙгәртеү — ул ауыл хужалығын фәнни нигеҙҙә алып барыу һәм тәбиғәтте кеше ихтыярына буйһондороу тигән һүҙ.

Башҡортостандың тәбиғи шарттары үтә күп төрлө һәм ҡатмарлы. Дәүләкән районының яландарында юғары урожай үҫтереү өсөн аҙ-с елдәрҙе, ҡом буранларын һәм мәрхәмәтһеҙ ҡоролоҡто еңеү бурысы торһа, Белокатай районы колхоздарының баҫыуҙары өсөн ҡоян йылылығы күберәк кәрәк, сөнки унда айырым участкаларҙа һыу кәрәгенән артыҡ күп була.

Икенсе бер миҫалды алайыҡ. Республикабыҙҙың ялан райондарында мул урожай алыу өсөн бойҙай культураһын һәр гектарға 130-ар килограмм сәсеү етә, ә Мәсетле, йәки Дыуан районында 170-әр килограмм сәскәндә генә юғары урожай алыуға өлгәшергә мөмкин.

Тимәк, тәбиғәтте үҙгәртеү тик мичуринсе агробиология фәнен һәр бер колхозға, хатта һәр бер бригада һәм звено участкаларының үҙенсәлектәренә ҡарап ҡулланыу юлы менән генә [illegible]. Был тәбиғәт шарттарына эйәреп эшләү түгел, киреһенсә, һәр бер колхоз тәбиғәтте үҙгәртеү һәм юғары урожай өсөн көрәштә яңынан-яңы методтар табырға, урындағы шарттарға ҡулайлы яңы сорт орлоҡтар булдырырға, яңы тоҡом малдар үҫтерергә тейеш.

Ошо ҙур әһәмиәткә эйә булған сараларҙы тормошҡа ашырыуҙа хатолабораториялар ойоштороу, колхоздарҙа тәжрибә эштәрен киң йәйеп ебәреү хәҙерге кисектергеһеҙ бурыстарҙың береһе булып тора. Беҙҙең тәжрибәле мичуринселәребеҙ был өлкәлә ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Бакалы районы «Яҡты шишмә» колхозының звеноводы — мичуринсе Мария Боярова үткән йыл Мичурин методтарын ҡулланып ике гектар картуфтың һәр гектарынан 505-әр центнер һәм ике гектар етендең һәр гектарынан 7,5 центнер урожай алды. Ошо уҡ районың «Үрнәк» колхозындағы хатолаборатория мөдире иптәш Исламов колхоз баҡсаһында, тик йылы яҡтарҙа ғына үҫеп өлгәрә торған ҡара емеш, груша, виноградтан юғары урожай алыуға ирешә. Ул яңы сорттар үҫтереүҙә лә уңышлы эшләй. Өфө районының «Красный путь» колхозында хатолаборатория менән иптәш Юшков етәкселек итә. Ул арыштан юғары урожай биреүсән яңы сорт булдырҙы. Был сорт бөтә яҡлап та ошо ваҡытҡа тиклем булған сорттарҙан күп өҫтөн тора.

Был фактылар ҡоро һандар ғына түгел, ә мичуринсе агробиология фәненең практик тормошҡа ашырылыу һөҙөмтәһе, колхоз хатолабораторияларының тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙа ниндәй ҙур роль тотҡанлығын күрһәтәләр.

Ләкин, үкенескә ҡаршы, республикала хатолабораториялар ойоштороу эше насар ҡуйылған. ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы махсус ҡарар менән ВКП(б) райкомы секретарҙарынан, район Советы исполкомы председателдәренән һәм ауыл хужалығы специалистәренән колхоздарҙа хатолабораториялар ойоштороуҙы талап итте, уларға конкрет эш планы бирҙе. Шуға ҡарамаҫтан, Бәләбәй, Бөрйән, Дәүләкән, Кушнаренко һәм Саҡмағош райондарында бер генә колхозда ла хатолабораториялар ойошторолмаған, был райондарҙың етәкселәре колхоздарҙа тәжрибә эштәрен ойоштороуҙы баһаламайҙар.

Республикабыҙҙың колхоздарында яҙғы баҫыу эштәре бара. Хатолабораториялар, мичуринсе-тәжрибәселәр баҫыу эштәренең яҡшы сифаты өсөн көрәшергә тейештәр. Уларға был эштә ауыл хужалығы специалистәренең ярҙамы кәрәк. Ауыл хужалығы ғилми-тикшеренеү станциялары һәм уларҙың специалистәре мичуринсе учениене колхозсылар массаһының киң достояниеһе итеү өсөн уларға практик ярҙам күрһәтергә бурыслылар. Теория менән практика берҙәмлеге хужалыҡ ҡеүәтен нығыта. Бына ошо берҙәмлекте тәьмин итеүҙә мичуринсе агробиология фәнен колхоз баҫыуҙарында ҡулланыу, мул урожай алыу өсөн хатолабораториялар ни [illegible] тейеш.

А. Әхмәров.

БАССР баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының ғилми сотруднигы.

Башҡортостан баҫыусылыҡ тәжрибә станцияһы эргәһендә ойошторолған тәжрибәсе — мичуринселәр курсын тамамлаусыларҙан бер төркөм.

Һүрәттә: (һулдан уңға, беренсе рәттә): Н. Заһидуллина, И. Пащук, курстың преподавателе, Башҡортостан баҫыусылыҡ тәжрибә станцияһының ғилми сотруднигы А. Ракитина, В. Кобзев, А. Дюшков; (уңдан һулға, артҡы рәттә): М. Циглинцев, Е. Жакина, Д. Муллағәлиев, М. Семенишева, М. Шакирова, М. Листанова иптәштәр.

А. Черминский фотоһы.

Игенселектең культураһын күтәреү юлында

Беҙҙең колхоз үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тулыһынса үҙләштереү алдында. Быйыл иҙ беҙ 120 гектар күп йыллыҡ үлән сәсеүҙе планлаштырғайныҡ. Уны беҙ иң яҡшы агротехник срокта сәстек.

Игенселектең культураһын күтәреү өсөн үлән баҫыулы системаның бөтә талаптарын да тулыһынса үтәргә, Вильямс учениеһен дөрөҫ итеп тормошҡа ашырырға кәрәк. Бына был өлкәлә беҙҙең колхоз алдында ҙур бурыстар тора. Тупраҡты культуралы итеп эшкәртеү, орлоҡтарҙың сортын һәм физик сифатын йылдан-йыл яҡшырта барыу, ергә ашлауҙың дөрөҫ системаһын уҙғарыу, бигерәк тә ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәш мәсьәләләрендә беҙҙең өсөн күп кенә аңлашылмаған нәмәләр бар. Был өлкәлә колхоз хатолабораториялары ҙур роль уйнайҙар.

Мин күптән түгел Өфөлә тәжрибәсе—мичуринселәр курсын тамамланым һәм хәҙер колхозда хатолаборатория менән етәкселек итәм. Быйыл беҙ ужым сәсеүлектәрен ниндәй ашламалар менән һәм күпме нормала өҫтәмә аҙыҡландырыу, бойҙайҙы арҡыры һәм буйға сәскәндә ниндәй сәсеү нормаһы кәрәклеген үҙ тәжрибәбеҙҙә тикшереп ҡараныҡ. 20 гектар майҙанда бойҙайҙың һәр гектарына 160—170 килограмм иҫәбенән орлоҡ сәстек.

Люцерна орлоғонан юғары урожай үҫтереп алыу бик ҙур бурыс булып тора. Шуға күрә беҙҙең хатолаборатория активы быйыл люцерна үләнен сәсеүҙә төрлө тәжрибәләр ҡуллана. Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының тәжрибәләренә ҡарағанда иҙ люцернаның уҙған йылдан ҡалған үләндәрен яндырыу, үлән сәсеүлектәрен көл һәм фосфор менән ашлау һәм уларҙы һирәкләү көйөк саралар үткәреү үләндең орлоҡ урожайын күтәреүгә ҙур ярҙам итә. Шуға күрә лә бына был сараларҙың файҙалы булыуын беҙ баҫыуҙарыбыҙҙа тикшереп ҡарайбыҙ һәм уларҙы практик рәүештә башҡарыуҙың юлдарын өйрәнәбеҙ.

Игенселек менән бергә картуф һәм йәшелсә культураларының урожайын күтәреүгә лә серьёз иғтибар бирәбеҙ. Беҙ иртә өлгәрә һәм юғары урожай бирә торған картуфты күберәк үҫтерергә тейешбеҙ. Ләкин беҙҙә күп йылдарҙан бирле ултыртылып килгән «Ранняя роза» сорт картуф орлоғо йылдан-йыл насарая бара. Ул орлоҡто яҡшыртыу өсөн беҙ быйыл академик Лысенко методы буйынса картуфты йәй ултыртыуға тәжрибә үткәрәбеҙ. Бының өсөн тауыҡ йомортҡаһынан ҙурыраҡ булған картуф орлоҡтарын май айы урталарында яровойлаштырыуға ҡуйҙыҡ һәм 20—22 көндәр үрҙергәс, 10 июндәрҙә ул орлоҡтарҙы яҡшы итеп эшкәртелгән ергә ултыртабыҙ. Бындай юл менән ултыртҡан картуф тәүге йылда урожайҙы түбәнерәк, ә алдағы йылда юғары урожай бирә һәм уның сорты яҡшыра.

Беҙҙең хатолабораторияның эше күп төрлө. Малдарҙың тоҡомон яҡшыртыу, емеш-еләктән һәм йәшелсәнән юғары урожай алыу юлдары беҙгә тулыһынса асыҡ түгел әле. Ошо мәсьәләләр буйынса ла тәжрибә эштәрен киң ҡулланасаҡбыҙ.

Колхоз хатолабораторияһы өсөн бүленгән бинаға яҡшы итеп ремонт үткәрҙек. Унда алдынғы звеноларҙың аш тәжрибәләрен һәм колхоздың перспективаһын күрһәтә торған күргәҙмә ойошторабыҙ, колхозсыларҙың агротехник һәм зоотехник уҡыуҙарын үткәрәбеҙ. Был ҙур һәм мөһим эштәрҙе ойоштороуҙа партия ойошмаһы, колхоз правлениеһе ҙур ярҙам күрһәтә.

Беҙ яҙғы баҫыу эштәренә яҡшы әҙерлек менән башланыҡ. 593 гектар сәсеү планын үлән баҫыулы сәсеү әйләнешенә дөрөҫ итеп урынлаштырҙыҡ. 37 гектар арыш ужымын һәм 5 гектар ужым бойҙайын һәр гектарға 3-әр центнер иҫәбенән көл менән өҫтәмә аҙыҡландырҙыҡ. Бынан тыш 18 гектар картуф, 30 гектар кендерлек ерен көл һәм минераль ашламалар менән ашланыҡ. Сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта яҡшы сифатлы итеп үткәреүҙә колхоз хатолабораторияһы ҙур роль уйнаны.

З. Мансуров.

Шишмә районы, Буденный исемендәге колхоздың хатолабораторыя мөдире.

Файҙалы брошюра

Башгосиздат тарафынан баҫып сығарылған «Башҡортостан колхоздарында тәжрибә эштәре» тигән брошюра мичуринсе тәжрибәселәр, хатолабораториялар өсөн бик ҡиммәтле ҡулланма материал булып тора.

Брошюраның беренсе бүлеге Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының өлкән ғилми сотрудниктәре А. С. Ракитина һәм С. Х. Ассонович иптәштәр тарафынан республиканың айырым ауыл хужалығы зоналарына ҡулланыу өсөн баҫыусылыҡ буйынса тәжрибәләр тематикаһы бирелгән. Тематикала Башҡортостанда эшкәртелә торған бөтә төп культуралар буйынса ла агротехника һәм методика тәжрибәләре яҙылған.

Был ҙур булмаған брошюраның авторҙары үлән сәсеү мәсьәләләренә, тупраҡты эшкәртеү һәм ашлау системаһында орлоҡтоң тәбиғи сифатын яҡшыртыуға айырыуса иғтибар биреп дөрөҫ эшләгәндәр. Картуф һәм күк-һағыҙ культураларының тәжрибә эштәренә лә байтаҡ урын бирелгән.

Брошюраның икенсе бүлеген зоотехник В. Ф. Агапов төҙөгән, был бүлек малсылыҡ өлкәһендәге тәжрибәләргә арналған. Автор тәжрибәләрҙең тематикаһын уңышлы билдәләгән һәм уның бөтә төп мәсьәләләре буйынса ла методик күрһәтмәләр биргән. Ул киң уҡыусылар массаһы өсөн еңел аңлайышлы телдә яҙылған. Китапта мичуринсе-тәжрибә хатолабораторияларын ойоштороу һәм улар менән етәкселек итеүгә айырыуса ҙур урын бирелгән.

Ләкин был брошюраның етешһеҙ яҡтары ла юҡ түгел. Унда алдынғы хатолабораторияларҙың эш тәжрибәләре аҙ күрһәтелә һәм ул насар оформить ителгән.

Фәндә практикала ҡулланабыҙ

Һәр бер колхоздың практик эшмәкәрлегендә күп төрлө аныҡлауға мохтаж мәсьәләләр осрай. Элек беҙ был мәсьәләләрҙе бөтә китаптарҙан, журналдарҙан, йәки газеталарҙан эҙләнек. Ләкин тәбиғәт шарттары бөтә районда ла һәм колхозда ла бер төрлө түгел. Шуға күрә улар ғына беҙҙең һорауҙарға яуап [illegible].

[illegible]

Колхоз производствоһының үҙ тәжрибәһе өсөн һәм техника агротехника һәм станциялар [illegible]. Быға беҙ үҙ хатолабораториябыҙ [illegible] буйынса [illegible] 1936 йылда [illegible].

4—5 йыл эсендә хатолаборатория колхоз ҙур эштәр башҡарҙы. Ул үҙ тирәһенә колхоздың тәжрибәсе игенселәрен туплаш, баҫыусылыҡ, малсылыҡ һәм баҡсасылыҡ секцияларын төҙөнө.

Хатолабораторияла колхозсыларҙың агротехник уҡыуҙары үткәрелә. Беҙҙә тәжрибәселәрҙең игенселек культураһын күтәреү [illegible]. Агротехника сараларын урожайлылыҡты күтәреүгә ниндәй йоғонто яһауын өйрәнәбеҙ. Тәжрибәләр һөҙөмтәһендә сәсеү срокдарын, нормаларын һәм ашлау ысулдарын [illegible] билдәләнеләр.

Хатолабораторияны инициативаһы менән колхоз люцерна һәм клевер үләнен сәсеүҙе ойоштороу, люцерна үләнен үҫтереү буйынса урындағы климат шарттарына ҡарап агротехниканың тулы комплексын эшләне. Хатолабораторияның ҡуйыу, баҫыу ҡалдыҡтары урыны [illegible] һөҙөмтәһендә [illegible]. Агротехника сараларын дөрөҫ иғтибар менән колхоз ҙур тәжрибә туплаған. Ләкин һуңғы йылдарҙа уны юғары урожайы иғтибар биреләйне.

Хәҙер тәбиғәтте үҙгәртеү ҡоролоҡҡа ҡаршы сталинсе планын тормошҡа ашырыуҙа хатолабораторияның әһәмиәте айырыуса баҫтырыла. Иң алдынғы тәжрибәле колхозсылар Өфөлә мичуринсе тәжрибәселәр курсында уҡып сыҡтылар. Шулай уҡ хатолабораториянын тәжрибә станцияһы менән бәйләнеше бар. Колхоз тәжрибә һәм китапханаһы ойоштороу.

Хәҙер хатолабораториябыҙ һанала. Быйыл иҙ 1000 гектарҙан артыҡ баҫыу айырым культураларҙа сәсеүҙә. Яровой культураларының 85 проценты тулы һәм гектары еңел сәсеүҙә, шонан 470 гектары предшественник һабаҡ менән һорала. Орлоҡсолоҡ участкаларына һайланған сортлы орлоҡтар ғына сәстек.

М. Шәйхетдинов.

Бүздәк районы «Кидаш» колхозы председателе.

Колхоздарҙа тәжрибә эштәре

Үткән йылды ҡоролоҡ булыуға ҡарамаҫтан беҙ борсаҡтың һәр бер гектарынан 24-әр центнер, арыштан —11,5-әр центнер, бойҙайҙан 13,5-әр центнер урожай алдыҡ.

Былай ҡарағанда урожай әҙ күренеүе мөмкин. Ләкин мичуринсе курсында беҙгә [illegible] колхоздың [illegible] гектарынан 25—30-ар центнер урожай алыуға, [illegible].

Хәҙер иннен алдымыҙ уҡ [illegible] хатолабораторияла тәжрибәләр [illegible].

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең бөйөк сталинсе планы [illegible]. Мичурин, Вильямс һәм Лысенконың учениеларын [illegible].

[illegible] колхоз унын эшен [illegible] тәжрибә эштәрен үткәреүгә серьёз әһәмиәт бирә. [illegible] культураларҙан [illegible] мул урожайлы орлоҡтар [illegible]. Комплекслы агротехника ҡулланып үҫтерелгән участкаларҙа гектарына 300-әр центнер, [illegible] 25-әр центнер урожай үҫтереп алыу [illegible].

[illegible]

Быйыл иҙ үҙ көсө [illegible] тәжрибә эштәре [illegible]. Хатолабораторияла [illegible] баҫыу сәсеү [illegible].

М. Сәләхов.

Шаран районы «Түпрәк» колхозының хатолабораторияһы мөдире.

Хатолабораторияларҙың элекке данын ҡайтарайыҡ!

Бөйөк Ватан һуғышына тиклем Башҡортостанда 1300-ҙән артыҡ хатолаборатория һәм колхозсы-тәжрибәселәр эшләп килделәр. Улар айырым райондарҙың климат шарттарына ҡарап баҫыу культураларын һәм агротехника сараларын эшкәртеү буйынса ҙур ижади эштәр башҡарҙылар. Тәжрибәселәр агротехника сараларының күптән үк билдәле булған эффективлеген генә өйрәнеп ҡалмаңылар, ә уның яңы комплекстәрен ижад иттеләр, агрономия фәнен практик эш тәжрибәләре нигеҙендә яңылыҡтар менән байыттылар. Улар үҙ колхоздарында игенселек культураһын күтәреү өсөн көрәштеләр. Хатолабораторияларҙың эш тәжрибәләре республика буйынса дефференциаль агротехника приемдарын эшләргә мөмкинлек тыуҙырҙы.

Шишмә районы Ленин исемендәге колхоздың хатолаборатория мөдире иптәш Нугаев агротехниканың айырым приемдарын ғына өйрәнеп ҡалманы, ә уны киң рәүештә колхоз производствоһында ҡулланыуҙы ойошторҙо. Һөҙөмтәлә колхоз республика буйынса иң алдынғылар рәтенә сыҡты. Иптәш Нугаевтың тәжрибә һөҙөмтәләре агрономия фәне өсөн дә ҡиммәтле вклад булып тора, сөнки уның хеҙмәте Башҡортостан колхоздары өсөн агротехник күрһәтмәләр төҙөгәндә киң файҙаланылды.

Һуғыш йылдарында тик айырым тәжрибәселәр генә үҙ эштәрен дауам иттеләр. Байҡыбаш районы «Байҡыбаш—1» колхозының члены иптәш Фәйзуллин һуғыш йылдарында ла ҡабыҡһыҙ һоло үҫтереү буйынса үҙенең тәжрибәләрен туҡтатманы.

Һуғыш йылдарынан һуң алдынғы колхоздарҙың тәжрибәселәре үҙ эштәрен яңынан йәнләндереп ебәрҙеләр. Кәйергәҙе районы «Золотой колос» колхозының орденле звеноводы, РСФСР Верховный Советы депутаты иптәш Анна Чуева 4 йыл инде картуф һынау тәжрибәләре алып бара, ул картуф үҫтереү буйынса агротехниканың яңы сараларын өйрәнә. Ул 1945 йылда һынау участкаһының һәр бер гектарынан 303-әр центнер, ә икенсе һәм өсөнсө йылдарҙа 340-ар центнер картуф урожайы алды. Быйыл уның звеноһы һәр гектарҙан 500-әр центнер картуф урожайы алырға һүҙ бирҙе. Шаран районының «Түпрәк» колхозында иптәш Сәләхов бер нисә йыл инде баҫыусылыҡ культураларының агротехникаһы буйынса тәжрибәләр үткәрә. Бында агротехника комплекстәрен урындағы климат шарттарына ярашлы рәүештә ҡулланыу һөҙөмтәһендә колхоздың алдынғы звенолары арыштың һәр гектарынан 29,52-шәр центнер урожай алдылар, ә артель буйынса уртаса һәр гектарҙан 14-әр ярым центнер урожай алыуға өлгәшелде.

Был колхозда күп йылдар буйына люцерна орлоғо булманы, ошо арҡала үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше лә үҙләштерелмәй килде. Иптәш Сәләхов үҙенең тәжрибәләре менән люцерна орлоғо сәсеүгә нигеҙ һалды һәм 5 гектар майҙанда киң рәтле итеп люцерна сәсте. Һәр йыл ошо участкала агротехника сараларын тулыһынса ҡулланып, сәсеүлекте яҡшы итеп тәрбиәләне. Һөҙөмтәлә был участкынан 2,91 центнер үлән орлоғо йыйып алынды.

Ҡандра районы «Безбожник» колхозының хатолаборатория мөдире А. А. Савчук иптәш үҙенең эшен планлы рәүештә алып бара. Ул быйыл 10 гектар майҙанда люцерна сәсеүлеге булдырыу һәм унда агротехниканың тулы приемдарын ҡулланып, колхозды өтерлек тиклем күп йыллыҡ үлән орлоғо менән тәьмин итеүҙе планлаштырған. «Лорх», «Смысловский» һәм «Ранняя роза» сорт картуфтарына һынауҙар үткәрә. Ул тәжрибәләрҙе орлоҡсолоҡ һәм юғары урожай звеноларының участкаларында алып бара.

Игенселекте күтәреүҙә тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе бөйөк планы һәм агробиология фәнендә мичуринсе прогрессив ағымдың еңеүе, колхоз хатолабораторияларын аяҡҡа баҫтырыуҙы һәм тәжрибә эштәрен киң йәйелдереүҙе талап итә. Колхоз хатолабораториялары фәнде производство менән тығыҙ бәйләнешле итеүҙә ҙур әһәмиәткә эйә булып торалар.

Тәжрибәселәрҙең бурысы — колхозсыларға айырым культуралар буйынса агротехника приемдарын ҡулланыуҙы өйрәтеүҙән тора. Улар колхоз өсөн иң мөһим проблема булып торған мәсьәләләрҙе өйрәнергә тейештәр.

Хатолабораториялар колхоз хужалығын күтәреүҙә һәм игенселектең культураһы өсөн көрәштә инициаторҙар булып торалар. Шуға күрә лә бөтә колхоздарҙа ла хатолабораторияларҙы тиҙерәк аяҡҡа баҫтырайыҡ һәм мичуринсе-тәжрибә эштәрен киң йәйелдерәйек!

А. Ракитина.

Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының өлкән ғилми сотруднигы.

Экзамендәрҙе һәм һынауҙарҙы уңышлы үткәреп, Ватаныбыҙҙы шатландырайыҡ!

Уңыштар теләйбеҙ

Ҡәҙерле балалар!

Һеҙ яҙғы экзамендәр һәм һынауҙар тапшыра башланығыҙ.

Тыуған илебеҙ һеҙгә уңыштар теләй. Һеҙҙең уҡытыусыларығыҙ, һеҙҙең әсәләрегеҙ һәм аталарығыҙ, һеҙҙең ағаларығыҙ һәм апайҙарығыҙ һеҙҙең экзамендәрҙе һәм һынауҙарҙы яҡшы биреүегеҙҙе, бөтә яуаптарығыҙға ла яҡшы һәм отлично билдәләре алыуығыҙҙы теләйҙәр.

Совет мәктәбе уҡыусылары инде биренсе йыл экзамендәрҙе һәм һынауҙарҙы Совет хөкүмәте тарафынан раҫланған яңы положение буйынса тапшыралар. Һеҙҙең уңышлы уҡыуығыҙҙы, үҫеүегеҙҙе, совет мәктәбенең Тыуған илебеҙ менән бергә үҫеүен күреү беҙҙең өсөн, ҡәҙерле балалар, ҙур шатлыҡ булып тора. Яңы положение буйынса эшләү йылдарында совет мәктәбе үҙенең эшен байтаҡ яҡшыртты һәм юғары күрһәткестәргә өлгәште.

Быйыл һеҙҙең уҡытыусыларығыҙ яҡшы эшләнеләр. Улар һеҙгә яҡшы һәм ныҡ белемдәр бирҙеләр. Һеҙ ҙә, балалар, яҡшы уҡынығыҙ. Һеҙҙең арағыҙҙа отличниктар күп, уҡыу программаһы күләмендә тәрән белем алған балалар ҙа аҙ түгел.

Тыуған илебеҙ бөгөн һеҙҙән отчет көтә. Экзамендәрҙә һәм һынауҙарҙа һеҙҙең белемегеҙ тикшерелә. Һеҙ Совет хөкүмәтенең, бөйөк большевиктар партияһының, иптәш Сталиндең балалар тураһындағы хәстәрлегенә отлично билдәләре менән яуап бирергә тейешһегеҙ.

Һеҙ кластарға килгәндә, һеҙҙе бөтә кешеләр тарафынан хөрмәтләнеүсе уҡытыусыларығыҙ ҡаршылай. Уларҙың күбеһенең күкрәктәре Советтар Союзы ордендәре һәм медалдәре менән биҙәлгән. Совет иле уҡытыусының хеҙмәтен юғары баһалай. Тик быйыл ғына меңләгән уҡытыусылар хөкүмәттән юғары наградаларын алдылар. Был Совет хөкүмәтенең мәктәптәребеҙ эшен ниндәй ҙур иғтибар менән күҙәтеүен, йәш быуынға белем биреү тураһында иң тикләм ныҡ хәстәрлек итеүен күрһәтә. Владимир Ильич Ленин фәндең һәм белемдең бөйөк әһәмиәте тураһында һәр ваҡытта тәрән хөрмәт менән һөйләне. «Уҡырға, уҡырға һәм уҡырға» — тип белем алыуға саҡырҙы беҙҙе бөйөк Ленин. «Уҡырға, уҡырға һәм тағы ла уҡырға» — тип саҡыра беҙҙе бөйөк Сталин. Һеҙгә, коммунистик общественың киләсәк төҙөүселәренә, буласаҡ коммунистарға, кешелек тарафынан тупланған бөтә белемдәргә камил рәүештә эйә булырға кәрәк. Беҙҙең бөйөк юлбашсыларыбыҙ шуға саҡыралар, һеҙҙе быға Ватаныбыҙ саҡыра.

Һеҙҙең алда уҡығандың күренекле миҫалдары тора. Уҡыр өсөн алыҫ Архангелдән Мәскәүгә йәйәү килгән ватандашыбыҙ, бөйөк рус ғалимы Ломоносовтың образын хәтерләгеҙ. Илебеҙҙең иң яҡшы кешеләре Чернышевский һәм Белинскийҙең, Менделеев, Сеченов һәм Павловтың нисек уңышлы уҡығандарын иҫкә алығыҙ. Бөйөк Ленин һәм Сталиндең нисек уҡығандарын иҫтә тотоғоҙ. Уларға белем алыу ауырыраҡ ине, сөнки улар революцияға тиклемге батша Россияһы мәктәбе шарттарында уҡынылар.

Һеҙ, ҡәҙерле балалар, совет мәктәбендә, донъяла иң алдынғы, иң яҡшы, иң идеялы мәктәптә уҡыйһығыҙ. Һеҙҙең уҡытыусыларығыҙ һеҙҙең алдығыҙҙа фәндең серҙәрен, әҙәбиәт һәм искусствоның байлығын, совет фәненең һәм культураһының уңыштарын көндә аса килделәр.

Һеҙ экзамендәрҙә һәм һынауҙарҙа бөтә совет халҡы алдында отчет бирәһегеҙ.

Һеҙ һәм һеҙҙең уҡытыусыларығыҙ бөгөн байрам кейемендә, һеҙ байрамса йыйыштырылған, сәскәләр менән биҙәлгән кластарға киләһегеҙ. Беҙҙә шулай инде ул. Беҙ экзамендәрҙе һәм һынауҙарҙы ҡәҙерле һәм шатлыҡлы яҙғы байрам итеп ҡаршыларға ғәҙәтләнгәнбеҙ. Экзамендәр тапшырыуҙың еңел түгеллеген беләбеҙ. Был көсөркәнешле көндәрҙә һеҙгә күп эшләргә тура килер. Экзамендәр һәм һынауҙар — Тыуған илебеҙ алдында үҙегеҙҙең беренсе патриотик бурысығыҙҙы нисек еренә еткереүегеҙгә йомғаҡ яһау. Уңышлы хеҙмәт өсөн Тыуған ил алдында отчет биреү, балалар һәм йәштәр, һеҙгә генә түгел, ә һәр бер совет гражданинына шатлыҡлы һәм почетлы эш.

Һеҙ донъяла иң алдынғы һәм демократик илдә — Советтар илендә, һәр кемдең уҡырға хоҡуҡы булған илдә йәшәйһегеҙ. Һеҙ капиталистик илдәрҙә миллионлаған балаларҙың уҡырға бөтөнләй мөмкинлектәре булмағанлығы тураһында оноторға тейеш түгелһегеҙ.

Һеҙ үҙегеҙҙең Советтар илендә — бөйөк Сталин Конституцияһы ҡояшы аҫтында бәхетле йәшәүегеҙ һәм уҡыуығыҙ тураһында шулай уҡ иҫтән сығармағыҙ.

Бына шуның өсөн дә Ватаныбыҙ һеҙҙән, балалар һәм йәштәр, патриотик бурысығыҙҙы достойно үтәүегеҙҙе һәм экзамендәрҙе һәм һынауҙарҙы уңышлы тапшырыуығыҙҙы көтә.

Һеҙгә уңыштар теләйбеҙ, ҡәҙерле балалар!

С. Әлибаев,
БАССР-ҙың мәғариф Министры.

Өфө мәктәптәрендә экзамендәр һәм һынауҙар бара.
Һүрәттә: 9-сы номерлы мәктәптең 5-се класс уҡыусылары иғтибарлылыҡ менән һынау эше башҡаралар.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Якшы һөҙөмтәләр өсөн

Беҙ экзамендәргә һәм һынауҙарға өсөнсө сиректә үк әҙерләнә башланыҡ. Был айҙарҙа уҡыусылар һәм ата-әсәләр йыйылыштары үткәрҙек, стена газеталары сығарҙыҡ. Программа буйынса уҡыу материалын ҡабатланыҡ. Балаларҙың белемдәрен тәрәнәйтеү маҡсатында консультациялар һәм өҫтәмә занятиелар үткәрелде. Мәктәптә тын обстановка булдырырға тырыштыҡ.

Һөҙөмтәләр ҙә насар булмаҫ, тип ышанабыҙ. Экзамендәр һәм һынауҙар мәктәбебеҙҙә ҙур ойошҡанлыҡ менән башланды, ул байрам төҫө алды. Уҡыусыларҙа үҙ белемдәренең ныҡлығына, дөрөҫ һәм тулы яуап бирә алырлыҡтарына ныҡлы ышаныс һиҙелә. Улар шаттар һәм ҡыйыуҙар.

Экзамендәрҙең һәм һынауҙарҙың беренсе көнендә 4 һәм 5 кластарҙа яҙылған яҙма эштәр, уҙған йылғыға ҡарағанда, байтаҡ юғары торалар. 5 «А» класс уҡыусылары отличник Марат Сибәғәтов һәм Галина Костинаның «Һәйкәл» тигән темалағы изложениеләре айырыуса бай һәм матур тел менән яҙылған.

Экзамендәрҙе һәм һынауҙарҙы уңышлы үткәреүгә бөтә көсөбеҙҙе һалабыҙ.

В. Лязин,
Белорет ҡалаһының 10-сы номерлы ете йыллыҡ мәктәп директоры.

Башкорт әҙәбиәтенән яҙма эштәрҙең якшы сифаты өсөн

Мәктәптәрҙә башҡа предметтар менән бер рәттән башҡорт әҙәбиәтенән үткәрелә торған яҙма эштәр ҙә уҡыусыларҙың алған белемдәрен камилен билдәләргә мөмкинлек бирәләр. Яҙма эштәр үткәреүҙә уҡытыусыларға ҙур талаптар ҡуйыла.

Һуңғы йылдарҙа яҙма эштәрҙе яҡшы сифатлы итеп үткәреү һәм ул эштәр буйынса уҡыусыларҙың белемдәрен дөрөҫ баһалау эшенә алдынғы мәктәптәр һәм айырым уҡытыусылар иғтибарҙы көсәйттеләр, һәм бындай мәктәптәрҙә яҙғы һынау һәм экзамендәрҙә үткәрелә торған яҙма эштәр ысынлап та уҡыусыларҙың белем дәрәжәләрен үлсәүсе сараларҙың береһе булып тора.

Ләкин күп мәктәптәрҙә яҙма эштәр тейешле юғарылыҡта үткәрелмәйҙәр. Был бигерәк тә яҙма эштәргә әҙерлектә, уны үткәреүҙә, аҙаҡ килеп, уларҙы тикшереү һәм баһалауҙа асыҡ күренә.

Үткән 1947—48 уҡыу йылындағы яҙғы экзамендәрҙә X кластарҙа өлгөргәнлек аттестаттарына яҙылған сочинениеларҙа уҡыусыларҙың күпселеге теманы тулыһынса асып бирә алманы. Мәҫәлән, С. Мифтаховтың «Һаҡмар» пьесаһындағы Юлай һәм Айһылыу образдарына характеристика» темаһына яҙған күпселек уҡыусылар авторҙың биографияһын, дөйөм ижадын, әҫәрҙең йөкмәткеһен яҙыу менән шөғөлләнделәр. Ә төп темаға эштең тик һуңғы өлөшөндә генә туҡталдылар. Әйтергә теләгән фекерҙәрен әҙәби әҫәрҙән өҙөктәр, фактылар менән иҫбат итмәйҙәр. Быға ынтылыш һаҡлаусылар ҙа эште уңышлы башҡара алманылар. Күп эштәрҙә эҙмә-эҙлелек күҙәтелмәгән һәм йомғаҡлау моменте юҡ. Уҡыусылар фекерҙәрен матур һөйләмдәр аша үҙ һүҙҙәре, үҙ телмәр әйләнештәре менән бирә белмәйҙәр. Шулай уҡ орфографик һәм пунктуацион хаталарҙың күплеген дә әйтеп үтергә кәрәк.

Уҡыусыларҙың әҙәбиәт теорияһы буйынса ныҡлы белемгә эйә түгеллектәре лә күп мәктәптәр өсөн типик хәл булып тора. Мәҫәлән, «Ярлы халыҡтың Октябргә тиклем байҙар һәм ҡулаҡтар иҙеүе аҫтында ауыр тормошта йәшәүҙәрен күрһәтеүсе М. Ғафури» темаһына яҙылған сочинениеларҙа әҙәби метод тураһында конкрет белемгә эйә түгеллектәрен күрһәтергә мөмкин. Уҡыусыларҙың күп өлөшө ҡыҙыл юлды дөрөҫ ҡулланмайҙар. Уларҙың күбеһе ҡыҙыл юлдан бөтөнләй яҙмайҙар, ә яҙғандары ла кәрәкле урындарҙа ҡулланмайҙар. Күп эштәр күләме менән етерлек түгел, 3—4 биттән торған сочинениелар йыш осрай. X класс уҡыусыларының сочинениелары 5—6 биттән дә кәм булмаҫҡа тейеш.

Бындай етешһеҙлектәрҙе быйылғы яҙғы экзамендәрҙә ҡабатламаҫҡа, башҡорт әҙәбиәтенән яҙма эштәрҙе яҡшы сифатлы итеп үткәрергә кәрәк.

Яҙма эштәрҙе баһалағанда, бирелгән теманың асылыу тәрәнлегенә, эштең йөкмәткеһенә, уның тулылығына, уҡыусының үҙ фекерен эҙмә-эҙ, системалы итеп бирә алыу-алмауына, теманы асыу өсөн кәрәкле фактылар, дәлилдәрҙең булыу-булмауына иғтибар итергә кәрәк. Шулай уҡ уҡыусының тел байлығы, әҙәби телгә эйә булыу дәрәжәһе, стиле, орфографик һәм пунктуацион яҡтан грамоталылығы, эштең таҙалығы, каллиграфияһының дәрәжәһе һәм эштең күләме, оформлениеһе лә иҫәпкә алынырға тейеш. Һәр бер мәктәптә һәр уҡыусының эшенә объектив рәүештә дөрөҫ баһа ҡуйылырға тейеш.

Б. Тимерова,
Башҡортостан Уҡытыусылар белемен камиллаштырыу институтының сотруднигы.

ЙӘШ МИЧУРИНСЕЛӘР

Балалар мәктәп тәҙрәһенән тулы итеп эстылар. Алһыу ҡояштың ярымлы нурҙары кластарға ағылды. Яҡты ла, йылы ла ине был нурҙар. [illegible]

[illegible] тәгәге көндәрҙә эшләнәсәк эштәр тураһында һөйләштеләр.

— Иртәгә Тра-тауға барабыҙ, — тине уҡытыусы. [illegible]

Бында, агротехниканың һуңғы ҡаҙаныштарына ярашлы рәүештә, 9 баҫыулы системаһы төҙөлеп, унда ҡуҙаҡлы һәм башаҡлы үләндәр менән сиратлаштырылған көҙгө һәм яҙғы культуралар сәселде.

Баҡсаға көҙҙән эритропирум, лютипинс 0,62 һәм ҡунаҡбай тип аталған [illegible]

[illegible] хлислямова, 5-се класс уҡыусыларынан Стулин, Сәғәдиева әле йәш члендәр. Шуға ҡарамаҫтан, улар күк һағыҙ һәм тау һағыҙы үҫтереүҙә ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Мәрйәм Хәкимова Ергән ауылында көҙҙән ҡабыҡһыҙ һоло сәсеп ҡалдырғайны. Хәҙер ул ял көнөнә ҡайтҡан һайын уларҙы яҡшы итеп тәрбиә- [illegible]

[illegible] 7-се класс уҡыусылары Рәсимә Фат- [illegible]

Г. Ибраһимов.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Совет зонаһындағы һәм Ҙур Берлиндәге азат немец профсоюздары берекмәләре правлениеләренең ғәҙәттән тыш ултырышы

БЕРЛИН, 18 май. (ТАСС). АДН агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, 17 майҙа Берлиндә совет зонаһындағы азат немец профсоюздары берекмәһе (ОСНП) Үҙәк правлениеһенең һәм Ҙур Берлиндәге азат немец профсоюздар берекмәһе правлениеһенең ғәҙәттән тыш ултырышы булды. Ҙур Берлиндәге азат немец профсоюздары берекмәһенең беренсе председателе Детер немец Милли фронтын төҙөү мәсьәләһенә ҡарата профсоюздарҙың мөнәсәбәте тураһында белдереү яһаны.

Профсоюздарҙың мөһим бурыстарынан береһе, тине Детер, Көнбайыш Германия хеҙмәтсәндәре менән булған бәйләнеште яңыртыуҙан тора.

Азат немец профсоюздары берекмәһенең Көнбайыш Германия профсоюздары менән һөйләшеү алып барыуҙары тураһындағы докладты Вальтер Машке яһаны.

Дискуссия ваҡытында азат немец профсоюздары берекмәләре правлениеһенең члендәре Германиялағы бөтә профсоюздар вәкилдәренең дөйөм Германия кәңәшмәһен шул көнгә тиклем саҡыра алмауға ҡарата ҡыҙғаныс белдерҙеләр.

Совет зонаһындағы һәм Ҙур Берлиндәге азат немец профсоюздары берекмәләренең Үҙәк правлениеһе Бөтә донъя профсоюздар федерацияһының генеральный секретары Луи Сайянға хат менән мөрәжәғәт итте. Ул был хатта Германия берҙәмлеге һәм немец профсоюздары берҙәмлеге мәсьәләһендә Бөтә Донъя профсоюздар федерацияһының ныҡлы позицияһы өсөн уға рәхмәт белдерә.

«Бөтә Донъя профсоюздар федерацияһының беҙҙең менән солидарлығы яуап итеп, — тип әйтелә хатта, — беҙ тыныслыҡ өсөн берҙәм демократик Германияны һәм немец профсоюз хәрәкәтенең берҙәмлеген аякҡа баҫтырыу өсөн үҙебеҙҙең көрәшебеҙҙе көсәйтәсәгебеҙгә ышандырабыҙ. Бынан ары Германия тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтарға ҡаршы реакция һәм агрессия усағы булырға тейеш түгел».

Унан ары АДН-дың хәбәр итеүенә ҡарағанда, совет зонаһындағы азат немец профсоюздары берекмәһенең Үҙәк правлениеһе һәм Ҙур Берлиндәге азат немец профсоюздар берекмәһенең правлениеһе ВЦСПС исеменә телеграмма ебәрҙеләр. Телеграммала былай тип әйтелә:

«Ҡәҙерле иптәштәр, совет зонаһындағы һәм Ҙур Берлиндәге профсоюздар берекмәләренең Үҙәк правлениеһенең берләшкән ултырышы совет профсоюздарының X съезында ҡатнашҡан беҙҙең вәкилдәребеҙ Барике, Детер һәм Гро Куммерлевтең үҙҙәренең һеҙгә барыуҙары тураһында докладтарын тыңланы. Был докладтан беҙ социалистик хужалыҡтың ҡеүәтле күтәрелеше һәм совет профсоюздарының уңыштары тураһында яңы мәғлүмәттәр ишеттек. Беҙ һеҙҙе был уңыштар менән ысын йөрәктән ҡотлайбыҙ. Улар беҙгә бик күп нәмә бирәләр. Үҙҙәренең эшмәкәрлегендә совет профсоюздарының артабанғы уңыштарға өлгәшеүҙәрен ысын йөрәктән теләйбеҙ. Социалистик Советтар Союзы — хеҙмәтсәндәрҙең ҡеүәтле боевой терәгенә беҙҙән сәләм».

Бөтә Кореяла берҙәм Милли фронт төҙөү тураһындағы мәсьәләгә карата

ПХЕНЬЯН, 19 май. (ТАСС). Пхеньян радиоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Төньяҡ Кореяның демократик Милли фронт Үҙәк Комитеты, Көньяҡ Кореяның демократик партияларынан бөтә Кореяла берҙәм Милли фронт төҙөү тураһындағы тәҡдим менән 14 майҙа яҙылған хатты алғандан һуң, был хатты тикшерҙе һәм уға яуап ебәреп, унда бөтә Кореяла берҙәм Милли фронт төҙөү кәрәклеге тураһында Көньяҡ Корея партияларының фекеренә үҙенең ризалығын белдерҙе.

Төньяҡ Кореяның демократик Милли фронт Үҙәк Комитеты, тип әйтелә яуап хатында, һеҙҙең хатығыҙҙы тикшергәндән һуң, Тыуған илебеҙҙе берләштереү маҡсатына юнәлтелгән бөтә Корея берҙәм Милли фронтын ойошторуҙы әҙерләү өсөн төрлө партияларҙың һәм общественный ойошмаларҙың вәкилдәренән комитет төҙөү тураһында тәҡдим индерә. Әҙерлек комитетына үҙебеҙҙең вәкилдәребеҙҙе билдәләгән хәлдә, беҙ был комитеттең ултырышын 1949 йылдың 25 майында Пхеньян ҡалаһында саҡырырға тәҡдим итәбеҙ. Төньяҡ Кореяның демократик Милли фронты Үҙәк Комитеты, Кореяның тыуған илен берләштереүҙе һәм уның алға китеүен теләгән бөтә партиялары һәм общественный ойошмалары был тәҡдимде яҡларҙар, тип ышана.

Индия учредительный собраниеһенең прогрессив депутатына каршы репрессиялар

ДЕЛИ, 19 май. (ТАСС). Матбуғаттың хәбәр итеүенә ҡарағанда, Индия учредительный собраниеһенең депутаты; Индия милли конгресс партияһы члены Шиббанлал Саксена учредительный собраниела премьер-министр Неруҙың Индия тураһындағы мәсьәлә буйынса Британия империяһы премьер-министрҙарының күптән түгел Лондонда булып үткән конференцияһында ҡабул ителгән килешеүҙе ратификациялау тураһындағы тәҡдименә ҡаршы сығып яһағас; ул «партия дисциплинаһын боҙғаны өсөн» Индия Милли конгресс партияһының етәкселеге тарафынан партия яуаплылығына тарттырыласаҡ.

Прагала халык-ара музыка фестивале

ПРАГА, 19 май. (ТАСС). Прагала «Праганың 1949 йылғы яҙы» тигән халыҡ-ара музыка фестивале башланды. Фестивалдә Чехословакияның күренекле музыканттары, румын дирижеры К. Бугеану, поляк дирижеры Г. Фительберг һәм башҡалар сығыш яһанылар инде. Француз виолончелисы Пауль Тортелерҙең концерты булды. Яҡын көндәрҙә Венгрия, Болгария, Англия, Швейцария, Бельгия һәм башҡа илдәрҙең музыканттары һәм музыка коллективтары сығыш яһаясаҡтар.

Фестивалдә ҡатнашыусылар һәм Прага тамашасылары совет музыка искусствоһы мастерҙарының концерттарын ғәҙәттән тыш ҙур ҡыҙыҡһыныу менән көтәләр. Давид Ойстрахтың беренсе концертына билеттәр һатылып бөткән инде.

Фестивалдә ҡатнашыу өсөн Прагаға атаҡлы негр йырсыһы һәм прогрессив деятель Поль Робсон килә.

Прагала халыҡ-ара фестиваль менән бер рәттән Ян Кубелик премияһына скрипкасыларҙың конкурсы үткәрелә.

Өсөнсө Немец Халык конгресен сакырыу

БЕРЛИН, 19 май. (ТАСС). Немец Халыҡ советы президиумы үҙенең 19 майҙағы ултырышында 29 һәм 30 майҙа Берлиндә өсөнсө Немец Халыҡ конгресын саҡырырға ҡарар итте.

Немец Халыҡ советы президиумының өсөнсө Немец Халыҡ конгресын саҡырыу тураһында 19 майҙа ҡабул ителгән ҡарарында, «Немец Халыҡ советының күҙәтеүе Германияның берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуҙы, ярашыу договорын мөмкин тиклем тиҙерәк төҙөүҙе һәм оккупацион ғәскәрҙәрҙең алып кителеүен талап итә. Өсөнсө Немец Халыҡ конгресына һайлауҙар һөҙөмтәһе бының дәлиле булып тора», тип әйтелә.

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһының эше тамамланды

НЬЮ-ЙОРК, 19 май. (ТАСС). 18 майҙа кис менән Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының өсөнсө сессияһы тамамланды.

Хәрби енәйәтсе Рюти иркә сығарылған

ХЕЛЬСИНКИ, 19 май. (ТАСС). Хельсинки радиоһының тапшырыуына ҡарағанда, Финляндия президенты хәрби енәйәтсе Рютиҙе «һаулығының торошона ҡарап» төрмәнән сығарыу тураһында бойороҡ биргән. Рюти 1940 йылдан алып 1944 йылға тиклем Финляндияның президенты булған һәм Гитлер Германияһы яғында Финляндияны һуғышҡа йәлеп итеүе өсөн яуаплы булып тора.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-93-60, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01561 Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЫ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 100 (8200)

22 МАЙ

Йәкшәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

ВКП(б) Өлкә Комитетында. МТС-тар һәм колхоздар араһында төҙөлгән договорҙарҙы үтәүҙә яҙғы сәсеү осоронда ебәрелгән етешһеҙлектәр тураһында. (1-се бит).
Партия тормошо. — Х. Ғәбәйҙуллин. — Партия йыйылыштарын әҙерләү һәм үткәреү практикаһы. (2-се бит).
С. Имбулдин. — Лекцион пропаганданы ойоштороуҙа ҡайһы бер тәжрибәләр. (2-се бит).
Р. Сидельский. — Большевиктәр партияһының XIII съезы. (2-се бит).
Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетында. (2-се бит).
Александр Чутких методы буйынса. (2-се бит).
Общественный малсылыҡты артабан үҫтереү ферма работниктәренең намыҫ эше. (3-сө бит).
Е. Истрина. — Пушкин — рус әҙәби теленең нигеҙ һалыусыһы. (3-сө бит).
«Британский Союзник» журналының элекке баш редакторы Арчибальд Р. Джонстондың үҙәк журналистар йортондағы пресс-конференцияһы. (3-сө бит).
Мәктәптәрҙә экзамендар һәм һынауҙар. (4-се бит).
С. Ҡулибай. — Бала. (4-се бит).
А. Шатилов. — Халыҡ-ара күҙәтеү. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Общественный малсылыҡты үҫтереү — ауыл партия ойошмаларының боевой бурысы

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһындағы ҡарары ауыл хужалығының артабанғы күтәрелешен тәьмин итеүҙә хәҙерге осорҙоң үҙәк бурысы булып тора. Был планда күрһәтелгәнсә, илебеҙҙә һуғыштан һуңғы осорҙа игенселекте күтәреү өлкәһендә ҙур уңыштарға өлгәшелде. 1946 йылғы көслө ҡоролоҡтоң ауыл хужалығына серьез зыян килтереүенә ҡарамаҫтан, бөртөклө ашлыҡ хужалығы проблемаһы нигеҙҙә хәл ителде һәм был өлкәлә артабанғы уңыштар нығытлы нигеҙгә ҡоролған.

Малсылыҡ менән эш башҡаса тора. Ауыл хужалығының был тармағы беҙҙең илебеҙҙә артта ҡалған тармаҡ. Уны бөтә саралар менән юғары күтәреү талап ителә.

СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған малсылыҡты үҫтереүҙе билдәләгән өс йыллыҡ планын Башҡортостандың колхозсылары һәм шулай уҡ совхоз работниктәре ҙур күтәренкелек менән ҡайнар хуплап ҡаршыланылар. Был тарихи планда күрһәтелгән сараларҙы ваҡытына тиклем үтәүҙе улар үҙҙәренең намыҫ эштәре итеп иҫәпләйҙәр. Ауыл партия ойошмаларының бурысы — колхоз һәм совхоз хеҙмәтсәндәренең был ялҡынлы теләктәрен һәм патриотик ынтылыштарын яҡлау һәм уларҙы дөрөҫ итеп маҡсатҡа йүнәлтеүҙән тора.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарында әйтелгәнсә, «Хәҙерге ваҡытта, бөртөклө ашлыҡ хужалығын күтәреүҙә серьез уңыштарға өлгәшелгәс һәм бөртөклө ашлыҡ үҫтереүҙе артабан арттырыу өсөн кәрәкле нигеҙҙәр тыуҙырылғас, малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү бурысы ауыл хужалығын алға ебәреүҙә [illegible] һәм [illegible] бурысы булып алға килеп баҫты».

Шуға күрә лә, бөтәһенән дә элек, партия һәм хөкүмәттең был бик мөһим сараһының йөкмәткеһен бөтә колхозсыларҙың һәм совхоз эшселәренең аңына еткерергә кәрәк. Был план менән таныштырылмаған бер генә кеше лә булмаһын! Ауыл коммунистәренең һәм агитаторҙарҙың нәүбәттәге мөһим бурысы бына шунан тора.

Партияның Помагужа район комитеты был тәңгәлдә үҙенең бурысын дөрөҫ аңлаған. 600-гә яҡын агитатор баҫыу стандарында һәм малсылыҡ фермаларында колхозсыларҙы общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы менән таныштыра, бөтә артель һәм һәр бер колхозсы алдына ҡуйылған почетлы бурыстар тураһында һөйләй, малсылыҡ алдынғыларының эш тәжрибәләре менән таныштыра, бөтә колхозсыларҙы ла улар өлгөһөндә эшләргә рухландыра. Шул уҡ ваҡытта агитаторҙар колхозсыларҙы СССР Верховный Советы Президиумының малсылыҡты үҫтереүҙәге уңыштар өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендәре менән наградлау тураһындағы Указдары менән таныштыралар.

Продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең 3 йыллыҡ планын үтәү сараларын билдәләү мәсьәләһе менән районда күп кенә колхоз тәүге партия ойошмаларының асыҡ йыйылыштары уҙғарылды. Уларҙа ҡабул ителгән ҡарарҙарҙы практик рәүештә бойомға ашырыу башланды. «Красный украинец», Максим Горький исемендәге һәм башҡа колхоздарҙа аҙыҡ базаһы сығанаҡтары байтаҡ киңәйтелә. Төҙөүселәр бригадалары мал торлаҡтары төҙөү һәм ремонтлау эшенә башланылар. Тоҡом малдары һатып алына.

Партия һәм хөкүмәттең малсылыҡты үҫтереү тураһындағы планын үтәү буйынса Помагужа большевиктәре быйыл байтаҡ эш башҡарасаҡтар. Районда тағы ла 13 колхозында 4-әр малсылыҡ фермаһы, бөтә 67 колхоздарҙа ла ҡошсолоҡ фермалары һәм 43 колхозда сусҡасылыҡ фермалары булдырыла. Был эште үтәү район партия ойошмаһының бөтә көсөн туплауҙы, бөтә һәләтлеген йүнәлтеүҙе һәм барлыҡ мөмкинлектәрҙе дөрөҫ һәм тулы файҙаланыуҙы талап итә. Был ҙур күләмле эште уңышлы башҡарыуға өлгәшеү өсөн партия һәм комсомол көстәрен малсылыҡ фермаларына дөрөҫ урынлаштырырға, тапшырылған эш участкаһы өсөн уларҙың большевистик яуаплылыҡтарын ныҡҡа көсәйтергә һәм уларҙың эшмәкәрлеге өҫтөнән партия контролен нығытырға кәрәк.

Ләкин Туймазы районының Нуриманов һәм Ғафуров исемендәге, «Игенсе» һәм башҡа колхоздарында общественный малдарҙы ҡарауҙа яуапһыҙлыҡ һәм эйәһеҙлек йәшәй, малдарҙың үлеүенә һәм әрәм-шәрәм ителеүенә юл ҡуйылған. Был хәлгә сик ҡуйыуҙа колхоз партия ойошмалары конкрет саралар күрмәйҙәр.

Малдарҙың һанын һәм уларҙың продуктивлеген үҫтереү буйынса 3 йыллыҡ пландың үтәлеүенә өлгәшеү колхоз һәм совхоз партия ойошмаларының боевой бурысы булып тора. Аҙыҡ базаһын артабан киңәйтеү тураһында большевистик хәстәрлек күрмәйенсә торып, общественный малсылыҡтың үҫеүенә ирешеү һис мөмкин булмаясаҡ. Шуның өсөн был тәңгәлдә бөтә мөмкинлектәрҙе тулы күләмендә һәм дөрөҫ файҙаланыуға өлгәшеү ауыл коммунистәренең кисектергеһеҙ бурысы икәнлеген аңларға кәрәк.

Малсылыҡтың тоҡомон яҡшыртыу мәсьәләһе партия ойошмаларының көндәлек бурысы итеп ҡаралырға тейеш. Бөтә колхоздарҙы һәм совхоздарҙы тоҡом үгеҙҙәре һәм тәкәләре менән тәьмин итеү мөһим бурыс. Малсылыҡ работниктәренең яңы кадрҙарын етештереү хәҙер айырыуса иғтибарға эйә булып тора. Сөнки малсылыҡ өлкәһендә уңыштарҙы, бөтәһенән дә [illegible], үҙ эшен яҡшы белгән һәм уны [illegible] кешеләр тәьмин иткәнлеге кире ҡағылмаҫлыҡ ысынбарлыҡ.

Продукты бирә торған малсылыҡты үҫтереүҙең 3 йыллыҡ планын һәр колхоз һәм совхоз буйынса һәр бер айҙа арттырып үтәүҙе тәьмин итеү — ауыл хужалығының артабанғы күтәрелешенә килтерер. Бына шуның өсөн дә, иптәш Сталин талап иткәнсә, общественный «малсылыҡ эшен бөтә партия, беҙҙең барлыҡ работниктәребеҙ, партиялылар ҙа һәм партияһыҙҙар ҙа, үҙ ҡулдарына алырға тейештәр...». Был мөһим эш Башҡортостан партия ойошмаһы тарафынан намыҫ менән үтәлер.

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең VI томы әзербайжан телендә баҫылып сыҡты

БАКУ, 18 май. (ТАСС). ВКП(б) Үҙәк Комитеты эргәһендәге Маркс—Энгельс—Ленин институтының Әзербайжан филиалы тарафынан әзербайжан теленә тәржемә ителгән В. И. Ленин Әҫәрҙәренең алтынсы томы баҫылып сыҡты.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү

СССР Верховный Советы Президиумы Указы буйынса доғонан, мамыҡтан һәм шәкәр сөгөлдөрөнән юғары урожай алыуҙары өсөн Үзбәк ССР-ы ауыл хужалығының 39 алдынғыһына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде, Ленин ордены һәм «Ураҡ һәм сүкеш» алтын медале тапшырылды.

Сурхандарья өлкәһендә: Джар-Курган районы «Ҡыҙыл караван» колхозы звеноводы А. Алламоратов, Денау районы «Шәрҡ хәҡикәте» колхозы звеноводтары А. Ахмедов, Г. Ахмедов, Джар-Курган районы Сталин исемендәге колхоз звеноводы А. Нарбутаев.

Ташкент өлкәһендә: Урта Чирчик районы «Полярная звезда» колхозы звеноводтары М. Воп, Е. Ли, В. Ли, «Яңы юл» колхозы звеноводы И. Керимкулов, Түбән Чирчик районы Буденный исемендәге колхоз звеноводы М. Ким.

Ҡашҡа-Дарья өлкәһендә: Китаб районы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозы звеноводтары Ш. Холов, З. Хушимова, «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозы председателе Ж. Әльбаев.

Самарканд өлкәһендә: Паст-Даргом районы Карл Маркс исемендәге колхоз звеноводтары А. Исмаилов, П. Хаджиматов, Х. Хаитов һәм башҡалар.

Бойҙайҙан юғары урожай алыуҙары өсөн Запорожье өлкәһенең Камышевка районы Киров исемендәге колхоздың звеноводы М. А. Гринцоваға, Больше-Белозер районы Буденный исемендәге колхоздың звеноводы О. Т. Шульгаға Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде.

ВКП(б) Өлкә Комитетында

МТС-тар һәм колхоздар араһында төҙөлгән договорҙарҙы үтәүҙә яҙғы сәсеү осоронда ебәрелгән етешһеҙлектәр тураһында

Яҙғы баҫыу эштәренең барышын тикшереүҙәр, МТС-тар һәм колхоздар араһында төҙөлгән договор йөкләмәләрен үтәүҙә республикабыҙҙың айырым райондарында партия һәм Совет ойошмалары етәкселәре, машина-трактор станцияларының директорҙары һәм уларҙың политик эштәр буйынса урынбаҫарҙары серьез етешһеҙлектәргә юл ҡуйғандар икәнлеген билдәләне.

Ауырғазы, Шаран, Ҡандра, Күгәрсен, Мәләүез һәм башҡа ҡайһы бер райондарҙың машина-трактор станциялары колхоздар менән төҙөлгән договорҙарға өҫтәмә килешеү төҙөүҙе юл ҡуйылмаҫлыҡ рәүештә оҙаҡҡа һуҙҙылар, эштәрҙе үткәреүҙең төрҙәре буйынса календарь срокторын билдәләмәнеләр, былар агротехник срокторҙың тупаҫ рәүештә боҙолоуына һәм яҙғы баҫыу эштәре сифатының түбәнәйеүенә килтерҙе.

Ауырғазы районы Ташлы-күл МТС-ы 10 майға 46 колхоздың тик икеһе менән генә өҫтәмә килешеүҙәр төҙөгән. Колхоздар менән договорҙар эш күләмдәрен билдәләүҙә хаталар менән, тәртипһеҙ төҙөлгәндәр, договорҙарҙың бер өлөшөнә колхоз председателдәре һәм МТС директорҙары тарафынан ҡул ҡуйылмаған. МТС-тарҙа яҙғы баҫыу эштәре сиктән тыш ойошторолмаған хәлдә үтә, эш сифатының түбән булыуына юл ҡуйыла һәм агротехник срокта боҙола. 10 майға тупға һөргән ерҙәрҙе тырматыу планы ни бары 50 процентҡа ғына үтәлде.

Иптәш Ханафиндың трактор бригадаһы «Большевик» колхозында 30 гектар бойҙайҙы 2—3 сантиметрҙан да артыҡ булмаған тәрәнлектә сәскән, орлоҡтоң 20 процентын тупраҡҡа күмдермәгән. Трактор бригадаһы бригадиры иптәш Ханафин һәм колхоз председателе иптәш Евстафьев агротехника талаптары боҙолоуын күрһәләр ҙә, брак эшләүҙе булдырмау өсөн саралар күрмәгәндәр.

МТС етәкселәре тарафынан трактор бригадаларына етәкселектең ҡәнәғәтләнерлек булмауы, оператив булмауы һөҙөмтәһендә трактор бригадаларына техник һәм ойоштороу яғынан үҙ ваҡытында ярҙам күрһәтелмәй, шул арҡала май айының тәүге 10 көнлөгөндә тракторҙарҙың буш тороуҙары дөйөм трактор сменалары һанының 35 процентын тәшкил итте. Трактор бригадаларының береһе лә смена нормаһын үтәмәне.

Шаран МТС-ының (директоры иптәш Карманов) айырым трактор бригадаларында сәсеү эше төҙөк булмаған сәскестәр менән үткәрелә, ә сәсеү агрегаттары билдәләнгән агротехник ҡағиҙәләрҙе тупаҫ рәүештә боҙоу менән торалар.

Мәсәлән, «Красное знамя» колхозында сәсеү, пружинаһы булмаған трактор сәскесе менән, сәскес артынан тырма тағылмайынса башҡарыла; «Первомайский» колхозында агрегатта яңы һөргәндән һуң тырматылмаған ерҙә культивация һәм сәсеү үткәрелә, шуның һөҙөмтәһендә тупраҡ эшкәртелеп бөтмәгән көйөнсә ҡала һәм орлоҡтоң яҡшы сифатлы итеп күмдерелмәүенә юл ҡуйыла. Договор буйынса МТС 560 гектар майҙанда яҙғы һөрөү һәм 500 гектарҙан артыҡ майҙанда сәсеү үткәрергә тейеш булған «Марс» колхозында С—80 тракторы төҙөк булмау сәбәпле 6 көн буйына тик торған. Ә өс СТЗ тракторының бары тик берәһе генә 10 майға тиклем эҙлекһеҙ эшләгән. 10 майға МТС был колхозда яҙғы һөрөү планын ни бары 12,5 процентҡа, сәсеү планын 8 процентҡа генә үтәгән. Шуның менән үҙенең договорҙа алған йөкләмәләрен тупаҫ рәүештә боҙған. Шул уҡ ваҡытта был колхоздың етәкселәре йәнле тартыу көстәре менән эшләүҙе ойошторманғандар, һәм йәнле тартыу көстәре менән башҡарылырға билдәләнгән 130 гектар күләмендәге сәсеү планының 10 майға бер гектарын да үтәмәгәндәр.

Ҡандра МТС-ы хеҙмәтләндергән «Ҡандра-Ҡотой» колхозында тупға һөрөлгән 30 гектар ерҙе тырматыу планының бер генә гектары ла билдәләнгән срокта тырматылмаған. Шул уҡ ваҡытта МТС йәнле тартыу көстәре менән колхоз тарафынан яҙ һөрөлгән ерҙе тырматыу үткәргән. «Ҡандра» колхозында төҙөк булмаған сәскес менән фигуралы ысулда бойҙай сәсеү үткәрелгән, шуның арҡаһында күп һабандары орлоҡ тупраҡҡа күмдерелмәй ҡалған. «Ҡандра» колхозы үҙе договор буйынса 40 гектар урынына ни бары 25 гектар майҙанда ғына уҗымдарҙы өҫтәмә аҙыҡландырыу үткәргән. Договор йөкләмәләрен ошондай тупаҫ рәүештә боҙоуға ҡарамаҫтан, колхоз да, МТС та колхоз менән МТС араһында төҙөлгән договорҙа ҡаралған материаль яуаплылыҡ тураһында мәсьәлә ҡуҙғатмағандар.

Өлшәй районының Әбдрәшит МТС-ы «Красная звезда» колхозында предплужникһеҙ һабандар менән яҙғы һөрөү үткәргән, ә колхоз уны предплужникле һабандар менән һөрөлгән итеп ҡабул иткән.

Мәләүез районының Ерген МТС-ы хеҙмәтләндергән «Прибельский» колхозында орлоҡто үҙ ваҡытында ташымау арҡаһында тракторҙарҙың оҙаҡ ваҡыттар тик тороуына юл ҡуйыла, ләкин МТС колхоз алдына бер ниндәй ҙә талап ҡуймаған. МТС менән колхоздар араһында төҙөлгән договор йөкләмәләрен боҙоуҙарҙы үҙ-ара йәшереп ҡалдырыуҙар башҡа күп кенә райондарҙың колхоздарында ла осрай.

Күп кенә МТС-тар буйынса агротехник срокторҙы боҙоу һәм баҫыу эштәренең түбән сифатлы булыуы шуның һөҙөмтәһендә килеп сыға: район ауыл хужалығы бүлектәренең баш агрономдары, МТС-тарҙың өлкән һәм участка агрономдары үҙҙәренә тапшырылған государство контроллек вазифаһын насар үтәйҙәр, брак эшләү фактылары менән килешеп ҡарайҙар, һәм ғәмәлдә партия һәм хөкүмәт талап иткәнсә, ауыл хужалығы эштәренең юғары сифаты өсөн, игенселектең юғары культураһы өсөн көндәлек көрәш алып бармайҙар.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы МТС менән колхоздар араһында төҙөлгән договорҙарҙы үтәүҙә ҙур етешһеҙлектәрҙең булыуы машина-трактор станциялары һәм колхоздарҙың договор буйынса алынған йөкләмәләрҙең үтәлеүенә Ауыл хужалығы Министерствоһының, ВКП(б) райкомдарының, райисполкомдарҙың, район ауыл хужалығы бүлектәренең насар контроллек итеүҙәре арҡаһында һәм был йөкләмәләрҙе боҙоусыларға ҡаршы ҡаты көрәш алып бармауҙары һөҙөмтәһендә килеп сыға, тип билдәләне.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы ҡарар итте:

1. Башҡорт АССР-ы Ауыл хужалығы Министерствоһы (иптәш Денисовты), ВКП(б) район комитеттәре секретарҙәре, район исполкомдары председателдәре һәм МТС директорҙары был ҡарарҙа билдәләнгән етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә һәм МТС-тар менән колхоздар араһындағы договор йөкләмәләренең бик ныҡ еренә еткерелеп үтәлеүе өҫтөнән көндәлек контроль ҡуйыуға, договорҙың юғары урожайҙар алыу өсөн көрәштә МТС-тар һәм колхоздар өсөн мотлаҡ үтәлергә тейеш булған закон булып әүерелеүенә өлгәшеүгә мәжбүр итте.

Договор йөкләмәләре боҙолоуының һәм етешһеҙлектәрҙе үҙ-ара [illegible] ҡалдырыуҙың бөтә ваҡиғаларында [illegible]ләрҙе партия һәм государство алдында ҡаты яуаплылыҡҡа тарттырырға ҡушылды.

2. Ауыл хужалығы Министерствоһын (иптәш Денисовты), ВКП(б) район комитеттәре секретарҙәрен, район Советы исполкомдары председателдәрен һәм район ауыл хужалығы бүлектәре мөдирҙәрен МТС-тарҙың колхоздар менән договорҙар төҙөүҙәренең дөрөҫлөгөн биш көнлөк срок эсендә тикшерергә, күренгән боҙоуҙарҙы бөтөрөргә һәм МТС-тарҙың үҙҙәре хеҙмәт күрһәтә торған бөтә колхоздар менән өҫтәмә килешеүҙәр төҙөүҙәрен тәьмин итергә мәжбүр итте.

3. МТС директорҙарын һәм уларҙың политик эштәр буйынса урынбаҫарҙарын трактор бригадаларының эше өҫтөнән көндәлек контроль ҡуйыуға, баҫыу эштәрен үткәреүҙә булған етешһеҙлектәрҙе үҙ ваҡытында бөтөрә барыуға, тракторҙарҙың тулы ҡеүәт менән эшләүҙәрен тәьмин итеүгә һәм һәр бер трактористың смена нормаларын үтәүенә өлгәшеүгә мәжбүр итте.

4. БАССР Ауыл хужалығы Министерствоһы, ВКП(б) район комитеттәре һәм район Советы исполкомдары трактор эштәренең юғары сифаты өсөн һәм игенселектең юғары культураһын индереү өсөн көрәштә район ауыл хужалығы бүлектәренең баш агрономдарына, МТС-тарҙың өлкән һәм участка агрономдарына ҡарата талапсанлыҡты күтәрергә мәжбүр ителде.

5. МТС директорҙарына түбәндәгеләрҙе эшләргә ҡушылды:

а) биш көнлөккә кәмендә бер тапҡыр трактор эштәрен акт буйынса колхоз председателенә тапшырыуҙы һәм ҡабул итеүҙе лично үҙенә башҡарырға, ә айырым ваҡиғаларҙа был эште башҡарыуҙы, трактор һәм баҫыусылыҡ бригадалары бригадирҙарының мотлаҡ ҡатнашлығы менән, МТС агрономдарына тапшырырға мөмкинлеге бирелде;

б) трактористорҙың эштәрен һәр смена һайын, трактор бригадаһының учетчик-заправщигының ҡатнашлығы менән, баҫыусылыҡ һәм трактор бригадалары бригадирҙары тарафынан ҡабул ителеүен тәьмин итергә.

6. Район Советы исполкомы председателдәре трактористорға нормаль тормош шарттары тыуҙырырға һәм уларҙың эш урындарында общественный туҡланыу ойоштороуға мәжбүр ителде.

7. ВКП(б) район комитеттәре секретарҙәренән, райсовет исполкомдары председателдәренән һәм район ауыл хужалығы бүлектәре мөдирҙәренән колхоздарҙың йәнле тартыу көстәре менән башҡарырға тейеш булған ауыл хужалығы эштәре күләмен һис һүҙһеҙ үтәүҙәрен тәьмин итеүҙәре талап ителә.

8. Райсовет исполкомдары председателдәренә, район ауыл хужалығы бүлеге мөдирҙәренә һәм МТС директорҙарына һәр бер эш осоро йомғаҡтары буйынса МТС менән колхоздар араһындағы договорҙарҙың үтәлеүенә тикшереү ойоштороға, тикшереү йомғаҡтарын колхозсыларҙың дөйөм йыйылыштарында, МТС советтарында һәм райсовет исполкомдарында тикшерергә һәм МТС-тар менән колхоздар араһындағы договорҙарҙы үтәүҙә асыҡланған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү сараларын күрергә тәҡдим итергә.

9. ВКП(б) район комитеттәре секретарҙәрен һәм МТС директорҙарының политик эштәр буйынса урынбаҫарҙарын трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларында партия-политик һәм ойоштороу-массовый эште көсәйтеүгә, уны МТС менән колхоздар араһындағы договорҙарҙы үтәү өсөн, баҫыу эштәрен алға үткәреү һәм һәр бер колхозда юғары урожай алыу өсөн көрәштә һәр бер тракторист һәм колхозсы алдында торған конкрет бурыстар менән бәйләп алып барырға мәжбүр итте.

10. Колхоздар менән договорҙар һәм өҫтәмә килешеүҙәр төҙөүгә яуапһыҙ ҡарағаны, колхоздар менән төҙөлгән договорҙарҙы үтәүҙә һанға һуҡмағаны, эштә бракка юл ҡуйғаны һәм тракторҙарҙы насар файҙаланғаны өсөн Ташлы-күл МТС-ы директоры иптәш Пашкинға ҡаты шелтә иғлан ителде.

11. Колхоздар менән договорҙарҙың массовый рәүештә боҙолоуына юл ҡуйған Шаран МТС-ы директоры иптәш Карманов тураһындағы мәсьәләне ВКП(б)-ның Шаран район комитетында ҡарарға мәжбүр ителде.

12. Ҡандра МТС-ының директоры иптәш Арыҙбаевты, Ерген МТС-ы директоры иптәш Зюляркинде, Мраҡ МТС-ы директоры иптәш Бражниковты һәм Әбдрәшит МТС-ының директоры иптәш Мөхәмәтовты, әгәр ҙә улар колхоздар менән төҙөлгән договорҙарҙы үтәүҙәге серьез етешһеҙлектәрҙе иң яҡын көндәрҙә бөтөрмәһәләр, государствоға һәм колхоздарға зарар килтергәндәре өсөн тип, ҡаты яуаплылыҡҡа тарттырыласаҡтары тураһында иҫкәртелде.

13. ВКП(б)-ның Ауырғазы, Ҡандра, Мәләүез, Күгәрсен һәм Өлшәй район комитеттәренә машина-трактор станцияларының һәм колхоздарҙың договор йөкләмәләрен үтәүҙәре тураһындағы мәсьәләне район комитеты бюроһында тикшерергә һәм был эштә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөргә тәҡдим ителде.

14. ВКП(б) район комитеттәре секретарҙәренә был ҡарарҙы МТС-тарҙың һәм колхоздарҙың тәүге партия ойошмалары йыйылыштарында, трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларында тикшерергә тәҡдим ителде.

Төнгө смена

Трактор механизмдарын яҡшы аңлауы һәм үҙ эшен оҫта башҡарыуы менән башҡаларҙан айырылып торған бригадир Әхмәт Сәхәүетдинов үҙ бригадаһында шундай тәртип булдырҙы: һәр көн ике тапҡыр смена алмаштырылған һайын тракторҙарға ентекле рәүештә профилактик саралар үткәрергә.

Ғәҙәттәгесә ул бөгөн кис НАТИ тракторының төнгө сменаға әҙерлеген тикшерҙе. НАТИ тракторында Ғәптелъян Ғәйнанов эшләй. Ғәйнанов әле генә эштән туҡтаны һәм төнгө сменаға Сәләх Йосопов әҙерләнә ине.

— Йә нисек, бөтәһе лә әҙерме? — тип һораны бригадир Сәләхтән.

— Бөтәһе лә әҙер, иптәш бригадир, ләкин һин үҙең тракторҙы тағы бер ҡарап сыҡырһың бит!

— Әлбиттә, ҡарап сығасаҡмын, — тине уға Әхмәт һәм ентекле рәүештә тракторҙың механизмдарын тикшерергә тотондо. Моторҙы эшләтеп ҡараны, фараларҙы яндырҙы, һыуытҡыс һәм күсергес системаларының төҙөклөгөн, теүәл эшләүен күҙәтте.

Әхмәт икенсе тракторҙы ла шундай уҡ иғтибар менән ҡарап сыҡты. Төнгө смена өсөн яғыулыҡ һәм һыуҙың етерлек әҙерләнеүен тикшерҙе. Заправщик егеткә мискаларҙы кисәге урындан тракторҙарҙың эш урынына күсереп яҡынайтырға ҡушты. Аҙаҡтан бригадир юл эргәһендәге вагончиктар янына китте.

Бында уны учетчик ҡыҙ Зөләйха көтә ине. Зөләйха көндеҙге смена эшкәрткән участкаларҙы әле генә үлсәп ҡайтҡан. Улар икәүләп көндеҙге эшкә йомғаҡ яһанылар. Бөгөн 10 гектар урынына 17 гектар майҙанда ер һөрөлгәйне.

— Көндеҙге йомғаҡ насар түгел, тик төнгө смена ғына артта ҡалмаһын. Ә һин, Зөләйха, нормаларҙың үтәлешен хәҙер үк күрһәткестәр таҡтаһына яҙып ҡуй. Унан һуң Хәй Ғәләмовтың нормаһы 200 процентҡа үтәүе һәм эш сифатының яҡшы булыуы тураһында стена газетаһына ла хәбәр яҙып ебәрһәк, яҡшы булыр ине,—тине Әхмәт учетчик ҡыҙға.

Был, бригада эшендә боролош төнө булырға тейеш. Әгәр ҙә трактористар смена нормаларын арттырып үтәүгә өлгәшһәләр, бригада коллективы үҙе хеҙмәтләндергән «Красная Башкирия» колхозында сәсеүҙе срогынан ике көн алда тамамлаясаҡ.

— МТС дирекцияһы алдында бригаданы хур итмәҫтәр беҙҙең егеттәр, — тине Әхмәт үҙ алдына. Ул үҙе менән 10-ар йыл эшләгән трактористорға ныҡ ышана ине. Ул вагончикка кереп [illegible] ятманы, ә «Кормоша» һаҙлығының түңгәктәре араһынан яңғыҙ ҡайын эргәһендә эшләгән тракторҙары янына китте.

Тәгәрмәсле тракторҙа Ғәләмов һәм Хоҙайбирҙин иптәштәр эшләйҙәр. Улар үткән йыл трактор эштәре планын арттырып үтәп күп кенә яғыулыҡҡа экономия яһаған ирҙәр. Хатта күрше булған «Үрнәк» һәм «Һабансы» колхоздарына ла ярҙамға барҙылар.

НАТИ тракторы бригаданың ғына түгел, хатта Усть-Икин МТС-ының да ғорурлығы булып һанала. Уның менән тәжрибәле трактористар Ғәйнанов һәм Йосопов иптәштәр эшләйҙәр. Сәсеүҙең тәүге көндәрендә тупраҡ йәүеш ине. Ләкин намыҫлы трактористар баҫыуҙа беренсе көндә үк 5-әр гектар ер һөрҙөләр. Икенсе һәм өсөнсө көндәрҙә норма 150—170 процентҡа үтәлде.

Баҫыуға сығыр алдынан Әхмәт бригада члендарына былай тине:

— Беҙ, егеттәр, игенселектең юғары культуралы сифат бригадаһы исемен алыу өсөн көрәшергә һүҙ бирҙек. Ләкин һүҙ биреү маҡсатҡа ирешеү түгел әле. Һүҙҙе хеҙмәттә еңеү менән аҡларға кәрәк. Ә еңеү ныҡышмалы көрәштә генә яулап алына.

...Әхмәт һаҙлыҡты сығып тар һуҡмаҡ менән ҡатҡыуыҙлыҡтағы яңғыҙ ҡайын ҡырына килә. Моторҙарҙың тигеҙ тауышы ишетелә. Баҫыуҙар өҫтөндә яҙғы төн ҡараңғылығы ҡанат йәйгән. Көмөш ай нурҙарының тоноҡ яҡтылығы яңғыҙ ҡайын шәүләһен йәшел үләндәр өҫтөнә ятҡан. Күңелгә рәхәтлек биреп яҙҙың көньяҡ еле ҡыуаҡтарҙың башын сайҡай. Ҡинәт ер аҫтынан яҡтыртҡан прожекторҙай ҡалҡыулыҡ аша трактор фаралары нур бөрктеләр. Сәләх Йосопов йөрөткән НАТИ тракторы бригадир эргәһенән үтеп китте. Һабандарҙың 12 тәрәнә аҡтарған ерҙә тиҙ һәм төрөн булып бурҙына әҙе ҡала. Әхмәт кесәһенән метр алып һөрөлгән ерҙең тәрәнлеген үлсәне. 22 сантиметр!

Был төндә Сәләх Йосопов норманан тыш ике гектар ер һөрҙө. Тәгәрмәсле трактор менән эшләүсе тракторист та 4,5 гектар урынына, 6 гектарға еткереп үтәгәйне. Эш сифаты яҡшы тип ҡабул ителде.

Бригадир Әхмәт уйлағанса, төнгө сменала эшләүсе егеттәр тырышып эшләнеләр. Бригада колхоз менән төҙөгән договорҙы сәсеү эштәре буйынса тулыһынса үтәне.

Әхмәт Сәхәүетдинов иптәш бригадаһының өлгәшеүҙәре — механизмдар менән культуралы эш итә белеү, хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу һәм йөкләмәне үтәү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдереү һөҙөмтәһе ул.

Нур Ғәлимов.
Мәсетле районы.

Партия тормошо

Партия йыйылыштарын әҙерләү һәм үткәреү практикаһы

Ҙур әҙерлек менән юғары идея-политик кимәлдә үткәрелгән партия йыйылыштары коммунистарҙы тәрбиәләүҙә алыштырғыһыҙ средство булып тора. Бына ошоноң өсөн завод партия ойошмаһының бюроһы коммунистарҙың йыйылыштарын әҙерләү һәм үткәреү мәсьәләһенә бик ҙур иғтибар итә. Һәм был эштә беҙ байтаҡ ыңғай тәжрибә тупланыҡ.

Партияның башҡа төргө ойошмаларындағы кеүек үк, беҙ партия бюроһының айлыҡ эш планын төҙөйбеҙ. Кәңәшә рәүешендә, планда партия ойошмаһының айына бер тапҡыр дөйөм йыйылышын үткәреү ҡарала. Уның көн тәртибенә предприятие һәм партия ойошмаһы тормошоноң иң актуаль һәм мөһим мәсьәләләре индерелә. Уларҙы әҙерләүҙә һәм үтәүҙә коммунистар билдәләнә. Пландаштырылған мәсьәләләрҙе йыйылышҡа тиклем төрлө өйрәнеү һәм ентекләп тикшереүҙе ойоштороу уларҙы ыңғай хәл итеү мөмкинлеген бирә. Был маҡсатта беҙ комиссиялар һәм бригадалар ойоштороуҙы практикалаштырабыҙ. Мәҫәлән, күптән түгел үткәрелгән дөйөм йыйылышта заводтың рентабелле эшләүе һәм уны ойоштороуҙа партия ойошмаһының бурыстары тураһында мәсьәлә тикшерелде. Уны әҙерләү өсөн төҙөлгән комиссияға заводтың план бүлеге начальнигы Селезнев, сырье бүлеге начальнигы Фёдоров һәм башҡа коммунистар ылыҡтырылды. Комиссия менән етәкселек итеү эше партия бюроһы члены иптәш Шевченкоға йөкмәтелде.

Йыйылышты беҙ ентекләп әҙерләнек. Уның үткәреләсәк көнөн, сәғәтен, урынын һәм көн тәртибен күрһәтеп яҙылған иғландар йыйылыш алдынан 5 көнгә элек заводтың бөтә цехтарында, бүлексәләрендә, управлениеһендә, столовойҙа, магазиндарҙа һәм проходной будкала эленде. Ошо ваҡыт эсендә бюро члендары йыйылышта сығыш яһарға теләк белдереүсе коммунистарға ярҙам иттеләр. Иптәш Сидорова коммунист шофер Байрашевҡа заводтың автотранспорт хужалығы эшмәкәрлеген сағылдырыусы фактик материалдар менән таныштырҙы. Тәжрибәле коммунист иптәш Сахаутдинов синтез цехында эшләүсе коммунист Герасимовтың сығышын ойоштороуға ярҙам итте.

Йыйылыш билдәләнгән ваҡытта башланды. Унда коммунистарҙың 94 проценты ҡатнашты. Коммунистарҙан Царева һәм Печатнова иптәштәр тауыш тапҡыр йыйылыштың президиумы составына һайландылар. Көн тәртибендәге мәсьәлә буйынса фекер алышыуҙарҙа 10 коммунист ҡатнашты. Шул иҫәптән Герасимов, Шебанова, Байрашев һәм башҡа иптәштәр йыйылышта беренсе тапҡыр сығып һөйләнеләр.

Был осорҙа беҙҙең завод ҙур әҙәклектә ине. Продукция етештереү буйынса государство планы айҙан-айға үтәлмәй килә ине. Бына ошоноң өсөн дә йыйылышта ҡатнашыусылар заводтағы сериөз етешһеҙлектәрҙе һәм улар менән килешеп йәшәүсе партия бюроһын большевистик тәнҡит уты аҫтына алдылар.

— Цех коллективының әлегә тиклем технология процестарын үҙләштереп еткермәүе, сырье һәм химикат менән цехты тәьмин итеүҙә завод дирекцияһының оҫорола алмаусылығы синтез цехының насар эшләүендә төп сәбәп булып тора, — тине үҙенең сығышында электромонтёр коммунист Брюков.

— Карамель цехының партия группаһы цехтың производство эшмәкәрлеге менән бик аҙ шөғөлләнә. О партия бюроһы уның етәксеһе иптәш Денисовтан эште ойоштороуҙы талап итмәй. Бына ошоноң өсөн һыу булмау, пар етешмәү һәм башҡа сәбәптәр буйынса цехтың йыш ҡына туҡтап тороуы һис ғәжәп түгел, — тине үҙенең сығышында был цехта слесарь булып эшләүсе коммунист Марсин. Йыйылышта шулай уҡ Султанпина, Царева һәм башҡа иптәштәр сығып һөйләнеләр.

Был йыйылыш заводты әҙәклектән сығарыуҙа боролош пункты булды. Уның ҡарарҙарын үтәү нигеҙендә, коммунистарға стахановсы алымдар менән эшләү шарттары тыуҙырылды. Мәҫәлән, коммунистарҙан Султанпина, Мерзлякова һәм Сәйтбурханова иптәштәр көндәлек нормаларын үтәмәй килделәр. Сеңкә цех етәкселәре уларҙы әле бер эшкә, әле икенсе эшкә файҙаланғандар. Улар эштең үҙенсәлектәрен дә аңлап еткерергә өлгәшмәгәндәр. Был хәлгә сик ҡуйылды. Коммунистарҙың бөтәһе лә производствоның билдәле бер участкаһына беркетелде. Күп тә үтмәне 13 коммунист стахановсылар сафына баҫты. Производство алдынғыларынан Елкин, Брохолев, Васиров, Павлова һәм башҡа коммунистар нормаларын 300 — 600 процентҡа еткереп үтәй башланылар. Коммунистарҙың ныҡышмалы хеҙмәте завод коллективын хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә рухландырҙы. Предприятиелағы дөйөм стахановсылар һаны 273 кешенән 343 кешегә тиклем үҫте. Технология процестарын камиллаштереү буйынса цехтарҙа байтаҡ эш эшләнде. Һөҙөмтәлә, биш айы эсендә завод продукция етештереүҙең государство планын үтәй.

Завод коммунистарының политик активлеге һуңғы ваҡытта һиҙелерлек булып үҫте. Партия йыйылыштарына сәбәпһеҙ килмәүсе коммунистар юҡ. Йыйылыштарҙың көн тәртибендәге мәсьәләләрҙе тикшереүҙә 10-дан 22-гә тиклем коммунист ҡатнаша. Уларҙың сығыштарының йөкмәткеһе лә ныҡлы үҙгәрҙе. [illegible]

Партия йыйылышы — коммунистарҙы тәрбиәләү мәктәбе. Уны һәр ваҡыт яҡшы ойоштороғанда заводтың әлгелә эшләүен тәьмин итеп буласаҡ.

Х. Ғабәйҙуллин.

Өфө витамин заводы партия ойошмаһы секретаре.

Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Өлкә Комитетендә

Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы ошо йылдың 20 майында Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтары тураһында бығаса сығарылған ҡарарҙы үҙгәртеү тураһында мәсьәләне ҡараны.

Ошо йылдың 1 июненән Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһының түбәндәге күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын булдырырға ҡарар ҡабул ителде:

АУЫЛ ХУЖАЛЫҒЫ БУЙЫНСА

а) урожай йыйыуҙы өлгәлә үткәреүгә һәм государствоға иген тапшырыу планын срогынан алда үтәүгә һәм арттырып үтәүгә өлгәшкән алдынғы районға;

б) комбайн менән урып-йыйыу планын һәм МТО эше өсөн натуралата тапшырыу планын үтәүгә һәм арттырып үтәүгә өлгәшкән алдынғы машина-трактор станцияһына;

в) урожай йыйыуҙы өлгәлә үткәреүгә һәм государствоға иген тапшырыу планын срогынан элек үтәүгә өлгәшкән алдынғы совхозға;

Юғарыла күрһәтелгән күсмә Ҡыҙыл Байраҡтар Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы [illegible]

г) ауыл хужалығы эштәренең бөтә төрҙәре буйынса йыллыҡ пландарҙы үтәүгә һәм арттырып үтәүгә өлгәшкән алдынғы районға;

д) тракторҙар һәм комбайндар эшенең йыллыҡ планын үтәүгә һәм арттырып үтәүгә өлгәшкән алдынғы машина-трактор станцияһына;

е) ауыл хужалығы эштәренең бөтә төрҙәре буйынса пландарҙы үтәүгә һәм арттырып үтәүгә өлгәшкән алдынғы совхозға;

Юғарыла күрһәтелгән күсмә Ҡыҙыл Байраҡтар республика райондарының, машина-трактор станцияларының һәм совхоздарының йыллыҡ эштәре йомғаҡтары буйынса йылына бер тапҡыр тапшырылалар.

ж) колхоз малсылығын күтәреү буйынса социалистик ярышта еңеүсе һәм малсылыҡ продукттарын государствоға тапшырыу йөкләмәһе планын үтәүсе районға. Күсмә Ҡыҙыл Байраҡ ай һайын тапшырыла.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ БУЙЫНСА

а) производство планын үтәү буйынса социалистик ярышта еңеүсе алдынғы предприятиеларға, ике байраҡ;

б) ағас әҙерләүҙең һәм һал ағыҙыуҙың государство планын үтәү буйынса социалистик ярышта еңеүсе алдынғы районға.

ТӨҘӨЛЕШТӘР БУЙЫНСА

Төҙөлөш-монтаж эштәрен үтәү буйынса социалистик ярышта еңеүсе алдынғы төҙөлөш-монтаж управлениеларына һәм төҙөлөш трестарына, ике байраҡ.

Промышленность предприятиелары өсөн, төҙөлөш ойошмалары өсөн юғарыла күрһәтелгән байраҡтар ай һайын тапшырылалар.

2. Күсмә Ҡыҙыл Байраҡтар булдырыу тураһында Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы тарафынан бығаса ҡабул ителгән ҡарарҙар үҙҙәренең көсөн юғалталар, тип иҫәпләргә.

Александр Чутких методы буйынса

Өфө сәй фабрикаһы коллективы айлыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн ярыша. Һүрәттә: иптәш Маррапованың (Булда) отличный сифат бригадаһы эш өҫтөндә. Бригада көндәлек заданиене ике тапҡыр арттырып үтәй.

М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Тиҙләтелгән метод менән һәм сифатлы эшләүселәр һаны арта

Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводының бөтә цехтарында ла яңы хеҙмәт күтәрелеше. Йөҙәрләгән эшселәр үҙҙәренең нормаларын яҡшы сифатлы итеп арттырып үтәйҙәр.

Дүртенсе механика цехе коллективы һәр айҙың программаһын уңышлы үтәй һәм яҡшы сифатлы продукция бирә. Күп кенә эшселәр бында айына ике-өс норма бирәләр. Токарь Буянов норма үтәлешен 350 процентҡа еткерә. Садовский һәм Бабиков иптәштәр ҙә унан ҡалышмайҙар. Стахановсы иптәш Поповселов ступица эшкәртеүҙең технологияһын үҙләштереп, уны эшләү ваҡытын өс тапҡырға ҡыҫҡартты.

Бындай үҫештәр башҡа цехтарҙа ла күп. Икенсе механика цехының револьверщигы иптәш Томилин 20 көн эсендә генә 527 норма-сәғәт, токарь Семенов 426 норма-сәғәт бирҙе. Үҙҙәренең социалистик йөкләмәләрен намыҫ менән үтәп килгән строгальщик Альхамов, расточник Тетерин, токарь — сверловщица Сәғитова, йәш эшсе Хәсәнов иптәштәрҙе заводта һәр кем ихтирам итә.

Зуборезҙарҙың комсомолец-йәштәр бригадаһы иптәш Мачульская 5 станокты, иптәш Елсуков 4 станокты хеҙмәтләндерәләр. Уларҙың өлгөһөнә башҡа йәш эшселәр эйәрә.

Бындай үҫештәрҙе тағы ла күбәйтеү өсөн цехтарҙа производствоны камиллаштереү эше алып барыла. Өлкән конструктор иптәш Татур яңы притирка станогының конструкцияһын камиллаштереүҙә ҙур уңышлыҡтар ҡаҙанды. Станоктар лабораторияһының инженер-технологы иптәш Әсҙуллин металл ҡырҙырыуҙың тиҙләтелгән методтарын индереү буйынса энергияны эш күрһәтә. Хәҙер 40-тан артыҡ тиҙләтелгән метод менән эшләүсе токарҙар, фрезеровщиктар бар.

Л. Гомберг,

«Станкостроитель» газетаһының редакторы.

Буровойҙарға яҡшы сифатлы оборудованиелар биреү өсөн

ИШЕМБАЙ. Сталин исемендәге машиналар төҙөү заводы буровойҙар өсөн кәрәкле һәр төрлө йыһаздар эшләп сығара. Завод коллективы заданиеларҙы срогынан алда үтәү, буровойҙарға күберәк һәм яҡшы сифатлы продукция етештереү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерҙе.

Иптәш Гасанов етәкселек иткән механика цехында смена нормаларын үтәмәгән бер генә эшсе лә юҡ. Цехта социалистик ярыш инициаторы булған ҡарт токарь иптәш Латышев һуңғы арала смена нормаларын 325—330 процентҡа, токарь иптәш Рахимкулов, строгальщик Кучеренко иптәштәр 200—250 процентҡа үтәйҙәр. Иптәш Чарасветең комсомолец-йәштәр бригадаһы һәр көндә 1,5—2 норма бирә.

Слесарь, йыйыу цехтарының бөтә эшселәре стахановса эшләйҙәр. Эш ваҡытын рациональ файҙаланыу, продукцияның сифатын яҡшыртыу буйынса коллектив гүзәл уңыштарға өлгәште. Слесарь Миронов һәм Сухов иптәштәр һәр көн 2—3 норма үтәп, юғары сифатлы продукция бирәләр. Улар йәш эшселәрҙе үҙҙәренең стахановсы методтарына өйрәтәләр.

Коллективтың тырыш хеҙмәте һөҙөмтәһендә 4 айлыҡ производство планы 106 процентҡа, шул иҫәптән апрель айы заданиеһе 115,5 процентҡа үтәлде.

Ғ. Әхмәтшин.

Депо рационализаторҙары

Тәжрибәле слесарь иптәш Ириков Өфө паровоздар депоһында инде 20 йыл самаһы эшләй. Был ваҡыт эсендә ул производствоға бик күп рационализаторлыҡ тәҡдимдәр индерҙе.

Депола поршен балдаҡтары элек циркулдәр менән үлсәнә ине. Ваҡытты күп ала торған был эште еңеләйтереү өсөн иптәш Ириков яңы прибор уйлап сығарҙы. Һәм ул эште биш тапҡырға тиҙләтте.

Бындай алдынғы рационализаторҙар хәҙер депола күп кенә. Электросварщик Батаров, мастер Рамзаев, Комаров һәм башҡаларҙың бик күп тәҡдимдәре тормошҡа ашырылды.

М. Левитин.

Лекцион пропаганданы ойоштороуҙа ҡайһы бер тәжрибәләр

ВКП(б)-ның Ҡырмыҫҡалы райкомы лекцион пропаганданы киңәйтеү буйынса һуңғы айҙарҙа байтаҡ саралар үткәрҙе. Райкомдың штаттан тыш 24 докладсыһы бар. Район Советы культура-агартыу учреждениелары бүлеге эргәһендәге лекторҙар группаһында 18 кеше эшләй. Был докладсылар һәм лекторҙарҙан 3 кеше политик һәм фәнни белемдәр таратыу буйынса Бөтә Союз обществоһының Ҡырмыҫҡалы район бүлегендә действительный член, 11 кеше член-соревнователдар булып торалар. Бынан тыш район үҙәгендә лекторий эшләй. Ошо йылда ғына район үҙәгендә, колхоздарҙа, предприятиеларҙа штаттан тыш докладсылар һәм лекторҙар көсө менән 129 тапҡыр лекция һәм доклад үткәрелде.

Был лекторҙар һәм докладсыларға алдан уҡ айырым темалар бирелә, кәрәкле материалдар күрһәтелә һәм күп ваҡыт лекция һәм докладтарҙың планы бирелә. Был саралар лекцияларҙы һәм докладтарҙы әтәләкле һәм уңышлы үткәреүҙә иптәштәргә ҙур ярҙам итәләр. Райком секретары Закиров, партия кабинеты мөдире Мөхәррәмов, район газетаһы редакторы Исаев, урта мәктәптең биология фәне уҡытыусыһы Чугункин, район Советы исполкомы председателе Рафиҡов, врач Забегалова һәм башҡа иптәштәрҙең лекциялары һәм докладтары айырыуса ҡыҙыҡлы үтәләр. Иптәш Чугункин «Биология фәненең тарихы» тигән темаға 9 тапҡыр лекция уҡыны. Ул ҡатмарлы фәнни мәсьәләләрҙе лә колхозсыларға ябай һәм аңлайышлы телдә һөйләй ала.

Интеллигенция араһында лекцион пропаганданы киңәйтеү эшенә ҙур иғтибар бирелә.

Уҡытыусылар өсөн политик һәм фәнни темаларға регуляр рәүештә лекция һәм докладтар үткәрелә. Бының өсөн «Уҡытыусылар көнө» тип аталған махсус көн билдәләнгән. Быйыл улар калинара хәл, «Социализмдан әкренләп коммунизмға күсеү юлдары», «Диалектик материализм» һәм башҡа темаларға лекция тыңланылар.

Яҙғы сәсеү осоронда колхозсылар өсөн лекциялар, докладтар ойоштороу буйынса махсус план төҙөнек. Был осорға план төҙөгәндә бигерәк тә агротехника, ағас ултыртыу, йәшелсә үҫтереү мәсьәләләрен киң пропагандалау күҙ уңында тотолдо һәм был эшкә ауыл хужалығы специалистары йәлеп ителде. Хәҙер ауыл хужалығы специалистары үҙҙәренә беркетелгән колхоздарҙа төрлө темаларға доклад һәм лекциялар менән сығыш яһайҙар.

Баҫыу эштәре осоронда колхозсыларҙы культура яғынан хеҙмәтләндереү маҡсатында агиткультбригада төҙөлдө. Бригада составында бер докладсы бар. Постановка һәм концерт номерҙары менән сығыш яһау алдынан колхозсылар өсөн ағымдағы момент тураһында доклад үткәрелә.

Ләкин былар лекцион пропаганданы киңәйтеү юлында тәүге аҙымдар ғына әле. Киләсәктә лекторҙар һәм докладсыларҙың һанын политик яҡтан әҙерлекле кешеләр иҫәбенә арттырып, лекцион пропаганданы артабан киңәйтеү бурысы тора.

С. Ияйбулдин.

ВКП(б) Ҡырмыҫҡалы район комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире.

Большевиктәр партияһының XIII съезы

Бынан 25 йыл элек, 1924 йылдың 23 майында, Мәскәүҙә большевиктар партияһының XIII съезы асылды. Промышленностең һәм ауыл хужалығының үҫешендә, яңы экономик политика нигеҙендә, өлгәшелгән ҙур уңыштарға, халыҡ-ара хәлдең нығыуына ҡарамаҫтан, беҙҙең илебеҙ ул осорҙа хужалыҡта сериөҙ ҡыйынлыҡтар кисерә ине.

Партия алдында, артабанғы төҙөлештең юлдары тураһындағы, СССР-ҙа социализмдың уңыштары тураһындағы мәсьәлә бөтә киҫкенлеге менән килеп баҫты. Был мәсьәләне хәл итеү синфи дошмандарҙың һәм уларҙың төп агентураһы — троцкийсыларҙың ҡаршылыҡ күрһәтеүҙәренә осраны.

Бөйөк Лениндең бик ҡаты ауырыуы, һәм уның һуңынан үлеүенән файҙаланып, троцкийсылар партияға һәм уның етәкселегенә асыҡтан һөжүм башланылар. Улар партияны Ленин юлынан ситкә тайпылдырырға, массаларҙа социалистик төҙөлешкә ышаныуҙы емерергә һәм беҙҙең илдә капитализмды кире ҡайтарыу өсөн шарттар булдырырға тырыштылар. СССР-ҙа социализм төҙөүҙе тәьмин итеү өсөн, барыһынан элек, троцкизмды тар-мар итергә кәрәк ине.

Был бик мөһим бурысты партия Лениндең бөйөк дауам итеүсеһе — иптәш Сталин етәкселегендә үтәне.

Троцкийсыларҙы идея яғынан тар-мар итеү һәм ленинизмды яҡлау эшендә иптәш Сталиндың 1924 йылда, партияның XIII съезынан аҙ ғына алдараҡ, баҫылып сыҡҡан «Ленинизм нигеҙҙәре тураһында» тигән теоретик хеҙмәте ҙур роль уйнаны.

Троцкизмға ҡаршы көрәштә иптәш Сталин партияны Үҙәк Комитет тирәһенә туплаған һәм уны беҙҙең илебеҙҙә социализмдың еңеүе өсөн артабан көрәшкә мобилизовать итте.

XIII съездың көн тәртибендә 13 мәсьәлә тора ине. Төп мәсьәләләр буйынса докладтар менән И. В. Сталин, В. В. Куйбышев, В. М. Молотов, А. А. Андреев, М. И. Калинин иптәштәр сығыш яһанылар.

* * *

Беренсе мәсьәлә — Совет республикаһының халыҡ-ара хәле һәм уның тышҡы политикаһы бурыстары тураһында булды.

1923/24 йылдар Англияның һәм Францияның агрессив империалистары тарафынан Көнбайыш Европа илдәрендә реакцияны көсәйтергә, уны асыҡтан-асыҡ фашистик реакцияға әйләндерергә, СССР-ҙы изолировать итергә ынтылыштар яһалыуы менән характерлы.

Бөтә донъялағы халыҡтар яңы һуғыш әҙерләүсе һуғышсан империалистарҙың политикаһынан риза түгеллектәрен барған һайын киҫкенерәк белдерҙеләр. Халыҡтар Совет иле йөҙөндә тыныслыҡ политикаһы өсөн намыҫлы, асыҡ, ҡыйыу һәм эҙмә-эҙлекле көрәшсене күрәләр ине.

Ләкин СССР-ҙың халыҡ-ара йоғонтоһоноң үҫеүен аңлатыусы төп сәбәптәрҙең береһе совет государствоһының эске хәленең нығыуынан тора ине. Совет власе ул ваҡытта уҡ инде ҡая таштай ныҡ, теләһә ниндәй буржуаз государстволан ныҡыраҡ ине.

XIII съезд партия Үҙәк Комитетының тышҡы политикаһын бер күңелдән хупланы. Съезд партияға киләсәктә лә тыныслыҡ политикаһы, яңы империалистик һуғышҡа ҡаршы көрәш политикаһы, һуғыш тоҡандырыусыларҙы дауыш фаш итеү политикаһы үткәреү бурысын йөкмәтте.

* * *

Ҡала менән ауылдың, крәҫтиән хужалығы менән государство промышленносы элемтәһе тураһындағы мәсьәлә, эшселәр синыфының крәҫтиәндәр менән союзы тураһындағы мәсьәлә XIII съезда үҙәк мәсьәлә булып торҙо. «...Элемтә тураһындағы мәсьәлә — беҙҙең индустриябыҙҙың йәшәүе тураһындағы мәсьәлә, пролетариаттың үҙенең йәшәүе тураһындағы мәсьәлә, беҙҙең республиканың йәшәүе йәки үлеүе тураһындағы мәсьәлә, беҙҙең илебеҙҙә социализмдың еңеүе тураһындағы мәсьәлә ул». (И. В. Сталин. VI том, 240-сы бит).

НЭП-тың тәүге йылдарында социалистик элементтар менән хосуси капиталистик элементтар араһында, ҡала менән ауыл араһындағы сауҙа һыҙығы буйынса һәм, бигерәк тә, ауылда кредит һыҙығы буйынса айырыуса ҡырҡыу көрәш алып барылды.

Нэпмандар, спекулянттар күпселегендә сауҙаға инеп ояланылар. 1924 йыл башында илдә бөтә ваҡлап һатыуҙың 80 процентҡа тиклеме һәм бөтә күпләп һәм ваҡлап һатыуҙың 50 процент самаһы хосуси капитал ҡулында булды. Ауылда кулак һәм ростовщик, ауыл хужалығы кредитының түбәнге селтәре булмауынан файҙаланып, кредитте үҙҙәренең ҡулдарында тоттолар һәм аҙ хәлле крәҫтиәндәрҙе ҡоллоҡҡа төшөргә, кулактарға бик ҙур проценттар түләргә мәжбүр иттеләр.

XIII съезд партия Үҙәк Комитеты тарафынан съезға тиклем үк элемтәне нығытыуға йүнәлтелгән саралар (аҡса реформаһы индереү, сауҙа һәм кооператив ойошмаларын үҙгәртеп ҡороу, баҙарҙарҙа тауарҙарҙы арттырыу һ. б.) хупланы һәм эшселәр синыфы менән крәҫтиәндәр араһындағы союзды нығытыу буйынса конкрет саралар билдәләне.

Съезд индустрияны һәм, крәҫтиәндәрҙең киң ҡулланыу тауарҙарына булған талаптарын ҡәнәғәтләндереү өсөн, беренсе нәүбәттә еңел индустрияны артабан киңәйтеүҙең мәжбүри булғанлығын күрһәтте. Бер үк ваҡытта съезд социалистик промышленностең нигеҙе булған — металлургияны йылдам үҫтереү кәрәклеген айырыуса билдәләне. Крәҫтиәндәр хужалығын артабан киңәйтеү һәм уға ярҙам итеү саралары билдәләнде. Эске сауҙа тураһындағы махсус ҡарарында съезд Эске сауҙа Наркоматын төҙөүҙе раҫланы һәм бөтә сауҙа һәм кооператив ойошмалары алдына: хосуси капиталға ҡаршы көрәшеү, баҙарға эйә булыу, сауҙа өлкәһенән хосуси капиталды ҡыҫырыҡлап сығарыу, тауарҙарҙың сифатын яҡшыртыу, уларҙың хаҡтарын арзанайтыу бурыстарын ҡуйҙы.

Съезд крәҫтиәндәр хужалығына государство тарафынан арзан кредит биреләүен ойоштороуға һәм ростовщикты ауылдан ҡыҫырыҡлап сығарыуға айырыуса иғтибар бирҙе.

Тышҡы сауҙа монополияһын троцкийсыларҙың ҡаҡшатыуға йүнәлтелгән ынтылыштарын съезд ҡырҡа рәүештә рәйепләне һәм тышҡы сауҙа монополияларының ҡаҡшамаҫлығын раҫланы.

* * *

XIII съезд хеҙмәтсәндәрҙе тәрбиәләү һәм ҡайтанан тәрбиәләү мәсьәләләренә ҙур иғтибар бирҙе. Беҙҙең партиябыҙ иҫке күнегеүҙәргә, ғәҙәттәргә ҡаршы, үткән замандың традицияларына һәм хораф-ғәҙәттәренә ҡаршы — социализмдың бик ҡурҡыныс дошмандары булған ошо иҫкелек ҡалдыҡтарына ҡаршы һәр ваҡыт көрәш алып барҙы. Партия ул ваҡытта ҡарт быуынды социалистик рухта ҡайтанан тәрбиәләү һәм йәш быуынды тәрбиәләү эшен төп бурыстарҙың береһе итеп ҡуйҙы.

Съезд государство аппаратының эшен яҡшыртыуға, унда бюрократизмға ҡаршы көрәш эшенә, пролетар закондарҙы бик ныҡ риғәйә итеүгә, государство аппаратының хеҙмәтсәндәр массалары менән бәйләнешен нығытыуға ҙур иғтибар бирҙе.

Съезд крәҫтиәндәрҙе социалистик тәрбиәләүҙә кооперацияның ғәҙәттән тыш ҙур ролен билдәләп үтте, һәм крәҫтиәндәрҙе бөтә саралар менән кооперативлаштереүҙе ауылда партияның төп бурысы итеп ҡуйҙы.

Съезд партия ойошмаларын эшсе һәм крәҫтиән ҡатын-ҡыҙҙары араһында эште көсәйтергә, уларҙы партия, совет, профсоюз, комсомол органдарына үрләтергә мәжбүр итте. Съезд беҙҙең партияның резервы булыуы яғынан комсомолды тәрбиәләү мәсьәләләренә ҙур иғтибар бирҙе.

Партияның эске мәсьәләләре съездың эшендә ҙур урын алдылар. Съезд троцкийсы оппозицияның платформаһын бер тауыштан ғәйепләне, уны марксизмдан ваҡ буржуаз тайпылыу тип, ленинизмға ревизия яһау тип билдәләне һәм партияның XIII конференцияһының «Партия төҙөлешө тураһындағы» һәм «Дискуссия йомғаҡтары тураһында һәм партияла ваҡ буржуаз тайпылыу тураһындағы» резолюцияларын раҫланы.

Съезд ленинсе призыв сафтары араһында эшләү тураһында махсус ҡарар ҡабул итте. Ленин үлгәндән һуң айырыуса аңлы һәм дисциплиналы булған 250 мең самаһы алдынғы эшсе партияға инде.

Съезд партия члендарының бөтәһенән үҙҙәренең теоретик белем кимәлдәрен күтәреүҙе талап итте.

Киң массалар өсөн СССР-ҙағы бөтә халыҡтарҙың телдәрендә В. И. Ленин әҫәрҙәренең тулы йыйынтығының һәм уның һайланма әҫәрҙәренең тулыһынса ғилми һәм бик ентекләп эшләнгән баҫмаһын әҙерләү бурысын съезд В. И. Ленин институтына йөкмәтте.

Партияның XIII съезынан һуң үткән йылдар эсендә партия үҙенең члендарын марксистик-ленинсе теория менән ҡоралландырыуҙа бик ҙур эш башҡарҙы. Съездың ҡарарҙары нигеҙендә Маркс, Энгельс, Ленин, Сталин әҫәрҙәре ундарса миллион дана баҫып сығарылдылар. 1938 йылда иптәш Сталиндең гениаль, классик хеҙмәте — марксизм-ленинизм энциклопедияһы — «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсы» баҫылып сығыуы большевиктар партияһының һәм бөтә совет халҡының тормошонда ҙур идея ваҡиғаһы булды.

Партия, иптәш Сталин хәҙер ҙә беҙҙең кадрҙарыбыҙҙың артабан тәрән рәүештә теоретик уҡыуына, революцион теорияның социалистик төҙөлөш практикаһы менән тығыҙ, айырылғыһыҙ бәйләнешен тормошҡа ашырыуға бик ҙур иғтибар бирәләр. Иптәш Сталин, большевизм тарихын һәм теорияһын өйрәнеү, марксистик-ленинсе теорияға эйә булыу коммунистик общественың актив төҙөүселәренең бөтәһе өсөн тормошта иң кәрәк нәмә булып тора, тип өйрәтә.

* * *

Большевиктар партияһының XIII съезынан бирле 25 йыл ваҡыт үтте. Бөтә ошо йылдарҙа партия иптәш Сталин етәкселегендә бөтә хеҙмәтсән массаларҙы Ленин тарафынан күрһәтелгән юлдан алға алып барҙы.

Башында бөйөк рус халҡы торған Советтар Союзының халыҡтары коммунистик партия, гениаль юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталин етәкселегендә беҙҙең илебеҙҙә коммунизм тантанаһына табан ышаныслы рәүештә алға баралар.

Р. Сидельский,

тарих фәндәре кандидаты

ОБЩЕСТВЕННЫЙ МАЛСЫЛЫКТЫ АРТАБАН ҮҪТЕРЕҮ ФЕРМА РАБОТНИКТӘРЕНЕҢ НАМЫҪ ЭШЕ

Һүрәттә: (уңда) Өфө инкубатор станцияһының өлкән зоотехнигы иптәш Р. Мазитова Өфө районы «Луч» ауыл хужалығы артеле членлары М. Грачева һәм Я. Дерюгина иптәштәргә колхоз фермаһы өсөн тауыҡ себештәре бирә.

М. Әхмәтйәнов фотоһы.

Малдар һанын арттырыу урынына, кәметәләр

Общественный малсылыкты үҫтереү-ҙә государство планын үтәү һәм уларҙың продуктивлеген күтәреү колхоз хужалығын нығытыуҙа мөһим сара булып тора.

Мәсетле районының алдынғы колхоздары был өлкәлә ҙур ғына уңыштарға өлгәштеләр. «Игенсе» колхозында (председателе иптәш Бәдретдинов) йәш малдарҙы һаклауға ҙур иғтибар бирелә. Шул һөҙөмтәлә колхоз үҙған йыл общественный малсылыкты үҫтереү планын арттырып үтәне. Һәр бер һыйырҙан уртаса 1444 литр һөт һауып алынды. Иптәш Пачинюхин етәкселек иткән «Октябрҙең 13 йыллығы» колхозында ла йәш малдарҙы тәрбиәләү яҡшы ҡуйылған. Колхоз үҙған йыл ҡусҡасылыкты үҫтереүҙең государство планын 130 процентҡа, һарык-кәзәләр буйынса 127, йылҡысылыҡ һәм мөгөҙлө эре малдар буйынса 109 процентҡа үтәне.

Үкенескә ҡаршы бындай колхоздар районда күп түгел әле. Үҙған йыл күпселек колхоздар общественный малсылыкты үҫтереү планын үтәмәнеләр. Малдарҙың продуктивлеге бик түбән булды. Мәҫәлән, Мәжит Ғафури исемендәге колхоз бер генә төр малсылыҡ үҫтереү планын да үтәмәне. Шуның өҫтәүенә бик күп йәш малдарҙың үлеүенә юл ҡуйылды. Был колхоз алты йыл эсендә ике бейәнән бер генә ҡолон да алғаны юҡ. 23 һарыктан 19 бәрәс кенә алынды. Уның да 14-е үлде. Быйыл да малдар бик насар тәрбиәләнәләр, мал аҙығы етешмәй. Орджоникидзе исемендәге колхозда ла 37 бәрәстең 29-ы үлгән. Киров, Ворошилов, Салауат Юлаев исемендәге колхоздар ҙа бик күп йәш малдарҙың үлеүенә юл ҡуйғанлар.

Общественный малсылыкты үҫтереүҙең мөһимлеген баһалап еткермәгән колхоз етәкселәре колхоздың эске кәрәктәре өсөн күп кенә малдар һаталар һәм һуялар. Үҙған йыл район буйынса бөтәһе 634 баш мал һуйылғайны.

Мәсетле районында общественный малсылыкты үҫтереү планын бөтә малдар буйынса үтәү һәм продуктивлеген күтәреү өсөн тулы мөмкинлектәр бар. Алдынғыларҙың эш тәжрибәләре ошо турала һөйләйҙәр. Ләкин район ауыл хужалығы бүлегенең етәкселәре (мөдире иптәш Хәмитов) колхоздарҙа малсылыкты үҫтереү өсөн көрәште большевиктарса ойоштормайҙар.

Н. Ғ.

Током һыйырҙары фермаһы

Бакалы районы «Ҡыҙыл шишмә» колхозында 1939 йылда тоҡом һыйырҙары фермаһы ойошторолғайны. Был ферма һуңғы ике йыл эсендә генә районның колхоздарына 68 баш тоҡомло быҙауҙар һатты. Мәҫәлән, Ворошилов исемендәге колхоз 10 баш, «Новый мир» колхозы 8 баш быҙау һатып алдылар.

Ферма мөдире Хәжиев һәм ферма работниктәренән Рәйхана Таһирова, Мәрйә Хәмидуллина, Мәдинә Шәйхелғәләева иптәштәр малсылыкты үҫтереү планын арттырып үтәгәндәре өсөн хеҙмәт хаҡтарына өҫтәмә рәүештә 5 быҙау, 2 һарыҡ алдылар.

Фермала йәш быҙауҙарҙы тәрбиәләүгә айырыуса ҙур иғтибар бирелә. Улар таҙа, яҡты торлаҡтарҙа йәшәйҙәр, ашатыу, эсереү билдәләнгән сәғәттә үткәрелә һәм аҙыҡ норма менән бирелә. Шуға күрә бында бөтә быҙауҙар һәм һыйырҙар ҙа яҡшы көрләктәр.

Малдар өсөн ныҡлы аҙыҡ базаһы булдырыу тураһында күңдәлек хәстәрлек күрелә. Быйыл ферма яңы участкаһында 4 гектар картуф, 2 гектар шәкәр сөгөлдәре һәм башҡа төр тамыр аҙыҡтар үҫтереләсәк.

Г. Хәлимов.

„Британия Союзнигә" журналының элекке баш редакторы Арчибальд Р. Джонстондың Үзәк журналистәр йортонда пресс-конференцияһы

«Британия Союзнигә» журналының элекке баш редакторы Арчибальд Р. Джонстон Үзәк журналистәр йорто правленеһенә үҙенә совет һәм сит ил журналистары өсөн пресс-конференция саҡырырға ярҙам итеүҙе һорап мөрәжәғәт итте.

19 майҙа Үзәк журналистәр йортонда пресс-конференция булды, унда бик күп һанда совет һәм сит ил журналистары ҡатнаштылар.

[illegible]

...ған һорауҙарға яуап бирергә тырышасаҡмын.

Унан арһы Джонстон былай тине:

«Һеҙ минең «Правдала» баҫылған хатыма ҡайһы бер откликтәр менән танышһығыҙ, ул хатта мин үҙемдең ни өсөн Британия хөкүмәте менән араны өҙгәнлегемде һәм тыныслыҡ хаҡына эшләү өсөн Британия подданныйлығынан баш тартҡанлығымды аңлатҡайным.

Көнбайыш илдәрҙәге откликтәр ике төйөм черта менән характерләнәләр. Беренсенән, хатта «Манчестер гардиен» һәм «Нью стейтсмен энд нейшн» кеүек органдарҙың биттәрендә лә, имеш, минең «романтик шотландиялы», сәйәхәтсе булыуым, минең «Мәскәүҙәге испан республикасылары йоғонтоһо аҫтына эләгеүем» кеүек ваҡ, иҫкергән иҫкәрмәләргә бик күп урын бирелде. Ҡайһы берәүҙәре был эштә «ҡатын-ҡыҙҙың ҡатнашлығы» бар, тигән фекер ҙә әйтәләр ине. Тик яманаты сыҡҡан «серле ҡонсығыш дарыуы» ғына етмәй ине.

Был откликтәрҙең икенсе характерле чертаһы шунан тора: уларҙа ысынлап та мөһим мәсьәләләргә, минең ҡарарымдың Төньяҡ-атлантик пактҡа, Англия-Совет мөнәсәбәттәренә, ғөмүмән тыныслыҡ эшенә бәйләнеүе фактына ҡағылмай үтелә.

Төньяҡ-атлантик пакттың ысын характеры һәр кем өсөн һаман асыҡланғандан-асыҡлана бара һәм мин ышанам, ул тағы ла асыҡлана барыр. Бында ҡатнашыусыларҙан ҡайһы берәүҙәр — Дон Даллес һәм Ральф Паркер — үҙҙәрендә булған материалдар нигеҙендә минең тарафтан ҡуйылған серьез ғәйепләүҙе — Англияның Мәскәүҙәге посольствоһында совет иленә ҡырҡа рәүештә ҡаршы булған атмосфера йәшәгәнлеген, хатта ҡараштарының прогрессивлеге бик самалы булған кешеләрҙең дә бында булыуҙарының түләккә ярашлы булмағанын раҫлай алалар һәм раҫларға тейештәр.

Имеш, Би-Би-Си бойондороҡһоҙ «общественный корпорация» булып тора тигән уңайлы фикирны таныған хәлдә, әлбиттә, минең белдереүемә Форейн Оффистең (Англияның сит ил эштәре министерствоһы. — Редакция иҫкәрмәһе) әлегә тиклем официаль яуабы юҡ. Би-Би-Си рус теленәге тапшырыуҙары [illegible]

[illegible]

...ғән хатымда, — көрәш булған хәлдә ул йәки мин был хатты уҡып күрһәтә алыр инек, — мин Би-Би-Сиҙән «экспромтын» ғына түгел, бәлки общиналар палатаһындағы һорауҙарҙы һәм яуаптарҙы ла алдан белеп әйткәнмен. Был хатымда мин, Форейн Оффис «Макнейлгә йәки дрессировкаланған башҡа бер тюленгә» минең турамда теге йәки был марионетканың һорауына яуап бирергә бойороҡ бирер, тип әйткәйнем.

Минең турала алдан әҙерләп ҡуйылған һорауға общиналар палатаһында Мәйхьюҙың яуабы шулай уҡ төп мәсьәләгә — тыныслыҡ һәм һуғыш мәсьәләһенә ҡағылмай үтә. Был мәсьәләнән ситкә боролоусы һәр бер кешә ахмаҡ булып тора, был мәсьәләгә ҡағылмай үтеүсе һәр бер политик сепәйәтсе булып тора. Ул тик Британияның Россияға ебәрелә торған хеҙмәт кешеләренең «лояллеген тикшереү» тураһында ғына һөйләне. Үҙенең, имеш, СССР менән дуҫтарса мөнәсәбәттәрҙә булыуға ынтылыуы тураһында бик йыш ышандырыуҙарына ҡарамаҫтан, ул минең белдереүемдәге дөрөҫләүгә ҡаршы бәхәс ҡуҙғатып торманы, был дөрөҫләүҙә әйтелгәндәрҙе — Британияның Мәскәүҙәге посольствоһының Советтәр Союзына ҡарата иң яуыз дошман булған һәм, тимәк, тыныслыктың дошмандары булған кешеләр менән шығырым тулғанлығын сеңел иҫбат итеп була.

Бының урынына ул үҙен тыңлаусыларҙы — консерваторҙарҙы, Советтәр Союзына ҡарата дуҫтарса настроениелы булған кеше, — хатта Бевинга тиклем булған типтағы лейборист тә артабан һис бер ваҡытта ла Британияның Мәскәүҙәге посольствоһына ебәрелмәҫ, тип ышандырыу менән йыуатты. Был, аҙаҡ сиктә, хәҡиҡәткә таныуға табан бер аҙым булып тора.

Мәйхью эштең обстоятельстволары менән үҙенең ныҡлап таныш булмағанлығына ышандырырға тырышты. Мин дә шулай уҡ Мәйхью тураһында аҙ беләм. Ләкин минең хәтеремә бер нәмә— Ямайка утрауындағы ҡот оскос төрмә шарттары айҡаплы уның тарафынан тәҡдим ителгән ҡарар килеп төшә. Был утрауҙа йәшәүселәр, тине ул, үҙ семьяларының члендәре һавын сиҡләргә те-

[illegible]

...күрһәтәләр.

Бәхеткә ҡаршы, тыныслыҡ өсөн көрәштә бөтә донъя фронты бар, ул йылдам һәм тайпылышһыҙ рәүештә алға бара. Уның тураһында капиталистик матбуғаттың заголовкалары ҡысҡырып тормайҙар, уның тураһында «Британия Союзнигендә» яҙыу тыйылды, ләкин хәҙер, журналист сифатында журналистарға мөрәжәғәт итеп әйтәм мин: капиталистик матбуғат иң төп «тема» тураһында — кешеләрҙең йөрәктәрендә һәм аҡылдарында ни нәмәләр булып ятыуы тураһында өндәшмәй ҡалырға тырыша. Бына һеҙҙең темағыҙ, коллегаларым. Үҙегеҙҙең уны писек тормошҡа ашыра алыуығыҙ тураһында уйлап ҡарағыҙ».

Бынан һуң Арчибальд Р. Джонстон сит ил хәбәрселәренең, айырым алғанда Рейтер агентствоһы хәбәрсеһе Д. Даллестең күп кенә һорауҙарына яуап бирҙе.

Беренсе һорау: Һеҙ үҙегеҙҙең һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы тыныслыҡ һәм демократия өсөн көрәшергә теләүегеҙ тураһында белдерәһегеҙ. Ни өсөн һеҙ бының өсөн һеҙгә, Англияға ҡайтыу урынына, Советтәр Союзында ҡалыу артығыраҡ, тип иҫәпләйһегеҙ?

Яуап: Был һорауға мин үҙемдең яҙма белдереүемдә яуап бирҙем.

Икенсе һорау: Һеҙ, Парижда тыныслыкты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя конгресында Англияның делегаттары һеҙ көрәш алып бара торған идеялар өсөн уҡ көрәштеләр, тип әйтә алаһығыҙмы?

Яуап: Эйе.

Өсөнсө һорау: Англия делегаттарының үҙ фекерҙәрен Англияла әйтеү өсөн бөтә мөмкинлектәре булыуы менән һеҙ риза була алмайһығыҙмы?

Яуап: Мин был һорауға яуап бирәм — юҡ.

Дөрөҫ, әлегә Англияла Американыҡы ҡаршы эшмәкәрлекте тикшереү комиссияһы юҡ, ләкин Англия бик йылдам рәүештә шул юнәлештә бара. Ысынлап та, общественный фекерҙе белдереү өсөн бөтә аппарат ябыҡ һәм улар үҙҙәренең эшен урам мөйөштәрендә алып барырға мәжбүрҙәр.

Дүртенсе һорау: Әгәр ҙә һеҙҙең ҡар-

[illegible]

...совет иленә ҡырҡа ҡаршы булған атмосфера хакимлек иткәнлеген тулыһынса дөрөҫләүен әйтте.

Американың «Тайм» һәм «Лайф» журналдары хәбәрсеһе Софиановың Джонстон «һәм аҫтында тотола имеш», ул «юғалған» имеш һәм башҡа төрлө хәбәрҙәр тураһындағы һорауына яуап биреп, Джонстон йылмайып былай тине:

«Ағылы кампия журналистарҙан кемдең дә булһа берәреһенең минең һәм аҫтында тороуыма ышаныр, тип уйламайым. Ошоноң һымаҡ хәбәрҙәрҙең аҡылға һыйыуһыҙлыҡ һәм провокацион характеры шул тиклем асыҡ күренеп тора, хатта улар яуап биреүгә лә лайыҡ булып тормайҙар. Шуның менән берг, һорау бирелгәнлектән, мин ҡырҡа рәүештә: былар ялған, тип әйтеүҙе кәрәк, тип иҫәпләйем».

«Нью-Йорк таймс» хәбәрсеһе Солсбери Джонстондан үҙенең Англия подданныйлығынан баш тартыуын нисек оформить итеүе тураһында һораны. Джонстон, әгәр ҙә үҙенең яуабы эштең асылын аныҡлауға ярҙам итә торған булһа, шәхси характерҙағы телгән бер һорауға яуап бирергә әҙер торғанлығын әйтте. Ә был һорау иһә һис бер төрлө ҡыҙыҡһыныу тыуҙырырлыҡ түгел.

Иң аҙаҡтан француз хәбәрсеһе Шампенуа былай тип һораны: һеҙҙең коммунистарға юлдаш булып тороуығыҙ, хатта коммунист тә булыуығыҙ тураһында һүҙҙәр күп булды. Һеҙ бында үҙегеҙҙең политик фекерҙәрегеҙҙе әйтеп бирмәҫһегеҙме икән?

Быға Джонстон былай тип яуап бирҙе: әгәр ҙә Парижда тыныслыкты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресының эшендә ҡатнашҡан католик священниктәрҙе коммунистарҙың юлдаштары һәм хатта коммунистәр тип атағандар икән, был ноктанан ҡарағанда мине лә коммунистәр иҫәбенә индерергә мөмкин булыр ине, ләкин мин ҡабатлап әйтәм, мин коммунист булманым һәм хәҙер ҙә коммунист түгелмен.

Пресс-конференция йәнле атмосферала үтте. (ТАСС).

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

Пушкин—рус әҙәби теленең нигеҙен һалыусы

Хәҙерге заман рус әҙәби теле тигән төшөнсә «Пушкиндән алып беҙҙең көнгә тиклем» булған оҙон дәүерҙе үҙ эсенә ала. Пушкинға тиклем булған осорҙа яҙып йөрөтөлгән тел беҙҙең тарафтан хәҙерге заман менән турандан-тура бәйләнешлә түгел, ә тарихи итеп ҡабул ителә. Ә Пушкиндең әҫәрҙәрен беҙ мектәп йәшенән үк ятлап алабыҙ һәм аҙаҡтан да уларҙы ҡат-ҡат уҡыйбыҙ, уның музыкаға һалынған әҫәрҙәрен хәтерҙә ҡалдырабыҙ һәм улар бик оҙаҡ онотолмайҙар. Хәҙерге замандағы һүҙлектәр һәм рус теленең грамматикаһы Пушкиндән башлап рус әҙәбиәте мәғлүмәттәренә таяналар. Улар Пушкиндең үҙенең бай мираҫы «әҫәрҙәрен» киң рәүештә файҙаланалар.

Бер яҡтан рус әҙәби теленең үҫешенең элекке осор менән, һәм икенсе яҡтан — Пушкин эшмәкәрлеге арһында булған был билдәле сик нәмә менән билдәләнә һуң? Рус әҙәби телен үҫтереүсе, байлыҡҡа килтереүсе һәм уның нигеҙен һалыусы булыу ягынан Пушкин нәмә эшләне һуң?

Пушкиндең бөйөк шағирәнә таланты рус әҙәби теленең үҫеүенә бурылышлыҡ итте. Ләкин беҙ Пушкинда бөйөк шағирҙең талантының телгә ҡарата рәүештә аңлы мөнәсәбәт итеү менән, рус милли культураһы өсөн телдең әһәмиәтен аңлау менән гүзәл рәүештә бергә килеп ҡушылыуын күрәбеҙ.

XVIII быуат урталарында һәм уның аҙаҡтарында әҙәби тел әҙәби әҫәрҙәрҙең жанрҙарына ҡарап, киҫкен рәүештә стилдәргә бүленә ине. Рус әҙәби теле үҙенең юғары стилдәрендә славяндарҙың сиркәү теленән бик күпте алған һәм ғәҙәттәге һөйләшеү теленә ҡарағанда айырылып торған. Юғары жанрҙарҙа ябайыраҡ тел менән яҙыуға айырым ынтылыштар (мәҫәлән, Державин шиғырҙары) булған. И. А. Крыловтың басняларында беҙ йәнле халыҡ теленең гүзәл өлгөләрен күрәбеҙ. Ләкин рус әҙәби теле тотош менән алғанда берҙәм тел булмаған һәм дөйөм милли тел тәҫен алмаған.

XIX быуат баштарында Карамзин һөйләшеү теленә яҡынырак булған әҙәби тел индергән, ләкин ул да юғары мәғлүмәтле, дворяндар общественың тар кругына һәм китап уҡыусы «дамаларҙың» телләктәренә таянған. Гәрсә ул ваҡыттарҙа юғары ҡатлам телендә ҡайһы бер әҙәби эшләнеш һәм культура булыуын кире ҡағырға ярамай, ләкин Көнбайыш-Европа өлгөләре менән милли бәйләнештә булған ул культура милли нигеҙҙәргә һаяға һуҡмаған, халыҡ теленән ситләшкән һәм, шуның менән бергә, ысын рус тормошонан да ситтә булған.

Басняләр яҙыусы И. И. Дмитриевкә үҙенең басняһында «матур йөйгә көндә... тын ғына ҡанәғәтләнеү менән тәбиғәтҡа һәм копсоҡҡа ҡарап һоҡланыусы ауыл кешеһен» күҙ алдына килтереү өсөн «копсоҡ» тигән һүҙҙе һаҡлап ҡалдырырға Карамзин кәңәш бирә. Ләкин ул шул уҡ басняла «пастух» тигән һүҙгә киҫкен рәүештә ҡаршы килгән, сөнки был һүҙ киҫәк өсөн тороусы «йәш мужикте» күҙ алдына килтерә, тигән. Телдең йәнле, халыҡсан булыу нигеҙен һаяға һуҡмағандар, һәм был художестволы һүҙҙе синфи яҡтан сикләүгә алып барыу менән генә ҡалмаған, бәлки әҙәби әҫәрҙең ғөмүмән ярлы һәм төҫһеҙ булыуына, «манерлы, ҡыйыуһыҙ, ҡыуарһыҙ» булмуына алып барған.

Пушкин халыҡтың көндәлек, ябай һөйләүендә ҡулланыла торған теленән әҙәби телдең бындай айырым булыуын киҫкен һәм аңлы рәүештә кире ҡаҡҡан. Ул «дворяндар» теле сиктәренән ҡыйыу рәүештә аша сыҡҡан һәм киң общественный круг теленә, халыҡ теленә, халыҡ ижады әҫәрҙәренә таяныусы дөйөм милли телгә мөрәжәғәт иткән. Ул халыҡ телендә милли нигеҙ, ябайлыҡ, төгөрләк һәм йәнле һөйләмдәр эҙләгән. Ул халыҡ теленең «шәрә ябайлығын» «европалыларса ҡыланыуҙан һәм французларса нескәлектәрҙән» өҫтөн күргән.

Пушкиндең «Руслан һәм Людмила» һәм «Полтава» кеүек гүзәл шиғри әҫәрҙәрендә аристократик лагерҙан булған тәнҡитселәр «мужиктәргә хас булған» рифмалар һәм «түбән, бурлаҡтар телендә була торған һөйләмдәрҙе» күргәндәр. Пушкин был турала — «Ни эшләйем һуң? Ябай халыҡса булып күренеүҙән ҡурҡып һөйләмдәремдән ҡыҫҡаса булыуын провинциаль тәкәбберлек алдында бер ваҡытта ла ҡорбан итә алмам» тине. «Ябай халыҡтың һөйләшеү теле тәрән рәүештә өйрәнеүгә лайыҡлы», — тип яҙҙы бөйөк шағир. — «Беҙгә ҡайһы берҙә Мәскәүҙә йәшәүселәрҙең телдәренә ҡолаҡ һалыу зарар итмәҫ: Улар иң киткес саф һәм дөрөҫ тел менән һөйләйҙәр».

Пушкин бала сағында үҙенең няняһе Арина Родионовна һүҙҙәренән рус халҡының гүзәл телен ишеткән, ошо халыҡ теленә ҡолаҡ һалған. Михайловск ауылында крәҫтиәндәр араһында ул халыҡ йырҙары һәм халыҡ әкиәттәре йыйған һәм уларҙы яҙып алған. Ул замандар өсөн был инде халыҡ теленә ҡарата ҡыйыу һәм батыр мөнәсәбәт күрһәтеү, әҙәби телдең ул тел менән тығыҙ бәйләнештә булыуы кәрәклеген тәрән аңлау булған.

Пушкин «халыҡсан» булыуҙы тыш-ҡы яҡ менән генә аңлап ҡалмаған. Ул айырым һүҙҙәрҙе һәм айырым һөйләмдәрҙе үҙ әҫәрҙәренә халыҡ колориты биреү өсөн механик рәүештә алыу менән генә шөғөлләнмәгән. Ул халыҡсанлыҡ аңының эске асылын халыҡҡа хас «үҙенсә фекер йөрөтөү һәм хис итеү өлгөләрен» сағылдырыу итеп аңлаған. Ул халыҡсанлыкты халыҡ тормошон дөрөҫ кәүҙәләндереү, ысын барлыкты дөрөҫ итеп һөйләп биреү тип аңлаған. Халыҡсанлыкты былай аңлауҙы баһалар өсөн, «Евгений Онегиндагы» рус тәбиғәтендә булған иң киткес матур, дөрөҫ картиналарҙы, рус тормошонан булған картиналарҙы хәтергә төшөрөү ҙә етә.

Пушкин халыҡ теле сығанағына мөрәжәғәт итеп, телдең көслө булыуына һәм бай булыуына хеҙмәт иткән һүҙҙәрҙе генә һайлап алған. Ул халыҡ телен ижади рәүештә ҡайтанан эшләгән, уның тәьҫирле булыуын күтәргән. Пушкин әҙәби телде бер ваҡытта ла түбәнәйтмәгән һәм уның дәрәжәһен төшөрмәгән. Халыҡ нигеҙлектәренә таянып, ул әҙәби телдең культураһын үҫтергән, байытҡан һәм юғары күтәргән. Шуға күрә Пушкиндең теле рус милли теленең өлгөһө булып әйләнгән, шуға күрә ул беҙҙең хәҙерге заман менән ныҡ бәйләнештә лә.

Әҙәби телдең һәр төрлө яһалма булыуына һәм «тәкәбберлегенә» ҡаршы көрәшеп, уның ябайлығына, ҡыҫҡа һәм йәнле булыуына ынтылып, Пушкин әҙәби, китап телен киң общественный кругта һөйләшелә торған йәнле тел менән яҡынлаштырған.

«Яҙма тел һөйләшеүҙә тыуа торған һөйләмдәр менән минут һайын йәнләнеп тора. Ләкин ул быуаттар буйына булдырылғандарҙан баш тартырға тейеш түгел» — тип яҙҙы Пушкин. Әҙәби телдең юғары культуралы булыуына, эшләнеүенә һәм байытылыуына ынтылып, Пушкин шулай ҙа уны һөйләү теленә тиңләштермәне. Ул «һөйләшеү теле бөтөнләй яҙма телгә оҡшашлы була алмаған кеүек... яҙма телдең һөйләшеү теленә бөтөнләй үк оҡшашлы була алмауын» аңлай ине. Пушкин үҙенең хаттарынан береһендә «бары тик һөйләшеү теле менән генә яҙыу — телде белмәү тигән һүҙ», — тип яҙҙы. Һәм һөйләү теленә мөрәжәғәт иткән ваҡытта уны һайлап алырға, эшкәртергә кәрәк.

Телдең ябай һәм һөйләмдәрҙең ҡыҫҡа булыуына ынтылыу Пушкиндең проза әҫәрҙәрендә айырыуса күренде. «Аныҡ һәм ҡыҫҡа яҙыу—прозаның беренсе достоинствоһы бына ошо. Ул фекерҙәрҙе һәм фекер йөрөтөүҙе талап итә, — уһыҙ гүзәл һөйләмдәр бер нәмәгә лә хеҙмәт итә алмайҙар», — тип яҙҙы Пушкин.

Пушкин ябай, аныҡ, ҡыҫҡа, матурлау өсөн килтерелә торған һәр төрлө эпитеттарҙан һәм метафораларҙан башҡа, һәм шул уҡ ваҡытта тәрән эстәлекле һәм тасуирле прозаның бығаса тиңдәше булмаған гүзәл өлгөләрен бирҙе. Улар — «Белкин повестары», «Капитан ҡыҙы», «Дубровский», «Пиковая дама».

Пушкин художестволы проза өсөн «фекерҙәр» һәм «әһәмиәтле идеялар» талап иткән булһа, ә шулар менән бергә һөйләмдәрҙең аныҡ, ҡыҫҡа һәм ябай булыуын талап иткән булһа, тәнҡит мәҡәләләренә, фәнни телгә ҡарата был талаптар тағы ла күберәк ҡағылырға тейештәр ине. Пушкиндең тәнҡит мәҡәләләре һәм журналдарҙа сыҡҡан башҡа төрлө мәҡәләләре һәм хәбәрҙәре, уның «Пугачев тарихы» Пушкиндең тел өҫтөндә һәм ошо әҫәрҙәр өҫтөндә ныҡ һәм тәрән аң менән эшләгәнлеген күрһәтәләр.

Рус әҙәби теле мәсьәләләренә даими иғтибар, үҙ һүҙенә ныҡлы талапсан булыу шуға килтерҙе, Пушкиндең телендә хәҙергә лә һүҙлек һәм грамматика нормалары һаҡланып ҡалған. Бына шуға күрә лә Пушкиндең теле хәҙергә көнгә тиклем иҫкермәй, бында, әлбиттә, айырым һүҙҙәр һәм айырым һөйләмдәр иҫәпмәй.

Рус теленең байлығынан «бәхетле һайланма» алырға ярҙам иткән үҙенең бөйөк шағирлек таланты арҡаһында һәм рус әҙәби теленең уны халыҡ теле сығанаҡтары менән яҡынайтыусы милли үҙенсәлектәрен тәрән рәүештә аңлау арҡаһында ла Пушкин рус әҙәби теленең нигеҙен һалыусы булды.

Пушкин рус теленең бөйөк ҡеүәтенә, уның культура көсөнә, ул үҙе барлыҡҡа килтергән һәм нығытҡан бай һөйләмдәрҙең көсөнә ышанды. Һәм хәҙер, рус әҙәби теле иң киң ҡатлам халыҡ массаларының байлығы булып әүерелгәс, Советтәр Союзындағы туғандаш халыҡтарҙың культуралы бәйләнеш теле булып әүерелгәс, ул бөтә донъялағы әһәмиәтле тел булып алға-алға нығый барған ваҡытта, — беҙ рус әҙәби теленең нигеҙен һалыусы бөйөк Пушкинде патриотик ғорурлыҡ менән хәтергә алабыҙ.

Е. Истрина,

СССР фәндәр Академияһының член-корреспонденты.

Физкультура һәм спорт

Башҡортостан еңел атлеттары еңделәр

Өс көн буйына Өфөлә Башҡорт, Удмурт, Мордва АССР-дары еңел атлеттарының командалары арашында ярыштар барҙы.

Ярыштың тәүге көндәренән үк беззең республикабыҙ спортсмендары серьез уңыштарға өлгәштеләр. Йәш метрға эстафетала Сәхиев, Шәләмецев, Валиев, Фәләхетдиновтан торған команда күрһәтелгән арауы 47,3 секундта үтеп, Башҡортостандың яңы рекордын билдәләнеләр. 800 метрға йүгереүзә йәш спортсмен иптәш Моторин арауы 2 минут 06,4 секундта, а 5000 метрзы 16 минут 53,7 секундта үтте. БАССР Министрҙар Советы эргәһендәге физкультура һәм спорт комитеты еңеүселәрҙе бүләкләне.

Ярыштың икенсе һәм өсөнсө көндәрендә Удмурт АССР-ы спортсмендары ла яҡшы һөҙөмтәләр күрһәттеләр. Иптәш Конторович барьерҙар менән 110 метрға 20,2 секундта, ә 100 метрға финалда 11,5 секундта йүгереп үтте. Иптәш Ершов бейеклеккә 22,78 метрға, дискыны 34,12 метрға ырғытып, Мордва АССР-ы командаһының рекордынан юғарыраҡ һөҙөмтәләр бирзе, ә иптәш Столов таяҡ менән 2,80 метр бейеклеккә һикерҙе.

Башҡортостан спортсмендары өс көндә лә алдынғылыҡты бирмәнеләр. Йүгереүселәрҙән, сөңгөлсә, бейеклеккә һикереүселәр, диск һәм башҡа снаряд ырғытыусыларҙан Полянская, Савельева, Сәхиев һәм башҡа иптәштәр әлекке рекордтарын байтаҡ күрһәтеп, һөҙөмтәләр күрһәтеп яңы рекордтар билдәләнеләр. Яңы рекордтар билдәләүселәр араһында күпселеге спорт менән 2—3 йыл ғына шөғөлләнеүсе йәштәр булыуы бигерәк тә ҡыуаныслы. Был — Башҡортостандың йәш спорт кадрҙары үсеүенән, бинәсевләре үсеүҙән күрһәткес булып тора.

Ярыштар һөҙөмтәһе, шулай уҡ, әйҙәүсе-тренировка эштәрен тағы ла яҡшырта төшөү кәрәклеген күрһәтте. Был эштәр әле беззә тейешле кимәлдә түгел.

Ярыштың бөтә көндәрендә лә Башҡортостан командаһы алда барҙы. Ул 49 очко йыйҙы.

Командалар киҫәгендә Бөтә Союз физкультура һәм спорт эштәре комитеты вәкиле, был судья иптәш К. П. Трупов Башҡортостан командаһын һәм спорт төрҙәре буйынса еңеүселәрҙе 2-се дәрәжә дипломдар менән наградланы. Икенсе урынды алыуы өсөн Мордва АССР-ы командаһына свидетельство тапшырылды.

Башҡортостан командаһының еҙлән тренеры иптәш Ромашкоулев Бөтә Союз физкультура һәм спорт комитетенең грамотаһы менән бүләкләнде.

П. Александров.

Мәктәптәрҙә экзамендәр һәм һынауҙар

Бәхетле балалыҡ

Өфөнөң 14-се ете йыллыҡ мәктәбе яңғыз һынауҙарға ҙур әҙерлек менән ҡаршыланы. Һынауҙарҙың тәүге көне тантаналы алынған оло байрам төҫөн алды. Мәктәп эсен аҡ, тышын да бик матур итеп биҙәгәндәр. Бөйөк юбилеслабры сәскәләр менән уратылған портреттәре, бәхетле балалыҡ өсөн Совет хөкүмәтенә, партияға, бөйөк атайыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ бөйөк Сталинға рәхмәт белдереүсе, һынауҙарҙы тик отличнп һәм яҡшыға ғына тапшырырға саҡырыусы лозунгылар, плакаттар эленгән. Стеналарҙы һынауҙарға ҡарата сығарылған стена газеталары, фото-газеталар биҙәй. Ин яҡынлы ерҙә уҡыусыларҙа һынауҙарҙа һәр яҡлап уңайлы булһын өсөн, уҡытыусылар ирте үк килеп кластарҙы әҙерләгәндәр.

Уҡыусылар за, һәҙәттәгегә ҡарағанда, иртәрәк йыйналғандар. Улар мәктәп алдындағы баҡсала түҙемһеҙлек менән йыш буйына алған белемдәре буйынса отчет бирә башлау минуттарын көтәләр. Һәр береһенен йөҙөндә сәләмәтлек шатлыҡ, бәхетле балалыҡ әҫәре, бик ләрәҡәтләрҙән ташып сыҡҡан ынйҡләр кеү балҡый.

Беренсе звонок шылтыраны. Уҡыусылар класс-класы менән линейкаға теҙеләләр. Мәктәп директоры һәм уҡытыусылар сыҡты. Ҙур эштән башланыуына арналған ҡыҫҡа митинг булды. Мәктәп директоры Ф. В. Байкова уҡыусыларҙы ҙур байрам көнө менән ҡотланы.

— Беҙ бөгөн үзебеҙҙең мәктәптә алған белемдәребеҙ буйынса Тыуған илебеҙ һәм бөйөкло атайыбыҙ Иосиф Виссарионович Сталин алдында һынау тотабыҙ, — тине ул, уҡыусыларҙы һынауҙарҙы «5» һәм «4» кә генә бирергә саҡырҙы.

Сәғәт тап туҡҡыҙ. Звонок балаларҙы кластарға саҡыра. Улар уҡытыусылар етәкселегендә тыртип менән генә йыйынтыҡтарын булмәләргә китәләр.

Кластар серьез эш башлауға тулынынса әҙер. Парталарҙа газеталар бәйләгән, яҙыу өсөн стандарт ҡағыҙҙар, яҙа һауыттары ҡуйылған. Комиссия члендәре, ассистенттар инеп, өҫтәлдәр артына урынлашалар.

Тәүге көндә бөтә кластарҙа ла яҙма һынау булды.

Бына 4 «а» һәм «б» кластары. Улар һынау тотоусылар араһында иң кескәйҙәре. Быйыл йылда улар иң беренсе тапҡыр осрашалар. Улар рус теленән изложение яҙырға тейештәр. Уҡытыусы А. Н. Карамышева иптәш аумыны отвуескала булыуына ҡараһатап, үҙе тәрбиәләгән балаларҙан үзе экзамен алыу өсөн килгән. Уҡыусылар яңы иртәбар менән уны беренсе һуҙҙарын котолар. Уҡытыусы яҙыу тәртибен аңлата, асыҡ тауыш менән тасуир итеп тексты уҡып сыға, яҙырға булған һүҙҙәрҙе аңлатып бирә. Изложениеги сөбет балаларҙын араҡтан теманы — «Синтөз» тигән тема һайланған. План таҡтаға алдан яҙып ҡуйылған. Балалар тыныс ҡына эшкә тотоналар. Аҡ ҡағыҙ юлдарына тигеҙ, матур яҙыуҙар төшә башлай.

Иң беренсе булып отличник Халит Садыков яҙып бөтөргә. Уның артынан уҡ Таминдар Вәлиев, Дина Латыпова һәм Риф Ғәббәсовтар үҙҙәренең тоҙа, матур итеп яҙылған эштәрен тапшырҙылар. Комиссия уларҙың эштәрен иң юғары билдәләр менән баһаланы.

Дөйөм алғанда, мәктәп тәүге көндә уңышлы үткәрҙе. Ф. Исәнголов.

Экзамендәр ойошҡан рәүештә башланды

ИШЕМБАЙ. (Телефон аша). Ҡаланың бөтә мәктәптәре лә байрам төҫөн алды. Ҙур экзамендарҙе һәм һынауҙарҙы өлгөлө үткәреүгә арналған лозунгылар, плакаттар менән биҙәлгәндәр. Кластарҙа гөлдәр, сәскә букеттары ҡуйылған.

Ҙур шатлыҡ тойғоһо менән тулған уҡыусыларҙы мәктәптәрҙә «Рәхим итегеҙ!» тигән ҡайнар саҡырылар ҡаршыланы. Байраҡса кейенгән шат күңелле йәш патриоттар үзҙәренең өлгәшеүҙәре тураһында Тыуған илебеҙ алдында, иптәш Сталин алдында отчет бирер өсөн күңелле генә кластарға инәләр.

Бына ҡаланың 2-се номерлы ете йыллыҡ мәктәбе. Уның бөтә кластарында ла тәүге экзамен һәм һынау хәҙерләнгәр уҡыусылар тулы ҡатнашлыҡтары, ойошҡан рәүештә башланды. 7 «а» класында уҡыусылар уҡытыусы комсомолка Гаврилова етәкселегендә математика буйынса яҙма эш үтәнеләр.

Экзамен һәм һынауҙарҙың тәүге көнө ҡаланың бөтә 21 мәктәбендә лә ҙур ойошҡанлыҡ менән башланды.

Уҡыусыларҙың белемдәре тәрән һәм нык

Стәрлетамаҡ ҡалаһы халыҡ мәғарифе бүлеге мөдире иптәш Бок телефон аша беззең сотрудникбеҙгә түбәндәгеләрҙе һөйләне:

— Мәктәптәрҙә экзамендәр һәм һынауҙар ҙур ойошҡанлыҡ менән башланды.

4-се номерле урта мәктәптең 10-сы класында уҡыусылар, бөтә урындарҙағы кеүек үк, рус теле буйынса сочинение яҙҙылар. Уҡыусы отличник Тимофеев үзе һайлап алған тема буйынса иң тәүҙә план төҙөнө. Мин был планды күрҙем. Уның дөрөҫ һәм патриотик рух менән яҙылған булыуы уҡыусының белеме тәрән һәм нык икәнлеген бик асыҡ күрһәтеп тора.

Әле уҡ мәктәптән һәр бер 7-се класс уҡыусылары математика буйынса контроль эш үтәнеләр. Экзамен комиссияларының һынаударының ҡарағанда, уларҙың береһендә лә иҙаһәтләүгәтсәлек билдәһе юҡ.

«Почет билдәһе» ордены менән наградланған уҡытыусы Михеенина иптәш етәкселегендәге 10-сы класта экзамендарҙең тәүге дәресе айырыуса ойошҡанлыҡ менән үтте.

Ҡаланың бөтә башҡа мәктәптәрендә лә экзамендәр һәм һынауҙар юғары ойошҡанлыҡта үтә. Экзамен комиссиялары члендәре уҡыусыларҙың белемдәре тәрән һәм нык булыуына урынлы шатланалар.

С. Кулибай

БАЛА

Аппаҡ биҙәүҙәргә өсөп

һине торған,

— Пөрәгем һин, күҙ нурым, — тип

кәп — һөйгән.

Тәүге дәрес итеп, кәүҙәр

көйләп биргән.

Көсле ҡулдарына тирбәп —

бәүәләргән.

Шул тынып, күҙәреңде

асҡан сакта,

Ысыҡлаған, аҙ-гөлдәргә

гүзәл баҡса.

Гүйә унда хостар ҡояш

нуры аша

Килеосәкә бөйөк гүмер

юлын яҡлан.

Тиңһеҙ оло байраҡ, сыуаҡ

күк аҫтында,

Ул, етәкләп һине мәңгер

йырлап үҙған.

Һәр ҡаҙауҙа бәхет, шафҡат

нур балҡыған

Олоата төҫә яҡты

маяк булған.

Туған телдә күпне әйтә,

курҡыу он бар —

Уның бар бинә тобын

ҡабатлаған.

Ил паҡ, иң саф кеҙә тиңһеҙ

ул һөкләнгән.

Пә күктәге һыйыу ҡошка

сағыштырған.

Гөлдәр һайлап Урал, Иҙел

һөйләнгән.

Пыйпап, һине булап итеп

хуш еҫлебен.

Йәрәк йыйынына төрөп

бергәр һинә

Даныз гүмер, бөйөк тормош

хәстәрләгән.

Тау ҙамундан башлап, ирәле

ҡалар киреп.

Буйлап үткәнен, һоҡланып

плеп инен.

Йырлағанһын, уйнағанһын

һәм тәҙгәнһен.

Әсән һөйгән кеүек, иле

саф һөйгәнһен.

Торро, ҡыйыу булып лүҙә,

хеҙмәтендә,

— Мен-мен рәхмәт, — тиһен, —әсә

хөрмәтенә.

Бәхет менән сорнап гүзәл

йәшәү юлын

Йәмләп тора Сталин, Әсә —

Ватан нуры.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Венгрияла парламентҡа һайлауҙарҙың һуңғы йомғаҡтары

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Венгрияла парламентҡа 15 майҙа үткәрелгән һайлауҙар һөҙөмтәһе тураһындағы һуңғы мәғлүмәттәргә ҡарағанда, тауыш биреү хоҡуҡы булған 6.053.972 кешенән 5.730.519 һайлаусы тауыш биреүҙә ҡатнашҡан.

Тауыштарҙы һанаған ваҡытта 86.7[illegible] бюллетень дөрөҫ түгел, тип табылған. 5.643.798 тауыштан 5.478.5[illegible] тауыш Венгрия Халыҡ фронты өсөн бирелгән, 165.283 тауыш уға ҡаршы бирелгән.

Австрия парламентендә

ВЕНА, 20 май. (ТАСС). Кисә Австрия парламентенең ултырышында парламент күпселеге Австрия финанстарының билдәле «санация» (һауыҡтырыу) пландарына (налогтарҙы арттырыу тураһындағы, оккупацион властәр өсөн средство сығанаҡтары тураһындағы, эске заем сығарыу тураһындағы, капитал һалыуҙарҙы һуплау тураһындағы һәм башҡа закондарға) ярашлы рәүештә, демократияға ҡаршы күп кенә закондарҙы ҡабул итте.

Коммунист-депутаттар Эрнст Фишер, Хоннер һәм Эльзер үҙҙәренең сығыштарында халыҡ массаларын талауға ҡоролған был пландарға ҡаршы һәм хөкүмәт коалицияһының экономик политикаһына ҡаршы киҫкен рәүештә протест белдерҙеләр.

Парламент тауар хаҡтары һәм эш хаҡы тураһында яңы килешеүҙәр менән бәйләнешле күп кенә закон проекттарын, шул иҫәптән гербовой сборҙарҙы арттырыу һәм һыраға налогты күбәйтеү тураһында закон проекттарын ҡабул итте.

Грецияла ҡанлы террор

БУХАРЕСТ. (ТАСС). «Азат Греция» радио станцияһы Парцалидистен мәҡәләһен тапшырҙы. Мәҡәләлә Афины властәре террорҙың яңы ҡотоҫҡос тулҡыны менән ябырылдылар һәм кеше үлтереүҙең ҡанлы оргияһын ойоштороолар, тип күрһәтелә.

Кефаллинияла гитлерселәргә ҡаршы эшмәкәрлектәре өсөн үлем язаһына хөкөм ителгән 18 патриот күптән түгел атып үлтерелгән.

Үткән йылда бөтә донъя общественный фекеренең протесе арҡаһында үлем язаһынан ҡотола алған йөҙҙәрсә көрәшселәрҙең тормошо яңынан ҡурҡыныс аҫтында тора. Беҙҙең хәҙер ҡаршылыҡ күрһәтеүсе көрәшселәребеҙгә ҡаршы һуңғы ваҡытта репрессиялар көсәйҙе. Һуңғы ваҡытта залогҡа алыу методы киң рәүештә ҡулланыла башланы. Партизандарҙың йөҙҙәрсә һәм меңдәрсә туғандарын — ҡатындарҙы, балаларҙы, ҡарттарҙы тотоп алалар. Көнбайыш Македонияла тыныс йәшәүсе халыҡҡа ҡаршы погром ойошторолған. Тотош ауылдар кешеһеҙ ҡалдырылалар. Тик Гревенда гына заложниктәр сифатында 300 граждан, ә тирә яҡтағы ауылдарҙа 400 кеше көсләп ҡулға алынған, Касторияла—800 кеше, Сиатиста—600, Корицоста — 150, Касторийҙа — 300, Птолемаидала—150, Флоринала—150 кеше арестҡа алынған. Тик бер нисә көн эсендә генә арестҡа алынған кешеләрҙең һаны 3 меңдән артып китте.

Ҡулға алынған кешеләрҙе йыртҡыстарса язалайҙар һәм юҡ итәләр.

Болонье провинцияһында дөйөм забастовка

РИМ. (ТАСС). Молинеллала батраҡтарҙың демонстрацияһына полицияның һөжүме ваҡытында эшсе ҡатынды — батрачканы үлтереүгә ҡаршы протест билдәһе итеп, кисә Болонье ҡалаһының һәм провинцияһының бөтә хеҙмәтсәндәре баш күтәрҙеләр.

Газеталарҙың хәбәр итеүенә ҡарағанда, забастовка ойошҡан рәүештә үтте, бер төрлө лә инцидент булманы. Бөтә предприятиелар гена түгел, бәлки Болоньяның күпселек магазиндары ла эштәрен туҡтаттылар. Ҡала транспорты 4 сәғәт буйына эшләмәне. Забастовка ваҡытында ҡалала полицияның ҙур көстәре урамдарҙа булдылар. Молинеллала полиция 30 батраҡты арестҡа алған.

Греция һәм Төркиә өсөн өҫтәмә аҡса ассигновать итеү тураһында Трумэндең конгресҡа мөрәжәғәте

ВАШИНГТОН, 20 май. (ТАСС). Президент Трумэн, 30 июнда тамамлана торған ағымдағы финанс йылында Грецияға һәм Төркиәгә «ярҙам» күрһәтеү өсөн 50 миллион доллар өҫтәмә рәүештә ассигновать итеүҙе һорап, конгресҡа мөрәжәғәт итте. Был ике илгә ярҙам өсөн конгрестең йыл 625 миллион доллар ассигновать итеүен күрһәтеп, Трумэн был өҫтәмә аҡсалар конгресс ассигновать итергә рөхсәт иткән бөтә сумманы әсенә аш, тип белдерҙе.

Макс Рейман яңынан төрмә ҡурҡынысы алдында

БЕРЛИН, 20 май. (ТАСС). АДП агентствоһының Майндағы Франкфурттан хәбәр итеүенә ҡарағанда, Англияның хәрби губернаторы генерал Робертсонға яҡын торусы ҡругтар түбәндәгеләрҙе белдерҙе: «парламент советы ултырышынан һуң 23 майҙа Аденауэр бонн «конституцияһының» ҡабул ителеүе тураһында иғлан итеүе менән үк полиция көнбайыш Германия КПГ председателе Макс Рейманды 3 ай срокҡа ябыу өсөн төрмәгә ебәрәсәк, ул Англия хәрби суды тарафынан хөкөм ителгәйне.

Халыҡ-ара күҙәтеү

БМО Генеральный Ассамблеяһы сессияһында

Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһы өсөнсө сессияһының икенсе өлөшө тамамланды. Көн тәртибендәге ҡайһы бер мәсьәләләр буйынса Англия-Америка күпселеге үҙенә яраҡлы ҡарарҙарҙы үткәреүгә өлгәшә алды. Шуның менән бергә, Ассамблея эшенең һуңғы көндәре Франко Испанияһы тураһындағы һәм Италияның әлекке колонияларының яҙмышы тураһындағы шундай мөһим мәсьәләләр буйынса Англия-Америка политиктәренең серьез еңелеүҙәре менән билдәләнде.

Франко Испанияһы тураһындағы мәсьәлә буйынса Генеральный Ассамблеяның пленар ултырышына ике резолюция индерелгәйне. Польша резолюцияһы Испаниялағы Франко режимен нацист халҡына көслөк менән тағылған фашистик режим тип тамғаланы.

Бразилия, Боливия, Перу һәм Колумбия делегациялары тарафынан индерелгән һәм БМО-ла член булып тороусы илдәргә «Франко Испанияһы менән дипломатик мөнәсәбәттәрендә тулы хәрәкәт азатлығы» тәҡдим итеүсе икенсе резолюция Англия менән АҠШ интерестәренә яуап бирә ине. АҠШ менән Англия делегациялары бөтә донъялағы общественность фекеренең ризаһыҙлығын иҫәпкә алып, асыҡтан-асыҡ Франконы яҡлап эш итергә ҡыйа алмайынса, латин Америкаһы илдәренән булған дүрт илдең резолюцияһын тауышҡа ҡуйғанда «тыйылып ҡалыуҙы» өҫтөнөрәк күрҙеләр. Шуның менән бергә, Америка матбуғаты күрһәткәнсә, АҠШ-тың официаль кешеләре был резолюцияның ҡабул ителеүенә өлгәшеү маҡсатында күп кенә делегацияларға ҡыҫым яһанылар.

Дискуссия барышында совет вәкилдәре һәм башҡа илдәрҙең вәкилдәре Испанияны хәрби-стратегик базаға әйләндерергә тырышыусы Франко яҡлы инглиздәрҙең һәм американлыларҙың пландарын фаш иттеләр.

Тауышҡа ҡуйыу һөҙөмтәһендә «дүртәүҙең резолюцияһы» тауыштың өстән ике өлөшөн ала алманы һәм кире ҡағылды. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, Франконы яҡлаусылар Польша резолюцияһының ҡабул ителеүенә юл ҡуймаҡылар. Шулай итеп Франко Испанияһына ҡарата БМО-ның әлекке ҡарары көсөндә ҡалды, ул ҡарар Франко режимен ғәйепләй һәм БМО-ла член булып тороусы илдәрҙе Мадридтағы үҙҙәренең посолдарын һәм посланниктарын кире саҡырып алыуҙы талап итә.

Италияның әлекке колониялары тураһындағы мәсьәләлә Советтар Союзының, башҡа күп кенә илдәрҙең делегациялары яҡлаған, принципиаль позицияһы был мәсьәләлә Англия-Америка пландарының емерелеүенә булышлыҡ итте. Советтар Союзы Италияның Африкалағы әлекке колониялары тураһындағы үҙ тәҡдимдәрендә Италия менән ярашыу договорындағы положениеға таянды һәм бөтәһенән элек колонияларҙа йәшәүсе халыҡтарҙың интерестәрен иҫәпкә алып эш итте. Совет тәҡдимдәре, был илдәр киләсәктә бойондороҡһоҙлоҡ алһындар өсөн, БМО-ның халыҡ-ара опека системаһын күҙә тотто.

Бөтә донъяла хакимлек итеүҙе яулап алыуға йүнәлтелгән үҙҙәренең пландарында Италияның әлекке колонияларына айырыуса роль биреүсе Англия һәм АҠШ вәкилдәре икенсе маҡсатты күҙҙә тоттолар. Бевин менән Италияның тышҡы эштәр министры Сворца араһында үткәрелгән йәшерен һөйләшеүҙәр һөҙөмтәһендә Италияның колонияларын империалистик державалар араһында бүлешеп алыуҙы фактик рәүештә тәҡдим итеүсе резолюция проекты килеп сыҡты.

Был проект мәсьәләне шул рәүешле хәл иткәндә Италияның әлекке колониялары американлыларҙың хакимлеге аҫтында ҡалыуына иҫәп тотоусы АҠШ-тың тулыһынса яҡлауын тапты.

Проектты бүлектәр буйынса тауышҡа ҡуйыу үҙе үк БМО-лағы күпселек члендәрҙең Англия-Америка империалистәре пландарын хупларға теләмәгәнлеген күрһәтте. Резолюция тулыһы менән тауышҡа ҡуйылғанда, ул бары тик 14 кенә тауыш алды.

Совет вәкиле Я. А. Малик билдәләп үткәнсә, тауышҡа ҡуйыу һөҙөмтәләре шуны күрһәтте — бөтә донъялағы халыҡтар колонияларҙы баҫып алыу позицияһын һәм был территорияларҙа йәшәүселәрҙең ризалығынан башҡа территорияларҙы бүлеп алыу политикаһын киҫкен рәүештә ғәйепләйҙәр.

Генеральный Ассамблея Италияның әлекке колониялары тураһындағы мәсьәләне тикшереүҙе БМО Генеральный Ассамблеяһының алда торған дүртенсе сессияһына тиклем кисектерергә ҡарар итте. Индонезия мәсьәләһе буйынса ла шундай уҡ ҡарар ҡабул ителде. СССР делегацияһы бөтә донъя халыҡтарының интерестәрен яҡлауға, тыныслыҡты һәм именлекте нығытыуға йүнәлтелгән үҙенең нығыу һәм эҙмә-эҙлекле политикаһын сессияла тағы ла бер тапҡыр демонстрацияланы.

Италияла эшселәр хәрәкәте берҙәмлегенең уңыштары

Ошо көндәрҙә Флоренцияла Италия социалистәр партияһының 28-се съезы булып үтте. Съезд Ромиттен уң группировкаһының һәм уның менән бергә сығыш яһаусы үҙәк группаның еңелеүе менән билдәләнде. Съезд һуллар тарафынан тәҡдим ителгән резолюцияны күпселек тауыш менән ҡабул итте. Етәкселеккә члендәр итеп, шулай уҡ, съездағы һул күпселек тарафынан тәҡдим ителгән кандидаттар йәшерен тауышҡа ҡуйыу юлы менән һайландылар.

Партия съезында һул күпселектең еңеүе Италия социалистәр партияһы тормошонда ҙур роль уйнаясаҡ һәм Италия эшселәр синыфы берҙәмлеген артабан нығытыуға хеҙмәт итәсәк. Съезда һулдарҙың еңеүе осраҡлы характерҙа түгел. Съезд бары тик партия члендәре киң массаһының түбәндәге ойошмаларының ихтыярын ғына кәүҙәләндерҙе.

Уңдарҙың һәм үҙәктең еңелеүенең һәм һулдарҙың еңеүенең сәбәбе нәмәлә?

Эске һәм тышҡы хәлдәрҙең һәм синфи көрәштең киҫкенләшеүе Италия социалистәре етәкселегенә съезға тиклем үк әле тормош тарафынан алға ҡуйылған иң мөһим мәсьәләләр: социалистәрҙең коммунистәргә ҡарата һәм шулай булғас, эшселәр синыфының берҙәмлегенә ҡарата мөнәсәбәте тураһындағы, Маршалл планына һәм Төньяҡ-атлантик пактҡа ҡарата мөнәсәбәте тураһындағы һәм Советтар Союзына мөнәсәбәте тураһындағы мәсьәләләр буйынса билдәле позициялар алырға мәжбүр итте. Италия коммунистәр партияһы һәм улар артынан барыусы Италия эшселәр синыфының киң ҡатламы һәм Италиялағы һул социалистәр был мәсьәләләрҙә бер фекерле яуап бирҙеләр.

Ромит группаһынан булған уң «социалистәр» — Советтар Союзына ҡаршы, коммунистәр менән араны өҙөүҙе һәм хыянатсы Сарагат партияһы менән ҡушылыуҙы яҡлап, «Маршалл планын» һәм Атлантик пактты яҡлап сығыш яһаусылар — эшселәр синыфы алдында үҙҙәрен Италия һәм Англия-Америка реакцияһының агентураһы итеп фаш иттеләр. Был уңдарҙың партиялағы үҙ йоғонтоларын юғалтыуҙарына килтерҙе.

Партияның үҙәк етәкселеге лә ямапатып сыҡҡан «өсөнсө юлға» баҫты, ул да шулай уҡ провалға осраны.

Съезда актив дискуссия барышында ошолар асыҡланды: социалистәр партияһы члендәренең төп массаһы бөтә демократик лагерь менән берлеккә, коммунистәр менән ҡулға-ҡул тотошоп, эске реакцияға ҡаршы, Англия-Америка империализмына ҡаршы, яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы актив көрәштең дөрөҫ позицияһында тора. Уңдарҙың да, шулай уҡ үҙәк вәкилдәренең дә һис бер төрлө хәйләләре съезды дөрөҫ юлдан ситкә сығара алманы.

Съезда уңдарҙың еңелеүе, шуның менән бергә КОМИСКО-ның да (Социалистәр партияларының халыҡ-ара конференциялары комитетының) еңелеүе булды.

Съездың эше Италия эшселәр синыфы берҙәмлегенең, уның аңы һәм тупланғанлығы үҫә барыуын күрһәтеүсе яңы шаһит булып тора.

А. Шатилов.

Яуаплы редактор F. F. FАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре, газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.

Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Өфө ҡалаһы, Цюрупа урамы, 44-се номерле йорттоң 2-се номерле квартираһында тороусы гражданин Бикташев Хәйрулла Хәбибулла улы Өфө ҡалаһы, Социалистический урам, 5-се номерле йорттоң 20-се номерле квартираһында тороусы гражданка Бикташирова Сәрүәр Зариф ҡыҙы менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата. Эш Өфө ҡалаһы, Ленин районы, 1-се участка халыҡ судында (Сталин урамы, 37-се номерле йортта) ҡарала.

Редакцияның адресе: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01961 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрзең пролетарийзәре, берләшегез!

КЫЗЫЛ БАШКОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕЗМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 101 (8201)
24
МАЙ
шишәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Агрономдар! Баҫыу эштәренең сифаты өҫтөнән контролде көсәйтегеҙ, сәсеүҙең тиҙ һәм яҡшы сифатлы итеп үткәрелеүен тәьмин итегеҙ! (1-се бит).

К. Базилевич. — Бөйөк рус халҡы — Совет государствоһының етәксеһе итеүсе көс. (2-се бит).

СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ. Ғ. Солтанов. — Үтәлеште тикшереү — мөһим бурыс. (2-се бит).

Е. Штейнгауз. — Предприятиеләрҙә оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн. (2—3-сө бит).

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советенә. (3-сө бит).

Г. Ашимов. — Пар һөреүҙе тиҙ һәм яҡшы сифатлы итеп үткәрергә. (3-сө бит).

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА. (4-се бит).

Һ. Юлдыбаев. — Уҡра — һыйырҙар өсөн зарарлы аҙыҡ. (4-се бит).

Ө. Бикчантаев. — Беҙгә тиклем хуплашыу. (4-се бит).

Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Комбайндарҙы тиҙерәк ремонтларға

Урожай йыйнауға әҙерлек айырыуса ҙур иғтибарҙы талап итә торған мөһим эш. Мул урожай өсөн көрәштә яҙғы сәсеү беренсе осор булһа, ә урожай йыйнауға өлгөлө әҙерлек һәм урожайҙы юғалтыуһыҙ йыйнап алыу — икенсе, тағы икес осор булып тора.

Намыҫлы хеҙмәт көсө менән үҫтерелгән урожайҙы тиҙ һәм юғалтыуһыҙ йыйнап алыу һәм тәүге көндәрҙән үк государствоға иген тапшырыуҙы ойоштороу — иң мөһим бурыстарҙың береһе ул. Ә урожайҙы юғалтыуһыҙ йыйнауҙа комбайндар хәл иткес роль уйнайҙар. Иптәш Сталин ошолай тип әйтә: «Комбайндың әһәмиәте уның урожайҙы ваҡытында йыйып алыуға ярҙам итеүенән тора. Был бик ҙур һәм серьез эш, иптәштәр.

Ләкин комбайндың әһәмиәте быныҡ менән генә сикләнмәй. Уның әһәмиәте тағы шунда, ул беҙҙе бик ҙур юғалтыуҙарҙан ҡотҡара».—Шуға күрә лә партия райкомдары һәм совет органдары, МТС һәм совхоз работниктәре, ауыл хужалығы специалистәре, колхозсылар урожай йыйнауға әҙерлекте хәҙерҙән үк киң йәйелдереп ебәрергә бурыслылар.

Ошо йылдың 18 майында сыҡҡан «Правда» газетаһы үҙенең башмәҡәләһендә Башҡорт АССР-ы МТС-тары комбайндарға ремонт планын ни бары 10 процентҡа генә үтәгәнләр, тип айырыуса билдәләп үтте. ВКП(б) Үҙәк Комитетенең органы «Правда» газетаһы күрһәткән етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү өсөн ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары бөтә сараларҙы күрергә, игенселәрҙең һәм механизаторҙарҙың күп һанлы армияһын урожайҙы йыйнауға әҙерлек эштәренә мобилизовать итергә тейештәр.

Баҫыу карапты ремонтлауҙың темпын һәм сифатын күтәреү өсөн республикабыҙҙың алдынғы МТС-тарының эш тәжрибәләрен бөтә МТС-тарҙың да мөлкәтенә итеү өсөн көрәшергә кәрәк. Был алкалә Ленин орденле Дүртөйлө МТС-ы коллективенең өлгәшеүҙәре айырыуса әһәмиәтле. Дүртөйлө МТС-ында комбайндар ремонтлау эшенә бөтә комбайнерҙар ҙа һәм уларҙың ярҙамсылары ла ылыҡтырылдылар. МТС-тың орденле директоры иптәш Мөхәмәтйән Саяпов ремонт башланыр алдынан машиналарҙы өс төрлө группаға бүлде: талап ителгән запас частәренең һәм хеҙмәт көсөнөң иҫәбе алынып, беренсе группаға ҡатмарлы ремонт талап итеүсе комбайндар индерелде. Икенсе группаға — ҡатмарлы ремонт аҙ талап ителгән һәм өсөнсө группаға — ағымдағы ремонт йәки ҡарап сығыу ғына кәрәк булған комбайндар ҡуйылдылар. Былай сара МТС-ҡа эшсе көстәрен һәм запас частәрҙе дөрөҫ файҙаланыу мөмкинлеген бирҙе. Эш бригадно-узловой метод менән барҙы. Моторҙарҙы, полотнолары, хедрҙәре, барабандарҙы һәм башҡа механизмдарҙы ремонтлау өсөн айырым бригадалар төҙөлдө. Был бригадаларға квалификациялы ремонтсылар беркетелделәр. Һәр бер бригада инструменттар һәм запас частәр менән тулыһынса тәьмин ителде. Ремонттан сыҡҡан бер генә деталь ҙа оҫтаһы механик иптәш Сәлих Агиев тарафынан ентекле рәүештә тикшерелмәйенсә һәм һыналмай тороп комбайнға ҡуйылманы. Былай эшләү ремонттың сифатын да, темпын да күтәрҙе. Һөҙөмтәлә Дүртөйлө МТС-ының бөтә комбайндары ла 15 майға үк ремонтланып бөттөләр. Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Федор Максимович Павлов етәкселек иткән Дәүләкән МТС-ында ла комбайндар урожай йыйнауға бөтөнләй үк әҙер.

Ләкин республикабыҙҙың күпселек МТС-тарында һәм совхоздарында был эш үтә аҡырын темп менән йәйелдерелә, сифатҡа аҙ иғтибар ителә. Комбайндар ремонтлау эшен сәсеү тамамланғас ҡына башҡарырға иҫәп тоталар.

Партиябыҙ Үҙәк Комитете һәм хөкүмәтебеҙ урожай йыйнауға алдан уҡ әҙерләнеүҙең мөһим сара икәнлеген һәр ваҡыт иҫкәртеп киләләр. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, ҡайһы бер урындарҙа партия һәм совет ойошмалары комбайндарҙы урожай йыйнауға әҙерләү эшен баһалап еткермәйҙәр әле. Быйыл да үткән йылғы кеүек, был эште урожай йыйнау осоро алдынан ғына үткәреүгә иҫәп тоталар. Улар был бөрола алмаусылыҡтың урожай йыйнауҙа юғалтыуҙарға юл ҡуласағын һәм эште сәтҡа һуҙасағын, тимәк ошо арҡала государствоға иген тапшырыу планын үтәүҙә өҙеклек тыуасағын аңламайҙар. Миҫалға Шәрип МТС-ын алайыҡ. Коллектив ремонт эштәрен 15 майға үк тамамлау йөкләмәһен алғайны. Ләкин ул йөкләмә үтәлмәне. Сөнки бында ремонтсыларҙың хеҙмәте ойошторолмаған. МТС етәкселәре бригадно-узловой методты һаңға һуҡмайҙар. Күп кенә комбайнерҙар һәм уларҙың ярҙамсылары икенсе дәрәжәләге эштәргә беркетелгәндәр. Бында һәр кем үҙ машинаһын ремонтлай. Һөҙөмтәлә комбайнер слесарлек эштәрен дә башҡарырға, тимерлектә лә бер үҙе эшләргә мәжбүр була. Ошо арҡала темп та, сифат та түбән. МТС директоры иптәш Шәрипов ремонтты «тиҙләтеү» иләйте менән «яңыларын тапҡас алмаштырырбыҙ әле», тип комбайндарға яраҡһыҙ частәрҙе ҡуйырға рөхсәт иткән. ВКП(б)-ның Күшнаренко райкомының, район Советы исполкомының һәм район ауыл хужалығы бүлегенең етәкселәре комбайндарға ремонт эштәрен контролгә алмағандар.

Күп һанлы игенселәр һәм механизаторҙар армияһы мул һәм тотороҡло урожай өсөн көрәшәләр. Ә бөтә машиналарҙы ла яҡшы сифатлы итеп әҙерләмәй тороп, был көрәштә еңеүҙе тәьмин итеп булмаясаҡ. Ремонт эштәре тарҡау барған МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа һис киселмәҫтән эште алдынғылар өлгөһөндә ойоштороға һәм һәр бер деталде сифатлы итеп ремонтлауҙы тәьмин итергә кәрәк. Һәр комбайн үҙ эшен һөйөүсе һәм намыҫлы комбайнер ҡулында булырға тейеш. Баҫыу карапты мастерҙарен әҙерләүгә айырыуса иғтибар талап ителә. Һәр бер МТС һәм совхоз комбайнерҙар менән тулыһынса комплектовать ителгән булһын.

Ремонтҡа оператив етәкселек итеү — эштең уңышын хәл итәсәк. ВКП(б) райкомдары, район Советы исполкомдары һәм МТС директорҙарының политик эштәр буйынса урынбаҫарҙары ремонтсылар араһында политик-массовый эште тағы ла киңерәк йәйелдерергә бурыслылар. Комбайндар менән быйыл йөҙәр меңләгән гектарҙарҙың урожайы йыйналасаҡ. Шуның өсөн дә бөтә баҫыу карапты урожай йыйнауға тулыһынса әҙерләргә, уларҙы юғары сифатлы итеп ремонтларға кәрәк.

Республикабыҙҙың колхозсылары һәм механизаторҙары! Бөйөк Сталинға яҙған хатта алған йөкләмәләрҙе үтәүҙе тәьмин итер өсөн бөтә көстө урожай йыйнауға әҙерлеккә, комбайндарға ремонтты тиҙерәк тамамлауға туплағыҙ!

АГРОНОМДАР! БАҪЫУ ЭШТӘРЕНЕҢ СИФАТЫ ӨҪТӨНӘН КОНТРОЛДЕ КӨСӘЙТЕГЕҘ, СӘСЕҮҘЕҢ ТИҘ ҺӘМ ЯКШЫ СИФАТЛЫ ИТЕП ҮТКӘРЕЛЕҮЕН ТӘЬМИН ИТЕГЕҘ!

ӘБЙӘЛИЛ МТС-на КҮСМӘ КЫҘЫЛ БАЙРАК ТАПШЫРЫЛДЫ

Әбйәлил МТС-ы (директоры иптәш Клочков) механизаторҙары быйыл да, үткән йылғы кеүек үк, республика буйынса алдынғыларҙан һаналалар. МТС коллективе яҙғы трактор эштәре планын срогынан алда 105 процентҡа еткереп үтәне.

Хәҙер бөтә трактор бригадалары ла пар һөреү эштәрен йәйелдерҙеләр. Бигерәк тә Осокин, Баринн һәм Ғильманов иптәштәр етәкселек иткән трактор бригадалары пар күтәреүҙе ойошҡанлыҡ менән алып баралар.

МТС механизаторҙары 2000 гектар майҙанда иртә пар һөрҙеләр ҙә инде. Юғары хеҙмәт етештереүсәнлегенә өлгәшкән өсөн МТС-ҡа БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының һәм МТС работниктәре профсоюзы өлкә комитетенең күсмә Кыҙыл Байрағы тапшырылды.

Х. Баимов.

СМЕНАҒА 160 ГЕКТАР

Бүҙәк бөртөклө ашлыҡ совхозының трактористәре баҫыу эштәрендә социалистик ярышты киң йәйелдерҙеләр. Бында тракторҙар туҡтауһыҙ, тәүлек әйләнәһенә эшләйҙәр.

Совхоздың алдынғы тракторисы ВКП(б) члены Михаил Никифоров иптәш агрегаты смена һайын 75-әр гектар ашлыҡ сәсеү йөкләмәһен алғайны. Ул йөкләмәһен тәүге көндө үк 120 гектарға еткереп үтәне. Икенсе, өсөнсө һәм һуңғы көндәрҙә смена һайын 150—160-ар гектар ашлыҡ сәсеүгә өлгәште.—Былай өлгәшеүҙәргә һәр бер тракторист ирешә ала. Бының өсөн машинаға техник тәрбиә эштәрен ваҡытында һәм талап ителгәнсә үткәрергә, тракторҙарҙы тулы ҡеүәтендә файҙаланырға, сменә ваҡытының бер генә минутын да бушҡа үткәрмәй, тракторҙарҙы буразнала заправить итергә, һәм агрегатты хеҙмәтләндереүселәрҙең аныҡ эшләүенә өлгәшергә кәрәк.—ти иптәш Никифоров.

Совхоздың Һарайғыр бүлексәһендә тракторист иптәш Пятков ярышта икенсе урынға бара. Ул смена нормаһын 150—160-ар гектар итеп үтәй.

Х. Саттаров.

Үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше үҙләштерелә

Туймазы районының «Уңышҡа» колхозы членд әре сәсеүҙе ойошҡанлыҡ менән үткәрҙеләр. Бында иртә культуралар сәсеү планы 10 майға үк тамамланды. Колхоз быйыл үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен тулыһынса үҙләштерәсәк. Тағы ла 40 гектар майҙанда бер һәм күп йыллыҡ үлән сәселде.

Ф. Миңлекаева.

Колхоз агрономы сифат өсөн көрәшә

«Яңы юл» колхозы урынлашҡан Мәскәү ауылы Учалы районы үҙәгенән 50 километр алыҫлыҡта ята. Был колхоздың ерҙәре киң массивлы майҙандарҙан, күҙ күреме етмәҫлек йәйелеп киткән тигеҙлектән тора. Был ерҙәрҙе эшкә килтерергә тик көсөндә генә йәләмә, ә итеп үҫәсәк бында. Быйыл инде колхозсылар юғары урожай алыу өсөн ҡулдарынан килгән бөтә сараларҙы ла күргәндәр.

«Яңы юл» колхозы яҙғы сәсеүҙе Учалы районында беренсе булараҡ тамамланы. Бында сәсеү тулы агротехник срокта, юғары сифатлы итеп үткәрелде. Сифат өсөн көрәш быйыл үҙәк мәсьәлә булып торҙо. Был көрәштең ойоштороусыһы булған колхоз агрономы иптәш Әхтәмов:

— Беҙҙең колхоз район үҙәгенән алыҫ булғанға күрә, район ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы миңә сәсеү буйынса государство контролдеге алып барыу бурысын йөкмәткәйне. Мин был бурысты яҡшы итеп үтәргә тырыштым, —ти. Ҡасандыр был ауылда агротехник сараларҙы һанға һуҡмау киң урын алып торған булған. Бөтә эш иҫке стиль менән алып барылған. Хәҙер ҙә йәш агрономға былай ҡараштарҙың ҡалдыҡтарына ҡаршы аяуһыҙ көрәш алып барырға тура килә.

Агрономдың яҙғы сәсеүгә әҙерлек эштәре үткән көҙҙән үк башланып китте. Уның инициативаһы менән колхозда агротехник уҡыу түңәрәге ойошторолоп, был түңәрәктә тулы агротехминимум программаһы үтелде. Колхоз етәкселәренән, активтан, механизаторҙарҙан 20 кеше курс тамамлап сыҡты. Улар яҙғы сәсеү осоронда эштең хәл иткес участкаларында эшләнеләр.

Агротехниканың нәмә икәнлеген яңы ғына аңлаған былай актив менән яңы кәрәкле сараларҙы тормошҡа ашырыуы ла ауыр булманы. Өс йөҙ гектар туңға һөрөп ҡуйылған ерҙә яҡшы итеп культивация үткәрелде. Ошо майҙандарҙа дым һаҡлау өсөн тырматыу үткәргәндә лә, культивация ваҡытында ла агрономға ҡаршы сыҡҡан кешеләр булды.

— Ни өсөн көстө юҡҡа әрәм итергә. Элеккесә тырматып ҡына тиҙерәк сәсергә лә бөтергә, — тиселәр ҡайһы берәүҙәр. Былай колхозсылар ыңғайына колхоз председателе иптәш Буляков та агроном менән ризаһыҙлыҡ күрһәтеп ҡараны. Агроном үҙенекен итте. Сөнки был майҙандарҙы аҡтамыр үләне баҫҡан, ҡылды инде. Ә аҡтамыр менән, тырматмаҫтан алда культивация үткәреү аша ғына уңышлы көрәшеп була. Бөтә өс йөҙ гектар ҙа культивация үткәргәндән һуң 7—8 әҙле итеп тырматылды, ер өҫтө ҡыйҙан таҙартылды.

Быйыл бөтә орлоҡтар ҙа ағыулап сәселде. Агроном Әхтәмов:

— Тик шуныһы ҡыҙғаныс, орлоҡто ҡыш көнө термик дарыулау аша үткәреп булманы. Беҙҙең орлоҡтарыбыҙҙа торон бар. Быңа шуны бөтәреһе инс,—ти.

Колхоз агрономының эше күп һәм ҡатмарлы. Уның күп ваҡыты баҫыуҙа үтә. Быйыл колхоз беренсе башлап сәсеү әйләнешен үҙләштерә башлаған. Культуралар сәсеү әйләнеше тәртибенә ярашлы итеп урынлаштырылғандар. 40 гектар майҙанда үлән сәсеү үткәрелгән. Өс гектарҙа баҫыу һаҡлаусы ағас ултыртылған. Был эштәр бөтәһе лә агроном етәкселеге аҫтында, уның тырышлығы менән үҙ ваҡытында үтәлгәндәр.

Быйылғы яҙғы сәсеүҙә шау-шыу күберәк, сәсеү орлоҡтарының нормалары тураһында булды. «Яңы юл» колхозында орлоҡ фонды артығы менән тупланған. Шуға күрә, агроном ҡайһы бер участкаларҙа сәсеү нормаһын арттырыбыраҡ та ебәргән. Мәҫәлән, 50 гектар майҙанда ул орлоҡто гектарына 160 килограмм нормаһы менән сәстергән.

— Былай майҙандар өсөн орлоҡ күберәк кәрәк. Сөнки улар яңы һәм үҫеш бирәү йәһәтенән көслө ерҙәр, — ти Әхтәмов. Уға был мәсьәлә буйынса ла принципиаль көрәш алып барырға тура килде.

Хәҙер колхозда пар һөреү эше бара. 20 майға 90 гектар пар һөрөлдө. Бында пар һөреү планын беренсе июнгә тиклем тамамлау өсөн ҡыҙыу көрәш бара. Агроном Әхтәмовтың бөтә иғтибары пар һөреүҙең сифатына бирелгән. Беренсе көндәрҙә үк тракторист Тәхфәтуллин Зиннәт 2 гектар майҙанды предплужникһеҙ һабан менән һөрөп ташлаған. Агроном был эшҙе ҡабул итмәне, тракторист уны үҙ иҫәбенән төҙәтеп һөрергә мәжбүр булды.

Тырыш агрономдың үтер күҙәтеүе, колхозда баҫыу эштәре барған бөтә урынға ла етә. Ул һәр урында ла государство интересен һаҡлау өсөн, юғары урожай өсөн эҙмә-эҙле көрәш алып бара.

М. Хәйҙәров.

Учалы районы.

Башҡорт АССР-ы колхоздарында сәсеү, һөреү һәм пар күтәреү барышы тураһында

Үтәлеш, 1949 йылдың 20 майына, процентарҙа

Районлар	сәселгән	һөрелгән	пар күтәрелгән
Белорет	95,8	106	3,1
Октябрьск ҡалаһы	93,5	60	—
Салауат	90,3	86	4,7
Ҡыйғы	88,8	84	1,3
Бөрйән	86,9	87	—
Бүҙәк	85,3	80	0,6
Учалы	84,8	94	7,2
Туймазы	84,1	102	0,6
Баймаҡ	83,7	76	2,0
Дәүләкән	83,3	93	12,5
Стәрлетамаҡ	83,3	83	1,0
Ғафури	81,1	62	—
Шишмә	80,1	58	0,7
Әбйәлил	80,0	70	42,7
Йомағужа	79,5	76	1,2
Сәтмағош	78,6	61	—
Ҡаныра	77,8	66	0,4
Шаран	77,2	51	—
Стәрлебаш	77,2	64	0,6
Благовар	75,2	56	3,2
Федоровка	75,2	47	0,3
Балтач	75,0	55	1,2
Күгәрсен	73,0	46	1,0
Әбҙән	71,7	47	6,2
Өфө	71,4	50	2,3
Күшнаренко	71,1	51	0,8
Баҡалы	70,6	61	—
Покровка	70,6	62	1,8
Илеш	70,4	67	4,1
Бөзәй	70,2	61	0,8
Кәйөргәҙе	70,1	45	0,9
Мәләүез	70,0	41	1,7
Миәкә	70,0	56	0,4
Зыянсура	69,9	41	—
Ҡырмыҫҡалы	69,0	46	—
Ауырғазы	68,7	59	1,0
Әлшәй	68,4	58	2,5
Маҡар	68,2	62	4,7
Воскресен	67,5	45	0,1
Янауыл	66,9	44	0,2
Тәтешле	66,6	53	—
Бишбүләк	66,3	48	0,4
Нуриман	66,3	46	1,8
Белоҡатай	64,7	54	0,4
Йәрмәкәй	64,7	48	—
Мәсетле	64,7	54	—
Мишкә	64,3	42	0,3
Бәрә	64,1	60	6,6
Дыуан	63,7	50	0,4
Бәләбәй	62,8	46	0,4
Архангель	62,6	44	0,1
Дүртөйлө	61,4	56	—
Ҡалтасы	61,0	41	0,7
Борай	60,7	47	1,7
Оло-Тиләк	60,2	47	—
Аҫҡын	58,2	38	0,5
Матрай	57,6	45	—
Байкыбаш	56,6	44	0,1
Краснокам	55,4	59	0,7
Йылайыр	55,0	41	—
Хәйбулла	54,5	37	3,2
Благовещен	53,3	44	0,4
Ҡариҙел	52,4	40	0,4
Иглин	50,7	47	0,5

РСФСР Верховный Советенен III сессияһы асылыуы тураһында

РСФСР Верховный Советенең III сессияһы ошо йылдың 24 майында Кремлдә, Кремлдең Ҙур Дворецында киске 7 сәғәттә асыласаҡ.

Сәсеү планын үтәнеләр

КУЙБЫШЕВ. (ТАСС). Өлкәнең колхоздары яҙғы бойҙай сәсеү планын 101,2 процентҡа үтәнеләр. Был культура, үткән йылғыға ҡарағанда, 55,800 гектарға артыҡ сәселде. Сәсеү үткән йыл менән сағыштырғанда, ҡыҫҡараҡ срокта үткәрелде.

* * *

КУРСК. (ТАСС). Өлкәнең колхоздары шәкәр сөгөлдөрө сәсеүҙең государство планын үткән йылға ҡарағанда, элегерәк үтәнеләр. Сөгөлдөр, үткән йылға ҡарағанда, 10 мең гектарға артыҡ сәселде. Шулай уҡ яҙғы бойҙай, көнбағыш, күп йыллыҡ үлән, күк-һағыҙ һәм кориандр сәсеү ҙә тамамланды. Сәсеү юғары агротехник кимәлдә үткәрелде. Бөтә башаҡлы һәм техник культураларҙың күпселеге туңға һөрөлгән ергә сәселде. Тупраҡҡа күп кенә урындағы һәм минераль ашламалар индерелде.

* * *

ТАМБОВ. (ТАСС). Өлкәнең колхоздары һәм совхоздары көнбағыш һәм ҡара бойҙай сәсеүҙең планын арттырып үтәнеләр.

Алдынғы ауыл хужалығы артелдәре был культураларҙы пландан тыш сәсеүҙе дауам итерәләр.

* * *

АКМОЛИНСК. (Ҡаҙаҡ ССР-ы). (ТАСС). Өлкәнең колхоздары күп йыллыҡ үләндәр сәсеүҙең планын арттырып үтәнеләр. Аҡтамыр, житняк һәм эспарцетте пландан тыш сәсеү дауам итә.

* * *

ВИННИЦА. (ТАСС). Өлкәнең колхоздары тары сәсеүҙең планын арттырып үтәнеләр. Күп кенә ауыл хужалығы артелдәре был культураны пландан тыш сәсеүҙе дауам итерәләр.

* * *

АҠТҮБӘ. (Ҡаҙаҡ ССР-ы). (ТАСС). Өлкәнең колхоздары яҙғы сәсеүҙең планын, үткән йылғыға ҡарағанда, 7 көн элгәре, үтәнеләр. Бөтә сәсеүлектәрҙең яртыһы көҙҙән әҙерләнгән ерҙәрҙә урынлаштырылды.

Алдынғы райондарҙың колхоздары пландан тыш сәсеүҙе дауам итәләр.

МИӘКӘЛӘ СӘСЕҮҘЕ ҺУҘАЛАР

Өс аҙнанан бирле ҡояшлы һәм йылы көндәр тора. Яҙғы сәсеү эштәрен срогында тамамлау өсөн хәҙер һәр бер минут ҡиммәт. Ләкин Миәкә районының колхоздарында ваҡыт менән иҫәпләшмәйҙәр. Күпселек колхоздар эште бик аҡрын темп менән алып баралар. Районда булған 84 колхоздан бары «Восток» һәм Будённый исемендәге ауыл хужалығы артелдәре генә сәсеүҙе агротехник срокта тамамланылар. Сәсеү һәм һөреү графиге бер генә бишкөнлектә лә үтәлгәне юҡ. Колхоз етәкселәре сәсеү графигенең өҙөлөүен баҫыу эштәренең һуңлап башланыуы һәм сәсеү орлоғоноң етешмәүе менән аңлатмаҡсы булалар. Ләкин төп сәбәп унда түгел, ә колхоздарҙа ойоштороу эштәренең етешмәүендә, булған мөмкинлектәрҙән тулыһынса файҙаланмауҙа, тракторҙарҙың тулы нагрузка менән эшләмәүендә һәм йәнле тартыу көстәрен баһаламауҙа.

Быны Сталин исемендәге һәм «Красный путь» колхоздары миҫалында бик асыҡ күреп була. Сталин исемендәге колхоз быйыл 725 гектар яровой культуралар, шул иҫәптән 400 гектар бойҙай сәсергә һәм 409 гектар ер һөрөргә тейеш. Баҫыу эштәре башланыуға айға яҡын ваҡыт үтеүгә ҡарамаҫтан, бында бары 255 гектар ашлыҡ сәселгән һәм 110 гектар ер һөрөлгән. Сәбәп нәмәлә, был колхозда сәсеү орлоҡтары етешмәйме? Һис улай түгел. Әле колхоздың амбарында 220 гектарға етерлек сәсеү орлоғо бар. Сәбәп шунда ғына, колхоз председателе иптәш Ғәлиев тәүге көндәрҙә үк баҫыу эштәрен ойоштороуға, барлыҡ колхозсыларҙы эшкә туплауға иғтибар итмәгән. Колхозда эшкә яраҡлы 125 колхозсы һәм 53 баш эш аты бар. Йәнле тартыу көстәре эштә ҡәнәғәтләнерлек файҙаланылмай. Аттар менән ни бары 7 гектар ер һөрөлгән. Һөреүселәр ҙә, сәсеүселәр ҙә нормаларын бер генә көндө лә, хатта, яртылаш та үтәмәйҙәр. Агротехниканы боҙоуға юл ҡуйыла. 15 гектар борсаҡ ҡул менән сәселгән һәм уның 30—35 проценте күмелмәйенсә ҡалған.

Миәкә МТС-ы төҙөшкән договор буйынса был колхозда быйыл яҙ иң ҡыҫҡа срокта 818 гектар ер тырматырға, 343 гектар һөрөргә, 310 гектар һөрөлгән ергә культивация үткәреп, 300 гектар ашлыҡ сәсергә тейеш ине. Ләкин МТС етәкселәре был йөкләмәләрҙе үтәүҙә үҙҙәрендә бер ниндәй ҙә яуаплылыҡ һиҙмәйҙәр. Колхозға ебәрелгән 1-НАТИ, тәгәрмәсле ике трактор баҫыуға сыҡҡан көндән бирле ватылып ултыра. Өс трактор менән ошо ваҡытҡа тиклем ни бары 97 гектар ергә культивация үткәрелеп, 85 гектар ғына ашлыҡ сәселгән. Колхоз был бригаданы хеҙмәтләндереүгә 14 кеше, 4 баш ат беркеткән. Колхоз етәкселәре трактор менән сәсеүгә генә ышанып өс ат сәскесен дә трактор бригадаһына биргәндәр. Тракторҙар ҙа эшләмәй, һәм хеҙмәтләндереүгә беркетелгән колхозсылар ҙа тик торалар. Шулай уҡ колхоз үҙенең сәскес машиналарын да файҙаланмай. МТС директоры иптәш Бикметов колхоз менән төҙөшкән договорҙы тиҙерәк үтәү, трактор бригадаһының эшен яҡшыртыу урынына, 61-се номерле тәгәрмәсле тракторҙы 13 майҙа колхоздан ҡайтарып, 16 майға тиклем МТС-тың ярҙамсы хужалығы өсөн ер һөрҙөрә. Шулай уҡ Сталин исемендәге колхозға ебәрелгән трактор менән район үҙәгендәге ҡайһы бер учреждениеләр өсөн дә тәндә ер һөрөргә рөхсәт итә.

«Красный путь» колхозы ҙур ғына хужалыҡтарҙан иҫәпләнә. Ләкин бында ла сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта һәм юғары агротехник кимәлдә үткәреү өсөн көрәшмәйҙәр. Колхозда звено менән эшләүгә иғтибар ителмәй, улар тик ҡағыҙҙа ғына. Сәсеүҙә агротехника ҡағиҙәләре үтәлмәй. Колхоздың ерҙәре уҙған йыл көҙҙән бик насар һөрөп ҡалдырылған, был ер быйыл яҙ ҙа яҡшылап эшкәртелмәгән. Һөҙөмтәлә шул ергә сәселгән 9 гектар бойҙай бөтөнләй күмелмәйенсә ер өҫтөндә өйөмдә көпөп ята. Шуныһы ғәжәп, был хәлде колхоздың агротехнигы иптәш Гаврилов та һәм колхоз етәкселәре лә яҡшы беләләр. Ләкин тракторҙар менән эшләнгән был бракҡа улар килешеп ҡарайҙар. Был колхозға государство бик ҙур ярҙам күрһәтеп, 400 центнерҙан артыҡ орлоҡ бирҙе. Дөрөҫ, уны колхозсылар ваҡытында ташып ҡуйҙылар. Ләкин сәсеү планы әле яртылаш ҡына үтәлгән. Елдәр МТС-ының 5-се номерле трактор бригадаһы «Красный путь» һәм Островский исемендәге колхоздарҙы хеҙмәтләндерә. 13—14-се майҙа тракторҙар Островский исемендәге колхозда эшләнеләр. Ә «Красный путь» колхозы председателе иптәш Алексеев колхозда бер гектар ҙа һөрөлгән ер булмауға ҡарамаҫтан, «тракторҙар эшләр әле» тип ике көн буйынса аттар менән һөреүҙе лә, сәсеүҙе лә ойошторманы. Бирәһенсә, колхозсыларға башҡа һөрөргә аттар бирҙе. Эштең бында шулай тарҡау барлыуы арҡаһында сәсеү планы бында бары тик яртылаш ҡына үтәлгән.

«Ҡыҙыл партизан» колхозында ла 835 гектар яровой ашлыҡ культураларының ни бары 500 гектары ғына сәселгән. Был колхозды хеҙмәтләндереүсе Елдәр МТС-ының иптәш Мусин етәкселек иткән трактор бригадаһы договорҙа күрһәтелгән 530 гектар урынына 230 гектар ғына сәскән, 400 гектар урынына 172 гектар ғына һөргән, уның да 102 гектары агротехниканы тупаҫ боҙоп, предплужникһеҙ һабандар менән һөрөлгән. Ә колхоз председателе иптәш Әхмәтов трактористорҙан юғары сифатлы эш талап итеү урынына, уларҙың сифатһыҙ эшен үҙе йәшерергә тырыша. Предплужникһеҙ һөрөлгән ерҙе, актта «предплужникле һабандар менән һөрөлдө, эштең сифаты яҡшы» тип күрһәтә һәм ҡабул итә.

Ләкин район ауыл хужалығы бүлеге работниктәре лә, МТС агрономдары ла колхоздарҙа баҫыу эштәренең сифаты өҫтөнән даими рәүештә контроль булдырмайҙар. Сифатһыҙ үткәрелгән эштәрҙе ваҡытында күреп, уларҙы төҙәттереү сараһын күрмәйҙәр. Улар тик колхоздарға һирәк кенә барып, күреп гелән кенә китәләр.

Райондың ауыл хужалығы бүлегендә аттар менән эшләгән эштәрҙең учеты ла алып барылмай. Райондағы колхоздарҙа 3,298 баш эш аты һәм 560 эш үгеҙе, шулай уҡ өс МТС-та бик күп трактор бар. Әгәр ҙә тракторҙарҙы ла, йәнле тартыу көстәрен дә тулыһынса файҙаланған булһалар, райондың колхоздары бөгөнгө көндә сәсеү планын яртылаш ҡына түгел, ә тулыһынса үтәп сыҡҡан булырҙар ине инде.

Миәкә районында сәсеү эшендә килеп тыуған был тревогалы хәл ВКП(б) райкомының, район Советы исполкомының сәсеүҙе тиҙ көндәрҙә тамамлау өсөн конкрет саралар күреүҙәрен талап итә.

Ғ. Ғәйнетдинова,
(үҙ хәбәрсебеҙ).

Бөйөк рус халкы—совет государствоһының етәкселек итеүсе көсө

I.

Советтәр Союзы тарафынан фашистик Германияны еңеүгә өлгәшкән тантанала—шатлыклы көндәрҙә иптәш Сталин рус халкының уны Советтәр Союзының етәкселек итеүсе көстәренә үрләткән гүзәл сифаттарын билдәләне. «Мин, — тине иптәш Сталин, — үҙебеҙҙең совет халкының һәм, беренсе сиратта, рус халкының һаулығы өсөн тост күтәрергә теләр инем.

Мин, бәтәһенән дә элек, рус халкының һаулығы өсөн шуға күрә эсәм, сөнки ул Советтәр Союзы составындағы бөтә милләттәр араһында иң күренекле милләт.

Мин рус халкының һаулығы өсөн шуға күрә тост күтәрәм, сөнки был һуғышта ул илебеҙҙәге барлык халыктар араһында Советтәр Союзының етәксе көсө булып бөтә кешеләр тарафынан танылыуға ирешт.

Мин рус халкының һаулығы өсөн ул етәксе халык булғанға ғына түгел, бәлки ул аҡыллы, ныклы характерле һәм түҙемле булғанға күрә лә тост күтәрәм». (И. В. Сталин. Советтәр Союзының Бөйөк Ватан һуғышы тураһында, 173-сө бит).

Рус халкының иптәш Сталин тарафынан билдәләнгән күренекле сифаттары ҡаты тарихи тәрбиә һөҙөмтәһендә барлыкка килделәр. Халыктың характеры быуаттар буйынса барлыкка килә һәм уның тормош шарттарының үҙгәреүе менән бергә үҙгәрә.

Тыуған илгә ҡарата мөхәббәт рус кешеһендә һәр ваҡыт уның дошмандарына ҡарата нәфрәт, Киев ерен аттарының тояҡтары менән тапаған печенегтарға һәм половецтарға ҡарата нәфрәт, Новгородҡа һәм Псковҡа һөжүм иткән немец эт-рыцарҙарына ҡарата нәфрәт, ике быуаттан артыҡ ваҡыт рус халкын бәлгеләккә төшөргән һәм талап килгән Алтын Урҙаға ҡарата нәфрәт, рус халкына ҡаршы һуғыш менән килгән, рус халкын үҙ алдына йәшәү хоҡуктарынан мәхрүм итергә теләгән бөтә кешегә ҡарата нәфрәт тыуҙырҙы. Тыуған илгә мөхәббәт бер үк ваҡытта рус кешеһендә бояҙарға, помещиктарға ҡарата, һәр төрлө приказный эшсе эйәләренә ҡарата, батша министрҙарына һәм чиновниктарына ҡарата, батша Россияһында уның йәшәүсе крәҫтиәндәренең ҡанына, яфаланыуҙарына һәм күҙ йәштәренә, ирелеүенә һәм таланыуына нигеҙләнгән бөтә хакимлек итеүсе синыфына ҡарата нәфрәт тыуҙырҙы. Һәм халык үҙен яфалаусыларға ҡаршы күп тапҡырҙар баш күтәрҙе.

II.

Россия капитализм юлына Европаның башҡа күп илдәренә ҡарағанда һуңыраҡ аяҡ баҫты, ләкин рус эшселәр синыфы күп дәрәжәлә ойошҡаныраҡ та, күп дәрәжәлә революционыраҡ та булып сыҡты.

Россия — рус эшселәр синыфы үҫешенең тарихи шарттары менән, уның большевистик партия етәкселеге аҫтында героик революцион көрәше менән тыуҙырылған тәрән революцион традициялар иле. Рус халкы һәм Советтәр Союзындағы башҡа бөтә халыктар был традициялар менән ғорурланалар.

Рус халкының гениаль улы Владимир Ильич Ленин үҙенең бөйөк сәрәтнике Сталин менән берлектә эшселәр синыфын революцион хәрәкәт теорияһы менән ҡоралландырҙы һәм уны царизмға һәм капитализмға ҡаршы, бөтә хеҙмәтсән халыкты социаль һәм милли яктан азат итеү өсөн аяуһыҙ көрәшкә алып барҙы.

Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы еңгәндән һуң рус халкы шундай үҙәккә әйләнде, ул үҙәк тирәһенә иҫке Россияның бөтә халыктары ирекле нигеҙҙәрҙә туғандаш союзда берге берләштеләр. Рус халкы большевиктар партияһы етәкселегендә донъяла иң тәүге беренсе государство — Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһы төҙөнө.

Үткәндәге барлыҡ күп милләтле государстволар, хәҙерге ваҡыттағы күп милләтле буржуаз государстволар көсөк үҙ, яулап алынған һәм буйһондоролған халыктар өҫтөнән көсләү юлы менән ҡоролдолар һәм ҡоролалар. Совет государствоһы ленинсе-сталинсе милли политиканың бөйөк принциптарында, халыктарҙың тулыһынса тиң хоҡуҡлылығы һәм дуҫлығы нигеҙендә төҙөлгән.

Ленин—Сталин партияһы тарафынан етәкселек ителә торған күп милләтле совет государствоһында рус халкы, — тиң халыктар араһында беренсе халык,— етәксе көскә әйләнде һәм элек артта ҡалған һәм иҙелгән халыктарҙы яңы бәхетле тормошҡа күтәрҙе.

Граждандар һуғышы һәм интервенция совет государствоһы өсөн беренсе сирьез һынау булды. Совет республикаһы фронттар балдағы менән солғап алынғайны, ул балдаҡты быҙҙырыуҙа рус һәм донъя контрреволюцияһының барлыҡ көстәре ҡатнашты.

Эшселәр синыфы, иң ярлы крәҫтиәндәр һәм интеллигенцияның иң яҡшы өлөшө йөҙөндә рус халкы был көрәштә быға саҡлы күрелмәгән героизм, ғәжәп сыҙамлылыҡ, ныҡышмалылыҡ, революцияға бирелгәнлек, уның бөйөк юлбашсылары — Ленинга һәм Сталинга ҡарата сикһеҙ ышаныу һәм ҡайнар мөхәббәт күрһәтте. Рус халкының Россиялағы башҡа халыктарға туғандарса ярҙам ҡулы һуҙыуы уларҙы хәйерселектән һәм ҡоллоҡҡа төшөрөлөүҙән ҡотҡарҙы. Граждандар һуғышында совет власеның еңеүе һөҙөмтәһендә рус халкы менән Россияның бөйөк Советтәр Союзына ингән башҡа халыктары араһында ҡан менән беркетелгән дуҫлыҡ тоғо ла күберәк нығыны.

Совет власе ғәжәп ҡыҫҡа срокта империалистик һәм граждандар һуғышының ауыр эҙемтәләрен бөтөрөү менән генә ҡалманы, бәлки артта ҡалған аграр Россияны ҡеүәтле социалистик индустриаль һәм колхоз державаһына әйләндерә алды.

Рус халкы дөйөм кешелек донъяһының фән, әҙәбиәт һәм искусство хазинаһына бик бай вклад индерҙе. «Мин рус халкын, — тип яҙҙы Горький, — ғәҙәттән тыш фантастик талантлы итеп күрәм». Формаһы яғынан милли, йөкмәткеһе менән социалистик совет культураһын тыуҙырыуҙа һәм үҫтереүҙә рус халкының хеҙмәте бигерәк тә ҙур.

III.

Рус халкының һоҡланғыс сифаттары 1941—1945 йылдарҙағы Бөйөк Ватан һуғышында айырыуса көс менән күҙәтелде, был һуғыш беҙҙең илебеҙгә баҫып ингән дошман яуҙарының һаны яғынан, был мәкерле баҫып инеүҙең әҙерләнеүендәге ентеклелек яғынан үткәндәге һуғыштар менән бер дәрәжәгә ҡуйыла алмай. Советтәр Союзына Гитлерҙең һөжүм итеү моментына Көнбайыш Европа тотошо менән тип әйтерлек немец фашизмы яғы аҫтында ине инде. Донъя тотош халыктарҙың юҡ ителеүенә һәм күп быуатлыҡ цивилизацияның һәләк булыуына килтереүе ихтимал булған ҡот осҡос һәләкәт хурҡыныcы алдында тора ине.

Бөйөк Ватан һуғышының тәүге көндәренән үк рус халкы тыуған ерҙең һәр бер һөйәме өсөн көрәштә Советтәр Союзындағы туғандаш халыктарҙың авангардына баҫты. Иге-сиге булмаған совет патриотизмы тойғоһо менән рухланған рус кешеләре фронттағы һуғыштарҙа, дошман тылындағы партизан һуғышында, заводтарҙа һәм предприятиеләрҙә көсәргәнешле хеҙмәттә тарихта өлгөһө булмаған массовый геройлыҡ күрһәттеләр. Рус кешеләре менән бергә Советтәр Союзындағы барлыҡ халыктарҙың улдары совет ерен яҡлап һуғыштылар.

Рус халкы СССР-ҙың бөтә халыктары менән берлектә бөтә донъя алдына ғерой халык, азат итеүсе халык, азатлыҡ һәм демократия өсөн көрәшеүсе халык булып килеп баҫты. Социалистик экономиканың ҡеүәтенә һәм өҫтөнлектәренә, совет государство ҡоролошоноң бөйөк көсөнә таяныу, Советтәр Союзының халыктары, башында рус халкы торған хәлдә, большевиктар партияһының етәкселегендә Бөйөк Ватан һуғышында бөтә донъяла тарихи әһәмиәткә эйә булған еңеүгә өлгәштеләр.

Был еңеү Көнбайыш Европа халыктарын ҡол ителеүҙән ҡотҡарҙы, ул совет халкы өсөн тыныс ижади эшкә кире ҡайтыуҙы, коммунистик общество төҙөүҙә артабан алға барыуҙы тәьмин итте.

Гениаль юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталин рус халкы хөрмәтенә һаулыҡ теләгән данлыҡлы көндән беҙҙе дүрт йыл ваҡыт айырып тора. Ошо йылдар СССР-ҙағы барлыҡ халыктарҙың бик ҙур ижади эше менән тулған.

Был бөйөк ижади эштә рус халкы СССР-ҙың барлыҡ халыктары араһында етәксе көс булып тора. Рус халкының туғандарса ярҙамы беҙҙең күп милләтле государствобыҙҙың барлыҡ халыктарына халык хужалығын һуғыштан һуң аяҡҡа баҫтырыу темптарын тиҙләтергә, милли Совет республикаларының яңынан сәскә атыуҙарына өлгәшергә мөмкинлек бирә.

Бөйөк большевиктар партияһы тирәһендә, иптәш Сталин тирәһендә, Совет хөкүмәте тирәһендә туплаған СССР халыктарының дуҫлығы беҙҙең социалистик Тыуған илебеҙгә ҡеүәтле, еңелмәҫ көс бирә. Совет Социалистик Республикаларының йондоҙҙар тәркөмендә данлыҡлы Россия Федерацияһы тип республикалар араһында беренсе булып тора, уның тирәһендә барлыҡ туғандаш республикалар күп милләтле Советтәр Союзына берләшкәндәр.

Үҙенең күп быуатлы тарихы барышында ғәҙәттән тыш ижади энергия күрһәткән, иң ауыр тарихи һынауҙарҙы уңыш менән еңеп сыҡҡан, үҙенең араһынан айырыуса революцион эшселәр синыфын биргән, Ленин—Сталин эше өсөн көрәштә күренекле роль уйнаған бөйөк рус халкы, совет государствоһының етәксе көсө сифатында, Советтәр Союзының туғандаш халыктары араһында бик хоҡуҡлы рәүештә беренсе урынды алды.

Профессор Н. Базилевич.

Агиткульт бригадалар колхоздарҙа

Стәрлебаш район культура йорто яҙғы сәсеү осоронда район колхоздарын культура яғынан хеҙмәтләндереү өсөн ике бригада ойошторҙо.

Бригадаларҙың программаһында ваҡ пьесалар һәм концерт номерҙәре бар. Шулай уҡ бригадаларҙың айырым членедәре фәнни темаларға лекциялар әҙерләнеләр. Мәҫәлән, район ауыл хужалығы бүлегенең өлкән агрономы иптәш Миндияров колхоздарҙа баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын ултыртыу тураһында лекция уҡый. Бригадалар хәҙер махсус маршруттар буйынса колхоздарҙа йөрөйҙәр.

В. Халитов.

Александр Чутких методы буйынса

СИФАТ ӨСӨН

Өфө паровоздар ремонтлау заводының профгруппалары продукцияның сифатын күтәреү өсөн барған көрәштә ҙур инициатива күрһәтәләр.

Сборка цехындағы профгруппалағы 19 члендең бөтәһе лә үҙ йөкләмәләрен арттырып үтәйҙәр. Э стахановсыларҙан Грехов, Тупиков, Васильев һәм Симбирский иптәштәр күтәренке заданиелар менән эшләп, сменаға 2—3 норма бирәләр.

Ләкин был үҫештәр генә коллективты ҡәнәғәтләндерә алманы. Айырым узелдарҙа, бигерәк тә автотормоздың арматураларын ҡуйыуҙа, ремонт сифатын байтаҡ ҡына яҡшыртырға мөмкин икәнлеге асыҡланды һәм профгруппа бында Александр Чутких методы менән эшләп яңы уңыштарға өлгәште.

Монтаж эштәренең сифаты яҡшырҙы. Был турала аҙнаһына ике тапҡыр фекер алышыу уҙғарылып, унда участка начальнигы, техник-контроль бүлеге инспекторы һәм бригадирҙар доклад яһайҙар. Профгруппа инициативаһы менән сифат таҡтаһы ойошторолдо. Әгәр ҙә слесарь узелды отлично билдәһе менән йыйһа, уның фамилияһы таҡтаның кескәй ҡыҙыл йондоҙ ҡаҙап ҡуйыла. Етешһеҙлектәр табылһа, уларҙың һаны яҙыла. Паровоз монтажлауҙағы кескәй генә етешһеҙлек тә профгруппала тикшерелә.

Бындай ныҡышмалы эш оҙаҡламай үҙенең ыңғай һөҙөмтәләрен бирҙе. Эш сифаты ҡырҡа яҡшырҙы. Иптәш Тупиков пресс аппаратын майлауҙа, иптәш Грехов арматура йыйыуҙа, иптәш Васильев автотормоздарҙы йыйыуҙа узелдарҙы отлично сифатта тапшыралар.

Хәҙер бында эшләнеп еткерелмәгән нәмә юҡ, техник контроль тарафынан бер генә иҫкәртеү ҙә яһалмай.

М. Левитин.

Техник тиҙлекте арттыралар

РАЕВКА. (Үҙ хәбәрсебеҙҙән). Тимер юл станцияһы коллективы үҙенең социалистик ярыш йөкләмәһен намыҫлы үтәй. Депо эшселәре паровоздарҙы яҡшы сифатлы итеп ремонтлайҙар. Пар ҡаҙандарын йыуыу эштәре ваҡытында үткәрелә.

Депоның өлкән машинистары Каштанов, Зиновьев һәм Чернов иптәштәр үҙ эштәренә айырыуса яуаплы ҡарайҙар. Улар паровоздарҙың яҡшы сифатлы итеп тотолоуын тәьмин итәләр һәм һаҡлыҡ менән эш итеү арҡаһында һәр айҙа 35—40 тонна яғыулыҡҡа экономия яһайҙар.

Поездарҙы тиҙләтелгән метод менән йөрөтөүселәрҙең эш күрһәткестәре яҡшыра бара. Машинист иптәш Әлхәмов ауыр йөклө составты йөрөтөүҙә техник тиҙлекте сәғәтенә 8 километрға, машинист Гуляков 7 километрға арттырҙылар.

Юғары сифат мәктәптәре

Белорет ҡорос-сымыҡ заводында стахановсы юғары сифат мәктәптәре эшләйҙәр. Ошо көндәрҙә 12 мәктәп үҙенең уҡыу программаһын тамамланы. Бер нисә көндән тағы ла 12 мәктәп программаларын тамамлаясаҡ.

Мәктәптәр менән заводтың юғары сифат өсөн көрәштә иң яҡшы күрһәткестәр биргән алдынғы стахановсылары етәкселек итәләр. 5-се номерле цехтағы мәктәп менән алдынғы стахановсы иптәш Волков етәкселек итте. Мәктәпте тамамлаусылар Хәйруллина, Кәримова һәм башҡа иптәштәр хеҙмәт етештереүсәнлеген ҡырҡа күтәреп, брак биреүгә сик ҡуйҙылар.

Х. Мөхәмәтов.

Совет төҙөлөшө

ҮТӘЛЕШТЕ ТИКШЕРЕҮ—МӨҺИМ БУРЫС

В. И. Ленин работниктарҙы һайлап алыу һәм эштең фактик үтәлешен тикшереп барыу ойошторою эшенең нигеҙе булып тора, тип өйрәтте. Етәксе органдарҙың директиваларын үтәлешен һәм үҙе сығарған ҡарарҙарының үтәлешен даими рәүештә контролгә алыу — һәр бер совет ойошмаһы өсөн закон. Хәҙер, бигерәк тә һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды үтәү хәл иткес осоронда ингән ваҡытта был законды ныҡ һаҡларға кәрәк. Урындағы совет органдарының ойоштороу-етәкселек эштәре юғары кимәлгә ҡуйылыуы, совет аппаратының бөтә звеноларының да ойошҡан рәүештә эшләүе талап ителә.

Быңа шуға күрә лә урындағы Советтарҙың сығарған ҡарарҙарының аныҡ үтәлеүенә өлгәшергә, партия һәм хөкүмәт директиваларын үтәүҙә совет, шулай уҡ хужалыҡ работниктарының яуаплылыҡтарын көсәйтергә кәрәк. Дөрөҫ линия бирелгәндән һуң, мәсьәләне дөрөҫ хәл итеү күрһәтелгәндән һуң, — тип өйрәтә иптәш Сталин, — эштең уңышлылығы ойоштороу эшенән тора.

Ҡарар ҡабул ителгәндән һуң, уны үтәү өсөн ойоштороу саралары күрелергә һәм билдәләнгән сараларҙың үтәлештәре үҙ ваҡытында контролгә алынырға тейеш. Үкенескә ҡаршы, урындағы Советтарҙың ҡайһы бер етәкселәре тарафынан эш шулай итеп ойошторолмай. Һөҙөмтәлә сығарылған ҡарарҙар йыш ҡына үтәлмәй ҡалалар. Ундайҙар иҫәбенә Ауырғазы, Баләбәй һәм башҡа ҡайһы бер район, ауыл Советтәре исполкомдары инәләр. Шундай бер миҫалды килтерергә мөмкин.

Баләбәй район Советы исполкомы районның колхоздарында общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса государство планы тураһында үткән йылда туғыҙ тапҡыр һәм 1949 йылдың беренсе кварталында бер ҡарар ҡабул итә. Был ҡарарҙар менән һәр бер колхозға мал һанын арттырыу планы, малдарҙың продуктивлеген күтәреү, аҙыҡ базалары булдырыу, мал торлаҡтары төҙөү заданиелары билдәләнгәйне. Ләкин район Советы башҡарма комитеты үҙенең сығарған ҡарарҙарын үтәү өсөн ойоштороу-массовый эштәрҙә тейешле кимәлгә ҡуйманы, билдәләнгән сараларҙың урындарҙа үтәлешен тикшермәне, бирелгән директиваның үтәлешен ауыл Советтарынан талап итмәне. Шуның арҡаһында айырым колхоздарҙа малдарҙың һаны артыу урынына йылдан-йыл кәмей бара.

Район Советы общественный малсылыҡты үҫтереү планын үтәүгә район Советы башҡарма комитетының членедарын, бөтә депутаттарҙы, даими ауыл хужалығы комиссияларының членедарын, бөтә совет активистарын һәм малсылыҡ работниктарын мобилизовать итергә бурыслы ине. Шулай ҙа быны күрмәйбер. Һөҙөмтәлә ҡарар тик ҡағыҙҙа ғына яҙылып ҡалды. Хатта күп кенә колхоздарҙа малсылыҡ работниктары ҡарар менән танышып та түгелдәр.

Малсылыҡ фермалары, бригадалар араһында социалистик ярыш тейешенсә ойошторолмаған. Политик-массовый эш йомшаҡ ҡуйылған. Район Советы исполкомы үҙе сығарған ҡарарҙың ауыл Советтәре һәм колхоздар тарафынан нисек үтәлеүе тураһында тикшермәй. Ул колхоздарҙан общественный малдарҙың һаны тураһында мәғлүмәттәр алыу менән генә сикләнә. Шуның һөҙөмтәһендә был районның колхоздарында 1949 йылдың беренсе кварталында һарыҡ, кәзәнән башҡа малдар буйынса государство планы үтәлмәне.

Районда малдарҙың үлеүҙәренә юл ҡуйылғанда общественный малдарҙы үҫтереү планын үтәү генә түгел, уны арттырып үтәү өсөн дә тулы мөмкинлектәр бар ине. Ағымдағы йылдың тик һуңғы 4 айында ғына бик күп ат, һыйыр, сусҡа, һарыҡ үлә һәм урлашыла, әрәм-шәрәм ителә. Был фактылар колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереү өсөн көрәш булмауы һәм урындағы Советтарҙың малсылыҡты үҫтереү планы үтәлешен тейешле контролгә алмауҙары арҡаһында килеп сыҡҡалар.

Совет аппаратында бындай эш стилен тамырынан бөтөрөргә кәрәк. Урындағы Советтәр үҙҙәренең ойоштороу һәм етәкселек эштәрен тәбиғәтте үҙгәртеү тураһындағы сталинсе планын һәм общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын уңышлы үтәүгә йүнәлдерергә тейештәр. Быны өсөн сессияларҙа йәки исполком ултырыштарында ҡарар ҡабул итеү генә етмәй, уны аныҡ тормошҡа ашырыу сараларын билдәләргә һәм ул сараларҙың үтәлешен даими тикшереп барырға кәрәк. Район Советтәре исполкомдары һәм ауыл Советтәре етәкселәре был эш менән турадан-тура шөғөлләнергә бурыслылар. Үтәлеште тикшереү ойоштороу-массовый эштән башҡа мөмкин түгел икәнлеген хәтерҙә ныҡ тоторға кәрәк. Үтәлеште тикшереү юғары етәксе органдар тарафынан ғына түгел, ул башлыса түбәнге органдарҙың контроле менән, әүҙемлеге, исполком членедарының, депутаттарҙың һәм даими комиссияларҙың членедары ҡатнашлығы менән тормошҡа ашырылырға тейеш. Тапшырылған эште үтәлештереүҙә урындағы Советтарҙың работниктарына даими ярҙам күрһәтергә һәм был эштең тормошҡа ашырылыуын тикшереп торорға кәрәк.

Г. Солтанов.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының ойоштороу-инструкторлыҡ бүлеге мөдире урынбаҫары.

Ауыл Советы исполкомы сәсеүҙән ситтә тора

Дүртөйлө районы Яңы Кәнгәш ауыл Советына ҡараған колхоздарҙа яҙғы сәсеү эштәре бик аҡрын бара. «Йәш көс», «16 партсъезд», Азин исемендәге ауыл хужалығы артелдәрендә сәсеү планы 40—50 процент самаһына ғына үтәлде.

Колхоздарҙағы сәсеү эшенең барышы һәм уның сифаты ауыл Советы исполкомы председателе иптәш Фәрвәзовты ныҡ ҡыҙыҡһындырырға тейеш ине. Үкенескә ҡаршы, иптәш Фәрвәзовты был борсомай. Ул баҫыуҙарҙа, колхозсыларҙың эшләгән урындарында булмай, Советтың депутаттары ла колхоздарҙа сәсеү эшенең барышын күҙәтмәй. Тик кабинет аша етәкселек итә.

Ауыл Советының 15 депутатынан турадан-тура сәсеүҙә 4-еһе генә ҡатнаша. Биш кешенән төҙөлгән ауыл хужалығы комиссияһы (председателе иптәш Х. Миндуллин) эшләмәй. Хатта уның эш планы ла юҡ.

Был хәлдәр ауыл Советы исполкомының сығарған ҡарарҙарын үтәү өсөн көрәш алып бармауы тураһында раҫлайҙар. Шуңлыҡтан да күп ваҡытта ҡарарҙар тик ҡарар булып ҡағыҙҙа ғына ҡалалар. Мәҫәлән, Советтың 27 апрелдә булып үткән сессияһында яҙғы сәсеүҙе уңышлы үткәреү тураһында ҡарарҙар ҡабул ителә. Бында күп кенә практик саралар билдәләнә. Ләкин эш урынынан ҡуҙғалмай.

Ғ. Хеснетдинов.

Экономик белем алыусыларға ярҙамға

Предприятиеләрҙә оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн

Мәскәү һәм Мәскәү өлкәһе предприятиелары етәкселәренең большевиктар партияһы һәм совет халкының юлбашсыһы иптәш Сталинға мөрәжәғәте социалистик промышленность работниктарының күп миллионлаған массалары араһында ҡайнар отклик тапты.

Мәскәүлеләрҙең был башланғысы беҙҙең экономик үҫешебеҙ тарихына совет кешеләренең һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн, социалистик хужалығыбыҙҙың сәскә атыуы өсөн ярышында яңы ҡеүәтле күтәрелештең башланғысы булып инер.

Мәскәүҙәге 103 предприятиеның етәкселәре оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеп, ағымдағы йылда государство өсөн 400 миллион һум акса бушатырға йөкләмә алдылар.

1948 йылда ла Мәскәүҙең алдынғы предприятиелары предприятиеларҙың рентабелле эшләүҙәре өсөн, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өсөн, планнан тыш накоплениелар алыу өсөн йәйелдерелгән киң хәрәкәттең башында булдылар. Бөтә илдең предприятиелары был хәрәкәткә ҡушылып, үткән йылда Тыуған илебеҙгә пландан тыш 6 миллиард һум накопление бирҙеләр.

Мәскәү һәм Мәскәү өлкәһе предприятиеларының социалистик промышленностың бөтә работниктарын хәрәкәткә килтереүсе был гүзәл башланғысы яңы резервтар эҙләп табыуҙы, беҙҙең промышленносебеҙҙең алға барышын тиҙләтеүҙә яңы эске мөмкинлектәрҙе асыуҙы тәьмин итер.

Орденле Башҡортостандың предприятиелары, мәскәүлеләр өлгөһөндә, 1948 йылда продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү иҫәбенә 150 миллион самаһы пландан тыш накопление бирҙеләр. Был тәүге аҙым ғына булып тора әле. Хәҙер республикабыҙҙың барлыҡ предприятиелары үҙҙәренең бөтә мөмкинлектәрен иҫәпкә сығарырға һәм материаль ресурстарҙы файҙаланыу буйынса эште оборот средстволарының һәр бер һумына продукция эшләп сығарыуҙы байтаҡ арттырырлыҡ итеп ҡорорға тейештәр. Материаль ресурстарҙы файҙаланыу иҫәбенә 1949 йылда халык хужалығы ихтыяждары өсөн обороттан күп миллион һумдар бушатырға кәрәк.

Предприятиеларҙың финанс хужалыҡтарын яҡшыртыу уларҙың етәкселәренән, шулай уҡ социалистик промышленностың бөтә командирҙарынан һәм специалистарынан производство культураһын күтәреүҙе, экономик белемдәрҙе тәрәнәйтеүҙе, экономика мәсьәләләренә булған ҡыҙыҡһыныуҙы арттырыуҙы талап итә.

* * *

Билдәле булғанынса, социалистик государство хужалыҡ иҫәбендә эшләгән һәр бер государственный предприятиеға төп һәм оборот фондтар рәүешендә билдәле күләмдә материаль ресурстар бирә. Теге йәки был государственный предприятие ҡарамағында йәки файҙаланыуында булған ошо фондтарҙың үҙҙәренең социалистик милк характерын тулыһы менән һаҡлағанлыҡтары үҙенән-үҙе аңлашыла. Промышленность предприятиелары ошо фондтар ярҙамында социалистик государство тарафынан үҙҙәренә йөкмәтелгән производство бурыстарын тормошҡа ашыралар ҙа инде.

Төп фондтарға: биналар, ҡоролмалар, машиналар һәм предприятиеларҙың башҡа оборудованиелары инә. Төп фондтарҙың характеры билдәһе шунан тора, улар производство сфераһына инеп, һәр бер производство циклы һуңында был сфераны ташламайҙар. Улар эшләп сығарылған продукцияға материал рәүешендә инмәйҙәр, төп фондтарҙың хаҡы уларҙың туҙыу-тотолоуҙарына ҡарап, эшләп сығарыла торған продуктыға өлөшләтә генә күсә.

Социалистик государство төп фондтарға бик ҙур иғтибар бирә, сөнки улар һәр төрлө производство предприятиеһының нигеҙе булып торалар һәм, ғөмүмән, социалистик хужалыҡ өсөн айырыуса әһәмиәткә эйәләр.

Социалистик государство файҙаланыу өсөн үҙ предприятиеларына төп фондтарҙы бирә. Предприятиеларҙың төп фондтары ирекле рәүештә һатып алына ла, һатыла ла алмайҙар, улар ҡағиҙә булараҡ, хөкүмәт органдарының ҡарары буйынса ғына башҡа государственный предприятиеларға тапшырылалар. Шулай итеп, төп фондтар әрәм-шәрәм итеүҙән, уларҙы башҡа маҡсаттар — күрелгән зыяндарҙы ҡаплау, оборот средстволарын тулыландырыу һәм башҡалар өсөн файҙаланыу мөмкинлегенән һаҡлап алып ҡалыналар. Шул уҡ ваҡытта предприятиеның үҙ белдегенән оборот средстволарын төп фондтарға әйләндерергә лә хоҡуҡы юҡ.

Хужалыҡ иҫәбендәге предприятиеларҙың оборот фондтарын: сырьё, яғыулыҡ, ярҙамсы һәм төрлө хужалыҡ материалдары тәшкил итә. Оборот фондтар өсөн шул характерлы, улар һәр бер производство процесында тулыһынса тотоналар, уларҙың хаҡы эшләп сығарылған продукцияға тулыһынса инә. Шуңлыҡтан әгәр ҙә төп фондтарға туҙҙырылған-тотолған хаҡ обороттан аҡрынлап, өлөшләтә, уларҙың туҙыу-тотолоуҙарына ҡарап ҡына ҡабат ҡайтарыла торған булһа, оборот фондтарға тотолған хаҡ тауарҙарҙы реализовать иткәндә шунда уҡ тотошо менән ҡайтарып алына.

Аҡсалата булған оборот фондтар эшселәргә эш хаҡы өсөн бирелергә тейеш аҡса средстволары менән берлектә социалистик предприятиеларҙың оборот средстволарын тәшкил итәләр. Шулай итеп, оборот средстволар үҙ эстәренә оборот фондтарҙың хаҡын, шулай уҡ тейешле эш хаҡының суммаһын алалар. Предприятиеларҙың оборот средстволары һәр ваҡыт хәрәкәттә, өҙлөкһөҙ әйләнештә булырға тейеш. Был өҙлөкһөҙ әйләнеш эҙмә-эҙлекле өс стадиянан тора.

Беренсе стадияла оборот средстволарының бер өлөшө аҡса формаһынан производство өсөн билдәләнгән запас материалдар (сырьё, яғыулыҡ, һәр төрлө материалдар) формаһына күсә.

Икенсе стадия шунан ғибарәт: әҙерләнгән материалдар яңы продукция эшләп сығарыуға тотолалар. Бында оборот средстволар эшләнеп бөтмәгән продукцияға тотолған расходтар (тамамланып етмәгән производство ҡалдыҡтары, ярым фабрикат ҡалдыҡтары, яңы эшләп сығарыла торған продукцияны үҙләштереүгә киткән расходтар һәм башҡалар) формаһында булалар.

Өсөнсө стадия — әҙер продукция эшләп сығарыу һәм уны реализовать итеү. Бында оборот средстволары әҙер продукция формаһында кәүҙәләнәләр һәм предприятиеның аҡса средстволарына күсәләр.

Һәр бер предприятиеның нормаль рәүештә һәм өҙлөкһөҙ эшләүе өсөн оборот средстволарының өҙлөкһөҙ әйләнешенең бер үк ваҡытта бөтә стадияларында булған һәм күрһәтелеп киткән бөтә формаларҙа кәүҙәләнгән билдәле минимумы кәрәк.

Оборот средстволарының бер формаһынан икенсе формаға күсеүен тиҙләтеү уларҙың экономик яҡтан файҙалы булыуын күтәрә. Был, әҙер продукцияның ошо һаны әҙерәк кимәлдәге оборот средстволар менән дә эшләп сығарыла алырға мөмкин, тигән һүҙ.

Беҙҙең социалистик государствобыҙ айырым алынған һәр бер предприятие кеүек үк, материаль ҡиммәттәр әйләнешен күтәреү менән ныҡ ҡыҙыҡһына. Беҙҙең промышленносебеҙ средстволарының әйләнешен тиҙләтеү — аҡса средстволарын экономиялыраҡ һәм дөрөҫөрәк файҙаланыу тигән һүҙ. Ул эшләп сығарыуҙың темптарын тиҙләтә, уның үҫешен күтәрә, социалистик накоплениене күбәйтә. Әйләнешен тиҙләтеү предприятиеларҙың оборот средстволарына булған талаптарын кәметеүгә килтерә, төп фондтарҙы тулыраҡ файҙаланыуҙы тәьмин итә. Обороттың тиҙләтеү, шулай уҡ производство продукцияһы берәмегенең хаҡын түбәнәйтеүгә килтерә.

(Аҙағы 3-сө биттә).

Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советендә

Ошо көндәрҙә Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы малсылыҡты күтәреү буйынса республика колхоздарының социалистик ярышы йомғаҡтарын ҡараны.

Йылҡысылыҡ буйынса яҡшы күрһәткестәргә өлгәшкәндәре өсөн Министрҙәр Советы түбәндә күрһәтелгән колхоздарҙың правление председателдәренә, йылҡысылыҡ фермаһы мөдирҙәренә Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы дипломы һәм 1000 һум күләмендә государство премияһы бирергә ҡарар итте:

ӘЛШӘЙ РАЙОНЫНДА

Сафрошин Федор Сергеевичка, «Победа» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 111, ҡолондар үрсетеү планын 130 процентҡа үтәгән.

Ғәббәсов Шәрәфетдин Ғәббәс улына, «Правда» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 109, ҡолондар үрсетеү планын 157 процентҡа үтәгән.

Һиһуҙин Фәрит Бәдретдин улына, «Тулпар» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 110, ҡолондар үрсетеү планын 145 процентҡа үтәгән.

МИӘКӘ РАЙОНЫНДА

Дәүләтшин Вәли Дәүләтша улына, «Авангард» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 106, ҡолондар үрсетеү планын 141 процентҡа үтәгән.

Семенов Прокопий Ивановичка, Бутинский исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 107, ҡолондар үрсетеү планын 266 процентҡа үтәгән.

Брусов Семен Ивановичка, Буденный исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 106, ҡолондар үрсетеү планын 133 процентҡа үтәгән.

ДҮРТӨЙЛӨ РАЙОНЫНДА

Латыпов Лоҡман Лоҡман улына, «Большевик» колхозының тоҡомло йылҡысылыҡ фермаһы мөдире. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 105, ҡолондар үрсетеү планын 100 процентҡа үтәгән.

Бочурин Федор Петровичка, «Пятилетка» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 104, ҡолондар үрсетеү планын 125 процентҡа үтәгән.

Ғанеев Әхмәт Ғәли улына, «Беляк» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 101, ҡолондар үрсетеү планын 107 процентҡа үтәгән.

БАҠАЛЫ РАЙОНЫНДА

Лебедев Иван Ивановичка, «Ленинский путь» колхозының йылҡысылыҡ фермаһы мөдире. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 103, ҡолондар үрсетеү планын 141 процентҡа үтәгән.

Головин Григорий Николаевичка, «Новый мир» колхозының йылҡысылыҡ фермаһы мөдире. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 108, ҡолондар үрсетеү планын 190 процентҡа үтәгән.

Куликов Матвей Тимофеевичка, «Молодежь» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 103, ҡолондар үрсетеү планын 150 процентҡа үтәгән.

МАТРАЙ РАЙОНЫНДА

Голодин Иван Федоровичка, «Объединенный труд» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 115, ҡолондар үрсетеү планын 133 процентҡа үтәгән.

Антонов Федор Ивановичка, «Прогресс» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 111, ҡолондар үрсетеү планын 146 процентҡа үтәгән.

Никитин Василий Ильичка, Ворошилов исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 107, ҡолондар үрсетеү планын 139 процентҡа үтәгән.

СТӘРЛЕБАШ РАЙОНЫНДА

Аҡчурин Гәрәй Искәндәр улына, «Буденный» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 106, ҡолондар үрсетеү планын 115 процентҡа үтәгән.

Кулумбаев Лотфи Сәлит улына, «Шҡара» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 109, ҡолондар үрсетеү планын 110 процентҡа үтәгән.

Ғүмәров Тимерғәли Лоҡман улына, «Аҡ Шишмә» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 103, ҡолондар үрсетеү планын 100 процентҡа үтәгән.

БӨРӨ РАЙОНЫНДА

Сайпанов Солиәтдәр Сайпан улына, «Ударник» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 110, ҡолондар үрсетеү планын 220 процентҡа үтәгән.

Валиев Фазлый Янгир улына, 18 партсъезд исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 104, ҡолондар үрсетеү планын 170 процентҡа үтәгән.

Борисенко Семен Корнеевичка, Чапаев исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 107, ҡолондар үрсетеү планын 260 процентҡа үтәгән.

ДЫУАН РАЙОНЫНДА

Ханнанов Абдулла Ханнан улына, «Ударник» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 105, ҡолондар үрсетеү планын 168 процентҡа үтәгән.

Петунин Михаил Андреевичка, Киров исемендәге колхоздың йылҡысылыҡ фермаһы мөдире. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 102, ҡолондар үрсетеү планын 128 процентҡа үтәгән.

Санников Яков Васильевичка, «Заря» колхозының йылҡысылыҡ фермаһы мөдире. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 103, ҡолондар үрсетеү планын 135 процентҡа үтәгән.

ҠАНДРА РАЙОНЫНДА

Яшнова Афанасий Денисовичка, «Безбожник» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 104, ҡолондар үрсетеү планын 175 процентҡа үтәгән.

Хәсәншин Сәлмән Хәсәнша улына, Каганович исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 107, ҡолондар үрсетеү планын 133 процентҡа үтәгән.

БЕЛОКАТАЙ РАЙОНЫНДА

Ермолаев Герасим Герасимовичка, «Завет Ильича» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 104, ҡолондар үрсетеү планын 169 процентҡа үтәгән.

Лавров Яковҡа, Хлебников исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 105, ҡолондар үрсетеү планын 110 процентҡа үтәгән.

Бачурин Павелга, «Красный Урал» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 112, ҡолондар үрсетеү планын 130 процентҡа үтәгән.

УЧАЛЫ РАЙОНЫНДА

Хасанов Шәймәрҙән Абдулла улына, «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 103, ҡолондар үрсетеү планын 155 процентҡа үтәгән.

Ермаков Федор Арсентьевичка, 1 Май исемендәге колхоз председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 111, ҡолондар үрсетеү планын 181 процентҡа үтәгән.

Мусин Фәхри Муса улына, «Урняк» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 103, ҡолондар үрсетеү планын 125 процентҡа үтәгән.

ШАРАН РАЙОНЫНДА

Мотәүшин Әхмәтша Котлоша улына, «Тулпар» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 102, ҡолондар үрсетеү планын 169 процентҡа үтәгән.

Ғәләмшин Сәит Ғәләмша улына, «Беренсе Май» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 101, ҡолондар үрсетеү планын 143 процентҡа үтәгән.

Ильин Илья Михайловичка, «Красный пахарь» колхозы председателе. Ул йылҡысылыҡты үҫтереү планын 107, ҡолондар үрсетеү планын 150 процентҡа үтәгән.

Пар һөрөүҙе тиҙ һәм яҡшы сифатлы итеп үткәрергә

Үләнбаҫыулы сәсеү әйләнешендә ерҙе парға һөрөү ҙур әһәмиәткә эйә. Пар һөрөүҙә төп маҡсат — ҡый үләндәрен һәм ҡорткостарҙы бөтөрөүҙән, тупраҡта дым туплауҙан тора. Был маҡсатты иртән һөрөп ҡалдырған һәм яҡшы тәрбиәләнгән ҡара парҙар тулыһынса тәьмин итәләр. Ләкин хәҙерге осорҙа әле колхоз һәм совхоздарҙа күҙҙән һөрөп ҡалдырған пар майҙаны бик аҙ, шуға күрә ҙур күләмдә парҙы яҙ һөрөү үткәрелә.

Пар баҫыуы ни тиклем иртә һөрөлһә һәм уға ни тиклем яҡшы тәрбиә бирелһә, урожай шул тиклем юғары була. Ә инде уны һуңға ҡалып һөрһәң һәм һөргәндән һуң тейешле тәрбиә бирмәһәң, уны ҡый үләне баҫа, парҙың әһәмиәте ҡалмай, уның агротехник мәғәнәһе юғала.

Ҡайһы бер район, МТС, колхоз һәм совхоздарҙа пар һөрөү эшен, кисектерәләр, уны яҙғы сәсеү эштәре бөткәс кенә үткәрергә иҫәп тоталар. Был һис дөрөҫ булмаған һәм зарарлы ҡараш. Май аҙаҡтары һәм июнь айы, ғәҙәттә, ҡоро була, ямғыр бик һирәк яуа. Әгәр ҙә пар баҫыуын иртә яҙ лущить итмәйенсә, һуңға ҡалып һөргән хәлдә тупраҡ киБә һәм эре-эре киҫәктәр тороп ҡала. Тупраҡ ҡоро булыу сәбәпле парҙы һөргәндән һуң ундағы ҡый үләне орлоҡтары шытмайынса һәм үҫмәй ҡалалар, һәм улар киләсәккә һаҡланалар. Шуға күрә, яҙғы сәсеү менән бер ваҡытта уҡ пар һөрөүҙе тиҙләтеү сараһын күрергә кәрәк.

Шуның менән бергә пар һөрөүҙең сифатына ҙур иғтибар бирелергә тейешле. Һай һөрөү, сей ҡалдырыу, ер баштарын насар эшләү, һөрөлгән парҙы ваҡытында культивацияламау, агротехниканы боҙоуҙарға юл ҡуйыу—улар бөтәһе лә урожайҙы түбәнәйтеүгә килтерә.

Һөрөү ҡатлауы ҡалын булған ерҙәрҙә пар иң кәмендә 20—22 сантиметр тәрәнлектә һөрөлә. Бары тик һөрөү ҡатлауы йоҡа булған ерҙәрҙә генә, шул ҡатлау тәрәнлегендә һөрөүгә юл ҡуйыла.

МТС һәм совхоздарҙа булған бөтә предплужниктәр пар һөрөүҙә файҙаланылырға тейешле. Ҡайһы бер трактористар уның әһәмиәтен аңлап еткермәйҙәр, предплужниктәрҙән файҙалана белмәйҙәр. МТС һәм совхоз механиктәре, агрономдар был эштә уларға практик ярҙам күрһәтергә, предплужник менән һөрөүҙең әһәмиәтен аңлатырға бурыслылар. Ерҙе һөргәнгә тиклем тупраҡтың өҫкө ҡатламында бик күп төрлө ҡый үләне орлоҡтары һәм ҡорткостар була. Предплужник был ҡатлауҙы айырып бураҙна аҫтына һала, ундағы ҡый үләне орлоҡтарын һәм ҡорткостарҙы күмә һәм тупраҡты йомшарта.

Тупраҡтағы дымды һаҡлау өсөн, һөрөлгән ер бер үк ваҡытта тырматылырға тейешле, был эште һис кисектерергә ярамай. Трактор менән һөргәндә һабандар артына кәрәк тиклем тырмалар тағырға, ә инде ат көсө менән һөргәндә тырматыуҙы һис кисектермәйенсә, һөргән көндө үк үткәрергә кәрәк, сөнки тырматылмай ҡалған тупраҡ бик тиҙ киБә.

Хужалыҡта булған тиреҫте пар баҫыуына индереп, тулы тәрәнлектә һөрөү ужым ашлыҡтарының урожайын күтәреүҙә мөһим сара булып тора. Бигерәк тә орлоҡ участкалары беренсе нәүбәттә тиреҫләнергә тейеш.

Пар баҫыуын һөргәндән һуң уны тәрбиәләүгә ҙур иғтибар биреү талап ителә. Һөрөүҙән алып ужым ашлыҡтарын сәскәнгә тиклем пар баҫыуы бер нисә тапҡыр культивациялана һәм урыны менән лущить ителә. Быйыл маҡсаты — тупраҡтағы дымды һаҡлау, унда булған ҡый үлән орлоҡтарына шытып үҫергә мөмкинлек биреү һәм үҫеп килә торған йәш ҡый үләндәрен ваҡытында юҡ итеүҙән тора.

Иртә һөрөлгән парҙа дым етерлек була һәм көндәрҙең йылыныуы арҡаһында ҡый үләндәре бик тиҙ үҫәләр. Шуға күрә парҙы һөрөп бер аҙна самаһы ваҡыт үткәндән һуң уҡ культивациялау һәм бер үк ваҡытта тырмалау саралары күрелергә тейеш.

Ужым ашлыҡтарын сәскәнгә тиклем, пар баҫыуын 3—4 тапҡыр, ә ҡай ваҡыт күберәк тә культивацияларға һәм тырматырға тура килә. Парҙы беренсе культивациялауҙы 10—12 сантиметр тәрәнлектә үткәреү яҡшы. Икенсе һәм өсөнсө тапҡыр культивациялағанда был тәрәнлекте кәметәләр. Һуңғы культивациялау арышты сәсеүҙән 1—2 көн алда 5—7 сантиметр тәрәнлектә генә үткәрелә. Сәскестең сошниктәре орлоҡто тупраҡтың ултырған ҡатлауына һалып өҫтән йомшаҡ тупраҡ менән ҡаплап барырға тейештәр. Тупраҡты культивациялағанда бер үк ваҡытта тырматыу мәжбүри.

Парҙы культивациялауҙың маҡсаты — йәш, үҫеп килә торған ҡый үләндәренең тамырын ҡырҡып, уларҙы ҡоротоуҙан тора. Шуға күрә был эштә бары тик үткер ырғаҡлы культиваторҙар ғына ҡулланыла һәм пружиналы культиваторҙар был бурысты үтәй алмайҙар.

Парҙы һөргәндән йәки культивациялағандан һуң, бигерәк тә ямғырһыҙ йылдарҙы, оҙаҡ ваҡыттар ҡый үләндәре күренмәй, пар өҫтө ҡыйһыҙ ҡара булып тора. Кис һәм төндәрен сыҡ булыу арҡаһында, тупраҡтағы ҡый үләне орлоҡтары иртәнгә шытып сығалар һәм көндөҙ ҡояш ҡыҙыуы менән улар шиңәләр, сөнки был ваҡыт ҡара тупраҡтың өҫтө бик ныҡ ҡыҙа. Шуға күрә пар өҫтөндә ҡый үләндәре бөтөнләй юҡ кеүек. Әгәр ҙә пар баҫыуын иртә иртүк килеп иғтибар менән ҡараһаң бында ваҡ ҡына яңы сығып килә торған ҡый үләндәрен күрергә мөмкин. Бындай хәл була торған булһа, пар баҫыуында ҡый үләне юҡ икән тип алданырға ярамай, ҡабат культивациялауҙы ваҡытында үткәреү сараһын күрергә кәрәк.

Бигерәк тә әрекәс, һөтлө үлән, ат эсәге һәм аҡтамыр кеүек үләндәр менән ҡыйланған пар баҫыуҙарын ҙур иғтибар менән тәрбиәләү һәм уларҙы бөтөрөү талап ителә. Бындай зарарлы ҡый үләндәренән тамам ҡотолоу өсөн пар баҫыуы бер нисә тапҡыр культивациялана һәм тырматыла.

Әгәр ҙә ямғыр яуып пар баҫыуында тупраҡтың өҫтө ҡатып ҡалһа, унда генә тырмалап, йәки ҡабырғалы каток-тар менән уларҙы ватырға кәрәк.

Парҙы ҡатлап һөрөү ужым сәсергә 20-25 көндән дә һуңға ҡалмайынса үткәреү яҡшы. Ләкин ҡоролоҡло районларҙа тупраҡты киптермәҫ өсөн, әгәр көнө ямғыр булмаһа, ҡатлап һөрөүҙән тыйылырға һәм культивациялау менән генә сикләнергә тура килә.

Быйыл, күп кенә ҡоролоҡло райондарҙағы колхоз һәм совхоздар пар баҫыуында кулисалар сәсергә тейештәр. Был сара ҡыш көнө ужым баҫыуҙарында ҡар тотоу эшен еңеләйтеү һәм тиҙләтеүҙә ҙур ярҙам итә. Пар баҫыуында кулисалар булдырыу өсөн бейек һабаҡлы үҫемлектәр, мәҫәлән, көнбағыш сәсергә мөмкин. Кулисалар өсөн көнбағыш июнь аҙаҡтарында сәселә. Пар баҫыуының рельефына ҡарата кулисаларҙың араһы 10—20 метр самаһы, һәр бер кулисала өсәр рәт көнбағыш, ә рәт аралары 60 сантиметр итеп сәселә. Ужым ашлыҡтарын сәскәнгә тиклем кулисаларҙа рәт араларын даими рәүештә йомшартып, ундағы ҡый үләндәрен утап тороуҙы тәьмин итергә кәрәк.

Пар һөрөүҙә иң яҡшы агротехник сроктар үтеп бара. Сәсеү үткәреү менән бергә, парға һөрөүҙе тиҙләтеү сараһын күрергә, бының өсөн МТС һәм совхоздарҙа, колхоздарҙа булған тракторҙарҙың, ат көстәренең бер өлөшөн һис кисекмәҫтән был эшкә ҡушырға кәрәк. Һәр бер тракторист һәм һабансы смена нормаһын арттырып үтәргә һәм яҡшы сифатлы итеп һөрөргә тейеш. Район ауыл хужалығы бүлектәре МТС һәм совхоз етәксеһе пар һөрөүҙең һәм уны тәрбиәләүҙең сифаты өҫтөнән даими контроль булдырырға бурыслылар. Баҫыусылыҡ бригадалары пар һөрөү һәм уны тәрбиәләү эштәрен трактор бригадаларынан, һабансыларҙан смена бөткән һайын ҡабул итеп алырға һәм шулай уҡ колхоз председателдәре, МТС агрономдары менән бергәләп көн һайын 5 көнгә бер тапҡыр эшләнгән эштең сифатын тикшереп, ҡабул итеү тәртибен ныҡ ҡуйырға тейештәр.

Г. Ашимов,

БАССР Ауыл хужалығы Министерствоһының бөртөклө ашлыҡ культуралар управлениеһының баш агрономы.

„Ҡыҙыл Башҡортостан" материалдары эҙенән

„Беҙҙең теләк"

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 6-сы номерында — «Беҙҙең теләк» тигән хат баҫылып сыҡҡайны.

Был хатта Я. Мөхәмәдьяров, М. Хәйзов, М. Алтынов иптәштәр Учалы районы «Өргөн» колхозында ете йыллыҡ башҡорт мәктәбе асыу кәрәклеген күтәргәйнеләр.

Учалы район Советы исполкомы секретары иптәш Минасов «Беҙҙең теләк» тигән хат буйынса редакцияға түбәндәгеләрҙе белдерҙе.

— Мәсьәлә урынлы күтәрелгән. Район Советы исполкомы һәм уның мәғариф бүлеге был тәҡдимде бөтә яҡлап-тан да тикшереп ҡарағандан һуң, ете йыллыҡ башҡорт мәктәбен «Өргөн» колхозында түгел, ә унан 3 километр ғына торған Ҡалҡан ауылында асырға ҡарар итте. Сөнки был ауыл күп кенә ауылдарҙың уртаһында ултыра.

* * *

Иптәш Овчинниковтан «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы редакцияһына Маҡар районы Салих сельпоһының Әптекәй ауылындағы магазинында эшләүсе Ғәйшә Усманованың тауар хаҡтарын боҙоп һатыуы тураһында хат килгәйне.

Материал газетала баҫылмайынса, Маҡар райпотребсоюзына ебәреп тикшертелде.

Тикшереү һөҙөмтәһендә Усманованың совет сауҙаһы принциптарын боҙоуы һәм һатып алыусылар менән насар мөғәмәлә лә булыуы тулыһынса дөрөҫләнде һәм ул бынын өсөн хеҙмәт урынынан алынды.

СССР Министрҙәр Советенең репатриация эштәре буйынса Уполномоченныйы Управлениеһенең белдереүе

Япония өсөн Союзный Советтең СССР-ҙан булған Члены исеменән япон хәрби пленныйҙарын Советтәр Союзы территорияһынан репатриациялауҙы тамамлау сроктары тураһында һорауҙар иңеү айҡанлы, ССР Союзы Министрҙәр Советенең репатриация эштәре буйынса Уполномоченныйы Управлениеһе түбәндәгеләрҙе белдереүҙе кәрәк тип иҫәпләй:

Япон армияһының пленға алынған 594.000 һалдатының һәм офицерының дөйөм һанынан 1945 йылда туранан-тура һуғыш хәрәкәттәре районында хәрби пленныйҙарҙан 70.880 кеше иреккә ебәрелгәйне.

1946 йылдың 1 декабренән алып 1949 йылдың 1 майына тиклем булған осорҙа Японияға 418.166 кеше репатриацияланды.

1949 йылдың май — ноябрь айҙары осоронда, улар тарафынан эшләнгән хәрби енәйәттәр айҡанлы хәҙерге ваҡытта тикшереү алып барыла торған бер төркөм кешеләрҙән башҡа, ҡалған 95.000 кеше хәрби пленныйҙар бөтәһе лә репатриацияланасаҡ.

Япон хәрби пленныйҙарын һәм гражданский кешеләрҙе репатриациялау менән бәйләнештә Советтәр Союзы тарафынан тотолған барлыҡ расходтар, репатриация тураһында Япония өсөн Союзный Советтең СССР-ҙан Члены менән генерал Макартур штабы араһында 1946 йылдың 19 декабрендә төҙөлгән килешеүҙә күҙҙә тотолғанынса, Япония хөкүмәте тарафынан түләнергә тейеш.

(Аҙағы. Башы 2-се битте).

Шулай итеп, оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү хужалыҡ иҫәбенең — социалистик предприятиеларҙа планлы идара итеүҙең төп методының мөһим шарттарынан береһе булып тора.

Шулай булғас, предприятиеларҙың оборот средстволары әйләнешен тиҙләтеү оборот средстволарының һәр бер һумына күберәк продукция бирергә, ҡушма расходтарҙан башҡа производствоның күләмен арттырырға, оборот средстволарының бер өлөшөн бушатып, государствоға тапшырырға, совет һумының курсын артабан ныҡытырға ҡулайлыҡ итергә мөмкинлек бирә.

Халыҡ хужалығының социалистик системаһы, капиталистик системаға ҡарағанда, бик ныҡ өҫтөн тора һәм нәҡ ошо өҫтөнлөк беҙҙең предприятиеларыбыҙға оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүгә өлгәшергә мөмкинлек бирә.

Билдәле булғанынса, капиталистик илдәрҙә предприятиелар тотошо һәм тулыһы менән стихияға, баҙар конъюнктураһына бойондороҡлолар. Әҙер тауарҙарҙы реализовать итеү генә түгел, хатта капиталистик предприятиене сырьё һәм материалдар менән тәьмин итеү эше лә баҙар хаҡтарының тороһона һәм уларҙың үҙгәреүенә, һәр төрлө спекуляция махинацияларына, капиталистик кредит шарттарына һәм башҡа төрлө осраҡлы хәлдәргә бойондороҡло. Производство анархияһы һәм һәр ваҡыт ҡабатланып торған экономик кризистар капиталистик предприятиеларҙа даими рәүештә билгеләнеп ҡурҡынысы тыуҙыралар.

Социализм шарттарында эш бөтөнләй башҡаса. Халыҡ хужалығының социалистик системаһы һәм бынан килеп сыҡҡан планлы производство, предприятиеларҙы үҙ-ара кооперативләштереү, уларҙы сырьё, материалдар һәм башҡа нәмәләр менән планлы рәүештә тәьмин итеү, әҙер продукцияны планлы рәүештә реализовать итеү, шулай уҡ стахановсылар хәрәкәте һәм производствоны бөтә яҡтан һәм рациональ ойоштороу — былар бөтәһе лә беҙҙең промышленносебеҙ работниктәренә предприятиеларҙың оборот средстволары әйләнешен ныҡ тиҙләтеү өсөн ғәҙәттән тыш яҡшы шарттар тыуҙыралар.

Был государство әһәмиәтендәге мөһим бурысты — предприятиеларҙың оборот средстволары әйләнешен байтаҡ тиҙләтеүҙе уңышлы хәл итеүгә өлгәшеү өсөн промышленность предприятиеларыбыҙҙың эшен ҡайтанан ҡороу юлдары ниндәйҙәр һуң?

Алдынғы предприятиеларыбыҙҙың тәжрибәләре промышленноста средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеүҙең төп юлдарын билдәләйҙәр. «Производство циклын ҡыҫҡартыу — оборотталы средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеүгә мөмкинлек биреүсе төп рычаг ул», — тиҙәр мәскәүлеләр.

Производство циклын ҡыҫҡартыуға юғары етештереүсәнлекле яңы технология алымдарын индереү, ағылып һәм конвейерле методтарҙы киң ҡулланыу, күп хеҙмәт талап итә торған эштәрҙе механизациялаштырыу юлы менән өлгәшелә. Мәҫәлән, Мәскәүҙең Сталин исемендәге автомобилдәр заводы цехтарҙы үҙ-ара конвейерлаштереү, атап әйткәндә, ағас эшкәртеү, кузов эшләү, пресслау, рессорҙар эшләү цехтарынан төп конвейер йүнәлешенә табан ашы үтелмәле ағылып индереү менән производство циклын ҡыҫҡартыу юлына баҫты. Был, изделиеларҙы йыйыу урынына килтереүҙе тиҙләтәсәк һәм ярҙамсы эшселәрҙең ҙур ғына төркөмөн бушатасаҡ. Бер үк ваҡытта завод металдарҙы һәм башҡаларҙы киҫеү тиҙлеген арттырыу юлы менән эшләп сығарыуҙы байтаҡ күтәреүгә өлгәшә.

«Красный пролетарий» заводы (Мәскәү) яңы типтағы ауыр махсус станоктар эшләп сығарыу буйынса технология циклын ҡыҫҡартырға ҡарар итте. Элек уны эшләп сығарыу өсөн 192 көн талап ителһә, хәҙер 149 көн генә талап ителәсәк.

Башҡортостан республикаһының күп кенә предприятиелары оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү һәм был средстволарҙың бер өлөшөн государство ихтыяждарына бушатыу өсөн әленән-әле яңы резервтар эҙләйҙәр.

Мәҫәлән, Белорет ҡорос-сыбыҡ заводы сырьё, инструмент һәм ярҙамсы материалдар запастарын кәметеү юлы менән бишь миллиондан артыҡ һум аҡса бушатыу өсөн көрәшә.

Завод оҙатылған әҙер продукцияға документтар оформить итеүҙә тәртипкә һалды, шуның арҡаһында заводтың финанс хәле байтаҡ яҡшырҙы. Эшләнеп бөтмәгән производствоның пландан тыш ҡалдыҡтарын бөтөрөү завод өсөн оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү эшендә икенсе аҙым булып тора. Был сараны тормошҡа ашырған хәлдә заводҡа тағы ла 1,5 миллион һум средство бушатырға мөмкинлек тыуасаҡ.

Белорет ҡорос-сыбыҡ заводы коллективы 1949 йылда оборот средстволарының әйләнешен 14 көнгә тиҙләтергә һәм 5,5 миллион һум средство бушатырға йөкләмә алды.

Өфө электротехника заводының тәжрибәһе бик ҡиммәтле булып тора. Ағымдағы йылдың беренсе кварталында был завод 209 мең һум оборот средствоһы бушатты. Һәм бөтә төр изделиелар буйынса беренсе квартал планын үтәп, 404 мең һум файҙа алды. Бығаса производство-техник культуралар кимәлен артабан күтәреү өсөн көрәш йәйелдереү, стахановсылар, инженер-техник работниктәр тарафынан эшләнгән тиҫтәләгән рационализаторлыҡ тәҡдимдәрҙе производствола файҙаланыу һөҙөмтәһендә өлгәшелде.

Завод, эштең яңы камиллаштерелгән экономик методтарын ҡулланыу юлы менән, производство циклын ҡыҫҡартыуға өлгәште. Металл эшкәртеүҙең тиҙләтелгән методтары индерелә. Завод электр энергияһын технологик процеста ҡулланыу юлына баҫты, был уға металға экономия яһарға мөмкинлек бирә һәм брак етештереүҙе бөтөрөргә ярҙам итә. Хеҙмәтте механикалаштырыуға һәм оборот средстволарын тиҙләтеүҙең башҡа факторҙарына ҙур әһәмиәт бирелә.

Беҙҙең стахановсыларыбыҙ, рационализаторҙарыбыҙ, ижад итеүселәребеҙ, инженерҙарыбыҙ һәм техник-технологтарыбыҙ, конструкторҙарыбыҙ һәм механиктәребеҙ бөтә производство процессын сыҙамлылыҡ менән күҙәтергә һәм ижади инициатива, техник һиҙгерлек күрһәтеп, производство циклын ҡыҫҡартыуға өлгәшергә тейештәр.

Материаль яҡтан тәьмин итеүҙе ойоштороуҙа һәм планлаштырыуҙа ныҡлы большевистик тәртип булдырыу, склад хужалығын тәртипкә килтереү эше лә оборотталы средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн көрәштә икенсе мөһим юлы булып тора. Ҡайһы бер урындарҙа шундай хәсрәт-хужалар осрайҙар, улар «ул-был була ҡалһа» тип, предприятиеларҙа артыҡ сырьё, металл, яғыулыҡ һәм башҡа материаль запастар тоталар. Бындай «хужалар» предприятиеларҙа производство программаһын өҙлөкһөҙ һәм тигеҙ рәүештә үтәү өсөн талап ителгән күләмдә генә производство запасы тоторға кәрәклек менән социалистик обществоның бик ныҡ ҡыҙыҡһынған булыуын онотолар, йәки уның менән бөтөнләй иҫәпләшмәйҙәр. Производство запастары нормативтәрен ҡайтанан ҡарап сығыу һәм кәметеү, предприятие складтарындағы артыҡ запастарҙы бөтөрөү средстволарҙың әйләнешен тиҙләтә.

Оборотталы байтаҡ ҡына средстволарҙы бушатыуҙың өсөнсө мөһим юлы — сырьё, материалдар, яғыулыҡ һәм электр энергияһын тотоноуҙың яңы һәм тағы ла ныҡлыраҡ нормаларын эшләп сығарыуҙан тора. Тәжрибә ҡайһы бер предприятиеларҙа әле булһа файҙаһыҙ юғалтыуҙар йәшәп килеүен күрһәтә. Производство предприятиеһенең бөтә звеноларында ныҡлы экономия булдырыу, продукция бәрәмегенең үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеү — былар бөтәһе лә промышленность работниктәренең төп иғтибарында булырға тейештәр.

Һәм, аҙаҡ килеп, оборотталы средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү эше әҙер продукцияның складтарҙа бер генә минут та артыҡ ятҡырылмауын талап итә. Әҙер продукцияны үҙ ваҡытында реализациялау, әҙер изделиеларҙы һис кисекмәҫтән потребителдәргә оҙатыу — һәр бер промышленность предприятиеһе өсөн ныҡлы закон булып әүерелергә тейеш. Был өлкәлә беҙҙең транспортсыларыбыҙ предприятиеларға ярҙамға килергә тейештәр.

Социалистик ярышты артабан күтәреү һәм ижади инициативаны арттырыу менән беҙҙең республикабыҙҙың промышленность работниктәре предприятиеларҙың оборотталы средстволары әйләнешен тиҙләтерҙәр, шуның менән һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты срогынан алда үтәүҙең тарихи эшенә яңы вклад индерерҙәр.

Е. Штейнгауз,

Башҡортостан ауыл хужалығы институтының өлкән преподавателе.

Беҙҙең республикала

22 майҙа Өфөнең культура һәм ял паркында һәм Якутов баҡсаһында комсомол-профсоюз кросы уҙғарылды. Кросҡа ҡала предприятиеларының стахановсылары һәм уҡыу йорттары студенттәре ҡатнашлыҡ итте.
Һүрәттә: (уңда) кроста ҡатнашҡан телефон аппараттары заводы работницалары Л. Петрова һәм Л. Ихсанова итештә, (уңда) кроста ҡатнашыусылар дистанцияла.
М. Әхмәтйәнов фотоһы.

КОЛХОЗ ЛАБОРАТОРИЯЛАРЫ

Бөйөк Ватан һуғышына тиклем Буздәк районындағы 26 колхозда хата-лабораториялар бар ине. Был хата-лабораторияларҙа күп кенә тәжрибәләр — мичуринсе кадрҙар әҙерләнде. Буҫенгы көндә «Кесс» колхозында — Шәрифуллин, «Красно-уфимец» колхозында — Басышев, «Ҡыҙыл маяҡ» колхозында — Шәрифуллин һәм башҡа күп кенә тәжрибәселәр эшләй. Һыҙлауҙар урыны полосаларҙы ултыртыу кеүек мөһим эштәр башҡарыла.

ВКП(б) райкомы бюроһында был турала махсус мәсьәлә тикшерелде һәм «Ҡыҙыл маяҡ», «Октябрь», «Тимирязев» исемендәге колхоздарҙа хата-лабораторияларҙы эшкә бастырырға һәм уларҙы мичуринсе — тәжрибә лабораториялары тип атарға, тигән ҡарар ҡабул итеҙе.

Хәҙер колхоздарҙа был хаҡарҙы тормошҡа ашырыу, хата-лабораторияларҙы эшкә бастырыу буйынса ҙур эштәр алып барыла.

Мәктәп һалына

БӘЛӘБӘЙ. Аксаков станцияһында кирпестән ике ҡатлы яңы мәктәп һалына башланды. Уны пар менән йылытыу, водопровод үткәреү планлаштырылған. Мәктәп ихатаһында бала-сағаларҙың спорт майҙаны, асфальтланған юлдар эшләнәсәк.

Бында 400 бала уҡыясаҡ. Мәктәп 1949—1950 уҡыу йылы башына эксплуатацияға тапшырыласаҡ. Төҙөлөшкә 1 миллион һумдан ашыу аҡса тотоноласаҡ.

Ғ. Үлмәсов.

Колхоз радиолаштырылды

АСҠАР. Белорет техник линия узеле быйыл Әбйәлил районындағы участкаһын киңәйтте. «Серп» колхозы радиолаштырылды. Былый өсөн Пәнгил өрҙөҡсәлә совхозы радиоузелынан Гусевка ауылына тиклем бағаналар ултыртылып, 4 километр оҙонлоғонда радио линияһы уҙғарылды. Хәҙер 42 колхозсының йортонда радио һөйләй.

М. Спартан.

БАҠАЛЫ РАЙОНЫНДА

Иркле страхование

Колхоздар һәм колхозсылар сәсеүлектәрҙе, малдарҙы һәм ҡаралтыларҙы иркле рәүештә страховать итеүгә айырыуса иғтибар итәләр. 1948 йылда иркле страхование һаны 1947 йылдағыға ҡарағанда 11,3 процентҡа артты.

«Челюскинец» колхозы үҙенең һөйөп сәсеүлектәрен иркле рәүештә страховать итте. Уҡыған йыл артель котлоғаны боҙ һуҡтырып, 125 гектар арыш сәсеүлеген боҙ һуҡты. Артель кереләп зарар өсөн 39 мең 400 һум страховой аҡса алды. Шулай уҡ хужалыктары һыйырҙарын страховать иткән айырым граждандар Шакуров һәм Шәйнуровтар мал үлгәс страховой аҡса алдылар.

Һуңғы вакытта район госстрах инспекцияһы колхоздарҙа һәм айырым граждандарҙа 48.000 һум страховой аҡса түләне.

Колхоз электр станциялары

Уҡыған йыл Ыҡ йылғаһында 120 киловатт ҡеүәтле һәйәнәк ГЭС-ы эшләй башланды. Ул 6 колхозды хеҙмәтләндерә. Һәйәнәк ГЭС-ы быйыл тағы ла 7 колхозды хеҙмәтләндерәсәк.

Районда тағы яңы электр станциялары төҙөү эше киң йәйелдерелде. Быйыл төҙөлә башлаған Баҡалы ГЭС-ы Октябрь революцияһының 32 йыллығына эксплуатацияға тапшырыласаҡ. Уның ҡеүәте 100 киловатт. Ул район үҙәген һәм 6 колхозды электр менән тәьмин итәсәк.

Быйыл шулай уҡ Яңы Маты, Батраҡ, Балыҡлы ауылдарында электр станциялары төҙелә. 3 колхозды хеҙмәтләндерәсәк Крестьян ГЭС-ы 56 киловатт ҡеүәтле буласаҡ.

Радио, телефондар селтәре

Баҡалы радиоузелы 520 точканы, Мостафа радиоузелы 300 точканы хеҙмәтләндерә. «Үрнәк», Карл Маркс һәм Ленин исемендәге колхоздарҙа ла радиоузелдар төҙелә. Уларҙың һәр берәһендә 500-әр точка буласаҡ.

Районда 28 ауыл Советы, 2 МТС, 2 совхоз һәм 7 колхоз телефонлаштырылған. «Память Ленина», «Правда», «Ҡыҙыл Шишмә», «Новый завод» һәм М. Горький исемендәге колхоздарҙың баҫыусылыҡ бригадаларында ла һәм фермаларында ла телефон бар.

Район связь бүлегенең 3 бүлексәһендә лә яңы коммутатор булдырылды. Иҫке ҡорос, Маты һәм Дияш ауылдары коммутаторҙарында 10—20-шәр точка хеҙмәтләндерелә.

Кино-установкалар

Район үҙәгендә яҡшы йыһазландырылған «Искра» кино-театры эшләй. Шулай уҡ 3 күсмә кино ауылдарҙа йөрөй. Уларҙың барыһы ла тауышлы картиналарҙы күрһәтә.

Ыҡ буйындағы 6 колхозды хеҙмәтләндереү өсөн тауышлы кино-аппарат булдырылды.

Һөнәр усағы

Баҡалынан 2 километр алыҫлыҡта, Сөн йылғаһы буйындағы урманда ор-яңы өйҙәр ултыралар. Бында Ватан һуғышы инвалидтәре йәшәй.

Улар өсөн бында бөтә шарттар тыуҙырылған: яҡшы йыһазландырылған мастерскойҙар, клуб, дауалау йорто, баҡса һәм башҡалар бар. Бында инвалидтәр үҙҙәренең һәләтлектәренә ҡарап төрлө һөнәргә — быйма баҫыу, тегеү һәм башҡа эштәргә өйрәнәләр. Ял көндәрен улар баҡсала, клубта үткәрәләр. Клубта кино-картина күрһәтелә, спектакль ҡуйыла.

Баҡалы ауылындағы һаңғырау-телһеҙҙәр мәктәбе лә һөнәр усағы булып тора. Бында күп райондарҙан килгән 50 бала уҡый. Улар ете йыллыҡ мәктәп күләмендә белем алалар һәм төрлө һөнәргә өйрәнәләр.

Район библиотекаһы

Район библиотекаһында 8 мең 436 дана китап бар. Уның китап уҡыусылары 2 мең кешенән арта. Библиотекала хәҙер балалар әҙәбиәте бүлеге ойошторолдо. Һеҙемтәлә уҡыусыларҙың һаны хәҙер мәктәп балалары һәм пионерҙар иҫәбенә байтаҡ артты.

Х. Ғәлимов.

Экзамендәр һәм һынауҙар

КӨҘГӘ ТИКЛЕМ ХУШЛАШЫУ

Был 22 майҙа йәкшәмбе көн булды. Ҡупшы кейенгән ҡыҙҙар Ленин, Пушкин, Цюрупа, Совет урамдары һәм улар тирәһендәге башҡа урамдар буйынса үҙҙәренең мәктәптәренә — 3-сө номерлы мәктәпкә ашыҡтылар.

Икенсе ҡаттағы ҙур залда өсөнсө «а», «б», «в» кластарында уҡыусылар йыйналған. Уҡыу йылын тамамлау көнөндә үткәрелә торған сборҙар беҙҙә матур традицияға әүерелделәр.

Һүҙ юҡ, ҡыҙҙар бик ҡупшы кейенгәндәр: уларҙың ҡара, һары һәм көңгөрт сәстәренә ал һәм зәңгәр таҫмаларҙан эшләнгән күбәләктәр ҡуйылған. Формалы йәки ситсанан тегелгән күлдәктәр өҫтөнән алъяпҡыстар бәйләнгәнен күреү — был көндө әсәләрҙең иртәнге алты сәғәттән тороп, ҡыҙҙарҙы байрамға әҙерләүҙәрен аңлауы ҡыйын түгел...

Хор күмәк рәүештә төрлө тауыш менән государство Гимнын башҡара:

«Бул данлы һин, Ватан», тигән һүҙҙәрҙе айырыуса мөхәббәт менән тантаналы рәүештә әйтәләр улар.

Залда дүрткел формаһында теҙелгән ҡыҙҙар уң ҡулдарын баш осторына күтәрҙеләр. Гимнды башҡарған саҡта атаәсәләр ҙә ҡушылдылар. Зилфирәнең атаһы композитор Әхмәтов һалдаттар «смирно» тип атаған хәлдә булды, Галинаның атаһы бухгалтер Павлов аҙ ғына башын күтәргән хәлдә туп-тура баҫып торҙо. Әсәләрҙең йөҙөндә диҡҡәтле ҡараш...

Мәктәп директоры иптәш Короткова йомшаҡ ҡына итеп:

— Ҡыҙҙар, уҡыу йылын уңышлы тамамлауығыҙ һәм бөтәгеҙҙең дә дүртенсе класҡа күсеүегеҙ айҡанлы ҡотлайым һеҙҙе, — тине.

Унан һуң мәктәп директоры «а» класындағы 44 ҡыҙҙың 19-ы уҡыу йылын отличноға ғына тамамлауы, бер генә лә «2» булмауы һәм «3»-тәрҙең аҙ булыуы тураһында һөйләне.

Бынан һуң, элек 4-се кластарҙа уҡыусы ҡыҙҙар әле генә дүртенсе класҡа күсеүсе ҡыҙҙарға үҙҙәренең вымпелдәрен, ҡулдан-ҡулға флагтар тапшыралар. Иң яуаплы минуттар башланды: уҡытыусылар уҡыу йомғаҡтарын иғлан итәләр. Улар:

— Отлично уҡыуы һәм өлгөлө тәртипле булыуы өсөн Галина Новоскольцеваға почетлы грамота һәм ҡыҙыҡлы китап бирелә, — тип белдерәләр...

Ҡыҙ бала, сафтан сығып, ышаныслы аҙымдар менән уҡытыусы эргәһенә килә. Үҙенең шатлығына түҙә алмайынса ул: «Рәхмәт», ти һәм ҡайтанан урынына килеп баҫа... Луиза Ягина, Эльва Сафина, Луиза Фәттәхова, Зилфирә Әхмәтова, бер туған Павловалар почетлы грамота алалар...

Юҡ, тантана бының менән генә тамамланмай әле. Табелдәр таратылғандан һуң, бында балаларҙың үҙ эшмәкәрлегә күрһәтелә башлай. Әлбиттә, бында бөтәһе лә шартлы рәүештә генә эшләнгән: пәрҙә урынына өйҙәренән килтерелгән ос ашъяулыҡ эленгән, суфлер мейес артына йәшеренә, уның уҡыуы актрисаларҙың һөйләүенән дә ныҡыраҡ ишетелеп тора... Нисек кенә булмаһын, балалар художестволы үҙ эшмәкәрлеккә һөйәләр. Уларҙың уйнауын ҡарауы ҡыҙыҡлы, уның менән ата-әсәләр мауығалар.

Май көнөнөң уртаһында өсөнсө кластарҙа уҡыусылар үҙҙәренең ҡәҙерле уҡытыусылары менән һәм яҡын дуҫтары менән көҙгә тиклем хушлашалар. 1 сентябрҙә яңынан класта осрашыу өсөн хушлашалар улар. Уҡытыусы Соколова борсолоп:

— Ярай инде, көҙгә тиклем хушлашайыҡ. Йәй көнө яҡшы ял итеүегеҙҙе теләйем, китаптар уҡыу өҫтөндә ваҡыт табыуығыҙҙы һорайым.

— Рәхмәт, Клавдия Павловна, тигән күмәк һүҙҙәр ишетелә...

Әнүәр Бикчәнтәев.

Сит илдәрҙән телеграммалар

А. Я. Вышинскийҙең Парижгә китеүе

21 майҙа СССР Сит ил Эштәре Министре А. Я. Вышинский сит ил эштәре министрҙәре Советының сессияһында ҡатнашыу өсөн Мәскәүҙән Парижға самолетта осто һәм шул уҡ көндө Парижға барып етте.

(ТАСС).

Бавария ландтагы Бонн „конституцияһын“ кире ҡаҡты

БЕРЛИН, 22 май. (ТАСС). «Дер тагесшпигель» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Бавария ландтагы Бонн «конституцияһы» тип аталған конституцияны 64 тауышҡа ҡаршы 101 тауыш менән кире ҡаҡҡан. 9 кеше тауыш биреүҙән тыйылып ҡалған. Социал-демократик партияның һәм «азат демократик партияның» депутаттары «конституция» өсөн тауыш биргәндәр, христиан-социаль союз фракцияларының күпселеге һәм ландтагтың башҡа фракциялары уға ҡаршы тауыш биргәндәр.

Форрестолдың үҙен-үҙе үлтереүе

НЬЮ-ЙОРК, 22 май. (ТАСС). 22 майҙа көндөҙгө 2 сәғәттә Ҡушма Штаттарҙың элекке оборона министре Джеймс Форрестол диңгеҙ госпиталенең тәҙрәһенән ташланып үҙен-үҙе үлтергән. Ул был госпиталдә дауаланып ятҡан.

Голландия А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы билдәләй

ГААГА, 22 май. (ТАСС). А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу айҡанлы Гаагала, бөйөк рус шағиренең ижадына арналған кисә булды. Пушкин әҫәрҙәрен тәржемә итеүсе Алейда Схот шағирҙең тормош юлы тураһында кисәлә доклад яһаны, ә һуңынан Пушкиндең лирик шиғырҙарын уҡыны.

«Альгемеен Хандельсблад» газетаһы, рус әҙәбиәтен барлыҡҡа килтереүсе Пушкиндең, Көнбайыш Европа культураһына байтаҡ йоғонто яһаған хеҙмәттәрен билдәләй. Голландияның башҡа күп кенә газеталары һәм журналдары шулай уҡ А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға үҙҙәренең мәҡәләләрен арнайҙар.

Польша яҙыусылары һәм журналистәре үҙҙәренең СССР-ҙа булыуҙары тураһында

ВАРШАВА, 22 май. (ТАСС). Польша яҙыусыларының һәм журналистәренең СССР-ға барған делегацияһы Варшаваға ҡайтты. «Трибуна люду» газетаһы яуаплы редакторының урынбаҫары Стефан Арский аэродромда микрофон алдында сығыш яһап, Польша яҙыусылары һәм журналистәре СССР-ҙа үҙҙәренең өс аҙна буйына булыуҙары дәүерендә совет халҡының халыҡ Польшаһына ҡарата булған ғәйәт ҙур мөхәббәт, дуҫлыҡ тойғоларын бөтә урында ла күрҙеләр, тип билдәләне.

СССР-ҙа булыуыбыҙ дәүерендә беҙ күргән бөтә нәмәләр, — тине Арский,— күп төҫтәге гүзәл фильмға оҡшаған.

Беҙ, тип белдерҙе Арский, илде ғәйәт ҙур ҡеүәтен, уның ғәйәт ҙур культура һәм промышленность потенциалын һәм Советтар Союзының тиҙ темптар менән коммунизм төҙөүсе һәм бөтә прогрессив кешелекте рухландырыусы хеҙмәтсәндәренең ижади хеҙмәт менән тулған тормошон күрҙек.

Яҙыусы Ванлав Кубацкий үҙенең сығышында, халыҡ Польшаһының һәм СССР-ҙың культура өлкәһендәге элемтәләре нығыусы хеҙмәттәшлегенең ғәйәт ҙур әһәмиәтен билдәләне.

Италия хеҙмәтсәндәренең тыныслыҡ өсөн, Атлантик пактҡа ҡаршы көрәше

РИМ, 22 май. (ТАСС). «Тыныслыҡ өсөн петиция комитеты» Италия халҡына мөрәжәғәт баҫып сығарҙы. Ул унда республиканың милли еңеү байрамы— 2 июнь көнөн Атлантик пактҡа ҡаршы петиция билдәһе аҫтында, тыныслыҡты һәм конституцион азатлыҡтарҙы яҡлау көнө итеп үткәрергә саҡыра.

Бөгөн Римда һәм Италияның башҡа үҙәктәрендә «йәштәр альянсы» инициативаһы менән «йәштәрҙең тыныслыҡ өсөн көрәш аҙнаһы» башлана, ул 29 майҙа тамамланасаҡ. Атлантик пактҡа ҡаршы петицияға подпись йыйнау кампанияһында йәш активистарҙан меңәрләгән кеше ҡатнашасаҡ.

Кисә Римда уңарлаған урында йәштәрҙең йыйылыштары һәм митингылары булып үтте, унда ҡатнашыусылар һуғыш тоҡандырыусыларға отпор биреү өсөн Италия йәштәренең ҡаҡшамаҫ ихтыярҙарын әйттеләр. Бөгөн башҡаланың төрлө райондарында йәштәрҙең 10 урында митингыһын үткәрергә билдәләнде, унда коммунистик һәм социалистик партияларҙан да ораторҙар ҡатнашасаҡ. Бөтә манифестацияларҙа ла тыныслыҡ өсөн көрәш буйынса халыҡ петицияһына подпись йыйналасаҡ.

«Унита» газетаһы, кисә Моденала (Эмилия) телмәр менән сығыш яһаған Пальмиро Тольятти Атлантик пактҡа ҡаршы, тыныслыҡ өсөн көрәш буйынса халыҡ петицияһының ҙур әһәмиәткә эйә булыуын айырыуса күрһәтеп үтте тип хәбәр итә. Беҙ һуғышҡа ҡаршы позиция алған ваҡытта, тигән Тольятти, беҙ бөтәһенән элек Италияны һис бер төрлө сит державаның колонияһына әйләнмәүен талап итәбеҙ. Власть башында торған партия Италияны империалистар политикаһының ҡоралына әйләндереү буйынса сит ил державалары блогы ҡулында ҡорал булып тора. Ошо политика һөҙөмтәһендә Италия үҙенең һәр төрлө автономияһын власты һәм үҙенең халыҡ-ара абруйын нығытыу буйынса бөтә мөмкинлектәрҙән мәхрүм ителде. Был партияның тыныслыҡ өсөн петицияны яҡлау хәрәкәте Италия халҡы араһында ҙур әһәмиәтле факт булып тора.

Кисә Рим префекте, башҡа ҡалаларҙың префекттары менән бергә, министр Шельба приказы буйынса коммюнике баҫып сығарған, был коммюнике тыныслыҡты яҡлау петицияһына подпись йыйнауҙы тыя. «Унита» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, префекттың был приказынан һуң Рим полиция начальнигы Полито башҡалалағы полицейский чиндәренең кәңәшмәһен йыйған һәм подписьтәр йыйнауға ҡаршы көрәш тураһында ентекле инструкциялар тапшырған.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Специалист кәңәштәре

Уҡра—һыйырҙар өсөн зарарлы ауырыу

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһындағы ҡарары менән малсылыҡта зоотехника һәм ветеринария хеҙмәтен, малдарҙы ашатыу-ҡарау һәм тәрбиәләү эштәрен яҡшыртыу менән бер рәттән, һәр төрлө йоғошло һәм йоғошһоҙ ауырыуҙарға ҡаршы көрәште көсәйтеүҙең кәрәклеген талап итә.

Колхоз һөтсөлөк фермаларында хәҙер тап бурыс һыйырҙарҙың һөт биреү кимәлен арттырыуҙан һәм сифатын яҡшыртыуҙан тора. Малдарҙы яҡшы ашатыу менән генә был бурысты хәл итеп булмай. Һыйырҙарҙа була торған ауырыуҙарға ҡаршы көрәшергә кәрәк.

Уҡра — продукты бирә торған мөгөҙлө эре мал өсөн зарарлы ауырыу. Ул һыйырҙың һөт биреүен кәметеүгә, сифатын түбәнәйтеүгә алып бара. Шуның менән бергә, ул малдың тире сифатын насарайтыуға сәбәп була.

Июнь айынан башлап массовый рәүештә оса башлай торған бөгәләк был ауырыуҙы таратыусы сәбәп ул. Бөгәләктең зарары бик ҙур. Ул йәйге эҫе көндәрҙә һыйырҙарҙан һис ҡалмай, уларға кәтеүлектә ашарға ирек бирмәй, көн буйына тынысһыҙлай. Шул арҡала һыйырҙар эс ҡалалар, ябығалар, һөтөн кәметәләр. Бөгәләк һыйырҙың аяҡтарына йәбешә, унда йомортҡа һала һәм ул һеркәгә әйләнә. Аяҡ йөндәренә йәбешкән был һеркәләр һис төшөп ҡалмайҙар. Бер нисә көн үткәс, улар һыйырҙың тиреһенә баталар. Был ваҡытта һыйырҙың нерва системаһы ярһырай, һыйыр сыҙай алмаҫлыҡ хәлгә килә. Шул арҡала һыйыр йәйге сифатлы йәшел үләндәрҙе тулыһынса файҙалана алмай. Бөгәләк һеркәләре тире аҫтынан эс ҡыуышына инә, унан диафрагма (күкрәк шаршауы) буйлап һыйырҙың арҡаһына сыға һәм унда тире аҫтына урынлаша. Бында ул 6—7 ай буйына үҫә, шунда ҡышлай. Ә киләһе йыл ул яҙғы көндәр башланғас, бик тиҙ ҙурая, бармаҡ башы тиклем личинкаға (ҡортҡа) әйләнә. Был уҡра тип атала. Уҡра ятҡан урында шешек хасил була. Ул һыйырҙы тағы ла ныҡыраҡ тынысһыҙлай. Шешек йомшара, тишелә һәм уҡра ергә төшә. Был ҡорт бер аҙ тупраҡта күмелеп ятҡас, ҡаршлауыҡҡа, ә унан һуң бөгәләккә әйләнә һәм оса. Ул июнь айынан башлап тағы ла һыйырҙарҙы тынысһыҙлай башлай.

Фән уҡра ауырыуының ҙур зыян килтереүен билдәләй. Уның менән ауырыған һәр бер мең баш һыйыр уртаса 50 мең литр һөттө йәки ике тонна майҙы һәм 10 мең тонна итте юғалта. Уҡралы һыйырҙың тиреһе күн заводына инһә, тиреһенең 30 проценте эшкә ярамай.

Уҡра ауырыуына ҡаршы нисек көрәшергә һуң? Һыйыр тиреһендәге өлгөргән уҡраны ҡыҫып сығарырға һәм паразиттарҙы бутылкаға йыйнап яндырырға кәрәк. Әгәр өлгөргән уҡраға шприц менән креолин эретмәһе ебәрһәң, паразит үлеп сыға. Һуңғы ваҡыттарҙа бының өсөн аҡһырғаҡ шыйыҡсаһы ҡулланыла. Был һуңғы йылдарҙа табылған дарыу.

Аҡһырғаҡ шыйыҡсаһын түбәндәгеСә әҙерләргә кәрәк. Ул урман аҡландарында, һыу буйҙарында үҫә торған аҫы япраҡлы үҫемлек. Дарыу өсөн уның тамырын йыйнарға кәрәк. Уның тамыры яҡшы таҙартылып йыуылғас, һалҡын йортта киптерелә. Киткән тамырҙы киҫкеләп ваҡлағас, һауытҡа һалына һәм өҫтөнә һыу ҡойола. Уны 90 минут самаһы йылытырға кәрәк. Унан һуң һығып, уның шыйыҡсаһы алына. Был дарыуҙы йоғошланған һыйырҙың арҡаһына һөртергә кәрәк. Шулай уҡ был дарыу менән еүешләнгән щетканы һыйырҙың башынан алып ҡойроғона тиклем, арҡа буйлап, йөн ыңғайына өс тапҡыр һәм йөн ҡиреһенә өс тапҡыр йөрөтергә кәрәк. 20—30 көндән һуң ошо рәүештә дарыулау тағы ла ҡабатланырға тейеш.

Һыйырҙарҙа уҡра ауырыуын булдырмаҫ өсөн профилактик саралар күрергә мөмкин. Бының өсөн йәй көнө һыйырҙарҙы иртәнге һәм киске һалҡында көтөргә, ә көндөҙ торлаҡтарҙа ябып тоторға һәм һыйырҙарҙың арҡа һәм биҙерек тә аяҡ йөндәрен таҙартырға кәңәш бирелә.

Колхоз фермалары уҡраға ҡаршы көрәште системалы рәүештә ойоштороға тейештәр. Уҡраны бөтөрөү һәм булдырмау — фермаларҙың продуктивлек доходын арттырыуға ярҙам итәсәк.

Һ. Юлдыбаев.

Башҡортостан ауыл хужалығы институты аспиранты.

ӨФӨ НЕФТЬ ИНСТИТУТЫ

Беренсе курстың түбәндәге факультеттәренә һәм специальностарға студенттәр ҡабул итеү тураһында иғлан итә:

1. Тау-нефть факультеты — «Нефть һәм газ ятышы урындарын эшкәртеү» специальносы.

2. Технологик факультет — «Нефть һәм газды эшкәртеү технологияһы», «Нефтте һәм газды ташыу һәм һаҡлау» специальностәре.

Институтҡа инеү шарттары СССР ВТУЗ-дары өсөн билдәләнгән дөйөм шарттар. Институтта уҡыу сроғы 5,5 йыл.

Беренсе курсҡа уҡырға инеүселәр стипендия алалар. Тороу урыны талап ителгән студенттәр дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр. Институтта экзамендәр 1 августа, уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана. Уҡырға инергә теләүселәргә ярҙам күрһәтеү өсөн институт эргәһендә 1 июлдән башлап консультация пункты ойошторолә.

Тулы белешмәләр алыу өсөн түбәндәге адресҡа мөрәжәғәт итергә: Башҡорт АССР-ы, Черниковск ҡалаһы, нефть институты. Телефон номерҙәре: 3—13—32, 3—10—66.

Дирекция.

РСФСР азыҡ промышленносы Министерствоһы

Башҡортостан аҙыҡ промышленносы техникумы 1949—1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум он тартыу—ярма ярыу һәм икмәк бешереү, макарон-кондитер промышленносы өсөн техник-технологтар әҙерләй.

Уҡыусылар РСФСР аҙыҡ промышленносы предприятиеларында йыл һайын практика үтәләр. Техникумды тамамлаусылар үҙ специальностәре буйынса эшләү өсөн РСФСР-ҙағы тирмән, ярма ярыу предприятиеларына, икмәк заводтарына, макарон фабрикаларына эшкә билдәләнәләр.

Ғаризалар 1 августа тиклем ҡабул ителә. Һынауҙар 12 августан башлана. Техникумға ҡабул итеү дөйөм шарттар нигеҙендә үткәрелә.

Техникум адресы: Өфө ҡалаһы, Социалистик урам, 3-сө номерлы йорт. Телефон номеры: 2—79—32.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25 Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01964 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 102 (8202)
25
МАЙ
шаршамбы

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Һәр бер колхоздың сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауына өлгәшәйек! (1-се бит).
СОВЕТТӘР СОЮЗЫНДА. (1-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. — Л. Ғәлимов. — Большевистик ойошҡанлыҡ менән. (2-се бит).
В. Мануйлов. — Бөйөк рус шағире Александр Сергеевич Пушкин. (2—3-сө биттәр).
В. Комаров.—Колхоздарҙа орлоҡсолоҡ эше. (3-сө бит).
Агроном кәңәше. М. Суслов.—Тотош майҙанда сортлы картуф ултыртыуға күсеү өсөн. (3-сө бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Колхоз тәүге партия ойошмаһы

Ленин—Сталин партияһының тәүге ойошмалары Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһының нигеҙен тәшкил итә. Улар аша партия үҙенең генераль линияһын киң халыҡ массаларына еткерә. Партияның тәүге ойошмаларында коммунистәр коммунизм рухында сыныҡалар, еңә барыусы Ленин—Сталин идеялары менән ҡоралланалар.

Һуғыштан һуңғы сталинсә биш йыллыҡ йылдарында игенселектең культураһын күтәреүҙә, малсылыҡты үрсетеүҙә, һәм уның продуктивлеген үҫтереүҙә Башҡортостан колхозсылары, МТС һәм совхоз эшселәре байтаҡ уңыштарға өлгәштеләр. Был, бөтәһенән дә элек, ВКП(б) Үҙәк Комитетенең һәм личио иптәш Сталиндең республикабыҙ ауыл хужалығының артабанғы сәскә атыуы өсөн атайҙарса йылы хәстәрлек күреүҙәренең һөҙөмтәһе булып тора. Башҡортостан большевиктәренең колхоз ауылының иң мөһим мәсьәләләре менән яҡындан торап тәрән һәм оператив шөғөлләнеүҙәренен һәм колхоз партия ойошмаларының артель правлениеләре эшмәкәрлегенә өҫтөнән дөрөҫ һәм эшлекле контроль итергә өйрәнеүҙәренен ыңғай практикаһы ул.

Партияның тәүге ойошмалары тормошонол идея кимәле күтәрелеүе, ауылда эшләүсе коммунистәрҙең активлеге үҫеүе һәм колхоз партия ойошмаларының ВКП(б) Уставы талаптарын тейәл үтәүҙәре был уңыштарҙың төп сығанағы булып тора.

Государствобыҙ алдында үҙҙәренең изге бурыстарын намыҫ менән үтәүсе, ауыл хужалығы артелдәренен байлығын арттырыу һәм колхозсыларҙың материаль көн-күреш шарттарын артабан яҡшыртыу өсөн ныҡышмалы көрәшеүсе колхоз партия ойошмалары беҙҙең республикабыҙҙа байтаҡ һанала.

Бәләбәй районы, Чкалов исемендәге ауыл хужалығы артеле партия ойошмаһының эше күп кенә колхоз партия ойошмаларына өлгө булырлыҡ. Уның секретаре иптәш Ғилфанов коммунистәрҙең политик һәм экономик белемдәрен күтәреүгә ҙур иғтибар бирә. Ойошманың бөтә члендәре лә политик мәктәптә һәм совет агробиология фәнен өйрәнеү түңәрәгендә уҡыйҙар. Коммунистәрҙе тәрбиәләүҙә партия йыйылыштары алыштырғыһыҙ мәктәп булып тора. Бында партия йыйылыштары ҙур әҙерлек менән регуляр рәүештә юғары идея-политик кимәлдә үткәреләләр. Үтәлеште тикшереү ойошманың секретаре иптәш Ғилфанов эшмәкәрлегенең үҙәгендә тора. Партия ойошмаһы колхозсыларҙы коммунистик рухта тәрбиәләүҙе ойоштороуҙы ҡаскә әүерелде.

Бөрө районы колхоз тәүге партия ойошмалары секретарҙарҙарының күпселеге артель производствоһының бик күп хатирҙары һәм иң мөһим мәсьәләләрен тә алдына хәл итергә өйрәнде, юғары урожай өсөн көрәшкә колхозсыларҙы уңышлы мобилизовать итеү техникаһына эйә булды.

ВКП(б)-ның бөтә райкомдары ла колхоз партия ойошмалары эшенә большевистик иғтибар бирһәләр, республикабыҙҙа артта ҡалыусы колхоздарҙың һаны бер нисә тапҡырға аҙыраҡ булыр ине. Ызғанысҡа ҡаршы, был улай түгел. «Комбайн» ауыл хужалығы артеле Учалы районында иң артта ҡалыусы колхоздарҙың береһе булып иҫәпләнә. Бындағы тәүге партия ойошмаһының секретаре иптәш Ғәбитова колхоз производствоһы мәсьәләләре менән шөғөлләнеүҙе үҙенең һәм бөтә партия ойошмаһының намыҫ бурысы итеп иҫәпләмәй. Иптәш Ғәбитова коммунистәрҙең законлы талаптарын үтәүгә яуапһыҙ ҡарай. Партия йыйылыштары осрағанда бер генә саҡырыла һәм унда ла формаль рәүештә генә үткәрелә. Был партия ойошмаһы колхозсыларҙы фиҙакәр хеҙмәткә мобилизовать итеүсе көскә әүерелмәгән.

«Комбайн» колхозы партия ойошмаһының ошолай эшләүе ВКП(б)-ның Учалы райкомына ла билдәле. Ләкин райком был ойошманың эшмәкәрлеген яҡшыртыу буйынса эшлекле саралар күргәне юҡ әле.

Ауыл коммунистәрен ҙур түҙемлелек менән һәр яҡлап тәрбиәләү эше колхоздар алдында торған бөтә политик һәм хужалыҡ бурыстарын өлгөлө хәл итеүгә айырылмаҫлыҡ рәүештә бәйләнгән. Хәҙер ауыл большевиктәре өсөн, яҙғы сәсеүҙе тиҙерәк һәм юғары агротехник кимәлдә башҡарыуҙы тәьмин итеүҙән дә мөһимерәк бурыс юҡ.

Белорет районы колхоздары республикала беренсе булып һабан-ашлыҡ культуралары сәсеүҙе тамамланылар. Район колхоздарының был ҙур еңеүе, бөтәһенән дә элек, ауыл коммунистәренең яҙғы сәсеүгә уңышлы әҙерләнеүҙе тәьмин итеүҙәре һәм, баҫыуҙа үҙҙәренен көсөркәнешле эшләүҙәре нигеҙендә, колхоз игенселәрен ныҡышмалы хеҙмәткә мобилизовать итеүҙәренең, эш көстәрен дөрөҫ файҙалана белеүҙәренең һөҙөмтәһе. Сәсеүҙе районда беренсе булып тамамлаусы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозының тәүге партия ойошмаһы (секретаре иптәш Ғәбитов) баҫыу эштәрен ойоштороуҙа колхоз правлениеһенә эшлекле ярҙам күрһәтте.

Дыуан районының «Смелый» колхозы тәүге партия ойошмаһы сәсеү менән етәкселек итеүҙән ситләшкән. Бындағы биш коммунистең береһе генә баҫыуҙа эшләй. «Сеятель», «Колос» һәм башҡа ауыл хужалығы артелдәренең партия ойошмаларында ла ошондай уҡ етешһеҙлектәр ҡабатлана. Ләкин ВКП(б)-ның район комитеты был колхоз партия ойошмаларының көндәлек эшендәге сериоз етешһеҙлектәрен үҙ ваҡытында асып һалманы һәм уларҙы төҙәтеү сараларын күрмәне.

Башҡортостан колхозсылары ҡоролоҡҡа ҡаршы бөтә халыҡ походына ҡушылып, баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу буйынса ҙур эш башҡарҙылар. Был өлкәлә колхоз партия ойошмаларының етәкселек итеү, юнәлеш биреү һәм ойоштороу роле бик ҙур булды. Хәҙер урман полосаларын һаҡлап үҫтереүҙе тәьмин итеү, һәр бер колхозда мул урожай үҫтереп алыуға өлгәшеү — колхоз партия ойошмаларының мөһим бурысы булырға тейеш.

Продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын үтәүҙе ойоштороу буйынса колхоз партия ойошмалары алдына яуаплы бурыстар ҡуйылды. Һәр бер колхозда дүртәр малсылыҡ фермаһы булдырыу, мал аҙығы базаһын артабан киңәйтеү, малдарҙың тоҡомдарын камиллаштырыу һәм фермалар өсөн кәрәкле кадрҙар әҙерләү өсөн көрәш колхоз партия ойошмаларының көндәлек эшенә әүерелергә тейеш.

ВКП(б)-ның колхоз тәүге ойошмалары — беҙҙең партиябыҙҙың ауылдағы ныҡлы терәге ул. Уларҙың эшмәкәрлеген көсәйтеү — социалистик ауыл алдында торған мөһим политик-хужалыҡ бурыстарын уңышлы үтәүҙе тәьмин итәсәк.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

СССР Верховный Советы Президиумы Указы менән Иркутск өлкәһе ауыл хужалығы алдынғыларына бойҙайҙан һәм арыштан юғары урожай алғандары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде һәм улар Ленин ордены, «Урак һәм сүкеш» алтын медале менән наградланды.

Наградланыусылар араһында: Куйтунск районы «Ленинский путь» колхозы звеноводы Г. К. Подрезов, Тайшетск районы «23 годовщина Октября» колхозы звеноводы П. П. Халаман иптәштәр бар.

Илебеҙ баҫыуҙарында

НОВОСИБИРСК. Барасук, Чанов һәм Новосибирск райондары бойҙай сәсеү планын байтаҡ арттырып өлкәлә беренсе булып үтәнеләр. Был төп культураны сәсеү планын алдынғы 3 районда, үҙған йылға ҡарағанда, бер нисә мең гектарға киңәйтелде.

(ТАСС).

Утауҙы тамамланылар

Бәләбәй районының Ленин исемендәге колхозында (председателе иптәш Лепчевский) үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштереүгә ҙур иғтибар бирелә. Бында үлән сәсеүлектәрен тәрбиәләү буйынса 10 кешенән торған махсус звено ойошторолдо. Звено члендәренең тырышып эшләүе арҡаһында 50 гектар урынына 100 гектар үлән сәселде. Уҙ көҙ һөрөлгән, яҙ тырматылған һәм культивацияланған ергә генә сәселде. 10 гектар майҙандың һәр гектарына 2-шәр центнер суперфосфат ашламаһы индерелде.

Күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәре бергәм шытып сыҡтылар. Звено был участкала бер ҡат утау үткәрҙе лә инде.

Һәр бер колхоздың сәсеүҙе тиҙерәк тамамлауына өлгәшәйек!

Тағылма инвентарҙарҙы дөрөҫ файҙаланмайҙар

Ерҙең арғы башынан өсөнсө тиҙлектә килгән трактор артында тәүҙә бер нәмә лә юҡ кеүек ине. Машинаға яҡын барғас ҡына һикергеләп-күтәрелеп торған ағас киҫәктәрен һәм эреле-ваҡлы таштарҙы күреп ғәжәпләнәһең. Иғтибар менән ҡарағас ҡына бөтә был «комбинациялар» аҫтында ергә тейәр-теймәҫ килгән дискалар барлығы билдәле була.

— Был ерҙе культивацияларға кәрәк ине, — ти тракторист Кузмичев. — Культиваторҙар ҙа, тырмалар ҙа юҡ. Бына шулай маташтырабыҙ инде...

Был ерҙе уҡмашып ҡатҡан ҙур-ҙур балсыҡ киҫәктәре, үҫеп ултырған йәшел үләндәр ярылып ята. — Бында сифат тураһында һөйләп тораһы ла юҡ: МТС етәкселәре лә, был ерҙәрҙең хужаһы — «Тамьян» колхозы председателе Смаков та бары тик ауыр хәлдән сығыу өсөн генә ошондай «метод» эҙләп тапҡандар һәм көндәлек задаписләрҙе шул рәүешсә генә тултырып бармаҡсы булалар.

Мәләүез МТС-ы зонаһындағы башҡа байтаҡ ҡына колхоздарҙа ла тракторҙарҙы тағылма инвентарҙар менән тәьмин итеү, булғандарын файҙаланыу ошондай хәлдә тора. «Золотой колос» колхозында иптәш Карповтың трактор бригадаһында ике тракторға иҫке, ярым-ярты ғына ремонтланған лущильник бирелгән. Көндөҙгө сменала лущильник менән эшләгән трактор, төндә һабан һөрһә, күрше участкала эшләгән тракторист ике-өс километр алыҫлыҡта машина ҡыуып шул лущильникте алырға килә. Инвентарь өсөн, шулай итеп, сәғәттәрсә ҡиммәтле ваҡыт әрәм ителә. Ә шул уҡ колхозда ябай тырмалар телә һә-ҡайҙа туҙып яталар.

Молотов исемендәге колхозда эшләүсе тракторист Абрамов был ауыл хужалығы артелендә булған ат тырмаларын файҙаланыуҙан да баш тартып, бер аҙна буйына төнгө сменаға сыҡмаған. Абрамов был хәлдә бер ҙә иҫе китмәй генә һөйләй: «Минә колхоз алдан ул тырмаларҙы беркетмәгәйне бит, хәҙер ҡайҙан эҙләп йөрөйөм мин уларҙы?» — ти.

Тағылма инвентарҙарҙы бригадаларға һәм айырым трактористарға алдан уҡ беркетеп ҡуймау, ваҡытты бушҡа әрәм итеүгә килтерә. Мәҫәлән, «Сарлаҡ» колхозында сәсеүҙең тәүге көндәренән уҡ һабандарҙы стройҙан сығарғандар һәм предплужниктарҙы файҙаланмайҙар. Тракторист Сәғитов «предплужник менән һөргән» тигән исемдә алыу өсөн тракторҙағы бер һабанға ғына предплужник ҡуйып һөргән. Әле һаман да был бригадалағы ике трактор предплужникһеҙ эшләйҙәр. Трактор бригадаһының бригадире Мөрсәлимов тәгәрмәсле тракторҙарға предплужник ҡуйыуҙы «аҡылға һыймаҫлыҡ эш итеп» иҫәпләй. Сөнки бөтә МТС күләмендә шундай хәл, предплужник менән һөрөлгән ерҙәр айырым рәүештә иҫәпкә алынмай.

Ергән һәм Һуҡайлы МТС-тарында ла шундай уҡ хәлде күрергә мөмкин. «Рассвет» колхозында эшләүсе трактор бригадаларында бер генә культиватор ҙа, бер генә лущильник тә юҡ. Тракторҙар һөрөүҙән ҡалған ваҡытта тик торалар. Ә һөрөлгән тиҫтәләрсә гектар ер тырматылмайынса киҙеп ята. Хәҙер инде бында бойҙайҙы тырматмай һәм культивацияламай ғына сәсеп, һуңынан тырмаларҙы күрше колхоздан алып тормаҡсы булалар. Бындай юл ҡуйылмаҫлыҡ фактыларҙы район һәм МТС етәкселәре нормаль хәл тип иҫәпләйҙәр.

Сөнки, уларҙың фекеренсә, тағылма инвентарҙар юҡ. Дөрөҫ тағылма инвентарҙар бөтә МТС-тарҙа һәм колхоздарҙа ла етерлек түгел. Ләкин район буйынса булған 45 трактор культиваторын, 167 лущильникте, 18 ат культиваторын, 2400 ат тырмаһын яҙғы осорға дөрөҫ итеп бүлеп булыр ине бит.

Унан һуң сәскес машиналары менән дә шундай уҡ хәл. Районда 276 сәскес машинаһы бар. Шуға ҡарамаҫтан Мәләүез һәм Ергән МТС-тары хеҙмәтләндергән колхоздарҙың 8-ендә НАТИ тракторҙары берәр ат сәскесе менән генә эшләйҙәр, байтаҡ ҡына тракторҙар сәскестәр етешмәгәнлектән бөтөнләй файҙаланмайҙар.

Сәсеү, тырматыу эштәрен берләштереп, берҙәм агрегаттар төҙөү ес МТС-тың береһендә лә кәрәгенсә практикаға индерелмәгән.

Тағылма инвентарҙар юҡлыҡтан зарланыусы район етәкселәре, булғандарын файҙаланыуҙы ойоштормау ғына түгел, Сельхозснабтан быйыл аҙ ебәрелгән инвентарҙарҙы ла колхоздарға, МТС-тарға бүлеп бирмәгәндәр. Яңы ҡайтҡан 6 культиватор Мәләүездә, 3-һө Ергәндә урамда һис бер ҡараусыһыҙ ята. «Уларҙы колхоздарға ебәреү өсөн тракторҙарҙы тағы ла йөрөтеп булмай бит инде, бына тракторҙар ватыла башлағас ремонтҡа ҡайтҡанда алып китерҙәр әле», — тиҙәр.

Бындай ғәмһеҙлеккә һәм хужаһыҙлыҡҡа бер һүҙ менән генә баһа биреүе ҡыйын. Район, колхоз һәм МТС етәкселәре тағылма инвентарҙарҙы дөрөҫ файҙаланыуҙа бөтә сараларҙы күрергә тейештәр.

Ғ. Әхмәтшин.

Цюрупа исемендәге совхоз коллективы сәсеүҙе тамамлап, пар һөрөү һәм картуф ултыртта башланы.

Һүрәттә: совхоздың алдынғы трактористы иптәш А. Шапошников пар һөрөүҙә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Колхозсыларҙың өлгөлө эштәре

ҒАФУРИ. (Телефон аша). Райондың колхоздары яҙғы сәсеүҙең государство планын бер-бер артлы намыҫ менән үтәп сығалар. «Ҡыҙыл Игән», Куйбышев, Калинин һәм Ворошилов исемендәге колхоздар яҙғы сәсеү планын байтаҡ арттырып үтәнеләр.

«Вольная жизнь» колхозы (председателе коммунист иптәш Ипатов) социалистик ярышта беренселекте алды. Был колхозға ВКП(б) райкомының һәм район башҡарма комитетенең күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды һәм ул райондың почет таҡтаһына индерелде.

«Ҡыҙыл байраҡ» колхозының члендәре яҙғы баҫыу эштәрен айырыуса юғары агротехник кимәлдә үткәрҙеләр. Бында тәжрибәле игенсе — 75 йәшлек Иркәбай Кипйәбаев бабай көн һайын баҫыуҙа булып, яҙғы сәсеү эштәренең сифатын аҙым һайын күҙәтеп торҙо, йәш колхозсыларҙы эшкә өйрәтте. Социалистик ярыш барышында яңынан-яңы алдынғы кешеләр — стахановсылар үҫеп сыҡтылар. Һабансы иптәш Рәхимов көндәлек ер һөрөү нормаһын систематик рәүештә 170 процентҡа еткереп үтәй. Исхаков Арыҫлан һәм комсомол ойошмаһы секретаре Табылдин Ғәрифулла иптәштәр сәскес машинаһында эшләп, норма буйынса 3 гектар урынына, көн һайын 5 гектар иген сәсеүгә өлгәштеләр.

Хәҙер районда күп кенә колхоздар яҙғы баҫыу эштәрен уңышлы тамамлап сыҡтылар. Улар һуңғы көндәрҙә пар һөрөү эшен йәйелдереп ебәрҙеләр. «Вольная жизнь» колхозы баҫыуҙарында 25 гектар, «Ҡыҙыл байраҡ» колхозы 8 гектар пар һөрҙеләр ҙә инде. «Ҡыҙыл Игән», Калинин һәм Ворошилов исемендәге колхоздарҙың һабансылары ла 19 майҙа пар һөрөүҙең тәүге гектарҙарын һөрҙеләр.

— Беҙ сәсеүҙе алдынғылар рәтендә енеп сыҡтыҡ һәм пар һөрөү эшен дә 1 июнгә тамамларға йөкләмә алабыҙ, — тиҙәр «Ҡыҙыл байраҡ» колхозының һабансылары.

21 майға районда колхоздарҙың ҙур бер төркөмө — шул иҫәптән «Ҡормантау», «Красный остров» «Ударник», «Войновка», «Ҡыҙыл алан» һәм «Иген йылға» колхоздары яҙғы сәсеү планын үтәп сыҡтылар. «Йондоҙ», «Белоозерское» һәм Карл Маркс исемендәге колхоздар ҙа баҫыу эштәрен тамамлау алдындалар.

Йософ Ғәлиев.

Советтәр Союзында

Һүрәттә: Мәскәү государство университетының Ленин тауҙарындағы 26 ҡатлы бинаһының макеты. Был макет архитекторҙар — Л. В. Руднев, С. Е. Чернышев, П. В. Абросимов һәм А. Ф. Хряков проекты буйынса эшләнгән.

ТАСС фотохроникаһы.

Сәй үҫтереү өсөн яңы райондар

Азербайжан ССР-ында һәм Кубанда сәй ҡыуаҡтарының плантацияларын киңәйтеү буйынса эштәр башланды. Азербайжан республикаһында был культураны үҫтереүҙең 10 йыллыҡ планы билдәләнде. Сәй ҡыуаҡтарының майҙаны ошо ваҡыт эсендә 7 тапҡырға артасаҡ. Плантацияларҙы киңәйтеү өсөн мелиорацияланған гектар яңы ерҙәр файҙаланыласаҡ.

Яҡын йылдарҙа Краснодар крайының Адлерск һәм Лазаревск райондарының колхоздарында сәй плантацияларының майҙаны 3 тапҡырға артасаҡ. Производствола киң тәжрибәләр өсөн Кубандең төньяҡ райондарындағы колхоздарҙа һәм совхоздарҙа шулай уҡ сәй ҡыуаҡтары үҫтереләсәк.

Сталин премияһы лауреаты Ксения Бахтадзе төньяҡ райондарҙа был культураны үҫтереү өсөн сайһен һыуыҡҡа бирешмәүсән сортын уйлап табыу өҫтөндә эшләй. Ул, Грузия ССР-ы өсөн сәйҙең беренсе селекцион сортын уйлап тапты.

С. А. Ковпактың Мозырь музейенә бүләге

МОЗЫРЬ. (ТАСС). Ике тапҡыр Советтәр Союзы Геройы С. А. Ковпак Мозырь ҡалаһының крайҙы өйрәнеү музейенә «Брагинала һуғыш» тигән картинаны ебәрҙе. Был картина украин художниге — партизаны тарафынан яһалған. Картина менән бергә, немец илбаҫарҙарына ҡаршы ковпаковсыларҙың һәм уларға ярҙам иткән Полесье партизандарының көрәшен күрһәткән күп кенә фотографиялар, ҡорал һәм башҡа экспонаттар ебәрҙе.

Музейгә шулай уҡ портатив яҙыу машинаһы ла бирелде. Был машинала подпольела «Большевик Полесья» өлкә газетаһы баҫып сығарылған.

Музыка мәктәбенең колхоздағы филиалы

ЕНАКИЕВО (Донбасс). (ТАСС). Корсунь ауылында фортепиано, скрипка, виолончель, баян һәм халыҡ музыка ҡоралдары кластары менән музыка мәктәбенең филиалы асылды. 40 урынға 80-дән артыҡ ғариза бирелде.

Был—Енакиево балалар музыка мәктәбе тарафынан асылған өсөнсө филиал булып тора. Уларҙың икеһе «Красный профинтерн» шахтаһында һәм металлургтарҙың «Красный городок» поселкаһында йылдан артыҡ эшләйҙәр инде. Бөтәһе бында шахтерҙарҙың, металлургтарҙың, коксохимиктарҙың 300-ҙән артыҡ балаһы музыкаға өйрәнә.

Партия тормошо

БОЛЬШЕВИСТИК ОЙОШКАНЛЫК МЕНӘН

Белорет районы колхоздары бөртөлө культуралар сәсеү планын быйыл республикала беренсе булып тамамлап, хәҙер шулай уҡ уңышлыҡ менән техник һәм башҡа культураларҙы сәсәләр. [illegible]

Хәҙер иртә культуралар сәселгән баҫыу участкаларын йәшел хәтфәге урап алды. [illegible] Был Белорет районы колхоздарында мул урожай алыуға серьёз нигеҙ һалынғанын иҫбат иткән факт булып тора.

[illegible]

...тарҙы тулы кондицияға еткереүҙә, етмәгән орлоҡто эске резервтар иҫәбенән тулыландырыуҙа колхоз правлениеларына ярҙам итеү—партия ойошмаларының иң ҙур бурысы булды. Был мөһим [illegible]

[illegible] ...юғары культуралы кимәлдә үткәреү өсөн йәйелдерелгән социалистик ярышты башлап ебәреүселәр булдылар. Һөҙөмтәлә улар яҙғы баҫыу эштәрен иң алда һәм юғары сифатлы итеп башка- [illegible]

[illegible] ...тәрәү эштәре бара. Был бурыстарҙы ла беҙ тиҙ арала үтәп сығыуҙы тәьмин итербеҙ.

Л. Ғолимов,
ВКП(б)-ның Белорет райкомы секретаре.

Трактор бригадаларында комсомол группалары

Тракторҙарҙа эшләүсе комсомолецтарҙың колхоз баҫыуҙарына күсеүҙәре айҡанлы, 6 айға тиклем ваҡытҡа улар МТС комсомол ойошмалары менән бул-ған туранан-тура йәнле бәйләнеште өҙөп торорға мәжбүр булалар. Был айҡанлы трактор бригадаларында комсомол группалары төҙөү айырыуса иғтибарға эйә булып тора. Бының ысынлап та шулай икәнлеген ВЛКСМ-дың бик күп райкомдары дөрөҫ аңланылар.

Миҫалға комсомолдың Мәсетле райкомын ғына алайыҡ. Партияның район комитеты һәм төүге ойошмалары ярҙамында ике МТС-тың 9 трактор бригадаһында партия-комсомол группалары һәм 9-ында комсомол группалары төҙөлдө. Был группалар менән етәкселек итеү эшенә механизаторҙар араһынан һайлап алынған политик яҡтан әҙерлекле һәм производствола алдынғы булып иҫәпләнеүсе коммунистар һәм комсомолецтар йәлеп ителде.

Мәсетле МТС-ының иптәш Тәхбәтшин етәкселегендәге йәштәр бригадаһында 4 комсомолец эшләй. Бында төҙөлгән комсомол группаһының етәксеһе итеп иптәш Муллабаев билдәләнде. Һәр көн кис менән ул тамамланған сменала булған иптәштәрҙең эштәрен йомғаҡтар яһай. Был ваҡытта ул алдынғы трактористарҙың ынғай эш тәжрибәләре тураһында һөйләй, етешһеҙлектәрҙе тыуҙырыусы сәбәптәрҙе аса һәм уларҙы барлыҡҡа килтереүселәрҙе урынлы тәнҡитләй. Шунда уҡ ярышта еңеүселәргә бригаданың күсмә флажоктары тапшырыла. Ярыш һөҙөмтәләре регуляр рәүештә күрһәткес таҡталарына яҙылып тора. Бында сығарыла торған «боевой листоктарҙа» социалистик ярыш мәсьәләләре киң яҡтыртыла.

Комсомол группаһының етәксеһе иптәш Муллабаев бригадала төрлө темалар буйынса йыш ҡына бесәҙәләр үткәрә, ә бригадир иптәш Тәхбәтшин техник уҡыуҙарҙы ойоштороу менән шөғөлләнә.

Иптәш Муллабаев хеҙмәт етештереүсәнлегенең юғары өлгөләрен күрһәтә. Норма буйынса 14 гектар ер сәсеү урынына, ул сменаға 32 гектар сәсә. Был бригадала смена нормаларын үтәмәүсе бер генә тракторист тә юҡ. Шул уҡ ваҡытта улар яғыулыҡ материалдарына экономия яһайҙар.

Комсомолец Әмиров етәкселегендәге комсомолец-йәштәр бригадаһында (Усть-Икин МТС-ы) 9 комсомолец бар. Бригада ике колхозды — «Коммунар» һәм Жданов исемендәге ауыл хужалығы артелдәрен хеҙмәтләндерә. Был бригадала ике комсомол группаһы ойошторолдо. Баҫыу эштәренең тәүге көндәренән үк уларҙың һәр ҡайһында агит-массовый эш киң йәйелдерелде. Группаларҙың етәкселәре Еһаншин һәм Хәйерзаманова иптәштәрҙең көсө менән ике культвагон йыһазландырылды. Улар агит-массовый саралар үҙәгенә әүерелде. Систематик рәүештә бында бесәҙәләр, ҡысҡырып газета-журналдар уҡыу үткәрелә. Ҙур ҡыҙыҡһыныу һәм күтәренкелек менән комсомолецтар ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын өйрәнәләр.

Комсомол группаларында агит-массовый эште ойоштороуҙа ярҙам күрһәтеү йөҙөнән ВЛКСМ-дың Мәсетле райкомы работниктәре, бюро члендәре һәм комсомол активистәре трактор бригадаларында бик йыш булалар.

ВЛКСМ-дың Йәрмәкәй, Ҡандра, Саҡмағош райкомдары трактор бригадаларындағы комсомол группалары менән оператив һәм эшлекле рәүештә етәкселек итәләр.

Ләкин, комсомолдың Әбйәлил, Ҡалтасы, Учалы, Воскресен, Көйөргәҙе һәм башҡа ҡайһы бер райкомдары трактор бригадаларында комсомол группалары ойоштороу мәсьәләһе менән шөғөлләнмәйҙәр. Был райкомдарҙа йәшәп килеүсе партия-комсомол группаларының эшмәкәрлеге тураһында хәбәрҙәрлек күрмәйҙәр генә түгел, уларҙың нисек эшләүҙәрен дә белмәйҙәр. Трактор бригадаларының байтағында механизаторҙарҙың социалистик ярышы ойошторолмаған.

Трактор бригадаларында комсомол группалары ойоштороу эшендә йәшәп килеүсе серьёз кәмселектәрҙе бөтөрөү — ВЛКСМ райкомдарының һәм МТС комсомол ойошмаларының боевой бурысы булып тора.

Г. Нәсибуллин,
ВЛКСМ Өлкә комитетының кадрҙар буйынса секретаре.

КОМБАЙНДАР РЕМОНТЛАУҘЫҢ ГОСУДАРСТВО ГРАФИГЕН ТЕҮӘЛ ҮТӘРГӘ!

Һуңғы комбайн ремонттан сыҡты

Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Павлов етәкселек иткән Дәүләкән МТС-ы механизаторҙары комбайндарға ремонтты үткән йылдың көҙөндә үк башлағайнылар. Был эш сәсеү ваҡытында ла туҡталманы. МТС-тың комбайндар буйынса механиге иптәш Василий Фалеев етәкселегендә ремонтсы комбайнерҙар бригадно-узловой метод менән эшләнеләр. Моторҙарҙы, барабандарҙы һәм хедрҙарҙы ремонтлау буйынса ике бригада төҙөлдө. Бынан тыш бригадалар узелдарға бүленделәр. Тимерселәр узелында эшләүсе Ленин орденле комбайнер Павел Левин иптәштең бөтә эше отлично сифатлы тип ҡабул ителде. Полотноларҙы, транспортерҙарҙы ремонтлау эшен алдынғы комбайнер иптәш Степан Блохин башҡарҙы.

Электрооборудованиеларҙы һәм радиаторҙарҙы ремонтлауҙа иптәш Кузнецов эшләне. Эш социалистик ярыш нигеҙендә, МТС етәкселәренең ныҡлы контроле аҫтында барҙы.

Моторҙарҙы ремонтлау көҙ үк башланғайны. Иптәш Павел Голод бер үҙе генә 4 мотор ремонтланы һәм уның комбайны МТС буйынса ремонттан беренсе булып сыҡты. Баҫыу карабелдарын урожай йыйнауға әҙерләүҙә Андрей Князев, Иван Каширин, Николай Салнов һәм Погорелец иптәштәр айырыуса тырышып эшләнеләр.

Һөҙөмтәлә һуңғы 35-се комбайн да ремонттан сыҡты. Быйыл, уҙған йылға ҡарағанда, был эш бер ай элек тамамланды.

Дәүләкән МТС-ының усадьбаһында торған «Коммунар», «Сталинец», «Сталинец—6» һәм үҙе йөрөй торған комбайндар, бөтәһе лә бөгөндән үк баҫыуға сығырға әҙер.

Ғ. Идрисов.

Йөкләмәләрҙе срогында үтәү өсөн

Усть-Икин МТС-ының механизаторҙары комбайндарға ремонт эштәрен 1 июнгә тамамлау йөкләмәһен алғайнылар. Йөкләмәне үтәү өсөн ремонтсылар араһында социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Механик иптәш Зиннәтуллин етәкселегендә 45 комбайнер ойошҡанлыҡ менән эшкә башланылар.

Алдынғы комбайнерҙар Андреевский, Мансуров, Редкин иптәштәр икешәр комбайнды яҡшы сифатлы итеп ремонтлап, башҡа ремонтсыларға ярҙамға сыҡтылар.

М. Миндияров.

Башҡорт АССР-ы МТС-тарында комбайндар ремонтлауҙың барышы

(Үтәлеш 1949 йылдың 20 майына, процентатарҙа)

МТС-тар	Ремонтланған	МТС-тар	Ремонтланған	МТС-тар	Ремонтланған
1 Дүртөйлө	100	46 Йәнегет	19	90 Үрмиәҙ	4
2 Дәүләкән	80	47 Байҡы	18	91 Подлуб	4
3 Миәкә	64	48 Тәтешле	18	92 Бүҙәк	3
4 Аслыкүл	63	49 Рәжәп	18	93 Сибай	3
5 Туҡмаҡлы	59	50 Малаяз	17	94 Әбйәлил	—
6 Шәрип	56	51 Ҡалмыҡ	17	95 Йылайыр	—
7 Йәркәй	55	52 Кәсәү	17	96 Һүрән	—
8 Туймазы	50	53 Ҡарлыман	15	97 Мраҡ	—
9 Бапш	50	54 Чапаев	15	98 Һаҡмар	—
10 Матрай	50	55 Учалы	15	99 Подгорный	—
11 Аксен	48	56 П. Троицк	14	100 Балашников	—
12 Шланлы	48	57 Шишмә	14	101 Степановка	—
13 Ташлы	43	58 Байрамғол	14	102 Борай	—
14 Благовар	41	59 Балтач	13	103 Үләй	—
15 Октябрьский	38	60 Пугачев	13	104 Иглин	—
16 Хәйбулла	32	61 Сыпташтамаҡ	13	105 Охлебинин	—
17 Мәсәғүт	31	62 Елдәр	13	106 Таутаман	—
18 Мәсетле	31	63 Федоровка	12	107 Теләкәй	—
19 Бошор	31	64 Шаран	12	108 Краснохолм	—
20 Усть-Икин	31	65 Маҡар	11	109 Мишкә	—
21 Степной	31	66 Орлов	11	110 Чурай	—
22 Аит	30	67 Ҡарыш	10	111 Бүлгаҡ	—
23 Янауыл	30	68 Покровка	10	112 Дмитриевка	—
24 Дыуан	29	69 Ермолаевка	10	113 Әбдрәшит	—
25 Асҡын	28	70 Һуҡайлы	10	114 Ҡорос	—
26 Бишбүләк	28	71 Күндрәк	10	115 Бәләбәй	—
27 Базан	28	72 Ҡуш-йылға	10	116 Усень-Ивановка	—
28 Кушнаренко	28	73 Ярослав	9	117 Йәрмәкәй	—
29 Байғужа	28	74 Күзәй	9	118 Ҡандра	—
30 Ямады	28	75 Андреевка	9	119 Дүрәс	—
31 Сермән	28	76 Ишле	8	120 Белоҡатай	—
32 Саҡмағош	27	77 Баймаҡ	8	121 Арҡауыл	—
33 Арслан	25	78 Әлмөхәмәт	8	122 Полянский	—
34 Һарыҡул	25	79 Ташлы күл	7	123 Архангель	—
35 Баҡалы	24	80 Ерекле	7	124 Забельский	—
36 Ҡыйғы	23	81 Ҡалтасы	7	125 Бурлы	—
37 Әбдрәзәк	22	82 Абзан	6	126 Ҡырмыҫҡалы	—
38 Суйынсы	22	83 Мрәсем	5	127 Таймаҫ	—
39 Языково	22	84 Нуриман	5	128 Петровка	—
40 Приют	21	85 Күрҙем	5	129 Ерган	—
41 Ходайбирҙен	21	86 Михайловка	5	130 Малаүез	—
42 Емаш	20	87 Бәрә	5	131 Стәрлебаш	—
43 Оло-Тиләк	20				
44 Имәнле ҡул	20	88 Моторный	5	132 Стәрлетамаҡ	—
45 Ҡарыҙал	20	89 Бүгәрсен	5	133 Услы	—

„Тапҡас алыштырырбыҙ әле..."

Шәрип МТС-ының мастерскойы эргәһендә 16 комбайн теҙелеп ултыра. Уларҙың ҡайһы берҙәрен ремонтларға яңы ғына башлағандар, ә ҡайһы берҙәре яртылаш ремонтланғандар. Улар эргәһендә ике-һалҡы ғына эшләп йөрөүсе комбайнерҙарҙы күргәс, МТС директоры иптәш Шәриповтан:

— Ни өсөн ремонт эштәре һүлпән бара? — тип һораныҡ. Ул үҙ-үҙен тынысландырыу өсөнме, әллә эш яҡшы бара тип күрһәтергә тырышыпмы:

— Беҙҙең егеттәр шәп, әгәр ҙә команда бирһән бөгөн үк бөтә комбайндарҙы ла ремонтлап ҡуясаҡтар, — тип яуап ҡайтарҙы.

Ләкин ремонт, директор әйткәнсә, ағышы бармай. График әҙелә, эш үҙ ағышына ташлыбылған.

Мастерскойҙа хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға бөтөнләй әһәмиәт бирелмәй. Бригадно-узловой метод индерелмәгән. Кәрәкле запас частәр һәм ағас материалдары етешмәй. Көн һайын ремонт эшселәренә задание биреү һәм уның үтәлешен тикшереү тәртибе булдырылмаған. Комбайнерҙар көн буйына ыҫпиналар тирәһендә уралып йөрөйҙәр ҙә, эш сәғәте бөткәс ҡайтып китәләр. Ләкин уларҙың башҡарған эштәрен тикшереү, норма үтәлешен контролгә алыусы юҡ.

Ремонтсылар араһында социалистик ярыш ойошторолмаған. Комбайнерҙар 15 майға ремонтты тамамларға йөкләмә алғайнылар. Ләкин срок үтте, ә йөкләмә онотолған, уны үтәү өсөн бер төрлө лә ойоштороу эштәре үткәрелмәгән. Кирәһенсә МТМ мөдире иптәш Ғирфанов комбайнерҙарҙың йөкләмәһен һанға һуҡмайынса, үҙенең иҫке графиге буйынса эш итә.

Ремонт өсөн бик күп һанда запас частәр етешмәй. Подшипниктәр һәм башҡа частәр талап ителә. Ләкин МТС етәкселәре уларҙы табыу сараһын күрмәйҙәр. Иптәш Шәрипов ремонтты «тиҙләтеү» өсөн иҫке, ярамһыҙ частәрҙе ҡуйырға тәҡдим итә.

— Хәҙергә иҫке частәрҙе ҡуйығыҙ ҙа, машиналарҙы тиҙерәк ремонттан сығарығыҙ. Частәр табылғас алыштырырбыҙ әле, — ти ул. Комбайндарҙы былай итеп «ремонтлау» тик сводка биреү өсөн генә кәрәк, әлбиттә.

Ремонтта эшләүсе комбайнерҙарға эш һәм тормош шарттары тыуҙырылмаған. Дейөм торлаҡ булһа ла, унда ашарға әҙерләү өсөн бер төрлө лә мөмкинлек юҡ. Столовойҙа аш көнөнә бер тапҡыр ғына бешерелә. Шуның өсөн дә комбайнерҙарҙың күбеһе 5—10 километр алыҫлыҡтағы ауылдарына көн һайын ҡайтып йөрөргә мәжбүр булалар.

Ремонтсылар араһында массовый-политик эш алып барылмай. Ремонт башланғандан бирле улар менән бер тапҡыр ҙа бесәҙә үткәрелмәгән. Мастерскойҙа 1 майҙан бирле стена газетаһы ла, боевой листок та сыҡҡаны юҡ.

Мастерскойҙа эшләгән комбайнерҙарҙың эш һөҙөмтәләрен, көндәлек заданиене үтәүҙәрен күрһәткес таҡталарына яҙып барыу эше алып барылмай. Күрһәткес таҡтаһындағы 29 апрелдәге мәғлүмәт әле һаман яңыртылмаған.

МТС етәкселәре ремонт эшенең һүлпән барыуына, графиктан үтәлмәүенә тыныс ҡына ҡарайҙар, эштең темпын тиҙләтеү, ремонтты срогында тамамлау өсөн конкрет саралар күрмәйҙәр.

З. Вахитов.
(Махсус хәбәрсебеҙ).

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

Бөйөк рус шағире Александр Сергеевич Пушкин

(Тормошо һәм ижадының ҡыҫҡаса очерке)

Бөйөк рус шағире, яңы рус әҙәбиәтенең нигеҙен һалыусы һәм хәҙерге әҙәби теле тыуҙырыусы Александр Сергеевич Пушкин 1799 йылдың 26 майында (яңы стиль менән 6 июнда) Мәскәүҙә ярлыланған дворян семьяһында тыуған. Шағирҙең атаһы—отставкалағы гвардия майоры Сергей Львович Пушкин Мәскәү комиссариатында хеҙмәт итә, ләкин уны хеҙмәте лә, хужалығы ла ҡыҙыҡһындырмай ине. Үткен фекерле улыр Сергей Львович, ул ваҡытта танылған шиғырҙар яҙыусы ағаһы Василий Львович Пушкин кеүек үк, театрға, әҙәби кисәләргә һәм төрлө күңел асыуҙарға ҙур иғтибар бирә. Балалыҡ йылдарынан, әле атаһы йортонда саҡта уҡ, бөйөк шағир әҙәби-театраль тормош менән таныша. Шағирҙең әсәһе Надежда Осиповна Петр I-ле тәрбиәләнгән билдәле Абрам Петрович Ганнибалдың ейәне булған.

Пушкиндәр семьяһында тағы ла ике бала булған: олған ҡыҙ—Ольга һәм кесе улы—Лев. Балаларҙы француз гувернерҙәре тәрбиәләйҙәр, ләкин улар бары француз телен белеүгә генә өйрәтәләр ине. Пушкиндең ысын тәрбиәселәре өләсәһе Мария Алексеевна Ганнибал һәм няньяһе Арина Радионовналар булды. Был рус ҡатындарынан ул бөтә ғүмере буйына һөйгән бик күп халыҡ йырҙары һәм әкиәттәре өйрәнә. Сергей Львовичтың яҡшы библиотекаһы булған. 8—9 йәшлек саҡтай Пушкин атаһының кабинетына инә һәм, унда ағаһы әйтмешләй, «китаптарҙы берәһе артынан икенсеһен йота» торғайны. Пушкиндең беҙҙең көндәргә килеп етмәгән беренсе әҙәби тәжрибәләре ошо ваҡытҡа тура килә.

Бала сағынан уҡ Пушкин рус тормошо менән тығыҙ бәйләнештә була һәм туған телдәрендә насар һөйләшеүсе күп дворян балаларынан үҙенең дөрөҫ, асыҡ халыҡ теленә эйә булыуы менән айырылып тора. Подмосковьеға барыуҙар шағирҙе рус тәбиғәте һәм халыҡ тормошо менән яҡынайталар. Бында ул беренсе тапҡыр иртәнән алып ҡараңғы төшкәнгә тиклем бояр баҫыуында эшләүсе крәстиәндәр тормошон күрә. Бында ул үҙе һуңынан шундай дәрәжәлек менән яҙған крепостной ысынбарлыҡ менән таныша.

1811 йылда Василий Львович эпаһын Петербургҡа алып килә һәм яңы ғына асылған Царскосельский Лицейға урынлаштыра. Ябыҡ уҡыу йорто булған Лицейҙә тарихҡа, юридик фәндәргә, әҙәбиәткә, телгә ҙур иғтибар бирелә ине. Уҡытыусылар араһында ҙур белемле, алдынғы кешеләр бар ине. Лицейҙә уҡыусылар ҙур ҡыҙыҡһыныу менән ҡулъяҙма журналдар сығаралар. Лицейҙә уҡыған йылдарында Пушкин күп кенә шиғырҙар яҙа.

1812 йылдың июнендә Наполеон ғаскәрҙәре Россияға баҫып инәләр. «Беҙҙең Лицей тормошо рус халҡы тормошоноң политик эпохаһына ҡушыла. 1812 йыл күк күкрәүе әҙерләнә ине. Был ваҡиғалар беҙҙең балалыҡта ныҡ сағылдылар» — тип иҫкә алды һуңынан шағирҙең дуҫы И. И. Пущин.

Пушкин үҙ замандағы тарихи ваҡиғаларға асыҡ откликтәр бирә бара. Ватан һуғышы унда Ватанына ҡайнар һөйөү хисе, ирек һөйөү, общественный-политик тормош менән ҡыҙыҡһыныу уята.

Тиҙҙән, һуғыштың еңеү менән тамамланғаны һуңында, 1815 йылдың 8 ғинуарында Лицей экзаменында Пушкин «Царское селолағы иҫтәлектәр» шиғырын уҡый. Тыңлаусылар араһында Державин да була. Был шиғырында Пушкин бөтә рус общественоһын әсәнә алған патриотик күтәренкелекте ҡауҙаландыра.

1818 йылда яҙылған бер шиғырында ул үҙ ижадының халыҡсанлығы тураһында туранан-тура әйтте.

Наполеон һуғыштарынан һуң көнбайыш Европа илдәрендә һәм Россияла революцион хәрәкәт көсәйә. Александр I, «Изге Союз» ойоштороп, унда Россия, Пруссия һәм Австрияның реакцион көстәрен берләштерә. Көндән-көн көсәйә барған реакция шарттарында алдынғы рус йәштәре илдең политик тормошона актив ҡатнашыу кәрәклеге тураһында уйға килделәр. Йәшерен политик обществолар барлыҡҡа килә башлай.

Пушкин ниндәй ҙә булһа йәшерен политик обществола тормай, ләкин «ошо яндырғыс, вулканлы атмосферала йәшәй» һәм 1817 йылда Пушкин сит ил эштәре коллегияһына хеҙмәткә билдәләнә. 1819 йылда ул яңы ойошторолған «Йәшел лампа» тигән әҙәби ойошмаға инә. Был дуҫлыҡ «Рәхәт йәшәү союзы» исемле йәшерен общество менән тығыҙ бәйләнгәйне. «Йәшел лампа» йыйылыштарында әҙәби әҫәрҙәрҙе уҡып тикшереү, театраль яңылыҡтар тураһында фекер алышыу менән бергә ауыл вельможалар, ҡуҡтәр шаһы һәм ҡай саҡ батша хаҡында ла аҙ һөйләнмәй.

Йәш дуҫтарҙың революцион һәм патриотик настроениеһе, халыҡҡа хеҙмәт итеү, Россияны яңыртыу идеялары йәш Пушкин ижадында киң рәүештә сағылдылар. Уның сикләнмәгән власҡа, тирандарға ҡаршы йүнәлтелгән «Азатлыҡ» одаһы һәм шулай уҡ ҡыйыу рәүештә крепостнойлыҡҡа ҡаршы сыҡҡан «Ауыл» тигән шиғыры ҙур танылыҡ алды. Йәшерен общество члендәре Пушкиндең азатлыҡ һөйөүсе шиғырҙарын тараттылар. Петербург обществоһында Пушкин үҙен бәйһеҙ тотто, яңылыҡ дошмандары булған батша яҡындарының тупаҫлығын асыҡ рәүештә шелтәләне. Ул Испанияла башланып киткән революцияны ҡотланы.

1820 йылда яҙында Пушкинде Петербургтың генерал-губернаторы Милорадовичҡа саҡыралар. Шағирға Себергә йәки Соловецкий монастырға һөргөнгә ебәрелеү янай ине. Бары дуҫтарының һәм улар араһынан В. А. Жуковский һәм Н. М. Карамзиндең ныҡышмалы яҡлауҙары ғына уны алыҫ һөргөнгә ебәрелеүҙән ҡотҡарып ҡала. 1820 йылдың май баштарында Александр I бойороғо менән Пушкин Екатеринославҡа (хәҙерге Днепропетровск ҡалаһына) ебәрелә.

1820 йыл көҙөндә, Пушкин Кенъякта саҡта инде, уның замандаштарына көслө тәьҫир яһаған беренсе ҙур поэмаһы «Руслан һәм Людмила» донъяға сыға.

Пушкиндең Екатеринославҡа килеүенә күп тә үтмәй, был ҡала аша 1812 йыл геройы генерал Н. Н. Раевский семьяһы менән Кавказға үтеп бара ине. Улар Пушкинде биҙгәк менән ауырып ятҡан хәлендә табалар. Раевский ауырыу шағир өсөн отпуск алыуға ирешә. Һәм Пушкин дуҫтары менән Кавказ минераль һыуҙарына китә. Бында ул август баштарына тиклем йәшәй. Унан һуң Раевскийҙар менән бергә Ҡырымға китә. Һәм унда Гурзуфта, Ҡара диңгеҙ ярында «Өс иң бәхетле аҙнаһын» үткәрә.

Сентябрҙә Пушкин Кишиневҡа килә, сөнки шағир буйһонған генерал Инзов канцелярияһы Екатеринославтан бында күскәйне. Кавказ һәм Ҡырым тәьҫирҙәре шағирҙе «Кавказ тотҡоно» һәм «Баҡсаһарай фонтаны» исемле романтик поэмаларҙы яҙырға рухландыра. Үҙенең Кавказ поэмаһында ул беренсе булараҡ тау халыҡтары тормошон һәм был крайҙың тәбиғәтен шиғри тасуирлай.

Кишиневта Пушкин йәшерен революцион ойошма члендәре В. Ф. Раевский, П. И. Пестель, М. Ф. Орлов һәм башҡалар менән осраша. Улар менән аралашыу Пушкиндең политик ҡараштарына йоғонто яһай. 1820 йылдың көҙөндә Пушкин Давыдовтарҙың Каменкалағы имениеһенә килә. Бында декабристәр ул ваҡытта Россияның алдынғы кешеләрен туплыҡландырыусы мөһим политик мәсьәләләрҙе тикшерергә йыйылғайнылар. Пушкин үҙенең дуҫтары — декабристарҙың йәнле бәхәстәренә актив ҡатнаша. 1823 йыл яҙында Пушкин Одессаға күсергә рөхсәт ала.

Новороссийскийҙың наместнигы итеп яңы ғына билдәләнгән граф М. С. Воронцов уны хуплап, яҡлаусы йөҙөндә ҡабул итә, ләкин тиҙҙән шағирҙең азатлыҡ фекерҙәре һәм үҙен тотоуҙағы бәйһеҙлеге Воронцовты ярһыта башлай. Ул Пушкин тураһында донос биреү менән генә сикләнмәй, уны Одессанан алыҫҡа оҙатыуға ирешә. Ҡаты бойорған маршрут буйынса, Мәскәүгә инеү хоҡуҡынан мәхрүм ителеп, Пушкин Михайловскийға ебәрелә.

Михайловскийҙа «Ҡарағай урмандары төпкөлөндә» шағир ике йыл—1824 йылдың августан алып 1826 йыл сентябренә тиклем була.

Туған тәбиғәт, халыҡ менән аралашыу, шағирҙең тоғро дуҫы һәм ултырҙашы няня Арина Родионовнаның әкиәттәре һәм йырҙары Пушкиндең ижадын байыталар. Михайловскийҙа донъя әҙәбиәтендә беренсе булараҡ халыҡтың етәксе ролен — тарихтағы төп ролде уйнаусы булыуын асыусы халыҡ трагедияһы «Борис Годунов» яҙыла. Бында ул Одессала уҡ яҙыла башланған «Цыгандар» поэмаһын тамамлай. Михайловскийҙа Пушкин Кишиневта сағында яҙа башлаған шиғри романы «Евгений Онегин» өҫтөндә эшләүен дауам иттерә. Белинский Пушкиндең был романын «Рус тормошоноң энциклопедияһы» тип атай. XIX быуаттың 20 йылдары башындағы рус ысынбарлығы унда бик тулы сағылдырыла.

Михайловскийҙан дуҫтарына яҙған хаттарында, үҙенең тәнҡит мәҡаләләрендә Пушкин рус әҙәбиәтенең үҙенә башҡа бер төрҙә булыуы тураһындағы фекергә даими рәүештә мөрәжәғәт итә һәм халыҡ искусствоһы мәсьәләләрен

(Аҙағы 3-сө биттә).

Колхоздарҙа орлоҡсолоҡ эштәре

Партиябыҙҙың Үҙәк Комитеты ВКП(б)-ның Башкортостан Өлкә Комитетының отчеты буйынса ҡабул иткән ҡарарында колхоздарҙы үҙ орлоҡтары менән тәьмин итеү эшендә республика партия һәм совет ойошмаларының ҡеүәтләнмәгәнлек эшләүҙәрен күрһәтте һәм 1949 йылда бөтә культуралар буйынса республиканы үҙ орлоғо менән тәьмин итеү һәм тотош майҙандарҙа сортлы орлоҡ сәсеүгә күсеү бурысын ҡуйҙы.

ВКП(б) Өлкә Комитеты һәм БАССР Министрҙар Советы ҡарары нигеҙендә бөтә район орлоҡсолоҡ хужалыҡтары эталон хужалыҡтарға әйләндерелергә, бының өсөн уларға һәр төрлө ярҙам күрһәтелергә, МТС-тар бындай хужалыҡтарға айырым трактор бригадалары беркетергә тейештәр. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, Ҡырмыҫҡалы, Бөрө, Учалы, Шаран һәм башҡа байтаҡ райондарҙа орлоҡсолоҡ хужалыҡтарына әле булһа махсус трактор бригадалары бүленмәгәндәр. Ҡайһы бер урындарҙа МТС-тар кирелеһенсә бындай хужалыҡтарға насар ремонтланған һәм иҫке тракторҙарҙы беркетәләр. Шундай иғтибарһыҙлыҡтар арҡаһында уларҙа яҙгы сәсеү эше оҙаҡҡа һуҙыла.

Ҡырмыҫҡалы районының орлоҡсолоҡ хужалығы булған «Октябрь» колхозын Ҡарламан МТС-ы (директоры иптәш Михайлов) хеҙмәтләндерә. Ләкин МТС был колхозға айырым трактор бригадаһы бүлмәгән. Шул арҡала колхозда сәсеү графигы өҙөлә һәм эш бик оҙаҡҡа һуҙыла. Бында орлоҡ участкаһында әле булһа бойҙай сәсеү тамамланмаған.

Миәкә район орлоҡсолоҡ хужалығы «Комсомолец» колхозында ла шундай уҡ хәл. Кәҙер МТС-ы (директоры иптәш Лысенко) тарафынан беркетелгән 3 трактор ҙа бында тик тора. СТЗ тракторы майҙың һуңғы 8 көнөндә нибары 3 гектар ер һөргән. Эштең сифатына тейешле иғтибар бирелмәй, тракторҙар предплужникһеҙ һабандар менән һөрәләр.

Бөрө, Приют һәм Ҡмаш МТС-тары хеҙмәтләндергән колхоздарҙа ла шундай уҡ хәл. Был фактылар орлоҡсолоҡ хужалыҡтарын хеҙмәтләндереүҙең сиктән тыш насар ҡуйылыуы тураһында һөйләйҙәр.

Шул уҡ ваҡытта ҡайһы бер орлоҡсолоҡ хужалыҡтары үҙҙәре лә сәсеүҙең тиҙлеген һәм сифатын күтәреү өсөн конкрет саралар күрмәйҙәр. Стәрлебаш районы Сталин исемендәге колхозда агротехник талаптар теүәл үтәлмәй. Бында тупға һөрелгән ерҙәр 2—3 көн урыныла, 10 көн тырматылды, ә өҫтәмә ашлағандырылған арыш ужымы бөтөнләй тырматылмаған, күп йыллыҡ үлән сәселгәндәр тырматыу ҙа бик оҙаҡҡа һуҙылды. Орлоҡтарҙың бер генә центнеры ла яровойлаштырылып сәселмәгән.

Агротехниканы һанға һуҡмау башҡа орлоҡсолоҡ хужалыҡтарында ла бар. Бындай етешһеҙлектәргә артабан юл ҡуйылырға тейеш түгел.

Ҡайһы бер урындарҙа район етәкселәре орлоҡсолоҡ хужалыҡтарына тейешле иғтибарҙы биреп еткермәйҙәр. Бәләбәй, Миәкә, Хәйбулла, Күгәрсен, Өфө һәм Туймазы райондарының ауыл хужалығы бүлектәре район орлоҡсолоҡ колхоздарын орлоҡ менән тулыһынса тәьмин итмәнеләр. Шул арҡала уларҙа сәсеү әйләнешә системаһы боҙола.

Дәүләкән районының күпселек колхоздарында орлоҡсолоҡ участкаларында сәсеү өсөн сортлы тары орлоҡтары етешмәй. Ә уларға сортһыҙ орлоҡтарҙы башҡа колхоздарҙан алыштырып алырға тулы мөмкинлектәр бар ине. Ҡандра районы колхоздарында ла арпа, тары, ҡара бойҙай һәм борсаҡ орлоҡсолоҡ участкаһы өсөн күп кенә сортлы орлоҡтар талап ителә.

Стәрлебаш, Ҡандра, Бәләбәй райондары колхоздарында орлоҡсолоҡ участкаһы өсөн ер майҙандары формаль рәүештә генә бүленгәндәр. Мәҫәлән, Стәрлебаш районы, «Завет Ильича» колхозында орлоҡ участкаһы өсөн майҙандарҙы сәсеү барышында ғына билдәләйҙәр. Ә арыш сәселгәндә орлоҡсолоҡ участкаһы бөтөнләй бүленмәгән. Колхоз председателе иптәш Пятаев: «арыш өсөн орлоҡсолоҡ участкаһын ужымдар яҡшыраҡ үҫә башлағас, иң яҡшы урындан бүләсәкбеҙ», — ти.

Был өлкәлә хеҙмәтте ойоштороуҙа ла етешһеҙлектәр күп. Мәҫәлән, Стәрлебаш районы «Яңы Ибраһай» колхозында орлоҡсолоҡ звеноһы ике бригаданың членддәренән тора. Һәм участка һәр ике бригада майҙанынан да бүленгән.

Колхоздарҙағы орлоҡ етештереүҙе ойоштороу эшендәге был етешһеҙлектәргә артабан түҙеп тороу мөмкин түгел. Уларҙы йылдам бөтөрөү һәм орлоҡсолоҡ хужалығын юлға һалыу өсөн бөтә саралар күреү талап ителә. Беренсе нәүбәттә район орлоҡсолоҡ хужалыҡтарына һәм үлән орлоғо етештереүсе махсус хужалыҡтарға айырым трактор бригадалары беркетергә һәм унда агротехник сараларҙың теүәл үтәлеүен тәьмин итергә кәрәк. Район ауыл хужалығы бүлектәре, агрономдар орлоҡсолоҡ хужалығына етәкселекте ҡырҡа көсәйтергә бурыслылар.

Колхоз орлоҡсолоҡ участкалары эшенә лә сергьеҙ иғтибар ителергә тейеш. Хәҙер уҡ һәр бер колхозда сәсеү әйләнешә баҫыуҙарында орлоҡсолоҡ участкалары бүлергә, уларҙы звеноларға беркетергә кәрәк. Орлоҡсолоҡ звеноларында хеҙмәтте ойоштороу, уларҙың эшенә даими контроль булдырыу һәр бер колхоз етәксеһенең мөһим бурысы булып тора.

Алдынғыларҙың тәжрибәләрен өйрәнеү орлоҡсолоҡ хужалығын нығытыуҙа айырыуса ҙур әһәмиәткә эйә. Бының өсөн алдынғы орлоҡсолоҡ хужалыҡтарына экскурсиялар ойоштороу, звеноводтарҙың кустовой кәңәшмәләрен үткәреү яҡшы һөҙөмтәләр бирәсәк. Бөтә был саралар орлоҡсолоҡ хужалыҡтарының эштәрен яҡшыртыуға йүнәлтелергә тейеш.

Хәҙер орлоҡсолоҡ хужалыҡтарында уроҗайҙың яҙмышы хәл ителә торған осор. Шуға күрә бөтә көстө орлоҡ участкаларында сәсеүҙе юғары агротехник кимәлдә, иң яҡшы көндәрҙә тамамлауға туплағарға кәрәк.

Колхоздарҙы юғары сифатлы һәм сортлы үҙ орлоҡтары менән тәьмин итеү мәсьәләһе бөгөнгә төп бурыс ул. Партия, совет ойошмалары, район ауыл хужалығы органдары, һәм специалистары был эш менән даими рәүештә шөғөлләнергә, партия һәм хөкүмәтебеҙҙең һәр бер хужалыҡта орлоҡсолоҡ базаһы булдырыу тураһындағы күрһәтмәһен намыҫ менән үтәргә тейештәр.

В. Комаров,
БАССР ауыл хужалығы министре урынбаҫары.

Мәскәү өлкәһе Купавино йөкә сукно фабрикаһының еп иләүсеһе М. Рожнева һәм туҡыусы Л. Кононенко сырьеға экономия яһау, һәр бер килограмм йөндән, мамыҡтан һәм ебәктән юғары сифатлы продукция эшләп сығарыуҙы арттырыу өсөн социалистик ярыш ойоштороу тураһында тәҡдим яһанылар.

20 йәшлек Мария Рожнева һәм 23 йәшлек Лидия Кононенко үҙ эштәренең ысын мастерҙары булып торалар. Улар ФЗО мәктәбен тамамлап сыҡтылар, хеҙмәтте ойоштороуҙың алдынғы методына эйә булдылар һәм уны тағы ла камиллаштерҙеләр. Был алдынғы стахановкалар продукция эшләп сығарыуҙы арттырыу, уның сифатын күтәреү, оборудованиеларҙың етештереүсәнлеген үҫтереү һәм сырьеға экономия яһау өсөн үҙҙәренең бөтә көстәрен бирен эшләйҙәр.

Еп иләүсе иптәш Рожнева эшләп сығарыу буйынса нормаларҙы 40—60 процентҡа арттырып үтәп, оборудованиелар етештереүсәнлегенең һуғышҡа тиклемге кимәлен уҙып китте. Ул экономия яһаған материалдан инде 300 килограмм еп иләнде.

Туҡыусы иптәш Кононенко биш йыллыҡ заданиены үтәне. Уның станоктарының етештереүсәнлеге һуғышҡа тиклемге кимәлдән 8 процентҡа юғары. Стахановка бөтә туҡымаларҙы беренсе сортлы итеп эшләй. Отходтарҙы биш тапҡыр ҡыҫҡартып, ул өс айҙа 74 килограмм епкә экономия яһаны һәм шуның иҫәбенә өҫтәмә рәүештә 150 метр туҡыма эшләп сығарҙы.

Юғары сифатлы продукция эшләп сығарыу, сырьеға һәм ярым фабрикаттарға экономия яһау өсөн социалистик ярышҡа фабрикала 192 бригада ҡушылды. Бында инде пландан тыш 20 тонна еп иләнде, 55 мең метр самаһы еп һәм 38 мең метр туҡыма эшләнде.

Йәш эшселәрҙең патриотик башланғысы киң отклик тапты. Беҙҙең илебеҙҙең башҡа күп предприятиеларының стахановсылары уларҙың өлгөһөнә эйәрәләр. Рожнева һәм Кононенко иптәштәрҙең башланғысы ВЛКСМ Үҙәк Комитеты һәм СССР еңел промышленность Министерствоһы коллегияһы тарафынан хупланды.

Һүрәттә: Купавино йөкә сукно фабрикаһының стахановкалары Лидия Кононенко (һулда) һәм Мария Рожнева Мәскәүҙә Ҡыҙыл майҙанда.

Ө. Савостьянов фотоһы. (ТАСС фотохроникаһы).

Производство юғалтыуҙары кыҫкартыла

ТУЙМАЗЫ. Түбән-Троицк сукно фабрикаһының коллективы 4 айлыҡ производство планын срогынан 10 көнгә алда үтәп, пландан тыш 2,5 миллион һумлыҡ сукно һәм башҡа төр тауарҙар бирҙе. Апрель айында фабриканың аппарт цехы айырыуса яҡшы эшләне. Уның коллективы продукцияның сифатын яҡшыртты. Үткән йылдың ошо осорона сағыштырғанда, брак һәм производство юғалтыуҙары өс тапҡырға кыҫҡартылды.

Ө. Мөхтәруллин.

Агроном кәңәше

Тотош майҙанда сортлы картуф ултыртыуға күсеү өсөн

Партия һәм хөкүмәт картуф сәсеүҙе киңәйтергә, уның уңышлылығын күтәрергә һәм тотош майҙанда сортлы картуф ултыртыуға күсеү тураһында көндәлек хәстәрлек күрәләр.

Картуф уңышлылығын күтәреүҙә бересе һәм төп сара — ул сортлы орлоҡтар ултыртыу, был һәр гектарҙан уңышты 20—40 процентҡа арттырыуға мөмкинлек бирәсәк.

«Өршәк» совхозы «Лорх» сортын ултыртыу һөҙөмтәһендә һәр гектарҙан 120 центнер, Баҡалы районы «Волга» колхозы 300-әр центнер уңыш алды. Баҡалы районы колхоздары 1948 йылда [illegible] һәр гектарҙан 120-шәр центнер уңыш алдылар, ә картуф майҙанының 10 процентында ғына сортлы орлоҡ ултыртылған Ҡандра районында һәр гектарҙан 58-әр центнер уңыш алынды.

Республикабыҙҙың колхоздарында сортлы орлоҡ сәсеү майҙаны йылдан-йыл киңәйә. Шуның менән бергә, уның сифаты ла яҡшыра бара. Башҡортостанда хәҙер һуң өлгөрә торған «Лорх» сорты ултыртыла. Шуның менән бергә, иртә өлгөрә торған киммәтле «Ранняя роза» сорты яңынан [illegible].

[illegible] «Ранняя роза», [illegible] «Лорх» [illegible] «242—261» [illegible] «Смысловский», «Народный» һәм «Эпикур» [illegible] Картуфтар [illegible].

Картуф орлоғо етештереү ҙур әһәмиәткә эйә. Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы [illegible].

[illegible] СССР Министрҙар Советының 1949 йылдың 24 марты ҡабул иткән «Картуф орлоғо етештереүҙе артабан яҡшыртыу тураһындағы» ҡарары [illegible] 1951 йылда тотош майҙандарҙа сортлы орлоҡ ултыртыуға күсеүгә [illegible].

Бурыс — бөтә майҙандарҙа сортлы картуф ултыртыуға күсеүҙе тиҙләтеүҙән тора. Партия, совет органдары һәм ауыл хужалығы [illegible] сортлы орлоҡ ултыртыу, картуфтан юғары уңыш алыу өсөн бөтә сараларҙы күрергә тейештәр.

М. Суслов,
БАССР ауыл хужалығы Министрлығының [illegible] начальнигы.

Газетаға баҫылмаған материалдар эҙенән

Маҡар больницаһындағы етешһеҙлектәр тураһында «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһына Маҡар ауылынан хат килгәйне. Ул газетала баҫылмаһа ла, [illegible] тикшереү өсөн ебәрелде.

Тикшереү һөҙөмтәһен сығарып, Маҡар район Советы исполкомы председателе иптәш Солтанов редакцияға түбәндәгеләрҙе белдерә:

— Больница мөдире, врач Степанова, [illegible] бер палаталар кыш буйына файҙаланылмағандар. Медикаменттарҙың документтарын төбөшөнсә һаҡлауға һәм дөрөҫ оформить итеүгә ныҡлы иғтибар ителмәгән. Больницаның техник работниктәре, специалистары менән туҡтаҡ [illegible].

[illegible] зына йөкмәтте.

Ауыл Советы һәм колхоз етәкселәре тарафынан ҡарарҙың үтәлеүен иптәш Еруслановь (район Советы исполкомы председателе урынбаҫары) күҙәтеп барасаҡ.

(Аҙағы. Башы 2-се биттә).

үҙ иғтибар бирә. Халыҡсанлыҡты ул искусствола «халыҡтың айырым физиономияһында», уның «уйлау һәм тойоу күренешендә», «ниндәй ҙә булһа тик бер халыҡҡа ғына хас булған ғөрөфтәрҙең, ышаныуҙарҙың, ғәҙәттәрҙең» сағылышында күрә. Искусствоның халыҡсанлығын яҡлаусы, юғары круггарҙың милләткә ҡарата космополитизмына ҡаршы көрәш талап итеүсе декабристарҙың идеяларын уртаҡлашып, Пушкин шуның менән бергә реализм, әҙәбиәттә төрмөштө дөрөҫ кәүҙәләндереү принциптарын алға ала.

Һөргөндә булған хәлдә, 1825 йылдың 15 декабрендә шағир кисә Петербургтың Сенат майҙанында декабристар восстаниеһе булыуы тураһында ишетә. Тиҙҙән восстаниеның тар-мар ителеүе һәм унда ҡатнашыусыларҙың ҡулға алыныуҙары билдәле була. «Мөһим государство енәйәтселәре» теҙмәһендә Пушкин үҙенә яҡшы таныш булған Рылеев, Бестужев, Якубович һәм башҡаларҙың исемдәрен осрата. Ошо уҡ исемлек буйынса Пушкин «Коллежский советниктар, Мәскәүҙән килгән Пущин, билдәһеҙ юғалған яуыз Вильгельм Кюхельбекерҙар»ҙың эҙәрләүҙәре тураһында белә. Былар Пушкиндең Лицей буйынса дуҫтары ине. 1825 йылдың ғинуарында ғына әле Пущин Михайловскийға Пушкинде күреү өсөн килгәйне торһоны.

Общественносты декабристарҙы язалау ҡалдырған ауыр тәьҫирҙе шымартыу теләге менән Николай I Пушкинде 1826 йылдың 1 сентябрендә һөргөндән Мәскәүгә саҡыртып һәм үҙенең был бит Пушкиндең шиғырҙары буласағын бөлдөрөп, рәхимле ғәфү итеүсе күренергә уйлай. Тиҙҙән Пушкиндең жандармдар шефы Бенкендорф күҙәтеүенә тапшырылғанлығы асыҡлана.

Һөргөндән азат ителгән Пушкинде Мәскәү ҙур ҡыуаныс менән ҡаршылай. Театрҙарҙа, халыҡ ғуляниеларында, светский балдарҙа, замандаштарының әйтеүенсә, «уны һәр ерҙә күтәреп йөрөтәләр». Пушкиндең әҙәбиәтсе дуҫтарына шағирҙың «Борис Годунов» трагедияһын уҡыуы ҙур тәьҫир яһай.

1825 йылда декабрь восстаниеһе ҡыйратылғандың һуңында ла Пушкин дуҫтарынан ваз кисмәне. Пушкин беренсе ышаныслы ваҡиғанан уҡ файҙаланып, Себергә декабристарға шиғри мөрәжәғәт ебәрә, ә «Арион» шиғырында үҙен һәләкәттән мөғжизә менән ҡотолоп ҡалған легендар грек шағиры менән сағыштыра һәм үҙенең декабристар менән идея яҡынлығын һыҙыҡ өҫтөнә ала.

Күп кенә ваҡиғаларҙа Пушкин үҙенең, декабристарға ҡарағанда, рус тарихын яҡшыраҡ белеүен күрһәтә. 1823—1824 йылдарҙа Рылеев «Войнаровский» поэмаһын яҙа. Ул поэмаһында Мазепаны милли-азатлыҡ хәрәкәтенең етәксеһе итеп сағылдыра. Пушкин тарихи дөрөҫлөктө боҙоуҙы мөмкин түгел тип таба. Һәм, мәрхүм Рылеев менән бәхәсте дауам иттергәндәй, 1828 йылдың октябрендә, әҙәм-әҙәмле рәүештә, хан һөйөүсе авантюрист Мазепаның йөҙөн асыусы «Полтава» поэмаһын яҙа.

1829 йылда Пушкин Кавказға һәм Закавказьеға китә. Бында төрөктәр менән һуғыш бара ине. Был сәйәхәтен ул «Арзрумға сәйәхәттә» һүрәтләндерә.

1830 йыл сентябрендә, хужалыҡты төргөҙөү өсөн шағир атаһының Нижегородтағы Болдино ауылына бара. Был осорҙа холера таралғайны, карантин иғлан ителә. Пушкин Болдинола декабрь башына тиклем туҡталып торорға мәжбүр була.

Болдиноның 1830 йыл көҙө—Пушкин тормошонда иң емешле осор. Был ваҡыт эсендә «Коломналағы өй», «Белкин повестары», «Һаран рыцарь», «Моцарт һәм Сальери», «Таш ҡунаҡ», «Чума ваҡытындағы мәжлес», «Поп һәм уның ялсыһы», «Балда тураһында әкиәт», тамамланмай ҡалған «Горюхино ауылы тарихы», егерменән артыҡ лирик шиғырҙар һәм күп кенә әҙәби тәнҡит мәҡәләләре яҙыла. Бынан тыш Пушкин «Евгений Онегиндең» һуңғы главалары өҫтөндә эшләй.

Болдино тәьҫирҙәре яңы үткерлек менән халыҡтың хәйерселеген һәм хоҡуҡһыҙлығын Пушкиндең иҫенә төшөрәләр. «Евгений Онегин» романында рус тормошоноң киң фонында 20 йылдарҙағы дворян интеллигенцияһының социаль драмаһы күрһәтелгән, «Белкин повестарында», рус әҙәбиәтендә беренсе булараҡ, ябай ярлы халыҡтың эске донъяһы асылған («Станция ҡарауысыһы», «Гроб яһаусы»), ә «Горюхино ауылы тарихында» крепостной ауыл тураһында асы уйланыуҙар бирелгән.

1831 йылдың февралендә Пушкин Н. Н. Гончароваға өйләнә. Йәйҙе ул ҡатыны менән Царское селола үткәрә. Бында ул йыш ҡына Жуковский һәм йәш Гоголь менән осраша. Көҙөн шағир Петербургҡа күсә.

1831 йыл ноябрендә Пушкин яңынан сит ил Министерствоһына хеҙмәткә билдәләнә һәм XVIII быуат рус тарихы менән бәйләнгән архивтарҙы өйрәнергә рөхсәт ала. Петр I тарихы өҫтөндә эшләүҙән Пушкин 1773—1775 йылдарҙағы крәҫтиән хәрәкәтен һәм Емельян Пугачев эшмәкәрлеген өйрәнеүгә күсә. Был занятиелар уны Пугачев восстаниеһе ваҡиғаларына бәйләнгән роман яҙыу уйына килтерәләр. 1833 йыл августында Пушкинга Пугачев тураһында материалдар йыйыу һәм халыҡ хикәйәләрен яҙып алыу өсөн Ҡазан һәм Оренбург губерналарына барырға рөхсәт алырға мөмкинлек була.

Кире юлда Пушкин Болдиноға төшә һәм унда «Пиковая дама», «Баҡыр һыбай», «Анджело», Балыҡсы һәм балыҡ тураһында әкиәт», «Үлек батша ҡыҙы тураһында әкиәт», «Пугачев тарихы» һәм күп кенә шиғырҙар яҙа.

«Баҡыр һыбай» поэмаһы — ул прогрессив рус государствоһының ижади көстәренә гимн, стихияны еңеүсе культураға гимн. Петр I һәм уның тарафынан Нева тәҙелгән бөйөк ҡаланы данлай.

30 йылдар, Пушкинга дошманлыҡ күҙе менән ҡараусы әҙәбиәтселәрҙең раҫлауының кирһенсә, уның ижадының артабан күтәрелеше менән характерлы. «Дубровский» романы өҫтөндә эшләүен тамамламайынса уҡ, 1833 йыл ғинуарында Пушкин ин ҙур прозаиҡ әҫәре — «Капитан ҡыҙы»н өҫҙәрләүгә тотона. Пушкин крәҫтиән восстаниеһенең талантлы һәм ҡыйыу етәксеһе Пугачев менән халыҡтың бәйләнешен күрһәтә. Пушкин кәүҙәләндереүендә халыҡ— стихиялы, ләкин асыҡ күҙле көс. Крәҫтиәндәр үҙҙәренең крепостник-помещиктарға ҡаршы барыуҙарын яҡшы аңлайҙар. Был — «Капитан ҡыҙында» асыҡ күрһәтелгән.

Пушкиндең Николай батшалығының крепостнойлыҡ һәм реакцион көстәрен фаш итеүсе критик реализмы шағир һәм илара итеүсе круглар араһындағы конфликтты тамам киҫкенләштерә бара. Бенкендорф һәм батша цензураһы менән булған мөнәсәбәттәр тағы ла ҡырҡыулаша бара. 1834 йылда уҡ Пушкин «Әле бер генә рус яҙыусыһы ла минең кәүек пыҡ ҡыҫырыҡланмаған.., мин үҙемдең әҫәрҙәремде баҫтыра алмайым...», тип яҙҙы.

Пушкин яңы 1834 йылға үҙенә придворный камер-юнкер званиеһе бирелеүгә тәрән хурлана. Ғәҙәттә, был звание йәш аристократтарға бирелә ине. Пушкинга дворҙа камер-юнкерҙар мундирында күренеү бик ауыр була. Был ваҡытта инде Пушкин батшаның һәм уның яҡын кешеләренең үҙенә килешә алмаҫлыҡ дошман икәнлектәренә тамам рәүештә төшөнә.

Пушкин отставка алып ауылға китергә, бойондороҡһоҙлоҡ һәм тыныслыҡҡа ирешергә тырышып ҡарай. Николай I шағирҙы дворҙан ебәрергә теләмәй. «Уның, үҙ-үҙенә тапшырылыуына ҡарағанда, хеҙмәттә булыуы яҡшыраҡ», — ти жандарм Бенкендорф.

1836 йыл башында Пушкин «Современник» журналын сығарыуға рөхсәт ала һәм ул эшлекле рәүештә уны редактировать итеүгә тотона. Шағирҙың материаль хәле был ваҡытта бик ауыр була. Петербург тормошо бик ҡиммәткә төшә, йәш ҡатынының придворный балдарға йөрөүе уны яңынан-яңы бурыстарға батырырға мәжбүр итә. Журнал, доход биреү түгел, үҙе аҡса һалыуҙы талап итә.

1836 йыл аҙағында Пушкиндең «Көнһөҙ өйөр булып трон янында тороусы» дошмандары, Голландия посланнигының аҫрау улы — Француз Дантестың Пушкиндең ҡатыны артынан йөрөй башлауынан файҙаланып, Пушкинде хурлаусы исемһеҙ хат ебәрәләр. Шағирға яла яғыуҙар 1837 йылдың 27 ғинуарында (иҫке стиль менән) Петербург эргәһендәге Ҡара йылға артында Пушкин һәм Дантес араһындағы дуэль менән тамамлана. Дантес Пушкинде үлтергес яралай. Шағир ҡаты ғазаптар эсендә ике көн үлемгә ҡаршы көрәшә. 1837 йылдың 29 ғинуарында (10 февралдә) Пушкин үлә.

Общественность нәфрәтенән ҡурҡып, Николай I хөкүмәте бөйөк шағирҙы күмеү һиҙелмәй генә үтһен өсөн бөтәһен дә эшләй. 3 февраль төнөндә Пушкиндең кәүҙәһе һалынған гроб йәшерен рәүештә Петербургтан Святогорский монастырена оҙатыла. 6 февраль таңында шағир кәүҙәһе ер ҡуйынына тапшырыла.

Үлеренән бер нисә ай ғына элек үҙенең ижад юлына йомғаҡ яһағандай Пушкин:

Мин үҙемә ҡул яһай алмаҫ һәйкәл һалдым,
Уға килгән халыҡтар юлын баҫмаҫ үлән,
Уҙып китте ул Александр бағанаһын
Һис әйелмәҫ башы менән,—тип яҙҙы.

Шағир тураһындағы хәбәр «Бөтә бөйөк Русь буйынса» ғына түгел, бәлки бөтә донъяға таралды. Пушкиндең әҙәби мираҫы рус культураһын байытты һәм бөтә прогрессив кешелеккә хеҙмәт итә.

Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн бөтә донъя реакцияһына, яңы һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көсәркәнешле көрәш осоронда иҫкә алабыҙ һәм был көндәрҙә бөйөк рус шағиреның ошо ғүзәл: Йәшәһен ҡояш, һәм бөтһөн ҡараңғылыҡ! тигән һүҙҙәре айырыуса көс менән яңғырайҙар.

В. Мануйлов,
филология фәндәре кандидаты.

☆ ☆ ☆

Физкультура һәм спорт

РСФСР буйынса беренселек өсөн

ЧЕРНИКОВСК. 22 майҙа ҡалаһын стадиондарында культура һәм ял парктарында физкультура ярыштары, төрлө аттракциондар, уйындар, бейеүҙәр уҙғарылды. Председателе иптәш Кузмин булған физкультура ойошмаһы ҡарамағындағы стадионға көндөҙгө сәғәт бергә мең кеше тамашасылар йыйылдылар.

Стадионда физкультурниктар параты булды. Парадта ойошманың иң яҡшы физкультурниктәренән 125 кеше ҡатнашты. Парадтан һуң еңел атлетика буйынса ярыштар уҙғарылды. Йүгереү буйынса 1000 метрға 4-әр кеше составында 2 команда, 3000 метрға —шулай уҡ ике команда ҡатнашты. 3000 метрға йүгереүҙә финишка беренсе булып физкультура ойошмаһының актив члены Люленков килде. Ул дистанцияны 10 минут 9 секунд эсендә үтте.

Сәғәт икелә беренсе площадка менән икенсе площадка командалары араһында футбол буйынса иптәштәрсә осрашыу башланды. Был осрашыу актив сертә барған уйын отошһоҙ тамамланды. Сәғәт 4-тән алып, ойошманың беренсе һәм икенсе командалары араһында ҡала буйынса беренселек өсөн футбол матчы уҙғарылды. Уйын—тренеры иптәш Смирнов булған беренсе команда файҙаһына 6 : 0 иҫәбе менән тамамланды. Сәғәт 6-ла 30 минутта иптәш Смирнов командаһы менән Өфө ҡалаһы «Большевик» физкультура обществоһы физкультурниктәре араһында РСФСР буйынса беренселек өсөн матч башланды. Уйын ике таймда ла иптәш Смирнов командаһының көслө активлеге менән футбол майҙанының гел бер яҡ яртыһында хәрәкәт итте. Был осрашыуҙа иптәш Смирнов командаһы 7 : 1 иҫәбе менән отто.

Фанера комбинатының стадионында ҡаланың иптәш Кузмин председатель булған физкультура ойошмаһының өсөнсө командаһы менән фанера комбинатының «Красная звезда» физкультура обществоһының (председателе иптәш Маруга) физкультурниктәре араһында ҡала беренселеге өсөн футбол уйыны уҙғарылды. Уйын иптәш Кузмин председатель булған физкультура ойошмаһы командаһы файҙаһына 2 : 1 иҫәбе менән тамамланды.

Стадиондарҙа халыҡ уйындары кискә 8 сәғәткә тиклем дауам итте.

М. Мостафин.

Юлдарҙы, күперҙәрҙе төҙөк тоторға

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы автомобиль һәм йөк йөрөтөү юлдарын һәм уңдағы һалма ҡоролмаларҙы һаҡлау мәсьәләһен тикшерҙе.

Һуңғы ваҡыттарҙа республика территорияһында автомобиль һәм йөк йөрөтөү юлдары, уңдағы һалма ҡоролмаларҙың боҙолоу хәлдәре йышайҙы. Юлдарҙың полосалары һәм полотнолары МТС, совхоз һәм башҡа ойошмалар тарафынан һөрөләләр. 1948 йылда «Башнефть» берләшмәһе ойошмалары һаҡһыҙлыҡ арҡаһында Ҡаҙра, Туймаҙы, Әлшәй райондарындағы юлдарҙың айырым участкаларында күперҙәрҙе емерҙеләр. «Востоконефтепроводстрой» тресының төҙөү участкаһы торбаларҙы һөйрәтеп ташығанда Оло-Тиләк районында 6 километр оҙонлоҡтағы юлды ярамаһыҙ хәлгә килтерҙе.

Өфө, Ауырғазы һәм Стәрлетамаҡ райондарында юл буйы полосаларындағы ағастарҙы ҡырҡыу ваҡиғалары бар. Стәрлебаш, Бәләбәй, Саҡмағош райондарында айырым урындарҙа күперҙәрҙе һүткәндәр, юл билдәләрен алып ташлағандар. Мәләүез, Бишнаренко, Краснокама, Ҡалтасы һәм башҡа ҡайһы бер райондарҙа ла юлдар һәм һалма ҡоролмалар насар хәлдә тотолалар.

Был фактыларҙың бөтәһе лә айырым предприятие йәки учреждение етәкселәренең, совхоз һәм МТС етәкселәренең мөһим мәсьәләгә һалҡын ҡарауҙары арҡаһында килеп сыға. Ә урындағы Советтар райбашҡармалар яуапҡа тарттырмайҙар.

Министрҙар Советы был хәлде ныҡлап тикшерҙе һәм ундай тәртипһеҙлектәрҙе һәм етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн конкрет саралар билдәләне. Уның махсус ҡарарында юл Управлениеһенең рөхсәтенән тыш юлдарҙы һәм юл буйы полосаларын башҡа маҡсаттарҙа файҙаланыу, һөрөү, үләндәрен сабып алыу, күперҙәрҙән күпер күтәрә алмаҫлыҡ йөктәрҙе йөрөтөү, юлдарҙан тәгәрмәсле тракторҙарҙың тештәрен алмайынса, йәки таҡта йәймәйенсә үткәреү ҡәтғи рәүештә тыйыла. Шулай уҡ юл канауҙары һәм ағас полосалары аша ҡотоу уҙғарыу, күпер тирәһендә үт яғыу, башҡа төрлө ҡоролмалар төҙөү ҙә юл эштәрен насарлатыуға алып бара торған хәл тип ҡарала.

Юл Управлениеһе һәм уның урындағы органдары был ҡарарҙы еренә еткереп үтәү өсөн юлдар һаҡлауҙы көсәйтергә тейештәр.

Юлдарҙы яҙғы йөк ташыу осоронда йыш ҡына була торған боҙолоуҙарҙан һаҡлау өсөн Министрҙар Советы юл управлениеһенә айырым участкаларҙа юл тулыһынса киппен бөткәнгә тиклем уларҙа хәрәкәтте ваҡытлыса сикләп торорға, йәки бөтөнләй туҡтатып торорға рөхсәт итте.

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының ауыл Советы исполкомдары һәм колхоз правлениелары үҙҙәренә беркетелгән участкаларҙы һәр ваҡыт күҙәтергә, уларҙы өлгөлө хәлдә тоторға тейештәр.

С. Ҡорбанғолов.

Парижда сит ил эштәре министрҙәре Советенең сессияһы асылды

ПАРИЖ, 23 май. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн бында, Ал дворец бинаһында, сит ил эштәре министрҙәре Советенең алтынсы сессияһы асылды.

Сессияның эшендә СССР-ҙың сит ил эштәре Министры А. Я. Вышинский, Францияның сит ил эштәре Министры Р. Шуман, АҠШ-тың Государство секретары Д. Ачесон, Великобританияның сит ил эштәре Министры Э. Бевин, шулай уҡ уларҙың советниктәре һәм экспертары ҡатнашлыҡ итә, СССР делегацияһы составында — армия генералы В. И. Чуйков, А. А. Смирнов, А. Е. Богомолов, В. С. Семенов һәм В. Ф. Подцеров, Франция делегацияһы составында — А. Пароди, Франсуа-Понсэ, М. Кув де Мюрвилль һәм Э. Альфан; АҠШ делегацияһы составында — Ф. Джессеп, Д. Даллес, Р. Мэрфи Ч. Болен; Англия делегацияһы составында — И. Киркпатрик һәм генерал Робертсон.

Сит ил эштәре Министрҙары ошондай шарт ҡуйҙылар — урын алған процедураға ярашлы рәүештә ултырыштарҙа министрҙар — совет члендары наубәтләп председателлек итәсәктәр.

Беренсе ултырышта Шуман председателлек итте.

Министрҙар сессияның түбәндәге көн тәртибен раҫланылар:

1. Экономик принциптарҙы, политик принциптарҙы һәм союзный контролде лә индереп, Германияның берҙәмлеге.

2. Берлин һәм валюта мәсьәләһе.

3. Германия менән ярашыу договорын әҙерләү.

4. Австрия менән договор.

Көн тәртибе буйынса фекер алышыуҙар барышында совет делегацияһы Германияның берҙәмлеге тураһындағы һәм Германияла дүрт яҡлы союзный контроль тураһындағы мәсьәләләрҙе айырым рәүештә тикшереү кәрәклеген яҡлап сығып яһаны.

А. Я. Вышинский был мәсьәләләр икеһе лә бик мөһим һәм улар иғтибар менән өйрәнеүҙе талап итәләр тип, әйтеп үтте. Был мәсьәләләр бер-береһенә бәйләнгәндәр һәм шуға күрә улар икеһе бергә ҡаралырға тейештәр, тип раҫлауҙы Ачесон әфәнде тарафынан күрһәтелгән ҡаршылыҡтар нигеҙһеҙ булдылар.

«Аҙаҡ иҫәптә, — тине иптәш Вышинский, — Германияға ҡағыла торған бөтә мәсьәләләр тегеләй йәки был дәрәжәлә бер-береһенә бәйләнгәндәр, шулай булыуға ҡарамаҫтан, бөтә кешеләр мәҫәлән, Германияның политик берҙәмлеге тураһындағы мәсьәлә менән тығыҙ рәүештә бәйләнгән ярашыу договорын әҙерләү тураһындағы мәсьәләне айырым ҡарау яғындалар; бөтә кешеләр, гәрсә экономик берҙәмлек тураһындағы мәсьәлә валюта мәсьәләһе менән тығыҙ бәйләнгән булһа ла, валюта тураһындағы мәсьәләне айырым ҡарау яғындалар».

Ләкин, ҡалған министрҙар, беҙ Германия буйынса бөтә мәсьәләләрҙе, шул иҫәптән дүрт яҡлы союзный контроль тураһындағы мәсьәләне лә бергәләп тикшереүҙе күҙ алдында тотабыҙ, тип әйткәс, совет делегацияһы ул мәсьәләләрҙең айырым рәүештә ҡаралыуҙарын ныҡышманы.

Көн тәртибендәге икенсе пунктҡа ҡағылып, Вышинский, уны: «Берлинде һәм валюта мәсьәләһен дә индереп, Германия» тип үҙгәртеү дөрөҫөрәк булыр ине тип билдәләне. Ул, валюта тураһындағы мәсьәләне Берлин өсөн генә түгел, бөтә Германия өсөн хәл ҡылыу кәрәклеге тураһында әйтеп үтте. Председателлек итеүсе Шуман, Берлин һәм валюта мәсьәләһе тураһындағы тәҡдимдең авторы булыуым яғынан, мин валюта тураһындағы мәсьәләне Берлин өсөн генә түгел, бәлки тотош Германия өсөн дә хәл итеүҙе күҙҙә тоттом, тип аңлатты. Совет делегацияһы көн тәртибенең был пунктын формаль яҡтан аныҡлауҙы ныҡышып торманы.

Бевин былай тип белдерҙе: мин Австрия договоры тураһындағы мәсьәләне аныҡларға теләр инем. «Мин, — тине ул, — Совет делегацияһы Германияға ҡағыла торған мәсьәләләр хәл ителгәндән һуң ғына, был мәсьәләне тикшерергә мөмкин тип иҫәпләй тип аңланым». Вышинский быға, Германия мәсьәләләре ҡаралғандан һуң Австрия договоры тураһындағы мәсьәләгә күсеүгә беҙҙең делегация риза, тип яуап бирҙе.

— Минеңсә, беҙ был мәсьәләләрҙе уңышлы рәүештә хәл итә алырбыҙ, — тине Вышинский.

— Был һеҙгә бәйләнгән, — тине уға ҡаршы Бевин.

— Беҙ бында дүртәүбеҙ, — тине Вышинский, — тимәк өс кешегә бер әүгә ҡарағанда өс тапҡырға артыҡ бәйләнгән була инде.

Көн тәртибен раҫлағандан һуң Вышинский министрҙар Советенең иғтибарын шуға йүнәлтте: Австрия менән договор тураһындағы мәсьәләне көн тәртибенә индергәндән һуң, Япония менән ярашыу договоры кеүек ошондай ҙур мәсьәлә тураһында уйламай ҡалдырыу дөрөҫ булмаҫ ине. Ошо айҡанлы Вышинский сит ил эштәре министрҙар Советенең Япония менән ярашыу договоры тураһындағы мәсьәләне тикшереү өсөн Ҡытай ҡатнашлығында йыйналасаҡ көнлә билдәләү тураһындағы мәсьәләне күтәрҙе.

— Мин был мәсьәләне ошо сессияның көн тәртибенә индерергә тәҡдим итмәйем, — тип аңлатты Вышинский. Был сессияла Германия мәсьәләһе, Австрия менән договор тураһындағы мәсьәлә кеүек мәсьәләләрҙе хәл итеү ҙә етә. Ләкин беҙ бик һирәк осрашабыҙ. Шуға күрә хәҙер Япония менән ярашыу договоры тураһындағы мәсьәләне ҡарау өсөн сит ил эштәре министрҙәре Советы Ҡытай ҡатнашлығында яңынан ҡасан йыйналыр икәнлеген билдәләү маҡсатҡа ярашлы булыр ине.

Д. Ачесон, Япония менән ярашыу договоры тураһындағы мәсьәлә ҡатмарлы мәсьәлә һәм ул турала уйлау өсөн ваҡыт кәрәк, тип белдерҙе. Үҙ ваҡытында Алыҫ Көнсығыш Комиссияһы төҙөлгәйне, тип һылтанып Ачесон, «бәлки был мәсьәләне сит ил эштәре министрҙәре Советы түгел, ә ошо комиссия ҡарамағына ҡалдырырға тура килер» тип ишара яһаны.

Э. Бевин, был күтәрелгән мәсьәлә Британия доминиондары — Австралия, Яңы Зеландия, Индия һәм башҡаларға ҡағылғанлыҡтан, мин үҙ хөкүмәтемдән инструкциялар алырға тейешмен, — тине.

Вышинский Ачесонға яуап биреп, ошоларҙы хәтергә төшөрҙө, Потсдам килешеүендә ап-асыҡ итеп: «ярашыуҙы регулярлаштырыу буйынса әҙерлек эштәрен дауам иттереү өсөн биш төп держава вәкилдәренән торған сит ил эштәре министрҙәре Советын төҙөү тураһында конференция килешеүгә өлгәште». Биш держава, ул — СССР, АҠШ, Великобритания, Франция һәм Ҡытай. Унан ары Потсдам килешеүендә былай тип күрһәтелгән: ярашыу договорҙарын әҙерләгән ваҡытта һәм «был мәсьәләләрҙең һәр береһен хәл итеү өсөн сит ил эштәре министрҙәре Советы был мәсьәлә ҡағылған дошман государствоға диктовать ителгән капитуляция шарттарына ҡул ҡуйған государстволарҙан торған члендарҙан төҙөләсәк».

— Быға тиклем,—тине Вышинский, — Ҡытай, был положениеларға ярашлы рәүештә, күп кенә ярашыу договорҙарын әҙерләүҙә ҡатнашлыҡ итмәне. Ләкин Япония менән ярашыу договоры сит ил эштәре министрҙәре Советы тарафынан Ҡытай ҡатнашлығында әҙерләнергә тейеш, сөнки Японияның капитуляцияһы шулай уҡ Ҡытай тарафынан да диктовать ителде.

Япония менән ярашыу договорын әҙерләүҙә Британия доминиондарының да ҡыҙыҡһыныуҙарына Бевиндең һылтаныуына ҡағылып, Вышинский былай тине: Австралия һәм Яңы Зеландия кеүек илдәргә, әлбиттә, Япония өсөн ярашыуҙы регулировать итеүҙә ҡатнашыу мөмкинлеге бирелергә тейеш, ләкин тейешле стадияла ғына. Ә договорҙы алдан әҙерләү Потсдам килешеүендә күҙҙә тотолған составтағы сит ил эштәре министрҙәре Советы тарафынан тормошҡа ашырылырға тейеш. Вышинскийҙең был һүҙҙәре ҡаршылыҡҡа осраманы һәм председателлек итеүсе Шуман Совет делегацияһы тарафынан ҡуйылған был мәсьәләгә ошо сессияның алдағы ултырыштарынан береһендә кире ҡайтырға тәҡдим итте.

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең өс сәғәт дауам иткән беренсе ултырышы шуның менән тамамланды. Иртәгә сит ил эштәре министрҙәре Советы көн тәртибендәге беренсе пунктты ҡарай башлаясаҡ.

Ҡытай Халыҡ-азатлыҡ армияһының уңыштары

Наньчан ҡалаһын алыу

БЭЙПИН, 23 май. (ТАСС). Синьх[уа] агентствоһы, 23 майҙа Халыҡ-азатл[ыҡ] армияһы Цзянси провинцияһының б[аш] ҡалаһы Наньчанды алды, тип хә[бәр] итә.

Наньчан, 1927 йыл 1 августа Нан[ь]чан восстаниеһе көндәрендә барлыҡ[ҡа] килгән Халыҡ-азатлыҡ армияһының б[е]шеге булды. Наньчан Цзянси провинцияһындағы коммуникацияларҙың үҙә[ге] булып тора.

21 майҙа Халыҡ-азатлыҡ армияһын[ың] частары Ханчжоу-Нинбо тимер юл[ы] буйынса көнсығышҡа йүнәлеш тот[ып] Чжэцзян провинцияһында Ханчжоуҙ[ан] 72 километрға көнсығышҡараҡ урынлашҡан Байгуань һәм Ляндуҙы алд[ы]лар. Икенсе көндө Ханчжоуҙан 96 ки[ло]метрға көнсығышҡараҡ урынлашҡа[н] Чжэньхайҙы алдылар.

БОЛГАРИЯ-РУМЫНИЯ ХӨКҮМӘТ КОМИССИЯҺЫНЫҢ КОММЮНИКЕҺЕ

БУХАРЕСТ, 21 май. (ТАСС). Румыния-Болгария хөкүмәт комиссияһының эше тураһында коммюнике иғлан итте. Комиссия үҙенең эшен Бухарестта алып бара.

11 майҙан 18 майға тиклем, ти[п] әйтелә коммюникела, Румыния-Болгария хөкүмәт комиссияһы, дуҫлыҡ, хеҙмәттәшлек һәм үҙ-ара ярҙам тураһында Румыния Халыҡ республикаһы һәм Болгария Халыҡ республикаһы араһында төҙөлгән договорҙы практик үтәү[гә] ҡағылыусы мәсьәләләрҙе ҡараны.

Һөйләшеүҙәрҙең һөҙөмтәләре протоколға теркәлде. Был протокол, ил[дәр] араһында тауар алмашыуҙы киңәйтеү юлы менән экономик хеҙмәттәшлек[те] ныҡытыуҙы күҙҙә тота.

Һөйләшеүҙәр, дуҫтарса үҙ-ара аң[ла]шыу һәм румын һәм болгар халыҡтар[ы] араһындағы бәйләнешкә тағы ла күбәрәк ныҡытыуға ынтылыу рухында [ү]теләр.

АҠШ-тағы демократик общественность деятелдәренең конференцияһы

ВАШИНГТОН, 23 май. (ТАСС). Ва[]шингтонда билдәле физик Эйнштейн, яҙыусы Томас Манн һәм башҡа күп[]кенә деятелдәр инициативаһы менән йыйналған конференция ике көн дау[ам] иткәндән һуң, кисә үҙенең эшен тамамланы. Конференцияның эшендә мәғариф кешеләре, төрлө общественно[сть] ойошмаларҙың етәкселәре һәм башҡа деятелдәрҙән 125 вәкил ҡатнашты. Конференция Төньяҡ-атлантик пакты тыныслыҡҡа ҡурҡыныс килтереүсе тип ғәйепләүсе резолюция ҡабул итте.

Ҡушма Штаттарҙа фән „азатлығы“

ВАШИНГТОН, (ТАСС). Атом энергияһына эске контроль комиссияһы яңы ҡағиҙәләр индерелеүе тураһында иғлан итте. Был ҡағиҙәләр буйынса медицина, биология йәки физика өлкәһендә фәнни эш алып барыу өсөн финанс тәьмин итеүҙе һорап комиссияға мөрәжәғәт итеүсе йәки уны алыусы кешеләр «лойяль» булыуҙары тураһында итергә һәм үҙҙәренең коммунист б[ул]мауҙары тураһында яҙма йөкләмә т[ап]шырырға тейештәр.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ

Шағирҙең йортонда

Өфөлә М. Ғафури йәшәгән һәм ижад иткән йорт-музейҙең әҙәби фонды байый, шағирҙең тормош юлына бәйләнешле башҡа тарихи һәм биографик материалдарҙың сығанаҡтары көндән-көн тиҫерлек асыла торалар. Музейҙең директоры Ә. Мостафина һәм ғилми сотрудниге Әхмәров иптәштәр музейҙең фондын тергеҙә килтереү, шағирҙең иҫтәлеген мәңгеләштереү һәм музейҙе халыҡ байлығына әйләндереү буйынса бөтә сараларҙы күрәләр. Асылыуға бер йыл тулғанда музейҙең фонды яңы экспонаттар, тарихи, әҙәби һәм художестволы репродукциялар иҫәбенә байтаҡ тулыланды.

Башҡортостан художниктәренән А. Мостафин һәм Храмов иптәштәр М. Ғафуриҙең башҡорт большевиге-революционер Шаһит Хоҙайбирҙин менән осрашыу һәм бәсәлә яһау моментын сағылдырған гүзәл картиналарын музейға бүләк иттеләр. Шул уҡ йәш һәм талантлы художник А. Мостафин үҙенең «М. Ғафури һәм Ғ. Туҡай» картиналарында башҡорт һәм татар әҙәбиәте классиктәренең һоҡланғыс образдарын тыуҙырҙы. Скульптор В.Г. Морозова шағирҙең бюсын яһап тапшырҙы. Картограф В. Л. Тайч тарафынан эшләнгән «Башҡорт халыҡ шағиры М. Ғафуриҙең биографик картаһы» шағирҙең үткән тормош юлын өйрәнеүҙә ғәйәт ҙур әһәмиәтле күргәҙмә материал булып тора.

Был биографик карта шағирҙең балалыҡ осоронан алып, ғүмеренең аҙағына тиклем үткән юлдарын, Бөйөк Октябрь революцияһына тиклем һәм 1917 йылдан башлап 1934 йылдар араһында СССР-ҙың үҙәк ҡалаларында, көньяҡ курорттарында, завод-фабрикаларында, яңы индустриаль төҙөлештәрендә булған моменттарҙы эсенә алған.

Музейҙең әҙәби фонды һуңғы ярты йыл эсендә шағирҙең үҙ әҫәрҙәре иҫәбенә байыны. Бынтан түгел Мәскәүҙә, «Советский писатель» издательствоһы тарафынан сығарылған русса һайланма шиғырҙар йыйынтығы, 1947 йылда Таттосиздатта баҫылған «Балалар өсөн шиғырҙар һәм баснялар» китабы, 1925 йылда Башнаркомпрос тарафынан үткәрелгән конкурста беренселекте алған 4 шаршаулыҡ «Ҡыҙыл йондоҙ» (шағир «Үҙгәреш һәм төҙөү дәүерендә» тип ҡуйған) пьесаһы алынды. Ҡазан университетының ғилми библиотекаһы 1909 йылда Ҡазан «Үрнәк» типографияһында баҫылған «М. Ғафури шиғырҙары» («9 дәфтәр» тип атала) исемле китабын музейға бүләк итте. «Ҡара йөҙҙәр» повесенең рус телендә сыҡҡан данаһы табылды.

М. Ғафуриҙең «Ҡыҙҙарға махсус шиғырҙар» исемле китабы (3-сө баҫма) 1914 йылда Ҡазанда баҫылған. Был китапты Ҡазандың бер балалар йортонда ҡарауылсы булып хеҙмәт итеүсе ҡарт ебәрҙе. Ул китаптың тышына былай тип яҙа:

«Мөхтәрәм шағирebеҙ М. Ғафури йәнәптәре исеменә Өфөлә асылған музей-китапханаһына кескенә генә бүләгем. Ихтирам менән:

Һади Тулбаев».

Элекке «Шәрҡ» типографияһында бухгалтер булып хеҙмәт иткән Закир Субеевтең архив материалдары араһынан М. Ғафуриҙең байтаҡ ҡына китаптары һәм фото-карточкалар табылды. Улар араһында 1908 йылда баҫылған «Замана шиғырҙары», «Милләт мөхәббәте», «Яныған йөрәк», «Ҡыҙыл байраҡ» исемле китаптар һәм шиғырҙар йыйынтығы бар. Шулай уҡ М. Ғафури шиғырҙары баҫылған «Аң», «Ялт-йолт», «Ҡармаҡ», «Шәрҡ ҡыҙы» журналдары, шағир тарафынан уҡылған Шекспирҙың тулы йыйынтығы ла музейға ҡуйылды. «Яныған йөрәк» һәм «Ҡыҙыл байраҡ» китабында З. Субеевҡа бүләк итеп биреү тураһында шиғырҙың автографы һәм 1917, 1918 йылдарҙың даталары бар.

Шулай уҡ музейҙа Ғ. Камал, Һади Таҡташ, һәм М. Ғафури йәш яҙыусылар араһында төшкән фото-документтарҙың репродукциялары булдырылды. М. Ғафуриҙең ял иткән урындары, Дим буйҙары, Абдулла, Ябалаҡлы, Ҡара Яҡуб һәм Сухраҡлы ауылдары, Башҡортостан курорттары һәм башҡа картиналар шағирҙең ғүмер юлын өйрәнеүҙә бик ҡиммәтле күргәҙмә документтарҙан һаналалар.

Бына бер фото-һүрәт. Ул беренсе бөтә донья һуғышы һалдатының рәсеме. Уның өҫтөндә һоро шинель, башында папаха, аяғында обмоткалы ботинка. Уны музейға шағирҙең тыуған ауылы Елем-Ҡарандан Садретдин исемле кешенең ҡыҙы тапшыра. Ҡыҙҙың әйтеүенә ҡарағанда, был һалдат «Ҡара йөҙҙәр» повесенең баш геройы Закирҙың прототибы.

Башҡортостан Совет яҙыусылары Союзы һәм айырым яҙыусылар музейға бик ныҡ ярҙам күрһәтәләр, шағирҙең тормошона, ижади эшмәкәрлегенә бәйләнгән иҫтәлектәр, хаттар тапшыралар. Музейҙың әҙәби фондын байытыу һәм айырым даталарҙы асыҡлау һәм тулыландырыуҙа М. Ғафуриҙең иң яҡын дуҫы шағир С. Ҡудаш айырыуса ҙур хеҙмәтләрлек күрһәтә. Бынтан түгел яҙыусы Ғ. Әмири музейға бик күп архив материалдары тапшырҙы.

Музей ойошторолған көндән алып 93 экскурсия яһалған һәм барлығы 10 меңгә яҡын кеше ҡараған. Музейға райондарҙан һәм Өфө мәктәптәренән уҡытыусылар, уҡыусылар, партия, совет, тел-әҙәбиәт, искусство деятелдәре һәм айырым граждандар киләләр.

Республикабыҙҙың 30 йыллығын байрам итеү көндәрендә музей айырыуса йәнләнде. Музей работниктәре тарихи датаға ҡарата ҙур эштәр алып барҙылар. Музей дирекцияһы шағирҙең тыуған ауылы — Елем-Ҡаран уҡыу йортона 450 һумлыҡ китап фонды ебәрҙе. Һәм «М. Ғафури һәм башҡорт яҙыусылары» тигән темаға фото-күргәҙмә ойошторҙо. Ошо уҡ күргәҙмә Өфөнөң үҙендә, библиотека техникумында ла ойошторолдо.

Юбилей көндәрендә Үзбәкстан, Бурят-Монгол, Ҡаҙағстан, Татарстан һәм башҡа өлкә, республикаларҙан килгән ҡунаҡтар музейҙа булдылар һәм шағирға ҙур ихтирам, һөйөү тойғоларын белдергән иҫтәлектәр яҙып киттеләр.

М. Тажи.

ВЛКСМ-дың 15 йыллығы исемендәге БАШҠОРТОСТАН МЕДИЦИНА ИНСТИТУТЫ

Беренсе курсҡа студенттар ҡабул итә

Институт дауалаусы врачтар әҙерләй. Институтҡа 17-нән алып 35 йәшкә тиклем тулы урта белеме булған һәр ике енес кешеләре алына.

Урта мәктәпте алтын һәм көмөш медаль менән тамамлаусылар экзаменһеҙ ҡабул ителәләр. Ә башҡа кешеләр: физика, химия, рус теле (телдән һәм яҙма) һәм әҙәбиәт дәрестәре буйынса һынау үтәләр.

Иҫкәрмә: Дәрестәрҙе уҡытыу рус теленән башҡа, үҙ телендә алып барылған урта мәктәпте, рабфакты һәм техникумды тамамлаған һәм ВУЗ-ға инеү ваҡытындағы һынауҙарҙа ВУЗ-дағы уҡыу программаларын үҙләштереүгә ҡамасаулыҡ килтермәҫлек күләмдә рус теле буйынса белеме булған кешеләр, башҡа дәрестәр буйынса ыңғай баһа алған ваҡытта институт студенттәре иҫәбенә алына алалар. Шуның менән бергә улар уҡыу йылы аҙағында рус теленән һынау тапшырырға тейеш.

Совет Армияһы сафынан демобилизацияланыусы кешеләр һынауҙарҙы конкурстан тыш үтәләр.

Башҡортостан медицина институтына уҡырға инергә теләүселәрҙән ғаризалар 1949 йылдың 1 июненән башлап ҡабул ителә. Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан алып 20 августа тиклем буласаҡ.

Уҡырға инергә һорап яҙылған ғаризаға: автобиография, урта мәктәпте тамамлауы тураһындағы аттестат (подлинникта), 3 фотокарточка беркетелеп тапшырыла.

Һынауһыҙ ҡабул ителгән йәки һынауҙарҙы яҡшы һәм отличнө билдәләренә тапшырған студенттар уҡыуҙарҙы башлауҙың тәүге көндәренән үк государство стипендияһына индереләләр.

Уҡырға инергә теләү буйынса белешмә, аңлатмаларҙы хат менән йәки лично һөйләшеү менән алырға мөмкин.

Институттың адресы: **Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, беренсе номерлы йорт, Башмединститут. Телефон номеры: 2—79—90.**

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01568 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

№ 103 (8203) | 1949 йыл, 27 май, йома | Хаҡы 20 тин

Республикабыҙ халыҡ хужалығының артабан үҫеүе өсөн

Башкортостан хеҙмәтсәндәре республика промышленносеның артабан сәскә атыуы өсөн көрәшәләр. Күп кенә промышленность предприятиелары беренсе кварталда һәм апрель айында ҙурайтылған планды уңышлы үтәнеләр. Ө нефтселәрҙең, машиналар төҙөүселәрҙең стахановсы хеҙмәттәре Тыуған илебеҙгә пландан тыш күп һанда комбайн моторҙары, металл киҫеү станоктары, йөҙҙәрсә тонна нефть биреүҙе тәьмин итте.

Оборот средстволары әйләнешен тиҙләтеү өсөн, продукцияның сифатын яҡшыртыу өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш күп предприятиеларға гүзәл уңыштар килтерҙе. Апрель айында 300-ҙән артыҡ предприятие планды үтәне һәм арттырып үтәне. Үткән йылдың беренсе кварталына сағыштырғанда 1949 йылдың беренсе кварталында валовой продукция етештереү 28 процентҡа артты. Ә сүйын етештереү 42 процент, кокс — 31, металл киҫеү станоктары — 45, электр лампалары етештереү 90 процент артыҡ тәшкил итте. Кейе-маныҡ һәм йөн туҡымалары, өҫкө трикотаж һәм аяҡ кейемдәре, макарон һәм кондитер изделиеләре етештереү күп үҫте.

Капиталь төҙөлөш эштәре шулай уҡ киң ҡолас алды. Биш йыллыҡ планда ҡаралған мөһим объекттарҙа төҙөлөш эштәре киң ҡолас менән алға бара. Беренсе кварталда, үткән йылдың шул уҡ осоронa сағыштырғанда, эксплоатацияға тапшырылған торлаҡ майҙаны 3 тапҡырҙан артығыраҡ тәшкил итте. Апрель һәм май айында ла ул һан үҫә.

Үткән йылда артта ҡалып килгән Стәрлетамаҡ станоктар төҙөү заводының, Өфө витамин заводының, Баймаҡ баҡыр комбинатының һәм күп кенә төҙөлөш ойошмаларының үҙ эштәрен киҫкен рәүештә яҡшыртыуҙары — ағымдағы йылдың тәүге дүрт айында өлгәшеүҙәрҙең айырыуса бер үҙенсәлеге булып тора.

Республикабыҙҙың ауыл хужалығында ла күп эштәр башҡарылды. Тракторҙарға һәм башҡа ауыл хужалығы машиналарына ремонт эше, ягыулыҡ һәм минераль ашламалар ташыу, баҫыу һаҡлаусы урман полосаларына ағас ултыртыу уңышлы үткәрелде. Дүрт урында баҫыу һаҡлаусы урман станцияһы һәм 9 урында ағас питомниге ойошторолдо. Үткән йылдағы кеүек уҡ, совхоздарҙа һәм колхоздарҙа, колхозсыларҙа һәм эшселәрҙә мал һаны артыуында дауам итә.

Уңыштар, һис шикһеҙ, ҙур. Ләкин был эштә етешһеҙлектәр юҡ тигән һүҙ түгел әле. Апрель айында производство темпы түбәнәйеп ҡалды, валовой продукция етештереү буйынса план үтәп еткерелмәне. Айырым промышленность тармаҡтары һәм күп кенә предприятиелар ҡәнәғәтләнмәслек эшләп килеүҙә дауам итәләр. Ә Башкортостан урман промышленносе Министерствоһы предприятиелары беренсе кварталда планды 22 процентҡа, ә апрель айында 28 процентҡа үтәп еткермәнеләр. Урындағы промышленность, промкооперация системаһы, сода заводтары үткән йылдағы артта ҡалыуҙарын дауам итәләр. Урындағы промышленность Министерствоһы ашлыҡ елгәргес машиналары, мебель, күн аяҡ кейемдәре һәм трикотаж әйберҙәре етештереү планын үтәүҙә өҙөүгә юл ҡуйҙы. Промкооперация управлениеһе, Башлеспромсоюз, Башлесхимпромсоюз, Башкоопсоюз складтарында миллиондарса һумлыҡ продукция реализовать ителмәй ятҡырыла.

Эске мөмкинлектәрҙә файҙаланғанда артта ҡалып килгән тармаҡтарҙы һәм предприятиеларҙы алдынғылар кимәленә күтәрергә, республика промышленносеның эш күрһәткестәрен тағы ла ҙурыраҡ итергә тулы мөмкинлектәр бар. Ул мөмкинлектәрҙә боевой хәрәкәткә килтерергә кәрәк.

Промышленностең үткән дүрт айлыҡ эшен йомғаҡлап, предприятиеларҙең һәм Министерстволарҙың етәкселәре, партияның ҡала һәм район комитеттәре үҙҙәренә тейешле һығымта яһарға бурыслылар. Биш йыллыҡты производство кимәле буйынса ошо йылдың өсөнсө кварталында үтәү, 85 миллион һум оборот средстволарын бушатыу тураһында иптәш Сталинға биргән вәғәҙәне оноторға ярамай. Етәкселекте, социалистик ярышты шул изге вәғәҙәне үтәүгә яуап бирерлек итеп ойошторорға кәрәк. Тимәк, был барлыҡ эшселәрҙе, инженер-техник работниктарҙы социалистик ярыш менән солғап алырға, шул нигеҙҙә тотош коллектив буйынса стахановсы эш ойоштороуға, алдынғы методтарҙы ҡыйыу ҡулланырға, техниканы алға ебәрергә, хужалыҡ иҫәбен индерергә, оборот средстволарының әйләнешен бөтә саралар менән тиҙләтергә кәрәк, тигән һүҙ.

Хәҙер, икенсе кварталда республика ауыл хужалығы алдында бик ҙур яуаплы бурыстар тора. Яҙғы сәсеүҙе тиҙ һәм юғары сифатлы итеп үткәреүҙе, малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын уңышлы үтәүҙе ойоштороу — колхоз, совхоз, МТС һәм район ауыл хужалығы бүлектәренең, ауыл партия һәм совет ойошмаларының иң мөһим бурысы булып тора. Был яуаплы бурыстарҙы үтәүҙә промышленность предприятиелары, бөтә ҡала общественносе тейеш йәки был формала ауылға практик ярҙам итергә тейешле.

Беҙҙең эшебеҙҙә сериоз етешһеҙлектәр күп. Тәнҡит, үҙ-үҙеңде тәнҡит ул етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙә мөһим ҡорал булып тора. Партия ойошмалары эштәге етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн большевистик тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡитте киң йәйелдерергә, промышленностә эш темпын күтәреү, иптәш Сталинға биргән вәғәҙәбеҙҙе үтәү өсөн етәкселәребеҙҙә һәм бөтә эшсе, инженер-техник работниктәребеҙҙә яуаплылыҡ тойғоһо тәрбиәләргә бурыслылар. Беҙҙә йөкләмәләрҙе үтәү өсөн мөмкинлектәр күп. Уларҙы тулыһынса файҙаланырға кәрәк. Социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдереп, халыҡ хужалығын алҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү планадарын үтәүҙә яңы еңеүҙәргә өлгәшәйек!

ССР Союзы Министрҙәр Советенән

ССР Союзы Министрҙәр Советы ҡарт рус зодчиеһы, совет архитектураһының күренекле деятеле, академик һәм СССР Архитектура академияһының действительный члены, СССР-ҙың атҡаҙанған архитекторы, өс тапҡыр Сталин премияһы лауреаты Алексей Викторович Щусевтың 1949 йылдың 24 майында 76 йәшендә үлеүе тураһында тәрән ҡайғы менән белдерә.

ССР Союзы Министрҙәр Советы.

А. С. Пушкиндең яңы автографтары

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Салтыков-Щедрин исемендәге Государственный библиотекала А. С. Пушкиндең бығаса билдәһеҙ булған яңы автографтары табылды.

Кульшина бүлегенең фондында шиғырҙар исемлегендә А. С. Пушкиндең «19 октябрь 1827» («һәр ... алла ярҙам итһен, дуҫтарым») тигән шиғырының автографы табылды. Шиғыр был тиклем 1832 йылда баҫылып сыҡҡан текст буйынса баҫып сығарыла ине.

Табылған материалдар СССР Фәндәр Академияһының әҙәбият институтындағы Пушкин фондына бирелә.

Чкалов өлкәһе бөртөклө, күзаклы һәм майлы культуралар сәсеү буйынса государство планын үтәне

ЧКАЛОВ. (ТАСС). Өлкәнең колхоздары һәм совхоздары бөртөклө, күзаклы һәм майлы культуралар сәсеү буйынса государство планын 22 майҙа үтәнеләр. Сәсеү, үҙған йылға ҡарағанда, биш көнгә алдараҡ тамамланды. Бойҙай, көнбағыш һәм тары сәсеүе, үткән йылдағыға ҡарағанда, 110 мең гектарға күберәк.

Колхоздар һәм совхоздар уҙым ашлыҡтарын сәсеүгә әҙерләнеү планын ... 145 процентҡа үтәнеләр. 4900 гектар майҙанда урман полосалары утыртылды. Был йылдың планы 123 процентҡа үтәлде.

Хәҙер колхоздар сәсеүҙәр артынан тәрбиә эштәренә күсә.

Пар һөрөү планы үтәлде

Дәүләкән районының «На страже», «Кзыл тау», «Новая жизнь» һәм Сталин исемендәге ауыл хужалығы артелдәре 20 майға пар һөрөүҙе тамамланылар.

Дәүләкән МТС-ы хеҙмәтләндергән колхоздарҙа пар һөрөү планы 44 процентҡа үтәлде.

РСФСР Верховный Советенең ултырышы

РСФСР Верховный Советенең 1949 йыл 24 майҙағы ултырышы тураһында

ИНФОРМАЦИОН БЕЛДЕРЕҮ

24 майҙа кисен 7 сәғәттә, Кремлдә, Зур Кремль дворецында РСФСР Верховный Советенең сессияһы асылды.

Сессияны РСФСР Верховный Советы Председателе депутат М. П. ТАРАСОВ асты.

РСФСР Верховный Советы 425-се номерле Окуловский һайлау округы буйынса һәм 65-се номерле Володарский һайлау округы буйынса депутаттыҡтан сығыусылар урынына яңы депутаттар һайлау полномочиеларын тикшереү һөҙөмтәләре тураһында Верховный Советтың Мандат комиссияһы Председателе депутат В. Т. ПРОХВАТИЛОВТЫҢ докладын тыңланы.

Верховный Совет депутат В. П. ФРОНТАСЬЕВТЕҢ тәкдиме буйынса Мандат комиссияһы докладты буйынса түбәндәге ҡарарҙы ҡабул итте:

«1. РСФСР Верховный Советы Мандат комиссияһының докладын раҫларға.

2. Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһы Верховный Советы депутаттары:

425-се номерле Окуловский һайлау округы буйынса 1948 йылдың 27 июнендә һайланған ВОЛИН Анатолий Антоновичтың,

65-се номерле Володарский һайлау округы буйынса 1949 йылдың 24 апрелендә һайланған ДМИТРИЕВ Иван Дмитриевичтың полномочиеларын дөрөҫ тип табырға».

Председателлек итеүсе депутат М. П. ТАРАСОВ РСФСР Верховный Советы ҡарамағына түбәндәге мәсьәләләр индерелә, тип белдерә:

1. Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының 1949 йылға Государство бюджеты һәм РСФСР-зың 1947 һәм 1948 йылдарҙағы Государство бюджетенең үтәлеше тураһында отчетты раҫлау.

Мәсьәлә РСФСР Министрҙәр Советы тарафынан индерелә.

2. РСФСР Верховный Советы Президиумы Указдарын раҫлау.

Мәсьәлә РСФСР Верховный Советы Президиумы тарафынан индерелә.

Верховный Совет депутат И. М. НИКОЛЬСКИЙҘЫҢ тәкдиме буйынса был мәсьәләләрҙе сессияның көн тәртибенә бер тауыштан индерҙе.

Бынан һуң Председатель РСФСР-зың 1949 йылға Государство бюджеты тураһында һәм РСФСР-зың 1947 һәм 1948 йылдарҙағы Государство бюджетенең үтәлеше тураһында доклад өсөн РСФСР Финанс Министре депутат А. М. САФРОНОВҠА һүҙ бирә.

Министр Сафроновтың докладынан һуң Верховный Совет РСФСР Верховный Советенең Бюджет комиссияһы Председателе депутат П. Г. БУРЫЛИЧЕВТЫҢ өҫтәмә докладын тыңланы.

Ошоноң менән РСФСР Верховный Советенең беренсе ултырышы ябылды.

РСФСР-зың 1949 йылға Государство бюджеты тураһында һәм РСФСР-зың 1947 һәм 1948 йылдар өсөн Государство бюджетенең үтәлеше тураһында

РСФСР Финанс Министре депутат А. М. Сафроновтың докланды

Депутат иптәштәр! РСФСР Верховный Советы тикшереүгә индерелгән Государство бюджеты Россия Федерацияһы халыҡтарының ҙур политик һәм хужалыҡ күтәрелеше обстановкаһында, һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн бөтә халыҡ көрәше обстановкаһында ҡарала.

РСФСР халыҡтарының дуҫ семьяһы, һөйөклө Тыуған ил файҙаһына фиҙакәр рәүештә эшләп, большевиктар партияһы етәкселегендә, халыҡ хужалығын уңышлы рәүештә алға ебәрә һәм үҫтерә, һуғыштан элекке йылдарҙағы күп ҡаҙаныштарҙы уҙып китте инде.

1948 йылда РСФСР промышленносе 1940 йылдағы производство кимәлен 19 процентҡа уҙып китте. Республика һәм урындағы государство промышленносе предприятиелары тарафынан был йыл беренсе кварталда продукция эшләп сығарыу 1948 йылдың беренсе кварталына сағыштырғанда яңынан 19 процентҡа, кооператив промышленносе предприятиелары тарафынан — 13 процентҡа артты.

Предприятиеларҙың эшендә сифат күрһәткестәре өҙлөкһеҙ рәүештә яҡшыра, хеҙмәт етештереүсәнлеге күтәрелә, эшләп сығарыла торған әйберҙәрҙең үҙенә төшөү хаҡы түбәнәйә бара. Пландан тыш накоплениелар өсөн, средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн Тыуған илебеҙҙең столицаһы Мәскәү эшселәренең башлап ебәреүе буйынса тотош илдә йәйелдерелгән патриотик хәрәкәт гүзәл һөҙөмтәләр бирә.

Колхоздар, совхоздар һәм машина-трактор станциялары иптәш Сталин алдында алған йөкләмәләрен үтәй барып, сәсеүлек майҙандарын киңәйттеләр, урожайлылыҡты күтәрҙеләр. Бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса урожай һуғыштан элекке кимәленән артты. Мал һаны артты, малсылыҡтың продукт биреүсәнлеге күтәрелде. Быйыл яҙғы баҫыу эштәре 1948 йылдағыға ҡарағанда күп ҡыҫҡа срокта һәм күп юғары агротехник кимәлдә үткәрелә.

Колхоз крәҫтиәндәре, МТС һәм совхоз работниктары [illegible] ... бер кешеләренең көн-күреш шарттары ла тайпылышһыҙ рәүештә яҡшыра бара.

Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың тәүге өс йылы эсендә РСФСР-зың ҡалаларында һәм эшселәр поселкаларында 28 миллион квадрат метрға яҡын торлаҡ майҙанлы торлаҡтар алҡҡа баҫтырылды һәм яңынан төҙөлдө. Оккупациянан азат ителгән райондарҙа колхозсылар өсөн 407 мең торлаҡ йорто алҡҡа баҫтырылды һәм төҙөлдө.

Культура төҙөлөшө киң фронт менән алып барыла. Республиканың социаль-культура учреждениеларенең һуғыштан элекке селтәре тулыһынса алҡҡа баҫтырылыу менән генә ҡалманы, бәлки яҡшы уҡ нығ киңәйтелде. РСФСР мәктәптәрендә 1948 йылда 16 миллион 921 мең бала уҡыны — 1947 йылдағыға ҡарағанда 1 миллион 251 мең балаға күберәк. Вуздарҙа, техникумдарҙа һәм РСФСР-зың башҡа төрлө специаль урта уҡыу йорттарында уҡыусыларҙың һаны ярты миллион кешенән артты. Райондарҙағы культура йорттарының, ауыл клубтарының һәм башҡа социаль-культура учреждениеларенең һаны күбәйҙе.

Аҡса реформаһының, карточка системаһын бөтөреүҙең һәм массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡын арзанайтыуҙың социалистик экономиканы һәм культураны яңынан күтәреү өсөн һәм халыҡтың көн-күреш кимәлен юғарылатыу өсөн әһәмиәте бик ҙур булды.

Партияның һәм хөкүмәттең ошо тарихи сараларының һөҙөмтәһендә 1948 йылда эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең реаль эш хаҡтары, 1947 йыл менән сағыштырғанда, [illegible] ... политикаһының эҙмә-эҙлекле рәүештә тормошҡа ашырылыуы совет валютаһын нығыта, совет һумының һатып алыу һәләтен юғарылата.

Өлгәшелгән уңыштар совет кешеләрен һөйөклө Тыуған ил дапы өсөн яңы хеҙмәт подвигтарына рухландыра. Беҙҙең илебеҙҙә социалистик ярыш барған һайын киңерәк йәйелдерелә. ...

Совет Союзының барлыҡ туғандаш халыҡтары менән бергә, үҙҙәренең юлбашсыһы һәм остазы, беҙҙең бөтә еңеүҙәребеҙҙе ижад итеүсе һәм рухландырыусы — бөйөк Сталин юлбашсылығында коммунизмдең еңеүенә табан ышаныслы рәүештә алға баралар. (Оҙаҡҡа һуҙылған көслө алҡыштар).

РСФСР-зың 1947 һәм 1948 йылдарҙағы Государство бюджетенең үтәлеше

Бик тиҙ үҫә барыусы социалистик экономика, совет халҡының яҡшы көнкүреш шарттарының күтәрелеүе Государство бюджетенең тайпылышһыҙ үҫеүенең ныҡлы базаһы булып торалар. 1947 һәм 1948 йылдарҙағы Государство бюджетенең үтәлеше йомғаҡтары шул турала дөрөҫләйҙәр.

РСФСР бюджетенең доходтары 1947 йылдағы 47.336 миллион һумдан 1948 йылда 49.720 миллион һумға тиклем, йәки 2.384 миллион һумға артты. Расходтар 46.327 миллион һумдан 49.277 миллион һумға тиклем, йәғни 2.950 миллион һумға үҫтеләр. Бюджет 1947 йылда доходтарҙың расходтарҙан 1.009 миллион һумға һәм 1948 йылда 443 миллион һумға артыуы менән үтәлде.

Экономия өсөн, социалистик накоплениеларҙе арттырыу өсөн көрәшеү һөҙөмтәһендә республиканың государство предприятиелары бюджетҡа табыштарҙан пландан тыш отчисление яһауҙан 2 миллиард һумдан күберәк средство индерҙеләр.

СССР хөкүмәте тарафынан сығарыла торған государство заемдарын хеҙмәтсәндәрҙең берҙәм рәүештә күтәреп алыуҙары 1947 һәм 1948 йылдарҙа был сығанаҡ буйынса РСФСР бюджетенда билдәләнгән сумманың 1 миллиард һумдан арттырып үтәлеүен тәьмин итте.

Ләкин шуны әйтергә кәрәк: бюджеттең доходтар өлөшөнөң тотош үтәлеүе менән бергә айырым статьялар буйынса доходтар тулыһынса инеп бөтмәне. Айырым алғанда, был оборотта алына торған налогҡа ҡайтып ҡала.

Обороттан алына торған налогтың йыйылып бөтмәүе күпселек өлөшөндә массовый ҡулланыу әйберҙәренә хаҡтарҙың арзанайыуы арҡаһында булды, билдәле булғанса, унан халыҡ яҡшы уҡ ҙур отош алды.

(Дауамы 2-се биттә).

КОЛХОЗДАР МЕНӘН ТӨҘӨЛГӘН ДОГОВОРҘЫ ҮТӘҮ—ҺӘР БЕР МТС КОЛЛЕКТИВЕНЕҢ НАМЫҪ ЭШЕ

Йөкләмәләрҙе срогында һәм сифатлы итеп үтәргә

Республикабыҙҙың машина-трактор станциялары быйыл яҙғы сәсеүҙе үҙған йылға ҡарағанда айырыуса ойошҡанлыҡ һәм яҡшы әҙерлек менән башланылар. Механизаторҙар араһында игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн көрәш, баҫыу эштәрен яҡшы сифатлы итеп үткәреү өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Республикала трактор эштәре, үҙған йылғы ошо ваҡытҡа сағыштырғанда, 2 тапҡырҙан да артығыраҡ үтәлде. 15 ат көслө һәр бер тракторға 1948 йыл менән сағыштырғанда 28-әр гектар ер күберәк эшкәртелде.

Әбйәлил, Дәүләкән һәм Әлмөхәмәт МТС-тары механизаторҙары социалистик ярышта өлгө күрһәтәләр. Әбйәлил МТС-ы яҙғы трактор эштәре планын 115, Дәүләкән — 138 һәм Әлмөхәмәт — 118 процентҡа үтәне. Дәүләкән МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры, Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Тихон Алехин һәм уның трактористтәре Мосяков, Стручков һәм Титов иптәштәр, Усть-Икин МТС-ы трактористтәре Ғиниәтуллин, Хәтмуллин, Дурас МТС-ы бригадирҙәре Грищенко, Ғәбиҙуллин һәм Юнусов иптәштәр смена заданиеларын сифатлы итеп арттырып үтәп киләләр.

Шулай ҙа республикабыҙҙа яҙғы сәсеүҙә һәм пар күтәреүҙә күп кенә МТС-тар ҡәнәғәтләнерлек эшләмәйҙәр әле. Договор йөкләмәләрен срогында, сифатлы итеп үтәү өсөн МТС, шулай уҡ колхоз етәкселәре ныҡлы көрәш алып бармайҙар.

Ҡандра МТС-ы (директоры иптәш Арлыбаев) «Ҡандра-котой» колхозында тунға һөрөлгән 300 гектар ерҙе 3 көндә тырматырға тейеш ине. Ә был срокта бер генә гектар ҙа тырматылманы. МТС шулай уҡ сифат талаптарын үтәү өсөн дә көрәшмәй. «Ҡандра» колхозында С—80 тракторы ерҙе 10—14 сантиметр тәрәнлектә генә, предплужникһеҙ һабан менән һөрә, күп урында сей ҡалдыра. Ташлы, Әбдрәшит МТС-тарында ла 10—16 сантиметр тәрәнлектә генә һөрөү фактылары бар. Бишбүләк, Ҡуш-йылға МТС-тарында трактористар заправканы бураҙнала үткәрмәйҙәр. Бының өсөн 2—3 сәғәт ваҡыт бушҡа уҙғарыла. Стәрлебаш һәм Күндрәк МТС-тарында яҡтыртыу оборудованиелары етешмәү арҡаһында тракторҙарҙың яртыһы төндәрен эшләмәйҙәр. Эштәрҙе ойоштора белмәү арҡаһында Миәкә МТС-ында тракторҙар паркы май айының 25 көнөндә эш ваҡытының 24 процентын, Степной МТС-ында — 29 процентын буш үткәрҙеләр. Тракторҙарға техник тәрбиә булмау арҡаһында ла тиҡ тороуҙар күп. Мәләүез МТС-ында (өлкән механигы иптәш Хлопотин) майҙың 25 көнөндә 30 тракторҙың 26-һы техник төҙәк булмау арҡаһында эшләмәне.

Договор йөкләмәләренең теүәл үтәлеүе өсөн колхоздар үҙҙәре лә ныҡлап көрәшмәйҙәр. Мәләүез районында Ерген МТС-ы хеҙмәтләндергән «Прибельский» колхозы етәкселәре үҙҙәре сәсеүҙе тоткарлыҡ яһайҙар, үҙ ваҡытында орлоҡ менән тәьмин итмәйҙәр. Бындай фактылар башҡа урындарҙа ла бар.

Колхоз председателдәре лә, шулай уҡ МТС етәкселәре лә договор йөкләмәләрен теүәл үтәлеү тәртибен һаҡламайҙар. Хатта ҡайһы бер урындарҙа договор талаптарының боҙолоуҙарын үҙ-ара йәшереп ҡалдыралар. Мәҫәлән, Өлшәй районында «Красная звезда» колхозы етәкселәре Әбдрәшит МТС-ы тарафынан предплужникһеҙ һабан менән һөрөлгән ерҙе предплужниклы һабан менән һөрөлгән ер иҫәбендә ҡабул иткәндәр. Шул уҡ районда Ташлы МТС-ы тракторисы Асҡаров «Ҡыҙыл тау» артелендә булған предплужникте ташлап ер һөрә. Быны күреп торған МТС агрономы Пчелинцева ла, шулай уҡ колхоз агрономы Миндияров та уға тейешле сара күрмәйҙәр. Шуның менән бергә, договорҙа күрһәтелгән срок талаптарының үтәлмәүендә МТС һәм колхоз араһында өҫтәмә килешеүҙәрҙең төҙөлмәүе сәбәп булып тора. Ҡандра һәм Ташлы күл МТС-тары хеҙмәтләндергән колхоздарҙа өҫтәмә килешеүҙәрҙе төҙөшмәйенсә баҫыу эштәренә башлағандар. Ә был, эш сроктарының оҙаҡҡа һуҙылыуына, механизаторҙарҙың эшкә яуаплыһыҙ ҡарауына килтерә.

Договор йөкләмәләрен теүәл үтәү өсөн контролдең булмауы һәм эш сифатын боҙоуҙарҙы үҙ-ара йәшереү фактылары договор талаптарының тупаҫ рәүештә боҙолоуына алып бара. Был кәл колхоз өсөн дә, шулай уҡ государство өсөн дә ҙур зарар килтерә. Бөтә был етешһеҙлектәр яҙғы баҫыу эштәренең һуҙылыуына килтерә.

Договор талаптарын үтәмәү күренештәренә артабан юл ҡуйылырға тейеш түгел. МТС һәм колхоз етәкселәре, агрономдар, трактористтар, договор йөкләмәләренең теүәл үтәлеүен даими рәүештә күҙәтергә бурыслылар. Һәр боҙоу ваҡиғаһы енәйәт итеп ҡаралырға һәм ғәйеплеләр ҡаты яуаплылыҡҡа тартылырға тейештәр.

Механизаторҙарҙың төп бурысы договор йөкләмәләренең аныҡ үтәлеүе өсөн көрәште ойоштороуҙан тора. МТС директорҙары һәм колхоз председателдәре йөкләмәләрҙең срогынан алда үтәлеүен тәьмин итергә бурыслылар. Договор йөкләмәләрен үтәү өсөн көрәш юғары урожай үҫтереү буйынса алынған социалистик ярыш йөкләмәләренең үтәлеүен тәьмин итергә тейеш.

Ш. Әделшин,

БАССР ауыл хужалығы Министры урынбаҫары.

Сәмиғулла Ямғурчин бригадаһы

Мырҙабулат менән Сураш ауылдары араһындағы оло юлдың ике яғында «12 лет Октября» колхозының ашлыҡ баҫыуҙары йәйелеп ята. Үткән йылда тунға һөрөлгән ошо ҙур майҙандарға быйыл өсөнсө баҫыусылыҡ бригадаһының бойҙай, һоло, арпа, көнбағыш һәм үлән культуралары сәселде.

Бында Абзан МТС-ының алдынғы һәм тәжрибәле бригадиры Сәмиғулла Ямғурчин етәкселегендәге трактор бригадаһы эшләне.

— Эштәренә ҡарап һоҡланып бөтә алмайһың, — ти өсөнсө баҫыусылыҡ бригадаһының бригадиры Ғәйнетдин Мөхәмәтьянов, — Трактористтар 350 гектар тунға һөрөлгән майҙанды 3 көндә тырматтылар. 1—2 баҫыусылыҡ бригадаларының сәсеүен тамамлап, минең бригадаға килделәр һәм сәсеүҙе срогында тамамларға ярҙам иттеләр.

Кинәт күк йөҙө ҡараңғыланды һәм баҫыу буйлап ямғыр яуып үтте. Был тәүге ямғыр ине. Сменала 30 гектар ер культивациялаған тракторист Сиддиҡ Ишбулатов был көндә туҡтауһыҙ ашлыҡ сәсте. 13-сө номерлы тракторҙа эшләүсе Мәфтуха Мырҙабулатова пар һөрөүгә тотонғайны инде.

Трактор бригадаһының бригадиры баҫыуҙан ҡайтмай. Бер тракторҙан икенсеһенә бара, тракторҙарҙың, сәскестәрҙең төҙәклеген тикшерә. Бригадирҙар, колхоз председателе һәм агроном менән берлектә эшләнгән эште ҡабул итәләр. Сәсеүҙең сифаты отличное.

ЦАТИ тракторында эшләүсе трактористтар — Әбдрәхман Бикбаев, Арслан Самарбаев иптәштәр сменаға 35-әр гектар ашлыҡ сәсәләр.

Н. Сафин,

Абзан районы «Сталинсы» газетаһы редакторы.

РСФСР Верховный Советенең ултырышы

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджете тураһында һәм РСФСР-ҙың 1947 һәм 1948 йылдар өсөн Государство бюджетенең үтәлеше тураһында

РСФСР Финанс Министре депутат А. М. Сафроновтың доклады

(Дауамы. Башы 1-се биттә).

Шуның менән бергә, ҡайһы бер төр продукция эшләп сығарыу буйынса планды промышленностең айырым тармаҡтары тарафынан үтәп еткерелмәүе һәм тауар әйләнеше планының тулыһынса үтәлмәүе арҡаһында обороттан алына торған налогтың бер өлөшө индерелмәй ҡалды. Оборотттан алына торған налогтың тулыһынса инеп етмәүе шулай уҡ хужалыҡ ойошмаларының государство алдындағы йөкләмәләрен үҙ ваҡытында үтәүҙәре өҫтөнән финанс органдарының контроле етерлек булмауының һөҙөмтәһе булды.

РСФСР Государство бюджетенең расходтары айырым статьялар буйынса түбәндәге суммаларҙа тотолдо.

Халыҡ хужалығын финанс менән тәьмин итеүгә, 1947 йылдағы 9.712 миллион һум урынына, 1948 йылда 9.765 миллион һум сарыф ителде. Халыҡ мәғарифенә, һаулыҡ һаҡлауға, социаль страхованиеға 33.478 миллион һум, йәки 1947 йылдағыға ҡарағанда, 2.287 миллион һумға күберәк. Государствоның идара итеү органдарын тотоуға расходтар, 1947 йылдағы расходтарға ҡарағанда 202 миллион һумға кәмерәк булды.

Республиканың 1947 һәм 1948 йылдардағы Государство бюджеты был йылдарға күҙҙә тотолған хужалыҡ һәм социаль-культура сараларына финанс биреүҙе тулыһынса тәьмин итте һәм РСФСР-ҙың экономикаһын һәм культураһын артабан үҫтереүгә ярҙам итте.

Депутат иптәштәр, хәҙер 1949 йылға бюджет проекты тураһында һөйләргә рөхсәт итегеҙ.

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджете

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының 1949 йылға Государство бюджете һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡтың дүртенсе йылының халыҡ хужалығы планына ярашлы итеп төҙөлдө.

Бюджетта хеҙмәт етештереүсәнлегенең артабан үҫеүе һәм социалистик предприятиеларҙың накопленияһы артыуы сағылдырылған.

Бюджет Республикала хужалыҡ һәм социаль-культура төҙөлөшөнөң халыҡ хужалығы планы менән билдәләнгән талаптарын тулыһынса тәьмин итә һәм расходтарҙа ҡаты экономия яһауҙы күҙҙә тота.

РСФСР Государство бюджетенең дөйөм күләме доходтар буйынса 51.687 миллион һум һәм расходтар буйынса 51.572 миллион һум итеп, доходтарҙың расходтарҙан 115 миллион һумға артыҡлығы менән билдәләнде.

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджетенең доходтары

Бюджеттең доходтары түбәндәге сығанаҡтарҙан тора:

(Миллион һумдарҙа)

Оборотттан алына торған налогтарҙан отчислениелар	14.289
Государство предприятиеларенең табыштарынан отчислениелар	6.898
Предприятиеларҙан һәм ойошмаларҙан подоходный налог һәм башҡа налогтар	1.901
Халыҡтан алына торған государство налогтарынан отчислениелар	11.641
Урындағы налогтар һәм йыйымдар	4.196
Государство заемдарынан отчислениелар	5.795
Государство социаль страхование средстволары	3.241
Башҡа төр инеүҙәр	3.726

Үткән йыл менән сағыштырғанда доходтар 1.967 миллион һумға арталар. Бюджеттең доходтары 1940 йыл менән сағыштырғанда 26.136 миллион һумға, йәки ике тапҡырҙан да күберәккә арталар.

Социалистик хужалыҡтан доходтар буйынса инә торған средстволарҙың айырыуса уҡ күп артыуы билдәләнә.

Быйыл етештереү күләме һәм тауар әйләнеше артыу айҡанлы, оборотттан алына торған налог буйынса задание Республика буйынса, үткән йылда иҫәп 179 миллиард урынына, 189 миллиард һум итеп билдәләнде.

Оборотттан алына торған налог РСФСР бюджетенең генә түгел, бәлки СССР Государство бюджетенең дә доходтарының төп сығанағы булып тора. Шуға күрә оборотттан алына торған налог планын үтәүгә государство өсөн бик ҙур әһәмиәтле эш итеп ҡарарға кәрәк. Һәр бер предприятиеның бөтә билдәләнгән ассортимент буйынса һәм продукцияны үҙ ваҡытында реализациялау буйынса производство программаһын үтәүенә ныҡышмалы рәүештә өлгәшергә тырышырға кәрәк.

Ә шул уҡ ваҡытта Республиканың государство һәм кооператив промышленносенең ҡайһы бер предприятиелары, валовой продукция буйынса планды арттырып үтәгән хәлдә, уның ассортимент буйынса үтәлеүен тәьмин итмәйҙәр. Айырым алғанда, промысловой кооперация планда билдәләнгән 161 төр әйберҙән үткән йылда 64 төр әйберҙе, шул иҫәптән халыҡҡа шул тиклем кәрәк булған күнһән эшләнгән һәм йөндән бағылған аяҡ кейемдәре, ойоҡ һәм ойоҡбаштар, суйын һауыт-һаба кеүек нәмәләрҙе эшләп сығарыу планын үтәмәне.

Хөкүмәт пландарының үтәлеүенә тик валовой продукцияға ҡарап баһа биреү практикаһын ғәйепләне. Әгәр ҙә һәм күрһәтмәләре менән бер рәттән, билдәләнгән ассортимент һәм тауарҙың сифаты буйынса заданиелар үтәлгән хәлдә генә производство планы үтәлгән тип иҫәпләнә ала. Пландың арттырып үтәлеүе бары тик кәрәкле продукцияны эшләп сығарыуҙы арттырыу иҫәбенә барырға тейеш. Барлыҡ хужалыҡ эшендә Совет Хөкүмәтенең шул күрһәтмәләрен ҡулланырға һәм уларҙы тайпылышһыҙ рәүештә үтәргә кәрәк.

Бюджетҡа түләүҙәрҙе үҙ ваҡытында һәм тулыһынса индереү айырыуса әһәмиәтле булып тора.

Шуны әйтергә кәрәк: хужалыҡ ойошмаларының етәкселәре үҙҙәренең финанс йөкләмәләрен барыһын да бергә үҙ ваҡытында үтәмәйҙәр әле. Мәҫәлән, Главпарфюмерҙың Свердловскиҙағы сауҙа базаһы управляющийы иптәш Шаврыков оҫтаһы етәкселәр иҫәбенә инә. 1948 йылдың 1 декабренән алып 1949 йылдың 20 февраленә тиклем булған ваҡыт эсендә иптәш Шаврыков оборотттан алына торған налогты түләү сроктарын систематик рәүештә боҙоп килгән һәм дөйөм алғанда государствоның 7 миллион һумдан күберәк средствоһын тапшырмай ятҡырған. Шуны ла билдәләргә кәрәк, Свердловск ҡала финанс бүлеге работниктәре был боҙоуҙар тураһында белгәндәр, ләкин уларҙы бөтөрөргә тырышмағандар һәм шуның менән Государство бюджеты алдындағы йөкләмәләрҙе үтәүгә яуапһыҙ ҡарауға юл ҡуйғандар.

Хөкүмәт үткән йыл оборотттан налогты иҫәпләүҙә һәм алыуҙа финанс Министерствоһының һәм урындағы финанс органдарының эшендә серьеҙ етешһеҙлектәр булыуын күрһәтте. Республиканың ҡайһы бер финанс органдары был күрһәтмәләрҙән тейешле һығымталар яһамағандар, ә күп кенә крайҙарҙа һәм өлкәләрҙә хеҙмәтсәндәр депутаттары Советтарының башҡарма комитеттәре финанс органдарына тейешенсә ярҙам күрһәтмәгәндәр.

Финанс органдарының етәкселәре һәм Советтарҙың башҡарма комитеттәре һәр бер хужалыҡ ойошмаһының оборотттан алына торған налогты үҙ ваҡытында түләүе өҫтөнән һәм бюджетҡа башҡа төр түләүҙәрҙең индерелеүе өҫтөнән ҡаты контроль ҡуйырға тейештәр.

Совет сауҙаһын яҡшыртыу бик мөһим бурыс булып тора. Карточкалар бөтөрөлгәндән бирле РСФСР-ҙа государство һәм кооператив сауҙаһы үҫте, сауҙа селтәре киңәйҙе, тауар әйләнеше артты. Ләкин хеҙмәтсәндәрҙең ныҡ үҫкән талаптарын тағы ла тулыраҡ ҡәнәғәтләндереү өсөн сауҙаны артабан киңәйтеү мөмкинлектәре тулыһынса файҙаланылыуҙан алыҫ тора әле.

Сауҙа итеүсе күп ойошмалар үҙҙәренең төп бурыстары — тауарҙарҙы промышленностан халыҡҡа илтеп еткереү бурысын ҡәнәғәтләнерлек итеп үтәмәйҙәр. Массовый ҡулланыу әйберҙәрен етештереүҙең өҙлекһеҙ рәүештә артыуына ҡарамаҫтан, сауҙа итеүсе ойошмаларҙың эшендәге етешһеҙлектәр арҡаһында, йыш ҡына ҡайһы бер тауарҙар һатыуға сығарылмайҙар.

Бындай ваҡиғалар күп кенә ҡалаларҙа һәм райондарҙа булды. Мәҫәлән, Ҡуйбышев ҡалаһында, Главрыбсбыттың Ҡуйбышев базаһында шул ваҡытта 20 төрлө иҫәптә 215 тонна балыҡ тауарҙары булыуға ҡарамаҫтан, эшө йылдың башында ҡайһы бер магазиндар балыҡ һатмағандар. Тула өлкәһенең Одоевский, Чекалин, Тепло-Огарево һәм башҡа райондарында потребителдәр кооперацияһы лавкаларында бер ваҡыт һатыуҙа ҡайны ҡыуыры, керосин лампалары өсөн төрөлкәләр, ынғырсаҡ, һилбегәләр, батталар, суйындар, табалар булмаған, ә шул уҡ ваҡытта Тула өлкә потребсоюзы базаларында был тауарҙар етерлек һаҡлап ятҡан.

РСФСР Сауҙа Министерствоһы һәм Центросоюз тауар әйләнешен планлаштырыуҙағы етешһеҙлектәрҙе һаман да бөтөрмәгән әле. Был, райондарҙың бөрәүҙәренә тауар әйләнеше планының үтәп еткерелмәүенә һәм башҡаларында — тауарҙың тик ятыуына килтерә. Мәҫәлән, Ҡуйбышев өлкәһенең Безенчук районы магазиндарында һәм лавкаларында үткән йылдың сентябрь айында һатып алырға сәй булмаған, ә Орел өлкәһендә Елец ҡалаһында ҡала торғыһының директоры складтарға шул тиклем күп сәй килтереп тултырған, хатта ул сәйҙең күләме нормаль запастан алты тапҡыр артыҡ булып киткән.

Сауҙаны ойоштороуҙағы етешһеҙлектәр бюджетҡа насар тәьҫир итәләр. Үткән йылда РСФСР-ҙың Сауҙа Министерствоһы ойошмалары бюджетҡа 525 миллион һум бирер етмәгәнлектәр һәм оборот средстволарының етешмәгәндәрен ҡаплау өсөн бюджеттән пландан тыш 292 миллион һум алдылар.

Государство бюджетенең интерестәре РСФСР Сауҙа Министре иптәш Макаровтың һәм урындағы Советтар башҡарма комитеттәренең сауҙа ойошмалары эшендәге тәртипһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙәрен талап итәләр.

Партия һәм хөкүмәт сауҙаны урындағы ресурстар иҫәбенә киңәйтеү кәрәклеген күп тапҡырҙар күрһәттеләр. Ә шул уҡ ваҡытта, Советтарҙың күп кенә башҡарма комитеттәре урындағы ресурстарҙы файҙаланыуҙа әле һаман да теләгәнсә яҡшыртыуға өлгәшә алмайҙар әле. Күп кенә райондарҙа урындағы промышленность һәм промысловый кооперация етерлек дәрәжәлә үҫтерелмәй.

Хеҙмәтсәндәр депутаттары Советтарының башҡарма комитеттәре урындағы һәм кооператив промышленносенең эшен яҡшыртыу сараһын күрергә тейештәр.

Урындағы һәм кооператив промышленносенең халыҡ хужалығы үҫешенең дөйөм темптарынан артта ҡалыуы өсөн РСФСР-ҙың Урындағы Промышленность Министерствоһы һәм промысловый кооперация Управлениеһы өҫтөнә ҙур яуаплылыҡ төшә.

Урындағы Промышленность Министре иптәш Смирнов һәм промысловый кооперация Управлениеһы начальнигы иптәш Кравчук производствоның техник кимәлен һәм культураһын күтәреүҙә урындағы һәм кооператив промышленносенә серьеҙ ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Государство предприятиеларенең табыштарынан отчислениелар бюджет доходтарының социалистик хужалыҡтан алына торған мөһим сығанағы булып тора. Үткән йылғы план менән сағыштырғанда улар 852 миллион һумға арттырылалар.

Хужалыҡ иҫәбен артабан ныҡлау һәм рентабеллелекте күтәреү нигеҙендә Республиканың государство предприятиеларенең накопленияларе быйыл 8.648 миллион һумға етергә тейеш.

Үткән йылда, республика буйынсаһындағы аҙыҡ промышленносе пландан тыш 209 миллион һумлыҡ, еңел промышленность — 68 миллион һумлыҡ накопление бирҙеләр, башҡа тармаҡтарҙың да күп кенә предприятиелары пландан тыш накопление буйынса өҫтәренә алған йөкләмәләрен уңышлы рәүештә үтәнеләр.

Ләкин Республикала накопление планын үтәмәүсе предприятиелар ҙа бар әле. Мәҫәлән, 1948 йылда ит һәм һөт промышленносе һәм тәмле аҙыҡ промышленносе предприятиеларенең күбеһе планды үтәмәнеләр, шуның һөҙөмтәһендә РСФСР бюджеты уларҙың табышынан алына торған отчислениеларҙан 267 миллион һум алып еткермәне.

Айырым предприятиеларҙең накопление планын үтәмәүҙәренең сәбәбе етештереүсәнлекһеҙ юғалтыуҙарҙан тора. Үткән йыл эсендә промышленность министерстволарының республикаһы предприятиелары буйынса был юғалтыуҙар 220 миллион һумдан артты. Вагондарға тоткарлыҡ яһаған һәм тауарҙарҙы ваҡытында илтеп еткермәгән өсөн штраф, пени һәм неустойкалар ғына ла 104 миллион һум күләмендә түләнгән.

Брак продукциянан һәм эшләп сығарыла торған әйберҙәрҙең түбән сифаты булмауынан юғалтыуҙар бик ҙур. Урындағы Промышленность Министерствоһының Главстала предприятиеларенә 1948 йылда брак арҡаһында пландан тыш юғалтыуҙар 1,5 миллион һум булды. Еңел промышленность Министерствоһының кейем-мамыҡ фабрикалары, продукция сығарыу планын тотош үтәгән хәлдә, үткән йыл беренсе сортлы 19,4 миллион метр туҡыма бирер еткермәнеләр. Шуның арҡаһында кейем-мамыҡ фабрикаларының юғалтыуҙары 10 миллион һумға барып етте.

Продукцияның сифатын күтәреү, шулай уҡ сырьеға экономия яһау өсөн көрәштә еңел промышленностең алдынғы кешеләре — Александр Чутких, Мария Рожнева, Лидия Кононенколарҙың патриотик башланғысы ҙур әһәмиәтле булып тора. Уларҙың ҡиммәтле башланғыстарын киң рәүештә таратыу, һис шикһеҙ, промышленность эшендә сифат күрһәткестәренең артабан байтаҡ яҡшырыуына килтерәсәк.

Республиканың 1949 йылғы халыҡ хужалығы планы промышленность продукцияһының үҙенә төшөү хаҡын 1948 йылдағыға ҡарағанда 2,3 процентҡа түбәнәйтеүҙе күҙҙә тота. Был бурысты уңышлы үтәү өсөн предприятие етәкселәренән хужалыҡта булған барлыҡ резервтарҙы ныҡышмалы рәүештә тупалау, бракты һәм продукцияның сортын түбәнәйтеүҙән юғалтыуҙарҙы бөтөрөү, һәр төрлө хужаһыҙлыҡты бөтөрөү талап ителә.

Республиканың 1949 йылғы бюджетенең үҙенсәлеге урмандарҙан доходтарҙың ныҡ үҫеүендә тора. Ағас әҙерләүселәрҙең бөтәһенең ағас өсөн түләүҙәрен тормошҡа ашырыу уңайы менән, урмандарҙан алына торған доходтар 2.291 миллион һумға тиклем үҫәләр. Урындағы Советтарҙың башҡарма комитеттәре урман фондының дөрөҫ файҙаланылыуын, урмандарҙы эксплоатациялау өҫтөнән ныҡлы контроль ҡуйылыуын һәм түләүҙәрҙең бюджетҡа үҙ ваҡытында индерелеүен тәьмин итергә тейештәр.

Халыҡтан инә торған түләүҙәр, бигерәк тә ауыл хужалығы налогы бюджетта мөһим роль уйнай.

Күп колхозсылар үҙҙәренең государство алдындағы финанс йөкләмәләрен срогынан алда үтәйҙәр. Үткән йылда Владимир, Сталинград өлкәләренең, Хабаровск һәм Приморье крайҙарының райондарында ауыл хужалығы налогын йыйнау бигерәк тә яҡшы үткәрелде. Ә шул уҡ ваҡытта, мәҫәлән, Алтай крайында, Курск һәм Брянск өлкәләрендә түләүҙәрҙең бер өлөшө йыйнап алынманы. Унда финанс органдары ауыл ерҙәрендә налог эшен яҡшыртыу тураһында Хөкүмәттең күрһәтмәләрен үтәмәнеләр, ә Советтарҙың башҡарма комитеттәре уларға кәрәгенсә ярҙам итмәнеләр.

Хөкүмәт финанс органдарынан һәм бөтә Советтарҙың башҡарма комитеттәренән налог эшен яҡшыртыуҙы, халыҡтан һәм колхоздарҙан налогтарҙы үҙ ваҡытында һәм тулыһынса йыйнауҙы талап итә.

Шулай уҡ государство заемдарынан отчислениелар Республика бюджеты доходтарының яҡшы уҡ ҙур статьяһын тәшкил итәләр.

Быйыл майҙа сығарылған СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Дүртенсе государство заемы бөтә совет халҡы тарафынан бер күңелдән күтәреп алынды. Заемды таратыу беҙҙең халыҡтың совет патриотизмы менән, беҙҙең халыҡтың Совет Хөкүмәтенә, Ленин—Сталин партияһына сикһеҙ бирелгәнлегенең яңы гүзәл демонстрацияһы булды.

Россия Федерацияһы хеҙмәтсәндәре үҙҙәренең государствоһына үтескә билдәләнгән суммадан 2.000 миллион һум күберәк бирҙеләр. Мәскәүҙә, Ленинградта, Сталинградта, Свердловскиҙа, Горькийҙа һәм Республиканың башҡа промышленность үҙәктәрендә заемға яҙылыу бигерәк тә уңышлы үтте.

Красноярск крайында, Мәскәү, Томск, Ҡырым, Кемерово, Чита өлкәләрендә, Дағстан, Төньяҡ Осетия, Бурят-Монголия һәм Кабардин автономиялы республикаларында колхоз крәҫтиәндәре үҙҙәре яҙылған заем өсөн аҡсаны нигеҙҙә түләп тә бөттөләр инде.

Хәҙер бурыс заемға яҙылыуҙың юғары һөҙөмтәләрен ныҡытыу һәм заемдарҙан алына торған средстволарҙың Государство бюджетына үҙ ваҡытында индерелеүен тәьмин итеүҙән тора.

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджетенең расходтары

РСФСР Государство бюджетенең средстволары Республика хужалығын аяҡҡа баҫтырыуға һәм артабан үҫтереүгә һәм культура төҙөлөшөнә йүнәлдереләләр.

1949 йылға айырым статьялар буйынса расходтар түбәндәге суммаларҙа билдәләнәләр:

(Миллион һумдарҙа)

Халыҡ хужалығы	9.695
Шул иҫәптән:	
Промышленность	1.213
Ауыл һәм урман хужалығы	2.928
Коммуналь-торлаҡ хужалығы	4.014
Юл хужалығы, автомобиль транспорты һәм халыҡ хужалығының башҡа тармаҡтары	1.480
Социаль-культура саралары	36.625
Шул иҫәптән:	
Мәғариф эше	20.589
Һаулыҡ һаҡлау һәм физик культура	11.905
Социаль страхование һәм социаль тәьминәт	4.131
Государствоның идара итеү органдарын һәм суд органдарын тотоу	1.780
Башҡа расходтар	532

Бюджеттең расходтары үткән йыл менән сағыштырғанда 2.295 миллион һумға арттырылалар. Бюджеттең расходтары 1940 йылға ҡарағанда 26.679 миллион һумға, йәки ике тапҡырҙан да күберәккә үҫәләр.

РСФСР-ҙың 1949 йылғы Государство бюджетенең мөһим үҙенсәлеге предприятиеларға государство дотацияһының ҡырҡа рәүештә — 2.540 миллион һумдан 1.206 миллион һумға тиклем ҡыҫҡарылыуынан тора.

1949 йылдың 1 гинуарынан промышленностең күп кенә тармаҡтары продукцияһына күмәртә һатыуҙа яңы хаҡтар һәм йөк ташыуҙа яңы тарифтар индерелеүе, шулай уҡ үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеү промышленность предприятиеларенең күпселеген быйыл уҡ инде зарар күрмәйенсә эшләүгә күсергә мөмкинлек бирҙе. Дотацияны ҡыҫҡартыу һөҙөмтәһендә бушатылған бюджет средстволары иҫәбенә башҡа хужалыҡ сараларына ассигнованиелар арттырылды.

1949 йылда капиталь эштәрҙең ҙур программаһы тормошҡа ашырыла. РСФСР Государство бюджетенән үҙәкләштерелгән капиталь эштәргә һәм лимиттән тыш капиталь тотоноуҙарға 5 миллиард 79 миллион һум индерелә. Бынан башҡа, хужалыҡ ойошмаларының үҙҙәренең средстволарынан 1 миллиард 103 миллион һум йүнәлдерелергә тейеш. Шулай итеп, РСФСР ведомстволарындағы хужалыҡта капиталь төҙөлөшкә тотоласаҡ средстволарҙың дөйөм күләме 6 миллиард 182 миллион һум буласаҡ.

Граждандар торлағын төҙөү Министерствоһының һәм Главсельстройҙың төҙөлөш ойошмалары ғына ла ҡалаларҙа, эшселәр посёлкаларында һәм ауыл ерҙәрендә 250 мәктәп, 66 больница һәм бала тыуҙырыу йорто, 11 гостиница, 11 район культура йорто һәм библиотека, 14 кино-театр өсөн биналар һәм башҡа объекттар төҙөргә, күп ҡалаларҙа яңы трамвай линиялары, водопровод һәм канализация селтәре һалырға тейештәр.

Торлаҡ төҙөлөшө һәм өйҙәрҙе ремонтлау, шулай уҡ ҡалаларҙы, эшселәр посёлкаларын һәм район үҙәктәрен төҙөкләндереү эштәре киң ҡолас менән йәйелдерелә.

Үткән йылда Республикала капиталь төҙөлөш эшен бер аз тиклем яҡшыртыуға өлгәшелде. Ләкин күп төҙөлөш ойошмалары ҡәнәғәтләнмәҫлек эшләүҙә дауам итәләр, билдәләнгән программаларҙы үтәмәйҙәр һәм зарарға эшләп киләләр.

Граждандар өсөн торлаҡ төҙөлөшө Министерствоһы төҙөлөш тресына ҡараған «Чувашстрой» үткән йылда башҡарылған эштең һәр бер һумына бер тин зарар килтерҙе, шул уҡ Министерствоның төҙөлөш трестары — «Ҡуйбышевстрой» — 2 тин, «Рязаньстрой» —2 тиндән артығыраҡ зарар килтерҙе. Юғарыла күрһәтелгән төҙөлөш ойошмаларының етәкселәре бындай зарарға юл ҡуйып, күрәһең уны ваҡ-төйәк тип иҫәпләгәндәр. Ләкин, был «ваҡ-төйәктәр» «Чувашстройға» 22 мең һумға, «Ҡуйбышевстройға» — 43 мең һумға, «Рязаньстройға» — 65 мең һумға, ә граждандар өсөн торлаҡ төҙөлөшө Министерствоһына, башҡа төҙөлөш трестары буйынса күрелгән зарар менән бергә, — 22 миллион һумға барып етте.

Һәр бер совет тинен һаҡлау кәрәклеге тураһында партия һәм хөкүмәт талаптарын ерепә еткермәү бына нәмәгә килтерә.

Министерстволарға һәм ведомстволарға, Советтарҙың башҡарма комитеттәренә хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, күп көс һалыуҙы талап иткән эштәрҙе механикалаштырыу, төҙөлөш материалдарына экономия яһау һәм производствоға бәйләнеше булмаған расходтарҙы бөтөрөү нигеҙендә төҙөлөш эштәренең үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыуға өлгәшергә кәрәк.

Коммуналь предприятиеларҙың эше лә, халыҡ өсөн ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Республиканың коммуналь хужалығы тулыһы менән алғанда, 1948 йылға билдәләнгән планды үтәне, ә ҡайһы бер тармаҡтар буйынса арттырып үтәне. Ләкин күп кенә ҡалаларҙа, урындағы Советтарҙың башҡарма комитеттәренең етерлек тиклем иғтибар бирмәүҙәре һөҙөмтәһендә, коммуналь предприятиелар халыҡтың үҫә барған талаптарын ҡәнәғәтләндермәнеләр. Ҡаҙан, Новосибирск һәм Златоуст ҡалаларында трамвай, Саратов һәм Новосибирск өлкәләрендәге ҡалаларҙа водопроводтар, Тула өлкәһе, Алтай һәм Ставрополь крайы ҡалаларында мунсалар айырыуса ҡәнәғәтләнмәҫлек эшләнеләр. Был ҡала Советтарының башҡарма комитеттәре ҡыҫҡа срок эсендә хеҙмәтсәндәрҙе коммуналь яҡтан хеҙмәтләндереү эшен яҡшыртыуға өлгәшергә бурыслылар.

Производствоның һәм тауар әйләнешенең үҫеүе айҡанлы, быйыл республикалағы предприятиеларҙең һәм хужалыҡ ойошмаларының үҙҙәренең оборот средстволары нормативен 1633 миллион һумға арттырыу күҙҙә тотола.

Оборотттағы средстволарҙың был үҫешен государство бюджеты иҫәбенә 565 миллион һум суммала һәм предприятиеларҙең, хужалыҡ ойошмаларының үҙ средстволары иҫәбенә 1068 миллион һум суммала ҡапларға билдәләнелә.

Оборотттағы средстволарҙы дөрөҫ файҙаланыу һәм уларҙың әйләнештәрен тиҙләтеү һәр бер предприятиенең экономик эшмәкәрлеген яҡшыртыуҙа ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Был эштә беҙҙең хужалыҡ ойошмаларының ни тиклем ҙур мөмкинлектәргә эйә булыуҙарын шунан да күреп була: республика промышленносе предприятиеларенең нормативтән тыш материалдар һәм әҙер продукция запасы 1949 йылдың 1 гинуарына 755 миллион һумлыҡ, ә промысловой кооперацияларҙа һәм инвалидтәр кооперацияларында — 733 миллион һумлыҡ булған.

Материалдарҙың һәм әҙер продукцияның пландан тыш запастарын кәметеү өсөн киҫкен көрәш алып барырға, материаль-техник һәм склад хужалыҡтарын тәртипкә килтерергә кәрәк.

Республикала хәҙер үк инде оборот средстволарын файҙаланыуҙы яҡшыртҡан байтаҡ предприятиелар бар. Еңел промышленность Министерствоһының Ногин исемендәге ойоҡ фабрикаһы быйыл средстволарҙың әйләнешен 6,8 көнгә тиҙләтергә һәм 1046 мең һумын бушатырға йөкләмә алды. Беренсе кварталда фабрика әйләнеште 3,6 көнгә тиҙләтеп, оборот средстволарында булған ихтыяжды 500 мең һумға кәметте, уларҙы фабрика Государство бюджетына индерҙе. Куровский меланжевый комбинат, Серпухов мамыҡ фабрикаһы, «Рот Фронт» кондитер фабрикаһы һәм башҡа бик күп фабрикалар һәм заводтар материаль байлыҡтарының әйләнешен тиҙләтеүгә өлгәштеләр.

Республика һәм урындағы промышленность етәкселәре оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн көрәштә алдынғы предприятиеларҙең тәжрибәһен башҡаларға киң рәүештә үҫтерергә тейештәр.

Быйыл колхоздар, совхоздар, машина-трактор станциялары бөртөкле алыҡ етештереүҙе артабан арттырыу, малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү, халыҡҡа аҙыҡ муллығын һәм еңел промышленность өсөн сырьё муллығын булдырыуға өлгәшеү буйынса государство өсөн ғәйәт мөһим бурыстарҙы хәл итәләр.

Партия һәм хөкүмәт ауыл хужалығының техник базаһын тағы ла юғарыраҡ күтәреү өсөн бөтә сараларҙы күрәләр. Ауыл хужалығындағы алдынғы кешеләрҙең фиҙаҡәр хеҙмәтен ваҡыт хөкүмәттең юғары наградаһы менән билдәләй.

Республика бюджетенән 4303 учреждениеһен торған ҙур агрономик селтәр, 17588 учреждениенән торған тағы ла киңерәк зоотехник-ветеринария селтәре, РСФСР Министерстволарының совхоздары һәм шулай уҡ ауыл һәм урман хужалығы буйынса күп кенә саралар финанс менән тәьмин ителәләр. РСФСР бюджеты буйынса ауыл һәм урман хужалығын финанс менән тәьмин итеү, үткән йылға ҡарағанда, 823 миллион һумға арта. Ассигнованиеларҙең был рәүешле үҫеүе игенселектең культураһын артабан күтәреүгә һәм продуктив биреүсән общественный малсылыҡтың үҫеүенә булышлыҡ итәсәк.

РСФСР совхоздары үткән йылда малсылыҡтың продукты биреүен һәм тауарсылығын арттырыуға өлгәштеләр. РСФСР совхоздар Министерствоһының совхоздары государствоға һөт, ит, йөн, йомортҡа тапшырыу планын арттырып үтәнеләр. РСФСР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһының совхоздары ла шулай уҡ малсылыҡ продукцияһы тапшырыу планын арттырып үтәнеләр.

Алдынғы совхоздарҙың эшселәре, агрономдары, зоотехниктәре, ветеринария работниктәре эске ресурстарҙы мобилизовать итеү өсөн бөтә халыҡ хәрәкәтендә ҡатнашыу теләге менән тулылар. РСФСР совхоздар Министерствоһының совхоздары 1948 йылда пландан тыш 23 миллион һум экономия бирҙеләр.

Ләкин рентабелле эшләмәүсе совхоздар ҙа бар әле. РСФСР совхоздар Министерствоһы бөтә совхоздарҙы ла юғары етештереүсән һәм рентабелле хужалыҡтар итеп әйләндереү эшендә тейешле ныҡышмалылыҡ күрһәтмәйҙәр.

Мәҫәлән, Рязань өлкәһе, Трубетчино совхозы үткән йылда производство буйынса бик ҙур артыҡ расходҡа юл ҡуйған. Етәкселәр эште хужаларса алып бармауҙары арҡаһында, инвентарь ремонтлауға билдәләнгәндән 8 тапҡырға артыҡ расход тотҡандар. Былар бөтәһе лә 262 мең һум зарар күреүгә килтергән. Тамбов өлкәһе Ракҙазов һәм Инжавинск совхоздарының етәкселәре малсылыҡ буйынса нақлайной расходтарҙың сиктән тыш артыуына юл ҡуйғандар. РСФСР совхоздар Министерствоһы был совхоздарҙың эштәрен яҡшыртыу һәм уларҙың финанс дисциплинаһын ныҡлы рәүештә еткереү буйынса саралар күрергә тейеш.

(Аҙағы 3-сө биттә).

РСФСР Верховный Советының ултырышы

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджеты тураһында һәм РСФСР-ҙың 1947 һәм 1948 йылдар өсөн Государство бюджетының үтәлеше тураһында

РСФСР Финанс Министры депутат А. М. Сафроновтың докладлы

(Аҙағы. Башы 1—2-се биттәрҙә).

Социаль-культура сараларына расходтар буйынса ассигнованиеларҙы байтаҡ дәрәжәлә — 3147 миллион һумға арттырыу күҙҙә тотола, был саралар республиканың бюджетында һәр ваҡыт иң ҙур урынды алып килделәр һәм 1949 йылда бюджеттағы расходтарҙың 71 процентын тәшкил итәләр.

Партия һәм хөкүмәт мәктәп тураһында арымай-талмай хәстәрлек күрә. Быйыл мәғариф эштәренә ассигнованиелар, 1948 йылға ҡарағанда, 2123 миллион һумға арта.

Республикалағы 118.650 мәктәптә уҡыусылар һаны 18 миллион 470 мең кеше тәшкил итеп, үҙған йылдағы уҡыусылар һанынан 1 миллион 549 мең кешегә артты. Бынан тыш, эшсе һәм ауыл йәштәре мәктәптәрендә 650 мең кеше уҡыясаҡ.

Ҡалаларҙа балаларҙы дөйөм мәжбүри ете йыллыҡ уҡытыуҙы тормошҡа ашырып, илебеҙ быйыл ауыл ерҙәрендә дөйөм мәжбүри ете йыллыҡ уҡытыуҙы үткәрергә тотона һәм урта мәғлүмәт биреүсе мәктәптәр һаны байтаҡ дәрәжәлә арттырыла.

Бюджетта күҙҙә тотолғанынса, мәктәптәргә билдәләнгән ассигнованиеларҙың үҫеүе уларҙың материаль-техник базаһын тағы ла нығытыу, мәктәптәрҙе дәреслектәр, күргәҙмә пособиелар, инвентарь һәм йыһаздар менән тәьмин итеүҙе яҡшыртырға мөмкинлек бирәсәк.

Совет уҡытыусыһының яҡшы хеҙмәте партия һәм хөкүмәт тарафынан юғары баһалана. 1948 йылда күп меңләгән уҡытыусылар хөкүмәттән юғары наградалар алдылар. СССР Хөкүмәте ҡарары буйынса уҡытыусыларҙың эш стажы һәм оҙаҡ хеҙмәт иткән өсөн пенсия күләме лә арттырылды. Үҙған йылда СССР Министрҙар Советы һәр бер ауыл мәктәбе эргәһендә уҡытыусылар өсөн торлаҡ йорттары төҙөү тураһында ҡарар ҡабул итте.

Партия һәм хөкүмәттең көндәлек хәстәрлегенә совет уҡытыусылары илебеҙҙең йәш быуынын уҡытыу һәм тәрбиәләү эшендә фиҙакәр хеҙмәт менән яуап бирә.

Мәктәптәргә билдәләнгән ассигнованиеларҙың артыуы менән бергә халыҡ хужалығы һәм культура төҙөлөше өсөн специалистар әҙерләүгә лә ассигнованиелар байтаҡ арттырыла. Республиканың юғары уҡыу йорттарында һәм техникумдарында уҡыусылар һаны үҙған йылғы 500,3 мең кеше урынына, 546,3 мең кешегә етә.

Государство бюджетынан мәктәптәрҙе, техникумдарҙы һәм юғары уҡыу йорттарын тотоуға ебәрелә торған аҡсалар халыҡ мәғарифе эше өсөн максималь рәүештә файҙалы урынға тотолорға тейеш. Ләкин урындағы халыҡ мәғарифе органдары күп ваҡыт быны еренә еткермәйҙәр. Мәҫәлән, Архангельск, Новосибирск, Молотов, Ленинград, Пенза өлкәләрендә урындағы халыҡ мәғарифе бүлектәренең балаларҙың икенсе йылға класта ҡалыуҙарын бөтөрөү өсөн тейешле сараларҙы күрмәүҙәре арҡаһында үҙған йылда ундарса һәм йөҙҙәрсә мең һум аҡса файҙаһыҙға тотолған.

Мәғариф Министерствоһы һәм уның урындағы органдары мәктәптә уҡытыу һәм тәрбиә эштәрен артабан яҡшыртыуҙы тәьмин итергә һәм государство средстволарын тотоноуҙа һаҡлыҡ менән эш итергә тейештәр.

Балалар баҡсаларына һәм балалар йорттарына ла шулай уҡ ассигнованиеларҙы байтаҡ арттырыу күҙҙә тотола. Был учреждениелар буйынса расходтар, 1948 йылға ҡарағанда, 280,6 миллион һумға арта, шул иҫәптән балалар өсөн йәйге һәм яҙ кейемдәре булдырыу һәм балалар йорттарын йыһазландырыуға 84,3 миллион һум аҡса билдәләү күҙҙә тотола.

Культура-ағартыу учреждениеларына 916,8 миллион һум аҡса билдәләнә. Быйыл библиотекалар һаны 11.731-ҙән 12.319-ға, ә ауыл клубтарының һаны — 10.794-тән 13.190-ға еткерелә.

Республикала кино-театрҙарҙың государство селтәре 20 меңгә етәсәк һәм һуғышҡа тиклемге, 1940 йылғы селтәргә ҡарағанда ике тапҡыр самаһына артасаҡ. Үҙған йылда кино-театрҙар күпселек өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм автономиялы республикаларҙа йәшәүсе халыҡты хеҙмәтләндереү эшен яҡшырттылар, ләкин улар өсөн билдәләнгән план үтәлмәне.

РСФСР кинематография Министерствоһы үҙған йылда кино-театрҙарҙың финанс-хужалыҡ эшмәкәрлегенә етерлек тикләм етәкселек итмәне һәм уға быйыл да уға тәңгәтләнерлек етәкселек итмәүендә дауам итә. Шуның арҡаһында күп кенә өлкәләрҙә, айырым алғанда Вологда, Курган һәм Пенза өлкәләрендә кино-театрҙар планды үтәмәйҙәр һәм бюджетҡа доходтар индереүҙе өҙәләр.

РСФСР кинематография Министры иптәш Кеньтовка кино-театрҙарҙың производство һәм финанс-хужалыҡ эшмәкәрлеген яҡшыртыуҙы тәьмин итеүсе саралар күрергә кәрәк.

Мәғариф эштәренә тотола торған расходтар менән бер рәттән, халыҡтың һаулығын һаҡлау һәм физкультура, социаль страхование һәм социаль тәьминәт эштәренә тотола торған расходтар республика бюджете өсөн төп расходтар булып торалар. Был статьялар буйынса ассигнованиелар, үҙған йыл менән сағыштырғанда, 1023 миллион һумға арта.

Республиканың ҡалаларында һәм ауыл ерҙәрендә булған больницаларҙағы койкалар һаны 532 меңгә еткерелә, ә врачтар һаны 146 меңгә етә. Быйыл махсус медицина ярҙамын ауыл халҡына тағы ла яҡынайтыу өсөн ауылдарҙағы медицина учреждениеларына һәр төрлө специальностағы 5 мең самаһы врач ебәрелә.

Халыҡты медицина яғынан хеҙмәтләндереү эшен яҡшыртыу, һаулыҡ һаҡлау учреждениеларының материаль-техник базаһын нығытыу маҡсатында 1949 йылда ауыл ерҙәрендә яңы больницалар һалыуға ассигнованиелар өс тапҡыр самаһына арта һәм дауалау учреждениеларын капиталь ремонтлау һәм уларҙы йыһазландырыу эшенә ассигнованиелар байтаҡ арттырыла.

РСФСР һаулыҡ һаҡлау Министерствоһы һәм уның урындағы органдары государство тарафынан ебәрелә торған средстволарҙы файҙаланыу эшен яҡшыртырға тейештәр.

Государство бюджетынан социаль-культура сараларына йылдан-йыл арта барған ғәйәт ҙур ассигнованиелар беҙҙең алдынғы культурабыҙҙың артабан сәскә атыуын тәьмин итәләр һәм совет кешеләре тураһында большевиктар партияһының, Совет хөкүмәтенең, иптәш Сталиндең ғәйәт ҙур хәстәрлек күреүҙәрен сағылдыралар. (Алҡыштар).

Государство идараһы органдарын тотоуға 4780 миллион һум аҡса билдәләнә.

Хөкүмәттең күрһәтеүе нигеҙендә үткән йылда РСФСР государство аппаратының эшен яҡшыртыу һәм уға расходтарҙы кәметеү буйынса байтаҡ саралар үткәрелде. Шуның һөҙөмтәһендә штат 16.317 вазифаға ҡыҫҡартылды. Бынан тыш финанс органдары предприятиеларҙа һәм ойошмаларҙа 235 миллион һумдан күберәк артыҡ ассигнованиелар булыуын астылар һәм ул сумманы бюджетҡа алдылар.

РСФСР Министерстволары, ведомстволары һәм Советтарҙың башҡарма комитеттәре партия һәм хөкүмәт күрһәтмәләренә ярашлы рәүештә аппаратты артабан камиллаштырыу һәм арзанайтыу буйынса, уның эшендә ойошҡанлыҡты, культураны һәм дисциплинаны көсәйтеү буйынса систематик рәүештә эш алып барырға тейештәр.

1949 йылда урындағы бюджеттәр

Промышленностең һәм ауыл хужалығының күтәрелеүе, хеҙмәтсәндәр тормошоноң материаль һәм культура шарттарын артабан яҡшыртыу буйынса партия һәм хөкүмәт тарафынан үткәрелә торған саралар урындағы бюджеттарҙың тайпылышһыҙ үҫеүенең шарты булып тора.

1949 йылда урындағы бюджеттәрҙең дөйөм күләме 39712 миллион һум суммаһында — үҙған йылда РСФСР Верховный Советы тарафынан раҫланғанға ҡарағанда 2723 миллион һумға артыҡ билдәләнә.

Айырым крайҙарҙың, өлкәләрҙең, республикаға ҡараған ҡалаларҙың һәм автономиялы республикаларҙың бюджеттәре түбәндәге суммаларҙа билдәләнде:

Крайҙарҙың бюджеттәре

	Расходтар (мең һумдарҙа)		Расходтар (мең һумдарҙа)
1. Алтай крайы	692.195	5. Приморье крайы	378.417
2. Краснодар крайы	913.003	6. Ставрополь крайы	510.236
3. Сочи ҡалаһы	36.377	7. Хабаровск крайы	632.267
4. Красноярск крайы	733.079		

Өлкәләрҙең һәм республика ҡарамағындағы ҡалаларҙың бюджеттәре

	Расходтар (мең һумдарҙа)
8. Амур өлкәһе	234.196
9. Архангельск өлкәһе	459.837
10. Астрахань өлкәһе	252.606
11. Брянск өлкәһе	438.029
12. Великие Луки өлкәһе	263.880
13. Владимир өлкәһе	446.971
14. Вологда өлкәһе	519.042
15. Воронеж өлкәһе	830.329
16. Горький ҡалаһы	305.647
17. Горький өлкәһе	735.720
18. Грозный өлкәһе	216.294
19. Иваново өлкәһе	521.654
20. Иркутск өлкәһе	474.088
21. Калининград өлкәһе	260.608
22. Калинин өлкәһе	619.133
23. Калуга өлкәһе	333.750
24. Кемерово өлкәһе	653.490
25. Киров өлкәһе	697.424
26. Кострома өлкәһе	356.220
27. Ҡрым өлкәһе	356.204
28. Севастополь ҡалаһы	101.883
29. Куйбышев ҡалаһы	226.325
30. Куйбышев өлкәһе	398.644
31. Курган өлкәһе	328.173
32. Курск өлкәһе	655.902
33. Ленинград ҡалаһы	2.801.146
34. Ленинград өлкәһе	521.286
35. Молотов ҡалаһы	172.084
36. Молотов өлкәһе	666.972
37. Мәскәү ҡалаһы	3.471.104
38. Мәскәү өлкәһе	1.723.199
39. Мурманск өлкәһе	199.217
40. Новгород өлкәһе	311.670
41. Новосибирск ҡалаһы	206.048
42. Новосибирск өлкәһе	416.985
43. Омск ҡалаһы	133.070
44. Омск өлкәһе	367.223
45. Орлов өлкәһе	422.234
46. Пенза өлкәһе	429.257
47. Псков өлкәһе	258.066
48. Ростов-на-Дону ҡалаһы	201.232
49. Ростов өлкәһе	690.462
50. Рязань өлкәһе	561.768
51. Саратов ҡалаһы	186.451
52. Саратов өлкәһе	562.495
53. Сахалин өлкәһе	311.096
54. Свердловск ҡалаһы	279.026
55. Свердловск өлкәһе	940.195
56. Смоленск өлкәһе	484.704
57. Сталинград ҡалаһы	192.062
58. Сталинград өлкәһе	450.288
59. Тамбов өлкәһе	485.545
60. Томск өлкәһе	272.119
61. Тувин автономиялы өлкәһе	100.248
62. Тула өлкәһе	455.704
63. Тюмень өлкәһе	135.062
64. Ульяновск өлкәһе	338.059
65. Челябе ҡалаһы	168.607
66. Челябе өлкәһе	584.815
67. Чита өлкәһе	344.707
68. Чкалов өлкәһе	544.383
69. Ярославль өлкәһе	519.413

Автономиялы Совет Социалистик Республикаларының бюджеттәре

	Расходтар (мең һумдарҙа)
70. Татар АССР-ы	913.886
Шул иҫәптән Ҡазан ҡалаһы	182.180
71. Башҡорт АССР-ы	925.300
72. Дағстан АССР-ы	364.214
73. Бурят-Монгол АССР-ы	230.015
74. Кабардин АССР-ы	146.008
75. Коми АССР-ы	226.902
76. Мари АССР-ы	218.473
77. Мордва АССР-ы	309.623
78. Төньяҡ Осетия АССР-ы	187.531
79. Удмурт АССР-ы	413.303
80. Сыуаш АССР-ы	338.743
81. Якут АССР-ы	368.680

Хужалыҡтарҙың эске резервтарын мобилизовать итеү нигеҙендә үҙған йыл күп кенә крайҙарҙа, өлкәләрҙә, ҡалаларҙа һәм автономиялы республикаларҙа урындағы бюджеттарға өҫтәмә доходтар алынды.

Мәскәү һәм Сталинград ҡалаларының, Мәскәү, Свердловск, Грозный, Сахалин өлкәләренең, Приморье крайы, Якут һәм Коми автономиялы республикаларының бюджеттәре уңышлы үтәлде.

Тамбов, Чкалов өлкәләрендә, Омск һәм Молотов ҡалаларында эске резервтарҙы мобилизациялауға һәм бюджеттарға доходтарҙы индереүгә тейешле иғтибар ителмәне. Был етешһеҙлектәр Омск ҡалаһында айырыуса асыҡ күренде. Омск ҡала Советының башҡарма комитеты (председателе иптәш Рябов) бюджет үтәлешенә етерлек етәкселек итмәне, шуға күрә 1948 йылда ҡаланың бюджеты доходтар буйынса ни бары 88 процентҡа ғына үтәлде. Түләүҙәрҙең индерелеп еткерелмәүе арҡаһында ҡаланың мәктәптәре, больницалары һәм башҡа учреждениелары уларға тейешле булған средстволарҙың бер өлөшөн ала алманылар, ҡаланы төҙөкләндереүгә 1,5 миллион һум бирелеп еткерелмәне, еңел промышленность предприятиеларының оборот средстволарына бер миллион һум бирелеп еткерелмәне.

1949 йылға бюджет проекттәре төҙөгән саҡта ҡайһы бер ҡалаларҙа һәм өлкәләрҙә урындағы хужалыҡтарҙа булған резервтар етерлек дәрәжәлә иҫәпкә алынманылар. Мәҫәлән, Молотов ҡала Советының башҡарма комитеты 1948 йыл менән сағыштырғанда расходтар 56 процентҡа артҡан саҡта урындағы доходтарҙы 17 процентҡа кәметеү менән 1949 йылға бюджет проектын ҡабул итте. Иваново өлкә Советы башҡарма комитеты өлкәнең бюджет проектында урындағы доходтарҙы шулай уҡ кәметте. Шуның менән был башҡарма комитеттар Государство бюджетына урынһыҙ талаптар ҡуйыу юлына баҫтылар.

РСФСР Министрҙар Советы Молотов ҡалаһы һәм Иваново өлкәһе бюджеттәре буйынса проекттарға төҙәтмәләр индерергә мәжбүр булды.

Советтарҙың башҡарма комитеттәренә хужалыҡтарҙа булған резервтарҙы һәр яҡлап асыҡлап, доходтарҙың һәр бер сығанағы буйынса урындағы бюджеттәрҙе үтәү өсөн ныҡлы рәүештә көрәшергә кәрәк.

Контроль-ревизия эштәре

Государство бюджетының уңышлы үтәлеүе финанс дисциплинаһының ныҡлы рәүештә һаҡланыуын, государство средстволарының дөрөҫ һәм экономиялы файҙаланылыуын талап итә.

Был айҡанлы финанс дисциплинаһын боҙоуҙарҙы булдырмау өсөн саҡырылған контроль-ревизия органдарының эшмәкәрлеге ҙур әһәмиәткә эйә.

Финанс Министерствоһының контроль-ревизия аппараты 1948 йылда ауыл, ҡала, район, өлкә, край һәм республикаларҙа (АССР-ҙарҙа) 22.160 урында бюджетҡа ревизия яһаны, 58.260 бюджет учреждениеһын һәм 22.370 хужалыҡ ойошмаһын һәм предприятиеһын тикшерҙе. Ревизияларҙың күп һанда булыуҙарына ҡарамаҫтан, шуны билдәләргә кәрәк: финанс Министерствоһының контроль-ревизия аппараты эше байтаҡ яҡшыртылыуға мохтаж әле. Финанс Министерствоһы быны өсөн кәрәкле сараларҙы күрә.

Боҙоуҙарҙы булдырмаҫ өсөн шулай уҡ ведомстволарҙың эске финанс контроленә лә ҙур яуаплылыҡ төшә. Хөкүмәт Министерстволарҙы һәм ведомстволарҙы үҙҙәренә буйһонған бөтә учреждениеларҙа һәм предприятиеларҙа йыл һайын документаль ревизия үткәрергә мәжбүр итте. Шуға ҡарамаҫтан, был күрһәтмә үтәлмәй. Күп кенә учреждениеларҙа һәм предприятиеларҙа йылдар буйына ревизия үткәрелмәй. Ревизия һөҙөмтәләре буйынса ҡарарҙар күп ваҡыттарҙа һуңлап ҡабул ителәләр йәки бөтөнләй ҡабул ителмәйҙәр, күп ваҡыттарҙа боҙоуҙа ғәйепле кешеләр яуапҡа тартылмай ҡалалар. Был эшкә Мәғариф Министерствоһы етерлек иғтибар итмәй. Ул үҙған йыл үҙенә буйһонған учреждениеларҙың һәм ойошмаларҙың яртыһынан күберәгендә генә ревизия үткәрҙе. Шулай уҡ социаль-тәьминәт Министерствоһы ла үҙенә буйһонған ойошмаларҙа ревизия үткәреү эшенә етерлек тейешле иғтибар итмәй.

РСФСР министерстволарында һәм ведомстволарында эске контроль эштәрен ойоштороуҙы яҡшыртырға һәм үҙҙәренә буйһонған бөтә учреждениеларҙа һәм хужалыҡ ойошмаларында ревизияларҙы регуляр рәүештә үткәрергә кәрәк.

Шуның менән бергә экономия режимы өсөн көрәштә предприятиеларҙың һәм учреждениеларҙың бухгалтерҙары ролен һәр яҡлап күтәрергә тейеш. Хужалыҡ иҫәбе һәм финанс дисциплинаһын нығытыу буйынса, планлаштырыуҙы, учетты һәм отчетты тәртипкә килтереү буйынса ҙур инициатива талап ителә.

Государство бюджеттарын төҙөү һәм уны эшкә ашырыу буйынса хөкүмәт тарафынан яуаплылыҡ йөкмәтелгән финанс работниктары эштә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрергә, доходтарҙың тулыһынса индерелеүҙәрен тәьмин итергә һәм бюджет учреждениеларын һәм предприятиеларын үҙ ваҡытында финансировать итергә тейештәр. Улар предприятиеларҙың мөмкинлектәрен төрлө рәүештә өйрәнеүҙә, аҡса һәм материаль ресурстарҙы расходлауҙа, уларҙың экономия режимын һаҡлауҙарына ҡаты контроль булдырырға, накоплениеларҙың яңы сығанаҡтарын асыҡлауға һәм файҙаланыуға алдынғы предприятиеларҙың тәжрибәләрен дөйөмләштерергә һәм башҡаларға йәйелдерергә тейештәр.

Быны өсөн республикаларҙың финанс работниктарының үҙҙәренең экономик белем кимәлен тайпылышһыҙ рәүештә күтәрергә, финанс эштәре методтарын һис туҡтауһыҙ камиллаштырырға кәрәк.

Депутат иптәштәр! РСФСР Верховный Советы ҡарамағына раҫлауға тапшырылған РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджеты һуғыштан һуңғы бишйыллыҡтың дүртенсе йылында Россия Федерацияһы алдына партия һәм хөкүмәт тарафынан ҡуйылған бурыстарға тулыһынса яуап бирә.

Халыҡ хужалығы планын үтәү өсөн, хужалыҡ һәм финанс эшмәкәрлегенең сифатын күтәреү өсөн, аҡса һәм материаль средстволарҙы тотоноуҙа государство дисциплинаһының ныҡ һаҡланыуы өсөн һәр бер предприятиеның, ойошманың, республиканың бөтә урындағы Советтарының ныҡлы көрәштәре бюджетты уңышлы үтәүҙең хәл итеүсе шарты булып тора.

Беҙҙең республикабыҙҙың эшселәре, колхозсылары, интеллигенцияһы һуғыштан һуңғы бишйыллыҡты срогынан алда үтәүҙе тәьмин итеү өсөн иптәш Сталингә ышаныслы һүҙ бирҙеләр.

Улар үҙҙәренең бөтә ижад энергияһын ошо маҡсатҡа ирешеү өсөн йүнәлтәләр.

Шик юҡ, Россия Федерацияһы халыҡтары, ҡеүәтле Советтар Союзының бөтә туғандаш халыҡтары менән бергә, беҙҙең һөйөклө Ватаныбыҙҙың дағы өсөн яңы һоҡланғыс уңыштарға өлгәшерҙәр.

Совет халҡының ялҡынлы патриотизмы, данлы большевиктар партияһының, беҙҙең бөйөк юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталиндең һынылғыһыҙ етәкселеге беҙҙең уңыштарыбыҙҙың залогы булып тора! (Оҙаҡҡа һуҙылған көслө алҡыштар).

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджеты һәм РСФСР-ҙың 1947 һәм 1948 йылдарҙағы Государство бюджетының үтәлеше тураһында

РСФСР Верховный Советы Бюджет комиссияһы председателе депутат П. Г. Бурыличевтың өҫтәмә докладлы

Депутат иптәштәр! Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Министрҙар Советы 1949 йылға Государство бюджетын һәм 1947 һәм 1948 йылдарҙағы бюджеттарҙың үтәлеше тураһында отчеттарҙы Верховный Советтың ҡарамағына һәм раҫлауына тапшырҙы.

1947 йылда Государство бюджеты доходтарҙың расходтарға ҡарағанда, 1.009 миллион һумға һәм 1948 йылда 443 миллион һумға арттырылыуы менән үтәлде.

Валовой продукция буйынса производство планын 1948 йылда республиканың государство промышленносы тарафынан 106 процентҡа үтәлде. Производствоһының күләме, 1947 йыл менән сағыштырғанда, 25 процентҡа артты.

Колхоздар һәм совхоздар сәсеү майҙандарын байтаҡ киңәйттеләр, бөртөклө һәм техник культураларҙың урожайлылығын күтәреүгә өлгәштеләр, малдарҙың һанын арттырҙылар. 1948 йылдың урожайы өсөн сәсеүлек майҙандары, 1947 йыл менән сағыштырғанда, 9,6 миллион гектарға артты.

1948 йылда ҡоролоҡҡа һөжүм итеүҙең сталинса планын тормошҡа ашырыу башланды. Урман һаҡлаусы полосалар үҫтереү, үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәрен индереү, быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү буйынса ҙур эштәр йәйелдерелде.

Государство һәм кооператив сауҙаһының ваҡлап һатыуҙағы тауар әйләнеше дүртенсе кварталда, 1948 йылдың I кварталы менән сағыштырғанда, 17 процентҡа артты. 1947 йылдың аҙағында үткәрелгән аҡса реформаһы һәм карточка системаһын бөтөрөү совет һумының һатып алыу һәләтлелеген күтәрҙеләр, совет экономикаһында аҡсаның әһәмиәтен күтәрҙеләр, беҙҙең государствобыҙҙың ҡеүәтен артабан нығытыуҙы, халыҡ хужалығының яңы күтәрелешен һәм хеҙмәтсәндәрҙең материаль көнкүрештәренең артабан күтәрелеүен тәьмин итәләр.

Бюджет комиссияһы РСФСР-ҙың 1947 һәм 1948 йылдарҙағы Государство бюджетының үтәлеше тураһындағы отчеттарҙы ҡарап, улар буйынса замечаниелар индермәй һәм РСФСР Министрҙар Советы тарафынан 1947 һәм 1948 йылдар өсөн бирелгән отчеттарҙы РСФСР Верховный Советының үҙгәртеүһеҙ раҫлауын һорай.

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджеты беҙҙең республикабыҙҙың халыҡ хужалығы планы нигеҙендә төҙөлдө һәм СССР Верховный Советы тарафынан раҫланған СССР Государство бюджетына тулыһынса тура килә.

Үткән йылдарҙағы кеүек үк, государство предприятиеларының һәм кооператив ойошмаларының түләүҙәре бюджет доходтарының төп өлөшө булып торалар. 1949 йылда был түләүҙәр бюджеттең бөтә доходтарының 60 процентынан күберәген тәшкил итәсәктәр.

Бюджеттең расходтары үткән йыл менән сағыштырғанда 2.295 миллион һумға йәки 4,7 процентҡа арта.

Халыҡ хужалығын финанс менән тәьмин итеүгә бюджеттан 9.635 миллион һум бүленә.

Урындағы Советтарҙың коммуналь һәм торлаҡ хужалыҡтарына бюджет буйынса 4.014 миллион һум йәки 1948 йылға ҡарағанда 900 миллион һум самаһына артыҡ ассигновать итеү күҙҙә тотола.

Совет халҡы культураһының өҙлөкһөҙ үҫеүе һәм уның көн күрешенең артабан күтәрелеше социаль-культура сараларына булған ассигнованиеларҙа үҙҙәренең асыҡ һағылыштарын табалар. 1949 йылда халыҡ мәғарифенә, һаулыҡ һаҡлауға, физкультураға, социаль тәьминәткә һәм социаль страхованиеға 36.625 миллион һум, йәки бюджеттең бөтә расходтарының 71 проценте ассигновать ителә. Үткән йыл менән сағыштырғанда был маҡсаттарға ассигнованиелар 3.147 миллион һумға арта.

Социаль культура сараларын финанс менән тәьмин итеү өсөн бирелгән дөйөм сумманан мәғариф эшенә 20.589 миллион һум, йәки 56 проценттан артығыраҡ ассигновать ителде.

Халыҡ һаулығын һаҡлауға расходтар 1949 йылда 11.789 миллион һум, йәки 1948 йылдағыға ҡарағанда 862 миллион һумға артыҡ тәшкил итәсәк.

Беҙҙең республикабыҙ бюджетының һәр бер һанында Совет государствоһының һәм общественный ҡоролошоноң ҡеүәтле көсө, хужалыҡта социалистик системаның еңелмәгән мөмкинлектәре, Россия Федерацияһының хеҙмәтсәндәре тураһында большевиктар партияһының, Совет хөкүмәтенең, һөйөклө юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ — бөйөк Сталиндең көндәлек хәстәрлеге күренә. (Көслө алҡыштар).

Депутат иптәштәр! Бюджет комиссияһы 1949 йылға республика бюджетының доходтарын һәм расходтарын, һәр бер министерство буйынса финанс пландарын, шулай уҡ крайҙарҙың, өлкәләрҙең, автономиялы республикаларҙың, республикаға буйһонған ҡалаларҙың бюджеттәрен ҡарап һәм бюджеттең доходтарын арттырыу буйынса РСФСР Верховный Советының раҫлауына күп кенә төҙәтмәләр индерә. Һеҙгә таратылған һөҙөмтәләрҙә был төҙәтмәләрҙең ентекле теҙмәһе килтерелгән.

Бюджет комиссияһы, промышленностең ҡайһы бер тармаҡтарының финанс пландары тарафынан продукцияның үҙенә төшөү хаҡын артабан кәметеү һәм үҙ оборот средстволарын яҡшыраҡ файҙаланыу мөмкинлектәре тулыһынса иҫәпкә алынмағанлыҡты билдәләне. Бюджет комиссияһы, промышленность предприятиеларының бюджетҡа түләүҙәрен 39,2 миллион һумға арттырырға, шул иҫәптән урындағы промышленность Министерствоһы буйынса — 14,4 миллион һумға, [illegible] промышленность Министерствоһы буйынса — 14,2 миллион һумға һәм еңел промышленность Министерствоһы буйынса — 10 миллион һумға арттырырға тәҡдим индерә.

Бюджет комиссияһы 1948 йыл өсөн отчет мәғлүмәттәрен ҡарау һөҙөмтәһендә коммуналь хеҙмәттәрҙең үҙенә төшөү хаҡын өҫтәмә кәметеү мөмкинлеген билдәләне һәм был айҡанлы коммуналь предприятиеларҙың бюджетҡа түләүен 13,3 миллион һумға арттырҙы.

Бюджет комиссияһы, урындағы сауҙа ойошмаларының һәм ауыл хужалығы предприятиеларының производстволарының план менән билдәләнгән расходтары күтәренке булып торалар, тип таныны һәм сауҙа финансы планы буйынса производство-хужалыҡ расходтарын кәметергә һәм бюджетҡа түләүҙе 5,8 миллион һумға арттырырға тәҡдим индерә.

Файҙанан килгән отчисление буйынса бюджетҡа түләүҙе 6,2 миллион һумға арттырырға, шул иҫәптән автотранспорт предприятиелары буйынса 3,1 миллион һумға һәм ауыл хужалығы Министерствоһының хужалыҡ ойошмалары буйынса 2,5 миллион һумға арттырырға тәҡдим ителә.

Бюджет комиссияһы урындағы налогтар һәм доходтар буйынса кеременде 23,6 миллион һумға арттырыуҙы кәрәкле тип таныны, шуларҙан 9 миллион һум патент йыйымына һәм 12,6 миллион һум колхоз баҙарҙарында халыҡҡа күрһәтелгән хеҙмәттәргә түләү өсөн тура килә.

Күп кенә ҡалаларҙа һәм райондарҙа урындағы Советтарҙың исполкомдары колхоз баҙарҙарында халыҡты хеҙмәтләндереүгә етерлек тейешле иғтибар итмәйҙәр. Был эште яҡшыртҡан ваҡытта баҙарҙарҙа күрһәтелгән хеҙмәттәр өсөн доходтар байтаҡ артыр ине.

Бюджет комиссияһы барлыҡ бюджеттең доходтарын 117 миллион һумға арттырырға тәҡдим итә. Ҡайһы бер Министерстволар һәм өлкә Советтарының күп кенә исполкомдары һәм Автономиялы республикаларҙың Министрҙар Советтары айырым сараларға ассигнованиеларҙы арттырыу тураһында Бюджет комиссияһына үтенестәр менән мөрәжәғәт иттеләр. Бюджет комиссияһы был үтенестәрҙе ҡарап бюджеттең расход өлөшөн арттырыуҙы маҡсатҡа ярашлы түгел тип тапты.

Депутат иптәштәр! 1949 йылға Государство бюджетын уңышлы үтәү халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтарында производство ҡеүәтен тулыһынса файҙаланыуҙы, хеҙмәт етештереүсәнлегенең артабан күтәреүҙе, сырьёны һәм материалды

(Дауамы 4-се биттә).

РСФСР Верховный Советы Бюджет комиссияһы председателе депутат П. Г. Бурыличевтең өҫтәмә докладының аҙағы

(Аҙағы. Башы 3-сө биттә).

[illegible] һәм рациональ файҙаланмауы, государство һәм финанс дисциплинаһын ныҡлы рәүештә үтәүҙе етерлектә талап итә.

Промышленность работниктары государствоға өҫтәмә резервтар бушатыу өсөн хужалыҡ иҫәбен нығытыу, пландан тыш накоплениелар алыу, оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү буйынса үҙҙәренә социалистик йөкләмәләр алалар. Күп кенә предприятиелар был йөкләмәләрҙе үтәү генә түгел, уны арттырып та үтәйҙәр.

Ләкин хужалыҡһыҙлыҡ арҡаһында юғалтыуҙарға юл ҡуйыусы, хужалыҡ-финанс дисциплинаһын боҙоусы, продукцияның ассортименты һәм сифаты буйынса производство программаһын үтәмәгән күп кенә предприятиелар бар әле. РСФСР Верховный Советының кисәге сессияһында депутаттар, республиканың урындағы промышленность Министерствоһы предприятиеларының производство һәм финанс эшмәкәрлегендә ҙур етешһеҙлектәр барлығын билдәләнеләр. Урындағы промышленность Министерствоһы үткән йылда ҡайһы бер тармаҡтарының эштәрен бер ни тиклем яҡшыртыуға өлгәшкән, ләкин Верховный Советтың үткән сессияһында әйтелгән етешһеҙлектәр тулыһынса бөтөрөлмәгән. Был Министерствоның күп кенә предприятиелары 1948 йылда валовой продукция етештереү буйынса пландарҙы үтәмәнеләр, киң ҡулланыу тауарҙарының күп кенә төрө һәм номенклатураһы буйынса заданиеларҙы үтәүҙе тәьмин итмәнеләр һәм түбән сифатлы тауар эшләп сығарҙылар.

Урындағы промышленность Министерствоһы республика предприятиеларының браҡтан һәм продукцияның сифатын түбәнәйтеүҙән килгән юғалтыуҙары 1948 йылда 20 миллион һум тәшкил итте. Дөйөм завод һәм цех расходтарын арттырыу һәм башҡа юғалтыуҙар үткән йылдың накоплениеларын 39 миллион һумға кәметтеләр.

Финанс һәм иҫәп-хисап дисциплинаһын боҙоуҙар һөҙөмтәһендә урындағы промышленность Министерствоһының республика предприятиелары Государство банкыһынан алынған ссудалар буйынса һәм оборотлаш тауарҙар буйынса бурыстарын 1949 йылдың 1 гинуарына 33 миллион һум суммаға түләп бөтөрмәнеләр, обороттан килгән налог взностарын Государство бюджетына индереү срагын күп тапҡыр боҙҙолар.

Бюджет комиссияһы отчеттарҙы һәм финанс планды ҡараған ваҡытта, РСФСР еңел промышленность Министерствоһының ҡайһы бер предприятиеларында сырьены һәм материалдарҙы әрәм һәм башҡа мөлкәт менән расходлауға етерлек тиклем ҡараш алып барылмай, тип билдәләне. Был Министерствоның һәм промышленность берлектәре Баш управлениеларының предприятиеларында үткән йылда 449 тонна ен һәм 300 тонна [illegible] нормалан тыш тотолған.

Еңел промышленность Министерствоһы продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәмелештереү мәсьәләһенә етерлек тиклем иғтибар итмәй. Производство программаһы 1948 йылда продукцияны 15,5 процентҡа арттырыуҙы күҙҙә тотҡанда, еңел промышленность Министерствоһы цех расходтарын 23,1 процентҡа арттырыуға юл ҡуйҙы.

Был Министерствоның Армавирҙағы [illegible] заводы үҙенең мөмкинлектәрен иҫәпкә алмай, 1948 йылда продукцияның үҙенә төшөү хаҡын 227 мең һумға кәметеүҙе планлаштырҙы, ә былай продукцияның үҙенә төшөү хаҡы [illegible] 87 мең һум күләмендә генә [illegible]. Ә фактик алғанда Армавир заводында продукцияның үҙенә төшөү хаҡы 379 мең һумға кәметелде.

Бюджет комиссияһы, РСФСР урман һәм ағас эшкәртеү промышленность Министерствоһы предприятиеларының һәм ойошмаларының финанс һәм хужалыҡ эшмәкәрлегендә ҙур етешһеҙлектәр барлығын билдәләне. Урман промышленносының республика предприятиелары 1948 йылда пландан тыш 57 миллион һум зыян күрҙеләр.

Был Министерствоның ағас әҙерләү һәм урман ҡырҡыу Баш управлениеһы предприятиелары 1948 йылда [illegible] программаһын тик 62,3 процентҡа үтәнеләр, ә шул уҡ ваҡытта административ-идара итеү аппаратын тотоуға 467 мең һум артыҡ расход яһалған. Урман һәм ағас эшкәртеү промышленность Министерствоһы 1948 йылда ағас эшкәртеү һәм урман ҡырҡыу Баш управлениеһы предприятиелары өсөн ағастың бер кубометрын ат транспорты менән ташыуға, 1947 йылдағы расходтарына ҡарағанда, 8 процентҡа юғары билдәләгән. Ә фактик алғанда был расходтар 1948 йылда, 1947 йылға ҡарағанда, 23 процентҡа күп булып сыҡты.

Бюджет комиссияһы, РСФСР-ҙың Госпланы Министерстволарға һәм Баш управлениеларға пландарҙың үтәлешенә [illegible] продукцияның сифатына контролде көсәйтергә, производство һәм [illegible] продукцияның сифатын [illegible] тейеш, тип иҫәпләй.

Иптәш Сталин ВКП(б)-ның XVII съезында уҡ «етештерелә торған тауарҙарҙың сифатын яҡшыртыу» [illegible] продукция етештереүҙе [illegible] бурыс итеп ҡуйҙы. Промышленносте күп кенә тармаҡтарында продукцияның сифаты түбән булыуы [illegible].

Промышленносте күп кенә тармаҡтарында киң ҡулланыу тауарҙары [illegible].

1948 йылда промысловой кооперация күберәк талап ителә торған тауарҙарҙы эшләп сығарыу буйынса заданиеларҙы ҡәнәғәтләнерлек үтәмәне, билдәләнгән ассортименттарҙы һаҡламаны һәм валовой продукция етештереү буйынса планды үтәү артынан ҡыуып, тауарҙарҙың бер өлөшөн халыҡтың талабына яуап бирмәгән түбән сифатлы итеп сығарҙы. Промысловой кооперацияның складтарында бындай үтмәҫ тауарҙар 300 миллион һумдан артығыраҡ тупланған.

1948 йылда төрлө юғалтыуҙар 234 миллион һум тәшкил итте. Бының һөҙөмтәһендә промысловой кооперация накоплениелар буйынса планды 255 миллион һумға үтәп етермәне.

Депутат иптәштәр, Мәскәүҙең алдынғы предприятиеларының оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү тураһындағы патриотик башланғысының халыҡ хужалығы өсөн әһәмиәте бик ҙур. Беҙҙең бөтә промышленность предприятиелары был башланғысҡа ҡушылдылар. Оборот средстволарын яҡшы файҙаланыу халыҡ хужалығына өҫтәмә рәүештә миллиардлаған һумдар бушатып ҡына ҡалмай, бәлки социалистик промышленносте резервтарҙе тулыраҡ файҙаланырға, продукция эшләп сығарыуҙы арттырырға, технологияны яҡшыртырға һәм производство культураһын күтәрергә мөмкинлек бирә.

Оборот средстволары нормативтарының тоҡтауһыҙ характерҙа булыуын иҫтә тоторға кәрәк һәм күп осраҡта ла әле экономик яҡтан етерлек нигеҙләнмәгән. Мәҫәлән, бер үк шарттарҙа эшләгән «Заря социализма» фабрикаһын һәм Яковлевтағы комбинатты алырға мөмкин. Яковлев комбинаты өсөн ярым фабрикаттар һәм продукция буйынса норматив 17 көн билдәләнгән ваҡытта, «Заря социализма» фабрикаһы өсөн был норматив 28 көн итеп билдәләнгән; әҙерләнгән материалдар буйынса норматив фабрика өсөн 125 көн, комбинат өсөн — 180 көн.

Бындай тура килмәүсәнлек промышленносте башҡа тармаҡтарындағы предприятиеларҙа ла бар. Бюджет комиссияһы, Министерстволарҙа һәм хужалыҡ ойошмаларында йәшәп килгән оборот средстволары нормативтарын ҡыҫҡартыу өсөн уларҙы яңынан ҡарап сығырға ваҡыт етте, тип иҫәпләй.

Халыҡ хужалығы планы менән планлаштырылған капитал һалыуға һәм капитал сығымдарға 1949 йылда республика бюджеты буйынса 5.079 миллион һум бүленә. Был средстволарҙы маҡсатҡа ярашлы итеп файҙаланыу һәм 1949 йылға халыҡ хужалығы планы менән ҡаралған төҙөлөш объекттарын эксплоатацияға тапшырыуҙы тәьмин итеү бурыс булып тора.

1948 йылда капиталь төҙөлөштең теләгәнгә тиклем үтәлеүенә өлгәшелде, хәрәкәттәге производство ҡеүәттәрен һәм сафҡа индереү байтаҡ артты. Ә шулай ҙа, төҙөлөшкә ассигнованиеларҙың дөрөҫ файҙаланылмауы объекттарын эксплоатацияға тапшырыуҙың һуҙылыуына килтерә.

Завьялов шахтаһын төҙөү эше лә яҡшы бармай. Урындағы яғыулыҡ промышленносе Министерствоһы был шахтаны 1945 йылдан бирле төҙөй һәм уны 1948 йылда тамамларға тип иҫәп тотҡайны. Ләкин хәҙергә тиклем төҙөлөш эштәренең яртыһынан саҡ ҡына күберәге үтәлгән.

Бюджет комиссияһы, төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһының һәм урындағы яғыулыҡ промышленносе Министерствоһының был эшкә тартылған төҙөлөштәрҙе тамамларға тейеш, тип иҫәпләй.

Депутат иптәштәр! Государство бюджетының уңышлы үтәлеүе финанс Министерствоһының һәм уның урындағы органдарының писек эшләүенә ныҡ бәйләнгән. Финанс работниктары государство средстволарын тотоноуҙа экономия режимын ҡаты һаҡлауға, һәр бер тинде үҙ урынында максималь эффектлелек менән файҙаланыуға ныҡлы контролде ғәмәлгә ашырырға һәм хужалыҡ предприятиеларының һәм халыҡтың бюджет ҡаршындағы үҙ йөкләмәләрен тулыһынса һәм билдәләнгән срогында үтәлеүен тәьмин итергә тейештәр. Бюджет комиссияһы, әгәр финанс министерстволары һәм уның органдарын хужалыҡ һәм финанс эшмәкәрлегендәге етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә үҙ ваҡытында предприятиеларға талап ҡуйып юғалтыуҙарҙы алдап иҫкәртеүгә күберәк иғтибар итһәләр, финанс дисциплинаһы боҙоуҙар булмаҫ ине, тип иҫәпләй.

Бюджетты тулыһынса һәм үҙ ваҡытында үтәүҙе тәьмин итеү өсөн финанс органдары финанс-бюджет дисциплинаһын боҙоусыларға ҡарата, артыҡ тотоноуҙарға һәм финанс законын боҙоуға юл ҡуйыусыларға ҡарата большевистик килешмәүсәнлек менән эш итергә тейештәр.

Бюджет комиссияһы, 1948 йылда государство һәм урындағы налогтарҙың һәм йыйымдарҙың күп кенә сығанаҡтары буйынса план заданиеларының үтәлмәүенә финанс Министерствоһының иғтибарын юнәлтә. РСФСР финанс Министерствоһы, уның урындағы органдары һәм урындағы Советтарҙың исполкомдары 1949 йылда налог эшен ҡырҡа яҡшыртыуға өлгәшергә һәм урындағы бюджетты үтәү эшен һәр бер ҡала, өлкә, край, автономиялы республиканың доходтарын һәр бер сығанағы буйынса бюджетты кварталдан-кварталға үтәүен тәьмин итерлек итеп ойоштороға тейеш.

Депутат иптәштәр! РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджеты беҙҙең республикабыҙҙың халыҡ хужалығын артабан нығытыуҙың финанс программаһы булып тора. Һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәүҙә совет халҡының ҡаҡшамаҫ ихтыярын сағылдыра.

Беҙҙең тарафтан ҡаралған бюджеттың үтәлеүенә генә түгел, ә уның арттырып үтәлеүендә шик юҡ. Совет кешеләренең рухланыулы патриотик хеҙмәте, уларҙың биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн, Государство бюджетын үтәү өсөн көрәше, совет халҡының үҙенең социалистик Тыуған иленә булған ялҡынлы мөхәббәтенең, Ленин — Сталиндең бөйөк эшенә сикһеҙ бирелгәнлегенең асыҡ сағылышы булып тора.

Беҙҙе дөйөм маҡсатҡа — коммунизмдең гүзәл еңеүҙәренә һуғыштарҙа һыналған большевиктар партияһы рухландыра, юнәлеш бирә. Совет халҡының бөтә еңеүҙәрен рухландырыусы һәм ойоштороусы бөйөк юлбашсыбыҙ һәм һөйөклө уҡытыусыбыҙ Иосиф Виссарионович Сталин беҙҙе алға алып бара. **(Көслө, оҙаҡҡа һуҙылған алҡыштар).**

Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советының Париждағы сессияһында

Германияның берҙәмлеге проблемаларын тикшереү

ПАРИЖ, 24 май (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советының ултырышында Э. Бевин председателлек итте. Министрҙәр көн тәртибенең беренсе пунктын: «Экономик принциптарҙе, политик принциптарҙе һәм союзниктар контролен индереп, Германияның берҙәмлеген хәл итеү» тикшерә башланылар. Беренсе булып СССР Сит Ил Эштәре Министры А. Я. Вышинский һүҙ алды.

А. Я. Вышинскийҙең сығышы

Вышинский, дүрт державаның вәкилдәре Германияның экономик һәм политик берҙәмлеге проблемаһы менән беренсе тапҡыр ғына осрашмайҙар инде, тип хәтергә төшөрҙө. Һуғыш ваҡытында уҡ, Ҡырым конференцияһында өс бөйөк держава — СССР, Америка Ҡушма Штаттары һәм Великобритания етәкселәре үҙҙәренең төп иғтибарын ошо мәсьәләгә бирҙеләр. Ул саҡта үҙҙәренең Германияға ҡарата политикаһын билдәләгәндән һуң, улар үҙҙәренең алдарына бик мөһим тарихи бурыс — герман милитаризмын һәм нацизмын юҡ итеү һәм Германияның бынан ары һис бер ваҡытта ла бөтә донъяла тыныслыҡты боҙорлоҡ хәлдә булмаясағына гарантия тыуҙырыу бурысын ҡуйҙылар. СССР, АҠШ һәм Великобритания хөкүмәттәренең етәкселәре ул саҡта, Гитлер Германияһының яҙмышы тураһындағы мәсьәләне хәл итеү тик күрһәтелгән программа нигеҙендә генә мөмкин, тип танынылар. Һуңынан быға Франция ла ҡушылды.

— Был, бөтә кешегә билдәле булғанынса, — тип дауам итте Вышинский, -Гитлер Германияһын тар-мар итеү алдынан ине. Ике айҙан һуң Потсдам Конференцияһында, Гитлер Германияһы капитуляция яһағандан һуң инде, Германияға ҡарата союзниктарҙың үҙ-ара ярашлырылған политикаһының экономик һәм политик принциптары тураһында яңы килешеүгә өлгәшелде.

Шулай итеп, — тип һөҙөмтәләне Вышинский, — еңеүсе державалар Потсдам конференцияһында уҡ үҙҙәренең Германияға ҡарата экономик һәм политик йәһәттәрҙән бер бөтөн кеүек итеп мөнәсәбәт итәсәктәрен танынылар, һәм был тулыһынса дөрөҫ ине; тик Германияның экономик һәм политик йәһәттәрҙән берҙәмлек принцибын риғайә иткән саҡта ғына дүрт хөкүмәт етәкселәренең Германияға ҡарата үҙҙәренең политикаһында алдарына ҡуйған бурыстарын тормошҡа ашырыу мөмкин.

Германияға ҡарата юғарыла күрһәтелгән политиканың принциптарын артабан үҫтереү 1947 йылда Сит Ил Эштәре Министрҙәренең Мәскәүҙә булған IV сессияһында ҡабул ителгән ҡарарҙарҙа үҙенең сағылышын тапты, ул саҡта Франция, Великобритания, АҠШ һәм СССР министрҙәре дөйөм Германия өсөн ваҡытлы хөкүмәт төҙөүгә юнәлтелгән саралар эшләү кәрәк, тигән һөҙөмтәгә килделәр. Мин дөйөм Германия хөкүмәте, тип айырыуса билдәләп әйтәм, — тине Вышинский. Был һөҙөмтә Потсдам конференцияһында ҡабул ителгән принцип — Германияның политик берҙәмлеге принцибына ярашлы ине һәм был принципте конкретлаштырыу булды.

Вышинский, Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советының Мәскәүҙәге сессияһы, был хөкүмәт «кәрәкле берҙәмлекте тәьмин итеү маҡсатында закон сығарыу һәм башҡарыу саралары күрергә компетенциялы буласаҡ», тип билдәләп, Германияның буласаҡ үҙәк хөкүмәтенең полномочиеларын ентекләп күрһәткәйне, тип хәтергә төшөрҙө.

Вышинский шулай уҡ Германияла контроль механизмына ҡарата килешеү тураһында ла хәтергә төшөрҙө, ул механизм Европа консультатив комиссияһы тарафынан уҡ әҙерләнгәйне. Был килешеүгә ярашлы рәүештә, тотош Германияға ҡағыла торған бөтә мәсьәләләр буйынса юғарғы власть Германияның оккупация зоналарындағы ҡоралды көстәр баш командующийҙары тарафынан берлектә тормошҡа ашырылырға тейеш, бының өсөн дүрт баш командующий Контроль Советы тип аталған юғарғы контроль органы ойоштормолар за инде. Контроль Советының бурыстары иҫәбенә түбәндәгеләр индерелде:

1. Баш командующийҙарҙың уларҙың зоналарындағы хәрәкәттәрендә үҙ-ара тейешенсә килешеп эшләүҙе тәьмин итеү;

2. Бөтә Германия өсөн дөйөм булған хәрби, политик, экономик һәм башҡа мәсьәләләр буйынса пландар эшләү һәм үҙ-ара килешелгән ҡарарҙарға өлгәшеү;

3. Германияның үҙәк администрацияһы өҫтөнән контроль;

4. Тейешле органдар аша «Ҙур Берлин» администрацияһына етәкселек.

— Контроль Советына, — тине Вышинский, — билдәле бурыстар йөкмәтеүсе мәсьәләләрҙең бик мөһим дүрт өлкәһе ошондай ине. Бынан шул күренә: Контроль Советының бөтә механизмы Германияны демилитаризациялауҙы һәм демократиялаштырыуҙы тормошҡа ашырыуға һәм Германияның тыныслыҡ һөйөүсе берҙәм демократик государство итеп үҙгәртеп ҡороолоуына ярҙам итеүгә яраҡлылаштырылғайны. Совет хөкүмәте Контроль Советының бөтә эшләү мәлендә һәр ваҡыт ошо бурыстарҙы тормошҡа ашырыуға ынтылды. Ләкин бөтә был мәсьәләләр буйынса Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советы ошо ваҡытҡа тиклем үҙ-ара килешелгән ҡарарҙар ҡабул итеүгә килә алманы.

Вышинский, АҠШ, Великобритания һәм Франция хөкүмәттәре өсөһө айырыһында ҡарарҙар ҡабул итеү һәм Германия мәсьәләһе буйынса дүрт держава — АҠШ, Великобритания, СССР һәм Франция — тарафынан бынан элек ҡабул ителгән ҡарарҙарға асыҡтан-асыҡ ҡапма-ҡаршы булған саралар күреү юлына баҫтылар, тип билдәләне.

Рурға килгәндә инде, — тине Вышинский, — Совет хөкүмәте Потсдам конференцияһында уҡ, Рур промышленность өлкәһе Германияның бүленмәй торған өлөшө сифатында АҠШ-тың, Великобританияның, СССР-ҙың һәм Францияның берлектәге контроле аҫтында тоторға тейеш, тип таныурға тәҡдим итте.

Вышинский, Совет хөкүмәте Рур тураһындағы мәсьәләгә ҙур әһәмиәт биреп килде һәм бирә, тип айырыуса билдәләне. Рур буйынса АҠШ, Великобритания, Франция һәм СССР вәкилдәренән Союзный Советта Рурҙа продукция етештереү һәм бүлеүгә бәйләнешле мәсьәләләрҙә консультация өсөн Германияға сиктәш булған, һәм бигерәк тә Германия мәсьәләһе менән ҡыҙыҡһыныусы башҡа илдәрҙә, атап әйткәндә, Бельгияның, Голландияның, Люксембургтың, Данияның, Польшаның һәм Чехословакияның, шулай уҡ немец экономик органдары вәкилдәренең ҡатнашлығы менән халыҡ-ара контроль органы ойоштороу Рур промышленность өлкәһе өҫтөнән тейешле халыҡ-ара контролде тәьмин итергә ышаныслы ысулы булыр ине.

Көнбайыш державаларҙың Көнбайыш Германияға һәм, айырым алғанда, Рурға ҡарата күргән бөтә сараларына һәҙерге ваҡытта ентекләп туҡталып тормаҫтан, — сөнки быға Совет хөкүмәтенең мөнәсәбәте етерлек тиклем аҡтыҡтыҡлы һәм асыҡ билдәле, — Совет делегацияһы был сараларға ҡарата үҙенең позицияһын дөрөҫләүҙе һәм был саралар Европа халыҡтарының тыныслыҡ һәм именлек интерестарына ҡапма-ҡаршы булып торалар, тип яңынан әйтеүҙе кәрәк, тип иҫәпләй.

Совет хөкүмәте Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген урынлаштырыу яғында торҙо һәм тора. Совет хөкүмәте оккупация осоронда Германияла юғарғы власте тормошҡа ашырыуҙы һәм Германияны демилитаризациялауҙы һәм демократиялаштырыуҙы тормошҡа ашырылыуын тәьмин итергә, уны тыныслыҡ һөйөүсе берҙәм демократик государство итеп үҙгәртеп ҡороолоуҙы тәьмин итергә саҡырылған Контроль Советының эшен ошо юнәлештә үҫтерергә тырышты.

Сығышының аҙағында Вышинский Сит Ил Эштәре Министрҙәре Советына Совет делегацияһының конкрет тәҡдимдәрен тапшырҙы, уларҙа түбәндәгеләр әйтелә:

1. Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген тәьмин итеү маҡсатында:

а) Германияла Контроль Советының эшен элекке нигеҙҙә, Германияла юғарғы власте тормошҡа ашырыуға саҡырылған орган сифатында аяҡҡа баҫтырырға,

б) Берлин менән идара итеү буйынса дөйөм ҡалала күрелә торған сараларҙы үҙ-ара ярашлырып үткәреү өсөн һәм тотош Берлинда нормаль тормошто тәьмин итеү өсөн Берлинда союзниктар-ара комендатураны аяҡҡа баҫтырырға.

2. Шуның менән бергә, тотош Германия өсөн әһәмиәтле булған экономик һәм государство төҙөлөшө мәсьәләләре уның ҡарамағында булырға тейешле берҙәм герман үҙәк органын төҙөмәйенсә башҡа Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген тормошҡа ашырыу мөмкин түгел, тип иҫәпләгән хәлдә, түбәндәгеләрҙе эшләүҙе кәрәк тип билдәләргә:

а) Көнсығыш һәм Көнбайыш зоналарҙа хәҙерге ваҡытта йәшәгән немец экономик органдары нигеҙендә Дөйөм Германия Государство Советы тыуҙырырға.

б) Дөйөм Берлин магистратын аяҡҡа баҫтырырға.

Дөйөм Берлин магистратына һайлауҙар срогы тураһындағы мәсьәләне Берлиндағы Союзниктар-ара Комендатура ҡарамағына тапшырырға.

Иптәш Вышинскийҙан һуң АҠШ, Франция һәм Великобритания Сит Ил Эштәре Министрҙәре белдереүҙәр менән сығыш яһанылар.

СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһы һәм Британияның Мәскәүҙәге Посольствоһы араһында меморандумдар алмашыу

ТАСС хәбәрҙәренә ҡарағанда, Великобританияның Мәскәүҙәге Посольствоһы һәм СССР Сит ил Эштәре Министерствоһы араһында һуңғы ваҡытта меморандумдар алмашыу булған.

28 апрелдә Великобритания Посолы М. Д. Петерсон әфәнде СССР Сит ил эштәре Министры А. Я. Вышинскийҙа булған һәм уға меморандум тапшырған. Был меморандумда, Британияның Мәскәүҙәге Посольствоһының сотрудниктарына һәм, айырым алғанда, Посольствола эшләүсе совет граждандарына ҡарата совет органдарының, йәнәһе, дөрөҫ эш итмәүҙәре айҡанлы дәғүәләр килтерелә. Посольствоның меморандумында шулай уҡ, совет властары үҙҙәренең дөрөҫ булмаған эштәре менән Британияның Мәскәүҙәге Посольствоһының составына йоғонто яһарға теләйҙәр, тип күрһәтелә. Посольство меморандумдағы үҙенең раҫлауҙарын төрлө тәрҙәгә уйлап сығарыуҙарға һәм, айырым алғанда, Посольствола эштәрен ташлаған күп кенә совет граждандары, йәнәһе, быны совет органдарының ҡыҫымы аҫтында эшләгәндәр тигән уйҙарға нигеҙләй. Ләкин, меморандумда танылғанынса, был совет граждандары «ул тураһа бер нәмә лә һөйләмәгәндәр».

Меморандумда шулай уҡ, йәнәһе, Британия Хөкүмәте СССР-ҙың Лондондағы Посольствоһына эшкә барыусы кешеләренә рөхсәтте Совет Хөкүмәтенең һорауы буйынса нисҙәй ҙә булһа сикләүҙәрһеҙ биргән ваҡытта, йәнәһе, совет органдары Великобританияның Мәскәүҙәге Посольствоһына дипломатик хеҙмәткә барыусы Британия подданныйҙарына СССР-ға инергә рөхсәт биреүҙән нигеҙһеҙ баш тарталар, тип күрһәтелә.

Меморандум Посольствоның, ул, «Британияның Мәскәүҙәге Посольствоһының эшенә ҡамасаулыҡтар» яһауға юл ҡуя алмай һәм совет граждандарына ҡарата визалар биреү һәм башҡа мәсьәләләрҙе хәл иткәндә «үҙ-ара мөнәсәбәт нигеҙендә» эш итәсәк, тигән белдереүе менән тамамланған.

20 майҙа СССР Сит Ил Эштәре Министрының урынбаҫары Ф. Т. Гусев Великобританияның СССР-ҙағы эштәр вәкиле Поверенныйы Д. У. Гаррисонды ҡабул итте һәм СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһының яуап меморандумын тапшырҙы. Меморандумда түбәндәгеләр әйтелә.

«1949 йыл 28 апрелдә М. Петерсон әфәнде СССР Сит Ил Эштәре Министры А. Я. Вышинскийға меморандум тапшырҙы. Был меморандумда, йәнәһе, совет органдарының Британия Посольствоһының сотрудниктары — совет граждандарына ҡаршы эш итеүҙәре айҡанлы, шулай уҡ Британияның ҡайһы бер подданныйҙарына Советтар Союзына инеү өсөн рөхсәт бирмәү айҡанлы дәғүәләр килтерелә. Был меморандумға яуап итеп СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһы түбәндәгеләрҙе белдереүҙе кәрәкле тип иҫәпләй.

Совет органдары тарафынан Британия Посольствоһының хеҙмәткәрҙәрен эҙәрләү ваҡиғаларының булыуы тураһында меморандумдағы раҫлауҙар дөрөҫ булмаған хәбәрҙәргә нигеҙләнгәндәр. Һүҙ, Посольствола хеҙмәт итеүсе совет граждандары тураһында барыу сәбәпле меморандумда килтерелгән дәғүәләр совет органдары һәм совет граждандары араһындағы үҙ-ара мөнәсәбәттәргә Посольствоның юл ҡуйылмаҫлыҡ дәрәжәлә тығылырға маташыуҙары ғына булып тора. Ошо айҡанлы, Посольство тарафынан элек тә эшләнгән ошондай уҡ маташыуҙарға яуап итеп СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһының ошо йылдың 15 мартында М. Петерсон әфәнде исеменән яҙылған хатында, совет органдары һәм совет граждандары (был граждандарҙың ҡайҙа эшләүҙәренә ҡарамаҫтан) араһындағы үҙ-ара мөнәсәбәттәр тураһындағы мәсьәләләр Посольствоның компетенцияһына инә алмайҙар, тип күрһәтелеүҙе иҫкә төшөрөп китергә кәрәк.

Ошо айҡанлы СССР Сит Ил Эштәре Министерствоһы, совет властары, ошондай ысулдар менән Британияның Мәскәүҙәге Посольствоһы составына йоғонто яһарға теләйҙәр, тип Посольствоның уйлауын бөтөнләйгә нигеҙһеҙ, тип ҡарарға тейеш.

Посольствоһының меморандумдағы, Сит Ил Эштәре Министерствоһы, йәнәһе, Советтар Союзына дипломатик хеҙмәткә барыусы кешеләргә СССР-ға инеү өсөн рөхсәт биреүҙән баш тартырға хоҡуҡы юҡ тигән мәсьәләгә ҡағылғанда, бындай ҡараш, теге йәки был кешегә «Нон Грат персонаһы» итеп рөхсәт бирелмәһә, бындай хәлдә көсөә торған дипломатик практикала ла, халыҡ-ара хоҡуҡтар нормаһында ла үҙенең раҫлауын тапмай. Посольствоның меморандумында күрһәтелгән кешеләргә ҡарата совет органдары был хоҡуҡ менән файҙаландылар. Айырым алғанда, Уайберд менән эш тап бына шулай булды ла. Ул 1941 йылда СССР-ҙа торған ваҡытта Советтар Союзына ҡарата үҙен тоғро тотманы һәм совет властарының талабы буйынса Британия властары тарафынан СССР-ҙан кире саҡырылып алынды.

Ошоноң менән бергә меморандумдағы, йәнәһе, Британия Хөкүмәте СССР-ҙың Лондондағы Посольствоһына эшкә барыусы совет граждандарына Британияға инеү өсөн рөхсәтте нисҙәй ҙә булһа сикләүҙәрһеҙ бирә, тигән раҫлауҙарҙың ысынбарлыҡҡа тура килмәүҙәрен һәм түбәндәге фактылар менән кире ҡағылыуын билдәләргә кәрәк. Мәҫәлән, 1947 йыл 11 гинуарҙа СССР-ҙың Лондондағы посольствоһының хәрби-диңгеҙ атташеһе аппараты сотруднигы Н. А. Жаховҡа һәм уның ҡатынына, 1947 йыл 20 июндә совет хәрби атташеһының ярҙамсылары Н. В. Дмитриевҡа һәм А. В. Мозговойға һәм уларҙың ҡатындарына, 1948 йыл 16 мартта сотрудниктар З. Н. Дырингә һәм И. И. Шириковҡа Британияға инергә рөхсәт биреүҙән Британия хөкүмәте баш тартҡайны һәм Посольствоның атташеһы А. А. Юшков өсөн 1948 йыл 11 декабрҙә һоралған рөхсәт әлегә тиклем алынмаған.

СССР Сит ил Эштәре Министерствоһы, Посольство меморандумының юл ҡуйылмаҫлыҡ тонына һәм унда булған СССР-ҙың Великобританиялағы Посольствоһының сотрудниктарына ҡарата эҙәрлеүҙәр ҡулланыу ҡурҡыныһына ҡағылмайынса китә алмай. Британия хөкүмәтенә Совет хөкүмәте менән эш алып барғанда бындай методтарҙың уңышһыҙ булыуҙары асыҡ булырға тейеш. (ТАСС).

Яуаплы редактор F. F. FAФAPOB.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01573 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

№ 104 (8204) | 1949 йыл, 28 май, шәмбе | Хаҡы 20 тин

Сталинсе өс йыллыҡ план хәрәкәттә

«Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсән общественный малсылыҡты үҫтереүҙең 1949—51 йылдарға планы» тураһында СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарын бөтә совет халҡы хуплап һәм малсылыҡ эшендә яңы хеҙмәт күтәрелеше менән ҡаршыланы. Ауыл эшсәндәре был тарихи ҡарарҙа большевиктар партияһының колхоздарҙы мул тормошло итеү, коллектив хужалыҡтың көсөн үҫтереү тураһында сталинсе хәстәрлек итеүен асыҡ күрәләр.

Бөтә төр продукттарҙың, шул иҫәптән малсылыҡ продукттарының да муллығына өлгәшеү — беҙҙең бөйөк Тыуған илебеҙҙең социализмдан аҡрынлап коммунизмға күсеүе осорондағы иң мөһим шарттарҙың береһе булып тора.

Хөкүмәтебеҙҙең һәм партиябыҙҙың был ҡарары сығыуға бер айҙан артыҡ ваҡыт үтте. Республикабыҙҙың күп кенә колхоздары һәм совхоздары малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын практик тормошҡа ашырыуҙа байтаҡ ҡына уңыштарға өлгәштеләр. Малсылыҡ работниктәре араһында социалистик ярыш киң ҡолас йәйҙе. Хәҙер мул аҙыҡ базаһы булдырыу өсөн — болон үләндәренең урожайын күтәреү, ферма алды участкаларын киңәйтеү, күп йыллыҡ үлән сәсеү майҙандарын арттырыу буйынса конкрет саралар күрелә. Фермаларҙа зоовет һәм ветеринария уҡыуҙары ойошторола. Тоҡомдарҙы яҡшыртыу эштәренә айырыуса ҙур иғтибар бирелә. Һәм бесән сабыуға әҙерлек алып барыла.

Бүздәк районы колхозсылары яңы ҡарарға яуап итеп алған социалистик йөкләмәләрендә райондың 12 колхозында һыйырҙар һәм һарыҡ-кәзәләр өсөн яңы торлаҡтар төҙөргә булдылар. 72 колхозда суҫҡа аҙбарҙары, ете колхозда йәш малдар торлағы төҙөлә, һигеҙ колхозда ҡошсолоҡ фермалары ойошторолдо һәм биш колхозда бал ҡорттары семьяһын ҡышлатыу өсөн омшанниктар төҙөү эштәре бара. Иптәш Шәйхетдинов етәкселек иткән «Кидаш» колхозы члендәре ошо көндәрҙә йөҙ баш һыйыр өсөн яңы аҙбар һалыуҙы тамамланылар. «Победа» ауыл хужалығы артеленең члендәре государствоға яҡшы сифатлы продукция тапшырыу өсөн һигеҙ һыйыр, егерме баш һарыҡ һәм ун суҫҡаны һимертергә ҡуйҙылар. Бында малдарҙың продуктивлеген күтәреү өсөн бөтә саралар күрелә: сабынлыҡтарҙы, иҫке силос ямдарын таҙарталар, ферма алды участкаларында сәсеү эштәрен уңышлы башҡаралар.

Мәсетле районының «Красная Башкирия» колхозы члендәре үҙҙәренең өс йыллыҡ планын төҙөнеләр. Йылҡы малдары өсөн яңынан өс аҙбар эшләнде, 350 гектар сабынлыҡ таҙартылды һәм тоҡом үгеҙе һатып алынды. Бында коммунист иптәш Шакиров етәкселек иткән малсылыҡ фермаларының работниктәре ун өс гектар майҙанда ферма алды участкаһында сәсеү үткәрҙеләр. Быйыл тамыр аҙыҡтарын сәсеү планы үткән йылға ҡарағанда алты гектарға артты.

Тоҡомдарҙы яҡшыртмай торон общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү мөмкин дә түгел. Шуға күрә лә быйыл республикабыҙҙа симменталь тоҡом малдарының государство рассадниге ойошторолдо һәм ул эшкә башланы. Дәүләкән районының орденле иптәш Самойлов етәкселек иткән «Новый быт» ауыл хужалығы артелендә яҡшы тоҡомло йылҡы малдары, премиле тоҡомло һарыҡтар үрсетелә. Профессор Маньков методы буйынса тәкшим ителгән быш бәрәсләтеү ысулы юғары күрһәткестәр бирә. Үткән йылында йөҙ һарыҡтан 343 бәрәс алынды, ә быйылғы уңыштар тағы ла ҙурыраҡ. Артелдең һөтсөлөк-тауар фермаһында 1951 йыл аҙағына метизлаштерелгән симменталь тоҡомло һыйырҙар ғына буласаҡ.

Социалистик Хеҙмәт Геройы Солтан Ғирфанов иптәш Ҡыйғы районының Киров исемендәге колхозында өс йыллыҡтың аҙағына бөтә йылҡыларҙың да яҡшы тоҡомло булыуы өсөн көрәшә. Өфө районының «Парижская коммуна» колхозы фермаларында ла тоҡом малдарын үрсетеү эше өлгәлә ҡуйылған.

Сталинсе өс йыллыҡ планды практик тормошҡа ашырыуҙа был тәүге аҙымдар ғына әле. Өлгәшелгәндәр менән тынысланыу — хужалыҡты алға ебәреүҙә зарарлы практика ул. Ләкин, республикабыҙҙың күп кенә колхоздарында продукты биреүсән общественный малсылыҡты үҫтереүҙең мөһимлеге баһаланып еткерелмәй. Алдынғы колхоздарҙың эш тәжрибәләре бөтә урында ла пропагандаланмай. Айырым колхоздарҙа малдарҙың үлеүенә, уларҙы әрәм-шәрәм итеүгә юл ҡуйыла. Тоҡомдарҙы яҡшыртыу эше үҙ юғарылығында тормай. Ошо арҡала общественный малсылыҡты үҫтереүҙең һәм государствоға малсылыҡ продукттарын тапшырыуҙың планы үтәлмәй. Планды үтәмәүҙең төп сәбәбе ҡайһы бер район партия, совет ойошмаларының, ауыл хужалығы органдарының колхоз правлениеларының, малсылыҡ специалистарының һәм работниктәренең бөтә урындарҙа ла малсылыҡҡа тейешле иғтибарҙы биреп еткермәүҙәрендә. Был иғтибарһыҙлыҡ малсылыҡ буйынса артта ҡалыуға килтерә. Мәҫәлән, Ҡыйғы районы республика буйынса малсылыҡты үҫтереүҙә алдынғыларҙан һанала ине. Ләкин район һәм айырым колхоз етәкселәренең өлгәшелгәндәр менән генә тынысланыуҙары кире һөҙөмтәләргә килтерҙе. Район артта ҡалды, план үтәлмәне. Өс айҙа ғына бер нисә баш эш аты үлде, егерме алты баш быуаҙ бейә ҡолон ташланы. Йөҙәрләгән баш ваҡ малдарҙы һатыуға һәм уларҙың үлеүенә юл ҡуйылды. Малсылыҡты үҫтереү Йомағужа, Зианчура, Абзан һәм Хәйбулла райондарында ла насар ҡуйылған.

Малсылыҡты үҫтереү буйынса артта ҡалыу — фермалар өсөн мал аҙыҡтары әҙерләү эшен кәрәгенсә ойоштормауҙан, әҙерләнгән мал аҙыҡтарын һаҡһыҙ ашатыуҙан һәм дөрөҫ расходлауҙы контролгә алмауҙан, йәш малдарҙы насар тәрбиәләүҙән, малдарҙы иҫрафтеүселәргә һәм әрәм-шәрәм итеүселәргә тейешле сара күрмәүҙән килеп сыҡты.

Үлән баҫыулы һәм мал аҙығы сәсеү әйләнештәре системаһын индереү һәм үҙләштереү — малсылыҡтың аҙыҡ базаһын нығытыуҙы хәл итәсәк. Шуға күрә лә колхоз, совхоз етәкселәре, малсылыҡ работниктәре һәм специалистәре, совет һәм партия ойошмалары үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәрен индереүгә һәм үҙләштереүгә иғтибарҙы айырыуса көсәйтергә тейештәр.

Беҙҙең илебеҙ культуралы һәм мул тормошло. Унда йәшәү тағы ла матурыраҡ булһын өсөн аҙыҡ муллығын хәл итеү — беҙҙең бурысыбыҙ булып тора. Ҙур эштәр алда әле. Партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең был тарихи ҡарарын үтәү өсөн күп көс һалыу, намыҫлы хеҙмәт талап ителә. Республикабыҙҙың малсылыҡ работниктәре! Сталинсе өс йыллыҡ план тураһындағы ҡарарҙы уңышлы үтәүгә өлгәшегеҙ! Социалистик ярыш йөкләмәләрегеҙҙе намыҫ менән үтәгеҙ!

Республиканың орлоҡсолоҡ совхоздары һабан ашлығы сәсеү планын үтәнеләр

Республиканың орлоҡсолоҡ совхоздары сәсеү планын арттырып үтәнеләр. Бойҙай культураһы үҙған йылға ҡарағанда ике тапҡырға артыҡ сәселде.

«Кузнец» совхозы бигерәк тә яҡшы эшләне. Бында совхоз (директоры иптәш Симонов) һабан сәсеүҙе үтәне. Бында бөтәһе 15 мең гектар майҙанда ашлыҡ сәселде. Әшәй һәм Йәнгел совхоздары былтыр үткән йылға ҡарағанда сәсеүҙе 15 көн иртә тамамланы.

Әшәй совхозының күпселек механизаторҙары смена нормаларын һәр көн 250-шәр процентҡа еткереп үтәнеләр. Тракторсыларҙан Кузнецов һәм Шведун иптәштәр көненә 200—250-шәр гектар ашлыҡ сәстеләр.

Башсортрестың бөтә хужалыҡтары ла сәсеүҙе ҡыҫҡа агротехник сроктарҙа һәм юғары сифатлы итеп тамамланылар.

Хәҙер республика совхоздарында сәсеүҙән бушаған тракторҙар пар һөрөүгә күсте. 16 мең гектар майҙанда пар һөрөлдө.

Пландан тыш сәсәләр

Бишбүләк районының алдынғы «Казил» (председателе иптәш Ефимов), Вахитов һәм Шевцин исемендәге колхоздары сәсеүҙе государство планын үтәнеләр. Хәҙер был колхоздарҙа пландан тыш сәсәләр.

Г. Петров.

СССР Министрҙар Советында һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетында

Малсылыҡ продукттары әҙерләү тураһында

Бүгөнгө һуңғы осорҙа халыҡ хужалығының уңышлы күтәрелеше шарттарында Совет государствоһы алдына мал һәм бурыс — илебеҙҙә халыҡ ҡулланыу запасын, шулай уҡ промышленносте сеймал менән тәьмин итеү өсөн малсылыҡ продукттарын әҙерләүҙе яҡшыртыу бурысы тора.

Партия һәм хөкүмәт тарафынан һуңғы йылдарҙа малсылыҡ продукттарын әҙерләүҙе яҡшыртыу буйынса саралар күрелде. Ләкин был саралар тулыһынса үтәлмәй. Малсылыҡ продукттарын әҙерләү буйынса государство планы йыл һайын үтәлмәй ҡала, ә колхоздар, колхозсылар, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр хужалыҡтары тарафынан государствоға тапшырыла торған малдар, ит, һөт, йомортҡа, йөн һәм тире ауырлығы һәм сифаты буйынса түбән булып ҡала.

Бөтөнләй артыҡ хужалыҡтары күтәреләнә, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсән общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ (1949—1951) планын үтәүҙә ҙур уңыштарға өлгәшеү өсөн малсылыҡ продукттарын — ит, май, һөт, йомортҡа, йөн, тире — әҙерләүҙе ойоштороуҙа ҙур үҙгәрештәр кәрәк.

Партиябыҙ һәм хөкүмәт, ауыл хужалығы продукттарын әҙерләүҙә бер ниндәй тәртипһеҙлеккә юл ҡуймай, ә ауыл хужалығын үҫтереүҙең түбән кимәлдәре һәм колхозсыларҙың ҡыҙыҡһыныуын уятыу принцибына нигеҙләнгән закон сығарҙы. Әҙерләү эштәрендә ошо принципты боҙоусылыҡтар һаман да бар.

Партияның һәм хөкүмәттең ауыл хужалығы продукттарын әҙерләү эшенә ҡағылған ҡарарҙарында 1948 йылда тап ошо ит әҙерләү буйынса ҙур етешһеҙлектәр күрһәтелде. 1940 йылда ҡабул ителгән ҡарарҙар буйынса ит әҙерләүҙә ҡайһы бер урындарҙа ҡағиҙәләр боҙола. Бөгөнгө көндә ит, һөт, йомортҡа, йөн һәм тире әҙерләүҙә бөтөнләй тәртип урынлаштырылмаған.

Ҡайһы бер урындарҙа партия, совет һәм әҙерләү ойошмалары етәкселәре мал әҙерләү менән ҡыҙыҡһынмайҙар, малдарҙы тапшырыу планын үтәү урынына сифатһыҙ, түбән ауырлыҡтағы малдарҙы ҡабул итәләр.

Хәҙерге ваҡытта государствоға тапшырыла торған малдар һәм совхоздар кәрәге түбән булған малдары бик ҙур күләмдә тапшырылалар. Ит әҙерләүсе ойошмалар ауырлыҡ һәм сифат буйынса талаптарҙы үтәмәйҙәр. Күп кенә колхоздар государствоға тапшырыу өсөн һуҫка һәм башҡа мал менән ит тапшырыу йөкләмәләрен башҡа малдарҙың ите менән үтәйҙәр.

Партия һәм хөкүмәт тарафынан ҡабул ителгән ҡарарҙарҙа ит тапшырыуҙы малдарҙы һимертеп һәм тейешле ауырлыҡҡа еткереп тапшырыу ҡағиҙәләре билдәләнгән. Әммә әҙерләү ойошмалары был ҡағиҙәләрҙе бөтә урында ла үтәмәйҙәр.

Әҙерләү базалары ҡабул итеү пункттары етерлек булмауы арҡаһында, күп кенә колхоздар малдарҙы алыҫ ергә ҡыуырға мәжбүр булалар, шуның арҡаһында малдар ауырлығын юғалта.

СССР ит һәм һөт промышленносе Министрлығының һәм уның урындағы органдарының, ҡабул итеү пункттарының эшендә ҙур етешһеҙлектәр бар. Ит комбинаттары, һөт заводтары, май заводтары ҡабул итеү эшен насар ойошторалар.

Ҡайһы бер урындарҙа партия, совет һәм әҙерләү ойошмалары етәкселәре май, йомортҡа, йөн һәм тире әҙерләүҙә ҡағиҙәләрҙе боҙоуға юл ҡуялар. Май тапшырыуҙы һәм башҡа продукттар тапшырыуҙы яҡшыртыу өсөн колхоздарҙа, колхозсылар хужалыҡтарында ҡулай шарттар тыуҙырылмай.

Ит комбинаттары, май эшләү, һөт ҡайнатыу, һөт-консерва заводтары һәм башҡа предприятиеларҙың ҡабул итеү пункттары ла әҙерләнгән продукттарҙы үҙ ваҡытында һәм тулыһынса эшкәртеп өлгөрмәйҙәр.

Был бурыстарҙы хәл итеү өсөн малсылыҡ продукттарын әҙерләүҙе ойоштороуҙа кәрәкле үҙгәрештәр индерергә кәрәк.

Күп сырьеһы әҙерләү күберәге еңел ауырлыҡтағы малдар булды, ауыл хужалығы продукттары тапшырыуҙа ҡағиҙәләр боҙола, ауыл ерҙәренән үткәрелгән продукттарҙы ҡабул итеү насар ойошторолған.

Хәҙерге ваҡытта государство тапшырыуҙар буйынса билдәләнгән малдарҙы ҡабул итеүҙе, уларҙы эшкәртеүҙе ойоштороу эшендә СССР ауыл хужалығы Министрлығы, СССР совхоздар Министрлығы, урындағы партия һәм совет ойошмалары етәкселек эшенә етди әһәмиәт бирмәйҙәр.

Күп кенә райондарҙа малсылыҡ продукттарын мәжбүри тапшырыуҙы үҙ ваҡытында үтәү буйынса государство дисциплинаһын боҙоуға юл ҡуялар, ә әҙерләүҙәр Министрлығының, урындағы партия, совет һәм әҙерләү органдары әҙерләүҙәр эшен тәртипкә һалыуға тейешле саралар күрмәйҙәр.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарар иттеләр:

I.

Ит әҙерләү тураһында

1. 1949 йылда ит әҙерләү планын малдарҙың тере көйөнсә ауырлығында 1.930 мең тонна күләмендә, 1950 йылға — 2.300 мең тонна һәм 1951 йылға — 2.700 мең тонна күләмендә раҫларға, шул иҫәптән:

	1949 йыл	1950 йыл	1951 йыл
а) мәжбүри тапшырыуҙар буйынса	1505	1780	2075
б) совхоздар һәм ярҙамсы хужалыҡтарҙан тапшырыу	325	400	480
Шуларҙан:			
СССР-ҙың совхоздар Министрлығы буйынса	168	200	230
СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министрлығы буйынса	65	85	115
СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығы буйынса	14	19	21
СССР ауыл хужалығы Министрлығы буйынса	9,3	12	13
Тышҡы сауҙа Министрлығы буйынса	8,3	9,5	11,5
Ярҙамсы хужалыҡтар һәм башҡа системаның совхоздары буйынса	60,4	74,5	89,5
в) малды ашатып һәм көтөүҙә йөрөтөп һимертеү иҫәбенә артҡан ауырлыҡтан тапшырыу	100	120	145

2. 1950 йылға колхоздар тарафынан государствоға ит тапшырыуҙың уртаса нормаһын колхоздарға беркетелгән ер майҙанының (баҫыу, шул иҫәптән емеш-еләк һәм йәшелсә баҡсалары, болондоҡ һәм көтөүлектең) бер гектарына — малдың тере көйөнсә ауырлығында 3 килограмм күләмендә һәм 1951 йылға 3,5 килограмм күләмендә раҫларға.

Әҙерләүҙәр Министрлығына колхоздар тарафынан государствоға мәжбүри ит тапшырыуҙың билдәләнгән уртаса нормаһынан сығып өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса государствоға ит тапшырыу нормаһын эшләп сығарырға һәм уларҙы 1949 йылдың 1 сентябренән дә һуңламай СССР Министрҙар Советына раҫлауына тапшырырға, бер үк ваҡытта колхоздар тарафынан государствоға суҫҡа ите тапшырыу күләмен билдәләргә мәжбүр итергә.

Колхозсы хужалыҡтар, яңғыҙаҡ хужалыҡтар, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр хужалыҡтары тарафынан государствоға ит тапшырыу йөкләмәләре хөкүмәт тарафынан раҫланған нормалар буйынса билдәләнгән кварталлы сроктарҙа, ә йыллыҡ тапшырыу норма 1 декабрҙән дә ҡалмай үтәлергә тейешле.

Государственный һәм кооператив ойошмаларының ярҙамсы хужалыҡтары тарафынан государствоға мәжбүри ит тапшырыуҙың йәшәп килгән нормаларын 1949 йылдың башынан алып, 25 процентҡа арттырырға һәм әҙерләүҙәр Министрлығына больницаларҙың, санаторийҙарҙың, ял йорттарының, балалар йорттары һәм ясляларының, инвалидтар һәм ҡарт кешеләр йорттары һәм интернаттарының ярҙамсы хужалыҡтарынан башҡа ойошмаларҙың, учреждениеларҙың һәм предприятиеларҙың малдары булған бөтә ярҙамсы хужалыҡтарын билдәләнгән нормалар буйынса государствоға ит тапшырыуға ылыҡтырырға мәжбүр итергә.

3. Колхоздар, колхозсылар, эшселәр, хеҙмәткәрҙәр һәм яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтары, государствоға суҫҡа ите тапшырыу йөкләмәләренән башҡа, ит тапшырыу йөкләмәләрен теләгән мал һәм ҡош тапшырып үтәй алалар.

Колхоздар, колхозсылар, яңғыҙаҡ крәҫтиән һәм башҡа индивидуаль хужалыҡтар ҡағиҙә рәүешендә ит поставкаһына тик яҡшы көрлектәге малды ғына тапшырырға бурыслылар. Ит йөкләмәһе иҫәбенә көрлеге етмәгән (уртаса түбән көрлектәге) малды тапшырған саҡта йөкләмәлә күрһәтелгән тере ауырлыҡта бер килограмды 750 грамға иҫәпләргә.

Ит әҙерләү планын аҙ мал һаны менән үтәүҙе тәьмин итеү маҡсатында государствоға мәжбүри ит тапшырыу йөкләмәһен үтәү иҫәбенә түбәндәге ауырлыҡтан кәм булған малды ҡабул итеүҙе тыйырға:

	Колхоздарҙан	Колхозсыларҙан, яңғыҙаҡ хужалыҡтарҙан һәм эшселәр, хеҙмәткәрҙәр хужалыҡтарынан
Мөгөҙлө эре мал	130 килограмм	60 килограмм
Суҫҡалар	60 килограмм	40 килограмм
Һарыҡ һәм кәзәләр	25 килограмм	25 килограмм

(Дауамы 2-се биттә).

ВКП(б) ӨЛКӘ КОМИТЕТЫНДА

РЕСПУБЛИКА КОЛХОЗДАРЫНДА ҺӘМ СОВХОЗДАРЫНДА ПАР ҺӨРӨҮҘЕҢ ҠӘНӘҒӘТЛӘНМӘҪЛЕК БАРЫУЫ ТУРАҺЫНДА

«Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа пар һөрөүҙең һәм уны эшкәртеүҙең барышы тураһында» СССР Министрҙар Советының 1949 йыл 18 май ҡарарына ярашлы рәүештә райондарҙан алынған мәғлүмәттәрҙе ҡарағандан һуң, ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы республикала пар һөрөү юл ҡуйғыһыҙ дәрәжәлә аҡрын темптар менән бара һәм был темп эштең хөкүмәт тарафынан билдәләнгән срокҡа үтәлеүен тәьмин итерлек түгел, тип иҫәпләй.

Ҡайһы бер район Советы исполкомдары, партия райкомдары, МТС һәм совхоз директорҙары үҙған йылғы зарарлы практиканы ҡабатлауға юл ҡуялар. Үҙған йыл пар һөрөү һуң үткәрелде һәм ужым майҙанының байтаҡ өлөшө эшкәртелмәгән парға һәм әле генә һөрөлгән ергә сәселде, был ужым ашлыҡтары урожайының бик ныҡ түбәнәйеүенә килтерҙе. Баҡалы, Дүртөйлө, Саҡмағош, Ҡырмыҫҡалы, Ғафури, Мәсетле, Тәтешле, Байҡыбаш, Йәрмәкәй, Зианчура, Матрай, Иглин һәм Ҡандра райондарында, Бүздәк, Дәүләкән, Раевка, Кизель, Стәрлетамаҡ, Дмитриевка совхоздарында һәм Дим, Һаҡмар, Һарғамыш, Лағыр совхоздарында һәм Молсвиноводтрестың М. Горький, 8 март исемендәге совхоздарында пар һөрөү бигерәк тә насар үткәрелә.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы, МТС-тарҙағы һәм совхоздарҙағы тракторҙарҙың, колхоздарҙағы йәнле тартыу көсөнөң байтаҡ өлөшө сәсеү эштәрендә файҙаланылмай буш торалар һәм төрлө һылтауҙар аҫтында пар һөрөүгә тотолмайҙар. Пар һөрөүҙә эшләүсе күп тракторсылар смена нормаларын үтәмәйҙәр, шуның һөҙөмтәһендә трактор паркының етештереүсәнлеге ошо көнгә тиклем бик түбән кимәлдә ҡала килә, тип билдәләй.

Район ауыл хужалығы бүлектәре һәм колхоз председателдәре пар һөрөү буйынса договорҙарҙы үҙ ваҡытында үтәү яғынан МТС-тарға тейешле талаптар ҡуймайҙар, ә уларҙың ҡайһы берҙәре үҙҙәре үк төрлө һылтауҙар аҫтында был эштәрҙе башлап ебәреүҙе һуңлаталар. МТС-тарҙың колхоздар менән төҙөгән договорҙарына бындай дөрөҫ булмаған мөнәсәбәттәре пар һөрөүҙе һәм уны эшкәртеүҙе өҙөүгә алып барыуы мөмкин.

Күп кенә МТС-тарҙа, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа эштәрҙең сифатына етерлек тиклем контроль булмауы һөҙөмтәһендә парҙы һай һөрөүгә юл ҡуйыла һәм МТС-тарҙа булған бөтә предплужниктар ҙа файҙаланылмайҙар.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы ҡарар итте:

1. Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министрлығын (иптәш Денисовты), совхоздар трестарының директорҙарын (Кузнецов һәм Фоломеев иптәштәрҙе), ВКП(б) райкомдарын, район Советтәре исполкомдарын һәр бер колхоз, совхоз һәм һәр бер МТС буйынса пар һөрөүҙең барышын, был эшкә бүленгән тракторҙарҙың, йәнле тартыу көсөнөң һанын тикшерергә һәм пар һөрөү эшен һис шикһеҙ 10 июнгә тамамлау өсөн кәрәкле һанда тракторҙарҙы һәм йәнле тартыу көсөн һис киҫекмәҫтән пар һөрөүгә күсерергә мәжбүр итергә.

2. ВКП(б) райкомдарынан, район Советтәре исполкомдарынан, МТС һәм совхоз директорҙарынан пар һөрөүҙә тракторҙарҙы һәм йәнле тартыу көсөн юғары етештереүсәнлекле итеп файҙаланыуҙы тәьмин итеү буйынса ныҡлы саралар күреүҙе, тракторсыларҙың смена нормаларын, ә йәнле тартыу көсө менән эшләүсе колхозсыларҙың көндәлек заданиеларын үтәүҙәренә систематик контроль булдырыуҙы талап итергә.

МТС директорҙарына, колхоз председателдәренә һәм совхоз директорҙарына пар һөрөүгә ҡуйылған тракторҙарҙы һәм йәнле тартыу көсөн башҡа эштәргә файҙаланыуҙы тыйырға.

3. ВКП(б) райкомдарын, район Советтәре исполкомдарын, МТС һәм совхоз директорҙарын пар һөрөүҙең сифатына ныҡлы контроль булдырырға, МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа булған предплужниктарҙың тулыһынса файҙаланылыуына һәм билдәләнгән һөрөү тәрәнлеген еренә еткерергә, һай һәм сей ҡалдырып һөрөү фактыларын киҫкен рәүештә бөтөрергә мәжбүр итергә.

Һәр бер колхозда һәм совхозда пар һөрөүҙе индерелгән сәсеү әйләнештәренә йәки уға күсеү пландарына ярашлы итеп үткәреүҙе тәьмин итергә.

4. Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың баҫыуҙары бик ныҡ ҡый үләндәре менән сүпләнеүен иҫәпкә алып, Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министрлығын, ВКП(б) райкомдарын, район Советтәре исполкомдарын, совхоздар трестары директорҙарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) булған бөтә тәрәнле лущильниктарҙы һәм культиваторҙарҙы тулыһынса файҙаланып, парҙарҙың үҙ ваҡытында һәм ентекләп эшкәртелеүен тәьмин итеү өсөн колхоздарҙа һәм совхоздарҙа парҙарҙың торошона даими контроль булдырырға;

б) тамыр йәйеп үҫеүсе ҡый үләндәре менән сүпләнгән участкаларҙы йәй әсендә өс—дүрт тапҡыр эшкәртеп, тамыр йәйеп үҫеүсе ҡый үләндәренең тамырҙарын әленән-әле тәрәнерәк эҙәүҙе тәьмин итергә;

в) аҡ тамыр үләндәре менән ҡапланған участкаларҙа тамыр тәрәнлегенә һөрөү алдынан дискалы лущильниктар менән ике ҡат йомшартыу үткәрергә һәм предплужниклы һабандар менән тулы тәрәнлеккә (22—24 сантиметр) һөрөргә.

Дискалы лущильниктар етешмәгәндә, беренсе ҡат һөрөүҙе аҡ тамыр тамырының тәрәнлегенә үткәреп, пружиналы культиваторҙар менән тамырҙарҙы тарап сығырға, ә артабанғы һөрөүҙе, ужым сәсеүҙән 20 көндән дә һуңға ҡалмайынса, һөрөү ҡалынлығының тулы тәрәнлегенә предплужниклы һабандар менән үткәрергә;

г) дым етерлек тиклем булған райондарҙағы колхоздарҙа һәм совхоздарҙа һөргәндән һуң һәм һөрәнтә ҡатламдарын ике тапҡыр эшкәрткәндән һуң, 15—16 сантиметр тәрәнлектә предплужникһеҙ һабандар менән парҙы икенсе ҡат һөрөргә, был эште ужым сәсеү башланырҙан ике—өс аҙна алда тамамларға. Сәсеү алдынан культивациялауҙы сәселгән орлоҡтарҙы күмерлек тәрәнлектә үткәрергә.

5. Район Советтәре исполкомдарын, ВКП(б) райкомдарын һәм ауыл хужалығы бүлектәрен, МТС һәм совхоз директорҙарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) пар һөрә башлағанға тиклем ужым культуралары орлоҡ участкалары өсөн ер бүлеүҙе һәм уларҙа пар һөрөү һәм уны эшкәртеүҙе беренсе нәүбәттә һәм айырыуса ентекле үткәреүҙе тәьмин итергә;

б) пар ерен, ә орлоҡ участкаларында беренсе нәүбәттә колхоздарҙа һәм совхоздарҙа әҙерләнгән тиреҫ һәм торф менән ашлауҙы тәьмин итергә;

в) күк һарыҙ сәсеү һәм ағас ултыртыу өсөн ерҙе тәрән итеп, парға һөрөү буйынса МТС өсөн билдәләнгән планды һис һүҙһеҙ үтәлеүен тәьмин итергә.

СССР Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетендә

МАЛСЫЛЫК ПРОДУКТЫЛАРЫ ӘҘЕРЛӘҮ ТУРАҺЫНДА

(Дауамы. Башы 1-се биттә).

4. СССР совхоздар Министрлығы, СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министрлығы, СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығы һәм СССР ауыл хужалығы Министрлығының совхоздар тарафынан государствоға тапшырыла торған малдарҙың сифатын яҡшыртырға, был иҫәптән юғалтыусан дәге совхоздар буйынса 1949 йылда государствоға тапшырыу өсөн билдәләнгән ит планының һис тигәндә 70 проценты һимеҙ һәм уртаса юғары көрлөктәге мөгөҙлө эре мал тапшырыуҙы һәм, 1950 йылдан башлап, кәм тигәндә 80 проценттан, ҡалған совхоздар буйынса — һимеҙ һәм уртаса юғары көрлөктәге мөгөҙлө эре малды һәм һарыҡтар тапшырыуҙы 1949 йылда кәм тигәндә 50 процент майлы һәм ярым майлы сусҡалар, 1950 йылдан башлап кәм тигәндә 65 процент майлы һәм ярым майлы сусҡалар тапшырыуҙы тәьмин итеү, шулай уҡ государствоға ит тапшырыу буйынса йөкләмәләрҙе тулыһынса үтәүҙе мәжбүр итергә.

5. СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министрлығына һәм СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығына түбәндәгеләрҙе әҙерләргә мәжбүр итергә:

А) ашатып, көтөүҙә йөрөтөп һимертеү өсөн 1949 йылда 1.455 мең баш мөгөҙлө эре мал, 1 миллион баш һарыҡ, 535 мең баш сусҡа ҡуйырға; 1950 йылда—1.750 мең баш мөгөҙлө эре мал, 1.200 мең баш һарыҡ, 635 мең баш сусҡа; 1951 йылда — 2 миллион баш мөгөҙлө эре мал, 1.500 мең баш һарыҡ, 750 мең баш сусҡа, шул иҫәптән СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығы буйынса ашатып һимертеү 1949 йылда 200 мең баш мөгөҙлө эре мал, 1950 йылда—250 мең баш мөгөҙлө эре мал, 1951 йылда 300 мең баш мөгөҙлө эре мал һәм ашатып һимертеү 1949 йылда 35 мең баш сусҡа, 1950 йылда 40 мең баш һәм 1951 йылда 45 мең баш сусҡа ҡуйырға;

Б) ҡома һәм барҙа ашатып һимертеү, шулай уҡ көтөүҙә йөрөтөп һимертеү өсөн ҡуйылған малдарҙың ауырлығын арттырыуҙы 1949 йылда 100 мең тоннаға, шул иҫәптән СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығы буйынса 15 мең тоннаға; 1950 йылда 120 мең тоннаға, шул иҫәптән СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығы буйынса 19 мең тоннаға; 1951 йылда 145 мең тоннаға, шул иҫәптән СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығы буйынса 23 мең тоннаға арттырыуҙы алғыштырға.

СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығының мал аҙығы етештереү өсөн шәкәр заводтарынан — жомаш һәм спирт заводтарынан — барданы дөрөҫ һаҡлауҙы һәм уларҙы тулыһынса файҙаланыуҙы ойоштороуҙы мәжбүр итергә.

6. СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министрлығына әҙерләүгә буйынса ит комбинаттарына тапшырыла торған малдарҙы ҡабул итеү, үҫтереү һәм һимертеү өсөн ҡараптылар төҙөүҙе киңәйтергә, буйынса ит комбинаттарында һимертеүгә ҡуйылған малдарҙың ауырлығын арттырыу маҡсатында һимертеү мал һимертеү һәм һаҡлау өсөн ҡараптыларҙы киңәйтергә мәжбүр итергә.

Ошо маҡсаттарҙа, 1951 йылдың аҙағына тиклем һимертеү мал базалары ит комбинаттарында мөгөҙлө эре мал өсөн 860 мең, һарыҡтар һәм кәзәләр өсөн—800 мең баш сусҡалар өсөн — 280 мең баш мал һыйҙырышлы булған мал ҡараптыларын, ит комбинаттары эргәһендә мөгөҙлө эре мал өсөн 440 мең, һарыҡтар һәм кәзәләр өсөн 310 мең, сусҡалар өсөн 140 мең баш мал һыйҙырышлы ҡараптылар төҙөргә.

1949—1951 йылдарҙа ҡараптылар төҙөргә:

а) мөгөҙлө эре малдар ҡабул итеү, ашатыу, үҫтереү һәм һимертеү өсөн 1949 йылда—20 мең, 1950 йылда—45 мең һәм 1951 йылда—85 мең баш мал һыйҙырышлы; һарыҡтар һәм кәзәләр ҡараптылары 1949 йылда—25 мең, 1950 йылда—60 мең баш һәм 1951 йылда—130 мең баш мал һыйҙырышлы; сусҡалар өсөн 1949 йылда—20 мең, 1950 йылда—35 мең һәм 1951 йылда—75 мең баш мал һыйҙырышлы күләмдә;

б) ит комбинаттарында малдарҙы йыйғанға тиклем тотоу өсөн: мөгөҙлө эре малдар өсөн 1949 йылда—35 мең, 1950 йылда—40 мең һәм 1951 йылда — 60 мең баш мал һыйҙырышлы күләмдә; һарыҡтар һәм кәзәләр өсөн: 1949 йылда—20 мең, 1950 йылда — 40 мең, һәм 1951 йылда—65 мең баш һыйҙырышлы күләмдә; сусҡалар өсөн: 1949 йылда—10 мең, 1950 йылда — 30 мең һәм 1951 йылда 65 мең баш мал һыйҙырышлы күләмдә;

в) спирт, шәкәр һәм май экстракты (һығыу) заводтары эргәһендә мөгөҙлө эре малдарҙы һимертеү өсөн 1949 йылда—30 мең, 1950 йылда—38 мең һәм 1951 йылда 52 мең баш мал һыйҙырышлы ҡаралты төҙөргә.

СССР аҙыҡ промышленносе Министрлығына 1949—1951 йылдарҙа мөгөҙлө эре малдар һимертеү өсөн 40 мең баш малльыҡ, шул иҫәптән, 1949 йылда 7 мең, 1950 йылда 13 мең, 1951 йылда 20 мең баш малльыҡ бина төҙөргә һәм мал урындарының дөйөм һанын 105 меңгә тиклем еткерергә мәжбүр итергә.

Малдар ҡабул итеү, үҫтереү һәм һимертеү өсөн мал базалары һәм мал ҡаралтылары төҙөүҙе СССР-ҙың ит һәм һөт промышленносе Министрлығы тарафынан раҫланған типовой проекттар буйынса башҡарырға, бының өсөн урындағы төҙөү материалдарын киң файҙаланырға.

7. Әҙерләү ойошмаларының малдарҙы ит комбинаттарына һәм һуйыу пункттарына ҡыуыу эшенең бөтөнләй ҡәнәғәтләнмәҫлек башҡарылышын билдәләп (был малдарҙың ауырлығын һәм күрләгән юғалтыуға килтерә) СССР-ҙың ит һәм һөт промышленносе Министрлығын, республикаларҙың өлкә комитеттәрен, край комитеттәрен, Министрҙәр Советтәрен, партияның өлкә һәм край комитеттәрен, һәм союзный республикалар компартияларының Үҙәк Комитеттәрен малдар ҡыуыуҙы тәртипкә һалыу өсөн тейешле саралар күрергә мәжбүр итергә, бының өсөн:

а) мал әҙерләү һәм мал һимертеү ойошмалары ҡарамағына государство ерҙәре фонды иҫәбенә даими файҙаланыу өсөн көтөүлек ерҙәрен өҫтәмә рәүештә беркетергә;

б) мал ҡыуыу өсөн даими трассалар билдәләргә, юлда барғанда малдарҙы ял иттереү өсөн мал эсереү урындары, көтөүлектәр менән тәьмин итергә, переправаларҙы оборудовать итергә, мал көтөү участкаларын бүлергә, малдар көтөүҙә ойоштороу йөшел конвейер ойоштороу юлы менән мал ашатыу пункттарында етерлек күләмдә мал аҙығы запасы булдырырға;

в) малдар барған юлда һәр бер трасса буйынса ветеринария контроле тәьмин итергә;

г) малдарҙы оҙаҡ ваҡытҡа ҡыуыу трассаларында юлда малдарҙы ҡарайтоуҙы ойоштороурға, бының өсөн йөрөтөлгән малдың ауырлығын арттырыу буйынса заданиеләр билдәләргә;

д) әҙерләү ойошмаларының һәләтлерен квалификациялы мал көтөүсе даими кадрҙар иҫәбенә тыйытырға.

8. СССР урман хужалығы Министерстволығының мал ашатыу пункттары һәм базалары төҙөү өсөн түбәндәгеләрҙе бүлергә мәжбүр итергә:

1950 йылға ағас әҙерләү өсөн урман ҡырҡыу фонды күләме 800 мең кубометр, шул иҫәптән эшкә яраҡлы ағастар 500 мең кубометр, шуларҙан СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығына 750 мең кубометр, шул иҫәптән эшкә яраҡлы ағастар 470 мең кубометр һәм СССР аҙыҡ промышленносе Министерстволығына 50 мең кубометр, шул иҫәптән эшкә яраҡлы ағастар 30 мең кубометр;

1951 йылға урманда ағас ҡырҡыу фонды күләме 820 мең кубометр, шул иҫәптән эшкә яраҡлы ағастар 500 мең кубометр, шуларҙан СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығына 760 мең кубометр, шул иҫәптән эшкә яраҡлы ағастар 470 мең кубометр һәм СССР аҙыҡ промышленносе Министерстволығына 60 мең кубометр, шул иҫәптән эшкә яраҡлы ағастар 30 мең кубометр бүлергә.

1950 һәм 1951 йылдарға ҡырҡыу өсөн урман фондын бүлеү СССР ит һәм һөт промышленносе һәм СССР аҙыҡ промышленносе менән килешеп өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса үткәреләләр.

9. СССР урман һәм ҡағыҙ промышленносе Министерстволығын, мал ҡабул итеү базаларын һәм ашатып һимертеү пункттарын төҙөү һәм йыһазландырыу өсөн стандарт төҙөлөш деталдәрен 1950 йылда 300 мең квадрат метр һәм 1951 йылда 400 мең квадрат метр әҙерләргә һәм СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығына тапшырырға мәжбүр итергә.

10. Суднолар төҙөлөшө промышленносе Министерстволығын, малдарҙы һыу аша сығарыуҙы һәм һыу юлдары буйынса йөрәтеүҙе ойоштороу өсөн СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығына 1950 йылда БМК—90 маркалы 20 катер һәм һәр береһе 150-шәр тонна йөктө күтәрә торған 30 баржа бирергә мәжбүр итергә.

11. Әҙерләүсе ойошмаларҙың хужалыҡтарында һәм ашатып һимертеүсе совхоздарҙа мал аҙығы әҙерләүҙе арттырыу маҡсатында СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығына уя хужалыҡтар өсөн 1950 йылда СТЗ-НАТИ тракторҙарын 500 дана һәм 1951 йылда 600 дана, трактор һабандарын 1950 йылда 500 дана һәм 1951 йылда 600 дана, атлы бесән сапҡыстарҙы 1950 йылда 2.500 дана һәм 1951 йылда 2.500 дана, бесән һыйыстарҙы 1950 йылда 1.500 дана һәм 1951 йылда 1.500 дана бүлергә, шулай уҡ мал әҙерләүсе ойошмаларға сусҡаларҙы һәм көтөүҙәрҙе йөрәтеү өсөн 1950 йылда 500 йөк автомашинаһы һәм 300 авто-тағылмаһы, 1951 йылда 1000 йөк автомашинаһы һәм 300 авто-тағылмаһы аҫарыуҙа ҡарарға.

СССР ауыл хужалығы Министерстволығын, СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығының мал әҙерләүсе һәм мал ашатып һимертеүсе ойошмаларының хужалыҡтарында ауыл хужалығы эштәрен үткәреүҙә МТС-тарҙың үҙенә төшөү хаҡы планы буйынса үткәрелгән эштәр өсөн аҡсалата түләү менән договорҙар нигеҙендә МТС-тарға йөкмәтеүҙе мәжбүр итергә.

12. СССР финанс Министерстволығын, спирт һәм шәкәр заводтары эргәһендә ашатып һимертеү пункттары төҙөү өсөн, малдарҙың торошон һаҡлау һәм үҫтереү өсөн малсылыҡ торлаҡтары төҙөү өсөн 1949 йылда капитал һалыуҙы өҫтәмә рәүештә СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығына 110 миллион һум һәм СССР аҙыҡ промышленносе Министерстволығына 12 миллион һум бүлергә мәжбүр итергә.

II.

Һөт һәм мал майы әҙерләү тураһында

13. 1949 йылда һөт әҙерләү планын (шул иҫәптән, һөткә әйләндереп иҫәпләп, май әҙерләүҙе индереп) 8 миллион тонна күләмендә, 1950 йылға—8.900 мең тонна һәм 1951 йылға — 10 миллион тонна күләмендә раҫларға, шул иҫәптән:

	мең тоннаһында		
	1949 йыл	1950 йыл	1951 йыл
а) мәжбүри тапшырыуҙар	6.990	7.570	8.250
б) совхоздар һәм ярҙамсы хужалыҡтар тарафынан тапшырыуҙар	1.010	1.330	1.750
Шуларҙан:			
СССР совхоздары Министерстволығы буйынса	627	850	1.100
СССР ит һәм һөт промышленносе Министерстволығы буйынса	126	175	245
СССР аҙыҡ промышленносе Министерстволығы буйынса	59,2	86,4	126
СССР ауыл хужалығы Министерстволығы буйынса	16,5	24	30,6
Тышҡы сауҙа Министерстволығы буйынса	1,5	1,6	2,4
Ярҙамсы хужалыҡтар һәм башҡа системаларҙағы совхоздар буйынса	179,8	193	246

14. Колхоздар тарафынан государствоға һөт тапшырыуҙарҙың уртаса нормаһын колхоздарға беркетелгән ер майҙанының (һөрөү ере, шул иҫәптән баҡсалар, йәшелсә баҡсалары, болонлоҡ, көтөүлектәр) бер гектарынан 1950 йылға 10,6 литр һәм 1951 йылға 13 литр күләмендә раҫларға.

Әҙерләүҙәр Министерстволығы, колхоздар тарафынан государствоға мәжбүри һөт тапшырыу буйынса билдәләнгән уртаса норманан сығып, өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса государствоға һөт тапшырыуҙың нормаһын эшләп сығарырға һәм уларҙы 1949 йылдың 1 сентябренән дә һуңға ҡалмайынса СССР Министрҙәр Советенә раҫлауға тапшырырға тейеш.

Хөкүмәт тарафынан раҫланған нормалар буйынса колхоз йорттары, айырым хужалыҡтар, эшсе һәм хеҙмәткәрҙәр хужалыҡтары тарафынан государствоға һөт тапшырыу буйынса йөкләмәләр билдәләнгән айлыҡ сроктарында. ә йыллыҡ тапшырыу 1 декабрҙән дә һуңға ҡалмайынса үтәлергә тейеш.

Государственный һәм кооператив ойошмаларының ярҙамсы хужалыҡтары тарафынан государствоға һөт тапшырыуҙың нормаһын 25 процентҡа күтәрергә һәм әҙерләүҙәр Министерствоһын больницаларҙың, санаторийҙәрҙең, ял йорто, балалар йорттары һәм яслеләренең, инвалидтар һәм ҡарттар дөйөм йорттарының һәм интернаттарҙың ярҙамсы хужалыҡтарынан башҡа, һыйырҙары булған бөтә ярҙамсы хужалыҡтарҙы билдәләнгән нормалар буйынса 1949 йылдан башлап мәжбүри һөт тапшырыуға ылыҡтырыуҙы мәжбүр итергә.

15. СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын, колхоздарҙан, колхозсыларҙан, крәҫтиән хужалыҡтарынан, эшселәрҙән һәм хеҙмәткәрҙәрҙән һөт тапшырыу йөкләмәһен үтәү иҫәбенә уларҙың май тапшырыуҙарын тотҡарһыҙ ҡабул итеүҙе тәьмин итергә мәжбүр итергә.

Заводтарҙа юғары сифатлы май, сыр һәм һөт консервалары эшләп сығарыуҙы арттырыу өсөн, һөт-консерва һәм сыр ҡайнатыу заводтары, шулай уҡ май эшләүсе механикалаштырылған заводтар эшләй торған зоналарҙа колхоздар, колхозсылар һәм башҡа тапшырыусылар тарафынан государствоға һөт тапшырыу йөкләмәһе, ҡағиҙә рәүешендә, яңы һөт менән тапшырыла. Был айҡанлы, юғарыла күрһәтелгән заводтар эшләй торған зоналарҙа һөт әҙерләүҙең хаҡын литрына 5 тин арттырырға, үҙҙәрендә май эшләү заводтары булған был зоналағы колхоздарҙан уларҙың һөт тапшырыу планын үтәү иҫәбенә май тапшырыуҙарын тотҡарһыҙ ҡабул итергә.

СССР ит һәм һөт промышленносе Министерствоһы һөт-консерва, сыр ҡайнатыу һәм май эшләү заводтарының һөт йыйнау күләмен киңәйтергә тейеш.

16. СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы, 1949 йылда юғары сортлы майҙы кәмендә 75 процент һәм сырҙы—кәмендә 60 процент, 1950 йылда майҙы—80 процент, сырҙы—65 процент һәм 1951 йылда майҙы—85 процент һәм сырҙы—70 процент эшләүҙе тәьмин итеп, эшкәртелә торған май, сыр һәм башҡа һөт продукттарының сифатын яҡшыртырға мәжбүр итергә.

17. Государствоға тапшырыла торған һөттөң сифатын күтәреү маҡсатында, һөттө тәүге тапҡыр эшкәртеү һәм һаҡлау өсөн фермалар эргәһендә һөт эшкәртеү пункттары ойоштороуҙы колхоздарға тәҡдим итергә, ә эре һөтсөлөк-тауар фермалары булған колхоздарға юғары сифатлы май һәм сыр сығарыу өсөн үҙҙәрендә май эшләү һәм сыр ҡайнатыу заводтары төҙөргә, шулай уҡ һөттәрҙе һыуытыу өсөн 1 тонна һөткә 1 кубометр боҙ булдырыу иҫәбенән сығып, һөтсөлөк-тауар фермаларын боҙ һәм уны һаҡлау урындары менән тәьмин итергә.

Урындағы партия һәм совет органдарына май яҙыу һәм сыр ҡайнатыу һәм ферма янындағы һөтсөлөк заводтарын төҙөүгә һәм оборудовать итеүгә колхоздарға кәрәкле ярҙамды күрһәтеүҙе йөкмәтергә.

18. 1949 йылдың 1 июленән башлап һөттә май урынына тапшырыу тәртибен билдәләнгән базислы жирносеҡа ҡарап түбәндәгеса билдәләргә: һөттөң базислы жирносе 3,8—3,9 процент билдәләнгән өлкәләр, крайҙар һәм республикалар өсөн крәҫтиәнсә эшләнешле жирносе 95 проценттан дә кәм булмаған бер килограмм һары май 25 литр һөткә иҫәпләнә һәм жирносе 75 проценттан да кәм булмаған аҡ май 19 литр һөткә иҫәпләнә, һөттөң базислы жирносе 4,2 процент булғанда бер килограмм һары май 24 литр һөткә иҫәпләнә һәм бер килограмм аҡ май 18,5 литр һөткә иҫәпләнә. Һөттөң базислы жирносе 4,4 процент булғанда бер килограмм аҡ май 18 литр, бер килограмм һары май 23 литрға иҫәпләнә.

19. СССР ит һәм һөт промышленносе Министерствоһына, государствоға һөт тапшырыу буйынса үҙ йөкләмәләрен үтәгән хужалыҡтарҙан пландан тыш тәртиптә һөт ҡабул итеүҙе үткәрергә һәм ҡабул ителгән һөт өсөн һөттө әҙерләү буйынса йәшәп килгән хаҡҡа ҡарағанда бер ярым тапҡыр күләмендә түләргә, шулай уҡ был хужалыҡтарға 1 литр һөткә 1 килограмм жмых биреү иҫәбендә хәрәкәттәге хаҡ буйынса килограмына 20 тин менән жмых һатыуҙы рөхсәт итергә. Был маҡсатта СССР ит һәм һөт промышленносе Министерствоһына 1949 йылда өҫтәмә рәүештә 100 мең тонна жмых бүлергә.

20. Май яҙыусы һәм сыр ҡайнатыусы заводтарға һөт ташыу радиусын арттырыу һәм һөт йыйыуҙың әйләнешен киңәйтеү маҡсатында СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына 1950 йылдың беренсе кварталында 4.000 йөк автомашинаһы, 1951 йылдың беренсе кварталында 3.000 йөк автомашинаһы бүлергә. СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына 1949 йылдың II һәм III кварталында өҫтәмә рәүештә 10 мең комплект автопокрышка һәм автомашиналарға ике миллион һумлыҡ запас частар бүлергә.

21. Илдә һөт әҙерләүҙең күләме артыуға бәйләнештә, яҡындағы өс йылда, әҙерләүҙәр буйынса килгән һөттө юғары сифатлы май, сыр һәм һөт консервалары итеп эшкәртеүҙе тәьмин итерлек күләмдә май яҙыу, сыр ҡайнатыу һәм һөт-консерва заводтарын төҙөүҙе киң йәйелдереүҙе мөһим бурыс, тип иҫәпләргә.

СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын мәжбүр итергә:

А) 1949—1951 йылдарҙа 2.200 май яҙыу һәм сыр ҡайнатыу заводтары, яңынан ойошторолған һәм йәшәп килгән май заводтары ҡаршыһында һөт киптереү буйынса дөйөм производство ҡеүәте йылына 40 мең тонна ҡоро порошок ҡеүәтендә булған 400 цех, 6.000 сепарат бүлектәре, 300 холодильник установкалы ҡабул итеү-оҙатыу базалары һәм 600 сыр подвалдары төҙөргә, шул иҫәптән:

	1949 йыл	1950 йыл	1951 йыл
Май яҙыу заводы	376	645	729
уларҙан:			
Йылына һөт эшкәртеү буйынса производство ҡеүәте			
500—1000 тонналы	292	464	494
2000 тонналы	65	141	169
3000 тонналы	19	40	66
сыр ҡайнатыу заводтары	105	166	179
уларҙан:			
Йылына һөт эшкәртеү буйынса производство ҡеүәте			
500 — 1000 тонналы	78	156	166
2000 тонналы	27	10	13
һөт киптереү цехтары	53	146	201
сыр һаҡлау базҙары	220	223	157
сепаратор бүлектәре	—	2500	3500
ҡабул итеү-оҙатыу базалары	60	100	140
уларҙан:			
майҙы һаҡлауҙа бер ваҡытлы май һыйҙырыш күләме			
100 тонналы	33	65	119
250 тонналы	27	35	31

В) һөт консервалары эшләү предприятиеләренең производство ҡеүәтен арттырырға, бының өсөн 1949—1951 йылдарҙа йылына 32 миллион банка ҡуйыртылған һөт һәм 8800 тонна киптерелгән һөт етештерерлек 15 һөт-консерва заводы төҙөп, эксплоатацияға тапшырырға.

22. Май яҙыу һәм сыр ҡайнатыу заводтарын төҙөүҙе тиҙләтеү маҡсаттарында СССР урман һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһын 1950—1951 йылдарҙа ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына май яҙыу заводтары өсөн йыйылмалы 750 бина, шул иҫәптән 1950 йылда — 350 комплект һәм 1951 йылда — 400 комплект бирергә мәжбүр итергә.

23. Колхоздарҙың һәм колхозсыларҙың, шулай уҡ һөт промышленносенең дә сепараторҙарға һәм һөт һауыттарына әленән-әле үҫә барған талаптарын ҡәнәғәтләндереү өсөн 1950 — 1951 йылдарҙа сепараторҙар һәм һөт һауыттары эшләп сығарыуҙы арттырырға кәрәк тип иҫәпләргә, уларҙы эшләп сығарыуҙы түбәндәге күләмгә еткерергә:

	мең данала	
	1950 йылда	1951 йылда
Сепараторҙар (сәғәтенә 60 һәм 100 литр һөт айыртырлыҡ)	260	340
Сепараторҙар (сәғәтенә 300 литр һәм унан да күберәк һөт айыртырлыҡ)	40	60
Һөт һауыу биҙерәләре	3500	5000
Флягалар	1200	1400
Ҡолаҡлы күнәктәр	260	310

СССР госпланын сепараторҙар, һөт һауыу биҙерәләре, флягалар һәм ҡолаҡлы күнәктәр эшләп сығарыуҙы Министерстволар һәм ведомстволар буйынса бүлеүҙә хужалыҡ планларында ҡарарға мәжбүр итергә.

Ауыл хужалығы машиналары эшләү Министерствоһы буйынса 1949 йылда сепараторҙар (сәғәтенә 60—100 литр һөт айыртырлыҡ) эшләп сығарыу планын 20 мең данаға арттырырға.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын һәм Центросоюзды колхоздарға сепараторҙар, май яҙғыстар, холодильниктәр, һөт һауыттары, май, сыр һәм башҡа һөт продукттары эшкәүтеү, упаковкалау һәм транспортерлау өсөн кәрәкле таралар һәм материалдар һатыуҙы ойоштороурға мәжбүр итергә.

24. СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына йыйылмалы стандарт биналарҙа һыуытҡыс установкалы ҡабул итеү-һатыу базалары, сыр подвалдары, май яҙыу заводтары төҙөү, автотранспорт һәм эттар алыу өсөн 1949 йылда бюджет ассигнованиеләре иҫәбенән өҫтәмә рәүештә 200 миллион һум аҡса бүлергә.

III.

Йомортҡа әҙерләүҙәр тураһында

25. Йомортҡа әҙерләү планын 1949 йылға 2.102 миллион дана иҫәбенән раҫларға, шул иҫәптән мәжбүри поставкалар буйынса 2.000 миллион һәм совхоздар тапшырыуы буйынса 102 миллион дана йомортҡа; 1950 йылға — 3.000 миллион дана, шул иҫәптән мәжбүри поставкалар буйынса 2.800 миллион һәм совхоздарҙан 200 миллион дана; 1951 йылға — 4.200 миллион дана, шул иҫәптән мәжбүри поставкалар буйынса 3.900 миллион дана һәм совхоздарҙан 300 миллион дана йомортҡа тапшырыу планын раҫларға.

26. Колхоздар тарафынан государствоға йомортҡа тапшырыуҙың уртаса нормаһын 1950 йылға колхоздарға беркетелгән сәсеү еренең бер гектарынан 10 дана һәм 1951 йылға 17 дана раҫларға.

Билдәләнгән урта нормаларҙан сығып, әҙерләүҙәр Министерствоһын колхоздар тарафынан государствоға мәжбүри рәүештә йомортҡа тапшырыуҙын өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса гектар иҫәбенән нормаларын билдәләргә һәм 1949 йылдың 1 сентябренән дә һуңламай СССР Министрҙәр Советы раҫлауына тапшырырға мәжбүр итергә.

27. Йомортҡа әҙерләүҙәрҙе яҡшыртыу, уларҙың сифатын һаҡлау, уны эшкәртеү һәм промышленность үҙәктәренә тейәп ебәреү маҡсатында, СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын һәм Центросоюзды түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

А) турананан-тура колхоздарҙан йомортҡа йыйнап йөрөүсе возчиктарҙың, ҡабул итеү пункттарының һәм сборщиктарҙың селтәрен киңәйтергә;

Б) 1949—1951 йылдарҙа 275 станция эргәһендә йомортҡа базалары, йомортҡа киптереүсе 10 предприятие һәм 40 холодильник төҙөргә, шул иҫәптән: СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы буйынса 2.500 вагон һыйҙырышлы 125 база, йылына 2.700 тонна ҡеүәтендә йомортҡа киптереүсе 6 предприятие һәм цехтар; Центросоюз буйынса: 6.000 вагон һыйҙырышлы 150 база, йылына 200 тонна эшкәртеү ҡеүәтендәге йомортҡа киптергес 4 предприятие һәм һәр ҡайһы 250 тонна һыйҙырышлы 40 холодильник төҙөргә.

28. СССР-ҙың урман һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһын СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына, СССР-ҙың совхоздар Министерствоһына һәм Центросоюзға йомортҡа таралары етештереү буйынса 1950 йылда 2.500 мең ашик һәм 1951 йылда 3.500 мең ашик, 1950 йылда йомортҡаларҙы һалыу өсөн 15 мең тонна йомоска һәм 1951 йылда 25 мең тонна йомоска әҙерләп бирергә мәжбүр итергә.

29. СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына 1950 йылда 200 йөк автомашинаһы һәм 1951 йылда 300 йөк автомашинаһы; Центросоюзға 1950 йылда 250 йөк автомашинаһы һәм 1951 йылда 350 йөк автомашинаһы һәм өҫтәмә рәүештә 1949 йылда СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына 25 мең метр йөк брезенте һәм Центросоюзға 20 мең метр йөк брезенте бирергә.

30. СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына транспорт алыу өсөн, йомортҡа базаларын, киптереү предприятиеларен һәм коштарҙы ашатыу буйынса цехтарҙы проектлаштырыу һәм уларҙы төҙөй башлау өсөн 1949 йылда билдәләнгән пландан тыш өҫтәмә рәүештә 40 миллион һум аҡса бүлергә.

31. СССР Госснабын СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына һәм Центросоюзға ошо ҡарарҙа билдәләнгән яңы объекттарҙы төҙөү өсөн кәрәкле һанда төҙөү материалдарын һәм оборудованиены бирергә мәжбүр итергә.

IV.

Йөн әҙерләүҙәр тураһында

32. Йөн әҙерләүҙәр планын 1949 йылға 140 мең тонна күләмендә раҫларға, шул иҫәптән нәҙек йөн — 17 мең тонна, ярым нәҙек йөн — 10 мең тонна һәм ярым шырау йөн 34 мең тонна; 1950 йылға — 158 мең тонна күләмендә, шул иҫәптән нәҙек йөн 22 мең тонна, ярым нәҙек — 15 мең тонна һәм ярым шырау йөн — 41 мең тонна һәм 1951 йылға — 188 мең тонна, шул иҫәптән нәҙек йөн — 30 мең тонна, ярым нәҙек — 25 мең тонна һәм ярым шырау йөн — 48 мең тонна, шул иҫәптән:

(Дауамы 3-сө биттә).

СССР Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетендә

МАЛСЫЛЫК ПРОДУКТЫЛАРЫ ӘҘЕРЛӘҮ ТУРАҺЫНДА

(Дауамы. Башы 1-2-се биттәрҙә).

	(мең тонналарҙа)		
	1949 йыл	1950 йыл	1951 йыл
А) Мәжбүри поставкалар — бөтәһе	120	138	154
Шул иҫәптән:			
нәҙек йөн	11	14	19
ярым нәҙек	7	11	20
ярым шыраү	31	37	43
Б) Совхоздар һәм ярҙамсы хужалыҡтар тапшырыуы — бөтәһе	20	25	34
Шул иҫәптән:			
нәҙек йөн	6	8	11
ярым нәҙек	3	4	5
ярым шыраү	3	4	5
Шуларҙан:			
СССР совхоздар Министерствоһы совхоздары тарафынан — бөтәһе	10,5	14	20
Шул иҫәптән:			
нәҙек йөн	5,5	7,3	1
ярым нәҙек	2,4	3,2	1
ярым шыраү	2,2	2,8	3,3
Тышҡы сауҙа Министерствоһы совхоздары тарафынан — бөтәһе	6,2	6,6	8,3
СССР ауыл хужалығы Министерствоһы совхоздары тарафынан — бөтәһе	1,2	1,5	1,7
Шул иҫәптән:			
нәҙек йөн	0,5	0,7	0,9
ярым нәҙек	0,3	0,4	0,4
ярым шыраү	0,3	0,3	0,4
Ялтва системаларҙың ярҙамсы хужалыҡтары һәм совхоздары тарафынан — бөтәһе	2,1	2,9	4
Шул иҫәптән:			
ярым нәҙек	0,3	0,4	0,6
ярым шыраү	0,5	0,9	1,3

Государство һәм кооператив ойошмаларының ярҙамсы хужалыҡтары һарыҡтарҙан һәм кәзәләрҙән алынған бөтә йөнө государствоға тапшырырға тейешләр.

33. Колхоздар тарафынан государствоға мәжбүри рәүештә йөн тапшырыу нормаларын СССР буйынса уртаса колхоздарға беркетелгән ер майҙанының һәр бер гектарынан (сәсеү ерҙәре, шул иҫәптән баҡсалар, болондар һәм көтөүлектәр) раҫларға:

1949 йылға 360 грамм күләмендә, шул иҫәптән: нәҙек йөн — 40 грамм, ярым нәҙек — 25 грамм һәм ярым шыраү йөн — 100 грамм;

1950 йылға 405 грамм күләмендә, шул иҫәптән: нәҙек йөн — 50 грамм, ярым нәҙек — 35 грамм һәм ярым шыраү йөн — 125 грамм;

1951 йылға 480 грамм күләмендә, шул иҫәптән: нәҙек йөн — 65 грамм, ярым нәҙек — 65 грамм һәм ярым шыраү йөн — 140 грамм.

1949 йылдан башлап колхоз дворҙары, үҙ хужалыҡтарында һарыҡтары булған крәҫтиән хужалыҡтары һәм башҡа граждандар хужалыҡтары тарафынан государствоға мәжбүри рәүештә йөн тапшырыуҙың йошәп килгән нормаларын уртаса 50 процентҡа арттырырға һәм кәзәләре булған колхоз дворҙары, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр хужалыҡтары тарафынан государствоға кәзә йөнө тапшырыу буйынса льготаларын бөтөрөргә.

Әҙерләүҙәр Министерствоһын 10 көн эсендә өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса 1949 йылға колхоздар, колхоз дворҙары һәм айырым крәҫтиән хужалыҡтары тарафынан государствоға мәжбүри рәүештә йөн тапшырыуҙың нормаларын СССР Министрҙәр Советенә раҫлауға индерергә һәм был карарҙың 32-се пунктында ҡаралған һанда һәр йылға йөн поставкаларын арттырып сығып, 1949 йылдың 1 сентябренә государствоға мәжбүри рәүештә йөн тапшырыуҙың нормаларын колхоздар, районлар группалары буйынса дифференциалы нормаларын билдәләргә.

34. Колхоздар тарафынан мәжбүри рәүештә государствоға нәҙек, ярым нәҙек, йәки ярым шыраү йөндө тапшырыу йөкләмәләрен үтәмәгән хәлдә колхоздарға айырым рәүештә 1 килограмм нәҙек йөн өсөн 1,2 килограмм ярым нәҙек йәки шигай тоҡомло һарыҡ йөнө, йәки 1,5 килограмм ярым шыраү, йәки 2 килограмм шыраү йөн тапшырырға; 1 килограмм ярым нәҙек йөн урынына 1,2 килограмм ярым шыраү йөн йәки 1,5 килограмм шыраү йөн һәм 1 килограмм ярым шыраү йөн өсөн 1,2 килограмм шыраү йөн тапшырырға рөхсәт итергә.

35. Государство тарафынан йөн һатып алыуҙы бөтөрөргә һәм мәжбүри поставкалар буйынса тапшырыла торған йөнгә государство хаҡтарын бер ни тиклем күтәрергә.

Әҙерләүҙәр Министерствоһына хөкүмәт раҫлауы менән йөн әҙерләү буйынса государствоның яңы хаҡтары прейскурантын төҙөүҙе йөкмәтергә.

Государствоға пландан тыш йөн тапшырыуҙа колхоздарҙы һәм индивидуаль хужалыҡтарҙы дәртләндереү маҡсатында пландан тыш тапшырылған йөн өсөн әҙерләүҙәр хаҡын 1,5 күләмдә артыҡ түләргә.

Государствоға мәжбүри поставкаларҙан тыш йөн тапшырған хәлдә колхоздар һәм индивидуаль хужалыҡтар өсөн быйма һәм кейеҙ баҫыу әйберҙәрен һатыуҙа йошәп килгән тәртипте һаҡларға.

36. Әҙерләүҙәр Министерствоһына йөкмәтергә:

А) нәҙек йөнлө һәм ярым шыраү йөнлө һарыҡсылыҡтың төп райондарында әҙерләү конторалары эргәһендә йөндөң сифатын билдәләү буйынса 200 контроль лаборатория ойоштороға, шуларҙан 1949 йылда — 16 һәм 1950 йылда — 184.

Машиналар һәм приборҙар төҙөү Министерствоһын һәм РСФСР-ҙың урындағы промышленность Министерствоһын ошо ҡарарға ярашлы рәүештә ойошторолоусы контроль лабораториялар өсөн кәрәкле оборудованиены әҙерләргә һәм уны әҙерләүҙәр Министерствоһына тапшырырға мәжбүр итергә.

СССР финанс Министерствоһын әҙерләүҙәр Министерствоһына лабораториялар төҙөүгә һәм йыһазландырыуға кәрәкле капиталь сығым буйынса өҫтәмә рәүештә 1949 йылда 2 миллион һум ассигнование яһарға һәм капиталь сығымдар өсөн әҙерләүҙәр Министерствоһына 1950 йылға план буйынса 23 миллион һум күҙ уңында тоторға:

Б) Ставрополь крайы, Астрахань өлкәһе, Азербайжан, Грузия, Әрмән, Төркмән, Үзбәк, Ҡырғыҙ һәм Ҡаҙаҡ ССР-ҙары, Төньяҡ-Осетия һәм Дағстан АССР-ҙарының тибендә йөрөүсе көтөүлектәре өсөн 1949 йылда 100 күсмә әҙерләү пункттары ойоштороға.

37. СССР финанс Министерствоһын капиталь сығымдар буйынса СССР еңел промышленносе Министерствоһына 1949 йылда йөндө таҙ эшкәртеү фабрикаларын аяҡҡа баҫтырыу һәм төҙөү өсөн өҫтәмә рәүештә 30 миллион һум ассигнование бүлергә мәжбүр итергә.

1950—1951 йылдарҙа СССР еңел промышленносе Министерствоһына йөндө таҙ эшкәртеү фабрикаларын төҙөү өсөн кәрәкле средстволарҙы бүлеүҙе күҙ алдында тоторға.

СССР Госснабын йөндө таҙ эшкәртеү фабрикаларын аяҡҡа баҫтырыу һәм төҙөү өсөн кәрәкле фонд материалдарын бүлергә мәжбүр итергә.

V.

Тире һәм каракуль әҙерләүҙәр тураһында

38. Тире сырьеһын әҙерләүҙәр планын (ит һәм һөтсөлөк промышленносе предприятиеларында һуйылған малдан алынған тире сырьеларын индереп) түбәндәге күләмдәрҙә раҫларға:

1949 йылға бөтәһе 57 миллион дана, шул иҫәптән мөгөҙлө эре мал тиреһе — 10,4 миллион дана, ваҡ мал тиреһе — 41,6 миллион дана һәм суҡа тиреһе — 5 миллион дана;

1950 йылға бөтәһе 63,7 миллион дана, шул иҫәптән мөгөҙлө эре мал тиреһе — 11,7 миллион дана, ваҡ мал тиреһе — 45 миллион дана һәм суҡа тиреһе 7 миллион дана;

1951 йылға бөтәһе 73,2 миллион дана, шул иҫәптән мөгөҙлө эре мал тиреһе — 13,2 миллион дана, ваҡ мал тиреһе — 50 миллион дана һәм суҡа тиреһе — 10 миллион дана.

Шул иҫәптән:

А) әҙерләүҙәр Министерствоһы буйынса (миллион даналарҙа)

	1949 йыл	1950 йыл	1951 йыл
Эре мал тиреһе	5,2	5,8	6,6
ваҡ мал тиреһе	29,1	31,5	35,0
суҡа тиреһе	3,7	5,0	7,6
Б) СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы буйынса			
эре мал тиреһе	5,2	5,9	6,6
ваҡ мал тиреһе	12,5	13,5	15,0
суҡа тиреһе	1,3	2,0	2,4

39. Каракуль һәм бәрәс тиреһе әҙерләүҙәр планын раҫларға: 1949 йылға бөтәһе 2.785 мең дана, шул иҫәптән колхоздар һәм крәҫтиән хужалыҡтары буйынса — 1.800 мең дана һәм совхоздар буйынса — 985 мең дана:

1950 йылға бөтәһе 2.900 мең дана, шул иҫәптән колхоздар һәм крәҫтиән хужалыҡтары буйынса — 1.850 мең дана һәм совхоздар буйынса — 1.050 мең дана;

1951 йылға барлығы 3.150 мең дана, шул иҫәптән колхоздар һәм крәҫтиән хужалыҡтары буйынса 2 миллион һәм совхоздар буйынса 1.150 мең дана.

40. Колхоздарға беркетелгән ер майҙанының (һөрөлгән ер, шул иҫәптән баҡсалар, болондар һәм көтөүлектәр) һәр бер 100 гектарынан колхоздарҙың государствоға тире сырьеһын мәжбүри тапшырыуҙың түбәндәге уртаса йыллыҡ нормаларын раҫларға: эре мал тиреһен 1949 йылға — 1,06 дана, 1950 йылға — 1,18, 1951 йылға — 1,35 дана; ваҡ мал тиреһен 1949 йылға — 3,2 дана, 1950 йылға — 3,6, 1951 йылға — 4,2 дана һәм колхоздарға беркетелгән һөрөлгән ерҙәрҙең һәр бер 100 гектарынан; суҡа тиреһен 1949 йылға — 2,2 дана, 1950 йылға — 2,8 һәм 1951 йылға — 3,6 дана.

Әҙерләүҙәр Министерствоһына түбәндәгеләрҙе йөкмәтергә: колхоздарҙың государствоға тире сырьеһын тапшырыуҙың раҫланған уртаса нормаһынан сығып өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса поставкаларҙың нормаларын билдәләргә һәм уларҙы 1949 йылға ошо йылдың 1 июненә һәм 1950—1951 йылдарға ошо йылдың 1 сентябренә СССР Министрҙәр Советенең раҫлауына тапшырырға.

Һуйылған һәм йороһло булмаған ауырыуҙар менән сирләп үлгән малдарҙан алынған бөтә тире сырьеһын бөтә государство кооператив, общественный ойошмалар, хәрби частәр тарафынан әҙерләүҙәр Министерствоһына мәжбүри тапшырыуҙы индерергә.

41. Колхоздар өсөн тире тапшырыу түбәндәгесә иҫәпләнә: 10 килограмм һәм унан да ауырыраҡ булған эре тиреләр менән; 10 килограмға тиклем булған ваҡ тиреләр менән йөнлө һәм ярым йөнлө һарыҡ тиреләре, кәзә тиреләре һәм мөгөҙлө эре малдар һәм башҡа төр малдар тиреләре.

4 килограмм һәм унан да ауырыраҡ булған суҡа тиреләре менән.

Колхоз дворы һәм айырым хужалыҡтар өсөн тире сырьеларының поставкалары ваҡ тиреләр — 4 килограмм һәм унан да ауырыраҡ булған йөнлө һәм ярым йөнлө һарыҡ тиреләре, кәзә һәм суҡа тиреләре менән иҫәпләнә.

25 килограмм ауырлығында булған тиреләрҙең һәр береһе поставканың берәмеге өсөн ҡабул ителгән 3 эре тирегә иҫәпләнә һәм унан тыш, колхоздар тарафынан юғары сифатлы ауыр тиреләр (беренсе һәм икенсе сорттар) тапшырылған ваҡытта улар ит поставкаһына иҫәпләнәләр: малды тереләтә тапшырғанда бер килограмм ауырлығындағы тире бер килограмм иткә иҫәпләнә.

Ауырлығы 20 килограмдан 25 килограмға тиклем булған беренсе һәм икенсе сортлы эре тиреләрҙең һәр береһе йөкләмәлә күрһәтелгән 2 эре тирегә иҫәпләнә.

Колхоздар, колхоз дворы һәм башҡа крәҫтиән хужалыҡтары һәм эшселәр, хеҙмәткәрҙәр тарафынан тапшырылған ауырлығы 4 килограмдан артыҡ булған беренсе һәм икенсе сортлы суҡа тиреләре был хужалыҡтарҙың ит поставкалары буйынса йөкләмәләрен үтәүгә иҫәпләнәләр: малды тереләтә тапшырғанда бер килограмм ауырлығындағы тире бер килограмм иткә иҫәпләнә.

Поставкалар буйынса йөкләмәләрҙе үтәгән ваҡытта суҡа тиреләрен тире сырьеһының башҡа төрҙәре менән алмаштырыу, ҡағиҙә рәүешендә, рөхсәт ителмәй. Суҡа тиреләре булмаған шарттарҙа әҙерләүҙәр Министерствоһының район вәкилдәренә суҡа тиреләрен һарыҡ һәм кәзә тиреһе менән түбәндәге иҫәптән алмаштырырға рөхсәт итергә: бер суҡа тиреһе өсөн 2 һарыҡ тиреһе йәки 2 кәзә тиреһе.

Йөнлө һәм ярым йөнлө һарыҡ йәки кәзә тиреләре булмаған хужалыҡтарға поставкалар буйынса йөкләмәләрҙе үтәү өсөн йөнлө йәки ярым йөнлө бер тире өсөн йөнһеҙ ике тире тапшырырға рөхсәт итергә.

42. Государствоның еңел промышленносе өсөн сырье ресурстарын арттырыу маҡсатында Центросоюзға, урындағы промышленность предприятиеларына, промысловой кооперацияларға һәм инвалидтар кооперацияларына тире сырьеһын һәм йөндө баҙарҙарҙағы хаҡ менән һатып алыуҙы тыйырға. Күрһәтелгән ойошмалар улар тарафынан һатып алынған малдарҙы һуйғандан һуң алынған бөтә тиреләрҙе әҙерләүҙәр Министерствоһына тапшырырға бурыслылар.

43. Колхоздар, совхоздар, ярҙамсы хужалыҡтар, государство һәм кооператив ойошмалары, колхоз дворҙары, айырым хужалыҡтар, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр тарафынан государствоға тапшырылған тире сырьеһына һәм һарыҡ тиреһенә государствоның әҙерләүҙәр хаҡын бер ни тиклем күтәреүҙе үткәреүҙе кәрәкле тип табырға.

Әҙерләүҙәр Министерствоһына тире сырьеһына һәм һарыҡ тиреһенә яңы әҙерләүҙәр хаҡының хөкүмәт тарафынан раҫланған прейскурантын баҫып сығарыуҙы йөкмәтергә.

Колхоздар тарафынан государствоға пландан тыш тире сырьеһын тапшырыуҙы стимуллаштырыу маҡсатында поставкалар буйынса йөкләмәләрҙән тыш тире сырьеһы тапшырған колхоздарға государство әҙерләүҙәр хаҡының 1,5 күләмендәге суммаһын түләргә.

44. Колхоздарға, колхоз дворҙарына, айырым хужалыҡтарға, эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә поставкалар буйынса йөкләмәләрҙән тыш йәки мәжбүри тапшырыуҙар тәртибендә улар тарафынан бирелгән тире сырьеһы өсөн хәрәкәттәге нормалар буйынса патуралата тире тауарҙары һатырға.

Тире сырьеһы алмаштырыусыларға тире тауарҙарын һатыуҙы СССР Министрҙәр Советенең 1948 йыл 26 ноябрҙәге 4417-се номерлы ҡарары менән раҫланған күпләп һатыу хаҡтарына ярашлы булған хаҡтар буйынса үткәрергә.

Ошо ҡарар сыҡҡанға тиклем тапшырылған тире сырьеһы өсөн тапшырыусыларға тире тауарҙары СССР Министрҙәр Советенең 1949 йыл 1 февралдәге 403-сө номерлы ҡарарында билдәләнгән хаҡтар буйынса һатылалар.

45. Ауылдарҙа малдарҙы һуйған ваҡытта кәрәкле ветеринария-санитария шарттарын булдырыу һәм яҡшы сифатлы тире алыу өсөн әҙерләүҙәр Министерствоһына түбәндәгеләрҙе йөкмәтергә: хәҙергә тиклем булған мал һуя торған пункттарҙы кәрәкле тәртипкә килтерергә, бер үк ваҡытта был пункттарҙың һанын 1949 йыл аҙағына 8,5 меңгә тиклем, 1950 йылда 11 меңгә тиклем һәм 1951 йылда 16 меңгә тиклем еткереү иҫәбенән, мал һуйыуҙың яңы пункттарын төҙөүҙе йөнәйелдерергә.

СССР-ҙың ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР-ҙың совхоздар Министерствоһын һәм СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын 1950 йылда мөгөҙлө эре 20 миллион баш малды һәм 1951 йылда тире украһы тарала торған райондарҙағы бөтә мөгөҙлө эре малдарҙы ДДТ препараттары һәм аҡ һырғаҡ тамыры менән эшкәртергә мәжбүр итергә.

Әҙерләүҙәр Министерствоһын мәжбүр итергә;

А) колхоздарҙан һәм индивидуаль тапшырыусыларҙан тире сырьеһын әҙерләүҙе мал һуйыу пункттары аша үткәрергә;

Б) мал һуйыу пункттарының, мал һуйыу майҙандарының типовой проекттарын, уларҙың типовой оборудованиеларын һәм яңы төҙәлә торған пункттарҙы өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса бүлеүҙе раҫларға;

В) мал һуя торған ҙурыраҡ пункттарҙы ит туштарын ташыу өсөн ташыу средствоһы менән тәьмин итергә.

Облисполкомдарҙы, крайисполкомдарҙы һәм республикаларҙың Министрҙәр Советен мал һуйыу пункттарын төҙөү урындарын раҫларға һәм уларҙы урындағы төҙәлеш материалдары менән тәьмин итеүгә әҙерләүсе ойошмаларға ярҙам күрһәтергә мәжбүр итергә.

Мал һуйыу пункттары хеҙмәтләндергән урындарҙа йортта мал һуйыуҙы тыйырға.

Мал һуйыу пункттарынан алыҫта торған ауыл ерҙәрендә колхоздарҙа һәм колхозсылар дворҙарында мал һуйыуҙы махсус мал һуйыусылар тарафынан үткәрергә.

46. Каракуль аҫрауҙы алға ебәреүҙе уңышлы тәьмин итеү һәм каракуль һәм бәрәс тиреһе әҙерләүҙе арттырыу маҡсатында колхоздарға, колхозсыларға һәм башҡа граждандарҙың хужалыҡтарына һәр бер тапшырылған каракуль һәм бәрәс тиреһе өсөн ит тапшырыу йөкләмәләрен үтәү иҫәбенә 4 килограмм ит һәм ваҡ мал тиреһе сырьеһын тапшырыу буйынса йөкләмәләрҙе үтәү иҫәбенә бер тире иҫәпләргә.

47. Тире сырьеһы һәм йөн буйынса государство әҙерләүен яҡшыртыу маҡсатында, был төр сырьены әҙерләүҙе государствоның бер әҙерләү ойошмаһына туплауға кәрәк тип иҫәпләргә, тире сырьеһы һәм йөн әҙерләүҙе үткәреүҙе бөтә урында ла әҙерләүҙәр Министерствоһына тапшырырға, был эштән Центросоюзды ҡотҡарырға.

48. Әҙерләүҙәр Министерствоһын мәжбүр итергә;

А) 1949—1950 йылдарҙа 1.200 сырье складын һәм 700 өй, шул иҫәптән 1949 йылда — 400 склад һәм 200 өй һәм 1950 йылда — 800 склад һәм 500 өй һалырға;

Б) 1949 йылда «Заготживсырьены» район әҙерләү пункттары өсөн 1000 йөк машиналары, шулар эсендә фонд буйынса алына торғандар иҫәбенә 500 автомашина һәм Союз Заготтранстан алып тапшырыу иҫәбенә 500 машина бүлергә;

В) Центросоюзды бөтә мал һуйыу пункттарын әҙерләүҙәр Министерствоһына бер ай срок эсендә тапшырырға мәжбүр итергә.

49. СССР-ҙың урман хужалығы Министерствоһын мәжбүр итергә:

А) 1950—1955 йылдарға әҙерләүҙәр Министерствоһына Киров өлкәһенән 160 мең кубометр ағас күләмендә урман фонды бүлергә;

Б) Әҙерләүҙәр Министерствоһына Удмурт АССР-ынан, РСФСР-ҙың Министрҙәр Советы фонды иҫәбенән 1950 йылдан алып 1955 йылға тиклем был һаҙын һәр береһе 16 мең кубометр күләмендәге урман фондын бүлергә.

50. СССР-ҙың финанс Министерствоһын 1949 йылда әҙерләүҙәр Министерствоһына складтар, мал һуйыу пункттары төҙөү буйынса капитал һалыуға, оборудованиелар һәм транспорт булдырыуға өҫтәмә рәүештә 111 миллион һум аҡса бүлергә мәжбүр итергә.

СССР-ҙың Госснабын 1949 йылда өҫтәмә рәүештә әҙерләүҙәр Министерствоһына мал һуйыу пункттары һәм складтар төҙөү өсөн кәрәк һанда оборудованиелар һәм материалдар бүлергә мәжбүр итергә.

VI.

Мамыҡ һәм йөк, эсәк сырьеһы, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылы әҙерләү тураһында

51. Мамыҡ һәм йөн, эсәк сырьеһы, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылын әҙерләүҙәрҙең планын түбәндәге һандарҙа раҫларға:

А) Мамыҡ һәм йөндө 1949 йылда 1.300 тонна, 1950 йылда — 1.900 тонна һәм 1951 йылда—2.600 тонна;

Б) эсәк сырьеһын 1949 йылда — 25.500 мең комплект, шул иҫәптән ит комбинаттары буйынса 19.300 мең комплект, 1950 йылда — 29.800 мең комплект, шул иҫәптән ит комбинаттары буйынса 21.900 мең комплект һәм 1951 йылда — 33.800 мең комплект, шул иҫәптән ит комбинаттары буйынса 24.400 мең комплект;

В) суҡа ҡылын 1949 йылда 160 тонна, 1950 йылда — 250 тонна һәм 1951 йылда — 350 тонна;

Г) йылҡы ҡылын 1949 йылда—950 тонна, 1950 йылда — 1.250 тонна һәм 1951 йылда — 1.800 тонна.

Әҙерләүҙәр Министерствоһына СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы һәм Центросоюз менән берлектә өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса мамыҡ һәм йөн, эсәк сырьеһы, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылын әҙерләүҙең планы тураһында ике аҙна эсендә тәҡдим индереүҙе йөкмәтергә.

52. Мамыҡ һәм йөн, эсәк сырьеһы, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылын әҙерләүҙе ойоштороуҙы яҡшыртыу маҡсаттарында әҙерләүҙәрҙе түбәндәгеләргә йөкмәтергә:

А) мамыҡ һәм йөндө—Центросоюзға, был сырьены әҙерләү өсөн договорлашыу шарттарында СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһының һәм СССР еңел промышленность Министерствоһының предприятиеларен йәлеп итергә;

Б) эсәк сырьеһын — СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына, әҙерләүҙәр Министерствоһына һәм Центросоюзға.

Әҙерләүсе ойошмаларҙан эсәк сырьеһын ҡабул итеүҙе һәм уны эшкәртеүҙе СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы үткәрә, тип билдәләргә:

В) суҡа ҡылын һәм йылҡы ҡылын — әҙерләүҙәр Министерствоһына тапшырырға һәм был сырьены әҙерләү өсөн договорлашыу шарттарында Центросоюз һәм СССР еңел промышленность Министерствоһын йәлеп итергә.

Ит комбинаттары һәм базаларының етештереүҙәрен, әҙерләүсе ойошмалар тарафынан суҡа ҡылын һәм йылҡы ҡылын йыйнауҙы һәм тапшырыуҙы тәьмин итеүҙе йөкмәтергә.

53. Мамыҡ һәм йөн, эсәк, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылын баҙарҙарҙағы хаҡтар буйынса һатып алыуҙы тыйырға һәм мамыҡ, йөн, эсәк, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылына государствоның әҙерләүҙәр хаҡын бер ни тиклем күтәреүҙе үткәрергә.

Әҙерләүҙәр Министерствоһына, мамыҡ, йөн, эсәк, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылына государство әҙерләүҙәр хаҡының хөкүмәт тарафынан раҫланған прейскурантын баҫып сығарыуҙы йөкмәтергә.

54. Әҙерләүҙәр Министерствоһына, колхоздар, колхоз дворҙары, айырым хужалыҡтар, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр тарафынан әҙерләүҙәр ойошмаларына тапшырылған эсәк сырьеһын государствоға мәжбүри ит поставкаларын үтәүгә түбәндәге эквиваленттар буйынса иҫәпләргә: һыйыр эсәктәренең стандарт сифатлы тулы бер комплекты өсөн 2 килограмм ауырлығындағы тере мал, һарыҡ һәм суҡа эсәктәренең һәм мөгөҙлө эре йәш мал эсәктәренең стандарт сифатлы тулы бер комплекты өсөн — 1 килограмм ауырлығындағы тере мал.

55. Мамыҡ һәм йөн, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылын йыйнаусыларҙы бүләкләү өсөн колхоздарға һәм совхоз директорҙарына әҙерләү ойошмаларына тапшырылған мамыҡ, йөн, суҡа ҡылы һәм йылҡы ҡылы хаҡының 50 проценты күләмендә малсылыҡ фермалары работниктарына аҡсалата бүләк биреүҙе йөкмәтергә.

Малды йортта һуйыуҙан алынған эсәк сырьеһы әҙерләүсе һәм йыйнаусы агенттарға әҙерләүсе ойошмалар иҫәбенә беренсе сортлы һыйыр эсәгенең бер комплектына 2 һум күләмендә комиссион вознаграждение түләү индерергә.

Әҙерләүҙәр Министерствоһының мал һуйыу пункттарында эшләүсе мал һуйыусыларға эсәктәр йыйнаған өсөн шуның артығы күләмендә түләргә.

Шуға ярашлы рәүештә әҙерләүҙәр Министерствоһына эсәк сырьеһының ҡалған төрҙәре һәм сорттары буйынса комиссион вознаграждениеның күләмен билдәләргә.

VII.

Ит һәм һөт продуктыларын һаҡлау һәм транспорт менән ташыу тураһында

56. Холодильниктәр төҙөү эшенең ит, мал майы етештереүҙең үҫешенән артта ҡалыуын бөтөрөү маҡсатында, шулай уҡ запастар һаҡлауҙы тәьмин итеү һәм был продуктыларҙың сифатын яҡшыртыу өсөн 1949 — 1951 йылдарҙа холодильниктарҙың ҙурлығын холодильниктарҙы төҙөү, аяҡҡа баҫтырыу һәм киңәйтеү иҫәбенә һәм һыуытмай торған биналарҙы холодильник итеп файҙаланыу иҫәбенә 680 мең тонна һыйҙырышлы күләмгә еткерергә, шул иҫәптән:

А) СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы буйынса 470 мең тонналыҡ, холодильниктәр селтәрен 1951 йыл аҙағына 800 мең тонналыҡҡа еткерергә;

Б) государствоның аҙыҡ-түлек һәм материаль резервтәре Министерствоһы буйынса — 130 мең тоннаға, шуларҙан 1949 йылда — 30 мең тонналыҡ, 1950 йылда — 70 мең тонналыҡ һәм 1951 йылда — 90 мең тонналыҡ.

В) СССР сауҙа Министерствоһы буйынса 10 мең тонналыҡ, шуларҙан 1950 йылда — 4 мең тонналыҡ һәм 1951 йылда — 6 мең тонналыҡ, 1951 йылдың аҙағына холодильниктарҙың ҙурлығын 22 мең тонна һыйырлыҡ күләмгә еткерергә;

г) Центросоюз буйынса — 10 мең тонналыҡ, шуларҙан 1949 йылда 0,5 мең тонналыҡ, 1950 йылда 3,5 мең тонналыҡ һәм 1951 йылда 6 мең тонналыҡ.

57. СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) Министерство өсөн 1949—1951 йылдарға холодильниктарҙы эшкә тапшырыу буйынса билдәләнгән план күләмендә, малсылыҡ алға киткән райондарҙа, беренсе нәүбәттә холодильниктар булмаған пункттарҙа бырасы булған мал һуйыу урындары эргәһендә 133 ваҡ холодильник төҙөргә һәм 300—500 тонна һыйҙырышлы 104 холодильник төҙөп, 1949 йылда 38 һәм 1950 йылда 98, э 1951 йылда—106 холодильникты эксплуатацияға тапшырырға;

Б) 1949 йылда уҙ ҡарамаҡтарындағы машиналар төҙөү заводтарында 50—100 тонна һыйҙырышлы йыйылмалы ваҡ стандарт холодильниктәр етештереү башларға һәм уны үҫләштерергә һәм 1949 йылда 25, 1950 йылда 60 һәм 1951 йылда 100 холодильник әҙерләргә;

В) ваҡытлыса һаҡлау өсөн 100 тоннанан алып 300 тоннаға тиклем һыйҙырышлы йыйылмалы типтағы стандарт холодильниктәр төҙөү тураһындағы тәҡдимдәр эшләп 1949 йылдың 1 сентябренә СССР Министрҙәр Советенә тапшырырға һәм 1950 йылдан алып был холодильниктарҙы төҙөй башларға;

Г) 1950—1951 йылдарҙа холодильниктәр төҙөү өсөн 30 мең нормаль колория сәғәт һыуыҡ етештерерлек 350 һәм аммиачный холодильник установкаһы әҙерләргә, шул иҫәптән 1950 йылда ошондай 150 установка эшләп сығарырға.

58. Машиналар төҙөлеше һәм приборҙар төҙөү Министерствоһы һәм тышҡы сауҙа Министерствоһын 1950—1951 йылдарҙа холодильниктәр төҙөү өсөн 350 миллион нормаль колорий/сәғәт һыуыҡ етештерерлек 1.255 комплект аммиачный холодильник компрессоры эшләп тапшырырға мәжбүр итергә, шул иҫәптән:

А) Машиналар төҙөү һәм приборҙар төҙөү Министерствоһы буйынса: 1950 йылда 20 миллион нормаль колорий/сәғәт күләмендә һыуыҡлыҡ етештереүсе 55 комплект ике баҫҡыс баҫымлы компрессор һәм 103 миллион нормаль колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек 450 комплект бер баҫҡыслы баҫымлыҡ компрессор, 1951 йылда 50 миллион нормаль колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек ике баҫҡыслы баҫым компрессорҙарын—120 комплект һәм 131 миллион нормаль колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек 530 комплект бер баҫҡыслы баҫымлыҡ компрессор;

Б) тышҡы сауҙа Министерствоһы буйынса: 1950 йылда 20 миллион нормаль колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек ике баҫҡыслы баҫымлы компрессорҙарҙы 45 комплект һәм 1951 йылда 26 миллион нормаль колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек 55 комплект.

(Аҙағы 4-се биттә).

СССР МИНИСТРҘАР СОВЕТЕНДӘ ҺӘМ ВКП(б) ҮҘӘК КОМИТЕТЕНДӘ

Малсылыҡ продуктылары әҙерләү тураһында

(Аҙағы. Башы 1-се, 2-се һәм 3-се биттәрҙә).

59. Машиналар төҙөү һәм приборҙар төҙөү Министерствоһын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

А) 1949 йылда 400 мең нормаль колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек аммиачный холодильник компрессорҙары һәм 75—150 мең колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек ике баҫҡыслы компрессор һәм 1950 йылда 275 мең колорий/сәғәт һыуыҡлыҡ етештерерлек компрессорҙар етештереү эшен үҙләштерергә, (парға әйләнеү температураһы — 33 градус С);

Б) 1950—1951 йылдарҙа 90 мең дана аммиачный бикләүсе һәм регулярлаусы арматура (ҡорос һәм суйын), шул иҫәптән 1950 йылда 40 мең дана, шуларҙан 10 мең дана ҡорос лудло задвижкалары—15 мең дана, шуларҙан 1950 йылда 7 мең дана аммиачный манометр һәм мановакуумметр 15 мең дана, шул иҫәптән 1950 йылда 7 мең дана һәм НК һәм НД группаларындағы центробежный насостар—1.400 комплект, шул иҫәптән 1950 йылда 600 комплект.

60. СССР Госпланын 1950—1951 йылдарға халыҡ хужалығы буйынса төҙөлгән пландарҙа түбәндәгеләрҙе күҙҙә тоторға мәжбүр итергә:

А) Ошо ҡарар менән күҙҙә тотолған холодильниктәрҙең төҙөлөүен тәьмин итеү өсөн кәрәкле капиталь һалыуҙар бүлергә;

Б) холодильниктәр төҙөлешенең тулы талабын тәьмин итерлек күләмдә изоляцион материалдар етештерергә, шулай уҡ өсәр тонна күтәрерлек 300 комплект йөк күтәргестәр әҙерләргә, шул иҫәптән 1950 йылда 150 комплект һәм ике тонна самаһында йөк күтәрерлек йөк үлсәүестәрҙе—1.000 дана, шул иҫәптән 1950 йылда 400-ҙән артыҡ әҙерләргә.

61. СССР Госснабын халыҡ хужалығы планында, 1950—1951 йылдарға төҙөләсәк холодильниктәр төҙөүҙең, уларҙы аяҡҡа баҫтырыуҙың һәм киңәйтеүҙең тулы талабы күләмендә холодильниктәр төҙөү өсөн төҙөлеш материалдары, кабель продукциялары, металл һәм оборудование бүлергә мәжбүр итергә.

62. Металлургия промышленносе Министерствоһын холодильниктәр өсөн 1950 йылда 12 мең дана һәм 1951 йылда 15 мең дана аммиак баллондары әҙерләргә мәжбүр итергә.

63. СССР Госпланын, юл эштәре Министерствоһын, транспорт машиналары төҙөү Министерствоһын һәм СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын 1949—1951 йылдарҙа 4 күсәрле 8 мең изотермик вагондар эшләү тураһындағы мәсьәләне ҡарарға һәм бер ай ваҡыт эсендә был мәсьәлә буйынса СССР Министрҙар Советына тәҡдимдәр тапшырырға мәжбүр итергә.

64. Автомобиль һәм трактор промышленносе Министерствоһын СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк Министерствоһына 1950 йылда 1.000 һәм 1951 йылда 1.500 изотермик автомашина эшләп тапшырырға мәжбүр итергә.

65. Төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһын 1950—1951 йылдарҙа СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына ошо ҡарар менән билдәләнгән холодильниктәр төҙөү планын тулыһынса тәьмин итеү өсөн кәрәкле минераль һәм шлак мамыҡ (?) тапшырырға һәм шулай уҡ ошо маҡсат өсөн юғарыла күрһәтелгән сроктарҙа СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына 10 мең кубометр ҡалын быяла тапшырырға, шул иҫәптән уның 5 мең кубометрын 1950 йылда тапшырырға мәжбүр итергә.

66. Облисполкомдарҙы, крайисполкомдарҙы һәм республикаларҙағы Министрҙар Советтарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

А) электр энергияһы тимер юлдар булған урындарҙа йәки тимер юлдарға яҡын урындарҙа холодильниктәр төҙөр өсөн майҙан бүлергә;

Б) төҙөлөш өсөн билдәләнгән сроктарға ярашлы рәүештә холодильниктәр төҙөү өсөн кирбес, эзбиз, таш һәм башҡа төрлө урындағы төҙөлөш материалдарын бүлергә;

В) СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы, государстволың аҙыҡ-түлек һәм материаль резервтар Министерствоһының төҙөлөш ойошмаларына төҙөлөш эшселәрен һәм инженер-техник работниктәрҙе урынлаштырыу өсөн торлаҡ менән ярҙам итергә.

VIII.

Малсылыҡ продуктылары әҙерләү буйынса работниктәрҙе дәртләндереү тураһында

67. Малсылыҡ продуктылары әҙерләү работниктәрен эштә юғары күрһәткестәр биреүгә өлгәшкәндәре өсөн дәртләндереү маҡсаттарында СССР Верховный Советы Президиумына түбәндәге тәҡдимдәр менән инергә:

А) Әҙерләүҙәр Министерствоһы, СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы, Центросоюз системаһындағы работниктәрҙе, партия һәм совет работниктәрен малсылыҡ продуктыларын әҙерләү һәм эшкәртеү пландарын уңышлы рәүештә үтәгәндәре өсөн СССР орденлары һәм медалдәре менән наградлау тураһында;

Б) әҙерләүҙәр Министерствоһы, СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы һәм Центросоюз системаһында эшләүсе работниктәрҙе оҙаҡ эшләгәндәре һәм намыҫлы хеҙмәт иткәндәре өсөн, малсылыҡ продуктыларын әҙерләү һәм уларҙы эшкәртеү менән шөғөлләнеүсе һәм был системаларҙа түбәндәгесә өҙлөкһөҙ эшләү стажы булған кешеләрҙе СССР-ҙың ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында: 8 йыл эшләгәне өсөн—«Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән; 10 йыл эшләгән өсөн — «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале менән, 15 йыл эшләгән өсөн — «Почет билдәһе» ордене менән, 20 йыл эшләгән өсөн — Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән, 25 йыл эшләгән өсөн — Ленин ордене менән;

В) әҙерләүҙәр Министерствоһының әҙерләү аппаратында эшләүсе работниктәр өсөн персональ исемдәр һәм кейем формалары индереү тураһында.

68. Малсылыҡ продуктылары әҙерләү пландарын уңышлы рәүештә үтәгән өсөн әҙерләү ойошмаларында эшләүсе работниктәрҙе түбәндәге күләмдәрҙә бүләкләү тәртибен индерергә:

А) Әҙерләүҙәр Министерствоһының государство поставкалары буйынса агенттәренә агенттәрҙең участкалары буйынса малсылыҡ продукцияларының бөтә төрҙәрен әҙерләүҙең йыллыҡ пландарын үтәгән өсөн—дүрт айлыҡ эш хаҡы, ә агенттәр участкаһы буйынса малсылыҡ продукцияларының күпселек төрҙәрен әҙерләүҙең йыллыҡ пландарын үтәгән өсөн — өс айлыҡ эш хаҡы;

Б) әҙерләүҙәр Министерствоһының район вәкилдәре һәм район вәкилдәренең урынбаҫарҙарына дөйөм район буйынса малсылыҡ продукцияларының бөтә төрҙәрен әҙерләүҙең йыллыҡ пландарын үтәгән өсөн — дүрт айлыҡ эш хаҡы, ә дөйөм район буйынса малсылыҡ продуктыларының күпселек төрҙәрен әҙерләүҙең йыллыҡ пландарын үтәгән өсөн — өс айлыҡ эш хаҡы;

В) ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы системаһындағы управляющийҙар, управляющийҙарҙың урынбаҫарҙары, база мөдирҙәре, мал һәм ҡоштар әҙерләү буйынса район һәм район-ара конторалары ҡабул итеүселәренә һәм ветеринар работниктәренә билдәләнгән кондицияларҙы һаҡлап, мал һәм ҡоштар әҙерләүҙең йыллыҡ пландарын үтәгән өсөн әҙерләүҙәр буйынса расходтарҙы артыҡ булдырмаған ваҡытта — өс айлыҡ эш хаҡы;

Г) әҙерләүҙәр Министерствоһының республика, край һәм өлкә «Заготживсырьё» конторалары — Бөтә Союз социалистик ярышта еңеп сығыусыларға беренсе бер премия, икенсе өс премия һәм өсөнсө дүрт премия билдәләргә.

69. Әҙерләүҙәр Министерствоһының работниктәренә оҙаҡ йылдар эшләгән өсөн СССР ХКС һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1939 йыл 14 июлдәге 1053-сө номерлы ҡарары менән билдәләнгән процентный надбавкалар түләүҙе йәйелдерергә:

А) СССР ит һәм һөт промышленносе Министерствоһы системаһының работниктәренә;

Б) Центросоюздың государство пландары буйынса йонортҡа һәм малсылыҡ сырьёһын әҙерләү менән шөғөлләнгән работниктәренә.

70. Әҙерләүҙәрҙең етәксе кадрҙарын әҙерләү һәм ҡайтанан әҙерләү эшен яҡшыртыу маҡсаттарында:

А) Әҙерләүҙәр Министерствоһының үҙәк курстарын әҙерләүҙәрҙең Юғары мәктәбе итеп үҙгәртеп ҡорорға, был мәктәптә уҡыу срогы өс йыл һәм йыл һайын 150 кеше ҡабул итергә;

Б) СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына һәм юғары белем Министерствоһына түбәндәгеләрҙе йөкмәтергә: ит һәм һөтсөлөк промышленносенең етәксе һәм инженер-техник работниктәрен камиллаштереү буйынса 1949 йылда холодильный һәм һөтсөлөк промышленносенең Ленинградтағы институты һәм ит промышленносенең Мәскәүҙәге химико-технологик институты эргәһендә бер йыллыҡ уҡыу срогы менән бүлексә ойоштороға.

71. Әҙерләүҙәр Министерствоһына, «Ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләү» тигән журналды 1949 йылдың 1 июленән яңынан баҫа башлауҙы рөхсәт итергә.

РСФСР Верховный Советенең 1949 йыл 25 майҙағы ултырышы тураһында

ИНФОРМАЦИОН БЕЛДЕРЕҮ

Кремлдең Ҙур дворецында 25 майҙа РСФСР Верховный Советының ике ултырышы булды. Ултырыштарҙың икеһендә лә республиканың 1949 йылға Государство бюджеты һәм 1947 һәм 1948 йылдарҙа РСФСР Государство бюджетының үтәлеше тураһында РСФСР Финанс министры иптәш А. М. Сафроновтың докладын тикшерелде.

Иртәнге ултырыш 11 сәғәттә башланды.

Председатель өҫтәле янында РСФСР Верховный Советы Председателе депутат М. П. Тарасов, Председателдең урынбаҫарҙары — депутаттар Х. В. Вәлиуллин, Ф. П. Ганчаров, Ш. Г. Ишнинина, А. Н. Несмеянов, М. В. Сарычева, Л. И. Соколов, Н. П. Тарасов.

Хөкүмәт ложаларында — СССР һәм РСФСР Верховный Советы Президиумдарының члендары, министрҙар.

Иртәнге ултырышта фекер алышыуҙарҙа 11 кеше сығыш яһаны. Депутаттар Россия Федерацияһындағы өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм автономиялы республикаларҙың һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды үтәүҙә өлгәшелгән байтаҡ уңыштары тураһында һөйләнеләр. Депутаттар үҙҙәренең сығыштарында республиканың халыҡ хужалығын һәм культураһын артабан күтәреү буйынса мөһим мәсьәләләр күтәрҙеләр.

Депутат **Н. П. Плотников** (Мәскәү) киң ҡулланыу тауарҙарын етештереүҙе арттырыу өсөн урындағы ресурстарҙы барлау һәм файҙаланыу эшенә етерлек тиклем иғтибар бирмәгән өсөн республиканың урындағы промышленность Министерствоһын тәнҡитләне. Депутаттар **В. А. Москвин** (Кемерово өлкәһе) һәм **П. Н Пастушенко** (Ростов өлкәһе) хеҙмәтсәндәр араһында биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн киң хәрәкәт барыуы тураһында һөйләнеләр. Депутат **М. И. Кожинова** (Алтай крайы) үҙенең телмәрен игенселектән юғары культураһы өсөн көрәш бурыстары айҡанлы ауыл хужалығы өсөн етәксе колхоз кадрҙары әҙерләү мәсьәләһенә арнаны. Депутат **П. В. Сурин** (Куйбышев ҡалаһы) СССР ит-һөтсөлөк промышленносе Министерствоһына Куйбышев ит комбинаты төҙөүҙе йылдам рәүештә тамамлау өсөн тейешле саралар́ҙы күреүҙе һорап мөрәжәғәт итте.

РСФСР урман хужалығы министры **И. В. Жуков** урмандарҙы аяҡҡа баҫтырыу һәм һаҡлау, республикала урман эштәрен алға ебәреү буйынса Министерствоға йөкмәтелгән етди бурыстар тураһында һөйләне. Депутат **И. Д. Дмитриев** (Ленинград) торф һәм урман промышленносе производствоһын күберәк механикалаштырыу, кирбес заводтарының ҡеүәтен ҡайтанан торғоҙоу һәм уны үҫтереү тураһындағы мәсьәләләрҙе күтәрҙе.

Иртәнге ултырышта шулай уҡ депутаттар **И. М. Никольский** (Иркутск өлкәһе) һәм **М. В. Чарнов** (Орел өлкәһе), РСФСР кинематография министры **А. П. Копытов** һәм депутат **К. А. Васильева** (Удмурт АССР-ы) иптәштәр сығып һөйләнеләр.

6 сәғәттә асылған киске ултырышта 7 оратор — депутаттар Г. А. Динмөхәмәтов (Татар АССР-ы), О. В. Козлова (Мәскәү өлкәһе), РСФСР-ҙың ауыл хужалығы министры А. И. Максимов, депутаттар Ф. П. Шуров (Тюмень өлкәһе), Ф. А. Малинина (Кострома өлкәһе), РСФСР мәғариф министры А. А. Вознесенский һәм депутат Д. И. Емельянов (Омск өлкәһе) иптәштәр сығыш яһанылар.

РСФСР-ҙың 1949 йылға Государство бюджетын, Тыуған илебеҙ ҡеүәтенең тайпылышһыҙ рәүештә үҫеүен, илебеҙ халыҡ хужалығындағы бөтә тармаҡтарҙың алға китеүенең асыҡ күрһәтеүсе булған был бюджетты бөтә депутаттар ҙа берҙәм рәүештә хупланылар.

РСФСР Верховный Советының алдағы ултырышы 26 майҙа иртән 11 сәғәттә асыла. (ТАСС).

СИТ ИЛ ЭШТӘРЕ МИНИСТРҘАРЫ СОВЕТЫНЫҢ ПАРИЖДАҒЫ СЕССИЯҺЫНДА

Германияның берҙәмлеге проблемаһын тикшереү

ПАРИЖ, 25 май. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн Сит Ил Эштәре Министрҙары Советының А. Я. Вышинский председателлегендә өсөнсө ултырышы булды.

Көн тәртибендәге беренсе пунктты тикшереү дауам иттерелде. Министрҙар Советының 24 майҙағы ултырышында Ачесон, Шуман һәм Бевин әфәнделәр сығышына яуап менән А. Я. Вышинский сығыш яһаны.

СССР Сит Ил Эштәре Министры А. Я. Вышинскийҙың сығышы

Бөгөн мин Сит Ил Эштәре Министрҙары Советы ҡарамағына Совет делегацияһы тарафынан индерелгән тәҡдимдәр айҡанлы кисә АҠШ, Великобритания һәм Франция вәкилдәре яһаған иҫкәрмәләргә ҡыҫҡа ғына яуап бирергә теләр инем...

Ачесон әфәнде, Америка Ҡушма Штаттарының Германияға ҡарата политикаһы Потсдам ҡарарҙарынан килеп сыҡты һәм, әсылда, Германияның Америка оккупация зонаһында Потсдам килешеүе талап иткән бөтә нәмә тормошҡа ашырылды инде: денацификация һәм демилитаризациялау бөтөнләй тип әйтерлек үтәлде, бөтә һуғыш енәйәтселәре хөкөмгә бирелделәр һәм уларға яза бирелде, тип ышандырырға тырышты һәм, Ачесон әйткәнсә, «герман халҡы инде демократик башлангыстарҙа хәрәкәт итә инде». Дөрөҫ, Ачесон әфәнде шунда уҡ иҫкәрмә яһаны һәм был иҫкәрмәнән денацификация һәм демилитаризациялау бурысының үтәлгән тип әйтерлек кенә булыуы, Көнбайыш Германияла бөтә сығандар ҙа түгел, бәлки тик күп органдарҙың ғына закондар нигеҙендә, демократик государство принциптарында эшләгәнлеге күренә.

Был иҫкәрмәнең әһәмиәте, әлбиттә, бәләкәй түгел, сөнки ул Германияның көнбайыш оккупация зоналарындағы хәлдең оптимистик картинаһына мәһим төҙәтеү индерә. Бигерәк тә Германияның көнбайыш зоналарында булған һәм был зоналарҙа демократик тәртиптәрҙең сәсбә атыуы тураһында дөрөҫләүҙән алыҫ торған ҡайһы бер факттарҙы күҙҙә тотҡанда, Ачесон әфәндеңең иҫкәрмәһе бик урынлы яһалған булып сыға.

Шуман әфәнде үҙ тарафынан, Потсдамда Германияны берҙәмлек юлына ҡуйыу саралары күҙҙә тотолғайны, тип иҡрар итте. Ләкин бәлә, Шуман әфәндеңең һүҙҙәренә ҡарағанда, шунан торған: «төрлө пирамидалар төрлө принциптарҙа ҡоролғандар, шуның менән бергә был пирамидалар өсөн дөйөм ҡыйыҡ булмаған». Һөҙөмтәлә, бында Шуман әфәнде тарафынан һөйләп бирелгәненсә, Министрҙар Советында һәм Контроль Советында фекер айырымлыҡтары килеп сыҡҡан. Контроль Советының дүрт держава араһында хеҙмәттәшлекте тормошҡа ашырырға һәм тәьмин итергә хәленән килмәгән һәм ул Германияның берҙәмлеген әҙерләргә — Потсдам килешеүенә ярашлы рәүештә үҙенең компетенцияһына ингән ошо эште башҡарырға хәленән килмәгән. Шулай итеп, минең иғтибар юнәлтергә теләгән төп нәмәм шул: Шуман әфәнде лә Германия мәсьәләһен хәл иткәндә Потсдам килешеүҙәренә нигеҙләнеп эш итергә кәрәк икәнлеген дөрөҫләне.

Бевин әфәндегә килгәндә инде, ул бында тупа-тура, Британия хөкүмәте — мин бында рус стенограммаһы буйынса өҙөк килтерәм «1945 йылда Потсдам килешеүе менән билдәләнгән шарттарға тулыһынса ярашлы рәүештә эш итергә һәр ваҡыт төрлөсә тырышлыҡ күрһәтеп килде», тип белдерҙе. Бевин әфәнде шунда уҡ Потсдам килешеүҙәренең 15-се параграфының «с» пунктына һылтанды, унда тотош Германияла балансланған экономика тыуҙырыу һәм импорт кәрәклеген ҡыҫҡартыу өсөн төп ҡулланыу әйберҙәрен зоналар араһында тигеҙ бүлеүҙе тәьмин итеү маҡсатында союзниктарҙың контролен ҡуйыу кәрәклеге тураһында әйтелә. Шуныһы ғына аңлашылмай ҡала: ни өсөн Бевин әфәнде «с» пунктын тотош 15-се параграфтан бүлеп алған һәм был параграфтың башҡа пункттарына әһәмиәт бирмәгән һымаҡ итте икән? Ни өсөн ул, айырым алғанда, шул уҡ 15-се параграфтың Германияны индустриаль яҡтан ҡоралһыҙландырыу һәм демилитаризациялау кәрәклеге тураһында һөйләгән «а» пункты тураһында йәки шул уҡ параграфтың Германияның хәрби потенциалының үҫешен булдырмау һәм был килешеүҙә күрһәтелгән башҡа бурыстарға өлгәшеү маҡсатында Германияның промышленносе һәм, экспортты һәм импортты ла индереп, бөтә экономик һәм финанс халыҡ-ара килешеүҙәре өҫтөнән контроль тураһында һөйләүсе «д» пункты тураһында хәтергә алманы, һәм тик бер «с» пункты тураһында ғына түгел, бәлки тотош 15-се параграф тураһында һөйләргә һәм актуаль әһәмиәтле булған, бер уҡ дәрәжәлә мөһим пункттарҙы онотмаҫҡа кәрәк ине. Ни өсөндөр Бевин әфәнде «оккупация осоронда Германия экономик яҡтан бер бөтөн итеп ҡаралачаҡ», тип әйтелгән 14-се параграфҡа йәки Потсдам килешеүенең оккупациялаусы державаларҙың Германияға ҡарата политикаһының экономик принциптарын билдәләгән ошо бик мөһим бүлегенең башҡа параграфтарына һылтанманы.

Исек кенә булмаһын, оппоненттарҙың өсөһө лә—АҠШ-тың, Францияның һәм Великобританияның Сит Ил Эштәре Министрҙары—үҙҙәренең кисәге сығыштарының нигеҙенә Потсдам килешеүе менән билдәләнгән принциптарҙың үҙҙәре өсөн һәм үҙ хөкүмәттәренең Германияға ҡарата политикаһы өсөн мәжбүри булғанлығын һалдылар. Ләкин улар үҙҙәренең кисәге сығыштарында Потсдам килешеүҙәренең экономик һәм политик берҙәмлек принциптары көйөк бик мөһим принциптарға ҡағылмай үттеләр, ә бит Сит Ил Эштәре Министрҙары Советының ошо сессияһының көн тәртибендә тап ошо мәсьәлә тора ла һәм беҙ тап ошо мәсьәлә менән шөғөлләнергә тейешбеҙ ҙә. Ул ғына түгел, улар Германия, кисә Ачесон әфәндеңең әйткәненсә, «бөтөнләй автоматик рәүештә айырым киҫәктәргә тарҡалды», тинеләр. Кисә Ачесон әфәндеңең әйтеүенсә, ошо тарҡалыу артынан шулай уҡ автоматик тәртиптә аяҡҡа баҫтырыу процесы башланған—башта Бизония, унан ары Тризония төҙөлгән, һәм, Ачесон әфәнде аңлатҡанса, былар бөтәһе лә «берҙәм Германия булдырыу мөмкин булмауы» һөҙөмтәһендә килеп сыҡҡан.

Бындай аңлатыу менән Совет делегацияһы килешә алмай. Былай аңлатыу ғәҙел түгел. Ысынлап та, әгәр ҙә берҙәм Германияны булдырыу мөмкин булмаһа, әгәр ҙә Германияның берҙәмлеген, Министрҙар Советында тикшерелә торған берҙәмлекте булдырыу мөмкин булмаһа, ул саҡта Потсдам килешеүҙәренең принциптары менән ни эшләргә һуң, тип һорау ҡуйыла. Кисә Ачесон да, көнбайыш державаларҙың башҡа министрҙары ла ул принциптарға, имеш, Германияға ҡарата үҙҙәренең политикаһында үҙгәрешһеҙ һәм мәжбүри ҡулланма булып торалар, тип һылтандылар бит. Бында ҡапма-ҡаршылыҡ асыҡ күренеп тора, уны тик Потсдам килешеүҙәрен ҡулланыу юлы менән генә бөтөрөргә мөмкин.

Германияның тарҡалыуын кисә «Германияның киҫәктәргә автоматик рәүештә бүленеүе» теорияһы менән түгел, ә, ул үҙе әйткәнсә,—мин тағы ла рус стенограммаһынан файҙаланам,—«ҡайһы бер державаларҙың ҡыҙыҡһыуҙан тыйылып ҡала алмауҙары менән» аңлатыусы Шуман әфәнде лә бик үк хаҡлы түгел.

Бөтә был һөйләнеүҙәр Германияла союзниктарҙың Контроль Советын аяҡҡа баҫтырыуға ҡаршы фекерҙәрҙе нигеҙләргә кәрәк, күрәһең. Шуман әфәнде кисә, Германияла союзниктарҙың Контроль Советын аяҡҡа баҫтырыу мәсьәләһе хәл итеү булып тормай, тине, ә Ачесон әфәнде дүрт яҡлы контролдең аяҡҡа баҫтырылыуын артҡа табан бер аҙым китеү, тип атаны.

Быны, контроль ваҡыты өсөн ярашлы түгел, бында кисә һөйләгәндәренсә, был артҡа табан китеү буласаҡ булғанлыҡтан, контролде аяҡҡа баҫтырыу тураһында хәҙер һөйләү мөмкин түгел, тип аңларға кәрәкме? Ул саҡта 1949 йылдың апрелендә генә Вашингтонда Германияла өс яҡлы контроль тураһында килешеүгә ҡул ҡуйылыуын ни нәмә менән аңлатырға һуң, ул килешеү, һәр бер державанан берәр верховный комиссар составында верховный комиссия (был килешеүҙең авторҙары АҠШ, Англия һәм Франция вәкилдәренән торасаҡ, был комиссияны шулай тип исемләгәндәр) хәрәкәт итәсәк һәм ул контролдең юғары органы буласаҡ, тип билдәләнгән. Был килешеүҙең күп кенә пункттары ошо контролгә арналған.

Шулай итеп, өс яҡлы контроль ваҡыт өсөн ярашлы, ә дүрт яҡлыһы — ваҡыт өсөн ярашлы түгел, булып сыға. Өс яҡлы контроль — бер аҙым алға атлау, ә дүрт яҡлы контроль — бер аҙым артҡа атлау булып сыға.

Әлбиттә, Контроль Советының эшен аяҡҡа баҫтырыуға беҙ Контроль Советында ҡарарҙар тауыштарҙың күпселеге менән түгел, ә бер фекерлелек принцибы буйынса ҡабул ителергә тейеш булғанға күрә риза түгелбеҙ, тип әйтеүҙәре мөмкин. Был беҙҙең ҡулдарыбыҙҙы бәйләй, был беҙҙең өсөн, имеш, ҡабул ителерлек түгел, тип әйтеүҙәре мөмкин. Ләкин өс яҡлы контроль тураһында Вашингтон килешеүендә лә күп кенә мәсьәләләр буйынса бер фекерлелек буйынса ҡарарҙар ҡабул итеү күҙҙә тотола, тип хәтергә төшөрөп үтергә кәрәк. Шуға күрә Контроль Советының эшен аяҡҡа баҫтырыу тураһында Совет делегацияһының тәҡдименә ҡаршы бындай дәлил дә көмдә булһа ла ҡәнәғәтләндерә алырмы икән.

Бөгөн мин үҙемдең кисәге фекерҙәремде үҙебеҙҙең тәҡдимебеҙ файҙаһына өҫтәмә фекерҙәр менән нығытыу өсөн үҙемә бирелгән мөмкинлектән файҙаланам.

Башҡа мәсьәләләргә күсәм. Кисә бында беҙ, Бизония һәм Тризония төҙөү Германияның берҙәмлеген тәьмин итеү эшендә прогрессив күренеш булып тора, тигән фекер ишеттек. Ләкин, әгәр ҙә, ысынлап та, кисә был турала Бевин әфәнде һөйләгәнсә, үҙәк герман хөкүмәте төҙөргә ынтылған хәлдә, властең бизония һәм тризония системаһын төҙөүҙе тамамлауҙың дөйөм Германия хөкүмәтен ойоштороуҙы еңеләйт... бик аҙ яраҡлы булған мөҫә... роуын күрмәй ҡалыу мөмкин...

Ачесон әфәнде, уны кисә ... мөмкин булғанынса, үҙе Гер... Государствоһы Советын төҙөү ... Совет делегацияһының тәҡдиме... ҡарамай. Мин Дөйөм Германия Го... стовоһы Советы төҙөү тураһында С... делегацияһының ошо тәҡдиме ... төшөрөп үтергә тейешмен.

Совет делегацияһының тәҡдим... ҙергә ваҡытта көнсығыш һәм ... йыш зоналарҙа йәшәүсе немец ... мик органдарына нигеҙләнеп, Гер... нияның экономик һәм администр... үҙәге сифатында, Контроль Сове... юғарғы власен һаҡлап ҡалдырып ... дә, экономик һәм государство ... нең юғарыла күрһәтелгән ... хөкүмәт функциялары менән ... Германия Государствоһы Советы ... ҙан тора.

Был тәҡдимде Ачесон әфәнде ... табан китеү, тип ҡарау ... Ысынлап та был шулаймы? Сов... легацияһы, был улай түгел, был ... бер аҙым атлау түгел, тип ... Ысынында, Дөйөм Германия Го... ствоһы Советы төҙөү тураһында С... делегацияһының тәҡдиме Герма... берҙәмлеген урынлаштырыу ... алға табан бер аҙым атлау булы...

Ысынлап та, Германияның ... үҙәк органын төҙөмәйенсә тор... манияның экономик һәм полити... ҙәмлеген тормошҡа ашырыу ... ин? Дөйөм Германия Государство... вете хәҙерге шарттарҙа Контроль Со... теһең юғарғы власен һаҡлап ... ған хәлдә, тотош Германия өсөн ... әтле булған экономик һәм госуд... төҙөлөшө мәсьәләләре уның ... да буласаҡ һәм хөкүмәт функци... на эйә буласаҡ берҙәм герман ... ғаны булырға тейеш тә инде.

Мин үҙемдән коллегаларым ... — хәҙерге ваҡытта ошондай ... бармы, хәҙерге ваҡытта дөйөм Гер... манияның үҙәк органы булып торған ... ған бармы? — тип һорау ҡуйырға ... тырсылыҡ итәм. Һеҙ, бындай орган ... тип әйтә алмайһығыҙ, сөнки ... да ул юҡ. Шулай булғас, дөйөм Гер... мания өсөн ошондай үҙәк орган ... бер аҙым артҡа атлау була, тип ... әйтергә мөмкин булһын, ти ... гә — Көнбайышта алға ... өсөн был артҡа бер аҙым атлау ... тора, тиҙәр. Ләкин мин ... тәм: Көнбайышта дөйөм Германия ... үҙәк орган юҡ, шуға күрә, улар ... байышта алға киткәндәр, тип ... селәр хаталаналар. Ул ғына ... Көнбайышта, бөтә кешегә лә ... билдәле булғанынса, ошондай ... Германия өсөн үҙәк орган ойоштор... табан түгел, ә кире йүнәлештә—... Германия өсөн үҙәк орган ... айырым зоналарҙа власть орган... төҙөүгә табан баралар, уларҙы ... кенә тип атамаһындар, — был ... дар бизония органдарымы йәки ... ния органдарымы булырҙар, һәм ... зона органдары буласаҡтар.

Бында кисә, инде йәшәгән ... һанға һуҡмау ярамай, реаль ... таянып эш итергә кәрәк, тип һөйл... ләр. Әгәр ҙә был үпкә Совет делег... һына ҡарата ташланған булһа, ул ... ғәҙелләкһеҙ үпкә булыр. Совет деле... цияһының кисә Министрҙар Совет... тапшырылған тәҡдимдәренең 2-се ... раграфының «а» пунктында бик ... итеп, «хәҙерге ваҡытта көнсығыш ... көнбайыш зоналарҙа йәшәүсе ... экономик органдары нигеҙендә ... Германия Государствоһы Советы ... гә» һәм башҡалар, тип әйтелә.

Шуға күрә эште, имеш, Совет ... гацияһы, кисә бында һөйләнгән... реаль хәл менән иҫәпләшергә теләм... имеш, Совет делегацияһының тәҡ... иҫкелеккә ҡайтырға саҡырыу ... тора, йәнәһе, артҡа табан бер ... атлау булып тора, тип күрһәтерг... рыныу дөрөҫ түгел. Германияның ... номик һәм политик йәшәйештәрен ... леге тураһындағы һәм уны тор... ашырыу шарттары тураһындағы ... әлә бик мөһим мәсьәлә булып ... Совет делегацияһы тарафынан ... гән тәҡдимдәр, беҙҙең ышаныу... Германияның берҙәмлеген тәьмин ... юлында реаль һәм ысынлап та ... табан юнәлтелгән аҙым булып ... Бына ни өсөн Совет делегацияһы ... гө ултырышта Сит Ил Эштәре Ми... трҙәре Советына үҙенең индергән ... димдәрен яҡлай.

* * *

Ултырышта шулай уҡ АҠШ-... Государство секретары Ачесон, ... цияның сит ил эштәре министры Шу... һәм Великобританияның сит ил ... министры Бевин сығыш яһаны...

Яуаплы редактор F. F. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01967. Әлиә газета-журналдар типографияһы. Тираж 25000.

Төҙөлештәрҙә тиҙләтелгән-өҙлөкһеҙ ағылыш методын киң ҡулланырға

Быйыл капиталь төҙөлешкә генә йөҙҙәрсә миллион һум средство бүленгән. Был средстволарға биш йыллыҡ планда ҡаралғанса тиҫтәләрсә мең квадрат метр яңы торлаҡ йорттар төҙөлергә, яңы заводтар һалынырға, нефть промыслалары йыһазландырылырға тейеш. Республикабыҙҙың башҡалаһы — Өфөлә, промышленность үҙәктәре — Черниковск, Стәрлетамаҡ, Октябрьский, Ишимбай һәм башҡа ҡалаларҙа һәм эшселәр посёлкаларында ҙур төҙөлөш эштәре башҡарыу ҡаралған.

Хәҙер биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн социалистик ярышта ҡатнашыусыларҙың бөтә иғтибары төҙөүселәргә тупланған. Сөнки производство эштәренең үҫеше, промышленностең, айырыуса нефть промышленносеның ҡеүәтен арттырыу күбеһенсә төҙөүселәрҙең уңышлы эшләүҙәренә бәйләнгән. Республиканың төҙөүселәре Бөтә Союз социалистик ярышҡа ҡушылып, йыллыҡ планды 7 ноябргә үтәү өсөн графиктар эшләнеләр, промышленность һәм торлаҡ объекттарын срогынан алда эксплоатацияға тапшырыу буйынса тиҙләтеп ойоштороу саралары билдәләнеләр, ләкин улар шуның менән тынысланып ҡалдылар. Ҡайһы бер хужалыҡ, партия һәм профсоюз ойошмалары йөкләмәләрҙе нығытыу өсөн эшселәр коллективы араһында политик-массовый эштәрҙе йәйелдермәнеләр, производствола эшләүҙе рәүештә ҡайтадан үҙгәртеп ҡорманылар. Һөҙөмтәлә, Туймазы территориаль төҙөлөш управлениеһе икмәк комбинатын, икенсе нәүбәттәге электр станцияны ремонт-механик мастерскойҙарын төҙөүҙе срогында тамамламаны. Беҙҙең төҙөүселәр тиҙләтелгән төҙөлөш методтарын ҡулланмайҙар. Әгәр ҙә ташсы хәҙер сменаһынан норма буйынса өс кубометр кирбес түшәү урынына биш-алты кубометр түшәй икән — ул тиҙләтелгән метод буйынса етештереүсәнлекте ике—өс ярым тапҡырға арттыра ала. Тимәк тиҙләтелгән метод буйынса эшләгәндә төҙөлөш эштәрен бер нисә тапҡыр тиҙерәк алып барырға мөмкин һәм промышленность объекттары, хеҙмәтсәләр өсөн торлаҡ майҙандары эксплоатацияға срогынан алда тапшырыласаҡ тигән һүҙ.

Тиҙләтелгән-өҙлөкһеҙ ағылыш методы төҙөлөш эшселәренең хеҙмәтен ҡайтадан үҙгәртеп ҡороуҙы талап итә. Кирбес, раствор, металл конструкциялары һәм башҡа төҙөлөш деталдәре алдан әҙерләнеп ҡуйылырға тейеш. Объекттарҙы тиҙләтелгән-өҙлөкһеҙ ағылыш методы буйынса төҙөүсе даими бригадалар булдырырға; төҙөлөштә иң мөһим һәм етәксе фигура булған ташсы юғары етештереүсәнлеге бирә алһын өсөн, уға бөтә шарттарҙы тыуҙырырға, башҡа оҫталарының һәм башҡа ярҙамсы эшселәрҙең хеҙмәтен дөрөҫ ойоштороға кәрәк.

Ошо көнгә тиклем ҡайһы бер ойошмаларҙа капитал һалымдарҙы ваҡлайҙар. «Башнефтегазстрой», «Башнефтезаводстрой» тресттарында төҙөлөш объекттары йылдан-йылға күсәләр. Миллионлаған һумдар хәрәкәтһеҙ ҡалалар. Был объекттары средстволарҙың әйләнешен туҡтатыуға тотҡарлыҡ яһай. Ә тиҙләтелгән-өҙлөкһеҙ ағылыш метод хәл итеүсе участкаларға средстволарҙы туплай, төҙөлөш эштәренең үҙенә төшөү хаҡын кәмета, пландан тыш накопление алыуға һәм средстволарҙың әйләнешен тиҙләтергә мөмкинлектәр бирә. Шулай булыуға ҡарамаҫтан трест һәм управлениеләр етәкселәре тиҙләтелгән методтарҙы ҡулланырға теләмәйҙәр. Тиҙләтелгән метод менән эшләү — уға ентекле рәүештә әҙерләнеүҙе, көндәлек оператив техник етәкселек итеүҙе талап итә.

Ләкин төҙөлөш майҙансыҡтарында яңы техникаға, механизмдарға гәмһеҙ ҡарау фактылары бар. Туймазы территориаль төҙөлөш управлениеһе үҙ йөкләмәһен үтәп еткермәй. Управление һәм төҙөлөш конторалары работниктәре программаның үтәлмәүен эшсе көсе етмәүгә һылтайҙар. Ә шул уҡ ваҡытта механизмдар файҙаланылмай. Ер ҡаҙыу, штукатурлау, ағартыу һәм башҡа шундай күп көс талап итеүсе эштәр иҫке ысул буйынса ҡул менән башҡарыла. Һәр бер экскаватор, штукатурлау, ағартыу машиналары кеүек стахановсы инструменттәр ундарса, хатта йөҙҙәрсә кеше көсөн алыштыра ала. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, управление етәкселәре төҙөлөштәге кустарщина менән килешеп йәшәйҙәр.

Күп көс талап иткән производство процестарын механизациялаштырыу беренсе нәүбәттәге һәм киҫәктергеһеҙ бурыс ул. Был бурысты уңышлы хәл итеү — хеҙмәт етештереүсәнлеген яҡшыртыу, төҙөлөш эштәренең сифатын күтәреү, үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, обороттағы средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү һәм планды срогынан алда үтәүгә өлгәшеү тигән һүҙ. Төҙөлөш ойошмаларының етәкселәре таш ваҡлау, раствор һәм бетон әҙерләү, штукатурлау, ағартыу, ер ҡаҙыу кеүек күп көс талап иткән процестарҙы механизациялаштырыу иң мөһим бурыстарҙың береһе булып торғанлығын онотторға тейеш түгелдәр.

Төҙөлөш эштәре планының уңышлы үтәлеүе төҙөлөш материалдары, урман һәм урындағы промышленность предприятиеларының эшенә лә ныҡ бәйләнгән. Төҙөүселәрҙе юғары сифатлы кирбес, ағас, быяла, эзбиз, металдәр һәм башҡа материалдар менән тәьмин итеү төҙөлөш материалдары предприятиеларе етәкселәренең мөҡәтдәс бурыстары булып тора. Төҙөүселәрҙе юғары сифатлы материалдар менән өҙлөкһеҙ тәьмин итеүҙе ойоштороға кәрәк.

Төҙөлөш сезоны башланды. Уңайлы яҙ-йәй көндәрҙе максималь файҙаланылырға тейеш. Төҙөлөш майҙансыҡтарында ундарса мең стахановсылар үҙҙәренең Ватан алдындағы мөҡәтдәс бурыстарын, социалистик йөкләмәләрен срогынан алда үтәү теләге менән эшләйҙәр. Хужалыҡ, партия һәм профсоюз ойошмалары массаларҙың инициативаһына етәкселек итеүҙе көсәйтергә бурыслылар. Хәҙер тиҙләтелгән-өҙлөкһеҙ ағылыш методын ойоштороу бөтә төҙөлөш ойошмалары етәкселәренең иғтибар үҙәгендә торорға тейеш.

Төҙөүселәр ни тиклем ойошҡан рәүештә, үҙ-үҙҙәрен аямай фиҙакәр хеҙмәт итһәләр, республикабыҙҙа шул тиклем күберәк промышленность предприятиелары, культура учреждениелары һәм торлаҡ йорттары стройға баҫыр, биш йыллыҡ план срогынан алда үтәләр.

С. Мәүлютов.

Мария Рожнева һәм Лидия Кононенко өлгөһө буйынса

Сырьеға экономия яһайҙар

8 март исемендәге тегеү фабрикаһы коллективы Мәскәү өлкәһенең Купавино йоҡа сукно фабрикаһы еп иләүсеһе Мария Рожневаның һәм туҡыусы Лидия Кононенконың инициативаһын хуплап ҡаршы алды.

Күптән түгел фабрикала партия-хужалыҡ активы кәңәшмәһе үткәрелде. Бында производствоның бөтә звеноларында ныҡлы экономия яһау өсөн һәм продукцияның юғары сифаты өсөн көрәш мәсьәләләре тикшерелде. Үткән дүрт ай эсендә фабрикала 7100 метр туҡымаға экономия яһалды. Уларҙан бер меңдән артыҡ ирҙәр костюмы тегелде.

Купавино стахановсыларының яңы башланғысы сырьеға экономия өсөн социалистик ярышты тағы ла көсәйтеп ебәрҙе. Өсөнсө номерлы цехта Файсина, Доминова, Бакирова, Воронцова иптәштәр етәкселек иткән бригадалар бер тергә браҡһыҙ эшләйҙәр һәм ныҡлы экономия өсөн көрәшәләр. Уларға яҡшы сифат бригадалары исеме бирелде. Шундай бригадалар һаны арта бара.

Фабрикала инженер-техник работниктәрҙең һәм стахановсыларҙың вәкилдәре индерелеп, комплекс бригада төҙөлдө. Был бригада экономия өсөн, продукцияның юғары сифаты өсөн көрәштә өлгәшелгән уңыштарҙы туплай һәм яҡшы эш тәжрибәләрен өйрәнеп, уларҙы башҡаларға күсереү сараһын күрә.

А. Иманғулов.

Лицевой счеттар асалар

Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре фабрикаһының эшселәре материалдарға экономия яһау өсөн көрәшәләр. Раскройщицалар Волкова, Александра Фирстова, Лазовская, штамповщицалар Рузняева, Валентина Фирстова иптәштәр күн тауарҙарына экономия яһау буйынса үҙҙәренә стахановсы лицевой счеттар астылар. Бында һәр көндә яһалған экономия теркәп барыла.

Стена газетаһы был гүзәл хәрәкәтте хуплап сыҡты һәм был бөтә коллективтың ҡыҙыҡһыныуын тыуҙырҙы. Алдынғылар өлгөһөндә фабриканың башҡа стахановсылары ла үҙҙәренә счеттар аса башланылар. Стахановсы счеттар һаны инде 25-кә етте.

Купавино стахановсылары Мария Рожнева һәм Лидия Кононенконың гүзәл башланғыстары фабрикала экономия өсөн көрәште тағы ла көсәйтеп ебәрҙе. Раскройщица Лозовская иптәш май айының тәүге ике декадаһында ғына 3 мең квадрат дециметр, А. Фирстова 2,8 мең квадрат дециметр күнгә экономия яһанылар. Шуның менән бергә улар нормаларҙы систематик рәүештә арттырып үтәүҙе лә тәьмин итәләр һәм яҡшы сифатлы продукция бирәләр.

Стахановсыларҙың намыҫлы хеҙмәте һөҙөмтәһендә фабрикала ағымдағы йылдың үткән дүрт айында 212 мең квадрат дециметр күн тауарҙарына экономия яһалды һәм уларҙан өҫтәмә рәүештә 11 мең пар аяҡ кейеме тегелде.

Трактористарға ярҙамға

Тракторҙарға техник тәрбиә

Алдынғы трактористарҙың юғары етештереүсәнлелек күрһәткестәре — машиналарға ҙур иғтибар менән көндәлек техник тәрбиә үткәреүгә бәйләнешле икәнен раҫлайҙар. Техник тәрбиә—һәр көн һәм билдәле бер ваҡытта үткәрелергә тейешле булған мәжбүри ҡағиҙә ул. Унда машинаның механизмдәре тикшерелә, көйләнә һәм ремонтлана. Бөтә был саралар тракторҙарҙың юғары етештереүсәнлелек менән, туҡтауһыҙ эшләүен тәьмин итеүгә йүнәлтелгән. Инструкцияла: «Тракторҙарға техник тәрбиә үткәреү мәжбүри. Нәүбәттәге техник тәрбиәне үткәрмәй тороп трактор менән эшләү ҡырҡа рәүештә тыйыла» тиелгән.

Тракторҙарға техник тәрбиә, эшләнгән эш күләменә ҡарап алты номерға бүленә.

Беренсе номер техник тәрбиә һәр көн тәүге смена эшкә башлар алдынан һәм икенсе номер — икенсе смена ваҡытында үткәрелә. Өсөнсө, дүртенсе, бишенсе һәм алтынсы номер техник тәрбиәләр йомшаҡ ер эшкәртеү менән иҫәпләп, трактор билдәле күләмдә эшкәрткәндән һуң үткәрелергә тейеш.

Миҫал итеп СТЗ—НАТИ тракторына үткәрелергә тейешле булған техник тәрбиәне алайыҡ: бында беренсе номерлы тәрбиә ике өлөшкә бүленә: беренсеһе эшкә башлағанға тиклем, ә һуңғыһы 4—5 сәғәт эшләгәндән һуң. Эшкә башлағанға тиклем булған техник тәрбиәне үткәргәндә түбәндәгеләр эшләнә:

Тракторҙы тикшереп ҡабул итергә, инструменттарҙы барлап сығырға. Бактағы яғыулыҡты үлсәгәндән һуң яңынан фильтр аша яғыулыҡ өҫтәргә һәм һыу бағына һыу һалырға, бактарҙың бөкөләрен таҙартырға, тышҡы нығытма гайкаларының нығытылыуын тикшереп, бушаған урындарын нығытырға кәрәк. Радиаторҙың, двигателдең, алғы һәм артҡы балкаларҙың, магнетоны мостикка һәм фланиска, ә двигатель терәгенең алғы бруска нығытылыу торошо тикшерелергә тейеш.

Майлау системаһы буйынса тикшергәндә картерҙағы майҙың кимәленә һәм сифатына иғтибар ителә, кәрәк булһа май өҫтәлә. Картерҙағы май двигатель эшләмәгәндә май күрһәткестең иң юғары кимәле менән тигеҙ булырға тейеш. Май радиаторы краны торошон ҡарарға ла онотторға ярамай. Монометрҙың күрһәтеүенә иғтибар итергә кәрәк. Йылытылған двигателдә май баҫымы 1,7—2,5 атмосфера булырға тейеш. Әгәр ҙә баҫым кәм йәки артыҡ булһа, май ағыҙыу клапанын көйләү талап ителә. Майҙы ағыҙыу һәм тикшереү пробкаларының нығытылыуы ҡарала.

Аҙыҡландырыу системаһында яғыулыҡ бағының фильтерен, яғыулыҡ һәм һыу бактарының тондорғостарын (отстойниктарын) тикшерергә кәрәк һәм уларҙы таҙартып, йыуып тороу трактор эштәренең етештереүсәнлеген күтәреүҙә ҙур файҙа бирә. Яғыулыҡ йөрөй торған көпшәләрҙе, һауа таҙартҡыстың майын, йылытҡыс ҡапҡасының торошон, проводаларҙың шәмдәргә ялғаныуын һәм тағылма инвентарҙар тикшереп сығыла. Тиҙлек рычагы торошон ҡарап двигателде әйләндереп йылытырға һәм эшләүен тыңлап ҡарарға кәрәк.

4—5 сәғәт эшләгәндән һуң двигателде туҡтатып һыу һәм яғыулыҡ өҫтәү талап ителә. Картерҙағы майҙың кимәле тикшерелә. Тракторҙың моторы эшләгәндә май, күрһәткестең түбәндәге билдәһе кимәлендә булырға тейеш. Улай булмағанда шунда уҡ двигателде туҡтатып майҙың кәмеү сәбәбен белергә һәм был сәбәпте бөтөрергә, унан һуң май өҫтәргә кәрәк. Карбюраторҙы яғыулыҡты экономиялы расходларлыҡ итеп көйләү айырыуса әһәмиятле. Әгәр ул дөрөҫ көйләнгән булһа двигатель тигеҙ һәм өҙлөкһеҙ эшләргә тейеш, бының өсөн уны эшкә башлар алдынан тыңлап, һынап ҡарарға кәрәк. Двигатель эҫеп һәм нормаль эшләгәндә монометрҙың баҫым күрһәтеүен ҡарарға ла онотторға ярамай. Двигатель ауыр йөк менән эшләһә цилиндрҙарға һыу бөркөлергә тейеш. Йөктөң ауырлығына һәм һауа температураһына ҡарап һыу камераһы энәһе $^{1}/_{2}$—$^{3}/_{4}$ оборотҡа һүтелә. Юғарыла һанап үтелгән беренсе номер техник тәрбиә үткәреүгә бер сәғәт, шуның иҫәптән эшкә башлар алдынан 50 минут һәм эш эсендә 10 минут ваҡыт үтә. Быны бригадир, тракторист заправщик һәм прицепщиктар үткәрәләр.

Икенсе номерлы техник тәрбиә көн һайын икенсе смена алдынан үткәрелә. Бында түбәндәгеләр эшләнергә тейеш: беренсе һәм икенсе сменалар араһында трактор буразнанан сығыр алдынан моторҙың эшләүе тыңлап ҡарала. Беренсе сменаның трактористы машинаның һәм тағылма инвентарҙың торошо тураһында бригадирға информация яһай. Техник тәрбиә башланыу менән иң элек машинаны бысраҡтан таҙартыу талап ителә. Бында ла беренсе номер техник тәрбиәләге кеүек уҡ эштәр эшләнә. Һәм шуға өҫтәп двигателдең рамаға, тиҙлек тартмаһының арҡыры бруска һәм артҡы күпергә, каретка катоктарының гайкаларының, кабинаның артҡы күпергә, алғы брустың рамаға, һәм башҡаларҙың нығытылыуҙарын ентекле иғтибар менән тикшерергә кәрәк. Бортовой фрикцион кожухтарына тулған май ағыҙып алына. Бортовой тиҙлек тартмаһындағы майҙы ла ҡарап сығыу һәм кәрәк булһа май өҫтәү техник тәрбиәнең бер сараһы. Бөтә был сараларҙан һуң трактор инструкцияла талап ителгәнсә майлана. Бында һауа таҙартҡыстың майы бысыранған булһа алмаштырырға, вентилятор ҡайышының һәм гусеницаларҙың таҫмалы бармаҡтарының нығытылыуын да ҡарауҙы онотторға ярамай.

4—5 сәғәт эшләгәс двигателде туҡтатып радиаторға һыу, бакка яғыулыҡ өҫтәлә, картерҙағы майҙың кимәле тикшерелә.

Өсөнсө номерлы техник тәрбиә йомшаҡ ер эшкәртеүгә әйләндереп 33 гектар ер эшкәртеүгә, йәки 40—50 сәғәт эшләгәндән һуң үткәрелә. Беренсе һәм икенсе номерҙәге кеүек уҡ тракторҙың тышҡы нығытмыу урындары тикшерелә, нығытыла, таҙартыла һәм яғыулыҡ өҫтәлә. Бынан тыш двигателдең картере, май ҡабул итеүсе селторе һәм май фильтре керосин менән йыуыла, картерға яңы май һалына. Тапшырыу, конус һәм һуңғы тапшырыу тартмаларындағы майҙың кимәле тикшерелә, талап итеһә өҫтәлә. Һауа потрубыгын, май радиаторын, карбюраторҙы, газ буғау механизмы әйләнтеһенең нығытылыуын ҡарап сығырға һәм клапандарҙың зазорын тикшерергә, талап итеһә көйләргә кәрәк. Шәмдәр таҙартыларға, йыуыларға, магнетонан шәмдәргә тоҡ үткәреүсе проводарҙың изоляцияһы ентекләп тикшерелергә тейеш. Һыу насосы сальнигенан һыу һарҡыуы тойолһа [illegible] нығыраҡ итеп сальник тултырыла. Гусеницаларҙың бөрмәк шпилинттәре һәм таҫмаһы нормаль көйләнгән булһын. Әгәр ҙә таҫма нығыраҡ тартылһа тракторҙың үҙен йөрөтөү өсөн киткән көсө, ышҡылыу артҡанлыҡтан ҙурая һәм гусеницаның деталдәре тиҙ туҙа. Гусеница нормаль тартылғанда ролигтың аҫтына ҡуйылған планка менән таҫманың һалынып торған урындағы араһы 130—140 миллиметр булырға тейеш. Таҫма артыҡ буш булһа ла гусеницаның ваҡытынан элек туҙыуына килтерә.

Өсөнсө номерлы техник тәрбиә үткәреүгә ике сәғәт ваҡыт үтә. Бында бригадир йәки механик, тракторист һәм прицепщиктар ҡатнашалар.

Трактор 100 гектар ер майҙанда ер эшкәрткәс йәки, 120—150 сәғәттән һуң дүртенсе номерлы техник тәрбиә үткәрелә. Бында ла баштағы номерҙәрҙең ҡағиҙәләре үтәлә һәм унан тыш коленвал подшипниктәре, магнето прерывателенең зазоры тикшерелә һәм көйләнә. Сапун йыуыла. Әйләнештәр регуляторының, карбюраторҙың эшләүе, идара итеү механизмдәре ҡарала. Был техник-тәрбиә бригадала үткәрелә.

Трактор 300 гектар ер эшкәртеүгә йәки 360—450 сәғәттән һуң бишенсе номерлы һәм 600 гектар ер эшкәрткәндән һуң алтынсы номерлы техник тәрбиә эштәре башлана. Был һуңғы тәрбиә эштәре [illegible] аҫтында, йәки МТС усадьбаһында үткәрелә. Бында тракторҙарҙы һүтергә һәм ремонт эштәрен башларға кәрәк.

Инженер Ғ. Ишмөрәтов.

Башҡортостан ауыл хужалығы институтының механизация кафедраһы доценты.

Ново-Троицк МТС-ы етәкселәре договорҙы һанға һуҡмайҙар

ШИШМӘ. Договорҙар, йөкләмәләр эш күләмен билдәләү өсөн генә төҙөләләр, ә ысынбарлыҡта уларҙың әһәмиәте мөһим түгел,—тиҙәр Ново-Троицк МТС-ы етәкселәре.

Договорҙарҙың һәм йөкләмәләрҙең әһәмиәте мөһим. МТС-тың колхоз менән төҙәгән договоры һәр бер тракторист, бригадир һәм МТС дирекцияһы өсөн ҡаҡшамаҫ закон булырға тейеш. Ә быға Ново-Троицк МТС-ының директоры Жуков һәм уның политик эштәр буйынса урынбаҫары Малышев иптәштәр был дөрөҫлөктә киреһенсә аңлайҙар. Улар договорҙы формаль ҡағыҙ тип кенә иҫәпләйҙәр.

МТС етәкселәре сәсеүҙе агротехник сроктарҙа тамамлау өсөн көрәшмәйҙәр. 11 көн буйына ни бары 1027 гектар ғына ер һөрөлдө, ә уның 400 гектары мөмкинселектәр була тороп та предплужникһеҙ һабандар менән һөрөлгән.

Р. Кәлимуллин.

Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡы алыу өсөн социалистик ярышты ойошторайыҡ!

ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарҙарын үтәү маҡсатында, хөкүмәт ҡарары буйынса, Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһе яңынан эшләй башлаясаҡ. Ул 1950 йылда асыласаҡ. Хәҙерге көндә күргәҙмә майҙанында павильондарҙың иҫкеләрен төҙәтеү һәм яңыларын төҙөү буйынса ҙур эш алып барыла. Күргәҙмәлә ҡатнашыусыларҙы һайлап алыу өсөн күрһәткестәр һәм шарттар раҫланды.

Беҙҙең республикабыҙ ҙа күргәҙмәгә әҙерләнә башланы. БАССР Министрҙәр Советы эргәһендә махсус Күргәҙмә Комитеты ойошторолдо. Күргәҙмәлә киң рәүештә күрһәтеү өсөн хәҙергә кандидаттар сифатында республикабыҙҙың ҡайһы бер алдынғы колхоздары раҫланды. Мәскәүҙә күргәҙмә майҙанында «Башҡортостан» павильоны ер-яңынан [illegible] баҫтырыла. Ул социалистик ауыл хужалығының еңеүҙәренә һәм ҡаҙаныштарына смотр булырға тейеш.

Күргәҙмәлә совхоздар, МТС-тар, колхоздар, ғилми-тикшеренеү учреждениелары, тәжрибә баҫыуҙары, колхоздарҙың малсылыҡ фермалары, техникумдар, мәктәптәр һәм ауыл хужалығын күтәреү эшенә бәйләнештәре булған башҡа учреждениелар ҡатнаша алалар. Унда шулай уҡ Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡы алырлыҡ күрһәткестәргә өлгәшкән бригадирҙар, звено етәкселәре, трактористар, комбайнерҙар, ауыл хужалығы белгестәре лә ҡатнаша алалар.

Үҫемлек үҫтереү буйынса күрһәткестәр тураһында, Башҡортостан АССР-ы [illegible] һәм алан райондарындағы 1948 һәм 1949 йылдарҙа бөтә бөртөклө ашлыҡ культуралары майҙанының һәр гектарынан 12 центнерҙан кәм булмаған күләмдә урожай алған колхоздарына һәм совхоздарына күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы биреләсәк. Бындай күрһәткестәр булмағанда, 1948 һәм 1949 йылдарҙа түбәндә күрһәтелгән культураларҙың береһенең бөтә сәсеүлек майҙанынан кәмендә түбәндәге күләмдә урожай алырға өлгәшкән колхоздар һәм совхоздар күргәҙмәлә ҡатнаша аласаҡтар: һабан ашлыҡ бойҙайының һәр гектарынан 13 центнер, тарынан—14 центнер, ужым арышынан—14 центнер, арпанан—14 центнер, ужым бойҙайынан—11 центнер.

Башҡортостандың урман-ялан һәм урман райондарында бөртөклө ашлыҡ культураларының бөтә майҙанынан ике йыл эсендә һәр гектарынан уртаса 15 центнерҙан кәм булмаған күләмдә урожай алған, йәки айырым культуралардан; ужым арышынан — 17 центнер, ужым бойҙайынан—13 центнер, һолонан—16 центнер, ҡара бойҙайҙан—12 центнер, тарынан—14 центнер урожай алған колхоздар һәм совхоздар күргәҙмәлә ҡатнаша алалар.

Башҡа культуралар буйынса 1948 һәм 1949 йылдар эсендә бөтә сәсеүлек майҙанының һәр гектарынан уртаса: борсаҡтан—12, ясмыҡтан—11, кенбағыштан—11, етендән—7, горчицанан—6, рыжиктан—7, мәктән—6, шәкәр сөгөлдөрөнән 160 центнер, картуфтан—130, орлоҡ етендән—3,5, етен сүсенән (сүбегенән башҡа)—3 һәм етен орлоғонан—2, сей киндер сүсенән—4,5, орлоғонан—3,5 центнерҙан кәм булмаған урожай алыуға өлгәшкән колхоздарға һәм совхоздарға Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыуға хоҡуҡ бирелә.

Шулай уҡ сәсеп үҫтерелә торған үләндәрҙән ике йыл эсендә уртаса кәм тигәндә; ҡыҙыл клевернан—2,5 центнер, люцернанан—2 центнер, клеверҙән йәки люцернаның үлән ҡушымтаһынан—2,5 центнер, тимофеевканан йәки костерҙан—3 центнер, житняк йәки американ һарутынан — 3,5 центнер, һабан ашлыҡ викаһынан—9 центнер.

Мал азығы сөгөлдөрө буйынса—һәр бер гектарҙан кәмендә 400 центнер урожай алыусы колхоздар һәм совхоздар.

Йәшелсә культуралары буйынса — ике йыл эсендә түбәндәге культуралардан ике һәм унан да күберәк культуралар буйынса уртаса түбәндәге күләмдәрҙән кәм булмаған урожай алған колхоздар һәм совхоздарға күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә: һуң өлгөрә торған кәбеҫтә—400 центнер, иртә өлгөрә торған кәбеҫтә—250 центнер, ҡыяр—200 центнер, помидор—250 центнер, ярым өсө һәм татлы сорты һуған—150 центнер, өсө сорты һуған—120 центнер, аш сөгөлдөрө йәки кишер—300 центнер.

Колхоздар һәм совхоздар менән бер ҡатарҙан Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә бригадирҙар, звено етәкселәре һәм ауыл хужалығының айырым алдынғы кешеләре лә ҡатнаша алалар.

Барлыҡ бөртөклө ашлыҡ культуралары һәм айырым бөртөклө ашлыҡ һәм ҡуҙаҡлы культуралар буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәр менән сағыштырғанда 2 центнер күберәк урожай алған баҫыусылыҡ бригадаларының бригадирҙарына һәм 4 центнерға күберәк урожай алған звено етәкселәренә биреләсәк.

Кенбағыш буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда 15 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙар һәм 30 процентҡа күберәк урожай алған звено етәкселәре күргәҙмәлә ҡатнаша алалар.

Башҡа төрлө майлы культуралар буйынса (етен, горчица, рыжик, мәк һәм башҡалар) колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда бер центнерға күберәк урожай алыусы бригадирҙар һәм звено етәкселәре.

Клевер, люцерна һәм тимофеевка орлоҡтары буйынса—колхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда 20 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙар һәм 40 процентҡа күберәк урожай алыусы звеноводтар.

Картуф буйынса колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда 25 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙарға һәм 50 процентҡа күберәк урожай алған звено етәкселәренә күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

Шәкәр сөгөлдөрө буйынса — колхоздар һәм совхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда 30 процентҡа күберәк урожай алған бригадирҙар һәм 50 процентҡа күберәк урожай алған звено етәкселәре күргәҙмәлә ҡатнаша алалар.

Каучуклы үҫемлектәр буйынса — колхоздар өсөн билдәләнгән күрһәткестәргә ҡарағанда бригадирҙарҙың 25 процентҡа күберәк тамыр йәки орлоҡ урожайы алыуҙары, звено етәкселәренең 40 процентҡа күберәк урожай алыуҙары шарт.

Машина-трактор станциялары буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы 1948 һәм 1949 йылдарҙа: а) үҙҙәре хеҙмәтләндергән колхоздар буйынса бөртөклө ашлыҡ культуралары һәм төп урынды тотҡан техник культуралар (шәкәр сөгөлдөрө, етен сүсе һ. б.) урожайлылығы пландарын арттырып үтәлеүен тәьмин иткән; б) машиналарын яҡшы файҙаланып һәм яҡшы тәрбиәләп тотҡан хәлдә, трактор эштәренең төп төрҙәре: тупра һөрөү, пар күтәреү һәм эшкәртеү, комбайн менән урожай йыйнау, яҙ ер һөрөү, сәсеү алдынан культивация үткәреү, яҙғы сәсеү, пропаш культураларҙы культивациялау, ужым сәсеү һәм ағас ултыртыу эштәре планын колхоздар менән төҙөлгән договорҙарҙағы сроктарҙа үтәп, 1949 йылда пар һәм тупра һөрөлә торған майҙандарының бөтәһен дә предплужникле һабандар менән һөргән; в) натурадата түләүҙе промфинплан менән билдәләнгәндәгегә ҡарағанда түбән булмаған күләмдә үтәүҙе тәьмин иткән һәм трактор эштәренең үҙенә төшөү хаҡын пландағынан ҡиммәтләтмәгән МТС-тарға бирелә.

Башҡортостан АССР-ының бригадирҙарына һәм трактористарына айырым күрһәткестәр билдәләнде. 1948 һәм 1949 йылдарҙа: а) бригада хеҙмәтләндерә торған колхоздарҙың участкаларында планда билдәләнгән уртаса урожайлылыҡтың арттырып үтәлеүенә өлгәшкән; б) билдәләнгән эш төрҙәре буйынса план заданиеларын юғары сифатлы итеп, колхоздар менән төҙөлгән договорҙағы сроктарҙа үтәгән һәм яғыулыҡты тотоноуҙа билдәләнгән нормаларҙы кәметеүгә өлгәшкән трактор бригадалары бригадирҙарына һәм трактористарына күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

Ошо шарттарҙы үтәгән хәлдә 15 ат көслө һәр бер тракторға кәмендә 550 гектар ер эшкәрткән трактор бригадалары бригадирҙарына күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

Комбайнерҙарға—урожай йыйнауҙы яҡшы сифатлы итеп һәм юғалтыуһыҙ үткәргән, урожай йыйнау тамамланғас комбайндарын яҡшы техник торош менән тапшырған, 1948 һәм 1949 йылдарҙа 25 календарный көн эсендә комбайн менән урожай йыйналған майҙандан «Коммунар» комбайны менән һәм үҙе йөрөй торған С—4 комбайны менән кәмендә 4000 центнер һәм «Сталинец—1» һәм «Сталинец—6» комбайны менән кәмендә 5000 центнер бөртөклө ашлыҡ һәм майлы культураларҙың кондицион орлоғон һуғып тапшырған, шулай уҡ үлән орлоғо сәсеүлектәре урожайын йыйнау планын да үтәгән шарттарҙа ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡы бирелә.

Ике комбайн менән эшләүсе комбайнерҙар өсөн күрһәткестәр 80 процентҡа арттырыла. Эште өлгәшкән күрһәткестәре буйынса күргәҙмәлә ҡатнашыу хоҡуҡы алған комбайнерҙар менән бер рәттән комбайнер ярҙамсылары ла шул уҡ күрһәткестәр буйынса күргәҙмәлә ҡатнаша алалар.

Малсылыҡ эше, ағас ултыртыу, баҡсасылыҡ һәм башҡа күп тармаҡтар буйынса, шулай уҡ башҡа эштәге алдынғылар өсөн дә шундай уҡ күрһәткестәр билдәләнде.

Хәҙер район партия, совет ойошмаларының, район ауыл хужалығы бүлектәренең, ауыл хужалығы специалистарының бурысы—күргәҙмәлә ҡатнашыусылар өсөн билдәләнгән был күрһәткестәр менән колхоз активын, колхоз һәм совхоз механизаторҙарын, бригадирҙарҙы, звено етәкселәрен киң рәүештә таныштырыуҙан тора.

Бөйөк Ватан һуғышына тиклем Башҡортостан Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыусыларҙың һаны яғынан алдынғы республикалар, крайҙар һәм өлкәләр сафында торҙо. Буласаҡ Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә лә республикабыҙҙың шулай уҡ алдынғылар рәтендә тороуына өлгәшергә кәрәк. Бының өсөн колхоздар, совхоздар һәм МТС-тарҙа социалистик ярышты киң йәйелдереү талап ителә. Һәм бының өсөн бөтә шарттар, мөмкинлектәр бар.

Н. Николаев,
БАССР Министрҙәр Советының ауыл хужалығы секторы мөдире.

В. Голубев,
БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының өлкән агрономы.

Физкультура һәм спорт

Өфөнөң «Динамо» стадионында

Һүрәттә: Башҡорт государство медицина институтының 1-се курс студенттәре физкультура һәм спорт буйынса занятиелә. Ш. Уразбахтин фотоһы.

РСФСР беренселеге өсөн

Бөгөн 1949 йылда РСФСР беренселеге өсөн футбол уйындары башлана.

РСФСР-зың IV зонаһына Башҡортостандан «Динамо», «Спартак» һәм завод командаһы инә. Саратовтан ике команда һәм Чапаевск, Тамбов, Ульяновск, Бүйбышев, Сталинград, Пенза, Сызрань ҡалаларынан берәр команда ҡатнашасаҡ.

Бөгөн Өфөнөң «Динамо» стадионында футболистәрзең беренсе осрашыуы була. 29 һәм 31 майҙа «Спартак» (Өфө) һәм «Торпеда» (Ульяновск) командалары, 30 май һәм 1 июндә «Динамо» (Өфө) һәм «Химик» (Чапаевск) командалары осраша.

Шулай уҡ Черниковск ҡалаһында 29 һәм 31 майҙа Тамбов футболистәре менән завод командаһы араһында матч үткәреләсәк.

Йәштәрзең спорт мәктәбе

Өфө ҡалаһы йәштәренең спорт мәктәбендә 25 егет һәм ҡыҙ үҙзәренең спорт-техник белемдәрен күтәрә. Ике йыл эсендә был мәктәп ике беренсе разряд, 9 икенсе разряд һәм 40 өсөнсө разряд спортсменде әҙерләп сығарҙы.

Үҙзәренең спорт оҫталыҡтарын күтәреү өҫтөндә тырышып эшләп, Берта Шакирова, Роза Полянская һәм Владимир Моторин иптәштәр 1948 йыл сезонында ҡала һәм республика рекордтары ҡуйыуға өлгәштеләр. Физкультура һәм спорттың республика һәм Өфө ҡала комитеттәре тарафынан үткәрелгән ярыштарҙа Казанков, Ибраһимова, Өмирова, Бутович, Миронова һәм башҡалар беренсе урындарҙы алдылар. Казанков «Труд» обществоһының чемпионы булып тора.

Спорт мәктәбе уҡыусылары 1949 йыл сезонын тағы ла яҡшыраҡ әҙерлек менән ҡаршыланылар. Владимир Моторин, Роза Полянская һәм башҡалар туғандаш өс республика командалары ярышында еңеүсе булдылар.

Мәктәптә уҡытыу-тренировка эштәрен ҡаланың иң яҡшы тренерҙәре Николай Турчин һәм Анна Суздальцева иптәштәр алып баралар.

Мәктәп йәштәре 1949 йыл спорт сезонында яңынан-яңы күрһәткестәргә өлгәшеү өсөн көрәшәләр.

Г. Насибуллин,

Өфө ҡалаһы йәштәр спорт мәктәбенең директоры.

Редакцияға хаттар

Мәктәптең үҙ бинаһы юк

Баймаҡ районы Туҡтағол башланғыс мәктәбе өсөн махсус бина һалыу кәрәклеге тураһындағы мәсьәлә 1942 йылдан бирле аҫ ителмәйенсә килә. Өҫтә араһа, уҡыусы балалар йылдан-йыл мәктәпкә һыйҙырылыуы мөмкин түгел.

Ауыл Советы бюджете буйынса был ауылда мәктәп һалыуға бирелгән средство быйыл ла файҙаланылмаған. Ауыл Советы председателе иптәш Исрафиловҡа: Туҡтағолда ҡасан мәктәп бинаһы һалыныр икән? Ваҡытлы рәүештә кеше йортонда уҡытыуҙы бөтөргә кәрәк ине,—тип әйткә башлаһаң, ул аҫҡа ебәрә, булыр әле,—тип кенә яуап бирә. Яңы уҡыу йылына әҙерлек айҙары ла был мәсьәләне колхозсылар йыйылышында йәки район Советы исполкомы алдына ҡуймай, уҡыу-уҡытыу эштәренә тейешле иғтибар бирмәй—мәктәп бинаһы һалыу өсөн саралар күрмәй.

Күсә ауылында ла оппондай уҡ хәл: мәктәп балаҡай генә ике булмәнән тора. 80 уҡыусының һыйҙыра алмай. Әллә был мәктәп бинаһы Ворошилов исемендәге һәм «Көрәш» колхоздарына иген һалырға биреләме?

Район Советы исполкомы ниндәй кураһына етешһеҙлектәрҙе ҡасан игтибар итер икән?

З. Ишмөратов.

Договорзы боҙалар

Бүшманбаш районы Туҡымалы МТС-ының 7-се номерлы трактор бригадаһы быйыл «Экономи» колхозында эшләй. Колхоз менән МТС араһында договор ҙә төҙөлдө.

Ләкин трактор бригадаһы бригадире иптәш Кәримов договорҙы һаҡлап ғуҡмай. 50 гектар урынына барлыһы 5 гектар ғына ҡыш тырматты. Күп ваҡыт, колхоз правлениеһе күрһәткән ерҙә эшләүҙән баш тарта. Оҫалон есәүҙә, трактор менән эшкәртелгән басыузар акт менән ҡабул ителмәйҙәр. Был мәсьәләгә МТС һәм колхоз етәкселәре тарафынан ла иғтибар ителмәй. Без колхозсылар, договорҙарҙың дөрөҫ үтәлеүен талап итәбеҙ.

«Ҡалхозсы»

Янғынға ҡаршы көрәштә былай ойоштормайҙар

Янғын, Тәтербаш ауыл Советенең (Стәрлебаш районы) «Искра» колхозы өсөн бигерәк тә ҡурҡынысла. Сөнки, бында янғынға ҡаршы көрәш саралары ойоштороуға бөтөнләй рәмһеҙ ҡарайҙар.

Пожар һарайына барып инһәң, иҫ китмәс хужаһыҙлыҡҡа осрайһың: һыу килтерә торған мискәләр ҡарамау, һыу һалып тотмау арҡаһында ҡорғаҡһып бөткәндәр... ә арбаның тәгәрмәстәре юҡ, ҙур ғына суммаға һатып алынған насус та ватылып бөткән һәм башҡалар. Ҡыҫҡаһы, янғынға ҡаршы көрәш инвентарҙәренә бында бер кем дә яуаплы түгел. Тағы шуны ла әйтергә кәрәк: был колхоз йылғаға алыҫ ерҙә ултыра... Шулай ҙа, ауыл Советы председателе Синягулов, колхоз председателе Сәмирханов иптәштәр янғынға ҡаршы көрәш сараларына күҙ һалмайҙар.

Саяхов Хабир.

Халыҡ-ара күҙәтеү

Фаш ителгән легенда

«Маршалл планы» тормошка ашырыу буйынса Америка администрацияһы Американың «мөкәфәт ярҙамы» тураһындағы легендаһы шыпырға халыҡтарзы мәжбүр итә алмаһы. «Маршалл планының» ысын максаттарының Европаны экономик яҡтан аяҡҡа баҫтырыу бурыстары менән һис бер уртаҡлығы юҡ. Америка монополиялары «Маршалл планы» флагы аҫтында Көнбайыш Европа илдәренә экономик позицияларҙы баҫып алалар, уларҙа идара итеүсен йәшерен юлдарын үҙ ҡулдарына алалар, реакцион көстәрҙе туплайҙар һәм демократия сафтарының бергәлеген тарҡатырға тырышалар.

Америка капиталы Көнбайыш Европаларҙы илдәрен һуғыштан һуң көслөләнеп ҡалыуҙарына үҙе өсөн бөтә политик һәм экономик файҙаны һыуыралырға тырыша. «Маршалл планының» экономик системаһы үҙе Көнбайыш Европаны һаҙылы ерҙәргә ҡаҫтыртыу Америка капиталының политик йоғонтоһон урынлаштырыуы нәтиҗә менән эшләнгән.

«Маршалл планы» Көнбайыш Европа илдәренең экономикаһын ҡаҡшатты, уларҙың финанс хужалығын тарҡатты, уларҙың башҡа илдәр менән бороп-бороп илдәр араһындағы сауҙа мөнәсәбәттәрен бозҙо һәм Көнбайыш Европа экспорттын урынлаштырыу проблемаһын хәл ҡылынмаҫлыҡ итте. Ул эшһеҙлекте һәм хәйерселекте арттырҙы һәм был илдәрҙең илдә идара итеүсе круггтарҙы хеҙмәтсәндәр массаһының тормош кимәленә ҡырыуы ҡаусайтте.

Көнбайыш Европа илдәрендәге халыҡтарзың иғтибарын киселәрә торған бәлелеренең ысын сәбәптәренән ситкә юнәлтеү ниәтлелктәре уңышһыҙ барып бетте. Спаак хөкүмәте, йәнәһе Бельгияла эшһеҙлектең сәбәбе метеорологик шарттарзан насар булыуында, был шарттарзың сезонлы эштәрҙән ирте бәтеүгә сәбәп булыуында тип аңлатыу хәйләһенә тотонды. Көнбайыш Европа илдәрендә хеҙмәтсән массалар Американың «ярҙамының» әлепоп-әле үҙе барған ауырлыҡтың үҙ елкәләренә тэтыйҙар. Һәм Көнбайыш илдәрҙә официаль пропагандаһа «Маршалл планының» Европаны экономик яҡтан аяҡҡа баҫтырыу тураһындағы тирән легенда итеп күрһәтергә тырышыу хәзер ауыр һунитты.

1948 йылдың һуңғы кварталында «Маршалл планын» тормошҡа ашырыу тураһында президент Трумэндең Америка конгрессына һуғып түгел аһаған доклазы бил яҡтан бик ҡыҙыҡлы. Доклад «Маршалл планы» клиенттәре өсөн насар картинаны йәшереп тырышыу ниәте менән төҙөлгән. Ләкин докладтағы положениелар ысын барлыҡ менән осрашыуға сыҙамаһылар. Докладта сараһыҙзан килтерелгән мәғлүмәттәр доллар хакшы аҫтында Европа экономикаһының «аяҡҡа баҫтырылыуы» тураһындағы белдереүзең фактик башаһын нрекһеҙҙән фаш итәләр.

Президент Трумэн «Маршалл планы» илдәренең сауҙа балансында зур дефицит булыуын танырға мәжбүр булды. Докладтағы мәғлүмәттәрҙе ҡарағанда, был илдәрҙең оҙаҡ срокҡы һәм ҡыҫҡа сроклы займдар буйынса алаһы 1948-1949 йылдары долларҙа 1948 — 1949 бюджет йылындағы дөйөм дефиците 5,5 миллиард доллар иҫәпләнә. Был Көнбайыш Европа илдәрендә сит ил валютаһының етешмәүен килтере, ә был көрәшен импорттың финанс менән тәьмин итеү мөмкинлеген кәмет итте. «Ул» тәүзерен тышҡы сауҙа счеттарын балансировать итеүҙән алда, — тип әйтелә докладта, — күп нәмәләр кирәк бар әле».

Докладта шулай уҡ, мәсәлән, Италия һәм Греция кеүек күп кенә илдәр әле тиклем 1938 йылды производствоһын кимәлен торғозорға өлгөшмәһ, ә уҡы нисәйәмә илдәрҙә нигеҙ ул юҡ, үзгән йылдың ахырында «етәмһ» иҫкә кемен талантарын мәҡиә тураһында фактик һәм бер нарда фактик алыпда сығарып артты» тип танышла.

Францияла 83 миллиардлы дефицит

Хәҙер Франциялағы Милли собраниеһында финанс министры Петшты закон проекты тикшерәү «Маршалл планы» Көнбайыш Европа илдәренең экономикаһына ысын һьлакәттә әремтлоҙон килтерәүе иллюстрация булып хеҙмәт итә. Закон проекты налогтарҙы арттырыу һәм тауар хаҡтарын күтәреү юлы менән бюджеттә 83 миллиард франк дефицитте ҡаплауҙы күҙҙә тота.

Вьетнамда колониаль һуғыш алып барыуҙа һәм һуғыш кәрәктәренә арттырылған кредиттар менән тыуырылған дефицит тураһындағы мәсьәләгә тикшереү башта уҡ киҫкен политик характер алды. «Финанс министрыһына, — тип белдерҙе депутат-коммунист Гостон Оге, — бөзҙе 1949 йылда финанс мөсьәләһен хәл итеүгә өлгөшмәсәк, тип хәҡ-хаҡ шиҙалдырырға тырышты, ул яңы налогтар тураһында тирә ни. Был ҡоралланыу арттырып ҡыуыу һәҙемтәһе бер нисә ай уҡ һынап юлын кшенә алмай. Үҙәк һәм Көнбайш-Көнсыуыш Европа илдәре менән сауҙа мөнәсәбәттәрен аяҡҡа баҫтырыры, Францияға промышленностең һәм ауыл хужалығы азаттары, хеҙмәтсәндәрзың йәшәү кимәлен күтәрергә, социаль прогресс политикаһын үткәрергә кәрәк. Бары тик шул юл ғына беҙҙең илебеҙҙе ҡотҡара аласаҡ». Петш закон проекты Франция хеҙмәтсәндәр массаһында киҫкен ризаһыҙлыҡ тыуҙырҙы һәм долларға бик ныҡ бойондороҡло булған франктың киләсәктәге яҙмышы тураһындағы мәсьәләгә Франция общественносенең киң ...

... күргәндаштарының иғтибарын йәлеп итте. Францияла инфляция ... 9 сентябрь, Анри Кой ... доллар ... франк ... бер ... 1.055 ... франкка барып етте.

Американың Парижҙағы илселе ... Джефферсон Кеффери «Маршалл ... ның» йәшәй ... Францияла экономик ... тураһында былай тине: «Беҙ, ... «ярҙамы» ... Францияның тышҡы сауҙа ... киҫкен рәүештә арттырыу ... терен алып барған Франция ... сының структураһын үзгәртте.

1949 йылдың гинуарында Франция ... март ... 14,9 ... франк ... Хәҙер ... башлыса тик илдәргә сырье ... кубәйеүсе промышленность ... рен ситтән индерә. Франция ... ларҙа ҡарағанда кубәрәк ... мышленностең әҙер изделие ... ланда металлургиялағы ... фабрикаларын башҡа илдәр ... 1948 йылдың октябре менән ... танда, Франция кише-мамық ... лары эшләп сығарыу айына 19.4 ... тоннанан 16.900 тоннаға тиклем ... е, өтен туҡымалары ... 11.900 тоннанан 10.700 тоннаға ...

Францияны хәҙер ... программаһы һәм Вьетнама ... ... Франция ... етәкһеҙ яңы ауырлыҡ ... уар хаҡтарын киҫкен рәүештә ... батлаштырыуға килтерәе. Хөкүмәт ... рына ... торған «Франс-суар» ... гәҙите ... Вьетнамда һуғыш ... 50 миллиард франк талап ... тип белдерә.

Дефиците ... хауыу талап итеп, финанс ... Петш бер уҡ ... тышҡына бюджеттең ... тотырылыу 6,5 процентҡа ... тураһында ... дуншыҡ ... рыһында, национализация ... тимер юл ... кредиттәрҙе кәмәтеү ... Франция ... хәҙер ... арттырыу тураһында ... хованне системаһын ... ру» тураһында закон ... сығарҙы.

Франция халкының тормош ... яңы һөжүм ... шул ... ҙурҡынысы алдында Франция хеҙмәтсәндәре үҙ сафтарын тығыҙлайҙар. Уларҙы хөкүмәт тарафынан планлаштырылған капитал һөжүмөнә отпор бирергә тәләүҙәрен йәшермәйҙәр.

В. Линецкий.

Америка Ҡушма Штаттарында промышленностең эшләп сығарыуының кәмеүе

НЬЮ-ЙОРК, 27 май. (ТАСС). Матбуғат өсөн булған белдереүендә федераль резерв управлениеһе былай тип хәбәр итте: Америка Ҡушма Штаттарында промышленностең эшләп сығарыуы быйыл апрелдә яңынан кәмене һәм майҙа ла кәмеүен дауам итә. Үткән йылдың ноябрь айынан һуң Америка Ҡушма Штаттарында эшләп сығарыу 8 процентҡа ҡыҫҡарҙы.

Федераль резерв управлениеһе май айында ла әҙер изделиелар эшләп сығарыу һәм минераль сырьё табыу кәмеүендә дауам итте, тип таныны. Ассошэйтед Пресс агентствоһы ...һы Уолл-стрит экономистәренең тәхмин буйынса, ағымдағы йылдың йәйен һәм көҙөндә эшләп сығарыу 23 процентҡа кәмейәсәк һәм һөҙөмтәлә тағы ла күп миллионлы эшселәр эшһеҙ ҡаласаҡтар, тип белдерҙе.

R. Ғабдрахманов

Бәхет

Шәйхетдин ағайҙың төпсөк улы Рауил да һөнәрселек училищеһен тамамлап, уның үҙе эшләй торған цехҡа ҡайтты. Был көндө Шәйхетдин ағайҙың шатлығы эсенә һыйманы. Ул үзен донъяла иң бәхетле кеше итеп тойҙо.

Тойманлыҡ та түгел. Ул Баныу енгә үлеп киткәс биш баланы бер үҙе тәрбиәләп үҫтерҙе. Уҡытты, кеше итте. Хәҙер уның иң ҙур улы—ил сигендә командир, икенсе балаһы Нәғимә — врач, Виләан—инженер. Әсма—Шәйхетдин ағай эшләй торған заводтың иң яҡшы фрезеровщицаһы.

Төпсөктең эшләй башлауы һуңғы ваҡыттарҙа Шәйхетдин ағайҙың балалары араһында аталарын эшләтмәү тураһында туған фекерҙе тағы ла ҡуйыртты. Был ғына ла түгел. Бөрәк өҫтөнә бизәк тигәндәй, бер көндө һүҙҙән һүҙ сығып китеп, мастер үҙе лә уға:

— Ҡартайһың бит, Шәйхетдин ағай, һиңә пенсияға сығып, рәхәтләнеп ял итеп ятырға кәрәк ине инде. Һин бит Ватан алдындағы бурысыңды тулыһы менән үтәнең. Урыныңа кеше табыр инек әле, — тине.

Шәйхетдин ағайҙың уйҙары алыҫтарға-алыҫтарға югерҙеләр. Ләкин мәсьәләне ҡапыл ғына хәл итергә бер нисек тә батырсылыҡ итә алманы. Шуға күрә цех начальнигы Евгений Степанович Матвеевҡа кәңәш итеп ҡарарға булды.

Йәш инженер уны, атаһын ҡаршылағандай кеүек, ғәйәт ҙур йылылыҡ менән ҡаршыланы. Бер ҡулы менән бейәгенән, икенсе ҡулы менән арҡаһынан тотоп, йомшаҡ ултырғысҡа килтереп ултыртты. Үҙе лә уның ҡаршыһына ултырҙы.

— Шунан, Шәйхетдин ағай, шулай... һөйләгеҙ... һөйләгеҙ...

— Балалар теңкәгә тейеп баралар, Евгений Степанович, һиңә кәңәшкә килдем, кәңәш бир...

Евгений Степанович ике ҡулы менән дә теҙҙәренә таянып, Шәйхетдин ағайға табан ныҡыраҡ үрелде.

— Йә... йә... һөйләгеҙ... Нисек инде ул?..

— Үҙең уйлап ҡара, ҡартайып барһың... Пенсияға сығып ял итһәң нисек булыр икән, — тиҙәр, Евгений Степанович.

Тигеҙ итеп артҡа таралған һары сәсле, киң маңлайлы, зәп-зәңгәр күҙле, түңәрәк ҡыҙыл йөҙлө инженер, асыҡ тәҙрә аша тышҡа ҡарап, бер нисә минут тәрән уйҙа торҙо. Тормаҫлыҡ та түгел. Шәйхетдин ағай кеүек токарҙе йылдар буйы тәрбиәләп үҫтерергә кәрәк! Ул еңел эш түгел. Ләкин ни эшләйһең? Шәйхетдин ағай йәшәүен дә йәшәгән, эшләүен дә эшләгән. Ватан алдындағы бурысын үтәгән.

Евгений Степанович яңынан Шәйхетдин ағайға табан боролдо.

Шулай инде, Шәйхетдин ағай... Дөрөҫ әйткәндәр... Хәҙер һинең рәхәтләнеп ял итергә хаҡың бар!..

Шулай итеп, Шәйхетдин ағай көндәренең береһендә үҙенең ғүмер буйы эшләгән, йәне кеүек яҡын күргән станогы, шатлыҡты ла, ҡайғыны ла тигеҙ уртаҡлаша белә торған дуҫтары менән һаубуллашты.

Шәйхетдин ағай икенсе көндө, заводта эшләгән саҡтағы ғәҙәте буйынса таң менән торҙо. Ул кейенеп бөтөүгә балалар уяндылар. Нәғимә сәй ҡуйып ебәрҙе. Әсма урындарҙы йыйыштырҙы. Бүлмәлә бары таҡ эшселәр семьяһында була торған иртәнге хәрәкәт башланды. Ләкин ул оҙаҡҡа барманы. Сәйҙән һуң бөтә кешеләр ҙә эшкә китеп бөттөләр. Шәйхетдин ағай уларҙы, өйҙә ҡалырға теләмәгән бала ҡиәфәтендә, ауыр һулап, ишектән тышҡа үрелеп, оҙатып ҡалды.

Ул, балаларҙың рәхәтләнеп ял итергә ҡушыуҙарына ҡарамаҫтан, улар киткәс яҡшылап эш кейемдәрен кейенде. Унан һуң балта, сүкеш тотоп өй алдына сыҡты һәм урам ҡоймаларының ҡупкан таҡталарын ҡаҙаҡларға тотондо.

Ул бер нисә генә ҡаҙаҡ һуғырға өлгөргән ине әле, шул ваҡытта күршеләге квартиранан өҫтөнә плюш бишмәт кигән, ҡылған төҫлө аҡ һаҡаллы Ғәләү ҡарт килеп сыҡты. Ул тура Шәйхетдин ағай янына килде.

— Бәй, был һинме, Шәйхетдин?

— Мин, Ғәләүетдин ағай, мин...

— Һинең дә көпә-көндөҙ күҙгә күренер көнең бар икән? Нисек бөгөн эшкә бармаҫ булдың?..

Шәйхетдин ағай сүкешен ҡаҙаҡ түбәһенә терәгән көйө, Ғәләү ҡартҡа табан боролдо.

— Нимә, Ғәләүетдин ағай, ни өсөн улай тиһең?

— Бәй, шулай тимәй, бер ҙә бушамай торғайның бит.

Шәйхетдин ағай бер һулыу менән ҡаҙаҡты һөндөрҙө лә, сүкеште бағана башына ҡуйҙы.

— Шулай инде, Ғәләүетдин ағай, бынан ары йышыраҡ күренергә тура килер...

— Нишләп? Әллә сырхап йөрөйһеңме? Булыр ҙа, көндәр бик яман тора шул. Бындай ваҡыттарҙа бик һаҡ йөрөргә кәрәк...

Шәйхетдин ағай трубкаһына тәмәке тултыра башланы.

— Юҡ, Ғәләүетдин ағай! Унан түгел, эштән сығып торам бит әле...

Ғәләү ҡарт ныҡыраҡ ҡыҙыҡһынды.

— Ысынлап һөйләйһеңме, Шәйхетдин?

— Ысынлап, ысынлап, Ғәләүетдин ағай, ни эшләп шаярайым, ти!..

Ғәләү ҡарт кинәт тауышын үҙгәртте:

— Ө, улаймы?.. Ҡартлыҡ иҫәпләшмәйме?... Миңә нитәп булдыңмы?.. Шулай шул!.. Юҡ нәмә эргәмә керен сығырға ла ваҡыт таба алмай инең. Тиҙҙән минең шикелле арҡылы ятҡанды буйға ла алып һала алмай башларһың әле.

Ғәләү ҡарттың һуңғы, ярым көлөп әйткән һүҙҙәре Шәйхетдин ағайҙың йөрәгән утлы ҡулса менән уратып алдылар. Ғәрләнеүенән үҙе лә һиҙмәҫтән трубкаһын тотош бер нисә тапҡыр һыуырҙы.

— Ҡуй, ҡуй, Ғәләүетдин ағай. Башҡа турала һөйлә.

Ғәләү ҡарт Шәйхетдин ағайҙың ғәрләнеүен тойоп алды һәм тағы ла асыраҡ телләнде.

— Ҡуйма, ҡуйма. Оло йәштән завод ташлағас, тиҙҙән ҡояшҡа сығырға ла моң-интизар булып ятырһың әле... Мин һинең кеүек саҡта...

Шәйхетдин ағайҙың Ғәләү ҡарттың шаярып әйткән һүҙҙәрен тыңларға кесе етмәне. Нимә эштән сығыуына ла, нимә оло ҡарт менән осрашыуына йәрәге әрнеп, үҙе лә һиҙмәҫтән яңынан сүкешенә барып тотондо Туҡ-туҡ таҡта ҡаҙаҡлай башланы. Әле генә булып үткән ваҡиғаны онотторға тырышты. Ләкин ул бер генә секунд та хәтерҙән сыҡманы. Ҡулдар хәрәкәт иттеләр, күңелдә ут уйнаны.

Ғәләү ҡарт уға бер нисә минут һүҙһеҙ ҡарап торҙо ла:

— Хәтерең ҡалмаһын тағы, шаярып әйтәм,—тип ауыр аҙымдар менән яңынан йортона керен китте.

Ләкин был төҙәтеүҙең Шәйхетдин ағай өсөн аҙ ғына ла еңеллеге булманы. Ул үҙенең кисә генә цехта йөрөгән ваҡытын, бер кемгә лә алдынғылыҡ бирмәйенсә эшләүен, ә хәҙер ҡартлыҡҡа бирешергә әҙерләнеүен күҙ алдына килтерҙе. «Юҡ,—тине ул үҙ-үҙенә, — мин улай булырға тейеш түгелмен».

Шәйхетдин ағай ҡойманы ҡаҙаҡлап бөтөрҙө лә, ҡайғыһынан нимә эшләргә белмәй ҡапҡа төбөнә сығып ултырҙы. Башын аҫҡа эйеп Ғәләү ҡарт һүҙе тураһында уйланып торған ваҡытта балалар ҡайтып еттеләр.

— Ну, атай нисек ял иттең?

— Бөйөфтәрең әйбәтме?

— Ҡаланы ҡарап ултырыу күңеллеме? — тип төрлө һорауҙар менән уратып алдылар уны балалары. Шәйхетдин ағай уларға эсендәге ҡайғыһын белдермәҫкә тырышып, кинәйә менән кеткелдәй-кеткелдәй яуап ҡайтарҙы:

— Бик күңелле, бик күңелле, балалар. Үҙегеҙ нисек? Үҙегеҙ нисек эшләнегеҙ?

— Һәй, атай... Йөҙгә ҡыҙыллыҡ килтермәбеҙ инде беҙ... Беҙҙең өсөн борсолма һин,—тиештеләр балалар шауғәр килешеп.

Тиҙҙән улар шат тауыштар менән көлөшә-көлөшә өйгә керен киттеләр. Шәйхетдин ағай башын түбән эйеп, тәрән уйға сумған килеш улар артынан атланы.

Бер нисә минуттан парҙарын бәркеп самауыр ҡайнап сыҡты. Семья табын тирәһенә йыйылды. Сәй эсеү көндәгеһе кеүек бөгөн ниндәй эш башҡарыуы тураһындағы күңелле һүҙҙәр менән барҙы. Эйе, был семья кешеләре бөгөн дә бик ҙур эштәр эшләгәндәр. Врач Нәғимә Ватан һуғышында ике күҙһеҙ булып ҡайтҡан берәүҙең күҙҙәрен асҡан, инженер Вилдан бер деталде етештерөүҙә ер-яңы технология процесе булдырған. Фрезеровщица Әсма металды тиҙләтелгән метод менән эшкәртә башлаған.

Иң һуңынан һүҙгә төпсөк Рауил ҡушылды.

— Беҙҙең цехта, — тине ул атаһына ҡарап, — тотош стахановсы исеме алыу өсөн көрәш башланды. Заводтың бөтә цехтарын да ярышҡа саҡырҙыҡ.

Был һүҙҙәрҙе ишеткәндә Шәйхетдин ағайҙың тәндәре эҫеле-һыуыҡлы булып китте. Ҡолаҡ төбөндә яңынан Ғәләү ҡарттың һүҙҙәре яңғыраныла. Шулай булмаҫлыҡ та түгел. Әлегә тиклем бындай яңылыҡтарҙы башлап ебәреүсе Шәйхетдин ағай үҙе була торғайны. Ә хәҙер ул хаҡта ишетеп кенә белә. Эйе, ишетеп кенә белә.

Шәйхетдин ағай башын тағы ла түбәнерәк эйҙе. Тағы ла ныҡыраҡ ҡайғыра башланы. Әлегә тиклем бындай эңгәмәләрҙә башлап һүҙ ҡуҙғатыусы булып килгән аталарының ни өсөндер ситтә генә тауыш-тынһыҙ ултырыуына балалар аптырашып ҡалдылар.

— Атай, ни булды һиңә? Әллә ауырыйһыңмы?—тинеләр улар. Шәйхетдин ағай тәрән уйҙа ултырғанлыҡтан быны бөтөнләй ишетмәне.

— Атай,—тип ҡабатланылар балалар,—әллә ауырыйһыңмы?

Шәйхетдин ағай яуап бирәүҙән алда урынынан һикереп торҙо. Шап-шап атлап эш кейемдәрен барып алды ла табын янына килде.

— Рәхмәт, балалар! Күкрәгемдә көсөм бар ваҡытта мин өйҙә ултыра алмайым. Өйҙә ятыу бәхет түгел, хеҙмәт —бәхет! Минең дә уңыштар тураһында тыңлауҙан алда, һеҙҙең кеүек үҙемде ғорурланып һөйләйһем килә.

Ул бик ҡыҙыу борола ла, күҙ асып йомған арала ишектән сығып китте. Өҫтәл тирәһендә аяҡ өҫтә баҫып торған балалары нимә тиергә лә белмәйенсә ҡарашып ҡалдылар.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресе: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01576. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

№ 106 (8206) | 1949 йыл, 31 май, шишәмбе | Хаҡы 20 тин

Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы Верховный Советының Президиумына Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы Министрҙар Советына Азербайжан Коммунистар (большевиктар) партияһының Нахичевань Өлкә Комитетына

Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһына 25 йыл тулыу көнөндә СССР Союзы Министрҙар Советы һәм Бөтә Союз Коммунистар (большевиктар) партияһы Үҙәк Комитеты Нахичевань Совет Социалистик Республикаһы эшселәренә, колхозсыларына, интеллигенцияһына һәм бөтә хеҙмәтсәндәренә [illegible] сәләм ебәрә. Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы хеҙмәтсәндәре феодаль-капиталистик изеүҙән, политик һәм милли хоҡуҡһыҙлыҡтан Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә, бөйөк рус халҡы ярҙамында азат итеүҙәре һәм Бөйөк Октябрь Социалистик революцияһы илебеҙ халыҡтары алдында асҡан социалистик төҙөлөш юлы менән алға киттеләр.

Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы үҫешеп 25 йыл эсендә [illegible] Автономиялы Республикаһында [illegible] республикала промышленностең яңы тармаҡтары барлыҡҡа килде, яңы заводтар, фабрикалар, шахталар, электр станциялары һалынды. Колхоз төҙөлөшө республиканың ауыл хужалығын үҫтереүгә [illegible] культура усаҡтары [illegible] Социалистик культураның [illegible] үҫтереүҙә [illegible] халыҡ араһында грамоталылыҡ [illegible] милли кадр-

ҙар үҫтерелде. Клубтарҙың, уҡыу өйҙәренең, библиотекаларҙың, кино-театрҙарҙың, дауалау учреждениеларының киң селтәре барлыҡҡа килтерелде. Колхоздарға электр һәм радио үткәреү буйынса ҙур эштәр алып барыла. Немец-фашистик илбаҫарҙарға ҡаршы Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының хеҙмәтсәндәре, илебеҙҙең бөтә халыҡтары менән бергә, большевиктар партияһының саҡырыуы буйынса, фронтты [illegible] һәм [illegible] ярҙам иттеләр.

Һуғыш тамамланғандан һуң Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының хеҙмәтсәндәре бөтә көсөн республиканың экономик һәм культура [illegible] үҫтереүгә юнәлтеп, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү буйынса уңышлы хеҙмәт итәләр.

СССР Министрҙар Советы һәм Бөтә Союз Коммунистар (большевиктар) партияһы Үҙәк Комитеты Нахичевань Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының хеҙмәтсәндәренә большевиктар партияһы етәкселегендә, совет халыҡтарының бөйөк дуҫлығына таянып, республиканың хужалығын һәм культураһын артабан үҫтереү эшендә, Совет Социалистик Республикалар Союзының ҡеүәтен нығытыу өсөн көрәштә яңы ҙур уңыштар теләй.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАР СОЮЗЫНЫҢ МИНИСТРҘАР СОВЕТЫ

БӨТӘ СОЮЗ КОММУНИСТАР (большевиктар) ПАРТИЯҺЫ ҮҘӘК КОМИТЕТЫ

Тимер юлда йөк ташыу пландарын тайпылышһыҙ үтәргә

Коммунистар партияһы, Совет хөкүмәте һәм личнo иптәш Сталин тимер юл транспорты тураһында даими рәүештә хәстәрлек күрә. Шул арҡала Совет Союзы тимер юл державаһына әйләнде. Транспорт камиллаштырылып бай техника, ҡеүәтле яңы паровоздар алды. Яңы тимер юлдар, шул иҫәптән Ишембай-Ермолаевка тимер юлы төҙөлдө. Республикабыҙҙың тимер юлсылары [illegible]

Тимер юлсылар Бөтә Союз социалистик ярышында [illegible] машинистары [illegible] Ғәлимов, Горбунов, Воронин, [illegible] Евстигнеевтар яҡшы [illegible] ағитәләр. Улар техник тиҙлекте даими рәүештә үҫтерә баралар һәм айына 20—23 тонна яғыулыҡҡа экономия яһайҙар. Кондукторҙарҙан Ялалов, Коршунов иптәштәр составтарҙың график буйынса йөрөтөлөүҙәре өсөн ныҡышмалы көрәшәләр. Улар шулай уҡ вагондарҙың төҙөк һәм юғары сифатлы булыуын тәьмин итәләр.

Белорет тимер юлсылары руда, ағас материалдарын күберәк һәм тиҙерәк ташыу өсөн кольцо яһап, әйләнеп йөрөү маршруттарын ҡулланалар. Иксисе участкаһының өлкән машинисе иптәш Мокин шулай эшләү арҡаһында апрель һәм май айында йөк ташыу нормаларын арттырып үтәне, ә техник тиҙлек нормаһын 107 процентҡа еткереп башҡарҙы, һаҡлыҡ менән эш итеү арҡаһында 15 тонна яғыулыҡҡа экономия яһаны.

Ләкин республикабыҙҙың тимер юл работниктәре рентабелле эшләү, тейәү, бушатыу эштәренең яҡшы сифатлы булыуы өсөн, тимер юлдың төп законы булған графикте үтәү өсөн большевиктарса көрәш ойоштормайҙар әле. Апрель айында тейәү һәм ташыу буйынса заданиелар үтәп еткерелмәне. Май айында ла һынылыш булманы.

Бүлексәнең етәкселәре, станция начальниктары [illegible]

[illegible] тулы булмаған нагрузка менән оҙатылалар. Ә был государствоға бик күп миллиондарса һум зарар килтерә. Ә ВКП(б)-ның Черниковск ҡала комитеты, Иглин, Молотов, Дим, Шишмә, Әлшәй райкомдары был хәлгә иғтибарһыҙ ҡарайҙар, тимер юлда график өҙөлөүгә күнегеп йәшәйҙәр.

Тимер юл транспортындағы етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн ысын көрәш ойошторорға кәрәк. Өфө бүлексәһе коллективтарының яҡшы эшләү өсөн бөтә мөмкинлектәре бар. Бөтә урында алдынғыларҙың эш тәжрибәләрен киң таратырға, коллективтарҙың үҙ эштәрендәге яуаплылыҡтарын күтәрергә кәрәк. График бөтә станциялар, разъездар һәм околодкалар өсөн тимер закон булып әүерелергә тейеш.

Тимер юл бүлексәһенең командирҙары, партия, профсоюз ойошмалары путейцтар, машинистар, кондукторҙар, юл инженерҙары, техниктары араһында социалистик ярыш байрағын юғары күтәрергә, бөтә массаларҙың ижади көсөн, энергияһын сталинса заданиеларҙы намыҫ менән үтәргә мобилизовать итергә бурыслылар. ВКП(б)-ның район комитеттары тимер юл эшенең өлгөлө эшләүе өсөн көрәштең башында булырға тейештәр.

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының 1949 йылға Государство бюджете тураһында ЗАКОН

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

1. Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының 1949 йылға РСФСР Министрҙар Советы тарафынан индерелгән Государство бюджетын Бюджет комиссияһы докладында буйынса ҡабул ителгән үҙгәртмәләр менән расларға, атап әйткәндә:

доходтар буйынса 51.803.731 мең һум суммала,

расходтар буйынса 51.570.088 мең һум суммала, доходтарҙы расходтарҙан 233.643 мең һумға арттырып һәм, унан тыш, 1950 йылдың 1 ғинуарына бюджет средстволарынан күсерелә торған ҡалдыҡтарын 1.547.143 мең һум суммаһында расларға.

2. Ошо закондың беренсе статьяһына ярашлы рәүештә Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының республикан бюджетең 1949 йылға:

доходтар буйынса 40.849.039 мең һум суммала,

расходтар буйынса 40.615.396 мең һум суммала, доходтарҙы расходтарға ҡарағанда, 233.643 мең һум суммала арттырып расларға һәм бынан тыш 1950 йылдың 1 ғинуарына бюджет средстволарының күсерелә торған ҡалдыҡтарын 361.437 мең һум суммала расларға.

3. РСФСР-ҙың крайҙары, өлкәләре республика буйһоноуындағы ҡалалары һәм Автономиялы Совет Социалистик Республикалар бюджеттарына РСФСР-ҙың республикан бюджетенән күсерелә торған государство налогтарынан һәм доходтарынан 1949 йылға отчисленнеләрҙе 28.760.851 мең һум суммала расларға.

4. РСФСР-ҙың крайҙары, өлкәләре, республика буйһоноуындағы ҡалалары һәм Автономиялы Совет Социалистик Республикалары бюджеттарен 1949 йылға түбәндәге суммаларҙа расларға.

Крайҙар, Өлкәләр, Республика буйһоноуындағы ҡалалар һәм автономиялы республикалар исемдәре	Доходтар һәм расходтар буйынса	Шул иҫәптән государство налогтарынан һәм доходтарынан отчисленниелар	Бынан тыш, бюджет средстволарының 1950 йылдың 1 ғинуарына күсә торған ҡалдыҡтары
	(мең һумдарҙа)		
1. Алтай крайы	692.228	570.131	22.935
2. Краснодар крайы	913.063	707.902	33.994
3. Сочи ҡалаһы	36.398	18.229	427
4. Красноярск крайы	733.115	607.672	30.565
5. Приморье крайы	378.465	229.927	11.560
6. Ставрополь крайы	510.236	392.661	17.867
7. Хабаровск крайы	632.279	485.004	24.423
8. Амур өлкәһе	234.230	196.044	9.492
9. Архангельск өлкәһе	459.837	352.519	16.865
10. Астрахань өлкәһе	252.657	185.077	7.500
11. Брянск өлкәһе	438.059	364.790	16.582
12. Великолукск өлкәһе	263.886	233.005	9.540
13. Владимир өлкәһе	446.971	346.852	13.789
14. Вологда өлкәһе	519.054	439.659	18.335
15. Воронеж өлкәһе	830.434	676.726	32.700
16. Горький ҡалаһы	305.647	148.446	3.100
17. Горький өлкәһе	735.750	573.512	27.756
18. Грозный өлкәһе	216.309	136.973	6.265
19. Иваново өлкәһе	521.684	369.399	14.795
20. Иркутск өлкәһе	474.139	339.262	16.800
21. Калининград өлкәһе	260.647	208.861	5.765
22. Калинин өлкәһе	619.151	481.499	21.311
23. Калуга өлкәһе	333.765	289.186	11.530
24. Кемерово өлкәһе	653.490	459.924	18.788
25. Киров өлкәһе	697.466	586.520	25.990
26. Кострома өлкәһе	356.238	308.507	12.070
27. Ҡрым өлкәһе	356.243	258.378	10.300
28. Севастополь ҡалаһы	101.895	91.057	931
29. Куйбышев ҡалаһы	226.418	69.729	2.300
30. Куйбышев өлкәһе	398.662	334.505	14.600
31. Курган өлкәһе	328.191	281.281	11.735
32. Курск өлкәһе	655.950	559.719	27.750
33. Ленинград ҡалаһы	2.081.926	1.053.561	21.000
34. Ленинград өлкәһе	521.286	350.888	15.115
35. Молотов ҡалаһы	172.093	76.656	1.700
36. Молотов өлкәһе	666.978	525.212	20.485
37. Мәскәү ҡалаһы	3.471.785	1.448.318	35.000
38. Мәскәү өлкәһе	1.723.310	1.179.480	40.306
39. Мурманск өлкәһе	199.217	147.507	4.340
40. Новгород өлкәһе	311.685	270.307	10.230
41. Новосибирск ҡалаһы	206.123	66.060	2.100
42. Новосибирск өлкәһе	416.988	364.061	16.165
43. Омск ҡалаһы	133.166	34.909	1.400
44. Омск өлкәһе	366.723	336.761	15.039
45. Орел өлкәһе	422.270	370.830	17.655
46. Пенза өлкәһе	429.257	358.538	15.880
47. Псков өлкәһе	258.096	230.291	8.824
48. Дондағы Ростов ҡалаһы	201.271	79.430	2.000
49. Ростов өлкәһе	690.558	505.980	23.950
50. Рязань өлкәһе	561.768	477.148	22.713
51. Саратов ҡалаһы	186.583	71.240	1.900
52. Саратов өлкәһе	562.600	452.950	21.222
53. Сахалин өлкәһе	311.096	227.631	9.465
54. Свердловск ҡалаһы	279.095	123.962	2.660
55. Свердловск өлкәһе	940.221	670.988	25.000
56. Смоленск өлкәһе	484.704	437.290	17.443
57. Сталинград ҡалаһы	192.155	113.095	2.100
58. Сталинград өлкәһе	450.238	378.998	17.395
59. Тамбов өлкәһе	485.605	420.489	16.530
60. Томск өлкәһе	272.137	227.894	11.202
61. Тува автономиялы өлкәһе	100.248	87.636	2.470
62. Тула өлкәһе	455.704	352.481	15.480
63. Тюмень өлкәһе	435.107	383.550	19.125
64. Ульяновск өлкәһе	338.083	279.642	11.675
65. Челябе ҡалаһы	168.652	48.828	1.800
66. Челябе өлкәһе	584.830	420.889	16.240
67. Чита өлкәһе	344.707	280.933	12.626
68. Чкалов өлкәһе	544.473	431.368	20.660
69. Ярославль өлкәһе	519.467	368.636	15.505
70. Татар Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	913.916	683.748	33.390
Шул иҫәптән Ҡазан ҡалаһы	182.210	78.404	1.821
71. Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	925.309	773.833	35.739
72. Дағстан Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	364.214	309.874	12.455
73. Бурят-Монгол Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	230.028	184.162	8.030
74. Кабардин Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	146.008	115.085	4.847
75. Коми Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	226.902	192.567	9.040
76. Марий Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	218.473	189.457	8.005
77. Мордва Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	309.623	282.424	13.200
78. Төньяҡ-Осетия Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	187.552	128.343	5.865
79. Удмурт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	413.303	333.511	14.070
80. Сыуаш Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	338.761	288.342	13.935
81. Якут Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	368.692	322.112	14.370

5. РСФСР-ҙың крайҙары, өлкәләре, республика буйһоноуындағы ҡалалары һәм автономиялы совет социалистик республикалары бюджеттарына ауыл хужалығы налогынан, халыҡтан алына торған подоход налогтан, СССР-ҙың буйҙаҡ, яңғыҙ һәм аҙ семьялы граждандарынан алына торған налогтан, машина-трактор станциялары доходтарынан, урман доходынан подписка буйынса таратыла торған государство заемдарынан һәм оборот налогынан 1949 йылға отчисленнеләрҙе түбәндәге күләмдәрҙә бирҙәләргә:

Крайҙарҙың, өлкәләрҙең, республика буйһоноуындағы ҡалаларҙың һәм автономиялы республикаларҙың исемдәре	Отчисленнелар проценттаре						
	Ауыл хужалығы налогынан	Халыҡтан алына торған подоход налогтан	СССР-ҙың буйҙаҡ, яңғыҙ һәм аҙ семьялы граждандарынан алына торған налогтан	Машина-трактор станцияларының доходтарынан	Урман доходынан	Подписка буйынса таратыла торған государство заемдарынан	Оборот налогынан
1. Алтай крайы	25	50	80	35	50	50	11,5
2. Краснодар крайы	25	60	50	25	40	50	8,3
3. Сочи ҡалаһы	—	10	10	—	—	10	4,2
4. Красноярск крайы	35	60	50	35	50	50	7,8
5. Приморье крайы	50	10	35	50	50	20	2,0
6. Ставрополь крайы	25	60	50	35	50	60	8,6
7. Хабаровск крайы	80	30	10	100	50	40	3,9
8. Амур өлкәһе	30	40	40	50	50	40	9,0
9. Архангельск өлкәһе	100	60	50	100	40	60	2,7
10. Астрахань өлкәһе	100	40	50	100	100	60	6,9
11. Брянск өлкәһе	35	100	80	50	50	60	7,9
12. Великолукск өлкәһе	50	100	100	100	50	80	19,6
13. Владимир өлкәһе	50	50	20	35	50	50	4,4
14. Вологда өлкәһе	60	100	80	35	40	80	9,4
15. Воронеж өлкәһе	25	100	70	35	50	60	7,0
16. Горький ҡалаһы	100	10	10	—	—	5	3,8
17. Горький өлкәһе	35	60	70	35	40	50	9,0
18. Грозный өлкәһе	100	50	50	50	50	80	3,3
19. Иваново өлкәһе	50	40	50	50	50	50	3,5
20. Иркутск өлкәһе	50	40	55	50	50	50	2,8
21. Калининград өлкәһе	100	60	80	100	50	80	8,2
22. Калинин өлкәһе	35	60	70	35	50	60	7,3
23. Калуга өлкәһе	35	90	80	50	50	80	14,0
24. Кемерово өлкәһе	50	20	20	35	50	20	6,1
25. Киров өлкәһе	50	70	70	50	40	80	9,0
26. Кострома өлкәһе	40	60	80	50	50	70	9,5
27. Ҡрым өлкәһе	100	60	50	50	100	70	7,0
28. Севастополь ҡалаһы	—	50	50	—	—	50	37,5
29. Куйбышев ҡалаһы	—	5	5	—	—	10	1,8
30. Куйбышев өлкәһе	40	70	70	35	50	70	15,2
31. Курган өлкәһе	35	100	70	35	50	70	14,6
32. Курск өлкәһе	25	100	80	35	100	80	12,3
33. Ленинград ҡалаһы	—	10	5	—	—	10	5,7
34. Ленинград өлкәһе	100	50	70	100	50	60	11,4
35. Молотов ҡалаһы	—	10	5	—	—	5	2,4
36. Молотов өлкәһе	40	30	50	35	40	50	7,8
37. Мәскәү ҡалаһы	100	5	5	—	—	10	3,0
38. Мәскәү өлкәһе	50	10	40	50	50	40	7,3
39. Мурманск өлкәһе	100	50	50	100	50	60	3,0
40. Новгород өлкәһе	50	100	100	100	50	80	11,8
41. Новосибирск ҡалаһы	—	5	10	—	—	5	1,7
42. Новосибирск өлкәһе	30	100	80	35	50	80	17,7
43. Омск ҡалаһы	—	10	10	—	—	10	0,9
44. Омск өлкәһе	35	100	100	35	50	80	36,4
45. Орел өлкәһе	40	100	80	35	100	80	20,2
46. Пенза өлкәһе	35	80	70	35	50	70	9,1
47. Псков өлкәһе	100	100	100	100	100	100	17,5
48. Дондағы Ростов ҡалаһы	100	5	10	—	—	10	2,3
49. Ростов өлкәһе	35	30	50	35	100	50	8,2
50. Рязань өлкәһе	35	100	80	35	50	80	11,7
51. Саратов ҡалаһы	—	10	10	—	—	10	2,6
52. Саратов өлкәһе	40	100	80	35	100	70	12,2
53. Сахалин өлкәһе	100	30	20	100	50	50	5,7
54. Свердловск ҡалаһы	100	10	10	—	—	10	2,1
55. Свердловск өлкәһе	60	20	40	100	40	30	7,0
56. Смоленск өлкәһе	35	100	80	50	50	80	23,0
57. Сталинград ҡалаһы	—	30	30	—	—	30	4,5
58. Сталинград өлкәһе	40	100	80	35	100	80	24,1
59. Тамбов өлкәһе	35	100	80	35	50	80	13,7
60. Томск өлкәһе	50	60	50	50	50	70	11,8
61. Тува автономиялы өлкәһе	100	100	—	100	100	100	90,0
62. Тула өлкәһе	50	40	50	50	100	40	5,6
63. Тюмень өлкәһе	40	100	80	50	50	80	15,2
64. Ульяновск өлкәһе	40	70	70	35	50	70	7,9
65. Челябе ҡалаһы	—	5	5	—	—	5	1,2
66. Челябе өлкәһе	40	20	40	50	50	30	6,5
67. Чита өлкәһе	75	30	40	50	50	50	7,8
68. Чкалов өлкәһе	35	60	60	35	100	60	8,8
69. Ярославль өлкәһе	40	30	40	35	50	50	4,9
70. Татар Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	40	70	70	50	50	70	7,5
Шул иҫәптән Ҡазан ҡалаһы	—	10	10	—	—	10	5,3
71. Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	40	80	80	35	50	80	11,2
72. Дағстан Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	70	100	100	50	100	80	20,1
73. Бурят-Монгол Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	60	60	60	50	50	80	5,6
74. Кабардин Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	100	100	100	50	50	80	16,9
75. Коми Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	100	30	60	100	40	60	3,3
76. Марий Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	40	100	100	50	50	80	18,7
77. Мордва Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	35	100	100	35	50	80	18,2
78. Төньяҡ-Осетия Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	50	70	70	50	50	70	6,9
79. Удмурт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	50	100	80	35	50	80	4,0
80. Сыуаш Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	35	100	80	35	50	80	17,3
81. Якут Автономиялы Совет Социалистик Республикаһы	100	100	80	100	100	80	23,4

6. РСФСР-ҙың крайҙары, өлкәләре, республика буйһоноуындағы ҡалалары һәм Автономиялы Совет Социалистик Республикалары бюджеттарына 1949 йылға отчисленнеләрҙе түбәндәге күләмдәрҙә билдәләргә:

а) тауар операцияларынан тыш операцияларҙан алына торған налогтар . . . . 100 процент,

б) ялғыҙаҡ хужалыҡтарҙың аттарына государство тарафынан һалына торған налогтар . . . 75 процент,

в) колхоздарҙан алына торған подоход налогынан . . . 35 процент.

7. РСФСР-ҙың 1947 йылғы Государство бюджетенең үтәлеше тураһындағы отчеты доходтар буйынса 47.336.612 мең һум суммала һәм расходтар буйынса 46.327.372 мең һум суммала, доходтарҙы расходтарға ҡарағанда, 1.009.240 мең һум суммаға арттырып һәм, бынан тыш, 1948 йылдың 1 ғинуарына бюджет средстволарының күсерелә торған ҡалдыҡтарын 1.410.415 мең һум суммала расларға.

8. РСФСР-ҙың 1948 йылдағы Государство бюджетенең үтәлеше тураһындағы отчеты доходтар буйынса 49.720.059 мең һум суммала һәм расходтар буйынса 49.277.452 мең һум суммала, доходтарҙы расходтарға ҡарағанда, 442.607 мең һум суммаға арттырып һәм, бынан тыш 1949 йылдың 1 ғинуарына бюджет средстволарының күсерелә торған ҡалдыҡтарын 1.476.275 мең һум суммала расларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе **И. ВЛАСОВ.**

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретаре **П. БАХМУРОВ.**

Мәскәү, Кремль. 1949 йыл 27 май.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Коммунистәр—юғары сифатлы продукция өсөн көрәште ойоштороусылар

1. Берҙәм фекер

Красноҳолм комбинаты мастер ярҙамсыһы Александр Чуткихтең үҙәл башлап ебәреүе тураһында үҙәк һәм өлкә газеталарҙа баҫылып сыҡҡан бер нисә хәбәрҙе уҡыған та, заводтың партия ойошмаһы секретаре иптәш Никольский партия бюроһының ултырышын саҡырҙы.

Күп һөйләшмәнеләр. Бөтәһе өсөн дә мәсьәлә асыҡ ине. Һәр кем үҙенең мөмкинлектәре тураһында уйланы. Мөмкинлектәр күп, әлбиттә.

— Был айҡапла мин күргәҙмә агитацияны бөтә киңлегендә йәйелдерергә тәҡдим итәм, — тине бюро члены иптәш Юрашикова.

Нормаларын үтәмәүсе һәм түбән сифатлы продукция етештереүсе эшселәр менән шөғөлләнеүҙә мицә йөкмәтеүегеҙҙе һорайым, — тине коммунист Баканов.

Бюро ултырышында тағы ла бер нисә ҡиммәтле фекер әйтелде. Һигеҙҙә уларҙың күпселеге эш инструменттәренең юғары сифатлы һәм станоксыларҙың тейәл ҡулайлаштырылған булыуына ҡайтып ҡалды.

Индерелгән тәҡдимдәрҙе дөйөмләштереп, партия бюроһы секретаре иптәш Никольский, брак продукциянан заводҡа һәм, бының һөҙөмтәһендә, государствоға күпме зыян килтерелеүен аңлатты. Брак завод тарафынан етештерелгән валовой продукцияның 1,6 процентын тәшкил итә ине.

Партия бюроһы, иртәгәнән үк заводта юғары сифат бригадаларын булдыра башларға, — тигән берҙәм фекергә килде.

2. Күргәҙмә агитация тәьҫире

Заводтың бөтә цехтарында ла эшселәрҙе: «Иптәштәр! Бөтәбеҙ ҙә патриот Чутких өлгөһендә эшләйек!» тигән лозунгылар ҡаршыланы. 1-се, 4-се номерле һәм башҡа цехтарҙа Александр Чуткихтең эш алымдарына арналған стена газеталары сығарылды. Гуреева һәм Баканов иптәштәр шул уҡ цехтарҙа профилактика таҡталары ойоштороласы. Һыш ҡына брак продукция етештереүсе токарь иптәш Чапуриндең насар сифатлы тип табылған деталдәре был таҡтаға эленеп ҡуйылды. Пономарев, Гитлина, Петрова һәм башҡа иптәштәр цехтарҙа «молниялар» сығарҙылар. Уларҙың береһендә токарь Фәйрузовтың ни өсөн брак продукция етештереүе бик ныҡ тәнҡитләнде: «Был токарь үҙенең станогын даими рәүештә ентекләп ҡарамай, эш ҡоралдары тураһында хәстәрлек итмәй. Шуна ошоноң өсөн уның деталдәре насар сифатлы булалар», тип яҙҙы «молния».

Төшкө ял ваҡытында агитаторҙар эшселәрҙе Александр Чуткихтең эш тәжрибәһе менән таныштырҙылар, был патриот өлгөһендә һәр бер эшсенең отличное сифатлы продукция етештереүгә тулы мөмкинлектәре булыуын завод тормошонан алынған миҫалдар менән аңлаттылар.

Отличное сифатлы продукция өсөн көрәштә заводтың партия ойошмаһы күргәҙмә агитацияны йәйелдереүгә айырыуса ҙур иғтибар бирә. Профилактика таҡталарынан тыш, һәр бер цехта социалистик ярыштың көндәлек йомғаҡтарын сағылдырыусы күрһәткес таҡталары булдырылды. Унда һәр бер эшсенең смена нормаһын үтәүе, етештерелгән продукцияның сифаты һәм эшсенең күпме хеҙмәт хаҡы эшләүе яҙылып тора.

Производство алдынғыларының хеҙмәт рамлылығын сағылдырыу маҡсатында почет витринаһы эшләнде. Стахановсының ҡайһы йыл иҫәбенә продукция етештереүе ошо витринала күрһәтелә. Бынан тыш, заводтың үҙ эшмәкәр художниге иптәш Пономарев иң яҡшы стахановсыларҙан 8 кешенең портретын яҙҙы. Был портреттәрҙән күргәҙмә ойошторолдо.

Партия ойошмаһы тарафынан күрелгән был саралар отличное сифатлы продукция етештереү өсөн көрәштә байтаҡ өлгәшеүҙәргә ирешеүҙе тәьмин итте. Чапурин, Фәйрузов, Лютов һәм башҡалар кеүек, элек брак биреүселәр хәҙер бары тик юғары сифатлы продукция ғына етештерә башланылар. Комсомолка Ткаченко смена нормаларын үтәмәй ине. Хәҙер ул алдынғылар сафына инде һәм систематик рәүештә ике кеше нормаһын үтәүгә өлгәшә. Ул етештергән һәр бер деталгә үҙенең индивидуаль билдәһен ҡуйыу хоҡуғына ирешә.

Иптәш Ткаченко, Фәйрузов, Чапурин кеүек алдынғы эшселәрҙең һаны артҡандан-арта бара. Отличное сифатлы продукция етештереүселәрҙән төҙөлгән биш бригада — завод партия ойошмаһы эшмәкәрлегенең емеше булып тора.

3. Индивидуаль билдәләр

Отличное сифатлы продукция етештереү буйынса бригада иң тәүҙә 4-се номерле цехта төҙөлдө. Унда 3 кеше— токарь-револьверщик Мальцева, контролымы мастер коммунистка Гуреева һәм цехтың смена мастере коммунист Шумков инициатор була. Бригаданың бөтә талаптары ла ҡәнәғәтләндерелде: [illegible]

[illegible] Валентина Коптова, Анна Служителева, Мария Кожина һәм башҡа иптәштәр смена нормаларын 180 процентҡа еткереп үтәп киләләр.

Сифат бригадаларының һаны заводта күп түгел әле. Уларҙы бер нисә тапҡырға арттырыу — завод партия ойошмаһының боевой бурысы.

М. Мөхәмәҙиев.

„ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын" өйрәнеүҙе тамамланылар

Өфө главунивермаг эргәһендә 1947—1948 уҡыу йылында уҡ әле ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәге ойошторолоп, 11 коммунист партия уҡыуҙарына йәлеп ителгәйне. Был түңәрәк ике йыл буйына өҙлекһеҙ һәм планлы рәүештә эшләп килде.

Ошо йылдың 23 майында түңәрәктең ике йыллыҡ эшенә йомғаҡ яһалды. Йомғаҡлау беседалары түңәрәк члендәренең большевизм тарихен өйрәнеүгә ҙур көс һалғанлыҡтарын һәм уны яҡшы үҙләштергәнлектәрен күрһәтте. Улар йомғаҡлау беседаларына актив ҡатнашыу менән бер рәттән, ВКП(б) тарихенең бөтә главалары буйынса тулы һәм эстәлекле яуап бирә алдылар.

Түңәрәкте тамамлаусыларҙан Федор Степанович Мамаев, Рөстәм Шәрипов, И. Г. Мельников һәм башҡа иптәштәрҙең үҙҙәренең политик белемдәрен күтәреү өҫтөндә айырыуса ныҡышмалы эшләгәнлектәрен күрһәтеп үтергә кәрәк. Мәҫәлән, ВКП(б) члены, Федор Степанович Мамаев, белеме 3 класс күләмендә генә булыуына ҡарамаҫтан, бөтә һорауҙарға ла отличное яуап бирҙе һәм үтелгән материалды көндәлек тормош миҫалдарына оҫта итеп бәйләй белде. Шуның өсөн йомғаҡлау беседалары үткәреү буйынса комиссия иптәш Мамаевҡа алдағы уҡыу йылында ВКП(б) тарихен беренсе сығанаҡтарҙы файҙаланып өйрәнергә тәҡдим итте.

Коммунист иптәш Салманов беренсе коммунистик субботниктар тураһында һөйләгәндә, универмагтың үҙ производствоһында йәйелдерелгән стахановсы хәрәкәтте дөрөҫ итеп күрһәтте.

Түңәрәк члендәренең бындай ыңғай һөҙөмтәләргә өлгәшеүҙәренең сере нәмәлә һуң?

Беренсенән, уның сере шунда, коммунистәр үҙҙәренең политик кимәлдәрен күтәреү эшенә яуаплы ҡарағандар һәм был бурысты үтәү өҫтөндә серьез эшләгәндәр.

Икенсенән, түңәрәк етәксеһе иптәш Ясколконың түңәрәк эшенә оҫта етәкселек итеүен билдәләп үтергә кәрәк. Иптәш Ясколко түңәрәк эшләй башлағандың тәүге көндәренән үк тыңлаусылар менән дифференциаль рәүештә эш итте. Ул һәр бер коммунистың һәләтлелегенә, белем кимәленә һәм башҡа үҙенсәлектәренә ҡарап, теге йәки был мәсьәлә буйынса айырым заданиелар биреү, индивидуаль беседалар, консультациялар үткәреү һәм башҡа ошондай юлдар менән уларға конкрет ярҙам күрһәтте.

Өсөнсөнән, тәүге партия ойошмаһы түңәрәктең нормаль эшләүе өсөн бөтә шарттарҙы тыуҙырҙы. Партия уҡыуҙары тураһындағы мәсьәлә партия йыйылыштарында өс тапҡыр тикшерелгән, ошо уҡ мәсьәлә партбюро ултырышында бер нисә тапҡыр ҡаралған. Партия ойошмаһы секретаре иптәш Волкова ошо уҡ түңәрәкте тамамлап сыҡты. Ул түңәрәктә уҡыу дәүерендә башҡаларға өлгө күрһәтте. Быны былар бөтәһе лә түңәрәктең уҡыу йылын яҡшы тамамлауына ҙур ярҙам иттеләр.

Йомғаҡлау беседалары үткәреү буйынса комиссия партия ойошмаһы секретаре Волкова һәм коммунист Шәрипов иптәштәргә марксизм-ленинизм теорияларын үҙ алдарына өйрәнергә, ә ҡалған коммунистарға ВКП(б) тарихен беренсе сығанаҡтарҙан файҙаланып өйрәнергә тәҡдим итте.

С. Нафикова.

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

Юбилей алдынан

Бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу юбилейын килеп республика хеҙмәтсәндәре ҙур күтәренкелек менән ҡаршылайҙар. Ҡалаларҙа һәм ауылдарҙа, бөтә предприятиеларҙа, учреждениеларҙа һәм уҡыу йорттарында шағирҙың тормошон һәм ижадын өйрәнеүгә арналған лекциялар, докладтар һәм тантаналы кисәләр үткәрелә.

ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты һәм республиканың ғилми библиотекаһы Пушкин әҫәрҙәрен уҡыусыларҙы ойоштороҙо. Юғары квалификациялы лекторҙар бында «Пушкин—Тыуған илебеҙҙең бөйөк патриоты», «Пушкин музыкала», «Пушкин башҡорт әҙәбиәтендә» һәм башҡа темаларға лекциялар уҡыйҙар. Лекциялар тематик күргәҙмәләр ярҙамында алып барыла. Кисәләрҙә шулай уҡ бөйөк шағирҙың ижадына арналған әҙәби-музыкаль концерттар бирелә.

Черниковск ҡалаһының «Ударник» клубы Пушкин әҫәрҙәрен иң яҡшы башҡарыусыға конкурс иғлан итте. Конкурста декламаторҙар, солистар ҡатнаша. Тихомиров етәкселегендәге хор түңәрәге юбилей концерттәре өсөн «Евгений Онегин» операһынан өҙөктәр әҙерләй, ә хореография коллективы «Русалка»нан бейеү номерҙәре өйрәнә.

Октябрьский ҡалаһының нефтселәре, бораулаусылары һәм тәҙәүселәре араһында Пушкин көндәрен үткәреүҙә 20-нән артыҡ лектор эшләй. Ҡала библиотекаһында һәм эшселәр клубтарында бөйөк шағирҙың әҫәрҙәренә һәм геройҙарына арналған күргәҙмәләр ҡуйылған.

Шағирҙың юбилейенә арналған конкурс

Черниковск. А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көненә әҙерлек уңайы менән «Ударник» клубы шағирҙың әҫәрҙәрен һәм уға арнап яҙылған әҫәрҙәрҙе иң яҡшы башҡарыусыларға конкурс иғлан итте.

Конкурс ике турҙа үҙғарыла. Беренсе турҙа 20 майҙан 1 июнгә тиклем, А. С. Пушкиндең шиғырҙарын, хикәйәләрен, уның һүҙҙәренә яҙылған йырҙар һәм романстарҙы, операларҙан дуэт һәм арияларҙы, шағирға арнап яҙылған әҫәрҙәрҙе иң яҡшы башҡарыусылар һайлап алынасаҡ.

Конкурстың икенсе туры июндең беренсе декадаһында үҙғарыла. Бында конкурста ҡатнашыусыларҙың сығышынан юбилей концерттәре ойоштороласаҡ. Конкурстың йомғаҡлау концертенән һуң иң яҡшы башҡарыусылар аҡсалата һәм грамоталар менән наградланасаҡ.

Хәҙер конкурста ҡатнашырға теләүселәр өсөн клуб эргәһендә библиотеканың уҡыу залында Пушкин әҫәрҙәренән һәм шағир тураһындағы әҫәрҙәрҙән күргәҙмә ойошторолдо.

М. Мирза.

Башҡортостан Совет яҙыусылары союзында

Башҡорт әҙәби тәнҡитендәге антипатриотик күренештәргә ҡаршы

Ошо йылдың 28 майында, өлкә партия мәктәбенең конференц-залында Өфөләге яҙыусыларҙың әҙәбиәт, искусство һәм матбуғат работниктәре ҡатнашлығы менән, киңәйтелгән йыйылышы булды. Йыйылышҡа Башҡортостан Совет яҙыусылары правлениеһының председателе иптәш Әхнәф Харис «Башҡорт әҙәби тәнҡитендәге антипатриотик күренештәргә ҡаршы» тигән доклад менән сығыш яһаны. Докладсы тәнҡитсе Афзал Ҡудаштың һуңғы йылдарҙа бөтөнләй эшләшмәй тороуын тәнҡиттең «аңғыра һәм кәлкә формаһы» тип билдәләне, тәнҡитселәрҙән Жан Лоҡмановтың һәм Заһит Шәркиҙең матбуғаттағы зарарлы сығыштарын күрһәтте; тәнҡитсе Өмир Чанышның совет яҙыусылары әҫәрҙәрен тәнҡит итеүҙә үҙәк матбуғатта фаш ителгән антипатриотик, формалист-эстет тәнҡитселәр позицияһында тороуын конкрет фактарҙа асып бирҙе.

Докладтан һуң фекер алышыуҙарҙа беренсе булып Ө. Чаныш һәм Ж. Лоҡманов сығып һөйләне. Улар икеһе лә көн тәртибенә ҡыҫылышы булмаған, әһәмиәтһеҙ нәмәләр хаҡында һөйләп, йыйылыштың иғтибарын үҙҙәренән ситкә йүнәлдерергә тырышып ҡаранылар һәм, үҙҙәренең мәҡәләләрендә үткәрелгән зарарлы тенденцияларҙы йыйылыш алдында танып, үҙ-үҙенде тәнҡит итеү урынына, улар, демагогтарса ҡыланып, «бындай хәл тәнҡит эшендә мөмкин булған етешһеҙлек кенә ул» тип үҙҙәрен партиялылыҡ тойғоһон юғалтҡан әҙәбиәтселәр итеп күрһәттеләр.

Йыйылышта сығыш яһаған яҙыусылар — Сәйфи Ҡудаш, Ғәли Зөлкәрнәев, Сәғит Агиш, Ғәйнан Әмири, Хәким Ғиләжев, Әнүәр Бикчәнтәй, Зәйнәп Биешева һәм Башҡорт АССР-ы Мәғариф министры С. Әлибаев, партия Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдиренең урынбаҫары М. Емасова иптәштәр башҡорт әҙәби тәнҡитендәге антипатриотик күренештәрҙе киҫкен рәүештә хөкөм иттеләр, тәнҡитселәрҙе, яҙыусыларҙы совет идеологияһы өсөн зарарлы булған ундай тенденцияларҙан әҙәби тәнҡитте таҙартырға саҡырҙылар. Фекер алышыуҙа ҡатнашыусылар бөтәһе лә Ө. Чаныш менән Ж. Лоҡмановтың йыйылышта үҙҙәрен тотоуҙарын—мәҡәләләрендәге кеүек үк яуапһыҙ, партияһыҙ, хатта әҙәпһеҙ тотоу тип шелтәләнеләр.

З. Шәрки һәм А. Ҡудаш докладтағы фекерҙәргә һәм сығыш яһаған иптәштәрҙең һүҙҙәренә тулыһы менән ҡушылыуҙарын белдерҙеләр, үҙҙәренең етешһеҙлектәрен һәм яһаған хаталарын танып, большевистик принципиаль тәнҡит мәҡәләләре менән йышыраҡ сығыштар яһарға ышандырҙылар.

Йыйылыш, большевистик принципиаллекте һәм объективлекте ныҡытып, башҡорт совет әҙәби тәнҡитен үҫтереүгә, үҙәк матбуғатта хөкөм ителгән буржуаз космополит һәм формалист-эстет тәнҡитселәр йоғонтоһонан тыуған антипатриотик күренештәрҙе тамырынан бөтөрөүгә йүнәлдерелгән ҡарар ҡабул итте.

Партия мәғарифе селтәрендә йомғаҡлау беседалары үткәрелә

Ҡандра районында быйыл 23 политик мәктәп, ВКП(б) тарихен өйрәнеү буйынса 28 түңәрәк, иптәш Сталин биографияһын өйрәнеү буйынса 13 түңәрәк һәм 1 район партия мәктәбе ойошторолоп, уларға барлығы 600-гә яҡын коммунист йәлеп ителгәйне.

Хәҙер партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылында үтелгән материалдар буйынса йомғаҡлау беседалары үткәрелә. 10 майға 12 политик мәктәптә, ВКП(б) тарихен өйрәнеү буйынса 18 түңәрәктә һәм иптәш Сталин биографияһын өйрәнеү буйынса 10 түңәрәктә йомғаҡлау беседалары үткәрелде лә инде. Район партия мәктәбе лә программа материалын тулыһынса тамамланы. Ошо көндәрҙә был мәктәптә лә йомғаҡлау беседаһы үткәреләсәк.

Политик мәктәптәрҙә һәм түңәрәктәрҙә үткәрелгән йомғаҡлау беседалары һөҙөмтәһендә күп кенә коммунистарҙың программа материалын бары тик отличнога ғына үҙләштергәнлектәре беленде. Мәҫәлән, «Кераш» колхозы эргәһендә ойошторолған ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәгендә (пропагандист иптәш Гәрәева) уҡыусы 12 коммунистың бөтәһе лә йомғаҡлау беседаларында бирелгән һорауҙарға отличное яуап бирҙеләр. «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозы эргәһендә ойошторолған ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәгендә (пропагандист иптәш Шафиков) уҡыған коммунистәр ҙә программа материалын 100 процентҡа үҙләштерҙеләр. Шулай уҡ «Ҡандра», «Байтал», «Яҡты юл» һәм «Ҡыҙыл һабансы» колхоздары коммунистәре өсөн ойошторолған политик мәктәптәр һәм түңәрәктәр ҙә уҡыу йылын уңышлы тамамланылар. Ҡалған политик мәктәптәрҙә һәм түңәрәктәрҙә йомғаҡлау беседалары беренсе июнгә тиклем тамамланасаҡ.

Сабир Зәйруллин.

Хужалыҡ активына ярҙамға

Оборот средстволарының әйләнешен иҫәпләү методологияһы

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү буйынса социалистик ярыштың инициаторы булған Мәскәү промышленность предприятиелары коллективтарының патриотик башланғысына Тыуған илебеҙ хеҙмәтсәндәренең киң ҡатламы ҡушылды.

Был патриотик хәрәкәткә беҙҙең республикабыҙҙың предприятиеларының коллективтары ла ҡушылдылар һәм улар иптәш Сталинға яҙған хатта быйыл оборотҡан 85 миллион һум средствоны бушатырға һүҙ бирҙеләр.

Был мөһим йөкләмәне үтәүҙә күп кенә коллективтар уңышлы эшләп киләләр. Ә шулай ҙа айырым урындарҙа средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеүҙә бик аҡрын ҡуҙғалалар.

Күп кенә предприятие етәксе работниктәренең оборот средстволарын һәм уларҙың әйләнешен дөрөҫ иҫәпләү методтарын белмәүҙәре лә бындай етешһеҙлектәрҙең сәбәптәренән береһе булып тора. Әйләнеште тиҙләтеүҙең асылы нәмәлә һуң һәм ни өсөн уға өлгәшергә кәрәк?

Билдәле булыуынса, социалистик предприятие билгән ресурс төп һәм оборот средстволарынан тора. Төп средстволар — бинәләр, ҡоролмалар, оборудованиелар, транспорт средстволары һәм башҡалар. Ә оборот средстволары сырьё запастары, төп һәм ярҙамсы материалдар, яғыулыҡ, тамамланмаған производство, тамамланып та реализовать ителмәгән продукция, аҡса средстволары һәм башҡалар тәшкил итә.

Материаль ҡиммәттең ике группаһы ла производство программаһын үтәүҙә һәм әҙер продукция булдырыуҙа бер үк дәрәжәлә ҡатнашалар. Айырма тик шунда: төп средстволар үҙҙәренең натураль формаһын оҙаҡ ваҡыттарға һаҡлайҙар, продукцияның хаҡына уларҙың туҙыу формаһында билдәләнгән бер өлөшө генә инә.

Ә оборот средстволары һәр ваҡыт хәрәкәттә һәм билдәле осорҙа бер әйләнеш яһайҙар. Улар оборотҡа сырьё, ярҙамсы материалдар, яғыулыҡ рәүешендә инәләр. Шунан улар тамамланып етмәгән продукцияға күсеп, производство процесынан әҙер изделие булып сығалар. Был ваҡытта һәр әйләнештең бөтә хаҡы әҙер продукция өҫтөнә төшә. Реализация осоронда улар тейәлгән тауар һәм аҡса-иҫәп статьяларында торалар.

Социалистик предприятиела материаль фонд һәм аҡса йәрешенең периодик һәм регуляр рәүештә ҡабатланыуын средстволарҙың әйләнеше тип атала. Ә обороттың тиҙлегенә әйләнеш тиҙәр. Билдәле бер осор эсендәге айырым әйләнеш кругтарының һаны әйләнештең коэффициенты була. Әйләнеш кругының һуҙымы производство һәм йәреш ваҡыты менән билдәләнелә.

Оборот средстволарын эффектлы файҙаланыуҙың төп күрһәткесе булып, уларҙың әйләнеше тора. Әйләнешкә оборот средстволарының билдәле бер осорҙа яһаған круг әйләнештәренең һаны менән күрһәтеп була. Әгәр ҙә 2,5 миллион һумлыҡ оборот средстволары менән йылына 10 миллион һумлыҡ продукцияны реализовать итеп була икән, был инде средстволар йылына 4 тапҡыр әйләнеп сыҡты тигән һүҙ. Быны шулай уҡ оборот средствоһының һәр һумына сығарылған продукция күләме һәм көндәр иҫәбе менән дә күрһәтергә мөмкин. Шул рәүешле средстволарҙың әйләнеше дүрткә тигеҙ булһа, предприятиеләге оборот средствоһының 1 һумына 4 һумлыҡ продукция бирелә. Был шулай уҡ предприятиеның средстволар әйләнеше 90 көнгә тигеҙ икәнлеген аңлата. Быны йылдағы 360 көндә дүрт тапҡыр әйләнешкә бүлеү менән беләбеҙ.

Оборот средстволарын экономлы һәм эффектлы файҙаланыу өсөн, бөтәһенән элек, производство планын минималь средстволар менән үтәргә, сырьёның, ярҙамсы материалдарҙың һәм әҙер изделиеларҙың запастарын мөмкин тиклем күберәк ҡыҫҡартырға кәрәк.

Оборот средстволарын эффектлы файҙаланыу өсөн уларҙың әйләнеше тиҙләтелергә, предприятиеләге средствоның һәр һумына күберәк продукция бирелергә тейеш. Уның бер һумына ни тиклем күберәк продукция бирелһә, социалистик етештереүсәнлекте артабан киңәйтеү өсөн шул саҡлы күп средство бушатыласаҡ.

Әйтәйек, бер предприятие үҙенең 5 миллион һумлыҡ оборот средствоһы менән 1948 йылда 20 миллион һумлыҡ продукция эшләп сығарҙы. Тимәк, уның средстволары 4 әйләнеш яһаны, йәки бында оборот средствоһының 1 һумына 4 һумлыҡ продукция бирелде. Әгәр ҙә был предприятие 1949 йылда 28 миллион һумлыҡ продукция эшләп сығарып, үҙ средстволары әйләнешен 7 оборотҡа еткерһә, ул 4 миллион һумлыҡ оборот средстволары менән дә иркен эшләй аласаҡ. Ә был ваҡытта, предприятие, әйләнеште тиҙләтеү һөҙөмтәһендә, продукция етештереүҙе 40 процентҡа үҫтерһә лә, өҫтәлмә оборот средствоһына мохтаж булмайынса үҙе үк 1 миллион һумды бушата ала.

Тауар-материаль ҡиммәттәрҙең пландан тыш запасын, дебитор-кредитор бурыстарҙы бөтөрөү һәм предприятиеның производство, тәьминәт-оҙатыу һәм финанс эштәрен яҡшыртыу менән оборот средстволарының нормативын артабан ҡыҫҡартыу — средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеүҙә мөһим сығанаҡтар булып торалар.

Әйләнеш бер нисә төп күрһәткестән тора. Уға реализовать ителгән тауар продукцияһының хаҡы ла, отходтарҙан яһалған киң ҡулланыу изделиелары ла инә. Продукцияларҙың хаҡы, оборотҡан алынған налогты иҫәпләмәйенсә хәрәкәттәге һатыу хаҡтары менән билдәләнә.

Нормаланмаған әйләнеш средстволары иҫәбенә тейәлеп ҡуйылған тауарҙар, тапшырылған эштәр, һатып алыусылар тарафынан срогында түләнеп алынмаған тауарҙар, дебитор бурыстарҙың бөтә төрҙәре һәм аҡса средстволары инә. Тик аҡса средстволарының нормаланмаған суммаһы итеп Государство банкыһындағы расчет счетында ҡалған өлөшө иҫәпләнмәй, сөнки бындай средстволар әйләнеш сфераһында йөрөмәй һәм ваҡытлыса бушатылған була.

Фактик әйләнеште иҫәпләгән ваҡытта пландан тыш юғалтыуҙарға, расходтарға, артыҡ түләүҙәргә тотолған оборот средстволарының өлөшөнә әһәмиәт бирмәү дөрөҫ түгел. Был средстволарҙы предприятиеның балансынан алып, нормаланмаған активтарға ҡушырға кәрәк.

Оборот средстволарының көндәрҙә күрһәтелгән әйләнешен әҙмә-әҙлекле рәүештә күҙәтеп барырға кәрәк. Иң элек пландағы, ә һуңынан фактик әйләнеште иҫәпләргә кәрәк. Әйтәйек, предприятие 1949 йылдың беренсе квартал планында продукцияларҙы реализовать итеү буйынса 30 миллион һум средство алырға тейеш ине, фактик рәүештә 32,4 миллион һум средство йыйнаған. Ә оборот средстволарының уртаса ҡалдығы нормативтар буйынса 7 миллион һум, һәм шуның өҫтөнә кварталда банк кредитының уртаса ҡалдығы 600 мең һум, поставщиктарға уртаса бурыс 400 мең һум.

Шулай итеп, оборот средстволарының уртаса ҡалдығы бөтәһе 8 миллион һум тәшкил итә.

Әгәр ҙә оборот средстволарының уртаса көнлөк ҡалдығы булған 8 миллион һумды кварталдың 90 көнөнә тапҡырлап продукцияларҙы реализациялауҙан киләсәк планлы 30 миллион һумға бүлгәндә средстволарҙың әйләнеше 24 көнгә тура килә. Ә фактик күрһәткестәр менән ошондай уҡ иҫәпләгәндә фактик әйләнеш 20 көнгә генә ҡала. Тимәк, реализация планын 8 процентҡа арттырып үтәгәндә нормаланған оборот средстволарының әйләнеше 4 көнгә ҡыҫҡартыла. Ошо нигеҙҙә оборот средстволары 3,75 урынына 4,5 тапҡыр әйләнәләр.

Средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү производствоның кеүәтен күтәреүҙә мөһим эш. Шуға күрә лә уның әйләнешенә ҙур иғтибар биреп барырға кәрәк. Уның билдәле бер осорҙа тиҙләнеүе йәки аҡрынайыуы һиҙелһә, был үҙгәрештең нәмәгә бәйле икәнен мотлаҡ асыҡларға кәрәк.

Юғарыла күрһәтелгәндәрҙән оборот средстволары үҙҙәренең круг әйләнешендә айырым этаптар (тәьминәт, производство, оҙатыу һәм тағы ла тәьминәт һәм башҡалар) үтәләр. Был этаптарҙың һәр ҡайһы предприятие балансының айырым статьяларында һәм статья төркөмдәрендә күренә.

Предприятиеларҙың хужалыҡ работниктәре производство циклын ҡыҫҡартыу, сырьё һәм материалдарға экономия яһау, файҙа килтермәй торған расходтарҙы бөтөрөү, аҡса һәм тауар-материаль ҡиммәттәрҙе иҫәпләү эшендә тулы тәртип булдырыуҙың кеүек юлдарҙы эҙләп табырға һәм шуға өйрәнергә тейештәр.

Предприятиеларҙың етәкселәре һәм инженер-техник персоналына был мәсьәләләрҙә кәрәк булған финанс-экономик белемдәргә эйә булырға һәм иҫәп эшенең нигеҙен, балансҡа анализ яһауҙы яҡшы белергә кәрәк. Шулай уҡ бухгалтер аппараты ла производствоға, тәьминәт-һатыу эшмәкәрлегенә яҡын торорға тейеш.

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү — совет һумын артабан ныҡытыу, накопление биреү планын үтәү, хужалыҡ иҫәбен ныҡытыу һәм сталинса дүртенсе биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн мөһим шарт булып тора.

А. Нурмаев,
Госбанктың Башҡортостан республика конторпһының управляющийы.

Ҡырмыҫҡалы районының «Политотдел» колхозында йәшелсә культураларын сәсеүгә ҙур иғтибар бирелә. Быйыл 18 гектар картуф ултыртылды.

Һүрәттә: колхоздың картуф баҡсаһы. (Алғы планда) иптәш Пажнә Мөхәмәтйәнованың звеноһы картуф ултыртыуҙа.

Червинский фотоһы.

Кала хеҙмәтсәндәре өсөн ныҡлы аҙыҡ базаһы булдырырға

Быйыл Өфө ҡалаһы предприятиеләренең һәм учреждениеләренең ярҙамсы хужалыҡтары сәсеүгә, үҙған йылға ҡарағанда, күп ойошҡан рәүештә башланылар. Авиация, ауыл хужалығы институттарының, фанера заводының, лесозаводтың һәм башҡа күп кенә предприятиеләрҙең баҫыуҙарында сәсеү эштәре айырыуса киң фронт менән алып барыла һәм уларҙа бөтә культуралар буйынса ла сәсеү эштәре тамамланып та килә инде. Был билдәле, сәсеүгә алдан әҙерләнеүҙең, эшсе һәм тартыу көстәрен дөрөҫ файҙаланыуҙың, график өсөн ныҡышмалы рәүештә көрәшеүҙең һөҙөмтәһе булып тора. Шулай уҡ был коллективтарҙа сәсеүҙе юғары сифатлы итеп үткәреү мөһим бурыс итеп ҡуйыла. Улар баҫыуҙарға күп һанда ашлама һалдылар, ерҙең яҡшы итеп эшкәртелеүен тәьмин иттеләр. Авиация һәм ауыл хужалығы институттары коллективтәре бойҙайҙың гектарынан 13-әр центнер, картуфтың гектарынан 250-шәр центнер урожай алыу бурысын ҡуйҙылар.

Был хеҙмәтсәндәре өсөн аҙыҡ базаһы тыуҙырыуҙың сикһеҙ мөһим бурыс булыуына ҡарамаҫтан, ҡайһы бер предприятие коллективтәре әле был эште тейешенсә ойоштормаһылар. Икмәк комбинаты, ҡала аҙыҡ промкомбинаты, ВЦСПС-тың ял йорто, дауалау хужалыҡтары, эске эштәр министерствоһы хужалыҡтары һәм башҡа хужалыҡтарҙа яҙғы сәсеүҙе бик оҙаҡҡа һуҙалар, агротехник сроктарҙы файҙаланмаһылар. Ҡала аҙыҡ промкомбинатының ярҙамсы хужалығы планда билдәләнгән 22 гектарҙың тик 7-һен генә сәсте.

Яҙғы сәсеүҙе уңышлы үткәреү өсөн, беренсенән дә элек, сәсеүселәр араһында киңкүләм политик-массовый эште яҡшы итеп ойошторорға кәрәк. Шуға ҡарамаҫтан, күпселек ярҙамсы хужалыҡтарҙа эштең был мөһим тармағына һис бер төрлө иғтибар юҡ. Предприятиеләрҙең партия ойошмалары ярҙамсы хужалыҡтарҙың баҫыуҙарында партия-политик эштәрҙе йәйелдереү өсөн саралар күрмәйҙәр, сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта, юғары агротехник кимәлдә үткәреү өсөн баҫыуҙа эшселәр араһында социалистик ярышты ойоштормайҙар. Мәҫәлән, һыу-каңал тресының, икенсе горторгтың һәм башҡаларҙың ярҙамсы хужалыҡтарында эшселәр араһында беседалар үткәрелмәй, газеталар уҡылмай.

Хәҙер ярҙамсы хужалыҡтарҙа картуф ултыртыу өсөн иң яҡшы ваҡыт килеп етте. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, күп кенә хужалыҡтарҙа был эш бик аҡрын алып барыла. 29 ярҙамсы хужалыҡта план буйынса ҡаралған 399 гектар майҙандың тик 71 гектарында ғына картуф ултыртылған. Шулай уҡ йәшелсә культуралары һәм бер йыллыҡ үләндәр сәсеү ҙә бик аҡрын бара.

Был хәл, һис киҫкмәҫтән, сәсеүҙең темпын күтәреүҙе талап итә. Шул уҡ ваҡытта эштең сифатын да тәьмин итергә кәрәк. Быының өсөн партия ойошмалары ярҙамсы хужалыҡтарҙа сәсеүҙә шөғөлләнеүсе эшселәр араһында политик-массовый эштәрҙе киң йәйелдерергә, социалистик ярышты ойоштороға тейештәр. Был маҡсат өсөн ярҙамсы хужалыҡтарға алдынғы агитаторҙарҙы, партия активистәрен ебәрергә кәрәк. Улар бөтә эштәрҙе ойоштороуҙа, сәсеүҙе уңышлы үткәреү өсөн көстәрҙе мобилизовать итеүҙә ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Ярҙамсы хужалыҡтарҙа сәсеүлектәрҙән юғары урожайҙар алыуҙы тәьмин итеү өсөн сәсеү тамамланыу менән үк тәрбиәләү эшен ойошторорға кәрәк. Утау эшенә айырыуса иғтибар ителергә тейеш.

Хужалыҡ, партия һәм профсоюз ойошмаларының, предприятиеләрҙең һәм учреждениеләрҙең бурысы — индивидуаль баҡсаларҙа сәсеүҙе үткәреүҙә эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә һәр яҡлап ярҙам күрһәтеүҙән тора. Был юлда бигерәк тә транспорт средстволары менән, орлоҡ һәм инвентарь булдырыу эшендә ярҙам күрһәтелергә тейеш.

Был мәсьәләләрҙе хәл итеүҙә партияның ҡала район комитеттәре һәм тәүге партия ойошмалары даими контроль булдырырға бурыслылар. Улар был эштәрҙе хеҙмәтсәндәр тәьминәте өсөн аҙыҡ базаһын ныҡытыуҙағы мөһим бурыстарҙың береһе итеп ҡарарға тейештәр.

А. Чуватин,
ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретаре.

ҺУҢҒЫ КУЛЬТУРАЛАР СӘСЕҮҘЕ ТИҘЕРӘК ТАМАМЛАРҒА ҺӘМ СӘСЕҮЛЕКТӘРҘЕ ЭШКӘРТЕҮҘЕ КИҢ ЙӘЙЕЛДЕРЕРГӘ

Иглин районы хурлыҡлы рәүештә артта ҡала

Иглин районы яҙғы сәсеүҙә республика буйынса иң артта барыусы районларҙың береһе. Бында сәсеү планы әле [illegible] процентҡа ғына үтәлгән. Күпселек колхоздар хатта иртә культуралар сәсеүҙе лә тамамламағандар әле.

Районда был тиклем артта ҡалыуҙың төп сәбәбе — тракторҙар паркының һәм йәнле тартыу көстәренең насар файҙаланылыуында. Өс МТС-та ла трактор эштәре графигы үтәлмәй. [illegible]

[illegible]

И. Бикметов.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Сәсеүлектәрҙә жыйыр үләндәренән таҙарталар

[illegible]

А. Дерипаско.

[illegible] Арыҫланов һәм Байназаров иптәштәр айырыуса тырышлыҡ өлгөләрен күрһәттеләр. Улар сәсеүҙә һәм тырматыуҙа көндәлек норманы 180—200 процентҡа еткереп үтәнеләр.

Район буйынса социалистик ярышта беренселекте алған өсөн колхозға ВКП(б)-ның Маҡар райкомы һәм район Советы исполкомының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды. Хәҙер бында колхозсылар пар һөрөү һәм ҡый үләндәрен утау эштәрен алып баралар.

Н. Ишембаев.

Агроном кәңәштәре

Шәкәр сөгөлдөрө сәсеүлектәрен яҡшы тәрбиәләйек

Шәкәр сөгөлдөрөнән юғары урожай алыу өсөн уны сәскәндән һуң уҡ тәрбиәләй башларға кәрәк. Уны тәрбиәләү тулы агрономик саралар комплексынан тора. Комплекстағы был сараларҙың береһе икенсеһенә тығыҙ бәйле. Шуға күрә уны тәрбиәләгәндә был сараларҙың бөтәһе лә үҙ ваҡытында һәм тулы килеш үткәрелергә тейеш.

Сөгөлдөр сәсеүләгәндә ямғырҙарҙан һуң тупраҡ ҡатлауланыусан була. Ул тупраҡты киптереү менән бергә, үҫемлектең үҫеүсән ҡамасаулай. Ундай ҡатланыуҙарҙы бөтөрөү өсөн ротацион мотығалар, гвоздевкалар йәки еңел тырмалар менән тупраҡтың өҫкө ҡатламын йомшартыу үткәрелә.

Әгәр ҙә колхозда ротацион мотығалар һәм еңел тырмалар булмаһа, тупраҡты йомшартыу өсөн ҡул тәпкеләрен файҙаланырға мөмкин. Бында ла үҫемлектәрҙе зарарландырмаҫлыҡ итеп эшләргә, рәт араларын яҡшылап йомшартырға кәрәк. Рәт аралары асыҡ күренеп торһон өсөн сөгөлдөр орлоғона 2—3 килограмм һоло ҡушып сәселә. Һоло сөгөлдөрҙән иртәрәк шытып сыға һәм ул рәттәрҙе күрһәтеп тора.

Сөгөлдөр шытып сығыу менән үк шаровкалау башланырға һәм ул 3—4 көн эсендә тамамланырға тейеш. Шаровка—рәт араларын 3—4 сантиметр тәрәнлектә йомшартыуҙан тора. Был ундайҙа сәсеүлектәге ҡый үләндәре лә бөтөрөлә. Быының өсөн махсус мотығалар һәм культиваторҙар, шулай уҡ ҡул тәпкеләре файҙаланыла.

Был сараны үткәргәндән һуң күп хеҙмәт талап иткән иң яуаплы осор башлана. Ул плантацияла сөгөлдөр төптәрен соҡоу. Был эште үҫемлектәр тәүге япраҡты сығарыу менән үк башлау һәм икенсе япраҡты сығарғанға тиклем тамамлау яҡшы һөҙөмтәләр бирәсәк.

Шәкәр сөгөлдөрөнөң беренсе һәм дүртенсе япраҡтары сығыу осоро араһында үҫемлектең тәүге тамырҙары яңылары менән алмашына. Улар ярҙамында үҫемлек тупраҡтан аҙыҡ матдәләре ала башлай. Әгәр ҙә был осорҙа сөгөлдөр төптәрен соҡоу үткәрелмәһә, уның тамырҙары зәғиф үҫәләр. Был урожайҙың кәм булыуына, шәкәрлелек сифатының аҙ булыуына алып бара.

Үҫемлек төптәрен соҡоу, ғәҙәттә, ҡул менән үткәрелә. Был эште үткәргәндә үҫемлектәрҙең иң таҙа һәм көслө булып үҫкәндәре генә рәттәрҙә ҡалдырыла. Әгәр ҙә рәт араһы 44,5 сантиметр тәшкил итһә, үҫемлектәр 18—20 сантиметр аралыҡта ҡалдырыла. Рәт араһының киңлеге 36 сантиметр булғанда, 23-25 сантиметрҙа соҡорға кәрәк. Был эш үткәрелгәндән һуң һәр гектарҙа үҫемлек 110—120 мең төптән кәм булмаҫҡа тейеш. Соҡоу ваҡытында шулай уҡ һирәк урындарға яңынан сәсеү үткәрелә.

Сөгөлдөр төптәрен соҡоу ауыр эш. Уны еңеләйтеү өсөн алдан уҡ әҙерлек саралары күрелә. Быының өсөн ат йәки трактор кәсе менән букетлау үткәрелә. Һуңынан букеттар ҡул менән эшкәртелә. Ләкин букетлауҙы үҫемлектәр тигеҙ булып шытҡан һәм яҡшы эшкәртелгән, ҡый үләндәре булмаған участкаларға ғына үткәрергә мөмкин. Үҫемлек төптәрен соҡоу һәм букеттарҙы эшкәртеү ваҡытында унда эшләүселәрҙең тапауҙары арҡаһында тупраҡ тығыҙлана. Шуға күрә был эштәрҙе үткәреү менән бер үк ваҡытта рәт араларын культиваторҙар йәки ҡул тәпкеләре менән йомшартыу сараһын үткәреү файҙалы.

Үҫемлек төптәрен соҡоу эшен 5—6 көндә тамамларға кәрәк. Был эште һуңлатырға ла ҡуйырға ярамай. Уны һуңлатыуҙағы һәр көн урожайҙы һәр гектарҙа 5—7 центнерға кәметә.

Соҡоу-йомшартыу эштәрен тамамлағандан һуң, осраҡлы рәүештә ҡалған ҡый үләндәрен бөтөрөү өсөн тикшереү үткәрелә. Бында үҫемлектәр яҡшылап төҙәтеләләр, рәт аралары трактор йәки ат кәсе машиналары менән, ә рәттәр ҡул менән йомшартыла. Шулай уҡ бында һирәк һәм буш урындарға яңынан сөгөлдөр үҫемлектәре ултыртыла.

Бөтә был эштәрҙе үткәргәс, сөгөлдөр сәсеүлегенең таҙа булыуын, ҡыйланмауын күҙәтеп торорға кәрәк. Бигерәк тә ямғырҙар булып үткән һайын тупраҡты йомшартыуҙы оноторға ярамай. Йәй буйына сәсеүлектә тупраҡ 2—3 тапҡыр йомшартылырға тейеш.

Рәттәрҙә төптәрҙе соҡоп йомшартҡандан һуң, үҫемлектәр өҫтәмә аҙыҡландырыла һәм рәт аралары йомшартыла. Ө тикшереүҙәр үткәргәндән һуң икенсе тапҡыр аҙыҡландырырға мөмкин. Әгәр ҙә көҙгө һөрөү ваҡытында һәм яҙ ашламалар билдәләнгән нормала индерелгән булһа, бер тапҡыр аҙыҡландырыу менән дә сикләнергә ярай. Ә киреһенсә булған саҡта, ике тапҡыр аҙыҡландырыла. Өҫтәмә аҙыҡландырыу өсөн һәр гектарға тиреҫ шыйыҡсаһы 2,5 центнер, ҡош тиҙәге 4—5 центнер, көл 3—4 центнер нормаһында һәм минераль ашламалар 15—20 килограмм иҫәбендә ҡулланыла. Ашламалар анкер сошниклы сәскестәр йәки башҡа ҡулайламалар менән, рәттәрҙән 15 сантиметр алыҫлыҡта йәки рәт араһы уртаһында 10—12 сантиметр тәрәнлектә тупраҡҡа күмдерелә.

Шәкәр сөгөлдөрө үҫтереүҙә хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу тәрбиәләү эшен тиҙ итәсәк. Һәр бер колхозда звеноға һәм звено членына айырым даими участкалар беркетелергә, эш индивидуаль сдельщина нигеҙендә ойошторолорға тейеш.

Колхоз етәкселәренең МТС һәм район ауыл хужалығы бүлектәре работниктәренең бурысы — шәкәр сөгөлдөрө сәсеүлектәрен үҙ ваҡытында тәрбиәләүҙе ойоштороуҙан тора. Быны үтәү шәкәр сөгөлдөрө сәсеүлектәренән юғары урожай алыуҙы тәьмин итер.

Агроном М. Мамлиев,
БАССР ауыл хужалығы Министрствоһының техник культуралар бүлеге начальнигы.

Районда беренсе булып

Баҡалы районының «Урняк», «Красный партизан», Карл Маркс һәм Ленин исемендәге колхоздары сәсеү планын районда беренсе булып үтәнеләр. Был колхоздарҙа пар һөрөү графигы һәр көн үтәлеп барыла. Райондың алдынғы колхоздары хәҙер бөтә көстө урожай йыйыу машиналарын ремонтлауға, бесән сабыуға әҙерлеккә һәм сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эштәренә тотондылар.

Әнүәр Бикчәнтәев

„АК УРМАН"*)

Начальник Матросовҡа бер ергә лә ашыҡмаҫҡа ҡушып китте. Матросов уның кабинетын ҡыҙыҡһынып ҡарашып ултыра ине. Кабинеттең тәҙрәһе урам алдына сыға, унда ҡар. Стенала иптәш Сталиндың һүрәте тора. Һәүет һайын телефон шылтырай. Бы коридорҙа аяҡ тауышы, уның артынан уҡ Катеринчуктың тауышы ишетелде:

— Миңә Дмитриев менән Ғабдрахмановты саҡырып килтерегеҙ.

— Ярар.

Михаил Трофимович кабинетҡа инде, Матросовҡа ҡарамай ғына өҫ кейемен систе. Унан һуң:

— Тимәк, шулай итеп, үҙ һүҙегеҙҙе ҡайтармайһығыҙ? — тип һораны.

— Юҡ, — тине Матросов асыулы ғына.

Саша Матросов менән Рәшит Ғабдрахманов урман ҡырҡыуға ебәреүҙе бына ике ай буйы инде Михаил Трофимовичтан һорап йөрөйҙәр. Катеринчук тәүҙә уйлап ҡарармын тип вәғәҙә иткәйне. Улар икенсе тапҡыр һорап килгәндә инде ебәрергә риза булманы. Малайҙар шулай ҙа тынманылар. Катеринчук уларҙың һорауын йәреүҙе бөтөрөүҙе талап итте. Улай булмағанда, һеҙгә сара күрербеҙ, тип ҡурҡытты.

Фронттан тынысһыҙ хәбәр килә башланы. Колонияларҙағылар карта өҫтөнә ҡаҙалған бәләкәй генә флагтарҙы ҡарап һәм борсолалар ине. Матросов начальникка тағы килде һәм бик ҡырыҫ рәүештә былай тине:

— Иптәш начальник, беҙҙең фронтҡа ярҙам итмәйбеҙ килә, ә һеҙ?

*) Беҙ Әнүәр Бикчәнтәевтең Александр Матросовтың тормош юлын сағылдырған «Үлемһеҙлеккә хоҡуҡ» исемле повестенең айырым главаларын биреп барабыҙ.

— Үҙегеҙҙең ҡайҙа икәнегеҙҙе онотмауығыҙҙы һорайым!

— Ә һеҙ, — тип дауам итте Матросов, ныҡышып, — беҙҙең көсөбеҙҙән килгәндә эшләргә ҡамасаулайһығыҙ.

Катеринчук инде бик ныҡ асыуланды, ыңғайһыҙланды. Ул ҡырт ҡына:

— Биш сәғәт ошо кабинетта торорға — һиңә яза шул. Ошо биш сәғәттә үҙеңдең рәйебең хаҡында уйлап ҡуйһын.

— Есть биш сәғәт торорға!

Михаил Трофимович наркоматҡа китте, ә Саша яңғыҙ үҙе биш сәғәт баҫып тороу өсөн кабинетта ҡалды...

Дмитриев менән Ғабдрахманов икәһе бергә килеп инделәр. Рәшит иптәшенә йәлләп ҡараны ла күҙен тиҙ генә ситкә алды. Дмитриев Матросов яҡлы булһа ла, юрамал, уға табан ҡараманы.

Катеринчук уларға мөрәжәғәт итте:

— Ултырығыҙ, — тине.

Сергей менән Рәшит ултырҙылар. Матросов аяҡ үрә торған килеш ҡалды.

Катеринчук уға ҡабаҡ аҫтынан ғына ҡарап алды ла:

— Ниңә баҫып тораһың? Үҙеңә айырым өндәшеүҙе көтәһеңме? — тине.

— Мин язаны үтәйем.

— Ултыр, — тине Михаил Трофимович йылмайыуын йәшерә алмай. Унан һуң көсәһенән ниндәйҙер ҡағыҙ алып:

— Һеҙ еңдегеҙ. Нарком рөхсәт итте, — тине.

Егеттәр өсәүһе лә һикереп торҙолар.

— Участканы алыҫтан бирҙеләр. Беҙгә ағас әҙерләү өсөн Аҡ урман участкаһы бүленгән.

Урманға китергә әҙерлек ошо шул уҡ көндә башланды. Аҙыҡ-түлек, бысҡы-балта әҙерләнеләр, кәңәшмә үткәрҙеләр, врачтан, поварҙан инструктаж алдылар. Ә Саша Лида менән беренсе тапҡыр һаубуллашты...

Бер нисә көндән һуң Матросов етәкселегендәге беренсе бригада балталар алып юлға сыҡты. Алда тау араһынан өс йөҙ километр барырға кәрәк ине.

Бер аҙнанан һуң Рәшит бригадаһы юлға сыҡты, урмансылар менән дөйөм етәкселек Дмитриевҡа тапшырылды.

Юлға сыҡҡандың икенсе көнөндә машина туғайға килеп сыҡты. Йылға туғайын үткәс, тарлауыҡҡа барып инделәр, унан ҡалҡыулыҡҡа сыҡтылар, бер нисә тау аша үттеләр. Юлдан бер ситтәрәк мөрйәләренән аҡ төтөн сығып торған ауылдар ултырып ҡалалар ине. Ҡулдары күшегеп туңған малайҙар кабинаға йоҙороҡтары менән һуҡҡылап:

— Әле оҙаҡ барабыҙмы? — тип ҡысҡыралар.

Ҡаршы һыуыҡ ел битте сөмөтә.

Урманда бригадалар осраштылар. Осрашыу шау-шыулы булды. Ҡосаҡлаштылар, гөрләштеләр, бер-береһенә ҡар йомарлап ырғыттылар. Алдараҡ килгән матросовсылар колониялағы хәлде һораштылар.

Костер яҡтылар, ботҡа бешерҙеләр, уны бөтәһе лә бергә ултырып ашанылар. Ҡаты иттерен аҫап сәй — Таня апалары ебәргән бүләкте—эстеләр.

Иртәгеһен бригадаларға бүленеп эшкә тотондолар.

Утыҙ биш кешегә ун бысҡы, ун балта алып килгәйнеләр, ҡалғандары икенсе, ярҙамсы эштә эшләнеләр.

Балта тупылдауы урмандағы ҡошҡорт һәм көйөктәрҙе йоҡоһонан уятты, урман йәнләнде. Уйнай-көлә эшләнеләр. Яраланыу-ауыртыныусылар ҙа булмай ҡалманы: бер йыуан ағас ботағы менән Косойҙы баҫа яҙҙы. Киске табан Ротиктең бармағын дауаларға тура килде, ул бармағын ағасҡа ҡыҫтырғайны.

— Иод һөртөгеҙ. Төргәү инде ярҙам итмәҫ, — ти Рәзик иптәштәренә.

Бындай ваҡиғалар икенсе көндө тағы ла артты. Пес ҡушаматлы малай, костер янында йоҡлап, телогрейкаһын яндырған. Тыңғай ботаҡлы йыуан ҡарағай, икенсе яҡҡа ауып, ботағы менән «Директорҙың» аяғын имгәтте, бысҡыны һындырҙы, «Директорҙы» колонияға ҡайта торған машинаға ултыртып кире оҙаттылар.

Өсөнсө көндө костер янында «Хәрби совет» үткәрелде.

Матросовтың ярҙамсыһы итеп билдәләнгән Володя Еремеев:

— Михаил Трофимовичҡа бөтәһен дә әйтеп яҙырға кәрәк. Былай урман әҙерләп буламыни? Бөтәһен дә имгәтеп бөтөрөрбеҙ, — тине.

Матросов ҡырҡа ҡаршы төштө.

— Юҡ, мин риза түгел. Мин бында эштең өсөнсө көнөндә үк, илап ултырырға килмәнем. Абайлабыраҡ эшләргә, һағыраҡ булырға кәрәк. Унан һуң үҙ тәжрибәбеҙ ҙә арта бара бит.

Рәшит Матросов яҡлы булды. Дмитриев тә хәҙергә Катеринчукка яҙып ебәрмәҫкә ризалыҡ бирҙе. Машина бер төрлө лә хат алып китмәне.

Беренсе аҙна күңелле булманы. Егеттәр иң тиклем тырышып ҡараһалар ҙа эш ырамады. Малайҙар ябыҡтылар, Сашаның маңлайында беренсе нәҙек йыйырсыҡтар сыҡты. Рәшит сырайын һытып йөрөнө, Володя көлөп:

— Әйттем бит мин һеҙгә, Михаил Трофимовичте саҡырайыҡ тинем,—тип һөйләнә ине.

Дмитриев үҙенсәкен һөйләй:

— Бындай ҡыйынлыҡтан сығыу юлын үҙебеҙ табырға тейешбеҙ. Начальникка бындағынан башҡа ла эш күп.

Рәшит ҡул һелтәп кенә ҡуя, Сашаның асыуы килә ине. Бер көндө кис Рәшит Сашаға былай тине:

— Әллә яҡындағы ауылға барып килабеҙме. Ярҙам һорар инек...

Улар был төндә бер төрлө ҡарарға ла килә алманылар.

АУЫЛҒА СӘЙӘХӘТ

Иртәгеһен ағас тағы улар теләмәгән яҡҡа ауҙы. Был инде ҡарар ҡабул итеүҙе тиҙләтте. Дмитриев тә ҡаршы килмәне. Рәшит менән Саша юлға сыҡтылар.

Аҡ урман. Бында бөтә нәмә аҡҡа төренгән; аҡ ҡайындар, шыршы ботаҡтарына ҡалын итеп яткан аҡ ҡар, ерҙә аҡ мамыҡтай ҡабарып яткан ҡар, хатта ҡүк йөҙө лә, һөт кеүек, аҡ болоттар менән ҡапланған.

Улар ҡартайып киткән [illegible] Һәр бер ағас [illegible]

— Саша [illegible]

— Улайһа [illegible]

Рәшит [illegible]

— Юҡ, мин [illegible]

Рәшит [illegible]

Саша аҡрын [illegible]

Рәшит [illegible]

Был [illegible] Матросов [illegible]

Матросов [illegible]

Уралып [illegible]

— [illegible]

Ләкин [illegible]

Бик [illegible] Матросов [illegible]

Улар алға киттеләр...

Улар ҡалын урман эсенән бик күп ер киттеләр. [illegible]

Урман һирәгәйә. Ямында, тау итәгенә [illegible]

Рәшит Сашаның [illegible]

— Быйыл [illegible] Матур бит, ә? Ана теге ағай [illegible]

Бер бабай килеп [illegible]

Бабай [illegible]

— Һаулыҡтағы әле! Әйҙүк, рәхим итегеҙ, — тине. [illegible]

«УРМАН ПРОФЕССОРЫ»

Ҡарт тубан [illegible]

— Рәхим итегеҙ, егеттәр, — тип ҡабатланы. [illegible]

— Лә, егеттәр иң йомош, иң ни беҙгә йомош бирәйеп?

Рәшит алъярып [illegible]

— Беҙгә ауыл Советы кәрәк ине.

— Ауыл Советы беҙгә ауылда түгел [illegible]

(Аҙағы 4-се биттә).

Физкультура һәм спорт

23 майҙа Өфөнәң «Динамо» стадионында «Красная Башкирия» газетаһы кубогына традицион эстафета үткәрелде. Унда ҡала физкультурниктарының 12 командаһы ҡатнашты.

Һүрәттә: (һулдан ҡулдан уңға) кәмә дистанцияһы, 100 метрға йүгереүҙә беренсе урынды алған физкультура техникумы командаһы.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Физкультура техникумы алда

29 майҙа Башҡортостанда йәйге спорт сезоны асылды. Сезон «Красная Башкирия» газетаһы кубогына традицион эстафета менән башланды.

Эстафетала физкультура техникумы, «Большевик», «Медик», «Хеҙмәт резервтәре», «Динамо» (Черниковск) һәм башҡа командалар ҡатнашты. 500, 1000 метрға йүгереү буйынса, велосипедтә ярыштар булды.

Башҡорт физкультура техникумының йәш спортсмендәре эстафетала 14 километр араны 44 минут 10,3 секундта килеп, беренсе урынды алдылар.

Ярыштарҙан һуң «Динамо» стадионында еңеүсе физкультура техникумы командаһына «Красная Башкирия» газетаһының хрусталь кубогы — күсмә приз тапшырылды. Үткән йыл был призды «Большевик» командаһы алғайны.

Футбол

29 майҙа Өфөнәң «Динамо» стадионында Черниковск футболистәре менән Өфөнәң «Спартак» командалары араһында иптәштәрсә осрашыу булды. Матч 3:1 иҫәбенә ҡунаҡтар еңеүе менән тамамланды.

П. Александров.

Беҙҙең республикала

Леспромхоздар өсөн яңы тракторҙар

Башҡортостан леспромхоздары «КТ—12» маркалы ағас ташый торған тракторҙарҙың беренсе партияһын алалар. Ошо көндәрҙә Ҡариҙел леспромхозына шундай 4 трактор, Яман-Йылға леспромхозына 4, Юрюзань леспромхозына 4 трактор ебәреләсәк.

Быйыл Башҡортостан урман промышленносе Министерствоһы предприятиелары «ЗИС—150» маркалы 25 автомашина, 2 паровоз, 4 мотовоз һәм башҡа оборудованиелар алдылар ҙа инде.

М. Иванов.

Отош тираждарын тикшереүҙә ярҙам

Черниковск ҡалаһының үҙәк һаҡлыҡ кассаһы предприятиеларҙа һәм учреждениеларҙа государство заемдары буйынса отош тираждарын тикшереү һәм отош суммаларын түләү өсөн 399 урында махсус тикшереү өҫтәле булдырҙы. Был сара заем тотоусыларҙы хеҙмәтләндереүҙе бик күп еңеләйтергә. Ҡалала быйыл беренсе кварталда 1950 отош буйынса 300 мең һумдан артыҡ отош аҡсаһы түләнде.

М. Мостафин.

Кескенә уйлап табыусы

Шишмә урта мәктәбенең 9-сы класында уҡыусы Андрей Воронихин илебеҙҙең бөтә радиостанцияларында тота ала торған радиоприемник төҙөнө. Приемникте электр энергияһы менән тәьмин итеү өсөн ул ел көсө менән эшләй торған кескенә «электр станцияһы» яһаны.

Воронихиндең кескенә «электр станцияһы» биш электр лампочкаһын һәм бер радиоприемникте электр көсө менән тәьмин итә.

Р. Кәлимуллин.

Бәләкәй фельетон

„Шәфҡәтле хужа“

Сәхибгәрәй улы Ғәскәр Кәлимуллиндең «Ҡыҙыл юл» колхозы председателе икәнен Бәләбәй районында бәлки бик аҙ белә торғандарҙыр. Ләкин эш бөтә район һәм күптәр белеүҙәме ни?.. «Ҡыҙыл юл» колхозсыларының белеүҙәре лә, күргәндәре лә бик еткән.

Кәлимуллин «хужаларса шәфҡәтен», «иҫкә күңелле» еткәсе булыуын, Ватан һуғышында һәләк булған воиндең ҡатыны Гөлсөм Хәмидуллинанан һорарға мөмкин. Кәлимуллин еткәсе, — ул һәр кемдең күңелен табырға тейеш. Гөлсөмгә лә ярҙам итте. Уң өтә килограмм ондо тирмәндән барып алырға (ни өсөн тирмәндән икәнен һуңынан белерһегеҙ) яҙыу бирҙе. Тик ошо яҙыу Гөлсөмде өйһеҙ ҡалдырҙы. Икенсе көндә үк колхозсылар, хужаның әмере буйынса, Хәмидуллинаның өйөнән председателгә мунса эшләтеп бирҙеләр. Хужа булғас, мунсаһыҙ килешмәй бит. Ә тирмәндән гарнцевый сбор иҫәбендәге хөкүмәт ашлығы ла хужа өсөн күпме ни ул. Тирмәндең мөдире, ҡайнағаһы Хәбибрәсүл Хәлиуллин менән һатҡандарын иҫкә ала башлаһаң ун өтә килограмм өүи кенә бит.

Авторитет тиһәң, — ауылда Кәлимуллиндән дә «авторитетле» кеше юҡ. Әллә шуның өсөнмө икән уны түйҙарҙан ҡалдырмайҙар. Бындағы ғәҙәт буйынса өҫсөгән бал миҫкәһен аҫҡан кеше түй итеүселәргә бер баш һарыҡ бүләк итергә тейеш. Миҫкә, әлбиттә, Кәлимуллин тарафынан аҫыла — авторитет! Ләкин икенсе көндә инде бүләк ителгән һарыҡ Кәлимуллин утарынан түгел, колхоз фермаһынан киҫә түй булған ергә атлай. Хужа ҡушҡас, һарыҡҡа нәмә?..

Кәлимуллинда хужалыҡты аяҡҡа баҫтырыу уйҙары бар, ләкин колхоздыҡы түгел, үҙенең шәхси хужалығы ҡәҙерлерәк. Үҙе өсөн ике көн буйы 28 колхозсынан 34 йөк бесән әҙерләтеүҙе колхозда ғына түгел, ҡыш буйы бесән һатҡан председателде Бәләбәй баҙарында ла бик яҡшы беләләр. — Хужа кеше бит.

Ләкин колхоз малдарына бесән етмәүҙе йәшереүе мөмкин түгел. Бесән етмәү аттарҙың көрлеген түбәнәйтте. Шуның өсөн дә быйылғы яҙғы сәсеү оҙаҡҡа һуҙылды. Ә Кәлимуллинға нәмә: «Үгеҙ үлһә—ит, арба ватылһа—утын».

«Яман йәнлек ояһында көслө» тиҙәр. Кәлимуллиндең колхозсылар—Әхмәт Шәйәхмәтов, Хәйрулла Хәдиуллин һәм башҡаларға ҡул ағыуҙарын күҙ алдына килтергәндә, яман йәнлектең ҡайҙа көслө булғаны дөрөҫтөр ҙә. Тик «Ҡыҙыл юл» колхозы председателе Ғәскәр Кәлимуллин көүек үҙен көслө тойоп, кешенән көләүселәр, колхоз демократияһын боҙоусы общественный милекте таратыусылар, колхозды артҡа һөйрәүселәр йылы ояларынан ҡыуылмауҙары мөмкин түгел.

Назар Нәжми,
Х. Йосопов.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Чехословакия коммунистәр партияһы IX съезының И. В. Сталингә ҡотлауы

ПРАГА, 28 май. (ТАСС). Кисә Чехословакия коммунистәр партияһының IX съезында иптәш И. В. Сталингә ҡабул ителгән ҡотлауҙың тексы бөгөн Чехословакия матбуғатында иғлан ителде. Ҡотлауҙа былай тип әйтелә:

Ҡәҙерле иптәш Сталин!

Чехословакия коммунистәр партияһының нәүбәттәге IX съезы һеҙгә үҙенең ҡайнар сәләмен ебәрә.

Беҙҙең IX съезыбыҙ, Чехословакия коммунистәр партияһы етәкселегендә беҙҙең илебеҙҙең эшсе синыфы һәм хеҙмәтсәндәренең 1948 йылдың февралендә реакция өҫтөнән данлы еңеүенән һуң йыйналды. Ул, Чехословакия халҡы социализм юлына, февраль еңеүе һөҙөмтәһендә таҙартылған юлға ҡыйыу рәүештә баҫҡан ваҡытта йыйналды. Бөтә хеҙмәтсәндәребеҙҙең беҙҙең беренсе биш йыллыҡ планыбыҙҙы үтәргә ынтылыуҙары хәҙер үк инде бөтә тулылығы менән күренделәр. Эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең партияның IX съезына ҡарата алған йөкләмәләре, социалистик ярыштың йәйелеүе һәм ударниклектең үҫеүе үҙ иленең хужалары булып әүерелгән хеҙмәтсәндәрҙең инициативаһының үҫеүен иң яҡшы иҫбатлаусы булып торалар. Хәҙерге беҙҙең тырышлыҡтарыбыҙға еңеүсән һәм шатлыҡлы йомғаҡтар яһап, Советтәр Союзының беҙҙең халҡыбыҙ тарихендә баһа биреп еткермәҫлек роль уйнағанлығына, беҙҙең уңыштарыбыҙға өлгәшеү эшенә уның вкладының иң тиклем ҙур булыуын беҙ яҡшы беләбеҙ.

Тап бына Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы ғына чех һәм словак халҡының азат ителеүенә хәл иткес булышлыҡ итте.

Уның йоғонтоһо аҫтында 1920—1921 йылдарҙа беҙҙең партиябыҙ—беҙҙең эшсе синыфыбыҙҙың беренсе ысын марксистик-ленинсе партияһы барлыҡҡа килде. Беҙҙең партиябыҙ үҙ революцион көрәшенең тәжрибәһен туплап, бер үк ваҡытта ул рус революцияһының тәжрибәһен дә, халыҡ-ара эшсе синыфының авангарды—Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһының һәм, ҡәҙерле иптәш Сталин, лично һеҙҙең тәжрибәгеҙҙе өйрәнеү һөҙөмтәһендә генә большевистик партияға әүерелде һәм еңде.

Беҙ социализмға, совет халҡы барғанға ҡарағанда, яҡшыраҡ шарттарҙа бара алыуыбыҙ һәм граждандар һуғышының ҡанлы ҡорбандарынан азат булыуыбыҙ өсөн тик һәм тик Советтәр Союзына ғына рәхмәт әйтәбеҙ, уның данлыҡлы армияһы беҙҙең өсөн дә ҡан түкте, гитлерсе оккупанттарҙы тар-мар итте һәм уларҙы беҙҙең илебеҙҙән ҡыуып сығарҙы. Совет Армияһы беҙҙең халҡыбыҙҙың азатлыҡ өсөн булған көрәшен тамамланы, Чехословакия халҡына республикалағы эске мөнәсәбәттәрҙе һәм тормошто үҙ ихтыяры буйынса төҙөргә мөмкинлек бирҙе, беҙҙең халыҡ-демократик государствобыҙҙың артабан үҫеүенә империалистик көнбайыш державаларҙың тығылыуынан беҙҙе азат итте.

Социализм төҙөү буйынса беҙҙең тырышлыҡтарыбыҙҙа беҙҙең өсөн Советтәр Союзы менән хеҙмәттәшлектең, беҙҙең хужалығыбыҙға уның ҙур материаль ярҙамының, беҙҙең именселегебеҙ өсөн Советтәр Союзы ҡеүәтле көсөнөң нәмә икәнлеген беҙ тулыһынса аңлайбыҙ. Ҡеүәтле Советтәр Союзы беҙҙең төҙөлештәребеҙҙе, беҙҙе империалистәрҙең нәфрәтенән һаҡлай.

Советтәр Союзы, бөтә донъя хеҙмәтсәндәре һәм шулай уҡ беҙҙең өсөн дә беҙ теләгән тыныслыҡтың һаҡланып ҡалыуына гарантия булып тора. Советтәр Союзынан башҡа, уның ярҙамынан һәм яҡлауынан башҡа беҙ үҙебеҙҙең илебеҙҙә социализм төҙөй алмаясағыбыҙҙы тулыһынса аңлайбыҙ.

Беҙ быларҙың бөтәһен дә бөгөн, беҙҙең партиябыҙҙың еңеүсән көрәшенә йомғаҡ яһаған ваҡытта иҫкә төшөрәбеҙ һәм, ҡәҙерле иптәш Сталин, беҙҙең тыуған илебеҙҙе азат иткән өсөн һәм азат һәм бойондороҡһоҙ Чехословакия республикаһын аяҡҡа баҫтырыу эшендә ғәйәт ҙур ярҙам өсөн беҙҙең халҡыбыҙҙың Советтәр Союзына һәм лично һеҙгә ҡарата булған тәрән рәхмәт тойғоларын һеҙгә тағы ла бер тапҡыр белдерәбеҙ. Беҙҙең IX съезыбыҙ, беренсе биш йыллыҡ пландың бөйөк ижади бурыстарын артабан үтәүгә, беҙҙәге капиталистик синыфтарҙың ҡалдыҡтары менән артабан көрәшкә партияны мобилизовать итә. Съезд, беҙҙең илебеҙҙә социализм төҙөү юлында партияның яңы аҙымы булып тора. Һәм беҙ артабан да, элекке кеүек үк, Советтәр Союзы менән ныҡлы союзға таянасаҡбыҙ, данлыҡлы Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһы тарафынан етәкселек ителгән совет халҡының бай тәжрибәһендә өйрәнәсәкбеҙ. Шуға күрә беҙ, Советтәр Союзы халҡының Чехословакия менән туғандарса союзын артабан ла ныҡытасаҡбыҙ һәм тәрәнәйтәсәкбеҙ. Беҙ, империализмға ҡаршы тыныслыҡ өсөн көрәштең бөтә донъя лагеренең сафтарында Советтәр Союзы менән ҡулға-ҡул тотоношоп барасаҡбыҙ. Беҙ, партиябыҙҙа һәм бөтә чехословак халҡында интернационализм аңын, Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһы етәкселегендә коммунистәр һәм эшселәр партияларының берҙәм социалистик фронтында тупланған эшселәр синыфының һәм бөтә хеҙмәтсәндәрҙең халыҡ-ара туғандашлыҡ аңын эленәнэле ныҡытасаҡбыҙ.

Йәшәһен Советтәр Союзы һәм Чехословакия халыҡтарының ныҡлы союзы!

Йәшәһен беренсе социалистик держава, империализмға ҡаршы бөтә донъя лагеренең етәксеһе, бөтә донъялағы тыныслыҡтың һаҡсыһы Советтәр Союзы!

Йәшәһен совет халҡының данлыҡлы һәм еңеүсән рулевойы, һуғыштарҙа сыныҡҡан Бөтә Союз Коммунистәр (большевиктәр) партияһы!

Йәшәһен Советтәр Союзының тәрән аҡыллы юлбашсыһы, бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең учителе бөйөк Сталин!

Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Шанхайҙы алдылар

БЭЙПИН, 28 май. (ТАСС). Синьхуа агентствоһы, 27 майҙа иртәнге 8 сәғәттә Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Шанхайҙы тулыһынса азат итте, тип хәбәр итә. Шанхайҙағы һуғыш хәрәкәттәре тамамландылар.

Сучжоу-Крик каналынан төньяғыраҡ райондарҙа урынлашҡан гоминдансы ғәскәрҙәренең 40.000 кешенән торған ҡалған өлөшө гоминдансыларҙың Шанхай-Усун гарнизонының штаб начальнигы Лю Чжан-я етәкселегендә Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре алдында капитулировать итте. Гоминдансы ғәскәрҙәрҙең 51-се, 21-се һәм 123-сө армиялары, шулай уҡ гоминдансы гарнизон составынан булған башҡа ҡалған өлөштәре Халыҡ-азатлыҡ армияһының приказы буйынса Шанхайҙың ситтәренә сығарылдылар.

Шанхай өсөн һуғыш 12 майҙа башланды. Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре 12 көндә гоминдансыларҙың ҡала янындағы бөтә ныҡытылған пункттарын алдылар һәм ҡалаға, Усун крепосена дөйөм һөжүм башланылар. Һөжүм башланғандан һуң 60 сәғәт ваҡыт үткәс ҡала ла һәм крепость та алынды.

Шанхай Ҡытайҙың иң ҙур ҡалаһы. Ул, Янцзы йылғаһының тамағында урынлашҡан һәм өс тимер юлының һуңғы пункты һәм шоссе юлдарының узелы.

Өсөнсө Немец Халыҡ конгресе асылды

БЕРЛИН, 29 май. (ТАСС). Бөтә Берлиндә Өсөнсө Немец Халыҡ конгресы үҙенең эшен башланы. Иртәнге 10 сәғәткә государство операһының залында Немец Халыҡ конгресенең с... исемлегенә һайланған һәм Берлиндең совет секторында дөйөм, тура һәм йәшерен һайлауҙарҙа һайланған 1.525 делегаты, Германияның көнбайыш зоналарының һәм Көнбайыш Берлиндағы демократик ойошмаларҙағы һәм предприятиеларҙағы йыйылыштарҙа һайланған 500 самый делегат, күп һандағы ҡунаҡтар, ваҡытлы һәм сит ил матбуғатының вәкилдәре йыйналды.

Конгресте Немец Халыҡ советы президиумының председателе Вильгельм Пик асты. Вильгельм Пиктең, «Халыҡ конгресенең немец халҡы исеменән һөйләргә полномочие алыуы» турағы һүҙҙәре делегаттарҙың көслө алҡыштары менән ҡаршыланалар.

Халыҡ конгресенең президиумына Немец Халыҡ советы президиумының члендәре, Германияның бөтә зоналарының демократик ойошмаларҙың, эре предприятиеларҙың вәкилдәре һәм культураның күренекле деятелдәре бер тауыштан һайланалар. Мандат, редакция һәм һайлау комиссияһын һайлағандан һуң конгресс Ҙур Берлин обер-бургомистре Фридрих Эберттең, Берлиндең һәм совет зонаһындағы эре предприятиеларҙағы эшселәр делегацияларының ҡотлауҙарын тыңланы.

Унан һуң Өсөнсө Немец Халыҡ конгресе көн тәртибенең беренсе пункты «Германия һәм Париж конференцияһы» тигән пунктты тикшереүгә күсә.

АК УРМАН

(Аҙағы. Башы 3-сө биттә).

быҙан биш километр алыҫлыҡта, Биктимер ауылында ул.

— Колхоз правлениеһе булһа ла ярар.

— Правление лә юҡ беҙҙең ауылда, беҙ колхоздың бер бригадаһы ғынабыҙ.

Рәшит аптырап елкәһен тырнаны.

— Парторг Мөхәррәмов та бында тормаймы?

— Ул да Биктимер ауылында тора, — тине ҡарт.

Улар тынып ҡалдылар.

Саша Рәшиткә:

— Биктимер ауылына барырға тура килер, бөтә ҡул менән ҡайтып булмай бит инде, — тине.

Рәшит ризалығын белдереп башын ҡаҡты. Уларҙы күҙәтеп ултырған бабай:

— Мөхәррәмов нимә кәрәк һеҙгә? — тип һораны.

Рәшит тешенән тауыш менән генә яуап ҡайтарҙы.

— Ярҙам һорарға тип килгәйнек. Беҙ Өфөнән, Урман ҡырҡырға килгәйнек тә, эштең рәтенә төшөнә алмайбыҙ.

Ҡарт күҙен ҡыҫып тауышһыҙ ғына көлдө:

— Беҙҙә икенсе Мөхәррәмов бар, бәлки ул һеҙгә ярҙам итә алыр,—тине уларға.

— Ниндәй кеше һуң ул? — тип һораны Рәшит ҡыҙыҡһынып.

— Теге беҙ эҙләгән Мөхәррәмовтың олатаһы.

— Бабай ярҙам итә алырмы икән һуң, — тип мығырҙаны Рәшит. Ләкин шулай ҙа Билал бабай уларҙы Мөхәррәм бабайға алып китте, юлда уларҙы ваҡ малайҙар, эргән эреп килгән эттәр солғап алдылар.

Саша ризаһыҙланып Рәшиткә:

— Минеңсә, беҙ ваҡытты әрәмгә үткәрәбеҙ булһа кәрәк, — тине. — Киҫкә тиклем әйләнеп ҡайта алмабыҙ.

Билал ҡарт егеттәрҙең икеләнгәнен аңлап былай тине:

— Уға тикһә генә һикһән йәш етмәгән, ул һеҙгә ниндәй ҙә булһа ярҙам күрһәтә алыр. Беҙ уның менән йәштәшбеҙ. Бына әле мин дә кеше ҡушмаһа ла, үҙем теләп килеп башын төҙәтергә, тип менгәйнем, хәҙер бит ҡарттар ҙа ултырып сыҙамайҙар... — ул көлдән келеп ҡуйҙы.

Мөхәррәм бабай биш мөйөшлө йортта тора ине. Тәҙрә ҡапҡастары күк буяуға буялған, ҡартә-ҡоралары йыйнаҡ. Ҡапҡаның ике яғында ике сыйырсыҡ оһы ҡуйылған.

Өйгә улар есеүһе лә бер юлы: башта Билал ҡарт, уның артынан егеттәр инделәр. Билал ҡарт ишектән кереү менән үк сәләм биреп иҫәнлек-һаулыҡ һорашты ла йәштәшенә:

— Бына ҡунаҡтар алып килдем, һинең өйөңдә һорашлар ине, үҙеңә алып килдем. Бәлки, берәр яҡшы кәңәш бирерһең. Урман ҡырҡырға килгәндәр, ә ағастар уларҙы тыңламай икән...

Мөхәррәм ҡарт алдындағы юка байлам дәрен бер яҡҡа ҡуйҙы ла ҡунаҡтарға урын тәҡдим итте. Бәләкәй генә ҡарсығына:

— Ҡунаҡ килгән бит, Әминә, самаурың ҡуй! — тине. Үҙе егеттәрҙән йәйләп ҡына һораша башланы: — Кем өсөн әҙерләйһегеҙ ул ағасты? Күптән килдегеҙме беҙҙең тирәгә, нисә кеше килдегеҙ? Тимәк, һеҙҙең арала бынға тиклем урман ҡырҡыу менән шөғөлләнеүсе кеше юҡ, нисек сбордеҙләр һуң?

Рәшит уның һәр бер һорауына яуап бирҙе. Ә һуңғы һорауына:

— Беҙ фронтҡа ярҙам итергә теләйбеҙ, — тине.

Рәшиттең был яуабынан һуң ҡарттар бер-береһенә ҡарашып ҡуйҙылар. Быны күреп ҡалған Матросов «йәлләүен йәлләйһегеҙ ҙә һуң, унан ни файҙа» тип уйланы.

Ҡунаҡтарҙы сәй менән һыйлағандан һуң, уларға йылыла ултырырға ҡушып, Мөхәррәм бабай Билал ҡарт менән ҡайҙалыр сығып китте.

Оҙаҡламай Мөхәррәм бабай ҙа әйләнеп ҡайтты. Нәмә тураһындалыр ҡарсығы менән кәңәшләште, унан һуң малайҙарға былай тине:

— Беҙ Билал менән кәңәшләштек тә һеҙҙең участкаға барып ҡайтырға булдыҡ. Әйҙә йыйынығыҙ, Билал бабағыҙ һеҙҙе үҙенең өйө янында көтөп ҡалды.

Малайҙар бер-береһенә ҡарашып алдылар, ләкин бер һүҙ ҙә өндәшмәнеләр. Ҡарттарҙың ярҙамынан баш тартыуы уңайһыҙ ине, шул уҡ ваҡытта: «былар беҙгә нәмә менән ярҙам иткән булалар икән», тигән уй килде уларҙың башына.

Рәшит тә, Саша ла ҡарттар былай тиҙ йыйынырҙар тип уйламағайны. Улар йәш Мөхәррәмовтың ҡайтыуын көтмәй юлға сыҡтылар. Ә парторг Мөхәррәмов, был саҡта инде, урманға ағас ҡырҡырға колония малайҙары килеүе тураһында райкомдан хат алғайны һәм колонистарҙың килеүен көтә ине. Ул колония малайҙарына ярҙамға кешеләр ебәреү сараһын күргәйне лә инде.

Ә бәләкәй ауылда инде ауыл Советенән бойороҡ та ни ҙә көтөп тормай, йөрәктәре ни ҡуша шуны эшләнеләр. Ҡарттар билдауҙарына балта, ҡулдарына төйөнсөк тоттолар ҙа юлға сыҡтылар. Бер километр самаһы барғас Рәшит:

— Балтағыҙҙы бирегеҙ беҙгә, беҙ алып барайыҡ. Һеҙгә ауыр була бит тине.

Мөхәррәм бабай йылмайып:

— Ул балталарға беҙ күнеккән инде, улым, илле йыл билебеҙҙә йөрөтәбеҙ, — тине.

Улар лагерға барып еткәндә ундағылар йоҡларға әҙерләнеп йөрөйҙәр ине инде. Ығы-зығы күтәрелде, колония малайҙары ярҙамға алып килгән ҡарттарҙан аҫыҡтан-аҫыҡ кәмһетеп көлдөләр.

— Ҡәберҙән ҡаҙып сығарҙығыҙмы әллә быларҙы,—тип мыҫҡыллап көлдө Косой.

Матросовтан:

— Ул ни ярҙам итә ала инде беҙгә, —тип һоранылар. Икенселәре:

— Лагерь ҡарауылларға тиһәң, беҙҙең урлаһырлыҡ әйберебеҙ юҡ, — тип өҫтән ҡуйҙылар.

Ҡарттар бер яҡ ситтәге костер янында тыныс ҡына үҙ-ара һөйләшеп ултыралар ине.

— Егеттәр урманда тора белмайҙәр икән әле, — тине Билал ҡарт түбыҡтарын ыуғылап.

— Өйрәтергә кәрәк булыр. Былай улар һалҡын тиҙерәп ауырып, эште ташлап ҡасып бөтөрҙәр, — тине Мөхәррәм бабай башын сайҡап.

Рәшит, Саша, Володя, Косой ҡарттар янына барҙылар. Рәшит һаҡлыҡ менән генә һүҙ башланы:

— Беҙ ҡыуыштың бераүһен һеҙгә бирергә булдыҡ.

Мөхәррәм бабай уларға ултырырға ҡушты.

— Беҙҙә эш турағында аяҡ өҫтө торып һөйләшмәйҙәр. Ултырығыҙ, ут янында урын бөтәгеҙгә лә етер, — тине ул.

Малайҙар ултырыштылар. Мөхәррәм бабай һүҙен дауам иттерҙе:

— Ҡыуышҡа беҙ бармайбыҙ. Беҙ аҫыҡ һауала ятып өйрәнгәнбеҙ инде, ә бына һеҙгә ҡыуыш түгел, землянка яһарға кәрәк ине. Юҡһа, бөтәгеҙ ҙә ауырып бөтөрһөгөҙ.

Малайҙар бер-береһенә ҡараштылар: ҡыуыштағыларҙың ҡайһы береһе хәҙер үк инде ҡаты ютҡерә ине.

Мөхәррәм бабай һүҙен дауам итте:

— Иртәгә таң менән үк торорбоҙ. Билал бабағыҙ һеҙгә землянканы ҡайһылай яһарға кәрәк икәнен күрһәтеп бирер. Ә мин ағас ҡырҡыусылар менән барырмын...

Шунда уҡ Билал бабайға биш кеше бирергә булдылар, уларға башлыҡ итеп Косойҙы билдәләнеләр.

Иртәгеһен һары таңдан уҡ тороп, бутҡа бешереп ашанылар, сәй эстеләр ҙә эшкә тараллылар.

Мөхәррәм ҡарт бик ҡаты, талапсан кеше ине. Ул малайҙарҙы бер аҙым да ситкә ебәрмәне. Теге йәки был эште нисек эшләргә икәнен күрһәтеп, ҡыҫҡа ғына бойороҡ биреп, әйҙәләшеп йөрөнө.

— Был ағас бына был яҡҡа ауырға тейеш, һеҙ уны был яҡтан сабығыҙ. Бына шулай... Хәҙер инде бысҡы менән теге яғынан быса башлағыҙ. Бысҡығыҙҙы ҡыҫмаймы? Юҡ! Яҡшы! Хәҙер инде шына яһап ҡағығыҙ... Бына шулай,—ти ул, шынаны бысҡы артынан ҡағып, — хәҙер инде багор килтерегеҙ ҙә апа теге урынға ҡуйып этегеҙ. Ана шулай, яҡшы!

Йығылған ҡарағай шатыр-шотор килеп ергә ауҙы ла көслө ҡар бураны күтәрелде. Ҡарт, ағасты нисек ботағынан таҙартырға кәрәклекте күрһәтеп бирҙе. Һуңынан эшләнер әле тип ҡалдырырға ярамай. Ауҙарылған берен таҙарта барырға кәрәк,—ти ул ҡарағайҙы ботағынан әрсеп, — хәҙер был ботаҡтарҙы юлдан алып бер ергә өйөп ҡуйырға кәрәк. Урман ул өй кеүек таҙалыҡты ярата.

Егеттәр ҙур ҡыҙыҡһыныу менән эшләнеләр. Унан һуң бригадирҙар бүлеп үҙ участкаларына алып киттеләр. Мөхәррәм бабай уларҙың һәр береһе янына барып, йыуан ағастарҙы еңелерәк йығырға кәрәклекте өйрәтеп йөрөнө.

Сенька-Пешеход менән Леонид Смирновтың бысҡылары эленән-эле эләгеп тора ине. Быны күҙәтеп торған Мөхәррәм бабай, улар янына барып бысҡыларын тикшереп ҡараны:

— Урманда былай эшләмәйҙәр, бында ҡара көс менән булдыра алмаҫһың. Бысҡығыҙҙы көйләргә кәрәк...

Ысынлап та, ҡарттар килгәндә эш өтештереүсәнлекле булды.

«Урман профессоры», — Мөхәррәм бабайҙы Косой шулай тип атаны,—ярты талыуҙы белмәй торған ҡарт ине. Бер тиклем малайҙар аш янында оҙаҡ ултыралар ине. Мөхәррәм бабай ваҡытты ҡыҫҡартыуҙы ҡырҡа талап итте.

— Ваҡыт аҙ, тине ул, — беҙ фронт өсөн ҙур һал әҙерләргә тейешһегеҙ.—Былай өлгөртә алмаҫһығыҙ. Уны, ҡар бар сағында, яр буйына ташып ҡуяһы бар. Ат та кәрәк булыр.

Матросов менән Рәшит ҡартты һүҙ ... масауламанылар. Эш тә уңышлы барҙы. Күп тә үтмәй улар Катеринчуктан байтағы эшләнеүе һәм яр буйына ташыу өсөн ат кәрәк буласағын белдереп рапорт ебәрҙеләр.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01581 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 107 (8207)
1
ИЮНЬ
шаршамбы
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

РСФСР-ҙың айырым Министерстволарын ҡайтанан ойоштороу һәм берләштереү хаҡында РСФСР Верховный Советы Президиумының Указдарын раҫлау тураһында Закон. (1-се бит).
Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетында. (1-се бит).
Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советында. (2-се бит).
Партия тормошо. Промышленностҡа партия етәкселеген көсәйтергә, предприятие һәм төҙөлештәрҙә партия эше тәжрибәһен киң файҙаланырға. (2-се бит).
А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата. Н. Мордовченко — филология фәндәре докторы — «Евгений Онегин» — рус тормошоноң энциклопедияһы. — (3-сө бит).
Ғ. Ғәйнетдинова. — Комбайндар ремонтланмай, кадрҙар әҙерләнмәй. (3-сө бит).
А. Добров. — Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын хәстәрлек менән үстерергә. (3-сө бит).
Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының Париждағы сессияһында. (4-се бит).
Тәнҡит һәм библиография. (4-се бит).

Ауыл Советтәренең социалистик ярышы

Социалистик ярыш ауыл Советтәренең бөтә эштәрен юғары кимәлгә күтәреүгә һәм уларҙың хеҙмәтсәндәр менән бәйләнештәрен нығытыуға ярҙам итә. Һәм ул государство заданиеләрен арттырып үтәү өсөн көрәшкә колхозсыларҙы һәм ауыл интеллигенцияһын мобилизовать итеүҙә төп средство булып тора.

Ленин — Сталин партияһы һәм Совет хөкүмәте ауыл Советтәренең социалистик ярыштарын юғары кимәлгә күтәреүгә ғәйәт ҙур әһәмиәт бирәләр. Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советы ауыл Советтәренең социалистик ярышын ойоштороу тураһында ҡарар ҡабул итте һәм ярыш шарттарын раҫланы. Ошо ҡарар нигеҙендә социалистик ярышта еңеүсе ауыл Советтәренә Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтары тапшырыла һәм аҡсалата премиялар бирелә. Был хәл алдынғыларҙы тағы ла яҡшыраҡ эшләргә, һәм артта ҡалыусыларҙы алдынғыларға тиңләшеү өсөн дәртләндерә.

Республикабыҙҙың ауыл Советтәре социалистик ярыш байрағын күндәлек көнөрөк йәйелдерә баралар. Асҡын районының Арбаш ауыл Советы (председателе иптәш Яҡупов) районда ғына түгел, бәлки ауыл Советтәренең республикан ярышында ла беренсе урынды алыуға өлгәште. Ауыл Советы, барыһынан да элек, ойоштороу-массовый эштәрҙе тейешле кимәлгә ҡуйҙы. Колхоздарҙың һәм культура-ағартыу учреждениеләренең эштәренә яҡындан торып етәкселек итеү менән бергә уларға төрлө йәки был эште уңышлы башҡарырға практик ярҙам күрһәтә, был эшкә бөтә депутаттарҙы, ауыл интеллигенцияһын яҡындан ылыҡтыра.

Ауыл Советының сессиялары һәм исполком ултырыштары регуляр рәүештә үҙғарыла. Депутаттар бөтә эштә лә актив ҡатнашалар. Бигерәк тә ауыл хужалығы, юл төҙөү комиссиялары яҡшы эшләйҙәр. Улар партия һәм хөкүмәт заданиеләрен тормошҡа ашырыу өсөн практик саралар билдәләп, уларҙы сессия һәм исполком ултырыштары ҡарауына индерәләр. Сессияларҙа ҡушымта доклад менән сығыш яһайҙар. Ауыл Советының оператив етәкселегендә уның территорияһындағы колхоздар яҙғы сәсеүҙе әҙерлекле ҡаршылап, уны ҡыҫҡа фурсатта, юғары агротехник кимәлдә тамамланылар. Колхоздар малсылыҡты үҫтереү буйынса государство планын йылдан-йыл арттырып үтәп килләр. Аҡса туплау планы кварталдан-кварталға арттырылып үтәлә. Халыҡ мәғарифе һәм культура-ағартыу эше буйынса ла ауыл Советының өлгәшелгән уңыштары ҙур.

Стәрлетамаҡ районы Золотоношка, Ҡыйғы районының Ҡолмәт, Ҡариҙел районының Йәнсәет һәм республикабыҙҙың байтаҡ ҡына башҡа ауыл Советтәре социалистик ярышта еңеүселәр булып сыҡтылар.

Ләкин был өлкәлә өлгәшелгәндәргә ҡарағанда етешһеҙлектәр күберәк әле. Ярышҡа республикабыҙҙың бөтә ауыл Советтәре лә ҡушылған булһалар ҙа, уларҙың ҡайһы берҙәре ярыш шарттарын тулыһынса үтәп еткермәйҙәр.

Баҡалы районының Гусев, Максимовский, Карпов, Ҡамай ауыл Советтәренә ҡараған колхоздарҙың береһе лә сәсеү майҙандарын үҙҙәренең орлоктары менән тоҡмин итә алманылар. Ауыл хужалығы инвентарҙәрен тейешенсә ремонтламанылар. Ҡышҡы агротехник саралар планы ла үтәлмәне. Һаҙәмтәлә был ауыл Советтәрендәге колхоздар яҙғы сәсеүҙе оҙаҡҡа һуҙҙылар. Общественный малсылыҡты үҫтереү планы, государствоға малсылыҡ продукттары тапшырыу заданиеләре һәм аҡса туплау пландары ла йыл һайын үтәлмәй килә.

Был ауыл Советтәрендә ойоштороу-массовый эш тейешле юғарылыҡҡа ҡуйылмаған. Депутаттар һәм актив урындағы совет эшенә йәлеп ителмәгәндәр, сессиялар һәм исполком ултырыштары ваҡытында үҙғарылмайҙар. Уларҙа 1948 йылда 12 урынына 9-ар сессия ғына үҙғарылған. Ағымдағы йылда ла был хаталарҙы төҙәтеү саралары күрелмәй. Район Советы исполкомы (председателе иптәш Филиппов) уларға ойоштороу-массовый эштәрҙе юлға һалыуҙа практик ярҙам күрһәтмәй, ауыл Советтәренең социалистик ярышына яҡындан торып етәкселек итмәй. Хужалыҡ һәм культура төҙөлеше эштәрен уңышлы башҡарыусы Ҡорос, Ҡуштирәк ауыл Советтәренең алдынғы эш тәжрибәләре башҡа ауыл Советтәренә күсерелмәй.

Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советы район Советы исполкомдарынан ауыл Советтәренең социалистик ярышына бындай формаль етәкселек итеүҙе ашығыс бөтөрөүҙәрен талап итте, ярышты массовый итеү һәм уның әһәмиәтен күтәреү маҡсатында социалистик ярыштың шарттарын раҫланы.

Район Советы исполкомдары ауыл Советтәренең депутаттарын һәм ауыл интеллигенцияһын БАССР Министрҙәр Советының был ҡарары менән таныштырырға бурыслылар. Бының өсөн социалистик ярыш шарттарын ауыл Советтәренең сессияларында тәрән рәүештә өйрәнергә һәм ул шарттарҙы уңышлы үтәү өсөн практик сараларҙы билдәләргә кәрәк. Социалистик ярышты массовый итеү маҡсатында ауыл Советтәре, колхоздар, бригадалар, звенолар һәм колхозсыларҙың индивидуаль ярышын ойоштороу талап ителә.

Еңеүселәргә күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарҙы һәм аҡсалата премияларҙы сессияларҙа — активистарҙың ҡатнашлығында йәки ауыл граждандарының йыйылыштарында — тантаналы рәүештә тапшырырға кәрәк. Был хәл масса араһында социалистик ярыштың йогонтоһон артабан көсәйтәсәк.

Район Советтәре исполкомдары ауыл Советтәренең социалистик ярышы менән формаль рәүештә түгел, ә яҡындан торып етәкселек итергә тейештәр. Ә ВКП(б)-ның район комитеттәре һәм тоуге ойошмалары был тәңгәлдә урындағы Советтәрҙең исполкомдарына практик ярҙам итергә бурыслылар.

Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетында

1949 йылдың апрелендә Союз буйынса булған промышленность предприятиеләре араһындағы социалистик ярыш йомғаҡтары тураһында

Союз буйынса булған промышленность предприятиеләренең 1949 йыл апрель айындағы социалистик ярышта алған йөкләмәләренең үтәлеш йомғаҡтарын ҡарап, Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы ҡарар иттеләр:

1. Производство планын үтәү буйынса 1949 йылдың апрелендә барған социалистик ярышта еңеүселәр итеп түбәндәгеләрҙе танырға һәм Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын тапшырырға:

а) Өфө нефть эшкәртеү заводына (директоры иптәш Осадченко, партия ойошмаһы секретары иптәш Минасян, завком председателе иптәш М. Г. Михайлова);

б) электр оборудованиеләре заводына (директоры иптәш А. П. Сошин, партия ойошмаһы секретары иптәш Ш. Г. Нәбиуллин, завком председателе иптәш А. П. Закиров);

в) «Туймазынефть» тресына (управляющие иптәш А. Т. Шмарев, ВКП(б) ҡала комитеты секретары иптәш П. Н. Сарычев, нефтселәр союзы ҡала комитетының председателе иптәш Е. П. Иванов).

2. 1949 йылдың апрелендә телефон аппараттары, кабель заводы, ауыл хужалығы машиналары төҙөү заводы, электр лампалары заводы, «Красный Пролетарий» заводы, Өфө фанера заводы, радио-механика заводы, Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһы, сәй үлсәп төрөү фабрикаһы, 1-се номерлы ГЭС һәм Туймазы Үҙәк электр станцияһының яҡшы эшләгәнлектәрен билдәләргә.

* * *

1949 йылдың апрелендә республикалағы төҙөлөш управлениеләре араһында барған социалистик ярыш йомғаҡтары тураһында

1949 йылдың апрелендә республикалағы төҙөлөш-монтаж управлениеләре араһында барған социалистик ярыш йомғаҡтарын ҡарап, Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы ҡарар иттеләр:

1. 1949 йылдың апрелендә төҙөлөш-монтаж эштәре планын үтәү буйынса социалистик ярышта еңеүселәр итеп түбәндәгеләрҙе танырға һәм Министрҙәр Советы менән ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын тапшырырға:

а) «Нефтезаводомонтаж» тресының монтаж управлениеһына (начальнигы иптәш Ганн, партия ойошмаһы секретары иптәш Исаев, төҙөлөш комитеты председателе иптәш Әхмәдиев);

б) Үҙәк электромонтаж — «Стерлитамакстрой» тресының субподрядчигына (начальнигы иптәш В. В. Булковский, партия ойошмаһы секретары иптәш Столяров, [illegible]ком председателе иптәш В. М. Бурчак);

РСФСР-ҙың айырым Министерстволарын ҡайтанан ойоштороу һәм берләштереү хаҡында РСФСР Верховный Советы Президиумының Указдарын раҫлау тураһында

ЗАКОН

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

1. РСФСР Верховный Советы Президиумының түбәндәге Указдарын раҫларға:

«РСФСР урман промышленносы Министерствоһын ҡайтанан ойоштороу тураһында» 1948 йыл 12 август Указын;

«РСФСР-ҙың автономиялы республикаларында урман промышленносы Министерстволарын ҡайтанан ойоштороу тураһында» 1949 йыл 5 апрель Указын;

«РСФСР-ҙың еңел промышленность Министерствоһын һәм РСФСР-ҙың текстиль промышленносы Министерствоһын РСФСР-ҙың еңел промышленность Министерствоһына берләштереү тураһында» 1949 йыл 11 ғинуар Указын;

«РСФСР-ҙың аҙыҡ промышленносы Министерствоһын һәм РСФСР-ҙың тәмтом промышленносы Министерствоһын РСФСР-ҙың аҙыҡ промышленносы Министерствоһына берләштереү тураһында» 1949 йыл 28 март Указын.

2. РСФСР Конституцияһының 54, 69 *һәм 92-се статьяларына түбәндәге үҙгәртеүҙәрҙе индерергә:*

54-се статьяла «Урман промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе «Урман һәм ҡағыҙ промышленносы» тигән һүҙҙәр менән алмаштырырға, «Тәм-том промышленносы» һәм «Текстиль промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе төшөрөп ҡалдырырға;

69-сы статьяла «Урман промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе «Урман һәм ҡағыҙ промышленносы» тигән һүҙҙәр менән алмаштырырға, «Текстиль промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе төшөрөп ҡалдырырға;

92-се статьяла — Министерстволар теҙмәһендә «Урман промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе «Урман һәм ҡағыҙ промышленносы» тигән һүҙҙәр менән алмаштырырға, «Текстиль промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе төшөрөп ҡалдырырға; бүлектәр, һәм управлениелар теҙмәһендә «Урман промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе «Урман һәм ҡағыҙ промышленносы» тигән һүҙҙәр менән алмаштырырға, «Текстиль промышленносы» тигән һүҙҙәрҙе төшөрөп ҡалдырырға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

РСФСР КОНСТИТУЦИЯҺЫНЫҢ (ТӨП ЗАКОНЫНЫҢ) 14-се СТАТЬЯҺЫНА ӨҪТӘМӘ ТУРАҺЫНДА

ЗАКОН

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Амур өлкәһенең Хабаровск крайынан бүленеп, РСФСР-ҙың үҙ алдына йәшәүсе өлкәһенә әйләнеүе айҡанлы һәм СССР Конституцияһының 22-се статьяһына ярашлы рәүештә, РСФСР Конституцияһының 14-се статьяһына «өлкәләр» тигән һүҙҙән һуң «Амур» тигән һүҙҙе өҫтәргә.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

«ИНДИВИДУАЛЬ ТОРЛАҠ ЙОРТТАРЫ ҺАТЫП АЛЫУҒА ҺӘМ ТӨҘӨҮГӘ ГРАЖДАНДАРҘЫҢ ХОҠУҠТАРЫ ХАҠЫНДА СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ 1948 ЙЫЛ 26 АВГУСТ УКАЗЫНА ЯРАШЛЫ РӘҮЕШТӘ РСФСР-ҘЫҢ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВОҺЫНА ҮҘГӘРТЕҮҘӘР ИНДЕРЕҮ ТУРАҺЫНДА

РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫН РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

ЗАКОН

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

«Индивидуаль торлаҡ йорттары һатып алыуға һәм төҙөүгә граждандарҙың хоҡуҡтары хаҡында» СССР Верховный Советы Президиумының 1948 йыл 26 август Указына ярашлы рәүештә РСФСР-ҙың Законодательствоһына үҙгәртеүҙәр индереү тураһында» РСФСР Верховный Советы Президиумының 1949 йыл 1 февраль Указын раҫларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ М. И. РОДИОНОВТЫ РСФСР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЕ ВАЗИФАҺЫНАН БУШАТЫУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Михаил Иванович Родионовты РСФСР Министрҙәр Советы Председателе вазифаһынан бушатырға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ Б. Н. ЧЕРНОУСОВТЫ РСФСР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЕ ИТЕП РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Борис Николаевич Черноусовты РСФСР Министрҙәр Советы Председателе итеп раҫларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ А. В. ГРИЦЕНКОНЫ РСФСР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЕНЕҢ УРЫНБАҪАРЫ ВАЗИФАҺЫНАН БУШАТЫУ ХАҠЫНДА РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫН РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Александр Васильевич Гриценконы, уның башҡа эшкә күсеүе айҡанлы, РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары вазифаһынан бушатырға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

Иптәш И. П. Далматовты РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары вазифаһынан бушатыу хаҡында РСФСР Верховный Советы Президиумының Указын раҫлау тураһында

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Иван Петрович Далматовты, *уның башҡа эшкә күсеүе айҡанлы, РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары вазифаһынан бушатырға.*

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ М. М. БЕССОНОВТЫ РСФСР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЕНЕҢ УРЫНБАҪАРЫ ИТЕП БИЛДӘЛӘҮ ХАҠЫНДА РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫН РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Михаил Михайлович Бессоновты РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары итеп раҫларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ Т. Н. ЗУЕВАНЫ РСФСР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЕНЕҢ УРЫНБАҪАРЫ ИТЕП БИЛДӘЛӘҮ ХАҠЫНДА РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫН РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Татьяна Михайловна Зуеваны РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары итеп раҫларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

РСФСР МИНИСТРҘӘРЕН БИЛДӘЛӘҮ ХАҠЫНДА РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗДАРЫН РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы РСФСР Верховный Советы Президиумының түбәндәге министрҙәрҙе билдәләү тураһындағы Указдарын раҫларға ҡарар итә:

РСФСР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносы министры итеп Николай Иванович Смирновты;

РСФСР-ҙың еңел промышленносы министры итеп Никита Семенович Рыжовты;

РСФСР-ҙың урман хужалығы министры итеп Илья Васильевич Жуковты;

РСФСР-ҙың аҙыҡ промышленносы министры итеп Сергей Дмитриевич Романычевты;

РСФСР-ҙың урман һәм ҡағыҙ промышленносы министры итеп Александр Васильевич Кудрявцевты;

РСФСР-ҙың балыҡ промышленносы министры итеп Александр Кириллович Обуховты;

РСФСР Министрҙәр Советы ҡарамағындағы искусство эштәре комитетының председателе итеп Николай Павлович Силантьевты.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 27 май.

РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СУДЫ ЧЛЕНДӘРЕН ҺАЙЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

РСФСР Верховный Судының члендәре итеп түбәндәгеләрҙе һайларға:

Дмитрий Александрович Гавриловты,
Иван Евграфович Ивановты,
Иван Федорович Крапивинде,
Андрей Ефремович Кузьминде,
Семен Афанасьевич Маркинде,
Николай Петрович Прсолуповты.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль. 1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ М. В. БАСОВТЫ РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫ ЧЛЕНЫ ВАЗИФАҺЫНАН БУШАТЫУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Михаил Васильевич Басовты РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары һәм РСФСР-ҙың Государство план комиссияһының председателе итеп раҫлау айҡанлы, уны РСФСР Верховный Советы Президиумы члены вазифаһынан бушатырға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль. 1949 йыл, 27 май.

ИПТӘШ М. В. БАСОВТЫ РСФСР МИНИСТРҘӘР СОВЕТЫ ПРЕДСЕДАТЕЛЕНЕҢ УРЫНБАҪАРЫ ИТЕП ҺӘМ РСФСР ГОСУДАРСТВО ПЛАН КОМИССИЯҺЫНЫҢ ПРЕДСЕДАТЕЛЕ ИТЕП БИЛДӘЛӘҮ ХАҠЫНДА РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫН РАҪЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Михаил Васильевич Басовты РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең урынбаҫары һәм РСФСР Государство план комиссияһының Председателе итеп раҫларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль. 1949 йыл 27 май.

ИПТӘШ И. Д. ДМИТРИЕВТЕ РСФСР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ ЧЛЕНЫ ИТЕП ҺАЙЛАУ ТУРАҺЫНДА

Россия Совет Федератив Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

Иптәш Иван Дмитриевич Дмитриевте РСФСР Верховный Советы Президиумының члены итеп һайларға.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Председателе
И. ВЛАСОВ.

РСФСР Верховный Советы Президиумының Секретары
П. БАХМУРОВ.

Мәскәү, Кремль. 1949 йыл, 27 май.

Партия тормошо

Промышленностка партия етәкселеген көсәйтергә, предприятие һәм төҙөлештәрҙә партия эш тәжрибәһен киң йәйелдерергә

Ошо көндәрҙә ҡала һәм район партия комитеттәре работниктәренең ВКП(б)-ның өлкә комитете эргәһендә ес көнлек семинарҙары үткәрелде. Семинарҙа ВКП(б) ҡала һәм район комитеттәренең секретарҙәре, партия, профсоюз һәм комсомол бүлектәренең мөдирҙәре, инструкторҙарың ВКП(б) Үҙәк Комитетенең парторгтары һәм промышленность предприятиеларенең партбюро секретарҙәре, бөтәһе 95 кеше ҡатнашты.

Семинар предприятиеларҙа һәм төҙөлештәрҙә нәүбәттәге партия-ойоштороу һәм партия-политик мәсьәләләр буйынса инструкция биреү һәм эш тәжрибәләрен уртаҡлашыу маҡсатында үткәрелде. Семинарҙа ВКП(б) Өлкә Комитетенең секретаре иптәш Ҡорбанғолов «ВКП(б)-ның ҡала һәм район комитеттәренең һәм уларҙың бүлектәренең ВКП(б) Өлкә Комитетенең отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарын үтәүҙәре тураһында» доклад менән сығыш яһаны.

Иптәш Ҡорбанғолов үҙенең докладында, ҡала һәм район комитеттәренең, республикабыҙҙағы төҙөлеш һәм промышленность предприятиелары партия ойошмаларының үҙ эштәрен ВКП(б) Өлкә Комитетенең отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарына ярашлы итеп ҡайтанан ҡороу хәҙергә ҡәҙәр бара, тип күрһәтте.

Промышленноста партия етәкселегенең кимәлен күтәреүҙә беҙ нәмә эшләргә тейешбеҙ? Быны өсөн ҡала һәм район комитеттәре промышленность предприятиеларенең эше менән оператив етәкселек итергә, производство пландарын үтәү буйынса хужалыҡ, партия һәм профсоюз ойошмаларына талапты көсәйтергә, партия комитеттәре предприятиеның эшендә осраған етешһеҙлектәрҙе үҙ ваҡытында бөтөрергә һәм уға кәрәкле ярҙам күрһәтергә тейештәр.

Промышленность предприятиелары эшенә етәкселекте яҡшыртыу — был бөтә заводтар менән дә производство планын тейешле номенклатура буйынса һәм юғары сифатлы итеп үтәргә өлгәшеү тигән һүҙ. Партияның ҡала һәм район комитеттәре теге йәки был заводтың производство программаһын иисеп [illegible] һайыу [illegible] торора, [illegible] ҡелдәлек эш графигы үтәлеүен, ритмлы эшләүен тәьмин итергә тейештәр.

Предприятие һәм төҙөлештәрҙә оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү буйынса социалистик ярышты йәйеп ебәреүҙәрен контролгә алырға кәрәк. Был сара промышленность предприятиеларенең экономик күрһәткестәрен яҡшыртыуға ярҙам итер, ә партия комитеттәре производство планын үтәү өсөн эске ресурсҙарҙы мобилизовать итергә, накоплениене арттырыу өсөн яңыынанлыҡ сығанаҡтар эҙләп табырға ярҙам итергә тейештәр.

Предприятие һәм төҙөлеш ойошмаларының етәксе работниктәренә талапты күтәреү промышленность предприятиеларенда партия етәкселеген күтәреүҙә мөһим шарт булып тора. Предприятие һәм айырым цехтарҙың производство программаһын еҙәү вәжиғалары бер ваҡытта ла тикшерелмәйенсә ҡалырға тейеш түгел. Бындай мәсьәләләрҙең һәр береһен партияның ҡала һәм район комитеттәрендә, предприятие партия комитеттәрендә тикшерергә, планды еҙеүҙә ғәйепле кешеләрҙе ҡаты яуапҡа тартырға кәрәк.

Капиталь эштәр планын үҙ ваҡытында үтәүҙе тәьмин итеү буйынса предприятие һәм төҙөлеш ойошмаларының етәкселәре алдында талапсанлыҡ күтәрелергә тейеш. Партияның ҡала һәм район комитеттәренең эш практикаһында төҙөлеш мәсьәләләре менән етәкселек итеү етәрлек кимәлдә булманы. Ҡала һәм район партия ойошмалары төҙөлеш трестарының һәм уларҙың партия ойошмаларының эшенә тәрән инергә, уларҙың эшмәкәрлегенә систематик контроллек итергә, уларҙа партия-политик эш кимәлен күтәрергә, быйылғы производство программаһын үтәү буйынса социалистик ярышты киң йәйеп ебәреүҙә ярҙам итергә тейештәр.

Иптәш Ҡорбанғолов докладының күп өлөшендә ВКП(б)-ның ҡала комитеттәренең, предприятие һәм төҙөлеш тресы партия ойошмаларының партия-ойоштороу практикаһына туҡталды.

ВКП(б)-ның Стәрлетамаҡ ҡала комитете 4 ай эсендә бары тик 2 тәүге партия ойошмаһының отчетын тыңланы. Ҡала комитете бөтәрәк тә ҙур предприятие һәм төҙөлеш ойошмалары менән йомшаҡ бәйләнеш тота. «Стәрлетамаҡстрой» тресында 265 коммунист иҫәпләнә. Был ойошма төҙөлеш эшенә етәрлек кимәлдә тәьҫир яһамай, агитацион-массовый эш менән етәкселек итмәй. Шуға ҡарамаҫтан, ВКП(б)-ның ҡала комитете уға аҙ ярҙам итте.

Предприятие һәм төҙөлеш ойошмаларының эшендә тәүге партия ойошмаларының тәьҫирен күтәреү өсөн уларға көндәлек ярҙам итергә, уларҙың эшмәкәрлеген активлаштырырға, боевой һәләтлектәрен күтәрергә кәрәк.

ВКП(б)-ның Стәрлетамаҡ ҡала комитете секретаре Шиканов һәм Черниковск ҡала комитетенең партия, профсоюз һәм комсомол бүлеге мөдире Ямщиков иптәштәр инструкторҙарҙың эшен ойоштороуҙағы тәжрибәләре менән уртаҡлаштылар. ВКП(б)-ның ҡала комитете инструкторы Ведешкин, Өфө ҡалаһының Жданов райкомы инструкторы Бонкина, Стәрлетамаҡ ҡала комитете инструкторы Петров иптәшләр үҙҙәренә беркетелгән партия ойошмалары менән эшләү практикаһы тураһында һөйләнеләр.

Инструктор ҡала партия комитете менән тәүге ойошмалар араһындағы бәйләнеште нығытыуҙа хәл итеүсе роль уйнай. ВКП(б)-ның ҡала комитете инструкторы тәүге партия ойошмаларының эшен өйрәнергә, уларҙы етешһеҙлектәрҙе үҙ ваҡытында бөтөрөү өсөн саралар күрергә, предприятие һәм учреждениеларҙа партия-политик эште ойоштороуҙа практик ярҙам күрһәтергә бурыслы.

Быны үтәү өсөн инструкторға, беренсе нәүбәттә, тәүге партия ойошмаларының секретарҙәре, партия активы, бюро членддәре, цех һәм участка парторгтары, коммунистар, партияһыҙ эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр менән таныш булыу шарт. Был хәл инструкторға партия ойошмаһының эше менән яҡындан танышырға ярҙам итәсәк.

Семинар һуңында, ВКП(б) Өлкә Комитете секретаре иптәш Ваһапов ҙур телмәр менән сығыш яһаны. Ул ВКП(б)-ның ҡала һәм район комитеттәре алдында промышленность менән артабан етәкселек итеүҙе яҡшыртыу, предприятие һәм төҙөлеш ойошмаларында партия-политик эште көсәйтеү буйынса конкрет бурыстар ҡуйҙы.

Партия мәғарифе селтәрендә тәүге йомғаклау беседалары

Партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылын тамамлау алдында тора. Күп кенә политик мәктәптәр һәм түңәрәктәр программа материалын тамамланылар ҙа инде. Хәҙер партияның тәүге ойошмалары 1948 — 1949 уҡыу йылының йомғаҡтарын [illegible] ... Өфө ҡалаһының күп кенә ... тәүге ойошмаларында ... политик мәктәптәрҙә һәм түңәрәктәрҙә тәүге йомғаҡлау беседаларын үткәрҙеләр. Йомғаҡлау беседалары ойошҡан рәүештә һәм тыңлаусыларҙың актив ҡатнашлығында үтә.

Паровоздар ремонтлау, агрегат, кабель заводы һәм витамин, электр оборудованиелары, телефон аппараттары эшләү заводтарының һәм Уфимэнерго, «Башнефть» берекмәһе партия ойошмалары эргәһендәге күп кенә политик мәктәптәрҙә һәм түңәрәктәрҙә йомғаҡлау беседаларын үтәүгә ойошҡан рәүештә юғары идея-политик кимәлдә үтте.

Паровоздар ремонтлау, кабель заводтары партия ойошмаларында идея-политик кимәлдәре үҙ алдына күтәреү өсөн эшләгән бер төркөм коммунистар менән йомғаҡлау беседалары үткәрелде.

Тәүге йомғаҡлау беседалары ағымдағы уҡыу йылында ҡала коммунистәренең үҙ политик белемдәрен күтәреү өстөндә серьез эшләгәнлектәрен күрһәттеләр.

Паровоздар ремонтлау заводы эргәһендә ойоштролған ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәгенең (пропагандисе иптәш Никулин) члендәре Власенко, Антонов, Юнусов иптәштәр, Уфимэнерго эргәһендә ойоштролған ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәгенең (пропагандисе иптәш Шапиро) члендәре Порядская, Заринов, Баландина иптәштәр, «Башнефть» берекмәһе эргәһендә ойоштролған ВКП(б) тарихен өйрәнеү түңәрәге (пропагандисе иптәш Любарская) члендәре Кузнецов, Смирнов, Сопожников һәм башҡа иптәштәр үтелгән программа материалын аҙымдағы яҡшы үҙләштергәндәр.

З. Нафиков.

Башҡорт АССР-ы Министрзәр Советендә

БАШКОРТ АССР-ы АУЫЛ СОВЕТТӘРЕНЕҢ СОЦИАЛИСТИК ЯРЫШЫ ТУРАҺЫНДА

Ошо көндәрҙә Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советы республикабыҙҙың ауыл Советтәренең социалистик ярышы тураһында ҡарар ҡабул итте. Министрҙәр Советы ауыл Советтәренең социалистик ярышы государство заданиеларын арттырып үтәү, ауыл хужалығы һәм ауылда культураны артабан күтәреү өсөн колхозсыларҙы һәм ауыл интеллигенцияһын мобилизовать итеүҙә иң сереле ысулы булып тора, шулай уҡ уз эшенә [illegible] ауыл Советтәренең хеҙмәткәрҙәре менән бәйләнеште нығытыуҙа [illegible], тип билдәләне.

Шулай ҙа, ауыл Советтәренең социалистик ярышын ойоштороуҙа һәм етәкселәүҙә етди кәмселектәр бар. Ҡайһы бер район Советтәре исполкомдары ауыл Советтәренең социалистик ярышына формаль рәүештә генә ҡарайҙар, ярышҡа [illegible] ярышҡа индерергә [illegible] йомғаҡтарын [illegible].

РСФСР Министрҙәр Советының 1949 йыл 28 апрелендә ҡарарына ярашлы рәүештә Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы район Советтәре исполкомдарын государство заданиеларын арттырып үтәү һәм ауылда культура-ағартыу учреждениеларының эштәрен яҡшыртыу өсөн ауыл Советтәренең социалистик ярышын киң рәүештә йәйелдереү бурысы ҡуйҙы, ҡарар Башҡорт АССР-ы ауыл Советтәренең социалистик ярышы шарттарын раҫланы.

Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы ауыл Советтәренең социалистик ярышта еңеүсе итеп табылған ауыл Советтәре бирерге бәрәкәт, аҡсалата премиялар булдыра:

1-се урын буйынса торған ес беренсе премия, 2,5-әр мең һумдан торған ике икенсе премия, 2-шәр мең һумдан торған ике өсөнсө премия.

Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы район Советтәренең ҡарары нигеҙендә социалистик ярышта республикабыҙҙың бөтә ауыл Советтәре лә ҡатнашырға һәм уны бөтә хужалыҡ тармаҡтары һәм ауыл культураһы тәҙелеше өстөнән етәкселек роддәрен көсәйтергә тейештәр.

Район Советтәре исполкомдары ауыл Советтәренең ярышына квартал һайын йомғаҡ яһап барырға һәм квартал һайын 15-сенә [illegible] ярыш йомғаҡтарын Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советына тапшырырға бурыслылар.

Башкорт АССР-ы ауыл Советтәренең социалистик ярыш шарттары

1. Социалистик ярышта еңеүселәр тип түбәндәгеләрҙе тәьмин иткән ауыл Советтәре иҫәпләнәләр:

Ауыл хужалығы өлкәһендә

а) ауыл Советы территорияһындағы һәр бер колхоздың ярыш сәсеүҙе яҡшы һәм үҙ ваҡытында эшләүгә ирешеүҙәре;

б) ярыш сәсеүҙә юғары агротехник кимәлдә, иң яҡшы срокта үткәрелеүе тәьмин итеү. Ауыл Советы алып һәм уңыш-алмашлы колхоздарында иген һәм техник культуралар уңышын күтәреү өсөн бөтә ҡаралған һаҡлау сараларын тулы-булғансы күреү; һәр бер колхоз культураларының тулы уңышының планын тулыһынса үтәүҙе;

в) ярыш сәсеүҙән ағас бөтә ауыл хужалыҡ культураларын һәм уңыш эштәрен башҡарыу, ялғашмай, бөтә ер эштәрен ваҡытында ҡабул итеү;

г) общественный малсылыҡты үҫтереү һәм уның продукцияһын арттырыу, колхоз фермаларын иң яҡшы ҡалмай, сифатлы ҡышлатыу, [illegible] буйынса [illegible] планын үтәү, артығы менән;

д) государствоға иген, картуф, йәшелсә, ит, һөт, йөн, йомортҡа, етен продукцияһы һәм башҡа ауыл хужалығы продукцияларын тапшырыу буйынса бурыстарын ваҡытында һәм артыҡ менән үтәү; [illegible]

Финанс эше өлкәһендә

а) мәжбүри һәм ирекле түләүҙәр буйынса бүлдәкләнгән аҡса түләүҙе планын үтәүҙе һәм артығы менән үтәүҙе;

б) ауыл бюджетенең доход өлөшен үтәүҙе һәм артығы менән үтәү, социаль-культура сараларына үҙ ваҡытында һәм ауыл бюджетынан [illegible] учреждениелары [illegible] тулы һәм ваҡытында тулы эшләүгә ирешеү.

Һаулыҡ һаҡлау өлкәһендә

а) бөтә дауалау учреждениеларе тарафынан ауыл халҡын медицина ярҙамы менән хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртыу, [illegible] ауыл Советтәре территорияларында һәм уларҙың ваҡытында хеҙмәтләндереүҙе һәм был учреждениеларҙың эшләүе өсөн тейешле шарттар тыуҙырыуҙы;

б) һыу менән тәьмин итеүҙең бөтә сығанаҡтарын тейешле тәртиптә килтереүҙе һәм кеше йәшәй торған урынлыҡтарҙы [illegible] яҡшыртыуҙы, ауыл клубтарын, [illegible] ярҙам итеү;

Халҡы мәғарифе өлкәһендә

а) башланғыс мәктәптәр һәм бөтә культура-ағартыу учреждениеларенең (уҡыу өйө, библиотекалар, яҡшы кейенгәтәре, ауыл клубтары) яҡшы эшләүе һәм яҡшы шарттар тыуҙырыуы, хужалыҡ-политик, культура-ағартыу сараларын үткәреүҙә халыҡты ҡатнаштырыу һәм киң мәҙәниәт-ағартыу темаларына докладлар һәм лекциялар ойоштороуҙы;

б) йәйге мәжбүри уҡыуға ылығтырылған бөтә балаларҙы мәктәпкә тартыу, мәктәптәргә уҡытыусыларҙы, кейем-һалым һәм [illegible] хужалыҡҡа тартыуҙы;

в) мәктәпкә йәштәге бөтә балалар ауыл хужалыҡ эштәре осорунда балалар йәслеләре һәм майҙансыҡтары менән тулыһынса тәьмин ителеүҙе.

Урындағы хужалыҡ өлкәһендә

а) ауыл Советы территорияһындағы юлдар, күперҙәр тәҙеү һәм уларҙы ремонтлау буйынса бөтә заданиеларҙы үҙ ваҡытында һәм сифатлы итеп үтәү һәм ауылда урамдарҙы, йорттарҙы, ауыл йорттарын [illegible] тәҙеләү, ремонт һәм башҡа ... ҡулайлашыуҙы;

б) урындағы промышленность һәм кооператив-промысловой предприятиелары тарафынан производство программаларын үтәүҙе һәм артығы менән үтәүҙе; [illegible]

в) урын ерҙәрҙә һәм тапшырылып бөтә задание тарафынан [illegible]

Ойоштороу-массовый эштәр өлкәһендә

а) ауыл Советенең һәр бер кварталға тороп торған һәм Советтең эшмәкәрлегенең төп мәсьәләләре буйынса тотҡан планын үтәү, ауылды ойоштороуҙы;

б) даими комиссияларҙың (ауыл хужалығы, культура-тормош, финанс-бюджет һәм башҡаларҙың) Совет депутаттарын һәм ауыл активын киң ылыҡтырып, систематик эшләүен;

в) Советтар алдында торған мөһим политик һәм хужалыҡ бурыстарын тикшереү өсөн ауыл Советы исполкомдары йыйылыштарын һәм исполкомдар ултырыштарын регуляр [illegible] күрһәтелгән [illegible] ҡарарҙарҙың үтәлешен [illegible] тикшереүҙе;

г) үҙ утырыштарында һәм йыйылыштарында ауыл хужалыҡ эштәре [illegible] тикшереү [illegible] тикшереүҙе;

д) ярыш [illegible] хужалыҡ [illegible] кәрәкле тикшереүҙе [illegible];

е) эш [illegible] һәм [illegible];

ж) хеҙмәтсәндәрҙән килгән бөтә ғаризаларҙы ваҡытында һәм [illegible] ҡарап сығыуҙы;

з) ауыл Советенең бинаһын тәртиптә тотоуҙы һәм культуралы тотоуҙы тәьмин итеүҙе.

2. Социалистик ярышта еңеүсе ауыл Советтәренә Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм 4-әр һәм сумы беренсе премиялар бирелә; социалистик ярышта икенсе урынды алған ауыл Советтәренә уларҙы [illegible] ... — 2-шәр мең һум премия бирелә.

Премиялар суммаһынан социалистик ярышта еңеүсе ауыл Советтәренең хеҙмәткәрҙәре премияға тәҡдим ителә: беренсе премия булғанда ауыл Советы председателенә 500 һум, ауыл Советы секретарена 300 һум; 2-се премия булғанда: ауыл Советы председателенә 400 һум, ауыл Советы секретарена 200 һум; 3-сө премия булғанда: ауыл Советы председателенә 300 һум, ауыл Советы секретарена 200 һум бирелә.

3. Ауыл Советтәренең социалистик ярыш йомғаҡтары Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы тарафынан квартал һайын яһалып барыла.

Социалистик ярыш йомғаҡтары «Ҡызыл Башҡортостан», «Красная Башкирия», «Ҡызыл таң» газеталарында һәм бөтә район газеталарында иғлан ителәләр.

Ауыл Советтәренә күсмә Ҡыҙыл Байраҡтар һәм премиялар район Советтәре исполкомдарының тапшырыуҙары буйынса Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы тарафынан бирелә.

Греция проблемаһы хәл ителә ала һәм хәл ителергә тейеш

Грецияның эсендәге һуғыш аренаһы булып тороуына 9 йыл инде. Немец-фашист илбаҫарҙарын тар-мар итеү грек халҡының киләсәгенә үҙ-ара һәм аяҡҡа баҫтырылыуы өсөн, Грецияның государство суверенитетен һәм бойондороҡһоҙлоҡон тәьмин итеү өсөн ныҡлы база булып хеҙмәт итергә тейеш кеүек ине. Ләкин, мәшһүр был барыһы тормошҡа ашырманы.

Әгәр ҙә алтынсы һөйөүсе грек халҡы үҙ аҙаҡҡа эш итһә; әгәр ҙә АҠШ һәм Англияның етәксе түрҙәре Грецияға ҡарата үҙҙәренең политикаларын нигеҙенә үҙҙәренең агрессив интерестарын ҡуймаһалар; әгәр ҙә улар илдәге иң реакцион элементтарға финанс һәм хәрби ярҙам күрһәтмәһәләр; — Греция проблемаһы күптән булмаҫ ине инде. Монархо-фашистик режимды ҡылауҙың шундай политикаһының һаҡлануы нурсенә тора. Хәтта Англияның реакцион «Дейли мейл» газетаһы ла, «Греция социаль ысрап Европаның башҡа илдәренән бер йылдан да артығыраҡ ярты ҡалды», тип таныйҙы.

Ил, монархо-фашистик етәксе круттар һәм уны яҡлаусылар тоҡандырып ебәргән ҡаты граждандар һуғышы тарафынан алдында. Реакцион группировкалар эшсе террор һәм халыҡ массаларын баҫтырыу политикаһын алып баралар.

Грецияның экономикаһы ҡаса барып тарҡалыу кисерә. Бюджет дефициты астрономик һаҡларға етте. Илдең экономикаһында инфляция стихияһы торғаныраҡ йәшенгә хакимлек итә, 2 миллиондан артыҡ ирҙәр, ҡатын-ҡыҙҙар, балалар — ҡасыуҡылар, йорт-ерһеҙҙәр, бер ҡайҙа ла эшләмәүселәр һәм йәшәү өсөн бер ниндәй ҙә средстволары булмаусылар армияһын тәшкил итәләр.

Милли экономиканың элекке министры Хелмистең белдереүенә ҡарағанда, «Греция өсөн экономик һәләкәтең котолғоһоҙ ҡуркынысы бар».

Ошо йылдың апрель айы аҙағында БМО Генеральный Ассамблеяһының Нью-Йорктағы сессияһы барған ваҡытта АҠШ һәм Англия хөкүмәттәренең вәкилдәре Советтар Союзы хөкүмәтенең вәкилдәре менән осрашҡан саҡта, Грециялағы граждандар һуғышын туҡтатыу мәсьәләһен тикшереү һәм Греция проблемаһын ғөмүмән хәл итеү өсөн кәрәкле саралар тураһында тәҡдим индерҙеләр.

Совет хөкүмәте, Грециялағы граждандар һуғышын туҡтатыу һәм тыныслыҡ урынлаштырыу эшендә ҡатнашырға үҙенең ризалығын белдерҙе. Унан башҡа, Грециялағы хәлде нормаллаштырыуҙың практик саралары тураһындағы мәсьәлә буйынса уның ҡараштарын белдереүҙе һорап биргән үтенескә яуап итеп Советтар Союзы конкрет программа индерҙе.

Был программа үҙенә түбәндәге пункттарҙы индерә.

Өс держава, Грециялағы һуғышыусы ике яҡҡа ла һуғыш хәрәкәттәрен туҡтатырға саҡырып мөрәжәғәт итергә тейеш. Илдә дөйөм амнистия иғлан ителергә, парламентҡа дөйөм, азат һайлауҙар үткәрелергә тейеш. Билдәле, һайлауҙарҙың бындай характерен тәьмин итеү өсөн иң кәрәкле шарт булып, илдәге халыҡ-азатлыҡ көрәшенә етәкселек итеүсе демократик круттарҙың вәкилдәрен, һайлауҙарҙы үткәреү буйынса Грецияның юғары органына индереү тора.

Совет тәҡдимдәре, шулай уҡ, державалар вәкилдәренең, СССР-ҙы ла индереп, һайлауҙарҙы күҙәтеүҙәрен тормошҡа ашырыуҙың маҡсатҡа ярашлы булыуын да күрһәттеләр. Ошоноң менән бергә, державаларҙың СССР ҡатнашлығында берҙәм комиссияһын төҙөү ҙә кәрәк. Уның бурысы — Грецияның күрше государстволар менән сиктәрен контролгә алыуҙан тора. Бындай контролде урынлаштырыу, сит ил государстволары тарафынан Греция хөкүмәтенә кешеләр һәм материалдар менән бөтөн төр хәрби ярҙам күрһәтеүҙе туҡтатыу тураһында белдереүҙәр менән бергә алып барылырға тейеш. Бер үк ваҡытта, Грециянан сит ил ғәскәрҙәрен сығарыуҙың срокттарын билдәләү ҙә тәҡдим ителә.

Был программала маҡсатҡа ярашлы ғына түгел, ә бәлки практик үтәлә алырлыҡ тәҡдимдәр барлығын кем генә кире ҡағыр икән? Был тәҡдимдәрҙе тормошҡа ашырыу Греция кризисен еңеп сығыу булыр ине.

Билдәле булғанынса, Грецияның ваҡытлы демократик хөкүмәте, халҡының интерестарын белдереп, үҙ яғынан ошо йылдың апрель айы башында тыныслыҡ декларацияһын иғлан итте. Ул был декларацияла, граждандар һуғышын туҡтатырға үҙенең теләге һәм әҙер булыуы тураһында тантаналы рәүештә белдерҙе.

ТАСС-тың, Грециялағы хәлдәрҙе яйға һалыу буйынса сараларҙың Совет хөкүмәте тарафынан индерелгән программаһын өсөнә алған белдереүен иғлан итеү бөтә донъялағы демократик общественность тарафынан ҡәнәғәтләнеү менән ҡаршыланды. Ул был тәҡдимдәрҙә, Грецияла империалистик көстәр тарафынан тоҡандырылыусы ҡан түгеүсе һуғышҡа сик ҡуйыуҙың реаль мөмкинлеген күрҙе.

«Дипломаттарҙың белдереүҙәренә ҡарағанда, — тип яҙҙы шунтом түгел Юнайтед Пресс агентствоһының Вашингтондағы хәбәрсеһе, — рустарҙың белдереүе, Россия Грециялағы хәлде ғәҙел рәүештә яйға һалыуға ынтылыу телүй, тигән фекер тыуҙырҙы». «Таймс» газетаһының һүҙҙәренә ҡарағанда, Лондонда, Совет хөкүмәтенең тәҡдимдәре «сиктән өйрәнеүгә лайыҡлы», тип иҫәпләйҙәр.

АҠШ государство департаменты һәм Англия сит ил эштәре министерствоһы вәкилдәренең Греция мәсьәләһе буйынса 20 майҙа бер үк ваҡытта Вашингтонда һәм Парижда иғлан ителгән официаль белдереүҙәре бигерәк тә ғәжәп тәьҫир тыуҙыралар. Бер яҡтан, был белдереүҙәрҙә, өс держава вәкилдәре араһындағы һөйләшеүҙәр фактынан һәм был һөйләшеүҙәрҙең Америка һәм Англия инициативаһының һөҙөмтәһе булып тороуҙан да баш тартырға маталыуҙар яһала. Ләкин шул уҡ ваҡытта государство департаменты вәкиленең белдереүендә, ошо йылдың 26 апрелендә АҠШ государство секретаренең ярҙамсыһы БМО Генеральный Ассамблеяһының сессияһында Англия министренең ҡатнашлығында Совет делегацияһының етәксеһенә мөрәжәғәт итте һәм «грек халҡы үҙ илен аяҡҡа баҫтырыуға үҙенең иғтибарын тупла алһын өсөн Греция мәсьәләһен яйға һалыуға өлгәшеү маҡсатында өс хөкүмәт үҙенең йоғонтоһон файҙаланыр, тип ышаныс белдерҙе», тип күрһәтелә. Греция мәсьәләһе буйынса был осрашыуҙар 4 һәм 14 майҙа дауам итте.

Шулай уҡ, государство департаменты һәм Англия сит ил эштәре министерствоһы вәкилдәренең белдереүҙәрендә Совет делегацияһының конкрет тәҡдимдәренә тулы яуаптарҙың булмауы бик характерлы. Бының урынына государство департаменты, Ҡушма Штаттар «кәрәкле формала теләһә ниндәй мәсьәләне Советтар Союзы менән тикшерергә әҙер; Греция мәсьәләһенә килгәндә иһә, ул Берләшкән Милләттәр Ойошмаһының эше һәм уны тикшергәндә Греция хөкүмәте тулыһынса ҡатнашырға тейеш», тип күрһәтә.

Государство департаменты һәм Англия сит ил эштәре министерствоһы вәкилдәренең был әҙмә-әҙлекһеҙ һәм ҡапма-ҡаршы тәҡдимдәре, ТАСС-тың, Греция мәсьәләһе буйынса Совет тәҡдимдәрен өсөнә алған белдереүен иғлан иткәндән һуң АҠШ һәм Англия хөкүмәт круттарында күренгән, «Нью-Йорк геральд трибюн» һүҙҙәре менән әйткәндә, «бер ни тиклем уңайһыҙлыҡ тойғоһон», белдерәләр.

Греция монархо-фашистик матбуғатының, Греция мәсьәләһе буйынса өс держава араһында булып үткән һөйләшеүҙәр айҡанлы шау-шыу күтәрергә маташыуы факты бер кемде лә ғәжәпләндерә алмай. Афинаның реакцион круттары үҙҙәренең һатлыҡлы, әйтергә кәрәк, Греция проблемаһын «яйға һалыу» программаһын яңынан формулировать иттеләр. Был «программа», граждандар һуғышын һәм террор политикаһын артабан тоҡандырыуҙан, Грецияла «коммунистар партияһының легаль рәүештә барлыҡҡа килеүенең мөмкин булмауын» бөйөк державалар таныуын, демократик армия һис һүҙһеҙ капитулировать итһен тигән талаптан һәм башҡаларҙан тора.

Греция кризисен ысын барлыҡҡа еңеп сығыуҙың юлы сиктән тыш асыҡ. Ул Совет тәҡдимдәре менән билдәләнгән.

Греция проблемаһының төп нигеҙе булып торған мөһим мәсьәләләрҙән иғтибарҙы ситкә юнәлтергә иҫәпләнгән ниндәй ҙә булһа дипломатик манёврҙар ярҙамында Греция мәсьәләһе хәл ителә алмай.

Ассошиэйтед Пресс агентствоһы хәбәрсеһенең хәбәр итеүенә ҡарағанда, «Советтар Союзының тыныс шарттарын АҠШ-тың хуплауы йәки хупламауы тураһындағы мәсьәлә асыҡ булып ҡала». Был нәмә белдерә? АҠШ һәм Англия хөкүмәттәре «хәҙерге хәлде» киләсәктә лә һаҡлап алып ҡалыуҙы яҡшыраҡ күрә. Греция хәлен нормаллаштырыу менән ашығырға уйламауҙары түгелме һуң? Ләкин Грецияның «хәҙерге хәле» — ҡанлы граждандар һуғышы, меңәрләгән ҡорбандар, ҡан ағыны, халыҡтың массовый бөлгөнлөгә һәм фәҡирлеге, экономик һәләкәтлек, Греция һәм башҡа илдәр араһындағы мөнәсәбәттәрҙә көсөргәнешлектең үҫеүе бит ул.

«Грецияға, — тип яҙа Американың «Сатердей ивнинг пост» журналы, — тыныслыҡ кәрәк».

Тормош асыҡ мәсьәләләргә асыҡ һәм тулы яуап биреүҙе талап итә.

Греция проблемаһы, грек халҡының төп интерестарына, тыныслыҡ һәм халыҡ-ара именлек интерестарына ярашлы рәүештә хәл ителә ала ғына түгел, ә бәлки хәл ителергә лә тейеш.

«Правда»-ның 1949 йыл, 30 майындағы башмәҡәләһе.

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

А. С. ПУШКИН КӨНДӘРЕ АЛДЫНАН

Бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу датаһын үткәреүгә республикабыҙҙа ҙур әҙерлек йәйелдерелде. Был юбилейгә әҙерләнеү Башҡортостан хеҙмәтсәндәре араһында яҙыусының тормошо һәм ижады менән тәрән ҡыҙыҡһыныу тыуҙырҙы. Республиканың предприятиеларында, совхоздарҙа һәм колхоздарҙа А. С. Пушкинға арналған беседалар, китап уҡыусылар конференциялары һәм кисәләр үткәрелә.

А. С. Пушкиндең ижадын, беҙҙең һәм бөтә донъя культураһы өсөн булған уның әһәмиәтен популярлаштырыу буйынса политик һәм ғилми пропаганда таратыу обществоһының башҡорт бүлексәһе ҙур эштәр үткәрә. Общество члендарының көсө менән республиканың ҡалаларында һәм райондарында 100-ҙән артыҡ лекция уҡылды. Лекцияларҙың тематикаһы бай. Башпединституттың кафедра мөдире, филология фәндәре кандидаты иптәш Пизов «Пушкин ижадының әһәмиәте», «Пушкин һәм декабристар», Башпединституттың кафедра мөдире иптәш Бачериков Пушкиндең патриотизмы тураһында лекциялар уҡыйҙар. Иптәш Тюфяков «Пушкин һәм беҙҙең заман», «Совет халҡына А. С. Пушкин нимә менән ҡиммәт» тигән темаларҙа лекциялар менән сығыш яһай. Башҡортостан яҙыусылар Союзы правлениеһының председателе иптәш Харисов «Пушкин әҫәрҙәрендә башҡорттар» тигән лекция әҙерләне.

«А. С. Пушкин—бөйөк рус шағиры», «Пушкиндең тормошо һәм ижады», «Пушкин — художестволы прозаның оҫтаһы», «Пушкин һәм театр», «Пушкин әҫәрҙәрендә ирелгән халыҡтар образдары» һәм башҡа темаларҙағы лекциялар хеҙмәтсәндәр тарафынан ҙур ҡыҙыҡһыныу менән тыңланалар.

Общество члендарының көсө менән Черниковскийҙа, Стәрлетамаҡта, Бөрөлә, Мишкәлә, Туймазыла һәм башҡа райондарҙа хеҙмәтсәндәр араһында Пушкин әҫәрҙәрен уҡыуҙар ойошторолдо.

Өфөлә ВЛКСМ-дың ҡала комитеты һәм республикан библиотека йәштәр өсөн Пушкин тураһында лекциялар үткәрәләр. Өфө йәштәре «Пушкин — Тыуған иленең ялҡынлы патриоты», «А. С. Пушкиндең тормошо һәм ижады», «Пушкин музыкала» тигән һәм башҡа темаларҙағы лекцияларҙы тыңланылар ҙа инде. «Беҙ Пушкинде ни өсөн яратабыҙ» тигән темаға китап уҡыусылар конференцияһы әҙерләнә.

БАССР Министрҙар Советы ҡарамағындағы культура-ағартыу учреждениелары управлениеһының лекция бюроһы лекторҙары Краснокам, Ҡалтасы, Бүздәк, Бакалы, Ҡаҡра һәм башҡа райондарҙа Пушкин тураһында лекциялар уҡынылар.

Республиканың бөтә партия кабинеттарында, библиотекаларында, уҡыу йорттарында һәм клубтарының күпселегендә Пушкинға арналған күргәҙмәләр ойошторолдо. Республикан библиотекала рус һәм башҡорт телдәрендә ҙур күргәҙмә бар. Улар китап уҡыусыларҙың иғтибарҙарын үҙҙәренә тартып торалар. Республиканың бөтә библиотекаларында А. С. Пушкин әҫәрҙәрен талап итеү байтаҡ үҫте.

Юбилей көндәренә әҙерлек республикабыҙҙың мәктәптәрендә, техникумдарында һәм вуздарында шулай уҡ киң йәйелдерелде. Тел һәм әҙәбиәт уҡытыусылары уҡыусылар һәм хеҙмәтсәндәр араһында Пушкин тураһында лекциялар һәм беседалар үткәрәләр. Бөтә урта мәктәптәрҙә һәм педучилищеларҙа бөйөк шағирҙың ижады тураһында иң яҡшы сочинение йәки реферат яҙыуға конкурс уҙғарыла. Бөтә мәктәптәрҙә лә Пушкинға арналған әҙәби стена газеталары йәки әҙәби журналдар сығарыуға әҙерлек бара, кисәләр үткәрелә, күргәҙмәләр ойошторола. Бөтә райондарҙа ла Пушкин ижадына арналған «Уҡытыусылар көнө» үткәреләсәк.

Башҡорт педагогия институтында институт советының бөйөк шағирҙың юбилейына арналған киңәйтелгән ултырышына һәм студенттар йыйылыштары үткәреүгә әҙерлек бара. Институттың преподавателдәре һәм әҙәби факультеттең өлкән курсы студенттары ҡала предприятиеларында Пушкин тураһында лекциялар уҡыйҙар һәм беседалар үткәрәләр.

М. Ғафури исемендәге тел, әҙәбиәт һәм тарих ғилми-тикшеренеү институты башҡорт педагогия институты менән берлектә өсөнсө һәм дүртенсе июндә А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған ғилми сессия үткәрәсәк. Сессияла бөтәһе 12 доклад тыңланасаҡ.

Сессияла институттың преподавателдәре, М. Ғафури исемендәге институттың сотрудниктары, Башҡортостандың яҙыусылары, техникумдарҙың һәм мәктәптәрҙең уҡытыусылары ҡатнашасаҡ.

Юбилей алдынан һәм юбилей көндәрендә республика кино-театрҙарының экрандарында «Шағирҙең йәшлеге», «Дубровский», «Коллежский регистратор» һәм башҡа картиналар күрһәтеләсәк. «Пушкин» тигән документаль кинофильм күтелә.

Рус драма театры юбилей көндәрендә А. Пушкиндың пьесаһы буйынса «Шағирҙең юлы» тигән спектакль әҙерләне. Опера һәм балет театры сәхнәһендә А. С. Пушкиндың әҫәрҙәре буйынса яҙылған «Дубровский», «Русалка», «Пиковая дама» операларын һәм «Бахсарай фонтаны» балетын күрһәтәсәктәр.

Башҡорт государство филармонияһы республикабыҙҙың ҡалаларында һәм райондарында Пушкин ижадына арналған концерттар һәм «Пушкин — бөйөк рус шағиры», «Пушкин музыкала» тигән темаларға лекция-концерттар үткәрә. Ҡурсаҡ театры Пушкин экиәттәре буйынса спектаклдәр ҡуя.

Республиканың предприятиеларында, колхозларында, совхозларында, учреждениеларында һәм уҡыу йорттарында үҙешмәкәр коллективтары шағир әҫәрҙәре буйынса постановкалар һәм концерттар әҙерләйҙәр.

Башҡорт государство издательствоһы А. С. Пушкиндең һайланма әҫәрҙәренең бер томлығын башҡорт телендә баҫып сығара. Был бер томлыҡҡа шағирҙың поэмалары һәм шиғырҙары ингән. Пушкиндең әҫәрҙәре башҡорт теленә тәржемә ителгән. «Әҙәби Башҡортостан» журналының А. С. Пушкинға арналған махсус номеры сығарыласаҡ.

Юбилей көнөндә республикабыҙҙың бөтә ҡалаларында, район үҙәктәрендә, шулай уҡ ҙур предприятиеларҙа бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы ултырыштар үткәреләсәк.

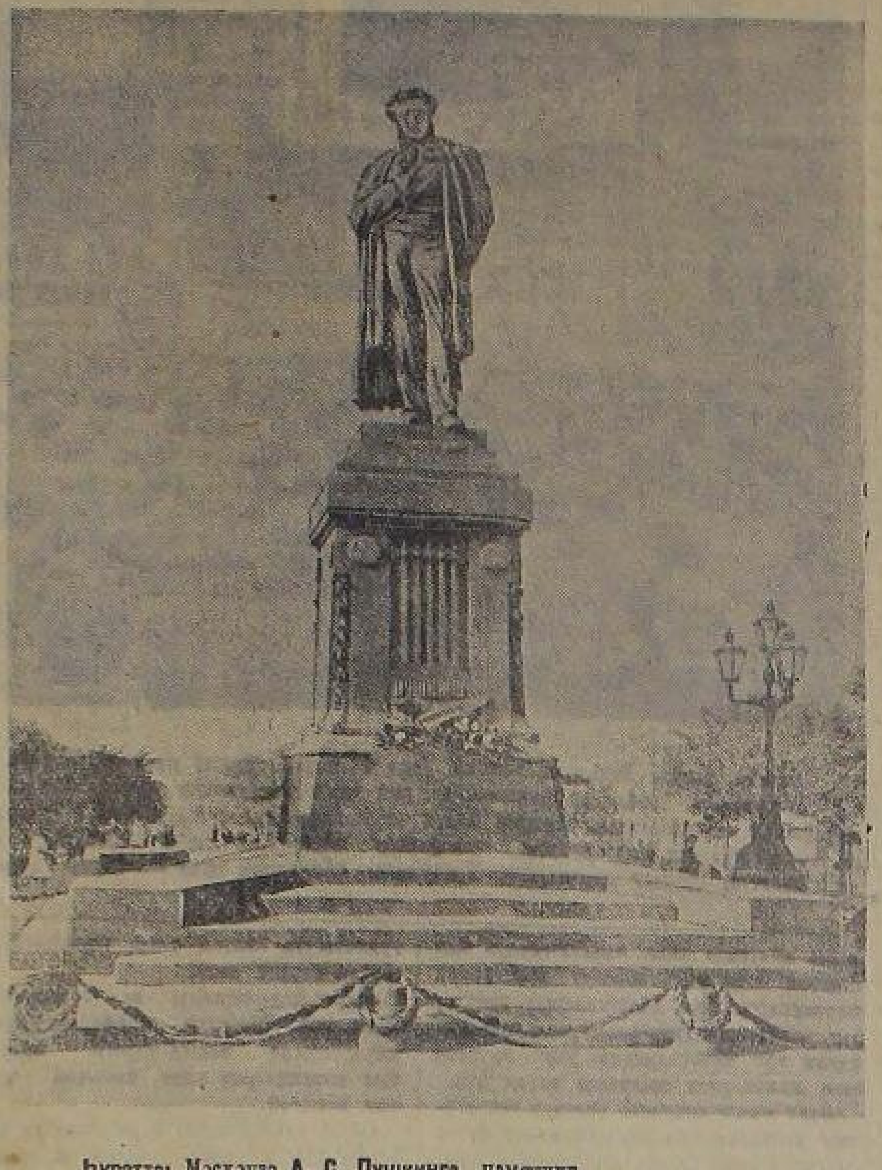

Һүрәттә: Мәскәүҙә А. С. Пушкинға памятник.
Н. Грановский фотоһы. (ТАСС фотохроникаһы).

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын хәстәрлек менән үҫтерергә

Табиғәтте үҙгәртеүҙең сталинса планы менән рухланған игенселәребеҙ был йылда яҙғы осорҙа бик ҙур эштәр үткәрҙеләр. Республика колхоздарының, совхоздарының һәм лесхоздарының хеҙмәтсәндәре бөйөк ... Сталинға яҙған хатта бирелгән вәғәҙәгә тоғро булып, яҙғы осорҙа ағас ултыртыуҙың государство планын 10 майға 144 процентҡа үтәнеләр.

Хәҙер төп бурыс — баҫыу һаҡлаусы полосаларҙа, шулай уҡ государство урман фонды территорияларында ултыртылған йәш ағастарҙы яҡшы тәрбиәләүҙә тора. Был эште яҙғы осорҙағы ағас ултыртыу ... ағастарҙың үҫеүе өсөн бөтә шарттарҙы тыуҙырырға, һәр бер ағастың һаҡланыуын тәьмин итергә кәрәк.

Ултыртылған һәм сәселгән йәш ағастарҙың уңышлы үҫеүе өсөн уларҙы тәрбиәләү ҙур әһәмиәткә эйә. Тамырҙары әле нығынып етмәгән йәш ағастар тәүге йылында тупраҡтың яҡшы эшкәртелеүен талап итәләр. Эшкәртеүҙең сроктары һәм һандары урындарҙағы тупраҡ-климат шарттарына, ҡый үләндәренең булыу-булмауына һәм ауылдарға ҡарап билдәләнә.

Йәш ағастар ултыртыуҙың тәүге көндәренән үк тәрбиә талап итәләр. Рәт араларының тупрағын тәүге тапҡыр йомшартыу хәҙер үк башланырға тейеш. Тәүге эшкәртеү, башлыса, ултыртыу ваҡытында машина, ат һәм кешеләр эҙендә тапалып нығытылған тупраҡты йомшартыуҙан һәм ҡый үләндәрен бөлдөрмәүҙән тора. Артабан эшкәртеү түбәндәге сроктарҙа үткәрелергә тейеш: тупраҡты икенсе тапҡыр йомшартыу — майҙың икенсе яртыһында, өсөнсөһө — май аҙағында йәки июнь башында, дүртенсеһе — июлдең тәүге яртыһында, бишенсеһе — августың икенсе яртыһында йәки көҙ (сентябрь—октябрь айында) үткәрелә. Урындарҙа климат шарттарына, ҡый үләндәренең булыу-булмауына һәм тупраҡтың торошона ҡарап, был сроктарҙың үҙгәртелеүе лә мөмкин.

Эшкәртеүҙә эш сифатына, агротехник талаптарға ныҡ иғтибар ителергә тейеш. Беренсе нәүбәттә йәш ағастарға үҫеүгә зарар килтермәү өсөн саралар күрергә кәрәк. Әгәр уға аҙ ғына зарар килтерелһә, ул зәғиф үҫә йәки бөтөнләй ҡороп ҡала. Эшкәртеү тупраҡта дымды күп һаҡлауҙы, ҡый үләндәренең булмауын һәм шуның менән йәш ағастарға тулы үҫеү мөмкинлектәрен тәьмин итергә тейеш. Ағас ултыртылған майҙан бөтә йәй буйына ҡара пар хәлендә тотолһон.

Рәт араларын тәүге йомшартыу иң кәмендә 10 сантиметр тәрәнлектә үткәрелә. Бында ағастың яҡтылап үҫә башлау осоронда тиклем эшкәртеүҙең тәрәнлеге 18-20 сантиметрға еткерелеү күҙ алдында тотолорға тейеш. Рәт араһы ат йәки трактор мәкәлдәре менән ... эшкәртелә.

Йәш ағас үҫтерелә торған майҙандарҙа тәүге йылдарҙа рәт араларында ауыл хужалығы культуралары үҫтереү мөмкин. Бигерәк тә картуф, кәбестә һәм сөгөлдөр үҫтереү уңайлы. Бында ағастарҙың рәт араларын эшкәртеү был үҫемлектәрҙе эшкәртеү менән бергә бара, был культураларҙан урожай алырға мөмкинлек бирә.

Колхоз баҫыу һаҡлаусы урман полосаларында һәм государство урман территорияһында ултыртылған ағастарҙы беренсе һәм икенсе йылдарҙа тәрбиәләү эше ошоларҙан тора. Ә унан ары йылдарҙа унда эш кәмей төшә. Мәҫәлән, өсөнсө йылында тупраҡты өс тапҡыр эшкәртеү етә. Беренсе тапҡыр ул майҙың уртаһында, икенсе тапҡыр—июндең икенсе яртыһында һәм өсөнсө тапҡыр—июль аҙағында, август башында үткәрелә. Дүртенсе һәм бишенсе йылдарында рәт араларын май һәм июль айҙарында эшкәртеү ҙә етә. Ләкин бында йыл һайын даими рәүештә тәрбиәләүҙең булырға тейешлеген иҫтә тоторға кәрәк.

Ағас үҫтереүсе бригадаларҙа һәм звеноларҙа хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу ағастарҙың яҡшы тәрбиәле үҫеүен тәьмин итәсәк. Эштең был тармағына ныҡ иғтибар итергә кәрәк. Шуның менән бергә бригада һәм звено члендәре ағастарҙы тәрбиәләүҙең тәртибен, агротехникаһын яҡшы белергә һәм уны дөрөҫ ҡулланырға тейештәр. Тупраҡтың кипмәүен, йәш ағастарға йыш ҡына һыу һибелеүен, шулай уҡ үҫтерелә торған ағастарҙың ныҡ һаҡланыуын, йәнлектәр тарафынан кимерелмәүен, малдар тарафынан тапалмауын, үткенселәр тарафынан ҡырҡылмауын, боҙолмауын тәьмин итергә кәрәк. Был эштә бөтә колхозсылар массаһы ағас үҫтереүсе звеноларға һәм бригадаларға актив ярҙам итергә тейештәр. Һаҡлап үҫтерелә торған ағастар майҙанында боҙолоуҙарға юл ҡуйырға ярамай. Был эштә ғәйепләләргә ҡаты сара күрелергә тейеш.

А. Добров,

ВКП(б) Өлкә Комитетының ауыл хужалығы бүлеге инструкторы.

Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эше йәйелдерелә

Стәрлебаш районының «Күпрәк», «Маяҡ», «Ҡыҙыл Байраҡ», Матросов һәм Сталин исемендәге колхоздары уҗымдарҙы утау эшен тамамланылар. Хәҙер һабан ашлыҡ культураларын ҡый үләндәренән таҙартыу башланды.

В. Хәлитов.

Пландан тыш

Учалы. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Район колхоздары картуф ултыртыуҙың государство планын үтәнеләр. Бөтәһе 150 урынына 170 гектар майҙанда картуф ултыртылды.

«Яңылыҡ», «Ҡыҙыл маяҡ», «Октябрь» һәм «Ҡыҙыл партизан» колхоздары пландан тыш картуф ултыртыу эшен дауам итәләр.

М. Хәйдәров.

Комбайндар ремонтланмай, кадрҙар әҙерләнмәй

— Эштәр бик шәптән түгел әле, әлегә тиклем бөтә көс яҙғы баҫыу эштәренә туплланғайны, комбайндар ремонтлауҙы яңы ғына башларға уйлап торабыҙ, — ти Әбдрәшит МТС-ының МТМ мөдире иптәш Матющенко. Бында бөтә эш үҙ ағышына ҡуйылған. Шуға күрә ремонтсылар теләһәләр эшләйҙәр, теләмәһәләр ваҡытты бушҡа үткәрәләр. Сөнки уларҙың эшенә әһәмиәт бирелмәй. Ремонт өҫтөнән контроль алып барылмай, көндәлек эшкә учет ҡуйылмаған. Ремонтсыларға һәр көн иртә менән нарядтар бирелмәй, шуның арҡаһында комбайнерҙар нарядта теге-йәки был эште тамамлағандан һуң, икенсе көндө үҙҙәре эҙләп алырға мәжбүр булалар.

Ремонт бригадно-узловой метод нигеҙендә алып барылмай, һәр бер комбайнер үҙ комбайнын ғына ремонтлау менән шөғөлләнә. Орджоникидзе һәм Шевченко исемендәге колхоздарҙы хеҙмәтләндерәсәк комбайндарға әле комбайнерҙар ҙа беркетелмәгән. Ә МТС комбайндар ремонтлауҙа узловой методты ҡулланмағанлыҡтан ғына 5—6 мең һум аҡсаны ремонтҡа артыҡ тотонҙо.

МТС-тың партия ойошмаһы секретары (директорҙың политик эштәр буйынса урынбаҫары иптәш Раянов) ремонтсылар араһында социалистик ярыштың ойоштороу өсөн көрәшмәй һәм политик-массовый эш алып барылмай.

Бына ошо сәбәптәр Әбдрәшит МТС-ында комбайндар ремонтлауҙы әҙәүгә килтерҙеләр. Ремонтланырға тейешле булған 26 комбайндың әле көнгә тиклем берәһе лә ремонтланмаған.

Ремонтҡа 51 комбайнер һәм уларҙың ярҙамсылары урынына, ни бары 31 кеше генә эшләй. Сөнки бында комбайнерҙар әҙерләүгә иғтибар ителмәй. МТС директоры вазифаһын үтәүсе иптәш Лесин ҡыҫҡа сроклы курстарҙа уҡытыу юлы менән кадрҙар әҙерләү тураһында хәстәрлек күрмәй. МТС-ҡа яңынан 7 — 8 комбайнер талап ителә. Ремонтҡа ҡатнашыусы йәш комбайнерҙарға эштә практик ярҙам күрһәтелмәй. Мәҫәлән, иптәш Ғәлиуллин күптән түгел генә Дәүләкән механизаторҙар мәктәбе ҡарамағындағы 6 айлыҡ комбайнерҙар курсын тамамлап ҡайтты. Уға дирекция 26-сы номерлы комбайнды ремонтларға ҡушҡан. Ләкин ул бер үҙе эшләй, ярҙамсыһы юҡ.

Комбайндар ремонтлау буйынса МТС-тың конкрет эш планы төҙөлмәгән. Дирекцияның ашығыс ҡына төҙөгән «графиктары» буйынса 11-се һәм 23-сө номерлы комбайндарҙы 25 майға уҡ ремонтлап сығарырға һәм шуның менән ремонт тамамланырға тейеш ине. Ҡыҙғаныска ҡаршы, 23-сө номерлы комбайнды ремонтларға тейеш булған иптәш Нигмәтьянов әле көнгә тиклем ремонтҡа ҡатнаша алмай, сөнки ул МТС директорының приказы буйынса Киров исемендәге колхозда тракторсылыҡ вазифаһын үтәй.

Әбдрәшит МТС-ы быйыл үҙе хеҙмәтләндергән колхоздарҙа комбайндар менән 5 мең гектар майҙандың урожайын йыйырға тейеш. Урып-йыйыу эштәрен срогында һәм юғары сифатлы итеп үткәреү комбайндарҙың туҡтауһыҙ эшләүенә бәйләнгән. МТС директоры иптәш Лесин һәм директорҙың политик эштәр буйынса урынбаҫары Раянов иптәштәр комбайндар ремонтлауҙағы етешһеҙлектәрҙе тиҙерәк сығыу өсөн ашҡа бөтә коллективте туплларға һәм комбайнер кадрҙарын әҙерләүгә ныҡ иғтибар итергә тейештәр.

Ғ. Ғәйнетдинова.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

„Евгений Онегин"—рус тормошоноң энциклопедияһы

В. Г. Белинский Пушкиндең «Евгений Онегин» романын — «рус тормошоноң энциклопедияһы һәм юғары дәрәжәлә халыҡсыл булған әҫәр», тип атаны.

Белинский, «Пушкиндең шиғыр менән яҙылған романы яңы рус поэзияһына, яңы рус әҙәбиәтенә нигеҙ һалды», тип әйткән сағында «Евгений Онегиндең» әһәмиәтен тейешенән артыҡ ҙурайтманы һәм хата эшләмәне. Белинский, «Евгений Онегин» «Пушкиндең иң йөрәктән яҙылған әҫәре, уның фантазияһының иң һөйөклө балаһы һәм «Онегинда» Пушкиндең шәхсе сағылған дәрәжәләге тулылыҡ, яҡтылыҡ һәм асыҡлыҡ менән шағирҙең шәхсе сағылдырылған бик аҙ ғына әҫәрҙәрҙе күрһәтергә мөмкин» тип раҫлаған сағында ла тәрән рәүештә хаҡлы ине. «Бында уның бөтә тормошо, бөтә йөрәге, бөтә мөхәббәте, бында уның бөтә тойғолары, төшөнсәләре, идеалдары».

«Евгений Онегинда» хәрәкәт 1820 йылда башлана һәм 1825 йылда тамамлана, йәғни декабристар хәрәкәтенең әйҙәмсүсе күтәрелгән осорон эсенә ала. Пушкин үҙенең романын 14 декабрь восстаниеһенән ике йыл алдан яҙа башлаған. «Евгений Онегин» романы өҫтөндә ул һигеҙ йылдан артығыраҡ эшләгән. Пушкин үҙенең романын Николай I-сенең цензура-полиция терроры шарттарында тамамлаған. Уның романда декабристар хәрәкәтен үҙе теләгәнсә поэтик рәүештә кәүҙәләндерергә мөмкинлеге булмаған ғына түгел, бәлки ул хатта был темаға ҡағыла ла алмаған. Пушкин үҙенең романын ҡыҫҡартырға һәм ул ваҡыттағы политик тормошто яҡтыртыуҙан баш тартырға мәжбүр булған.

Беҙ белгән текстағы «Евгений Онегин» һигеҙ главанан һәм «Онегиндең сәйәхәтенән өҙөктәр» бирелгән ҡушымталарҙан тора. Пушкиндең уйлауынса уның романы үҙенең эсенә һигеҙ түгел, бәлки ун йәки, ихтимал, унан да күберәк главаны эсенә алырға тейеш булаҡ булған, тип хәҙер, бик аныҡ раҫларға мөмкинлек биреүсе документаль мәғлүмәттәр бар. Онегиндең буш ҡалған усальбаһына Татьянаның барып йөрөүе тураһында, Татьянаның Мәскәүгә китеүе һәм башҡалар тураһында һүҙ барған етенсе глава артынан Онегиндең сәйәхәтен кәүҙәләндереүсе һигеҙенсе глава булырға тейеш булған. Пушкин был һигеҙенсе главаны романдың эсенән алып, уны өҙөктәрҙә генә романға ҡушымта сифатында биргән. Беҙҙең заманға тиклем һаҡлана алмаған был глава үҙенең тулы килешендә, Пушкин замандаштарының дөрөҫләүҙәренә ҡарағанда, политик йөкмәткә менән тулы булған.

Онегиндең сәйәхәте тураһындағы глава романдан алынғандан һуң, унан артабанғы глава — Онегин менән Татьянаның һуңғы аңлашыуы күрһәтелгән туғыҙынсы глава һигеҙенсе һәм аҙаҡҡы глава әйләнгән. Шуның менән бергә, Пушкин тағы унынсы глава ла яҙған, тик ул уны һаҡлауы йөҙөнән яндырған. Яндырылған главаның өҙөктәрен генә ул бик ныҡ шифрлап һаҡлап алып ҡалған. Был ҡарыҙ бер нисә тиҫтә йылдар буйына тешөнөлмәйенсә ятҡан, аҙаҡ килеп кенә тикшеренеүселәр уны уҡый алғандар. Унынсы главала Пушкин Александр I-гә дөрөҫ характеристика биргән («Кеше һәм мәкерле хаким»), 1812 йылғы Ватан һуғышы тураһында һөйләгән, декабристар хәрәкәте деятелдәренең образдарын кәүҙәләндергән, беренсе декабристар ойошмаларының тормошон күрһәткән.

Пушкин үҙенең романында рус обществоһының бик күп төрлө ҡатламдарын һүрәтләп биргән. Бында Петербургтағы юғары общество ла, дворян интеллигенцияһы ла, провинция дворяндары ла бар. Һәр төрлө фляновтар, петушковтар, пустяковтар иҫке-сәс ироникалы йәки сатирик штрих менән характерләнгәндәр: «Пыуан Пустяков» «үҙенең тулы кәүҙәле ҡатыны менән», «ғүмерен ауылда йәшәүсе», ул «ҡырҡ йыл ключницаһы менән әрләшкән, тәҙрәнән ҡараған һәм себендәр ҡырған». Һәр төрлө типтар менән тулған был сыуар главала беҙ үҙенең хикәйәһе менән илебеҙҙең һөйкөмлө образын күрәбеҙ, ул хикәйәлә, Белинский билдәләгәнсә, «халыҡтың ойҙағы эске тормошоноң тулы һәм аныҡ картинаһы бирелгән».

Пушкиндең романын уҡығанда беҙ эпоханың общественный-философик, әҙәби һәм театраль интерестары менән танышабыҙ, баштаҡланан ауылға, Петербургтан Мәскәүгә барабыҙ. Онегиндең сәйәхәтендә беҙҙең күҙ алдыбыҙҙан Нижний, Волга, Кавказ, Ҡырым, Одесса күренеп үтә. Беҙ үҙебеҙҙең ҡалаларыбыҙҙы күрәбеҙ, беҙҙе тирә-яҡтан рус тәбиғәте, яҙ һәм йәй, көҙ һәм ҡыш осоронда поэтик рәүештә кәүҙәләндерелгән үҙебеҙҙең тыуған милли пейзажыбыҙ солғап ала. «Евгений Онегинда» — тотош Россияның образы, бөйөк илдең хәрәкәт итеүсе панорамаһы.

Пушкиндең романында хәрәкәттең ябайлығы геройҙарҙың ғәҙәттән тыш әһәмиәтлелеге менән бергә ҡушылған. Романда төп интерес Онегин менән Татьянала тупланған, улар иң ябай шарттарҙа, ул эпоханың көндәлек тормошо кешеләрҙе осраштыра торған шарттарҙа осрашалар һәм танышалар.

Онегиндең тәрбиәләнеү һәм белем алыу шарттарын кәүҙәләндергәндә Пушкин уның характерын уны әйләндереп алған обществоның һәм социаль средының һөҙөмтәһе итеп күрһәтә. Был среда Онегиндең ҡылығын да билдәләй.

Онегин — ул дворян интеллигенты, ул крепостной ҡоролош шарттарында үҫкән, ул ошо ҡоролош менән боҙолған һәм шуға күрә үҙенә ысын эш һәм тормошта урын таба алмаған. Онегиндең образы Пушкинда симпатия һәм бөтөнөү тойғолары менән аралаш еңел сә ирония тонында бирелгән. Пушкин Онегиндең кешеләрҙән тәрән ситләшеүен күрһәтә, Онегинга ҡапма-ҡаршы рәүештә Татьяна тәрән рухани көстәр, тәрән кешелеклелек менән тулы. Татьяна Пушкин өсөн ҡәҙерле булған халыҡ донъяһына яҡын, ә Онегин ул донъяға бөтөнләй ят кеше. Татьяна образында Пушкиндең гуманистик идеалдары, уның кеше достоинствоһына һәм матурлығына ышаныуы кәүҙәләнә.

Пушкиндең лицейҙағы иптәше һәм дуҫы В. К. Кюхельбекер, крепостка ябылған инде, романдың һигеҙенсе главаһын уҡығандың һуңында үҙенең көндәлегенә былай тип яҙып ҡуйған: «шағир үҙенең һигеҙенсе главаһында үҙе Татьянаға оҡшаған. Уның лицейҙағы минең кеүек иптәшенә, уның менән бергә үҫкән һәм уны яттан бикләп белгән кешегә, ул, үҙенеп Татьянаһы шикелле үк, был тойғоһо тураһында донъяның белеүен теләмәһә лә, Пушкиндең күңелендә тулған тойғо бөтә урында ла һиҙелеп тора».

Княгиняға һәм «залдарҙың закон сығарыусыһына» әйләнгән «меҫкен Таняның» Онегинга әйткән һүҙҙәрендә Кюхельбекер һуңынан аристократтар донъяһының әсирены, ә унан ары уның ҡорбанына әйләнгән Пушкиндең үҙенә балаһаҡтан таныш тауышын йөрәге менән ишетә.

Романда асыла торған конфликт Пушкиндә шул тиклем тәрән һәм киң итеп яҡтыртылған, хатта ул, асылда, Пушкин геройҙарының обществолағы әһәмиәте тураһындағы мәсьәләне лә хәл итә. Пушкин әҫәрендә шәхси, мөхәббәт темаһы общественный-политик темаға әйләнеп китә, һәм, киреһенсә, төп общественный-политик проблемалар романда эске йәшерен тормош нөктәһенән ҡарап бирелгәндәр. Бына ни өсөн Белинский, «Евгений Онегинда» Пушкин «рус тормошон төбөнә тиклем күрһәтеп бөткән», тип әйтеүе менән тәрән рәүештә хаҡлы ине.

Пушкин «Евгений Онегинда» реализмдең иң юғары дәрәжәһенә яҙып күрһәтеүҙәге ваҡлыҡтар менән түгел һәм хатта айырым образдар менән дә түгел, бәлки бөтә рус тормошон гениаль рәүештә дөйөмләштереү менән өлгәшкән.

Пушкин декабристарҙың яңы общество тартиптәре өсөн көрәштә трагедияһы рәүештә кәсһеҙ булыуҙарын аңлаған. Ләкин рус тормошонда ул ошо көрәште дауам иттерергә булдыҡлы булырҙай кешеләрҙе тапмаған. Декабристарға алмашҡа килгән революцион демократтарҙың яңы быуыны ул саҡта юҡ ине әле. Пушкин үҙенең романында тик бер генә кәмене аңлаған һәм асыҡ итеп әйтеп биргән: ысыу-ысындан аҡылға ярашлы общество ҡоролошона барыу юлдарын һалыу онегиндарҙың ҡулынан килмәйәсәк, онегиндар һис бер төрлө общественный көрәшкә булдыҡлы түгелдәр. Татьяна Онегинде ярата ла, уны ғәйепләй, ә уның менән бергә Пушкин үҙе лә үҙенең геройына хөкөм ҡарары сығара. Герой ысын герой булып сыҡмаған.

Пушкин романындағы ситуацияның тап бына ошо үҫәнлеген рус әҙәбиәтенең «Евгений Онегин» темаһын дауам иттергән күп кенә классик әҫәрҙәрендә лә — Тургеневтың «Рудин», Гончаровтың «Обломов», Некрасовтың «Саша» әҫәрҙәрендә табырға мөмкин.

Онегин образы һуңынан «артыҡ кешеләр» тип аталған тотош бер төркөм дворян «геройҙарының» ырыу башлаусыһы булды. Пушкин рус ысынбарлығында Онегинде асып, тап шуның менән уны тәнҡитләүҙе башланы, яңы быуын — революцион демократтарҙың эше өсөн нигеҙлек әҙерләне.

«Ваҡыт үтә бирһен һәм үҙе менән яңы талантар, яңы идеялар килтерһен, рус обществоһы үҫә барһын һәм «Онегинде» ҡыуып етеп уҙып китһен: ул ни тиклем генә алыҫҡа китмәһен, ләкин ул һәр ваҡыт ошо поэманы ярата, һәр ваҡыт уға мөхәббәт һәм рәхмәт тойғоһо менән тулған ҡарашын юнәлтер...» (Белинский).

«Евгений Онегин» беҙҙең көндәрҙә лә сикһеҙ һоҡланыу һәм шиңмәҫ матурлыҡ сығанағы булып тора.

Н. Мордовченко,
филология фәндәре докторы.

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париждәге сессияһында

1949 йыл 30 майҙағы ултырышта СССР Сит ил Эштәре Министре А. Я. Вышинскийҙең сығышы

28 майҙа, шәмбе көн, өс делегация — АҠШ, Великобритания һәм Франция делегациялары Германияның берҙәмлеге тураһындағы мәсьәлә буйынса үҙҙәренең тәҡдимдәрен тапшырҙылар.

АҠШ, Великобритания һәм Франция тәҡдимдәренән күренгәнсә, был тәҡдимдәрҙә Германия өсөн дөйөм конституцияны демократик юл менән эшләп сығарыу тураһында мәсьәлә ҡуйылмай, ә Совет зонаһын Бонн конституцияһы тип аталған конституцияға ҡушыу тураһында әйтелә; билдәле булғанынса ул конституция тулы йөшерен шарттарҙа эш иткән, яһалма һайланып алынған бер төркөм кешеләр тарафынан демократик принциптарҙы боҙоп эшләнгән. Германия халҡының ул конституцияны тикшереүҙә ҡатнашлыҡ итеү мөмкинлегенән мәхрүм ителгәнлеге билдәле. Шуның менән бергә ул конституция тип аталған нәмә көнбайыш державаларҙың оккупацион власттәренең асыҡтан-асыҡ ҡыҫым яһауҙары аҫтында эшләнгән, асылда улар ул конституцияның төп положениеләрен диктовать иткәндәр.

Ошо юл менән Германия халҡына федератив ҡоролош көсләп тағыла, Германиялағы демократик ҡуәттәр уға ҡаршы протест белдерәләр, һәм был бик аңлашыла ла, сөнки Германияны федерациялау планы Германияны бүлгәләштереү планы түгел, ә уны бүлгеләү планы булып тора.

Шулай уҡ ошоно күрһәтеп үтеү ҙә бик мөһим, Бонн конституцияһы тип аталған конституция Германия агрессияһын рухландырыусы һәм ойоштороусы булған һәм Гитлер режименең терәге булып хеҙмәт иткән герман монополияларының һәм юнкерҙарының хакимлек итеү ролен сикләй торған һис бер төрлө положениеләрҙе үҙ эсенә алмай. Ул конституцияның демократик тип атау һис тә мөмкин түгеллеген был үҙе генә лә асыҡ иҫбат итә.

АҠШ, Великобритания һәм Франциянын Бонн конституцияһын бөтә Германия өсөн ҡулланырға тәҡдим итеүҙәре Көнсығыш Германияла йәшәүсе халыҡтың ҡатнашыуынан башҡа һәм Потсдам килешеүенә ярашлы рәүештә был зона өсөн яуаплы булған Советтар Союзының ҡатнашлығынан башҡа булдырылған тәртиптәрҙе Көнсығыш Германияға көсләп тағырға маташыуҙан башҡа бер нәмә лә түгел. АҠШ, Великобритания һәм Франция делегациялары тарафынан индерелгән был тәҡдим шулай уҡ Совет зонаһындағы немец халҡының Халыҡ Советы тарафынан эшләнгән һәм бөтә халыҡ тарафынан тикшерелгән конституция проектында Германияның киләсәктәге ҡоролошо тураһындағы мәсьәләгә ҡарата үҙ мөнәсәбәтен белдереү фактын да һанға һуҡмай.

Өс держава проектының өсөнсө пунктында бөтә Германияға Вашингтонда эшләп сығарылған оккупацион статут тип аталған статутты индерергә тигән тәҡдим бар. Был тәҡдим ғәмәлдә Германия менән ярашыу договоры төҙөүҙән баш тартыу һәм оккупацион режимде билдәһеҙ срокка һуҙыу тигән һүҙ. Билдәле булғанынса, оккупацион статуттың беренсе пункты бары тик шуның менән генә сикләнә, унда бары тик «оккупацияны дауам итеү өсөрө» тураһында ғына әйтелә.

Өс державаның әйтә йәнәһе был оккупацион статут, Вашингтондағы һөйләшеүҙәр тураһында АҠШ, Великобритания һәм Франция сит ил эштәре министрҙәренең коммюникеһында әйтелгәнсә, «герман халҡына демократик үҙ эштәрен идара итеү хоҡуҡын тормошҡа ашырырға мөмкинлек биреүҙе» күҙҙә тота тип күрһәтергә тырышыуҙары был статуттың эстәлегенә ҡапма-ҡаршы килә.

Билдәле булғанынса, статутка (айырым алғанда уның икенсе һәм өсөнсө статьяларына) ярашлы рәүештә, государство управлениеһының иң мөһим функциялары оккупацион власттарҙың монополияһы булып тора, ә герман халҡы ошо иң мөһим функцияларҙы тормошҡа ашырыуҙа ҡатнашыуҙан бөтөнләй ситләтелә. Бындай оккупацион статутты индереү, билдәле булғанынса, ярашыу договорын йылдам рәүештә төҙөргә һәм оккупация режимен туҡтатырға тырышыусы герман халҡының интерестәренә ҡапма-ҡаршы килә. Ул шулай уҡ Европала тыныслыҡ урынлаштырыу бурыстарына ла ҡаршы килә.

Өс державаның репарациялар тураһындағы һәм, юғарыла күрһәтелгән тәҡдимдең тексында әйтелгәнсә «ниндәй ҙә булһа сит ил державаһы тарафынан йәки уның исеменән» алынған герман предприятиеләре тураһындағы мәсьәләгә ҡағылған тәҡдимдәренә килгәндә инде, ул тәҡдим сит ил эштәре министрҙәре Советы тарафынан тикшерелә торған Германияның берҙәмлеге тураһындағы мәсьәләгә ҡағылмай. Шуның менән бергә ошоларҙы ла билдәләп үтмәү мөмкин түгел, юғарыла күрһәтелгән предприятиеләрҙе кире ҡайтартып биреү тураһында ныҡышып, өс держава шул уҡ ваҡытта Америка һәм Англия монополистәре капиталының оккупацион власттар ярҙамында Көнбайыш Германия экономикаһына, беренсе нәүбәттә, Рур промышленносына киң күләмдә үтеп инеүе тураһында бер һүҙ ҙә өндәшмәйҙәр.

Өс держава тәҡдименә был тәҡдимдең икенсе пунктында һаналған «принциптарҙы» Германияны берләштереүҙең шарты итеп ҡуйырға ынтылыш яһала. Совет делегацияһы ошоларҙы күрһәтеүҙе кәрәкле һанай, бындай ынтылыш нигеҙһеҙ булып тора, сөнки Совет зонаһында, фашистик элементтарҙан башҡа бөтә халыҡ өсөн демократик азатлыҡтарҙы тормошҡа ашырыу тәьмин ителгән инде. 9 көнбайыш зоналарҙа булған хәлгә килгәндә инде, «азатлыҡтар» тип аталған нәмә унда ғәмәлдә демократик партияларҙы һәм ойошмаларҙы эҙәрләү һәм заманында гитлерсе агрессияны яҡлаған эре монополиялар һәм юнкерҙар өсөн эшмәкәрлек азатлығы тигән һүҙ.

Дүрт яҡлы контроль органда (верховный комиссия тип аталған комиссияла) бығаса йәшәп килгән килешеүҙәр тарафынан билдәләнгән берҙәмлек принцибынан мәсьәләне күпселек тауыш менән хәл итеүгә күсеү тураһында Америка Ҡушма Штаттарының, Великобританияның һәм Францияның тәҡдиме Германияны оккупациялаған бөтә державалар араһында хеҙмәттәшлек политикаһын түгел, ә диктат политикаһын күҙҙә тота. Советтар Союзына ҡарата бындай политиканың уңышҡа өлгәшеүе мөмкин түгел.

Германияның берҙәмлеге тураһындағы мәсьәлә буйынса 28 майҙа Ҡушма Штаттар, Великобритания һәм Франция делегациялары тарафынан сит ил эштәре министрҙәре Советы ҡарамағына индерелгән тәҡдимдәр тураһында беҙҙең дөйөм һығымталарыбыҙ ниндәй һуң? Беҙҙең дөйөм һығымталарыбыҙ ошондай: был тәҡдим өс державаларҙың Германияның берҙәмлеге тураһындағы мәсьәлә кеүек ошондай мөһим мәсьәлә буйынса Советтар Союзы менән килешеүгә өлгәшергә теләүҙәрен күрһәтмәй. Шул уҡ ваҡытта был тәҡдимдәр герман халҡының законлы интерестәренә һәм уның йылдам рәүештә ярашыу договоры төҙәргә һәм оккупацион режимде туҡтатыуға булған ынтылышына ҡапма-ҡаршы килә.

Совет делегацияһы өс державаның Ялта һәм Потсдам конференциялары ҡарарҙарына ҡапма-ҡаршы килеүсе был тәҡдимдәрен кире ҡағырға кәрәк тип иҫәпләй.

Совет делегацияһы Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген тәьмин итеү маҡсаттарында был сессияның барышында уҡ сит ил эштәре министрҙәре советы ҡарамағына үҙ тәҡдимдәрен индерҙе ,уларҙы» ҡабул итеү, уның тәрән ышаныуынса ,сит ил эштәре министрҙәре советы алдында торған бурыстарҙың хәл ҡылыныуын тәьмин итә алыр ине.

Совет делегацияһы Потсдам конференцияһында СССР, АҠШ һәм Великобритания тарафынан ҡабул ителгән һәм аҙаҡтан Франция ла ҡушылған ҡарарҙарға ярашлы рәүештә, Германияла союзниктарҙың Контроль советының эшен элекке нигеҙҙәрҙә ҡайтанан булдырырға тәҡдим итте. Бында оккупация осоронда Германияла верховный власте тормошҡа ашырыу өсөн саҡырылған был органдың мөһим әһәмиәте күҙҙә тотола.

Шуның менән бергә, Совет делегацияһы бөтә Германия өсөн әһәмиәткә эйә булған государство һәм экономик ҡоролош мәсьәләләрен ҡарарға тейеш булған берҙәм Германияның үҙәк органын төҙөмәй тороп, Германияның экономик һәм политик берҙәмлеге мөмкин түгел тип иҫәпләй.

Совет делегацияһы хәҙерге ваҡытта көнсығыш һәм көнбайыш зоналарҙағы немецтәрҙең экономик органдары нигеҙендә, Германияның экономик һәм административ үҙәге сифатында Дөйөм Германия государство советын төҙөргә тәҡдим итте, ул совет ҡарамағында юғарыла күрһәтелгән экономик һәм государство ҡоролошо өлкәләрендә хөкүмәт функциялары булырға тейеш һәм Контроль советтың верховный власе һаҡланырға тейеш.

Совет делегацияһы шулай уҡ Берлиндә дүрт яҡлы Берлин комендатураһын һәм Дөйөм Германия магистратын яңынан баҫтырырға тәҡдим итте, магистратҡа һайлауҙар срогы тураһындағы мәсьәлә Берлиндәге союзниктар ара комендатура ҡарамағына тапшырылырға тейеш.

Был саралар экономик һәм политик яҡтан Германияның берҙәмлеген булдырыу мәсьәләләрен хәл итеүҙе еңеләйтә алырҙар ине. Советтар Союзының был позицияһы Потсдам килешеүе принциптарына тулыһы менән ярашлы, ул Германияның берҙәмлеген яңынан баҫтырыу бурысына, ярашыу договорын тиҙерәк төҙөүгә һәм оккупация режимен туҡтатыуға өлгәшергә тырышыусы герман халҡының интерестәренә тулыһынса яуап бирә, ул шулай уҡ Европала тыныслыҡ урынлаштырыу бурыстарына ла тулыһынса яуап бирә.

Англия халҡы Атлантик пактҡа ҡул ҡуйыуға ҡаршы протест белдерә.

Лондондағы Трафальгар баҡсаһында күп кеше ҡатнашҡан митинг булды. Ул Англияның коммунистар партияһы тарафынан ойошторолған. Митинг Атлантик пактҡа ҡул ҡуйыуға һәм Лондонда беренсе май демонстрацияһын тыйыуға ҡаршы протест һәм Криппс тарафынан индерелгән хәрби бюджетҡа рәйеплеүсе лозунгылар аҫтында үтте.

Һүрәттә: протест митингыһы. Трибунала: «Атлантик пакт — хәрби пакт», тигән плакаттар.

(ТАСС фотохроникаһы).

Яуаплы редактор:

F. F. ҒАФАРОВ.

Тәнкит һәм библиография

„ӘҘӘБИ БАШКОРТОСТАН"

«Әҙәби Башҡортостан» журналының 4-се номеры баҫылып сыҡты. Журнал «Правда» газетаһының «Театраль тәнҡитселәрҙең антипатриотик бер төркөмө тураһында» тигән мәҡәләһе менән асыла.

Был номерҙа Кирәй Мәргәндең «Парыш тау итәгендә» тигән повесының башы һәм Хәниф Кәримдең «Яҡты йондоҙ» поэмаһының аҙағы үҙәк урынды алалар.

Кирәй Мәргәндең «Парыш тау итәгендә» тигән повесе, республикабыҙҙың нефтселәре тураһында беренсе ҙур проза әҫәре булараҡ, уҡыусыларыбыҙҙың иғтибарын үҙенә тартасаҡ. «Яҡты йондоҙ» поэмаһы Хәниф Кәримдең ижады өсөн дә һәм башҡорт поэзияһының һуңғы йылдарҙағы үҫеше өсөн дә, Рәшит Ниғмәтиҙең «Большевик» поэмаһынан һуң иң күренекле әҫәрҙәрҙең береһе булып тора. Шағир тарафынан алынған дуҫлыҡ темаһы, рус егете Вадим һәм башҡорт егете Ғәлләйҙең ауыр һуғыш йылдарында [illegible] тураһында, ә совет халыҡтарының дуҫлығы, берҙәмлеге, Ватанға булған мөхәббәтте [illegible]. Был дуҫлыҡ Хәниф Кәрим тарафынан поэтик образдарҙа [illegible] бирелгән.

Өҫтә әйтелгән ике ҙур әҫәрҙән тыш, повестар, хикәйәләр һәм шиғырҙар бүлегендә Тимер Арслан, F. Рамазанов шиғырҙары, [illegible] Кәмәл [illegible] шиғырҙары урынлаштырылған.

Бөтөн [illegible] булып үткән Башҡортостан совет яҙыусыларының республикалы йыйылышы тураһында журналда тулы отчет бирелгән. Бында Башҡортостан совет яҙыусылары правлениеһы председателе Әхмәр Харис иптәштең «Башҡорт совет драматургияһының торошо һәм бурыстары» тигән отчеты, [illegible] Рәшит Ниғмәти, Хөсәйен Кәрим, Ғәйнан Әмири һәм башҡа иптәштәрҙең йыйылыштағы сығыштары бар.

Журнал, шулай уҡ, башлап яҙыусылар өсөн күп кенә урын бүлгән. Был бүлектә иптәш Мәүлит Сәйҙи һәм Фәүзиә Рәхимғолова иптәштәрҙең яҡшы шиғырҙары бар.

Тәнкит һәм библиография бүлегендә урынлаштырылған Зәйнит Шәрки иптәштең [illegible]

«Әҙәби Башҡортостан» журналының был номере урынлаштырылған материалдарҙың эстәлеге һәм төрлө булыуы яғынан да бай.

Назар Нәжми.

ӨФӨЛӘГЕ РЕСПУБЛИКАН 4 ЙЫЛЛЫҠ ФЕЛЬДШЕР-АКУШЕР МӘКТӘБЕ

1949—1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Уҡыу сроктары: фельдшер-акушер бүлегендә 4 йыл, санитар-фельдшер бүлегендә 3 йыл, медицина лаборатория бүлегендә 2 йыл.

Медицина мәктәбе фельдшерҙар-акушерҙар, санитар-фельдшерҙар һәм медицина лаборанттары әҙерләй.

Медицина мәктәбенә урта мәктәптең 7 класы күләмендә белеме булған һәр ике енес граждандары алына. 7 класты отличнo билдәһе менән тамамлаусылар һынауһыҙ ҡабул ителәләр.

Ғаризалар 15 майҙан алып 1 августҡа тиклем ҡабул ителә. Ғаризаға түбәндәге документтар беркетелергә тейеш: белеме тураһында таныҡма (подлинникта), тыуыуы тураһында таныҡма (подлинникта), сәләмәтлеге тураһында дауалаусы учреждениенән справка, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн), автобиография һәм өс фотокарточка.

Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан 20 августҡа тиклем. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана.

Медицина мәктәбенә ҡабул ителеүселәр үҙҙәре менән бергә паспорт, әгәр йәш булһалар—паспорт урынына справка алып килеләр.

Дәрестә өлгәреүсе бөтә уҡыусылар государство стипендияһы менән тәьмин ителәләр. Медицина мәктәбе торлаҡҡа бик мохтаж булған уҡыусыларҙы дөйөм торлаҡ менән тәьмин итә, ә ҡалғандарға квартира эҙләшеүҙә ярҙам итә.

Мәктәптең адресы: Өфө ҡалаһы, Крупская урамы, 29-сы номерлы йорт. Телефон номеры 2—63—09.

Ҡабул итеү комиссияһы иртәнге 9 сәғәттән киске 6 сәғәткә тиклем эшләй.

Дирекция.

К. А. Тимирязев исемендәге Башҡорт государство педагогия институты әҙерлек курсына уҡыусылар ҡабул итә. Курс башҡорт милләтенән булған кешеләрҙе институттың физика-математика, тел һәм әҙәбиәт факультеттарына инеү өсөн әҙерләй. Занятиелар һәм йомғаҡлау экзамендары урта мәктәп программаһы буйынса үткәрелә.

Курста уҡыу срогы ошо йылдың 10 июленән 20 августына тиклем.

Курсҡа тулы урта белеме булмаған кешеләр ҡабул ителә. Ғаризалар инә торған факультетте күрһәтеп институт директоры исеменә лично йәки почта аша 10 июлгә тиклем тапшырылырға тейешле. Ғаризаға түбәндәге документтарҙы теркәргә: автобиография, өлгөрөү аттестатының йәки тейешле дипломдың подлинныйы һәм өс фотокарточка.

Курста уҡыу өсөн түләү хаҡы 150 һум. Райондан килеүселәр дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр.

Институт адресы: Өфө ҡалаһы, Гоголь урамы, 11-се номерлы йорт.

ӨФӨ БИБЛИОТЕКА ТЕХНИКУМЫ

Беренсе курсҡа уҡыусылар ҡабул итә

Техникумға 7 кластан кәм булмаған белемле, 15-тән алып 35-кә тиклем йәштәге һәр ике енес граждандары ҡабул ителә.

Уҡырға инергә теләүселәр ете йыллыҡ мәктәп күләмендә түбәндәге фәндәрҙән һынау бирергә тейештәр: СССР Конституцияһы, рус теле һәм әҙәбиәт (яҙма һәм телдән), алгебра (яҙма) һәм геометрия (телдән). Рус булмаған милләт кешеләре туған тел — башҡорт һәм татар теле буйынса (яҙма һәм телдән).

Ете йыллыҡ мәктәпте отличноға тамамлаусылар һынауһыҙ ҡабул ителәләр.

Уҡырға инергә теләүселәр техникум директоры исеменә ғариза бирәләр. Ғариза менән бергә түбәндәге документтар тапшырылырға тейешле: ете йыллыҡ мәктәпте тамамлауы тураһында аттестат (подлинникта), өс фотокарточка (3×4 сантиметр күләмендә, ялан баш төшкән рәсем), тыуыуы тураһында таныҡма (подлинникта) йәки паспорт үҙе менән бергә килтерелә, сәләмәтлеге тураһында дауалаусы учреждениенән справка, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка, автобиография.

Ғаризалар 1949 йылдың 1 августына тиклем ҡабул ителә. Һынауҙар 15 августан 25 августҡа тиклем. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башлана.

Райондарҙан килеүселәр ҡабул итеү һынауҙары осоронда дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителә. Һынауҙарҙы отлично һәм яҡшы тапшырып ҡабул ителгән уҡыусыларҙан мохтаж булғандары дөйөм торлаҡ һәм постель әйберҙәре менән тәьмин ителәләр.

Ҡабул ителгән һәм уҡыуҙа өлгәшкән уҡыусылар дөйөм нигеҙҙә стипендия алалар. Отличниктарға стипендияға 25 процент өҫтәмә бирелә.

Техникум эргәһендә ситтән тороп уҡыу бүлеге бар

Ситтән тороп уҡыу бүлегенә йәшенә ҡарамаҫтан, ете йыллыҡ мәктәп күләмендә белеме булған бөтә кешеләр ҡабул ителәләр.

Ситтән тороп уҡыу бүлегенә инергә теләүселәр юғарыла күрһәтелгән фәндәр буйынса (геометриянан башҡа) һынауҙар үтәләр. Ун йыллыҡ мәктәпте тамамлаусылар уҡыу срогы ҡыҫҡараҡ булған төркөмгә алыналар һәм һынауҙарҙы ун йыллыҡ мәктәп программаһы күләмендә— СССР тарихы, рус теле һәм әҙәбиәт, математика фәндәре буйынса тапшыралар. 1948 һәм 1949 йылдарҙа урта мәктәпте тамамлаусылар ҡабул итеү һынауҙарынан азат ителәләр.

Ситтән тороп уҡыу бүлегенә ғаризалар 1949 йылдың 15 апреленән 15 августына тиклем ҡабул ителәләр. Ғаризаға түбәндәге документтар теркәлергә тейеш: белеме тураһында таныҡма (подлинникта), автобиография, өс фотокарточка, эш урынынан справка.

Ҡабул итеү һынауҙары 1 июлдән алып 1 августҡа тиклем.

Библиотека техникумының адресы: Өфө ҡалаһы, М. Горький урамы, 43-сө номерлы йорт. Телефон номеры 2—81—85.

Дирекция.

РСФСР урман промышленносы Министерствоһы

ӨФӨ УРМАН ТЕХНИКАҺЫ ТЕХНИКУМЫ

1949—1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум урмандарҙа ағас әҙерләү операцияларын механикалаштырыу һәм электрлаштереү буйынса техник-технологтар, шулай уҡ һал ағыҙыу эштәрен механикалаштырыу һәм электрлаштереү буйынса техниктар әҙерләй.

Техникумда уҡыу срогы 4 йыл.

Уҡырға инергә теләүселәр директор исеменә ғариза бирәләр. Ғариза менән бергә түбәндәге документтар тапшырылырға тейеш: тулы автобиография, тыуыуы тураһында таныҡма, ете йыллыҡ мәктәпте тамамлауы тураһында таныҡма, сәләмәтлеге тураһында справка һәм өс фотокарточка. Паспорт уҡырға теләүсенең үҙе менән бергә килтерелә.

Уҡыуҙа өлгәшеүселәр государство стипендияһы менән тәьмин ителәләр. Техникум эргәһендә столовой бар. Торор урыны булмаған уҡыусылар дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр.

Практик занятиеләр үткәреү өсөн техникумдың урман дачаһы бар.

Ғаризалар 1949 йылдың 1 июненән 1 августына тиклем ҡабул ителә.

Ҡабул итеү һынауҙары 16 августан башлана.

Техникумдың адресы: Өфө ҡалаһы, Аксаков урамы, 93-сө номерлы йорт. Телефон номеры 2—70—71.

Дирекция.

РСФСР Министрҙәр Советы эргәһендәге юл управлениеһының

Өфө юл техникумы

1949—1950 уҡыу йылына 1-се һәм өлкән курстарға уҡыусылар ҡабул итә.

Техникум автомобиль юлдары һалыу өсөн һәм яһалма ҡоролмалар (күперҙәр, трубалар), линия буйҙарындағы йорттар, торлаҡтар һәм техник биналар төҙөү өсөн урындар эҙләү, проектлау, төҙөү һәм эксплоатацияға биреү буйынса техник-специалистар әҙерләй. Уҡыу срогы 3 йыл 9 ай.

Ғаризалар техникум директорына лично йәки почта аша (заказной хат менән) бирелә. Ғаризаға түбәндәге документтар беркетелергә тейеш: белеме тураһында таныҡма (подлинникта), тыуыуы тураһында таныҡма (подлинникта), автобиография, 3 фотокарточка, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн) һәм сәләмәтлеге тураһында справка.

Ғаризалар 1 июндән алып 31 июлгә тиклем ҡабул ителәләр. Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан 20 августҡа тиклем. Уҡыуҙар беренсе сентябрҙә башлана.

Түбәндәге адрес буйынса мөрәжәғәт итергә: Өфө ҡалаһы, Омский урамы, 9-сы номерлы йорт, юл техникумы.

Техникумға 2-се һәм 3-сө номерлы трамвайҙар менән «Баҙар майҙаны» остановкаһына тиклем барыла.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01970.

Өлкә газета-журналдар типографияһы.

Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 108 (8208)
3 июнь
йома

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Ҡала төҙөлөшө дөйөм Союз Министерствоһын төҙөү тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (1-се бит).
Иптәш К. М. Соколовты ҡала төҙөлөшө министры итеп билдәләү тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указы. (1-се бит).
Беҙҙең республикала. (1-се бит).
Н. Максимов. — Большевиктар партияһының һәм Совет государствоһының көрәшсе идеяле. (2-се бит).
Партия тормошо. ВЛКСМ Өфө ҡала комитетының III пленумы. (2-се бит).
Югославия хөкүмәтенең нотаһына Совет Хөкүмәтенең яуабы. (2-се бит).
Профессор Н. Степанов. — Пушкин поэзияһының ... һыҙаты... (3-сө бит).
СССР Профсоюздарының яңы Уставы. (3-сө бит).
Өфө ҡалаһы бюджеты. (3-сө бит).
М. Бинбай. — Архангель районы колхозсыларының ... (3-сө бит).
Сит ил Эштәре министрҙарының Советының Парижда... (4-се бит).
П. Цупко, Р. Сидашева. — Башҡортостанда ... перспективалары. (4-се бит).
Д. Хомовский. — Физкультура-массовый эште йәйгә ... комсомол ойошмалары. (4-се бит).

Һәр бер комбайнға юғары квалификациялы комбайнер!

Колхоз һәм совхоз баҫыуҙарында мул урожай үҫә. Урожайҙы юғалтыуһыҙ йыйып алыуҙа комбайндар хәл иткес әһәмиәткә эйә булып торалар. «Комбайндың әһәмиәте шунда, ул урожайҙы ваҡытында йыйып алыуға ярҙам итә... Ул беҙҙе бик ҙур юғалтыуҙарҙан ҡотолдора» — тип өйрәтә иптәш Сталин. «Быны иң әүәл, мин, игенселеккә комбайнды индереү һәм комбайнерҙар һәм комбайнеркаларҙың күп һанлы кадрҙарын үҫтереү беренсе дәрәжәләге бурыс булып тора, тип уйлайым» (Сталин).

Комбайнерҙар һәм уларҙың ярҙамсыларын әҙерләү өсөн беҙҙең республикабыҙҙа күп һанда механизаторҙар мәктәбе һәм курстар ойошторолған. Меңәрләгән колхозсылар һәм МТС работниктәре һәр йыл һайын механизаторҙар мәктәптәрен һәм курстар тамамлайҙар. Техник квалификациялы, машиналарҙы отлично белеүселәрҙең һаны колхоз ауылында йылдан-йыл арта бара. Былдай хәл беҙҙең тормошобоҙҙоң артабан сәскә атыуы һәм кешеләрҙең хеҙмәткә социалистик мөнәсәбәтенең гүзәл һөҙөмтәһе булып тора.

Ләкин, механизаторҙар һаны үҫеүгә ҡарамаҫтан, республикабыҙҙың айырым МТС-тары техник кадрҙар менән тулыһынса тәьмин ителмәгәндәр әле. Күп кенә райондарҙа комбайнерҙар етешмәй. Шуға күрә бөтә МТС-тарҙың да урожай йыйыу осорона тиклем юғары квалификациялы механизатор кадрҙары менән тәьмин ителеүе айырыуса мөһим.

Был бурысты урожай йыйыу осорона тиклем хәл итеү өсөн һәр бер МТС-та ваҡыт та етерлек һәм мөмкинлектәр ҙә бар. Ләкин ҡайһы бер район ауыл хужалығы бүлеге һәм МТС етәкселәре комбайнерҙарҙың кәрәклеге тураһында тик урожай йыйыу алдынан ғына хәстәрләп күрә башлайҙар. Үткән йылдағы шундай хата ҡараштың Әлшәй районында быйыл да ҡабатлайҙар. Бында комбайнерҙар әҙерләү планы бөтөнләй үтәлмәне. 19 комбайнер һәм уларҙың ярҙамсылары уҡыуына курстарҙа бер кем кенә лә уҡытылманы. Шул арҡала районың ес МТС-ында 13 комбайнер етешмәй. Бөжәр, Арҡауыл һәм Мәләүеҙ МТС-тарында ла яңынан 12—17-шәр комбайнерҙар һәм уларҙың ярҙамсылары талап ителә. Суҡсул, Әбйәлил МТС-тары механизатор кадрҙар әҙерләү эше менән бөтөнләй шөғөлләнмәйҙәр. Әгәр ҙә был МТС-тарҙың етәкселәре комбайнерҙар әҙерләү эшен хәҙерҙән үк ойоштормаһалар, урожай йыйыуҙа быйыл да, үҙгән йылдағы кеүек, тарҡаулыҡтар булыуға киләсәк.

Һәр бер МТС буйынса курстарҙа күпме комбайнер һәм уларҙың ярҙамсылары әҙерләнә, күпме талап ителә, бөтәһен дә ныҡ иҫәпкә алып белергә, бөтә комбайндарҙы ла кадрҙар менән тәьмин итеү тураһын күрергә кәрәк.

Механизаторҙар әҙерләүсе мәктәптәр һәм МТС-тар эргәһендәге курстар уҡыуҙарҙың сифатын күтәреү өсөн бөтә саралар күрергә тейештәр. Фактылар, айырым урындарҙа уҡыу-тәрбиә эштәренә талап ителгән иғтибарҙың бирелеп еткерелмәүен күрһәтәләр. Ямаш механизаторҙар мәктәбендә айырым дисциплиналарҙы уҡытыу системаһы боҙола, производство практикаһы насар ойошторолған. Занятиелар өсөн кәрәкле инструменттар етешмәй, кластар һәм столовай бысраҡ. Мәктәп директоры иптәш Гордеев уҡыусылар араһында эшсәнле тәртип урынлаштырыу һәм уҡыу процестарын яҡшыртыу өсөн көрәшмәй. Һөҙөмтәлә был мәктәпте тамамлаусылар, производствоға килгәс, машиналар менән көрәгенсә эш итә белмәйҙәр. Дәүләкән механизаторҙар мәктәбенә лә район етәкселәре тейешле иғтибар итмәйҙәр, ярҙам күрһәтмәйҙәр һәм уҡыу-уҡытыу эштәрен яҡшыртыу өсөн көрәшмәйҙәр.

Айырым район партия һәм совет ойошмалары, район ауыл хужалығы бүлеге һәм МТС етәкселәренең комбайнерҙар кадрын әҙерләүҙә үҙҙәрен яуаплы тоймауҙары һәм был эште контролгә алмауҙары һөҙөмтәһендә, уҡыусылар тәрән белем ала алмайҙар һәм шул арҡала тулы баһалы кадрҙар әҙерләнмәй.

Механизация мәктәптәренең һәм механизатор кадрҙар әҙерләү курстарының, специалистәре, преподавателдәре һәм директорҙары комбайнерҙарҙың хеҙмәттәге уңыштары, уларҙың да өлгәшеүҙәре булып торғанын һәр ваҡыт иҫтә тоторға бурыслылар. Шуға күрә уҡыуҙарҙың сифаты өсөн көрәш—механизаторҙар мәктәбе һәм курстарының иң мөһим бурысы булып тора. Комбайндар яҡшы өйрәтелгән һәм культуралы кадрҙарға ғына ышанып тапшырылған булырға тейеш.

Күп кенә МТС-тарҙа урожай йыйыу осоро тамамланғас та комбайнерҙар икенсе эштәргә күсәләр. Сөнки МТС етәкселәре уларҙы сезонлы эшсе тип кенә иҫәпләйҙәр. Ҡыйғы МТС-ы директоры иптәш Слеслин комбайнерҙарҙың 1948 йылғы эше өсөн 15 мең һумдан артыҡ эш хаҡын әле булһа түләмәгән. Былдай ярамһыҙ практика МТС-тарҙың урожай йыйыуҙағы эштәрен тарҡатыуға килтерә. Шуның өсөн дә МТС етәкселәренең бурысы — комбайнерҙар кадрын даими нығытыуҙан һәм артабан тарҡаулыҡҡа юл ҡуймауҙан тора.

Колхоз крәҫтиәндәре мул һәм тотороҡло урожай өсөн көрәшәләр. Колхоз баҫыуҙарынан килгән хәбәрҙәр иген өсөн көрәштә ижади хеҙмәт еңеүҙәренең тәүге уңай һөҙөмтәләре тураһында һөйләйҙәр. Республикабыҙҙың колхоздары, совхоздары һәм МТС-тары, тотош райондары сәсеүҙе тамамланылар һәм улар пландан тыш сәсәләр. Быйылғы йыл—мул урожай йылы буласаҡ. Сөнки социалистик игенселектә мул һәм тотороҡло урожай өсөн көрәш яңы формаға — игенселектең юғары сифатлы культураһы өсөн көрәшкә әүерелде.

Күпселек колхоздар, МТС-тар һәм райондар сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе хәл иткес йылында мул урожайға иңгеҙ һалыу менән бер рәттән, урожай йыйыуға әҙерлек эштәрен дә киң йәйелдерҙеләр. Был мөһим һәм ҙур эш, уны кисектерергә ярамай. Шул уҡ ваҡытта урожай йыйыу машиналарын әҙерләү менән бергә, һәр бер МТС юғары квалификациялы урожай йыйыу мастерҙары менән дә тулыһынса комплектовать ителгән булырға тейеш. Сөнки хужалыҡтағы һәр бер эштең уңышын, уҙ эшен һөйөп башҡарыусы, техник белемле кадрҙар һәм квалификациялы — алдынғы кешеләр генә хәл итәләр.

Комбайнерҙар кадры әҙерләү эшен ВКП(б) райкомдарының ауыл хужалығы бүлектәре үҙ ҡулдарына алырға һәм МТС-тарға эшлекле ярҙам күрһәтергә бурыслылар.

Ҡала төҙөлөшө дөйөм Союз Министерствоһын төҙөү тураһында

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫ

Ҡала төҙөлөшөнөң үҫеүе, ҡалаларҙы планлаштырыу һәм төҙөү эшенә государство етәкселеген тәьмин итеүҙең кәрәклегенә айҡанды һәм ҡала төҙөлөшөнә яңы техниканы индереү маҡсатында ҡала төҙөлөшө дөйөм союз Министерствоһы төҙөргә.

Министерствоға түбәндәгеләрҙе йөкмәтергә:

а) ҡалалар төҙөүҙе планлаштырыу эшенә етәкселек итеү;

б) ҡала төҙөлөшөнөң архитектураһын яҡшыртыу һәм сифатын күтәреү;

в) ҡалаларҙағы торлаҡ йорттарын, гражданский биналарҙы һәм ҡоролмаларҙы төҙөү өсөн төҙөлөш һәм эшкәртеү материалдарының, изделиеләрҙең һәм оборудованиеләрҙең яңы төрҙәрен производствоға индереү;

г) ҡала төҙөлөшөндә механизациялаштырыуҙы һәм эштәрҙе ойоштороуҙың алдынғы методтарын индереү;

д) ҡала төҙөлөшө мәсьәләләре буйынса Хөкүмәт ҡарарҙарын үтәүгә контроль.

СССР Верховный Советы Президиумының Председателе Н. ШВЕРНИК.
СССР Верховный Советы Президиумының Секретаре А. ГОРКИН.
Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 1 июнь.

Иптәш К. М. Соколовты ҡала төҙөлөшө министры итеп билдәләү тураһында

СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ПРЕЗИДИУМЫНЫҢ УКАЗЫ

Иптәш Константин Михайлович Соколовты төҙөлөш һәм юл эштәре машиналарын төҙөү министры вазифаларынан бушатып, ҡала төҙөлөшө министры итеп билдәләргә.

СССР Верховный Советы Президиумының Председателе Н. ШВЕРНИК.
СССР Верховный Советы Президиумының Секретаре А. ГОРКИН.
Мәскәү, Кремль.
1949 йыл, 1 июнь.

Беҙҙең республикала

Ишле МТС-ының коллективы комбайндарҙы ремонттау тиҙерәк тамамлау өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерҙе.
Һүрәттә: алдынғы комбайнер С. Ш. Даянов иптәш үҙенә беркетелгән комбайндың һуңғы деталдәрен ремонтлай.
М. Әхмәтьянов фотоһы.

49 металлург наградланды

БАЙМАҠ. Оҙаҡ йылдар һәм яҡшы эшләгән өсөн республикабыҙҙың металлургтарын ордендар һәм медалдәр менән наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указын Баймаҡ металлургтары ҙур рух күтәренкелеге менән ҡаршы алдылар. Бында бөтәһе 49 кеше, шул иҫәптән 14 кеше Ленин ордены менән наградланған ине.

Металлургтарҙың хеҙмәтен юғары баһалауға арнап ҙур митинг үткәрелде. Унда ВКП(б)-ның Баймаҡ район комитеты секретары Зәғәфүрәнов, комбинаттың баш инженеры Клименко, мастер Максимов, стахановсы Солтангәрәев һәм башҡа иптәштәр сығыш яһанылар. Иптәш Клименко бөтә коллективтең фекерен белдереп:

— Был награда бөтә коллективтең хеҙмәтенә юғары баһа булып тора. Партиябыҙға, Совет хөкүмәтенә һәм личнө иптәш Сталинға металлургтар тураһында шундай ҙур хәстәрлек күреүҙәре өсөн рәхмәт. Награда беҙҙе яңы еңеүҙәргә рухландыра. Баймаҡ-руда һәм баҡыр иретеү комбинаты беренсе квартал планын 103 процентҡа үтәгәйне, апрель һәм май айҙарында ла күрһәткестәребеҙ юғары. Беҙ йыллыҡ планды Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәп сығыу өсөн көрәшәбеҙ, — тине.

Комбинат эшселәре хәҙер айырыуса тырышлыҡ менән эшләп, стахановсы эш өлгөләре күрһәтәләр, һәм юғары сифатлы продукция бирәләр.

И. Зарипов.

Һүрәттә: Салауат исемендәге паркта (Өфөлә), яңы ҡуйылған В. И. Ленин скульптураһы.
Ш. Уразбахтин фотоһы.

Дөйөм торлаҡтар

ОКТЯБРЬСКИЙ. Ленин орденле «Туймазынефть» тресы предприятиеләрендә бер нисә мең йәш нефтсе эшләй.

«Туймазынефть» тресы 2—3—4-се номерле торлаҡтарҙы йәш нефтселәр өсөн дөйөм торлаҡҡа әйләндерҙе. Һәм уларға яҙ башынан уҡ капиталь ремонт үткәрелде, йыһазландырылды, йорт әйләнәһе кәртәләп алынды, уны тирәләй 4 мең төп һәр төрлө декоратив ағастар ултыртылды, сәскәләр, йәшел үләндәр сәселде, беседкалар эшләнде.

Эшселәр икешәр комплект постель әйберҙәре менән тәьмин ителделәр, улар декада һайын алыштырылып тороласаҡ.

Торлаҡтарҙа камера хранения, сушилка ойошторолдо. Радиолаштырылған ҡыҙыл мөйөш асылды. Унда һәр төрлө газета-журналдар һәм әҙәби китаптар бар. Йәштәр һәр көндө бында культуралы ял итәләр.

Х. Маннанов.

Күсмә кино

Байҡыбаш районы күптән түгел «16—3 П» тибында күсмә кино һәм стационар аппарат алды. Күсмә кино баҫыуҙа эшләүсе колхозсыларҙы хеҙмәтләндереү өсөн колхоздарға сығып китте. «Ҡыҙыл шишмә», «Ядро», «Ҡыҙыл таң», «Красный партизан» колхоздарында «Ленгеҙҙәгеләр өсөн» һәм «Йәш гвардия» (беренсе серияһы) фильмдәре күрһәтелде.

Ғ. Исмәғилев.

Колхоз электр станцияһы

АСҠАР. Районың Рокоссовский исемендәге ауыл хужалығы артелендә 69 йәштәге балта оҫтаһы иптәш Хафизов инициативаһы буйынса гидроэлектр станция төҙөлдө. Станцияның ҡеүәте — 6,5 киловатт сәғәт.

Хәҙер станцияла һуңғы монтаж эштәре үҙғарыла. Станциянан колхозсыларҙың йорттарына электр линияһы һуҙыла. Хәҙер һәр бер йортҡа эске электр проводка үҙғарыла.

М. Спартан.

Уҡытыусылар ситтән тороп юғары белем алалар

Башҡортостан педагогия институтының ситтән тороп уҡыу бүлеген һуңғы бер нисә йыл эсендә 315 кеше тамамлап сыҡты. Улар хәҙер республикабыҙҙың 7 йыллыҡ һәм урта мәктәптәрендә эшләйҙәр.

Быйыл институттың математика, физика, химия, биология, әҙәбиәт һәм тарих бүлектәрен 106 кеше тамамлай. Уларҙан экзамен алыу өсөн билеттәр әҙерләнгән, консультациялар ойошторолған. Ҡалала һәм ҡала янында ситтән тороп уҡыусылар өсөн ял көндәрендә занятиелар үткәрелә.

Хәҙерге көндә педагогия һәм уҡытыусылар институтында 3 мең кеше ситтән тороп уҡый. Ошо йылдың 1 апреленән институттың ситтән тороп уҡыу бүлегенә яңы набор башланды. Был наборҙа педагогия һәм уҡытыусылар институтына 920 уҡыусы ҡабул ителәсәк.

Һуңғы көндәрҙә институтта ситтән тороп уҡыусыларҙың йәйге сессияһын үткәреүгә әҙерлек башланды. 1 июлдә институтҡа 4 меңгә яҡын ситтән тороп уҡыусы сессияға киләсәк. Йәйге сессияла бөтәһе 53 группа буласаҡ.

З. Ишбулатов.

Яңы ферма ойошторолдо

РАЕВКА. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Раевка бөртөклө ашлыҡ культуралары совхозы коллективы «колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһындағы СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарына яуап итеп, 1949 йылда йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын байтаҡҡа арттырып үтәү йөкләмәһен алды.

Был бурысты үтәү маҡсатында совхоз ошо көндәрҙә «Красный ключ» бүлексәһендә һөтсөлөк тауар фермаһы ойошторҙо.

Совхоздың государствоға беренсе квартал өсөн һөт һәм ит тапшырыу планы арттырып үтәлде. Совхоздың 1948 йылғы малсылыҡ үҫтереү планы ла 159 процентҡа үтәлгәйне. Быйыл да малдарҙың көрлөгө яҡшы.

Ғ. Ғайнетдинова.

Хеҙмәтсәндәр ҡаланы төҙөкләндереүҙә актив ҡатнашалар

Өфө ҡалаһының Киров һәм Жданов райондарына ингән предприятие һәм учреждениеләрҙең эшсе, хеҙмәткәрҙәр коллективтары, уҡыу йорттарының студенттары, урта мәктәптәрҙең өлкән класс уҡыусылары үҙ райондарын төҙөкләндереүҙә актив ҡатнашалар. Улар Александр Матросов исемендәге үҙәк культура һәм ял паркы янында Ленин урамының бер кварталын асфальтлауға әҙерләнеләр. Коллективтар 13 майҙан алып көндә эштән һуң бында килеп урамдың таштарын аҡтарҙылар, ҡомдо өйөп, уларҙы бер үк ваҡытта Фрунзе урамын төҙөкләндереү өсөн автомашиналарҙа ташыйҙар. Бында тәүге көндәрҙә үк Киров районы предприятиеләренән—главпочтамт, АТС, радио студия коллективтары айырыуса ойошҡан рәүештә ҡатнашлыҡ итәләр. Радио механик заводы (партия ойошмаһы секретары иптәш Голубева), Мечников исемендәге институт коллективтары өлгөлө эшләнеләр. Был кварталды төҙөкләндереүҙә Киров район Советы депутаты иптәш Колесов етәкселек итте. Шулай уҡ ВЛКСМ-дың Өлкә Комитеты коллективы воскресниктарҙа актив ҡатнашты. Коллектив тик бер ял көндә генә 14 автомашина таш ташыны.

Кварталдың икенсе яртыһында Жданов районының хеҙмәтсәндәре эшләнеләр. Улар ҙа шундай уҡ ҙур күтәренкелек менән көндә эштән һуң үҙҙәренең участкаларына барҙылар. Текстиль комбинаты, икмәк заводы һәм 9-сы номерле мелькавод коллективтары айырыуса ойошҡанлыҡ күрһәттеләр.

Дүрт-биш көндә урамдан 774 кубометр самаһы таш аҡтарылды, ҡомдар өйөлдө. Был материалдар Фрунзе урамына ташылды. Хәҙер урамды асфальтлау эше тамамлана.

Ағымдағы йылда Фрунзе урамының ике кварталында — Ленин урамынан алып Карл Маркс урамына тиклем — таш түшәләсәк. Хәҙер кварталдарҙы төҙөкләндереү эше йәйелдерелде.

С. Дәүләтшин.

Дүртөйлө районының «Өсән» колхозында быйыл баҫыу ашлыҡтарының сығышы яҡшы һәм мул урожай вәғәҙә итә.
Һүрәттә: (уңда) колхоз председателе иптәш Н. Юнусов, (һулда) колхоздың агротехнигы Х. Хафизов һәм Дүртөйлө МТС-ының участка агрономы З. Ғарипов иптәштәр, 4-се номерлы бригаданың ... сәсеүлектәрен ҡарайҙар.
М. Әхмәтьянов фотоһы.

Фәнни темаға лекциялар

Баҡалы районында лекторҙар төркөмө эшләй. Унда штаттан тыш 63 лектор бар. Шуларҙан 34 кеше юғары һәм 5 кеше урта белемле.

Лекторҙар төркөмө 4 секторға бүленә. Ауыл хужалығы, медицина, тарих-әҙәбиәт һәм тәбиғәт фәндәре секторҙары колхозсылар араһында лекциялар ойошторалар. Быйыл 180 лекция уҡылды. Уларҙы 2 меңдән артыҡ кеше тыңланы.

Һуңғы көндәрҙә лекторҙарҙан район Советы исполкомы председателе иптәш Филиппов «Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планы тураһында» 3 колхозда, иптәш Гордиков «Игенселектең үлән баҫыулы системаһы тураһында» 2 колхозда лекция уҡыны.

Х. Ғәлимов.

Тауыҡсылыҡ фермалары

Шишмә. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын тормошҡа ашырыу маҡсатында, райондың колхоздары тауыҡсылыҡ фермалары ойоштороуға серьез иғтибар бирәләр.

Май айының икенсе яртыһында ғына 15 колхозда тауыҡсылыҡ фермаһы ойошторолоп, һәр бер фермала 800-әр, 1000-әр тауыҡ себеше алынды. Ағымдағы йылда райондың тауыҡсылыҡ фермаларында 50 мең тауыҡ үҫтереләсәк.

Р. Кәлимуллин.

Игенселектең юғары культуралы сифат бригадалары

Белоҡатай. Социалистик промышленностең тәжрибәһе буйынса беҙҙең республика колхоздарында һәм МТС-тарында игенселектең юғары культуралы сифат бригадалары ойошторола. Былдай бригадалар районда төҙөлдө лә инде. Иптәш Брязгин етәкселек иткән комсомолец-йәштәр трактор бригадаһы игенселектең юғары культураһы өсөн көрәштә район буйынса беренселекте алып килә. Был бригада ерҙе яҡшы эшкәртә һәм «Путь Ленина» колхозында башаҡлы культуралар сәсеүҙе юғары агротехник кимәлдә алып барҙы. Был колхозда сәсеү эштәре тамамланды. Колхоз майлы культуралар һәм йәшелсәләр сәсте.

Өфө—Мәскәү һыу юлы

Ошо йылдың 30 майынан Өфө—Мәскәү араһында пассажир пароходтары йөрөй башланы. Был линияла Мәскәү пароходствоһының яңынан йыһазландырылған «Максим Горький», «Пирогов» һәм «Островский» пароходтары, Ағиҙел пароходствоһының «Советский полярник» пароходы йөрәйәсәк.

30 майҙа Мәскәүҙән Өфөгә «Островский» пароходы беренсе рейсҡа сыҡты, ә 4 июндә «Советский полярник» пароходы Өфөнән Мәскәүгә китә.

Киләсәктә был пароходтар Мәскәүҙән һәр айҙың 5—10—15—20—25—30-сы числоларында; ә Өфөнән һәр айҙың 9—14—19—24—29-сы числоларында китәсәктәр.

Партия тормошо

ВЛКСМ Өфө ҡала комитетенең III пленумы

Ошо көндәрҙә ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитетенең III пленумы булып үтте. Пленум ВЛКСМ-дың Молотов райкомы секретаре иптәш Яловтың «Комсомолдың район, ҡала һәм өлкә конференцияларының ҡарарҙарын үтәү һәм ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын өйрәнеү тураһындағы» отчетын тыңланы.

— ВЛКСМ-дың район һәм ҡала конференцияларының үтеүенә хәҙер 6 ай тулды, — ти докладсы. — Был осор эсендә йәштәрҙең производство активлеге тағы ла артты. Райондағы промышленность предприятиеларында һәм транспортта 3864 йәш эшсе, 196 комсомолец-йәштәр бригадаһы эшләй. Был бик күп.

Хеҙмәткә ижади ҡарау, эште белеү, юғары техникаға эйә булыу — беҙҙең йәштәрҙең йөҙөн характерлай торған үҙсәнлек ул. Райондың комсомолец һәм йәштәре тарафынан 108 рационализатор тәҡдиме индерелде. 2217 йәш эшсе биш йыллыҡ, 43 йәш стахановсы 9 йыллыҡ, 57 комсомолец һигеҙ йыллыҡ производство нормаһын үтәне. Производствоның йәш новаторҙары Шарапов, Головина, һәм Геря районда беренсе булып металды тиҙ ҡырҡыу методын башлап ебәрҙеләр.

Сырьё һәм материалдарҙы экономлы тотоноу һәм отличный сифатлы продукция өсөн көрәш комсомол ойошмаларының көндәлек эшенә әүерелде. Паровоздар ремонтлау заводында 102 кешенән өсенә алған 26 комсомол посттары эшләп килә. Улар мең һумлыҡ электроэнергияға, ундарса тонна сырьё һәм материалдарға экономия яһаны. Хәҙер заводта брак яһау бик ныҡ ҡыҫҡартылды.

Унан һуң докладсы районда комсомол мәғарифе селтәренең эшенә туҡтала. Ул уҡыу йылы башында ойошторолған 53 политик түңәрәктең 42-һенда йомғаҡлау беседалары үтеүен, бигерәк тә паровоздар ремонтлау заводында Шабрин һәм ит комбинатында Башкатов иптәштәр етәкселек иткән политик түңәрәктәрҙең яҡшы эшләүҙәрен һөйләне.

Унан һуң иптәш Ялов комсомолдың мәктәптәге эшенә туҡтала.

— Мәктәп комсомол ойошмалары күсереү һынауҙарын һәм экзамендарҙы уңышлы үткәреүҙә мәктәп директорҙарына һәм уҡытыусыларға практик ярҙам күрһәтәләр. Бигерәк тә 50, 47, 49, 8 һәм 26-сы номерҙы мәктәптәрҙә тәүге экзамендар уңышлы үткәрелде. 49-сы номерлы урта мәктәптең 10 класс уҡыусылары (комсомол ойошмаһы секретаре иптәш Иванова) яҙма эштән һәм рус әҙәбиәтенән тик отличный һәм яҡшыға ғына тапшырҙылар.

Унан һуң иптәш Ялов тәүге комсомол ойошмаларының физкультура һәм спорт эшендәге уңышлы һәм етешһеҙ яҡтарын, райком бюроһының эше тураһында һөйләй.

— Комсомолдың район ойошмаһы, — ти докладын тамамлап иптәш Ялов, — партия ойошмаларының етәкселегендә, ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын практик тормошҡа ашырыуҙы тәьмин итәсәк.

Доклад буйынса фекер алышыуҙарҙа беренсе булып ВЛКСМ-дың ҡала комитетының пропаганда буйынса секретаре иптәш Маргулис һүҙ алды.

— ВЛКСМ-дың XI съезы комсомолецтәр һәм йәштәр араһында коммунистик тәрбиә эшен көсәйтеүгә айырыуса әһәмиәт бирҙе. Ләкин съездың был мөһим күрһәтмәһен практик тормошҡа ашырыуҙа Молотов районының тәүге комсомол ойошмалары йомшаҡ эшләйҙәр әле. Паровоздар ремонтлау заводы комсомол ойошмаһында 6 политик түңәрәктән бары тик береһе генә уҡыу программаһын үтәне. Йыйыу цехында иптәш Абрамов етәкселек иткән түңәрәккә 20 кешенән 5—6 кеше генә йөрөй. Инструменталь цехта ВЛКСМ Уставын өйрәнеү буйынса ойошторолған түңәрәктә хәҙер 4 пропагандист алмашынды. Был етешһеҙлектәр заводтың комсомол комитете секретаре иптәш Сорокинға билдәле булһа ла, уларҙы бөтөрөү буйынса бер төрлө лә сара күрмәй.

— Комсомолдың мәктәптәге эше тураһындағы ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарары, — тине, үҙенең сығышында, 49-сы номерлы урта мәктәп комсомол ойошмаһының секретаре иптәш Иванова, — беҙҙең практик эш программаһы булып әүерелде. Һуңғы 2 ай эсендә беҙҙең коллектив үҙенең бөтә һәләтлелеген быйылғы һынау һәм экзамендарҙы уңышлы үткәреү өсөн мобилизовать итте. Тәүге һөҙөмтәләр яҡшы. 10-сы кластың 17 уҡыусыһы рус әҙәбиәтен отличноға һәм 12 уҡыусы яҡшыға тапшырҙы.

ВЛКСМ ҡала комитетенең эшсе йәштәр бүлеге мөдире иптәш Сапаев үҙенең сығышында күп кенә комсомол ойошмаларының социалистик ярыш менән формаль етәкселек итеүҙәрен тәнҡитләне.

Фекер алышыуҙарҙа 9-сы номерлы һөнәрселек училищеһы комсомол ойошмаһының секретаре Грязнов, ВЛКСМ-дың Молотов райкомының ойоштороу-инструкторлыҡ бүлеге мөдире Колесников, ВЛКСМ-дың ҡала комитеты секретаре Гончар, ВКП(б) Өфө ҡала комитетенең партия, профсоюз һәм комсомол бүлеге мөдире Репин иптәштәр, бөтәһе 12 кеше ҡатнашты.

Пленум көн тәртибе буйынса эшлекле ҡарар ҡабул итте.

Уҡыу йылын уңышлы тамамланыҡ

(ВКП(б)-ның Ҡандра район комитете секретаре иптәш Н. Идиятшина менән беседа)

Быйыл беҙ партия мәғарифе селтәрендә уҡыуҙарҙы ВКП(б) Үҙәк Комитетенең «Ярослав өлкәһе партия ойошмаһында партия мәғарифенең торошо һәм уны яҡшыртыу саралары тураһындағы» ҡарарын һәм ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитете отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарын тормошҡа ашырыу нигеҙендә алып барҙыҡ. Был ҡарарҙар партия ойошмаларында партия уҡыуҙарын юлға һалыуҙы, уҡыуҙарҙың идея-политик кимәлен күтәреүҙә айырыуса ҙур роль уйнаны. Партия ойошмалары партия уҡыуҙары менән етәкселекте байтаҡ ныҡшыртылар.

Районда «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү буйынса 28 түңәрәк, 23 политик мәктәп, Ленин һәм Сталин биографияларын өйрәнеү буйынса 13 түңәрәк һәм бер район партия мәктәбе эшләне. Уларҙа бөтәһе 600-гә яҡын коммунист уҡыны. Былардан тыш 125 коммунист марксизм-ленинизм классиктарының әҫәрҙәрен үҙ аллы өйрәнәләр.

Хәҙер районда партия мәғарифе селтәрендә уҡыу йылын йомғаҡлау беседалары үткәрелә. 18 түңәрәктә, 12 политик мәктәптә һәм Ленин, Сталин биографияларын өйрәнеү буйынса 10 түңәрәктә йомғаҡлау занятиелары үткәрелде. Һөҙөмтәләр яҡшы. Һәр уҡыусы ҡуйылған һорауға тулы һәм йөкмәткеле яуап бирҙе. Район партия мәктәбендә уҡыусылар ҙа үтелгән материалдарҙы яҡшы үҙләштереүҙәрен күрһәттеләр.

Политик мәктәптәрҙә һәм түңәрәктәрҙә үткәрелгән был йомғаҡлау беседалары коммунистәрҙең идея-политик кимәлдәре һиҙелерлек булып күтәрелеүҙәре, үтелгән материалдарҙы яҡшы үҙләштереүҙәре тураһында һөйләйҙәр. Миҫал итеп Ҡарамалы Ғөбәй ауыл Советы, «Көрәш» колхозы партия ойошмаһы эргәһендә ойошторолған «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү түңәрәген (етәксеһе иптәш Гәрәева) алырға мөмкин. Был түңәрәктә 12 коммунист уҡый. Уларҙың һәр береһе йомғаҡлау беседаһында үтелгән материалдары яҡшы үҙләштереүҙәрен күрһәттеләр. «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозында пропагандист иптәш Шафиков етәкселек иткән «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү түңәрәге уҡыусылары ла үтелгән материалдарҙы яҡшы үҙләштерҙеләр. «Ҡандра», «Яҡты юл», «Ҡыҙыл яр», «Һабансы» колхоздарының партия ойошмалары эргәһендә ойошторолған политик мәктәптәр ҙә быйылғы уҡыу программаһын уңышлы тамамланылар.

Хәҙер уҡыу йомғаҡтары тәүге партия ойошмаларының йыйылыштарында тикшерелә. Унда партия мәғарифе селтәрендә булған ҡайһы бер кәмселектәр, идея-политик кимәлдәрен күтәреүгә һалҡын ҡараусы айырым коммунистәрҙең етешһеҙлектәре большевистик тәнҡиткә алына. Был сара партия мәғарифе селтәрендә яңы уҡыу йылын уңышлы башҡарып ебәреүҙә ҙур ярҙам итәсәк.

Югославия хөкүмәтенең нотаһына Совет Хөкүмәтенең яуабы

23 майҙа Югославияның Сит ил Эштәре Министрлығы Советтар Союзының Белградтағы Посольствоһына нота тапшырҙы, был нотала, йәнәһе Совет Хөкүмәте Югославияға ҡарата «дошманлыҡ һәм дискриминацион эштәр» алып бара, был эштәр Советтар Союзы менән Югославия араһындағы договорҙы «ҡағыҙҙағы буш хәрефтәргә» әйләндерә, тип әйтелә. Югославия хөкүмәте үҙенең был һүҙҙәрен Югославияның СССР-ҙағы революцион эмигранттарының эшмәкәрлектәренә һылтауы менән нигеҙләргә тырыша, ул эмигранттарҙың эшмәкәрлектәре нотала Югославияға ҡарата дошманлыҡ хәрәкәте тип характерлана.

Нота протест белдереү менән һәм Совет Хөкүмәте Югославияның СССР-ҙағы революцион эмиграцияһының эшмәкәрлеген тыйһын, атап әйткәндә, Югославия эмигранттарының Мәскәүҙә сығарыла торған газетаһын тыйһын тигән талап менән тамамлана.

СССР-ҙың Белградтағы посольствоһы Югославия хөкүмәтенең нотаһына яуап итеп 31 майҙа Югославияның Сит ил Эштәре Министрлығына СССР Сит ил Эштәре Министрлығының түбәндәге нотаһын тапшырҙы:

«Югославия Федератив Халыҡ Республикаһы Сит ил Эштәре Министрлығының ошо йыл 23 майҙағы нотаһы айҡанлы СССР-ҙың Сит ил Эштәре Министрлығы Совет Хөкүмәтенең түбәндәге яуабын һеҙҙең иғтибарығыҙға еткереү хөрмәтенә эйә булып тора.

Совет Хөкүмәте Югославия Сит ил Эштәре Министрлығының, йәнәһе Совет Хөкүмәте Югославияға ҡарата «дошманлыҡ һәм дискриминацион эштәр» алып бара тигән раҫлауын тупаҫ ала ярыу тип билдәләй.

Бындай ялған ялаларҙың маҡсаты, күрәһең, Югославия халыҡтарының фекерен бутауҙа һәм СССР менән Югославия араһындағы мөнәсәбәттәрҙең насарайыуының ысын сәбәбе Югославия хөкүмәтенең Советтар Союзына ҡарата дошманлыҡ политикаһы алып барыуында булыуын Югославия халыҡтарынан йәшереүҙәлер. Совет Хөкүмәте үҙенең 1949 йыл 11 февраль нотаһында Югославия хөкүмәтенең ул политикаһына тейешле баһаны биргәйне инде.

Совет Хөкүмәтенең хәҙерге Югославия хөкүмәтенә мөнәсәбәтен уның Югославияға ҡарата булған мөнәсәбәттәре менән, уның Югославия халыҡтарына ҡарата булған мөнәсәбәттәре менән бутарға ярамай. Югославия хөкүмәте Совет Хөкүмәтенән дуҫтарса мөнәсәбәт көтөү хоҡуҡынан үҙен мәхрүм итте, сөнки Югославия хөкүмәте үҙенең эшендә Советтар Союзына ҡарата дошманлыҡ политикаһын үткәрә, сөнки ул Югославияла коммунистәргә ҡаршы һәм демократияға ҡаршы террористик режим урынлаштырҙы, сөнки ул Советтар Союзына ҡаршы көрәш алып барып, бындай көрәштең логикаһы арҡаһында, Советтар Союзының дошмандары лагеренә инде, сөнки ул Югославия матбуғатын империализмдың фашистик агенттары тарафынан алып барыла торған дошманлыҡ агитацияһының — Советтар Союзына ҡаршы юғанһеҙ агитация алып барыуҙың рупорына әйләнде. Совет Хөкүмәтенең Югославияға ҡарата мөнәсәбәтенә килгәндә, уның Югославия халыҡтарына мөнәсәбәте — һәр ваҡыт үҙгәрешһеҙ дуҫтарса булып килде һәм дуҫтарса булып ҡала.

Һуғыш йылдарында булһын, шулай уҡ һуғыштан һуңғы осорҙа ла Советтар Союзының Югославия халыҡтарына күп һанлы ярҙам күрһәтеү фактылары бөтә кешегә лә билдәле. Бойондороҡһоҙ государство булыуы яғынан Югославияның үҙенең йәшәүе гитлерсе Германияны тар-мар итеү һөҙөмтәһе булғанлығын, унда Советтар Союзының хәл иткес роль уйнағанлығын бер кем дә кире ҡаға алмай. Югославия халыҡ хужалығын һуғыштан һуң аяҡҡа баҫтырыуҙа һәм уны үҫтереүҙә СССР күрһәткән экономик, культура, техник һәм һәр төрлө башҡа ярҙамдарҙы ла Югославия халыҡтарынан йәшерергә ярамай. Шулай уҡ халыҡ-ара мөнәсәбәттәрҙә лә СССР-ҙың Югославияға күрһәткән политик ярҙамы бөтә кешегә билдәле, был өлкәлә Советтар Союзы күп һанлы халыҡ-ара конференцияларҙа Югославияның государство интерестәренә ҡағыла торған мәсьәләләрҙе тикшергәндә Советтар Союзы Югославияның законлы интерестәрен эҙмә-эҙлекле рәүештә яҡлап килде. Былар бөтәһе лә Югославия халыҡтарына ҡарата Совет Хөкүмәтенең дуҫтарса политикаһының кире ҡағылмаҫлыҡ иҫбаты булып хеҙмәт итәләр.

Шуға күрә, бындай фактылар алдында Югославия хөкүмәтенең Советтар Союзына ҡарата алып барған дошманлыҡ политикаһын, СССР менән Югославия араһындағы дуҫлыҡты үҙ ҡулдарҙы менән бойондороҡһоҙ рәүештә алға китеүенең залогын күргән Югославия граждандарының уртаҡлашмауҙары рәжән түгел. Хәҙерге ваҡытта Югославиялағы террористик режим тарафынан эҙәрлекләнә торған был граждандар бары тик Югославиянан ситтә генә, Югославия хөкүмәтенең Советтар Союзына ҡаршы политикаһына үҙҙәренең кире мөнәсәбәттә булыуҙарын асыҡтан-асыҡ һәм иркле рәүештә белдереү мөмкинлеген таба алалар. Югославияның Советтар Союзындағы һәм Мәскәүҙә үҙҙәренең газеталарын сығарыусы революцион эмигранттары ла шулай уҡ Югославия хөкүмәтенең Советтар Союзына ҡаршы политикаһына шундай уҡ кире мөнәсәбәттәрен белдерәләр.

Үҙҙәренең демократик һәм социалистик ҡараштары өсөн Югославиялағы антидемократик режим тарафынан эҙәрлекләнеүсе Югославия патриоттарына — эмигранттарына Совет Хөкүмәте яҡшы ҡунаҡсыллыҡ күрһәтергә ҡарар итте, һәм уларға урын бирҙе. Совет Хөкүмәте шуны белдерә — ул киләсәктә лә Югославияның революцион эмигранттарына яҡшы ҡунаҡсыллыҡ күрһәтәсәк. Был, әлбиттә, Югославия нотаһы хата раҫлағанса, Совет Хөкүмәте йәки уның государство органдары, йәнәһе, Югославияның революцион эмигранттарына «тулы ярҙам» күрһәтәләр тигән һүҙ түгел, революцион эмигранттар өсөн урын биреү хоҡуҡы һәм уларҙы «тулыһынса яҡлау» кеүек төшөнсә ике төрлө булған нәмәне бутап, юридик яҡтан мәғәнәһеҙлеккә төшмәй ҡалыу мөмкин түгел. Шуның менән бергә, Югославияның революцион эмигранттары СССР-ҙың государство органдарының ярҙамына мохтаж да түгелдәр, сөнки совет общественносы һәм совет граждандары Югославияның революцион эмигранттарын үҙҙәренең дуҫтары, үҙҙәренең туғандары итеп ҡарап, уларға етерлек тиклем тулыһынса булышлыҡ күрһәтәләр. Ләкин был, һис шикһеҙ, Совет Хөкүмәте СССР граждандарына Югославияның революцион эмигранттарының эшмәкәрлегенә ярҙам итергә ҡамасаулыҡ күрһәтмәй тигән һүҙ. Совет Хөкүмәте отлаларҙы белдереүҙе кәрәкле һанай: ул совет граждандарына Югославияның революцион эмигранттарына ярҙам итеүҙә ҡыҫылып та ҡамасаулыҡ күрһәтмәй һәм ҡамасаулыҡ күрһәтергә ниәтләнмәй ҙә, сөнки совет граждандарының һәм совет общественносының бындай эштәре уларҙың СССР Конституцияһында нығытылған хоҡуҡтары булып тора.

Юғарыла әйтелгәндәр арҡаһында, Югославияның ошо йыл 23 май нотаһында, Совет Хөкүмәте, йәнәһе, Югославияның революцион эмигранттарына урын биргәнлектән һәм уларҙың эшмәкәрлектәренә ҡамасаулыҡ күрһәтмәгәнлектән, «Югославияның эске эштәренә тупаҫ рәүештә ҡыҫылыуға» юл ҡуя тип раҫлауын Совет Хөкүмәте бары тик политик уйлап сығармауҙан һәм юридик аңлашылмауҙан һөҙөмтәһе итеп кенә ҡарай ала.

Югославия хөкүмәте үҙенең нотаһында Югославияның революцион эмигранттарының «газеталарын артабан баҫыуҙы... СССР Хөкүмәте тыйһын» тип «талап итә» (тап талап итә тиген һүҙ дөрөҫ тә!). Икенсе һүҙ менән әйткәндә, Югославия хөкүмәте, СССР ҙа үҙендә, хәҙерге ваҡытта Югославияла булған кеүек коммунистәр, демократтар, партияһыҙҙар һәм ғөмүмән Югославия менән СССР араһында дуҫлыҡты яҡлау фекерен әйтеүсе бөтә граждандар өсөн репрессия һәм төрмәләр ҡулланыла торған антикоммунистик һәм антидемократик террористик режим урынлаштырыуын тип «талап итә». Югославия хөкүмәте был кәлкә «таланты» СССР-ҙың эске эштәренә иң тупаҫ рәүештә ҡыҫылыуға тип тип тапмаймы икән ни? Югославия хөкүмәте был тулы «таланты» алға ҡуйып, үҙен кәлкә хәлгә ҡала тип иҫәпләмәйме икән ни?

Югославия нотаһы Югославияның СССР-ҙағы революцион эмигранттарын «үҙ тыуған иленең хыянатсылары» тип атай. Совет Хөкүмәте икенсе ҡарашта тора. Совет Хөкүмәте былай тип иҫәпләй: Югославияның революцион эмигранттары ысын социалистар һәм демократтар, Югославияның тоғро улдары, Югославияның бойондороҡһоҙлоғо өсөн ныҡлы көрәшселәр, Югославия менән Советтар Союзы араһында дуҫлыҡ тәрәфдарҙары булып торалар. Әгәр инде Югославияның хыянатсыларын эҙләргә кәрәк булһа, ул саҡта уларҙы Югославияның революцион эмигранттары араһынан түгел, ә Советтар Союзы менән Югославия араһындағы дуҫлыҡты өҙергә тырышыусы, шулай итеп Югославияны көсһеҙләндереүсе һәм шуның менән империализм ҡолларына төшкән һәм үҙҙәренең бойондороҡһоҙлоҡтарын юғалтҡан илдәрҙең яҙмышын әҙерләүсе эфәнделәр араһынан эҙләргә кәрәк».

(ТАСС).

Большевиктәр партияһының һәм Совет государствоһының күренекле деятеле

(М. И. Калининдең үлеүенә 3 йыл тулыуға ҡарата)

Коммунистәр партияһының һәм Совет государствоһына нигеҙ һалыусыларҙың береһе, бөйөк революционер Михаил Иванович Калининдең яҡты образын совет халҡы үҙ хәтерендә ныҡ һаҡлай.

Иптәш Калинин, үҙенең бөтә ғүмерен хеҙмәтсәндәр эше өсөн, Ленин—Сталиндың бөйөк идеялары өсөн көрәшкә арнап, миллионлаған эшсәндәрҙең ҡайнар мәхәббәтен һәм хөрмәтен ҡаҙанды.

Тверь крәҫтиәне, унан һуң эшсе, иптәш Калининдең бөтә тормошо бөйөк коммунизм эшенә тәрән һәм ысын күңелдән бирелгәнлек менән хеҙмәт итеүҙең өлгөһө булды. Ленин һәм Сталиндың ышаныслы соратнигы ҡарт большевик Калининдең исемен әлеккеге Питер, Тифлис, Ревель эшселәре яҡшы беләләр ине.

19-сы быуаттың аҙағында, большевиктәр партияһына нигеҙ һалынған саҡта, эшселәр синыфы алда торған синфи көрәштәргә әҙерләнгән ваҡытта, Михаил Иванович легаль булмаған революцион эшкә тотондо, үҙенең яҙмышын пролетариат эше менән мәңгегә бәйләне.

Йәш Калинин Петербургта ойошторолған «Эшселәр синыфын азат итеү өсөн көрәш Союзы» менән бәйләнгән марксистик эшселәр түңәрәктәренең актив ҡатнашыусыһы булды. Ул марксизм идеяларын һәүәҫлек менән пропагандалауҙа булып әүерелде һәм эшселәр синыфының В. И. Ленин тарафынан билдәләнгән боевой бурыстарын тормошҡа ашырыу өсөн көрәште.

Михаил Иванович Калинин ауыр, оҙаҡ дауамлы профессиональ революционерлыҡ юлын үтте. Арестар ҙа, төрмәләр ҙә, һөргөнгә ебәреүҙәр ҙә, ҡаты рәүештә үткәрелгән полиция эҙәрләүҙәре лә уның ихтыярын һындыра алманылар. Ауыр реакция йылдарында һәм революцион хәрәкәттең күтәрелеш осоронда ла, — Калинин пролетар революцияһы байрағын һәр ерҙә һәм һәр

ваҡыт юғары тотто, массалар араһында арымай-талмай эшләне, хеҙмәтсәндәрҙе самодержавиеға, капитализмға ҡаршы алда торған хәл иткес бәрелешкә туплаһы һәм әҙерләне.

В. И. Ленин һәм И. В. Сталин менән берлектә иптәш Калинин Бөйөк Октябрь социалистик революцияһын әҙерләүҙә ҡатнашты. Был революцияның кешелек тарихында яңы дәүерҙе асты.

Пролетар революцияһының беренсе көндәренән үк Калинин йәш Совет государствоһын төҙөү һәм нығытыу эшенә тотоноу һәм тулыһынса бирелде. 1919 йылда, Я. М. Свердлов үлгәндән һуң, М. И. Калинин, В. И. Лениндең тәҡдиме буйынса, Бөтә Россия Үҙәк Башҡарма Комитетенең Председателе итеп, һуңынан — СССР Союзы Үҙәк Башҡарма Комитетенең Председателе һәм, аҙаҡ килеп, СССР Верховный Советы Президиумының Председателе итеп һайланды.

Совет президенты постында Калинин үҙенең ойоштороусанлылыҡ талантын, үҙенең ҡайнар энергияһын айырыуса ныҡ күрһәтте. Граждандар һуғышы йылдарында, йәш Совет республикаһын блокада һәм интервенцияның утлы ҡулсаһы ҡаман алғас, «Бөтә Россия старостаһы» алдынғы позицияларҙа, фронт барған ҡалаларҙа һәм райондарҙа күреп була ине. Арымаҫ-талмаҫ пропагандист, агитатор һәм ойоштороусы Калинин Ҡыҙыл Армеецтәрҙе һәм хеҙмәтсәндәрҙе иҫке донъя көстәренә ҡаршы аяуһыҙ көрәшкә күтәрҙе, үҙенең ялҡынлы большевистик тоғро һүҙе менән бөйөк социализм эшенең тулы тантанаһына уларҙа ышаныс тыуҙырҙы.

Граждандар һуғышын еңеүле рәүештә тамамлап, совет халҡы тыныс социалистик төҙөлөш эшенә тотондо. Ленин һәм Сталин тарафынан билдәләнгән яңы бурыстарҙы хәл итәһе бар ине. М. И. Калинин бөтә большевистик энергия менән тыныс социалистик төҙөлөш эшенә, йәш Совет государствоһын нығытыу эшенә бирелде.

Калининдең бөтә эшмәкәрлеге совет хоҡуҡона хас булған ысын демократизмдың көүҙәләнеше булды. Михаил Иванович киң хеҙмәтсәндәр массаһы менән иң тығыҙ һәм көндәлек бәйләнештә булды. Эшселәр һәм крәҫтиәндәр, йорт хужабикәләре, ауыл работниктары — төрлө йәштәге һәм төрлө профессия кешеләре кәңәш һәм ярҙам һорап, уға мөрәжәғәт итә инеләр, һәм уларҙың бер генә хаттары ла, бер генә үтенестәре лә, бер генә жалобалары ла яуапһыҙ ҡалмай ине.

Михаил Ивановичтең күп яҡлы ойоштороусанлыҡ эшмәкәрлеге социалистик төҙөлөш йылдарында айырыуса киң ҡолас йәйҙе.

Большевиктәр партияһы етәкселегендә миллионлаған совет кешеләре илебеҙҙе социалистик нигеҙҙә ҡайтанан ҡороуҙың мөһабәт программаһын тормошҡа ашырыу өсөн көрәштеләр. Сталинсе биш йыллыҡтарҙы тормошҡа ашырыу һөҙөмтәһендә Советтар Союзы юғары үҫеш алған хәҙерге заман промышленносы һәм иң эре социалистик игенселеге булған ҡеүәтле социалистик индустриаль-колхоз державаһына әүерелде.

Халыҡ дошмандарын — троцкийселарҙы, бухаринселарҙы һәм башҡа хыянатсыларҙы тар-мар итеп, большевиктәр партияһы хеҙмәтсәндәрҙе яңы еңеүҙәргә, коммунизм тантанаһына арымай-талмай алып барҙы һәм алып бара. М. И. Калинин, коммунизм өсөн көрәшеүселәрҙең беренсе сафтарында барып, һәр ваҡыт үҙенең боевой постында ҡалды. Совет государствоһының юғары органына етәкселек итеп, ул массалар менән бәйләнеште нығытты, хеҙмәтсәндәрҙе бөйөк Лениндең эшен дауам итеүсе — И. В. Сталин тарафынан ҡуйылған яңы бурыстарҙы хәл итеүгә саҡырҙы.

Бөйөк революционер социалистик Ватандың ҡайнар патриоты булды. Бөтә ерҙә булып, эшселәр, крәҫтиәндәр, совет интеллигенцияһы вәкилдәре менән беседа үткәреп, М. И. Калинин уларҙы яңы хеҙмәт подвигтарына рухландырҙы. Ул промышленность, ауыл хужалығы, культура өлкәһендәге уңышлыҡтарҙы ентекле рәүештә яҡлап, алдау етәкселәрҙе ҡаты тәнҡитләне, социалистик төҙөлөштең темптарын тиҙләтерлек, коммунизм юлы менән йылдам рәүештә алға барырлыҡ итеп эшләргә арымай-талмай һәм ҙур сыҙамлылыҡ менән өйрәтте.

Меңәрләгән һалдаттар һәм офицерҙар, артистар һәм ғалимдар, эшселәр һәм колхозсылар, уҡытыусылар һәм инженерҙар Калинин ҡулынан орденлар һәм медалдәр алдылар.

Беҙҙең илебеҙҙең йәш быуыны партияның һәм халыҡтың дошмандарына ҡаршы аяуһыҙ көрәшеп, Ватанға, хеҙмәтсәндәр эшенә, коммунизм эшенә арымай-талмай һәм ысын күңелдән бирелгәнлек менән хеҙмәт иткән Калининдең тормошо һәм эшмәкәрлеге өлгөһөндә өйрәнә һәм өйрәнәсәк.

Иң ҡатмарлы проблемаларҙы халыҡ массалары аңына асыҡ, образлы һәм ябай еткерә белеүсе халыҡ трибуны Михаил Иванович Калинин үҙенең телдән һөйләгән һәм матбуғатта баҫылып сыҡҡан күп сығыштарын коммунистик тәрбиә эшенә арнаны.

Бөйөк Ватан һуғышы башланыр алдынан уҡ әле, 1940 йылда, иптәш Калинин Мәскәү ҡала активенең партия йыйылышында сығыш яһаны. Михаил Иванович, ВЛКСМ-дың өсөнсө съезында В. И. Лениндең һөйләгән атаҡлы телмәрен был йыйылыусыларҙың хәтеренә төшөрөп, үҙенә хас булған аҡыллылыҡ менән һәм тәрән рәүештә коммунистик тәрбиә эшенең бурыстары тураһында һөйләне. Коммунистик тәрбиәнең беренсе төп положениеһе, тип күрһәтте Михаил Иванович, ул коммунизм өсөн көрәш, продукцияның һаны яғынан да, шулай уҡ сифаты яғынан да юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге өсөн көрәш; Калининдең фекере буйынса, коммунистик тәрбиәнең икенсе төп өлөшө булып һәләтлелеккә ҡарап эшләү, общественный байлыҡҡа ҡарата һаҡ мөнәсәбәттә булыу, шулай уҡ социалистик Тыуған илгә мөхәббәтте арттырыу, совет патриотизмын үҫтереүҙә коммунистик тәрбиәнең айырылмаҫ өлөшө булып тора.

«...Беҙ СССР-ҙың бөтә крәҫтиәндәрен ялҡынлы патриотизм рухында, үҙ Ватанына икһеҙ-сикһеҙ бирелгәнлек рухында тәрбиәләргә тейешбеҙ, — тине М. И. Калинин.—Мин реаль ысынбарлыҡтан алыҫ торған, платоник мөхәббәт тураһында һөйләмәйенсә, ә ныҡышмалы, актив, дәртле, һүнмәҫ мөхәббәт тураһында, дошмандарға ҡарата мәрхәмәт итеүҙе белмәгән, Ватан өсөн бер ниндәй юғалтыуҙар алдында ла туҡталып ҡалмаған мөхәббәт тураһында һөйләйем».

Калининдең был гүзәл һүҙҙәре беҙҙең йәштәребеҙҙең йөрәгенә айырыуса тәрән урынлашты. Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында, Совет государствоһының яҙмышы хәл ителгән саҡта, беҙҙең йәштәребеҙ, барлыҡ халыҡ кеүек үк, бөтә донъяға бөтмәҫ-төкәнмәҫ совет патриотизмы өлгөһөн күрһәтте. Летчик Гастеллоның, Зоя Космодемьянскаяның мәңгелек подвигтары, заводтарҙа йәштәрҙең фидакәр хеҙмәттәре, йәш гвардеецтәрҙең боевой эштәре — совет кешеләренең фронттағы һәм тылдағы массовый героизмен рухландырыусы совет патриотизмының ышандырырлыҡ күрһәткесе булды.

Һуғыш йылдарында М. И. Калинин, ныҡ ауырыу хәлдә, үҙенең государственный һәм партийный эшен арымай-талмай дауам иттерҙе, бөтә көсөн дошмандарҙы еңеү эшенә арнаны.

Михаил Ивановичтең воиндар, фронтовой агитаторҙар, комсомолецтәр һәм йәштәр алдында яһаған һуңғы сығыштары бөтә кешеләрҙең дә хәтерендә әле. Иптәш Калинин бөтә ошо сығыштарында коммунистик тәрбиә бурыстарына, хеҙмәтсәндәрҙе коммунистик тәрбиәләү эшенең айырылмаҫ элементы булып торған совет патриотизмы темаһына ҡат-ҡат туҡталды.

Партия һәм Совет государствоһы төҙөүселәрҙең һәм уларға етәкселек итеүселәрҙең иң күренеклеләренең береһе М. И. Калининдең бөтә ғүмере Ватанға, Лениндең һәм Сталиндың бөйөк һәм еңелмәҫ эшенә ысын күңелдән бирелгәнлек, ныҡышмалылыҡ менән хеҙмәт итеүҙең өлгөһөн күрһәтә.

СССР профсоюздарының яңы Уставы

Профсоюздарҙың X съезы СССР профессиональ союздарының яңы Уставын ҡабул итте.

Хәҙер, беҙҙең совет халҡы коммунизм төҙөүҙең бөйөк бурыстарын хәл итә барған саҡта, профсоюздарҙың роле, массалар араһында уларҙың ойоштороу һәм тәрбиә эше тағы ла күберәк үҫә. Профсоюздарҙың ойоштороу эше методтары, уларҙың эске тормош ҡағиҙәләре шул бөйөк бурыстарға яраҡлы булырға тейеш. Ойоштороу эшенең яңы формалары һәм методтары яңы Уставта үҙҙәренең сағылышын таптылар ҙа инде.

Яңы Устав шуға нигеҙләнә: беҙҙең илдә коммунистар партияһы етәкселегендә социалистик общество төҙөлдө һәм социализмдан аҡрынлап коммунизмға күсеү уңышлы рәүештә үтәлә.

Сталинсе Конституция Советтар Союзының барлыҡ граждандарына бөйөк хоҡуҡтар: хеҙмәткә, ялға, белем алыуға, ҡартлыҡта, сирләгән һәм хеҙмәткә һәләтлелекте юғалтҡан ваҡытта матди яҡтан тәьмин ителеүгә хоҡуҡтар тәьмин итә. СССР-ҙа ҡатын-ҡыҙға хужалыҡ, государство, культура һәм общественный-политик тормоштоң бөтә өлкәләрендә ир-ат менән бер тин хоҡуҡтар бирелде. Хеҙмәтсәндәрҙең интерестәре өсөн һәм социалистик ҡороломдо нығытыу интерестарында СССР граждандарына закон менән һүҙ азатлығы, матбуғат азатлығы, йыйылыштар азатлығы, шулай уҡ общественный ойошмаларға берләшеү хоҡуҡы гарантиялана.

Былларҙың барыһы ла Уставта яҙылған, сөнки совет халҡының бөтә донъя тарихында тарихи әһәмиәткә эйә булған был еңеүҙәре профессиональ союздар эшенең нигеҙенә һалынғандар.

Уставта былай тип әйтелгән: «Совет профсоюздары үҙҙәренең бөтә эштәрен совет обществоһының көстәрен ойоштороусы һәм уларҙы юнәлеш биреүсе коммунистар партияһы етәкселегендә үткәрәләр. СССР профсоюздары эшселәр массаһын Ленин—Сталин партияһы тирәһендә туплайҙар».

Советтар Союзында профсоюздар коммунистик общество төҙөүҙә актив ҡатнашалар. Устав, профессиональ союздар социалистик общество һәм государство ҡороломон бөтә саралар менән нығытыу өсөн, совет халҡының мораль-политик берҙәмлеген, Советтар Союзындағы халыҡтар араһында туғандарса хеҙмәттәшлек һәм дуҫлыҡты нығытыу өсөн көрәшәләр, тип күрһәтә.

Беҙҙең артабан тәрәлеш эшебеҙҙең уңышында хеҙмәтсәндәргә коммунистик тәрбиә биреү хәл иткес роль уйнай. Устав профсоюздарҙың тәрбиә эшендә иң мөһим бурыстарҙы билдәләй. «Профессиональ союздар, — тип әйтелә Уставта, — үҙҙәренең члендәрен совет патриотизмы, хеҙмәткә һәм общественный, социалистик милеккә коммунистик мөнәсәбәт рухында тәрбиәләйҙәр». Профессиональ союздар эшселәрҙең культура-техник кимәлен инженер-техник хеҙмәт работниктәре кимәленә тиклем күтәреү кимәлендә эш алып баралар. Улар эшселәрҙә пролетар интернационализм тойғоһо тәрбиәләйҙәр, халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтенең берҙәмлеге өсөн, бөтә донъяла ныҡлы тыныслыҡ һәм демократия өсөн көрәшәләр.

Профсоюздар үҙҙәренең эшендә үҙҙәренең роленә һәм бурыстарына Ленин тарафынан бирелгән билдәләүҙе ҡулланалар. Профсоюздар, тине В. И. Ленин, «тәрбиәләү ойошмаһы, йәлеп итеү, эшкә өйрәтеү ойошмаһы, был мәктәп, идара итеү мәктәбе, хужалыҡ итеү мәктәбе, коммунизм мәктәбе ул».

Уставта былай тип әйтелгән: «Совет, социалистик ҡороломо шарттарында государство хеҙмәтсәндәрҙең хоҡуҡтарын һаҡлап тора һәм үҙенең закондарында халыҡ интерестәрен сағылдыра. Профессиональ союздар етештереү, хеҙмәт, тормош һәм культура мәсьәләләре буйынса закондар эшләп сығарыуҙа актив ҡатнашалар, был закондарҙың тайпылышһыҙ рәүештә тормошҡа үткәрелеүе өсөн көрәшәләр».

Устав, профессиональ союздар государство пландарын үтәү һәм арттырып үтәү өсөн эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең социалистик ярышын ойошторалар; эш хаҡын планлаштырыуҙа һәм регулировать итеүҙә ҡатнашалар; эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә үҙҙәренең производство һәм эш квалификацияһын күтәрергә ярҙам итәләр; предприятиеләрҙә һәм учреждениеләрҙә хеҙмәтте һаҡлау һәм иминлек техникаһының торошо өҫтөнән контроль яһайҙар. Профессиональ союздар государство социаль страхованиеһы менән идара итәләр, хеҙмәткә булдыҡлылыҡтарын ваҡытлыса юғалтҡан хәлдәрҙә эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә пособиелар билдәләйҙәр һәм бирәләр, санаторийҙар һәм ял йорттары төҙөйҙәр, предприятиеләрҙең һәм учреждениеләрҙең йорттарында торлаҡ майҙанын бүлеүҙә ҡатнашалар һәм башҡалар. Профессиональ союздар эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә үҙҙәренең идея-политик һәм дөйөм белем кимәлен юғарылатырға ярҙам итәләр, клубтар, культура йорттары һәм дворецтар, ҡыҙыл мөйөштәр, библиотекалар ойошторалар, массаларҙың художестволы үҙ эшмәкәрлеген, физик культураны, спорт һәм туризмды алға ебәрәләр.

Америка Ҡушма Штаттарында күп кенә профсоюздар үҙҙәренең сафтарына негрҙарҙы алмайҙар, башҡалары уларҙың хоҡуҡтарын сикләйҙәр. Күп профсоюздарға квалификацияһыҙ эшселәр алынмай. Машинистар профсоюзына ағзаның барлығына ышаныусыларҙы ғына алалар.

Совет профсоюздарының Уставы ошондай һымаҡ хоҡуҡ ҡыҫыуҙарҙы кире ҡаға. Ул теләгән бер эшсенең, хеҙмәткәрҙең, юғары уҡыу йортонда, техникумда һәм производство эшенә өйрәнеү мәктәбендә уҡыусының профсоюзға инеүенә һис бер төрлө тотҡарлыҡ яһамай.

Уставтың беренсе главаһы профессиональ союздар члендәренең хоҡуҡтарына һәм бурыстарына арналған. Уларҙың профсоюз члендәренең дөйөм йыйылыштарында ҡатнашырға, бөтә профсоюз органдарына һайларға һәм һайланырға, профсоюз эшен яҡшыртыу буйынса һорауҙар һәм тәҡдимдәр индерергә, йыйылыштарҙа һәм матбуғатта профсоюз органдарының һәм уларҙың работниктәренең эшен тәнҡитләргә, администрация уларҙың хоҡуҡтарын боҙған ваҡытта, уларҙы һаҡлауҙы һәм яҡлауҙы талап итеп, профсоюзға мөрәжәғәт итергә, әгәр ҙә профсоюз членының эше йәки ҡылығы тураһында ҡарар сығарыла торған булһа, үҙенең ҡатнашыуын талап итергә хоҡуҡтары бар.

Профсоюз члены Устав буйынса, государство һәм хеҙмәт дисциплинаһын еренә еткереп риғайә итергә, общественный, социалистик милекте һаҡларға һәм нығытырға, үҙенең производство һәм эш квалификацияһын күтәрергә, профессиональ союздар Уставын риғайә итергә һәм членлек взностарын ваҡытында түләй барырға бурыслы.

Уставта профсоюз члендәренең өҫтөнлөктәре билдәләнә. Улар государство социаль страхованиеһы средстволарынан пособиеларҙы, профсоюзда тормаған кешеләргә ҡарағанда ҙурыраҡ күләмдә алалар. Улар ял йорттарына һәм санаторийҙарға путевкаларҙы, балалары өсөн йәслегә, пионерҙар лагерена путевкаларҙы беренсе нәүбәттә алалар.

Профсоюз ойошмалары үҙ члендәренең аңлылығын, башлыса, тәрбиәләү характерындағы булған саралар менән юғарылатыуға өлгәшергә тырышалар. Ләкин Устав айырыуса дисциплинаһыҙ булған кешеләргә ҡарата яза саралары ҡулланыу мөмкинлеге булыуы тураһында һөйләй. Уставты боҙған, өс айҙан артыҡ членлек взносы түләмәгән, дисциплинаһыҙ булған өсөн профсоюз органдары иҫкәртеү, общественный иҫкәртеү, шелтә һәм, һуңғы сара сифатында, профсоюз членлегенән сығарыу кеүек сараларҙы ҡуллана алалар.

Уставтың икенсе главаһы профессиональ союздарҙың ҡороломона арналған. Улар демократик централизм һәм производство принциптары нигеҙендә ҡоролалар.

Профсоюздарҙың барлыҡ етәксе органдарын һайлау йәшерен тауыш биреү юлы менән үткәрелә.

Уставтың өсөнсө, дүртенсе һәм бишенсе главалары профсоюз органдарының структураһы һәм эш йөкмәткеһе тураһында һөйләйҙәр. Һүҙ ВЦСПС-тың, профсоюздарҙың үҙәк комитеттарының, профсоюздарҙың республика, край, өлкә, ҡала һәм район органдарының эше тураһында бара. Профессиональ союздың нигеҙе — төүге профсоюз ойошмаһы. Устав төүге ойошмаларҙың бурыстары тураһында тулы итеп һөйләп бирә. Улар иҫәбенә: эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең бөтәһен дә производство пландарын үтәүгә һәм арттырып үтәүгә мобилизациялау; хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу; социалистик ярышты үҫтереү; хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, продукция сифатын яҡшыртыу, цехта һәм бригадала хужалыҡ иҫәбен индереү, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын түбәнәйтеү һәм предприятиеләрҙең рентабеллеген юғарылатыу буйынса практик саралар эшләү; производство кәңәшмәләре үткәреү һәм уларҙа сығарылған ҡарарҙарҙың үтәлеүе өҫтөнән контроль ҡуйыу; эшселәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең хеҙмәт шарттарын һәм уларға тормошта хеҙмәт күрһәтеүҙе яҡшыртыу тураһында көндәлек хәстәрлек күрһәтеү һәм башҡа бурыстар инә.

Уставтың алтынсы главаһында профессиональ союздарҙың аҡса средстволары тураһында һөйләнә. Улар профсоюзға ингәндә һәм ай һайын түләнә торған членлек взностарынан, культура-ағартыу һәм спорт учреждениеләренән алынған доходтарҙан төҙөләләр. Ай һайын түләнә торған членлек взностары бер айлыҡ фактик эш хаҡынан йәки стипендиянан бер процент күләмендә билдәләнәләр. Эшләмәүсе пенсионерҙар һәм уҡыусылар (стипендияһыҙҙар) айына бер һум түләйҙәр.

Йыйнала торған аҡсаларҙы профсоюздар үҙҙәренең члендәренә культура яғынан хеҙмәт күрһәтеүгә, уларға материаль ярҙам күрһәтеүгә һәм ойоштороу-хужалыҡ сараларына тотоналар.

Профсоюздарҙың X съезы тарафынан ҡабул ителгән яңы Устав совет профсоюздары тарафынан тупланған бик ҙур тәжрибәне дөйөмләштерә. Ул профсоюздарҙың тағы ла күберәк нығыуына, эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәрҙең киң массаларын беҙҙең социалистик государствобыҙҙы артабан үҫтереүгә, совет кешеләренең бәхетле һәм мул тормош менән йәшәүҙәре өсөн, коммунизмдың еңеүе өсөн көрәшкә туплауға ярҙам итә.

А. Раин.

ӨФӨ ҠАЛАҺЫ БЮДЖЕТЕ

Ошо йылдың 30 майында Өфө ҡала Советының X сессияһы булып үтте. Көн тәртибе буйынса 1948 йылда ҡала бюджетының үтәлеше һәм 1949 йылдың бюджеты тураһында ҡала финанс бүлеге мөдире иптәш Борота доклад һөйләне, һәм финанс-бюджет комиссияһының председателе иптәш Завалишин ҡушымта доклад менән сығыш яһаны.

— Большевиктар партияһының етәкселегендә, — тине иптәш Борота үҙенең докладында, — бөтә совет халҡы һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды ваҡытынан алда үтәү өсөн ҙур энтузиазм менән эшләйҙәр. Социалистик Ватаныбыҙҙың туғандаш семьяһында Совет Башҡортостанының хеҙмәтсәндәре промышленность һәм ауыл хужалығын тайпылышһыҙ рәүештә үҫтереп киләләр.

Карточкаһыҙ һатыу итеү һәм бер үк ваҡытта үткәрелгән аҡса реформаһы, тауарҙарҙың ваҡлап һатыу хаҡтарын аҡрынлап арзанайта барыу совет һумының һатып алыусылыҡ көсөн нығытты һәм эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең реаль эш хаҡтары хеҙмәт етештереүсәнлеген тағы ла күтәреүгә тулы мөмкинлек бирҙе. Ошо нигеҙҙә оборот средстволарының әйләнеше көсәйҙе һәм бюджет үтәлешенә уңайлы шарттар тыуҙырҙы.

1948 йылда ҡала бюджеты, — тине докладсы, — доход буйынса 77.923 мең һум урынына 83.763,4 мең һумға йәки 107 процентҡа, расход буйынса 74.362 мең һумға йәки 104.5 процентҡа үтәлде. Бюджеттең расход буйынса арттырылып үтәлеүе Өфө ҡалаһын төҙөкләндереү эшендә Башҡортостан хөкүмәтенә ҙур ярҙам күрһәтте һәм уға 3 миллион һумға экономия яһауға мөмкинлек бирҙе. Ҡала хужалығын финанс менән тәьмин итеү 125 процентҡа үтәлде. Шул иҫәптән социаль-культура сараларына тотолған аҡса 99,6 процент, ҡаланы төҙөкләндереү эшенә 117 процент тәшкил итә.

Коммуналь предприятиеләре 1948 йылда үҙҙәренең производство заданиеләрен байтаҡ арттырып үтәнеләр. Ләкин эксплоатацияла булған — водоканалтрест, мунса, трамвай управлениеләре производство пландарын йылдан-йыл үтәмәй киләләр һәм улар ҡала бюджетының үтәлешенә ныҡ тотҡарлыҡ яһайҙар. Был предприятиеләрҙең етәкселәре производство планын үтәү өсөн тейешле сараларҙы күрмәйҙәр. Халыҡтың талаптарын ҡәнәғәтләндереүҙә үҙҙәрен яуаплы һанамайҙар.

Горжилкоммунстрой элекке кеүек үк үткән йылдың бюджетын үтәүҙә ҡәнәғәтләнерлек ҡатнашманы. Ул ремонт эштәренең йыллыҡ программаһын ни бары 49 процентҡа, капиталь ремонт буйынса 60 процентҡа ғына үтәне. Горжилкоммунстрой етәкселәре быйыл да эске мөмкинлектәрҙе тулыһынса файҙаланыу, эшләнгән объекттарҙың үҙенә төшөү хаҡтарын арзанайтыу сараларын күрмәйҙәр.

1949 йылға ҡала бюджетының доход өлөшө 83.081,5 мең һум, расход өлөшө 81.570,5 мең һумға ҡаралған. — Предприятиеләр, хужалыҡ учреждениеләре һәм сауҙа ойошмалары производство пландарын арттырып үтәп, пландан тыш накопление биреү өсөн ныҡышмалы рәүештә көрәшһәләр, финанс дисциплинаһын нығытһалар, ағымдағы йылдың бюджеты һис шикһеҙ арттырылып үтәләр, — тине иптәш Борота.

Доклад буйынса прениела бөтәһе 8 кеше сығып һөйләне.

Сессия 1949 йыл өсөн билдәләнгән бюджетты раҫланы һәм бюджетты үтәү өсөн юнәлдерелгән практик сараларҙан торған ҡарар ҡабул итте.

СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең „Малсылыҡ продукттарын әҙерләү тураһында" ҡарарын колхозсылар ҡайнар хуплайҙар

Архангель районы колхозсыларының һүҙе

«Ҡаныш» колхозының малсылыҡ работниктәренең йыйылышы [illegible]

[illegible]

Максим Горький исемендәге колхоз малсылыҡ работниктәре [illegible]

[illegible]

М. Бикбай.

Архангель районы.

Күберәк ит һәм һөт

ҒАФУРИ. Районның «Үрнәк» ауыл хужалығы артеле члендәре общественный малсылыҡты үҫтереүгә ҙур иғтибар бирәләр. СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең «Малсылыҡ продукттарын әҙерләү тураһындағы» тарихи ҡарары колхоздың малсылыҡ работниктәрен хеҙмәткә тағы ла нығыраҡ дәртләндерҙе.

— Партиябыҙ һәм хөкүмәтебеҙ беҙҙе Тыуған илебеҙгә күберәк малсылыҡ продукттарын бирергә саҡыралар. Илебеҙҙә йәшәү тағы ла күңеллерәк һәм матурыраҡ булһын өсөн партия һәм хөкүмәттең ҡарарын үтәүгә бөтә көсөбеҙҙе бирербеҙ, — тине ҡарарҙы өйрәнеү ваҡытында, ферма мөдире иптәш Кәримов.

Государствоға отличнэ сифатлы ғына малсылыҡ продукттарын тапшырыу өсөн колхоз 13 баш еҫкәны һимертергә ҡуйҙы. Ферма яңы участкаһында 8 гектар тамыр аҙыҡтары һәм бәрәңге культуралар сәселде.

Ферма работниктәре, колхоз активы һәм игенселәр государствоға малсылыҡ продукттарын тапшырыу планын 1 ноябргә үтәү йөкләмәһен алдылар.

Х. Надиров.

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

Пушкин поэзияһында халыҡ сығанаҡтары

Пушкин поэзияһының тәрән идеялылығы, дөрөҫлөгө һәм художество яғынан камиллеге — бөйөк шағир ижадының халыҡ менән тығыҙ бәйләнештә булыуының дәлиле ул. Уның поэзияһы, массаларҙың уйҙарын һәм өмөттәрен тура һәм тулы сағылдыра барып, тап шул нигеҙҙә үҫте; ул халыҡ поэзияһының һәм теленең бөтмәҫ-төкәнмәҫ сығанағынан киң рәүештә файҙаланды.

Пушкин үҙенең ижадына халыҡ поэзияһы тәжрибәһен, рус фольклорының, рус йырҙары һәм әкиәттәренең, рус халыҡ теленең байлығын шул тиклем ышаныслы менән, шул тиклем илһам ҡыйыулығы менән индереүсе беренсе яҙыусы булды. Рус искусствоһының милли үҙенсәлеге һәм халыҡсанлығы өсөн көрәштә Пушкин әҙәбиәттең милли культураға табан, халыҡ ижадына табан юнәлеш тотоуын ҡыйыу рәүештә яҡланы.

Пушкин халыҡ ижадын бик яҡшы белгән, ул бөтә ғүмере буйына фольклор өлгөләрен һөйөп йыйнаны һәм яҙа барҙы.

Бала сағында ул үҙенең инәйһы Арина Родионовнаның ғәжәп матур йырҙарын һәм әкиәттәрен тыңлап үҫә, ә уның Михайловское ауылында ялғыҙ үткәргән көндәрендә инәйһы уның [illegible] көндәрен уртаҡлашыусы дуҫы була. «Ҡышҡы кис» тигән шиғырында [illegible] һөргөндә үткән көндәрендә үҙе [illegible] йырҙары һәм әкиәттәре менән йыуатҡан һөйөклө инәйһына юйыҡ ғына [illegible] итмәй.

Арина Родионовна халыҡ ижадының [illegible] матурлығына һәм байлығына булған мөхәббәтте шағирға бирҙе. [illegible] бик яҡшы белеүсе генә түгел, бәлки бик оҫта әкиәт һөйләүсе ла ине, ул йәнле телдең бөтә матурлығын һәм йәнлелеген, уның асыҡ образлы колоритен, халыҡ йырҙарының көйҙәрен һәм ритмдарын Пушкингә еткерә ине. Пушкин Михайловское ауылынан үҙенең дуҫтарына инәйһының әкиәттәре тураһында былай тип яҙған: «Һин беләһеңме мин нәмә менән шөғөлләнәм? Төшкә тиклем яҙмалар яҙам. Төшкө ашты бик һуң ашайым. Аштан һуң һыбай йөрөйөм. Кис әкиәттәр тыңлайым һәм шуның менән үҙемдең ләғнәтле тәрбиәмдең етешһеҙлектәрен тултырам. Ни тиклем гүзәл нәмә был әкиәттәр! Уның һәр береһе поэма».

Фольклорсы булыуы яғынан Пушкин халыҡ ижадының бөтә бик ҙур әһәмиәтен аңлаусыларҙың, уны йыйыуға фәнни нигеҙ һалыусыларҙың беренселәренән береһе булды. Пушкиндең яҙыуҙары араһында уның Михайловское ауылында Арина Родионовна һөйләүе буйынса яҙып алынған рус әкиәттәренең яҙмалары һаҡланған. Бында — Салтан батша тураһындағы әкиәт тә, үлгән батша ҡыҙы тураһындағы әкиәт тә, Балда тураһындағы әкиәт тә бар, уларҙы Пушкин һуңынан үҙенең гүзәл әкиәттәрендә файҙаланған.

Пушкин тарафынан йыйналған йырҙар араһында боронғолары ла, яңылары ла; мөхәббәт, туй, тарихи йырҙар ҙа бар... Ләкин халыҡтың батша иҙеүенә, помещиктарҙың ҡол итеүенә ҡаршы протест күренештәрен күҙәлләндереүсе йырҙар айырыуса ҡыҙыҡһыныу тыуҙыралар.

Шағирҙың үткән замандарҙағы массовый революцион хәрәкәттәр менән ҡыҙыҡһыныуы рус йырҙарының һөйөклө геройы — Разиндең поэзия һәм дан менән солғанған образына уның ныҡ ҡарауында күренде. Пушкин Степан Разин тураһында үҙе йыйнаған һәм ишеткән йырҙарына нигеҙләнеп Разин тураһында үҙенең оригиналь өс йырын тыуҙырҙы, был йырҙар уның легендар халыҡ геройына тәрән тәләктәшлектә булыуы тураһында ғына түгел, бәлки Пушкиндең халыҡ йырының үҙенең рухына һәм характерына тәрән рәүештә инеүе тураһында ла иҫбат итә.

Һоҡланғыс һәм әкиәттәге кеүек гүзәл «Руслан һәм Людмила» поэмаһында уҡ Пушкин поэзияһына халыҡ ижадының тәьҫире асыҡ күренде. Пушкингә дошман булған дворян тәнҡитселәре ғәжәп матур булған был поэманы «асыу менән «затлы кешеләр йыйылышына» ормәк кейеп килеп «тыҡшынып кергән» мужикка» ғына сағыштырмағандар.

Пушкин өсөн легендаларға, былиналарға һәм әкиәттәргә мөрәжәғәт итеү, уға дворян классицизмы поэзияһының яһалмалығын һәм шартлылығын еңеп сығырға ярҙам итә торған нигеҙгә, халыҡҡа таяныуға эйә булыу, тигән һүҙ булып тора ине. «Руслан һәм Людмила» поэмаһы тотош былина һәм әкиәт образдары менән һуғарылған. Бында әкиәттәге яуыз карлик Черномор ҙа, бында «бөйөк гридницаһында», «ҡыу сәсле баһадирҙар уртаһында» ултырыусы кенәз Владимир ҙа, изге күңелле, ҡыйыу батыр Руслан да бар.

1828 йылда Пушкин «Руслан һәм Людмила»ға уның — «Диңгеҙ бағәлендә йәшел имән» тигән атаҡлы инеш өлөшөн өҫтәне, һәм быны менән үҙ поэмаһының әкиәтсел, халыҡсыл характерын тағы ла нығыраҡ күрһәтте. Пушкин үҙенең был прологында үҙенә бик яҡын булған әкиәт образдарын һәм мотивтарын һанағанда, рус әкиәтенең рухын, уның асыҡ аҡылын һәм үҙенә йәлеп итеүсән шиғриәтен тәрән рәүештә һәм бик нескә аңланы.

«Борис Годунов»та Пушкин инде фольклор мотивтарын һәм бынуҙарын файҙаланыуға ғына түгел, бәлки, уның һүҙҙәренсә, «халыҡ дәрттәренең асыҡлығын» күҙәлләндереүсе «халыҡ трагедияһы» тыуҙырырға ынтыла. Батшаға үҙенең хөкөм ҡарарын сығарыусы халыҡ тарихтың төп хәрәкәт иттереүсе көсө булып һәм Пушкин трагедияһының үҙәгендә тора. Трагедияның нигеҙенә һалынған художество принциптарының халыҡсыллығы ла «Борис Годунов»тың идея уйланышының халыҡсыллығына ярашлы булып тора.

Пушкин үҙенең әҫәрендә ваҡиғаларға халыҡ тарафынан бирелгән баһалауға нигеҙләнә һәм «халыҡҡа аңлайышлы», «уның йөрәк ҡылдарын» сиртеүсе образдар тыуҙыра. Шул уҡ ваҡытта ул пьесаға гүзәл халыҡ күренештәре, йырҙары индерә; уның пьесаһында ҡатнашыусылар бик матур һәм асыҡ рус теле менән һөйләшәләр.

1831—1832 йылдарҙа Пушкин үҙенең әкиәттәрен яҙа, улар шағирҙың халыҡ ижады серенә инеүенең һирәк осрай торған өлгөһө, әҙәбиәт менән фольклорҙың берге ҡушылыу миҫалы булып торалар. Рус әкиәттәренең шиғри байлығы, уларҙың теленең сатирик үткерлеге, уларҙың тәрән кешелеклелеге һәм лирикалылығы — былар бөтәһе лә Пушкин әҫәрҙәрендә үҙенең ғәжәп матур күҙәлләнешен табалар.

Изге күңелле һәм ҡыйыу батша улы Гвидон, батша ҡыҙы гүзәл Аҡҡош, батша ҡатынының көнсө һәм яуыз апайҙары — туҡыусы һәм бешереүсе, утыҙ өс батыр егет — Арина Родионовна әкиәттәренең яҙмаларынан килеп сыҡҡан образдар, шиғри күркәмлек менән тулы һәм үҙҙәренең характеры менән тәрән халыҡсыл булған образдар ул.

Пушкин халыҡ әкиәтенең сюжет мотивтарын механик рәүештә ҡабатламай, бәлки уның образдарын шиғри нигеҙҙә яңынан тыуҙыра. Халыҡ әкиәтенең образдары шағирҙың ҡәләме аҫтында реалистик асыҡ күҙәлләнеш табалар һәм шул уҡ ваҡытта халыҡ әкиәтенең бөтә шиғриәтен, уның ғәҙеллек тураһындағы хыялын, уның нәгелектең һәм хаҡиҡәттең яуызлыҡты һәм ялғанды еңәсәгенә ышаныуын тулыһынса һаҡлап ҡалдылар.

«Балыҡсы менән балыҡ тураһындағы әкиәт» һәм «Поп тураһында һәм уның ялсыһы Балда тураһындағы әкиәт» асы ирония менән тулы. Уларҙа Пушкин байҙарҙың комһоҙлоғона һәм тәкәбберлегенә халыҡтың мыҫҡыл итеп ҡарауын, поптың әсе күҙәлегенә уның алуһмаҫ көлөүен күрһәтә. Пушкин «столбовой дворянкаға» әйләнгән тәкәббер ҡарсыҡтан бик оҫта һәм уҫал итеп көлә.

Дворяндар тылығын күсергес итеп алған, маһайған ҡарсыҡтың үҙен ниеек тотоуын күҙәлләндергән урындар ҙа ни тиклем үткер ирония менән тулған!

Был халыҡ юморы «Поп тураһында һәм уның ялсыһы Балда тураһындағы әкиәттә» тағы ла үткерерәк яңғырай. Бында Пушкин халыҡтың әйтемсе шиғырҙарын — үҙенең реалистик үткерлеге менән гүзәл булып торған «раешникте» бик оҫта файҙалана.

Пушкин үҙенең әкиәттәрендә үҙ поэзияһының халыҡ ижады рухы менән ни тиклем тәрән һуғарылғанлығын, халыҡ тарафынан тыуҙырылған образдарҙың шиғрилеген үҙенең ни тиклем оҫталыҡ менән аңлағанын, рус әкиәттәре һәм йырҙары теленең бөтмәҫ-төкәнмәҫ байлығын күрһәтте. Ул үҙҙәренең формаһы яғынан асыҡ һәм ябай булған һәм, шул уҡ ваҡытта, үҙҙәренең идея йөкмәткеһе яғынан бөйөк, художество камиллеге яғынан һүҙ тиңдәрмәҫлек булған әҫәрҙәр тыуҙырҙы.

Пушкиндең халыҡ ижадын яныса аңлауын, уның әкиәттәренең халыҡҡа яҡын булыуын — «...Пушкин халыҡ ижадына иғтибар иткән һәм уны әҙәбиәткә индергән беренсе рус яҙыусыһы булды... Ул халыҡ йырын һәм әкиәтен үҙ талантының гүзәллеге менән биҙәне, ләкин уларҙың мәғәнәһен һәм көсөн үҙгәрешһеҙ ҡалдырҙы» үҙенең әкиәттәрендә, ти Горький, «Пушкин халыҡтың поптарға һәм батшаларға ҡарата мыҫҡыл итеп ҡарауын йәшермәне, ышыҡлап ҡалдырманы, бәлки, киреһенсә, тағы ла киҫкенерәк итеп күрһәтеп бирҙе».

Пушкиндең әҫәрҙәре — рус әҙәбиәтенең ысын халыҡсыллыҡҡа табан барыу юлында яҡшы уҡ ҙур этабы ул. Улар яҙыусыларҙың яңы, демократик кесторго, халыҡҡа хеҙмәтләү ижади сығанаҡ итеп мөрәжәғәт итеүҙәрен билдәләне. Үҙенең ижады өсөн халыҡҡа, киң общественный ҡаттарға яҡын булған материал һәм социаль база эҙләүҙә Пушкин фольклорҙы оҫта файҙаланыу өлгөһөн күрһәтте.

Шиғри васыятында — «Һәйкәл» шиғырында Пушкин үҙенең лираһы менән «изге тойғолар» уятыуы менән ғорурлана, үҙенең халыҡ даны менән, үҙенең «ҡул менән тыуҙырылмаҫлыҡ» һәйкәленә «халыҡ юлын үлән баҫмаҫлығы» менән ғорурлана.

Рус халҡының талантлылығын, ирек һөйөүсән һәм ғәйрәтле характерын күҙәлләндереүсе ижады менән, уның киләсәгенә ышаныуы менән Пушкин беҙгә бигерәк тә ҡәҙерле.

Профессор Н. Степанов.

Һүрәттә: «Динамо» (Өфө) һәм «Химик» (Чапаевск) спорт обществолары командаларының РСФСР беренселеге өсөн осрашыуҙары. Уйын динамосылар еңеүе менән тамамланды. А. Червинский фотоһы.

Физкультура-массовый эште йәйелдереүҙә комсомол ойошмалары

Өфө ҡала комсомол һәм физкультура ойошмалары ВКП(б) Үҙәк Комитетенең физкультура һәм спорт эштәрен йәйелдереү тураһындағы күрһәтмәләрен практик тормошҡа ашырыу өсөн бөтә һәләтлектәрен биреп эшләйҙәр. Хәҙер ҡалалағы предприятиеләрҙә, мәктәп һәм уҡыу йорттарында физкультура эштәре массовый төҫ алды.

Быйыл спорт сезонына әҙерләнеү осоронда комсомолецтар һәм йәштәрҙең көсө менән ҡалала унарлаған спорт майҙандары төҙөлдө. Тимер юлы техникумы, 2, 11, 14-се номерлы мәктәп һәм 9-сы номерлы һөнәрселек училищеһы коллективтары үҙҙәренең спорт майҙандарын айырыуса матур итеп йыһазландырҙылар.

Бигерәк тә волейбол уйнау массовый төҫ алды. Өфөләге «Динамо» магазины физкультура коллективтарҙы менән тәьмин итеүҙә йәштәрҙең талабын тулыһынса үтәй. Ул май айында ғына 350-нән артыҡ волейбол селтәре һатты.

1947—1948 йылдарҙа бокс менән берәм-һәрәм генә шөғөлләнә ине. Хәҙер уны һөйөүселәрҙең һаны көндән-көн арта бара. Бокс буйынса ҡалала күптән түгел үткәрелгән ярышта 130 кеше ҡатнашты.

Профсоюз-комсомол традицион кросстары йәштәрҙең массовый байрамына әүерелде. Физкультурниктарҙың түбәнге коллективтарында 1 майҙан үткәрелә башлаған ярыштарҙа ике меңдән артығыраҡ кеше ҡатнашты. Телефон аппараттары заводында (комсомол ойошмаһы секретаре иптәш Рось) кросс айырыуса ойошҡанлыҡ менән үтте. Йүгереү юлдарына уның йөҙәрләгән йәш производственниктәре сыҡтылар. Йәштәрҙең бөтәһе лә тип әйтерлек, ГТО значогына нормалар тапшырҙылар. Электротехника заводында ла кросс уңышлы үтте.

Ленин районы буйынса алдынғылыҡ өсөн үткәрелгән ярышта иң яҡшы спортсмендарҙан 174 кеше ҡатнашты. Жданов һәм Киров райондарында ла кросс ойошҡан рәүештә үтте.

Был уңыштар менән бер рәттән, физкультура һәм спортты йәйелдереүҙә етди етешһеҙлектәр ҙә бар әле. Йәштәрҙе физик культура яғынан тәрбиәләү эше менән күп кенә түбәнге комсомол ойошмалары етәкселекте йомшарттылар. Мәҫәлән, ГТО значогына нормалар тапшырыуҙы ойоштороу район комсомол комитеттәренең иғтибар үҙәгендә булырға тейеш ине. Ләкин ВЛКСМ-дың Молотов һәм Киров район комитеттәре физкультураны массовый итеү эше менән ҡыҙыҡһынмайҙар.

Физкультура һәм спорттың түбәнге коллективтарын артабан нығытыу өсөн башта был эшкә йәштәрҙе ылыҡтырырға кәрәк. Бары тик уларҙың һөҙөмтәһендә генә физкультура эштәрен киң йәйелдерергә мөмкин. Физкультура һәм спорт коллективы етәкселәренең, инструкторҙарҙың, тренерҙарҙың эш квалификацияһын күтәреүгә бик ныҡ иғтибар итергә кәрәк. Бының өсөн курстарҙың, семинарҙарҙың, уҡыу-күнекмә сборҙарының эш кимәлен мотлаҡ яҡшыртыу талап ителә.

Физкультура һәм спортҡа арналған күргәҙмә агитацияны киң йәйелдереү һәм уны маҡсатҡа йүнәлтелгән итеп ойоштороу йәштәрҙе был эшкә ылыҡтырыуҙа ҙур роль уйнай. Шуға күрә лә спорт майҙандарын, стадиондарҙы, предприятие һәм уҡыу йорттары эргәһендәге физкультура мөйөштәрен лозунгылар, плакаттар менән биҙәргә, фотовитриналар һәм күргәҙмәләр ойошторорға кәрәк.

Йәштәрҙе физик яҡтан тәрбиәләү спортсмендарҙың генә эше түгел ул. Был — партия, совет, комсомол, профсоюз ойошмаларының — бөтә общественностең намыҫ эше булып әүерелергә тейеш.

Д. Хомовский,
ВЛКСМ Өфө ҡала комитетенең физкультура һәм спорт бүлеге мөдире.

Редакцияға хат

Мәктәп әҙер булыр

Беҙ мәктәптәрҙе яңы уҡыу йылына ваҡытында әҙерләү тураһында Туймазы общественносеның мөрәжәғәтенә ҡушылып, үҙебеҙҙең мәктәп тураһында хәҙерҙән үк хәстәрлек күрә башланыҡ. Уға ремонт үткәрәбеҙ, коридорҙар киңәйтеп төҙәтелә. Уҡытыусылар өсөн квартиралар һәм мунса һалыныуы, ихаталар кәртәләнде. Быйылдан башлап, Ҡабаҡ ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусылары бына тигән яңы квартираларҙа тора башланылар.

Мәктәпте йыһазландырыу саралары ла күрелә. Уға «Родина» маркалы радиоприемник алып бирҙек. Хәҙер мәктәптә һәм уның тирә-яғын ишеттереп радио һөйләп тора.

Яңы уҡыу йылына беҙҙең мәктәбебеҙ тулыһынса әҙер буласаҡ.

М. Узбеков,
Ҡырмыҫҡалы районы, Ҡабаҡ ауыл Советы секретаре.

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының Париждәге сессияһында

Германияның берҙәмлеге проблемаһын тикшереү

ПАРИЖ, 31 май. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының бөгөнгө ултырышында Ачесон председателлек итте. Министрҙәр көн тәртибендәге беренсе пунктты тикшереүҙе дауам иттерҙеләр. СССР Сит ил Эштәре Министры А. Я. Вышинский 28 майҙа өс көнбайыш державалар тарафынан индерелгән тәҡдимдәргә ҡиҫә һай башлаған анализын дауам иттерҙе.

А. Я. Вышинскийҙең сығышы

Вышинский сығышының башында көнбайыш державаларҙың Вашингтонда эшләнгән оккупацион статут тип аталған нәмәне тотош Германияла хәрәкәткә индереү тураһындағы тәҡдименә туҡталды.

— Мин инде үҙемдең бынан элекке белдереүемдә, — тине Вышинский, — был тәҡдим ҡабул ителерлек түгел, сөнки ул ғәмәлдә Германия менән ярашыу договоры төҙөшеүҙән баш тартыу һәм оккупацион режим срогын билдәһеҙ ваҡытҡа оҙайтыу тигән һүҙ була, тип күрһәткәйнем. Оккупацион статуттың беренсе пунктында тик «оккупацияны дауам иттереү кәрәк булған ваҡыт осоро» тураһында ғына һөйләнә. Статут авторҙары был осорҙоң ниндәй буласағын, уның күпме ваҡыт дауам итәсәген асыҡлап күрһәтмәйҙәр. Был хәл, өс держава Германияны оккупациялау срогын нисек тә булһа сикләү тураһында мәсьәлә ҡуҙғатыуҙы кәрәк, тип иҫәпләмәйҙәр, тип әйтергә хоҡуҡ бирә.

Шуның менән бәйләнештә Вышинский Германияны оккупациялауҙың сроктары тураһында АҠШ, Англия һәм Францияның яуаплы хәрби деятелдәренең белдереүҙәренә иғтибар йүнәлтте. Ул фельдмаршал Монтгомерийҙең 1946 йылдың апрелендә үк әле Германияны [illegible]

[illegible] бөтәһенән ҡағылышлы булмағанлыҡтан, был турала хәтергә төшөрөүҙе кәрәк тип иҫәпләйем. Хәҙер Бевин әфәндеңең белдереүенән оккупацион статуттың хәрби кешеләр ижадының емеше булып торғанлығы беҙгә билдәле булғас инде, статутта оккупация срогы шуның өсөн күрһәтелмәгән, сөнки был статут Германияны оккупация хәлендә бик оҙаҡ ваҡытҡа ҡалдырыу маҡсатын күҙҙә тота икәнлеге асыҡлана. Ләкин көнбайыш державаларҙың Германия менән идара итеү функцияларының мөмкин тиклем күберәген немецтарҙың үҙҙәренә тапшырырға ынтылыуҙары тураһындағы һүҙҙәре менән был нисек бәйләнә һуң?

Унан ары Вышинский Бевин тарафынан кисә, оккупацион статут, имеш, немецтарға билдәле хоҡуҡтар бирә һәм «союзниктар файҙаланасаҡ хоҡуҡтар, Германия хөкүмәте барған һайын һаман күберәк азатлыҡ ала барыуҙан мәхрүм ителәсәк тигән һүҙ түгел», тип яһалған белдереүгә ҡағылды. Вышинский шулай уҡ Бевиндең, эш «ниндәй һүҙҙәр яҙып ҡуйыласағы тураһында түгел, бәлки уларҙың ғәмәлдә нисек үтәләсәктәре тураһында» бара, тип яһаған белдереүен хәтергә алды.

— Шулай ҙа һүҙҙәрҙең үҙҙәренең әһәмиәте бар, — тине Вышинский. — Һәм әгәр ҙә оккупацион статуттың 2,3 һәм 4-се статьяларына мөрәжәғәт итһәң, уларҙан бик билдәле рәүештә шул килеп сыға: государство менән идара итеүҙә иң мөһим функциялар оккупацион властарҙың монополияһы булып ҡалалар. Был статутҡа ярашлы рәүештә герман халҡы был бик мөһим функцияларҙы тормошҡа ашырыуҙа һәр төрлө ҡатнашыуҙан ситләтелә. Шулай итеп, оккупацион статут ярашыу договорының тиҙерәк эшләп сығарылыуын һәм оккупация хәленең тиҙерәк бөтөрөлөүен теләүсе герман халҡының интерестәренә ҡаршы булып тора. Икенсе яҡтан, оккупацион статут Европала тотош тыныс тормошто тәртипкә һалып ебәреү интерестәренә ҡаршы килә. Шулай итеп, был статут демократик принциптар нөктәһенән ҡарағанда һәм хатта өс державаның белдереүендә әйтелгәндәр нөктәһенән ҡарағанда ла һис бер [illegible]

[illegible] ҙан башҡаса ҡарау мөмкин түгел. Ләкин оккупацион статуттың башҡа маҡсаттары ла бар, булһа кәрәк.

— Оккупацион статут, — тине Вышинский, — Германияның тарҡаулығын беркетеү өсөн билдәләнгән, һәм шуға күрә уға Германияның өлөштәргә бүленгәнлеген беркетеүгә алып бара торған тарҡатыусылыҡ политикаһының сағылышы тип характеристика биреүҙән башҡаса характеристика биреү мөмкин түгел. Был политика Потсдам принциптарына ҡырҡа рәүештә ҡаршы булып тора.

Шуманды, имеш көнбайыш державаларҙың һуңғы 18 ай эсендә үҙҙәренең оккупация зоналарында тормошҡа ашырған бөтә нәмәләре Потсдамға ҡаршы йүнәлтелмәнеләр генә түгел, бәлки «ярашыу договорына ҡул ҡуйылғанға тиклем оккупация ваҡытында Потсдам килешеүендә күҙҙә тотолғандарҙың логик рәүештә дауам иттерелеүе» булды, тип белдереүенә ҡағылып, Вышинский былай тине:

Был һүҙҙәрҙе кире ҡағыу ҡыйын түгел, сөнки улар ысынбарлыҡты боҙоп күрһәтәләр. Ысынында иһә Германияның көнбайыш зоналарында һуңғы 18 ай эсендә эшләнгәндәрҙең бөтәһе лә Потсдам килешеүенә ярашмай ғына түгел, бәлки был килешеүҙе турапан-тура боҙоу булып тора. Потсдам килешеүенең Германияны тыныслыҡ һөйөүсе берҙәм демократик государство итеп үҙгәртеп ҡороу бурысын ҡуйғанлығы билдәле. Ә өс держава тарафынан ошо 18 ай эсендә эшләнгәндәр иһә Потсдам килешеүен турапан-тура боҙоу, еңелгән Германияға ҡарата дүрт державаның тышҡы политикаһының нигеҙен билдәләргә тейеш булған уның принциптарын турапан-тура кире ҡағыу булып тора.

Шунан һуң Вышинский көнбайыш державаларҙың Германияла тарҡатыусылыҡ эшен үткәреүҙәрен характерлаусы фактылар килтерҙе.

1946 йылдың 2 декабрендә АҠШ һәм Англия хөкүмәттәре ике зонаны берләштереү тураһында килешеүгә ҡул ҡуйҙылар. Был килешеү Контроль Советта тарҡаулыҡтың һәм ваҡыт үтеү менән һаман тәрәнәйә барған айырымлыҡтың тағы ла тәрәнәйә башлауына хеҙмәт итте.

1947 йылдың 12 февралендә Америка һәм Англия командующийҙәре, Германияла картелдәрҙе бөтөрөүҙе дүрт яҡлап үткәреүҙән баш тартып, бер яҡтың хәл итеүе тәртибендә картелдәрҙе бөтөрөү тураһында 56-сы номерлы законды индерҙеләр. Был, картелдәрҙе бөтөрөү бурысы Потсдам килешеүе менән Контроль Советҡа йөкмәтелеүенә ҡарамаҫтан, шулай эшләнде. Шулай итеп, Потсдам килешеүе был юлы ла боҙолдо.

1947 йылдың 19 апрелендә Рур күмерен экспортлау һәм бүлеү тураһында Англия менән Франция араһында сепаратный килешеү төҙөлдө, — был, Потсдам килешеүен ябыҡтан боҙоу булды.

1947 йылдың 29 майында АҠШ һәм Англия Бизонияла экономик совет, башҡарма комитет һәм ике зона өсөн государство характерындағы киң полномочиелары булған башҡа төрлө күп кенә органдар төҙөнеләр, — дүрт державаның килешеүен тупаҫ рәүештә боҙоусы саралар үткәрҙеләр. 1947 йылдың 10 сентябрендә Рур тураһында Англия менән Америка араһында сепаратный килешеүгә ҡул ҡуйылды.

1948 йылдың февраль—март айҙарында, ә унан ары һуңыраҡ Лондонда Германия тураһындағы мәсьәлә буйынса Англия-Франция-Америка араһында үткәрелгән өс яҡлы кәңәшмә Потсдам килешеүен кире ҡағыусы күп кенә ҡарарҙар ҡабул итте.

1948 йылдың 20 мартында Совет оккупация зонаһының баш командующийы Контроль Советында башҡа өс баш командующийҙән Лондонда ҡабул ителгән ҡарарҙар тураһында Контроль Советына информация биреүҙәрен һораны. Был информацияны биреүҙән баш тартҡас, ултырыш ябылды.

Унан һуң Вышинский көнбайыш державаларҙың дүрт яҡлы контроль органы — «Верховный комиссияла» ҡарарҙарҙың бер фекерлелек принцибы буйынса түгел, ә күпселек тауыш менән ҡабул ителеүен тәҡдим итеүҙәренә ҡағылды. Ул, Германияла контроль механизмы тураһындағы положение Контроль Советының ҡарарҙары бер тауыштан ҡабул ителһендәр тип талап итә, тип хәтергә төшөрҙө. Контроль Советының бөтә эшмәкәрлеге, Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының эшмәкәрлеге кеүек үк, ошо принцип нигеҙендә ҡоролғайны.

— Өс державаның тәҡдимдәре,—тип дауам итте Вышинский, — был принципты кире ҡағалар. Бер фекерлелек принцибынан баш тартыу — элек төҙөлгән дүрт яҡлы килешеүҙәрҙе боҙоу һәм халыҡ-ара эштәрҙә хеҙмәттәшлек итеүҙән турапан-тура баш тартыу булып тора.

Мин инде, бер фекерлелек принцибынан баш тартып, «күпселек буйынса тауыш биреү» файҙаһына өс яҡтың ҡарарҙарын дүртенсе яҡҡа көсләп тағырға мөмкинлек бирәсәк метод индереү, тигән һүҙ булып тора, тип әйткәйнем. Советтәр Союзына ҡарата бындай методтың һис бер төрлө уңыш биреүе мөмкин түгел.

Вышинский, бер фекерлелек принцибына ҡаршы булыусылар, теләһә ниндәй шарттарҙа үҙҙәренә хәл иткес һүҙ әйтеүҙе тәьмин итергә тырышҡан хәлдә, хатта күпселек буйынса тауыш биреү методы менән генә лә ҡәнәғәтләнмәйҙәр, тип айырыуса билдәләп үтте. Ул өс яҡлы контроль тураһында Вашингтон килешеүенең бишенсе пунктының ҡайһы бер ваҡиғаларҙа өс яҡлы контроль органында тауыш биреү... сит ил державалары тарафынан Германияға бирелә торған аҡса средстволарына пропорциональ итеп тормошҡа ашырылырға тейеш, тип күҙҙә тотҡанлығын хәтергә төшөрҙө. Ул ғына түгел, был пунктҡа, билдәле ваҡиғаларҙа, бөтә шарттарҙа ла хәл иткес тауыш Америка Ҡушма Штаттары яғында буласаҡ, тип иҫкәрмә яһалған.

— Мин был пунктҡа иғтибар йүнәлткәйнем инде, — тине Вышинский. — Ләкин мин үҙенең демократияға ҡаршы булыуы менән ғәжәпкә ҡалдырырлыҡ был пунктты беҙҙең тәнҡитләүебеҙ айҡанлы иншләптер һис бер төрлө иҫкәрмә яһалыуын ишетмәнем. Былай тауыш биреү тәре — ябай диктат ҡына түгел, ә ниндәйҙер финанс диктатураһы. Был күпселек түгел, бер фекерлелек түгел, бәлки яңғыҙ тауышлылыҡ. Был шундай тәртип: уның буйынса контроль органының члендарынан береһе бөтәһе өсөн дә мәсьәләне хәл итеү хоҡуҡы ала. Былай тауыш биреүҙе, һүҙ АҠШ тарафынан Германияға доллар менән «ярҙам» биреләү ваҡиғаһында уның хәл иткес роле тураһында барғанлыҡтан, «доллар менән тауыш биреү» тип атау ғәҙел булыр ине. Бөтә нәмә Германияға ярҙам тигән нәмәгә Ҡушма Штаттарҙың күпме аҡса бурысҡа биргән булыуына бәйһондоролоп ҡуйыла. Әгәр ҙә демократия принциптары нөктәһенән ҡарап һөйләһәң, был «ярҙам» тип аталған нәмә өсөн үтә ҡиммәт хаҡ була.

Иң аҙаҡ килеп, Вышинский, көнбайыш державаларҙың тәҡдимдәре Потсдам килешеүе нөктәһенән ҡарағанда, демократия принциптары нөктәһенән ҡарағанда, герман халҡының интерестәре һәм Германияла һәм тотош Европала тыныс тормошто тәртипкә һалып ебәреү интерестәре нөктәһенән ҡарағанда ҡабул ителерлек түгел, тип билдәләне.

— Шуға күрә, — тине Вышинский, — Совет делегацияһы был тәҡдимдәрҙе ҡабул итә алмай; ул тотош ошо тәҡдимдәр менән дә, уларҙың айырым пункттары менән дә риза була алмай. Ҡабатлап әйтәм, — эш детальдәр тураһында түгел, бәлки төп нәмә тураһында бара. Шуға күрә беҙ был тәҡдимдәрҙе кире ҡағабыҙ. Шул уҡ ваҡытта беҙ, был тәҡдимдәр өсәүҙең ихтыярын дүртенсегә көсләп тағырға ынтылыу, Германияның берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыу бурысын нисек тә булһа реаль рәүештә тормошҡа ашырыуҙан баш тартып, Германияның тарҡаулығын беркетергә ынтылыу нигеҙендә диктовать ителгәндәр, тип билдәләргә мәжбүр булабыҙ. Был тәҡдимдәргә Германияла көнбайыш державалар тарафынан алып барылған тарҡатыусылыҡ эшенең тамамланыуы, тип ҡарарға ярамай, — был тарҡатыусылыҡ эше тураһында Совет хөкүмәте официаль тәртиптә бер нисә тапҡыр һөйләне һәм бөгөн дә шул турала Совет делегацияһы хәтергә төшөрөп үтергә тейеш. Өс көнбайыш держава тарафынан ҡуйылған тәҡдимдәр Потсдам килешеүе принциптарының АҠШ, Великобритания һәм Франция хөкүмәттәре тарафынан систематик рәүештә боҙолоуҙарының логик тамамланышы булып торалар.

Ачесон һәм Бевин үҙҙәренең иҫкәрмәләре йәки ҡаршы фекерҙәре менән сығыш яһамаһылар. Шуман СССР Сит ил Эштәре Министрының сығышына ҡыҫҡаса яуап бирергә маташып ҡараны. Ләкин ул АҠШ, Англия һәм Франция тарафынан индерелгән тәҡдимдәрҙе яҡлап ниндәй ҙә булһа яңы аргументтәр килтермәне. Ул тик, имеш көнбайыш державаларҙың хәрәкәттәре Потсдам килешеүенә ҡаршы йүнәлтелмәгәйнеләр һәм улар «мәжбүри» булдылар, тигән иҫке дәлилдәрҙе генә ҡабатланы.

Башҡортостанда ебәкселекте үҫтереүҙең перспективалары

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ауыл хужалығын күтәреү сараларын билдәләп, ебәкселек эшен йәйелдереү буйынса ла конкрет юлдар күрһәтте. Пленумдың был тарихи ҡарарында: «Ебәк ағастары ултыртмаларының майҙандарын байтаҡ киңәйтергә, уларҙы тәрбиәләүҙе яҡшыртырға, плантацияларҙың һирәкләнгән урындарын бөтөрөргә һәм был үҫемлектәрҙең юғары уңышлы сорттарын киң рәүештә индерергә», «ебәкселекте киңәйтеү һәм тут ебәк ҡорто өсөн дә аҙыҡ базаһын булдырыу сараларын күрергә» тип әйтелә.

Башҡортостанда имән ебәкселеген йәйелдереү өсөн перспективалар бик ҙур. Беҙҙең Башҡортостанда ярты миллион гектарҙан артыҡ имән урманы бар. Был имәндәр араһында урман хужалығы өсөн артыҡ ҡиммәте булмаған һәм ебәк ҡортон үҫтереү өсөн тулыһынса файҙаланырлыҡ ҡыҫҡа буйлы булып үҫә торған имән ағастары бик күп. Бер гектар майҙанда бындай ҡыҫҡа буйлы 6—8 йөҙләп имән ағастары 5—6 тонна япраҡ үҫтерә һәм уның яртыһын ебәк ҡорттарын ашатыу өсөн файҙаланырға мөмкин. Уны файҙаланыу 2—3 мең һумлыҡ 100—150 килограмм кокон бирә ала.

Республикабыҙҙа имән урмандары булған колхоздар бик күп. Ундай колхоздарҙа 5—10 гектар урманды ебәкселек өсөн файҙаланырға мөмкин. Был эш колхозға йыл һайын 15—20 мең һум өҫтәмә доход килтерәсәк. Шулай итеп, республика күләмендәге имән урмандарының тик 5 процентен генә был эштә файҙаланғанда ла, беҙ имән ебәк ҡортонан йыл һайын 2.500 тоннаға тиклем кокон алыр инек. Был 50 миллион һум өҫтәмә доход тигән һүҙ. Шулай итеп, текстиль промышленносе өсөн ҡиммәтле сырье — ебәк етештерергә беҙҙә тулы мөмкинлектәр бар.

Ебәк ҡортон аҫырау һәм тәрбиәләү ауыр эш түгел, ул хеҙмәтте лә күп талап итмәй. Был эште, башлыса, колхоздағы ҡарттарҙы һәм үҫмерҙәрҙе файҙаланырға мөмкин. Бында төп эш ебәк ҡорттарын ҡарап ашатыуҙан тора. Уны ашатыу өсөн оҙаҡ ваҡыт кәрәкмәй. Бер ярым йәки ике ай ваҡыт эсендә ебәк ҡорттары кокон бирәләр.

Үҙған йыл Ауырғазы районының «Марс», «Үрнәк», «Большевик» һәм Киров исемендәге колхоздарында ебәк ҡорттары ашатыу уңышлы һөҙөмтәләр бирҙеләр. Был колхоздар государство заданиеһын 120—216 процентҡа үтәнеләр.

Ләкин республика колхоздарында ебәкселек эше киң йәйелдерелмәгән әле. Был эште массовый рәүештә индереү өсөн тоҡом материалдарының етешмәүе тотҡарлыҡ яһай.

Хәҙер төп бурыс тоҡом материалдарын етештереүҙән тора. Башҡортостан фәнни-тикшеренеү ебәкселек станцияһы урындағы имән ебәк ҡортонон тоҡом материалдарын етештереү мәсьәләһе өҫтөндә эшләй. Был мәсьәлә тиҙ ваҡыт эсендә хәл ителәсәк һәм республика колхоздарында имән ебәк ҡортон аҫырау-ашатыу өсөн тулы мөмкинлектәр тыуасаҡ.

Хәҙер имән ебәк ҡорттарын ашатыу сезоны килеп етте. Ебәкселек бригадаларының бригадирҙары һәм колхоз председателдәре был эшкә айырыуса әһәмиәт итергә тейештәр.

Беҙҙең Башҡортостанда шулай уҡ тут ебәк ҡорттарын аҫырау-ашатыу эшен дә уңышлы башҡарырға мөмкин. Республиканың күп кенә колхоздарында тут ағасы плантациялары бар. Ләкин һуңғы йылдарҙа был плантацияларға һис бер төрлө иғтибар ителмәй. Шуның һөҙөмтәһендә улар япраҡ урожайын бик аҙ бирәләр. Ә ебәк ҡорто өсөн төп аҙыҡ — япраҡ. Шуға күрә плантацияларҙа япраҡ урожайын күтәреү һәм шуның менән ебәкселекте алға ебәреү өсөн бөтә саралар күрелергә тейеш.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы тут ебәкселегенең аҙыҡ базаһын булдырыуҙа конкрет саралар күреүҙе талап итте. Тут ағасы үҫтереүсе колхоздар плантацияларҙы тулы тәртипкә килтерергә бурыслылар. Бының өсөн плантацияларҙа ағастарҙың рәт араларын һөрөргә, рәттәрҙә тупраҡты йомшартырға һәм плантацияны артабан системалы рәүештә тәрбиәләүҙе тәьмин итергә кәрәк.

Бөтә был сараларҙы үтәү имән һәм тут ағасы ебәкселеген алға ебәреүҙе тәьмин итер.

П. Цупко,
Башҡортостан ебәкселек станцияһының директоры.

Г. Седашева,
Станцияның өлкән ғилми сотруднигы.

Яуаплы редактор:
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

СССР нефть промышленносе Министерствоһының

ӨФӨ ГЕОЛОГИЯ-РАЗВЕДКА ТЕХНИКУМЫ

1949 — 1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум нлап геофизикаһы, промысел геофизикаһы, нефть һәм газ ятыштарын разведкалау һәм эшкәртеү буйынса урта квалификациялы специалистар әҙерләй. Уҡыу срогы 4 йыл.

Ҡабул итеү техникумдар өсөн билдәләнгән дөйөм тәртип буйынса үткәрелә. Ғаризалар 1 июндән 1 августҡа тиклем ҡабул ителәләр. Һынауҙар 1 августан 20 августҡа тиклем үткәрелә.

Техникумға ҡабул ителеүсе бөтә кешеләр түбәндәге күләмдәрҙә стипендия менән тәьмин ителәләр: 1-се курста—285 һум, 2-се курста — 315 һум, 3-сө курста 360 һум, 4-се курста 390 һум. Уҡыу отличниктәре стипендияны 25 процентҡа артыҡ алалар.

Уҡыуҙар рус телендә алып барыла.

Техникум уҡыусыларҙы торлаҡ менән тәьмин итмәй.

Техникумдың адресы: Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, 35—37-се номерлы йорт. Телефон номерҙәре: 2—88—03; 2—75—12.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25 Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01973.

Өлкә газета-журналдар типографияһы.

Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 109 (8209)

4 ИЮНЬ шәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетендә. (1-се бит).
ҺУҢҒЫ КУЛЬТУРАЛАР СӘСЕҮҘЕ ТИҘЕРӘК ТАМАМЛАРҒА ҺӘМ ПАР ҺӨРӨҮ ЭШЕН БӨТӘ КИҢЛЕГЕ МЕНӘН ЙӘЙЕЛДЕРЕРГӘ. (1-се бит).
А. Чутких, М. Рожнева һәм Л. Кононенко өлгөһө буйынса. (1-се бит).
Ә. Әҙелшин. — Комбайндарҙы, урып-йыйнау машиналарын ремонтлауҙың темпын һәм сифатын күтәрәйек! (1-се бит).
С. Титаренко. — В. И. Ленин әҫәрҙәренең 23-сө томы. (2-се бит).
СОВЕТ ТӘҘЕЛЕШЕ. Ә. Вәлиев. — Депутаттарҙың отчеттары. Ғ. Хәмиев. — Даими комиссияның эшмәкәрлеге. (2-се бит).
А. С. Пушкиндың тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата. А. Усманов. — Пушкин — Пугачев восстаниеһының [illegible]. (3-сө бит).
В. Маевский. Малайҙың азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоҡ өсөн көрәше. (3-сө бит).
СПЕЦИАЛИСТ КЕҢӘШТӘРЕ. А. Коровкина. — Ауыл хужалығы ҡоротҡостарына ҡаршы көрәш. (4-се бит).
Сит ил эштәре министрҙар Советының Парижда сессияһында. (4-се бит).

Продукцияның сифатын күтәрергә, сырьеға экономия яһарға

Тыуған илебеҙҙең патриоты Краснохолм камволь комбинатының мастер ярҙамсыһы Александр Чутких гүзәл хәрәкәт башлап ебәрҙе. Ул коллективте бракҡа ҡаршы көрәшергә, фәҡәт отличный сифатлы продукция етештерергә саҡырҙы. Александр Чутких өлгөһөндә бөтә промышленность предприятиеләре коллективтәре продукцияның юғары сифатлы булыуы өсөн көрәш йәйелдерҙеләр. Был гүзәл метод менән эшләүселәр һаны көндән-көн арта бара. Хәҙер илебеҙҙә тик еңел промышленность предприятиеләрендә генә 25 меңдән артыҡ бригада юғары сифатлы продукция биреү өсөн ярыша.

Сифат өсөн көрәш айырылғыһыҙ рәүештә сырьены һаҡлыҡ менән тотоноуға бәйләнгән. Илебеҙҙең йөҙ стахановсылары — Мәскәү өлкәһе йоҡа сукно фабрикаһының еп иләүсеһе Мария Рожнева һәм туҡыусы Лидия Кононенко еңел промышленноста мамыҡты, йөндө, ебәкте һәм башҡа төр сырьены экономлы тотоноу өсөн көрәш йәйелдерҙеләр һәм Александр Чутких гүзәл башланғысын байыттылар, тағы ла тулыландырҙылар.

Продукцияның юғары сифатлы булыуы күп нәмәләргә бәйле. Бында сырьеның, материалдарҙың һәм ярым фабрикаттарҙың яҡшы булыуы ла ҙур роль уйнай. Уның материалдарҙы ентекләп эшкәртергә, производство процестәрен рациональ һәм дөрөҫ ойошторорға, технологияны ныҡ һаҡларға кәрәк. Продукцияның сифатын яҡшыртыу һәм сырьеға, материалдарға экономия яһау өсөн эшселәрҙән, мастерҙарҙан, инженер-техник работниктарҙан, предприятие етәкселәренән дөйөм көс һалып берҙәм эшләүҙәре талап ителә.

Өфө ҡалаһы Ворошилов исемендәге [illegible] фабрикаһында бөтә цехтарҙа ла эш бөтә стахановса метод буйынса ойошторолдо. Фабрикала юғары сифатлы продукция эшләп сығарыу өсөн көрәштә бөтә бригадалар, участкалар ҡатнашалар. Фабриканың стахановсылары Фирстова, Руппиева, Аристов һәм башҡа күп иптәштәр [illegible] продукцияның [illegible] 3 меңдән артыҡ ҡала [illegible].

[illegible]

...эштәрен даими үҫтереү менән бергә, сифат өсөн көрәштә лә большевиктарса ойошторҙолар. Ғүмәров иптәш етәкселек иткән волочильщиктар бригадаһы һәр ваҡыт юғары сифатлы продукция бирә, нормаларҙы 130—140 процентҡа үтәй. Бригада членәре бик күп күләмдә материалдарға экономия яһайҙар. Завод ҡаршында алдынғыларҙың эш тәж-

рибәләрен өйрәнеү буйынса 6 урында стахановсылар мәктәбе эшләй.

Ә шулай ҙа бөтә урында ла продукцияның юғары сифатлы булыуы өсөн, сырьеға, материалдарға экономия яһау өсөн көрәш тулы киңлегендә алып барылмай әле. Ишембай нефть промыселдарында, бороулау конторалырында, нефть оборудованиелары эшләүсе заводтарҙа бик күп файҙаланылмай ятҡан резервтар бар. Ләкин ВКП(б)-ның Ишембай ҡала комитете һәм предприятиеләрҙәге профсоюз ойошмалары эске мөмкинлектәрҙе хәрәкәткә килтереү, Рожнева һәм Кононенко иптәштәрҙең инициативаһын коллективтәрҙең достояниеһе итеү өсөн әлегә тиклем көрәш ойошторомағандар.

Республикабыҙҙың промысловой кооперациялары, урындағы промышленность предприятиеләре лә продукцияның сифатын яҡшыртыу юлында ҡәнәғәтләнмәҫлек эшләйҙәр. Улар тарафынан эшләп сығарылған киң ҡулланыу тауарҙарының сифаты түбән әле һәм брак эшләп сығарыу фактылары ла бар.

Предприятиеләрҙә продукцияның юғары сифатлы булыуы өсөн, материалдарға, сырьеға экономия яһау өсөн көрәште бөтә тулылығы менән йәйелдерергә кәрәк. Беренсе сортлы изделие биреүсе бригадалар, цехтар һаны барған һайын күбәйергә, үҫергә тейеш. Продукцияның юғары сифатлы булыуы өсөн көрәш — брак яһаусыларға ҡаршы большевистик килешмәүсәнлек менән көрәшергә кәрәк тигән һүҙ. «Эшләп сығарыла торған тауарҙарҙың сифатын яҡшыртырға, комплектһыҙ продукция сығарыуҙы бөтөрөргә, сифат һәм продукцияның комплектле булыуы тураһында Совет власе законларын боҙоусы йәки ситләтеп үтеүсе бөтә [illegible] ... ҡаты язаға тартырға» тип әйтте беҙгә иптәш Сталин. Бөйөк юлбашсыбыҙҙың был күрһәтмәһен тайпылышһыҙ рәүештә тормошҡа ашырырға кәрәк.

[illegible]

...бөтә промышленность предприятиеләренең намыҫ бурысы ул. ВКП(б)-ның ҡала һәм район комитеттәре, партияның предприятиеләрҙәге тәүге ойошмалары был көрәштең башында торап етәкселек итергә, был гүзәл хәрәкәттә киң йәйелдереүҙә предприятие етәкселәренә һәм профсоюз ойошмаларына көндәлек ярҙам ойошторорға бурыслылар.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетендә

Республикалағы төҙөлөш ойошмаларының 1949 йыл апрель айындағы социалистик ярыш йомғаҡтары тураһында

Республикалағы төҙөлөш ойошмаларының 1949 йыл апрель айындағы эш йомғаҡтарын ҡарап, Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы ҡарар иттеләр:

1. Черниковск төҙөлөш тресын (трест управляющийы П. Н. Рудаков, партком секретары иптәш М. М. Новиков, төҙөлөш комитеты председателе иптәш Г. Д. Сверкин) 1949 йылдың апрелендә төҙөлөш-монтаж эштәре планын үтәү буйынса социалистик ярышта еңеүсе тип танырға һәм был трестҡа Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағын тапшырырға.

2. «Башстрой» тресының 1949 йылдың апрелендә яҡшы эшләгәнлеген билдәләргә.

Инженер В. Н. Чаплицкә Башҡорт АССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле тигән почетлы исем биреү тураһында

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының

УКАЗЫ

Төҙөлөш һәм архитектура өлкәһендә үтәлгән хеҙмәттәре өсөн, тыуыуына 75 йыл һәм ижади эшмәкәрлегенә 50 йыл тулыу айҡанлы, Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы ҡарамағындағы архитектура эштәре Управлениеһының өлкән архитекторы инженер Чаплиц Владимир Николаевичҡа Башҡорт АССР-ының атҡаҙанған искусство деятеле тигән почетлы исемде бирергә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателе
Ғ. НИҒМӘТЖАНОВ.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Секретары
А. БИКТИМИРОВ.

Өфө, 1949 йыл, 31 май.

БЕСӘН САБЫУ БАШЛАНДЫ

Әбйәлил. (Телефон аша). Районның «Овцевод» һәм «Һаҡмар» совхоздары бесән сабыу эшен башланылар.

«Овцевод» совхозында өс ат косилкаһы һәм хурт косилка тағылған өс трактор менән бер көндә 20 гектар майҙандың бесәне сабылды. «Һаҡмар» совхозында (директоры иптәш Черкасов) был эштә 14 ат косилкаһы һәм ике трактор эшләй. Тәүге ике көндә генә 100 гектар бесән сабылды.

Хәҙер ике совхозда ла силос һалыуға әҙерлек эштәре алып барыла һәм «Овцевод» совхозында силос һалыр өсөн 8 соҡор әҙерләнде лә инде.

Н. Сафин.

ҺУҢҒЫ КУЛЬТУРАЛАР СӘСЕҮҘЕ ТИҘЕРӘК ТАМАМЛАРҒА ҺӘМ ПАР ҺӨРӨҮ ЭШЕН БӨТӘ КИҢЛЕГЕ МЕНӘН ЙӘЙЕЛДЕРЕРГӘ

АЛДЫНҒЫ СОВХОЗДА

Ҡыҙылйыр бөртөклө ашлыҡ совхозы йыл һайын мул урожай үҫтереп ала. Коллектив быйыл да һәр гектарҙан кәмендә 100-әр бот урожай алыуҙы бурыс итеп ҡуйҙы. Бында яҙғы баҫыу эштәре планлы рәүештә алып барылды.

Ярышта беренсе урынды совхоздың Кальтабан бүлеге (управляющийы иптәш Брусов) яулап алды. Бүлек 11 эш көнендә 3200 гектар майҙанда бөртөклө ашлыҡ культураларын сәсте. Иптәш Латышев етәкселек иткән звено айырыуса яҡшы эшләне. Трактористар смена нормаһын 200—250 процентҡа еткереп үтәнеләр. Һәр бер С—80 тракторы 666 гектар ер эшкәртте, һәм 2421 килограмм яғыулыҡҡа экономия яһалды. Иптәш Пугачев етәкселек иткән звено трактористары һәр бер С—80 тракторы менән 780 гектар ер эшкәрттеләр.

Иптәш Лаушкиндең агрегаты С—80 тракторы менән 75 гектар сәсеү заданиеһын смена һайын 230—250 гектарға еткереп үтәне. Артамонов агрегаты ла унан ҡалышманы.

Совхоз коллективы сәсеүҙе 12 эш көнендә тамамланы. Бөтәһе 16.655 гектар майҙанға ашлыҡ, 1277 гектар майҙанға күп йыллыҡ үлән сәсте һәм 22 гектарҙа ағас ултыртты. Тик яҙғы баҫыу эштәре осоронда ғына 37 тонна яғыулыҡҡа экономия яһалды.

Хәҙер совхоздың бөтә бүлектәрендә лә пар һөрөү эше бара. Пар күтәреүҙә лә график теүәл үтәлә. Иптәш Арысланбеков С—80 тракторы менән 12 урынына смена һайын 21 гектар ер һөрә. Бөтәһе 2500 гектарҙан артыҡ пар һөрөлдө лә инде. Совхоз механизаторҙары пар һөрөү планын арттырып үтәнеләр.

И. Зарипов.

(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Пар һөрөү тамамланды

УСАЛЫ. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Районың алдынғы «Яҡшылыҡ», «Ташкәйек», «Искра», «Урал», һәм «Миндәк» колхоздары иртә пар күтәреү планын үтәнеләр һәм пландан тыш һөрәләр. «Искра» колхозы пландан тыш 40 гектар пар күтәрҙе.

«Красный партизан» һәм «Трактор» колхоздары ла планды үтәү алдында торалар.

М. Хәйҙәров.

* * *

ТУЙМАЗЫ. «Ык» колхозы членәре сәсеүҙе тамамлау менән үк пар һөрөү эшен йәйелдерҙеләр. Эш тәүлек әйләнәһенә һәм социалистик ярыш байрағы аҫтында бара. Көндәлек норманы үтәү бында һәр бер колхозсының намыҫ эше итеп ҡарала. Һабансылар — Башаров, Ғәниев, Вәлиәхмәтов һәм Яҡупов иптәштәр көн һайын норманы 145—150 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

Һөҙөмтәлә колхоз пар һөрөү планын 125 процентҡа еткереп үтәне һәм хәҙер был эш пландан тыш дауам итә.

М. Әхмәт.

Төнгө сменала

Быйыл ғына МТС ҡарамағындағы трактористар курсын тамамлаған 17 йәшлек Вәсил Тайсин төнгө эшкә әҙерләнә. Ул киске аштан һуң үҙенең НАТИ-ена техник тәрбиә үткәрҙе. Баҡка керосин тултырҙы, картерға автол һалды. Һабан һәм тырмаларҙың прицептәрен тикшереп сыҡты.

Вәсил педалгә баҫты, тиҙлек рычагын күсерҙе. Трактор һалмаҡ ҡына алға ынтылды. Ер башына еткәс, тракторист көйөк үк етеҙ йәш егет плугарь Серебаев һабанды төшөрҙө. Предплужниклы һабан төрәндәре йәм-йәшел сиҙәмде бер үк киңлектәге 5 ҡара таҫмаға телә башланылар.

Тиҙҙән ҡараңғы төштө. Трактор агрегаты күҙҙән юғалды. Тик алыҫтан моторҙың гөрләү тауышы ишетелде һәм арттағы фараның яҡты янған уты ғына күренде.

Баҫыуҙың икенсе яғында Вәсилдең иптәше Ирназаров пар һөрә. Ул да тракторҙа беренсе йыл эшләй. Ләкин Вәсил етештереүсәнлек буйынса бригадала беренселекте үҙ ҡулында ныҡ тотоп килә. Ул быйыл, яҙғы сәсеү башланғандан алып, 200 гектар ер һөрҙө.

Был Әлмөхәмәт МТС-ының күргәҙмә-терәк бригадаһы. Бригадаға 4 НАТИ тракторы беркетелгән. Бөтә трактористар ҙа нормаларын арттырып үтәйҙәр. Марат исемендәге колхозда эшләүсе йәш тракторист Ғәли Вәлитов төнгө сменала норманы 130—155 процентҡа үтәп килә. Үтәрбаев, Бадранов, Ғүмәров иптәштәр ҙә юғары етештереүсәнлек бирәләр.

Бригада менән комсомолец Вафир Тайсин етәкселек итә. Ул 6 йыл тракторист булып эшләне. Үҙған йыл ул НАТИ менән 1300 гектар ер эшкәртеп, 2200 килограмм яғыулыҡҡа экономия яһағайны. Техниканы яҡшы белгәне, бай тәжрибәһе булғаны һәм эште ойоштороуҙа ҙур һәләтлек күрһәткәне өсөн уны быйыл бригадир итеп үрләттеләр. Иптәш Тайсин Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәр инициативаһы буйынса МТС-та беренсе булып игенселектең юғары культуралы бригадаһы исемен алыу өсөн ярышҡа ҡушылды. Дөйөм майҙандың һәр бер гектарынан 100-әр бот, ә орлоҡ участкаларынан 120-шәр бот урожай алырға һүҙ бирҙе.

Тәүлә бригаданың уңышлы эшләүенә ышанмайылар. Сөнки бригадала 8 трактористың 5-һе быйыл ғына механизаторҙар мәктәбен тамамлап, эшләй башланылар. Йәш трактористар менән техник тәрбиә, агротехника мәсьәләләре буйынса занятиелар үткәреү, алдынғы трактористарҙың эш тәжрибәләрен популярлаштырыу, ысын мәғәнәһендә үҙ-ара социалистик ярышты ойоштороу — уңышлылыҡҡа өлгәшеүҙә хәл итте. Бригада Буденный һәм Марат исемендәге ауыл хужалығы артелдәрендә бөртөклө ашлыҡ культураларын сәсеүҙе социалистик йөкләмәлә алған сроктан ике көн алда тамамланы. 754 гектар урынына 766 гектар ашлыҡ сәселде.

Бригада сәсеү эштәрен тамамлау менән пар һөрә башланы. Эш, сәсеү ваҡытындағы кеүек, ике сменала алып барыла. Трактористар смена нормаларын үтәү һәм арттырып үтәү, ер эшкәртеү сифатын тағы ла яҡшыртыу, яғыулыҡҡа экономия яһау өсөн үҙ-үҙҙәрен аямай көрәшәләр.

Таң атыуға, әле кисәгенә генә йәм-йәшел булып ятҡан сиҙәм сөм ҡара тупраҡҡа әйләнде. Һөрөлгән ерҙең киңлеге артҡандан артты. Вәсил үҙ алдына ҡуйған маҡсатҡа өлгәшеү — алдынғылыҡты ҡулдан ысҡындырмау, мөмкин тиклем йылдамыраҡ һәм яҡшыраҡ эшләү тураһында уйланды был төндә.

Эш тамамланды. Вәсил тракторын ер башына килтереп туҡтатты. Заправщик баҡҡа яғыулыҡ һалған ваҡытта, ул тракторын таҙартты, динамоның ҡайышын алды. Һәм бригадир Тайсин менән сменаға килеүсе өлкән тракторист Ғүмәров иптәштәргә:

— Агрегат яҡшы эшләй, ватылған урыны юҡ, — тип рапорт бирҙе. Ул арала колхоз председателе менән трактор бригадаһының учетчигы ла эшләнгән ерҙе үлсәп, сифатын тикшереп килделәр.

— Молодец, егеттәр! Яҡшы һөргәнһегеҙ. 22 сантиметр, сөй ҡалған урыны юҡ. Бәҫте лә тигеҙ һалғанһығыҙ, — тип маҡтаны председатель иптәш Әхмәтьянов.

Иптәш Тайсиндең күргәҙмә-терәк бригадаһы трактористары көндөн дә, төндөн дә бына шулай яҡшы эшләйҙәр. Улар хәҙер 1174 гектар пар һөрөү планын үтәнеләр ҙә инде.

С. Мәүлютов.

Әбйәлил районы.

Ике бригада ярышы

Туймазы МТС-ының Тимер Вәлиев һәм Фәттәхов иптәштәр етәкселек иткән трактор бригадалары үҙ-ара ярышып эшләйҙәр. Иптәш Вәлиев бригадаһының трактористары Усманов, Ишмөратов һәм Кәбиров иптәштәр айырыуса тырышып эшләйҙәр. Улар смена нормаларын һәр көн тип әйтерлек 150—200 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

Һөҙөмтәлә Вәлиев иптәштең бригадаһы ярышта беренселекте алды. Сәсеүҙе срогынан ике көн алда тамамланы. Һәм хәҙер уның тракторҙары Ленин исемендәге колхозға ярҙам итәләр, пар һөрөү эштәрен башҡаралар.

Ике бригада ярышы тураһында стена газеталарында һәм боевой листоктарҙа, 10 көн һайын тикшерелеп ярыш йомғаҡтарының һөҙөмтәһе күрһәткестәр таҡтаһына яҙылып барыла. Ике бригада ла игенселектең юғары культуралы сифат бригадаһы исемен алыу өсөн көрәшәләр.

Ф. Дашкова.

КОМБАЙНДАРҘЫ, УРЫП-ЙЫЙНАУ МАШИНАЛАРЫН РЕМОНТЛАУҘЫҢ ТЕМПЫН ҺӘМ СИФАТЫН КҮТӘРӘЙЕК!

Республикабыҙ баҫыуҙарында быйыл урожай йыйнауҙа яңы маркалы бик күп машиналар — тағылмалы инвентарҙар, үҙе йөрөй торған комбайндар һәм башҡа урып-йыйнау ҡоралдары ҡатнашасаҡтар. Быйыл республикабыҙҙа, үҙған йылға ҡарағанда, комбайндар 310-ға һәм шул иҫәптән үҙе йөрөй торған комбайндар 135-кә артты. МТС-тарҙа урып-йыйнау һәм ашлыҡ һуғыу машиналары ла күбәйҙе. Механизаторҙарҙың хәҙерге иң мөһим бурысы — бөтә был машиналарҙы урожай йыйнау осоронда тулыһынса әҙерләп ҡуйыуҙан тора.

Үҙҙәренең алдында торған бурысты бөтә тулылығында аңлаған алдынғы МТС-тар ремонт эштәрен яҡшы итеп ойоштороп һәм урожай йыйнауға әҙерлекте өлгөлө тамамланылар. Ленин орденле Дүртөйлө МТС-ы коллективы (директоры иптәш Саяпов, механигы иптәш Агеев) бөтә булған 25 комбайнды срогынан бер ай алда ремонтлап бөтөрҙө. Дәүләкән күргәҙмә-терәк МТС-ында ла ремонт эштәре уңышлы тамамланды. Бында беренсе июнгә комбайндар ремонтлау планы 105 процентҡа үтәлде. Миәкә, Аслыкүл һәм башҡа байтаҡ МТС-тар ҙа ремонтты яҡшы ойошторҙолар. Был МТС-тарҙа комбайндарҙы тракторҙар менән бер үк ваҡытта ремонтлай башланылар һәм был эште өҙлөкһөҙ дауам иттерҙеләр.

Ләкин республика буйынса ремонт эштәре һис ҡәнәғәтләнерлек бармай. МТС-тарҙа комбайндар паркын ремонтлауҙы тамамлау өсөн билдәләнгән срок үтте. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, беренсе июнгә республика МТС-тарында комбайндар ремонтлау планы ни бары 35,9 процентҡа, молотилкалар ремонтлау 18 процентҡа ғына үтәлде. Петровск, Һаҡмар, Стәрлебаш, Охлебинск һәм башҡа күп кенә МТС-тар әле көнгә тиклем бер генә комбайнды ла ремонттан сығарғандары юҡ.

Был МТС-тарҙың етәкселәре комбайндарҙы һәм урып-йыйнау машиналарын ремонтлауҙы үҙ ағышына ҡуйҙылар, уларҙы ремонтлай башлауҙы һуңлаттылар. Механизаторҙар ремонт эшенә үҙ ваҡытында ылыҡтырылманылар. Мәҫәлән, Поляевск МТС-ында 18 комбайнерҙың ремонтта тик бишәүһе генә ҡатнаша. Ремонтсылар араһында хеҙмәт ойошторолмаған. Ремонтсыларҙың эшенә контроль юҡ. Уларға көндәлек задание бирелмәй. Бына шул сәбәпле әле көнгә тиклем ни бары бында бер генә комбайн ремонтланған. Подгорный, Йәрмәкәй МТС-тарында ла шул уҡ хәл. Артабан был хәлгә юл ҡуйылырға тейешле түгел, һәр бер МТС-та бөтә комбайнерҙарҙы һәм уларҙың ярҙамсыларын һис кисекмәҫтән ремонт эшенә ылыҡтырырға һәм уларҙың хеҙмәтен дөрөҫ ойошторорға. Һәр урында ремонт эшендә бригадно-узловой методты киң ҡулланырға кәрәк.

Комбайндарҙы ремонтлауҙа ремонт заводтары МТС-тарға эшлекле ярҙам күрһәтергә бурыслылар. Ремонт заводтары 1 июнгә тиклем беҙҙәрсә комбайн моторы ремонтларға тейештәр ине. Ләкин күп кенә МТС-тар ремонт заводтарына заказдарҙы үҙ ваҡытында бирмәйҙәр. Был көнгә тиклем МТС-тар ремонт заводтарына бик аҙ мотор тапшырҙылар. Ләкин уларҙы ремонтлау ҙа тиҙ итеп [illegible] итеп ителмәй.

Нуримн МТС-ы Өфө ремонт заводына тиҫтәләп комбайн моторы тапшырырға тейеш, ләкин әле бер генә мотор ҙа килтерелмәгән. Покровка МТС-ында ла комбайн моторҙарын ремонтлауҙы өҙәләр.

Ремонт эшендә Стәрлетамаҡ заводы ҙур эш башҡарырға, ГАЗ—НАТИ моторҙары өсөн коленчатый валдар ремонтларға тейеш.

Комбайндарҙы һәм башҡа урып-йыйнау машиналарын үҙ ваҡытында һәм сифатлы итеп ремонтлау — урожай йыйнауҙы уңышлы үткәреүҙә төп шарт итеп. Бөтә көстө урожай йыйнауҙы тулы әҙерлек менән ҡаршыларға туплайыҡ.

Ә. Әҙелшин,

БАССР ауыл хужалығы министры урынбаҫары.

А. Чутких, М. Рожнева һәм Л. Кононенко өлгөһө буйынса

Благовещенск ҡалаһындағы «Красный Октябрь» ҡаҙаҡ заводының токары иптәш С. М. Нирман үҙенең биш йыллыҡ заданиеһын 1949 йылдың башында уҡ тамамланы. Хәҙер ул 1951 йыл иҫәбенә эшләй.

Һүрәттә: иптәш Нирман үҙенең станогы янында.

П. Макаров фотоһы.

Яңы уңыштар өсөн

Краснохолм камволь комбинатының мастер ярҙамсыһы Александр Чутких өлгөһөндә Өфө яҙыу машиналары заводында 6 бригада төҙөлгәйне. Бригадалар үҙ-ара ярышып эшләйҙәр. Биш бригада бөтөнләй бракһыҙ эшләүгә, юғары сифатлы продукциялар ғына биреүгә өлгәште.

Слесарь Г. Я. Петренко, токарь Беспалов иптәштәр етәкселек иткән бригадаларҙың күрһәткестәре айырыуса яҡшы. Улар юғары сифатлы продукция биреү менән бергә, производство заданиеләрен 250 — 300 процентҡа үтәйҙәр. Был бригадалар үҙҙәренең намыҫлы эшләүҙәре менән цехтарҙың күсмә Ҡыҙыл флажоктарын яулап алдылар.

Тотош завод буйынса производство пландарын алғанда коллектив уларҙы систематик рәүештә 104—110 процентҡа үтәп килә. Коллектив детальдар етештереүҙә технологик процесте камиллаштыреу (яңы раскрой эшләп сығарыу, штамптар етештереү) һөҙөмтәһендә материалдарҙы 23 процентҡа тиклем экономиялауға өлгәште. Яңы раскрой нигеҙендә эшләп завод беренсе кварталда ун дүрт мең һум экономия яһаны.

Туҡыусылар Мария Рожнева һәм Лидия Кононенколарҙың гүзәл башланғыстарына яуап итеп завод эшселәре сырье, материалдарҙы ныҡлы экономияларға, продукцияны күберәк сығарырға йөкләмә алалар.

Бында яҙыу машиналары етештереү менән бер рәттән, киң ҡулланыу тауарҙарынан — балаларға уйынсыҡ-пистолет эшләп сығарыла. Завод үҙ инициативаһы менән тағы ла яңы төр продукция — хоккей конькиы эшләүҙе күҙ уңында тота. Хәҙер ул үҙләштерелә. Бындай конькиҙар беҙҙең республикала эшләнмәй ине әле.

Коллектив һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡтың дүртенсе йылы программаһын уңышлы башҡарыу өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерә.

Г. Әмир.

Әюповсылар отлично эшләйҙәр

Заводтың лекало бүлегенә барып инһәң тә, матур итеп эшләнгән социалистик ярыш таҡтаһы күҙгә салына. Унда бүлектең көндәлек эше тураһында билдәләр яһалған.

Ярыш таҡтаһында почетлы урынды иптәш Әюпов бригадаһы алып тора. Сөнки был бригада Александр Чутких, Мария Рожнева һәм Лидия Кононенко методтары менән эшләп, яңынан-яңы производство уңыштарына өлгәшә. Бригадала 4 кеше. Улар детальдарҙың дүрттән ылыҡ [illegible] үлсәй торған скобалар әҙерләйҙәр. Был скобалар бик аныҡ эш талап итәләр. Сөнки улар микрондар менән генә иҫәпләнә торған аныҡлыҡты билдәләргә тейештәр. Был эштә кескәй генә иғтибарһыҙлыҡ та бик ҙур брак яһауға килтерә. Ә бригада членәре үҙҙәренең намыҫлы хеҙмәттәре арҡаһында һәр ваҡытта юғары сифатлы продукция етештерәләр.

Бригада продукцияның юғары сифатлы булыуы өсөн дә һәм планды арттырып үтәү өсөн дә көрәшә. Бында май айы планы 160 процентҡа үтәлде.

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең егерме өсөнсө томы

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең, күптән түгел донъяға сыҡҡан 23-сө томына 1916 йылдың авгусынан алып 1917 йылдың мартына тиклем булған осорҙа Швейцарияла яҙылған әҫәрҙәр инә. Был Әҫәрҙәрендә В. И. Ленин беренсе бөтә донъя һуғышының конкрет обстановкаһы айҡанлы һәм уның арҡаһында Европаның күп кенә илдәрендә һәм, айырым алғанда, Россияла килеп тыуған революцион кризис айҡанлы һуғыш, ярашыу һәм революция мәсьәләләре буйынса большевиктар партияһының теорияһын һәм тактикаһын артабан үҫтерҙе.

Россиянан алыҫта тороп, бөтә төр социал-шовинистарҙың ҡотороноҡ һөжүмдәренә дусар ителгән хәлдә империалистик һуғышҡа һәм II Интернационал юлбашсыларының хыянатсыл политикаһына ҡаршы килешмәүсән көрәш алып барыуҙы дауам итеп, Ленин революцион интернационализм байрағын юғары күтәреп алып барҙы.

1916 йылдың 18 декабрендә Инесса Армандҡа ебәргән хатында Ленин былай тип яҙҙы: «Бына, ул, минең яҙмышым. Политик ахмаҡлыҡтарға, хәшәллектәргә, оппортунизмға һәм башҡаларға ҡаршы — бер боевой кампания артынан икенсеһе.

Был 1893 йылдан бирле. Һәм хәшәп кешеләрҙең дошманлығы ла шуның арҡаһында. Ә шулай булһа ла мин үҙемдең был яҙмышымды хәшәп кешеләр менән «ярашыуға» алмашмаҫ инем» («Большевик» журналының 1949 йылдағы 1-се номерендә, 44-се битте ҡарарға).

Ленин халыҡ-ара эшселәр хәрәкәтендәге революцион марксистик көстәрҙе ныҡышмалы рәүештә һәм ентекләп йыйнаны һәм тупланы, пролетар массаларын тәрбиәләү һәм власть өсөн көрәшкә ойоштороу эшенә ҡамасаулаған социал-шовинистар һәм центристар менән араны тулыһынса өҙөүгә өлгәшергә тырышты.

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең 23-сө томында урынлаштырылған хеҙмәттәр буласаҡ социалистик революцияның еңеүенә ҡаҡшамаҫ ышаныу менән һуғарылғандар.

* * *

Ленин былай тип күрһәтте: һуғыш капиталдың тупланыу һәм үҙәкләшеү процесын, государство-монополистик капитализмдың барлыҡҡа килеү процесын, государство-монополистик капитализмға хас булған ҡапма-ҡаршылыҡтарҙы һәм финанс олигархияһының хеҙмәтсән массаларҙы иҙеүенең бығаса тиклем күрелмәгән дәрәжәлә көсәйеүен бик күп тапҡырға тиҙләтте. Империализмдың серей, үлеп бөтә барыусы капитализм булыуы, социалистик революция булыр алдындағы капитализм булыуы тураһында Ленин әйткән положениене тормош яңы көс менән дөрөҫләне.

«Империализм һәм социализмдағы раскол» тигән гүзәл мәҡәләһендә Ленин, империализм — паразитик йәки серей барыусы капитализм ул, тип күрһәтте. «Был, барынан элек, етештереү средстволарына хосуси милек булғанда һәр төрлө монополияның - айырымлығы булып торған сереүгә булған тенденцияһында көҙәләнә. Республикан-демократик һәм монархистик-реакцион империалистик буржуазияның икеһе лә тереләй серей барғанлыҡтан, улар араһындағы айырма ла юйыла, (был, промышленностең айырым тармаҡтарында, айырым илдәрҙә, айырым осорҙарҙа капитализмдың иҫ киткес тиҙ үҫеүен һис тә бөтөрмәй)» (95-се бит).

Уның ары Ленин рантьеларҙың, йәғни «купондар ҡырҡыу менән» йәшәүсе капиталистар ҡатламының бик ҙур үҫеүен, капиталды ситкә сығарыуҙың көсәйеүен, бер ус «бөйөк» державалар тарафынан йөҙҙәрсә миллион колониаль һәм бойондороҡло халыҡтарҙың ҡотҡарыһыҙ эксплоатацияланыуын күрһәтте. Быларҙың бөтәһе лә котелгеһеҙ рәүештә хеҙмәтсәндәр массаларында асыуҙың үҫеүенә, айырым капиталистик илдәрҙә социалистик революцияның һәм колонияларҙа милли-азатлыҡ хәрәкәтенең өлгөрөп етеүенә килтерә ине.

Империализм эпохаһына тәрән рәүештә һәм бөтә яҡлап анализ яһау нигеҙендә Ленин «Пролетар революцияның хәрби программаһы» тигән мәҡәләһендә, марксистик теорияға таянып, бер илдә социалистик революцияның еңеүе мөмкин түгеллеге тураһындағы марксизмдың иҫке формулаһы яңы тарихи эпохаға инде яраҡлы түгел, тигән һығымтаға килде һәм уны тәү башта бер нисә йәки, айырым алынған бер капиталистик илдә социализмдың еңеү мөмкинлеге һәм кәрәклеге тураһындағы яңы теоретик установка менән алмаштырҙы.

«Капитализмдың үҫеше төрлө илдәрҙә үтә ныҡ дәрәжәлә тигеҙһеҙ бара, — тип яҙҙы Ленин. — Тауар производствоһы ваҡытында башҡаса булыуы мөмкин дә түгел. Бынан ошондай кире ҡағылмаслыҡ һығымта килеп сыға: социализм бер үк ваҡытта бөтә илдәрҙә лә еңә алмай. Ул башта бер йәки бер нисә илдә еңәсәк, ә ҡалғандары бер ни тиклем ваҡытҡа буржуаз йәки буржуазияға тиклемге илдәр булып ҡаласаҡтар. Был башҡа илдәрҙәге буржуазияның социалистик государстволағы еңгән пролетариатҡа ҡарата ышышлы булыуын ғына түгел, бәлки турана-тура тар-мар итеүгә ынтылышын да тыуҙырырға тейеш. Бындай ваҡиталарҙа беҙҙең тарафтан һуғыш законлы һәм ғәҙел һуғыш булыр ине».

Бер илдә социализмдың еңеүе буржуазияның социалистик государстволағы еңеүле пролетариатты тар-мар итеүгә ынтылышын һис шикһеҙ тыуҙырасағы тураһында Лениндең алдан күреп әйткәндәре дөрөҫләнде. Ысынлап та, Россияла социалистик революция еңеүенең беренсе көндәренән үк бөтә илдәрҙең империалистәре хәрби интервенция ярҙамы менән совет государствоһын емереү өсөн бөтә көстәрен биреп тырыша башланылар. Утыҙ йылдан аҙ ғына артыҡ ваҡыт эсендә совет государствоһы бик ныҡ ҡан түгергә мәжбүр иткән ике һуғыш кисерҙе, ул һуғыштар совет государствоһының йәшәү осороноң сирегә самаһы ваҡытын алдылар. Әгәр партия совет государствоһының экономик ҡеүәтен нығытыу, ҡеүәтле ҡоралды көстәр тыуҙырыу саралары баштан үк күрмәһә, беҙҙең социалистик илебеҙҙең яҙмышы нисек булыр ине икәнлеген аңлау ҡыйын түгел.

Лениндең социалистик революция теорияһы халыҡ-ара пролетариатты яңы ҡеүәтле ҡорал менән ҡоралландырҙы, уның буржуазияны еңеү мөмкинлегенә ышанысын нығытты. Лениндең был теорияһы иптәш Сталин тарафынан бөтә яҡлап үҫтерелде һәм байыҡтырылды һәм илебеҙҙең хеҙмәтсәндәрен социалистик революция өсөн, илебеҙҙә социализм төҙөү өсөн көрәшкә ҡоралландырҙы.

Социалистик революцияның еңеүе өсөн көрәш бурыстары яҡтылығында Ленин башҡа күп кенә бик мөһим теоретик положениеларҙы: пролетариатты ҡоралландырыу тураһындағы, ватанды һаҡлау тураһындағы, ғәҙел, азатлыҡ һуғыштарының прогрессив әһәмиәте тураһындағы, государство һәм демократия өсөн көрәш хаҡындағы положениеләрҙе нигеҙләне һәм үҫтерҙе.

23-сө томға ингән Әҫәрҙәрендә Ленин рус аренаһында булған, шулай уҡ халыҡ-ара аренала ла оппортунизмға емергес ударҙар бирә.

Социал-шовинистарҙың социалистик революция, имештер, буш хыял булып тора, тигән ялған һүҙҙәренә яуап биреп, Ленин былай тип яҙҙы: «Юҡ, был буш хыял түгел. Революция барлыҡ илдәрҙә лә үҫә»... Ленин артабан: «... мәсьәлә хәҙер шулай тора: асығырға һәм сит, ят интерестар өсөн ҡырылыуға барырғамы йә булмаһа социализм өсөн, кешелек донъяһының уңдан туғыҙы өсөн бөйөк ҡорбандар бирергәме» тип күрһәтте. (Ленин. Әҫәрҙәр, XXIII том, 147-се бит).

Социализмде тормошҡа ашырыу социаль революциянан һәм пролетариат диктатураһынан башҡа йәғни эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең ҡоралы көстәренә таяныусы государство власенан башҡа һис мөмкин түгел. Шунан башҡа эксплоататор синыфтарҙың ҡаршылыҡ күрһәтеүен баҫыуҙы һәм тышҡы яҡтан яһалған хәрби һөжүмде кире ҡағыуҙы күҙ алдына ла килтереү мөмкин түгел.

Үҙәренең империалистик хөкүмәттәре яғына» күскән социал-шовинистарҙы Ленин фаш итте һәм массаларҙы империалистик һуғышҡа ҡаршы революцион көрәшкә, граждандар һуғышына, йәғни эшселәрҙең һәм крәҫтиәндәрҙең үҙҙәренең империалистик буржуазияһына ҡаршы һуғышҡа әйләндерергә саҡырҙы.

Ленин халыҡтарҙы империалистик иҙеүҙән, капитализм ҡоллоғонан азат итеү маҡсатын ҡуйған һуғыштарҙы, шулай уҡ үҙендә буржуазияны еңгән эшселәр синыфы тарафынан үҙенең социалистик Тыуған иле интерестарында алып барылған һуғыштарҙы ғына законлы һәм ғәҙел һуғыштар, тип иҫәпләне.

Ватанды һаҡлау тураһындағы, ғәҙел булған һәм ғәҙел булмаған һуғыштар тураһындағы мәсьәләләр «һуғыш тураһындағы мәсьәләгә ҡарата принципиаль положениелар», «Ватанды һаҡлау тураһындағы мәсьәләнең ҡуйылышына ҡарата», «Швейцария социал-демократик партияһының һуғышҡа мөнәсәбәте тураһындағы тезистар» һәм башҡа мәҡәләләрҙә яҡтыртылғандар.

Иптәш Сталин, алыҫ Турухан крайында һөргөндә булғаны хәлдә һуғыш мәсьәләләрендә Ленинден эҙмә-эҙ интернациональ линияһын яҡланы.

Лениндең түбәндәге мәҡәләләренең, йәғни Бухарин — Пятаков группаһына ҡаршы йүнәлтелгән «Тыуып килгән» империалистик экономизм йүнәлеше тураһында», «П. Киевскийға (Ю. Пятаковҡа) яуап», «Марксизмға яһалған карикатура тураһында һәм «империалистик экономизм» тураһында» тигән мәҡәләләренең бик ҙур теоретик һәм политик әһәмиәте бар. Бухарин — Пятаков «интернационалистар» битлегенә йәшеренеп большевистик программаның иң мөһим талаптарынан береһенә — милләттәрҙең государство булып айырылыуға тиклем үҙ яҙмыштарын үҙҙәре билдәләү хоҡуҡтарына ҡаршы сыҡҡайнылар. Ленин уларҙың антимарксистик позицияларын емергес рәүештә тәнҡитләне.

Ленинизм дошмандары — Бухарин һәм Пятаков, имеш, империализм шарттарында милли азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоҡ өсөн көрәш мәғәнәһеҙлек, икке хәрәфәт булып тора, тип «иҫбат итергә» маташтылар. Был милли нигилизмде еңеү — халыҡтарҙы эре империалистик державалар тарафынан ҡол ителеүе интерестарына хеҙмәт итеүҙе яҡлау ине. Беҙҙең заманда Англо-Америка империализмының агенттары булған уң социалистар һәм буржуаз космополиттар халыҡтарҙың милли суверенитете принцибын мыҫҡыл итеп, милләт һәм милли-азатлыҡ көрәше тигән төшөнсәләрҙе [illegible] иғлан итәләр. Эшселәр синыфының был хыянатсылары халыҡтарҙы үҙ бойондороҡһоҙлоҡтарынан баш тартырға [illegible] Америка империалистәренә [illegible] ҡолдырырға тырышалар.

Бухариндың — Пятаков группаһын Ленин бик мәргән рәүештә «империалистик экономизм» тип атаны. «Капитализм еңде, — шуға күрә политик мәсьәләләр тураһында уйларға кәрәкмәй», тиҙәр ине «экономистар» 1894 — 1901 йылдарҙа һәм Россияла политик көрәште кире ҡағырға тиклем барып еттеләр. Империализм еңде, — шуға күрә политик демократия мәсьәләләре тураһында уйларға кәрәкмәй, тиҙәр хәҙерге «империалистик экономистар». (Ленин. Әҫәрҙәр, XXIII том, 17-се бит).

Ленин бына шулай Каутскийҙың да капитализм заманында «Европа Ҡушма Штаттары» лозунгын емергес рәүештә тәнҡитләне. Ленин былай тип күрһәтте: был лозунгтың алға йөрөтөлөүе оппортунистар «империалистик» буржуазия менән берлектә тап бына Азияның һәм Африканың [illegible] (Ленин. Әҫәрҙәр, XXIII том, 99-сы бит). Былар бөгөн [illegible] Тымыҡ-атлантик пакты [illegible] «Европа Ҡушма Штаттары» төҙөүгә табан беренсе аҙым тип иғлан итеүҙәр [illegible] Америка империализмы [illegible].

Ленин «ҡоралһыҙланыу» [illegible] лозунгын [illegible] реформизм [illegible] пацифизм [illegible] (Ленин. Әҫәрҙәр, XXIII том, 106-сы бит) [illegible].

[illegible]

Империализм [illegible] демократия [illegible] мәсьәләһе [illegible].

Демократик хоҡуҡтар өсөн көрәш [illegible] социализм [illegible].

Большевиктар [illegible] Февраль революцияһы [illegible].

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең 23-сө томында урынлаштырылған әҫәрҙәрҙә Россияла революцияның башланыуға яҡынлауы менән бәйләнештә [illegible] Ленин бер йәки хатта бер нисә илдә империалистик [illegible] ни яҡын киләсәктәге эш булғанлығында шикләнмәй ине. [illegible] 1917 йылдың 9 (22) гинуарында Цюрихта [illegible] «1905 йылғы революция тураһында доклад» [illegible] Европала революция [illegible] (шунда уҡ, 245-се бит).

[illegible]

Ләкин 1917 йылда мартында [illegible] Россияла февраль буржуаз-демократик революцияһы [illegible] Ленин бер нисә көн эсендә «1917 йыл 4 (17) март тезистары» [illegible] «Алыҫтан хаттар» [illegible].

Ленин алда [illegible].

Шул уҡ осорҙа иптәш Сталин, Туруханскийҙағы һөргөндән Петроградҡа ҡайтты (1917 йыл 12 март) [illegible].

Ленин [illegible] «Алыҫтан хаттарында», шулай уҡ «Рус революционның РСДРП-ның бурыстары», «Россияла революцияның [illegible]» [illegible] 23-сө томға инмәгән [illegible].

Февраль революцияһының моментенән уҡ [illegible].

Пролетариаттың [illegible] Гучковтар — Милюковтарға ҡаршы көрәш [illegible] (250-се бит).

[illegible]

* * *

В. И. Ленин Әҫәрҙәренең 23-сө томы иң ҙур тарихи бороласттарҙың береһендә — Россияла революция булыр алдынан һәм революцияның башланыуы моментында большевистик партияның [illegible].

В. И. Ленин Әҫәрҙәре — большевиктар стратегияһы һәм тактикаһының бик ҙур ҡаҙнаһы [illegible].

С. ТИТАРЕНКО.

Агитаторҙарҙың кустовой семинарҙары

Бынан күп түгел ВКП(б)-ның Ауырғазы райкомы агитаторҙарҙың кустовой семинарҙарын үткәрҙе. [illegible]

[illegible]

Ш. Утяев.

Совет төҙөлөшө

ДЕПУТАТТАРҘЫҢ ОТЧЕТТАРЫ

Депутаттарҙың һайлаусылар алдында ваҡыт-ваҡыт отчет биреп тороуҙары хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтәренең массалар менән бәйләнешен нығытыуҙың мөһим юлы булып тора.

Депутаттарҙың был бурыстары тураһында беҙҙең Башҡортостан Конституцияһының 110-сы статьяһында былай тип әйтелгән: «Һәр бер депутат үҙенең эше тураһында һәм хеҙмәтсәндәр депутаттары Советенең эше тураһында һайлаусылар алдында отчет бирергә тейеш».

Депутаттарҙың төп Законға яҙылған ошо бурыстарын тормошҡа ашырыу өсөн хеҙмәтсәндәр депутаттарының Салауат район Советы исполкомы һәр бер депутатҡа серьез ярҙам күрһәтте: уларға доклад өсөн тезис төҙөүҙә булышты, район Советы исполкомының эше тураһында белешмә төҙөнө. Был белешмәлә район Советенең ауыл Советтәрено, ауыл хужалығына етәкселеге тураһында—игенселекте, малсылыҡты күтәреү, халыҡ мәғарифен, һаулыҡ һаҡлау, сауҙа, ауылдарҙы төҙәкләндереү һәм шулай уҡ халыҡ хужалығының башҡа тармаҡтарын алға ебәреү буйынса нисек эштәр эшләнгәнлеге тураһында фактик материалдар бирелгәйне. Депутаттар эшләнгән эштәр тураһында һөйләү өсөн етерлек дәрәжәлә әҙерлек менән һайлаусылар алдында сығыш яһанылар.

Халыҡ тарафынан һайланып ҡуйылған кешеләрҙең отчеттары һайлаусыларҙа ҙур ҡыҙыҡһыныу тыуҙырҙы. Улар депутаттарҙың отчеттарын ентекләп тикшерҙеләр, эштәге етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләнеләр, район Советенең, уның бүлектәренең һәм депутаттарҙың эштәрен яҡшыртыуға йүнәлтелгән ҡиммәтле тәҡдимдәр индерҙеләр. Был тәҡдимдәрҙең ҡайһы берҙәре тормошҡа ашырылды ла инде.

Ошо йылдың февралендә Ҡаратаулы һайлау округындағы һайлаусылар йыйылышында район Советы депутаты иптәш Кашаев отчет доклады менән сығыш яһағайны. Һайлаусылар ауылдарҙы төҙәкләндереү буйынса район Советенең эшендәге күп кенә етешһеҙлектәрҙе күрһәттеләр һәм ауылда дөйөм ҡойо ҡаҙыу өсөн район Советы исполкомының ярҙам итеүен һоранылар. Исполком һайлаусыларҙың был тәҡдимдәренә иғтибар итте һәм дөйөм көс менән яҡшы ҡойо ҡаҙылды.

Ҡурағш һәм Елаҡыш һайлау округтарындағы һайлаусылар үҙҙәренең депутаттары—Мячин һәм Брагина иптәштәргә «Смычка» һәм Сталин исемендәге колхоздар өсөн Өй йылғаһына тирмән һалырға тигән тәҡдимдәр индерҙеләр. Депутаттар Мячин һәм Брагина иптәштәрҙең инициативаһы менән хәҙер был колхоздарҙа тирмән һалыу өсөн әҙерлек эштәре киң йәйелдерелде —ағас материалдары ташылды һәм тирмән ҡороу өсөн кәрәкле нәмәләр булдырылды. Тирмәнде ошо йылдың уртаһына өлгөрөүгә һалып бөтөрөү өсөн кәрәкле саралар күрелә.

Таймин һайлау округы йыйылышында һайлаусылар депутат иптәш Шәмсетдинова Мөхәмәтшин исемендәге колхозды электрләштереү һәм район үҙәгенән алыҫтағы «Урмансы» һәм «Гудок» колхоздарына телефон үткәреү тураһында еҫтәмә наказдар бирҙеләр. Был наказдарҙы тормошҡа ашырыуға ла район Советы исполкомы тейешле иғтибарҙы бирҙе. Атау йылғаһына гидроэлектростанция һалыу өсөн әҙерлек эштәре башланды. «Ударсы» һәм «Гудок» колхоздарына телефон үткәреү өсөн ағас ташылды. Оҙаҡламай был ауылдар менән район үҙәге араһында телефон бәйләнеше буласаҡ, ә Мөхәмәтшин исемендәге колхозда Ильич лампочкалары балҡыясаҡ.

Район һәм ауыл Советтәре депутаттарының һайлаусылар алдында отчеттарын үткәреү уларҙы байтаҡ активләштерҙе, депутаттар менән һайлаусылар араһындағы бәйләнеште көсәйтте.

Миәкәтәр һайлау округында депутаттарҙың һайлаусылар алдында үткәргән отчеттарынан һуң ауыл Советенең колхоздарға етәкселеге һиҙелерлек дәрәжәлә көсәйҙе. Ауыл Советы председателе иптәш Зарипов колхоздарҙа яҙғы сәсеүгә әҙерлек эштәренең барышын системалы рәүештә контроль яһаны һәм ойоштороу мәсьәләләрендә практик ярҙам күрһәтте. Һөҙөмтәлә, был ауыл Советена ҡараған «Өй» һәм Партмырҙа колхоздары сәсеү майҙанына тулыһынса етерлек үҙҙәренең сәсеү орлоҡтарын булдырҙылар, сәсеү алдынан аттар яңаға ҡуйылып, яҡшы көрәйтелделәр. Ғөмүмән был колхоздар яҡшы әҙерлек менән яҙғы баҫыу эштәренә сыҡтылар. «Өй» колхозы ла, Партмырҙа колхозы ла яҙғы һабанды ес көн эсендә тамамланылар, сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта һәм агротехника талаптары нигеҙендә тамамланылар. Хәҙер үҫемлектәрҙе тәрбиәләү һәм пар һөрөү эштәре башҡарыла.

Депутаттарҙың һайлаусылар алдында отчеттарын ойоштороу урындағы Советтәрҙең эштәрен яҡшыртыуға, һайлаусылар тарафынан бирелгән наказдарҙы тормошҡа ашырыуға ошолай практик ярҙам итә.

Ә. Вәлиев,

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советенең инструкторы.

Даими комиссияның эшмәкәрлеге

Социалистик баҫыуҙарҙан юғары уреғай алыуҙа һәм игенселектең культураһын күтәреүҙә тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинса планы айырыуса ҙур роль уйнай. Партия һәм хөкүмәттең был тарихи ҡарарын беҙ ауыл Советенең сессияһында һәм исполкомдың ултырышында, актив араһында өйрәндек. Советтең даими ауыл хужалығы комиссияһы етәксеһе, депутат Нәсретуллиндең тәҡдимә буйынса ҡарарҙы депутаттар аша һәр бер һайлаусыға еткерҙек. 21 депутат ҡарарҙың әһәмиәте тураһында һайлау округтарында һайлаусылар менән беседалар үткәрҙеләр.

Ошоларҙан сығып, үрҙәге шарттарға ҡарата конкрет саралар билдәләнек. Ауыл Советена ҡараған «Урожай», «Яңы батыр», Ленин исемендәге колхоздарҙа быуалар төҙөү планлаштырылды. Был эш менән туранан-тура даими ауыл хужалығы комиссияһының членДӘРЕ депутат Закиров, Шәйәхмәтов (улар колхоз председателдәре), Нәзиров иптәштәр етәкселек итәләр. Уларҙың инициативаһында «Урожай», Ленин исемендәге ауыл хужалығы артелдәрендә күп кенә төҙөлөш ағастары ташылды. Ленин исемендәге колхозда быуаны бурай башланылар. Ҡалған ике колхоз да быуаны төҙөү эшенә башланылар. Быуаларға тирмән һалынасаҡ.

Колхоздарыбыҙ 1950 йылда 10-ар гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын ултыртыу бурысын ҡуйҙылар. Уны тормошҡа ашырыу йүнәлешендә ике колхозда 0,5-әр гектар майҙанда ағас питомниктәре ултыртылды. Ауыл Советенең депутаттары был эштә ҙур инициатива күрһәттеләр. Мәҫәлән, звено башлығы, депутат Вәлиева тик үҙе генә 50 килограмдан күберәк ағас орлоғо йыйнаны.

Питомниктәрҙә ултыртылған йәш ағастарҙы тәрбиәләү өсөн ике звено төҙөлгән һәм эшләп килә. Был звеноларға агроном, депутат Нәсретуллин етәкселек итә һәм күрһәтмәләр бирә, беседалар һәм лекциялар үткәрә.

Сәсеү әйләнештәре ес колхозда ла индерелгән. Ләкин күп йыллыҡ үлән орлоҡтарының етешмәүе арҡаһында сәсеү әйләнештәре тулыһынса үҙләштерелмәгән ине. Даими ауыл хужалығы комиссияһы члендәре, депутат Закиров, Шәйәхмәтов иптәштәрҙең инициативаһында «Урожай», Ленин исемендәге колхоздар быйыл 100 килограмм тимофеевка орлоғо һатып алдылар. Шулай итеп колхоздарыбыҙ 5-әр гектар үлән орлоғо сәстеләр.

Яҙғы сәсеү срогында һәм юғары агротехника кимәлдә башҡарылды. Беренсе булып сәсеүҙе Ленин исемендәге колхоз тамамланы. Советтең депутаттары Закиров, Шәйәхмәтов, Нәсретуллин иптәштәр һәр ваҡыт баҫыуҙа, колхозсылар эшләгән урында булдылар, эштең барышы менән етәкселек иттеләр, сифатын күҙәттеләр. 13 депутат туранан-тура колхоз производствоһында эшләй.

Беҙҙең даими ауыл хужалығы комиссияһы члендәренең эше ошолай планлы рәүештә алып барыла. Комиссияның эшмәкәрлеге тураһында ауыл Советы сессияһында председателдең отчеты тыңлана, уға күрһәтмәләр бирелә.

Комиссия — сталинса планды тормошҡа ашырыу, тотороҡло юғары урожай алыу һәм общественный малсылыҡты артабан үҫтереү өсөн колхоз активын туплай.

Беҙҙең бурыс — даими комиссияларға оператив етәкселек итеүҙән, уларҙың эшен тағы ла активләштереүҙән тора.

Ғ. Хәжиев,

Ҡыйғы районы Үрге Ҡыйғы ауыл Советы председателе.

Баҫыуҙа сауҙа

Байҡыбаш сельпоһы баҫыуҙа эшләүселәрҙе шәкәр, шырпы, тәмәке кеүек көндәлек кәрәк тауарҙар менән хеҙмәтләндереүҙе киң ойоштороп ебәрҙе. Киров, Чкалов исемендәге һәм «Интернационал», «Ҡамышлы күл» һәм башҡа колхоздарҙа тауарҙар баҫыуға йөрөтөп һатыла. Сельпо 14 колхозды хеҙмәтләндерә. Һуңғы ваҡытта бөтәһе 78 мең һумдан артығыраҡ суммалыҡ тауар һатылды.

Байҡыбаш районының Мәрәсем, Артакүл, Подлуб сельполары ла баҫыуҙа эшләүсе колхозсыларҙы, тракторсыларҙы көндәлек тауарҙар менән хеҙмәтләндереүҙе ойоштороҙо.

Яҙғы баҫыу эштәре башланған осорҙа ғына колхозсыларға, тракторсыларға алты мең метрҙан күберәк мануфактура, дүрт йөҙ мең һумдан күберәк суммалыҡ шәкәр һәм кондитер изделиеларе, йөҙ ҙә иле туғыҙ мең һумлыҡ аяҡ кейемдәре һәм башҡа тауарҙар һатылды.

Р. Әхмәтьянов.

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға ҡарата

Бөтә ил юбилейгә әҙерләнә

Иртәгәә һуңға-бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тула. Күп милләтле Советтәр иленең бөтә хеҙмәтсәндәре был данлыҡлы юбилейҙе бөтә халыҡ байрамы итеп ҡаршылайҙар һәм беҙҙең социалистик культурабыҙҙың тантана итеү көнө итеп байрам итергә әҙерләнәләр.

Пушкин — совет халҡының һөйөкле шағиры. Уның һоҡланғыс әҫәрҙәре — совет кешеләренең рухани байлығы, беҙҙең әҙәбиәтебеҙҙең ҡиммәтле хазинаһы булып тора. Бөйөк шағирҙың әҫәрҙәре Совет власы йылдарында беҙҙең илдә 76 телдә баҫылып сыҡты. Шуларҙың эсенән Бөйөк Октябрь революцияһынан һуң ғына үҙенең яҙма әҙәбиәтен тыуҙырған халыҡтар телендә — 25 телдә баҫылып сыҡты. Хәҙер илебеҙҙә Пушкин әҫәрҙәренең дөйөм тиражы 45 миллион данаға етә.

Юбилей көндәрендә илебеҙҙең издательстволары А. С. Пушкиндең әҫәрҙәрен 252 баҫмала дөйөм тиражы 11 миллион данала яңынан баҫып сығарасаҡтар. Бөйөк шағирҙың һайланма әҫәрҙәре юбилей көндәрендә союзный һәм автономиялы республикаларҙа СССР халыҡтары телдәрендә баҫылып сығарыласаҡтар.

Бөйөк Октябрь социалистик революцияһынан һуң үҙенең яҙма әҙәбиәтен тыуҙырған башҡорт халҡы бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең әҫәрҙәрен үҙенең тыуған телендә уҡый. Башҡортостанда Пушкиндең әҫәрҙәре 12 тапҡыр, дөйөм тиражы 50 меңдән артыҡ данала баҫылып сыҡты. Хәҙер шағирҙың һайланма әҫәрҙәре баҫып сығарылырға әҙерләнә.

Беҙҙең ил шатлыҡлы датаны—А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуы менән тантаналы рәүештә байрам итергә әҙерләнә. Мәскәүҙә, Ленинградта, Киевта, Псковта һәм илебеҙҙең башҡа бөтә ҡалаларында ла Пушкин әҫәрҙәрен уҡыуҙар үткәрелә. Шағирҙың ижады тураһында лекциялар уҡыла, ғалимдәр Пушкин тураһында үҙҙәренең яңы тикшеренеүҙәренең һөҙөмтәләрен хеҙмәтсәндәргә һөйләйҙәр, театрҙар һәм үҙешмәкәр драма коллективтәре Пушкин әҫәрҙәрен сәхнәгә ҡуйырға әҙерләнәләр. Музейҙарҙың һәм күргәҙмәләрҙең работниктәре бөйөк шағирҙың тормошона һәм ижадына бәйләнгән бөтә нәмәләрҙе: уның ҡулъяҙмаларын, китаптарын һәм башҡа әйберҙәрен изге әйбер итеп күргәҙмәләргә ҡуйырға һәм юбилей көндәрендә халыҡҡа күрһәтергә әҙерләнәләр.

Данлы юбилейгә әҙерлектең ҡыҙыу рәүештә барыуы тураһында илебеҙҙең бөтә мөйөштәренән хәбәрҙәр килә. Ленинград янындағы Пушкин ҡалаһы юбилей байрамдарының үҙәге буласаҡ. Был ҡалала шағир үҙенең йәш ваҡытын уҙғарған, Царское село лицейында уҡыған, унда үҙенең тәүге шиғырҙарын яҙған, бөйөк рус шағиры Державин алдында үҙенең шиғырын уҡыған. Хәҙер Пушкин ҡалаһына илебеҙҙең бөтә мөйөштәренән юбилей байрамына ҡунаҡтар килә. Бында юбилей көндәрендә Бөтә Союз Пушкин музейе асыла. Илебеҙ хеҙмәтсәндәренең вәкилдәре бында һөйкле шағирҙың исеме менән бәйләнгән картиналарҙы, скульптураларҙы һәм гравюраларҙы ҡараясаҡтар һәм лицей бинаһында улар «А. С. Пушкиндең лицейҙәге йылдары» тигән темалағы күргәҙмәлә буласаҡтар.

Ынтылғанда азат көнгә,
Йөрәктәге намыҫ ялҡынын,
Дуҫым, бағышлайыҡ илгә
Күңелдәге гүзәл ярһыуҙы.
Иптәш, ышан: күтәрелер
Һоҡландырғыс бәхет йондоҙо
Һәм Россия бер сак тороп,
Власть ватығына ул көндә
Беҙҙең исемдәр яҙылыр.

1818 йыл. А. С. ПУШКИН.

Илебеҙ һәм халҡыбыҙ үҙенең бөйөк шағиры тураһындағы иҫтәлекте изге итеп һаҡлай. Хеҙмәтсәндәр шағирҙың тормошо һәм ижады менән бәйләнгән урындарға экскурсияларға баралар. Псков өлкәһендәге Пушкин заповедниге айырыуса экскурсанттарҙы үҙенә йәләп итә. Үткән йыл Пушкин көндәрендә бында 70 мең кеше булды. Михайловское, Тригорское, Пушкин тауҙары бөтә совет халҡына ҡәҙерле. Бында шағир йәшәгән һәм ижад иткән, бында ул йәш ваҡытында йыш килгән, ике йыл һөргөндә йәшәгән һәм уның ҡәбере лә бында.

Горький өлкәһендәге Болдино ауылы совет халҡы өсөн айырыуса ҡәҙерле. Бында, атаһының боронғо утарында, шағир үҙенең мәңгелек әҫәрҙәрен тыуҙырған, корпостной ауыл тураһында сатирик повесть — «Горюхино ауылы тарихе»н яҙған, «Евгений Онегин»ды тамамлаған, [illegible], «Белкин повестәре»н һәм башҡа әҫәрҙәрен яҙған. Хәҙер был урындарға экскурсанттарҙың [illegible] айырыуса артты.

Илебеҙ [illegible] юбилейын [illegible]. Республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре лә был байрамды тантаналы рәүештә билдәләүгә әҙерләнәләр. Өфө ҡалаһында юбилейҙе үҙгәрыу өсөн махсус комиссия төҙөлгән. Комиссия ентекле план буйынса эш алып бара. Предприятиеләрҙә, учреждениеләрҙә һәм уҡыу йорттарында Пушкиндең тормошо һәм ижады тураһында лекциялар уҡыла, шағирҙың әҫәрҙәрен уҡыуҙар үткәрелә, күргәҙмәләр әҙерләнә.

Өфө паровоздар ремонтлау заводында юбилейгә әҙерлек эше айырыуса ҡыҙыу бара. Завод клубы библиотекаһында шағирҙың тормошо, ижады тураһында фото-монтаж һәм шағирҙың әҫәрҙәренән күргәҙмә төҙөлгән. [illegible] Завод клубында 5 июндә Пушкин кисәһе буласаҡ.

Черниковск ҡалаһының «Ударник» клубы Пушкин әҫәрҙәрен [illegible] конкурс иғлан итте. [illegible]

Черниковск нефть эшкәртеү заводы эшселәре шағирҙың тыуыуына 150 йыл тулыу юбилейен [illegible]. Завод газетаһында Пушкиндең [illegible].

А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыллығын [illegible] Республикабыҙҙың [illegible] төрлө районлардан да хәбәрҙәр килә. Инауыл районының предприятиеләрендә, колхоздарында, МТС-тарында һәм учреждениеләрендә хеҙмәтсәндәр Пушкин әҫәрҙәрен уҡыйҙар, уның тормош юлы һәм ижады менән танышалар.

Бөтә ил Пушкин көндәренә ҙур байрамға әҙерләнгән кеүек әҙерләнә.

Малайяның азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоҡ өсөн көрәше

Был бер йылға яҡын инде Англия колонизаторҙары малайя халҡының милли азатлыҡ көрәшен ҡорал менән баҫтырырға тырышалар.

Лейбористик хөкүмәттең пропагандистик машинаһы Малайялағы ваҡиғаларҙы «бер төркөм коммунистарҙың фетнәһе», был фетнәне баҫыу өсөн [illegible] ваҡыт кәрәк, тип [illegible]. Англияның Көньяҡ-Көнсығыш Азиялағы генераль комиссары Макдональд [illegible] Сингапурҙа сығыш яһап, Малайялағы «бандиттарҙы» юҡ итеү өсөн бер аҙ ваҡыт кәрәк, тип маҡтанып белдерҙе. [illegible] Англия парламентында сығыш яһап: «Малайяла нәмә барғанлығын аңлауы ҡыйын, бер генә нәмә асыҡ — беҙ еңмәйбеҙ», тип ҡаушап әрләнә.

Англия хөкүмәтенең Малайялағы ғәләмәт ҙур хәрби расходтары малайя халҡының милли азатлыҡ көрәшенең ысын ҡолас алыуы тураһында асыҡ күрһәтәләр. Малайя губернаторы Гэрниҙен белдереүенә ҡарағанда, һуғыш Англия империалистарына көнөнә 35 мең фунт стерлингҡа төшә! Малайя халҡына ҡаршы көрәштә Англия колонизаторҙарының ҡоралланыуҙарында булған бөтә средстволар: ҡырағай даяктар һәм реактив снарядтар, ялланған непаль ғәскәрҙәре һәм хәрби карапар, андерс баш киҫеүселәре һәм ауыр бомбардировщиктәр ҡулланыла.

Англия империализмы Малайялағы ҡанлы авантюраны көндән-көн киңәйтә барып, үҙенең енәйәтсел эшен малайя халҡының интерестәрен «яҡлау» тураһындағы дыбырҙауҙар менән йәшерергә маташа. Британия колонизаторҙары, Малайя крәҫтиәндәренең ярлы ауылдарын бомбаға тотоп һәм яндырып, Малайя патриоттарын атып һәм төрмәләргә ташлап, йәтим ҡалған балаларҙы һәм ҡатын-ҡыҙҙарҙы йорт-ерһеҙ ҡалдырып, «ниндәйҙер күренмәй торған дошмандан» Малайяны «ҡотҡаралар», күрәһең. Англия колониялар министерствоһының парламент секретары лейборист Рис-Уильямс күптән түгел, Англия хөкүмәте Малайяла «ысынын да гуманный политика» алып бара, тип күҙен дә йоммайынса белдерҙе.

Англия колонизаторҙарының был «гуманный политикаларының» оҙаҡҡа һуҙылған тарихы бар һәм ул малайя халҡына бик ҡиммәткә төшә.

Англия монополиялары күптән инде Малайяны күк-һағыҙын һәм аҡ ҡурғаштың экиәттәрҙәгесә файҙа килтереүсе гигант фабрикаһына әйерелдерҙеләр. Икенсе бөтә донъя һуғышы башланыр алдынан Малайяның күк-һағыҙ промышленносына 60 миллион фунт стерлингҡа яҡын Англия капиталы һалынғайны. Йыл һайын был капиталдан алынған файҙа 2,5 миллион фунт стерлингты тәшкил итә. Англия монополистәре үҙҙәрен натураль күк-һағыҙын королдәре тип иҫәпләй алалар ине: Малайя бөтә донъяла табылған был ҡиммәтле сырьеның 40 процентын бирә. Малайяның аҡ ҡурғаш промышленносенда Англия капиталы 15 миллион фунт стерлинг тәшкил итә һәм шулай уҡ бик күп файҙа килтерә.

«Диңгеҙҙәрҙең элекке хужаһы» — Британия өсөн Малайя ҙур стратегик әһәмиәткә эйә булған. Сингапур Азия Гибралтары тип иҫәпләнә һәм ул [illegible] юлдарын һаҡларға тейеш ине. [illegible]

Оккупанттарға ҡаршы тороуҙы үҙе булып илдең азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоғо өсөн [illegible] көрәшеүселәр — Малайя коммунистәре етәкселегендәге [illegible] армия торҙо. Был армия Малайяны Япония [illegible] азат итеүҙә ҙур роль уйнаны.

Япония илбаҫарҙарына ҡаршы һуғыш барышында Малайя халҡының милли аңы үҫте һәм нығыны. Азат ителгән территорияларға халыҡ власы төҙөлдө, массаларға Малайяның милли бойондороҡһоҙ булыуы тураһындағы идеялар таралды. Англияның Малайяға кире ҡайтҡан империалистәре һуғышҡа тиклем булған колониаль тәртиптәрҙе һис киҫекмәҫтән яңынан аяҡҡа баҫтырырға тотондолар. Англия колонизаторҙары халыҡтың яулап алған алғалешеүҙәрен юҡ итеп әле кисә Япония илбаҫарҙары менән хеҙмәттәшлек иткән енәйәтсел элементтәргә таяндылар. Малайя халҡы Япония иҙеүенән ҡотолоп, Англия империализмы тарафынан икенсе тапҡыр ҡол ителеү ҡурҡынысы алдына килеп баҫты. Илдәге политик хәл көндән-көн киҫкенләнте.

Лейбористик хөкүмәт малайя халҡының киң массаһын алдау һәм уларҙың милли бойондороҡһоҙлоҡҡа өлгәшеүгә булған ымтылыштарын көсһөҙләндереү өсөн ҡайһы бер политик манёврҙар яһаны. Малайяға «конституция» бүләк итәлде, ләкин ул илдең тормошонда бер нәмә лә үҙгәртмәне һәм үҙгәртә лә алмай ине. Властең бөтә тулылығы элеккесә кеүек уҡ Англия губернаторы ҡулында ҡалды, малайя халҡының үҙ алдына йәшәү хоҡуҡтары тураһында һүҙ ҙә булманы.

Англия империалистәренең манёврҙарына Малайяның халыҡ массаһы милли-азатлыҡ хәрәкәтенең яңы күтәрелеше менән яуап бирҙе. 1948 йылдың 1 февралендә, «конституцияны» иғлан иткән көндә, Сингапурҙың 30 мең эшсеһе протест забастовкаһы башланы. 1948 йылдың яҙы Бөтә Малайя хеҙмәт федерацияһы тарафынан ойошторолған өҙлекһеҙ үҫә барған забастовка хәрәкәте билдәһе аҫтында үтте.

Лейбористик хөкүмәт һис киҫекмәҫтән малайя халҡына ҡаршы асыҡ репрессияларға күсте. Англия администрацияһы 1948 йылдың 14 июнендә Бөтә Малайя хеҙмәт федерацияһын закондан тыш тип иғлан итте. Өс көндән һуң Малайяның бөтә территорияһында ғәҙәттән тыш хәл индерелде. Демократик ойошмаларҙың биналарына полиция варварҙарса һөжүм итте. Массовый арестар һәм яҙалауҙар башланды. Бер нисә ай эсендә илдең 7 меңгә яҡын демократик деятеле төрмәләргә ташланды. Был Британия империализмының малайя халҡына ҡаршы асыҡ һуғышы ине. Малайя патриоттары милли-азатлыҡ көрәшенең байрағын яңынан күтәрҙеләр.

Малайя күк-һағыҙы Англия өсөн доллар [illegible]. 1948 йылда Малайя 980 мең тонна [illegible]. Британия империалистәре [illegible].

Британия доминиондарының һәм Англияның [illegible] Лондонда конференцияһы булды. Был конференцияла [illegible] Индияны республика тип иғлан итеү айҡанлы Британия империяһы составында Индияның артабанғы хәле тураһындағы мәсьәләне тикшереү һылтауы аҫтында агрессив Тыныҡ-атлантик пактты дауам итеү сифатында уйланылған Тымыҡ океан блогын төҙөү пландарын тикшерҙеләр. Был блок Англия-Америка империалистәренә Азия илдәрендәге милли-азатлыҡ хәрәкәтенә ҡаршы көрәш өсөн ҡорал сифатында кәрәк. Сит ил матбуғатының хәбәрҙәренә ҡарағанда, малайя халҡына ҡаршы һуғышты көсәйтеү тураһындағы мәсьәлә конференцияла беренсе дәрәжәләге урынды алып торған.

Азия континентендәге һәм Тымыҡ океан илдәрендәге ваҡиғалар менән ғәҙәттән тыш ҡыҙыҡһынған Ҡушма Штаттар был һуғышта Англия империалистәренә уларҙың Малайя халҡына ҡаршы көрәштәрендә мораль һәм материаль ярҙам күрһәтәләр.

Малайя патриоттарының үҙҙәрен аямайынса көрәшеүҙәре алдында Англия колонизаторҙары көсһөҙ ҡалыуҙан асыуланып яңынан-яңы яуыздыҡтар эшләйҙәр. Күптән түгел Англияның хәрби властәре Бөтә Малайя профсоюздары федерацияһының председателе Ганапатиҙе аттылар һәм уның урынбаҫары Вирасенанды үлтерҙеләр.

Англия империалистәре малайя халҡының милли-азатлыҡ хәрәкәтен баҫтырырға ымтылып милли дошманлыҡ утын тоҡандырыуға айырыуса әһәмиәт бирәләр. Улар «бүлгелә һәм хакимлек ит» тигән принципҡа ярашлы рәүештә эш итеп, малайя халҡын ҡытай халҡына ҡаршы ҡоторторға, индиялыларҙы малайялыларға ҡаршы-ҡаршы ҡуйырға төрлө юлдар менән маташалар. Ләкин бындай политика уңышҡа өлгәй торған ваҡыт үтте инде.

Япония илбаҫарҙарына ҡаршы булған көрәштәге кеүек үк Англия колонизаторҙарына ҡаршы булған көрәштә лә Малайяны азат һәм бойондороҡһоҙ итеп күрергә ымтылыусы бөтә милләт хеҙмәтсәндәренең союзы нығый бара. Ошо йылдың февраль айы аҙағында бөтә Малайяның иң ҙур өс ойошмаһы— крәҫтиәндәр союзы, ҡатын-ҡыҙҙар федерацияһы һәм йәштәр ойошмаһы—ҡоралды көрәшкә көсәйтергә саҡырыусы берҙәм манифест иғлан иттеләр.

Был манифесто Малайя өсөн тулы бойондороҡһоҙлоҡ талап ителә. Манифест, малайя халҡы алып барған көрәштең серьезлылығын аңлау һәм еңеүгә ышаныу менән тулы.

В. Маевский.

Пушкин—Пугачев восстаниеһенең тарихсеһе

А. С. Пушкин художестволы һүҙ мастеры булыуы яғынан ғына түгел, бәлки тарихсы булыуы яғынан да үҙенең замандаштарынан күп юғары торған. Ул беҙҙең Тыуған илдең иң һоҡланғыс тарихсыларының береһе булып тора. Уны үҙ заманындағы Россияның хәле генә түгел, бәлки уның үткәндәре лә тәрән рәүештә ҡыҙыҡһындырған һәм тулҡынландырған.

Пушкин үҙенең Тыуған иле һәм уның тарихы менән ысын күңелдән ғорурланып торған булған: «Намыҫым менән ант итеп әйтәм, донъялағы һис бер генә нәмә хаҡына ла мин үҙемдең ватанымды алмаштырырға йә булмаһа үҙемдең ата-бабаларымдың тарихынан башҡа тарихҡа эйә булырға теләмәҫ инем», — тип яҙған ул Чаадаевҡа.

Пушкин тарихты үҙ Тыуған иленең патриоты сифатында өйрәнә. Ул рус халҡының тарихын өйрәнә, Россия составына ингән башҡа халыҡтарҙың тарихы, тормошо, ғөрөф-ғәҙәттәре менән ҡыҙыҡһына. Үҙенең әҫәрҙәрендә ул Украина, Кавказ, Себер, Башҡортостан һәм башҡа өлкәләрҙең тарихи тормошон сағылдыра.

Пушкин тарихи күренештәр һәм ваҡиғалар менән бик киң рәүештә ҡыҙыҡһына. Россияла крәҫтиәндәрҙең баш күтәреүҙәре һәм уларҙың юлбашсыларын өйрәнеүгә Пушкин бигерәк тә ҙур ҡыҙыҡһыныу менән ҡарай. Пушкин Россияла крәҫтиән һуғыштары менән тәрән ҡыҙыҡһыныусы, шуның менән бергә киң массаларҙа ла ошо ҡыҙыҡһыныу тойғоһон уятырға тырышыусы беренсе яҙыусы булған.

1824 йылда уҡ А. С. Пушкин үҙенең [illegible] Разин тураһында, ул «рус тарихының берҙән-бер шиғри шәхесе», тигән һәм шулай уҡ үҙенә «Емельян Пугачевтың тормошона ебәреүҙе һоранған. 1830 йылдан башлап ул «Пугачев тарихы» өҫтөндә ныҡлап эшләй башлаған, шул уҡ ваҡытта ул үҙенең Пугачев тураһындағы материалдар өҫтөндә эшләүен Николай I-гә һәм III отделениеға бик ныҡ йәшергән. Материалдарҙы Суворовтың, Бибиковтың һәм Пугачев восстаниеһен баҫыуҙа ҡатнашҡан башҡа генералдарҙың тарихын өйрәнеү исеме аҫтында туплаған.

Пугачев тураһында — ул халыҡ юлбашсыһы, тип яҙыу тыйылғайны. Ә Пугачев восстаниеһенең ҡабатланыуын теләгән крәҫтиәндәрҙең сыуалыштары массовый төҫ алған 30-сы йылдарҙа яҙыу бигерәк тә ярамаған. Пушкиндең «Пугачев тарихы» өҫтөндә эшләгән йылдары эсендә, 1826 йылдан алып 1834 йылға тиклем, крәҫтиәндәрҙең 145 сыуалышы булып алған. Илдә хәл көсөргәнешле булған. Дворяндар Пугачев исеменән ҡурҡҡандар. Жандармдарҙың һәм III отделениеның шефы Бенкендорф тарафынан төҙөлгән «Общественность фекерене ҡыҫҡаса күҙәтеүҙә» былай тип әйтелгән: «Крәҫтиәндәр араһында күрәҙәләр тарафынан әйтелгән бер нисә юрау һүҙе йөрөй. Улар үҙҙәрен азат итеүсене көтәләр... һәм уға Метелкин исеме биргәндәр. Улар үҙ-ара шулай тип һөйләшәләр икән: «Пугачев господаларҙы өркөткәйне, ә Метелкин — уларҙы һеперен түгер». Бындай обстановка Пушкинға Пугачев хәрәкәтен тикшереү менән шөғөлләнергә яңы дәрт бирә, Пушкин бик ҡыйын шарттарҙа эшләгән. Архивтарға уны индермәгәндәр, йә булмаһа уға әһәмиәте аҙ булған документтарҙы генә бирә торғандар булғандар. Һәр төрлө тотҡарлыҡтарға ҡарамаҫтан, тарихсы-шағир ныҡлы уҡ ҙур күләмдә материал туплауға өлгәшкән. Дөрөҫ, Пугачев тураһындағы мәһим эштәрҙе, айырым алғанда, уның эшен тикшереү һәм уны хөкөм итеү эштәрен ул ҡулына төшөрә алмаған. Пушкин Пугачевтың восстаниеһе тураһында мөмкин тиклем күберәк мәғлүмәт йыйнау маҡсаты менән 1833 йылдың август айында Пугачевтың актив хәрәкәте барған урындарға махсус сәйәхәткә сығып киткән, ул замандағы шарттарҙа был бик ҡыйын сәйәхәт булған. Ул Пугачев тураһында материалдар йыйнап меңдәрсә километр ер йөрөгән. Пушкин Ҡазанда һәм Сембергә булған.

Ул замандағы Башҡортостандың хәрби-административ үҙәге булған Оренбург ҡалаһында ла Пушкин үҙенә күп материал туплаған. Бында ул 1833 йылдың 18 сентябрендә килгән. Ул Оренбургты, уның тирә-яҡтарын ҡарап йөрөгән. Урындағы архивтан ҡиммәтле материалдар алған. Шул саҡта Оренбургта хеҙмәт иткән атаҡлы лексикограф В. И. Даль менән бергә Бердегә — алты ай буйына Пугачев восстаниеһының үҙәге булып торған ошо ауылға барған. Бында Пушкин Пугачев восстаниеһе замандаштарының иҫтәлектәрен, преданиеләр, йырҙар яҙып алған. Пушкин Уральскиға һәм 1773 — 1774 йылдарҙағы ваҡиғаларҙың шаһиты булған башҡа ҡалаларға барған. Оренбург крайында булған сағында Пушкин башҡорттар менән дә осраша, был турала ул үҙенең ҡатынына 1833 йылдың 19 сентябрендә ебәргән хатында яҙа. Пушкин Оренбург крайынан ҡайтҡас та башҡорттарҙан ҡайһы берҙәре менән бәйләнеш тотҡан булһа кәрәк. Мәҫәлән, Башҡортостан кешеләренән береһе Пушкиндең һәләк булырынан аҙ ғына элек, уның гениаль әҫәрҙәренә һоҡланып, былай тип яҙған: «Тик гений генә мөғжизә эшләй, һеҙ ҙә мөғжизә эшләнегеҙ». Хаттың авторы шунан ары Пушкиндең йогонтоһо аҫтында шиғыр яҙа башлауы тураһында һөйләй. «Минең тиҫкәре, тупаҫ башым, һеҙҙең әҫәрҙәрегеҙ менән танышҡандың һуңында, аҙ-аҙлап уйлауға өйрәнеп алғас, аҙаҡ килеп, шиғырҙар яҙырға күнекте».

Оренбургҡа барып ҡайтыу тикшеренеүгә өҫтәмә рәүештә бик ҡиммәтле материалдар бирҙе. 1833 йылдың аҙағына А. С. Пушкиндең «Пугачев тарихы» тигән хеҙмәте яҙылып бөтә һәм 1834 йылда ике том күләмдә баҫылып сыға. Уның беренсе бүлегендә авторҙың әҫәре урынлаштырылған булып, икенсе бүлегендә Пугачев восстаниеһенә ҡағылышлы иҫкәрмәләр һәм материалдар баҫылған була. Бынан башҡа Пушкин Пугачев восстаниеһе эпохаһына арнап «Капитан ҡыҙы» тигән һоҡланғыс повесть яҙа.

Крепостной правоға һәм самодержавиегә ҡаршы кеше булғанлыҡтан Пушкин бөйөк крәҫтиән һуғышына һис шикһеҙ симпатия менән ҡарай. «Пугачев тарихы» өҫтөндә эшләү шарттарының бик ҡыйын булыуына һәм Николай I-нең үҙенең цензура яһауына ҡарамаҫтан, Пушкин тарихты дөрөҫ сағылдырыусы әҫәр тыуҙырған. Пушкин тарихи ваҡиғаларҙы дөрөҫ яҙып сағылдырырға тырышыусы реалист булып сығыш яһай. «Пугачев тарихында»ла, «Капитан ҡыҙында»ла ул халыҡ юлбашсыһы Пугачевҡа ҡарата асыҡтан-асыҡ симпатия менән яҙа. Пушкинға саҡлы Пугачевты ҡан эскес яуыз кеше итеп күрһәтә торғайнылар. Ә Пушкин Пугачевты халыҡ юлбашсыһы итеп һүрәтләп бирҙе.

Пушкин әҫәрендә Пугачевтың дворяндарға һәм башҡаларға ҡарата ҡатылығы һәр ваҡыт аҡлана. Мәҫәлән, Черногорский крепосендә, тип яҙа Пушкин, «Пугачев капитанды уның крепостной ҡыҙы жалобаһы буйынса аҫҡан». Восстание күтәреүселәр ауылдарға таралып, «ҡазна малын һәм дворяндар байлығын талағандар, ләкин крәҫтиәндәр милкенә теймәгәндәр». Әйе, бер ваҡыт Пугачев пленға эләккән капитан Башариңде аҫырға ҡушҡан, «...ләкин пленгә алынған һалдаттар уны ғәфү итеүҙе һорай башлағандар. «Ул һеҙгә ҡарата мәрхәмәтле булғас, — тигән самозванец, — мин уны ғәфү итәм».

А. С. Пушкин Пугачев тарафынан үткәрелгән сараларҙы бик үткер һанап үтә: ул крәҫтиәндәргә ирек биргән, түҙәтүләүһеҙ әлепеүҙе индергән, ясаҡ түләүҙән ҡотҡарған һ. б. Пушкин восстание күтәреүселәрҙең стратегик алымдарын юғары баһалай, шуның менән бергә Пугачевтың агитацион документтәрен һоҡланыу менән билдәләп үтә: «Пугачевтың ҡотҡо таратыусы беренсе воззваниеһе..., — тип яҙа Пушкин, — грамотаһыҙ яҙылған булһа ла, халыҡтың үткер теленең өлгөһө булып тора. Рейнсдорптың (Оренбург губернаторы, — А. У.) иғландары йәки публикациялары, хәтәһеҙ булһа ла, бик һылапан, озон-озон иҫкәрмәләр менән, фекерҙәр аҙағына ҡылымдар менән яҙылғанлыҡтан, Пугачевтың ул воззваниеһе бигерәк тә көслө тәьҫир иткән».

А. С. Пушкин үҙенең хеҙмәтендә халыҡты һәм уның юлбашсыларын ғәйрәтле, ныҡ ихтыярлы, үҙҙәренең маҡсаттарына ҡыйыу эйәрешеүселәр итеп күрһәтә. Пугачев хәрәкәтенең тарихы ителгән милләттәр: башҡорттар, татарҙар, мордвалар, сыуаштар, мариҙәрҙең, шулай уҡ заводтарына беркетеп яҙылған крәҫтиәндәрҙән тау һәм заводтарҙа эшләүселәрҙең Пугачев хәрәкәтендә бик ҙур роль уйнағанлыҡтарын билдәләгән. 1773—1775 йылдарҙағы бөйөк крәҫтиән һуғышының сәбәбен А. С. Пушкин халыҡ массаларының хәле ғәҙәттән тыш ауыр булыуҙа һәм уларҙың ҡол хөкөмдә йәшәүендә күрә. Унда башҡорттарҙың актив ҡатнашыуҙары сәбәбенә Пушкиндең ниндәй баһалауын миҫалға килтереү ҙә етә. Ул бының сәбәбен патшаның «сит халыҡтарға» ғырҡылыҡтарса мөнәсәбәт итеүендә күрә. Пушкин башҡорт халҡының юлбашсыһы Салауатҡа һәм уның атаһы Юлайға ла ҙур ғына урын биргән. Үкенескә ҡаршы, Салауат менән Юлайҙың эше тәсләмеү тураһындағы материалдар Пушкиндең ҡулына эләкмәгән һәм тикшереүсе восстаниелә уларҙың ролен тулы итеп сағылдыра алмаған.

Пугачев восстаниеһенә Пушкин халыҡ хәрәкәте итеп ҡарай. «Барлыҡ ҡара халыҡ Пугачев яҡлы ине, — тип яҙа ул, — руханиҙәр — поптар һәм монахтар ғына түгел, хатта архимандриттәр һәм архиерейҙәр ҙә уға теләктәшлек күрһәткәндәр. Тик дворяндәр генә асыҡтан-асыҡ хөкүмәт яғында торғандар». Унан ары ул, халыҡ менән дворяндарҙың интерестәре «үтә ҡапма-ҡаршы ине», тип раҫлай.

Тотош восстание тураһында Пушкин ҡыйыу һығымталар яһай һәм восстание күтәргән крәҫтиәндәрҙең хәрәкәттәренә түбәндәгесә баһа бирә: «Пугачев һәм уның фекерҙәштәре тарафынан күрелгән сараларҙы тикшергән саҡта шуны танырға кәрәк: фетнәселәр үҙҙәренең маҡсаттарына өлгәшеү юлында иң ышаныслы һәм иң тәьҫирле саралар һайлап алғандар. Хөкүмәт үҙе тарафынан йомшаҡ, әкрен һәм хаталы хәрәкәт иткән».

Пушкин «Пугачев тарихы»н, ул нисек яҙылған булһа, шул төҫөндә баҫып сығарыуға ирешә алмаған. Николай I уны хатта китабының исемен дә үҙгәртергә — «Пугачев тарихы» урынына «Пугачев бунты тарихы» тип исемләргә мәжбүр иткән. Пушкиндең күп кенә фекерҙәре Николай I-гә фетнәле һәм шикле тойолғандар, ул ошо фекерҙәрҙе һыҙып ташлаған йәки башҡалар менән алмаштырырға тәҡдим иткән.

Гениаль рус шағиры, Николай батша реакцияһы шарттарында үҙенең халыҡ восстаниеһе тураһындағы хеҙмәтен яҙып, ныҡлыҡ, азатлыҡ һөйөүсәнлеген, царизмға һәм крепостнойлыҡҡа ҡаршы көрәшергә үҙенең әҙер торғанлығын күрһәткән. Ул рус историографияһын байыҡтырған. Уның тарихи хеҙмәттәре хәҙергә тиклем үҙҙәренең фәнни әһәмиәтен юғалтмайҙар.

А. Усманов,
тарих фәндәре кандидаты.

Специалист кәңәштәре

Ауыл хужалығы үсемлектәре ҡоротҡостарына ҡаршы көрәш

Ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын һәр яҡлап күтәреү, уның валовой йыйымын арттырыу — биш йыллыҡ пландың мөһим бурыстарынан береһе булып тора.

Урожайлылыҡты һәр яҡлап күтәреү саралары үсемлектәрҙе ҡоротҡостарына һәм ауырыуҙарына ҡаршы көрәште талап итә. Үсемлектәр өсөн зарарлы ҡоротҡостар иҫәбенә кимереүсе йәнлектәр —алыйҙандар, йомрандар инәләр. Улар иҫәүлектәргә ҙур зарар килтерәләр. Уларҙың зарарлауҙары арҡаһында меңдәрсә тонна игендәр юғалтыла.

Ауыл хужалығы үсемлектәре ҡоротҡостары баҫыуҙарҙа — бөртөклө ашлыҡтарға, баҡсаларҙа — йәшелсәләргә, баҫыу һаҡлаусы полосаларҙа һәм питомниктарҙа — йәш ағастарға ҙур зыян яһайҙар. Шулай уҡ улар келәттәргә һалынған игендәрҙе юғалтыуға сәбәп булалар. Бөртөклө ашлыҡ һәм культуралы үсемлектәрҙе ҡырҡыу менән бергә, улар болондарҙа һәм көтөүлектәрҙә мал аҙығы үсемлектәренә зыян килтерәләр.

Йомран көнөнә 100—150 грамм, ә бөтә йәй буйына 10—15 килограмм аҙыҡ ашай. Быларҙың 2—4 килограмы тәҙә ашлыҡты тәшкил итә. Әгәр ҙә бер гектар сәсеүлектә 20 йомран булһа, улар бер гектар майҙанда бер центнер урожайҙы юҡҡа сығаралар тигән һүҙ. Ялан райондарҙа йомрандар тағы ла күберәк булалар. Тимәк, унда уларҙың зыяны тағы ла ҙурыраҡ булып сыға.

Йомрандар беҙҙә бигерәк тә апрель аҙағынан алып июнь аҙағына, июль урталарына тиклем ҡоротҡослоҡ эшләйҙәр. Ә йәш йомрандарҙың эшмәкәрлеге август аҙағына тиклем һуҙыла. Шуға күрә уларға ҡаршы көрәште шул осорҙа ойоштороуға кәрәк.

Йомрандарға ҡаршы көрәшеү өсөн уларҙы яҡшы белергә кәрәк. Улар көрҙәмдәр менән йәшәйҙәр. Ләкин ояларҙы береһе икенсеһенә тоташмай, айырым рәүештә була. Йомран һәр көн иртә менән ояһынан сыға һәм көн буйы тип әйтерлек аҙыҡ эҙләй. Һалҡын һәм елле көндәрҙә ул оҙаҡ йөрөмәй, ояһына инә. Ә ямғырлы көндәрҙә бөтөнләй сыҡмай.

1936 йылдарға тиклем Башҡортостанда йомрандарға ҡаршы көрәш саралары киң рәүештә үткәрелә ине. Ләкин һуңғы йылдарҙа ауыл хужалығы үсемлектәре ҡоротҡостарына ҡаршы көрәш йомшарҙы. Шул арҡала хәҙер ҡоротҡос йәнлектәр күбәйҙеләр. Һуңғы көндәрҙә Башҡортостандың ялан райондары баҫыуҙарҙа йомрандарҙың күбәйеүҙәре тураһында белдерәләр.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы шул йылдың 12 апрелендә «Ауыл хужалығы ҡоротҡостарына ҡаршы көрәш саралары тураһында» махсус ҡарар сығарҙы. Был ҡарар үсемлек ҡоротҡостарына ҡаршы көрәште ойоштороуҙы талап итә. Бының өсөн һунарсылар етәкселегендә махсус бригадалар ойошторорға һәм уларҙың хеҙмәтенә өҫтәмә түләүҙәр үткәреүҙе булдырырға кәрәк.

Йомрандарға ҡаршы көрәш саралары күп төрлө. Өндәргә һалҡын йәки ҡайнар һыу ҡойоу, шулай уҡ ҡапҡандар һәм тоҙаҡтар ҡороу юлдарын ҡулланырға мөмкин. Бының өсөн каникул ваҡытында мәктәп балаларын һәм пионерҙарҙы ылыҡтырырға кәрәк.

Ағыулау сараларын ҡулланырға ярай. Бының өсөн хлорпикрин файҙаланыла. Ул түбәндәгесә эҙерләнә: 30—40 сантиметр оҙонлоғонда бер сыбыҡ йәки таяҡ алына һәм уның бер башына 0,1 грамм мамыҡ йәки сүс урала. Мамыҡ бутылкалағы хлорпикринға манып алынғас, сыбығы менән йомрандың ояһына тығыла. Өндең әсенә 10—20 сантиметр тәрәнлеккә үлән йәки һалам тултырыла һәм тапап ныҡытыла. Бында 10.000 тапҡыр манығ өсөн 1 килограмм мамыҡ һәм һәр бер өң өсөн 2—3 грамм хлорпикрин расходланасаҡ. Шулай уҡ ағыулы аҙыҡтар ҡулланырға мөмкин. Бының өсөн иң яҡшыһы — тары. Ул мышьяклы натрий иретмәһендә (20 өлеш һыуға бер өлеш ағыу ҡушылмаһында) 24 сәғәт еүешләтелә. Ағыуланған тары 3—4-әр грамм өйөмдәрҙә өң тирәһенә һалына.

Кимереүсе ҡоротҡос йәнлектәр иҫәбенә шулай уҡ сысҡандар инәләр. Улар төрлө шарттарҙа йәшәйҙәр, баҫыуҙарҙа, баҡсаларҙа, питомниктарҙа һәм парниктарҙа үсемлектәрҙе, игендәрҙе ашайҙар, ҙур зыян килтерәләр. Ялан сысҡандары бик тиҙ үрсеүсән булалар. Уларға ҡаршы көрәштә ағыуланған аҙыҡтар ҡулланыла. Бында аҙыҡ өсөн бөртөклө ашлыҡ, икмәк, ҡамыр, кәрпә, йәшел үлән файҙаланыла. Ә ағыулау өсөн мышьяклы натрий, мышьяклы калий, мышьяклы кальций һәм кремнефторлы натрий ҡулланыла. Был сараларҙы ныҡ һаҡлыҡ менән үткәрергә кәрәк. Ағыулы аҙыҡ менән кеше йәки мал ағыуланмаһын өсөн, уны сысҡандарҙың өндәренә, тәрәнгә ташларға кәңәш ителә. Ә ағыуланған аҙыҡтарҙың кәрәкмәгәндәрен йәки боҙолғандарын яндырырға кәрәк.

Ауыл хужалығы үсемлектәре ҡоротҡостарына ҡаршы көрәш мөһим әһәмиәткә эйә. Уны һәр урында ойошторорға кәрәк. Был көрәште массовый рәүештә ойошторғас ғына ул эффектлы буласаҡ. Йомрандарға, алыйҙандар һәм ялан сысҡандарына ҡаршы көрәш урожайҙың юғалтылмауын һәм өҫтәмә иген етештереүҙе тәьмин итер.

А. Коровкина,

Биология фәндәре кандидаты.

Газетаға баҫылмаған материалдар эҙенән

Сәнмароа районы «Ударсы» колхозының хисапсыһы Бухаровтың общественный средстволы урлаһыҙ тотоуы һәм растрата яһауы тураһында редакцияға яҙылған хат урында тикшерелде һәм дөрөҫләнде.

Район ауыл хужалығы бүлеге мөдире иптәш Сәликов редакцияға: колхоз хисапсыһы Бухаров ауыл хужалығы артеле Уставын боҙғаны өсөн хеҙмәт урынынан алынды һәм уның был эше колхоздың партия ойошмаһында ла ҡаралды, тип хәбәр итте.

Тимер Арслан

ТАУ ҠЫҘЫ

(Поэманан өҙөк)

Төн уртаһы,
Талдар йоҡлап ята
Һыҡ ярына һалып баштарын,
Бәркәт йоҡлай, тырнағына ҡыҫып
Нарыш тауҙарының таштарын.
Оло юлдар тынған,
Бағаналар
Үрә баҫып серем итәләр,
Тик болоттар ғына йоҡо эҙләп
Бәгелмәгә табан китәләр.
Бер ай ғына микән шул төндә
Йоҡламайса һаҡлап йөрөүсе,
Тик ул ғына микән, шул минут
Һалдат кеүек поста тороусы?
Вышка урмандарын һыйпай-һыйпай
Тау башында төнгө ел иҫә,
Бер кем күрмәй, был саҡ нефть үлсәй
Тауҙа оператор Әнисә.
Киев китә микән был нефттә,
Китә микән уны башҡала?
Шундай уйҙар уйлап тау өҫтөндә
Әнисәбеҙ тәрән шатлана.
Ул нефттә завод китә микән,
Йә трактор ерҙәр һөрөргә?
Бер кеше юҡ ине был һорауҙы
Бында Әнисәгә бирергә.
Аҫта ҡала, тыныс бүлмәләрҙә
Төштәр күреп йоҡлай кешеләр,
Тауҙа Әнисәнең бармаҡтарынан
Ҡайнар тирҙәр ағып төшәләр.
Нисәмә мең йондоҙ, нигә улар
Әнисәгә яҡын килмәйҙәр.
Нигә улар, уға ярты минут,
Туҡтап тын ал инде тимәйҙәр?
Әнисә нефттә тыны менән
Тарта кеүек девон төбөнән,
Нисә төндә бергә теркәнен, — тип
Һорарға ине уның үҙенән.
Тау битендә яҡты факелдәр
Ҡосаҡ-ҡосаҡ уттар һибәләр,
Девон таша, девон! Конторала —
Графиктәр үргә меңәләр.
Әнисәнең баҫҡан эҙҙәренә
Ай нурҙары төшөп яттылар,
Ҡайһы урындалыр, шул минут
Автогендәр осҡон аттылар.
Ҡай ерҙәргә бармаҫ шул нефть,
Ҡайһы ҡалаларға юлыҡмаҫ,
Ул ҡайҙарҙа беҙҙең кешеләрҙең
Өйөн һәм уйҙарын йылытмаҫ?
Ул бензиндәр булып һалыныр
Мең-мең ЗИС-тең бензин бағына,
Ә ул ЗИС-тәр асфальт юлдарҙан
Барыр коммунизм яғына.
Шул нефть менән ледоколдар
Ҡалың боҙ тауҙарын ярырҙар,
Шул ледоколдарҙа Әнисәнең
Уйҙары ялҡын барырҙар.
Офоҡ итәктәрен ут ялманы.
Нарыш тауҙарында таң ата;
Әнисәбеҙ тау өҫтөнә баҫып,
Наубәттәге таңды уята.

Яңы китаптар

Башҡортостан Государство издательствоһы тарафынан күп кенә яңы китаптар баҫтырып сығарылды.

XXX йыллыҡҡа. 1949 йыл. Күләме 328 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 15 һум.

Йыйынтыҡ башҡорт совет яҙыусылары союзы председателе Ә. Хәрисовтың «Утыҙ йыл эсендә башҡорт совет әҙәбиәте» тигән инеш һүҙ менән башлана. Йыйынтыҡ техник яҡтан ыҡсым ғына эшләнгән.

Р. НИҒМӘТИ. Большевик. 1948 йыл. Күләме 78 бит. Тиражы 3000. Хаҡы 2 һум 50 тин.

Шағир Рәшит Ниғмәтиҙең «Большевик» поэмаһы башҡорт поэзияһында большевик образын шиғри формала биргән беренсе әҫәр булып тора.

Сит ил эштәре министрҙәре Советының Париждәге сессияһында

ПАРИЖ, 1 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Сит ил эштәре министрҙәре Советының Шуман председателлегендә үткәрелгән бөгөнгө ултырышы көн тәртибендәге беренсе пунктты — Германияның берҙәмлеге тураһындағы мәсьәләне тикшереү менән башланды.

СССР Сит ил Эштәре Министре А. Я. Вышинский кисәге ултырыштың стенограммаһы менән танышҡас, киҫә федерализация тураһындағы мәсьәләгә кире ҡайтҡан Шумандың сығышы һәм дөйөм Германия хөкүмәте тураһында Бевин тарафынан Совет делегацияһына бирелгән һорау айҡанлы бер нисә һүҙ әйтеүҙе кәрәк, тип иҫәпләгәнен белдерҙе.

СССР Сит ил Эштәре Министре А. Я. Вышинскийҙың сығышы

Федераль ҡоролошто характерлау өсөн закон сығарыусы һәм башҡарма властең урындағы органдарының булыуы ғына етмәй. Барынан да бигерәк был властең күләме һәм бигерәк тә үҙәк хөкүмәткә бирелəсәк властең күләме мөһим. Германияны федерализациялау яҡлы кешеләр, барлыҡ полномочиеләр ерҙәргә бирелергә тейеш, ә үҙәк хөкүмәт ҡулында государство менән идара итеүҙең сикләнгән сфераһы ғына булырға тейеш, тигән фекерҙе яҡлайҙар. Был принцип Бонн конституцияһы тип аталған нәмәлә үҙенең сағылышын тапты, ул үҙенең демократиялы булмауы сәбәпле, Германияның берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыу маҡсаты өсөн хеҙмәт итә алмай, үҙәк властең әһәмиәтен кәметә, үҙәк хөкүмәтте көсһеҙләндереү иҫәбенә ерҙәрҙең хөкүмәттәренә ҙур полномочиеләр бирә.

Мәсьәләнең асылы шунда. Бына ни өсөн Совет делегацияһы был мәсьәлә буйынса Шуман әфәндең фекере менән риза була алмай.

Минең икенсе иҫкәрмәм Бевин әфәнде тарафынан ҡуйылған һорауға ҡағыласаҡ.

Үҙенең бынан элекке белдереүендә Бевин әфәнде Совет делегацияһы алдына: «Дөйөм Германия хөкүмәте төҙөүгә ҡарата Совет Хөкүмәте үҙенең элекке позицияһында торамы икән», тигән һорау ҡуйҙы. Шуның менән бәйләнештә мин, Совет Хөкүмәте был мәсьәлә буйынса сит ил эштәре министрҙәре Советының Мәскәү һәм Лондон сессияларында индерелгән тәҡдимдәренән (билдәле булғанынса, унда был тәҡдимдәр көнбайыш державалар тарафынан кире ҡағылғайнылар) һис бер ваҡытта ла баш тартманы һәм баш тартмаясаҡ, тип белдерергә тейешмен. Мин, сит ил эштәре министрҙәре Советының Мәскәү сессияһында 1947 йылдың мартында уҡ Совет Хөкүмәте Германияның ваҡытлы хөкүмәтен төҙөргә тәҡдим иткәйне, тип хәтергә төшөрөргә тейешмен. Совет Хөкүмәтенең был тәҡдиме АҠШ, Великобритания һәм Франция хөкүмәттәре тарафынан ҡабул ителмәне. Сит ил эштәре министрҙәре Советының шунан һуң Лондонда булған сессияһында, 1947 йылдың ноябрендә, Совет Хөкүмәте дөйөм Германияның демократик хөкүмәтен төҙөү тураһында яңынан тәҡдим индерҙе.

Ләкин, билдәле булғанынса, был тәҡдимде көнбайыш державалар яғынан кире ҡаҡтылар.

Шулай итеп, дөйөм Германияның демократик хөкүмәтен төҙөү тураһындағы мәсьәлә буйынса Совет Хөкүмәтенең позицияһы, Бевин әфәндене ҡыҙыҡһындырған нәмә, үҙгәрешһеҙ, ҡала. Әгәр ҙә өс держава — Америка Ҡушма Штаттары, Великобритания һәм Франция — шул мәсьәлә буйынса Совет делегацияһы тарафынан сит ил эштәре министрҙәре Советының Мәскәү һәм Лондон сессияларында индерелгән тәҡдимдәрҙе тикшереү өсөн нигеҙлек итеп ҡабул итергә риза булалар икән, ул саҡта Совет делегацияһы дөйөм Германия демократик хөкүмәтен төҙөү саралары тураһындағы мәсьәләне шул нигеҙҙә тикшерергә әҙер, әлбиттә.

Совет делегацияһы яңынан шуға иғтибар юнәлтә: дөйөм Германия хөкүмәте төҙөү тураһындағы мәсьәлә буйынса өс держава тәҡдимдәре килешеүгә елгәшеү өсөн нигеҙлек булып хеҙмәт итә алмайҙар, сөнки ул тәҡдимдәр дөйөм Германия хөкүмәтен Бонн конституцияһы тип аталған нәмә нигеҙендә төҙөүҙе күҙҙә тоталар.

Бонн конституцияһы тип аталған нәмәнең демократик булмауы уның менән Совет делегацияһы тарафынан инде әйтелгән фекерҙәрҙе ҡабатлап тороуҙың кәрәген күрмәйем; был конституция ярҙамы менән герман халҡына Германияның киң демократик ҡатламдарының протесын тыуҙырыусы федераль ҡоролошто көсләп тағырға ынтылалар. Беҙ, герман халҡы был конституцияны тикшереүҙә ҡатнашыу мөмкинлегенән мәхрүм ителгәйне, унда герман агрессияһын рухландырыусылар һәм ойоштороусылар булып торған һәм Гитлер режимына тәрән булып хеҙмәт иткән герман монополияларының һәм юнкерҙәренең хакимлек ролен сикләйәсәк булған положениеләр юҡ, тип күрһәттек инде. Бонн конституцияһы тип аталған нәмәнең етешһеҙлектәре иҫәбенә тағы ла шуны индерергә кәрәк: был конституция демократик принциптәрҙе боҙоп, яһалма рәүештә һайлап алынған бәләкәй бер төркөм кешеләр тарафынан эшләнгән.

Юғарыла әйтелгәндәр шуны күрһәтә: Бонн конституцияһы тип аталған нәмә һис тә демократик тип иҫәпләргә ярамай һәм шуға күрә ул дөйөм Германияның демократик хөкүмәтен төҙөү өсөн нигеҙ булып тора алмай.

* * *

Вышинскийҙың сығышынан һуң Ачесон, Шуман һәм Бевин үҙҙәренең элек әйткәндәренә һис бер нәмә лә өҫтәй алмағанлыҡтарын белдерҙеләр.

Министрҙәр, һуңынан беренсе пунктҡа яңынан кире ҡайтыу мөмкинлеген үҙҙәрендә ҡалдырып, көн тәртибендәге икенсе пунктты тикшереүгә күсергә риза булдылар.

Сит ил эштәре министрҙәре Советының көн тәртибендәге икенсе пунктта былай тип әйтелгән: «Берлин һәм валюта мәсьәләһе».

Берлин мәсьәләһен тикшереү

Көн тәртибендәге был мәсьәлә буйынса беренсе булып сығыш яһаған Ачесон Берлин менән идара итеүҙе ойоштороуҙың төп мәсьәләләрен ҡарауҙан башларға тәҡдим итте.

Союзниктәр-ара комендатураны аяҡҡа баҫтырыу тураһында Совет делегацияһының тәҡдименә кире ҡайтып, Ачесон, уның фекеренсә, был комендатура тарафынан мәсьәләләрҙе хәл итеүҙең бер фекерлелек принцибе бик сикле булған ҡайһы бер ваҡиғаларҙа ғына ҡулланылырға тейеш, тине. Ул, ҡалған ваҡиғаларҙа мәсьәләләр бер тауыштан түгел, ә күпселек тауыш менән хәл ителһендәр, тип тәҡдим итте. Ачесондың фекеренсә, мәсьәләләрҙең бер өлөшөн Берлиндең төрлө секторҙары комендантларының ҡарамағында ҡалдырырға кәрәк.

Ачесон артынан сығыш яһап Шуман союзниктәр-ара комендатураның ниндәй шарттарҙа ҡуйылырға тейешлеге тураһында һорау ҡуйҙы: «Бер фекерлелек принцибе унда ни дәрәжәлә хәрәкәт итәсәк һәм ғөмүмән хәрәкәт итәсәкме?».

Бевин Ачесон менән Шуман тарафынан әйтелгәндәргә тулыһынса үҙенең ҡушылғанлығын белдерҙе.

Шунан ары Вышинский һүҙ алды.

СССР Сит ил Эштәре Министре А. Я. Вышинскийҙың сығышы

Сығышының башында Вышинский союзниктәр-ара комендатураны аяҡҡа баҫтырыу тураһында Совет делегацияһының тәҡдимен Ачесондың дөрөҫ аңлатҡанлығын раҫланы. «Ачесон әфәнде беҙҙең союзниктәр-ара комендатураны элекке нигеҙҙә аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим иткәнлегебеҙҙе әйтте. Был дөрөҫ».

Вышинский, СССР делегацияһы Берлиндә союзниктәр-ара комендатураны ниндәйҙер яңы принциптә ер яңынан төҙөргә тәҡдим итмәй, бәлки ул шул элекке хоҡуҡ сығанағы булып торған халыҡ-ара килешеүгә ярашлы рәүештә хәрәкәт итһен өсөн, комендатураны аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итә, тип хәтергә төшөрҙө.

— Миңә һис тә аңлашылмай, — тип дауам итте Вышинский, — мәсьәләләрҙе хәл итеүҙә бер фекерлелек методын кире ҡаҡҡан хәлдә Берлин менән идара итеүҙә көнбайыш державаларҙың ҡатнашлығы халыҡ-ара килешеүгә һәм дүрт яҡлы нигеҙгә таяна, тип нисек раҫларға мөмкин. Был метод союзниктәр-ара комендатура тарҡалғанға тиклем ҡулланылды, ә уның ниндәй сәбәптән тарҡалыуы беҙгә билдәле. Ә хәҙер иһә беҙгә, комендатураны ниндәйҙер яңы, икенсе нигеҙҙә аяҡҡа баҫтырырға риҙабыҙ, тиҙәр.

— Әлбиттә, союзниктәр-ара комендатураның функциялары тураһындағы мәсьәлә, — тине Вышинский, — мөһим мәсьәлә. Ләкин һәр хәлдә шул функциялар сиктәрендә мәсьәләләрҙе хәл итеүҙең элекке методы һаҡлап ҡалдырылырға тейеш — был бер фекерлелек методы.

Унан ары Вышинский, 1946 йылдың 18 ғинуарында дүрт комендант — СССР, АҠШ, Великобритания һәм Франция вәкилдәре — Берлин ҡалаһының союзниктәр-ара комендатураһы уставын раҫланылар, тип иҫкә төшөрҙө. Был уставтың өсөнсө пунктында былай тип әйтелгән: «Бөтә дүрт державаның вәкилдәре тарафынан бер фекерлелек менән ҡабул ителгән ҡарарҙар ғына көскә эйә булып торалар. Килешеүгә елгәшелмәгән мәсьәләләр юғары торған властәргә уларҙың хәл ителеүе өсөн тапшырыласаҡ».

— Башҡаса булыуы мөмкин дә түгел, — тине Вышинский, — сөнки дүрт власть булған ҡалала шул властәр араһында килешеүҙән башҡа ҡала менән идара итеүҙе тормошҡа ашырыу мөмкин түгел. Өс властең бер эш эшләп, дүртенсеһенең — икенсе эш эшләүе кеүек хәлгә юл ҡуйырға ярамай, шулай уҡ бер оккупацион властең ихтыярын башҡа өс властең ихтыярына, арифметик яҡтан өс бергәүҙән күп булған өсөн генә, буйһондорорға ла ярамай, әлбиттә. Шуға күрә союзниктәр-ара комендатураның эшмәкәрлек нигеҙенә һалынған бер фекерлелек принцибе берҙән-бер дөрөҫ принцип булып тора. Бына ни өсөн беҙ дүрт яҡлы комендатураны, беҙҙең тәҡдимде Ачесон әфәндең дөрөҫ аңлағанынса, элекке нигеҙҙә аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итәбеҙ. Беҙ уны бер фекерлелек нигеҙендә — йәғни оккупациялаусы державаларҙың һәр береһенә берлектә идара итеүҙә ҡатнашыу хоҡуҡын тәьмин иткән бөтә килешеүҙең нигеҙе булып хеҙмәт иткән принцип нигеҙендә аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итәбеҙ.

* * *

Шунан һуң сығыш яһаған Ачесон һәм Шуман әйтте, имеш, Берлиндең союзниктәр-ара комендатураһы таянған халыҡ-ара килешеүҙәр уларҙы Берлин менән бер фекерлелек принцибе нигеҙендә бергәләп идара итеүгә мәжбүр итмәйҙәр, тип күрһәтергә тырыштылар.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

СССР азыҡ промышленносе Министерствоһы
«Союзвитаминпром»

ВИТАМИН „Д"
Өфө витамин заводы
Витамин
сәләмәтлекте
һығыта

Витамин „Д"—рахит ауырыуынан һауыҡтыра һәм уны булдырмай. Витамин „Д"—балаларҙың һаулығын нығытыуға һәм бигерәк тә һөйәктәрҙең һәм тештәрҙең дөрөҫ үҫеүенә булышлыҡ итә. Витамин „Д"—һөйәк һынған ваҡытта һөйәктәрҙең ялғаныуына булышлыҡ итә. Витамин „Д"—ауырлы ҡатындарға һәм бала имеҙеүсе ҡатындарға балаларҙы нормаль ашатыу өсөн кәрәк.

Витамин „Д"-ға хаҡтар байтаҡ кәмемелә.

Витамин „Д"-ны ҡулланыуҙың нормалары витаминдең этикеткаларында күрһәтелгән. Витаминде күпләп һатып алыу өсөн заказдарҙы түбәндәге адрес буйынса ебәрегеҙ: *Өфө ҡалаһы, Ходайбирҙин урамы 28-се номерлы йорт, Витамин заводы, телефон номеры 2—74-64.*

Бөтә аптекаларҙан витамин „Д" талап итегеҙ.

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН газетаһына яҙылығыҙ һәм уны таратығыҙ

„КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН" газетаһына 1949 йыл өсөн подпискалар ҡабул итеү дауам итә.

Подпискалар „Союзпечать"тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм хат ташыусылар тарафынан ҡабул ителәләр.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 6 айға—30 һум, өс айға—15 һум, 1 айға—5 һум.

Өфө ҡалаһы, Фрунзе урамы, Красноармейск тыҡрығы 14-се номерлы йортта тороусы гражданин Михаил Иустинович Дегтярев шул уҡ йортта тороусы гражданка Нина Петровна Дегтярева менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата. Эш Өфө ҡалаһы, Киров районы 1-се участка халыҡ судында ҡараласаҡ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01562. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕЗМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 110 (8210)

5 ИЮНЬ йәкшәмбе

хаҡы 20 тин

Иртәгә бөйөк рус халкының һөйөклө улы, Тыуған илдең ялкынлы патриоты, талантлы шағир Александр Сергеевич Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тула. Пушкиндең „Йәшәһен кояш, бөтһөн караңғылык!" тигән үлемһеҙ һүҙҙәре алтын хәрефтәр менән яҙылған акыл һәм кешелеклелек байрағын социалистик культура юғары күтәрә. Азатлык, бәхетле тормош яулап алған һәм коммунизм төҙөүсе совет иле халктары араһында Пушкин мәңге йәшәйәсәк!

СССР халктарының һөйөклө йырсыһы

Күп миллионлы бөйөк рус халҡы менән бергә СССР халҡтарының берҙәм, туғандаш, татыу семьяһында йәшәүсе барлыҡ халҡтар бөгөн бөйөк шағир Александр Сергеевич Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн оло хөрмәт менән билдәләйҙәр. Был көн беҙҙең социализм илендә бик ҙур, тантаналы байрам итеп үткәрелә. Бындай бәхетле һәм ҡыуаныслы күренештең Сталин осоронда совет йәмғиәтенең материаль һәм культура кимәленең юғары күтәрелеү шарттарында ғына булыуы мөмкин.

А. С. Пушкин һәләк булыуынан бер йыл элек яҙған, рухани васыяты булған «Һәйкәл» шиғырында:

— Исемем йөрөр бөйөк рус ерендә миңән, һөйләр мине унда булған барлыҡ телдәр, — тип өмөтләнгәйне.

Беҙҙең илдә — Совет Социалистик республикалары Союзында — уның был ышанысы тулыһы менән аҡланды. Рус халҡының бөйөк шағире Пушкиндең мәңге йәш, ғүмерлек әҫәрҙәре советтәр иленә һикһәнгә яҡын телгә тәржемә ителеп, күп миллионлаған һандарҙа баҫып таратылды. Маркс һәм Энгельс тарафынан ғәйәт юғары баһаланған, В. И. Ленин тарафынан иң яратып уҡылған, И. В. Сталин тарафынан иң юғары маҡтау алған Пушкин барлыҡ совет халҡтары өсөн дә һөйөклө, туған шағирға әйләнде.

А. С. Пушкин ижады — үҙенең әһәмиәтен бер ваҡытта ла юғалтмай торған, һәр ваҡыт тере, мәңге хәрәкәт итә торған, ҡабатланмаҫ күренеш. Ул — ғәйрәтле, азатлыҡ һөйөүсән, талантлы, хеҙмәтсән, киң һәм бай күңелле, кешелекле рус халҡы тыуҙырған бөйөк шағир. Ҡырағай монгол ордаларын тар-мар итеп, Европа илдәрен уларҙың ҡоротҡос ябырылыуынан һаҡлап алып ҡалған халҡтың ғына, Чуд күле, Нарва, Полтава, Бородино батырҙарын тыуҙырған халҡтың ғына А. С. Пушкин кеүек шағирҙе тыуҙырыуы мөмкин ине. Бөйөк халҡтың бөйөк улы Пушкин крепостной ҡоролоштоң ҡараңғы йылдарында царизмға ҡаршы, халҡты азатлыҡ, халҡтар азатлығын даулап сыҡты, ысын халҡсан, милли әҙәбиәт ижад итте һәм бөтә кешелек культураһы хазинаһына тиңһеҙ байлыҡ өҫтәне.

Пушкин — рус әҙәбиәтен һәм әҙәби телен башлап ебәреүсе һәм был әҙәбиәтте бөтә донъя әһәмиәте юғарылығына күтәреүсе. Был — шағирҙең баһалап бөтөрөү мөмкин булмаған милли хеҙмәте. Пушкиндең әҙәбиәт өлкәһендә күрһәткән икенсе бөйөк эше шунда: ул әҙәбиәтте государство әһәмиәтенә эйә булған социаль көрәш ҡоралына әйләндерҙе, әҙәбиәткә граждансылыҡ хоҡуҡы алып бирҙе. Быға өлгәшеү өсөн ул «искусство — искусство өсөн» тигән эстеттәргә ҡаршы аяуһыҙ көрәш алып барҙы.

Үҙ заманының юғары аҡыллы һәм алдынғы кешеһе, бөйөк һәм алдан күрә белеүсән Пушкин үҙ ватанының кешелек тарихында үйнаясаҡ юғары ролен күрә алды. Рус милли ысынбарлығының үҙенсәлекле, типик һәм характерле яҡтарын ғәйәт көслө художество оҫталығы менән үҙ әҫәрҙәрендә сағылдырҙы. Николай батша реакцияһының ҡара йылдарында Пушкин халҡтар «ғауғаларын онотоп, бөйөк семьяға берләшерҙәр», тип өмөтләнде.

Пушкин Рәсәйҙә йәшәүсе барлыҡ халҡтарға ла ихтирам менән ҡараны. Рус халҡы менән бер рәттән, шундай уҡ мөхәббәт, йылы тойғолар менән грузин халҡы тураһында ла, урал казактары һәм сыгандар тураһында ла йырланы. Ул үҙен күп милләтле илдең йырсыһы итеп аңланы.

Башҡорт халҡының А. С. Пушкинде йырыусы тәрән һөйөргә нигеҙе бар. Пушкин рус әҙәбиәтендә беренсе булып башҡорт халҡының ауыр тормошона иғтибар итте. Үҙенең «Пугачев тарихы» тигән ғилми әҫәрендә 1773 — 1774 йылдарҙағы крәҫтиән һуғышында халҡтарҙың дөйөм дошманы самодержавиеға, батшаға һәм помещиктарға ҡаршы көрәштә башҡорт халҡының ниндәй роль уйнауын күрһәтте. Шул уҡ Пугачев хәрәкәтен ҡаһарманлаштырыуға арналған «Капитан ҡыҙы» тигән гүзәл повесендә Пушкин киң рәүештә дөйөмләштерелгән пугачевсы башҡорт воиненең батыр образын тыуҙырҙы. Бында ул азатлыҡ өсөн көрәштә ҡатнашҡан өсөн батша палачтары тарафынан сәс, һаҡалдары йолҡонған, танау, ҡолаҡтары һәм теле ҡырҡып ташлайған, ләкин ирк өсөн көрәшкә ихтыярын һәм һәләтен юғалтмаған башҡорт ҡарты образын бирҙе һәм уны мәңгеләштерҙе.

Элекке «телһеҙ», хоҡуҡһыҙ булған, Октябрь Социалистик революцияһынан һуң теле асылған, Ленин—Сталин партияһының етәкселеге һәм хәстәре арҡаһында, бөйөк рус халҡының киң күңелле ярҙамы менән юғары культураға ылыҡтырылған азат башҡорт халҡы А. С. Пушкиндең үлмәҫ әҫәрҙәрен хәҙер үҙ туған телендә уҡый. Уның күпселек проза һәм драма әҫәрҙәре, әкиәттәре, күп һандағы поэма һәм шиғырҙары башҡорт теленә тәржемә ителеп, улар меңләгән тираждарҙа баҫылып таратылды. Уның әҫәрҙәре буйынса яҙылған опералар һәм «Борис Годунов» кеүек гениаль драма әҫәрҙәре Башҡортостандың профессиональ театрҙары сәхнәләрендә ҙур оҫталыҡ менән ҡуйылалар һәм лайыҡлы хөрмәт менән файҙаланылалар. Пушкин әҫәрҙәрен башҡорт балалары мәктәптәрҙә үҙ телдәрендә өйрәнәләр. Шуға күрә Пушкин Совет Башҡортостанында иң популяр һәм һөйөлөп уҡылған шағир.

А. С. Пушкиндең ҡайнар патриотизм рухы менән һуғарылған әҫәрҙәре совет кешеләрен бөгөн дә тәрән тулҡынландыралар. Пушкин рус кешеләренә хас булған батырлыҡ, Ватан хаҡына үҙ-үҙеңде ҡорбан итергә лә әҙер тороу кеүек сифаттарға һоҡланды һәм шуларҙы йырланы. Ул Рәсәйҙең һәр һалдатында баһадир күрҙе. Пушкин туған илде һөйөү тойғоһон тәрбиәләне.

«Ынтылғанда азат күңел,
Йөрәктәге намыҫ ялҡынын,
Дуҫым, бағышлайыҡ илгә
Күңелдәге гүзәл ярһыуҙы» —
тип саҡырҙы ул.

Пушкин юғары идеялы, алдынғы әҙәбиәт өсөн көрәште. «Ул фекерҙәр һәм фекерҙәр талап итә, — тип яҙҙы ул проза хаҡында, — уларҙан башҡа ялтырауыҡлы һөйләмдәр бер нигә лә хеҙмәт итмәйҙәр».

Пушкин Рәсәйҙәге үлеп барған феодаль ҡоролошто фашланы, ләкин ул көнбайыштағы яңы, капиталистик мөнәсәбәттәрҙең йыртҡыслыҡтарын да күрә алды, Англия һәм Америка «демократияһын» ҡаты тәнҡитләне.

Пушкиндең ижады беҙҙең социалистик йәмғиәттә тулы ҡанлы тормош менән йәшәй. Уның ҡояшлы шиғырҙары ысын кешелек тойғоһо—патриотизм, батырлыҡ, халыҡҡа, ватанға тоғро һәм намыҫлы хеҙмәт итеү тойғолары тәрбиәләй. Шуға күрә беҙ Пушкиндең үлмәҫ әҫәрҙәрен социалистик культура арсеналына алабыҙ һәм шундай бөйөк ижадтың ысын, законлы варистәре булыуыбыҙ менән ғорурланабыҙ.

А. С. Пушкин әҫәрҙәре 45 миллион данала

Александр Сергеевич Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы илебеҙ ҙур күтәренкелек менән билдәләй. Бөйөк рус шағиренең-патриоттың ижады бөтә совет кешеләренә, бөтә алдынғы кешелеккә яҡын һәм ҡәҙерле. А. С. Пушкиндең үлемһеҙ ижады миллионлаған китап уҡыусылар араһында киң рәүештә таралды.

Бөтә Союз китап палатаһында булған мәғлүмәттәргә ҡарағанда, А. С. Пушкиндең әҫәрҙәре совет власы йылдарында 45 миллион дана тиражда баҫып сығарылғандар, шуларҙың 40 миллионы — рус телендә.

А. С. Пушкин әҫәрҙәренең тулы академик йыйынтығының бөтә томдары ла тиҙҙән баҫылып сыҡты инде. СССР Фәндәр Академияһы издательствоһы юбилейле 1949 йылда әҫәрҙәренең яңы 10-томлығын баҫып сығарырға билдәләне.

А. С. Пушкиндең шиғырҙарын, повестарын, романдарын, драмаларын, поэмаларын беҙҙең күп миллионлы илебеҙҙең бөтә халыҡтары тиерлек үҙ тыуған телдәрендә уҡыйҙар. Шағирҙең әҫәрҙәре 76 телдә баҫып сығарылды, шул иҫәптән 25-е тик Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы һуңынан ғына үҙенең яҙма телен алған халыҡтар телендә.

Бөйөк шағирҙең үлемһеҙ ижады украин, белорус, грузин, ҡырғыҙ, үзбәк, ҡаҙаҡ, латыш, литва, татар, бурят, сыуаш, башҡорт, якут телдәрендә һәм башҡа бик күп телдәрҙә баҫып сығарылды. А. С. Пушкиндең «Капитан ҡыҙы», «Дубровский», «Станция ҡарауысыһы», «Полтава» тигән әҫәрҙәре СССР-ҙың күп халыҡтары телдәрендә бер нисә тапҡырҙар баҫылып сыҡты. «Евгений Онегин» тигән шиғри романы 2 миллион 200 мең дананан артыҡ тираж менән 50 тапҡыр 11 телдә айырым баҫма итеп баҫып сығарылды. Пушкиндең әкиәттәре 48 телдә 6 миллион дананан артыҡ баҫылды.

Илебеҙҙең Государство издательстволары юбилей көндәренә бөйөк рус шағире әҫәрҙәренең йөҙәрләгән яңы баҫмаларын әҙерләйҙәр.

Беҙҙең республикала

Бөтә Союз Ауыл Хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләнәләр

Дәүләкән районы «Коммунар» колхозының малсылыҡ работниктары араһында Бөтә Союз Ауыл Хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу өсөн көрәш киң йәйелдерелде.

Колхоз үҙған йыл малсылыҡты үрсетеүҙә йылҡылар буйынса планды 117 процентка, мөгөҙлө эре малдар буйынса 106 процентка, һарыҡтар — 151 һәм сусҡалар буйынса 111 процентка еткереп үтәгәйне. Бөтә төр малдар ҙа яҡшы көрлектә ҡышлатылдылар.

Йылҡы ҡараусыларҙан Прокопенко һәм Васильев иптәштәр айырыуса яҡшы эшләйҙәр. Алексей Прокопенко үҙған йыл 15 ҡолон үҫтергәйне, быйыл да ул 15 ҡолон алды. Иван Васильев тоҡомло йылҡылар үрсетә. Йылҡысылыҡ планын арттырып үтәү һөҙөмтәһендә колхоз тирә як артелдәргә 34 баш ат һатты. Уларҙың күбеһе тоҡомло йылҡылар.

Һөтсөлөк-тауар фермаһы мөдире Никифор Бохан ярты йыллыҡ һөт тапшырыу планын май айында уҡ үтәүгә өлгәште. 200 центнерҙан артыҡ һөт тапшырылды.

Колхозда «Прокос» тоҡомло һарыҡсылыҡ фермаһы бар. Ферма менән хөкүмәт тарафынан 4 тапҡыр наградланған Петр Савельевич Романенко етәкселек итә.

Быйыл ҡыш һарыҡтарҙы тәрбиәләү бик ауыр булды. Сөнки ферма ауылдан 2—3 километр алыҫлыҡта булғанлыҡтан уны ҡар баҫты. Шул осорҙа һарыҡтарҙы һәм бәрәстәрҙе һаҡлауға һутлы аҙыҡ, сөгөлдөр ныҡ ярҙам итте. Үҙған йыл ферма работниктары үҙҙәре 0,80 гектар майҙандан 800 центнер сөгөлдөр үҫтереп алдылар. Быйыл 2 гектар сөгөлдөр сәселде.

Һарыҡсылыҡ фермаһынан үҙған йыл 100 мең һум самаһы доход алынғайны, ә быйыл 150 мең һум доход алыу планлаштырылды.

«Коммунар» колхозының малсылыҡ работниктарына ВКП(б) райкомының һәм район Советы исполкомының күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды.

Ғ. Идрисов,
«Колхозсы» газетаһы редакторы.

Завод биш йыллыҡ планды үтәне

Беҙҙең завод коллективы үҙенең биш йыллыҡ заданиеһын 3,5 йылда үтәргә йөкләмә алғайны. Уны үтәү өсөн заводтың һәр эшсеһе, инженер-техник работнигы ижади эшкә, ныҡышмалы көрәшкә сыҡты.

Беҙ биш йыллыҡтың тәүге йыл программаһын—230, 1947 йыл программаһын—129, ә 1948 йыл программаһын 156,8 процентка үтәгәйнек. Тәүге йылдарҙа өлгәшелгән уңыштар коллективты тағы ла ҙурыраҡ еңеүҙәргә ҡанатландырҙы. Хеҙмәт етештереүсәнлеген артабан күтәреү өсөн производство процестары камиллаштырелде.

Хәҙер беҙҙә стахановсы хәрәкәттең бөтә формалары ла киң рәүештә ҡулланыла. Юғары сифат бригадаларының һаны үҫкәндән-үҫә, сырье һәм материалдарға күп экономия яһала.

Йылдың беренсе квартал планын беҙ 20 мартта уҡ валовой продукция буйынса 155 процентка үтәгәйнек. Ө 1 июлгә үҙебеҙҙең биш йыллыҡ программабыҙҙы тулыһы менән тамамлаяҡ.

Хәҙер беҙ яңы кәстәр менән яңы заданиеларҙы үтәйбеҙ.

С. Муратов,
Өфө декстрин заводы директоры.

Государствоға малсылыҡ продукттарын тапшырыу буйынса айлыҡ иғлан ителде

СТӘРЛЕБАШ. (Телефон аша). Райондың «Маяҡ», Салауат һәм Матросов исемендәге ауыл хужалығы артелдәре государствоға һөт тапшырыуҙың ярты йыллыҡ планын үтәнеләр.

— Партиябыҙ һәм хөкүмәтебеҙ совет кешеләренең көн-күрешен яҡшыртыу өсөн бөтә саралары күрәләр. Беҙ государствоға һөт һәм йомортҡа тапшырыуҙың йыллыҡ планын 1 июлгә тамамларға булдыҡ. Пландан тыш 19 мең литр һөт тапшырып, колхозға бер автомашина аласаҡбыҙ, — тине Салауат исемендәге колхоздың ферма мөдире иптәш Мәхмүтов. «Маяҡ» һәм Матросов исемендәге колхоздарҙың ферма работниктары ла общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү өсөн конкрет йөкләмәләр алдылар.

ВКП(б)-ның Стәрлебаш райкомы һәм район Советы исполкомы Салауат колхозы члендарының инициативаһын хуплаһы һәм шул нигеҙҙә государствоға малсылыҡ продукттарын тапшырыуҙың темпын күтәреү өсөн айлыҡ иғлан итте.

В. Хәлитов.

ҺҮРӘТТӘ: А. С. Пушкин портреты. Художник О. Кипренский картинаһынан. ТАСС фотохроникаһы.

Яҡуп Ҡолмой

Һүнмәҫ ҡояш

Рус ереңең тәбиғәте һымаҡ
Мәңге күркәм,
мәңге йәшәрен,
Һин тә аумаҫ һәйкәлеңде ҡуйҙап
Һин тораһың һүнмәҫ нур сәсеп.
Мәғрур славян улы, Александр,
Диңгеҙ тулҡынындай йырҙарың,
Быуаттарса тынмай шаулап барыр
Иекә тойғоһо булып уйҙарың.

Үләп баҫмаҫ юлдан, ирк алып,
Һиңә килгән бөйөк халыҡтай,
Тағы күптәр килер, һүнмәҫ һалып,
Ер шарының һәр бер яғынан.
Һүнмәҫ ҡояш!
Йылдар үткән һайын
Һин көслөрәк һаман яҡтыһың.
Коммунизмда лә һинең йыраң
Даны булып яңырар Ватаныңдың.

Әкрәм Вәли

Беҙҙең Пушкин

Һин беҙҙеке, бөйөк шағир,
Яҡын дуҫтай, ҡыҫып ҡулдарын,
Тел әсендә саҡта бар ил
Тәбрикләнең ирк улдарын.
Йыраң менән һин йылыттың
Себер еле йөрәк өҙгәндә,
Һин яндырҙың өмөт утын
Кешелектән тирән көлгәндә.
Донъялағы бар әйберҙән,
Йырҙарыңдан, хатта ғүмерҙән
Ҡиммәт булды тыуған ерҙәр,
Яҡын булды һинең күңелгә;
Ҡырымды һәм Нева ярын,
Кавказ артын, башҡорт далаһын,
Бер дәрт менән һөйҙөң барын,
Киң ватаның итеп ҡараның.
Һин тыңланың халыҡтың моңон .
Бөтә йыйып уның һүҙенән,
Һин төҙөнең балҡып торор
Яҡты һәйкәл ереңең йөҙөнә.

Йылы таңды һәр бер күңел
Мәңге гүзәл булған был күрҙек.
Үләп үҫмәҫ һүнмәҫ түгел,
Беҙ һәйкәлгә һалдыҡ киң юлдар.
Бәхет-йондоҙ күктә балҡый
Һәм ҡарт илап күптән йырлады,
Һин осраған еңһеҙ башҡорт
Үҙ телендә уҡый йырыңды.
Һин беҙҙеке, бөйөк шағир,
Туған булып беҙгә килдең һин;
Йондоҙ төҫлө, түктең саф нур,
Тәндәр аша яҡты бирҙең һин.
Һин беҙҙеке, һин өйрәттең
Бөйөк Русте исеп һөйәргә;
Бар ялҡынын йөрәктәрҙең
Ватан даны өсөн бирергә.
Һин беҙҙеке, бөйөк Пушкин,
Өлкән ағай булып килдең һин.
Күңелдәргә дәрттәр ҡуштың,
Йырыбыҙға байлыҡ бирҙең һин!

☆☆☆ Советтәр Союзында ☆☆☆

СССР Фәндәр Академияһы издательствоһы был юбилей датаһын бөйөк рус шағиренең әҫәрҙәрен баҫып сығарыу менән билдәләй. Киң хеҙмәтсәндәр массаһы өсөн уның әҫәрҙәренең унтомлыҡ тулы йыйынтығы сығарыласаҡ. СССР Фәндәр Академияһы издательствоһының икенсе типографияһы А. С. Пушкиндең унтомлығын баҫа башланы. Унтомлыҡтың беренсе томдары типографияның төпләү цехына бирелде инде.

Һүрәттә: контролер комсомолкалар Р. И. Аванкина (һулда) һәм И. В. Прусова иптәштәр А. С. Пушкин унтомлығының беренсе томдары сифатын тикшерәләр.

В. Мастюнов һәм В. Егоров фотоһы.
(ТАСС фотохроникаһы).

Яңы урожай игене—государствоға

СТАЛИНАБАД. (ТАСС). Таджикистанда көҙгө ашлыҡтар тиҙ өлгөрә. Бөтә урында ла, үҙған йылға ҡарағанда, юғары урожай көтөлә.

Сталинабад өлкәһенең көньяғындағы Яван, Лагана-Кийк һәм башҡа райондарҙың колхоздары менән бер рәттән Куляб өлкәһенең Дангарин, Пахар һәм Колхозобод райондары ла көҙгө арпаны йыйнау эшенә тотондолар. Беренсе мең гектар иген йыйналды ла инде. Яван районы ауыл хужалығы артелдәре яңы урожайҙан алынған беренсе уңарлаған центнер арпаны государствоға тапшырыу өсөн әҙерләү пункттарына илтерҙеләр.

Нефтселәрҙең киммәтле инициативаһы

БАКУ. (ТАСС). Тәрән насос — нефть промыселдарында иң таралған һәм шул уҡ ваҡытта бик күп сафтан сыға торған оборудованиенең бер төрө. Йыш ҡына шундай ҙә булһа бәрәр бәләкәй генә деталдең сафтан сығыуы арҡаһында промыселдарҙан һәр көндө йөҙәрләгән насостар заводҡа ремонтлау өсөн ебәрелеп торалар.

«Сталиннефть» тресының беренсе промыселендәге йәштәр бригадаһы мастеры Б. Карапетов насостарҙы бригаданың үҙ көсө менән ремонтларға ҡарар итте. Комсомолецтар был тәҡдимде бергәм күтәреп алдылар. Насостарҙың расходы участкала ҡыҫҡа рәүештә ҡыҫҡартылды.

Азербайджандың нефть машиналары төҙөү институтының ғилми работниктары стахановсыларҙың инициативаһы менән ҡыҙыҡһындылар. Тәрән насостарҙы массовый рәүештә ремонтлау эшенә биргәнлеккә иҫәпләп, улар һәр бер промыселдә махсус мастерской төҙөргә тәҡдим иттеләр.

Хәҙер 25 ҙур промыселдә тәрән насостарҙы ремонтлау өсөн мастерскойҙар төҙөлә. Был башланғыс күп насостарҙы, металды һаҡлауға, оборот средстволарының миллион һумдарын экономиялауға ярҙам итәсәк.

• • •

БАКУ. (ТАСС). Бакуҙағы нефть машиналары төҙөү заводтары промыселдәр өсөн яңы маркалы оборудованиелар эшләп сығаралар. Яңы техниканы үҙләштереүҙә нисек еңеләйтергә? «Азнефть» берекмәһе предприятиелары работниктары ҡыҙыҡһыныулы башланғыс яһанылар. Улар промысловик нефтселәрҙең яңы оборудованиене өйрәнеүен турананҡура заводта ойошторҙолар.

«Бакинский рабочий» заводы тәрән насостар өсөн ҡеүәтле редукторный станок-качалкалар эшләп сығара башланы. Ватаныбыҙ техникаһының был яңылығы бығаса йәшәп килгән станоктарҙан ныҡ айырыла.

Заводта техминимум курстары ойошторолған ине, унда Сталинский, Ленинский, Кировский һәм башҡа нефть тресттарының промысел механиктары һәм операторҙары килделәр. Улар станоктың конструкцияһын, уны монтажлауҙын, ремонтлауҙың һәм тәрбиәләүҙең ҡағиҙәләрен өйрәнделәр. 120 промысловик уҡыуҙы тамамланы ла инде. Заводҡа курсанттарҙың икенсе партияһы килде.

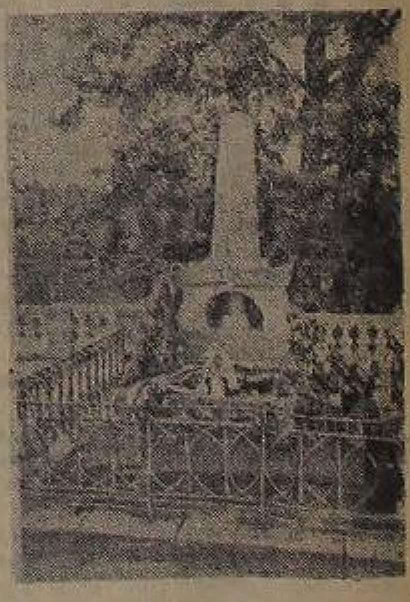

Һүрәттә: Пушкин тауҙары ауылындағы Святогорск монастыры эргәһендә А. С. Пушкин ҡәбере.

Б. Уткин фотоһы.
(ТАСС фотохроникаһы).

Тернопольщинала бесән сабыу

ТЕРНОПОЛЬ. (ТАСС). Тернопольщинала бесән сабыу башланды. Монастырь районының Сталин исемендәге ауыл хужалығы артеле члендары тәбиғи үләндә сабыуға беренсе булып тотондолар.

Шулай уҡ Зборовск, Великоглубочек һәм Козловск райондарының ауыл хужалығы артелдәре лә бесән саба башланылар.

1799 Бөйөк рус халҡының күренекле улы

Исемем йөрөр бөйөк Русь ерендә минең,

ҺҮРӘТТӘ: А. С. Пушкин Каменкала декабристәр араһында. Художник Кардовский һүрәтенән.
ТАСС фотохроникаһы.

Сәйфи Ҡудаш

Пушкин баҡсаһы

Ҡулға тотоп мулла йәшел таяғын,
Тибеп ергә ситек кейгән аяғын:
«Рус китабын ҡулға тотһа бер бала
Насар булыр әше теге донъяла.
Ул кеше тамуҡҡа утып буласаҡ,
Рустар менән шунда мәңге янасаҡ!»—
Тип ҡысҡырған саҡ ут менән ҡурҡытып.
Үҙ һүҙҙәрен ҡорьән менән беркетеп, —
Торған көндәрҙә, минең бер остаҙым
Тотманы һүҙен мулла һәм аллаһың.
Булып рәсәй рус күргәнде күрергә,
Һис ҡурыҡмай бергә утҡа керергә, —

Бирҙе беҙгә рус теленең асҡысын,
Асырға Пушкиндең шиғри баҡсаһын.
Тап Туҡайса, инеп исенә баҡсаның
Туйғансы йыйҙыҡ матурын сәскәнең!
Киң ул баҡса, ҙур халыҡтың рухында,
Һәр ваҡыт яҙ унда, мәңге ҡыш булмай!
Рус еренең йәм һәйкәле был баҡса
Сәскә атҡан мәңгегә ҡоромаҫҡа.
Ҙур халыҡтың үлмәҫ йөрәк йырҙарын
Ишеттек беҙ шул баҡсала шыңрауын.
Еҫкәнек унда гөлдөң хуш еҫләһен,
Йөрәктәрҙә дәртләндергес көсләһен.
Бейләттә ул өмөт утын йөрәктә,

Рухландырҙы ирк өсөн көрәшкә.
Кем генә һуң был баҡсаға инмәгән,
Пушкин нурын үҙ халҡына бирмәгән!
Рус иленән тыуған бар былбылдарға
Ул өйрәтте халыҡтың рухын йырларға.
Абай, Туҡай, Ахундовтай йондоҙҙар
Нур алып Пушкиндән, балҡып янdылар,
Һулмаҫ гөлө уның халҡым ҡулында,
Яҡын исеме йөрәктәрҙең түрендә.
Хеҙмәт итә бөйөк Пушкин беҙгә лә,
Гражданин булып, коммунизмға!

1949.

Пушкин—СССР халҡтарының ғорурлығы

Беҙҙең күп милләтле тотош илебеҙ кешелек донъяһына мәңге үлмәҫ әҫәрҙәр биргән бөйөк рус шағиры Пушкиндең бик бай әҙәби мирасын мөхәббәт һәм рәхмәт тойғоһо менән ҡабул итә.

Пушкиндең мәңгелек һылыу тормошҡа алмы — уның ижады хәҙер «бөтә бөйөк Русь» халҡтарының булып әүерелде. Совет власы Пушкинга мөһимләп та халҡ данын тыуҙырҙы. Уның әҫәрҙәре ни яҡшы шағирҙар тарафынан СССР милләттәренең төрлө телдәренә тәржемә ителәләр, уның китаптары бик ҙур тираждарҙа таралалар.

Бөтә Союз китаптар палатаһының 1949 йылдың 10 майына биргән мәғлүмәттәренә ҡарағанда А. С. Пушкиндең әҫәрҙәре СССР-ҙа 1242 тапҡыр баҫып сығарылған. Уларҙың дөйөм тираждары 42 миллион 982 мең дана тәшкил итә. Пушкиндең әҫәрҙәре рус телендә 38 миллион 78 мең дана тираж менән 652 тапҡыр баҫып сығарылған; СССР-ҙағы башҡа халҡтарҙың телдәрендә 4 миллион 904 мең дана тираж менән 590 тапҡыр баҫып сығарылған. СССР Фәндәр академияһының баҫмаларында А. С. Пушкин әҫәрҙәре 14 том күләмендә баҫылып сыҡты. Художестволы әҙәбиәт Государство издательствоһы 1931 йылдан бирле А. С. Пушкин әҫәрҙәрен 6-шар том күләмдә итеп биш тапҡыр баҫып сығарҙы.

Пушкиндең әҫәрҙәре Советтар Союзындағы барлыҡ милләт эшсәләре колхозсылары һәм интеллигенцияһы өсөн тыуған һәм яҡын булып әүерелде. Үҙ теленә Пушкин әҫәрҙәре тәржемә ителмәгән халҡ беҙҙең илдә юҡ тип әйтергә ярай. Уның әҫәрҙәре СССР халҡтарының 76 телендә — татар, бурят, тау-мари, хакасс, ногай, чукот, табасаран, нанай, тат, алан-мари, хантый, шор, коми, абазин, уйғыр, даргин, башҡорт, авар, якут, абхаз, латгаль, эвенк, адыгей, ненец, манси, ҡырғыҙ, тува һәм башҡа телдәрҙә сыҡтылар.

Украин, белорусс, грузин, әрмән, татар, азербайджан һәм үзбәк телдәрендә А. С. Пушкин әҫәрҙәренең тулы йыйынтыҡтары сығарылды.

1949 йыл эсендә СССР халҡтарының телдәрендә (рус теленән башҡа) 1 миллион 300 мең дана тираж менән 106 баҫма сығарыласаҡ. Украинала бөйөк рус шағиренең әҫәрҙәре 225 мең дана тираж менән, Ҡаҙағстанда — 145 мең дана тираж менән, Белоруссияла— 73 мең дана тираж менән, Латвияла— 85 мең дана тираж менән, Ҡырғыҙстанда — 63 мең дана тираж менән баҫылып сығасаҡ. Рус телендә 10 миллион самаһы тираж менән 134 баҫма сығасаҡ.

Батша Россияһында 1898 йылдан алып 1916 йылға тиклем А. С. Пушкиндең әҫәрҙәре милли телдәрҙә ни бары 34 мең дана тираж менән 27 тапҡыр ғына баҫып сығарылған. Шул уҡ осор эсендә Пушкин әҫәрҙәре рус телендә тик 10 миллион дана ғына баҫылған.

Г. Тащиев.

БАҪЫР ҺЫБАЙ

(Поэманан өҙөк)

ИНЕШ

Бушлыҡ тулҡындары ярында
Тора ул, суммып уйҙарына,
Алыҫҡа ҡараған. Киң йылға
Аҡҡан ағымының алдында,
Йөҙгән яңғыҙ кәмә унда.
Мүкле, батҡаҡ яр буйында,
Өйҙәр күренә теләндә, бында,
Һыйынып ер булып чухонға,
Томанға ҡаҫҡан ҡояштың
Нурҙарын күрмәгән урмандар
Шаулаған.
Һәм ул уйлаған:
Ҡурҡытырбыҙ бынан беҙ шведты,
Һалырбыҙ бында ҙур ҡала,
Тәкәббер күршегә үс итеп.
Тәбиғәт үҙе ҡушҡан беҙгә
Европаға тәҙрә тишергә;
Диңгеҙ ярына ныҡ баҫырбыҙ
Тулҡындарында һәр ятҡан
Бар флагтар килер ҡунаҡҡа,
Киңлегендә табып ҡорорбоҙ.
Йөҙ йыл үтте һәм йәш ҡала,
Матурлығы тоньлҡ илдәрҙең,
Ҡара урман, батҡаҡ һаҙҙан
Ғорур, ыҫпай булып үрләне.
Элек унда фин-балыҡсы,
Тәбиғәттең мескен малайы,
Тәпәш ярҙарҙан яңғыҙы
Һыуға һалған туҙған ауҙарын...
Тәҙҙек йорттар хәҙер бында

Тора йәнле яр буйында —
Манаралар һәм күп һарайҙар;
Бөтә илдәрҙән ағылалар,
Бай пристанға ынтылалар
Бер-бер артлы ҙур-ҙур караптар;
Гранитҡа Нева кейенгән;
Һыуҙар аша үтә күперҙәр;
Утрауҙары ҡара-йәшелле
Баҡсаларға хәҙер күмелә;
Порфиралы тол ҡатындың
Һуңғы көйәк хапса алдында,
Ҡарт Мәскәү ҙә һүнеп ҡалды
Йәш башҡала даны алдында.
Һөйәм һине, Петр ижады,
Һөйәм мин тәҙек төҫөңдә,
Ҙур ҡеҙрәтле Неваң ағышын,
Гранит ярҙарға төрәнеп,
Суйын-биҙәк ҡойма селтәрендә
Һәм уйсан, тоноҡ өнерле
Айһыҙ ҙа яҡты төндәреңдә,
Ултырып бүлмәмдә үҙемдең
Шәмһеҙ ҙә яҙған саҡтарымда,
Буш киң урамдың саттарында
Күренгәндә йорттар түбәһе,
Адмиралтейство энәһе,
Яҡты нурлы алтын күктәргә
Килмәгәндә төнгә ҡараңғы,
Ярты сәғәт бирен төндәргә
Алыштырғанда таң таңды.
Һөйәм мин ҡаты ҡыштарыңды
Тын һауаһын һәм һалҡынын,
Ал сескә йөҙлө ҡыҙҙарыңды,

Киң Невала саңа сабыуын,
Балдарыңдың йәмен, шау-шыуын,
Дуҫтар менән эскән саҡтарҙа —
Күбекле бакалдар шыжлауын,
Пуншының балҡыуын уттарҙа.
Һөйәм ҡыҙыҡ Марс майҙанындың
Һуғышсан, йәнле тороуын,
Бер төрлө матур булыуын
Пехотаңдың һәм аттарыңдың,
Тигеҙ сайҡалған сафтарҙа
Еңеү байраҡтары ҡалҡыуын,
Яуҙа шуля тишеп сыҡҡан
Шул еҙ бүректәреңдең балҡыуын.
Һөйәм һине, хәрби башҡала,
Крепостыңдың туптар атыуын
Булаҡ иткән саҡта батшаға —
Тағы малай табып ҡатыны.
Россия еңгәс дошманды
Яңғанда тағы тантана,
Пәки Нева һиҙеп яҙын,
Шашып, ватып зәңгәр боҙҙо
Диңгеҙҙәргә ҡыуған саҡтарҙа.
Петр ҡалаһы, күркәмлән,
Нык тор, Россия шикелле.
Тартыулашыр һинең менән
Тәбиғәт тә хәҙер еңелеп.
Фин тулҡындары онотһон
Дошманлыҡты, тотҡон булыуҙы.
Бимоһецдәр улар борсоуҙы
Петрҙың мәңгелек йоҡоһон.

Назар Нәжми тәржемәһе.

АНЧАР

(Ағыу ағасы)

Ҡороп бөткән һаран ерҙә,
Эҫелектән ҡыҙған далала,
Анчар тора, һаҡсы ғүйә,
Тик бер үҙе бөтә донъяла.
Кипкән дала тәбиғәте
Рәнйеү көндә уны тыуҙырған,
Ботаҡтарҙы, йәшеллекте,
Тамырын ағыу менән тултырған.
Ҡабыҡ аша ағыу тама
Эҫелектән ереп, төш еткәс,
Ҡуйы һәм ялтыр ыҫмала
Булып ҡата оҙаҡ, кис еткәс.
Ҡош та уға осоп килмәй,
Юлбарыҫ та яҡын йөрөмәй,
Үлем ағасына тейһә.
Ағыулапа ҡара өйөрмә.
Өгәр, яңылып, болот ҡына
Уның япраҡтарын һуғарһа,
Ботаҡтарҙан ҡайнар ҡомға

Ағыу тамсылары ағалар.
Кеше кешене анчарға
Ҡаты әмер менән ебәргән.
Теге тыңлап, сыҡҡан юлға,
Ағыу алып ҡайтҡан иртәнгә.
Шиңгән япраҡ менән ботаҡ,
Үлем ыҫмалаһын килтергән,
Һалҡын шишмәләй, тир шул саҡ
Аҡҡан уның талған битенән.
Һәм ҡол хәлһеҙ килеп ауған
Ҡыуыш эсендәге ҡабыҡҡа,
Мәңгелеккә күҙен йомған
Хужаһы аяғы янында.
Был ағыуҙы батша һипкән,
Үҙендәге енел уҡтарға,
Улар менән үлем илткән
Күршеләргә, тирә-яҡтарға.

Хәниф Кәрим тәржемәһе.

Дауыл

Шашып диңгеҙ ҡотorғанда
Һәм йыуғанда ҡомон ярының,
Күҙгенме ҡыҙ ултырғанда
Ҡая ташта аҡ шәл ябынып.
Минут һайын ал нур менән
Йәшен уғы уны яҡтыртты,
Һәм ел елпеп, аҡ шәленән
Өҙгөләпе, тартты, болоҡто.
Матур, — шашынғанда диңгеҙ,
Һәм күк—гүзәл йәшен телгәндә,
Ләкин ышан: ҡаяла ҡыҙ
Матур тулҡын, күк һәм елдән дә.

Өнрәм Вәли тәржемәһе.

Арион

Беҙ күп инек ул саҡ кәмәлә;
Ҡай берәүҙәр елкән ҡарттылар,
Ҡай берәүҙәр берҙәм ишкәләр
Ишкәктәрҙе һалып тәрәнгә.
Ҡойроҡсобоҙ руҙгә таянып
Бора һаман дәһшәт кәмәне;
Ә мин ғәмһеҙ ышаныс таҡып
Йырланым уларға... Ә ҡапыл
Һыу йөҙөн яҡтарҙы ҙур дауыл.
Ҡойроҡсо һәм ишкәксе һәләк!
Тик мин бер серле йырсы фәҡәт
Дауыл менән ярға ташландым,
Йырлайым элекке гимнымды
Һәм еүеш, аҫыл кейемемде
Ҡояшта киптерә башланым.

Б. Файзи тәржемәһе.

ДОН

Киң ҡырҙар аша ағып ятҡан
Аға Дон... Күрсе йәмен!
Килтерҙем, Дон, һиңә йыраҡ
Улдарыңдың сәләмен.

Йылғалар, данлы туған тиң,
Белалар тын Дон йәмен;
Аракс һәм Ефраттың бит
Килтерҙем мин сәләмен.

Дошман ҡыумай инде арттан;
Алыҫтан, әллә ҡайҙан,
Һиҙеп туған ерҙе, аттар
Һыу эсә Арпачайҙан.

Әҙерлә ҡуй. Дон, үҙеңдең
Батыр егеттәр өсөн
Алтын шарабын йәҙемдең,
Ҡайнап торған эсәһен.

М. Кәрим тәржемәһе.

ТОТҠОН

Ултырам мин был төрмәлә ҡараңғыла,
Ситлектәге йәш бөркөттәй ҡараңғылай.
Моңһоу дуҫым ҡанаттарын ҡаға-ҡаға
Суҡый ҡанлы аҙығын һәм йолҡоп ала.
Суҡый ҙа ул, туҡтап, минең яҡҡа ҡарай,
Өйтерһең дә инде уйҙарымды аңлай.
Ҡысҡыра һәм серле итеп ҡараштыра,
Әллә инде: «Касайыҡ беҙ» тиңәк була
«Беҙ ирекле ҡоштар,—ти ул, — ваҡыт етте,
Бөйөк тауҙар арьяғына әйҙә киттек.
Пәки осайыҡ беҙ, туған, күк диңгеҙгә,
Ел һәм... тик мин генә сайҡап иркен ергә»,

З. Бикешева тәржемәһе.

Пушкиндең „Капитан ҡыҙында“ башҡорттар образы

«Пушкин беҙҙә — бөтә башланғыстарҙың башланғысы», — ти М. Горький. Бөйөк рус халҡының күренекле улы, рус һәм донъя әҙәбиәтенең гение Александр Сергеевич Пушкин үҙ ижадында батша Россияһы ваҡытындағы иҙелгән халыҡтар вәкилдәренең образдарын тыуҙырыуға ҙур урын бирә. Ул Россия территорияһындағы күп халыҡтар тураһында тәрән мөхәббәт менән яҙа. Пушкин шулай уҡ башҡорт халҡының да тарихын, тормошон, йолаларын өйрәнә һәм үҙенең ес әҫәрендә («Пугачев тарихы», «Капитан ҡыҙы», «Юлбаҫар туғандар») башҡорттар тураһында яҙа.

Был ҡыҫҡа мәҡәләлә беҙ «Пугачев тарихы» китабы тураһында туҡтала алмайбыҙ, башҡорттар образын күрһәтеүҙә уның «Капитан ҡыҙы» менән генә сикләнеү ҙә мөмкин.

Рус художестволы әҙәбиәтендә башҡорттар образы беренсе тапҡыр А. С. Пушкин тарафынан тыуҙырылды һәм был образ беренсе тапҡыр «Капитан ҡыҙы»нда үҙенең урынын тапты. Был образ әҙәбиәттә ысын һәм реалистик итеп күрһәтелә. «Капитан ҡыҙы»нда башҡорт образы төп образ итеп алынмаған, уның исеме юҡ, ул «башҡорт» тип кенә аталған, был кеше хатта һөйләшмәй, сөнки уның телен киҫкәндәр; ләкин был «башҡорт» хәрәкәт итә, көрәшә, ул ҡаты үс алыусы, сөнки уның үс алыусы булырға хоҡуҡы бар. Тыңлап ҡарағанда, был повесть «башҡорт» образы айырыуса ҙур урын тотмай, ләкин ул китап уҡыусылар ҙа тәрән, онотолмаҫлыҡ тәьҫир ҡалдыра. Уҡыусы уның йөҙөндә царизм шарттарында ныҡ иҙелгән һәм ирк һөйөүсе башҡорт халҡын күҙ алдына килтерә. «Башҡорт» халҡтың дөйөмләштерелгән образы булып тора, Пушкин уны шулай күргән һәм үҙенең повесендә уны шулай күрһәткән дә.

«Башҡорт» образын күрһәтеүҙә Пушкиндең алымдары бик характерлы булып торалар. Александр Сергеевич башҡорттарҙың быуаттар буйына үҙҙәренең азатлығы өсөн, царизмға һәм колониаль иҙеүҙәргә ҡаршы көрәшкәндектәрен яҡшы белә. Был халыҡтың азатлыҡҡа ынтылыуын быуырға тырышҡан царизм тарафынан крепостәр, форпостар төҙөлгәнлеген, уларҙың Башҡортостанды солғап алғанлығын бөйөк шағир шулай уҡ яҡшы белә; шағир уларҙы үҙ күҙе менән күрә, был маҡсатта 1833 йылдың көҙөндә ул замандағы Оренбург крайында була.

Пушкин крепоста һәм уның комендантын капитан Мироновҡа «башҡортты» ҡапма-ҡаршы ҡуя. Сөнки крепость башҡорттарҙы буйһондороу урыны булып тора, бында яҙалауҙар һәм яфалауҙар үткәрелә. Крепость һәм үҙенең гарнизоны менән уның коменданты — самодержавиеның һәм крепостниктарҙың тәрәге.

1773 йылдың көҙөндә Белогор крепосында «башҡорттар крепосҡа һөжүм итергә йыйыналар» тигән хәбәр тарала. Бына бында инде Пушкин крепостен насар ролен күрһәтә. Ул айырым эпизодтар һәм картиналар аша башҡорттарҙың ауыр хәлдәрен һәм крепостерҙән улар өсөн булған әһәмиәтен асып бирә.

Миронов үҙенә үҙе ышанған һәм бик кәнәғәт. «Пустяки!», — ти комендант. —«Беҙҙә күптән бер нәмә лә ишетелмәй. Башҡорттар—ҡурҡытылған халҡ, шулай уҡ ҡырғыҙҙар ҙа өйрәтелгән. Ҡурҡма, беҙгә күтәрелә алмаҫтар, ә күтәрелә ҡалһалар, мин уларға шундай күрһәтермен, бер ун йылға баҫылырҙар».

Пушкиндең был һүҙҙәре бик тәрән мәғәнәләләр. Ул Пугачев восстаниеһына тиклем Башҡортостанда ниндәй ваҡиғалар булғанлығын яҡшы белә. Шағирҙың Мироновты был крепоста сегрие йыл хеҙмәт иткән комендант итеп характерлауы осраҡлы хәл түгел. Тимәк, ул, Миронов башҡорттарҙы бер генә тапҡыр «баҫтырмаған». Был турала Пушкин «Пугачев тарихында» бик асыҡ һөйләй. Башҡортостанда генерал князь Урусов тарафынан үткәрелгән язалар иҫ киткес. Төрлө язалауҙар менән 130-лап кеше үтерелде. «Ҡайһы берҙәрен ҡаҙыҡҡа ултырттылар, башҡаларын ҡабырғаларынан элмәктәрен ырғаҡтарға аҫтылар, ҡайһы берҙәрен айырым киҫәктәргә телгеләнелар. Ҡалғандарын, меңләп кешене, ти Рычков, танауҙарын һәм ҡолаҡтарын киҫеп алып, ғәфү иттеләр», — Был ғәфү ителгәндәрҙең күбеһе, — тип һығымталай Пушкин, — Пугачев бунты ваҡытында тере булған булырға тейештәр».

Был тиклем ҡатылыҡ — Урусовтар һәм Мироновтар ҡулдарының эше. «Капитан ҡыҙы» повесендәге башҡорт алек булған восстаниеларҙың «ғәфү ителгән» бунт сығарыусыны кәүҙәләндерә.

Бунт тураһындағы беренсе хәбәрҙәрҙән һуң уҡ бөтәһе лә Пугачев тураһында һөйләй башлайҙар. Фекерҙәр төрле булә. Крепоста хеҙмәт итеүсе урядник «башҡорттарҙан, билдәһеҙ кес килә, тип ишеткән».

Пушкин бөтә халыҡты кәүҙәләндергән «башҡортто» сәхнәлә күрһәтмәйенсә, Пугачев восстаниеһында башҡорттарҙың ролен аҡырынлап асәйтә. Хатта Пугачевтың «листоктары» ла крепосҡа башҡорттар арҡылы килә, улар был листоктарҙы халыҡ араһында таратҡалар.

Аҙаҡ килеп, Пугачевтың воззваниеһе менән тотоп алынған башҡорт образы уҡыусының күҙ алдына килеп баҫа.

Бына комендантта допрос алыуҙың картинаһы. «Башҡорт тупҫаны ҡыйынлыҡ менән генә атлап сыҡты (ул колодкала ине) һәм, үҙенең оҙон бүркен һалып, ишек төбөндә туҡтаны».

Артабан Пушкин повесть геройҙарының береһе булған Гринев һүҙҙәре менән был «башҡортто» һүрәтләй. Мин уны күреү менән ҡалтырап киттем. Мин ул кешене бер ваҡытта ла онотмам. Ул йәше етмештән уҙған кеше кеүек күренде. Уның танауы ла, ҡолағы ла юҡ ине. Сәсе ҡырҡылған, һаҡалы урынына бер нисә бөртөк көйә аҡ төк һерпәйеп тора ине: ул бүйға бәләкәй, ябыҡ һәм бөкөрәйгән, ләкин уның ҡыҫыҡ күҙҙәре ут кеүек янтырайҙар ине.

Пушкин Гринев һүҙҙәре менән әйтеп, «башҡортто» йәлләй, хатта «Мин ул кешене бер ваҡытта ла онотмам», ти; уға азатлыҡ өсөн аяуһыҙ көрәшселәрең символы итеп мөхәббәт менән ҡарай һәм шунда уҡ крепость комендантының ҡатылығын һәм кешелекһеҙлеген күрһәтә. «Әһә, — тине комендант, уның ҡот осҡос билдәләренән 1741 йылда язаланған бунтсыларҙың береһе икәнен белеп, — әйе, һин ҡарт бүреге осҡайһың, беҙҙең ҡапҡандарҙа булғыларыһың ахыры. Башың шулай шыма итеп йышылған булғас, һинең бунт яһауың беренсе тапҡыр ғына түгелдер. Кил әле яҡыныраҡ, әйт һине кем ебәрҙе?».

«Ҡарт башҡорт өндәшмәне һәм комендантҡа бер ни ҙә аңлатмаған ҡиәфәт менән ҡараны...».

Һорауҙы татарса ла ҡабатлап ҡарайҙар, ләкин «башҡорт» бер генә һүҙ ҙә өндәшмәй. «Нишә һин өндәшмәйһең»,— ти Иван Кузьмич, — әллә русса белмәйһеңме? Юлай, (суҡындырылған ҡалмыҡтарҙан йорт палачы.—А. У.)— үҙегеҙсә һора әле уны, кем уны беҙҙең крепосҡа ебәргән?».

«Юлай Иван Кузьмичтең һорауын татар телендә ҡабатланы, ләкин башҡорт шул уҡ ҡараш менән ҡалып, бер һүҙ менән дә яуап бирмәне».

«Яҡшы, — тине комендант, — һине беҙ һөйләтербеҙ. Малайҙар! Уның буйлы юнһеҙ халатын һалдырығыҙ ҙа арҡаһын ярығыҙ. Ҡара һин, Юлай; яҡшы ғына уны!».

Икеһе башҡортто сисендерә башлай, бәхетһеҙҙең йөҙө тынысһыҙлыҡ күрһәтә. Ул балалар ҡулына эләккән кескәй Лыргкыс коүек төрлө яҡҡа ҡарана. Ҡартты ҡамсы менән һуҡтыралар, шул саҡта ул зәғиф тауыш менән ыңғыраштты, башын сайҡап ауыҙын асты. Уның ауыҙында тел урынына телдең ниҫәлгәндән һуң ҡалған кескәй генә ите оләше ҡыймылдай ине.

Царизм ваҡытында күп язалар күргән башҡорт халҡы вәкиленең образын Пушкин шулай һүрәтләне.

Крепосҡа пугачевсыларҙың һөжүмдәре башлана. Бында Пушкин тағы ла башҡорттар ролен билдәләй.

Ҡаты һуғыштар һөжүмтәһендә пугачевсылар еңделәр. Улар крепоста. Комендант һәм башҡа офицерҙарҙы шунда уҡ элтеләр. Шул уҡ Гринев: «Беҙ яҡынлайғанда, башҡорттар халыҡты таратып беҙҙе Пугачев менән таныштырҙылар», — ти.

Комендантты Пугачев ҡулына башҡорттар тапшырҙылар. Тәбиғи, Пугачев уны язаларға ҡуша. Бындай финалға Пушкин үҙенең уҡыусыһын етерлек рәүештә әҙерләй. «Майҙанға тиҙ-тиҙ генә эшләнгән дар ағастары ҡуйҙылар... Уның арҡыры ағасы өҫтөндә нисә беҙ яуапҡа саҡырған, туҡмалып имгәтелгән башҡорттоң атланып ултырыуы күренде. Ул ҡулына бау тотҡан, һәм бер нисә минуттан һуң Иван Кузьмичте һауала аҫылған хәлдә күрҙем». Был хәлдә кәүҙәләндергәндә Пушкин ҡыҙғаныу тойғоһон күрһәтмәй. Авторҙың симпатияһы башҡорт яғында. Ҡолаҡһыҙ, телһеҙ һәм танауһыҙ ҡалған башҡорт кәрәк моментта нәмә эштәргә тейешлеген аңлай ине. Ул гүзәл үс алды. Авторҙың фекере шундай.

Беҙ А. С. Пушкиндең «Капитан ҡыҙы» повесен тулыһынса тикшереү бурысын ҡуйманыҡ. Ул гениаль художниктең күренекле ижадтарынан береһе булып тора.

А. С. Пушкин үҙенең «Капитан ҡыҙында» Пугачев восстаниеһына халҡтарҙың царизмға һәм крепостнойлыҡҡа ҡаршы берҙәм көрәше итеп ҡарай. Пушкиндең мөхәббәте Пугачев һәм пугачевсылар яғында. Николай батша реакцияһы шарттарында бындай темаларға яҙыу еңел түгел. Ләкин бөйөк гуманист һәм азатлыҡ йырлаусы халҡ яғында була.

Царизмға ҡаршы халҡ көрәше тормошонан гениаль әҫәрҙәр тыуҙырып, ул царизмға һәм крепостнойлыҡҡа ҡаршы протест белдерә. Пушкин 1773 — 75 йылдарҙағы восстаниены нәмә икәнлеген яҡшы аңлай. Шул уҡ «Капитан ҡыҙы» повесендә ул был восстаниеға ҡыйыу баһа бирә, ул «уның маҡсаты —тәхетте ҡолатыу һәм дворяндар затын бөтөрөү ине», — тип яҙҙы. Был дөрөҫ баһа ине.

А. Усманов,
тарих фәндәре кандидаты.

Александр Сергеевич Пушкин 1949

Һөйләгәр мине унда булған бөтә телдәр

А. С. Пушкин

А. С. ПУШКИН ӘҪӘРҘӘРЕ БАШҠОРТ ТЕЛЕНДӘ

Рус халҡының гениаль шағиры А. С. Пушкин:

«Һөйәнгән йырҙар бөйөк Русь ерендә
минең,
Һөйләр мине унда булған бөтә
телдәр.

Ҡыҫтап азатлыкты ауыр быуаттарҙа,
Дарам менән яҡшы хистәр уятҡанға,
Сабырлыҡҡа ҡул һуҙырға йығылғанға —
Һөйәләрмен мин һаман да» — тип,
үҙ ижадының Рәсәйҙә йәшәүсе бөтә халыҡтарға барып етәсәгенә һәм уларҙың һөйөүе, мәңге онотолмаҫ шағиры булып йәшәйәсәгенә ышанғанлығы тураһында йырланы.

Шағир яңылышманы. Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы уның ижадын мирасҡа алған хеҙмәтсәндәрҙең культура байлығына әйләндерҙе, уға бөтә халыҡ юлын киңәйтте. А. С. Пушкиндың әҫәрҙәре хәҙер Советтар Союзындағы уйнарлаған телдәргә тәржемә ителә, улар бөтә халыҡ тарафынан һөйөп, ярата уҡылалар.

Революцияға тиклем үҙенең әҙәби телен булдырмаған башҡорт халҡы, Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы арҡаһында, әҙәби телгә эйә булды. Үҙенең телендә бай әҙәбиәт тыуҙырҙы. Хәҙер ул марксизм-ленинизм классиктарының гениаль хеҙмәттәрен үҙ телендә өйрәнә. Рус художество әҙәбиәте классиктарының, күренекле совет яҙыусыларының яҙған әҫәрҙәре башҡорт теленә тәржемә итеп баҫылалар. Шулар араһында А. С. Пушкиндың әҫәрҙәре ҙур урын алалар. Хәҙерге көндә шағирҙың әҫәрҙәре күренекле башҡорт яҙыусылары С. Ҡудаш, Р. Ниғмәти, Ғ. Сәләм, Р. Өмөтбай, М. Кәрим, Х. Кәрим тарафынан тәржемә ителеп, башҡорт телендә баҫтырып сығарылдылар.

Шулар араһында:

«Бағстан ҡыҙы» — беренсе тапҡыр 1936 йылда, икенсе тапҡыр 1948 йылда баҫылып сыҡты.

«Дубровский» — беренсе тапҡыр Д. Юлтый тәржемәһендә 1937 йылда, икенсе тапҡыр Р. Ниғмәти тәржемәһендә 1948 йылда баҫылып сыҡты.

«Борис Годунов» — А. Шамуков тәржемәһендә 1947 йыл баҫылып сыҡты.

«Белкин повестәре» — 1941 йыл баҫылып сыҡты.

«Алтын әтәс тураһында әкиәт» — Ғ. Сәләм тәржемәһендә 1939 йыл баҫылып сыҡты. Былардан тыш, шағирҙың бик күп шиғыр һәм поэмалары тәржемә итеп баҫылды. Мәҫәлән: «Русалка» *(Р. Өмөтбай тәржемәһе)*, «Сығандар» (Ғ. Сәләм тәржемәһе), «Бахсы һарайы» (Н. Нәжми тәржемәһе), «Һайһай» (С. Ҡудаш тәржемәһе), «Анчар» *(Х. Кәрим тәржемәһе)*, *«Дон» (М. Кәрим тәржемәһе)*, «Ауыл» (С. Ҡуанбай тәржемәһе) һәм башҡалар.

Пушкиндың «кешенең эске матурлығы һәм күңелгә рәхәт биреүсе гуманлылыҡ... шул һүҙҙәр аҫтында кешенең кеше булыу ағымы булған достоинствоһына иҡһеҙ-сикһеҙ хөрмәт» (Белинский) идеялары менән һуғарылған әҫәрҙәрен башҡорт теленә тәржемә итеү ҙур культура әһәмиәтенә эйә булып тора. «Большевиктәр, — ти иптәш А. А. Жданов, — әҙәбиәткә юғары баһа бирәләр, уның халыҡтарҙың мораль һәм политик берҙәмлеген ныҡытыуҙа, халыҡты туплау һәм тәрбиәләүҙәге миссияһын һәм ролен асыҡ күрәләр».

Пушкин беҙгә, «кешенең кеше булыу ағымы булған бөйөк достоинствоһы» тантана алған социализм илендә йәшәүселәргә бигерәк тә яҡын һәм ҡәҙерле.

Пушкин әҫәрҙәрен башҡорт теленә тәржемә итеү шулай уҡ башҡорт әҙәби теленең формалашыуында һәм артабан үҫеүендә ҙур роль уйнай. Ул башҡорт әҙәби телен яңы грамматик категориялар, һәр төрлө синтактик конструкциялар менән байыта. Быны раҫлау өсөн бер генә фактты күрһәтеп китеү ҙә етә. Мәҫәлән, элек башҡорт теле синтаксисе өсөн типик булған әйтәләмәләр Салауат батыр, Юлай старшина формаһындағы әйтәләмәләр ине. Ә хәҙер Пушкин әҫәрҙәре арҡыры, ғөмүмән, рус теленән тәржемә ителгән әҙәбиәт арҡыры, башҡорт теленә яңы форма әйтәләмәләр, айырымланған әйтемдәр инделәр.

Был яңы форма синтактик әйтем һәм конструкцияларҙы беҙҙең башҡорт яҙыусылары үҙҙәренең оригиналь әҫәрҙәрендә киң һәм урынлы рәүештә ҡулланып, артабан киңәйтәләр, һәм шуның менән улар, үҙ нәүбәттәрендә, башҡорт әҙәби телен байыталар.

Бөйөк шағирҙың әҫәрҙәрен башҡорт теленә тәржемә иткәндә, тәржемәселәр, оригиналдең эстәлеген дөрөҫ биреүгә һәм Пушкиндың стиль, художество үҙенсәлектәрен тулы һаҡлауға ҙур иғтибар итәләр. Шуға, улар был өлгәшәләр. Тәржемәләр, дөйөм алғанда, шыма, матур яңғырай, еңел уҡыла.

Ләкин шуның менән бергә, ҡайһы бер тәржемәләрҙең айырым урындары бик шыма яңғырамай, тәржемәләрҙә айырым етешһеҙлектәр осрай. Былар, нигеҙҙә, механик тәржемә итеү, башҡорт телендәге грамматик категорияларҙы, айырым һүҙҙәрҙе дөрөҫ ҡулланмау, айырым һүҙҙәрҙе яңылыш тәржемә итеү арҡаһында, оригиналдең эстәлеген тулы, дөрөҫ итеп бирә алмауҙарға ҡайтып ҡалалар.

Ҡайһы бер урындарҙа тупаҫ орфографик хаталар китеү сәбәпле оригиналдең эстәлеге бөтөнләй боҙоп бирелә.

Бөйөк шағир әҫәрҙәренең тәржемә сифатын, ғөмүмән, тәржемә әҙәбиәттең сифатын, тағы ла яҡшыртыу, камиллаштырыу буйынса әле күп кенә эш талап ителә.

Беҙҙең алда гениаль рус шағирының әҫәрҙәрен тәржемә итеү эшен тағы ла киңерәк йәйелдереп ебәреү һәм тәржемә эшенең сифатын тағы ла яҡшыртыу бурысы тора.

Ҡ. Әхмәр,
филология фәндәре кандидаты.

Баязит Бикбай

Ул таң тыуҙы

«Ышан, иптәш: ул бер тыуасаҡ,
Һоҡландырғыс бәхет йондоҙо...»

А. С. Пушкин.

Бер ҡасан да, шағир, ҡара болот
Таралмаған һинең өҫтөңдән,
Ҡайҙа барһаң, яҙмыш — йылан булып,
Гел һағалап йөргән эҙеңдән.
Аҙым һайын үлем көткән һине:
Тау, ҡалала, диңгеҙ ярында,
Ағыуланған бысыраҡ ғәйбәт теле...
Ләкин һин, — ҡарамай барһына, —
Ҡыйыу атлап тар тормош юлынан
Мәңгелеккә ғорур үткәнһең,
Дошман быуғанда ла муйыныңдан,
Яҡты таң тыуыуын көткәнһең.
Ул таң тыуҙы беҙҙә!

Болот китте,
Ҡояш балҡый Ватан өҫтөндә,
Асы яҙмыш, үгәй әсә төҫлө,
Ҡәһәрҙәрен һалмай бер кемгә.
Хеҙмәт халҡы ергә үҙе хужа,
Бер үк теләк менән яналар,
Үҙ яҙмышын, бәхетен үҙе ҡора,
Тағы ла яҡты көнгә баралар.
Тик таң сағылдыра дошман күҙен,
Тынғы бирмәй һулыш алырға,
Улар күп көсәнде быуып беҙҙе,
Бәхет таңын ҡабат яғырға...
Гитлер-улот шашып һәм был таңды
Ҡапламаҡсы булған ине лә, —
Беҙҙең ҡулдан ҡаты туҡмалды,
Ҡаҙған баҙы булып үҙенә!
Әле лә уның ҡара ҡулъяҙмаһы —
Төрлө Трумэн, Черчилль кеүектәр,
Беҙҙең илгә ҡарап өрә әле,
Сәсә-сәсә ағыу төкөрөктәр...
Ләкин, шағир, ышан: бәхет таңы
Бер ҡасан да һүнмәй, янасаҡ,
Һинең исемең — азатлыҡтың даны —
Беҙҙең менән мәңге ҡаласаҡ!

Назар Нәжми

Шағир һәм диңгеҙ

(А. С. Пушкинға)

Диңгеҙ бер аҙ тынып тормаҫмы тип,
Ярына баҫып, көтөп ҡараным.
Тик тулҡындар һаман ҡағындылар,
Таштарына һикереп ҡаяның.

Иркен киңлек! Шул ярҙарында
Беләм, йырсың баҫып торғаның,
Уны күреү шатлығынанмы һин
Тулҡындарға ҡулың болғаның?

Әллә уның «Һау бул!» тигән тауышын
Ишетеп ошо тулҡындар,
Һинән киткән шағирҙеме эҙләп,
Улар һаман ярға ынтыла.

Әйтсе, диңгеҙ, был тынғыһыҙ шауҙы
Кем ҡалдырҙы һиңә ғүмергә?
Бирҙеңме әллә шағир?.. Әллә үҙең
Бирҙеңме һин уны шағирға!?

Ғүмеренең ҡыҫҡа ярҙарында
Йөрәгенә ул һинең киңлекте.
Йылдар аша көслө яңғырап үтте
Ул йырлаған бөйөк ирклек!

Һүрәттә: А. С. Пушкиндың Дантес менән дуэле. (Наумов картинаһынан репродукция).

ТАСС фотохроникаһы.

РЕСПУБЛИКАБЫҘҘА А. С. ПУШКИН КӨНДӘРЕ

ӨФӨ

3—4 июндә Мәжит Ғафури исемендәге ғилми-тикшеренеү институты, К. А. Тимирязев исемендәге Башҡорт педагогия институты һәм Өфө ғалимдар йорто бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндың тыуыуына 150 йыл тулыу айҡанлы, уның ижадына арналған ғилми сессия үткәрҙе.

Сессияла өлкә партия мәктәбенең тарих кафедраһы мөдире иптәш Мельниковтың «Пушкин һәм уның эпохаһы», Башҡорт педагогия институтының преподавателдәренән иптәш Прокшиндың «А. С. Пушкин ижадының общественный-политик әһәмиәте», иптәш Пизовтың «Пушкин — художестволы проза мастеры», Бачериковтың «Пушкиндың патриотизмы» тигән темаларға, Мәжит Ғафури исемендәге ғилми-тикшеренеү институтының ғилми сотрудниктарынан иптәш Терегуловаһың «Пушкин — рус әҙәби теленең тыуҙырыусыһы», иптәш Калякинаның «А. С. Пушкиндың әкиәттәре», иптәш Посоновтың «А. С. Пушкиндың әҫәрҙәрендә иҙелгән халыҡтарҙың образы», иптәш Усмановтың «А. С. Пушкин — Пугачев восстаниеһының тарихсыһы», иптәш Щериковтың «Пушкин Башҡортостанда» тигән темаларға лекциялары тыңланды.

ИШЕМБАЙ

Ҡаланың хеҙмәтсәндәре бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндың тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн йәнле әҙерлек менән ҡаршы алдылар. Тел һәм әҙәбиәт уҡытыусылары нефть промыселдәрендә, заводтарҙа һәм учреждениеларҙа шағирҙың тормошо, ижады һәм уның бөгөнгө көндәге әһәмиәте тураһында ҡыҙыҡлы лекциялар, докладтар менән сығыш яһайҙар. Уҡытыусы Моторина, Башкирова иптәштәрҙең лекцияларын эшселәр ярата тыңлайлар.

Бөтә мәктәптәрҙә, библиотекаларҙа күргәҙмәләр ойошторолдо. Партия кабинете эргәһендә фото-витрина төҙөлдө.

Нефть техникумының студенттар лекторие һәр кемдә һоҡландырырлыҡ итеп Пушкин альбомы яһаны. Лекторий члендәре хеҙмәтсәндәр араһында докладтар менән сығыш яһайҙар.

Иргәнә нефтселәр клубында А. С. Пушкиндың юбилейенә арналған дөйөм ҡала йыйылышы уҙғарыласаҡ.

Р. Фәхретдинова.

БАЙМАҠ

Райондың колхоздарында, совхоздарында, промышленность предприятиеларында бөйөк шағир Александр Сергеевич Пушкиндың 150 йыллыҡ юбилейенә арналған беседалар, докладтар уҙғарыла. Ул яҙған әҫәрҙәргә коллектив уҡыуҙар ойошторола.

ВКП(б) райкомының партия кабинетында, промышленность предприятиеларында, район библиотекаһында, колхоз клубтарында, уҡыу өйҙәрендә шағирҙың тормошо һәм ижадына арналған, уның әҫәрҙәренән, фото һүрәттәрҙән һәм документтарҙан торған күргәҙмәләр, витриналар ойошторолдо. Бөтә предприятиеларҙа һәм колхоздарҙа Пушкиндың 150 йыллығына арналған махсус стена газеталары сығарылды.

Иртәгә бөтә урындарҙа Пушкинде иҫкә алыу буйынса тантаналы йыйылыштар уҙғарыласаҡ. «Пушкин рустың бөйөк милли шағиры» тигән темаға докладтар яһаласаҡ. Промышленность предприятиеларының художество үҙешмәкәрлек түңәрәктәре һәм район агиткультбригадалары Пушкин әҫәрҙәренән торған тематик концерттар бирәсәктәр.

БЕЛОРЕТ

Ҡала хеҙмәтсәндәре бөйөк халыҡтың бөйөк шағиры А. С. Пушкиндың тыуыуына 150 йыл тулыу айҡанлы шағирҙың тормошон һәм ижад юлын ҙур ҡыҙыҡһыныу менән өйрәнәләр. Ҡала, предприятие һәм уҡыу йорттары библиотекаларында Пушкин әҫәрҙәрен һорауселар һаны көндән-көн арта.

Бөтә уҡыу йорттарында, культура дворецында, клубтарҙа, предприятие һәм учреждениеларҙа А. С. Пушкинға арналған фото-күргәҙмәләр һәм уның әҫәрҙәренән торған витриналар ҡуйылды. Медицина, педагогия училищеларында һәм металлургия техникумында, урта мәктәптәрҙә шағирҙың әҫәрҙәренән торған әҙәби кисәләр уҙғарылды. Уларҙа студенттар һәм өлкән класс уҡыусылары А. С. Пушкин яҙған шиғырҙарҙы, романстарҙы, опералардан арияларҙы башҡарҙылар.

Кисә металлургтарҙың культура дворецында завод эшселәренең инженер-техник работниктарының һәм хеҙмәткәрҙәренең Александр Сергеевич Пушкиндың тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы йыйылышы булып үтте. Йыйылыштан һуң культура дворецы эргәһендәге художество үҙешмәкәрлек түңәрәге члендәре тематик концерт бирҙеләр.

Рус музыкаһында Пушкин

Пушкиндың тәрән патриотик поэзияһы үҙенең ғәжәп яҡшы милли формаһы менән айырылып тора. *Ул ҡояшлы*, яҡты классиктың еңеүенә оптимистик ышаныу менән тулы, унда ысын реалистик фекерҙең романтик тулҡынланыуы менән бергә ҡушыла. Пушкиндың был поэзияһы рус музыкаһында киң рәүештә кәүҙәләндерелде. Россия композиторҙарының ижады, ә совет заманында күп *милләтле республикаларҙағы* композиторҙарҙың ижады Пушкин әҫәрҙәренең күп яҡлы һәм яҡшы һөҙөмтәле тәьҫирен үҙҙәрендә кисерҙеләр.

Пушкин шиғырҙарының матурлығы һәм моңлолоғо йөҙ йылдан артыҡ инде музыканттарҙың күңелдәрен яулап килә. 1816 йылда уҡ әле Александр Пушкиндең лицейҙағы иптәше — Н. Корсаков 16 йәшлек шағирҙың: «Делияға ҡарата», «Машаға» һәм «Живописецҡа ҡарата» тигән өс шиғырына музыка яҙҙы. Улардан береһе тик һуңғы романс — үҙенең моңо һәм йәшлеккә хас булған ябайлығы ярыла бигерәк тә ғүмерле был романс ҡына һаҡланып ҡалды. Пушкин йәшәгән осорҙа 27 композитор уның тексттарына 70-кә яҡын романс яҙҙы. Ул композиторҙар араһында — М. Глинка, А. Алябьев, А. Верстовский, В. Одоевский, Н. А. һәм П. С. Титовтар, М. Яковлев булды. Был романстарҙың ҡайһы берҙәре ысын-ысындан халыҡ байлығына әйләнеп, әле көнгә тиклем йәшәйҙәр.

Пушкин тексттары менән рухланған Глинканың, Даргомыжскийҙең, Римский-Корсаковтың ундарса классик романстарына ентекләп туҡталмайынса, ғына урынлы рәүештә былай тип әйтергә мөмкин: тап была ошо романстар рус музыкаһы генийҙарының вокаль ижадының иң яҡшы биттәре булып торалар. А. Бородин Пушкин һүҙҙәренә — «Алыҫ ватан ярҙары өсөн» тигән бары тик бер генә әҫәр яҙҙы. Ләкин хатта иң матур рус романс лирикаһы араһында ла Пушкин фекерен музыкала, был әҫәргә ҡарағанда ла тәьҫирлерәк итеп кәүҙәләндергән ижадты табыуы ситен. Чайковскийҙың «Һандуғасы»ла, Мусоргскийҙың йәшлек ижады «Тәң»дә шулай уҡ музыкаль «Пушкиниана» байлыҡтарына ҡайтып ҡала.

Рус классик операһының бөтә тарихы Пушкин исеме менән тығыҙ рәүештә бәйләнгән. Үҙенең донъяға килеп сығыуы менән икенсе булып иҫәпләнгән М. И. Глинканың бөйөк операһы — «Руслан һәм Людмила» Пушкиндың шиғри һүҙҙәренән һәйбәт нигеҙләгеләр барлыҡҡа килгән. А. С. Даргомыжский тарафынан яҙылған дүрт операның өсәһе бөйөк шағир әҫәрҙәренең сюжетына яҙылғандар. М. П. Мусоргскийҙың «Борис Годунов»ы, Н. А. Римский-Корсаковтың, П. И. Чайковскийҙың, С. В. Рахманиновтың опералары Пушкин темаларына яҙылғандар. Шулай уҡ Э. Направниктың «Дубровский» тигән операһы ла, Ц. Кюиҙың бик күп билдәле булмаған опералары — «Капитан ҡыҙы», «Кавказ әсире» һәм «Ваба ваҡытында туй» тигән опералары ла Пушкин әҫәрҙәренә арналып яҙылғандар.

Рус классикаһының беренсе операһы «Иван Сусанин» кеүек үк, «Руслан һәм Людмила»ның да гүзәл музыкаһы бөйөк героик халыҡҡа һәйкәл булып тора. Глинка артынан барыусыларҙың үҙҙәрен ғорурлыҡ менән «руслансылар» тип атауҙары осраҡлы ғына түгел.

Глинка музыкаһының бөтә тоны Пушкин ижадына иң киткес дәрәжәлә тура килә. Рус хикәйәләре, фантазияның юғарылығы, композитор музыкаль фекеренең бөтмәҫ-төкәнмәҫ моңо, — былар бөтәһе лә гениаль Пушкин поэмаһына нәҫелдәр. Пушкин менән Глинка исемдәре беҙҙең күҙ алдыбыҙға ниндәйҙер айырылғыһыҙ бер бөтөн булып килеп баҫа. Улар икеһе лә рус теленең — рустың әҙәби һәм музыкаль теленең милли үҙенсәлеген үҙҙәрендә кәүҙәләндерҙеләр. Улар икеһе лә искусство образдарында рус характерын типик яҡтан күрһәтеүҙә тәрән рәүештә халыҡ яҡлы генийҙәр. Уларҙың икеһенә лә ысын философик оптимизм, кешенең стихияны, яуызлыҡты еңеүенә ныҡлы ышаныу хас.

«Руслан һәм Людмила» операһы рус музыка искусствоһында дөрөҫлөк һәм новаторлыҡ байрағы булып өйрәлде. Ул уның прогрессив һәм рус искусствоһы өсөн революцион әһәмиәтен дөрөҫ аңлаған алдынғы композиторҙарҙың батыр тәжрибәләре өсөн кәс сығанағы булды. Ул ҡатып ҡалыусанлыҡҡа ҡаршы, йоҡмәткеһеҙлеккә ҡаршы саҡырыу булды һәм, шуның менән бергә, Пушкин темаһында яңы перспективалар, яңы мөмкинлектәр асырға саҡырыу булды, ә был композиторҙарҙың художество хыялын сикһеҙ байыҡтыра ине.

Даргомыжскийҙың Пушкин әҫәрҙәренә яҙған өс операһынан («Вакха тантанаһы», «Русалка» һәм «Таш ҡунаҡ») һуңғы икеһендә композиторҙың реалистик гение айырыуса тулылығы менән асылды.

«Русалка»ла тирмәнсенең һәм уның кенәз тарафынан ташланған, алданған бәхетһеҙ ҡыҙы Натапаның музыкаль характеристикалары мәңге онотолмаҫлыҡ итеп бирелгән.

Үҙенең бөтә барлығы менән социаль тигеҙһеҙлеккә ҡаршы күтәрелеүсе гуманист шағирҙың, иҙелгәндәр, ҡыйырһытылғандар, кәмһетелгәндәр һәм түбәнһетелгән «ябай кешеләр» яғында тороусы шағирҙың темаһы, «бәләкәй кеше» трагедияһы Даргомыжский тарафынан художество байрағы итеп күтәрелде. Реализм методы, художество һүҙенең бөтә дөрөҫлөк средстволары композиторға үҙенең ысын-ысындан халыҡсан музыкаһында Пушкин идеялары юғарылығына күтәрелеү мөмкинлеген бирә. Пушкин менән Даргомыжскийҙың «Русалка»һы һәр ваҡыт бер-береһенә бәйләнгән һәм бер-береһен тулыландырыусы булып ҡаласаҡ. Бөтә донъя искусствоһы тарихында иң бөйөк «музыкаль трагедия» — «Борис Годунов»тың авторы Мусоргский үҙенең опера ижадының башлап алып барыусы принцибен хәҙерге хәлдә уҙғандарҙа асып һалыу ынтылышы итеп билдәләне. Композитор үҙенең операһында XVI—XVII быуаттар араһында үҙ ирмышында ҙур һәм ҡаты һынылыш кисергән Россия халҡының трагедияһын бырыса иштелмәгән көс менән тасуирланы. Батша самодержавиеһе идеяларын Пушкиндың халыҡ хоҡуҡһыҙлығы трагедияһына ҡаршы ҡуйыуы, Пушкиндың «халыҡ ендәшмәй» тигән һөҙөмтәләүе — күренекле психолог һәм халыҡты һөйөүсе композитор — демократ тарафынан дауам иттерелде, үҫтерелде, киңәйтелде, логик аҙағына тиклем алып барып еткерелде.

Римский-Корсаков Пушкинға өс тапҡыр мөрәжәғәт иткән. Әгәр «Моцарт һәм Сальери»ҙа композитор кешенең хисторен Пушкин әҫәрҙәрендә яҙылғанса асыҡ һәм көслө итеп биреүҙе маҡсат итеп ҡуйған икән, ә инде бөйөк шағирҙың хикәйәләрендә ул бөтәһенән элек халыҡҡа хас булған тәрән хәкиҡәтте күргән.

«Салтан батша тураһындағы әкиәт»тең музыкаһы ысын фантазия менән һәм иң киткес оркестр менән бай. Гвидондың батша ҡыҙы Аҡҡош менән осрашыуында композиторҙың һөйгән поэтик темаһы — кешенең үҙе кәүҙәләндергән хыялы менән осрашыуы күрһәтелгән.

1905 йылғы революциянан һуңғы осорҙа Н. Римский-Корсаковтың һөйгән балаһы — «Алтын әтәс»тә — музыкаль интонациялар башҡа һәм настроениелар ҙа башҡа. Самодержавиеға ҡарата асыулы сатира, батша тормошондағы күпелһеҙ картина, хикәйә персонаждарына бирелгән нескә характеристика бында Пушкиндәге, иң киткес үткер һәм дөрөҫ итеп бирелә.

Чайковскийҙың иң яҡшы өс операһы — «Мазепа», «Евгений Онегин» һәм «Пиковая дама» — Пушкин образдарын ғәйәт тәрән психологик көс менән асып бирә. Марияның Мазепаға ҡарата булған мөхәббәтен күрһәтеүсе лирик драма ғына түгел, бәлки халыҡтың жанр сәхнәләрен гүзәл итеп күрһәтеү — был опералардан беренсеһенең үҙәгендә торҙо. «Евгений Онегин»дә лә шулай уҡ. Унда ысын рус йәненең ҡырҡыу һәм тоғро хистәре менән ентекләп барлыҡҡа килтерелгән Татьяна роле халыҡ образын ҡаплап ҡалдырмай. Шул уҡ ваҡытта Чайковский Ленскийҙың, Онегиндың, Ларинаның тулы ҡапма динамик характеристикаһын бирә һәм ул үҙенең һәйкәллә образдарын ысын күңелдән һәм аңлыҡлы итеп хәтерҙә ҡалдыра.

«Пиковая дама» музыкаһында Лизаның бөтә йәшлеген солған алынған ғәф һәм ысын мөхәббәте менән байыу ынтылышы менән тулы булған һәм өс карта серенә төшөнөү ынтылышы менән янған Германдың ҡараңғы ырте араһындағы трагик конфликт тураһында хикәйә иң киткес дөрөҫлөк менән алып барыла. Чайковский Пушкиндың геройҙарын тәрән милли средстволар менән, кисерелә торған хистәрҙең бөтә ҡатмарлылығына ҡарамаҫтан, асыҡ, ябай һәм моңло итеп күҙ алдына килтереп баҫтыра. Ул уларҙы яңы көс алыу-, көсөргәнешле, ҡайнап торған тормош менән йәшәргә мәжбүр итә.

Совет композиторҙары тарафынан да Пушкин темаларына бик күп яҡшы әҫәрҙәр яҙылды. Ун биш опера һәм егермегә яҡын балет, 600-ҙән артыҡ романс, хор, йыр, бик күп симфоник әҫәрҙәр иҫәпләнә. Улар Чайковский «Воевода»һының программ поэмалы традицияларын һәм Римский-Корсаковтың «Мәңгелек Олег тураһындағы йырҙарының» кантата традицияларын дауам иттерәләр.

Б. Асафьевтың «Бахса һарай фонтаны», «Кавказ әсире», «Барышня—крәҫтәянка» балеты кеүек балеттар, С. Василенконың «Сығандар», һәм бигерәк тә Р. Гапәрҙең «Балыр һыбай» балеты кеүек балеттар — улар бөтәһе лә беҙҙең музыка искусствобыҙҙа Чайковскийҙың һәм Глазуновтың бөйөк традицияларын дауам иттереүселәр.

В. Крюковтың «Станция ҡарауыһы» тигән операһы ла шулай уҡ рус фольклорына төҙөлгән реалистик әҫәр.

Пушкин тарафынан яҙылған рус йырҙары күп композиторҙар өсөн хор төҙөгән ваҡытта гүзәл материал булып хеҙмәт итәләр.

Аҙаҡ килеп, А. Новиков хорҙары, бигерәк тә «Күңелле туй» һәм «Мөхәббәт» тигән көйҙәре ҙур ижади уңыш булып тора. Унда Пушкин оптимизмы, уның асыҡлығы һәм нурлылығы, кешенең көсөнә ныҡ ышаныу талантлы итеп кәүҙәләндерелгән.

Музыкала Пушкин темаһы бөтмәҫ-төкәнмәҫ ҙур. Россия федерацияһының, Украинаның һәм Белоруссияның композиторҙары уға әленән-әле йышыраҡ мөрәжәғәт итәләр. Шулай уҡ, бөтә туғандаш Совет республикаларының музыканттары гениаль Пушкин шиғырҙары менән ныҡ ҡыҙыҡһыналар. Бөйөк рус шағиры әҫәрҙәре темаһына грузин мастеры Аракишвили музыка яҙа, әрмән һәм әзербайжан композиторҙары Пушкин шиғырҙарын киң рәүештә файҙаланалар һәм был бик күренекле: Пушкин — СССР-ҙағы бөтә халыҡтарҙың бөйөк һәм мәңгелек достояниеһы ул.

Г. Поляновский.

★ ★ ★

Физкультура һәм спорт

Һүрәттә: (һулдан уңға) «Химик» (Чапаевск) командаһы капитаны В. Лобков һәм «Динамо» (Өфө) командаһы капитаны М. Трифонов, уртала судья В. Ромашковцев интоптор.

А. Черняский фотоһы.

„Динамо" командаһының еңеүе

Өфөнөң «Динамо» стадионында 1 июнда РСФСР беренселегендә икенсе уйын булды. Өфөнөң «Динамо» һәм Чапаевск ҡалаһының «Химик» командалары осраштылар. Командаларҙың уйын техникаһы бер кимәлдә. Ләкин динамосыларҙың дөйөм физик әҙерлеге һәм тиҙ хәрәкәт итеүҙәре уларға еңеү килтерҙе.

Беренсе булып тупты «Химик» командаһының һулдан һөжүм итеүсеһе Лобков индереп «Динамо» ҡапҡаһына индерҙе. Унан һуң ике тупты рәттән «Динамо» капитаны Трифонов интоп ҡунаҡтар ҡапҡаһына оҙатты. Уйын 2:1 иҫәбенә «Динамо» командаһы еңеүе менән тамамланды.

«Динамо» командаһының 4-се Волга буйы зонаһы буйынса РСФСР беренселегендә уйнауҙа хәҙер 4 очкоһы бар. Ө ике тапҡыр уйнау буйынса туптар сағыштырмаһы — 5:2 булды.

—☆—

Баскетбол буйынса беренселек

Баскетбол буйынса хәл итеүсе уйын көсөргәнешле көрәш менән үтте. «Динамо» «Медик» командаһынан еңелде һәм бынаса бер генә тапҡыр ҙа еңелмәгән «Большевик» командаһы менән уйнағанда иҫәп 27:27 булды һәм бер кемдең дә отмауы менән тамамланды.

Һөҙөмтәлә беренсе урынды «Большевик», икенсе урынды «Динамо» командаһы алды. Һуңғы уйында «Медик» командаһын еңеп, Авиация институты командаһы өсөнсө урынға сыҡты.

П. Александров.

Балалар паркында

Якутов исемендәге балалар паркы Өфө ҡалаһындағы матур һәм ҙур парктарҙан береһе булып иҫәпләнә. Йәйге сезонда ул ҡалалағы уҡыусы балаларҙың һәм йәш үҫмерҙәрҙең, хатта өлкән кешеләрҙең дә эштән һуң килеп, саф һауала ял иткән, күңел асҡан урындары. Паркта йәшел япраҡ менән ҡапланған бейек тополь ағастары үҫеп ултыралар, [illegible]

Быйыл уны тағы ла матурыраҡ итеп төҙөкләндереүгә, ремонт эштәрен үткәреүгә һәм тулыһынса йыһазландырыуға государство тарафынан байтаҡ ҡына средство бүленгән. Баҡсаның ҡоймаларын, йәйге театр, эстрада, читальня, буфет биналарын ремонтлау, буяу, йыһазландырыу буйынса күп эштәр башҡарылған. Скульптуралар ағартылған, 800 тәп акация ултыртылған. Тиҫтәләгән фигуралы бағаналар урынлаштырылып, электр лампочкалары ҡуйылған һәм башҡалар.

Хәҙер баҡсала айырыуса йәнлелек. Кисен ул йәш үҫмерҙәрҙең тауыштары менән гөрләп тора. Ял көндәрендә бында кеше айырыуса күп була.

Үткән ял көнөндә, 29 майҙа паркта балаларҙың ҙур массовый гуляниеһы булды. Гулянне түбәнге класс уҡыусыларының 1948 — 1949 уҡыу йылын уңышлы тамамлауҙарына арналған.

Гүзәл баҡса йәш үҫмерҙәрҙе ағымлы ҡаршыланы. Түбәнге класс уҡыусыларына күп төрлө уйындар ойошторолдо. Асыҡ эстрадала Үҙәк пионерҙар йорто [illegible] менән концерт бирелде. Ҡурсаҡ театры «Суртан өмере буйынса» экипәтеп спектакль күрһәтте. Йәйге театр бинаһында балалар «Миклуха-Маклай» кино-картинаһын ҡараны, майҙанда футбол, волейбол уйындары үткәрелде.

Ишәк егелгән тарантасҡа ултырып «сәйәхәт итеү», педалле автомашиналарҙа йөрөү, карусельдә әйләнеү балаларҙың иң ҡыҙыҡлы уйындарынан булды.

Массовый гулянне бик күңелле үтте. Унда меңләгән бала ҡатнашты.

Был баҡсала балалар үҙҙәренең ялдарын шулай күңелле итеп үткәрәләр.

Г. Әмир.

Күп йыллыҡ үлән орлоҡтары етештереүгә—серьез иғтибар

Игенселектең үлән баҫыулы системаһының төп өлөшө — үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше. Уны тиҙерәк үҙләштереү, башлыса, колхоздарҙа үҙҙәренең үлән орлоҡтарын етештереүгә бәйләнгән.

Был бурысты яҡшы аңлаған колхоздарҙың етәкселәре быйыл күп йыллыҡ үлән орлоҡсолоғо эшен яҡшыртыуға серьез иғтибар иттеләр. Дәүләкән, Оло-Тиләк, Бүздәк һәм башҡа райондарҙың күпселек колхоздары быйыл үҙҙәренең үлән орлоҡтары иҫәбенә үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәрен үҙләштерәләр һәм үлән сәсеүлектәре майҙандарында орлоҡ участкалары билдәләйҙәр. Хәҙер күпселек колхоздарҙа үлән орлоҡсолоғо майҙандары планда ҡаралғандан да артып китте. Шул уҡ ваҡытта күп йыллыҡ үләндәрҙән орлоҡ һәм бесән урожайын күберәк алыу өсөн тәрбиәләү эштәре йәйелдерелде.

Ләкин республикабыҙҙың байтаҡ райондарында күп йыллыҡ үлән орлоҡтары етештереү эшендә үҙгәп йылғы хаталарға юл ҡуйыла. Аҫҡын районында быйыл күп йыллыҡ үләндәр сәсеүлеге 1650 гектар майҙанды тәшкил итә. Билдәләнгән план буйынса быйыл районда 900 гектар үлән сәсеүлеге орлоҡ өсөн бүлеп ҡуйыуға тейеш. О фактик рәүештә иң бары 349 гектар ғына бүленгән. Элек юғары урожайлы ҡыҙыл клевер орлоғо етештереүҙә дан алған һәм үлән орлоҡсолоғо булып торған был районда хәҙер эштәрҙең был хәлдә тороуы — район етәкселәренең был эшкә иғтибар итмәүҙәрен күрһәтә. Район ауыл хужалығы бүлеге мөдире Ярошенко һәм баш агрономы Галицкий иптәштәр районда күп йыллыҡ үләндәрҙең, бигерәк тә боронғо ҡыҙыл клеверҙең орлоҡтарын етештереүгә иғтибар бирмәйҙәр.

Костер, житняк, ҡыҫҡа тамырлы аҡ тамыр, люцерна, тимофеевка һәм клевер сәсеүлектәрендә орлоҡ участкалары өсөн майҙандарҙы хәҙер үк бүлеп ҡуйыу өсөн мөмкинлектәр ҙур. Ләкин күпселек райондарҙа уға иғтибар итеү кәмә. Ауырғазы районында 1577 гектар костерҙың 600—700 гектарын орлоҡсолоҡ участкаһы өсөн бүлергә мөмкин. Ләкин бында ул, тик бирелгән планға ҡарап ҡына, 427 гектар ғына бүленгән. Туймазы районында 75 гектар житняктән 40 гектар урынына — 25 гектар, 1125 гектар костерҙан 360 гектар урынына—275 гектары ғына орлоҡсолоҡ өсөн бүленгән. Өфө районында 1008 гектар люцернанан 500-600 гектарын бүлеү мөмкинлеге булһа ла, иң бары 430 гектар ғына бүленгән.

Хәҙер бурыс — бесән өсөн сабыла торған күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәрендә орлоҡсолоҡ участкалары өсөн майҙандар бүлеүҙе тиҙерәк тамамлауҙан тора. Район ауыл хужалығы органдары, колхоз председателдәре, ауыл хужалығы специалистәре был эшкә серьез иғтибар итергә, БАССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының ошо йылдың 5 апрель ҡарарына ярашлы рәүештә орлоҡсолоҡ участкаларын булдырыуҙы тәьмин итергә тейештәр.

Күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәрендә орлоҡсолоҡ участкаларын бүлеүҙе тамамлау менән үк, уларҙы хәстәрлекле тәрбиәләүҙе ойоштороға кәрәк. Беренсе нәүбәттә киң рәтле сәсеүлектәрҙә рәт араларын 2—3 тапҡыр эшкәртелә.

Орлоҡ урожайын күтәреү маҡсатында үлән баҫыуҙарын өҫтәмә ашлап ашлыларға мөмкин. Үҫемлек ҡоротҡостарына көрәш сараһы итеп, үләндәрҙе өҫтән гепә сапҡылау үткәрергә ярай. Был эштә күберәк агрономдарға мөрәжәғәт итерергә тейеш. Үләндәрҙе яһалма һерҡәләндереү сараһын да онотоға ярамай.

Күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәрен тәрбиәләү буйынса һәр бер районға һәм колхозға план заданиеһе бирелгән. Уны үтәү һәр бер хужалыҡ өсөн мәжбүри. Ул үлән сәсеүлектәренән бесән һәм орлоҡ урожайын алыуҙы тәьмин итәсәк.

А. Первозванский,
БАССР ауыл хужалығы Министрствоһының өлкән агрономы.

Колхоздарҙа урып-йыйыу машиналарын ремонтлауҙың барышы

План үтәлеше 1949 йылдың 1 июнена, процентторҙа

Райондар	Бесән сапҡыстар	Урғыстар	Ат молотилкалары	Райондар	Бесән сапҡыстар	Урғыстар	Ат молотилкалары
Бүздәк	100	43	77	Баймаҡ	51	—	—
Ҡандра	100	27	27	Бишбүләк	50	35	74
Белорет	100	96	75	Йылайыр	48	20	73
Бөрйән	100	67	100	Архангель	45	26	33
Мишкә	96	73	83	Оло-Тиләк	45	35	61
Федоровка	95	30	69	Салмағош	45	13	18
Ҡырмыҫҡалы	93	62	68	Миәкә	43	4	16
Абзан	83	83	53	Әбйәлил	43	14	32
Дәүләкән	78	9	4	Стәрлебаш	42	—	14
Баҡалы	71	11	39	Хәйбулла	40	13	30
Пуриман	69	74	77	Благовар	39	13	21
Белоҡатай	67	45	30	Воскресен	38	14	27
Байҡыбаш	66	34	48	Өфө	38	—	—
Благовещен	66	36	46	Күгәрсен	38	57	83
Борай	65	59	45	Ҡалтасы	34	8	28
Илеш	65	32	54	Янауыл	29	16	25
Туймазы	64	83	86	Бөрө	27	15	19
Бозаяз	63	6	19	Мәсетле	27	9	8
Дүртөйлө	62	27	41	Ҡоборгаҙы	22	4	14
Йомағужа	62	53	50	Әлшәй	20	11	—
Салауат	55	23	45	Мәләүез	15	2	—
Кушнаренко	55	46	59	Аҫҡын	11	—	—
Ҡыйғы	54	52	57	Шишма	8	8	17
Иглин	51	46	92	Ҡариҙел	—	20	44
Дыуан	51	—	—	Зыянчура	—	17	40

СИТ ИЛ ЭШТӘРЕ МИНИСТРҘӘРЕ СОВЕТЕНЕҢ ПАРИЖДӘГЕ СЕССИЯҺЫНДА

Берлин мәсьәләһен тикшереү

ПАРИЖ, 3 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн сит ил эштәре министрҙәре Советының ултырышында Бевин председателлек итте. Министрҙар көн тәртибенең икенсе мәсьәләһен ҡарауҙы дауам иттерҙеләр: «Берлин һәм валюта мәсьәләһе».

Ултырыштың башында Ачесон АҠШ делегацияһының Берлин менән идара итеүгә ҡағылған тәҡдимдәрен иғлан итте. Был тәҡдимдәр, дүрт союзный комендантлыҡ, 1946 йылдың октябрендә ҡулланылған һайлау тәртиптәре нигеҙендә дүрт яҡлы контроль аҫтында Берлинда дөйөм һайлауҙар үткәрергә тейешлеләгән күҙҙә тоталар. Был яңы һайлауҙар һөҙөмтәһендә урынлаштырылған ҡала идараһы, АҠШ делегацияһының тәҡдимдәренә ҡарағанда, ваҡытлы булырға тейеш. АҠШ делегацияһы, был идара итеү органы, Ҙур Берлиндең 1946 йылдың августындағы ваҡытлы конституцияһында ҡаралған ойоштороу структураһы нигеҙендә эш итһен, тип тәҡдим итә.

АҠШ делегацияһы, Ҙур Берлиндең даими конституцияһы проектын әҙерләү өсөн Берлиндең яңынан һайланған ҡала собраниеһына полномочие бирергә тәҡдим итә. Быны өсөн йәки 1948 йылда союзный комендатура тарафынан бирелгән даими конституция (һуҙ, Берлиндең өс көнбайыш секторының оккупацион властәре тарафынан сепаратный рәүештә әҙерләнгән проект тураһында бара) йәки «ҡала советы кәрәкле тип тапҡан яңы тәҡдимдәр» файҙаланылырға тейеш.

Унан әры АҠШ делегацияһы, ҡалала идара итеүҙең ваҡытлы органын урынлаштырыу менән бер үк ваҡытта дүрт яҡлы союзный комендатураны ла аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итә. Ләкин Америка тәҡдимдәре, союзный комендатураны элекке нигеҙҙә аяҡҡа баҫтырыуҙы түгел, ә, асылда, яңы орган төҙөүҙе күҙҙә тоталар; тәҡдимдәр тексында, союзный комендатура «дүрт министр тарафынан был сессияла эшләнәсәк принциптәр нигеҙендә» эш итергә тейеш, тип әйтелә. Әгәр ҙә Ачесондың кисә, Германиялағы контроль механизм тураһында дүрт яҡлы килешеүҙәрҙә әйтелгән берҙәмлек принцибен союзный комендатураның практикаһында ҡулланыуға ҡаршы килеүен һәм был принципты күпселек тауыш буйынса тауышҡа ҡуйыу методы менән алмаштырыуын, тип талап итеүен иҫкә төшерһәк был тәҡдимдең мәғәнәһе аңлашылыр.

Ачесондың тәҡдиме буйынса сит ил эштәре министрҙәре Советы уның тарафынан индерелгән проектты киләһе ябыҡ ултырышта тикшерергә ҡарар итте.

Бөгөнгө ултырышта шулай уҡ, Берлиндең союзный комендатураһын аяҡҡа баҫтырыу тураһындағы мәсьәлә буйынса кисә башланған фекер алышыуҙар дауам итте.

Кисәге фекер алышыуҙар айҡанлы ҡайһы бер иҫкәрмәләр менән А. Я. Вышинский сығыш яһаны.

СССР Сит ил Эштәре Министре А. Я. Вышинскийҙең сығышы

— Мин, Ачесон әфәндеһенең кисәге сығышы айҡанлы уның тарафынан әйтелгән мәсьәләләрҙең асылы буйынса бер нисә иҫкәрмә яһарға теләр инем,— тине Вышинский.—Ачесон әфәнде, Европа консультатив комиссияһы тарафынан раҫланған контроль механизм тураһындағы килешеүҙең 7-се статьяһында әйтелгән бергәләп идара итеү төшөнсәһе, мәсьәләләрҙе хәл иткәндә берҙәмлек принцибен бөтөнләйгә күҙҙә тотмай, тип күрһәтергә тырышты.

Мин уйлайым, — тип дауам итте Вышинский, — Ачесон әфәндеһенең, бергәләп идара итеү төшөнсәһе берҙәмлек төшөнсәһен белдерә алмай, тип иҫбат итергә маташыуы бер нәмәгә лә нигеҙләнмәгән. Мин, контроль механизм тураһындағы килешеүҙең 7-се статьяһында бергәләп идара итеү тураһында әйтелә, тип күрһәткәйнем, ләкин мин шулай уҡ, был төшөнсә киләһе документтарҙа тап бына берҙәмлек нигеҙендә идара итеү итеп аңлатып бирелгәйне, тип күрһәткәйнем.

Был турала, айырым алғанда, комендатура уставында асыҡтан-асыҡ әйтелә. Был устав халыҡ-ара килешеүҙәр көсөнә эйә булып тора. Бынан башҡа, 1945 йыл 17 декабрҙә Контроль советҡа союзный комендатура штабының баш начальнигы ҡул ҡуйған документ ебәрелде. Был документта, союзный комендатура үҙенең ҡарарҙарын бер тауыштан сығарасаҡ, тип әйтелә. Шуның менән бергә, Германиялағы контроль механизм тураһындағы килешеүҙең тап бына 7-се статьяһына һылтаныу яһала.

Шулай итеп, главнокомандующийҙарҙың фекере буйынса бергәләп идара итеү тап бына берҙәмлек принцибе нигеҙендә идара итеүҙе белдерә лә инде.

Ачесон әфәнде кисә, берҙәмлек нигеҙендә ҡала менән идара итеп булмай, тине. Ләкин фактылар был белдереүгә ҡаршы киләләр. Австрия миҫалын алайыҡ. Унда Венаһағы союзный комендатура бер тауыштан ҡабул ителгән ҡарарҙар нигеҙендә эш итә. Был миҫал, берҙәмлек нигеҙендә ҡала менән идара итеү мөмкинлеген, союзный комендатураның был принцип нигеҙендә эш итә алыуын һәм Ачесон әфәнде яһаған һылтаныуҙың нигеҙһеҙ булғанлығын күрһәтә.

Бынан һығымта яһарға кәрәк: берҙәмлек принцибе — абстракт метод түгел, ә реаль, дүрт державаның килешеүҙәре менән урынлаштырылған метод. Ул Берлиндәге союзный комендатураның һәм Венаһағы союзный комендатураның практик эшендә үҙенең ҡулланылыуын тапты.

Берҙәмлек принцибе Берлиндәге союзный комендатураның эшендә үҙен аҡламаны, тиҙәр. Билдәле, союзный комендатурала ҡапма-ҡаршылыҡтар һәм айырымлыҡтар булдылар, улар арҡаһында теге йәки был мәсьәләләрҙе һәр ваҡытта хәл итеп булманы. Ләкин шул уҡ ваҡытта Берлиндәге союзный комендатура өс йыл буйына үҙенең бөтә бурыстарын үтәне һәм ул уларҙы тап бына шуға күрә лә, уның эшенең нигеҙендә, килешелгән ҡарарҙарға ынтылырға мәжбүр итеүсе берҙәмлек принцибе булғанға күрә үтәне.

Шуға күрә, йәнәһе берҙәмлек принцибе комендатураның эшмәкәрлеген туҡтатыуҙың сәбәбе булды, тигән һылтаныу нигеҙһеҙ булып тора. Был комендатураның эшмәкәрлеге ысынбарлыҡҡа нисек туҡталғанлығын беҙ беләбеҙ: Америка коменданты Хаули ултырыштарҙың береһе барған ваҡытта өҫтәл артынан торҙо ла:

«Йә, мин йоҡларға китәм. Минә бында бер эш тә юҡ. Иртәгә минең эшем күп», тине.

Билдәле, бындай сығыш совет комендантына ярынан ҡаршылыҡ күрһәтмәй ҡалдыра алманы, һәм Хаули үҙенең тупаҫ һәм әҙәпһеҙ сығышы өсөн ғәфү үтенеүҙән баш тартҡас, совет комендантына бындай мәсхәрәле тәртип булған орган эшендә артабан ҡатнашыуҙан баш тартыуҙан башҡа бер нәмә лә ҡалманы. Шуға күрә, союзный комендатураның эше туҡталыуға берҙәмлек принцибе сәбәп булды, тип әйтергә бер нинДәй ҙә нигеҙ юҡ. Фактылар шундай.

* * *

2 июндәге ултырышта башҡа министрҙар сығыш яһаманы.

Иртәгә сит ил эштәре министрҙәре Советының АҠШ делегацияһы тарафынан индерелгән тәҡдимдәрҙе тикшереүгә арналған ябыҡ ултырышы буласаҡ.

Халыҡ-ара күҙәтеү

АҠШ-тың экономик хәле

Нью-Йорк биржаһында ҡағыҙҙар курсының бер төшөп бер күтәрелеп тороуы кризис тураһында әлеге-әле күберәк һөйләргә төшәҙә. Яҙғы сезон башланыуы айҡанлы көтөлгән йәнләнеү булманы. Ҡорос етештереү, кеҫе эшкәртеү һаман түбәнәйә, машиналар эшләп сығарыу кәмей бара. Һуғыштан һуңғы максимумға ҡарағанда торлаҡ төҙөлөшө 50 процентҡа, аяҡ кейемдәре сығарыу 24 процентҡа, текстиль промышленносе продукцияһын етештереү 20 процентҡа кәмене. Радио промышленносе үҙ ҡеүәтенең яртыһын ғына файҙалана. Тимер юлдарҙа йөк ташыу әйләнеше ҡыҫҡап рәүештә түбәнәйә бара. Универсаль магазиндарҙа потребителдәрҙең бурысы, 1945 йыл менән сағыштырғанда, өс тапҡырға яҡын артты. Фермерҙәрҙең заклад буйынса бурыстары 1946 йыл менән сағыштырғанда 9,1 процентҡа артып, 1949 йылдың 1 гинуарына ул 5.100 миллион долларға етте. Банкротҡа ҡалған кешеләрҙең һаны бик ныҡ артты.

АҠШ-тың ошо фактылардан бик ныҡ ҡаушап ҡалған хөкүмәте предпринимателдәрҙең активлеген үҫтереүҙе стимуллаштырырға маташты. Быны өсөн банкыларҙа резервтарҙа аҙыраҡ тоторға рөхсәт ителә, тауарҙы көтөргә алған ваҡытта түләү срогтары оҙайтыла. Биржевиктарҙың интерестарында мәжбүри кеҫә залогының күләме кәметелгән, был уларҙың биржалағы операцияларын тәьмин итә.

Быға тиклем «Маршалл планы» кризисҡа ҡаршы тип ҡотолоу средствоһы итеп ҡарала ине. Ул АҠШ-тың эске баҙарындағы ҡыйынлыҡтарҙы кәметергә һәм Европа илдәренең милли промышленносен бығыу иҫәбенә Европаға сикһеҙ күп тауар сығарыу мөмкинлеген асырға тейеш ине. Ләкин «Маршалл планы» буйынса ассигнованиеләр ҙа, Европа илдәренә политик яҡтан ҡыҫым яһауҙар ҙа экономиканың түбән төшөү тенденцияһын туҡтата алманылар. Һуғышҡа тиклемге кимәл менән сағыштырғанда, Американың текстиль тауарҙарын Европаға сығарыу 1947 йыл башына 6 тапҡырға, күмер сығарыу 7 тапҡыр самаһына артҡайны. Ләкин 1948 йыл инде, 1947 йыл менән сағыштырғанда, текстиль тауарҙары буйынса ике тапҡыр самаһы, күмер буйынса 30 процент кәмеү килтерҙе. Ө ғөмүмән алғанда экспорт 23 процентҡа кәмене.

Нью-Йорк биржаһы, 31 майҙа хыҡтарҙың яңынан бик ныҡ төшөүен, шуның менән бергә ҡорос һәм промышленность продукцияһы хаҡтарының ғына түгел, бәлки шулай уҡ бойҙай, арыш, кукуруза һәм мамыҡ хаҡтарының да ныҡ төшөүен билдәләне. Төп акцияларға 1948 йылдың мартынан бирле булған курстарҙан да иң түбән курс ҡуйылған. Ҡорос сығарыу төп барометр булғанлыҡтан, ҡорос хаҡынын тотороҡло булмауы бигерәк тә ҙур борсолоу тыуҙыра. Президент Труман ҡорос сығарыуҙы арттырыу кәрәклеге тураһында оптимизм менән биҙәлгән белдереүҙәр яһаған ваҡытта һәм быны хөкүмәт инициативаһы буйынса эшләргә ялығанда — промышленниктәр ҡорос етештереүҙе кәметеү тураһында план төҙәләр.

Рузвельттең «яңы курсын» эшләп сығарыуҙа ҡатнашыусы экономист Бин былай тип хәбәр итә: ҡорос ҡойоу предприятиеләренең хужалары 1950 йылға ҡорос етештереүҙе шулай кәметергә планлаштыралар, был кәметеү 10—12 миллион кеше эшһеҙ ҡаласаҡ тигән һүҙ.

«Нью-Йорк геральд трибюн» газетаһының күҙәтсеһе Липпман 31 майҙа үҙенең комментарийҙарында халыҡ-ара хәлде билдәләүсе иң мөһим момент сифатында экономик кризистең үҫеүен билдәләй. «Хәҙерге ваҡытта, тип яҙа ул, халыҡ-ара экономика кисерәсәк алда торған ҡыйынлыҡтар тураһында һис шикһеҙ байтаҡ сигналдар бар—бындай сигналдар Англияла, Бельгияла, Италияла, Францияла, Германияла яңғырай. Был яҡтан Ҡушма Штаттар ҙа аҙаҡҡы урында түгел».

Күҙәтеүсе былай тип белдерә: был тәшөнкелек осоронда «сауҙа договорҙары төҙөү һәм баҙарҙар өсөн көрәш әлеге-әле киҫкен төҫ ала» һәм «Америка промышленносе Европалағы баҙарҙарын юғалтыу менән килешергә тейеш буласаҡ»...

Ошондай прогноздар айҡанлы Америкалағы эшмәкәр круглар Трумандең артта ҡалған райондарҙы үҫтереү тураһындағы тәҡдименә барған һайын ҙурыраҡ өмөт менән мөрәжәғәт итәләр. Америкалағы эшмәкәрҙәрҙең ошо интерестарына яуап биреп, Трумандең советнигы —Стилмен 27 майҙа Чикагола яһаған үҙенең сығышында был программаны Липпман яҙғанынса, ҡаты көрәш талап итеүен асыҡ күрһәтте.

Стилмен былай тип белдерҙе: сит илдәрҙә ҙур капитал һалыуҙы тормошҡа ашырыу өсөн сит ил государстволарында Америка капиталына ҡаршы юнәлтелгән «дискриминацияны» булдырмаҫ өсөн төрлө илдәрҙең законарын ҡайтанан ҡарап сығырға кәрәк.

Был ваҡиғала «дискриминация» тигән һүҙ аҫтында суверенный государствоның милли интерестарын сит илдәрҙең баҫып алыуҙарынан тәбиғи һәм законлы һаҡлауҙарын. күҙҙә торорға кәрәк, быны иҫбат итеп тороуҙың кәрәге лә юҡ.

Бының ошолай икәнлеген АҠШ-тың икенсе бер официаль кешеһе тарафынан әйтелгән һүҙҙәрҙән дә асыҡ күренеп тора. Капитал һалыу буйынса государство департаментының етәксеһе Маленбаум күптән түгел былай тип белдерҙе: Америка капиталын сит илдәргә сығарыуға «милли аңлылыҡтың һәм милли ғорурлыҡтың үҫеүе» ҡамасаулай. Кризистең артабан киҫкенләшеүе «Маршалл планы» буйынса алынған йөкләмәләр менән быуғаулаған һәм шунлыҡтан, күрәһең, «милли ғорурлыҡҡа» хоҡуҡтары булмаған Европа илдәренең суверенитетына тағы ла асығыраҡ ҡыҫым яһауға килтереүе мөмкин.

АҠШ-тың экономик ҡыйынлыҡтары уның тышҡы политикаһы курсын ошолай билдәләй.

Греция халҡының яҙмышы тураһында

7,5 миллион кешеһе булған кескәй генә был государство әле булһа һуғыш уты эсендә, был һуғыш 9 йыл дауам итә инде.

Билдәле булғанынса, Советтар Союзы был турала ошондай конкрет тәҡдимдәр индерҙе: 1) АҠШ-тың, Англияның һәм СССР-ҙың һуғышыусы тарафтарға һуғыш хәрәкәттәрен туҡтатырға саҡырыуын ебәреү, 2) дөйөм амнистия һәм 3) державаларҙың күҙәтеүе аҫтында дөйөм һайлауҙар билдәләү, уларҙы үткәреү буйынса юғары органда башында халыҡ-азатлыҡ хәрәкәтенә етәкселек итеүсе демократик көстәр торған вәкилдәрҙең ҡатнашыуы.

Аҙаҡ килеп, СССР ҡатнашлығында, Греция сиктәренә контроль урынлаштырыу, сит ил государстволарының Греция хөкүмәтенә хәрби ярҙамын туҡтатыу һәм сит ил ғәскәрҙәрен сығарыуҙың срогын билдәләү күҙҙә тотола ине.

Греция мәсьәләһен хәл итеү перспективаһы киң ҡатлам круглар ҙа ҙур өмөттәр тыуҙырҙы.

Англия журналы «Экономист» былай тип танырға мәжбүр булды: «Грецияла барған һуғыш грек халҡына шундай яфалар һәм бөлгөнлектәр килтерә, был бөлгөнлектәрҙе бөтөрөү буйынса булған һис бер төрлө мөмкинлектәрҙән баш тартырға ярамай».

Башҡа күп кенә журналдар һәм газеталар, айырым алғанда «Таймс» газетаһы ла шулай уҡ Совет тәҡдимдәренең ҡиммәтле булыуын билдәләп үтте.

Ләкин Англия менән Американың официаль круглары Греция проблемаһын конкрет хәл итеү буйынса был тәҡдимгә тура яуап бирмәнеләр.

Был мәсьәләлә Афина хөкүмәте тотҡан позициянан да асыҡ һәм билдәле яуаптар булмауын аңларға була. Граждандар һуғышын артабан тоҡандырыу программаһын ул яңғыҙ үҙе генә алға ҡуя микән һуң.

Бындай «программа» — грек халҡы өсөн яңы ҡорбандар һәм яңы бөлгөнлектәр һәм дөйөм ныҡлы тыныслыҡ урынлаштырыу эшендә өҫтәмә ҡамасаулыҡтар тыуа тигән һүҙ.

В. Гришанин.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Өфө ҡалаһы, Ворошилов урамы 66-сы номерлы йортта тороусы Нина Васильевна Малина шул уҡ йортта тороусы Василий Михайлович Малин менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата. Эш БАССР-ҙың Верховный судында ҡаралсаҡ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.
П 01583.
Н01976 Башҡорт газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл

№ 111 (8211)

7 июнь

шишәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Мәскәү хеҙмәтсәндәренең бөйөк рус шағире А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған митингыһы. (1-се бит).
Беҙҙең республикала. (1-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. П. Поривaев. — Общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү—колхоз коммунистарының иң мөһим эше (2-се бит).
Башҡорт АССР-ы прокуроры А. Набатов. — Социалистик милекте һаҡлау — мөһим һәм почетлы эш. (2-се бит).
СССР ауыл хужалығы министрының урынбаҫары П. Кучумов. — Машина-трактор станцияларының эшләй башлауҙарына 20 йыл. (2-се бит).
Б. Өмәров. — Бөйөк ғалим тураһында истәлектәр. (3-сө бит).
Нариман Намазов. — Мичурин юлы менән. (3-сө бит).
М. Дистанова. — Колхоз ... — алдынғы тәжрибәләр усағы. (3-сө бит).
Сит ил эштәре Министрҙәре Советының Париждағы сессияһында. (4-се бит).
Сит илдәрҙә Пушкин көндәре. (4-се бит).
ФИЗКУЛЬТУРА ҺӘМ СПОРТ. (4-се бит).

Пар һөрөүҙе тиҙерәк тамамларға

Ауыл хужалығы культураларының уңышлылығын күтәреү—колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың иң мөһим бурысы булып тора. Шуға күрә лә ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы «... ужым культуралары өсөн; ә көнсығыш райондарҙа яровой культуралары өсөн пар күтәреүҙе срогында тулыһынса тәьмин итергә кәрәк», тип ҡарар итте.

Колхоз һәм совхоз баҫыуҙарының уңышлы бирсәндәрен күтәреүҙә яҡшы эшкәртелгән иртә пар һәм туңға һөрөп ҡалдырыу хәл иткес әһәмиәткә эйә булып тора. Был һайын һуҙлауға һәм агротехник талаптарҙы боҙоуға юл ҡуймау маҡсатында пар һөрөүҙе тамамлау срогы беҙҙең республикабыҙ өсөн государство тарафынан 10-сы июнгә билдәләнгәйне.

Алдынғы колхоздар, совхоздар һәм МТС-тар сәсеүҙе иң ҡыҫҡа агротехник сроктарҙа тамамлапылар. Пар һөрөү планын да государство тарафынан билдәләнгән сроктан элек үтәүгә өлгәштеләр. Сәсеүлектәрҙә тәрбиәләү эшен яҡшы ойоштороп, улар хәҙер иртә һөрөлгән пар майҙандарын эшкәртәләр. Бүздәк МТС-ы коллективы колхоздар менән төҙөлгән договорҙы әҙмә-әҙ үтәү өсөн намыҫлы рәүештә көрәшә. Бында смена нормаларын һәр бер тракторист үтәп бара. МТС коллективы пар һөрөү договор буйынса алған йөкләмәләрен 25 майға уҡ яҡшы сифатлы итеп арттырып үтәне. Хәҙер 4 мең урынына, 5 меңгә яҡын гектар ерҙә пар һөрөлдө.

Уфа районының «Яңылыҡ», «Ташкөйөк», «Искра», «Урал» һәм «Миндәк» колхоздары ла пландан тыш пар күтәрәләр. Пар һөрөү эше Баймаҡ, Ғафури һәм Туймазы райондарының колхоздарында ла өлгөлө ойошторолған.

Ләкин республикабыҙҙың айырым райондарында пар һөрөү эшен һуңғы көнгәсә ҡалдырып, быйыл да үткән йылғы хаталарҙы ҡабатлауға юл ҡуйып эле. Мәсәлән, Әбйәлил, Ҡалтасы, Хәйбулла, Оло-Тиләк һәм Воскресен райондарының ауыл хужалығы бүлеге етәкселәре был эш менән оператив етәкселек итмәйҙәр, ә ВКП(б) райкомдарының ауыл хужалығы бүлектәре пар һөрөүҙәге етешһеҙлеккә килешеп ятҡайҙар. Был хәл айырым колхоз етәкселәрен тынысланыуға килтерҙе һәм һуңғы ун көндә пар һөрөүҙең темпын күп түбәнәйтте.

Бүздәк МТС-ы директоры Мәүлютов һәм өлкән механик Голик иптәштәр трактор бригадаларының эшен үҙ ағымына ҡуйғандар. Һеҙемтәлә МТС хеҙмәтләндергән колхоздарҙың иң бары 30 процентте генә пар һөрә. Уларҙа тракторҙар һис ҡәнәғәтләнмәҫлек эшләйҙәр. Йәнле тартыу көстәре баһаланмай. Политик-массовый эш йомшаҡ ҡуйылған, социалистик ярыш ойошторолмаған. Республикабыҙҙың алдынғы трактор бригадаларының һәм трактористәренең эш тәжрибәләре Бүздәк МТС-ы коллективының достояниеһе итеилмәй. Төнгө сменаларҙа контроль юҡ, смена нормалары үтәлмәй. Тракторҙарҙың тик тороуы күпселек ваҡыттарҙа техник төҙөк булмауҙан килеп сыға. Бында һуңғы көндәрҙә МТС машиналарының етештереүсәнлеге үҫеү урынына кәмене.

МТС һәм район ауыл хужалығы бүлеге етәкселәре, баҫыу эштәренең күләмен киңәйтеү менән бер рәттән, тракторҙарға техник тәрбиәне һәм ойоштороусылыҡ һәләтлеген яҡшыртырға, механизаторҙарға машиналарға ремонтты баҫыу шарттарында үткәреүгә ярҙам итергә тейештәр. Тик шул ваҡытта ғына эштең темпы ла, сифаты ла күтәреләсәк. Ләкин күп урындарҙа улай эшләнмәй. Һөҙөмтәлә тракторҙарҙың тик тороу сәғәттәре арта, бик күп яғыулыҡ артыҡ расходлана.

Пар һөрөүҙә алдынғыларҙың тәжрибәләрен киң ҡулланыу, тракторҙар паркын тулы ҡеүәтендә файҙаланыу, һәр бер трактористең смена нормаларын арттырып үтәүҙе тәьмин итеү — район ауыл хужалығы бүлеге, МТС, колхоз һәм совхоз етәкселәренең көндәлек эше булып тора.

Йәнле тартыу көстәре менән пар һөрөү графигы күп урындарҙа үтәлмәй, айырым колхоздар ат аттарын һәм мегәҙлә эре малдарҙы был эштә бөтөнләй файҙаланмайҙар, аттарҙы икенсе дәрәжәләге эштәргә беркетәләр. Машина-трактор станцияларының колхоздар менән төҙөшкән договор йөкләмәләрен үтәлешен систематик рәүештә тикшерә барып, договорҙы ике яҡтың да теүәл үтәүенә ирешергә һәм бөтә көстө пар күтәреүҙе тиҙерәк тамамлауға туплау кәрәк. Пар һөрөүгә һәр бер колхозда һәм совхозда һис киселмәҫтән етерлек тиклем трактор һәм йәнле тартыу көстәрен ҡушыу талап ителә.

Хәҙер пар майҙандарын эшкәртеү срогы ла етте. Иртә пар бик яҡшы итеп эшкәртелгәндә генә мул һәм тотороҡло урожай үҫтереүгә булған ышаныслы аҙлаҫаҡ. Был мөһим эште ВКП(б)-ның район комитеттәре һәм партияның тәүге ойошмалары үҙ ҡулдарына алырға тейештәр. Колхоз, совхоз һәм МТС хужалыҡтары менән оператив етәкселек итеү — игенселектән юғары сифатлы, мул урожай үҫтереү өсөн көрәште ойоштороу тигән һүҙ. Политик-тәрбиә эштәрен үҙ юғарылығына ҡуйыу — хужалыҡтың үҫешенә энергияны ынтылыш биреүсе көс булып тора.

Пар һөрөү планын тиҙерәк үтәү — ауылдағы бөтә общественностең мөһим эше һәм почетлы бурысы. Был бурыс намыҫ менән үтәлергә тейешле.

Мәскәү хеҙмәтсәндәренең бөйөк рус шағире А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған митингыһы

6 июндә Мәскәүҙә Пушкин майҙанында бөйөк рус шағире А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған митинг булды.

Шағиргә һалынған һәйкәл тирәһенә Мәскәүҙең 25 районынан килгән хеҙмәтсәндәр вәкилдәре йыйылды. Бында төрлө йәштәге һәм төрлө профессиялағы кешеләр — эшселәр һәм яҙыусылар, ғалимдар һәм студенттар, искусство деятелдәре, уҡытыусылар һәм мәктәп балалары, Совет Армияһының вәкилдәре килделәр. Митингыла туғандаш союзный республикаларҙан килгән күп һанлы вәкилдәр һәм сит илдәрҙән килгән ҡунаҡтар булдылар. Улар «рус поэзияһының ҡояшына» үҙҙәренең тәрән ихтирамдарын белдереү өсөн килгәндәр.

Һәйкәлдең тирә-яғын йәнле сәскәләр ҡумған.

Ал полотнола 1799 — 1949 тигән һандар балҡып күренә. Пушкин һүҙҙәренә яҙылған рус композиторҙары әҫәрҙәренең көйҙәре яңғырай.

Трибунала СССР совет яҙыусылары Союзының генеральный секретаре А. А. Фадеев, СССР Фәндәр Академияһының президенте академик С. И. Вавилов, ВКП(б)-ның Мәскәү Ҡала Комитете секретарҙәре Н. А. Парфенов һәм П. П. Фирюбин, ВКП(б) Үҙәк Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире Д. Т. Шепилов, ВКП(б)-ның Мәскәү Комитеты секретарҙәре С. А. Жолнин, А. Я. Секачев, Мәскәү Советы исполкомы председателенең урынбаҫары Т. А. Селиванов, Мәскәү өлкә Советы исполкомының председателе П. Г. Бурыличев, яҙыусылар, туғандаш союзный республикаларҙың вәкилдәре, бөйөк шағирҙең нәҫелдәре — уның ейәндәре Г. Г. Пушкин һәм Е. А. Пушкина, тыуасалары — йәш пионеркалар Наташа менән Юлия Пушкиналар бар. Трибунала шулай уҡ сит илдәрҙән килгән ҡунаҡтар, улар араһында Дания яҙыусыһы — 80 йәшлек Мартин Андерсен Нексе бар.

Митингыны А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу көнөн үткәреү буйынса Бөтә Союз комитетының председателе СССР совет яҙыусылары Союзының генеральный секретаре А. А. Фадеев асты. Ул беренсе һүҙҙе СССР совет яҙыусылары Союзы исеменән һөйләү өсөн шағир Н. С. Тихоновҡа бирҙе.

— Бөгөн, ти ул, — бөтә халыҡ байрамы — Александр Сергеевич Пушкиндең данлы юбилей көнөндә, беҙ ул — бөйөк рус әҙәбиәтенең нигеҙен һалыусы бөйөк кешегә үҙебеҙҙең ысын күңелдән булған мөхәббәтебеҙҙе, уны хөрмәтләүсе быуындарҙың ялҡынлы сәләмен килтерәбеҙ. Бөгөн беҙ үҙебеҙҙең шатлыҡлы гүзәл Мәскәүебеҙҙә, совет халҡының башҡалаһында, ул уны үҙенең тыуған улы, рус еренең беренсе шағире булыуы арҡаһында тәрән һәм саф мөхәббәт менән һөйгән ҡалала уны хөрмәтләргә йыйылдыҡ.

Беҙҙең менән бергә уның исемен киң совет ерендә ҡабатлайҙар. Был исем бөтә туғандаш халыҡтарҙың телдәрендә иң ҡәҙерле һәм һөйөклө исем булып яңғырай.

Ул рус әҙәби телен, рустың яңы һәм алдынғы әҙәбиәтен барлыҡҡа килтерҙе. Ул әҙәбиәт реалистик һәм азатлыҡ һөйөүсе әҙәбиәт булды. Ул уға шиғри хеҙмәттең өҙлекһеҙ подвигтәре менән хеҙмәт итте, был подвигте туған халҡына арнаны.

Александр Пушкин, беҙ һинең нурлы исемеңде халыҡ бәхете өсөн көрәшеүселәрҙең иң алдынғыларының исеме рәтенә яҙып ҡуйҙыҡ, сөнки һинең шиғырың халыҡ азатлығы өсөн көрәшселәргә юлдаш булды, сөнки һинең шиғырың халыҡтың бөтә дошмандарына ҡурҡыныс һалыусы үткер ҡорал булды. Беҙ бөгөн һине, үҙебеҙҙең ҡәҙерле дуҫыбыҙ һәм үҙебеҙҙең мәңгелек юлдашыбыҙ итеп котлайбыҙ, сөнки беҙ һинең менән бергә коммунизмдең нурлы бейеклектәренә табан барабыҙ.

Трибунала — Мәскәү Советы исполкомы председателенең урынбаҫары Т. А. Селиванов.

— Беҙ мәскәүлеләргә, — ти ул, — Пушкин айырыуса ҡәҙерле. Беҙ шуның менән ғорурланабыҙ, бөтә замандарҙың һәм халыҡтарҙың бөйөк шағире, азатлыҡты ҙур дәрт менән данлап йырлаусы Александр Сергеевич Мәскәүҙә тыуған, бында үҙенең бала сағын үткәргән һәм ул йылдар уның бөтә ижадында тәрән эҙ ҡалдырғандар. Пушкин беҙҙең бөйөк ҡалабыҙҙы сикһеҙ яратҡан. Ул үҙенең бик күп тоьсирле юлдарын уға арнаған. Мәскәү — рус еренең йөрәге ул. Пушкин сит ил илбаҫарҙарының һөжүменән Россияны ниҫәмә тапҡырҙар һаҡлап алып ҡалған Мәскәүҙең рус государствоһы өсөн ниндәй ҙур әһәмиәткә эйә булғанлығын аңлаған.

Совет халҡы үҙенең бөйөк шағиренең иҫтәлегенә тәрән хөрмәт менән ҡарға ала. Рус революционерҙәре быуындан-быуынға Пушкин ижадында тәрбиәләнгәндәр. Шағирҙең ялҡынлы патриотизмы, уның халыҡҡа ҡарата фиҙакәр мөхәббәте үҙ халҡының яҡты киләсәге өсөн уларҙы подвигтарға рухландырған. Пушкин ижадтары мәңге һүнмәҫ.

— Пушкиндең ҡәҙерле хыялы тормошҡа ашырылды, — ти академик С. И. Вавилов, — 1917 йылдың октябрендә беҙҙең Ватаныбыҙ өҫтөнә гүзәл азатлыҡ таңы, социалистик тәҙелеш таңы атты.

Пушкин генийының үҙенә йәшен итеүсе көсө шунда, Пушкин рус халҡының иң яҡын шағире, «рус халҡының ысын аңғырауығыла тауышы» булды һәм шулай булып ҡала. Бөйөк милләттең иң яҡшы яҡтары — Ватанға мөхәббәт, азатлыҡ һөйөү, тәрән аҡыллылыҡ һәм ныҡлы ихтыяр Пушкинда көүҙәләнде. Пушкин йөҙ йылдан артыҡ ваҡыт инде үҙенең гүзәл теле менән рус халҡы менән һөйләшә. Совет йылдары эсендә бөйөк шағирҙең төрлө әҫәрҙәре 45 миллион дана баҫылып сыҡты. Пушкиндең теле — халыҡтың тәрән аҡыллылығы, халыҡтың тапҡырлылығы, халыҡтың матурлыҡты хис итә белеүе ул.

Туғандаш Украина халҡының вәкиле шағир П. Г. Тычинаға һүҙ бирелә:

— Бөгөн Советтар Союзындағы бөтә халыҡтар титан—шағирҙе хөрмәтләйҙәр, — һәм һәр бер халыҡ Пушкинде рус культураһының ғорурлығы тип атағанда, уны шулай уҡ үҙенең иң яҡын һәм һөйөклө шағире итеп атай. Һәм беҙҙең Украина халҡы ла Пушкинде үҙенең иң яҡын һәм туған шағире тип иҫәпләй.

Грузин халҡы исеменән СССР-ҙың халыҡ артисы А. А. Хорава сығыш яһаны.

— Грузин халҡы бөйөк халыҡтың бөйөк улының мәңгелек исеме алдында тәрән ихтирам һәм мөхәббәт менән баш эйә. Беҙ шуның менән ғорурланабыҙ, Грузия һәм уның кешеләре Пушкиндең мәңгелек әҫәрҙәрендә ҙур урын алалар.

Бөйөк рус халҡы хөрмәтенә, халыҡтарҙың ленинсе-сталинсе дуҫлығы хөрмәтенә, бөйөк Сталин хөрмәтенә арналған ҡотлауҙы митингыла ҡатнашыусылар оҙаҡ дауам иткән овация менән ҡаршылайҙар.

«Серп и молот» заводының данлыҡлы сталевары С. В. Чесноков Мәскәү хеҙмәтсәндәре исеменән сығыш яһай. Ул, бары тик беҙҙең социалистик илдә генә, хеҙмәтсәндәрҙең культураһы йылдан-йыл үҫә барған илдә генә поэзия генийына арналған бөтә халыҡ байрамын үткәреү мөмкин, ти. Миллионлаған совет эшселәре бөйөк шағирҙең гүзәл әҫәрҙәрен уҡыйҙар, уның шиғырҙарын яттан беләләр, Пушкинде үҙҙәренең иң яҡын һәм ҡәҙерле дуҫы итеп иҫәпләйҙәр.

Һүҙ Мәскәү университетының студенткаһы В. В. Николаеваға бирелә.

— Пушкин беҙҙең өсөн — мәңге йәш юлдаш, белемдең йәнле сығанағы, — ти ул, — шуға күрә бөйөк шағирҙең юбилей көнөндә беҙ: — ул беҙҙең менән, ул тулыһынса беҙҙеке, ул быуаттар аръҡыры беҙгә үҙенең ҡулын һуҙа, тибеҙ.

Һүҙ Мәскәү өлкәһе Ухтомский районы Октябрҙең 12 йыллығы исемендәге колхоз председателе, Социалистик Хеҙмәт Геройы И. С. Морозовҡа бирелә.

— Пушкин үҙ Ватанын ирекле һәм культуралы итеп күрергә ҙур дәрт менән теләгән, — ти ул. — Уның ҡәҙерле хыялдары тулыһынса тормошҡа ашырылды. Беҙҙең халҡыбыҙ Ленин — Сталин партияһы етәкселегендә яңы тормош төҙөнө. Совет ауылының йөҙө танығыһыҙ булып үҙгәрҙе. Беҙҙең колхозда Пушкин әҫәрҙәре булмаған, уның рухландырғыс юлдарын уҡымаған семья юҡ. Беҙ үҙебеҙҙең Пушкинебеҙ менән ғорурланабыҙ, уның таланты алдында бөтә донъя баш эйә.

Чехословакия яҙыусылары Союзының председателе Ян Дрда үҙенең телмәрен рус телендә һөйләне.

— Мин шуның менән бәхетлемен, — тине ул, — Чехословакия халыҡтары исеменән мин һеҙҙең менән бергә мәңгелек Пушкиндең генийе иҫтәлегенә хөрмәтләй аламын. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған данлы тантана социалистик культура триумфын күрһәтә.

Бөйөк Пушкингә дан! Бөйөк Сталингә дан!

Болгария яҙыусылары исеменән сығыш яһаған шағир Димитр Полянов бөйөк рус шағире А. С. Пушкингә арналған үҙ шиғырҙарын уҡыны.

Митинг тамамланды. Башҡаланың хеҙмәтсәндәре майҙандан китҡанда бөтә замандарҙың һәм бөтә халыҡтарҙың гениаль шағире А. С. Пушкингә һалынған һәйкәл янынан тәрән ихтирам хисе менән үттеләр.

Митингыла 10 меңдән артыҡ кеше ҡатнашты. (ТАСС).

А. С. Пушкин хөрмәтенә

Өфөлә

5 июндә Өфөнең рус драма театрында ВКП(б) ҡала комитеты һәм Башҡортостан совет яҙыусылары Союзы правлениеһе тарафынан бөйөк рус шағире А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы ултырыш үткәрелде.

Кискә сәғәт 8. Театр залы ҡала общественносе вәкилдәре менән тулы. Бөйөк халыҡтың һөйөклө йырсыһын хөрмәтләү кисәһенә эшселәр, ғалимдар, студенттар, журналистар, искусство работниктәре, яҙыусылар, уҡытыусылар, врачтар килгәндәр. Ялҡынлы патриоттың тормошо һәм бай ижады менән совет халҡының бөтә ҡатламдары тәрән ҡыҙыҡһына.

ВКП(б)-ның Өлкә Комитеты секретаре Шәфиҡов, БАССР Министрҙәр Советы председателе Уразбаев, БАССР Министрҙәр Советы председателенең урынбаҫары Ғәлиев, ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретарҙәре Мостафин, Чувашин, Багаев, Башҡорт совет яҙыусылары Союзы правлениеһе председателе Харисов, яҙыусылар Сәйфи Ҡудаш, Ғәйнан Әмири һәм башҡа иптәштәр президиум өҫтәле артынан урын алалар.

ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретаре иптәш Багаев бөйөк рус шағире А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы ултырышты асты. Йыйылыш ВКП(б) Үҙәк Комитетының башында бөйөк Сталин торған Политбюро составында почетлы президиум һайланы.

Тантаналы ултырышта ҡатнашыусылар Башҡорт совет яҙыусылары Союзы правлениеһе председателе иптәш Харисовтың А. С. Пушкингә арналған тәрән йөкмәткеле докладын тыңланылар.

Доклад тан һуң бөйөк шағирҙең тормошон һәм ижадын сағылдырған «Шағирҙең юлы» тигән спектакль ҡуйылды.

Благовещенскиҙә

Ҡала предприятиеләрендә һәм колхоздарҙа Пушкин тураһында докладтар, лекциялар һәм беседалар уҙғарылды. Урындағы радио селтәре аша шағирҙең тормошо һәм ижады тураһында беседалар тапшырылды. Ҡала пионерҙәр йортоноң художество үҙ эшмәкәрлек түңәрәге Пушкин әҫәрҙәренән әҙәби-музыкаль монтаждар бирҙе. Район библиотекаһы китап уҡыусылар менән бер нисә конференция уҙғарҙы, унда Пушкиндең рус тормошоноң энциклопедияһы булған «Евгений Онегин» һәм «Капитан ҡыҙы» романдары тикшерелде.

4 июндә педагогия училищеһендә һәм нефть машиналары төҙөү заводында А. С. Пушкиндең 150 йыллығына арналған тантаналы йыйылыштар булып үтте.

5 июндә ҡала хеҙмәтсәндәренең тантаналы ултырышы уҙғарылды. «Пушкин рустың бөйөк милли шағире» тигән темаға ВКП(б) райкомы секретаре иптәш Гуляев доклад яһаны.

Баймаҡ районы пар һөрөү планын үтәне

БАЙМАҠ. (Телефон аша). Райондың колхоздары республикала беренсе булып иртә пар күтәреү планын срогынан алда үтәнеләр. 8 мең 500 урынына 9 мең 305 гектар майҙанда пар һөрөлдө.

«Үрнәк», Куйбышев, Молотов исемендәге һәм башҡа колхоздар 200—300-әр гектар пар күтәрҙеләр.

Район колхоздары пар һөрөүҙе күтәренке темп һәм сифат менән дауам итәләр.

Беҙҙең республикала

Өс йыллыҡ план срогынан алда арттырып үтәләсәк

«Шемяк» совхозы коллективы 1948 йылда малсылыҡты үҫтереүҙең государство планын уңышлы үтәп, һәр бер фуражлағы һауын һыйырҙан һөт һауып алыуҙы 1947 йылға ҡарағанда 350 литрға арттырыуға һәм пландан тыш 500 сусҡа балаһы алыуға өлгәшкәйне.

Совхоздың һөтсөлөк-тауар фермаһы эшселәре партия һәм хөкүмәттең продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарарын өйрәнгәндән һуң, һәр бер һауын һыйырҙан 2400 литр һөт һауып алырға, государствоға пландан тыш 200 центнер һөт тапшырырға йөкләмә алдылар. Һыйыр һауыусыларҙан: Аузина, Понамарева һәм Кершкова иптәштәр һәр бер һыйырҙан 2500 литр һөт һауып алырға һүҙ бирҙеләр.

Сусҡасылыҡ фермаһының эшселәре пландан тыш 500 баш сусҡа балаһы алыуға өлгәшергә һәм колхоздарға һатыу өсөн 100 баш сусҡа үҫтерергә йөкләмә алдылар.

Хәҙер совхоздың малсылыҡ работниктәре алған йөкләмәләрен үтәү өсөн ныҡлы эшкә башланылар.

А. Мөхәмәдиев,
совхоздың өлкән зоотехнигы.

Кирбес заводы төҙөлдө

ЯҢАУЫЛ. «Уҗара» колхозында колхозсыларҙың үҙ көстәре менән төҙөлгән яңы кирбес заводы күптән түгел эксплоатацияға тапшырылды. Завод беренсе көнлә яҡшы сифатлы 1.200 дана кирбес бирҙе.

Йәйге сезонда был завод 50 мең кирбес бирәсәк.

Н. Мунин.

Быйыл Шафран курортының йәшәй башлауына 50 йыл тула. Быйылғы сезонда бында бөтәһе 2500 кеше ял итәсәк.

Ҡымыҙ бейәләре быйыл бында 250 башҡа етәсәк. Был үткән йылға ҡарағанда, 100 башҡа артыҡ тигән һүҙ.

РСФСР һаулыҡ һаҡлау Министерствоһы курортты төҙөкләндереү һәм йыһазландырыу өсөн 1 миллион һум аҡса бүлде.

Бында Зәүзән Хубатуллина һәм Хәлиулла Хубатуллин иптәштәр етәкселегендә ҡымыҙ мастерскойы эшләй. Улар был курортта 50 йыл инде ҡымыҙ яһау менән шөғөлләнәләр.

Һүрәттә: Х. Хубатуллин (уңда) һәм З. Хубатуллина иптәштәр һәм ҡыҙҙар ҡымыҙ мастерскойында ҡымыҙ әҙерләйҙәр. Л. Яҡубов фотоһы.

Юғары сифат бригадалары

I май исемендәге шырпы фабрикаһының начальнигы коммунист иптәш Лопухова булған цехы планды айҙан-айға арттырып үтәй. Коллектив продукцияның яҡшы сифатлы булыуы өсөн дә намыҫлы көрәшә. Бында Александр Чуткин методы менән эшләүсе 12 бригада бар. Улар үҙ-ара ярышып эшләйҙәр. Иптәш Тимкинаның шырпы ҡабы яһаусылар бригадаһы бракты 50—60 процентҡа кәметте. Иптәш Миңһажетдинова ике станокты хеҙмәтләндереп һәр сменала 70—75 йәшник шырпы ҡабы эшләп сығара. Продукцияның сифаты яҡшы.

Район электрләшә

ЯҢАУЫЛ. (Телефон аша). Райондың колхоздарын электрләштереү эше ҡыҙыу темп менән бара. Быйыл йылғаһында ҡеүәтле электр станцияһы төҙөлөп бөттө лә инде. Ул 16 колхозды электр көсө менән тәьмин итәсәк. Хәҙер 5 колхозға электр линияһы һуҙыу эштәре бара. Яҡында 11 колхозға электр линияһы һуҙыу өсөн бағаналар ултыртыу эштәре башланды.

Буй йылғаһында Ҡарман ауылы янында икенсе электр станцияһын төҙөү эше лә башланды. Ул станция тирә-яҡтағы 7 колхозды хеҙмәтләндерәсәк. Хәҙер йылғаны быуыу һәм станция бинаһын һалыу өсөн төҙөү материалдары ташыу эштәре алып барыла. 500 кубометр ағас ташылды. Станция быйыл төҙөлөп бөтөп, эшкә башлаясаҡ.

Буй йылғаһында өсөнсө электр станцияһы Бадрәш ауылы янында төҙөләсәк. Ул станция 9 колхозды хеҙмәтләндерергә тейеш. Хәҙер станцияны проектлаштырыу эштәре бара. Был станция киләһе йылда стройға инәсәк.

Ф. Ғәлиев,
ВКП(б) райкомы секретаре.

Район үҙәгендә парк яһалды

Ауырғазы районы хеҙмәтсәндәре район үҙәгендә ҙур баҡса яһанылар. Ул 3 гектар майҙанды алып тора. Унда яңы ғына ҡайын, юкә, акация, ҡарағай, саған һәм алма ағастары—бөтәһе 7.000 төп ағас ултыртылды. Хәҙер был ағастар матур булып үҫеп киләләр.

Р. Бикмаев.

Партия тормошо

Общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү—колхоз коммунистәренең көндәлек эше

Балтика ауылын уратып алған йәшел туғайлыҡта малсылыҡ фермаһының йорттары теҙелгән. Унда «Путь Ленина» колхозының һөтсөлөк-тауар, һарыҡсылыҡ, сусҡасылыҡ, ҡошсолоҡ һәм йәнлексәлек фермалары урынлашҡан. Малдар һаны яғынан был ферма республикабыҙҙағы иң ҙур фермаларҙың береһе булып иҫәпләнә. Ул 204 баш һауын һыйырҙан һәм 400 баштан артыҡ йәш малдарҙан тора. Колхозда шулай уҡ йөҙәрләгән баш һарыҡ, бик күп сусҡалар һәм тауыҡтар бар. Йәнлексәлек фермаһында бер нисә йылдар инде ҡара төлкөләр үрсетелә.

— Общественный малсылыҡ колхоз хужалығының төп тармағы булып тора,—ти партия ойошмаһы секретары иптәш Горнов. — Был эш колхоз коммунистәренең мотлаҡ контроле аҫтына алынды.

Хәҙер ферма работниктәре араһында партия ойошмаһы СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарарын һәм СССР Верховный Советы Президиумының малсылыҡ работниктәренә Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм уларҙы СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһындағы Указын планлы рәүештә өйрәнеүҙе ойошторҙо.

Күптән түгел партия ойошмаһының «общественный малсылыҡты үҫтереүҙә коммунистәрҙең бурыстары» тигән көн тәртибендә дөйөм йыйылышы үткәрелде. Унда малсылыҡты үҫтереүҙә, уның продуктивлеген күтәреүҙә айырым коммунистәрҙең практик эш тәжрибәләре һәм артабанғы бурыстар тураһында әйтелде.

Коммунистәр ферманың һиндәй участкаһында ғына эшләмәһен, һәр эштә авангардлыҡ ролен уйнап алдылар. ВКП(б) члены кандидаты иптәш Александра Пазак фермала һыйыр һауыусыларҙың бригадиры булып эшләй. Был бригада социалистик ярышта беренсе урынды яулап алды. Коммунистәрҙән малдар ҡарауысы Анна Пономарева, йәнлектәрҙе тәрбиәләүсе Иван Тарасов, ветеринар врач Алексей Бот һәм зоотехник Тихон Корунос иптәштәр айырыуса өлгөлө эшләйҙәр.

Колхоз комсомол ойошмаһы ла малсылыҡты үҫтереү һәм уның продуктивлеген күтәреүҙә правлениеға практик ярҙам күрһәтә. Комсомолка иптәш Любовь Абрамчук ҡараған үҫтергән малдарының бөтәһе лә үтә ҡарамата. Һөтсө ... Эльза Шмидт һәм быҙауҙар ҡарауысы Вера Погодина иптәштәр ҙә эштә маҡталалар. Комсомолец иптәш Круклис могеҙле эре малдар фермаһының мөдире булып эшләй.

Колхоз партия һәм комсомол ойошмалары үҙҙәренең көсөн хәл иткес участкаларға беркетеүҙе—общественный малсылыҡтың айҙан-айға яңы уңыштарға өлгәшеүенә сығанаҡ кеү булды. Быйыл 127 баш һыйыр быҙау килтерҙе. Быҙауҙарҙың бөтәһе лә үрсә ҡарамата.

Колхоз партия ойошмаһының тура-нан-тура ярҙамында фермала көндәлек эш графигы төҙөлдө. Ул ферма работниктәре өсөн закон. Хәҙер был эш графигы мотлаҡ тормошҡа ашырыла.

Партия ойошмаһы фермалағы бөтә төр эшкә контролдек итеүҙе үҙенең айырыуса бурысы итеп һанай. Колхозсылар араһында малсылыҡ алдынғыларының эш тәжрибәләрен пропагандалауға, малсылыҡты үҫтереү һәм уның продуктивлеген күтәреү буйынса СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарҙарын өйрәнеүҙә коммунистәр ҙур ойошҡанлыҡ күрһәтәләр.

Был эш методы малсылыҡтың продуктивлеген күтәреүҙә эҙөргес көс булды. Быны тулылау өсөн бер-ике миҫал килтереү ҙә етә. Һыйыр һауыусы иптәш Вегнана 1946 йыл «Вешия» исемле һыйырҙан 2209 литр һөт алһа, 1947 йылда 2302 литр, 1948 йыл инде 2585 литр һөт ала. Йәки һыйыр һауыусы Лямида Пина иптәштең эшен алайыҡ. Ул «Лира» исемле һыйырҙан 1946 йылда 1952 литр һөт алһа, 1947 йылда 2554 литр, ә 1948 йылда инде 2791 литр һөт ала. Шулай уҡ һыйыр һауыусы Эльза Бранц, Ольга Пурво һәм Ольга Гайнишева иптәштәр ҙә малсылыҡтың продуктивлеген күтәреүҙә гүзәл уңыштарға өлгәштеләр.

Тауге комсомол ойошмаһы ла малсылыҡтың продуктивлеген күтәреүҙә колхоз правлениеһына практик ярҙам күрһәтә. Ферманың 5-се бригадаһында 10 ҡыҙ эшләй, шуларҙан 8 кеше комсомолка. Был эшсән йәштәр коллективы малсылыҡтың продуктивлеген күтәреүҙә үҙҙәренең бөтә һәләтлектәрен биреп эшләйҙәр.

Бына һыйыр һауыусы комсомолка Галина Климчук. Ул ҡараған һыйырҙар юғары ҡарлакта. Иптәш Климчук 1946 йыл 10 һыйырҙан уртаса 1353-әр литр һөт алһа, 1947 йылда—1997-шәр литр, ә 1948 йылда 2057-шәр литр һөт алыуға өлгәште. Һыйыр һауыусыларҙан комсомолка Любовь Абрамчук, Вера Погодина, Надя Миронова һәм Тамара Пензина иптәштәр ҙә яҡшы эшләйҙәр.

Общественный малсылыҡтың үҫеүе һәм уның продуктивлегенең күтәрелеүе — партия ойошмаһының асыҡ базаһы өсөн көрәш һөҙөмтәһе ул. Колхозда 1946 йылда уҡ 2 урында ферма яңы һәм 2 урында мал аҙығы сәсеү әйләнеше булдырылды. Хәҙер колхоздың 500 гектарҙан артыҡ мал аҙығы сәсеү участкаһы бар.

Ләкин был уңыштар әле колхозсыларҙы ла, колхоз һәм партия активын да тулыһынса ҡәнәғәтләндерә алмай әле. Күптән түгел партия ойошмаһының киң ҡатлам колхозсылар менән берлектә үткәрелгән асыҡ йыйылышы СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарарын өйрәнеүгә арналды.

— Колхоздың 500 гектарҙан артыҡ мал аҙығы сәсеү әйләнеше бар,—тине үҙенең сығышында коммунист Корунос, — ләкин уның урожайы һаман түбән. Сөнки иртә сәселгән мал аҙығы участкалары бер ваҡытта ла тырматылғаны юҡ.

Быйыл был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү буйынса колхоз правлениеһы практик сара күрҙе. Үлән сәсеүле баҫыу әйләнеше тулы килеш тырматылды. Бынан тыш колхоз иҫынан 65 гектар силос культураһы, 88 гектар тамыр аҙыҡтары һәм 20 гектар башҡа төрлө үләндәр сәсте. Хәҙер үләндәр сәселгән баҫыуҙан яҡшы сифатлы, юғары урожай алыу өсөн көрәш бара.

Иглин районының «Путь Ленина» колхозы партия ойошмаһы булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү һәм общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү һәм үҫтереү буйынса сталинсе өс йыллыҡ планды практик тормошҡа ашырыу өсөн бөтә көсөн мобилизовать итте.

П. Поривасв.

„Ҡыҙыл Башҡортостан" материалдары эҙенән

„Дүртөйлөлә акрын һәм насар сәсәләр"

Ошо темала «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 98-се номерендә баҫылып сыҡҡан материал буйынса ВКП(б)-ның Дүртөйлө район комитеты редакцияға түбәндәге яуапты бирҙе:

— Газетаның сығышы дөрөҫ. Райком бюроһы материалда күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү маҡсатында, МТС директорҙарының һәм уларҙың политик эштәр буйынса урынбаҫарҙарының отчеттарын тыңланы. Бынан тыш, бюро члендары етәкселегендә участка агрономдарының кәңәшмәһе үткәрелеп, сәсеү эшендә булған етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү өсөн практик саралар күрелде.

Ворошилов исемендәге колхозда бракка сығарылған сәсеү майҙандары яңынан эшкәртелде. Был колхоздың председателе иптәш Дәүләтовҡа баҫыу эштәренә ныҡлы контролде тәьмин итмәгәне өсөн тәүге партия ойошмаһының дөйөм йыйылышы тарафынан ҡаты шелтә бирелде.

Ҡуйбышев исемендәге колхозда ла партия йыйылышы булып үтте. Бында, агитаторҙарҙың баҫыуҙа һирәк булыуҙары тикшерелде һәм тракторсылар араһында политик-массовый эштәрҙе яҡшыртыу, коммунистәрҙе хәл иткес участкаларға беркетеү мәсьәләләре ҡаралды.

„Ерғән МТС-ында колхоздар менән төҙөгән договорҙы үтәү өсөн көрәшмәйҙәр"

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 89-сы номерендә Мәләүез районының Ерғән МТС-ы тураһында мәҡәлә баҫылып сыҡҡайны. Партияның район комитеты был мәҡәләне МТС директоры Зюляркин һәм уның политик эштәр буйынса урынбаҫары Захаров иптәштәр ҡатнашлығында үҙенең бюро ултырышында тикшерҙе.

— МТС директоры иптәш Зюляркин, — тип яҙа райком секретары иптәш Приходько был материал буйынса редакцияға ебәргән яуабында — баҫыу эштәренең беренсе көндәренән уҡ трактор паркының эшенә, колхоздар менән төҙөшкән договорҙың үтәлешенә, тракторсыларҙың смена заданиеларын иҫәпкә үтәүҙәренә ныҡлы контроль алып бармаған. Талапсанлыҡтың булмауы механизаторҙар араһында шикә яуапһыҙ ҡарауҙы тыуҙырған.

Директор урынбаҫары Захаров һәм партия ойошмаһы секретары Песков иптәштәр тракторсылар араһында социалистик ярышты ойоштороуға формаль ҡарағандар.

Райком бюроһы МТС директоры иптәш Зюляркинға договорҙа күрһәтелгән йөкләмәләрҙе үтәүгә яуапһыҙ ҡарағаны өсөн иҫкәртеү яһаны, етешһеҙлектәрҙе ашығыс бөтөрөргә, договорҙың үтәлешен биш көн һайын тикшерә барырға, смена нормаһын һәр бер тракторсының үтәүенә ирешергә ҡушты.

Директор урынбаҫары Захаров һәм партия ойошмаһы секретары Песков иптәштәрҙән политик-массовый эштәрҙе тракторсылар араһында киң йәйеп ебәреүҙе талап итте.

Социалистик милкте һаҡлау—мөһим һәм почетлы эш

«Государственный һәм общественный милкте урлаусыларҙы енәйәт яуаплылығына тарттырыу тураһында» һәм «Граждандарҙың шәхси милктәрен һаҡлауҙы көсәйтеү тураһында» СССР Верховный Советы Президиумы тарафынан сығарылған Указдарға 1949 йылдың 4 июнендә ике йыл тулды.

Был ике Указ да Советтар Союзының экономик нигеҙе булған социалистик милкте нығытыуҙа, хеҙмәтсәндәрҙең шәхси милкен һаҡлауҙа государство әһәмиәтендәге ҙур акт булып торалар.

Совет государствоһын ойоштороусы бөйөк Ленин һәм Сталин социалистик милкте урлаусыларҙан һәм туҙҙырыусыларҙан һаҡлауҙың һәм ул милкте туҙҙырыусыларға ҡаршы рәхимһеҙ рәүештә көрәш алып барыуҙың әһәмиәтен систематик рәүештә күрһәтеп килделәр. Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының тәүге көндәрендә уҡ В. И. Ленин эшселәрҙе, крәҫтиәндәрҙе, һалдаттарҙы һәм бөтә хеҙмәтсәндәрҙе бөтә халыҡ байлығы булып әүерелгән государство милкен ныҡ һаҡларға саҡырҙы.

1933 йылдың 7 январында ВКП(б) Үҙәк Комитетының һәм Үҙәк Контроль Комиссияһының берләшкән пленумында һөйләгән докладында иптәш Сталин былай тине: «Общественный милкте урлауға һәм талауға юл ҡуйыу, — эш государство милке тураһында барамы йәки кооператив һәм колхоз милке тураһында барамы, барыбер, — һәм ошондай контрреволюцион ҡәбәхәтлектәрҙе ситләп үтеү, — үҙенең базаһы итеп общественный милкте таныусы совет төҙөлешен ҡаҡшатыуға булышлыҡ итеү тигән һүҙ».

Иптәш Сталин был докладта революцион законсылыҡтың бурыстарын билдәләп: «Тимәк, беҙҙең ваҡыттағы революцион законсылыҡтың төп хәстәрлеге, башҡа бер нисә лә түгел, ә общественный милкте һаҡлауҙан тора» тине.

1947 йылдың 4 июнендә сығарылған был ике Указ да үҙенең бөтә үткерлеген намыҫ менән эшләмәйенсә, халыҡ байлығы йәки хеҙмәтсәндәрҙең шәхси милке иҫәбенә йәшәргә һәм байырға тырышҡан алкауҙарға һәм жуликтарға ҡаршы йүнәлдерелгән. Быны шуның өсөн дә Советтар Союзының хеҙмәтсәндәре был Указдарҙың сығыуын хуплап ҡаршы алдылар. Сөнки совет граждандарын коммунистик рухта тәрбиәләүҙә, социалистик милккә һаҡлыҡ менән мөнәсәбәт итеүгә күнектереүҙә был Указдың әһәмиәте бик ҙур.

Үткән ике йыл ваҡыт эсендә совет законсылығын тормошҡа ашырыуҙа, барыһынан да элек, социалистик государствоның интерестарын һаҡлауҙа, государственный һәм общественный милкте шулай уҡ граждандарҙың шәхси милктәрен урлаусыларға һәм туҙҙырыусыларға ҡаршы көрәш алып барыуҙа, Башҡорт АССР-ының прокуратура һәм суд органдары ҙур эш башҡарҙылар.

Черниковск ҡалаһындағы бер заводтың коммуналь-торлаҡ бүлегенең элекке начальнигы Макаров етәкселегендәге енәйәтселәр шайкаһы ике йыл буйына төрлө юлдар менән 267 мең һум государство средствоһын туҙҙырғандар. Был эш буйынса 14 кеше хөкөмгә бирелгәйне. Шайканы ойоштороусылар Макаров, Геращенко, Брыков һәм Огуречников һәр береһе 25-әр йылға, Тюрин, Кузьмин һәм Соловьев һәр береһе 15-әр йылға ирекһеҙ төҙәтеү-хеҙмәт лагерена хөкөм ителделәр. Ҡалған 7 кеше төрлө срокҡа хөкөм ителде һәм милектәре конфисковать ителде.

Өфө ҡалаһы Молотов районы һаҡлыҡ кассаһында контролер-кассир булып оҙаҡ ваҡыт буйына Кузнецова тигән бер ҡатын эшләй. Һаҡлыҡ кассаһының һуңғы етәкселәре тарафынан был кеше йәнәһе яҡшы работник итеп иҫәпләнеп йөрөй һәм хатта бер нисә тапҡыр премия ала. Һаҡлыҡ кассаһы етәкселәренең асыҡ ауыҙлығынан һәм һаҡлыҡ кассалары Управлениеһының контролһеҙлегенән файҙаланып Кузнецова ялған документтар яһап 194 мең 375 һум государство аҡсаһын үҙләштерә. Был кеше 25 йылға ирекһеҙ төҙәтеү-хеҙмәт лагерена һәм бөтә милке конфисковать ителеүгә хөкөм ителә. Әгәр һаҡлыҡ кассаһы мөдире һәм бухгалтере тарафынан аҙ ғына ла һиҙгерлек булһа, һис шикһеҙ был урлашыуҙарға юл ҡуйылмаған булыр ине. Шуға күрә Башҡорт АССР-ы прокуратураһы государство аҡсаһын әрәм-шәрәм итеүгә булышлыҡ итеүсе һаҡлыҡ кассаһы етәкселәрен дә хөкөм яуаплылығына тарттырыу тураһында күрһәтмә бирҙе.

Борай райпотребсоюзының элекке председателе Дусметов, ревизия комиссияһы председателе Нәсибуллин кооператив милкен урлаусыларға ҡаршы көрәш алып бараһы урынға, үҙҙәре шуға юл ҡуйғандар һәм хатта үҙҙәре енәйәтсел эш эшләгәндәр. Райпотребсоюз етәкселәре менән берҙәлән эсеп йөрөүсе сәйный бухгалтеры Әхтәриев 47 мең һумлыҡ кооператив милкен үҙләштергән. Райпотребсоюз базаһы мөдире Хәлилов Дусметовтың һәм Нәсибуллиндең актив булышлығында 67,5 мең һумлыҡ милкте үҙләштерә. Борай райпотребсоюзы системаһы буйынса 24 урлашыу ваҡиғаһы асыла. Бөтәһе ике йөҙ мең һумдан артығыраҡ суммалы кооператив милке үҙләштерелә.

Урлашыусыларҙың ҡайһы берҙәре төрлө срокҡа хөкөм ителделәр. Ә төп енәйәтселәр ныҡлы көндәрҙә суд алдына килеп баҫасаҡтар һәм ҡаты яҙаһын аласаҡтар.

Бының кеүек фактылар Өфөнөң беренсе торғында ла һәм ҡайһы бер колхоздарҙа ла бар.

Йәки бына икенсе төр енәйәтселәрҙе алайыҡ. Бәләбәй ҡалаһында Веррев тигән бер бандиттар шайкаһын ойоштора. Уға Яковлев, Федоров тигән кешеләр ҙә инә. Улар гражданка Соловьеваның квартираһына бандиттарса ҡоралы һөжүм яһайҙар. Ҡиммәтле күп әйберҙәр талап сығалар. Соловьеваның үҙен туҡмайҙар һәм уның улына үлтергес йәрәхәт яһайҙар. Башҡорт АССР-ы Верховный Суды тарафынан бөтә бандиттар ҙа һәр береһе 25-әр йылға ирекһеҙ төҙәтеү-хеҙмәт лагерена һәм был сроктан һуң һайлау хоҡуҡынан мәхрүм ителеүгә хөкөм ителделәр.

Башҡорт АССР-ы прокуратураһы тарафынан үткәрелгән тикшереүҙәр государственный һәм общественный милкте һаҡлау тураһындағы закондың тормошҡа ашырылыуға ҡайһы бер государственный, общественный учреждениелар һәм ойошмалар етәкселәренең яуапһыҙ ҡарағанлыҡтарын күрһәтте.

Башҡортостан потребителдәр кооперацияһы, БАССР сауҙа Министерствоһының торгтары һәм промкооперация системаларында кооператив милкен үҙләштереүселәргә ҡаршы көрәш бигерәк тә йомшаҡ ҡуйылған. Был системаларҙа йөҙҙәрсә мең һумлыҡ милк туҙҙырылған.

СССР Верховный Советы Президиумының 1947 йыл 4 июнь Указдарының тормошҡа ашырылыуы өсөн прокуратура һәм суд органдарына айырыуса яуаплылыҡ йөкмәтелгән. Совет государствоһы прокуратура һәм суд органдары работниктәренән халыҡ байлыҡтарын һәм граждандарҙың шәхси милктәрен әрәм-шәрәм итеүселәргә, урлаусыларға ҡаршы ҡыҫҡан көрәш алып барыуҙы талап итә.

Бурыс — государство һәм общественный милкте һәм граждандарҙың үҙҙәренең шәхси милктәрен үҙләштереүҙе тулыһынса бөтөрөүҙән тора. Бының өсөн бөтә совет кешеләренән уяулыҡты күтәреү, социалистик милкте һаҡлауҙы көсәйтеү, материаль ҡиммәттәрҙең иҫәбен яҡшыртыу, документаль һәм көтөлмәстән ревизия үткәреү, сауҙа ойошмаларында, промышленноста, транспортта, совхоздарҙа һәм колхоздарҙа материаль яуаплы кешеләрҙе еңтекле рәүештә һайлап алыу һәм тикшереү талап ителә.

Социалистик милкте һаҡлау тураһында совет закондарын ҡаты күҙәтеүҙе тәьмин итеү бөтә партия һәм совет ойошмаларының да мөҡәддәс бурысы. Халыҡ байлығына ҡул һуҙыусы элементтарға ҡаршы бөтә совет кешеләрен күтәрергә кәрәк.

Сталинсе Конституцияның 131-се статьяһында: «СССР-ҙың һәр бер граждане совет төҙөлөшөнөң мөҡәддәс һәм тейелмәҫ нигеҙе булған, Тыуған иленең байлыҡ һәм ҡеүәт сығанағы булған, бөтә хеҙмәтсәндәрҙең мул һәм культуралы тормошоноң сығанағы булған общественный социалистик милкте һаҡлауға һәм нығыта барыуға бурыслы» тип әйтелгән, талаптарҙы эҙмә-эҙ тормошҡа ашырырға кәрәк.

Социалистик милкте һаҡлау — бөтә совет халҡының намыҫ эше ул.

А. Набатов,

Башҡорт АССР-ы прокуроры.

Редакцияға хат

Комбайндар ремонтлауҙа уҙған йылғы хаталар ҡабатлана

СТӘРЛЕБАШ. Район МТС-тарында комбайндарҙы ремонтлау эше насар бара. Мәҫәлән, Күндрәк МТС-ында 5 июнгә 7 комбайн ремонтланырға тейеш ине. Ләкин бында бөгөнгә тиклем 2 комбайн ғына ремонтланды. Стәрлебаш МТС-ында ла был ваҡыт эсендә 10 комбайн урынына, 5-те генә әҙерләнгәндәр.

Ремонтланырға тейеш булған ҡайһы бер комбайндар МТС усадьбаларына килтерелмәгән. «Коммунар», «Завет Ильича» һәм башҡа колхоздарҙа ҡалған комбайндарҙы усадьбаға килтереү, ремонтлау караһы күрелмәй.

Стәрлебаш МТС-ында уҙған йыл ремонттың оҙаҡҡа һуҙылыуы сифаттың насар булыуына килтергәйне. Шул арҡала, мәҫәлән, «Аҡ шишмә» колхозындағы комбайн урып-йыйыуҙың тәүге көндәренән уҡ эшләмәне. Быйыл да ремонттың сифатына иғтибар ителмәй.

Ремонттан сыҡҡан 5 комбайндың күп кенә частәре етешмәй.

Шулай булыуға ҡарамаҫтан, МТС директорҙары Латипов һәм Ҡәһәрманов иптәштәр ремонттың сифаты һәм темпы өсөн көрәш ойошторамайҙар, уҙған йылғы хаталарға юл ҡуялар. Район ауыл хужалығы бүлеге (мөдире иптәш Дьяконов) комбайндар ремонтлауҙағы етешһеҙлектәргә килешеп ҡарай.

В. Хәлитов.

Машина-трактор станцияларының эшләй башлауҙарына егерме йыл

Иптәш Сталин «Бөйөк борулыш йылы» тигән тарихи мәҡәләһендә, массовый колхоз хәрәкәтенең өлгәшеүҙәрен характерлап, был процесста яңы техниканың әһәмиәтен билдәләне.

«...Совет власы, тип яҙҙы иптәш Сталин, крәҫтиәндәрҙең яңы инвентарға, яңы техникаға ҡарата үҫә барған ихтыяждарын дөрөҫ иҫәпкә алды, ул ерҙе эшкәртеүҙең иң юғары формалары булған ... крәҫтиәндәр хәленең ҡотолғоһоҙлоғон дөрөҫ иҫәпкә алды һәм, быларҙың бөтәһен дә иҫәпкә алып, прокат пункттары, трактор колонналары, машина-трактор станциялары тоҫҡонда уға ... ярҙам ойошторҙо...»

1929 йылдың 5 июнендә Хеҙмәт һәм Оборона Советы, иптәш Сталиндың инициативаһында, машина-трактор станцияларын төҙөү киң йәйелдереү тураһында ҡарар ҡабул итте. Уҙған 20 йыл ауыл хужалығын социалистик ҡайтанан ҡороуҙа һәм колхоз төҙөлөшөн нығытыуҙа МТС-тар үҙҙәренә ҙур ролде бик асыҡ күрһәтте.

Колхоз ерҙәрен эшкәртеү өсөн государствоның производство ҡоралдарын—тракторҙарҙы, комбайндарҙы һәм башҡа машиналарҙы файҙаланыуҙы машина-трактор станциялары аша, беҙҙең илебеҙҙең күп миллионлы бөтә крәҫтиәндәре алдынғы машина техникаһын киң файҙаланыу мөмкинлеген алды. Капиталистик илдәрҙә крәҫтиәндәрҙең бындай мөмкинлектәре юҡ һәм булыуы ла мөмкин түгел. Унда машина техникаһы капиталистар ҡулында һәм ул хеҙмәтсәндәрҙе иҙеү ҡоралы булып, ауылдағы ярлы һәм урта халыҡ крәҫтиәндәрҙе эксплоатациялауҙы көсәйтеү ҡоралы булып хеҙмәт итә.

1940 йылда беҙҙең илебеҙҙә 7069 МТС эшләне. Колхоздарҙа бөтә һөрөнтө ерҙәрҙең яртыһы ғына түгел, хатта баҫыу эштәренең яртыһынан күберәге тракторҙар менән эшләнде. Бөртөклө ашлыҡ сәсеүлектәре майҙандарының яртыһы тип әйтерлек МТС машиналары менән, шул иҫәптән 43 проценте комбайндар менән урып-йыйылды. Илдең төп ауыл хужалығы райондарында — Төньяҡ Кавказда, Волга буйында, Себерҙә—колхоз эштәрен механизациялаштырыу дәрәжәһе тағы ла юғарыраҡ ине. Бында һөрөү эше 90 проценткә, сәсеү эше—85 һәм урып-йыйыу эше 75 процентҡа механизациялаштырылғайны.

МТС-тарҙың эштәре арҡаһында колхоз ауылы ҙур күләмдә эшсе көстәренә экономия яһай. Иҫәпләүҙәр буйынса, колхоздар тракторһыҙ һәм комбайнһыҙ эшләгәндә һалына торған хеҙмәткә сағыштырғанда, 1937 йылда был экономия 7,2 миллион работникҡа тиңлә ине. Хеҙмәттәге бындай экономия беҙҙең бөтә халыҡ хужалығы өсөн ҙур әһәмиәт тота. Был экономия иҫәбенә колхоздар үҙҙәренең общественный хужалыҡтарының яңы тармаҡтарын һәр яҡлап алға ебәрергә һәм социалистик промышленность ихтыяждары өсөн был һәйын эшсе көсө кадрҙары бирергә мөмкинлектәр алалар.

Колхоз ауылында машина техникаһының үҫеше менән бергә, күп һанлы механизаторҙар кадрҙары армияһы үҫте. Тик 1933 йылдан алып 1940 йылға тиклемге осорҙа ғына ла государство иҫәбенә МТС эштәре өсөн ябай колхозсыларҙан 2365 мең тракторсы, 522 мең комбайнер һәм уларҙың ярҙамсылары, 106 мең трактор бригадаһы бригадиры, 60 меңдән артыҡ механик, 195 мең ҡатмарлы молотилка машинисы, 63 мең етен талҡыу машинаһы эшсеһе, 208 мең шофер һәм йөҙҙәрсә мең башҡа профессия работниктәре әҙерләнде. Ауыл өсөн был яңы кадрҙар, алдынғы техниканы үҙләштергән кадрҙар, ауыл хужалығы хеҙмәтен индустриаль төр хеҙмәткә әйләндереү бурысын уңышлы рәүештә хәл итәләр.

Бөйөк Ватан һуғышы осоронда машина-трактор станциялары, эшсе көсөнөң һәм производство средстволарының — тракторҙарҙың, аттарҙың һәм автомашиналарҙың байтаҡ өлөшөн ауыл хужалығынан бушатып, ҙур роль уйнаны. МТС-тарҙың булыуы эште аҙ һандағы эшсе көсө менән үткәрергә һәм ҡатын-ҡыҙҙар хеҙмәтен тағы ла киңерәк күләмдә ҡулланырға мөмкинлек бирҙе.

Немец-фашист илбаҫарҙары, беҙҙең илебеҙҙең социалистик хужалыҡ системаһының нигеҙен ҡаҡшатырға теләп, үҙҙәре ваҡытлыса оккупациялаған райондарҙа колхоз игенселегенең техника базаһын емерҙеләр.

1946—1950 йылдарға биш йыллыҡ план тураһындағы Закон һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты Февраль Пленумының (1947 йылғы) тарихи ҡарары социалистик ауыл хужалығын һуғыштан һуңғы осорҙа йылдам рәүештә алға баҫтырыуҙың һәм артабан үҫтереүҙең конкрет программаһын билдәләнеләр.

ВКП(б) Үҙәк Комитеты февраль Пленумы күрһәткән юлдан барып, машина-трактор станциялары работниктәре һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн дөйөм халыҡ социалистик ярышына ҡушылдылар һәм һуңғы ике йылда сөрьёз уңыштарға өлгәштеләр.

1947 йылда МТС-тар тракторҙар эшен, 1946 йылға ҡарағанда, 29 процентҡа артыҡ итеп башҡарҙылар, тракторҙар эшенең сифаты ла күтәрелде, был ауыл хужалығы культураларының урожайын күтәреүгә ҙур йоғонто яһаны.

МТС-тарҙың эше ҡиммәтлелеге колхоз крәҫтиәндәренә 1946 йылдағы ҡаты ҡоролоҡтоң эҙемтәләрен йылдам бөтөрөүгә ярҙам итте.

1947 йылда машина-трактор паркын файҙаланыуҙы яҡшыртыуҙағы өлгәшеүҙәре өсөн һәм колхоз баҫыуҙарында юғары урожай алғандары өсөн МТС работниктәренән 170 кешегә Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде, бик күп работниктәр ордендәр һәм медалдәр менән наградланды.

Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың хәл иткес йылы—1948 йылда машина-трактор станциялары тағы ла ҙурыраҡ уңыштарға өлгәштеләр. Тракторҙар эшенең, уҙған йылға сағыштырғанда, бик күпкә арттырылған планы срогынан алда тулыһынса һәм арттырылып үтәлде. Тракторҙар эше күләме 1940 йылғы кимәленә етте. Бөртөклө ашлыҡтың валовой йыйымы һуғышҡа тиклемге кимәлгә етте, ә уртаса урожайлылыҡ ул кимәлдән уҙып китте.

Ағымдағы 1949 йылда яҙғы баҫыу эштәренән барышы күпселек МТС-тарҙың работниктәренең ауыл хужалығының яңы ҡеүәтле күтәрелешен тәьмин итеү өсөн көрәшеүҙәрен күрһәтә.

Эште ойоштороуҙың яҡшыртылыуы арҡаһында машина-трактор паркының эшләп сығарыуының артабан үҫешенә өлгәшелде.

Көньяҡ райондарҙың бик күп машина-трактор станциялары ағымдағы йылда яҙғы сәсеүҙе, пар күтәреүҙе срогынан элек тамамланылар һәм баҫыу эштәренең сифатын байтаҡ күтәрҙеләр, шуның менән мул урожайға ышаныслы нигеҙ һалдылар.

СССР-ҙың Европа өлөшөндәге ялан һәм урман-ялан райондарында тотороҡло урожайҙар алыуҙы тәьмин итеүгә йүнәлтелгән тарихи ҡарарҙар һәм колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы бурыстары МТС работниктәренә лә ҙур эштәр йөкмәтә.

Дөрөҫ сәсеү әйләнештәрен үҙләштереү һәм баҫыу һаҡлаусы урман полосалары үҫтереү, тупраҡты эшкәртеүҙе һәр яҡлап яҡшыртыу, боҫонлоҡтарҙы һәм көтөүлектәрҙе яҡшыртыу буйынса махсус эштәр үткәреү юлдары менән мал аҙыҡтары аҙ булған ерҙәрҙе ауыл хужалығы файҙаланыуына ылыҡтырыу, мал аҙығы етештереүҙә механизациялаштырыу буйынса эш күләмен ҡырҡа арттырыу, быуаҙар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөүҙә һәм малсылыҡ фермаларында хеҙмәтте күп һалыуҙы талап иткән эштәрҙе механизациялаштырыуҙа колхоздарға ҙур ярҙамдар күрһәтеү эштәрендә МТС-тар ҙур роль уйнарға саҡырылғандар.

Большевиктар партияһы һәм Совет хөкүмәте, ауыл хужалығы производствоһының бөтә тармаҡтарында хеҙмәтте механизациялаштырыу өсөн МТС-тарҙы яңы техника менән байытып, ауыл хужалығына ҙур һәм өҙлөкһөҙ үҫә барған ярҙамдарҙы күрһәтәләр. 1946, 1947 һәм 1948 йылдарҙа 75 төрлө ауыл хужалығы машиналарын эшләп сығарыу эше яңынан баҫтырылды һәм 60 яңы төр машина эшләп сығарыу эше ойошторолдо. 1949 йылда 300 самаһы төр машинаға һынау үткәреләсәк.

Быйыл машина-трактор станциялары илебеҙҙең бөтә колхоз сәсеүлектәренең 95 процентынан күберәк өлөшөн алдынғы техника менән хеҙмәтләндерә.

Колхоз игенселеген үҫтереүҙә төп һәм хәл иткес көс булып торған машина-трактор станциялары, эштәрҙең тағы ла юғары класына күсеү, уны алдынғы ауыл хужалығы фәне кимәленә күтәреү өсөн 20 йыл эсендә етерлек тиклем тәжрибә һәм көс туплаһылар.

Ауыл хужалығы продукттарының муллығын тыуҙырыу, беҙҙең Ватаныбыҙҙың экономик ҡеүәтен артабан көсәйтеү һәм беҙҙең илебеҙҙең социализмдан аҡрынлап коммунизмға күсеүен тиҙләтеү өсөн ауыл хужалығын яңы ҡеүәтле күтәреүҙең сталинсе бөйөк программаһын йылдам һәм уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыуҙа төп шарттарҙың береһе хәҙер шунда.

П. Кучумов,

СССР ауыл хужалығы министрының урынбаҫары.

Иван Владимирович Мичуриндең учениеһе—социалистик ауыл хужалығын күтәреүҙә ҡеүәтле ҡорал

МИЧУРИН ЮЛЫ МЕНӘН

Баҡса буйлап

Мин бәләкәй инем. Йәйҙең матур бер көнөндә атайыма эйәреп Левашов тигән спекулянттың Стәрлетамаҡ ҡалаһы янындағы имениеһенә барҙым.

Бейек аҡ йорттарҙы солғап алған баҡсала ҡыҙарып бешкән алмалар, груша ла шундайҙар миңә таныш булмаған емештәр күргәс, мин атайыма:

— Беҙҙә шундай баҡса ултыртһаҡ ине, — тинем.

Ул миңә ҡыҙғаныу күҙе менән ҡараны ла:

— Һаш әле һин улым, бер нәмә лә аңламайһың. Алма баҡсаһы ултыртырға бик күп көс кәрәк, ә минең һеҙҙе икмәк менән туйҙырырға ла көсөм етмәй, — тине, һәм ҡулы менән маңлай тирҙәрен һыпырҙы. Башҡа һүҙ өндәшмәне, тиҙерәк баҡсаны уҙып китер өсөнмө, ул аҙымдарын йышайтты.

Шул уҡ көндө кире ауылға ҡайтышлай мин баҡса тураһында яңынан һүҙ башланым. Атайыма, көҙөнә һатып булһа ла, алма ағастары алып баҡса ултыртайыҡ, тинем. Ул, миңә рәнйеүен белдермәгәндәй, иркәләп йылмайҙы һәм ҡулы менән күренеп торған Урал тауҙарына күрһәтеп:

— Ана ул тауҙарҙан беҙҙең ауылға һалҡын һауа ағылып тора, шуға күрә беҙҙә алма түгел, картуф та ултыртып булмай. Һин улым, баҡса тураһында башҡа бер ваҡытта ла һүҙ ҡуҙғатма, — тине минең һүҙемде бүлдереп.

Беҙҙең яҡта алма ағастары ултыртып үҫтереү мөмкин түгеллеген мин башҡа кешеләрҙән дә ишетә инем. Ләкин шуға ҡарамаҫтан, емеш баҡсаһы төҙөү уйҙары йылдар буйына борсонолар.

23 йылдан һуң

1934 йылдың көҙөндә мин «Баш- [illegible]

Тәүге азымдар

[illegible]

... эшкә башланым.

Баҡса ултыртыу өсөн ауылға яҡын, еҙҙән һаҡланған урында 22 гектар участка бүленде. Уның тирәһен ҡәрен беренсе поубөтөтә ултыртырға билдәләнгән еләшенә һәр гектарға 45 тонна иҫәбенән тирес сығарҙыҡ. Кушнаренконан ултыртыу материалдарын үҙем барып алып ҡайттым. Беҙ беренсе йылды бер гектар алма ағасы, бер гектар ҡарағат, ярты гектар ҡурай еләге ултырттыҡ.

Йәй көнө Өфөнән килгән агроном беҙҙең баҡса менән танышҡас, күп кенә етешһеҙлектәрҙе асты. Айырым ағастар һаҡ бәки бик тығыҙ ултыртылғандар, уларҙың ҡайһылары рәттән ситкә сығып торалар, ә бер нисә ағастың япраҡтарын баҡса ҡорттары ашай башлаған. Алма ағастарының сәскәләрен үҙ-ара аталандырыу өсөн төрлө сорттарҙы айырым система менән ултыртыу кәрәк икән. Был ҡағиҙә лә беҙҙең тарафтан дөрөҫ үтәлмәгән, күп алма ағастарының кәрәкһеҙ ботаҡтары ла киҫелмәгәйнеләр.

Агроном беҙгә был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү юлдарын үҙе ашлап күрһәтте.

Иван Владимирович Мичурин емеш баҡсаларын тик урында үҫтерелгән ултыртыу материалдары менән генә төҙөргә кәңәш бирә. Беҙ бөйөк ғалимдең был кәңәштәрен үтәп, баҡса янында 1936 йылда уҡ ярты гектар майҙанда питомник үрсеттек. Унда алма орлоғо сәселде һәм ҡарағат ҡыуаҡтары ултыртылды. Ике-өс йыл үтеү менән беҙҙең питомниктә үҫтерелгән төрлө сортлы алма ағастары һәм ҡарағат ҡыуаҡтары менән башҡа колхоздарға, хатта күрше райондарға ла үҙҙәренә баҡса төҙөү өсөн ярҙам иттек.

Хеҙмәт байрамы

Беҙҙең колхозсыларҙың баҡсаға түккән көстәре бер-ике йыл үтеү менән [illegible]

Нарам Камалов.

Маҡар районы «Яңы Йорт» колхозының баҡсасылыҡ бригадаһы бригадиры.

Өфө ҡалаһының Социалистическая урамында, 24-се номерлы йортта йәшәүсе Ғиззәтулла Йософовтың баҡсаһы үҙенең төрлө сорт алма, груша, ҡурай еләге, ҡарағат, виноград һәм башҡа емештәре менән дан алды. Ғиззәтулла Йософов үткән йыл үҙ баҡсаһында үҫтергән емештәре менән баҡсасыларҙың ҡала һәм республика күргәҙмәһендә почетлы урынды алды, грамоталар менән бүләкләнде.

Һүрәттә: баҡсасы-мичуринсе Ғиззәтулла Йософов үҙенең баҡсаһында.

Г. Ефимов фотоһы.

Малсылыҡта мичуринсе биология

В. Р. Вильямстең өйрәтеүе буйынса, малсылыҡ игенселектең үҙәп баҫыулы системаһынан айырылмай торған звеноһы булып тора.

Партиябыҙ һәм хөкүмәтебеҙ социалистик ауыл хужалығын йылдан-йыл механизациялаштырып, уның күп тармаҡлы, экономик ҡеүәтле булып үҫеүен билдәләй. Колхоз һәм совхоз системаһы ауыл хужалығы работниктәренең киң ижад инициативаһын тыуҙырҙы һәм шул нигеҙҙә материалистик мичуринсе биология майҙанға килде.

Ленин исемендәге Ауыл Хужалығы Академияһының август сессияһында биология фәнендә мичуринсе материалистик фән тере тәбиғәтте идеалистик ҡарашҡа — Вейсман-Мендель ҡараштарына сик ҡуйҙы, уны тамам еңеп сыҡты. Мичурин тоҡом ҡалдырыусылыҡ гендарға бәйләнгән бер нәмә булмағанын, ә ул организмдең үҙенсәлеге, сифаты һәм тәненең спецификаһы икәнлеген, уның физиологияһына бәйләнгәнлеген асыҡланы. Тере организм, үҫемлек йәки мал булһын, тулыһынса тормош шарттарына бәйләнгән. Мичурин биологияһы буйынса практик эште, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа, организмдең йәшәү-тороу шарттарын яҡшыртыу менән тоҡомсолоктоп консерватизмын үҙгәртеп була. Шул юл менән баҫыусылыҡ алдынғылары юғары урожай алалар һәм шул юл менән малсылыҡ алдынғылары яңы тоҡом мал тыуҙыралар, урындағы тоҡомдарҙың продуктивлегын арттыралар.

Беҙҙең Башҡортостанда ла малдарҙы ашатыуҙы һәм тәрбиәне яҡшыртыу юлы менән уңыштарға ирешеүселәр күп. Архангель районы «Ҡыҙыл алмаз» колхозында 1948 йылда һәр һыйырҙан уртаса 2000 литр, ә айырым һыйырҙарҙан 2870 литр һөт һауып алынды. Иглин районы «Красный пахарь» колхозында айырым һыйырҙарҙан 2700 литр, «Брнвайс Дарбс» колхозында 2900—3000 литр һөт һауып алыуға өлгәшелде.

Мичурин һәм уның эшен алға алып барыусы академик Лысенко үҫеү шарттарын үҙгәртеү юлы менән яңы сорт алма, помидор, картуф, бойҙай һәм арыш орлоҡтары сығарҙылар. Академик Иванов яңы тоҡом сусҡалар булдырыу, профессор Кулешов яңы тоҡом һыйырҙар табыу юлдарын күрһәттеләр. Беҙҙең совхоздарҙа һәм колхоздарҙа һәр төр малдарҙың тоҡомдарын яҡшыртыуҙа метислаштереү методы киң ҡулланыла: Т. Д. Лысенко метислаштереү үткәргән саҡта тоҡом производителе өсөн — айғыр, үгеҙ, тәкәләр өсөн һәм шулай уҡ инә малдар өсөн яҡшы ашау, ҡарау һәм тәрбиәләү шарттарын тыуҙырмағанда, метислаштереү насар шарттарҙа үткәргәндә, теләгән эффектҡа өлгәшеүҙең мөмкин булмауын күрһәтә. Шуға күрә тороктороуға билдәләнгән, тоҡом яҡшыртыусы производителдәр яҡшы ашатылырға һәм яҡшы шарттарҙа тәрбиәләнергә тейештәр.

Малдар өсөн үлән сәсеү һәм көтөүлекте дөрөҫ файҙаланыу организмде һәм уның тоҡом ҡалдырыусылығын ныҡытыуҙа төп шарттарҙың береһе. Колхозсылар, совхоз работниктәре, ауыл хужалығы специалистәре мичуринсе биологияны өйрәнеп, Мичурин һәм Лысенконың методтарын ҡулланып, малсылыҡтың тоҡомон үҙебеҙгә файҙалы яҡҡа үҙгәртеүҙә һәм уның продукты биреүсәнлеген күтәреүҙә арымай-талмай эшләргә тейештәр.

Һ. Юлдыбаев.

Башҡортостан ауыл хужалығы институты аспиранты.

Колхоз хатолабораторияһы—алдынғы тәжрибәләр усағы

Хатолаборатория Мичурин учениеларен колхоз производствоһына индереүҙең терәк пункты ул.

Беҙҙең хатолабораториябыҙҙың эшләй башлауына әле өсөнсө генә йыл. Был ҡыҫҡа ваҡыт эсендә ул Мичурин учениеларен киң колхозсылар массаларына аңлатыуҙа һәм алдынғы тәжрибәләрҙе колхоз баҫыуҙарында, малсылыҡ фермаларында ҡулланыуға ҡарата байтаҡ саралар күрҙе.

Яҙғы баҫыу эштәре башланыу алдынан, баҫыу һаҡлаусы ағас полосалары ултыртыусы звено членары агротехниканы өйрәнделәр. Унда бөйөк ғалимебеҙ Мичуриндең эш методтары менән таныштырылды, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планы һәм полосаларға ағас ултыртыу схемаһы өйрәнелде. Шундай махсус уҡыу-өйрәнеү саралары орлоҡсолоҡ звеноһы членары араһында ла үткәрелде.

Беҙҙең хатолаборатория күргәҙмә урыны булып тора. Уның өйө ҙур, йыһазландырылды. Унда колхоздың тарихын, экономикаһын, тәбиғәт шарттарын, уның үҙән баҫыулы игенселек системаһын үҙләштереү перспективаһын күрһәтә торған төрлө мәғлүмәттәр ҡуйыла. Шулай уҡ газета-журналдар һәм күп төрлө китаптар бар. Хәҙер хатолабораторияның үҙ библиотекаһы ойошторолдо.

Хатолаборатория колхоздың бөтә хужалыҡ өлкәләрендә лә агрономияның һәм зоотехниканың ҙур эффект бирә торған ҡағиҙәләрен киң рәүештә ҡулланыуҙа, төрлө тәжрибәләр үткәреүҙә, игенселекте һәм малсылыҡты күтәреүҙә колхозға практик ярҙам итеү саралары билдәләй. Был мәсьәләләр буйынса ла беҙ практик эшкә башланыҡ.

Тәжрибәләр әҙәү планын колхоз правлениеһендә һәм колхозсыларҙың дөйөм йыйылышында ентекләп ҡаранылыҡ һәм раҫланылыҡ. Был план нигеҙендә яҙғы сәсеү осоронда һиғеҙ төрлө тәжрибә-һынау үткәрелде. Шулар иҫәбендә бойҙайҙы арҡылы-буй сәсеүҙең нормаһын өйрәнеү маҡсатында 14 гектар майҙанда тәжрибә үткәрҙек. Картуф ултыртыуҙа ла төрлө һынауҙар үткәрәбеҙ. Беҙҙә бығаса картуфты 70×35 сантиметр ҡалдырып ултырта торғайнылар. Ә Бөтә Союз картуф хужалығы институтының тәжрибәләре буйынса уның аралығын 100×15 сантиметр итеп ултыртҡанда, һәр гектарға 66 мең 600 төп картуф керә. Рәт араһын бер метр ҡалдырыу һөрөнтәһендә ҡояш һәм һауа үҫемлектәрҙең тукланыуын яҡшырта, урожайҙы 25—30 процентҡа арттыра. Институттың был күрһәтмәһе буйынса беҙ картуфты 70×35, 70×25, 85×25, 100×25, һәм 100×15 сантиметр аралыҡтары ултыртып тәжрибә яһаныҡ. Уларҙың урожайҙарына ҡарап беҙ киләсәктә картуф ултыртыуҙың аралыҡ нормаһын дөрөҫ билдәләйәсәкбеҙ.

Ҡара бойҙайҙы аҡай өҫкөтөр менән 45 һәм 37 сантиметр ара ҡалдырып сәсеү буйынса ла тәжрибәләр үткәрәбеҙ.

Беҙҙең лабораторияның эше күп төрлө һәм бик ҡыҙыҡлы. Беҙ бөйөк ғалим Мичурин методтарын ҡулланып, орлоҡ сорттарын яҡшыртыу һәм яңы юғары урожайлы үҙебеҙҙең урындағы тәбиғәт шарттарына яраҡлы яңы сорттар булдырыу өлкәһендә эшләйәсәкбеҙ.

Хатолаборатория эргәһендә емеш-еләк баҡсаһы ултырттыҡ. Беҙ баҡсала төрлө Мичурин сортлы алма ағастары, сейә, груша һәм башҡа ағастар ултыртыуҙы әҙерлек алып барабыҙ.

Беҙ 1950 йылда асыласаҡ Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендә колхозыбыҙҙың ҡатнашыуын тәьмин итеү өсөн көрәшәбеҙ. Беҙҙең колхоз быйыл сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта һәм яҡшы сифатлы итеп үткәрҙе. Хәҙер сәсеүлектәрҙе ҡый үләндәренән таҙартыу һәм өҫтәмә ашлаландырыу буйынса колхозсылар намыҫ менән эшләйҙәр.

Яҡын көндәрҙә Өфө тәжрибә баҫыуына, районды Тимирязев исемендәге алдынғы колхозына һәм бер йәки ике алдынғы малсылыҡ фермаларына бригадирҙарҙы, звеноводтарҙы һәм башҡа колхозсыларҙы экскурсияға алып барырға әҙерләнәбеҙ.

Беҙҙең хатолаборатория үҙенең мичуринсе эштәре менән йәш мичуринселәр тәрбиәләй. Улар бөйөк Мичурин, Вильямс һәм академик Лысенконың учениеларын колхозсыларға өйрәтеү, һәм колхоз производствоһына индереү өсөн тынғы белмәй эшләйҙәр.

М. Дистанова,

Бүздәк районы, Ворошилов исемендәге колхоздың хатолабораторияһы мөдире.

Яңы сорттар

Белокатай районының Крупская исемендәге колхозында хатолаборатория етәксеһе иптәш Степан Павлович Желтышев Мичурин методтарын ҡулланып яңы сорт клевер сығарҙы.

Был клеверҙең гектарынан һәр йыл 3—3,5 центнер орлоҡ үҫтерелә алына. Юғары урожайлы, һалҡындарға сыҙамлы яңы сорт клевер хәҙер районың башҡа колхоздарында ла сәселә башланы.

Желтышев иптәш 1937 йылдан башлап Мичурин методы менән ҡылсыҡ башаҡлы бойҙайҙың сортын яҡшыртыуға өлгөштө. Хәҙер был сортты сәсеүҙең майҙаны колхозда 100 гектарға етәселде.

Башҡа сорт бойҙайҙарға ҡарағанда, яңы сорт уңышты гектарынан 3 центнерға тиклем артыҡ бирә һәм 6—7 көн алдан өлгөрә.

Бөйөк ғалим тураһында истәлектәр

Беренсе осрашыу

1923 йылдың йәйендә Мәскәүҙә беренсе Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе асылды. Ҡаҙандағы баҡсасылыҡ техникумының студенттәре төркөмөндә мин дә күргәҙмәлә булдым.

Беҙҙе, мичуринсе булырға әҙерләнеүсе студенттәрҙе күргәҙмәлә бөйөк ғалимдең уңыштарын күрһәтеүгә арналған бүлек бик ҡыҙыҡһындырҙы. Беҙ ғалим тарафынан сығарылған йөҙҙән артыҡ төрлө сорт алмалар, грушалар, сейәләр, ҡара емештәр, виноградтар менән таныштыҡ.

Техникумдың мөдире, И. В. Мичуриндең беренсе ярҙамсыһы, иптәш А. С. Горшков беҙгә Мичуриндең үҙенә барырға, уның эш принциптәре һәм методтары менән танышырға кәңәш бирҙе.

Мәскәүҙән ҡайтышлай беҙ Козловск ҡалаһында туҡтаныҡ. Ҡаланан бер километр ситтә, «Воронеж» тигән һыу буйында, Мичурин питомнигы бар. Был ваҡытта тиңе булмаған ғилми тәжрибәләр үткәреү урыны булып торған питомникте күреү, бөйөк Мичурин менән осрашыу беҙгә ҙур бәхет ине. Экскурсия етәксеһе беҙгә Мичуриндең был 48 йыл буйына үҙ көсө менән төҙөгән баҡсаһын совет хөкүмәтенә, үҙенең халҡына бүләк итеп биреүен аңлатты. Беҙ, «Воронеж» йылғаһы аша һалынған күпер аша күперҙе сығыу менән, ғалимдың йортона килеп туҡтаныҡ. Күргән ҡуймаған рәсемгә ҡарап, беҙ Иван Владимировичты яҡшы костюмда, баш шләпәлә осратыуҙы уйлаған инек. Ләкин улай булып сыҡманы. Беҙ уны емеш ағастары араһында, ялан баш, ябай һарғылт-аҡ төҫлө ябай костюм кейгән килеш осраттыҡ. Ул оҙон буйлы, арыҡ кеше ине. Ҡулында ағас таяҡ торған бәке һәм ҡайраҡ. Ә күҙлегенең күҙ тасмаларҙың остары аҡ нурҙар һикеп күренеп тора. Иван Владимирович яҡынлашҡас, беҙ баш әйеп иҫәнләштек. Ә ул, беҙҙең 14 кеше булыуыбыҙға ҡарамаҫтан, бөтөбеҙгә лә ҡул биреп күрешеп сыҡты.

Мичурин баҡсаһында

Баҡса матур, ҙур һәм тәртипле. Унда меңдәрсә төрлө үҫемлектәр айырым рәттәр менән теҙелгәндәр. Унда һәр төрлө емештәр. Уларҙың төҫтәре лә күп төрлө. Һары, аҡ, йәшел, ал, ҡыҙыл, күгелйем ҡара төҫтә бешкәндәр улар. Беҙ был емештәрҙең бөтәһе менән дә яҡындан танышырға теләүебеҙҙе белдерҙек. Иптәш Яковлев, был теләкте үтәү өсөн ваҡыттың әҙлеген һәм хатта айҙар талап итеүен аңлатты һәм шуға күрә уларҙың иң әһәмиәтлеләре һәм сорттар менән танышырға кәңәш бирҙе.

Иван Владимировичтең баҡсаһы Тамбов өлкәһендә, тимәк климат шарттары менән Башҡортостан менән әҙ айырмалы зонала булыуға ҡарамаҫтан, унда иң кеше үҙен Ҡырымда йәки Кавказда итеп хис итә. Бына беҙҙең алдыбыҙҙа «Монгол» тигән сорт абрикос ағасы. Ул әле икенсе йыл ғына емеш бирә. Ләкин үҙенең таҙалығы һәм ҡояшҡа оҡшаған һары, матур емештәре менән Козловск ҡалаһында, үҙенең тыуған ере — Монголияла кеүек, үҫә. Уның эргәһендә «Сопер» тигән сорт абрикос. Был сортты булдырыу өсөн Мичурин Монголияның Уңзини станцияһына яҡын монастырҙағы ҡытай батшалары ҡәберлектәрендә үҫкән абрикостың орлоҡтарын алдыра. Бына шул орлоҡтан сыҡҡан был үҫемлек 8 йыл үҙгәс, 1922 йылда беренсе тапҡыр матур һары емештәрен күрһәтә. Алтын төҫлө һары емештәр менән ҡапланған 84-се номерлы абрикос та бар. Ә 86-сы номерлы абрикос йәшкелт һары емешле. Улар бик күптәр һәм барыһы ла Мичуриндең үҙ ҡулы менән барлыҡҡа килтерелгән сорттар улар.

Беҙ И. В. Мичурин тарафынан 1890 йылдарҙа уҡ сығарылған яңы сорт сейә ағасы янындабыҙ. Уның һәр ағасы 35 килограмм емеш бирә. һәм ул ҡышҡы һалҡынлыҡтарҙан һис ҡурыҡмай, үҫә. Был сорт сейәнең тарихында шундай хәл булған. 1898 йылда Америкала ҡыш бик һалҡын булған. Унда был ҡыш баҡсаларҙағы бөтә сейә ағастары туңғандар. Был уңай менән Канадала саҡырылған баҡсасы фермерҙар кәңәшмәһендә тик Мичуриндең ошо сорт сейәһенең генә ҡышҡы һалҡындан зарарланмайынса ҡалыуы тураһында күрһәтеп үтелә.

И. В. Мичурин.

Баҡсала «Тихас» тигән ҡурай еләге лә бар. Уның еләктәре Ҡытай алмаһы ҙурлығында. Шулай уҡ эре емешле крыжовниктар, төрлө сорт ҡара емештәр һәм һәр алмаһы 600 грамм тарта торған «Антоновка», һәм иң бары 11—12 грамм ауырлығындағы «Таежный» тигән алмалар бар. Был ваҡ һәм тәмле алмаһы П. В. Мичурин Урал һәм Себер кеүек һалҡын яҡтар өсөн сығарған. Был алма ағасы 45 — 50 градус һалҡынлыҡта ла туңмай. Айва, черешня, виноград культураларының төрлө сорттары баҡсала айырым йәм биреп торалар.

Иван Владимирович үҙ ҡулы менән хәҙергә тиклем донъяла булмаған яңы үҫемлектәр сығарыу юлында ҙур уңыштарға өлгәште. Бына беҙҙең алдыбыҙҙа «Церападус» тигән ағас. Был япон муйылы менән ялан сейәһен аталандырыу юлы менән барлыҡҡа килгән. Ул ер-яңы үҫемлек. Ул әле емеш бирмәй. Ә шуны ла әйтергә кәрәк. 1934 йылда Мичурин баҡсаһын ҡабаттан ҡараған саҡта, беҙ был үҫемлектең емеш биреүен күрҙек. Уның төҫө сейәгә оҡшаған, ә емештәре сейә кеүек айырым һабаҡтарҙа тормайҙар, ә муйыл кеүек суҡ теҙелгәндәр. Ә тәме ярылап муйылдың да, шулай уҡ сейәнең дә тәмен бирә. «Ренет бергамутный» тигән Мичурин алмаһы ла груша менән алманың уртаҡ үҫемлеге булып тора.

Беҙ баҡсаны ос кен буйына ҡарап өйрәндек. Һөҙөмтәлә тик П. В. Мичуриндең айырым сорттары һәм ҡайһы бер методтары менән генә танышырға өлгөрә алдыҡ. Ә бөтә баҡсаны ҡарау өсөн ысынлап та айҙар ғына түгел, айҙар кәрәк буласаҡ ине.

Ҙур тантана

П. В. Мичурин менән беренсе осрашыуҙан һуң 11 йыл үҙгәс, мин тағы ла уның менән осрашыу бәхетенә ирештем.

1934 йылдың 20 сентябрендә Советтар Союзы Мичуриндең 60 йыллыҡ хеҙмәт тантанаһын байрам итте. Ошо уңай менән Башҡортостан делегаттары ла ғалим янында булдылар. Мин тантана ултырышына делегацияның етәксеһе сифатында барҙым. Башҡортостандан беҙ ете кеше юбилярҙың тантанаһында ҡатнаштыҡ.

Байрам уңайы менән юлбашсыбыҙ бөйөк Сталин юбилярға түбәндәге ҡотлау телеграммаһын ебәргәйне:

«Иптәш Мичурин Иван Владимировичҡа,

Беҙҙең бөйөк Ватаныбыҙ файҙаһына уңышлы хеҙмәт иткән һеҙҙең алтмыш йыллығығыҙ айҡанлы, Иван Владимирович, һеҙҙе ысын күңелемдән ҡотлайым.

Һеҙгә иҫәнлек һәм емеш баҡсасылығын үҙгәртеү юлында яңы уңыштар теләйем.

Ҡулығыҙҙы ҡаты ҡыҫам.

И. Сталин».

Бөйөк юлбашсының был ҡотлауы Иван Владимировичты, һөйләп аңлата алмаҫлыҡ дәрәжәлә, шатландырҙы. Ул иптәш Сталинға түбәндәге яуап ҡотлау телеграммаһын ебәрҙе:

«Ҡәҙерле Иосиф Виссарионович,

Һеҙҙең телеграммағыҙ минең һикһән йыллыҡ ғүмеремдә минең өсөн иң ҙур награда булды. Ул миңә башҡа бөтә төрлө наградаларҙан да ҡиммәтле.

Мин һеҙҙең бөйөк иғтибарығыҙ менән бәхетлемен.

Һеҙҙең И. В. Мичурин».

Юбилярҙың тантанаһында бер меңдән артыҡ кеше — колхозсылар, эшселәр, ғалимдәр һәм ситтән илдәрҙән килгән ҡунаҡтар ҡатнашты.

Мичуринск ҡалаһы театры тантана йыйылышына килеүселәр менән шығырым тулы. Делегаттар үҙ-ара тик Мичурин тураһында ғына һөйләйҙәр, уның исемен ҡабатлайҙар. Бына ғалим үҙе лә күренде. Ул ике яҡтан ҡултыҡлап алынған хәлдә залға инде. Зал аяҡҡа баҫып бөйөк ғалимде ҡаршы алды.

Иван Владимирович сәхнәгә күтәрелде. Көслө алҡыштар менән шаулаған зал ҡапыл тынып ҡалды. Ул делегаттарҙың ҡотлауҙарына яуап итеп, аҡрын ғына һөйләй башлай. Һәр кем Мичуриндең һүҙҙәрен хәтерҙә ныҡ һаҡлар өсөн ҙур иғтибар менән тыңлай.

Бөйөк ғалим үҙенең телмәрендә совет хөкүмәтенә, бөйөк Сталинға рәхмәт белдерҙе.

— Тик совет шарттарында ғына фән эшен йәйеп ебәрергә мөмкинлектәр асылды. Әле мин үҙемдең эшемде дауам итерәсәкмен, — тине ул. Уның был һүҙҙәре көслө алҡыштар менән ҡаршы алынды.

Һуңғы осрашыу

1935 йылдың ғинуарында Башнаркомземдең баҡсасылыҡ бүлегендә эшләгән саҡта, мин Мичуринск ҡалаһына бөйөк ғалим янына, кәңәш алырға ебәрелдем.

Мичуринск ҡалаһына килгәс, 26 ғинуарҙа бөйөк ғалим мине ҡабул итте. Ҡарт һәм ауырыу булыуына ҡарамаҫтан, уның күҙҙәрендә ҙур көс һиҙелә. Ул минең һүҙҙәремде ҙур иғтибар менән тыңланы. Иван Владимирович аҡрын ғына тауыш менән һөйләй башланы.

— Минең уйымса, — тине ул, — һеҙҙең республиканың күпселек райондарында климат шарттары еләк-емеш баҡсалары төҙөү өсөн яраҡһыҙ түгел. Унда дөрөҫ методтарҙы ҡулланғанда, хатта груша, ҡара емеш, виноград кеүек йылы яҡтарҙы ярата торған культураларҙы ла уңышлы үҫтереп була.

Иван Владимирович еләк-емеш баҡсалары өсөн урынды дөрөҫ һайлауҙың ҙур әһәмиәтле булыуын, Башҡортостанда еләк-емеш ағастарының үҙ сорттарын етештереүҙе маҡсат итеп ҡуйыу, райондарҙа питомниктар ойоштороу, тик уларҙа ғына етештерелгән ултыртыу материалдары менән еләк-емеш баҡсалары төҙөү кәрәклеген аңлатты. Ғалим менән үткәрелгән был ҡыҫҡа ваҡытлы, һуңғы осрашыу миңә ғүмергә онотолмаҫлыҡ тәьҫир ҡалдырҙы.

Бөйөк Мичуриндең күрһәтмәләре нигеҙендә республикабыҙҙа еләк-емеш баҡсаларында ҙур эш башланды.

Беҙ бөйөк Мичуриндең үлеүенә 14 йыл тулыу айҡанлы, республикабыҙҙағы мичуринселәрҙең баҡсаларына ҡарап, ғалимде иҫкә алабыҙ һәм бөтә республикабыҙҙы Мичурин баҡсаларына әйләндерергә һүҙ бирәбеҙ.

Ә. Әхмәров.

Башҡортостан баҫыусылыҡ ғилми тикшеренеү станцияһының ғилми хеҙмәткәре.

Физкультура һәм спорт

Бөрө ҡалаһының спортсмендәре республикала буласаҡ ярыштарға әҙерләнәләр.
Һүрәттә: Спортсменка — велосипедистка Бөрө ҡалаһы «Объединение» артеле бухгалтеры комсомолка Галина Фәттәхетдинова тренировкала.
Б. Мәнәпов фотоһы.

Профсоюз-комсомол кросы

КУШНАРЕНКО. Район беренселегенә ингерләү ярышы үткәрелде. Тәүҙә ирҙәр 3000 метрға ингерҙеләр. Кушнаренко ауыл хужалығы техникумы уҡыусыһы Асраров был араны 13,09 минутта үтеп, беренселекте алды. 1000 метрға ингереүҙә беренсе урынды Кушнаренко педагогия училищеһы уҡыусыһы Хәйретдинова, ҡатын-ҡыҙҙар араһынан башҡасалыҡ мәктәбе уҡыусыһы Зотова сыҡты. Ярыш алдынғылары булған 12 кешегә бүләктәр бирелде. Улар республикан ярышҡа әҙерләнәләр. Район буйынса профсоюз-комсомол кросында 4 меңдән артыҡ кеше ҡатнашты.
Ф. Дашкова.

Тағы ла бер гүзәл еңеү

5-се июндә Черниковск ҡалаһы стадиондарының береһендә председателе иптәш Бузьмин булған физкультура обществоһының футболистәре менән Саратов ҡалаһының «Локомотив» обществоһы футболистәре араһында РСФСР беренселеге өсөн футбол матчы уҙғарылды. Уйын 7 : 0 менән Черниковскилар файҙаһына тамамланды.
М. Мостафин.

Ауыл Советтәре работниктәренең семинары

Ошо көндәрҙә Баҡалы район Советы башҡарма комитеты ауыл Советтәре председателдәренең һәм секретарҙәренең бер көнлөк семинарын үткәрҙе. Бында йәйге ауыл хужалығы эштәрен үткәреүҙә, хужалыҡ һәм культура төҙөлеше менән етәкселек итеүҙә ауыл Советтәренең эш практикаһын яҡшыртыу саралары тураһында мәсьәлә ҡаралды.

Ауыл Советтәренең ойоштороу-массовый эштәре торошо һәм уны яҡшыртыу саралары тураһында район Советы исполкомы председателе иптәш Филиппов доклад менән сығыш яһаны.

Колхоздарҙа юғары агротехниканы ҡулланыуҙа ауыл Советтәренең ролдәре, дөйөм мәжбүри уҡыу, халыҡтың һаулығын һаҡлау, кооперация эштәрен яҡшыртыу темаларына яһалған докладтар ҙур иғтибар менән тыңландылар.

Семинар аҙағында ауыл Советтәренең етәкселек эшен яҡшыртыу тураһында БАССР Министрҙар Советы председателе урынбаҫары иптәш Әхмәров сығыш яһаны.
Х. Ғилманов.

Яңы китаптар

ЗӘЙНӘП БИИШЕВА. Бәхет ныҙы хаҡында әкиәт. 1949 йыл. Күләме 48 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 2 һум.

Авторҙың был китабы «Кинйә батыр» тигән халыҡ әкиәте нигеҙендә, шиғыр менән яҙылған. Китап хаҡлыҡтың, дөрөҫлөктөң яуызлыҡты һәр саҡ, һәр ерҙә еңеүе хаҡында, шулай уҡ мөхәббәттең бөтә ҙурлығы, сәстелеге һәм көслөлөгө тураһында һөйләй.

Китап халыҡ ижадының бай теленә нигеҙләнеп яҙылғанлыҡтан, уҡыу өсөн еңел, һүрәтләү, тасуирлау ысулдарына бай.

Китап мәктәп серияһы буйынса сығы һәм мәктәп йәшендәге балалар өсөн тәҡдим ителә.

А. ДОЛМАТОВ һәм В. МУРАЧЕВ. Предприятиела һәм колхозда күргәҙмә агитация. 1949 йыл. Күләме 8 бит. Тиражы 4000. Хаҡы 70 тин.

Был брошюрала Ленинград ҡалаһы һәм Ленинград өлкәһе партия ойошмаларының эш тәжрибәһендә күргәҙмә агитацияның совет патриотизмы тәрбиәләүҙә, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, продукцияның яҡшы сифаты өсөн һәм уның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, һуғыштан һуңғы осорҙа ауыл хужалығын күтәреү өсөн көрәштә социалистик ярыштың роле күрһәтелә.

Черниковск ҡалаһының бюджеты үҫә

Ошо көндәрҙә хеҙмәтсәндәр депутаттарының Черниковск ҡала Советының 11 сессияһы булып үтте. Сессияла ҡала финанс бүлегенең мөдире, депутат иптәш Врещенко 1948 йылда ҡала бюджетының үтәлеше һәм 1949 йыл өсөн яңы бюджетты раҫлау тураһында доклад яһаны. Ул үҙенең докладында үткән йылда ҡала бюджетының доход өлөшө 95,4, расход өлөшө 92,8 процентҡа генә үтәлеүен әйтеп үтте.

— Бюджеттың доход өлөшө үтәлмәүе 1948 йылда урындағы промышленность предприятиеларының һәм сауҙа ойошмаларының насар эшләүенән килде,— ти иптәш Врещенко. — Промышленность предприятиеларының етәкселәре производство планын үтәү, продукцияларын үҙенә төшөү хаҡтарын кәметеү өсөн көрәште тейешенсә ойошторманылар. Ҡайһы бер предприятиеларҙың эшенә насар ойошторолоуы һөҙөмтәһендә бюджет үтәлешенә ҙур зыян килде. Мәҫәлән, горпром тресы 1948 йылдың планын бары 87 процентҡа генә үтәне, хеҙмәт хаҡы фондынан 200 мең һум артыҡ сарыф итте. Утыҙ эшселәрҙең үҙенә төшөү хаҡын кәметеү урынына, киреһенсә, юғары күтәрелергә юл ҡуйылған. Утыҙ ике горпром работниктарынан һәм заготовителдәр тураһынан 202 мең һум аҡса урынһыҙ тотонолған.

Ҡаланың урындағы промышленность комбинаты ла йыллыҡ планын үтәй алманы һәм хеҙмәт хаҡы буйынса 203 мең һум аҡсаны артыҡ тотондо.

Сауҙа ойошмалары һатыу эштәрен насар ойоштороуҙары һөҙөмтәһендә тауар әйләнеше планын үтәй алманылар. Быны был комиссиялар бюджет үтәлешенә ҙур зыян килтерҙеләр, ти.

Доклады депутаттары ҡаланың 1949 йылға ҡаралған бюджеты менән таныштырҙы. Быйылғы йылдың бюджеты 31 миллион 116 мең һум күләмендә билдәләнгән. Был үткән йылғы бюджет менән сағыштырғанда 9,6 процент артыҡ тошкан итә. Бюджеттың дөйөм суммаһынан һаулыҡ һаҡлау, мәғариф эшенә иң күп өлөшө бүленә. Ҡаланы төҙекләндереүгә һәм хеҙмәтсәндәрҙең культура-тормош шарттарын күтәреүгә ҙур йыл суммаларҙа аҡса тотоласаҡ.

Сессияла ҡала Советының бюджет комиссияһы председателе иптәш Ажегинов йомғаҡ доклад менән сығыш яһаны. Ул докладында бигерәк тә бюджеттың расход өлөшөн үтәү массаларҙың өҫтөнлөгөн тураһында һөйләне. Ҡалала күпереҙ ҡалыуы һәм уларҙы төҙекләндереүгә ебәрелгән сред. ствоның 35 мең һумы, артыҡ утыҙ тулыуға билдәләнгән 90 мең һумдың 45 мең һумы, мәктәптәрҙе ремонтлау йәһәтенән бер өлөшө генә файҙаланылмай ҡалған.

Докладтар буйынса сығыш һөйләүсе депутаттар үткән йыл бюджет үтәлешендә булған етешһеҙлектәрҙе ҡаты тәнҡитләнеләр һәм быйылғы бюджетты үтәү өсөн практик юлдар күрһәттеләр.

Сессия 1949 йыл өсөн яңы бюджетты раҫланы.
М. Мирза.

СИТ ИЛ ЭШТӘРЕ МИНИСТРҘӘРЕ СОВЕТЕНЕҢ ПАРИЖДӘГЕ СЕССИЯҺЫНДА

ПАРИЖ, 3 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн сит ил эштәре министрҙәре Советенең ябыҡ ултырышы булды. Ултырыштан һуң дүрт министр араһында килешелгән түбәндәге коммюнике иғлан ителде.

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең 1949 йыл 3 июндәге коммюникеһе

Бөгөн, СССР сит ил эштәре министры А. Я. Вышинский председателлегендә сит ил эштәре министрҙәре Советенең ябыҡ ултырышы булды.

Министрҙәр Советтәр Союзы делегацияһының һәм АҠШ делегацияһының Берлин тураһындағы тәҡдимдәрен тикшерҙеләр.

Киләһе ултырыш 4 июнда 15 сәғәттә буласаҡ.

ПАРИЖ, 4 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн сит ил эштәре министрҙәре Советенең ябыҡ ултырышы булды. Унан һуң дүрт министр араһында килешелгән түбәндәге коммюнике иғлан ителде:

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең 1949 йыл 4 июндәге коммюникеһе

Бөгөн АҠШ-тың государство секретаре Д. Ачесон председателлегендә сит ил эштәре министрҙәре Советенең ябыҡ ултырышы булды.

Министрҙәр Советтәр Союзы делегацияһының һәм АҠШ делегацияһының Берлин тураһындағы тәҡдимдәрен тикшереүҙе дауам иттеләр.

Киләһе ултырыш 6 июнда буласаҡ.

* * *

ПАРИЖ, 4 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париждәге сессияһы барған обстановкаға характерлы булған бер сәбәпкә иғтибарҙы юнәлтмәй булмай. Билдәле булғанынса, Ачесондың инициативаһы буйынса министрҙәр Берлин менән идара итеүҙе ойоштороу тураһындағы мәсьәләләрҙе ябыҡ ултырыштарҙа тикшерергә һәм был ултырыштар тураһында дүрт министр араһында килешелгән тик официаль коммюникелар генә иғлан ителһендәр, тип һүҙ ҡуйышҡандар ине. Ләкин Парижда сығыусы газеталар бөгөн, сит ил эштәре министрҙәре Советенең кисәге ябыҡ ултырышының барышы тураһында күп кенә бер яҡлы хәбәрҙәр иғлан иттеләр, шуның менән бергә был хәбәрҙәрҙең ҡайһы берҙәрендә Америка делегацияһының члены Мәрфиҙән алынған информацияларға һылтаныуҙар яһала.

Сит илдәрҙә Пушкин көндәре

МОНГОЛИЯ ХАЛЫҠ РЕСПУБЛИКАҺЫ

УЛАН-БАТОР, 5 июнь. (ТАСС). Монголия Халыҡ Республикаһының общественносы А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы киң рәүештә билдәләй. Республиканың башҡалаһында һәм район үҙәктәрендә бөйөк рус шағиренең тормошо һәм ижады тураһында йөҙәрләгән лекциялар үткәрелде. Монголия яҙыусылары Пацагдорж, Лодойдамба, Баст һәм башҡалар монгол әҙәбиәтенең үҫеүенә Пушкин ижадының йоғонтоһо тураһында күп кенә лекциялар уҡынылар.

Кисә Монголия университетында студенттарҙың Пушкин юбилейенә арналған ҙур кисәһе булды. Доклад менән сығыш яһаған шағир Чимид, Пушкин монгол йәштәренең иң һөйөклө шағиры булып тора, тип билдәләне. Пушкиндең монгол теленә тәржемә ителгән әҫәрҙәре илдең иң алыҫ ерҙәрендә ҙур мөхәббәт менән уҡылалар.

Пушкин кисәләре шулай уҡ башҡаланың башҡа уҡыу йорттарында, мәктәптәрендә һәм предприятиеларында булдылар. Булганск аймағында урындағы радио тапшырыуҙар редакцияһы Пушкин көндәренә арналған бер кисә радио-кисәләр үткәрҙе. Был кисәләр ҙур уңыштар менән үттеләр.

Монголияның Советтәр Союзы менән культура бәйләнеше обществоһы Пушкин күргәҙмәләрен ойошторҙо. Был күргәҙмәләр күп халыҡ массаһын үҙҙәренә йәлеп итәләр. Пушкиндең проза әҫәрҙәренең ҙур йыйынтығы массовый тираж менән баҫып сығарылды.

ФИНЛЯНДИЯ

ХЕЛЬСИНКИ, 5 июнь. (ТАСС). Финляндияның бөтә газеталары ла тиерлек А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған мәҡәләләр баҫып сығарҙылар. «Тюэкансан саномат» газетаһы бөйөк шағирҙың Армас Эйкп тәржемә иткән ике шиғырын баҫып сығарҙы.

ЧЕХОСЛОВАКИЯ

ПРАГА, 5 июнь. (ТАСС). Чехословакияның общественносы гениаль рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы киң рәүештә билдәләй. Юбилей комитетының инициативаһы буйынса Пушкиндең күп кенә әҫәрҙәре чех һәм словак телдәренә тәржемә итеп баҫып сығарылдылар. Чехословакияның бөтә матбуғаты бөйөк шағирҙең тормошона, Чехословакияның әҙәбиәтенә һәм культураһына уның ижадының йоғонтоһона арналған мәҡәләләр һәм очерктәр иғлан итәләр. Чехословакияның күп кенә шағирҙәре А. С. Пушкингә үҙҙәренең шиғырҙарын арнанылар.

Бөтә мәктәптәрҙә Пушкиндең тормошона һәм ижадына арналған беседалар үткәрелә, Прага, Братислав һәм башҡа ҡалаларҙа публичный докладтар булды. Братислав ҡалаһындағы бер паркка Пушкин исеме бирелде.

Кисә Праганың милли театрында А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы ултырыш булды. Ултырышта Милли собрание председателенең урынбаҫары Вацлав Давид, сит ил эштәре министры Клементис, күп кенә общественный һәм государство деятелдәре, яҙыусылар һәм культура һәм искусство деятелдәре ҡатнаштылар. Карлов университетының ректоры профессор Мукаржовский Пушкиндең ижады һәм Чехословакия һәм бөтә донъя әҙәбиәтенә уның йоғонтоһо тураһында доклад менән сығыш яһаны.

Праганың опера театрында «Пиковая дама» тигән спектакль булды.

БОЛГАРИЯ

СОФИЯ, 5 июнь. (ТАСС). Болгария общественносы Александр Сергеевич Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы тантаналы рәүештә билдәләй. Илдең ҡалаларында һәм ауылдарында бөйөк рус шағиренең иҫтәлегенә арналған йыйылыштар һәм кисәләр үткәрелә. Йыйылыштарҙа һәм кисәләрҙә болгар яҙыусылары Пушкиндең ижады тураһында докладтар менән сығыш яһайҙар. Библиотекалар һәм халыҡ уҡыу өйҙәре Пушкингә арналған күргәҙмәләр ойошторҙолар.

Кисә кис София университеты бинаһында Болгария фәндәр Академияһының юбилей сессияһы булды. Уның эшендә совет ғалимдәре һәм культура деятелдәре ҡатнаштылар. Сессия, «А. С. Пушкиндең донъяға ҡарашы тураһында» философия фәндәре кандидаты Д. И. Чесноковтың докладын тыңланы. Совет журналисы Д. О. Заславский «Пушкин ижадында сатира» тигән доклад менән сығыш яһаны. Академик Людмил Стоянов болгар әҙәбиәтенә Пушкиндең йоғонтоһо тураһында доклад яһаны.

Газеталар А. С. Пушкингә арналған күп кенә мәҡәләләр һәм шиғырҙар баҫып сығарҙылар.

БУДАПЕШТӘ А. С. ПУШКИН ИСЕМЕНДӘГЕ УРАМ

БУДАПЕШТ, 5 июнь. (ТАСС). Бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу айҡанлы Венгрия башҡалаһының үҙәк урамдарының береһенә (Эстерхази урамы) Пушкин исеме бирелде. Урамдағы биналарҙың береһенә рус һәм бөтә донъя әҙәбиәтенең гениы тураһында иҫтәлек итеп мемориаль таҡта ҡуйылды.

Пушкингә иҫтәлек итеп ҡуйылған мемориаль таҡтаны урынлаштырыуға арналған митингыла Будапешттең бургомистры Йожеф Вогнар телмәр менән сығыш яһаны.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

СССР азыҡ промышленносе Министерствоһы «Союзвитаминпром»

ВИТАМИН „Д"

Өфө витамин заводы

ВИТАМИН сәләмәтлекте НЫҒЫТА

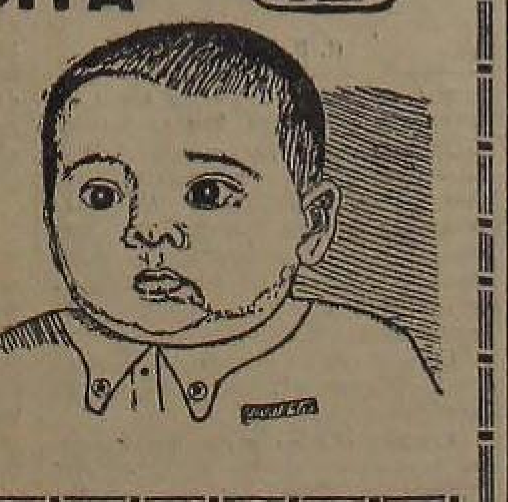

Витамин „Д"—рахит ауырыуынан һауыктыра һәм уны булдырмай. Витамин „Д"—балаларҙың һаулығын нығытыуға һәм бигерәк тә һөйәктәрҙең һәм тештәрҙең дөрөҫ үҫеүенә булышлыҡ итә. Витамин „Д"—һөйәк һынған ваҡытта һөйәктәрҙең ялғаныуына булышлыҡ итә. Витамин „Д"—ауырлы ҡатындарға һәм бала имеҙеүсе ҡатындарға балаларҙы нормаль ашатыу өсөн кәрәк.

Витамин „Д"-ға хаҡтар байтаҡ кәменеләр.

Витамин „Д"-ны ҡулланыуҙың нормалары витаминдең этикеткаларында күрһәтелгән. Витаминде күпләп һатып алыу өсөн заказдарҙы түбәндәге адрес буйынса ебәрегеҙ: *Өфө ҡалаһы, Ҳодайбирҙин урамы 28-се номерлы йорт, Витамин заводы, телефон номеры 2—74-64.*

Бөтә аптекаларҙан витамин „Д" талап итегеҙ.

Башҡорт государство театраль-художество училищеһы

1949-1950 уҡыу йылы өсөн уҡыусылар ҡабул итә.

Театраль училище театрҙар өсөн драма актерҙары әҙерләй. Училищела уҡыу срогы 4 йыл.

7 йыллыҡ мәктәпте тамамлау тураһында танытмаһы булған һәм билдәләнелгән ҡабул итеү һынауҙарын уңышлы биргән 17 йәштән алып 25 йәшкә тиклем ирҙәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар ҡабул ителә.

Театраль училищеға инеүселәрҙең бөтәһе лә беренсе нәүбәттә специальность буйынса ҡабул итеү һынауҙары үтәләр:

а) басняларҙы, шиғырҙарҙы, әҫәрҙәрҙе ятҡа уҡыу, б) бирелгән темаға этюдтәр, импровизациялар яһау, в) музыкаллелекте (тауыштың ритмлелеген һәм музыкаллелеген) тикшереү.

Театраль училищеның беренсе курсына инеүселәр түбәндәге фәндәр буйынса экзамендар бирәләр: СССР Конституцияһы, рус теле, башҡорт теле, рус әҙәбиәте.

Ете йыллыҡ мәктәпте 1947—1948 һәм 1948—1949 уҡыу йылдарында отличнно билдәләре менән тамамлаусылар һынауҙарҙы тик специальность буйынса ғына бирәләр.

Техникумға инеү тураһында ғаризалар 1949 йылдың 1 июненән 31 июлена тиклем ҡабул ителәләр.

Стипендия уҡыуҙа өлгәшеүгә ҡарап бирелә. Пенсионер, Ватан һуғышы инвалидтарының балалары, балалар йорттарында тәрбиәләнеүселәр уҡыу өсөн түләүҙән азат ителәләр.

Ғаризалар түбәндәге документтарҙы теркәп, директор исеменә биреләләр: белеме тураһында танытма (подлинникта), тыуыуы тураһында танытма (подлинникта) йәки паспорт уҡырға килгәндә килтерелә, автобиография, өс фотокарточка (баш кейеменән башҡа төшкән 3×4 сантиметр күләмендә), хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн), һаулығы тураһында справка.

Ҡабул итеү экзамендәре 1 августан 20 августҡа тиклем үткәреләләр. Уҡыусылар иҫәбенә индереү 21 августан 25 августҡа тиклем үткәрелә. Уҡыуҙар 1949 йыл 1 сентябрҙә башланалар. Хаттар ебәреү өсөн беҙҙең адрес: Өфө ҡалаһы, Совет урамы 11-се номерлы йорт, Башҡорт государство театраль-художество училищеһы.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Л01280 Ваня газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 112 (8212)
8
ИЮНЬ
шаршамбы

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү. (1-се бит).
Беҙҙең республикала. (1-се бит).
Советтар Союзында. (1-се бит).
ССР Союзының Ҙур театрында А. С. Пушкиндың тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы ултырыш. (2-се бит).
Ауыл хужалығы фәндәре кандидаты Х. Фатиуллин. — Үләп ерләҡтары етештереүгә ныҡ иғтибар итергә. (2-се бит).
СПЕЦИАЛИСТ КӘҢӘШТӘРЕ. М. Суслов. — Йәшелсәләрҙе нисек тәрбиәләргә. (2-се бит).
АГИТАТОРҘАРҒА ЯРҘАМҒА. З. Вәхитов. — Малсылыҡ работниктарына никлай уҡыштары есен Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреле. (3-се бит).
Профессор А. Тайчинов. — Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары үҫтереү. (3-се бит).
«Кыҙыл Башҡортостан» материалдары эҙенән. (3-се бит).
Б. Сафин. — Сталин премияһы лауреаты бораулау мастеры Павел Балабанов. (3-се бит).
Ғ. Ибраһимов. — Тәрән бураҙналар. (4-се бит).
М. Хәйҙәров. — Артта ҡалған колхоз алдынғылар сафына сыҡты. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Партия порученйеләре — коммунистарҙы тәрбиәләүҙә мөһим сара

Бөйөк Ватан һуғышы осоронда һәм унан һуңғы йылдарҙа большевиктар партияһының сафтары бик ныҡ үҫте. Партияның йәш члендарын һәм кандидаттарын политик тәрбиәләү, уларҙың идея-политик кимәлдәрен күтәреү хәҙерге ваҡытта партия ойошмаларының көндәлек эштәрендә төп бурыстарҙың береһе, иң мөһиме булып иҫәпләнә.

Большевиктар партияһының ойоштороусылары һәм уның юлбашсылары Ленин һәм Сталин партия члендарын тәрбиәләү эшенә һәр ваҡыт серьез иғтибар иттеләр. «Әгәр ҙә беҙ эштең бөтә тармаҡтарындағы кадрҙарыбыҙҙы идеологик яҡтан әҙерләй алһаҡ һәм уларҙы халыҡ-ара обстановкаға иркен төшенә алырлыҡ дәрәжәлә политик яҡтан сыныҡтыра алһаҡ ине, әгәр ҙә беҙ уларҙы алға етәксеһеҙ итеү мәсьәләләрен серьез яңылыштарҙан башҡа хәл итергә һәләтле булған, тамам өлгөргән өлкән марксистар-ленинселәр итә алһаҡ ине, — ул ваҡыт беҙҙең бөтә мәсьәләләребеҙҙең ундан туғыҙы инде хәл ителгән тип һанарға бөтә нигеҙҙәребеҙ булыр ине», — тип өйрәтә иптәш Сталин. Партия ойошмалары беҙҙең партиябыҙҙың кадрҙарын тәрбиәләүҙә ленинса-сталинса эш итергә, партия сафтарын бигерәк тә сифат яғынан ныҡытыуға әһәмиәт бирергә тейештәр. Был хәл бөтә коммунистарҙы ла политик эшкә актив рәүештә йәлеп итеүҙе, партия-ойоштороу һәм партия-политик эштәрҙе юғары кимәлгә күтәреүҙе, коммунистарҙан партия порученйеләрен тулы килеш һәм үҙ ваҡытында үтәүҙәренә өлгәшеү талап итә.

Ләкин партияның ҡайһы бер түбән ойошмаларының секретарҙары коммунистарҙы политик һәм хужалыҡ эшенә актив йәлеп итеүҙең, уларҙы тәрбиәләүҙең мөһим бер төрө булған партия порученйеләрен баһалап еткермәйҙәр. Коммунистар партия тәрбиәһен йыйылыштарҙа, политик түңәрәктәрҙә генә алырға тейеш, тип уйлайҙар. Коммунистарҙы тәрбиәләү эшенә былай бер яҡлы ғына ҡарау, әлбиттә, һис дөрөҫ түгел.

Билдәле, кешеләр йыйылыштарҙа ла, шулай уҡ уҡыу ваҡыттарында ла тәрбиә алалар. Ләкин был тәрбиә методтары менән генә сикләнеп ҡалырға ярамай. Кешеләрҙең, бигерәк тә, көндәлек эштә, ул ҙур эшме, йәки бәләкәй эшме — унда айырма юҡ, үҫеүҙәрен һәм ҡыйынлыҡтарға ҡаршы көрәштә сыныҡыуҙарын күҙҙә тоторға, уларға практик ярҙам итергә кәрәк.

Бына шуның өсөн дә коммунистарҙы тәрбиәләүҙә төп методтың береһе — уларҙы партия эшенә актив йәлеп итеүҙе, коммунистарға тапшырылған партия порученйеләренең үтәлешен систематик рәүештә тикшереп тороуҙан, тегә-йәки был эштә тейешле ярҙам күрһәтеүҙән тора. Тик шулай оператив эшләгәндә генә партия ойошмалары үҙҙәренең алдында торған бурыстарҙы уңышлы хәл итәсәктәр.

«Швейпром» партия ойошмаһы коммунистарҙың партия порученйеләрен күрһәтелгән срокта өлгөлө үтәүҙәре һәм производствоның һәр тармағында намыҫлы эшләп, хеҙмәтсәндәр массаһын патриотик эшкә рухландырыуҙары һөҙөмтәһендә, артель байлығы йылдың биш айлыҡ программаһын юғары күрһәткестәр менән үтәп сыҡты. Белорет районы «Красный Урал» колхозы партия ойошмаһының бөтә члендарына ла партия порученйеләре бирелгән. Коммунистарҙан Симаков, Храмцов һәм Красносемский иптәштәр яҙғы сәсеүҙең хәл иткес участкаларында эшләнеләр; уларҙың өлгөлө эше колхозсыларҙы намыҫлы хеҙмәткә рухландырҙы. Һөҙөмтәлә колхоз һабан ашлыҡтарын сәсеүҙә районда беренсе булып үтәне. Былар ВКП(б) члендарын һәм кандидаттарҙы практик эштә үҫтереүгә, тәрбиәләүгә етди иғтибар итеүҙең ыңғай һөҙөмтәләре ул.

Бәләбәй районы «Пламя» колхозының партия ойошмаһында коммунистарҙы хужалыҡ һәм политик эштә тәрбиәләү бөтөнләй киреһенсә ҡуйылған. Бында бер генә коммунистка ла партия порученйеләре бирелмәгән. Партия ойошмаһы секретары иптәш Тупаев коммунистарҙың ҡайҙа һәм нисек эшләүҙәрен, уларҙың ниндәй общественный эш алып барыуҙарын үҙе лә белмәй. Әгәр ҙә коммунистар колхоз производствоһының яуаплы эш участкаларына беркетелгән булып, уларға партия порученйеләре үҙ ваҡытында бирелһә һәм уларҙың үтәлеше систематик рәүештә тикшерелеп торолһа, колхоз яҙғы баҫыу эштәрен, пар һөрөү планын юғары сифатлы итеп үҙ ваҡытында үтәүгә өлгәшер ине.

Ҡайһы бер түбән партия ойошмаһы секретарҙары айырым әҙерлекле коммунистарға бер юлы бер нисә порученйеләр бирәләр ҙә, башҡаларҙы — аҙ белемле коммунистарҙы «борсомаҫҡа» тырышалар. 9-сы номерлы мельзавод партия ойошмаһының члены иптәш Митюринға биш партия порученйеһе бирелгән. Ул завкомдың члены лә, конторала, эшләүселәр араһында агитатор ҙа, культура-ағартыу секцияһының етәксеһе лә, комсод һәм үҙ-ара ярҙам кассаһының председателе лә булып эшләй. Ә ойошманың 11 членына бер ниндәй ҙә поручение бирелмәгән. Был эш методы, әлбиттә, дөрөҫ түгел. Партия порученйеләрен биреүҙән элек белем кимәле менән иҫәпләшергә, әгәр ҙә коммунист башта тапшырылған эште, уның бәләкәй булыуына ҡарамаҫтан, уңышлы үтәп сыға икән, ул ваҡытта ҙурыраҡ һәм яуаплыраҡ эштәр тапшырырға кәрәк. Был эш методы коммунистарҙың политик һәм хужалыҡ эшендә актив ҡатнашлыҡ итеүҙәрен тәьмин итәсәк.

Партия порученйеләре биреү менән генә бер ваҡытта ла сикләнеп ҡалырға ярамай. Коммунист үҙенә тапшырылған эште тулы һәм үҙ ваҡытында үтәүгә ирешһен өсөн партия ойошмаһы секретары теге йәки был коммунистың эш барышы менән әленән-әле танышып торорға, осраған ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығыу юлдарын күрһәтергә, ярҙам итергә бурыслы. Бындай тикшереүҙәр ВКП(б) члендарында һәм кандидаттарында тапшырылған эште ваҡытында үтәүгә яуаплылыҡ тойғоһон көсәйтә һәм партия ойошмалары секретарҙарына коммунистарҙың үҫешен практик эш өҫтөндә өйрәнергә, уларҙы үҙ ваҡытында үрләтергә мөмкинлек бирә.

Партияның район һәм ҡала комитеттарының секретарҙары, партия, профсоюз һәм комсомол бүлектәренең мөдирҙәре, инструкторҙары коммунистарҙы практик эш өҫтөндә тәрбиәләүҙә һәм уларҙың хужалыҡ һәм политик эштә активлектарын, боевой. һәләтлектәрен күтәреүҙә түбәнге партия ойошмаларының секретарҙарына көндәлек ярҙам итергә бурыслылар. Был ВКП(б) Өлкә Комитетының отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын тормошҡа ашырыуға партияның барлыҡ члендарын да ылыҡтырыуҙы тәьмин итер.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

СССР Верховный Советы Президиумының Указы менән бойҙайҙан һәм көнбағыштан юғары урожайҙар алған өсөн Краснодар крайының ауыл хужалығы алдынғыларына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде һәм Ленин ордене, «Ураҡ һәм сүкеш» алтын медале тапшырылды. Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен алыусылар араһында: Архангель районының Малороссийск МТС-ы трактор бригадаһының бригадиры И. А. Бунеев, Тихорецк районының Порошинск МТС-ы трактор бригадаһының бригадиры А. Д. Пастушков, Фастовецк МТС-ы трактор бригадаһының бригадиры Д. Е. Тыртышный, Архангель районының Иванов исемендәге колхоз звеноводы А. В. Левченко, Приморск-Ахтарск районы «Красная звезда» колхозының звеноводы А. Г. Пастухова иптәштәр бар.

Ауыр машиналар төҙөү Министрствоһының Орджоникидзе исемендәге 2-се номерлы Уралмашзаводтың ярҙамсы хужалығының звеноводы В. С. Лукинаға картуфтан юғары урожай алған өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде.

Владимир Евлановтың дүрт профессияһы

ДНЕПРОПЕТРОВСК. (ТАСС). Молотов исемендәге металлоконструкция заводында икенсе профессияларға эйә булған стахановсыларҙың ҙур төркөмөнә яңы специальностарҙан разрядтар бирелде. Мачта цехының йәш эшсеһе Владимир Евланов ҡыҫҡа ваҡыт эсендә автогенщик, прессовщик, сварщик һәм йыйыусы профессияларына эйә булды. Үткән 5 ай эсендә ул йыл ярымлыҡ тирәлек нормаһы үтәне. Уның иптәштәре — Кутало, Горачев, Пархоменко һәм башҡалар ике-өс специальносҡа эйә булдылар.

Эшселәрҙе бер нисә специальносҡа өйрәтеү өсөн хәрәкәт заводта киң ҡолас алды. Инженерҙар, техниктар, мастерҙар быйыл эшселәрҙең кәм тигәндә 40 процентын икенсе профессияларға өйрәтергә йөкләмә алдылар.

Цехтарҙа икенсе профессияларҙы өйрәнеү буйынса ҡыҫҡа сроклы курстар ойошторолдо. Быйыл йөҙҙән артыҡ кешене өйрәтелде лә инде.

Беҙҙең республикала

Радиофикация эштәре киңәйә

ВКП(б) Башҡортостан Өлкә Комитеты бюроһының ҡарары нигеҙендә республиканың ауылдарында колхоздарҙы, совхоздарҙы һәм МТС-тарҙы радиолаштырыу буйынса байтаҡ ҡына эштәр эшләнде. Республика буйынса 1800 яңы радиоточка ҡуйылды, 1063 приемникка регистрация үткәрелде, колхоздарҙа 293 радиоприемникка ремонт яһалды, 47 колхозды тотош радиолаштырыу өсөн договор төҙөлдө.

Ауырғазы, Өфө, Белокатай, Благовещен, Красноусол, Туймазы, Мәләүез, Әлшәй радиоузелдарының ҡеүәте 2 һәм 3 тапҡырға арттырылды. Йәрмәкәй, Кушнаренко, Саҡмағош, Стәрлетамаҡ райондары колхоздарына радиоузелдарҙан 118 километр оҙонлоғонда фидер (телефон аша радио тыңлау) линияһы үткәрелде. Мишкә районының колхоздарын тотош радиолаштырыу эштәре алып барыла. Мәктәптәрҙә һәм башҡа уҡыу йорттарында 252 радиоприемник ҡуйылды. Мәктәп уҡыусылары тарафынан бер ай эсендә 318 детекторлы приемник эшләнде.

Республика бер ай эсендә 214 дана «Родина» радиоприемнигы, 892 детекторлы «Комсомолец» приемнигы, 1287 репродуктор, 61 комплект батареялар алынды. Улар колхоз, совхоз һәм МТС-тарға ебәрелделәр.

Башҡортостан шарттарында яҡшы эшләй торған детекторлы приемниктар әҙерләү өсөн иғлан ителгән конкурста өлгөлө приемниктар эшләү өсөн 9 тәҡдим индерелде. Иң яҡшы приемниктың өлгөһө урындағы промышленносҭа етештереү өсөн тәҡдим ителәсәк.

Черниковск радиоклубы Өфө районы «Завет Ильича» колхозына 9 дана детекторлы приемник эшләне. Өфө радиоклубы балалар техник станцияһы менән берлектә, Кушнаренко районы колхоздарына 20 дана детекторлы приемник эшләп ебәрҙе. Йыл аҙағына тиклем республика буйынса 10 меңгә яҡын радиоточка үткәреләсәк.

З. Ишбулатов.

Совхоз урожай йыйнауға әҙер

МИӘКӘ. Директоры иптәш Чуданов булған ит һәм һөтсөлөк совхозы 385 гектар майҙанда пар һөрөү планын 25 майға үтәне.

Совхоз коллективы хәҙер бөтә көстө сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү, урожай йыйнауға һәм бесән сабыуға әҙерләнеү эштәренә туплаңы. Механизаторҙар ремонт эштәрен срогынан алда тамамлау өсөн көрәшәләр. Совхоздың бөтә комбайндары ла ремонттан сыҡтылар.

Ф. Сабитов.

Черниковск ҡалаһында яңы водопровод линияһы төҙөү эше башланды. Һүрәттә: механик иптәш В. Крылов экскаватор менән һәр көндә 120 кубометр ер ҡаҙып траншея әҙерләй.

Л. Яҡубов фотоһы.

Хужалыҡ иҫәбе бригадалары

«Туймазынефть» тресының беренсе бораулау контораһы коллективы ағымдағы йылдың 1 кварталында планды үтәй алманы. Быңың төп сәбәбе вышкалар төҙөү менән бораулау араһында өҙәклек булыуҙа ине. Айырым бригадалар эш урыны булмау арҡаһында тик торҙолар.

План үтәлмәү менән һис тә килешеп торорға мөмкин түгел ине. Вышка-монтаж цехы эшселәре килеп тыуған өҙәклек тураһындағы хәлде дөйөм йыйылышта тикшерҙеләр һәм үҙҙәренең эштәрен яңыса ойоштороға ҡарар иттеләр. 14 буровой вышка яһалды һәм күпселегә урынына ҡуйылды. Яңы буровойҙарҙы тиҙерәк эшләтеү өсөн кәрәкле саралар күрелде. Иптәш Могишеваның вышкасылар бригадаһы, монтажниктарҙан Гудыменко, Черняевский иптәштәр ваҡыт менән иҫәпләшеп тырмайынса эшләнеләр. Май байрамы көненә улар дүрт айлыҡ планды арттырып үтәнеләр.

Беренсе класлы бораулау мастеры иптәш П. П. Балабанов 572-се буровойҙы бораулауҙа бер ай ваҡыт эсендә бер мең метрҙан күберәк араны бораулаңы. Иптәш Балабанов тиҙләтелгән метод менән бораулауҙы ҡулланыуы өсөн Сталин премияһы алыуға өлгәште.

Тиҙләтелгән метод менән бораулаусы мастерҙар — Усов, Андриашин, Кнутов һәм йәш мастерҙар Ғәлимов, Хәйертдинов иптәштәр етәкселек иткән бригадалар шулай уҡ уңышлы эшләйҙәр.

Иптәш Усов етәкселек иткән бригада 24 көн эсендә генә 882 метр проходка бирҙе. Бригада члендары Ишмурзин, Мөхәмтьянов, Фарукшин, Мусиенко иптәштәр айырыуса яҡшы эш өлгөләре күрһәтәләр. Иптәш Алексеенко етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы 1 мең метр проходка бирергә йөкләмә алғайны. Бригада йөкләмәһен намыҫ менән үтәне.

Планды срогынан алда үтәү өсөн көрәш йәйелдереп бораулаусылар ағымдағы йылда 1 миллион һум средствоны бушатырға йөкләмә алғайнылар. Быны тормошҡа ашырыу өсөн күп кенә ойоштороу-техник саралар планы булдырылды. Бораулау бригадалары хужалыҡ иҫәбенә күсерелде. Был күрелгән саралар контораның эшен яҡшыртыуға ныҡ ярҙам иттеләр. Хәҙер контора графиктан алда бара.

А. Слепян,
Беренсе бораулау конторапының парторгы.

Колхоздар картуф ултыртыу планын арттырып үтәнеләр

Республикабыҙҙың колхоздары картуф ултыртыу планын 1 июнгә 104 процентка үтәнеләр. Быйыл уның майҙаны үҙған йылға ҡарағанда 35 процентка артты.

Стәрлетамаҡ, Өфө, Янауыл, Шишмә, Мишкә, Ауырғазы, Ҡырмыҫҡалы, Саҡмағош, Учалы һәм Салауат райондары — бөтәһе 43 район картуф ултыртыу планын арттырып үтәнеләр. Эш яҡшы, агротехник сроктарҙа үткәрелде.

М. Суслов.

Герой бригадаһы йөкләмәһен үтәне

Базал МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры, Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Рябов 20 майҙа трактористарына былай тигәйне:

— Бөгөн йомраҡ яһаным: тракторҙарҙың бөтә төр яҙғы эштәр планы ла беҙҙең бригада буйынса арттырып үтәлде. Иртәгәнән пар һөрөргә башлайбыҙ.

Герой бригадаһының механизаторҙары договор йөкләмәләрен намыҫ менән үтәйҙәр. Сәсеүҙә бөтә эштәр ҙә отличное сифатлы, тип кенә ҡабул ителде.

2 июндә бригада пар һөрөү эшен эҙ тулыһынса тамамланы. Тракторист иптәш Александров смена нормаһын көн һайын 125—130 процентка еткереп үтәй. Бригада һәр бер шартлы тракторға 200 килограмм яғыулыҡҡа экономия яһаны.

Хәҙер бында тракторға профилактик тикшереү эштәре алып барыла. Договор йөкләмәһе буйынса 9 июндән алып бригада пар ерҙәрен культивациялауҙы башлаясаҡ.

Өс мең квадрат метр яңы торлаҡтар

Черниковск төҙөлөш тресы ағымдағы йылда торлаҡ йорттарын, үҙған йылға ҡарағанда, 4000 квадрат метрға күберәк төҙөй.

Төҙөлөш участкаларында тиҙләтелгән өҙлекһеҙ ағылыш методы менән эшләү өсөн графиктар төҙөлдө һәм техник картиналар эшләнде.

Треста производство культураһына һәм эштең сифатына күберәк иғтибар бирелә башланы. Төҙөлөш материалдарын урынлаштырыу системаға һалынды.

1949 йылдың биш айлыҡ графигын трест коллективы торлаҡтар төҙөү буйынса 125 процентка үтәне. 3 мең квадрат метрҙан артыҡ торлаҡ майҙаны «Яҡшы» һәм «Отлично» билдәләре менән ҡабул итеп алынды.

В. Шалашов.

Пар һөрөүҙе тамамланылар

ҒАФУРИ. (Телефон аша). Райондың «Кыҙыл Егет» колхозы пар һөрөүҙән государство планын районда беренсе булып, 200 процентка еткереп үтәне. Миңнегәли Ғәлимов һәм Зәйрый Мирасов иптәштәр һөрөү нормаһын 140—150 процентка тиклем үтәп килделәр. Пар яҡшы сифатлы итеп тырматылып та ҡуйылды инде.

«Вольная жизнь» колхозы ла пар күтәреү планын тамамланы.

«Красно-Дубровка», «Воеповка», Молотов, Калинин һәм Ворошилов исемендәге колхоздар пар һөрөү планын үтәү алдында торалар.

Я. Ғәлиев.

Советтар Союзында

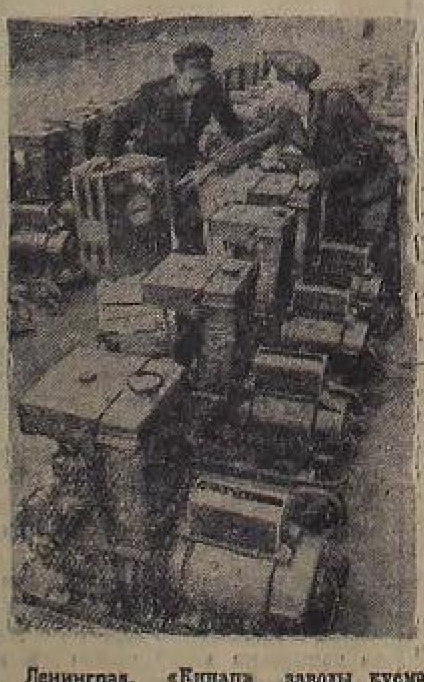

Ленинград. «Кинап» заводы күсмә кинолар өсөн портатив электростанциялар эшләп сығарыуҙы быйыл ике тапҡырға арттырҙы.

Һүрәттә: комсомолец-йәштәр отличный сифат бригадаһының члендары Яков Бекешев һәм йыйнаусы Иван Горбылев (уңда) яңы электростанцияларҙы тикшерәләр.

И. Фетисов фотоһы.
(ТАСС фотохроникаһы).

Илебеҙ баҫыуҙарында

НУРАТА (Самарканд өлкәһе). (ТАСС). Нуратинск районының игенселәре бөртөклө ашлыҡ культураларының бик яҡшы урожайын үҫтерҙеләр. Күп кенә колхоздарҙа көҙгө арпаны урыу башланды. Ахунбабаев исемендәге ауыл хужалығы артелендә Саидов, Рузыев һәм Тагаев бригадалары гектарынан 240 ботҡа тиклем ашлыҡ урып алалар.

Беренсе һуғылған ашлыҡ һис кисекмәстән государствоға тапшырыла. Сталин, Фрунзе, Ахунбабаев исемендәге колхоздар яңы урожай ашлығының беренсе йөҙҙәрләгән боттарын әҙерләү пункттарына килтерҙеләр.

ЧКАЛОВ. Өлкәлә массовый рәүештә бесән сабыу башланды. Бер үк ваҡытта колхоздар мал аҙыҡтарын иртә силослауға башланылар. Бөтә урындарҙа ла булып үткән ямғырҙарҙан һуң үләндәр яҡшы үҫеп киттеләр. Государство быйыл колхоздарға 500-ҙән артыҡ ат һәм трактор бесән сапҡыстары бирҙе.

АШХАБАД. Төркмән ССР-ының баҫыуҙарында бөртөклө культураларҙың бай урожайы үҫте. Быйылғы урожай үткән йылғыға ҡарағанда байтаҡ артыҡ. Игенде йыйнау башланды. Әҙерләү пункттары яңы урожай ашлығын ҡабул итеүгә яҡшы әҙерләнделәр. Бөтә ҙур пункттарҙа игенде ҡабул итеү механизациялаштырылған.

БАКУ. Республика колхоздарының баҫыуҙарында көҙгө ашлыҡтың мул урожайы үҫә. Кюрдамирск районында бай урожай үҫтерелде. Арпа урыусыларға ярҙамға Кюрдамирск МТС-ының комбайнерҙары сыҡтылар. Комбайнерҙар беренсе көндә унарлаған гектарҙан ашлыҡ урҙылар.

Ауыл хужалығы өсөн яңы машиналар

Ауыл хужалығы машиналарын төҙөүсе предприятиелар быйыл колхоздарға, совхоздарға һәм МТС-тарға юғары етештереүсәнле күп кенә яңы машиналар бирәсәктәр.

Сәскестәрҙең һәм һабандарҙың беренсе өлгөләре эшләп сығарылдылар. Илебеҙҙең колхоз баҫыуҙарында уларға үткәрелгән һынауҙар яҡшы һөҙөмтәләр күрһәттеләр.

Пенза өлкәһендәге Белинск ауыл хужалығы машиналар төҙөү заводы бөртөк ашлыҡ һәм үлән орлоҡтары сәскестәрен эшләп сығарыуға башланы. Был сәскестәр бер үк ваҡытта бөртөклө ашлыҡ һәм үлән орлоҡтарын да сәсәләр. Чирчик ауыл хужалығы машиналары төҙөү заводында минераль ашламалар сәсеү өсөн ат сәскесен эшләп сығарыу башланды.

Йыл аҙағына тиклем ауыл хужалығы өсөн меңәрләгән яңы машиналар эшләп сығарыласаҡ.

(ТАСС).

Азов диңгеҙендә массовый рәүештә балыҡ тотоу уңышлы бара. Краснодар крайы, Темрюкск районы «Красный партизан» колхозының В. А. Черепаха етәкселегендәге балыҡ тотоу бригадаһы ҡыҙыл балыҡ тотоуҙың йыллыҡ планын крайҙа беренсе булып үтәне.

Һүрәттә (һулдан уңға): колхоз председателе П. Г. Хмеляр, бригадир В. А. Черепаха һәм балыҡ тотоусы М. К. Литоревский тотолған балыҡты ҡарайҙар.

В. Халимов фотоһы.
(ТАСС фотохроникаһы).

СССР Союзының Ҙур театрында А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған тантаналы ултырыш

6 июнда Мәскәү бөтә ил менән бергә бөйөк рус шағиры Александр Сергеевич Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы тантаналы рәүештә байрам итте. Пушкинға һалынған һәйкәл янында йәкшәмбе көн асылған митинг менән башланған юбилей тантаналары башҡаланың клубтарында һәм культура дворецтарында, культура һәм ял парктарында дауам иттеләр. Унда бөйөк шағирға хөрмәтләү килтергән йөҙҙәрсә мәскәүлеләр булдылар.

6 июнда кис Ҙур театрға башҡала әҙәби общественносының вәкилдәре, Мәскәү предприятиеларының стахановсылары, фән һәм искусство деятелдәре, Совет Армияһының офицерҙары һәм генералдары, туғандаш союзный республикаларҙың делегациялары, сит илдәрҙән килгән ҡунаҡтар йыйналдылар.

Пушкин юбилейе бөтә халыҡтың ысын байрамына әүерелде. Унда әҙәбиәт кешеләре генә түгел, бәлки киң совет общественносының вәкилдәре — эшселәр, уҡытыусылар, студенттар, инженерҙар, ғалимдар, бөтә йөнәлештәге һәм профессиялағы кешеләр ҡатнаштылар.

Ултырышта ҡатнашыусылар араһында фән, әҙәбиәт һәм искусствоның күренекле деятелдәре — СССР фәндәр Академияһының президенты С. И. Вавилов, яҙыусылар Л. М. Леонов, Н. С. Тихонов, К. М. Симонов, А. А. Сурков, В. В. Вишневский, Б. Л. Горбатов, А. В. Софронов, В. М. Кожевников, СССР художество Академияһының президенты А. М. Герасимов, Совет композиторҙары Союзының генеральный секретары Т. Н. Хренников һәм башҡалар.

Туғандаш союзный республикаларҙан һәм сит илдәрҙән килгән күп һанлағы ҡунаҡтар ҡатнашалар.

Пушкин тантаналарында сит илдәрҙән килгән күп ҡунаҡтар бар.

Сәхнә түрендә — А. С. Пушкиндең тере сәскәләр менән уратып алынған ҙур портреты тора. А. М. Горькийҙың: «Гигант» Пушкин — беҙҙең иң ҙур ғорурлығыбыҙ һәм Россиялағы рухани көстәрҙең иң тулы көйҙәләнеше» тигән таныш һүҙҙәре.

Пушкин юбилейен үткәреү буйынса Бөтә Союз Комитетының председателе А. А. Фадеев юбилей ултырышын асып, унда ҡатнашыусыларға ҡыҫҡаса телмәр менән мөрәжәғәт итте.

— Пушкиндең генийе Россияла ҡараңғылыҡ [illegible] иткән бөтә иң яҡшы алдынғы көстәрҙе, үҙҙәрен аңлы рәүештә халыҡҡа хеҙмәт итеүгә бирәүсе көстәрҙе рухландыра. Һәм Русь генә түгел! Бөйөк Русь азат республикаларҙың ҡаҡшамаҫ Союзына туплаған бөтә халыҡтар һәм туғандаш славян халыҡтар ҙа Пушкин генийенең көслө тәьҫирен үҙҙәрендә хис иттеләр һәм хис итәләр.

Пушкин поэзияһы туранан-тура һәм уның мирасы булған бөйөк рус әҙәбиәте аша кешелек культураһының бөтә донъя тарихына көслө нурлы ағым булып барып ҡушылды.

Ләкин бары тик Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы ғына, — ти А. А. Фадеев,—һәм халыҡты коммунистик рухта тәрбиәләү һәм уның аң-белемен күтәреү буйынса 30 йылдан артыҡ алып барылған эш — беҙҙең илебеҙҙә бөйөк большевиктар партияһы етәкселегендә алып барылған был эш Пушкин мирастарын ысын-ысындан халыҡ байлығына әйләндерҙе һәм халыҡ өсөн уның генийенең ысын әһәмиәтен асты.

Пушкиндең патриотизмы, Тыуған илгә ҡарата унда булған мөхәббәт беҙҙең Ватаныбыҙға яҡын, сөнки эксплоатация быуҙарынан азат ителгән беҙҙең халҡыбыҙ үҙ Ватаны менән, беҙҙең ҡулдарыбыҙ менән төҙөлгән социализм иле менән ныҡ бәйләнгән.

Иптәш Фадеев совет яҙыусыларының ауыр һәм почетлы бурыстары тураһында һөйләне һәм халыҡтың бөйөк уҡытыусылары Ленин менән Сталин кеүек һәр ваҡыт һәм һәр ерҙә донъяны үҙгәртеүсе революционерҙар — новаторҙар булырға кәрәк! — тине.

Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу тураһында доклад өсөн һүҙ яҙыусы К. М. Симоновҡа бирелде.

Пушкин үҙенең бөтә яҙыусылыҡ ғүмерен тулыһы менән рус әҙәбиәте өсөн һәм шуның менән бергә бөтә донъя әҙәбиәте өсөн дә яңы юлдар асыуға арнаны. Ул беренсе булып рус әҙәбиәтендә һәм бөтә донъя әҙәбиәтендә реалистик шиғыр менән яҙылған роман — «Евгений Онегин»ды һәм беренсе тарихи реалистик повесть булған «Капитан ҡыҙы»н тыуҙырҙы. Классик реалистик очерк «Арзрумға сәйәхәт»те һәм беренсе реалистик тарихи драма «Борис Годунов»ты уның ижады менән [illegible]. Пушкин бөйөк художество генийе булыу ғына түгел, бәлки рус әҙәбиәтенең үҙ алдына үҫеүе өсөн принципиаль рәүештә көрәшеүсе [illegible] бөтә [illegible] һәм башҡаларҙан [illegible] яҙыусы булды. Яңы рус әҙәбиәтенең [illegible] реализмы [illegible] рус әҙәбиәтенең [illegible]. Пушкиндең [illegible] хеҙмәте

тибарын кешелек донъяһы алдында торған бөйөк прогрессив бурыстарға йүнәлтте.

Иптәш Симонов Пушкиндең политик ҡараштары тураһында, уның декабристар менән бәйләнеше тураһында һөйләп, шағирҙың обществола тотҡан позицияһы тулыһынса рәүешендәге шиғырҙарын таратыу менән генә сикләнмәне, ә был шиғырҙарында ул самодержавиеға ҡаршы туранан-тура баш күтәрҙе, бәлки уның бөтә ижадында — шиғырҙарында, поэмаларында, романдарында, тикшеренеүҙәрендә, мәҡәләләрендә лә уның позицияһы көйҙәләнде. Пушкин — үҙ Тыуған иленең патриоты — азатлыҡты мыҫҡыллаған һәм ватаны булмаған Мазепаны тәрән нәфрәт менән фаш итте.

Пушкиндең тарихи ҡараштары тураһында һөйләп, докладсы былай тип билдәләй: үҙ заманында хакимлек иткән тарихта юғары ҡатламдарҙа аңлатыуҙан Пушкин һәр ваҡыт алыҫ булды һәм ул тарихта халыҡ иң төп хәрәкәт итеүсе көс булып тора, тип иҫәпләне.

Пушкин, үҙенең бик күп замандаштарынан айырмалы рәүештә, Ҡушма Штаттарҙа, Англияла һәм Францияла урын алған буржуаз тәртипте идеаллаштырыу яғында булманы.

Бөйөк Пушкин үҙенең әҫәрҙәрендә халыҡ рухын көйҙәләндергәне өсөн генә түгел, бәлки беҙҙең социалистик Ватаныбыҙҙың бөтә халҡы, бөтә граждандары Пушкинде уҡыусылары һәм белгәндәре өсөн дә милли һәм беҙҙең өсөн халыҡ шағиры булып тора.

Үҙенең докладын йомғаҡлап иптәш Симонов Пушкин ижадының бөтә донъялағы әһәмиәте тураһында һөйләне. Тыныслыҡ яғында торыусыларға, кешеләр һәм халыҡтар араһындағы тигеҙлек яғында торыусыларға, кешенең кеше тарафынан иҙелеүҙән ҡотолоуын яҡлаусыларға, донъялағы бөтә намыҫлы кешеләрҙә дошман көрәшселәрҙе еңеп сығасағына ышаныусыларға, аҡылдың ҡараңғылыҡты еңәсәгенә ышаныусыларға—Пушкин дуҫ, һәм улар уның бөйөк һәм нурлы әҫәрҙәре яҙылған китаптарын ҡорал итеп юғары күтәрәләр.

Иптәш Симонов үҙенең докладын Пушкин хөрмәтенә, ер шарының бөтә мөйөштәрендәге уның нурлы генийенең дуҫтары хөрмәтенә, бөйөк Сталин дәүере хөрмәтенә—кешелек тарихында беренсе тапҡыр әҙәбиәтте бөтә халыҡ байлығы иткән, бөйөк Пушкиндең гениаль ижадтарын бөтә халыҡ байлығы иткән Сталин дәүере хөрмәтенә ҡотлау һүҙҙәре менән тамамлай.

Тантаналы ултырышта туғандаш союзный республикаларҙағы әҙәбиәт вәкилдәренең, шулай уҡ сит илдәрҙән килгән ҡунаҡтарҙың сығыштары, Пушкин юбилейен үткәреү буйынса Бөтә Союз Комитеты тарафынан фән, искусство, әҙәбиәттең Советтар Союзындағы һәм сит илдәрҙәге деятелдәренән алынған күп һанлы ҡотлауҙар бөйөк рус шағиренең беҙҙең илебеҙҙә һәм донъяның бөтә илдәрендә лә айырыуса ҙур популярлыҡ менән файҙаланыуын асыҡ күрһәтте. Ысын-ысындан, Белинский әйткәнсә, Пушкин «үҙ заманындағы бөйөк рус шағиры булып ҡына ҡалманы, бәлки бөтә халыҡтарҙың һәм бөтә быуаттарҙың бөйөк шағиры, Европа генийе, бөтә донъя даны булды...»

— Бөгөн, совет кешеләренә, — тине Украина халҡының вәкиле академик Палладин, — Пушкиндең патриотизмы, уның Тыуған илгә, үҙ халҡына, героик тарихына булған мөхәббәте бигерәк тә яҡын.

Украин халҡы Пушкинде үҙенә айырыуса яҡын булған һәм Украинаның художестволы әҙәбиәтенең үҫеү процессы менән бик ныҡ бәйләнгән шағир итеп хөрмәтләй. Пушкин Тарас Шевченконың иң яратҡан шағиры булған; Иван Франко уның менән ғорурланған; Леся Украинка уны яратҡан; Украина совет яҙыусылары уны хөрмәтләйҙәр.

Белоруссия шағиры Максим Танк Белоруссия халҡының фекерҙәрен һәм хистәрен асыҡ итеп һөйләп бирҙе.

— Белоруссияла,—тине ул,—Пушкин исеме ҙур һөйөү менән әйтелмәгән мөйөш юҡ. Әгәр беҙ бөгөн Белоруссия әҙәбиәтенең сәскә атыуы тураһында һөйләйбеҙ икән, беҙ бында Пушкиндең ғәйәт ҙур хеҙмәте барлығын беләбеҙ. Белоруссия әҙәбиәте уның тәьҫире аҫтында үҫте һәм нығыны.

Бөтә славян халыҡтары кеүек үк, поляк халҡы ла Пушкинде яҡшы белә, баһалай һәм һөйә. Бөйөк рус шағирын уның замандашы—бөйөк поляк шағиры Адам Мицкевич менән бәйләгән дуҫлыҡты хәтерләй.

— Бөгөн Советтар Союзы халыҡтары менән даими мәсләктә табан барыусы беҙҙең поляк халҡы өсөн,—тине Польша яҙыусыларының вәкиле Л. Кручковский,—Пушкин образы бигерәк тә яҡын һәм бигерәк тә һөйкөмлө.

Беҙҙең замандағы Польша, социализм илдәрен төҙөүсе рус халҡы менән һәм Советтар Союзындағы бөтә халыҡтар менән туғанлыҡта берлектә бөйөк Пушкинде хөрмәтләй. Беҙҙең илебеҙҙә беренсе тапҡыр Пушкинде ҡәҙерләү һәм бөтә халыҡ [illegible]

Әҫәрҙәре бөтә халыҡтарҙы яҡынлаштырған шағиргә дан! Шағирҙарын хөрмәтләгән халыҡтарға дан!

Бөйөк Сталин етәкселегендә ирекле халыҡтарҙы бәхеткә алып барыусы Советтар Союзына дан!

Тантаналы ултырышта ҡатнашыусылар Чехословакия яҙыусылар Союзынан, Болгария яҙыусылар Союзы председателе академик Людмил Стояновтан, Англияның данлыҡлы яҙыусыһы Бернард Шоуҙан, Польша яҙыусылар Союзының баш правлениеһынан килгән ҡотлауҙарҙы ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланылар.

Пушкиндең исеме Кавказ халыҡтары араһында бик ҙур популярлыҡ менән файҙалана, бөйөк рус шағиры уларҙың азатлыҡ һөйөүҙәренә, рухани байлыҡтарына ҡайнар мөхәббәт менән ҡараны.

— Пушкиндең поэзияһы грузин халҡына сиңһеп алып, — тине грузин яҙыусыһы Бесо Жгенти. — Уның поэтик әҫәрҙәрендә Грузияның алдынғы улдары һәр ваҡыт үҙҙәренең социаль һәм милли азатлыҡтары өсөн көрәшкә рухландырыусы сағылыш таптылар, һәр ваҡыт үҙ идеалдарының көйҙәләнешен күрҙеләр.

Грузия халҡы шуның менән ғорурлана — Пушкин, үҙенең даныһы замандаштары Грибоедов менән Лермонтов кеүек үк Грузия менән бәйләнгән, беҙҙең совет әҙәбиәтенең башлап ебәреүсеһе Максим Горькийҙың ижади тормошо Грузияла башланған, Владимир Маяковский Грузия ерендә тыуған һәм был осраҡлы ғына түгел. Бөйөк рус яҙыусыларының Грузия менән булған был бәйләнештәрендә — грузин халҡы менән бөйөк рус халҡының рухани яҡтан борон-борондан килгән туғанлығы, Россия менән әлектән үк булған дуҫлыҡ көйҙәләнгән, был дуҫлыҡ арҡаһында грузин халҡы үҙенең телен һәм милли культураһын беҙҙең яҡты совет дәүеренә тиклем алып килеп еткерә алды.

Совет халҡының бөтә донъяла тарихи еңеүҙәрен ижад итеүсе һәм рухландырыусы беҙҙең туғаныбыҙ һәм һөйөклөбеҙ Сталинға дан!

Данияның атаҡлы прогрессив яҙыусыһы Мартин Андерсен Нексене ултырышта ҡатнашыусылар ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланылар.

— Хеҙмәтсәндәр республикаһы булған Советтар Союзында, — тине ул, — талант донъяла бер урында булмағанса юғары баһалана.

Рус халҡының үҙенең бөйөк шағиры Пушкинға бындай хөрмәт күрһәтеүе ниндәй гүзәл! Нәүә донъяла быны аңламайҙар, аңлай алмайҙар йәнәһе? Ләкин буржуазия өсөн табыш бирәүсе, әҫәрҙә генә «бөйөк». Шағирҙар ғүмумән хөрмәт күрә алмайҙар, конторщиктар һәм дипломатик секретарҙар шағирҙарға ҡарағанда файҙалыраҡ иҫәпләнәләр.

СССР совет яҙыусылары Союзы һәм А. С. Пушкиндең тыуыу көненә йөҙ илле йыллыҡты үткәреү буйынса Бөтә Союз Комитеты адрестарына килгән күп һандағы ҡотлауҙар тураһында белдергән саҡта Ҙур театрҙа яңынан тағы ла ҡайнар алҡыштар яңғырай. Польшаның борынғы Вроцлава ҡалаһының профессорҙарынан һәм студенттарынан, ирланд яҙыусыһы Шон О' Кейсиҙән, япон яҙыусыһы Курахаро Корехитонан, уға Пушкин тантанаһында ҡатнашырға Мәскәүгә килеү өсөн Макартур штабы рөхсәт бирмәгән, шулай уҡ башҡа бик күп илдәрҙең күренекле культура деятелдәренән ҡотлауҙар алынған.

Тантанала Литва халҡы вәкиле шағир Венцлова, мәшһүр ҡытай шағиры Эми Сяо сығыш яһанылар.

— Бөгөн,—тине ҡытай шағиры Эми Сяо, — Бейпиндә, Мукденда, Харбинда, Шанхайҙа, Нанкинда, Уханда ҡытай халҡы бөйөк рус шағирен иҫкә ала. Беҙ, ҡытай яҙыусылары, Пушкиндең, Гоголдең, Толстойҙың, Горькийҙың, Шевченконың, Руставелиҙең уҡыусыларыбыҙ, Цюй Юань, Ли Бо, Ду Фу, Лу Синдең тоҡомдарыбыҙ, ҡытай халҡының мең йылдар буйына килгән культураһының наследниктарыбыҙ, Ленин—Сталин байрағы аҫтында, Мао Цзе Дундың алып барыуында, бөтә демократик халыҡтар менән ҡулға ҡул тотоноп, ныҡыу рәүештә яңы еңеүҙәргә барабыҙ.

Беҙҙең илдәребеҙҙең әҙәбиәте һәм искусствоһы, фән һәм культураһы йәшәһен!

Совет һәм ҡытай халыҡтарының дуҫлығы нығыһын!

Әрмән яҙыусыһы Гурген Борян, әзербайжан яҙыусыһы Мамед Рагим һәм башҡалар ялҡынлы телмәр менән сығыш яһанылар.

* * *

Тантаналы ултырыштан һуң ҙур концерт булды. Унда баш ҡаланың һәм союзный республикаларҙың иң яҡшы актер көстәре ҡатнаштылар.

* * *

Бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең тыуыу көненә 150 йыллығына арналған тантаналы йыйылыштар шулай уҡ Ленинградта, Киевта, Минскиҙа, Бакуҙа, Ереванда, Ташкентта, Ригала, Вильнюста, Фрунзела һәм илебеҙҙең башҡа ҡалаларында булып үттеләр.

Үлән орлоҡтары етештереүгә ныҡ иғтибар итергә

ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарында күп йыллыҡ үләндәрҙең халыҡ хужалығы өсөн айырыуса ҙур әһәмиәтле икәнлеге күрһәтелә. Яҡындағы 2—3 йыл эсендә һәр бер колхоздың үҙендә үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индерергә етерлек тиклем орлоҡ етештереү өсөн, ҡуҙаҡлы һәм ҡыяҡлы күп йыллыҡ үлән ҡушымталары сәсеү майҙанын киңәйтеү һәм һәр бер колхозда күп йыллыҡ үлән орлоҡтары үҫтереүҙе ойоштороу күҙҙә тотола.

Республика баҫыуҙарында дөрөҫ сәсеү әйләнеше индереүгә үлән орлоғо етешмәү бик ныҡ тоткарлыҡ яһай. Был ҡыйынлыҡтан сығыу өсөн һәр бер колхоз тарафынан үлән сәсеү майҙанын арттырыу һәм урожайҙы күтәреү буйынса государство тарафынан билдәләнгән план мотлаҡ үтәлергә тейеш.

1949 йылда республикабыҙҙа план буйынса 140 мең гектар майҙанда күп йыллыҡ үлән сәселә. Үткән йылдарҙа сәселгән люцерна 18 мең гектар, клевер — 6 мең, тимофеевка — 5350, житняк — 500, костер — 15 мең, аҡтамыр 150 гектар майҙанда орлоҡ алыу өсөн бүленергә тейеш. Был участкаларҙың һәр гектарынан уртаса кәмендә 1,5 центнер клевер һәм люцерна орлоғо, 2 центнер ҡыяҡлы үләндәр орлоғо алынырға тейеш.

Юғары урожай алыу өсөн иң башында уҡ киң рәтле итеп ҡулайлы сәселгән баҫыуҙарҙа, рәт араларын беренсе тапҡыр йомшартыу үлән шытып сыҡҡас та үткәрелә. Рәт араларын артабан йомшартыу һәм утау эштәре, баҫыуҙа ҡый үләндәренең булыу-булмауына һәм тупраҡтың торошона ҡарап, кәрәк булған һайын үткәрелә. Рәт аралары трактор йәки ат культиваторы менән, ат йәки ҡул планеткаһы менән эшкәртелә.

Үткән йылдарҙа сәселгән күп йыллыҡ үлән орлоҡ өсөн булғанда яҡшы үҫкән, сүплеһеҙ, беренсе һөйбәттә, киң рәтле итеп сәселгән майҙандарҙан һайлап алырға кәрәк. Орлоҡ өсөн люцернаның йыйыла үҫәндәренә һәм түбән урындарға сәселгән участкаларын бүлергә кәрәк. Клевер, житняк һәм тимофеевканың өсөнсө йыл үҫә торғандары алына. Был йәһәттән үлән сәсеүлектәре булмаған хужалыҡтарҙа люцерна орлоғо өсөн икенсе йыл үҫә торған сәсеүлектәрҙе лә алырға ярай.

Тырматыу ваҡытында орлоҡ өсөн бүленгән сәсеүлектәрҙең гектарына 2-3 центнер суперфосфат һәм 1 центнер калий тоҙо, йәки 2—3 центнер кил һәм 3—4 центнер көл тирәге иҫәбенән ашлама бирелә. Шуның һуңында рәтле араһылы итеп тырматыла һәм пружиналы культиватор менән культивация яһала. Яҙғы һәм йәйге осорҙа рәт араларын йомшаҡ тотоу һәм рәттәрҙә ҡый үләндәре булдырмау өсөн ике тапҡыр культивация яһау һәм ҡул менән утау үткәрелә. Люцерна сәскәгә бөрөләнгәндә һәм ҡыяҡлы үләндәр баш сығарғанда гектарға 1,5 центнер иҫәбенән өҫтәмә аҙыҡландырыу яҡшы була. Өҫтәмә аҙыҡ рәт араларын йомшартыу алдынан бирелә. Уны иретмә хәлендә биреү яҡшыраҡ.

Люцерна үләне Башҡортостандың күпселек райондары өсөн бик ҙур әһәмиәтле, перспективалы үлән булып тора. Шуның өсөн был культураның үҙенсәлеге тураһында Башҡортостан государство селекцион станцияһының мәғлүмәттәренә ҡиҫҡараҡ туҡталайыҡ.

Башҡортостан шарттарында люцернаның сәскә бөрөләре һәм сәскәләре күбеһенсә һыныу төшөү сәбәпле орлоҡ урожайы түбәнәйә. Тикшеренеүҙәр быныу сәбәбе люцернаның сәскәгә бөрөләнеү һәм сәскә атыу осорында тупраҡта дым етмәүҙән икәнлеген күрһәтте. Мәҫәлән, 1938 йылдың 5 июлендә һауаның температураһы 35 градус һәм һауаның абсолют дымлылығы 17 процент булғанда, киң рәтле сәсеүлектәрҙә, тотош сәселгән люцерна ерҙәренә сағыштырғанда, дым 2,06 процентҡа артығыраҡ булды. Шуның һөҙөмтәһендә киң рәтле сәсеүлектәрҙә люцернаның сәскә бөрөләре һәм сәскәләренең 20 процентҡа генә ҡойолдо. Ә тар рәтле итеп сәселгән люцерна үләненең сәскә бөрөләре һәм сәскәләре тотош ҡойолдо. Шулай уҡ күп тапҡыр күҙәтеүҙәр күберәк дымлы булған түбән урындарҙа, соҡорҙарҙа люцерна үләненең сәскә бөрөләре һәм сәскәләре аҙыраҡ ҡойолоуын күрһәтәләр. 1948 йылда һәр бер гектарға 600 кубометр һыу һибелгән участкалар, һыу һибелмәгән участкаларға ҡарағанда, 60 процентҡа артығыраҡ орлоҡ урожайы бирҙеләр. Һыу һибелмәгән участка гектарынан 2,7 центнер, һыу һибелгән участка 4,34 центнер люцерна орлоғо бирҙе. 1942—1943 йылдарҙа дым етешмәгән майҙанға ҡарағанда, дым етерлек булған майҙандарҙың гектарынан орлоҡ 4 тапҡырға, ә бесән өс тапҡырға артыҡ алынды. Былар бөтәһе лә ерҙә етерлек тиклем дым булыуҙың орлоҡ һәм бесән урожайын күтәреүҙә ҙур урын тотҡанлығын күрһәтте.

Ләкин урожайға йоғонто яһай торған тағы бер факторҙы иҫтә тоторға кәрәк. Үлән орлоғоноң урожайын күтәреү өсөн сәскә атҡан ваҡытында 2—3 тапҡыр яһалма һеркәләндереү үткәрелергә тейеш. Мәҫәлән, 1948 йылда Шишмә тәжрибә станцияһы люцерна баҫыуында сәскә атҡан ваҡытында 10 көн эсендә 2 тапҡыр ел ярҙамында өҫтәмә һеркәләндереү арҡаһында 60 процентҡа артыҡ урожай алды. Һеркәләндерелгән майҙанда гектарынан 2,8 центнер, ә һеркәләндерелмәгән һәр бер гектарҙан 1,7 центнер генә орлоҡ алынды.

Тейешле агротехник сараларҙы үткәреп һәм әһәмиәт менән эшләгән колхоздар күп йыллыҡ үләндәрҙән юғары урожай алдылар. Мәҫәлән, 1940 йылда Бөрө районы «Заря» колхозы 10 гектар участкаһынан 6-шар центнер, Шишмә районы «Ҡыҙыл юл» колхозы 5 гектар участкаһынан 4,9-ар центнер люцерна орлоғо алдылар. Был һәм башҡа бик күп колхоздар юғары орлоҡ урожайы алыу өсөн люцернаны уйһыу урындарҙа, ҡый үләндәренән таҙартылған ерҙәргә, парҙан һуң икенсе культура итеп сәстеләр. Пар булмағанда туңға һөрөп ҡалдырылған ерҙә бик яҡшы эшкәртеп, иртә тырматып, культивациялап, киң рәтле итеп сәстеләр. Сәсеүлектәрҙе яҡшы тәрбиәләнеләр.

Башҡортостан баҫыуҙарында сәселә торған күп йыллыҡ үләндәрҙең түбәндәге үҙенсәлектәре тураһында ла әйтергә кәрәк. Улар тәрән итеп туңға һөрелгән, ҡый үләндәренән таҙартылған, йомшартылған тупраҡҡа сәсеүҙе талап итәләр. Уларҙың орлоҡтары ваҡ була, оҙаҡ шыта, шуның өсөн иртә еүеш тупраҡҡа сәсергә, тәрән күмдермәҫкә кәрәк. Улар нәҙек булып шытып сығалар, башта аҡрын үҫәләр, шуның өсөн ҡый үләндәренән йәберләтергә ярамай. Өлгөргән орлоҡ ҡойолоусан була. Шуның өсөн уларҙы һис һуҙлатмайынса ваҡытында йыйнарға һәм шунда уҡ һуғып алырға кәрәк.

Һәр бер колхозда ошо ябай ҡағиҙәләрҙе үтәгәндә, яҡындағы 2—3 йыл эсендә Башҡортостанда үлән орлоғона булған ихтыяжды тулыһынса тәьмин итергә мөмкин.

Х. Фәтхуллин,
Ауыл хужалығы фәндәре кандидаты.

БАССР колхоздарында һабан аллыҡ культураларын сәсеүҙең, пар һөрөүҙең һәм сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙең барышы тураһында

План үтәлеше 1949 йылдың 5 июненә, проценттарҙа

Тотҡан урындары	Райондар	Сәсеүҙә	Пар һөрөүҙә	Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә
1	Октябрьский ҡалаһы	108	6	—
2	Бөрйән	106,3	12	5
3	Тәтешле	102,8	13,7	14
4	Туймазы	101,8	92,7	47
5	Белорет	101,4	38,3	—
6	Покровка	101,1	34,2	27
7	Воскресен	100,8	15,6	30
8	Салауат	100,5	38	21
9	Шаран	100,5	21,5	48
10	Йомағужа	100,4	24,2	44
11	Благовар	98,1	34,9	34
12	Өфө	98,0	32,4	50
13	Ҡыйғы	97,3	40,0	0,9
14	Ҡалтасы	97,2	14,9	38
15	Краснокам	96,8	20,3	42
16	Нуриман	96,3	12,1	58
17	Федоровка	96,3	44,3	12
18	Янауыл	96,2	33,2	19
19	Стәрлетамаҡ	96,1	36,1	5
20	Мәсетле	95,7	18,2	0,1
21	Балтач	95,5	17,4	10
22	Маҡар	95,4	23,4	14
23	Архангель	95,1	12,3	8
24	Оло-Тиләү	95,1	12,0	7,0
25	Кушнаренко	95,1	26,5	33
26	Иглин	95,0	13,5	19
27	Шишмә	94,6	52,7	40
28	Ҡандра	94,4	50,0	46
29	Ғафури	94,4	28,7	21
30	Ҡырмыҫҡалы	94,2	23,7	18
31	Дыуан	94,0	30,0	—
32	Йәрмәкәй	93,4	24,3	27
33	Иләш	93,1	44,3	26
34	Бүздәк	92,6	70,9	44
35	Бөрө	92,2	21,8	9
36	Миəкə	92,2	22,5	31
37	Белоҡатай	92,0	25,5	0,6
38	Стәрлебаш	91,8	62,9	41
39	Саҡмағош	91,8	52,6	49
40	Байҡыбаш	91,7	13,1	—
41	Абзан	91,2	22,4	28
42	Йылайыр	91,1	—	—
43	Борай	91,0	20	16
44	Баҡалы	90,9	45,9	42
45	Дәүләкән	90,5	72,9	13
46	Әлшәй	90,3	57,1	46
47	Ҡариҙел	90,2	15,1	—
48	Асҡын	89,2	65	13
49	Учалы	89,4	68,6	18
50	Зилайчура	88,5	14,1	16
51	Бәләбәй	88,4	45,7	24
52	Баймаҡ	88,1	109,4	2
53	Күгәрсен	87,8	37,0	13
54	Бишбүләк	87,3	33,4	37
55	Мәләүез	87,3	30,6	12
56	Бозаяз	86,2	41,8	34
57	Ауырғазы	85,9	34,3	27
58	Благовещен	85,9	34,9	14
59	Мияҡы	85,7	19,9	11
60	Әбйәлил	83,9	90	5
61	Кейәргәзә	82,8	47,2	29
62	Матрай	82,6	30,3	22
63	Дүртөйлө	79,7	36,2	25
64	Хәйбулла	75,1	33	3

Эш сифаты насар

БОЗАЯЗ. (Телефон аша). Петлуб МТС-ы хеҙмәтләндергән колхоздарҙа сәсеү эштәренең темпы ла һәм сифаты ла түбән. Мәҫәлән, Куйбышев колхозын алайыҡ. Был колхозды МТС-тың иптәш Бикметов етәкселек иткән трактор бригадаһы хеҙмәтләндерә. Һуңғы биш көндә ике трактор менән бында ни бары 15 гектар ер һөрелде. Дизель тракторы 4 көн буйына тик ултырҙы. Эш сифаты насар.

Ш. Сәетов.

Специалист кәңәштәре

Йәшелсәләргә нисек тәрбиәләргә

Йәшелсә сәсеүлектәренән юғары урожай алыу өсөн уларҙы тәрбиәләүгә ҙур иғтибар итергә кәрәк.

Тәрбиәләүҙәге агротехника сараларының иң мөһиме — утау һәм тупраҡты йомшартыуҙан тора. Ҡый үләндәре тупраҡтағы аҙыҡ матдәләрен һәм дымды расходлайҙар, культуралы үҫемлектәргә ҡалдырмайҙар һәм улар баҫып үҫәләр, культуралы үҫемлектәрҙе ҡояш нурҙарынан мәхрүм итәләр. Шул уҡ ваҡытта ҡый үләндәре культуралы үҫемлектәр өсөн ҡорттар һәм ауырыуҙар ояһына әйләнә. Ҡый үләндәре беҙҙең баҫыуҙарыбыҙҙың усал дошманы ул. Шуға күрә уларға ҡаршы тәүге көндәрҙән үк көрәште ойошторорға кәрәк.

Сәсеүлектәрҙең рәттәрендә һәм тар рәт араларында ҡый үләндәре ҡул тәпкеләре менән бөтөрөләләр. Ҡый үләндәре тамырҙары менән тотош үк аҡтарылып алынһын өсөн тәпкеләр үткер булырға тейештәр. Ә киң рәтле араларҙа утау һәм тупраҡты йомшартыу атлы культиваторҙар менән үткәрелә.

Йәшелсә сәсеүлектәрендә был эштәрҙе һуҙлатырға ярамай. Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш уларҙың яңы сыҡҡан саҡтарында еңел була. Ә улар ҙурайып үҫә төшкәс, эш ҡыйынлаша. Был культуралы үҫемлектең урожайын кәметеү генә түгел, хатта бөтөнләй урожай булмауға алып бара. Бөтә йәй буйына ҡый үләндәре 4—5 тапҡыр утарға тейеш. Утауҙы рәт араларында ғына түгел, хатта аралыҡтағы юлдарҙа һәм межаларҙа ла үткәрергә кәрәк.

Участкала сәсеү һәм утау осорында кеше эҙҙәрендә тупраҡ тиҙ ныҡына, ҡата. Бындай тупраҡ дымды тиҙ юғалта һәм тупраҡта һауа өсөн юлдар ҡалмай. Шул арҡала ундағы аҙыҡ матдәләре ҡаталар һәм уларҙы үҫемлектәр файҙалана алмайҙар. Тупраҡ тығыҙ булған һайын унда дым запасы аҙая һәм ул тиҙ расходлана. Ундай тупраҡ киҫеү ваҡытында ярылыусан була һәм үҫемлектәрҙең тамырҙарына зарар килтерә. Шуға күрә бындай тупраҡты йыш йомшартырға кәрәк. Ул тупраҡта һауа, һыу һәм аҙыҡ матдәләре запасын күбәйтеүгә килтерә. Шуға күрә тупраҡты йомшартыуҙы «ҡоро һуғарыу» тип тә атайҙар. Ерҙе ике тапҡыр йомшартыу бер тапҡыр һуғарыуҙы алмаштыра ала. Шул уҡ ваҡытта йомшартыу ваҡытында ҡый үләндәре лә бөтөрөлә.

Бөтә йәй буйына 4—5 тапҡыр йомшартыу үткәрергә кәрәк. Йомшартыуҙың һаны, көҙәттә, тупраҡтың торошона ҡарап билдәләнә. Бында тупраҡтың бөтә йәй буйына йомшаҡ хәлдә тороуын тәьмин итеүҙе күҙ алдында тоторға кәрәк. Шул уҡ ваҡытта йомшартыу барған һайын тәрәнәйтелә барырға тейеш.

Тәүге тапҡыр йомшартыу үҫемлектәрҙең сыҡҡан саҡта һәм рассадалар күсерелеп ултыртылған саҡта үткәрелә. Ә унан ары уны тупраҡтың талап итеүенә ҡарап үткәрергә кәрәк. Бигерәк тә һуғарыу һәм ямғырҙан һуң йомшартыуҙы үткәрмәй ҡалырға ярамай. Тупраҡтың өҫкө өлөшөндә ҡаты ҡатламдың булыуына юл ҡуйылырға тейеш түгел. Ул үҫемлек өсөн ҙур зыян килтерә.

Йәшелсә сәсеүлектәрендә тупраҡты йомшартыуҙы рәттәрҙә лә, шулай уҡ рәт араларында ла үткәрергә кәрәк. Бының өсөн тар рәттәрҙә ҡул тәпкеләре, ә киң рәттәрҙә атлы культиваторҙар файҙаланыла. Культиваторҙарҙы файҙаланыу хеҙмәтте еңеләйтә һәм эш сифатын да тәьмин итә.

Үҫемлектәрҙең һыуҙы күп талап иткән осорҙары була. Ҡыяр үрмәләү еҫтәре сығарыу һәм ҡыярлана башлау саҡтарында, помидор — емешләнеү мәлендә, кәбестә — ҡуҫанланыу ваҡытында, сөгөлдөр, кишер һәм һуған — тамыр аҙыҡтары үҫтерә башлау осорҙарында һуғарыуҙы күп талап итәләр.

Һыу һибеүҙе һирәк үткәрергә мөмкин, ләкин тупраҡты туйындырғанса һуғарырға кәрәк. Тупраҡты өҫтән генә еүешләү хатта көн һайын үткәрелһә лә файҙаһыҙ. Һуғарыуҙан һуң үҫемлектәр араһына ҡоро тупраҡ һибергә ярай. Ул дымды ныҡ һаҡлай. Һуғарыу алынған утарға, ә һуңынан тупраҡты йомшартырға кәрәк.

Йәшелсәләрҙе ваҡытында һәм дөрөҫ һуғарыу урожайҙы 4—5 тапҡырға арттыра.

М. Суслов.
Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһының емеш-йәшелсә бүлеге мөдире.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын үҫтерергә

Тәбиғәтте үҙгәртеү тураһында СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1948 йыл 20 октябрь ҡарарында игенселектең үлән баҫыулы системаһы комплексын үткәреү буйынса баҫыу һаҡлаусы ағастар үҫтереүгә ҙур урын бирелә. Сталинса был план ағастар ултыртыу эшен 1965 йылға тиклем үтәүҙе билдәләй.

Тәбиғәтте үҙгәртеү өсөн көрәштең түҙге йомғаҡтары ҙур ижади хеҙмәт тураһында һөйләйҙәр. Ағымдағы йылда республикабыҙҙың колхоздары государство планы буйынса баҫыу һаҡлаусы ағас полосаларын 2000 гектар, шул иҫәптән яҙғы осорҙа 1700 гектар ултыртырға һәм ағас үҫтереү питомниктарын 50 гектар майҙанда ойоштороорға тейештәр ине. Колхозсылар иптәш Сталинға яҙған хатта 1949 йылда 3.265 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы ағас полосалар булдырырға йөкләмә алдылар. Был йөкләмә 20 майға 109 процентҡа, ә ағас ултыртыуҙың йыллыҡ планы 178 процентҡа үтәлде. Был эшкә ҡатнашҡан 53 районың бөтәһе лә, Матрай районынан башҡалары, планды арттырып үтәүгә өлгәште. Әлшәй, Баймаҡ, Бишбүләк, Борай, Күгәрсен, Мәләүез, Миәкә, Учалы, Шишмә райондары һәм бигерәк тә Бүҙәк, Дәүләкән, Стәрлетамаҡ, Федоровка һәм Благовар райондары айырыуса яҡшы эшләнеләр.

Республика колхоздары алдағы йылдар өсөн ултыртыу материалдары тураһында ла хәстәрлек күрҙеләр. Балтас, Бәләбәй, Благовар, Борай, Дәүләкән, Дүртөйлө, Ҡырмыҫҡалы һәм Йомағужа райондары колхоздарында ағас үҫтереү питомниктәре төҙөү эше ойошҡан рәүештә үтте, план арттырылып үтәлде.

Ләкин республика буйынса питомниктәр ойоштороу ҡәнәғәтләнерлек түгел әле. Планда билдәләнгән 50 гектар урынына, 39 гектар майҙанда ғына питомник булдырылды. Был хәл киләсәктә ултыртыу материалдарының етешмәүенә килтерәсәк. Әлшәй, Баймаҡ, Йәрмәкәй, Ҡалтасы һәм башҡа бик күп райондар питомниктәр булдырыуҙы насар ойоштороолар.

Ошолар менән бергә яҙғы осорҙа ағас ултыртыу һәм ағас орлоҡтары сәсеү эшендә лә етешһеҙлектәр булды. Улар, башлыса, сифат талаптарының тәьмин ителмәүенән тора. Был етешһеҙлектәрҙе ағастарҙы тәрбиәләү осоронда төҙәтергә кәрәк. Ҡайһы бер райондарҙа агротехника талаптары боҙолдо. Полосаларҙа ағас төҡомдарын аралаштырыу схемаһына, ултыртыу материалдарының сифатлы булыуына һәм башҡаларға етерлек иғтибар ителмәне.

Дыуаҫ МТС-ы хеҙмәтләндергән «Урал», «Красная звезда», «Ҡыҙыл таң», Чапаев, Чкалов исемендәге колхоздарҙа ағастар насар эшкәртелгән ерҙәргә ултыртылды. Хәҙер күп кенә участкаларҙа ҡый үләндәре күбәйҙе. Әгәр ҙә бындай полосаларҙа тәрбиәләү һәм тупраҡ эшкәртеү үҙ ваҡытында ойошторолмаһа, ултыртылған ағастар һәләк буласаҡтар. Бындай факттар башҡа урындарҙа ла бик күп. Яҙғы осорҙа ебәрелгән етешһеҙлектәр ағастарҙы тәрбиәләүҙең йәйге һәм көҙгө осоронда тамам төҙәтелергә тейеш.

Ултыртылған һәм сәселгән ағастарҙы тәрбиәләүҙә эшләүсе звеноларға ныҡ иғтибар итергә кәрәк. Звеноларҙы ойоштороу эшендә яҙғы осорҙағы етешһеҙлектәр тамам бөтөрөлөргә тейеш. Әбйәлил, Бәләбәй, Бөйөргән, Яңауыл һәм башҡа райондарҙа звеноводтар әҙерләү эше яҙғы ағас ултыртыу осорона тиклем тамамланманы. 10—15 июнгә тиклем бөтә райондарҙа ла звеноводтарҙы әҙерләүҙе тамамларға кәрәк.

СССР Министрҙар Советының ҡарары нигеҙендә полосаларҙа ағас ултыртыуҙың сифаты һәм уларҙы тәрбиәләү буйынса контроль эштәре район ауыл хужалығы бүлектәренең баш агрономдарына һәм өлкән агролесомелиораторҙарға йөкмәтелә. Улар был эштә государство контролеры хоҡуҡындағы кешеләр булып торалар. Һәр бер ағас ултыртыу станцияһы, МТС һәм колхоз өсөн уларҙың күрһәтмәләре мәжбүри. Уларҙың күрһәтмәләрен тик район Советы исполкомдары ғына алмаштыра алалар. Государство контролерҙары алдында ҙур бурыстар тора. Улар баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын яҡшы тәрбиәләүҙе тәьмин итергә бурыслылар.

Хәҙерге төп бурыс — ултыртылған һәм сәселгән ағастарҙың үҫеүҙәрен һәм һаҡланыуҙарын тәьмин итеүҙән тора. Һәр бер колхозда урман полосаларын тәрбиәләүҙе ойошторорға кәрәк. Ҡый үләндәре, бигерәк тә аҡтамыр үләндәре йәш ағастарҙың үҫәл дошманы булып иҫәпләнә. Шуға күрә уларға ҡаршы аяуһыҙ көрәш башларға кәрәк. Урман полосаһы майҙанындағы тупраҡ бөтә йәй буйына йомшаҡ хәлендә тотолорға тейеш. Үләндәрҙе яңы сыҡҡан сағында утау еңел була. Аҡтамырлы участкаларҙа күп тапҡыр культивациялау һәм тырматыу үткәрергә кәрәк. Шул уҡ ваҡытта аҡтамырҙарҙы кәрәктәр менән ҡаҙып, тырмалар менән тырматып, ерҙе таҙартыу сараларын күрелергә тейеш. Айырым колхоздарҙа аҡтамырҙарҙы таҙартыу өсөн эшкәртелгән ерҙәрҙе ҡара бойҙай сәсергә яраӣ.

Республикабыҙҙың күп кенә колхоздарында уҙған йылдарҙа ултыртылған ағастар ташландыҡ хәлдә торалар. Хәҙер уларҙы звеноларға беркетеү һәм тәрбиәне көсәйтеү талап ителә.

Ағастарҙың тулыһынса һаҡланыуы өсөн ултыртыуҙы уңышлы үткәреү генә етмәй, тәрбиәне тәьмин итергә кәрәк. Ләкин ҡайһы бер урындарҙа тәрбиәләүгә тейешле иғтибар ителмәй. Республикала 20 майға 8.456 гектар ағас сәселгәненең тик 334 гектарында ғына рәт аралары эшкәртелде. Был хәл тәрбиә эшенә серьез иғтибарҙың кәрәклеге тураһында һөйләй.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларында ағастарҙы һаҡлауҙы тәьмин итеү маҡсатында СССР Министрҙар Советы ошо йылдың 18 майында махсус ҡарар ҡабул итте. Был ҡарар баҫыу һаҡлаусы полосаларҙа һәм ҡиммәтле урмандарҙа ағастарҙы һаҡлауҙы, уларҙы контролгә алыуҙы талап итә. Бындай урындарҙа ағастарҙы ҡырҡыу, һындырыу һәм боҙоуҙа ғәйепле кешеләр яуапҡа тартылырға тейештәр.

Үҫтерелә торған ағастарҙың тәрбиәһен юғары кимәлгә күтәреү өсөн звеноводтарҙың белемдәрен күтәрергә кәрәк. Был маҡсатта райондарҙа агрономдар һәм агролесомелиораторҙар яҡын көндәрҙә ағас үҫтереүсе звеноводтарҙың инструктив кәңәшмәләрен үткәрергә тейештәр.

Агролесомелиораторҙар алдында ҙур һәм почетлы эштәр тора, улар был эштәрҙе намыҫ менән үтәргә бурыслылар.

Профессор А. ТАЙЧИНОВ.

Редакцияға хат

Баҫыуҙар тарихе кнәгәһен булдырайыҡ

Баҫыуҙар өсөн тейешле документация булдырыу бик мөһим мәсьәлә. Һүҙ һәр бер үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше өсөн баҫыуҙар тарихе кнәгәһе тураһында бара.

Был турала район ауыл хужалығы бүлектәре, МТС-тар [illegible]

[illegible]

...башлауҙың беренсе йылдарынан уҡ алып барылмаһалар, артабан айырым баҫыуҙарҙа ҡулланылған агротехника комплексында булған етешһеҙлектәр тыуырға мөмкин. Быны ошо миҫал менән аңлатырға була. Әйтәйек, колхоз быйыл шәкәр сөгөлдөрө сәсеүҙе пландаштыра. Быны өсөн ҡый үләндәренән таҙа, уңдырыу һәләтлеге юғары кимәлдәге һәм тороп китеп һөрөлгән ер талап ителә. Шуға күрә, шәкәр сөгөлдөрө сәселәһе участканың һәм ти- [illegible]

...дүмәттәр, колхоз хужалығын, уның төп тармағы булған игенселектә һис тә ҡәнәғәтләндерә алмай.

Баҫыуҙар тарихе кнәгәһенә, бөтәһенән дә элек, һәр бер баҫыуҙың схематик планы төшерелә. Унан һуң баҫыуҙа урынлаштырылаған айырым культураларҙың сиге, уҙем майҙаны билдәләнә. Кнәгә биттәрендә һәр бер баҫыуҙа үткәрелгән бөтә агротехник саралар аныҡ рәүештә яҙыла барылалар. Бында ошо баҫыуҙың ниндәй кенә ниндәй [illegible] тейеш.

Баҫыуҙар тарихе кнәгәһенә яҙыуҙы колхоздың агротехнигә, агрономы, йәки хатаолаборатория мөдирҙәре алып барырға һәм ул ҡиммәтле документтар менән бергә һаҡланырға тейеш.

Агроном В. Ғирфанов.

„Ҡыҙыл Башҡортостан" материалдары эҙенән

„Шәфҡәтле хужа"

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 31 майҙа сыҡҡан номерендә «Шәфҡәтле хужа» тигән башҡай фельетон баҫылып сыҡҡайны.

Тикшереү һөҙөмтәһендә фельетонда күрһәтелгән факттар тулыһынса дөрөҫләнде. Государство һәм колхоз милкен туҙҙырғандары өсөн «Ҡыҙыл юл» колхозы (Бәләбәй районы) председателе Ғ. Кәлимуллин һәм уның ҡайнағаһы Хәмидуллин (Тирмән мөдире) хеҙмәт урындарынан бушатылдылар һәм прокуратура органы тарафынан ҡулға алынып хөкөмгә бирелделәр.

—☆—

„Хеҙмәтсәндәр талабы үтәлмәй"

Газетабыҙҙың 38-се номерендә «Хеҙмәтсәндәр талабы үтәлмәй» тигән темала баҫылып сыҡҡан материал буйынса ВКП(б)-ның Шишмә район комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире иптәш Еникеев редакцияға түбәндәге яуапты бирҙе:

— 1949 йылдың февраль айына тиклем районда ауылдарҙы кино-картиналар менән хеҙмәтләндереү эше, ысындан дә, ҡәнәғәтләнерлек булманы. Ошо айҙағы райком бюроһы район кинофикация бүлеге начальнигы иптәш Буранченконың отчетын тыңлап, колхоздарҙа кино-картиналар күрһәтеү эшен яҡшы юлға һалыу өсөн уға конкрет күрһәтмәләр бирҙе. Бөгөнгө көндә кино-картиналар менән ауылдарға сығыу алдан төҙөлгән һәм райком тарафынан ҡаралған, раҫланған план нигеҙендә алып барыла.

Газетаға баҫылмаған материалдар эҙенән

1949 йыл 11 майҙа, Борай районы Ҡарабай ауыл Советы ерҙәгендәге уҡыу өйөнөң эшләмәүе һәм уның бинаһына ремонт талап ителеү тураһында Ҡарабай ауылы йәштәренән «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы редакцияһына хат килгәйне.

Хат газетала баҫылмайынса урынға ебәрелеп тикшертелде һәм тикшереү һөҙөмтәһе тураһында Борай район Советы исполкомы председателе иптәш Закиров редакцияға түбәндәгеләрҙе хәбәр итте:

— Ҡарабай ауылындағы уҡыу өйөнөң эшләмәкәрлеге район Советы исполкомы [illegible]

• • •

Дүртөйлө районы «Айгеҙел» колхозындағы электр станцияһы [illegible] лектәр тураһындағы хат урында тикшерелде һәм дөрөҫләнде.

Электр станцияһы өсөн алынған төҙөлөш материалдарын үҙләштергәндәре өсөн колхоз председателе урынбаҫары Йәбиев партия сафынан сығарылып, хөкөмгә бирелде.

Сталин премияһы лауреаты борауылау мастеры ПАВЕЛ БАЛАБАНОВ

Павел Прокопьевич ҙур стажлы нефтсе, крыбәле борауылау мастеры, новатор. Грозныйҙа ла, Башҡортостан нефтенең беренсе ҡарлуғасы Ишембайҙа ла хеҙмәт итте ул. Хәҙер иптәш Балабанов «Туймазынефть» тресында эшләй. Ул бында беренсе башлап килгән саҡта ҙур фонтандар юҡ, нефттең перспективаһы ла бик самалы тойола ине. Новатор мастер нефттең дебетен арттырыуҙа яңы юлдар эҙләне.

Тырыш хеҙмәт бушҡа китмәй. Иптәш Балабанов Октябрьскийҙа торанға, девон ҡатламдарына борауылауҙың пионеры булды. Уның счетында инде тиҙләтелгән бындай скважиналар бар. Скважиналарҙан бер тукталыһыҙ урғылып сыҡҡан нефть Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен үҫтереүгә хеҙмәт итә.

Борауылау операцияһы — ҡатмарлы эш. Долоталарҙы аварияларһыҙ эшләтә белергә кәрәк. Быны өсөн мастерҙан үҙ эшенең оҫтаһы булыу, ер ҡатламдарын яҡшы белеү талап ителә. Ә иптәш Балабановта был сифаттарҙың бөтәһе лә бар. Ул үҙ профессияһының бөтә «серҙәрен» яҡшы өйрәнгән инде. Ул шулай уҡ яҡшы ойоштороусы ла, бригада членддәре үҙ мастерҙарынан өлгө алып, стахановса эшләйҙәр. Иптәш Балабанов уларҙы үҙ эштәренең оҫтаһы, Тыуған илебеҙҙең патриоттары итеп тәрбиәләгән һәм тәрбиәләй. Октябрьскийҙан күренекле борауылау мастерҙары Бикбов, Киутов, Алексеев, баш мастер Аллаяров һәм башҡалар уның хеҙмәт мәктәбендә тәрбиәләнеп үҫтеләр һәм уның яҡшы эш өлгөләренә эйәреп, күренекле мастерҙар булыу дәрәжәһенә күтәрелделәр.

Октябрьский борауылаусылары ныҡышмалы хеҙмәт һөҙөмтәһендә тәрәнгә борауылауҙа беренсе ҡыйыулыҡтарҙы еңделәр, улар девонға борауылау искусствоһына эйә булдылар. Ләкин был ғына етмәй, техника үҫә, борауылаусылар алдына яңы талаптар ҡуйыла. Скважиналарҙы тиҙләтелгән методтар менән борауыларға кәрәк. Иптәш Балабанов был эштең дә пионерҙарынан береһе булды. Уның күп йыллыҡ тәжрибәһе, геологияны яҡшы белеүе, үҙ профессияһын сикһеҙ яратыуы һәм Тыуған илгә булған «бөйөк мөхәббәте уға алдынғы прогрессив методты — тиҙләтелгән юл менән борауылау методын эшләп сығарыуға һәм тормошҡа ашырыуға мөмкинлек бирҙе. Ватан алдындағы бына шул маҡтаулы хеҙмәте өсөн дә уға Сталин премияһы бирелде.

Бынан ике йыл элек кенә станок-айға 300—400 метр проходка биреү Октябрьскийҙа рекорд өлгө булып тора ине. Новатор мастер иптәш Балабанов проходка тиҙлеген бер тукталыһыҙ үҫтерҙе. 1947 йылда инде ул станок-айға 500 метр проходка тиҙлеге менән эшләне. Һәм шул уҡ йылдың аҙағында 132-се номерлы скважинаны борауылағанда тиҙлек 512 метрға еткерелде. Был скважина мастерҙың үҙе һәм башҡа борауылаусылар өсөн дә мактап булып хеҙмәт итте.

Совет кешеләре өсөн шул нәмә хас: улар өлгәшелгәндәр менән генә тынысланып ҡалырға теләмәйҙәр, үҙ Тыуған илдәренең даны өсөн, уның ҡеүәтен арттырыу өсөн ялҡынлап яңы еңеүҙәр яулап алалар. Мастер Балабанов һәм уның бригадаһы ла ҡаты ҡатламдарҙы юғары тиҙлек менән үтеү өсөн көрәште, уҙған йылда бригаданың проходка тиҙлеге 600 метр тәшкил итте. Ә быйыл инде был тиҙлек 800 метрға еткерелде һәм ул нормала ҡаралғандан ике тапҡырға күберәк.

Бригада алдынғы турбин юлы менән борауылай һәм был метод борауылаусыларға яңы еңеүҙәр килтерә.

Иптәш Балабановтың бригадаһы ағымдағы йылдың 24 мартынан 574-се номерлы скважинаны борауылай башланы. Уның срогы 114 көн итеп билдәләнгән. Бригада был яңы буровойҙа бер ай эшләү ваҡыт эсендә станок-айға 1030 метр проходка биреүгә өлгәште. Был тиҙлек буровойҙы күрһәтелгән ваҡытынан бик күп алда эксплоатацияға тапшырыуҙы тәьмин итә. Бригада срокты 42 көнгә ҡыҫҡартырға йөкләмә алғайны һәм был юғары йөкләмәһен дә арттырып үтәләсәгенә шик юҡ. Сөнки бригада алдынғы техника менән эшләй һәм уның менән үҙ эшенең оҫтаһы беренсе класлы борауылау мастеры иптәш Балабанов етәкселек итә. Бригада членддәре уның яҡшы хеҙмәт өлгөһенә эйәреп, шулай уҡ стахановса эшләйҙәр. Бында һәр бер минут ҡиммәтле. Ваҡытты рациональ файҙаланыу арҡаһында ла бригада ҙур еңеүҙәр яулап ала.

Иптәш Балабанов үҙенең хеҙмәтен юғары баһалап, Сталин премияһы биргән өсөн партиябыҙға, хөкүмәтебеҙгә һәм личио иптәш Сталинға ысын күңелдән рәхмәт белдерә.

— Бындай ҙур хәстәрлеккә яуап итеп, беҙ тағы ла яҡшыраҡ эшләрбеҙ, девон нефтенең данын тағы ла юғарыраҡ күтәрербеҙ, — ти ул.

Б. Сафин.

Йәштәр алдынғы сафта

Кинйәбулат нефть промыселендә эшләүсе йәштәр-комсомолецтар производство пландарын үтәүҙә алғы сафта баралар. Григорьев һәм Енин иптәштәр етәкселек иткән бригадалар көндәлек нормаларҙы 105—110 процентҡа еткереп үтәйҙәр. Йәштәр хәҙер Александр Чуткин өлгөһендә юғары сифатлы продукция етештереү өсөн көрәш йәйелдерҙеләр.

Агитаторҙарға ярҙамға

Малсылыҡ работниктәренә ниндәй уңыштары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә

Малдарҙың һанын арттырыу һәм продукты биреүсәнлеген күтәреү малсылыҡты артабан үҫтереүҙә ғәйәт ҙур бурыс булып торғанлығын иҫкә алып, СССР Верховный Советы Президиумы 1949 йылдың 20 апрелендә малсылыҡ работниктәренә 1949—1951 йылдарҙа мал һанын арттырыуҙа һәм уның продуктивлеген күтәреүҙә өлгәшкән уңыштары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү, уларҙы ордендәр һәм медалдәр менән наградлау тураһында Указ сығарҙы.

Малсылыҡты үҫтереүҙә иң юғары күрһәткестәргә өлгәшкән колхозсыларға, совхоз, МТС работниктәренә, ғилми-тикшеренеү институттарының һәм тәжрибә станцияларының экспериментал базалары работниктәренә, колхоз председателдәренә, совхоз һәм экспериментал базалар директорҙарына, зоотехниктарға, ветеринар работниктәргә, район ауыл хужалығы бүлеге специалистарына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен алыу өсөн малсылыҡ работниктәренә түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшергә кәрәк.

Колхоздарҙың председателдәре, зоотехниктәре, ветеринарҙары, ферма мөдирҙәре, совхоздарҙың директорҙары, зоотехниктәре, ветеринарҙары, ферма һәм бүлексә мөдирҙәре — колхозда һәм совхозда продукты биреүсе малдарҙың һәм ҡоштарҙың һәр бер төрө буйынса малдарҙы үҫтереүҙең йыллыҡ планын 50 проценттан да кәм булмаған күләмдә арттырып (йәғни планды 150 процент-

тән артыҡ итеп) үтәргә тейештәр.

Колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы һыйыр һауыусылар, мал көтөүселәр, быҙау ҡараусылар, йәш малдарҙы ҡараусылар, һарыҡ көтөүселәр, суҡа ҡараусылар, ҡош ҡараусылар, малсылыҡ фермаһы мөдирҙәре Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме алыу өсөн колхозда, совхозда продукты биреүсе малдың һәм ҡоштоң һәр бер төрө буйынса йыллыҡ планды арттырып үтәргә һәм үҙҙәренең эшендә түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшергә бурыслылар:

Колхоздарҙың һыйыр һауыусылары, һауын һыйырҙарҙы көтөүселәр, ферма мөдирҙәре, зоотехниктәр һәм ветеринар работниктәр һәр бер һауын һыйырҙан йылдың уртаса 5000 килограмм һөт һауып алыуға, шул һөттән 190 килограмм май алыуға, йәки, һауып алынған һөттөң күпме булыуына ҡарамаҫтан, 190 килограмм май алыуға өлгәшергә тейештәр.

Совхоздарҙың һыйыр һауыусылары, һауын һыйырҙарҙы көтөүселәр, ферма бригадирҙары, ферма һәм бүлексә мөдирҙәре, зоотехниктәр, ветеринар работниктәр һәр бер һыйырҙан йылына уртаса 5500 килограмм һөт һауып алыуға, шул һөттән 210 килограмм май алыуға, йәки һауып алынған һөттөң күпме булыуына ҡарамаҫтан, 210 килограмм май алыуға өлгәшергә бурыслылар.

Бының өсөн колхозда һәм совхозда һәр бер һыйыр һауыусы 8 һыйырҙың һөтөн һауырға, һыйыр ҡараусы 24 баш һыйырҙы ҡарарға тейеш. Бригадир 24 һыйырҙы тәрбиәләргә, колхоз председателе, ферма мөдире, зоотехник, ветеринар работник — 32 һыйыр тәрбиәләргә, совхоздарҙың ферма һәм бүлексә управляющийҙәре, зоотехниктәр, ветеринар работниктәр—32 һыйыр тәрбиәләргә тейештәр.

Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың быҙау ҡараусыларына, йәш малдарҙы тәрбиәләүселәргә, малдарҙы көтөүҙә йәки урында ашатып һимертеүсе мал ҡараусыларға, зоотехниктәргә, ветеринар работниктәргә быҙауҙарҙы яҡшы тәрбиәләгәндәре өсөн, көтөүҙә йәки урында ашатып һимертелә торған малдарҙы тәрбиәләүҙә юғары күрһәткестәргә өлгәшеүҙәре өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә.

Бының өсөн быҙау ҡараусылар 4 айға тиклем ҙурлыҡтағы быҙауҙарҙың уртаса ауырлығын тәүлегенә 1200 грамға арттырыуға, 6 айға тиклем ҙурлыҡтағы быҙауҙарҙың уртаса ауырлығын 1000 грамға арттырыуға өлгәшергә тейештәр.

Йәш малдарҙы тәрбиәләүселәр 6 айҙан өлкән булған йәш малдарҙың һәр береһенең ауырлығын уртаса 800 грамға арттырырға бурыслылар. Һәр бер мал ҡараусы 25 баш йәш малды тәрбиәләргә тейеш.

Мал ҡараусы эре малдарҙы урында ашатып һимертеүҙә һәр бер малдың тәүлегенә уртаса 1500 грамға, көтөүҙә йөрөтөп һимерткәндә—1000 грамға артыуына өлгәшергә тейеш. Бының өсөн мал ҡараусы көтөүҙә һимерткәндә 50 баш, урында ашатып һимерткәндә — 40 баш мал тәрбиәләргә бурыслы, бригадир — көтөүҙә 100 баш, урында — 150 баш мал тәрбиәләй. Колхоз председателдәре, ферма мөдирҙәре, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың зоотехниктәре, ветеринар работниктәре өсөн көтөүлектә йөрөтөп 200 баш мал һимертеү талап ителә.

Мал ҡараусылар юғарылағы күрһәткестәрҙән башҡа, һәр бер һыйырҙан йыл һайын быҙау алырға, һыйырҙарҙың барыһынан да һөт һауып алырға, быҙауҙарҙы, һыйырҙарҙы, һимертелеүсе малдарҙы тулыһынса һаҡларға тейештәр.

Колхоздарҙың, совхоздарҙың работниктәренә суҡа балаларын үҫтереүҙә һәм суҡаларҙы һимертеүҙә иң күренекле уңыштары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә. Суҡа ҡараусылар, бригадирҙар, фермаларҙың мөдирҙәре, зоотехниктәр һәм ветеринар работниктәр бының өсөн түбәндәге уңыштарға өлгәшергә тейештәр. Инә суҡалар ҡараусы 9 айлыҡтан алып һәр бер инә суҡанан йылына 25 баш суҡа балаһы ала, был суҡа балалары 2 айҙан һуң тере көйгә һәр ҡайһыһы 15 килограмға етергә тейеш. Суҡа һимертеүҙә эшләгән суҡа ҡараусылар һәр бер суҡаның уртаса ауырлығын өҫтәмә рәүештә 27 килограмға арттырыуға өлгәшергә бурыслылар. Бының өсөн колхоздарҙың суҡа ҡараусылары 7 инә суҡаны йәки имеүҙән айырылған 75 суҡа балаһын ҡарарға, һимертелеүгә ҡуйылған 50 баш суҡаны тәрбиәләргә тейештәр. Совхоздарҙағы суҡа ҡараусылар 9 баш инә суҡаны йәки 75 баш суҡа балаһын йәки һимертергә ҡуйылған 50 баш суҡаны ҡарайҙар.

Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың һарыҡ ҡараусыларына, өлкән көтөүселәренә, фермаларҙың мөдирҙәренә, зоотехниктәргә, ветеринар работниктәргә, колхоз һәм совхоз етәкселәренә һарыҡ барсторе үҫтереү һәм һарыҡ йөнө ҡырҡып алыу буйынса иң күренекле уңыштарға өлгәшкән өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә. Был почетлы исемде алыу өсөн һарыҡ ҡараусылар нәҙек йөнлө, ярым нәҙек йөнлө тоҡомло һәм был тоҡомдар менән яҡшыртылған һарыҡтарҙы тәрбиәләп, һәр бер 100 һарыҡтан 125 бәрәс алырға, уларҙы имеүҙән айырылғансы ҡарап үҫтерергә тейештәр. Нәҙек йөнлө тоҡомло йәки шул тоҡом менән яҡшыртылған олө йәштәге һәр бер һарыҡтан 6,5 килограмм, бер йәшлек йәш һарыҡтан—5,5 килограмм йөн ҡырҡып алырға кәрәк. Ярым эре йөнлө тоҡомло йәки шул тоҡом менән яҡшыртылған олө һарыҡтан 5,5 килограмм, йәш һарыҡтан — 4,5 килограмм йөн алыу талап ителә. Өлкән һарыҡ көтөүсе 400 һарыҡ, 600 бәрәс тәрбиәләргә тейеш.

Йорт ҡоштары — тауыҡтар, өйрәктәр, ҡаҙҙар, күркәләр үҫтереүсе колхоздарҙың һәм совхоздарҙың ҡош ҡараусылары, бригадирҙәре, ферма мөдирҙәре, зоотехниктәре, ветеринар работниктәре, колхоз һәм совхоз етәкселәре Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме алыуға өлгәшеү өсөн түбәндәге уңыштарға ирешергә тейештәр: йомортҡаны күп һалыусы тауыҡтарҙың һәр береһенән 225 йомортҡа, башҡа тоҡомлоҡ тауыҡтарҙан—190 йомортҡа алырға, йыл башында булған өйрәктәрҙең һәр береһенән (тере көйгә үлсәгәндә) 100 килограмм үрсем алырға, һәр бер ҡаҙҙан 75 килограмм, һәр бер күркәнән 125 килограмм үрсем алырға. Бының өсөн колхоздарҙағы ҡош ҡараусылар өлкән ҡоштарҙан 500 тауыҡ йәки 300 өйрәк, 100 ҡаҙ, 100 күркә тәрбиәләргә тейеш.

Совхоздарҙың ҡош ҡараусыларына өлкән ҡоштарҙан 1000 тауыҡ йәки 500 өйрәк, 200 ҡаҙ, 200 күркә тәрбиәләргә кәрәк.

Мал аҙығы һәм силос культураларынан юғары урожай алыу, күп йыллыҡ, бер йыллыҡ үләндәрҙән һәм тәбиғи болондарҙан юғары бесән урожайы алыу өсөн мал аҙығы әҙерләүсе работниктәргә лә Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә. Бының өсөн мал аҙығы бригадалары (звенолары) һәр гектарҙан 800 центнер мал сөгөлдөрө, 650 центнер мал аҙығы ғарапкәһе һәм турнепс, 600 центнер силос массаһы, күп йыллыҡ үләндән 80 центнер бесән, бер йыллыҡ үләндән 70 центнер бесән, тәбиғи сағыл сабынлығынан 50 центнер бесән, туғай сабынлығынан 100 центнер бесән алырға тейештәр.

Малсылыҡ работниктәренә Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме алыу өсөн СССР Верховный Советы Президиумы Указында билдәләнгән талаптар нигеҙҙә бына шуларҙан тора. Был Указ колхоздарҙың һәм совхоздарҙың малсылыҡ работниктәрен социалистик малсылыҡты артабан үҫтереү өсөн фиҙакар көрәшкә рухландыра, малсылыҡ работниктәре тураһында большевиктар партияһының һәм Совет государствоһының сталинса хәстәрлек күреүенең гүзәл миҫалы булып тора.

З. Вахитов.

Артта ҡалған колхоз алдынғылар сафына сыҡты

ВКП(б)-ның Учалы райкомы секретаре иптәш Абдуллин район картаһы өҫтендә ҡәләм менән йөрөтөп:

— Был колхозға ныҡ ҡына ярҙам итергә кәрәк. Күрәһегеҙме, ниндәй бай мөмкинлектәргә эйә булған колхоз ул,— тине. Өҫтәл тирәһендә ултырған район етәкселәре секретарҙең фекере менән риза булыуҙарын белдерҙеләр. Был һүҙҙәргә тик ситтәрәк ултырған МТС директоры Дураков ҡына ҡаршы төштө.

— Улар күптән трактор һорап йөрөйҙәр. Ул колхоздың ерен тракторҙар биреү аяныслы нәмә, мин ҡаршымын, — тине. Райком секретаре Дураковтың был һүҙҙәренә ышандырырлыҡ факттар менән сығып яҡап яуап ҡайтарҙы.

—Һеҙ, иптәш Дураков, ғөмүмән, МТС-тың колхоздарҙы киңерәк хеҙмәтләндереүен үҫтерергә теләмәйһегеҙ, иренәһегеҙ. Хәҙер инде яңы талаптар барлыҡҡа килделәр, быны ошо талаптарға яуап бирерлек кимәлдә эшләргә кәрәк...

Һүҙ Урал йылғаһы буйына ултырған «Рысай» колхозы тураһында бара ине. Һуғыш йылдарында ла, һуғыштан һуңғы йылдарҙа ла был колхозға район ойошмаларының иғтибары аҙ бирелгән. Йыл һайын тейерлек председателе, баҫыусылыҡ бригадаларында бригадирҙар ҙа бик йыш алмашынып торғандар. Үҙған йылды колхоз гектарынан уртаса 3—4 центнер генә урожай алған.

Үҙған йыл ғына район ойошмалары был колхозға бер ни тиклем иғтибар итә башлағандар. Колхоз председателе итеп тәжрибәле етәксе, үҙ эшенә еғәрле тотонноусан иптәш Әюпов һайланған. Колхозда тәүге партия ойошмаһы ойошторолған. Бынан һуң инде «Рысай» колхозында үҫешкә таба киҫкен ынтылыш күренә башлай. Колхоздың малсылыҡ үрсетеү планы үтәлә. Һаҙлыҡта ултырған МТФ ҡоро урынға, малдарҙың һаулығы өсөн ҡулайлы урынға күсерелеп һалынды. Ауыл тирәһендәге емерек күперҙәр төҙәтеләләр.

Колхоз председателе Әюпов үҙ колхозының Учалы МТС-ы тарафынан хеҙмәтләндерелеүе өсөн ауыл хужалығы Министерствоһына, колхоз эштәре буйынса Советҡа хаттар яҙа. Тик быйыл ғына, ошо ойошмаларҙың һәм ВКП(б) райкомының ярҙамы менән Дураковтың иҫке ҡарашы һындырылып, «Рысай» колхозына 2 трактордан торған бригада ебәрелде.

Яҙғы сәсеүгә трактор бригадаһының килеүе колхозсыларҙың рухын тағы ла күтәрҙе, улар дәртләнеп эшкә тотондолар. Бөтә көс, бөтә мөмкинлек яҙғы сәсеүҙе иң яҡшы агротехник сроктарҙа үткәреүгә тупланды. Һөҙөмтәлә сәсеү срогынан алда тамамланды. Тракторҙарға колхоздың алдынғы кешеләре ултырҙылар. Улар бөтәһе лә бындай эшкә һыуһаған элекке механизаторҙар. Ҡеүәтле НАТИ тракторын элекке фронтовик Фәхриев Ғиләметдин йөрөтә. Бында тракторҙар күберәк сиҙәм ерҙәрҙе парға һөрәләр. Фәхриев үҙ тракторы менән ошондай ерҙәрҙә лә смена нормаһын арттырып үтәй. Ә фронтовик Бәбиров Шәкүр тәгәрмәсле трактор менән эшләй. Бригаданың күсмә Ҡыҙыл Байрағы уның ҡулында. Бригада менән тәжрибәле механизатор Рәхимов Ғабдулла етәкселек итә.

Бындай дәртле көндәрҙә һабан һөрөүселәр үҙ нормаларын үтәү өсөн намыҫ менән көрәшәләр. Йылҡысылыҡ фермаһы мөдире 60 йәшлек Әхмәтйәнов Мәүлет был көндәрҙә ике кеше өсөн эшләй. Ул аҙғы сәсеү өсөн орлоҡ ташыу эшен дә алып барҙы.

— Беҙ башҡа колхоздарҙан байтаҡ ҡа артта ҡалдыҡ. Шуға күрә, уларҙы тиҙерәк ҡыуып етер өсөн, беҙгә ныҡ ҡына тырышырға тура килә,—ти Мәүлет бабай.

Колхоздағы дәртле хеҙмәт күтәрелешенең башында ауыл коммунистәре торалар. Коммунист Сергеев трактор менән пар һөрә. Ул үҙ эшендә башҡа трактористорға өлгө күрһәтә. Коммунист Мәсәлимов колхозды юғары сифатлы орлоҡ менән тәьмин итеү кеүек иң яуаплы участкала эшләне. Коммунист Нәбиуллин трактор бригадаһында учет һәм контроль эштәрен еүәгелә итеп ҡуйҙы. Коммунистарҙан, ете йыллыҡ мәктәп уҡытыусылары Нурҙаев, Фәтҡуллин иптәштәр бригадаларҙа агитатор булып эшләйҙәр. Бында һәр кемдең үҙ көсенә ҡарап эш бирелгән, һәр урында дәртле эш ҡайнай. Колхоздың тәүге партия ойошмаһы менән ете йыллыҡ мәктәп директоры, колхозды алға баҫтырыу эшенә күп көс һалыусы коммунист иптәш Мөхәмәтов етәкселек итә.

«Рысай» колхозында общественный малсылыҡты үрсетеү өсөн, уның продуктивлегең ҡырҡа күтәреү өсөн бөтә шарттар бар. Быны колхозсылар яҡшы беләләр. Һәм ошо бурысты хәл итеү өсөн көрәшәләр. Хәҙер ферманың йылҡы малдары ике өйөргә айырылғандар. Өс йөҙ баш һарыҡ-кәзә һыйырлыҡ яңы мал торлағы төҙөү эше планлаштырылған. Быны өсөн кәрәкле төҙөлөш материалдары күптән әҙерләнде. Мөгәҙле эре малдарҙың тоҡомон яҡшыртыу өсөн колхоз быйыл өс тоҡом үгеҙе һатып алды. Быйылдан да ҡалмайынса һауын һыйырҙар һанын 35 баштан 70-кә еткереү сараһы күрелә.

Ошо практик саралар был артта ҡалған колхоздың малсылыҡ хужалығын тиҙ аяҡҡа баҫтырыуға мөмкинлек бирә. Хәҙер мөгәҙле эре малдар, һарыҡ-кәзәләр үрсетеү һәм умартасылыҡ буйынса колхоз һуғышҡа тиклемге кимәлде уҙып китте.

— Беҙ колхоздың общественный малсылығын артабан үҫтерәсәкбеҙ. Сөнки беҙҙә булған бай көтөүлектәр, сабынлыҡтар быны өсөн иң уңайлы шарттар булып торалар, — ти колхоз председателе иптәш Әюпов.

«Рысай» колхозы ошо ике йыл эсендә үҙенең игенселеген дә аяҡҡа баҫтырып еткереүҙе планлаштырҙы. Быйыл 400 гектар майҙанда пар һөрөләсәк, 200 гектар арыш сәселәсәк. Дөйөм алғанда, киләһе йыл колхоздың сәсеү майҙаны 700 гектарға еткерелергә тейеш.

Намыҫлы хеҙмәт колхоз ауылын нигеҙенән үҙгәртә. Ошо ике йыл эсендә яңы ете йыллыҡ мәктәп бинаһы һалынды.

— Быйыл ауылды электрләштерәһе ине, — тиҙәр колхозсылар. — Ләкин беҙҙең көс етенкерәмәй, бына ярҙам итһендәр ине, — ти Мәүлет ағай. Ауылға терәлеп көслө Урал йылғаһы аға. Был электр станцияһы төҙөү өсөн иң реаль мөмкинлектәрҙе бирә. Район ойошмалары күтәрелеп килгән был колхоз члендарының теләген тормошҡа ашырыуҙа ярҙам күрһәтер.

Элекке артта ҡалған «Рысай» колхозы бөгөн бына ошондай намыҫлы хеҙмәткә күмелгән пафослы үҫеш көндәрен кисерә.

М. Хәйҙаров.

Быуа һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөлә

Салауат районы «Правда» колхозы члендары үҙ көстәре менән быуа быуҙылар. 1157 метр оҙонлоғонда арыҡ һалды һәм бер гектар майҙанда һыу ятҡылығы төҙөлдө. Ошоноң һөҙөмтәһендә 10 гектар майҙандан артыҡ йәшелсә баҡсаһын һыу менән һуғарыуға мөмкинлек тыуҙы.

М. Солтанов.

★ ★ ★

Өфө ипподромында.
Һүрәттә: Йылҡысылыҡ заводының «Горынычь» исемле юртағында Московский һәм «Майский день» юртағында Самсонова иптәштәр ярышта.
А. Червинский фотоһы.

Юртаҡ аттарҙың йәйге ярыш сезоны башланды

5 июндә, Өфө ипподромында яҡшы тоҡомло юртаҡ аттарҙың ярыштары башланды.

Ярышта баш судьялыҡ эшен БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының йылҡысылыҡ управлениеһе баш зоотехнигы иптәш В. А. Иванов алып барҙы.

Өс таҡкыр югертеп ҡараузарға йылҡысылыҡ заводынан 13, Дәүләкән бертекле ашлыҡ совхозынан 3 һәм Дәүләкән районы Ворошилов исемендәге колхоздан бер, —бөтәһе 18 юртаҡ ат ҡатнашты. Йылҡысылыҡ заводының ат йөрөтөүсеһе иптәш Ипполитов «Досуг» һәм «Орнамент» исемле юртаҡтарҙа 1.600 метр араны 2 минут 10 секундта үтте.

3 йәшлек юртаҡ аттарҙан ике тапҡыр ойләнештә (ат йөрөтөүсеһе иптәш Анисимов) 1.600 метр араны «Звездная ночь» исемле ат 2 минутта 31 секундта үтте.

Беренсе урын юғарыла күрһәтелгән юртаҡ аттарға бирелде.

Ипподромда аттарҙың ярыштарын 500-ҙән артыҡ тамашасы ҙур ҡыҙыҡһыныу менән күҙәтеп торҙо.

Ш. Кинйәнов.

Ярышта еңеүсе бригада

Мәләүез районының «Ленинсе» колхозын хеҙмәтләндереүсе иптәш Помагул Аҙнабаев етәкселек иткән трактор бригадаһы игенселектә юғары культуралы бригадаларҙың иҫәбенә инә. [illegible] Был бригадаһы трактористтары 950—1000-әр гектар ерҙе эшкәртергә һәм [illegible] 100—130-ар урожай алыуға һүҙ бирҙеләр.

— Беҙ йөкләмәне практик эш менән нығытабыҙ, — ти иптәш Аҙнабаев.

[illegible]

Ф. Ғәйнетдинова.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Агитбригада колхозда

Бөтә Россия һуҡыр обществоһының Башҡортостан бүлексәһе агитбригадаһы Илиш районы «Родина» колхозында булып, ҙур программала концерт менән сығыш яһаны. Уларҙың сығышын колхозсылар ҙур ихтирам менән ҡаршы алдылар.

Программала М. Әмиров «Хужа Насретдин колхозда», Абдуш Әхмәтов «Дуслыҡ» тигән комедияларҙы уйнаны. Хор байтаҡ яңы йырҙар башҡарҙы. Солистка Нуриәлиева, Г. Бәҙертдинов, С. Булатов, Ғәлиуллина һәм башҡа иптәштәр рольдәрҙе ҙур уңыш менән башҡарҙылар.

Тамашасылар үҙ эшмәкәрлек коллективына уңышлы сығыш өсөн рәхмәт белдерҙеләр һәм уға яңы уңыштар теләнеләр.

Х. Ғәтнәтуллин,
«Родина» колхозының партия ойошмаһы секретаре.

Торф әҙерләү участкаһында

Баймаҡ торф участкаһы быйылғы сезонда үҙенең эшен яҡшы әҙерлектәр менән башланы. [illegible] сифатлы һәм [illegible] һалып киңәйтелә. Шулай уҡ торф алынған урында, уны өйгән ерҙә лә яҡшы тәртип урынлаштырылған.

Май айының тәүге декадаһында 1.800 тонна урынына 3.321 тонна яҡшы сифатлы торф әҙерләнде. Иҡенсе декадала ла эш тағы ла яҡшырыҡ. [illegible] 3—4 тапҡырға арттырып үтәйҙәр. Иптәш Шәмсетдинов һәр көндә 3 мең урынына 12.250 дана юғары сифатлы торф кирбес әҙерләй. Участкала үҙ нормаһын үтәмәгән бер генә эшсе лә юҡ.

И. Зарипов.
(Үҙ хәбәрсебеҙ).

Сит илдәрҙән телеграммалар

Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе Даими комитеты бюроһының сит ил эштәре министрҙәре Советына хаты

ПАРИЖ, 6 июнь. (ТАСС). Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә донъя конгресе Даими комитетының бюроһы сит ил эштәре министрҙәре Советына түбәндәге хат менән мөрәжәғәт итте: «Тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресе Даими комитетының бюроһы тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресына үҙҙәренең делегаттарын ебәргән 600 миллион ирҙәр һәм ҡатын-ҡыҙҙар исеменән сығыш яһап, хәҙерге ваҡытта барған конференцияны, дүрт бөйөк держава араһында һөйләшеүҙәрҙе яңынан башлау тип ҡарап уны ҡотлай. Был державалар араһындағы килешеү бөтә донъялағы тыныслыҡты һаҡлап алып ҡалыу эшенә ғәйәт ҙур вклад буласаҡ.

Беҙҙең бюро, тыныслыҡты яҡлаусыларҙың Бөтә Донъя конгресенең башҡарма органы булып, икенсе бөтә донъя һуғышы айҡанлы килеп тыуған халыҡ-ара мәсьәләләрҙе хәл итеүҙә икенсе бөтә донъя һуғышының союзниктәре араһында хеҙмәттәшлек рухын һаҡлауға халыҡтарҙың ихтыярын һәм ышаныусын сағылдыра.

Бөтә илдәрҙең халыҡтары, тыныслыҡ өсөн ҡурҡыныслы булған, шулай уҡ тыныслыҡты һаҡлап алып ҡалыуға гарантия булып торған бөтә нәмә артынан иғтибар менән күҙәтеүҙе дауам итәләр.

Бюро, Германия мәсьәләһе буйынса беҙҙең хәҙерге һөйләшеүҙәрегеҙ халыҡтар араһында улар тарафынан һуңғы һуғышта кисерелгән ғәйәт ҙур ҡорбандар һәм яфаланыуҙар тураһында иҫтәлектәр тыуҙыра, тип һеҙгә белдереүҙе үҙенең бурысы итеп иҫәпләй. Был иҫтәлектәр үҙҙәренән-үҙҙәре һеҙҙең конференцияла килешеүҙәргә булған ынтылышты аңлаталар.

Бөтә донъялағы тыныслыҡты яҡлаусылар, һуғышты яҡлаусыларҙың пропагандаһына Париж конференцияһы удар яһар, һәм Германия мәсьәләһе буйынса ысын денацификация һәм демократизация рухында ҡарар сығарыр, тип ышаныс белдерәләр. Тыныслыҡты яҡлаусылар, государстволар араһындағы теләһә ниндәй һөйләшеүҙәр тик уларға ҡарата халыҡтарҙың яҡлауы һәм даими хәстәрлеге булған ваҡытта ғына ысынын да тыныслыҡ тураһында һөйләшеүҙәр булырға мөмкин, тип иҫкә төшөрәләр.

Беҙ, был турала һеҙгә белдереүҙе кәрәкле, тип иҫәпләйбеҙ».

Сит ил эштәре министрҙәре Советының Париждәге сессияһында

ПАРИЖ, 6 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн сит ил эштәре министрҙәре Советының ябыҡ ултырышы булды. Унан һуң дүрт министр араһында килешелгән түбәндәге коммюнике иғлан ителде:

Сит ил эштәре Министрҙәре Советының 1949 йыл 6 июндәге коммюникеһе

Бөгөн Франция сит ил эштәре министре Р. Шуман председателлегендә сит ил эштәре министрҙәре Советының ябыҡ ултырышы булды.

Министрҙәр Советтар Союзы делегацияһының һәм АҠШ делегацияһының Берлин тураһындағы тәҡдимдәрен тикшереүҙе дауам иттеләр.

Иртәгә, 7 июндә, сит ил эштәре министрҙәре Советының пленар ултырышы буласаҡ.

Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Циндаоны алдылар

БЭЙПИН, 4 июнь. (ТАСС). Синьхуа агентлығы Цзинаньдән былай тип хәбәр итә, 2 июндә Халыҡ-азатлыҡ армияһының ғәскәрҙәре Ҡытайҙың иң ҙур диңгеҙ порттарының береһе булған Циндао портын алдылар. Гоминдансы гарнизон диңгеҙ буйлап ҡаңғыҡҡа ҡасты.

Бик яҡшы гаванға эйә булған Циндао порты—Шаньдун ярымутрауының көньяҡ-көнсығыш ярында сауҙа һәм промышленность үҙәге. Уны алыу менән Шаньдун провинцияһын азат итеү тулыһынса тамамланды.

Циндаола Американың Тымыҡ океандың көнбайыш өлөшөндәге флоты һәм диңгеҙ пехотаһының бер өлөшө мең кешенән торған контингенты урынлаштырылғайны. Ләкин Шанхайҙы азат иткәндән һуң Американың көстәре Циндаола бүленеп ҡалдылар һәм уны ҡалдырып китергә мәжбүр булдылар.

Георгий Димитров һаулығының торошо тураһында Болгария коммунистәр партияһы Үҙәк Комитетының белдереүе

СОФИЯ, 3 июнь. (ТАСС). Бөгөн Болгария коммунистәр партияһы Үҙәк Комитеты түбәндәге белдереүҙе иғлан итте:

«Ошо көндәрҙә Вылко Червенков һәм Георгий Чавков иптәштәр Советтар Союзына киттеләр. Улар унда Болгария Халыҡ Республикаһының премьер-министре, Болгария коммунистәр партияһы Үҙәк Комитетының генеральный секретаре иптәш Георгий Димитров янында булдылар.

Премьер-министр иптәш Георгий Димитров диабет (шәкәр ауырыуы) һәм бауыр сире менән яфалана, ошо айҡанлы был сиргә хас булған күп кенә өҙләгеүҙәр булды.

Хәҙерге ваҡытта иптәш Георгий Димитровты дауалау Мәскәү янындағы клиник санаторийҙарҙың береһендә совет медицинаһы яғынан иң ҙур хәстәрлекле шарттарҙа үткәрелә».

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

РСФСР урман промышленносе Министерствоһы

Өфө урман техникаһы техникумы

1949—1950 уҡыу йылына уҡыусылар ҡабул итә

Техникум урмандарҙа ағас әҙерләү операцияларын механизацияластырыу һәм электрләштереү буйынса техник-технологтар, шулай уҡ һал ағыҙыу эштәрен механизациялаштырыу буйынса техниктар әҙерләй.

Техникумда уҡыу срогы 4 йыл.

Уҡырға инергә теләүселәр директор исеменә ғариза бирәләр. Ғариза менән бергә түбәндәге документтар тапшырылырға тейеш: тулы автобиография, тыуыуы тураһында танытма, ете йыллыҡ мәктәпте тамамлауы тураһында танытма, сәләмәтлеге тураһында справка һәм өс фотокарточка. Паспорт уҡырға теләүсенең үҙе менән бергә килтерелә.

Уҡыуҙа өлгәшеүселәр государство стипендияһы менән тәьмин ителәләр. Техникум эргәһендә столовой бар. Торор урыны булмаған уҡыусылар дөйөм торлаҡ менән тәьмин ителәләр.

Практик занятиеләр үткәреү өсөн техникумдың урман дачаһы бар.

Ғаризалар 1949 йылдың 1 июненән 1 августына тиклем ҡабул ителә.

Ҡабул итеү һынауҙары 16 августан башлана.

Техникумдың адресы: Өфө ҡалаһы, Аксаков урамы, 93-сө номерле йорт. Телефон номеры 2-70-71.

Дирекция.

Тәрән бураҙналар

Һабаныуы тешкәйне инде.

Бригадир Ғәделшин, бер баҫыуҙағы трактор эшендә эше бөтмәс, колхоздың икенсе яҡ баҫыуында эшләүсе Нафиковтың тракторын күрергә теләп, ҡаҙҙаныраҡ урынға баҫты.

Ләкин тракторҙың үҙе лә, башҡа ваҡыттарҙа алла ҡайҙарға нур сәсеп торосоу фара яҡтыһын да күренмәне.

— Әллә уйһыулыҡта булып ҡалҡыуыҡ ҡалдымы, алла ватылып-китеп туҡталдымы? — тип уйланды Ғәделшин. Тағы бер аҙ көттө. Ләкин трактор юҡ та, юҡ...

Бригадирҙың уйҙары сыуалды. Бер ваҡытта ла Нафиковтың тракторы ватылмай ине. Туҡталып та тормай. Ә бөгөн ни булды һуң уға. Унда 3—4 сәғәтлек эш булырға тейеш. Унан һуң Өршәк буйындағы баҫыуға китергә кәрәк. Тик нишә күренмәй ул?..

Шулай уйланып торғанда Ғәделшиндең күҙенә бөтөнләй икенсе яҡта фара яҡтыһы салынып ҡалды.

—Туҡта, туҡта, был ни тигән эш. Өршәк буйындағы баҫыуҙа бит, — бригадир ғәжәпләнеп фара артынан күҙен йөрөттө. — Нафиков микән? Ә теге баҫыуҙы ни арала һөрөп бөттө һуң?

Бригадир үҙенең тракторисе Нафиковтың был тиклем шәп эшләүенә ышанды ла, ышанманы ла. Тик ышанмай булмай шул. Ниндәй генә темптар бирмәй ул. Һәр эште шулай ҡыҙыу эшләй. Күргән-күреп ҡала, күрмәгәне-юҡ. Тағы ла шәберәк эшләүе мөмкин бит. Шуға күрә лә, трактор Өршәк буйына күскәндер тип, Ғәделшин туп-тура шунда китте.

Һәм ул яңылышманы. Баҫыуға барып еткәндә Нафиков йәбелеп яткан киң баҫыуҙы ике ҡат әйләнеп, эҙ һалғайны инде.

— Йә, эштәр нисек, Муса? — тине бригадир, икенсе тиҙлектә барған тракторға югереп барып ултырғас.

— Бер килеш кенә.

— Теге баҫыуҙы һөрөп бөттөңмө?

— Эйе. Шунда уҡ бында киләм.

— Яғыулыҡ?

— Өс сәғәткә етерлек.

— Тағын ебәртермен. Үҙең?

— Яҡшы.

Бригадир һикереп төштө лә бураҙналарҙы ҡараны. Һәр урында 20-22 сантиметр тәрәнлек. Сей ҡалған урын юҡ. Бураҙналар таҫлап һалған һымаҡ һуҙылып китәләр.

— Әлбәт. Отличное сифатлы, — тине бригадир һәм һөрөлеп бөткән баҫыуҙы ла барып ҡарарға булды.

Унда ла шундай уҡ таҙа, юғары агротехник шарттарҙа һөрөлгән баҫыуҙы күрҙе ул. Яҡшы ла, тиҙ ҙә. Һәр тракторис тә шулай эшләй бригадала.

Был бригаданың гүзәл хеҙмәтен Үсәлы МТС-ында ғына түгел, бөтә Стәрлетамаҡ районында яҡшы беләләр, уның тракторисҙаре күрһәткән алдынғы эш тәжрибәләрен ҡулланалар.

Һәм шулай өлгө була алырлыҡ та улар. Тракторист Нафиков, икенсе сменала эшләүсе комсомолец Алексей Яскин менән бергә «Искра» колхозында эшләп, договорҙа күрһәтелгән пар һөрөү йөкләмәһен 4 көн эсендә үтәне. Ҡыҙыу эшләргә, бөтә мөмкинлекте файҙаланырға тура килде уға. Колхоздағы эште бөтөргә 39 гектар бар ине. Был икенсе көндә төшкә етерлек. Ләкин иптәш Нафиков үҙенең СТЗ-НАТИ-е менән төнгө сәғәт 12-лә үк тамамлап, «Алға» колхозы баҫыуына күсте.

— Молодец, — тине МТС директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары иптәш Камалетдинов, уның ҡулын ҡыҫып, һәм уға ҡыҙыл флаг тапшырҙы.

Муса Нафиков — Бөйөк Ватан һуғышының ташкисе. Үсәлы МТС-ына ҡайтҡас үҙенең тракторын да танк частында алған тәжрибәләргә, һәләтлеккә нигеҙләнеп тәрбиәләй, ундағы боевой темпты күңелдәге хәтирә итеп кенә түгел, ә даими хеҙмәт өҫтөндә һаҡлай.

Уның тракторы һәр ваҡыт тотҡарлыҡһыҙ эшләй. Блок головкаһы янғанда 3 сәғәт туҡталып торорға мөмкин. Ләкин ул бындай профилактик ремонтты бер сәғәт эсендә башҡарып бөтә. Подшипниктар бушағанда яһала торған перетяжканы ла бик йылдам уҙғара. Уның өсөн ваҡыт ес тапкырға ҡыҫҡартыла.

Үҙ эшенең оҫтаһы булыу арҡаһында иптәш Нафиков парға һөрөү нормаһын 125 — 130 процентҡа еткереп үтәй. Ә парланып ятҡан ер үҙенең сифаты менән алдағы йылда юғары урожай алыу мөмкинлегенә ышандыра. Унан Алексей Яскин дә ҡалышмай. Тәгәрмәсле СТЗ тракторында эшләүсе Ғиззәт һәм Ғәлиәхмәт Ниғмәтуллиндар ҙа, Бобер һәм Серина иптәштәр ҙә юғары хеҙмәт күрһәткестәре бирәләр. Ошо нигеҙҙә МТС-тың был етенсе бригадаһы үҙе хеҙмәтләндергән «Алға» һәм «Искра» колхоздарында пар һөрөүҙе ҡыҫҡа срок эсендә тамамланы.

Был — комсомолец-йәштәр бригадаһы. Уның члендары тракторҙы яҡшы ремонтлайҙар, тәрбиәләйҙәр, тракторҙарға кәрәсин, һыу һәм майлау материалдары һалыу тик эш өҫтөндә генә башҡарыла. Ә бригадир үҙе һәр ваҡыт трактористтар янында, уларға бөтә ярҙамды күрһәтә. Ҡайһы тракторҙа ҡыйынлыҡ тыуһа, шунда был оҙон буйлы, ҡара тупраҡ төҫлө төмра сәсле, тырыш бригадир, энергиялы комсомолец Зөфәр Ғәделшинде күреп була.

Ул үҙе яҡшылы агитатор, һәр вагончикта газета-журналдар, ҡыҙыҡлы брошюралар бар. Ял итеүсе трактористорға, прицепщиктарға, кәрәк-яраҡты ташыусы колхозсыларға докладтар яһай, беседалар уҙғара. Бригадала алдынғы трактористтар өсөн күсмә ҡыҙыл флаг булдырылған. Ул, трактор өҫтөндә елберҙәп, трактористтарҙы яңы еңеүҙәргә дәртләндерә.

Һис нәмә лә ҡамасауламай был трактористорға. Ямғыр яуғанда ла, көндөҙгө эҫелә лә ҡыҙыу эш бара. Төндәрҙә лә көндөҙгө кеүек эшләйҙәр бында.

Төн етте иһә, ғәҙәттә, тынлыҡ урынлаша. Көндөҙ иҫкән ел дә туҡтай. Талдан-талға ҡунып һайраусы ҡоштар, яҙғы симфонияны нәфис көй менән байытыусы һабан турғайҙары ла төн уртаһы еткәс йоҡоға талалар. Тәбиғәт тына, тик тракторҙар ғына үҙҙәренең дәртле гөрләүҙәре менән колхоз баҫыуҙарын яңғыраталар. Улар биргән йәм, улар тыуҙырған үҫеш бер ваҡытта ла һүнмәй.

Ғ. Ибраһимов,
Стәрлетамаҡ районы.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01587. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ һәм ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА
1949 йыл
№ 113 (8213)
10
ИЮНЬ
йома
Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА. А. Имангулов. — Отличио сифат участкаһы. (1-се бит).
М. Суслов. — Башҡортостан винограды. (1-се бит).
Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен бирeү. (1-се бит).
Өфө ҡалаһын колчаксыларҙан азат итеүгә 30 йыл тулды. Легендар геройҙың музейе. (2-се бит).
Я. Колмәй — Федор ҡарттың иҫтәлектәре. (2-се бит).
Назар Нәжми. — Йәшә, тыуған ерем. (2-се бит).
Л. Гнедков — Данлыҡлы дата. (2-се бит).
Ғ. Әхмәтшин. — Буровойҙар ни өсөн хәрәкәтһеҙ торалар. (3-сө бит).
И. Мамаев. — В. И. Ленин әҫәрҙәре башҡорт телендә. (3-сө бит).
Н. Ғәлимов, Г. Әмиров. — Бөйөк рус ғалимы И. В. Мичурин иҫтәлегенә арналған кисә. (3-сө бит).
Ванда Василевская. — Парижда һәм Париждан ситтә. (3-4-се биттәр).
СПЕЦИАЛИСТ КӘҢӘШТӘРЕ. һ. Юлдыбаев. — Малдарҙы көтөүлектә тәрбиәләү саралары. (4-се бит).
Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының Париждағы сессияһында. (4-се бит).

Производствоны механизациялаштырыу һәм камиллэштереү

Илебеҙҙең халыҡ хужалығы йылдан-йыл юғары күтәрелә. Производство ҙур темптар менән үҫә. Капиталь төҙөлеш ҙур аҙымдар менән алға бара. Был халыҡ хужалығының һәр бер тармағында производствоны, бигерәк тә күп хеҙмәт талап иткән процестарҙе, планлы һәм киң рәүештә механизациялаштырыуҙы талап итә.

Илебеҙҙең халыҡ хужалығына техник прогресс юлынан үҫергә тура юнәлеш биреп барыусы большевиктар партияһы был мәсьәләне бер ваҡытта ла үҙенең иғтибар үҙәгенән ебәрмәне. Производствоны механизациялаштырыу һәм камиллэштереү тураһында Ленин — Сталин партияһы көн һайын хәстәрлек күрә. Бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин бынан 18 йыл элек үк: «Хеҙмәттең иң ауыр процестарын хәҙер үк механизациялаштырыуға күсергә һәм был эште бөтә киңлеге менән йәйеп ебәрергә кәрәк», — тип талап итте. «Хеҙмәт процестарын механизациялаштырыу беҙҙең өсөн шундай яңы һәм хәл иткес көс булып тора — унан башҡа беҙҙең темптарыбыҙҙы ла, производствоның яңы масштабтарын да һаҡлап ҡалыу мөмкин булмаясаҡ», тип өйрәтә иптәш Сталин.

Республикабыҙҙағы нефть промышленносендә, металлургияла, яңы төҙөлештәрҙә һәм транспортта күп хеҙмәт талап иткән процестарҙе механизациялаштырыу айырыуса ҙур әһәмиәткә эйә.

Беҙҙең предприятиеләребеҙ аленәнде техниканың яңы ҡаҙаныштарына нигеҙләнгән, юғары етештереүсәнле оборудованиелар менән йыһазланырыла һәм ҡеүәтләндерелә. Был бай техник көстәрҙе эффектле файҙаланыу һәм уны, механизацияның комплексле булыуы өсөн, бөсө механизация менән дөрөҫ тулыландырыу талап ителә. Шуға күрә лә республика промышленносеның алдынғы предприятиеләрендә механизацияны киң ҡулланыу өҫтөндә ныҡ эшләйҙәр һәм тағы ла ныҡышмалыраҡ эшләү кәрәк.

Ишембай ҡалаһының Сталин исемендәге машиналар төҙөү заводы үткән йылдарҙа өҙөклектә булды, ҙур ҡыйынлыҡтар менән эшләне. Һәр айҙың аҙағында штурмовщина башлана ине. Был өҙөклектән сығыу өсөн завод коллективы үҙенең иғтибар үҙәгенә күп хеҙмәт талап иткән процестарҙе механизациялаштырыу мәсьәләһен ҡуйҙы. Һәм был бурыс уңышлы рәүештә хәл ителде. Заводта производствоның күп кенә звеноларҙы механизациялаштырылды. Йөк төйәү, бушатыу операцияларын еңеләйтеү өсөн ҡулайлаштырыуҙар, эшләп сығарыла торған оборудование һәм машиналарҙы цех эсендә, бер цехтан икенсегә күсереп йөрөтөү өсөн күтәргес крандар урынлаштырылды. Тимерлек цехындағы ауыр сүкештәр ҙә хәҙер механизация ярҙамында хәрәкәткә килтерелә. Бындай сараларҙы эҙмә-эҙ индереү һөҙөмтәһендә коллектив, бөтә ҡыйынлыҡтарҙы артта ҡалдырып, заводты алдынғы предприятиегә әйләндерҙе һәм производство темпын үҫтереп, уңышлы рәүештә алға бара.

Ленин исемендәге станоктар төҙөү заводында ла производство процестарҙе ныҡ камиллаштерелде. Бында 50-нән ашыу ҡатмарлы станок металды тиҙләтелгән метод менән эшкәртеүгә яраҡлы итеп ҡайтадан көйләнде. Цехтар өҙлөкһөҙ ағылыш методы менән эшләүгә күсерелә. Өфө ҡалаһының кабель, телефон аппараттары, электр оборудованиелары һәм башҡа күп кенә заводтарында хеҙмәтте механизациялаштырыу уңышлы хәл ителә һәм гүзәл һөҙөмтәләр бирә.

Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, был мөһим мәсьәләгә етерлек әһәмиәт биреп еткермәгән коллективтар ҙа бар әле. Ҡайһы бер предприятиеләрҙә производствоны механизациялаштырыу мәсьәләһе менән тик осраҡлы рәүештә генә шөғөлләнәләр. Мөһим яңылыҡтарҙы производствоға йылдар буйынса индермәй ятҡырыу фактылары ла бик йыш ҡына осрай.

Ошо көнгәсә ҡайһы бер предприятиеләрҙә ауыр йөктәрҙе төйәү, бушатыу операциялары тик ҡул көсө менән генә башҡарыла. Ҙур йыһаздарҙы цехтан цехҡа ябай методтар менән генә күсереп йөрөтөүҙе лә күреп була. «Ишембайнефть» тресының бораулау конторһында буровойҙарға кәрәк булған аҡ балсыҡты көрәк менән төйәп, автомашиналарҙы сәғәттәр буйынса эшһеҙ тоталар.

«Башнефтезаводстрой» тресында хеҙмәтте механизациялаштырыу мәсьәләһенә һалҡын ҡараш йәшәп килә. Төҙөлеш участкаларында булған машиналар ҙа тулыһынса файҙаланылмайҙар, производствоға өҙлөкһөҙ ағылыш методын индереү эше ғәфү ителмәҫлек рәүештә аҡрын бара. Шуға күрә лә трестың участкалары производство планын үтәй алмайҙар.

Механизацияны һәм яңы техниканы ҡыйыу рәүештә индереү һәм дөрөҫ файҙаланыуҙан башҡа сталинсе грандиоз план буйынса билдәләнгән ҙур программаны үтәп сығыу мөмкин түгел. Һәр завод, һәр предприятиенең үҙ производствоһын, тәүге нәүбәттә күп хеҙмәт талап иткән процестарҙе, механизациялаштырыу буйынса эш планы булырға тейеш. Предприятиеләрҙең партия ойошмалары был эштә ныҡлы контроль булдырырға, механизация сараларын тормошҡа ашырыуҙа хужалыҡ етәкселәренә, профсоюз ойошмаларына эшлекле ярҙам ойоштороға бурыслылар.

Хеҙмәтте механизациялаштырыу һәм камиллэштереү эшен артабан көсәйтеү бөйөк Сталинға яҙған хатта алынған йөкләмәләрҙең үтәлеүенә ныҡ ярҙам итер. Предприятиеләрҙең хеҙмәт етештереүсәнлеген юғары күтәрер, сырьеға экономия яһауға туранан-тура йоғонто яһар. Хеҙмәтте камиллэштереү — ул производство циклын ҡыҫҡартыу тигән һүҙ. Ә был оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүҙә, сырье һәм материалдарға экономия яһауҙа, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеүҙә, сифатын яҡшыртыуҙа яңы еңеүҙәр яулап алыуҙы тәьмин итер. Производство процестарын механизациялаштырыу сталинсе яңы биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәп сығыуҙа мөһим сара. Был тоғәлдә эшселәр, инженер-техник работниктар араһында социалистик ярыш байрағын тағы ла юғарыраҡ күтәреү, предприятие коллективтарының ижади активлеген арттырыу, рационализаторҙар һәм уйлап табыусылар сафын тағы ла киңәйтеү өсөн көрәш — ВКП(б)-ның ҡала һәм район комитеттарының көндәлек мөһим эше булып тора.

Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен биреү

СССР Верховный Советы Президиумының Указы менән Украина ССР-ы Днепропетровск өлкәһе ауыл хужалығының 12 алдынғы работнигенә — Перещепинск районы Ильич исемендәге колхоз звеноводтары Ф. И. Болоховец, А. Г. Вовк, Е. С. Заозерная һәм М. С. Чечеленко, «Згода» колхозының звеноводы Н. А. Братусь, Никопольск районы Чкалов исемендәге колхоз звеноводы Д. Т. Дерий, Покровск районы «Коммунар» колхозының звеноводы А. А. Лопатка, Криворожск районы «Кривдуб» колхозының звеноводтары П. И. Чирва, М. А. Шваб, Ворошилов исемендәге колхоз звеноводы А. И. Швец, Ново-Московск районы Ново-Московск МТС-ы трактор бригадаһының бригадиры И. Ф. Гунько һәм тракторист Д. Т. Лысогор иптәштәргә бойҙайҙан, арыштан, көнбағыштан һәм люцернанан юғары урожайҙар алған өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелде һәм Ленин ордены, «Урaҡ һәм сүкеш» алтын миҙалы тапшырылды.

Балаларҙың йәйге ялы

РСФСР мәғариф Министерствоһы тарафынан балалар араһында йәйге һауыҡтырыу эштәренең планы раҫланды.

Быйыл пионер лагерҙарында ял итеүсе утыҙ меңләгән балаларҙы иҫәпләмәгәндә мәктәп һәм мәктәпкә тиклемге яштәге 794.500 бала йәйге айҙарҙа дачаларҙа, турист базаларында һәм һауыҡтырыу площадкаларында буласаҡтар.

Мәктәп балаларын һауыҡтырыу площадкаларына 13 йәшкә тиклемге балалар, мәктәпкә тиклемге йәштәге балалар площадкаларына 4 йәштән алып 7 йәшкә тиклемге балалар, турист базаларына ете йыллыҡ һәм урта мәктәптәрҙең 6—9 класс һәм педагогик училищеларының 2—3 курсындағы уҡыусылар китәсәктәр. Улар унда 30 көн ял итәсәктәр.

Балалар йорттарында тәрбиәләнеүселәр 90 көнгә, балалар баҡсаларында тәрбиәләнеүселәр — 75 көнгә дачаға китәләр.

РСФСР мәғариф Министерствоһы мәғариф органдарына, йәйге һауыҡтырыу учреждениеларында ял итеүсе балалар тарафынан көндәлек режимды һаҡланыуға контроллек итеүҙе йөкмәтте. Физик тәрбиәне дөрөҫ ҡуйыуға айырыуса иғтибар бирелә. Походтар, экскурсиялар, прогулкалар һәм спорт-физкультура уйындары үткәрергә тәҡдим ителде. Йәш натуралистар, техниктар, крайҙы өйрәнеүселәр түңәрәктәре ойоштоpола.

(ТАСС).

Беҙҙең республикала

БАШҠОРТОСТАН ВИНОГРАДЫ

Башҡортостан мичуринселәренең күп йыллыҡ ныҡышмалы ижади хеҙмәттәре арҡаһында беҙҙең республикабыҙҙа ла көньяҡ емеш культураһы—виноград үҫә башланы.

Виноградты Башҡортостанға индереү инициативаһының тарихы Кушнаренко емеш-еләк тәжрибә станцияһынан башлана. Сөнки был станция 14-се йыл инде виноград үҫтереү эше менән шөғөлләнә. Станция виноград баҡсаһының майҙанын хәҙер ике гектарға еткерҙе. Бынан тыш питомник үрсетелә. Виноград сорттарын күбәйтеүҙең тиҙләтелгән методтары өйрәнелә.

Станция тарафынан үҫтерелгән виноград сорттары колхоздарға ла таратыла. Кушнаренко районының «Марс», Бөрө районының Ленин исемендәге колхоздарында тәжрибә участкалары ултыртылды.

Тиҫтәләгән мичуринселәр виноградтың яңы сорттарын Башҡортостан климат шарттарына яраҡлаштырыу өлкәһендә эшләйҙәр. Мәҫәлән, виноград культураһы буйынса ғилми сотрудник иптәш Л. И. Стрелаева виноградтың яңы сортын үҫтерҙе. Мичуринсе баҡсасы (Бөрө районы) иптәш К. И. Шкорпаль виноградтың һәр бер ҡыуағынан 8—9-ар килограмм урожай үҫтереп алды. Быйыл государствоның Бөрө питомнигы иптәш Шкорпаль тарафынан үҫтерелгән виноградтан 0,5 гектар майҙанда питомник үрсетә башланы. Ошо уҡ районың «20 лет Октября» колхозының баҡсасыһы иптәш Гончаров та Мичуринск ҡалаһынан йөҙөм сыбыҡтары алып ултыртты.

Быйыл көҙгә Башҡортостандың күп кенә колхоздарында һәм колхозсыларҙың үҙ баҡсаларында виноград үҫтереләсәк. Яҡын ике-өс йылда Башҡортостандың үҙ климатына яраҡлаштырылған виноград үҫәсәк.

М. Суслов.

Районың егерме һигеҙ колхозы электрләштерелә

Бөрө районында Бөрө йылғаһында 400 киловатт ҡеүәтле Десяткино электр станцияһы төҙөлә. Ул районың 28 колхозын электр энергияһы менән тәьмин итәсәк. Хәҙер төҙөлеш майҙанында ҡыҙыу эш бара. Колхозсылар станцияны быйыл төҙөп бөтөрөп, стройға индереү өсөн көрәшәләр. Быуа, һыу ебәреүсе канал, торлаҡ йорттар төҙөлеп бөттө. Һыуҙы регулировать итеүсе шлюзды төҙөү эше тамамлана. Колхоздар станцияның бинаһын төҙөү өсөн төҙөү материалдары ташыйҙар.

21 колхозда колхозсыларҙың йорттарына һәм общественный биналарға электр индереү өсөн линиялар һуҙыласаҡ, биналар эсендә электр проводтары селтәрен монтажлау эше бара.

Станциянан колхоздарға электр линияһы һуҙыу өсөн бағаналар ташыу эше башланды. Колхозсылар ҙур тырышлыҡ менән эшләйҙәр.

«Башсельэлектро» тресы Десяткино станцияһын төҙөү эшен тиҙләтеү өсөн техника менән ярҙам итә.

Тимофеев.

Өфө ҡалаһының мичуринсе тәжрибәсеһе иптәш В. В. Шоховтың баҡса майҙаны быйыл ҡала Советы исполкомы ҡарары буйынса байтаҡ киңәйтелде һәм яңы емеш ағастары менән байытылды. Алма, груша, слива, виноград, абрикос һәм төрлө емештәрҙең ҡиммәтле сорттары ултыртылды.

Иптәш Шоховтың баҡсаһына мәктәп уҡыусылары, уҡытыусылар һәм йәш мичуринселәр һәр ваҡыт килеп торалар.

Һүрәттә: 9-сы номерлы башҡорт мәктәбе уҡыусылары тәжрибәсе-мичуринсе иптәш В. В. Шоховтың баҡсаһында экскурсияла. Һулда: иптәш Шохов.

Уразбахтин фотоһы.

Отличио сифат участкаһы

Өфө электр оборудованиелары заводының алдынғы мастеры иптәш Ғәлиев етәкселек иткән участка тик юғары сифатлы ғына продукция бирә. Үткән айҙа йыйналған аппараттарҙың 88 процентына «отлично», ә ҡалғанына «яҡшы» баһа бирелде. Браҡҡа сығарырлыҡ бер генә аппарат та булмай.

Был үҫештәр үҙенән-үҙе генә килмәне. Улаҙы бригада членлары социалистик ярышта яулап алдылар. Бер нисә ай ғына элек, Александр Чутких методын үҙләштергәнгә тиклем, ҡайһы бер эшселәрҙең биргән продукцияһы браҡҡа сыға, йәки төҙәтеү өсөн кире ҡайтарыла ине. Бигерәк тә йәш слесарҙарҙан Павлов һәм Хәкимуллин иптәштәрҙең эшендә кәмселектәр күп булғыланы. Һуңғы ваҡыттарҙа яңы эш методына айә булыу өсөн ҙур ярҙам күрһәтелде. Йәш эшселәр стахановсы мәктәптәрҙә уҡытып сығарылды. Һөҙөмтәлә улар браҡһыҙ эшләүгә өлгәштеләр.

Продукцияның сифатын күтәреүҙә технологик процестарҙе камиллэштереү ҙур ярҙам итте.

Мастер Ғәлиев участкала хеҙмәтте ойоштороуға ҙур әһәмиәт бирә. Ул һәр бер эшсене бөтә кәрәк-яраҡ инструменттар менән үҙ ваҡытында тәьмин итә. Эшселәр кистән үк икенсе көн өсөн задание алалар. Иртән эшкә сығыуға улар етерлек материалдар һәм деталдәр менән тәьмин ителгән булалар.

Мастерҙың һорауы буйынса заводтың техник-контроль бүлеге работниктары көнөнә бер нисә тапҡыр участкаға килеп слесарҙарҙың эшен тикшерәләр. Әгәр ҙә эшселәрҙең береһе браҡ сығарһа, сменанан һуң был мәсьәлә бөтә эшселәр менән тикшерелә.

Бында ҙур стажлы эшселәр йәш слесарҙарға практик ярҙам күрһәтәләр. Бер йыйылышта слесарь Тимофеев йыйнаған аппараттың кәмселеге тураһында һүҙ барҙы. Уға үҙ кәмселеге асығыраҡ күренһен өсөн, ҡарт эшсе Гончаров аппаратты һүтеп, ҡайтанан йыйып күрһәтте. Иптәш Тимофеев шунда уҡ үҙ хатаһын аңлай алды. Хәҙер ул продукцияны тик отлично сифатта ғына эшләй.

Уҙғарылған бындай саралар бөтә эшселәрҙең дә тырышлығын күтәрҙе. Һәм шул нигеҙҙә иптәш Ғәлиевтең бригадаһы айлыҡ планды 115—120 процентҡа үтәү менән бергә, тик отлично сифаттағы ғына продукция етештерә.

А. Имангулов.

Йомортка туплауҙың йыллыҡ планы үтәлде

Туймазы ҡошсолоҡ комбинаты (директоры иптәш Зайцевский) ағымдағы йылдың тәүге көндәренән үк әҙерләүҙәр эшен яҡшы ойоштоpҙо. Коллективта социалистик ярыш йәйелдереү һөҙөмтәһендә, йомортка туплауҙың йыллыҡ планы 1 июндә үк 111 процентҡа үтәлде.

Йомортҡалар яҡшы сифатлы һәм үткән йылдың ошо осороно сағыштырғанда 106 мең данаға артыҡ. Комбинат шулай уҡ йорт ҡоштары әҙерләүҙең ярты йыллыҡ заданиеһын 163 процентҡа үтәүгә өлгәште.

А. Нучунов.

Ауыл Советы председателе посында 26 йыл

Ғәделкәрим кесе йәштәрендә үк атаһынан йәтим ҡала. Батша Россияһы заманының ауыр тормошо Ғәделкәримде 7 йыл буйына байҙарға батраҡ булып эшләргә мәжбүр итте. Тик Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы ғына уны ҡоллоҡтан ҡотҡарҙы.

Иптәш Әхмәдишин хәҙер 26 йыл инде ауыл Советы председателе булып эшләп килә. Был йылдар эсендә ул Совет эшенең бөтә үҙенсәлеген үҙләштерҙе. Шуған ауыл Советына ҡараған ауылдарҙа кулактарҙы синыф булыу яғынан бөтөрөү, вaҡ крәҫтиән хужалыҡтарын эре коллектив хужалыҡҡа берләштереү һәм колхозды экономик һәм культура йәһәтенән нығытыу эштәрен уңышлы башҡарыуҙа Ғәделкәрим Әхмәдишин улының һалған көсө бик ҙур булды. Уның, етәкселек эштәрен дөрөҫ ойоштороу, ауыл активен хужалыҡ һәм политик эштәрҙе тормошҡа уңышлы башҡарыу эшенә туплай белеүе арҡаһында ауыл Советына ҡараған колхоздар экономик яҡтан Тәтешле районында алдынғылар сафында баралар. Йыл һайын улар мул урожай үҫтереп алалар һәм государствоға иген тапшырыу заданиеларен уңышлы рәүештә үтәп килә.

Шуған ауыл Советының колхозсы крәҫтиәндәре 1949 йылда тағы ла мулыраҡ урожай үҫтереп алыу өсөн көрәшәләр. Быға улар үткән йылда уҡ ныҡлы нигеҙ һалып ҡалдырҙылар. Мәҫәлән, 1948 йылдың көҙөндә бөтә колхоздар ҙа арыш сәсеү планын арттырып үтәнеләр, ағымдағы йылдың яҙғы сәсеүенә кәрәкле булған бөтә майҙандың 80 проценте туңға һөрөлөп ҡалдырылды.

Колхоздар малсылыҡты үҫтереү һәм уның продуктивлеген күтәреү өлкәһендә лә ҙур ғына эштәр башҡаралар. Бөтә төр малсылыҡ буйынса ла государство планы арттырылып үтәлде. Партия һәм Совет хөкүмәте иптәш Әхмәдишиндең хеҙмәтен баһаланылар. Ул Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланды.

М. Хәбибуллина.

Тимер юлсыларҙың сталинсе көнөнә әҙерлек

Куйбышев исемендәге тимер юлдың Өфө бүлексәһе коллективы Бөтә Союз тимер юлсылар көнөнә йәнле әҙерлек эшен башланы.

Байрам алды ярышында коллективтар яңы йөкләмәләр алып, уларҙы үтәүҙә намыҫлы эшләйҙәр. Черниковск станцияһының тимер юлсылары йөк төйәү һәм бушатыуҙың 7 айлыҡ планын 20 июнгә тамамлау өсөн көрәшәләр. Составитель Лебедьков һәм манeвр диспетчеры Кузьмин иптәштәр составтарҙы поездар ҡуйылған юлдарҙың үҙендә үк формировать итәләр. Ошо арҡала бында хеҙмәт етештереүсәнлеге икеләтә артты. Дим депоһының күтәргкес цехында ремонт эштәренең ҡыҫҡартылған циклына күстеләр. Хәҙер локомотивтар ремонттан 4—5 тәүлеккә элек сығарылалар. Ишембай станцияһында ла мөһим йөктәрҙе төйәү тиҙләтелде.

Ленин орденлы Дүртөйлө МТС-ының иптәш Рух Вахитов етәкселек иткән трактор бригадаһы пар һөрөү планын арттырып үтәне һәм уға МТС-тың күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды. Хәҙер бригада пар һөрөү эшен пландан тыш дауам итте.

Һүрәттә: (уңда) иптәш Р. Вахитов, (һулда) бригаданың «С—80» тракторы Фрунзе исемендәге колхоздың баҫыуында эш өҫтөндә.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Өфө ҡалаһын колчаксыларҙан азат итеүгә утыҙ йыл тулды

ЛЕГЕНДАР ГЕРОЙҘЫҢ МУЗЕЙЕ

(М. В. Фрунзе һәм В. И. Чапаев музей директоры иптәш К. Гилова менән беседа).

Красный Яр ауылы Ағиҙел ярын ыңлап ултырған. Ул ҙур һәм киң. Ауылдың тап уртаһында М. В. Фрунзе һәм В. И. Чапаевтарҙың музей-йорто бар. Унда бынан 30 йыл элек легендар Чапаевтың 25-се дивизияһының штабы урынлашҡан.

Музей алдында ябай һалдат шинеле кейеп, ҡулын алға күтәргән һәйкәл күренә. Ул Михаил Васильевич Фрунзе. Ихатаға ингән һәр кем уның эргәһендә туҡтаырға, Ҡыҙыл Армияның беренсе полководецына үҙенең тәрән һөйөүен күрһәтергә теләй.

Йорт. Уның эсе ҙур түгел. Ул дүрт бүлмәнән тора. Тәүге бүлмәһе М. В. Фрунзе һәм В. И. Чапаевтарҙың хәрби подвигтарына арналған. Ҙур оҫталыҡ менән төшөрөлгән һүрәттәр, документтар ике полководецтың ҙә көрәш юлдарын күҙ алдына килтерәләр. Бында бигерәк тә М. В. Фрунзеның Өфөнө алғас Ҡыҙыл Армия часттарының парадын ҡабул иткән, В. И. Чапаевтың ат өҫтөндә Ағиҙел аша переправа менән етәкселек иткән саҡта төшөрөлгән рәсемдәре һәр кемдең иғтибарын үҙенә тарталар.

— Был экспонат беҙҙең өсөн бик ҡиммәтле документ, — ти музей директоры Клавдия Кузьминична Гилова, Чапаевтың Ағиҙел ярында яраланғандан һуң үҙенең командирҙары менән төшкән рәсемен күрһәтеп, — уртала Василий Иванович, башын марле менән бәйләгән, һулда уның комиссары Фурманов, уңда полк командиры Патапов, ә быныһы инде пулеметчик Петя Исаев.

Бүлек легендар герой Чапаевтың боевой көрәшен сағылдырған айырым һүрәттәргә бик бай. Бында данлыҡлы 25-се дивизияның бөрөлөш искусствоһын кәүҙәләндергән карталары, һуғыш ҡатнашҡан боецтарҙың иҫтәлектәре, начдивтың приказынан өҙөмтәләр бик күп. Бына уларҙың бер нисәһе:

«6 июнь, Авдон, Көнсығыш фронтының көньяҡ группаһы командующийы М. В. Фрунзе ҡатнашлығында 25-се Чапаев дивизияһы командирҙарының Өфөнө алыуға арналған кәңәшмәһе уҙғарылды. Унда Иваново-Вознесенский һәм бер кавалерия полктары составында ударный группа төҙөү, Ағиҙелде Красный Яр эргәһенән форсировать итеү мәсьәләһе хәл ителә».

Икенсе өҙөк. «7 июнь, Красный Яр. Төндә, В. И. Чапаев етәкселегендә 217, 220 һәм Пугачев исемендәге полктар Ағиҙелде аша сыҡтылар. Иртәнге сәғәт 3-тә аҡтар позицияһына атака башланды. М. В. Фрунзе бәрелештең хәл итеүсе осорында үҙе ҡатнашты».

Өфө, 9 июнь, — тип әйтелә икенсе бер документта, — көндөҙгө сәғәт 2 лә аҡтар ғәскәре Өфөнө ташлап сыҡты. Кискә сәғәт 9-ҙа Чапаев дивизияһының беренсе часттары ҡалаға инделәр.

Был ябай һүҙҙәрҙә күпме кәс, ынтылыш һәм көрәш яңғырай. Ул һүҙҙәр бит дошман башы өҫтөндә Чапаев күтәргән ҡылысты ялтыратып, Өфөнөң бөгөнгө шатлығы өсөн атакаға елгән боецтарҙың көслө «ура» тауыштарын, пулемет һәм пушка тауыштарын беҙгә, коммунизм төҙөүсе йәш быуындарға алып килә.

Беҙ икенсе бүлмәгә инәбеҙ. Ул күберәген ял итеү бүлмәһенә оҡшап тора. Унда карауат, шкаф, өҫтәл, китап кәштәһенән башҡа әйберҙәр күренмәй.

— Был Михаил Васильевичтың бүлмәһе. Быныһы ул ятҡан карауат, — тип аңлатырға ашыҡты Клавдия Кузьминична, — бәрелеш үтә ҡыҫҡан булған. Дошмандың артыҡ көсө иваново-вознесенецтарҙы артҡа, йылғаға ҡыҫырыҡлай башлай. Был хәл катастрофаның һис һүҙһеҙ булыу ҡурҡынысын тыуҙыра. Быны күргән Фрунзе ҡаушап ҡалмай. Ул ҡулына винтовка алып тиҙ үк атына һикереп ултыра ла, сигенеүсе иваново-вознесенецтар полкына саба.

— Иваново-вознесенецтар! — тип ҡысҡыра ул сигенеүселәргә, — минең арттан, алға, атакаға!

Михаил Васильевич Фрунзеның ябырылып килгән дошманға винтовкаһын тотҡан ҡаршы барғанын күргән боецтар бер кешеләй алға ташланалар. Полководецтың был тиңһеҙ подвигы боецтарға дошмандың иң яҡшы часттарын туҙҙырыуҙа хәл иткес роль уйнай. Тик ул бәрелештән һуң дошман самолеттарының ҡаты бомбежкаһына эләгә. Ахырҙа ул ҡаты контузия ала.

Өсөнсө бүлмәлә музейҙың башҡа бүлмәләре кеүек үк бик ябай. Бында Василий Иванович Чапаев тарафынан Өфөнө алыу планы төҙөлә. Михаил Васильевич Фрунзе начдивтың операцияһына бер ниндәй ҙә төҙәтмә индермәй. Бүлмәлә Чапаевтың ятып ял иткән диваны, өҫтәл, ултырғыс һәм башҡа төрлө мебелдәр шул килеш һаҡланалар.

Музейҙың һуңғы бүлмәһе совет халҡының Бөйөк Ватан һуғышы осорондағы подвигтарын кәүҙәләндерә.

Музейҙың күренекле урынында Өфөнө алыуҙа айырыуса батырлыҡ күрһәткәндәре өсөн Михаил Васильевич Фрунзе һәм Василий Иванович Чапаевтарҙы «Хәрби Ҡыҙыл Байраҡ» ордендары менән наградлау тураһында реввоенсоветтың приказы ҙур хәрефтәр менән яҙылып ҡуйылған.

* * *

Красный Яр ауылындағы М. В. Фрунзе һәм В. И. Чапаев музей-йорто ҙур популярлыҡ менән файҙалана. Унда йыл һайын йөҙәрләгән эшселәр, колхозсылар, хеҙмәткәрҙәр, уҡыусылар һәм студенттар экскурсияға киләләр. Быйыл һуңғы ике ай эсендә генә бында ике меңдән артыҡ кеше булды. Төрлө ҡул яҙмалар менән яҙылған музейҙың иҫтәлек дәфтәрҙәренең һәр битендә граждандар һуғышының легендар геройы Василий Иванович Чапаев һәм полководец Михаил Васильевич Фрунзе тураһында тәрән хисле йылы һүҙҙәр уҡырға мөмкин.

— Чапаевтың батыр образы, — тип яҙалар, Өфө туристик лагеренең пионерҙары Исаева, Раушева һәм Терехина иптәштәр, — беҙҙә Тыуған илгә, большевиктар партияһына ҡайнар һөйөү тәрбиәләй.

— Музей беҙҙе тағы бер тапҡыр чапаевса көрәшергә, чапаевса йәшәргә өйрәтте, — тип яҙа Өфө нефть техникумы студенты иптәш Ильиньков.

Эйе, чапаевса көрәшергә, чапаевса йәшәргә — ул беҙҙең девиз.

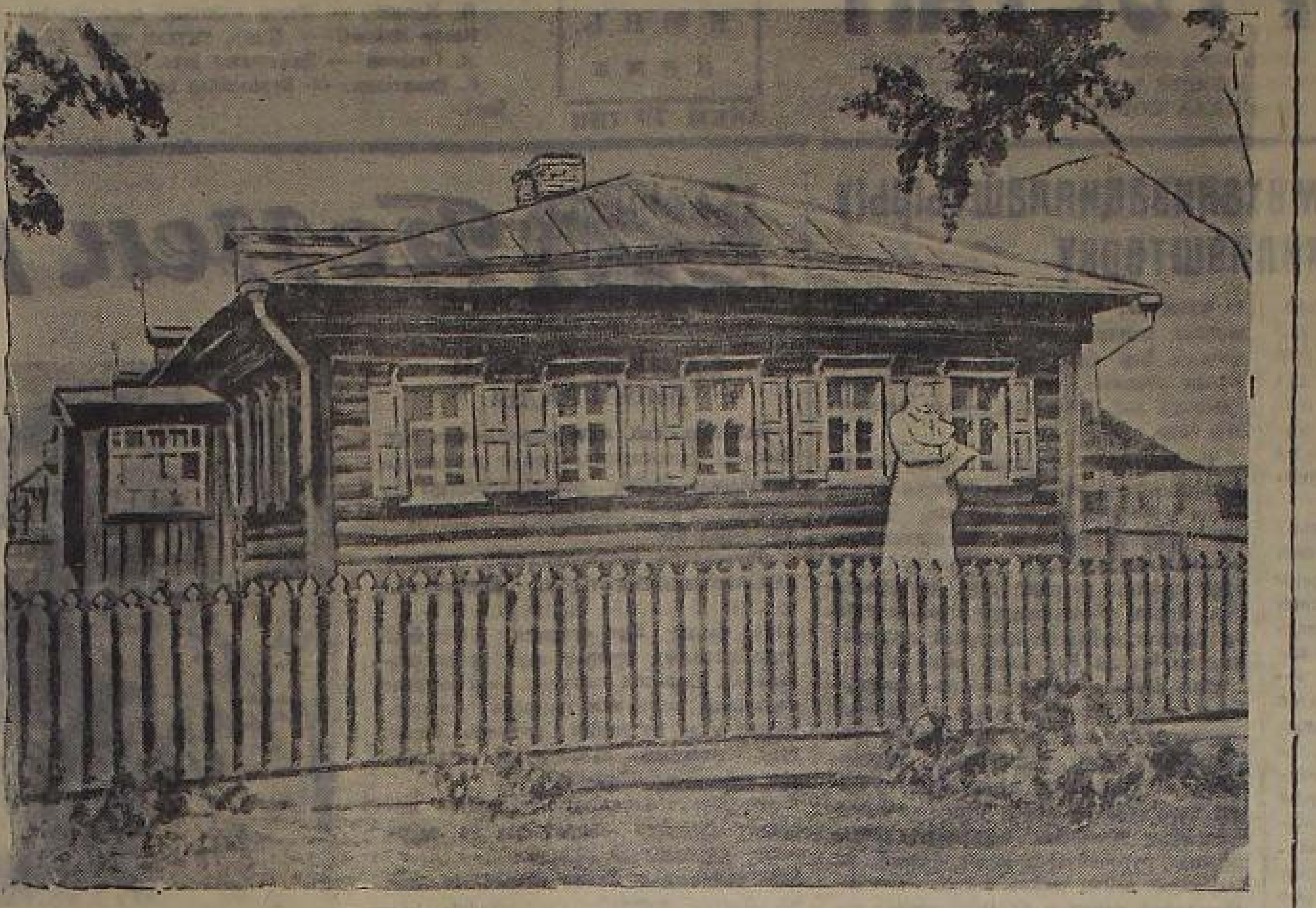

Красный Ярҙа М. В. Фрунзе һәм В. И. Чапаев музей-йорто. Ғ. Әлмөхәмәтов фотоһы.

Федор ҡарттың иҫтәлектәре

Яр бейек тә, текә лә. Аҫта Ағиҙел урғылып аға. Бер-берећен ҡыҫырыҡлап әркелгән тулҡындар, үҙҙәрендә ниндәйҙер көс һаҡлағандай, текә ярға килеп бәреләләр.

— Ул саҡта ла тулҡындар тынғыһыҙ ине, — тип һүҙ башланы, эргәмдә баҫып торған Федор Савельевич. Үҙе пәмәлер эҙләгәндәй уң ҡулын кеҫәһенә тыҡты.

— Ҙур йылға бит, киң дә, тәрән дә, көслө лә, — тинем мин уға, яуап ҡайтарғандай. Федор Савельевич минең һүҙҙе ишетмәне булһа кәрәк. Ул кеҫәһенән һаман нимәлер эҙләүен дауам итте. Тик бер аҙҙан һуң ғына:

— Уныһы асыҡ, бәхәс юҡ, — тине миңә ҡарап ҡарт, үҙе тамағын ҡырып ҡуйҙы. — Һин әйтмешләй, ошо киң дә, тәрән дә һәм көслө лә йылғаны енергә, тулҡындары аша бөтә дивизияны алып сығырға кәрәк ине бит. Үҙең беләһең, дивизияла күпме боец, ат һәм ҡорал... Һанап бөтөргөһөҙ. Бурыс ҙур. Ә Василий Иванович йөҙөп сыҡты...

Ҡарттың тауышы көсәйҙе. Уның һәр һүҙендә, әйтеп бөтөрә алмаҫлыҡ, ниндәйҙер ғорурлыҡ яңғырай кеүек тойола миңә. Кеҫәһенән күҙлеген алып кейҙе лә:

— Беҙ Ағиҙелдең дуға һымаҡ бороло аҡҡан ерендә баҫып торабыҙ, — тип һөйләүен дауам итте Федор Савельевич. — Ана теге яҡ ярҙа урман.

Бынан 30 йыл элек ул бөтөнләй балаҡай ине. Унан алыҫ түгел ерҙә, күп булһа дүрт-биш саҡырымдыр, Иҫке Турбаҫлы тигән ауыл ята. Унда аҡтар ине.

Ҡараңғы төн. Кемдер һыбай минең йорттоң урам яҡ тәҙрәһе алдына килеп туҡтаны.

— Хужа өйҙәме? — тине ул миңә, ярһыған атын тыя алмай.

— Өйҙә, һеҙгә кем кәрәк һуң? — тип һорауым уның.

— Федор Савельевич һеҙ булаһығыҙҙыр бит?

— Эйе.

— Һеҙҙе Василий Иванович ашығыс килергә ҡушты. Ул яр башында.

— Хәҙер, — тиеүемә инде ул саптарҙың юғәнен дә ҡағып өлгөргәйне.

Василий Ивановичтың бер ауыл балыҡсыһын, катерҙың ябай кочегарын белеүе башта мине бик ғәжәпләндерҙе. Мин тиҙерәк барып етергә ашыҡтым. Ләкин ҡабаланыуым кәрәк булманы. Тыҡырыҡтан ярға ҡарай боролғас та ике боец мине туҡтатып пропуск талап иттеләр.

— Мине Василий Иванович үҙе саҡыра, — тинем уларға.

— Улай булһа ярай, — тине береһе һәм үҙе үк мине оҙатырға булды.

Беҙ ярға еткәндә боецтар бер-бер артлы катерға, кәмәләргә тейәләләр ине. Василий Иванович атҡа атланған килеш көмәләр йыш-йыш бойороҡ бирә. Мине күргәс тә:

— Машинист тә килеп еткән, былай булғас эш яйлы.

— Василий Иванович, мин машинист түгел, мин ябай кочегар, — тип аңлатырға тырыштым да, ул:

— Һуғыш ваҡытында машинист тә булаһың ул, — тип шаяртып ҡуйҙы. — Бына һиңә катер, ултыр ҙа хәрәкәт ит. Ике сәғәт эсендә минең дивизия теге яҡ ярҙа булырға тейеш. Аңлашылалыр бит?

— Бурыс асыҡ, Василий Иванович, — тинем мин уға.

— Улай булһа, хәрәкәт ит.

Тулҡындар өҫтөндә йәнле хәрәкәт башланды. Катер һәм тиҫтәләгән кәмәләр өҫтөнә тейәлгән боецтар тауышһыҙ ғына йылға аша йөҙәләр. Һәр ыңғайҙа, минең катер кеүек, Ағиҙелдең арғы яҡ ярына тиҙерәк сығыр өсөн ашыға. Көтмәгәндә бер-бер артлы атылған туптар тауышы яңғыраны. Әтрәлеп тәгәрләгән тулҡындарҙың йөҙөн айҡап, яр башында ерҙе күккә күтәреп туптар ярыла. Атыш ҡыҙғандан-ҡыҙа барҙы. Тик йылға ғына, уның өҫтөн сыбарлап йөҙгән кешеләр генә көслө ине ул саҡ. Ярһып аҡҡан тулҡындар кеүек боецтар алға ынтылдылар.

Приказ үтәлде. Ике сәғәттән һуң бөтә дивизия дәһшәтле туп күкрәүҙәре аҫтында йылғаның икенсе яҡ ярына сыҡҡайнылар инде.

— Өфөгә юл асыҡ, Өфө хәҙер беҙҙең ҡулда буласаҡ! — тип ҡысҡырҙы таныш тауыш. Ул 25-се дивизияның начдивы Василий Иванович Чапаев ине.

Федор Савельевич Понаморев аҫҡа, күптәнге таныш йылғаһына ҡараны. Унда аҡ күперектәр сәсеп, ел ҡанаттарын текә ярға һуғып, ярһыу тулҡындар уйнай.

— Эйе, ул саҡта ла тулҡындар тынғыһыҙ ине, — ти ҡарт.

Якуп Ҡолмой.
Красный Яр ауылы.

Назар Нәжми

Йәшә, тыуған ерем!

1

Нурҙарында бейек байраҡтың
Йәйелә киң тауҙар тулҡыны.
Шул бейек тулҡындар өҫтөндә
Башҡортостан яңырай йыр булып.

Яҡтыртты ҡаялар араһын
Ҡояш булып даһи уйҙары,
Михнәт күргән башҡорт далаһын
Һөйҙө Ленин—Сталин ҡулдары.

Ауырлыҡты еңгән батырҙай,
Бөтә ер шатланып һуланы —
Маңлайы алтынға киң ҡырҙар
Бөтмәҫ һәм биҙәне донъяны.
Һәм һүнмәҫ ҙур йондоҙ шикелле,
Илемде матурлап балҡыны —
Тыуған ерем — Өфө,
Республикам минең —
Даны, бәхете башҡорт халҡының!

2

Баҫҡандай тауҙарҙың түңына
Һаҡсыһы шикелле Уралдың,
Таштарға, сәскәгә төрөнөп
Күтәрелә Өфөм юғары.

Уттар һәм дауылдар аша
Ул яңы ҙур ғүмер башланы.
Чапаевтың баҫҡан эҙҙәрен
Һаҡлай уның хатта таштары.

Әсә кеүек, оҙаҡ күҙ алмай
Ул оҙатып ҡала киткәндә.
Һәм йыраҡтан үҙе ҡаршылай
Бейек ерҙән ҡарап, күргәндәй.

Унда бик күп вуздар, техникумдар.
Яңы завод, фабрик ҡалҡына,
Йәшәй, үҫә,
Һөйгән ҡалам минең,
Республикам башҡорт халҡының.

3

Ҡояшҡа үрелгән гөлдәрҙәй,
Күтәрелә күккә Уралым.
Яңы ҡала, яңы ауылдар
Матурлай Ағиҙел буйҙарын.

Быуаттар ҙа бында эҙләнеп,
Шул тиклем хазина тапмаған.
Ер бөтә үҙенең байлығын
Әйтерһең, беҙгә тип һаҡлаған.

Белде ул — төштә ер хужаһы,
Тәрәнгә ҡатламдар аркылы,
Үҫтерҙе гиганттар, замандың
Большевик исемле батыры.

Һис һүнмәҫ йондоҙҙар шикелле,
Далала уттарын балҡыны.
Һөйгән тыуған ерем,
Республикам минең —
Даны, йәне совет халҡының!

4

Бер уйҙа, бер теләк менән беҙ
Атлаңыҡ миллиондар бер булып.
Ҡоростай ныҡ һәм һис ҡаҡшамаҫ
Беҙҙең иң халҡының дуҫлығы.

Йылдар һәм быуаттар аша беҙ
Илтербеҙ партия байрағын.
Һәм беҙҙең ҙур йәшәү уттарҙа
Үлемһеҙлек булып ҡайнаны.

Нурҙарында бейек байраҡтың
Йәйелә киң тауҙар тулҡыны.
Шул бейек тулҡындар өҫтөндә
Даһигә дан яңырай йыр булып.

Яҡтыға, бәхеткә килтерҙе
Һине Ленин—Сталин аҡылы.
Йәшә тыуған ерем —
Өфөм — Республикам
Ҙур көрәш һәм хеҙмәт батыры!

Данлыҡлы дата

Өфөнө аҡ гвардиясы Колчак бандаларынан азат итеү көнөнә 30 йыл тулды. 1919 йылдың 9 июнендә Ҡыҙыл Армия Өфө тирәһендә Колчактың частарына емергес удар бирҙе һәм Өфөнө алды. Ҡыҙыл Армияның был еңеүе ҙур әһәмиәткә эйә ине. Өфөнө алыу Уралға барыу юлын асты, Колчак армияһы Өфөнө юғалтҡандан һуң Урал арьяғына, Себергә табан кире сикте һәм унда бөтөнләй тар-мар ителде.

1919 йылдың яҙында Көнсығыш фронт граждандар һуғышының төп фронты булып иғлан ителде. Үҙен Рәсәйҙең «баш правителе» тип иғлан иткән Колчак Англия ярҙамында, ғәйәт ҙур армия йыйҙы һәм һөжүмгә күсте. 13 мартта Ҡыҙыл Армия 1918 йылдың 31 декабрендә аҡ гвардеецтарҙан азат ителгән Өфөнө ҡалдырып китергә мәжбүр булды. Апрель баштарында Колчак ғәскәрҙәре Стәрлетамаҡты, Бәләбәйҙе, Миньярҙы алдылар. Колчак армияһы Башҡортостандың бөтә территорияһын үҙ ҡулына алып, Волгаға табан ынтылды.

Бында «баш правителдең» хужалыҡ итеүе Өфө һәм Башҡортостан хеҙмәтсәндәре өсөн иҫ киткес ауыр көндәр булды. Колчактың карательный отрядтары халыҡты Совет власен яҡлаған өсөн ҡаты яза бирҙеләр, таланылар. Башҡортостан территорияһын аҡ гвардеецтарҙан азат иткәндән һуң, аҡ гвардеецтарҙан яфа күргән халыҡҡа ярҙам итеү буйынса 1919 йылдың 19 октябрендә В. И. Ленин һәм И. В. Сталин инициативаһы менән махсус хөкүмәт комиссияһы төҙөлдө. Был комиссия, колчаксыларҙың башҡорт ярлыларынан 13 меңдән артыҡ ат, 6242 һыйыр, 20 мең ваҡ мал, 100 мең бОттан артыҡ иген, уларҙан мең бот ит, май һәм башҡа аҙыҡтар тартып алғанлыҡтарын билдәләне.

Колчак дәүерендә Өфөлә ҡот осҡос террор хөкөм һөрҙө, Колчактың контрразведкаһы эшселәрҙең ойошмаларын тар-мар итте, хатта фабрика-завод комитеттарының члендарын тиклем төрмәләргә ултырттылар. Совет власе ваҡытында актив рәүештә эшләгән 2 меңдән артыҡ кеше Өфө төрмәһенә ябылды. Йөҙҙәрсә кешеләр судһыҙ һәм һис бер тикшереүһеҙ атып үлтерелделәр, Себергә оҙатылдылар. Был террор тураһында В. И. Ленин 1919 йылдың 11 апрелендә ВЦСПС пленумында һөйләгән сығышында былай тине: «Газеталарҙағы хәбәрҙәрҙе уҡып, һеҙ әлбиттә, Өфөлә аҡ гвардеецтар терроры иң дәрәжәгә барып еткәнлегенә иғтибар биргәнһегеҙҙер; шик юҡ, аҡ гвардиясы был элементтар, был буржуазия үҙенең һуңғы эштәрен эшләй» (әҫәрҙәр XXIV том, 231 бит).

Өфө губернаһы йәш Совет республикаһының мөһим аҙыҡ базаһы ине. Октябрь социалистик революцияһының тәүге көндәрендә үк бынан Мәскәүгә һәм Петроградҡа асығыусы эшселәр өсөн миллионларса бот иген оҙатылды. Өфө губернаһында икмәк запасы 60 миллион бот тәшкил итә ине. Аҡ гвардеецтарҙың Өфөнө һәм Өфө губернаһын алыуҙары Совет республикаһының аҙыҡ хәлен сиктән тыш ҡатмарлаштырҙы. 1919 йылдың 3 апрелендә Мәскәү Советы пленумы ултырышында һөйләгән телмәрендә В. И. Ленин былай тине: «... Волга аръяғында беҙҙең бер нисә миллион бот игенебеҙ бар, — 10—20 миллион бөтә иҙге тейәлеп, өйөрләп ҡуйылған, ләкин беҙ уны килтерә алмайбыҙ. Өфөнө баҫып алған һәм беҙҙең ғәскәрҙәребеҙҙе кире сигенергә мәжбүр иткән Колчак ғәскәрҙәренең һуңғы алға китеүҙәре арҡаһында беҙ был игендең бер өлөшөн юғалттыҡ. Был юғалтыу — бик ныҡ һиҙелерлек һәм сикһеҙ ауыр» (әҫәрҙәр XXIV том, 210-сы бит).

Колчак армияһының алға китеүе Совет республикаһы өсөн хәрби яҡтан бик ҙур ҡурҡыныс тыуҙырҙы. Колчак Деникин менән ҡушылыу һәм уның менән берләшеп Мәскәүгә ҡаршы удар яһау өсөн Волгаға табан ынтыла ине. Колчак армияһын туҡтатыу һәм тар-мар итеү өсөн, Совет республикаһы өҫтөнә ябырылып килгән ҡурҡынысты бөтөрөү өсөн ҙур көс һалырға кәрәк ине.

Лениндең саҡырыуы буйынса Көнсығыш фронтҡа 10 меңдән артыҡ коммунист ебәрелде. Комсомол беренсе тапҡыр комсомолецтарға мобилизация үткәрҙе һәм 3 меңдән артыҡ кешене фронтҡа оҙатты. Профсоюздар 30 мең самаһы эшсене мобилизовать иттеләр. Улар араһында Петроград һәм Мәскәү металлистары, Иваново-Вознесенский туҡыусылары бар ине. Уларса мең эшселәр фронтҡа ирекле рәүештә киттеләр. Былар бөтәһе лә Ҡыҙыл Армияны ныҡытты һәм Колчактың һөжүмен туҡтатып, хәл иткес һөжүмгә күсергә мөмкинлек бирҙе.

Колчакҡа ҡаршы контр удар ойоштороу эше Төркөстандағы ғәскәрҙәрҙең командующийы М. В. Фрунзеға тапшырылды. Колчактың 85 мең кешеле армияһына ҡаршы Фрунзеның 60 мең кешеле армияһы бар ине. Фрунзе Бузулук районында 24—25 мең кешенән торған удар группа төҙөнө. Был группа составына легендар полководец Чапаев етәкселегендәге 25-се дивизия лә инә ине. Был группаның бурысы Өфөгә табан үтеп, унан ары төньяҡ-көнбайышҡа ҡарай боролоп, аҡ гвардеецтар армияһының тылына удар яһауҙа ине.

Был ҡыйыу план гүзәл рәүештә тормошҡа ашырылды. 25 апрелдә М. В. Фрунзе һөжүмгә күсте. Беренсе аҙнала уҡ Колчактың 6-сы корпусы тар-мар ителде. Күп тә үтмәй, Бөгөлмә, Бөгөлмә һәм Бәләбәй алынды, Колчак армияһының һайлап алынған часе — Каппель корпусы ҡыйратылды. Ҡыҙыл Армия ынтылышлы рәүештә Өфөгә яҡынлашты. Ошо ваҡытта хыянатсы Троцкий ғәскәрҙәрҙең бер өлөшөн икенсе урынға күсереүҙе Фрунзенан талап итте. Троцкийҙың маҡсаты Ҡыҙыл Армияның һөжүмен өҙөүҙә ине. Бары тик Лениндең ҡатнашыуы арҡаһында ғына хәл төҙәтелде. Ленин ҡышҡа тиклем Уралды алыуҙы талап итте.

Өфө Уралдың асҡысы ине. Өфөнө юғалтыу Колчак армияһы өсөн Урал алдындағы һуңғы плацдармын — Уралды юғалтыу тигән һүҙ ине, сөнки унан ары ныҡынып ҡалырлыҡ сиктәр юҡ ине. Шуға күрә Колчак нисек кенә булһа ла Өфөнө ҡулынан ысҡындырмаҫҡа тырышты. Ҡаланың уңайлы урында тороуы быға ярҙам итә ине. Ә Ҡыҙыл Армия өсөн, киреһенсә, Өфөнө алыу бик ҡатмарлы һәм ауыр бурыс булып тора ине.

М. В. Фрунзе Лениндең күрһәтмәләрен үтәп, Өфөнө алыу планын эшләп сығарҙы. Был план буйынса 25-се дивизия Өфөнө атакалап, уны ҡулға алырға тейеш ине. Икенсе дивизия — дошмандың көстәрен 25-се дивизияның участкаһынан ситкә юнәлтеп, үҙенә иғтибарҙы йәлеп итергә тейеш ине. 20-се дивизия Ағиҙелде аша сығырға һәм Стәрлетамаҡҡа һөжүм итергә задание алды. Бер дивизия резервта ҡалдырылды.

Шулай итеп, иң яуаплы төп роль граждандар һуғышының гүзәл геройы Чапаев командованиеһындағы 25-се дивизияға йөкмәтелде. Чапаев был бурысты алып, 1919 йылдың 8 июнендә шундай приказ бирҙе:

«Артиллерия дивизионының командиры иптәш Кравцукҡа приказ бирәм: һис киселмәҫтән һәр бер батареяға өсәр мең снаряд, шул иҫәптән өс химик снаряд әҙерләргә. Беренсе бригада пехотаһы Ағиҙел йылғаһын аша сыға, төньяҡтан дошман китте, ул ата-ата кире сиге. Әгәр ҙә дошман атакаға ташланһа, артиллерия утын көсәйтергә һәм хәҙер үк атыш башларға. 24 сәғәттә Өфө Ҡыҙыл Армия ҡулында булырға тейеш. Минең приказымды үтәмәһәгеҙ, башығыҙ менән яуап бирерһегеҙ.

1919 йыл июнь ЧАПАЕВ».

Ҡыҙыл Армияның иң көслө удары Өфөнән 20 километр алыҫлыҡта Красный Яр тирәһендә ҡаланы уратыу йүнәлешендә булды. Бында 25-се дивизияның полктары М. В. Фрунзе менән Чапаевтың етәкселегендә Ағиҙел аша сыҡтылар. Колчаксылар ныҡышмалы ҡаршылыҡ күрһәттеләр. Генерал Каппелдең һайлап алынған офицерҙар частәре бында ташланғайны, ләкин улар ҙа Ҡыҙыл Армия боецтарының һөжүмен туҡтата алманылар. Дошман баштан-аяҡ тар-мар ителде. Өфөләге аҡ гвардеецтарҙың часттәре ҡамалып алыныу ҡурҡынысы аҫтында ҡалдылар һәм ҡабалана-ҡабалана кире сигенергә мәжбүр булдылар. 9 июндә кис менән Ҡыҙыл Армия Өфөнө алды. Ҡала хеҙмәтсәндәре үҙҙәрен азат итеүселәрҙе ялҡынлы рәүештә ҡотланылар.

Ҡыҙыл Армия Өфөнө алғас, ынтылышлы һөжүмен дауам итте. Күп тә үтмәй Башҡортостандың бөтә территорияһы Колчак бандаларынан таҙартылды. Ҡышҡа тиклем Уралды азат итеү тураһында Лениндең күрһәтмәһен Ҡыҙыл Армия намыҫ менән үтәне. Өфө өсөн барған һуғыштар Уралды азат итеүҙә хәл иткес булдылар.

Өфө азат ителгәндән һуң бер ай үткәс, партияның 4-се губерна конференцияһы йыйылды. Ул урындарҙан докладтар тыңланы һәм Совет власе төҙөү тураһындағы мәсьәләне тикшерҙе. Ҡаланың емерелгән хужалығын аяҡҡа баҫтырырға кәрәк ине. Колчак бандалары ҡасҡан ваҡыттарында үҙҙәренең көсһеҙлектәренә асыуланып, алып китә алмаған бөтә нәмәләрҙе емерҙеләр. Тимер юл мастерскойҙарында һәм деполала ҡоро стеналар ғына тороп ҡалды һәм унда бары тик 2 генә ватыҡ паровоз ҡалғайны. Аҡ гвардеецтар Ағиҙел һәм Ҡариҙел йылғаларындағы тимер юл күперҙәрен шартлаттылар, телеграф линияһын боҙҙолар, станцияларҙа һәм разъездарҙа 300-ҙән артыҡ вагонды яндырҙылар, һыу транспортындағы бөтә пароходтарҙы ла тип әйтерлек алып киттеләр һәм яндырҙылар. Граждандар һуғышы дауам итә ине. Ләкин Өфө хеҙмәтсәндәре ҡаланы аяҡҡа баҫтырыу эшенә ҙур энергия менән тотондолар.

Өфөнө Колчак бандаларынан һәм аҡ гвардеецтарҙың терроры азат иткәндән һуң үткән 30 йыл эсендә Өфө республикабыҙҙың ҙур промышленность һәм культура үҙәгенә әйләнде. Ҡала хеҙмәтсәндәре бөтә совет халҡы менән берлектә һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты тормошҡа ашырыу өҫтөндә фидакәр рәүештә эшләйҙәр, коммунистик общество төҙөйҙәр.

Өфөнө Колчак бандаларынан азат итеүҙең данлы 30 йыллыҡ юбилейе көнөндә ҡала хеҙмәтсәндәре Октябрь революцияһының бөйөк ҡаҙаныштарын һаҡлап алып ҡалған героик Ҡыҙыл Армияға үҙҙәренең тәрән рәхмәттәрен белдерәләр. Улар совет халҡының тарихи еңеүҙәрен ойоштороусы һәм рухландырыусы бөйөк Сталинға ысын күңелдән рәхмәт әйтәләр.

Л. Гнедков.

Буровойҙар ни өсөн хәрәкәтһеҙ торалар

Ишембайҙа бораулау, нефть сығарыу эштәренең йомшаҡ тороуы һәм булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү саралары тураһында ВКП(б) Өлкә Комитеты ҡарар ҡабул иткәйне. Бынан күп ваҡыттар үтеп булһа ла «Ишембайнефть» тресының бораулау конторалары үҙ эшендә йомшаҡлыҡты әле һаман бөтөрмәне әле.

Ағымдағы йылдың тәүге кварталында ни бары 49 процентҡа ғенә үтәлде. Апрель һәм май айында ла эштә һиҙелерлек үҙгәреш булманы. Бораулау конторалары бригадалары һәм ярҙамсы цехтары эшләүҙә аҡрын ҡуҙғалалар.

Буровойҙарҙың нормаль эшләүен тәьмин итеү өсөн кәрәкле махсус балсыҡ юҡ. Күҙҙән әҙерләнелгән запас ҡыш урынына тикләм дә етмәне. Уның бер өлөшө, сифаты насарлыҡтан, бракҡа сығарылды. Яҙғы айҙарҙа ошо махсус балсыҡ составы етешмәү арҡаһында Карташевкалағы разведка буровойҙары күп ваҡыт туҡталып торалар.

Карташевкала ғына түгел, бораулау конторалығының бөтә майҙандарындағы буровойҙарға ла балсыҡ етешмәй. Бораулау бригадаларының береһендә лә балсыҡтың сифатын билдәләүсе приборҙар юҡ. Башҡа инструменттар менән дә шундай хәл. Быны асыҡлау өсөн Карташевка бораулау бригадаларындағы 5 бурильщиктарҙың береһенең дә баҫымды дөрөҫ күрһәтмәүен, бөтә эштең самалап ҡына билдәләнеүен әйтеү ҙә етә. Скважиналарҙа спирт урынына глицерин ҡулланыу ҙа эшкә ҙур зарар килтерә, был ҡына аварияларҙың сәбәбе була. Ә спирт башҡа «мохтажлыҡтарға» китә. Ағымдағы йылдың үткән айҙары эсендә юғарыла күрһәтелгән сәбәптәр һәм ойоштороу эшендәге етешһеҙлектәр арҡаһында һәр бригада уртаса алғанда 26-шар көн простой йәшәгән.

Быйыл бораулаған бөткән биш скважинаның өсәүһе әле булһа эксплуатацияға тапшырылмаған. Әгәр икеһенә өсәр ай буйына «һынау үтеүен» генә әйтһәк, бораулау конторалығының бер генә эште лә темптарҙы күтәрергә ынтылмауы айырым асыҡ күренеп тора.

Бораулау конторалығы ла, бригадалар ҙа һәр ай һайын ҡабатланып килгән аварияларға ғәҙәттәге күреш итеп ҡарарға күнеккәндәр инде. Бында эш тәртибе шулай: скважинала авария була икән, был турала телефон аша контораға хәбәр ителә. Контора работниктары унда һөйләшеп акт яҙалар ҙа, уны махсус папкаға һалып ҡуялар. Ғәжәпләнерлек ғәмһеҙлек: булған аварияның сәбәптәренә анализ яһауҙа, тейешле һығымталар сығарып, артабан аварияларҙы булдырмау өсөн саралар күреү тураһында ла хәстәрлек итеүсе юҡ.

Ә был эффектле сараларҙы күрергә бөтә мөмкинлектәр ҙә бар бит. Сөнки бөтә буровойҙарҙағы авариялар ҙа бер үк төрлө тиҫ әйтерлек. Ирныкшы майҙанындағы ос аварияның бөтәһе лә дрилләрҙә бензин, йәки спирт урынына глицерин ҡулланыу, инструменттарҙы ҡулланыуҙа эшселәрҙең иң элементар ҡағиҙәләрҙе белмәүҙәре арҡаһында булды. Авария — государствоға 95.000 һумлыҡ зыян.

Аварияларҙы бөтөрөргә мөмкинлектәр бармы? Бораулау конторалығының техник бүлек начальнигы инженер иптәш Богдановта, баш инженер Сергеев тә мөмкинлектәр барлығын инкар итмәйҙәр. Ләкин улар разведкаларға барып йөрөүҙе артыҡ ҡыйын эшкә һанайҙар.

Бындай етәкселек аварияларҙың төп сәбәбе булған кеүек үк, бораулау тиҙлеген арттырыуға ла ҙур зарар килтерә. Дөрөҫ, мастерҙарҙан Ермаков, Фомичев кеүек иптәштәр бораулау тиҙлеген станок-айға 600—700 метрға еткереүгә өлгәштеләр. Ләкин уларҙың эш тәжрибәһен башҡа бер генә бригадаға ла күсереү сараһы күрелмәй. Шул сәбәптәр арҡаһында станок-айға бораулау дөйөм контора буйынса уртаса тик 164,9 метр ғына тәшкил итә.

Үҙған айҙарҙа ла, хәҙер ҙә урта квалификациялы специалистәр һәм инженерҙәр өсөн бер тапҡыр ҙа инструктив кәңәшмә үҙғарылмаған, ниндәй ҙә булһа практик ярҙам күрһәтелмәгән.

Хужалыҡ иҫәбе индерелгән булһа ла, хеҙмәт ойошторолошоноң насарлығы арҡаһында, ул көтелгән һөҙөмтәләрҙе бирмәне.

Бригадалар эштең үҙенә төшөү хаҡын кәметергә, сифатты яҡшыртырға йөкләмәләр алып ярышҡа сыҡҡан булһалар ҙа, кәрәкле иғтибар булмау арҡаһында быны һөҙөмтәләре бик аҙ әле. Сөнки ВКП(б) Үәк Комитеты парторгы иптәш Соков та, контора етәкселәре лә шул «ара йыраҡлыҡҡа» һылтап социалистик ярыш менән конкрет рәүештә етәкселек итмәнеләр. Шулай итеп, был ҙур һәм мөһим эш өсөн яуаплылыҡ бурком председателе Зюськовтың бер үҙенә ауҙарылды. Билдәле, ул етәкселекте тәьмин итә алмай.

— Ярыш таҡтаһы өбәргәйнек бит, шул таҡтаны ла усаҡҡа яҡҡандар. Буровойҙар тик торғас ниндәй ярыш хаҡында һөйләшәһең инде, — ти ул, разведкаға барып ҡайтҡас.

Нефть ҡалаһының һәр бер кешеһе бораулау эшенең барышы менән ҡыҙыҡһына. Тик был эшкә бораулау конторалығы етәкселәренең генә артыҡ иҫтәре китмәй. Контора директоры иптәш Шлюхин дә, башҡа инженер-техник работниктар ҙа эштең үҙ ағышына ҡуйылған булыуына шул тиклем күнеккәндәр, хатта ниндәй ҙә булһа саралар күреүҙе мөмкин тип иҫәпләмәйҙәр ҙә.

Скважиналарға кәрәкле махсус балсыҡты әҙерләп, уны промлабораторияла анализенән үҙғарыу тураһында ла, аварияларҙы бөтөрөү, техник уҡыуҙарҙы ойоштороу, социалистик ярышты йәйел ебәреү һәм башҡа мәсьәләләрҙе хәл итеү ҙә билдәһеҙ ваҡытҡа кисектерелеп килә.

Ҡала партия ойошмаһы бораулау конторалығының һәм «Ишембайнефть» — тресының етәкселәренә булған етешһеҙлектәрҙе күрһәтеп кенә ҡалмаҫ, бәлки уларҙы бөтөрөүҙә, хурлыҡлы хәлдән сығыуҙа эшлекле ярҙам да ойоштороры.

Ғ. Әхмәтшин,
(үҙ хәбәрсебеҙ).

В. И. Ленин әҫәрҙәре башкорт телендә

Башҡорт государство издательствоһы тарафынан ошо йылда бөйөк Лениндең «Ни эшләргә?», «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа», «Государство һәм революция» тигән әҫәрҙәре башҡорт телендә баҫылып сыҡтылар.

Лениндең «Ни эшләргә?», тигән әҫәре 1902 йылда сит ил ҡалаһында — Штутгардта баҫылып сыҡҡайны. Марксистик партияның идеологик нигеҙҙәрен эшләү һәм был идеологияны эшселәр хәрәкәтендә ныҡытыу, буржуаз идеологияны фашлау һәм уны эшселәр синыфынан этәреп сығарыу, революцион марксистик партияны барлыҡҡа килтереү өсөн әҙерлек эштәре булып торҙолар. Тап бына ошо әҙерлек эштәрендә Лениндең «Ни эшләргә?» тигән әҫәре хәл итеүсе ролде уйнаны. Был әҫәр партияны идеологик яҡтан әҙерләүсе булып тора.

Әҫәр бер нисә бүлеккә бүленгән һәм 175 биттән тора. Беренсе бүлектә Ленин эшселәрҙең революцион хәрәкәттәре өсөн революцион теорияның, революцион партияның ниндәй ҙур әһәмиәткә эйә булыуы тураһында һөйләй. Шунда уҡ ул халыҡ-ара оппортунизмды тәнҡитләй, Көнбайыш европа социал-демократик партияларҙың социаль революция партияһынан социаль реформа партияларына әйләнә барыуҙарын әйтеп, Рәсәйҙәге «экономизмдең» бөтә донъя эшселәре хәрәкәтендәге оппортунизм менән тығыҙ бәйләнгәнен күрһәтә. Икенсе һәм өсөнсө бүлектәрҙә Ленин социал-демократик политика һәм партияның политик бурыстары тураһында һөйләй, тред-юнионистик политика менән социал-демократик политиканың берберһенә принципиаль ҡаршылыҡтарын күрһәтә. Шунда уҡ Ленин эшселәр синыфының стихиялы хәрәкәттәренә революцион социал-демократия тарафынан социалистик аңдың индерелеүен ғәжәп оҫталыҡ менән аңлата. Китаптың ҡалған ике бүлеге эшселәр синыфының революцион хәрәкәттәренең һәм уларҙың партияһының ойоштороу бурыстарына арналған.

Лениндең «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» тигән китабы 1904 йылда баҫылды һәм был китап марксистик партияны ойоштороу яғынан әҙерләүсе булып тора. Ленин үҙенең был китабында марксистик партияның эшселәр синыфының бер өлөшө булыуын, уның аңлы, революция закондары менән ҡоралланған, ойошҡан отрядын тәшкил итеүен, партияның эшселәр синыфының политик даһие булыуын, уның һуғышсан штабы булыуын әйтә. Ленин был китапта партияның эшселәр синыфының алдынғы һәм ойошҡан бер өлөшө генә түгел, бәлки эшселәрҙең синфи ойошмаһының юғары формаһы икәнлеген күрһәтә, партия эшселәр синыфының алдынғы отряды менән эшселәр синыфының миллионлаған массалары араһындағы бәйләнеште көсәйтеүҙе, бөтә члендаре өсөн дә берҙәй үк мәжбүри булған берҙәм аңлы пролетар дисциплина үткәрергә тейешлеге тураһында һөйләй. Лениндең был китабында яңы типтағы социаль революция партияһы тураһындағы учение эшләнгән. Уның тарихи әһәмиәте тап бына ошонда.

Лениндең «Государство һәм революция» тигән китабы 1917 йылда баҫылып сыҡҡан. Был китаптың башҡортса тәржемәһе 131 биттән тора. Үҙенең был гүзәл китабында бөйөк Ленин государстволың ҡайҙан һәм нисек килеп сығыуын, Маркстың государство тураһындағы учениеларенең меньшевиктар, эсерҙар һәм Каутский тарафынан нисек боҙолоуын күрһәтә. Шунда уҡ Ленин пролетариат диктатураһы тураһындағы учениеның Маркс һәм Энгельс учениеһендә төп мәсьәлә булыуын һәм марксизм доимандарының тап бына ошо төп мәсьәләне Маркс һәм Энгельс учениеһенән сығарып ташлауҙарын күрһәтә. Ленин был китапта пролетар государствоның аҡрынлап бөтөүенең экономик нигеҙҙәрен, пролетариат диктатураһының бурыстарын бик асыҡ һәм аңлайышлы итеп яҙа. Ул коммунизмдең беренсе фазаһы булған социализмға һәм юғары фазаһы булған коммунизмға характеристика бирә һәм бындағы төп принциптарҙы нигеҙләй.

Тәржемәләрҙең сифаты яҡшы. Әҫәрҙәр башлыса ҡатмарлы һөйләмдәрҙән тороуға ҡарамаҫтан, һөйләмдәрҙең һәм һөйләм киҫәктәренең эске мәғәнәләре тулы рәүештә һаҡланған. Шуның менән бергә тәржемә башҡорт теленең фәнни грамматикаһына тулы рәүештә буйһоноп эшләнгән. Тәржемәләрҙең уңышлы яҡтарының береһе итеп ғәрәп һүҙҙәренән ситләшеүҙе лә әйтергә кәрәк. Китаптарҙағы ҡайһы бер рус һүҙҙәрен беҙҙең телдәге һүҙҙәр менән алмаштырырға мөмкин булмағанда, рус һүҙҙәре үҙҙәре алынған һәм былай итеп бик дөрөҫ эшләнгән.

И. Мамлиев.

„Ҡыҙыл Башкортостан“ материалдары эҙенән

„МИӘКӘЛӘ СӘСЕҮҘЕ ҺУҘАЛАР“

Ошо темала «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 24 май номерендә иптәш Ғәйлетдиноваһың мәҡәләһе баҫылып сыҡҡайны.

ВКП(б)-ның Миәкә район комитеты, мәҡәләлә күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе урында тикшергәндән һуң, бюро ултырышында ҡараны һәм дөрөҫ тип тапты.

Ерҙе предплужникһеҙ һабанлар менән һөрҙөргәндәре һәм эшкәртелгән ерҙең сифатына, хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға ныҡ иғтибар итмәгәндәре өсөн Елдәр МТС-ының трактор бригадаһы бригадиры иптәш Меһдиевко, һәм «Ҡыҙыл партизан» колхозы председателе иптәш Әхмәровҡа бюро ултырышы тарафынан шелтә иғлан ителде.

Шулай уҡ «Красный путь» колхозы председателе иптәш Алексеевка ла яҙғы сәсеү эштәренә ныҡлы контроль алып бармағаны өсөн иҫкәртеү яһалды. Был колхозда, сифаты насар тип табылған 9 гектар бойҙай сәсеүлеге, брак яһаусылар иҫәбенә яңынан эшкәртелде.

Бөйөк рус ғалимы И. В. Мичурин иҫтәлегенә арналған кисә

Ошо йылдың 7 июнендә, Өфөлә, уҡытыусылар Йортонда бөйөк рус ғалимы, агробиолог-селекционер, совет дарвинизмының нигеҙен һалыусы Иван Владимирович Мичуриндең тормошо һәм ижади хеҙмәтенә арналған кисә булып үтте. Унда 300-ҙән артыҡ тәжрибәсе-мичуринсылар һәм ҡала партия, совет ойошмалары вәкилдәре ҡатнаштылар.

И. В. Мичуриндең тормошо һәм ижады тураһында ауыл хужалығы фәндәре кандидаты, политик һәм фәнни белемдәр таратыу обществоһының члены иптәш С. С. Лобанов тулы йөкмәткеле доклад менән сығыш яһаны. Ҡатнашыусылар докладты ҙур иғтибар һәм ҡыҙыҡһыныу менән тыңланылар.

— Иван Владимирович Мичурин, — тине докладсы, — үҙенең 60 йыл ғүмерен һөйөклө Тыуған илебеҙҙе емеш баҡсаһына әйләндереү өсөн бирҙе. Ул ижади прогрессив дарвинизмға нигеҙ һалыусы, дөйөм биология учениеһен ер яңынан төҙөүсе һәм ауыл хужалығында ҙур масштабтағы фән деятеле, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороусы булды. Урындағы тәбиғәт шарттарына яраҡлаштырылған яңы, юғары урожай бирә торған 300-ҙән артыҡ емеш-еләк сорттарын барлыҡҡа килтерҙе. Донъяла бер генә селекционер ҙа бындай уңыштарға өлгәшкәне юҡ ине.

Батша Рәсәйе заманында власть органдары һәм биология фәненең реакцион вәкилдәре новатор агробиологтың яңы сорттарын «законһыҙ тыуған» гибридтар, тип атанылар һәм фәнни асыштарына ҡаршы булдылар. Ғалимдең ижади хеҙмәтенә бер төрлө лә баһа бирелмәне. Тик Бөйөк Октябрь социалистик революцияһы, Совет власы ғына ғалимдең учениеһына артабан киң рәүештә үҫеү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе тыуҙырҙы. Коммунистар партияһы һәм уның юлбашсылары В. И. Ленин һәм И. В. Сталин тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороусының ижади эшенә айырыуса иғтибар бирҙеләр. Социалистик ауыл хужалығының бөтә тармаҡтарында ла мичурин учениеһына киң юл асылды.

Беҙҙең бурыс — ғалимдең учениеһен практик тормошҡа ашырып, баҡсасылыҡта, игенселектә һәм малсылыҡта тағы ла ҙурыраҡ уңыштарға өлгәшеүҙән тора.

Доклад һуң И. В. Мичурин тураһында иҫтәлектәр менән баҡсасы-мичуринсылар сығыш яһанылар. Беренсе булып Кушнаренко емеш-еләксе техникумының ғилми сотруднигы иптәш А. Я. Егоров сығыш яһаны.

— Мин Мичуринск емеш-еләк институтында уҡыған ваҡытта бөйөк ғалим менән осраштым. Беҙ уның баҡсаһында булған саҡта ғалимдең бер генә тапҡыр ҙа эшһеҙ торған ваҡытын күрмәнек.

Баҡсасылыҡ эше Башҡортостанда Октябрь революцияһынан һуң барлыҡҡа килгән яңы хужалыҡ тармағы ул. Республикабыҙҙа баҡсасылыҡтың көндән-көн үҫеүенә беҙ беренсе нәүбәттә И. В. Мичуринға бурыслыбыҙ. Беҙҙең Кушнаренко емеш-еләк техникумы Башҡортостан шарттарында мичурин сорттарҙы үрсетеү һәм киң индереү өсөн ҙур фәнни тәжрибә эштәре алып бара. Техникум ерлегендә төҙөлгән государственный емеш-еләкселек питомнигында емештең күп төрлө мичуринсы сорттары үҫтерелә.

Иптәш А. Я. Егоров үҙенең сығышында Мичурин методтарын ҡулланыуҙағы тәжрибәләрен һөйләне.

— Мин баҡсасылыҡ эше менән 19 йыл шөғөлләнәм, — тип башланы сығышын Өфө ҡалаһының танылған баҡсасы-мичуринсыһы Анатолий Петрович Балашников. — 1933—1934 йылдарҙа И. В. Мичуриндең хеҙмәттәре менән таныштым. Ошонан һуң мичуринсы сорттарҙы үрсетә башланым. Минең үҙ баҡсамда 58 төрлө сорт алма, 19 сорт слива, 13 сорт груша һәм күп төрлө сорт сейә, виноград һәм абрикостар үҫтерелә.

Өфө ҡалаһының 1-се номерлы ҡыҙҙар урта мәктәбенең уҡыусыһы йәш мичуринсы Роза Ғәбитованың сығышы кисәлә ҡатнашыусыларҙа айырыуса ҡыҙыҡһыныу тыуҙырҙы. Ул үҙенең томат үҫтереүҙәге ике йыллыҡ эш тәжрибәһе тураһында һөйләне һәм 1950 йылда асыласаҡ Бөтә Союз Ауыл хужалығы күргәҙмәһендә ҡатнашыу хоҡуҡын алыу өсөн әҙерләнгәнлеген әйтте.

— Мин, тине ул, 72 сорт алма, 14 сорт слива, 8 сорт груша һәм күп төрлө башҡа сорт емеш-еләктәр үҫтерәм. Гибридлаштырыуҙы һәм селекцияны агробиолог новатор И. В. Мичуриндең хеҙмәттәренән өйрәнәм. Ошо нигеҙҙә 40 төрлө емеш-еләк сорттарына тәжрибәләр үткәрәм. Минең күп йыллыҡ эш тәжрибәләрем Башҡортостанда төрлө сорт емеш-еләктәр үҫтереүҙең киң перспективаларын күрһәтә.

Һуңынан кисәлә ҡатнашыусыларға «Мичурин» кинофильмы күрһәтелде.

Н. Ғәлимов,
Г. Әмиров.

И. В. Мичурин өлгөһөндә

◆ Башҡортостандың колхоз баҡсаларында һәм айырым мичуринсыларҙың усадьбаларында Мичуриндең 55 төрлө сорт алма ағастары, виноград, груша, сейә, һәм ҡурай еләге үҫтерелә.

◆ Быйыл республикабыҙҙың алдынғы колхоздарында 112 яңы хатлаборатория-лар төҙөлдө. Был лабораториялар аша 300-ҙән артыҡ мичуринсылар малсылыҡтың продуктивлеген һәм игенселектең дөйөм культураһын күтәреү юлында уңышлы эш алып баралар.

Йыл аҙағына бындай лабораториялар тағы ла 200 колхозда төҙөләсәк.

◆ Бәрә ҡалаһында 17 мичуринсының усадьба баҡсаларында Мичурин сортлы виноградтар үҫтерелә. Улар һәр йылды виноградтан ҙур урожай алалар.

◆ Атаҡлы мичуринсы Б. К. Шкорналь виноградтың гектарынан 150 центнер һәм унан да артығыраҡ урожай үҫтерә.

ПАРИЖДӘ ҺӘМ ПАРИЖДӘН СИТТӘ

I. ЛӘЛӘ СӘСКӘЛӘРЕНӘ ЫШАНМАҒЫҘ!

Ванда Василевская

Иҫ киткес ҙур түңәрәк, дүрткел һәм оҙонса клумбаларҙа, газондарҙа һәм түтәлдәрҙә, алҡышлы йырҙарҙай булып, ерҙе ауып алған төрлө төҫтәге ләлә сәскәләре гөрләп күтәреләләр. Шатлыҡтың үҙе һымаҡ булып, тормош йылмайышылай булып улар Париждең йәшел урамдарын биҙәйҙәр. Шулай итеп, был Париж, ҡояш нурҙарына һәм ләлә сәскәләренә күмелгән Париж был...

Ләлә сәскәләренә ышанма! Һин романистарҙың романдарынан уҡып белгән ҡаланы эҙләмә.

Ул Париж юҡ инде. Ул ваҡыт уның иней сумған, әйтерһең дә ул бер ваҡытта ла булмаған.

Нисек? Париждең гүзәл яҙы юҡмы ни, Нотр-Дам аркалары, ут менән балҡып торған ғәжәп матур майҙандар һәм бульварҙар юҡмы ни?

Әйе, иҫерткес хуш еҫле гөлдәре менән яҙ атыуы аҙ бар ул. Нотр-Дам да һәм Согласие майҙаны ла үҙ урынында, әлбиттә...

Урамдарҙа нәфис, зифа буйлы матур ҡатын-ҡыҙҙар ҙа күренмәйме ни?

Әйе. Улар ҙа бар. Ләкин...

...Һәм өҫтән генә уйлап йылмайыусан, тапҡыр һүҙле, күңелле француздар ҙа юҡмы?

Юҡ, ул француздар юҡтар улар. Париж өҫтөн, бөтә Франция өҫтөн ҡараңғы күләгә ҡаплаған. Ҡуйы һәм ауыр күләгә. Был күләгә һәр урында килеү-килә баҫылдыра, ул ваҡымһыҙлыҡты уларҙың кешеләрҙең йөҙҙәренә етдилек кенә түгел, бәлки иҫәлгәнлек эҙҙәре ҡалдыра. Күләгәнең сығышы бер, ләкин уның килгән юлдары — бик күп. Ул юлдарҙың береһе — «Маршалл планы». Француздарҙың элекке күңелле ваҡыттағыларҙы бары тик бер өс анекдотҡа ғына етте: был анекдот ошо ваҡыттың асылын бик яҡшы характерлай.

Ике француз осраша.

— Аңлатып бир әле, — тип һорай уларҙан береһе, — «Маршалл планы» буйынса беҙ нәмә алабыҙ һуң?

— Нисек — нәмә? Англиянан күмер алабыҙ.

— Бик шәп! Исмаһам квартираларға яға башларҙар.

— Ә, юҡ, күрәһең квартираларға яҡмаҫтар инде, сөнки күмерҙе беҙ Швецияға автомашиналар өсөн бирергә тейешбеҙ.

— Улай булғас, бигерәк тә шәп! Автомобиль һатып алам да, телегәнсә автомобилдә йөрөйөм.

— Һм... Автомобиль алыуын-ала алмаҫһың инде һин, беҙ бит ул автомашиналарҙы Бельгияға кофе өсөн бирергә тейешбеҙ.

— Уныһы ла насар түгел... Бынау эрзацтарҙы эскәнсе, исмаһам ысын кофе эсербеҙ...

— Һин нәмә һөйләйһең! Беҙ кофе эсә алмаясаҡбыҙ, сөнки уны Англияға күмер өсөн бирергә тейешбеҙ.

— Улай булғас, һуң беҙ «Маршалл планы» буйынса нәмә алабыҙ була инде?

— Ни тиклем мәғәнәһеҙ һин, дуҫҡай! Мин бит инде һиңә ярты сәғәттән бирле аңлатам: күмер!

Анекдот ошондай. Ғәмәлдә былар бөтәһе лә былай ҡыҙыҡ булып сыҡмай.

Ошондай хәл ҡайһы берәүҙәргә тапҡырлыҡ булып күренһә, ни ғәжәп: атаҡлы француз фирмаһының этикеткаһы менән хушбуй һатып алыусы шинелә американлылар тарафынан алып һалынған насар шыйыҡса булыуын күрә, был шыйыҡсаның ябай һыуҙан айырмаһы бик аҙ була.

Париж магазиндарына тулған Америка тауарҙарын күргән һайын француздарҙың асыуҙары ҡабармаһын өсөн, бындай «юлдар» ҡулланыла, тип аңлаттылар беҙгә. Этикеткаһы — француздарҙыҡы, тауар — американлыларҙыҡы. Шуның менән бергә, теләһә ниндәй тауар ҙа — хатта Франция бөтә донъяла монополияны үҙ ҡулында тотҡан парфюмерия һәм галантерея кеүек тармаҡтарҙа эшләп сығарылған тауарҙар менән дә шундай уҡ хәл. Америка үҙенең арзанлы тауарҙарын сығарып, улар менән Франция баҙарҙарын тултырып һәм француз тауарҙарын унан ҡыҫырыҡлап сығара, шуның менән Франция промышленносеның йәшәү нигеҙен емерә һәм француз хеҙмәтсәндәрен икмәктән мәхрүм итә.

Бындай политика, әлбиттә, оҙон ғүмерле була алмай — бындай система булған саҡта һатып алыу әлегә-әле кәмейәсәк һәм ул хәҙер үк инде кәмей башланы, шулай ҙа әлегә Американың бизнесмендәре Францияла яҡшы эшләп ала алалар.

Пойгоронон бөтә төҫтәре менән балҡып тороусы кескәйерәк ҡалаға оҡшаған ғәйәт ҙур универсаль магазинда — «Галлера Лафайтта» һуғышҡа тиклем ун дүрт мең һатыусы эшләй ине. Хәҙер унда ни бары дүрт мең ике йөҙ кеше ҡалған, һәм улар ҙа тиҙҙән эшһеҙ ҡаласаҡ көндәрен көтәләр. Һәм улар сараһыҙҙан эшһеҙ ҡаласаҡтар, сөнки магазин буш. Унда клиенттар бик һирәк кенә күренәләр. Һатыусылар эшһеҙ торалар. Француз ҡатын-ҡыҙҙары беҙгә тегә йәки был тауарҙы алмаҫҡа аҡрын ғына әйтеп ҡуялар — этикеткаһы француздарҙыҡы, ә тауары — американлыларҙыҡы. Мәҫкен ҡыҙҙар ҡулдарынан килгәнсә Францияның намыҫын һаҡларға тырышалар, улар хатта, үҙ эшселәренең исемдәрен һәм һаугытарын американлыларға бирергә риза булып, бысыраҡ спекуляцияға тотонған ҡарт француз фирмаларының тырышыуҙарына ла ҡарамайҙар.

— Промышленносеме? — тип урта йәштәрҙәге, ҡалын көҙәле, плеш башлы әфәнде әсе йылмайыу менән йылмайып ҡуя. — Беҙ (йәғни Францияның ваҡ һәм урта промышленниктары) һәләкәткә дусар ителгәнбеҙ. Бына мине генә алып ҡарағыҙ. Мин кесерәк кенә бер фабриканың хужаһымын, ул арыу ғына эшләй алған булыр ине. Булыр ине шул... Ләкин, билдәле булғанынса, фабрикаларға машиналар ҡуйылған бит. Улар ватылып, сафтан сығалар. Һуғыш алдынан мин запас частарҙы йәки яңы станоктарҙы теләһәм ҡайҙан һатып ала ине. Мин хәҙер уларҙы бары тик Американан ғына алырға хаҡлымын. Ләкин бында ла бер кескәй генә «ләкин» бар... Эш шунда, Америка беҙгә станок һатмай. Һәм бына бөгөн бер станок ватыла, иртәгә — икенсеһе. Һәм шулай итеп, лавканы бөтөнләй ябырға тура килгәнгә тиклем, — унан инде точка.

— Һуң Америка монополистары быны менән нәмәгә өлгәшергә тырышалар инде?

— Бер ҙә ғәжәп түгел. Улар Франция промышленносен быуырға, Францияға үҙҙәре ниндәйҙе теләһәләр, шундай тауарҙар бирергә теләйҙәр. Йәғни, үҙҙәрендә нәмә һатылмаһа, нәмә ҡуҙғалышһыҙ складтарҙа ятһа, шуны. Ә беҙ, ул американлыларҙың фекерҙәре буйынса, саф аграр ил генә булып ҡалырға — йәшелсә, емеш, иҫерткес эсемлектәр генә етештерергә һәм Америка промышленносеның тауарҙарын ҡулланырға тейеш булабыҙ...

Париждәге өйҙәргә ағылмай. Квартираларҙа тимер мейестәр, ябай тимик «буржуйкалар» тора. Мейестең ҡара һөрөмлө торбаһы урамға сыға. Бында ҡыш көндәрендә, ошо мейес тирәһенә йылыныу өсөн бөтә семья йыйнала.

— Бына, беҙгә американлылар биргән күмер шул инде...

Беҙ бирергә ҡараймыҙ. Уның эсендәге нәмә бары тик үҙенең төҫө менән генә күмерҙе хәтерләтә; яҡшыраҡ ҡараһаң, унда бары тик тупраҡ, саң ғына.

— Һәм шуны Американан килтерәләрме?

Белмәйем, мәҫәлән та ошо сүпте күмер тип француздарға һатыу өсөн океан аръяғынан килтерәләрме икән, һәр хәлдә, кухнялағе йәшниктәрен һәм биҙрәләрен күрһәткән өй хозяйкалары шулай тинеләр.

— Ә һуң Франция Американа нимәләр һата?

Улар иң баштарын һикертеп ҡуялар. Ләкин беҙ үҙебеҙ был проблеманы тиҙ үк төшөнөп алабыҙ. Юҡ, Франция һатмай. Америка колонизаторҙары үҙҙәренә нәмә оҡшаһа, шуларҙы бөтәһен дә ябай ғына һыпырып алалар. Мәҫәлән та, әйтәйек ошондай сделкаларҙы һатып алыу тип атап булмай бит инде: был сделкалар йәшәгәндә доллар шундай һандағы франкҡа алмаштырыла, американлы — бизнесмен Америкала ни бары бер тапҡыр тошко аш һатып алырлыҡ ҡына хаҡҡа бында бисәһенә ҡулдоклек бына тигән бәрхет ала ала. Үҙендә сәйнәп торған бер ҡап резинкаға түләй торған хаҡҡа ул бында иң киткес матур биҙәкле ебәк ҡулдоклек, үҙҙәрендә бер эсерлек сәйгә түләй торған ғына аҡсаға иң яҡшы хушбуй ала ала (ул инде, әлбиттә хаталанмаҫ, ысын француз хушбуйын алыр), һәм ул ала ла ала, ала ла ала Францияла нәмә булһа, унда әлегә нәмә ҡалған булһа, бөтәһен дә ала. Уның бында үҙен ысын хужа итеп хис иткәнлеген күреү өсөн, уға уның килбәтһеҙ ҡәбәхәт ҡиәфәтенә ҡарау ҙа етә.

Ә шул уҡ ваҡытта ул бит бында паспортһыҙ, һис бер рөхсәтһеҙ килә. Франция хөкүмәте океан аръяғынан үҙенең иленә кемдәрҙең, ни өсөн һәм нишә килгәнлеген бөтөнләй белмәй ҙә. Бында, ошо Францияға, ошо долларҙарына ебәктән, хушбуй һәм эсемлектәрҙән алып бөтәһен дә бушлай тиерлек алырға мөмкин булған был илгә теләһә ниндәй бизнесмен дә, бер ни тиклем доллар алып, килә ала. Бында чемодандар һатып алып, уларҙы табыш менән тултырып, бер-ике ай ашап-эсеп, күңел асып, мул ғына файҙа менән ҡайтып китә ала. Шулай, һис бер формаль документһыҙ, Нью-Йорктан Вашингтонға ғына барып ҡайтҡандай, кескәй сәйәхәт ҡылып килеү насармы ни... Тик арзанраҡ та, файҙалыраҡ та. Бындай космополитик, хәҙерге заманға хас булмаған дәрәжәлә сиктәрҙең булмауы бигерәк тә уңай.

Шулай ҙа ошоно хәтергә төшөрөргә кәрәк: Америка менән Франция араһында... бер яҡлы сик кенә юҡ. Ул американлылар өсөн генә юҡ. Ләкин — француздар өсөн ул сик бар һәм бик ныҡ йоҙаҡ менән бикләнгән. Америка «туристарының» эҙлекһеҙ тапҡыны күңел асыу өсөн һәм еңел табыш эҙләп Францияға атлыҡҡан ваҡытта, тап ошо саҡта, Америка хөкүмәте бөтә донъяға танылған һәм хөрмәт ҡаҙанған кешеләргә, Француз халҡының ғорурлығы булған Фредерик Жолио-Кюриға һәм Эжени Коттонға АҠШ-ҡа инергә рөхсәт бирмәне.

— Ни хәл итәһең инде, беҙ колониаль халыҡ... Америка үҙ колонияһына ҡарата ниндәй мөнәсәбәттә булһа, беҙгә ҡарата ла ошолай мөнәсәбәт итә, — тиҙәр әрнешеп француздар.

Милли ғорурлыҡмы? Милли ғорурлыҡ тойғоһо француздарға һәр ваҡыт хас тойғо була торғайны, улар үҙҙәренең ватаны менән, үҙҙәренең милләте, иле, культураһы менән ғорурлана торғайнылар. Хәҙер был милли ғорурлыҡты ҡыйырһыталар, океан аръяғынан килеп, ауыҙҙарына сигара ҡабып йөрөүсе әфәнделәр уны — ул хисте көн һайын мыҫҡыллайҙар; улар бында һис бер ҡыйынлыҡһыҙ, һис бер формаль документһыҙ, — үҙ колонияларына килгән һымаҡ килгәндәр ҙә баһа.

Халыҡ быны менән килешә алманы. Фонтенблоза, фельдмаршал Монтгомери штабы урынлашҡан матур дворец алдына Париж тирәләренән килгән ҡатын-ҡыҙҙар һәм балалар йыйналалар һәм майҙанда улар: «Барығыҙ, океан аръяғына ҡайтып китегеҙ! Бөтһөн Америка оккупацияһы!» тигән лозунгылар менән демонстрация үткәрәләр.

(Аҙағы 3-сө битта).

Специалист кәңәштәре

МАЛДАРҘЫ КӨТӨҮЛЕКТӘ ТӘРБИӘЛӘҮ САРАЛАРЫ

СССР Министрҙәре Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы» һәм [illegible] ҡарарҙары малсылык работниктәре алдына [illegible]

[illegible]

h. Юлдыбаев,
Башҡортостан ауыл хужалығы институты аспиранты.

Редакцияға хат

Бында хужа бармы?

[illegible]

... ауыл хужалығы Министерствоһы етәкселәре ике йыл эсендә бында бер генә тапҡыр ҙа булмағандар. Башжилснаб аркылы трестҡа бында, замаска һәм башҡа төҙәлеш материалдары менән ярҙам ла итмәйҙәр. Һәҙемтәлә, дүрт бүлек- [illegible]

[illegible] микән? тип әйтергә тура килә. Был ойошманың эшмәкәрлегенә күҙ һалырға кәрәк.

А. Ириков,
ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты инструкторы.

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советенең Париждәге сессияһында

Берлин мәсьәләһен тикшереү

ПАРИЖ, 7 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн Бевин председателлегендә Сит ил Эштәре Министрҙәре Советенең [illegible] ултырышы булды. Көн тәртибендәге икенсе пункттың — «Берлин һәм валюта мәсьәләһе» тигән пункттың тикшереүе дауам итте.

Бөгөнгө ултырыш башында сығыш яһаған СССР Сит ил Эштәре Министры А. Я. Вышинский, бер яҡтан, Совет делегацияһы һәм, икенсе яҡтан, АҠШ делегацияһы тарафынан индерелгән тәҡдимдәрҙе анализ яһаны.

А. Я. Вышинскийҙың сығышы

— Беҙҙең алдыбыҙҙа асылда ике мәсьәлә тора, — тине Вышинский, — был мәсьәләләрҙе Совет делегацияһы [illegible] формулировкалап итте. Һүҙ дөйөм Берлин магистратын аяҡҡа баҫтырыу һәм Берлиндә союзниктар-ара комендатураны аяҡҡа баҫтырыу тураһында бара.

1. Дөйөм Берлин магистратын аяҡҡа баҫтырыу

Берлин магистратының 1946 йылда, дүрт оккупацион держава [illegible] вәкил тарафынан расланған ваҡытлы конституция тип аталған конституция һалынғайны.

Дөйөм Берлин магистраты эшенең туҡталыуы, һис шикһеҙ, Берлиндең тормошона кире тәьҫир яһаны, ә Германияның башҡалаһы булыуы яғынан уның әһәмиәтен аңлатып тороуҙың кәрәге юҡ. СССР делегацияһы дөйөм Берлин магистратын, дүрт союзный комендантҡа Берлиндә дүрт яҡлы контроль аҫтында дөйөм ҡалала иркле һайлауҙар үткәреүҙе тапшырып аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итте. Ул ошо контролдең, 1946 йылдың октябрендәге һайлауҙарҙы үткәргәндә ул ниндәй тәртиптә үткәрелгән булһа, шундай уҡ тәртиптә үткәрелергә тейешлеген күҙ алдында тотто, — быны менән Сит ил Эштәре Министрҙәре Советендәге ҡалған өс делегация ла риза булғайны.

Ләкин АҠШ-тың һайлау процедураһы айҡанлы Сит ил Эштәре Министрҙәре Советенә 6 июндә индерелгән тәҡдимдәрендә тик һайлауҙарҙы күҙәтеү өсөн дүрт вәкил составында союзный орган ғына билдәләнәсәге тураһында әйтелә. Был тәҡдимдәрҙә шулай уҡ был контролдең, ул 1946 йылдағы һайлауҙар ваҡытында ниндәй тәртиптә тормошҡа ашырылған булһа, шундай уҡ тәртиптә тормошҡа ашырыласағы тураһында ла бер һүҙ ҙә әйтелмәй.

Һайлауҙар ваҡытына магистрат булмаясаҡ булғас, Берлиндә һайлауҙар үткәреү өсөн немецтарҙан комиссия төҙөлергә тейеш. СССР делегацияһы, был комиссия паритетлы нигеҙҙәрҙә, йәғни, бер яҡтан, совет секторынан һәм, икенсе яҡтан, көнбайыш секторҙарҙан тиң һанда вәкилдәр ҡатнашыу нигеҙендә төҙөлергә тейеш, тип иҫәпләй. Комиссияны төҙөүҙең ошондай принцибы маҡсатҡа тулыһынса ярашлы һәм ғәҙел булып тора, сөнки өс көнбайыш держава тарафынан үткәрелгән саралар һөҙөмтәһендә Берлин фактик алғанда ике өлөшкә бүленгән, һәм һайлауҙар үткәреү комиссияһында уларҙың һәр береһенән вәкилдәр булырға тейеш.

Унан ары Вышинский ниндәй кешеләрҙең һайлау хоҡуҡы менән файҙала- [illegible] пияһы нацистик партияның һәм башҡа нацистик ойошмаларҙың, был хоҡуҡтарҙан суд буйынса мәхрүм ителгән члендәренән башҡа, бөтә элекке члендәренә һайлау хоҡуҡтары бирергә кәрәк, тип иҫәпләй.

— Был мөһим мәсьәлә, һәм бында тулы асыҡлыҡ кәрәк — тип билдәләне Вышинский. — Ә шул уҡ ваҡытта был айҡанлы АҠШ тәҡдимдәрендә, таушы биреүҙә ҡатнашыу өсөн кәрәк шарттарға ҡарата һайлауҙар тураһындағы 1946 йылғы закон комендантларҙың бер тауыштан килешеүе нигеҙендә үҙгәртелә ала, тип тонаҡ ҡына әйтелә. Был тәҡдимдәрҙә үҙгәрештәрҙең ниндәй юнәлештә үткәрелә алыуҙары тураһында әйтелмәй.

Һайлауҙар үткәргәндә кандидаттар күрһәтеү хоҡуҡы ҙур әһәмиәтле булып тора. Был йәһәттән 1946 йылғы һайлауҙар положениеһе шулай уҡ етерлек түгел һәм бер ни тиклем үҙгәртеүҙе талап итә. Был положениенең 8-се статьяһы; Ҙур Берлиндә рөхсәт ителгән политик партияларға ғына кандидаттар күрһәтеү хоҡуҡы бирә. Шулай итеп, культурбунд, демократик ҡатын-ҡыҙҙар союзы һәм башҡалар кеүек ҙур общественный ойошмалар, шулай уҡ профессиональ союздар үҙ алдарына булһын, шулай уҡ политик партиялар менән блокта тороп та, кандидаттар күрһәтеү хоҡуҡынан мәхрүм ителгәндәр.

Советтар Союзы делегацияһы шуға күрә 1946 йылғы һайлауҙар положениеһенең 8-се статьяһының шулай итеп үҙгәртелеүен талап итә, Ҙур Берлиндә рөхсәт ителгән бөтә политик партиялар ҙа, шулай уҡ союзниктар-ара комендатура тарафынан рөхсәт ителгән бөтә общественный ойошмалар ҙа һайлауҙарҙа кандидаттар күрһәтә алырлыҡ булһын.

АҠШ делегацияһы тарафынан 6 июндә индерелгән тәҡдимдәрҙә шәхес азатлығы, һүҙ, дин, матбуғат, радио азатлығы һәм башҡалар тураһындағы мәсьәләгә яҡшы уҡ ҙур урын бирелгәнлегенә, уларҙы һаҡлауҙың Ҙур Берлин власттәренең төп функцияларынан береһен тәшкил иткәнлеген билдәләп, Вышинский былай тине:

— Ләкин ни өсөн һуң Америка тәҡдимдәрендә һайлауҙар азатлығы тураһында, был азатлыҡтың тәьмин ителгән булырға тейешлеге тураһында, һайлауҙар азатлығын элементар демократик принциптарҙы боҙоусы сикләүҙәр булмасҡа тейешлеге тураһында бер нәмә лә әйтелмәгән? Ни өсөн был тәҡдимдәрҙә профессиональ союздарға һәм бүтән общественный ойошмаларға ойошҡан халыҡтың үҙенең кандидаттарын күрһәтеү һәм ул кандидаттарҙың ҡала депутаттар собраниеһенә, ә унан ары магистратҡа һайланыуҙары өсөн көрәшергә тейешлектәре тураһында бер нәмә лә әйтелмәгән?

Шунан һуң Вышинский, АҠШ делегацияһы Ҙур Берлиндең 1946 йыл расланған ваҡытлы конституцияһынан 36-сы статьяның алып ташланыуын талап итә, тип билдәләне. Был статьяла, ҡала депутаттар собраниеһе тарафынан ҡабул ителгән барлыҡ ҡарарҙарҙың, шулай уҡ ҡала магистраты тарафынан сығарыла торған ҡарарҙар һәм бойороҡтарҙың Германиялағы союзный власттарҙың, Ҙур Берлиндәге союзный комендатураның закондарына һәм приказдарына ярашлы булырға тейешлеге һәм союзный комендатура тарафынан расланырға тейешлеге тураһында әйтелә.

Совет делегацияһы 36-сы статьяны сығарып ташлау тураһында АҠШ тәҡдиме менән риза була алмай, — тине Вышинский.—Был тәҡдим союзниктар-ара комендатураның Берлин магистраты сараларын раҫлау хоҡуҡынан баш тартыу тигән һүҙ була, ә был, Берлин менән идара итеүҙә союзниктар-ара комендатураның ролен бәләкәйләтә һәм Берлиндең тормошо, шулай уҡ уның менән идара итеү өсөн яуаплы булып тороусы орган булыуы яғынан, был комендатураның әһәмиәтенә ярашлы түгел.

Шул уҡ ваҡытта Вышинский, СССР делегацияһы, Ҙур Берлиндең ваҡытлы конституцияһының 36-сы статьяһын һаҡлап ҡалдырыуҙы талап итә һәм был статьяға дөйөм Берлин магистратының функцияларын киңәйтеүҙән һәм союзниктар-ара комендатураның функцияларын сикләүҙән килеп сыға торған үҙгәрештәр индереү кәрәк, тип иҫәпләй.

Дөйөм Берлин магистратының функциялары тураһындағы мәсьәләгә күсеп, Вышинский, СССР делегацияһы, был һүҙҙең киң мәғәнәһендә, Берлиндең муниципаль тормошона ҡағылышлы булған барлыҡ мәсьәләләрҙе ҡала депутаттар собраниеһе һәм дөйөм Берлин магистраты ҡарамағында ҡалдырырға тәҡдим итә, тип хәтергә төшөрҙө.

Вышинский, ул мәсьәләләрҙең күбеһе, СССР делегацияһының тәҡдимдәренә ярашлы рәүештә, ҡала собраниеһенең һәм дөйөм Берлин магистратының ғына ҡарамағына ҡалдырылырға тейештәр, тип билдәләне. Ҡала собраниеһе йәки дөйөм Берлин магистраты ҡарарына ҡарата дүрт коменданттың ниндәй ҙә булһа береһе тарафынан ҡаршы фекер әйтелгән хәлдә генә бындай мәсьәләләрҙе союзниктар-ара комендатура ҡарай аласаҡ; бындай ваҡиғала ҡаршы фекер әйтеүгә осраған ҡарар ул союзниктар-ара комендатура тарафынан раҫланғандан һуң ғына көсөнә инә.

Вышинский, Америка тәҡдимдәрендә Берлиндең яңы һайланған ҡала собраниеһенең Ҙур Берлин өсөн яңы конституция проекты әҙерләүгә полномочие аласағы тураһында әйтелә, тип хәтергә төшөрҙө. Беҙ, — тине ул, — бындай ваҡиғала ул Берлиндең ваҡытлы конституцияһының яңы конституция эшләп сығарыуҙы күҙҙә тотоусы һәм Берлиндең айырым хәлдә булыуын билдәһеҙ оҙаҡ срокҡа һуҙыуҙы күҙ алдында тотмаусы 35-се статьяһына ярашлы хәрәкәт итергә тейеш, тип иҫәпләйбеҙ. Шуға күрә Совет делегацияһы Сит ил Эштәре Министрҙәре Советенең Берлин мәсьәләһе буйынса ҡарарының тейешле пунктын түбәндәгесә редактировать итергә тәҡдим индерә: «Берлиндең яңы һайланған ҡала собраниеһе Ҙур Берлин өсөн яңы конституция проектын Берлиндең 1946 йылғы конституцияһының 35-се статьяһы положениеларына ярашлы итеп әҙерләүгә полномочие аласаҡ».

2. Союзниктәр-ара комендатураны аякка баҫтырыу

СССР делегацияһы, — тип дауам итте Вышинский,—союзниктәр-ара комендатураны аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итте. Был, Берлин менән идара итеү буйынса дөйөм ҡала күләмендә үткәреләсәк сараларҙы координациялау һәм тотош Берлиндең нормаль тормошон тәьмин итеү өсөн кәрәк. Союзниктәр-ара комендатураның функциялары тураһындағы мәсьәлә ошо бурысҡа бәйләнгән. СССР делегацияһы был ваҡиғала шулай уҡ союзниктәр-ара комендатура уставына нигеҙләнеп эш итә, ул устав нигеҙендә 1948 йылдың көҙөнә тиклем, бер яҡтан, ҡала собраниеһе һәм магистрат менән, икенсе яҡтан, союзниктәр-ара комендатура араһындағы мөнәсәбәттәр шуға ҡоролоп килделәр.

Юғарыла күрһәтелгән координация маҡсаттарын тормошҡа ашырыу һәм Берлиндең нормаль тормошон тәьмин итеү өсөн, СССР делегацияһы мәсьәләләрҙең ҙур күпселеген ҡала собраниеһе һәм магистрат компетенцияһына индереп, союзниктәр-ара комендатураның функцияларын сикләргә тәҡдим итә.

Союзниктәр-ара комендатураның компетенцияһына, — бары тик союзниктәр-ара комендатураның компетенцияһына ғына тип әйтергә мөмкин булыр ине, — тик 1946 йылғы ваҡытлы конституцияның үтәлеүе өҫтөнән контроль, Нюрнберг Халыҡ-ара трибуналы тарафынан хөкөм ителгән хәрби енәйәтселәрҙең йәшәүенә күҙәтеү мәсьәләләре, общественный иминлеккә ҡағылышлы ҡайһы бер мәсьәләләр һәм хәл ителеүҙәре оккупацион власттәр тарафынан үткәрелә торған саралар менән бәйләнештә булған экономик һәм административ характерҙағы мәсьәләләр генә инә.

СССР делегацияһы комендатураның барлыҡ ҡарарҙарының, Берлиндең союзниктәр-ара комендатураһының 1946 йылғы уставының 3-сө статьяһында күҙҙә тотолғанынса, бер тауыштан ҡабул ителергә тейешлектәре яғында тора. Ҡарарҙарҙың союзниктәр-ара комендатураның компетенцияһына инә торған бөтә мәсьәләләр буйынса бер тауыштан ҡабул ителеүҙәре кәрәк. Улар ҡала депутаттар собраниеһенең һәм дөйөм Берлин магистратының ҡарарҙарын раҫлаған саҡта кәрәк. Улар Берлиндең урындағы власттәре — ҡала собраниеһе һәм магистрат ҡарарҙарына ингән протестарҙы ҡараған саҡта кәрәк. Ошондай ҡарарҙарҙы бер тауыштан раҫлаған саҡта ғына Берлиндә тормоштоң нормаль барыуы тәьмин ителәсәк.

Иң аҙаҡтан Вышинский Берлин буйынса оккупацион расходтар тураһындағы мәсьәләгә ҡағылды. Ул, СССР делегацияһы дүрт яҡлы нигеҙҙә үҙ-ара килештерелергә тейеш булған методтар менән был расходтарҙың минимумға тиклем ҡыҫҡартылыуына өлгәшергә тырышыу кәрәклегенә таянып эш итә, тип билдәләне.

Парижда һәм Париждән ситтә

(Аҙағы. Башы 3-сө биттә).

Ресторанға шаулашып, ҡысҡырышып бер төркөм кеше килеп инә. Ҡатын-ҡыҙҙар килбәтһеҙ кейенгәндәр, киң ауыҙлылар, оҫон көүләп ярар, ҡыйыу хәрәкәттәр, ауыҙ ҡейәфәттәр. Беҙҙең менән бәләкәй өҫтәл артында ултырыусыларҙан кемдер берәү асыу менән, теш араһынан: «оккупанттар...» — тине һәм француздар иҫәпләштеләр ҙә, сығып киттеләр. Американлылар үҙҙәре Уолл-стрит тарафынан диктовать ителгән политикаға ҡарата француздарҙа үсемсел асыу тыуҙырҙылар; һис бер төрлө агитация ла, һис бер төрлө пропаганда ла был тиклем тиҙ һәм нигеҙле рәүештә быға өлгөшә алмаған булыр ине.

Һәр урында ошо асыуҙың көсө һиҙелә. Ҡалала ла, ауылда ла, ҡала үҙәгендә лә һәм ҡала тирәләрендә лә. Кешеләр немец оккупацияһы йылдарын иҫәпләйҙәр ҙә, уға хәҙерге йылдарҙы — Америка оккупацияһы йылдарын килтереп ҡушалар. Ә бит күптән түгел генә Париж американлыларҙы француздарҙан нацизм ҡолһоғон алып ташлаған өсөн рәхмәт тойғолары менән ҡаршылаған ине. Ләкин күп тә үтмәне, Америка үҙенең асыл йөҙөн—алъйет, алуһыҙ яуыз алыусы йөҙөн күрһәтте, уға «гүзәл Франция» оҡшаған һәм ул уны үҙенең колонияһына әйләндерергә тырыша.

«Маршалл планының» ысынбарлығы үҙенең бөтә аятһыҙлығы менән, үҙенең бөтә ямыҫһыҙлығы менән француз халҡы алдына килеп баҫты. Халыҡ уны, был ысынбарлыкты ҡулына килҙерелгән билеү итеп, әлеге-әле сәйәләмерәк бәйләнә барыусы, кешеләрҙе генә түгел, бәлки бөтә илде бәйләп алыусы быҙау итеп хис итте.

Һәм шуға күрә лә хәҙер Францияла байымһыҙ йылмайыуҙы эҙләмәгеҙ инде. Францияла күңеллелек эҙләмәгеҙ. Әкиәттәрҙә генә була торған ғәжәп матур ҡыҙҙың ялтырап торған күҙҙәренең алдауына бирелмәгеҙ. Аҙа сәсҡәләренә ышанмағыҙ. Яҙ әлегә океан аръяғына алып китеүе ҡыйын булған нәмә, һәм шуға күрә ул әлегә Парижда ҡалған. Әгәр ҙә уны чемодандарға һалып, йәки пароходҡа тейәп алып китергә мөмкин булһа ине, ул да инде күптән күҙҙән юғалған булыр ине. Ләкин әлегә ул әле бында һәм шатлыҡлы йылмайыу менән йылмая, — ул берҙән-бер...

Ләкин, уға ҡарамаҫтан, Парижға күҙ ташлағыҙ әле. Ә быны эшләүе бик еңел түгел, һәм һеҙ уны тиҙ генә күрә лә алмаҫһығыҙ: Париж үҙгәреүсән, ул минут һайын үҙгәрә; бороңғо алла йөҙә кеүек, уның да йөҙө бик күп төрлө.

Француздар кеүек, иртәрәк тороп ҡарағыҙ, — һәм һеҙҙең алдығыҙҙа икенсе Париж асылыр. Үксәһе тапалып бөткән ботинка, иҫке юбка, күрәһең уидарса тапҡыр йыуылған туҙып-һиҙерәп бөткән блузка кейгән, ҡулына кәрзин тотҡан ҡатын югерә-югерә магазинға китеп бара. Икенсеһе ялан аяҡ тапочка ҡатып алған. Өсөнсөһө — сепрәк-сапраҡтарҙан тегелгән аяҡ кейемгә оҡшашлы нәмә кейгән. Бына был Париж инде...

Күп тә үтмәй ошондай һығымтаға киләһең: ә, ысындан да, Париж насар, фәҡир кейенгән бит. Хәҙер һеҙ кешегә ишеттерерлек итеп әйтергә батырсылыҡ итәһегеҙ. Франция ҡатын-ҡыҙҙары быны һеҙгә раҫларҙар: «Әлбиттә, Париж насар кейенгән. Ләкин әйберҙең күпме торғанын һеҙ беләһегеҙме?..»

Беләбеҙ, беләбеҙ... Әлбиттә, хәҙер беҙ беләбеҙ инде, шуның менән бергә, эш хаҡының ниндәй булыуын да беҙ беләбеҙ. Һәм шуға күрә лә, бөтә донъяға модалар диктовать итеүсе Париждең үҙенең насар кейенеүенә ғәжәпһенмәйбеҙ.

Һеҙ ресторандарҙы ҡарап йөрөйһөгеҙ. Ресторандар бик күп. Француз ресторандары ла ҡытай ресторандары ла, вьетнам һәм испан ресторандары ла, әрмән һәм грек ресторандары ла, итальян һәм ғәрәп ресторандары ла бар. Донъялағы бөтә халыҡтарҙың кулинария искусствоһы һәм кухнялары бер-береһенән көнләшеп ярышалар. Иҫ киткес ҙур залдары төҙәлеп киткән гигант-ресторандар һәм бер нисә генә өҫтәл саҡ-саҡ һыйған вак ресторандар. Ҡабаҡтарға оҡшашлы ресторандар ҙа, дворецтарға оҡшаған ресторандар ҙа бар. Һеҙҙең тирәлә официанттар ығы-зығы килеп йөрөйҙәр, улар һеҙгә бик ҙур меню ҙа килтереп бирерҙәр, улар һеҙгә төрлө аштар, кастрюлдәр, табалар, тау-тау аҙыҡтар килтерергә лә әҙерҙәр. Һәм шул ғына... Тик шулай булыуы бик мөмкин: бөтә ресторанда өҫтәл артында һеҙ үҙегеҙ, тик бер үҙегеҙ генә ултырып ҡалырһығыҙ.

Парижда аҙым һайын осрай торған бөтә был ресторандарҙың, кафеләрҙең, кәм тигәндә, дүрттән өс өлөшө бошороҫ бушлыҡ менән ялтырай. Һәр ваҡыт халыҡ менән тулы була торған бер нисә генә ресторан бар, — ул да булһа тиҙ генә үтеп китә торған мода йәки ниндәйҙер осраҡлы тәм алыу законы буйынсамылыр йыйналған кешеләр, — сит илдән килгән кешегә быны аңлауы ла ҡыйын. Ләкин, ҡалғандарының бөтәһендә лә — бушлыҡ. Һеҙ күрәһегеҙ һәм төшөнәһегеҙ инде— тағы ла аҙнамы йәки аймы үтер, һәм был ресторандар бер-бер артлы ябыла башлаясаҡтар. Һәм хатта шуныһы ғәжәп әле, был ресторандарҙың хужалары нисек итеп уларҙы быға са ябып бөтөрмәгәндәр. Бәлки улар, бөгөн күрше ресторанға йөрөүселәр, иртәгә ҡапыл кире бында килерҙәр тип нығ ышаналарҙыр. Ләкин бит әгәр ресторанға йөрөүселәрҙең бөтәһен дә тигеҙ итеп ресторандарға бүлеп биргәндә лә, шулай ҙа әле һәр ерҙә бушлыҡ буласаҡ...

Парижда ашамлыҡтарҙан нәмә бар һуң? Аҙыҡ-түлек хәле нисек? Нәмә етешмәй? Дөрөҫлектән һис тә тайпылмайынса былай тип әйтергә мөмкин: бөтә нәмә лә бар һәм бер нәмә лә юҡ. Төрлө блюдалар, оҙонса тарелкаларға һалынған һарыҡ йәки үгеҙ аяҡтары, Урта диңгеҙ ярҙарынан килтерелгән балыҡ, ғәйәт ҙур пирожныйҙар һеҙҙе аңылыштырмаһындар. Һеҙ бит ресторанда өҫтәл әргәһенә барып, уның тирәһендә ултырған кешеләрҙән, хатта уларҙың американлылар түгеллектәре күренеп уҡ торһа ла, кем булыуҙарын һәм нәмә менән шөғөлләнгәнлектәрен һораша алмайһығыҙ. Аштарҙың хаҡтары менән француздарҙың эш хаҡы килмәлен сағыштырып ҡарау менән ҡәнәғәтләнергә тура килә. Ләкин тағы ла яҡшырағы, — Франция юлдарынан береһе менән, әйтәйек Амьен яғына табан һәм унан ары Бельгияға табан китеп ҡарағыҙ. Тәүлек әйләнәһенә эшләй торған, юл буйындағы ресторанға төшкө ашҡа туҡталығыҙ, унда шоферҙар тамаҡ ялғап сығалар. Йорт алдында теҙелеп киткән йөк машиналары тора, кескәй генә ресторанда, ҡараңғы залда шоферҙар ултыралар. Хужа һеҙгә, аш бар, тип иғлан итә. Менюме? Юҡ, карточкалары юҡ. Бары тик бер обед ҡына бар, дөрөҫ, ул да билдәле бер сама менән. Һеҙгә иткә һурпа кәрәкме, йәки итһеҙме? Алданмағыҙ, «итле» һурпала хатта микроскоп аша ҡарап та, һеҙ иттең эҙҙәрен дә таба алмаясаҡһығыҙ. Юҡ, был бары тик ярты стакан йөшкелт-кәрән болғансыҡ һыу ғына. Икенсегә һеҙгә инде, һис бер һорап та тормайынса, ит һурпаһы һалынған картуф килтерерҙәр, сөнки һайлар нәмә юҡ. Шунан инде бер үс самаһы йәшел салат япрағын тарелкаға һалып килтерерҙәр. Унан һуң кескәй генә бер киҫәк сыр килтерерҙәр, уны сәнсә бармаҡ менән ҡаплап та йәшереп була, һәм аҙаҡтан, бер сынаяҡ ҡара кофе бирерҙәр, унда инде кофенен исеменән башҡа, кофе менән уртаҡ бер нәмә лә юҡ. Шофер ирендәрен һөртөштөрөп, аҡсаһын түләй ҙә, шулай ныҡ тынып алғандан һуң, төнө буйына Бельгия сигенә сабыу өсөн, ямынан биш тонна һыйҙырышлы ҙур машинаның руле янына ултыра. Бында омарҙар ҙа, ҡыҙҙырылған тәлмәрйен окоркалары ла, эсенә трюфелдәр тултырылған күгәрсендәр ҙә юҡ. Был, ябай француздың ғәҙәттәге ашамлығы. Бәлки әле ғәҙәттәгенән яҡшыраҡтыр ҙа, сөнки шофер хеҙмәтенә уртасанан юғарыраҡ хаҡ түләнә.

Метрола, Париждең тығыҙ, бысыраҡ метроһында һеҙ көндеҙгә печерынҡа өйөнә ҡайтып барыусы хеҙмәткәр ҡатын-ҡыҙҙы күрерһегеҙ. Ул тиҙенә газета йәйә лә, ваҡытын юғалтмаҫ өсөн, картуф таҙартырға тотона. Өйгә ҡайтҡас, ул картуфын кастрюлгә һала ла, бер нисә минуттан төшкө аш әҙер ҙә була. Ышанырға мөмкин, был картуфҡа хатта ит һурпаһы ла һалынмай.

Ябай француз хеҙмәткәрҙәре картуф ашайҙар. Американың яулап алыусылары омарҙарҙан һуң шампанский эсеп ҡуйлар.

Ләкин әле был иң насары түгел, о, был ғына түгел әле!..

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына яҙылығыҙ һәм уны таратығыҙ!

«Кыҙыл Башҡортостан» газетаһына 1949 йылдың икенсе яртыһы өсөн подпискалар ҡабул итеү дауам итә.

Подпискалар «Союзпечать»тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм хат ташыусылар тарафынан ҡабул ителәләр.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 6 айға — 30 һум, өс айға — 15 һум, 1 айға — 5 һум.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25 Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙәлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01591 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 114 (8214)
11
ИЮНЬ
шәмбе
Хаҡы 20 тин

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Коми... ҙең бөтә халк хужалығын күтәреү һәм халыктың п... күрешен артабан якшыртыу интерестәре, якындағы б... туң май, һөт, май, йомортка, тире, йөн һәм ма... башка төр продуктыларын әҙерләүҙе кәм тигәндә бер тапкырға арттырыуҙы ныкышмалы рәүештә талап билдәләйҙәр.

(СССР Министрҙәр Советының һәм ВК... Комитетының „Малсылык продуктылар... тураһындағы" карарынан).

СӘСЕҮЛЕКТӘРҘЕ ЭШКӘРТЕҮҘЕ ҺӘМ ТӘРБИӘЛӘҮҘЕ БОЛЬШЕВИКТӘРСӘ ОЙОШТОРАЙЫҠ!

Колхоз һәм совхоз басыуҙарында сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү—хәҙер ауылдағы бөтә общественностең мөһим эше. Игенселектең юғары культураһы өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш республикабыҙҙың басыуҙарында көндән-көн ныҡлырак темп ала; колхоздарҙың, совхоздарҙың һәм МТС-тарҙың бөтә ресурстарын хәрәкәткә килтерә. Юғары урожай өсөн көрәш киң ҡолас йәйә.

Иптәш Сталин әйткәнсә, «Беҙҙең игенселегебеҙ иң эре һәм механизациялаштырылған игенселек кенә түгел, һәм иң тауарлыҡлы игенселек кенә лә түгел, бәлки теләһә ҡайһы илдең игенселегенә ҡарағанда ла хәҙерге заман техникаһы менән ныҡыраҡ ҡоралланған игенселек» ул. Тимәк, колхоз һәм совхоз производствоһының юғары тауарлылығы колхоз һәм совхоз төҙөлешенең иң мөһим һәм серьез әһәмиәтле үҙгәлеше булып тора. Ул ауыл хужалығы продуктылары муллығына өлгәшеүҙе тәьмин итә. Шуға күрә лә колхозсы крәстиәндәр, МТС һәм совхоз работниктары һуғыштан һуңғы сталинсә биш йыллыктың дүртенсе хәл иткес йылы өсөн — мул һәм тотороҡло урожай үҫтереп алыу кәҙе итеү өсөн көрәшәләр.

Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү — игенселектереүҙе арттырыуҙа хәл иткес саралар[ҙың] береһе булып тора. Алдынғыларҙың эш тәжрибәләре игенселектә юғары күрһәткестәргә өлгәшеүҙең сәбәбе сәсеүлектәрҙе хәстәрле, тәрбиәләүҙә икәнлеген күрһәтәләр. Улар яҙҙың тәүге көндәренән үк утау, һуғарыу, рәт араларын йомшартыу эштәрен ойоштороп һәм һәҙемтәлә бына тигән уңышҡа өлгәшәләр.

Ауыл хужалығының бөтә работниктары лә Социалистик Хеҙмәт Геройҙарынан, алдынғы бригадирҙарҙан, звеносыларҙан өлгө алырға кәрәк. Ҡырмыҫҡалы районының «Иҙел» колхозы звеносыһы, Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Банат Батырова шәкәр сөгөлдөрө үҫтерҙе һәм бер үк ваҡытта ужым сәсеүлектәрен утауҙы, яровой ашлыҡ участкаларына минераль ашламалар индереүҙе, бойҙайҙан ҡый үләндәрен утауҙы ойоштороҙо.

Нуриман районының алдынғы колхоздары һабан ашлығы сәсеүлектәрен ҡый үләндәренән беренсе ҡат утауҙы тамамланылар, өҫтәмә аҙыҡландырыу һәм икенсе тапҡыр утау эштәрен йәйелдерҙеләр.

Киҫәнескә ҡаршы, ҡайһы бер райондарҙың ауыл хужалығы бүлеге, колхоз, совхоз һәм МТС етәкселәре сәсеүлектәрҙе эшкәртеү, тәрбиәләү эшенең мөһимлеген баһаламайҙар. Һөҙөмтәлә айырым райондарҙың колхоз басыуҙарында ҡыйҙар бигерәк тә тиҙ үҫтеләр. Бындай хәл урожай өсөн ҡурҡыныс тыуҙыра. Ҡыйҙар культуралы үҫемлектәрҙән дымды һәм туҡланыу матдәләрен үҙҙәренә алалар. Улар игендәрҙең үҫеүенә тотҡарлыҡ яһайҙар, урып-йыйыу осоронда комбайндарҙың һәм башҡа машиналарҙың эшен ауырлаштыралар. Комбайндарҙың етештереүсәнлек темпын түбән төшөрәләр, ашлыҡ һуғыуҙы ҡыйынлаштыралар. Шул арҡала урожай юғалыуҙарға һәм түбәнәйеүгә дусар итәлә.

Был ысынбарлыҡты Борай, Ҡариҙел, Дыуан, Белорет районзарының совет, партия ойошмалары етәкселәре аңларға теләмәйҙәр, ахырыһы. Был райондарҙың колхоздары июндең тәүге ун көнлөгө үткәнсе сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эшен ҡәнәғәтләнерлек ойоштормағанлар. Ҡыйғы районында ла культуралы үҫемлектәрҙең ундан бер өлөшө генә ҡыйҙарҙан таҙартылған.

Хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу — сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә эштең уңышын хәл итә. Бригадаларҙың һәм звеноларҙың үҙ участкалары өсөн яуаплылығын күтәрергә кәрәк. Индивидуаль һәм группалы сдельщина нигеҙендә эшләү айырыуса мөһим. Хеҙмәтте звенолар системаһында ойоштороу — практикала аҡланған метод.

Колхоздарҙың хеҙмәтен тап шул метод менән ойоштороусы Ғафури районының «Яңы тормош» колхозы бөтә сәсеүлектәрҙе лә ҡыйҙарҙан өлгөлө итеп таҙартты. Бында 8 звено утауға берҙәм башланы һәм эште ҡыҫҡа срокта тамамланы. Был артелдә урман полосаларының ағас төптәре, техник культураларҙың рәт аралары йомшартылды. Звенола һәр бер колхозсы үҙенең һәләтлеген, инициативаһын һәм энергияһын хеҙмәткә тулыраҡ итеп биреү өсөн тырыша. Звено сәсеүлектәрҙең һәр бер участкаһын контроль аҫтында тота.

Индивидуаль сдельщина тәртибен ҡулланыу өсөн уңайлы шарттар тик звено нигеҙендә генә тыуҙырыла һәм һәр бер колхозсы үҙенең эш һөҙөмтәһен күҙәлек рәүештә күреп бара. Ләкин Өлшәй районында киреһенсә эшләйҙәр. Күпселек колхоздарҙа звенолар утауҙан алынып икенсе дәрәжәләге эштәргә беркетелгәндәр.

Колхоздарҙа хеҙмәттең учетын дөрөҫ ҡуйыуҙы тәьмин итергә кәрәк. Хәҙер ҡый утау эштәренә йөҙәрләгән кешеләр йәлеп ителгән. Шуға күрә артелдең һәр бер члены үҙенең эш һөҙөмтәһе тураһында һәр көн белеп торорға тейеш. Хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу — алдынғыларҙы үҙ ваҡытында күрергә һәм уларҙы өлгөлө эш өсөн бүләкләү һәм башҡа юлдар менән дәртләндереү, ә брак яһаусыларға сара күреү һәм артта ҡалыусыларҙы алдынғылар кимәленә күтәреү мөмкинлеген бирә. Хеҙмәт дисциплинаһын ныҡытыу, бригадирҙарҙың һәм звеноларҙың ролен күтәреү, бөтә колхозсыларҙың да норманы арттырып үтәүенә өлгәшеү, звенолар араһында социалистик ярышты киң йәйелдереү утау кампанияһының уңышын хәл итәсәк.

Партия һәм комсомолдың колхоз һәм совхоз ойошмалары сәсеүлектәрҙе эшкәртеүҙә, тәрбиәләүҙә төп ойоштороусы көс булып торалар. Ашлыҡ, шәкәр сөгөлдөрө һәм майлы культура продуктыларының муллығы өсөн бөтә совет халҡы, шул иҫәптән беҙҙең республикабыҙҙың колхозсылары, совхоз һәм МТС работниктары ла көрәшәләр. Бындай шарттарҙа ауыл коммунистарының һәм комсомолецтарының производстволағы роле тағы ла ҙурыраҡ күтәрелә. Колхоз крәстиәндәрен басыуҙа мул урожай өсөн көрәшкә, сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүгә туплау колхоздарҙың тотош майҙандарында мул урожай алыуға табан хәл иткес аҙым булып тора. Басыуҙарҙа бер генә ҡый үләне лә ҡалмаһын! Ашлыҡтар тулҡынланып үҫһен өсөн бөтә шартты тыуҙырырға кәрәк.

ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитетының пленумы

Кисә, ошо йылдың 10 июнендә ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитетының нәүбәттәге пленумы асылды. Түбәндәге көн тәртибе раҫланды:

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарарын үтәүҙә өлкә партия ойошмаһының бурыстары;

Республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеүҙең йомғаҡтары һәм сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү, урожайҙы урып-йыйыу һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләү буйынса партия ойошмаларының бурыстары тураһында.

Пленум беренсе мәсьәлә буйынса ВКП(б) обкомы секретары иптәш С. Ә. Ваһаповтың докладын тыңланы. Доклад буйынса фекер алышыуҙарҙа ВКП(б)-ның Бөрө райкомы секретары **Русанов**, Благовещен райсоветы исполкомы председателе **Житяев**, СССР әҙерләүҙәр Министерствоһының Башҡорт АССР-ы буйынса уполномоченныйы **Назинаев**, ВКП(б)-ның Маҡар райкомы секретары **Карасов**, «Ҡарламан» совхозы директоры **Синютенко**, ВКП(б)-ның Йылайыр райкомы секретары **Яковлев**, ВКП(б)-ның Федоровка райкомы секретары **Михайлов**, ВКП(б) Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире **Носов**, ВКП(б)-ның Өлшәй райкомы секретары **Чурсин** һәм БАССР ауыл хужалығы министрының малсылыҡ буйынса урынбаҫары **Каримов** иптәштәр ҡатнашты.

Бөгөн пленум үҙенең эшен дауам итә.

БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ДЕПУТАТТАРЫ ИҒТИБАРЫНА

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының бишенсе сессияһы 13 июнь көнөндә 14 сәғәттә, Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советының ҙур залында (Пушкин урамы, номер 106) асыласаҡ.

Депутаттарҙы регистрациялау Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумында (икенсе ҡатта, 91 номерлы бүлмәлә, телефон номеры **2—88—82**), иртәнге 9 сәғәттән төшкө 12 сәғәткә тиклем алып барыла.

Беҙҙең республикала

Кино работниктарының бөтә Башҡортостан социалистик ярышы

Черниковск ҡалаһының «Победа» кино-театры коллективындағы комсомолецтәр һәм йәштәр ВЛКСМ-дың XI съезы йомғаҡтарын тикшергәндән һуң Александр Чуткин өлгөһө буйынса отлично сифатлы продукция сығарыу өсөн социалистик ярышҡа ҡушылдылар һәм улар тамашасыларға фильмде тик отлично сифатта ғына күрһәтергә йөкләмә алдылар.

Комсомолец И. Гагин етәкселегендә улар кино күрһәтеү буйынса отлично сифат бригадаһы төҙөнеләр. Һәм бөтә фильмдарҙы ла юғары сифатта күрһәтергә, тауыш биреүсе аппараттың туҡтауһыҙ эшләүен тәьмин итергә, һәр көндө сеанстар башланыу алдынан киноаппаратҡа һәм оборудованиеға техник смотр үткәрергә, кино-фильмдарҙы һаҡлауға иғтибарлы булырға, материалдарға 15 процентҡа экономия яһарға, үҙҙәренең техник һәм политик белемдәрен систематик рәүештә күтәрә барырға социалистик йөкләмә алдылар. Ошо йөкләмәләрҙе ҡабул иткәндән һуң «Победа» кино-театрының комсомолецтәре һәм йәштәре Башҡортостандың кинофикация управлениеһы системаһында эшләүсе барлыҡ йәштәргә мөрәжәғәт иттеләр.

ВЛКСМ-дың Өлкә Комитеты бюроһы «Победа» кино-театры комсомолецтәренең был мөрәжәғәтен хупланы һәм яҡланы. Хәҙер республикабыҙҙың бөтә йәш киноработниктары кино күрһәтеү буйынса отлично сифат өсөн ярышҡа сыҡтылар.

Алебастр заводында хеҙмәт механизациялаштырылды

Өфө алебастр заводы коллективы йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн ныҡышмалы рәүештә көрәшә. Бында һәр бер эшсе көндәлек заданиены арттырып үтәй. Таш яндырыусы Ключников, Русакова, бораулау мастеры Мәскәин иптәштәр стахановсы хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр. Таш шартлатыусы Әхмәтшин һәм Ивановский иптәштәр айырыуса юғары етештереүсәнлекле эшләйҙәр. Улар сменаға бер метр проходка биреү нормаһын 2—2,5 тапҡырға арттырып үтәйҙәр.

Заводта күп көс талап иткән процестарҙы механизациялаштырыуға ҙур әһәмиәт бирелә. Быға тиклем бораулау эштәре ҡул менән башҡарылды. Был ысул менән эшләү бик күп эшсе көсөн һәм ваҡыт талап итте. Хәҙер бораулау эштәре электробур менән башҡарыла. Һөҙөмтәлә бораулау эшендә хеҙмәт етештереүсәнлеге 6 тапҡырға артты.

Бығаса таш карьерҙан заводҡа тиклем носилка һәм тачкалар менән ташыла ине. Завод коллективы был ауыр хеҙмәтте еңеләйтеү өсөн тар колеялы тимер юл эшләне. Хәҙер таш заводҡа вагонеткалар менән килтерелә. Ташты ваҡлау өсөн механик дробилка ҡуйылды.

Хеҙмәтте механизациялаштырыу һәм эшселәрҙең үҙ-ара ярышып эшләүҙәре һөҙөмтәһендә завод май айында планын натурала 167 процентҡа, валовой продукция буйынса 100,9 процентҡа үтәне.

Завод июнь айынан башлап ташты ер аҫты ысулы менән сығара башланы. Хәҙер шахтаға 20 метр проходка үҙғарылды ла инде. **М. Спартак.**

ӨФӨЛӘ ЯҢЫ КИНО-ТЕАТР БИНАҺЫ ҺАЛЫНА БАШЛАНДЫ

Өфө ҡалаһының Ленин һәм Чернышевский урамдары мөйөшөндә республикабыҙҙа иң ҙур кино-театр бинаһы һалына башланды. Ул техниканың һуңғы яңылыҡтары буйынса йыһазландырылып, яҡшы итеп эшләнә. Бина кирбестән ике ҡатлы итеп һалына. Унда 600 кеше һыйҙырышлы тамаша залы буласаҡ. Кино-театр бинаһы менән бер рәттән йәйге ресторан төҙөләсәк.

Хәҙерге көндә төҙөлөш эштәре ҡыҙыу темп менән бара. Таш, ҡом, кирбес, ағас материалдарын ташыу эше дауам итә. Төҙөлөш майҙанында 150 кеше эшләй. Кино-театр бинаһын һалыу өсөн хөкүмәт тейешле суммала аҡса бүлде.

Был яңы кино-театр Өфө ҡалаһында иң матур биналарҙың береһе буласаҡ. Ул Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының XXXII йыллыҡ тантанаһы көндәрендә эксплоатацияға тапшырыласаҡ. **Ғ. Үлмәсов.**

Ағас ултыртыу станцияһы өлгөлө эшләй

Сәрмәсән ағас ултыртыу станцияһы (директоры иптәш Деркач) яҙғы осорҙа уңышлы эшләне. Ағас ултыртыу буйынса колхоздар менән төҙөлгән договорҙар тулыһынса үтәлде. Алдағы йылдарҙа ағас ултыртыу өсөн 797 гектар майҙанда ҡара пар күтәрелде. **Ғ. Тимербулатов.**

Өфө сәй ыләсәү фабрикаһы ярты йыллыҡ планды срогынан алда үтәп, СССР-ҙың аҙыҡ промышленносы Министерствоһы предприятиелары араһындағы Бөтә Союз социалистик ярышында өсөнсө урынды алды.

Һүрәттә: Фабриканың упаковка цехы. (Һулда) иң яҡшы упаковщица Фания Сафина. **Л. Яҡубов фотоһы.**

МТС-тар үҙе йөрөй торған 200 комбайн алалар

Республикабыҙҙың МТС-тары йылдан-йыл күп һанлы яңы, үҙе йөрөй торған комбайндар, ҡеүәтле тракторҙар һәм башҡа төр ауыл хужалығы машиналары менән байытыла.

Быйыл республикабыҙҙың МТС-тарына үҙе йөрөй торған 200 комбайн, 320 «МК 1000—100» маркалы молотилка, 650 жатка-лобогрейка, 194 «НАТИ» тракторы һәм башҡа төр күп кенә ауыл хужалығы машиналары бирелә.

Хәҙер яңы алынған машиналар урожай йыйыу өсөн МТС-тарға ебәреләләр. **Ш. Ниниҙеней.**

Ҡый үләндәренә ҡаршы поход

Ғафури районы игенселәре ҡый үләндәренә ҡаршы поход ойошторҙолар. «Яңы тормош», «Вольная жизнь», «Маяк», «Ҡормантау», «Еҙән йылға», «Урожай», «Бурлы», «Ҡыҙыл егәм» һәм «8 март» колхоздары басыуҙарында ҡый үләндәрен утау киң йәйелдерелде.

«Яңы тормош» колхозында һәр көн 8 звено утауға йөрөй. Улар 133 гектар арыш, 144 гектар бойҙай, 24 гектар арпа сәсеүлектәрен ҡый үләндәренән таҙарттылар. Борсаҡ сәсеүлеге лә беренсе ҡат утаолды. Хәҙер эш һоло майҙанына күсте. Райхана Аҙнабаева, Нажия Ҡасимова һәм Фәриҙә Кәримова иптәштәрҙең звенолары социалистик ярышта алда баралар. Басыу һаҡлаусы урман полосаларын тәрбиәләүҙә иптәш Мөслимә Фәизова звеноһы өлгөлө эшләй. Ул 1,7 гектар полосаны тәрбиәләй.

«Вольная жизнь» артелендә лә сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү яҡшы ойошторолдо. Александра Сигаева звеноһы шәкәр сөгөлдөрө тәрбиәләүҙә айырыуса тырышлыҡ күрһәтә. **Й. Ғәлиев.**

* * *

ЯҢАУЫЛ. Райондың күпселек колхоздары ҡый үләндәренә ҡаршы көрәште яҡшы ойошторҙолар. Мәҫәлән, Чкалов исемендәге ауыл хужалығы артеле члендары бөтә көстө сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эшенә тупланылар. Һабан ашлыҡ культуралары ҡый үләндәренән тәүге ҡат утаолды. Был эшкә ҡарттар, йәштәр һәм уҡыусы балалар ҡатнашалар. **Н. Мулин.**

* * *

Миәкә районында сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эше көндән-көн киң йәйелдерелә. «Урожай» колхозында сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү ваҡ группалы индивидуаль сдельщина нигеҙендә ойошторолдо. Колхоз бөтә сәсеүлек майҙандарын ҡый үләндәренән таҙартты.

Иптәш Шәрипов етәкселек иткән орлоҡсолоҡ звеноһы үҙ участкаһында икенсе ҡат утау эшенә башланы. **Ф. Сабитов.**

Советтәр Союзында

Куйбышев өлкәһенең нефть промыселдарында

КУЙБЫШЕВ. (ТАСС). 8 июндә Куйбышев өлкәһе нефть промышленносы етәкселәренең һәм стахановсыларының ВКП(б) Өлкә Комитеты тарафынан саҡырылған кәңәшмәһе булды. Кәңәшмәлә, Куйбышев нефтселәре тарафынан иптәш Сталинға яҙылған хатта алынған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн социалистик ярыш тәжрибәләре дөйөмләштерелде.

Предприятие етәкселәре, ағымдағы йылдың 5 айында үтәлгән эш йомғаҡтары тураһында докладтар менән сығыш яһанылар.

«Кинельнефть» тресының бораулау мастеры иптәш **Кильдеев** Башҡортостандың күренекле мастеры иптәш **Белов** менән нисек ярышыуы тураһында һөйләне.

— Беҙҙең бригада заданиены ике тапҡырға арттырып үтәргә һәм скважиналарҙың проходка тиҙлеген станок-айға 800 метрға тиклем еткерергә йөкләмә алды. Беҙ бораулауҙың тиҙләтелгән методтарын ҡулланып, март айында станок-айға 1200 метрға өлгәшергә ҙек. ә апрель айында 1190 метр бирҙек. Шул ваҡытта беҙ үҙебеҙҙең йөкләмәләребеҙҙе яңынан ҡараныҡ һәм станок айға 1200 метрға өлгәшергә ҡарар иттек. Май айында беҙ был йөкләмәне арттырып үтәнек — 1400 метр проходка бирҙек. Беҙҙең тарафтан бораулаған скважиналар отлично баһа менән ҡабул ителделәр. Дүрт скважинала беҙ 95 мең һумдан артыҡ экономия яһаныҡ.

Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар иптәш И. В. Сталинға сәләм хаты ебәрҙеләр.

Абхаз АССР-ы. Гульрипшский районының Киров исемендәге колхозында йәшел сәй япраҡтары йыйыу уңышлы бара. Колхозсылар государствоға 18 гектар майҙандың һәр гектарынан кәм тигәндә икешәр тонна сәй япрағы тапшырырға йөкләмә алдылар.

Һүрәттә: (уңда) колхозсы Персеянц Аракси сәй япрағы йыйнай. Ул көн һайын 25-әр килограмм йыйнап, нормаһын икеләтә арттырып үтәй.

Х. Параскевопуло фотоһы.
(ТАСС фотохроникаһы).

Яҡшы урожай өлгөрә

Ново-Александровск районы (Ставрополь крайы). (ТАСС). Расшеватск бөртөклө ашлыҡ совхозының механизаторҙарҙан һәм агрономдарҙан торған комиссияһы уңыш менән ярышыусы Темижбек бөртөклө ашлыҡ совхозы менән төҙөлгән договорҙың үтәлешенә тикшереү яһаны. Темижбек бөртөклө ашлыҡ совхозы крайҙағы иң ҙур хужалыҡтарҙың береһе. Бында күп йыллыҡ урман полосалары менән уратып алынған тик бер кәҙге бойҙай ғына бер нисә мең гектар ер биләй. Ҙур майҙандарҙа арпа, яҙғы бойҙай, һоло, тары һәм башҡа культуралар урынлаштырылған. Игендәр яҡшы үҫәләр. Кәҙге бойҙай башаҡланды һәм һеркәләнә башланы. Специалистар, уңыш һәр бер гектары кәм тигәндә 20 центнер, ә айырым участкалары 30 һәм унан да күберәк центнер ашлыҡ бирәсәк, тип иҫәпләйҙәр.

Полтава һуғышының 240 йыллығына ҡарата

ПОЛТАВА. (ТАСС). Ошо йылдың 8 июлендә, Полтава һуғышында рус ғәскәрҙәренең шведтар өҫтөнән булған тарихи еңеүенә 240 йыл тула.

Полтавщинаның хеҙмәтсәндәре Тыуған илебеҙҙең тарихындағы был күренекле датаны тантаналы рәүештә билдәләргә әҙерләнәләр. Украина КП(б) Өлкә комитетының бюроһы был тарихи датаны үткәреү буйынса практик саралар эшләп сығарҙы һәм Украина КП(б) өлкә комитеты секретары иптәш Ползин етәкселегендә юбилей комиссияһын төҙөнө.

Ҡыҫҡаса хәбәрҙәр

◆ Еленовск доломит карьерҙарының (Сталино өлкәһе) эшсе посёлкаһында 600 кеше һыйышлы яңы кино-театр асылды. А. С. Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу хөрмәтенә театрға бөйөк рус шағирының исеме бирелде.

◆ Конькиҙа йөрөү спортының Бөтә Союз секцияһы конькиҙа йөрөүселәрҙең Халыҡ-ара союзынан (ИСУ) СССР-ҙың күренекле спорт мастеры Зоя Холщевникованың 3 мең метр араға конькиҙа тиҙ йөрөүҙә өлгәшеүҙәрен бөтә донъя рекорды сифатында раҫлау тураһында диплом алды.

СССР Министрҙәр Совете һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең „Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы тураһындағы“ карарын үтәүҙә өлкә партия ойошмаһының бурыстары

ВКП(б) Обкомы секретаре иптәш С. Ә. ВАҺАПОВТЫҢ 10 июндә партия Өлкә Комитете пленумында һөйләгән доклады)*

Иптәштәр!

СССР Министрҙәр Совете һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы һәм малсылык продукттарын әҙерләү тураһындағы карарҙары социалистик ауыл хужалығын артабан күтәреү, колхоз королошон нығытыу һәм совет халкының материаль көн-күрешен яҡшыртыу тураһында беҙҙең большевиктәр партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең хәстәрлегенең тағы ла бер тапкыр асык күҙәләнеше булып торалар.

Немецтәр менән оҙакка һуҙылған һәм ауыр һуғыш тарафынан килтерелгән бөлгөнлеккә карамаҫтан, ауыл хужалығына 1946 йылдағы көслө короллок тарафынан килтерелгән серьез ыҙындарға карамаҫтан, игенселек хужалығының проблемаһы беҙҙең илебеҙҙә нигеҙҙә хәл ителде. Иген етештереүҙе артабан арттырыу өсөн ныҡлы нигеҙләктәр булдырылды.

Колхоздарҙа һуғыштан һуңғы йылдарҙа общественный малсылыкты аяҡка баҫтырыу буйынса ла байтак эштәр башкарылды. Колхоздарҙағы мөгөҙлө эре малдар, һарыктар һәм кәзәләр һаны һуғышка тиклемге 1940 йылғы кимәлдә уҙып китте. Шуға карамаҫтан, ауыл хужалығының был тармағы беҙҙең илебеҙҙә артта калып килә әле. Малдар һанының артыуы һәм уның продуктивлеге халк хужалығы талаптарынан артта кала.

Бөртөклә ашлык хужалығының йылдам күтәрелеше ауыл хужалығы производствоһының, шул иҫәптән халкты аҙык-түлек, ә еңел промышленносте сырье менән тәьмин итеүҙә беренсе дәрәжә әһәмиәткә эйә булған малсылыктың нык алға китеүе өсөн яҡшы шарттар тыуҙырҙы. «Хәҙерге ваҡытта, — тип әйтелә СССР Министрҙәр Совете һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы тураһындағы карарында, — бөртөклә ашлык хужалығын күтәреүҙә серьез уңыштарға өлгәшелгәс һәм бөртөклә ашлык үҫтереүҙе артабан арттырыу өсөн кәрәкле нигеҙләктәр тыуҙырылғас, малсылыкты бөтә саралар менән үҫтереү бурысы — ауыл хужалығын алға ебәреүҙә партияның һәм государствоның үҙәк бурысы булып алға килеп баҫты».

Бынан шул нәмә килеп сыға: кыҫка ваҡыт эсендә колхоздарҙың көн күрешен артабан байтак яҡшыртыуға булышлык итерлек һәм халк хужалығының малсылык продукттарына әлегә-әле үҫә барған талаптарын тулыһынса канәғәтләндерергә мөмкинлек бирерлек колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы продукты биреүсе общественный малсылыктың үҫешен тәьмин итергә кәрәк.

Республикабыҙҙың партия һәм совет ойошмалары, колхоздары һәм совхоздары һуғыштан һуңғы йылдарҙа общественный малсылыкты аяҡка баҫтырыу буйынса серьез эш башкарҙылар. Колхоз фермаларында 3 йыл эсендә мөгөҙлө эре малдар һаны 36,6 процентка, һарыктар һәм кәзәләр һаны — 37,3, сусҡалар һаны — 130 һәм коштар һаны 75 процентка артты. Малсылыктың продуктивлеге бер ни тиклем күтәрелде, атап әйткәндә, фураждағы һәр бер һыйырҙан һөт һауып алыу һуғышка тиклемге кимәлдә уҙып китте.

Колхоздарҙа общественный малсылыкты үҫтереүҙә 1948 йылда тағы ла ыңғай һөҙөмтәләргә өлгәшелде. Үҙған йылда мөгөҙлө эре малдар һаны 21,9 процентка, һарык һәм кәзәләр һаны — 25,3 һәм сусҡалар һаны 58,6 процентка артты. Был һуңғы йылдарҙа колхоздарҙа общественный малсылыктың иң юғары үҫеше булды.

Ләкин партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарының общественный малсылыкты үҫтереүгә баһа биреп еткермәүҙәре һөҙөмтәһендә мал һанының һәм уның продукты биреуенең үҫеше халк хужалығы талаптарынан артта кала. Өс йыл рәттән инде республикабыҙ малсылыкты үҫтереүҙең һәм государствоға малсылык продукттарын тапшырыуҙың государство пландарын үтәмәй. 1948 йылда мөгөҙлө эре малдар буйынса план 99 процентка, һарыктар һәм кәзәләр буйынса 95, сусҡа һаны буйынса 77 һәм коштар буйынса — 61 процентка ғына үтәлде.

Беҙҙең колхоздарҙа общественный малсылыктың үҫеше, тотош Советтәр Союзына карағанда, байтак уҡ әкрен бара. Республикабыҙ колхоздары малдарҙың бер генә төрө буйынса ла һуғышка тиклемге кимәлгә етмәгәнләр әле, ә Союз буйынса колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдар, һарык һәм кәзәләр һаны һуғышка тиклемге кимәлдә уҙып китте.

СССР Министрҙәр Совете һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең карарында билдәләнгән общественный малсылыкты үҫтереү эшендәге ҙур етешһеҙлектәр беҙҙең республикабыҙ колхоздарында ла киң таралған. Ошо көнгә тиклем күп колхоздар сусҡасылык һәм кошсолок фермалары булдырмағандар. Хатта бөртөклә ашлык районы иҫәпләнгән иң ҙур райондарҙа ла тиҫтәләгән колхоздарҙың хужалығында кошсолок фермаһы юк. Мәҫәлән, Кушнаренко районында 1949 йылдың 1 ғинуарына бындай колхоздар 12, Шаран районында — 8, Бакалы районында — 14 һәм Көйөргәҙе районында — 24 иҫәпләнә ине. Ә республикала 430 колхоздың хужалығында кошсолок фермаһы юк. Сағыштырып карау өсөн шуны әйтәм, Украинала 1949 йылдың 1 ғинуарына тик 54 колхозда ғына кошсолок фермаһы юк ине.

Унан ары, ҙур малсылык фермаларының колхоздар өсөн доходлы һәм файҙалырак булыуы билдәле. Улар бик күп тауарлыклы һөт, ит, йөн, йомортка бирәләр һәм колхоздарға государствоға малсылык продукттарын тапшырыу буйынса үҙ бурыстарын теүәл үтәү мөмкинлеген тәьмин итәләр. Ләкин беҙҙең республикалағы күп колхоздарҙа фермалар вак һәм доходты аҙ биреүсәндәр. 1949 йылдың 1 ғинуарына 728 колхоз фермаһында берәр һыйырҙан алып бишәр һыйырға тиклем һәм 960 колхозда берәр инә сусканан алып өсәр инә сусҡаға тиклем иҫәпләнә ине. Аскын, Бишбүләк, Борай, Калтасы, Краснокама, Күгәрсен, Көйөргәҙе, Мәләүез, Мишкә, Тәтешле һәм Шаран райондарындағы колхоздарҙа вак фермалар бигерәк тә күп. Колхоз хужалығында ни бары 3—5 һыйыр һәм 1—3 сусҡа иҫәпләнеүе, был инде ферма тигән һүҙ түгел, ә колхоз малсылығына карата ваймыһыҙ мөнәсәбәт тигән һүҙ.

Колхоздарҙағы малсылык фермаларында инә малдарҙың сиктән тыш аҙ артыуы беҙҙең общественный малсылыкты үҫтереү буйынса алып барған эшебеҙҙә иң ҙур етешһеҙлек булып тора. Һуңғы өс йыл эсендә һыйырҙар һаны ни бары 15 процентка һәм һарыктар һаны 19 процентка генә артты. 1949 йылдың 1 ғинуарына колхоздарҙағы һыйырҙар һаны мөгөҙлө эре малдарҙың дөйөм һанының ни бары 25 процентын ғына тәшкил итте, көтөүлектәрҙең структураһы нормаль булған ваҡытта, инә малдар 35—40 процент тәшкил итергә тейештәр ине. Колхоз фермаларындағы һыйырҙар һаны Воскресен районында бары 19 процент, Краснокам районында — 16, Көйөргәҙелә—16, Күгәрсен районында — 17 процент кенә тәшкил итә. Көтөүлек структураһы ошолай нормаль булмаған ваҡытта колхоздарҙағы мал һанының йылдам рәүештә артыуына иҫәп тоторға мөмкин булмауын иҫбат итеп тораһы ла юк.

Өс йыллык план тураһындағы карарҙа, колхоздар өсөн билдәләнгән мал һаны минимумы хәҙерге ваҡытта фермаларҙа етерлек түгел һәм общественный малсылыктың артабан үҫеүенә камасаулай, тип әйтелгән. Республикала мал һаны яғынан йәшәп килгән минимумға еткән кайһы бер колхоздар фермаларҙағы малдар һанын артабан арттырыу тураһында хәстәрлек күрмәү менән генә калмайҙар, бәлки хатта общественный малдар һанын кәметәләр. Бүздәк районы, Фрунзе исемендәге колхоз фермаһында, минимум буйынса, 20 һыйыр булырға тейеш. 1947 йылда был колхозда 31 һыйыр булған, ә 1948 йылда ни бары 26 һыйыр калған. Шул уҡ районның «Лена» колхозында 1947 йылда 26 һыйыр булған, ә 1948 йылда унда 25 һыйыр калдырғандар. Бындай факттар Иглин, Учалы, Архангель һәм башка райондарҙа ла бар.

Ошоларҙы иҫәпкә алып, хөкүмәт колхоздарҙағы малсылык фермалары өсөн мал һанының юғары минимумын билдәләне, был минимум һәр бер колхоз буйынса 1953 йылдан да һуңға калмайынса үтәлергә тейешле.

СССР Министрҙәр Совете һәм партия Үҙәк Комитете, күп колхоздарҙа малды насар ашатыу һәм насар карау, шулай уҡ уларҙы насар тәрбиәләү һөҙөмтәһендә общественный малсылык йыл һайын мал үлеүҙән һәм инә малдарҙың кыҫыр калыуынан ҙур юғалтыуҙар күрә һәм уның продукты биреүсәнлеге лә түбән, тип билдәләнеләр. Был беҙҙең республикалағы колхоздарға ла тулыһы менән кағыла.

Билдәле булғанынса, нык мал аҙығы базаһы — общественный малсылыкты күтәреү, малдарҙың сифатын яҡшыртыу һәм уның продукты биреүсәнлеген арттырыу өсөн хәл иткес шарт булып тора. Шулай булыуға карамаҫтан, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа мал аҙығы базаһын нығытыуға беҙ бик аҙ иғтибар бирәбеҙ. Ауыл хужалығы Министерствоһының мәғлүмәттәренә карағанда, республиканың колхоздарында бесән сабырға мөмкин булған 1,5 миллион гектарҙан артык майҙан бар. Шуларҙан йыл һайын ни бары бер миллион гектар самаһы ғына файҙаланыла. Республикала мал аҙыктарын силослау өсөн ҙур мөмкинлектәр бар, шул уҡ ваҡытта күп кенә колхоздарҙа силос һалыу заданиелары йылдан-йыл үтәлмәй кала.

Кайһы бер колхоздар эргәләрендәге мал аҙыктарын файҙаланыуға һис тә хужаларса карамайҙар, уларҙы үҙ ваҡытында йыйнап алмайҙар һәм әҫкертләмәйҙәр. Шуның һөҙөмтәһендә колхоздарҙағы общественный мал хатта каты аҙыктар менән дә етерлек тиклем тәьмин ителмәй һәм аҙык етешмәүҙән бик нык яфа күрә. 1948 йылда колхоздарҙа малдар өсөн каты аҙык әҙерләү планы ни бары 82 процентка ғына үтәлде. Колхоздарҙа мал өсөн тамыр аҙыктар етештереү бигерәк тә канәғәтләнерлек куйылмаған. Уларҙа сәсеү планы бары тик 64 процентка генә үтәлгәйне. Быйыл да 5 июнгә мал өсөн тамыр аҙыктар сәсеү планы 75 процентка генә үтәлгән.

Билдәле инде, малдарҙын аҙык менән етерлек тиклем тәьмин ителмәүҙәре аркаһында уның продукты биреүсәнлеге бик түбән. Быйыл беренсе кварталда фураждағы һәр бер һауын һыйырҙан алынған һөт бары тик 117 литр ғына тәшкил иткән. Борай районының колхоздары шул уҡ ваҡыт эсендә бер һауын һыйырҙан ни бары 58 литр һәм Тәтешле районы колхоздары — бары тик 63 литр ғына һөт һауып алғандар. Борай һәм Тәтешле райондары колхоздарындағы һыйырҙарға карағанда, яҡшырак кәзә лә күберәк һөт бирә. Республикалағы колхоздарҙың күбеһендә бик яҡшы көтөүлектәр бар, улар малдарҙы ошо көтөүлектәрҙә йөрөтөп уңышлы рәүештә һимертә алалар, ләкин был мөмкинлек канәғәтләнерлек үтәлмәй. 1948 йылда малдарҙы көтөүлектәрҙә йөрөтөп һимертеү планы мөгөҙлө эре малдар буйынса 71 процентка, һарык һәм кәзәләр буйынса 53 процентка, сусҡаларҙы һимертеү буйынса ни бары 35 процентка генә үтәлде. Шуға күрә бик күп һанда ябык малдар һуйыла, шуның аркаһында колхоздар государствоға ит тапшырыу йөкләмәләрен үтәгән ваҡытта артык малдар тапшыралар һәм шуның менән малсылыкты йылдам үҫтереү мөмкинлеген өҙәләр. «Заготскоттың» республика конторабы биргән мәғлүмәттәргә карағанда, республикалағы колхоздар 1946, 1947 һәм 1948 йылдарҙа малдар арык булғанлыктан, байтак мөгөҙлө эре мал, һарык һәм кәзә артык тапшырған.

Билдәле булғанынса, малдарҙы урында үрсетеү колхоздарҙағы общественный малдар һанын арттырыуҙың төп сығанағы булып тора. 1948 йылда беҙ был эштә бер ни тиклем ыңғай һөҙөмтәләргә өлгәштек. Үҙған йылда йәш малдарҙың тыуыуы һуғыштан һуңғы йылдарға һәм хатта 1940 йылға карағанда ла юғары булды. Республика буйынса уртаса алғанда, колхоздар һәр бер 100 инә малдан 80 баш быҙау, 98 баш бәрәс һәм 751 баш сусҡа балаһы алғандар. Айырым райондар һәм колхоздар тағы ла ҙурырак һөҙөмтәләргә өлгәшкәндәр. Мәҫәлән, Белокатай районында 100 баш инә малдан 105 баш быҙау һәм 124 баш бәрәс алынған. Дыуан районында — 96 баш быҙау, 120 баш бәрәс һәм 1060 баш сусҡа балаһы алынған. Шул уҡ районның «Путь Ленина» колхозы 22 баш һыйырҙан 26 быҙау, ә «Красный Октябрь» колхозы 6 баш сусканан 151 баш сусҡа балаһы, йәки һәр бер инә сусканан 25-әр сусҡа балаһы алған.

Ләкин республика колхоздарында малдарҙы үрсетеү канәғәтләнерлек бара тип уйлау хата булыр ине. Колхоз фермаларында йыл һайын меңдәрсә һыйыр, һарык һәм инә сусҡа кыҫыр кала. Бик күп йәш малдарҙың үлеүенә юл куйыла. Мәҫәлән, үҙған йылда Йылайыр районында һәр бер 100 баш инә малдан: 67 баш быҙау, 47 баш бәрәс алынған, Аскын районында — 65 баш быҙау һәм 500 баш сусҡа балаһы алынған. Көйөргәҙе районы «Победитель» колхозы 1948 йылда 43 һарыктан ни бары 8 бәрәс, Әбйәлил районы Горький исемендәге колхоз 31 һарыктан 4 бәрәс, Тәтешле районы «Бердеш» колхозы 10 һыйырҙан 2 быҙау алған. Үкенескә каршы, бындай миҫалдар бик күп.

Үҙған йылда хәл шулай тора ине. Ә быйыл эш нисек һуң? Малдарҙы һаклау буйынса Сакмагош, Дәүләкән Шаран, Бакалы, Макар, Федоровка, Баймак һәм башка райондар бер ни тиклем канәғәтләнерлек һөҙөмтәләр бирҙеләр. Был райондарҙа йәш малдарҙың үлеүе сағыштырмаса бик ҙур түгел. Ә республика буйынса тотош менән алғанда ошо йылдың 4 айы эсендә колхоздарҙа йәш малдар — быҙауҙар 3,8 процент үлгән, яңы тыуған бәрәстәр 4,3 процент һәм сусҡа балалары 6,1 процент үлгән. Сакмагош, Хәйбулла, Белокатай, Байкыбаш, Учалы, Дүртөйлө, Өфө һәм Ғафури райондары йәш малдарҙың бигерәк тә күпләп үлеүенә юл куйғандар.

Унан ары, колхоз фермаларындағы малдарҙы әрәм-шәрәм итеүҙәр һәм общественный малды колхоздың эске ихтыяждарына тотоноуҙың сиктән тыш күп булыуы малсылыкка бик ҙур зарар килтерә. 1947 һәм 1948 йылдарҙа колхоздарҙағы фермаларҙан 248 мең баш һәр төрлө продукты биреүсе малдар, шул иҫәптән 1948 йылда меңдәрсә баш мал әрәм-шәрәм ителгән һәм колхоздың эске ихтыяждарына тотолған. Өфө, Архангель, Миәкә, Бишбүләк һәм кайһы бер башка райондарҙа үҙған йылда малдарҙы әрәм-шәрәм итеүҙә бигерәк тә юғәнһеҙлеккә юл куйылған. Мәҫәлән, Өфө районындағы колхоздар 1948 йылда государствоға ит тапшырыу планын үтәмәнеләр, ә үҙҙәре байтак малды әрәм-шәрәм иткәндәр һәм тотонғандар. Архангель районының колхоздары государствоға күп һанда мал тапшырып, государствоға ит тапшырыу планын шулай уҡ үтәмәнеләр, ә үҙҙәре меңдәрсә баш малды әрәм-шәрәм иткәндәр һәм үҙ кәрәктәренә тотонғандар. Был, государствоға тапшырылғанға карағанда, ике тапкырға артык.

Был шунан килеп сыға, сөнки партия райкомдары, район Советтәре исполкомдары һәм уларҙың етәкселәре Драпеко һәм Крайнов, Баязитов һәм Вечтомов иптәштәр малсылыкка ғәмһеҙ карайҙар, колхоздарҙағы общественный малсылыкты әрәм-шәрәм итеү кеүек государствоға каршы, колхозға каршы практикаға килешеп карайҙар.

Үҙған өс йыл ваҡыт эсендә республикалағы совхоздарҙа мөгөҙлө эре мал һаны 23,7 процентка, һарыктар һәм кәзәләр һаны 31,7 һәм сусҡалар һаны 97,8 процентка артты. Бөртөклә ашлыктар тресы совхоздары малсылыкты үҫтереү эшендә тағы ла яҡшырак һөҙөмтәләргә өлгәштеләр. Улар 1948 йылда бөтә төр продуктив малсылык буйынса планды арттырып үтәнеләр һәм мөгөҙлө эре малдарҙы арттырыу буйынса һуғышка тиклемге кимәлде 8 процентка, һарыктар буйынса 1 процентка һәм сусҡалар буйынса 37 процентка үтеп киттеләр. Һөтсөлөк-сусҡасылык тресының совхоздары продукты биреүсе малдарҙың һаны буйынса һуғышка тиклемге кимәлгә етмәнеләр әле һәм 1948 йылда ла малсылыкты үҫтереү планын үтәп еткермәнеләр.

Кайһы бер совхоздарҙа йәш малдарҙы үрсетеү күрһәткестәре бик түбән, был мал һанының үҫеүенә серьез рәүештә камасаулык яһай. Миәкәләге һөтсөлөк-итселек совхозы үҙған йылда 100 баш һыйырҙан бары 66 баш быҙау алды. «8 март» исемендәге сусҡасылык совхозы бер инә сусканан, план буйынса билдәләнгән 11 баш урынына, 9 ғына баш сусҡа балаһы алды. Бөртөклә ашлыктар тресының совхоздары 1948 йылда 100 һыйырҙан 83 быҙау алғандар, был республикалағы күп колхоздарға карағанда ла түбән тигән һүҙ.

Малдарҙы канәғәтләнерлек ашатмау һәм тейешенсә тәрбиәләмәү аркаһында, республикалағы күпселек совхоздарҙа малсылыктың продукты биреүсәнлеге бик түбән кимәлдә тора. 1948 йылда һөтсөлөк-сусҡасылык тресы совхоздары тарафынан государствоға тапшырылған бер баш мөгөҙлө эре малдың, һәм сусҡаларҙың уртаса ауырлығы бик түбән булды.

Кайһы бер малсылык совхоздары бары тик бер төрлө малды үрсетеү менән генә сикләнәләр, был экономик яктан файҙаһыҙ һәм совхоздарҙағы малсылыктың үҫеүенә тоткарлык яһай. Сусҡалар үрсетеүсе «Спартак» совхозында ошо көнгә тиклем һарыктар юк. Аллағуз ит-һөтсөлөк совхозында бары тик 200 баш һарык бар, улар ҙа ярҙамсы хужалыктағы иҫәпләнәләр. Һөтсөлөк-сусҡасылык тресына караған бөтә совхоздарҙа 1949 йылдың 1 ғинуарына ни бары 7849 ғына тауык бар, был һәр бер совхозға уртаса алғанда 392 тауык тигән һүҙ. Тимәк, республикалағы күп совхоздар хужалыкты бер яклап кына үҫтереүҙе туктатмағандар һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең Февраль Пленумы талап иткәнсә, малсылыкты сифат яғынан яҡшыртыу эшендә алдынғы булып тормайҙар.

Колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы общественный малсылыкты үҫтереүҙәге был ҙур етешһеҙлектәр шуны күрһәтәләр: общественный малсылыкты күтәреү эшенә етәкселекте яҡшыртыу яғынан республикабыҙҙағы партия һәм совет ойошмалары ВКП(б) Өлкә Комитете отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең карарын канәғәтләнерлек үтәмәйҙәр әле. Партияның күп кенә райкомдары, район Советтәре исполкомдары һәм район ауыл хужалығы бүлектәре ошо көнгә тиклем малсылык менән өҫтән генә шөғөлләнәләр, был эшкә ентекләп төшөнмәйҙәр һәм тупаҫ хаталарға юл куялар.

Партия Өлкә Комитете үҙған йылдың көҙөндә малды кышкылыкка канәғәтләнерлек әҙерләмәүе тураһында ВКП(б)-ның Бишбүләк райкомына һәм уның секретаре иптәш Осиповка кат-кат әйтте һәм кышкылыкка мал аҙығы әҙерләү эшен яҡшыртыуҙы талап итте. Бының өсөн мөмкинлектәр ҙур ине: үлән күп ине, көндәр яҡшы тора ине. Ләкин Бишбүләк районының етәкселәре күберәк бесән һәм силос әҙерләү тураһында хәстәрлек күрмәнеләр. Шуның һөҙөмтәһендә райондағы күп колхоздар кыштың икенсе яртыһында мал аҙыкһыҙ торош калдылар һәм мал аҙығы етешмәү аркаһында бик күп малды юғалттылар.

Әле күптән түгел партия Өлкә Комитетенең бюроһында колхоздарҙа малдарҙың үлеүе тураһында партияның Кырмыҫкалы райкомы секретаре иптәш Шаяхмәтовтың һәм район Советы исполкомы председателе иптәш Рәфиковтың аңлатмалары тыңланды. Был ваҡытта ошолар асыкланды: улар колхоздарҙа малсылыктың торошон бик насар беләләр икән һәм күп кенә колхоздарҙа малдарҙы тәрбиәләүгә енәйәтсел мөнәсәбәт факттарын күрмәй үткәндәр.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа общественный малсылыкты үҫтереүгә етәкселек итеү эшенә былай өҫтән генә карауға һәм яуапһыҙ мөнәсәбәт итеүгә сик куйырға ваҡыт инде, хужалыктың был тармағының бөтә вак-төйәктәрен белергә һәм унда большевистик тәртип урынлаштырырға ваҡыт. Һәр бер етәксе работник шуны нык аңларға тейеш — ауыл хужалығына ғөмүмән генә етәкселек итергә ярамай. Бындай етәкселек һис шикһеҙ хаталарға һәм эштә өҙөклектәргә алып бара.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планы тураһында СССР Министрҙәр Совете һәм ВКП(б) Үҙәк Комитете карарында былай тип әйтелә: «Өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР Ауыл хужалығы Министерствоһын һәм уның урындағы органдарын колхоздарҙағы продукты биреүсе общественный малдар һанының кыҫка срок эсендә ошондай үҫешен тәьмин итеүҙе мәжбүр итергә — колхоздарҙағы общественный малсылык совхоздарҙағы малсылык менән бергә удель үлсәү буйынса ла, шулай уҡ юғары сифатлы малсылык продукцияһын етештереү буйынса ла илебеҙҙә иң ҙур күпселек тәшкил итһен һәм 1948 йыл менән сағыштырғанда, 1951 йылда ит, май, һөт, мал майы, йомортка һәм калаларҙы, промышленность үҙәктәрен һәм илдәге бөтә халкты тәьмин итеү өсөн башка продукттар етештереүҙе бер ярым тапкырға арттырырға һәм шулай уҡ күн, йөн һәм еңел промышленность өсөн башка сырье етештереүҙе кәм тигәндә бер ярым тапкырға арттырыу мөмкинлеген бирерлек булһын.

Хужалык һәм политик яктан ошо иң мөһим бурыс нигеҙендә, беҙҙең республикабыҙға колхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыкты үҫтереү буйынса түбәндәге өс йыллык план билдәләнде: колхоз фермаларында 1951 йылда мөгөҙлө эре мал һанын 430 мең башка, шул иҫәптән һыйырҙар һанын 120 мең башка еткерергә кәрәк. Колхоздарҙағы общественный сусҡалар һанын 1951 йылда 320 мең башка еткерергә, һарыктар һәм кәзәләр һанын 1130 мең башка еткерергә тейешбеҙ. Колхоз фермаларында коштар һанын 1948 йыл менән сағыштырғанда 17 тапкырға яҡын арттырырға тейешбеҙ.

Күрәһегеҙ, план бик ҙур, ләкин тулыһынса реаль. Был планды уңышлы рәүештә үтәү һәм общественный малсылыкты колхоз производствоһының алдынғы тармактары кимәленә күтәреү өсөн республикабыҙҙың колхоздарында бөтә мөмкинлектәр ҙә бар. Кайһы бер иҫәптәр килтерәм. Өс йыл эсендә беҙ колхоз фермаларында мөгөҙлө эре мал һанын 178 мең башка арттырырға тейешбеҙ. Шул уҡ йылдар эсендә колхоздарҙа 280 мең баш быҙау алынырға тейеш. Колхозсыларҙың 268 мең баш һыйырҙары булғанда бер йылда контрактация буйынса 60 мең баш быҙау, ә өс йыл эсендә 180 мең баш быҙау һатып алыу бик мөмкин. Шулай итеп, яңы тыуған быҙауҙар иҫәбенә һәм колхозсыларҙан һатып алыу иҫәбенә колхоздар өс йыл эсендә кәм тигәндә 460 мең баш мөгөҙлө эре мал ала алалар. Бракка сығарыуҙы нормаль хәлгә килтергәндә һәм юғалтыуҙарҙы бөтөргәндә, малдарҙы арттырыу һәм государствоға ит тапшырыу буйынса өс йыллык планды үтәү өсөн был һандағы малдар тулыһынса, хатта артығы менән етәсәк. Колхоздар сусҡаларҙы, һарыктарҙы һәм кәзәләрҙе арттырыу планын үҙ көтөүҙәрен үрсетеү иҫәбенә үтәй алалар.

Малсылыкка етәкселек итеүҙәге бөтә етешһеҙлектәргә карамаҫтан һәм мал үрсетеүҙе үтәмәү аркаһында килеп тыуған кайһы бер кыйынлыктарға карамаҫтан, айырым райондар 1948 йылда колхоз фермаларында малдар һанын байтак арттырыуға өлгәштеләр. Мәҫәлән, Кыйғы районының колхоздары мөгөҙлө эре малдар һанын 44 процентка, Мәләүез районы колхоздары — 45 процентка арттырҙылар. Стәрлетамак һәм Сакмагош районындағы колхоздарҙа сусҡалар һаны ике тапкырға артты. Бишбүләк районының колхоздары коштар һанын өс ярым тапкырға арттырҙылар.

Был миҫалдар колхоздарҙың общественный малсылыкты йылдам рәүештә күтәреү өсөн ниндәй ҙур мөмкинлектәре булыуын күрһәтәләр. Өс йыллык планды уңышлы рәүештә үтәү өсөн ғәйәт ҙур резервтәр барлығы колхоз малсылығы алдынғыларының тәжрибәһендә расланды. Дүртөйлө районы, Фрунзе исемендәге колхоз үҙған йылда 50 һыйырҙан 54 быҙау алып үҫтерҙе. Көйөргәҙе районы «Пчелка» колхозы 189 һарыктан 249 бәрәс алып үҫтерҙе, Әбйәлил районы «Серп и молот» колхозы 503 һарыктан 580 бәрәс алып үҫтерҙе. Яңауыл районы «Искра» колхозы 29 инә сусканан 635 сусҡа балаһы, йәки бер инә сусканан 24 сусҡа балаһы алып үҫтерҙе.

Мәсетле районы, «Игенсе» колхозының һыйыр һауыусыһы Нурыева һылыу үҙенә беркетелгән 10 һыйырҙан 11 быҙау алып үҫтерҙе һәм һәр бер һыйырҙан, план буйынса билдәләнгән 1100 литр урынына 1600 литр һөт һауып алды. Архангель районы, «Красный Зилим» колхозының һыйыр һауыусыһы Анна Панина үҙенә беркетелгән 10 һыйырҙан 11 быҙау алып үҫтерҙе һәм һәр бер һыйырҙан 2132 литр һөт һауып алды. Оло-Теләк районының «Родина» колхозының чабаны Хисматова үҙенә беркетелгән 50 һарыктан 87 бәрәс алып үҫтерҙе. Дыуан районы «Красный сикияз» колхозының сусҡа караусыһы Дарья Татаурова 6 инә сусканан 152 сусҡа балаһы алып үҫтерҙе, был һәр бер инә сусканан 25 сусҡа балаһы тигән һүҙ.

Бындай миҫалдар аҙ түгел, улар һәр бер колхозда бар һәм улар малсылыкты ышанып тапшырған колхозсылар яҡшы эшләгән урында, ә етәкселәр ижади етәкселек иткән урында — мал һанының һәм уның продукты биреүсәнлегенең артыуы тураһында һөйләйҙәр. Бөртөклә ашлык совхоздары тресы һәм һөтсөлөк-сусҡасылык совхоздары тресы өсөн расланған пландарға ярашлы рәүештә, республиканың совхоздары 1951 йылдың ахырына мөгөҙлө эре малдар һанын 45,8 мең башка, сусҡалар һанын 35,7 мең һәм һарыктар һанын 54 мең башка еткерергә тейештәр. Икенсе һүҙ менән әйткәндә, 1948 йыл менән сағыштырғанда мөгөҙлө эре малдар һанын 1,8 тапкырға, сусҡалар һанын — 2,9 тапкырға һәм һарыктар һанын 1,8 тапкырға арттырырға тигән һүҙ.

Мал һанын арттырыу менән бер рәттән совхоздар малсылыктың продукты биреүсәнлеген байтак күтәреүгә өлгәшергә, государствоға май, һөт, ит, йөн һәм башка продукттар тапшырыуҙы һәм шулай уҡ колхоздарға юғары продукты биреүсән яҡшы токымлы малдар һатыуҙы арттырыуға өлгәшергә бурыслылар.

Шик юк, республиканың партия һәм совет ойошмалары, колхоздары һәм совхоздары, колхоз малсылығы алдынғыларының тәжрибәһенә таянып, максимум тырышырҙар һәм колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы доход биреүсән общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллык планын уңышлы рәүештә һәм тулыһынса арттырып үтәү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе файҙаланырҙар.

ОБЩЕСТВЕННЫЙ МӨГӨҘЛӨ ЭРЕ МАЛДЫҢ ҺАНЫН АРТТЫРЫУ ҺӘМ УНЫҢ ПРОДУКТИВЛЕГЕН КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

Өс йыллык план буйынса республика колхоздары мөгөҙлө эре малдар һанын фермаларҙа 430 мең башка һәм һыйырҙар һанын 120 мең башка еткерергә тейештәр, тип мин әйтеп үткәйнем инде.

Был заданиенең үтәлешен тәьмин итеү өсөн беҙ бөтәһенән алда общественный малдар һанын арттырырға һәм һәр бер 100 һыйырға республика колхоздары буйынса уртаса 95 проценттан да кәм түгел быҙау алыуға өлгәшергә, һыйырҙарҙың кыҫыр калыуына юл куймаҫка һәм фермаларҙа барлык йәш малдарҙы һаклап үҫтерергә тейешбеҙ. Бөтә колхоз фермаларының 1950 йылдың аҙағына үҙҙәрендә током производителдәре булдырыуҙарына, һыйырҙарҙы һәм током үгеҙҙәрен ашатыуҙы һәм тәрбиәләүҙе яҡшыртыуҙарына өлгәшергә кәрәк. Һыйырҙарҙы үҙ ваҡытында тороктороу мәсьәләһендә даими контроль булдырырға һәм яһалма орлокландырыу ме-

(Дауамы 3-сө биттә).

*) Кыҫкартылған стенограммаһы буйынса баҫыла.

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының „Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы турaһындағы“ ҡарарын үтәүҙә өлкә партия ойошмаһының бурыстары

ВКП(б) Обкомы секретаре иптәш С. Ә. ВАҺАПОВТЫҢ 10 июндә партия Өлкә Комитеты пленумында һөйләгән доклады

(Дауамы. Башы 2-се биттә).

...тарын ныҡышмалы рәүештә файҙаланырға кәрәк.

Шуның менән бер рәттән контрактация тәртибендә колхозниктарҙан йәш малдар һатып алыуҙы киң рәүештә ойошторорға тейешбеҙ. Быҙауҙар һатып алыу планы республика буйынса 1949 йылға 50 мең баш күләмендә раҫланды. Бер генә көндө лә юғалтмайынса, был эште тиҙ арала йәйелдереп ебәрергә һәм һәр бер колхозда быҙауҙарҙы контрактациянан үҙ ваҡытында алыуҙы тәьмин итергә кәрәк.

Колхоз фермаларында һыйырҙар һанын арттырыуға беҙ айырыуса иғтибар бирергә бурыслыбыҙ. ВКП(б) Өлкә Комитеты һәм республикабыҙҙың Министрҙар Советы колхоздарҙа быҙауҙар үҫтереү планын 1949 йылға 30 мең 200 баш күләмендә раҫланылар. Һәр бер район һәм колхоз буйынса был пландың үтәлешенә өлгәшергә кәрәк. Шуның тыш 1949 йылдың планы буйынса колхоздар һыйырҙар һанын арттырыу өсөн 12 мең һыйыр һәм тана һатып алырға тейештәр. Артабан колхоз фермаларында һыйырҙарҙы һәм йәш малдарҙы әрәм-шәрәм итеүҙе бөтөрөргә һәм мал үлеүен булдырмаҫҡа кәрәк. Ошо һәм йәш малдарҙы һаҡлауҙа колхоз правлениеларының һәм малсылыҡ работниктарының яуаплылығын күтәрергә кәрәк.

Колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдың продукты биреүсәнлеген күтәреү буйынса беҙгә ҙур эштәр үткәрергә кәрәк. Өс йыллыҡ план буйынса республика колхоздарында һәр бер һауын һыйырҙан 1949 йылда 1.150—1.300 килограмм һөт һауып алыу, 1950 йылда 1.400—1.600 килограмм һәм 1951 йылда 1.600—1.800 килограмм һөт һауып алыу талап ителә. Малсылыҡ алдынғыларының тәжрибәһе беҙҙә был тиклем һөт алыу өсөн бөтә мөмкинлектәрҙең барлығын күрһәтә. Архангель районының «12 лет РККА» колхозында үткән йылда һәр бер һауын һыйырҙан план буйынса ҡуйылған 2 мең литр урынына 2.085 литр һөт алдылар, ә ошо колхоздың доярҡаһы Анна Масова үҙенә беркетелгән һыйырҙарҙың һәр береһенән 2.214-әр литр һөт алды. Хәйбулла районы «Новая жизнь» колхозы доярҡаһы Мария Редина 1948 йылда үҙенә беркетелгән һыйырҙарҙың һәр береһенән, план буйынса билдәләнгән 1.300 литр урынына, 1.665-әр литр һөт алды.

Бында ғәжәпләнерлек бер нәмә лә юҡ, иптәштәр. Тик, өс йыллыҡ план турaһындағы ҡарарҙа күрһәтелгәнсә малсылыҡты үҫтерергә, колхоз һөтсөлөк фермаларында малды дөрөҫ ашата белергә генә кәрәк. Ашатыу алдынан киң рәүештә аҙыҡты әҙерләргә: тупаҫ аҙыҡты турарға һәм парларға, жмыхты ваҡларға, аҙыҡтарҙы әсетергә һәм мал аҙығын әҙерләүҙә башҡа ысулдарҙы ҡулланыу кәрәк. Һөт малдарын яҡшы көтөүлектәр һәм һыу ятҡылыҡтары менән тәьмин итергә кәрәк.

Ит продуктивлеген күтәреү өсөн бөтә колхоздарҙа ла мөгөҙлө эре малдарҙың көрлөгөн яҡшыртырға һәм уларҙы һимертеүҙе ойошторорға кәрәк. Шуны әйтергә кәрәк, республиканың күп райондарында был эш әлегә тиклем үткәрелмәгән. Шуға ҡарамаҫтан, 1949 йылда республикабыҙ колхоздарында 50 мең баш мөгөҙлө эре мал, 150 мең баш һарыҡ һәм кәзә көрлөгөн күтәреүгә ҡуйылырға тейеш. Был планды үтәгән саҡта һәм көтөүлек сезонында бер мөгөҙлө эре мал башына 40—45 килограмм һәм бер һарыҡ башына 5—6 килограмм өҫтәмә ауырлыҡ алғанда колхоздар ит поставкалары буйынса меңдәрсә баш мөгөҙлө эре малды һәм һарыҡты һаҡлап ҡала алалар.

Шуны күҙ уңында тоторға кәрәк, СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Малсылыҡ продукттарын әҙерләү турaһындағы» ҡарары буйынса колхоздарҙан ит тапшырыу иҫәбенә 130 килограмдан кәм ауырлыҡтағы мөгөҙлө эре малды, 60 килограмдан кәм булған сусҡаларҙы һәм 25 килограмдан кәм булған һарыҡтарҙы алыу тыйыла. Ит тапшырыу буйынса государство планын үтәүҙе өҙөү ҡурҡынысы аҫтына ҡуймау маҡсатында һәр бер колхозда тиҙ арала малдарҙың көрлөгөн күтәреү һәм уларҙы һимертеүҙе ойошторорға кәрәк.

КОЛХОЗДАРҘА ОБЩЕСТВЕННЫЙ ҺАРЫҠТАРҘЫҢ ҺАНЫН АРТТЫРЫУ ҺӘМ ҺАРЫҠСЫЛЫҠ ПРОДУКТИВЛЕГЕН КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

Республикабыҙ райондарының ни иҡлимендә һарыҡтар үрсетеү өсөн яҡшы шарттар бар, шуға ҡарамаҫтан, һарыҡсылыҡты үрсетеү беҙҙә бик ныҡ артта ҡала. Мәләүез, Стәрлетамаҡ, Федоровка һәм Йылайыр райондары колхоздарында һарыҡсылыҡ бигерәк тә насар хәлдә тора.

Колхоздар өс йыл эсендә фермаларҙа һарыҡтар һанын 1130 мең башҡа еткерергә. Шуның менән бергә пәҙек һәм ярым эре йөнлө һарыҡтарҙың һанын арттырыуға һәм уларҙын йөн биреүсәнлеген күтәреүгә төп иғтибар би... [illegible]

... Зианчура районында — 72, Абҙан районында — 84, Миәкә районында — 83 һәм Учалы районы колхоздарында — 82 бәрәс кенә алынды.

Колхоз алдынғыларының тәжрибәһе һарыҡтарҙы яҡшы ашатҡан һәм тәрбиәләгән шарттарҙа һарыҡтарҙы ике йылға өс тапҡыр һәм йылына ике тапҡыр бәрәсләтеү өсөн тулы мөмкинлектәр барлығын күрһәтә. Дәүләкән районының «Новый быт» колхозы йышайтылған бәрәсләтеү методын ҡулланыу һөҙөмтәһендә 1948 йылда 100 инә һарыҡтан 156 бәрәс, ә шул уҡ [illegible]

КОЛХОЗДАРҘА ОБЩЕСТВЕННЫЙ СУСҠАЛАРҘЫҢ ҺАНЫН АРТТЫРЫУ ҺӘМ СУСҠАСЫЛЫҠ ПРОДУКТИВЛЕГЕН КҮТӘРЕҮ ТУРАҺЫНДА

[illegible]

КОЛХОЗДАРҘА ОБЩЕСТВЕННЫЙ ҠОШСОЛОҠТО ҮҪТЕРЕҮ ТУРАҺЫНДА

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты урындағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын колхоздарҙа ҡошсолоҡто үҫтереүгә баһа бирмәүҙе бөтөрөргә һәм яҡын йылдарҙа колхоз ҡошсолоҡ фермаларында ҡоштарҙың һанын ҡырҡа рәүештә арттырырға мәжбүр иттеләр. 1949 йылда орлоҡ культуралары сәсеүлеге булған бөтә колхоздарҙа ҡошсолоҡ фермалары һәм һыу ятҡылыҡтарына яҡын колхоздарҙа һыуҙа йөҙөүсе ҡоштар фермалары булдырырға кәрәк.

Республика колхоздарының ҡоштар, шул иҫәптән һыуҙа йөҙөүсе ҡоштар үрсетеү өсөн ҙур мөмкинлектәре бар. Шулай булһа ла беҙҙә ҡошсолоҡ сиктән тыш насар хәлдә тора. 400-ҙән артыҡ колхоздың ҡошсолоҡ фермалары юҡ. Йәшәп килгән ҡошсолоҡ фермалары ла бик ваҡтар һәм шуға күрә бик аҙ доход килтерәләр. Республика күләмендә һәр бер колхоз фермаһына уртаса тик 69 баш ҡына ҡош тура килә. Ҡошсолоҡ мәсьәләһендә Йәрмәкәй, Матрай, Воскресен, Саҡмағош райондарында хәл бигерәк тә насар. Бында һәр бер колхозға тик 20 баш ҡына ҡош тура килә. Өс йыллыҡ планға ярашлы рәүештә беҙ колхоз фермаларында ҡоштар һанын 1951 йылдың аҙағына, 1948 йыл менән сағыштырғанда, 17 тапҡырға тиерлек арттырырға тейешбеҙ.

Ҡошсолоҡто үҫтереүҙең был тиклем көсөркәнешле планын үтәү өсөн партия, совет ойошмаларының һәм колхоздарҙың мөнәсәбәттәрен был мөһим эшкә тамырынан үҙгәртергә кәрәк. Колхоз общественный ҡошсолоғон үҫтереүҙе баһаламауҙы, СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты талап иткәнсә, ҡырҡа рәүештә бөтөрөргә кәрәк. Колхоздарҙа ҡоштар һанын ҡырҡа рәүештә арттырыу өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе тулыһы менән файҙаланырға тейешбеҙ.

Беҙ быйыл колхоздарҙа өҫтәмә рәүештә 1.262 ҡошсолоҡ фермаһы, шул иҫәптән 832 һыуҙа йөҙөүсе ҡоштар фермаһы ойошторорға тейешбеҙ. Әлбиттә, улар Йәрмәкәй, Матрай һәм Воскресен райондарындағы фермалар шикелле булырға тейеш түгелдәр, уларҙа һәр колхозда ҡоштар һаны 20 баштан да артмай. Бөтә инкубаторҙарҙың яҡшы эшләүҙәрен тәьмин итергә һәм инкубациялауҙың срогын 21 көнгә оҙайтырға. Инкубатор-ҡошсолоҡ станцияларынан алынған бөтә йәш ҡоштарҙы колхоз ҡошсолоҡ фермаларын комплектовать итеүгә файҙаланырға һәм колхоздарҙы үҙ ваҡытында себештәрҙе һайлап алырға мәжбүр итергә. Был, бөтәһенән дә элек, себештәрҙе үҙ ваҡытында һайлап алмаусы Баҡалы, Әлшәй, Благовар һәм Ҡырмыҫҡалы райондары колхоздарына ҡарата әйтелә. Кәрәк булған күләмдә себештәр сығарыуҙы йомортҡа баҫыусы тауыҡтар менән ойошторорға, колхозсыларҙан ҡоштар контрактовать итеүҙе үткәрергә кәрәк. Аҙаҡ килеп, бөтә ҡоштарҙы тейешле торлаҡтар менән тәьмин итергә кәрәк.

МАЛ АҘЫҒЫ БАЗАҺЫН НЫҒЫТЫУ ТУРАҺЫНДА

СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының колхоз һәм совхоздарҙың продукты биреүсе общественный малсылығын үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы турaһындағы ҡарарында, хәҙерге ваҡытта мал аҙығы базаһының ҡәнәғәтләнмәҫлек торошо мал һанының йылдам үҫеүенә һәм уның продукты биреүсәнлеген күтәреүгә ҡамасаулаусы төп сәбәп булып тора, тип күрһәтелә. Общественный малсылыҡты йылдам күтәреүгә табан йүнәлтелгән саралар иҫәбендә малдар өсөн һәр төрлө һәм яҡшы сифатлы аҙыҡтар етештереү мөһим һәм төп звено булып тора.

Тәжрибәләр шуны күрһәтәләр: республикабыҙҙың күп кенә райондарында һәм колхоздарында малсылыҡты үҫтереү пландарының үтәлмәүе малдар өсөн аҙыҡтың етешмәүенә бәйләнгән. Мәҫәлән, Бишбүләк, Шишмә, Ауырғазы, Шаран, Бөзәй райондары кеүек, ҡайһы бер райондар, инде рәттән өс йыл буйына малдар өсөн тупаҫ аҙыҡтар туплау планын үтәмәйҙәр һәм малдарҙы аслы-туҡлы хәлдә тоталар. Һәм колхоз общественный малсылығын үҫтереү буйынса был райондарҙың иң артта ҡалыусылар булып тороуы осраҡлы түгел.

Республиканың бик күп колхоздары мал аҙығы культуралары сәсеү планын, шулай уҡ бесән сабыу һәм силос һалыу пландарын йылдан-йыл үтәмәйҙәр. Үлән, тамыр аҙыҡтары һәм силос культуралары сәсеүлектәрен үҙ ваҡытында һәм тейешле тәрбиәләү үткәрелмәй, шуның һөҙөмтәһендә был культураларҙың урожайы түбән була. Әлшәй районы колхоздары 1948 йылда мал сөгөлдөрөн һәр гектарҙан 11-әр, Бөзәй районы—10-ар һәм Бүздәк районы — 17-шәр центнер алдылар.

Бесән сабыу йыйнау бик һүлпән үткәрелә, был бесәндең аҙыҡлылыҡ сифатын ҡырҡа насарайтыуға алып бара. Болондарҙы һәм көтөүлектәрҙе яҡшыртыуға тейешле иғтибар ителмәй. Шул уҡ ваҡытта һыу баҫа торған болондарҙа сүп-сарҙы бөтөрөү, соҡорҙағы ҡалдыҡ һыуҙарҙы ағыҙып ебәреү, урмандарҙағы көтөүлектәрҙе йығылған ағастарҙан һәм ботаҡтарҙан таҙартыу, шулай уҡ ҡыуаҡлыҡтар араһында көтөү йөрөтөү, болондарҙағы түңгәктәрҙе бөтөрөү кеүек ябай сараларҙы һәр бер колхозда киң рәүештә үткәрергә мөмкин.

Күп кенә колхоздарҙа бесән өсөн яраҡлы общественный болонлоҡтарҙы колхозсыларға һәм башҡа кешеләргә бүлеп биреү кеүек зарарлы практика бар. Был колхоз общественный малдары өсөн аҙыҡтарҙың етешмәүенә алып бара.

Күп кенә колхоздарҙа, хатта юғары урожай үҫтереп алған колхоздарҙа ла, ауыл хужалығы артеле Уставының боҙолоуына ҡарамаҫтан, государствоға иген тапшырыу йөкләмәһе һәм орлоҡ фондын һалыу үтәлгәндән һуң, иген тулыһынса хеҙмәт көндәренә бүленә, ә общественный малсылыҡ концентрат аҙыҡһыҙ ҡала.

Беҙҙә мал аҙығы культуралары орлоҡсолоғоноң эше ташландыҡ хәлдә тора. Шул арҡала республикабыҙҙың колхоздары үлән, тамыр аҙыҡтары һәм мал аҙығы өсөн үҫтерелә торған баҡса культуралары орлоҡтары менән үҙҙәрен тәьмин итмәйҙәр.

Бөтә был етешһеҙлектәр малсылыҡты үҫтереүҙә ҡамасаулыҡ булып тора һәм уларҙы беҙ иң тиклем йылдам һәм ҡыйыу рәүештә бөтөрһәк, малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын үтәүҙе шул тиклем уңышлы рәүештә тормошҡа ашырасаҡбыҙ.

Һәр бер колхоз буйынса мал аҙығы әҙерләү планын үтәүҙе иисек кенә булһа ла тәьмин итергә кәрәк. Бесән сабыуға әҙерлек буйынса артта ҡалыуҙы ҡыҫҡа ваҡыт эсендә бөтөрөргә, бында бигерәк тә бөтә бесән сабыу йыйнау инвентарҙарын үҙ ваҡытында һәм сифатлы итеп ремонтлауға айырыуса иғтибар итергә кәрәк.

Мал аҙығы туплау бурысын уңышлы хәл итеү өсөн, колхоздарҙа мал аҙығы әҙерләү буйынса бригадалар йәки звенолар ойошторорға, уларға мал аҙығы сәсеү әйләнешендәге бөтә майҙандарҙа сәсеү һәм эшкәртеү эштәрен үткәреү, уларға беркетелгән майҙандарҙа бесән йыйнауҙы, силос һалыуҙы үткәреү, шулай уҡ бөтә тамыр аҙыҡтары, баҡса һәм силос культуралары орлоҡсолоғо эштәре йөкмәтелергә тейеш.

МАЛСЫЛЫҠТА ТОҠОМСОЛОҠ ЭШЕН ЯҠШЫРТЫУ ТУРАҺЫНДА

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малдарҙың продуктивлеген һәм тоҡомсолоҡ сифатын массовый рәүештә яҡшыртыу проблемаһын ҡәнәғәтләнерлек хәл ителмәй, тип күрһәтәләр. Беҙҙә был проблеманы хәл итеүҙең айырыуса ҡәнәғәтләнмәҫлек булыуын танырға кәрәк.

Әгәр ҙә тоҡомсолоҡ эше алып барылһа икән, ул тик колхоздарҙың тоҡом малдары фермаларында ғына һәм тоҡом малы совхоздарында ғына алып барыла. Ә башҡа малсылыҡ фермаларында был эш мәжбүри түгел, тип иҫәпләнде һәм бөтөнләй тип әйтерлек алып барылманы. Шуның менән бергә, ҡайһы бер тоҡом малдар фермаларында был эш шулай уҡ түбән кимәлдә тора. Тоҡомсолоҡ фермаларында йәш малдарҙы алыу кимәле бик күп кенә, тоҡомһоҙ малсылыҡ фермаларынығынан юғары түгел.

Колхоз фермаларын таҙа тоҡомло производителдәр менән комплектовать итеү турaһында тейешле хәстәрлек күрелмәне. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа юғары продуктивлы малдар һанын тағы ла ҡыҫҡараҡ срокта арттырырға мөмкинлек бирә торған яһалма орлоҡтороу эше талап ителгән күләмдәрҙә ҡулланылмай. 1948 йылда республикабыҙ колхоздарында яһалма орлоҡландырыу планы һыйырҙар буйынса 64 процентҡа, һарыҡтар буйынса 46 процентҡа ғына үтәлде.

Малдарҙың тоҡомсолоҡ сифатын яҡшыртыу буйынса зоотехника эштәре йыш ҡына ваҡыттарҙа колхоздарҙың мал аҙығы базаһын нығытыу сараларынан айырым рәүештә алып барылды. Шуға күрә лә ул көтөлгән эффектты бирмәне. Малдарҙың тоҡом сифатын яҡшыртыу эше малдарҙы ашатыу һәм тәрбиәләү шарттарын яҡшыртыу саралары менән берлектә алып барылырға тейеш.

Беҙ тоҡомсолоҡ эшендәге етешһеҙлектәрҙе ҡыҫҡа срок эсендә бөтөрөргә, республиканың колхоздарында һәм совхоздарында юғары продуктивлы тоҡомло малдарҙы етештереүҙе һәр яҡлап арттырырға һәм бөтә ауыл хужалығы малдарын яҡшыртыу буйынса бөтә сараларҙы үткәреүҙе тәьмин итергә тейешлебеҙ.

Илебеҙҙең халыҡ хужалығы интерестарынан сығып һәм тәбиғи, экономик шарттарҙы һәм үҙенсәлектәрҙе файҙаланыуҙы бигерәк тә республиканың айырым райондарының тәбиғи, экономик шарттарын һәм үҙенсәлектәрен файҙаланыуҙы яҡшыртыу маҡсаттарында, үрсетеү өсөн колхоздарға түбәндәге мал тоҡомдары тәҡдим ителә: мөгөҙлө эре малдарҙың бестужев тоҡомо республиканың 42 районында, симментал тоҡомо — 15 һәм шортгорн тоҡомо — 6 районда, һарыҡтарҙың пәҙек йөнлө тоҡомо — кавказский рамбулье һәм советский меринос һарыҡтар — 20 районда, башлыса, Урал арты зонаһында һәм прикос тоҡомло һарыҡтар — 43 районда. Юғары продуктивлы эре йөнлө һарыҡтар — черкасский, волошский һәм мазаевский тоҡомдар. Шуның менән бергә, пәҙек йөнлө һәм ярым эре йөнлө һарыҡтар республика колхоздарында дөйөм һарыҡтар һанының кәмендә 60 процентын, ә эре йөнлө һарыҡтар — 40 процентын тәшкил итергә тейештәр.

Эре аҡ тоҡомло сусҡалар республиканың бөтә райондарында һәм брейтовский тоҡомло сусҡалар, башлыса, ҡала яны райондарында үрсетелергә тейештәр.

Колхоздар үҙҙәренең фермаларында үрсетеү өсөн кәрәкле тоҡом малдарын үҙ инициативалары менән һайлап алһындар өсөн, райондарға тәҡдим ителгән мал тоҡомдарының хужалыҡ яғынан файҙалы булыу сифаттары турaһында колхоздарға һәм колхозсыларға киң рәүештә аңлатыуҙы ойошторорға кәрәк.

Колхоз тоҡомсолоҡ фермалары селтәрен киңәйтергә кәрәк һәм беренсе нәүбәттә юғары продукт биреүсе тоҡом малдары иң күп таралған райондарҙа, уларҙы элгеләе тоҡом малсылығы райондарына әйләндереү өсөн колхоз тоҡомсолоҡ фермалары селтәрен киңәйтергә кәрәк. Государственный тоҡомсолоҡ рассадниктары райондарында, атап алғанда, тоҡом малдарының төп массаһы тупланған Иглин, Архангель райондарында малдарҙы ашатыу һәм тәрбиәләү шарттарын яҡшыртыу буйынса киҫкентергеһеҙ саралар күрергә кәрәк.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа юғары продукты биреүсе сифатлы тоҡом производителдәре үрсетеүҙе ойошторорға, улар менән колхоз малсылыҡ фермаларын комплектовать итергә кәрәк. Шулар менән бер рәттән, юғары продукты биреүсе һыйырҙары булған колхозсыларҙың быҙауҙарын контрактовать итеүҙе үткәрергә кәрәк. Ауыл хужалығы малдарын яһалма орлоҡландырыу буйынса 1949 йыл өсөн билдәләнгән пландың һис һүҙһеҙ үтәлеүенә өлгәшергә кәрәк.

МАЛ АҘЫҒЫ ӘҘЕРЛӘҮҘӘ ҺӘМ КОЛХОЗДАРҘЫҢ МАЛСЫЛЫҠ ФЕРМАЛАРЫНДА КҮП ХЕҘМӘТ ТАЛАП ИТКӘН ЭШТӘРҘӘ МЕХАНИЗАЦИЯЛАШТЫРЫУ ТУРАҺЫНДА

Общественный колхоз малдары һанының ҡырҡа артыуы айҡанлы малсылыҡта күп хеҙмәт талап иткән процестарҙа механизациялаштырыу мәсьәләһе айырыуса серьез әһәмиәт тотасаҡ. Мәҫәлән, Башҡортостанда малсылыҡ үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын үтәү һөҙөмтәһендә бер колхозға уртаса 100 баш самаһы мөгөҙлө эре мал, 250 баштан артығыраҡ һарыҡ һәм кәзә, 70 баш самаһы сусҡа һәм 1000 баштан артығыраҡ ҡош тура киләсәк. Ошондай ҙур малсылыҡ хужалығында күп хеҙмәт талап иткән эш процестарын механизациялаштырмау мөмкин түгел.

Бында механизациялаштырыу эшен үткәреүҙә МТС-тарға ҙур яуаплылыҡ йөкмәтелә. Республиканың МТС-тары өсөн ағымдағы йылда уҡ инде колхоздарҙа бесән сабыу буйынса 10 мең гектар күләмендә һәм силослау буйынса тиҫтәләрсә мең тонна күләмендә трактор эштәре планы билдәләнгән. Ошо айҡанлы өс йыллыҡ план буйынса машина-трактор станцияларын тейешле машиналар менән тулыландырыу күҙҙә тотола.

Малсылыҡта эштәрҙе механизациялаштырыу өлкәһендә финанс ярҙамы күрһәтеү маҡсаттарында колхоздарға машиналар алыуға һәм малсылыҡ фермаларын механизациялаштырыуға бәйләнешле булған башҡа расходтарға кредиттәр биреләсәк. Кредиттәр был расходтарҙың 100 процентҡа тиклемге күләмдә, 10 йыл срокҡа бирелә һәм бирелгәндең өсөнсө йылынан алып түләнә барыла.

Государство тарафынан күрһәтелә торған ярҙамға таянып, беҙ яҡындағы өс йыл эсендә колхоздарҙа механизациялаштырыу эшен һәм беренсе нәүбәттә совхоздарҙа үләндәр йыйнау, силос һалыу, тамыр аҙыҡтарын сәсеү һәм йыйнау, һөт эшкәртеү эштәрен механизациялаштырыуҙы тәьмин итергә, шулай уҡ фермаларға һыу биреүҙе, мал аҙыҡтары әҙерләүҙе механизациялаштырыуҙы, электр көсө ярҙамында һыйыр һауыуҙы һәм һарыҡ йөндәрен ҡырҡыуҙы киң индерергә тейешбеҙ.

КОЛХОЗДАРҘА МАЛ ТОРЛАҠТАРЫ ТӨҘӨЛӨШӨ ТУРАҺЫНДА

Өс йыллыҡ план менән республикабыҙҙың колхоздарында мал торлаҡтары төҙөүҙе киң күләмдә алып барыу билдәләнгән. Беҙ өс йыл эсендә мөгөҙлө эре малдар өсөн бөтәһе 135 мең баш мал урынлаштырырлыҡ мал торлаҡтары; шул иҫәптән 1949 йылда 15 мең баш мөгөҙлө эре малға; 520 мең баш һарыҡ һәм кәзәгә, шул иҫәптән 1949 йылда 30 мең баш һарыҡ һәм кәзәгә; 200 мең баш сусҡаға, шул иҫәптән 1949 йылда 15 мең баш сусҡаға торлаҡтар һәм ҡоштар өсөн 4320 торлаҡ, шул иҫәптән 1949 йылда 920 торлаҡ төҙөргә тейешбеҙ. Икенсе һүҙ менән әйткәндә, һәр бер колхоз кәм тигәндә ике мал торлағы төҙөргә тейеш.

Ошондай ҙур күләмдәрҙәге төҙөлөш эштәрен башҡарыу маҡсаттарында колхоздарҙа малсылыҡ торлаҡтарын төҙөү һәм ремонтлау эштәрен үтәү өсөн даими төҙөлөш бригадалары, ә ҙур колхоздарҙа шулай уҡ урындағы төҙөлөш материалдарын әҙерләү һәм етештереү бригадалары ла төҙөргә кәңәш итергә кәрәк. Колхоздарҙа квалификациялы төҙөүселәр кадрҙары әҙерләүҙе ойошторорға һәм улар менән төҙөлөш бригадаларын нығытырға кәрәк. Бер генә көндә лә буштҡа үткәрмәйенсә колхоздарҙа төҙөлөш эштәрен урожай йыйнау башланғанға тиклем үк тамамланырлыҡ итеп йәйелдереп ебәрергә кәрәк, һәм улар көҙгә осорға киҫектерелмәҫкә тейеш.

МАЛСЫЛЫҠТЫ ЗООТЕХНИК ҺӘМ ВЕТЕРИНАРИЯ ЯҒЫНАН ХЕҘМӘТЛӘНДЕРЕҮҘЕ ЯҠШЫРТЫУ ТУРАҺЫНДА

Колхоздарҙа, совхоздарҙа малдар һанын йылдам рәүештә арттырыуҙа һәм малдарҙың продуктивлеген күтәреүҙә мотлаҡ шарт булып малсылыҡты зоотехник, ветеринария яғынан хеҙмәтләндереүҙе һәм был өлкәлә ғилми-тикшеренеү эшен яҡшыртыу тора.

Республика колхоздарында, совхоздарында, ауыл хужалығы органдарында һәм ғилми-тикшеренеү учреждениеларында 1500-ҙән күберәк специалист — зоотехник, ветеринар врач һәм ветеринар фельдшер эшләй. Улар колхоздарҙың һәм совхоздарҙың практикаһына мичуринсә эш принциптарын киң индерергә, малсылыҡ алдынғыларының тәжрибәһен хеҙмәтләштерергә һәм уны колхоздарҙың һәм совхоздарҙың малсылыҡ фермалары эшенә ныҡышмалы индерергә тейештәр.

Ләкин республикала малсылыҡты зоотехник һәм ветеринария яғынан хеҙмәтләндереү һис тә ҡәнәғәтләнерлек ойошторолмаған. Малсылыҡ алдынғыларының өлгәшеүҙәре колхоздарҙың һәм совхоздарҙың эш практикаһына йомшаҡ индерелә. Мәҫәлән, һарыҡтарҙың йышыраҡ бәрәсләүен ойоштороу тәжрибәһе турaһында күп малсылыҡ работниктәре белмәйҙәр әле.

Зоотехника һәм ветеринария эшендәге етешһеҙлектәребеҙҙе иң ҡыҫҡа ваҡыт эсендә бөтөрөргә һәм общественный малсылыҡты артабан үҫтереүҙә специалистарҙың ролен һәм яуаплылығын күтәрергә кәрәк.

Малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы турaһындағы ҡарарға ярашлы рәүештә һәр бер районда үҙәк зооветеринария участкаһы ойошторола, зооветеринария участкалары һәм пункттары селтәре арттырыла. Республиканың ауыл хужалығы Министерствоһында мал аҙығы әҙерләү буйынса бүлек, ә район ауыл хужалығы бүлектәрендә мал аҙығы әҙерләү буйынса агроном вазифаһы булдырыла. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа малдарҙы һәм ҡоштарҙы ҡарау, тәрбиәләү һәм үрсетеү буйынса мәжбүри зоотехника һәм ветеринария ҡағиҙәләре билдәләнелә. Был сараларҙы тормошҡа ашырыу общественный малсылыҡты зоотехник һәм ветеринария яҡтан хеҙмәтләндереүҙе хәл иткес рәүештә яҡшыртыуға мөмкинлек бирәсәк.

КАДРҘАР ӘҘЕРЛӘҮ ТУРАҺЫНДА

Общественный малдарҙың һаны байтаҡ артыу һәм малдарҙың продуктивлеге күтәрелеү, малсылыҡта эштәрҙе киң механизациялаштырылыуы, өс йыллыҡ план менән билдәләнгән төҙөлөш эштәренең ҙур күләме — былар бөтәһе лә малсылыҡ буйынса кадрҙар әҙерләп сығарыуға беҙҙең бик ныҡ иғтибар биреүебеҙҙе талап итәләр. Яҡын йылдарҙа малсылыҡ фермаларына меңдәрсә яңы кешеләр киләсәк, уларҙа малсылыҡты культуралы итеп алып барыуҙың күнегеүҙәрен булдырырға, уларҙы кәм тигәндә зоотехник белем минимумы менән ҡоралландырырға кәрәк.

Ә шулай ҙа күп кенә райондарҙың партия һәм совет ойошмалары, республиканың ауыл хужалығы Министерствоһы һәм уның органдары малсылыҡ кадрҙарын әҙерләү һәм уларҙы беркетеү буйынса насар эшләйҙәр әле. Колхоздарҙа был кадрҙарҙың ағымсылығы бөгөнгө көнгә тиклем бөтөрөлмәгән. Колхоз фермаларындағы 36.622 малсылыҡ работниктәренән 12.331 кешенең йәғни 34 процентының эш стажы бер йылға тиклем генә. Бигерәк тә Баймаҡ, Бөрөбай, Ҡыйғы һәм Ҡырмыҫҡалы райондарының колхоздарында малсылыҡ кадрҙарының ағымсылығы ҙур урын алған.

(Аҙағы 4-се биттә).

СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының „Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы" ҡарарын үтәү буйынса өлкә партия ойошмаһының бурыстары

ВКП(б) Обкомы секретары иптәш С. Ә. ВАҺАПОВТЫҢ 10 июнда партия Өлкә Комитеты пленумында һөйләгән докладты

(Аҙағы. Башы 2-се, 3-сө биттәрҙә)

Малсылыҡ работниктәре араһында коммунистәр һәм комсомолецтәр бик аҙ. Мәҫәлән, Абзан районындағы мал ҡараусы 265 кешенән коммунистәр 8 һәм комсомолецтәр 14 кеше генә. Тәтешле районында колхоз малсылыҡ фермаларындағы 565 работниктән коммунистәр бары 16 һәм комсомолецтәр бары 22 кеше.

1948 йылда малсылыҡ кадрҙары әҙерләү планы үтәлмәне. Райондарҙың, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың ҡайһы бер етәкселәре ябай дәрәсләктә, фермала яҡшы мөдирһеҙ, бригадирһеҙ, һыйыр һауыусыһыҙ, быҙау ҡараусыһыҙ, сусҡа ҡараусыһыҙ, көтөүсеһеҙ, ҡош тәрбиәләүсеһеҙ, ат ҡараусыһыҙ юғары продуктивлы малсылыҡты үҫтереү мөмкин түгел икәнлеген әлегә тиклем үҙләштергәндәре юҡ.

Малсылыҡ кадрҙары һайлап алыу һәм әҙерләү эшендәге етешһеҙлектәрҙе бик ҡыҫҡа срокта бөтөрөргә һәм колхоздарҙың малсылыҡ фермаларын намыҫлы һәм квалификациялы работниктәр менән нығытырға, фермаларға коммунистарҙы һәм комсомолецтарҙы күберәк ебәрергә кәрәк. Массовый квалификациялы кадрҙар әҙерләүҙе колхоздарҙың үҙҙәрендә, шулай уҡ ветлечебницалар һәм зооветучасткалар эргәһендә ойошторорға кәрәк. Бер йыллыҡ мәктәптәрҙә мал ҡараусылар һәм ветфельдшерҙар әҙерләүҙе киңәйтергә һәм яҡшыртырға, малсылыҡта аҙыҡ әҙерләү һәм күп хеҙмәт талап иткән эштәрҙе механизациялаштырыу буйынса кадрҙар әҙерләүҙе ойошторорға кәрәк.

ССР Союзы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты колхоздарҙың малсылыҡ фермаларында хеҙмәтте ойоштороуҙа һәм хеҙмәт өсөн түләүҙә ҙур етешһеҙлектәр булыуын күрһәтеп үттеләр. Әлегә тиклем күп кенә колхоздарҙа мал ҡарауҙа эйәһеҙлеккә юл ҡуйыла. Малсылыҡ фермаларында эшләүсе колхозсыларға эш хаҡы алына торған продукция, хеҙмәтләндергән малдар һанын иҫәпкә алмайынса, күп кенә ваҡиғаларҙа тигеҙләп түләнә. Мәҫәлән, Мәләүез районының «Ҡыҙыл юл» колхозында 90 атты ҡараусы 11 конюхҡа, 19 баш эре һәм 31 баш йәш малды ҡараусы ике кешегә, 9 быҙау тәрбиәләүсе быҙау ҡараусыға, бары 5 сусҡаһы булған ике сусҡа ҡараусыға — бөтәһенә лә айына 37,5-әр хеҙмәт көнө яҙыла. Колхоз председателдәренә һәм малсылыҡ фермалары мөдирҙәренә эш хаҡы күп кенә ваҡиғаларҙа уларҙың малсылыҡ буйынса эштәренең һөҙөмтәләрен иҫәпкә алмайынса яҙыла.

Фермалағы работниктәрҙең хеҙмәтен ойоштороуҙағы һәм түләүҙәге етешһеҙлектәрҙе бик ҡыҫҡа срокта бөтөрөргә кәрәк, сөнки был етешһеҙлектәр хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә һәм общественный малсылыҡты алға ебәреүгә ҡамасаулайҙар. Фермаларҙың малсылыҡ работниктәренә хеҙмәт хаҡы һөт алыуға, йөн алыуға, тере үҫеүҙең артыуына, йәш малдарҙы үрсетеүгә һәм малсылыҡ продуктивлылығының башҡа күрһәткестәренә ҡарап иҫәпләнергә тейеш.

Иптәштәр!

Колхоз һәм совхоз малсылығының продуктивлылығын арттырыуҙың өс йыллыҡ планын намыҫ менән үтәү өсөн, беҙ ауыл хужалығының был мөһим тармағына етәкселек итеүҙе тағы ла юғарыраҡ кимәлгә күтәрергә тейешбеҙ.

Партияның Өлкә Комитеты, республикабыҙҙың Министрҙәр Советы, партияның район комитеттары һәм райсовет исполкомдары малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы менән бәйләнешле бөтә мәсьәләләрҙе һәр ваҡытта ла үҙҙәренең иғтибар үҙәгендә тоторға, был эштең бөтә деталдәрен белергә, планды үтәү юлында работниктәргә талапсанлыҡты көсәйтергә тейештәр.

Партияның Үҙәк Комитеты ВКП(б)-ның Башҡортостан Обкомы доклады буйынса ҡабул иткән үҙенең ҡарарында беҙҙең республика һәм район ойошмаларында, машина-трактор станцияларында һәм колхоздарҙа государство дисциплинаһын нығытыуҙы талап итте. Общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы айҡанлы партия Үҙәк Комитетының был күрһәтмәләрен үтәү айырыуса мөһим булып тора. Эштә ебегәнлек һәм ғәмһеҙлек хәҙер ике тапҡыр ҡурҡыныслыраҡ һәм шуға күрә улар киҫкен рәүештә бөтөрөлөргә тейеш. Республикабыҙҙың партия һәм совет ойошмаларының бөтә звеноларында юғары дисциплина булдырған шарттарҙа ғына һәм бөтә кешенең ныҡышмалы эшләүе һөҙөмтәһендә генә, беҙ малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын уңышлы рәүештә үтәй алырбыҙ.

Беҙҙең яҡындағы бурыстарыбыҙ ошондайҙар: малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын 20 июнгә лә һуҙлатмай һәр бер колхозға еткерергә. Июнь айында колхоздарҙа партияның башланғыс ойошмаларының йыйылыштарын һәм колхозсыларҙың дөйөм йыйылыштарын, шулай уҡ колхоз председателдәренең, ферма мөдирҙәренең, специалистарҙың һәм малсылыҡ алдынғыларының район кәңәшмәләрен үткәрергә, уларҙа малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын эшлекле рәүештә тикшерергә һәм уны үтәү буйынса практик саралар билдәләргә кәрәк.

Алда торған бесән сабыу эшенә айырыуса ентекле менән әҙерләнергә һәм урып-йыйыу эштәре башланғансы бесәнде сабып ҡына ҡалмай уны эҫкертләүҙе лә тамамларлыҡ итеп ойошторорға кәрәк.

Аҙыҡтарҙы силослауға үҙ ваҡытында әҙерләнергә һәм һәр бер район буйынса силослау планын кәм тигәндә 25—30 процентҡа арттырып үтәү сараларын күрергә кәрәк. Тамыр аҙыҡ культураларының бөтә сәсеүлектәрен алдан эшкәртеүҙе тәьмин итергә һәм был культураларҙың урожайлылығын максималь күтәрергә ынтылырға кәрәк, һәм шулай уҡ ит поставкаһы буйынса государствоға тапшырыу өсөн һәр бер колхозда малдарҙы иртә йөрөтөп һимертеүҙе һис киҫекмәҫтән ойошторорға кәрәк.

Республиканың партия һәм профсоюз ойошмалары СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының өс йыллыҡ план тураһындағы ҡарарҙарын, шулай уҡ общественный малсылыҡты үҫтереүҙәге уңыштар өсөн работниктәрҙе наградлау тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указдарын аңлатыу буйынса колхозсылар, МТС һәм совхоз эшселәре араһында массовый-политик эште киң йәйелдерергә һәм өс йыллыҡ планды үтәү өсөн малсылыҡ работниктәре араһында социалистик ярыш ойошторорға тейештәр.

Союз Министрҙәр Советының һәм партияның Үҙәк Комитетының общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарары беҙҙең илебеҙҙең ауыл хужалығы һәм бөтә халыҡ хужалығын күтәреү эшендә ҙур әһәмиәткә эйә. Был тарихи ҡарарҙы уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу өсөн большевиктар партияһы етәкселегендә совет халҡы бөтә көсөн һалыр һәм илебеҙҙә ауыл хужалығы продукттарының муллығын булдырыуға өлгәшер.

Республиканың общественный колхоз һәм совхоз продуктлы малсылығын үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын уңышлы үтәү өсөн беҙҙең өлкә партия ойошмаһы шулай уҡ бөтә көсөн һәм энергияһын бирер эшләр, тип ышаныс белдерергә рөхсәт итегеҙ.

Чапаев эҙенән

Өфө ҡалаһы 14-се мәктәбенең V «Б» һәм VI «А» класстарының йәйге каникулды үткәреү планында беренсе булып «В. И. Чапаев эҙенән поход» үткәреү тора ине. Был поход В. И. Чапаевтың 1919 йылдың 7—8 июнендә Красный Яр эргәһендә Ағиҙелде кисеп, 9 июнда Өфө ҡалаһын аҡ бандаларҙан азат итеүенә 30 йыл тулыу айҡанлы ойошторолдо.

Поход 4—5 июнгә булып, унда 30-лап уҡыусы ҡатнашты. Поход менән Башҡортостандың атҡаҙанған уҡытыусыһы Р. Г. Байгужина һәм рус теле уҡытыусыһы В. Г. Мәхмүтова иптәштәр етәкселек иттеләр. Красный Ярға тиклем уҡыусылар пароходта барҙылар. Унда 1919 йылдың 7—8 июнендә М. В. Фрунзе, В. И. Чапаев һәм 25-се стрелковой дивизияның штабы урынлашҡан йортто быйылғы йәйге поход сезонында беренсе булып ҡаранылар. Музейҙың директоры К. К. Гилева уҡыусыларҙы музей менән таныштырҙы. Бөйөк полководецтарҙан М. В. Фрунзе, В. И. Чапаев, дивизия комиссары Д. Фурмановтың тормош юлдарын һөйләне, уларҙы музейҙәге экспонаттар, карталар һәм ҡулъяҙмалар менән таҫуирланы. Бынан һуң иптәш Гилева балаларҙы Чапаев дивизияһының Ағиҙелде киҫкән урынына алып барҙы.

Уҡыусылар В. И. Чапаев эҙе менән 15 километрҙан артығыраҡ йәйәү барҙылар. Тарихи урындарҙы ҡаранылар. Был поход балаларҙа ҙур тәьҫир ҡалдырҙы, бөйөк полководецтарыбыҙ менән ғорурланыу тойғоһон арттырҙы, уларҙа киләсәктә лә Ватанға тоғро хеҙмәт итеү теләген көсәйтте.

Ғ. Әлмөхәмәтов.

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының Париждәге сессияһында

Берлин мәсьәләһен тикшереү

ПАРИЖ, 8 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының ултырышында А. Я. Вышинский председателлек итте. Министрҙәр көн тәртибендәге икенсе пунктты: «Берлин һәм валюта мәсьәләһен» тикшереүҙе дауам иттерҙеләр. Ултырышҡа килмәгән Бевинде лорд Гендерсон алмаштырҙы. Кисәге ултырышта көнбайыш державаларҙың вәкилдәре сығыш яһағанлыҡтан, бөгөнгө ултырышта беренсе булып Вышинский сығыш яһаны, ул кисә АҠШ, Великобритания һәм Франция Сит ил Эштәре Министрҙәре тарафынан яһалған замечаниеларға туҡталды.

А. Я. Вышинскийҙың сығышы

Сығышының башында Вышинский, Ачесон Берлинда һайлауҙарға әҙерләнеү һәм уны үткәреү комиссияһын немецтәрҙән паритет нигеҙендә ойоштороу тураһында СССР делегацияһының тәҡдименә ҡаршы килде, тип билдәләне. Ачесон, ә унан һуң Бевин һәм Шуман, һайлауҙар комиссияһына Берлиндең һәр дүрт секторынан тиң һанда вәкилдәр индерелһен, тип тәҡдим иттеләр.

— Беҙ немецтәрҙән һайлау комиссияһы ойоштороу нигеҙенә паритет принцибен һалырға тәҡдим итәбеҙ. Мин ошо тәҡдимде яҡлағанда, Берлин асылда ике өлөшкә бүленгән һәм был факт менән иҫәпләшергә кәрәк, тип әйткәйнем инде. Ачесон комиссияға Берлиндең һәр бер секторынан тиң һанда вәкилдәр индерелеүен талап итә. Ләкин Берлиндең өс көнбайыш секторында йәшәүсе немец халҡы ниндәй ҙә булһа сектор-ара административ кәртәләр менән бүленмәгән. Шуға күрә һайлауҙар буйынса дөйөм Берлин комиссияһын Берлиндең ул фактик рәүештә бүленгән ике өлөшө вәкилдәренән түгел, бәлки һәр бер секторҙан тиң һанда һайланған вәкилдәрҙән төҙөүҙе талап итеү бер нәмә менән дә аҡлана алмай.

АҠШ делегацияһының һәм уны яҡлаусы Англия һәм Франция делегацияларының бындай талабын һайлауҙарға әҙерләнеүҙә һәм уларҙы үткәреүҙә Берлиндең көнбайыш секторҙары вәкилдәренә өҫтөнлөк хәле тәьмин итергә ынтылыу менән генә аңлатырға мөмкин; шул уҡ ваҡытта был вәкилдәр ысынында ошо секторҙарҙың немец халҡынан түгел, ә һәр бер айырым секторҙың комендантары йөҙөндә оккупацион властарҙан вәкилдәр булырға тейештәр, тип күҙҙә тотола булһа кәрәк.

Шунан ары Вышинский Совет делегацияһының общественный ойошмаларға Берлиндең ҡала собраниеһына һайлауҙарҙа үҙҙәренең кандидаттарын күрһәтеү хоҡуҡын биреү тураһындағы тәҡдименә Ачесондың, Бевиндең һәм Шумандың ҡаршы сығыуҙарына туҡталды.

— Ачесон, — тине Вышинский, — общественный ойошмалар члендәренең, ул әйткәнсә, «флагтар һәм значоктар күтәреп урамдарҙа маршҡа атлап йөрөргә» хоҡуҡтары булыуына риза, ләкин был ойошмаларға ҡала собраниеһына үҙҙәренең кандидаттарын күрһәтеү хоҡуҡы биреүгә ул да, Бевин әфәнде лә, Шуман әфәнде лә риза түгелдәр.

Ләкин шундай тәбиғи һорау тыуа: ни өсөн һуң общественный ойошмаларға муниципаль һайлауҙарҙа үҙҙәренең кандидаттарын күрһәтеү хоҡуҡын бирергә теләмәйҙәр? Яуаптың тик бер генә төрлө булыуы мөмкин. Быны Берлин халҡының киң ҡатламдарының һайлауҙарҙа ҡатнашыуын сикләргә ынтылыу менән генә аңлатып була. Үҙҙәренең кандидаттарын үткәреү һәм унан ары муниципалитетта үҙҙәренең политик маҡсаттарында файҙаланыу аңһатыраҡ булһын өсөн, Берлин халҡының инициативаһын сикләргә һәм уларҙың активлеген түбәнәйтергә тырышалар.

Вышинский, 3 июнда Шуман Сит ил Эштәре Министрҙәре Советы ултырышында эштең ҡала һайлауҙары тураһында түгел, ә политик һайлауҙар тураһында барғанлығын айырыуса билдәләп үткәйне. Шуман шулай уҡ, Берлинда һайлауҙар һөҙөмтәһендә конституция эшләп сығарыуға саҡырылған фактик «учредительный собрание» ойошторолаҫаҡ, шул уҡ ваҡытта был конституция, имеш, саф муниципаль булырға тейеш түгел, тип билдәләгәйне.

Әлбиттә, Берлин муниципалитетына һайлауҙар үткәргәндә политик партиялар әлешенә айырыуса яуаплы һәм етәкселек роле төшөргә тейеш. Ләкин муниципаль һайлауҙарҙың бурысын дөрөҫ аңлағанда, был һайлауҙарҙы үткәреүҙә актив ҡатнашыуҙан общественный ойошмаларҙы ситләтеү ярамай. Уларға флагтар һәм значоктар менән урамдарҙа йөрөүгә генә түгел, бәлки үҙҙәренең кандидаттарын күрһәтеү хоҡуҡы ла бирелергә тейеш. Был ойошмалар тарафынан кандидат итеп күрһәтелгән общественный деятелдәр үҙҙәренең тәжрибәһе һәм эш белеүҙәре менән ҙур файҙа килтерә алаҫаҡтар; улар бигерәк тә Германияның башҡалаһы булған Берлин кеүек ҡаланың яңы тормошон яҡшыраҡ төҙөүселәр була алаҫаҡтар.

Шунан һуң Вышинский көнбайыш державалар делегацияларының Берлиндең ваҡытлы конституцияһынан 36-сы статьяны сығарып ташлау тураһындағы тәҡдимдәренә күсте. Был статьяның сығарып ташланыуын талап итеүҙәре менән АҠШ, Англия һәм Франция делегациялары, имеш, улар ҡала собраниеһының һәм магистраттың хоҡуҡтарын һәм полномочиеларын киңәйтеүҙе һәм комендатураның компетенцияһын сикләүҙе яҡлап сығыш яһайҙар, итеп күрһәтергә тырышалар.

— Ысынлап та был шулаймы икән? — тине Вышинский. — Өс державаның Германияға ҡарата оккупацион статуты тип аталған, бөтә кешегә билдәле булған һәм 1949 йылдың апрелендә Вашингтонда ҡул ҡуйылған статут тип аталған нәмәгә һәм өс держава тарафынан 1949 йылдың майында раҫланған Берлин өсөн айырым оккупацион статутҡа мөрәжәғәт итәйек. Әгәр ҙә был ике документ менән һәм, бигерәк тә, Берлин өсөн статут менән ентекләп танышһаң, өс яҡлы союзниктәр-ара комендатура бик киң полномочиелар алаҫағын күрергә мөмкин. Берлингә ҡағылышлы барлыҡ иң мөһим мәсьәләләр яңғыҙ магистраттың компетенцияһына ғына бирелмәгәндәр, бәлки шулай уҡ өс яҡлы союзниктәр-ара комендатура ҡарамағына ла бирелергә тейештәр. АҠШ делегацияһының тәҡдимдәрендә хәҙерге көндә лә үткәрелә торған линия ана шундай.

Ачесондың эште, имеш, Совет делегацияһының тәҡдимдәре союзниктәр-ара комендатура практикаһында «вето»ның киң ҡулланылыуын тәьмин итергә ынтылыу арҡаһында яһалғандар, тип күрһәтергә тырышыуына ҡағылып, Вышинский бындай белдереүҙең нигеҙһеҙ икәнен күрһәтте.

— Кисә Ачесон әфәнде: «Мин Берлинда булаҫаҡ һайлауҙар һөҙөмтәһенә ҡарата, 1946 йылда эшләнгән кеүек, вето ҡулланылыуын теләмәйем», тине. Ачесон әфәнде, — тине Вышинский АҠШ-тың Государство секретарына мөрәжәғәт итеп, — бындай фактты булғаны юҡ һәм 1946 йылғы һайлауҙарҙың һөҙөмтәләре һис бер төрлө «вето»ға дусар ителмәнеләр.

Вышинский, һайлауҙар өҫтөнән контролдең 1946 йылда ҡулланылған дүрт яҡлы системаһы, бында Шуман һөйләгәнсә, ниндәйҙер тупик килтереп тыуҙырманы, киреһенсә, был һайлауҙарҙы үткәреүҙең уңышлы булыуын тәьмин итте, тип билдәләне.

Унан ары Вышинский бер фекерлелек методының комендатура эшендә һис тә тотҡарлыҡ булып тормауын бик асыҡ күрһәтеүсе цифрҙар ығлан итте.

Көнбайыш державалар делегацияларының ошо ваҡытҡа тиклем ҡабул ителгән һәм берҙән-бер дөрөҫ метод булып торған ошо методҡа ҡаршы сығыш яһауҙарын билдәләп, Вышинский былай тине:

Бер фекерлелек принцибе дүрт яҡлы контроль тураһында һүҙ барғанда өс держава вәкиленә оҡшамай. Ләкин өс яҡлы контроль тураһында 1949 йылдың апрелендә Вашингтонда ҡул ҡуйылған килешеүҙә формулировать ителгән принцип уларға оҡшай. Мин «пропорциональ тауыш биреү» тип аталған принципте күҙ алдында тотам. Ул принцип буйынса союзный державаларҙың вәкилдәре үҙҙәренең Көнбайыш Германияға күпме «ярҙам» күрһәтеүҙәренә ҡарап тауыш биреү хоҡуҡы алалар.

Шунан һуң Вышинский Шумандың, имеш, СССР делегацияһының тәҡдимдәре артҡа, 1946 йылға табан бер аҙым атлау булып тора, тип белдереүенә туҡталды.

— Һайлауҙарҙы, — тип билдәләп үтте Вышинский, — 1946 йылғы һайлау законы нигеҙендә үткәрергә кәрәк булыуы һәм Берлин магистратының 1946 йылдағы ваҡытлы конституция нигеҙендә хәрәкәт итергә тейеш булыуы менән бөтәһе лә риза булғайнылар шикелле. Тимәк, имеш, совет делегацияһы «артҡа әйләндерергә» ынтыла, тип һөйләнеүҙәр бөтөнләй нигеҙһеҙ булып торалар.

Потсдам килешеүе принциптарына кире ҡайтыу һәм был килешеүҙе боҙа торған саралар үткәреү алға табан барыу була, ә был килешеүҙе еренә еткереп үтәүҙе талап итеү артҡа китеү була, тип раҫларға тырышыу, — ул бөтә төшөнсәләрҙе лә бутау булып сыға.

Шумандың, союзный контролдең әлегәсә көсөн һаҡлап килгән системаһы «тупикка килтерҙе», тип белдереүенә ҡағылып, Вышинский былай тине:

— Әгәр ҙә тупик тураһында һәм уның сәбәптәре тураһында һөйләгәндә, бындай сәбәптәрҙең көнбайыш державаларҙың күп кенә тарҡатыусылыҡ хәрәкәттәрендә сағылған сепаратный саралар политикаһында икәнлектәре асыҡ булырға тейеш. Әгәр ҙә тупиктән сығыу тураһында һөйләгәндә, быны тик тарҡатыусылыҡ политикаһын бөтөрөү менән генә эшләргә мөмкин. Быны өсөн Германияның берҙәмлеген тәьмин итеүгә, Германияны тыныслыҡ һөйөүсе берҙәм демократик государствоға итеп үҙгәртеп ҡороуға йүнәлтелгән политика юлына ныҡ аяҡ баҫырға кәрәк.

Бевиндең сығышына күсеп, Вышинский Бевиндең, СССР делегацияһының тәҡдиме союзниктәр-ара комендатураның «теләгән бер хеҙмәткәрҙең» эшкә билдәләнелеүе һәм эштән бушатылыуы өҫтөнән контролен күҙ алдында тота, тип әйткән сағында, йомшаҡ итеп әйткәндә, ап-асыҡ арттырып һөйләгәнлеген билдәләне. Вышинский, Совет делегацияһы тәҡдимендә һүҙ дөйөм Берлин ҡала управлениеһының етәксе составын эшкә билдәләү һәм эштән бушатыу тураһында бара, тип хәтергә төшөрҙө.

Бевиндең, имеш, муниципалитет һәм ҡала собраниеһы ҡарарҙарына протест яһау буйынса Совет делегацияһы тәҡдимдәрендә күҙҙә тотолған хоҡуҡ «ҙур ҡаланың бөтә муниципаль тормошон туҡтатыуы ихтимал», тигән белдереүенә ҡағылып, Вышинский былай тине:

— Бевин әфәнденең был замечаниеһен дә шулай уҡ уның ҡыҙыу бәхәсләшеп киткән сағында йыш ҡына яһай торған арттырып һөйләү ғәҙәте иҫәбенә индерергә мөмкин. Әгәр ҙә Бевин әфәнде союзниктәр-ара комендатураның уставы булғанлығын һәм унда был мәсьәләне регулировать итеүсе тейешле ҡағиҙәләр булғанлығын онотмаһа һәм был устав менән алдан танышһа, ул үҙ тарафынан юл ҡуйылған хаталарҙы эшләмәҫ ине.

Иң аҙаҡтан Вышинский:

— Совет делегацияһы союзниктәр-ара комендатураны уның 1946 йылда дүрт держава тарафынан раҫланған һәм практикала үҙен аҡлаған уставы нигеҙендә аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итте һәм тәҡдим итә, — тине. — Совет делегацияһы 1946 йылғы һайлау законы нигеҙендә, ул законға үҙгәргән шарттарға ярашлы төҙәтеүҙәр индереп, халыҡ-ара килешеүҙәрҙә нәүҙәләндерелгән һәм дөйөм Берлин муниципалитетының һәм Берлиндең союзниктәр-ара комендатураһының тормошо һәм эше ҡоролорға тейеш булған принциптарҙы тарайтмайынса, ә бәлки киңәйтеп, шул нигеҙҙә дөйөм Берлин магистратын аяҡҡа баҫтырырға тәҡдим итте һәм тәҡдим итә.

Совет делегацияһы, СССР хөкүмәте тәҡдимдәренең — делегация тарафынан бында яҡлана торған тәҡдимдәрҙең ҡабул ителеүе Берлин мәсьәләһен регулировать итергә ярҙам итер, беҙҙә Германия менән ярашыу договоры төҙөүгә яҡынайтыр һәм Германияны тыныслыҡ һөйөүсе берҙәм демократик государство итеп үҙгәртеп ҡороу бурысын тормошҡа ашырыуҙы тиҙләтер, тип ышана.

* * *

Вышинскийҙан һуң сығыш яһаған Ачесон, Шуман һәм лорд Гендерсон шулай уҡ Великобритания һәм Франция делегациялары тарафынан да яҡлана торған Америка тәҡдимдәрен яҡлап ниндәй ҙә булһа мөһим дәлилдәр килтермәнеләр. Улар Совет делегацияһының тәҡдимдәре, имеш, «бер аҙым артҡа атлау» булып тора, имеш, улар Берлинда ҡала самоуправлениеһының бөтә эшен «оккупациялаусы державаларҙан береһенең» «вето»һына буйһондороу маҡсатын күҙҙә тоталар, тип ҡат-ҡат ҡабатланылар.

Ачесон, АҠШ Государство секретары күрһәтергә теләгәненсә, 1946 йылғы һайлауҙар ваҡытында һис бер төрлө «вето» ҡулланылмауын дәлилләп Вышинский тарафынан килтерелгән документаль мәғлүмәттәрҙе кире ҡаға алмаҫ, үҙен «дөрөҫ аңламағандар», тине. Ачесон үҙенең магистраттағы етәксе работниктарҙың ҡайһы берҙәрен, айырым алғанда, 1947 йылда Берлин мэры посына күрһәтелгән Ройтерҙың билдәләнеүенә ҡаршы совет командованиеһының протесын күҙ алдында тотҡанлығын әйтте.

Ачесон кисә Вышинскийға биргән һорауын ҡабатланы: «Совет тәҡдиме буйынса Берлин муниципалитетының теләгән бер ҡарарына оккупациялаусы державаларҙан теләгән береһенең «вето»һы һалына алыуы дөрөҫмө, юҡмы?»

Шуман, Вышинскийҙың, магистраттың хәрәкәттәре өҫтөнән союзниктәр-ара комендатураның контроле Берлин халҡына ҡарата хәстәрлек һәм ярҙам күрһәтеү маҡсатын күҙҙә тоторға тейеш, тигән белдереүенә ҡағылып, «оккупациялаусы державаларҙың роле герман халҡының интерестарын яҡлауҙан түгел, бәлки ярашыуҙы әҙерләүҙән тора», тине.

Вышинскийҙың, Потсдамға кире ҡайтыуҙы артҡа табан китеү итеп һүрәтләргә ярамай, тигән белдереүенә ҡағылып, Шуман был мәсьәлә буйынса позицияһын бик томаҡ ҡына итеп һөйләп бирҙе, ул былай тине:

— Мин төҙөлгән килешеүҙәрҙән баш тартмайым. Ләкин килешеүҙәрҙән гөләгән береһендә ике нәмә бар: беренсеһен, принциптәр, ә, икенсеһен, методтар, уларҙы һәр ваҡытта ла бер төрлө ҡулланыу кәрәкмәй. Методтар категорияһы иҫәбенә беҙ тормошҡа ашырырға тейеш булған контролдең күләме һәм ойошторолошо мәсьәләһе инә... Германиялағы хәл үҙгәрә торғанлыҡтан, контроль методтары ла үҙгәрергә тейеш...

Көнбайыш державалар вәкилдәренең сығыштарына яуап менән Вышинский сығыш яһаны.

Ачесондың Берлинда совет комендантының 1946 йылғы һайлауҙарға ҡарата «вето» ҡулланыуын түгел, бәлки совет комендантының магистратураға етәксе постарға ҡайһы бер кешеләрҙе, шул иҫәптән Ройтерҙы билдәләүгә ҡаршы протест яһауын күҙҙә тотҡанлығы тураһында белдереүенә ҡағылып, Вышинский былай тине:

— Мин бында Ачесон әфәнде тарафынан әйтелгәндәрҙән цитата килтерҙем, тимәк, хата минән түгел ине. Әйҙе инде ул әйткән кешеләрҙең эшкә билдәләнеүенә килгәндә, уларҙан иң әрһеҙе — Ройтер айҡанлы мин бер мөһим фактты килтерә алам. 1947 йылдың 18 мартында комендантар ултырышында электр энергияһы буйынса дүрт вәкилдән торған подкомитеттең ғаризаһы тикшерелде. Подкомитет Ройтерҙы шул саҡта ул башҡара торған эштән (Ройтер Берлин магистратының транспорт бүлеге начальнигы ине) бушатырға бер тауыштан ҡарар итте. Был ҡарар бөтә дүрт комендантың вәкилдәре тарафынан Ройтерҙың союзный комендатура приказын үтәмәүе һәм матбуғатта ялған сығыш яһап, унда союзный оккупацион властар өҫтөнә яла ягырға маташҡаны өсөн ҡабул ителгәйне. Ройтерҙың тағы ла юғарыраҡ поска — Берлин мэры посына билдәләнеүе тураһында мәсьәлә ҡуйылғас, комендатурала совет вәкилдәре, тәбиғи, быға ҡаршы булдылар.

Ачесон биргән һорауға ҡағылып, Вышинский, уға яуап Совет делегацияһының тәҡдимдәрендә бынан бер нисә көн элек үк бирелгәйне, тип хәтергә төшөрҙө. Совет делегацияһы союзниктәр-ара комендатура компетенцияһына инә торған бөтә мәсьәләләрҙе хәл иткәндә бер фекерлелек принцибен яҡланы һәм яҡлай.

Шумандың, «принциптарҙы һәм методтарҙы айыра белергә» кәрәк, тигән замечаниеһы айҡанлы Вышинский түбәндәгеләрҙе әйтте:

— Принциптарҙы һәм методтарҙы айыра белергә кәрәк, ләкин методтарҙың нигеҙендә ниндәйҙер принциптар ятырға тейеш икәнлеген онотторға ярамай. Айырым алғанда, халыҡ-ара килешеүҙәр менән билдәләнгән дүрт яҡлы союзный контроль методы нигеҙенә бер фекерлелек менән ҡарар ҡабул итеү принцибы һалынған.

Шумандың, оккупацион властарҙың роле герман халҡының интерестарын һаҡлауҙан түгел, ә ярашыуҙы әҙерләүҙән тора, тигән белдереүенә ҡағылып, Вышинский: «Ғәжәп ҡыҙыҡ хәл килеп тыуа. Шулай килеп сыға: һәләһе, герман халҡының интерестары менән ярашыу әҙерләү бергә тура килмәйҙәр. Көнбайыш державаларҙың Германия өсөн әҙерләргә теләгән ярашыуҙары герман халҡының интерестарына ярашлы түгел булып сыға. Мәсьәләне улай ҡуйыу менән риза булыу мөмкин түгел. Беҙ, Германия өсөн беҙҙең тарафтан әҙерләнергә тейеш булған ярашыу, был — тыныслыҡ һөйөүсе бөтә халыҡтарҙың интерестарына яуап биреүсе, герман халҡының интерестарына яуап биреүсе демократик ярашыу, тип иҫәпләйбеҙ. Мәсьәләнең башҡаса ҡуйылыуы мөмкин түгел.

Артабан фекер алышыуҙар тикшерелә торған мәсьәләгә яңы бер нәмә лә индермәне.

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының дүрт сәғәт ярымға һуҙылған ултырышы ошоноң менән ябылды.

* * *

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советы иртәгә Берлин мәсьәләһен тикшереүҙе дауам иттерәсәк.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН" газетаһына яҙылығыҙ һәм уны таратығыҙ!

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһына 1949 йылдың икенсе ярты йылы өсөн подпискалар ҡабул итеү дауам итә.

Подпискалар «Союзпечать»тең ҡала, район бүлектәре, уның ауылдарҙағы бүлексәләре, почтальондар һәм хат ташыусылар тарафынан ҡабул ителәләр.

Газетаға яҙылыу хаҡтары: 6 айға — 30 һум, өс айға — 15 һум, 1 айға — 5 һум.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсылар хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Ш01984. Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙары, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЫ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 115 (8215)
12
И Ю Н Ь
йәкшәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

БАССР Министрҙәр Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетында. (1-се бит).

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА. (1-се бит).

З. Вахитов. — Малсылыҡ работниктәре иңдәй уңыштары өсөн Ленин ордены менән наградланалар. (2-се бит).

В. Ғирфанов. — Клеверҙән орлоҡ урожайы алыу. (2-се бит).

ВКП(б) Башҡортостан Өлкә Комитетының пленумы. Иптәш С. Ә. Ваһаповтың докладлы буйынса фекер алышыуҙар. (2-се бит).

Сит ил эштәре Министрҙәре Советының Париждәге сессияһында. (3-сө бит).

РАЙОН ГАЗЕТАЛАРЫ БИТТӘРЕНӘН. (3-сө бит).

Ванда Василевская. — Парижда һәм Париждан ситтә. (3-сө, 4-се биттәр).

А. Шатилов. — Халыҡ-ара күҙәтеү. (4-се бит).

ЯҠШЫ ҺӘМ ТӘҘЕК ЮЛДАР ӨСӨН!

Юлдар халыҡ хужалығында ғәйәт ҙур әһәмиәткә эйә. Улар ни тиклем яҡшы һәм тәҙек булһалар, йөк ташыу, йөк йөрөтөү эштәре лә шул тиклем уңышлы башҡарыласаҡ. Яҡшы юлдар һәм күперҙәрҙең әһәмиәте унда ғына түгел, улар автомашиналарҙың, тягачтарҙың, йөк арбаларының һәм башҡа йөк ташыу средстволарының экономлы тотолоуын, тиҙ туҙмауҙарын, оҙаҡҡа сыҙауҙарын да тәьмин итәләр.

Советтар хөкүмәте һәм большевиктәр партияһы юлдар һәм күперҙәр төҙөүгә, уларҙың селтәрен киңәйтеүгә сикһеҙ ҙур әһәмиәт бирәләр. Государство бюджетынан был маҡсатҡа күп миллионлаған һум аҡсалар бирелә. Юл төҙөү эштәрен киңәйтеү маҡсатында быйыл республикабыҙҙа беренсе башлап юл төҙөү буйынса махсус станция барлыҡҡа килтерелде. Шул уҡ ваҡытта юл төҙөү эшендә республикабыҙҙың эшсәндәре үҙҙәренең хеҙмәттәре һәм средстволары менән актив ҡатнашып киләләр.

Быйыл республикабыҙҙа яңынан 105 километр юл төҙәлергә, 260 километр юлға капиталь ремонт үткәрелергә, 6600 погон метр күләмендә күперҙәр һалынырға тейеш. Был бурысты үтәүгә киң эшсәндәр массаһының көсө ылыҡтырыла.

Юлдарҙы тәҙекләндереү — сезонлы ғына эш түгел, уларҙы даими рәүештә ҡарап торорға, ваҡытында ремонтларға кәрәк. Шондай хәстәрлек булған урындарҙа юлдар һәр ваҡытта тәҙек һәм яҡшы сифатлы булалар. Белокатай, Сәкмағош, Илеш һәм башҡа бер ни тиклем райондар был өлкәлә өлгө булып тора алалар. Илеш районы (район юл бүлеге мөдире иптәш Шаймурзин) юлдарын һәм күперҙәрҙең һәр ваҡытта тәҙек булыуын тәьмин итеп килә. Район етәкселәре ағымдағы йылдың беренсе кварталында юл төҙөү өлкәһендә айырыуса яҡшы эшләнеләр һәм БАССР Верховный Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағын яулап алыуға өлгәштеләр. Күп кенә урындарҙа колхозсылар яҙғы эштәр тамамланыу менән ойошҡан рәүештә юлдарҙы [illegible]

[illegible] үҙәгенән үтә торған юлдарҙы рәтләү менән генә сикләнәләр. Ә район территорияһы аша икенсе яҡтарға үткән юлдарға иғтибар бирмәйҙәр. Бына шондай факт: Стәрлетамаҡтан Стәрлебаш районы аша Федоровкаға ҙур юл үҙә. Ә Стәрлебаш районы етәкселәре был юлдың үҙ районы аша үткән участкаһын ремонтлау тураһында ҡайғыртмайҙар. Ләкин бындай тар ҡараштың государство интересы менән бер төрлө лә уртаҡлығы юҡ. Ҡырмыҫҡалы, Ермәкәй һәм башҡа ҡайһы бер район етәкселәрендә лә шундай уҡ зарарлы ҡараш йәшәп килә.

Юл төҙәләшендә промышленность предприятиелары һәм учреждениелар үҙҙәренең транспорт средстволары менән актив рәүештә ҡатнашырға тейештәр. Һәр бер автомашина юлда кәмендә 4 көн эшләргә бурыслы. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, айырым етәкселәр бынан үҙҙәрен ситләтергә теләйҙәр. Танып леспромхозында ҙур парк булыуға ҡарамаҫтан, юл төҙәләшенә бөгөнгә тиклем бер генә лә автомашина ебәрелмәгән.

БАССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы юлдар һәм күперҙәр төҙөү эшенең айырыуса мөһим бурыс икәнен билдәләп, 10 июндән 10 июлгә тиклем удар айлыҡ иғлан иттеләр. Бөтә райондар, ауыл Советтәре һәм колхоздар был осорҙа икеләтәсәләтә арттырылған темп менән эшләргә тейештәр. Алдыбыҙҙа мөһим эш — сталинсе бишйыллыҡтың дүртенсе йылы урожайын йыйып алыу бурысы тора. Был ҙур кампания башланғанға тиклем юлдарҙы һәм күперҙәрҙе тулыһынса тәҙек хәлгә килтерергә кәрәк.

Удар айлыҡ пландарынан сығып, хәҙер инде һәр бер ауыл Советына, колхозға заданиелар бирелде. Бөтә урында эш графиктәре бар. Был билдәләнгән бурыстың ҡыҫҡа срокта һәм тулыһынса үтәлеүенә өлгәшергә тулы мөмкинлек бар. Район Советы исполкомдары үҙ райондарындағы, ауыл Советтәре һәм колхоздар үҙ территорияла- [illegible]

Өфөләге 9-сы номерле һөнәрселек училищеһында уҡыу-производство эштәре яҡшы ҡуйылған. Бөтә Союз социалистик ярышында училище өсөнсө урынды алды.

Һүрәттә: училищеның электротехник кабинетында. (Унда) преподаватель М. А. Болпаков уҡыусылар менән консультация үткәрә.

Л. Яҡубов фотоһы.

Беҙҙең республикала

АШЛЫҠТАРҘЫҢ ТОРОШО ЯҠШЫ

Абзан. (Телефон аша). Райондың колхоздарында быйыл ужым һәм һабан ашлыҡ культураларының үҫеше яҡшы килә. Баҫыуҙарҙа сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эше бөтә киңлеге менән йәйелдерелгән. Колхоздар яровой культураларын тәүге ҡат ҡыйҙарҙан таҙартыуҙы тамамланылар ҙа инде. Был эш бигерәк тә Кагановия, Стаханов һәм Чкалов исемендәге артелдәрҙә өлгөлө ойошторолдо.

Утауҙа бөтәһе 59 звено эшләй. Хәҙер күпселек колхоздарҙа орлоҡсолоҡ участкаларын икенсе ҡат утау үткәрелә. 25 гектар майҙанда урман полосаларының ағас төптәре йомшартылды.

Колхозсылар күтәренке дәрт һәм намыҫ менән эшләйҙәр. Ашлыҡтар тулҡынланып үҫәләр.

Колхоздар автомашина алалар

Республикабыҙҙың колхоздары йөк автомашиналары һатып алалар. Колхоздарҙың автомашинаға булған заказдары көндән-көн арта. Быйыл Башпотребсоюз май-июнь айҙарында ғына республиканың колхоздарына 35 йөк автомашинаһы һатты. Автомашиналарҙы Әбйәлил районының «Серп», Абзан районының «Алға», Зианчура районының «Яңы юл», Хәйбулла районының «Таш туғай» колхоздары һәм башҡа райондарҙың ауыл хужалығы артелдәре һатып алдылар.

ДӘҮЛӘКӘН РАЙОНЫ ПАР ҺӨРӨҮ ПЛАНЫН ҮТӘНЕ

Дәүләкән. (Телефон аша). Бөгөн райондың бөтә колхоздары ла пар һөрөү планын үтәнеләр. «Парижская коммуна», Мәжит Ғафури, Калинин исемендәге һәм башҡа күп кенә колхоздар 400-әр гектар майҙанда пар күтәрҙеләр.

Күпселек колхоздар пар майҙандарын беренсе тапҡыр культивациялауҙы ла тамамланылар, ә «Үҙәк», «Ҡыҙыл байраҡ» ауыл хужалығы артелдәре парҙы икенсе ҡат культивацияланылар.

Район буйынса бөтәһе 16 мең гектар пар һөрөлдө.

Совхозда радиоузел

Абзан районының «Овцевод» совхозында яңы радиоузел ҡоролоп эксплуатацияға тапшырылды. Был радиоузел совхоздың үҙәк усадьбаһында 65 точканы һәм 1-се номерлы ферманы хеҙмәтләндерә. Яҡын көндәрҙә бөтә фермаларға ла радио линиялары үткәреләсәк.

К. Сафин.

Колхоз-ара электр станцияһы төҙәлә

Белокатай. Ик йылғаһында, Соколки ауылы янында колхоз-ара ҙур гидроэлектр станция төҙәлә башланы. Төҙәлеш урынына ағас, таш һәм оборудованиелар килтерелде. Был станция 15-тән артыҡ колхозды электр уты менән яҡтыртасаҡ. Ик йылғаһында быуа ҡороу арҡаһында йылғаның һыуы байтаҡ күтәрелә, был баҡса участкаларын һәм йылға буйҙарындағы сәсеүлектәрҙе һуғарырға мөмкинлек бирәсәк.

Юғары сортлы продукция етештерелә

Стәрлетамаҡ тегеү фабрикаһы 5 айлыҡ производство планын срогынан алда үтәп, хеҙмәтсәндәр өсөн пландан тыш продукция бирҙе.

Фабрика коллективының уңыштары был ғына түгел. Етештерелгән продукцияның сифатын күтәреү бында мөһим бурыс, социалистик ярыштың төп маҡсаты булып тора. Бригадалар продукцияның сифатын күтәреү буйынса яңы йөкләмәләр алдылар һәм уларҙы үтәү өсөн фабрикала күп кенә ойоштороу-техник саралары үҙғарылды.

Күптән түгел генә әле материал һәм полотноларҙы иҙәнгә һалып туҙанлаталар, машиналарҙы майлағанда май тамсыларын тамыҙып бысыратарар ине. Хәҙер һәр тегеү машинаһы эргәһендә материал һәм полотноларҙы һалып тороу өсөн махсус рәшәткәләр эшләнде. Һәм тегелгән кейемдә һис бер төрлө тапһыҙ биреү өсөн ҡырҡа көрәш башланды.

Бракерҙәр үҙҙәренең контроллек вазифаларын ҙур иғтибарлыҡ менән башҡаралар. Шло арҡала һәр бер брак күҙ уңынан китмәй, уның сәбәбе шунда уҡ тикшерелә, уларҙы бөтөрөү саралары күрелеп бара.

Һәҙәмтәлә иптәш Тарова етәкселек иткән костюмдар тегеү бригадаһы продукцияның сифатын ҡырҡа яҡшыртты. План буйынса бригада продукцияның 88 процентын беренсе сортлы итеп бирергә тейеш ине. Хәҙер бында ул 98,5 процент итеп бирелә. Продукцияның сортлылығын күтәреү арҡаһында был бригада һуңғы бер ай эсендә генә 1118 һум экономия алды. Шулай уҡ Копева һәм Корнеева иптәштәр етәкселек иткән бригадалар етештергән продукцияның да 98 проценты беренсе сортлы була.

Фабрика продукцияның сифатын күтәреүҙән, материалдарҙы дөрөҫ файҙаланыуҙан ғына һуңғы ике ай эсендә 23 мең һум экономия алды.

Бригадаларҙа материалдарға экономия яһау һәм сифат күрһәткестәрен яҙып барыу буйынса махсус дәфтәрҙәр булдырылған. Был һәр кемдең инициативаһын күтәрә. Шуға күрә лә үткән айҙа 451 метр тышлыҡҡа, 396 метр эслеккә экономия яһалды.

Күптән түгел генә бригадир иптәш Тарова кеҫә урындарын махсус «патрон» ярҙамында билдәләү ысулын тәҡдим итте. Был тәҡдим хеҙмәт етештереүсәнлегенең бер нисә тапҡыр күтәреү менән бергә, бер эшсене икенсе эшкә бушатыу мөмкинлеген бирҙе. Типсеү өсөн китә торған ептәр хәҙер экономия булып ҡала. Был бескәй генә тәҡдимдән дә йылына 2,2 мең һумлыҡ экономия алына.

Шулай уҡ яҡа һәм борттарҙы яңы тиҙләтелгән метод менән эшләү үҙләштерелде.

Һәр ай башында фабрика профсоюз комитетының киңәйтелгән ултырышында үткән айҙың социалистик ярышына йомғаҡ яһала. Еңеүсе бригада өсөн бында күсмә Ҡыҙыл Байраҡ бар.

Фабрикала эшләүселәрҙең 65 проценте стахановсылар. Гаврилова, Ильина, Петрова иптәштәр кеүек күп кенә тегеүселәр көндәлек нормаларын 120 — 130 процентҡа үтәйҙәр. Ә иптәш Большакова петлә яһай торған машинала эшләп, сменаһына икешәр норма бирә.

Уларҙың бөтәһе лә бары тик беренсе сортлы ғына продукция бирәләр.

Х. Мифтахов.

РЕСПУБЛИКАБЫҘҘЫҢ КАРА МЕТАЛЛУРГИЯ ПРОМЫШЛЕННОСЕ ЯҢЫ КҮТӘРЕЛЕШТӘ

Белорет металлургия комбинаты сталинсе бишйыллыҡтың өсөнсө йылы планын уңышлы тамамланы. Заданиелар бөтә металлургия циклы буйынса срогынан алда үтәлде. Металлургтар иптәш Сталинға биргән вәғәҙәләренә тоғро булдылар.

Комбинатта производство темпы ағымдағы йылда ла күтәренке булыуында дауам итә. Күп ҡыйынлыҡлы ғинуар, февраль һәм март айҙарында ла домна, мартен мейестәре пландарын арттырып үтәнеләр. Республикабыҙҙың данлы 30 йыллыҡ байрамы беренсе квартал планын срогынан алда үтәү менән ҡаршыланды. Илебеҙҙең ҡеүәтен арттырыу фондына күп һанда пландан тыш ҡорос, суйын, прокат бирелде.

Төп производство цехтары үҙҙәренең хеҙмәт етештереүсәнлеген даими рәүештә арттыра баралар. Мәҫәлән, уҙған йылдың беренсе кварталында бер эшсенең хеҙмәт етештереүсәнлеге 17 тонна булһа, ағымдағы йылдың беренсе кварталында ул 27,3 тоннаға күтәрелде. Бер квадрат мейес майҙанынан 1948 йылда 3,27 тонна ҡорос алынһа, быйыл 5,89 тонна ҡорос алына.

Беҙ ағымдағы йылда продукцияның сифатын күтәреү өсөн бракка ҡаршы көрәште киң йәйелдерҙек. Ҡорос иретеүҙә брак уҙған йылдың беренсе кварталында 2,3 процент тәшкил итһә, быйыл ул ғына 1,09 процентҡа ҡыҫҡартылды. Суйын иретеүҙә һәм прокат эшләп сығарыуҙа продукцияның сифаты шулай уҡ күп яҡшырҙы.

СССР Верховный Советы Президиумы металлургтарҙың хеҙмәтен юғары баһаланы. Белорет металлургия комбинатында 700 кеше хөкүмәт ордендәре һәм медалдәре менән наградланды. Хөкүмәтебеҙҙең Указын домнасылар, ҡорос иретеүселәр, прокат эшләүселәр ҙур шатлыҡ менән ҡаршы алдылар. Улар Указға яуап итеп сталинсе бишйыллыҡтың тамамлаусы йылы планын срогынан алда үтәргә яңы йөкләмәләр алдылар. Һәм үҙҙәренең һүҙҙәрен практик эш менән яҡлайҙар. Беренсе квартал планы арттырып үтәлгән кеүек, комбинат апрель һәм май айҙарында ла юғары производство темпы менән эшләне. Металлургтар июнь айында шулай уҡ яҡшы эшләүҙә дауам итәләр.

Сырьеға һәм материалдарға экономия яһау өсөн цехтарҙа йәйелдерелгән ярыш үҙенең гүзәл һөҙөмтәләрен бирә. Металға экономия меңәрсә тонна менән иҫәпләнә. Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өлкәһендә лә күренекле уңыштарға өлгәшелде. Металлургтар ағымдағы йылда государствоға 6 миллион һум аҡсаны бушатырға тигән йөкләмә алғайнылар. Уҙған 5 ай ваҡыт эсендә 4 миллион һумдан артыҡ аҡса бушатылды ла инде. Средстволарҙың әйләнеше 10 көнгә тиҙләтелде. Был уңыштарға металлургтар производство эштәрен рациональ ойоштороу арҡаһында өлгәшәләр. Әҙер продукцияны тейәп оҙатыу эштәре ҡырҡа яҡшыртылды.

Белорет металлургтары партиябыҙҙың, хөкүмәтебеҙҙең һәм лично иптәш Сталиндең үҙҙәре тураһында даими хәстәрлек күреүҙәрен һәр ваҡыт хәтерҙә тоталар. Һәм металлургтарҙы наградлау тураһындағы Указ уларҙы яңы еңеүҙәргә рухландыра.

Б. С. Мазин,

Белорет металлургия комбинатының баш инженеры.

Юл төҙөү айлығына ҡушылдылар

РАЕВКА. Әлшәй районы колхозсылары, колхозсы ҡатын-ҡыҙҙары, Башҡортостан АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының юл төҙөү айлығын үткәреү тураһындағы ҡарарын ҙур күтәренкелек менән ҡаршы алдылар. Аксеп МТС-ы коллективы поселка менән МТС араһындағы юлды төҙәтә. Был участкала таш сығарыу карьеры асылды.

Юл төҙөүселәр араһында социалистик ярыш киң йәйелдерелгән, норманы үтәмәгән бер кеше лә юҡ. Ташлы ауыл Советының «Таймыр» колхозы члендәре юл төҙөү эштәрен 15 көн эсендә һәм яҡшы сифат менән үтәп сығырға йөкләмә алып, райондың бөтә колхозсыларына һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙарына мөрәжәғәт иттеләр. Улар был айлыҡта 700 кубометр ер эштәре башҡарырға һәм 250 метр оҙонлоғонда яңы юл полотноһы төҙөргә һүҙ бирҙеләр. Таймырлыларҙың саҡырыуы юл төҙөүселәр араһында яңы хеҙмәт күтәрелеше тыуҙырҙы. «Башҡортостан» колхозы члендәре айлыҡ заданиеһен инде үтәп сығыу алдында торалар.

Юл төҙөү эшендә райондан 1600 кеше ҡатнаша, 160 машина, 450 ат ҡом, гравий, таш һәм ағас ташыйҙар.

И. Рәхмәт.

МАШИНАЛАР УРОЖАЙ ЙЫЙНАУҒА ӘҘЕР

Советтар Союзы Геройы, СССР Верховный Советы депутаты иптәш Тимербулат Хәликов етәкселек иткән «Урал» колхозы (Маҡар районы) урожай йыйнауға тулыһынса әҙер. Бөтә төр урып-йыйнау машиналары ла ремонтланды. Хәҙер келәттәргә ремонт һәм дезинфекция үткәрелә, ашлыҡ ырындар төҙөү эштәре бара. «Өлкәр» колхозы ла 4 урғысты, бер молотилканы һәм ике елгәргесте ремонтлап ҡуйҙы.

Райондың «Восток», «Восемнор», «Яңы йорт» һәм башҡа ауыл хужалығы артелдәре урожай йыйнауға әҙерлекте киң йәйелдерҙеләр.

— Ашығырға кәрәк, беҙҙең баҫыуҙа арыштар баш ебәрҙеләр ҙә инде, — ти «Өлкәр» колхозының Ленин орденлы председателе иптәш Лялькоз.

Н. Якбаев.

Пландан тыш 6300 йәшник шырпы

Черниковск. Беренсе май исемендәге шырпы фабрикаһы май айы программаһын срогынан 4 көнгә алда үтәне. 27 майға, план буйынса бирелергә тейеш булған 40 мең 250 йәшник шырпы урынына 46 мең 550 йәшник шырпы эшләп сығарҙы. Фабрика коллективы май айында пландан тыш 6300 йәшник шырпы бирҙе.

Начальнигы иптәш Горбачева булған лущильный цех һәм иптәш Кускова начальник булған автомат цехы айлыҡ пландарын беренсе булып үтәнеләр. Лущильный цехта строгаль булып эшләүсе иптәш Сәхәүетдинов, айлыҡ планын 148 процентҡа үтәп, күптәргә өлгө булып тора. Шулай уҡ Шәймәрҙанов һәм Белкин иптәштәр ҙә көндәлек заданиеләрен систематик рәүештә арттырып үтәп, юғары хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр.

Районды тотош радиолаштырыу өсөн

Быйыл Дыуан районында бөтә ауыл Советтәрендәге уҡыу өйҙәре радиолаштырылды. Хәҙер 18 колхозда радиоприемниктәр эшләй. Йыл аҙағына тиклем тағы ла 12 колхоз радиоприемниктәр аласаҡ.

Райондың хеҙмәтсәндәре ауылды радиолаштырыу эше менән бик ныҡ ҡыҙыҡһыналар. Колхоздарҙа радиоузелдар төҙөү, радиоприемниктәр алыу эше ҡыҙыу бара. 1950 йылда районды тотош радиолаштырыу күҙ уңында тотола. Район үҙәгендәге һәм Мәсәғүт ауылындағы радиоузелдарҙан тирә-яҡтағы колхоздарҙы радиолаштырыу өсөн радио линиялары һуҙыла.

Юрюзань леспромхозында яңы радиоузел төҙәлде. Ул тирә-яҡ ауылдарҙы ла хеҙмәтләндерәсәк. Өлкәндә ауыл Советының колхоздары тотош радиолаштырылдылар. Мәсәғүт МТС-ының бөтә трактор бригадаларында ла детекторлы радиоприемниктәр ҡуйылған.

Чумаков.

БАССР Министрҙәр Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетында

Малсылыҡ буйынса алдынғы районға Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағын тапшырыу тураһында

Республиканың колхоздарында ижтимағи малсылыҡты үҫтереү һәм [illegible] буйынса райондарҙың социалистик ярышының 1949 йылдың 4 айы йомғаҡтарын тикшереп, Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты ҡарар иттеләр:

1. 1949 йылдың 4 айында ижтимағи малсылыҡты үҫтереү һәм [illegible] буйынса райондарҙың социалистик ярышында Шаран районы (район [illegible] Фәттәхов) еңеүсе тип [illegible] Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағы [illegible] Дыуан районынан [illegible]

2. Сәкмағош һәм Дәүләкән райондарына ижтимағи малсылыҡты үҫтереү буйынса яҡшы эштәре билдәләп үтелһен.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы депутаттары иғтибарына

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының бишенсе сессияһы 13 июнда көндөҙгө 14 сәғәттә, Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы йорто залында (Пушкин урамы, номер 106) асыласаҡ.

Депутаттарҙы регистрациялау Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумында (икенсе ҡатта, 21 номерле бүлмә, телефон номеры 2-88-82) июндең 9 сәғәтенән 12 сәғәтенә тиклем алып барыла.

ВКП(б) Башҡортостан Өлкә Комитетының пленумы

Иптәш С. Ә. Вәһаповтың докладлы буйынса фекер алышыуҙар

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсән общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарын үтәү буйынса өлкә партия ойошмаһының бурыстары хаҡында иптәш Вәһаповтың докладлы буйынса фекер алышыуҙарҙа беренсе булып ВКП(б)-ның Бөрө райкомы секретары иптәш Русанов сығып һөйләне.

— Беҙҙең райондың колхоздары, — ти ул, — мөгөҙлө эре малдар, һарыҡ һәм сусҡалар һанын арттырыу буйынса һуғышҡа тиклемге кимәлде уҙып киттеләр, ләкин аттар буйынса план үтәлмәне. Бында, бөтәһенән элек, беҙҙең урындағы партия һәм совет ойошмалары ғәйепле.

Иптәш Русанов малсылыҡты үҫтереү эшендә районға республика ойошмаларының ярҙам күрһәтеүҙәре тураһында мәсьәлә ҡуя. Ул малсылыҡ кадрҙарын, бигерәк тә врачтарҙы һәм фельдшерҙарҙы әҙерләү тураһында тейешле хәстәрлек күрмәгәне өсөн Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһын тәнҡитләй. Бөрө районы 8 йыл буйына инде 2 мал врачы ала алмай һәм шуға күрә районды ветеринария-зоотехника яғынан хеҙмәтләндереү менән бары тик районда ҡыҫҡа сроклы курстарҙа ғына булған «эйҙә үҫтерелгән специалистар» генә шөғөлләнәләр. Бары тик бер генә ветфельдшер бар, улар районда бишәү булырға тейештәр. Ҡалғандары бары тик курстарҙа ғына уҡығандар һәм 15 йыл инде үҙҙәренең белемдәрен камиллаштырыу буйынса курстарҙа ла булғандары юҡ. Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһы был турала һис бер төрлө хәстәрлек күрмәй.

Иптәш Русанов быйыл райондарҙа ветеринария работниктарының районный йәки район-ара курстарын үткәреү кәрәклеге тураһында һөйләй. Ул пленум- [illegible]

[illegible] не, ти. Мөгөҙлө эре малдарҙы һәм бигерәк тә инә малдарҙы арттырыу эше бөтөнләй насар тора.

Унан ары иптәш Житаев, районда мал азығы базаһы тыуҙырылмаған, сөнки булған бай сабынлыҡтар ҙа йылдан-йыл эрем-шәрәм ителеп киләләр һәм колхоздарҙың малдары, хатта йәш малдар ҙа бесән һәм башҡа төрлө аҙыҡтар менән тәьмин ителмәне, ти.

— Быйыл, — тип дауам итә ул,— беҙ бөтә сабынлыҡтарҙы колхоздарға бүлеп бирҙек һәм был инә малдарҙы һәм шулай уҡ йәш малдарҙы бесән һәм һутлы аҙыҡтар менән тәьмин итергә мөмкинлек бирәсәк.

Унан ары иптәш Житаев районда яңы тоҡомло малдар үрсетеү, бигерәк тә яҡшы тоҡомло һарыҡтар үрсетеү эше насар тора, тип билдәләй. Һәр бер колхозда төрлө тоҡомло һарыҡтар бар. Айырым тоҡомдар буйынса һарыҡтарҙы комплектовать итеү маҡсаты менән колхоздар араһында алмашыу эштәре үткәрелә.

— Ләкин мал тоҡомон яҡшыртыу эштәрен тәртипкә килтереү өсөн, — ти ул, — беҙҙең районға кәм тигәндә 40 баш яңы тоҡомло тәкә һәм шулай уҡ мөгөҙлө эре малдар буйынса кәм тигәндә 10 үгеҙ индерергә кәрәк.

Иптәш Житаев районға зоотехниктар һәм ветеринар врачтар ебәреү менән ярҙам итеү тураһында мәсьәлә ҡуя.

СССР әҙерләүҙәр Министерствоһының Башҡорт АССР-ы буйынса вәкиле иптәш Казиҡаев үҙенең сығышын малсылыҡ продукттары әҙерләү планын үтәү мәсьәләләренә арнай. Ул, Башҡортостан колхоздары 1948 йылда үҙҙәренең йөкләмәләрен үтәмәнеләр һәм государство алдында бик ҙур бурыслы булып ҡалдылар, ти. Быйыл да малсылыҡ продукттарын тапшырыу планын үтәү эше яҡшы тормай. Бигерәк тә Асҡын, Белорет, Бөрйән, Йылайыр, Маҡар, Хәйбулла райондары артта баралар, уларҙа государствоға малсылыҡ продукттары тапшырыу планының үтәлеш проценте бик түбән.

Былар бөтәһе лә әҙерләүҙәр Министерствоһы работниктарының һәм республикалағы башҡа әҙерләү ойошмаларының канцеляризмлек эшләмәүҙәре һөҙөмтәһе булып тора.

Иптәш Казиҡаев малсылыҡ продукттарын тапшырыу буйынса государство пландарының үтәлмәү сәбәптәренә анализ яһап, улар, бөтәһенән элек, малдарҙы көтөүлектә йөрөтөп һимертеүҙең насар ойошторолған булыуында, ти. Шуның арҡаһында колхоздар ябыҡ малдарҙы тапшырырға мәжбүр булдылар һәм был уларға ҙур зыян килтерҙе, сөнки государствоға тапшырыуҙар иҫәбенә өҫтәмә рәүештә бик күп һанда мал тапшырырға тура килде.

— Башҡортостан ауыл хужалығы Министерствоһына, колхоз һәм совхоз етәкселәренә эштең был мөһим тармағына ҡарата лайыҡһыҙ мөнәсәбәтте бөтөрергә кәрәк, — тип күрһәтә иптәш Казиҡаев. Быйыл партия һәм хөкүмәт ҡарары менән ябыҡ малдарҙы ҡабул итеү һәм шулай уҡ сусҡа урынына башҡа төр мал тапшырыу тыйылды. Шуға күрә һәр бер колхоз һәм совхоз государствоға тапшырыу өсөн бары тик урта һәм уртанан юғары көрлөктәге малдарҙы ғына әҙерләргә тейеш һәм шулай уҡ сусҡалар һанын арттырыу буйынса государство планын һис һүҙһеҙ үтәргә тейеш.

ВКП(б)-ның Маҡар райкомы секретары иптәш Карасов булған сабынлыҡтарҙы рациональ файҙаланыуҙа өлкә ойошмалары районға ярҙам итһендәр тигән мәсьәлә күтәрә. Маҡар районының күп колхоздарының сабынлыҡтары 100—120 километр алыҫлыҡта. Бының менән леспромхоздың, нефть промышленносының төрлө ойошмалары, Стәрлетамаҡ предприятиелары файҙаланалар — бесәнде сабып алалар ҙа лә көнә был предприятиеларҙың һәм ойошмаларҙың айырым работниктары уны ҡиммәт хаҡҡа һаталар.

— Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһы был эшкә тейешле тәртип урынлаштырырға бурыслы.

Иптәш Карасов колхоздарҙы бесән саҡкыс машиналар менән тәьмин итеүҙә районға ярҙам күрһәтелеүен һорай, сөнки булған бесән саҡкыс машиналар туҙғандар һәм эшкә яраҡлы түгелдәр. Ул шулай уҡ Башпотребсоюз районға етерлек тиклем салғы ебәрһен, тигән мәсьәләне ҡуя, юҡһа бесән сабыу ваҡытында колхоздарҙың ҡыйын хәлдә ҡалыуҙары мөмкин. Унан һуң ул былай ти:

— Республиканың ауыл хужалығы Министерствоһы ауыл хужалығы специалистарын әҙерләү һәм ҡайтанан әҙерләү тураһында хәстәрлек күрергә тейеш, юҡһа уларҙың күбеһенең урта мәғлүмәттәре лә юҡ.

«Ҡарламан» совхозының директоры иптәш Синютенко үҙенең телмәрен совхоздарҙы төрлө яҡтан үҫтереү мәсьәләләренә арнай.

— ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарарынан һуң, — ти ул, — [illegible] совхозтрестың ярҙамын көсәйтеү тураһында мәсьәлә күтәрә.

ВКП(б)-ның Йылайыр райкомы секретары иптәш Яковлев Йылайыр районының малсылыҡты үҫтереүҙә артта ҡалыуының сәбәптәрен аса. Унда бик күп инә малдарҙың ҡыҫыр ҡалыуҙары, малдарҙың үлеүе һәм эрем-шәрәм ителеүе һөҙөмтәһендә мөгөҙлө эре малдар, һарыҡтар һәм сусҡалар һанының ныҡ кәмеүенә юл ҡуйылған. Районда ҡайһы бер етәксе работниктар үҙҙәренең малдарын арттырҙылар һәм общественный малсылыҡты үҫтереү тураһында хәстәрлек күрмәйҙәр. Партия райкомы һәм район Советы исполкомы ла был мәсьәләгә етерлек тиклем иғтибар бирмәне, һәм малсылыҡты үҫтереү планын үтәү өсөн партия, совет ойошмаларының һәм уларҙағы етәксе работниктарҙың яуаплылығын күтәрмәне.

Иптәш Яковлев пленумға был етешһеҙлектәр бөтәреләр һәм малсылыҡты үҫтереү планы үтәләр, тип һүҙ бирә. Был өлкәлә бер ни тиклем саралар күрелгән дә инде. Ул Йылайыр районында әҙерләү эштәре аппаратына тикшерелмәгән кешеләр ебәргәне өсөн һәм ул аппаратты ныҡытыу сараларын күрмәгәне өсөн СССР әҙерләүҙәр Министерствоһының Башҡортостан буйынса вәкиле иптәш Казиҡаевты тәнҡитләй.

— Федоровка районында, — ти райком секретары иптәш Михайлов, — һуңғы йылдарҙа аттар, мөгөҙлө эре малдар һәм бигерәк тә вак малдар һаны бик ныҡ кәмене. Быйыл хәл бер ни тиклем яҡшырҙы. Беҙ 1000 башҡа яҡын мал контрактовать иттек, малдарҙың үрсеүенә өлгәштек. Малдары бик аҙ булған колхоздарҙа малсылыҡты үҫтереү өсөн конкрет саралар күрҙек.

ВКП(б) Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире иптәш Носов продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарары айҡанлы массовый-политик эштәрҙең торошо һәм уларҙы яҡшыртыу саралары тураһында һөйләй.

Был айҡанлы Дәүләкән, Ғафури, Архангель, Баймаҡ һәм башҡа райондарҙа партияның асыҡ йыйылыштары үткәрелде, республикалағы күпселек артелдәрҙә общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса колхозсыларҙың йыйылыштары булып үтте. Күп урындарҙа агитаторҙарҙың район йәки кустовой кәңәшмәләре үткәрелде. Партия һәм хөкүмәт ҡарарын пропагандалау һәм аңлатыу эштәре башланды. Колхозсылар был ҡарарҙы алҡышлы рәүештә хуплайҙар, малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү буйынса яңы йөкләмәләр алалар.

— Шуның менән бергә, — тип дауам итә иптәш Носов, — партия һәм хөкүмәттең был мөһим ҡарары айҡанлы массовый-политик эштәрҙе йәйелдереү һис тә ҡәнәғәтләнерлек түгел әле. Был эштәге етешһеҙлек, иң элек, шунан тора — массовый-политик эш колхозсыларҙың бик аҙ ғына өлөшөн, күбеһенсә малсылыҡ работниктарын генә үҙенә йәлеп итә, ә ҡайһы бер райондарҙа был да эшләнмәй.

Айырым партия ойошмаларының һәм ауыл хужалығы артелдәренең етәкселәре малсылыҡты үҫтереү — ферма работниктарының генә түгел, бәлки бөтә колхозсыларҙың эше икәнлеген онотолар. Ҡырмыҫҡалы һәм Иглин райондарының күпселек артелдәрендә был мәсьәлә буйынса колхозсыларҙың дөйөм йыйылыштары әле һаман тиклем үткәрелмәүҙең сәбәбен бары тик шуның менән генә аңлатырға мөмкин. Политик-массовый эш бигерәк тә Ҡырмыҫҡалы районында насар ҡуйылған.

Иптәш Носов политик-массовый эштең тағы ла шундай етешһеҙлеген күрһәтә — район газеталары массалар араһында политик эш алып барыуҙың төп средствоһы итеп файҙаланылмайҙар. Ул малсылыҡты үҫтереү мәсьәләләре буйынса әле һаман тиклем бер генә мәҡәлә лә бирмәгән Өфө район газетаһын ныҡ тәнҡитләй. Был газета иң яҡшы һыйыр һауыусыларҙың, чабандарҙың, быҙау һәм сусҡа ҡараусыларҙың эш тәжрибәләрен башҡаларға күрһәтмәй, артта ҡалыусыларҙы тәнҡитләмәй һәм үҙенең биттәрен райондың төп мәсьәләләренән ситтә торған осраҡлы материалдар менән генә тултыра.

Массовый-политик эштәге төп етешһеҙлектәрҙән береһе шунан тора—ҡайһы бер урында агитация конкрет булмай. [illegible] теллигенция малсылыҡты үҫтереү буйынса өс йыллыҡ план тураһында партия һәм хөкүмәт ҡарарын аңлатыу эшендә тейешенсә файҙаланылмайҙар.

— Был етешһеҙлектәрҙе, — ти иптәш Носов, — ҡыҫҡа ваҡыт эсендә бөтөрергә һәм был мөһим документте тәрән рәүештә пропагандаларға кәрәк.

ВКП(б)-ның Әлшәй райкомы секретары иптәш Чурсин районда СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын пропагандалау киң йәйелдерелде, общественный малсылыҡты үҫтереү планын һис һүҙһеҙ үтәү өсөн саралар күрелә, ти. Ләкин был мөһим эштә етди етешһеҙлектәр ҙә бар әле. Колхоздарҙа мал үлеү дауам итә. Аттарҙы, мөгөҙлө эре малдарҙы һәм сусҡаларҙы арттырыу планы үтәлмәгән. Районда бары тик 4 кенә колхоз аттарҙы үҫтереү планын, 15 кенә колхоз мөгөҙлө эре малдар үҫтереү планын һәм ни бары 3 колхоз сусҡалар үҫтереү планын үтәне.

Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министрының урынбаҫары иптәш Каримов пленумда ҡатнашыусыларға малдарҙы көтөүлектә йөрөтөп һимертеүҙе ойоштороу, фермаларҙа күп көс һалыуҙы талап иткән эштәрҙе механикалаштырыу һәм электрлаштырыу, кадрҙар әҙерләү буйынса республика колхоздарында үткәрелә торған саралар тураһында һөйләне.

Унан һуң ул ҡошсолоҡто үҫтереү мәсьәләләренә ентекләп туҡталды. Беҙҙең республикала 430 колхозда ҡошсолоҡ фермаһы юҡ; ә СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарары һәр бер артелдә ҡошсолоҡ фермаһы булдырыуҙы талап итә. План буйынса республикабыҙҙа фермалар һәм ҡоштар һаны, үҙған йыл менән сағыштырғанда дүрт тапҡырға арттырылырға тейеш. Ләкин әле был план бары тик өстән бер өлөшкә генә үтәлгән.

Ҡошсолоҡто үҫтереүҙә бигерәк тә Әлшәй, Бишбүләк, Дүртөйлө, Архангель, Ҡырмыҫҡалы һәм башҡа райондар артта баралар, улар ҡоштарҙың бик күпләп үлеүенә юл ҡуйғандар. Был райондарҙың күп колхоздарында ҡошсолоҡ фермалары юҡ, йәки булһа ла унда ҡоштар бер-ике-һирәк кенә. Ә Абзан районында күп йылдарҙан бирле был яҡтан бер ни ҙә эшләнмәй.

— Ҡоштар һанының кискен рәүештә артыуына һәм шулай уҡ инкубатор станцияларынан алынған себештәрҙең үҫеүҙәренә өлгәшергә кәрәк, — ти иптәш Каримов.

* * *

Киса ултырышта иптәш С. Ә. Вәһаповтың докладлы буйынса прениелар дауам итте.

Унан һуң көн тәртибендәге икенсе мәсьәлә буйынса — республиканың колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеүҙең йомғаҡтары һәм сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү буйынса партия ойошмаларының бурыстары, урожай йыйнауға әҙерлек һәм ауыл хужалығы продукттарын әҙерләү буйынса — БАССР ауыл хужалығы Министры иптәш Денисовтың, бөртөклө ашлыҡ совхоздар трестының директоры иптәш Кузнецовтың, ит-һөт-сөлөк совхоздары трестының директоры иптәш Фоломеевтың һәм СССР Әҙерләүҙәр Министерствоһының Башҡорт АССР-ы буйынса уполномоченные иптәш Казиҡаевтың докладтары тыңланды.

11-се июндә кискә ултырышта был докладтар буйынса фекер алышыуҙар булды.

Бөгөн пленум үҙенең эшен дауам итерә.

Агитаторға ярҙамға

Малсылыҡ работниктәре ниндәй уңыштары өсөн Ленин ордены менән наградланалар

СССР Верховный Советы Президиумының 1949 йылдың 20 апрелендәге Указы ауыл хужалығында малсылыҡ өлкәһендә юғары уңыштарға өлгәшкән алдынғыларға Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм уларҙы СССР ордендары һәм медалдәре менән наградлау өсөн 1949—1951 йылдарға күрһәткестәр билдәләне.

Малсылыҡ работниктәре Ленин ордене менән наградланыу өсөн ниндәй уңыштарға өлгәшергә тейештәр?

Бының өсөн колхоз председателдәре, ферма мөдирҙәре, совхоз директорҙары, ферма һәм бүлексә управляющийҙәре, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың зоотехниктәре, ветеринар работниктәре—колхоздың һәм совхоздың малдарҙы һәм ҡоштарҙы үҫтереү буйынса йыллыҡ пландарын малдың һәм ҡоштоң һәр бер төрө буйынса 30 проценттан да кәм булмаған күләмдә арттырып (планды 130 проценттан юғары итеп) үтәргә тейештәр.

Колхоздарҙағы, совхоздарҙағы һыйыр һауыусылар, мал көтөүселәр, быҙау ҡараусылар, йәш малдарҙы ҡараусылар, һарыҡ көтөүселәр, сусҡа ҡараусылар, ҡош ҡараусылар, малсылыҡ бригадаларҙы бригадирҙары колхоздың һәм совхоздың дөйөм планына ярашлы рәүештә продукты биреүсе малдың һәм ҡоштоң һәр бер төрө буйынса үҙҙәренең йыллыҡ пландарын арттырып үтәгәндәре һәм мал ҡарауҙа яҡшы күрһәткестәргә өлгәшкәндәре өсөн Ленин ордене менән наградланалар. Улар өсөн билдәләнгән күрһәткестәр түбәндәгеләрҙән тора:

Һыйыр һауыусылар, һауын һыйырҙарҙы көтөүселәр, зоотехниктар, ветеринар работниктар һәр бер һауын һыйырҙан йылына уртаса 4500 килограмм һөт һауып алырға, шул һөттән 170 килограмм май алырға тейештәр. Һәр бер һыйыр һауыусы 8 баш һыйырҙы, бригадир — 24 баш һыйырҙы тәрбиә- [illegible] быҙауҙарҙың ауырлығын — 850 граммға, 6 айҙан оло булғандарын — 700 граммға арттырыуға өлгәшергә бурыслылар.

Мөгөҙлө эре малдарҙы көтөүҙә һәм урында ашатып һимертеүҙә эшләүсе мал ҡараусылар һәм бригадирҙар малдарҙың тәүлеккә уртаса ауырлығын урында ашатып һимерткәндә — 1250 граммға, көтөүҙә һимерткәндә — 900 граммға арттырырға бурыслылар. Бының өсөн мал ҡараусы — 50 баш, ә бригадир — 100 баш мал тәрбиәләй. Ә колхоз председателдәре, ферма мөдирҙәре, совхоздарҙың бүлексә, ферма управляющийҙәре, ветеринар работниктар, зоотехниктар 200 баш мал һимертергә бурыслылар.

Эре мөгөҙлө малдарҙы тәрбиәләүселәр һәр бер һыйырҙан йыл һайын быҙау алырға, һыйырҙарҙың барыһынан да һөт һауып алырға, һыйырҙарҙы, быҙауҙарҙы һәм һимертеүҙәге малдарҙы тулыһынса һаҡлап үҫтереүгә бурыслылар.

Сусҡа балалары үрсетеүҙә эшләүсе колхозсыларға һәм совхоз эшселәренә түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшергә кәрәк: йыл башында булған һәр бер 9 айлыҡтан өлкән инә сусҡанан йыл буйына 22 баш сусҡа балаһы алырға, һәр бер сусҡа балаһын (2 айлыҡ сағында тере килеш үлсәгәндә) уртаса 15 килограмға тиклем еткерергә һәм имеүҙән айырылғанса тәрбиәләп үҫтерергә. Һәр бер сусҡа ҡараусы колхоздарҙа 7 инә сусҡаны, совхоздарҙа — 9 инә сусҡаны тәрбиәләргә бурыслы.

Һарыҡтан йөн ҡырҡып алыу һәм һарыҡ бәрәстәрен үҫтереү буйынса күрһәткестәр ошолар: йыл башында булған һәр бер 100 оло һарыҡтан һәм йәш һарыҡтан 120 бәрәс алырға һәм уларҙы имеүҙән айырылғанса ҡарап үҫтерергә [illegible] һарыҡ ҡараусылар 100 баш инә һарыҡты, ә өлкән чабандар 400 баш инә һарыҡ һәм 600 йәш һарыҡты тәрбиәләйҙәр.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа ҡошсолоҡтан продукты алыуҙа өлгәшкән уңыштары өсөн ҡошсолоҡ фермаларының работниктәре, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың етәкселәре һәм был өлкәлә эшләгән специалистәре Ленин ордене менән наградланалар. Улар өсөн түбәндәге күрһәткестәр билдәләнгән: Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың тауыҡ ҡараусылары йомортҡаны күп һала торған тоҡомло һәр бер тауыҡтан йылына 200 йомортҡа, башҡа тоҡомло тауыҡтан — 170 йомортҡа алырға бурыслылар. Өйрәктәрҙе, ҡаҙҙарҙы, күркәләрҙе һимертеү эше менән шөғөлләнеүселәр — йыл башында булған һәр бер өлкән ҡоштан йыл буйынса (тере килеш үлсәгәндә) түбәндәге күләмдә ит алырға тейештәр: өйрәктән 85 килограмм, ҡаҙҙан 65, күркәнән 110 килограмм. Бының өсөн колхоздарҙың ҡош ҡараусылары 500 тауыҡ, 300 өйрәк, 100 ҡаҙ, 100 күркә тәрбиәләргә, ә совхоздарҙың ҡош ҡараусылары—1000 тауыҡ, 500 өйрәк, 200 ҡаҙ, 200 күркә тәрбиәләргә тейештәр.

Мал аҙығы әҙерләүселәр өсөн мал аҙығы культураларының урожайын күтәреү буйынса түбәндәге күрһәткестәр билдәләнгән: мал сөгөлдөрөнөң һәр бер гектарынан 700 центнер, мал аҙығы гәрәнкәһенән һәм турнепстан — 550 центнер, силос өсөн сәселгән кәнбағыштан 500 центнер силос массаһы, күп йыллыҡ үлән сәсеүлегенән 70 центнер бесән урожайы, бер йыллыҡ үләндән — 60 центнер бесән, тәбиғи сағыл сабынлығынан — 40 центнер бесән, туғай сабынлығынан 80 центнер бесән алырға кәрәк. Был урожайҙы колхоздарҙа һәм совхоздарҙа мал аҙығы әҙерләүсе бригадаларҙың звенолары 3 гектар мал аҙығы сөгөлдөрө сәсеүлегенән, 3 гектар мал аҙығы гәрәнкәһе һәм турнепс сәсеүлегенән, 7 гектар кәнбағыш, 15 гектар күп йыллыҡ үлән, 10 гектар бер йыллыҡ үлән сәсеүлегенән, 15 гектар сағыл сабынлығынан, 20 гектар туғай сабынлығынан алырға тейештәр. Бригадирҙар өсөн сөгөлдөр, [illegible] унын продукты биреүсәнлеген күтәреүгә йүнәлтелгәндәр. Был күрһәткестәр малсылыҡ работниктарының фиҙакәр хеҙмәте арҡаһында уңышлы үтәләсәктәр. Беҙҙең социалистик малсылыҡ хужалығыбыҙҙа бының өсөн бөтә мөмкинселектәр бар.

З. Вахитов.

Өс йыллыҡ планды арттырып үтәү өсөн көрәшәләр

Дүртөйлө районы «Урал» колхозы фермаһының работниктәре «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсән общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын» срогынан алда үтәү өсөн көрәшәләр.

Колхозда 4 ферма бар. Улар быйыл айырыуса өлгөлө эшләйҙәр. Колхоз малсылыҡты үҫтереүҙең 1949 йылғы планын мөгөҙлө эре малдар буйынса 110, һарыҡ-кәҙәләр буйынса 187, сусҡалар буйынса 190 процентҡа үтәне лә инде. Фермаларҙа бөтә быҙауҙар малдарҙан да йәш малдар алынды. Хәҙер 28 быҙау, 246 бәрәс, 22 баш ҡолон тәрбиәләнә.

Колхозда умартасылыҡ эшенә лә ныҡ иғтибар ителә. Бында 112 баш умарта иҫәпләнә. Көҙгә тиклем уның һаны 150 башҡа еткереләсәк.

Колхоз быйыл общественный малсылыҡтан 56 мең һум доход алыуҙы планлаштырҙы. Ә малсылыҡ работниктәре уны арттырып үтәйәсәктәр.

Ғ. Хәснетдинов.

Газетаға баҫылмаған материалдар эҙенән

Кейәргәҙе районының «Үрнәк» колхозы членарынан «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы редакцияһына хат килгәйне. Улар хаттарында «Үрнәк» колхозына ҡараған урмандарҙы, хатта, баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын да яҡшы һаҡламауҙар — бындағы ағастарҙы ҡырҡыуҙар, урман ҡарауҫы Зәки Исмәғиловтың был күренештәргә килешеп ҡарауы тураһында яҙҙылар.

Тикшереү һөҙөмтәһендә, колхозсыларҙың хаттарында күрһәтелгән факттар дөрөҫләнде. Общественный урманды эрем-шәрәм итеүгә юл ҡуйғаны өсөн Зәки Исмәғилов хеҙмәт урынынан алынды һәм хөкөмгә бирелде.

* * *

Ишембай ҡалаһындағы «Тирмән-йылға» артеле правлениеһенең председателе Шафиковтың хужалыҡ эштәренә ныҡ иғтибар итмәүе, күберәк эскелек менән шөғөлләнеүе, яҙғы сәсеү эштәрен үҙ ваҡытында уҙғармауы тураһында редакцияға килгән хат, урында тикшерелде һәм дөрөҫләнде.

Башпищепромсоюздың президиумы председателе иптәш Ғиззәтуллин редакцияға яҙған хатында, «Тирмән-йылға» артеле правлениеһе председателе Шафиковҡа ВКП(б)-ның Ишембай ҡала комитете бюроһы тарафынан ҡаты шелтә бирелде.

Бынан тыш, Шафиков тураһында редакциянан килгән хат һәм уның буйынса урында уҙғарылған тикшереү һөҙөмтәһе материалдары, Башпищепромсоюзы президиумының нәүбәттәге ултырышында ҡараласаҡ, тип яуап бирҙе.

Клеверҙән орлоҡ урожайы алыу

Академик Т. Д. Лысенко, бер тапҡыр ғына сабыла торған һуңлап өлгөрөүсән клеверҙәрҙе сәскәләнеүгә тиклем өҫтән сабыу—уларҙың орлоҡ урожайын күтәреүҙә бик мөһим агротехник сара ул, тип күрһәтте.

Был тәҡдим беҙҙең Бөрө һәм Өфө тәжрибә баҫыуҙарында өсөнсө йыл инде һынап килене. Мәҫәлән, Өфө тәжрибә баҫыуында 1946 һәм 1947 йылдарҙа үткәрелгән тәжрибәләрҙә түбәндәгесә һөҙөмтәләр алынды: өҫтән сабылмаған участкаһың бер гектарынан 2,1 центнер орлоҡ алынһа, өҫтән сабылған ерҙән был урожай 3,5 центнерға тиклем барып етте. Бөрө тәжрибә баҫыуында был сараһы ҡулланыу арҡаһында һәр йылда уртаса 1—1,5 центнер өҫтәмә клевер орлоғо урожайы алып киләләр.

Академик Лысенко был тәжрибәләрҙе хәҙер киң колхоз баҫыуҙарына күсереүҙе тәҡдим итә. Уның был яңы агротехник сараһы клеверҙең биологик үҫешлектәренә бәйләнгән.

Билдәле булғанынса, бер тапҡыр ғына сабыла торған һуңлап өлгөрөүсән клевер сәселгән йылды орлоҡ урожайы бирә алмай. Беҙҙең республикала таң өшө төр клевер үҫә. Орлоҡ биреү өсөн ул ҡышлап сығырға һәм ошо ваҡытта яровизация стадияһын үтергә тейеш. Икенсе йыл иң, участкаһың агротехника кимәле юғары булғанда, клевер май айында бик ныҡ үҫешләнә башлай. Күп ваҡиғаларҙа ул был ваҡыт бик ныҡ ҡуйыра һәм сәскәләнеп орлоҡланғансы йығылып өлгөрә. Был ваҡыт клевер сәскәләренең күп өлөшө орлоҡһоҙ ҡалалар.

Клевер үҫемлеген оҙон морон (долгоносик) тигән ҡорт бик ныҡ яфалай. Уның ҡарышлауыҡтары орлоҡланған клевер емен кимерәләр. Оҙон морон менән зарарланған клеверҙең урожайы түбәнәйә һәм сифаты ла кәмей. Клевер сәсеүлектәре төрлө ҡый үләндәренән дә күп зарар күрәләр. Уларҙы клеверҙе орлоҡ урожайы өсөн йыйнау йылында ғына утап бөтөрөп булмай. Бының өсөн клевер сәсеүлектәрен өҫтән генә сабып сығыу бик ҙур файҙа бирә.

Өҫтән йоҡа ғына итеп сабылған клевер сәсеүлегендә сәскә атып ҡойола алырлыҡ ҡыйҙар һәләк ителәләр, клевер сәсеүлеге таҙарып ҡала. Икенсенән, әгәр ул артыҡ ҡуйы булып үҫкәндә, байтаҡ һирәгәйә. Бының арҡаһында келевер үҫемлектәре йығылмай үҫәләр. Йығылмаған, тура булып үҫкән һәм байтаҡ һирәкләнгән клеверҙең сәскәләре тулыһынса орлоҡлана алалар. Сөнки был ваҡыт һәр бер сәскәне бал ҡорттары һеркәләндерәләр. Өсөнсөнән, өҫтән сабыу арҡаһында, клевер сәскәләренең оҙон морон менән зарарланыуы бик ныҡ кәмей. Был ваҡыт клеверҙең массовый төҫтә сәскәләнеүе бер аҙ ваҡытҡа һуңлай, ә инде был саҡта оҙон морондарҙың үрсеүе туҡталған була һәм уларҙың активлек итеүе түбәнәйә.

Академик Лысенко, өҫтән сабылған клевер, температура байтаҡ түбәнәйә төшкәс, сәскәләнеү арҡаһында, уға орлоҡланыу өсөн уңай шарттар тыуа, тип күрһәтә. Был сараның техникаһы бик ябай, ләкин уны таң академик Лысенко өйрәткәнсә аныҡ үтәргә генә кәрәк.

Беҙҙең шарттарҙа уны июнь айының 1—2 декадаларынан да һуңламай үткәрергә кәрәк. Өҫтән сабып һирәгәйтә төшөүҙе бер квадрат метр майҙанда ҡуйылығы 500—600 һабаҡтан артыҡ булған клевер сәсеүлектәрендә үткәрергә кәрәк. Участка ҙур булмағанда уны ҡул салғыһы менән сабып сығырға мөмкин. Участка ҙур булғанда бесән саҡкыс машиналарҙы ла ҡулланалар. Төп талап шунда тора—сапҡан саҡта клеверҙең ҡышлап сыҡҡан һабаҡ киҫәге (яровизация стадияһын үткән өлөшө) сабылмай ҡалдырылырға тейеш. Бында клевер һабағындағы сәскәләрҙең аҙ өлөшөн һәм япраҡтарын ғына ҡырҡтырырға кәрәк. Шуға күрә был эш оҫта сабыусыларға ғына тапшырылырға тейеш.

Был яңы сара буйынса колхоздарҙың производство шарттарында етерлек тәжрибә туплау өсөн өҫтән сабылған клевер участкаларының орлоҡ урожайын айырым рәүештә йыйнарға кәрәк.

В. Ғирфанов,

Башҡортостан баҫыусылыҡ тәжрибә станцияһының ғилми сотрудигы.

РАЙОН ГАЗЕТАЛАРЫ БИТТӘРЕНӘН

Халыҡ инициативаһы

Республикабыҙҙың колхоздары эштәре ... районының ... тамамлау менән ... уҡыу бинаһын, клубтар һалыу, общественный йорттарҙы, колхозсыларҙың йорттарын электрлаштырыу, радиолаштырыу ... берҙәм ... Районы ... колхоздар ... «Берлек» колхозы членары һәм районы МТС-ы работниктәре «Октябрь» газетаһына ... хат яҙҙылар. ... бушлай ...

«... Кино-картиналар күрһәтеүгә һәм ... постановкалар ҡуйыуға районы ... һәр клуб һалырға һәм ... Октябрь байрамының 32 йыллығына тамамларға.

Бынан тыш, яңы уҡыу өйө бинаһын һәм уҡытыусылар өсөн бер квартира төҙөргә, бөтә колхоздарҙа ... электростанциялар ...

Һәйкә өсөрҙә ауылдары ... мәктәп бинаһын ... 400 тал ағас ултыртырға.

МТС усадьбаһын ағас менән ... көҙ көнө бында 200 тал ағас ултыртырға, ... МТС ... йорттарына ...».

Медицина работниктәре кәңәше

Ошо йылдың май айында Мишкә районының партия кабинетында медицина работниктәре кәңәше үткәрелде. Кәңәштә врачтарҙан, фельдшерҙарҙан, медсестраларҙан 70-тән артыҡ кеше ҡатнашты.

«Беҙҙең районда, — тип яҙа «Красная заря» газетаһы, — медицина работниктәре кәңәше беренсе тапҡыр үткәрелә әле. Был кәңәш бурысы — медицина работниктәрен халыҡ-ара хәл һәм совет медицинаһының өлгәшеүҙәре менән таныштырыу иҫәпләнә.

Был кәңәштә район хеҙмәтсәндәре «Халыҡ-ара хәл тураһында», «Хеҙмәтсәндәрҙе коммунистик рухта тәрбиәләүҙә Совет интеллигенцияһының бурыстары», «Совет халҡының ... тураһында», «Туберкулез һәм уның профилактикаһы», «Медицина работниктәренең ... бурыстары» кеүек темаларға докладтар һәм лекциялар тыңлаясаҡтар.

Кәңәште тамамлағандан һуң, медицина работниктәре өсөн «Намыҫ суды» исемле кино-картина күрһәтелде.

Уйлап сығарыу

«Коммуна байрағы» газетаһы (Бүгөрсән районы) «Беҙҙең районда» тигән рубрика аҫтында читателдәр ...

«Ворошилов исемендәге колхоздың тимерсеһе иптәш Нилсенбаев генератор ... тракторҙарға ... ...

Һыу тирмәненә ултыртылған был станок ... 3 тапҡырға арттырыу һәм 10 колхозсыһын башҡа эштәрҙә ҡатнашыуына мөмкинлек бирҙе».

Күсмә библиотекалар

Түймәзы район библиотекаһы, — тип яҙа «Путь Ленина» газетаһы, — басыуҙа эшләүселәр араһында политик-массовый эштәр алып барыуҙа актив ҡатнаша. Уҡыу өйҙәре аркылы файҙаланыу өсөн төрлө темаларға китаптарҙан, брошюраларҙан 40 күсмә библиотека ойошторҙо. Был библиотекаларҙа «Беҙ совет кешеләре», «Ысын кеше тураһында повесть», «Бәхет», «Алтын йондоҙ кавалеры» кеүек читателдәрҙе бик ҡыҙыҡһындырған яңы китаптар һәм тәбиғәтте үҙгәртеү, малсылыҡты үҫтереү мәсьәләләре буйынса әҙер лекциялар бар.

Редакцияға хат

КОЛХОЗДАРҘЫ РАДИОЛАШТЫРЫУҒА ИҒТИБАР ЮҠ

Беҙ Әбйәлил районының связь конторы начальнигы иптәш Ниғмәтовка:

— Радио айлығы нисек үтте? Нәмә эшләнде? — тигән һорау менән мөрәжәғәт иттек.

Был һорауға ул *) әҙеп кенә яуап бирә алманы. Бер аҙ уйлағандан һуң:

— Буш торманыҡ, эшләнек, әлбиттә. Был район үҙәгендәге радиоузелдың ... бер аҙ яҡшырттыҡ, линияларҙы ... сыҡтыҡ, — тине.

Ә әгәр иптәш Ниғмәтов беҙҙең һорауға былай еңел һәм ҡәнәғәтләнмәҫлек яуап ҡайтарҙы һуң? Сөнки, радиолаштырыу район буйынса күҙгә күренерлек бер нәмә лә эшләнмәне. Бөгөнгө көнгә лә был эш насар тора. Конкрет ... булыуға ҡарамаҫтан, райпотребсоюз председателе иптәш Нәфиков магазиндарҙа радиотауарҙар һатыу сараһын күрмәй. «Пәнгел» совхозының бүлексәләренә радио точкалар үткәреү эше лә радиотауарҙарҙың булмауы сәбәпле туҡтап ҡалды.

Ике-өс айҙан Асҡар ауылында яңы ГЭС энергия бирергә тейеш. Ошо уңай менән, радиоузелдың ҡеүәтен арттырыу сараһын күрергә, район үҙәгенә алыҫ торған колхоздарға, артелдарға (мәҫәлән, «Ҡыҙыл флаг», Молотов исемендәге колхоздарға һәм «Ҡыҙыл Октябрь» артеленә) фидер линияһы үткәрә башларға кәрәк ине. Ләкин связь конторaһы начальнигы тарафынан был хәстәрлек тә күрелмәй әле. Хатта, райондағы урта һәм ете йыллыҡ мәктәптәр ҙә радиоһыҙ йәшәйҙәр.

Х. Баимов.

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советенең Париждәге сессияһында

Берлин мәсьәләһен тикшереү

ПАРИЖ, 9 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Сит ил Эштәре Министрҙәре Советенең бөгөнгө ултырышы башында председателлек итеүсе Ачесон, дүрт министрҙең һәр береһе тейешле зонаның оккупацион властарына Берлин менән Германияның көнбайыш зоналары араһында һәм көнсығыш зона менән көнбайыш зоналар араһында связь, транспорт һәм сауҙа буйынса сикләүҙәрҙе бөтөрөү менән бәйләнештә Берлиндә алып барыла торған һөйләшеүҙәрҙе 13 июнгә тамамларға күрһәтмә бирһен, тип тәҡдим итте. Шуман һәм Бевинде алмаштырыусы лорд Гендерсон был тәҡдимде яҡлайылар.

А. Я. Вышинский, юғарыла күрһәтелгән сикләүҙәрҙе бөтөрөүгә бәйләнешле мәсьәләләрҙе ҡарауҙа совет иле яғынан һис бер төрлө тотҡарлыҡ юҡ, тип хәтергә төшөрҙө. Вышинский, үҙенең совет зонаһындағы оккупацион властарға һөйләшеүҙәрҙең барышы тураһында һорау ебәргәнлеген һәм кәрәкле мәғлүмәттәрҙе алыу менән үк Ачесон тәҡдименә яуап бирәсәген белдерҙе. Ултырыш барышында Вышинский, үҙе һораткан мәғлүмәттәрҙең алынғанлығын һәм үҙендә Ачесондың тәҡдименә ҡаршы фекерҙәрҙең юҡлығын әйтте.

Министрҙәр бөгөн көн тәртибендәге: «Берлин һәм валюта мәсьәләһе» тигән икенсе пунктты тикшереүҙе дауам иттерергә тейештәр ине. Ләкин, ошо сессияла ҡаралырға тейешле дүрт державаның 1949 йылдың 5 майында Нью-Йорктағы килешеүе менән күҙҙә тотолған валюта проблемаһының асылы буйынса министрҙәр әле үҙҙәренең фекерҙәрен әйтмәгән булһалар ҙа, председателлек итеүсе Ачесон был мәсьәләне тикшереүҙе өҙергә маташып ҡараны.

Ул көн тәртибенең был пунктына һуңынан кире ҡайтыу мөмкинлеген ҡалдырып, «ары китергә» тәҡдим итте.

Шуман үҙенең фекерен алдан белдерергә ашығып, үҙенең... көн тәртибенең — Германия менән килешеү договоры әҙерләү тураһындағы өсөнсө пункты буйынса дискуссия башларға кәрәк тип иҫәпләгәнлеген әйтте.

А. Я. Вышинский Сит ил Эштәре Министрҙәре Советы көн тәртибендә торған бик мөһим мәсьәләләрҙе тикшереүҙән тайпылырға ынтылыуҙарға ҡаршы сығыш яһаны.

Шунан һуң Вышинский тотош Берлин өсөн бер валюта тураһындағы мәсьәләнең асылы буйынса СССР делегацияһының позицияһын һөйләп бирҙе.

А. Я. Вышинскийҙең сығышы

Вышинский сығышының башында, СССР делегацияһы Берлин өсөн валюта тураһындағы мәсьәләне ҡарағанда иңде дүрт держава тарафынан үҙ-ара килешелгән ҡарарҙарға нигеҙләнеп эш итергә тәҡдим итә, тине. Ул 1948 йылдың 30 августында СССР, АҠШ, Англия һәм Франция араһында Берлиндә бер валюта сифатында совет зонаһының немец маркаһын индереү тураһында һәм Германияның башҡалаһында көнбайыш маркаһын йөрөүҙән туҡтатыу тураһында һөйләшеп килешеү булғанлығын хәтергә төшөрҙө.

Берлиндә аҡса йөрөшөн регулировать итеү тураһындағы мәсьәлә әһәмиәтле мәсьәлә булып тора. Оккупацион ғәскәрҙәрҙең башкомандующийҙарына дүрт хөкүмәт тарафынан бирелгән директивала был әйтелгәнсә, Берлиндә аҡса йөрөшөн регулировать итеү совет зонаһындағы эмиссион банк тарафынан Берлиндең хәҙерге ваҡытта йәшәүсе кредит учреждениеларе аша үткәрелергә тейеш, тип күрһәтелде.

Аҙаҡ килеп, Берлиндә бер валюта индереү һәм уны йөрөтөү менән бәйләнештә юғарыла күрһәтелгән финанс сараларын практик рәүештә тормошҡа ашырыу өҫтөнән контроль яһау өсөн дүрт башкомандующий вәкилдәренән финанс комиссияһы төҙөлә, тип күҙҙә тотолдо.

Унан ары Вышинский, Берлин өсөн бер валюта тураһындағы мәсьәлә АҠШ, Англия һәм Францияның инициативаһы буйынса Именселек Советында тикшерелде, тип хәтергә төшөрҙө.

— Совет делегацияһы, — тип дауам итте Вышинский, — тотош Берлин өсөн бер валюта индереү тураһындағы мәсьәләне ҡарағанда уның тураһында мин әле генә һөйләгән 1948 йылдың 30 августағы килешеүенә нигеҙләнеп эш итергә кәрәк, тип иҫәпләй. Шуның менән бергә бер валюта индереү эшендә финанс комиссияһының роле яҡшы уҡ дүрт буласағын күҙҙә тоторға кәрәк, уның функцияларын билдәләргә кәрәк. Совет делегацияһы валюта һәм сауҙа мәсьәләләре буйынса эксперттар техник комитетының 1948 йылдың 23 декабрендәге рекомендацияларын нигеҙ итеп алырға тәҡдим итә. Совет делегацияһы был мәсьәләне Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының ошо сессияһында яңынан иғтибар менән һәм ентекләп ҡарауҙы кәрәк, тип иҫәпләй.

Шулай итеп, Берлиндә валюта мәсьәләһе буйынса Совет делегацияһының тәҡдимдәре түбәндәгеләргә ҡайтып ҡалалар:

1. Тотош Берлин өсөн бер валюта индерергә;

2. Берлин өсөн берҙән-бер валюта сифатында, был дүрт держава — Великобритания, Америка Ҡушма Штаттары, Франция һәм Советтар Союзы тарафынан бирелгән 1948 йылдың 30 августында эшләнгән директиваларҙа үҙ-ара килешелгәнсә, ошо директиваларҙа күрһәтелгән һәм шул уҡ ҡарарҙан килеп сыға торған бөтә һығымталар менән, совет оккупация зонаһындағы немец маркаһын ҡабул итергә;

3. Дүрт вәкилдән торған финанс комиссияһының эше тураһындағы положениеларҙа эшләгән саҡта һәм был функцияларҙы тикшергәндә техник комитеттең 1948 йылдың 23 декабрендәге рекомендацияларын нигеҙ итеп алырға.

Көнбайыш державалар вәкилдәренең Берлин өсөн бер валюта тураһындағы мәсьәләне тикшереүҙән баш тартыуҙары

Шунан ары сығыш яһаған көнбайыш державалар вәкилдәре дүрт державаның 1948 йылдың 30 августындағы ҡарары нигеҙендә тотош Берлин өсөн бер валюта булдырыу тураһындағы мәсьәлә буйынса килешеүгә өлгәшергә теләмәгәнлектәрен белдереү менән генә ҡалманылар, бәлки ғөмүмән был мәсьәләне тикшереүҙән баш тарттылар.

Шунан ары һүҙ алып, Вышинский көнбайыш державалар вәкилдәренең Берлин өсөн бер валюта тураһындағы мәсьәләне ҡарауҙан баш тартыуҙарының нигеҙһеҙлеген күрһәтте.

Вышинский унан ары, эксперттар комитетының тәҡдимдәренә бары тик нигеҙҙә СССР вәкиле генә түгел, бәлки Англия һәм Франция вәкилдәре лә риза булғайнылар, тип хәтергә төшөрҙө.

Берлин өсөн бер валюта индереү тураһындағы мәсьәләне — Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының ошо сессияһы көн тәртибенә индерелгән был мәсьәләне ҡарауҙан баш тартыуҙы тик Германияны бүлгеләү политикаһының ҡеүәтләнеше, тип кенә баһаларға була. Бындай политика хата һәм зарарлы политика булып тора.

Совет делегацияһы, — тип һүҙен тамамланы Вышинский, — Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының был сессияһында уның көн тәртибендә торған мәсьәләләрҙе, шул иҫәптән, Берлиндә бер валюта индереү тураһындағы мәсьәләне үҙ-ара килешеп хәл итеү юлын табырға тырышып ҡарау кәрәк, тип иҫәпләй. Был мәсьәләне хәл итеүҙән баш тартыу Германияның бүлеүен нығытыу һәм тәрәнәйтеү позицияһында торғанда ғына мөмкин.

Ләкин көнбайыш державаларҙың вәкилдәре был юлы ла тотош Берлин өсөн бер валюта индереү тураһындағы мәсьәләне ҡарауҙан баш тарттылар. Ачесон, ә уның артынан Шуман шул бер үк һүҙҙәр менән, «әгәр ҙә Сит ил Эштәре Министрҙәре Советы Берлиндең административ берҙәмлеге тураһындағы мәсьәлә буйынса килешеүгә өлгәшмәгән икән, шулай булғас Берлин өсөн бер валюта тураһында килешеүгә өлгәшеү мөмкин түгел», тинеләр. Улар, 1948 йылдың 30 августындағы килешеү, «Берлин бер бөтөн булған саҡта» ҡабул ителгәнлектән, хәҙер үҙенең көсөн юғалтҡан, тип ышандырырға тырыштылар.

Был килешеүҙең әһәмиәтен түбәнәйтергә тырышып, Ачесон, 1948 йылдың 30 августында күҙҙә тотолған саралар Берлиндәге дүрт баш командующий уларҙың практик рәүештә тормошҡа ашырылыуҙары тураһында килешеүгә өлгәшә алған хәлдә генә көсТәренә индерергә тейештәр ине, тип белдерҙе. Алыу Дворецка ултырыш аҙағына килеп еткән Бевин Ачесонды яҡланы. Ул былай тине: «Баш командующийҙар Берлиндә уңышҡа өлгәшә алмағанлыҡтан 30 августағы килешеү тотош юҡҡа сыҡты».

Ошоноң менән бәйләнештә Вышинский түбәндәгеләрҙе һөйләне:

Совет делегацияһы, 1948 йылдың 30 августындағы директива дүрт держава араһында үҙ-ара килешелгәйне, тип билдәләне. Тап шуға күрә беҙ Берлиндә бер валюта индереү тураһында тәҡдим индерҙек; был тәҡдимдәрҙең нигеҙенә дүрт держава тарафынан эшләнеп, 1948 йылдың 30 августында сығарылған принциптар һалынды. Был принциптарҙың үҙ-ара килешелгән булыуҙарын берәү ҙә кире ҡаға алмаҫ.

Шунан ары Вышинский, техник комитеттең рекомендациялары дүрт державаның 1948 йылдың 30 августындағы директиваһының шул уҡ үҙ-ара килешелгән принциптарына таянғанлыҡтан, ул комитеттең рекомендацияларын ҡарауҙан баш тартырға һис бер төрлө нигеҙләктәр юҡ, тип күрһәтте.

Һүҙенең аҙағында Вышинский, логикалы һәм эҙмә-эҙлекле хәрәкәт итергә кәрәк ине, тип билдәләне. Билдәле көн тәртибе ҡабул ителгәс, унда билгеле мәсьәләләр яҙылғас, министрҙәр уларҙы ҡарарға тейештәр, был ваҡытта килеп сыға торған барлыҡ ҡыйынлыҡтарҙы еңеп сығырға һәм үҙ-ара килешелгән ҡарарҙар ҡабул ителеүгә өлгәшергә тейештәр. Хеҙмәттәшлек итеүгә тырышыусылар һәм диктат ярҙамы менән хәрәкәт итергә ынтылмаусылар тап шулай хәрәкәт итергә тейештәр.

Көнбайыш державалар вәкилдәре өсөнсө тапҡыр сығыш яһап, СССР делегацияһының дәлилдәренә ҡаршы килмәһәләр ҙә, шулай ҙа тотош Берлин өсөн бер валюта тураһындағы мәсьәләне асылы буйынса ҡарауҙан баш тартыуҙа дауам иттеләр. Ул ғына түгел, Ачесон көн тәртибендә артабан торған өсөнсө мәсьәләне—Германия менән ирашыу договорын әҙерләү мәсьәләһен тикшермәскә, ә туранан-тура Австрия договоры тураһындағы дүртенсе мәсьәләне ҡарауға күсергә тәҡдим итте.

Бындай тәҡдимгә ҡаршы сығыш яһап, Вышинский, Сит ил Эштәре Министрҙәре Советы тарафынан раҫланған көн тәртибен боҙоуҙың юл ҡуйылмаҫлыҡ эш икәнлеген күрһәтте һәм Австрия договорын тикшереүҙе Германияға ҡағылышлы мәсьәләләрҙе ҡарағандан һуң үткәрергә ҡарар ителгәйне, тип хәтергә төшөрҙө.

Сит ил Эштәре Министрҙәре Советының биш сәғәт дауам иткән был ултырышы ошоноң менән ябылды.

ПАРИЖДӘ ҺӘМ ПАРИЖДӘН СИТТӘ*)

II. АЛМАЛАР ҺӘМ КҮМЕР

* * *

Ванда Василевская

* * *

Был Парижда ла, Францияла ла булған хәл түгел. Һәм был хәҙер, ҡырҡ тугыҙынсы йылдың апрелендә булған хәл дә түгел. Был хәл ҡырҡ икенсе йылдың зәмһәрир һыуыҡ ҡышында, Урал аръяғында Тимда булған хәл. Тимдең бер як ситендә әле атыш тауыштары ла баҫылмаған, мәйеттәрҙе үҙәк майҙанға ташыйҙар, саперҙар әле яңы ғына йорттарҙы немецтәрҙең миналарынан таҙарта башлағандар, ә фронт колонналары тауышы аҫтында, винтовкалар атылған тауыштар араһында икенсе төрлө тауыш ишетелә башланы. Был һәр яҡтан ишетелгән йәнле, ныҡышмалы тауыш ине.

Был, өй ҡыйыҡтарында сүкештәр шаҡҡан тауыштар ине, был, халыҡ йәшәүселәрҙең ҡабалан-ҡабалан үҙ өйҙәрен ремонтлай, снарядтар емереп ҡалған тишек-тилектәргә такта ҡағып, ауған ҡоймаларҙы күтәрә шартлау тулҡыны менән аҡтарылған ишектәрҙе нығыта башлауҙары ине. Тимдәге алыҫтағы сиктәрҙә, совет воинтары әле гитлерселәрҙе ҡыуалар ине, ә бында хатта дошман атҡан пулялар әле етерлек урындарҙа инде яңы тормош — ҡалаһы мөмкин тиклем тиҙерәк һәм һис киҫекмәҫтән элекке нормаль хәленә ҡайтарыу, яраларҙы уңалдырыу, өйҙәрҙе һәм урамдарҙы тәртипкә килтереү дәрте менән тулы булған, тере ныҡ ышанған тормош ҡайнай башлағайны инде. Әленән-әле алыҫлашып барған туп тауыштары еңеүле рәүештә яңғырай, ләкин сүкеш менән ҡаҡҡан был күңелле тауыш — ижад һәм төҙөлештең тоғро юлдашы бөтәһен дә ... кәм булмаған көс менән еңеүле рәүештә яңғырай ине.

Йәшәүҙе һөйөүсе алыҫтағы Тим ҡалаһы, һин, ул саҡтарҙа, ҡырҡ икенсе йылдың ауыр ҡышында ышаныс һәм өмөт менән бик күп йөрәктәрҙе ҡанатландырыусы ҡала, минең күңелемдең иң нескә ерҙәренән сыҡҡан сәләмдәремде ҡабул итеп ал!

Хәҙер ҡырҡ икенсе йылдың ҡышы ла түгел, һәм беҙ әле генә һүндерелгән янғындар төтөнө менән ҡапланған Тим ҡалаһында ла түгелбеҙ. Һалмаҡ баштарын саҡ-саҡ күтәреп ултырыусы алма ағастарының ситһеҙ аллеялары араһынан, алһыу сәскәләр күбеге менән солғанған оҙон шоссе юлы артта тороп ҡалды; салт аяҙ күк йөҙөндә беҙҙең күҙ алдыбыҙға Руандағы кафедраль собор көмбәҙе, селтәр һымаҡ булып күтәрелә: был урта быуат архитектураһының мөғжизәһе, алыҫ быуындарҙың рухланып эшләгән ижады. Алыҫтағы беҙҙең кескәй Тим ҡалаһы! Һинә быныҡ, Францияның тарихи ҡалаһынан, сәскә атып ултырыусы алма ағастары ташҡыны менән ҡаймалап алынған юлдарҙан йөрәгемдең, күңелемдең иң нескә ерҙәренән сыҡҡан сәләмдәремде ебәрәм! Һәм һеҙгә үҙемә ҡәҙерле яҡын булған кешеләргә — ҡырҡ градуслы һыуыҡтарҙа, әле генә һүндерелгән янғындар төтөнө араһында ҡаҡшамаҫ тормош ҡырын, өмөт һәм ышаныс йырын сүкештәрегеҙ менән батыр рәүештә сүкегән кешеләргә сәләм!

Ләкин был ассоциация ҡайҙан килеп сыҡты һуң әле. Францияла апрель көндәрендә Тим ҡалаһы нишләп ҡапыл иҫкә килеп төштө һуң әле?

Быларҙың сәбәбе бик ябай. Руан ҡалаһының үҙәге емерек йорттар менән тулы. Юҡ, был Бретань емеректәре түгел, унда инде хәҙер яңы урам киң булып йәйелеп ята, унда клумбаларға ултыртылған гөлдәр сәскә атҡандар, унда инде хәҙер урамды ике яҡлап ултыртылған йәш ағастар йәшел йәйеләрҙе кейенгәндәр ҙә, ҡояш нурҙарына табан ынтылып үҫәләр. Был, Сталинградтағы емеректәр ҙә түгел, унда ла тормош ҡайнай һәм, ямғырҙан һуң үрсегән бәшмәктәрҙәй булып, йорттар бер-бер артлы үҫеп сығалар.

Һеҙ Руанға килеп инәһегеҙ. Собор һын селтәрләнгән эпфа башняләре, ыштылып күккә осҡандай булып, юғары күтәреләләр. Уның тирәһендә инде, ҡайһы ғына яҡҡа ҡарама, емерелгән йорттар өйөмә һүҙылып китә. Ҡот осорғос тәрән йәрәхәт һымаҡ булып, туптар шартлауынан тороп ҡалған тәрән соҡорҙар күҙгә бәрелаләр. Шартлау тулҡындары менән ташланған кирбестәр, таштар тротуарҙарҙа түҙылып яталар. Был хәл ҡасан булған һуң? Бөгөн иртәнме? Кисә кис менәнме? Иркһеҙҙән, тирә-яҡҡа ҡарап, яралы кешеләрҙе, емерек өйөмдәре аҫтынан үҙҙәренең яҡындарының мәйеттәрен эҙләргә тырышыусы, үкһеп илаған кешеләрҙе эҙләй башлайһың. Ләкин хәҙер бит ҡырҡ тугыҙынсы йыл, ә Руан ҡалаһы бер нисә йыл бынан элек, икенсе бөтә донъя һуғышы ҡыҙыу барған ваҡыттарҙа емерелгән.

Бер нисә йыл ваҡыт үткән, ә бөтә нәмә шул көйөнсә тороп ҡалған, әйтерһең был емеректәр ниндәйҙер бер ҡот осорғос заповедникка әйләндерелгәндәр. Был ватыҡтарға кеше ҡулы теймәгән, тәрән соҡорҙарҙы күмеү өсөн бер генә үҙ тупраҡ та һалынмаған, тротуарҙарҙы таҙартырға тырышып та ҡарамағандар. Ҡала үҙәге үлек хәлендә, ул бары тик иҫ киткес, ҡара емтек кеүек. Ерләүҙе лә, үлгәндән һуң терелеүҙе лә өмөт итмәүсе емтек кеүек.

Урамдарҙа һирәк-һирәк кенә осрау-сылар тротуарҙарҙа өйөлөп ятҡан емерек тыҡтарҙы ғәмһеҙ рәүештә аша атлап сығып китәләр. Бында инде, Париждағы кеүек, ҡыҙғылт йәки йәшкелт ҡаҙаҡ кетскалар ҙа, ләлә сәскәләре ултыртылған клумбалар һәм түтәлдәр ҙә юҡ. Был һирәк кенә күренеүсе кешеләр ҙә — селтәрле собор тирәһендәге ошо емеректәр заповедниге кеүек үк, күңелһеҙ һәм хәсрәтлеләр.

Быларҙың бөтәһе өҫтәүенә ошоно ла өҫтәргә ярамай: бындай емереклектәр ғөмүмән Франция өсөн һирәк осрай торған хәл, сөнки уның территорияһына бөтөнләй тип әйтерлек туптар кумаңы һәм унда снарядтар ярылмаһы. Шулай булғас, бында быларҙы күтәреү, яңынан һалыу, йәнләндереү һәм аяҡҡа баҫтырыу өсөн әллә ни тиңлем ҙур көс һалыу ҙа талап ителмәй. Сталинградта ғына түгел, бәлки Варшавала ла, ер менән тигеҙләнеп ҡалған Варшавала ла инде был ваҡыт эсендә ҙур-ҙур райондар ер-яңынан үҫеп сыҡтылар.

Ә бында бер генә нәмә лә аяҡҡа баҫтырылмаған. Ҡап-ҡара емеректәр араһында хатта бер бөртөк үлән дә күренмәй. Хәйер, юҡ, анә тегендә, алыҫта ниндәйҙер төҙөлештәр күренә булһа кәрәк. Тимәк, шулай ҙа бында ни ҙә булһа барға оҡшай. Ниндәйҙер бер йыйылыҡ булһа кәрәк. О, эйе! Һирәк-һирәк тәрҙә уйылған ҡараңғы, былсыраҡ түштәге йорттар, сафтағы һалдаттар кеүек булып бер рәттән теҙелеп китгәндәр. Ҡайғылы, күңелһеҙ өйҙәр. Улар тирәһендә бер генә баҡса ла, бер генә сәскә йәки ағас та юҡ. Ҡола-яланда, ком һәм сүп-сәп өйөмдәре араһында ултырған өйҙәр. Улар эшселәр өсөн һалынғандар. Ләкин улар ҙа күп түгелдәр. Ә арыраҡ — бараҡтар, бараҡтар һәм бараҡтар, ҡыйыш итеп, ашыҡ-бошоҡ өйөлгән тупаҫ бараҡтар. Һурсаҡ өсөн эшләнгән һымаҡ, ваҡ ҡына өйҙәр; һәр бер бүлмәлә — семья. Был — эшселәр өсөн һалынған бараҡтар, был — француз эшселәре тыуа торған, йылдар буйына йәшәй һәм үлә торған урын. Пока ғына стеналар һәм күп ваҡыт тишек була торған өй ҡыйыҡтары йәйге эҫенән дә, ҡышҡы һыуыҡтан да һаҡлай алмайҙар.

Уның ҡаршыһы, ҡаланан сығып китеү менән, ниндәйҙер әр-яңы ғәжәп шәп биналарҙы күрәһең. Хәйран ҡалаһың. Ҡамаш тоҫлы металл менән ялтырауҡ цистерналар, ғигант һымаҡ, километрҙарға һуҙылалар. Иҫ киткес ҙур йорттар күккә күтәреләләр, яңы ғына эшләнгән штукатурка күренә, ул әле хатта сағланып та өлгөрмәгән. Һеҙ сеңел һулыш алып ҡуяһығыҙ: ниһайәт тормош бар икән!

Эйе, эйе. Ләкин ҡалаға инеү юлындағы яҙыуҙарҙы уҡып ҡарағыҙ. Һеҙҙең алдығыҙҙа Англияның һәм Американың нефть ҡыуыу заводтары. Бында, киң Сена боғаҙында, Ираҡтан нефть килтереүсе танкерҙар диңгеҙҙән килеп инәләр. Француз эшсеһе, америкаң һәм инглиз әфәнделәргә эшләүсе, анау ағас бараҡтарҙа йәшәүсе француз эшсеһе был нефтте таҙарта һәм ҡайтанан эшкәртә. Ә унан һуң бөтә бензин колонкаларынан француздар ҡиммәт хаҡҡа ярыулыҡ һатып алалар.

Франция ҡалалары емерек хәлдә, француз эшселәре хәйерселек хәлендә — һәм шул уҡ ваҡытта иҫ киткес шәп заводтар сит ил колонизаторҙарына бығаса бер ваҡытта ла ишетелмәгән дәрәжәлә байлыҡ килтерәләр. Емереклектәр һәм бараҡтар барып туҡтаған урындарҙа, икенсе донъя — техника, төҙәлеш донъяһы, мул һәм бай тормошта йәшәүселәр донъяһы башлана. Шулай ҙа был хаҡта икенсе төрлө итеп, былай тип әйтергә кәрәк ине: Францияла сит ил кешеләренең был бик шәп донъяһы башланып сыҡҡан урында, — тап ошо урында француз ҡалаларының емереклектәре һәм Францияның тормошоноң емерелеүе башлана.

Бына ауыл. Франция ауылы. Ул беҙҙең ауылдарға бөтөнләй оҡшамаған. Баҫыуҙар араһында бер төркөм таш өйҙәр, улар бейек таш стеналар һәм бейек такта ҡоймалар менән уратып алынғандар. Һәр бер йорт — крепость һымаҡ.

Мин төрлө ауылдарҙа булырға тура килде. Мул тормошло һәм фәҡир ауылдарҙа, матур һәм йәмһеҙ ауылдарҙа ла булдым. Ләкин мин ышаныс менән шуны әйтә алам: әйтәйек бөтә Украинаны йөрөп сығырға мөмкин, ләкин француз крестьяндарының йорттарында—ҡоймаһының эске яғында беҙҙең күҙ алдында уларҙа тапҡыр асылған күренеште күрә алмаҫһың.

Тиреҫ менән тулған былсыраҡ йорт. Өйҙәң штукатуры ҡубып бөткән. Ул өй иҫке һалам менән ябылған. Ғәжәпкә ҡалдығыҙмы? Мин дә ғәжәп иттем. Ләкин һалам менән ябылған өй ҡыйығы шул. Иң ябай, тик бик иҫке һалам менән ябылып, түҙып бөткән өй ҡыйығы. Һәм ул бик ныҡ өңөлгән. Юҡ, бында снаряд бөгөн генә төшмәгән, ә бер нисә йыл бынан элек, Англия-Америка ғәскәрҙәре бында килгәндә төшкән. Ләкин баҫҡыс ҡуйып, өй ҡыйығына менеп, был өңөлгән урынды бер көлтә һалам йәки осраған бер такта менән ҡаплап ҡуйыу тураһында бер кемдең дә башына килмәгән. Ҡайһы минуттарҙа ошондай фекер башҡа килә: йәшен атыуҙан тоҡанған янғынды һүндерергә ярамай тигән иҫке халыҡ мәҡәле бында ниндәйҙер яңы формала — һуғыш ваҡытында емерелгәндәргә ҡул теймәҫкә, тигән формала яңынан килеп тыуған икән.

Ярым емерек аҙбарҙар, ишектәре һынар түңсәлә ғына аҫылынып ҡалған конюшнялар, ишек алдында ғына күйы былсыраҡ менән тулған соҡорҙар — бейек стеналар һәм ҡоймалар йәшереп торған нәмәләр бына ошолар. Ни булған һуң? Беҙ ишетеп һәм уҡып белгән француз ауылы ҡайҙа һуң? Улар ҙа инде күптәнге заманға ғына хас булып ҡалғандар. Һәр хәлдә Париждан алыҫ түгел һәм уйһан тоныҡҡа табараҡ урынлашҡан ауылдар өсөн ул шулай. Йәғни, иҫ киткес ҙур ҡалаға үҙенең продукттарын ташыйып, сәскә атырға тейеш булған ауылдар ҙа шулай. Ул ауылдар сәскә атырға тейештәр ине кеүек! Ләкин уҙған көҙ крестьяндар ғөмүмән баҡсаларындағы мул урожайҙы йыйып алмай ҡалдырҙылар. Бына тигән помидорҙар, фантастик ҙурлыҡтағы кәбеҫтәләр, һәйбәт йәшелсәләр, — Парижға илтеп һатыу өмөтө менән ултыртылған йәшелсәләр ҡышҡы ямғырҙар аҫтында ҡалып серенеләр. Уларҙы йыйып алып көс түгеү үҙен аҡларлыҡ булманы. Һатып алыусылар менән һатыусылар араһында ойошҡан посредниктар бик күп. Крестьяндар үҙҙәренең продукттары өсөн бик аҙ аҡса ала-

(Аҙағы 4-се биттә).

*) Дауамы. Башы 10-сы июнда сыҡҡан газетала.

Физкультура һәм спорт

Өфө «Динамо» һыу станцияһында.
Һүрәттә: «Динамо» общественһының спортсмендәре тренировка уҙғаралар.
Ш. Уразбахтин фотоһы.

Һыу спорты көндән-көн ҙур күләм ала

Быйыл Өфө «Динамо» һыу станцияһы уҙған йылға ҡарағанда йәйге сезонға әҙерлек эштәрен ойоштороуҙа күп кенә уңышлыҡтарға өлгәште.

1 майҙан 30 кәмә ремонтланып эшләй башланы. 29 майҙан алып станция нығытып эшкә керешә.

Хәҙер иртәнге сәғәт 9-ҙан, киске 11-гә тиклем спорт обществолары, юғары һәм урта уҡыу йорттары студент-физкультурниктәре һыу спорты буйынса һәр төрлө практик занятиеләр һәм ярыштар уҙғаралар.

Унда һыу инеү өсөн 25 метрҙа бассейн, старт өсөн тумбалар, һикереү өсөн 3 һәм 5 метр бейеклектә вышкалар яһалған. Төрлө плакаттар, лозунгылар, портреттәр эшләнеп ҡуйылған. Ашығыс ярҙам күрһәтеү өсөн һәр көндө медсестра дежурить итә. Төрлө алкоголһеҙ эсемлек, ашамлыҡ продукттарынан буфет ойошторолған. Ирҙәргә һәм ҡатын-ҡыҙҙарға өҫ кейемдәрен һалып кейеү өсөн 150 кешелек гардероб яһалған. 15 июнгә пляж эшләнеп бөтәсәк.

Һыу станцияһында һуңғы көндәрҙә айырыуса йәнлелек һиҙелә. Ял көнө — 12 июндә Өфө ҡала физкультура комитеты «Динамо» һыу станцияһының официаль асылыуы айҡанлы физкультурниктәр коллективтәре ҡатнашлығы менән төрлө ярыштар үткәрә.

◆ 15 июндә «Динамо» һәм райсоветтарҙың спорт коллективтәренең волейбол һәм городки уйнау ярышы башлана.

◆ 12—14 июндә Өфө (Спартак), Куйбышев ҡалаһы (машиналар төҙөү заводы) футболистәре командаларының РСФСР беренселеге өсөн матчтары була.

◆ Өфөнөң «Динамо» футболистәре командаһы, футболистәрҙең РСФСР беренселеге өсөн ярышында ҡатнашыу өсөн Саратовҡа киттеләр. Унда 11—13 июндә Саратов ҡалаһының «Локомотив» командаһы менән осрашалар.

◆ 15 июндә республикабыҙҙың бөтә райондарында, 22 июндә Өфөлә уҙғарыласаҡ бөтә Башҡортостан ауыл йәштәренең спартакиадаһына ҡатнашыу хоҡуҡын алыу өсөн спартакиада башлана.

Ш. Кинйәкәй.

Балаларҙың йәйге ялдары

ЧЕРНИКОВСК. Ҡала балаларҙың йәйге ялдарын ойоштороуға ҙур иғтибар бирелә. Бында быйыл 8 урында пионерҙар лагере асылды. Йәйге сезонда был лагерҙарҙа 3.510 бала ял итәсәк. Беренсе сменала 1.030 бала ялға ебәрелде. Лагерҙарҙың бөтәһе лә ремонтланған, төҙөкләндерелгән һәм йыһазландырылған. Улар балаларҙы ҙур хәстәрлек менән ҡабул иттеләр.

Лагерҙарҙе хеҙмәтләндереү өсөн штат буйынса һайланып алынған һәм ҡатыйҙар раҫланғандар. Улар менән инструктаж уҙғарылды. Старший вожатыйҙар һәм лагер начальниктәре лагерҙа тәрбиә эштәрен һәм культура-массовый эштәрҙе уҙғарыу буйынса эш пландары төҙөнөләр. Июнь башынан беренсе номерҙе лагергә 300 һәм икенсе номерҙе лагергә 200 бала ял итергә килделәр.

Ҡалалағы балалар йортонда тәрбиәләнеүсе балалар өсөн ике дача асылды.

М. Мостафин.

* * *

Тимер юлдың Өфө бүлексәһе партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары эшсе һәм хеҙмәткәрҙәренең мәктәп йәшендәге [illegible] баралар.

Тимер юлсыларҙың Поматау пионер лагере беренсе июндән балаларҙы ҡабул итте. Лагерь биналары йыһазландырылды һәм физкультура майҙандары ремонтланды. Быйыл был лагерҙа һәр бер сменала 250-шәр бала, [illegible] депоһы эшселәре һәм хеҙмәткәрҙәренең 150 балаһы ял итәсәк.

З. Фәттәхов.

Халыҡ-ара күҙәтеү

Сит ил Эштәре Министрҙәр Советы сессияһында

Берлин проблемаларын тикшереү, Германиядағы берҙәмлек тураһындағы мәсьәлә буйынса булып үткән дискуссия көсәк ук, көнбайыш державаларының Германия мәсьәләһендә, Ялта һәм Потсдам ҡарарҙарына ҡапма-ҡаршы килеүсе һәм немец халҡының интерестарына яуап бирмәүсе үҙҙәренең сепаратив политикаларын дауам иттереү нейәтләүҙәрен күрһәтте. Шуға ярашлы рәүештә, улар Германияның [illegible] тағы ла тәрәнәйтергә теләйҙәр.

Берлин тураһындағы мәсьәлә буйынса СССР делегацияһы һәм АҠШ делегацияһы үҙҙәренең тәҡдимдәрен индерҙеләр. Англия менән Франция делегациялары Америка тәҡдимдәрен яҡлап сыҡтылар. Совет тәҡдимдәре дөйөм Берлин өсөн магистраттың һәм контроль орган сифатында Берлиндә союзниктәр комендатураһының эшен тергеҙеүҙе күҙ уңында тота ине һәм шунлыҡ менән бергә, совет тәҡдимдәре буйынса, магистраттың хоҡуҡтары байтаҡ арттырыла киңәйтелергә тейеш ине. [illegible] Совет делегацияһының етәксеһе А. Я. Вышинский билдәләп үткәнсә, «Берлин мәсьәләһен [illegible] тормошҡа ашырыуҙы тиҙләтәсәк ине».

Көнбайыш державалар үҙ алдарына был маҡсаттарҙы ҡуймағылар һәм был хәл Америка тәҡдимдәрендә үҙенең кәүҙәләнешен тапты. Иптәш А. Я. Вышинский Америка тәҡдимдәрен үҙенең сығышында нығыҡ тәнҡитләне.

АҠШ делегацияһы Берлиндә үткәреләсәк һайлауҙарҙы күҙәтеү комиссияһы Берлиндең һәр бер секторынан тигеҙ һандағы вәкилдәрҙән торһон тип ныҡышты. А. Я. Вышинский был тәҡдим практик рәүештә Берлин һайлауҙарын әҙерләүҙә һәм уны үткәреүҙә үҙҙәренә өҫтөнлөктө тәьмин итергә тырышыусы көнбайыш комендатураларҙың вәкәләтлегенә алып барғанлығын асыҡ итеп күрһәтте. Бер яҡтан совет секторынан, һәм икенсе яҡтан көнбайыш секторҙарҙан бер тигеҙ вәкилдәр ебәреү берҙән-бер дөрөҫ ҡарар булыр ине.

Көнбайыш державаларҙың массовый демократик ойошмаларға (мәҫәлән, профсоюздарға, Культурбундҡа, ҡатын-ҡыҙҙарҙың демократик союзына һәм башҡаларға) һайлауҙарҙа үҙ кандидаттарын күрһәтеү хоҡуҡын биреүҙән баш тартыуҙары һис тә килешле түгел, һәм демократияға ҡаршы булып тора.

Унан ары АҠШ делегацияһы 1946 йылда раҫланған Берлиндең ваҡытлы конституцияһынан 36-сы статьяны төшөрөп ҡалдырырға ныҡышты: был статья магистраттың ҡарарҙары Берлиндәге союзниктәр комендатураһының законҙарына һәм бойороҡтарына ярашлы булырға һәм уның тарафынан раҫланырға тейеш тип күҙҙә тота.

Берҙәм валюта тураһындағы мәсьәләлә, совет делегацияһы 1948 йылдың 30 августындағы дүрт яҡлы ҡарарға ярашлы рәүештә Берлин өсөн берҙәм валюта индерергә һәм берҙән-бер валюта сифатында Германияның совет оккупация зонаһындағы марканы ҡабул итергә тигән тәҡдим индерҙе.

Ләкин көнбайыш державалар берҙәм валюта тураһындағы мәсьәләне ҡараузан баш тартып, Германия мәсьәләһе буйынса үҙҙәренең килешелгән ҡарарға килергә теләмәүҙәрен тағы ла бер тапҡыр күрһәттеләр. Ул ғына ла түгел. Америка делегацияһының етәксеһе Ачесон сессия көн тәртибендәге өсөнсө пунктты ла — Германия менән ярашыу договоры әҙерләү тураһындағы мәсьәләне лә тикшермәҫкә, ә Австрия договоры тураһындағы мәсьәләгә күсергә тәҡдим итте.

А. Я. Вышинский был тәҡдимгә ҡаршы сығып, сессияның раҫланған көн тәртибен боҙоуҙың юл ҡуйғыһыҙ булыуын күрһәтте.

Блэкпулдә Англия лейбористәр партияһының конференцияһы

6 июндә Блэкпулдә Англия лейбористәр партияһының йылда була торған конференцияһы асылды. Конференцияның официаль маҡсаты—1950 йылда парламентҡа үткәреләсәк һайлауҙарға ҡарата партияның етәксе верхушкаһы тарафынан эшләп сығарылған программаны яҡлауға партияны мобилизовать итеүҙән тора.

Съезды саҡырған ваҡытта лейбористәрҙең лидерҙәре тарафынан ҡуйылған ысын маҡсат — партиялағы һул ағымдарҙы бөтөрөү, бигерәк тә лейбористик хөкүмәттең һәм партия етәкселегенең политикаһынан Англиялағы эшселәр синыфының һәм партияның үҙенең түбәндәге күп кенә ойошмаларының үҫә барған ризаһыҙлығын баҫылдырыуҙа.

Дүрт йыл буйына власть башында торған лейборист етәкселәр һайлауҙар алдынан биргән вәғәҙәләрен үтәмәнеләр генә түгел, бәлки илде тышҡы политика өлкәһендә булһын, шулай уҡ эске экономик яҡтан да кризис хәленә килтереп еткерҙеләр.

Лейбористәр үҙҙәренең тышҡы политикаларында Черчиллдең агрессив пландарын үтәй барҙылар, шуның һөҙөмтәһендә Англия был яҡтан үҙенең бойондоҡһоҙлоғон юғалтты һәм күндәм рәүештә Америка империализменең фарватерында барҙы. Лейбористик етәкселәр, халыҡ теләгенә ҡапма-ҡаршы рәүештә, илде теләһә ниндәй авантюраға ла ылыҡтырырға мөмкинлек биреүсе Атлантик пактҡа ҡул ҡуйҙылар. Англия экономикаһын Америкалағы монополияларҙың интерестарына буйһондороуҙы шарт итеп ҡуйған «Маршалл планына» ҡул ҡуйыу ҙа шундай уҡ ҡурҡыныслы әҙемтәләр бирҙе.

Англияла аҙна һайын сыға торған «Нью-стейтсмен энд нейшн» лейбористәр партияһының конференцияһы тураһында былай тип яҙҙы: «Делегаттар Блэкпулгә ялған тыныслыҡ шарттарында түгел, ә Ҡушма Штаттарҙа яҡынлашып килгән кризис осоронда һәм Англияның үҙ промышленносендәге тәртипһеҙлектәр башланыу осоронда йыйналалар».

«Һуңғы ваҡытта экспорт менән импорт араһында арта барған айырма, тип яҙҙы унан ары был газета, ауыр һәм сараһыҙ проблема булып тора. Импорттың артабан кәмеүе аҙыҡ-түлектең етешмәүенә, эшһеҙлеккә һәм эш хаҡының кәмеүенә алып барасаҡ».

Лейбористәрҙең уң лидерҙәре эшселәрҙең, түбәнге ойошмаларҙың ысын тауышын, лейбористәр партияһы тарафынан алынған официаль курсҡа ҡаршы сығып яһаусыларҙың тауыштары конференцияла ишетелмәһен өсөн, ҡулдарынан килгән бөтә нәмәне эшләнеләр. Англия матбуғатының хәбәр итеүенә ҡарағанда, парламент члены лейбористка, «Һул» ҡарашлар эшләп сығарған Л. Мэннинг һәм партия башҡарма комитетының члендәре Уилфрид Берк һәм Гуч лейбористәр партияһының парламенттәге фракцияһы комитетының кабинет члендәре ҡатнашлығындағы махсус ултырышына саҡырылғандар. Унда уларға ҡаты саралар күреү менән янағандар.

Конференцияла хөкүмәттең тышҡы политикаһы тураһында тәнҡит менән сығып яһауға юл ҡуйылмаған. Хөкүмәттең тышҡы политикаһын яҡлаусы 7 ораторға һүҙ бирелгән. Унан ары, һәр төрлө протестәргә ҡарамаҫтан, председателлек итеүсе фекер алышыуҙарҙы ябып, министр Дальтонға яуап ҡайтарыу өсөн һүҙ бирҙе. Бына ошондай шарттарҙа лейбористәрҙең уң лидерҙәре конференцияла ҡарарҙар ҡабул итәләр, был ҡарарҙар консерваторҙарҙың ҡарарҙарынан бик аҙ айырылалар.

Шунһы характерле, Лондонда сыға торған «Таймс» газетаһы әле конференция башланыуҙан бик күп алда уҡ былай тип билдәләгәйне: «Битараф һайлаусыға киләһе йылда, күрәһең, уларҙың бары тик бер программаларын уҡып сығыу нигеҙендә генә, консерваторҙар партияһы менән лейбористәр партияһы араһындағы айырманы табыу, ҡайсан да булһа, булғандағыға ҡарағанда ла, ҡыйыныраҡ булыр».

Англия матбуғатының күҙәтеүенә ҡарағанда, конференцияның үҙендә докладта консерваторҙарға һәм промышленниктәргә ҡарата һис бер төрлө тәнҡит булмаған, ләкин коммунистәргә һәм Советтәр Союзына тупаҫ рәүештә һөжүм менән һөйләнгән һүҙҙәр етерлек булған.

Илдә кризис яҡынлашып килеү айҡанлы уң лейбористәрҙең пландары ниндәй һуң? Был һорауға Гарри Поллит Блэкпулдәге конференция тураһындағы мәҡәләһендә асыҡ яуап бирә. «Был план, тип яҙа ул, нисек кенә булмаһын демогогик фразалар менән йәшерергә тырышһалар ҙа, капитализмде үҫә барған ҡыйынлыҡтарҙан хеҙмәтсәндәр иҫәбенә ҡотҡарып алып ҡалыуҙы маҡсат итеп тота. Ә Блэкпуль конференцияһының трибунаһынан ундай демогогик фразалар яңғырап торалар. Ул планды эре капитал тулыһы менән яҡлай.

Уң лейбористәрҙең лидерҙәре һәр төрлө яһалма саралар менән конференцияла эшселәрҙең хөкүмәт политикаһынан ризаһыҙлыҡтарын ҡапларға тырышһалар ҙа, улар быны конференциянан тыштә эшләй алмайҙар. Лейбористәр партияһының Черчилль, Америка агрессорҙары һәм Англиялағы эре капитал программаһын актив рәүештә тормошҡа ашырыуҙары уның өсөн парламентҡа алда торған һайлауҙарҙа ҡурҡыныс тыуҙыра.

А. Шатилов.

Ризуан Камалетдин улы Камалов

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы редакцияһы коллективы газетабыҙҙың Туймазы районындағы үҙ хәбәрсеһе Ризуан Камалетдин улы Камаловтың оҙаҡ һәм ҡаты ауырыуҙан һуң, ошо йылдың 11 июнендә үлеүен тәрән ҡайғы менән белдерә һәм семьяһының ҡайғыһын уртаҡлаша.

Ризуан Камалетдин улы Камалов Дүртөйлө районының Көшөл ауылында 1898 йылда тыуған. Ул 1938 йылдан бирле ВКП(б) члены һәм үҙенең 34 йыллыҡ хеҙмәт юлын социалистик Ватаныбыҙҙың сәскә атыуына, хеҙмәтсәндәр массаһын коммунистик рухта тәрбиәләүгә арнаны.

Р. К. Камалов 1938 йылда газетабыҙҙың эшендә ҡатнашып, партия тормошо бүлегенең сотрудниге булып эшләй, ә 1940 йылда Туймазы районына газетаның үҙ хәбәрсеһе итеп ебәрелә. 1941—1946 йылдар эсендә ВКП(б)-ның Туймазы район конференцияларында ике тапҡыр район комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире булып һайлана. Ә шулар араһында ул «Ленин юлы» газетаһының яуаплы редакторы булып эшләй.

1946 йылда партия уны тағы ла газетабыҙҙың үҙ хәбәрсеһе итеп ебәрә. Р. К. Камаловты партия ниндәй эшкә ебәрһә лә, ул үҙенә йөкмәтелгән бурысты намыҫ һәм большевистик принципиаллек менән үтәне. Ошондай хеҙмәттәре өсөн СССР Верховный Советы Президиумы уны «1941—1945 йылдарҙағы Бөйөк Ватан һуғышында батыр хеҙмәт күрһәткәне өсөн» медале менән наградланы.

Ризуан Камалетдин улы Камалов коммунистәр партияһының еңелмәҫ эшенә үҙенең сикһеҙ бирелгәнлеге, үҙенә йөкмәтелгән эштәрҙе намыҫлы башҡарыуы менән коллективтең, иптәштәренең ихтирамын ҡаҙанды. Иптәш Камаловтың яҡты иҫтәлеге уны белеүсе кешеләр күңелендә оҙаҡ ваҡыттар һаҡланыр.

«Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы редакцияһы коллективы.

Парижда һәм Париждән ситтә

(Аҙағы. Башы 3-сө биттә).

лар, ләкин был шулай ҙа Парижда мысыҡлап тә аҙыҡ-түлек арзан икән тигән һүҙ түгел. Юҡ, улар унда ҡиммәттәр, шуға ҡарамаҫтан, Парижда промышленность тауарҙары менән ауыл хужалығы продукттарының хаҡтары араһында бик ҙур «ҡайсы» йәшәй. Хатта бөтмәҫ-төкәнмәҫ посредниктәрҙең тапҡан табыштарын иҫәпкә алғанда ла, был шулай. Ләкин крәстиәндәр күп ваҡыт үҙҙәренең йыллыҡ хеҙмәттәре өсөн тураһан-тура посредник ҡулынан алған аҡсаға промышленность тауарҙарынан бер генә нәмә лә ала алмайҙар. Анау ауа барған йорттар, балаларҙың йолҡондоҡ кейем кейеп йөрөүҙәре, «бай» француз ауылындағы хәйерселек шунан килеп сыға ла инде. Ә хәйерселек менән бергә асыу һәм күрә алмаусылыҡ тыуа.

— Эшсенең әле нимәһәм юғалтыр нәмәһе бар, — тиҙәр крәстиәндәр. — Әгәр ҙә уның эше бар икән, ул уны минут һайын юғалтыуы ихтимал. Ә беҙҙең юғалтырлыҡ нәмәбеҙ бар? Беҙҙең бер нәмәбеҙ ҙә юҡ, беҙ ҡрынлап ҡотан ғына ула алабыҙ. Һәм үләбеҙ ҙә...

Франциянын йөҙҙәрсә километрҙарға һуҙылған юлдары буйлап теҙелгән алма ағастары күҙ ауып алып, сәскә атып ултыралар. Ләкин күп кенә уларҙың ботаҡтары емештәренең ауырлығынан ергә бөгөлгән саҡта, хатта уларҙы алып хас түгеү үҙе лә аҡлай алмай икән. Сөнки уларҙы һатҡан аҡсаға ҡағыныҡ ботинка ла, үҙенә кейем дә, ватылған һабан урынына яңы һабан да алып булмай. Күрәһең, Париждәге ҡала сәскәләре генә түгел, бәлки юл буйынса бөтмәҫ-төкәнмәҫ булып теҙелеп киткән алһыу сәскәләр тулҡынына ла, тау ҡарамаҡ тулҡыҡ, рәхәтлек, күңелле тормош тураһында һөйләгәндәй булып күренгән был сәскәләр тулҡынына ла ышанырға ярамай икән. Шуның менән бергә, был сәскәләр тулҡыны һис бер яҡшылыҡ буласағы тураһында ла хәбәр итмәй. Был алмалар юл буйындағы соҡорҙарға төшөп серет бөтәсәктәр, тиреҫкә әйләнәсәктәр, унда ла һис бер нәмә ултыртырға ярамай, сөнки бары-бер был, балаһа күлдәк тә, яңы һабан да бирмәйәсәк.

— Эшсенең әле юғалтыр нәмәһе бар, — ти башын һелкеп емерелеп бөткән ҡапҡа төбөндә баҫып тороусы француз крәстиәне.

Беҙ бынан эшселәр йыйылышына китәбеҙ. Па де Кале районына, төньякҡа табан, шахтерҙар өрәһенә.

Күмер саңынан ҡап-ҡара төҫ алған местечко. Ағас, баҡса затын күрмәҫһең. Урындағы властәр, күрәһең, йәшеллек, сәскәләр, баҡсалар ул өҫтөнлөк иҫәпләнә, ә хеҙмәтсәндәргә был өҫтөнлөк хас түгел һәм ул уларға кәрәкмәй ҙә, тип иҫәпләйҙәр. Ҡайғылы ҡара урамдар. Аяҡ аҫтында күмер ыласыҡтары шытырҙай. Тағы ла ошо ас бошорғос һәм өмөтһеҙлек эсе аңҡыған былсыраҡ төҫтәге йорттар.

Зал халыҡ менән шығырым тулы. Ике меңгә яҡын кеше йыйналған. Ирҙәр, ҡатын-ҡыҙҙар, балалар. Беҙ залға килеп инеү менән, бөтәһе лә урындарынан тороп «Интернационал» йырлайҙар.

Ҡескәйерәк эстраданан бөтә залға күҙ йөрөтөп, ундағы кешеләрҙең йөҙҙәрен ҡарап сығырға мөмкин.

Ирҙәр, ҡатын-ҡыҙҙар, балалар. Йөҙҙәр һарғайған, биттәр күмер саңы һеңеүҙән ҡарайғандар. Лыҡтар эскә батҡан, күҙҙәр, биҙгәк ҡотҡаныулай, янала. Бөтәһе лә ҡот осорғос специфик ауырыу менән ауырыйҙар, был — уңкаларға күмер саңы ултырыуҙан килеп сыға торған ауырыу.

Эйе, ҡасандыр, күптән инде, Һуғышҡа тиклем уҡ әле, Польшала Домбровский бассейнендә, Силезияла ошондай кешеләрҙе күрә торғайным. Ләкин хәҙер унда ла былдай кешеләр юҡ инде.

Был кешеләр күптән түгел оҙаҡ дауам иткән забастовка үткәргәндәр, үкенескә ҡаршы, ул забастовка уларға еңеү килтермәгән. Бына беренсе рәттә ҡушлап ултырған ике йәш үҫмер: ябыҡ малай менән ҡыҙ бала — улар стачканы баҫылдырыу өсөн саҡырылған ғәскәрҙәр тарафынан үлтерелгән забастовщиктарҙың тороп ҡалған йәтим балалар. Анау мөйөштә стачкала ҡатнашҡандары өсөн шахтанан ҡыуып сығарылған горняктәр ултыра. Улар инде нисәмә айҙарҙан бирле эшһеҙ йөрөйҙәр. Бына был ҡатындар — тәрмәләргә ябылған шахтерҙарҙың ҡатындары. Тормош тураһында, хеҙмәт һәм көрәш тураһында әсе, ҡаты бәгерле һәм данлы повесть. Шахталарҙа хәҙерге заман машиналары юҡ, күмерҙе боронғонан ҡалған методтар менән сығаралар. Вентиляция торонешо бик ябай. Һәм бына шахтер тындары ҡыҫыла-ҡыҫыла, әле һушынан яҙып, штрек буйлап тубыҡланып йөрөй. Шахтала шартлау бик йыш була, ул инде осраҡлы бәхетһеҙлек кенә түгел, ә көндәлек хәл булып әүерелгән. Бында беҙгә һөйләгән һүҙҙәрҙе «Юманите» газетаһындағы хәбәрҙәр раҫлай, ул хәбәрҙәр — «Шартлау» тигән заголовка менән биреләләр һәм көн һайын тиерлек — етерме кешенең, ун кешенең, әле йәки утыҙ кешенең үлеүе тураһында белдерәләр. Залда хеҙмәт инвалидтәре — ҡулһыҙҙар һәм аяҡһыҙҙар ултыралар. Улар аяҡтарын, ҡулдарын, хеҙмәткә һәләтлелектәрен юғалтыу менән бергә ҡараңғы былсыраҡ өйҙәрҙәге һәм барактарҙағы квартираларға булған хоҡуҡтарын да юғалтҡандар. Эштән мәхрүм ҡалмаҫ өсөн, шахтаға төшөү хоҡуҡынан мәхрүм ҡалмаҫ өсөн, тубыҡланып йөрөү өсөн, һауа юҡлыҡтан тындары ҡыҫылып, шартлауҙарҙан һәлаҡ булыу өсөн үҙ ауырыуҙарын тырышып-тырышып йәшереүсе ауырыу кешеләр ултыралар.

Тире лә һөйәккә генә ҡалып ябыҡҡан, ҡарайған, йолҡондоҡ кейемдәр кигән кешеләр. Ҡулдарына нисәк балаларын күтәреп килгән ҡатындар, — күгәреп бөткән меҫкен сабый балалар иҫке сепрәктәргә төрөлгәндәр. Былар бөтәһе лә ҡот осорғос төш, һаташыу булып күренәләр! Һәм улар барыһы ла һорашалар ҙа, һорашалар, һорашалар ҙа, һорашалар. Беҙҙең шахтерҙар тураһында, уларҙың тормоштары һәм хеҙмәттәре тураһында һорашалар улар. Ауыр ғазаптар сиккән был кешеләргә беҙҙәге шахтерҙар хеҙмәтен техниканың нисек итеп еңеләйтерелеүе тураһында, уларҙың тормоштары һәм көн-күрештәре хаҡында нисек хәстәрлек күрелеүе тураһында һөйләйһең, Советтәр Союзында шахталарҙа эшләгән өсөн бирелә торған ордендар тураһында, халыҡтың горняктәрҙе ниндәй хөрмәт менән солған алыуы тураһында, беҙҙә һәр бер балала хеҙмәтте һөйөү тойғоһо тәрбиәләү тураһында һөйләйһең. Һәм шул уҡ ваҡытта беҙҙең ауыҙҙан сыҡҡан һәр бер һүҙҙе йотлоғоп-йотлоғоп, һоҡланып тыңлаусы был кешеләрҙе ҡыҙғаныу арҡаһында килеп тыуған ғазаплы күҙ йәше тамаҡҡа килеп тығыла, күҙҙә йәш мөлдөрөй.

Унан тағы ла улар һорашалар. Туймаҫтай булып, биҙгәк тотҡандай ҡабалана-ҡабалана һорашалар. Улар бөтә нәмә тураһында ла белергә, бөтәһен дә ишетергә теләйҙәр. Уларҙың ябыҡҡан, һарғайған, һулыған биттәре буйлап күҙ йәштәре тәгәрәп төшә. Улар үҙҙәре хаҡында ла һөйләйҙәр. Ләкин улар һөйләмәһәләр ҙә булыр ине — был иҫ киткес фәҡирлеккә күҙ йөрөтөп сығыу ҙа етә. Улар ауырыу ғына, өмөтһеҙлеккә бирелеү хәленә еткерелгән, ҡыйырһытылған ғына түгелдәр. Улар — астар. Уларҙың ас булыуҙары бөгөнгө йәки кисәге генә хәл түгел, улар һәр ваҡыт, ғүмер буйына астар. Ирҙәр ҙә, ҡатын-ҡыҙҙар ҙа, балалар ҙа. Иркһеҙҙән шоферҙар ҡабағы хәтергә төшә. Унда «итле» һурпа һәм ит һурпаһы ҡатыш картуф бар ине. Хәҙер бында инде ул иң шәп аш булған кеүек күренә. Был кешеләрҙең хатта туйғансы ашарлыҡ картуфтары — хатта һурпаһыҙ картуфтары ла юҡ... Бармаҡтары зәңгәр-һыу тырнаҡлы, үрмәкес ауындай нәҙек тәнәйле был балалар,— улар ҙа бит астар, һәр ваҡыт астар.

Әле бер нисә сәғәт кенә бынан элек беҙгә француз крәстиәне күҙен ҡыҫып һөйләгән «эш» бына ошо инде...Минут һайын юғалтырға мөмкин булған эш инде был.

Кешелекһеҙ, ҡырағай эксплоатация тураһындағы ҡайғылы повесть барған һайын алыҫыраҡ һуҙыла. Бында хатта теге йәки был капиталистең — шахта биләүсенең ҡылаҡыштарына нәфрәтләнер урын да юҡ. Сөнки бында шахталарҙы биләүсе — ул государство үҙе, ул күмер промышленносенә һис бер төрлө капитал һалыныштар яһамай. Ул кешеләрҙең ҡандарын һәм тирҙәрен һығып ала, әгәр инде улар был хәлгә ҡаршы баш күтәрһәләр, хеҙмәт шарттарын яҡшыртыуҙы талап итһәләр, — ул уларға ҡаршы ғәскәр ебәрә. Шахта шартлауҙан, емерелеүҙән үләһең килмәһә, — пулянан үл!

Төн уртаһы. Парижға ҡайтырға кәрәк. Ләкин был залдан сығып китеүе еңел түгел. Ах, был илау, оло кешеләрҙең уңайһыҙланып йәшерергә тырышҡан ҡот осорғос илауҙары; «Интернационалдың» һуңғы һүҙҙәре ошо илау тауышына барып ҡушыла. Һәм һәр кем, әгәр инде ҡулыбыҙҙы ҡыҫа алмағанда ла, исмаһам беҙҙе тотоп ҡарарға, бармаҡтары менән ендәребеҙҙе булһа ла ҡашшап ҡалырға теләй... Шахтерҙарҙың ҡаты, ҡара ҡулдары... Ҡатын-ҡыҙҙарҙың һарғайған ябыҡ ҡулдары. Балаларҙың ябыҡ, ҡыуарһыҙ кескәй бармаҡтары. Беҙ бында йыйналған кешеләр араһынан барабыҙ, ирендәребеҙҙе ныҡ ҡымтып, күҙҙәребеҙ тулы йәш аша ҡарап барабыҙ. Беҙ ошо ҡараңғы зал аша уҙғанда үҙ Тыуған илебеҙҙең, ирекле хеҙмәт кешеһе ватанының гүзәл, ялҡынлы байрағы нисек беҙҙең өҫтөбеҙҙә елберҙәгәнен хис итәбеҙ. Һәм беҙ ҡарайған, һарғайған ҡыуарһыҙ ҡулдарҙың ошо байраҡҡа табан һуҙылыуҙарын күрәбеҙ, һиҙәбеҙ; өмөтһеҙлек һәм нәфрәт менән аҡҡан һаран һәм ауыр күҙ йәштәренең нисек итеп ошо байраҡҡа тамыуын, нисек итеп беҙҙең тыуған илебеҙгә ошо залда яңғыраған сәләмдәрҙе һәм һөйөү һүҙҙәрен ебәргәнлектәрен, беҙ күрәбеҙ.

Һау буллашҡан ваҡытта беҙ Донбасс шахтерҙарынан, Кузбасс шахтерҙарынан, беҙҙең барлыҡ Советтәр Союзы шахтерҙарынан уларға сәләм тапшырабыҙ. Совет шахтерҙары беҙгә был бурысты йөкләтмәгәйнеләр. Ләкин, әгәр ҙә һеҙ, Донбастағы, Кузбастағы, Уралдағы һөйөклө шахтерҙар, бында беҙҙең менән бергә булһағыҙ ине, һеҙ ҙә беҙҙең менән бергә был кешеләргә теләктәшлек күрһәтер инегеҙ, уларҙың әсе яҙмыштарын күреп әрнер инегеҙ, һәм уларҙың азатлыҡ, бәхет һәм ирекле кешенең азат тормошо тураһындағы ялҡынлы, дәртле һағыштарын, ысын күңелегеҙҙән теләнер инегеҙ!

Һәм беҙҙең менән бергә һеҙ ҙә нәфрәтләнер, йоҙороҡтарығыҙҙы ныҡ йомарлар инегеҙ!

(«Литературная газета» 1 июнь, № 44).

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресе: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25 Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлешө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48
информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01596. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТАРЫ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 116 (8216) 14 ИЮНЬ шишәмбе

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЫРҘӘ:

Беҙҙең республикала. (1-се бит).
ВКП(б) Өлкә Комитетенең ауыл хужалығы бүлеге мөдире И. Йәркәев. — Быуалар һәм һыу яткылыктарын төҙөү. (1-се бит).
ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитете пленумы. (2-се бит).
Башҡорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы. Башҡорт АССР-ының 1949 йылға государство бюджеты һәм 1948 йылғы государство бюджетының үтәлеше тураһында Башҡорт АССР-ы финанс министры иптәш С. Ф. Вәлиевтең докладың. (3-се бит).
Х. Мөлмөхәмәтов. — Сымаҡ. (4-се бит).
СПЕЦИАЛИСТ КӘҢӘШТӘРЕ. — Х. Фәтхуллин — Юғары сифатлы бесән әҙерләү. (4-се бит).
ТӘНҠИТ ҺӘМ БИБЛИОГРАФИЯ. — М. Тажи — Был номерҙә. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Общественный малсылыкты үҫтереүҙә ауыл партия ойошмаларының бурысы

Ошо көндәрҙә ВКП(б) Өлкә Комитетенең наубәттәге пленумы булды. Пленум беренсе мәсьәлә итеп СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыкты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарарын үтәү буйынса өлкә партия ойошмаһының бурыстары тураһында ВКП(б) Өлкә Комитете секретаре иптәш С. Ә. Ваһаповтың докладын тыңланы. Пленум был өлкәлә ҙур етешһеҙлектәрҙе асты һәм уларҙы ашығыс бөтөрөү, общественный малсылыкты ҡырҡа күтәреүҙе тәьмин итеү юлдарын күрһәтте.

Илебеҙҙең ауыл хужалығы үҫешендә һуңғы йылдарҙа ҙур аҙым яһалды. Партияның һәм хөкүмәттең күп кенә практик саралар күреүҙәре һөҙөмтәһендә илебеҙҙә бөртөклө ашлыҡ проблемаһы нигеҙҙә хәл ителде. Шулай уҡ общественный малсылыкты үҫтереү буйынса ла байтаҡ эштәр башҡарылды, малдар һаны һуғышҡа тиклемге кимәлгә еткерелде. Шуға ҡарамаҫтан, малдарҙың һан яғынан үҫеүе лә һәм уларҙың продукты биреүсәнлеге лә халыҡ хужалығы талаптарынан артта ҡала әле.

Бына шуның өсөн дә беҙгә бик ҡыҫҡа ваҡыт эсендә общественный малсылыктың ҙур күтәрелешенә, уны халыҡ хужалығының бөтә талаптарын да тулыһынса тәьмин итә алырлыҡ кимәлгә еткерергә кәрәк. Һуғыштан һуңғы йылдарҙа республиканың партия һәм совет ойошмалары, колхоз һәм совхоздары общественный малсылыкты аяҡҡа баҫ- [illegible]

[illegible] Республикала 1948 йылда общественный [illegible] 430-ҙан артыҡ колхозда ҡошсолоҡ фермалары юҡ.

[illegible]

Республикабыҙҙа 1949—1951 йылда 1948 йыл менән сағыштырғанда [illegible]

Пленум был бурысты үтәүҙең конкрет саралар билдәләне. 1949 йылда уҡ [illegible] фермалар [illegible] колхоздарҙа [illegible] буйынса яңы фермалар ошо йылдың 1 июленән дә һуңламай ойошторолған булырға тейештәр.

Партия һәм совет ойошмалары был мә- [illegible]

һим бурысты малдар үрсетеүҙе бөтә саралар менән киңәйткәндә генә, уларҙың тоҡомон яҡшыртыу, тәрбиәләү һәм ҡарау эштәрен яҡшы ҡуйғанда ғына уңышлы үтәп сыға алырҙар.

ВКП(б) Өлкә Комитете пленумы общественный малсылыкты үҫтереү планының уңышлы үтәлеүе өсөн аҙыҡ базаһының бик ҙур роль уйнағанын айырыуса һыҙыҡ өҫтөнә алды һәм партия ойошмаларының иғтибарын мал аҙығы әҙерләүҙә — бесән сабыу һәм йыйыу, силослау, сабынлыҡтарҙы яҡшыртыу, үлән сәсеүҙе киңәйтеү эштәрен ваҡытында һәм уңышлы үткәреүгә юнәлтте.

Малдарҙы яҡшы, уңайлы торлаҡтар менән тәьмин итеүгә лә серьез иғтибар бирелергә тейеш. Колхоздарҙа малдарға биналар төҙөү буйынса өс йыллыҡ планды үтәү өсөн хәҙерҙән үк даими төҙөү бригадалары булдырырға кәрәк. Торлаҡ фонды урожай йыйыуға ҡәҙәр ремонтланып бөтөрөлергә тейеш. Малсылыкты зоотехник һәм ветеринария яғынан хеҙмәтләндереүҙе яҡшыртырға, аҙыҡ әҙерләүҙә һәм фермаларҙа ауыр эштәрҙе механизациялаштырыуҙы киңдән-киң күберәк индерергә кәрәк.

Общественный малсылыҡ һанын байтаҡ арттырыу, уның продукты биреүсәнлеген күтәреү, малсылыҡтағы эштәрҙе киң механизациялаштырыу — былар бөтәһе лә малсылыҡ кадрҙарын әҙерләүгә һәм тәрбиәләүгә ныҡ иғтибар биреүҙе талап итәләр. Шуның өсөн Өлкә Комитете пленумы кадрҙарҙы һай- [illegible]

[illegible] Хәҙер айырыуса массовый профессиялы [illegible]

[illegible]

Башҡорт [illegible] промышленность продуктылары менән байыҡтырыу өсөн көрәшкә хеҙмәтсәндәрҙе туплауҙа арымай-талмай эшләрҙәр.

Беҙҙең республикала

Фабрика ярты йыллыҡ планды үтәне

Өфө 8-се март исемендәге тегеү фабрикаһы яңынан-яңы производство уңыштарына өлгәшә. Фабрика май айы планын 118,5 процентҡа үтәне. Хеҙмәт етештереүсәнлеге планда ҡаралғандан 8,3 процентҡа күтәрелде.

Фабрика коллективы Башҡорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы асылыуҙы кәнәһ яңы производство еңеүҙәре менән ҡаршыланы. 7 июндә фабриканың ярты йыллыҡ планы 102,3 процентҡа үтәлде.

Тегеүселәр Александр Чутких, Елена Кононенко һәм Мария Рожнева иптәштәр өлгәһендә эшләп 7.606 метр кижемамыҡ туҡымаға һәм 500 метр йөн туҡымаға экономия яһап, пландан тыш 1.112 костюм тектеләр.

С. Моунтов.

Партгруппоргтар кәңәшмәһе

Күптән түгел, паровоздар ремонтлау заводының партия комитеты цех партгруппоргтарының кәңәшмәһен үткәрҙе. Кәңәшмәлә партгруппоргтар үҙҙәренең эш тәжрибәләре тураһында фекер алыштылар.

Котел цехы партгруппоргы иптәш Петров үҙенең сығышында партия группаһының бракҡа ҡаршы көрәше һәм отлично сифатлы бригаданың эш методтары тураһында һөйләне. Йыйнау цехы партгруппоргы Проскура һәм гарнитур цехы партгруппоргы Быков иптәштәр отлично сифатлы продукция етештереүҙә коммунистарҙың авангардлыҡ ролдәре тураһында һөйләнеләр.

Кәңәшмә һуңында партияның Молотов район комитетының партия, профсоюз һәм комсомол бүлеге мөдире иптәш Поляков партия группаһының производствола бурыстары, тигән темаға доклад яһаны.

Бораулаусылар ярышы

Ошо көндәрҙә «Туймазынефть» тресының беренсе номерлы бораулау конторахы коллективы Бакуҙың алдынғы «Бузовнынефть» тресы бораулаусыларынан социалистик ярышҡа саҡырып яҙған хат алды.

Конторала уҙғарылған митингыла нефтселәр был саҡырыуҙы ҡабул итеүҙәре һәм үҙҙәренең яңы йөкләмәләре тураһында һөйләнеләр.

— Бакулылар социалистик ярышҡа саҡырып беҙгә ҙур хөрмәт күрһәттеләр, — тине бораулау мастеры Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Куприянов, — минең бригадам уларҙың бай тәжрибәләрен ҡулланып 25 декабргә тиклем 6000 метр проходка бирергә йөкләмә алды.

Сығып һөйләүсе башҡа бораулаусылар ҙа бакулылар саҡырыуына ҡушылғанлыҡтарын әйттеләр. Митингыла ҡатнашыусылар Советтар Союзының бөтә бораулаусыларын был ярышҡа ҡушылырға саҡырып мөрәжәғәт иттеләр.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһының Башҡортостандағы ебәкселек буйынса ғилми-тикшеренеү станцияһы, СССР-ҙың төньяҡ райондары һәм республикабыҙ өсөн тут һәм имән ағастарында үрсеүсе ебәк ҡорттары етештерә. Хәҙер бында һыуыҡтарға түҙемле яңы сорт тут ағасын, имән ебәк күбәләктәрен сығарыу тәжрибәләре алып барыла.

Һүрәттә: станцияның лабораторияһында. (Һулда) имән-ебәкселек ҡорто секторының мөдире Г. Я. Седашева һәм биология фәндәре кандидаты Е. С. Никифорук иптәштәр имән ебәк күбәләген ҡарайҙар.

Л. Якубов фотоһы.

Колхозсылар өсөн лекциялар һәм доклатар

Башҡортостан политпросвет учреждениелары Управлениеһе ҡарамағындағы өлкә лекцион бюро республикабыҙҙың колхозсылары араһында лекция һәм докладтар уҙғарыуҙы киң йәйеп ебәрҙе.

Республика буйынса район лекция бюроларында 300-ҙән артыҡ уҡытыусы, агроном зоотехник, врач, ветеринарҙар штаттан тыш лектор булып торалар. Был лекторҙар уҙған йылда фәнни-тәбиғи, ауыл хужалығы һәм политик темаларға 16 мең 500 доклад һәм лекция һөйләнеләр. Был лекция һәм докладтарҙа 1 миллион 138 мең кеше ҡатнашты.

Быйыл да колхозсыларға лекциялар һәм докладтар һөйләү уңышлы бара. Республикабыҙҙың 30 районында биш айҙа: «Тәбиғәтте үҙгәртеүҙә сталинса план», «Үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһы тураһында академик Вильямстың уҡытыуы», «Бөйөк Мичурин—тәбиғәтте үҙгәртеүсе», «Урожайҙы күтәреүҙә урман полосаларының әһәмиәте», «Малсылыкты үрсетеүҙә өс йыллыҡ план» һәм башҡа темаларға 3500 лекция һәм доклад үткәрелде. Был лекциялар һәм докладтарҙы 250 мең кеше тыңланы.

Колхозсылар араһында лекция һәм докладтар һөйләүҙе киң рәүештә йәйеп ебәреү өсөн район лекция бюроларынан башҡа ете йыллыҡ мәктәп һәм МТС-тарҙа лекторийлар төҙөлә. Был лекторийларҙа 6—7 докладсы була. Хәҙер республика буйынса бындай 121 ауыл лекторийы төҙөлдө.

Колхозсылар араһында лекциялар, докладтар һөйләүҙә Дәүләкән, Балтас, Баҡалы, Бәләбәй һәм Бөрө райондары алдынғылыҡ күрһәтәләр. Мәҫәлән, Дәүләкән районында колхозсылар өсөн үткәрелгән лекциялар район алдында торған бурыстар менән бәйләп алып барыла. Район Советы башҡарма комитетының ауыл хужалығы бүлеге баш агрономы иптәш Петров күп колхоздарҙа районда үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше системаһының нисек булыуы һәм ҡайһы колхозда был эш ҡасан тамамланырға тейешлеге тураһында лекциялар үткәрҙе.

Балтас районы агрономдары Мөхсинов, Вәлиев һәм Чучинков иптәштәр Ленин исемендәге ауыл хужалығы Академияһы сессияһының йомғаҡтары тураһында, юғары урожай алыу, малсылыкты үҫтереү, урман полосаларын ултыртыуҙа уңыштарға өлгәшкәндәре өсөн ауыл хужалығы работниктарына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү тураһында докладтар һәм лекциялар һөйләнеләр.

З. Ишбулатов.

Колхозда виноград баҡсаһы

Баҡалы районы «Урняк» колхозы члендәре быйыл емеш-еләк баҡсаһына 1300 төп виноград ҡыуағы ултырттылар. Бынан башҡа 0,05 гектар майҙанға алма, 0,8 гектар майҙанда ер еләге һәм ҡарағат ҡыуаҡлыҡтары участкаһы булдырылды.

Емеш-еләк баҡсаһында эшләү өсөн был эштә бай тәжрибәле колхозсылар беркетелде.

Х. Ғәлимов.

ЮЛ ТӨҘӨҮ БУЙЫНСА УДАР АЙЛЫҠ

Нормалар арттырып үтәлә

Стәрлебаш районы колхозсылары юлдары һәм күперҙәрҙе төҙәкләндереүҙә берҙәм рәүештә эшкә башланылар. Юлда бер меңдән артыҡ кеше, 19 автомашина һәм 2 трактор эшләй.

«Стәрле» һәм «Яңы Ибраҡай» колхоздары члендәре айлыҡта айырыуса актив ҡатнашалар. Был колхоздарҙан 40 ат юлға ҡырсын ташый. Нормалар икеләтә-өсләтә арттырып үтәлә.

В. Халитов.

Юл төҙәлешендә агит-массовый эш

ЙОМАҒУЖА. Юл төҙәкләндереү айлығының тәүге көнөндә үк колхозсылар араһында агит-массовый эштәр киң йәйеп ебәрелде. Колхоздарға 16 агитатор беркетелде. Улар үҙҙәренә беркетелгән колхоздарҙа беседа үткәрәләр, ҡысҡырып газета уҡыу эшен ойошторалар.

Тәүге көндә үк юл төҙөүгә 100 ат менән 150 кеше сыҡты. «Урал», Папанин, Чкалов исемендәге колхоздар үҙҙәренә бирелгән көндәлек заданиене арттырып үтәнеләр. Ә уларҙың хеҙмәт өлгөләре буйынса агитаторҙар бөтә колхоздарҙа ла беседа уҙғарҙылар.

Быйыл район колхоздары алдында юлдарҙы төҙәкләндереү буйынса ҙур бурыс тора. Бытәһе 10 мең 600 кубометр ер эштәре башҡарылырға, 4 мең 300 кубометр ҡырсын ташы ташылырға, 46 погонметр яңы күперҙәр төҙөлөргә, иҫкеләре ремонтланырға тейеш. Был пунктлы бурысты агитаторҙар үҙҙәренең беседаларында колхозсыларға аңлаталар.

Башҡорт государство филармонияһы артистары юл төҙөүселәргә бай программала концерттар бирҙеләр.

Берҙәм эшләйҙәр

СТӘРЛЕТАМАҠ. Райондан юл төҙөүҙә 460 кеше, 107 ат ҡатнаша. Колхозсыларҙың берҙәм хеҙмәте һөҙөмтәһендә Федоровкаға бара торған юлды ремонтлау буйынса билдәләнгән заданиелар 90 процентҡа үтәлде лә инде.

Стәрлетамаҡ ҡалаһы сауҙа ойошмалары юл участкаларында продукты һәм башҡа һәр төрлө кәрәк-яраҡтарҙы һатыу эшен ойоштороралар.

Ясле һәм клуб төҙөлдө

Белоҡатай. Чкалов исемендәге колхоз клуб һәм ясле өсөн махсус йорт һалды. Ясле төҙөү өсөн колхозсылар 18 мең һум аҡса бүлделәр. Уҙған йылда был колхозда тирмән һәм мал аҙбары төҙөлеп эксплоатацияға тапшырылғайны.

* * *

Иҫке Белоҡатай балалар йортонда тәрбиәләнеүселәр быйыл яҙ Иҫке Белоҡатай ауылы территорияһына 6 мең төп ағас ултырттылар. Балалар йорто эргәһендә баҡса булдырылып, унда Мичурин участкаһы ойоштоpола.

Быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөү

Республикабыҙҙың игенселәре мул урожай яулап алыу өсөн көрәшәләр. Колхозсылар, совхоз һәм МТС эшселәре халыҡтар юлбашсыһы иптәш Сталингә яҙған хатта ағымдағы йылда һуғарыла торған ерҙәр майҙанын 5000 гектарға киңәйтергә, 150 урында быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөргә йөкләмә алғайнылар. Улар хәҙер үҙ йөкләмәләрен намыҫлы үтәү өсөн барлыҡ сараларҙы күрәләр.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыу планы арттырып үтәлде һәм үлән баҫыулы сәсеү әйләнештәрен индереү буйынса ла ҙур саралар үткәрелә. Баҫыуҙарҙың урожай биреүсәнлеген яҡшыртыуҙа урман полосалары һәм сәсеү әйләнеше менән бер рәттән, быуалар һәм һыу яткылыктары ла мөһим урын тоталар. Улар һауаның һәм ерҙең дымлылығын арттыралар һәм шуның менән ҡоролоҡҡа ҡаршы көрәштә серьез вклад булып торалар.

Республикабыҙҙың күп кенә колхоздарында булған тәжрибәләр юғары һәм тотороҡло урожай алыу өсөн көрәштә һуғарыуҙың эффектлы эш булыуын күрһәтәләр. Әлшәй районы «Авангард» һәм Әбйәлил районы «Яңы аҙым» колхоздарының эш практикалары күп колхоздар өсөн өлгө булып торалар. Улар һуғарылған ерҙән һәр йыл мул урожай алалар.

Беҙҙең республикабыҙҙа йылғалар күп. Беҙҙә быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөү өсөн уңайлыҡтар ҙур. Был беҙгә иптәш Сталингә яҙған хатта алған йөкләмәләребеҙҙе үтәү генә түгел, хатта күп арттырып үтәргә лә мөмкинлектәр бирә. Тик был эшкә ныҡлы иғтибар тупларға, ауылдағы бөтә общественносте мобилизовать итергә генә кәрәк.

Хәҙер бик күп райондарҙың колхоздарында быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөлә башланы. Дәүләкән районының «Красный боевик», «Бик ҡарамалы», «Октябрь», «Красная поляна» һәм Бүздәк районының Буденный, Ворошилов исемендәге колхоздары быуалар төҙөйҙәр. Был эш Бөзәнә, Саҡмағош, Шишмә һәм башҡа бер нисә райондарҙың колхоздарында ла башланды.

Ләкин ҡайһы бер райондарҙың колхоздарында һәм совхоздарында бындай төҙөлештәр киң йәйелдерелмәгән әле. Мәләүез, Көйөргәҙе, Ҡалтасы, Миәкә, Ҡырмыҫҡалы, Йомағужа, Иглин һәм Әлшәй райондары һыу яткылыктары һәм быуалар төҙөү эшенә иғтибар итмәйҙәр. Был райондарҙың күпселек колхоздарында быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөү эше башланмаған һәм шуның менән улар йөкләмәне үтәүгә тотҡарлыҡ яһайҙар. Бигерәк тә Әлшәй, Благовар, Кушнаренко, Стәрлетамаҡ райондары колхоздарында һәм совхоздарҙа быуалар төҙөүҙең темпы бик түбән. Миәкә, Стәрлетамаҡ, Әбйәлил райондарында әлек төҙөлгән һуғарыу ҡоролмалары ремонтланмай, яңылары төҙөлмәй. Шулай уҡ республикабыҙҙың күпселек совхоздарында быуалар төҙөү эше әлегәсә башланмаған.

Ауыл хужалығы Министерствоһы һәм күпселек райондарҙың ВКП(б) райкомдары һәм район Советы исполкомдары һуғарыу ҡоролмалары, быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөү буйынса йөкләмәләрҙе үтәүҙә колхоздарға һәм совхоздарға көндәлек етәкселек итмәйҙәр. Эште ойоштороу сараларын күрмәйҙәр.

Республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеү тамамланды. Хәҙер быуалар, һыу яткылыктары һәм һуғарыу ҡоролмалары төҙөү эшен йәйелдереп ебәреүгә уңай шарттар тыуҙы. Күпселек колхоздарҙа һәм совхоздарҙа эшсе көсөнөң байтаҡ өлөшөн ошо эшкә күсерергә мөмкин. Июнь һәм июль — бындай төҙөлештәрҙе йәйелдереүҙә һәм тамамлауҙа хәл иткес айҙар булырға тейеш. Йөкләмәләрҙе һәр бер колхозда һәм совхозда әҙмә-әҙ үтәү өсөн хәҙер бөтә сараларҙы күрергә кәрәк. Яҡын көндәрҙә быуалар, һыу яткылыктары һәм һуғарыу ҡоролмалары төҙөү өсөн урындар билдәләнергә һәм талап ителгән төҙөлеш материалдары ташылырға тейеш.

Ауыл хужалығы Министерствоһы һәм совхоздар трестары проекттар төҙөүҙә, төҙөлештәрҙе үткәреүҙә колхоздарға һәм совхоздарға ярҙам күрһәтергә, бының өсөн урындарға квалификациялы специалистарҙы ебәрергә бурыслылар.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа йөкләмәләрҙең үтәлешен тикшереү ВКП(б)-ның район комитеттары һәм район Советы исполкомдарының киҫәктергеһеҙ бурысы булып тора. Колхоз, МТС, ЛЗС һәм совхоз етәкселәре колхозсылар һәм совхоз работниктары менән бергә киңәшмәстән эш пландары булдырырға һәм уны урожай йыйнауға тиклем тулыһынса үтәргә тейештәр. Был эшкә халыҡ төҙөлеше характеры бирелергә тейеш. Беҙ һәр бер районда, һәр бер колхозда һәм совхозда быуалар, һыу яткылыктары һәм һуғарыу ҡоролмалары төҙөү буйынса иптәш Сталингә яҙған хатта алынған йөкләмәләрҙе намыҫ менән үтәлеүенә өлгәшергә бурыслыбыҙ.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа быуалар һәм һыу яткылыктары төҙөү эшен үҙ ҡулдарына алыу, колхозсыларға совхоз эшселәренә практик ярҙам ойоштороу һәм ауылдағы барлыҡ общественносте был эшкә мобилизовать итеү — ВКП(б) райкомдарының ауыл хужалығы бүлектәренең мөһим һәм почетлы эше.

И. Йәркәев.

ВКП(б) Өлкә Комитетенең ауыл хужалығы бүлеге мөдире.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы

Кисә көндөҙгө ике сәғәттә Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советенең ултырыштар залында Башҡорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы асылды. Сессияға депутаттарҙан тыш республикабыҙҙың совет һәм партия ойошмаларынан, промышленность предприятиеларынан, культура һәм ғилми учреждениеларынан килгән ҡунаҡтар ҡатнашты.

Председателлек итеүсе депутат иптәш **И. Г. Ҡадыровтың** тәҡдиме буйынса мандат комиссияһының председателе депутат иптәш **В. И. Улин** Башҡорт АССР-ы Верховный Советына яңы һайланған депутаттарҙың полномочиеларын тикшереүҙең һөҙөмтәһен аңлатты. Депутат иптәш **Г. И. Ғәлиевтең** тәҡдиме буйынса сессия Башҡорт АССР-ы Верховный Советына 42-се номерле Ишембай һайлау округы буйынса һайланған депутат Владимир Николаевич **Якимовтың** һәм 72-се номерле Әлшәй һайлау округы буйынса һайланған депутат Муллағәли Арыслан улы **Динмөхәмәтовтың** полномочиеларын раҫланы.

Көн тәртибендәге беренсе мәсьәлә буйынса Башҡорт АССР-ының 1948 йылғы бюджетының үтәлеше һәм 1949 йылдың бюджеты тураһында Башҡорт АССР-ы финанс министры иптәш **С. Ф. Вәлиев** доклад яһаны. Финанс-бюджет комиссияһының председателе депутат иптәш **Валишин** бюджет үтәлеше тураһында ҡушымта доклад менән сығыш яһаны.

Беренсе мәсьәлә буйынса прениеларҙа Ҡариҙел районы Советы исполкомы председателе **А. Насиров**, Матрай районы Советы исполкомы председателе **Ш. Сағиров** иптәштәр сығып һөйләнеләр.

Ошоноң менән иптәш **Ҡадыров** сессияның 13 июндәге ултырышын ябыҡ тип иғлан итте.

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ КОМИТЕТЕ ПЛЕНУМЫ

11 июнда иртәнге ултырышта колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продуктлы биреүсән общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса өс йыллыҡ план тураһында СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитете ҡарарын үтәү буйынса Өлкә партия ойошмаһының бурыстары тураһында иптәш С. Ө. Ваһаповтың докладлы буйынса фекер алышыуҙар дауам итте.

ВКП(б)-ның Иглин райкомы секретаре иптәш Белов малсылыҡты үҫтереү кеүек мөһим мәсьәләгә әлегә бик аҙ иғтибар бирелә, тип билдәләне. Ә партия һәм хөкүмәт тарафынан раҫланған өс йыллыҡ планды үтәү бары тик республикабыҙҙың һәм райондарҙағы ойошмаларҙың, шулай уҡ бөтә колхозсыларҙың был эш менән һәр көндө серьез рәүештә шөғөлләнеүҙәре шартында ғына мөмкин.

Ул ныҡлы мал аҙығы базаһы булдырыу тураһындағы мәсьәлә — иң мөһим һәм хәл иткес бурыстарҙың береһе булып тора, тине. Иглин районында көтөүлектәр һәм сабынлыҡтар етешмәй. Ҡайһы бер колхоздарҙа күп һанда яҡшы тоҡомло малдар булһа ла, сабынлыҡтар һәм көтөү йөрөтөр урын булмай.

— Урындарҙа һәм Министерствола ла алыҫтан күрә белмәүсе ҡайһы бер работниктар, — ти иптәш Белов, — бындай хәлдән сығыу юлы бер генә — малдарҙы кәметергә кәрәк, тигән кәңәш бирәләр. Ләкин беҙҙеңсә был хәлдән сығыу өсөн икенсе юл да бар: беҙгә иң яҡын ваҡыт эсендә үлән сәсеүле баҫыу әйләнешен үҙләштереү, көтөүҙәрҙе күсереп йөрөтөү, көтөүлектәргә клевер һәм тимофеевка сәсеү, тамыр аҙыҡтарын сәсеү майҙанын арттырыу эштәрен ойошторорға кәрәк.

Республикала үлән орлоҡтары етешмәй. Шуға күрә уларҙы мал аҙығына айырыуса мохтаж булған райондарға тупларға кәрәк. Шулай уҡ государство урмандарында тәбиғи сабынлыҡтарҙы файҙаланыу тураһындағы мәсьәләне лә йылдамыраҡ хәл итергә кәрәк. Һуғышҡа тиклем беҙ уларҙы файҙалана инек, ә хәҙер беҙгә был эштә тыйҙылар һәм күпме генә юллап ҡараһаҡ та файҙаһы булманы, ә малдарҙы йөрөтөр урын юҡ.

Иптәш Белов шулай уҡ малсылыҡта күп хеҙмәт талап иткән эштәрҙе тиҙерәк механизациялаштырыу тураһында, колхоздарҙы силос ҡырҡҡыс һәм башҡа машиналар менән тәьмин итеү һәм үләндәрҙе комбайндар менән урыу эштәрен ойоштороу тураһындағы мәсьәләләрҙе күтәрә.

Ауыл хужалығы малдарын аҙыҡландырыу кафедраһының мөдире, фәндәр кандидаты иптәш Сорока пленумда күп кенә бик ҡыҙыҡлы һәм ғилми фекер әйтте. Ул, малдарҙың аҙ продукты биреүҙәренең сәбәбе шунда, республиканың күп райондарында яҡшы тоҡомло малдар үрсетеү эше насар тора, шуның менән бергә малдарҙы аҙыҡландырыу, уларҙы ҡарау һәм тәрбиәләү эштәре лә насар ҡуйылған, тине. Шуның арҡаһында беҙ малсылыҡтан бик аҙ продукты алабыҙ.

Малдарҙы һимертеү, уларҙың продукты биреүҙәрен арттырыу, йәш малдарҙы үҫтереү һәм малдарҙың һанын арттырыу эшендә уларҙы көтөүлектә йөрөтөү осоро төп һәм хәл иткес осор булып тора. Көтөүҙе яҡшы ойошторғанда һәм көтөүлектәр яҡшы сифатлы булғанда ғына һыйыр көненә үҙенә кәрәкле 50—60 килограмм йәшел үләнде ашай ала һәм бары тик шул саҡта ғына көненә 10—15 литр һөт бирә ала. Ләкин беҙҙә күп ваҡыт был хәл иҫәпкә алынмай — һыйырҙар күбеһенсә ауыл тирәһендәге көтөүлектәрҙә һарыҡтар, сусҡалар, ҡаҙҙар менән бергә йөрөтөләләр, унда малға йәшәү өсөн кәрәк булған үлән дә етмәй.

— Колхоздарҙа, — ти иптәш Сорока, — күп ваҡыт һис бер төрлө эшкә ярамаған кешене мал көтөргә ебәреп, бөтөнләй хата эшләйҙәр. Был — көтөүсенең тотҡан роленә баһа биреп еткермәү, политик яҡтан тупаҫ хата ҡараш, ә малсылыҡты үҫтереү планын үтәүҙең уңышы күбеһенсә уға бәйләнгән була. Малдарҙы һимертеү, уларҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү, малдар һанын үҫтереү көтөүсе ҡулында бит. Шуға күрә көтөүселеккә иң насар, осраҡлы кешене түгел, ә мөһим эште ышанып тапшырырлыҡ тикшерелгән, тәжрибәле кешеләрҙе ебәрергә кәрәк.

Иптәш Сорока республикала мал көтөүҙең загон системаһын индерергә тәҡдим итә. Был системаны индергән ваҡытта көтөүлек участкалары айырым клеткаларға бүленәләр һәм уларҙы эффектлыраҡ файҙаланырға, мал тапауҙан һаҡларға мөмкинлек тыуа.

Ул шулай уҡ Мәскәү өлкәһенең малсылыҡ буйынса алдынғы райондарында киң ҡулланыла торған һәм гүзәл һөҙөмтәләр бирә торған «йәшел конвейер» системаһын үҙләштереү мәсьәләһен күтәрә. Был системаны индергәндә көтөүлектәр йөрөтөү айҙары үткәнсе мал туйымлы йәшел үлән менән тәьмин ителә һәм бик ныҡ һимерә һәм шулай уҡ уның продукты биреше арта.

— Ошо маҡсат менән, — ти иптәш Сорока, — үләндәр иң ныҡ үҫкән осорҙа үлән аҙыҡ ҡатламдары күп ваҡытта, малды йәшел үлән менән тәьмин итергә — күп йыллыҡ үләндәр иҫәбенә айырым көтөүлектәр булдырырға кәрәк. Ә иртә яҙ менән көтөүлектәге үләндәр үҫеп еткәнсе тиклем, силос биреүҙе ҡулланырға кәрәк. Ул да шулай уҡ «йәшел конвейер» системаһына инә.

Иптәш Сорока көтөүлектәрҙә мал өсөн йәйге таборҙар ойошторорға һәм уларҙы төшкө фермаға ҡайтарып йөрөтөп арытмаҫ өсөн, шунда уҡ һауыу эштәрен ойошторорға кәрәк; малдарҙы көтөүгә йөрөткән ваҡытта малға тоҙ биреүҙе ҡулланырға кәрәк, ти.

Алағуя совхозының директоры иптәш **Стахеев** совхозда бик ҙур төҙөлөш һәм ремонт эштәрен үткәрергә кәрәк булаһаҡ, ләкин квалификациялы төҙөү эшселәре юҡ, тине. Уларҙы әҙерләү маҡсаты менән иптәш Стахеев ҡыҫҡа сроклы курстар ойошторорға тәҡдим итә.

Иптәш Стахеев совхозға ярҙам итмәгәне өсөн ВКП(б)-ның Белокатай райкомын тәнҡитләй. Һуңғы 7 йыл ваҡыт эсендә был совхоздың эше тураһындағы мәсьәлә райком бюроһында ике генә тапҡыр тикшерелде, ә район Советы исполкомы ғөмүмән был мәсьәлә менән шөғөлләнгәне юҡ һәм унда эшләүсе работниктар был ҙур малсылыҡ хужалығының эше менән бөтөнләй ҡыҙыҡһынмайҙар.

ВКП(б)-ның Архангель райкомы секретаре иптәш **Баязитов** һәр бер колхозсы һәм райондағы мал ҡараусы һәр бер работник малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын ысын күңелдән хуплай һәм уны халыҡ хужалығын артабан күтәреү, хеҙмәтсәндәрҙең көн-күрештәрен яҡшыртыу буйынса боевой программа итеп ҡабул итә, ти. Ауыл хеҙмәтсәндәре малдарҙың бөтә төрө буйынса ла государство планын арттырып үтәргә үҙ өҫтәренә йөкләмә алдылар.

— Һуңғы ваҡыттарҙа, — ти ул, — бер хужалыҡтың был тармағына етәкселекте йомшартҡайныҡ, ләкин хәҙер Архангель районының республикалағы башҡа райондар өсөн яҡшы тоҡомло малдар әҙерләүсе булыуы яғынан элекке данын кире ҡайтарыуҙа кәрәкле сараларҙы күрәбеҙ.

Малдарҙың тоҡомдарын һәм продукты биреүҙәрен яҡшыртыу маҡсатында беҙҙә һауын һыйырҙарҙы яҡшы үгеҙҙәр менән тороҡтороу буйынса пландар төҙөлдө. Райондағы 30 колхозда малды тәүлек әйләнәһенә көтөүлектә йөрөтөү, һыйырҙарҙы көтөүлектә тәүлегенә өс тапҡыр һауыу үткәрелә. Малдарҙы артыҡ күп йөрөтмәҫ өсөн, уларға һыу эсереү урындары ойошторолдо.

Колхоздарҙа малдарҙы ашатыу һәм ҡарау эштәрен яҡшыртыу буйынса ҙур саралар күрелә. Ветеринария работниктәре июнь айында барлыҡ фермаларҙың биналарын ҡарап сыҡтылар, дезинфекция үткәрҙеләр һәм ремонт эштәре башланды. Сабынлыҡтар һәм көтөүлектәр яҡшыртыла. 1130 гектар майҙанға күп йыллыҡ үләндәр сәселде һәм 250 гектар ергә тамыр аҙыҡтары сәселде.

Раевка бертөкле ашлыҡ совхозының директоры иптәш **Федотов** пленумда ҡатнашыусыларға, малсылыҡты үҫтереү яғынан өлгәшелгән ҙур уңыштар тураһында һөйләне. Унда малдарҙы үрсетеү планы бөтә төр малдар буйынса ла арттырылып үтәлгән. Һәр бер һауын һыйырҙан, план буйынса 1550 литр урынына, 2314 литр һөт һауып алынған. Государствоға 2060 литр һөт (план 1480 литр), 203 центнер ит (план 160 центнер) тапшырылған.

Былар бөтәһе лә малдар өсөн ныҡлы аҙыҡ базаһы булдырыу, малдарҙы яҡшы тәрбиәләү һәм йәш малдарҙың бөтәһен дә һаҡлап үҫтереү һөҙөмтәһендә өлгәшелгән. Хәҙер совхоз коллективы яңы социалистик йөкләмәләрҙе үтәү өсөн көрәшә. Айырым алғанда һәр бер һауын һыйырҙан 3000 литр һөт һауып алыу бурысы ҡуйылды. Мөгөҙлө эре малдар буйынса өс йыллыҡ план ошо йылдың аҙағына тулыһынса үтәләсәк. Планда билдәләнгәнгә ҡарағанда, һыйырҙар һаны ике тапҡыр артыҡ буласаҡ. План буйынса билдәләнгән 892 баш урынына хәҙер 1030 баш һарыҡ бар, һәм уларҙың һаны тағы ла артасаҡ.

Унан ары иптәш Федотов былай ти:

— Былар бөтәһе лә республикабыҙҙың совхоздарында малсылыҡты үҫтереү буйынса государство планын тулыһынса һәм арттырып үтәргә бөтә мөмкинлектәр булыуын күрһәтәләр.

Башҡортостандың малсылыҡ буйынса тәжрибә станцияһының директоры иптәш **Хәиров** үҙ коллективының ғилми-тикшеренеү эше тураһында һөйләне. Станция малдарҙы арттырыу эшен тиҙләтеү, малдарҙың продукты биреүҙәрен күтәреү һәм уларҙың тоҡомдарын яҡшыртыу, ныҡлы мал аҙығы базаһы булдырыу, малсылыҡтың һәм мал аҙығы етештереүҙең күп көс һалыуҙы талап иткән процестарын механизациялаштырыу һәм электрлаштыреү буйынса күп кенә саралар үткәрә. Ләкин ул әле, өс йыллыҡ план тураһында партия һәм хөкүмәт ҡарарында әйтелгәнсә, малсылыҡтың практик бурыстарынан артта ҡала бара. Фән ҡаҙаныштары колхоздарҙың һәм совхоздарҙың производствоһына бик әкрен үткәрелә. Алдынғы тәжрибә етерлек тиклем дөйөмләштерелмәй һәм популярлаштырылмай. Станция урындарға практик ярҙамды бик аҙ күрһәтә. Ғилми работниктар кадрҙары насар файҙаланыла.

Иптәш Хәиров станцияға уның экспериментал базаһын үҫтереүҙә бөтә саралар менән ярҙам итеү тураһында мәсьәлә күтәрә.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы председателенең урынбаҫары иптәш Ермолаев республикала общественный малсылыҡтың етерлек тиклем үҫмәүенең сәбәптәрен аса. Улар, бөтәһенән элек, малдарҙың күп һанда үлеүендә, малды әрәм-шәрәм итеүҙә һәм малдарҙың ҡыҫыр ҡалыуында күренә. Ул тейешле миҫалдар һәм һандар килтерә. Уҙған йылда инә малдарҙың күп ҡыҫыр ҡалыуы арҡаһында ғына 124 мең баш инә мал алып еткерелмәй ҡалынды.

Иптәш Ермолаев күп кенә райондарҙың етәкселәрен һәм бигерәк тә Благовещен районында малсылыҡҡа тейешле иғтибар бирмәүҙәре өсөн тәнҡитләй. Ул ВКП(б) Үҙәк Комитетенең һәм Министрҙар Советының малсылыҡты үҫтереү тураһындағы өс йыллыҡ планынан сығып, кисектергеһеҙ күп кенә бурыстар ҡуя.

Иптәш Ермолаев тоҡомсолоҡ эштәрен йәйелдереү мәсьәләһенә ентекле рәүештә туҡтала. Архангель районы республикаға үҙ ваҡытында 10 мең башҡа яҡын тоҡомло мөгөҙлө эре мал бирҙе. Бында фермаларҙа һәр бер һыйырҙан һөт һауып алыу 5 мең литрға тиклем етте. Ә хәҙер тоҡом эше тарҡау хәлдә тора, күп йыллыҡ үлән сәсеүлектәре майҙаны ҡыҫҡартылды, малдарҙы ашатыу насар ҡуйылған.

Шулай уҡ Иглин районында ла тоҡомло мөгөҙлө эре малдарҙың продукты биреүсәнлеге байтаҡ кәмене, ә Стәрлетамаҡ районында элек яҡшы булған тоҡом һарыҡтар һәм сусҡалар фермалары хәҙер бик түбән сифатлы йәш малдар үҫтерәләр. Мораптал совхозы тураһында ла шундай уҡ фекерҙе әйтергә мөмкин. Ул элек симменталь тоҡомло тоҡом малдары үҫтереү менән дан тота торғайны, ә хәҙер аҙ продукты бирә торған мал үҫтерә.

Иптәш Ермолаев был түбән торғоһоҙ хәлгә юл ҡуйған район етәкселәрен һәм республиканың ауыл хужалығы Министерствоһы работниктәрен тәнҡитләй.

— Беҙгә хәҙер, — тине ул,—тоҡом фермалары өлгөлө булһын өсөн, малсылыҡтың юғары культураһының өлгөһөн күрһәтеү өсөн тоҡомсолоҡ эшен баһаламауҙы бөтөрөргә кәрәк. Һәр бер район бер генә түгел, ә бер нисә тоҡом фермаһы булдырырға тейеш.

Колхоздар һәм совхоздар йәш тоҡом малдары үҫтереүҙе һәр яҡлап яҡшыртырға, бигерәк тә производителдәрҙе, юғары баһаланыусы тоҡом малдарын дөрөҫ файҙаланырға өлгәшергә, яһалма ороҡтороуҙы киң ҡулланырға тейештәр. Тоҡом Заготконтораһы үҙенең эшен тамырынан яҡшыртырға тейеш. ВКП(б) райкомдары һәм район Советы исполкомдары тоҡом малдарын үҫтереү эшендә быға тиклем йәшәп килгән тоҡомдарҙы камиллаштыреү, мөгөҙлө эре малдарҙың, сусҡаларҙың һәм һарыҡтарҙың яңы юғары продукты биреүсәнле һәм тиҙ өлгөрөүсе малдар тоҡомон булдырыуҙа тотош урынлаштырырға бурыслылар.

Иптәш Ермолаев БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы етәкселәрен республикала берҙән-бер малсылыҡ ғилми-тикшеренеү тәжрибә станцияһына бер төрлө лә ярҙам күрһәтмәүҙәре өсөн тәнҡитләй.

Иптәш Ваһапов докладлы буйынса шулай уҡ ВКП(б)-ның Асҡын райкомы секретаре иптәш **Литвинов** һәм Башпотребсоюздың председатель урынбаҫары иптәш **Моретнин** сығыш яһанылар.

Унан ары пленумда ҡатнашыусылар көн тәртибенең икенсе пункты буйынса береһе докладты — республика колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеүҙең йомғаҡтары һәм сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү, урожай йыйнау, ауыл хужалығы продукттары әҙерләү буйынса партия ойошмаларының бурыстары тураһында — республика ауыл хужалығы министры иптәш **Денисовтың** докладын тыңланылар.

— Государствоның ҙур ярҙам күрһәтеүе, — ти иптәш Денисов, — һәм эске резервтарҙы файҙаланыу һөҙөмтәһендә республиканың колхоздарында яҙғы сәсеү быйыл уҙған йылға ҡарағанда байтаҡ ҡыҫҡа срокта һәм юғары агротехник кимәлдә үтте. Баҫыу эштәренең сифаты күтәрелде. Бойҙай һәм башҡа мөһим культураларҙың байтаҡ өлөшө туңға һөрөлгән ергә сәселде. 890 мең гектар сәсеүлектә сәсеү алдынан культивациялау үткәрелде. 408 мең гектар майҙан (ә уҙған йыл 23 мең гектар майҙан) предплужникле һабандар менән һөрөлдө. Ужым ашлыҡтарын өҫтәмә аҙыҡландырыу — 131 процентҡа үтәлде.

Ошоноң менән бергә, күпселек районлар государство ярҙамын тулы күләмдә файҙаланманылар, эске резервтарҙы мобилизовать итмәнеләр. Һөҙөмтәлә 10-сы июнгә республиканың колхоздарында сәсеү планы 94 процентҡа үтәлде. Һабан ашлыҡтарын сәсеүҙе беҙ бик оҙаҡҡа һуҙҙыҡ.

Бөтәһенән дә элек, колхоздарҙың үҙ орлоҡтары менән насар тәьмин ителеүе сәсеү планы үтәлмәүенең төп сәбәбе булып тора. Байкыбаш, Асҡын, Благовещен, Мәләүез, Бозаяв, Әүерғазы, Йылайыр һәм башҡа районлар сәсеүҙе айырыуса оҙаҡҡа һуҙҙылар.

Тракторҙарҙың юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге өсөн, сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта үткәреү өсөн күп кенә урындарҙа тейешле көрәш булманы. 10-сы июнгә бер тракторҙың эшләп сығарыуы 149 гектар ғына ташкил итте, был сменаға 2,1 гектар тигән һүҙ. МТС-тар яҙғы һөрөүҙе 86 процентҡа, теҙмә сәсеү планын 80 процентҡа һәм яҙғы иртә тырматыуҙы 81 процентҡа ғына үтәнеләр.

Нигеҙҙә, былар бөтәһе лә тракторҙарҙың массовый рәүештә тик тороуҙары һәм уларҙың нагрузкалары түбән булыуы менән аңлатыла. Һәр бер тракторсынан, айырыуса төнгө сменаларҙа, смена нормаларын үтәү өсөн көрәш булманы. Яғыулыҡ һәм һыу ташыу ойошторолманы. Мәләүез, Мерәсем, Балинниковск һәм Ҡарлыман МТС-тарында тракторҙарҙың тик тороуы, бигерәк тә техник сәбәптәр буйынса, 20 проценттан 29 процентҡа тиклем ташкил итте.

ВКП(б) Өлкә Комитете бюроһының МТС-тар менән колхоздар араһында төҙөлгән договорҙарҙың дөрөҫлөгөн һәм уларҙың үтәлешен бөтә урындарҙа ла тикшереүҙе яҡын көндәр эсендә тамамларға, асып һалынған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә өлгәшергә кәрәк, ти докладсы.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең Башҡортостан Өлкә Комитете отчеты буйынса ҡабул иткән ҡарары ауыл хужалығы эштәренең юғары сифатлы булыуын талап итә. Үҙәк Комитеттең был талабы күпселек колхоздарҙа һис тә ҡәнәғәтләнмәслек үтәлә. Агротехника ҡағиҙәләрен боҙоуға бик йыш юл ҡуйыла. Дымды һаҡлау саралары 2—3 көн эсендә үткәрелеү урынына күп кенә райондарҙа 10—15 көнгә һуҙылды. Байтаҡ райондарҙа орлоҡтарҙы шыттырыу, ағыулау, арҡыры-буй сәсеү планы үтәлмәне. «Сельхозснаб» складтарына ташылған ашламаларҙың яртыһы ғына алынды. Благовещен, Архангель, Балтас, Илеш һәм башҡа райондар ашламалар ташыу планын 1—5 процентҡа ғына үтәнеләр.

Сәскестәр булыуға ҡарамаҫтан, Байкыбаш, Мишкә, Благовещен һәм башҡа райондарҙа, хатта орлоҡсолоҡ участкаларында ла массовый рәүештә ҡул менән сәсеүгә юл ҡуйғандар. Предплужникһыҙ һабандар менән һөрөү фактылары ла бик күп. Республикабыҙҙа уларҙың 40 проценте ғына файҙаланыла.

Колхоздарҙа орлоҡ хужалығы булдырыу мәсьәләләренә иптәш Денисов ентекле рәүештә туҡтала. Күп кенә райондарҙа был мәсьәлә баһалап еткерелмәй. Бик күп колхоздарҙа орлоҡ участкаларына ябай орлоҡтар сәселгән. Мәсәлән, Ҡандра районындағы 54 колхоздың орлоҡсолоҡ участкалары өсөн 2-һендә генә арпа орлоғо, 13-ендә тары орлоғо, 4-һендә ҡара бойҙай орлоғо һәм 5-һендә борсаҡ орлоғо булған. Алмашыу юлы менән бөтә колхоздарҙы ла сортлы орлоҡтар менән тәьмин итергә була ине. Дыуан, Мәсетле, Благовар һәм башҡа райондарҙа орлоҡ участкаларын сәсеүҙең агротехникаһы башҡа сәсеүлектәрҙән бөтөнләй айырылмай.

— Үҙҙәрендә орлоҡ булдырыу буйынса хәстәрлек күреү урынына,— ти иптәш Денисов, — государство ссудаһы биреү тураһында телеграммалар, хаттар беҙгә эҙлекһеҙ рәүештә килеп тора. ВКП(б) Үҙәк Комитетенең Башҡортостан Өлкә Комитете отчеты буйынса ҡабул иткән ҡарарында ҡырҡа ғәйепләнгән иждивенсылыҡ настроениеләре беҙҙә һаман йәшәйҙәр әле.

ВКП(б) райкомдары һәм район Советтәре орлоҡсолоҡ эшендә өлгөлө тәртип булдырырға тейештәр, сөнки хәҙер ситтән килтерелгән орлоҡтарға ғына иҫәп тотоп эшләү мөмкин түгел.

Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эше быйыл да бик әкрен үткәрелә. 10-сы июнгә уларҙың ни бары 44 проценте генә уталған. Күп кенә райондарҙа был эш башланмаған да әле. Ә ҡый үләндәре ашлыҡтарҙы баҫып киләләр.

— Утау эштәре насар ойошҡанлыҡ менән генә ҡыйынлашмай, бер урында ла тип әйтерлек сәсеүлектәрҙе эшкәртеүҙә ябай ғына механизация ла ҡулланылмай. Шуның өсөн колхозсылар бик күп көс түгергә мәжбүр булалар, ә сәсеүлектәрҙең күпселеге эшкәртелмәй ҡала килә. Үткән йыл, мәсәлән, сәгелдәр сәсеүсе колхоздарҙы хеҙмәтләндереүсе 11 МТС-та 35 пропаш тракторы һәм кәрәкле башҡа тағылма машиналар булыуға ҡарамаҫтан, план буйынса ҡаралған 10 мең гектар урынына ни бары 122 гектар майҙан эшкәртелде.

Докладсы быйылғы йылға мөһим бурыс итеп: баҫыуҙарҙы ҡый үләндәренән тулыһынса таҙартыу һәм үсемлектәрҙе тәрбиәләү мәсьәләһен ойоштороуҙы ҡуя. Бер ҡат утау менән сикләнмәскә, ҡый үләндәре сығыу өҫтәмә күҙәтеп барырға һәм икенсе ҡат, ә кәрәк булһа өсөнсө ҡат утауҙы ла уҙғарырға кәрәк.

Утауҙы яҡшы ойоштороу маҡсатында иптәш Денисов рәт араларын ат көсө менән эшкәртеүҙә, ә быныҡ өсөн ат мотығалары һәм пропашниктар әҙерләүҙә, рәт араларын эшкәртеүҙә У—2 һәм башҡа тәр тәгәрмәсле тракторҙарҙың бөтәһен дә файҙаланыуҙы, тағылма трактор күмгестәрен, утауғыстарын, культиваторҙарҙы һәм башҡа рәт араларын эшкәртеү машиналарын ремонтлауҙы ҡыҫҡа срокта тамамларға тәҡдим итә.

Рәт араларын эшкәртеү буйынса һәр трактористың заданиеһе булырға тейеш. Һөрөп сәселгән бөтә культураларҙы ла билдәле звеноларға беркетеүҙе мотлаҡ рәүештә булдырырға, әйәһеҙлекте тулыһынса бөтөрөргә кәрәк. Бынан башҡа звенолар араһындағы һәм звено эсендәге хеҙмәтте айырым рәүештә иҫәпкә алып барыу, ҡаты тәртип урынлаштырылһын.

— Быйыл, — тип дауам итә докладсы, — Башҡортостанда юғары урожай алыу өсөн ыңғай шарттар тыуҙырыла. Беҙ, көндең торошо нисек кенә булһа ла, урожайҙы юғалтыуһыҙ һәм иң ҡыҫҡа срокта йыйып алырға тейешбеҙ.

Ләкин, ҡыҙғаныска ҡаршы, быйыл да үткән йылғы хаталар ҡабатлана. 10 июнгә комбайндарҙы ремонтлау планы ни бары 55 процентҡа үтәлгән. Ошо көнгәсә 6 МТС бер генә комбайнды ла, 68 МТС бер генә ҡатмарлы молотилканы ла ремонтламаған әле.

Урып-йыйнауға әҙерлек барышында Иглин, Өфө, Покровка, Бүздәк, Благовещен, Әбйәлил райондары айырыуса артта ҡалалар. Улар комбайндарҙы ремонтлау планын тик 10—16 процентҡа ғына үтәнеләр.

Күп кенә осраҡтарҙа машиналарҙы ремонтлауҙың сифаты ла түбән. Базан МТС-ында ремонттан ҡабул ителеп, сводкаға индерелгән 4 комбайндың бөтәһе лә деталдарының яраҡлы булмауы сәбәпле бракка сығарылды.

— Быларҙың бөтәһендә лә,—ти иптәш Денисов,—БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы ла ғәйепле. Уның МТС-тар буйынса баш управлениеһе комбайндарҙы ремонтлау буйынса ашыҡмай.

Республикала ябай урып-йыйнау машиналарын ремонтлау айырыуса насар тора. Урыҡ һәм һуҡҡыс машиналары 33 процентҡа ғына ремонтланған. Министерство тикшергән 12 районда бер генә сушилка ла, бер генә ашлыҡ ырҙыны ла төҙәлмәгән.

Машина-трактор станцияларына күп һанлы комбайнерҙар, уларға ярҙамсылар, ҡатмарлы һуҡҡыс машиналары машинистәре, ябай урып-йыйнау машиналары водителдәре етешмәй. Шуға күрә лә яҡындағы 10 көн эсендә ундай специалистарҙың белемен тикшереү үткәрергә һәм элек бындай эштә эшләгән колхозсыларҙы йәлеп итеп, комбайнерҙар һәм машинистарҙың сафын үстерергә кәрәк.

Иптәш Денисов урып-йыйнау, һуғыу һәм государствоға иген тапшырыуҙың конкрет бурыстарына киң рәүештә туҡталды.

— Урожайҙы юғалтыуҙан һәм әрәм-шәрәм итеүҙән тулыһынса һаҡлау өсөн, —тип күрһәтте ул,—бөтә «ваҡ нәмәләрҙе» алдан күрә белергә кәрәк. Игенде таҙартыу, киптереү, бригада һәм звеноларҙың эшен айырым-айырым дөрөҫ итеп иҫәпләү, игенде урып-йыйнау, һуғыу, ташыуҙың бөтә стадияларында урожайҙы иҫәпләү һәм һаҡлауҙы ойоштороу, орлоҡ тотҡостарын мотлаҡ ҡулланыу, башаҡтарҙы йыйыштырыу, урып-йыйнауҙың сифатына контроль яһап барыу — былар бөтәһе «ваҡ нәмә» түгел, алда торған урып-йыйнау кампанияһенең мөһим бурыстары.

Докладсы урып-йыйнауҙы, үҙ ваҡытында, ентекләп һәм бүленгән тәртиптә үткәреүгә, орлоҡсолоҡ участкаларындағы ашлыҡты һуғып алыуға, уны аныҡ иҫәпләүгә айырыуса иғтибар бирә.

— Утауҙы, урожай йыйнауҙы, государствоға иген тапшырыуҙы уңышлы үткәреү өсөн һәм һәр бер колхоздың үҙенең сортлы орлоҡ фондтарын булдырыу өсөн, — ти иптәш Денисов, — бөтә көстәрҙе һәм средстволарҙы файҙаланырға кәрәк.

Унан һуң пленум бертөкле ашлыҡ совхоздары тресы директоры иптәш **Кузнецовтың** докладын тыңланы. Бертөкле ашлыҡ совхоздары быйыл яҙғы культуралар сәсеү планын 100 процентҡа үтәнеләр, сәсеү майҙаны 39 мең гектарға артты. План буйынса билдәләнгән 135 гектар урынына быйыл 224 гектар күләмендә баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртылды. Сәсеү уҙған йылға ҡарағанда күп дәрәжәлә ойошҡан рәүештә һәм алда үткәрелде. Эштең сифаты күп яҡшырҙы. Яҙғы ашлыҡ культураларының 84 проценте туңға һөрөлгән ергә сәселде. Сәсеү алды культивацияһы тулыһынса үткәрелде. Сәсеү теҙмә тәртиптә, юғары сифатлы һәм ағыуланған орлоҡтар менән, ә 7 мең гектар күләмендәге майҙанда арҡыры-буй юл менән сәселде. 5100 гектар майҙанда аҙыҡландырыу һәм 21 мең гектар майҙанда — ужымдарҙы тырматыу үткәрелде.

Баҫыу эштәрен үткәреүҙәге етешһеҙлектәр шунда, — айырым совхоздар сәсеүҙе һуҙҙылар, агротехниканы боҙоуға юл ҡуйҙылар. Орлоҡ етешмәү арҡаһында күп йыллыҡ үлән сәсеү планы 76 процентҡа ғына үтәлде.

Совхоздар утауға бик әкрен башлайҙар, пропаш культураларҙың ике рәт араларын эшкәртеүҙе үткәрмәйҙәр. Урожай йыйнауға орлоҡ таҙартҡыс машиналарҙы ремонтлау бик әкрен бара.

Ямалы ырҙын табаҡтарының (уҙ тағы ла 46 кәрәк) һәм иген һаҡлағыстарҙың (тағы ла туҡһанын ремонтларға кәрәк) етештереүҙәре — ҡайһы бер совхоздар өсөн серьёз проблема булып тора. Совхоз директорҙары булған сушилкаларҙы ремонтлау өсөн дә кәрәкле саралар күрмәйҙәр. Мәсәрүт, БашЦИК исемендәге һәм башҡа ҡайһы бер совхоздар ошо көнгә тиклем был эште башламағандар.

Государствоға иген тапшырыуҙа айырыуса ҡыйынлыҡтар булаһы, сөнки быйыл уның күләме, уҙған йылғы менән сағыштырғанда, ике тапҡырға арта. Был мөһим бурысты үтәр өсөн совхоздарҙа 450 автомашина 45 көн эсендә киҫеркәнешле эшләргә тейеш.

Иптәш Кузнецов, совхоздар үҙ транспортын әҙерләргә һәм комбайндарҙы бушатыуҙа уларҙы файҙаланырға тейештәр, ти. Ә Совхозтранс үҙ эшен ҡырҡа рәүештә ҡайтанан ҡорорға һәм уҙған йылғы хаталарға — машиналарҙың буш тороуына һәм ыраһыҙ эшләүенә юл ҡуймаҫҡа кәрәк.

— Совхоздарҙың етәкселәре, — ти докладсы, — инде хәҙер үк урып-йыйнауҙың һәм государствоға иген тапшырыуҙың эш пландарын төҙөргә, унда бөтә мөмкинлектәрҙе, атап әйткәндә, машиналар паркын тулыһынса файҙаланыуҙы ҡарарға, алдынғыларҙың эш тәжрибәһен киң йәйелдерергә кәрәк.

Һөтсөлөк-сусҡасылыҡ совхоздарының эштәре тураһында был совхоздар тресы директоры иптәш Фоломеев пленумда ҡатнашыусыларға тулы рәүештә һөйләне. Совхоздар, 1946 йылға сағыштырғанда, сәсеү майҙанын ике тапҡырҙан күберәккә, ә яҙғы бойҙай, ужым арышы буйынса уны бер ярым тапҡырға арттырҙылар. Яҙғы ашлыҡтар сәсеү планы арттырып үтәлде, баҫыу эштәренең сифаты яҡшырҙы. Ләкин күп кенә совхоздар агротехниканы тупаҫ рәүештә боҙоуға юл ҡуйҙылар, сәсеүҙе оҙаҡҡа һуҙҙылар. 1949 йылда үлән баҫыулы сәсеү әйләнеше индереү тураһында партия һәм хөкүмәт ҡарары үтәлмәгән. Күп йыллыҡ үлән сәсеү планы 47 процентҡа ғына үтәлде. ВКП(б) Үҙәк Комитете февраль Пленумының 1949 йылда тотош сортлы сәсеүлектәргә күсеү тураһындағы мөһим ҡарары үтәлмәне. Пар һөрөү планы 73 процентҡа ғына үтәлде.

Совхоздарҙа утау эштәре ойошҡан рәүештә бармай. Бигерәк тә урожай йыйнауға әҙерлек ҡәнәғәтләнмәслек рәүештә үткәрелә. Комбайндарҙың ни бары 69-ы ғына ремонтланған. Булған таралар нефть продукттары менән 25 процентҡа ғына тултырылғандар. Ябыҡ тоҡтарҙы ремонтлау һәм төҙөү буйынса күп эштәр эшләнмәгән.

Унан һуң пленум көн тәртибенең икенсе мәсьәләһе буйынса доклад менән СССР Әҙерләүҙәр Министерствоһының Башҡорт АССР-ы буйынса уполномоченныйы иптәш **Казикаев** сығыш яһаны.

— Материаль-техник базаны әҙерләү, — ти иптәш Казикаев, — иген әҙерләүҙең уңышын хәл итеүгә бик нығыҡ бәйләнгән. Шуға ҡарамаҫтан, Заготзерно системаһында складтарға һәм элеваторҙарға ағымдағы ремонт үткәреү артылаш та тамамланмаған, ә капиталь ремонт тағы ла насарыраҡ үткәрелә. Заготзерноның айырым пункттары Хәйбулла, Казанцево, Кушнаренко ғөмүмән ремонтҡа башламағандар әле. Главмукала ла эш былай яҡшыраҡ түгел.

Лаборатория, иген таҙартыу һәм үлсәү инвентарҙарын әҙерләү, яғыулыҡ әҙерләү һәм уны иген киптергестәр янына ташып ҡуйыу, кадрҙар һайлап алыу һәм уларҙы әҙерләү, автомобилдәр менән үтеү юлдарын һәм тимер юлдарҙы ремонтлау һәм аяҡҡа баҫтырыу эштәре тағы ла күңелһеҙерәк хәлдә.

Иптәш Казикаев Заготзерноның Башҡортостан контораһының, аҙыҡ-түлек һәм материаль резервтәр управлениеһе Главзаготсортзерно конторыһы етәкселәрен тәнҡитләй, сөнки улар яңы складтар һәм иген киптергестәр төҙөү, иген әҙерләүҙәр башланғанға тиклем бөтә материаль-техник базаны әҙерләү эшен тамамлау тураһында хәстәрлек күрмәйҙәр.

— Партия, совет һәм әҙерләү органдарының бурыстары, — ти докладсы, — бертөкле ашлыҡ, майлы, техник культуралар, үлән орлоҡтары, картуф, йәшелсә, бесән ҡабул итеү өсөн кәрәкле булған бөтә нәмәләрҙе әҙерләүҙән, партия һәм хөкүмәт тарафынан республикабыҙҙа күрһәтелгән ғәжәп ҙур хәстәрлеккә эш менән яуап биреүҙән тора.

Иптәш Казикаев, был бурысты үтәү өсөн урындарҙа конкрет рәүештә нәмә эшләргә кәрәклекте күрһәтә.

Атап әйткәндә, ул, урожай йыйнау һәм иген әҙерләү башланыу менән игенде эске хужалыҡ ихтыяждарына — хеҙмәт көненә, государство менән иҫәпләшкәнгә тиклем дөйөм участкаларҙан сәсеү орлоғо фондтары һалыуға 15 проценттан артыҡ тотоноуҙы булдырмаҫҡа кәрәклек тураһында һөйләй. Бөтә эштәр — ашлыҡ һуғыу, иген таҙартыу, киптереү һәм транспортировкалау был эштәр араһында өҙөклөк һәм артта ҡалыу булмаҫлыҡ, иген ташыу графигын тәүлек һайын үтәлерлек итеп ойошторолорға тейеш.

ВКП(б) райкомдары һәм райсовет исполкомдарының ойоштороу-политик етәкселеге, массалар араһында массовый-политик, тәрбиә эштәре, социалистик ярыш, һәр бер колхоз тарафынан иген тапшырыу графигенең үтәлеше өҫтөнән көндәлек контроль эштең уңышын хәл итә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы

Башҡорт АССР-ының 1949 йылға государство бюджете һәм 1948 йылғы государство бюджетенең үтәлеше тураһында

Башҡорт АССР-ы финанс министре иптәш С. Ф. Вәлиевтең доклады)*

Депутат иптәштәр!

Уҙған йылдың бюджетен үтәү сталинсе биш йыллыҡ планды срогынан алда тамамлау ынтылышы менән сәлгап алынған халыҡ массаларының ғәйәт ҙур политик һәм хеҙмәт күтәренкелеге шарттарында барҙы.

Совет халҡы большевиктар партияһы етәкселегендә, уҙған йылда халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү эшендә, Тыуған илебеҙ хеҙмәтсәндәренең материаль көн-күрешен яҡшыртыуҙа яңы күренекле уңыштарға өлгәште.

ССР Союзы промышленносе 1948 йылда дөйөм продукция етештереү планын 106 процентҡа үтәп, 1947 йылғы кимәлдән 27 процентҡа һәм һуғышҡа тиклемге кимәлдән 18 процентҡа уҙып китте.

Ауыл хужалығында ла шулай уҡ ҙур уңыштарға өлгәшелде. Волга буйы районларының күпселегендә метеорологик шарттарының насар булыуына ҡарамаҫтан, бөртөклө ашлыҡ культураларының дөйөм урожайы 7 миллиард боттан артты һәм һуғышҡа тиклемге кимәлгә етә яҙҙы, ә бөртөклө ашлыҡтарҙың уртаса урожайы һуғышҡа тиклемге кимәлдән артып китте инде.

Быйыл 1 марттан массовый ҡулланыу тауарҙарының хаҡтарын яңынан арзанлатыу совет халҡының тормош кимәлен күтәреү тураһында партияның һәм хөкүмәттең арымай-талмай хәстәрлек күреүен асыҡ раҫлап тора.

Совет Башҡортостанының эшселәре, колхозсылары һәм интеллигенцияһы бөйөк Советтар Союзы халыҡтарының дуҫтарса ғаиләһында, республиканың хужалығын һәм культураһын үҫтереүҙә 1948 йылда яңы уңыштарға өлгәштеләр.

Башҡортостан Министрҙар Советы ҡарамағындағы промышленность уҙған йылда дөйөм продукция етештереү планын 101 процентҡа үтәп, 1947 йылғы кимәлде 17 процентҡа һәм 1940 йылғы кимәлде 45 процентҡа артып китте.

Башҡортостан АССР-ы ҡарамағындағы фабрикаларҙың һәм заводтарҙың коллективтәре пландан тыш накопление өсөн һәм государствонан дотация алмай эшләү өсөн патриотик хәрәкәткә ҡушылып, уҙған йылда продукцияның үҙенә төшөү хаҡын арзанлатыуҙан пландан тыш 11 миллион һум экономия бирҙеләр.

Колхозсы крәстиәндәр, совхоз һәм машина-трактор станцияларының работниктәре юғары урожай үҫтереп алыу өсөн фиҙакәр рәүештә көрәшәләр. Быйыл яҙғы сәсеү, уҙған йылға сағыштырғанда, ойошҡанлыраҡ рәүештә, ҡыҫҡа ваҡыт эсендә, юғары агротехник кимәлдә үткәрелде. Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планын үтәү өлкәһендә республика колхоздары тарафынан ҙур эштәр үткәрелә. Ағас ултыртыу буйынса государство тарафынан билдәләнгән план 20 майға 178 процентҡа үтәлде.

Быйыл март айында Башҡортостан халҡтары Башҡортостан Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының 30 йыллығын байрам иттеләр. Башҡортостандың 30 йыл йәшәүе осоронда республикабыҙҙың хеҙмәтсәндәре большевиктар партияһының һәм совет хөкүмәтенең етәкселегендә, бөйөк рус халҡының ярҙамында, Башҡортостан хужалығын һәм культураһын үҙгәртеп төҙәүҙә күренекле уңыштарға өлгәштеләр.

Был бурыстарҙы практик тормошҡа ашырыуҙа республикабыҙҙың бюджете ҙур роль уйнаны. Сталинсе биш йыллыҡтар эсендә бюджеттең юғары үҫеш темптары хужалыҡтың көслө рәүештә күтәрелеүендә һәм социаль-культура төҙөлөшөнөң әҙмә-әҙлекле рәүештә алға китеүендә ҙур фактор булды. Беренсе биш йыллыҡ башланыуға бюджеттең күләме 30 миллион һум тәшкил иткән булһа, өсөнсө биш йыллыҡ башланыуға инде ул—334 миллион һум тәшкил итте, йәки 11 тапҡырҙан да күберәккә артты.

Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында республиканың бюджете һуғышҡа тиклемге 1940 йылға ҡарағанда 100 миллион һумға артты. 1948 йылда уның күләме 882 миллион һумға етте.

Был һандарҙа ленинсе-сталинсе милли политиканың тайпылышһыҙ һәм әҙмә-әҙлекле рәүештә тормошҡа ашырылыуы, етештереү көстәрен үҫтереүҙә һәм республикабыҙ хеҙмәтсәндәренең материаль һәм культура кимәлен күтәреүҙә башҡорт халҡына совет хөкүмәтенең өҙлөкһөҙ үҫә барған ярҙамы күрһәтелә.

Был уңыштар менән беҙ, бөтәһенән элек, большевиктар партияһына, беҙҙең еңеүҙәребеҙҙе рухландырыусы һәм ойоштороусы бөйөк Сталинға бурыслыбыҙ.

БАШҠОРТ АССР-ының 1948 ЙЫЛҒЫ БЮДЖЕТЕ ҮТӘЛЕШЕ

Верховный Совет тарафынан БАССР-ҙың 1948 йылға раҫланған бюджеты доходтар буйынса 907 миллион 500 мең һум суммаһында йәки 101,5 процентҡа һәм расходтар буйынса 882 миллион 231 мең һум суммаһында йәки 100,7 процентҡа үтәлде. Аныҡланған план доходтар буйынса 98,7 һәм расходтар буйынса 97,8 процентҡа үтәлде.

Бюджетҡа социалистик хужалыҡтан килгән доходтар 427 миллион һум, халыҡтан йыйылған налогтар 282 миллион һум һәм халыҡ араһында таратыла торған государство заемдарынан отчисленнелар 165 миллион һум тәшкил иттеләр. Еңел һәм төрлө-төрлө промышленносе предприятиеларенең, шулай уҡ коммуналь предприятиеларҙең файҙаларынан отчисленнелар бюджетҡа арттырылып индерелделәр.

Государство заемдарынан отчисленнелар, баҙарҙарҙы хеҙмәтләндергән өсөн түләүҙәр, патент йыйымдары һәм ҡайһы бер башҡа доходтар йыллыҡ пландан арттырылып индерелделәр.

Государство сауҙаһы, автомобиль транспорты, кинофикация, промысловый һәм потребителдәр кооперациялары бюджет алдындағы үҙҙәренең йөкләмәләрен үтәп еткермәнеләр.

Халыҡ хужалығына бюджеттән 118 миллион һум аҡса һалынды. Был суммадан промышленносте финанс менән тәьмин итеүгә 60 миллион 738 мең һум, ауыл хужалығына 14 миллион 781 мең һум, коммуналь-торлаҡ хужалығына — 25 миллион 92 мең һум һәм государство сауҙаһына — 4 миллион 680 мең һум ебәрелде.

Социаль-культура сараларына 683 миллион һум аҡса тотолдо. Шул иҫәптән мәғариф эштәренә 501 миллион һум, һаулыҡ һаҡлауға — 172 миллион һум, физкультура һәм спорт эштәренә 1,5 миллион һум һәм социаль тәьминәткә 8 миллион һум самаһы аҡса тотолдо. Государство управлениеһе органдарына киткән расходтар 75 миллион һум тәшкил иттеләр.

БАШҠОРТ АССР-ының 1949 ЙЫЛҒА БЮДЖЕТЕ

Башҡорт АССР-ының 1949 йылға бюджете халыҡ хужалығы планына тулыһынса ярашлы итеп төҙөлгән һәм һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе йылында беҙҙең республикабыҙ алдына ҡуйылған бурыстарға яуап бирә.

Уҙған йылда халыҡ хужалығының һәм культураның бөтә тармаҡтарында өлгәшелгән уңыштар республика бюджетенең артабан үҫеүенә кәрәкле нигеҙлектәр һалды. 1949 йылғы бюджеттең күләме доходтар буйынса 948 миллион 904 мең һум суммаһында һәм расходтар буйынса 930 миллион 898 мең һум суммаһында, доходтар расходтарға ҡарағанда 18 миллион 6 мең һумға арттырып проектлаштырыла.

1949 ЙЫЛҒА БАШҠОРТ АССР-Ы БЮДЖЕТЕНЕҢ ДОХОДТАРЫ

Социалистик предприятиеларҙан алына торған доходтар бюджеттең төп һәм хәл иткес доход сығанаҡтары булып торалар. Республика бюджетенә обороттан алына торған налогтарҙан отчисленнелар 280 миллион 720 мең һум суммаһында, уҙған йылғы үтәлешкә ҡарағанда 16 миллион 826 мең һумға арттырып билдәләнде.

Производство пландарын, тауар килтереү һәм уларҙы һатыу пландарын тулыһынса үтәү һәм хужалыҡ ойошмаларының түләү һәм иҫәп-хисап дисциплинаһын ныҡ көҙәтеүҙәре обороттан алына торған налог буйынса планды уңышлы үтәүҙең иң мөһим шарты булып тора.

Ләкин ошондай фактылар ҙа әҙ түгел: айырым хужалыҡ ойошмаларының етәкселәре үҙҙәренең тар ведомство интерестәрен государство интерестәренә ҡаршы ҡуйып, налог һалына торған обороттарҙы йәшереүгә юл ҡуялар, финанс дисциплинаһын тупаҫ рәүештә боҙалар, предприятиеларҙең обороттарында бюджетҡа индерелергә тейешле ҙур суммаларҙы налогтарҙы тотоп торалар.

Промышленность базаларының һәм хужалыҡ ойошмаларының етәкселәре түләү дисциплинаһын нығытыу эшендә государство тәртибен урынлаштырыу өсөн саралар күрергә, бюджет алдындағы үҙ йөкләмәләренең тулыһынса үтәлеүен тәьмин итергә тейештәр.

Башҡортостан Верховный Советенең икенсе сессияһында республикалағы сауҙа ойошмаларының эше ныҡ тәнҡитләнгәйне. Ләкин сауҙа Министерствоһы һәм Башпотребсоюз халыҡтың үҫә барған талаптарын хеҙмәтләндереү буйынса үҙҙәренең эштәрен ҡайтанан ҡороуҙа аҡрын ҡуҙғалалар.

Сауҙа ойошмаларының етәкселәренә үҙ эштәрен ҡайтанан ҡорорға, тауар әйләнеше планын үтәү өсөн, тауарҙарҙың әйләнешен тиҙләтеү һәм государство аҡсаларын экономиялы тотоноу өсөн сауҙа работниктәренең яуаплылығын күтәрергә кәрәк.

Продукцияларҙың күләме артыуын, үҙенә төшөү хаҡын артабан кәметеүҙе һәм тауар-материаль ҡиммәттәрҙең әйләнешен тиҙләтеүҙе иҫәпкә алып, Башҡорт АССР-ы халыҡ хужалығы тармаҡтарының финанс пландары буйынса 1949 йылғы накоплениеларҙең дөйөм суммаһы 71 миллион һумда билдәләнде. Үткән йылғы фактик үтәлешкә ҡарағанда үҫеш 29 миллион һум. Промышленностен һәм башҡа хужалыҡ органдарының файҙаларынан 1949 йылдың бюджетына отчисленнелар 53 миллион һум суммаһында йәки үткән йылға ҡарағанда 15 миллион һумға күберәк күҙҙә тотола. Республиканың күп предприятиеларенең коллективтәре 1948 йылда рентабеллелек, пландан тыш накоплениелар өсөн, государствонан дотациялар алмай эшләү өсөн ярышҡа ҡушылып яҡшы һөҙөмтәләргә өлгәштеләр һәм государствоға пландан тыш ҙур ғына сумма средство бирҙеләр. Өлкә буйһоноуындағы 62 промышленность предприятиеһенән 41 предприятие йылды пландан тыш экономия биреү менән тамамланы.

Ләкин шуның менән бергә, продукцияның сифатын яҡшыртыу мәсьәләһенә иғтибар бирмәүсе, ассортимент буйынса планды үтәү өсөн етерлек көрәшмәүсе предприятиелар ҙа юҡ түгел. Улар рентабеллелекте күтәреү мәсьәләһе менән аҙ шөғөлләнәләр.

Халыҡ хужалығы планын һәм республика бюджетен уңышлы үтәү интерестәре сырье, материалдарҙы, яғыулыҡты, электр энергияһын һаҡлап һәм экономиялы тотоноуҙы, хужаһыҙлыҡҡа һәм файҙаһыҙ расходтар яһауға ҡаршы ныҡлы көрәш алып барыуҙы талап итә.

Еңел промышленность предприятиелары 1948 йылда билдәләнгән нормаға ҡарағанда 55 мең метр туҡымаға, 594 мең квадрат дециметр күнгә һәм 109 мең квадрат дециметр күнде алмаштыра торған материалға экономия яһанылар. Был материалдарҙан өҫтәмә рәүештә 3.600 пальто, 5.100 дана өҫкә кейелә торған һәм костюм, 13 мең парҙан артыҡ аяҡ кейеме тегелде.

Беҙҙең республиканың күп предприятиеларында юғалтыуҙарға, файҙаһыҙ расходтарға юл ҡуялар. Материаль һәм аҡса ресурстарын экономиялау өсөн көрәш алып барылмай.

Урман промышленносенең күп кенә предприятиелары механизмдарҙы һәм транспортты рациональ рәүештә файҙаланмайҙар. Эшселәрҙең хеҙмәтен ойоштороу мәсьәләһе менән шөғөлләнмәйҙәр, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү мәсьәләһе менән аҙ ҡыҙыҡһыналар.

1948 йылда автомашиналарҙы файҙаланыу коэффициенте 38 процент кенә тәшкил итте. Ағас ташыуҙа тракторҙар бөтөнләй файҙаланылмай тиерлек. Ә ат транспорты төп эштәрҙә тик ярты эш ваҡытына ғына файҙаланыла; һөҙөмтәлә урман промышленносе бер йыл эсендә пландан тыш 2 миллион һум зыян күрҙе һәм 1949 йылдың 1 ғинуарына оборот средстволарының ҙур етешмәүе менән килде. Урман промышленносе Министерствоһы предприятиеларенән бындай эше артабан һис юл ҡуйылмаҫлыҡ булып тора.

Ағас әҙерләүҙә күп хеҙмәт талап итеүсе эштәрҙе механизациялау өсөн государство бик күп техника бүлә. Был оборудованиене, механизмдарҙы һәм транспорт средстволарын рациональ һәм тулыһынса файҙаланыу беренсе дәрәжәләге мөһим эш булып тора.

Бөгөн сессия урман промышленносе министре иптәш Сутягиндан урман промышленносе предприятиеларенең эшен тамырынан яҡшыртыуҙы һәм механизмдарҙы, оборудованиеларҙы файҙаланыуҙа нормаль булмаған хәлде бөтөреүҙе, шулай уҡ леспромхоздарҙың финанс-хужалыҡ эштәрендә тәртип урынлаштырыуҙы талап итергә хаҡлы.

Киң ҡулланыу тауарҙары етештереү эшендә район һәм кооператив промышленносе ҙур роль уйнарға тейеш.

Ләкин, район промышленносе системаһындағы күп кенә райпромкомбинаттар производство программаларын систематик рәүештә үтәмәйҙәр һәм улар район промышленносенең яҡшы эшләүсе предприятиелары иждивениеһында йәшәйҙәр.

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының район һәм ҡала Советтәре исполкомдарына район промышленносе һәм промкооперацияларҙың эштәре менән тәрәнерәк шөғөлләнергә, уларҙың хужалыҡ-финанс эшмәкәрлегендәге етешһеҙлектәрҙе ваҡытында асырға, практик эштә күберәк ярҙам күрһәтергә кәрәк.

Халыҡтан инә торған средстволар бюджеттең доходтарында ҙур роль уйнайҙар. Был доходтарҙың дөйөм суммаһы республиканың 1949 йылғы бюджетенә 322 миллион һум планлаштырыла. Халыҡтан түләүҙәрҙең ваҡытында һәм тулыһынса инеүе республика бюджетен үтәү, бигерәк тә түбәнге бюджеттәрҙең доход өлөшөн үтәү өсөн мөһим әһәмиәткә эйә булып тора.

Шуны ла билдәләп үтергә кәрәк, халыҡтарҙан налогтар иҫәпләү һәм йыйнау буйынса финанс органдарының эштәрендә серьез етешһеҙлектәр бар. Улар, бөтәһенән элек, республиканың үткән йылда ла, быйылғы йылдың беренсе кварталында ла халыҡ средстволарын туплау планын үтәмәүендә тора. Һөҙөмтәлә республика буйынса дөйөм алғанда һәм айырым районларҙа ҙур недоимка килеп тыуҙы.

Финанс органдарының һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтәренең бурысы — налог эштәрендә булған етешһеҙлектәрҙе 1949 йылда бөтөрөүҙән, түләүҙәрҙең һәр бер төрө буйынса аҡса туплау пландарының һәр бер район һәм ауыл Советы тарафынан үтәлеүен тәьмин итеүҙән тора.

Государство заемдары буйынса халыҡтан ингән средстволар республика бюджетенең доходтарында ҙур урын алып торалар. СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең дүртенсе государство заемын беҙҙең республикала таратыу, бөтә Советтар Союзындағы кеүек үк, ҙур политик күтәренкелектә үтте. Баймаҡ һәм Бөрйән районларының колхозсылары подписканың беренсе көндәрендә үк заемға яҙылыуҙың бөтә суммаһын срогынан алда индерҙеләр.

Саҡмағош, Учалы, Шаран, Яңауыл, Дүртөйлө, Туймазы, Кушнаренко, Оло-Теләк, Бөзәяҙ һәм башҡа күп кенә районларҙың партия һәм совет ойошмалары колхозсылар араһында подписканы ойошҡан рәүештә үткәрҙеләр. Хәҙер был районлар ауылдар буйынса заем средстволарын йыйнауҙы тамамлауға яҡын торалар.

Ләкин Абзан, Мәсетле, Бөрө, Маҡар, Белоҡатай, Әлшәй, Ғафури, Тәтешле, Йылайыр һәм башҡа ҡайһы бер районлар бюджетте үтәү өсөн заем аҡсаларын срогынан алда йыйнауҙың әһәмиәтен баһалап еткермәйҙәр һәм средстволар йыйнауҙа артта ҡалдылар. Ауыл буйынса заем средстволарын йыйнауҙы яҡын көндәрҙә тамамларға кәрәк.

1949 ЙЫЛҒЫ БЮДЖЕТТЕҢ РАСХОДТАРЫ

Бюджет средстволарының юнәлеше түбәндәгесә проектлаштырыла (мең һумдарҙа):

	1948 йылда үтәлеше	1949 йылға проект	Артыу йәки кәмеү
1. Халыҡ хужалығын финансировать итеү	117.726	70.576	—47.150
2. Социаль-культура сараларына	682.566	773.660	+91.094
3. Управление	74.981	77.620	+ 2.639
4. Башҡа расходтар	6.958	9.042	+ 2.084
Бөтәһе:	882.231	930.898	+ 48.667

Расходтар, үткән йыл менән сағыштырғанда, 48.667 мең һумға арталар, ә 1940 йыл менән сағыштырғанда, улар 2,5 тапҡырға тиерлек арталар. Государствонан дотация алыу системаһын бөтөрөү һәм 1949 йылдың 1 ғинуарынан промышленностең ҡайһы бер тармаҡтарының продукцияһын күпләп һатыу хаҡтарын бер ни тиклем күтәреү айҡанлы өлкә промышленносенең бюджет менән үҙ-ара мөнәсәбәте ҡырҡа үҙгәрҙе.

Капиталь эштәргә 1949 йылда байтаҡ аҡса бүлеү күҙҙә тотола. Ләкин 1948 йылдың йомғаҡтары капитал һалыуҙарҙа күҙҙә тотолған средстволар хужалыҡтың айырым тармаҡтары буйынса йыл һайын тулыһынса үҙләштерелмәгәнлектәрен һәм капиталь эштәр планы үтәлмәгәнлектәрен күрһәттеләр. 1948 йылда тик бер өлкә промышленносе һәм коммуналь хужалыҡ буйынса ғына капитал һалыуҙарға бүленгән 4 миллион һумдан артыҡ аҡса файҙаланылмай ҡалды.

Һуңғы өс йыл эсендә Өфө водопроводы өсөн 5.130 мең һум күләмендә средство күҙҙә тотолғайны, ә шул уҡ ваҡыт эсендә тик 2.407 мең һумы ғына йәки 46,9 проценты ғына үҙләштерелде.

Төҙөлөштөң сметала ҡаралған хаҡының ҡиммәтләнеүе, төҙөлөшкә кәрәкмәгән материалдар һәм оборудованиелар алыу һәм предприятиеларҙең оборот средстволарын капитал һалыуҙарға файҙаланыу фактыларын нормаль хәл тип иҫәпләргә ярамай. Министрҙар һәм Управление начальниктәре, хеҙмәтсәндәр депутаттары Советтәренең район һәм ҡала исполкомдары 1949 йылда капиталь эштәр планын тулыһынса үтәүҙе тәьмин итеүсе саралар күрергә тейештәр.

1949 йылғы производство программаһын үтәүҙе тәьмин итеү өсөн оборот средстволарының 14.281 мең һумға артыуы күҙҙә тотола. Был артыуҙың төп өлөшө йәки 12.613 мең һумы хужалыҡ ойошмаларының үҙ накоплениеларе менән ҡапланә һәм 1.668 мең һумы бюджеттән бирелә.

[illegible]

Социаль-культура сараларына 571 миллион һум, шул иҫәптән БАССР Мәғариф Министерствоһы сараларына 512 миллион һум һәм башҡа ведомстволар сараларына 56 миллион һум күҙҙә тотола.

[illegible]

Балалар йорттары һәм интернаттарына [illegible] ларға ярҙам бөҙәнең үткәрелгән сараларға 118.350 мең һум, уҙған йылдағыға ҡарағанда 16.761 мең һумға артыҡ.

Балалар баҡсаларына 19.839 мең һум, кадрҙар әҙерләүгә 28.640 мең һум аҡса ебәрелә. Республикабыҙҙың ғилми учреждениелары өсөн 6.351 мең һум һәм искусство эштәренә — 6.804 мең һум ассигновать ителә.

[illegible]

Государство управлениеһе органдарына 77.620 мең һум аҡса күҙҙә тотола. Министерстволарға, Управлениеларға һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының район һәм ҡала Советтәре исполкомдарына управление аппаратының эшен систематик яҡшырта барырға һәм артыҡ расходтар тотоуға юл ҡуймаҫҡа кәрәк.

РАЙОН ҺӘМ ҠАЛА БЮДЖЕТТӘРЕ

1949 йылға район һәм ҡала бюджеттәре доходтар буйынса 673.674 мең һум, расходтар буйынса—679.967 мең һум проектлаштырыла.

Социаль-культура учреждениеларенең төп селтәре, дөйөм мәжбүри уҡытыу мәктәптәре, балалар баҡсалары, клубтар, уҡыу йорттары, больницалар һәм амбулаториялар урындағы бюджеттән финанс менән тәьмин ителәләр. Социаль-культура сараларына күҙҙә тотолған 773 миллион һумдан 74 проценте йәки 571 миллион һумы ҡала, район, поселок һәм ауыл бюджеттәре буйынса үтә.

Социаль-культура учреждениелары селтәрен нормаль рәүештә финанс менән тәьмин итеү район һәм ҡала бюджеттәре доход өлөшөнөң үтәлешенә бәйләнгән. Ләкин хеҙмәтсәндәр депутаттары район Советтәренең күп кенә исполкомдары район бюджетенең үтәлешенә ҡәнәғәтләнерлек етәкселек итмәйҙәр, доходтарҙы систематик рәүештә үтәмәйҙәр һәм йыл буйында социаль-культура сараларын финанс менән насар тәьмин итәләр.

Бындай районларға Әлшәй (район Советы исполкомының председателе иптәш Антипин), Салауат (председателе иптәш Ғилманов), Шишмә (председателе иптәш Честяков), Архангель (председателе иптәш Вечтомов), Мишкә (председателе иптәш Баламшин) һәм башҡа ҡайһы бер районлар инә.

Уҙған йылда район бюджетенең доходтары Әлшәй районы буйынса 1086 мең һум, Салауат районы буйынса — 690 мең һумға үтәлмәй ҡалды һәм башҡалар. Хеҙмәтсәндәр депутаттарының район һәм ҡала Советтәре исполкомдары бюджеттең доход өлөшө үтәлешенә өҫтөнән контролде көсәйтергә, аҡса туплау планын һәм государство доходтары планын квартал һайын үтәй барыуҙы тәьмин итергә тейештәр.

Район, ҡала һәм ауыл бюджеттәрең үтәүҙе ойоштороуҙың практик мәсьәләләре төп бурысҡа — доходтың һәр бер статьяһын тулыһынса һәм арттырып үтәүгә, сметалағы сараларҙы тулыһынса финанс менән тәьмин итергә, средстволарҙың һаҡлап һәм эффектлы файҙаланылыуын күҙәтеп барыуға юнәлтелгән булырға тейеш.

КОНТРОЛЬ-РЕВИЗИЯ ЭШТӘРЕ

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы бюджет средстволарын расходлауҙа ҡаты экономия режимен индереүҙе, штат-смета дисциплинаһын ныҡ көҙәтеүҙе һәм государство средстволарын эффектлы файҙаланыуҙы контроль-ревизия эше өлкәһендә әһәмиәтле бурыс итеп иҫәпләне. 1948 йылда һәм 1949 йылдың 1 кварталында финанс Министерствоһының контроль-ревизия аппараты тарафынан ғына 3000-дән артыҡ документаль ревизия, шулай уҡ предприятиеларға һәм учреждениеларға 1236 тематик тикшереү үткәрелде.

Финанс органдарының контроль-ревизия эшендә әле һаман тиклем ҙур етешһеҙлектәр йәшәп килә әле. Финанс Министерствоһы аппараты һәм уның урындағы органдары республиканың бөтә учреждениеларенә һәм предприятиеларенә тулыһынса ревизия үткәрә алмайҙар.

Ревизияларҙың байтаҡ өлөшөнөң өҫтән-өҫтән генә үткәрелгәнлеге һәм предприятиелар, учреждениелар эшендәге бөтә боҙоуҙарға юл ҡуйыусыларҙы һәм етешһеҙлектәрҙе асып бирә алмауы ла серьез кәмселектәрҙән һанала. Айырым Министерстволарҙа һәм Управлениеларҙа эске ведомство контроле бөтөнләй ҡәнәғәтләнмәҫлек ҡуйылған.

Экономия режимы үткәреү өлкәһендә беҙҙең алда торған бурыстар контроль-ревизия эшен бик ныҡ көсәйтеүҙе талап итәләр. Беҙҙең партиябыҙ, уның бөйөк даһиҙәре Ленин һәм Сталин социалистик ҡоролошто төрлө этаптарында ныҡлы экономия режимын булдырыу, государство средстволарын максималь һаҡлыҡ менән тотоноу кәрәклеген бер нисә тапҡыр күрһәттеләр.

Бигерәк тә хәҙер, яңы шарттарҙа штат-смета дисциплинаһын боҙоуға һәм бюджет средстволарын законһыҙ расходлау фактыларына юл ҡуйылмаҫҡа тейеш. Экономия режимын һаҡламайынса кәрәгенән артыҡ тотоноусы һәм совет тинен һаҡлай белмәүсе етәкселәргә килешеп ҡарауһыҙлыҡҡа һәм либераллек күрһәтеүгә сик ҡуйырға кәрәк.

Депутат иптәштәр! Республиканың Башҡорт АССР-ы Верховный Советы раҫлауына тапшырылған 1949 йылға бюджете Башҡортостан хеҙмәтсәндәренең төп интерестәрен сағылдыра һәм һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың бөйөк эштәре планын тормошҡа ашырыу бурыстарына тулыһынса яуап бирә.

Государство интерестәре һәм беҙҙең халҡыбыҙҙың интерестәре халыҡ хужалығы планын һәм республиканың 1949 йылға бюджетен үтәү өсөн урындағы Советтәрҙән, хужалыҡ ойошмалары һәм предприятие етәкселәренең ныҡышмалы көрәшеүҙәрен талап итә.

Республикабыҙ хеҙмәтсәндәренең 1949 йылда ла хужалыҡ һәм культура төҙөлөшөндә яңы уңыштарға өлгәшәсәгенә шик юҡ. Большевиктар партияһына юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ бөйөк Сталинға Башҡортостан хеҙмәтсәндәренең ихлас-сикһеҙ бирелгәнлеге был уңыштарҙың залогы булып тора.

*) Докладтан ҡыҫҡартып алынды.

„Әсән“ колхозында

Дүртөйлө районында «Әсән» колхозы иң алдынғы хужалыҡтарҙан һанала. Колхоз йылдан-йыл үҫә һәм нығый, яңынан-яңы күтәрелешкә бара. Бында хужалыҡты күтәреү бурысы артель члендәренең иғтибар үҙәгендә тора.

Мул урожай өсөн

Колхоз сәсеүҙе үткән йылға ҡарағанда 15 көн элек тамамланы. Бөтәһе 665 гектар ашлыҡ сәселде.

Хәҙер сәсеүлектәрҙең бөтә участкалары ла беренсе ҡат ҡый үләндәренән уталды. Пар һөрөү планы үтәлде, пландан тыш һөрелә.

Артель члендәре мул урожайҙы урып-йыйыуға әҙерләнәләр. Быйыл 1.055 гектар игендән урожайҙы йыйыласаҡ.

Малсылыҡ күтәрелештә

Колхозсылар өсөн СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы һәм малсылыҡ продукцияларын әҙерләү тураһындағы ҡарарҙары боевой программа булып тора.

Общественный малсылыҡты үҫтереүҙең 1949 йылғы планы өс ай ярымда мөгөҙлө эре малдар буйынса — 130, һарыҡ-кәзәләр буйынса—141 һәм суҫсҡалар буйынса—100 процентҡа үтәлде.

Быйыл 154 һарыҡтан 203 баш бәрәс алынды. Һарыҡ ҡараусы иптәш Әнисә Хәбибуллина үҙе ҡараған 31 һарыҡтан 47 баш бәрәс алып үҫтерҙе. Һыйыр һауыусы иптәш Рәйхана Баҡыева 8-се йыл эшләй. Һәр бер һыйырҙан ул 1600-әр литр һөт һауып алыу өсөн көрәшә.

Колхоз мал аҙығы әҙерләүгә айырыуса иғтибар итә. Ағымдағы йылда 30 гектарҙан артыҡ күп һәм бер йыллыҡ үләндәр, байтаҡ ҡына майҙанда тамыр аҙыҡтары сәселде. Силос һалыуға әҙерлек алып барыла.

Баҡса сәскә ата

Колхоздың емеш-еләк баҡсаһы быйыл 17 гектарға еткерелде. Баҡсаның 10 гектарында төрлө емеш-еләк үҫтерелә. 1948 йылда баҡсанан 12 мең һум доход алынды, быйыл 20 мең һум доход алыу планлаштырылды.

Биш гектар алма ағастарының яртыһы быйыл тәүге йыл алма урожайы бирәсәк.

Баҡсала мичуринсе-тәжрибә эштәре алып барыла, көньяҡ культуралары үҫтерелә. Унда 30 кешенән торған өс звено эшләй. Эш ваҡ группалы һәм индивидуаль сдельщина нигеҙендә ойошторолған.

Яңы төҙөлештәр

Үткән йыл 4 бригадала ҡылысҡар өсөн өр-яңынан аҙбарҙар төҙөлгәйне. Төҙөлеш эштәренең күләме быйыл тағы ла киңәйтелде. 12 кешенән торған төҙөүселәр бригадаһы менән тәжрибәле колхозсы иптәш Ғосманов етәкселек итә.

Ағымдағы йылда колхоз стандарт иген келәттәре, мал торлаҡтары төҙөү эшен башланы. 3 йылда 40 колхозсы семьяһына яңы йорттар һалынды. Бер автомашина алынды. Тағы ла бер автомашина, молотилка, урғыс һәм елгәргес машиналары алынасаҡ.

Ғ. Хеснетдинов.

Дүртөйлө районы «Ярыш» газетаһы редакторы.

Специалист кәңәштәре

ЮҒАРЫ СИФАТЛЫ БЕСӘН ӘҘЕРЛӘҮ

Башҡортостан государство селекцион станцияһы сифатлы бесән әҙерләүҙә түбәндәгеләрҙе тәҡдим итә. Бесән өсөн билдәләнгән ҡуҙаҡлы үләндәрҙе (люцернаны һәм клеверҙе) уларҙың 10—25 проценте сәскәләнә башлаған сағында, ә ҡыяҡлы үләндәрҙе (костерҙы, житнякте, ҡыҫҡа тамырҙы аҡ тамырҙы, тимофеевканы) башаҡланыу осоронда бесән өсөн сабып алырға кәрәк. Станцияның тәжрибәләре бындай осорҙа сабып-йыйналған үләндәрҙә аҙыҡ матдәләренең күп булыуын күрһәтәләр. Мәҫәлән, 28 майҙа сабып алынған люцернала азот 6,2 процент һәм протеин 25,6 процент тәшкил итә. Ә 2 июнда сабылған бесәндә азот тик 6 һәм протеин 17,5 процент кенә булды. Шул уҡ ваҡытта бесәндең ҡаты өлөшө (клетчаткаһы) бик күп ине. 1942 йылда люцернаны сәскәләнеү осоронда сабып, һәр бер гектарҙан 22,3 центнер бесән урожайы алынды. Уның япраҡтар өлөшө 51,2 процент тәшкил итте. Ә тулыһынса сәскәләнеп бөткәс сабылғаны һәр гектарҙан 25,4 центнер бесән бирҙе. Уның япраҡтар өлөшө 39,7 процент ине. Люцернаны сәскәләнеп бөткәс сапҡанға ҡарағанда, сәскәләнеү осоронда сапҡанда бесән урожайының күләме кәм булһа ла, уның сифаты 12,5 процентҡа юғары булды. Иртә сабыу люцернаны икенсе тапҡыр сабып алыуға мөмкинлек бирә. Ә бесәне тәүге тапҡыр сапҡандан күп кәм булмай.

1941 йылда люцернаны ике тапҡыр сабыу арҡаһында һәр гектарҙан 32 центнер бесән алынды. Шуның менән бергә икенсе тапҡыр сабыуҙа бесәндең япраҡтар өлөшө 52 процент тәшкил итте. Беҙҙең республикабыҙ шарттарында икенсе тапҡыр сабыуҙан бесән июль аҙағы йәки август башы. Әтер ҙә табиғи шарттар был срокҡа сабып алынған үләндәрҙе бесән өсөн файҙаланырға мөмкинлек бирмәйҙәр, улар силос өсөн файҙаланылырға мөмкин.

Фән һәм практика бесәндә япраҡтарҙың күп булыуы уның сифатын күтәреүҙе күрһәтә. Люцерна япрағында азот 3,68 процент, ә һабағында 1,84, костер япрағында 2,58 процент, ә һабағында 1,55 процент. Ваҡытында киптерелгән бындай юғары сифатлы бесән файҙалы.

Сапҡан үләнде киптереү — ауыр эш. Ул киптерелгәс үҙендә күп тигәндә 12—16 процент дымлылыҡ һаҡларға тейеш. [illegible] Бесәнде [illegible] һәм [illegible] саралар [illegible].

Юғарылағы сараларҙы тейешле үткәргәндә малдар өсөн иң яҡшы сифатлы бесән әҙерләнгән буласаҡ.

Х. Фәтхуллин,

Ауыл хужалығы фәндәре кандидаты.

Тәнҡит һәм библиография

Был номерҙә

Башҡортостан Совет яҙыусылары Союзы органы «Әҙәби Башҡортостан» журналының 5-се номере баҫылып сыҡты һәм уҡыусыларға тәҡдим ителде. Журналдың был номерендә бөтәһе 17 автор ҡатнашҡан һәм 40-ҡа яҡын материал урынлаштырылған.

Журналда прозаик әҫәрҙәрҙән Кирәй Мәргәндең «Нарыш тау итәгендә» повесенең икенсе бүлеге, Ә. Байрамовтың Бөйөк Ватан һуғышы эпизодтарынан «Батырҙар», һәм Ә. Бикчәнтәйҙең «Ыҡ буйында» очерктәре, поэзиянан А. С. Пушкиндең «Граф Нулин» поэмаһы (Ҡ. Хәбиб тәржемәһе) «Ҡышҡы юл», «Ауыл» (Ә. Вәли тәржемәһе), Хәким Ғиләжев, Ғ. Ғәлиев, Яҡуп Ҡолмой, Михаил Дудин һәм Назар Нәжмиҙең лирик шиғырҙары баҫылған.

Балалар әҙәбиәтенә журнал редакцияһы үҙенең был номерендә мул ғына урын биргән. Был бүлек башлап яҙыусы Фирүҙә Мәҡсүдованың «Сәрмәә» исемле хикәйәһенән, Ә. Вәли, Ҡадир Даян, Ә. Исхан, Шәриф Бикҡол, Ирғәй Чанышев һәм Ф. Рәхимғулова иптәштәрҙең шиғырҙары һәм йырҙарынан тора. Инженер-архитектор иптәш М. Сәхәүетдинованың «Өфөнөң үткәндәре һәм киләсәге» тигән публицистик мәҡәләһе, әҙәби календарь, китап кәштәһе һәм башҡа материалдар ингән.

Журналдың был номерендә баҫылған әҙәби әҫәрҙәр үҙҙәренең темалары һәм жанрҙары менән төрлөләр.

Кирәй Мәргәндең «Нарыш тау итәгендә» исемле повесе һәм Әнүәр Бикчәнтәйҙең «Ыҡ буйында» очерге Башҡортостан нефть промышленносенең тыуыуын һәм шуға нигеҙҙә милли промышленность кадрҙарының үҫеү һәм формалашыуҙарын, жасандыр бер «ҡараңғы» мөйөш булып торған башҡорт ауылдарының экономик һәм политик йөҙө тамырынан үҙгәреүе тураһында һөйләйҙәр. Иҙш яҙыусы Ә. Байрамовтың «Батырҙар» очерге үҙенең яҙылыу формаһы һәм теле, һүрәтләү саралары менән был авторҙың проза жанрында ныҡышмалы эшләүен, үҙенең әҙәби оҫталығын камиллаштыра барыуын күрһәтә. Назар Нәжми, Хәким Ғиләжев, Яҡуп Ҡолмой шиғырҙары үҙҙәренең йәнле йылы хисле, совет кешеләренең гүзәл образдарын, уларҙың көрәштәрен, хеҙмәттәрен, ынтылыштарын сағылдырыусы һәм шул уҡ ваҡытта тормоштоң дәрәжәле, беҙҙең эпохабыҙҙың гүзәллегенә тура-һын-тура мәҙхиәләр йырлауҙары менән айырылып торалар.

Әкрәм Вәлиҙең «Йәй», Ә. Исхандың «Һаҙаҡ», Ҡадир Даяндың «Сталинға бәхет рәхмәте» «Умырҙая», «Күбәләк», Шәриф Бикколдың «Мин ситналсы» шиғырҙары балаларҙа Ватанға, бәхет ҡайнарға, тыуған илебеҙҙең тәбиғәтенә мөхәббәт, һөйөү тәрбиәләүгә хеҙмәт итә.

Инженер-архитектор М. Сәхәүетдинованың «Өфөнөң үткәндәре һәм киләсәге» тигән публицистик мәҡәләһе Совет Башҡортостанының башҡалаһы Өфөнөң сталинсе биш йыллыҡтар дәүерендә гүзәл үҫешен, социалистик төҙөлештең йылдан-йыл киң ҡолас менән йәйелә барыуы тураһында һөйләй. Совет Башҡортостанында бындай ҡалалар хәҙер йылдан-йыл тыуа торалар һәм бик ҡыҙыу темп менән үҫәләр.

М. Тажи.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Япониялағы демократик яҙыусыларҙың совет яҙыусыларына мөрәжәғәте

ПХЕНЬЯН, 11 июнь, (ТАСС). Пушкин көндәре айҡанлы Япониялағы прогрессив яҙыусылар мөрәжәғәт ҡабул иттеләр, унда былай тип әйтелә:

«Бөйөк рус халҡының шағиры һәм бөтә донъя әҙәбиәтенең корифейҙарынан береһе булған Александр Сергеевич Пушкиндең тыуыуына 150 йыл тулыу айҡанлы, «Бөтә Япония демократик яҙыусыларының обществоһы» совет яҙыусыларына һәм совет халҡына үҙенең ысын күңелдән сыҡҡан сәләмен ебәрә.

Беҙ шул фактыға бик шатбыҙ: бөйөк шағирҙең тыуыуына 150 йыл тулыуҙы үткәреү комитетының председателе А. А. Фадеев беҙҙең обществобыҙҙың нигеҙен һалыусыларҙан береһе һәм Япония демократик әҙәбиәтенең һәм культураһының етәкселәренән береһе булған Курахар Корехитоны Мәскәү ҡалаһына юбилей тантанаһында ҡатнашыу өсөн саҡырҙы. Беҙ, ҡасан да булһа бер ваҡыт булғанға ҡарағанда, көслөрәкбеҙ һәм тыныслыҡ өсөн көрәштә, һуғыш тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәштә, кешелек донъяһының бәхете өсөн көрәштә илебеҙҙәге демократик яҙыусыларҙың совет яҙыусылары менән, һәм япон халҡының Советтар Союзы халыҡтары менән хеҙмәттәшлек итеүе кәрәклеген ныҡ һиҙәбеҙ.

«Бөтә Япония демократик яҙыусыларының обществоһы» 1945 йылдың аҙағында ойошторолдо һәм Японияла милли демократик әҙәбиәт төҙәүҙе һәм реакцион әҙәбиәткә ҡаршы көрәште үҙенең маҡсаты итеп ҡуя.

Хәҙер обществоның 1134 члены бар; уның правлениеһы Токио ҡалаһында, ә провинцияла уның 56 бүлексәһе бар. Общество ике журнал һәм бер газета сығара, шулай уҡ китаптар баҫып сығара.

Обществоға профессиональ яҙыусылар ғына түгел, производствола эшләгән килеш әҙәби ижад менән шөғөлләнеүсе йәш эшселәр, крәҫтиәндәр һәм хеҙмәткәрҙәр ҙә инә. Бөтә һәм һәр төрлө материаль ҡыйынлыҡтарҙы еңә барып һәм идара итеүсе синыфтарға ҡаршы көрәшеп, беҙ халыҡ өсөн ысын-ысындан юғары милли әҙәбиәт төҙөргә тырышабыҙ.

Батша хөкүмәтенең крепостнойлыҡ һәм бюрократик иҙеүҙәре шарттарында рус милли әҙәбиәтенең фундаментен һалған рус халҡының бөйөк шағиренең эшмәкәрлеге, шулай уҡ үҙған быуаттың аҙаҡтарында һәм шул быуаттың баштарында пролетариаттың революцион хәрәкәте менән тығыҙ рәүештә бәйләнеш тотҡан, тәнҡит реализмен социалистик реализмгә әйләндереү буйынса иң кәрәкле эш менән шөғөлләнгән Максим Горькийҙең эшмәкәрлектәре беҙҙә шундай милли әҙәбиәтте барлыҡҡа килтереү эшендә иң ҡиммәтле миҫал булып хеҙмәт итә һәм киләсәктә лә хеҙмәт итәсәк.

Беҙ шуның менән бәхетлебеҙ — Пушкин байрамы айҡанлы беҙгә рустың классик әҙәбиәте һәм Совет әҙәбиәте менән үҙебеҙҙең бик ныҡ ҡыҙыҡһыныуыбыҙ тураһында һәм Японияла ысын-ысындан милли әҙәбиәт тыуҙырырға тырышыусы беҙҙең обществобыҙҙың эшмәкәрлеге тураһында белдерергә мөмкинлек бирелде».

СЕПГ-ның Берлин правлениеһе пленумында

БЕРЛИН. 11 июнь, (ТАСС). Кисә Берлинда СЕПГ-ның Берлин ойошмаһы правлениеһенең пленумы булды. Ул Берлинда Милли фронтты киңәйтеү менән бәйләнгән мәсьәләләрҙе ҡараны. СЕПГ-ның Берлин ойошмаһы председателе Ганс Ендрецкий, Берлин мәсьәләһенә халыҡ-ара ваҡиғалар күҙлегенән ҡарап анализ яһап, доклад менән сығыш яһаны.

Париждәге һөйләшеүҙәр, тип белдерҙе Ендрецкий, Германия мәсьәләһе буйынса көнбайыш державаларҙың бөтә тәҡдимдәре Германияны тарҡатыуҙы тәрәнәйтеүгә, Берлин конфликтен киҫкенләштереүгә һәм оккупацияны һаҡлап ҡалыуға ҡайтып ҡалғанлыҡты күрһәтәләр.

Ендрецкий «Берлин мәсьәләһенә» ҡағылып былай тине: Көнбайыш Берлиндәге еңәйәтсел валюта реформаһының һөҙөмтәһендә Көнбайыш Германия күпселек халҡының хәле насарланыу факты менән башҡа килешмәү мөмкин түгел. Көнбайыш Берлиндең экономик кругтарында әлепән-әле кәсәйә барған кәнәғәтләнмәүсәнлек күренә. Хаҡтарҙың артыуы, тип күрһәтте уннан ары Ендрецкий, эш хаҡының кәмеүе һәм Көнбайыш Берлин промышленносеның эшләп сығарыуының кәмеүе һөҙөмтәһендә Көнбайыш Берлин хеҙмәтсәндәренең хәле насарланды. Берлиндең көнбайыш секторҙарында «сиктән тыш тултырылған витриналы оҗмахҡа» 200 мең эшһеҙ кеше ҡаңма-ҡаршы тора.

Көнбайыш Берлиндең хужалығын бөлгөнлөккә алып барыусы политика урынына, тине Ендрецкий, Ҙур Берлинде Германияның әҙер иҙелмәләр промышленносенең үҙәгенә яңынан әүерелдереүсе экономик политика үткәрергә кәрәк. Ул Берлин промышленносен сырьё һәм һатыу баҙарҙары менән тәьмин итәсәк. Был бурысты хәл итеү Милли фронттың нигеҙен тәшкил итә һәм милли яҡтан аяҡҡа баҫтырыуға ынтылыусы бөтә көстәрҙең авангардында бөтә Берлиндең эшсе синыфы барған ваҡытта ғына был бурысты хәл итеп була.

Морис Торезде парламент тейелмәҫлелегенән мәхрүм итергә маташыуҙарға ҡаршы протестәр

ПАРИЖ, 12 июнь, (ТАСС). Франция хеҙмәтсәндәре, Морис Торезде парламент тейелмәҫлелегенән мәхрүм итеү тураһында Милли собрание комиссияһының ҡарарына ҡаршы протест белдерәләр.

«Морис Торезде парламент тейелмәҫлелегенән мәхрүм итеү тураһында Милли собрание комиссияһының ҡарарын ҡабул иткәндән һуң бары 48 сәғәт ваҡыт үтте, ә Морис Торезгә бындай ҡул һуҙыуҙарға ҡаршы протест хәрәкәте киң рәүештә йәйелде лә инде», — тип яҙа «Юманите».

«Юманите» редакцияһына, — тип дауам итә газета,—протест резолюциялары бер туҡтауһыҙ килеп торалар. Республика президенте һәм Милли собрание председателенең адресына бик күп һанда протест резолюциялары киләләр. «Беҙ Морис Торезгә — Франция һәм бөтә донъя хеҙмәтсәндәренең иң яҡшы һаҡсыһына тейергә рөхсәт итмәйәсәкбеҙ»; — тип әйтелә резолюцияла.

«Рено» заводтарының эшселәре Морис Торезгә ҡул һуҙыуҙарға ҡаршы протестәр менән сығыш яһанылар. Уларҙың митингыла ҡабул ителгән протест резолюцияһында былай тип әйтелә:

«Беҙ, Морис Торезде парламент тейелмәҫлелегенән мәхрүм итеү тураһында комиссияның ғауғалы ҡарары айҡанлы үҙебеҙҙең нәфрәтебеҙҙе белдерәбеҙ. Был ҡарар тик ике артыҡ тауыш менән генә ҡабул ителде. Шуның менән бергә һылтаныу сифатында бәләкәй генә сәбәп килтерелә. «Рено» заводтарының эшселәре, килбәтһеҙ һәм түбән алымдарҙы ҡырҡа рәүештә гәйепләйҙәр. Бөйөк партияның генеральный секретарен һәм депутатын Милли собраниенән алып ташларға маташып халыҡ дошмандары был алымдарҙы файҙаланалар. Һайлаусыларҙың бөтә тауыштарынан өстән бер өлөшө Морис Торезгә бирелгәйне».

Сент-Уэндәге Альстом заводының эшселәре шундай уҡ протест резолюцияһы ҡабул иттеләр.

Матбуғатта шулай уҡ Францияның төрлө департаменттәренең башҡа демократик ойошмаларынан һәм коммунистәр партияһының федерацияларынан алынған протестәрҙән өҙөктәр иғлан ителде.

Яуаплы редактор

Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Сығанаҡ

Беҙ цехҡа барып ингәндә профорг үткән көнгә эш йомғағын ярыш таҡтаһына яҙа ине.

Тоноҡ-зәңгәр төҫтәге эш костюмының еңен терһәгенә тиклем төргән, йыуан беләкле кеше ашыға-ашыға атлап профорг янына килде. Һәм ярыш таҡтаһына яҙылған цифрҙарға бер аҙ күҙ ташлап торҙо ла, кәнәғәтлеген белдергән һымаҡ, сәсен һыйпай-һыйпай тиҙә ағыла ҡарап ҡуйҙы.

Ул мастер иптәш Высоцкий ине.

— Яҡшы ойоштороусы, рационализатор, — тине цех начальнигы миңә, аҡрын ғына тауыш менән, мастерҙе күрһәтеп. Шунда уҡ шаян, күтәренке тауыш менән:

— Йу, нисек? — тип һөрәны ул мастерҙан.

— Насар түгел. Кисә ике йөҙ алтмыш процент.

— Молодец! Ә теге резец нисек эшләй һуң әле?

— Ғәйәт, иптәш начальник.

— Макаров конструкцияһы?

— Өс операцияны ҡыҫҡартты...

Цех начальнигы станоктар шауына күмелгән производство өҫтөндә миңә «теге резец» һәм «Макаров конструкцияһы» тураһында һөйләй башланы.

— Ҙур ижади сығанаҡ был кешелә, — ти ул, мастер тураһында һөйләп. — Уның участкаһында етештерелә торған мөһим деталдәрҙең береһе элек ҡаҙаҡта ҙурт резец менән эшләнә торғайны. Күп хеҙмәт талап итте, етештереүсәнлек түбән булды. Мастер Высоцкийҙең ижади инициативаһы был ҡыйынлыҡтан сығарҙы. Уның уйлап сығарған яңы фасонлы резец конструкцияһы элекке дүрт резецте алмаштырҙы. Һөҙөмтә матур. Элек һигеҙ сәғәт эсендә алты йөҙ деталь эшләнһә, хәҙер ике мең һәм унан да күберәк деталь етештерелә.

Ул үҙе генә новатор түгел. Мастер әлтеһендә ижади эш менән ҡыҙыҡһыныусылар күп бында. Бригадир Макаров шундай талантларҙың береһе. Өс операцияны бер операцияға ҡыҫҡартыусы ҡулайлаштырыуҙың конструкторы ул. Маҡтаулы бригадирҙың был ижади хеҙмәте етештереүсәнлекте күтәрергә мөмкинлек бирҙе. Стахановка Тишинаның деталдәрҙе һырлауҙа уйлап сығарған ҡулайлаштырыуы ла әһәмиәтле.

Участка коллективенең алға, тик алға ынтылышын кәүҙәләндергән һымаҡ станоктар шауы көсәйгәндән-көсәйә. Улар юғары етештереүсәнлекле револьверный станоктар. Юғары етештереүсәнлекле станоктарға металды тиҙләтелгән юл менән киҫеү методы ҡушылған.

— Сменаға 350, — ти мастер.

— Быйылһы 450, — тип өҫтәп Тишина икенсе деталде күрһәтте.

— Элек күпме эшләнә ине?

— 100—150.

Тимәк, элек ике төр деталь сменаға 100—150 дана эшләгән булһа, металды тиҙләтелгән метод менән киҫеүҙе ҡулланағас береһе 350, икенсеһе — 450 дана эшләнә тигән һүҙ. Был һандарҙа заводта булған сығанаҡтарҙың ҡайһы бер төрҙәре генә ҡаүҙалана.

Ундай һәм башҡа төр сығанаҡтар заводтың башҡа цехтарында ла күп һәм уларҙы хәрәкәткә килтереү өсөн көрәш киң фронт менән алып барыла.

Металды тиҙләтелгән метод менән киҫеүҙе производствоға индереү өсөн ынтылыш айырыуса көслө. Бигерәк тә иптәш Апсан етәкселек иткән цехта был юнәлештә ныҡышмалы эшләйҙәр. Цех начальнигы ла, мастер ҙа, ябай эшсе лә инициатива күрһәтә бында. Деталде тиҙләтелгән метод менән ҡырып шымартыуҙа Терентьев һәм Апсан иптәштәр башлаған инициатива күп эшселәрҙән достояниеһы булып әүерелде. Сәнки был яңы методты ҡулланыуҙың гүзәл һөҙөмтәһе практикала асыҡ күренде — айырым деталдәрҙе ҡырҙырып шымартыу һигеҙ тапҡырҙан күберәккә тиҙләтелде.

— Иҫкелек үлде, — ти иптәш Терентьев.

— Нисек?

— Эйе, — ти ул. — Иҫкелек үлде тигәнем шул инде, элек металл минутына 25 метр тиҙлек менән киҫелә ине. Ул үлде, яңылыҡ тыуҙы. Хәҙер минутына 270 метр тиҙлек менән киҫәбеҙ.

Еңеү үҙенән-үҙе генә килмәй. Яңы иҫкене ныҡышмалы көрәш һөҙөмтәһендә генә еңә. Цехта тиҙләтелгән методтарҙы өйрәнеү менән генә сикләнмәнеләр, уны производствоға индереү өсөн ҙауыһыҙ көрәштеләр. Һәм ул көрәш дауам итә.

— Тиҙлекте тағы ла йөҙ метрға арттырыу бурысын ҡуйҙым, — ти стахановсы фрезеровщик иптәш Свешников.

Тығыҙ ижади дуҫлыҡта эшләүсе коллективтың яңылыҡты белеүгә һәм уны производствоға индереүгә булған ынтылышы көслө. Яңы йылдан бирле заводта етмешкә яҡын ҡулайлаштырыу сараһы индереү һәм штамплар конструкцияһын проектлаштырыу шул ынтылыш тураһында һөйләй. Был үҙе бик ҙур сығанаҡ. Ул сығанаҡ башҡа бик күп сығанаҡтарҙы табыу һәм хәрәкәткә килтереүҙең асҡысы булып тора.

Һәм был, заводтың күп производство тармаҡтарында хәрәкәткә килтерелгән сығанаҡтарҙа асыҡ күренә лә инде. Производствоны планлаштырыу, цехтарҙа оборудованиеларҙы технологик процесс талаптарына яраҡлы итеп урынлаштырыу буйынса күп кенә саралар үткәрелде. Металды электр искраһы менән эшкәртеүҙе ҡулланыу уның юнысҡыға сығыуын һәм бракты күп кәметте. Монтаж-йыйнау цехында элек бер генә операция башҡарған приборҙар менән хәҙер өс операция үткәреп була. Сәнки уларға реконструкция үткәрелде. Өсөнсө цех хужалыҡ иҫәбенә күсте. Бында һәр эшсегә көн һайын наряд бирелә, унда һәр бер деталде эшләү ваҡыты, сырьё нормаһы, үҙенә төшөү хаҡы күрһәтелә. Цех ике слесарҙан ремонт бригадаһы ойоштороп, оборудованиеларҙың буш тороуын бөтөнләй аҙайтты. Буяу цехында деталдәрҙе буяу-лаклау эшен механизациялаштырыу һигеҙ эшсене башҡа эшкә күсерергә мөмкинлек бирҙе. Һигеҙ кеше кәметелһә лә, хәҙер эш темпы өс тапҡырға тиҙләтелде.

Шулай рухландырылған ижади инициатива — инженер-техник работниктарҙың һәм стахановсыларҙың тығыҙ ижади дуҫлыҡта башҡарған эштәре хужалыҡ етәкселәренең, партия һәм профсоюз ойошмаларының үткәргән саралары—күп сығанаҡтарҙы хәрәкәткә килтереүҙе, үткән йыл артта ҡалып килгән электротехник заводының ныҡ һиҙелерлек яңыуын тәьмин итте. Завод беренсе квартал планын срогынан алда тамамлап, производство циклын алты процентҡа күберәккә ҡыҫҡартты, 210 мең һум оборот средствоһын бушатты, 200 мең һумдан күберәк саф файҙа алды.

Х. Нолмөхәмәтов.

Витамин булмаған аҙыҡ тулы баһалы була алмай.

Организмда витаминдең етешмәүе кешене ваҡытынан элек талығыуға килтерә һәм эшләү һәләтлеген түбәнәйтә.

Аҙыҡта витаминдең булмауы ауырыуҙарға дусар итә.

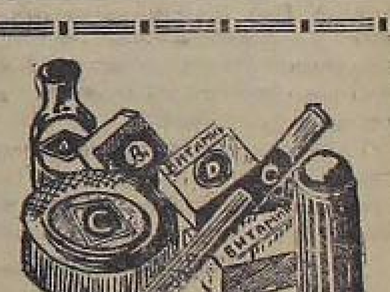

ВИТАМИН сәләмәтлекте НЫҒЫТА

һәм организмдең ауырыуҙарға ҡаршы көрәшен күтәрә.

Витамин бигерәк тә йөклө ҡатындарға, бала имеҙгән әсәләргә, физик ауыр һәм көсөргәнешле аҡыл хеҙмәте менән шөғөлләнеүсе кешеләр өсөн кәрәк.

Витамин баланың дөрөҫ үҫеүе өсөн кәрәк.

СССР аҙыҡ промышленносе Министерствоһы „Союзвитаминпром“ының Өфө витамин заводында эшләнгән витаминдарҙы аҙыҡ-түлек магазиндарынан һәм аптекаларҙан талап итегеҙ.

Күпләп заказдарҙы түбәндәге адресҡа ебәрегеҙ: Өфө ҡалаһы, Ходайберҙин урамы, 28-се номерлы йорт, телефон номеры 2-74-64.

Витамин заводы.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

Б 01600 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ һӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 117 (8217)
15
июнь
шаршамбы

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Беҙҙең республикала. (1-се бит).
Башкорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы. (1-се бит).
ВКП(б)-ның Башкортостан өлкә Комитеты пленумы. (2-се бит).
ТӘНКИТ ҺӘМ БИБЛИОГРАФИЯ. Н. Кононыхин.—Александр Матросов тураһында повесть. (3-сө бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. Г. Вәлиев. — Тирәләш эштәрен механизациялаштырыу — партия ойошмаларының мөһим эше. (3-сө бит).
Хеҙмәтсәндәрҙең йәйге ялы. (1949 йыл 12 июнь сыҡҡан «Правда» газетаһының башмәкәләһе). (3-сө бит).
АҠШ һәм Великобритания Хөкүмәттәренең нотаһына Совет Хөкүмәтенең яуабы. (3-сө бит).
Б. Сафин. — Благовещенск. (4-се бит).
А. Ғирфанов. — Юлдаштар — педагогтар. (4-се бит).
М. Тажи.—Тулҡынһын йырҙар. (4-се бит)
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Промышленность предприятиеләренең ҡышҡы шарттарҙа эшләүгә ентекле әҙерләнеүен тәьмин итергә

Предприятиеләрҙе ҡышҡы осорҙа тотҡарлыҡһыҙ һәм өҙлөкһөҙ эшләргә әҙерләү— халыҡ хужалығында ҙур әһәмиәткә эйә. Завод һәм фабрикаларҙың, тимер юлдарҙың ҡышҡы шарттарҙа ритмлы һәм өҙлөкһөҙ эшләүе—ҡыш буйына етерлек күләмдә сырьё, яғыулыҡ әҙерләүгә бәйләнгән. Предприятиеләрҙе ремонтлау, цехтарҙы ҡулайлаштырыу, йылытыу тураһында хәҙер үк хәстәрлек күрергә кәрәк. Завод-фабрикаларға илтеүсе тимер юлдар, таш юлдар йәйге осорҙа тиҙ арала төҙәкләндерелергә тейешле.

Республикабыҙҙың хужалыҡ етәкселәре, партия һәм профсоюз ойошмалары предприятиеләрҙе ҡышҡа үҙ ваҡытында әҙерләү буйынса үткән йылда байтаҡ тәжрибә тупланылар. Ләкин күп кенә предприятиеләр, учреждениелар уҙған йыл ҡышҡа әҙерләнеүҙе бик һүлпән башҡарҙылар. Ҡышҡы шарттарҙа эшләүгә әҙерлектә күрһәткән борола алмаусылыҡтары өсөн һуңынан күп ҡыйынлыҡтар кисерҙеләр.

Предприятиегә ҡыш әйләнәһенә етерлек күләмдә сырьё, яғыулыҡ запастарын әҙнәләр араһында ғына ташып бөтөрөүе мөмкин түгел. Был эште уңышлы башҡарыу өсөн айҙар кәрәк буласаҡ. Шуға күрә, хужалыҡ етәкселәре, партия ойошмалары үҙ предприятиеләрендә ҡышҡа әҙерлекте хәҙерҙән үк башларға, булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрергә мотлаҡ бурыслылар. Был мәсьәлә менән сентябрҙә йәки октябрҙә ҡыҙыҡһыныу һуң буласаҡ. Промышленность предприятиеләренең государство планын үтәү эшенә ҙур зыян килтерәсәк.

Үткән йылда ҡышҡы шарттарҙа эшләүгә ентекле әҙерләнгән предприятиелар йылдың икенсе яртыһы планын да үтәп сыҡтылар. Белорет ҡалаһы предприятиелары 1948—1949 йылда ҡышҡа кәнәғәтләнерлек әҙерләнделәр һәм ҡышҡы шарттарҙа производствола хеҙмәт етештереүсәнлеген, продукция сығарыу кимәлен түбәнәйтмәнеләр, ә государство планын уңышлы үтәнеләр. Билдәле, был хужалыҡ етәкселәренең, партия ойошмаларының предприятиеләрҙе ҡышҡы осорға әҙерләүгә серьез иғтибар итеүҙәре һөҙөмтәһендә өлгәшелгәйне, әлбиттә.

Ләкин Белорет ҡалаһы предприятиеләре уҙған йылғы ыңғай эш методтарын быйыл һанға һуҡмайҙар. Ҡала предприятиеләренең ҡышҡы осорға әҙерләүҙең үҙенсәлектәре — күп күләмдә сырьёны, материалдарҙы ҡыш буйына етерлек тиклем килтереп ҡуйыуҙа. Ул мөһим бурысты үтәүҙә Запрудовка, Тирлән, Туҡан, Инйәр станцияларына яуаплы бурыстар йөкмәтелгән. Улар Белорет предприятиеләрен ҡышҡа әҙерләүҙә ҙур роль уйнарға тейештәр. Ләкин был станциялар поездарҙы оҙатыу, ҡабул итеү графигын үтәмәйҙәр. Станцияларҙың етәкселәре ҡышҡа әҙерләнеү тураһында әле булһа бер төрлө лә сара күрмәйҙәр.

Белорет тимер юлының паровоз службаһы (начальнигы иптәш Комиссаров) һәм паровоз бүлексәләре (начальниктары Сазонов һәм Балов иптәштәр) участкаларҙа поездар йөрөшөнөң техник тиҙлек графигын үтәүгә хатта йәйге осорҙа ла өлгәшә алмайҙар. Был сәбәптәр металлургтарҙың ҡышҡа әҙерләнеүенә серьез тотҡарлыҡ яһай.

Өфө ҡалаһы предприятиеләренең дә күпселегендә ҡышҡа әҙерләнеү бик һүлпән бара. Өфөләге резина промышленносе заводы директоры иптәш Торопыгин, партия ойошмаһы секретаре иптәш Спарс заводты ҡышҡа әҙерләү мәсьәләһе менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Шундай мөһим бурысты улар бик еңел башҡарырға уйлайҙар. Ул турала баш инженер Бочкарев иптәшкә план төҙөү хаҡында күрһәтмә бирелгән. «Әҙерләнербеҙ, ваҡыт етерлек, өлгөрөрбеҙ әле», —тиҙәр улар. Заводтың ҡышҡа әҙерләнеү мәсьәләһе ошо көнгә тиклем партия ойошмаһының ултырышында тикшерелмәгән. Кондитер фабрикаһы коллективы (директоры иптәш Иванов, партия ойошмаһы секретаре иптәш Ғәлләмова) үҙ предприятиеһен ҡышҡа әҙерләү буйынса бер төрлө лә сара күрмәй. Был мөһим эш үҙ ағышына тапшырылған.

Республикабыҙҙың башкалаһында хәҙерҙән үк ҡышҡы осорға ентекле әҙерләнгән ойошмалар байтаҡ бар, әлбиттә. Мәҫәлән, икмәк заводы ремонт эштәрен ҡыҙыу темптарҙа алып бара. 5 мең кубометрҙан артыҡ утын ташыған, завод директоры Князев һәм партия ойошмаһы секретаре Федотенко иптәштәр ҡышҡа яҡшы әҙерләнеү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе файҙаланалар.

Электр станцияларын ҡышҡа әҙерләүҙә бик ҙур бурыстар тора. Был төрҙәге предприятиеләрҙең ҡышҡы осорҙа өҙлөкһөҙ эшләүҙәре айырыуса ҙур әһәмиәткә эйә. Сөнки электр энергияларына ҡарата ул дәүерҙә талап көсәйә. Электр станцияларын ҡышҡа әҙерләүҙә саҡ ҡына һүлпәнлек күрһәтеү ҙә электр энергияһы эшләп сығарыуға тотҡарлыҡ яһаясаҡ. Тимәк, халыҡ хужалығына энергия биреүҙе кәметәсәк. Шуның өсөн дә электр станцияларына яғыулыҡ ташып ҡуйыу, котелдарҙы, бөтә агрегаттарҙы һәм механизмдарҙы үҙ ваҡытында, план буйынса ремонтлау ҡышҡа әҙерләнеүҙәге эш күләмен үтәү, тигән һүҙ буласаҡ.

Дөйөм торлаҡтарҙы, мәктәптәрҙе, купсаларҙы ремонтлау һәм яғыулыҡ менән тәьмин итеүҙә урындағы совет органдарына бик яуаплы бурыстар йөкмәтелгән. Республикабыҙ ҡалаларындағы транспорт, водопровод, канализация системаһы, йәғни бөтә коммуналь хужалыҡ тәртипкә килтерелергә, ҡыштың ҡаты шарттарында өҙлөкһөҙ эшләү хәленә килтерелергә тейешле.

Һәр бер заводтың, фабриканың һәм тимер юлдарҙың ҡышҡы шарттарҙа ритмлы эшләүен тәьмин итеү өсөн көрәш — бөйөк Сталинға биргән вәғәҙәне үтәү өсөн көрәш ул. Шуға күрә предприятиеләрҙең етәкселәре, партия ойошмалары секретарҙәре ҡышҡа әҙерләнеү мәсьәләһе менән көн һайын, планлы рәүештә етәкселек итергә бурыслылар.

Ҡышҡа әҙерләнеүҙәге етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн партия ойошмаларының хужалыҡ етәкселәре өҫтөнән контролде көсәйтеүҙәре талап ителә. Был мәсьәләлә партия контроленең әһәмиәте айырыуса ҙур. Партия ойошмалары был тәңгәлдә даими рәүештә шөғөлләнергә, асылған етешһеҙлектәрҙе большевистик принципиаллек менән бөтөрөргә тейештәр. Шуның менән бергә, улар мәсьәләнең ҡайһы юнәлештә барыуын алдан күрә белергә, етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн хужалыҡ етәкселәренә реаль ярҙам күрһәтергә тейештәр.

Башкорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһы

14 июнда, иртәнге сәғәт 10-да, Башкорт АССР-ы Министрҙәр Советенең ултырыштар залында Башҡорт АССР-ы Верховный Советы сессияһының икенсе ултырышы булды.

Башкорт АССР-ы Верховный Советенең председателе депутат И. Г. **Ҡадиров** председателлек итә.

Көн тәртибендә Башҡорт АССР-ының 1949 йылғы бюджеты һәм 1948 йылғы бюджеттең үтәлеше тураһындағы доклад буйынса фекер алышыуҙар булды.

Прениеләрҙә Октябрьский ҡала Советы исполкомы председателе Р. А. **Закиров**, депутат В. И. **Улин** (Благовещен округы), Федоровка район Советы исполкомы председателе иптәш И. А. **Ефремов**, депутат В. П. **Крупеня** (Талалай округы), Белорет ҡала Советы исполкомы председателе иптәш Д. Н. **Богданов**, Государство банкыһының Башкортостан бүлексәһе управляющие иптәш А. Я. **Курмаев**, депутат А. В. **Кравцов** (Дим округы), депутат А. А. **Денисов** (Пугачев округы), депутат Н. В. **Крюков** (Заводской округы), депутат Ғ. В. **Нигматуллов** (Матрай округы), депутат Ғ. Ш. **Ғалиев** (Байкибаш округы), БАССР Министрҙәр Советы органдарындағы промкооперациялар управлениеһе начальнигы иптәш И. Ш. **Сибәғәтуллин**, депутат П. В. **Сливнев** (Шәрип округы), депутат А. У. **Ғирфанов** (Арслан округы) сығыш һөйләнеләр.

Башкорт АССР-ы Верховный Советенең киске ултырышында көн тәртибенең беренсе мәсьәләһе буйынса прениеләрҙә депутат Р. К. **Ибраһимов** (Абзан округы), Башҡорт АССР-ы сауҙа министре вазифаһын үтәүсе иптәш Х. А. **Моратов**, Архангель район Советы исполкомы председателе иптәш Н. В. **Вечтомов**, депутат Н. Р. **Уразбаев** (Бөрйән округы) сығыш һөйләнеләр.

Прениеләрҙән һуң һәм финанс министры С. Ф. **Вәлиевтең** йомғаҡлау һүҙенән һуң Верховный Совет бер тауыштан Башкорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының 1949 йылға бюджеты тураһында Закон ҡабул итте.

Унан һуң Верховный Совет Башҡорт АССР-ы Верховный судына заседателдәр һайланы.

Ошонон менән Башкорт АССР-ы Верховный Советенең көн тәртибе тамамланды. Верховный Совет Председателе депутат И. Г. Ҡадиров Башкорт АССР-ы Верховный Советенең бишенсе сессияһын ябыҡ тип белдерҙе.

Беҙҙең республикала

БЕСӘН САБЫУ БАШЛАНДЫ

Дыуан районының алдынғы колхоздары мул аҙыҡ базаһы булдырыу һөҙөмтәһендә, общественный малсылыҡты үҫтереүҙә йыллыҡ планды арттырып үтәнеләр.

Бында малсылыҡ продукттарын әҙерләүгә колхоздар ҙур иғтибар бирәләр. Алдынғы «Победа» колхозы (председателе РСФСР Верховный Советы депутаты иптәш Белобородов) бөтә төр малсылыҡ продукттарын тапшырыу буйынса государство планын 1950 йыл иҫәбенә лә үтәне. Был артелдең членддәре колхоздың өс йыллыҡ планында мөгөҙлө эре малдар һанын 40, һарыҡ-кәзәләр һанын 25 һәм йылҡы малдары һанын 30 процентҡа арттырыуҙы билдәләнеләр. Колхозда бесән сабыу эше районда беренсе булып башланды, биш косилка һәм йөҙҙән артыҡ салғысы колхозсылар эшләй. Япраҡ аҙыҡтары әҙерләнә, силос һалына.

«Искра», Ленин һәм Буденный исемендәге колхоздарҙа ла мал аҙыҡтары әҙерләү эше ойошҡан рәүештә башланды.

М. Белан,
Н. Ғәлимов.

* * *

Республиканың совхоздарында быйыл бесән сабыу эше ойошҡанлыҡ менән, иртә башланды һәм был эш хәҙер массовый төҫ алды.

Моралтал, Зыянчура, Һаҡмар совхоздарында мал аҙығы әҙерләүгә айырыуса ныҡ иғтибар бирелә. Улар 1000 гектарға яҡын болондоң бесәнен саптылар һәм йыйып эскерткәнеләр.

Үлән сабыу эшендә 100-ҙән артыҡ трактор һәм ат косилкалары эшләй. Үткән йылдың ошо ваҡытына ҡарағанда, совхоздар быйыл 782 гектар артыҡ майҙандың үләнен саптылар һәм эскерттәргә һалдылар.

Б. Ночетнов.

* * *

Раевка. Директоры иптәш Федотов булған бертөклө ашлыҡ совхозының «Красный клин» бүлексәһе районда беренсе булып бесән сабыуға башланы. Бесән сапҡыс 4 машина менән 3 көн эсендә 30 гектарҙың үләне сабылды.

Совхоздың бөтә бүлексәләре лә силос һала башланылар.

Ғ. Ғәйнетдинова.

* * *

Кәйергәҙе. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). «III Интернационал» колхозы (председателе иптәш Курнускин) районда беренсе булып бесән сабыу эшенә башланы. Бесән сапҡыс машинаһында эшләүсе иптәш Поздняков көндәлек сабыу нормаһын 130—140 процентҡа еткереп үтәй. Тәүге өс көн эсендә колхоз 45 гектарҙан артыҡ бесән сапты. Хәҙер 15 гектар майҙандағы яҡшы сифатлы итеп киптерелгән бесән эскерткә лә һалынды инде. Колхозсылар бесән сабыу һәм йыйыу планын срогынан алда үтәү өсөн бөтә көстәрен һәм энергияларын биреп эшләйҙәр.

Х. Дәүләтшин.

МТС-тарҙа комсомолец-йәштәр бригадалары

ВЛКСМ-дың Маҡар район комитеты инициативаһы менән ойошторолған комсомолец-йәштәрҙең 5 трактор бригадаһы яҙғы баҫыу эштәре планын юғары сифатлы итеп, ҡыҫҡа срокта үтәп сыҡты. Улар 3.150 гектар ер эшкәртеү урынына 3.550 гектар ер эшкәртеп, планды 116 процентҡа үтәнеләр. Улар пар һөрөү эше планын да уңышлы башҡарҙылар.

Маҡар МТС-ының иптәш Ибраһимов етәкселек иткән комсомолец-йәштәр трактор бригадаһы айырыуса яҡшы эшләй. Бригада яҙғы баҫыу эштәре планын 151 процентҡа үтәп, социалистик ярышта беренсе урынды алды. Комсомолец иптәш Ковзик етәкселек иткән трактор бригадаһы ла алған йөкләмәһен 138 процентҡа еткереп үтәүгә өлгәште. Петровский МТС-ының Карюгин һәм Захаров иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр трактор бригадалары ла өлгәле эшләнеләр.

Т. Хәкимов.

203 шофер һәм мотоциклист уҡытып сығарылды

БАССР Министрҙәр Советы эргәһендәге физкультура һәм спорт комитетенең автомотоклубы массовый рәүештә шоферҙар һәм мотоциклистар әҙерләй. Ошо йылдың биш айы эсендә ҡыҫҡа сроклы курстарҙа бөтәһе 203 шофер һәм мотоциклист уҡытып сығарылған. Бөгөнгө көндә 4 айлыҡ шоферҙар курсында 75 кеше уҡый.

Ғ. Үлмәсов.

Өфө нефть эшкәртеү заводы партия кабинеты заводтың интеллигенцияһын өлгәле хеҙмәтләндерә. Унда һәр көн инженерҙәр, техниктар һәм мастерҙар үнарлаған китап алалар, үҙ белемдәрен арттырыуҙа ярҙам табалар.

Һүрәттә: (унда) 12-се номерле цех инженер-механигы иптәш Ф. Я. Украинский парткабинет библиотекаһында әҙәбиәт ала.

Л. Якубов фотоһы.

А. Чутких, М. Рожнева һәм Л. Кононенко өлгөһө буйынса

Материалдарға экономия өсөн көрәштә

Күптән түгел генә Өфөнөң 8 март исемендәге тегеү фабрикаһында материалға экономия яһап булмай, тигән фекер киң тамыр йәйгәйне.

Был фекерҙең тамырҙан яңылыш булыуын бригадир Ғәйсина асты. Ул, Мария Рожнева һәм Лидия Кононенко өлгөһендә эшләп, материалдарға экономия яһау өсөн фабрикала беренсе булып социалистик ярышҡа сыҡты.

— Беҙ, — тине ул,—еп, энә, уймаҡ, таҫма, машина майы һәм башҡа бик күп ваҡ-төйәк фурнитураға экономия яһай алабыҙ.

Бер энәнең хаҡы тин менән иҫәпләнә. Ә йөҙләгән кеше эшләгән фабрикала энә күп һанда кәрәк. Ә епте бер Флюра Ғәйсинаның бригадаһы ғына көнөнә 25 кәтүк тота. Берәр генә кәтүк епте һаҡлап алып ҡалғанда ла, айына 25 кәтүк була.

Йәш бригадир, комсомолка Ғәйсина быларҙы иҫәпләне. Үҙ фекерен бригадирҙар йыйылышында һөйләп бирҙе.

— Һинең уйың миңә оҡшай. Тик һин, Флюра, экономияны бик аҙ иҫәпләйһең. Минеңсә, һәр бригада көнөнә икешәр кәтүк епкә экономия яһай ала. Беҙҙән бик күп еп бушҡа юғала. Кейемдең эске ҡаты менән тышҡы ҡатын бергә типсегән епте беҙ һуңынан һурып алып ташлайбыҙ. Был епте тағы ла файҙаланырға мөмкин, уны ташламаҫҡа, ә яңынан кәтүккә сорнарға кәрәк, — тине бригадир Фәмзүлә Мефтиева.

Оҙаҡламай иптәш Мефтиеваның тәҡдиме тормошҡа ашырылды. Ошоноң менән бергә экономия яһау өсөн башҡа саралар ҙа күрелде. Ғәйсина бригадаһының өлгөһө менән башҡа бригадалар ҙа экономия өсөн көрәшкә сыҡтылар.

Мастер Далдина үҙенең лентаһында экономия өсөн лицевой счет асты. Бында һәр көндө сменанан һуң күпме материалға экономия яһағаны яҙып барыла. Тәүге көндәрҙә был счетта яҙылған цифрҙар ҙур түгел ине. Экономия өсөн көрәш көсәйгән һайын, цифрҙар үҫә бара.

Яңы уңыштар тегеүселәрҙе рухландырҙы. Улар экономияны арттырыу өсөн яңы саралар эҙләйҙәр. Элгәре сабыу таҫмаһы иҫәпһеҙ бирелеп, көнөнә схема буйынса 400 метр урынына 450—460 метр бөтә ине. Хәҙер таҫманы кәрәгенсә үлсәп бирәләр һәм ул 390 метрҙан артыҡ тотолмай.

Ошо көрәш һөҙөмтәһендә күп эшселәр экономия менән эшләргә өйрәнделәр. Тегеүсе иптәш Хәликова һәр көндө икешәр, өсәр энә юғалта, йә бутмаһа һындыра ине. Лицевой счет асҡандан һуң энә ваҡ нәмә түгел икәнлеге асыҡ күренде. Мастерҙан яңы энә алыр өсөн хәҙер эштән сыҡҡан энәне кире ҡайтарып бирергә кәрәк. Был сара көнөнә 5—6 энәгә экономия яһай. Хәликова ла хәҙер энәләрҙе һаҡлап тотоуға өйрәнде.

Мастер Далдина етәкселек иткән лента биш көн эсендә генә 60 кәтүк епкә, 40 метр таҫмаға, 6 энәгә, күп кенә башҡа ваҡ фурнитураға экономия яһаны. Ә уның менән ярышҡан мастер Плотникова лентаһы 19 кәтүк еп, 14 метр таҫма һаҡлап алып ҡалды.

Иптәш Далдина быны менән генә ҡәнәғәтләнмәй. Ул тағы ла яҡшыраҡ эшләргә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметергә, фабрикаға күберәк накопление бирергә тырыша. Уның бригадаһы биргән пальтоларҙың 99 проценты беренсе сортлы була.

Продукцияның сифатын күтәрер өсөн иптәш Далдина хеҙмәт процесын камиллаштерә. Ҡатын-ҡыҙҙар пальтоһының ең төбө ҡулдан ҡайыла ине. Уның тәҡдиме буйынса был эште хәҙер машина менән башҡаралар. Тегеүсе Писарева индергән тәҡдим дә ҡайһы бер эште ҡул көсөнән машина көсөнә күсерергә һәм ҙур экономия алырға мөмкинлек тыуҙырҙы.

Хәҙер фабрикала бөтә бригадалар ҙа экономия өсөн көрәшәләр. Улар һаҡлап алып ҡалған туҡыма иҫәбенә фабрика 5 айлыҡ заданиенан тыш 1200 ирҙәр костюмы әҙерләне.

А. Имանғолов.

Урман полосаларын тәрбиәләйҙәр

Оло-Теләк лесничествоһы быйыл 17 гектарҙан артыҡ имән ағасы ултыртты һәм 0,5 гектар питомник үрсетә. Хәҙер коллектив ултыртылған ағастарҙы тәрбиәләү эшен киң йәйелдерҙе. Бында ултыртылған һәр бер ағастың төбө ҙур иғтибар менән яҡшы итеп йомшартыла. Йәш ағастарҙы һәм питомникте тәрбиәләү эше агрономдарҙың ныҡлы контролендә алып барыла.

Был эштә 80-дән артыҡ кеше эшләй. Яҙ ултыртылған ағастарҙың 50 — 60 процентенең төбө йомшартылды, Лесничество коллективы үткән йыл көҙ ултыртылып ҡалдырылған ағастарҙы тәрбиәләү эштәрен дә ойошторҙо.

Бында көҙгә тағы ла 5 гектарҙан артыҡ ағас ултыртыуға әҙерлек алып барыла.

Государствоға юғары сифатлы ит тапшырыу өсөн

Баҡалы. «Сағаҙ түбә» колхозы государствоға ит тапшырыу йөкләмәһен һәр йылды срогынан алда үтәй. Һәм юғары көрлектәге мал тапшыра. Бында государствоға тапшырыласаҡ малдар айырым көтөүлектәрҙә йөрөтөп һимертеләләр. Быйыл да 87 баш һарыҡ, 13 баш сусҡа, 10 баш мөгөҙлө эре мал айырым көтөүгә бүленде.

Х. Ғәлимов.

КОЛХОЗСЫЛАР ВЕЛОСИПЕД ҺӘМ МОТОЦИКЛ ҺАТЫП АЛАЛАР

Совет государствоһы ауыл эшсәндәренә яҡты, бәхетле тормошҡа юл асты. Партия һәм хөкүмәттең хәстәрлеге менән совет ауылы танымаҫлыҡ булып үҙгәрҙе. Ул тракторҙар, комбайндар, автомашиналар һәм башҡа ауыл хужалығы машиналары менән ҡоралландырылды һәм ҡоралландырыла. Ошоноң менән колхозсы крәҫтиәндәрҙең тормош һәм культура кимәле лә бик ныҡ үҫте. Велосипед, радиоприемник, мотоцикл— хәҙер ауыл эшсәненең көндәлек тормошона ныҡ инде.

Мәҫәлән, ағымдағы йылда Башпотребсоюздың тик Өфөләге культбазаһы аша ғына ауылдарға ебәрелеп колхозсыларға төрлө маркалы 575 дана велосипед, «Иж—350» маркалы 46 мотоцикл, «М—1 А» маркалы 20 һәм «К—125» маркалы 24 мотоцикл, 720 «Родина» һәм 90 «Рекорд» радиоприемниктәре, ике меңләп детектор радиоприемниге һатылды. Бындай төр тауарҙар Башпотребсоюздың туранан-тура район-ара базалары аша ла күп кенә һанда һатылдылар.

Ауылда велосипед, мотоцикл, радиоприемник кеүек культура тауарҙарына талап үҫкәндән-үҫә бара.

Колхоз-ара ГЭС төҙәлә

Әбйәлил. (Телефон аша). Дәүләт ауылында колхоз-ара электр станцияһы төҙәлә. Ул 10 колхозды һәм район үҙәген хеҙмәтләндерәсәк.

ГЭС төҙөү эше ҡыҙыу темп менән бара. Һәр көн бер колхоздан субботник ойошторола. Мәҫәлән, 9 июнда субботникта Сталин исемендәге колхоздан 75 кеше, икенсе көндө Матросов исемендәге колхоздан 150 кеше эшләне. 20 июнгә тиклем бөтәһе 2000 кеше һәм 500 ат көнө эшләү планлаштырылды. Ошо көндәрҙә ер эштәре тамамлана. Хәҙер бөтә колхоздарҙа ла бағаналар ултыртылды һәм проводтар үткәрелде.

Станция төҙөүселәр араһында социалистик ярыш һәр кемдең намыҫ хеҙмәте булып тора. Романова етәкселек иткән звено көндәлек заданиеларҙы 170 процентҡа тиклем еткереп үтәй. Улар бер көндә генә 3-әр хеҙмәт көнө эшләйҙәр. Коммунистар һәм комсомолецтар төҙөүселәрҙең авангардында баралар. Район Советы председателенең урынбаҫары Миңлекәев һәм ВЛКСМ-дың район комитеты работнигы Марков иптәштәр ГЭС төҙөү эше менән систематик рәүештә үҙҙәре етәкселек итәләр.

Колхоз-ара ҙур электр станцияһы Бөйөк Октябрь революцияһының 32 йыллығы көнөнә эксплоатацияға тапшырыласаҡ.

ПЛАНДАН ТЫШ БАЛАУЫҘ

Башкортостан умартасылыҡ конторасының Өфө балауыҙ заводы ағымдағы йылдың башынан алып уңышлы эшләп килә. Завод биш айлыҡ планды 118 процентҡа үтәне һәм пландан тыш 2 мең 831 килограмм иретелгән балауыҙ эшләп сығарҙы.

Смена мастерҙары М. М. Әхтәмов, Н. В. Орешкин, Шадрин, станочница З. Ғ. Усманова, Х. Шәймәрҙәнова, Т. Лотфуллина һәм В. Грачева иптәштәр заводтың иң алдынғы стахановсылары булып иҫәпләнәләр. Улар йыллыҡ планды срогынан алда тамамлау өсөн социалистик ярышта үҙ йөкләмәләрен систематик рәүештә бер ярым тапҡырға арттырып үтәйҙәр. РСФСР ауыл хужалығы Министрствоһы умартасылыҡ баш управлениеһенең ғилми-тикшеренеү институты улар эшләп сығарған продукцияның сифатын отлично тип тапты.

Хәҙер завод коллективы икенсе квартал планын срогынан алда үтәү өсөн бөтә булған эске мөмкинлектәрҙе файҙаланып, үҙ-ара социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдереп ебәрҙе.

Уҡытыусылар өсөн торлаҡ йорттар

Миәкә район Советының башҡарма комитеты район мәғариф бүлеге менән берлектә быйыл Ҙур Ҡаркәле, Сафеевка, Миәкәбаш, Миәкәтамаҡ, Какан-Васильевка һәм Яңы Ҡарамалы ауылдарында уҡытыусылар өсөн яңы торлаҡ йорттар төҙөүҙе планлаштырҙы. Был ауыл Советтары үҙҙәренең бюджеттарынан 90 мең һум аҡса бүләсәктәр. Хәҙер Какан-Васильевка ауылында ике квартиралы бер йорт һалына башланы ла инде.

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ КОМИТЕТЕ ПЛЕНУМЫ

Республикаяың колхоздарында һәм совхоздарында яҙғы сәсеүҙең йомғаҡтары һәм сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә, урожай йыйнауҙа партия ойошмаларының бурыстары һәм ауыл хужалығы продукттарын әҙерләү тураһында Денисов, Кузнецов, Фоломеев һәм Казиахмедов иптәштәрҙең доклидтары буйынса фекер алышыуҙарҙа беренсе булып ВКП(б)-ның Краснокам райкомы секретаре иптәш Вахитов сығыш яһаны.

— Яҙғы сәсеү планын, — тине ул, — беҙ арттырып үтәнек, ләкин иң ҡиммәтле культура — бойҙайҙы 1200 гектарға сәсеп еткермәнек, ә беҙгә 7000 гектар сәсергә план бирелгәйне. Кәсәү МТС-ы трактор эштәре планын 124 процентҡа, Яңағәт МТС-ы — 145 процентка үтәне. Шартлы рәүештә алынған бер тракторға эшләп сығарыу был МТС-тарҙа 189 һәм 157 гектар тәшкил итә.

Шунан ары иптәш Вахитов Краснокам районының ауыл хужалығы машиналары менән бик насар тәьмин ителгән булыуы тураһында һөйләй. һәм ул партия Өлкә Комитетенән районға ауыл хужалығы машиналары менән тәьмин ителеүҙә ярҙам күрһәтеүҙе һорай.

Иптәш Вахитов һуңғы ваҡытта партия эшен ныҡ ҡороуҙа байтаҡ әлгәшеүҙәр булыуын билдәләй. һәм шуның менән бергә хужалыҡ менән етәкселек эшендә сериоз етешһеҙлектәрҙе билдәләп үтә.

Беҙ ауыл хужалығы Министерствоһының эшен бик күп тәнҡитләйбеҙ. һәм был дөрөҫ. Ул үҙенең эшен һаман да әле ҡайтанан ҡороп еткермәгән. Ләкин, минеңсә, бында ВКП(б) Өлкә Комитетенең дә ғәйебе бар. Күп кенә ваҡиғаларҙа Министерство әһәмиәтһеҙләндерелә, уның эшен бүтәндәр башҡара. Мәҫәлән, Өлкә Комитет баҫыу эштәренең барышы тураһындағы мәғлүмәттәрҙе әлегә тиклем партия райкомдарынан алып килә һәм йыш ҡына ваҡытта Министерство был турала белмәй һәм күп мәсьәләләрҙә артта ҡала.

Республика Ауыл Хужалығы Министерствоһы работниктарының партия райкомдарының ауыл хужалығы бүлектәре менән бәйләнеше бик йомшаҡ. ВКП(б) Өлкә Комитете артабан Министерствоға һәм уның бүлектәренә мәсьәләләрҙе үҙ алдарына хәл итеү мөмкинлеген бирергә тейеш.

Бынан ары иптәш Вахитов, Өлкә Комитеттең пропаганда һәм агитация бүлеге (мөдире иптәш Носов) һәм партия, профсоюз һәм комсомол органдары бүлеге (мөдире иптәш Любушкин) мәсьәләләрҙе хәл итеүҙә, партия ойошмаларына [illegible] аҙ эш итәләр, ауыл хужалығы эштәрен уңышлы үткәреүгә коммунистарҙе етерлек тиклем мобилизовать итмәйҙәр әле, ти.

СССР Министрҙар Советы эргәһендәге Колхоздар эше Советенең Башҡортостан АССР буйынса уполномоченныйы иптәш Захаров Башҡортостан Өлкә Комитетенең отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарынан һуң республиканың партия, совет һәм ер органдарының үҙҙәренең бөтә иғтибарҙарын Үҙәк Комитет тарафынан асылған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүгә туплауҙары һәм ауыл хужалығы эштәренең сифатын бөтә саралар менән күтәреүгә, урожайлылыҡты юғарылатыуға, общественный мал һанын арттырыуға, машина-трактор станцияларының эшен яҡшыртыуға туплауҙары тураһында һөйләй.

Шуның менән бергә ул ауыл хужалығын үҫтереүҙә күп кенә сериоз етешһеҙлектәр булыуын билдәләй. Шундай төп мәсьәләләргә — колхоздарҙа хеҙмәт ойоштороуға һәм хеҙмәт дисциплинаһын күтәреүгә әлегә тиклем аҙ иғтибар ителә. Республиканың күп районарында хөкүмәттең «Колхоздарҙа хеҙмәтте ойоштороуҙы яҡшыртыу, уның етештереүсәнлеген күтәреү һәм хеҙмәт өсөн түләүҙе тәртипкә һалыу саралары тураһындағы» ҡарары сиктән тыш ҡәнәғәтләнмәҫлек итеп үтәлә.

Баҫыу, малсылыҡ эшендә һәм ауыл хужалығының башҡа тармаҡтарында эшләүсе колхозсыларҙың хеҙмәтен нормалаштырыуға һәм уның өсөн түләүҙә бөтә етешһеҙлектәрҙе һәм боҙоуҙарҙы юҡ ҡуйылған. Күп артелдәрҙә эшләп сығарыу нормалары ағәшелеген хеҙмәт етештереүсәнлеген иҫәпкә алып эшләнмәгән. О ҡалған урындарҙа колхозға ҡарашы булған ряж элементтар файҙаһына күҙә тотоп, хөкүмәт тарафынан рекомендовать ителгән минималь нормаларҙан түбән нормалар ҡулланыла. Ә хеҙмәт өсөн түләү расценкалары юғары итеп ҡуйылған.

Иптәш Захаров колхоздарҙың производство планларында ла артыҡ хеҙмәт көндәре расходлауҙың күҙәә тотоҙоу миҫалдарын килтерә. Кушнаренко районының «Октябрҙең 15 йыллығы» колхозында 12.600 хеҙмәт көнөнән, Мәләүез районының «Ҡыҙыл яр» артелендә — 8.500 хеҙмәт көненән, Иглин районының Ворошилов исемендәге колхозында — 5000-дән артыҡ хеҙмәт көнөн артыҡ тотолһағын, асыҡда ярам итәлмәгән, уның дөрөҫ түгел икәнлеген беҙҙ тороп әҙҙән планлаштырғандар.

Республикабыҙ колхоздарының күмәк малсылыҡ урожайлылыҡты күтәреүгә һәм малдарын продукт биреүсәнлеген күтәреүгә булған ҡарашлыларға ҡарап хеҙмәт өсөн түләү буйынса хөкүмәт тарафынан тәҡдим ителгән түләү тәртибе ҡулланылмаған һәм доходтарҙы [illegible] хеҙмәт көндәренең һаныпа ҡарап бер тигеҙ бүлеү алдап уҡ билдәләп ҡуйылған.

Ошоноң менән бәйләнештә иптәш Захаров партия һәм совет ойошмалары алдына кисектергеһеҙ үтәлергә тейеш булған күп кенә бурыстар ҡуйҙы:

— Урожай йыйнау башланырҙан элек һәр бер колхозда хөкүмәт ҡарарының тормошҡа ни тиклем тулы һәм дөрөҫ итеп үткәрелеүен сериоз рәүештә тикшереп сығырға, кәрәкле ярҙам күрһәтергә кәрәк. Колхоздарҙа доход бүлеүҙең быйыл хеҙмәт көндәре буйынса тигеҙ итеп түгел, бәлки бригадалар һәм звенолар тарафынан нисдәй урожай алынған булыуына ҡарап бүленеүе өсөн бөтә сараларҙы күрергә кәрәк. Ошо маҡсат менән колхозсыларға йыйып арала дөйөм йыйылыштарҙа хеҙмәт өсөн түләүҙең хөкүмәт тарафынан тәҡдим ителгән тәртибен ҡабул итеүҙе кәңәш итергә, бригадаларға һәм звеноларға үтәлгән эштең, тотолған хеҙмәттең һәм хеҙмәт көндәренең, шулай уҡ алынған урожай күләменең иҫәбен айырым рәүештә алып барыуҙы юлға һалып еүәреүҙә ярҙам итергә кәрәк. Тик шундай шарттарҙа ғына колхоздарҙа булған резервтарҙы тулыһынса файҙаланыу һәм республика алдына ВКП(б) Үҙәк Комитете тарафынан ҡуйылған бурыстарҙы уңышлы үтәү мөмкин буласаҡ.

Йылайыр бөртөк ашлыҡ совхозының директоры иптәш **Симонов** Пленумда ҡатнашыусыларға бөртөк ашлыҡ һәм малсылыҡ юнәлешле совхоздың төрлө яҡлап уңышлы рәүештә алға барыуы тураһында һөйләне. Унан ары иптәш Симонов, совхоздың автотранспортҡа бик мохтаж булғанлығын әйтеп, ВКП(б) Өлкә Комитетенән ошо яҡтан кәрәгенсә ярҙам күрһәтеүҙе һорай. Ул совхозға йөк таҡпыуҙа тейешенсә ярҙам итмәүсе Совхозтранс работниктарын тәнҡитләй.

ВКП(б) Өлкә Комитетенең ауыл хужалығы бүлеге мөдире иптәш **Йорнеев** үҙенең сығышын СССР Министрҙар Советының «Колхоздарҙа хеҙмәтте ойоштороуҙы яҡшыртыу, уның етештереүсәнлеген күтәреү һәм уға түләүҙе тәртипкә һалыу саралары тураһында» 1948 йылдың 19 апрелендәге ҡарарының үтәлешенә арнай. Ул ошо мөһим эштә сериоз етешһеҙлектәр булыуын билдәләй. Был ҡарарҙы пропагандалауҙың насар ойошторолоуы арҡаһында күп колхозсылар уның йөкмәткеһен белмәйҙәр. ВКП(б) райкомдарының ҡайһы берҙәре, тәүге партия ойошмалары, райсовет исполкомдары һәм ауыл хужалығы органдары производство бригадаларын һәм бигерәк тә звеноларҙы ойоштороу һәм нығытыу мәсьәләләрен баһалап еткермәйҙәр.

Ауыл хужалығы машиналары һәм транспорт средстволары күп бригадаларға формаль рәүештә генә беркетелгәндәр һәм бригадирҙарҙың ризалығынан башҡа бер урындан икенсеһенә күсерелә. Был бригаданы көсһеҙләндерә, мөлкәттең тороша өсөн яуаплылыҡ тыуҙыра. Шуға күрә күп колхоздарҙа инвентарҙың, машиналарҙың, транспорт средстволарының хужалыҡһыҙ һаҡланыуы осраҡлы түгел.

Шуның һөҙөмтәһендә күп артелдәрҙә баҫыусылыҡ бригадалары төп производство берәмеге булыуҙан туҡтап, колхоз правлениеларының ҡарҙтарын ябай рәүештә үтәүселәргә әйләнгәндәр. Хеҙмәтте ойоштороуҙың звенолар системаһы бик насар индерелә. Йыл башында күп һанда төҙөлгән звенолар баҫыу эштәре ваҡытында һәм бигерәк тә урожай йыйнау осоронда тарҡалалар. Ә Учалы, Покровка, Ҡалтасы, Матрай, Күгәрсен һәм Бишбүләк райондарында колхоздарҙың күпселегендә хатта орлоҡсолоҡ звенолары ла тарҡалған. Быйыл да шул уҡ хәл ҡабатлана.

Бригадалар һәм звенолар составының даими булмауы һәм етәкселәренең йыш алмашыныуы уларҙың эшенә бигерәк тә насар тәьҫир итә.

Иптәш Йорнеев хөкүмәттең 1948 йыл 19 апрелдәге ҡарарын үтәүҙә булған башҡа күп кенә сериоз етешһеҙлектәрҙе асып бирҙе. Күп урында әлегә тиклем эшләп сығарыуҙа түбәнәйтелгән нормалар ҡулланыла, индивидуаль һәм ваҡ группалы сдельщина насар ҡулланыла, хеҙмәтте һәм урожайҙы бригадалар һәм звенолар буйынса, һәм малсылыҡ продукттарын фермалар буйынса айырым рәүештә иҫәпкә алыу үткәрелмәй. Хеҙмәт өсөн түләүҙә уравниловка бөтөрөлмәгән, күп кенә артелдәрҙә иҫәпкә алыу эше тарҡалған, колхозсылар тарафынан эшләнгән хеҙмәт көндәрен яҙып барыу эше насар ойошторолған. Ауыл хужалығы артеле члендарының күбеһе минимум хеҙмәт көндәрен дә эшләмәйҙәр һәм был етешһеҙлеккә ҡаршы көрәш алып барылмай.

Планлаштырыу эшендә сериоз етешһеҙлектәр бар. Эске тәртип ҡағиҙәләре күп кенә колхоздарҙа юҡ.

Иптәш Йорнеев был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү буйынса күп кенә кисектергеһеҙ бурыстар ҡуя.

ВКП(б)-ның Кушнаренко райкомы секретаре иптәш **Бердин**, яҙғы сәсеү эштәре быйыл, үткән йылдарға ҡарағанда, күп ойошҡанлыраҡ үтте тип билдәләй. Урожай йыйнауға әҙерлек йомоштарын оҫбарала һәм шулай уҡ был ҡытырыға ҡарағанда яҡшыраҡ үткәреләсәк. Ул, иген әҙерләү планы үтәләсәк һәм район үҙен орлоҡ менән тулыһынса тәьмин итәсәк, тип ышаныс белдерә.

Иптәш Бердин шунан ары республиканың Ауыл Хужалығы Министерствоһы аппаратында дисциплинаһыҙлыҡ ваҡиғалары булыуы тураһында һөйләй. Быны раҫлау өсөн ул шундай факт килтерә: иптәш Алферов икенсе кварталда ике тракторҙы Кушнаренко МТС-на тапшырыу тураһында министр иптәш Денисовтың бойороғон үтәмәгән.

Ул республикан ойошмалар алдына Кушнаренко районында колхоз кадрҙары мәктәбе ойоштороу мәсьәләһен ҡуя.

ВЛКСМ Өлкә Комитете секретаре иптәш **Саяпов** Пленумда ҡатнашыусыларға ауылда комсомол ойошмалары тарафынан үткәрелә торған ҙур эш тураһында һөйләне, ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙарын аңлатыу һәм тормошҡа ашырыуҙа булған күп етешһеҙлектәрҙе асып бирҙе. Айырым алғанда, ул партия етәкселегенең йомшаҡ булыуы арҡаһында күп кенә ваҡиғаларҙа колхоз комсомол ойошмаларының эшләмәүе һәм бик мөһим хужалыҡ-политик бурыстарҙы үтәүҙән ситтә тороуҙары тураһында һөйләне.

— Райкомдарҙа һәм горкомдарҙа, — тип дауам итә иптәш Саяпов, — партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары бүлектәре төҙөлдө. Ләкин улар элекке ойоштороу бүлектәренән бик аҙ айырылалар һәм элеккесә тик тәүге ойошмалар эше менән генә шөғөлләнәләр. Беҙҙә, үкенескә ҡаршы, комсомол ойошмаһы булғас, йәштәрҙе тәрбиәләү эше менән ул шөғөлләнһен, ә ул беҙгә ҡағылмай, тип иҫәпләүсе айырым партия ойошмалары етәкселәре лә бар әле. Бындай иптәштәр комсомол ойошмаларының эше менән ҡыҙыҡһынмауҙы, актив йыйылыштарына, ВЛКСМ райкомдары пленумдарына һәм комсомол йыйылыштарына систематик рәүештә барып йөрөүҙе, йәштәр алдында лекциялар һәм доклидтар менән сығыш яһауҙы үҙҙәре өсөн артыҡ йөк итеп һанайҙар.

Иптәш Саяпов, был, билдәле дәрәжәлә ВКП(б) Өлкә Комитетенең ҡайһы бер работниктарына ла ҡайтып ҡала, улар урындарға барған саҡтарында комсомолға партия етәкселегенең торошо менән ҡыҙыҡһынмайҙар, партия горкомдарынан һәм райкомдарынан йәштәрҙе тәрбиәләү тураһында большевистик эш талап итмәйҙәр.

Шунан һуң ВКП(б) Өлкә Комитете секретаре иптәш **Шафиков** сығыш яһаны һәм сәсеүгә әҙерләнеү һәм уны үткәреү осоронда ВКП(б)-ның күп райкомдары һәм тәүге ойошмалары, Башҡортостан Өлкә Комитетенең отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарын үтәй барып, колхозсылар араһында массовый-политик эште бер ни тиклем яҡшыртыулар һәм бер ни тиклем ыңғай тәжрибә туплаһылар, һәм был тәжрибә, һис һүҙһеҙ, урожай йыйнауға әҙерләнеү һәм уны үткәреүҙә файҙаланылыр, тине.

Күп кенә партия ойошмалары һәм ВКП(б) райкомдары трактор бригадаларында ойоштороу һәм массовый-политик эштең байтаҡ яҡшыртылыуына өлгәшәләр һәм эшләп сығарыуҙа смена нормаларын үтәү һәм арттырып үтәү өсөн һәм баҫыу эштәренең юғары сифаты өсөн көрәшкә тракторсыларҙы мобилизовать итә алдылар.

Партияның Бөрө, Мәсетле һәм Янауыл райкомдары колхозсыларға һәм тракторсыларға баҫыуҙа культуралы хеҙмәт күрһәтеү эшен яҡшы итеп ойоштороуға өлгәштеләр. Мәҫәлән, Бөрө райкомы 12 агитбригада ойошторҙо, улар ауыл клубтарында һәм баҫыуҙа доклидтар һәм концерттар менән сығыш яһанылар.

Быйыл трактор бригадаларында байтаҡ һанда партия һәм партия-комсомол группалары төҙөлдө һәм был баҫыуҙа эшләүсе коммунистарҙы һәм комсомолецтарҙы туплауға, уларҙы массовый-политик эште һәм игенселектең юғары культураһы өсөн социалистик ярышты ойоштороусылар итеп әүерелдереүгә ярҙам итәсәк.

Иптәш Шафиков Сәҡмағош МТС-ының 1-се номерлы трактор бригадаһы эргәһендә ойошторолған партия-комсомол группаһының эш тәжрибәһе тураһында һөйләй. Был группа план буйынса эш итә, бригаданың иң мөһим эштәрен айырым алғанда ҡайһы бер тракторсыларҙың эш нормаларын үтәй алмауҙарын тикшерә, етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙә ваҡытында сара күрә. Группа тәрбиә эштәре менән дә яҡшы шөғөлләнә. һәр көн эштән һуң 15—20 минутлыҡ кәңәшмәләрҙә смена нормаһының нисек үтәлеше тикшерелә, киләһе көнгә бурыстар ҡуйыла. Бригадала эш нормаһын үтәүҙе күрһәткән таҡта бар, көн һайын «боевой листоклар» сығарыла, уларҙа алдынғыларҙың эш тәжрибәләре һәм бригадалағы етешһеҙлектәр сағылдырыла.

Группа бөтә тракторсылар тарафынан да эш нормаһын, шулай уҡ колхоздар менән договорҙа алған йөкләмәләрен тулы килем үтәү һәм арттырып үтәүгә өлгәште.

Сәҡмағош райкомы шундай 27 группа, Баймаҡ—15, Бүләк—15, Күйөргәҙе—14, Мәкәр районы—17 группа ойошторған. Күп кенә райкомдар был группаларға принципиаль булып эшләгән колхоз коммунистарын һәм комсомолецтарын да индергәндәр.

— Трактор бригадаларында ойошторолған партия һәм партия-комсомол группалары,—ти иптәш Шафиков, — тулыһынса үҙҙәрен аҡлайҙар, шуға күрә лә уларҙың эш тәжрибәһен урожай йыйнау осоронда ла иң һөйләүҙәргә кәрәк. Уларҙы трактор бригадаларында ғына түгел, баҫыусылыҡ бригадаларында ла, комбайн агрегаттарында ла ойоштороға, улар аша баҫыуҙа политик эште көсәйтергә кәрәк.

Иптәш Шафиков хеҙмәтсәндәр өсөн политик информацияһының торошона, газеталарҙың таралыуына анализ яһай. Ләкин республикала бик аҙ һанда газеталар алдырған райондар ҙа бар әле. Мәҫәлән, Архангель районында 1000, Бөрө районында 1600, Дыуан районында 1200 өлкә газеталарын алдырғанда, Бозаяҙ районында 300 экземпляр генә алдыралар.

Эш нәмәлә? Бозаяҙ районы Архангель районынан бәләкәйме ни? Юҡ, эш бында түгел. Партияның Бозаяҙ райкомы һәм уның секретаре иптәш Ғолимов хеҙмәтсәндәр араһында политик эште ойоштороу менән тейешенсә шөғөлләнмәй.

Иптәш Шафиков бөтөнләй нормаль булмаған хәлгә, «Ҡыҙыл Башҡортостан» һәм «Ҡыҙыл Таң» газеталары тираждарының артыһы ла таралмауын күрһәтеп үтә.

Унан һуң иптәш Шафиков ҡайһы бер райкомдарҙың агитаторҙар кадрҙарын дөрөҫ файҙаланыу мәсьәләһен эшлекле рәүештә хәл итеүҙәре тураһында һөйләй. Мәҫәлән, Стәрлебаш райкомы уларҙы трактор һәм баҫыусылыҡ бригадаларына, орлоҡсолоҡ һәм ағас ултыртыу звеноларына һәм башҡа төр эш участкаларына беркетте, улар алдына конкрет бурыстар ҡуйҙы, беседаларҙың көндәлек мөһим тематикаһын тәҡдим итте.

— Бындай дифференциаль эш урожай йыйнау осоронда айырыуса әһәмиәткә эйә булып тора, — тип күрһәтә иптәш Шафиков. Агитаторҙарҙы файҙаланыу мәсьәләһен, уларҙы баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларына, звеноларға беркетеү мәсьәләһен хәҙерҙән үк хәл итергә кәрәк. Был бригадаларҙың һәм звеноларҙың бурыстары тураһында агитаторҙар менән инструктаждар үткәрергә кәрәк.

Ошоноң менән бер рәттән, иптәш Шафиков ҡайһы бер райондарҙа агитацияның боевой булыуы, конкрет һәм маҡсатҡа юнәлешле булыуы хәл ителмәгән мәсьәлә икәнлеген күрһәтеп үтә. Массовый-политик эште яҡшыртыу буйынса ВКП(б) райкомдарына һәм партияның тәүге ойошмаларына бик күп эшләргә тура киләсәклеген һыҙыҡ өҫтөнә алып үтә.

Тап ошо төп моменттәр йыш ҡына политик эштән төшөп ҡалалар ҙа, ти иптәш Шафиков. Государство заданиеһе булған смена нормаларының үтәлмәүҙәре массовый характер алып торған бик күп МТС-тарҙы килтерергә мөмкин. Эш графиктәренең өҙөлөүе, колхоз алдында договорҙарҙың үтәлмәүе, агротехника ҡағиҙәләренең боҙолоуы ошонан килеп сыға ла. Был күренештең төп сәбәбе — кешеләр араһында политик эштәрҙең йомшаҡ булыуында, эштең һүлпәнлегендә, дисциплинаһыҙлыҡта тора.

Икенсе сәбәп — ҡайһы бер механизаторҙарҙың машинаға һаҡһыҙ мөғәмәлә итеүе арҡаһында тракторҙарҙың күп буш тороуҙарында. Ләкин, ҡыҙғанысҡа ҡаршы, политик эштең үткерлеге был күренештәргә ҡаршы юнәлтелмәгән. Илеш районы Телҡәй МТС-ында ҡайһы бер ваҡыттарҙа тракторҙарҙың яртыһы тип әйтерлек өлөшө ватылыу һәм төҙөк булмау арҡаһында буш торҙолар. Ләкин был станция директоры иптәш Нәғимов буш тороуҙар һәм ватылыу ваҡиғаларының береһен дә тикшермәне, тракторсылар, бригадирҙар һәм механиктарҙың береһенән дә яуаплылыҡты талап итмәне. Һәм бында һәр кем, буш тороу өсөн яуап бирергә кәрәкмәй тип ышана. Быларҙың бөтәһе лә хеҙмәт дисциплинаһын тарҡата, яуапһыҙлыҡты тыуҙыра. Бында политик эштең сиктән тыш түбән кимәлгә ҡуйылыуы күренеп тора.

— Беҙгә, — ти иптәш Шафиков, — механизаторҙар араһындағы политик эште һәр яҡлап көсәйтергә һәм конкретлаштырырға һәм бөтә тракторсылар тарафынан да смена нормаларын тулыһынса үтәү һәм арттырып үтәү, бригадаларҙа массовый социалистик ярыштың мөһим маҡсатына әйләнеүенә өлгәшергә кәрәк. Шулай уҡ комбайнерҙар араһында политик эште көсәйтергә һәм уларҙы баҫыу эшенә уңышлы әҙерләргә кәрәк. Быны өсөн ваҡыт та, мөмкинлектәр ҙә бар.

ВКП(б) Өлкә Комитете секретаре иптәш Каменев үҙенең сығышын, башлыса, партия, государство һәм хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу, иждивенчеселек настроениеһе менән көрәш мәсьәләләренә арнаны.

— ВКП(б) Үҙәк Комитете, — тине ул, — Башҡортостандың республикан һәм район ойошмаларында машина трактор станцияларында һәм колхоздарында дисциплинаның йомшарыуы ауыл хужалығының артта ҡалыуының төп сәбәбе булып тора тип күрһәтте, һәм партияның Өлкә Комитетына пландарҙы һәм йөкләмәләрҙе үтәү өсөн партия, совет һәм хужалыҡ ойошмаларының етәкселәренә талапты көсәйтеүҙе йөкмәтте.

Иптәш Каменев быны раҫлап күп кенә миҫалдар килтерҙе. Хөкүмәттең ҡарары буйынса МТС-тар дүртенсе кварталда уҡ комбайндарҙы ремонтлау эшен йәйелдерергә һәм уны 1 июнгә тамамларға тейештәр ине. Ныҡлы графиктәр булдырылған ине. Шуға ҡарамаҫтан, күп кенә станциялар комбайндар ремонтлауҙы май айына тиклем башламанылар. МТС-тар сәсеү башланғанға тиклем уҡ баҫыу эштәрен календарь сроктарҙа үткәреү тураһында колхоздар менән өҫтәмә килешеүҙәр төҙөргә тейеш инеләр. Ләкин күп кенә МТС-тарҙың директорҙары быны эшләмәнеләр. Был юл ҡуйылмаҫлыҡ хәлдә МТС директорҙарының дисциплинаһыҙ булыуҙары һәм ауыл хужалығы Министерствоһы яғынан контролдең булмауы менән генә аңлатырға мөмкин.

Закон буйынса МТС-тарҙың колхоздар менән договорҙарын һәм өҫтәмә килешеүҙәрен район Советтәре исполкомдары раҫларға бурыслылар, ләкин уларҙың ҡайһы берҙәре был документтарҙы сәсеү башланғанға тиклем ҡарамаҡылар. Ә Миәкә, Ҡандра һәм башҡа район советтәре исполкомдары партия һәм хөкүмәт директиваларын сериоз рәүештә боҙған күп кенә договорҙарҙы раҫланылар. Быны шулай уҡ тик дисциплинаһыҙ булыу менән генә аңлатырға мөмкин.

Иптәш Каменев республикан ойошмаларҙа дисциплинаһыҙлыҡтың миҫалдарын килтерә. Мәҫәлән, ауыл хужалығы, мәғариф Министерствоһы, Башсельэлектро, Башкоопинсоюз урындағы яғыулыҡ промышленносенең управлениеһе артта ҡалған колхоздарға ярҙам күрһәтеү тураһында ВКП(б) Өлкә Комитете һәм БАССР Министрҙар Советенең күрһәтмәләрен бөтәйләйгә ҡәнәғәтләнмәҫлек үтәйҙәр.

— Государство дисциплинаһын йомшартыуҙың, — ти иптәш Каменев, — эштә бик сериоз ҡатмарланыуҙарға һәм өҙәклектәргә килтереүен иҫбат итеүҙең кәрәге юҡ. Айырым алғанда, яҙғы сәсеүҙе үткәреүҙә булған етешһеҙлектәр эштә дисциплинаһыҙлыҡ элементтәренең көслө булыуынан килеп сыҡтылар. Мәҫәлән, ВКП(б) Өлкә Комитете һәм БАССР Министрҙар Советенең киҫкен күрһәтмәләренә ҡарамаҫтан, күп кенә трактор бригадаларының бригадирҙәре предлужниктарҙы файҙаланмайҙар, ә МТС директорҙары быға килешеп ҡарайҙар.

Иптәш Каменев, государство дисциплинаһының йомшарыуы һөҙөмтәһендә айырым артелдәрҙә һәм МТС-тарҙа хатта күҙ буяусанлыҡҡа барып етеү тураһында миҫалдар килтерә.

— *Был хәлдең ҡурҡыныслы булыуы*, —тип күрһәтә ул, — асыҡ. Кеше эштә дәрәҫлектә юғалта башлағас, өҙәклек һәм енәйәт килеп тыуа. Партия, совет һәм хужалыҡ ойошмаларына талапты һәм государство пландарын үтәү өсөн уларҙың яуаплылығын бөтә яҡлап көсәйтергә, дисциплинаһыҙлыҡтың һәм күҙ буяусылыҡтың бөтә фактыларын ҡырҡа рәүештә асырға һәм большевиктарса ҡаты тәнҡитләргә һәм работниктарҙе эштә государственный тәртип булдырырға мәжбүр итергә кәрәк.

Унан ары иптәш Каменев, ҡайһы бер партия райкомдарын һәм район Советы исполкомдарын Башҡортостан Өлкә Комитетенең отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетенең ҡарарынан кәрәкле һығымталар яһамаҡылар һәм буш һүҙҙәр менән генә сикләнеп иждивенчеселек настроениеһе менән етерлек тиклем көрәшмәйҙәр. Күп кенә урындарҙа орлоҡ участкаларының сәсеүлектәренә әлегәлә тәрбиә юҡ. Ҡайһы бер колхоз председателдәре колхоз үҙе үтәй алған һәм үҙенең көсе менән үтәргә тейеш булған эштәрҙе МТС-тарға йөкмәтергә тырышалар.

Иптәш Каменев колхоздарҙа һәм трактор бригадаларында хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуҙың һәм хеҙмәтте ойоштороуҙың кәрәклегенә айырыуса иғтибар итә. Бында хәҙергә тиклем хеҙмәт етештереүсәнлеге бик түбән. Республикала шартлы тракторға эшләп сығарыуҙың смена нормаһы 2,3 гектар тәшкил итә, ә норма буйынса 4 гектар. Йәнле тартыу көсөнөң тәүлек эшләп сығарыуы күп кенә колхоздарҙа норманың 60—70 процентенән артмай.

Иптәш Каменев колхоздарҙа хеҙмәт дисциплинаһы һәм хеҙмәтте ойоштороуҙы нығытыу буйынса кисектергеһеҙ бурыстар ҡуя. һәр бер артелдә дисциплинаның торошон тикшерергә, уны нығытыу өсөн кәрәкле саралар күрергә, район комитеттәрендә һәм район Советы исполкомдарында ауыл хужалығы йылының беренсе осоро өсөн хеҙмәт көндәрен минимум эшләп сығарыуҙың йомғаҡтарын бөтә яҡлап ҡарарға, был йомғаҡтарҙы колхозсыларҙың дөйөм йыйылыштарында тикшерергә һәм етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн һәр бер артелдә конкрет саралар билдәләргә кәрәк. Шулай уҡ быны һәр бер МТС-та ла эшләргә кәрәк.

Иптәш Каменев партия һәм хужалыҡ ойошмалары етәкселәренең иғтибарын тракторҙарҙы яҡшыраҡ файҙаланыуҙың кәрәклегенә юнәлтә. Күпселек МТС-тарҙа эшләп сығарыуҙың тәүлек нормалары үтәлмәйҙәр. һәр йыл һайын машиналарҙың 30 процентҡа тиклеме баҫыу эштәре ваҡытында буш торалар. Ҡайһы бер МТС-тарҙың етәкселәре колхоздар менән договорҙы үтәү өсөн яуаплылыҡты һиҙмәйҙәр.

Ул тракторсылар тарафынан эшләп сығарыу нормаларының үтәлмәүенең сәбәптәренә анализ яһай һәм машина трактор парктарының эштәрен яҡшыртыу буйынса күп кенә бурыстар ҡуя.

Унан ары иптәш Каменев, комбайнерҙарҙың, урыҫ йөрөтөүселәрҙең, молотилка машинистарының, транспорт бригадалары бригадирҙарының кадрҙарын әҙерләүҙең һәм инструктировать итеүҙең кәрәклегенә айырыуса иғтибарҙы юнәлтеп, урожай йыйнауға әҙерлектең кисектергеһеҙ бурыстарына ентекле рәүештә туҡтала.

Башорт АССР-ы Министрҙар Советенең председателе иптәш **Уразбаев** яҙғы сәсеүҙе үткәреүҙәге етешһеҙлектәргә ентекле анализ яһай. Был етешһеҙлектәр МТС-тарҙың насар эшләүенән, машиналарҙың тик ултырыуҙарынан, тракторсыларҙың смена нормаларын үтәү өсөн көрәшмәүҙәренән килеүен әйтә. Һөҙөмтәлә, республикала МТС менән колхоз араһындағы договорҙарҙы массовый рәүештә боҙоуҙарға юл ҡуйылды.

МТС-тарҙың ҡәнәғәтләнмәҫлек эшләүе, ти иптәш Уразбаев, ауыл хужалығы Министерствоһының һәм уның МТС-тар буйынса баш управлениеһенең насар етәкселек итеүенән килә. Кушнаренко, Борай, Мишкә һәм күп кенә ВКП(б) райкомдары һәм райсовет исполкомдары МТС-тар менән өҫтән генә етәкселек иттеләр, уларҙың эшенә тейешле контроль яһаманылар, МТС менән колхоздар араһында төҙөлгән договорҙың боҙолоуына килешеп ҡаранылар, МТС етәкселәренә талапты йомшарттылар.

Иптәш Уразбаев үтәү һәм пар бөрөүҙә булған бурыстар тураһында һөйләй — ул орлоҡсолоҡ эшен яҡшыртыу мәсьәләһенә ентекле рәүештә туҡтала.

— ВКП(б) Үҙәк Комитете һәм хөкүмәтебеҙ, — ти ул,—республикабыҙҙың партия, совет һәм ауыл хужалығы ойошмаларын был мәсьәлә буйынса иждивенчеселек уйында йәшәүҙе бөтөрөүҙә бер нисә тапҡыр иҫкәртмә яһаны. Ләкин беҙ ошо көнгә тиклем колхоз һәм совхоздарҙа сортлы орлоҡ участкалары булдырыуҙы сериоз хәл итә алмайбыҙ, был ауыл хужалығында иң мөһим етешһеҙлек булып тора. Ауыл хужалығы Министерствоһы һәм күп кенә район етәкселәренең сортлы орлоҡ участкаларын үҫтереүгә формаль ҡарауҙары, йылдан-йылға хөкүмәткә орлоҡ ссудаһы биреүҙәрен һорауға килтерә.

Бигерәк тә был хәл Благовещен, Әлшәй һәм ҡайһы бер башҡа райондарҙа насар тора.

— Иждивенчеселек һәм һорашыуҙар практикаһын беҙ ҡырҡа бөтөрөргә тейешбеҙ,—тип күрһәтә иптәш Уразбаев. — Быйыл орлоҡсолоҡ участкаларынан юғары урожай алыу өсөн һәм үҙебеҙҙе орлоҡтар менән тәьмин итеү өсөн бөтә мөмкинлектәр бар. һәр бер колхозда орлоҡтар етештерә башлау менән шөғөлләнергә бик ваҡыт инде.

Унан һуң иптәш Уразбаев тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планын тормошҡа ашырыуға бәйләнгән бурыстар ҡуя. Ағас ултыртыу сроктарын иң кәмендә ос тапҡырға ҡыҫҡартыу, колхоздарҙа, совхоздарҙа һәм государство питомниктарында ултыртыу материалдарын массовый рәүештә етештереү, урман полосаларын ентекләп тәрбиәләүҙе, уларҙы боҙоуҙан, ватыуҙан һәм ҡоротҡостарҙан һаҡлауҙы ойоштороу — был беҙҙең беренсе нәүбәттәге бурысыбыҙ.

Иптәш Уразбаев республикабыҙҙың сәсеү әйләнештәрен индереүҙә һәм уларҙы үҙләштереүҙә артта ҡалып килгәнлеген билдәләп үтә. Бында ауыл хужалығы Министерствоһы ла, район Советтәренең башҡарма комитеттәре лә һәм район ауыл хужалығы бүлектәренең баш агрономдары ла ғәйепле. Был эш өсөн улар персональ яуаплылар. Күп йыллыҡ үлән орлоҡтарын етештереү ҙә ҡәнәғәтләнерлек түгел. Бозаяҙ, Белокатай, Балабой, Асҡын һәм Яңауыл районы колхоздарында әлегә тиклем күп йыллыҡ үлән орлоҡтары өсөн участкалар бүлеү эше тамамланмаған.

Урожай йыйнауға әҙерләнеүҙең торошона анализ яһап, иптәш Уразбаев пленумда ҡатнашыусыларҙың иғтибарын төп етешһеҙлеккә — комбайндарҙы ремонтлауҙың сиктән тыш насар тороуына юнәлтә. Степан, Мотор, Полянская, Әлмөхәмәт МТС-тары берәр генә комбайн ремонтлағандар, ә Охлебинино МТС-ы берҙе лә ремонтламаған. Урып-йыйнау инвентарҙәрен ремонтлау ҙа ҡәнәғәтләнерлек түгел.

Иптәш Уразбаев пленумда ҡатнашыусыларҙың иғтибарын айырыуса һәр бер колхозда һәм совхозда ябыҡ ырҙын, амбарҙар, орап киптергестәре, транспорт инвентарҙәре һәм шулай уҡ иген әҙерләү ойошмаларының материаль-техник базаларын әҙерләүгә юнәлтә.

— Башҡортостан партия ойошмаһы, — ти иптәш Уразбаев, — быйыл ВКП(б) Үҙәк Комитете ҡаршыһында сериоз политик экзамен тота. Беҙ ауыл хужалығының ҡырҡа күтәрелешенә, ауыл хужалығы продукттарын әҙерләүҙе тамырынан яҡшыртырға тейешбеҙ. Шик юҡ, ВКП(б) Үҙәк Комитетенең етәкселеге аҫтында республикабыҙ был бурыстарҙы намыҫ менән үтәр.

Пленумда шулай уҡ Йылайыр орлоҡсолоҡ совхозының директоры Симонов, урожайлылыҡты билдәләү инспекторы Воронин, ВКП(б)-ның Тәтешле райкомы секретаре Нурлығаянов, Стәрлетамаҡ райкомы секретаре Крупеня һәм Йәнгел совхозы директоры Крыгин иптәштәр сығыш һөйләнеләр.

* * *

Тикшерелгән мәсьәләләр буйынса пленум киңәйтелгән ҡарарҙар ҡабул итте.

АҠШ һәм Великобритания Хөкүмәттәренең нотаһына Совет Хөкүмәтенең яуабы

Матбуғатта хәбәр ителгәнсә, Венгрия, Румыния һәм Болгария Хөкүмәттәре был йылдың апрель айында АҠШ һәм Великобритания Хөкүмәттәренә, уларҙың Болгария, Венгрия, Румыния һәм Болгария Хөкүмәттәре тыныслыҡ договорын боҙоуҙа ғәйепләнәләр, тигән йөкмәткеле нотаһына яуап ебәрҙеләр.

Венгрия, Румыния һәм Болгария Хөкүмәттәре үҙҙәренең яуап ноталарында АҠШ һәм Великобритания Хөкүмәттәренең ноталарындағы ғәйепләүҙәрҙең тулыһынса нигеҙһеҙ икәнлектәрен күрһәттеләр һәм был ноталарҙы кире ҡаҡтылар һәм уларҙы Венгрия, Румыния һәм Болгарияның эске эштәренә тығылырға тырышыу, тип квалификацировать иттеләр.

Шуға ҡарамаҫтан, ошо йылдың 31 майында АҠШ һәм Великобритания хөкүмәттәре Венгрия, Румыния һәм Болгария Хөкүмәттәренә яңы ноталар ебәрҙеләр. Был ноталарҙа, АҠШ һәм Великобритания Хөкүмәттәре менән Венгрия, Румыния һәм Болгария Хөкүмәттәре араһында тыныслыҡ договорҙарына аңлатма биреүҙә бәхәс килеп тыуған, тип раҫлана. Бер үк ваҡытта АҠШ һәм Великобритания миссиялары СССР-ҙың Венгриялағы, Румыниялағы һәм Болгариялағы посолдарына ноталар ебәрҙеләр. Был ноталарҙа, тыныслыҡ договорҙарына аңлатма биреү айҡанлы Венгрия, Румыния һәм Болгария Хөкүмәттәре менән АҠШ, Великобритания Хөкүмәттәре араһында килеп тыуған бәхәс тураһындағы мәсьәләләрҙе ҡарау өсөн өс дипломатик миссия — Великобритания, АҠШ һәм СССР етәкселәренең кәңәшмәһен саҡырырға тәҡдим ителә.

Шул уҡ көндә, 1949 йыл 31 майҙа, СССР-ҙың АҠШ-тағы посолы иптәш А. С. Панюшкин тарафынан АҠШ государство департаментенең нотаһы алына. Унда шулай уҡ Венгрия, Болгария һәм Румыниялағы өс дипломатик миссия етәкселәренең кәңәшмәһен саҡырырға тәҡдим ителә.

Ошо йылдың 11 июнендә СССР-ҙың Вашингтондағы посолы иптәш А. С. Панюшкин, Совет Хөкүмәтенең ҡушыуы буйынса АҠШ Хөкүмәтенә түбәндәге нотаны ебәрҙе:

«Государство секретаре вазифаларын башҡарыусы СССР-ҙың Вашингтондағы посольствоһына 1949 йыл 31 майҙа нота ебәреү айҡанлы, шулай-уҡ АҠШ-тың Болгария, Румыния һәм Венгриялағы миссияларының СССР-ҙың күрһәтелгән илдәрҙәге посолдарына, тыныслыҡ договорҙарына аңлатма биреү айҡанлы, Болгария, Румыния һәм Венгрия Хөкүмәттәре менән АҠШ, Великобритания Хөкүмәттәре араһында килеп тыуған бәхәсте тикшереү өсөн өс дипломатик миссия етәкселәренең кәңәшмәһен саҡырыу тураһында шул уҡ көндә тапшырған ноталары айҡанлы СССР Совет посольствоһы, Совет Хөкүмәтенең ҡушыуы буйынса түбәндәгене белдерә:

Совет Хөкүмәте юғарыла күрһәтелгән ноталарҙы, шулай уҡ АҠШ Хөкүмәтенең ошо йылдың 2 апрелендә Болгария, Венгрия һәм Румыния Хөкүмәттәренә ебәргән хаттарын тикшерҙе. Был ноталарҙа АҠШ Хөкүмәте Венгрия, Румыния һәм Болгария илдәрен тыныслыҡ договорҙарын, айырым алғанда, был договорҙарҙың кешенең хоҡуҡтарын һәм төп азатлыҡтарҙы тәьмин итеүгә ҡағылған статьяларын боҙоуҙа ғәйепләй. Совет Хөкүмәте шулай уҡ Болгария, Венгрия һәм Румыния Хөкүмәттәренең АҠШ Хөкүмәтенә ебәргән яуап ноталарын да тикшерҙе.

СССР Союзы Хөкүмәте, Болгария, Румыния һәм Венгрия Хөкүмәттәренең күрһәтелгән яуап ноталарында тыныслыҡ договорын боҙоуҙа был илдәргә АҠШ Хөкүмәте тарафынан килтерелгән ғәйепләүҙәргә тулы яуап бирелгән, тип иҫәпләй. Был яуаптарҙан, Болгария, Румыния һәм Венгрия Хөкүмәттәренең тыныслыҡ договоры буйынса улар тарафынан ҡабул ителгән йөкләмәләрҙе, шул иҫәптән кешенең хоҡуҡтарын һәм төп азатлыҡтарҙы тәьмин итеүгә ҡағылған йөкләмәләрҙе лә дөрөҫ үтәгәнлектәре күренә.

Болгария, Румыния һәм Венгрия Хөкүмәттәренең саралары, АҠШ Хөкүмәте ошо йылдың 2 апрелендәге нотаһында улар айҡанлы үҙенең ризаһыҙлығын белдергән саралар тыныслыҡ договорын боҙоу булмау ғына түгел, ә киреһенсә, күрһәтелгән илдәргә фашистик типтағы ойошмалар һәм башҡа «халҡты уның демократик хоҡуҡтарынан мәхрүм итеү маҡсатын тотҡан» ойошмалар менән көрәш алып барыуҙы йөкмәткән тыныслыҡ договорын үтәүгә йүнәлдерелгәндәр. Үҙенән-үҙе билдәле, тыныслыҡ договорының статьяларын үтәү маҡсаттарында Болгария, Венгрия һәм Румыния тарафынан үткәрелгән бындай саралар бойондороҡһоҙ государстволар булыу яғынан был илдәрҙең эске компетенцияһына тулыһынса ҡайтып ҡала.

Совет Хөкүмәте, АҠШ Хөкүмәтенең был мәсьәләне бәхәс әйберҙә яһалма рәүештә әүерелдерергә ынтылыуын, был илдәрҙең эске политикаларына ҡыҫым яһау маҡсаттарында Болгария, Венгрия һәм Румынияның эске эштәренә тығылыу өсөн тыныслыҡ договорҙарын файҙаланырға туранан-тура маташыу итеп баһалай.

Шуға күрә СССР посольствоһы, Совет Хөкүмәте АҠШ-тың Болгария, Венгрия һәм Румыниялағы миссияларының ошо йылдың 31 майҙағы ноталарында һәм государство департаментенең шул уҡ көндәге ноталарында килтерелгән мәсьәләләрҙе тикшереү маҡсаттарында өс дипломатик миссия етәкселәренең кәңәшмәһен саҡырыу өсөн нигеҙҙәр тапмай, тип белдерергә полномочие алды».

Ошо йылдың 12 июнендә СССР-ҙың Великобританиялағы эштәрендәге поверенныйы иптәш В. Я. Ерофеев Совет Хөкүмәтенең ҡушыуы буйынса Великобритания Хөкүмәтенә ошондай уҡ нота ебәрҙе.

(ТАСС).

Төрлөһөнән

◆ Быйыл күп ҡатлы 170 йорт төҙөләсәк һәм аҡҡа баҫтырыла. Йыл аҙағынаса тиҫтә 100 мең квадратметрға ...торлаҡ майҙаны эксплоатацияға тапшырыласаҡ.

◆ Быйыл Рязань ҡалаһында яңы ауыл хужалығы институты асыла. Ул агрономия, зоотехника факультеттәренән тора. Институтҡа профессор П. А. Костычев исеме бирелде. (ТАСС).

Партия тормошо

ТӨҘӨЛӨШ ЭШТӘРЕН МЕХАНИЗАЦИЯЛАШТЫРЫУ— ПАРТИЯ ОЙОШМАЛАРЫНЫҢ МӨҺИМ ЭШЕ

Культура көн-күреш учреждениеләре һәм хеҙмәтсәндәр өсөн торлаҡтар төҙөү буйынса государство планын үтәүҙә Черниковск ҡалаһының байтаҡ ҡына төҙөлөш партия ойошмалары сериәҙ уңыштарға өлгәштеләр һәм төҙөлөш эштәрен ойоштороуҙа күп кенә ыңғай тәжрибә туплаһылар.

Миҫал өсөн управляющие иптәш Рудаков булған төҙөлөш трестын ғына алыу ҙа етә. Трестың партия комитеты секретаре иптәш Новиков администрация эшмәкәрлеге өҫтөнән контроллек итеүҙе дөрөҫ ойоштороҙо. Төҙөлөш эштәренең культураһын күтәреү, күп көс талап итеүсе процестәрҙе механизациялаштырыу һәм быһың һөҙөмтәһендә төҙөлөштөң үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыуға өлгәшеү — трест партия ойошмаһының көндәлек кәрәшенә әүерелде.

Трест коллективы производство планын айҙан-айға арттырып үтәй. 1949 йылдың 5 айлыҡ планы 117 процентҡа, шул иҫәптән торлаҡтар төҙөү буйынса план 169 процентҡа үтәлде. 4 ай эсендә хеҙмәт етештереүсәнлеге 116,6 процент тәшкил итте.

Торлаҡтарҙы эксплоатацияға тапшырыу планын үтәүҙе тәьмин итеү маҡсатында, трестың парткомы инициативаһы менән «Запорожстрой» тресы өлгәһендә эшләү, механизмдарҙы файҙалы ҡулланыу һәм технологик процестәрҙе артабан камиллаштыреү һәм производствоға индереү буйынса байтаҡ сара үткәрелде.

Трестҡа ингән төҙөлөш конторыһының партия ойошмаһы (партбюро секретаре иптәш Нурышев) администрацияға ярҙам итеү менән яҡындан шөғөлләнә. Төҙөлөштөң эшендә булған етешһеҙлектәр ваҡытында асыла, уларҙы бөтөрөү буйынса конкрет саралар күрелә. Күптән түгел партия йыйылышында торлаҡтарҙы эксплоатацияға тапшырыу графиген үтәүҙә коммунистарҙың бурыстары тураһында партбюро члены иптәш Влизнюктең докладын тыңланды. Фекер алышыуҙа сығыш яһаусы 17 коммунист булған етешһеҙлектәрҙе ҡыйыу тәнҡитләнеләр һәм уларҙы бөтөрөүгә йүнәлтелгән конкрет тәҡдимдәр индерҙеләр.

Коммунистарҙың производствола авангардлыҡ ролен яулап алыуҙары коллективте намыҫлы эшкә рухландыра. Һөҙөмтәлә төҙөлөш конторыһы планын ғинуарҙа 127 процентҡа, февралдә 100, мартта 127, апрелдә 120 һәм май айы планын 228 процентҡа үтәне.

Трест ҡарамағында булған машиналар һәм механизмдарҙың 90 проценте төҙөлөш эштәрендә өҙлөкһөҙ файҙаланыла. Ер ҡаҙыу эштәренең 80 проценте механизациялаштырылған, канализация, водопровод һәм йылылыҡ үткәреү юлдарын ҡаҙыуҙа бәлсыҡтарҙы соҡоп сығарыу һәм ҡайтанан күмеү эштәре экскаваторҙар ярҙамында эшләнелә. Уларҙы дөрөҫ файҙаланыу ер ҡаҙыусыларҙың һәм йөк ташыусыларҙың ауыр хеҙмәтен бик күпкә еңеләйтте һәм был профессиялар буйынса көн һайын 400 эшсене эштән бушатыу мөмкинлеген бирҙе.

Бында штукатурлау эштәренең 57 проценте механизациялаштырылған. Торлаҡтарҙы штукатурлауҙа растворонасостарҙы ҡулланыу штукатурҙың хеҙмәт етештереүсәнлеген ун тапҡырға тиклем күтәрҙе һәм йорттарҙы эксплоатацияға тапшырыуҙы тиҙләтте. Маляр эштәренең 70 процент самаһы механизациялаштырылған. Был ҡатмарлы һәм нескә эш — буяуҙы электр көсө һәм һауа көсө менән саң рәүешендә сығарыу аппараттары ярҙамында үтәгәрылә. Был яңы төр аппараттарҙы ҡулланыу маляр эшендә хеҙмәт етештереүсәнлеген ҡул менән эшләүгә ҡарағанда 8 — 10 тапҡырға арттырҙы. Бетон һәм башҡа төр растворҙарҙы әҙерләү процестәре лә тулыһынса механизациялаштырылды.

Трестың бөтә төҙөлөш объекттары ла вертикаль һәм горизонталь транспорт менән тәьмин ителгән. Ике ҡатлы шит йорттарҙы йыйнау эше автокрандар ярҙамы менән башҡарыла. Был сара һәр бер йортто йыйнау срогын биш көнгә ҡыҫҡартты һәм көн һайын 6 балта оҫтаһын эштән бушатыу мөмкинлеген бирҙе. Төҙөү материалдарын бейеклеккә күтәреү эштәре күтәреү крандары һәм таҫма транспортерҙар ярҙамы менән үтәлә.

Быйыл трестә кирбестәрҙе тимер сыбыҡтан яһалған контейнерҙарға тейәү һәм бушатыу эштәре лә механизациялаштырылды. Был сараны тормошҡа ашырыу кирбестәрҙе ватылыуҙан һаҡлау мөмкинлеген бирҙе.

Яңы механизмдарҙы киң ҡулланыу менән бергә, инженер-техник работниктарҙы һәм квалификациялы эшселәрҙе уҡытыу һәм ҡайтанан әҙерләү эше трест партия ойошмаһының иғтибар үҙәгендә тора. Инженер-техник работниктарҙы уҡытыу өсөн махсус түңәрәк ойошторолдо. Уның менән трестың баш инженеры иптәш Зеленин етәкселек итә. Был түңәрәктә аҙнаға бер тапҡыр икешәр сәғәтлек занятие үткәрелә. Унда производствоны ойоштороу, механизмдарҙы дөрөҫ файҙаланыу һәм алдынғы эш методтарын өйрәнеү мәсьәләләре үҙләштерелә.

Ҡыҙғаныуға ҡаршы, Черниковск ҡалаһындағы башҡа төҙөлөш трестарының партия ойошмалары производство планын үтәү өсөн көрәштә тейешле ныҡышмалылыҡ күрһәтмәйҙәр. Төҙөү эштәрендә механизмдарҙы тулыһынса һәм дөрөҫ файҙаланыу эше өҫтөнән большевистик контроллек итмәйҙәр. Мәҫәлән, управляющие иптәш Стариков булған төҙөлөш тресында механизмдарҙың яртыһы ла файҙаланылмай, ҡиммәтле машиналар эксплоатировать ителмәйҙәр. Быһың һөҙөмтәһендә трест айҙан-айға производство планын үтәүҙе өҙөп килә.

Ҡаланың бөтә төҙөлөш трестарының да партия ойошмалары төҙөлөш эштәре менән етәкселек итеүҙе һәм механизмдарҙы хәрәкәткә килтереүҙә контроллек эшен ҡырҡа көсәйтергә тейештәр.

Г. Вәлиев,

ВКП(б)-ның Черниковск ҡала комитетының промышленность һәм транспорт бүлеге мөдире.

ХЕҘМӘТСӘНДӘРҘЕҢ ЙӘЙГЕ ЯЛЫ

Коммунизм төҙөүсе — хеҙмәтсән кеше тураһында хәстәрлек итеү беҙҙең совет обществобыҙға органик рәүештә хас нәмә, ул иптәш Сталин тарафынан әйтелгән «... Кешеләр, кадрҙар донъялағы бөтә ҡиммәт капиталдарҙан иң ҡиммәтерәк һәм иң хәл иткес капитал булып тора» тигән бөйөк принцибе менән етәкселек ителә.

Илебеҙҙең халыҡ хужалығын уңышлы рәүештә алҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереү совет кешеләре тормошоноң матерналь һәм культура кимәленең тайпылышһыҙ үҫеүе менән бергә бара. Халыҡтарҙың систематик рәүештә арзанайтылыуы, киң ҡуламдарҙа яңы торлаҡ йорттар һәм клубтар, мәктәптәр һәм больницалар, магазиндар һәм столовайҙар, парктар һәм баҡсалар төҙөлөшөн үткәреү—быға асыҡ шаһит булып тора.

Совет кешеһенең Сталин Конституцияһында алтын хәрефтәр менән яҙылған бөйөк хоҡуҡтарынан береһе, — ял итеүгә хоҡуҡ, — гүзәл курорттар, санаторийҙар, ял йорттары, туристик базалар, культура дворецтәре, библиотекалар, клубтар, спорт стадиондарының киң селтәре менән реаль рәүештә тәьмин ителә. Совет власы йылдарында курорттарҙы киңәйтеү һәм төҙөүҙең бик ҙур программаһы тормошҡа ашырылды. Ҡырымдағы, Кавказдағы, Рига диңгеҙ буйындағы күп һанлы курорттар һәм дворецтәр, илебеҙҙең башҡа мәйештәрендәге меңдәрсә санаторийҙар һәм ял йорттары хеҙмәтсәндәр ҡарамағына тапшырылған. Завод һәм колхоз санаторийҙәре йыл һайын арта бара.

Эшселәрҙе һәм хеҙмәткәрҙәрҙе ял иттереү һәм дауалау өсөн государствобыҙ бик күп средстволар бирә. Үҙған йылда тик профсоюз здравницаларында ғына ике миллион самаһы кеше ял итте һәм дауаланды; быйыл да шул тиклем үк билдәләнә.

Йәйҙең ҡыҙыу осоро килеп етте. Миллионлаған хеҙмәтсәндәр был ваҡытта үҙҙәренең нәүбәттәге отпускалары менән файҙаланалар, курорттарҙа һәм санаторийҙарҙа ял итәләр һәм дауаланалар, эштән буш сәғәттәрен һәм ял көндәрен ҡала арьяғында, тәбиғәт ҡуйынында, баҡсаларҙа һәм парктарҙа, стадиондарҙа һәм һыу станцияларында үткәрәләр. Беҙҙә ял итер урындар күп — беҙҙең Тыуған илебеҙ йылғаларға, күлдәргә, урмандарға, тауҙарға бай.

Хеҙмәтсәндәрҙең ялын ойоштороу өсөн һәр бер совет ҡалаһының тулы мөмкинлектәре бар. Миҫал өсөн Өфөнө алайыҡ. Бында дүрт театр һәм филармония, дүрт культура һәм ял паркы, дүрт кинотеатр, биш стадион, ике һыу станцияһы, 115 башҡа спорт ҡоролмалары, ҡала яны ял йорттары һәм санаторийҙар бар.

Илебеҙҙең меңдәрсә ҡалаларында бындай мөмкинлектәр күп. Ҡыҙғаныуға ҡаршы, был мөмкинлектәр бар ерҙә лә тейешенсә файҙаланылмайҙар. Бына, мәҫәлән, Саратов. Ҡала Волга ярында ултыра, ләкин унда йәшәүселәр һыу инеүҙән бөтөнләй тиерлек мәхрүм ителгәндәр: пляж ҙа, купальнялар ҙа юҡ. Бында йылда-йыл пляж яһау тураһында һөйләйҙәр, ләкин эш һөйләнеүҙән ары китмәй. Саратов халҡына һыу инеү өсөн әлеккесә Волганың арьяғына сығырға, бер тапҡыр һыу инеү өсөн бөтөн көндө әрәм итергә тура килә. Ҡаландыр ҡалаға бына тигән яхт-клуб бар ине. Хәҙер инде уның тик өс яхтыһы ғына ҡалған. Шулай булғас, Саратовта һыу спортының массовый үҫеш ала алмауы ғәжәпме һуң?

Урындағы партия, совет, профсоюз, комсомол органдары хеҙмәтсәндәр ялы тураһында күберәк инициатива, күберәк ысын хәстәрлек күрһәтергә тейештәр. Был мөһим эштә бер генә «ваҡ-төйәктән» дә баш тартырға ярамай. Ҡайһы бер ваҡытта, мәҫәлән, парктарҙа һалҡын эсемлектәр булмауы йәки транспорттың насар эшләүе кеүек «ваҡ» эштәр меңдәрсә кешенең бөтә ял көнен боҙоуға килтерә. Шул уҡ Өфөлә ял көнендә йылға арьяғына сығыу «проблемаға» әйләнде.

Мәскәүҙә, Ленинградта күп парктарҙың өлгәһе, хатта Винница кеүек ҡарамаҡҡа бәләкәй генә күренгән ҡалалар өлгәһе хеҙмәтсәндәрҙең ялын иң тиклем бай йөкмәткеле итеп үткәрергә мөмкин икәнлеген күрһәтә. Бында политик мәсьәләләр, фән, әҙәбиәт, искусство мәсьәләләре буйынса лекциялар үткәрелә, кинофильмдар күрһәтелә, күренекле стахановсыларҙың, фән деятелдәренең сығыштары ойошторола.

Йәй көндәрендә клубтар һәм библиотекаларҙың эше был учреждениелар бинаһы эсендә генә үткәрелеү менән сикләнмәҫкә тейеш. Клуб эшен ҡыйыуыраҡ рәүештә саф һауаға, ҡала арьяғына, парктарға, ғөмүмән, кешеләр ял итә торған урындарға сығарырға; күсмә библиотекалар, әҙәби уҡыуҙар, художестволы үҙ эшмәкәрлек түңәрәктәренең сығыштарын ойошторорға кәрәк. Физкультура, спорттың бөтә йәйге төрҙәре иң киң үҫеш алырға тейеш.

Тиҫтәләрсә мең хеҙмәтсәндәр илебеҙҙең иң яҡшы здравницаларында ял итәләр һәм дауаланалар. Курорттарҙың күпселеге уларҙы яҡшы әҙерлек менән ҡаршылай. Ләкин ҡайһы бер урындарҙа сериәҙ етешһеҙлектәр бар. Сочиҙың айырым санаторийҙарында, мәҫәлән, Орджоникидзе исемендәге санаторийҙа, пляждар әлегә тиклем йыһазландырылмаған, кәмә станциялары юҡ, культуралы хеҙмәтләндереү ҡәнәғәтләнерлек түгел. Теберда курортының «Горное Ущелье» санаторийында, Ессентукиҙың 8-се номерле санаторийында дауаланыусылар үҙҙәренең «Правда»ға яҙған хаттарында унда аҙыҡты төмһеҙ һәм гел бер төрлө әҙерләүҙәре тураһында зарланалар.

Бөтә был етешһеҙлектәр тиҙ арала бөтөрөлә алалар һәм бөтөрөлергә тейештәр. Государство тарафынан ебәрелә торған ҙур средстволарҙың дөрөҫ файҙаланылмауына, нисек кенә ҙә булһа дәртһеҙ работниктарҙың һалҡын ҡараштары һәм ғәмһеҙлектәре арҡаһында, ял итеүсе хеҙмәтсәндәрҙең ҡыйынлыҡтар күреүенә юл ҡуймаҫҡа кәрәк.

Совет кешеһе үҙенең көсөн Тыуған ил бәхетенә, бөтә общество бәхетенә хеҙмәткә аямайса бирә. Социализм шарттарында уның культура һәм тормош шарттары үҫкәндән-үҫә. Партия, совет, профсоюз ойошмалары совет кешеләренең — коммунизм төҙөүселәрҙең был үҫә барған талаптарын ҡәнәғәтләндереү тураһында большевиктарса хәстәрлек күрергә тейештәр.

(1949 йыл 12 июнда сыҡҡан «Правда» газетаһының башмәҡәләһе).

Тәнҡит һәм библиография

Александр Матросов тураһында повесть

Александр Матросов тураһында биографик повесть баҫылып сыҡты. Автор ҙур һәм бик мөһим эш башҡарған. Матросовтың ҡыҫҡа, ләкин ғәжәп гүзәл тормошо тураһында бик материал йыйнаған. Повесть ҙур ҡыҙыҡһыныу менән уҡыла һәм беҙҙең йәштәр һәм барынан да бигерәк СССР Ҡоралы Көстәре һуғышсыларын патриотизмы рухында тәрбиәләүгә ҙур файҙа килтерер. Автор үҙенең совет йәштәренең большевиктар партияһы, бөйөк Сталин тарафынан тәрбиәләнгән үҙендә юғары мораль сифаттар кәүҙәләндергән герой-боецтың ҡыйыулығын, ҡаҡшамаҫ ихтыяр, характер көсөн һәм Тыуған илгә бирелгәнлеген ҙур йылылыҡ менән күрһәтеп бирә.

Уның балалыҡ ваҡыты ғәжәттәгесә бөткән. Саша 1924 йылда, Днепропетровск ҡалаһында, эшсе ғаиләһендә тыуған. Уға әле йәш тулмаған, баланың ата-әсәһе үлеп, ул ... тәрбиәһендә ҡалған. Тиҙҙән ... ла үлгәс, Саша япа-яңғыҙ тороп ҡала.

... күңел күҙе алдында алыҫ ... сәйәхәттәр итеү кәүҙәләнә, ... бына тап ошондай уның үҙ алдына ... башланып китә. Ләкин уның ... сәйәхәте бик ҡыҫҡа булып сыға: ... Запорожьеға барып еткән дә, ... поездан төшөп ҡалған. Ҡайҙа барырға? Ул Днепр яры буйына китә һәм уның алдында ҙур баҡсалар, алмалар, грушалар, сливалар ҡуйылғанын уның күҙҙәре сәмәкәйләнә, танауына һалҡынса һауа һәм бал еҫе бәрелә. Һәм ул алма өҙәп алайым тигәндә генә колхоз һаҡсыһы Макар бабай килеп сыға. Ошонда автор лиризм һәм күңел йылылығы менән тулы картина кәүҙәләндерә. Ҡарт тәрбиәсеһеҙ малайҙы иркәләй. Саша тендең-тен буйына Макар бабайҙың береһенән-береһе ҡыҙыҡлыраҡ әкиәттәрен тыңлай. Бала сихырланған кеүек ултыра, ә ҡарт уға халыҡ дуҫы Данько тураһында һөйләй. Һаҡсы Горькийҙың Данькоһын ана шулай тип исемләй.

«...Һәм пандар уны ҙала буйлап үлтерергә алып баралар, ҡорос ҡамсылар менән туҡмап, уның аҡ тәнен өҙгөләйҙәр. Ә Данько һаман алға бара, башын юғары күтәреп, тауҙар, болоттар аръяғына ҡараған һымаҡ алға бара. Уның ҡаны йыш-йыш ергә тама. Һәм уның ҡан тамсыһы төшкән бер урында, шул ҡан кеүек уҡ, ҡып-ҡыҙыл мәк сәскәһе үҫеп сыға. Бына шул ваҡыттан алып, кешеләр Данькоға онотмаһындар өсөн, яландарҙа мәк сәскә ата башлаған...».

— Бабаҡайым, о кем турында һуң ул ошондай әкиәт?

— Шауламы, егет, бороуға ла һөйләмә. Тик мин үҙем генә шулайҙыр тип уйлайым: был халыҡтың иптәш Сталин турында сығарған әкиәтеләр. Уны ла халыҡ өсөн төрмәләргә һәм каторгаларға һөргәндәр бит. Һаман уны еңергә теләгәндәр, ә еңә алмағандар. Ул әйткән бит: халыҡ өсөн тамсы-тамсы ҡанымды, бөтә тормошомдо бирермен, тигән...

Һәм Макар бабай Сашаны өгөтләй: «Шулай итеп йәшәргә кәрәк, һин йәшәгәндән кешеләргә еҫе булырлыҡ булһын... Ә һин урламаҡ булаһың. Намыҫ менән йәшәргә кәрәк. Намыҫ — ул халыҡтың көсө, бына намыҫ менән халыҡҡа хеҙмәт итә, Макар бабайҙың: «Намыҫҡа ышан», тигән һүҙҙәре уның күңеленә тәрән инеп урынлашалар.

Шунан һуң яҙыусы беҙҙе Өфөләге тәрбиә колонияһына алып китә. Һуңынан Александр Матросов шунда йәшәй. Беҙҙең күҙ алдына тиҫкәре һәм беренсе ҡарауға ҡырыҫ булған һәм колониянан ҡасып китергә ҡарар иткән малай килеп баҫа. Ләкин педагогтарҙың ныҡлы коллективы йәш Матросовҡа белемгә мәхәббәт тойғоһо һеңдерә, унда дуҫлыҡ һәм иптәшлек тойғоһо тәрбиәләй. Сашаның ботаник та, архитектор ҙа, сәйәхәтсе лә булғыһы килә.

«...Тик һин шуны хәтереңдә тот, Сашук, — ти уға колонияның тәрбиәсеһе Кравчук, — кешегә халыҡ көс бирә, аҡтыҡҡы һулышына тиклем халыҡҡа хеҙмәт итергә кәрәк».

Ә столярный цехтағы ҡарт мастер Львович Сашаға былай тип кәңәш бирә: «Беҙҙә дуҫтар күп. Тик уларҙы һайлап ала белергә генә кәрәк. Әгәр ҙә дуҫлыҡ кешегә үҫергә, күберәк белергә, яҡшыраҡ булырға ярҙам итмәһә, уны артҡа табан һөйрәһә, — уны ташларға кәрәк».

Һәм Матросов ысын дуҫлыҡтың ҡиммәтен төшөнә. Ул колонияла ысын дуҫтар таба, ул хәрби училищела ла, фронтта ла таба уларҙы. Колонияла ул тиҙ арала йәштәрҙең башлап йөрөүсеһенә әйләнә. Бөтә урында — уҡыуҙа, эштә, илдә ул алдынғы. Һәм бына һуғыш башлана...

Яҙыусы һуғыштың тәүге йылын Матросовтың башта колонияла, ә унан ары хәрби училищела үткәреүе тураһында, унан бында хәрби эште өйрәнеүгә ҡайнар дәрт менән тотоноуы һәм комсомолға инеүе тураһында һөйләй.

Аҙаҡ килеп, Матросовтың, сиҡһеҙ түҙемһеҙлек менән көткән көнө килеп етә, — уның һорауын ҡәнәғәтләндерәләр, маршевый ротаға билдәләйҙәр, һәм ул фронтҡа китә. Ул гвардеец-сибиряктарҙың данлыҡлы частенә эләгә.

...Яңы өҫтәмә стройы алдынан аҡ түп өҫтөнән ҡайыштар быуған, ҡолаҡлы бүрекле саҡ ҡына ҡырын һалып кейгән кеше үтеп бара. Буйы тәҙ, кәүҙәһе йыйнаҡ уның. Был старший лейтенант Артюхов. Матросов һис кенә лә ҡыбырламай стройҙа баҫып тора. Артюхов строй алдына туҡтай һәм былай ти:

— Иптәштәр, мин автоматчиктар ротаһына иң ҡыйыу һәм иң зирәк кешеләрҙе һайлап алам. Алдан әйтеп ҡуям: минде ҡыйын буласаҡ... Кемдең быға көсө етмәслек иһә, — иң яҡшыһы, әйҙәшмәһен. — Ул бер аҙ уйлап ала һәм тағы ла ҡатыраҡ итеп, һүҙҙәренә баҫым яһап:

— Тағы шуны ла күҙ алдығыҙҙа тотоғоҙ: фидакәр батыр булыуҙы һәм үлемгә нәфрәт менән ҡарауҙы талап итәсәкмен. Һеҙҙең арала шундайҙар бармы? — тине. Көсөркәнешле тынлыҡ урынлашты. Унан һуң нескәрәк тауыш менән ныҡ итеп әйтелгән һүҙҙәр яңғыраны:

— Бар ундайҙар!

Был Матросов тауышы ине.

Автоматчиктар ротаһында һуғыш эшен өйрәнеү башлана. Матросов үҙен физик яҡтан да, рухани яҡтан да сыныҡтыра, үҙенен һәр бер аҙымын, әҙәт итеүсе һуғышсы булыуы яғынан, үҙенең алдына килеп баҫҡан бөйөк бурысҡа буйһондора. Уның дәфтәрендә маҡтаулы һүҙҙәр яҙыла: «Мин намыҫлы кешеләрҙең үлмәүенә ышанам» («Әсә». Горький).

Һәм тағы ла уның агитатор булыуы яғынан яңы бурыстарына туранан-тура ҡағыла торған яҙыу яҙыла: «Агитация һәм пропаганда бик ҡатмарлы обстановкаға һәм кешеләрҙең настроениеһына ярашлы булырға тейеш» (Калинин).

Өҫтәмәне һуғышта үҙҙәрен нисек тоторға өйрәтәләр, батыр, сыныҡҡан булырға өйрәтәләр. Матросов совет кешеһенең бөйөк дәрәжәһе тураһында, уның рухани көсө тураһында, беҙҙең еңеүгә алып барыусы большевиктар партияһы тураһында, иң бөйөк полководец иптәш Сталин тураһында һөйләүсе комсомол работнигы капитан Буграчевты тыңлай. Һәм Матросов үҙ-үҙенә Тыуған илгә, партияға, иптәш Сталинға аҙағынаса тоғро булырға һүҙ бирә.

Матросов үҙенең мәңге онотолмаҫ батырлығын эшләгән һуғыш картинаһын автор дөрөҫ итеп кәүҙәләндереп бирә.

«Александр Матросов күҙ асып-йомғансы үҙенең боевой хужалығын тикшереп сыға, уның инде бер генә гранатаһы ла ҡалмаған, автомат дискыһы ла буш була. Тик сикһеҙ ҙур күңел көсө һәм ғәскәри бурысын тиҫерәк һәм яҡшыраҡ үтәүгә илге теләк кенә ҡалған. Уның өлгә ҡаралған, балаларҙыҡы һымаҡ йөҙөн баһадирҙарса ҡыйыулыҡ нуры баҫҡыта. Хәҙер ул уттан да көслөрәк, үлем ҡурҡыуынан да көслөрәк ине... Һәм ул ынтылышлы һикереүҙәр менән бер аҙ уңараҡ, дзоттан ситкәрәк киткән һымаҡ йүгерҙе, шунан уның тәңгәленә барып еттем тигәндә ҡапыл һулға боролә һәм тәтен менән ыҫланған амбразура янына ташланып, ут сәсеп торған пулемет көбәгенә күкрәге менән барып ҡаплана». Пулемет атыуҙан туҡтай, һәм боецтар алға Чернушкиға табан ташланалар. «Дзот эргәһенә политбүлексе капитан Буграчев, батальон парторгы Корнеев һәм старшина Бедров йүгереп бара».

«Александр Матросов амбразура янында ята ине. Һәм уның ҡаны ҡояш нурҙары аҫтында, уға ҡасандыр бер ваҡыт умартасы бабай һөйләгән алаи мәге кеүек, алһыулығын балҡый ине...»

Рядовой Матросов үҙенең мәңге онотолмаҫ батырлығын ана шулай эшләне, ул батырлыҡты иптәш Сталин үҙенең приказында «Ҡыҙыл Армияның барлыҡ һуғышсылары өсөн хәрби батырлыҡ һәм геройлыҡ өлгөһө» тип атаны.

* * *

Ләкин повестең бөтә биттәре лә бергәй яҡшы тип әйтеп булмай. Уның йомшаҡ урындары ла бар. Совет Армияһының 25 йыллығы көнөндә Большой Ломоватый урманында данлыҡлы комсомол йыйылышы булғанлығы билдәле. Йыйылыш һуғышҡа инер алдынан була. Ул саҡта комсомолецтар алдында Матросов ҡыҫҡа, ләкин һоҡланғыс телмәр менән сығыш яһай. Ул — приказды намыҫ менән үтәргә һәм ҡулы ҡорал тота алған саҡта һәм йөрәге иҫән саҡта, немецтарға ҡаршы һуғышырға — тантаналы рәүештә ант итә. Был йыйылыш тураһында һуңынан Матросовты полкташтарының бик күбеһе иҫкә алдылар. Ә йыйылыштың тулҡынландырыусы минуттарын кәүҙәләндереп бирер өсөн яҙыусының буяу көсө етмәгән.

Унан ары автор Чернушки ауылы янында тоҡанып киткән һуғышты беҙҙең ғәскәрҙәребеҙҙең Калинин, Төньяҡ-Көнбайыш һәм Ленинград фронттарындағы дөйөм һөжүменән бер ни тиклем айырым итеп күрһәтә. Был турала ул өҫтән генә әйтеп үтә һәм шуға күрә һуғыш картинаһы бик үк дөрөҫ булып сыҡмай.

Шулай уҡ авторҙың үҙ повесен Матросов ротаһы тураһында бик ҡыҫҡа глава менән илтеп бөтөрөүе үкенес тыуҙыра. Матросовтың дуҫтарының маҡтаулы боевой эштәре тураһында, уның барлыҡ ҙур һәм бәләкәй бөрөлештәрҙә күҙгә күренмәгән хәлдә улар араһында булыуҙа дауам итеүе тураһында тулыраҡ итеп һөйләргә кәрәк ине.

Һуғыш көндәрендә үк әле фронт шағире, Матросовтың полктаһы үҙенең дуҫы тураһында күтәренке рух менән шиғыр яҙҙы.

Матросов халыҡ хәтерендә мәңге йәшәйәсәк. Уның подвиге, Ватан һуғышындағы башҡа геройҙарҙың маҡтаулы эштәре кеүек үк, совет кешеләрен һөйөклө социалистик Тыуған ил хаҡына яңы хеҙмәт подвигтарына һәм фронт подвигтарына рухландыра.

Н. Кононыхин,
гвардия подполковнигы.

Журба — «Рядовой Александр Матросов». СССР Ҡоралы Көстәре Министрлығының хәрби издательствоһы, Мәскәү, 1949 йыл, «Красная звезда».

ЮЛДАШТАР-ПЕДАГОГТАР

Һүрәттә: Ленин ордене менән наградланған уҡытыусыларҙан Өфө ҡалаһының 11-се урта мәктәп уҡытыусыһы, математик П. И. Зорина һәм 3-сө урта мәктәп уҡытыусыһы биолог П. С. Зорин. Е. Пряжевский фотоһы.

Өфө ҡалаһы 11-се номерлы ҡыҙҙар урта мәктәбенең физика-математика уҡытыусыһы Зорина Прасковья Ивановна һәм 3-сө номерлы ҡыҙҙар урта мәктәбенең биология уҡытыусыһы Зорин Павел Степанович мәктәптә данлы юл үттеләр. Прасковья Ивановнаның данлыҡлы педагогик стажы 40 йыл, ә Павел Степановичтың — 42 йыл иҫәпләнә.

Прасковья Ивановна 1909 йылда Бәләбәй ҡатын-ҡыҙҙар гимназияһын тамамлағандан һуң Бөрө районы [illegible] ауылында уҡытыусы итеп ебәрелә. Унан һуң 2-се баҫҡыс мәктәптә уҡыта. Ул йылдан-йылға үҙенең квалификацияһын күтәрә.

Прасковья Ивановна революция йылдарында ауылда, халыҡ массаларында революцион идеяларҙы киң таратыуҙа, большевиктар партияһының политикаһын халыҡҡа еткереүҙә һәм культураға, контрреволюционерҙарға ҡаршы көрәштә культура-ағартыу работниктарының береһе булды.

Ул үҙенең 40 йыллыҡ уҡытыу эшендә [illegible] 1928—32 йылдарҙа грамотаһыҙлыҡты бөтөрөү буйынса инспектор булып эшләй, 20 йыл буйына Зорина иптәш Өфө ҡалаһы математика уҡытыусылары секцияһы менән етәкселек итә.

Ватан һуғышы йылдарында ҡаланың күп мәктәптәре [illegible] колхоздарына урожай йыйыу ваҡытында шефлыҡ алалар. Прасковья Ивановна ла 19-сы мәктәп уҡытыусылары менән бергә Өфө районы Молотов исемендәге колхозға ярҙам итә.

— [illegible] — ти ул йылдарҙы хәтерләп Зорина иптәш. — Бөтә ҡыр эштәрен беҙ башҡара инек, беҙҙең ярҙам арҡаһында һуғыш йылдарында бер ваҡытта ла колхоз государствоға иген тапшырыу планын үтәмәй ҡалманы. Һәр [illegible] бер башаҡ ашлыҡ та ҡалмай торғайны.

Прасковья Ивановна үҙенең бөтә педагогик эшмәкәрлеге ваҡытында Наркомпростан, мәктәп директорынан һәм башҡа ойошмаларҙан [illegible] алды. Ул ысынында ла үҙ эшен яратып башҡарыусы намыҫлы уҡытыусы. Иптәш Зорина балаларҙы ярата.

— Улар менән эшләү, уларға белем биреү, уларҙы тәрбиәләү — минең тормошом, һөнәрем. Улар минең шатлығым, — ти ул.

Прасковья Ивановна үҙенең тормош юлын, педагогик эшмәкәрлеген [illegible] үҙе кеүек үк намыҫлы, үҙ эшен яратып башҡарыусы ире Павел Степанович менән үтте. Ул педагогик эшмәкәрлеген Прасковья Ивановнанан ике йыл элек — 1907 йылда башлаған. Ул да намыҫлы хеҙмәте өсөн күп тапҡыр бүләктәр һәм рәхмәттәр ала. Павел Степанович уҡытып сығарған уҡыусылар — врачтар, инженерҙар, педагогтар, искусство работниктары илебеҙҙең төрлө урындарында [illegible] телеграммалар ебәрәләр. [illegible]

Павел Степанович үҙ эшен яратып башҡара, балаларға иғтибар менән, бөтә йөрәктән тәрбиәләй, үҫтерә. — Мин үҙ эшемдә тулы ҡәнәғәтләнеү табам һәм коммунистик общество төҙөүселәрҙе тәрбиәләүем менән ғорурланам, — ти ул.

Педагогик эшмәкәрлек юлын бергә [illegible] был ике ҡарт педагогтың йөҙҙәре бына ошондай.

А. Ғирфанов.

И. В. Мичурин учениеһе массаға

◆ Һуңғы биш айҙа Башҡортостандың баҫыусылыҡ ғилми-тикшеренеү станцияһының сотрудниктары колхоздарға сығып Мичуриндең эш принциптары һәм тәжрибәләре тураһында 37 лекция уҡынылар. Лекцияларҙы бөтәһе 3.500 колхозсы тыңланы.

◆ Өфө ҡалаһында мичуринсе обществоһы хәҙер 250 мичуринсене берләштерә. Улар Мичуриндең сорттарын һәм эш тәжрибәләрен киң массаға таратыуҙа төрлө уңышлы эштәр алып баралар.

Физкультура һәм спорт

Бөтә Башҡортостан ауыл йәштәре спартакиадаһына ҡатнашыу хоҡуҡын алыу өсөн

ДӘҮЛӘКӘН. (Телефон аша). Райондағы «Большевик», «Спартак», «Пищевик», «Урожай» һәм башҡа спорт обществолары 22 июнда Өфөлә буласаҡ бөтә Башҡортостан ауыл йәштәре физкультурниктарының спартакиадаһына ҡатнашыу өсөн әҙерлек эштәрен киң йәйелдерҙеләр.

12 июнда район физкультура коллектив етәкселәре профсоюз һәм комсомол-йәштәр физкультурниктарының [illegible] атлетика буйынса кросс үткәрелде. Кросста ир-егеттәр өсөн 3 мең метрға, ҡатын-ҡыҙҙар өсөн 500-ҙән 1000 метрға [illegible] башҡалар булды.

«Большевик» һәм «Спартак» обществолары спортсмендары волейбол уйыны буйынса [illegible] тылар. Велосипед менән ярышта 250-нән артыҡ физкультурник ҡатнашты.

Оло көндәрҙә Ҡазанғол, Дәүләкән совхозындағы һәм колхозсы йәштәрҙән 6 урында түбәнге физкультура коллективтары ойошторолдо.

Ҡаланың 1 һәм 2-се номерле урта мәктәптәрендә һәм педучилищеһы уҡыусы-физкультурниктарҙан спорт буйынса [illegible] һөҙөмтәһендә беренсе урынды — 1-се номерле урта мәктәп, икенсе урынды — педучилище, өсөнсө урынды — 2-се номерле урта мәктәп уҡыусы-физкультурниктар алдылар.

Районда спортплощадкалар йыһазландырыла. Спорт ойошмаларын һәм түбәнге физкультура коллективтарын инвентарь менән тәьмин итеүгә ныҡ иғтибар ителә. [illegible] районда спорт эше яҡшыраҡ ойошторолдо.

Хәҙер районда бөтә совхоздарҙа һәм колхоздарҙа түбәнге физкультура коллективтарын ойоштороу һәм уларҙың эштәрен яҡшыртыу буйынса [illegible] эштәр тора.

Ремонт үҙ ағышына тапшырылған

Комбайндарҙы ваҡытында һәм яҡшы сифатлы итеп ремонтлау быйылғы урожайҙы тиҙ һәм юғалтыуһыҙ йыйып алыуҙа, государствоға иген тапшырыу планын [illegible]

Ләкин Оло-Теләк машина трактор станцияһы етәкселәре комбайндарҙы ваҡытында ремонтлау өсөн [illegible]. МТС комбайндарҙы ремонтлауҙы 1 июнгә тамамларға тейеш ине. Хәҙер билдәләнгән срок үтеп киткән. Ләкин һуңғы көнгә тиклем 9 комбайндың ни бары икеһе генә ремонтланды, комиссия тарафынан ҡабул ителде. Ә ҡалған күпселеге бөтөнләй ремонтҡа башланмаған.

— Ремонт эше ни өсөн әкрен? — тигән һорауға, МТС-тың баш агрономы иптәш Петров:

— Быға тиклем сәсеү менән мәшғүлләндек, шуның өсөн комбайндарҙы ремонтларға ваҡыт булманы, — тип яуап бирә.

[illegible] комбайндар ремонтлау эшен [illegible] итеп ҡуйылған.

Шуның һөҙөмтәһендә үткән йыл эшләгән комбайнерҙарҙың күбеһе [illegible] эшкә күскәндәр. Хәҙерге көндә МТС-тың ни бары 4-5 кенә комбайнеры бар. Махсус курстар аша комбайнерҙар һәм комбайнер ярҙамсылары әҙерләү [illegible] ойошторолмаған.

Комбайндарҙы ремонтлау өсөн күп кенә [illegible] подшипниктар һәм башҡа [illegible] етешмәй. Ләкин МТС етәкселәре быларҙы булдырыу, ремонт эшен юғары сифатлы итеп башҡарыуға тейешле инициатива күрһәтмәйҙәр, кәмселектәрҙе бөтөрөү өсөн көрәшмәйҙәр.

Шуны ла әйтергә кәрәк, был МТС өҫтөнән [illegible] Өфө нефть заводы коллективы МТС-ҡа ярҙамды аҙ күрһәтә әле. [illegible]

ВКП(б)-ның район комитете секретаре Степанов һәм район Советы [illegible]

Бында механизатор кадрҙарҙы [illegible]

И. Бикметов.

М. Тажи

Тулҡынһын кырҙар

Тупрағына тамған тирең
Бай емеш бирһен тиһәң,
Гектарҙарҙың биле эйелеп
Игендәр уңһын тиһәң;
Шаулап торһон тиһәң баҫыу
Иген тулҡыны менән,
Исемеңде маҡтау, данға
Күтәрһен өсөн хеҙмәт;
Бирһен өсөн һәр гектар ер
Йөҙәр бот арыш, бойҙай,
Табындар мул булһын өсөн
Көҙгә байрамда, туйҙа;
Һәм эшеңде бөтә ерҙә
Белһендәр өсөн, иптәш,

Йондоҙ йәки Ҡыҙыл Байраҡ
Балкыһын өсөн түштә, —
Ҡаҙерлә, иптәш, ерең,де
Күҙ ҡараң кеүек күреп.
Әрем, билсән, сүп-сар үләһ
Баҫмаһын иген төбөн.
Фронт булып күтәрелһен
Көслө һөжүм ҡырҙарға,
Иркен һулап ятһын ерең
Таҙарынып ҡыйҙарҙан.
Хеҙмәтеңде данға күмеп
Шаулап тулҡынһын кырҙар.
Ахыҡ тәҫле баҙлап торһон
Ҡояшҡа арыш, бойҙай.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Радиокомментатор Стил АКШ-тағы эске политик хәл тураһында

НЬЮ-ЙОРК, 11 июнь. (ТАСС). Нью-Йорктағы урындағы радио аша үҙенең регуляр сығыштарын күптән түгел яңынан башлаған радиокомментатор Йоханнес Стил, коммунистарҙың [illegible] Күшма Штаттарҙа фашизм тенденцияһының үҫеүен күрһәтә, тип белдерҙе. Стил Хоббстың закон проектын [illegible]. Ул, был проект Күшма Штаттарҙа концентрацион лагерҙар төҙөү менән бер тиңдә, тип күрһәтте. Был лагерҙарға АКШ граждандары булмаған кешеләр [illegible].

Уван ару Стил, компартия етәкселәренә булған суд 1933 йылда Лейпцигта Димитровҡа булған судты иҫкә төшөрә, тип белдерҙе. Гейтсте, Уинстонды һәм Холлды [illegible] суд ултырышының [illegible]

Стил, «[illegible]» [illegible] Америкаһында [illegible]

Макартур штабы Япония делегацияһына профсоюздарҙың Бөтә Донъя конгресенә барырға ҡамасаулыҡ итә

СИДНЕЙ, 13 июнь. (ТАСС). Токионан алынған хәбәрҙәргә ҡарағанда, Америка власттәре һәм хөкүмәт органдары Япония профсоюздарының эшмәкәрлегенә төрлө ҡамасаулыҡтар яһауҙарын дауам итәләр.

Государство учреждениеләре работниктары профсоюздарын, демонстрацияларҙы һәм йыйылыштарҙы тыйыу тураһында законға ҡаршы протест демонстрацияһында ҡатнашҡан өсөн арестҡа алынған 64 члененән 32 кеше шул иҫәптән был профсоюздың председателе Ясумаса Сато уголовный яуаплылыҡҡа тартылды.

Май аҙағында хөкүмәт, тимер юл хеҙмәткәрҙәренең күп кенә категорияларына профсоюздарға инеүҙе тыйыусы положение иғлан итте. Әгәр ҙә элек 5 мең кешенең профсоюзға инергә хоҡуҡы булмаһа, хәҙер был положениене [illegible] итеү менән был [illegible] 30 меңгә тиклем арта.

Америка власттәре шулай уҡ профсоюздарҙың 2-се Бөтә Донъя конгресенә Япония профсоюздарының ҡатнашыуына ҡамасаулыҡ яһайҙар. Был конгресс 29 июнда Италияла асыласаҡ. Японияның профсоюздарының Бөтә Донъя федерацияһы сафтарында хеҙмәтсәндәрҙең хоҡуҡы өсөн көрәшеүсе профсоюздары үҙенең 20 кешенән торған делегацияһын профсоюздарҙың 2-се Бөтә Донъя конгресенә ебәрергә ҡарар итте. Өс аҙнанан да артығыраҡ элек улар делегацияға Италияға барыу өсөн рөхсәт бирыуҙе һорап Макартур штабына мөрәжәғәт иткәйнеләр. Ләкин Макартур штабы хәҙерге көнгә тиклем бер нинДәй ҙә яуап бирмәне.

Голландлылар менән Хатта хөкүмәте араһында төҙөлгән килешеүҙе Индонезия халкы кире ҡаға

ГААГА, 13 июнь. (ТАСС). АНП агентствоһының хәбәрҙәренә ҡарағанда, Индонезия республикаһы политик группаларының тағы ла күберәк һаны, голландлылар һәм Хатта группаһы араһында америкалылар ҡыҫымы аҫтында төҙөлгән килешеүгә ҡаршы сығыш яһай. Социалистик йәштәрҙең (песиндо) етәкселәре артынан уҡ Мурба партияһы ла Хатта сделкаһына ҡаршы протест белдерҙе. Был партия Голландия оккупанттарына ҡаршы партизандар көрәшен дауам иттерергә саҡыра.

Хаттаның Суматралағы Кутараджегә барыуы уңышһыҙ тамамланды, сөнки ул республикан хөкүмәттең ваҡытлы премьер-министры Шафрудин менән осраша алманы, тип хәбәр ителә. Билдәле булғанынса, Шафрудин хөкүмәте голландлылар һәм Хатта араһындағы килешеүгә ҡаршы сыға һәм Голландия ғәскәрҙәре Индонезия республикаһының бөтә территорияһын ҡалдырып китһендәр тип талап итә.

Газеталар, Хатта-Сукарно группаһы халыҡ араһында үҙенең йоғонтоһон әлеһән-әле күберәк юғалта, тип күрһәтәләр.

Голландияла меңәрләгән тонна йәшелсә сүплеккә ташлана

ГААГА, 13 июнь. (ТАСС). Газеталарҙың хәбәр итеүҙәренә ҡарағанда, Голландияның ауыл хужалығы Америка оккупацион власттәренең политикаһы арҡаһында байтаҡ ҡыйынлыҡтар кисерә. Америка оккупацион власттәре Голландияның йәшелсәләрен Германияның көнбайыш зоналарына индереүгә ҡамасаулайҙар. Билдәле булғанынса, күптән түгел Голландияла йәшелсәләрҙең байтағы сүплеккә ташланған. Экспорт өсөн иҫәп-хисапты ниға һалыу тураһында Голландия һәм Америка власттәренең вәкилдәре араһында һуңғы аҙнала Майндағы Франкфуртта булып үткән һөйләшеүҙәр һөҙөмтәһендә килешеүҙәргә өлгәшелмәне.

Голландияның йәшелсәләрен Германияға индереү бөгөнгө көндән башлап тулыһынса туҡтатыласаҡ, тип хәбәр ителә. Матбуғат, быһың һөҙөмтәһендә меңәрләгән тонна йәшелсә, күрәһең, сүплеккә ташланасаҡ, тип күрһәтә.

Өфөнән 45 километр алыҫлыҡта, көсөй генә Потеха йылғаһының Ағиҙелгә ҡойған урынында, кисторен электр уттары яналар. Тәпен ҡитылыҡта бейек торбалар, завод корпустары һәм эшсе кварталдары күренә. Был—йәш Благовещенск ҡалаһы.

...Был урында элек ҡуйы урманлыҡ һәм һаҙлыҡ булған. Уралға килгән рус колонизаторҙары шунда завод төҙөйҙәр. Быны өсөн тәүҙә һаҙлыҡҡа иман баҫмалар ҡағыла, уның өҫтөнә ҡалын итеп ер түшәлә. Был ауыр эште заводчиктарҙың Россияның иҫке губерналарынан алып килгән крепостной крәҫтиәндәре һәм урындағы халыҡтар башҡаралар.

Яңы завод баҡыр иретергә тейеш. Ләкин уның үҙенең сырьё базаһы булмай. Руданы һыу юлы менән, ә ҡай ваҡыт дөйәләргә тейәп, алыҫ Баймаҡ рудниктарынан ташыйҙар.

Крепостной хеҙмәт ҡулланылған, сырьё базаһынан алыҫ торған был заводта сәрьёз производство ҡимәле тураһында һүҙ алып барырға ла урын юҡ. Бында производствоның ни тиклем түбән икәнен характерлау өсөн ошондай фактыны килтерергә мөмкин. 1756 йылдан алып (завод һалынған йыл) 1806 йылға тиклем үҙған ярты быуат ваҡыт эсендә бында бары 2.939 тонна баҡыр иретелә. Был йылына бары 60 тонна самаһы продукция тигән һүҙ.

Элек заводта эш шарттары сиктән тыш ауыр, эксплоатация көслө булған. Завод эшселәре Пугачев етәкселегендәге восстаниелә актив ҡатнашҡандар. Благовещенскиҙән ике километр самаһы ерҙә әле лә ҙур соҡор һаҡланған. Уны Ҡара Абыҙ соҡоро тип йөрөтәләр. Бында Пугачев ғәскәрҙәре торғандар. Завод эшселәре революцияға тиклем самодержавиеға ҡаршы маевкалар үткәргәндәр. 1905 йылда үткәрелгән маевкала «Андрей» кличкаһы менән ялҡынлы бер оратор эшселәрҙе самодержавиеға ҡаршы көрәшкә саҡырып сығыш яһаған. Был Яков Михайлович Свердлов була.

Завод ветерандары революцияға тиклем булған ваҡыттарҙы асыҡ хәтерләйҙәр һәм капиталистик ҡоллоҡто ҡаты ҡәһәрләү менән иҫкә алалар.

Ҡарт эшсе Николай Петрович Утопленников былай ти:

— Көнөнә 12—14 сәғәт эшләһәк тә тамаҡ туймаҫы беҙҙең ул саҡта. Техника ла бик түбән булды, бөтә нәмәне ҡул көсө менән башҡарҙыҡ. Хатта формовка өсөн балсыҡты ла аяҡ менән баҫып әҙерләй инек.

Николай Петрович әле лә заводта эшләй. Уға инде 70 йәш. Заводтың элекке хужалары Дашковтар заманында булһа был әлкен йәштә кейгә завод ҡапҡаһын япыла ла килеп урамаҫ ине, бәлки. Ә хәҙер ул цехтан сыҡмай.

— Күкрәгемдә көсөм барҙа заводтан айырыласағым юҡ,—ти иптәш Утопленников.

Тәбәшәгерәк буйлы, таҙа кәүҙәле был ҡарттың күҙҙәрендә яңы йәшлек күренә. Был уға Совет власы биргән йәшлек...

Совет власы эшселәрҙең тормошон ғына түгел, бөтә заводтың, ҡаланың йөҙөн үҙгәртте. Граждандар һуғышы ваҡытында колчак бандалары заводтың бөтә оборудованиеләрен алып киттеләр, туҙҙырҙылар, тик ҡоро стеналар ғына торош ҡалған. Совет хөкүмәте бик тиҙ арала заводты аяҡҡа баҫтырҙы, яңы станоктар килтерелде, яңы цехтар асылды. Яңыртылған был заводта 1929 йылға тиклем елгәргестәр, сортировкалар эшләнә. Унан завод инкубатор оборудованиеләре яһауға күсә. 1932 йылдан башлап мунса-кер йыуыу оборудованиеләре яһала. Заводтың үҫеүе нигеҙендә 1940 йылда Благовещенскиға ҡала исеме бирелде.

Ватан һуғышы йылдарында Благовещенскиҙең роле тағы ла нығырыраҡ күтәрелде. Бындағы завод Союз әһәмиәтендәге машиналар төҙөүсе предприятиеға әйләнә. Унда нефть оборудованиеләре етештерелә. Заводтың производство ҡимәле лә ныҡ үҫте. Ул инде продукцияны, 1937 йылға сағыштырғанда, өс тапҡырға күберәк бирә. Яҡын йылдарҙа был ҡимәл тағы ике—өс тапҡырға үҫәсәк.

Цехтарҙа хәҙер йөҙҙән артыҡ һәр төрлө станоктар бар. Һәм улар бөтәһе лә яңы типтағы оборудованиеләр. Ауыр сүкештәр тотоп, маңлай тирҙәрен ағыҙып тимерселәр эшләгән урында хәҙер ҡеүәтле компрессор сүкештәре ҡуйылған. Элекке кескәй, бик ябай типтағы токарный, слесарный станоктар урынында яңы маркалы, ҡатмарлы станоктар, ҡеүәтле автоматтар төҙәлеп киткәндәр.

Бындағы быуаның һул яҡ ярында элекке баҡыр заводының ҡойоу цехы бар ине. Уның урынында хәҙер яңы предприятие барлыҡҡа килде. Ул «Красный Октябрь» ҡаҙаҡ заводы. Уның етештергән продукцияһы Белоруссияға ла, Алыҫ Көнсығышҡа ла китә. Завод үҙенең производство ҡимәлен үҫтерә бара. Ул 1948 йылда продукцияны, 1947 йылға ҡарағанда, 20 процентҡа күберәк бирҙе. Ағымдағы йылға һәм киләсәк йылдарға ла ошондай уҡ ҙур үҫеш темпы планлаштырылған.

Ҡалала күп цехтары булған промкомбинат, аҙыҡ комбинаты, райтоп, 7 кустпром артеле, типография һәм башҡа предприятиелар бар. Ә революцияға тиклем быларҙың береһе лә Благовещенскиҙә юҡ ине.

Ҡарт эшселәр элек заводта кескәй фонарҙар һәм газ лампалары ярҙамында ғына эшләүҙәре тураһында һөйләйҙәр. Ҡала урамдары һәр ваҡыт ҡараңғы булған. Ә хәҙер инде бөтөнләй башҡа картина. Предприятиеларҙағы күп һанлағы станоктар электр моторҙары ярҙамында хәрәкәткә килтереләләр, алыҫтарға һуҙылған эшсе кварталдары Ильич лампалары менән яҡтыртылып, электр нурҙарына ҡойоноп ултыралар.

Ҡаланың культураһы ла бик ныҡ үҫте. Хәҙер бында бер урта мәктәп, өс ете йыллыҡ мәктәп, педучилище, ике һөнәрселек училищеһе, ике клуб, алты балалар баҡсаһы, ике балалар яслеһе һәм башҡа культура учреждениелары бар. Ә революцияға тиклем быларҙың күбеһе тураһында бында йәшәүселәрҙең ишеткәндәре лә юҡ ине әле.

Ҡалала хәҙер күп меңдәрсә кеше йәшәй. Һәм уларҙың ҙур күпселеге бындағы промышленность предприятиеларында эшләй.

Социалистик предприятиеларҙың эшселәре лә хәҙер яңы уйҙар менән йәшәүсе кешеләр. Улар хеҙмәттең яңы методтарын ҡулланалар. Социалистик ярыш байрағы уларҙы яңы еңеүҙәргә күтәрә. Стахановсылар һаны ла көндән-көн арта бара. Машиналар төҙөү заводында ғына инде дүрт йөҙҙән артыҡ стахановсы эшсе бар. Улар биш йыллыҡ һәм унан да күберәк норма үтәүселәр. Социалистик ярышта йәштәр айырыуса яҡшы эш өлгөләре күрһәтәләр. Машиналар төҙөү заводындағы 32 комсомолец-йәштәр бригадаларының эш күрһәткестәре һәр ваҡыт 1,5—2 норма итеп билдәләнә. Ә Коколев һәм Турова иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадалары 2—2,5 нормаһан кәм биргәндәре юҡ. Заводтың ветерандары йәштәрҙең стахановсы эшләүҙәренә һоҡланып ҡарайҙар. Ләкин улар үҙҙәре лә сер бирергә теләмәйҙәр. Бына заводта 60 йыл эшләүсе ҡарт эшсе формовщик иптәш Тимофей Ефтеевич Кузнецов. Ул үҙенең көндәлек эш нормаларын 120—150 процентҡа үтәп, һәр ваҡыт графиктан алда бара.

— Дашков бояр заманында булһа, беҙҙең исем күптән ҡәбер таҡтаһында булыр ине. Ә хәҙер ҡарттар ҙа йәшәреп китте шул, — ти иптәш Кузнецов.

Туғыҙ йыллыҡ норма үтәгән тимерсе Фоминых, слесарь Ғәлиев, вагранщик Садиков, формовщица Славинская һәм башҡа күп иптәштәрҙең исемдәре коллективта шулай уҡ ҙур ихтирам менән файҙаланалар. Бындай алдынғы стахановсы эшселәр ҡаланың башҡа предприятиеларында ла йөҙәрләп һанала.

Благовещенск ҡалаһы бөгөнгө көндә ҡайнар ижади тормош менән йәшәгән кеүек, уның киләсәге лә өмөтлө. Бындағы заводтарҙа күп яңы корпустар һалына, эшселәр өсөн яңы клуб, торлаҡ йорттары төҙөлә. Благовещенск әле һыу пристане, яҡын арала ул тимер юлы менән дә тоташтырылып, ҙур тимер юл үҙәгенә әйләнәсәк.

Б. Сафин.

ХРОНИКА

СССР Верховный Советы Президиумы иптәш Иван Федорович Тевосянды металлургия промышленносы Министры вазифаһынан бушатып, СССР Министрҙар Советы Председателенең Урынбаҫары итеп билдәләне.

* * *

СССР Верховный Советы Президиумы иптәш Анатолий Николаевич Кузьминде металлургия промышленносы Министры итеп билдәләне.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре, газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы: 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәренән һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01987. Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 118 (8218) 17 июнь йома

Хаҡы 20 тин

Урожай йыйнау эшен үҙ ваҡытында һәм юғалтыуһыҙ үткәреү һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙең государство планын һәр бер колхоз һәм совхоз тарафынан үтәлеүе СССР халыҡ хужалығын артабан үҫтереүҙең биш йыллыҡ планын уңышлы рәүештә тамамлау өсөн. Совет государствоһы кеүәтен артабан нығытыу һәм халыҡтың материаль көн-күрешен яҡшыртыу өсөн мөһим хужалыҡ-политик әһәмиәткә эйә булып тороуын, колхозсыларға, МТС һәм совхоз работниктарына киң рәүештә аңлатырға кәрәк.

„1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһында" СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарынан.

Башкорт АССР-ының бюджете

[illegible]

Социаль-культура сараларына, халҡ мәғарифенә, капиталь төҙөлешкә бюджет буйынса ҙур суммалар ебәрелә. 1948 йылда тик бер социаль-культура сараларына ғына ла 680 миллион һумдан күберәк средство тотолдо.

Башкорт АССР-ы промышленносе үткән йылда валовой продукция етештереү планын срогынан алда үтәне һәм һуғышҡа тиклемге 1940 йылғы кимәлде байтаҡ дәрәжәлә уҙып китте. Промышленность предприятиеларе продукцияның сифатын күтәреү һәм уның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өсөн көрәште киң йәйелдереп, Тыуған илебеҙгә пландан тыш тиҫтәләгән миллион һумдар экономия бирҙеләр. Промышленность ағымдағы йылда ла үҙенең эш темпын үҫтерә бара.

Социалистик ауыл хужалығында ла — сәсеү майҙандарын киңәйтеү, урожайлылыҡты күтәреү, малдар һанын арттырыу, уларҙың тоҡомон яҡшыртыу һәм малсылыҡтың продукты биреүсәнлеген күтәреү буйынса байтаҡ уңыштарға өлгәшелде. Был уңыштар һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн Башкортостан хеҙмәтсәндәренең намыҫлы рәүештә көрәшеүҙәре тураһында, һөйөклө Тыуған илебеҙгә, бөйөк Ленин—Сталин партияһына тәрән рәүештә бирелгәнлектәре тураһында һөйләйҙәр.

Быйылғы бюджет республика промышленносенең, ауыл хужалығының һәм культураһының артабанғы үҫешен билдәләй. 1949 йылғы бюджеттең күләме үткән йылғыға ҡарағанда 43 миллион һумдан күберәккә үҫә, йәки 1940 йыл менән сағыштырғанда ике ярым тапҡырға тип әйтерлек арта. Был, бөтә хеҙмәтсәндәрҙең дә яңы биш йыллыҡтың дүртенсе йылы программаһын уңышлы башҡарыу өсөн фидакәр эшләүҙәрен талап итә. Барлыҡ промышленность предприятиеларенең, хужалыҡ ойошмаларының эш сифаттарын тамырынан яҡшыртыуға, производство пландарының һәр бер предприятие тарафынан сифатлы үтәлеүенә, бюджет

Был тәңгәлдә хеҙмәтсәндәр депутаттарының урындағы Советтәренә һәм финанс органдарына яуаплы бурыстар йөкмәтелә. Улар үҙҙәренең эшмәкәрлектәре менән бюджеттен аныҡ үтәлеүен тәьмин итергә тейештәр.

Республиканың халҡ хужалығына, социаль-культура сараларына ассигнованиелар йылдан-йыл үҫә бара. 1940 йыл менән сағыштырғанда улар ике ярым тапҡырға арталар. Социаль-культура төҙөлешә расходтары бюджеттен 82 процентен тәшкил итә. Уға 774 миллион һум, йәғни үткән йылға ҡарағанда 91 миллион һумдан күберәк расход тотоласаҡ.

Мәктәптәрҙә уҡыусылар һаны 1948 йылға ҡарағанда 52 мең кешегә арта. Яңы уҡыу йылынан башлап ауыл ерҙәрендә дөйөм ете йыллыҡ мәжбүри уҡыу тормошҡа ашырыласаҡ. Халҡ мәғарифенә, балалар баҡсаларына һәм йорттарына, һаулыҡ һаҡлауға билдәләнгән ҙур суммала средстволар — улар бөтәһе лә большевиктар партияһының һәм совет хөкүмәтенең хеҙмәтсәндәр тураһында атайҙарса хәстәрлек күреүенең гүзәл миҫалдары булып торалар.

Халҡ хужалығы планын һәм республиканың бюджетен өлгәлә үтәү интерестәре — бөтә хужалыҡсыларҙан, урындағы партия, совет һәм профсоюз ойошмаларынан бөтә урында ла ҡаты экономия режимен булдырыуҙы, государствоға күберәк накоплениелар биреүҙе талап итә. Финанс органдары работниктәре бөтә хужалыҡ ойошмаларының финанс эшмәкәрлегенә оператив контроль алып барырға, үҙҙәренең эштәрен яҡшыртыуға өлгәшергә тейештәр.

Бурыс — һәр бер халҡ тинен коммунизм маҡсатына дөрөҫ файҙаланыуҙан тора. Государство средстволарының урынһыҙға тотолоуына, әрәм-шәрәм ителеүенә һис юл ҡуйылырға тейеш түгел.

Республикабыҙҙың халҡ хужалығы һәм культураһы күтәрелешенең көслө ҡоралы булған 1949 йылғы бюджеттен уңышлы үтәлеүен тәьмин итәйек!

ВЦСПС-та

1949 йылғы йәйге каникулдар ваҡытында ҡалаларҙа ҡалған уҡыусыларҙы культуралы хеҙмәтләндереү

1949 йылғы йәйге каникулдар ваҡытында ҡалаларҙа ҡалған уҡыусыларҙың культуралы ялын ойоштороу маҡсаттарында ВЦСПС секретариаты, профсоюздарҙың үҙәк, республика, край, өлкә, фабрика-завод һәм урындағы комитеттәренә һәм ирекле спорт обществоларының советтәренә бөтә клубтарҙа, культура йорттарында һәм дворецтәрендә балалар араһында мәктәптән тыш эштәрҙе киң рәүештә ойоштороуҙы йөкмәтте.

Балалар өсөн утренниктар, киносеанстар, экскурсиялар, урманға еләктәр, бәшмәктәр йыйнарға барыуҙы, дарыу үләндәрен йыйыуҙы ойошторорға, йәш мичуринселар, натуралистар, балыҡ тотоусылар, авиамоделистар түңәрәктәрен һәм башҡаларҙы ойошторорға кәрәк. Балалар өсөн стадиондарҙа массовый физкультура уйындарын, спорт уйындарын һәм ярыштар, йәш спортсмендарҙың өлкәлә сығыштарын, походтар ойошторорға; балаларҙың спорт мастерҙары һәм чемпиондар менән осрашыуҙарын үткәрергә кәрәк.

Балалар профсоюздарҙың культура һәм ял парктарына, баҡсаларына, стадиондарына һәм башҡа спорт ҡоролмаларына, массовый саралар үткәрелгән көндәрҙән башҡа, иртәнге 10 сәғәттән алып кискә 5 сәғәткә тиклем түләүһеҙ инә алалар. Был сәғәттәрҙә балаларҙы хеҙмәтләндереү өсөн культура һәм спорт учреждениеларе работниктәренең һәм профсоюз активенең дежурстволары булдырылырға тейеш.

Профсоюздарҙың бөтә библиотекаларында балалар өсөн китаптар менән бүлектәр булдырырға, балаларҙы совет балалар әҙәбиәтенең иң яҡшы әҫәрҙәрен һәм классик әҙәбиәттең әҫәрҙәре менән киң рәүештә таныштырыуҙы ойошторорға; ҡыҫҡырып уҡыуҙар, тематик әҙәби утренниктар һәм кисәләр, уҡыусылар конференциялары, балаларҙың яҙыусылар һәм шағирҙар менән осрашыуҙарын үткәрергә, тарихи-революцион һәм әҙәби музейҙарға экскурсиялар ойошторорға кәрәк. Балалар араһында бөйөк рус шағиры А. С. Пушкиндең әҫәрҙәрен иң яҡшы уҡыусыға конкурс үткәрелергә тейеш.

Профсоюздарҙың республика, край, өлкә советтәренә комсомол ойошмалары һәм халҡ мәғарифе органдары менән берлектә йәйге каникулдар ваҡытында ҡалаларҙа ҡалған уҡыусыларҙы культуралы хеҙмәтләндереү мәсьәләләре буйынса бөтә ҡыҙыҡһынған ойошмалар һәм ведомстволар ҡатнашлығында профсоюз активенең кәңәшмәһен үткәрергә тәҡдим ителде.

СССР Министрҙар Советендә һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетендә

1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһында

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты, ағымдағы йылда яҙғы сәсеү, үҙған йылдағыға ҡарағанда, күп ойошҡанырак үткәрелде, тип билдәләйҙәр. Колхоздар, МТС-тар һәм совхоздар, игенселек өлкәһендә төп бурысты — бөртөклө ашлыҡ, техник һәм башҡа төрлө ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын бөтә саралар менән күтәреү бурысын тормошҡа ашыра барып, быйыл яҙ сәсеүҙе күп ҡыҫҡа срокта үткәрҙеләр һәм баҫыу эштәренең яҡшы сифатлы булыуын тәьмин иттеләр. Яровой бойҙайҙы һәм техник культураларҙы сәсеү, нигеҙҙә түңға һөрөлгән һәм пар ерҙәренә, сортлы орлоктар менән үткәрелде.

Быйыл машина-трактор станциялары тракторҙарҙың етештереүсәнлеген һәм баҫыу эштәренең сифатын артабан күтәреүгә өлгәштеләр. Яҙ баҫыу һаҡлау ағастары ултыртыу һәм ағас питомниктәре ойоштороу буйынса государство планы байтаҡ арттырып үтәлде.

Государство планына ярашлы рәүештә ағымдағы йылда иң мөһим техник культураларҙың — мамыҡ, оҫон етен, киндер, шәкәр сөгөлдөрө, көнбағыштың сәсеүлек майҙандары, шулай уҡ яровой бойҙай, ужым бойҙайы, арыш һәм кукурузаның сәсеүлек майҙандары ла арттырылды. Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малдарҙы үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы менән ҡуйылған малсылыҡ өсөн иң ҡыҫҡа срокта ныҡлы мал аҙығы базаһы булдырыу бурыстарына нигеҙләнеп, колхоздар һәм совхоздар тарафынан 1949 йылда күп һәм бер йыллыҡ үләндәр үҙған йылға ҡарағанда ике тапҡыр тип әйтерлек һәм мал өсөн тамыр аҙыҡтар һәм силос культуралары бер ярым тапҡыр күберәк сәселде.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты, хәҙер төп иғәмә СССР ауыл хужалығы Министерствоһының, СССР совхоздар Министерствоһының, әҙерләүҙәр Министерствоһының, партия һәм совет ойошмаларының, ауыл хужалығы органдарының, колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың бөтә ауыл хужалығы культуралары сәсеүлектәрен үҙ ваҡытында һәм ентекләп тәрбиәләүҙе ойоштороуҙарынан, урожай йыйнауға һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүгә үҙ ваҡытында һәм бөтә яҡлап әҙерләнеүҙе һәм уларҙы уңышлы үткәреүҙе тәьмин итеүҙәренән, пар күтәреүҙе бөтә урында һәм иң ҡыҫҡа срокта тамамлап, уларҙың эшкәртелеүен яҡшыртыуҙарынан, бесән сабыуҙы ойошҡан рәүештә үткәреүҙәренән һәм мал аҙығы туплау планын үтәүҙәренән тора, тип иҫәплайҙәр.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарар иттеләр:

I.

Урожай йыйнауға әҙерлек буйынса

1. Ағымдағы йылда колхоздар, МТС-тар һәм совхоздар комбайндарҙы, молотилкаларҙы һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙы ремонтлау эшен, 1948 йылдағыға ҡарағанда, яҡшыраҡ ойоштороҙолар. Ошо йылдың 10 июненә МТС-тарҙа, совхоздарҙа һәм колхоздарҙа, үҙған йылдың шул уҡ ваҡытына ҡарағанда, 22,2 мең комбайн, 5,5 мең ҡатмарлы молотилка, 15,7 мең ябай молотилка һәм 16 мең урыс артығыраҡ ремонтланған.

Шуның менән бергә күп кенә өлкәләр, крайҙар һәм республикалар комбайндарҙы, молотилкаларҙы, локомобилдәрҙе, нефть двигателдәрен, урғыстарҙы һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙы ремонтлау һәм урожай йыйнауға әҙерләү эшен ҡәнәғәтләнерлек ойоштормағандар. Курск, Воронеж, Сталинград, Саратов, Куйбышев, Чкалов, Ульяновск, Тамбов, Рязань, Челябе, Кемерово, Омск, Новосибирск өлкәләренең, Алтай һәм Красноярск крайҙарының, Татар, Башкорт АССР-ҙарының һәм Ҡаҙаҡ ССР-ҙың МТС-тарында, совхоздарында һәм колхоздарында комбайндарҙы һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙы ремонтлауҙы үткәреүҙә бигерәк тә ныҡ артта ҡалыуға юл ҡуйыла. Был өлкәләр, крайҙар һәм республикаларҙың партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары етәкселәре урожай йыйнау машиналарын ремонтлауҙы тиҙерәк тамамлау сараһын күрмәйҙәр, үҙған йылдарҙағы хаталарҙы ҡабатлайҙар, — ул ваҡытта күп кенә МТС-тарҙа, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа комбайндарҙы һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙы ремонтлау һәм әҙерләү эше һуңғараҡ ҡалдырылды, шуның һөҙөмтәһендә уларҙы ремонтлау, ашыҡ-бошоҡ, насар сифатлы итеп ремонтланды, комбайндарҙың һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙың күбеһе урожай йыйнауға әҙерләп өлгөртөлмәне, был, урожай йыйнауҙың һуҙылыуына һәм урожайҙы юғалтыуға килтерҙе.

Күп колхоздарҙа һәм совхоздарҙа транспорт средстволарын, таралар, үлсәүҙәрҙе, ашлыҡ һаҡлау урындарын, япмалы ырҙындарҙы һәм лапаҫтарҙы урожай йыйнауға әҙерләү ҡәнәғәтләнерлек үткәрелмәй. Механизациялаштырылған һәм ябай ашлыҡ киптергестәрҙе ремонтлау, төҙөү һәм уларҙы кәрәк күләмдә ағыулыҡ менән тәьмин итеү эше әкрын үткәрелә.

Күп кенә өлкәләр, крайҙар һәм республикаларҙың партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары, СССР ауыл хужалығы Министерствоһы һәм СССР совхоздар Министерствоһы урожай йыйнау машиналарын ремонтлауҙың сифаты өҫтөнән контролде йомшаҡ үткәрәләр. Үткәрелгән тикшереү һөҙөмтәһендә Сталинград, Кемерово өлкәләренең, Красноярск, Ставрополь крайҙарының һәм Молдавия ССР-ҙың МТС-тарында һәм совхоздарында комбайндарҙы насар сифатлы итеп ремонтлау фактылары асылды.

Ауыл хужалығы машиналары төҙөү Министерствоһы һәм ауыл хужалығы өсөн заказдар алған ҡайһы бер башҡа промышленность министерстволары комбайн моторҙары, ролик-втулка сылбырҙары, комбайндар, молотилкалар һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналар өсөн запас деталдәр етештереп, уларҙы МТС-тарға һәм совхоздарға оҙатыу заданиеларен үҙ ваҡытында үтәүҙе тәьмин итмәйҙәр, был, МТС-тарҙы һәм совхоздарҙы запас частәр менән үҙ ваҡытында тәьмин итеүҙә тотҡарлыҡ тыуҙыра.

Партияның ҡайһы бер өлкә, край комитеттәре һәм союзный республикалар компартияларының Үҙәк Комитеттәре урожай йыйнау машиналары һәм запас частәр етештереүгә иғтибарҙы йомшарттылар һәм промышленность предприятиеларенең ауыл хужалығы өсөн урожай йыйнау машиналары һәм запас частәр етештереү һәм оҙатыу пландарын һәр бер завод өсөн билдәләнгән номенклатураға ҡәтғи ярашлы рәүештә һис һүҙһеҙ үтәүҙәренә өлгәшергә тырышмайҙар.

Күп кенә өлкәләр, крайҙар һәм республикаларҙың машина-трактор станциялары һәм совхоздары етәкселәре яғыулыҡ һәм майлау материалдары ташыуҙы оҙаҡҡа һуҙалар, урожай йыйнау һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләү осорона кәрәкле нефть продуктылары запасын булдырыу сараһын күрмәйҙәр. Айырым МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа һаман да әле яғыулыҡты билдәләнмәгән урындарға тотоноу фактылары бар.

МТС-тарҙа, совхоздарҙа һәм колхоздарҙа комбайнерҙар, комбайнер ярҙамсылары, механиктәр, шоферҙар һәм урожай йыйнауҙы үткәреү өсөн кәрәк булған башҡа төрлө массовый квалификация кадрҙарын әҙерләү һәм уларҙың квалификацияһын күтәреү буйынса эш үҙған йылдағыға ҡарағанда яҡшыраҡ үткәрелә. Механизация мәктәптәрендә, МТС һәм совхоздар эргәһендәге курстарҙа 32 меңдән күберәк комбайнер, 6 мең самаһы шофер һәм күп һанда башҡа төрлө механик кадрҙары уҡыйҙар. Ләкин ҡайһы бер өлкәләрҙә һәм республикаларҙа урожай йыйнауға ҡарата кадрҙар әҙерләүгә тейешенсә иғтибар бирелмәй. Ульяновск, Рязань, Иваново, Тула, Иркутск өлкәләренең МТС-тарында механизация кадрҙарын әҙерләү ҡәнәғәтләнерлек ойошторолмаған, ә Воронеж, Куйбышев, Кемерово, Курск, Ҡырым өлкәләренең һәм Татар АССР-ының МТС-тарында шоферҙар әҙерләү эше насар үткәрелә.

2. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын, СССР аҙыҡ промышленносе Министерствоһын, СССР ит һәм һөт промышленносе Министерствоһын, урындағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары етәкселәрен урожай йыйнауға әҙерлек эшендә булған етешһеҙлектәрҙе иң яҡын арала бөтөрөргә мәжбүр итергә. Шул маҡсат менән түбәндәгеләрҙе эшләргә:

а) урожай йыйнай торған барлыҡ машиналарҙы — комбайндарҙы, тракторҙарҙы, урғыстарҙы, лобогрейкаларҙы, молотилкаларҙы, атлы приводтарҙы, локомобилдәрҙе, двигателдәрҙе, башҡа машиналарҙы, транспорт средстволарын һәм урожай йыйнау инвентарен ремонтлауҙы, әҙерләүҙе иң ҡыҫҡа срокта тамамлау өсөн өҫтәмә саралар күрергә, ремонттың сифаты өҫтөнән систематик рәүештә контроль булдырырға. Комбайндарҙы һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙы орлоҡ тотҡостар менән, майлы культураларҙың һәм үлән орлоҡтарының урожайын йыйнау өсөн

(Дауамы 2-се биттә).

Урожай йыйнауҙың һәм әҙерләүҙәрҙең большевистик программаһы

Бөгөн «Правда» СССР Министрҙар Советенең һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең «1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» ҡарарын баҫып сығара. Был бик мөһим политик документта урожай йыйнауҙы һәм әҙерләүҙәрҙе ойоштороуҙың большевистик программаһы билдәләнгән, юғары урожай өсөн һәм государство алдындағы йөкләмәләрҙе үтәү өсөн көрәштең хәл иткес этабында партия ойошмаларының, совет һәм ауыл хужалығы органдарының бурыстары күрһәтелгән.

Быйылғы яҙ колхоз ауылында бик ҙур политик һәм производство күтәренкелеге обстановкаһында үтте. Миллиондарса колхозсылар һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙар, МТС һәм совхоз эшселәре, ауыл хужалығы белгестәре иптәш Сталинға яҙылған хатта яуаплы йөкләмәләр — социалистик игенселектең культураһын күтәреү, баҫыуҙарҙың урожайлылығын арттырыу, государствоға бөртөклө ашлыҡ һәм башҡа продуктылар тапшырыу пландарын срогынан алда үтәү, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙың сталинсе планын тормошҡа ашырыу өсөн көрәште киң фронт менән алып барырға йөкләмә алдылар.

Колхоз крәҫтиәндәренең социалистик ярышы үҙенең беренсе һөҙөмтәләрен килтерҙе. СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты, ағымдағы йылда яҙғы сәсеү, үҙған йылдағыға ҡарағанда, күп ойошҡаныраҡ үткәрелде, тип билдәләйҙәр.

Государство планына ярашлы рәүештә ағымдағы йылда яровой бойҙайҙың, мамыҡтың, оҙон етендең, тарыҙың, шәкәр сөгөлдөрөнең, көнбағыштың һәм башҡа бик мөһим ауыл хужалығы культураларының сәсеүлек майҙандары ҙурайтылды. Күп һәм бер йыллыҡ үләндәр, үҙған йылдағыға ҡарағанда, ике тапҡыр тип әйтерлек, тамыр аҙыҡтар һәм мал аҙығы культуралары бер ярым тапҡыр артығыраҡ сәселде, был, общественный малсылыҡты күтәреү һәм урожайлылыҡты арттырыу өсөн беренсе дәрәжәләге әһәмиәткә эйә булып тора.

Ауыл йомғаҡтары машина-трактор станциялары эшенең байтаҡ яҡшырыуы тураһында иҫбат итәләр.

Был фактар — колхоз ҡоролошо ҡеүәтенең һаман үҫә барыуы тураһында дөрөҫләү булып торалар. Уларҙа Ленин—Сталин партияһы етәкселегендә социалистик игенселекте һәм малсылыҡты һуғыштан һуң күтәреү бурысын уңышлы рәүештә үтәй барыусы совет крәҫтиәндәренең маҡтаулы патриотик эштәре үҙҙәренең кәүҙәләнешен таптылар.

Ләкин яҙғы сәсеүҙә беҙҙең уңыштарыбыҙ ни тиклем генә ҙур булһалар ҙа — иң мөһиме алда әле. Төп бурыс хәҙер СССР ауыл хужалығы Министерствоһының, СССР совхоздар Министерствоһының, әҙерләүҙәр Министерствоһының, партия һәм совет ойошмаларының, ауыл хужалығы органдарының, колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың бөтә ауыл хужалығы культураларын үҙ ваҡытында һәм ентекләп тәрбиәләүҙе ойоштороуҙарынан, урожай йыйнауға һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүгә үҙ ваҡытында һәм бөтә яҡлап әҙерләнеүҙе һәм уларҙы уңышлы үткәреүҙе тәьмин итеүҙәренән, бөтә урында һәм иң ҡыҫҡа срокта пар һөрөүҙе тамамлап, уларҙы эшкәртеүҙе яҡшыртыуҙарынан, бесән сабыуҙы ойошҡан рәүештә үткәреүҙәренән һәм мал аҙығы туплау планын үтәүҙәренән тора.

Колхоздар, совхоздар һәм машина-трактор станциялары комбайндарҙы, молотилкаларҙы һәм башҡа машиналарҙы ремонтлау эшен, 1948 йылдағыға ҡарағанда, яҡшыраҡ ойошторғандар, кадрҙар әҙерләүҙе күп уңышлыраҡ алып баралар, урожай йыйнау һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләү менән бәйләнешле башҡа күп мәсьәләләрҙе күп тиҙерәк һәм энергиялыраҡ хәл итәләр.

Ләкин илебеҙҙең күп кенә райондарында урожай йыйнауға һәм әҙерләүҙәргә әҙерлек эшендә сериҙ етешһеҙлектәр бар әле. Һуҙ барынан элек комбайндарҙы, урғыстарҙы һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналарҙы ремонтлау тураһында бара. Миҫалға Курск, Воронеж, Сталинград, Саратов һәм башҡа ҡайһы бер өлкәләрҙе алырға мөмкин. Улар машиналарҙы ремонтлауҙы ҡәнәғәтләнерлек ойоштормағандар. Шулай булыуға ҡарамаҫтан, был өлкәләрҙең партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарының етәкселәре ремонтты йылдамыраҡ тамамлау өсөн тейешле сараны күрмәйҙәр, үҙған йылдарҙағы хаталарҙы ҡабатлайҙар.

МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың урожай йыйнауға әҙерлеген үҙ ваҡытында тикшереүҙе ойоштороу контролдең иң йоғонтоло формаларынан береһе булып тора. СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты урожай йыйнау эштәре башланырҙан кәм тигәндә егерме көн элек ошондай тикшереүҙе ойошторорға тәҡдим иттеләр.

Урожай йыйнауҙы планлаштырыу бөтә әҙерлек эшенең айырылғыһыҙ һәм бигерәк тә мөһим өлөшө булып тора. Ашлыҡ урыу башланырҙан кәм тигәндә 15 көн элек һәр бер колхозда, совхозда, һәр бер МТС-та, баҫыусылыҡ һәм трактор бригадаларында урожай йыйнау, ауыл хужалығы продуктыларын ташыу һәм государствоға тапшырыу осорона эш пландары төҙөргә кәрәк.

Государство алдындағы йөкләмәләрҙе үҙ ваҡытында үтәү — урожай йыйнау кампанияһының үҙәк мәсьәләһе. Һәр бер колхоз һәм совхоз иген әҙерләүҙә планды тулыһынса үтәгәнгә тиклем һәр көн ҡатнашырға тейеш. Шуның менән бергә, партия, совет һәм әҙерләү ойошмаларының беренсе наубәттә колхоздар һәм совхоздар тарафынан государствонан алынған ссудаларҙың түләнеүен, шулай уҡ колхоздарҙың иген тапшырыу йөкләмәләре һәм МТС-тар эше өсөн натура лата түләү буйынса үҙған йылдарҙағы бурыстарының тапшырылыуын тәьмин итеүҙәре мөһим.

Урожайлылыҡты бөтә саралар менән күтәреү бурыстары партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарынан колхоздарҙы һәм совхоздарҙы орлоҡ участкаларында үҫтерелгән юғары сифатлы орлоҡтар менән тәьмин итеү мәсьәләләренә ғәйәттән тыш ҙур иғтибар биреүҙәрен талап итә. Колхоздарҙың, МТС-тарҙың, совхоздарҙың, райондарҙың, өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың эш йомғаҡтарына баһа биргән саҡта колхоздарҙың һәм совхоздарҙың яровой, ужым культуралары һәм үләндәр буйынса үҙҙәренең орлоҡтары менән тәьмин ителеүҙәрен иҫәпкә алырға кәрәк. Тик иген әҙерләү планын үтәү менән бер рәттән үҙҙәрен көҙгө һәм яҙғы сәсеүгә үҙ орлоҡтары менән тулыһынса тәьмин иткән, шулай уҡ страховой һәм күсмә орлоҡ фондтарын билдәләнгән күләмдә һалып ҡуйған колхоз йәки совхоз, район йәки өлкәләр генә ауыл хужалығы эштәре планын уңышлы үтәгәндәр, тип иҫәпләнә алалар.

Урожай йыйнау һәм иген әҙерләү буйынса партияның һәм государствоның заданиеларен уңышлы үтәү массалар араһында политик эштең кимәленә бәйләнгән. СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты партия һәм совет органдары алдына ауылда политик эштең һәм колхоздар, совхоздар һәм МТС-тар менән етәкселектең кимәлен күтәреү бурысын ҡуялар.

Партия ойошмалары колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың 1949 йылда барлыҡ ауыл хужалығы культураларынан юғары урожай үҫтереп алыу өсөн социалистик ярышына көндәлек етәкселекте тәьмин итергә һәм колхозсыларҙы, МТС һәм совхоз эшселәрен, ауыл хужалығы белгестәрен, ауыл хужалығы өсөн заказдар үтәүсе промышленность эшселәрен һәм инженер-техник работниктәрҙе урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктылары әҙерләүҙе уңышлы үткәреүгә туплаға бурыслылар.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарары партия һәм совет органдарын, ауылдың миллиондарса эшсәндәрен большевистик эш программаһы менән ҡоралландыра. Урожай йыйнау һәм әҙерләүҙәр мәсьәләләре буйынса партия һәм хөкүмәт ҡарарҙарын уңышлы рәүештә тормошҡа ашырыу беҙҙең халҡтың коммунизмға табан еңеүле рәүештә алға барыуында яңы ҙур аҙым буласаҡ.

(«Правда»ның 14 июнь баш мәҡәләһенән).

СССР Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетендә

1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһында

(Дауамы. Башы 1-се биттә).

ҡулайлаштырыуҙар менән йыһазландырыуҙы тәьмин итергә, эш барышында комбайндарҙан ашлыҡты бушатыу һәм кәбәнгә йыйнап барыу өсөн кәрәкле транспорт средстволарын үҙ ваҡытында әҙерләргә.

Урожай йыйнау башланғанға тиклем МТС-тарҙың, совхоздарҙың барлыҡ ремонт мастерскойҙарын һәм колхоздарҙың тимерлектәрен әҙерләп ҡуйырға, уларҙа ремонт өсөн кәрәкле деталдәрҙең запастарын булдырырға, шулай уҡ урожай йыйнау осоронда комбайн агрегаттарын һәм трактор бригадаларын өҙлөкһөҙ хеҙмәтләндереүҙе тәьмин итеү өсөн күсмә ремонт мастерскойҙарын йыһазландырыу сараһын күрергә;

б) урожай йыйнау башланғанға тиклем колхоздарҙа һәм совхоздарҙа келәттәрҙе, ябмалы ырҙындарҙы, лапаҫтарҙы, игенде һаҡлау һәм киптереү өсөн иген киптергестәрҙе ремонтлау, шулай уҡ төҙөү эштәрен тамамлауҙы тәьмин итергә;

в) урожай йыйнау башланырҙан кәмендә 15 көн элек һәр бер колхозда, МТС-та һәм совхозда, һәр бер трактор һәм басыусылыҡ бригадаһында урожай йыйнау, ауыл хужалығы продуктыларын ташыу һәм государствоға тапшырыу осороға эш пландарын төҙөүҙе тәьмин итергә, ул пландарҙа урожай йыйнау осоронда колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың барлыҡ көстәрен, средстволарын тулы һәм дөрөҫ файҙаланыуҙы күҙҙә тоторға;

г) МТС-тарҙың, совхоздарҙың һәм ярҙамсы хужалыҡтарҙың нефть-базанан яғыулыҡты һәм майлау материалдарын билдәләнгән фондтарға ярашлы рәүештә үҙ ваҡытында ташып ҡуйыуҙарын тәьмин итергә. МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа яғыулыҡты һәм майлау материалдарын һаҡлау өсөн өҫтәмә күләмдәрҙәге нефть тараларын урында эҙләп табыу сараһын күрергә.

Урожай йыйнау, иген ташыу һәм иген әҙерләү менән бер осорға тура килә торған башҡа ауыл хужалығы эштәрен үтәү өсөн ташылған нефть продуктыларының тура билдәләнеше буйынса тотолоуы өҫтөнән бик ҡаты контроль ҡуйырға, яғыулыҡтың һәм майҙарҙың башҡа урындарға тотолоуына юл ҡуймаҫҡа.

3. СССР ауыл хужалығы машиналары төҙөү Министерствоһын, автомобиль һәм трактор промышленносе Министерствоһын, ағас һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһын һәм ауыл хужалығына поставкалар буйынса заданиелары булған башҡа промышленность министерстволарын комбайндар, тракторҙар, двигателдәр, молотилкалар, урғыстар, бесән сапҡыстар, иген таҙартыу машиналары һәм урожай йыйнай торған башҡа машиналар, шулай уҡ урожай йыйнау өсөн МТС-тарға, колхоздарға һәм совхоздарға кәрәк була торған запас частәр, подшипниктәр, металл һәм ағас материалдары етештереү пландарын һис һүҙһеҙ үтәүҙе һәм билдәләнгән номенклатураға бик ныҡ ярашлы рәүештә үҙ ваҡытында ауыл хужалығына оҙатыуҙы тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

Юл эштәре Министерствоһына ауыл хужалығы машиналарын һәм запас частәрҙе тейәү өсөн вагондарҙың өҙлөкһөҙ биреләүен тәьмин итергә һәм уларҙың юлда барыуҙары өҫтөнән ҡаты контроль ҡуйырға тәҡдим итергә.

4. Нефть промышленносе Министерствоһын, юл эштәре Министерствоһын, йылға флоты Министерствоһын һәм диңгеҙ флоты Министерствоһын урожай йыйнау һәм иген әҙерләү осоронда МТС-тарҙы, совхоздарҙы, колхоздарҙы, «Союззаготтранс», «Союзсовхозтранс» автобазаларын һәм ярҙамсы хужалыҡтарҙы нефть продуктылары менән өҙлөкһөҙ тәьмин итеп тороу өсөн нефть базаларына кәрәкле күләмдә яғыулыҡ һәм майҙар ташыуҙы һәм туплауҙы тәьмин итеп, урожай йыйнау өсөн ташыла торған яғыулыҡтың һәм майҙарҙың нефть базаларына дөрөҫ бүлеп биреләүе өҫтөнән ҡаты контроль ҡуйырға мәжбүр итергә.

5. Центросоюзды колхоздарға һәм совхоздарға һатыу өсөн ағас материалдары, тимерлек күмере, металл, салғылар, ураҡтар, һәнәктәр, тырмалар, хужалыҡ арҡандары, тәгәрмәс майы, урожай йыйнау һәм ауыл хужалығы продуктылары әҙерләүҙе үткәреү өсөн кәрәкле башҡа инвентарь һәм материалдарҙы үҙ ваҡытында ташып ҡуйыуҙы тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

6. Уҙған йылда күп кенә өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа урожай йыйнауҙы үткәреүгә МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың әҙерлегенә тейешенсә тикшереү ойошторолмағанлыҡтан һәм был эштә булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн үҙ ваҡытында кәрәкле саралар күрелмәгәнлектән, күп МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа урожай йыйнау осоронда тракторҙар, комбайндар һәм урожай йыйнай торған машиналарҙың тик тороу ваҡиғалары булды, эшләп сығарыуҙа көндәлек нормалар үтәлмәй ҡалдылар. Был, урожай йыйнау эштәренең оҙаҡҡа һуҙылыуына һәм урожайҙы юғалтыуға килтерҙе. Ошоноң һымаҡ етешһеҙлектәрҙе булдырмау, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың урожай йыйнауға үҙ ваҡытында әҙерләнеүҙәрен тәьмин итеү маҡсатында урындағы партия, совет органдарының етәкселәрен, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын һәм СССР совхоздар Министерствоһын урожай йыйнау эштәре башланыуҙан кәмендә 20 көн элек һәр бер МТС-тың, һәр бер совхоздың 1949 йыл урожайын йыйнауға әҙерлеген тикшереүҙе ойоштороорға мәжбүр итергә.

МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың урожай йыйнауға әҙерлеге түбәндәге күрһәткестәргә ҡарап баһа бирелергә тейеш:

а) комбайндарҙы, молотилкаларҙы, урожай йыйнай һәм ашлыҡ таҙарта торған машиналарҙы ремонтлау планын үтәү һәм уның сифаты;

б) яғыулыҡты һәм майлау материалдарын ташыу һәм туплау планын һәм ашлыҡ киптергестәр өсөн яғыулыҡ әҙерләү планын үтәү;

в) автомашиналарҙы һәм ат транспортын әҙерләү;

г) МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың комбайнерҙар, трактористәр, шоферҙар, машинистәр, үлсәүселәр, учетчик һәм башҡа кадрҙар менән тәьмин ителгәнлектәре;

д) күсмә ремонт мастерскойҙары әҙерләү һәм уларҙың слесарь-монтаж инструменттәре һәм запас частәр менән тәьмин ителгәнлектәре;

е) совхоздарҙа ашлыҡты һаҡлау өсөн кәрәкле складтар, ябмалы ырҙындар һәм игенде өҫтәмә эшкәртеү өсөн майҙандар әҙерләү.

МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың урожай йыйнауға әҙерлеген тикшереү һөҙөмтәләре тураһында акт төҙөргә, унда МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың урожай йыйнауға әҙерлегенә баһа бирергә, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың урожай йыйнауға әҙерлектәрендәге етешһеҙлектәрҙе билдәләргә һәм уларҙы бөтөрөү сроктарын күрһәтергә. Әҙерлекте тикшереү һөҙөмтәләрен райисполкомдарҙа һәм партия райкомдарында тикшерергә.

Өлкә, край исполкомдарына, республикаларҙың Министрҙәр Советтәренә урожай йыйнауға әҙерләнеүҙә артта ҡалыусы МТС-тарҙың, совхоздарҙың һәм райондарҙың МТС һәм совхоз директорҙарының һәм райисполком председателдәренең отчеттарын тыңларға, күрелгән етешһеҙлектәрҙе үҙ ваҡытында бөтөрөү сараһын күрергә һәм кәрәк булған ваҡиғаларҙа ҡайтанан тикшереү срогын билдәләргә тәҡдим итергә.

II.
Ауыл хужалығы продуктылары әҙерләүгә әҙерлек буйынса

7. Күп өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа яңы урожайҙы ҡабул итеүгә һәм һаҡлауға материаль-техник базаны әҙерләү эштәре быйыл, 1948 йылдағыға ҡарағанда, күп уңышлы үткәрелә. Ләкин күп өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа партия, совет һәм әҙерләү органдары иген складтарын, элеваторҙарҙы, иген киптергестәрҙе төҙөү һәм ремонтлау эштәрен тиҙерәк тамамлау, шулай уҡ автотранспортты, ашлыҡ таҙартыу машиналарын, үлсәүҙәрҙе һәм лаборатория йыһаздарын 1949 йыл урожайынан игенде ҡабул итеүгә һәм урынлаштырыуға әҙерләү буйынса етерлек сара күрмәйҙәр.

Иген складтары һәм элеваторҙар төҙөү эштәре Курск, Каменец-Подольск, Кировоград, Тамбов, Куйбышев, Чкалов, Иваново, Саратов, Орел өлкәләрендә һәм Алтай крайында бигерәк тә ҡәнәғәтләнмәҫлек алып барылалар. Киров, Горький, Томск өлкәләрендә һәм Татар АССР-ында ашлыҡ киптергестәрҙе ремонтлау һәм төҙөү эше насар тора.

СССР төҙөлөш материалдары промышленносе Министерствоһы һәм нефть промышленносе Министерствоһы әҙерләүҙәр Министерствоһына төҙөү һәм түбә ябыу материалдарын, асфальт һәм нефтебитумды ваҡытында оҙатыуҙы тәьмин итмәйҙәр. СССР ағас һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһы әҙерләүҙәр Министерствоһына ағас материалдары һәм йыйылмалы иген складтарын биреү планын бигерәк тә насар үтәйҙәр.

Әҙерләүҙәр Министерствоһы, күп кенә өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың урындағы партия һәм совет органдары «Союззаготтранс» автотранспортын алда торған иген ташыуға ҡарата ремонтлауҙы тиҙерәк тамамлау һәм әҙерләп ҡуйыу өсөн етерлек тиклем сара күрмәйҙәр. «Союззаготтранстың» Молдавия, Сталинград, Полтава, Ворошиловград, Сталино, Куйбышев, Төньяҡ Ҡаҙағстан, Кокчетау, Алтай, һәм Татарстан автотрестарында автотранспортты әҙерләү менән бигерәк тә ныҡ артта ҡалалар.

8. Государство игенен өҙлөкһөҙ ҡабул итеү, дөрөҫ урынлаштырыу һәм тулыһынса һаҡлау эшенә ғәҙәттән тыш ҙур әһәмиәт биреп, СССР әҙерләүҙәр Министерствоһын, Государствоның азыҡ һәм материаль резервтәре Министерствоһын, азыҡ промышленносе Министерствоһын, центросоюзды, урындағы партия, совет һәм әҙерләү органдарын, элеваторҙарҙы, складтарҙы, ашлыҡ киптергестәрҙе, тараны, шулай уҡ барлыҡ ашлыҡ таҙартыу, үлсәү һәм лаборатория йыһаздарын һәм инвентарҙе — көньяҡ райондарҙа 1 июлдән һуңлатмай һәм ҡалған райондарҙа — 15 июлгә тиклем ремонтлап бөтөрөүҙе һәм тулы әҙерлек хәленә килтереүҙе тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

Иген әҙерләүҙәр башланғанға тиклем складтарҙы, иген киптергестәрҙе, тирмәндәрҙе, элеваторҙарҙы шулай уҡ склад территорияларын зарарһыҙландырыуҙы үткәрергә.

9. Әҙерләүҙәр Министерствоһына 1 сентябргә 4.4 миллион тонна һыйышлы иген һаҡлау урындарын төҙөүҙе тамамларға тәҡдим итергә. Өлкәләр, крайҙар һәм республикаларҙың партия һәм совет органдарына иген складтары төҙөүҙә әҙерләүҙәр Министерствоһына эшсе көсө һәм урындағы төҙөлөш материалдары менән кәрәкле ярҙам күрһәтергә.

10. Өлкә һәм край исполкомдарын һәм республикаларҙың Министрҙәр Советтәрен 1 июлгә тиклем булған срокта башҡа ойошмаларҙың тимер юлдарҙағы һәм пристандарҙағы әҙерләү пункттарынан һәм Әҙерләүҙәр Министерствоһының предприятиеларенән 15 километр радиуста булған һәм иген һаҡлауға яраҡлы булып табылған склад биналарын СССР Министрҙәр Советенең 1949 йыл 18 майҙағы 1954-се номерле ҡарарында билдәләнгән күләмдәрҙә табып, ваҡытлыса файҙаланыу өсөн Әҙерләүҙәр Министерствоһы ҡарамағына тапшырырға мәжбүр итергә.

11. СССР совхоздар Министерствоһын, СССР азыҡ промышленносе Министерствоһын һәм СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын 1 июлгә тиклем түбәндәге күләмдәге складтарҙы бөртөклө ашлыҡ һаҡлау өсөн ваҡытлыса Әҙерләүҙәр Министерствоһы ҡарамағына тапшырырға мәжбүр итергә; СССР совхоздар Министерствоһы буйынса 400 мең тонна һыйҙырышлы, СССР азыҡ промышленносе Министерствоһы буйынса 10 мең тонна һәм СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһы буйынса 15 мең тонна һыйҙырышлы.

12. Әҙерләүҙәр Министерствоһы менән договорҙар төҙөшөү шарттарында иген продуктыларын әҙерләү эшен үткәреүсе министерстволарҙы һәм ойошмаларҙы 1949 йылғы урожайҙан 2 миллион тонна күләмендә туранан-тура тапшырыусыларҙан бөртөк ашлыҡ һәм майлы культура орлоҡтары ҡабул итеү өсөн склад биналарын 1 июлгә тиклем әҙерләргә мәжбүр итергә, шул иҫәптән: СССР азыҡ промышленносе Министерствоһы буйынса — 1.530 мең тонналыҡ, СССР-ҙың урман һәм ҡағыҙ промышленносе Министерствоһы буйынса—150 мең тонналыҡ, СССР-ҙың эске эштәр Министерствоһы буйынса — 100 мең тонналыҡ, металлургия промышленносе Министерствоһы буйынса 20 мең тонналыҡ һәм центросоюз буйынса — 200 мең тонналыҡ.

13. Арендаға алынған һәм уға ваҡытлыса файҙаланыу өсөн тапшырылған бөтә склад биналарын, шул иҫәптән СССР Министрҙәр Советенең 1948 йыл 28 декабрҙәге 19.617 номерле бойороғо буйынса беркетелгән склад биналарын да 1950 йылдың 1 июленә тиклем әҙерләүҙәр Министерствоһына беркетергә.

Юл эштәре Министерствоһын һәм йылға флоты Министерствоһын ошо йылдың 25 июленә тиклем договор буйынса, станцияларҙа, разъездарҙа һәм пристандарҙа булған һәм әҙерләү пункттары ойошмалары өсөн яраҡлы бөтә складтарҙы әҙерләүҙәр Министерствоһына ваҡытлыса файҙаланыуға тапшырырға мәжбүр итергә.

14. СССР әҙерләүҙәр Министерствоһын һәм совхоздар Министерствоһын, өлкә исполкомдарын, край исполкомдарын һәм республикаларҙағы Министрҙәр Советтәрен иген әҙерләү эштәре башланғанға тиклем «Союззаготтранс» һәм «Союзсовхозтранс» ҡарамағындағы йөк автомашиналарының аяҡҡа баҫтырылыуын һәм ремонтланыуын тәьмин итергә һәм «Союззаготтранстың» автороталарын һәм «Союзсовхозтранстың» автобазаларын ике смена менән эшләү иҫәбенән сығып шоферҙар менән тәьмин итеүгә мәжбүр итергә. «Союззаготтранстың» һәм «Союзсовхозтранстың» автомашиналарын бөртөклө ашлыҡ культуралары, майлы культураларҙың орлоҡтарын, мамыҡ, шәкәр сөгөлдөрө һәм башҡа ауыл хужалығы продуктылары ташыу менән бәйләнеше булмаған башҡа йөктәрҙе беретеүгә алыуҙы тыйырға.

Юл эштәре Министерствоһына иген ташыу өсөн ябмалы вагондар һәм кәрәкле һанда щиттәр әҙерләп ҡуйырға.

15. Әҙерләүҙәр Министерствоһы, урындағы партия һәм совет органдарын иген әҙерләү эштәре башланғанға тиклем бөтә әҙерләү пункттарын, «Союззаготтранстың» автороталарын һәм «Союзсовхозтранстың» автобазаларын государство игенен һәм башҡа төрлө ауыл хужалығы продуктыларын өҙлөкһөҙ рәүештә ҡабул итеүҙе, ташыуҙы һәм һаҡлауҙы ғәмәлдә тәьмин итә алырлыҡ һәләтле работниктәр менән комплектовать итеүгә мәжбүр итергә.

16. Урындағы партия һәм совет органдарын, әҙерләүҙәр Министерствоһы һәм азыҡ-түлек, материаль резервтәр Министерствоһының предприятиелары ҡарамағындағы бөтә әҙерләү пункттарының, базаларын, элеваторҙарын, ашлыҡ киптергестәрен 1949 йылғы урожай игенен ҡабул итеүгә әҙерлектәрен түбәндәге сроктарҙа тикшерергә мәжбүр итергә: көньяҡ райондарҙа 1949 йылдың 25 июненә тиклем, ә ҡалған райондарҙа 15 июлгә тиклем, һәм әҙерләү ойошмаларына асылған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙә кәрәкле ярҙамды күрһәтергә мәжбүр итергә.

17. Әҙерләүҙәр Министерствоһын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) иген әҙерләү эштәре башланғанға тиклем бөтә әҙерләү пункттарын кәрәкле инвентар— лаборатория йыһаздарын һәм ҡабул итеү квитанцияларының бланкалары менән тәьмин итергә;

б) бөтә тимер юлдарҙы, шулай уҡ әҙерләү пункттарына инеү юлдарын үҙ ваҡытында ремонтларға.

18. СССР азыҡ промышленносе Министерствоһына өҙлөкһөҙ рәүештә көнбағышты ҡабул итеү эшен тәьмин итергә, автомобиль һәм ат транспортының һәм вагондарҙың буш тороуҙарына юл ҡуймаҫҡа мәжбүр итергә.

19. Өлкә исполкомдарын, край исполкомдарын һәм республикаларҙағы Министрҙәр Советтәрен урожай йыйнау эштәре башланғанға тиклем, ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләү пункттарына ташыу өсөн юлдарҙың, күперҙәрҙең һәм һыу аша сығыу урындарын ремонтлауҙы тәьмин итергә мәжбүр итергә.

III.
Бесән сабыу һәм мал аҙыҡтарын силослау эштәрен үткәреү буйынса

20. Колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы продукты биреүсән общественный малсылыҡты тәьмин итеү өсөн мал аҙығына булған талаптарҙың үҫә барыуы партия һәм совет ойошмаларынан, СССР ауыл хужалығы Министерствоһынан, СССР совхоздар Министерствоһынан, СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһынан колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың бесән сабыу эшенә әҙерлектәрен үҙ ваҡытында тамамлау һәм бесән сабыу һәм мал аҙыҡтарын силослау эштәрен ойошҡан рәүештә үткәреүҙе талап итә. Ләкин шул уҡ ваҡытта күп кенә өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа һәм бигерәк тә Ҡаҙаҡ ССР-ында, Алтай һәм Красноярск крайҙарында, Куйбышев, Воронеж, Ульяновск, Кировск, Молотовск, Иркутск, Свердловск, Кострома, Горький, Челябе, Новосибирск һәм Омск өлкәләрендә, Татар һәм Башҡорт АССР-ҙарында колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың бесән сабыуға һәм мал аҙыҡтары әҙерләүгә әҙерләнеүҙәре ҡәнәғәтләнерлек бармай. Илдең көньяҡ райондарында — Краснодар һәм Ставрополь крайҙарында, Ростов өлкәһендә һәм Ҡырғыҙ ССР-ында бесән сабыу һәм мал аҙыҡтарын силослау эшен йәйелдереүҙе һуңлатыуға юл ҡуйыла.

Бесән сабыуға әҙерләнеү һәм уны йәйелдереү эшендәге етешһеҙлектәрҙең булыуы шуны күрһәтә, күп кенә өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа мал аҙыҡтары туплау эштәрен ойоштороуҙа уҙған йылғы хаталар ҡабатлана; уҙған йылда күп колхоздар һәм совхоздар бесән саба башлауға әҙерләнмәнеләр һәм бесән сабыуҙың иң яҡшы сроктарын үткәреп ебәрҙеләр, шуның һөҙөмтәһендә бесән сабыу эштәре көҙгә тиклем һуҙылды һәм сабынлыҡтарҙың байтаҡ майҙаны сабылмайынса һәм йыйналмайынса ҡалды.

21. Колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы малдарҙы яҡшы бесән һәм һутлы аҙыҡтар менән тулыһынса тәьмин итеү маҡсатында, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарын һәм СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын, СССР азыҡ промышленносе Министерствоһын, СССР-ҙың ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) бесән сабыуға әҙерлектә булған артта ҡалыуҙы иң яҡын көндәр эсендә бөтөрөү буйынса өҫтәмә саралар күрергә һәм бөтә колхоздарҙа һәм совхоздарҙа бөртөклө ашлыҡ культуралары урожайын йыйнай башлағанға тиклем бесән сабыу эштәрен иң яҡшы сроктарҙа үткәреү һәм сәселгән үләндәрҙе һәм тәбиғи сабынлыҡтарҙы беренсе таҡыр сабыуҙы иң яҡшы сроктарҙа һәм бөтә урындарҙа ла тамамлау өсөн, шулай уҡ бесәнде ҡабанға өйөп ҡуйыу өсөн, бесән сабыу эштәрен үҙ ваҡытында йәйелдереүҙе тәьмин итергә. Бесән сабыу менән бер үк ваҡытта колхоздарҙың государствоға бесән тапшырыуҙарын ойошторорға;

б) колхоздарҙа һәм совхоздарҙа ирта сроктарҙа ҡырағай хәлдә үҫә торған үләндәр һәм силос өсөн сәселгән мал аҙығы культуралары иҫәбенә мал аҙыҡтарын силослауҙы ойоштороп, иген урожайын йыйнай башлағанға тиклем силос әҙерләүҙең йыллыҡ планының кәм тигәндә 80 процентә күләмендә силос әҙерләүгә өлгәшергә;

в) колхозсыларҙың һәм эшкә һәләтле бөтә халыҡтың бесән сабыу эштәрендә һәм силос һалыуҙа тулыһынса ҡатнашыуҙарын тәьмин итеп, уларҙы хужалыҡтың эске эштәре булған икенсе дәрәжәләге эштәрҙән максималь рәүештә бушатыуҙы тәьмин итергә.

Бесән сабыу һәм мал аҙыҡтары силослау эшендә эшләүсе колхозсыларҙы һәм совхоз эшселәрен дәртләндереү маҡсатында СССР Министрҙәр Советенең 1948 йыл 7 майҙа сығарылған 1534 номерле ҡарарына ярашлы рәүештә 1948 йылда йәшәп килгән дәртләндереү сараларын 1949 йылда ла һаҡлап ҡалдырырға;

г) ат менән һәм трактор менән эшләй торған бесән сабыу машиналарын һәм силос ҡырҡҡыстарҙы бөтәһен дә бесән сабыу һәм мал аҙыҡтары силослауҙа юғары етештереүсәнлекле итеп файҙаланыуҙы ойошторорға;

д) бесән йыйнау эштәренең сифатына ныҡлы контроль булдырырға, бесәнде иҫәпкә алыуҙы үҙ ваҡытында ойошторорға һәм уны урлауҙарҙан, малдан ашатыуҙан, һәм янғындарҙан һаҡланыуын тәьмин итергә.

IV.
Бөртөклө ашлыҡ һәм майлы культураларҙы урып-йыйнау һәм әҙерләү буйынса

22. Урожай йыйнауҙы юғалтыуһыҙ үҙ ваҡытында үткәреү һәм бөртөклө ашлыҡ һәм майлы культуралар орлоғон әҙерләүҙең государство планын закон менән билдәләнгән сроктарҙа һис һүҙһеҙ үтәү партия, совет, ауыл хужалығы, әҙерләү органдарының, МТС-тарҙың, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың мөһим бурысы тип иҫәпләргә.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздары Министерствоһын, СССР азыҡ промышленносе Министерствоһын, СССР ит һәм һөтсөлөк промышленносе Министерствоһын, партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын, колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың етәкселәрен түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) барлыҡ колхоздарҙа һәм совхоздарҙа урып-йыйнау эштәрен үҙ ваҡытында йәйелдереүҙе тәьмин итергә, ашлыҡтың ҙур массивтарҙа өлгөрөүен көтөп тормайынса, уны һайлап урып-йыйнауҙы киң рәүештә ҡулланырға. Урожай йыйнауҙың тәүге көндәренән үк барлыҡ комбайндарҙы, урғыстарҙы, лобогрейкаларҙы һәм башҡа урып-йыйнау машиналарын эшкә ҡушырға, һәр бер комбайнер тарафынан урожай йыйнауҙа ҡатнашҡан һәр совхоз эшсеһе һәм колхозсы тарафынан эш нормаларының үтәлешенә көндәлек контролде булдырырға, МТС-тарҙа, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа булған барлыҡ молотилкаларҙы ашлыҡ һуғыуҙа юғары етештереүсәнлекле файҙаланыуҙы тәьмин итеп, ябай урып-йыйнау машиналары һәм ҡул менән сабылған игендәрҙең урожайын һуғыу менән ашлыҡтарҙы урып-йыйнау араһында өҙөклектәр булыуына юл ҡуймаҫҡа.

б) урожай йыйнауҙы ҡыҫҡа сроктарҙа үткәреү маҡсатында эшкә яраҡлы барлыҡ колхозсыларҙы, совхоз һәм МТС эшселәрен урып-йыйнау эштәренә ҡатнаштырыуҙы тәьмин итергә. Урожай йыйнауҙа хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу һәм учетҡа алыуҙы тәьмин итергә һәм колхозсыларға үтәлгән эштәрҙең күләменә һәм сифатына ярашлы рәүештә хеҙмәт көндәрен үҙ ваҡытында яҙыу эштәренә контроль урынлаштырырға.

Ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын күтәреүҙәре өсөн колхозсыларға һәм МТС тракторисҭарына хеҙмәт көндәренә өҫтәмә түләүҙе биреүҙе тәьмин итеү өсөн, ә совхоздарҙа — эшселәргә билдәләнгән натуралата түләүҙе биреүҙе тәьмин итеү өсөн урожайҙы бригадалар һәм звенолар буйынса айырым рәүештә учетҡа алыуҙы ойошторорға;

в) ағымдағы йылда комбайндар менән урып-йыйнау күләменең байтаҡ артыуын һәм урожай йыйнауҙы ҡыҫҡа сроктарҙа һәм юғалтыуһыҙ үткәреү күбеһенсә комбайндарҙы дөрөҫ файҙаланыуға бәйле булыуын иҫәпкә алып, комбайндарҙың эшен дөрөҫ ойоштороуға айырыуса иғтибар итергә. Бының өсөн:

Урожай йыйнауҙы башлауға тиклем һәр бер комбайн агрегатын әҙерлекле комбайнерҙар, комбайнер ярҙамсылары һәм трактористәр, шулай уҡ комбайндарҙы хеҙмәтләндереүсе колхозсыларҙың һәм совхоз эшселәренең даими составтары менән комплектовать итергә, иген ташыу өсөн кәрәкле транспорт менән комбайндарҙы тәьмин итергә;

Урожай йыйнауҙы башлауға тиклем һәр бер комбайн өсөн натурала ашлыҡ һәм майлы культураларҙың участкаларын беркетергә һәм барлыҡ комбайндарҙы һәм тракторҙарҙы үҙ ваҡытында урып-йыйнауҙы башлауға тиклем эш урындарына алып барырға;

Һәр бер комбайнер тарафынан көндәлек һәм сезон нормаларын, урып-йыйналған майҙан күләме менән генә түгел, хатта һуғылған игендең күләме менән дә, үтәлеүен һәм арттырып үтәлеүен тәьмин итергә, техник, ойоштороу һәм башҡа сәбәптәр буйынса комбайндарҙың буш тороуҙарына юл ҡуймаҫҡа;

Малсылыҡты аҙыҡ менән тәьмин итеү һәм ҡамыл төптәрен йомшартыуҙы үҙ ваҡытында үткәреү маҡсаттарында, комбайндар эше менән бер үк ваҡытта һаламдарҙы һәм кәбәктәрҙе йыйнауҙы һәм эҫкертләүҙе ойошторорға.

23. Партия, совет, ауыл хужалығы органдарын, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың етәкселәрен майлы һәм эфир-майлы культураларҙың өлгөрөүен күҙәтеп тороуҙы һәм үҙ ваҡытында йыйнап алыуҙы мәжбүр итергә. Көнбағышты һәм башҡа майлы культураларҙы комбайндар һәм башҡа урожай йыйнау машиналары менән иң ҡыҫҡа сроктарҙа, урожай йыйнау ваҡытында юғалтыуҙарға юл ҡуймайынса йыйнап алыуҙы ойоштороуҙы тәьмин итергә.

24. Партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын, колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың етәкселәрен урожайҙың тамырҙа ултырыу осоронда, уны йыйнауҙа, һуғыуҙа, ташыуҙа һәм һаҡлауҙа урожайҙы юғалтыуҙар менән көндәлек көрәш ойоштороуҙы мәжбүр итергә. Бының өсөн:

а) игендәрҙе ябай машиналар һәм ҡул менән урыу артынан һис кисекмәҫтән көлтәгә бәйләүҙе һәм уларҙы һоҫландарға, бишбаштарға һәм ҙураттарға һала барыуҙы, шунда уҡ эҫкертләүҙе, шулай уҡ башаҡтарҙы ентекле рәүештә тырмалап йыйнауҙы ойошторорға;

б) комбайндарҙы һәм молотилкаларҙы дөрөҫ көйләүҙе һәм эш ваҡытында уларҙың игенде башаҡта ҡалдырмай һуғыуын тәьмин итергә;

в) бөтә урып-йыйылған участкаларҙың колхоздарҙа басыусылыҡ бригадаһы бригадирҙарынан, колхоз председателдәре тарафынан, урып-йыйғандың икенсе көнөнән дә һуңламайынса; совхоздарҙа бүлексәләрҙең управляющийҙарынан совхоз директорҙары тарафынан иң кәмендә өс көнгә бер тапҡыр ҡабул итеп алыуҙы мәжбүри итеп билдәләргә. Башаҡтарҙың басыуҙа ятып ҡалыуына юл ҡуймайынса һәм асылған етешһеҙлектәрҙе һис кисекмәҫтән бөтөрөү сараларын күреп, урып-йыйналған майҙандарҙы ҡабул иткәндә бигерәк тә урожай йыйнауҙың сифатына иғтибар итергә.

Колхоздарҙың басыусылыҡ бригадаһы бригадирҙәре һәм совхоздарҙың бүлексә управляющийҙәре урожай йыйнау процесында бөтә урып-йыйнау эштәренең дә юғары сифатлы итеп үткәрелеүен тәьмин итергә тейештәр.

г) комбайнер ғәйебе буйынса урожайҙы юғалтыуға юл ҡуйылған ваҡытта МТС һәм совхоз директорҙарына насар сифатлы йыйналған участка өсөн комбайнерҙарға түләүҙе 30 процентҡа тиклем кәметеүҙе йөкмәтергә;

д) комбайндарҙан һәм молотилкаларҙан килгән бөтә дымлы ашлыҡты һис кисекмәҫтән киптереүҙе тәьмин итергә, ашлыҡты һуғыу һәм таҙартыу араһында өҙөклектәрҙе булдырмаҫҡа;

е) молотилкаларҙан һәм комбайндарҙан килгән ашлыҡтарҙы һәм майлы культураларҙың орлоҡтарын, шулай уҡ уларҙы әҙерләү пункттарына һәм складтарға ташыған ваҡытта мәжбүри үлсәүҙе һәм дөрөҫ иҫәпләүҙе тәьмин итергә;

ж) һуғыу һәм ташыу ваҡыттарында басыуҙа һәм ырҙын табаҡтарында ашлыҡтың һаҡланыуына контроль ойошторорға. Ашлыҡ ташыу буйынса үлсәүселәргә, кладовщиктарға, ҡараусыларҙы, объездчиктарҙы һәм өлкән ылаусыларҙы иң яҡшы колхозсылар һәм совхоз эшселәре араһынан бүлергә.

25. Әҙерләүҙәр Министерствоһына, СССР совхоздар Министерствоһына, СССР ауыл хужалығы Министерствоһына, өлкәләр, крайҙар һәм республикаларҙың партия, совет һәм әҙерләүҙәр органдарына бөртөклө ашлыҡ һәм майлы культураларҙы тапшырыуҙың государство планын һәр бер колхоз һәм совхоз тарафынан закон менән билдәләнгән сроктарҙа һис шикһеҙ үтәлеүен тәьмин итеүҙе йөкмәтергә. Был маҡсаттарҙа:

а) урожайҙы йыйнауҙың беренсе көндәренән үк бөртөклө культураларҙың һәм майлы культураларҙың орлоҡтарын әҙерләүҙе йәйелдерергә, һәр бер колхоздың һәм совхоздың ашлыҡ һәм майлы культураларҙың орлоҡтарын әҙерләүҙең государство планы улар тарафынан тулыһынса үтәлгәнгә тиклем ашлыҡ тапшырыуҙа һәр көндә ҡатнашыуын тәьмин итергә;

б) колхоздар, совхоздар һәм крәҫтиән хужалыҡтары тарафынан яҡшы сифатлы ашлыҡ, дөгө һәм майлы культураларҙың орлоҡтарын тапшырыуға саралар күрергә, ашлыҡты ентекле рәүештә таҙартыуҙы һәм үҙ ваҡытында киптереүҙе ойошторорға.

(Дауамы. 3-сө биттә).

СССР Министрҙәр Советендә һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетендә

1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһында

(Дауамы. Башы 1-2-се биттәрҙә).

26. Партия, совет һәм әҙерләүҙәр органдарына колхоздар һәм совхоздар тарафынан государствоға тапшырылған ашлыҡтың һәм майлы культураларҙың орлоҡ партияларынан тәүге нәүбәттә колхоздар һәм совхоздар тарафынан государствонан алынған ссудаларҙы, шулай уҡ мәжбүри поставкалар һәм МТС-тар эштәре өсөн натуралата түләү буйынса колхоздарҙың үткән йылдарҙағы бурыстарын түләүҙе тәьмин итеүҙе йөкмәтергә. Бынан һуң колхоздар тарафынан әҙерләүҙәр пункттарына тапшырылған ашлыҡты һәм майлы культураларҙың орлоҡтарын мәжбүри поставкалар һәм государствоның был район өсөн билдәләнгән әҙерләүҙәр планындағы һәр төр киҙемдәргә пропорциональ рәүештә МТС-тарҙың эштәре өсөн натуралата түләү иҫәбенә иҫәпләргә. Ашлыҡ һәм майлы культураларҙың орлоҡтарын мәжбүри тапшырыу буйынса планды үтәгән, ләкин МТС-тарҙың эше өсөн натуралата түләү буйынса иҫәп-хисапты тамамламаған колхоздар артабан ашлыҡ һәм майлы культураларҙы беренсе сиратта МТС-тарҙың тапшырылған счеттары буйынса натуралата түләү иҫәбенә тапшыралар.

Мәжбүри поставкалар һәм МТС-тарҙың эше өсөн (ашлыҡ һуғыуҙан башҡа) натуралата түләү буйынса колхоздар тарафынан бөртөклө ашлыҡ культураларын һәм башҡа майлы культураларҙың орлоҡтарын, шулай уҡ колхозсылар һәм шәхси хужалыҡтар тарафынан мәжбүри поставкалар тапшырыу МТС-тарҙың эше өсөн тапшырылған йөкләмәләргә һәм закон буйынса күрһәтелгән культураларға ҡатғи рәүештә үткәрелергә тейештәр. Шул уҡ ваҡытта бойҙай, арыш, дөгө, ҡымҡыл культуралар, ҡара бойҙай, борсаҡ һәм кукуруза МТС-тарҙың эше өсөн был культураларҙың һәр береһе өсөн договорҙар һәм счеттар буйынса тапшырылған йөкләмәләрҙә билдәләнгән күләмдә тапшырылырға тейеш, ә башҡа ашлыҡ культуралар буйынса ашлыҡ тапшырған ваҡытта, уларҙы тапшырыу нормаларына буйынса алмаштырыуҙың билдәләнгән эквиваленттарына ярашлы рәүештә бөртөклө культуралар менән алмаштырыу рөхсәт ителә.

27. Урындарҙағы партия һәм совет органдарын әҙерләүҙәр Министрствоһының вәкилдәренә, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы уполномоченныйҙарына колхоздарҙы урожайлылыҡ разрядтарына индереү буйынса эштәрендә уларға һәр яҡлап ярҙам күрһәтергә, шуның менән бергә, урожайлылыҡты түбәнәйтеү һәм шуның менән натуралата түләүҙән яңылыш рәүештә түбәнәйтелгән бөтә төр антигосударственный ынтылыштарға юл ҡуймау мәжбүр итергә.

28. СССР Министрҙәр Советы аппараты урожайлылыҡты билдәләү буйынса Баш государство инспекцияһын урожайлылыҡты билдәләү һәм урожайлылыҡ тураһындағы мәғлүмәттәрҙе Хөкүмәт тарафынан билдәләнгән тәртиптә ярашлы рәүештә әҙерләүҙәр Министрствоһы уполномоченныйҙарына тапшырыу буйынса эштәрҙе үҙ ваҡытында үткәреүҙе тәьмин итеүҙе мәжбүр итергә.

29. Әҙерләүҙәр Министрствоһын Себер, Урал, Ҡаҙағстан, Алыҫ Көнсығыш һәм Урта Азия районлары буйынса колхоздарҙы МТС эштәренә натуралата түләү иҫәпләү өсөн бөртөклө ашлыҡ культуралары буйынса урожайлылыҡ разрядтарына индереүҙе урожайлылыҡты билдәләү буйынса район-ара инспекцияларҙан бөртөклө башаҡлы культураларҙың урожайлылығы тураһында мәғлүмәттәрҙе алғандан һуң ике аҙна срок эсендә, ә башҡа өлкәләр, крайҙар һәм республикалар буйынса ун көнлөк срок эсендә тәьмин итергә һәм колхоздарҙың урожайлылыҡ разрядтарына индерелеүе тураһында бер тәүлек срок эсендә МТС директорҙарына иғлан белдереү талап итеү мәжбүр итергә. МТС директорҙарына колхоздарҙы урожайлылыҡ разрядтарына индереү буйынса әҙерләүҙәр Министрствоһы уполномоченныйынан белдереү алғандан һуң 5 көн сроктан да һуңға ҡалмайынса колхоздарға МТС эштәре өсөн счеттар тапшырырға, ә комбайн менән урып-йыйнау, игенде таҙартыу һәм игенде ташыу өсөн счеттарҙы был эштәрҙе үтәгәндән һуң 10 көндән дә һуңға ҡалмайынса тапшырырға тейештәр.

МТС директорҙарын, колхоздарҙы урожайлылыҡ разрядтарына индереүҙе көтөп тормайынса, МТС хеҙмәтләндергән һәр бер колхозға МТС эштәре өсөн натуралата тапшырыуға счеттар бирергә мәжбүр итергә.

МТС эше өсөн натуралата түләүҙе дөрөҫ иҫәпләнеүе һәм тулыһынса юлланыуы өсөн, билдәләнгән сроктарҙа колхоздарға счеттар бирелеүе һәм тапшырылған счеттар буйынса колхоздар тарафынан игендең һәм башҡа культураларҙың тапшырылыуы өсөн государство алдында МТС директорҙарының яуаплылығы тураһында уларҙы иҫкәртергә, ә әҙерләүҙәр Министрствоһының район уполномоченныйҙарын — мәжбүри иген тапшырыу буйынса пландың үтәлеүе менән бер тигеҙ халда натуралата түләүҙең тулыһынса юлланылыуы өсөн яуаплы булыуҙары тураһында иҫкәртергә.

30. 1948 йылда байтаҡ өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа сортлы орлоҡтарҙы, бигерәк тә яҙғы бөртөклө культураларҙың орлоҡтарын һәм дефицит сортлы орлоҡтарҙы әҙерләүгә тейешле иғтибар ителмәүен дөрөҫ түгел, тип иҫәпләргә. Бик күп селекция станциялары, элита-орлоҡсолоҡ хужалыҡтары һәм район орлоҡсолоҡ хужалыҡтары үҙҙәре тарафынан әҙерләү пункттарына тапшырыла торған сортлы орлоҡтарҙы билдәләнгән кондицияға еткермәнеләр, уларҙың исемен юғалттылар, һәм уларҙы ябай сорттар рәүешендә тапшырҙылар һәм был хәл сортлы орлоҡтар ресурсын кәметеүгә килтерҙе.

СССР ауыл хужалығы Министрствоһын, СССР совхоздар Министрствоһын, әҙерләүҙәр Министрствоһын, селекция станцияларының, ғилми-тәжрибә учреждениеларҙың элита-орлоҡсолоҡ хужалыҡтарының етәкселәрен, алдағы йылдың сәсеү планын үтәү өсөн кәрәкле булған орлоҡтарҙан башҡа, бөтә элита орлоҡтары урожайын, ә район орлоҡсолоҡ хужалыҡтарын Хөкүмәт тарафынан билдәләнгән шарттарҙа булған орлоҡсолоҡ участкаларынан алынған орлоҡтарҙан башҡа, бөтә сортлы орлоҡтар урожайын Главзаготсортзерноның әҙерләү пункттарына тапшырырға мәжбүр итергә. Государствоға тапшырыла торған орлоҡтарҙың сортлылыҡ сифаты билдәләнгән кондицияға яуап бирергә тейеш.

СССР ауыл хужалығы Министрствоһына, СССР совхоздары Министрствоһына, һәм әҙерләүҙәр Министрствоһына, 1949 йылдың урожайынан бөртөклө ашлыҡтың һәм майлы культураларҙың орлоҡ маҡсаты өсөн айырыуса ҡиммәтле, юғары урожайлы сорттарын әҙерләү тураһында ике аҙна срок эсендә тәҡдимдәр тапшырырға йөкмәтергә, был тәҡдимдәрҙә сорттарҙың теҙмәһен һәм орлоҡ әҙерләүҙең күләмен күҙҙә тоторға.

31. Партия, совет, әҙерләүҙәр һәм ауыл хужалығы органдарын:

Урожай йыйнау ваҡытында һәм иген әҙерләү планын үтәгәнгә тиклем ваҡытҡа колхозсыларға бирер өсөн һәм колхоздарҙың эске-хужалыҡ ихтыяждарына — игендә 15 процент күләмендә, дөгөнә — 10 процент, көнбағышты — 5 процент, картуфты һәм йәшелсәне — 15 процент күләмендә был культураларҙың государство әҙерләү пункттарына фактик рәүештә тапшырылған һанынан иҫәпләп бүлеү тураһындағы тәртипте көсәйтеүгә контроль булдырырға мәжбүр итергә;

Колхозсылар һәм трактористар тарафынан эшләнгән хеҙмәт көндәренә ҡарап уларҙы дөрөҫ авансировать итеү өсөн, колхоз производствоһы менән мөнәсәбәте булмаған кешеләргә үҙ белдеге менән колхоз продукцияһын таратыу практикаһын, шулай уҡ эшләнгән хеҙмәт көндәренә ҡарамайынса авансылар биреү практикаһын ҡырҡа бөтөрмәү өсөн контроль булдырырға мәжбүр итергә.

32. 1949 йылда түбәндәгеләрҙе һаҡларға:

а) комбайндар менән урып-йыйнауҙың билдәләнгән планын үтәүҙе яҡшы сифатлы итеп тәьмин иткән МТС участка механиктарына натуралата премиялар биреүҙең 1948 йылда йәшәгән тәртибен, шулай уҡ МТС-тарҙың етен-тарма йыйнау машиналарында, клевер һәм люцерна орлоҡтарын һуғыу һәм ҡағыу молотилкаларында, етен-тарма таҙалыу машиналарында эшләүсе машинистарға, был эштәрҙә улар менән бергә эшләгән тракторисҭарға йәшәп килгән нормаларҙы үтәүҙәре өсөн хеҙмәт көндәренә түләү тәртибен, шулай уҡ МТС трактористары өсөн билдәләнгән күләмдәрҙә аҡсалата һәм натуралата түләүҙең гарантия минимумын;

б) совхоз трактористтарына натуралата түләүҙең 1948 йылда хәрәкәттә булған тәртибен,—уға ярашлы рәүештә комбайн менән урып-йыйнауҙа ҡатнашҡан трактористар, аҡсалата түләүҙән тыш, улар менән бергә эшләүсе комбайнерҙар өсөн билдәләнгән күләмдәрҙә натуралата иген менән түләү алалар;

в) СССР Совнаркомының 1944 йылдың 12 августындағы 1076 номерлы ҡарарының 2-се пунктының хәрәкәтен, — уға, йыйылған ашлыҡтарҙы комбайндар менән урып-йыйнауҙа эшләгән комбайнерҙарға, комбайнерҙарҙың ярҙамсыларына һәм тракторисҭарға нормаль булған ашлыҡтарҙы урып-йыйнау өсөн билдәләнгән ғәмәлдәге расценкаларға ҡарағанда түләүҙе 40 процентҡа тиклем арттырыуҙы билдәләй. Был да игендәрҙең йыйылыу дәрәжәһе һәм урып-йыйнауҙың ҡыйынлығы иҫәпкә алына;

г) СССР Министрҙәр Советының 1948 йылдың 21 июлендәге 10000-р номерлы бойороғонда билдәләнгәнсә, йыйылған ашлыҡтарҙы урып-йыйнағанда комбайндар менән эшләүсе, комбайн моторҙары өсөн һәм ябай урып-йыйнау машиналары менән эшләүсе тракторҙар өсөн ярыулыҡты тотоноу нормаһын арттырыу тәртибе.

V.
Шәкәр сөгөлдөрө урожайын йыйнау һәм әҙерләү эштәрен үткәреү буйынса

33. Сөгөлдөр сәсеүсе өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы, республикаларҙағы партия һәм совет органдарын, СССР ауыл хужалығы Министрствоһын һәм СССР аҙыҡ промышленносе Министрствоһын 1949 йылда шәкәр сөгөлдөрөнән юғары урожай алыуҙы тәьмин итергә, уның урожайын үҙ ваҡытында йыйнауҙы һәм һәр бер колхоздың һәм совхоздың государствоға сөгөлдөр тапшырыу планын һис һүҙһеҙ үтәүҙәрен тәьмин итеүгә мәжбүр итергә. Бөртөклө ашлыҡ культуралары урожайын йыйнау ваҡытында сөгөлдөрҙә тәрбиәләү эштәрен туҡтатыуға юл ҡуймаҫҡа, сөгөлдөрҙең үҫеү осоронда уны ҡыйылдан утау, рәт араларын йомшартыу һәм шәкәр сөгөлдөрө ҡорттарына ҡаршы көрәш саралары үткәреүҙе ойоштороға.

34. Республикаларҙағы Министрҙәр Советтарын, сөгөлдөр сәсеүсе райондарҙағы край исполкомдарын һәм өлкә исполкомдарын райондар буйынса, ә райондарҙа — колхоздар буйынса сөгөлдөрҙе ҡаҙый башлау сроктарын һәм сөгөлдөрҙө ташыу буйынса заданиеларҙы раҫлап, шәкәр заводтары эшләй башлағанға тиклем сөгөлдөр әҙерләү пункттарында кәм тигәндә 5 тәүлеккә етерлек сөгөлдөр запасы булдырыуға, ә унан һуң шәкәр заводтарын өҙлөкһөҙ рәүештә сөгөлдөр менән тәьмин итеп тороуға өлгәшергә.

35. Сөгөлдөрҙө ҡаҙыу һәм уны заводтарға һәм сөгөлдөр әҙерләү пункттарына ташыуҙың түбәндәге сроктарын раҫларға:

	Ҡаҙыу	Ташыу
Украина ССР-ы буйынса	25 октябрь	5 ноябрь
Молдавия ССР-ы буйынса	1 ноябрь	1 декабрь
Курск һәм Воронеж өлкәләре буйынса	20 октябрь	15 декабрь
Тамбов һәм Пенза өлкәләре буйынса	20 октябрь	1 декабрь
Үзбәк ССР-ы, Ҡаҙаҡ ССР-ы һәм Ҡырғыҙ ССР-ы буйынса	1[illegible] ноябрь	15 декабрь
Грузия ССР-ы, Әрмән ССР-ы һәм Краснодар крайы буйынса	10 ноябрь	1 декабрь
Литва ССР-ы, Латвия ССР-ы, Эстон ССР-ы һәм Белоруссия ССР-ы буйынса	20 октябрь	1 ноябрь
Алтай һәм Красноярск крайҙары буйынса, Новосибирск өлкәһе һәм Бурят-Монгол АССР-ы буйынса	10 октябрь	1 ноябрь
Сөгөлдөр сәсеүсе башҡа районлар буйынса	20 октябрь	[illegible]0 ноябрь

36. СССР ауыл хужалығы Министрствоһын, СССР аҙыҡ промышленносе Министрствоһын, сөгөлдөр сәсеүсе райондарҙағы партия һәм совет органдарын МТС һәм совхоздарҙа булған сөгөлдөр ҡаҙығыстарҙы һәм сөгөлдөр комбайндарын шәкәр сөгөлдөрө урожайын йыйнауҙа тулыһынса файҙаланыуҙы тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

СССР ауыл хужалығы Министрствоһына бер ай срок эсендә шәкәр сөгөлдөрөн механизациялаштырылған юл менән йыйнау планын шәкәр сөгөлдөрөн сәсеүсе райондарҙағы крайҙарға, өлкәләргә һәм республикаларға еткерергә.

37. Сөгөлдөр сәсеүсе өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия һәм совет органдарына шәкәр сөгөлдөрөн ҡаҙыу һәм ташыу өсөн колхозсыларҙы билдәләүҙе һәм шулай уҡ кәрәк һанда йәнле тартыу көстәрен һәм автомашиналарҙы беркетеүҙе тәьмин итергә, шәкәр сөгөлдөрөн ҡаҙыу эше тамамланғанға, һәм уны шәкәр заводтарына һәм әҙерләүҙәр пункттарына ташыу эштәре тамамланғанға тиклем уларҙы башҡа эшкә күсереүгә юл ҡуймаҫҡа тәҡдим итергә.

38. СССР-ҙың аҙыҡ промышленносе Министрствоһын шәкәр сөгөлдөрөнөң массовый рәүештә килеү осоронда әҙерләүҙәр пункттарында шәкәр сөгөлдөрөн ҡабул итеү буйынса әҙерләүҙәр пункттарының тәүлек әйләнәһенә эшләүҙәрен мәжбүр итергә.

39. СССР ауыл хужалығы Министрствоһын, СССР аҙыҡ промышленносе Министрствоһын, урындарҙағы партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) 1949 йылдың 15 августынан да һуңға ҡалмайынса МТС-тарҙа һәм колхоздарҙа шәкәр сөгөлдөрөн ҡаҙыу өсөн кәрәк булған бөтә сөгөлдөр ҡаҙығыстарҙы һәм инвентарҙарҙы ремонтлау эшен тамамлауҙы тәьмин итергә;

б) сөгөлдөр ташый башлауҙан кәм тигәндә 10 көн алда, булған бөтә арбаларҙы ремонтлау, яңы арбалар, трактор арбалары әҙерләүҙе һәм шәкәр сөгөлдөрө ташыу өсөн билдәләнгән автомашиналарҙы ремонтлау эшен тамамларға;

в) юлдарҙы, күперҙәрҙе һәм шулай уҡ сөгөлдөр әҙерләү пункттарына инеү юлдарын ремонтлау эшен 1949 йылдың 1 августынан да һуңға ҡалмайынса тамамларға.

40. Шәкәр сөгөлдөрөн яланда ҙур булмаған өйөмдәрҙә оҙаҡ ваҡыттар һаҡлау практикаһы сөгөлдөрҙең байтаҡ боҙолоуына һәм ундағы шәкәрҙең юғалыуына килтереүе сәбәпле һәм уны заводтарҙа артабан һаҡлауҙы ҡатмарлаштырыуы һәм шәкәрҙең аҙ сығыуы айҡанлы, сөгөлдөр сәсеүсе райондарҙағы республикаларҙың Министрҙәр Советтарын, крайисполкомдарын һәм өлкә исполкомдарын шәкәр сөгөлдөрө тресталары ҡатнашлығында райондар буйынса, ә райондарҙа колхоздар буйынса шәкәр сөгөлдөрөн кагатировать итеү планын эшләп, уны 1949 йылдың 10 августынан да ҡалмай раҫларға һәм был пландың һис һүҙһеҙ үтәлеүен тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

41. СССР Министрҙәр Советының 1947 йыл 11 октябрендә сығарылған 3541-се номерлы ҡарарын 1949 йылға ла көсөндә ҡалдырырға һәм баҫыуҙа кагаттарға һалынған һәм шәкәр заводтарына тапшырылғанға тиклем яҡшы һаҡланған сөгөлдөр өсөн колхоз кагатчиктарына (звеноводтарға) шәкәр заводтарының льготалы хаҡ менән шәкәр һатыу тәртибен ошо ҡарарҙағыса билдәләргә. Шулай уҡ колхоздарға баҫыуҙағы кагаттарға һалынған шәкәр сөгөлдөрөнөң һәр бер центнерына йәшәп килгән 25 тин өҫтәмә түләү тәртибен үҙ көсөндә ҡалдырырға, һәм был доходты колхоздарға баҫыуҙа сөгөлдөрҙө кагаттарға һалыусы һәм уны тәрбиәләүсе звенолар ағзалары араһында бүлеүҙе тәҡдим итергә.

42. 1949 йылда сөгөлдөр әҙерләү пункттарына һәм шәкәр заводтарына шәкәр сөгөлдөрө урожайын сығарыу планын 201 миллион центнер күләмендә билдәләргә, шул иҫәптән:

СССР аҙыҡ промышленносе Министрствоһының автомобиль транспорты менән	90 милл.	цент.
колхоз һәм крәҫтиән хужалыҡтарының ылауы менән—	[illegible]5	„
колхоздарҙың автомобиль транспорты менән	26	„
республикаларҙың автомобиль транспорты Министрствоһының автомобиль транспорттары менән—	15	„
әҙерләүҙәр Министрствоһының автомобиль транспорты менән—	30	„
өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа урындағы ойошмаларҙың, шәкәр сөгөлдөрө ташыу эшенә мобилизовать ителгән автомобиль транспорты менән—	5	„

СССР ауыл хужалығы Министрствоһын һәм СССР аҙыҡ промышленносе Министрствоһын 1949 йылдың 1 августынан да һуңға ҡалмай өлкәләргә, крайҙарға һәм республикаларға шәкәр сөгөлдөрө сығарыуҙың билдәләнгән планын еткереүҙе мәжбүр итергә.

43. Республикаларҙың Министрҙәр Советын, крайисполкомдарҙы һәм облисполкомдарҙы түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) шәкәр сөгөлдөрө ташыуға йәлеп ителгән һәр бер ойошма өсөн, ылауҙар һәм автомобиль транспорты менән сөгөлдөр сығарыу буйынса 5 көнлөк заданиелар билдәләргә, шулай уҡ һәр бер автомашинаға сезон заданиелары билдәләргә һәм сөгөлдөр ташыуҙа заданиеларҙың үтәлешенә ныҡлы контроль ҡуйырға;

б) колхоздың йәнле тартыу көстәре менән шәкәр сөгөлдөрө ташыуҙа колхоздарға, шулай уҡ колхоз машинаһында эшләүсе шоферҙарға, сөгөлдөр баҫыуҙарынан сөгөлдөр әҙерләү пункттарына тиклем булған араны иҫәпкә алып, сезон нормалары һәм сөгөлдөр ташыу сроктарын билдәләргә;

в) шәкәр заводтарының һәм сөгөлдөр баҫыуҙарының автотранспорттарын икенсе эштәрҙән сөгөлдөр ташыуҙан 15 көн элек бушатырға.

Сөгөлдөр ташыу өсөн ошо ҡарар нигеҙендә бүленгән автомашиналарҙы, сөгөлдөрҙө срогында тулыһынса ташып бөткәнгә тиклем икенсе эштәрҙә файҙаланыуҙы тыйырға;

г) Ошо Ҡарарҙа билдәләнгән пландың үтәлешен тәьмин итеү өсөн, шәкәр сөгөлдөрөн ташыу ваҡытына кәрәкле булған һанда урындағы ойошмаларҙың автомашиналарын мобилизовать итергә.

Шәкәр сөгөлдөрөн ташыуға мобилизовать ителгән автомашиналарҙы тулыһынса файҙаланыуҙа яуаплылыҡты автотранспорт ойошмаларының етәкселәренә, автоколонна начальниктарына һәм шәкәр заводтарының директорҙарына йөкмәтергә.

44. СССР аҙыҡ промышленносе Министрствоһын автоколонналарҙы икешәр смена эшләтеү иҫәбенән сығып, 1949 йылдың 10 августынан да һуңға ҡалмайынса шоферҙар менән комплектовать итергә, һәр бер автомашинаны ағымдағы ремонт өсөн кәрәкле булған инструменттар менән тәьмин итергә, автомашиналарҙы ремонтлауҙы шәкәр заводтарында һәм сөгөлдөр әҙерләүсе әре пункттарҙа ойоштороға мәжбүр итергә.

45. Сөгөлдөрҙө әҙерләү пункттарына сығарыуҙан алда, баҫыуҙа юғалтыуҙар һәм урлауҙар менән көрәшеү маҡсатында, колхоздарға йыйнап алынған майҙандарҙы звеноводтарҙан көндәлек рәүештә ҡабул итә барыуҙы һәм ҡаҙылып алынған бөтә сөгөлдөргә ныҡлы учет тәьмин итеп, һәр бер звено буйынса көнөнә ҡаҙылып алынған сөгөлдөрҙө самалы үлсәүҙәр менән иҫәпләүҙе тәҡдим итергә.

Шәкәр сөгөлдөрө плантацияларын һаҡлау эшен тәүлек әйләнәһенә ойоштороға һәм сөгөлдөр баҫыуҙарында сөгөлдөрҙө тулыһынса ҡаҙып алмай һәм ташып бөтөрмәй тороп, мал көтөүгә юл ҡуймаҫҡа.

46. Юл эштәре Министрствоһын шәкәр сөгөлдөрө ташыу планын тулыһынса үтәүҙе тәьмин итерлек һандарҙа вертушкалар һәм сөгөлдөр тейәү өсөн вагондар биреүҙе ойоштороға мәжбүр итергә.

VI.
Мамыҡ урожайын йыйнау һәм уны әҙерләүҙәр буйынса

47. 1949 йылда мамыҡтан юғары урожай алыуҙы государствоға мамыҡ тапшырыу планын һәр бер колхоздың һәм совхоздың һис һүҙһеҙ үтәүенә өлгәшеүҙе мамыҡ сәсеүсе өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарының иң мөһим бурысы итеп иҫәпләргә.

48. СССР ауыл хужалығы Министрствоһын, СССР совхоздар Министрствоһын, СССР-ҙың еңел промышленность Министрствоһын, мамыҡ сәсеүсе райондарҙағы партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) бөтә тоҡ эштәр — рәт араларын эшкәртеү (күмеү һәм культивациялау), һуғарыу, сәсеүлектәрҙе өҫтәмә аҙыҡландырыу эштәре иң яҡшы агротехник сроктарҙа һәм юғары сифатлы итеп үткәрелһен өсөн мамыҡ сәсеүлектәрен үҙ ваҡытында һәм ентекләп тәрбиәләүҙе тәьмин итергә. мамыҡ сәсеүлектәрендә була торған ауыл хужалығы ҡоротҡостарына һәм ауырыуҙарына ҡаршы көрәшкә айырыуса иғтибар бирергә;

б) 15 августан да һуңға ҡалмайынса колхоздарҙа һәм совхоздарҙа мамыҡ ҡабул итеү өсөн майҙандар әҙерләргә, бөтә склад биналарын ремонтлау, таҙартыу һәм дезинфекция үткәреү эштәрен тамамларға, яңы урожай мамығын ҡабул итеүгә уларҙы тулы әҙерлек хәленә килтерергә;

в) мамыҡ урожайын йыйнай башлағанға тиклем үлсәүҙәрҙе, транспортты, таҙартҡыстарҙы, һәм башҡа машиналарҙы ремонтлау эшен тамамларға һәм колхоздарҙағы, совхоздарҙағы һәм заводтарҙағы бөтә мамыҡ киптергестәрҙе тулы тәртипкә килтереүгә, шулай уҡ мамыҡ киптерә торған яңы сушилкалар төҙөү эшен тамамлап, уларҙы кәрәкле тиклем яғыулыҡ запастары менән тәьмин итергә;

г) мамыҡ сәсеүсе колхоздарҙы мамыҡ таҙартыу заводтары һәм әҙерләү пункттары аша мамыҡ ташыу өсөн кәрәкле һанда тоҡтар менән тәьмин итергә.

49. СССР еңел промышленносе Министрствоһын, республикаларҙағы Министрҙәр Советтарын, өлкә исполкомдарын һәм край исполкомдарын мамыҡ әҙерләү сезоны башланғас әҙерләү пункттарын мамыҡты тейәү һәм бушатыу өсөн эшселәр менән тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

50. СССР ауыл хужалығы Министрствоһын, СССР совхоздар Министрствоһын, СССР-ҙың еңел промышленность Министрствоһын, мамыҡ сәсеүсе райондарҙағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын, колхоз һәм совхоз етәкселәрен түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) мамыҡтарҙы коробкалары асыла барған һайын үҙ ваҡытында йыйнап алыуҙы тәьмин итергә, сорттарҙың буталаыуына, шулай уҡ мамыҡты йыйнағанда, ташығанда һәм һаҡлағанда юғалтыуҙарға юл ҡуймаҫҡа.

Бөтә урындарҙа ла мамыҡ йыйнау эштәрен 20 ноябрҙән һуңға ҡалмайынса тамамларға, государствоға мамыҡ тапшырыуҙы урожай йыйнай башлауҙың тәүге көндәренән үк тәьмин итергә;

б) мамыҡ урожайын йыйнау эшенә хеҙмәткә һәләтле булған бөтә колхозсыларҙы һәм совхоз эшселәрен ылыҡтырыу өсөн саралар күрергә, хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға һәм һәр бер мамыҡ йыйнаусының көндәлек эш нормаларын үтәүенә айырыуса иғтибар бирергә;

в) колхоздарҙа һәм совхоздарҙа мамыҡтың тороп ҡалыуына юл ҡуймаҫҡа. уны йылдам рәүештә әҙерләү пункттарына тапшырыу сараларын күрергә, һәм мамыҡты әҙерләү пункттарына оҙатыу өсөн кәрәкле һанда автотранспорт һәм эшсе көсө беркетергә;

г) һуғарыла торған мамыҡ сәсеүсе райондарҙа туңға һөрөү эштәрен үҙ ваҡытында үткәреү өсөн 15 ноябрҙән дә һуңға ҡалмайынса, баҫыуҙарҙағы мамыҡ һабаҡтарын массовый рәүештә йыйнау эшенә тотонорға, әгәр ҙә һабаҡтарҙа берәм-һәрәм асылып етмәгән коробкалар булһа, уларҙы йыйнап алыу һәм таҙартыу эштәрен ойоштороға. Мамыҡ сәсеүлектәренән һабаҡты йыйнау эшен бөтә баҫыуҙарҙа 25 ноябрҙән дә һуңға ҡалмайынса тамамларға.

VII.
Етен һәм тарма урожайын йыйнауҙы үткәреү һәм әҙерләү буйынса

51. Урожай йыйнау эштәрен уңышлы рәүештә үткәреү һәм государствоға сүс һәм етен орлоғо һәм тарма тапшырыу планын үҙ ваҡытында үтәү маҡсатында, СССР ауыл хужалығы Министрствоһын, етен һәм тарма сәсеүсе өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) оҙон етен урожайын дәйем сәсеүлектәрҙән һәм орлоҡ участкаларынан иртә һарғайып өлгөрөү ваҡытында, ә орлоҡсолоҡ сәсеүлектәренән — һарғайып өлгөрөү ваҡытында йыйнауҙы тәьмин итергә. Етенде һәм тарманы һуғыу эшен ҡултолар кибеп бөтөү менән шунда уҡ үткәрергә, етен һәм тарма урожайының тотошо менән йыйналып бөтөүен көтөп тормаҫҡа, һәм был эште айырым участкаларҙағы урожайҙы йыйнап бөткәндән һуң 10 көндән дә ҡалмайынса тамамларға;

б) оҙон етен һәм тарма урожайын йыйнауҙа МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа булған бөтә етен йолҡоу һәм тарма урожайын йыйнау машиналарын файҙаланырға, бының өсөн һәр бер МТС һәм колхоз буйынса етенде һәм тарманы машиналар менән һәм ҡул менән йыйнау планын билдәләп, машиналар менән йыйнау өсөн тигеҙ һабаҡлы участкаларҙы билдәләргә. Етенде һәм тарманы йыйнаған ваҡытта уларҙың сифатына ҡарап һабаҡтарын сорттарға бүлеү эшен үткәрергә;

в) һәр бер колхозда оҙон етен һәм тарма орлоғона булған үҙенең ихтыяждарын, алдағы йылдарҙа был культураларҙың сәсеү майҙандарын киңәйтеү ҡаралғанын иҫәпкә алып, орлоҡ участкаларындағы урожай иҫәбенә үҙҙәрен орлоҡ менән тәьмин итеү өсөн саралар күрергә;

г) етен сәсеүсе һәм тарма сәсеүсе бөтә колхоздарҙа һәр бер колхоз етенде һәм тарманы ҡыҙ-ҡыш көндәрендә беренсе ҡат эшкәртеү өсөн киптергестәр менән тулыһынса тәьмин ителерлек итеп, етен һәм тарма киптереү өсөн яңы биналар төҙөүҙе һәм булғандарын ремонтлауҙы тәьмин итергә;

д) оҙон етен урожайын йәйеүҙе һәм һыуға батырыуҙы 15 сентябрҙән дә һуңға ҡалмайынса, һәм тарманы һыуға батырыу эшен 1 октябрҙән дә һуңға ҡалмайынса тамамларға.

52. Колхоздарға тарма сүсе эшкәртеүҙә эшләүсе колхозсыларға йыйналған бөтә сүстең 50 процентен тарма сүсе урожайын йыйнауҙа эшләнгән хеҙмәт көндәренә ҡарата бүлеп бирергә тәҡдим итергә. Тарма сүсен эшкәртелеп бөтөү менән шунда уҡ биреүҙе тәьмин итергә.

53. Етен һәм тарма контрактациялау буйынса колхоздарға һәм крәҫтиән хужалыҡтарына еткерелгән пландар бер үк ваҡытта был культураларҙы әҙерләү пландары булып тора, тип билдәләргә.

СССР-ҙың әҙерләүҙәр Министрствоһын, ауыл хужалығы Министрствоһын, республикаларҙағы Министрҙәр Советтарын, крайисполкомдарын һәм өлкә исполкомдарын государствоға етен сүсе, етен һабағы һәм етен менән тарма орлоғо тапшырыуҙа контрактация договорҙары буйынса тейешле колхоздарҙың һәм башҡа тапшырыусыларҙың контрактация буйынса билдәләнгән күләмдәрҙә һәм сроктарҙа үтәүҙәрен тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

(Аҙағы 4-се битта).

СССР Министрҙар Советендә һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетендә

1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһында

(Аҙағы. Башы 1-2-3-сө биттәрҙә).

54. СССР-ҙың әҙерләүҙәр Министерствоһын һәм еңел промышленносте Министерствоһын етен һәм тарма әҙерләй башлағанға тиклем бөтә әҙерләү пункттарын һәм етен менән тарманы беренсе кат эшкәртеү заводтарын ошон етен һәм тарма һабаҡтары һәм сүсенең стандарт өлгөләре (эталондары) менән тәьмин итергә һәм етен сәсеүсе, тарма сәсеүсе колхоздарҙы улар менән таныштырырға мәжбүр итергә.

VIII.
Тәмәке һәм махорка урожайы йыйнау һәм уларҙы әҙерләү эштәрен үткәреү буйынса

55. Тәмәке һәм махорка урожайын [illegible] йыйнау һәм был культуралар продукцияһын әҙерләү планын һис һүҙһеҙ үтәү маҡсатында СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР-ҙың [illegible] промышленносы Министерствоһын, өлкә исполкомдарын һәм республикаларҙың Министрҙар Советтарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) 15 августан да һуңға ҡалмайынса киптереү биналарын ремонтлау һәм яңы биналар һалыу эштәрен, шулай уҡ колхоздарҙағы һәм совхоздарҙағы [illegible] тамамларға [illegible] арттырыуға айырыуса иғтибар бирергә;

б) тәмәке япраҡтарының урожайын 5—7 приемда тулы техник өлгөрөү хәлендә үткәреүҙе тәьмин итергә, [illegible] шулай уҡ уларҙы өлгөргәнгә тиклем [illegible] юл ҡуймаҫҡа.

Тәмәкене киптереүҙе тиҙләтеү өсөн урожай йыйнай башлауҙан 3—4 көн алда уның һабағын уртаға ярыу юлы менән тамырында киптереү эшен ойоштороорға, ҡырҡылған махорканың яланда 2 көндән дә артыҡ ваҡытҡа ҡалдырылыуына юл ҡуймаҫҡа;

в) тәмәкенең йыйналған япраҡтарын баҫыуҙан киптереү урындарына үҙ ваҡытында ташыуҙы тәьмин итергә, уларҙы ҙур өйөмдәр менән ташыуға юл ҡуймаҫҡа, тәмәке япраҡтарын үҙ ваҡытында йыйнауҙы, уларҙың өлгөрөү дәрәжәләренә, япраҡтарҙың ҙурлыҡтарына һәм йыйналыу ваҡытына ҡарап һайлауҙы тәьмин итергә;

г) колхоздарҙа һәм совхоздарҙа тәмәкене һәм махорканы дөрөҫ баҫтырыуҙы һәм шулай уҡ киптерелгән тәмәкене ябыҡ биналарҙа һаҡлауҙы тәьмин итергә, уның боҙолоуына юл ҡуймаҫҡа,

д) тәмәкене һәм махорканы һыуыҡтар башланғанға тиклем бөтә урындарҙа ла йыйнап алыуҙы тамамларға, уның урожайын йыйнау һәм киптереү менән бер үк ваҡытта тәмәке һәм махорканы ташыу һәм государствоға тапшырыу эшен ойоштороорға.

IX.
Күк һағыҙ урожайын йыйнау һәм уны әҙерләү буйынса

56. Күк һағыҙ сәсеүсе райондарҙағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын, колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың иң мөһим бурысы итеп 1949 йылғы күк һағыҙ тамырҙарын [illegible] һәм тамырын әҙерләү буйынса государство планын һис һүҙһеҙ үтәүҙе иҫәпләргә. Быйыл өсөн:

а) [illegible]

б) [illegible]

в) [illegible]

г) [illegible] ғыҙ тамырҙарын ҡаҙыуҙы, Украина ССР-ы һәм Белоруссия ССР-ы райондарынан башҡа, 10 октябрҙән дә һуңға ҡалмайынса тамамларға, Украина ССР-ы һәм Белоруссия ССР-ы райондарында күк һағыҙ тамырын ҡаҙыуҙы 20 октябрҙә тамамларға, ә күк һағыҙ тамырҙарын государство әҙерләү пункттарына тапшырыу эшен бөтә урындарҙа ла 1 ноябрҙән һуңға ҡалмай тамамларға;

д) һәр бер звено һәм колхозсы тарафынан колхоздарҙа йыйналған күк һағыҙ орлоҡтарының һәм ҡаҙылған тамырҙарҙың дөрөҫ иҫәпкә алыныуына ентекле контроль ойоштороорға;

е) каучук үҫтереү бригадаларында һәм звеноларында эшләүсе колхозсыларҙы күк һағыҙҙы тәрбиәләп үҫтереү, уның орлоғон йыйнау һәм тамырын ҡаҙыу осоронда, күк һағыҙ эшкәртеү менән бәйләнеше булмаған башҡа эштәрҙә файҙаланыуҙы тыйырға.

57. Химия промышленносе Министерствоһын колхоздарҙан һәм совхоздарҙан күк һағыҙҙың орлоғон һәм тамырҙарын өҙлөкһөҙ ҡабул итеүҙе ойоштороп, әҙерләү пункттарын яҡшы квалификациялы ҡабул итеүселәр менән, шулай уҡ үлсәүҙәр һәм лаборатория оборудованиеләре менән тәьмин итеүгә мәжбүр итергә.

X.
Картуф һәм йәшелсә урожайын йыйнау һәм уларҙы әҙерләү буйынса

58. СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын, өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы урындағы партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) [illegible]

б) [illegible]

в) [illegible]

59. Әҙерләүҙәр Министерствоһын, Центросоюзды, СССР-ҙың [illegible] Министерствоһын, шулай уҡ картуф һәм йәшелсә әҙерләүсе башҡа Министерстволарҙы һәм ведомстволарҙы шулай уҡ урындағы партия һәм совет органдарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) 1949 йылдың 1 июлендә картуфты һәм йәшелсәләрҙе өҙлөкһөҙ ҡабул итеү һәм оҙатыу өсөн, даими һәм ваҡытлы әҙерләү пункттарын әҙерләүҙе тәьмин итергә һәм картуф һәм йәшелсә һаҡлау өсөн складтар әҙерләү эшен 1 сентябрҙән дә һуңға ҡалмайынса тамамларға;

б) картуфтың һәм йәшелсәләрҙең массовый рәүештә килеү осоронда әҙерләү пункттарында тәүлек әйләнәһенә эшләүҙе ойоштороорға;

в) государство планы буйынса картуф алыусы урындағы торгтарҙы, ОРС-тарҙы һәм башҡа ойошмаларҙы 1949 йылдың 1 сентябренән дә һуңға ҡалмайынса ауыл райондарына һәм колхоздарға беркетергә. Картуфты үҙ транспорты менән ташыу һәм уны ҡышҡылыҡҡа һаҡлауға һалып ҡуйыу буйынса улар өсөн заданиеләр билдәләргә;

г) әҙерләү ойошмаларының работниктарын һәм уларҙың транспортын картуф һәм йәшелсәләрҙе массовый рәүештә әҙерләү осоронда картуф һәм йәшелсә әҙерләүгә һис бер ҡатнашы булмаған эштәргә ҡушыуға юл ҡуймаҫҡа.

XI.
Орлоҡ участкаларынан һәм үлән орлоктары сәсеүлектәренән урожай йыйнауҙы үткәреү буйынса

60. Күп кенә өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы партия, совет һәм ауыл хужалығы [illegible] колхоздарҙың һәм совхоздарҙың [illegible] тәьмин итеү мәсьәләләренә тейешле иғтибарҙы бирмәүҙәрен билдәләргә.

Өлкәләрҙәге, крайҙарҙағы һәм республикаларҙағы етәкселәрҙең ауыл хужалығы эштәре планын үтәү буйынса колхоздарҙың, МТС-тарҙың, совхоздарҙың һәм райондарҙың эш йомғаҡтарына баһа биргән ваҡытта, колхоздарҙың һәм совхоздарҙың үҙ орлоктары менән тәьмин ителеүҙәрен иҫәпкә алмауҙарын һәм күп ваҡыт орлоҡ участкаларында яҙғы һәм көҙгө сәсеү өсөн тулыһынса етерлек күләмдә яҡшы сифатлы сортлы орлоктар үҫтереү буйынса тейешле хәстәрлек күрмәүсе колхоздарҙы, совхоздарҙы һәм райондарҙы алдынғылар сафына индереүҙәрен дөрөҫ түгел, тип иҫәпләргә. Колхоздарҙың, МТС-тарҙың, совхоздарҙың, райондарҙың, өлкәләрҙең, крайҙарҙың һәм республикаларҙың эш йомғаҡтарына артабан баһа биргән ваҡытта колхоздарҙың һәм совхоздарҙың һабан-ашлыҡ, ужым культуралары һәм үләндәрҙең үҙҙәрендә үҫтерелгән орлоҡтары менән тәьмин ителеүҙәрен иҫәпкә алыуҙы, иген һәм башҡа төр ауыл хужалығы продукттары әҙерләү планын үтәү менән бер рәттән, көҙгө һәм яҙғы сәсеүгә үҙҙәрен тулыһынса етерлек орлоктар менән тәьмин иткән һәм шулай уҡ билдәләнгән күләмдә страховой һәм күсмә орлоҡ фондтары һалған колхоздарҙы, совхоздарҙы, райондарҙы, өлкәләрҙе, крайҙарҙы һәм республикаларҙы ғына ауыл хужалығы эштәре планын уңышлы үтәгәндәр, тип иҫәпләүҙе кәрәкле табырға.

61. Колхоздарҙы һәм совхоздарҙы үҙҙәренең юғары сифатлы орлоктары менән тулыһынса тәьмин итеү маҡсатында, СССР ауыл хужалығы Министерствоһын, СССР совхоздар Министерствоһын, республикалар Министрҙар Советтарын, крайисполкомдарын, өлкә исполкомдарын, союзный республикаларҙағы компартия Үҙәк Комитеттарын, партияның край комитеттарын һәм өлкә комитеттарын түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр итергә:

а) урожай йыйнай башлауҙан 10 көндән дә һуңға ҡалмайынса бөтә колхоздарҙа һәм совхоздарҙа орлоҡ участкаларын бүлеүҙең һәм оформить итеүҙең дөрөҫлеген тикшерергә, уларҙы һәр бер ауыл хужалығы культураһы буйынса закон тарафынан билдәләнгән күләмдәргә ныҡлы рәүештә тура килтереүҙе тәьмин итергә. Әгәр ҙә стихиялы бәлә-ҡазалар арҡаһында орлоҡ участкаларындағы урожай колхоздың һәм совхоздың орлоҡҡа булған ихтыяжын тәьмин итерлек булмаһа, шулай уҡ әгәр апробация мәғлүмәттәре буйынса орлоҡ участкаларының урожайы орлоҡ маҡсаттары өсөн яраҡлы булмағанда, һәр бер айырым ваҡиғала район Советтәре исполкомдарының раҫлауы менән колхоздарҙың һәм совхоздарҙың орлоҡ яғынан иң яҡшы сифатлы һәм иң юғары урожай биргән дөйөм сәсеүлектәр иҫәбенән закон тарафынан билдәләнгән күләмдәрҙә орлоҡ участкалары бүлеүгә юл ҡуйырға, был маҡсат өсөн беренсе нәүбәттә районлаштырылған иң юғары урожай биреүсе сорттар сәсеүлектәрен һайлап алырға.

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа орлоҡ участкаларын алмаштырыуҙы тейешле культураларҙың урожайын йыйнай башлауҙан 5 көн алда үткәрергә мөмкин;

б) урожай йыйнау эшен дөйөм сәсеүлектәрҙән урожайынан айырым рәүештә, һәр бер культура өсөн иң яҡшы сроктарҙа үткәрергә, орлоҡ участкаларында урожай йыйнауҙы һуңлатыуға юл ҡуймаҫҡа. Урожайҙы йыйнағандан һуң, орлоҡ ашлыҡтарын шунда уҡ һуғыуҙы, таҙартыуҙы һәм киптереүҙе, уны тапшырыла торған бөртөклө ашлыҡтың культураһы һәм сорттары буйынса һаның һәм сифатын күрһәтеп акт буйынса кладовщикка һаҡлауға тапшырыуҙы тәьмин итергә;

в) колхоздарҙың һәм совхоздарҙың орлоҡ фондтарының һаҡланыуына һәм дөрөҫ һаҡланыуына ныҡлы контроль булдырырға, уны урлау, әрәм-шәрәм итеү һәм шулай уҡ орлоктарҙы боҙоу ынтылыштарын киҫкен рәүештә бөтөрөргә.

Орлоҡ участкаларынан йыйналған орлоҡ ашлыҡтарын сәсеүҙән башҡа ниндәй ҙә булһа икенсе маҡсаттарға файҙаланыуҙы тыйырға. Орлоҡ участкалары урожайын тейешһеҙ урында файҙаланыуҙа гәйеплеләрҙе һәм был енәйәткә барырға котортоусы кешеләрҙе енәйәт яуаплылығына тартырырға.

62. МТС директорҙарын район орлоксолоҡ хужалыҡтарында иң элек урожай йыйнау эшен үткәреүҙе тәьмин итергә, был маҡсаттар өсөн иң яҡшы тракторҙарҙы, комбайндарҙы һәм иң тәжрибәле трактористарҙы һәм комбайнерҙарҙы билдәләргә һәм шулай уҡ МТС-та булған ашлыҡ таҙартыу машиналары менән орлоҡ ашлыҡтарын райсемхоздарҙа таҙартыуҙы ойоштороорға мәжбүр итергә.

63. Партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын быйыл орлоҡ участкаларының урожайын үҙ ваҡытында һәм юғалтыуһыҙ йыйнап алыуға айырыуса иғтибар бирергә һәм үлән баҫыуҙы сәсеү әйләнешен йылдам рәүештә үҙләштереү һәм малсылыҡ өсөн ныҡлы азыҡ базаһы булдырыу өсөн кәрәкле күп йыллыҡ үлән орлоктарын максималь рәүештә йыйнап алыуҙы тәьмин итергә. Ошо маҡсатта менән:

а) үлән орлоктары урожайын йыйнауҙа, уны һуғыуҙа һәм таҙартыуҙа һуңға ҡалыуға юл ҡуймаҫҡа, күп йыллыҡ үлән орлоктары урожайын йыйнауҙы орлоктар өлгөргән көндән алып 3—4 көн эсендә тамамларға, ә орлоктарҙы һуғыу һәм таҙартыу эштәрен үлән орлоктары сәселгән ерҙәрҙән урожайҙы йыя башлауҙан һуң 20 көндән дә һуңға ҡалмайынса үткәрергә;

б) үлән орлоктарының урожайын йыйнау һәм орлоктарҙы һуғыу өсөн кәрәкле һанда комбайндар, молотилкалар һәм тейешенсә ҡулайлаштырылған башҡа машиналар булдырыуҙы тәьмин итергә;

в) 1949 йылда һәр бер колхоз тарафынан закон менән билдәләнгән сроктарҙа үлән орлоктары әҙерләү буйынса государство планының һис һүҙһеҙ үтәлеуен тәьмин итергә.

64. Комбайнерҙарҙа һәм машинистарҙы үлән орлоктары урожайын йыйнау һәм уны һуғыу эштәрен үткәреү менән ныҡлы ҡыҙыҡһындырыу маҡсаттарында:

а) колхоздарҙа орлоҡ һуғыу һәм ыуыу эштәрен башҡарыусы машинистарға, әгәр улар яҡшы сифатлы итеп эшләһәләр, һуғылған, ыуылған һәм таҙартылған һәр бер центнер клевер йәки люцерна орлоғо өсөн 1.5 килограмм күләмендә бөртөк ашлыҡ бирергә тәҡдим итергә.

Эспарцеттан башҡа, күп йыллыҡ үләндәрҙе ыуыуҙа йәки һуғыуҙа ғына эшләүсе машинистарға һуғылған йәки ыуылған һәм таҙартылған һәр бер центнер орлоҡ өсөн 1 килограмм бөртөклө ашлыҡ, ә эспарцет орлоғо өсөн центнерена 500 грамм бөртөклө ашлыҡ бирергә;

б) комбайнерҙарға урожайы йыйналған һәр бер гектар күп йыллыҡ үлән орлоктарын 5 гектар бөртөклө ашлыҡ культуралары урынына иҫәпләргә.

65. Күп кенә өлкәләрҙә, крайҙарҙа һәм республикаларҙа ауыл хужалығы эштәрен үткәреүҙә һәм бигерәк тә урожай йыйнау осоронда, күп колхоздар, МТС-тар һәм совхоздар парҙы эшкәртеү, ултыртылған урман полосаларын тәрбиәләү, ҡамыл төбөн йомшартыу, ужым ашлыҡтары өсөн ер һөрөү, һуңғы культураларҙы тәрбиәләү һәм туңға һөрөү кеүек иң мөһим эштәрҙе үткәрмәүҙе — ауыл хужалығы эштәрендә сиратсылыҡ практикаһын дөрөҫ түгел тип табырға.

Хәҙерге ваҡытта колхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа булған техник средстволарҙы дөрөҫ һәм тулыһынса файҙаланғанда, урожай йыйнау менән бер үк ваҡытта башҡа ауыл хужалығы эштәрен үткәрергә лә тулы мөмкинлектәре булыуын күҙҙә тотоп, партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарын, МТС, колхоз һәм совхоз етәкселәрен урожай йыйнау осоронда эштәрҙе ойоштороуҙағы бындай хата практиканы бөтөрөргә мәжбүр итергә.

* * *

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты партия һәм совет органдары алдына ауылда политик эштең һәм колхоздарға, МТС-тарға һәм совхоздарға етәкселек итеүҙең кимәлен күтәреү, уларға урожай йыйнау эштәренә әҙерләнергә һәм уны үткәреүҙә һәм шулай уҡ ауыл хужалығы продуктылары әҙерләүҙә үҙ ваҡытында кәрәкле ярҙам күрһәтеү бурысын ҡуялар. Урожай йыйнау эшен үҙ ваҡытында һәм юғалтыуһыҙ үткәреү һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙең государство планын һәр бер колхоз һәм совхоз тарафынан үтәлеүе СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең 5 йыллыҡ планын уңышлы рәүештә тамамлау өсөн, Совет государствоһы ҡеүәтен артабан нығытыу һәм халыҡтың материаль көн-күрешен яҡшыртыу өсөн мөһим хужалыҡ-политик әһәмиәткә эйә булыуын тороуын, колхозсыларға, МТС һәм совхоз работниктарына киң рәүештә аңлатырға кәрәк.

Партия ойошмалары 1949 йылда бөтә төр ауыл хужалығы культураларынан юғары урожай алыу өсөн колхоздарҙың, МТС-тарҙың һәм совхоздарҙың социалистик ярышына көндәлек етәкселекте тәьмин итергә һәм бөтә колхозсыларҙы, МТС һәм совхоз эшселәрен, ауыл хужалығы специалистарын, ауыл хужалығы өсөн заказдар үтәүсе промышленностен эшселәрен һәм инженер-техник работниктарын мобилизовать итергә бурыслылар.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париж сессияһында

ПАРИЖ. 15 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн матбуғат вәкилдәренә, 4 сит ил эштәре министре тарафынан килешелгән түбәндәге коммюнике тапшырылды:

„КОММЮНИКЕ

Дүрт министр һуңғы бер нисә көн эсендә барған айырым ултырыштарҙа Австрия договоры тураһындағы мәсьәләне һәм Германиялағы хәлгә ҡарата модус вивенди (йәшәү ысулы) мәсьәләһен ҡаранылар. Делегациялар тарафынан төрлө тәҡдимдәр индерелде. Был тәҡдимдәрҙе тикшереү бөгөнгә көнгә билдәләнгән ултырышты 15 июнгә күсектереү кәрәклеген тыуҙырҙы.

Дүрт министрҙең киләһе ултырышы 16 июндә көндөҙгө 3 сәғәт 30 минутта буласаҡ. Ултырыш ябыҡ буласаҡ».

Тегерандағы йәшерен һөйләшеүҙәр тураһында Париж матбуғаты

ПАРИЖ, (ТАСС). Газеталарҙың хәбәр итеүҙәренә ҡарағанда, 13 июнда Тегеранға Ираҡтың регенте Абдул Иллах киләсәк. Уны Ираҡтың сит ил эштәре министре һәм генеральный штабының начальнигы оҙатасаҡтар. Урындағы журналистик ҡруғтарҙа был барыуҙы Иран һәм Ираҡ араһындағы йәшерен һөйләшеүҙәр менән бәйләйҙәр. Раҫлауҙарға ҡарағанда, был һөйләшеүҙәрҙә шулай уҡ Төркиә һәм Англия ла ҡатнашырға тейеш. Англия сит ил эштәре министре даими урынбаҫары Стрэнгтың Тегеранға барыуын шулай уҡ был һөйләшеүҙәр менән бәйләйҙәр.

Төркиә хөкүмәте бөтә донъя общественносе фекеренең иғтибарын был һөйләшеүҙәргә йүнәлтеүҙән ҡурҡып, Тегеранға үҙенең махсус вәкилен ебәрмәҫкә ҡарар итте һәм һөйләшеүҙәрҙе алып барыуҙы Тегерандағы үҙенең посолына йөкмәтте. Хәбәрҙәргә ҡарағанда, йәшерен һөйләшеүҙәр ваҡытында «курд мәсьәләһе» ҡараласаҡ, ошоноң менән бергә һөйләшеүҙәрҙә ҡатнашыусылар, курд ырыуының милли азатлыҡ хәрәкәтен баҫтырыу буйынса үҙ-ара артабан саралар күреү тураһында килешергә уйлайҙар. Курд ырыуы, билдәле булғанынса, Иранда, шулай уҡ Төркиәлә һәм Ираҡта ла ҡаты эҙәрлекләүҙәргә дусар ителә.

Һөйләшеүҙәр, реакцион феодаль тәртиптәрҙе һаҡлап ҡалыу өсөн һәм был илдәрҙә демократик көстәргә ҡаршы берләшеп көрәшеү тураһында Төркиә, Иран һәм Ираҡ араһында килешеү төҙөү маҡсатын күҙҙә тоталар, тигән фекер киң таралған.

Италия батрактарының һәм ауыл хужалығы эшселәренең дөйөм забастовкаһы

РИМ, 15 июнь. (ТАСС). 15 июнда иртән бөтә Италия буйынса ауыл хужалығы эшселәренең уртағына эшләүселәр ҡатнашлығында 24 сәғәтлек забастовкаһы башланды. Забастовка, Италия аграриҙәре дөйөм конфедерацияһының Италияның батрактары һәм ауыл хужалығы эшселәре тарафынан килтерелгән талаптар тураһындағы мәсьәлә буйынса батрактар федерацияһы һәм Италияның дөйөм хеҙмәт конфедерацияһы менән һөйләшеүҙәр алып барыуҙан баш тартыуына ҡаршы протест билдәһе итеп ауыл хужалығы эшселәренең конфедерацияһы тарафынан иғлан ителде.

Хиросимала баш күтәргән эшселәрҙе Япония полицияһы туҡмай

ПХЕНЬЯН, 15 июнь. (ТАСС). Токионан хәбәр итеүҙәргә ҡарағанда, Япония полицияһы Хиросималағы ҡорос ҡойоу заводының баш күтәргән эшселәренә һөжүм яһаған. 20 эшсе яраланған.

Забастовка, 662 эшсене эштәренән сығарыуға ҡаршы протест билдәһе итеп иғлан ителгән. Был эшселәр эштәренән Американың «Япония экономикаһын стабилизациялау программаһы» тип аталған программаға ярашлы рәүештә сығарылғандар.

Грецияның Болгариялағы монархо-фашистик разведкаһының бер төркөм агенттарына суд процесе

СОФИЯ, 15 июнь. (ТАСС). Бөгөн Неврокоп өлкәһенең судында Греция монархо-фашистик разведкаһы тарафынан ойоштороҙоп, Болгария территорияһына ебәрелгән бер төркөм шпиондар, диверсанттар һәм террористарҙың эше ҡарала башланы. Алдан үткәрелгән тикшереү ваҡытында асыҡланғанынса, Грецияның монархо-фашистик разведкаһы шпиондар группаһын төҙөп, уның алдына Неврокоп околияһында (өйәҙендә) реакция ҡалдыҡтарын берләштереүҙе һәм уларҙан Ватан фронтының халыҡ власена ҡаршы көрәшеү өсөн йәшерен ойошма төҙөүҙе бурыс итеп ҡуйған. Был группа шулай уҡ околияла халыҡ-демократик власе вәкилдәренә ҡаршы фетнә һәм террористик акттар ойоштороу тураһында ла задание алған. Ул группа тейешле өйрәнеүҙә булып һәм инструкциялар алып, шпионлыҡ, диверсантлыҡ һәм террористлыҡ эштәре алып барыу өсөн Неврокоп околияһына ебәрелгән. Хөкөм ителеүселәрҙең күбеһе—элек Никола Петковтың оппозицион группаһының актив ҡатнашсылары һәм контрабандистар булғандар.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

Заемға яҙылыусылар иғтибарына

СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Өсөнсө государство заемы буйынса отоштарҙың 1949 йылда ике тиражы буласаҡ: беренсе тираж 3 июлдә, икенсе тираж 9 октябрҙә үткәреләсәк.

Һәр бер тиражда 100 миллион һумлыҡ заемдың һәр бер разрядына түбәндәге отоштар уйнала:
50.000 һумлыҡ бер отош,
һәр береһе 25.000 һумлыҡ ике отош.
һәр береһе 10.000 һумлыҡ биш отош.
һәр береһе 5.000 һумлыҡ ун отош,
һәр береһе 1.000 һумлыҡ йөҙ отош
һәр береһе 500 һумлыҡ мең отош,
һәр береһе 200 һумлыҡ 7.507 отош.
Бөтәһе 2.301.400 һумлыҡ дөйөм суммаға 8.625 отош.

Отош тираждарында, үҙҙәренең облигацияларын алған подписчиктар ҡатнашалар. Тиражды үткәреү көнөнә тиклем облигацияларын алмаған подписчиктар отош тираждарында ҡатнашмайҙар, ә 1950 йылдың 1 апреленән башлап улар облигацияларҙы алыу хоҡуҡын юғалталар.

Подписчиктар! Әгәр ҙә һеҙ ниндәй ҙә булһа сәбәптәр буйынса үҙегеҙҙең облигацияларығыҙҙы алмаған булһағыҙ түләнгән взностарҙың суммаһы тураһында предприятиеның йәки учреждениеның иҫәп-хисап бүлегенән справка талап итегеҙ һәм был справка менән, заем буйынса һеҙҙән взностар ҡабул иткән предприятие йәки учреждение торған райондың һаҡлыҡ кассаһына мөрәжәғәт итегеҙ. Мөрәжәғәт иткәндә паспорт йәки уны алмаштырыусы документ үҙегеҙҙә булһын. Һаҡлыҡ кассаһы һеҙгә облигациялар бирер.

СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең Өсөнсө государство заемының облигацияларын алмаған колхозсылар взностарҙы түләү тураһында квитанцияны үҙ һаҡлыҡ кассаһына тапшыралар. Һаҡлыҡ кассаһы был квитанцияларға ярашлы рәүештә уларға облигациялар бирә.

Подписчиктар! Үҙегеҙҙең облигацияларығыҙҙы алығыҙ, отоштарҙың тираждарында ҡатнашығыҙ.

Башҡорт АССР-ы государство хеҙмәт һаҡлыҡ кассаһы һәм госкредит Управлениеһе.

Өфө ҡалаһы, Совет урамы 6-сы номерле йорттоң 5-се номерле квартираһында тороусы **Файруза Шаһидулла ҡыҙы Насырова**, Өфө ҡалаһы Крупская урамы 54-се номерле йорттоң 1-се номерле квартираһында тороусы **Шауҡат Ильяс улы Насыров** менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата.

Эш, Өфө ҡалаһы, Киров районы 2-се участка халыҡ судында ҡараласаҡ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәләр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П01989. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 119 (8219)
18
ИЮНЬ
шәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Мәскәүҙең эшселәренән, эшсе ҡатын-ҡыҙҙарынан, мастерҙәренән, инженерҙәренән, техниктәренән һәм хеҙмәткәрҙәренән СССР Союзы Министрҙәр Советы Председателе иптәш И. В. Сталинға. (1-се бит).

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА. (1-се бит).

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының ултырышы. Башҡорт АССР-ының 1949 йылғы бюджеты һәм 1948 йылғы бюджетының үтәлеше тураһындағы доклад буйынса прениеләр. (2-се бит).

Горький — хеҙмәтсәндәрҙең мәңгелек дуҫы һәм коммунизм өсөн көрәште рухландырыусы. (3-сө бит).

А. Бадамшин. — Ҡалаларҙы төҙөкләндереү темпын көсәйтергә. (4-се бит).

А. Гирфанов. — БАССР еңел промышленность министре. — Сырьеға экономия яһау мөһим бурыс. (4-се бит).

Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Общественный малсылыҡҡа яҡшы сифатлы бесән һәм силос әҙерләйек!

Хәҙер общественный малдар өсөн азыҡ әҙерләү ваҡыты килеп етте. СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ (1949—1951) планы» тураһындағы ҡарары хәҙерге ваҡытта мал азығы базаһының ҡәнәғәтләнмәҫлек торошо мал һанының йылдам үҫеүенә һәм уның продукты биреүсәнлегенең күтәрелеүенә ҡамасаулаусы төп сәбәп булып тора, — тине һәм общественный малдар өсөн йыл әйләнәһенә етерлек мул азыҡ базаһы тыуҙырыуҙы талап итте.

Республикабыҙҙың колхоздары һәм совхоздары быйыл — малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын үтәү өсөн көрәштең тәүге йылында — мал азығы базаһын ныҡытыуға айырыуса иғтибар итәләр. Бик күп колхоздарҙа һәм совхоздарҙа ферма яны сәсеү әйләнештәре индерелде. Күп йыллыҡ һәм бер йыллыҡ үлән баҫыуҙарында, шулай уҡ тәбиғи болонлоҡтарҙа бесән уңышын күтәреү саралары үткәрелде.

ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитетының ошо көндәрҙә булып үткән пленумы колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын тормошҡа ашырыуҙа өлкә партия ойошмаһының бурыстары тураһындағы мәсьәләне ҡараны. Мал азығы базаһын ныҡытыу буйынса республикабыҙ шарттарындағы тәжрибә юлдары билдәләнде. Пленум урындарҙағы партия һәм совет ойошмалары алдына мөһим бурыс — бесән сабыуҙы, силос һалыуҙы һәм япраҡ азыҡтар әҙерләүҙе өлгөлө үткәреү бурысын ҡуйҙы. Урожай йыйнауҙы башлауға тиклем һәр урында бесән сабыуҙы тулыһынса үтәргә кәрәк.

Фән һәм тәжрибәләр үләндәрҙе сәскә атыу осоронда, иң һутлы һәм йәшел сағында сабып алыуҙы тәҡдим итәләр. [illegible]

[illegible]

звенолар ойошторолмаған. Был райондарҙың партия һәм совет органдары колхоздарҙың һәм совхоздарҙың бесән сабып-йыйнауға әҙерлектәренә оператив етәкселек итмәйҙәр, мал азығы етештереүҙең государство әһәмиәтендәге эш булып тороуын хәтерҙәренән сығаралар.

Етәкселектә ғәмһеҙлек һәр төрлө хужалыҡ эшен әҙәүгә килтерә. Үҙған йыл Бишбүләк, Хәйбулла, Бөҙәй һәм башҡа райондарҙа бик күп болонлоҡтар сабылмай ҡалды. Байтаҡ райондар бесән сабып-йыйнау һәм силос һалыу пландарын гектар иҫәбе менән дә, шулай уҡ тонна иҫәбе менән дә үтәмәнеләр. Бындай хәл айырым урындарҙа малдарҙы насар ҡышлатыуға килтерҙе, үҙған ҡышҡы һәм яҙғы осорҙа малдарҙың үлеүенә юл ҡуйылды, общественный малсылыҡты үҫтереүҙең государство планы өҙөлдө.

Был ысынбарлыҡ малсылыҡ работниктәренең, колхоз, совхоз һәм, бөтәһенән дә элек, партия һәм совет органдары етәкселәренең хәтерендә өйрәтеүсе һабаҡ булып һаҡланырға тейеш. Малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү бурысы ауыл хужалығын алға ебәреүҙә партияның һәм государствоның үҙәк бурысы булып алға баҫҡан хәҙерге осорҙа, мал азығы етештереүҙә эшлеклелек хәстәрлектәр күреү талап ителә. Һәр бер колхозда, совхозда, фермала бесән сабыу һәм силос һалыу пландарын үтәү һәм арттырып үтәү — малдарҙың көр һәм теүәл ҡышлауын хәл итәсәк.

Бесән сабып-йыйнау, силос һалыу һәм ферма яны участкалары эше буйынса эш пландары төҙөргә, бригадаларға һәм айырым колхозсыларға план заданиелары бирергә кәрәк. Хеҙмәтте индивидуаль һәм ваҡ группалы сдельщина нигеҙендә, социалистик ярыш байрағы аҫтында ойоштороу — уңышты хәл итә. Нормаларҙы арттырып үтәүгә рухландырыусы политик-массовый эште бесән сабыусылар, силос һалыусылар араһына — болонға күсерергә, малсылыҡты [illegible]

[illegible]

Малсылыҡ работниктары! Общественный малсылыҡ өсөн [illegible] бөтә көстө [illegible] яҡшы сифатлы бесән, силос һәм япраҡ азыҡтары әҙерләүгә тупланығыҙ!

Башҡорт АССР-ы урман промышленносе, азыҡ промышленносе һәм коммуналь хужалығы Министерстволарының эштәре тураһында Башҡорт АССР-ы Верховный Советының ҡарары

(Башҡорт АССР-ы Верховный Советының бишенсе сессияһы тарафынан ҡабул ителде)

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы, үҙенең бишенсе сессияһында БАССР урман промышленносе, азыҡ промышленносе һәм коммуналь хужалығы Министерстволарының эштәре тураһында [illegible] урман промышленносе министры иптәш П. А. Сутягин, азыҡ промышленносе министры иптәш Р. К. Ибраһимов һәм коммуналь хужалығы министры иптәш А. И. Алатырцев [illegible]

[illegible]

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Председателе **Ғ. НИҒМӘТЖАНОВ.**

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Секретары **Ә. БИНТИМЕРОВ.**

Өфө ҡалаһы, 1949 йыл 14 июнь.

Мәскәүҙең эшселәренән, эшсе ҡатын-ҡыҙҙарынан, мастерҙәренән, инженерҙәренән, техниктәренән һәм хеҙмәткәрҙәренән

СССР Союзы Министрҙәр Советы Председателе иптәш И. В. СТАЛИНҒА

Ҡәҙерле Иосиф Виссарионович!

Мәскәүҙәге промышленность предприятиеләренең эшселәре, эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, мастерҙәре, инженерҙәре, техниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре һеҙгә, совет халҡының гениаль юлбашсыһына һәм уҡытыусыһына ысын күңелдән ялҡынлы сәләм ебәрәләр.

Һеҙҙең тарихи күрһәтмәләрегеҙ менән рухланып, большевиктәр партияһы юлбашсылығында, Советтәр Союзы хеҙмәтсәндәре һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн фиҙакәр рәүештә көрәшәләр. Һуғыштан элекке кимәлдән байтаҡ үтеп китеп, беҙҙең ил промышленносе етештереү темптарын тайпылышһыҙ рәүештә юғарылата, продукция етештереүҙе киң һайын арттыра һәм уҙ эшенең сифат күрһәткестәрен яҡшырта бара. Социалистик ауыл хужалығы работниктәре яңы күренекле уңыштарға өлгәштеләр. Халыҡ хужалығының өҙлөкһөҙ ҡеүәтле күтәрелеше нигеҙендә хеҙмәтсән массаларҙың көн күреш хәле үҫә, совет халҡының рухани культураһы байығандан-байый бара.

Беҙҙең илдең һоҡландырғыс еңеүҙәре совет халҡының һыналған авангарды — беҙҙең тыуған большевиктәр партияһының тәрән аҡыллы ленинсе-сталинсы политикаһының һөҙөмтәһе, эшселәрҙең колхозсыларҙың һәм интеллигенцияның батыр хеҙмәтенең һөҙөмтәһе булып тора. Бөйөк һәм еңелмәҫ Ленин—Сталин байрағы тирәһенә тығыҙ тупланған совет кешеләре ышаныслы рәүештә коммунизмға табан баралар.

Барлыҡ совет халҡы менән берлектә Мәскәүҙең промышленность работниктәре лә ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Беҙҙең һәр беребеҙ һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ пландың — беҙҙең илдә коммунистик общество төҙөү буйынса һеҙҙең тарафтан һыҙылған бөйөк программаның бер өлөшө икәнлеген тәрән рәүештә аңлай. Һәм шуға күрә беҙ барыбыҙ ҙа биш йыллыҡты срогынан алда үтәү тураһында, промышленносте артабан күтәреү тураһында, бөтә халыҡ хужалығының сәскә атыуы тураһында, Совет Ватаныбыҙҙың экономик ҡеүәтенең тайпылышһыҙ үҫеүе тураһында даими хәстәрлек тойғоһо менән тулыбыҙ. Быҙың өсөн беҙ көсөбөҙҙө лә, хеҙмәтебеҙҙе лә йәлләмәйбеҙ.

Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың тәүге өс йылы планын арттырып үтәп, Мәскәү предприятиеләренең коллективтәре өлгәшелгәндәр менән тынысланып ҡалмаһылар һәм 1949 йылдың беренсе кварталында, квартал планын 105 процентҡа үтәп, алға яңы аҙым атланылар. Валовой продукция, үҙған йылдың беренсе кварталы менән сағыштырғанда, 22 процентҡа үҫте.

1948 йылдың декабрендә, Иосиф Виссарионович, һеҙгә яҙған хатта Мәскәү промышленносенең эшселәре, эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, мастерҙәре, инженерҙәре, техниктәре һәм хеҙмәткәрҙәре промышленностең етештереү кимәле буйынса биш йыллыҡ планды өс ярым йылда үтәргә һүҙ бирҙеләр.

Беҙ һеҙгә, тыуғаныбыҙ иптәш Сталин, Мәскәү промышленносе 1949 йылдың апрелендә промышленность продукцияһының иң мөһим төрҙәренең күпселеге буйынса етештереүҙең 1950 йылға — биш йыллыҡтың аҙаҡҡы йылына планлаштырылған уртаса айлыҡ кимәленә өлгәште, тип белдереүебеҙ менән бәхетлебеҙ.

Продукцияның иң мөһим төрҙәрен етештереү ошо йылдың апрелендә, 1950 йылға планлаштырылған уртаса айлыҡ етештереп сығарыуға сағыштырғанда, (проценттарҙа) түбәндәгеләр булды: кокс—118,7, прокат—130, электр энергияһы—129,6, таҙартылмаған баҡыр—134,6, таҙартылған баҡыр — 117,7, металл ҡырҡыусы станоктар—104,4, пар ҡаҙандары—101,8, каустик сода—161,5, руберойд — 152,5, пергамин — 145,6, ебәк туҡымалар—108,6, ойоҡ-ойоҡбаш әйберҙәре — 109,6, күн аяҡ кейеме — 105,3, кондитер изделиеләре —104,2, үҫемлек майы—102,4.

Станоктар эшләү, ауыл хужалығы машиналары эшләү промышленносе, химик промышленность, электр промышленносе, связь средстволары промышленносе, металлургия промышленносе, машиналар төҙөү һәм приборҙар эшләү һәм юл төҙөү машиналары эшләү промышленносе предприятиеләре бигерәк тә ҙур уңыштарға өлгәштеләр.

Биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәгән предприятиеләр араһында: Киров исемендәге «Динамо», «Серп и молот», Трансформаторҙар, Молотов исемендәге, Электр лампалары, «Москабель», «Калибр», «Фрезер», «Каучук», Тормоздар, «Точизмеритель», Буденный исемендәге, «Комета» заводтары, Мәскәүҙең инструменттәр заводы, Маленков исемендәге завод, ҡаты сплавтар комбинаты, «Манометр», «Станколит», Прожектор, Дорогомилов химик заводы, «Металлорукав», «Красная Пресня», «Тизприбор», «Пластмасса», Краснохолм комбинаты; Калинин исемендәге камвоЛь-ен иләү, «Аҙатлыҡ таңы», Бауман исемендәге ойоҡ фабрикалары, Ногин исемендәге фабрика һәм башҡалар.

Был уңыштар йөҙҙәрсә мең эшселәрҙең, эшсе ҡатын-ҡыҙҙарҙың һәм инженер-техник работниктәрҙең көсөркәнешле ижади хеҙмәте һөҙөмтәһендә өлгәшелде. Фабрикаларҙа һәм заводтарҙа, электр станцияларында, ҡала хужалығында һәм транспортта социалистик ярыш киң рәүештә йәйелдерелде. Мәскәү промышленносенда һәм транспортында эшләүселәрҙең 96 проценттан артығыраҡы социалистик ярышта ҡатнаша. Улар биш йыллыҡ планды мөмкин тиклем тиҙ үтәү өсөн энтузиазм менән көрәшәләр. Улар, иптәш Сталин, һеҙ иңсек эшләргә өйрәткәнсә, шулай эшләргә тырышалар.

Тыуған ил алдында үҙҙәренең патриотик бурысын аңлаған хәлдә, Мәскәү промышленносенең эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, инженерҙәре һәм техниктәре, мастерҙәре һәм хеҙмәткәрҙәре, хеҙмәт етештереүсәнлегенең күтәреү өҫтөндә, алдынғы техниканы индереү өҫтөндә, эшләп сығарыла торған әйберҙәрҙең сифатын юғарылатыу өҫтөндә, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өҫтөндә, предприятиеның бөтә экономикаһын яҡшыртыу өҫтөндә ныҡышмалы рәүештә эшләйҙәр. Улар социалистик ярышта һәр бер тапҡырҙа һаман юғарыраҡ һәм юғарыраҡ йөкләмәләр алалар һәм уларҙы намыҫ менән үтәйҙәр. Тыуғаныбыҙ Иосиф Виссарионович, һеҙҙең алдығыҙҙа алған йөкләмәләрҙе үтәү Мәскәү хеҙмәтсәндәренең намыҫ эшенә әйләнде.

Совет кешеләренең тормош ихтыяжына әйләнгән социалистик ярыш производствоның һоҡландырғыс новаторҙарын, алдынғы стахановсыларҙы тәрбиәләү мәктәбе булып тора. Мәскәү промышленносенең алдынғы эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары Сталин премияһы лауреаттары шлифовка станоктары заводының токаре Павел Быков, электр лампалары заводының бригадиры Валентина Хрисанова, Краснохолм камволь комбинатының мастер ярҙамсыһы Александр Чуткин, «Красный пролетарий» станоктар заводы токарҙәре Алексей Марков һәм Николай Угольков киң рәүештә билдәле булдылар һәм бик урынлы дан ҡаҙандылар. Производствоның ошо күренекле новаторҙарының патриотик башланғыстары һәм ижади тәжрибәһе беҙҙең промышленностең барлыҡ предприятиеләрендә күтәреп алынды. Данлыҡлы кешеләрҙең маҡтаулы сафтарына Сталин исемендәге заводтың наладчигы Дмитрий Белоусов, «Серп и молот» заводының сталевары Анатолий Субботин, Каганович исемендәге беренсе подшипниктәр заводының шлифовщицаһы Софья Түрбина, Сталин ТЭЦ-ының өлкән мастеры Василий Федосеенко, Фрунзе исемендәге фабриканың ватерщицаһы Татьяна Лаврентьева, Дзержинский исемендәге «Трехгорная мануфактура» комбинатының мастер ярҙамсыһы Владимир Волошин, «Красная роза» комбинатының туҡыусыһы Анна Чабрикова, «Париж Коммунаһы» фабрикаһының затяжчигы Василий Ильин, «Мосжилстрой» тресының ташсыһы Николай Ольшанов, Метрострой проходчигы Григорий Авдюхов, Мәскәү—Курск тимер юлының машинисы Василий Агафонов кеүек бик күптәр яңы стахановсылар күренекле кешеләрҙең данлы плеядаһына көн һайын өҫтәлеп тора.

Ошондай кешеләр — ҡыйыу новаторҙар, ярышта башлап барыусылар беҙҙең предприятиеләребеҙҙә көн һайын күбәйгәндән-күбәйә баралар. Улар — беҙҙең индустрияның техник прогресена, государство заданиеләрен срогынан элек үтәүгә юнәлтелгән күп һоҡланғыс эштәрҙең маҡтаулы башлап ебәреүселәре.

Быйылғы йылда Мәскәү промышленносенең предприятиеләрендә оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн көрәш йәйелдерелде, ул беҙгә предприятиеләрҙең резервтарын киңерәк файҙаланырға ярҙам итә, государство пландарын тиҙерәк үтәүгә булышлыҡ күрһәтә. Мәскәү предприятиеләре работниктәренең — быйыл оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү юлы менән халыҡ хужалығы ихтыяждары өсөн 1 миллиард 300 миллион һум оборот средстволарын бушатыу буйынса алған йөкләмәһе уңышлы рәүештә үтәлә.

Беҙ планды үтәү өсөн, етештереүҙә юғары темптар өсөн, продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өсөн көрәштең продукцияның сифатын яҡшыртыу тураһында даими хәстәрлек менән бергә ҡушып алып барылырға тейешлеген аңлайбыҙ. Краснохолм комбинатының мастер ярҙамсыһы Александр Чуткиндең башлап ебәреүе буйынса беҙҙең фабрикаларыбыҙҙа һәм заводтарыбыҙҙа продукцияның сифатын күтәреү өсөн киң хәрәкәт йәйелдерелде. Меңдәрсә бригадалар юғары сифат бригадаһы тигән исем алыу өсөн көрәш алып баралар. Инде тотош участкалар, цехтар һәм күп кенә предприятиеләр тик отлично сифатлы ғына продукция эшләп сығаралар.

Ҡәҙерле иптәш Сталин!

Өлгәшелгәндәрҙә тынысланып ҡалыуҙың совет кешеләренә хас түгеллеге тураһында һеҙҙең күрһәтмәгеҙҙе һәр ваҡыт хәтеребеҙҙә тотабыҙ, һәм көн һайын һаман яҡшыраҡ һәм яҡшыраҡ эшләргә тырышабыҙ.

Мәскәүҙең IX өлкә һәм VIII ҡала берләшкән партия конференцияһы биш йыллыҡ пландың Мәскәү промышленносе тарафынан 1949 йылда үтәлеүенә өлгәшергә ҡарар ҡабул итте. **Беҙ был мөһим хужалыҡ-политик бурысты намыҫлы рәүештә үтәү теләге менән тулыбыҙ. Беҙ һеҙгә, иптәш Сталин, промышленностең етештереү күләме яғынан биш йыллыҡты дүрт йылда үтәргә вәғәҙә бирәбеҙ. Продукцияның биш йыллыҡ план менән 1950 йылға билдәләнгән күләменә беҙ быйылғы 1949 йылда өлгәшәсәкбеҙ.**

Фабрикаларҙа һәм заводтарҙа биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде.

Беҙ һеҙгә, тыуғаныбыҙ Иосиф Виссарионович, Мәскәү промышленносенең работниктәре һеҙҙең тарафтан совет халҡы алдына ҡуйылған бөйөк бурыстарҙы тормошҡа ашырыу өсөн, коммунистик общество төҙөү өсөн көрәшеүселәрҙең киләсәктә лә алдынғы сафтарында булырҙар, тип ышандырабыҙ.

Беҙҙең тыуған атайыбыҙ, һөйөклө уҡытыусыбыҙ һәм дуҫыбыҙ, һеҙгә Ватаныбыҙҙың рәхәт көн-күреше хаҡына, совет халҡының һәм барлыҡ прогрессив кешелек донъяһының бәхете хаҡына күп йылдарға сәләмәтлек теләйбеҙ.

Йәшәһен Совет хөкүмәте!

Йәшәһен беҙҙең бөтә еңеүҙәребеҙҙе ойоштороусы һәм рухландырыусы — героик большевиктәр партияһы!

Йәшәһен совет халҡының гениаль юлбашсыһы бөйөк Сталин!

Хат Мәскәү ҡалаһы предприятиеләрендәге эшселәрҙең, эшсе ҡатын-ҡыҙҙарҙың, мастерҙәрҙең, инженерҙәрҙең, техниктәрҙең һәм хеҙмәткәрҙәрҙең дөйөм йыйылыштарында тикшерелде һәм ҡабул ителде.

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА

Бөрө МТС-ының комбайнерҙәре баҫыу карабльдәрен тиҙерәк ремонтлау өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерҙеләр. Эш бригадно-узловой метод менән алып барыла.

Һүрәттә: узел бригадиры иптәш С. Позолотин комбайндың магнетоһын тикшерә. **М. Әхмәтьянов фотоһы.**

ЭЛЕКТР ҠАЙСЫЛАРЫ

Республикабыҙҙың колхоздарында һәм совхоздарында малсылыҡ фермаларын механизациялаштырыуға ныҡ иғтибар бирелә. Малсылыҡ работниктәренең элек күп көс һалыуҙы талап иткән хеҙмәте хәҙер яңы техника ярҙамында еңеләйтелә. Ябай ҡайсы — ҡатмарлы техникаға эйә була. Мәҫәлән, Дәүләкән орлоҡсолоҡ совхозында быйылғы йылдан башлап һарыҡ йөндәрен алыу электр ҡайсылары менән генә үткәреләсәк.

Был эш менән совхоздың өлкән зоотехнигы Петров һәм сабаны Әмиров иптәштәр етәкселек итәләр. Электр ҡайсылары менән бер көндә генә 25 һарыҡтың йөнө ҡырҡылды.

Ғ. Идрисов.

Совхоздарҙа сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү

Республикабыҙҙың һөтсөлөк-сусҡасылыҡ совхоздары сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эшен массовый рәүештә алып баралар. 461 гектарҙан артыҡ майҙанда пропаш һәм техник культураларҙың рәт аралары йомшартылды, ҡый үләндәренән таҙартылды. 9281 гектарҙан күберәк һабан ашлыҡ культуралары ҡыйҙарҙан уталды.

Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә Моралтал, Таналыҡ, Миәкә совхоздары алда баралар. Улар үткән йылдың ошо ваҡытына сағыштырғанда сәсеүлектәрҙең ес тапҡыр күберәк майҙанын ҡый үләндәренән таҙарттылар, рәт араларын йомшарттылар. **Б. Кочетков.**

КОЛХОЗ УРОЖАЙ ЙЫЙНАУҒА ӘҘЕР

ҒАФУРИ. (Телефон аша). «Ҡыҙыл яр» колхозы члендәре СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «1949 йылда» урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продукцияларын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» ҡарарына яуап итеп, бесән һәм урожай йыйнауға әҙерлекте тамамланылар. Бөйөк Ватан һуғышы инвалиды иптәш Заһретдин Дәүләтшин бесән йыйыу өсөн 80 ҡул тырмаһы эшләнә һәм 35 салғы ҡейләп ҡуйҙы. Сәхи Мөьминов һәм Хәбибулла Йәғфәров иптәштәр ауыл хужалығы инвентарҙәрен ремонтлауҙа өлгөлө эшләйҙәр. Улар инде 20 риҙыуан, 7 арба һәм ике бестарка эшләп ҡуйҙылар. Бынан тыш лобогрейка, бесән сапҡыс һәм ашлыҡ урғыс машиналары ремонттан сығарылып, комиссия тарафынан ҡабул ителде. Колхоз урожай йыйнауға тулы килеш әҙер. **И. Ғәлиев.**

Иген киптергестәрҙе ремонтлайҙар

РАЕВКА. Әлшәй районының бөтә колхоздары ла үҙҙәренең иген киптергестәре менән тәьмин ителгәндәр. Уларҙың күбеһе һуңғы йылдарҙа инженер Гоголев системаһындағы проект буйынса төҙөлгән. «Шаҡ», Молотов исемендәге, «Авангард» һәм башҡа колхоздарҙың һәр береһе ошондай системалы икешәр иген киптергесе һалдылар.

Хәҙер колхоздар иген киптергестәрҙе урожай йыйнау осорона ҡарата тулы әҙерлеккә килтерәләр. Папанин исемендәге, «Марс» «Политотдел», «Пятилетка» артелдәренең колхозсылары районда беренселәр иҫәбендә киптергестәргә ремонт эшен тамамлауға өлгәштеләр.

Был эш бөтәһе 44 колхозда тамамланды. **Н. Рахмат.**

Юл төҙөү айлығы

Күләм заданиеләрен үтәнеләр

ИҪКЕ СОБХАНҒОЛ. Бөрйән районының юлдары күптән түгел генә ташландыҡ хәлдә ине. Күперҙәр ватыҡ, юлдар соҡор-саҡырлы. Автомашиналар йөрөй алмаһы. Һуңғы ваҡыттарҙа юлдарҙы төҙөкләндереүгә айырыуса ҙур иғтибар бирелә башланды.

Быйыл районда 60 километр оҙонлоҡтағы юлды төҙөкләндерергә кәрәк ине. Был участка колхоздарға бүленеп бирелгән. Көн һайын 200 самаһы кеше, 30-лап ат эшләй. Юлдарҙың канауҙары ҡаҙыла, юл өҫтө ҡом менән тигеҙләнделә. Һуңғы көндәрҙә юлға массовый рәүештә сығыу ойошторолдо. Колхоздар үҙҙәренең участкаларында, промартелдәр үҙ ауылдары янында юлды төҙөкләндерәләр. «Октябрь», «Ҡыҙыл таш» һәм Буденный исемендәге колхоздар үҙҙәренең күләм заданиеләрен үтәнеләр ҙә инде.

Районда күперҙәр һалыуға, уларҙы ремонтлауға айырыуса ҙур әһәмиәт бирелә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының ултырышы

Башҡорт АССР-ының 1949 йылғы бюджете һәм 1948 йылғы бюджетенең үтәлеше тураһындағы доклад буйынса прениеләр

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының бюджет комиссияһы председателе депутат М. Вәлишин Башҡорт АССР-ының 1949 йылға бюджеты һәм 1948 йылғы бюджеттең үтәлеше тураһында ҡушымта доклад менән сығыш яһаны.

— Башҡорт АССР-ының Верховный Советы тарафынан 1948 йылға раҫланған бюджеты, — тине үҙенең докладында депутат М. Вәлишин, — доходтар буйынса 907.500 мең һумға йәки 101,5 процентҡа һәм расходтар буйынса 882.231 мең һумға йәки 100,7 процентҡа үтәлде.

Башҡорт АССР-ының промышленносы 1948 йылда валовой продукция эшләп сығарыу планын 101 процентҡа үтәне. Йәки 1947 йылғы күләмдән 16,8 процентҡа үҫеп китте. Башҡорт АССР-ының государственная дотация алмай эшләүсе байтаҡ ғына предприятиелары 1948 йылда етештерелгән продукцияларҙың үҙ хаҡын кәметеү иҫәбенә планлаштырылған 11 миллион һум накопление бирмәнеләр.

Республикабыҙҙың колхоздары баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын ултыртыу планын 178 процентҡа үтәп, тәбиғәтте үҙгәртеү буйынса сталинсе планын тормошҡа ашырыу буйынса ҙур эш башҡарҙылар.

Иптәш Вәлишин айырым Министерстволарҙың, управлениеларҙың һәм хужалыҡ ойошмаларының производство һәм финанс эшмәкәрлектәрендәге серьёз етешһеҙлектәрҙе күрһәтеп үтте. Сауҙа һәм промышленность базалары етәкселәре тауар килтереү планын үтәүҙе тәьмин итә алманылар.

Башҡорт АССР-ы еңел промышленность Министерствоһы 1948 йылда үҙенең ҡарамағындағы предприятиеларҙың финанс хужалығында государственный тәртипте булдырыуҙы тәьмин итмәне. Штрафтар түләү, продукцияларҙы боҙоу һәм башҡаларҙан килгән бөтә хужалыҡ юғалтыуҙары 1,8 миллион һум тәшкил итте.

Башҡорт АССР-ының район промышленносы ла ҡәнәғәтләнерлек рәүештә эшләмәй. 67 комбинаттан планды бары 12-һе генә үтәне. Райондарҙың урындағы промышленносы 785 мең һумлыҡ продукция бирә еткермәне. Бөҙәнә райместпромкомбинаты валовой продукция етештереү буйынса йыллыҡ планды бары 18 процентҡа, ә беренсе квартал планын 10 процентҡа ғына үтәне. Урындағы промышленность Министерствоһы етәкселәре үҙҙәренең комбинаттарын ялға һалыу эше менән шөғөлләнмәйҙәр.

Иптәш Вәлишин Верховный Советтан 1948 йылғы бюджеттең үтәлеше тураһындағы отчетты һәм 1949 йылға бюджет проектын раҫлауҙы һораны.

Башҡорт АССР-ының 1949 йылға бюджеты һәм 1948 йылғы бюджеттең үтәлеше тураһындағы доклад буйынса фекер алышыуҙарҙа беренсе булып Ҡариҙел район Советы исполкомы председателе иптәш А. Х. Насыров сығыш яһаны.

— Беҙҙең республикабыҙҙың бюджеты, — тине ул, — һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың дүртенсе йылында ҡуйылған бурыстарға тулыһынса яуап бирә. Унда беҙҙең партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең хеҙмәтсәндәр тураһында хәстәрлектәре айырыуса сағылдырылған.

Ҡариҙел районының 1948 йыл бюджеты доходтар буйынса 114 процентҡа һәм расходтар буйынса 102 процентҡа үтәлде. Аҡса туплау планын үтәү бюджетта ҡаралған сараларҙы үҙ ваҡытында финанс менән тәьмин итеүгә мөмкинлек бирҙе.

— Беҙҙең район, — тине үҙенең сығышында Матрай район Советы исполкомы председателе иптәш Ш. С. Сафиров, — алыҫ райондарҙың береһе һәм уға ҡайһы ойошмаларҙың айырыуса иғтибарҙарын талап итә. Ләкин беҙ бындай иғтибарҙы һиҙмәйбеҙ. Беҙҙә башланғыс һәм ете йыллыҡ мәктәптәр өсөн уҡытыусылар ҡадрҙары етешмәй. Үткән йылда беҙҙең районға 7 врач ебәрелгәйне. Әммә район больницаһының асыу айҙарында медицина работниктарына булған талаптар тағы ла арта төштө.

Районда электростанция төҙөлә. Быйыл өсөн ос мең кубометрҙан артыҡраҡ ағас әҙерләнде. Электр станцияһы быйыл төҙөй башланыр. Ләкин электростанцияны төҙөү өсөн раҫланған планды бөтөнләй киләһе тиклем ала алмайбыҙ. Башсельэлектро тресы төҙөлешкә етәкселек итмәй.

— 1948 йылда, — ти Октябрьский ҡала Советы исполкомының председателе иптәш Р. А. Закиров, — ҡаланы төҙөкләндереү буйынса ҙур эштәр башҡарылды. — Быйылға өсөн бүленгән кредиттар тулыһынса үҙләштерелде. Ҡала Советы исполкомы төҙөлеш ваҡытында өсөн йыл һайын шөғөлләнә, финанс аппаратының эшен контролгә ала. Бюджеттең үтәлеше исполком ултырыштарында тикшерелә.

Тик үткән йыл ғына 40 мең квадрат метр майҙан торлаҡ йорттары эксплуатацияға тапшырылды. Водопровод һалынды, юлдар һәм күперҙәр төҙөкләндерелде. Имән заводы хоҙҡа ебәрелде. Йыйын көндәрҙә ҡаланың музыкаль мәктәбе асыласаҡ. Ҡалала ике яңы клуб һалына, йәйгә кино-театр төҙөлдө.

Ләкин шуны әйтергә кәрәк, — ти иптәш Закиров, — айырым Министерстволар һәм управлениелар йәш ҡалаға тейешенсә ярҙам итмәйҙәр. Беҙ коммуналь хужалығы базаһы булдырыу тураһында коммуналь хужалығы министры иптәш Алатырцевтан бер нисә тапҡыр ярҙам һораныҡ. Ләкин ул Октябрьский ҡалаһына килеү өсөн ваҡыт таба алмай йөрөй. Коммуналь хужалығы Министерствоһы ҡалаларҙың ысын хәлен белмәй, ул алынған мәғлүмәттәр буйынса ғына эш йөрөтә.

— Халыҡ хужалығы планын уңышлы үтәү, — ти үҙенең сығышында депутат В. И. Улин (Благовещен округы), — беҙҙең социалистик государствобыҙҙың ҡөҙрәтлеген күрһәтә. Карточка системаһын бөтөрөү һәм киң ҡулланыу тауарҙарының хаҡтарын арзанайтыу хеҙмәтсәндәрҙең реаль хеҙмәт хаҡтарын ике тапҡырҙан да күберәккә күтәрҙе. Һәм тауар әйләнеше лә үҫте.

Әгәр ҙә хужалыҡ һәм бигерәк тә сауҙа ойошмалары үҙҙәренең эштәрендә булған серьёз етешһеҙлектәрҙе бөтөрһәләр, хеҙмәтсәндәрҙең культуралы-тормош шарттарын менән тәьмин итеү эше тағы ла бер ни тиклем яҡшырыр ине. Ваҡлап һатыу буйынса тауар әйләнешенең үтәлмәүенә артабан юл ҡуйылыуы һис мөмкин түгел. Сауҙа ойошмалары һәм киң ҡулланыу тауарҙарын етештереүсе торған предприятиелар потребителдәрҙең талаптарын һис һуҙһеҙ ҡәнәғәтләндерергә тейештәр.

Стәрлетамаҡ районы хеҙмәтсәндәре, — ти депутат В. Н. Крупеня (Талалай округы), — һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәшәләр. Үткән йылда ғына районда сәсеү майҙаны 14 мең гектарға үҫте. Йылҡыларҙың, мөгөҙлө эре малдарҙың, һарыҡ-кәзәләрҙең, сусҡаларҙың, ҡоштарҙың һаны байтаҡ артты. Тәбиғәтте үҙгәртеү хоҙоуҙың сталинсе планын үтәүҙә ҙур эштәр эшләнде.

Райондың урындағы промышленносы 1948 йылда государство планын арттырып үтәне.

— Районда 124 мәктәп бар, — тип дауам итте ул үҙенең һүҙен, — уларҙың күбеһенә капиталь ремонт кәрәк. Торлаҡ фондын байтаҡ киңәйтеү кәрәк тотола. Был саралар өсөн бюджет буйынса ассигнованиены арттырыуҙы һорайым, ти ул.

— Белорет ҡалаһы, — ти Белорет ҡала Советы председателе иптәш Д. Н. Богданов, — республиканың урындағы бюджетына байтаҡ сумма средство бирә еткермәне. Ҡала водопроводы төҙөлешенә ебәрелгән средстволарҙың өстөн бер өлөшө лә кәмергә файҙаланылған. Төҙөлеш бер нисә йылдар буйына алып барыла ине. Оборудованиеларға йыл һайын заявкалар бирелә, ләкин коммуналь хужалығы Министерствоһы уларҙы үтәмәй.

— Белорет металлургтарына ысын хәстәрлек күрһәтергә тейешле күп министерстволар онотолар, ҡаланы төҙөкләндереү тураһында Союзный хөкүмәттең махсус ҡарары булыуына ҡарамаҫтан, бик аҙ ярҙам итәләр.

Депутат А. В. Кравцов (Дим округы) үҙенең сығышында Өфө ҡалаһы буйынса үткән йылғы бюджеттең үтәлеше тураһында туҡталды.

— Май айында, — тине ул, — ҡала Советының сессияһы ҡаланың 1949 йылғы бюджеты тураһындағы мәсьәләне тикшерҙе. Хәҙер иғтибар — бюджетта ҡаралған һәр бер тиндең рациональ файҙаланылыуға йүнәлдерелә.

Ауыл хужалығы ойошмаларының һәм ғилми-тикшеренеү учреждениеларының эштәренә ҡарата булған дөрөҫ тәнҡитте иҡрар итеп, республиканың ауыл хужалығы министры депутат А. А. Денисов (Пугачев округы) Сельхозснабтың Башҡортостан бүлексәһенең эшенә ентекле рәүештә туҡтала. Сельхозснабтың складтарында колхоздарға кәрәкле күп оборудованиелар ята, — тине. Ул, ауыл хужалығы специалистарын дөрөҫ файҙаланырға кәрәклеген күрһәтте, ауыл хужалығында эшләүсе работниктарҙы әҙерләүгә иғтибар бирергә саҡырҙы. Иптәш Денисов шундай миҫал килтерә. Мәскәүҙә Тимирязев академияһы эргәһендә ойошторолған курсҡа республиканың барырға тейешле 70 агрономынан бары 12 кеше генә барған. Колхоз председателдәренең алты айлыҡ курстарына саҡырылған 90 колхоз председателенән 30 кеше генә килгән. Благовар, Аблай һәм Воскресен райондарынан курсҡа бер генә кеше лә килмәгән.

Депутат И. В. Крюков (Черниковск ҡалаһының завод округы) Черниковск ҡалаһына коммуналь хужалығы һәм урындағы промышленность Министерстволарының тейешенсә ярҙам күрһәтмәгәнлеген әйтеп үтте.

— Беҙҙең ҡаланың төҙөлештәре, — ти ул, — ағасҡа мохтаждар. Урындағы заводтар тейешле материалдары бирмәйҙәр. Төҙөлештәргә еүеш ағастар килә, ә был, башҡарыла торған эштең сифатына тәьҫир итә.

Депутат Крюков төҙөлеш эштәрендә сезонлы эшсе көсөн һәм механизмдарҙан насар файҙаланыу фактының күрһәтә. Сауҙа ойошмаларының эшмәкәрлегенә күсеп, ул Черниковск хеҙмәтсәндәренең һорауҙарын ҡәнәғәтләндереү тураһында сауҙа Министерствоһының аҙ хәстәрлек күреүен, ярҙамсы хужалыҡтарын ойоштороуға иғтибар бирмәүен әйтте.

— БАССР-ҙың Верховный Совет раҫлауына индерелгән бюджеты, — ти Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы председателе депутат Ғ. В. Ниғмәтжанов (Матрай округы), — социалистик төҙөлештең бөтә өлкәләрендә лә республика хеҙмәтсәндәренең өлгәшкән ҙур уңыштарын кәүҙәләндерә.

Социалистик хужалыҡтың доходы бюджеттең төп сығанағы булып, ә халыҡ хужалығын һәм культура төҙөлешен финансировать итеү — расходтарҙың төп статьяһы булып тора.

Быйыл социаль-культура сараларына булған расходтар бюджеттең 82 процентын тәшкил итәләр һәм ул үткән йылға ҡарағанда 91 миллион һумға арта.

Мәктәптәрҙе тотоуға китә торған расходтар 345 миллион һум билдәләнә. Мәктәптәрҙә 619 мең уҡыусы уҡыясаҡ. Балалар йорттарына һәм ясляларына ҡадрҙар әҙерләүгә, ғилми учреждениеларға, искусствоға, клуб һәм уҡыу өйҙәренә булған ассигнованиелар ҙа үҫә. Һаулыҡ һаҡлауға ассигнованиелар 20,4 миллион һумға арта.

Депутат Ниғмәтжанов республиканың айырым райондары буйынса 1948 йылғы бюджет средстволарының файҙаланылыш еткерелмәүенә һәм уларҙың сәбәптәренә туҡтала.

Капиталь төҙөлеш республикала артта ҡалыусы участка булып тора. Төҙөлештәргә әҙерләнеү йомшаҡ алып барыла, уға контроль ителмәй.

Республиканың 1949 йылғы бюджетын үтәү совет аппаратының бөтә звеноларында государство дисциплинаһын нығытыуҙы, тапшырылған эшкә яуаплылыҡты көсәйтеүҙе, халыҡ хужалығы һәм финанс пландарын үтәү өсөн көндәлек көрәш алып барыуҙы талап итә.

Советтарҙың эшендәге төп етешһеҙлек — ҡалала һәм шулай уҡ ауылда ла бюджеттең үтәлеше өҫтөнән контролдең йомшаҡ булыуында. Үткән йылда бюджеттең үтәлеше барышы тураһындағы отчеттың — сессияларҙа бары 24 районда ғына тыңланыуы быйылға асыҡ миҫалы булып тора.

Депутат Ниғмәтжанов урындағы Советтарҙың ойоштороу-массовый эше тураһындағы мәсьәләгә туҡтала.

Ойоштороу-массовый эш үткән йылға ҡарағанда байтаҡ йомшарған, — ти ул. — Әгәр ҙә үткән йылда сессияларҙа ойоштороу-массовый эш буйынса 47 мәсьәлә тикшерелгән булһа, ә хәҙер ағымдағы йылдың 5 айы өсөнә бары 3 мәсьәлә тикшерелгән.

1949 йылғы бюджетты уңышлы үтәү өсөн бөтә халыҡ хужалығы тармағында хужалыҡ һәм финанс эше сифатын күтәрергә, экономия режимы өсөн көрәште көсәйтергә кәрәк. Бюджетты уңышлы үтәү республикабыҙҙың хужалығын һәм культураһын тағы ла юғарыраҡ күтәрһәк, хеҙмәтсәндәрҙең көн-күрешен артабан тағы ла яҡшыртасаҡ.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы эргәһендәге промкооперация управлениеһе начальнигы иптәш И. Ш. Сибәғәтуллин үҙенең сығышында промкооперация предприятиеларының эше тураһында һөйләне.

— Промкооперацияның сауҙа селтәрендә, — ти ул, — 149 артель иҫәпләнә. Халыҡҡа 76 миллион һумлыҡ тауар һатылды.

Күп кенә артелдәр пландарын үтәүҙә артта ҡалалар. Етәкселәр етерлек тиклем инициатива күрһәтмәйҙәр, производство мәсьәләләре менән шөғөлләнмәйҙәр, ә район Советтарының исполкомдары артелдәргә ярҙам күрһәтмәйҙәр.

Иптәш Сибәғәтуллин изделиеларҙың сифатын яҡшыртыуҙа артелдәр тарафынан ниндәй саралар күрелеүе тураһында һөйләне.

Промкооперацияның эшендәге етешһеҙлектәрҙең йәшәп килеүе кадрҙарҙың ағымсылығы менән аңлатыла. Тик бер үткән йылда ғына артелдәрҙә председателдәрҙең яртыһы, тип әйтерлек, алмашынды.

Депутат П. В. Сливнев (Шаран округы) сессияла урындағы промышленность Министерствоһының эше кәсел рәүештә тәнҡитләнеүен әйтте. Ул күп кенә район Советы исполкомдарының урындағы промышленность эшенә иғтибар бирмәүҙәре, промкомбинаттарға ярҙам итмәүҙәре, ә йыш ҡына ваҡытта комбинаттарҙы булдырмау яғында тороуҙары тураһында һөйләне. Мәҫәлән, Бакалы район Советы исполкомы промкомбинаттың ес кейемдәре тегеү, бейәһә баҫыу һәм башҡа цехтарын ябыу тураһында ҡарар сығарҙы. Воскресен район Советы исполкомы тулыһы менән государство кредитчыһына күсергә ҡарар итә. Бында райпромкомбинат 170 мең һум государство кеҫәһенә алған, бер ваҡытта, бары 96 мең һумлыҡ продукция эшләп сығарған. Бөрө райпромкомбинаты хеҙмәт хаҡын артыҡ тотоноуға юл ҡуя.

Ағымдағы йылда беҙҙең алда халыҡ һорауында булған тауарҙарҙы бер ярым тапҡырға күберәк эшләп сығарыу бурысы тора.

Урындағы промышленность работниктәре тәнҡитте иҫкә алырҙар һәм 1949 йылда торған бурысты тулыһынса тормошҡа ашырыу өсөн бөтә әмәлде лә эшләйәсәктәр.

Депутат Р. К. Ибраһимов (Абзан округы) аҙыҡ промышленносы предприятиеларының эштәрендәге етешһеҙлектәргә туҡталып, — аҙыҡ промышленносы Министерствоһы депутаттарҙың тәнҡиттәрен иҫәпкә алып, күрһәтелгән етешһеҙлектәр киләсәктә эштәребеҙҙә бөтөрәләр, тине.

— Республиканың күп ҡалаларында, — ти Башҡорт АССР-ы сауҙа министры вазифаһын башҡарыусы иптәш Х. А. Моратов, — кәрәкле булған тауарҙарҙы табыуы ҡыйын. Башҡортостан әлек мебель эшләп сығарыу менән дан алып килә ине. Ә хәҙер, республика ағасҡа бай булыуына ҡарамаҫтан, мебель етештереү эшен туҡтатты. Стәрлетамаҡ һәм Воскресен райондарының мебель фабрикалары һуғышҡа тиклем венски ултырғыстары етештерәләр ине, ә хәҙер һатыуҙа ултырғыстар юҡ.

Бөгөнгө көндә магазиндарҙа йәйге аҡ салбарҙар, һыу инә торған костюмдар, брезенттан тегелгән аяҡ кейемдәре юҡ. Бит, был изделиеларҙы етештереү — Башҡортостанда проблема түгел.

Унан һуң депутат Н. Р. Уразбаев (Бөрйән округы) төлмәр менән сығыш яһаны.

* * *

Депутат иптәштәр!

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының сессияһы ҡарамағына һәм раҫлауына индерелгән Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының 1949 йылға бюджеты Башҡортостандың халыҡ хужалығында өлгәшелгән байтаҡ ғына уңыштарҙы сағылдыра һәм һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе йылы бурыстарына тулыһынса яуап бирә. Шик юҡ, ул республикабыҙҙың бөтә хеҙмәтсәндәре тарафынан бердәм рәүештә хупланыр.

Үткән 1948 йыл тотош Советтар Союзы өсөн, шул иҫәптән Башҡортостан республикаһы өсөн дә халыҡ хужалығында яңы ҡеүәтле күтәрелеш йылы булды. Ул, һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн, социалистик культураның һәм фәндең артабан сәскә атыуы өсөн, халҡтың материаль көн-күрешенең эҙмә-эҙлекле күтәрелеше өсөн миллиондарса хеҙмәтсәндәрҙең көсәргәнешле көрәш йылы булды.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы ҡарамағындағы бөтә промышленность 1948 йылда валовой продукция етештереүҙең билдәләнгән планын үтәне һәм 1947 йылғы күләмдән 17 процентҡа, һуғышҡа тиклемге күләмдән 45 процентҡа үҫеп китте.

Республикала һуғыштан һуңғы йылдарҙа хеҙмәтсәндәрҙең культура-тормош ихтыяждарын хеҙмәтләндереү буйынса ла ҙур ғына эштәр башҡарылды. Ҡалаларҙа һәм эшселәр посёлоктарында торлаҡ фонды йыл һайын киңәйтелә барыла. Мәктәптәр, больницалар һәм культура-агартыу учреждениеларының селтәре артты. Республиканың башланғыс, ете йыллыҡ һәм урта мәктәптәрендә 570 мең самаһы бала уҡый. Больницаларҙағы койкалар һаны һуғышҡа тиклемге йылға сағыштырғанда 37 процентҡа артты.

Республика халыҡ хужалығының уңышлы үҫеше бюджетта үҙенең асыҡ кәүҙәләнешен тапты. Һуғыштан һуңғы өс йыл эсендә бюджет 84 процентҡа артты.

1949 йылғы бюджет 925 миллион 300 мең һум суммаһында билдәләнә. Шуның 83 проценты мәғариф, һаулыҡ һаҡлау һәм социаль тәьминәт эшенә бүленә. Коммуналь-торлаҡ хужалығына 25 миллион һум самаһы ассигновать ителә.

Килтерелгән был һандар хеҙмәтсәндәрҙең культура-тормош шарттарын яҡшыртыу тураһында большевиктар партияһының һәм Совет Хөкүмәтенең даими хәстәрлек күреүҙәрен тағы ла бер тапҡыр раҫлай.

Предприятиеларҙың экономикаһын артабан яҡшыртыуҙа оборот средстволарын дөрөҫ файҙаланыу әһәмиәтле средство булып тора. Быйыл республика буйһоноуында булған предприятиеларҙа, союзный промышленность предприятиелары өлгөһендә, тауар-материаль ҡиммәттәрҙең әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде.

Республиканың күп предприятиелары оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү юлы менән ҙур сумма аҡса средстволарын бушатыу йөкләмәһе алдылар. Мәҫәлән, Өфө нефть эшкәртеү заводы 1,5 миллион һум, Белорет металлургия комбинаты 6 миллион һум, Башҡортостан еңел промышленность предприятиелары ике миллион 300 мең һум бушатырға йөкләмә алдылар һәм башҡалар.

Ләкин күп кенә Министерстволарҙың, управление һәм предприятиеларҙың үҙ өҫтәренә алған йөкләмәләрен үтәү эштәрен тейешенсә ойошторманылыҡтары, ә айырым ваҡиғаларҙа хатта финанс торошон насарайтыуға юл ҡуйғанлыҡтарын әйтеп үтергә кәрәк.

Башҡорт АССР-ының урындағы промышленность предприятиелары беренсе кварталда оборот средстволарының әйләнешен 1948 йылдарға ҡарағанда 82 көнгә аҡрынайтыуға юл ҡуйҙылар һәм шуның менән әйләнешкә бер миллион 200 мең һум самаһы средствоны тотоп торҙолар.

Производство процесында средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн предприятие етәкселәре производство циклдарын ҡыҫҡартырға, тамамланып бөтмәгән производствоның күләмен тотош ағылыш методына күсеү иҫәбенә кәметергә, производствоны ойоштороуҙы яҡшыртырға, оборудованиеларҙы тулыһынса файҙаланырға тейештәр. Сырьё һәм материалдар ҡалдыҡтарының нормативтан артыуына юл ҡуймаҫҡа кәрәк.

Һәр бер предприятиела үҙенә төшөү хаҡын кәметеү өсөн көрәш технологияны камиллаштырыуға һәм производствоны механизациялаштырыуға ныҡ бәйләнгән. Алдынғы предприятиеларҙың өлгәшеү сере — материаль һәм техник ресурстарҙы яҡшы файҙаланыуҙарында, эшселәрҙең хеҙмәтен яҡшы ойоштороуҙарында.

Өфө горместпромы (управляющие иптәш Клейнер) быйыл 46 берәмек оборудованиене хәрәкәткә индерергә тейеш ине. Ләкин уның береһе лә хоҙҡа ебәрелмәгән. Сөнки урындағы промышленность Министерствоһы был заданиене горместпромға һуңғы көнгә тиклем ебәрмәгән. Горместпром предприятиеларында эшселәрҙең күпселеге ошоға тиклем эште ҡул менән башҡаралар.

Республиканың еңел промышленность предприятиелары тотошо менән алғанда беренсе квартал планын ҡәнәғәтләнерлек күрһәткестәр менән үтәнеләр. Шулай ҙа Министерствоның системаһында 4 предприятие производство пландарын үтәмәне. Күпселек предприятиеларҙа механизацияның кимәле бик түбән. Эш кустарсылыҡ ысулы менән алып барыла. Предприятиеларҙа эшселәрҙең 17 проценты эш нормаларын үтәп еткермәйҙәр.

Урындағы промышленность Министерствоһы, промкооперация управлениеһе урындағы сырьёнан киң ҡулланыу тауарҙарының яңы төрҙәрен үҙләштереүҙә саралар күрмәйҙәр.

Элегерәк сапалар, тәгәрмәстәр, дегет, мазь, ҡап һәм башҡа шуның кеүек тауарҙар менән бөтә күрше өлкәләрҙе тәьмин иткән бер ваҡытта, хәҙер Башҡортостанда был тауарҙарҙың етешмәүе һәм уларҙы эшләп сығарыу пландарының үтәлмәүе ғәжәберәк нәмә.

Эш нәмәлә? Беҙҙең Министерстволарыбыҙҙың һәм управлениеларебеҙҙең күп хеҙмәт талап иткән был тауарҙарҙы етештереү менән шөғөлләнергә теләмәүҙәрендә.

Коммуналь хужалығы Министерствоһы ла насар эшләй. Төп сәбәбе шунда, үҙ предприятиелары менән һәм ҡалаларҙы, райондарҙы төҙөкләндереү мәсьәләләре менән етәкселек итеүҙең кимәле үҫә барған хәҙерге талаптарға яуап бирерлек юғарылыҡта булмауында.

Коммуналь-торлаҡ хужалығына ҡаралған средстволарҙың йыл һайын тулыһынса файҙаланылмай ҡалыуын нормаль хәл тип иҫәпләп булмай, әлбиттә. 1948 йылда ғына бер миллион һум самаһы аҡса файҙаланылмай ҡалды. Коммуналь хужалығы Министерствоһы һәм уның министры иптәш Алатырцев ҡалаларҙы төҙөкләндереү эшенә етәкселек итеү генә түгел, ә бәлки бик йыш ҡына, хатта ҡалаларҙа общественность, партия һәм совет ойошмалары инициативаһы менән нәмә эшләнгәнлеген дә белмәй.

Совет сауҙаһы халыҡтың материаль-тормош кимәлен күтәреүҙә мөһим роль уйнай. Государство һәм кооператив сауҙаһының ваҡлап һатыу селтәрендә төп аҙыҡ һәм промышленность тауарҙарын һатыу байтаҡ артты.

Государство сауҙаһында тауарҙарға хаҡтарҙың ес тапҡыр арзанайтылыуы, шулай уҡ кооператив сауҙаһында һәм колхоз баҙарында хаҡтарҙың төшөүе һумдың һатып алыу һәләтлеген һәм эшселәрҙең, хеҙмәткәрҙәрҙең реаль хеҙмәт хаҡын артабан күтәреүҙе тәьмин итте.

Социалистик промышленностең киң ҡулланыу әйберҙәре етештереү базаһы киңәйтелеүе, ауыл хужалығының продукцияһы үҫеүе нигеҙендә тауар әйләнешенең күләме лә арта.

Ләкин эш практикаһы сауҙа эштәрен яңы талаптарға ярашлы итеп ҡороуҙа сауҙа ойошмаларының бик ҙур ҡуҙғалғанлыҡтарын күрһәтә.

Барыһынан да элек, Башҡорт АССР-ы сауҙа Министерствоһының һәм Башпотребсоюздың етәкселәре Моратов, Димөхәмәтов иптәштәр үҙҙәренең эшендәге серьёз етешһеҙлектәрҙе бөтөрергә, тауар әйләнешен үҫтереү өлкәһендә сталинсе биш йыллыҡ планының заданиеларен уңышлы үтәүҙе тәьмин итергә тейештәр.

Республиканың бюджеты буйынса ауыл хужалығын артабан үҫтереүгә ҙур сумма средство бүленә.

Республиканың колхоздарын ойоштороу-хужалыҡ яғынан артабан нығытыу, общественный колхоз милкен арттырыу, бөтә ауыл хужалығы культураларының урожайлылығын күтәреү буйынса ағымдағы йылда ауыл хужалығы алдына яңы, яуаплы бурыстар ҡуйыла.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты общественный колхоз һәм совхоз малсылығын үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында тарихи ҡарар ҡабул итте. Ошо ҡарарға ярашлы рәүештә республикабыҙҙа общественный малдар һаны бик ныҡ артырға тейеш.

Был бурысты уңышлы үтәү өсөн күп колхоздарҙа һәм совхоздарҙа социалистик ярыш киң йәйелдерелеп ебәрелде. Совет органдары колхозсы массаның инициативаһын ойошторорға һәм уны бөтә яҡлап дәртләндерергә һәм малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын һәр бер колхоз, совхоз буйынса һуҙһеҙ үтәүҙе һәм арттырып үтәүҙе тәьмин итергә тейештәр.

СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты бынан бер нисә көндәр элек малсылыҡ продукттарын әҙерләү тураһында айырыуса әһәмиәтле ҡарар ҡабул итте. Урындағы Советтар, колхоздар һәм совхоздар был ҡарарҙы киң ҡатлам массаға еткерергә һәм 1949 йылда малсылыҡ продукттары әҙерләү пландарын үтәү һәм арттырып үтәүҙе ойошторорға тейештәр.

Республиканың колхоздары һәм совхоздары ағымдағы йылдың яҙында ағас ултыртыу буйынса ҙур ғына эштәр башҡарҙылар. Колхоздар һәм совхоздар 4360 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултырттылар. Яҙғы ағас ултыртыу планын 229 процентҡа үтәнеләр. Был эштең башланғысы ғына әле. Хәҙер иң мөһиме ултыртылған ағастарҙы тәрбиәләүҙә. Беренсенән — ултыртылғандарҙың бөтәһен дә тулыһынса һаҡлап үҫтерергә, һәм икенсенән көҙ ултыртыуҙы ойошҡан рәүештә үткәрергә кәрәк.

Беҙ хәҙерҙән үк быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөүҙе йәйелдереп ебәрергә тейешбеҙ.

Бында урындағы Советтарҙың ойоштороу-массовый эштәренең кимәлен бөтә яҡлап күтәрергә, уларҙың ыңғай эш тәжрибәләрен дөйөмләштерергә, ауылда государство власы органы булыуҙары яғынан биш йыллыҡты срогынан алда үтәү өсөн, ауыл хужалығын артабан үҫтереү өсөн көрәштә уларҙың ролдәрен күтәрергә кәрәк.

Советтар Союзының хеҙмәтсәндәре большевиктар партияһы етәкселегендә үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм тырышлыҡтарын илебеҙҙә коммунистик общество төҙөүгә бирәләр. Беҙ гениаль юлбашсыбыҙ һәм уҡытыусыбыҙ иптәш Сталин етәкселегендә алға, коммунизмға ышаныслы рәүештә барабыҙ.

Прениеларҙан һәм финанс министры С. Ф. Вәлиевтең йомғаҡлау һүҙенән һуң Верховный Совет бер тауыштан Башҡорт АССР-ының 1949 йылға бюджеты тураһында закон ҡабул итте.

* * *

Старейшиндәр Советы исеменән депутат В. Н. Должных (Нагаевск округы) сығыш яһаны.

— Башҡорт АССР-ы Верховный Советының өсөнсө сессияһында һәм ошо сессияла бюджет тураһындағы докладта һәм прениеларҙа, — ти ул, — урман промышленносы, аҙыҡ промышленносы, коммуналь хужалығы промышленносы Министерстволарының эштәре ҡаты тәнҡитләнде. Башҡорт АССР-ы урман промышленносы Министерствоһы һуңғы йылдарҙа бик күп механизмдар һәм оборудованиелар алды. Ләкин был техника сиктән тыш насар файҙаланыла. Шуның арҡаһында механизация юлы менән ағас әҙерләү һәм ташыу планы өҙелдө.

Старейшиндәр Советының тапшырыуы буйынса депутат Должных урман промышленносы, аҙыҡ промышленносы һәм коммуналь хужалығы Министерстволарының эштәре тураһында Башҡорт АССР-ы Верховный Советы ҡарарының проектын сессия ҡарамағына индерә. Унда: әгәр ҙә министрҙар — Сутягин, Ибраһимов һәм Алатырцев иптәштәр Министерстволарҙың эштәрен яҡшыртыуҙы тәьмин итә алмаһалар, уларҙы министрҙар посында артабан ҡалдырыу йәки ҡалдырмау тураһындағы мәсьәлә ҡараласаҡ, тип әйтелә.

Верховный Совет ҡарарының проекты бер тауыштан раҫлана.

Шунан һуң Верховный Совет бер тауыштан Башҡорт АССР-ы Верховный судына 161 халыҡ заседателен һайлай.

Верховный Совет председателе депутат И. Г. Ҡадиров Башҡорт АССР-ы Верховный Советының бишенсе сессияһын ябыҡ тип белдерә.

Горький — хеҙмәтсәндәрҙең мәңгелек дуҫы һәм коммунизм өсөн көрәштең рухландырыусы

В. М. МОЛОТОВ.

БӨЙӨК ХАЛЫҠТЫҢ БӨЙӨК УЛЫ

(Иптәш В. М. Молотовтың 1936 йылдың 20 июнендә Мәскәүҙә Ҡыҙыл Майҙанда Максим Горькийҙы күмеүгә арналған траур йыйылышында һөйләгән телмәренән)

«...Горький, беҙ белгәнсә бөйөк яҙыусы булыу өсөн оҙаҡ йылдар буйынса, бәләкәй бала ваҡытынан алып уҡ, ауыр мохтажлыҡтан һәм ҡайғынан сығыу өсөн ҡаты көрәш алып барырға тейеш булды. Ул тормоштоң төбөнә бер нисә тапҡыр ташланды, ә тормош төбөндә талантлы кешеләрҙең һәләк булыуы аҙ булманы. Бер һыныҡ икмәк өсөн уға бәләкәй һәм ҙур капиталистарға буяусы, пекарь, конторщик, грузчик, батрак булып бик күп эштәргә тура килде.

...Эшселәр һәм барлыҡ хеҙмәтсәндәр Горький йөҙөндә үҙҙәрен, үҙ кешеләрен, үҙ тормоштарын, үҙ яҙмыштарын, үҙ киләсәктәрен күрәләр. Бына шуға күрә лә Горькийҙы беҙҙең илебеҙҙең хеҙмәтсәндәре һәм башҡа илдәрҙең хеҙмәтсәндәре шундай яраттылар, яраталар һәм яратасаҡтар.

Горький үҙ заманындағы кешеләрҙең мәңгелек образдарын тыуҙырҙы.

... Максим Горькийҙың уҡыусылары — уны яратыусылар — күп миллиондарса. Уларҙың сафтары әле оҙаҡ ваҡыттар буйына үҫәсәк.

Горький үҙенең рус әҙәбиәтенә булған йоғонтоһоноң көсө буйынса Пушкин, Гоголь һәм Толстой шикелле гиганттарҙың бөйөк традицияларын беҙҙең заманда иң яҡшы дауам итеүсе булып, улар менән бер рәттә тора. Горький тарафынан бирелгән художество һүҙенең беҙҙең революциябыҙ яҙмышына булған йоғонтоһо, ниндәй ҙә булһа башҡа бер яҙыусының йоғонтоһона ҡарағанда, турыраҡ һәм көслөрәк. Тап бына шуға күрә лә Горький беҙҙең илебеҙҙә һәм бөтә донъя хеҙмәтсәндәре алдында, пролетар, социалистик әҙәбиәттең ысын башлаусыһы булып тора ла.

Бөйөк художник Максим Горький коммунизм өсөн көрәшселәр сафына үҙенең айырыуса юлдары менән килде. Беҙҙең сафҡа ул 1905 йылғы революцион күтәрелешкә тиклем үк керҙе, һәм ул илдә был сафҡа революция дауылын хәбәр итеүсенең йәйелдерелгән байрағы менән керҙе.

Горький үҙенең революцион-әҙәби тормошон революцион шарттарҙың һаман үҫә барған эпохаһында башланы һәм тиҙ арала бөтөнләйе менән һәм органик рәүештә эшселәр синыфының позицияһына баҫты, коммунизм өсөн көрәштә бөйөк Лениндең яҡын дуҫы булды.

Горькийҙың яҡты аҡылы, халыҡҡа яҡынлығы һәм кешелек культураһының ҡаҙаныштарын үҙләштереү өҫтөндә үҙ-үҙен аямай гигант хеҙмәт һалыуы уны хеҙмәтсәндәрҙең мәңгелек дуҫы һәм коммунизм өсөн көрәштең бөйөк рухландырыусыһы итеп ҡуйҙылар. Горькийҙың бөйөклөгө ана шунда.

Горький үҙенең һуңғы һулышына тиклем Ленин — Сталин партияһы етәкселегендә шундай энтузиазм менән яңы, социалистик общество төҙөүселәр менән бергә, бер тойғо һәм бер фекер менән йәшәне.

Уның күҙҙәре үҙ тормошоноң иң һуңғы көненә тиклем хеҙмәтсәндәрҙең дошмандарына, фашистарға һәм башҡа барлыҡ иҙеүселәргә, культураны быуыусыларға һәм һуғыш уты тоҡандырыусыларға ҡаршы көрәш һәм улар менән килешмәүсәнлек уттары менән янды. Беҙҙең илебеҙҙә хеҙмәтсәндәрҙең уңыштарын, ҡатын-ҡыҙҙар араһындағы хәрәкәттең яңы формаларына, иген уңышының һәм хеҙмәт етештереүсәнлегенең үҫеүенә, дошмандың сығыштарын һәм ҡәбәхәтлектәрен фаш итеүгә һәм илде һаҡлау эшен нығытыуға, бигерәк тә массаларҙың культура яғынан үҫеүҙәренә, әҙәбиәт һәм искусствоның үҫеүенә ул ялҡынлы йәш кешеләй һәм зирәк аталай шатлана ине.

Горькийҙың үлгәне беҙҙе бик күп нәмәгә өйрәтә.

Горький — даһи һүҙ оҫтаһы. Һүҙ кешенең һәм кешелектең бәхете өсөн көрәшкә хеҙмәт иткән ваҡытта, һүҙ кешеләрҙең һәм халыҡтарҙың йөрәктәренә барып еткән ваҡытта, яҙыусыларға, һүҙ оҫталарына Горькийҙың был үлгәне һүҙҙең ниндәй көслө икәнлеген күрһәтә.

Горький — бөйөк халыҡтың бөйөк улы.

Ябай кешеләргә, хеҙмәтсәндәргә, Горькийҙың үлгәне, беҙҙең халыҡтарыбыҙҙың, башҡа халыҡтар шикелле үк, даһи таланттарға бай икәнлеген күрһәтә. Был таланттарға әлек бик һирәк хәлдәрҙә генә үҫеләүҙән ҡотолорға мөмкин була ине, ә хәҙер — уларға сәскә атыуға, еңеүҙәргә һәм данға иркле юл асыҡ.

Горький — хеҙмәтсәндәрҙең мәңгелек дуҫы һәм коммунизм өсөн көрәштә рухландырыусы.

Кешелек донъяһындағы культураның иң юғары дәрәжәһенә һәм халыҡтарҙың үҙ бәхеттәре тураһында йәшерелгән хыялдарын тәрән рәүештә аңлауға ирешкән иң яҡшы кешеләрҙең коммунизм өсөн үҙҙәренең көстәрен аҙағына тиклем аямай биреүҙәренә һәм был эштә үҙҙәренә юғары дәрәжәләге ҡәнәғәтләнеү табыуҙарына дәлилдәр тағы кәрәкме?

Был үҙе генә лә коммунизм эшенең үҙенең тулы еңеүе юлында икәнлеген күрһәтә.

Горькийҙың үлеүе Лениндән һуң — беҙҙең илебеҙ өсөн һәм кешелек өсөн иң ауыр юғалтыу.

Совет иленең халҡына Горький үҙенең бөтә бөйөк талантын һәм бөйөк йөрәген бирҙе. Был халыҡ илде үҙенең көслө аяҡтарына баҫып күтәрелде, үҙенең сикһеҙ көстәренә һәм таланттарына үҫеү иркенлеге бирҙе һәм шуның менән кешелек донъяһының иң яҡшы вәкилдәренең ышаныстарын һәм хыялдарын еңеүле рәүештә тормошҡа ашыра. Беҙҙең көсөбөҙ ана шунда.

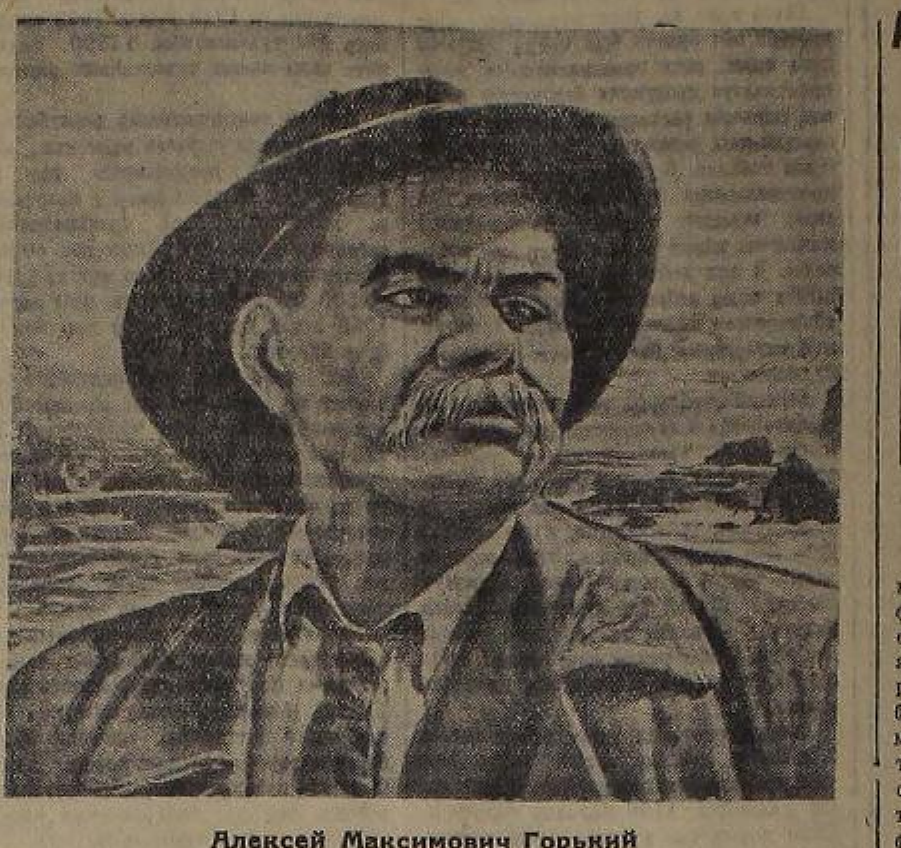

Алексей Максимович Горький

художник А. Бродский портреты.

А. М. Горький тураһында күргәҙмә

Бөйөк пролетар яҙыусыһы Алексей Максимович Горький үлеүенең 13 йыллығына илде өйрәнеү музейы «Иҙел» һәм А. Матросов исемендәге кино-театрҙар фойеһендә яҙыусының тормошона һәм ижадына арналған фото-күргәҙмә ойошторҙо.

Күргәҙмәлә А. М. Горькийҙың бала сағынан, Волга буйындағы һәм көньяҡтағы сәйәхәттәренән, батша хөкүмәтенең бөйөк яҙыусыны эҙәрлекләүҙәренән айырым моменттар сағылдырыла. Бында айырым фото — копиялар — Арзамас ҡалаһындағы 1902 йылда Горький полиция күҙәтеүендә йәшәгән йорт, А. М. Горькийҙың А. П. Чеховҡа яҙған хатының автографы, Петербург охранкаһының 1905 йылда Горький тураһында булдырылған карточкалары һәм башҡа байтаҡ һүрәттәр бар.

А. Блау.

А. М. ГОРЬКИЙ ӘҪӘРҘӘРЕ БАШҠОРТ ТЕЛЕНДӘ

Рус халҡының бөйөк шағиры А. С. Пушкин әҫәрҙәре менән бер рәттән А. М. Горький әҫәрҙәре башҡорт теленә иң күп тәржемә ителгән. Ғөмүмән, совет әҙәбиәтен башлап ебәреүсе, әҙәбиәттә социалистик реализм методының атаһы булараҡ, Горький ижады башҡорт мәктәптәрендә туған телдә өйрәнелә. Горький башҡорт халҡының иң һөйөп уҡыған яҙыусыларының береһенә әйләнде.

Һуңғы ун йыл эсендә А. М. Горькийҙың күп һандағы әҫәрҙәре башҡорт теленә тәржемә ителеп, күп меңләгән тираждарҙа баҫып таратылды. Улар араһында «Әсә» романы, «Бала саҡ», «Ялсылыҡта», «Минең университеттарым» трилогияһы, «Челкаш», «Маҡар Чудра», «Мальва» повестәре бар. Иптәш Сталин тарафынан ғәйәт юғары баһа алған атаҡлы «Ҡыҙ һәм үлем» әкиәте, «Ылаусын тураһында йыр», «Дауыл ҡошо тураһында йыр», «Данко легендаһы», «Изергиль әбей хикәйәләре» кеүек әҫәрҙәре, «Архип бабай һәм Ленька», «Иҫке йыр сығарыусылар», «Кеше», «Китап», «Иртә», башҡорт халҡының үткәндәге ауыр яҙмышын сағылдырған «Телһеҙ» тигәндәһе һәм башҡа әҫәрҙәре ваҡытлы матбуғат биттәрендә, әҙәби йыйынтыҡтарҙа һәм уҡыу китаптарында күп тапҡырҙар баҫылып сыҡтылар.

Горькийҙың «Тормош төбөндә» («На дне»), «Егор Булычев һәм башҡалар», «Ҡарт» тигән пьесалары тәржемә ителеп, башҡорт театрҙары сәхнәһендә ҙур уңыш менән барҙылар һәм башҡорт сәхнә эшселәренең мастерлығын үҫтереүҙә ҙур роль уйнанылар. Шулай уҡ уның «Совет әҙәбиәте», «Социалистик реализм тураһында» кеүек теоретик мәҡәләләре лә тәржемә ителеп, башҡорт мәктәптәрендә өйрәнеләләр.

Америка реакцияһы бөйөк яҙыусының суды алдында

1906 йылда партия ҡушыуы буйынса А. М. Горький Америкаға барҙы. Быға Ленин ҙур әһәмиәт бирҙе. 1905 йыл революцияһынан ауыр яра алған батша самодержавиеһе Европа һәм Америка реакцияһынан материаль һәм мораль ярҙам эҙләй ине. Горькийға тарихи әһәмиәтле ҙур бурыс — Россия һәм халыҡ-ара реакцияһының берләшеүен фаш итеү, Европа һәм Америка хеҙмәтсәндәренә беренсе рус революцияһы тураһында дөрөҫлөктө һөйләп биреү бурысы йөкмәтелгәйне.

Бөйөк Октябрь Социалистик революцияһынан һуң, 20 һәм 30-сы йылдарҙа, Горький Америка империализмын төбөнә тиклем фашлаусы публицистик мәҡәләләр менән сығыш яһаны. Түбәндә беҙ шул мәҡәләләрҙән һәм памфлеттарҙан өҙөктәр килтерәбеҙ.

Скоттсборо драмаһы

Капиталистар һәм уларҙың буйһонған ялсылары: социал-демократтар һәм фашистар, черчиллдәр һәм каутскийҙар, социаль катастрофа алдында ҡурҡыуҙан яртылаш шаңҡыған ҡарттар һәм эре паразит булырға теләгән йәш йыуғыр бәндәләр, «ҡәләм мошенниктары һәм матбуғат разбойниктары», капиталистик ҡоролош тыуҙырған бөтә ике аяҡлы серектәр өйөмө, уларҙан башҡа капитализм йәшәй алмаған — кеше ҡиәфәтле барлыҡ хәшәрәт йыландар Советтар Союзының «большевиктарын» «культураны емерергә» теләүҙә ғәйепләйҙәр. Буржуаз матбуғатҡа уның хужалары тарафынан лозунгы бирелгән: «Большевиктарға ҡаршы, коммунизмға ҡаршы көрәш — культура өсөн көрәш!».

Билдәле, капиталистарға ни өсөн көрәшергә урын бар. Уларҙың «культураһы» — был паразитик аҙсылыҡтың хеҙмәтсәндәр күпселеге өҫтөнән, эшселәр өҫтөнән, крәҫтиәндәр һәм хөрт кенә эшләп киң йәшәүсе ваҡ буржуазия өҫтөнән һис ни менән сикләнмәгән хакимлекте яҡлау һәм аҡлау маҡсаты менән бөтөнләй иркле хәрәкәт итеүсе учреждениелар төркөмө. Уларҙың культураһы — мәктәп, ҡайҙа алдайҙар; сиркәү, ҡайҙа алдайҙар; парламент, ҡайҙа шулай уҡ алдайҙар; матбуғат, ҡайҙа алдайҙар һәм ғәйбәт тараталар, уларҙың культураһы — полиция, уға эшселәрҙе туҡмарға һәм үлтерергә хоҡуҡ бирелгән...

...Туҡтар һәм байҙарҙың астар һәм хәйерселәр менән һуғышы шуға ҡайтып ҡала — бөтә донъя күләмендә хәл иткес бәрелеште ойоштороуға ынтылған эшсе синыфты, уның араһынан айырыуса актив кешеләрҙе тартып алып, төрмәләргә ябып йәки үлтереп, көсһеҙләндерәләр, шуның менән бергә, Сакко һәм Ванцеттиҙе үлтереү эше һымаҡ, һис бер ғәйебе булмаған кешеләрҙе үлемгә хөкөм итеп, эшселәр массаһын ҡурҡытырға тырышалар.

Хәҙер Америкала, Скоттсборо ҡалаһында, яңы драма уйнала, был — үлемгә хөкөм ителгән хәлдә, ҡасан электрик ултырғысҡа индырыласаҡтарын көтөп, төрмәлә өс йыл ултырған ике итальянецтең эшен хәтерләтә... Скоттсборола йәш үҫмер һигеҙ негр үлемгә хөкөм ителгән, уларҙың да шулай уҡ бер ғәйептәре лә юҡ, улар полиция тарафынан осраҡлы ғына тотоп алынғандар, бер-береһе менән таныш та түгелдәр, ләкин шулай ҙа уларҙы үлемгә хөкөм иткәндәр. Был — негрҙарҙы ҡурҡытыу өсөн эшләнгән, был үлтереү — «алдан киҫәтеү сараһы». Был негр халҡы массалары, аҡ тәнле хеҙмәт массалары менән берләшеп, революцион хәрәкәткә һаман күберәк тартылғаны өсөн эшләнә...

„Банкир бандит тыуҙыра..."

Билдәле булыуынса, «тыныс осор» хужаларҙың эшселәргә ҡаршы өҙлөкһөҙ һәм аяуһыҙ һуғышының һаман асығыраҡ характерын ала.

Унан һуң тағы, буржуазия, мораль яҡтан тарҡала барып, һаман күберәк һанда ҡараҡтар, мошенниктар, бандиттар тәрбиәләй. Банкир бандит тыуҙыра — бөгөнгө замандың «тормош китабы» быны ни һәйләй беҙгә, һәм был бәхәсһеҙ дөрөҫ.

Буржуаз государстволарҙа енәйәтселектең үҫеүе полиция штатын арттыра барыуҙы талап итә, унда эшселәрҙе туҡмарға һәм үлтерергә генә түгел, разбойниктар менән һуғышырға ла һәләтле, «ҡурҡыу белмәүсе» кешеләр талап ителә. Берлиндә махсус «һөжүм итеү командалары» төҙөлгән. Обывателдәрҙе Америка Ҡушма Штаттарының бандиттарынан һаҡлау өсөн обыватель мошенничестволарҙан һәм талауҙарҙан страховать ителә. 13-сө йылда был страховой обществолар таланған кешеләргә 2 миллион доллар премия түләгәндәр, 20-се йылда — дүрт ярым, 27-се йылда — ун ете миллионға яҡын. Чикаго, бик ҙур, бай ҡала, тулыһы менән бандит ойошмалары власында; енәйәтселәрҙең үҫеүе тураһында президент Гувер сенатта һөйләне. Билдәле, енәйәтселәрҙе мещандарҙың тормошона ҡаршы, ә, иң мөһиме, «изге милеккә» ҡаршы сараларҙы бер Америка ғына шулай тырышып эшләп сығармай. Был процеста Европа унан артта ҡалмай.

(«Кешелекһеҙлек тураһында» тигән мәҡәләнән).

БЕҘҘЕҢ ГОРЬКИЙ

«Гигант Пушкин беҙҙең ғәйәт бөйөк ғорурлығыбыҙ һәм Россияның рухани көстәренең иң тулы кәүҙәләнеше...»

Горькийҙың бөйөк Пушкин хаҡында әйткән был һүҙҙәре уның үҙенә лә тулыһы менән ҡайтып ҡалалар. Сөнки «Горький үҙенең рус әҙәбиәтенә булған йоғонтоһоноң көсө буйынса Пушкин, Гоголь һәм Толстой шикелле гиганттарҙың традицияларын беҙҙең заманда иң яҡшы дауам итеүсе булып, улар менән бер рәттә тора» (В. Молотов).

1893 йылда Ф. Энгельс «Яңы тарихи эраның» башланыуы һәм «был яңы, пролетар эраның тыуыу сәғәтен кәүҙәләндерәсәк» художниктың барлыҡҡа килеүен көтөп өмөтләнде.

Ул художник беҙҙең илдә — Россияла тыуҙы. Был Максим Горький булды. Ул социалистик эраның тыуыуын кәүҙәләндерҙе һәм уның әҫәрҙәре бөтә кешелек донъяһының художество үҫешендә яңы осор асты.

Горький әҙәбиәткә, иптәш Сталин әйткәнсә, Россия «революцияға йөккә ҡалған» осорҙа килде. Россияла ул социалистик революцияның буласағына ышаныс белдерҙе, уның еңәсәге тураһында алдан хәбәр итте, революцияның килеүен тиҙләтеү өсөн көрәшкә саҡырҙы. «— Көслөрәк шаулап ҡуйһын дауыл!» — тине ул 1901 йылда уҡ. Уның В. И. Лениндең «Ни эшләргә?» тигән атаҡлы хеҙмәтендә бирелгән идеяларҙы художестволы кәүҙәләндергән «Әсә» романы һәм башҡа әҫәрҙәре Россияла пролетар революция хәрәкәтенең үҫә барыуын, рус пролетариатының революцияла стихия менән түгел, ә, аңлы рәүештә, капитализмдың ҡәбер ҡаҙыусыһы булараҡ, үҙенең тарихи бурысын төшөнөп килеүен сағылдырҙы. Хеҙмәт массаларының тормошон бик яҡшы белгән бөйөк художниктың юғары художестволы әҫәрҙәре иң алдынғы революцион идеялылыҡ менән һуғарылғайны. Шуға күрә уның 20 быуаттың башында яҙылған «Дауыл ҡошо тураһында йыр», «Әсә» кеүек әҫәрҙәре киң хеҙмәт массаларын революцияға әҙерләүҙә ғәйәт ҙур роль уйнанылар. В. И. Ленин Горькийға яҙған хаттарының береһендә: «Үҙегеҙҙең художниклек талантығыҙ менән һеҙ Россияның — бер Россияның ғына ла түгел — эшселәр хәрәкәтенә шундайын ҙур файҙа килтерҙегеҙ...», — тине.

Хеҙмәт һәм ижад темаһы әҙәбиәттә һәм искусствола Горькийға тиклем дә сағылдырыла ине, әлбиттә. Ләкин уға тиклемге художниктар йә иркһеҙ хеҙмәт шарттарында эшләүсе хеҙмәт кешеләрен йәлләү менән сикләнәләр, йәки ижадты данлауҙан үҙә алмайҙар ине. Ә Горький, беренсе булып, хеҙмәттең ижад булыуын күрһәтте, уның рухани һәм эстетик эстәлеген асып бирҙе. Паровоз машинисы Нил: «Кем хеҙмәт түгә, шул хужа» тип иғлан итә һәм шунда уҡ хеҙмәт кешеләренә тиешле итеп хужа булыу юлын күрһәтә: «Хоҡуҡты бирмәйҙәр уны, хоҡуҡты алалар».

Горький әҫәрҙәрендә ижад эрте көрәшкә ихтыяр менән бергә бәйләнеп бара. Горький аңлауынса, «тормошто яҡшыртыуға һәм халыҡ файҙаһына йүнәлдерелгән хеҙмәт кенә ижад», тип аталырға хаҡлы.

Горький — рус классик әҙәбиәтенең иң алдынғы традицияларын дауам итеүсе. Ләкин ул үҙенең мәҡәләләрендә һәм сығыштарында үткән замандың художник-реалистарының тәжрибәһен совет әҙәбиәтенә механик рәүештә күсереп булмауы тураһында һөйләне. Горький әҙәбиәттә яңы юлдар һалды. Сөнки яңы эраны — социалистик эраны — яңы методтар менән күрһәтергә кәрәк ине. Донъя әҙәбиәте тарихында Горький яңы метод — социалистик реализм методын башлап ебәреүсе, уны үҙ әҫәрҙәрендә кәүҙәләндереүсе, теоретик яҡтан эшләүсе булып тора. «Беҙҙең әҙәбиәтселәрҙең эше — ауыр, ҡатмарлы эш, — тип яҙҙы Горький. — Ул иҫке ысынбарлыҡты тәнҡитләүгә генә ҡайтып ҡалмай... Уларҙың бурысы — яңы ысынбарлыҡты өйрәнеү, формалаштырыу, һүрәтләү һәм шуның менән, раҫлау».

Горькийҙың барлыҡ ижад үҫеше Ленин һәм Сталин исеме менән бәйләнгән. Большевиктар партияһының бөйөк юлбашсылары уның талантын бик юғары баһаланылар. Горький уларҙың яҡын дуҫы һәм көрәштәше булды. Уның иң яҡшы әҫәрҙәре Ленин һәм Сталиндең туранан-тура йоғонтоһо, идея етәкселеге, ярҙамы һөҙөмтәһендә яҙылғандар. Һәм совет әҙәбиәтен башлап ебәреүсе Горький көсөнөң сығанағы социалистик идеялылыҡта, большевистик партиялылыҡта булды. Бөйөк художник, ялҡынлы трибун, совет әҙәбиәтенең етәксеһе беҙҙең Горький халыҡ бәхете өсөн, коммунизмдың тулы еңеүе өсөн көрәшсе булып күтәрелде. Ул күп милләтле барлыҡ совет яҙыусыларын да шул рухта тәрбиәләне.

Беҙҙең әҙәбиәттең марксизм-ленинизм учениеһын тәрән үҙләштереү һөҙөмтәһендә Горький тарафынан эшләнгән төп проблемалары совет әҙәбиәтенең дөрөҫ юнәлештә үҫеүенә ярҙам итәләр. Совет яҙыусылары Горький традицияларын үҫтереүҙә дауам итәләр, улар үҙ әҫәрҙәренең төп геройҙары итеп социалистик хеҙмәттең, коммунизм өсөн көрәштең, алдынғы кешеләрен алалар, совет халыҡтарының иң яҡшы сифаттарын кәүҙәләндереүҙе төп маҡсаттары итеп һанайҙар. Совет яҙыусылары Горькийҙың художество образдарында азат кеше хеҙмәтен, уның поэзияһын күрһәтеү тураһындағы күрһәтмәләрен дан менән үтәйҙәр. Һуңғы бер нисә йыл эсендә генә Сталин премиялары менән билдәләнгән күп һандағы әҫәрҙәр быны асыҡ дөрөҫләйҙәр.

Ялҡынлы совет патриоты, СССР-ҙың барлыҡ халыҡтары әҙәбиәте тураһында атайҙарса хәстәрлек күргән Горький совет әҙәбиәтен тыуҙырыуҙа, үҫтереүҙә Советтар Союзының барлыҡ милләт яҙыусылары ла ҡатнашыу фактыһы менән ғорурланды. Ул барлыҡ совет халыҡтарында һәм уларҙың яҙыусыларында милли ғорурлыҡ тойғоһо, тыуған илгә, уның культураһына мөхәббәт тәрбиәләне. Буржуаз көнбайыш алдында ҡолдарса баш эйеүҙе ҡаты хөкөм итте. 1908 йылда уҡ Горький рус классик әҙәбиәте менән ғорурланып былай яҙҙы: «Европа әҙәбиәтенең үҫеү тарихында беҙҙең йәш әҙәбиәт бик һирәк осрай торған иҫ киткес күренеш булып тора. Көнбайыштың бер генә әҙәбиәте лә тормошҡа шундай көс һәм тиҙлек менән, шундай ғәйрәтле күҙ сағылдырғыс яҡты талант менән килмәне, тип әйтһәм дөрөҫлөктө ҙурайтып күрһәтмәм. Европала берәүҙең дә бөтә донъя тарафынан танылған шул тиклем эре китаптар тыуҙырғаны булманы, берәү ҙә шул тиклем ғәжәп гүзәллектәр ижад итмәне... Тулы булмаған йөҙ йыл эсендә, бер ерҙә лә Россиялағыса бөйөк исемдәрҙең шул тиклем һандағы йондоҙҙар төркөмө барлыҡҡа килмәне...» Быының сәбәбен ул, ғөмүмән, рус халҡының талантында күрҙе. «Беҙҙең халыҡ уның талантлылығын күрһәтеүҙә бәхәсһеҙ шаһит, уның законлы ғорурлығы булған бай һәм гүзәл әҙәбиәт тыуҙырҙы», тип яҙҙы Горький.

Кешелек донъяһының яңы, социалистик эраһының беренсе бөйөк йырсыһы, еңгән социализмдың ватаны — Советтар иленең ҡайнар патриоты Горький, тәбиғи рәүештә, үлемгә хөкөм ителгән иҫке донъяның — капитализм донъяһының — килешмәҫ, аяуһыҙ дошманы булды. Миллионлаған хеҙмәт кешеләрен ҡырып бөтөрөү тураһында хыялланған бөтә донъя реакцияһының, фашизмдың ҡанлы цәрҙәләрен рәхимһеҙ йыртты. «Банкир бандит тыуҙыра», тине ул. Немец фашизмының социализм өсөн ниндәй ҙур ҡурҡыныс булыуын ул асыҡ күрҙе, уға ҡаршы көрәшкә донъяның барлыҡ алдынғы культура кешеләрен тупланы, совет халыҡтарын уяу булырға, фашизмдың һөжүмен кире ҡағырға, уны тар-мар итергә әҙер торорға саҡырҙы. «Әгәр дошман бирелмәһә — уны юҡ итәләр», тине ул. Реакционерҙарҙың ҡанға һыуһауҙарында Горький уларҙың «үҙҙәренең яҡын һәләкәт алдында үлем дәһшәте» менән ҡурҡыуҙарын тойҙы.

Үҙенең Америка тураһындағы очерктарында Горький Америка тормошоноң әңгырә хакимдәренең идея һәм мораль ғәриплектәрен мәсхәрәләп көлдө. 20-се йылдарҙың аҙағында ул бер Америка журналисының анкетаһына түбәндәгесә яуап бирҙе: «Бөтә илдәрҙең капиталистәре лә бер үк дәрәжәлә эшәке һәм кешелекһеҙ тоҡом, ләкин йәнкиҙәр тағы ла насарыраҡ. Улар, күрәһең, аҡсаға тағы ла алйотораҡ ҡомһоҙҙарҙыр». Уолл-стритте ул «Һары Иблис ҡалаһы» тип атаны. «Һары Иблис — Уолл-стрит миллиардерҙарының ҡулындағы алтын ул. Һары Иблис — хеҙмәт халҡын көсләү, баҫып алыу һуғышы, ҡол итеү, иҙеү политикаһы тигән һүҙ». Шулай тине Горький 1906 йылда уҡ. Һәм уның был һүҙҙәре бөгөнгө Уолл-стрит һуғыш тоҡандырыусылары трумэндар, маршаллар, даллестарҙың йөҙөн фаш итеүгә хеҙмәт итәләр.

Горький фашизмға, уны тыуҙырыусы империализмға ҡаршы көрәшеүҙе үҙенең иң мөһим бурыстарынан береһе итеп иҫәпләне. Был көрәштә ул барлыҡ илдәрҙең алдынғы культура эшмәкәрҙәрен туплауҙа арымай-талмай эш алып барҙы. Уның «Культура оҫталары, һеҙ кем менән?», тигән мәҡәләһе генә лә бөтә донъяның алдынғы кешеләренең идея үҫешенә, берләшеүенә ҙур йоғонто яһаны.

Совет яҙыусылары, искусство һәм фән эшмәкәрҙәре бөйөк Горькийҙың был традицияһын да уңышлы дауам итеп, бөгөн «Атлантик пакт» хужаларының ҡанлы пландарына ҡаршы көрәшкә бөтә донъяның алдынғы кешеләрен туплауҙа ҙур эш алып баралар.

А. М. Горький үҙенең тәүге әҫәрҙәренең береһендә «Йәшәүҙең ике генә формаһы бар — серей һәм яныу», тине. «Ҡурҡаҡтар һәм ҡомһоҙҙар, — тине ул, — уның беренсеһен, ә ғәйрәтлеләр һәм йомарттар — икенсеһен һайлайҙар». Ҡурҡаҡлыҡ һәм ҡомһоҙлоҡ — империализм реакцияһының өлөшө. Ә көслөләр, ғәйрәтлеләр һәм рухани йомарттар — беҙ ул.

— Беҙ еңербеҙ, — тине Павел Власов, «Әсә» романының геройы.

Барлыҡ совет граждандары яңы демократия илдәренең бөтә кешеләре күп миллионлы тауыш менән ҡабатлайҙар:

— Беҙ еңербеҙ!

Ғәйнан Әмири.

Һүрәттә: Өфө ҡалаһы Һөнәрселек училищеһының физкультурниктәре спорт майҙанында.

Л. Яҡубов фотоһы

Спорт площадкалары төҙөлә

БАССР Министрҙар Советы 1949 йылда колхоздарҙа, совхоздарҙа, МТС-тарҙа, культура-ағартыу учреждениеләрендә һәм мәктәптәрҙә киң күләмдә спорт базалары төҙөү планын ҡабул итте. Район һәм ҡала Советтарының исполкомдары ҡыҫҡа ваҡыт эсендә стадиондар, спорт площадкалар, һыу станциялары төҙөү тураһында конкрет планлаштырырға һәм эшкә башларға тейештәр. Мәктәптәрҙә, колхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа, уҡыу йорттарында, предприятиеләрҙә, ауыл клубтарында, уҡыу өйҙәрендә һәм культура йорттарында физкультура өсөн залдар һәм айырым бүлмәләр булдырырға кәрәк.

Спорт площадкаларҙы, һыу станцияларын һәм башҡаларҙы төҙөү һәм ойоштороу эштәре общественность көсө менән эшләнергә тейештәр. Юғарыла күрһәтелгән эштәрҙе Министрҙар Советы ҡалаларҙа — 15 июлгә, башҡа урындарҙа 20 июлгә тамамларға билдәләне. Физкультура һәм спорт эштәре комитеты ҡалаларҙа, райондарҙа һәм ведомстволарҙа спорт площадкаларҙы һәм башҡаларҙы төҙөү өсөн кәрәк булған техник документациялар менән тәьмин итергә тейеш.

Физкультура өсөн кадрҙар

Өфө физкультура техникумы физкультура һәм спорт буйынса урта квалификациялы 38 преподаватель әҙерләп сығара. Техникумды яңы тамамлаусыларға спорттың айырым төрҙәре буйынса тренер исеме бирелеп, судьялыҡ категорияһы билдәләнә. Хәҙер техникумға яңы уҡыусылар ҡабул итеү эше башланды. Башҡортостан республикаһынан 75 кеше, Татарстан республикаһынан 15 кеше, бөтәһе 90 кеше ҡабул ителәсәк.

Бергә-бер

14 июндә «Динамо» стадионында Өфө — «Спартак», Ҡуйбышев ҡалаһы — «Машзавод» спорт обществоларының РСФСР беренселеге өсөн икенсе тапҡыр осрашыуҙары булып, уйын 1:1 иҫәбендә, бер яҡтың да отмауы менән тамамланды.

Редакцияға хат

Бөйөк Сталинға рәхмәт

Минең Белорет металлургия заводында инеп эшләй башлауыма инде 25 йыл. Завод цехтарында эшләп үткән йылдар мине тормошҡа государство интересынан сығып ҡараусы кеше итеп тәрбиәләне.

Мин бында сварщик булып эшләйем, үҙ хеҙмәтемде яратып башҡарам. Шуға күрә лә минең биргән слиткаларым һәр ваҡыт юғары сифатлы була.

Ошо намыҫлы хеҙмәтемде ҙур баһалап, СССР Верховный Советы Президиумы мине Ленин ордены менән наградланы. Ҙур награда беҙҙе тағы ла яҡшыраҡ эшләргә рухландыра. Мин үҙемде иң бәхетле кешеләрҙән иҫәпләйем. Һәм был бәхет өсөн, был күңелле тормош өсөн бөтә йөрәктән бөйөк Сталинға рәхмәт әйтәһе килә.

Миңнеәхмәт Ямалетдинов,
Прокат цехының сварщик ярҙамсыһы.

Илгә күпме кәрәк булһа, шул тиклем ҡорос бирербеҙ

СССР Верховный Советы Президиумы Указы менән республикабыҙҙың күп кенә металлургтары ордендар һәм миҙалдар менән наградланды. Шул иҫәптән мин дә Ленин ордены алдым. Был минда яңы кӧс һәм дәрт тыуҙырҙы.

Мин етәкселек иткән бригада көндәлек нормаһын систематик рәүештә арттырып үтәй. Май айында беҙ пландан тыш бер нисә йөҙ тонна ҡорос иреттек. Был һандар киләсәктә тағы ла күп артасаҡ. Беҙ шулай уҡ продукцияның сифатын барған һайын яҡшыртабыҙ.

Наградаға яуап итеп беҙ бары тик тиҙләтелгән метод менән генә эшләйәсәкбеҙ. Был, бригаданың хеҙмәт етештереүсәнлеген икеләтә, өсләтә арттырыуға мөмкинлек бирәсәк. Беҙ, Тыуған илебеҙ өсөн күпме кәрәк булһа, шул тиклем ҡорос иретеп бирербеҙ.

Андрей Иноземцев,
Белорет металлургия заводы мартен цехының ҡорос иретеүсеһе

СЫРЬЕҒА ЭКОНОМИЯ ЯҺАУ МӨҺИМ БУРЫС

Еңел промышленноста сырьеға экономия яһау өсөн барған көрәш өҫтәмә рәүештә киң ҡулланыу тауарҙарын биреү һәм уларҙың хаҡын төшөү хаҡын кәметеүҙең төп сығанағы булып тора. Сөнки сырье продукцияның хаҡына төшөү хаҡының айырыуса ҙур өлөшөн тәшкил итә.

Аяҡ һәм өҫ кейемдәре хаҡының 75—85 проценты сырьеға тура килә.

Шуға күрә лә, халыҡ хужалығы әһәмиәтенә эйә булған был мөһим сараны иҫкә алып, еңел промышленность предприятиелары продукция бирәмегенә төшкән сырьены расходлауҙы кәметеү өсөн яңынан-яңы резервтарҙы, мөмкинлектәрҙе эҙләп табалар. Өҫ кейемдәр тегеү предприятиеларендә тукымалар тотоноуҙың дөрөҫ иҫәпләү тәртибе, туҡымаларҙы киңлегенә ҡарап һайлап алыу эше индерелде. Ә аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһында хәҙер кейем өлгөләрен комбинирлаштырылған тәртиптә киҫәләр. Алынған күн тауарҙарын дөрөҫ үлсәүгә контроль булдырылған.

Бындай сараларҙы тормошҡа ашырыу һөҙөмтәһендә Башҡортостандың еңел промышленносе үҙган йылда ла сырьеға экономия яһау буйынса ҙур ғына уңыштарға өлгәшкәйне. 42100 квадрат метр киҙе-мамыҡ туҡымаһына, 8100 квадрат метр йөн туҡымаларына, 2900 квадрат метр ебәк туҡымаларына экономия яһалды. Шулай уҡ күн тауарҙарына яһалған экономия ла ҙур һан тәшкил итә. Бер Стәрлетамаҡ күн заводы ғына ла 30 тонна күн сырьеһына экономия яһаны.

Бындай экономия үҙган йылда бөтәһе 5 миллион һумдан артып китте. Һәм ул сырьенан өҫтәлмә рәүештә 2500 ирҙәр пальтоһы, 1100 балалар пальтоһы, 3500 ҡатын-ҡыҙ күлдәге, 1600 костюм, 14 мең парға яҡын аяҡ кейемдәре эшләп сығарылды.

Ағымдағы йылда был мәсьәләлә айырыуса ҙур үҫештәргә өлгәшелде. Еңел промышленность предприятиеларенең коллективтары илебеҙҙең алдынғы фабрикаларындағы гүзәл башланғысҡа эйәреп, сырьеға экономия яһау, продукцияның сифатын яҡшыртыу буйынса күп эштәр эшләнеләр, төп процестарҙа эшләүсе эшселәр өсөн лицевой счеттар асылды.

Купавино йөкә сукно фабрикаһының туҡыусылары М. Рожнева һәм Лидия Кононенко иптәштәрҙең өлгөләре буйынса, сырьеға экономия яһау өсөн көрәшкә беҙҙең предприятиеләребеҙҙең коллективтары ҙур теләк менән ҡушылдылар. Өфө ҡалаһындағы Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһының 15 закройщигенә, 4 штамповщигенә лицевой счеттар асылған. Алдынғы стахановсы раскройщиктарҙан иптәш Лазовская 1949 йылдың беренсе кварталында ғына 9422 квадрат дециметр күн тауарҙарына, иптәш Фирстова — 9151, иптәш Волкова 792 квадрат дециметрға экономия яһанылар. Шулай уҡ штамповщиктар араһында ла 13—17 мең квадрат дециметр күн тауарҙарына экономия яһаусы стахановсылар бар.

Бөрө тегеү фабрикаһында, комбинирлаштерелгән киҫеүҙе ҡулланыу һөҙөмтәһендә үҙган йылда 8 мең квадрат метрға яҡын эске күлдәк туҡымаларына экономия яһалып, рентабелле эш тәьмин ителгәйне. Быйылғы тәүге өс ай эсендә лә 4 мең квадрат метрға яҡын туҡымаға экономия яһалды.

8 март исемендәге тегеү фабрикаһы киҫеү цехының эшен тегеү промышленносе ғилми-тикшеренеү институтының проекты нигеҙендә үҙгәрткән ине. Ошо нигеҙҙә уның коллективы гүзәл уңыштарға өлгәште. Элек фабрикала сырье систематик рәүештә кәрәгенән артыҡ тотола ине. Ә 1948 йылда 7673 квадрат метр йөн туҡымаһына, 14390 квадрат метр киҙе-мамыҡ туҡымаһына экономия яһалды.

Бындай предприятиелар республикала күп. Уларҙың сырьеға экономия яһау күрһәткестәре көндән-көнгә үҫә һәм яҡшыртыла. Йылдың беренсе кварталында ғына беҙҙең еңел промышленность предприятиеләребеҙ туҡыма һәм сырьеға яһалған экономия иҫәбенә өҫтәмә рәүештә 500 ҡатын-ҡыҙ күлдәге, 450 костюм, 1950 ирҙәр күлдәге, 5230 пар аяҡ кейеме бирҙеләр.

Тик беҙҙең бөтә предприятиеләребеҙҙә лә был мәсьәләгә тейешле әһәмиәт биреп еткермәйҙәр әле. Өфө ҡалаһының 3-сө номерлы тегеү фабрикаһында йөн һәм ебәк туҡымаларына күп кенә экономия яһалһа ла, эске күлдәктәр материалын артыҡ тотоуға юл ҡуйҙылар. Быҙың төп сәбәбе булып туҡымаларҙы комбинирлаштерелгән һәм ҡалдыҡһыҙ киҫеү сараларын производствоға әй индереү тора.

Черниковск тегеү мастерскойында ла (директоры иптәш Маркелов) сырьеға экономия яһау эше насар ойошторолған. Бында балалар пальтоһының өҫкө һәм аҫҡы ҡаттарына тейешле булған материалдар кәрәгенән артыҡ тотола. Был хәл кейемдәрҙең үлсәүе ҙурлығына тейешле рәүештә билдәләнелгән нормаға буйһонмаусылыҡ менән аңлатыла.

Еңел промышленноста сырьеға экономия яһауға юл аса торған мөмкинлектәр күп әле. Ҡалдыҡтарҙы ҡыҫҡартыу һәм изделие конструкцияларын дөрөҫ эшкәртеү һөҙөмтәһендә сырье тотоноу нормаларын кәметеү, ҡалдыҡтарҙы дөрөҫ файҙаланыу, брактарҙы бөтөрөү кеүек сараларҙы үҙгәрыу экономия өсөн көрәштең төп юнәлеше. Шулай уҡ бындай предприятиеларҙа еп, төймә, энә, ҡаҙаҡ кеүек материалдар ҙа предприятиеларға күп экономия бирер ине. Тик уларҙы ни өсөндер ваҡ-төйәккә һанап, әһәмиәт бирмәү әле булһа йәшәп килә. Ә бында меңләгән һумлыҡ средстволар әрәм-шәрәм ителә.

Сырьены дөрөҫ файҙаланыу өсөн социалистик ярыш бөтә киңлегенә йәйелдерелмәгән әле. Үҙҙәренең йөкләмәләрен үтәп еткермәгән закройщиктар ҙа аҙ түгел. Предприятиеларҙың инженер-техник работниктары үҙҙәренең инициативаһын производствоны камиллаштереүгә юнәлтергә тейештәр.

Сырье өсөн көрәшеү, уны государство өсөн мөмкин тиклем һаҡлау еңел промышленность работниктарының мөҡәтдәс бурыстары ул.

Был бурыстарҙың уңышлы үтәлеүе, предприятиеләребеҙҙә культуралы производство булдырыу, сталинсе биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн яңы вкладтар индереү тигән һүҙ.

А. Ғирфанов,

БАССР еңел промышленность министры.

Яңы һабандар

Дәүләкән орлоҡсолоҡ совхозы быйыл көҙ урман полосаларында ағас ултыртыу эшен киң йәйелдереүҙе планлаштыра. Эш процестарын еңеләйтеү саралары күрелә. Ошо эйҡанлы байтаҡ ҡына яңы һабандар алынды.

Һабандарҙың тәрәне киң һәм улар тәрән һөрөү өсөн ҡулайлы итеп эшләнгәндәр. Был ябай һабанға ҡарағанда ерҙе ике тапҡырға тәрән итеп һөрә ала һәм ағас ултыртыуҙа эште еңеләйтә, сифатты күтәрә.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Венала Америка һәм Англия һалдаттарының баш-баштаҡлыҡтары

ВЕНА, 15 июнь. (ТАСС). Һуңғы аҙналарҙа Венала Америка һәм Англия һалдаттарының тәртип боҙоуҙарын, Австрия граждандарын туҡмауҙарын һәм күңел асыу йорттарында ғауға күтәреүҙәрен күрһәтеүсе ундарса ваҡиғалар булды.

4 июндә Америка һалдаты Бейли Австрия ҡыҙын көслөргә маташҡан. Ҡыҙҙың ҡысҡырыуына полиция килеп еткән һәм көсләүсене ҡулға алған.

Американың икенсе бер һалдаты Оуэн 28 майҙа урамда осраған бер ҡатынды үҙе менән гулянкегә барыуҙан баш тартҡаны өсөн туҡмаған.

Бынан тыш, Америка ғәскәрҙәре араһында негрҙарҙы раса яғынан кәмһетеү нигеҙендә һәр төрлө инциденттар дауам итә. Мәҫәлән, 5 июндә Америка һалдаттарынан береү ҡулына бысаҡ тотоп, негр өҫтөнә ташланған һәм полицияның ҡыҫылыуы ғына был негрҙы һәләкәттән ҡотҡарған.

Рестарандарҙа күңел асып ултырғандан һуң түләмәйенсә сығып китеү американ һәм британ һалдаттарының күбеһендә ғәҙәт булып киткән. Әгәр ҙә официанттар счетты түләүҙе ныҡышып башлаһалар, уларҙы туҡмайҙар. Америка һәм Англия һалдаттарының бындай хулиганлыҡтары Венала көндәлек ваҡиғаға әйләнгән.

АҠШ-та производствоның төшөүе

НЬЮ-ЙОРК, 15 июнь. (ТАСС). АҠШ-та промышленный производствоның күләме май айында яңынан кәмене. Был кәмеү 6 ай инде дауам итә. «Джорнэл оф коммерс» газетаһының Вашингтондағы хәбәрсеһе, президент эргәһендәге экономик совет ҡарамағындағы мәғлүмәттәргә ҡарағанда, промышленный производствоның, федераль резерв управлениеһе тарафынан төҙәлә торған индексе апрель айындағы 179-ҙан май айында 174-кә тиклем кәмегән, тип белдерә. Был, производствоның май айында, апрель менән сағыштырғанда, 3 процентҡа тиерлек һәм ноябрь менән сағыштырғанда 11 процентҡа тиклем тиерлек кәмеүен күрһәтә.

Индонезиялағы хәл

ГААГА, 15 июнь. (ТАСС). Газеталарҙың хәбәрҙәренә ҡарағанда, Индонезия коммунистар партияһының Джокьякарта районында подпольела йәшәүсе үҙәк комитеты халыҡҡа воззвание менән мөрәжәғәт иткән. Ул был воззваниела Голландия-Америка империалистарының һәм Сукарно-Хатта группаһының манёврҙарына ҡаршы Индонезия халҡын иҫкәртә. Үҙәк комитет, Индонезия халҡының вәкиле булған демократик фронт етәкселегендә Джокьякартала республикан власть төҙөргә саҡыра.

«Де ваархейд» газетаһы, голландлылар һәм Хатта группаһы араһында американлыларҙың диктовкаһы аҫтында төҙөлгән килешеүҙәргә ҡағылып былай тип яҙа: «Голландия-Америка империалистары Хатта кликаһы ярҙамында Индонезия халҡының ҡаршы тороуын туҡтатырға мәжбүр итергә һәм уны үҙҙәренә буйһондорорға тырыштылар. Ләкин Суматралағы ваҡытлы республикан хөкүмәт был килешеүгә ҡаршы сыҡты һәм Голландия ғәскәрҙәре республиканың бөтә өлкәләрен ҡалдырып китһендәр, тип талап итте. Хәҙер Явала һәм Суматрала партизандар һуғышы бара. Индонезиялылар ҡулдарына ҡорал тотоп үҙҙәренең азатлығы өсөн көрәшәләр».

«Голландияның коммунистар партияһы, — тип яҙа унан ары газета, — конфликтте хәл итеү өсөн тик бер генә юл бар: Индонезия республикаһын ирекле государство итеп таныу; Голландия ғәскәрҙәренең республиканың өлкәләренән китеүе; хәҙер партизандар хәрәкәтенә етәкселек иткән ойошмаларҙың вәкилдәренән яңы республикан хөкүмәт төҙөү, тип тағы ла бер тапҡыр белдерә».

Американың Германиялағы властары гитлерсе Шахтты министр посына ҡуйырға уйлайҙар

БЕРЛИН, 16 июнь. (ТАСС). АДН агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Бамберг ҡалаһында «Макс Рейманға азатлыҡ» тип яҙылған плакатты йәбештергән өсөн ике эшсе арестҡа алынған.

Бер үк ваҡытта ДПД агентствоһы, денацификация буйынса Людвигебургтағы суд 13 июндә, рейхсбанктың элеккеге президенты гитлерсе Шахтты денацификациялау буйынса Штутгард судының 1947 йылдың май айында гитлерсе Шахтты 8 йылға хеҙмәт лагерҙарына ябыу тураһында сығарылған приговорын юҡҡа сығарҙы тип иғлан итте. Людвегсбург суды үҙенең ҡарарын, денацификация буйынса суд бындай ҡарарҙы ҡабул итергә, йәнәһе хоҡуҡлы түгел ине тип мотивировать итте. Процесте алып барыу өсөн расходтар Вюртемберг-Баден еренең хөкүмәте тарафынан түләнергә тейештәр.

АДН агентствоһының Майндағы Франкфурттан хәбәр итеүенә ҡарағанда, Америка хәрби губернаторының урынбаҫары Хейс былай тип белдергән: «Рейхсбанктың элеккеге президенты, эйәреүселәр категорияһына индерелгән Шахттың буласаҡ көнбайыш Германия государствоһының хужалыҡ министры итеп билдәләнеүе мөмкин».

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Ҡалаларҙы төҙөкләндереү темпын көсәйтергә

Башҡортостан ҡалаларын төҙөкләндереүгә партия һәм хөкүмәтебеҙ ҙур әһәмиәт бирә, яңынан-яңы хәстәрлектәр күрә. СССР Министрҙар Советы үҙенең махсус ҡарарында Өфө ҡалаһы хужалығына ярҙам итеү сараларын билдәләп үткәйне.

Был ҡарарҙы үтәү нигеҙендә 1948 йылда ҡаланы төҙөкләндереү буйынса күп кенә эштәр башҡарылды. Тик урындағы Советтар буйынса ғына Өфө ҡалаһын төҙөкләндереүҙә капиталь төҙөлешкә, ремонтлауға, юл төҙәлешенә, йәшелләндереү һәм яҡтыртыу кеүек эштәргә 13 миллион самаһы средство ебәрелде. Ә Союз буйһоноуында булған предприятиеләрҙең был мәсьәләгә тотҡан средстволарын да иҫәпкә алғанда, был сумма 24 миллион һумдан артып китә.

Бер йыл эсендә генә 60 мең квадрат метр юл һәм тротуар асфальтланде, 15 мең квадрат метр ергә таш түшәлде, 108 мең квадрат метр майҙанлыҡ юлға ҡырсын ташы йәйелде. Өфө һәм Черниковск ҡалалары араһында 6 километр оҙонлоҡта юл һалынып трамвай бәйләнеше аяҡҡа баҫтырылды. Эксплоатацияға бирелгән водопровод селтәренең дөйөм оҙонлоғо бер нисә километрға етә. Үткән йыл төҙөлгән асфальт-бетон заводының тәүге өлөшө смена һайын 40 тонна асфальт массаһы бирә. Шулай уҡ 650 метр оҙонлоҡта металдан эшләнгән ҡойма ҡуйылды.

Өфө ҡалаһының хеҙмәтсәндәре Совет хөкүмәтенең был хәстәрлегенә яуап рәүешендә үҙҙәренең урамдарын төҙөкләндереүҙә ҙур ҡатнашлыҡ күрһәтеп, 187 мең хеҙмәт көнө эшләнеләр.

Ошо уҡ эштәр менән бергә ҡалаларҙы төҙөкләндереү мәсьәләһендә ҙур етешһеҙлектәр ҙә бар. Эшкә үҙ ваҡытында әҙерләнмәү, хеҙмәтте дөрөҫ ойошторомау һөҙөмтәһендә бөтә мөмкинлектәр ҙә файҙаланылманы. Бигерәк тә Өфө ҡалаһы предприятиеларенең ҡайһы бер етәкселәре ҡала хужалығы талаптарын һәм төҙөүселәренең һорауҙарын үтәүҙән ситтә торалар һәм хөкүмәт ҡарарҙары менән ҡаралған мөһим объекттар төҙөүҙе өҙәләр.

Тау оборудованиелары, паровоздар ремонтлау, телефон аппараттары, электротехник, металл-шланг, электр оборудованиелары заводтарының һәм киҙе-мамыҡ комбинатының торлаҡтар төҙөү планын үтәмәүҙәре һөҙөмтәһендә ҡала хеҙмәтсәндәре 1948 йылда 10 мең квадрат метр торлаҡ майҙанын ала алманылар. Шул уҡ предприятие һәм заводтарҙың насар эшләүҙәре арҡаһында, 30 мең квадрат метр майҙан юлға асфальт йәйелмәй ҡалды.

Телефон аппараттары, кабель, электротехник заводтары юл төҙөү эше буйынса бирелгән планды үтәмәү генә түгел, хатта водопровод үткәргән ваҡытта емертелгән тротуар һәм юлдарҙы ла ҡайтанан аяҡҡа баҫтырманылар.

Ҡаланың күп һандағы предприятиелары бер нисә йылдар буйынса үҙҙәренә илеү юлдарын төҙөкләндереү буйынса бер төрлө лә сара күрмәйҙәр. Черниковск төҙөлөш тресының ғәйебе менән 5 километр оҙонлоҡтағы водопроводты төҙөү эше өҙәлде.

«Баштрой» тресы (управляющие иптәш Конкин) 1948 йылдың программаһын планда күрһәтелмәгән сит объекттар иҫәбенә генә үтәп, трамвай мастерскойы һәм торлаҡ йорттары буйынса планда ҡаралған объекттарҙы төҙөү эшен үтәмәне.

«Башнефть», Уфимэнерго, Заготзерно, Медицина институты кеүек күп кенә предприятие һәм учреждениеләрҙең биналары бер нисә йылдарҙан бирле эксплоатацияланып килә. Уларҙы һыу менән тәьмин итеү системаһы емерек хәлдә. Ләкин был эштәрҙе үҙ өҫтөнә алған предприятиелар бер төрлө лә эш күрһәтмәйҙәр әле.

ССР Союзы хөкүмәте, республиканың баш ҡалаһы Өфө һәм промышленность үҙәге Черниковск ҡалалары хеҙмәтсәндәренең коммуналь көн-күреш мәсьәләһендәге ихтыяждарын үтәүҙә айырыуса ҙур иғтибарлыҡ күрһәтеп, 1949 йылда өҫтәмә рәүештә махсус ҡарар ҡабул итте.

Был ҡарар буйынса Өфө һәм Черниковск ҡалаларында 1949 йылда 55 мең квадрат метр торлаҡ майҙаны эксплоатацияға тапшырылырға, мәктәптәр, балалар баҡсалары һәм ясләләр төҙөлергә тейеш.

Өфө һәм Черниковск ҡала Советы башҡарма комитеттары, ВКП(б) ҡала комитеттары һәм заводтар, предприятиелар, төҙөлөш ойошмалары, ҡалаларҙың бөтә общественносе алдында хеҙмәтсәндәрҙең коммуналь-торлаҡ шарттарын артабан яҡшыртыуҙа тағы ла ҙурыраҡ бурыстар тора. Шулай ҙа, торлаҡ объекттарын төҙөү һәм ҡалаларҙы төҙөкләндереү мәсьәләһендәге үткән йылдағы хаталар әле булһа ҡабатланып киләләр.

Бөтә мөмкинлектәр булыуына ҡарамаҫтан, торлаҡ майҙандарын эксплоатацияға тапшырыуҙың 4 айлыҡ планын Черниковск ҡалаһындағы 6-сы номерлы төҙөлөш управлениеһенән башҡа, бер генә ойошма ла үтәмәгән. Ә Өфө буйынса бер генә квадрат метр торлаҡ майҙаны ла эксплоатацияға тапшырылмаған әле.

«Башнефтезаводстрой» һәм Черниковск төҙөлөш трестары кеүек көслө ойошмалар ҙа 4 ай эсендә бер генә квадрат метр ҙа торлаҡ майҙанын төҙөмәнеләр. Төҙөлөш майҙанындағы хеҙмәтте ойоштороу, төҙөлөш эштәренең сифаты сикһеҙ түбән хәлдә тора. Бигерәк тә кирбес түшәү, балта, столяр, штукатурҙа эштәре техник ҡағиҙәләргә буйһонмай ғына башҡарыла.

«Баштрой» тресы, элеккесә күп һандағы объектив сәбәптәргә һылтанып, план буйынса бирелгән объекттар төҙөлешен башлауҙы айҙан-айға һуҙып килә.

Культура көн-күреш һәм юл төҙәлештәренең торошо ҙур тревога тыуҙыра. Бөтә мөмкинлектәр булыуға ҡарамаҫтан, Черниковск төҙөлөш тресы һәм уның субподрядчиге (иптәш Пустошкин) ҡала канализацияһының тоннелен төҙөй башлауҙы һуҙып киләләр һәм бер сәбәпһеҙ водопровод төҙөлөшө туҡтатылды.

Өфө ҡала Советы башҡарма комитетенең көслө подряд ойошмалары булыуға ҡарамаҫтан, эш күләмдәрен, объекттарҙы һәм уларҙы финансировать итеүҙе әленән-әле үҙгәртеп тороу сәбәпле юл төҙөү эшенә тотҡарлыҡ ителә.

Союзный хөкүмәттең Өфө һәм Черниковск ҡалалары буйынса ҡабул ителгән ҡарары 1949 йылда коммуналь торлаҡ һәм культура көн-күреш төҙөлештәрен уңышлы тамамлау программаһын билдәләүсе документ булып тора. Ләкин эштәрҙең темптары был бурысты һис һүҙһеҙ үтәүгә юнәлдерелмәгән әле.

Был ҙур күләмдәге эштәрҙе тормошҡа ашырыу өсөн партия, профсоюз һәм бөтә общественностең дә ярҙамы талап ителә.

Өфө һәм Черниковск ҡалалары предприятиеларенең һәм халыҡ массаларының актив ҡатнашлығында СССР Министрҙар Советы ҡарарҙары менән билдәләнгән был саралар үтәлеү генә түгел, хатта арттырылып үтәлер тип ышанырға мөмкин.

А. Бадамшин,

Башҡорт АССР-ы коммуналь хужалыҡ министры урынбаҫары.

К. А. Тимирязев исемендәге Башкортостан государство педагогия институты

Башҡорт теле һәм әҙәбиәте кафедраһы буйынса аспирантураға студенттар ҡабул итә.

Аспирантураға 35 йәштән ҙа оло булмаған юғары мәғлүмәтле һәм юғары уҡыу йорто программаһы күләмендә түбәндәге фәндәрҙән: марксизм-ленинизм сығанаҡтары, сит илдәр теле һәм башҡорт әҙәбиәтенән конкурс экзамендарын бирген кешеләр алыналар.

Аспирантураға инергә теләүселәрҙән ғаризалар 1949 йылдың 15 сентябрена тиклем ҡабул ителәләр.

Ғаризаларға икешәр данала түбәндәге документтарҙы теркәргә: автобиография, ВУЗ-ды тамамлау тураһында диплом күсермәһе (нотариуста дөрөҫләнгән), сәләмәтлеге тураһында танытма, эшләгән йәки уҡыған урынынан характеристика, кадрҙарҙы иҫәпкә алыу буйынса тултырылған листок, хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында документ (хәрби хеҙмәткә яраҡлылар өсөн), 6х9 сантиметр ҙурлығында төшкән ике фотокарточка, әгәр фәнни хеҙмәттәре булһа уларҙың исемлеге.

Фәнни хеҙмәте булмағанда специальность буйынса теләгән темаға реферат тапшырырға.

Ҡабул итеү экзамендары сентябрҙең 15-нән алып 25-нә тиклем.

Адрес: Өфө, Гоголь урамы, 11, Башҡортостан педагогия институтының уҡыу бүлеге.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02455. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тираж 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ һәм ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

1949 йыл № 120 (8220) 19 ИЮНЬ йәкшәмбе Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Беҙҙең республикала. (1-се бит).
Башкорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының 1949 йылға бюджеты тураһында Закон. (2-се бит).
БАШКОРТ АССР-ы МИНИСТРҘАР СОВЕТЫНДА. Ауыл Советтәренең социалистик ярышы (2-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. А. Ғиматов.— Беҙ лекцион пропагандағы нисек ойошторабыҙ. (2-се бит).
И. Галанов.— Политик беседаларҙы ҙур ойошҡанлыҡ менән уҙғарырға. (2-се бит).
СОЦИАЛИСТИК ПОКЛОНӘРҘӘРҘЕҢ УТӘЛЕШЕН ТИКШЕРӘБЕҘ. Н. Сафин, И. Атнағолов.— Ыҡбилуа районында ярыш договорын баһалайҙар. (3-сө бит).
Внуор Бинчинтаев.— Сталин гвардияһы һалдаты. (3-сө бит).
Ғ. Вмири.— Һайҡал ҡышнда. (3-сө бит).
Я. Калиной.— Атака алдынан. (3-сө бит).
З. Ишбулатов.— Сталин премияһы лауреаты инженер-новатор Новошилов. (3-сө бит).
АРТЕЛОМ КӨНӘШТӘРЕ.
В. Әхтәмов.— Силосты нисек әҙерләргә. (4-се бит).
В. Лимецкий.— Халыҡ-ара күҙәтеү. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Икенсе квартал планын арттырып үтәргә

1949 йылдың икенсе кварталы тамамланырға һанаулы ғына көндәр ҡалды. Был республикабыҙҙың промышленность работниктары алдына предприятиеләрҙең икенсе квартал программаһын тулыһынса һәм арттырып үтәү өсөн көрәште тағы ла көсәйтеү бурысын килтереп ҡуя, планды һәм [illegible] продукцияның бөтә ассортименты буйынса үтәү өсөн һис [illegible] конкрет саралар күреүҙе талап итә.

Бөйөк социалистик Ватаныбыҙҙың бөтә хеҙмәтсәндәре һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн бөтә халыҡ социалистик ярышын йәйелдерҙеләр. Хәҙер [illegible] промышленностең 90 проценты [illegible] биш йыллыҡ [illegible]. Бик күп коллективтар үҙҙәренең биш йыллыҡ пландарын дүрт йылда, ә [illegible] биш йыллыҡтың дүртенсе йылында тулыһынса һәм арттырып үтәү өсөн көрәшәләр.

Промышленность предприятиеләренең йыллыҡ производство программаларын срогынан алда үтәү — бөтә биш йыллыҡ планды уңышлы үтәүҙе хәл итә. Ә йыллыҡ пландың үтәлеше квартал заданиеләренең аныҡ үтәлеүенән бәрлыҡҡа килә. Шуның өсөн дә һәр бер предприятие, уның һәр бер цехы, айырым сменалар, бригадалар үҙҙәренең көндәлек, айлыҡ һәм квартал заданиеләрен теүәл үтәргә бурыслылар.

Предприятиеның квартал программаһы — ул государство заданиеһе, ул ваҡытында һәм бөтә күрһәткестәре буйынса тулыһынса үтәлергә тейеш. Беҙҙең пландарыбыҙ мәжбүри директива характерында, һәм уларҙы үтәү совет кешеләренең изге бурысы булып тора. Лениндең план ул пролетариатҡа государствоның заданиеһе тигән положениеһен артабан үҫтереп иптәш Сталин ВКП(б)-ның XV съездында: «Беҙҙең пландар ул прогноз-пландар түгел, фараз итеү пландары түгел, ә директивалар, улар етәксе органдар өсөн мотлаҡтар һәм бөтә ил масштабында киләсәктә беҙҙең хужалыҡ үҫешебеҙҙең юнәлешен билдәләйҙәр».

Республикабыҙҙың промышленносендә производство планына государство директиваһы итеп ҡарау һәм фиҙакәр хеҙмәт арҡаһында уны срогынан алда үтәү өсөн көрәшкән предприятиеләр күп. Өфө декстрин заводы ошо йылдың 1 июнендә үҙенең биш йыллыҡ планын үтәп сыҡты. Был завод 1947 йылғы производство программаһын 129 процентҡа, 1948 йыл планын 156,8 процентҡа үтәне, ә 1949 йылдың 1 июненә йәғни ес йылда 5 ай ваҡыт эсендә биш йыллыҡ планын тамамланы.

Республикабыҙҙа икенсе квартал производство программаһын срогынан алда үтәгән предприятиеләрҙең, айырым цехтарҙың һаны байтаҡҡа етте. Ишембай трестлеш-монтаж управлениеһе икенсе квартал планын июнь айының башында уҡ үтәне. 8 март исемендәге тегеү фабрикаһы, Нижне-Троицк сукно фабрикаһы, Красноусол быяла заводы ярты йыллыҡ пландарын срогынан алда үтәнеләр.

Республикабыҙҙа производство пландарын һәр ваҡыт үтәп барыусы предприятиеләрҙең һаны артҡандан-арта бара. Ләкин беҙҙә айырым промышленность предприятиеләре үҙҙәренә йөкмәтелгән бурысты үтәүҙә ҡәнәғәтләнмәҫ эшләйҙәр әле. «Ишембайнефть» тресты, урман промышленносе Министерствоһының предприятиеләре һәм леспромхоздары, Өфө витамин заводы, Башмәсләпром тресы, Черниковск электр лампаларҙы заводы үҙҙәренең производство пландарын үтәмәй килмәйҙәр. Был предприятиеләрҙә планды үтәү өсөн ныҡлы [illegible] мөмкинлектәр бар. Механизмдар, оборудованиены насар файҙаланыу, [illegible] етешһеҙлектәр [illegible] хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү [illegible].

ВКП(б) Үҙәк Комитеты 1949 йылдың 1 майына арналған саҡырыуҙарында илебеҙҙең эшсәләренә, инженерҙарына һәм техниктарына мөрәжәғәт итеп һуғыштан һуңғы биш йыллыҡты срогынан алда үтәү, [illegible] хеҙмәт етештереүсәнлеген [illegible] күтәреү, [illegible] продукцияның сифатын яҡшыртыу, предприятиеләрҙә тағы ла [illegible] экономия режимы өсөн көрәшергә, илебеҙгә күберәк күмер, нефть, металл, электр энергияһы, машиналар биреүгә саҡырҙы. Большевиктар партияһының был боевой саҡырыуын үтәү өсөн республикабыҙҙың промышленность работниктәре, предприятиеләрҙең эшселәре, инженерҙәре һәм техниктәре предприятиеләрҙә етештерелә торған продукцияның һанын еҙлекһеҙ арттырырға, уның сифатын яҡшыртырға, ассортиментен киңәйтергә бурыслылар.

Биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн көрәштә илебеҙҙең эшселәр синыфы араһында тиҫтәләге ижади инициативалар тыуҙы. Мәскәү эшселәренең башлап ебәреүе буйынса илебеҙҙә предприятиеләрҙең оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн социалистик ярыш йәйелде. Отличко сифатлы продукция етештереү өсөн көрәште башлап ебәреүсе Александр Чуткихтең инициативаһы промышленностең бөтә тармаҡтарында ла киң отклик тапты. Мария Рожнева һәм Лидия Кононенко өлгөһөндә экономия өсөн көрәш киң колас алды. Мәскәүҙәге Трехгорная мануфактура комбинатының мастер ярҙамсыһы Владимир Ворошин производствоның юғары культураһы өсөн социалистик ярышты башлап ебәрҙе. Был патриотик хәрәкәттәр производство планын арттырып үтәү өсөн алып барылған социалистик ярыш менән бергә ҡушылып, эшселәрҙә дәйем хеҙмәт күтәренкелеге тыуҙыралар.

Предприятие етәкселәре, партия, профсоюз, комсомол ойошмалары эшселәрҙең производство инициативаһына етәкселек итергә, коллективтың бөтә көсөн предприятиеның ярты йыллыҡ планын үтәү һәм арттырып үтәү эшенә йүнәлдерергә бурыслылар.

Предприятиеләрҙә партия, комсомол һәм профсоюз ойошмаларының эшселәр араһында алып барған массовый-политик эштәре планды үтәү өсөн көрәшкә хеҙмәт итергә тейеш. Сөнки планды үтәү эше ул эшселәрҙең, инженерҙарҙың һәм техниктарҙың ижади хеҙмәтенә, производство активлегенә бәйләнгән, «...производство планы — миллиондарса кешеләрҙең йәнле һәм практик эшмәкәрлеге ул... Беҙҙең программабыҙҙың реаллеге — ул йәнле кешеләр, ул беҙҙең менән һеҙ, хеҙмәткә булған беҙҙең ихтыярыбыҙ, беҙҙең яңыса эшләргә әҙер булыуыбыҙ, планды үтәүгә беҙҙең баҙнатлығыбыҙ» (Сталин).

Эшселәр араһында массовый-политик һәм ойоштороу эштәрен яҡшыртыу, социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдереү — беҙҙең уңыштарыбыҙҙың нигеҙе булып тора. Алымдағы йылдың ярты йыллыҡ планын үтәү өсөн, һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдерәйек!

Юғары сифат бригадалары бригадирҙәренең кәңәшмәһе

17 июндә рус драма театры бинаһында юғары сифат бригадалары бригадирҙәренең кәңәшмәһе булып үтте. Бында Өфө предприятиеләренән 500-ҙән артыҡ стахановсы ҡатнашты.

Кәңәшмәне Башпрофсовет президиумының председателе иптәш Улин асты. Ул промышленноста юғары сифат өсөн йәйелдерелгән хәрәкәттең әһәмиәтен билдәләп үтте.

— Өфөләге предприятиеләрҙә хәҙер юғары сифатлы продукция етештереү өсөн 865 бригада социалистик ярышҡа сыҡты. Уларҙа биш меңдән артыҡ эшсе ҡатнаша, — тине иптәш Улин, — был алдынғы стахановсыларҙың эш тәжрибәләре менән уртаҡлашыу — төп бурыс.

Кәңәшмәлә стахановсылар һәм предприятие етәкселәре сығыш яһанылар. Өфө текстиль комбинатының бригадире иптәш Брючков Александр Чутких менән эште нисек ойоштороуы тураһында һөйләне. Был бригада хәҙер 99,3 процент юғары сифатлы продукция бирә. Эшселәрҙең лицевой счеттары бар. Бригада май айында ғына 1000 метр туҡымаға экономия яһаған. Электр оборудованиеләре заводының производство участкаһының начальнигы иптәш Ғәлиев лицевой счеттарҙы нисек алып барыу тураһында үҙенең тәжрибәһе менән уртаҡлашты.

Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһы коллективы материалдарға экономия яһауҙа ҙур уңыштарға өлгәшкән. Экономия иҫәбенә һуңғы айҙа бер нисә мең пар аяҡ кейеме тегеп сығарылған. Юғары сифат бригадаһы бригадиры иптәш Махтеев экономия өлкәһендәге уңыштары тураһында һөйләне.

Кәңәшмә һуңында ВКП(б) горкомы секретары иптәш Мостафин сығыш яһаны. Ул предприятиеләрҙә юғары сифатлы продукция етештереү, материалдарға, сырьеға экономия яһау һәм юғары производство культураһы өсөн социалистик ярышты тағы ла киңерәк йәйелдереүгә саҡырҙы.

Беҙҙең республикала

Юл төҙөү буйынса удар айлыҡ

Күперҙәр төҙәкләндереүҙең йыллыҡ планы үтәлде

(Саҡмағош районы юл эштәре бүлегенең мөдире иптәш Ш. Куләмбәков менән беседа).

Юлдарҙы төҙәкләндереү һәм ремонтлау буйынса иғлан ителгән айлыҡҡа беҙҙең район ҙур әҙерлек менән килде. Был мәсьәлә бер нисә көндәр элек ВКП(б)-ның район комитетында ҡаралып, юл ремонтлау айлығын уңышлы уҙғарыуға юнәлтелгән ҡарар ҡабул ителгәйне. 7 июндә ҡарарҙы бөтә ауыл Советтәрендә, колхоздарҙа өйрәнделәр.

Уҙғарылған әҙерлек эше тәүге көндә үк гүзәл һөҙөмтәләр бирҙе. Юл төҙәкләндереүгә беренсе көндә үк графикта билдәләнгән 450 кеше урынына 677 кеше, 155 ат урынына 164 ат сыҡты.

Тәүге көндең йомғаҡтары күп кенә колхоздарҙың үҙ заданиеләрен байтаҡ арттырып үтәгәнлектәрен күрһәтте. Урняк ауыл Советенең Куйбышев исемендәге колхозынан планға ҡарағанда 10 кеше, 3 ат артыҡ ебәрелеп, ком ташыу заданиеһе — 160, ә ер эштәре заданиеһе 115 процентҡа үтәлде. «Сатра» колхозы ла (председателе иптәш Шәфиев) 18 кеше урынына 24 кеше, 9 ат урынына 15 ат ебәрҙе. Бында ла шулай уҡ ком ташыу, ер ҡаҙыу заданиеләре арттырып үтәлә.

Юл төҙәкләндереүҙә үҙ заданиеләрен арттырып үтәүсе колхоздар һаны күп. Юлда эшләүҙең тәүге көндәрендә үк район буйынса график уңышлы үтәлеп килә.

Хәҙер район буйынса күперҙәр төҙөү һәм уларҙы ремонтлауҙың йыллыҡ планы үтәлде. Пландан тыш 13 метр дәйем оҙонлоҡта күпер төҙөлдө. Беҙ хеҙмәтләндергән Саҡмағош — Кушнаренко юлы һәр ваҡыт яҡшы хәлдә тотола.

Экономиянан өҫтәлмә аяҡ кейемдәре

Дәүләкән. «ВЛКСМ-дың XX йыллығы» исемендәге аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһында продукцияның сифатын яҡшыртыу һәм материалдарға экономия яһау өсөн барған көрәш көндән-көн көсәйә.

Фабриканың иптәш Микрюкова етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы ғына ике ай эсендә 8.700 квадрат дециметр хромға экономия яһаны. Ә был материалдан 1.300 пар балалар аяҡ кейеме эшләнеләр.

Фабрикалағы 5 айлыҡ экономия — хром буйынса 28.497 дециметр, ҡаты күн тауарҙары буйынса 26.443 дециметр тәшкил итә. Закройщиктарҙан Хаританюк, Орлова һәм Шестаева иптәштәр сырьеға экономия яһауҙа ҙур уңыштарға өлгәштеләр.

Фабрика материалдарға яһаған экономия иҫәбенән 3 мең пар балалар аяҡ кейеме тегеп сығарҙы.

Ғ. Идрисов.

ВКП(б)-ның Черниковск кала активе йыйылышы

ВКП(б)-ның Черниковск кала активенең ошо көндәрҙә булып үткән йыйылышында хеҙмәтсәндәр араһында политик-тәрбиә эштәрен ойоштороу мәсьәләһе тикшерелде. Ҡаланың предприятиеләрендә политик-тәрбиә һәм агит-массовый эште ойоштороуҙа булған етешһеҙлектәр һәм уны бөтөрөү саралары тураһында йыйылышта горком секретаре иптәш Пацурия сығыш яһаны.

— Бөгөн, — тине иптәш Пацурия — Мәскәү предприятиеләренең продукция етештереү буйынса 1950 йылдың уртаса айына билдәләнгән кимәленә өлгәшеп, иптәш Сталинға рапорт биреүҙәре тураһында радио аша шатлыҡлы хәбәр алынды. Был — мәскәүлеләрҙең гүзәл еңеүҙәре булып тора. Уларға тиңләшеү өсөн Черниковск предприятиеләренең коллективтәре тағы ла ныҡышмалыраҡ эшләргә тейештәр.

Ҡыҙғанысҡа ҡаршы, ҡаланың ҡайһы бер предприятиеләре насар эшләйҙәр әле. Төҙөлөш тресы, лампа заводы һәм башҡа предприятиеләр производство планын үтәүҙә Тыуған илебеҙ алдында ҙур бурыслы булып торалар.

Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планда билдәләнгән грандиоз экономик бурыстарҙы тулыһынса үтәү өсөн партия ойошмалары хеҙмәтсәндәр араһында партия-тәрбиәүи эштәрҙе өлгөлө итеп ойошторорға бурыслылар.

Докладсы хеҙмәтсәндәрҙе политик яҡтан тәрбиәләүҙә ҡаланың күп кенә тәүге партия ойошмаларында урын тотоусы серьез етешһеҙлектәрҙе асып һалды.

Агитация һәм тәрбиә эше йыш ҡына газета-журналдар, художестволы әҙәбиәт уҡыу менән генә сикләнгән. Политик темаларға докладтар һәм лекциялар бик һирәк уҙғарыла. Партия һәм хужалыҡ етәкселәре эшселәр араһында план үтәлешен күтәреү, продукцияның сифатын яҡшыртыу һәм материалдарға экономия яһау мәсьәләләре буйынса докладтар менән сығыш яһамайҙар. Тәүге партия ойошмаларының секретарҙәре агит-массовый эш менән етәкселек итеүҙе рядовой коммунисторға тапшырып, агитаторҙар менән етәкселек итеүҙән ситләшкәндәр. Агитаторҙар дөрөҫ һайланып алынмайҙар. Улар өсөн инструктив кәңәшмәләр уҙғарылмай. ВКП(б)-ның ҡала комитеты 5 ай эсендә агитаторҙар менән ни бары ике кәңәшмә уҙғарған. Агитаторҙарҙы дөрөҫ урынлаштырмау һөҙөмтәһендә ҡайһы бер урындарҙа эшселәрҙең күпселеге агит-массовый эш менән солғанып алынмаған. Мәҫәлән, фанера комбинатында 350 кешегә бер агитатор беркетелгән. Үҙенең төп производство эшенән бушай алмауы сәбәпле, ул да агитация эшен систематик рәүештә алып бармай.

Башҡорт һәм татарҙарҙан ҡалала 70 агитатор һанала. Ләкин улар агитация эштәрен рус телендә алып баралар, ә туған телдә бер генә урында ла беседалар уҙғарылмай. Төҙөү сменаларҙа агитация эштәре бөтөнләй ойошторолмаған. Ҡала хеҙмәтсәндәре араһында «Ҡыҙыл Башҡортостан», «Ҡыҙыл таң», «Красная Башкирия» газеталары бик аҙ таралә, «Черниковский рабочий» газетаһының ни бары 50 проценте генә таратылған.

Күргәҙмә агитация ойоштороуҙы партия ойошмалары секретарҙәре бөтөнләй күҙ уңынан төшөргәндәр. Предприятиеләрҙә лозунгылар, плакаттар юҡ иҫәбендә, «Молния» һәм стена газеталары һирәк сығарыла һәм уларҙың йөкмәткеһе һай була.

Йыйылышта сығыш һөйләүселәр тағы ла байтаҡ етешһеҙлектәрҙе астылар, уларҙы тиҙ көндә бөтөрөү юлдарын күрһәттеләр. Актив йыйылышы, хеҙмәтсәндәр араһында тәрбиә эштәрен яҡшыртыуҙа партия ойошмалары секретарҙәре яуаплылыҡты үҙ өҫтәренән төшөрмәүҙе аңларға тейештәр, тип билдәләне.

Йыйылышта ВКП(б)-ның Өлкә Комитеты секретары иптәш Шәфиков ҡатнашлыҡ итте. Ул үҙенең сығышында политик-тәрбиә эшенең торошонда булған етешһеҙлектәрҙең һис түҙеп тора алмаҫлыҡ хәл икәнлеген билдәләне. Иптәш Шәфиков активты, ҡала хеҙмәтсәндәрен тәрбиәләүҙе бөгөнгө көндән бурыстарына яуап бирерлек итеп ойошторорға саҡырҙы.

Йыйылыш үҙенең ҡарарында бөтә агитаторҙарҙы ла ВКП(б)-ның ҡала комитетында ҡайтанан раҫлауҙы, улар менән һәр ай һайын ике тапҡыр кәңәшмә уҙғарыуҙы, барлыҡ поселкаларҙы ла радиолаштырыуҙы, башҡорт һәм татар эшселәре араһында туған телдә эшләүҙе ойошторорға һәм башҡа күп кенә мәсьәләләрҙе яҡын көндәрҙең бурысы итеп ҡуйҙы.

Пар ерҙәре эшкәртелә

Баҡалы районының 30-ҙан артыҡ колхозы, шул иҫәптән «Үрнәк», «За родину», «Яңы көс», Салауат һәм Карл Маркс исемендәге ауыл хужалығы артелдәре, быйыл ужым ашлыҡтары сәсеүгә алдан һәм ныҡлы әҙерләнәләр. Пар һөрөү планы агротехник срокта, 10 июндә үк, үтәлде. Хәҙер был колхоздар пар ерҙәрен эшкәртәләр. Тәүге ҡат культивация үткәрелде, ә айырым колхоздар икенсе тапҡыр культивациялау эшен дә тамамлау алдында торалар.

Райондың алдынғы колхоздары бөтә көстө мул урожай үҫтереүгә нигеҙ булып торған пар ерҙәрен йәй буйына таҙа тотоу өсөн көрәшәләр.

Х. Ғ[illegible].

Ҡашҡа тау (Лысая Гора) — Өфө ял йортонда ял итеүселәрҙең яратҡан урындары. Өфө текстилькомбинат коллективынан бында был айҙа 60 кеше ял итә. Улар үҙҙәренең күп ваҡыттарын Ҡашҡа тау буйында үткәрәләр.

Һүрәттә: беренсе рәттә (уңдан һулға) текстилькомбинаттың туҡыу фабрикаһының мастер ярҙамсыһы Г. Красных, стахановсы И. Дерюгин, комбинат бухгалтеры В. Мортазин.

Икенсе рәттә (уңдан һулға) ситтән икенсе — комбинаттың комсомол комитеты секретаре П. Ғәбдрахманов, ситтән өсөнсө — туҡыусы, стахановка Ҡотлоәхмәтова, ситтән алтынсы — туҡыусы, стахановка С. Подобуева.

Ғ. Әлмөхәмәтов фотоһы.

Республикабыҙҙың игенселәре СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарын хуплайҙар

Урожайҙы—достойно ҡаршылау өсөн

РАЕВКА. (Телефон аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Әлшәй районының МТС-тары һәм колхоздары СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» ҡарарын политик һәм производство күтәренкелеге менән ҡаршыланылар.

Аксен МТС-ы коллективының ҡарарҙы өйрәнеүгә арналған беседаһында МТС ерҙәгендәге тәүге партия ойошмаһының секретары иптәш Саттаров:

— Беҙ быйыл комбайндарға ремонт эшен үткән йылдарға ҡарағанда яҡшы ойошторҙоҡ. 21 комбайндың 18-е әҙер. Ләкин беҙҙең механизаторҙар коллективын тәүге уңыштар ғына тынысландырмай. Алда хәл итеүсе—урожай йыйнау осоро тора. Урып-йыйнауҙа бөтә машиналарҙы туҡтауһыҙ эшләй һәм кем [illegible] ныҡ иғтибар итә, шуға күмәк [illegible] генә отасаҡ. Бөйөк Сталин шулай [illegible]. Сөнки урожай йыйнау сезонлы эш. Комбайнерҙар коллективы партия ойошмаһы секретаренең фекеренә берҙәм ҡушылдылар. Партия һәм хөкүмәт ҡарарына яуап итеп, урып-йыйнауҙы иң ҡыҫҡа сроктарҙа үткәреү йөкләмәһен алдылар.

Молотов исемендәге колхозды хеҙмәтләндереүсе комбайнер иптәш Шәрипов 20 эш көнөндә 450 гектар, «Большевик» колхозының баҫыуҙарында «Сталинец» комбайны менән эшләйәсәк иптәш Саламатин 600 гектар ҡалҡандың урожайын йыйнарға һүҙ бирҙеләр. Шул уҡ көндә МТС-тың 18 комбайны колхоздарға ебәрелде. Ҡалған 3 баҫыу ҡарабы ла 3 көндән ремонттан сығасаҡ.

ВКП(б)-ның Әлшәй райкомы был тарихи ҡарарҙы район партия активы менән өйрәнгәндән һуң колхоздарға 50 коммунисты вәкил итеп ебәрҙе.

Ғ. Ғәйнетдинова.

300 ЦЕНТНЕР СИЛОС ҺАЛЫНДЫ

АСЫН. «Башҡортостан» колхозы (председателе иптәш Н. Фәрхуллин) СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» ҡарарына яуап итеп, бесән сабыуға, урожай йыйнауға әҙерлекте теүәлләне.

Артель члендәре 15 июнда бесән сабыу эшенә башланылар, силос һалыуҙы ойошторҙолар. 300 центнер силос һалынды ла инде.

В. Вакутин.

Боевой программа

БАЙМАҠ. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Колхоз баҫыуҙарында эшлыҡтарҙың сығышы яҡшы. Быйыл сәсеү майҙаны бик күп киңәйтелде, звенолар сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә һоҡланғыс эш өлгөләре күрһәтәләр.

— Беҙ, — ти «Һаҡмар» колхозының баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры иптәш Биктимиров, — һәр бер гектарҙан 100-әр бот урожай алыу өсөн көрәшәбеҙ. Партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең ҡарарын үҙ эшебеҙҙә боевой программа итеп ҡабул итәбеҙ. Урожай йыйнауҙың срогын ныҡ ҡыҫҡартыу өсөн хәҙерҙән үк эшсе һәм тартыу көстәрен дөрөҫ урынлаштырыуҙы планлаштырабыҙ. Мал аҙығы әҙерләүҙе урожай йыйнау осорона тиклем тамамлау өсөн бөтә көстө тупланыҡ. Мин етәкселек иткән бригада силослау планын үтәне, колхоз бөтәһе 340 тонна силос һалды.

Райондың Карл Маркс исемендәге, «Комсомол» һәм «Красная дружина» ауыл хужалығы артелдәре члендәре бесән сабыу, силослау эшен киң йәйелдерҙеләр. Бер аҙнала район буйынса 4750 центнерҙан артыҡ силос әҙерләнде лә инде. Колхоздарҙа урожай йыйнауға әҙерлекте тикшереү саралары үткәрелә. Комбайндар менән эшләү өсөн майҙандар бүленә.

И. Зарипов.

Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының 1949 йылға бюджете тураһында

З А К О Н

Башҡорт Автономиялы Совет Социалистик Республикаһының Верховный Советы ҡарар итә:

1. Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы тарафынан 1949 йылға тәҡдим ителгән БАССР-ҙың бюджетын доходтар һәм расходтар буйынса 925.309 мең һум күләмендә, ә бюджет средстволарының ҡалдығын һәм хужалыҡты аяҡҡа баҫтырыу ассигнованиеларын һәм район бюджеттарындағы маҡсатлы резервтарҙы индереп иҫәпләгәндә, доходтар буйынса 948.913 мең һум, расходтар буйынса 930.907 мең һум күләмендә, доходтарҙың расходтарға ҡарағанда 18.006 мең һум артыҡлығы менән, һәм бынан тыш район бюджеттарындағы маҡсатлы бюджет резервтарын индереп 1950 йылдың беренсе ғинуарына 35.739 мең һум күләмендә күсерелә торған бюджет средстволарының ҡалдыҡтары менән расларға.

2. Ошо Закондың I-се статьяһына ярашлы рәүештә БАССР-ҙың республикан бюджетын доходтар буйынса 275.228 мең һум күләмендә һәм расходтар буйынса 268.128 мең һум күләмендә, 1950 йылдың 1 ғинуарына күсерелә торған 7100 мең һум күләмендә бюджет средстволары ҡалдыҡтары менән расларға.

3. 1949 йылға район һәм ҡала бюджеттарын бюджеттең маҡсатлы резервтарын индереп 1950 йылдың 1 ғинуарына күсерелә торған бюджет средстволарының ҡалдыҡтары менән түбәндәге суммаларҙа расларға:

№№	Райондарҙың һәм ҡалаларҙың исемдәре	Доходтар буйынса (мең һумдарҙа)	Расходтар буйынса (мең һумдарҙа)	1950 йылдың ғинуарына күсерелә торған ҡалдыҡтар
1	Абзан	4302	4238	269
2	Әбйәлил	6678	6581	361
3	Әлшәй	11817	11642	516
4	Архангель	7020	6919	343
5	Асҡын	7986	7868	379
6	Ауырғазы	10669	10517	534
7	Байҡыбаш	6228	6140	297
8	Баймаҡ	14975	14761	752
9	Баҡалы	9206	9070	504
10	Балтач	8819	8692	423
11	Бәләбәй	16956	16711	586
12	Белокатай	6447	6349	284
13	Белорет	12725	12542	565
14	Бишбүләк	9148	9017	438
15	Бөрө	16329	16090	546
16	Благовар	7897	7782	451
17	Благовещен	7965	7848	263
18	Бүздәк	8733	8609	453
19	Бозаяз	6828	6728	361
20	Борай	9266	9133	478
21	Бөрйән	3616	3563	159
22	Воскресен	4320	4257	209
23	Ғафури	11274	11108	518
24	Дәүләкән	11939	11764	460
25	Дыуан	7347	7238	360
26	Дүртөйлө	10313	10162	547
27	Йәрмәкәй	7846	7731	407
28	Йылайыр	5569	5487	282
29	Зианчура	4100	4038	259
30	Иглин	8607	8481	480
31	Илеш	9468	9328	533
32	Ҡалтасы	7401	7292	385
33	Ҡандра	6356	6262	312
34	Ҡариҙел	6364	6270	308
35	Ҡырмыҫҡалы	7886	7770	416
36	Ҡыйғы	5717	5634	266
37	Краснокам	6713	6613	298
38	Күгәрсен	7201	7098	388
39	Кушнаренко	9185	9050	478
40	Көйөргәҙе	7880	7767	377
41	Маҡар	8182	8066	533
42	Матрай	4576	4511	224
43	Мәләүез	8154	8034	382
44	Мәсетле	6426	6330	296
45	Мишкә	7673	7560	375
46	Миәкә	8669	8542	463
47	Нуриман	8701	8574	418
48	Покровка	4504	4438	225
49	Салауат	7342	7237	367
50	Стәрлебаш	7128	7028	332
51	Стәрлетамаҡ	10679	10522	549
52	Тәтешле	6742	6644	314
53	Туймазы	11060	10897	540
54	Оло-Теләк	5390	5311	295
55	Өфө	8541	8416	412
56	Учалы	10902	10743	548
57	Федоровка	6557	6463	333
58	Хәйбулла	6329	6238	283
59	Саҡмағош	9434	9298	489
60	Шишмә	10127	9980	536
61	Шаран	8749	8622	456
62	Йомағужа	5680	5597	273
63	Янауыл	10992	10832	450
64	Белорет ҡалаһы	17138	16775	363
65	Ишембай ҡалаһы	10934	10702	232
66	Стәрлетамаҡ ҡалаһы	17417	17057	360
67	Өфө ҡалаһы	83081	81572	1509
68	Черниковск ҡалаһы	31116	30468	648
69	Октябрьский ҡалаһы	9558	9369	189

4. Башҡорт АССР-ы райондарының һәм республикан буйһоноуындағы ҡалаларының бюджеттарына 1949 йылға түбәндәге отчислениеларҙы билдәләргә:

а) тауар операцияһы буйынса оборот налогынан 100 процент,

б) яңғыҙаҡ крәҫтиән хужалыҡтарының аттарына һалына торған государственный налогтан 50 процент,

в) машина-трактор станцияларының доходтарынан 35 процент,

г) колхоздарҙың доход налогынан 35 процент.

5. Башҡорт АССР-ы райондарының һәм республикан буйһоноуындағы ҡалаларының бюджеттарына оборот налогынан, халыҡтан алына торған доход налогынан, ауыл хужалығы налогынан, буйҙаҡтарға, яңғыҙ һәм аҙ семьялы граждандарға һалына торған налогтан, подписка юлы менән таратыла торған государство заемдарынан һәм урман доходтарынан 1949 йылға отчислениеларҙы түбәндәге күләмдәрҙә билдәләргә:

№№	Райондарҙың һәм ҡалаларҙың исемдәре	Отчисление проценттәре: Оборот налогынан	Халыҡтан алына торған доход налогынан	Ауыл хужалығы налогынан	Яңғыҙ һәм аҙ семьялы граждандарға һалына торған налогтан	Государство заемдарынан	Урман доходтарынан
1	Абзан	100	100	40	100	80	—
2	Әбйәлил	80	100	35	100	80	60
3	Әлшәй	11,3	100	25	100	80	100
4	Архангель	58	100	30	100	80	25
5	Асҡын	35	100	25	100	80	30
6	Ауырғазы	100	100	35	100	80	50
7	Байҡыбаш	66	100	30	100	80	—
8	Баймаҡ	9,7	80	40	80	80	50
9	Баҡалы	38	100	25	100	80	50
10	Балтач	87	100	25	100	80	—
11	Бәләбәй	16,3	100	35	100	80	30
12	Белокатай	11,6	100	25	100	80	50
13	Белорет	1,1	10	30	30	10	20
14	Бишбүләк	100	100	40	100	80	50
15	Бөрө	12,7	100	35	100	80	50
16	Благовар	79	100	30	100	80	—
17	Благовещен	14	80	35	100	80	50
18	Бүздәк	48	100	30	100	80	—
19	Бозаяз	100	100	35	100	80	—
20	Борай	68	100	30	100	80	—
21	Бөрйән	100	100	70	100	80	50
22	Воскресен	54	100	30	100	80	30
23	Ғафури	32	100	30	100	80	30
24	Дәүләкән	8,5	100	30	100	80	—
25	Дыуан	13	100	20	100	80	20
26	Дүртөйлө	61	100	35	100	80	50
27	Йәрмәкәй	93	100	30	100	80	—
28	Йылайыр	65	100	30	100	80	40
29	Зианчура	100	100	35	100	80	50
30	Иглин	24	100	20	100	80	—
31	Илеш	80	100	30	100	80	—
32	Ҡалтасы	69	100	25	100	80	40
33	Ҡандра	47	100	30	100	80	—
34	Ҡариҙел	10	100	40	100	80	20
35	Ҡырмыҫҡалы	32	100	30	100	80	—
36	Ҡыйғы	38	100	40	100	80	—
37	Краснокам	35	100	30	100	80	50
38	Күгәрсен	32	100	30	100	80	50
39	Кушнаренко	46	100	30	100	80	—
40	Көйөргәҙе	38	80	30	100	80	—
41	Маҡар	78	100	30	100	80	40
42	Матрай	100	100	70	100	80	—
43	Мәләүез	11,3	80	30	100	80	—
44	Мәсетле	78	100	40	100	80	—
45	Мишкә	90	100	30	100	80	—
46	Миәкә	90	100	30	100	80	—
47	Нуриман	82	100	40	100	80	20
48	Покровка	29	100	30	100	80	—
49	Салауат	100	100	40	100	80	50
50	Стәрлебаш	93	100	35	100	80	—
51	Стәрлетамаҡ	2	20	20	30	10	50
52	Тәтешле	100	100	30	100	80	40
53	Туймазы	2,9	80	40	80	80	30
54	Оло-Теләк	78	100	30	100	80	—
55	Өфө	33	100	20	100	80	50
56	Учалы	29	100	10	100	80	50
57	Федоровка	93	100	25	100	80	—
58	Хәйбулла	45	100	50	100	80	100
59	Саҡмағош	100	100	40	100	80	—
60	Шишмә	29	100	25	100	80	60
61	Шаран	90	100	35	100	80	—
62	Йомағужа	100	100	35	100	80	—
63	Янауыл	11,6	100	30	100	80	—
64	Белорет ҡалаһы	3,1	10	—	30	10	—
65	Ишембай ҡалаһы	10	30	—	80	30	—
66	Стәрлетамаҡ ҡалаһы	2,6	20	—	40	20	—
67	Өфө ҡалаһы	4,2	20	—	40	20	100
68	Черниковск ҡалаһы	11	10	—	40	10	100
69	Октябрьский ҡалаһы	8,5	20	—	40	20	—

6. Башҡорт АССР-ының 1948 йылғы бюджетының үтәлеше тураһындағы отчетты доходтар буйынса 1017297 мең һум һәм расходтар буйынса 987051 мең һум күләмендә, доходтарҙың расходтарға ҡарағанда 30246 мең һум артыҡлығы менән, ә регулирлау фондынан, заемдарҙан һәм бюджет әсендәге иҫәптәрҙән башҡа доходтар буйынса 874260 мең һум һәм расходтар буйынса 882231 мең һум күләмендә расларға.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Председателе
Ғ. НИҒМӘТЖАНОВ.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Секретары
Ә. БИКТИМИРОВ.

Өфө ҡалаһы,
1949 йыл, 14 июнь.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советында

Ауыл Советтарының социалистик ярышы

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы республика ауыл Советтарының 1949 йыл беренсе кварталдағы социалистик ярыш һөҙөмтәләрен тикшереп, Асҡын районының Арбаш ауыл Советын (председателе иптәш Якушин, секретары иптәш Сафуанова), Стәрлетамаҡ районының Золотоношка ауыл Советын (председателе иптәш Черненко, секретары иптәш Кузьмерова), Ҡыйғы районының Ҡолмәт ауыл Советын (председателе иптәш Исмәғилова, секретары иптәш Хажиева) социалистик ярышта еңеүселәр итеп таныны.

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының күсмә Ҡыҙыл Байрағын Золотоношка ауыл Советында ҡалдырырға һәм Арбаш, Ҡолмәт ауыл Советтарына Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының күсмә Ҡыҙыл Байрағын тапшырырға, шулай уҡ был өс ауыл Советының һәр ҡайһыһына 4000-әр һумдан торған беренсе премияны бирергә ҡарар итте. Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советының был күсмә Ҡыҙыл Байраҡтары 1949 йылдың беренсе кварталында социалистик ярыш шарттарын үтәй алмаған Ишбулды ауыл Советынан (Янауыл районы) һәм Александровск ауыл Советынан (Дәүләкән районы) алындылар.

Социалистик ярышта икенсе урынды алған Саҡмағош районының Ҡара-Йорек ауыл Советына (председателе иптәш Зарипов, секретары иптәш Солтанова), Ҡандра районының Арсланбәк ауыл Советына (председателе иптәш Ғилманов, секретары иптәш Фәхретдинов) 2500 һумдан торған икенсе премиялар бирелде.

Ҡариҙел районының Йәнсәит ауыл Советы (председателе иптәш Ғәйнетдинов, секретары иптәш Фәтихов), Ҡалтасы районының Яңы Ҡасмаш ауыл Советы (председателе иптәш Вәлиуллин, секретары иптәш Юнаев) социалистик ярышта еңеүселәр иҫәбенә сығып 2 мең һумдан торған өсөнсө премияларҙы алдылар.

Шулай уҡ Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы 1949 йылдың беренсе кварталында ауылда хужалыҡ һәм культура төҙөлөшө бурыстарын үтәү буйынса Янауыл районы Рабак ауыл Советының (председателе иптәш Мөхәмәтшин), Дыуан районы Сафоновка ауыл Советының (председателе иптәш Сафонов), Белорет районы Ҡағы ауыл Советының (председателе иптәш Березин), Стәрлебаш районы Айдарлы ауыл Советының (председателе иптәш Сәлимов) һәм Арслан ауыл Советының (председателе иптәш Рысаев), Учалы районы Поляковка ауыл Советының (председателе иптәш Селезнев) яҡшы эшләүҙәрен билдәләне.

Партия тормошо

Беҙ лекцион пропаганданы нисек ойоштораббыҙ

ВКП(б)-ның Өфө ҡала Киров райкомының пропаганда һәм агитация бүлеге лекцион пропаганданы ойоштороуға айырыуса ныҡлы иғтибар бирә. Лекцияларҙы ул район партия кабинетында йәки лекторияла ғына үткәреү менән сикләнмәй, ә райондағы эре промышленность предприятиеларында һәм учреждениеларҙа ла ойоштора. Лекциялар күберәк «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсы», марксизм-ленинизм классиктарының айырым әҫәрҙәре, партия һәм хөкүмәттең мөһим ҡарарҙары, халыҡ-ара хәл тураһында үткәрелә. 1948 һәм 1949 йылдарҙа район лекторияһында 85, шулай уҡ предприятие һәм учреждениеларҙа — 253 тапҡыр лекция үткәрелеп, был лекцияларҙы 20.131 кеше тыңланы.

Лекциялар үткәргәндә бүлек тарафынан ныҡлы әҙерлек-ойоштороу эштәре алып барыла. Буласаҡ лекцияның темаһы, ҡасан һәм ҡайҙа үткәреләсәге тураһында телефон аша хәбәр итеү, белдереүҙәр яҙып ҡуйыу, йәки райком работниктарын урындарға ебәреү юлы менән тәүге партия ойошмаларының секретарҙарына, эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә алдан белдерелә. Был эш тәүге партия, комсомол һәм профсоюз ойошмалары менән ныҡлы бәйләнештә алып барыла. Шундай әҙерлек менән ойошторолған лекцияларҙа халыҡ ҙур активлыҡ менән ҡатнаша. Мәҫәлән, «Социализмдан аҡрынлап коммунизмға күсеү тураһында» ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретары иптәш Баглев лекцияһында 410 кеше, «Халыҡ-ара хәл тураһында» иптәш Поспелов лекцияһында 360 кеше ҡатнашты. Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының председателе иптәш Ниғмәтжановтың ағымдағы момент тураһындағы лекцияһында 800 кеше ҡатнашты.

Урындағы һорауҙарҙы иҫәпкә алып үткәрелгән лекциялар айырыуса уңышлы булалар. Мәскәүлеләр оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн көрәш йәйелдергәс, урындарҙа был мәсьәлә ҙур ҡыҙыҡһыныу менән ҡаршыланды, күп кешеләр ошо турала лекция ойоштороуҙы һорап, райкомға мөрәжәғәт иттеләр. Райком хеҙмәтсәндәрҙең һорауҙары буйынса «Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү юлдары» тигән темаға доцент иптәш Миркиндың лекцияһын ойошторҙо. Был лекцияла район предприятиеларының директорҙары, инженер-техник работниктәре, тәүге партия ойошмаларының секретарҙары һәм бик күп башҡа кешеләр ҡатнашты. Шулай уҡ халыҡ һорауы буйынса ойошторолған: Ҡытайҙағы хәҙерге хәлдәр, Совет-Америка мөнәсәбәттәре, Генеральный Ассамблея сессияһының эштәре тураһында һәм башҡа темаларға уҙғарылған лекциялар ҙур ойошҡанлыҡ менән үттеләр.

Район комитеты лекция һәм докладтарҙың политик яҡтан яҡшы әҙерлекле лекторҙар һәм докладсылар тарафынан үткәрелеүен төп талап итеп ҡуя. Райкомдың пропаганда-агитация эшендә бай тәжрибәле, политик яҡтан әҙерлекле кешеләрҙән 40-тан артыҡ штаттан тыш лекторҙары һәм докладсылары бар. Улар араһынан республикабыҙҙың прокуроры Набатов, юстиция министры Аваянов, Башгосплан председателе Гашев, тау оборудованиелары заводының директоры Штерин һәм башҡа иптәштәр район предприятиеларына һәм учреждениеларына барып, йыш ҡына доклад һәм лекциялар менән сығыш яһайҙар. Был иптәштәрҙең лекцияларын һәм докладтарын халыҡ бик яратып тыңлай һәм актив ҡатнаша. Мәҫәлән, «АҠШ — бөтә донъя реакцияһының терәге» һәм «Совет кешеһенең мораль йөҙө» тигән темаларға ойошторолған лекцияларҙа заводтың бөтә эшселәре лә ҡатнаштылар.

Район партия кабинетының планы буйынса ошо айҙа фән һәм техника темаларына, производствоны күтәреү тураһындағы мәсьәләләргә арналған лекция һәм докладтар ойоштороласаҡ.

А. Ғиматов,
ВКП(б)-ның Киров райкомы пропагандисы.

Йомғаҡлау беседалары ҙур ойошҡанлыҡ менән уҙғарылды

Ишембай ҡалаһының партия мәғарифе селтәрендә йомғаҡлау беседалары уҙғарыу тамамланды. Тәүге партия ойошмалары эргәһендәге политик мәктәптәрҙә, «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын», иптәш Сталиндең биографияһын өйрәнеү түңәрәктәрендә уҙғарылған йомғаҡлау беседалары беҙҙең коммунистарҙың үҙ политик белем кимәлдәрен күтәреү өҫтөндә большевистик ныҡышмалыҡ менән эшләгәнлектәрен күрһәттеләр.

«Ишембайнефть» тресының монтаж-төҙөләш контораһы эргәһендәге тәүге партия ойошмаһының «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү түңәрәгендә уҙғарылған йомғаҡлау беседаһы айырыуса иғтибарға лайыҡлы булырлыҡ. Түңәрәк етәксеһе — пропагандист иптәш Филипповтың уҡыу йылы башынан уның аҙағынаса коммунистар менән эҙмә-эҙ шөғөлләнеүе һәр бер коммунистың тейешле белем алыуына ҙур ярҙам итте. Йәш коммунист Рәжәпов йомғаҡлау беседаһында марксистик диалектика методының төп черталары һәм уларҙың большевистик партия эшмәкәрлегендә нисек практик рәүештә ҡулланылыуы тураһындағы һорауға етеҡле яуап ҡайтарҙы. Иптәш Горожанин да большевиктар партияһы тарихын яҡшы үҙләштергән. Ул В. И. Лениндең «Бер аҙым алға, ике аҙым артҡа» тигән хеҙмәтенә, апрель тезистарына һәйбәт анализ бирҙе.

Беренсе, икенсе промыселдар, ЦЭС, бораулау конторалары, 2-се номерлы монтаж-төҙөләш конторалары, промлаборатория эргәһендәге тәүге партия ойошмаларының «ВКП(б) тарихының ҡыҫҡаса курсы» түңәрәктәрендәге коммунистар ҙа үтелгән материалдарҙы яҡшы үҙләштергәндәр.

Ҡайһы бер партия ойошмалары эргәһендәге политик мәктәптәр, уҡыу йылы дауамындағы етешһеҙлектәрҙе йомғаҡлау беседаларына әҙерләнеү осорон да ҡабатламаҫ өсөн бөтә көстәрен онотоп эшләнеләр. Мәҫәлән, 3-сө номерлы промысел партия ойошмаһы политик мәктәбендә тәүге ете тема буйынса беседа уҙғарылғанда коммунистарҙың өҫтән бер өлөшө тик әйтерлек үтелгән материалдарҙы йомшаҡ үҙләштереүҙәрен күрһәткәйне. Йомғаҡлау беседаһына әҙерлек ыңғайы менән, партия ойошмаһының бюроһы мәктәп эше өҫтөнән контролде көсәйтте. Үҙ белемдәрен күтәреүгә йомшаҡ ҡараусы айырым коммунистар партбюро ултырышында тикшерелделәр һәм иҫкәртелделәр. Мәктәп етәксеһе Сабодащук иптәшкә эшлекле ярҙам күрһәтелде. Бына ошондай саралар һөҙөмтәһендә бында йомғаҡлау беседаһы юғары идея-политик кимәлдә уҙғарылды. Мәктәптә уҡыусы коммунистарҙан Йәғфәров, Корнienко, Михайлов, Федосеев иптәштәр бөтә һорауҙарға ла яҡшы яуап ҡайтарҙылар.

6-сы номерлы, 2-се номерлы промыселдар, нефть эшкәртеү заводы һәм башҡа байтаҡ ҡына предприятиеларҙағы политик мәктәптәрҙә лә йомғаҡлау беседаларының сифаты юғары булды.

Ҡалала бары тик ике политик мәктәптең генә эшендә иҫәпкә алырлыҡ етешһеҙлектәр билдәләнде: ҡала Советы исполкомы һәм тимер юл станцияһы партия ойошмаһы эргәһендәге политик мәктәптәр уҡыу программаһын тамамлай алманылар.

Партия мәғарифе селтәрендә асылған етешһеҙлектәрҙе беҙ яңы уҡыу йылы башланыуға тиклем тулыһынса бөтөрөү өсөн көрәш ойошторҙоҡ.

И. Ғаланов,
ВКП(б) Ишембай ҡала комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире.

ВКП(б) ауыл райкомы работниктәре өсөн семинар

Ошо көндәрҙә ВКП(б) Өлкә Комитеты ВКП(б)-ның район комитеттарының партия, профсоюз һәм комсомол бүлеге мөдирҙәре һәм ҡайһы бер райком секретарҙары өсөн өс көнлөк семинар үткәрҙе.

Партияның район комитеттары һәм уларҙың партия, профсоюз һәм комсомол бүлектәре тарафынан ВКП(б) Өлкә Комитетының отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын үтәү барышы тураһында ВКП(б) Өлкә Комитетының партия, профсоюз һәм комсомол бүлеге мөдире иптәш Любушкин доклад менән сығыш яһаны. Семинарҙа ҡатнашыусылар үҙҙәренең эш тәжрибәләре тураһында фекер алыштылар.

Семинарҙа политик һәм хужалыҡ темаларына арналған бер нисә лекция һәм докладтар уҡылды. Улар араһында «Үҫән баҫыулы сәсеү әйләнеше тураһында», «Алдынғы Мичурин фәне», «Колхоздарҙы ойоштороу-хужалыҡ яғынан нығытыуҙа ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумы ҡарары», «Буржуаз космополитизм һәм совет патриотизмы» тигән темаларға лекция һәм докладтар булды.

Политик һәм фәнни белемдәр таратыу буйынса Бөтә Союз обществоһының действительный члены иптәш Евстигнеев семинарҙа ҡатнашыусылар өсөн «Ер эсе разведкаларының әҙләнеүҙәре һәм совет кешеләренең һиҙгерлеге тураһында» лекция яһаны. «Хәҙерге заманғы Ҡытай» тигән темаға ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты лекторы иптәш Григорьевтың лекцияһы тыңланды.

ВКП(б) Өлкә Комитетының секретары иптәш Ҡорбанғолов райком бүлектәренең эшен ойоштороу хаҡында доклад яһаны.

Семинар аҙағында ВКП(б) Өлкә Комитетының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире иптәш Носов халыҡ-ара хәл тураһында лекция уҡыны.

Социалистик йөкләмәләрҙең үтәлешен тикшерәбеҙ

ЗЫЯНЧУРА РАЙОНЫНДА ЯРЫШ ДОГОВОРЫН БАҺАЛАМАЙҘАР

Ошо көндәрҙә район-ара социалистик ярыш договорының үтәлешен тикшереү буйынса Абҙан районының бригадаһы Зыянчура районы колхоздарында булды. Бригада юғары урожай өсөн көрәштә Абҙан районы менән ярышыусы Зыянчура районының социалистик ярыш договорының үтәлешен тикшерҙе.

Зыянчура районы игенселәре 1949 йылдың яҙғы сәсеүенә әҙерләнеүҙә һәм уны үткәреүҙә ҙур хеҙмәт һалғандар. Улар ҡыш 8 мең гектар майҙанда ҡар тотҡандар, ерҙе ашлау өсөн 5880 тонна тирес сығарғандар, көл йыйнау, уңыштарҙы аҙыҡландырыу планын арттырып үтәгәндәр. Яҙғы баҫыу эштәре күпселек колхоздарҙа үҙ ваҡытында юғары агротехник кимәлдә башҡарылған. Район буйынса айлыҡ культураларҙы сәсеү планын 90 процентҡа үтәне. Тары, көнбағыш, картуф кеүек йыйыу культуралар сәсеү планы ла арттырып үтәлгән.

Ләкин бригада Зыянчура районының күпселек колхоздарында социалистик ярыш договорын теүәл һәм ваҡытында үтәп барыу өсөн ысын большевистик көрәштең булмауын асты. Петровский, Себенле, Үрген, Таҙлар ауыл Советтарына ҡараған колхоздарҙа социалистик ярыш договорҙары формаль рәүештә генә төҙөлгәндәр. Был колхоздарҙа хеҙмәт дисциплинаһы сиктән тыш йомшаҡ. Бригадаларҙа индивидуаль сдельщина ҡулланылмай, көндәлек нормаларҙың үтәлешенә контроль юҡ. Агротехника тупаҫ рәүештә боҙола.

Мәҫәлән, «Большевик» колхозының иптәш Хәсәнов етәкселек иткән 2-се номерлы бригадаһында 8 гектар бойҙай культивацияланмаған тупраҡҡа сәселгән. Орлоктоң һәм тигәндә 15—20 проценты күмелмәй ер өҫтөндә ҡалған. 1-се номерлы бригадала 12 [illegible]

[illegible]

«Красный партизан», Сталин, Жданов, Каганович исемендәге колхоздарҙа ла ярыш договорҙары [illegible]

МТС МЕНӘН КОЛХОЗДАР АРАҺЫНДАҒЫ ДОГОВОР ҮТӘЛМӘЙ

— Һөрәбеҙ, тураныҙ, һорабыҙ, — тиҙәр Зыянчура районы етәкселәре. [illegible] Урген, Таҙлар, Петровский [illegible]

Зыянчура районы колхоздарында 5000 гектар майҙанда пар һөрөүҙе 10 июнгә тамамларға тейештәр ине. [illegible]

[illegible]

ҡойоб менән 379 сәғәт простой яһауҙарын актҡа ла индермәй йәшерең ҡалдыра. Тельман исемендәге колхозда 31-се номерлы тәгәрмәсле трактор лигроин юҡлыҡтан 3 көн буш ултырҙы. Каганович исемендәге колхозда (председателе Әхтәмов) трактористар тракторҙарҙы туҡтатып, һөрөлгән ерҙәрҙе үҙҙәре үлсәйҙәр. «Герой труда» колхозында ла 25 гектар ғына пар һөрөлгән. Бында тракторҙар күп ваҡыт прицепщиктар юҡлыҡтан туҡтап ултыралар. МТС етәкселәре предплужниклы һабандар менән һөрөүгә бөтөнләй иғтибар итмәйҙәр. Тракторҙар менән һөрөлгән 325 гектар пар еренең 178 гектары предплужникһыҙ һабандар менән эшкәртелгән. Ә МТС директоры иптәш Живодеров «бында беҙ ғәйепле түгел» тип аҡланмаҡсы була. «Красный партизан», «Герой труда», «Большевик» һәм башҡа күп кенә колхоздарҙа пар ерҙәрен 12—15 сантиметр тәрәнлектә генә һөрәләр.

Пар күтәреүҙең ошондай хурлыҡлы рәүештә әҙәләүенә, агротехниканың боҙолоуына МТС һәм район ауыл хужалығы бүлеге етәкселәре һис тә борсолмайҙар. Районда пар күтәреү тураһында күп һөйләйҙәр, ҡарарҙар ҡабул итәләр. Ләкин оператив етәкселек, трактор бригадалары өҫтөнән ныҡлы контроль, бракоделдарға ҡаршы аяуһыҙ көрәш юҡ. МТС-тың күсмә мастерскойы эш өҫтөндә ватылып туҡталған тракторҙарға реаль ярҙам күрһәтмәй, МТС-тың өлкән механигы Бочков автомашинала колхоздар буйлап ғострольлек итеп йөрөүҙән бушамай.

СӘСЕҮЛЕКТӘР ТӘРБИӘЛӘНМӘЙ

Зыянчура районы колхоздарының баҫыуҙарында бөйҙәйҙәр баш сәбәреү алдыңдалар. Ҡуйы һәм тигеҙ булып ҡалҡып үҫеүсе ашлыҡтар мул урожай вәғәҙә итәләр. [illegible]

[illegible]

УРОЖАЙ ЙЫЙНАУҒА ӘҘЕРЛӘНМӘЙҘӘР

[illegible]

Н. Сафин.
И. Атнагулов.

Александр Матросовҡа Советтәр Союзы Геройы исемен биреүгә 6 йыл тулыуға ҡарата

Сталин гвардияһы һалдаты

1943 йылдың 23-сө февралендә Тыуған илде һаҡлау эшендә бөйөк подвиг яһаған Өфө егете, беҙҙең яҡташыбыҙ, Ленин—Сталин комсомолының члены, Сталин гвардияһының һалдаты Александр Матвеевич Матросов хәҙер бөтә донъяға, бөтә хеҙмәтсәндәргә билдәле. СССР Верховный Советы Президиумы 1943 йыл 19 июндә беҙҙең яҡташҡа — Александр Матросовҡа немец илбаҫарҙарына ҡаршы көрәш фронтында командованиеның боевой заданиеләрен өлгөлө үтәгәне өсөн һәм был ваҡытта ҡыйыулыҡ һәм геройлыҡ күрһәткәне өсөн Советтәр Союзы Геройы исемен бирҙе.

Александр Матросов Совет Армияһының рядовой һалдаты ине. Һәм ул дошманды еңеү хаҡына үҙенең ғүмерен биргәндән һуң, үҙ Тыуған илен үҙенең ҡыйыулығы менән данлағаны өсөн күренекле исем алды. Александр Матросов патриотизмдең ҡиммәтле һәм гүзәл өлгөһөн, Ватанға тәрән бирелгәнлек өлгөһөн күрһәтте, шуның өсөн ул үлгәндән һуң да беҙҙең арабыҙҙа йәшәй.

Хәҙер бөтә гүзәл һәм бөйөк хеҙмәт өлгөләрен Матросовтың батырлығы менән сағыштырабыҙ. Совет иленең күп заводтарында, колхоз баҫыуҙарында Александр Матросов исемендәге йәштәр бригадаларын осратырға мөмкин. Матросовсылар, ҡағиҙә рәүешендә, иң яҡшы стахановсылар, алдынғы кешеләр. Башҡаса булыуы ла мөмкин түгел.

Советтәр Союзы Геройы Александр Матросовтың иҫтәлеген мәңгеләштереү маҡсатында Башҡорт АССР-ы хөкүмәте лә махсус ҡарар ҡабул итте. Өфөнөң 64 мәктәбенә, элекке Садовая урамына, ҡаланың культура һәм ял паркына, балалар кино-театрына Матросов исеме бирелде.

Александр Матросовтың данлыҡлы исеме шағирҙарҙы һәм художниктарҙы, композиторҙарҙы һәм скульпторҙарҙы тулҡынландыра. Өфө скульпторы Вера Морозова геройҙың бюсын яһаны, шағирҙарҙан Ғәйнан Әмири, Ҡадир Даян, Хәким Ғиләжев уның тураһында шиғырҙар яҙҙылар, Яҡуп Ҡолмой поэма өҫтөндә эшләй, композитор Кәримов Матросов тураһындағы йырға музыка яҙҙы.

Үҙған йылдың февралендә башҡорт йәштәренең вәкилдәре Александр Матросов һуғышҡан ерҙә Чернушка ауылы районында, уның ҡәбере янында булдылар. Улар герой ҡәбере алдында изге ант бирҙеләр. «Советтәр Союзы геройы, гвардия рядовойы Александр Матросов, һинең ҡәберең өҫтөндә беҙ Башҡортостан йәштәре исеменән,—тиелә тантаналы вәғәҙәләрендә,—хеҙмәттә өлгө булырға, социалистик ярышта новаторҙар булырға, иң алдынғы стахановсылар араһында беренселәр булырға, сталинса биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн бөтә белемдәребеҙҙе һәм көстәребеҙҙе һалырға ант итәбеҙ. Башҡортостандың социалистик ауыл хужалығын тағы ла юғарыраҡ күтәреүгә беҙ бөтә көстәребеҙҙе бирәсәкбеҙ. Һин беҙҙең бөтәбеҙ өсөн дә хәрби даныҡ һәм геройлыҡтың өлгөһө булып тораһың. Беҙ, Башҡортостандың комсомолецтары һәм йәштәре, бөйөк большевиктар партияһының

социалистик Ватаныбыҙҙың ҡеүәтен нығытыуға ярҙам итәсәкбеҙ, халыҡ алдында үҙебеҙҙең бурысыбыҙҙы мөхтәрәм рәүештә үтәйәсәкбеҙ, тип, ҡәҙерле иптәш, һиңә вәғәҙә итәбеҙ».

Делегация члендәре был вәғәҙәне намыҫлы үтәйҙәр, улар республика йәштәренә үҙ һүҙҙәренә тоғролоҡта яҡшы өлгө күрһәтәләр. Әлшәй районының баҫыуҙарында Нина Саламатина хеҙмәт өлгөләре күрһәтә, телефон аппараттары заводы эшсеһе Фатима Аҡбулатова өлгөлө эшләй, стахановсы Миңнебаев үҙенең планын ике тапҡырға арттырып үтәй, Хәдисә Ғилманова үҙ районында данлы кеше. Тантаналы антты бөтә Башҡортостан йәштәре ишеттеләр. Предприятиеларҙың стахановсы бригадалары араһында Матросов исемен алыу өсөн социалистик ярыш бара. Ошо арала ғына ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты текстилькомбинаттың, электро-техник заводтың иң яҡшы комсомолец-йәштәр бригадаларына Александр Матросов исемен бирҙе.

Комсомолец Борис Скоробогатов матросовсылар бригадаһының етәксеһе булып эшләй. Яҡташыбыҙ әле Калинин өлкәһе урмандарында һуғышҡан көндәрҙә үк Борис Скоробогатов Тыуған илгә ярҙам итеү өсөн заводҡа эшкә килгәйне. Был энергиялы комсомолец слесарь-лекальщик профессияһын тиҙ үҙләштереп, үҙенең нормаларын шунда уҡ арттырып үтәй башланы. Һуңғы 7 йыл эсендә йәш слесарь бығаса күрелмәгән уңыштарға өлгәште. Ул күренекле стахановсы булып алды, хәҙер үҙ заводында ғына түгел, бөтә ҡалабыҙға билдәле, отличный сифатта эшләүсе оҫта эшсе булып өйрәлде.

Борис Скоробогатов бригадаһында Александр Ефимов, Иван Герасимов, Николай Горячев иптәштәр эшләй. Был бригада отличный сифат бригадаларының Бөтә Союз социалистик ярышында ҡатнашты һәм май айы планын 243 процентҡа үтәне. Йәш слесарь-лекальщиктар производствоны артабан камиллаштереү өсөн көрәшәләр. Улар инструменталь цехтың мастеры иптәш Мензеренко ярҙамы менән рационализация тәҡдимдәре индерәләр һәм үҙләштерәләр.

Александр Матросов исемендәге 64-се мәктәп уҡыусыһы, йәш матросовсы Риф Хәфизов — 12 йәшлек пионер матросовсылар байрағын юғары тота; ул отлично уҡып, башланғыс мәктәпте Маҡтау грамотаһы менән тамамланы.

— Тәҙерле Саша тәрбиәләнгән колонияла булмауыбыҙҙы мин һис тә онотмам, — ти Риф. — Совет Армияһы көнөндә беҙ, Александр Литвинов, Василий Малахов, Володя Волчек, Клара Нагаева, Нэла Мухачева, совет дружинаһының ҡарары буйынса колонияла ҡунаҡта булдыҡ. Беҙ, Матросов булған урындар менән, иҫтәлектәр менән танышттыҡ. Мин Саша йәшәгән бүлмәне бер ваҡытта ла онотмам. Хәҙер уның койкаһы яҡшы итеп йыйыштырылған, уның өҫтөнә һоро һалдат одеялы ябылған, стенала колонистарҙың береһе тарафынан эшләнгән Матросов портреты тора. Уның менән бер рәттән «Бөйөк Ватан һуғышы фронтында батырҙарса һәләк булды» тип яҙылған яңсыҡ ғына хәбәр элеп ҡуйылған. Беҙ, пионерҙар, Сашаның документтары, уның хаттары менән таныштыҡ. Уҡытыусы Лидия Ильинична Балакирева беҙҙең менән хушлашҡанда былай тине беҙгә: «Һеҙ Матросов кеүек үк, отлично уҡырға, Матросов кеүек үк, Тыуған илде ҡайнар яратырға тырышығыҙ». Был ҡәҙерле һүҙҙәрҙе беҙ бер ҡасан да онотмабыҙ.

Өфө ҡалаһының Александр Матросов исемендәге 64-се мәктәбендә уҡыусы 563 баланан 33 бала йыл әйләнәһенә отлично уҡыны, 28-е маҡтау грамотаһы алды, 134 уҡыусы отлично һәм яҡшы билдәләре алыуға өлгәште. Йәш матросовсылар бына шулай уҡыйҙар.

Үҙенең йәш ғүмерен үҙ Ватаны өсөн биреп, илебеҙҙең ҡыйыу патриоты Александр Матросов үлемһеҙлеккә хоҡуҡ яулап алды. 56-сы гвардия дивизияһының 254-се гвардия стрелковый полкы уның исемен йөрөтә. Уның исеме ошо полктың беренсе ротаһы исемлегенә мәңгелеккә теркәлгән. Матросовтың батырлығы Совет воиндары өсөн даныҡ һәм геройизмдең өлгөһө булып тора. Матросовтың образы бөтә совет кешеләре өсөн Ватанға изге хеҙмәт итеүҙең, Ленин—Сталин партияһының бөйөк эшенә, халҡыбыҙға һәм иптәш Сталинға сикһеҙ бирелгәнлектең символы булып тора.

Александр Матросов — большевиктар партияһының бөйөк идеяларында тәрбиәләнгән рядовой совет кешеһе. Ул кесе йәштән үк үҙендә халыҡ бәхете өсөн хеҙмәт итеү һәм Ватанды һаҡлау һәр бер коммунистик общество төҙөүсенең изге бурысы һәм иң почетлы эше булып тора, тигән идея тәрбиәләне. Тап бына ошо сифат уның рухани йөҙөнөң байлығын, юғары мораль сифаттарын һәм батырлығын күрһәтеп бирә.

Александр Матросов беҙҙең халҡыбыҙҙың көрәш тарихына, Ҡоралды көстәребеҙҙең данлы тарихына гүзәл биттәрҙе үҙенең ҡаны менән яҙҙы. Исеме үлемһеҙлеккә хоҡуҡ алған геройҙың мәхәббәтлеге халыҡтың хәтерендә лә, хеҙмәтендә лә бер ваҡытта ла онотолмаҫ. Уның Ватаныбыҙҙы тәрән һөйөүе хеҙмәтсәндәребеҙҙе алға барыуға саҡыра.

Сталин гвардияһы һалдаты, Ленин—Сталин комсомолында тәрбиәләнгән, Советтәр Союзы Геройы, гвардия рядовойы Александр Матросов хеҙмәт иткән кеүек үк, Ватанға тоғро һәм тайпылышһыҙ хеҙмәт ит!

Әнүәр Бикчәнтәев.

А. Матросовтың комсомол билеты. Ул «Бөйөк Ватан һуғышында комсомол» тигән күргәҙмәлә Мәскәүҙә һаҡлана.

Рәйнан Әмири

Һәйкәл янында

Тоштан кис. Баҡса. Аҡ ҡайындар
Тәлгәштәрен ыуҙа йыуалар.
Ҡарт ҡыңдар йәш тирәктәр менән
Серҙәшәләр кеүек үҙ-ара.
Зәңгәр, ҡыҙыл гөлдәр араһында
Ап-аҡ һәйкәл тора ялтырап,
Әйтерһең дә ҡош уҙ балаһын
Ҡуйған был баҡсаға баҫтырып.
— Атай, был нимә?—тип һораны ҡыҙым,
Һуҙып нескәй генә ҡулдарын.
— Һәйкәл, ҡыҙым. Шулай иҫкә ала
Ил үҙенең батыр улдарын.
— Ә кем һуң был ағай, батыр кеше?
Мине белгән кеүек ҡарай ул!
— Белә, ҡыҙым, һине лә ярата бик,
Ул бит һинең туған ағайың.
Шунан ҡыҙым һәйкәл ҡаршыһына
Күбәләктәй осто ҡыуанып.
— Һаумы, ағай! Мин—Лидия. Һинең
Исемең нисек һуң?—тип һораны,
— Ә ниңә һуң бер ҙә һөйләшмәй ул?—
Миңә бағты ҡыҙым күңелһеҙ. —
Әллә үлгәнме ул?
— О юҡ, ҡыҙым;
Матросов ағайың үлемһеҙ!
Ул ғүмерен бирҙе һинең өсөн.
Сәскә атһын өсөн был гөлдәр,
Япраҡ ярһын өсөн аҡ ҡайындар, —
Йәшәү өсөн барҙы үлемгә!
Шуға күрә, ҡыҙым, үлемһеҙ ул.
Һәр бер япрағында тирәктең,
Һәр бер тәлгәшендә сәскәләрҙең,
Һәр бер тибешендә йөрәктең
Йәшәй Саша. Ҡойош улы кеүек,
Ғорур тора баҡса түрендә.
Һин дә, ҡыҙым, ағайыңдай батыр
Ялыр өсөн илең күгендә.

Яҡуп Ҡолмой

АТАКА АЛДЫНАН

(Поэманан өҙөк)

Көнбайышта тонып ауыл ята
Буран ҡосағына күмелеп.
Һәм ул һәр йөрәккә әрнеү һалып
Ярҙам һорағандай тилмереп.
Буран үтә күҙҙәр асып күрмәй
Һалам башлы ябай өйҙәрҙе.
Күҙҙәр күрмәһә лә, тынлыҡ бирмәй
Шул өйҙәрҙең зарлы йөҙҙәре.
Бер һалдат та уның урамында
Туптар һуғып, уйнап үҫмәгән.
Ләкин улар шунда тыуған һымаҡ
Шул ауылға күҙен текәгән.
Ул — Чернушки. Һәр бер гвардеец
Шул исемде телдә йөрөтә.
Ергә йығылһа ла буранлы кис
Янған өйҙәр төндә көн итә.
Ауыл яна... Янған утҡа ҡарап
Александр патрон һананы.
Мина төрҙә алмаҫлығын һанап.
Ауыл, аҡлан — ике араны.
Улар күрҙе өлгө тыуған утын
Өйҙән-өйгә осоп ҡапҡаның.
Улар күрҙе ялҡын һуҙмағанын,
Ел уйнатҡан һымаҡ төҫмәны.
Ауыл яна... Ошо ауыл һымаҡ.
Йәш сырайы ялды икәүҙән.
Өйҙәр күмер була, шуны уйлап
Йөҙө ҡара көйҙә күптәрҙең.

* * *

Элер күптән ҡара ҡолас йәйгән
Ергә ятҡан аҡ ҡар өҫтөнә.
Шул саҡ йыйылыш барҙы
Ломоватыйҙың урман ситендә.
Комсорг әйтте үҙенең теләмәрендә
Берелешкен ҡаты булаһын.
Ул аңлатты — иң-иң ауыр ерҙә
Комсомолияның тораһын.
— Һүҙ бирегеҙ! — тине Матросов,
Ҡолаҡсынын бер аҙ ҡалҡытып,
Күкрәгенә автоматын ҡыҫып,
Һөйләй башланы ул ярһынып:
— Ҡаты бойороҡ. Һүҙһеҙ үтәлер ул.
Минең ҡулым ҡорал тотҡанда
Дошман яуы менән һуғышырмын.
Күкрәгемдә йөрәгем һуҡҡанда.
Һуғышырмын тәүҙе ерен өсөн,
Үлемгә асыу менән ҡарармын! —
Урман яңғырап, уның көр тауышын
Өйтерһең дә ергә таратты.
Хатта күк тә өйләнгәндәй була,
Шаулағандай була ағастар.
Шул саҡ күренеп китә буран аша
Атакаға барған һалдаттар...

Сталин премияһы лауреаты инженер-новатор Новокщенов

Граждандар һуғышы ваҡытында тышҡы һәм эске дошмандарға ҡаршы көрәштә сыныҡҡан, Царицынды — хәҙерге Сталинградты — халыҡ дошмандары-аҡ-гвардеецтарҙан оборонлауҙа ҡатнашыусы йәш ҡыҙылармеец Василий Сергеевич Новокщенов, юғары белем алып, совет халҡына тағы ла файҙалы эштәр эшләргә, Тыуған илде артабан сәскә аттырыуҙа көсөн һалырға ынтылды.

Ватан һуғышында Василий Сергеевич фашист-немец илбаҫарҙарына ҡаршы, ҡулына ҡорал тотоп, Кавказ, Донбасс, Ростовты немец-фашистик ҡабаһәт армиянан ҡотҡарыуҙа ҡатнашты.

1943 йылдан алып иптәш Новокщенов Өфө нефтҡ эшкәртеү заводында баш инженерҙең урынбаҫары булып эшләй.

Ватан һуғышында дошманды еңеү, немец илбаҫарҙарын үҙ оһында емереп ташлау өсөн күп һанда юғары сифатлы яғыу материалдары кәрәк ине. Был ҙур бурысты үтәү өсөн заводта эшләп сығарыла торған продукцияны артабан үҫтерергә, күбәйтергә, заводтың ҡеүәтен арттырырға кәрәк булды. Был ҙур эштәрҙе уңышлы башҡарыу өсөн технологик процесстарҙы камиллаштерергә, ойоштороу-техник сараларҙы үткәрергә кәрәк ине. Иптәш Новокщенов бөтә цехтарҙа булып, әлегә тиклем файҙаланылмаған эске мөмкинлектәрҙе тикшереп сыҡты, уларҙы иҫәпкә алды, рационализаторлыҡ тәҡдимдәрен йыйнауға һәм уларҙы производствоға индереү, ойоштороу-техник сараларын тормошҡа ашырыу буйынса үҙенең бөтә ижади көсөн һалды. Установкаларҙы бер туҡтауһыҙ, ритмлы эшләтеү өсөн операторҙар, стахановсылар, ябай эшселәр һәм технологтар менән берлектә эште яҡшыртыу пландары төҙөнө. Уларҙың производствоға файҙалы булған тәҡдимдәрен тормошҡа ашырыуҙы үҙ бурысы итеп ҡуйҙы.

Ватан һуғышы уңышлы тамамланғандан һуң, тыныс хеҙмәт завод алдына тағы ла ҙурыраҡ бурыстар ҡуйҙы. Немец-фашист илбаҫарҙары армияһы тарафынан емерелгән хужалыҡты аяҡҡа баҫтырыу һәм уны артабан үҫтереү өсөн яңынан-яңы юғары сифатлы продукциялар эшләп сығарырға кәрәк булды. Был яңылыҡты уйлап сығарыусы Новокщенов иптәш ҡуп тәндәрен йәкәһәҙ үткәрҙе. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды срогынан алда тамамлау өсөн производствоның технологик процестарын камиллаштерергә, ойоштороу техник сараларын үткәрергә рационализаторлыҡ тәҡдимдәрен производствоға индереүҙә йәйелдереү арҡаһында ғына сталинса биш йыллыҡ план ваҡытынан алда үтәлеүен бик яҡшы аңлай ине ул. Бының өсөн яңы методтар менән эшләргә, масса менән бергә булырға, заводтың бөрҙәм коллективы көсөнә, уның эш тәжрибәһенә, ижади көсөнә таянырға булды. Һәм улар менән бергә эште башҡарырға ҡарар бирҙе. Бөрҙәм көс производствола осрай торған ҡыйынлыҡтарҙы еңеүгә, уңышлы тәжрибәләрҙе йыйнауға яңылыҡтарҙы производствоға индереүҙә бик ҙур ярҙам күрһәтте.

Инженер-новатор Новокщенов заводтың бер төркөм инженерҙары һәм техниктары менән берлектә, юғары сифатлы яңы продукция уйлап сығарҙы.

— Рәхмәт минең Тыуған илемә, рәхмәт минең хеҙмәтемде баһалаған совет хөкүмәтенә, большевиктар партияһына, бөйөк Сталинға. Сталин исемендәге премияны алыу мине тағы ла ижади эшкә, хеҙмәткә дәртләндерә. Мин киләсәктә лә бөтә көсөмдө, барлыҡ һәләтемде Тыуған илдең ҡеүәтен көсәйтеүгә, уны байытыуға, гүзәлләндереүгә, уны артабан нығытыуға бирәсәкмен. Заводтың биш йыллыҡ планын срогынан алда үтәп сығыуға бөтә энергиямды һаласаҡмын, — ти иптәш Новокщенов.

Тыуған ил ҡаршыһында заводтың ҙур хеҙмәтен иҫтибарға алып, 1948 йылда СССР Верховный Советы Президиумы заводты Ленин ордены менән наградланы.

1943—1946 йылда заводта 6 кеше Ленин ордены, 25 кеше Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены, 15 кеше «Почет билдәһе» ордены, 46 кеше «Хеҙмәттә батырлыҡ өсөн» һәм «Хеҙмәт отличнигы» медалдәре менән наградланды. Заводтың өс кешеһе яңы продукция уйлап тапҡандары өсөн Сталин исемендәге премияны алды. Уның береһе иптәш Новокщенов.

Был награда завод коллективын хеҙмәткә дәртләндерә, завод үҙ өҫтөнә алған йөкләмәләрен намыҫлы үтәп бара. Хәҙер завод йыллыҡ планды срогынан алда үтәп сығыу өсөн көрәшә.

З. Ишбулатов.

Пионер лагере асылды

Өфө алаңдарының урман күренештәре нисбәтән яктылыктарында бигерәк тә матур. Бөнгө лайылен ирдәк ярган агастарҙың бәрәс талгыштәре, йәшел келәм ябынган ер өстендә үсеп ултырған тәрле төстәге сәскәләрҙең хуш еҫтәре, бәндүүстарҙың һайратыуы һайҙен гүзәллеген тағы ла тәрләтә, байыта.

Быйыл өсшө сәхрә урында, Агиҙели тәхе былып барып тоташкан тауҙарҙың алыҫ түгел, Өфө паровоззар ремонтлау заводының пионерҙар лагере урынлашкан.

Тәрле профессияны өсшө йәштәге эшселәр, йәштәр, бигерәк тә комсомолецтар, эштән буш сәғәттәрендә эшләп, үҙҙәренең кәҙерле балаларын, туғандарын һәм һеңелләрен ял итһер есен лагерь әҙерләнеләр.

Өсшө көндәрҙә генә былай пионер лагере асылды. «Рәхмәт иттегеҙ, иптәштәр!» — тиеп ҙур эшыйлаталы ялткә тебенде бер-бер артлы машиналар килеп туктаны. Был өсшө лагерға ял итеслек балаларҙың ата-әсәләре лагерҙең тантаналы асылыуын байрам итергә килделәр. Улар араһында заводта 40 йыл буйына эшләгән Попов, кадровиктарҙың станоктар ремонтлау цехының слесаре Хлопин, модельщик Любовцев иптәштәр һәм башкалар бар.

Лагерь өсшө йылдар менән эшләнгән. Уның павильондары, столовойы, тамаша залы бар, тирә-яҡҡа кыуаклыктар утыртылған, карусель, фонтан, материаллек стадионы эшләй. Ата-әсәләр үҙ хеҙмәттәренең емештәренә шатланыштылар, а балалар каруселдәрҙә, качелдәрҙә атындылар, тәрле уйындар уйнанылар, аквариум карандылар һәм башкалар.

— Был уҙ, бәхетле һәм шатлыклы балалыҡ есен культуралы шарттар тыуҙырыу турашында Ленин һәм Сталин идеалдарының тормошка ашырылыуы, — тине бетә йәрәктән кадровик эшсе иптәш Дмитриев.

— Тик шатланыңдар беҙҙең балаларыбыҙ, киләсәк улар кулында, — ти иптәш Любовнов, иптәш Сталиндең маһабәт портретына карап.

Тәжрибәле баянист, инструментлы цехтың карт слесаре иптәш Агеев балалар һәм ата-әсәләр есен күңелле вальс уйнай. Уның иптәштәре музыкаға кушылалар.

Горн тауышы. Матур линейка лагерь ҙур жалары бастылар. Өлкән пионервожатый иптәш Синдерский дружина советтәре председателдәренең рапорт кабул итте һәм иблеке пионервожатый, ә хәҙер лагерь начальнигы Саша Фадеевка рапорт бирҙе.

— Флаг күтәрергә рөхсәт итем, — тиеп команда ишетелде. Оркестр тантаналы рәүештә «Советтар Союзы Гимны» башкарҙы. ВЛКСМ-дың Молотов районы комитеты иптәш Казанкина балаларҙы һәм ата-әсәләрҙе котлап сығыш яһаны. Ул пионерҙарҙы дружинаның Ҡыҙыл Байрағын тапшырҙы. Завком председателе иптәш Шепелев лагерь асылыуы менән балаларҙы котлап былай тине: «Бында иңкелар бар, улар бөтәһе лә һеҙҙең есен, һеҙҙең аталарығыҙ һәм апаларығыҙ тарафынан эшләнде. Рәхәт йәшәгеҙ, яҡшы уҡыу йылы есен көс һәм сәламәтлек тупланығыҙ!».

«Беҙҙең бәхетле балалығыбыҙ есен бөйөк Сталинга рәхмәт!» — тиеп йәш илле бала тауышы яңғыраны.

Йәй буйына был лагерға 600-ҙән артыҡ бала ял итәсәк. Өфө паровоззар ремонтлау заводы эшселәре (директор иптәш Мозговой) партия, профсоюз, комсомол ойошмалары етәкселегендә балаларҙың ялын ойоштороу есен үҙҙәренең көстәрен йыҙганманылар.

Йәй буйына был балалар көндәрҙе бик яҡшы үткәрәсәктәр. Күңелле ял итегеҙ, хәҙерле балалар!

А. Иринов.
ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты инструкторы.

Агроном кәңәштәре

Силосты нисек әҙерләргә

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малдарҙы ҡышкы туклыландырыу ағылын силостың әһәмиәте бик ҙур. Силос—ҙур файҙалы, һутлы ашау. Уның составында 75 процент самаһы һыуҙан тыш күп кенә туклыклы матдәләр бар. Силосланган үләндә витаминдар бөтөнләй һакланы. Шуның есен малдар силосты, бигерәк тә ҡыш көндәрҙә яратып ашайҙар. Силос әҙерләү ҙур һаөн, кабак, балан кеүек ҡатлы ашыктар ҙа малдарҙың ашлыкта яҡшы уҙкара. Ҡыш көндәрендә силос ашатыуҙан һыйырҙарҙың һөт бирелсәнлеге һәм һөттең сифаты күтәрелә. Мәсәлән, Мелеева малсылык совхозының һыйырҙарға силос ашатыу менән ылраш бүлеүҙе һөт бирелсәнлектәре 24 — 32 процентка һәм һөттең сифаты 3,2 процентан 3,84 процентка артты.

Республикабыҙҙың колхоздарында һәм совхоздарында быйыл 350 мең тонна силос әҙерләнергә тейеш. Был планды вакытында һәм тулыһынса үтәү малсылык фермаларын работниктарының, колхоз һәм совхоз етәкселәренең мөһим бурысы.

Фермаға асыраларға тейешле малдың һанына карап, күпме силос кәрәклеген түбәндәгесә исәпләргә мөмкин. Әйтәйек, колхозда 50 баш һыйыр бар. Ҡыш көндәрендә һыйырҙарға көнендә 120 көн ашатырға тура килә. Бер һыйырға көн һайын 14—16 килограмм силос биргәндә, ҡыш буйына ике тонна, ә колхоз бөтәһе 96 тонна силос кәрәк була. Силос аҙығы күпләп кәрәк булғанда, силослау тәрән һәм яңы итеп ҡаҙылған озонса траншеяларҙа, ҙур башняларҙа үткәрелә. Траншеяның тәранлеге 3,5 метр, киңлеге 4 метр һәм озонлоғо 15 метр итеп ҡаҙырға кәрәк. Бындай траншеяның эсе 210 кубометр булырлыҡ була, бер кубометр майҙанда 5—6 центнер силос әҙерләнә. Өҫте рәүештә 105 тонна самаһы силос әҙерләнә. Үләндәрҙе түңәрәк тәрән ямдарҙа ла силосларға мөмкин. Уртаса ямдарҙың тәранлеге 4 метр, киңлеге 3,5 метр итеп ҡаҙыла. Был ямдың эсе 26 кубометр булып, унда 15—16 тонна силос әҙерләргә мөмкин.

Иҫке ямдарҙы таҙартҡандан һуң, зарарлы микроорганизмдарҙы һәм насар еҫтәрҙе бетереү есен соҡорҙарҙың тирәһендәге һәм төбендәге ярыктарҙы балсык, йәки цемент менән һылап, дезинфекция үткәрергә кәрәк. Дезинфекция үткәреү есен 10 литр һыуға ике килограмм акмаған эйәк һәм 800 грамм көрәсин кушып шыйыкса әҙерләнә. Шыйыкса бер квадрат метр урынга бер литр һибелә. Яңы ҡаҙылған траншея һәм ямдарҙың тирәләрен һәм төбенә бер ҡат таш йәки кирбес тезеп, аралары балсык менән һыланырға тейеш.

Силосланы есен Башкортостан турлыныя үҫә торған бөтә үләндәр ҙә ярай. Ләкин ҡайһы бер ҙарарлы үләндәрҙе: аҫ һырғаҙ, тилә бәрән, шайтан таягы, эсе әрем үләндәрен силос есен файҙаланырға ярамай. Көнбағыш, кукуруза, люцерна, һабак һәм һоло ҡатлыш вика үләндәренән бик туклыклы, тәмле силос әҙерләнә.

Силос соҡорона һалынаһы үлән туҙан һәм балсыктарҙан таҙартылған булырға тейеш. Шуға күрә культуралы үсемлек сәсеүлектәренән уҙаган ҡый үләндәре силосланмай. Үләндәрҙе сабып алыу менән еүеш көйәнсә, шулай уҡ ҡыйырлап көндәргә силосларға кәрәк. Эре һабаклы үләндәр 3 — 4 сантиметр озонлоғонда ҡыйырлап турала. Бының есен трактор көсө менән эшләй торған «Силосорезка» машинаһы кулланыла. Әгәр ҙә был машина булмаһында, балта, кәрәк һәм башка ҡоралдар менән тураларға мөмкин. Картуф, сөгөлдөр, йәшелсә япраҡтарын тураламайынса ла һалырға була. Үләнде сапкандан һуң ул өсөн тиҙ ҡаҙалып һалып, бик күп тейгесләргә, тапарға кәрәк. Ҙур траншеяларҙа үләнде трактор менән тапатыр.

Туракланған үлән соҡор өҫтөнә сығып торорлоҡ итеп тултырылғандан һуң силос массаһы өҫтөнә 15—20 сантиметр ҡалынлығында бәбәк һәм торған һалам һалына. Кабак өҫтөнә 15—20 сантиметр ҡалынлығында балсык түшәлә. һауа үткәмен есен соҡор тирәһе һыланып куйыла. Бының өҫтөнә 40—50 сантиметр ҡалынлығында ҡоро тупраҡ һалынып, өҫтөн ҡалын итеп тирәҫ менән ябыла. Кеҙ көнө ямғыр һыуҙары силос соҡорона ағып төшмәһен есен, соҡор тирәһенә тәрән канау ҡаҙырға кәрәк.

Агроном Ә. Әхтәмов.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париждәге сессияһында

ПАРИЖ, 16 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Дүрт сит ил эштәре министренең коммюникеһе тапшырыла:

Коммюнике

Бөгөн СССР, АҠШ, Великобритания һәм Франция сит ил эштәре министрҙәренең Германия һәм Австрияға ҡарата үткән ултырыштарҙа тикшерелгән мәсьәләләр буйынса ябыҡ кәңәшмәһе булды.

Дүрт министрҙең киләһе ябыҡ кәңәшмәһе 19 июнда буласаҡ.

Көнбайыш Германияның прогрессив общественносе „федераль парламентҡа" һайлауҙарҙы байкотларға саҡыра

БЕРЛИН, 16 июнь. (ТАСС). АДН агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Гамбург яҙыусыһы Генрих Мейер Көнбайыш Германияның бөтә халҡына, Көнбайыш Германияның «Федераль парламент» тип аталған парламентҡа һайлауҙар ваҡытында пассив ҡаршылыҡ күрһәтергә саҡырып мөрәжәғәт итте.

Бер үк ваҡытта Гамбург социал-демократтарының, партияның реакцион етәкселәренә ҡарата оппозицион фекерҙә булған группаһы, «Федераль парламентҡа» һайлауҙарҙа ҡатнашыуҙан баш тартырға саҡырып социал-демократик партияның һәм башка партияларҙың члендәренә официаль мөрәжәғәт менән сығыш яһаны.

Сирия һәм Ирак араһындағы мөнәсәбәттәрҙең киҫкенләшеүе

БЕЙРУТ, 16 июнь. (ТАСС). Бейрут газеталары, Ирактың премьер-министре Нури Саид Ирак армияһының 5 меңгә тиклем штыктан торған хәрби частәрен Ирак—Сирия сигендә Аль Кайм пунктында туплау турашында приказ биреүе хаҡында Дамасканың «Ан-наср» газетаһы хәбәрсеһенең хәбәрҙәрен иғлан итә.

Газеталар шулай уҡ Сирияның премьеры Хусни Эз-Заимдең Франс Пресс агентствоһының Дамасклағы хәбәрсеһенә биргән интервьюның тексын иғлан итәләр.

Хусни Эз-Заим, мин «Ирактың провокацияһына ҡаршы Сирияның ғәскәрҙәрен Абу Кемаль районында (Аль Каймдан 22 километр ерҙә урынлашкан) туплау менән яуап бирҙем», тип белдерҙе. «Әгәр ҙә талап итеһә Сирия,— тип белдерҙе Эз-Заим, — тағы ла алыҫҡарак китер».

Ул, мин хәҙер Сирияның Бағдадтағы посланнигын кире саҡырыу, Ирак менән дипломатик мөнәсәбәттәрҙе өҙөү һәм был эште ғәрәп илдәре Лига Советенең ҡарамағына тапшырыу турашындағы мәсьәләне тикшерәм, тип күрһәтте.

Редакцияға хаттар

ТАҒЫ ЛА КҮБЕРӘК МЕТАЛЛ БИРЕҮ ӨСӨН

Мин производствола 1905 йылдан бирле эшләйем. Октябрь революцияһына тиклем беҙҙең хеҙмәтебеҙгә заводта почет юҡ ине. Тик Совет хөкүмәте йылдарында ғына беҙгә яңы бәхетле тормош тыуҙы.

Мин, прокат производствоһының бөтә үҫеш баҫкыстарын үтеп, цехтың обер-мастеры булыу дәрәжәһенә күтәрелдем. Цех танымаслыҡ булып үҙгәрҙе, унда күп яңы станоктар ҡуйылды. Беҙ хәҙер тик юғары сифатлы прокаттар етештереп сығарабыҙ.

Быны эшо юғары производство күтәрелеше менән эшләгән хәл итбес кенәҙә СССР Верховный Советы Президиумы металлургтарҙы наградлау турашында Указ ҡабул итте. Мин Ленин ордене менән наградландым.

Үҙемдә мин бетмәҫ-төкәнмәҫ көс һиҙәм. Быны беҙгә Совет хөкүмәте, коммунистар партияһы һәм бөйөк Сталин бирҙе. Мин Тыуған илебеҙҙең тағы ла ҡеүәтлерәк булыуы өсөн көсөмдө аямай эшләйәсәкмен.

Н. Г. Корин,
прокат цехының обер-мастеры.

ТЕАТР КӘРӘК

Стәрлетамаҡ Башҡортостандың ҙур промышленность үҙәктәренең береһенә әйләнеп бара. Бында заводтар үҫеү менән бергә эшселәр һаны ла артҡандан-арта. Стәрлетамаҡта башҡорт һәм татар эшселәре бик күп. Уларҙың политик һәм культура талаптары ла үҫә, эшселәрҙең ял ваҡыттарында башҡорт һәм татар телендә спектаклдәр күргеләре килә. Ауырғазы колхоз-совхоз театрының һирәк кенә килеп, бер-ике постановка биреүе беҙҙе һис ҡәнәғәтләндермәй. Эшселәре араһында был театрҙың булғаны ла юҡ.

Эшсе һәм хеҙмәтсәндәрҙең көндән-көн үҫә барған культура талаптарын ҡәнәғәтләндереү кәрәклеген иҫтә тотоп, Стәрлетамаҡ ҡалаһында башҡорт драма театры булдырыу турашында уйлау ваҡытлы булмаҫ микән? Был турала БАССР Министрҙәр Советы ҡарамағындағы искусство эштәре управлениеһының сара күреүен һорайбыҙ.

Л. Исламов,
милиция лейтенанты.

СОВЕТ ПРОФСОЮЗ ДЕЛЕГАЦИЯҺЫНЫҢ ЧЕХОСЛОВАКИЯҒА, ФРАНЦИЯҒА, АНГЛИЯҒА КИТЕҮЕ

17 июнда, күн эшләү һәм аяҡ кейемдәре тегеү промышленносе эшселәренең Учредительный Халыҡ-ара конференцияһында ҡатнашыу өсөн совет профсоюз делегацияһы Чехословакияға осто. Делегация составында: А. О. Асланов (делегация етәксеһе), А. П. Чистяков һәм А. Д. Толочко иптәштәр бар.

* * *

Ошо йылдың 17 июнендә Мәскәүҙән, туҡыусыларҙың Учредительный Халыҡ-ара конференцияһында ҡатнашыу өсөн совет профсоюз делегацияһы Францияға осто. Делегация составында: Н. А. Муравьева (делегация етәксеһе), В. А. Догадаева, В. М. Набилков һәм С. И. Гавричев иптәштәр бар.

* * *

17 июнда Мәскәүҙән, пожарниктәр профсоюзы съезына Б. Т. Пищикевич (делегация етәксеһе) һәм Я. В. Ленилин составында совет профсоюз делегацияһы Англияға осто. (ТАСС).

„Кыҙыл Башкортостан" материалдары эҙенән

„Иглин районы хурлыклы рәүештә артта кала"

Ошо темала «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһының 106-сы номерендә баҫылған материал турашында хеҙмәтсәндәр депутаттарының Иглин район Советы исполкомы редакцияға түбәндәгеләрҙе хәбәр итте:

— Иглин районында яҙғы сәсеү эштәрендә булған етешһеҙлектәр «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһында дөрөҫ күрһәтелгәндәр. Ул етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү — трактор бригадалары менән етәкселекте яҡшыртыу өсөн урындарҙа күп кенә ойоштороу саралары күрелде һәм 10 июнгә район яҙғы сәсеү эштәрен тулыһынса тамамланы.

Газетала баҫылмаған материалдар буйынса

Ағымдағы йылдың май айында, Борай районы «Кама» колхозы председателе Сәнтовтың большевистик тәнкитте яратмауы, колхозсылар менән тупаҫ мөғәмәлә итеүе турашында «Ҡыҙыл Башҡортостан» газетаһы редакцияһына хат килгәйне. Редакция уны районға ебәреп тикшертте.

Борай район Советы исполкомы мәсьәләне үҙенең ултырышында ҡарағандан һуң, «Кама» колхозы председателе Сәнтов өҫтөнән төҙәлгән бөтә материалдарҙы тикшереү органына бирҙе һәм шул уҡ ваҡытта Сәнтовтың артель хужалығы менән булған «етәкселеген» колхозсыларҙың дөйөм йыйылышында тикшерергә ҡарар итте.

Халыҡ-ара күҙәтеү

ГЕРМАНИЯНЫ БҮЛЕҮҘЕҢ ҺӨҘӨМТӘЛӘРЕ

Англия-Америка оккупацион властеренең бүлеүселек политикаһы арҡаһында Көнбайыш Германияның экономик хәле сиктән тыш ҡатмарлашты.

Көнбайыш Германия экономикаһының төп позицияларын үҙ ҡулдарына алып, Көнбайыш Германияның промышленность предприятиеларын Германия — Америка йәки Англия—Германия предприятиеларына әйләндереп, АҠШ-тың һәм Великобританияның капиталистик круглары был предприятиеләрҙең продукцияһын урынлаштырыу проблемаһына килеп терәлделәр. Улар бер-береһенә ҡаршы килеүсе тенденцияларҙы власенә ваҡтеләр. Киләсәктә герман тауарҙарының ҡотолғоһоҙ рәүештә конкуренция ҡалҡсарынан ҡурҡыу Көнбайыш Германия экспортын киңәйтеү һәм тап шуның менән Американың һәм Англияның Көнбайыш Германиялағы промышленность предприятиеларына һалынған капиталдарын аҡлауҙың бик кәрәк булыуы менән бергә һыйыша алмай ине.

АҠШ-тың һәм Великобританияның капиталистик круглары был ҡаршылыҡтарҙан сығыу юлын Көнбайыш Германия экспортының структураһын үҙгәртеүҙә, йәғни, башлыса, сырьё һәм ярым фабрикат сығарыуҙа табырға ынтылып ҡарадылар. Һигеҙҙә был — күмер, кокс һәм агас. Ләкин ошолай көслөк юлы менән үҙгәртеп ҡороу кире һөҙөмтәләргә килтерҙе. Көнбайыш Германия экспорты ярым колониаль характер алды. Ә был, тышҡы сауҙала дефицит, эшһеҙлек, промышленность предприятиеләренең банкротлығын, эске баҙарҙың бик ныҡ тарайыуын килтереп сығарҙы.

Көнбайыш Германияның бирәсәге тик бер азыҡ импорты буйынса ғына ла 7 миллиард маркаға етте. Эшһеҙҙәр һаны быйылғы йылдың 15 майына 1.200 меңдән артты. Англия оккупация зонаһында 1949 йылдың апрель айы эсендә 282 фирма үҙҙәрен банкрот итеп йәки өлөшләтә бурыстарын түләй алмаусылар итеп иғлан иттеләр. Америка зонаһында апрелдә 70 фирма һәләкәт алдында тороуҙары турашында сигнал бирҙе. Баварияла апрель аҙағына эштәрен туҡтатҡан фирмаларҙың дөйөм һаны 112-гә, ә үҙҙәрен банкрот тип иғлан итеүселәрҙең һаны 335-кә етте.

«Көнбайыш Германия государствоһы» донъяға килеп тә етмәне, ә инде массовый эшһеҙлек һәм хеҙмәтсән массалар есен хәле бик ауыр булған государствоға әйләнде. Рейнланд-Пфальц ереңең профсоюздар берләшмәһенең белдереүендә, эшһеҙлек хәҙер үк инде Көнбайыш Германияға бер нисә миллиард марка күләмендә зарар килтерҙе, тип күрһәтелә. Шлезвиг-Гольштейн ерендә, ошо ерҙең хужалыҡ министренең таныуынса, һәр бер дүртенсе эшсе — эшһеҙ.

«Бонна конституцияһы» тип аталған конституцияны раҫлау барлыҡ Көнбайыш Германия ерҙәрендә эшләүсе эшселәр һанының бик ҡыҫҡып ҡыҫҡарыуы менән бергә тура килде. Англияның «Манчестер гардиан» газетаһы: «Был яңы Көнбайыш Германия государствоһы тыуҙырыу есен насар шарт», — тип өмөтһеҙлек менән билдәләнә.

Совет делегацияһы етәксеһе А. Я. Вышинский Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париж сессияһында 26 апрелдә яһаған сығышында Бизонияның статистика управлениеһе тарафынан иғлан ителгән һәм Англия менән Американың бүлеүселек политикаһы һөҙөмтәләрҙенең Бизония халҡы есен ни тиклем һәләкәтле булыуы турашында хөкөм итергә мөмкинлек биреүсе мәғлүмәттәр килтерҙе. Өйбер хаҡтарының һәм тормоштоң ҡиммәтләнә барыуы, халыҡтың һатып алыу һәләтлегенең түбәнәйеүе, сауҙа әйләнешенең төшеүе күренеп тора.

Шуның менән бергә А. Я. Вышинский совет оккупация зонаһының экономик хәлен характерлаусы мәғлүмәттәр килтерҙе, унда промышленность продукцияһының күләме 1936 йыл менән сағыштырғанда 96,6 процентка етте инде, һәм экономиканы аяҡҡа баҫтырыу ситтән ниндәй ҙә булһа бурыс алмайынса ла үткәрелә. Бында тышҡы сауҙа нормаль рәүештә үҫтерелә, налогтар түбәнәйтелә һәм һаулыҡ һаҡлауға, мәғариф эшенә бюджет ассигнованиеләре үҫә бара.

«Билдәле булғанынса, — тине А. Я. Вышинский, — бындай хәл донъяның башҡа, күп ҡеүәтле илдәрендә һәр ваҡытта ла булмай, унда, тулыһынса авторитетле кешеләрҙең һөйләүҙәренә ҡарағанда, халыҡҡа халыҡ мәғарифе селтәренең етерлек булмауынан да, халыҡтың түләүһеҙ медицина ярҙамынан мәхрүм ителеүенән дә бик серьёз яфа күрергә тура килә».

Германия хужалығының берҙәм организмен икегә бүлеп, көнбайыш державалар көнбайыш зоналарға экономик тәртипһеҙлек һәм болғанлыҡ килтерҙеләр. Был бүлеүҙең барлыҡ ауыр һөҙөмтәләре тап Көнбайыш Германия өҫтөнә төштөләр. Көнбайыш зоналарҙың тышҡы сауҙаһы ауыр кризис ҡыҫымына эләкте, шул уҡ ваҡытта көнсығыш зона Көнбайыш Германиянан күмер, кокс, металл һәм прокат килтереү туҡтатылыуға ҡарамаҫтан аяҡҡа баҫтырылған промышленносенең продукцияһын һатыу есен баҙарҙар тапты.

ПРОФСОЮЗДАРҘЫҢ БӨТӘ ДОНЪЯ КОНГРЕСЕ АЛДЫНАН

29 июнда Төньяҡ Италияның эре промышленность үҙәге булған Милан ҡалаһында профсоюздарҙың Бөтә донъя конгресе асыласаҡ. Ул Бөтә Донъя профсоюздар федерацияһы (ВФП) байрағы аҫтында хеҙмәтсән массаларҙың халыҡ-ара солидарлығын нығытыуҙа, эшселәр синыфының берҙәмлеге есен көрәштә, тыныслыҡ есен һәм реакцияға ҡаршы көрәштә активлаштырыуҙа күренекле роль уйнарға саҡырылған.

Милан конгресена ҡарата барлыҡ илдәрҙә йәйелдерелгән әҙерлек хеҙмәтсән массаларҙың боевой берҙәмлеге һәм уларҙың үҙҙәренең йәшәү хоҡуҡтары есен көрәшен киңәйтеү билдәһе аҫтында үтә. Тарҡатыусыларҙың емереүселек манёврҙәре Бөтә донъя профсоюздар федерацияһын ҡаҡшатманы. Ул тыныслыҡты һәм берҙәмлекте тоғролоҡ менән яҡлаусылар булған 67 миллиондан артыҡ кешене берләштерә. Уның авторитеты үҫә һәм нығый бара.

Британияның тред-юниондар конгресенең һәм АҠШ-тың производство профсоюздары конгресенең реакцион лидерҙәренең Бөтә донъя профсоюздар федерацияһын емереүгә юналтылған ынтылыштары уңышһыҙлыҡҡа осраны. Дөрөҫ, Америка капиталистәренең директивалары буйынса хәрәкәт итеүсе инглиз-американ тарҡатыусылар ҙур булмаған бер нисә илдең — Голландияның, Бельгияның, Данияның, Норвегияның һәм Швецияның профсоюз үҙәктәрен үҙ арттарынан эйәртеүгә өлгөштеләр. Ләкин шуның менән уларҙың резервтәре бөттө. Бөтә донъя профсоюздар федерацияһы хеҙмәтсән массаларҙың тыныслыҡ һәм демократия лагерендә күренекле урын алып тороусы монолит ойошмаһы булып ҡалды. Бөтә донъя профсоюздар федерацияһына ҡаршы асыҡтан-асыҡ сығыш яһау Англия-Америка капиталының профсоюздарҙағы агенттәрен фаш итте һәм уларҙы киң массаларҙан айырып торған араларҙы тәрәнәйтте.

Британия тред-юниондар конгресе делегацияһының Бөтә донъя профсоюздар федерацияһынан сығыуы Бирмингам профсоюздар советы, Дартфордта ҡара эшселәр һәм коммунальниктәр профсоюзы, Хендондың машина эшләүселәре берләшкән профсоюзының урындағы бүлексәһе, Гейтсхедтең ағас эшкәртеүселәр берләшкән профсоюзының бүлексәһе тарафынан ҡырҡа рәүештә ғәйепләнде.

Тарҡатыусы профсоюздарҙың үҙҙәрендә кризис яҡынлаша. Тарҡатыусылар бөтә урында ла уңышһыҙлыҡҡа осрайҙар. Улар Италияның Дөйөм хеҙмәт конфедерацияһын емереүгә өлгәшә алманылар. Был конфедерациянан христиан демократтар, республикан партия яҡлылар профсоюз лидерҙәренең һәм бер ни тиклем рядовой профсоюз члендәренең сығып китеүе тарҡалыуға килтермәне. Католик профсоюздар Италиялағы бөтә хеҙмәтсәндәр тарафынан танылған берҙәм профсоюз үҙәге булған Дөйөм Хеҙмәт конфедерацияһында ҡалдылар.

Америка менән Англияның реакцион профсоюз лидерҙәренең Алыҫ Көнсығышта реформистик профсоюздар туплау ынтылыштары уңышһыҙлыҡ менән барып бөттө. Ялған вәғәҙәләр менән туптулы булған һәм күрәләтә насар тауар һатыусы хыянатсыл фирманың реклама проспектенан бик аҙ айырылып торған «Азия хеҙмәт федерацияһының» уставы ла әҙерләнгәйне инде. Ләкин Индияла опиум сауҙаһы үҙәге булыуы менән насар дан ҡаҙанған Индор ҡалаһына, Азия һәм Яҡын Көнсығыш илдәре профсоюз лидерҙәре конференцияһына тик Ирандан һәм Көнбайыш Пакистандан ғына вәкилдәр килде. Ҡытай, Бирма, Япония, Индо-Китай, Сиам, Филиппины, Индонезия, Цейлон һәм Афганистан профсоюздары конференцияла ҡатнашыуҙан баш тарттылар. Был профсоюздарҙың лидерҙәренә массаларҙың тарҡатыусылыҡ политикаһына риза булмауы менән иҫәпләшергә тура килде.

Тарҡатыусы профсоюздарҙың ниндәйҙер халыҡ-ара үҙәген яңынан торғоҙоу ынтылышы ла уңышҡа иҫәп тота алмай.

Профсоюздар федерацияһы тарафынан берләштерелгән миллиондарса һәм миллиондарса хеҙмәтсәндәрҙең нығый барған берҙәмлеген тарҡата алырлыҡ көс юҡ. Профсоюздарҙың Икенсе Бөтә Донъя конгресе — был берҙәмлекте нығытыу һәм эшселәр синыфының боевой отрядтарын туплау юлында иң мөһим этап ул.

В. ЛИНЕЦКИЙ.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29 хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01604 Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ КОМИТЕТЫНЫҢ, БАШКОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 121 (8221)

21 июнь шишәмбе

хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Янауыл районы колхозсыларының, эшселәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең Башкорт АССР-ы колхозсыларына мөрәжәғәте. (1-се бит).
ВКП(б) ӨЛКӘ КОМИТЕТЕНДӘ. Янауыл районы хеҙмәтсәндәренең мөрәжәғәте тураһында. (1-се бит).
РСФСР Министрҙәр Советендә. (1-се бит).
Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумында. (1-се бит).
Б. Корсаков. — Октябрьский нефтселәренең ғорурлығы. (2-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. Ш. Халиков. — ВКП(б) кала Комитете инструкторы эш практикаһынан. (2-се бит).
Сәсеүлектәрҙе хостарҙан тәрбиәләү һәм урожай йыйыуға алдан әҙерләнеү — ауылдағы бөтә общественностең ҙур эше. (2-се бит).
Н. Купцов. — Весаи сабыуҙы һәм силос һалыуҙы ойошкан рәүештә, ҡыҫка срокта үткәрергә. (3-сө бит).
СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ. — Ә. Авзалов. — Сталинсе планды тормошка ашырыуҙа ауыл Советының етәкселеге. (3-сө бит).
С. Макарский. — Байғужа Советы депутаттары. (3-сө бит).
М. Сәйҙенов. — Башкорт халкының батыр улы. (3-сө бит).
РЕДАКЦИЯҒА ХАТ. (4-се бит).
ФИЗКУЛЬТУРА һӘМ СПОРТ. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Кадрҙарҙың экономик белемдәрен күтәреү—партия ойошмаларының иғтибар үҙәгенә!

«Хәҙер, СССР-ҙа социалистик обществоның политик һәм экономик позициялары бөтенләйгә нығығандан һуң, эште производство техникаһына эйә булған кадрҙар хәл итә, эште коммунизмдең тулы еңеүе өсөн бөйөк көрәштә хеҙмәтсәндәр массаларына етәкселек итеүсе совет культура көстәре хәл итә» — тип әйтелә ВКП(б)-ның XVIII съезды резолюцияһында.

Коммунистик общество төҙөү пафосы менән рухланған совет халкы бөйөк большевиктәр партияһы, юлбашсыбыҙ иптәш Сталиндең тәрән аҡыллы етәкселегендә һуғыштан һуңғы биш йыллык планды уңышлы үтәү өсөн көрәшәләр. Илебеҙҙә оборот средстволары әйләнешен тиҙләтеү, хеҙмәт етештереүсәнлеген тағы ла күтәреү, производство процестарын яҡшы ойоштороу өсөн, хужалыҡ иҫәбен нығытыу һәм продукцияның үҙенә төшөү хаҡын кәметеү, бөтә һәм һәр ерҙә экономия режимен нығыу рәүештә ерене еткереү өсөн көрәш хәрәкәте киң колас алды.

Башкортостан предприятиеларының работниктәре иптәш Сталинға яҙған хаттарында оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү иҫәбенә 1949 йылда 85 миллион һум бушатып, уны государство доходына индерергә йөкләмә алдылар. Бөйөк юлбашсыбыҙ алдында алған был йөкләмәләрҙе үтәүҙә партия һәм профсоюз ойошмаларының бурысы—оборот средстволарын яҡшы файҙаланыу өсөн көрәшкә киң ҡатлам хеҙмәтсәндәр массаһын ылыҡтырыуҙа, оборот средстволарын бушатыу буйынса һәр бер предприятие тарафынан алынған йөкләмәләрҙең үтәлеүен тәьмин итеүҙә.

Был бурысты үтәү партия ойошмаларының етәкселәренән һәм производство командирҙарынан етәкселектең кимәлен күтәреүҙе талап итә. Партия ойошмалары активтең марксизм-ленинизм теорияларына эйә булыуҙа ныҡышмалы эшләүҙәренә әлгәшеү яғынан байтаҡ уңыштарға ирештеләр. Шуның менән бергә, кадрҙарҙың экономик белемдәрен күтәреү буйынса ла айырыуса ныҡ эш алып барырға кәрәклеген тормош үҙе үк күрһәтеп тора. Шунһыҙ предприятиеның тормошона һәм эшенә дөрөҫ етәкселек итеү мөмкин түгел.

Производстволағы күп етешһеҙлектәр беҙҙең кадрҙарыбыҙҙың бер өлөшөнөң экономика мәсьәләләрен яҡшылап белмәүҙәренең һөҙөмтәһе. Был бер кемгә лә сер түгел. Мәҫәлән, хужалыҡ иҫәбе кеүек шундай мөһим мәсьәләгә етерлек дәрәжәлә иғтибар бирмәү партия һәм хужалыҡ етәкселәренең эшкә бер яҡлап ҡына яҡын килеүҙәренә алып бара. Улар теге йәки был төр продукция етештереү планын тиҙерәк үтәү тураһында ғына хәстәрлек күрәләр, ә уның үҙенә төшөү хаҡын бер як ситтә ҡалдыралар. Улар продукция эшләнеп сыҡһа ғына, уға тотолған расходтарҙы иҫәпләп сығаралар. Был ваҡытта инде продукцияны етештереү расходтарын кәметеү буйынса сара күреү өсөн һуң була.

«Теләһәгеҙ күпме резолюциялар яҙығыҙ, теләһәгеҙ нисәмә һүҙҙәр менән ант итегеҙ, ләкин әгәр ҙә заводтың, фабриканың, шахтаның техникаһына, экономикаһына, финансына эйә булмаһағыҙ — мәғәнә сыҡмаҫ, бербашлыҡ булмаҫ.

Тимәк бурыс үҙебеҙ техникаға эйә булыуҙан, үҙебеҙ эштең хужалары булыуҙан тора. Беҙҙең пландарыбыҙҙың тулыһы менән үтәлеүсә, ә бербашлыктың тормошка үткәрелеүсә гарантия тик шына ошонда ғына» тип өйрәтә һөйөклө юлбашсыбыҙ иптәш Сталин.

Экономиканы яҡшылап өйрәнмәй тороп хәҙер ауыл хужалығына ла дөрөҫ етәкселек итеү мөмкин түгел. Социалистик ауыл хужалығы тағы ла нығыраҡ сәскә атһын һәм үҫһен өсөн, партия, совет һәм хужалыҡ етәкселәре һәр бер ауыл хужалығы артеле менән, һәр бер совхоз һәм МТО менән конкрет шөғөлләнергә, уларҙың экономикаһын өйрәнергә, хужалыкты ойоштороуҙа уларға ярҙам итергә бурыслылар.

Партия-хужалыҡ активе өсөн экономик уҡыу: финанс планын һәм уға анализ яһау методтарын, экономиканы өйрәнеү буйынса семинарҙар, лекциялар ойоштороусы партия райкомдары һәм горкомдары бик дөрөҫ эшләйҙәр.

ВКП(б)-ның Черниковск кала комитеты тарафынан ойошторолған экономик семинарҙар етәксе кадрҙарҙың белемдәрен күтәреүҙә ҙур роль уйнаны. Был семинарҙарҙа каланың етәксе работниктәренән 486 кеше уҡыны. Нефть эшкәртеү заводында (етәксеһе заводтың баш инженеры иптәш Корсунский) экономик семинар айырыуса яҡшы эшләне һәм был предприятиеның эштәрен яҡшыртыуға ҙур булышлыҡ итте. Семинарҙарҙа уҡыусылар халыҡ хужалығының социалистик системаһы һәм уның экономик закондарының характеры, халыҡ хужалығын социалистик планлаштырыу, хужалыҡ иҫәбе һәм продукцияның үҙенә төшөү хаҡын арзанайтыу, предприятиеның финанс планын төҙөү һәм башкалар тураһында лекциялар тыңланылар.

Экономик уҡыуҙарҙы каланың һәм республиканың һәр бер районында ойошторорға кәрәк. Экономик белемде күтәреү команда составына производствоға яҡшыраҡ етәкселек итергә, ә партия работниктәренә — промышленность предприятиеларына контроль хоҡуҡын конкретерак тормошка ашырырға ярҙам итәсәк.

Бөйөк юлбашсыларыбыҙ Ленин — Сталиндең экономик учениеһын пропагандалауҙы бөтә киңлеге менән йәйелдерергә кәрәк. Беҙҙең бөтә пропагандистәребеҙҙең экономика өлкәһендәге белемдәрен күтәрергә серьез рәүештә тотоноу, лекциялар уҡыу эшенә төрлө тармаҡтарҙағы теоретик яҡтан әҙерлекле специалистарҙы ылыҡтырыу талап ителә. Шулай уҡ бөтә парткабинеттарҙа был эшкә ҡушырға кәрәк. Унда конкрет экономика мәсьәләләре буйынса систематик рәүештә лекциялар уҡылырға, консультациялар бирелергә тейеш. Унда промышленность һәм ауыл хужалығы эшенең техник-экономик күрһәткестәре өсөн йәйелдерелгән социалистик ярыш диаграммаларҙа һәм плакаттарҙа сағылдырылырға тейешле.

Партия ойошмалары етәксе кадрҙарҙың экономик уҡыуҙарын йәйелдереү эшенә большевиктарса тотонорға, экономик белемдәргә эйә булыуҙа уларға ярҙам итергә тейештәр. Был етәкселектең кимәлен күтәреүҙең һәм һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планды уңышлы үтәүҙең иң мөһим шарттарынан береһе. Бына шуға күрә лә кадрҙарҙың экономик белемдәрен күтәреү — партия ойошмаларының иғтибар үҙәгенә ҡуйырға кәрәк.

Янауыл районы колхозсыларының, эшселәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең Башкорт АССР-ы колхозсыларына МӨРӘЖӘҒӘТЕ

Иптәштәр!

Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡ планды үтәү өсөн көрәштә совет халкы ҙур еңеүҙәргә елгәште. Биш йыллыкты срогынан алда үтәү өсөн бөтә халыҡ социалистик ярышы йылдан-йыл, айҙан-айға киңәйә бара. Илебеҙҙә коммунизмдең еңеүен тиҙләтеү хаҡына үҙҙәренең көстәрен һәм хеҙмәттәрен ҡыҙғанмайынса эшләүсе совет кешеләренең сикһеҙ ижади көстәре һәм инициативалары киңдән-киң тулыраҡ йәйелә.

ВКП(б) Үҙәк Комитетының февраль Пленумының тарихи ҡарарҙарын тормошка ашырып, социалистик ауыл хужалығы эшсәндәре игенселекте һәм малсылыкты серьез күтәреүгә ирештеләр, сәсеү майҙандарын киңәйттеләр һәм игендең валовой йыйымын арттырҙылар. Беҙҙең ауыл хужалығы артелдәребеҙ общественный байлыкты йылдан-йыл күбәйтәләр.

Колхоздарҙың экономик яҡтан үҫеүе менән бер рәттән ауыл халкының материаль көн-күреше лә күтәрелә һәм уның культура кимәле лә тайпылышһыҙ үҫә.

Ленин — Сталин партияһы һәм Совет хөкүмәте колхоз ауылының культураһын тиҙерәк юғары күтәреү өсөн бөтә сараларҙы күрә. «Беҙ бөтә эшселәрҙе һәм бөтә крәҫтиәндәрҙе культуралы һәм белемле итергә теләйбеҙ һәм беҙ быны ваҡыты менән эшләрбеҙ»,—тине иптәш Сталин партияның XVIII съезында.

Бөйөк юлбашсының был күрһәтмәһен үтәү өсөн, ауылдарыбыҙҙың культураһын артабан күтәреү маҡсатында беҙ, Янауыл районының колхозниктәре һәм колхозницалары, эшселәре һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙары, хеҙмәткәрҙәре, халыҡ төҙөлөшө методы менән районыбыҙ ауылдарында культуралы төҙөлөш өсөн социалистик ярыш йәйелдерергә ҡарар иттек. Беҙ 1949 йыл төҙөлөш сезонында үтәү өсөн түбәндәге йөкләмәләрҙе үҙ өҫтөбеҙгә алабыҙ:

Яңынан 11 ауыл һәм колхоз клубы, 2 уҡыу өйө һалырға, 55 колхозда, 2 МТС-та һәм 3 предприятиела ҡыҙыл мөйөштәр асырға.

48 клубта, 15 уҡыу өйөндә, 25 ҡыҙыл мөйөштә, 3 ауыл библиотекаһында капиталь һәм ағымдағы ремонт үткәрергә һәм уларҙы тейешле инвентарь һәм мебель менән тәьмин итергә.

Район культура йорто һәм библиотека бинаһына капиталь ремонт яһарға.

Ауыл библиотекаларының, уҡыу өйҙәре библиотекаларының, ҡыҙыл мөйөштәрҙең китап фондын 40 мең данаға, район библиотекаһы китап фондын 18 мең данаға еткерергә, район библиотекаһы ҡаршыһында 3 мең данаға тиклем китабы булған балалар бүлексәһе асырға.

Уҡыу йылы башланыуға тиклем 2 яңы мәктәп, уҡытыусылар өсөн 10 квартира һалырға һәм 102 мәктәпкә һәм бөтә уҡытыусыларҙың квартираларына капиталь һәм ағымдағы ремонт үткәрергә.

Врач участкаларының һәм фельдшер-акушер пункттарының бөтә йорттарын ремонтларға.

1 августа тиклем бөтә культура ағартыу учреждениеларына, мәктәптәргә һәм медицина пункттарына йыл әйләнәһенә етерлек яғыулыҡ ташып ҡуйырға.

Культура-ағартыу учреждениеларының, общественный биналарҙың мәктәптәрҙең, медицина пункттары биналарының, шулай уҡ колхозниктәр йорттарының усадьба участкаларын кәртәләргә һәм йәшелләндерергә.

18 колхозда бөтә культура учреждениеларын, общественный биналарҙы, мәктәптәрҙе һәм колхозниктәр йорттарын электрлаштырырға.

Айбулакта һәм Ҡормаҡта 2 радиоузел һалырға.

Район культура йортоноң баҡсаһын кәртәләргә, унда өҫтәмә рәүештә 500 төп ағас ултыртырға, бейеү һәм волейбол площадкалары йыһазландырырға.

Ауыл хужалығында алдынғылар тәжрибәһен дөйөмләштереү һәм мичурин биология фәнен индереү өсөн 7 колхозда хатлабораториялар булдырырға.

Ошо йөкләмәләрҙе өҫтөбеҙгә алып, беҙ Башкортостандың бөтә хеҙмәтсәндәрен колхоз ауылдарының социалистик культураһын артабан үҫтереү өсөн социалистик ярышҡа саҡырабыҙ.

Был мөрәжәғәт районның колхозсылары, эшселәре һәм хеҙмәткәрҙәренең дөйөм йыйылыштарында тикшерелде һәм ҡабул ителде.

ВКП(б) Өлкә Комитетында

Янауыл районы хеҙмәтсәндәренең мөрәжәғәте тураһында

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы Янауыл районы колхозниктәренең, колхозницаларының, эшселәренең һәм хеҙмәткәрҙәренең республикабыҙ ауылдарында һәм район үҙәктәрендә культуралы төҙөлөш өсөн социалистик ярыш йәйелдереү тураһында Башкорт АССР-ының бөтә ауыл хеҙмәтсәндәренә ҡарата булған мөрәжәғәтен хупланы һәм ВКП(б) райкомдарын Янауыл районы хеҙмәтсәндәренең инициативаһын яҡларға һәм уларҙың мөрәжәғәтен колхозниктәрҙең, МТС һәм совхоз эшселәре һәм хеҙмәткәрҙәренең, район үҙәге хеҙмәтсәндәренең дөйөм йыйылыштарында тикшереүҙе ойошторорға һәм культура төҙөлөшө мәсьәләләре буйынса конкрет йөкләмәләр алыуҙы тәьмин итергә мәжбүр итте.

РСФСР Министрҙәр Советендә

РСФСР Министрҙәр Советендә, РСФСР Министрҙәр Советы Председателенең Урынбаҫары иптәш Т. М. Зуева председателлегендә уҡыусыларҙың Бөтә Россия спартакиадаһын үткәреү буйынса Органкомитеттың ултырышы булды. Ултырышта физкультура һәм спорт эштәре буйынса кала, өлкә, республика (АССР) Комитеттарының председателдәре һәм ВЛКСМ Өлкә Комитеттарының хәрби-физкультура бүлектәре мөдирҙәре ҡатнашты.

Ултырышта Оргкомитет эшенең планы ҡаралды, махсус комиссиялар төҙөлдө, шулай уҡ спартакиадала ҡатнашыусының значогы раҫланды. Оргкомитет Бөтә Россия спартакиадаһына әҙерлектең барышы тураһында физкультура һәм спорт эштәре буйынса Горький кала һәм Татарстан республикаһы Комитеттары председателдәренең докладтарын тыңланы.

Оргкомитет спартакиадаға әҙерлек буйынса Горький калаһы һәм Татар АССР-ы Оргкомитеттары тарафынан киңтерелгән сараларҙы хупланы һәм бер үк ваҡытта район, кала, өлкә, край һәм республика (АССР) спартакиадаларының мәктәптәрҙәге ярыштарын үткәреүгә контролде ныҡытыуҙын кәрәклегенә иғтибарҙы юнәлтте.

Оргкомитет, ҡайһы бер халыҡ мәғарифе бүлектәре Бөтә Россия спартакиадаһына әҙерлек буйынса эштәрҙе бик яңғыҙ йәйелдерәләр, тип билдәләне, РСФСР мәғариф Министерствоһына халыҡ мәғарифе органдарының уҫымдарҙа тағы ла активерак эш алып барыуын тәьмин итеүсе саралар күрергә күрһәтмәләр бирелде.

Практик ярҙам күрһәтеү һәм спартакиаданы үткәреүҙең барышына контролек итеү өсөн яҡын көндәрҙә өлкәләргә, крайҙарға һәм автономиялы республикаларға Республикан Оргкомитеттың вәкилдәре ебәреләсәк. Яҡын көндәрҙә буласаҡ ултырышта Оргкомитет күп кенә республикан (АССР), край, өлкә һәм кала Оргкомитеттары председателдәренең спартакиаданың барышы тураһында докладтарын тыңлаясаҡ.

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумында

Ошо көндәрҙә Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы ултырышы булып үтте. Президиум ауыл Советтарының сессияларын саҡырыу тураһындағы мәсьәлә буйынса хеҙмәтсәндәр депутаттарының Федоровка район Советы башҡарма комитеты председателе иптәш И. Ефремовтың докладын тыңланы.

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы Федоровка район Советы һәм ауыл Советтарының сессияларын саҡырыу һәм үҙғарыу өлкәһендә Башкорт АССР-ы Конституцияһын боҙоуға юл ҡуйылған тип билдәләне.

Мәҫәлән, 1948 йылда районның ауыл Советтарында 240 сессия урынына 207 сессия ғына үҙғарылған. 20 ауыл Советының дүртеһе генә—Иҙбуләк, Кузьминовка, Покровка һәм Старо-Михайловка ауыл Советтары генә сессияларҙы үҙ срогында Башкорт АССР-ы Конституцияһының талабына яуап бирерлек итеп үткәреп килә. Ә Федоровка, Дедовск ауыл Советтары 1949 йылдың 4 айында ни бары берәр сессия ғына үҙғарғандар.

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы башҡарма комитеты 1948 һәм 1949 йылдарҙа ауыл Советтарының сессияларын саҡырыу һәм уны үҙғарыуҙы тәртипкә һалыу тураһындағы мәсьәләне үҙенең ултырышында бер генә тапҡыр ҙа тикшермәгән һәм даими комиссияларҙың эштәрен активлаштырыу өсөн тейешле сараларҙы күрмәгән.

Район Советы башҡарма комитеты ауыл Советтарының сессияларын саҡырыуға әҙерлек һәм уны үҙғарыу өлкәһендә ҡәнәғәтләнерлек эшләмәй, сессияның саҡырылышы тураһында депутаттарға үҙ ваҡытында хәбәр итмәй. Шуның арҡаһында улар сессияларҙа активлек күрһәтмәйҙәр һәм ҡаралған мәсьәләләр буйынса фекер алышыуҙа ҡатнашмайҙар. Бындай хәлде бигерәк тә Ново-Михайловка, Тенеевск ауыл Советтарында йыш осратып була.

Ауыл Советтары даими комиссиялары сессияларҙы саҡырыуға әҙерлек эшендә актив ҡатнашмайҙар, көн тәртибен әҙерләүҙә инициатива күрһәтмәйҙәр һәм район Советы башҡарма комитеты комиссияларға ойоштороу-массовый эште алға һалыуҙа практик ярҙам итмәй. Шуның арҡаһында ҡайһы бер даими комиссиялар үҙҙәренең бурыстарын аңлап еткермәйҙәр, сессияларҙа ҡушымта доклад менән сығыш яһамайҙар. Бала-Сыҡырман, Дедовск, Ново-Михайловка, Тенеевск ауыл Советтарында 1947 йылдың 1 декабренән бирле даими комиссиялар сессияларҙа ҡушымта доклад менән сығыш яһағандары юҡ.

Ауыл Советтары башҡарма комитеттары сессияларҙың протоколдарын һаҡһыҙ рәсмиләштерәләр һәм ҡабул ителгән ҡарарҙарҙы башкарыусыларға еткермәйҙәр. Шуның һөҙөмтәһендә ҡарарҙың күпселеге үтәлмәй ҡала. Был етешһеҙлектәр, — тип билдәләне Верховный Совет Президиумы, — район Советы башҡарма комитетының ауыл Советтары эштәре менән йомшаҡ етәкселек итеүенән килеп сығалар.

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы хеҙмәтсәндәр депутаттарының Федоровка район Советы башҡарма комитетынан йәшен ҡалған бындай етешһеҙлектәрҙе ашығыс рәүештә бөтөрөүҙе талап итте һәм район Советы башҡарма комитеты председателе иптәш Ефремовты ауыл Советтары сессияларын үҙ ваҡытында яҡшы әҙерлек менән үткәреү, сессияға көн тәртибен һәм материалдар әҙерләүҙә депутаттарҙың активлектарын күтәреү, даими комиссияларға ойоштороу-массовый эш буйынса практик ярҙам күрһәтеү һәм депутаттарҙың һайлаусылар менән бәйләнештәрен көсәйтеү эштәренә айырыуса ҙур иғтибар бирергә мәжбүр итте.

Дүртөйлө районының «Өсән» колхозында общественный малсылыкты үҫтереүгә һәм продуктивлеген күтәреүгә айырыуса ныҡ иғтибар бирелә. Ауыл хужалығы артеле малсылыкты үҫтереүҙең 1949 йыл планын 25 майға уҡ, мөгөҙлө эре малдар буйынса — 130 процентка, һарыҡтар буйынса—141 һәм сусҡалар буйынса 100 процентка үтәне. Колхозда дүрт ферма бар. Быйыл 154 һарыҡтан 203 баш бәрәс һәм һәр бер һауын һыйырҙан 1500—1600 литр һөт һауып алыналы.

Һүрәттә: (һулдан уңға) колхоздың алдынғы һыйыр һауыусылары Өркәйә Низамова, Нажиә Якупова, Рәйлә Баиҡова, Лилә Фазылянова, һарыҡ ҡараусылар—Әмнә Хәбибуллина һәм Сәйҙә Шағалиева иптәштәр.

М. Әхмәтьянов фотоһы.

Партия тормошо

ВКП(б)-ның ҡала комитетө инструкторлары эш практикаһынан

Партияның Башҡортостан Өлкә Комитетының отчеты буйынса ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарары райкомдарҙың һәм горкомдарҙың эшмәкәрлеген артабан яҡшыртыуға бик мөһим документ булды. Был ҡарар менән ҡоралланған хәҙер партияның өлкәсе работниктары бөтә политик һәм хужалыҡ мәсьәләләрен үҙ алдарына ҡыйыуыраҡ һәм юшәлле рәүештә хәл итә башланылар.

Октябрьский ҡалаһы Башҡортостандың иң йәш ҡалаһы булып иҫәпләнә. Бындағы партия ойошмаларының күпселеге бынан 2-3 йыл элек кенә төҙөлгән. [illegible]

Партияның ҡала комитеты бүлектәре ҡайтанан ойошторолғандан һуң, һәр бер инструктор алдына конкрет бурыстар ҡуйылды. [illegible]

Бына бер нисә миҫал. 10-сы номерлы төҙөлеш управлениеһе партия ойошмаһы секретаре булып иптәш Исаев эшләй. [illegible]

Бына характерлы бер миҫал. Төҙөлеш управлениеһының начальнигы партияның иптәш Танин ойошмаһы һәм уның секретаре иптәш Исаев [illegible]

[illegible]

Бынан һуң бер нисә тәжрибә [illegible] ...ҡарамаҫтан, был төҙөлеш управлениеһе партия ойошмаһының эшенә ҙур иғтибар итеү, уның менән айырыуса күп шөғөлләнеү талап ителә. [illegible]

Мәсьәлә [illegible]

Партия ойошмалары секретарҙары, инструкторҙар [illegible]

Ш. Хәлимов,
ВКП(б)-ның Октябрьский ҡала комитеты инструкторы.

СӘСЕҮЛЕКТӘРҘЕ ХӘСТӘРЛЕ ТӘРБИӘЛӘҮ ҺӘМ УРОЖАЙ ЙЫЙНАУҒА ӨЛГӨЛӨ ӘҘЕРЛӘНЕҮ—АУЫЛДАҒЫ БӨТӘ ОБЩЕСТВЕННОСТЕҢ НАМЫҪ ЭШЕ

Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш

Ғафури районының колхоздары ағымдағы йылда яҙғы баҫыу эштәрен, үткән йылға сағыштырғанда 20 көнгә элек тамамланылар.

Яҙғы баҫыу эштәре юғары агротехник кимәлдә үткәрелде. Колхоздар шәкәр сөгөлдөрөн айырыуса тиҙ һәм юғары сифатлы итеп сәсеүгә ныҡ иғтибар бирҙеләр. Районда баҫыу һаҡлаусы ағастар ултыртыу планы 126 процентка еткерелеп үтәлде.

Юғары урожай үҫтереп алыу өсөн игенде, картуфты, шәкәр сөгөлдөрөн һәм башҡа техник культураларҙы сәсеү генә етмәй, бынын өсөн алдан бик күп эштәр башҡараһы: сәсеүлектәрҙе ҡый үләндәренән ентекләп таҙартаһы, рәт араларын ҡат-ҡат йомшартып сығаһы, баҡса һәм йәшелсә культураларын һуғараһы бар. Баҫыу һаҡлаусы ағастар ҙа хәстәрле тәрбиәне талап итәләр.

Ҡый үләндәре — культуралы үҫемлектәрҙең иң яуыз дошманы. Улар сәсеүлектең ҡиммәтле азығын алалар, бөртөклө ашлыҡты һәм башҡа культураларҙы зәғифләндерәләр, юҡҡа сығаралар. Шуға күрә ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш — юғары урожай үҫтереп алыуҙың хәл иткес тармағы булып тора.

Ҡайҙа баҫыуҙар сүпһеҙ, ер йомшаҡ, сәсеүлектәр хәстәрле тәрбиәләнә, шул колхозда юғары урожай яулап алына. Быға миҫал итеп «Ҡормантау» колхозын ғына (председателе Ленин орденле коммунист иптәш Валеев) алайыҡ. Был колхоздың члендәре сәсеүҙе ҡыҫҡа сроктарҙа, юғары агротехник кимәлдә үткәрҙеләр. Сәсеүлектәр звеноларға, ә звенолар эсендә колхозсыларға бүленеп берекетелде. Һәр кем үҙенә беркетелгән участка өсөн яуаплылыҡ һиҙә. Улар ужым культураларын утауҙы күптән тамамланылар. Хәҙер бында бойҙай һәм һоло ҡыйҙан таҙартыла. Шулай уҡ шәкәр сөгөлдөрөндә лә шаровка үткәрелә.

Хәҙер утау эштәренең иң ҡыҙыу осоро башланды. Ғафури районында бөтә ҡатын-ҡыҙ көсө, пионерҙар һәм уҡыусылар ҡый үләндәренә ҡаршы походҡа сыҡтылар. Күп кенә урындарҙа колхоз партия ойошмалары эштең был мөһим тармағы менән тураһан-тура үҙҙәре етәкселек итәләр. Урожайҙың хәл иткес участкаларында эшләйҙәр. «Ҡыҙыл егән» колхозында ВКП(б) члены иптәш Иҫәнаманов етәкселек иткән комсомолец-йәштәр звеноһы үҙенә беркетелгән шәкәр сөгөлдөрөнә ике тапҡыр инде шаровка үткәрҙе, арыш, бойҙай, арпа һәм һоло культураларын ентекләп утап сыҡты. Һуңғы көндәрҙә тары утарға тотондоҡ. Фрунзе исемендәге колхоздың баҫыуҙарында ҡый үләндәренә ҡаршы көрәштә көн һайын 80-90 уҡыусы эшләй. Улар менән партия ойошмаһы секретаре иптәш Ғарипов тураһан-тура үҙе етәкселек итә. «Маяҡ», «Ҡорман тау», «Урожай», «Ҡыҙыл ялан», «Краснодубровск» һәм — «Яңы тормош» колхоздарында ла сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү өсөн яуаплылыҡты коммунистар үҙ ҡулдарына алдылар. Звенолар араһында социалистик ярыш массовый төҫ алды, һәр кем үҙ участкаһын таҙа, уның тупрағын йомшаҡ тотоу өсөн көрәшә. Районың алдынғы колхоздары орлоҡсолоҡ участкаһын тәрбиәләүгә айырыуса ныҡ иғтибар бирәләр. Бөтә культуралар буйынса ла орлоҡ участкалары бүленеп бағаналар менән билдәләнеп, иң алдынғы звеноларға беркетелеп ҡуйылдылар.

Үткән йыл «Яугилде» колхозының Закирә иптәш Хөсәинова звеноһы юғары урожай өсөн көрәштә алдынғылыҡты яулап алды. Уның хеҙмәттәрен партия һәм хөкүмәт юғары баһаланы, ул Ленин ордены менән наградланды. Быйыл да иптәш Хөсәинованың звеноһы юғары урожай алыу өсөн бөтә көсөн биреп эшләй. Хәҙер уның сәсеү участкаһы юғары сифатлы итеп ике ҡат утаған. Сәсеүлектәрҙе хәстәрле тәрбиәләүҙә районның «Ҡыҙыл Егән», «Йондоҙ», «Красный остров», «Вольная жизнь» «Кәңәш» һәм башҡа күп кенә колхоздары ла алдынғы сафта баралар.

Районың баҫыуҙарында ҡый үләндәренә ҡаршы көрәштә барлығы 737 звено эшләй. Улар бөртөклө ашлыҡ культураларын, ҡағиҙә рәүешендә, улар һабаҡҡа ултырғанға тиклем утап сығыу өсөн көрәшәләр. Беҙҙең район колхоздары юғары урожай өсөн көрәштә Аургазы һәм Маҡар район колхоздары менән социалистик ярышҡа сыҡтылар. Улар партия һәм хөкүмәт алдында, бөйөк Сталин алдында биргән большевистик вәғәҙәләрен:

— Бөртөклө ашлыҡ культураларының һәр бер гектарынан уртаса 14,5 центнер, картуфтан — 120 центнер, йәшелсәнән — 120 центнер, шәкәр сөгөлдөрөнән 140 центнерҙан да кәм булмаған урожай алыуға өлгәшергә, — тигән социалистик йөкләмәләрен практик тормошҡа ашырыу өсөн бөтә һәләттәрен биреп эшләйҙәр. Колхоз коммунистары районда юғары урожай өсөн киң рәүештә йәйелдерелгән көрәштең алдынғы сафында торалар.

Н. Гәрәев,
ВКП(б)-ның Ғафури район комитеты секретаре.

Урожайҙы тиҙ һәм юғалтыуһыҙ йыйнап алырға әҙерләнәбеҙ

Беҙҙең «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозының члендәре 1949 йылда бөртөклө культураларҙың һәр гектарынан уртаса 13.5 центнер, бойҙайҙың гектарынан 14-әр центнер урожай йыйнап алырға һәм государствоға иген тапшырыу планын 1 ноябргә үтәргә социалистик йөкләмә алдылар.

Беҙ үҙ өҫтөбеҙгә алған был йөкләмәнең мөһимлеген һәм яуаплылығын яҡшы аңлап, юғары урожай алыу өсөн көрәште ҡыштан уҡ ойоштороҙоҡ. Ҡышҡы агротехника саралары тулыһынса үтәлде. Колхоздың баҫыуы тейешенсә ашламаландырылды. Яҙғы баҫыу эштәрен үҙ ваҡытында һәм ойошҡан рәүештә башҡарыуға өлгәштек. Бөтә бригадалар, звенолар һәм айырым колхозсылар сәсеүҙең беренсе көндәренән үк үҙ-ара ярышып эшләнеләр. Эштә яҡшы күрһәткестәр биреүсе алдынғы бригадаларға тапшырыу өсөн үҙебеҙҙә күсмә Ҡыҙыл Байраҡ булдырҙыҡ. Эште уңышлы үтәүгә ҡарата агитаторҙар колхозсылар араһында политик-массовый эштәр алып барҙылар.

Үткәрелгән ошо саралар һөҙөмтәһендә беҙ быйылғы яҙғы сәсеүҙе 25 майға тамамлап, ВКП(б) район комитетенең һәм район Советы исполкомының күсмә Ҡыҙыл Байрағын яулап алдыҡ. Бөтә сәсеү майҙаны агротехник срокта юғары сифатлы итеп башҡарылды.

Сәсеүлектәрҙе үҙ ваҡытында һәм сифатлы итеп тәрбиәләү — юғары урожай алыуҙа ҙур роль уйнай. Шуның өсөн дә беҙ баҫыуҙа ҡый үләндәре күрене башлау менән үк сәсеүлектәрҙе утау эшен ойоштороҙоҡ. Был эшкә һәр көн 130 — 140 кеше йәлеп ителде. Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә Ҡотлыева һәм Таһирова иптәштәрҙең звенолары үҙ-ара ярышып, көндәлек нормаларын систематик рәүештә арттырып үтәнеләр. Беҙ утау эшендә хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороуға һәм ваҡытты дөрөҫ файҙаланыуға ҙур иғтибар бирҙек. Шуның һөҙөмтәһендә сәсеүлектәрҙе бер ҡат утау эше 15 июнгә тулыһынса тамамланды.

Колхоз члендәре СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продукттары әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» ҡарарын ҙур күтәренкелек һәм ҡәнәғәтләнеү менән ҡаршыланылар. Беҙ хәҙер партия һәм хөкүмәттең был мөһим ҡарарын тормошҡа ашырыу өсөн ныҡлы эшкә тотондоҡ. Урожай йыйнау өсөн кәрәк булған ауыл хужалығы инвентарҙары нигеҙҙә әҙер. Ашлыҡ һалыу өсөн колхоздың келәттәре ремонтланды, ашлыҡ киптергес һәм ябыҡ токтар булдырылды. Шулай уҡ ашлыҡ урыу, һуғыу һәм ашлыҡ таҙартыу машиналарына ремонт үткәрелде.

Беҙҙең ауыл хужалығы артеленең члендәре мул урожайҙы уңышлы рәүештә йыйнап алыу өсөн һәм Тыуған илебеҙ алдындағы беренсе бурысты — государствоға иген тапшырыу планын срогынан алда үтәү өсөн колхоз баҫыуҙарында үҙ-үҙҙәрен аямайынса эшләп, юғары хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр. Беҙ быйылғы урожайҙы тиҙ һәм юғалтыуһыҙ йыйнап алыуҙы һәм государствоға иген тапшырыуҙы уңышлы үтәү буйынса үҙ өҫтөбеҙгә алған ярыш йөкләмәһен намыҫ менән үтәп сығасаҡбыҙ. Быны өсөн беҙҙә бөтә мөмкинлектәр бар.

М. Фәттәхов,
Нуриман районы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозының председателе.

АЛЕКСАНДР МАТРОСОВ ҺУҒЫШҠАН ЕРҘӘ

ВЕЛИКИЕ ЛУКИ. 19 июнда гвардия рядовой А. М. Матросовҡа Советтар Союзы Геройы исемен биреү тураһында СССР Верховный Советы Президиумының Указын иғлан итеүгә алты йыл тулды.

Александр Матросов үҙенең геройик подвигын Великолукск өлкәһе, Подберезинск районы, Чернушка ауылы янында яһаны.

Фашистик илбаҫарҙар тарафынан яндырылған Чернушка ауылы яңынан төҙөлдө. Бында хәҙер «Рассвет» колхозы урынлашҡан. Ауылдың ситендә А. Матросов һуғышта үҙенең кәүҙәһе менән амбразураһын япҡан дзот боевой реликвия итеп һаҡлана.

Бынан бер йыл элек урындағы партия һәм совет ойошмаларының юллауы буйынса А. Матросовтың кәүҙәһе Великие Лукиға күсерелде. Ул ҡаланың Үҙәк майҙанына күмелде. А. Матросовтың ҡәберендә илдең бик күп ҡалаларынан килеүсе хеҙмәтсәндәр булалар. 19 июнда бында бер нисә мең кеше булды. Ҡала пионерҙары слетында ҡатнашыусылар һәм общественный ойошмаларҙың делегациялары геройҙың ҡәберенә веноктар һалдылар.

Клубтарҙа һәм колхоздарҙың уҡыу йорттарында рус халҡының данлыҡлы улының подвиге тураһында беседалар үткәрелде.

ТАСС.

ҮЛЕМҺЕҘ БАТЫР

Тыуған илең яуыз дошман ялҡын
Уттар ҡосағында ҡалғанда,
Үс ташҡыны булып, ҡурҡыу белмәй
Рота атакаға барғанда.
Ҡурғаш ярсыҡтары өҫкә яуҙы,
Юл өҙөлдө, аҙым туҡталды.
Һөжүм кәрәк, сигенеү мөмкин түгел,
Ярһыу йөрәктәрҙе ут алды.
Яҙмыш тора үлем ҡаршыһында
Үлергәме әллә биргәләп?
Юҡ-юҡ, улай түгел. Матросов —
Янғыҙ алға китте үрмәләп.
Алға! Йөрәк бары шулай тибә,
Ҡаршы тора алмай ҡурҡыныс,
Көслө ҡараш таплап, тешен ҡыҫып
Алға шыуа Саша, ынтылып.
Дошман дзотына ике аҙым —
Ара ҡалды, дзот, ул яҡын.
Йылан ауыҙының бушлығынан
Лауылланып сыға ут, ялҡын.
Ҡапыл тороп ҡыйыу Матросов,
Арыҫландай алға атланы;
Ул үлемдә еңеп, тәне менән
Дошман пулеметын ҡапланы...
Шул минутта көрәш ҡырҙарында
Шыңшып искән елдәр тынлылар,
Иптәштәре байраҡ тотоп, батыр
Мәйете эргәһендә торҙолар.
Ул Ватандың ябай тоғро улы
Сталин гвардияһы һалдаты,
Илгә булған ҡайнар мөхәббәтен
Мәңгелек дан итеп яңратты.
Ул үлмәне, иҫән, ул һәйкәлә,
Үлем уны еңә алманы.
Йәш ғүмерен илгә бүләк итеп,
Мәңге йәшәү хоҡуҡын яуланы.
Саша беҙҙең менән бергә йәшәй,
Данын күтәрелә юғары,
Уның исеме менән биҙәкләнә
Бөгөнгө көн хеҙмәт юлдары.
Полк байраҡтары аҫтында ул
Баҫып тора — тауҙар беркетә,
Рус һалдатының баһадире
Ағиҙелле Өфө егете.

Карам Бакиров.

Октябрьский нефтселәренең ғорурлығы

Был промысел тураһында ҡыҫҡаса ғына түбәндәгеләрҙе һөйләргә мөмкин.

Ул Ленин орденле «Туймазынефть» тресында ғына түгел, бәлки Башҡортостанда иң ҙур промысел. Ул «Башнефть» берекмәһе буйынса табыла торған барлыҡ нефтең артыҡ сиҡмаһын бирә, тип әйтергә ярай.

Үткән йылғы планын был промысел бер ай ярымға алдан үтәне. Быйыл беренсе квартал планын срогынан элек, Башҡортостандың 30 йыллыҡ юбилейенә тултырҙы. Һалыуын ҡына ла, сығарылған нефтте оҙатыуҙа тотҡарлыҡтар тыуҙыу ҙа промысел коллективының ҡаҡшамаҫ йоҡшартманы. Ул ошо ҡаҙаныштарҙы еңел ҡына алды.

Нефть Промышленносе Министрының приказы менән был промысел өлгөлө-жәрбәттек промысел итеп иғлан ителде. Уның иғтибарына, уның тәжрибәһенә таянып, Көнсығыш нефтселәре эшкә өйрәнәләр һәм киләсәктә лә өйрәнәсәктәр. Нефть промышленносын индереп торған барлыҡ яңы техника үҙҙәренең производствоға тәүгә һынаулыҡтарын ошо промысел скважиналарында үткәрәләр.

Беренсе промысел — Башҡортостан нефтселәренең ғорурлығы ул. Ләкин промыселдең ғорурлығын уның кешеләре, уның менән бергә үҫкән, промыселдең алғы баҫыу һәм үҫә барыуында, уның бөйөк ҡаҙаныштарын үҙҙәре өҫтөнә күтәргән ҡаһарман кадрҙары тәшкил итәләр.

Һоҡланғыс операторҙар Сабирьян Һиҙиәтуллин, Любовь Ткачева, Петр Лыков, Михаил Костылев, Мария Осипкина һәм башҡа күптәр, мастерҙар Казаченко, Мөхәмәтшин һәм Васильев — промыселдең ғорурлығы бына шул кешеләр.

Ә уларҙың һәр береһенең тормошо — бик ябай. Беренсе ҡарауға уларҙың тормошонда һоҡланырлыҡ һәм ғәжәпләнерлек бер нәмә лә юҡ һымаҡ тойола. Ләкин ул кешеләрҙең көндәлек ябай күренеше артында уларҙың эске тормошоноң ғүзәллеген күрә белергә кәрәк.

Участка мастеры Казаченко

Анатолий Казаченко — промыселдең дүртенсе участка мастеры. Ул бик йәш, уға хатта егерме өс йәш тә тулмаған әле. Ләкин ул бик серьёз һәм эшлекле кеше. Производство эшенә ул тау башлап Куйбышев машиналар төҙөү заводында өйрәнгән, бында ул һуғыш көндәрендә бөтөнләй бала сағына ғына килеп ингән. Шунан һуң уны нефть промышленносе үҙенә тартҡан.

Ул Сызранда нефть техникумына уҡырға инә. Өс йыл тырышып уҡый. Уны тамамлағас, 1947 йылдың йәйендә ул Октябрьскийға эшкә ебәрелә. Башта ул беренсе промыселдә оператор булып эшләй. Бер айҙан һуң иптәш Казаченконы слесарлыҡҡа һәм участка мастерының ярҙамсыһы итеп күсерәләр. Ә тағы бер айҙан һуң ул участка мастеры итеп үрләтелә.

Промысел етәкселәре уның беренсе эш көндәренән үк яҡшы үтәүсе генә түгел, бәлки яҡшы ойоштороусы сифаттарына ла эйә булған өмөтлө эшсе булыуын күрәләр. Һәм улар яңылышмайҙар. Тиҙҙән Анатолий Казаченко үҙен эште яҡшы белеүсе, техникаға, нефть йыһаздарына, геологияға һәм иң ҡиммәте — кешеләр менән эшләй белеү оҫталығына эйә булған командир итеп күрһәтә.

Үҙған йылдың майына Казаченконың участкаһы нефть сығарыусылар ярышында беренселекте бик ныҡлы рәүештә яулап ала. Шунан бирле бер йыл ваҡыт үҙҙы һәм был осор ваҡиғаларға бик бай булды. Хәҙерге ваҡытта ла Казаченконың участкаһы промыселдә әлеккесә беренсе урынды алып тора. Әлбиттә, башҡа участкалар ҙа эштә артта ҡалмайҙар, улар ҙа шулай уҡ көндән-көнгә алға барҙылар.

Беҙ мастерҙан уларҙың участкаһының нисек алдынғы булыуы тураһында һорағас, ул оҙаҡ уйланып тормай яуап бирҙе:

— Бында бер нимә лә сер юҡ. Кешеләр яҡшы эшләнеләр. Нисек ҡарар итһәләр, шулай эшләнеләр.

Ҡарар итәләр һәм эшләнеләр. Был һүҙҙәр нисек ябай һәм ғүзәл яңғырайҙар. Уларҙа беҙҙең илдең йәш быуын кешеләренең һоҡланғыс бер сифаты — һүҙе бүтән һәйҙәмәү, үҙҙәренең характерҙары араһында тиклем эҙмә-эҙлекле булыу, эште сыныҡҡан, өлкән эшселәр өйрәткәнсә эшләү сифаты сағыла.

Казаченко үҙенең мастерлыҡ эшен бик ябай нәмәләрҙән башлап ебәргән. Участкаға килгәс ул үҙенең хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу, уны иҫәпкә алыу, ысын большевистик дисциплина, кешеләргә һәм үҙенә ҡарата талапсанлыҡ тураһындағы төшөнсәһе менән һис тә һыйыша алмай торған күп нәмәләрҙе күргән. Ул ошо хата тәртиптәрҙе үҙгәртеү менән беренсе аҙымдан уҡ дөрөҫ эшләгән.

Мастер кадрҙарҙы яңыса урынлаштырған. Элек бер скважинала бер үк разряд менән икешәр оператор эшләгән булһа, ул тәжрибәһе күберәк булған, көслө операторҙарға түбән разрядлы йәш операторҙарҙы беркетергә ҡарар иткән. Ул һәр бер операторҙың яуаплылығын ҡырҡа рәүештә күтәргән: вахталарҙы һәм эш ҡоралдарын тапшырыу һәм ҡабул итеү журналы булдырған, һәм иң мөһиме шундай тәртип урынлаштырған: һәр бер вахта эшен тамамлағанда штуцерҙе парафиндан үҙе таҙарта башлаған. Ә элек штуцерҙе парлатыуҙар араһындағы осорҙа таҙартмай эшләй торған булғандар.

Казаченко ҡырғыстарҙы тикшереү графигы төҙөгән. Шул график буйынса һәр ос көн һайын ҡырғыстарҙың арҡандары һәм тимер сыбыҡтарының торошо тикшерелә. Һөҙөмтәлә ҡырғыстарҙың ысҡынып китеүе һәм аварпялар бөтөнләй бөтөрөлгән.

Мастер үҙенең участкаһындағы кешеләргә ҡарата талапсанлыҡты күтәреү менән генә сикләнмәгән, ул операторҙарға юғары етештереүсәнлек менән эшләү өсөн шарттар тыуҙырылыуы тураһында хәстәрлек күргән. Үҙҙәренең коллективы көсө менән скважиналарҙа йылы һәм йыйнаҡ культбудкалар ойоштороғандар; операторҙар арматураны таҙартыу өсөн соляр майы менән тәьмин ителгәндәр; кешеләргә кәрәкле эш ҡоралдарының барыһы ла булдырылған.

Былар бөтәһе лә участкаға эштә уңыш тәьмин итеүсе беренсе аҙымдар ғына. Ләкин өлгәшелгәндәр менән ҡәнәғәтләнеү мастер Казаченко һәм уның ярҙамсыларының характерына хас сифат түгел. Үҙған йыл аҙағында уҡ мастер үҙ участкаһынан сығарылған нефтте үҙенә башҡа иҫәпкә алыуға күсереү мәсьәләһен ҡуйған. Эш шунда: нефть һалыу урындары булмағанлыҡтан промыселдә сығарылған бөтә нефть бер коллекторға һәм бер урынға тупланып торғайны һәм шуның арҡаһында һәр бер участкаһын фактик алғанда, күпме нефть сығарғанын иҫәпкә алып барыу мөмкин булмай ине. Иптәш Казаченко үҙенең маҡсатына ирешә. Яңы йылдан башлап уның участкаһы үҙенә башҡа иҫәпкә күсерелә, уға нефть һалыу урыны бирелә. Был, скважиналарҙың эш темптарына һәм сифатына бик ҙур йоғонто яһай.

Нефтте үҙенә башҡа иҫәпкә алыуға күсереү участканы хужалыҡ иҫәбенә күсерергә лә мөмкинлек бирҙе. Был участка «Туймазынефть» тресында хужалыҡ иҫәбенә күсерелгән беренсе һәм хәҙергә әле берҙән-бер участка. Иҫке скважиналар буйынса ҙур ремонт эштәре үткәрелеүгә ҡарамаҫтан, Казаченко участкаһы бер тонна нефттең үҙенә төшөү хаҡын пландағыға ҡарағанда 9 тингә түбәнәйтеүгә өлгәшкән. Хужалыҡ иҫәбенә күсерелгәндән һуң был участкала 11 оператор бушатыла. Хәҙер бер оператор фонтан биреүсе ике скважинаны хеҙмәтләндерә һәм үҙенең эшен тулыһынса башҡара. Элек барлыҡ ағымдағы ремонт эштәре промыселдең механик мастерскойы тарафынан үтәлә торған булған. Хәҙер участка мастерскойҙың хеҙмәтенән баш тарта. Участканың слесарь-операторҙары ремонт эшен үҙҙәре башҡаралар, сөнки Казаченко үҙған йылда операторҙарҙы параллель профессияларға — слесарьлыҡ, балта оҫтаһы, электротехник һәм башҡа эштәргә өйрәтте.

Хәҙер мастер Казаченко үҙенең бригадаһын комплекслы бригадаға әйләндерергә: ер аҫты ремонты бригадаһын, барлыҡ ремонт эштәрен үҙенә алырға, яңы скважиналарҙы үҙләштереү эштәрен үҙ көстәре менән башҡарырға уйлай. Тиҙҙән был идея тормошҡа ашырылырға тейеш.

Казаченконың дуҫтары

Казаченконың участкаға эшкә килеүе һәр йәһәттән булдыҡлы йәштәрҙең ҡыйыу рәүештә эшкә үрләтелеүе менән билдәләнде. Мәҫәлән, уның ярҙамсыһы Бикбаев аңа шундай кеше. Ул — операторҙарҙың иң яҡшы дуҫы һәм ысын иптәше. Ул теләгән бер работникка бик ябай итеп һәм шул уҡ ваҡытта талапсанлыҡ менән кәңәшмә бирә белә. Бикбаев промысел эше техникаһын бик яҡшы белә, ул отличный слесарь, электрик, балта оҫтаһы һәм тимерсе. Уның ҡулынан теләгән бер эш килә.

Ике комсомолец - операторҙың — Михаил Костылевтың һәм Петр Лыковтың исемдәре тотош промыселға яҡшы билдәле. Казаченко уларҙың икеһен дә өлкән операторҙар итеп үрләткән. Былар — бөтә нәмәне белергә тырышыусы, эште үтәүсән һәм үткер зиһенле егеттәр. Улар үҙҙәренең профессияларын ысын күңелдән яраталар, эштәренә ныҡ бирелгәндәр; ниндәй генә ҡыйынлыҡтар булыуға ҡарамаҫтан, планды үтәү улар өсөн бөтә нәмәнән өҫтөн һәм ҡиммәт.

Улар бөтәһе лә — мастерҙың ышаныслы терәге, уның тоғро ярҙамсылары; улар промыселдә күренекле фигуралар, сөнки нефть өсөн, план өсөн көрәш яҙмышы улар ҡулында.

Нефть — «ҡара алтын» — бына ошо һоҡланғыс совет кешеләренең, беҙҙең эпоханың ғүзәл йәш эшселәренең бөтә эшмәкәрлегенә юнәлеш бирә. Һәм уларҙың һөйләгәндәрен тыңлағанда, улар менән танышҡанда, уларҙың фекерҙәренең мәғәнәһенә төшөнгәндә әле бик йәш Октябрьский нефть промыселдәренең ни тиклем алға киткәндәрен үҙ күҙең менән күреп тояһың.

Промыселдәрҙең үҫешен ер аҫтынан сығарыла торған нефть тонналары менән генә, скважиналарҙың һаны менән генә иҫәпләргә ярамай. Был эштә кадрҙарҙың үҫеүе, йәш һәм талантлы һоҡланғыс нефть работниктарының барлыҡҡа килеүе төп һәм хәл иткес үлсәү булып тора. Октябрьский нефтселәренең коллективында хәҙер Казаченко, Бикбаев, Костылев һәм Лыков кеүек һоҡланғыс кадрҙар берәмләп түгел, ә күп тиҫтәләп һаналалар.

Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе хәл иткес йылының ярты йылына уларҙың төп йомғағы әнә шул.

Б. Корсаков.

Совет төҙөлөшө

СТАЛИНСЕ ПЛАНДЫ ТОРМОШҠА АШЫРЫУҘА АУЫЛ СОВЕТЕНЕҢ ЕТӘКСЕЛЕГЕ

Тотороҡло илан райондарынан иҫәпләнгән Шишмә районы колхоздары киләсәктә тотороҡло урожай үстереп алыу мәсьәләһендә партия һәм хөкүмәт ҡарарҙары нигеҙендә үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен үҙләштерергә тейештәр. Беҙҙең Арслан ауыл Советы был мәсьәләне ауыл сессияһында тикшерҙе. Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын колхозсылар ҡайнар теләк менән ҡаршы алдылар һәм шунда уҡ практик эшкә башланылар.

Ауыл Советы сығарылған ҡарарҙарын үтәлешен һәр бер колхозға беркетелгән депутат аша даими рәүештә тикшереүҙе һәм практик ярҙам күрһәтеүҙе ойошторҙо. Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларына ултыртыу материалдары үстереү өсөн бер колхозда питомник булдырылды. Уға даими эшкә Миннулла Ғәлиев беркетелгәйне, ул был эштә күпме эшләй. Тырыш хеҙмәт буйынса киләсәктә, бөтә дүрт колхоз да ултыртыу материалдары менән тәьмин ителде. Колхоздар был өлкәлә һәр йыл һайын ауыл Советенән ярҙам алалар.

ВКП(б) Үҙәк Комитетенең февраль Пленумы ҡарарҙарын үтәй барып һуңғы йылдарҙа «Бригада», «Игенсе», «Ирк», «Марс 1» колхоздары ҙур уңыштарға өлгәшә алдылар. Хәҙерге көндә был колхоздарҙа бөтә сәсеүлек майҙанының 20—30 процентен үлән сәсеүлеге тәшкил итә. Шуның арҡаһында был колхоздар һуңғы йылдарҙа урожайлылыҡты байтаҡ юғары күтәрҙеләр. Мәҫәлән, 1948 йылда климатик шарттарҙың насар булыуына ҡарамаҫтан, «Игенсе» колхозы үлән аҫтына сәселгән 83 гектар бойҙай майҙанының һәр гектарынан 9-ар центнер, «Бригада» колхозы тарыһын һәр гектарынан 12-шәр центнер, «Марс 1», «Ирк» колхоздары айырым участкаларҙа гектарынан 9—10 центнер урожай алыуға өлгәштеләр. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешенә күсеүҙе тиҙләтеү ағымдағы йылда тағы ла ҙурыраҡ уңыштар бирәсәк.

Быйыл «Игенсе» колхозының звеновоҙтары Ғариф Ҡурмаҡаев, Хамат Ҡурмаҡаев, Миннулла Яхин, Хәбибулла Богданов иптәштәр бойҙайҙың һәм арышының һәр гектарынан 20-шәр центнер урожай алыуға йөкләмә алдылар. «Ирк» колхозының звеноводы Ғилминур Әхтәмова, «Марс 1» колхозының звеноводтары Фәкиә Баспранова, Фәтхиә Ханнанова, Тәҙкирә Рәхмәтуллина, «Бригада» колхозының звеноводтары Ғәширә Миңлебаева, Ғәйзәтбану Ҡадирова, Зәйтүнә Шәймөхәмәтова һәм башҡалар юғары урожай алыу өсөн социалистик ярышҡа сыҡтылар. Улар йөкләмәләрен тормошҡа ашырыу өсөн ныҡышлы көрәшәләр.

Ауыл Советы депутаттары Бәҙретдинов («Бригада» колхозы), Богданов («Игенсе»), Әхмәров («Марс 1») һәм башҡа иптәштәр етәкселек иткән бригадалар үҙҙәренең участкаларында үлән сәсеүле баҫыу әйләнешенә күсеүҙә, баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын һаҡлауҙа хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр. Ауыл Советындағы бөтә 4 колхозда ла 1950 йылдың яҙына үлән баҫыулы сәсеү әйләнешенә күсеү тулыһынса тамамланасаҡ.

Беҙҙең колхоздарыбыҙҙың баҫыуҙарында баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын ултыртыу планы арттырып үтәлде.

Хәҙерге көндә сәселгән үләндәрҙе тәрбиәләп үстереү, сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эштәре уңышлы рәүештә алып барыла. Яңы ултыртылған ағастар тәрбиәләп үстерелә. Быуалар, һыу ятҡылыҡтары төҙөү эштәре алып барыла.

Былар бөтәһе лә колхоздарҙы алдынғылар сафына сығарыуға ярҙам итәсәктәр.

Ә. Авзалов,

Шишмә районының Арслан ауыл Советы председателе.

Байғужа Советы депутаттары

Һайлаусылар менән эш алып барыуҙа һәм политик-хужалыҡ кампанияларын уңышлы үткәреүҙә Байғужа ауыл Советы Маҡар районында алдынғыларҙың береһе булып иҫәпләнә. Ауыл Советы менән БАССР Верховный Советы депутаты, Советтар Союзы Геройы иптәш Ғ. Бердин етәкселек итә. Депутаттарҙың үҙ һайлаусылары менән тығыҙ бәйләнеш тотоуҙары — ул, барыһынан да элек, ауыл Советы председателенең эште дөрөҫ ойоштора белеүенән килә.

Ауыл Советенең 21 депутаты ла эшләгән эштәре тураһында быйыл яҙ көнө үҙ округтарындағы һайлаусылар алдында отчет бирҙеләр. Йыйылыштар ойошҡан рәүештә үтгеләр. Ауыл Советы исполкомы председателе иптәш Бердин һәр бер депутатҡа отчет төҙөшеүҙә ярҙам күрһәтте, уларҙы кәрәкле мәғлүмәттәр менән тәьмин итте.

Һайлаусыларҙың биргән наказдары үтәлешен барлау маҡсатында яҙғы сәсеү алдынан ауыл Советенең сессияһы уҙғарылды. Бында колхоздарҙа яҙғы сәсеүгә әҙерлектең торошо тикшерелде. Был хәл алты колхозға ла сәсеүгә тулы әҙерлек менән башлауға ярҙам итте.

Ауыл Советы колхоз һәм территориаль партия ойошмалары менән берлектә колхоздарға 50 агитатор беркеткәйне. Сәсеүҙең тәүге көненән аҙағына тиклем ауыл Советы үҙенең депутаттары аша колхоздарҙың эштәрен практик контролдә алыу менән бергә, уларға оператив етәкселек итте. Колхозсылар яҙғы сәсеүҙе ҡыҫҡа срокта башҡарыуҙа тулай алды. Колхозсыларҙың көнлөк норманы арттырып үтәүе менән, көндәң һәр бер сәғәтен сәсеүҙә тулы файҙаланыу өсөн эшлекле сараҙар күрҙе. Һөҙөмтәлә ауыл Советы ҡараған колхоздар иртә культуралар сәсеүҙе лә, һуңғы культуралар сәсеүҙе лә уңышлы тамамланылар.

Хәҙерге көндә колхоздар бесән сабыуға, урып-йыйыуға әҙерләнеү көсәйттеләр. Аплыҡтарҙы тәрбиәләү эше колхоздарҙа яҡшы ойошторолған. Бойҙай, һоло һәм башҡа культуралар бөрөнсе ҡат утаддылар. Колхоздар араһында булған социалистик ярыштың үтәлеше систематик тикшерелеп, алдынғыларҙың эш тәжрибәләре башҡаларға күсерелә һәм почет таҡталарында күрһәтелә барыла.

Бында биш даими комиссия төҙөлгән. Уларҙың һәр береһе менән депутаттар етәкселек итә. Бигерәк тә ауыл хужалығы комиссияһы яҡшы эшләй. Был комиссия юғары урожай алыуҙа, игенселектең культураһын күтәреүҙә, тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороуҙа сталинсе планды тормошҡа ашырыуҙа күп кенә практик эштәр башҡарҙы. Тәбиғәтте үҙгәртеп ҡороу тураһында сталинсе план өсөн даими комиссия члендәре һәм барлыҡ депутаттарҙың ярҙамында халыҡҡа еткерелде. Һайлаусылар араһында ошо темаларға беседалар үткәрелделәр.

Бөйөк планды тормошҡа ашырыу өсөн ауыл Советы шарттарына ҡарата план төҙөлдө. «Тимерле», «Байыҡ» колхоздарында быуалар төҙөү планлаштырылғайны. Ул тормошҡа ашырылды. Баҫыуҙарға урман полосалары ултыртыу пландарын күпселек колхоздар уңышлы үтәнеләр. Ауыл Советындағы иң ҙур «Уран» һәм «Байғужа» колхоздарында күп йыллыҡ үлән сәсеү эштәре уңышлы башҡарылды. Депутаттарҙан Бердин, Алтынбаев, Хисмәтуллин, Ишмөхәмәтов, Сирәев, Йәнбирҙин иптәштәр һәр ваҡыт баҫыуҙа, колхозсылар эшләгән урында булдылар, эштең барышы менән етәкселек иттеләр, сифатын күҙәттеләр. 12 депутат тураһантура колхоз производствоһында эшләй. Хәҙер был комиссия малсылыҡты үстереү тураһындағы өс йыллыҡ планды тормошҡа ашырыуҙа практик саралар күрә. Колхоздарҙа общественный малдарға етерлек аҙыҡ базаһы булдырыу, бесән сабыу, көтөүлектәрҙе дөрөҫ ойоштороу, мал торлаҡтары төҙөү буйынса практик эштәр үткәрелә. Үткән йыл йылҡы, мөгөҙлө эре малдар һәм ваҡ малдар буйынса колхоздарҙа малсылыҡ планы үтәлде.

Кинйәбулат, Байғужа ауылы һайлаусылары мәктәптәрҙең эшен яҡшыртыу, клубтарҙы культуралы төҫкә индереү, йорттарға радиолар индереү, ауылды йәшелләндереү тураһында тәҡдимдәр яһанылар. Быны тормошҡа ашырыуҙа депутаттар ҙур инициатива күрһәттеләр. Кинйәбулатта клуб ремонтланды. Уға радиоприемник алынды. Урамға төрлө ағастар ултыртылды.

1949—1950 уҡыу йылына әҙерлек буйынса ауыл Советенең махсус сессияһы саҡырылды. Сессияла ҡатнашҡан депутаттар барлыҡ мәктәптәргә ремонтты, етерлек утын әҙерләүҙе бесәнгә төшкәнгә тиклем тамамларға йөкләмә алдылар. Туймазылылар өлгөһөндә мәктәптәрҙе ремонтлау, уларға утын ҡырҡыу һәм ташыу буйынса воскресниктар ойошторорға ҡарар иткәндәр ине. Һәр бер депутат үҙ округында киң аңлатыу эшен үткәрҙе. Үткәрелгән воскресниктәрҙә ауыл Советы күләмендәге мәктәптәргә 600 кубометр утын ҡырҡылды һәм ташып ҡуйылды. Шулай итеп бөтә мәктәптәр йыл буйына етерлек утын менән тәьмин ителделәр. Хәҙер мәктәптәрҙә киң ҡолас менән ағымдағы ремонт эштәре алып барыла.

Сәйет Маҡарский.

Башпотребсоюз Советенең йыйылышы

Кисә, 20 июндә, Өфөлә Башпотребсоюз Советенең йыйылышы асылды. Йыйылыш Башпотребсоюздың 1948 йылғы һәм 1949 йылдың беренсе кварталындағы эш йомғаҡтары тураһындағы мәсьәләне тикшерәсәк. Көн тәртибендә бынан башҡа ике мәсьәлә тора.

Совет йыйылышында Советтең члендәре, райпотребсоюз һәм ревизион комиссияһының председателдәре, шулай уҡ промышленность базалары вәкилдәре ҡатнашалар.

Мәҡсут Сөндөклө

БАШҠОРТ ХАЛҠЫНЫҢ БАТЫР УЛЫ

(Баһау Нуриманов тураһында ҡарт һалдат һүҙҙәре)

I.

Яйыҡ һыуы борғоланып аҡҡан ерҙә,
Мәргән ауҫы йөрәктә күп атҡан ерҙә,
Бер ауыл бар, баҡсалары шундай
йәмле,
Аңҡып тора сирендәрҙән хуш еҫтәре.
Был ауыл ул үҙе матур тау башында,
Ыңйы беркеп ята Яйыҡ ай аҫтында.
Киң Яйыҡтың яр буйында Заһит
йөрөй,
Алыҫтарҙан балҡып күренә яҡты уты,
Хәйерниса дөбөрләтеп һыйыр һауа,
Заһит һалдат стаканын һуҙа уға,
Баҡсаһында гөжләп тора бал ҡорттары
Өйгә инһә йырлай Мәскәү артистары.
Ул фермала аттар ҡарай, бесән ташый,
Эшләй Заһит, шуға күрә рәхәт йәшәй,
Үтеүселәр юлда бик йыш һөйләй
бында:
— «Яҡшы аттар, Нуриманов
колхозында».
Заһитҡа был маҡтау булып ишетелә,
Күңелле был тырыш хеҙмәт кешеһенә.

II.

Ҡыҫҡа табан эргәһенә йәштәр килә,
Заһит ағай күпте күргән, күпте белә,
Яраталар беҙҙең йәштәр ҡарт һалдатты,
Тыңлай улар һөйләһә лә таңға саҡлы.
Һәүәс был ҡарт үткәндәрҙе һөйләшергә,
Бөгөн дә әле йәштәр уның тирәһендә.
Әйтте уға бер һабансы ҡыйыу малай:
—«Нуриманов кем булған ул, Заһит
бабай?»
— «Ө мин беләм, — тине уға
икенсеһе, —
Баһау бит ул баһадирҙарҙың береһе».
Заһит ағай һөйләй башлай һалмаҡ
ҡына,
Башын һыйпап, тамаҡ ҡырып, йәйләп
ҡына:
—«Баһадир, тип, Заккум, Салсал түгел
бит ул,
Ябай кеше, быны әйтәйек, һин дә,
мин ул.
Тыуған ере уның алтын Башҡортостан,
Атаһы ҡарт Ғәлиәкбәр, ташсы булған,
Һөйһә лә ул тыуған ерен, ситтә
йөрөгән,
Ғәлиәкбәр бик күп ҡайғы-хәсрәт
күргән.
Аңлап үҫкән Баһау ярлы әсәсе уйын,
Күҙен асҡан мең туғыҙ йөҙ бишенсе
йыл.
Күреп торған, ғәҙелһеҙлек,
хаҡһыҙлыҡты,
Һәм емереү кәрәклеген батшалыҡты».
Һүҙен бүлеп бер ҡара күҙ һорау бирҙе:
—«Буйға нисек ине, ағай, ҙур инеме?»
—«Юҡ, ҙур түгел, киң күкрәкле, урта
буйлы,
Әммә үҙе дошмандарға ҡаты булды.
Октябрҙең бөйөк алһыу таңы алдында.
Ул саҡырҙы беҙҙе Ленин сафтарына.
Аһ, ул йылдар, иҫкә алыу ауыр хатта,
Илбаҫарҙар ҡоторондо тирә яҡта.
Һәр мөйөштән беҙгә ҡаршы эттәр ерҙе,
Ауыл һайын һөрән һалып дошман
йөрөнө.
Урамдарға ҡулак сыҡты һәнәк тотоп,
Бүре кеүек, теш ырҙайтып килде
Дутов».

III.

—«Һөйлә, бабай, ҡайҙа күрҙең
Баһауҙы һин,
Ул ваҡытта гвардеецме, һалдатмы һин?»
—«Әйе, һалдат «поправкаға» ҡайтҡан
инем,
Аяғыма яңы ғына баҫҡан инем.
Тап шул саҡта, ауылыбыҙға Баһау
килде,
Өҫтә шинель, билдә уның наган ине.
Ул һөйләне, папахаһын артҡа һалып,
Лениндән һәм Сталиндән миҫал алып.
Ул һөйләне: «Атты илдә ирлек таңы,
Ҡулҡа бармаҫ, туҙҙырылыр дошман яуы.
Ер—ярлыға, шахта, завод—эшселәргә,
Рәхәт тормош хеҙмәт һөйгән кешеләргә.
Пролетарҙар берләшәләр бөтә илдә.
Ул һөйләне беҙгә быны, туған телдә.
Ул һөйләне, беҙгә азатлыҡ яҡтылығын,
Был көрәштә булышҡанын рус
халҡының.
Кес, ҡарт бирҙе был большевик
ярлыларға,

Коммунистар ойошторҙо ауылдарҙа.
Ул туплаңы отрядтарға халыҡтың көсөн
Башҡортостан Советтарен төҙөү өсөн»...

IV.

—«Һин дә шунда яҙылдыңмы, Заһит
ағай?»
Һорау бирҙе һары сәсле тере малай.
— «Әйе, мин дә, бар милләттән беҙҙең
отряд.
Нәрәктәрҙә иҫкелеккә асыу нәфрәт.
Өҫтә шинель, һалдатлығым күренеп тора,
Ләкин ҡулда, йомарланған йоҙроҡ
ҡына.
Нәфрәт көсө арта барҙы беҙҙең ҡулда,
Моңһоп ятҡан ауылдарҙы күреп юлда.
Ауыл һайын арта барҙы беҙҙең сафтар,
Тап юл буйлап һуҙылдылар еккән
аттар...
Дала юлы Оренбургҡа алып илде,
Беҙҙең ҡулға ҡыҙыл ревком ҡорал
бирҙе.
Бында матрос, партизандар төрлө
яҡтан,
Баш сайҡайҙар далаларҙа үҫкән аттар.
Гүйә күскән бында бөтә әйсе Урал,
Йәберләнгән кешеләрҙән тулған урам.
Эшелондар бер өҙөлөкһеҙ китеп тора,
Фронттарға ревком отряд биреп тора.
Бына шунда, ҡабат күрҙем мин
Баһауҙы,
«Ҡоролтайҙы» тар-мар иткән
ҡаһарманды.
Ул һөйләне,—был көрәштә артҡа баҫма,
Үҙ халҡыңды һуңғы ҡаның менән яҡла.
Егет ғүмерен хурлыҡ менән уҙҙырғансы,
Үҙ ерендә тупраҡ булып ятыу яҡшы.
Ул һөйләне халыҡтарҙың туғанлығын,
Эш башында бөйөк Ленин торғанлығын,
Ул һөйләне бөйөк, изге теләк менән,
Мәңге үлмәҫ—хаҡлыҡ тулы йөрәк
менән.
Уның һүҙе тәьҫир итте шундай көслө,
Бөгөн дә ул шул балкондан һөйләй
төҫлө».

V.

— «Ө шунан һуң нимәр булды, Заһит
ағай?».
Ҡапыл ғына әйтеп ҡуйҙы теге малай,
—«Шунан һуң беҙ «атаманға» ҡаршы
киттек,
Вәкәрә һайраҡ ҡайҙан үтһә, шунан
үттек.
Ҡом туҙаны өйөмдәре тирә яҡта,)
Һулыған сәскә, ҡаты ҡылған аяҡ аҫта.
Был далала бер йотом һыу тора меңгә,
Ауыҙы кипкән, хәлһеҙ дейә ергә сүгә.
Дутов-шакал һөжүм итә тимер юлға,
Ул ҡаланы төшөрмәксе була ҡулға.
Ул бирмәҫә тырыша беҙгә киң ҡаланы,
Өҙөп тора Мәскәү менән был араны.

VI.

Бер көн шулай,
Беҙ бик ауыр хәлгә ҡалдыҡ.
Һыуһыҙлыҡтан
Аттар, кешеләр хәлдән тайҙыҡ.
Отрядты дутовсылар уран алды,
Беҙ ятыбыҙ кире ҡағып ҡара ауҙы.
Тағы күреп ҡалдым шунда
мин Баһауҙы.
Исемде алмаҫ ҡыуырған ҡаһарманды.
Кес, ҡарт бирҙе беҙгә уның тыныслығы.
Алды гүйә өҫтөн бөтә ҡурҡыныҫты.
Әле лә иҫтә, алғыштары уның алға,
«Алға» һүрен ҡысҡырғаны боецтарға.
Әле лә иҫтә июлдәге эҫе дала.
Нуриманов беҙҙең алдан сабып бара.
Френч аша тышҡа сыҡҡан ҡайнар тире,
Туҙан бирҙе эҫе, ҡомло ҙала еле.
Етеҙ ҡулы дошман башын йәһәт киҫте,
Ерән аты дошман аша һикереп үтте.
Еңеп сыҡтыҡ, һыуһауҙы ла, үлемде лә,
Ҡурҡыу белмәҫ был ленинсе
батыр менән.
Онотолмаһы,
Мәңге ҡалды минең аңда,
Һалмаҡ атлап ҡарўан үткән ҡомло дала.
Һәм йөрәктә большевиктың
яҡты көсө.
Ул бөгөн дә шул далала атлай төҫлө.
Йылдар үтте, ул һаман да минең иҫтә
Папахалы һалдат килеш иҫкә төшә».

VII.

— «Нисек үлде? Хәҙер шуны, һөйлә
ағай!»...
Әйтеп һалды ҡырыш иткән ҡара малай.
— «Уның үлеме—батыр үлеме булды
уның.
Ҡорал ташлап күтәрмәне ике ҡулын.
Асыҡ көрәштә уны еңә алманы
дошман.
Теш ҡайраны, уға ауыҙ ҡуйып
ҡупҡан.
Түкһатманы уны дауыл, ҡомло буран.
Мөйөштән тороп саҡты уны юха йылан.
Был батыр ул,
Дөрөҫ юлды асыҡ күрҙе,
Халыҡ өсөн,
Үлемһеҙлек яулап үлде.
Үтте йылдар...
Еңеү яулап таңдар атты.
Баһау менән ғорур бөгөн башҡорт
халҡы.
Туҙан ҡунмаҫ был исемгә,
төшмәҫ ҡара.
Был йондоҙ ул—тик яҡтыра ғына бара.
Был колхозға шуның өсөн Баһау тиҙәр,
Үлмәй ерҙә халыҡ өсөн көрәшселәр...»

VIII.

Яраталар беҙҙең йәштәр Заһит ҡартты,
Тыңлай улар, һөйләһә лә таңға саҡлы.
—«Бына шулай, улымдарым, етер бөгөн,
Беләһегеҙ бит, иртәгәһен байрам түгел.
Беҙҙең колхоз Сталинға вәғәҙә бирҙе,
«Нуриманов» алғы сафта булыр—
тине.
Хәҙер инде, шаулап эшләр йылдар
килде,
Сталинсе биш йыллыҡтар барын бирҙе.
Беҙҙең ҡулда хәҙер һабан һәм тракторҙар,
Яңы сәскес, яңы төрлө комбайндар...
Беҙҙең теләк: колхоз тағы ла бай
булһын,
Тормошобоҙ һаман шулай гөрләп торһон.
Баҫыуҙарҙа был ағастар үҫһә урлап,
Ҡурҡыта алмаҫ хәҙер беҙҙе эҫе елдәр.
Матур осорға тура килде һеҙҙең
йәшлек.
Беҙҙең колхоз
Большевикса
Яҡты иҫтәлек.
Көн-күреңкә иңеп бара бөгөн беҙҙең
Баһау өсөн еңет булған коммунизм.
Туҙан ҡунмаҫ был исемгә,
Төшмәҫ ҡара,
Был йондоҙ ул, тик яҡтыра ғына бара.
1949.

Бесән сабыуҙы һәм силос һалыуҙы ойошҡан рәүештә, ҡыҫҡа срокта үткәрергә

Общественный малдарҙы ҡаты һәм һутлы аҙыҡтар менән тулыһынса тәьмин итеү—малсылыҡты уңышлы үстереүҙең һәм продуктивлегын күтәреүҙең хәл итеүсе шарты булып тора. СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продуктив булып торған общественный малсылыҡты үстереүҙең өс йыллыҡ планы» тураһындағы ҡарарында «Хәҙерге ваҡытта мал азыҡ базаһының ҡәнәғәтләнмәҫлек булыуы мал һанының ылдам үҫеүенә һәм уның продукты биреүсәнлеген күтәреүгә ҡамасаулаусы төп сәбәп булып тора,—тип күрһәттеләр. Ауыл хужалығын алға әйҙәүҙә партияның һәм хөкүмәттең үҙәк бурысы булып торған малсылыҡты һәр яҡлап үстереүҙең бурыстарын билдәләп, хөкүмәтебеҙ һәм партиябыҙҙың Үҙәк Комитеты малдарҙа йәйге һәм ҡышҡы осорҙа малдарҙы мул ашатыуҙы тәьмин итерлек аҙыҡ базаһы тыуҙырыуҙы совет, партия һәм хужалыҡ органдарынан талап итә.

Был бурыстарҙан сығып, беҙҙең республикабыҙҙың колхоздары өсөн мал аҙығы әҙерләүҙең нормалары билдәләнде. Бер баш малды йыл буйына ашатыу өсөн аҙыҡ (бесәнгә әйләндереп) һәм һутлы аҙыҡ түбәндәге нормаларҙан тупларға тейеш: бер һыйырға—ҡаты аҙыҡ 22 һәм һутлы аҙыҡ 50 центнер, мөгөҙлө эре малдың бер йәштән юғары быҙауҙарына — ҡаты аҙыҡ 14 һәм һутлы аҙыҡ 10 центнер, мөгөҙлө эре малдың бер йәшкә тиклем быҙауҙарына — ҡаты аҙыҡ 9 һәм һутлы аҙыҡ 3 центнер, сусҡаға, балалары менән — ҡаты аҙыҡ 4,5 һәм һутлы аҙыҡ 50 центнер, һарыҡ һәм кәзәгә ҡаты аҙыҡ 3,5 центнер, үгеҙгә 24 центнер һәм атҡа 32 центнер талап ителә.

Республикабыҙҙың колхоздары ағымдағы йылда 275 мең гектар майҙанда тәбиғи болондарҙың һәм сәселеп үстерелгән баҫыуҙарҙың үләндәрен йыйнап алырға, 670 мең тонна силос һалырға һәм 2 миллион 100 мең тонна ҡаты аҙыҡ, шул иҫәптән 1 миллион 100 мең тонна бесән әҙерләргә тейештәр.

Бесән һәм силос малдарҙың ҡышҡы рационында төп аҙыҡ булып торалар. Ҡышҡы осорҙа файҙаланыла торған бесәндәрҙең һәм силостарҙың туҡлылыҡ матдәләре 70—75 процент тәшкил итергә тейеш. Яҡшы бесән һәм силос малдарҙың продуктивлеген күтәреүгә мөмкинлек бирә, концентрат аҙыҡтарҙы ҡулланыуҙы талап итмәй. Шуға күрә бесән сабыуға һәм силос һалыуға үҙ ваҡытында әҙерләнеү һәм ҡыҫҡа сроктарҙа үткәреү, ҡаты һәм һутлы аҙыҡтар туплау планын һис һүҙһеҙ үтәү государство әһәмиәтендәге эш булып тора.

Малдарҙы аҙыҡ менән тулыһынса тәьмин итеү һәм аҙыҡ базаһын нығытыу эшенә хәстәрлекле мөнәсәбәт талап ителә. Тап бына шундай мөнәсәбәттең етешмәүе республикабыҙҙың күпселек райондарында общественный малсылыҡты үстереүҙең артта ҡалыуында һәм малсылыҡ продукцияһының түбән булыуында төп сәбәп булып һанала.

Үҙған йыл республикабыҙҙа бесән сабып-йыйнау эше өс ай ярымға һуҙылды. Был, бесәндең түбән сифатлы булыуына килтерҙе. Ә сифатһыҙ бесән малдарҙың продуктивлеген күтәрә алмай.

Бына миҫалдар: Дәүләкән районы колхоздары үткән йыл 15 июлдән һуң 8.535 тонна бесән йыйнап алдылар. Һуңлап йыйналған бындай бесәндә 500 центнерҙан күберәк аҡһым матдәһе юғалтылды. Әгәр ҙә быны продуктивноска әйләндереп ҡарағанда ул шуны күрһәтә: район малдарҙан 128 тонна өҫтәмә ауырлыҡты йәки 1,5 — 2 йәштәге 200-әр килограмм ауырлығындағы 640 баш йәш малды алып еткермәне. Икенсе төрлө әйткәндә, район 1024 тонна һөт алып еткермәне. Ә был бер баш һауын һыйырҙан 500 килограмм һөт алып еткерелмәне, тигән һүҙ.

Баҡалы районы колхоздары үҙған йыл 4500 тонна бесәнде һуңлап йыйнанылар. Һуңлау арҡаһында был бесәндә 270 центнер аҡһым матдәһе юғалды. Тимәк, был — малдарҙағы 675 центнер өҫтәмә ауырлыҡты, йәки 337 баш йәш мал юғалтыу, тигән һүҙ.

Бесәндәге туҡлыҡлы матдәләрҙе һаҡлау өсөн үләнде иртә сроктарҙа сабырға тейеш. Иң яҡшыһы —ҡылҡылы үләндәр башаҡланыу һәм ҡуҙаҡлы йәки бутан төр үләндәр сәскәгә бөрөләнеү саҡтарында саба башларға һәм үләндәр сәскә атыу осоронда бесән сабыуҙы тамамларға кәрәк. Тәжрибәләр, сәскәләнеү алдынан йәки сәскәләнә башлаған саҡта сабылған үләндәрҙән иң яҡшы сифатлы бесән булып тороуын билдәләйҙәр. Был сроктарға иғтибар итеп эшләгәндә, үләндәрҙе һуңлап сабыуға ҡарағанда, бесәндәге туҡлыҡлылыҡ матдәләре 30 процентҡа арта. Шуға күрә бесәнде ошо срокта саба башларға һәм 10—15 көндә тамамларға кәрәк.

Үҙған йыл бик күп райондар силос һалыу планын үтәмәнеләр.

Малдарҙың ҡышҡы осор өсөн аҙыҡ менән тәьмин ителмәүе һәм уның сифатының түбән булыуы байтаҡ райондарҙа күп мал үлеүгә килтерҙе. Был хәл онотолмаҫ һабаҡ булып торорға тейеш ине. Ләкин ҡайһы бер райондар был һабаҡтан үҙҙәренә тейешле һығымта яһаманылар. Бесән сабыуға һәм силос һалыуға яҡшы әҙерлекте тәьмин итмәнеләр. Әлегәсә республика буйынса бесән сапҡыстар 76 процентҡа ғына ремонтланды, ә силос ҡоролмалары төҙөү эше үнән дә насарыраҡ тора. Ауыл хужалығы Министерствоһының малсылыҡ управлениеһе үҙенең эшлекһеҙлегенән оператив отчеттың булмауы менән ҡаплап ҡалырға теләй, ә әҙерлек эшенең артта ҡалыуы бесән сабыуҙың һәм силос һалыуҙың оҙаҡҡа һуҙылыуына һәм мал аҙығының сифатһыҙ булыуына алып барасаҡ икәнлеген аңларға теләмәй. Был хәлгә тыныс ҡарарға мөмкин түгел. Һәр бер колхозда бесән сабып-йыйнау инвентарҙарын һәм силос һалыу ҡоролмаларын иң яҡын көндәрҙә тамамларға кәрәк.

Бесәнгә төшеүҙең тәүге көндәренән үк машина техникаһын тулы файҙаланыу, ҡул саләмдары менән сабыуҙы киң йәйелдереү—мал аҙығы әҙерләүҙең уңышын хәл итәсәк. МТС-тар тракторҙар менән йөрөтөлә торған бесән сапҡыстарҙы һәм силос туралағыстарҙы тулы ҡеүәтендә файҙаланырға тейештәр. Трактор менән йөрөтөлә торған бесән сапҡысы сезонға кәм тигәндә 600 гектарҙың үләнен сабырға, ә силос туралағыс—1000 тонна силос туралағыс тейеш. Быны үтәү—бындай машиналары булған һәр бер МТС-тың бурысы.

Мал аҙыҡтары әҙерләүҙе ҡыҫҡа сроктарҙа үткәреүҙе тәьмин итеү өсөн хеҙмәтте дөрөҫ ойошторорға кәрәк. Бының өсөн һәр бер колхозда эш планы төҙөләргә, мал аҙығы әҙерләүҙә бригадалар һәм звенолар ойошторолорға тейеш. Хеҙмәткә яраҡлы бөтә колхозсыларҙы эшкә туплаңға, икенсе дәрәжәләге башҡа эштәргә ҡул көсөн ылыҡтырырға кәрәк.

Бесән сабып-йыйнауҙа һәм силос һалыуҙа ваҡ группалы һәм индивидуаль эделыщинаны киң йәйелдереү һәм колхозсыларҙы эшкә рухландырыусы төртөндәрҙе дөрөҫ ҡулланыу — эштең уңышын хәл итәсәк. Хөкүмәт мал аҙығы әҙерләүҙә ҡатнашыусы колхозсылар өсөн ошондай төртөндәрҙе ҡулланырға тәҡдим итә: сабылып йыйналған һәм ҡабаҡҡа өйөлгән бесәндең уңышы өлөшө бесәндә ҡатнашыусы колхозсыларға, хеҙмәт көндәрҙә төп түләүҙән тыш, өҫтәмә рәүештә бирелә. Ат менән бесән сапҡыста эшләүсе алдынғы колхозсы урожай йыйнауға тиклем осорҙа 40 гектарҙан артыҡ болондоң үләнен сапҡандан һуң сабылған һәр гектары өсөн 20-шәр килограмм бесән алырға хаҡлы. Силос һалыуҙа ҡатнашҡан колхозсы эшләгән һәр бер хеҙмәт көнөнә, төп түләүҙән тыш, 10-ар килограмм бесән ала ала.

Юғарыла күрһәтелгәндәрҙән тыш, быйыл хөкүмәт мал аҙыҡтары туплау планын арттырып үтәүҙәр өсөн өҫтәмә түләүҙәр билдәләне. Уның шарттары ошолардан тора: бригада йәки звено түбәнге болондарҙан, шулай уҡ сәселгән үлән баҫыуҙарынан бесән йыйнап алыу планын арттырып үтәүе өсөн, пландан тыш әҙерләнгән һәр бер тонна бесән өсөн 50—100 литр һөт ала. Мал аҙыҡтары етештереүсе бригадала һәм звенола өҫтәмә түләүҙәрҙе колхозсылар араһында бүлеү мал аҙыҡтары әҙерләүҙә улар тарафынан эшләнгән хеҙмәт көндәре һанына ҡарап үткәрелә. Өҫтәмә түләү өсөн бирелә торған һөт колхозсының теләге буйынса башҡа төр ауыл хужалығы продукттары менән алмаштырылырға мөмкин.

Партия, совет һәм ауыл хужалығы органдарының һәм колхоз етәкселәренең бурысы—бесән әҙерләү һәм силос һалыу эштәре буйынса хөкүмәт тарафынан билдәләнгән өҫтәмә түләү тураһындағы был сараларҙы колхозсылар массаһына киң рәүештә аңлатыуҙан тора.

Хөкүмәтебеҙ һәм партиябыҙ тарафынан малсылыҡты үстереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында ҡабул ителгән ҡарарҙа билдәләнгән ҙур программаны үтәү өсөн көрәш — бесәнде, силосты, һаламды һәм ҡабаҡты күп әҙерләүҙе талап итә. Шуның менән бергә мал аҙығы яҡшы сифатлы булырға, боҙолоуҙан һәм туҙҙырылыуҙан ныҡ һаҡланырға тейеш.

Партия, совет һәм хужалыҡ органдары, колхоз етәкселәре, малсылыҡ специалистары хәҙер бөтә көс һәм иғтибарҙы бесән сабыуҙы һәм силос һалыуҙы ойошҡан рәүештә һәм ҡыҫҡа сроктарҙа үткәреүҙе тәьмин итеүгә йүнәлтергә һәм шуның менән общественный малсылыҡ өсөн мул аҙыҡ базаһы булдырырға тейештәр.

Н. Купцов,

ВКП(б) Өлкә Комитетенең ауыл хужалығы бүлеге мөдире урынбаҫары.

Һүрәттә (һулдан уңға): тренер В. Ромашковцев, бокс буйынса чемпиондарҙан — Р. Ғәбдрәхимов, В. Корякин, Г. Закиров, Ғ. Әхмәтьянов һәм Ю. Карпов иптәштәр.

Б. Макаров фотоһы.

Укыусы йәштәрҙең физкультура ярыштары

Миәкә. (Телефон аша). Районда 25 июнгә тиклем укыусы йәштәрҙең физкультура буйынса ярыштары [illegible] район спартакиадаһы уҙғарылды. Беренселекте алған спортсмендар Бөтә Башкортостан укыусы йәштәренең спартакиадаһында катнашыу өсөн Өфөгә киләсәктәр.

29 майҙа Стәрлебаш районы үҫмерҙәре һәм Стәрлебаш волейболистары командалары осраштылар. Уйын 2:1 менән Стәрлебаш волейболистары командаһының файҙаһына тамамланды. Икенсе тапкыр осрашыу өсөн [illegible] волейболистары 19 июлдә Стәрлебашка китәләр.

Ошо көндәрҙә район үҙәгендә 1929 йылда тыуған йәштәрҙең еңел атлетика буйынса ярыштары уҙғарылды. [illegible]

Башкорт АССР-ы Министрҙар Советы карары [illegible] Миәкә МТС-тарында, спорт сезоны башланғанда, 300 спортсмен ГТО һәм БГТО значоктарына нормалар тапшырҙы. Ләкин шуның менән бергә, физкультура һәм спорт [illegible]

Физкультура һәм спорт эшен тиҙ арала [illegible] ВКП(б)-ның Миәкә райкомы [illegible]

Башкортостан чемпиондары Воронежгә киттеләр

Республикабыҙҙың бокс буйынса алдынғы чемпиондарынан Р. Ғәбдрәхимов, В. Корякин, Г. Закиров, Н. Буктеев, Әхмәтьянов һәм Карпов иптәштәр тренер иптәш В. Ромашковцев етәкселегендә Волга буйы зонаһы боксерҙары-чемпиондарының РСФСР беренселеге өсөн ярышында катнашыу өсөн Воронеж калаһына киттеләр.

Воронежда Башкорт АССР-ы боксерҙары Россия Федерацияһының төрлө республикаларынан килгән чемпиондар менән осрашасактар.

Ш. Кинйәкәй.

РЕДАКЦИЯҒА ХАТТАР

Дыуанда пар һөрөүҙе һуҙалар

Дыуан районы игенселәре парҙың юғары урожай алыуҙа мөһим сара икәнлеге тураһында яҡшы беләләр. Шуға карамаҫтан районда уға етерлек иғтибар ителмәй. 7 июнгә пар күтәреү планының дүрттән бер өлөшө генә үтәлде.

Район ауыл хужалығы бүлеге (мөдире иптәш Семенов) артта калыуҙы яҙғы баҫыу эштәренең ҙур булыуы менән аңлатмаксы була. Дөрөҫ, районда эш күләме ҙур. Ләкин төп сәбәп баҫыу эштәрен дөрөҫ ойоштормауҙа.

Ленин исемендәге колхоз сәсеүҙе пар күтәреү менән бергә алып барҙы һәм был эште тамамланы. Алдынғылар өлгөһендә эшләгән «Победа», «Путь Ленина», «Красный луг» артелдәре лә пар күтәреүҙе тамамлау алдында торалар. Ә «Красный партизан» колхозында эш бөтөнләй башкаса. Бында тәгәрмәсле ес һәм гусеницалы бер трактор һәм 68 эш аты булыуға карамаҫтан, пар һөрөү әҙәклектә. «Заря», «Знамя Октября» һәм Буденный исемендәге колхоздарҙа ла темп түбән. Бында пар күтәреүҙе йәйгә эш, уны һуңлатырға мөмкин, тип иҫәпләйҙәр. Ярославка МТС-ы директоры иптәш Завьялов та:

— Өлгөрөрбөҙ әле, әлек артта калыусыларға ярҙам итергә кәрәк, — ти.

Ә ярҙам өсөн ул тракторҙарҙы сәсеү тамамланмаған колхоздарға кыуҙыра, «буксирға» алырға куша. Ул колхозсылар һәм бригадирҙар менән иҫәпләшмәй, договор талаптарын боҙа.

Дыуан һәм Мәсәғүт МТС-тары етәкселәре лә хәҙер тик «буксирға» алыу эше менән генә шөғөлләнәләр. Ләкин бындай «ярҙам» итеүҙең сәсеүҙе лә һәм пар һөрөүҙе лә оҙонға алып бара икәнлеген аңламайҙар.

М. Белан.

Бесәнгә төшөү һуңлай

Хәйбулла районы колхоздарында бесән сабып-йыйнауға әҙерлек эштәре бөтөнләй канәғәтләнерлек түгел. Ремонтланырға тейешле булған 200 бесән саңкыстың тик 27-һе генә әҙер. Ә 164 ат тырмаһының береһе лә ремонтланмаған. Кул салғылары һәм кул тырмалары [illegible] мәтте дөрөҫ ойоштороу, мал аҙығы әҙерләү өсөн бригадалар һәм звенолар ойоштороуға иғтибар ителмәй.

Район местпромы (директоры иптәш Титов) кул тырмалары, һәнәктәр һәм башка кәрәкле инвентарҙар етештереү эшенә һалкын карай. Райпотребсоюз (председателе иптәш Арсланов) [illegible]

[illegible]

Х. Камалов.

Һиңә күпер һалынмай?

[illegible]

Хәҙер ауылдың ике йылғаһындағы күпер ҙә бик насар. Унда автомашиналар бик ҙур кыйынлыктар менән генә [illegible] был күперҙәрҙе касан яҡшылап төҙәр икән?

Р. Мубинов.

Йөкләмәләрен үтәмәйҙәр

Бәләбәй районының механизаторҙары быйыл үҙҙәренең социалистик ярыш йөкләмәләрендә комбайндарға ремонтты 1 июнгә тамамларға вәғәҙә иткәйнеләр. Йөкләмәнең срогы үтте, ләкин ремонт тамамланмай.

Бәләбәй МТС-ында (директоры иптәш Корнилов) ремонттың темпы түбән. 19 комбайндың тик 5 моторы ғына ремонтланған.

Бында МТС етәкселәре нәүбәтселек менән эшләйҙәр. Ремонтты сәсеү тамамланғас кына башланылар. Бөтә эш тик комбайндар буйынса механик иптәш Васильевка ғына йөкмәтелгән. Яҡшы оборудовать ителгән МТМ-да бар, кадрҙар ҙа етерлек. Ләкин хеҙмәттен ойошторолмауы эштең темпын һәм сифатын түбәнәйтә. Бригадно-узловой метод кулланылмай, һәр бер комбайнер үҙ комбайнын ремонтлай. Улар араһында квалификациялылар ҙа һәм тәжрибәһе аҙ булған йәш комбайнерҙар ҙа бар. Эш һуңғыларына ауырға тура килә, ләкин уларға ярҙам күрһәтелмәй. 4 комбайнды бер кем дә ремонтламай. Уларҙың частәре башка комбайнерҙар тарафынан таратылып алына башланған. «Алға» колхозының комбайнеры иптәш Мөхәмәтьянов баҫыусылык бригадаһының бригадиры булып эшләй. Ә «Свобода» һәм «Дружба» колхоздарының комбайнерҙары Дементьев һәм Митрошкин иптәштәр икенсе урынға күсеп киткәндәр.

Ремонтсыларға көндәлек заданиелар бирелмәй һәм уларҙың эше учетка алынмай. Производство кәңәшмәләре һирәк була, күрһәткес тактаһы юк, стена газеталары сығарылмай.

Ремонт өсөн ағас материалдары әлеккән әҙерләнмәгән. 7 моторҙың коленчатый валдарын шымартырға кәрәк, ләкин шымартыу станогы юк. Бәләбәй ауыл хужалығы техникумының шымартыу станогы ходка сбәрелмәгән.

Н. Сафиуллин.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Данияға Америка коралдарын индереү

КОПЕНГАГЕН, (ТАСС). Копенгагенда Данияның Вашингтондағы хәрби һәм хәрби-диңгеҙ атташеһе килде. «Берлингске тиденде» газетаһының мәғлүмәттәренә карағанда, уның килеүе Данияға Америка коралдарын индереү тураһында һөйләшеүҙәр алып барыуға бәйләнгән.

«Һуңғы вакыттарҙа,—тип яҙа газета,—Дания «Мустанг» тибындағы истребителдәрҙе, бер нисә ҙур транспорт самолеттары, хәрби-диңгеҙ флоты өсөн һәр төрлө материалдар, пулеметтар һәм кул коралдары алыуы ихтимал».

Көнбайыш Германияла контрабанда сауҙаһы

ПРАГА, (ТАСС). Телепрес агентствоһы хәбәрсеһенең Берлиндән хәбәр итеүенә карағанда, Нюрнбергтағы немец таможняһе начальнигы түбәндәгеләрҙе белдергән: Көнбайыш Германияла сепаратный акса реформаһы үткәргән вакыттан һуң бында сит илдәрҙән контрабанда юлы менән 500 мең тонн кофе индерелгән. Һәр айҙа Көнбайыш Германияға контрабанда юлы менән сит илдәрҙән, башлыса, Американан 300 миллиондан артык дана сигарет килтерелә. Был, сама менән әйткәндә, 18 миллион марк таможня йыйымдарын юғалтыу, тигән һүҙ. Англия һәм Америка оккупацион ғәскәрҙәренең чиндәре был контрабанда операцияларының һәм спекуляцияның төп катнашсылары булып торалар.

Будапешт хеҙмәтсәндәренең тыныслыкты яклауға арналған митингыһы

БУДАПЕШТ, 18 июнь. (ТАСС). Бөгөн бында, Венгрияның тыныслыкты яклауға булған конгресе эшенең тамамланыуы айканлы конгрестың ултырыштары барған парламент бинаһы алдында [illegible] хеҙмәтсәндәренең митингыһы булды.

Венгрияның Эшсе Ҙур Будапешт хеҙмәтсәндәр партияһы комитетының секретаре, конгресс делегаты Дьердь Марошан митингыла ҙур телмәр менән сығыш яһаны.

Империалистик һуғыш тоҡандырыусылар лагерена каршы, тине ул, тыныслыкты [illegible] кестәре көндән-көн арта. Был лагерҙа Советтар Союзы яғында халык демократияһы илдәре һәм капиталистик илдәрҙә йәшәүсе йөҙәр миллионлаған кешеләр торалар. Был лагерҙа донъяның бөтә халкы тора. Беҙ, венгерҙәр, тыныслыкка булған үҙебеҙҙең ынтылышыбыҙҙа берҙәмбеҙ, һәм тыныслыкты яклау, тыныслык һөйөүсе державаларҙың фронтын тағы ла күберәк нығытыу өсөн бөтә көсөбөҙҙө [illegible]

Азатлык һөйөүсе халыктарға Советтар Союзы тарафынан күрһәтелгән [illegible]

[illegible] беҙҙең көрәштең етәксеһе — Венгрия хеҙмәтсәндәр партияһы һәм уның юлбашсыһы Ракоши!

Был лозунгыларҙы митингыла катнашыусылар бөтәһе лә күтәреп алдылар.

Де Голлгә каршы Парижда булған митингыла катнашыусыларҙың манифесе

ПАРИЖ, 19 июнь. (ТАСС). «Юманите-диманш» газетаһы, Де Голлгә каршы Парижда булған демонстрацияның уңышлы үтеүен билдәләп былай тип яҙа:

«18 июнь көнө, республикаға кул һуҙырға уйлаусылар өсөн ҙур һабак булып тора. Париж халкы Де Голлде республиканың мәкерле дошманы тип атаны». Газета, Де Голлгә каршы Парижда булған демонстрацияла бөтәһе 200 мең кеше катнашты, тип күрһәтә.

Митингыла катнашыусылар бер тауыштан манифест кабул иттеләр. Был манифестә улар республиканы деголлсе заговорщиктәрҙең кул һуҙыуҙарынан һакларға үҙҙәренең ихтыяждары тураһында белдерәләр. «Азатлык хәрәкәтенә карата енәйәтсел эштәр ҙә, был хәрәкәттә катнашыусы профсоюз ойошмаларының члендәрен әҙәрләүҙәр ҙә, капитулянттарҙың һәм башка дошмандарҙың маневрҙәре лә республикансылар араһында тарҡатыу индерә алмаҫтар. — тип әйтелә манифестә. — Париждең халкы был майҙанда йыйнаып республикаға үҙенең ышанысын белдерә. Беҙ, азатлык һәм тыныслык өсөн көрәштеп беҙ көн һайын алып барған көрәш менән берләшеүен беләбеҙ. Беҙ, был көрәштең беҙҙән батырлык һәм ныҡ тороуҙы талап иткәнен беләбеҙ. Беҙ, һәр вакыт ауыр сәғәттәрҙә куркынысты аңлаусы граждандарҙың һәм гражданкаларҙың илдең ҙәмышын һаклау өсөн тағы ла нығырак берләшеп туплавғанлыктарын беләбеҙ. Үҙебеҙҙең берҙәмлегебеҙҙе тағы ла күберәк нығытып, беҙ бөтәбеҙ ҙә бергә үҙебеҙҙең хәрәкәтте алға барыуыбыҙҙы дауам иттерәсәкбеҙ... Бында йыйналыусылар республикан азатлыктарға улар яһарға теләүселәрҙе иҫкәртеп куялар: бөгөн беҙҙең ынтылыштың кәсәнә ышанған кешеләр беҙҙең хәрәкәттең киләсәктә тағы ла киңерәк колас алыуын, айырым алғанда, ошо йылдың 14 июлендә күрерҙәр.

Йәшәһен республика».

«Юманите-диманш» газетаһының хәбәрҙәренә карағанда, кисә манифестация һәм контрманифестация тамамланғандан һуң республикансылар төркөмө һәм деголлселәр араһында бәрелештәр булған. Париж райондарының береһендә демонстрациянан кайтып килеүсе республикансылар төркөмөнә бер нисә деголлсе һөжүм иткән. Республикансылар тиҙ рәүештә деголлселәрҙе коралһыҙландырғандар һәм «Марсельеза» йырлап үҙҙәренең юлдарын дауам иттергәндәр. Уларға юлда «имиселектен республикан отрядтәренең» охранниктәре һөжүм иткәндәр. Булған бәрелешеү һөҙөмтәһендә күп кенә республикансылар яраланғандар һәм арестка алынғандар.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Юлдарҙы һәм автомобиль, ат юлдарында яһалған королмаларҙы һаклау тураһында

Башкорт АССР-ы Министрҙар Советенең 1949 йыл 12 майҙағы 449-сы номерле

КАРАРЫ

Башкорт АССР-ы Министрҙар Советы республиканың территорияһында автогужевой юлдарҙы һәм юл королмаларын боҙоу фактылары барлығын күрһәтеп үтә. Юл полосалары һәм юл ситтәре МТС, совхоз, предприятие һәм ойошмаларҙың трактористәре тарафынан һөрөләләр. «Башнефть» берекмәһе ойошмалары тарафынан 1948 йылда Ҡандра, Туймазы һәм Өлшәй райондарында айырым юл участкалары һәм күперҙәр боҙолғандар. «Востокнефтепроводстрой» тресының төҙөлеш участкаһы Оло-Тәләк районында торбаларҙы һөйрәтеп ташығанда 6 километр оҙонлоғондағы юлды яраҡһыҙ хәлгә килтергән.

Өфө, Ауырғазы һәм Стәрлетамак райондарында юл буйҙарындағы ултыртылған ағастарҙы һәм кыуаклыктарҙы кыркыу вакиғалары бар. Стәрлебаш, Бәләбәй һәм Сәлмәтоп райондарында күперҙәрҙе һүтеү, юл билдәләрен алып ташлау вакиғалары булған.

Мәләүез, Бушнаренко, Краснокам, Калтасы һәм башка кайһы бер райондарҙа юлдар һәм королмалар тейешенсә һакланмайҙар.

Автогужевой юлдарға һәм юл мөлкәтенә карата бындай енәйәтсел мөнәсәбәттәрҙе булдырмау мактаттарында Башкорт АССР-ы Министрҙар Советы карар итә:

1. Учреждениеларға, ойошмаларға һәм айырым кешеләргә:

а) Юл эштәре Управлениеһенең йәки урындағы органдарҙың рөхсәтенән башка юлдарҙы һәм юл буйы полосаларын төҙөлөшкә йәки башка маҡсатка файҙаланыуҙы, шулай уҡ үләнен сабыуҙы һәм ерен һөрөүҙе тыйырға;

б) күтәреү ауырлығынан артык йөктәрҙе күпер аша сығарыуҙы тыйырға;

в) түшәлгән юлдарҙа тәгәрмәсле тракторҙарҙың йөрөүен тыйырға, ә күперҙәр аша сығыуҙы тәгәрмәстәр аҫтына естәмә такталар куйған шарттарҙа ғына рөхсәт итергә;

г) юл буйы полосаларындағы асык канауҙар, резервтар һәм ултыртылған ағастар аркыры малдарҙы сығарыуҙы тыйырға;

д) юл буйы полосаларында һәм юлдарҙа ер казыуҙы, малдарҙың тороу урындарын төҙөүҙе, сүп-сарҙар, ташландыктар һәм кар түгеү урындарын яһауҙы тыйырға;

е) күпер аҫтарында ут яғыуҙы, ағастан эшләнгән күперҙәрҙә тәмәке тартыуҙы тыйырға;

ж) тыйыу билдәләре менән сикләнгән юлдарҙың участкалары буйынса хәрәкәт итеүҙе тыйырға;

з) ауыл-ара юлдарҙы һөрөүҙе, юл буйы полосаларындағы ағастарҙы кыркыуҙы тыйырға.

2. Күперҙәрҙән юғарырак урынлашкан тирмәндәре һәм башка вакытлы типтағы гидротехник королмалары булған колхоз правлениеларына һәм ойошмаларҙың етәкселәренә боҙ киткән вакытта бөтә һыу үткәргестәрҙе һәм шлюздарҙы асык тотоуҙы йөкмәтергә. Быуаларҙы йырылыуҙан һаклау буйынса саралар күрергә, тирмәндәрҙән түбән урынлашкан күперҙәр янында быуалар төҙөүҙе булдырмаҫка, шулай уҡ күперҙәр һәм һыу үткәргестәр буйынса аша сығыу урындарын тулы төҙөклектә торорға.

Юл эштәре Управлениеһенең рөхсәтенән башка күперҙәргә якын ерҙәрҙә тирмәндәр һәм башка гидротехник королмалар төҙөүҙе тыйырға.

3. Юл эштәре Управлениеһенә һәм юл эштәре органдарына урындарҙа юлдарҙы һаклауҙы көсәйтеүҙе йөкмәтергә. Бөтә боҙоуҙар тураһында һис кисекмәҫтән протоколдар төҙөргә. Ғәйеплеләрҙе административ йәки суд яуаплылығына тарттырыу өсөн протоколдарҙы тейешле органдарға тапшырырға һәм автомобиль, ат юлдарын боҙоуҙың һәм юл мөлкәтен урлауҙың бөтә вакиғаларына материалдар төҙөү менән бер үк вакытта ғәйепле кешеләргә һәм предприятиеларға гражданский иҫтар тапшырырға.

4. Ошо карарҙың беренсе пунктын боҙған өсөн ғәйеплеләр хеҙмәтсәндәр депутаттарының кала һәм район Советтәре исполкомдары эргәһендәге административ комиссиялар аркылы административ яуаплылыкка тарттырылалар, был комиссияның карары буйынса улар 100 һумға тиклем штраф түләйҙәр йәки 1931 йылдың 30 мартында РСФСР Халык Комиссарҙарттары Советы һәм Бөтә Союз Үҙәк Башкарма Комитеты тарафынан раҫланған «Урындағы исполкомдар һәм Советтәр тарафынан мәжбүри карарҙар иғлан итеү тураһындағы һәм уларҙы боҙған өсөн административ яза биреү тураһындағы положениеға» (С. У. 17-се номер, 186-сы бит) ярашлы рәүештә бер айға тиклем мәжбүри эшкә дусар ителәләр.

5. Юлдарҙы мәкерле маҡсат менән боҙған шарттарҙа, шулай уҡ юл мөлкәтен урлаған, юл буйы полосаларындағы урман һәм ултыртылған ағастарҙы кыркҡан өсөн ғәйеплеләрҙе уголовный яуаплылыкка тарттырырға.

6. Юлдарҙы иҙ, ерҙең иреүе осоронда йөк автомашиналарының йөрөүенән емерелеүҙән һаклау маҡсаттарында Юл эштәре Управлениеһенә юлдарҙың айырым участкаларында уларҙың тулыһынса кибеп бөтөүенә тиклем йөк автомашиналарының хәрәкәтен сикләүҙе, ә айырым вакиғаларҙа тулыһынса туктатыуҙы рөхсәт итергә.

7. Юлдарҙы һәм юл королмаларын туранан-тура һаклау, ремонтлау һәм төҙөк хәлдә тотоу өсөн был юлдарҙың участкалары беркетелгән колхоз правлениеләре һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының ауыл Советтәре исполкомдары тарафынан тормошка ашырыла.

8. Ошо карарҙың үтәлеүен күҙәтеүҙе хеҙмәтсәндәр депутаттарының район, кала һәм ауыл Советтәре исполкомдарына, милиция органдарына, Автоинспекцияға һәм юл эштәре ойошмаларына йөкмәтергә.

9. Ошо карар уны матбуғатта иғлан иткәндән һуң 15 көн үткәс үҙ көсөнә инә, Башкорт АССР-ының бөтә территорияһына тарала һәм уны иғлан иткәндән һуң ике йыл буйына эш итә.

10. Башкорт АССР-ы Министрҙар Советенең 1946 йыл 18 октябрҙәге 1155-се номерле карарын көсөн юғалткан тип иҫәпләргә.

Башкорт АССР-ы Министрҙар Советы Председателенең урынбаҫары
А. Ермолаев.

Башкорт АССР-ы Министрҙар Советенең Эштәре менән идара итеүсе
С. Корбанғолов.

„КЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, укыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре, газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хакы: 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.

Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Өфө калаһы, Зенцов урамы 27-се номерле йорттоң 5-се номерле квартираһында тороусы Николай Семенович Платунов шул ук йортта тороусы Евгения Гавриловна Платунова менән айырылышыу тураһында эш кузғата.

Эш, Өфө калаһы, Жданов районы 2-се участка халык судында каралаcак.

Редакцияның адресы: Өфө калаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01605. Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл № 122 (8222)

22 июнь шаршамбы

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ

Беҙҙең республикала. (1-се бит).
Юл төҙөү буйынса удар айлыҡ. (1-се бит).
АГИТАТОРҘАРҒА ЯРҘАМҒА. Э. Вахитов. — Малсылыҡ алдынғылары иншаәһ уңыштары өсөн Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены менән наградланалар. (2-се бит).
С. Федотов. — Тәрбиәләнергә кубер... кирбес бирәйек. (2-се бит).
Сит ил эштәре министрҙәре Советының Коммюникеһе. (2-се бит).
М. Даунов. — Иптәш Сталиндең «Яңы обстановка — яңы бурыстар», — тигән хеҙмәте тураһында. (2-се бит).
В. Леонтьев. — Тарих һабаҡтары. (3-сө бит).
СОВЕТТАР СО...ЮЗЫНДА. (3-сө бит).
С. Еникеев. — Сталинсе бөйөк программаны үтәү юлында. (3-сө бит).
АГРОНОМ КӘҢӘШТӘРЕ. М. Ғәлиев. — Культуралы пар... (4-се бит).
БӘЛӘКӘЙ ФЕЛЬЕТОН. С. Мәүлютов. — Аҫҡарҙағы «веседа». (4-се бит).
СТАЛИНСЕ ДҮРТЕНСЕ БИШ ЙЫЛЛЫҠ СТАХАНОВСЫЛАРЫ. М. Хәйҙәров. — Травильщик Тәйфүров. В. Моратов. — Юғары тиҙлек токаре. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Урожай йыйынауға әҙерлекте тәьмин итеү — ауыл партия ойошмаларының боевой бурысы

Социалистик баҫыуҙарҙа мул урожай үҫтереү өсөн социалистик ярыш киңәйгәндән-киңәйә бара. Республикабыҙың игенселәре сәсеүлектәрҙе яҡшы үҫкәндәрен тәҙәртеү буйынса ныҡышмалы көрәшәләр. Ҡыҙ үҫкәндәренә һөжүм — колхозсыларының девизе шулай. Шуға күрә хәҙер ауыл партия ойошмаларының төп иғтибары сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эштәренә юнәлтелгән. Шуның менән бергә, пар һәрөүҙе тамамлау, бесән сабыу, силос һалыу эштәре дауам итә.

Хәҙер инде урожайҙы йыйынап алыуға әҙерлекте киң йәйелдерергә кәрәк. Ауыл хужалығы эштәрен башҡарыуҙа был дәүерҙә колхоз, МТС етәкселәренең һәм уларҙың партия ойошмалары секретарҙарының һәләтлектәре һынала. Хужалыҡтың ойоштороу кимәле, етәкселәрҙең урожайҙы йыйынау өсөн барлыҡ мөмкинлектәрҙе, резервтарҙы уңышлы мобилизовать итә алыуҙары тап бына ошо осорҙа асыҡ күренәсәк.

«Иген йыйнау — ул сезонлы эш һәм ул нетеп тороуҙы яратмай. Ваҡытында йыйнап алдыңмы — оттоң, йыйнап алыуҙа һуңға ҡалдыңмы—сттороң»,—тип өйрәтә иптәш Сталин. Урожайҙы юғалтыуһыҙ йыйнап алыуҙа ваҡыт хәл итеүсе урын тота. Шуға күрә ауыл партия ойошмалары был факторға ҙур иғтибар итергә тейешлеләр. Бының өсөн хәҙерҙән үк бөтә коммунистарҙы урожай йыйнауҙың иң яуаплы участкаларына беркетергә, бөтә «ваҡ» эштәрҙе лә ҡаты планлаштырырға кәрәк.

Маҡар районының күпселек колхоздарындағы партия ойошмалары был мәсьәләлә өлгө була алалар. «Урал» колхозы партия ойошмаһы (партия ойошмаһы секретары С. Маҡарский) урожай йыйнауға әҙерлек мәсьәләһен коммунистарҙың дөйөм йыйылышында тикшерҙе. Йыйылыш коммунист Ғабдрахмановтың информацияһын тыңланы. Уның бригадаһындағы коммунистар — Буранбаев, Ҡулмәөбетов, Шаһиев һәм Садыков иптәштәр колхоз производствоһының иң яуаплы участкаларына беркетелгәндәр. «Игенселәр», «Ҡыҙыл таң» һәм «Өлкәр» колхоздарының партия ойошмалары ла урожай йыйнауға әҙерлек буйынса планлы эш алып баралар.

Республикалағы бөтә комбайндарҙың урожай йыйнауҙа өҙлекһеҙ эшләүҙәрен тәьмин итеү буйынса партияның МТС эргәһендәге тәүге ойошмаларына ҙур һәм яуаплы бурыстар йөкмәтелә. Партия ойошмаларының секретарҙәре баҫыу корабльдәренең юғары етештереүсәнлеккә эшләүҙәренә, смена нормаларын үтәүҙәренә өлгәшеү өсөн бөгөндән үк хәстәрлек күрергә тейештәр.

Бының өсөн нимә эшләргә кәрәк? МТС партия ойошмаларының йыйылышын үткәреп, барлыҡ коммунистарҙы урожайҙы йыйнау эшенә мобилизовать итергә кәрәк. Уҙған йылғы хаталарҙы ҡабатламау маҡсатында агрегаттарҙа эшләүсе коммунистарҙың кәңәштәренә, уларҙың эшлекле тәҡдимдәренә иғтибар бирелергә тейешле. Комбайн — ул ҡатмарлы техника, уның бөтә ҡеүәтен тулыһынса файҙаланыуҙы кешеләр хәл итә. Шуға күрә агрегаттарға техникаға эйә булған, ул эште йәнә-тәне менән һөйөүсе, тәжрибәле специалистарҙы беркетеү бурысы ҡуйыла. Агрегаттарҙы хеҙмәтләндереүсе башҡа персоналдарҙы һайлап алыу ҙа бик мөһим сара. Был мәсьәләлә колхоз партия ойошмалары иң алдынғы һәм тәжрибәле коммунистарҙы комбайндарҙы хеҙмәтләндереүгә билдәләргә бурыслылар.

Комбайндарҙы тулы ҡеүәтендә эшләтеүгә тотҡарлыҡ яһаусы сәбәптәрҙе булдырмау өсөн хәҙерҙән үк әҙерлек алып барыу мөһим эштәрҙән иҫәпләнә. Шуға күрә игенде комбайндарҙан ырҙындарға ташыусы ылауҙарҙың етәкселәре итеп коммунистарҙы билдәләргә һәм эштең был төренә егерле колхозсыларҙы, комсомолецтарҙы беркетеү талап ителә.

Был тәңгәлдә республикабыҙҙың Ленин ордене Дүртөйлө МТС-ы коммунистарынан эше башҡа машина-трактор станцияларына өлгө була ала. Бындағы партия ойошмаһының ремонт эштәренә коммунистарҙы төп участкаларға дөрөҫ беркетеүе, массовый-политик эштәрҙе ойоштора белеүе һәм эске мөмкинлектәрҙе дөрөҫ файҙаланыуҙа МТС етәкселегенә эшлекле ярҙам күрһәтеүе һөҙөмтәһендә ремонт эштәре күптән тамамланды. Партия ойошмаһы агрегаттарҙа эшләүсе коммунистарҙың алдына яңы бурыстар ҡуйҙы. Улар үҙҙәре хеҙмәтләндерә торған колхоз коммунистары менән осраштылар. Урожай йыйнау осоронда башҡарылырға тейешле булған бөтә эштәрҙе ентекләп планлаштырҙылар. Хәҙер инде баҫыу корабльдәрен урожай йыйналырға тейешле булған участкаларға оҙатыу эштәре башҡарыла.

Үкенескә ҡаршы, республикабыҙҙың ҡайһы бер МТС-тарында эш киреһенсә тора. Мәҫәлән, Йомағужа, Хәйбулла машина-трактор станциялары партия ойошмалары эште үҙ ағышына ташлағандар. Хеҙмәт дисциплинаһы йомшаҡ. Комбайндар ремонтлау планы үтәлмәй. Партия ойошмаһы дирекцияға практик ярҙам күрһәтмәй, ә көндән үҙҙәренә булған бурыстарҙан алыҫ тора, артта һөйрәлә.

СССР хөкүмәте һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты урожайҙы йыйнау һәм государствоға ауыл хужалығы продукттары тапшырыу тураһында күптән түгел ҡарар ҡабул итте. Урожай йыйнау эштәрен башҡарыуҙа партия ойошмалары өсөн программа булып торған был ҡарарҙы колхозсыларға аңлатыуҙы ойоштороу хәҙерге ваҡытта массовый-политик эштәрҙең нигеҙе булырға тейеш.

Мул урожайҙы юғалтыуһыҙ йыйнап алыу һәм государствоға иген тапшырыу планын уңышлы үтәү өсөн көрәш — ауыл партия ойошмаларының почетлы һәм боевой бурысы. Ул бурыс намыҫ менән үтәлергә тейешле.

Ярты йыллыҡ план үтәлде

Өфө электр оборудованиеһәре заводының коллективы ярты йыллыҡ программаны 10 июнгә үтәргә йөкләмә алғайны. Ныҡышмалы көрәш һөҙөмтәһендә коллектив үҙ һүҙенә еүҙәргә өлгәште. Июнь айының тәүге декадаһында уҡ йыллыҡ план 55 процентҡа үтәлде.

1949 йылға саҡлы завод зарар күреп эшләй ине. Быйыл, эске резервтарҙы уңышлы файҙаланыу һөҙөмтәһендә, пландан тыш накопление лә бирелә. Шулай уҡ оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү иҫәбенә оборотҡа өҫтәмә һуң средство бушатылды.

Беҙҙең республикала

Һүрәттә: уңда — Черниковск ҡалаһындағы «Победа» кино-театрының бинаһы: һулда — Союзпечаттең кино-театр эргәһендәге яңы асылған киоскаһы.

Л. Якубов фотоһы.

Ебәк ҡорттары үрсетеү

Башҡортостан ебәкселек ғилми-тикшеренеү институты бөйөк ғалим Мичуриндең учениеһенә нигеҙләнеп ебәк ҡорттарының Башҡортостан шарттарына ҡулайлашҡан тоҡомдарын барлыҡҡа килтереү һәм һыуыҡҡа бирешмәүсән ебәк ағастары үҫтереү өҫтөндә эшләй. Урындағы имән ебәк ҡорто тоҡомон барлыҡҡа килтереү эше ебәк ҡорттарын маҡсатҡа юнәлешле итеп тәрбиәләү һәм һыуыҡҡа түҙемлелеккә тыуҙыра торған факторҙарҙы йәлеп итеү юлы менән алып барыла. Ебәк ҡортондағы селекция эше Мичуриндең һыналған методтары—вегетатив һәм енесе гибридлаштереү һәм юнәлешле тәрбиә биреү методы менән алып барыла.

Селекция эше колхоздарҙа ла киң йәйелдерелә. Ауырғазы районының күп кенә колхоздарында ебәкселек эше күптән үк алып барыла. Улар 1948 йылда имән ебәк ҡорто әҙерләү буйынса государство заданиеларын байтаҡ арттырып үтәнеләр. Ебәкселек станцияһы был колхоздарға инвентарҙар һәм материалдар менән ярҙам итә.

Тут ағастары плантацияларын аяҡҡа баҫтырыу һәм баҫыу һаҡлаусы урман полосаларына ебәк ағастары ултыртыу өсөн станция һыуыҡҡа түҙемле ебәк ағастарының сәсеү материалдарын әҙерләй. Бының өсөн һыуыҡҡа сыҙамлы Уссури ебәк ағасының плантацияһы төҙөлдө.

Г. Седашева.

Һуғарыу селтәрҙәре үҫә

Республикабыҙҙың колхоздары тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын тормошҡа ашырыуҙа ҙур патриотик эш алып баралар. Быйыл колхоздар 3 мең гектарҙан артыҡ майҙанда урман полосалары ултырттылар, хәҙер быуалар һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү эштәре башланды. Ағымдағы йылда республикабыҙҙың колхоздарында бик күп быуа һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөләсәк. Һәр бер быуа һәм һыу ятҡылығы уртаса 25 мең кубометрҙан алып 100 мең кубометр һыу һыйҙырырлыҡ итеп төҙөлә.

Быуалар, һыу ятҡылыҡтары төҙөүҙә колхоздарға ярҙам итеү өсөн 12 эҙләнеү партияһы колхоздарҙа эшләй. Улар колхозсылар менән кәңәшләшеп быуыласаҡ быуаларға һәм һыу ятҡылыҡтарына урында проекттар төҙөү эштәрен башҡаралар. Хәҙер республика буйынса 44 быуа һәм һыу ятҡылыҡтарына проекттар төҙөлдө. Был проекттарҙы төҙөү өсөн государство тарафынан тейешле суммала аҡса бүленде.

Быуа һәм һыу ятҡылыҡтары эшләнә торған урындарҙа төҙөлөш эштәре ҡыҙыу темп менән бара. Хәҙер 6 мең кубометр таш һәм 3 мең кубометр ағас материалдары әҙерләнде. 1 июнгә республика буйынса бөтәһе 15 быуа һәм һыу ятҡылығы төҙөлөп бөттө. Дәүләкән, Шишмә, Боҙаяҙ, Бүздәк райондары колхозсылары быуа һәм һыу ятҡылыҡтары төҙөү эштәрендә алдынғылыҡ күрһәтәләр.

Пионерҙәр өсөн лагерь асылды

РАЕВКА. Әлшәй районының Хәнжәр ауылы тәбиғәттең иң матур ерендә — урман эсендә һәм Слаҡ һыуы буйына урынлашҡан. Бында һәр йылды уҡыу йылы тамамланғас та пионерҙәр өсөн лагерь ойошторола һәм унда йөҙәрләгән уҡыусы ял итә. Быйыл да 20 июндә лагерь эшкә башланы һәм унда 200 пионер ял итә.

Шулай уҡ уҡыусыларға йәйге ял ваҡытында Әлшәй, Миәкә һәм Дәүләкән райондарына походтар ойошторола. Походҡа 32 отрядтан 1.200 пионер ҡатнаша. Беренсе походты Аксен өтә йыллыҡ мәктәп пионерҙәре башлап, улар Миәкә районының Мәләүез ауылындағы ҙур электр станцияны ҡарарға барасаҡтар.

Ғ. Ғәйнетдинова.

Башҡорт опера һәм балет театры гастролгә китте

Башҡорт государство опера һәм балет театры Ульяновск ҡалаһына йәйге гастролгә китте.

Театр ай ярым ваҡыт эсендә Ульяновск ҡалаһы хеҙмәтсәндәренә «Пиковая дама», «Русалка», «Евгений Онегин», «Демон», «Дубровский», «Кармен», «Травиата», «Риголетто», «Чио-чио-сан», «Аҡҡош күле», «Сыңрау торна», «Ҡыҙыл мәк», «Цыганский барон» — бөтәһе 20 опера һәм балет күрһәтәсәк.

Шулай уҡ артистар ҡаланың эшсе клубтарында, баҡса һәм парктарында 20-гә яҡын концерт бирәсәктәр.

Гастролгә театрҙың иң алдынғы артистары киттеләр. Улар араһында: РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы Бану Вәлиева, Башҡортостандың халыҡ артисы Хәбибуллин, РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисткаһы Насретдинова, Башҡортостан халыҡ артисы Сутягин, Башҡортостандың атҡаҙанған артистары Сафиуллин, Сәлиғаскарова, Кукотов һәм башҡалар бар.

З. Ишбулатов.

Кирбес заводы төҙөлдө

ШИШМӘ. «12 лет Октября» колхозы (председателе иптәш Худяков) фермаларҙың, мәктәп һәм колхоз правлениеһенең, шулай уҡ башҡа общественный урындарҙың кирбескә булған мохтажлыҡтарын иҫкә алып кирбес заводы төҙөнө.

Завод урындағы материалды файҙаланып эшләү арҡаһында кирбестең хаҡы урындағы промышленность предприятиеларынан һатып алыуға ҡарағанда 8—10 тапҡырға арзанға төшә. Ағымдағы йылда 200 мең дана кирбес эшләп сығарыласаҡ.

Р. Кәлимуллин.

Тимерселәр ярышы

Әлшәй районының Сталин исемендәге колхозы быйыл яңы стандарт тимерлек һалды. Тимерлек бөтә тәр инструменттәр һәм ауыл хужалығы инвентарҙарын ремонтлау өсөн запас частар менән тәьмин ителгән.

Яңы тимерлек төҙөүҙә һәм уны оборудовать итеүҙә тимерсе Кузнецов, Ситдиков, Ильясов һәм Башаров иптәштәр айырыуса өлгөлө хеҙмәт күрһәттеләр. Улар хәҙер урожай йыйнау машиналарын ремонтлауҙа үҙ-ара ярышып эшләйҙәр, һөҙөмтәлә 15 көндә генә бөтә молотилкалар һәм урғыстар ҙа ремонттан сыҡты. Колхоз правлениеһе тимерселәрҙең эшен яҡшы сифатлы тип ҡабул итте.

М. Нагаева.

ЮЛ ТӨҘӨҮ БУЙЫНСА УДАР АЙЛЫҠ

Воскресникта ойошҡан рәүештә эшләнеләр

Өфө ҡалаһының Ленин районы юл төҙөү айлығының тәүге көндәренән үк эште ҡыҙыу темп менән башланы. Был мөһим сараны уңышлы башҡарыу теләге менән район Советы исполкомы һәм ВКП(б)-ның район комитеты хеҙмәтсәндәр араһында политик-массовый эштәрҙе киң йәйелдерҙеләр.

19 июнда үткәрелгән воскресникта Өфө—Кушнаренко шоссе юлында 7 мең 500 кеше, 153 автомашина һәм 5 трактор эшләне. Улар районға бирелгән 6,5 километр оҙонлоғондағы юлды бик яҡшы итеп ремонтланылар. Ремонтланған юлға 2 мең метр оҙонлоғонда ҡом һәйелде. Шулай итеп район хеҙмәтсәндәре Затонда юлдың иң емерек урындарын нормаль хәлгә килтерҙеләр.

Воскресникта ҡатнашыусылар иртәнге сәғәт 8-гә үк эш урынына сығып, ҙур энтузиазм һәм күтәренке күңел менән эшләнеләр. Сауҙа ойошмалары күсмә ларектар менән сыҡтылар.

Синтетик, электротехника, таҡта ярыу, фанера заводтары, үҙәк телеграф, «швейгалантерея» артеле коллективтары айырыуса ҙур ойошҡанлыҡ күрһәттеләр.

Электротехника заводы директоры иптәш Алексеенко үҙенең коллективенән 800 кеше һәм 6 автомашина алып барған. Уларҙың колоннаһы иртәнге сәғәт 7-лә үк шат йыр менән эш урынына барып етте. Үҙҙәре алып барған радиол көн буйына уйнап торҙо, 4 тапҡыр «боевой листок» сығарылды. Ойошҡан рәүештә эшләү һөҙөмтәһендә был коллектив 420 метр оҙонлоғонда күп хеҙмәт талап итеүсе ер эштәренең бөтә процесын бер көн эсендә башҡарҙы һәм үҙенә алған йөкләмәһен тулыһынса үтәне.

Ғ. Үлмәсов.

* * *

Өфө—Кушнаренко араһындағы олө юлды төҙөкләндереү буйынса 19 июндә, ял көндө үткәрелгән воскресникта Өфө яҙыу машиналары заводынан 150 кеше һәм ике автомашина ҡатнашты.

Коллектив беркетелгән участкаһында — Затонда ҙур ойошҡанлыҡ менән эшләне, 250 погонный метр оҙонлоғонда юл тигеҙләне һәм уны ваҡ таштар менән түшәне. Ваҡ таштар ташыуҙа ике автомашина менән 40 рейс яһалды. Коллектив нормаһын байтаҡ арттырып үтәне.

Яңауыллылар инициативаһын бөтә халыҡ хәрәкәтенә әйләндерәйек!

Совет иле коммунизм төҙөй. Иптәш Сталин партияның XVIII съезында: «Беҙ бөтә эшселәрҙе һәм бөтә крәҫтиәндәрҙе культуралы һәм белемле итергә теләйбеҙ һәм беҙ быны ваҡыты менән эшләрбеҙ», — тине.

Бөйөк юлбашсыбыҙҙың был һүҙҙәрендә илебеҙҙә коммунизм еңеүе өсөн культура саралары үткәреүҙең программаһы бирелгән. Иптәш Сталиндең тарихи күрһәтмәһен тормошҡа ашырыу юлында партия һәм совет органдары, комсомол һәм профсоюз ойошмалары, общественность үҙә совет социалистик культураһын юғары күтәреү өлкәһендә бик ҙур эштәр эшләнеләр. Бөйөк Октябрь социалистик революцияһына тиклем культура-ағартыу эштәренән, радио һәм киноның ни икәнен дә белмәгән ауыл, хәҙер культура-ағартыу учреждениеларының киң селтәре менән ҡапланды.

Бәләбәй районы Мәтәүбаш ауылында элек бер нинди ҙә культура учреждениеһе юҡ ине. Ә Совет власы йылдарында, коммунистар партияһының һәм хөкүмәтебеҙҙең халыҡ культураһын даими рәүештә күтәреү тураһында атайҙарса хәстәрлек күреүҙәре һәм хеҙмәтсәндәрҙең социалистик культураға ынтылыуҙары һөҙөмтәһендә, экономик тормош муллығы һәм культура юғарылығы тәьмин ителде. Был ауылда мәктәптәр, бына тигән клуб, радиоузел, электростанция бөтә халыҡты хеҙмәтләндерә. Былар һәммәһе лә колхоз ауылы кешеләренең социалистик культураһын, социалистик аңын күтәреү бурысын үтәү өсөн көрәшкә, Ленин—Сталин партияһының бөйөк идеяларын массалар араһында ысын үткәреүселәр булырға, кешеләр аңындағы капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы көрәш алып барырға, колхозсыларҙың көндән-көн үҫә барған культура талантарын ҡанатландырыу өсөн көрәшкә саҡырылғандар.

Ауылда социалистик культураны күтәреү буйынса беҙҙең халыҡ ҙур энтузиазм күрһәтә, үҙ инициативаһы менән яңы клубтар, библиотекалар, культура йорттары, кинотеатр, мәктәптәр, медицина учреждениелары биналары һала. Социалистик державаның патриоттары билдәләнгән маҡсаттарына етеүҙе тиҙләтеү өсөн үҙҙәренең практик эштәрендә юғары камиллеккә ынтылалар, үҙҙәренең бөтә көстәрен һәм белемдәрен, бөтә һәләтлектәрен совет экономикаһын һәм культураһын артабан сәскә аттырыуға бирәләр.

«Совет общественһы, — тине иптәш М. А. Суслов, «Ленин идеялары беҙҙе коммунизмға рухландыра» тигән докладында, — культура үҫешендәге ҙур өлгәшеүҙәр менән хаҡлы рәүештә ғорурлана ала. Совет илендә культура төҙөлөшө үҙенең йөкмәткеһе менән дә, шулай уҡ үҙенең бығаса күрелмәгән киң ҡолас алыуы менән дә ысын халыҡ эше булып тора».

Ленин—Сталин партияһының бөйөк идеялары беҙҙең халҡыбыҙҙы коммунизм төҙөүгә рухландыра. Промышленноста һәм ауыл хужалығындағы алдынғы ижади хәрәкәттәр, новаторлыҡ менән бергә миллионлаған хеҙмәтсәндәр ауылдарыбыҙҙың культураһын күтәреү теләге менән йәшәйҙәр һәм практик саралар күрәләр. Тик быйылғы төҙөлөш сезонында ғына йөҙҙәрсә яңы мәктәптәр, медицина учреждениелары, культура йорттары, клубтар, библиотекалар биналары һалынасаҡ.

Газетабыҙҙың 21 июндәге номерендә Яңауыл районы колхозсыларының халыҡ төҙөлөшө методы менән ауылдарҙа культура төҙөлөшөн йәйеп ебәреү өсөн республикабыҙ хеҙмәтсәндәрен социалистик ярышҡа саҡырыу мөрәжәғәтен баҫып сығарҙыҡ.

Яңауыл районының колхозсылары, эшселәре һәм интеллигенцияһы үҙҙәренең йыйылыштарында тикшереп, районның культураһын үҫтереү буйынса яңы мәктәп, клубтар, уҡыу өйҙәре, медицина учреждениелары биналарын һалыу, ремонт үткәреү, китап фондтарын арттырыу, культура учреждениеларын беренсе августҡа тиклем үк был әйләнәһенә етерлек яғыулыҡ менән тәьмин итеү, радиолаштырыу һәм йәшелләндереү буйынса халыҡ төҙөлөшөн башлап ебәреүсе булдылар. Хәҙер был районның бөтә колхоздарында тиерлек культура өлкәһендә халыҡ төҙөлөшө бара.

ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы был ҡиммәт башланғысты хупланы һәм партияның бөтә райкомдарына яңауыллыларҙың мөрәжәғәтен хеҙмәтсәндәр йыйылыштарында тикшерергә һәм культура төҙөлөшө буйынса конкрет йөкләмәләр алыуҙы тәьмин итергә ҡушты. Шик юҡ, был халыҡ төҙөлөшө методы менән үткәреләсәк төҙөлөш ярышына республикабыҙҙың бөтә райондары, колхоздары, бөтә хеҙмәтсәндәре ҡатнашасаҡ. Быйылғы төҙөлөш сезоны йөҙҙәрсә яңы клубтар һәм уҡыу өйҙәре, культура йорттары, мәктәптәр һәм медицина учреждениелары биналары бирергә, булғандарына яҡшы сифатлы итеп ремонт үткәреүгә, уларҙа ҡайнап торған практик эш ойоштороуға ярҙам итергә тейеш.

Йәйҙең халыҡ төҙөлөшөн бөтә киңлеге менән йәйеп ебәрерлек иң ҡыҙыу осоро. Ваҡытты әрәм итмәй генә хәҙерҙән үк бөтә общественность, бөтә колхоз һәм район етәкселәре яңауыллыларҙың башланғысын күтәреп алып, халыҡ төҙөлөшөнөң социалистик ярышын ойошторорға тейештәр.

Партия һәм совет органдары, профсоюз һәм комсомол ойошмалары был бөтә халыҡ эшенең башында торорға, культура учреждениеларының эшен тағы ла ныҡыраҡ йәнләндерергә бурыслылар.

Электросваркала тиҙләтелгән метод

Өфө паровоздар депоһының электросварщигы иптәш Батаров үҙ эшендә тиҙләтелгән методты ҡулланмаҡсы. Бының өсөн ул бер электрод урынына икене, өсө күп һәм улар менән бер юлғы эшләй.

Был яңылыҡ уның хеҙмәт етештереүсәнлеген 3 — 4 тапҡырға үҫтерҙе. Сваркаға бирелгән нәмәләр ҙә тиҙ башҡарыла. Шуның менән бергә иптәш Батаров ҡорос электродтарҙың ҡалдыҡтарын тулыһы менән файҙаланыу өсөн махсус ҡулайлаштырыу әҙерләне. Ул үҙенең алдынғы тәжрибәләрен башҡа электросварщиктарға өйрәтә.

Агитаторҙарға ярҙамға

Малсылыҡ алдынғылары ниндәй күрһәткестәр өсөн Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән наградланалар

Мал һанын арттырыу һәм уның продукты биреүсәнлеген күтәреү өсөн көрәштә малсылыҡ работниктәрен дәртләндереү маҡсатында СССР Верховный Советы Президиумы 1949 йылдың 20 апрелендә малсылыҡ работниктәренә уларҙың өлгәшкән уңыштары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһында Указ сығарҙы. Был Указ 1949—1951 йылдарға малсылыҡ алдынғылары өсөн күрһәткестәр билдәләй. Беҙ газетабыҙҙың 8 һәм 12 июнь номерҙарында Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү һәм Ленин ордене менән наградлау өсөн билдәләнгән күрһәткестәр тураһында яҙыҡ. Был мәҡәләлә Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордене менән наградланыу өсөн булған күрһәткестәр тураһында яҙабыҙ.

Был күрһәткестәр ниндәйҙәр һуң?

Колхоз председателдәре, ферма мөдирҙәре, совхоз директорҙары, ферма һәм бүлексә управляющийҙәре, зоотехниктәр, ветеринар работниктәр — мал үстереүҙә колхоздың һәм совхоздың йыллыҡ планын малдарҙың һәм ҡоштарҙың һәр бер төрө буйынса 20 проценттан да кәм булмаған күләмдә арттырып үтәргә тейештәр.

Һыйыр һауыусылар, көтөүселәр, быҙауҙарҙы, йәш малдарҙы, сусҡаларҙы ҡараусылар, сабандар, ҡош ҡараусылар, малсылыҡ бригадаларының бригадирҙәре — продукты биреүсе малдың һәм ҡоштоң һәр бер төрө буйынса мал үсешенең колхоз һәм совхоз планына ярашлы рәүештә үҙҙәренең йыллыҡ пландарын арттырып үтәүгә өлгәшергә һәм үҙҙәре тәрбиәләгән малды үрсетеү, уларҙан продукты алыу буйынса түбәндәге уңыштарға өлгәшергә бурыслылар:

Һыйыр һауыусылар, һауын һыйырҙарҙы ҡараусы көтөүселәр, малсылыҡ бригадирҙәре, ферма мөдирҙәре, зоотехниктәр һәм ветеринар работниктәр колхоздарҙа һәр бер һауын һыйырҙан уртаса йылына 3500 килограмм һөт һауын алырға, шул һөттән 133 килограмм май алырға, ә совхоздарҙа—4000 килограмм һөт, — 150 килограмм май алырға тейештәр. Һыйыр һауыусылар— 8 һыйыр, бригадирҙар — 24 һауын һыйыр тәрбиәләйҙәр. Колхоз председателдәре, ферма мөдирҙәре, совхоздарҙың ферма һәм бүлексә управляющийҙәре, зоотехниктәр, ветеринар работниктәр өсөн 32 һыйыр тәрбиәләү талап ителә.

Быҙауҙар тәрбиәләүселәр 4 айлыҡҡа тиклемге быҙауҙарҙың ауырлығын тәүлегенә уртаса 850 грамға, 6 айлыҡҡа тиклемге быҙауҙарҙың ауырлығы—750 грамға, 6 айлыҡтан оло булған быҙауҙарҙың ауырлығын 600 грамға арттырырға тейештәр. Бының өсөн быҙау ҡараусы 25 быҙау йәки 50 баш 6 айлыҡтан оло булған йәш малдарҙы тәрбиәләргә тейеш.

Көтөүлектә һәм урында ашатып мал һимертеү буйынса мал ҡараусылар, бригадирҙар, ферма мөдирҙәре, зоотехниктәр, ветеринар работниктәр өс ай буйына көтөүҙә эре малдың тәүлегенә уртаса ауырлығын урында ашатып һимертеүҙә 1000 грамға, көтөүҙә йөрөтөп һимерткәндә 750 грамға арттырырға тейештәр. Мал ҡараусылар 50 баш көтөүҙә һимертелә торған малды йәки 40 баш урында ашатып һимертелә торған малды ҡарайҙар.

Былардан башҡа, мөгөҙлө эре мал ҡараусыларҙан һәр бер һыйырҙан йыл һайын быҙау алыу, һыйырҙын даими составынан һөт һауып алыу, малдарҙы тулыһынса һаҡлау талап ителә.

Сусҡа балаларын үрсетеүҙә сусҡа ҡараусыларҙан йыл башында булған һәр бер 9 айлыҡтан өлкән инә сусҡанан 19 сусҡа балаһы алыу, уларҙы тәрбиәләп үстереү, ике айлыҡ сағында һәр береһен кәм тигәндә 15 килограмға еткереү талап ителә. Сусҡа ҡараусы: колхозда 7 инә сусҡаның, ә совхозда 9 инә сусҡаның балаларын ҡарап үстерә. Сусҡаларҙы һимертеүҙә эшләүселәр 50 сусҡаның һәр береһенең уртаса ауырлығын айына 20 килограмға арттыралар.

Һарыҡ бәрәстәре үстереү һәм һарыҡтан йөн ҡырҡып алыу буйынса күрһәткестәр түбәндәгесә: йыл башына булған һәр бер 100 һарыҡтан 112 бәрәс алып, имеүҙән айырылғанды үстерергә, нәҙек йөнлө һәм был тоҡом менән яҡшыртылған оло һарыҡтан йылына 5,6 килограмм, йәш һарыҡтан 4,5 килограмм йөн ҡырҡып алырға, ярым эре йөнлө йәки шул тоҡом менән яҡшыртылған оло һарыҡтан 4,8 килограмм, йәш һарыҡтан 3,5 килограмм йөн алырға кәрәк. Өлкән сабандар 400 баш һарыҡты һәм 600 бәрәсте тәрбиәләргә тейештәр.

Ҡошсолоҡ работниктәре өсөн булған күрһәткестәр түбәндәгеләр: йомортҡаны күп һала торған тоҡомло тауыҡтан йылына 175 йомортҡа, башҡа тоҡом тауыҡтарҙан 160 йомортҡа алыу, башҡа төрлө ҡоштарҙы үрсетеүҙә—һәр бер өлкән өйрәктән 75 килограмм, ҡаҙҙан 60 килограмм, күркәнән 90 килограмм үрсем алыу, үстереү һәм башҡалар.

Мал аҙығы һәм силос культуралары үстереүселәр мал сөгөлдөрөнөң гектарынан 600 центнер, мал гәрәнкаһынан һәм турнепстан 450 центнер, силос өсөн үстерелгән көнбағыштан 400 центнер силос массаһы урожайын алырға тейештәр. Күп йыллыҡ үләндәрҙән 60 центнер, бер йыллыҡ үләндәрҙән 50 центнер, тәбиғи сағыл үләндән 35 центнер, тәбиғи тугай сабынлығынан 70 центнер бесән урожайы алырға кәрәк. Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың мал аҙығы үстереүсе бригадаларының звенолары юғары күрһәтелгән урожайҙы 3 гектар сөгөлдөрҙән, гәрәнкәнән һәм турнепстан, 7 гектар көнбағыштан, 15 гектар күп йыллыҡ үләндәрҙән, 10 гектар бер йыллыҡ үләндән, 15 гектар тәбиғи сағыл үләндән, 20 гектар тугай сабынлығынан һәр бер гектарынан алырға тейештәр.

Был күрһәткестәрҙе үтәү өсөн, общественный малдарҙың һанын арттырыу, продукты биреүсәнлеген күтәреү өсөн көрәш республикабыҙҙың малсылыҡ работниктәренең иң мөһим бурысы булып тора.

З. Вахитов.

Төҙөлөштәргә күберәк кирбес бирәйек!

Торлаҡ-коммуналь төҙөлөш эштәренең ҙур күләме төҙөлөш материалдары предприятиеләре алдына, бигерәк тә кирбес заводтарына, әленән-әле үҫә барған иң ҙур талаптар ҡуя.

Республикабыҙҙың кирбес заводтары был үҫә барған талаптарҙы үтәүҙә ҡәнәғәтләнерлек эшләмәйҙәр. Черниковскиҙәге төҙөлөш трестарының кирбес заводтары ағымдағы йылдың үҙган 5 айында заданиеларҙы 25—30 процентҡа үтәп еткермәнеләр. БАССР Министрҙар Советы ҡарамағындағы төҙөлөш материалдары управлениеһе (начальнигы иптәш Әминев) предприятиеләре лә кирбес етештереү пландарын өҙәләр.

Йәй төҙөлөш сезонының иң ҡыҙыу сағы. Ә кирбес етештереү эштең темпын түбәнәйтә. Был хәл шулай уҡ төҙөлөштә өҙлөкһөҙ ағылып методын һәм тиҙләтелгән методты ҡулланыуҙы ла өҙә, ҙур простойҙар яһауға килтерә.

Кирбес заводтары өҙөклөктән сыға алалар. Тик бында етәкселәрҙең, заводтарҙағы партия, профсоюз ойошмаларының производствоны ойоштороу мәсьәләләре менән көндәлек рәүештә шөғөлләнеүҙәре, ҡеүәттәрҙе арттырыу өсөн иң эшлекле саралар күреүҙәре кәрәк.

Беҙҙең заводтарыбыҙҙа әле м халызациялаштырыу эштәре бик артта ҡалып килә. Күп хеҙмәт талап иткән процестарҙа лә техника бик аҙ ҡулланыла. Мәҫәлән, Черниковск төҙөлөш тресында тейәү-бушатыу эштәрен механизациялаштырыу 40 процент кенә тәшкил итә. Мейестәрҙең ҡеүәте тулыһынса файҙаланылмай. Формовка цехына балсыҡ ваҡытында бирелмәү арҡаһында простойҙар күп була. Карьерҙарҙан юлдары төҙәтелмәгән. Опо арҡала балсыҡ тейәлгән вагонеткалар йыш ҡына юлдан сығалар, ә был балсыҡ ташыу эшен өҙөүгә сәбәпсе була. Заводта продукцияның сифатына ла иғтибар итмәйҙәр. Мейестәрҙәге температура ваҡытында үлсәнеп барылмай. Техник процестарҙы билдәләү өсөн махсус журнал булдырылмаған. Был хәл кирбестең насар сифатлы итеп эшләнеүенә килтерә. Заводта иҫәпкә алынғаны брак ҡына 7,3 процент тәшкил итә, ә бынан башҡа күп һанда кирбес тейәгәндә һәм бушатҡанда ватылып ярамаҫ хәлгә әйләнә.

ВКП(б) Үҙәк Комитеты Башҡортостан Өлкә Комитетының отчеты буйынса ҡабул иткән ҡарарында Өфө, Черниковск ҡалаларында торлаҡ-коммуналь төҙөлөш эштәренең бик артта ҡалыуын билдәләп, был өҙөклөктө бөтөрөүҙе ҡырҡа рәүештә талап итте. Үҙәк Комитеттың күрһәтмәләрен тормошҡа ашырыу өсөн бөтә көстө туплау кәрәк. Кирбес, әҙбиз, алибастр һәм башҡа төҙөлөш материалдары етештереүсе предприятиеларҙең коллективтары государство алдындағы бурыстарын үтәү юлында большевистик ныҡышмалыҡ менән көрәшергә бурыслылар.

Предприятие етәкселәре заданиеларҙы үтәү өсөн социалистик ярышты киң йәйелдерергә, эш процестарын механизациялаштырыу буйынса конкрет саралар күрергә, яңы төҙөлөштәргә етерлек һанда кирбес һәм башҡа материалдарҙы өҙлөкһөҙ рәүештә биреп тороуҙы тәьмин итергә тейештәр.

С. Федотов,

ВКП(б) Өлкә Комитетының машиналар төҙөлөшө бүлеге мөдире урынбаҫары.

СИТ ИЛ ЭШТӘРЕ МИНИСТРҘАРЫ СОВЕТЫНЫҢ КОММЮНИКЕҺЕ

1949 йылдың 23 майынан 20 июнгә тиклем Парижда сит ил эштәре министрҙәре Советының алтынсы сессияһы булып үтте. Унда Совет Социалистик Республикалар Союзының сит ил эштәре министры А. Я. Вышинский, Франция сит ил эштәре министры Роберт Шуман әфәнде, Великобритания сит ил эштәре министры Эрнест Бевин әфәнде һәм Америка Ҡушма Штаттарының государство секретары Дин Ачесон әфәнде ҡатнашты. Сессия ваҡытында Германия мәсьәләһе һәм Австрия договоры тикшерелде.

Сит ил эштәре министрҙары Советы түбәндәге ҡарарҙы ҡабул итте:

I. Германия мәсьәләһе

Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыу тураһында килешеүҙәргә сит ил эштәре министрҙары Советының был сессияһында өлгәшергә мөмкинлек булмауға ҡарамаҫтан, СССР, АҠШ, Великобритания һәм Франция сит ил эштәре министрҙары был йүнәлештә ирешеү өсөн үҙҙәренең тырышлыҡтарын дауам итәләр һәм, айырым алғанда, хәҙер түбәндәгеләр тураһында килешеүҙәргә килделәр:

1. Берләшкән Милләттәр Генеральный Ассамблеяһының ошо, йылдың сентябрь айында саҡырыласаҡ дүртенсе сессияһының барышында дүрт хөкүмәт Ассамблеялағы үҙҙәренең вәкилдәре аша Германия мәсьәләһе буйынса сит ил эштәре министрҙары Советының киләсәк сессияһын саҡырыуҙың срогы һәм башҡа шарттар тураһында фекерҙәр менән алышасаҡтар.

2. Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуға өлгәшеү маҡсаттарында министрҙәрҙең үҙҙәренең тырышлыҡтарын дауам иттерергә уйлауҙары айҡанлы оккупацион властар дүрт яҡлы нигеҙҙә Берлинда беренсе консультация яһаясаҡтар.

3. Шуның менән бергә был консультациялар Германияла һәм Берлинда йәшәп килгән административ бүленеүҙәрҙең һөҙөмтәләрен, бигерәк тә түбәндә килтерелгән мәсьәләләрҙә йомшартыу маҡсатын тотасаҡтар:

а) көнбайыш зоналар һәм көнсығыш зона араһында, шулай уҡ Берлин һәм зоналар араһындағы сауҙаны киңәйтеү һәм финанс, экономик мөнәсәбәттәрҙе үстереү;

б) көнбайыш зоналар һәм көнсығыш зона араһында, шулай уҡ Берлин һәм зоналар араһында кешеләрҙең һәм тауарҙарҙың йөрөшөн һәм мәғлүмәттәр менән алмашыуҙы еңеләйтеү;

ц) мөмкин тиклем Берлиндең тормошон нормаллаштырыуҙы күҙҙә тотоп, был ҡаланың дүрт секторы менән идара итеүгә ҡағылған мәсьәләләрҙең дөйөм интересын ҡарау.

4. Өсөнсө параграфта күҙҙә тотолған эштә ярҙам өсөн тейешле оккупацион властар уларҙың юрисдикцияһында торған немец экспертарын һәм тейешле немец ойошмаларын саҡыра алалар. Был саҡырылған немецтар эшкә ҡағылған мәғлүмәттәр менән алмашасаҡтар, докладтар әҙерләйәсәктәр һәм үҙ-ара килешеүҙәргә өлгәшкәс оккупацион властарға тәҡдимдәр яһаясаҡтар.

5. СССР, Франция, Великобритания һәм Ҡушма Штаттар хөкүмәттәре 1949 йыл 4 майҙағы Нью-Йорк килешеүе көсөндә ҡалырға тейеш, тип килешәләр. Унан башҡа, килтерелгән параграфтарҙа күрһәтелгәндәрҙең маҡсаттарына артабан ирешеү өсөн һәм был планды, көнсығыш зона һәм көнбайыш зоналар араһында һәм зоналар һәм Берлин араһында кешеләрҙе һәм тауарҙарҙы йөрөтөүгә һәм коммуникацияларға ҡағылған килешеүҙәрҙе, һәм башҡа пландарҙы яҡшыртыу һәм уларға өҫтәмәләр индереү өсөн, шулай уҡ транзитҡа ҡарата оккупацион властар һәр береһе үҙенең зонаһында кешеләрҙе һәм тауарҙарҙы йөрөтөү һәм телефон, телеграф, почта аша бәйләнеш өсөн тимер юл, һыу һәм юл транспортын нормаль функционировать итеү һәм файҙаланыу өсөн кәрәкле саралар күрергә бурыслылар.

6. Оккупацион властар көнсығыштағы һәм көнбайыштағы немец экономик органдарының етәкселәренә зоналар араһында тағы ла тығыҙыраҡ экономик бәйләнештәрҙе ойошторорға һәм сауҙа һәм башҡа экономик килешеүҙәрҙе тағы ла эффектлыраҡ тормошҡа ашырыуға булышлыҡ итергә тәҡдим итәләр.

II. Австрия договоры

Сит ил эштәре министрҙары түбәндәгеләргә килештеләр:

а) Австрияның сиктәре 1938 йыл 1 гинуарға тиклем булған килеш ҡаласаҡтар;

б) Австрия өсөн договор, Австрияның унда йәшәгән словен һәм хорват милләттәренең хоҡуҡтарын һаҡлауҙы гарантиялауын күҙҙә тотасаҡ;

в) Австриянан репарациялар талап ителмәйәсәктәр, ләкин Югославия үҙенең территорияһындағы Австрияның милкен, хоҡуҡтарын һәм интерестарын алырға, тоторға, йәки юҡ итергә хоҡуҡлы буласаҡ.

г) Советтар Союзы Австриянан 6 йыл буйына түләү хоҡуҡы менән ирекле валютала 150 миллион доллар аласаҡ.

д) Һуңғы иҫәп түбәндәгеләрҙе үҙенә индерәсәк:

1. Германия активтары итеп тотолған йәки талап ителгән бөтә милекте, хоҡуҡты йәки интерестарҙы һәм Австрияла торған хәрби трофеялар сифатында тотолған йәки талап ителгән хәрби промышленность предприятиеларен, торлаҡ йорттарын һәм шуға оҡшашлы күсмәй торған милекте Австрияға тапшырыу, шуның менән бергә Урынбаҫарҙарға, Австрияға биреләсәк хәрби трофеяларҙың категорияларын асыҡлау эше тапшырыла (договорҙың 35-се статьяһынаса. 1948 йыл 24 гинуарҙан Советтар Союзының тәҡдимдәрендә күрһәтелгән башҡа параграфтарына ярашлы рәүештә Советтар Союзына тапшырыласаҡ нефть активтарынан һәм Дунайҙа судноларҙы йөрөтөү компанияһының — ДДСГ—милкенән башҡа. Был параграфтар яңынан ҡаралған килеш һәм, ҡағиҙә рәүешендә, Австрия юрисдикцияһы аҫтында ҡалалар). Шуға ярашлы рәүештә Советтар Союзына ДДСГ-ның Венгрия, Румыния һәм Болгарияла урынлашҡан активтары ла, шулай уҡ Дунайҙа судноларҙы йөрөтөү компанияһының көнсығыш Австрияла урынлашҡан активтарының, урынбаҫарҙар араһында килешелгән исемлек буйынса 100 процентә тапшырыласаҡ.

2. Советтар Союзына тапшырыласаҡ был хоҡуҡтар, милк һәм интерестар, Советтар Союзы Австрияға биргән хоҡуҡтар, милк һәм интерестар кеүек үк Советтар Союзы йәки Австрия яғынан ниндәй ҙә булһа ҡыйынлыҡтар йәки талаптарһыҙ тапшырыласаҡтар. Ошоноң менән бергә «ҡыйынлыҡтар һәм талаптар» тигән һүҙҙәр аҫтында 1945 йылдың 8 майынан һуң был милк, хоҡуҡтар һәм интерестарға союзный контролде тормошҡа ашырыуҙан килеп сығыусы кредитор дәғүәләре генә түгел, ә бәлки башҡа бөтә дәғүәләр ҙә шул иҫәптән налогтар буйынса дәғүәләр ҙә күҙҙә тотола. Советтар Союзының һәм Австрияның ҡыйынлыҡтарҙан һәм талаптарҙан үҙ-ара баш тартыуҙары Советтар Союзына тапшырылған Германия активтарына уның хоҡуҡтарын Австрия тарафынан оформить ителеү көнөнә һәм Советтар Союзы тарафынан Австрияға бирелгән активтарҙы фактик тапшырыу көнөнә йәшәп килгән күләмдәге бөтә төр ҡыйынлыҡтарға һәм талаптарға ла ҡағыла, тип күҙҙә тотола:

ф) СССР-ға тапшырылған Германияның элекке бөтә активтары Советтар Союзының ризалығынан башҡа ниндәй ҙә булһа тартып алыуҙарға дусар ителмәйҙәр;

г) Министрҙарҙың урынбаҫарҙары договорҙың бөтә проекты буйынса килешеүҙәргә 1949 йыл 1 сентябргә ҙә һуңламайынса өлгәшеү өсөн үҙҙәренең эштәрен тиҙ көндәрҙә яңынан башлаясаҡтар.

Сусҡасылыҡ үстереү планы арттырып үтәлде

Иптәш Насырова сусҡалар тәрбиәләүҙә икенсе йыл ғына эшләй башлауына ҡарамаҫтан, был эштең оҫтаһы булып өүерелде. Ул быйыл үҙенә беркетелгән 3 баш инә сусҡанан 34 сусҡа балаһы алды һәм хәҙер уларҙы тәрбиәләй. Уның тырыш хеҙмәте арҡаһында «Искра» колхозы сусҡасылыҡты үстереү буйынса йыллыҡ планды үтәне.

Пәрмәкәй районында иптәш Насырова кеүек малсылыҡ оҫталары күп. «Смычка» колхозында ивде бишенсе йыл фермала эшләгән иптәш Зинаида Цыганова шундайҙарҙың береһе. Ул үҙгән йыл үҙенә беркетелгән 8 һыйырҙан 8 быҙау алып үстерҙе һәм һәр һыйырҙан планда билдәләнгән 1200-әр литр урынына, 2100-әр литр һөт һауып алды. Ул быйыл да планды арттырып үтәү өсөн бөтә көсөн һалып эшләй.

Х. Мостафина.

Иптәш Сталиндең „Яңы обстановка—яңы бурыстар“, тигән телмәре тураһында

1931 йылдың 23 июнендә, хужалыҡсылар кәңәшмәһендә иптәш Сталин үҙенең тарихи телмәре менән сығыш яһаны. Ул был телмәрендә беренсе биш йыллыҡ планды үтәү эштәрендә булған етешһеҙлектәргә туҡталды, уларға большевистик тәрән анализ яһау нигеҙендә ул етешһеҙлектәрҙең сәбәбен асып, уларҙы бөтөрөү өсөн көрәш программаһын бирҙе.

Ул осорҙа совет халҡы, большевиктар партияһы етәкселегендә, беренсе биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәү өсөн көрәшә ине. Бына шул осорҙа промышленностең ҡайһы бер тармаҡтарында үсеш темптарының кәмеүе һәм кәмселектәр бар ине. Бының сәбәптәрен Сталин былай аңлатты: «... һуңғы ваҡытта промышленностең үсеш шарттары тамырынан үҙгәрҙеләр, етәкселектең яңы алымдарын талап итеүсе яңы обстановка тыуҙы, ә беҙҙең ҡайһы бер хужалыҡ работниктәребеҙ эш алымдарын үҙгәртеү урынына, һаман да иҫкесә эшләүҙе дауам итәләр» (Сталин. Ленинизм мәсьәләләре, 11 баҫмаһы, Башгосиздат 39 йыл, 390 бит).

Социалистик общественные үсешендә тыуған яңы шарттар, хужалыҡ төҙөлөшөндә яңыса эшләүҙе, яңыса етәкселек итеүҙе, яңы эш методтарын ҡулланыуҙы талап итәләр. Иптәш Сталин үҙенең был тарихи телмәрендә хужалыҡ төҙөлөшөнөң яңы бурыстарын билдәләү менән бергә, уларҙы тулыһынса үтәү юлдарын күрһәтте һәм совет халҡын яңыса эшләү методтары менән ҡоралландырҙы.

* * *

Иптәш Сталин үҙенең был телмәрендә, бөтәһенән дә элек, предприятиеларҙы эш көсө менән тәьмин итеү мәсьәләһенә туҡтала. Социалистик предприятиеларҙы эш көсө менән тәьмин итеү советтар илендә ҙур проблемаға әүерелде. Капитализм шарттарында эшһеҙҙәр армияһы өҙлөкһөҙ рәүештә йәшәп килә. Капиталист, эшсе көсө кәрәккән ваҡытта, һәр төрлө квалификациялы эшселәрҙе ана шул эшһеҙҙәр араһынан таба ала. Шуға күрә капиталистик производство өсөн эшсе көсө әҙерләү мәсьәләһе көн тәртибендә тормай.

Социализм илендә эш бөтөнләй башҡа. Бында эшһеҙҙәр армияһын тыуҙырыусы шарттар мәңгелеккә бөтөрөлгән. «Элек, — ти иптәш Сталин, — ғәҙәттә эшселәр заводтарға, фабрикаларға үҙҙәре килгәләр ине. — тиеүе, был әштә ниндәйҙер үҙ ағымсылыҡ йәшәй ине, ә ул үҙ ағымсылыҡ эшһеҙлек йәшәгәнлектән, ауылда ҡатламланыу булғанлыҡтан, хәйерселек, аслыҡ ҡурҡынысы булғанлыҡтан, был аслыҡ ҡурҡынысы кешеләрҙе ауылдан ҡалаға ҡыуғанлыҡтан килеп сыға ине» (шунда уҡ 391 бит).

Беренсе биш йыллыҡтың бөйөк бурыстарының үтәлеүе, илде социалистик индустриалаштырыу эштәрен киң күләмдә йәйелдереү, эшһеҙлекте бөтөрҙө, ауылда крәстиән хужалыҡтарын киң күләмдә коллективлаштырыу ауылда ҡатламланыуҙы тамырынан бөтөрҙө һәм крәстиәнде ауылдан ҡыуған массовый хәйерселекте мәңгегә еңде. Илебеҙҙә социализмдың еңеүе һөҙөмтәһендә хәл тамырынан үҙгәрҙе. Хәҙер инде эш көсөнөң үҙлегенән ағыуына иҫәп тоторға урын ҡалманы. Бына шуның өсөн иптәш Сталин промышленноска кәрәк эш көстәрен йыйнауҙың яңы юлдарын, ойошҡан рәүештә йыйнау юлдарына күсеүҙе күрһәтеп бирҙе.

* * *

Унан ары иптәш Сталин хеҙмәттең иң ауыр процестарын (урман, күмер промышленносе, төҙөү эше, тейәү-бушатыу, транспорт, ҡара металлургия һ. б. ш.) механизациялаштырыуҙы ҡуйҙы. Иптәш Сталиндең был күрһәтмәләрен үтәүҙә социалистик промышленность ҙур уңышлыҡтарға ирешті. Күмер промышленносендә 1913 йылда күмер ҡаҙыу бары тик 1,7 процентҡа механизациялаштырылған булһа, 1940 йылда уның 94,7 проценте механизациялаштырылды. Күмер сығарыу эштәрен механизациялаштырыу буйынса Советтар Союзы донъяла беренсе урында тора. Металлургияла эшсе биш йыллыҡтың башында уҡ инде тулыһынса механизациялаштырылған домналар, Советтар Союзында бөтә иретелгән суйындың 60 процентен бирәләр ине.

* * *

Иптәш Сталин ул телмәрендә промышленность өсөн эшселәр көсөн ойошҡан рәүештә әҙерләү менән бергә эшселәрҙе производствоға беркетеү, эшселәр составының занмлегенә ирешеү бурысын ҡуйҙы. Производство техникаһын үҙләштергән һәм яңы механизмдарға күнеккән даими эшселәр составынан башҡа предприятиелар үҙенә ҡуйылған бурысты үтәй алмаҫтар тип күрһәтте.

Даими кадрҙар булдырыу, бигерәк тә, эш хаҡын дөрөҫ ойоштороуға бәйләнгән. Хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүгә етештереүсән көстәрҙең үсешен тиҙләтеү, эш хаҡын дөрөҫ ойоштороу, социализм принцибын тулыһынса тормошҡа ашырыу юлы менән генә ирешергә мөмкин. Шуға күрә иптәш Сталин эш хаҡын дөрөҫ ойоштороуҙы производство үсешенең икенсе төп шарты итеп билдәләне һәм эш хаҡын дөрөҫ рәүештә ойоштороу юлдарын күрһәтеп бирҙе. Социализм саҡытында эш хаҡында тигеҙләүселек принцибының производство үсешенә зарарлы икәнен асып бирҙе. Етештереү көстәрен тиҙләтелгән темптар менән үстереү өсөн һәр кемдең материаль яҡтан ҡыҙыҡһыныуы кәрәк. Һәр кемдең хеҙмәтенә, уның һаны һәм сифатына ҡарата эш хаҡы алыуы хеҙмәтсәндәрҙә материаль яҡтан ҡыҙыҡһындырыу тыуҙыра. Квалификациялы хеҙмәт бер үк эш ваҡытында күберәк материаль байлыҡ тыуҙыра. Кем социалистик обществоға күберәк бирһә уның күберәк алырға хаҡы бар. Шуға күрә социализм принцибын дөрөҫ тормошҡа ашырыу һәр кемдә үҙенең квалификацияһын күтәреүгә ынтылыш тыуҙыра. Иптәш Сталин: «... квалификациялы хеҙмәт менән квалификацияһыҙ хеҙмәт араһындағы, ауыр хеҙмәт менән еңел хеҙмәт араһындағы айырманы иҫәпкә ала торған тарифтар системаһын ойошторорға кәрәк», — тине (шунда уҡ 394 бит).

* * *

Иптәш Сталин, үҙенең телмәрендә, хеҙмәтте дөрөҫ ойоштороу нигеҙендә хеҙмәттең етештереүсәнлеген күтәреүгә айырыуса туҡталып, — «предприятиеларҙа хеҙмәтте шулай итеп ойошторорға кәрәк, етештереүсәнлек айҙан-айға, кварталдан-кварталға күтәрелеп бара торған булһын», тине. (шунда уҡ, 397 бит). Хеҙмәт етештереүсәнлеген өҙлөкһөҙ рәүештә күтәреү, уны дөрөҫ ойоштора белеү, эш ваҡытының һәр бер минутынан дөрөҫ файҙалана белеүҙе талап итә. Ваҡытты минут менән генә түгел бәлки секундтар менән дә иҫәпләргә өйрәнгән, культуралы һәм техник яҡтан оһыҡҡан кешеләр хеҙмәт етештереүсәнлегенең юғары өлгөләрен биреп, уның өҙлөкһөҙ үҫеүен тәьмин итәләр.

Ҙур темптар менән үҫеүсе социалистик хужалыҡҡа етәксе кадрҙар — эшселәр синыфының производство-техник интеллигенцияһын булдырыу социалистик хужалыҡ өсөн команда кәстәре әҙерләү айырыуса әһәмиәткә эйә булып тора.

Совет илесе тарихта беренсе тапҡыр киң күләмдә халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтары буйынса хеҙмәтсәндәр өсөн юғары уҡыу йорттарының ишектәрен асты. Большевиктар партияһы һәм бөйөк Сталин етәкселегендә Совет иласе тарафынан үткәрелгән саралар һөҙөмтәһендә, илебеҙҙең халыҡ хужалығы юғары квалификациялы командирҙар менән етерлек күләмдә тәьмин ителде. Инженер-техник кадрҙарын әҙерләү һәм эшселәрҙең квалификацияһын күтәреү сталинсе бөтә биш йыллыҡтар буйына киң йәйелдерелде. Ул һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ планда ла ҙур әһәмиәт тота. Совет юғары уҡыу йорттары һәм урта мәктәптәр йыл һайын меңәрләгән юғары квалификациялы инженер һәм техник работниктәр бирәләр. Ләкин эш кадрҙарҙы юғары уҡыу йорттарында әҙерләү менән генә сикләнмәй. «..., производство-техник интеллигенцияһы тик юғары мәктәптәрҙе үткән кешеләрҙән генә түгел, — ул шулай уҡ предприятиеларебеҙҙең практик работниктәренән, квалификациялы эшселәрҙән һәм эшселәр синыфының заводтағы, фабрикалағы, шахталағы культура көстәренән дә формировать ителәсәк», — тип күрһәтте иптәш Сталин (шунда уҡ, 402 бит). Иптәш Сталиндең был күрһәтмәһе практикала тулыһынса үтәлә килә. Яңы биш йыллыҡта был мәсьәлә тағы ла ныҡ күләмдә ҡуйылды. Биш йыллыҡ план тураһындағы закон буйынса производствола индивидуаль тәртиптә, бригада һәм курстарҙа уҡытыу юлы менән квалификациялы массовый профессия кадрҙары әҙерләүҙе киң йәйелдереү бурысы ҡуйылды.

* * *

Социализмдың еңеүе иҫке мәктәп инженер-техник работниктәре сафында ҙур үҙгәреш тыуҙырҙы. Улар социализм файҙаһына хеҙмәт итеүгә табан боролдолар. Шуға күрә иптәш Сталин: «..., эшселәр синыфы яғына шикһеҙ борола торған специалистарға һәм инженер-техник көстәргә ҡарата политикабыҙҙы үҙгәртергә һәм уларға ҡарата максимум хәстәрлек күрһәтергә кәрәк». — тине. (шунда уҡ, 409 бит).

* * *

Иптәш Сталин үҙенең телмәрендә, халыҡ хужалығы өсөн накоплениеның яңы сығанаҡтарын күрһәтеү менән бергә, уның темптарын көсәйтеү мәсьәләһенә айырыуса туҡталды.

«Промышленность һәм ауыл хужалығын артабан йәйелдереп ебәреүҙе тәьмин итеү өсөн, — тине иптәш Сталин, — накоплениеның яңы сығанаҡтарын эшкә ебәреүгә, хужаһыҙлыҡты бөтөрөүгә, хужалыҡ иҫәбен индереүгә, продукцияның үҙенә төшеү хаҡын түбәнәйтеүгә һәм промышленность эсендәге накоплениене күтәреүгә ирешергә кәрәк» (шунда уҡ, 410 бит).

Совет халҡы был бурыстарҙы үтәү өсөн арымай-талмай көрәшә.

1948 йылда, Мәскәү предприятиеларының ныҡлы экономия режимын үткәреү, продукцияның үҙенә төшеү хаҡын түбәнәйтеү һәм пландан тыш накопление алыу өсөн башлаған көрәштәре бөтә халыҡ хәрәкәтенә әүерелде. Был хәрәкәт һөҙөмтәһендә предприятиеларҙың экономикаһы байтаҡ нығыны һәм социалистик промышленность 1948 йылда пландан тыш 6 миллиард һумдан артыҡ накопление бирҙе.

1949 йылдың ғинуарында Мәскәү промышленносының алдынғы предприятиелары оборот средстволарының әйләнешен ҡыҫҡартыу өсөн көрәш башланылар. Был яңы көрәш халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтарын солғап алды һәм бөтә халыҡ хәрәкәтенә әүерелде. Накоплениеның яңынан-яңы сығанаҡтары асыла. Социалистик ярыштың яңынан-яңы формалары барлыҡҡа килә. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡтың ҙур бурыстарын срогынан элек үтәү өсөн миллионлаған хеҙмәтсәндәр киң көрәш йәйелдерәләр.

Иптәш Сталиндең тарихи телмәре, совет иленең социализмдан коммунизмға күсеү юлында яҡты маяҡ булып тора.

М. Даунаев.

Өлкә партия мәктәбенең өлкән преподавателе.

ТАРИХ ҺАБАКТАРЫ

Бынан Һигеҙ йыл элек, 1941 йылдың 22 июнендә, Гитлер Германияһының һәм уның сателлиттәренең яуҙары Советтәр Союзының сиктәрен — Балтика диңгеҙенән алып Кара диңгеҙгә тиклем — буйынан-буйына иҫкәрмәҫтән һәм мәкерле рәүештә аша үтеп индиләр.

Советтәр Союзына Германияның һөжүм итеү көнөндә инглиз-саксондар донъяһының иң күренекле идеологтары ҡабахәт, түбән тойғоларын күрһәттеләр. Америка һәм Англия консерваторҙары фашизмдең тар-мар ителәсәгенә ышанмайҙар ғына түгел, бәлки быны теләмәйҙәр ҙә — улар, герман агрессоры, Рәсәй кеүек, бик ҙур «киҫәк» менән мәшғүлләнһә булһа ла туйыныу торор, иң хәлһеҙләнгән хәлдә, үҙ урындарында ҡалырға, һәм үҙҙәренең тағы бер элешен электереү ихтималына ла юл итәләр ине.

Совет кешеләренең мораль яҡтан өҫтөнлөгө һуғыштың беренсе сәғәттәренән үк һәм беренсе көндәренән үк күренде. Тыйыулыҡ, батырлыҡ, үлемдән ҡурҡмау — социалистик революция боецтарының ошо сифаттары, большевиктарҙың сифаттары күп миллиондарса боец-патриоттарҙың сифаттарына әйләнделәр.

«Был армия Европа континентендә бер ҡайҙа ла ҡаршылыҡҡа осрамағайны әле, — тине шул саҡта иптәш Сталин. — Тик беҙҙең территорияла ғына ул ҡаршылыҡҡа осраны. Һәм был ҡаршылыҡ күрһәтеү һөҙөмтәһендә немец-фашист армияһының иң яҡшы дивизиялары беҙҙең Ҡыҙыл Армия тарафынан ҡыйратылғандар икән, был инде Гитлерҙең фашист армияһы ла, Наполеон һәм Вильгельм армиялары ҡыйратылған шикелле үк, ҡыйратыла ала һәм ҡыйратыласаҡ, тигән һүҙ» (И. В. Сталин. Советтәр Союзының Бөйөк Ватан һуғышы тураһында. 10-сы бит).

Бөрәш һәм еңеү планы дуҫтарҙың һәм дошмандарҙың күҙе алдында Совет Армияһының гениаль полководецы тарафынан асыҡтан-асыҡ иғлан ителде. Ул бөтә совет халҡы тарафынан бер күңелдән ҡабул ителде. Ләкин ул буржуаз «демократия» илдәре тип аталған илдәр өсөн ғәжәттәгесә һәм мөмкин булған хәл түгел ине. Сөнки уларҙа халыҡ һәм хөкүмәт араһында совет илендәге кеүек айырылмаҫлыҡ бәйләнеш юҡ һәм булыуы мөмкин дә түгел. Уларҙа үҙҙәренең тыуған иленә Совет илендәге кеүек мөхәббәт һәм бирелгәнлекте күрмәйҙәр. Тик совет, социалистик ҡоролошо ғына илдең барлыҡ халыҡтарын дошманға геройҙарса отпор биреү өсөн бер ғаиләгә берләштереүгә булдыҡлы ине, һәм тик совет, социалистик государство ғына был баһадирҙарса көрәштә илдең барлыҡ көстәрен тарихта күрелмәгәнсә ойоштороуҙы һәм мобилизациялауҙы тәьмин итә алды.

Һәм тик большевиктар партияһы, Ленин—Сталин партияһы ғына тотош был еңеүле Ватан һуғышының ошо бөйөк планын үтәүгә алып бара ала ине.

Совет халҡының Бөйөк Ватан һуғышы эпопеяһы кешелек донъяһы тарихендә уның социалистик общество кешеһенең көсө һәм бөйөклөгө тураһында, уның тиңдәшһеҙ геройлығы һәм ныҡлығы тураһында, миллиондарса совет һалдаттарының, партизандарының, карттарының һәм егеттәрҙең, ҡатын-ҡыҙҙарҙың һәм йәш үҫмерҙәрҙең ғәйрәтлелеге һәм бөйөк патриотизмы тураһында, эшселәрҙең һәм колхозсыларҙың титаник хеҙмәте тураһында, бөйөк Ленин—Сталин партияһының тәрән аҡыллылығы тураһында һөйләүсе иң гүзәл бит булып инде. Һуғыш башланғандан һуң өс ай үтеүгә үк, немецтарҙың инде бик ҙур тиклем серьез өҫтөнлөктәре булыуына ҡарамаҫтан, Гитлер армияһы Мәскәү янында үҙенең йәшәүенең бөтә тарихендә беренсе тапҡыр бик ҡаты еңелеүгә осраны. Ө бер йылдан һуң үҙенең киңлеге һәм героизмы яғынан тиңдәше булмаған Сталинград оборонаһы һөҙөмтәһендә бөйөк Сталинград һөжүме башланды. Германия һәм уның союзниктары менән яңғыҙға-яңғыҙ көрәштә Советтәр Союзы хәл иткес еңеүгә өлгәште. Сталинград һуғышы немец армияһының ҡоншы байыуы һәм емерелеүенең башы булды, ул икенсе бөтә донъя һуғышының бөтә барышында һынылыш тыуҙырҙы. Сталиндең хәрби гений барлыҡ һуғыштар тарихендә иң данлыҡлы һәм иң бөйөк еңеү булған Сталинград еңеүен тәьмин итте. Сталиндең хәрби доктринаһы еңде, совет социалистик системаһы еңде һәм үҙенең үлсәп бөтөргөһөҙ өҫтөнлөгөн күрһәтте. СССР халыҡтарының дуҫлығы еңде.

Иптәш Сталиндең алдан күреп әйткәндәре тура килде: совет халҡының көрәше Европалағы барлыҡ халыҡтарҙың фашистик ҡоллоҡтан үҙҙәрен ҡотолдороу өсөн көрәше менән бергә ҡушылды. Еңеүле совет ғәскәрҙәре, Висла һәм Одерҙә, Дунайҙа һәм Тиссала, Карпатта һәм Берлин янындағы аҙаҡҡы хәл иткес һуғышта дошманды тубыҡландырыу һәм уны капитуляция яһарға мәжбүр итеү өсөн, Германияның сиктәренә табан дәһшәтле ағым булып ябырылдылар. Һәм совет кешеләренең героизмы менән рухланған поляктарҙың һәм чехтарҙың, французлырҙың һәм норвегиялыларҙың партизан көрәше көн һайын киңерәк тоҡана барҙы.

Англияның һәм Америка Ҡушма Штаттарының идара итеүсе круглары үҙҙәрен бөтөнләй башҡаса тоттолар. Европала икенсе фронт, көнбайыш державаларҙың тантаналы йөкләмәләр алыуҙарына ҡарамаҫтан, 1941 йылда ла, 1942 йылда ла асылманы. Шунан ары ул 1943 йылға кисектерелде. Советтәр Армияһының тотош Европаны үҙенең генә азат итеү «ҡурҡынысы» килеп тыуғас, тик 1944 йылда ғына операциялар башланды. Англия-Америка армиялары, Франция еренә төшкәндән һуң, Гитлер армияһының тылдағы, «ял итеүсе» частәренең кәсһеҙ генә ҡаршылығына осранылар, уларҙың төп көстәре Көнсығыштағы гигант һуғыштарҙа ҡыйратылғайнылар һәм юҡ ителгәйнеләр.

Капиталистик донъяның реакцион деятелдәренең иҫәптәре барып сыҡманы. Совет иле һуғыштың ҡаты һынауҙарынан хәлһеҙләнгән, көсө бөткән «ил» булып түгел, бәлки Европа халыҡтарын азат итеүсе даныҡ нурына күмелгән, халыҡ-ара политикаға хәл иткес йоғонто яһаусы, бөтә донъяла иң ҡеүәтле держава булып сыҡты.

Икенсе бөтә донъя һуғышы һөҙөмтәһендә, совет социалистик государствоһының еңеүе һөҙөмтәһендә бөтә донъяла социализм һәм демократия лагере үлсәп бөтөргөһөҙ рәүештә нығыны һәм үҫте. Көнсығыш һәм Үҙәк Европа илдәре капиталистик системанан мәңгегә ҡотолоп сыҡтылар, уларҙың халыҡтары үҙҙәрендә яңы, алдынғы халыҡ-демократик режимы тыуҙырҙылар һәм социализм юлына аяҡ баҫтылар. Икенсе яҡтан, империализм лагере һуғыштан һуң Германия, Япония һәм Италия кеүек реакцион империалистик державаларҙы юғалтты. Немец һәм япон агрессорҙарына ҡаршы азатлыҡ һуғышында колонияларҙағы халыҡтарҙың милли-азатлыҡ хәрәкәте нығыны һәм үҫте, һәм улар хәҙер ҙә азатлыҡ һәм бойондороҡһоҙлоҡ өсөн героик рәүештә көрәш алып баралар.

Гитлер Германияһын тар-мар итеү көнөнән һуң уҙған дүрт йыл совет халҡының социалистик экономиканың яңы күтәрелеше өсөн, һуғыштың ауыр эҙемтәләрен йылдам бөтөрөү өсөн геройҙарса көрәше менән тулған. Биш йыллыҡтың тәүге өс йылында 4.000 самаһы промышленность предприятиеһе аяҡҡа баҫтырылды, тоҙолдо һәм хәрәкәткә индерелде. Промышленность продукцияһын етештереүҙең һуғыштан элекке кимәле уҙып кителде инде, ауыл хужалығының ҙур күтәрелешенә, Совет иле культураһының юғары үҫешенә өлгәшелде, хеҙмәтсән массаларҙың тормош кимәле ҡырҡа рәүештә күтәрелде.

Социалистик ҡоролоштоң бөйөк өҫтөнлөктәре Советтәр Союзына быға тиклем күрелмәгән ҡыҫҡа срокта илдең экономикаһын һәм культураһын яңы, иң юғары баҫҡысҡа күтәрергә мөмкинлек бирҙеләр. Синфи ҡаршылыҡтар менән өҙгөләнә торған капиталистик илдәрҙә бындай уңыштарҙың булыуы мөмкин түгел.

Советтәр Союзы һуғыштан һуңғы йылдарҙа сталинсә тыныс политиканы ныҡышмалы рәүештә тормошҡа үткәреүен дауам иттерҙе, ныҡлы тыныслыҡ өсөн, еңелгән фашистик илдәрҙең демократик үҫеше өсөн, ҙур һәм бәләкәй государстволарҙың халыҡ-ара хеҙмәттәшлеге өсөн үҙенең изге көрәшен дауам иттерҙе. Тыныслыҡ өсөн ошо көрәштә Советтәр Союзы барлыҡ демократик государстволарҙы, капиталистик донъяның барлыҡ прогрессив көстәрен, ер шарындағы барлыҡ намыҫлы, алдынғы кешеләрҙе үҙенең тирәһендә туплаңы. Советтәр Союзы етәкселегендәге тыныслыҡ һәм демократия лагеры хәҙер, ҡасан да булһа булғандарға ҡарағанда ла көслөрәк һәм уның көстәре һаман үҫә бара.

Гитлерға ҡаршы еңеүле коалицияла ҡатнашыусыларҙың бүтәндәре башҡа төрлө юлдан киттеләр. Англия-Америка блогының эш башлыҡтары үҙҙәренең күптән түгелге дошмандары — Германия һәм Япония милитаристәре менән союзда тороп, бөтә донъяла хакимлек урынлаштырыу өсөн яңы һуғыш башлау тураһында хыялланалар. Ләкин АҠШ-тың һәм Англияның бөтә донъяла хакимлеге — Гитлерҙең, Муссолиниҙең һәм Тодзионың бөтә донъяла хакимлек итеүгә ынтылыштары шикелле үк, ҡурҡыныс һәм буш хыял булып тора.

Тарих һабаҡтары яңы һуғыш апологеттәре өсөн, барлыҡ черчиллдәр, форрестолдар, кэнноидар, даллестәр өсөн әҙһеҙ үткән булһалар ҙа, улар бөтә донъялағы бик киң халыҡ массалары өсөн бушҡа ғына үтмәнеләр. Ҡасандыр бер ваҡытта һуғыш халыҡтарҙан «тәрән сер итеп», министрҙәр кабинеттәренең тынлығында әҙерләнеп, шунан һуң йөҙҙәрсә миллион кешеләрҙең баштарына ябырылып төшә торғайны. «Ләкин халыҡтарҙың теге йәки был идара итеүсе кликалар ҡулында һуҡыр ҡорал булып тороу ваҡыты үтте», — тине Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 31 йыллығы көнөндә иптәш Молотов. Бөтә донъялағы халыҡтар, демократик көстәр яңы һуғыш уты тоҡандырыусыларҙың мәкерле әҙләнеүҙәрен уяулыҡ менән күҙәтеп торалар һәм уларҙың енәйәтсел уйҙарын өҙәсәктәр. Халыҡтарҙың булышлығынан башҡа һуғышыу мөмкин түгел, ә халыҡтар һуғыш теләмәйҙәр, уны сиссен ебәрергә рөхсәт итмәйҙәр.

Киләсәк коммунизм ҡулында, һәм тарих барышын, общественный үҫеш барышын киреғә бороуға йүнәлтелгән барлыҡ ынтылыштар емерелеүгә хөкөм ителгәндәр. Ватан һуғышының бөтә тарихе, СССР-ҙа һуғыштан һуңғы йылдарҙа коммунизмдең ынтылышлы рәүештә ҡеүәтле алға барыу хәрәкәтенең тарихе шул тураһа ышандырырлыҡ итеп һөйләй.

Б. Леонтьев.

Малсылыҡты үҫтереү һәм продуктивлеген күтәреү өсөн

Байҡыбаш районы «Ленин булаге» ауыл хужалығы артеле малсылыҡты үҫтереү һәм продуктивлеген күтәреүҙә байтаҡ уңыштарға өлгәште. 1940 йыл менән сағыштырғанда мөгөҙлө эре малдар һаны 25 процентҡа, һарыҡ-кәзәләр дүрт тапҡырға, тауыҡтар һаны икеләтә артты. Яңы сусҡа фермаһы ойошторолдо һәм сусҡалар һаны 33 башҡа еткерелде. Һуғыш йылдарына ҡарағанда һәр бер һауын һыйырҙан 250 литр артыҡ һөт һауып алынды. Ләкин был уңыштар беҙҙе тынысландырмайҙар. Сөнки СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетенең күптән түгел генә сыҡҡан «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең (1949—51 йылдарға) планы» һәм «Малсылыҡ продукттарын әҙерләү тураһындағы» ҡарарҙары малсылыҡ работниктәре алдына тағы ла ҙурыраҡ бурыстар ҡуйҙы. Колхозсылар был тарихи ҡарарҙарҙы ҙур хеҙмәт күтәрелеше менән ҡаршыланылар.

Малсылыҡты үҫтереү һәм продуктивлеген күтәреү — ул ныҡлы аҙыҡ базаһы булдырыуға һәм малдарҙы яҡшы тәрбиәләүгә бәйләнгән. Шуға күрә беҙ быйыл 33 гектар күп йыллыҡ үлән сәстек. Ферма яны участкаһында 3 гектар һоло, 5 гектар тамыр аҙыҡ культураларын ултырттыҡ. Ферма әргәһендә тәбиғи ҡулдан тыш, 11 метр тәрәнлегендә яңы һыу ятҡылығы төҙелде һәм тирә-яғына ағастар ултыртылды. Мал торлаҡтары ремонтлана, сусҡалар өсөн яңы аҙбар һалына.

Быға тиклем малдарҙың һаны күп булыу менән генә сикләндек, уларҙың продуктивлеге тураһында аҙ хәстәрлек күрелде. Хәҙер үҙебеҙҙең төп маҡсатыбыҙ итеп общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү бурысын ҡуйҙыҡ. 8 баш «бестужев» тоҡомло һыйыр һәм 2 баш «прекос» тоҡомло таҡа, 20 һарыҡ һатып алдыҡ. Был беҙгә киләсәктә тоҡомло яҡшыртыу мөмкинлеген бирә. Һыйырҙарҙы өс тапҡыр һауыу, уларҙы төндә көтөү эштәре практикала ҡулланыла.

Государствоға тапшырыласаҡ малдарҙы көтөүҙә йөрөтөп һимертеү өсөн айырып алдыҡ. Малсылыҡ продукттарын тапшырыуҙы Октябрь революцияһының 32 йыллығы—7 ноябрь көнөнә үтәргә һүҙ бирҙек.

Малсылыҡты үҫтереү һәм малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү өсөн бөтә мөмкинлектәр бар. Беҙ иптәш Сталингә биргән вәғәҙәбеҙҙе намыҫ менән үтәү өсөн көрәшәбеҙ.

Ш. Вәлиуллин,
Байҡыбаш районы, «Ленин булаге» колхозы председателе.

Быуа төҙөлдө

МИӘКӘ. «Родник» колхозы членарҙары иптәш Сталинға яҙған хаттарында алған йөкләмәләрен үтәү өсөн ныҡышмалы көрәш алып баралар.

Яҙҙың беренсе көндәренән үк улар үҙҙәренең ауылы янынан аға торған йылғаны быуа башланылар. Хәҙер быуа быуыу эштәре тамамланды һәм уның һыуы менән баҡса әмештәрен һуғарыу башланды.

Колхоз быйыл бында ҡаҙ, өйрәк үрсетеүгә ҡуҙа тота.

Ф. Сабитов.

СОВЕТТӘР СОЮЗЫНДА

Таджик ССР-ы. Республиканың Яңы МТС-ы хеҙмәтләндергән колхоздарҙа арпаны комбайндар менән урып-йыйыу башланды.

Һүрәттә: Й. Д. Дивиндең комбайны Киров исемендәге колхозда эш өҫтөндә.

О. Кузьмин фотоһы
(ТАСС фотохроникаһы).

Гарантиялы маркалар ҡуйылған составтар

ДОНДАҒЫ РОСТОВ. (ТАСС). Брянкийҙең поездарҙы гарантиялы маркалар менән оҙатыусы тимер юлсыларының патриотик инициативаһы Төньяҡ Кавказ магистраленең алдынғы транспортсылары араһында ҡайнар яҡлау тапты.

Батайск станцияһында диспетчер иптәш Лавриненконың йәштәр сменаһы сифат гарантияһы менән поездарҙы беренсе булып формировать итә һәм оҙата башланы. Станцияның бөтә коллективе уға эйәрҙе. Гарантиялы марка тимер юлсылар хеҙмәтенең юғары культураһын иҫбатлаусы документ булып тора. Составты төҙөүселәр, вагондарҙы ҡараусылар, үлсәүселәр һәм дежурныйҙар уға ҡул ҡуялар.

Батайск тимер юлсылары үҙ станцияларының намыҫы өсөн көрәштә ҙур уңыштарға өлгәштеләр. Хәҙер улар поездарҙы тик гарантиялы маркалар менән генә оҙаталар. Юлдың бөтә пункттарында ла уларҙың составтары иң юғары баһаны алалар. Кавказск һәм Тихорецк станцияларының коллективтәре лә составтарҙы гарантиялы маркалар менән оҙата башланылар.

Малсылыҡ работниктәренең профессиялар буйынса ярыштары

КУРСК. (ТАСС). Өлкәлә сусҡа ҡараусыларҙың һәр бер инә сусҡанан 25 сусҡа балаһы алыу һәм һыйыр һауыусыларҙың һәр бер һыйырҙан 3.500 литр һөт һауып алыу өсөн ярыштары киң йәйелә. Малсылыҡ работниктәренең профессиялар буйынса ярыштарында инициаторҙар булып Рыльск районы, «Красный Октябрь» колхозының сусҡа ҡараусыһы, Социалистик Хеҙмәт Геройы Ульяна Быкова һәм Старо-Оскол районы «Большевик» колхозының һыйыр һауыусыһы Ирина Овсянникова сыҡты.

Партияның Өлкә Комитеты бюроһы малсылыҡ мастерҙарының патриотик башланғыстарын хупланып, ВКП(б)-ның бөтә район комитеттәренә был инициаторҙың эш тәжрибәһен киң рәүештә яйлатырға тәҡдим итте.

Ҡаҙағстанда машина-малсылыҡ станциялары

АЛМА-АТА. (ТАСС). Ҡаҙағстандың малсылыҡ райондарында машина-малсылыҡ станциялары ойошторолдо. Кадрҙар әҙерләнә, мал аҙығын әҙерләү өсөн машиналар килтерелә.

Гурьев өлкәһе, Ҡыҙыл-Ҡуғинск районының Тайсуйған станцияһы 30 колхозды хеҙмәтләндерәсәк. Станцияның көсө менән 25000 гектар майҙанда тәбиғи үләндәр һәм 7000 гектар майҙанда сәселгән үләндәр йыйыласаҡ.

Машина-малсылыҡ станциялары шулай уҡ Көнсығыш Ҡаҙағстан, Джамбул, Алма-Ата, Караганда һәм Павлодар өлкәләрендә лә төҙөләләр. Быйыл Ҡаҙағстанда 6 станция төҙөләсәк. 1952 йылға уларҙың һаны 27-гә тиклем етәсәк.

Комбайнерҙарҙың яңы отряды

СССР совхоздар Министерствоһының мәктәптәрендә һәм училищеларында, урожай йыйыу өсөн механизаторҙар кадрҙарын әҙерләү тамамлана. Совхоздар бик күп һанда комбайнерҙар, иген киптереүсе машиналарҙың мастерҙарын һәм башҡа специалистарҙы аласаҡтар.

Быйыл беренсе тапҡыр «С-4» маркалы үҙе йөрөй торған комбайндарҙың механик-комбайнерҙарын әҙерләү ойошторолдо. Бөтәһе 3 меңдән артыҡ механик-комбайнер уҡытып сығарыласаҡ. 6 ай эсендә улар серьез теоретик һәм практик әҙерлек үттеләр. Ставрополь крайының Григорополисск училищеһы 172 механик, Краснодар крайының Тихорецк училищеһы—126 һәм Сталин өлкәһе Славянск училищеһы—64 кеше уҡытып сығарҙы.

Бынан тыш, урожай йыйыу башланыр алдынан совхоз училищелары һәм мәктәптәре тағылма комбайндар өсөн 2.800 комбайнер уҡытып сығарасаҡтар. Совхоздар эргәһендә төҙөлгән ике айлыҡ махсус курстарҙа 6 меңгә яҡын комбайнер ярҙамсыһы әҙерләнәсәк. Уралдың, Себерҙең һәм Алыҫ Көнсығыштың дымлы райондарында иген киптереүсе машиналарҙың мастерҙарын әҙерләү өсөн ике айлыҡ курстар ойоштороу билдәләнде.

(ТАСС).

Сталинсә бөйөк программаны үтәү юлында

СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының 1948 йылдың 20 октябрендә ҡабул иткән тарихи ҡарары—тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсә программаһы ул. Уны тормошҡа ашырыу маҡсатында республикабыҙҙың колхоздары иптәш Сталинға яҙған хатта быйыл планда ҡаралған 2000 гектар урынына, 2360 гектар майҙанда баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртырҙы һүҙ биргәйнеләр. 20 майға тотош республика буйынса был йөкләмә 109 процентҡа, ә государство планы 178 процентҡа үтәлде.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыуҙа ҡатнашҡан 53 райондың яртыһы береһе генә, Матрай районы ғына, государство тарафынан бирелгән планды үтәмәне. Әлшәй, Баймаҡ, Бишбүләк, Бөрйән, Миәкә һәм Учалы райондары урман полосалары ултыртыу буйынса планды йөкләмәне үтәп еткермәнеләр. Питомниктарҙа ағас орлоҡтары сәсеү планы ла тотош республика буйынса планы үтәлде. Был эштә Балтач, Әлшәй, Благовар, Борай, Дәүләкән, Иглино, Ҡырмыҫҡалы һәм Йомағужа райондары алдынғылар булып сыҡтылар. Ләкин күп кенә райондарҙа колхоз питомниктарының эштәре ҡәнәғәтләнерлек түгел. Был хәл алдағы көҙгө һәм яҙғы осорҙа талап ителәсәк ултыртыу материалдарының етешмәүенә килтереү ҡурҡынысы тыуҙыра. Әлшәй, Ауырғазы, Йәрмәкәй, Кәйергәҙе, Мәләүез һәм Миәкә райондарында питомниктарҙа сәсеү эше айырыуса насар тора. Был райондарҙағы питомниктарҙа сәсеү эшен яҡын көндәрҙә тамамларға кәрәк.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ултыртыуҙа яҙғы осорҙа ебәрелгән серьез етешһеҙлектәр тураһында ла әйтмәй үтергә ярамай. Был етешһеҙлектәр, бөтәһенән дә элек, ағас төрҙәрен аралаштырыу схемаһының һаҡланмауында тора. Күп кенә урындарҙа ултыртыу материалдарының сифаты түбән булды, үҫентеләр насар ултыртылды, рәттәрҙең тигеҙлеге һәм аралығы һаҡланманы, тупраҡ насар эшкәртелде.

Урман полосалары ултыртыу—баҫыу һаҡлаусы полосалар булдырыуҙың башланғысы ғына әле. Ултыртылған ағастарҙың үҫеүҙәрен тәьмин итеү өсөн уларҙы тәрбиәләргә кәрәк. Ләкин күп кенә райондар яҙғы эште уңышлы үткәреү менән генә тынысландылар, тәрбиәләүҙе тейешенсә ойоштормайҙар.

Республикабыҙҙың колхоздарында баҫыу һаҡлаусы урман полосаларында рәт араларын эшкәртеү планы 10 июнгә иң бары 30 процентҡа ғына үтәлде. Йәрмәкәй, Бәләбәй, Благовар, Борай һәм Куйбышев районы колхоздарында полосаларҙы тәрбиәләү эше айырыуса насар тора. Был хәл ултыртылған ағастарҙың артабан үҫеүҙәренә серьез ҡурҡыныс тыуҙыра.

Хәҙерге төп бурыс—баҫыу һаҡлаусы урман полосаларында ултыртылған ағастарҙың һәм ҡыуаҡлыҡтарҙың үҫеүҙәрен һәм тулыһынса һаҡланыуҙарын тәьмин итеүҙән тора. Ә бының өсөн хәстәрлекле тәрбиәләүҙе ойошторорға кәрәк.

Ҡый үләндәре, бигерәк тә әҙтамыр үләндәре полосаларҙа үҫеүсе йәш ағастарҙың үҫал дошмандары. Шуға күрә уларға ҡаршы көрәш эшенә серьез иғтибар ителергә тейеш. Ағас араларында һәм рәт араларында тупраҡ бөтә йәй буйына ҡыйһыҙ йомшаҡ хәлдә тоторһон. Ҡый үләндәрен йәш сағында утауҙың еңелерәк һәм файҙалы булыуын онотторға ярамай. Утау эштәрен ойоштороу менән бер рәттән, йәш ағастарға һыу һибеү, һуғарыу саралары күрелергә тейеш. Һуғарыу ҡоролмалары булған колхоздарҙа был эште системалы рәүештә ойошторорға кәрәк.

Республикабыҙҙың бик күп колхоздарында элекке йылдарҙа ултыртылған урман полосалары ташландыҡ хәлдә торалар. Уларҙы тәрбиәләүгә айырыуса иғтибар ителергә тейеш. Бында тәрбиәләү менән бергә, рәттәрҙе тулыландырыуға ла иғтибар итергә кәрәк. Элекке урман полосаларын аяҡҡа баҫтырыу һәм тулыландырыу өсөн ағастарҙың тоҡомдары буйынса ултыртыу материалдары талабын билдәләү мөһим әһәмиәткә эйә. Был, ағас үҫтереү питомниктарының өлгөлө эшләүҙәренә бәйләнгән.

1949 йылдың көҙөндә һәм 1950 йылдың яҙында ағас ултыртыу өсөн пар күтәрергә кәрәк. Беҙ 20 майға тиклем бөтәһе 6.000 гектар пар һөрөргә тейеш инек. Срок үтте, ләкин план үтәлмәне. Күпселек колхоздарҙа был маҡсат өсөн пар һөрөү эше насар ойошторолған. Учалы һәм Зилаир районында ул эшкә тиклем башланмаған. Бурыс — баҫыу һаҡлаусы ағас полосалары ултыртыу өсөн пар күтәреүҙе яҡын көндәрҙә тамамлауҙы һәм пар майҙанын бөтә йәй буйына таҙа тотоуҙы тәьмин итеүҙән тора.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларына, соҡорло ерҙәргә ултыртылған ағастарҙы, шулай уҡ колхоздарҙың тәбиғи урмандарын һаҡлау ҙур әһәмиәткә эйә. СССР Министрҙар Советы 1949 йылдың 18 майында «СССР-ҙың Европа өлөшөндәге урман һәм урман-алан райондарҙа баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын тапауҙарҙан, һындырыуҙарҙан, үҙ белдегенсә ҡырҡыуҙарҙан һәм янғындарҙан, шулай уҡ ҡорткостарҙан һәм ауырыуҙарҙан һаҡлау тураһында» махсус ҡарар сығарҙы. Ултыртылған ағастарҙың уңышлы үҫеүҙәрен тәьмин итеүгә йүнәлтелгән был ҡарар тулыһынса үтәлергә тейеш.

Ләкин күп кенә колхоздарҙа полосаларҙы һаҡлауға тейешле иғтибар ителмәй. Шүрмән районының Орджоникидзе исемендәге ауыл хужалығы «Ҡыҙыл йондоҙ» колхозында уҙған йыл ултыртылған ярты гектар полоса ағастары бөтөнләй юҡҡа сығарылды. Һаҡлауҙың булмауы арҡаһында ул полоса эргәһендәге ер һөргән тракторҙар менән тапалып бөттө. Бындай хужаһыҙлыҡ күренештәре башҡа урындарҙа ла бар. Ултыртылған ағастарҙы боҙоу ваҡиғалары еңәйәт итеп ҡаралырға һәм ғәйепле кешеләр яуаплылыҡҡа тартылырға тейештәр.

Ағас үҫтереү питомниктарына өсөн орлоҡ әҙерләү эшенә айырыуса иғтибар талап ителә. Быйыл көҙгө һәм киләһе яҙғы осорҙа питомниктарҙа сәсеү өсөн етерлек тиклем ағас-ҡыуаҡлыҡ орлоҡтарын әҙерләү һәр бер колхоздың һәм райондың намыҫ эше булып тора. Шул уҡ ваҡытта колхоздар өсөн талап ителгән ултыртыу материалдары етештереүгә ныҡ иғтибар итергә кәрәк.

Баҫыуҙарҙа полосалар тар итеп ултыртылған йәки төп тоҡом ағастары ултыртылмаған колхоздарҙа көҙгө осорҙа полосалар төҙәтелергә тейеш. Бында тар полосаларҙы киңәйтеү һәм төп тоҡом ағастары менән тулыландырыу сараларын алдан билдәләргә кәрәк.

Тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсә планын тормошҡа ашырыуҙа ЛЗС-тар һәм МТС-тар почетлы урынды тоталар. Урман полосалары ултыртыу һәм тәрбиәләү буйынса уларға государство заданиеһе бирелгән. Ләкин улар тәрбиәләүҙе механизациялаштырыу буйынса йөкләмәләрҙе үтәүгә керешмәгәндәр әле. Шулай уҡ колхоздар тарафынан да был төр эштә ябай механизациялаштырыу мөмкинлектәре файҙаланылмай. Тупраҡты эшкәртеүҙә ат культиваторҙары һәм башҡалар бик аҙ ҡулланылалар.

Быуалар, һыу ятҡылыҡтары һәм һуғарыу ҡоролмалары төҙөү — тәбиғәтте үҙгәртеүҙең государство планы менән ҡаралған эштәр. Ағымдағы йылда республикабыҙҙа 50 быуа быуылырға һәм 4.700 гектар майҙанда һуғарыу эше аяҡҡа баҫтырылырға тейеш. Бөгөнгәсә беҙҙә әле 38 колхоз ғына быуалар төҙөүгә башланы. 1 июнгә тиклем 9 быуа быуылды. Шуларҙың бишеһе Дәүләкән районында башҡарылды. Әлшәй, Өфө, Өйбәләш һәм Миәкә райондарында был эш әле булһа башланмаған.

Государство планы буйынса ҡаралған бындай төҙөлештәрҙе баһаламау фактылары ла бар. Мәләүез районының «Пробуждение» һәм «Золотой колос» колхоздары, әҙер проекттары һәм башҡа мөмкинлектәре булыуға ҡарамаҫтан, быуалар төҙөүҙән баш тарттылар. Ә Мәләүез район Советы исполкомы төҙөү эштәрендә был колхоздарға ярҙам күрһәтмәй, уларҙың баш тартыуҙарына килешеп ҡарай. Стәрлебаш һәм Өйбәләш районы колхоздары ла һуғарыу ҡоролмаларын аяҡҡа баҫтырыу эшенә тотонмағандар. Әлшәй районында насослы бит установканың өсөһө генә ремонтланған. Ә Миәкә, Бишбүләк һәм Маҡар райондарында насослы установкаларҙы ремонтлау эше бөтөнләй башланмаған. Өйбәләш районында элек төҙөлгән 18 гидро-ҡоролманың береһе лә ремонтланмаған.

Быуалар, һыу ятҡылыҡтары һәм һуғарыу ҡоролмалары төҙөү эшендә ҡырҡа боролош яһарға кәрәк. Бындай төҙөлештәр планы бөтә урындарҙа ла урожай йыйыуға тиклем үтәлергә тейеш.

Баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын тәрбиәләп үҫтереү һәм һуғарыу селтәрҙәрен дөрөҫ файҙаланыу юғары һәм тотороҡло урожай өсөн көрәштә мөһим әһәмиәткә эйә. Шуға күрә партия һәм совет органдары был эштәргә даими иғтибар итергә бурыслылар.

С. Енинеев.
БАССР ауыл хужалығы министры урынбаҫары.

Агроном кәңәштәре

Кулисалы парҙар

Ужым ашлыҡтары беҙҙең Башҡортостан шарттарында продукты культураларының мөһим бер төрө булып һанала. Республикала ужым арышы, сәсеү майҙаны буйынса, бойҙайҙан һуң беренсе урында тора. Уның урожайы агротехника сараларының күләменән генә түгел, ҡышлау шарттарына ла бәйләнгән.

Йыл һайын тип әйтерлек республиканың айырым колхоздарында ҡышҡы һәм яҙғы һыуыҡтарҙа ҙур майҙандарҙың ужым сәсеүлектәре туңып һәләк була. Ужымдарҙың туңып һәләк булыуы күбеләк ваҡыттарҙа аҙ ҡарлы, ҡоро, ялан райондарҙа була. Сөнки был райондарҙа урындың тәбиғи шарттары ҡар тотоу сараларын киңерәк үткәреүгә мөмкинлектәр бирмәй.

Был райондарҙа ҡоролоҡҡа һәм һыуыҡтарға сыҙамлы ужым ашлыҡтарының мул урожайын алыуға баҫыу һаҡлаусы урман полосалары менән бер рәттән, кулисалы парҙар тәьҫире һөҙөмтәһендә генә өлгәшергә мөмкин. Хәҙергә әле утыртылған баҫыу һаҡлаусы урман полосалары ялан райондарҙа була торған ҡоро елдәргә һәм ҡышҡы һыуыҡтарға ҡаршы көсһөҙ әле. Бына шуға күрә бында кулисалы парҙар ужым ашлыҡтарының урожайын күтәреүҙә айырыуса мөһим сара булып тора.

Кулисалы парҙар нисек эшкәртелә һуң? Ул шундай уҡ иртә һөрөлгән, ләкин оҙон һабаҡлы үҫемлектәр (мәҫәлән, көнбағыш, кукуруза һәм башҡалар) киң аралар ҡалдырып сәселгән пар ерҙәре. Парға сәселгән оҙон һабаҡлы үҫемлектәр кулиса тип атала. Был ужым сәсеүлектәрендә ҡыш ҡар тотоу өсөн, шуның менән ужымдарҙың яҡшы ҡышлауын тәьмин итеү, тупраҡта күберәк дым һаҡлау һәм арыш урожайын күтәреү өсөн хеҙмәт итә.

Ҡыштың тоуте яртыһында ҡар ҡалынлығы кулисаһыҙ парҙарҙа 10—15 сантиметр ғына булһа, кулисалы парға сәселгән ужым майҙандарында 50—60 сантиметрға тиклем етә, ҡыштың икенсе яртыһында ҡар ҡатламы тағы ла ҡалыная. Кулисаһыҙ парҙарҙа көслө елдәр ҡарҙы баҫыуға, бигерәк тә ҡалҡыу урындарҙа тигеҙ һалмай. Дәүләкән районының Дим йылғаһы буйындағы «Ҡыҙыл тормош», Каганович исемендәге һәм башҡа колхоздарҙа быйыл ҡыш тап шулай булды.

Беҙҙең республикала кулисалар өсөн иң уңайлы үҫемлектәрҙән көнбағыш һанала. Кулисаларҙы июнь аҙағында йәки июль башында сәсергә кәрәк. Көнбағышты ошо ваҡытта сәсеү ужым ашлыҡтарын сәсеү осорона тиклем уның 25—30 сантиметр оҙонлоғонда үҫеп ҡалыуын тәьмин итә. Һәм был парҙарҙы эшкәртеү өсөн дә бик уңайлы сара. Ә ужым сәсеүлектәре ҡар аҫтына ҡалғанға тиклем кулисалар 70—90 сантиметр йәки унан да оҙонораҡ булып үҫеп ҡалалар.

Кулисаларҙы сәсеү эшен агрегатта — тракторҙың культиваторына йәки һабаһына ат сәскесен тағып башҡарырға, йәки парҙы культивациялағандан һуң бер-нисә сәскес тағылған махсус трактор агрегаты, улай ҙа булмаһа, бураҙнаға ҡул менән сәсергә мөмкин.

Урындарҙың рельефенә ҡарап кулисаларҙың араһы 10-дан 20 метрға тиклем ҡалдырыла. Көслө елдәр удары аҫтында булған, ҡарҙарҙан яланғас ҡалыусы урындарҙа кулисалар араһын 11—12 метр ҡалдырырға мөмкин.

Кулисаларҙың аралыҡ киңлеген тракторҙың сәсеүлек агрегатына ҡарап алырға кәрәк. Мәҫәлән, 24 рәтле өс сәскестән СТЗ—НАТИ тракторы менән бер тағылма агрегат төҙәлә, агрегаттың ашлыҡ сәсеүҙәге киңлеге 10,8 метр майҙанды ҡаплай. Тимәк, бындай агрегат эшләй торған парҙа кулисаларҙың аралыҡ киңлеге (ике яҡ өсөн дә 0,4 метр ҡалдырып) 11,2 метр тәшкил итә. Агрегаттың киңлеге башҡа төр маркалы тракторҙарҙың үҙенсәлегенә ҡарап иҫәпләнә.

Кулисалар бер йәки ике рәт итеп, рәт аралары 60-шар сантиметр ҡалдырып сәселә. Рәттәрҙе тура итеп сәсергә кәрәк, кулиса аралыҡтарында трактор агрегаты менән парҙарҙы эшкәртеү өсөн уңайлы булырға тейеш. Ужым сәсеүлектәренә ҡыш ҡарҙар яҡшыраҡ тотолһон өсөн кулисаларҙың рәте ел ҡайһы яҡтан күберәк иҫә, шул яҡҡа арҡылы сәселә.

Ябай парҙарҙы тәрбиәләгән кеүек үк кулисалы парҙарҙы ла яҡшы эшкәртеү талап ителә. Кулисалар аралығы культивацияләнә, рәт араларын эшкәртеү үткәрелә һәм ҡый үләндәренән таҙартыла. Яҙ ҡар иреү менән үк ужым сәсеүлектәре тиҙерәк һәм яҡшы үҫһен өсөн, кулисаларға утыртылған көнбағыш һабаҡтарын йолҡоп алырға һәм сәсеүлектәрҙән ситкә сығарып яндырырға, ә киләһе ашлама өсөн ҡулланырға кәрәк.

Кулисалы парҙарҙың әһәмиәте һабан ашлыҡ культуралары өсөн дә бик ҙур. Тәжрибәләр — кулисалы парҙарға сәселгән һабан ашлыҡ культураларының һәр бер гектарҙан 3—4 центнер урожай артыҡ алыныуын күрһәтә.

Безенчук тәжрибә станцияһының һандары буйынса кулисалы парҙарҙан урожай иң ҡоролоҡло йылдарҙа ла ике тапҡырҙан да артыҡ алынды. Шуға күрә кулисалы парҙар менән бер генә төр ҡар тотоу сараһы ла тиңләшә алмай. Беҙҙең республикала кулисалы парҙарҙы һуғышҡа тиклем бик күп колхоздар һәм совхоздар эшкәрттеләр. Ләкин һуғыштан һуңғы йылдарҙа был эш йәйелдерелмәне. Хәҙер социалистик игенселектең урожайлылығын күтәреү өсөн бөтә саралар күрелгән осорҙа кулисалы пар ерҙәренең әһәмиәте айырыуса ҙур.

Агроном М. Ғәлиев.

Яңы журнал таратыла

Союзпечаттең Башҡортостан бүлексәһе «Гидротехника һәм мелиорация» исемле яңы журналға подпискалар ҡабул итә башланы.

Был—СССР ауыл хужалығы Министерствоһы тарафынан айына бер тапҡыр сығарыла торған массовый техник журнал. Быйыл ул 9 номер сығарыласаҡ. Журнал тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын тормошҡа ашырыу буйынса ҡулланма материалдар урынлаштырасаҡ, колхоздарҙа һәм совхоздарҙа һуғарыу ҡоролмалары һәм гидроэлектр станциялары төҙөүселәргә ярҙам итәсәк.

Ш. Норбанғулов.

Бәләкәй фельетон

Аҫҡарҙағы „воевода“

Туғры кәңәшсе Ишаҡ Арсланға нимәләр һөйләнә. Арсландың бик ныҡ асыуы ҡабарҙы һәм ул тиҙ генә Таптыгинде — айыуҙы саҡырып алып, уға майор чине бирҙе лә, воевода итеп ебәрҙе.

Дан ҡаҙаныу, тарихҡа инеп ҡалырға күптәндән хыялланып йөрөгән воевода беренсе аҙымдарҙа уҡ хайран ҡалдырырлыҡ мөғжизә күрһәтергә теләне. Ул ҡан түгергә, кешеләргә төрлө ҡәбәхәтлектәр эшләргә, уларҙың күңелдәрен китерергә, ҡояшлы көндө ҡара төн итергә ҡарар итте. Ләкин беренсе көндә үк һарыҫа турғайын ашап, үҫә хурлыҡҡа ҡалды.

Бөйөк рус классигы М. Салтыков — Щедриндең «Таптыгин» әкиәтендәге типтар беҙҙең осорҙа ла йәшәйҙәр икән әле.

Аҫҡарға районның бөтә колхоздарынан, совхоздарынан һәм ауыл Советтарынан сәүкә работниктар йыйналды. Уларҙың күптәре кәңәшмә араһындағы перерывта тамаҡ ялған алыу, культуралы ял итеү өсөн район үҙәгендәге берҙән-бер сәйханаға барырға булдылар. Ләкин теләк булыу ғына етмәй. Барған урын үҙен нимә менән булһа ла йәлеп итергә тейеш. Ә общественный туҡланыу урындарында — тәмле аш, таҙалыҡ, культуралы хеҙмәтләндереү — йәлеп итеү сараларының береһе булып тора.

...Клиенттарҙы сәйханала өҫтәлдәп ҡәнгә, иҙәндән буфеттәге һалҡын ашамлыҡтарға һәм башҡа урындарға ҡуныш, гәжләп осҡан себендәр симфонияһы ҡаршы алды. Өҫтәлдә ятҡан миньюлә биш-алты төрлө ашамлыҡ исеме яҙылған — аш-туҡмас, котлет, балыҡ котлете, гуляш, бутҡа, йомортҡа, сәй. Уларҙың сифаты тураһында һүҙ ҡуҙғатмай сәйхананың жалобалар һәм тәҡдимдәр китәһенә генә ҡарайыҡ. Бында бик күп жалоба. Уларҙа клиенттар ашамлыҡтарҙың түбән сифатлы, тәмһеҙ булыуы, гарнир итеп кистән ҡалған, әсеген тары бутҡаһы бирелеүе, буфетта селедка, тоҙло ҡыяр, помидор, венигрет кеүек һалҡын закускалар булмауы, таҙалыҡ һаҡланмауы тураһында яҙғандар. Һәм был жалобалар буйынса тикшереү, сара күреү урынына, китәгәне кладовойға һалып, ҙур йоҙаҡ менән бикләп ҡуйғандар.

Был ябай хәлгә әйләнгәнлектән, бөгөнгө клиенттар, уға иғтибар итмәнеләр. Үҙҙәренә оҡшаған ашамлыҡтарҙы килтереүҙе һоранылар. Тик илһам менән ашап ултырған ваҡытта ғына сәйханаға өҫтөнә майка кейгән бер ир кеше килеп инде. Ул «Таптыгин» әкиәтендәге воевода кеүек тәкәбберләнеп сәйхана мөдире Әхмәтьяновҡа:

— Давай, клиенттарҙы ҡыуалап сығар! — тигән бөтә кешене хайран ҡалдырырлыҡ бойороҡ бирҙе.

— ?!

— Мин һиңә әйтәм түгелме? Бөтәһен дә ҡыуып сығар.

— Булдыра алмайым, — тип ҡараны Әхмәтьянов. Ләкин майкалы кеше үҙенең һүҙендә тороуын дауам итте.

— Ғәфү итегеҙ, иптәш, — тине клиенттарҙың береһе. — Хәҙер сәйханала перерыв ваҡыты түгел. Аҙыраҡ көтөргә мөмкин түгелме? Беҙ кәңәшмә араһында ғына индек. Ни өсөн беҙгә ҡарата ундай ҡатылыҡ? Һеҙ кем һуң иптәш?

— Миңә шулай ҡушылған. Беҙ уларҙы тынлата алмайбыҙ. Улар больницаға килмәйҙәр. Мин фельдшер, аңлайһығыҙмы, фельдшер... Мин Меншиков, Меншиков мин, — тип ҡысҡырҙы ул. — Район һаулыҡ һаҡлау бүлеге мөдиренең бойороғон үтәйем. Хәҙер үк сығып китегеҙ. Миңә эшләргә кәрәк...

Ул өҫтәлдәрҙең береһендә ашап ултырыусы кешеләрҙе ҡыуып ебәрҙе лә, «эшләй» башланы.

Күҙ алдығыҙға түбәндәге һүрәтте килтереп ҡарағыҙ: себендәр күсе...һеҙ ашап ултыраһығыҙ, һеҙҙең эргәләге өҫтәл өҫтөндә спиртовка, төрлө медицина ҡоралдары, дарыуҙар, мамыҡ, марля, өҫтәл янында ярым шәрә сәйхана работниктәре—ҡатын-ҡыҙҙар, ирҙәр торалар. Ә фельдшер ҙур шприц менән укол яһай. Был картина һеҙгә, уҡыусым, бындағы клиенттарҙа булған кеүек үк, бик ауыр тойолор ине. Һеҙ ҙә ашамлыҡтарығыҙҙы ҡалдырып район һаулыҡ һаҡлау бүлеге мөдире Кәримова янына йүгерер инегеҙ. Ләкин был файҙаһыҙ. Уның фельдшер Меншиковҡа йоғонтоһо булмаған кеүек үк Кәримованы ла был борсомай. Сөнки улар тарихҡа инеп ҡалыу өсөн дан ҡаҙаныу тураһында ғына уйлайҙар.

Һәм Башҡорт АССР-ы һаулыҡ һаҡлау Министерствоһы тарафынан улар «дан ҡаҙаныу», тарихҡа инерҙәр, тип ышанырға мөмкин.

С. Мәүлютов.

Эшселәргә дөйөм торлаҡтар

Өфө паровоздар ремонтлау заводы эшселәре өсөн торлаҡтар төҙөү эше ҡыҙыу темп менән бара.

Ломоносов урамында ике ҡатлы дөйөм торлаҡ йорто төҙөлөп бөтөп килә. Йорт кирбестән һалына, уның майҙаны 600 квадрат метр. Унда йәш эшселәрҙән 150 кеше урынлаштырыласаҡ. Торлаҡ пар менән йылытыласаҡ.

Завод эшселәре өсөн Голумилинола ла ошондай уҡ торлаҡ йорто төҙөлдө. Ул 12 квартиранан тора. Һәр-бер квартирала зал, кухня һәм веранда булдырыла. Йорттоң әйләнәһендә йәшел ағастар ултыртылды. Торлаҡ яҡын көндәрҙә эксплоатацияға тапшырыласаҡ.

Ғ. Ү.

Волейбол покрышкалары эшләп сығарыу үҙләштерелде

Өфө ҡамыт-ыңғырсаҡ фабрикаһы биш айлыҡ производство программаһын арттырып үтәп, пландан тыш 50 мең һум накопление бирҙе.

Фабрика яңы төр продукция — волейбол покрышкаларын массовый рәүештә эшләп сығарыуҙы үҙләштерҙе. Июнь айының беренсе 10 көнөндә сауҙа ойошмаларына 500-гә яҡын покрышка тапшырылды. Тиҙҙән фабрика чемодандар эшләүгә күсә.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Ҡытайҙың яңы Политик консультатив советен саҡырыу буйынса Әҙерлек комитетенең сессияһы

БЭЙПИН, 20 июнь. (ТАСС). Синьхуа агентствоһы түбәндәгеләрҙе хәбәр итә: яңы Политик консультатив советте саҡырыу буйынса Әҙерлек комитеты Бэйпиндә үҙенең 15 июнда башланған эшен кисә тамамланы. Комитет, Ҡытайҙың демократик коалицион хөкүмәтен ойоштораcаҡ яңы Политик консультатив советте саҡырыуға әҙерлек эшен алып барасаҡ.

Әҙерлек комитеты тарафынан ҡабул ителгән ҡарарға ярашлы рәүештә яңы Политик консультатив советта эшселәрҙе, крәҫтиәндәрҙе, промышленниктарҙы, ғалимдарҙы, культура работниктарен, йәштәрҙе, ҡатын-ҡыҙҙарҙы, милли аҙсылыҡ халҡын, Ҡытайҙың сит илдәргәге эмигранттарын һәм дини обществоларҙы берләштергән 45 вәкәләтле ойошманан, шул иҫәптән 14 демократик партия һәм группанан, 9 райондан, 6 армия соединениеһенән һәм 16 халыҡ ойошмаһынан һәм группаһынан 510 делегат ҡатнашасаҡ.

Яңы Политик консультатив советте саҡырыу буйынса Әҙерлек комитеты 134 вәкилдән тора. Унда Ҡытай коммунистар партияһының, демократик партияларҙың һәм группаларҙың, Гоминдандың демократик деятелдәренең вәкилдәре, халыҡтың төрлө ҡатлам вәкилдәре һәм яңы Политик консультатив советте саҡырыу тураһында Ҡытай коммунистар партияһының тәҡдимен яҡлаусы Ҡытайҙың сит илдәргәге эмигранттарының вәкилдәре бар.

Сессия ябылыр алдынан Әҙерлек комитеты ойошторолоу статутын ҡабул итте һәм 21 кеше составында президиум һайланы. Комитет председателе итеп Мао Цзэ-дун, ә уның баш урынбаҫары итеп Чжоу Эн-лай, Ли Цзи-шень, Шень Чунь-жу, Го Мо-жо һәм Чень Шу-дун һайланды.

Шулай уҡ Әҙерлек комитетына яңы Политик консультатив советте ойоштороу уставын эшләп сығарыуҙы, дөйөм программа төҙөүҙе, Ҡытай демократик республикаһы хөкүмәтен ойоштороу планын эшләп сығарыуҙы, декларация, милли флаг, милли эмблема һәм гимн эшләүҙе тапшырыу тураһында ҡарар ҡабул ителде. Был бурыс өтәксе комитет һәм алты ярҙамсы комитет тарафынан үтәләсәк.

15 июнда, Чжоу Эн-лай председателлегендә сессия асылған саҡта, Ҡытай коммунистар партияһы Үҙәк Комитете председателе Мао Цзэ-дун, Ҡытай Халыҡ-азатлыҡ армияһы главнокомандующие генерал Чжу Дэ, Гоминдандың революцион комитеты председателе Ли Цзи-шень, Ҡытайҙың Демократик лигаһы президиумы члены Шень Чунь-жу, партияһыҙ мәшһүр демократ яҙыусы Го Мо-жо, промышленник Чень Шу-дун һәм сит илдәрҙәге демократик ҡытай круглары вәкиле Тан Ка-ки телмәрҙәр менән сығыш яһанылар.

Телмәрҙәрҙә һәм сессияның эше барышында берҙәмлек һәм яңы Ҡытайҙың көсөнә һәм киләсәгенә ышаныс ап-асыҡ сағылды. Бөтә ораторҙар бойондороҡһоҙлоҡҡа өлгәшеү һәм көслө тыныс берҙәм Ҡытайҙы тыуҙырыу өсөн төп принциптарға һәм кәрәкле аҙымдарға ҡарата берҙәмлекте күрһәттеләр. Ҡытай коммунистар партияһы, демократик партиялар һәм группалар, демократик деятелдәр, аҙсылыҡ милләт халыҡ ойошмаһы, сит илдәрҙәге ҡытай эмигранттары исеменән империализмға, феодализмға һәм бюрократик капиталға ҡаршы көрәшергә дөйөм ынтылыш сағылды. Демократик лига вәкилдәре Ден Чу-мин һәм Шень Чун-жу һәм профессор Сю Дэ-шен был сессияны саҡырыуға мөмкинлек биреүсе еңеүгә өлгәшкән Халыҡ-азатлыҡ армияһына рәхмәт белдерергә тәҡдим иткән саҡта, ҡытай халыҡтарының бөйөк берҙәмлеге һәм Халыҡ-азатлыҡ армияһына һәм уның етәкселәре Мао Цзэ-дунға һәм главнокомандующие Чжу Дэгә бөтә ҡатнашыусыларҙың рәхмәте билдәһендә залда дауыллы алҡыштар яңғыраны.

Ҡытай коммунистар партияһы һәм башҡа демократик партиялар һәм группалар, шулай уҡ демократик деятелдәр араһында бөтә мөһим мәсьәләләр буйынса дискуссиялар һәм консультациялар булды. Уҙған көҙ үк, демократик партияларҙың һәм группаларҙың лидерҙары һәм демократик деятелдәр, улар Ҡытай коммунистар партияһының яңы Политик консультатив советте саҡырыу тураһындағы беренсе май лозунгыһын яҡлап, Харбинға һәм Төньяҡ Ҡытайға килгән саҡта уҡ, был мәсьәләләр алға ҡуйылғайны. Ул ваҡыттан бирле күп айҙар үтте, һәм хәҙер, шарттар өлгөргән саҡта, яңы Политик консультатив советте саҡырыу өсөн Әҙерлек комитеты ойошторолдо, ул Ҡытай Халыҡ демократик республикаһының коалицион хөкүмәтен ойоштороp.

ПРОФСОЮЗДАРҘЫҢ БӨТӘ ДОНЪЯ КОНГРЕСЕ АЛДЫНАН

Голландия хөкүмәте профсоюздарҙың икенсе Бөтә Донъя конгресына Голландия профсоюздары делегацияһының барыуына ҡамасаулыҡ итә

ГААГА, 19 июнь. (ТАСС). Матбуғаттың хәбәр итеүенә ҡарағанда, Голландия властәре профсоюздарҙың Миланда буласаҡ икенсе Бөтә Донъя конгресына Голландияның «Эйнхейд вак централе» профсоюз берекмәһе делегацияһының барыуына ҡамасаулыҡ итергә тырыша. Властәр «Эйнхейд вак централе»нең етәкселәренә гульдендәрҙе сит ил валютаһына алыштырыуҙан баш тартҡандар. Гульдендәрҙе сит ил валютаһына алыштырыу делегацияның конгресҡа барыуы өсөн расходтарҙы түләү өсөн кәрәк.

СИТ ИЛ ЭШТӘРЕ МИНИСТРҘӘРЕ СОВЕТЕНЕҢ ПАРИЖДӘГЕ СЕССИЯҺЫНДА

ПАРИЖ, 19 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн СССР, АҠШ, Великобритания һәм Франция сит ил эштәре министрҙәренең Германия һәм Австрияға ҡарата элеккеге ултырыштарҙа тикшерелгән мәсьәләләр буйынса ябыҡ кәңәшмәһе булып үтте. Иртәгә сит ил эштәре министрҙәре Советының пленар ултырышы буласаҡ.

Сталинсе дүртенсе биш йыллыҡ стахановсылары

I. Травильщик Тайфуров

Белорет ҡорос-сымбыҡ заводының дүртенсе номерле цехында эшләүсе алдынғы травильщик тураһында.

— Тайфуров, молодец кеше ул. Уның менән беҙҙең цех ҡына түгел, бөтә завод ғорурлана, — тиҙәр. Травилка агрегатында цехта үткәреләсәк производство процесс башланып китә. Бында башҡа цехтарҙан килгән ҡорос сымбыҡ йомғаҡтары төрлө туттарҙан таҙартыла. Таҙартыу химик юл менән үткәрелә. Шуға күрә, бында һауа һәр ваҡыт кислота еҫе менән тулы. Беренсе ҡарашҡан һуң, бындағы бөтә эш травильщиктең физик хеҙмәте менән башҡарылған кеүек күренһә лә, ентекләберәк күҙәтә башлаһаң, уның бөтөнләй киреһен күрәһең. Травильщикка күберәк аҡыл хеҙмәте менән эшләргә тура килә.

Травильщик Тайфуров үҙ эшенең ҡатмарлы технологияһын бик яҡшы белә. Ә уның эше башынан аҙағына тиклем химик процестарҙан тора. Ҡорос-сымбыҡ йомғағын әсеҡес ваннала тотҡанда 80 градуслы температура кәрәк. Күпме ваҡыт ҡоросто әсеҡестә тотоу, күпме ваҡыт уны тигеҙ итеп баҡырлатыу һәм киптереү — былар бөтәһе лә теоретик белем һәм ныҡлы тәжрибә талап иткән эштәр.

Тайфуров цехта 1936 йылдан бирле [illegible]

[illegible] сешеһе булып китте. Тайфуров смена, айлыҡ нормаларын байтаҡҡа арттырып үтәү менән бергә, продукцияның сифатын күтәреү өлкәһендә лә һоҡландырғыс өлгәләр күрһәтеүгә өлгәште. Үл ес йыл буйына уның ҡулынан үткән йомғаҡтарҙа бер генә тапҡыр ҙа брак яһалманы. Ғәҙәттә, Тайфуров эшләгән сменала ҡорос-сымбыҡ һуҙыусылар ҙа смена нормаларын арттырып үтәйҙәр.

— Рәхмәт һиңә, Сәйф ағай. Һинең ҡулыңдан үткән ҡорос-сымбыҡтар менән эшләүе лә рәхәт, — тиҙәр ҡорос-сымбыҡ һуҙыусылар.

Бер травильщиктең смена нормаһы 20 тоннанан тора. Тайфуров уны күп һайын 40 тонна итеп бирә. Ә был участкала ике норма биреүсе еңел эш түгел. Хәҙергә әле уның хеҙмәт етештереүсәнлеге кимәлен берәүҙең дә барып етә алғаны юҡ. Тайфуров үҙенең киләсәк эшләүе тураһында:

— Бығаса өлгәшкәнгә тиклем, миңә оҙаҡ йылдар буйынса үҙ һөнәремдең оҫталығын камиллаштырырға тура килде. Мин беренсе нәүбәттә техминимум курсын тамамланым. Унан һуң үҙ эшемде тиҙләтергә ярҙам иткән яңылыҡтар индерҙем, — ти.

Уның агрегаты бөтәһе биш кешенән тора. Бригадала үҙенән башҡа ике йөк ташыусы, ике вагонщик эшләйҙәр. Сменала һәр ваҡыт эш ҡайнап тора. Кешеләр бер туҡтауһыҙ йөк ташыйҙар, бер генә минутка ла [illegible]

[illegible] дай аҡыллы тәжрибәне үҙ хеҙмәтенә оҙаҡ йылдар буйына тәрән мөхәббәт менән күнегеү генә бирә. Бына ошо фиҙакәр хеҙмәт уны һуғыштан һуңғы яңы биш йыллыҡ планды үтәү өсөн батырҙарса көрәшеүселәрҙең алдынғы сафына алып сыҡты. Уның биш йыллыҡ нормаһы 1948 йылдың август айында уҡ артығы менән үтәлде. 1950 йыл иҫәбенә эшләүселәр араһында Сәйф Тайфуров заводта берҙән-бер травильщик әле.

Намыҫлы хеҙмәт Сәйф Тайфуровҡа ҙоаш кеүек яҡты бәхетле тормош килтерҙе. Ҡаланың иң матур өлөшөндә стахановсылар өсөн һалынған икешәр квартиралы махсус йорттар төҙөлешен киткәндәр. Был йорттарҙа заводтың иң алдынғы кешеләре торалар. Уларҙың иң тәүҙә һалынғанына Тайфуров семьяһы урынлашты. Квартира дүрт икесым бүлмәнән тора.

М. Хәйҙәров.

II. Юғары тиҙлек токаре

Дуҫтарса бесәдә оҙаҡҡа һуҙылманы.

Мәскәү поезы ҡуҙғалды. Тәгәрмәстәр рельстарға бәрелеп тыҡылданылар. Паровоз мөрйәһенән сыҡҡан ҡара-ҡуҫҡыл төтөн араһында Валентин Александровичтең күҙенә бер-бер артлы теҙелеп ултырған телеграф бағаналары, урман полосалары һәм сторож будкалары сағылып ҡалдылар. Һәм шулар кеүек уның башында төрлө уйҙар үтәләр.

— Өйрән. Ә ҡайтҡас элекке [illegible]

[illegible] квалификацияға эйә булған һигеҙенсе разрядле токарь.

Заводта Валентин Александрович Пуныкиндең данын һәр кемде һоҡландыра. Уның тураһында йыйылыштарҙа һөйләйҙәр, газеталарға яҙалар, ә һүрәте заводтың почет таҡтаһынан бер ваҡытта ла төшмәй.

Бөйөк Союздың башҡалаһына төрлө ҡалаларҙан алдынғы, ҙур тәжрибәле токарҙар йыйылғайны. Илдең күренекле кешеләре тиҙләтелгән метод менән металды эшкәртеү, фрезерлау, инструменттарҙы көйләү, юғары тиҙлектә үткәрләү кеүек күп кенә темаларға лекция уҡыныдар. Лекторҙар араһында техник фәндәр кандидаттары һәм докторҙары бар ине.

Мәскәү һәм Ленинградтың ҙур заводтарында иптәш Пуныкин «Су» сериялы паровоздың диска золотниктарын тиҙләтелгән метод менән эшкәртелеүен, бандаждарҙың үткерләнеүен, Коломен паровоздар төҙөү заводының цехтарында, «калибр» заводының лабораторияларында яңы техника ҡаҙаныштарының нисек һыналыуын күрҙе. Бында киҫкестәрҙе электр ярҙамында үткерләйҙәр, электр көсө менән металдарҙы ялғайҙар.

Үҙенең тыуған предприятиеһе — Өфө паровоздар ремонтлау заводына Валентин Александрович ижади энергияға байып ҡайтты. Юлда ваҡытта уҡ ул тиҙләтелгән методта эшләү өсөн үҙенә станок һайлау тураһында уйланы. Уға көслө, юғары оборотлы, үҙ фундаментына ныҡ ултыртылған станоктар кәрәк ине.

[illegible]

һайлап алыуға ла айырыуса ҙур әһәмиәт бирә. Сөнки инструмент ундыны хәл итә. Тик уларҙы дөрөҫ файҙалана белергә генә кәрәк.

[illegible]

В. Моратов.

АМЕРИКАЛЫЛАРҘЫҢ ТОНСОҠТОРҒОС ГАЗДАР ЭШЛӘП СЫҒАРЫУ ӨСӨН ГРЕЦИЯҒА МАТЕРИАЛДАР КИЛТЕРЕҮЕ ТУРАҺЫНДА ЭЛЛАС ПРЕСС АГЕНТСТВОҺЫ

БУХАРЕСТ. (ТАСС). Эллас Пресс агентствоһы Грецияның Ваҡытлы демократик хөкүмәте коммюникеһен радио аша таратҡан:

«Грецияның Ваҡытлы демократик хөкүмәте бөтә цивилизациялы илдәр [illegible]

[illegible]

Яуаплы редактор F. F. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02459 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тираж 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

Ҡыҙыл Башҡортостан

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 123 (8223)
24 ИЮНЬ
йома

Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА. Республикабыҙҙың игенселәре СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитете ҡарарын хуплайҙар. (1-се бит).

Иҫәп-хисапта средстволарҙың әйләнешен тиҙләтергә. (1-се бит).

ВЛКСМ Өлкә Комитетенең икенсе пленумы. (2-се бит).

КИНО АППАРАТ МЕНӘН РЕСПУБЛИКА БУЙЛАП. Аҡъяр менән Стәрле араһында. (2-се бит).

А. Нурмаев. — Расчеттарҙағы аҡса средстволарының әйләнешен тиҙләтергә. (2-се бит).

Яңы Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитете сессияһында. (3-сө бит).

М. Мөхәмәҙиев. — Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш йомшаҡ ойошторолған. (3-сө бит).

АГРОНОМ КӘҢӘШЕ. М. Ғәлиев. — Сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү. (3-сө бит).

Ғ. Иҙрисов. — Ике геройҙың осрашыуы. (3-сө бит).

Профсоюздың икенсе Бөтә Донъя конгресы алдынан. (4-се бит).

Сит ил эштәре министрҙәре Советының Париждағы сессияһында. (4-се бит).

Яңы урожайҙан иген ҡабул итеүгә өлгөлө әҙерләнергә

Республикабыҙҙың колхоз һәм совхоз баҫыуҙарында мул урожай өлгөрәсәк. Колхозсылар, совхоз эшселәре уны юғалтыуһыҙ йыйнап алыу һәм беренсе һуғылған яҡшы сифатлы игенде государствоға тапшырыу өсөн ҙур әҙерлек алып баралар.

«1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһында» СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарары республикабыҙҙың игенселәре араһында ҡайнар хуплап ҡаршы алынды һәм ҙур производство күтәрелеше тыуҙырҙы. Колхозсылар, совхоз һәм МТС работниктәре был ҡарарҙы өйрәнеүгә арналған йыйылыштарҙа урожай йыйнауҙы иң ҡыҫҡа ваҡыт эсендә, һис бер юғалтыуһыҙ башҡарыу һәм государствоға иген тапшырыуҙы срогынан алда үтәү өсөн социалистик йөкләмәләр алалар. Беренсе һуғылған юғары сифатлы игенде государствоға тапшырырға, тип ҡарарҙар ҡабул итәләр.

Был бик тәбиғи һәм Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен күтәреү, биш йыллыҡ планды дүрт йылда уңышлы үтәү, совет халҡының материаль көн-күрешен артабан яҡшыртыу өсөн бөтә игенселәрҙең патриотик хәрәкәте ул. Колхоздар һәм совхоздар ырҙындарынан государство келәттәренә тәүлек буйына иген оҙатыласаҡ. Уны тотҡарлыҡһыҙ ҡабул итеү өсөн бөтә нәмә алдан әҙерләнергә тейеш. Элеваторҙар, государство склалтары, эске әҙерләү пункттары иген ҡабул итеүгә боевой әҙерлек хәленә килтерелһендәр.

Республикабыҙҙың заготзерно һәм әҙерләү органдары был яуаплы кампанияне уңышлы башҡарыуға әҙерме һуң? Үкенескә ҡаршы, улар был мөһим эшкә әҙер түгелдәр әле.

Урожайҙы йыйнауға аҙ ваҡыт ҡалыуға ҡарамаҫтан, республикабыҙҙа элеваторҙарҙы, складтарҙы, келәттәрҙе, эске пункттарҙы ремонтлау эше сиктән тыш әкрен бара. Үҙған йыл Заготзерноның ҡайһы бер пункттары, ваҡытында әҙер булмауы арҡаһында, иген ҡабул итеүгә бик ныҡ тотҡарлыҡ яһанылар. Бындай етешһеҙлектәр ағымдағы йылда ҡабатланырға тейеш түгел. Элеваторҙарҙың техник базаларын—транспортерҙарҙы, үлсәү хужалыҡтарын, ашлыҡ киптергестәрҙе һәм һәр төрлө аппараттарҙы һәм приборҙарҙы әҙерләү менән бер рәттән, элеваторҙарҙың һәм эске әҙерләү пункттарының складтарын, келәттәрен дә өлгөлө итеп ремонтларға кәрәк. Ләкин был эштең барышы әлегәсә һис ҡәнәғәтләнерлек түгел.

Республика буйынса элеваторҙарҙың һәм әҙерләү пункттарының склад һәм келәттәрен ремонтлау эше ни бары 50 процентҡа ғенә үтәлде. Бөгөнгәсә элеваторҙың береһе лә иген ҡабул итеүгә тулыһынса әҙер түгел әле. Приют, Стәрлетамаҡ элеваторҙарында ремонт эштәре ойошторолмаған һәм бик һүлпән бара. План буйынса механизациялаштырылған 19 складҡа капиталь һәм ағымдағы ремонт үткәреү эше ҡалған. Ә ысынбарлыҡта Ахлыстино, Бәрә, Благовещен, Туймазы пункттарындағы 4 склад ҡына ремонтланған. Күп кенә мөһим пункттарҙа ремонт эше бөтөнләй башланмаған.

Ябай складтар ҙа иген ҡабул итеүгә әҙер түгел. 100-ҙән артыҡ ябай складҡа ремонт үткәрергә кәрәк. Казанцево пунктында бер склад, Усть-Байҡы, Хәйбулла һәм Табын пункттарында икешәр склад ремонт талап итә. Ә Өфө әҙерләү пунктында 6 склад әлегәсә ремонтланмаған. Заготзерно управляющие иптәш Юзыкаев был пункттарҙы иген ҡабул итеүгә әҙерләү буйынса бер төрлө лә конкрет сара күрмәй, эште үҙ ағышына тапшырған. Ваҡытлы рәүештә иген һалыу өсөн складтар һәм келәттәр әҙерләү эше лә алып барылмай. Был тәңгәлдә план ни бары 50 процентҡа ғенә үтәлгән.

Республикабыҙҙа государство складтарына иген ташыу юлдарын ремонтлау эше лә һис ҡәнәғәтләнерлек түгел. Иген тейәлгән йөктәр йөрөтөлә торған юлдың ни бары 60 проценте ғенә ремонтланған, күперҙәр тулыһынса төҙәк түгел әле.

Билдәле, бындай хәлгә артабан түҙеп тороу мөмкин түгел. Иген ҡабул итеүгә әҙерлектә булған етешһеҙлектәр тулыһынса бөтөрөлөргә тейеш. СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарары — урожай йыйнауҙы һәм иген әҙерләүҙе уңышлы үткәреүҙә урындағы партия, совет ойошмаларының, ауыл хужалығы һәм әҙерләү органдарының боевой эш программаһы булып тора. Был ҡарарҙа күрһәтелгәнсә государствоға иген ҡабул итеү өҙлөкһөҙ рәүештә дауам итергә тейеш, ҡабул ителгән игенде дөрөҫ урынлаштырыу һәм тулыһынса һаҡлау эше ғәҙәттән тыш әһәмиәткә эйә булып тора. Шуға күрә лә СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты элеваторҙарҙы, складтарҙы, ашлыҡ киптергестәрҙе, тараны, шулай уҡ барлыҡ ашлыҡ таҙартыу машиналарын һәм лаборатория йыһаздарын, инвентарҙарҙы — көньяҡ районда 1 июлдән дә һуңлатмай, ә ҡалған райондарҙа 15 июлгә тиклем ремонтлап бөтөрөүҙе һәм тулы әҙерлек хәленә килтереүҙе тәьмин итергә мәжбүр итте. Шуның менән бер рәттән, иген әҙерләүҙәрҙе башлағанға тиклем, складтарҙы, иген киптергестәрҙе, тирмәндәрҙе, элеваторҙарҙы таҙартырға, зарарһыҙландырырға кәрәк. Иген ташыусы колхозсыларға эш шарттары тыуҙырыу, культуралы хеҙмәтләндереүҙе ойоштороу, столовойҙар, ҡыҙыл мөйөштәр булдырыу сараларына иғтибар ителергә тейеш.

Яңы урожайҙан иген ҡабул итеүгә әҙерлек эшен тиҙ көндәрҙә тамамлауҙа ВКП(б)-ның район комитеттәре элеватор, Заготзерно етәкселәренә практик ярҙам итергә, уларҙың эштәрен көндәлек контролгә алырға бурыслылар. Урындағы партия, совет һәм әҙерләү органдарының оператив һәм өлгөлө эшләүҙәре—иген әҙерләүҙең уңышын хәл итәсәк. Бөтә эш урожай йыйнауҙы һәм государствоға иген тапшырыу планын срогынан алда үтәүҙе тәьмин итеүгә йүнәлтелгән булырға тейеш.

Иҫәп-хисапта средстволарҙың әйләнешен тиҙләтергә

Банк работниктәренең инициативаһы

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). СССР Госбанкының Ленинград ҡала контораһы коллективы иҫәп-хисаптарҙа аҡса средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн яңы мөмкинлектәр эҙләй. Документтарҙа «түләүҙәрҙе телеграф буйынса авизоларға», тигән яҙыуҙар әлепән-әле йышыраҡ күренә башланылар. Банк работниктәре промышленность предприятиеләренең финансистәре менән бергә, икенсе урындарҙа йәшәгән һатып алыусыларға 100 мең һумдан артҡан түләү талаптарын телеграф буйынса тапшырыуҙы практикаға индерәләр. Был система, почта системаһы менән сағыштырғанда, средстволарҙың инеүен 2—5—7 көнгә тиҙләтә. 50-нән артыҡ предприятие бындай система менән файҙалана ла инде.

Госбанк контораһында акцептһеҙ үҙ-ара расчеттар уңышлы рәүештә үткәрелә. Был аҡса документтәрен тиҙ оформить итергә мөмкинлек бирә һәм клиенттәрҙең счеттарына унар миллионлаған һумдарҙың инеүен 48 сәғәткә тиҙләтә.

Счет работниктәренең иптәш В. П. Тараскина етәкселек иткән йәштәр бригадаһы аҡса документтәрен тиҙерәк эшкәртеү өсөн үҙ-ара дуҫтарса ярҙамды ҡулланалар.

Ҡабул итеүселәр, операционисттәр, контролерҙар документтарҙа бирелгән эштәрҙе. Элек, көндөҙгө 12 сәғәттән һуң ингән документтәр буйынса үҙ-ара иҫәп-хисапты күсереүҙе икенсе көнгө үткәрәләр ине. Йәштәрҙең инициативаһы бөтә документтәрҙе шул уҡ көндә оформить итеүгә һәм көн һайын көн тигәндә 10 миллион һум аҡсаны күсереүҙе бер тәүлеккә тиҙләтергә мөмкинлек бирҙе.

Банк работниктәренең инициативаһы буйынса Госбанктың ҡала конторалы үҙҙәренең район бүлектәре менән үҙ-ара иҫәп-хисаптар буйынса документтәрҙе көндөҙ алмашыуҙы индерҙе. «Көндөҙгө реестр» тип аталған реестр клиенттәргә шул уҡ көндә средстволарҙы билдәләнгән урындарға тулыһынса файҙаланырға мөмкинлек бирәләр. Көн һайын үҙ-ара иҫәп-хисап буйынса 20—25 миллион һум аҡса күсереү бер тәүлеккә тиҙләтелде.

Һуңғы көндәрҙә банк работниктәре тауарҙар өсөн иҫәп-хисаптарҙы түләү поручениелары менән үткәреү системаһын киңәйтәләр. Иҫәп-хисаптарҙың, акцепт формаһы менән сағыштырғанда, средстволарҙың инеүе 2—3 көнгә тиҙләтелә.

Госбанктың Ленинград ҡала конторалы район бүлектәренә һәм промышленность предприятиеләренә ебәргән үҙенең хатында, аҡса документтәрен эшкәртеүҙе тиҙерәк үткәрергә һәм ошоноң менән иҫәп-хисаптарҙа аҡса средстволарының әйләнешен тиҙләтергә саҡыра.

Беҙҙең республикала

Черниковск төҙөлөш тресы быйыл эксплоатацияға 10 мең квадрат метрҙан артыҡ торлаҡ майҙанын бирә. Хәҙер иптәш **Е. Ф. Баяновтың** төҙөлөш участкаһы йәштәр дөйөм торлағын һәм шлакблоклы индивидуаль йорттар төҙөй. Ташсы-стахановсы иптәш И. И. Лапин норма буйынса бирелгән 280 шлакоблок урынына көн һайын 600 дана һалып, 6 йыллыҡ норманы үтәнә.

Һүрәттә: Иптәш И. И. Лапин эш өҫтөндә.

Л. Якубов фотоһы.

Республикабыҙҙың игенселәре СССР Министрҙәр Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитете ҡарарын хуплайҙар

УРОЖАЙҘЫ ЮҒАЛТЫУҺЫҘ ЙЫЙНАУ ӨСӨН

ҒАФУРИ. (Телефон аша). Районның колхозсылары, МТС механизаторҙары хөкүмәттең һәм партияның 1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продуктыларын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы ҡарарын бер күңелдән хуплап ҡаршыланылар. «Яңы тормош» колхозының тимерсеһе иптәш Мәхмүтов ҡарарҙы өйрәнеүгә арналған йыйылышта бөтә колхозсыларҙың фекерен дөйөмләп былай тине:

— Урожайҙы өлгөлө итеп йыйнарбыҙ, хөкүмәтебеҙҙең һәм партиябыҙҙың ҡарарына государствоға иген тапшырыуҙы срогынан алда һәм планды арттырып үтәү менән яуап бирербеҙ. Беҙ иптәш Азнабаев менән ике лобогрейканы, ике молотилканы, бер урғыс машинаһын һәм башҡа инвентарҙарҙы ремонтлап ҡуйҙыҡ. Хәҙер двигателде ремонтлайбыҙ.

Һәр бер колхозсы урожай йыйнауҙа ҡатнашыр өсөн әҙерләнә. Ятмалы ике ырҙын төҙәлде, иген киптергес ремонтланды.

Колхозсылар бесән сабыуҙы урожай йыйнау осорона тиклем тамамлау өсөн көрәшәләр. Сабынлыҡтарҙа 65 колхозсы бесән саба, 150 тонна силос һалынды.

— Фиҙакәр хеҙмәт менән үҫтерелгән мул урожайҙы ваҡытында һәм юғалтыуһыҙ йыйнап алыр өсөн бөтә сараларҙы күрәбеҙ, — ти колхоз председателе иптәш Бохаров.

Й. Ғәлиев.

Бөтә резервтәр файҙаланыла

БАҠАЛЫ. Районның колхоз баҫыуҙарында ашлыҡтарҙың үҫеше яҡшы. Бөтә колхоздарҙа ла сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү һәм урожай йыйнауға әҙерлек эштәре киң йәйелде.

СССР Министрҙәр Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының ҡарарын радио аша ишетеү менән үк колхоздарҙың баҫыусылыҡ һәм МТС-тарҙың трактор бригадаларында йыйылыштар булды. Колхозсылар һәм механизаторҙар яңы йөкләмәләр алдылар, улар бесән сабыуҙы һәм силослауҙы урожай йыйнау осорона тиклем тамамларға булдылар.

Шундай йыйылыштарҙың береһендә «Красный ключ» колхозының тимерсеһе комсомолец иптәш Грешков былай тине:

— Урожайҙың яҙмышы беҙҙең ҡулда. Уны урып-йыйнауҙы өлгөлө үткәреү уңыштарҙы хәл итәсәк. Шуға күрә беҙҙең колхоз әҙерлек эштәрен киң йәйелдерҙе, һөҙөмтәлә бөтә инвентарҙар урып-йыйнауға әҙер.

«Волга», «Хлебороб», «Яҡты юл», «Үрнәк» һәм башҡа колхоздар ҙа урожай йыйнауға тулыһынса әҙерләнделәр. Район буйынса 670 келәт, 128 урында ябыҡ ырҙындар төҙәлде. 95 урғыс машинаһы, 3650 ҡул урағы, 2797 салғы һәм башҡа бик күп инвентарҙар әҙерләнде.

Х. Ғилманов.

Сөгөлдөр плантацияларында ярыш

ҠЫРМЫҪҠАЛЫ. «Иҙел» колхозының шәкәр сөгөлдөрө плантацияларында эш ҡайнай. Колхозда быйыл 8 звено 42 гектар шәкәр сөгөлдөрө сәсеүлеген тәрбиәләй.

Социалистик Хеҙмәт Геройы Банат Батырова етәкселек иткән звеноның плантацияһында сәсеүлектәр айырыуса яҡшы үҫәләр. Звено үҙ участкаһындағы сәсеүлектәр майҙанын ике тапҡыр йомшартты, бер тапҡыр һирәкләү үткәрҙе. Хәҙер звено члендәре үҫемлектәрҙе тирәҫ һыуы менән өҫтәмә аҙыҡландыралар. Батырова звеноһына берекетелгән бөртөклө ашлыҡ культуралары таҙа үҫәләр.

Башҡа звенолар ҙа социалистик ярышта геройҙан ҡалышмайҙар. Банат Батырова бөтә звеноларға ла эштә булышлыҡ күрһәтә. Ул, быны менән генә лә сикләнмәй, тирә-яҡтағы 15 колхоздың шәкәр сөгөлдөрө үҫтереүселәренә даими ярҙам итә.

КОЛХОЗДАРҘА ҒИЛМИ СОВЕТ УЛТЫРЫШТАРЫ

Башҡортостан ветеринария ғилми-тикшеренеү станцияһының ғилми работниктәре республикабыҙҙың көньяҡ-көнсығыш райондарында махсус маршрут буйынса фәнни экспедицияла булдылар һәм колхоз малсылыҡ работниктәренең ҡатнашлығында станцияның ғилми советы ултырыштарын үткәрҙеләр. Колхоздарҙа үткәрелгән бындай ултырыштарҙа ветеринария фәндәре кандидаты Акчурин, станцияның ғилми сотрудниктәре Әюпов, Сәттәров һәм БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы ветеринария управлениеһының өлкән ветеринар врачы Вәлиев иптәштәр фәнни темаларға докладтар яһанылар.

Зилайр районында ойошторолған беренсе ултырышта Зилайр, Бүгөрсән һәм Йылайыр райондарының малсылыҡ работниктәренән 83 кеше ҡатнашты. Баймаҡ районында үткәрелгән ултырышта Матрай, Баймаҡ һәм Хәйбулла райондарынан, ә Учалы районында үткәрелгән ултырышта Белорет, Учалы һәм Әбйәлил райондарынан килгән йөҙҙәрсә малсылыҡ работниктәре ҡатнаштылар.

Һ. Юлдыбаев.

Татарстан артистәре Өфөлә гастролдә

Б. Сафиуллин һәм С. Зарова иптәштәр етәкселегендә Татар государство опера һәм балет театрының солистәре бригадаһы Өфөгә гастролгә килде.

Бригадала ТАССР халыҡ артистәренән: М. Рахманкулова, Ғ. Кайбицкая, Ф. Насретдинов, Е. Дамбовская, Б. Әхтәмов һәм солистәрҙән С. Жарова, Ф. Маннанов, Ф. Бикинеин, Ә. Айдарская һәм башҡа иптәштәр ҡатнаша.

Программала — татар халыҡ йырҙары, татар совет композиторҙары әҫәрҙәренән: «Алтын сәс», «Башмағым», «Аҡсарлаҡтар», «Ғәлиә Бануы», «Иҙел буйында», «Аршин мал алан», «Наемщик» һәм башҡа музыкаль әҫәрҙәр, хор, татар халыҡ йырҙары һәм бейеүҙәр. Ошо программала кисә Өфө хеҙмәтсәндәре ҙур концерт тыңланылар.

Бөгөн бригада Луначарский исемендәге баҡсала тағы бер ҙур концерт бирә, унан һуң республикабыҙҙың Черниковск һәм башҡа урындарында буласаҡ.

Ш. Кинйәкәй.

Колхоздарҙа ҡымыҙ

ҠЫРМЫҪҠАЛЫ. «Динамо» һәм «Ҡыҙыл тулпар» колхоздарында ҡымыҙ эшләү башланды. «Динамо» колхозы үҙенең ҡымыҙын Өфөгә килтереп һата.

Яҡын көндәрҙә тағы ла бер нисә колхоз ҡымыҙ эшләргә башлай.

С. Ишбулдин.

ВКП(б) Өлкә Комитетендә

ВКП(б)-ның Благовещен район комитетенең һәм район Советы исполкомының колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереү эшенә етәкселек итеүҙәге етешһеҙлектәре тураһында

БАССР ауыл хужалығы министренең урынбаҫары иптәш Кәримовтың билдәреүен һәм ВКП(б)-ның Благовещен райкомы секретаре Ғабдинуров, район Советы исполкомы председателе Житяев һәм район ауыл хужалығы бүлеге мөдире Чачин иптәштәрҙең Благовещен районы колхоздарында общественный малсылыҡты үҫтереүҙең барышы тураһында аңлатмаларын тыңлағандан һуң, ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы, Благовещен райкомы һәм район Советы исполкомы колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереү эше менән сиктән тыш насар етәкселек итә, тип билдәләне.

Райком һәм район Советы исполкомы район колхоздарында общественный малды тыуҙырыу һәм самаһан тыш колхоздарҙың эске кәрәк-яраҡтарына тотоноу практикаһы менән килешеп йәшәйҙәр һәм колхоз малдарын туҙҙырыусы колхоз етәкселәренә сара күрмәйҙәр.

Район партия комитеты һәм район Советы исполкомы колхоздарҙа общественный малдарҙы дөрөҫ ашатыуҙы, аҫрауҙы ойоштороу һәм уларҙы тәрбиәләү эштәре менән бик насар шөғөлләнәләр. Район колхоздарында ағымдағы йылдың биш айы эсендә тыуған йәш малдарҙың үлеүе: быҙауҙар буйынса—5,4 процент, бәрәстәр буйынса—11,5 процент һәм сусҡа балалары буйынса—2,5 процент тәшкил итә.

Район колхоздарында общественный малсылыҡты үҫтереү планының үтәлеше ҡәнәғәтләнмәслек булыуға ҡарамаҫтан, район партия комитеты һәм район Советы исполкомы колхоздарҙа колхозсыларҙан, эшселәрҙән һәм хеҙмәткәрҙәрҙән мал һатып алыуҙы ойоштороу эшенә тейешле иғтибар бирмәйҙәр. Район колхоздарында контрактация юлы менән мал һатып алыу планы 1 июнгә мөгөҙлө эре малдар буйынса ни бары 10,6 процентҡа, һарыҡ-кәзәләр буйынса 5 процентҡа ғына үтәлде.

Район партия комитеты һәм район Советы исполкомы колхоздарҙа малдарҙы кәтәүҙәрҙә йөрөтөп һимертеүҙе ойоштороу эшен бөтөнләй ташлап ҡуйғандар, шуның һөҙөмтәһендә малдарҙы кәтәүҙә йөрөтөп һимертеүгә ҡуйыу планы районда мөгөҙлө эре малдар буйынса 63 процентҡа, һарыҡ-кәзәләр буйынса тик 24 процентҡа ғына үтәлде.

Партия райкомының һәм райсовет исполкомының колхоз общественный малдарын һаҡлауға ғәмһеҙ мөнәсәбәттәре һәм районда государство дисциплинаһының йомшарыуы шуларға килтерҙе: Благовещен районы колхоздарында общественный малсылыҡты үҫтереү планы мөгөҙлө эре малдар буйынса 1 июнгә 92,8 процентҡа, сусҡалар буйынса ни бары 75 процентҡа һәм йорт ҡоштары буйынса 16 процентҡа ғына үтәлде.

ВКП(б) Өлкә Комитеты Бюроһы ҡарар итте:

1. Колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереүгә етәкселек эшенә ғәмһеҙ ҡарауы өсөн ВКП(б)-ның Благовещен райкомы секретаре иптәш Ғабдинуровҡа шелтә бирелде.

ВКП(б)-ның Благовещен райкомы секретаре иптәш Черепенинга, район Советы исполкомы председателе иптәш Житяевҡа һәм район ауыл хужалығы бүлеге мөдире иптәш Чачинга, әгәр ҙә улар колхоздарҙа малсылыҡты үҫтереүҙең государство планын үтәүҙәге хәлде ҡыҫҡа ваҡыт эсендә яҡшыртмаһалар, ҡаты яуаплылыҡҡа тартыласаҡтар тип иҫкәртелде.

2. Партияның Благовещен райкомын һәм уның секретаре иптәш Черепенинде, райсовет исполкомы председателе иптәш Житяевты һәм район ауыл хужалығы бүлеге мөдире иптәш Чачинде түбәндәгеләрҙе эшләргә мәжбүр ителде:

а) мал үлеүҙең сәбәптәрен һәр бер колхоз буйынса һис кисекмәҫтән асыҡларға, колхоз фермаларында мал үлеүҙе бөтөрөү өсөн колхоздың общественный малдарын ашатыуҙа, ҡарауҙа һәм тәрбиәләүҙә кәрәкле тәртиптәрҙе урынлаштырырға;

б) колхоз фермаларында малдарҙы туҙҙырыуҙы, шулай уҡ колхоздың эске ихтыяждары өсөн малдарҙы сикһеҙ ҙур расходлауҙы бөтөрөргә. Колхоздың общественный малдарын туҙҙырыуҙарға юл ҡуйыусы колхоз председателдәрен, ауыл хужалығы артеле Уставын боҙоусылар булыуы ягынан, партия һәм государство яуаплылығына тарттырырға;

в) һәр бер колхозда малсылыҡ фермаларын комплектовать итеү өсөн контрактация тәртибендә колхозсыларҙан мал һатып алыуҙы кисекмәҫтән ойошторорға һәм контрактацияның билдәләнгән планын ошо йылдың 1 июленән дә һуңға ҡалмайынса үтәүҙе тәьмин итергә;

г) һәр бер колхозда малдарҙы кәтәүҙә йөрөтөп һимертеүҙе ойоштороу буйынса эштәрҙе биш көнлөк срок эсендә тамамларға һәм был эште районның партия, совет һәм ауыл хужалығы органдары контроленә алырға;

д) колхоз һарыҡсылыҡ фермаларында һарыҡтарҙың икенсе тапҡыр бәрәсләүҙәрен ойоштороу буйынса бөтә сараларҙы үҙ ваҡытында үткәреүгә айырыуса серьез иғтибар итергә, һарыҡтарҙың икенсе тапҡыр бәрәсләүҙәренән алынған йәш малдар иҫәбенә колхоздарҙа һарыҡтар үҫтереү планын байтаҡ арттырып үтәргә;

е) һәр бер колхозда йәш сусҡаларҙың тәрбиәләнеүен тикшерергә һәм колхоз фермаларында яҙғы осорҙа алынған бөтә сусҡа балаларының тулыһынса һаҡланыуҙары өсөн саралар күрергә;

ж) бесән сабып-йыйнау һәм силос һалыу пландарын ошо йылдың 10 июленән дә һуңламайынса үтәүҙе тәьмин итеү өсөн, колхоздарҙа бесән сабыуҙы һәм мал аҙығы силослауҙы көсәйтергә.

3. ВКП(б) Өлкә Комитетының ауыл хужалығы бүлегенә 10 июлгә Благовещен районында был ҡарарҙың үтәлешен тикшерергә һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһына белдерергә мәжбүр ителде.

ВЛКСМ Өлкә Комитетенең Икенсе пленумы

Ошо көндәрҙә ВЛКСМ-дың Башҡортостан Өлкә Комитетенең II пленумы булып үтте. Пленум ике мәсьәлә тикшерҙе.

Көн тәртибенең беренсе мәсьәләһе буйынса пленум «Комсомол мәғарифе селтәрендә уҡыу йылы йомғаҡтары һәм яңы уҡыу йылына әҙерләнгәндәге бурыстар тураһында» ВЛКСМ Өлкә Комитете секретаре иптәш Саяповтың докладын тыңланы.

— Республика комсомол ойошмалары ВКП(б) Үҙәк Комитетенең идеология мәсьәләләре буйынса күрһәтмәләрен эштә ҡулланма итеп алып һәм ВЛКСМ Үҙәк Комитетенең XVII пленумы ҡарарҙарын үтәп, 1948—1949 уҡыу йылында комсомолецтарҙың һәм йәштәрҙең политик уҡыуының бер ни тиклем яҡшырыуына өлгәштеләр,—ти докладсы.

Республикала 4463 түңәрәк һәм политик мәктәп ойошторолған, уларға 54540 комсомолец йәлеп ителгән. Түңәрәктәргә һәм политик мәктәптәргә комсомолецтар менән бергә союзда булмаған 14 мең кеше үҙҙәренең политик белемдәрен күтәреү өҫтөндә эшләнеләр. 40345 кеше комсомол мәғарифе селтәрендә, 7047 комсомолец партия мәғарифе селтәрендә уҡыуҙы тамамланы.

Илеш, Саҡмағош, Шаран, Ҡандра, Туймазы һәм башҡа ҡайһы бер райондарҙың күпселек комсомол ойошмалары уҡыу йылын ойошҡанлыҡ менән башланылар һәм уңышлы тамамланылар.

Илеш районы комсомол ойошмаһы уҡыу йылы башланғанда, 1159 комсомолецты һәм 690 союзда булмаған йәштәрҙе йәлеп итеп, 110 политик мәктәп төҙөгән ине. Хәҙер 108 мәктәп эшен тамамланы, 1148 комсомолец һәм 521 союзда булмаған йәштәр уҡып сыҡтылар. Дөйөм алғанда районда барлыҡ комсомолецтарҙың 95 проценты уҡырға йәлеп ителгән.

Түңәрәктәрҙең һәм политик мәктәптәрҙең уңышлы эшләүен пропагандистарҙы дөрөҫ һайлап ала белеү хәл итте. 108 пропагандистың 96-һы юғары һәм урта белемле. Пропагандистар һайлап алыуҙа партияның район комитеты ҙур ярҙам күрһәткән.

Уҡыу йылы башланыуҙың беренсе көндәренән үк ВЛКСМ-дың район комитеты түңәрәктәр эшенә яҡшы контроль ойошторған. Был эш райком члендәре, штаттан тыш инструкторҙар, уҡытыусылар һәм башҡа активистар ярҙамында үткәрелгән.

ВЛКСМ район комитетенең пропаганда һәм агитация бүлегендә, шулай уҡ тәүге ойошмаларҙа һәр бер түңәрәктең эшен алып барыу буйынса махсус журналдар булдырылған. Нәүбәттәге занятиелар үткәндән һуң комсомол ойошмалары секретарҙары занятиеларҙың үтеүе тураһында ВЛКСМ райкомына хәбәр итеп торғандар.

Политик мәғариф эшенең яҡшырыуы һөҙөмтәһендә комсомол эшенең дәрәжәһе яҡшырҙы. Район комсомолецтарының һәм йәштәренең производство-политик активлеге үҫте. 1088 комсомолец колхоз производствоһының яуаплы участкаларында эшләй. Комсомолецтарҙың һәм йәштәрҙең инициативаһы ҡатнашлығы менән яҙ ҡырҙарға ағас ултыртыу планы 200 процентҡа үтәлде, комсомолецтар яҙғы сәсеүҙә социалистик ярыштың башлап ебәреүселәре булып торҙолар.

Шуның менән бергә үткән уҡыу йылында күп кенә етешһеҙлектәр булды.

Ҡыйғы, Ҡалтасы, Байкыбаш райондарындағы бик күп ойошмаларҙа түңәрәктәр ойошторолманы. Хәйбулла районында 44 комсомол ойошмаһынан 20 ойошмала ғына политик түңәрәктәр эшләне. Белорет ҡалаһында 1000-дән артыҡ комсомолец уҡыуҙан ситтә ҡалған.

Айырым район һәм ҡала комитеттары түңәрәктәрҙе, мәктәптәрҙе дөрөҫ комплектовать итә алманылар. Пропагандистар менән эшләүҙә лә күп кенә кәмселектәргә юл ҡуйылды.

Даими хәрәкәт итеүсе семинарҙар, методик кәңәшмәләр, тәжрибә уртаҡлашыу буйынса кәңәшмәләр пропагандистар менән эшләүҙә төп формалар булып торалар, ләкин улар күпселек урындарҙа тейешенсә ҡулланылманылар.

Доклад буйынса фекер алышыуҙарҙа беренсе булып ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты секретаре иптәш Маргулис сығыш яһаны.

— ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты һәм район комитеттары түңәрәктәрҙә етәкселек итеүсе пропагандистарҙың занятиеларға әҙерләнеүҙәрен тикшереүгә ҙур әһәмиәт бирәләр,—ти ул. — Пропагандистарға методиканы өйрәтергә кәрәк ине. Юҡ иһә, пропагандистарҙың күбеһе хатта үҙҙәре лә конспектте кәрәгенсә төҙөй алмайҙар ине. Пропагандистарҙың эштәрен үткәрелгән тикшереү, уларҙы район һәм ҡала комитеттарына яҡынайтты, элемтә нығайҙы.

Шулай ҙа пропагандистар өсөн үткәрелә торған семинар занятиелары һәр ваҡыт ойошҡан рәүештә алып барылманылар. Семинар занятиеларын үткәреүҙең билдәле бер тәртибе юҡ. Семинар занятиеларының айырым планы булырға тейеш, — ти ул.

ВЛКСМ-дың Бөрйән район комитеты секретаре иптәш Нәзифова районда уҡыу йылы башланғанда күп етешһеҙлектәргә юл ҡуйылыуын һөйләне. Түңәрәктәр эшендә төп етешһеҙлек — занятиеларҙы һуҙыуҙа, ти ул.

Комсомол ойошмалары секретарҙары үҙҙәренең дөйөм белемдәрен күтәреү өҫтөндә эшләүҙе һуңғы ваҡытта яҡшырттылар. 14 тәүге ойошма секретаре педагогия институтында һәм педагогия училищеһында ситтән тороп уҡый.

ВЛКСМ-дың Ҡандра район комитеты секретаре иптәш Тәхфәтшин комсомол мәғарифе өлкәһендә өлгәшелгән ҡайһы бер уңышлы яҡтар менән бергә, әле йәшәп килгән күп кенә етешһеҙлектәргә туҡталды.

— ВЛКСМ Өлкә Комитетенең районда булған бөтә работниктары ла комсомол мәғарифе эше менән ҡыҙыҡһынмайҙар, комсомолецтар һәм йәштәр араһында докладтар менән сығыш яһамайҙар. Айырым работниктар үҙҙәренең бүлектәренән булған заданиеларҙы үтәү менән генә сикләнәләр, — тине иптәш Тәхфәтшин.

ВЛКСМ-дың Илеш район комитеты секретаре иптәш Салихов комсомолдың тәүге ойошмаларында уҡыуҙарҙың нисек ойоштороулоуы һәм алып барылыуы тураһында ентекләп һөйләне.

ВЛКСМ-дың Туймазы район комитеты секретаре иптәш Кутимов пропагандистар менән эшләү тураһында фекер алышты.

ВЛКСМ район комитеты ҡарамағында 20 кешенән лекторҙар группаһы ойошторолған. Улар 50-гә яҡын лекция уҡығандар, шулай уҡ пропагандистар менән семинар занятиеларын үткәреүгә йәлеп ителделәр.

Иптәш Кутимов йәштәрҙе коммунистик тәрбиәләү эшендә культура-ағартыу учреждениеларенең бик ҙур эш башҡарырға тейешлектәре һәм уларҙың комсомол ойошмалары менән тығыҙ элемтәлә булырға тейешлектәре тураһында һөйләне.

Беренсе мәсьәлә буйынса фекер алышыуҙарҙа ҡатнашып һөйләүсе ВЛКСМ-дың Борай район комитеты секретаре Ғилметдинов, ВЛКСМ-дың Покровский район комитеты секретаре Дьяков, ВЛКСМ-дың Дәүләкән район комитеты секретаре Козлов, ВЛКСМ-дың Ишембай ҡала комитеты секретаре Морзагалиев һәм башҡа иптәштәр комсомол мәғарифе селтәрен яңы уҡыу йылына әҙерләү буйынса эшлекле тәҡдимдәр индерҙеләр.

Икенсе көн тәртибе буйынса ВЛКСМ-дың Өлкә Комитеты секретаре иптәш А. И. Ковалев, «Республикалағы төҙөлөш предприятиелары комсомол ойошмаларының эше тураһында» тигән доклад менән сығыш яһаны.

— ВЛКСМ-дың XI съезына әҙерләнеү һәм уның ҡарарҙарын үтәү барышында, — ти иптәш Ковалев, — төҙөлөш предприятиеларенең комсомол ойошмалары сталинсә биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәү өсөн комсомолецтарҙы һәм йәштәрҙе ыңғай мобилизовать иттеләр.

Беренсе номерлы төҙөлөш управлениеһе комсомол ойошмаһы (секретаре иптәш Третьяков), комсомолец-йәштәр бригадаһы һәм төҙөүсе йәштәрҙең социалистик ярышта авангардлыҡ ролдәрен яулап алыуҙарына өлгәште. Һәр участкала төҙөүселәрҙең көндәлек эш нормаларын нисек үтәүҙәре күрһәтмә таҡталарында яҙыла, социалистик ярышта еңеүсе йәштәр бригадаһына комсомол комитетенең һәм управлениеһының күсмә ҡыҙыл флажогы бирелә. Хәҙер төҙөүсе йәштәр араһында «юғары сифат бригадаһы» исемен алыу өсөн ярыш массовый төҫ алды. Лунченко, Храпко һәм Позолотина иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы тарафынан башҡарылған төҙөлөш эштәре һәр ваҡыт отлично сифатлы баһа ала.

Унан һуң иптәш Ковалев йәш кадрҙарҙы тәрбиәләү эшенә туҡталды.

— Республикабыҙҙа 17 ФЗО мәктәбе төҙөлөш предприятиелары өсөн йәш специалистар әҙерләй. Уларҙа хәҙер 5 меңдән артыҡ уҡыусы тәрбиәләнә. Был квалификациялы эшселәр тәрбиәләүҙә ҙур резерв. Ҡайһы бер ҡала һәм предприятие комитеттары был мөһим эшкә тейешле баһа биреп еткермәйҙәр.

Черниковск ҡалаһында быйыл ғына, 2 меңдән артыҡ уҡыусыны иҫәпкә алған, 6 ФЗО мәктәбе асылды. Был ҡала промышленносе өсөн йыл һайын йөҙҙәрләгән йәш специалистар әҙерләү тигән һүҙ. Ләкин ВЛКСМ-дың Черниковск ҡала комитеты был мөһим эш менән етәкселек итмәй. 17, 18, 19 һәм 20-се номерлы ФЗО мәктәптәрендә ошо көнгә тиклем комсомол ойошмаһы секретарҙары һайланмаған. Октябрьский ҡалаһындағы ФЗО мәктәптәрендә лә ошо уҡ етешһеҙлектәрҙе осратырға була.

— Төҙөлөш предприятиелары комсомол ойошмаларын ойоштороу яғынан нығытҡанда, төҙөүсе йәштәр араһында агитацион-массовый эштәрҙе киң йәйелдереп ебәргәндә, социалистик ярыш менән систематик рәүештә етәкселек иткәндә, — ти иптәш Ковалев, докладын тамамлап, — республикабыҙҙа төҙөлөш эштәренең грандиоз планын срогынан алда, юғары сифатлы итеп үтәүҙе тәьмин итәсәк, ВЛКСМ-дың XI съезд ҡарарҙарын практик тормошҡа ашырыуҙың гүзәл миҫалы буласаҡ.

Икенсе көн тәртибе буйынса беренсе һүҙ ВЛКСМ-дың Өфө ҡала комитеты секретаре иптәш Гончарға бирелде.

— ВЛКСМ-дың XI съезы ҡарарҙары һәр бер комсомолец һәм йәш эшсенең сталинсә биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәүҙә боевой эш программаһы булып әүерелде. Бына, мәҫәлән, төҙөлөш-монтаж поезы. Был поездың комсомолец һәм йәштәре Куйбышев лес-мәнзәге тимер юл йәштәре Бөтә Союз тимер юлсылар менән производствола юғары уңыштар менән ҡаршы алырға социалистик ярышҡа саҡырҙылар. Хәҙер бында смена нормаһын арттырып үтәү өсөн көрәш киң йәйелдерелгән. Комсомолец Блявин көн һайын 2—3 норма бирә.

ВЛКСМ-дың ҡала һәм район комитеттары, һуңғы көндәргә тиклем, төҙөлөш предприятиелары комсомол ойошмаларына етәкселекте көсәйтеүгә әһәмиәт бирмәнеләр. Черниковск төҙөлөш тресы комсомол ойошмаһы йәштәрҙе тәрбиәләү эше менән шөғөлләнмәй. Бында өс ай инде комсомолецтарҙың дөйөм йыйылыштары үткәрелгәне юҡ. Һуңғы ярты йыл эсендә бер генә кеше лә ВЛКСМ сафына алынмаған, политик мәктәп һәм түңәрәктәр эшләмәй. Был күренеш ВЛКСМ-дың Ленин район комитетына билдәле булһа ла, ул ойошманың эшен яҡшыртыу буйынса бер төрлө лә сара күрмәй.

— «Стәрлетамакстрой» тресы комсомол ойошмаһы йәштәрҙең производство активлеген күтәреүҙә ыңғай тәжрибәләргә бай, — ти ВЛКСМ-дың Стәрлетамаҡ ҡала комитеты секретаре иптәш Верменский. — Бында 500 йәш эшсене эсенә алған 53 комсомолец-йәштәр бригадаһы эшләй. Хәҙер уларҙың 22-һе 6 айлыҡ заданиены 15 көнгә элек үтәп сыҡты. Федоров, Бостажин, Демин һәм башҡа иптәштәр етәкселек иткән бөтәһе 12 комсомолец-йәштәр бригадаһы сменаға 2—3 норма үтәй.

«Башуголъразведстрой» тресы комсомол ойошмаһы секретаре иптәш Королев комсомолецтарҙың производствола авангардлыҡ ролдәре, Котков, Рогов һәм Танасечук иптәштәр етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаларының эш тәжрибәләре тураһында һөйләне.

Пленумда ВКП(б) Өлкә Комитеты секретаре иптәш Должных ҙур телмәр менән сығыш яһаны.

— Даими кадрҙар әҙерләү һәм уларҙы тәрбиәләү эше төҙөлөш предприятиелары комсомол ойошмаларының мөһим бурыстарының береһе булып тора. Бының өсөн, тәүге нәүбәттә, ВЛКСМ-дың ауыл район комитеттары төҙөлөш предприятиеларына иң алдынғы йәштәрҙе ебәреүҙе күҙҙә тоторға тейеш. Был ғына аҙ. Төҙөлөшкә килгән һәр бер йәш эшсе менән даими эш күрергә, уларҙың политик һәм техник белемдәрен күтәреүҙә, тормош шарттарын яҡшыртыуҙа хәстәрлек күрергә кәрәк. Ләкин ВЛКСМ-дың Стәрлетамаҡ ҡала комитеты работниктары йәштәрҙең торлаҡтарында бик һирәк булалар, тәрбиә эше менән бик аҙ ҡыҙыҡһыналар. Һөҙөмтәлә «Стәрлетамакстрой» тресының күпселек йәштәре ВЛКСМ сафына ылыҡтырылмаған. Бында ҡайһы бер комсомолецтар членлыҡ взностарын дүртәр ай буйына түләмәйҙәр.

Иптәш Должных комсомол ойошмалары алдында сырье һәм төҙөү материалдарына экономия яһау, төҙөлөш предприятиеларында эшләгән башҡорт һәм татар кадрҙары араһында политик-тәрбиә эшен көсәйтеү, комсомолецтарҙың һәм йәштәрҙең социалистик ярышта алдынғы сафта барыу бурыстарын тәьмин итеүҙе ҡуйҙы.

Пленумда ВЛКСМ-дың Баймаҡ район комитеты секретаре Силаев, Черниковск төҙөлөш тресы комсомол ойошмаһы секретаре Синьковский, «Стәрлетамакстрой» тресы комсомол ойошмаһы секретаре Хисмәтуллин, ВЛКСМ Өлкә Комитетенең эшсе-йәштәр бүлеге мөдире Преображенский һәм башҡа иптәштәр сығыш яһанылар.

Пленум ике көн тәртибе буйынса ла киңәйтелгән ҡарар ҡабул итте.

Кино аппараты менән республика буйлап

Ашҡаҙар менән Стәрле араһында

Бөтә Башҡортостан өсөн мәшһүр Шевченко исемендәге колхоздың көтөүлеге Стәрлетамаҡ ҡалаһының көньяҡ-көнбайышында, 30—40 километр алыҫлыҡта, Ашҡаҙар һәм Стәрле йылғалары араһындағы яланда урынлашҡан. Был яланға сыҡһаң, күҙ алдына үтә-сиге күренмәҫ тигеҙлек асыла. Йылғалары ер йөҙөн келәмдәр — һутлы үләндәр һәм хуш-еҫле сәскәләр менән ҡапланған.

Ләкин был алан үҙе түгел, унда, был һутлы үләнгә бай булған көтөүлектә һарыҡтар, һыйырҙар һәм сусҡалар көтөүҙәре, йылҡылар өйөрө утлай. Колхоздың бөтә малдары ла яҡшы тоҡомлолар. Һыйырҙары—йылына 3000 литрға тиклем һөт, сусҡалары — күп ит, һарыҡтары — юғары сифатлы йөн бирәләр. Золотоношка ауылы фермаларында һәм көтөүлектәрендә тормош бай һәм мул.

Шевченко исемендәге колхоз бынан 19 йыл элек ойошторолдо. Колхозсылар үҙҙәренең бәхете өсөн, мул тормош өсөн тырышып эшләнеләр. Хеҙмәт гүзәл емештәрен бирҙе. Ләкин шевченкосылар өлгәшелгәндәр менән генә тынысланмайҙар, улар һаман алға ынтылалар. Бында, ошо көндәрҙә, колхозсыларҙың дөйөм йыйылышы булды. Ул, общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең ҡарарын уңышлы үтәү өсөн Башҡортостанда, бөтә колхозсыларын һәм колхозсы ҡатын-ҡыҙҙарын ярышҡа саҡырып мөрәжәғәт ҡабул итте. Шик юҡ, шевченкосылар үҙҙәренең яңы йөкләмәһен дә тулыһынса үтәрҙәр. Улар быға тиклем дә был өлкәлә уңышлы эшләнеләр.

Уңыштар ҙур. Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһе тарафынан бирелгән 10 дипломы бар был колхоздың. Фермаларында 1100 һарыҡ, бик күп һыйыр, 12 баш тоҡом айғыры бар. Бөтә мал торлаҡтары ҡышлыҡҡа тулыһынса әҙер. Быйыл шулай уҡ малдар өсөн яңы торлаҡтар ҙа төҙөлә. 250 сусҡа өсөн һарай төҙөлөп бөтөп килә. 1951 йылда бөтә мал торлаҡтарының ҡыйыҡтары ҡалай һәм черепицалар менән алыштырылып ябыласаҡ.

Колхоздың басыуҙарында үлән басыулы сәсеү әйләнеше тулыһынса үҙләштерелгән. Ферма яны участкаһында 70 гектар сәсеүлек бар. Ул бөтә фермаларҙы тулыһынса тәьмин итә.

Колхозда хужалыҡ эшенә ныҡ бирелгән, үҙ эшендә алдынғы мастер булған яңы кешеләр үҫтеләр. Золотоношка ауылы алдынғыларының исемдәре Стәрлетамаҡ районында ғына түгел, бәлки бөтә Башҡортостанға билдәле. 63 йәшлек колхозсы Ефим Иванович Черненконың хеҙмәте колхозға йыл һайын күп меңдәрсә һум доход килтерә. Филипп Никифорович Кузьменко аттарҙы отлично ҡарау менән данлы. Татьяна Денисовна Тютюник биш минут эсендә бер һыйырҙы һауа. Һыйыр һауыусы Анастасия Петровна Белогрудь фермала инде 13 йыл эшләй.

Яҡшы тоҡомло үгеҙҙәр үҫтергән Леонтий Ефимович Гречконың тәжрибәләре тураһында айырыуса ҡыҙыҡлы итеп һөйләргә мөмкин. Бүтәндәр өсөн хәүефле күренгән усал үгеҙҙәр ҙә Гречко алдында иң йыуаш һәм тыныс булалар. Хәҙер ул тәрбиәләгән үгеҙҙәр араһында «Завет» исемле үгеҙ ҙә бар. Ул Гречконан башҡа берәүҙе лә тыңламай. Колхоздың парторгы иптәш Хмара был тураһа көлөп һөйләй:

— Бына шул үгеҙ арҡаһында Гречко бер ҡайҙа ла китә алмай, беҙ уны кәңәшмәләргә лә, командировкаға ла ебәрә алмайбыҙ. Сөнки уныһыҙ үгеҙҙе берәү ҙә тыңлата алмай.

Колхоздың игенселәре лә һәм малсылары ла һаман алға бара.

Быларҙың бөтәһе лә Золотоношка ауылында колхоз төҙөүҙең, партия һәм Совет хөкүмәтенең крәҫтиәндәргә ҙур ярҙамдар күрһәтеүенең һөҙөмтәһе.

Һүрәттә: (Өҫтән аҫҡа) 1) йәш йылҡылар өйөрө, 2) әҙер продукцияны һөтсөлөк-тауар фермаһына сдатыу, 3) кошсолоҡ фермаһында, 4) сусҡалар өсөн яңы торлаҡ төҙөү, 5) 17 бала биргән «Казачка» исемле сусҡа.

Ә. Бикчәнтәев тексы,
В. Катунин фотоһы.

Ағас үрсемдәрен яҡшы тәрбиәләйҙәр

Өфө урман хужалығы работниктары бөйөк Сталинға биргән вәғәҙәһен намыҫ менән үтәйҙәр. Улар быйыл ағас сәсеү планын 226 процентҡа, ағас ултыртыу йөкләмәһен—198 процентҡа үтәнеләр.

Урман хужалығы питомнигенән Иглин һәм Өфө районы колхоздарына 240 мең төп ултыртыу материалы ебәрелде, улар урман хужалығы специалистары етәкселегендә агротехника саралары талаптарына тулы яуап бирерлек итеп ултыртылды.

Ағас ултыртыу эштәре тамамланыу менән үк быйыл 1950 йылға ағас ултыртыу һәм питомниктар өсөн тупраҡ әҙерләү эштәре йәйелдерелде.

Йәш ағастар бик матур һәм тигеҙ булып үҫәләр. Уларҙы тәрбиәләү эше ойошҡан рәүештә бара. Таутөмән лесничествоһында (мөдире иптәш М. Петрашов) Л. Пасько, С. Бакшеева һәм Кириллова иптәштәрҙең звенолары ағастарҙы хәстәрлек менән тәрбиәләп үҫтерәләр. Шуға күрә лә улар юғары сифат звеноһы исемен алдылар.

Пушкин исемендәге лесничествола ағастарҙы тәрбиәләп үҫтереүсе Садрый Зиннәтуллин һәм Анна Юзапчук иптәштәр коллектив араһында үҙҙәренең намыҫлы хеҙмәттәре менән хөрмәт ҡаҙанған кешеләр. Улар норманы систематик рәүештә 2-3 тапҡырға арттырып үтәйҙәр һәм айына меңәр һумдан артыҡ хеҙмәт хаҡы алалар.

Өфө урман хужалығы коллективы үткән йылдың дүртенсе кварталында яулап алған ВЦСПС-тың һәм СССР урман хужалығы Министерствоһының күсмә Ҡыҙыл Байрағын, быйыл икенсе кварталда ла үҙендә ебәрмәҫ өсөн көрәшә.

Ғ. Үлмәсов.

Расчеттарҙағы аҡса средстволарының әйләнешен тиҙләтергә

Оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү һәм уларҙың бер өлөшөн обороттан бушатыу буйынса алған йөкләмәләрҙе үтәү хәҙергә тиклем һәр бер хужалыҡ ойошмаларының эшендәге мөһим күрһәткес булып тора.

Был бурыстарҙы үтәү өсөн оборот средстволарының бөтә стадия һәм сфераларында әйләнешен тиҙләтеү юлдарын һәм ысулдарын файҙаланырға кәрәк. Предприятиеның производство һәм тәьминат-оҙатыу эшмәкәрлеген яҡшыртыу нигеҙендә нормативтарҙы ҡыҫҡартыу оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеүҙә төп юлдар булып торғанлығы билдәле.

Ошоноң менән бергә, хужалыҡ ойошмалары араһындағы расчеттарҙы ойоштороуҙың камиллаштырылеүе лә ҙур роль уйнай. Түләү документтарына күсермә яһау, уларҙы Госбанк инкассаһына тапшырыу, һатып алыусыларҙың түләүҙәре килеүенә контролде көсәйтеү, поставщиктарға һәм транспорт ойошмаларына ҡарата булған дәғүәне ваҡытында белдереү, расчеттарҙың хәрәкәт итеүсе формаларын дөрөҫ файҙаланыу практикаһын киңәйтеү хужалыҡ ойошмалары араһындағы расчеттарҙа булған средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеүҙә төп юлдар булып тора.

Ҡайһы бер предприятиелар тауарҙарҙы тейәгәс тә счет һәм түләү требованиеларен әҙерләмәйҙәр. Бының срогы закон буйынса өс көндән дә артырға тейеш түгел. Шуға ҡарамаҫтан, был ҡағиҙә практикала тулыһынса тормошҡа ашырылып бөтмәй әле.

Был хәл һатып алыусыларҙан килергә тейеш булған түләүҙәрҙең инеүен аҡрынайтыуға шарттар тыуҙыра һәм хужалыҡ ойошмаһы кредиторҙарының Госбанк тарафынан юлдағы расчет документтары иҫәбенә кредитланеуына килтерә. Был, шулай уҡ һатып алыусыларға фактураланмаған төп аталған поставкалар буйынса кредитор бурыстарҙың күп кенә суммаһы йыйылыуында ҙур сәбәп булып тора.

Шуға күрә лә расчеттарҙағы аҡса средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн бөтә предприятиеларҙа ла түләү требованиеларен тиҙ генә оформить итеп, башҡа ҡалалар араһындағы йөк әйләнешендә 1—2 көндән дә, ҡала эсендәге йөк әйләнешендә иртәгәһе көндән дә һуңламайынса банкка тапшырыуға өлгәшергә кәрәк. Ҡала эсендәге әйләнештә тауарҙарға расчетты түләү поручениелары менән башҡарыуҙы киң ҡулланырға мөмкин. Был метод акцепт формаһына ҡарағанда средстволарҙың килеүен күп кенә тиҙләтә ала.

Үҙ-ара даими хужалыҡ мөнәсәбәтендә булған предприятиеларға тауарҙар һәм хеҙмәттәр өсөн планлы расчеттарҙы ҡулланыу айырыуса ныҡ эффект бирә.

Тауарҙар өсөн поставщиктарға тейеш булған түләүҙәрҙе перевод менән ебәреүҙе тиҙләтеү ҙә ҙур әһәмиәткә эйә. Эре суммаларҙы телеграф аша ебәреү средстволарҙы уңышлы файҙаланыуға, обороттан һәм файҙа иҫәбенән ҡала бюджетына тейеш булған налогты үҙ ваҡытында индереүгә мөмкинлек бирә.

Средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү өсөн беҙҙең предприятие етәкселәре поставщиктарҙың счеттарын срогынан алда түләүҙә ҙур инициатива күрһәтергә тейештәр.

Бындай инициатива тәү башлап Днепропетровщина һәм Запорожье коксохимик промышленносе предприятиеларында күренде. Уларҙың өлгөһенә Өфө ҡалаһының күп кенә предприятиелары ла ҡушылдылар. Мәҫәлән, кабель заводы поставщиктарҙың счетын срогынан алда түләргә йөкләмә алып, 700 мең һумды түләне лә инде. Шундай уҡ йөкләмәне сәй үлсәү фабрикаһының коллективы ла алды.

Өфө фанера заводының директоры Майоров, Мясошпотребтең Өфө комбинаты директоры Насыров, БАССР урман промышленносе рейд контораһының директоры Мякишев һәм башҡа иптәштәр был башланғысҡа ҡушылдылар.

Беҙҙең республикалағы күп кенә предприятиеларҙың финанс хәлдәре яҡшы һәм уларҙың был гүзәл инициативаға ҡушылырлыҡ бөтә мөмкинлектәре бар. Улар тауар һәм хеҙмәт өсөн бирелгән счеттарҙы срогынан алда үтәп, илебеҙҙең халыҡ хужалығын артабан үҫтереү өсөн өҫтәмә ресурстарҙы бушатыу эшенә ҙур вклад индерә алалар.

Өфө паровоздар ремонтлау һәм һыра заводтарында бындай мөмкинлектәр ҙур. Ләкин поставщиктарҙың счеттарын срогынан алда түләү өсөн көрәш ойошторолмаған.

Средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеү мәсьәләһендә государство банкы һәм связь учреждениеларенең аныҡ эшләүҙәре лә ҙур әһәмиәткә эйә булып тора.

Шуны әйтергә кәрәк, Государство банкыһының республикалағы күп кенә учреждениелары поставщик предприятиеларҙың түләү документтарын үҙ ваҡытында оформить итеүгә йомшаҡ контроль яһайҙар. Был һалҡын ҡараш бындай предприятиеларҙы юлдағы документтар расчеты иҫәбенә кредиттан мәхрүм итеп кенә ҡалдырмайынса, предприятиелар араһындағы отчеттарҙы ла аҡрынайта. Шулай уҡ хужалыҡ ойошмаларының счеттарына яңылыш яҙыу ваҡиғалары ла йыш була.

Госбанк учреждениелары һәм уларҙың работниктары яҡын көндәрҙә бындай етешһеҙлектәрҙе бөтөрөргә, аҡса документтарын үҙ ваҡытында әҙерләүгә, счеттарға буталсыҡ индермәй яҙырға, аҡса-расчет документтарының тиҙ үтеүен тәьмин итергә тейештәр. Ә связь учреждениелары үҙ нәүбәттәрендә банк корреспонденцияларының йөрөшөн тиҙләтеү буйынса бөтә сараларҙы күрергә бурыслылар.

Был бурыстарҙың уңышлы башҡарылыуы — республика предприятиеларенең һәм ойошмаларының иптәш Сталинға яҙған хатта 85 миллион һум оборот средствоһын бушатырға, тип алған йөкләмәләрен үтәүгә һәм арттырып үтәүгә тулы мөмкинлек бирер.

А. Ҡурмаев.

СССР Госбанкыһының Башҡортостан республика конторыһы управляющийы.

РЕСПУБЛИКАБЫҘҘЫҢ МЕХАНИЗАТОРҘАРЫ!

Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Алехин һәм Рябов иптәштәр кеүек эшләгеҙ, урожай йыйнауға бөтә яҡлап әҙерләнегеҙ!

Ике геройҙың осрашыуы

Автомашина колхоз правлениеһе алдына килеп туҡтаны. Машинанан Бөрө районы Базан МТС-ының Димитров исемендәге колхоздың хеҙмәтсәндәренә Социалистик Хеҙмәт Геройы Федор Андреевич Рябов, Хеҙмәт Ҡыҙыл Байраҡ ордены кавалеры тракторист Захар Сентов, комбайнер Сергей Байтурин һәм МТС директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары Григорий Колышев иптәштәр төштөләр.

Делегацияны «Новая жизнь» колхозының башлыҡтары хөрмәт менән ҡаршы алдылар.

— Исәнсе йыл нисә ярышабыҙ. Былай бер-беребеҙҙе күргәнебеҙ юҡ. Быны бер күрешәйек, — ти Тихон Егорович Алехин шат йылмайып.

— Эштәр нисек һуң, герой?

— Яҡшы. Баҫыуға сығайыҡ, унда күрербеҙ. Арыштар, бойҙайҙар, ләүсәнә ҡыйланнар...

Баҫыуға барып еттеләр. Бойҙай сәсеүлектәре. Бында Ленин ордене Верхней бригадаһы сәсте. Бойҙай дингеҙҙәй тулҡынлана. 20 сантиметр булған. 8 майҙа сәселгән 45—50 сантиметрға еткән.

Ике герой һәм уларҙың дуҫтары ләүсәнә сәселгән ялан баҫыуҙарына, культивацияланған ерҙәрҙе һәм арыш баҫыуын ҡарайлар.

— Дерос, беҙҙең арыштар 130—150 сантиметр. Ләкин беҙҙең Димитров исемендәге колхозда тағы ла яҡшыраҡ, — ти иптәш Рябов.

Баҫыуҙарҙы ҡарап ҡайтҡас, колхоздың клубында кәңәшмә үткәрелде. ВКП(б) райкомының ауыл хужалығы бүлеге мөдире Әхмәдиев кәңәшмәне асып, Дәүләкән МТС-ының өлкән агрономы иптәш Петров, Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Алехин һ.б. сығыш яһанылар.

— Беҙҙең бригадаһын механизаторҙары, ти иптәш Алехин, игенселектән юғары культураны өсөн көрәште ойоштороуҙа инициатор булдылар.

Алған йөкләмәләр срогынан алда югары сифатлы итеп үтәлде. Быйыл 400 гектар ерҙе тырматыу һәм көҙлө 406 гектарға, культивация 700 гектар урынына 749 гектар итеп 7,5 көндә үтәлде. Сәсеү 5—6 көндә тамамланды. Мосинов, Струсков һәм Тихонов кеүек тракторсылар смена нормаһын 120—130 процентҡа үтәйләр. Бригада 708 килограмм ягыулыҡка экономия яһаны.

151 гектар ер күтәрелеп һәм культивацияланды. Хәҙер колхоз баҫыуҙарында юғары урожай үҫә. Беҙҙең бурыс — партия һәм хөкүмәттең «1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продукталарын әҙерләүҙе үткәреү тураһында» ҡарарына практик эш менән яуап бирергә тора. «Сталинец — 6» һәм «Коммунар» комбайндары урожай йыйнауға әҙер. Колхоз 11 алыштырыу рәүешендә ремонтлап ҡуйҙы.

Быйыл комбайн менән ашлыҡ урыуҙа, бер уҡ ваҡытта 674 гектар ҡамыл тобен йомшартыу үткәреләсәк. Бынын өсөн ҙә әҙерлек эштәре бара. Август айында 400 гектар туңға һөрәсәкбеҙ. Беҙҙең бригаданың эше колхоз правлениеһе тарафынан ыҡтисадлы баһаланды, — ти иптәш Алехин.

Алехиндан һуң, иптәш Рябов һүҙ алды. — Бөрө районы Димитров колхозы баҫыуҙарында минең бригадамдың тракторсылары Сентов, Чанышев, Мамаҙаев һ.б. Александров Павел иптәштәр ҙур көс һалып эшләнеләр. Ул ваҡытта көҙгә агротехник киҫәлдә 200 гектар ер тырматылдыҡ, 468 гектар культивацияланды, 271 гектар сәселде, 180 гектар урынына 277 гектар пар күтәрелде.

Өҫтәп ҙә иптәш Алехин бригадаһы һәр бер 15 ат көсө тракторына 236 гектар эшкәртте, беҙҙең бригаданың 15 ат көсө тракторы 248 гектар ер эшкәртте.

Дәүләкән ауыл хужалығы бүлегенең баш агрономы иптәш Петров:

— «Новая жизнь» колхозы баҫыуҙарында 600 гектар ҙәктин, 210 гектар ҡарабойҙай улендарҙе үҫә. Ерҙәр тик предплужники һабандар менән генә һөрелә. Колхоз улан сәсеүлә баҫыу эйләнеһен тулыһынса үҙләштерҙе, — тине.

Базан МТС-ы комбайнеры иптәш Байтурин:

— Үҙе йөрей торған комбайн менән 500 гектар майҙандың урожайын йыйырға һәм 7500 центнер ашлыҡ һуҡтырға йөкләмә алам, — тине.

Социалистик Хеҙмәт Геройҙары Рябов һәм Алехин иптәштәр етәкселек иткән трактор бригадаларының механизаторҙары мул урожайҙы ыҡсым срокта һәм юғалтыуһыҙ йыйнап алыу өсөн социалистик ярышты дауам итергә булдылар, улар ауыл хужалығы алдынғылары, республикабыҙҙың бөтә механизаторҙарына мөрәжәғәт яһанылар.

F. Идрисов,

Дәүләкән районы «Колхозсы» газетаһы редакторы.

„Кызыл Башкортостан" газетаһы

материалдары эҙенән

„Ауыл Советтәренең социалистик ярышы"

Газетабыҙҙың ошо йыл 1 июнь 107-се номерында «Ауыл Советтәренең ярышын тиҙен башлаусыларға» Бакалы районы Советы исполкомының ауыл Советтәренең социалистик ярышына етәкселек итеүе тураһында мәҡәлә баҫылғайны.

Хеҙмәтсәндәр депутаттарының Бакалы район Советы исполкомы был мәҡәлә исполкомдың ултырышында тикшерелеп, күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙең дөрөҫлөгөн һәм тәнҡиттең урынлы булыуын билдерҙе. Етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү маҡсатында күп кенә практик саралар күрелә.

Атап әйткәндә, редакцияға ебәрелгән хатта былай тип әйтелә: район Советы исполкомының ҡарары менән ауыл Советтәренең председателдәренә «Кызыл Башҡортостан» газетаһының 1 июнь башмаҡәләһен һәм БАССР Министрҙар Советы тарафынан раҫланған социалистик ярыш шарттарын ауыл Советтәренең нәүбәттәге сессияларында тикшереү; колхоздар, бригадалар, звенолар араһында ярыш договорҙары төҙөшеү, йөкләмәләрҙең үтәлешен ай һайын баҫыуҙа барып тикшереү бурыс ителде. Район Советы исполкомының бүлек мөдирҙәренә социалистик ярышты ойоштороуға ауыл Советтәренә практик ярҙам күрһәтеү, даими комиссияларҙың, депутаттарҙың эшмәкәрлектәрен активлаштырыуҙа булышлыҡ итеү мәжбүр ителде.

Ауыл Советтәрена социалистик ярышты йәйелдереп ебәреүҙә практик ярҙам күрһәтеү өсөн урындарға район Советы исполкомының яуаплы работниктәре һәм бүлек мөдирҙәре ебәрелә.

Агроном кәңәштәре

СӘСЕҮЛЕКТӘРҘЕ ТӘРБИӘЛӘҮ

Ауыл хужалығы культураларынан юғары урожай алыуҙа сәсеүлектәрҙе вағытында һәм яҡшы тәрбиәләүҙең бик ҙур әһәмиәте бар.

Байтаҡ ашлыҡтар, бигерәк тә пропаш культуралар тиҙ үҫеп сыҡмай, шуға күрә уны тәрбиәләү ҙур ҡыйынлыҡтар тыуҙыра. Был осорҙа ҡый үләндәре культуралар өҫтөнән сыҡып, уларҙы баҫып китергә мөмкин. Шуға күрә сәсеүлектәрҙе ҡый үләндәренән таҙартыу, тупраҡтың өҫкө ҡатын йомшартыу бик мөһим.

Ҡый үләндәре тупраҡтағы дымды һәм туҡлыҡлы матдәләрҙе үҙҙәренә алалар һәм культуралы үҫемлектәрҙе ҡыҫырыҡлайҙар. Мәҫәлән, тары һәм ҡарабойҙай культураларын ҡый үләндәренән тулы таҙартҡанда гектарынан урожай бер тоннаға күберәк алына. 336 килограмға артыҡ туҡлыҡлы матдәле ала. Шуның менән бергә, ҡый үләндәре культуралы үҫемлектәр өсөн кәрәкле һәм аҙ урынлы булып тора.

Бөтә сәсеүлектәрҙе лә, ҡатта аҙ ғына ҡый үләндәре булған урындарҙа ла утарға кәрәк. Утауҙы ҡул менән дә, инструменттар менән дә үткәрергә мөмкин. Бигерәк тә ҡый үләндәре тамырҙары менән йолҡоноп өҙөлә. Утауҙа ҡый үләндәре тамырҙары менән йолҡоноп өсөн уның тебенән тотоп юғары тартырға кәрәк. Ситкә йығып йәки ҡырҡып йолҡоу файҙаһыҙ. Шулай уҡ өҙөп алыу ҙа файҙалы һөҙөмтә бирмәй. Уталған ҡый үләндәре сәсеүлектән ситкә сығарылырға һәм яндырылырға тейеш.

Бөртөклө ашлыҡ культуралары майҙанында утау йәй буйына 2—3 тапҡыр үткәрелә. Киң рәтле итеп сәселгән пропаш һәм техник культуралар майҙаны утау менән бер рәттән, 2—3 тапҡыр рәт аралары ла эшкәртелә. Тупраҡты эшкәртеү ҡул мотыгалары һәм бындай сәсеүлек өсөн тейешле булған ат культиваторҙары менән үткәрелә. Был эште МТС-тар колхоздар менән төҙөлгән договорға билдәләнгән срокта, плайды сифатлы итеп үтәргә бурыслылар. Пропаш культуралары, бигерәк тә шәкәр сөгөлдөре, кәнбәҙеш һәм орлоҡ үләндәре участкаларында рәт араларын эшкәртеүҙе механизациялаштырыуға ҙур иғтибар итергә кәрәк.

Сәсеүлектәрҙе өҫтәмә аҙыҡландырыу ҙа урожайҙы үҫтерә. Утау, өҫтәмә аҙыҡландырыу һәм рәт араларын эшкәртеү эштәре беренсе нәүбәттә орлоҡсолоҡ участкаларында үткәрелә. Бойҙай орлоғо участкаларының һәр гектарына 3-4 центнер көл тиҙәге индерергә мөмкин. Көл тиҙәгендә калий ҙа була. Шуға күрә уға һәр гектар иҫәбенән 1,5—2 центнер көл ҡушыу файҙалы.

Шулай уҡ ауыл хужалығы ҡоротҡостарына һәм ауырыуҙарға ҡаршы көрәш сараларын иғтибар үҙәгендә тоторға кәрәк.

Баҫыуҙа бөтә эш план нигеҙендә алып барылырға тейеш. Район ауыл хужалығы бүлектәренең һәм МТС-тарҙың агрономдары сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә яҡындан торол етәкселек итергә, эшкә ныҡлы контроль булдырырға бурыслылар.

Агроном М. Ғәлиев.

Яңы радиоузел төҙәлә

Нуриман. Район үҙәгендә 500 ватт ҡеүәтле яңы радиоузел төҙәлә. Ул райондың 20-нән артыҡ колхозын хеҙмәтләндерәсәк.

Радиоузелдың бинаһын төҙөү өсөн етерлек тиклем материал килтерелде һәм ул 1 июлгә эшләнеп бөтәсәк.

Радио линияһын колхоздарға һуҙыу эше башланды.

Х. Мөнирова.

Яңы Политик консультатив советте сакырыу буйынса әҙерлек комитете сессияһында

Мао Цзе-дундың телмәре

ВЭЙПИН, 20 июнь. (ТАСС). Синьхуа агентствоһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Ҡытай компартияһы Үҙәк Комитеты председателе Мао Цзе-дун яңы Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитетында 15 июнда һөйләгән телмәрендә түбәндәгеләрҙе әйткән:

Делегат әфәнделәр! Бөтә яңы Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитетенең сессияһы асыла. Был сессияның бурысы яңы демократик коалицион хөкүмәт төҙөүгә саҡырылған яңы Политик консультатив советте мөмкин тиклем тиҙ саҡырыу өсөн кәрәкле бөтә әҙерлек эшен тамамлауҙан, илде Гоминдан реакционерҙәре ҡалдыҡтарынан тиҙ арала систематик һәм эҙмә-эҙлекле рәүештә таҙартыу өсөн бөтә ҡытай халҡын көрәшкә, бөтә ҡытай халҡын берләштереү өсөн көрәшкә, политик, экономик һәм культура төҙөлешен тормошҡа ашырыу өсөн һәм милли оборона тыуҙырыу өсөн көрәшкә алып барыуҙан тора. Беҙҙең быны эшләүебеҙгә бөтә ҡытай халҡы ышана, һәм беҙ быны эшләргә тейешбеҙ.

1948 йылдың 1 майында Ҡытай коммунистик партияһы ҡытай халҡына яңы Политик консультатив совет төҙөргә тәҡдим итте. Ҡытайҙың коммунистик партияһы, демократик партиялар һәм группалар, халыҡ ойошмалары, бөтә Ҡытай ҡатламдарының демократик вәкилдәре, шулай уҡ Ҡытайҙағы аҙсылыҡ милләттәр һәм сит илдәрҙәге ҡытайлылар империализм, феодализм, бюрократик капитал һәм Гоминдандың реакцион кликаһының власе ҡолатып ташланырға тейеш һәм, халыҡ демократик Ҡытай республикаһы иғлан итеү һәм был республиканың вәкилдәренән торған демократик коалицион хөкүмәт төҙөү өсөн, демократик партияларҙың һәм группаларҙың вәкилдәрен, халыҡ ойошмалары вәкилдәрен, бөтә ҡатламдарҙың демократик вәкилдәрен, шулай уҡ аҙсылыҡ милләттәрҙең һәм сит илдәрҙәге ҡытайҙарҙың вәкилдәрен эсенә алған Политик консультатив совет саҡырылырға тейеш, тип иҫәпләйҙәр.

Тик ошондай юл менән генә Ҡытай ярым колониаль һәм ярым феодаль торошонан сыға аласаҡ һәм бәйһеҙлеккә, азатлыҡ, тыныслыҡ, берҙәмлек, ныҡлыҡ һәм сәскә атыу юлынан алға бара аласаҡ. Был, Ҡытай коммунистик партияһының, демократик партияларҙың һәм группаларҙың, халыҡ ойошмаларының, бөтә ҡатламдарҙағы демократик вәкилдәрҙең, шулай уҡ аҙсылыҡ милләттәрҙең һәм сит илдәрҙәге ҡытайлыларҙың берҙәләп көрәше өсөн дөйөм политик базис. Был политик базис шул тиклем ныҡ: хатта бер демократик ойошмалар менән демократик вәкилдәр араһында һис бер төрлө фекер айырымлығы булманы.

Бөтә Ҡытай халҡы Халыҡ-азатлыҡ армияһына булышлыҡ күрһәтте һәм ул һуғышта отто. 1946 йылдың июлендә башланған был бөйөк Халыҡ-азатлыҡ һуғышы ос йыл дауам итте. Был һуғыш сит ил империализмы ярҙамында Гоминдан реакционерҙәре тарафынан башланғайны. Халыҡҡа ҡаршы граждандар һуғышы башлап, Гоминдан реакционерҙәре 1946 йылдың ғинуарында ҡулға ҡуйылған килешеүҙе һәм Политик консультатив советтең ҡарарҙарын боҙҙолар. Ләкин ос йыл эсендә Гоминдансылар героик Халыҡ-азатлыҡ армияһы тарафынан ҡыйратылдылар.

Күптән түгел, Гоминдан реакционерҙәренең ярашыу тураһындағы белдереүҙәренең ялған булыуы фаш ителгәндән һуң, Халыҡ-азатлыҡ армияһы Янцзы йылғаһын аша сығып, ҡыйыу һөжүм башланы. Халыҡ-азатлыҡ армияһы Гоминдан реакционерҙәренең столицаһы Нанкин ҡалаһын алды. Ул Шанхайҙы, Ханчжоуҙы, Наньчанды, Уханде һәм Сианды азат итте. Халыҡ-азатлыҡ армияһы ғәскәрҙәре киңлек һәм тәньяҡ-көнбайыш провинцияларҙа, Ҡытай тарихында һис тә күрелмәгән бөйөк поход алып барған хәлдә, алға табан хәрәкәт итәләр. Ошо ос йыл эсендә Халыҡ-азатлыҡ армияһы Гоминдандың дөйөм иҫәптәгендә, 5.500 мең кешелек ғәскәрен тар-мар итте. Хәҙерге ваҡытта Гоминдан ғәскәрҙәренең ҡалдыҡтары, шуларҙың иҫәбендә регуляр булған һәм регуляр булмаған частәр, шулай уҡ тылдағы хәрби ойошмалар һәм хәрби мәктәптәр бер ярым миллион самаһы ғына кеше тәшкил итә. Дошман ғәскәрҙәренең ҡалдыҡтарын тулыһы менән бөтөрөү бер аҙ ваҡыт талап итәсәк әле, ләкин ул момент алыҫ түгел инде.

Был, бөтә ҡытай халҡының еңеүе, шулай уҡ бөтә донъя халыҡтарының еңеүе булып тора. Ҡытай халҡы революцион һуғышта реакционерҙәрҙе еңеп сыҡты. Мин, бында ҡытай халҡының иғтибарын шундай фактҡа йүнәлтергә кәрәк тип иҫәпләйем: империалистәр һәм уларҙың сынйырҙағы эттәре — ҡытай реакционерҙәре үҙҙәренең Ҡытайҙа еңелеүгә осрауҙары менән килешеп ҡалмаясаҡтар. Улар бер-береһе менән хеҙмәттәшлек итәсәктәр һәм ҡытай халҡына ҡаршы көрәштә мөмкин булған барлыҡ ысулдарҙы файҙаланырға тырышасаҡтар. Улар, мәҫәлән, тарҡатыу һәм емереү эше алып барыу өсөн Ҡытайға үҙҙәренең лакейҙәрен ебәрәсәктәр. Был котолғоһоҙ, һәм улар, әлбиттә, был эштән баш тартмаясаҡтар. Ошондай шарттарҙа бөтә халыҡ берләшергә, империалистәрҙең һәм уларҙың лакейҙәре — ҡытай реакционерҙәренең барлыҡ авантюралы заговор пландарын ҡыйыу рәүештә, тулыһынса бөтөрләйгә һәм бергәләп тар-мар итергә тейештәр. Ҡытай бәйһеҙлекһеҙ һәм азат булырға тейеш.

Ҡытайҙа революция бөтә милләт халыҡ массалары тарафынан эшләнгән революция булып тора. Империалистәрҙән, феодалдарҙан, бюрократик буржуазиянан, Гоминдан реакционерҙәренән һәм уларҙың булышсыларынан башҡа бөтә кешеләр беҙҙең дуҫтарыбыҙ булып торалар. Беҙҙең киң һәм ныҡлы революцион берҙәм фронтыбыҙ бар, ул шул тиклем киң, ул эшселәр синыфын, крестьяндарҙы, ваҡ буржуазияны, милли буржуазияны эсенә ала; ул шул тиклем ныҡ, ул дошмандарының бөтәһен дә тар-мар итеүгә һәм ҡыйынлыҡтарҙың бөтәһен дә еңеп сығыуға ныҡлы ихтыярға һәм сикһеҙ мөмкинлектәргә эйә булып тора. Беҙ хәҙер шундай дәүер кисерәбеҙ: империалистик система тулыһынса емерелеүгә табан тора. Бер теләгән бер сит ил государствоһы менән, әгәр ҙә ул ҡытай реакционерҙәре менән мөнәсәбәттәрен өҙөргә әҙер торһа һәм бынан ары уларға ярҙам итмәһә һәм уның менән совадла торғаны иһвәслек булһа һәм әгәр ҙә ул халыҡ Ҡытайына ҡарата икейөҙлө түгел, ә ысын дуҫтарса позиция алһа, — үҙ-ара алдашыу һәм тиңлек нигеҙендә, үҙ-ара файҙалар һәм территориаль суверенитетте үҙ-ара хөрмәт итеү нигеҙендә дипломатик мөнәсәбәттәр урынлаштырыуы тураһында һөйләшеүҙәр алып барырға әҙербеҙ. Ҡытай халҡы производствоның үҫеүенә һәм экономиканың сәскә атыуына булышлыҡ итеү өсөн халыҡ-ара сауҙа мөнәсәбәттәрен алға баҫтырыуҙа һәм үҫтереүҙә донъялағы бөтә илдәрҙең халыҡтары менән дуҫтарса хеҙмәттәшлек итергә әҙер тора.

Делегат әфәнделәр, коалицион хөкүмәт төҙөү өсөн яңы Политик консультатив совет саҡырыу шарттарының бөтәһе лә өлгөрөп етеп. Тотош ил халҡы был советтең саҡырылыуын һәм хөкүмәттең төҙөлөүен түҙемһеҙлек менән көтә.

Ҡытайҙың демократик коалицион хөкүмәте төҙөлгәс, ул, беренсенән, үҙенең иғтибарын реакцион кликаны тамырҙары менән бөтөрөүгә һәм уның емереү эшен баҫыуға туплаясаҡ һәм, икенсенән, халыҡтың экономик эшмәкәрлеген алғаа баҫтырыу һәм үҫтереү эшендә, шулай уҡ культура һәм мәғариф эше өлкәһендә халыҡтың эшмәкәрлеген алға баҫтырыу һәм үҫтереү эшендә барлыҡ көсөн биреп эшләйәсәк һәм барлыҡ сараларҙы файҙаланасаҡ.

Ҡытайҙың яҙмышы ҡытай халҡының ҡулына ингәс тә, ҡытай халҡы Ҡытайҙың үҙенең яҡты нурҙары менән ҡояш һымаҡ Көнсығыштан ҡалҡып сыҡҡанын күрер. Ул Көнсығышты ҡотҡарып, реакцион хөкүмәт тарафынан ҡалдырылған бысраҡты бөтөрә барып, һуғыш килтергән яраларҙы уңалтып, яңы, көслө, сәскә атыусы Ҡытай Халыҡ-демократик республикаһын төҙөр.

Йәшәһен Ҡытай Халыҡ-демократик республикаһы! Йәшәһен демократик коалицион хөкүмәт! Йәшәһен тотош ил халҡының бөйөк берҙәмлеге!

Ҡытайҙың Политик консультатив советен сакырыу буйынса әҙерлек комитетендә

Чжу Дэның телмәре

ВЭЙПИН, 20 июнь. (ТАСС). Ҡытай коммунистик партияһы Үҙәк Комитеты председателе Мао Цзе-дундың Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитете ултырышында яһаған сығышынан һуң Халыҡ-азатлыҡ армияһы командирҙәре һәм боецтәре исеменән Халыҡ-азатлыҡ армияһының баш командующие Чжу Дэ сығыш яһаны. Ул, яңы демократик коалицион хөкүмәт төҙөү өсөн яңы Политик консультатив советте тиҙерәк саҡырыу кәрәклеге тураһында һөйләне. «Халыҡ-азатлыҡ армияһының еңеүҙәре һәм Гоминдан реакционерҙәренең һәләкәте, — тине Чжу Дэ, — яңы Политик консультатив советте саҡырыу өсөн мөмкинлек тыуҙырған иң мөһим шарт булып тора. 20 йылдан күберәк осор эсендә империалистәр һәм реакционерҙар революцион көстәрҙе баҫа алманылар, сөнки ҡытай халҡының үҙенең Халыҡ-азатлыҡ армияһы бар. Был армия шундай ҡеүәтле көс булып үҫте, хатта ул еңелмәҫлек булып әүерелде».

Һүҙенең аҙағында Чжу Дэ былай тип күрһәтте: «Халыҡ-азатлыҡ армияһы Ҡытайҙа демократик хәрәкәттең иң тоғро ярҙамсыһы булып тора. Ул яңы Политик консультатив советтең һәм демократик коалицион хөкүмәттең иң тоғро ярҙамсыһы булып тора».

Ли Цзи-шендең телмәре

Унан ары Гоминдан Революцион комитете председателе Ли Цзи-шень сығыш яһап, былай тине: «Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитетенең ултырышы халыҡтың ынтылыштарына ярашлы рәүештә яңы Ҡытайҙы төҙөүҙең башланыуы булып тора. Оҙаҡ ваҡыт буйына тотош ҡытай халҡы демократик, бәйһеҙлекһеҙ, тыныс һәм сәскә атыусы Ҡытайҙы тыуҙырыуға ынтылды. Был маҡсатҡа өлгәшеү өсөн көрәштә күп кеше яфа күреп һәләк булды, күп кеше үҙенең ғүмерен һәм мөлкәтен ҡорбан итте. Илде ҡайтанан ҡороуға ҡамасаулаусы барлыҡ реакцион көстәр тиҙ ваҡыт эсендә тулыһынса юҡ ителәсәктәр, һәм беҙ халыҡтың ынтылыштарына ярашлы рәүештә яңы Ҡытайҙы төҙөй аласаҡбыҙ».

Ли Цзи-шень Мао Цзе-дунды, Халыҡ-азатлыҡ армияһының баш командующие Чжу Дэне, ҡытай халҡын һәм революцияның еңеүгә өлгәшеүенә булышлыҡ иткән барлыҡ патриоттарҙы ҡотланы.

Шень Чунь-жуҙың сығышы

Ҡытай демократик лигаһының даими комитете члены Шень Чунь-жу Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитете төҙөлөү Ҡытайҙың тарихында бик ҙур ваҡиға булып тора, тип күрһәтте. «Элекке Политик консультатив советтең ултырыштары ваҡытынан алып хәҙерге ултырышҡа тиклем үҙған ос йыл Ҡытайҙа революция менән контрреволюция араһындағы көрәштең тарихе булып торалар».

Унан ары Шень Чунь-жу элекке Политик консультатив совет тарафынан өлгәшелгән килешеүҙәрҙе Гоминдандың нисек иҙеүе тураһында, демократик һәм прогрессив кешеләрҙе Гоминдандың нисек эҙәрлеүе һәм уның нисек бөтә урында һуғыш башлауы тураһында, шунлыҡтан Гоминдан реакцион власен юҡ итеү һәм оҙаҡ ваҡытҡа демократик, ныҡлы тыныслыҡ урынлаштырыу өсөн ҡытай халҡының ҡоралы революция башларға мәжбүр булыуы тураһында һөйләне.

«Яңы Политик консультатив совет, — беҙҙең уны саҡырыу өсөн әҙерлек башлаған ошо советебеҙ, — тине Шень Чунь-жу, — фактик алғанда Халыҡ собраниеһенән кәм булмаған авторитет менән файҙаланасаҡ. Ҡытай демократик лигаһы, Ҡытай коммунистик партияһының һәм халыҡтың лидеры Мао Цзе-дун етәкселегендә һәм бында ҡатнашыусыларҙың барыһының берләктәге тырышлыҡтары нигеҙендә беҙ Ҡытайҙы политик яҡтан ғына түгел, бәлки экономик һәм культура яғынан да тулыһынса бәйһеҙлекһеҙ илгә әйләндереү буйынса тарихи бурысты һис шикһеҙ уңышлы рәүештә тамамларбыҙ, тип тәрән ышанабыҙ».

Го Мо-жоның сығышы

Атаҡлы яҙыусы һәм тарихсе Го Мо-жо үҙенең сығышында түбәндәгеләрҙе билдәләп үтте: «Бөгөн Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитетенең ултырышында 134 кеше ҡатнаша. Был, бынан ҡырҡ йыл элек Гоминдан реакционерҙәре тарафынан телор-теләмәҫ кенә саҡырылған элекке Политик консультатив советтегә члендәр һанынан ҡырҡ тапҡырҙан да артығыраҡ. Буласаҡ яңы Политик консультатив советтә делегаттар һаны 500 кешегә етәсәк, был, элекке Политик консультатив советтең члендәренән 16 тапҡыр артығыраҡ. Элекке Политик консультатив совет нигеҙҙә реакционерҙәрҙән торҙо һәм реакцион элементтар унда ҙур күпселек тәшкил итте. Яңы Политик консультатив совет нигеҙҙә революцион-демократик көстәрҙән торасаҡ, һәм унда һис бер төрлө реакцион элементтар ҡатнашмаясаҡ».

Го Мо-жо демократик партияларға һәм группаларға, барлыҡ революцион элементтарға демократик патриотизм һәм патриотик интернационализм тойғоһо менән, Ҡытайҙың коммунистик партияһы етәкселегендә, Мао Цзе-дундың еңеүле байрағы аҫтында, илде азат итеүҙе тамамлау һәм бөтә кешелек донъяһын азат итеүгә булышлыҡ күрһәтеү өсөн алға барырға саҡырып мөрәжәғәт итте.

Чень Шу-дундың һәм Тан Ка-киҙең телмәрҙәре

Шунан һуң промышленность ҡатламының вәкиле Чень Шу-дун сығыш яһап, Политик консультатив советте саҡырыу буйынса әҙерлек комитетенең ултырышы иҫке эраның бөтөү һәм яңы эраның башланыу символы булып тора, тип күрһәтте. «Бөгөнгө көндән башлап, — тине ул, — Ҡытай халҡы яңы эраға — халыҡ режимы эраһына инә». Артта ҡалған аграр Ҡытай был режим ваҡытында алға киткән промышленность һәм аграр Ҡытайға әйләндереләсәк. Чень Шу-дундың артабан күрһәтеүенсә, был бөйөк һәм киҫектергеһеҙ бурысты үтәүҙә промышленниктарҙың өлөшө ҙур һәм тура-тура яуаплылыҡ төшә. Ул, хыянатсыларға һәм реакцион элементтарға үлтергес удар биреү һәм Ҡытайҙа империалистик көстәрҙең бөтә ҡалдыҡтарын бөтөрөү өсөн, Ҡытай коммунистик партияһы һәм Мао Цзе-дун етәкселегендә милли берҙәм фронтты ныҡытырға саҡырҙы.

Сит илдәрҙә йәшәүсе ҡытайҙарҙың вәкиле Тан Ка-ки үҙенең сығышында былай тине: «Мин, сит илдәрҙә йәшәүсе ҡытайҙарҙың бик ҙур күпселеге ошо хөкүмәтте яҡлар, Ҡытай коммунистик партияһын һәм председатель Мао Цзе-дунды яҡлар, тип ышанам».

Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш йомшаҡ ойошторолған

Иртә һәм һуңғы культуралар сәсеүҙе Благовар районы колхозсылары уңышлы тамамланылар. Хәҙер колхоз баҫыуҙарында юғары урожай үҫтереүҙең иң яуаплы һәм хәл иткес осоро — сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү башланды. Райондың ҡайһы бер колхоздарында был осорҙың мөһимлеген дөрөҫ аңламылар һәм ҡый үләндәренә ҡаршы көрәште элгәре ойошторҙолар.

Миҫал өсөн «Урал» колхозын ғына алыу ҙа етә. Арыш һәм иртә сәселгән һабан ашлыҡтарын ҡый үләндәренән таҙартыу эше бында тамамланды ла инде. Хөҙәр ашлыҡтар нормаль үҫә. Иптәш Әмирханова етәкселегендәге юғары урожай звеноһы ашлыҡтарҙы тәрбиәләүҙе өлгөлө үткәрә. Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш был звенола индивидуаль сдельщина тәртибендә ойошторолдо. Һәр бер утаусыға айырым эш участкаһы бирелә. Звено члендәренең күбеһе лә эш нормаларын арттырып үтәп килеүҙәр. Хеҙмәт кенә тамамланғанда звено етәксеһе эште еңтелдән тикшереп ҡабул итә һәм утаусыларҙың ҡатнашлығында уны бригадирға тапшыра. Утауҙың сифаты яҡшы тип танылған. «XXX лет ВЛКСМ» колхозында ла ҡый үләндәренә ҡаршы ныҡлы көрәш алып барыла. Техник культураларҙы утау һәм баҫыу һаҡлаусы урман полосаларын тәрбиәләүгә айырыуса иғтибар бирелә. Кенәбағыштың һәм агас үҫентеләренең рәт аралары ат мотыгалары менән йомшартылды. Ҡул мотыгалары ярҙамында үҫемлектәрҙең төптәре эшкәртелде. Хәҙер колхозда тары һәм көнбағышты икенсе тапҡыр утау башланды.

Ҡыҙғаныска ҡаршы, райондың бөтә колхоздарында ла ҡый үләндәрен бөтөрөү эше былай яҡшы ойошторолмаған әле. Сармәсән буйы ауыл хужалығы артелдәрендә сәсеүлектәрҙе утау айырыуса һүлпән бара.

«Игенсе II» колхозында (председателе иптәш Имаев) көнбағыш плантациялары ҡый үләндәре менән ҡапланған. Ошоға ҡарамаҫтан, көнбағыштың дүрттән бер өлөшө генә уталған. Был ауыл хужалығы артелендә колхозсыларҙың хеҙмәт дисциплинаһы бик тарҡау хәлдә һәм уларҙың хеҙмәт етештереүсәнлеге ғәйәт түбән кимәлдә тора. Артель правлениеһенең тәмһеҙ ҡарауынан файҙаланып, колхозсыларҙың байтағы баҫыу эштәрендә ҡатнашлыҡ итмәй. Әхмәдуллина Мөслимә, Хәмәдиева Ғәйнимал һәм М. Фәткуллина кеүек колхозсылар быйыл аҙ ғына хеҙмәт көнө эшләгәндәр. Ләкин колхоз правлениеһе намыҫлы кешеләр иҫәбенә йәшәүсе бындай ялҡауҙарға ҡарата бер төрлө лә сара күрмәй.

Утаусыларҙың хеҙмәтен ойоштороуға тейешле иғтибар ителмәй. Бында эш көнө бик һуң башлана һәм иртә тамамлана. Хәйәт Хәмәдиева, Сәлимә Нуриевалар кеүек алдынғы утаусыларҙың эш тәжрибәһе популярлаштырылмай. Бының һөҙөмтәһендә утаусыларҙың күпселек өлөшө эш нормаларын үтәмәй. Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәш бынан егерме көн элек башланыуға ҡарамаҫтан, сәсеүлектәрҙең байтағы уталмаған.

«Урожай» колхозында июнь айының тәүге ун көнлегенә эсендә тарыға икенсе тапҡыр утау үткәрелергә тейеш. Сәсеүлектә ҡый үләндәре юҡ әле, тигән һылтау менән бында тарыны утау эше киң йәйелдерелмәгән.

Һабан ашлыҡтарын тәрбиәләү шулай уҡ «Ҡыҙыл-Сыпташ» колхозында ла насар ойошторолған. Ҡый үләндәренә ҡаршы көрәшкә колхозсыларҙың 20 проценте лә йәлеп ителмәгән.

Сыпташ-тамаҡ МТС-ының участка агрономы иптәш Фәйрүзова сәсеүлектәрҙе эшкәртеү һәм тәрбиәләү буйынса колхоз етәкселәренә большевистик эш талап итмәй.

Район колхоздарында яровой культураларының бик күбеһе ҡый үләндәренән таҙартылмаған. Был эштәге тартҡаусылыҡты бөтөрөүҙә ойоштороу районның партия, совет һәм ер органдарының һис киҫектерелмәҫлек боевой бурысы булып тора.

М. Мөхәмәдиев,

(Махсус хәбәрсебеҙ).

Физкультура һәм спорт

Һүрәттә: Йәш авиамоделист Юрий Микрюков үҙенең ярышҡа әҙерләгән авиамоделдәре менән.

Б. Макаров фотоһы.

Йәш авиамоделистәрҙең Бөтә Башҡортостан ярышына әҙерлек

Ошо йылдың июль айында Башҡорт АССР-ы йәш авиамоделистәренең XX Бөтә Башҡортостан ярышы үткәрелә.

Хәҙер республикабыҙҙың Стәрлетамаҡ, Белорет, Ишембай, Бөрө, Октябрьский ҡалаларының, Мишкә һәм башҡа райондарының йәш авиамоделистәренән ярышта ҡатнашырға һорап яҙған күп кенә хаттары килә. Улар үҙҙәренең авиамоделдәрен тиҙ һәм бейек осоуға әҙерләүҙәре тураһында яҙалар.

Республикан ярышта беренселекте алған йәш авиамоделистар Мәскәүҙә буласаҡ Бөтә Союз ярышында ҡатнашасаҡтар.

Куйбышев командаһы еңде

Өфө ҡалаһында «Динамо» стадионында Куйбышев ҡалаһы машиналар төҙөү заводы футболистәре Өфө «Динамо» командаһы менән осраштылар.

Футбол буйынса РСФСР-ҙа беренсе урынды алыу өсөн ярышта ҡунаҡтар үҙҙәренең мастерлектәрен күрһәттеләр. Улар уйындың беренсе яртыһында 25 минут ваҡыт эсендә «Динамо» ҡапҡаһына тупты ике тапҡыр индерҙеләр.

Икенсе таймда «Динамо» командаһы һөжүм итергә тырышты. Туп йыш ҡына куйбышевлеләр ҡапҡаһы тирәһендә йөрөнө. Ләкин һөҙөмтәһеҙ. Ҡунаҡтар уйын бөтөр алдынан тупты тағы бер тапҡыр өфөләр ҡапҡаһына индерҙеләр.

Уйын 3:0 иҫәбе менән ҡунаҡтар файҙаһына тамамланды.

Ғ. Үлмәсов.

ШАХМАТ

Өфө кубогын „Большевик"командаһы алды

Өфөлә беренселекте алыу өсөн шахмат ярыштары тамамланды. 19 июнда финал осрашыу булды.

Ҡала кубогын «Большевик» спорт обществоһының командаһы яулап алды. Улар финал осрашыуҙа 5 1/2:4 1/2 иҫәп менән еңделәр.

А. Сафонов.

Китап айлығы

КОГИЗ-дең Башҡортостан республикан бүлеге һәм связь Министерствоһының Башҡортостан Управлениеһе 5 июлдән 5 августҡа тиклем китап айлығы уҙғаралар.

Был айлыкта төп бурыс итеп, уҡыусыларға китапты максималь яҡынайтыу, потребителдәрҙең китапка булған һорауҙарын өйрәнеү, китап работниктәренең иғтибарын китап таратыу эшенә активлаштырыуға юнәлдереү, магазиндар һәм киоскаларҙың китап алыусылар менән бәйләнештәрен яҡшыртыу, библиотекаларҙың, уҡыу өйҙәренең китапка булған мохтажлыктарын асыҡлау һәм уларҙы китап менән тулыландырыу мәсьәләләре ҡуйыла.

«Союзпечать» һәм КОГИЗ-дең Башҡортостан бүлеге күп кенә әҙерлек эштәре башҡаралар: магазиндарҙағы һәм киоскаларҙағы китаптарҙы тикшерәләр һәм уларҙы тулыландыралар, библиографик материалдарҙы тәртипкә килтерәләр, магазин һәм киоска работниктәренең кәңәшмәһен уҙғаралар.

Халыҡҡа киң рәүештә белдереү теләге менән КОГИЗ бүлеге һәм «Союзпечать» 20 төрлө плакат, листовкалар һәм тәҡдим итеү исемлектәре басып сығаралар. Уларҙың дөйөм тиражы 150 мең дана.

Был айлыкта республиканың ҡалаларында һәм район үҙәктәрендә КОГИЗ-дең 30 магазины, «Союзпечать»тең 45 киоскаһы, 47 связь бүлексәһе һәм 148 агентствоһы ҡатнашасаҡ. Халыҡтың һәм ойошмаларҙың индивидуаль һорауын ҡәнәғәтләндереүсе КОГИЗ үҙәк магазиненең «китап-почта менән» тигән бүлеге үҙенең эшен тағы ла йәнләндереп ебәрәсәк.

Б. Ғәзиров.

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париждәге сессияһында

Һөҙөмтәләү ултырышы

ПАРИЖ, 20 июнь. (ТАСС-тың махсус хәбәрсеһе). Бөгөн сит ил эштәре министрҙәре Советенең ябыҡ ултырышы булды, унан ары Бевин председателлегендә пленар ултырыш асылды.

Башта министрҙәр Париж сессияһы ултырыштарының протоколдарын раҫланылар. Шуның менән бәйләнештә А. Я. Вышинский, 23 майҙа Совет делегацияһы: сит ил эштәре министрҙәре Советенең Япония менән ярашыу договоры мәсьәләһен [illegible] Ҡытайҙың ҡатнашлығы менән [illegible] тураһында [illegible] мөмкинлеге юҡмы, тигән һорау ҡуйыуын хәтергә төшөрҙө.

Япония менән ярашыу договоры тураһында

— Беҙҙең протоколдарға ҡарап хәҙер үк алыуыбыҙ, — тине Вышинский, — ул саҡта был һорау буйынса министрҙәр Советенә Япония менән ярашыу договоры [illegible] Айырым алғанда, Бевин әфәнде, [illegible] белдергәйне. Шулай итеп мәсьәлә асыҡ ҡалды.

Шунан ары Вышинский, 23 майҙағы ултырышта Ачесондың ошоноң һымаҡ проблемаларҙы ҡарау тәжрибәһен өйрәнергә кәрәк, СССР делегацияһы тарафынан ҡуйылған мәсьәләне ҡарау был сессияның көн тәртибендә торған мәсьәләләрҙең ынғай хәл ителеүенә бәйләнгән буласаҡ, тип әйткәнлеген хәтергә төшөрҙө.

Шул айҡанлы Вышинский былай тине: Мин шуны билдәләргә тейешмен, беҙ Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыу һәм Германия менән ярашыу договоры тураһындағы төп мәсьәләләр буйынса килешеүгә өлгәшә алмаһаҡ та, күп кенә мәсьәләләр хәл ителде. Тимәк, Ачесон әфәнде әйткән шарттар бар; шулай итеп, СССР делегацияһы тарафынан ҡуйылған һорауға хәҙер яуап бирергә мөмкин.

Вышинский ҡуйған һорауға яуап биреп, Бевин, Англия хөкүмәте хәҙерге ваҡытта «сит ил эштәре министрҙәре Советенең Япония менән ярашыу договоры мәсьәләһен тикшереү өсөн йыйнала аласаҡ нимдәй ҙә булһа числоны күрһәтә алмай», тине.

Шунан ары һүҙ алған Ачесон, АҠШ хөкүмәте сит ил эштәре министрҙәр Советә «Япония менән ярашыу договорын әҙерләү өсөн яраҡлы ойошма» булып тора тип иҫәпләмәй, тип белдерҙе. Ул, АҠШ хөкүмәте Япония менән ярашыу договорын әҙерләү Алыҫ Көнсығыш комиссияһы члендәре булған государстволарҙан торған конференцияға йөкмәтелергә тейеш, тип иҫәпләүҙә дауам итә, тине.

Шуман, Франция бынан ике йыл элек үк Ҡушма Штаттарҙың ошо фекерендә ине һәм уның позицияһы үҙгәрешһеҙ ҡала тип белдерҙе.

Көнбайыш державалар вәкилдәре тарафынан әйтелгән фекерҙәргә ҡағылып А. Я. Вышинский былай тине:

— Бевин әфәнде хаҡлы, — мин тап дата тураһында һорау ҡуйҙым. Ләкин Ачесон әфәнде был мәсьәләне кантйттә һәм дата тураһында һөйләү менән [illegible] ҡалманы. Ул сит ил эштәре министрҙәре Советә Япония менән ярашыу договоры мәсьәләһен ҡарау өсөн «яраҡлы ойошма булып торамы икәнлеге тураһында принципиаль мәсьәлә ҡуҙғатты. Шуға күрә мин тап шул мәсьәләгә ҡағылырға тейешмен.

Потсдам килешеүендә һис бер төрлө шикләүҙәр юҡ, — тип билдәләне Вышинский. Унда тыныслыҡты тәртипкә һалыу тик Германияға йәки Италияға [illegible] ғына ҡағыласаҡ һәм ул Япония [illegible] ҡағылмаясаҡ, тип әйтелгәйне. Һәм дүрт державаға сит ил эштәре министрҙәре Советенә [illegible] Потсдам килешеүендә [illegible] тыныслыҡлы тәртипкә килтереү [illegible] Потсдам [illegible] Япония [illegible] түгелме ни? [illegible] сит ил эштәре министрҙәре Советә Япония менән ярашыу договорын әҙерләү эшен дә тормошҡа ашырырға тейеш, тигән һығымта сыҡмаймы ни?

Шунан ары Вышинский Потсдам килешеүенең: «Был бурыстарҙың (йәғни тыныслыҡлы тәртипкә килтереү бурыстарының) һәр береһен хәл итеү өсөн Совет, ошо бурыс ҡайһы дошман государствоға ҡағыла торған булһа, шул государствоға диктовать ителгән капитуляция шарттарына ҡул ҡуйған государстволарҙың вәкилдәре булған члендәрҙән торасаҡ», тип әйтелгән пунктына һылтанды.

Тәбиғи, был бурыс ошо шарттарҙы диктовать иткән АҠШ, Великобритания, Франция һәм СССР-ға ғына түгел, бәлки шулай уҡ Японияға капитуляция шарттарын диктовать иткән Ҡытайға ла ҡағылырға тейеш. Бында ҡаршы — Ҡытай был эшкә Алыҫ Көнсығыш комиссияһы члене сифатында ҡатнаша ала, тип әйтеүҙәре мөмкин. Быға мин шулай тип яуап бирә алам: Потсдам килешеүе Ҡытайҙың Алыҫ Көнсығыш комиссияһында түгел, ә сит ил эштәре министрҙәре Советендә ҡатнашыуын күҙҙә тота.

Уҡан һүн Вышинский Алыҫ Көнсығыш комиссияһына инеүсе башҡа государстволарҙың Япония менән ярашыу договорын әҙерләүҙә нимдәй формала ҡатнаша аласаҡтары тураһындағы мәсьәләгә туҡталды.

— Беҙ, — тине Вышинский, —Потсдам ҡарарҙарына яраҡлы булған ошо тәртип буйынса эшләргә һәм Потсдам килешеүҙәре менән күҙҙә тотолған тәртипкә ҡарағанда башҡа булған һәм уға ҡаршы килә торған бүтән төрлө тәртип индереүгә тәҡдим итәбеҙ.

* * *

А. Я. Вышинский сит ил эштәре министрҙәре Советенең Япония менән ярашыу договоры әҙерләргә саҡырылған берҙән-бер законлы орган булып торғанлығын бик тулы итеп күрһәтеп бирһә лә, Ачесон был ап-асыҡ фактты кире ҡағыуҙа дауам итте.

Ачесонға яуап биреп, Вышинский АҠШ вәкиле килтергән дәлилдәрҙең бөтөнләй дөрөҫ булмағанлығын иҫбат итеүсе күп кенә факттар килтерҙе.

СССР Сит ил Эштәре Министрының дәлилдәрен бәхәс итмәһәләр ҙә, көнбайыш державаларҙың вәкилдәре үҙ позицияларында ҡалдылар. Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Япония менән ярашыу договорын әҙерләү өсөн Ҡытайҙың ҡатнашлығы менән ҡасан йыйналырға тейешлеге тураһындағы мәсьәлә буйынса һис бер төрлө ҡарар ҡабул ителмәне.

Париж сессияһының йомғаҡтары тураһында коммюникене раҫлау

Шунан ары сит ил эштәре министрҙәре Париж сессияһының йомғаҡтары тураһындағы коммюникене раҫланылар. Шул ваҡытта Ачесон, әлегә тиклем Австрия менән договорҙы әҙерләүҙә тамамлауға ҡамасаулап килгән төп мәсьәләләрҙә министрҙар үҙ-ара килешеүгә килделәр, тип билдәләп, былай тине:

— Эксперттәр тарафынан тикшерелергә тейеш булған ҡайһы бер мәсьәләләр, мәҫәлән, табыштарҙы алып китеү, Австриялағы герман активтәре тураһындағы статьяның положениеләрен ҡулланғанда килеп сығыуы мөмкин булған бәхәстәрҙе хәл итеү процедураһы тураһындағы мәсьәләләр беҙҙең урынбаҫарҙарыбыҙға тапшырыла. Ләкин, төп фекер айырымлыҡтары бөтөрөлгәс инде, беҙ ошо йылдың 1 сентябренә үҙебеҙҙең урынбаҫарҙарыбыҙҙан ыңғай доклад аласағыбыҙҙы өмөт менән көтә алабыҙ.

Ошоноң менән бәйләнештә Вышинский былай тине:

— Ачесон әфәнде билдәләгәнсә, ҡайһы бер мәсьәләләр, айырым алғанда, табыштарҙы алып китеү мәсьәләһе хәл ителмәй ҡалды. Ләкин Совет делегацияһы был мәсьәләне: Советтар Союзының табыштарҙы продукция йәки иркле рәүештә конверсияланә торған валюта сифатында алып китергә хоҡуҡы принципта барлыҡ делегациялар тарафынан танылды, тигән мәғәнәлә аңлай.

Ачесон Вышинский тарафынан бирелгән мәғәнәне дөрөҫләне.

* * *

Председателлек итеүсе Бевин сессияны ябыр алдынан Франция республикаһы президентенә, Франция хөкүмәтенә, Францияның сит ил эштәре министре Шуман әфәндегә һәм генеральный секретариаттың барлыҡ сотрудниктәренә делегацияларға тыуҙырған уңайлы шарттар өсөн һәм эшкә күрһәткән ярҙамдары өсөн рәхмәт әйтте.

Вышинский һәм Ачесон Франция хөкүмәтенә ҡунаҡсыллығы өсөн шулай уҡ рәхмәт әйттеләр. Шуман Франция хөкүмәте исеменән үҙенең коллегаларына был рәхмәттәре өсөн рәхмәт белдерҙе.

Сит ил эштәре министрҙәре Советенең Париж сессияһы ошоноң менән үҙенең эшен тамамланы.

Югославия хөкүмәтенә Венгрияның нотаһы

БУДАПЕШТ, 20 июнь. (ТАСС). Венгрияның сит ил эштәре министерствоһы Венгрия республикаһы хөкүмәте исеменән 18 июнда Югославия хөкүмәтенә ике ил араһында экономик хеҙмәттәшлек тураһында 1947 йылда төҙөлгән килешеүгә ҡағылышлы нота ебәрҙе.

Был килешеү буйынса, тип күрһәтелә нотала, Венгрия хөкүмәте үҙенән өҫтөнә серьез йөкләмәләр алғайны һәм үҙенең йөкләмәләренә тоғро булған хәлдә, ос йыллыҡ планда Югославияға оҙатыла торған тауарҙарҙы етештереү өсөн кәрәкле булған барлыҡ производство көүәтен күҙҙә тотто. Ләкин, шунан ары нотала билдәләнгәненсә, 1948 йылдың январында уҡ Югославия хөкүмәтенең вәкилдәре договорҙың рамкаларын тарайтырға тәҡдим иткәндәр.

Был ҡыҫҡартыу илдең экономик тормошон тигеҙлегеп боҙһа ла, Венгрия хөкүмәте уға риза булды.

«Шулай итеп, — тип әйтелә Венгрия нотаһында, — Югославия хөкүмәтендә халыҡ-демократик Венгрия менән экономик бәйләнештәрҙе киңәйтергә түгел, бәлки тарайта барырға һәм уларға ҡамасауларға ынтылыусы көстәрҙең хәрәкәт иткәнлеге ул саҡта уҡ билдәле булды. Килешеүҙе үтәү барышында был тағы ла асыҡлана төштө. Югославия хөкүмәте вәкилдәре кәрәкле техник мәғлүмәттәрҙе биреүҙә систематик рәүештә тотҡарлыҡ яһап килделәр һәм билдәләнгән тауарҙарҙың килешеүҙә күрһәтелгән срактарҙа тапшырылыуын тәьмин итмәнеләр»

«Югославияның договорға ярашлы рәүештә Венгрияға 1947—1948 йылдарҙа уҡ оҙатырға тейеш булған тауарҙары буйынса ла бурысы бар. Был эштәрҙең уҫал уй менән эшләнеүҙәре, — тип әйтелә нотала, — шуның менән бигерәк тә асыҡ дөрөҫләнә: Югославия бер нисә айҙан бирле инде Венгрияға тимер рудаһы оҙатмай, ә был руданы оҙатыу биш йыллыҡ договорҙа шарт итеп күрһәтелгәйне; шуның арҡаһында ул беҙҙең металлургия промышленноҫебеҙҙең эшен еҙә». Был нота Югославия хөкүмәтенең ҡылығын социализм юлынан барыусы илдәргә ҡарата дошманлыҡ күрһәтеү, тип һәм ошо илдәр менән түгел, бәлки империалистик державалар менән экономик бәйләнештәрҙе нығытырға ынтылыу, тип характерлай.

«Бындай шарттарҙа, — тип билдәләп үтә нота, — Венгрия хөкүмәтенең Венгрия менән Югославия араһында экономик хеҙмәттәшлек тураһында төҙөлгән 5 йыллыҡ килешеүгә ҡул ҡуйғанда таянған нигеҙлектәре йәшәүҙән туҡтанылар. Килешеүҙе ике государство ла социализм юлынан барыуҙа дауам иткән хәлдә генә тормошҡа ашырылыу мөмкин булыр ине. Югославия иһә был юлдан ситкә сыҡты».

Югославия хөкүмәте экономик хеҙмәттәшлек тураһындағы килешеүҙә үҙенең өҫтөнә алған йөкләмәләрен үтәмәгәнлектән һәм әле лә үтәмәгәнгә күрә,— тип әйтелә Венгрия нотаһында, — Венгрия хөкүмәте был килешеүҙе дөрөҫ түгел тип иҫәпләй.

Д. З. Мануильскийҙең АҠШ-ка килеүе

НЬЮ-ЙОРК, 20 июнь. (ТАСС). АҠШ-ҡа Украина ССР-ының сит ил эштәре Министре һәм Именселек Советендә даими вәкиле Д. З. Мануильский килде. Нәүбәтләшеү ҡағиҙәһенә ярашлы рәүештә, Мануильский июль айында Именселек Советендә председателлек итәсәк.

Яҡын Көнсығыштағы хәлдәргә ҡарата

КАИР. (ТАСС). Каирҙа таралған хәбәрҙәргә ҡарағанда, Ираҡ ғәскәрҙәренең бер соединениеһе хәҙерге ваҡытта Сирия сигенән 25 миль йыраҡлыҡтағы Мафраҡ янында тора, икенсе бер соединениеһе унан Трансиордания-Сирия сигендәге пункттарҙың береһенә табан килә һәм өсөнсөһө Сирияның Дейр-Эз-Зорға яҡын сигендәге пункттарҙың береһенә табан юнәлеш тота.

Каир политик круггарында белдереүҙәргә ҡарағанда, Ираҡ ғәскәрҙәренең күсеүе «байлыҡлы ярты ай» илдәренең федерацияһын төҙөү тураһында Ираҡ премьер-министре Нури Саидтең пландары менән бәйләнгән.

Шулай уҡ, Ираҡ ғәскәрҙәрен Сирия сигенә яҡын туплауҙың маҡсаты, Сирияға Ираҡ тарафынан көсләп тағылған союзды Сирияны ҡабул итергә мәжбүр итеүҙән тора, тип белдерәләр. Был союз ошо ике государствоны берләштереүгә беренсе аҙым булыр ине.

«Альмысри» газетаһы хәбәрсеһенең ғәрәп сығанаҡтарынан алған хәбәрҙәренә ҡарағанда, Ираҡтың бөтә был эштәре Англияның ҡушыуы буйынса үткәреләләр.

Профсоюздарҙың Икенсе Бөтә донъя конгресе алдынан

Профсоюздың милли үҙәктәренә, профсоюздарҙың тармаҡ берләшмәләренә, бөтә донъя эшселәренә һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙарына Бөтә Донъя Профсоюздар Федерацияһының

МӨРӘЖӘҒӘТЕ

ПАРИЖ, 20 июнь. (ТАСС). Бөтә Донъя Профсоюздар Федерацияһы (ВФП) бөгөн милли профсоюз үҙәктәренә, профсоюздарҙың тармаҡ берләшмәләренә, бөтә донъя эшселәренә һәм эшсе ҡатын-ҡыҙҙарына түбәндәге мөрәжәғәтте иғлан итте:

Бөтә Донъя Профсоюздар Федерацияһы ВФП Башҡарма Комитетының профсоюздарҙың Икенсе Бөтә донъя конгресын саҡырырға ҡарар итеүе тураһында хеҙмәтсәндәргә белдергәйне.

ВФП, профессиональ союздарҙың Икенсе Бөтә донъя конгресе үҙенең эшен ошо йылдың 29 июнендә Милан ҡалаһында (Италия) башлаясаҡ, тип яңынан дөрөҫләй һәм барлыҡ хеҙмәтсәндәрҙең хәтеренә төшөрә.

ВФП был конгресҡа барлыҡ ысын профсоюз ойошмаларының делегаттар саҡыра.

Әгәр ҙә нимдәй ҙә булһа милли профсоюз үҙәге, профсоюз берләшмәһе йәки айырым профсоюз нимдәй ҙә булһа сәбәптәр буйынса конгресҡа үҙҙәренең официаль делегаттарын ебәрә алмаһа, ВФП уларҙы конгресҡа күҙәтеүселәрен ебәреүгә тулайынса саҡыра.

Профессиональ союздарҙың Икенсе Бөтә донъя конгресе, нимдәй расаһан йәки нимдәй милләттән булыуҙарына ҡарамаҫтан, политик йәки дини ҡараштарына ҡарамаҫтан профессиональ союздарға берләшкән барлыҡ хеҙмәтсәндәрҙең берҙәмлек символы буласаҡ.

Конгресс бөтә донъя профсоюздар хәрәкәтенең иң мөһим мәсьәләләрен тикшереп, ҡарарҙар ҡабул итәсәк.

Конгрестең көн тәртибенә ВФП-ның эше тураһында отчет, шулай уҡ хеҙмәтсәндәрҙең экономик һәм социаль интересторын һаҡлауҙа ВФП-ның һәм уға ҡушылған милли үҙәктәрҙең хәрәкәттәре тураһында; ВФП-ның производство бүлектәрен ойоштороу тураһында; тыныслыҡты һәм халыҡтарҙың демократик хоҡуҡтарын һаҡлауҙа ВФП-ның эше тураһында; Азия һәм Африка илдәрендә, Австралияла һәм Латин Америкаһында профсоюз эше тураһында; эшсе көсө күсереү һәм эмиграцияға китеүсе хеҙмәтсәндәрҙе экономик һәм социаль хоҡуҡтарҙа тиңләштереү тураһында доклад индерелә.

Конгресс Бөтә Донъя Профсоюздар Федерацияһының етәксе органдарын демократик рәүештә һайлаясаҡ.

Хәҙерге моментта, яңы һуғыш һәм яңы экономик кризис тыуыу ҡурҡынысы реаль рәүештә йәшәгән саҡта, хеҙмәтсәндәрҙең берҙәмлеге башҡа ваҡыттарға ҡарағанда ла күберәк кәрәк.

Хеҙмәтсәндәр үҙҙәренең тырышлыҡтарын берләштергән саҡта ғына үҙҙәренең тормош интерестарын, үҙҙәренең хеҙмәткә хоҡуҡтарын, үҙҙәренең социаль ҡаҙаныштарын һаҡлай аласаҡтар.

Берҙәмлек шулай уҡ хеҙмәтсәндәрҙең үҙҙәренең ғәҙел көрәшендә бер-береһенә туғандарса ярҙам күрһәтә алыуҙары өсөн, кәрәк.

ВФП хәҙерге моментта бөтә илдәрҙәге хеҙмәтсәндәрҙең дуҫлығын һәм үҙ-ара аңлашыуҙарын үҫтереүҙең тормош өсөн иң кәрәк булыуын бөтә көс менән билдәләй.

Милли буйынса, шулай уҡ халыҡ-ара масштабтарҙа ла, профсоюз ойошмалары рамкаһында берләшкән хеҙмәтсәндәр бөтә донъяла демократия көстәренең иң ышаныслы терәге булып торалар.

ВФП барлыҡ профсоюз үҙәктәренә конгресте һәм металлистар, туҡыусылар һәм күн эшләүселәр профсоюздарының 20 июндән алып 22 июнгә тиклем буласаҡ учредительный конференцияларын әҙерләү, тау эшселәре, моряктар, докерҙар һәм төҙөлөш эшселәренең туранан-тура конгрестән һуң буласаҡ учредительный конференцияларын саҡырыуға әҙерләнеү буйынса үҙҙәренең эштәрен көсәйтеүҙең бик кәрәкле булыуын хәтерләп үтә.

ВФП милли профсоюз үҙәктәренә ВФП-ның маҡсаттарын, бурыстарын һәм эшен, шулай уҡ профсоюздарҙың Икенсе Бөтә донъя конгресенең әһәмиәтен популярлаштырыу өсөн үҙҙәренең барлыҡ мөмкинлектәрен: матбуғатты, радионы, йыйылыштарҙы, митингыларҙы, лекцияларҙы, ВФП-ның брошюраларын һәм журналдарын һәм башҡаларҙы файҙаланырға кәңәш бирә.

ВФП профсоюз ойошмаларының бөтәһен дә, ВФП-ның үҙе алдына ҡуйған бөйөк һәм изге маҡсаттарын уның эшендәге демократик методтарҙы күреп ышына алһындар өсөн, конгресҡа үҙҙәренең вәкилдәрен ебәрергә саҡыра. Ул ошо ойошмаларҙы бөтә илдәрҙәге хеҙмәтсәндәрҙең ысын халыҡ-ара берҙәмлеген киңәйтеү өсөн ВФП-ның тырышлыҡтарына үҙҙәренең тырышлыҡтарын ҡушырға саҡыра.

ВФП ҡайһы бер профсоюз ойошмаларының ВФП-нан сығыуҙарын, ә уларҙың ВФП-ның башҡарма органдарында член булып торған вәкилдәренең бынан ары үҙ бурыстарын үтәмәүҙәрен ваҡытлы күренеш тип иҫәпләй.

ВФП үҙҙәренең доғаларен йәки тәнҡит һүҙҙәрен әйтергә теләгән барлыҡ ойошмаларға, донъялағы бөтә илдәрҙең профсоюз вәкилдәре алдында халыҡ-ара эшселәр берҙәмлеген нығытыу һәм ВФП-ның эффектле эшен йәйелдереү тураһында үҙҙәренең теләктәрен бөтөнләй иркле рәүештә әйтеп биреү өсөн, конгресҡа килергә саҡыра.

Бөтә Донъя Профсоюздар Федерацияһы үҙенең маҡсаттарын һәм бурыстарын йәшермәй. Улар ВФП-ның Бөтә донъя Профсоюздар конгресендә бөтә донъя профсоюздары тарафынан хупланғандылар һәм расаға, милләткә, дингә йәки политик ҡараштарға ҡарамаҫтан, бөтә донъя профсоюздарын ойоштороуҙан һәм уның сафтарында берләштереүҙән, ныҡ алға китмәгән илдәрҙең эшселәренә профсоюздар ойоштороуҙа ярҙам итеүҙән, фашизмды тамам бөтөрөү өсөн, һуғыштарға һәм уларҙы тыуҙырыусы сәбәптәргә ҡаршы көрәшеүҙән, халыҡ-ара ойошмаларҙа хеҙмәтсәндәрҙең интерестарын яҡлауҙан, хеҙмәтсәндәрҙең экономик һәм социаль хоҡуҡтарына һәм демократик азатлыҡтарға ҡул һуҙыуҙарға ҡаршы көрәшеүҙән, хеҙмәт хаҡын күтәреү һәм эш көнөн ҡыҫҡартыу өсөн, эшһеҙлек, ауырыу, бәхетһеҙлек ваҡиғалары ваҡытында һәм ҡартлыҡта тулы социаль тәьминат өсөн көрәшеүҙән тора.

ВФП шундай ойошма булып тора: унда төрлө профсоюз ағымдарының вәкилдәре, бөтә донъялағы хеҙмәтсәндәрҙең тормош интерестарын һаҡлау өсөн айырыуса яҡшы шарттар тыуҙырыу өсөн, үҙҙәренең ҡараштары менән иркле рәүештә алмаша алалар.

Йәшәһен донъялағы бөтә илдәр хеҙмәтсәндәренең берҙәмлеге, уларҙың үҙ-ара ярҙамы һәм солидарлығы!

Йәшәһен донъялағы бөтә илдәр хеҙмәтсәндәренең, расаларына, милләттәренә, дини һәм политик ҡараштарына ҡарамаҫтан, дуҫлығы!

Йәшәһен профессиональ союздарҙың Икенсе Бөтә донъя конгресе!

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

„КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН" газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениеләре, газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы: 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.

Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-45 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 02462. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

Ҡыҙыл Башҡортостан

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ ҠАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫ ҺӘМ ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ ҠАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 124 (8224)
25
ИЮНЬ
шәмбе
Хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

Беҙҙең республикала. (1-се бит).
А. Чуватин. — Мәскәүлеләрҙең гүзәл өлгөһө буйынса. (1-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. И. Миронов. — Предприятиеләрҙә [illegible] ҡала партия ойошмаһының мөһим бурысы. (2-се бит).
АГИТАТОРҘАРҒА ЯРҘАМҒА. З. Вахитов. — Малсылыҡ [illegible] уңыштары өсөн «Хеҙмәт батырлығы өсөн» йәки «Хеҙмәт отличниге өсөн» миҙалы менән наградланалар. (2-се бит).
СТАЛИНСЕ ДҮРТЕНСЕ БИШ ЙЫЛЛЫҠ СТАХАНОВСЫЛАРЫ. Ғ. Ибраһимов, И. Биккинов. — Сифат отличнигы Шафиев. [illegible] эшсенең остаһы Сәйфетдин Исмәғилев. (2-се бит).
СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ. Н. Рахматуллин. — Предприятиеләрҙә хеҙмәт дисциплинаһын нығытырға. (3-сө бит).
А. Насыров. — [illegible] (3-сө бит).
РЕДАКЦИЯҒА ХАТТАР. А. Кудряшов. — Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләнәйек. (3-сө бит).
Тимер Алюн. [illegible] (3-сө, 4-се биттәр).
С. Бахтизин. — Ҡараусыһыҙ балалар тураһында күберәк хәстәрлек күрәйек! (4-се бит).
[illegible] (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Йәш коммунистәрҙе политик тәрбиәләү тураһында көн һайын хәстәрлек күрергә

Идеология эшен яҡшыртыу һәм ойоштороу эшендә төп иғтибарҙы сифат мәсьәләһенә йүнәлдереү тураһындағы ВКП(б) Үҙәк Комитетенең күрһәтмәләренән һуң, партияның Башҡортостан ойошмаһында йәш коммунистәрҙе политик тәрбиәләү эше яҡшы уҡ юғары кимәлгә күтәрелде. Партияның меңәрләгән йәш члендәре һәм кандидаттары политик мәктәптәрҙә, түңәрәктәрҙә һәм үҙ алдарына уҡып, большевизмдең теоретик нигеҙҙәрен һәм тарихын өйрәнәләр. Партия ойошмалары йәш коммунистәрҙе көндәлек политик эшкә, ойоштороу эшенә күберәк йәлеп итә башланылар.

Йәш коммунистәрҙең ҙур күпселеге ВКП(б) члене тигән бөйөк исемде практик эштә аҡлау өсөн көрәшә, производствола хеҙмәт подвигтәре күрһәтә һәм сталинсе дүртенсе биш йыллыҡ планды дүрт йылда үтәү өсөн социалистик ярышты ойоштороуҙа актив ҡатнаша.

Ләкин партияның йәш члендәре һәм кандидаттары менән көн һайын эш алып барыу һәр бер районда яҡшы ҡуйылған тип булмай әле. ВКП(б)-ның ҡайһы бер райкомдары һәм төүге ойошмалары коммунистәрҙе политик уҡыу селтәренә формаль рәүештә генә йәлеп иткәндәр, ә уларҙың теоретик уҡыуҙары өҫтөнән көндәлек контроль булдырмағандар, политик мәктәптәрҙә, түңәрәктәрҙә үтелгән материалдарҙың тәрән үҙләштерелеүенә өлгәшмәгәндәр. Партияның ҡайһы бер төүге ойошмаларында йыйылыштар бик түбән кимәлдә үткәреләләр. Йәш коммунистәрҙең байтаҡ өлөшө партия ойошмаһының көндәлек эшендә — колхозда йәки предприятиелә общественный эштә аҙ ҡатнаша, йәки бөтөнләй ҡатнашмай. Хатта партия дисциплинаһын боҙоуҙарға, байтаҡ күңелһеҙ күренештәргә юл ҡуйыу фактылары ла бар.

Ҡайһы бер райкомдар партияның төүге ойошмалары секретарҙарҙарының йәш коммунистәр менән эшләүҙәре тураһында күберәк ҡарарҙар сығарыу менән генә сикләнәләр һәм йәнле эш ҡағыҙ менән алыштырыла, коммунистәр араһында большевистик тәнҡитте һәм үҙ-ара тәнҡитте киңәйтеүгә иғтибар бирелмәй. Мәҫәлән, был таңғәлдә ВКП(б)-ның Зианчура район комитетенең эш практикаһы бик характерле. Райком бюроһы өс ай ваҡыт эсендә «Иҙәк» совхозының, «Коммунар», Жданов исемендәге колхоздарҙың һәм райсовет партия ойошмаларында партия-ойоштороу эштәре тураһында 8 ҡарар сығарҙы. Бер үк стилдә һәм тонда, бер үк төҫлө фактыларға нигеҙләп яҙылған был ҡарарҙарҙа йәш коммунистәр менән эштең бик насар ҡуйылғанлығы күрһәтелә. Үкенескә ҡаршы, был ҡарарҙар эш менән нығытылмайҙар. Шул уҡ партия ойошмаларында партия эске эше, бигерәк тә йәш коммунистәр менән эшләү, һис бер үҙгәрешһеҙ ҡалалар.

«Коммунар» колхозы партия ойошмаһында (секретары иптәш Рәхимов) йыйылыштар бик һирәк, әҙерлекһеҙ үтәләр, коммунистәрҙең күбеһенә поручениелар бирелмәй һәм бирелгәндә лә уның үтәлеше тикшерелмәй. Партияның йәш члендәре һәм кандидаттары әһәмиәтле политик-хужалыҡ мәсьәләләрен тикшереүҙә бик аҙ ҡатнашалар, ә ҡайһы берҙәре хатта йыйылыштарҙа сығыш яһауҙан(?) ла тартыналар.

Партияның Үҙәк Комитеты тарафынан халыҡ хужалығы алдына ҡуйылған ҙур һәм политик бурыстарҙы уңышлы үтәп сығыу партия ойошмаларының бөтә ойоштороу эшен яңы, юғары баҫҡысҡа күтәреүҙе, партия члендәренең һәм кандидаттарының политик активлеген, идея-политик кимәлен үҫтереүҙе [illegible]

[illegible] Һәр бер коммунист үҙенең [illegible]

ҡайһы эше өсөн партия ойошмаһы алдында яуаплы булған кеүек үк, партия ойошмаһы үҙе лә һәр бер коммунистең партияға ҡабул ителгән көнөнән алып уның бөтә политик һәм практик эшмәкәрлеге өсөн яуаплы. Партия члендәренә һәм кандидаттарына периодик рәүештә поручениелар биреү һәм уның үтәлешен күҙәтә барыу ҙур әһәмиәт ҡаҙана. Поручениелар һәр бер коммунистә дисциплиналылыҡты, ойошҡанлыҡты һәм активлекте үҫтереүгә ярҙам итергә тейештәр. Бының өсөн коммунистҡа поручение биреү менән генә сикләнмәҫкә, бәлки уның үтәлешен әленән-әле тикшереп торорға кәрәк.

Партия йыйылыштарын юғары политик кимәлдә, барлыҡ коммунистәрҙең актив ҡатнашлығында үткәреү талап ителә. Ғәҙәттә, партия йыйылыштарында гел бер үк һөйләй торған иптәштәр генә сығыш яһайҙар, ә йәш коммунистәр тартынып, һөйләмәйенсә ҡалалар. Был һис нормаль хәл түгел. Партия политикаһының практик мәсьәләләрен иркен һәм эшлекле тикшереүҙә һәр бер коммунист ҡатнашырға тейеш. Коммунистең йыйылышта һөйләүе, тәҡдим яһауы, етешһеҙлектәрҙе тәнҡит итеүе — ул уның политик ҡарашын асыҡлай һәм уның сығыштары үҙенә үҫергә, үҙенең бурыстарын аңларға ярҙам итәләр. Коммунистең йыйылыштарҙа ҡатнашыуы уның менән генә бөтмәй әле. Партияның һәр бер члене йыйылыштың көн тәртибен алдан билдәләүҙән башлап, уның бөтә процесында — докладтарҙы, информацияларҙы әҙерләүгә, тәҡдимдәрҙе камиллаштырыуҙа һәм йыйылышҡа етәкселек итеүҙә ҡатнаша ала һәм ҡатнашырға тейеш.

Партия мәғарифе эшендә үткән йыл ла ҡайһы бер партия ойошмалары етәкселәре йәш коммунистәрҙе, уларҙың дәйөм белем кимәле юғарыраҡ булыуҙы ғына иҫәпкә алып, түңәрәктәргә йәки үҙ алдына уҡыуға йәлеп итеү менән тынысландыра бирҙеләр, йәш коммунистәрҙең уҡыуы өҫтөнән етерлек контроль булдырманылар. Һөҙөмтәлә йәш коммунистәрҙең бер өлөшө әле партияның Уставын, программаһын һай белә, партияның, хөкүмәттең ҡарарҙары менән таныш түгел. Беҙҙең идеологик эшебеҙҙәге был ҙур кәмселекте барлыҡ саралар менән бөтөрөргә кәрәк.

Бер үк ваҡытта партия ойошмалары йәш коммунистәргә большевиктәрҙең ҡарт гвардияһының революцион традицияларын, көрәш юлдарын аңлатырға һәм төпләндерергә бурыслылар. Партияның ауыр подполье көндәрендә лә, фронттарҙа ла, социалистик төҙөлөш йылдарында ла синфи дошманға ҡаршы рәхимһеҙ көрәш өлгөләре йәш коммунистәрҙе Ленин — Сталин партияһына, Ватанға бирелгәнлекте, халыҡтың дошмандарына ҡаршы аяуһыҙлыҡты, ойошҡанлыҡты һәм дисциплинаны үҫтереүгә һәм нығытыуға сикһеҙ ҙур ярҙам итәсәктәр.

Промышленноста биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн государство средстволарына экономия яһау, производствоның культураһын үҫтереү, продукцияның сифатын яҡшыртыу өсөн социалистик ярыш көндән-көн киңерәк төҫ ала. Ауыл эшсәндәре колхоздарҙың общество байлығын арттырыу, тәбиғәтте үҙгәртеүҙең сталинсе планын тормошҡа ашырыу өсөн, общественный малсылыҡты үҫтереү өсөн көрәшәләр, Колхоздарҙа урожайҙы йыйнап алыуға һәм государство алдындағы йөкләмәләрҙе үтәүгә ҡыҙыу әҙерлек бара.

Был эштәрҙең бөтәһендә лә коммунистәр алдынғы сафта баралар. Һәм әгәр партия райкомдары үҙҙәренең ойоштороу эштәрен, йәш коммунистәрҙе практик эштә тәрбиәләү эштәрен тағы ла юғары баҫҡысҡа күтәрә алһалар, барлыҡ коммунистәрҙе лә актив политик эшкә [illegible] (ә был [illegible]), ул бурыстар тағы ла [illegible] үтәләсәк, беҙҙең илебеҙ тағы ла ҡеүәтләнәсәк һәм байыраҡ буласаҡ.

Ульяновск театры Өфөлә

[illegible] Ульяновск [illegible] театры Өфөлә гастролгә килде. Театр Башҡортостан [illegible] спектакль ҡуясаҡ.

Улар арһында: рус классиктәре [illegible] «Урман», «Таҡ ярҙ», «Я» [illegible] тәртә, ләкин [illegible] һәм башҡалар бар.

Театр составында РСФСР-ҙың атҡаҙанған артисы В. Брагин, Удмурт АССР-ының атҡаҙанған артисткаһы А. Горюнова һәм башҡа иптәштәр бар.

РСФСР мәғариф Министерствоһында

РСФСР мәғариф Министерствоһы 25 [illegible] алып 30 августҡа тиклем [illegible] бөтә районларҙан һәм ҡалаларҙан [illegible] дүрт [illegible] эш ҡиңәшмәләрен үткәрергә ҡарар итте. Унда уҡытыусылар, ... ӱ мөдирҙәр, мәктәп директорҙары ҡатнашасаҡ.

Беҙҙең республикала

Республикабыҙҙың игенселәре СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарын хуплайҙар

САҠМАҒОШ МЕХАНИЗАТОРҘАРЫ УРОЖАЙ ЙЫЙНАРҒА ӘҘЕР

Хөкүмәттең һәм партияның «1949 йылда урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продукттарын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» ҡарары Саҡмағош МТС-ы механизаторҙары араһында ҙур хеҙмәт күтәренкелеге тыуҙырҙы.

— Беҙҙең МТС коллективы, — ти директорҙың политик эштәр буйынса урынбаҫары иптәш Ишмаков, — мул һәм тотороҡло урожай үҫтереү өсөн бик күп көс һалды. Уҙған йыл уҙым ашлыҡтары яҡшы эшкәртелгән ерҙәргә ғына, агротехник срокта сәселде. Улар яҡшы ҡышланы һәм тәрбиәләү һөҙөмтәһендә мул урожай вәғәҙә итәләр. Һабан ашлыҡ культуралары ла әлекке йылдарға ҡарағанда яҡшы.

МТС работниктәре урожай йыйнауға энергиялы рәүештә әҙерләнәләр. Комбайндарға һәм молотилкаларға ремонт тамамлана. 26 комбайн колхоз баҫыуҙарына оҙатылды ла инде. Лобогрейкаларҙы һәм урғыс машиналарын ремонтлауға айырыуса ныҡ иғтибар ителә.

Быйыл комбайндар артынан күп кенә майҙандарҙың ҡамыл төбө йомшартылырға тейеш. Шуға күрә айырым комбайндар дискалы лущильниктәр менән йыһазландырыла. Ә. Кабиров.

Производствола юғары культура өсөн

Дзержинский исемендәге «Трехгорная мануфактура» комбинатының мастер ярҙамсыһы иптәш Владимир Ворошин яңы гүзәл инициатива күрһәтте. Ул сырьеға, материалдарға күберәк экономия яһау һәм яҡшы сифатлы продукция биреү өсөн производство культураһын күтәреүгә саҡырҙы.

Илебеҙҙең патриоты Ворошиндең был гүзәл башланғысын, башҡа предприятие коллективтары кеүек, Өфө нефть эшкәртеү заводы эшселәре, инженер-техник работниктәре лә хуплап ҡаршы алдылар. Производствола юғары культура булдырыу өсөн практик саралар билдәләнде.

Партбюро секретары иптәш Шмораев булған цехта был гүзәл инициативаға арнап производство кәңәшмәләре үткәрелде. Цехта хәҙер бөтә урында таҙалыҡ булыуы ҡаты ныҡ сағыла. Быға тиклем әле, бигерәк тә лаборатория бүлегендә, эш урындары тәртипһеҙ була торғайны. Хәҙер цехта бөтә нәмә урынында. Приборҙар таҙа тоталалар.

Цех территорияһында туҙып ятҡан металдар йыйылып алынды. Аяҡ аҫты нефть ҡалдыҡтарынан таҙартылды.

Цехком председателе иптәш Гущин булған цех коллективы производство планын айҙан-айға арттырып үтәп килә. Май айы планы үтәлеше 126,4 процент тәшкил итте, күп һанда ағыулы(?), нефть газына экономия яһалды. Сакаева, Нехороший иптәштәрҙең бригадалары Александр Чутких методы менән эшләп, юғары сифатлы ғына продукция бирәләр. Эшселәр станоктарҙы таҙа тоталар, эш йыйнаҡ итеп башҡарыла.

М. Мостафин.

Һүрәттә: (һулдан уңға) ТАССР-ҙың халыҡ артисткаһы Мәрйәм Рахманҡулова, ТАССР-ҙың атҡаҙанған артисы Фәхри Насретдинов, Татар АССР-ының халыҡ артисткаһы Ғәлиә Ҡайбицкая иптәштәр.

А. Черпинский фотоһы

Татар АССР-ы артистәренең концерттәре

23 — 24 июндә Өфө ҡалаһының Луначарский исемендәге баҡсаһында, йәйге театр сәхнәһендә Татарстан государство опера һәм балет театры солистәренең концерттәре булды. Татар АССР-ының халыҡ артисткалары Мәрйәм Рахманҡулова, Ғәлиә Ҡайбицкая һәм Татар АССР-ының атҡаҙанған артисы Фәхри Насретдинов кеүек күренекле артистәрҙең республикабыҙға концерттәр менән килеүҙәре шатлыҡлы хәл. Өфө тамашасылары алдында ҡунаҡтарҙың күптән танылғанлыҡтарын һәм яратылғанлыҡтарын театрҙың халыҡ менән тулы булыуы ла күрһәтте.

Мәрйәм Рахманҡулова үҙенең сығышын «Сталин тураһында йыр» (Нәүдәт Фәйзи музыкаһы) менән башланы. Ләһи тураһындағы был йыр артистка тарафынан ҙур күтәренкелек, дәрт менән башҡарылып, көслө яңғыраны. Артистканың башҡарыуында татар халыҡ көйҙәре: «Рәйхан» (Й. Фәйзи эшкәртеүендә), «Ерәнәкәй», «Шомортом» тамашасылар тарафынан йылы ҡаршыландылар. Бигерәк тә «Бала уйнатыу» йырын оҫта башҡарыуы өсөн артистка тыңлаусыларҙың көслө алҡыштары менән бүләкләнде.

Татар АССР-ының халыҡ артисткаһы Ғәлиә Ҡайбицкая үҙенең репертуарына күберәк Татар композиторҙарының һәм классиктарҙың әҫәрҙәрен индергән. Сталин премияһы лауреаты Нәжип Жиһановтың «Алтын сәс» операһынан Алтын сәс арияһы, «Йырлайыҡ, иптәштәр» (С. Сәйдәш музыкаһы) тигән йыр һәм Алябьевтең «Һандуғасы» яҡшы оҫталыҡта, нескәлектә башҡарылдылар. Ғәлиә Ҡайбицкаяның гармонға ҡушылып, Нәүдәт Фәйзиҙең «Башмағым» музыкаль комедияһынан Сәрүәр арияһын һәм Сәлих Сәйдәштең «Һандуғас» йырын башҡарыуы һоҡландырғыс оригиналлек тыуҙырҙы һәм милли колорит менән яңғыраны.

Татар АССР-ының атҡаҙанған артисы Фәхри Насретдиновтың сығышы тамашасылар алдында айырыуса уңыштар ҡаҙанды. Нәүдәт Фәйзиҙең «Аҡсарлаҡтар» музыкаль пьесаһынан Зиннәт арияһын, «Аршин мал алан» операһынан Асҡар арияһын, Ғ. Туҡай һүҙҙәренә композитор З. Хәбибуллин тарафынан яҙылған «Пар ат» йырын, «Башмағым» музыкаль комедияһынан Ғәлимйән куплеттарын, «Оноторға мөмкин түгел» (Вәлиуллин музыкаһы) тигән лирик йырҙы, Себер татарҙарының шаян йырҙарын башҡарыуҙа артистең талантлылығы, оҫталығы тыңлаусылар тарафынан маҡталып ҡаршы алынды.

Фәйзи Биккенин иптәштең концерт гармонияларында уйнауы һоҡландырғыс булды һәм тамашасыларҙың бер нисә тапҡыр «бис»ҡа саҡырыуҙарын ҡаҙанды. Шулай уҡ, концертта ҡатнашҡан Татар государство опера һәм балет театры солисткаһы Сара Зарованың матур тауышы, солист Фәхри Маннаповтың татар һәм башҡорт йырҙарын башҡарыуы һәйбәт тәьҫир ҡалдырҙы.

Балет солистәре—Татар АССР-ының атҡаҙанған артисы Бари Әхтәмов һәм Әлфиә Айҙарская тарафынан башҡарылған «Башмағым» пьесаһынан дажиовы(?) һәм йәштәр бейеүен Өфө тамашасылары йылы ҡаршыланылар.

Нәзәр Нәжми

Мәктәптәр утын менән тәьмин ителделәр

Маҡар районының колхоздарында мәктәптәрҙе утын менән тәьмин итеү өсөн воскресниктәр үткәрелде.

«Ҡыҙыл таң» колхозында ҡышҡы сезонға етерлек утын әҙерләнеп, ташыла башланды. «Маҡар», «Иҫәкәй», «Нөрәк тау» һәм башҡа колхоздарҙа ла мәктәптәр һәм уҡытыусылар яғыулыҡ менән тулыһынса тәьмин ителделәр.

Н. Янбаев.

Юл төҙөү буйынса удар айлыҡ

Юл төҙөкләндереүҙә хеҙмәт күтәрелеше

ЕРМОЛАЕВКА. Күйөргәҙе районы колхозсылары быйыл юлдарҙы һәм күперҙәрҙе төҙөкләндереүгә 3500 кубометр ҡом ташырға, ике яңы күпер һалырға һәм күп кенә күперҙәргә ремонт яһарға тейештәр.

Был яуаплы бурысты үтәү өсөн колхоздар араһында социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Күп кенә колхоздар үҙҙәренә төшкән күләм заданиеларын арттырып үтәнеләр. Чапаев исемендәге ауыл хужалығы артеле члендәре айлыҡтың 4 көнөндә үк 96 кубометр ҡом ташынылар һәм бер километр юлды юғары сифатлы итеп ремонтланылар. Шулай уҡ «Социализм», «Ҡыҙыл маяҡ», «Игенсе» һәм Киров исемендәге ауыл хужалығы артелдәренең члендәре лә үҙ нормаларын 4—5 көн эсендә үк тамамланылар. Ошондай фиҙакәр хеҙмәт һөҙөмтәһендә район буйынса 5 көн эсендә 3725 кубометр ҡом ташылып, юлға йәйелде. Хәҙер Туҡан һәм Моратал юлдары яҡшы хәлдә тотола. Бында күптән түгел генә бер яңы күпер төҙөлөп бөттө. Һәм бер нисә күпергә капиталь ремонт үткәрелде.

Юл төҙөкләндереү айлығы көндән-көн яңы уңыштар бирә. Көн һайын юлда 100-ҙән артыҡ колхозсы, 140 ат һәм күп һанда автомашина эшләй.

Х. Дәүләтшин.

Яңы күперҙәр

БАҠАЛЫ. Республикала иғлан ителгән юл төҙөү айлығына районның колхоздары, юл эштәре бүлеге работниктәре ҙур теләк менән ҡушылдылар.

Ҡуш-Тирәк, Ҡуян, Иҫке Ҡорос, Мостафа ауыл Советтарының колхоздары эшкә айырыуса ҙур ойошҡанлыҡ менән сыҡтылар. Улар, район юлдарының төп магистралдәрендә эшләп, юлдарҙы төҙөкләндерәләр, күперҙәр һалалар.

Ошо көндәрҙә Бәжәр ауылы эргәһендәге күпер яңынан һалына башланы. Ә Балыҡлыбаш һәм Ҡорос ауылдарындағы ҙур күперҙәр һалынып бөтөп, күптән түгел генә эксплуатацияға тапшырылдылар. Башҡа күперҙәр һәм юлдар ҙа урып-йыйыу осорона әҙер буласаҡ.

Х. Ғилманов,

Район Советы исполкомы секретары.

КОЛХОЗСЫЛАРҘЫҢ КУЛЬТУРА ҺӘМ КӨН-КҮРЕШ ШАРТТАРЫН ЯҠШЫРТЫУ

ЯҢАУЫЛ. «Берлек» ауыл хужалығы артеленең инициативаһы буйынса райондың бөтә колхоздарында колхозсыларҙың культура һәм көн-күреш шарттарын яҡшыртыу, культура ойошмаларының эшен йәнләндереү өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелде.

ВЛКСМ-дың район комитеты бюроһының ҡарары менән районда комсомолец-йәштәрҙән 20 төҙөлөш бригадаһы ойошторолдо. Улар клубтарҙы, уҡыу өйҙәрен, ҡыҙыл мөйөштәрҙе ремонтлауҙа колхоздарға, ауыл Советтарына ярҙам итәсәктәр.

Бынан тыш комсомолецтар ауыл библиотекалары өсөн китаптар йыйнауҙы ойошторҙолар.

Н. Мулин.

Мәскәүлеләрҙең гүзәл өлгөһө буйынса

Мәскәүлеләрҙең сталинсе яңы биш йыллыҡ планды промышленность производствоһы кимәле яғынан срогынан алда үтәүгә өлгәшеүҙәре һәм уны күләм яғынан дүрт йылда үтәүгә йөкләмә алыуҙары тураһындағы хәбәрҙе бөтә совет халҡы ҙур шатлыҡ менән ҡаршыланы.

Беҙҙең илебеҙҙең хеҙмәтсәндәре үҙҙәренең бөйөк юлбашсыһы иптәш Сталинға биргән вәғәҙәләрендә ныҡ торалар. Улар коммунистәр партияһы етәкселегендә, лично иптәш Сталин етәкселегендә яңынан-яңы еңеүҙәр яулап алалар. Мәскәүлеләрҙең биш йыллыҡ планды производство кимәле буйынса срогынан алда үтәүҙәре Тыуған илгә сикһеҙ бирелгәнлектән һөҙөмтәһе булып тора.

Сталинсе биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн социалистик ярыш байрағын юғары күтәреп барыусы мәскәүлеләр өлгөһөнә эйәреп, Өфө ҡалаһының промышленность предприятиелары коллективтары шулай уҡ яңы производство еңеүҙәренә өлгәшәләр. Өфө промышленносе ағымдағы йылдың биш айлыҡ производство планын 106,1 процентҡа үтәне. Телефон аппараттары заводы, текстиль комбинат, Ворошилов исемендәге аяҡ кейемдәре фабрикаһы һәм башҡа байтаҡ ҡына предприятиелар пландан тыш бик күп һанда продукция бирҙеләр.

Заводтарҙа, фабрикаларҙа юғары сифатлы продукция биреү өсөн, заданиеларҙы бөтә ассортиментар буйынса үтәү өсөн көрәш киңәйгәндән-киңәйә бара. Юғары сифатлы продукция биреү өсөн ярышта айырым кешеләр генә түгел йөҙҙәрсә бригадалар, меңдәрсә эшселәр ҡатнашалар. Улар Александр Чутких өлгөһөндә эшләп, яңы еңеүҙәр яулап алалар, Мәҫәлән, текстиль комбинатында бракты кәметеү иҫәбенә өҫтәмә рәүештә 200 мең метр туҡыма эшләп сығарылды. 8 март исемендәге тегеү фабрикаһы коллективы тканьдәрҙе һәм йөн туҡымаларын экономлы тотоноу иҫәбенә яҡшы сифатлы бер меңдән ашыу костюм текте.

Күптән түгел ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты һәм Башпрофсовет тарафынан үткәрелгән юғары сифат бригадалары бригадирҙарының кәңәшмәһе производство стахановсыларының, новаторҙарының эш тәжрибәләре менән уртаҡлашыуға бик ҙур ярҙам итте. Алдынғы стахановсылар кәңәшмә трибунаһына күтәрелеп, күп ҡиммәтле тәҡдимдәр индерҙеләр.

Ә шулай ҙа беҙҙең предприятиеларҙа эске мөмкинлектәрҙе файҙаланыу етерлек түгел әле. Айырым предприятиелар һаман производство пландарын үтәүҙә лә артта ҡалып килә. Өфөлә производство пландарын үтәмәүсе предприятиелар һаны 20-нән ашыу. Бигерәк тә Киров районындағы промышленность предприятиелары насар эшләйҙәр. Бында май программаһы үтәп еткерелмәне.

Күп кенә предприятиелар оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү буйынса үҙҙәренә алған социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәмәйҙәр. Улар иҫәбенә витамин, синтетик заводтары һәм ит комбинаты һәм башҡалар инәләр. Ә был беҙҙең ҡала промышленносының үҫешенә ҡамасаулыҡ итә, эш темпына серьез тотҡарлыҡ яһай.

Мәскәүлеләрҙең рухландырыусы өлгөһө, уларҙың производство темптарын үҫтереү буйынса булған бай тәжрибәләре биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙең булыуы тураһында ышандырғыс рәүештә һөйләйҙәр. Бының шулай икәнен Өфөнөң алдынғы предприятиелары — телефон аппараттары, яҙыу машиналары заводтары, фанера комбинаты һәм башҡаларҙың өлгөлө эштәре лә асыҡ күрһәтеп торалар.

Мәскәүлеләр гүзәл өлгөһөнөң бөтә эшселәрҙең, инженер-техник работниктәрҙең достояниеһе булыуына өлгәшергә кәрәк. Предприятиеларҙың партия ойошмалары хәҙер был мәсьәлә тирәһендә массовый-аңлатыу эштәрен киң йәйелдерергә, биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн көрәшкә коллективтарҙың көсөн мобилизовать итергә тейештәр.

Мәскәүлеләр өлгөһөндә эшләү — беҙҙең намыҫ бурысыбыҙ ул.

А. Чуватин,

ВКП(б)-ның Өфө ҡала комитеты секретары.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Предприятиеләрҙә кышка әҙерләү — кала партия ойошмаһының мөһим бурысы

Промышленность предприятиеләренең һәм тимер юлдың кышка шарттарға әҙерләнеүҙе эшләүҙәрен тәьмин итеүҙә ВКП(б)-ның Белорет кала ойошмаһы үткән йәй серьез саралар күргәйне. [illegible]

[illegible]

И. Миронов.
ВКП(б) Белорет кала комитетенең промышленность бүлеге мөдире.

ВКП(б) райкомдары пленумы

1. Урожай йыйнауға әҙерлекте киң йәйелдерергә

МАКАР. [illegible]

2. Общественный малсылыкты артабан үстереү өсөн

20 июнда [illegible] районе партия комитетенең нәүбәттәге пленумы булды. Пленумда ВКП(б)-ның район комитете секретаре иптәш Журавлев «СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының [illegible]

[illegible]

3. Етешһеҙлектәр большевистик тәнкитләнде

[illegible] серьез етешһеҙлектәрҙе кыйыу рәүештә тәнкитләнә.

—Общественный малсылыкты артабан үстереү өсөн малдарға һәр төрлө биналар төҙөү талап ителә. Төҙөлөш материалдарының булмауы был эшкә [illegible] ла ғәйепләргә кәрәк. Үткән йыл декабрь айында заводка тапшырылған быуынтыклы валдар бөгөнгә тиклем ремонтланмаған,—ти иптәш Шәрипов.

Тикшерелгән мәсьәләләр буйынса пленум конкрет карар кабул итте.

Урып-йыйнау һәм иген әҙерләүҙе әлгелә үткәреү өсөн

КРАСНАЯ ГОРКА. [illegible] урожай йыйнауҙы һәм ауыл хужалығы продукттарын әҙерләүҙе үткәреү тураһындағы» карары буйынса район секретаре иптәш Ғаббасов доклад яһаны.

Партия һәм хөкүмәттең был карары [illegible] артык вәкиле ауыл хужалығы артелдәренә ебәрелде. Хәҙер агитаторҙарҙың куштовой кәңәшмәләре үткәрелә.

С. Еникеев,
ВКП(б) райкомының пропаганда һәм агитация бүлеге мөдире.

АГИТАТОРҘАРҒА ЯРҘАМҒА

Малсылык алдынғылары ниндәй уңыштары өсөн „Хеҙмәт батырлығы өсөн" йәки „Хеҙмәт отличиеһе өсөн" медалдәре менән наградланалар

СССР Верховный Советы Президиумының 1949 йыл 20 апрелдәге Указында общественный малсылыкты үстереүҙә малсылык алдынғылары өлгәшергә тейешле булған күрһәткестәр билдәләнгән. Быларҙы үтәгән малсылык работниктарына Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме бирелә һәм улар СССР орденлары, медалдәре менән наградланалар.

«Хеҙмәт батырлығы өсөн» һәм «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медалдәре менән наградланыу өсөн ниндәй уңыштарға өлгәшергә кәрәк?

Быныц өсөн колхоз председателдәре, зоотехниктар, ветеринар работниктар, ферма бригадирҙары, ферма мөдирҙәре совхоздарҙың директорҙары ферма һәм бүлексә управляющийҙары, зоотехниктары һәм ветеринар работниктар — продукты биреүсе малдың һәм коштоң һәр бер төрө буйынса колхоздың һәм совхоздың мал үстереү йыллык планын 10 проценттан да кәм булмаған күләмдә арттырып үтәргә тейештәр.

Һыйыр карауsылар, көтөүселәр, быҙау, йәш малдарҙы караусылар, суска караусылар, чабандар, кош караусылар — колхоздың һәм совхоздың планынан сығып мал үстереү буйынса үҙҙәренә билдәләнгән планды үтәргә һәм түбәндәге күрһәткестәргә өлгәшергә бурыслылар:

Һыйыр һауыусы 8 һыйыр тәрбиәләй һәм һәр бер һыйырҙан йылына уртаса 2500 килограмм һөт һауып ала, шул һөттән 95 килограмм май ала. Мал караусы бригадирҙар — 24 һыйырҙың һәр береһенән шул күләмдә продукты алалар. Ферма мөдирҙәре, колхоз председателдәре, зоотехниктар һәм ветеринар работниктар 32 һыйырҙы тәрбиәләргә һәм юғарылағы күрһәткестәргә өлгәшергә тейештәр. Йыл башында беркетелгән һәр бер һыйырҙан быҙау алыу, бөтә һыйырҙарҙан да һөт һауып алыу талап ителә.

Быҙау караусылар 50 быҙау карайҙар һәм 4 айлыкка тиклемге һәр быҙауҙың уртаса ауырлығын тәүлеккә 750 грамға, 6 айлыкка тиклемге быҙауҙың ауырлығын — 600 грамға арттырырға тейештәр.

6 айҙан оло булған йәш малдарҙы караусы 50 баш йәш мал тәрбиәләй һәм һәр кайһыһының уртаса ауырлығын тәүлеккә 500 грамға арттырыуға өлгәшә.

Мөгөҙлө эре малдарҙы көтөүҙә йөрөтөп һимертеүсе мал караусы 50 баш мал тәрбиәләп, 3 ай буйына һәр бер малдың уртаса ауырлығын тәүлегенә 650 грамға арттыра. Малды урында ашатып һимертеүҙә эшләүсе кеше 40 баш мал һимертә һәм һәр береһенең уртаса ауырлығын тәүлегенә 850 грамға арттыра.

Колхоздарҙың һәм совхоздарҙың суска караусылары суска балаларын үрсетеүҙә түбәндәге күрһәткескә өлгәшергә тейештәр: суска караусы колхозда 7 инә суска, ә совхозда 9 инә суска карай һәм һәр бер инә суснанан 16 суска балаһы ала, тәрбиәләп үстерә, 2 айлык сағында һәр бер суска балаһын уртаса кәм тигәндә 15 килограмға еткерә һәм имеүҙән айырылғансы тәрбиәләй.

Суска һимертеүселәр колхоздарҙа һәм совхоздарҙа имеүҙән айырылған 75 баш суска балаһын йәки 50 баш оло сусканы һимерталәр һәм һәр бер баш сусканың ауырлығын уртаса айына кәм тигәндә 17 килограмға арттырыуға өлгәшәләр.

Һарык караусылар йыл башына булған һәр бер 100 баш оло һәм йәш һарыктан 105 бәрәс алырға һәм имеҙеүҙән айырғансы тәрбиәләп үстерергә, нәҙек йөнлө токомло оло йәштәге һарыктан уртаса кәм тигәндә 5 килограмм, бер йәшлек йәш һарыктан — 4,2 килограмм йөн кыркып алырға бурыслылар. Ярым эре йөнлө токомло оло һарыктан — 4,2 килограмм бер йәшлек йәш һарыктан — 3,2 килограмм йөн кыркып алыу талап ителә. Өлкән чабандар 400 баш һарык һәм 600 баш бәрәс тәрбиәләйҙәр.

Тауык караусылар колхозда 500 баш тауык, ә совхоздарҙа 1000 баш тауык карайҙар һәм йомортканы күп һалыусы токомло тауыктан йылына 130 йомортка, башка током тауыктарҙан — 105 йомортка алырға тейештәр.

Өйрәк, каҙ һәм күркә караусылар йыл башына булған һәр бер өлкән өйрәктән (тере көйөнсә иҫәпләгәндә) 55 килограмм үрсем, каҙҙан — 50 килограмм, күркәнән — 60 килограмм үрсем алырға бурыслылар. Кош караусы колхозда 300 өйрәк, 100 каҙ йәки күркә тәрбиәләй. Совхозда һәр бер кош тәрбиәләүсе 500 өйрәк, 200 каҙ йәки күркә карарға тейешле.

Малдарҙың һәм коштарҙың калған һанынан планда күрһәтелгәндән дә кәм булмаған күләмдә продукты алырға кәрәк.

Мал аҙығы үстереүселәр мал сөгөлдөрөнөң гектарынан 400 центнер, гәрәнкә һәм турнепстың гектарынан 350 центнер урожай, кенбағыштан 300 центнер силос массаһы алалар. Күп йыллык куҙаклы үләндән 50 центнер, бер йыллык үләндән 40 центнер бесән алырға кәрәк. Тәбиғи сағыл үләндең бесән урожайы гектарынан 25 центнер, тугай үләненән—50 центнер булырға тейеш. Был урожайҙы колхоздарҙың басыусылык һәм мал аҙыктарын әҙерләүсе бригадаларының звенолары 3 гектар мал аҙығы сөгөлдөрө, гәрәнкә, турнепс сәсеүлегенән, 7 гектар кенбағыштан, 15 гектар күп йыллык үләндән, 10 гектар бер йыллык үләндән, 15 гектар сағыл үләндән, 20 гектар тугай үләненән алырға тейештәр.

Юғарылағы күрһәткестәрҙе үтәгән малсылык алдынғылары «Хеҙмәт батырлығы өсөн» йәки «Хеҙмәт отличиеһе өсөн» медале менән наградланалар.

З. Вахитов.

Сталинсе дүртенсе биш йыллык стахановсылары

Сифат отличнигы Шафиев

Гудок...

Уның өсә бүлеп сыккан тауышы бөтә тирә-яҡты кесле ингырауға күмде лә, завод корпустарына, цехтарға инеп юғалды.

Сәғәт биш. Цехтарҙа смена тамамланды. Эшсеһәр үҙҙәренең эштәрен тамамлап, яһаған деталдәрен тапшыралар, инструменттарҙы йыялар, эш урынын таҙарталар. Күптәре кайта ла башлаған инде. Ә слесарь-инструментальщик Әхмәт Шафиев һаман да эшләй әле.

Ул үҙ сменаһында яһаған деталдәренең иҫәбен алды ла косо блок-нотына «240 процент» тип яҙып куйҙы. Шунда ғына ул үҙ күнелен бер аҙ тынысландырып, верстагын йыйыштырҙы, уның тартмаһында ятҡан эшәлыҡ алдынкыне алып караны һәм иртәгәһе көндә яһаларға тейеш булған инструменттең деталдәре өсөн бирелгән чертеждарын ентекләп өйрәнде.

Алдағы көнгә чертеждар ҙа, инструменттар ҙа әҙер. Шуға карамаҫтан, ул үҙенең эшкә әҙерләгән тупратманы. Цехтан кайтырға тип сыкһа ла, иртәгәһе көн тураһында уйлауын, асыклык әйтеүенгә, ижад итеүен дауам итә ине әле.

Һәр сменаны шулай иҫәпкә, кайсаһын ҙур әҙерләктәр менән каршылай ул. Һәр эшләнәһе эште белеп, төшөрөп башкарыу сараларын эҙләй.

— Сменя вакытында эшләргә, ул ятғанда ижад итергә кәрәк, — ти ул үҙенең эш стилен тураһында.

Был уның эшендәге тин методы, күрелгән уңыштарҙы, һуғыштан һуңғы биш йыллыкта кеүендә генә биргән һигеҙ йыллык нормаһын ныкслы аңгыҙ.

Һәр эшенең үйлап эшләргә, һәр хәрәкәтте уйлап яһарға өйрәнгән ул. Иң тотоп металды игәгәндә лә, балаһы тимер бысҡыһы алып кистергәндә лә иптәш Шафиев һис бер төрлө кәрәкмәгән хәрәкәт яһамай; дөрөҫ үлсәй, карағанса эшләй. Таҙа ла ул, булдыклы ла. Типһә тимер эҙерлек тиҙәр Әхмәт кеүек егеттәрҙе. Ләкин ул металды тибеп түгел, киҫеп, игәп еҙә, уһан нәфис һәм дөрөҫ эшләй торған инструменттар яһай.

Уның эше ситтән карағанда ябай ғына күренә. Артык ҙур булмаған верстак, ә верстак өҫтөндә бер нисә инструмент, беркетелгән тискиҙәр... Ләкин улар менән дә иптәш Шафиев юғары сифатлы инструменттарҙы әҙерләй ала. Уның эше артык нескәлекте, ҙур дөрөҫлекте талап итә. Ул яһаған инструменттарҙы заводтың бөтә цехтарында, Ишембай калаһының башка предприятиеларында күреп була.

Заводта индерелгән бөтә рационализаторлык тәкдимдәр ҙә был цехта әҙерләнә. Әхмәт Шафиев һуңғы вакыттарҙа ғына ике тәкдимде әҙерләп бирҙе. Был эштә ул рационализаторҙың үҙенә карағанда кәм ижад итергә тейеш түгел. Шулай булмағанда яңы кулайлаштырыу әйбере кәрәгенсә файҙалы булып сыкмаясак.

Баш технолог Гаврилов универсаль кондуктор яһарға тәкдим индергәйне. Был бик катмарлы инструмент. Фонтан арматураларының фланецтарын тишеү өсөн кулланыла ул. Ул эшенең мөһим мастере слесарь Шафиев уны ҙур оҫталык менән һәм иң шәп әҙерләп бирҙе. Һәм был инструментка цех начальнигы Федоров та, башкалар ҙа юғары баһа бирҙеләр. Һынаған сакта ул яңы һөҙөмтәләр бирҙе. Ә бындай катмарлы инструменттарҙы уға бик күп яһарға тура килә.

Завод эшселәре әйткәндәй, оҫта һәм етеҙ куллы, үткер күҙле был слесарға бер төрлө лә норма түгел. 1943 йылда, Әхмәт Шафиевтың ФЗО мәктәбен тамамлап заводка тәү килгән йылдарында, бер лирканы яһау өсөн өс сәғәт вакыт бирелә ине. Ике йылдан һуң лирканы ул ике сәғәттә, ә хәҙер үҙе яһаған кондуктор ярҙамында тик бер сәғәт эсендә лә эшләп өлгөртә.

Был ентеклектең сере артык ҙур түгел. Элек лирканың һәр күҙен тишкәндә билдәләп торорға кәрәк ине. Ә иптәш Шафиев уны алдан әҙерләнгән шундай үҙ лиркаға ғына үлсәп яһай.

Бындай яңылыктары, алдынғы хеҙмәт методтары күп уның. Уларға ул үҙенең бөтә энергияһын, аҡылын арнай. Һәм был хеҙмәт заводтың даны, уның маркаһы өсөн киммәт һөҙөмтәләр бирә. Уның өлгөһө менән эшләп, цехтың инструментальщиктары ла, Сталинсе сменаларға заводтың бөтә эшселәре лә ҙур үңештәргә өлгәшәләр. Иптәш Шафиевтың күрһәтеүендә генә эшләгән слесарь Иванов та хәҙер үҙ заданиеһын 200—250 процентка үтәй. Уға иптәш Шафиев эшләүендә ярҙам күрһәтә, уның менән ярыша. Ғөмүмән, үҙ-ара ярҙам күрһәтеү был йәш стахановсының яратҡан принцибы.

Күптән түгел генә заводтың механика цехы артта калып эшләй ине. Иптәш Шафиевтың инициативаһы буйынса инструментальщиктар уларға ярҙам тәртибендә бораулау станогы «СБ [illegible]—300» өсөн гидропонмель әҙерләп бирҙеләр. Билдәле, был бик ҙур ярҙам булды.

Әхмәт Шафиев бер вакытта ла үҙенең иҫәпәп, тәжрибәләрен йәшермәй, һәр кемгә ҙур теләк менән өйрәтә. Сөнки ул алдынғы тәжрибәләрҙең, илебеҙ заводтарында тиҙерәк таралыуын теләй.

Үткән йылдарҙа эшселәр уның хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүҙә өйрәнәләр ине. Ә быйыл иптәш Шафиев уларҙы шулай ук башка методтарға, 1940 йылдың яңы эш стиле һаналған сифат мәсьәләһенә, сырье һәм материалдарҙы экономия яһауға, юғары хеҙмәт культураһына өйрәтә.

Үҙе ул көндәлек һәм айлык нормаһын ос-ҙур тапкыр арттырып үтәү менән бергә, һәр номере тик отлично сифатта ғына яһай. Брак бер ҙә уның өсөн бөтөнләй ситләш. Шуның менән бергә ай һайын 300—400 һумлык металға һәм башка материалдарға экономия яһай.

Бына шуға ла заводта уны сифат отличнигы тип йөрөтәләр.

F. Ибраһимов.

Үҙ эшенең оҫтаһы Сәйфетдин Искәндәров

Апрель айының йылы, йөмле көндәренән береһе ине. Өфө механика заводының тимерлек-койоу цехында күп халыклы йыйылыш булды. Парторг иптәш Иванов йыйылышта катнашыусыларға ленинградлыларҙың һуғыштан һуңғы биш йыллыкты дүрт йылда үтәргә йөкләмә алыуҙарын һәм уларҙың илебеҙҙең бөтә эшселәрен һәм инженер-техник работниктарын социалистик ярышка сакырыуҙарын белдерҙе.

Көн тәртибенә куйылған был мөһим мәсьәләгә карата кыҙыу рәүештә үҙ-ара фекер алышыуҙар башланып китте. Йыйылышта бер аҙ ситтәрәк ултырған урта буйлы, таҙа кәүҙәле 45 йәштәрендәге эшсе урынынан һикереп тороп һүҙ алып, былай тине:

— Мин ленинградлыларҙың был патриотик сакырыуҙарын йәнем-тәнем менән хуплайым һәм биш йыллык нормамды сроктан алда үтәргә йөкләмә алам.

Был заводтың алдынғы тимерсеһе Сәйфетдин Искәндәров ине. Уның аҙак сығып һөйләүсе эшселәр һәм инженер-техник работниктар иптәш Искәндәровтың тәкдимен мөхим күңелдәренән хупланылар. Йыйылыш цехтың биш йыллык планын дүрт йылда үтәргә йөкләмә алып, заводтың бөтә цехтарын ярышка сакырҙы. Ярышка сығыуҙың икенсе көнөнән үк йөкләмәне үтәү өсөн бөтә бригадалар һәм айырым эшселәр араһында көрәш башлана.

Ярыш инициаторы иптәш Искәндәров биш йыллык нормаһы сроктан алда үтәп сығыу өсөн ҙур ныкышмалылык менән эшкә тотона. Иң башта ул техминимумды үтә. Унан һуң стахановсылар мәктәбен уңышлы тамамлап сыға һәм коллектив тарафынан үткәрелгән башка төр техник укыуҙарға йөрөй. Уның иңгәй яғы тағы ла шунда, ул һәр бер яңылыкты һиҙә белә. Файҙаланылмай яткан эске ресурстарҙы производствоға индереүҙә, хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүҙә үҙенең өлгөлө эше менән коллективка ҙур ярҙам күрһәтә.

Алдынғы тимерсенең яңылыкка табан ынтылыуы һәм үҙ эшенең оҫтаһы булыуға өлгәшеү өсөн күп көс һалыуы бушка китмәне. Ул үҙенән эш темпын көндән-көн кәсәйтә барҙы, яңы биш йыллыктың беренсе йылы нормаһын 185 процентка үтәне. Үҙ эшенең оҫтаһы булып өлгөргән был стахановсы биш йыллыктың икенсе йылына ингәс тә эш нормаһын систематик рәүештә 190—200 процентка үтәп, коллективта ҙур хөрмәт казана. Алдынғы тимерсе тигән мактаулы исем яулап ала.

Иптәш Искәндәровка ашлык өлгәртеүсе һәм ашлык һуғыу машинаһы өсөн мөһим частар етештереү йөкмәтелгән. Ул үҙенә ышанып тапшырылған был эшкә намыҫ менән карай. Һәр бер эште ерен еткереп үтәү өсөн бөтә көсөн, вакытын кыҙғанмай эшләй. Шуға күрә лә ул эшләгән һәр бер деталь юғары сифатлы була. Цехтың башка тимерселәре иптәш Искәндәровтың эшен күреп һокланалар, уның кеүек алдынғы стахановсы булырға ынтылалар. Мактаулы тимерсе үҙе яҡшы эшләү менән генә сикләнмәй, йәш эшселәргә техниканы үҙләштереүҙә ярҙам күрһәтеп килә.

Систематик рәүештә стахановсы хеҙмәт өлгөһө күрһәтеп килгәне өсөн ул «РСФСР-ҙың урындағы промышленносе отличнигы» значогы, «Хеҙмәт батырлығы өсөн» медале һәм Почет грамотаһы менән наградлана. Завод администрацияһы күп тапкырҙар киммәтле бүләктәр менән бүләкләй.

Иптәш Искәндәров цех коллективының общественный эштәрендә лә актив катнаша. Завод профсоюз комитетының члены булыуы сифатында цехта социалистик ярышты ойоштороу һәм уның үтәлешен тикшереү эше менән етәкселек итә. Был цех ярыш йөкләмәләрен үтәүҙә иң алдынғы сафта барып, күп вакыттарҙан бирле заводтың күсмә Кыҙыл Байрағын үҙ кулында тотоп килә. Үткән һайлауҙар вакытында Өфө хеҙмәтсәндәре атаклы тимерсе Искәндәровты бер күңелдән кала Советына депутат итеп һайланылар. Ул һайлаусыларҙың наказдарын үтәү юлында инициативалы эш алып бара.

Иптәш Искәндәров республикабыҙҙың 30 йыллык юбилейе хөрмәтенә социалистик ярышка сығып, үҙенең биш йыллык нормаһын тулыһынса үтәргә йөкләмә алғайны. Стахановсының һүҙе эшенән айырылманы. Ул 1949 йылдың 20 мартына биш йыллык нормаһы арттырып үтәүгә өлгәште.

Алдынғы тимерсе был уңыштарға бәтәһенән элек, үҙ эшен яратыуы һәм тыуған илебеҙҙең, совет халкының общественный интересы менән йәшәүе, Ватан алдындағы үҙенең иңгә бурысын үтәүгә яуаплы карауы аркаһында өлгәште.

СССР Верховный Советы Президиумы механика заводының мактаулы тимерсеһе иптәш Сәйфетдин Искәндәровты юғары награда — Хеҙмәт Кыҙыл Байрак ордены менән наградланы.

— Государствобыҙ тарафынан бирелгән был юғары награда мине хеҙмәттә яңы еңеүҙәргә рухландырҙы. Мин алдағы көндә лә һөйөклө илебеҙҙең экономик һәм оборона куәтен нығытыу, уны сәскә аттырыу өсөн бөтә көсөмдө биреп эшләйәсәкмен,—ти ул.

И. Бикматов.

СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ

Предприятиеләрҙә хеҙмәт дисциплинаһын нығытырға

Һуғыштан һуңғы йылдарҙа, халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм уны яңы темптар менән үҫтереүҙә эшселәр синыфы, колхоз крәҫтиәндәре һәм хеҙмәткәрҙәр данлы хеҙмәт батырлыҡтары күрһәтәләр, социалистик ярышты киң йәйелдереп хеҙмәт методтарын камиллаштыралар, промышленностең һәм ауыл хужалығының артабан үҫеүенә яңы һарт тыуҙыралар.

Беҙҙең социалистик промышленностең тыҙыу темптар менән үҫеүе һөҙөмтәһендә предприятиеләргә, төҙөлештәргә, тимер юлдарға күп яңы эшсе кадрҙары килде. Уларҙы хеҙмәткә намыҫ менән ҡарауға, хеҙмәт дисциплинаһын һаҡлауға өйрәтеү предприятие етәкселәренең һәм партия, комсомол, профсоюз ойошмаларының мөһим бурысы булып тора.

Бындай бурыстарҙы бөтәһенән элек аңлатыу, социалистик ярыш өҫтөндә стахановсы эш методтарын өйрәнеү, алдынғы работниктарҙа дәртләндереү юлы менән хәл итергә кәрәк.

Совет хеҙмәт дисциплинаһын тәрбиәләү эшендә государство хоҡуҡ йоғонтоһо яһау методы ла ҙур әһәмиәткә эйә. Ул прогул яһаусы һәм эштән үҙ белдеклеге менән генә китеп, шул арҡала производствоны тарҡатыусылыҡҡа юл ҡуйған эшселәргә һәм хеҙмәткәрҙәргә СССР Верховный Советы Президиумының 1940 йыл 26 июндәге Указын ҡулланыу юлы менән дә тормошҡа ашырыла.

Хеҙмәткә намыҫ менән ҡарап, ысын күнелдән бирелеп эшләүсе эшселәр, хеҙмәткәрҙәр менән бер рәттән беҙҙең предприятиеләребеҙҙә хеҙмәт дисциплинаһын боҙоусылар ҙа юҡ түгел.

Мәҫәлән, фанера заводында 1940 йыл 26 июнь Указын боҙоусыларҙың һаны 1948 йылда дөйөм эшселәр һанының 9 процентын тәшкил итте. Кабель заводында ла прогулдар һәм рөхсәтһеҙ эштән китеү хәле бер йыл эсендә 61-гә етте. Бындай хәл башҡа ҡайһы бер предприятиеләрҙә лә бар. Улар хеҙмәт дисциплинаһын боҙалар, производствоны тарҡатып, план үтәүҙе өҙөүгә килтереү менән государствоға ҙур зыян яһайҙар.

Хеҙмәт дисциплинаһын боҙоуҙың төп сәбәптәренән береһе — ҡайһы бер эшселәрҙең хеҙмәткә аңлы ҡарауҙары етешмәүендә. Ә айырым урындарҙа бындай эшселәр араһында партия һәм профсоюз ойошмалары массовый-тәрбиә эштәрен етерлек ойоштормайҙар.

Шулай уҡ был мәсьәләлә ҡайһы бер хужалыҡ етәкселәренең гәмһеҙ ҡарашта булыуҙарын әйтеп үтергә кәрәк. Улар работниктарҙың торлаҡ һәм көнкүреш хәлдәренә, хеҙмәт законсылығын, техник хәүефһеҙлек ҡағиҙәләрен һаҡлауға тейешле иғтибар бирмәйҙәр.

Тау оборудованиеләре заводында техник хәүефһеҙлек ҡағиҙәләре һаҡланмай, станоктар һәм машиналарҙың күбеһе кәртәләнеп алынмаған. Ә был төрлө бәхетһеҙ ваҡиғаларға сәбәп була.

Прогул яһаусыларға либераль ҡараш булыуы ла хеҙмәт дисциплинаһын йомшарта.

Ҡайһы бер предприятие директорҙары ундай хәлдәргә килешеп ҡарайҙар, ғәйеплеләрҙе халыҡ судтарына тапшырыуҙы һуҙалар. Бындай хәлдәр иҙеү-мамыҡ комбинатында, кабель заводында айырыуса күп. Мәҫәлән, эшсе В. М. Ярунина 1948 йылдың 14 октябрендә эшкә сыҡмаһа, ә судҡа материал иҙеү-мамыҡ комбинатының директоры тарафынан 14 көндән һуң ғына ебәрелде.

Предприятиеләрҙә хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу маҡсатында алып барылған көрәш бер үк ваҡытта социалистик общество өсөн ят булған бөтә төр насар эштәргә ҡаршы ойошторолған көрәш булып тора. Был көрәште ойоштороу предприятие етәкселәренең партия һәм совет органдарының мөһим бурысы, сөнки хеҙмәт һәм государство дисциплинаһын нығытмай тороп, производство планын үтәү, эшләп сығарылған продукцияның сифатын яҡшыртыу кеүек мөһим хужалыҡ мәсьәләләрен уңышлы хәл итеп булмай.

Производствоны тарҡатыусыларға ҡарата суд репрессияһын ҡулланыу менән бергә предприятие директорҙары, партия һәм профсоюз ойошмалары эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр араһында агитмассовый эште яҡшыртырға тейештәр.

Юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге биреп, яҡшы ойошҡанлыҡ күрһәтеүсе алдынғы эшселәрҙең тәжрибәләрен мөмкин тиклем киң пропагандаларға кәрәк.

К. Рәхмәтуллин,
Өфө ҡала прокурорының урынбаҫары.

Аҡса туплау пландарын үтәү өсөн

Район бюджетын уңышлы үтәү — күп кенә аҡса туплау пландарының үтәлешенә бәйләнгән. Быны яҡшы аңлап, беҙҙең Ҡариҙел районының ауыл Советтары етәкселәре һәм финанс работниктары аҡса туплау пландарын үтәү һәм арттырып үтәү өсөн фиҙакәр рәүештә көрәшәләр. Һөҙөмтәлә район республика күләмендә күренеклеләр генә урын алып килә.

Район үткән йылғы бюджетте доходтар буйынса 114, расходтар буйынса 102 процентка үтәне. Аҡса туплау планы ла шулай уҡ уңышлы башҡарылды.

Быйылғы йылда ла ауыл Советтары һәм финанс работниктары темпты төшөрмәйҙәр. Беренсе кварталдың аҡса туплау планы 110 процентка үтәлде.

Йәнсәйт, Абдулла, Ҡариҙел ауыл Советтары, Стеклозавод поселка Советы икенсе квартал пландарын тамамлау алдында торалар.

Райондың хеҙмәтсәндәре яңы заемдың — СССР халыҡ хужалығын аяҡҡа баҫтырыу һәм үҫтереүҙең дүртенсе государство заемының сығарылыуын юғары патриотик күтәрелеш менән ҡаршылап, подписканы ойошҡан рәүештә үткәрҙеләр. Ауылдағы подписка суммалары июнь башына уҡ индерелде. Бында Ҡайыр, Крушинка, Баҙаҙы ауыл Советтары яҡшы өлгө бирҙеләр.

Аҡса туплау пландарын уңышлы үтәү бюджет менән ҡаралған саралары үҙ ваҡытында финансирлауҙы тәьмин итте. Район бюджетының расход өлөшөнөң 61 проценты социаль-культура сараларына, 20 проценты һаулыҡ һаҡлауға ебәрелә. Был һандар партия, хөкүмәттең һәм бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталиндең хеҙмәтсәндәр тураһында атайҙарса хәстәрлек күреүҙәре һөҙөмтәһе булып тора. Районда күп һанда мәктәптәр, клубтар, больницалар эшләй. 56 мәктәп, шуның эсенән 3 урта һәм 10 ете йыллыҡ мәктәп бар.

Аҡса туплау мәсьәләһе менән район башҡарма комитеты, ауыл Советтары, финанс работниктары системалы рәүештә шөғөлләнәләр. План үтәлеүенең барышы район, ауыл Советы башҡарма комитеттарының ултырыштарында тикшерелә, етешһеҙлектәр булһа, уларҙы төҙәтеү өсөн конкрет юлдар күрһәтелә.

Ҡайыр ауыл Советы район башҡарма комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағын алыуға өлгәште. Ауыл Советының председателе иптәш Фәтхов финанс мәсьәләһендә бюджет комиссияһы, депутаттар һәм актив менән даими эш алып бара. Ауылдарҙа граждандарҙың йыйылышы үткәрелә. Ауыл Советының эшендә 9 депутат, 17 агитатор, уғарлаған актив ҡатнаша.

Йәнсәйт, Абдулла, Баҙаҙы ауыл Советтары ла аҡса туплауҙа алдынғылар булып торалар.

Урындағы Советтарҙың даими бюджет комиссиялары ҙур ярҙам итәләр. Улар план төҙөп, ауыл Советтарына практик булышлыҡ күрһәтәләр. Беҙ даими бюджет комиссиялары члендарын йыш ҡына йыйнап улар менән семинар үткәрәбеҙ, инструктаждар яһайбыҙ. Советтарҙың эшенә ауыл активын, депутаттарҙы һәм агитаторҙарҙы йәлеп итәбеҙ.

Ауыл Советтары һәм финанс работниктары йыллыҡ аҡса туплау планын Бөйөк Октябрь социалистик революцияһының 32 йыллығына үтәү өсөн көрәшәләр, социалистик ярышты киң йәйелдерәләр.

А. Насиров,
Ҡариҙел район Советы исполкомы председателе.

Уҡыусылар спартакиадаһы

Өфө ҡалаһы «Большевик» стадионында мәктәп уҡыусыларының ҡала спартакиадаһы башланды. Бында райондарҙа үткәрелгән ярыштарҙа еңеп сыҡҡан физкультурниктар ҡатнаша. Улар еңел атлетика, гимнастика, велосипед, футбол, баскетбол һәм волейбол буйынса беренселекте алыу өсөн көрәшәләр.

Ярыштың беренсе көнөндә 14-се номерлы урта мәктәп физкультурниктары яҡшы һөҙөмтәгә өлгәштеләр. Уларҙың командаһы 1000 метр оҙонлоғондағы дистанцияға йүгереүҙә, оҙонлоҡҡа һикереүҙә һәм баскетбол уйынында беренсе урынды алды. 100 метр оҙонлоҡтағы дистанцияға йүгереүҙә, бейеклеккә һикереүҙә һәм волейбол уйынында беренселекте 11-се урта мәктәп спортсмендары алдылар.

Ҡыҙҙар араһында 3-сө урта мәктәп физкультурницалары ҙур спорт оҫталығы күрһәттеләр. Улар еңел атлетика, гимнастика буйынса булған ярыштарҙа бөтә беренсе урындарҙы яулап алдылар.

Спартакиада дауам итә.

А. Имангулов.

Редакцияға хаттар

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләнмәйҙәр

Ошо йылдың 31 мартында БАССР Министрҙар Советы Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләк буйынса комиссия ойоштороу тураһында ҡарар сығарҙы. Шул уҡ ваҡытта БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы эргәһендә лә министр урынбаҫары иптәш Афанасьев председателлегендә һәм иптәш Голубев секретарлегендә комиссия төҙөлдө.

Тәүге көндәрҙә ике комиссия ла яҡшы эшләне. Ләкин БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы эргәһендәге комиссия башлаған эшен аҙағына тиклем еткермәне: алдынғыларҙы күргәҙмәгә һайлап алыу һәм раҫлау, уларҙың эш методтарын яҙыу һәм башҡа саралар тормошҡа ашырылмай, комиссия үҙенән-үҙе таралды. 3 айға яҡын ваҡыт үтте. Ләкин бер нәмә лә эшләнмәгән. Был өлкәлә бөтә яуаплылыҡ Агрономдар йортона һәм иптәш Ковинға ғына йөкмәтелгән. Ә улар был эште дауам итеү өсөн бер төрлө лә ярҙам күрһәтелмәй.

Башҡа республикалардағы кеүек Башҡортостанда ла Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләнеү эшен айырым штат алып бармай. Шуға күрә лә был мөһим эш үҙ ағышы менән бара. Бындай хәл күргәҙмәгә әҙерләктә әҙәү күркыныс аҫтына ҡуя, павильонды йыһазландырыу проектының нағытына еткермәүенә килтерергә мөмкин.

Ошо көнгә тиклем күрһәткестәргә бай булған колхоздар, умартасылыҡ һәм балыҡсылыҡ хужалыҡтары һайлап алынмаған. Киң колхозсылар, совхоз һәм МТС работниктары массаһы араһында күргәҙмәгә ҡатнашыу хоҡуҡын алыу өсөн көрәш ойошторолмаған.

Әллә республикала алдынғылар юҡмы? Алдынғылар бик күп. Бына фактылар: мәҫәлән, Янауыл районының «Коммунар» колхозы звеновоДы иптәш Рауза Сәләмова, агротехника сараларын киң ҡулланып, 1948 йылда 2,1 гектар күк һарыҙҙың һәр гектарынан 26, 36-шар центнер урожай алыуға өлгәште. Дәүләкән районы Ворошилов исемендәге колхоздың умартасыһы иптәш Ануфриев 17 баш умартаның һәр береһенән 92-шәр килограмм бал һәм 1000-әр грамм балауыҙ алды. Ошо уҡ райондың Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Алехин етәкселек иткән трактор бригадаһы һәр бер шартлы тракторға ер эшкәртеү планын бер ярым тапҡырға арттырып үтәне. Бындай фактыларҙы йөҙҙәрләп килтерергә мөмкин.

Алдынғыларҙы күргәҙмәгә ҡатнашыу өсөн һайлап алыуҙың, уларҙың эш методтарының монографияларын яҙыуҙың, ғариҙаларын йыйнау һәм оформить итеүҙең насар ҡуйылыуын тик был мөһим сараға яуапһыҙ ҡараш арҡаһында һәм был өлкәлә инициатива күрһәтмәүҙән генә килеп сыға тип, аңлатырға мөмкин.

Алдынғыларҙың эш тәжрибәләре һәм күргәҙмәлә әҙерләк саралары район матбуғатында ла йомшаҡ яҡтыртыла.

Күптән түгел генә ауыл хужалығы министрының урынбаҫары иптәш Кинкесиең район ойошмаларына, «20 июнгә тиклем һуңламайынса алдынғыларҙың исемлеген БАССР Министрҙар Советына раҫлап ебәрегеҙ», тип яҙылған хаты ебәрелде. Был күрһәтмә үтәлмәне. Район ойошмалары хатта был өлкәлә эштең нисек барыуы тураһында ла яуап яҙмайҙар. Ә БАССР ауыл хужалығы Министерствоһының работниктары бындай хәлгә килешеп ҡарайҙар.

Күргәҙмәлә буласаҡ республика павильонын йыһазландырыу өсөн фото-һүрәттәр айырыуса мөһим роль уйнайҙар. Транспорт һәм яғыулыҡ материалдары етешмәү арҡаһында был эш тә алға бармай. Шуға күрә фото-репортерҙарҙы урындарға сығыу өсөн транспорт һәм яғыулыҡ материалдары менән тәьмин итергә кәрәк.

Натураль экспонаттар әҙерләү эше лә мөһим. Сөнки күргәҙмәлә продукталарҙың муллығы бөтә киңлеге менән күренергә тейеш. Ләкин райондарҙа натураль экспонаттарҙы йыйнау һәм һаҡлау өсөн яуаплы кешеләр билдәләнмәгән.

Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә әҙерләнеү — общественностей намыҫ эше. Шуға күрә был өлкәлә яуаплылыҡты Агрономдар йортона ғына йөкмәтмәйенсә, БАССР ауыл хужалығы Министерствоһы һәм совхоздар тресттары тарафынан колхоздарҙа һәм совхоздарҙа күргәҙмәгә ҡатнашыусыларҙы һайлап алыу һәм уларҙың эш тәжрибәләрен массаның достояниеһы итеү өсөн бөтә сараларҙы күреү талап ителә.

А. Кудряшов,
Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһендәге Башҡортостан павильонының баш методисы.

Вәғәҙә ҡайҙа?

Башҡортостан ауыл хужалығы Министерствоһы 1948 йылдың көҙөндә Рәжәп МТС-ына (Саҡмағош районы) НАТИ тракторы өсөн һабандар бирергә вәғәҙә иткәйне. Хәҙер инде уға күп кенә ваҡыттар үтте. Был мәсьәлә буйынса МТС етәкселәре Өфөгә лә бер нисә тапҡырҙар барып ҡайттылар. Ләкин Министерство работниктары биргән вәғәҙәләрен үтәү тураһында бер хәстәрлек тә күрмәйҙәр.

Комбайндарға моторҙар, запас частәр әҙерләү менән дә эш шулай булып сыҡты. Ауыл хужалығы Министерствоһы ошо уҡ МТС-ҡа 3 комбайн моторы бирергә ышандырһа ла, беҙ уларҙы ла ала алғаныбыҙ юҡ. Һөҙөмтәлә яңы урожайҙы йыйнауға әҙерләнгәндә МТС ҙур уңайһыҙлыҡтарға осраны.

З. Ардаширов,
Рәжәп МТС-ының директоры.

★ Яңы китаптар ★

М. Ю. Лермонтов. Поэмалар. Башгосиздат, 1949 йыл. Күләме 52 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 2 һум 35 тин.

Был мәктәп серияһында сығарылған йыйынтыҡҡа бөйөк шағирҙың «Ҡасҡын», «Мцыри» һәм «Хаҙи Абрек» поэмалары урынлаштырылған.

Н. А. Некрасов. Мазай бабай һәм ҡуяндар. Башгосиздат, 1949 йыл. Күләме 16 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 1 һум.

Күләме яғынан ҙур булмаған был китап мәктәпкәсә йәштәге балалар өсөн һүрәттәр менән сығарылған. Шиғырҙы Ғәйнан Әмири тәржемә иткән.

Кушнаренко әҙерләү пунктын ремонтлау һуҙыла

Кушнаренко иген әҙерләү пункты республикабыҙҙың Ағиҙел буйындағы әҙерләү пункттарынан иң ҙурҙары һәм механизацияланғандарынан береһе иң кеүәтлеһе булып иҫәпләнә. Ул иген тапшырауға бер-нисә районның колхоздарын һәм совхоздарын хеҙмәтләндерә.

Һуғыштан һуңғы сталинсе биш йыллыҡтың дүртенсе йылында иген әҙерләү эштәренең дөйөм күләме, үткән йыл менән сағыштырғанда, ике тапҡырға тиклем арттырылған буласаҡ. Был — әҙерләү ойошмаларҙы алдына ҡуйылған яуаплы бурысты тағы ла арттыра һәм байтаҡ ҡатмарлаштыра, тигән һүҙ.

Ләкин Кушнаренко әҙерләү пунктының етәкселәре (директоры Ильясов, партия ойошмаһы секретары Бурцев иптәштәр) быны аңлап еткермәйҙәр.

Июнь айының тәүге яртыһында бындағы 13 складҡа капиталь һәм ағымдағы ремонт үткәрелергә тейеш ине. Пункт етәкселәренең бороло алмауҙары арҡаһында, был план ҡурылғылы рәүештә өҙөлдө. Тулы мөмкинлектәр булыуға ҡарамаҫтан, бер генә склад та ремонтланып бөтмәгән.

Ремонт эштәренең һуҙылыуын иптәш Ильясов аҡса булмауы менән аңлатып маташа. Ә был материалды әллә ҡасан уҡ әҙерләп, йыйғандар бөҙҙан ерҙәгә тә, һалдырғыҙ бәйләп килтереү сараһы күрелмәне. Талап ителгән аҙ материалдарының ҡасан пунктҡа килтерелеүе әлә булһа билдәле түгел. Эске пункттарҙа ла складтарҙы ремонтлау эше башланмаған әле. Уларҙың бер нисәһе үткән йылғы игендән бушатылып бөтмәгән.

Төҙөлеш материалдарының килтерелмәүе, ремонт эштәренең оҙаҡҡа һуҙылыуы осраҡлы хәл түгел. Сөнки пунктта ремонт эштәрен үткәреү өсөн талап ителгән 15 балта оҫтаһының береһе лә эшкә йәлеп ителмәгән. Иптәш Ильясов район Советы башҡарма комитетының нарядтары нисәнә ышана, ремонтсылар кадрҙарын булдырыуҙа эшлекле саралар күрмәй.

Пункттағы бер нисә складтың түбәһенән ямғыр үтә. Уларҙы ныҡытыу өсөн ҡалай, мәсмәлә һәм буяу кәрәк. Ләкин бында уларҙың береһе лә юҡ. Был өлкәлә ҡырҡа саралар күрмәү — меңәрләгән тонна игендең боҙолоуына юл ҡуйыу, тигән һүҙ.

Бер нисә йыл инде пункт етәкселәре сушилкаларҙың производство ҡеүәтен тулыһынса файҙаланыу мәсьәләһен хәл итеү өҫтөндә «эшләйҙәр». Ләкин көтөлгән һөҙөмтәгә әле булһа ирешә алғандары юҡ. Ошо арҡала сушилкалар күберәк эшһеҙ торалар. Сөнки сушилкаларҙан сыҡҡан игенде ҡул көсө менән генә икенсе урынға күсереп элтереү мөмкин түгел. Был эшкә юл ҡуймау өсөн иген һалыуға билдәләнгән ҙур складтың эсендә 45 метр оҙонлоғонда транспортер эшләү талап ителә. Был мөһим сараны тормошҡа ашырыу, ҡул көсө менән эшләүсе 30-ға яҡын кешене эштән бушатыу мөмкинлеген дә бирер ине. Транспортер төҙөү өсөн кәрәкле бөтә материалдар булыуға ҡарамаҫтан, башланған эште тамамлау саралары күрелмәй. Пункттағы эсенсе иген килтергесте лә ремонтлау эше һуҙыла.

Бында склад мөдирҙәре, таксировщиктар, техноруктар, ҡараусылар һәм башҡа работниктар ҙа етешмәй. Ләкин эске пункттарҙа эшләргә тейешле булған кадрҙарҙы табыу һәм һайлап алыу мәсьәләһе бөгөнгө тиклем хәл ителмәй килә.

М. Мөхәмәдиев.

Тимер Алюк

Һыу тамыры

(Хикәйә)

Һуңғы бер нисә йылдар эсендә Үләмә йылғаһы кинәт кескен үҙгәрҙе. Бик оҙаҡ йылдар буйы йәйен-ҡышын өҙөлмәйенсә эшләп торған өс ташлы тирмән, хәҙер, йәй айҙарында, һыу әҙлектән аҙналар буйы эшләмәйенсә ултыра башланы. Кешеләр араһында борсолоу тыуҙы. Ауыл Советы канцелярияһында ла, колхоз правлениеһында ла шул турала байтаҡ һүҙ барҙы.

— Бөтә бәлә йәшмәкиләрҙән генә, — тиһә, кеҙ килде иһә Үләмә йылғаһы башындағы ерек һәм тирәклекте шулар ҡырҡып бөтерҙеләр, һыу сығанағы кибеүе менән иҫәпләшмәйҙәр. Бына бер, Үләмәнең түбән ағымында ултырған үҙ бер ауыл һыу юҡлыҡтан ыҙа сигә. Үҙебеҙҙең тирәнән һыу тамырын табып ала алмаһаҡ, был бәләнән генә ҡотола алмабыҙ. — тине Сәмит ҡарт ошондай һөйләшеүҙәрҙең берендә.

Тауҙа тауы урамы Сафиә Сәмит ҡарт менән килешеп бөтмәне, уның һүҙҙәренә ҡаршы сыҡты.

— Һыу тамыры, имеш?.. Ҡайҙан табырһың ул һыу тамырын? Ул бит ҡарт бөләгендәге ҡамсылай бөртөклөп торған ҡап тамыры түгел...

Тирмәнен артыһынан күберәген ошо тирмәнендә эшләп үткәргән һәм гүмерен ерегә тәңәгән Сәмит ҡарт үҙ фекерен сигенергә теләмәне.

— Һинең тәнеңдә ҡан тамырҙары булған кеүек, ҡорһаң, һыуҙың да тамырҙары бар. Беҙҙең турала уның береһе — «Юкәле ҡыуаҡ» ҡишлауҙарында, ә икенсеһе — «әләгет баҙында». Әгәр ҙә Үләмәнең йылғаһын аҡып, һине уны бөтә тапҡан һыу табып ағас сығарыу менән үткәргән Йәғфәр ҡарттан һора. Бер ҙә юҡҡа ғына «шайтан Йәғфәр» тимәйҙәр бит уны... һыу анаһынан да күберәк белә ул һыуҙың серен.

Ике ҡарттың үҙ-ара бәхәсен ситтән генә, ҙур иғтибар менән тыңлап торған «Идеал» колхозының партия ойошмаһы секретары Сәғәҙәт улар араһына инергә теләмәне. Бөгөн уҡ Сәмит һәм Йәғфәр ҡарттарҙы партия ойошмаһына саҡырырға булды.

* * *

Сәғәҙәт үҙенең фекерен колхоз председателе Мисбахҡа һөйләп бирҙе. Председатель уны хупланы һәм:

— Ҡарттарҙы правление йортона саҡырыу артыҡ официаль төҫ алыр кеүек, минең йортҡа ғына саҡырып алабыҙмы әллә? Сәйләтеп тә ебәрербеҙ үҙҙәрен, — тип өҫтәп ҡуйҙы.

Был кәңәшкә Сәғәҙәт тә ҡаршы килмәне.

— Бал тураһында онотма, ҡарттар сәйҙе баллап эсергә яратыусан булалар.

— Тыныс булығыҙ, Сәғәҙәт иптәш!

Ҡарттар оҙаҡ көттөрмәнеләр. Күрһәтелгән ваҡытта, икеһе бер ишектән сыҡҡан кешеләрҙәй, бер үк минутта Мисбах өйө ишеген асып индеːләр.

Сәмит ҡарт ишектән иңгәс тә Мәрхәбә киленден һаулыҡ һорап алды.

— Эй, рәхмәт килен! — Битендәге тирен һөртөп алғас, өйҙәгеләргә мөрәжәғәт итте. — Йәғфәр ҡорҙаш менән шул турала һөйләшеп килдек әле, ҡояш батҡанға ике сәғәттән артыҡ ваҡыт үтеп китте, ә ышыта көнләгәнен дә аңа. Илдәп етә нес шыбыр һыуға төштөм.

Ҡарттар өҫтәл янына ултырғас ҡына, Сәғәҙәт Сәмит ҡарттың һүҙенә ҡушылып китте.

— Шулай шул ағайҙар, Үләмәлә лә һыу кибә башланы. Әле күптән түгел генә, район үҙәгендә, күрше «Мәрҙән» колхозы председателе менән осраштыҡ. Ул да зарлана; әгәр ҙә быуағыҙҙы асып ебәрмәһәгеҙ, беҙҙә һыуһыҙ интектерерһегеҙ, ти. Үҙебеҙҙә лә һыу мәсьәләһе бик насар тора, мин әйтәм, йәшелсәләргә мисәҙ менән һыу ташып һибәбеҙ, тим. Әллә Әжем ауылы хәленә ҡалабыҙ инде... һеҙ нисек уйлайһығыҙ, Йәғфәр ағай?

Йәғфәр ҡарт, гәмүмәп, һүҙгә һарап кеше. Ул был һорауға тиҙ генә яуап бирмәне, башта бик оҙаҡ уйлап торҙо. Был арала Сәмит ҡарт бер сынаяҡ сәй ҙә эсеп алды.

— Был бәләнән ҡотолоу юлдарын табырға бик мөмкин, уландар, — тине Йәғфәр ҡарт битендәге тирен һөртөп.— Тик быға ҙур хеҙмәт һалырға һәм бер аҙ аҡса тототорға кәрәк булыр.

— Ә шулай ҙа?

— Бына шул, хәҙер беҙгә һыуҙы йәмәкиләрҙән көтеп ятырға ярамай. Улар Үләмә сығанағындағы урмандыҡты ҡиҫеп бөтерҙеләр, элекке ҡар ятымдары урынын буш аланға әйләндерҙеләр. Тамте урманы ла йылдан-йыл һирәгәйә бара. Ҡиҫелгән урындарға ағас ултыртылмай. Беҙгә, үҙебеҙгә, быйыл уҡ үҙ тирәбеҙҙән һыу тамырын эҙләп табырға, шуны Үләмәгә йырып төшерергә кәрәк.

— Беҙҙең турала ундай урындар бармы һуң? — тип ҡуйҙы Сәғәҙәт.

— Бар, әлбиттә. Бына, мәҫәлән, «Юкәле ҡыуаҡ» ҡишлауын алайыҡ, беҙ бала саҡта ғына әле ул ҙур шишмә булып ағып ята ине. Уның тирәһендәге мәһабәт үҫеп ултырған имән һәм ҡайын ағастарын күпер һалыуға, быуа көрәгенә ҡиҫеп бөтерҙеләр. Шишмә йылдан-йыл кибә башланы. Ә бына бөтөн мәғәнәһеҙ бер һарлыҡ булып ята. Әгәр ҙә уңға ҡоҙоҡто таҙартып, Үләмәгә йырып төшерә алһаҡ, йыл буйына ике таш әйләндерерлек һыу бирәсәк. Бына һеҙгә минең кәңәшем шул. Был турала ғалимдар нәмә әйтер тағы, улар менән дә кәңәшләшеп ҡарарға кәрәк, уландар.

Сәмит ҡарт та Йәғфәр фекерен яҡланы:

— Был эшкә һис кисекмәҫтән башларға кәрәк, тип ҡуйҙы.

Ике быуын вәкилдәре араһында барған был эшлекле һөйләшеүҙәр бик оҙаҡҡа һуҙылды. Ҡарттар һыҙылып таң атҡанда ғына өйҙәренә ҡайтырға сыҡтылар.

— Шулай ҙа, беҙҙең ауыл матур бит, ҡорҙаш, — тип ҡуйҙы Сәмит ҡарт.

— Бик дөрөҫ әйтәһең, йәштәш, беҙҙең йәштәребеҙ ҙә насар түгел бит. Һиҙәһеңме, беҙҙең менән нисек иҫәпләшәләр?

— Уларҙы коммунистҡа бер ҙә юҡҡа ғына алмағандар шул.

Ҡарттар күпер янына еткәс айырылыштылар.

* * *

Бер ҙә көтмәгәндә генә «Идеал» колхозына республика ауыл хужалығы Министерствоһынан өлкән мелиоратор килде.

— Хөрмәт Юлдашев! — тип тәҡдим итте ул үҙен колхоздың партия ойошмаһы секретары Сәғәҙәткә.

— Бик яҡшы, беҙ үҙебеҙ ошо колхоздың партия ойошмаһы секретары һәм ферма мөдире — Сәғәҙәт Ибраһимов. — Улар күптәнге таныштар кеүек бик оҙаҡ итеп күрештеләр.

— Беләһегеҙме, Сәғәҙәт иптәш, ВКП(б)-ның Өлкә Комитеты секретары беҙҙең аңлатма ғаризабыҙҙы һәм райком секретарының өҫтәмә аңлатмаһын бик яҡшылап уҡып сыҡҡан. Бына шунан һуң, һеҙҙең тәҡдимдәрҙе урында тикшереп, өйрәнеп ҡайтыу өсөн мине һеҙгә ебәрҙе. Хәҙер миңә колхоз председателе һәм теге, һыу тамырын белеүсе ҡарттар кәрәк булыр ине.

— Оҙаҡламай бары ла килеп етерҙәр, иптәш Юлдашев. Ә һеҙ уғаса ял итеп алығыҙ. Юл кеҫәһе, арығанһығыҙҙыр.

Юлдашев был тәҡдимгә ҡаршы килмәне.

* * *

Кискә сәғәт биштәрҙә, көрәктәр һәм ломдар менән ҡоралланған бер төркөм кеше тейәгән йөк машинаһы «Юкәле ҡыуаҡ» ҡишлауы янына килеп туҡтаны. Колхоз председателе Мисбах, Хөрмәт Юлдашевты ҡыҙлау эргәһенә алып килде.

— Бына, беҙ уйлаған һыу тамырының башы ошонда булырға тейеш инде, — тине ул Юлдашевҡа тура ҡарап.

Мелиоратор яуап бирергә ашыҡманы. Блок-нот ҡағыҙынан һауыт яһап күлдәүҙән һыу һоҙоп алды һәм уны оҙаҡ итеп томлап ҡараны. Уның был хәрәкәтен ентекләп күҙәтеп торған Сәмит ҡарт: тап беҙҙең шайтан Йәғфәр ғәмәле иҫән үҙендә, тип ҡуйҙы эсенән генә.

— Ғәжәп тәмле һәм көмөш кеүек саф һыу! Ҡарттар яңылышмайҙар булһа кәрәк, һыуҙың тамыры ошонда булырға оҡшай. Был таш һәм ҡом ҡатламдары аша килә торған һыу булырға тейеш.

Уның һуң бер нисә урынды ҡаҙып ҡараныҡлар. Ҡаҙып бер нисә кәрәк ер алғас та, туфраҡ ҡатламы аҫтынан һыу бәреп сыҡты.

— Ҡиәндыр, бынан кәсле шишмә урғылған булырға тейеш, — тине Юлдашев, уйһыулыҡта үкереп үҫеп ултырған айыу кәшмәләренә ҡарап:

— Бик дөрөҫ әйтәһегеҙ, ҡустым. Беҙ бала саҡта ғына әле, бында ҡуйы ҡарағатлыҡ араһынан көслө һәм саф һыулы шишмә ағып ята ине, ана теге Ҡазансы йырмағына ҡоя ине ул. Бына хәҙер бөтә һыуҙы мүклек эсеп бөтөрә,— тине Йәғфәр ҡарт.

Юлдашев тағы ла һыуҙы төмләп ҡараны.

— Бигерәк тә тәмле һыу һәм тәрәндән сыға торған һыу! Беҙ быны, һис һүҙһеҙ, халыҡ файҙаһына буйһондорорға тейешбеҙ.

Бөтә кешеләрҙең дә йөҙөндә шатлыҡлы йылмайыу барлыҡҡа килде.

* * *

Беренсе воскресникҡа партияның район комитеты секретары Яугуров үҙе етәкселек итте. Күрше колхоздарҙан йөҙҙән артыҡ комсомолец һәм йәштәр килгәйне.

— Был эш, бер «Идеал» колхозы члендары эше генә түгел, бөтә район хеҙмәтсәндәренең эше, — тине Яугуров митингыла яһаған сығышында, — «Юкәле ҡыуаҡ» ҡыҙлауынан сыҡҡан һыу ундарса колхоздарҙың йәшелсә баҡсаларын һуғарырға, бер нисә колхозды хеҙмәтләндерерлек гидроэлектростанцияға һыу бирергә тейеш. Беҙ совет кешеләре был бурысты иң ҡыҫҡа срокта хәл итергә тейешбеҙ.

Район ауыл хужалығы бүлегенең өлкән ер төҙөүсеһе Илья Федорович һәр бер колхозға участка бүлеп бирҙе һәм ҡайһы урында нимдәй тәрәнлектә ҡаҙырға кәрәклеген аңлатты.

— Ҡазансы йырмағына тиклем һыу цемент торба буйлап ағасаҡ, канауҙың ярҙарын тигеҙ итеп алығыҙ, — тип өйрәтте ул йәштәрҙе.

Воскресник йәштәрҙең көслө йыр тауышы аҫтында башланды.

Шылтыр-шылтыр һыу аға,
Ҡыҙҙар шунан һыу ала...

Был көндө воскресникта ике йөҙҙән артыҡ кеше ҡатнашты. Бер километр аралыҡта ҡаҙылырға тейеш булған канау нигеҙҙә тамамланды. Тик торбалар һалаһы ла, Ҡазансы йырмағына һыу ҡоясаҡ шарлауыҡты цемент менән нығытаһы ғына ҡалды.

Ҡоҙоҡто әҙерләү һәм һыу тамырын асып ебәрергә Юлдашев үҙе килде. Ҡайһы берәүҙәр ҡалып ебәккенән сәскәп

(Аҙағы 4-се биттә).

Ҡараусыһыҙ балалар тураһында күберәк хәстәрлек күрәйек!

Йәш быуынды тәрбиәләү ата-әсәләрҙең, уҡытыусыларҙың, бөтә совет общественносенең иң мөһим бурысы. Балаларҙы дөрөҫ тәрбиәләү уларҙың киләсәген хәл итә. Дөрөҫ тәрбиәләнгән бала коммунистик обществоның һәм семьяның ышаныслы члены булып тора.

Ҡайһы бер ата-әсәләр балаларын мәктәпкә, уҡытыусыға ғына тапшыралар һәм мәктәп тулыһынса яуаплы тип уйлайҙар. Был ҡараш, әлбиттә, дөрөҫ түгел. Уҡыусы мәктәптә көндөң тик бер нисә сәғәтен генә үткәрә бит, ә хәҙер, йәйге осорҙа, балалар бөтөнләй ҙә өйҙә торалар. Был осорҙа уларҙың буш ваҡыттары бигерәк тә күп.

Ҡайһы бер ата-әсәләр балаларҙың көндө нисек үткәреүҙәре менән ҡыҙыҡһынмайҙар, уларҙы даими контролдә тотмайҙар, йәйге уҡыуҙан буш ваҡытты нисек дөрөҫ үткәреү кәрәклеге тураһында юнәлеш бирмәйҙәр. Шуның арҡаһында бик күп бала үҙ ҡарамағына ҡалдырыла, теләһә ҡайҙа була, теләһә нәмә эшләй. Айырым балалар, ҡараусыһы булмағанлыҡтан, көндәр һәм кистәр буйына урамдарҙа, баҙарҙарҙа, магазиндарҙа йөрөйҙәр; машина һәм трамвайҙарға йәбешеп, һәләкәттәргә осрайҙар; аҙаҡ килеп, насар юлға ла инеп кителәйҙәр. Ата-әсәләре булған балаларҙың һәм, ғөмүмән, ниндәй генә баланың да былай үҙ яҙмышына тапшырылыуы беҙҙә ғәфү ителмәҫлек хәл. Ҡалаларыбыҙҙа һәм район үҙәктәрендә милиция органдары, бөтә общественность ярҙамы менән, ҡараусыһыҙ балаларҙы булдырмау саралары үткәрәләр.

Өшө йылда Өфө ҡалаһы милицияһының балалар бүлмәһендә 370 ҡараусыһыҙ бала булып үтте. Улар, урамдарҙа, магазиндарҙа һәм баҙарҙарҙа тәртип боҙоп йөрөү арҡаһы, ул дөйөм общественный тәртипте боҙоу була, тип иҫкәртелеп, үҙҙәренең ата-әсәләренә ҡайтарылдылар. Йөҙгә яҡын бала балалар йорттарына оҙатылды. Улар унда тейешле тәрбиә аласаҡтар, төрлө һөнәргә өйрәнәсәктәр һәм һәҙәмтәлә обществобыҙҙың ысын члены булып етешәсәктәр, социалистик Тыуған илебеҙҙең ҡеүәтен арттырыу өсөн батыр көрәшсе булып үҫеп етерҙәр.

Мәҫәлән, беҙҙең яҡташыбыҙ, Ленин—Сталин комсомолы члены, Советтәр Союзы Геройы Александр Матросов та МВД колонияһында тәрбиәләнгәйне. Ул бында белем, специальность алды, Ватаныбыҙ немец-фашист ҡуҙарҙы ябырылыуы менән ҡурҡыныс алдында ҡалғас, Матросов, үҙе теләп, Бөйөк Ватан һуғышына китте һәм Тыуған ил өсөн ғүмерен биреп, геройлыҡ күрһәтте. Хәҙер Советтәр Союзы Геройы Александр Матросов мәңге онотолмаҫлыҡ булып бөтәбеҙҙең күңелендә һаҡлана.

Балалар йорттарында тәрбиәләнеүселәрҙең бөтәһенә лә Матросов өлгө булып тора. Улар ҙа үҙҙәрен Саша кеүек тәрбиәләй алырҙар, сөнки улар ҡәҙерле тәрбиәселәр менән, партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең атайҙарса хәстәрлеге менән солғап алынғандар. Уларҙың тамаҡтары туҡ, өҫтәре бөтөн. Беҙҙең социалистик илебеҙҙә ата-әсәһеҙ ҡалған балалар йәтимлек күрмәйҙәр. Уларҙы балалар учреждениеларында тәрбиәләү өсөн барлыҡ шарттар тәьмин ителә.

Ләкин эш йәтим һәм ҡараусыһы булмаған балаларҙа ғына ла түгел. Бик күп ваҡиғаларҙа ата-әсәле балалар общественный тормош ҡағиҙәләрен боҙалар, баҙарҙарҙа һәм башҡа общественный урындарҙа йөрөйҙәр, ә ҡыш көндәрендә үҙҙәре өҫтөнән контроль булмауынан файҙаланып, хатта уҡыу ташлау хәленә барып етәләр. Ә ата-әсәләре балаларының былай ҡыланыуын белмәйҙәр ҙә, ҡайһы берәһе иғтибар ҙа бирмәй.

Мәҫәлән, Арслан Ҡорбановтар семьяһы үҙҙәренең 12 йәшлек улдарының нисек көн үткәреүе, уның ҡайҙарҙа булыуы, нәмәләр эшләүе менән ҡыҙыҡһынмай. Тәлғәт Арсланов бик йыш мәктәпкә бармай, аҙаҡ килеп, уҡыуҙы бөтөнләй ташлай. Уның күп ваҡыттары урамда, баҙарҙа, магазиндарҙа, кинотеатрҙар тирәһендә йөрөп үтә.

Тәлғәт Арсланов кеүектәр беҙҙә берәү генә түгел. Улар балалар бүлмәҫкә тейеш урындарҙа йөрөп, общественный тәртипте боҙалар, урамда үтеп барған машиналарға йәбешәләр, һәләкәткә осрайҙар.

Был хәлдәр беҙҙең совет обществоһына, совет балаларына ят черта; беҙҙең үҫеп килгән йәш быуыныбыҙ ундай ят черталарҙан, тәртипһеҙлек эшләүҙәрҙән һәм урам тәьҫиренән азат булырға тейештәр.

Ҡайһы бер айырым балаларҙың тәртип боҙоп йөрөүҙәрендә, алама һүҙҙәр ҡысҡырыуҙарында, һүгенеүҙәрендә һәм, кескәй йәштә булыуға ҡарамаҫтан, хатта тәмәке тартыуында, әлбиттә, ата-әсәләр ҙә, мәктәп тә ғәйепле. Тимәк, улар әле үҙҙәренең балаларына тейешле тәрбиәне биреп еткерә алмайҙар, уларҙың буш ваҡыттарын ойоштора белмәйҙәр, контролдәренән сығаралар.

Балалар—беҙҙең обществобыҙҙың киләсәге, бәхете. Шулай булғас, уларҙы һаҡлап, дөрөҫ тәрбиәләп үҫтерә белергә кәрәк. Йәш быуынды коммунистик обществоның лайыҡлы члены итеп үҫтереү өсөн кәрәш һәр бер граждандың, бөтә общественностең иң мөһим бурысы булып тора.

С. Бахтизин,

МВД-нең 5-се Өфө ҡала бүлексәһе начальнигенең урынбаҫары.

Инженер-техник работниктәр стахановсылар өҫтөнән шефлыҡ итәләр

Өфө паровоздар ремонтлау заводында инженер-техник работниктәрҙең стахановсылар өҫтөнән шефлығы киң рәүештә йәйелде. Техник бүлектең инженер-техник конструкторы иптәш Евстифеев йыйыу цехының шлифовальщигы Шарапов иптәшкә параллелдәрҙе эшкәртеүҙә тиҙләтелгән метод ҡулланырға ярҙам итте. Механик цехтың технологы иптәш Ефремов токарҙар Головина, Гери һәм башҡа иптәштәргә практик ярҙам күрһәтә.

Инженер методист иптәш Петрашко ФЗО мәктәбен тамамлаусылар менән практик эшкә башланы.

М. Левитин.

Йылҡыларҙы һаҡлау һәм үрсетеүҙә өлгөлө эшләүҙәре өсөн дипломдар һәм премиялар биреү

Башҡорт АССР-ы Министрҙәр Советы өшө көндәрҙә, 1948 йылда йылҡысылыҡты үҫтереү планын үтәү, йәш малдар алыу һәм һаҡлау, аттарҙы иҫән-һау үҫтереү һәм ауыл хужалығы эштәрендә файҙаланыу буйынса яҡшы күрһәткестәргә өлгәшкән ауыл хужалығы специалистарын, колхоз председателдәрен һәм ат ҡараусыларын аҡсалата премиялар һәм дипломдар менән бүләкләне.

Дипломдар һәм 1000 һум суммаһында аҡсалата премиялар бирелделәр:

Шәмсетдинова Фәрит Әхмәт улына — Салауат районы ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы, ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 102,5 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 125 процентҡа үтәүгә өлгәште;

Ғәйфуллин Миңнулла Ғәрифулла улына — Ҡалтасы районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы, ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 102,5 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 125 процентҡа үтәүгә өлгәште;

Закиров Нәжип Закир улына — Матрай районы ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы, ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 100,9 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 125,3 процентҡа үтәүгә өлгәште;

Егошин Никита Степановичҡа — Матрай районы ауыл хужалығы бүлегенең баш ветеринар врачы, ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 100,9 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 125,3 процентҡа үтәлеүен тәьмин итте;

Солтанбаев Мидхәт Әхмәтгәли улына — Помаҙыҡ районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы (хәҙер баш зоотехник булып эшләй), ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 100,1 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 115,4 процентҡа үтәүгә өлгәште;

Дергачева Таисия Федоровнаға — Стәрлебаш районы ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы, ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 100 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 107,1 процентҡа үтәүгә өлгәште;

Сидоров Константин Григорьевичҡа — Ҡыйғы районы ауыл хужалығы бүлегенең баш зоотехнигы, ул һәр бер 100 баш бейәнән 66,5 ҡолон алыуҙы тәьмин итте һәм аттар һанының 15,4 процентҡа үҫеүенә өлгәште;

Зиннуров Барыйға — Учалы районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы, ул һәр 100 бейәнән 61,3 ҡолон алыныуын тәьмин итте һәм аттар һанының 12,4 процентҡа үҫеүенә өлгәште;

Ермолаев Владимир Герасимовичҡа — Белоҡатай районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы, ул һәр 100 бейәнән 54,8 ҡолон алыныуын тәьмин итте һәм аттар һанының 12,3 процентҡа үҫеүенә өлгәште;

Воробьев Григорий Кондратьевичҡа — Саҡмағош районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы, ул һәр 100 бейәнән 48,2 ҡолон алыныуын тәьмин итте һәм аттар һанының 13,5 процентҡа үҫеүенә өлгәште.

Ғирфанов Солтан Ғирфан улына — Ҡыйғы районы Киров исемендәге колхоздың йылҡысылыҡ фермаһы мөдире, ул йылҡысылыҡты үҫтереүҙең государство планын 102 процентҡа, колхоздар үҫтереү планын 138 процентҡа үтәүгә өлгәште, 30 бейәнән 30 ҡолон алып үҫтерҙе.

Дипломдар һәм 700 һум аҡсалата премиялар бирелде:

Кобяков Федор Никифоровичҡа — Дыуан районы Буденный исемендәге колхоздың йылҡысылыҡ фермаһы мөдире, ул 26 бейәнән 24 ҡолон алыуға өлгәште, йылҡысылыҡты үҫтереү планын 100 процентҡа үтәне.

Дипломдар һәм 500 һум суммаһында аҡсалата премиялар бирелде:

Мөхәмәтйәнов Әхмәт Нурислам улына — Мишкә районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы, ул һәр 100 бейәнән 43 ҡолон алыуға өлгәште, аттар һанының 11,1 процентҡа үҫеүенә өлгәште;

Әбделхаков Баян Шәймөхәмәт улына — Әбйәлил районы ауыл хужалығы бүлегенең йылҡысылыҡ буйынса зоотехнигы, ул һәр 100 бейәнән 59,8 ҡолон алыныуын тәьмин итте һәм аттар һанының 12 процентҡа үҫешенә өлгәште;

Латышев Степан Васильевичҡа — Пылайыр районы Буденный исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы, ул 15 бейәнән 15 ҡолон алды;

Кобяков Павелға — Мәсетле районы «Победа» колхозының өлкән ат ҡараусыһы, ул 13 бейәнән 13 ҡолон алды;

Жидков Афанасий Федоровичҡа — Стәрлетамаҡ районы «Новый путь» колхозының өлкән ат ҡараусыһы, ул 13 бейәнән 12 ҡолон алды;

Рәжәпов Әхкәм Рәжәп улына — Салауат районы Партизан Морза исемендәге колхоздың ат ҡараусыһы, ул 10 бейәнән 10 ҡолон алды;

Лебеда Владимир Ивановичҡа — Ауырғазы районы «Объединенный труд» колхозының ат ҡараусыһы, ул 13 бейәнән 12 ҡолон алды;

Гормеских Василий Александровичҡа — Асҡын районы «Свобода» колхозының йылҡысылыҡ фермаһы ат ҡараусыһы, ул 10 бейәнән 10 ҡолон алды;

Динмөхәмәтов Я. Д. — Ҡалтасы районы «Яҡты юл» колхозының ат ҡараусыһы, ул 18 бейәнән 14 ҡолон алып үҫтерҙе;

Шуматова Сәлихәгә — Мишкә районы Орджоникидзе исемендәге колхоздың баҫыусылыҡ бригадаһы бригадиры, ул 8 бейәнән 8 ҡолон алып үҫтерҙе һәм аттарҙың яҡшы торошон һәм эштә дөрөҫ файҙаланыуын тәьмин итте.

Шлакоблок цехы төҙөлдө

Өфө цемент заводында шлакоблок эшләп сығарыу өсөн яңы цех төҙөлөшө тамамланды. Ул тәүге айҙарҙа 3—5 мең, ә һуңынан ай һайын 10 мең даналы шлакоблок бирәсәк.

Цех өсөн махсус бина йыһазландырылды. Производство өсөн бөтә кәрәк-ярәк оборудованиелар, формалар, материалдар табылды.

Һыу тамыры

(Аҙағы. Башы 3-сө биттә).

эшләнгән көшиәле ҡуҙҙаҡ... бик тиҙ генә һыу алырға һәм бер нисә сәғәт эсендә көслө таш(ҡ)ын ағыҙып ебәрергә уйлағандар ине. Ләкин улай булып сыҡманы. Биш метр тәрәнлектәге ҡапшапе ҡаҙып алыу өсөн 3—4 көн ваҡыт үтеп китте. Көнгә буйлап тәрәнерәк ҡаҙып төшкән һайын боҙ кеүек һалҡын һыу көслөрәк бәреп сыға башланы. Йәшел сиҙәм үйһыулығында кескенә бер күл барлыҡҡа килде. Шулай ҙа был һыу тамырының үҙе түгел ине әле.

— Ҡалғанын кешеләр көсө менән генә эшләү мөмкин түгел, ярҙамға техниканы ҡушырға кәрәк, — тине Юлдашев. Район үҙәгенән көслө насос һәм МТС-тан бер трактор һорап алды.

Алтынсы көн тигәндә, трактор ярҙамында, биш метрлы ҡапшапе һурып алынды. Көслө насос өҙләкһеҙ эшләй, һыу кәмеү урынына йәйелә генә бара. Ер ҡаҙыусылар бил(ә)дән һыуҙа эшләйҙәр.

— Тағы бер насосҡа тракторҙы егергә кәрәк, — тине Юлдашев.

Ҡаҙый торғас, ике кескәй келәттең бураһы инеп китте. Балта оҫталары яңы ағастан бура эшләй башланылар. Тәнкә тау урамы Сафиә кеүек һыу тамыры булыуға ышанмаған ҡайһы берәүҙәрҙә икеләнеү тыуҙы.

— Булмаҫ, бер нәмә лә булып сыҡмаҫ, хеҙмәттәре генә бушҡа китер, — тинеләр улар.

— Һыуҙың тамыры ошонда! — тине Юлдашев, ныҡ(ыш) рәүештә. Партия ойошмаһы секретаре лә, күкфектән һыуыҡ һыуҙа тороп ер ҡаҙыусы комсомолецтар ҙа Юлдашев яғында булдылар. Улар берәһе арыуға, икенсеһе кәрәк алдылар.

— Фронттағы кеүек ҡыйыу һөжүм итергә кәрәк, егеттәр! — тип рухландырҙы уларҙы Сәғәҙәт.

Бер көндө шундай хәл булды: иртәнге беренсе сменаға төшкән йәштәрҙән берәү:

— Таш! — тип ҡысҡырып ебәрҙе.

— Таш?.. Бына шул кәрәк ине беҙгә, — тине Юлдашев. Насостарҙы тағы ла көслөрәк эшләтеүҙе һораны һәм ҡоҙоҡ төбөнә үҙе төшеп китте. Оҙаҡ эҙләнә торғас, Юлдашев таштың ярығын һәм һыуҙың шул ярыҡтан бәреп тороуын асты.

— Беҙ әле таш ярығынан сыҡҡан һыуҙы ике насос менән һурыртып өлгөрә алмайбыҙ, әгәр ҙә ташты ҡуҙғатып ебәрһәк... Хәҙер бөтә эш ташты ҡуҙғатыуҙа йәки мөмкин булғанда һыуырып сығарыуҙа, — тине ул.

Самит ҡарт әйтмешләй, ярты ғүмерен һыу төбөнән ағас эҙләп үткәргән «шайтан Нәғфәр» ошо минутта айырыуса кәрәк булды. Һыу төбөндә сумып таштың күләмен билдәләүҙе һәм уны тимер ҡанат менән ураттып алыуҙы фәҡәт ул ғына булдыра аласаҡ ине.

Сәғәҙәт менән Юлдашев, үҙ-ара ҡыҫҡа ғына кәңәшкәндән һуң, Нәғфәр ҡартты саҡырып алдылар.

— Зур һәм маҡтаулы эштең инициаторы булғанһың икән, быны ослап ҡуйыу бәхете лә һиңә тура килер, ахыры, — тине Юлдашев ягымлы тауыш менән. — Хәҙер шишмә төбөндәге ташты ҡуҙғатырға, әгәр ҙә мөмкин булһа, трактор көсө менән бөтөнләй һыуыртып алырға кәрәк. Ауылдаштарыбыҙҙың өмөтөнә ҡарағанда, был эште тиҙ һеҙ генә үтәй алаһығыҙ. Йә, үҙегеҙ нисек ҡарайһығыҙ, Нәғфәр ағай?

Нәғфәр ҡарт тулҡынланды. Ҡурҡыуының түгел, үҙенә булған зур ышаныстан шатланыуҙан ине уның тулҡынланыуы.

— «Йылы һыу йән өретә» тиҙәр бит. Ҡартлығым еткән етеүен дә, шулай ҙа халыҡ теләгенә һәм һеҙҙең һүҙегеҙгә ҡаршы килә алмайым.

Бының өсөн тағы ла ваҡыт кәрәк булды. Тик дүртенсе көндә генә көслө трактор һыу юлын бикләп торған цемент ташты һөйрәп сығарҙы. Таш артынан боҙ кеүек һыуыҡ һәм көмөш кеүек саф һыу фонтаны бәреп сыҡты.

— Һыуҙың тамыры әҙелде! — тип ҡысҡырҙы Нәғфәр ҡарт, йөрәк тәрәнлегенән.

Ауылдаштарҙы ҡарт батырҙы һауаға сөйәләр.

* * *

Үткән бер йыл эсендә «Идеал» колхозында зур үҙгәрештәр булды. Иртән һәм кистәрен ауылға яҡынлап барған һайын өс ылаҡтан ҡойоп торған көслө һыу гөрләүен, һыу тәгәрмәстәренең шылтылдап әйләнеп торғанын ишетәһең, быуаның өҫтөндә лә һәм аҫтында ла аҡҡош кеүек ап-аҡ һимеҙ ҡаҙҙар йөҙөп йөрөгәнен, балаларҙың һыу ингәнен күрәһең. Ә төндәрҙә, колхозсылар йорттарында, клубта һәм общественный йорттарҙа яҡты нурҙар сәсеп электр лампочкалары алтырай.

Көләлмәйһең, тик рәхәтләнәһең генә. Нәғфәр ҡартты күрәһең һәм уның аҡ ойоҡ бөртөгә кеүек сәстәренән һыйпап иркәләйһең, ҡулдарын туйғансы үбәһең килә.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Макс Рейманды арестҡа алыуға ҡарата

БЕРЛИН, 23 июнь. (ТАСС). Көнбайыш Германия КПГ-һының үҙәк правлениеһе Макс Рейманды кандидатураһын бундестагҡа (проектлаштырылған Көнбайыш Германия государствоһының парламенты — ред.) индереү мәсьәләһе буйынса матбуғатҡа белдереү тапшырҙы.

Белдереүҙә былай тип әйтелә:

«Макс Рейманды адвокаты доктор Валентин Хеккерт аша билдәле булғаныса, Англия хәрби губернаторының урынбаҫары генерал-майор Маклин, Англияның хәрби администрацияһы Макс Реймандың кандидатураһы Дортмунд округында күрһәтелгән булһа ла уға һайлауҙарҙа ҡатнашырға мөмкинлек биреү өсөн Макс Рейманды төрмәнән сығарырға уйламай, тип белдерҙе. Генерал Маклин, ғөмүмән, Макс Рейман үҙенең кандидатураһын күрһәтә ала микән тигән мәсьәләне хәл итеү, һайлау законының кәрәкле параграфтарын аңлатыуҙан бойондороҡло, тип белдерҙе».

Англия хәрби администрацияһының был белдереүе, тип әйтелә КПГ-ның белдереүендә, Көнбайыш Германия демократик общественносенең ҡиңтарында тәрән нәфрәтләнеү тыуҙырҙы. Хатта христиан-демократик союздың Дюссельдорф ойошмаһының ҡайһы бер деятелдәре лә, Англия хәрби администрацияһының бындай тәр хәрәкәте «традицион демократик йолаларҙы тупаҫ боҙоу» булып тора, тип белдерҙеләр.

Макс Рейман һаулығының торошо байтаҡ насарланды, тигән хәбәр Германияның бөтә районларында Рейманды әҙәрләүҙәргә ҡаршы яңы протест хәрәкәте тыуҙырҙы.

Макс Рейманды азат итеү өсөн милли комитет төҙөү

БЕРЛИН, 23 июнь. (ТАСС). Кисә Берлиндә, фашистәргә ҡаршы демократик партияларҙың һәм ойошмаларҙың инициативаһы буйынса «Макс Рейманды азат итеү өсөн милли комитет» төҙөлдө. Комитетҡа Германияның күренекле общественный һәм политик деятелдәре инделәр.

«Макс Рейманды азат итеү өсөн милли комитеттең» председателе итеп бер тауыштан профессор Герхард Эйслер һайланды.

«Макс Рейманды азат итеү өсөн милли комитет» үҙенең беренсе ултырышында, Көнбайыш Германия КПГ-һының председателе, Төньяҡ Рейн — Вестфалия ере ландтагының депутаты Макс Рейманды азат итеү өсөн бөтә төр сараларҙы күреү тураһында немец халҡына мөрәжәғәт һәм Төньяҡ Рейн — Вестфалия еренең ландтагына һәм премьер-министрына саҡырыу ҡабул итте.

Мексика коммунистәр партияһының белдереүе

НЬЮ-ЙОРК, 23 июнь. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс агентствоһы хәбәрсеһенең Мексиканан хәбәр итеүенә ҡарағанда, Мексиканың коммунистәр партияһы, үҙенең судҡа мөрәжәғәт итәсәге һәм коммунистәргә политик партия сифатында хәрәкәт итергә хоҡуҡ бирһендәр тип талап итәсәге тураһында иғлан иткән. Күптән түгел хөкүмәт, партияла «членлектәрҙең кәрәкле һаны юҡ» тип конгресҡа 3 июлгә билдәләнгән һайлауҙарҙа партияға ҡатнашырға рөхсәт итмәне.

Коммунистәр партияһының органы «Ла вос де Мексико» партияның белдереүен иғлан итте. Белдереүҙә, хөкүмәттең позицияһы «конституцион принциптәргә ҡапма-ҡаршы килеүсе» позиция итеп баһалана. Белдереүҙә, хөкүмәттең коммунистәргә һайлауҙарҙа ҡатнашырға рөхсәт итеүҙән баш тартыуы «Мексика эшселәре һәм крәстиәндәренең иң насар дошманы — янки империализмының ҡыҫымы алдында капитуляция яһауҙы аңлата», тип әйтелә.

Белдереүҙә, Бразилияға, Чилиға һәм башҡа латин Америкаһы илдәренә һылтанып үҙәр бар. Был илдәрҙә коммунистәргә ҡаршы ошондай уҡ политика «Уолл-стрит һутын тоҡандырыусыларына ярамһыҡланыу өсөн» хеҙмәтсәндәрҙең хоҡуҡтарын бөтөрөүгә килтерҙе.

Көнбайыш Германияла элеккеге гитлерсе генералдарҙың һәм политиктәрҙең активлашеүе

БЕРЛИН, 23 июнь. (ТАСС). АДН хәбәрсеһенә Майндағы Франк-Фурттағы политик ҡругтарҙан билдәле булғаныса, яҡын көндәрҙә «Годесберг түңәрәге» тип аталған түңәрәкте төҙөү ҡуҙҙа тотола. Был түңәрәк менән элеккеге гитлерсе генералдар һәм политиктәр етәкселек итәсәк. Бад Годесберг ҡалаһында, Көнбайыш Германияның «федераль парламентенә» 14 августа буласаҡ һайлауҙар ваҡытында «бойондороҡһоҙ кандидаттар» исемлеген күрһәтеүҙең маҡсатҡа ярашлығы тураһындағы мәсьәлә буйынса был түңәрәкте төҙеүселәрҙен кәңәшмәһе саҡырылды. «Годесберг түңәрәгенең» составы тураһында «Ди вельт» газетаһында иғлан ителгән исемлектән күрергә була. Айырым алғанда, унда түбәндәге исемдәр килтерелә: империя банкаһының элеккеге президенты Шахт, генерал-фельдмаршал Шперрле, генерал-лейтенант Дитмәр, генерал-лейтенант фон Мантейфель һәм генерал-майор Ремер. Бынан тыш газета, гаулейтер Кребс, Бизония хужалығы баш управлениеһенең элеккеге директоры Землер һәм башҡаларҙың исемдәрен килтерә.

Аксен ауыл хужалығы техникумы

1949—50 уҡыу йылына баҫыусылыҡ һәм зоотехника бүлектәренең беренсе курсына уҡыусылар ҡабул итә.

Техникум урта квалификациялы специалистәр — агрономдар һәм зоотехниктәр әҙерләй.

Ғаризалар 1 июлдән 31 июлгә тиклем ҡабул ителәләр. 14 йәштән алып 30 йәшкә тиклемге ике енес кешеһе ҡабул ителә.

Ғаризаға түбәндәге документтәр теркәлергә тейеш:

1. ете йыллыҡ мәктәпте тамамлау тураһында таныҡма (подлинникта);
2. тыуыуы тураһында таныҡма (подлинникта);
3. автобиография;
4. өс фотокарточка;
5. хәрби хеҙмәткә мөнәсәбәте тураһында справка (хәрби учетта тороусылар өсөн);
6. һаулығы тураһында справка.

16 йәшкә еткән кешеләр паспорттарын үҙҙәре менән алып киләләр.

Техникумға инеүселәрҙең бөтәһе лә ете йыллыҡ мәктәп күләмендә түбәндәге фәндәрҙән һынауҙар бирәләр:

1. СССР Конституцияһы (телдән),
2. рус теле (телдән һәм яҙма),
3. математика (телдән һәм яҙма).

Ҡабул итеү һынауҙары 1 августан 20 августа тиклем үткәреләләр. Уҡыуҙар 1 сентябрҙә башланалар. Ете йыллыҡ мәктәпте отличноға тамамлаусылар һынауһыҙ ҡабул ителә. Уҡыуҙа өлгәшеүселәрҙең бөтәһе лә стипендия менән тәьмин ителәләр.

Техникум эргәһендә дөйөм торлаҡ һәм столовой бар.

Техникумдың адресе: Куйбышев тимер юлы, Аксен станцияһы, Аксен ауыл хужалығы техникумы.

Дирекция.

Өфө ҡалаһы, Сталин урамы 52-се номерле йорттоң 36-сы номерле квартираһында тороусы Бурамшин Сергей Григорьевич Өфө ҡалаһы Островский урамы 1-се номерле йортта тороусы Мамлеева Әминә Шәүәли ҡыҙы менән айырылышыу тураһында эш ҡуҙғата. Эш Өфө ҡалаһы Киров районы беренсе участка халыҡ судында ҡараласаҡ.

Көньяҡ Кореяла арестҡа алыуҙар

НЬЮ-ЙОРК, 23 июнь. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентствоһының Сеулдағы хәбәрсеһенең хәбәр итеүенә ҡарағанда, Көньяҡ Кореяның полицияһы, марионет «премьер» Ли Сын Мандың приказы буйынса Көньяҡ Кореяның милли собраниеһы тип аталған собраниеның биш членын арестҡа алған. Улар үткән аҙнала, Американың Көньяҡ Кореянан хәрби миссияһын кире саҡырып алыу тураһында талап менән мөрәжәғәт иткәндәр. Лисынмансылар был кешеләрҙе, улар «милли иминлеккә ҡурҡыныс тыуҙыралар», тип ғәйепләнеләр.

Яуаплы редактор
F. F. ҒАФАРОВ.

„ҠЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН“ газетаһына подписка дауам итә

Колхозсылар, бригадалар, уҡыу өйҙәре, мәктәптәр һәм колхоз правлениелары, газета алдырығыҙ!

Газетаға яҙылыу хаҡы: 1 айға 5 һум, 3 айға 15 һум, 6 айға 30 һум.
Газетаға район почта бүлектәрендә һәм хат ташыусылар аша яҙылырға мөмкин.

Редакцияның адресе: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П 01608. Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

КЫҘЫЛ БАШКОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШКОРТОСТАН ӨЛКӘ һәм ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШКОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ һәм ХЕҘМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

1949 йыл
№ 125 (8225)
26
ИЮНЬ
йәкшәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА.
Колхоздарҙан хеҙмәт рапорттары. (1-се бит).
С. Мәүлетов. — Красноусол быяласылары ярты йыллыҡ планды срогынан алда үтәнеләр. (1-се бит).
Х. Ноғмәхәмәтов. — Ауылды электрлаштырыу эшенә—большевистик темп! (2-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. — И. Репин.— Коммунистарҙы тәрбиәләүҙә партия поручениеларының роле тураһында. (2-се бит).
Й. Ғәлиев. — Малсылыҡты үҫтереүҙә тулы мөмкинлектәр бар. (2-се бит).
Н. Зарипов. — Серьез етешһеҙлектәр асылды. (2-се бит).
М. Хәйҙәров. — Намыҫ. (3-сө бит).
ТРАКТОРИСТАРҒА ЯРҘАМҒА. Ғ. Ишмөрәтов. — Трактор эштәренең төп төрҙәренә агротехник талаптар һәм тикшереү шарттары. (3-сө бит).
СПЕЦИАЛИСТ КӘҢӘШТӘРЕ. А. Игуменов. — Ял йорттарының техник иминлеге өсөн. (3-сө бит).
ФИЗКУЛЬТУРА һәм СПОРТ. Ш. Киняҡаев. — Велорт ... (4-се бит).
П. Рысанов. — Халыҡ-ара хәҙәттәү. (4-се бит).
Х. Баянов. — Янған-тау курортында. (4-се бит).
Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

ХЕҘМӘТСӘНДӘРҘЕҢ ЙӘЙГЕ ЯЛЫ

СССР граждандарының хеҙмәткә һәм ял итергә хоҡуҡтары бар. Был хоҡуҡ һәр бер совет гражданына Сталинсе Конституция менән гарантияланған һәм уны тормошҡа ашырыу өсөн беҙҙең илебеҙҙә бөтә шарттар тыуҙырылған. Донъяла иң ҡыҫҡа эш көнө булыу, аҙнаға тулы бер көн ял итеү өҫтөнә беҙҙең эшселәребеҙ һәм хеҙмәткәрҙәребеҙ йыл һайын отпуска менән файҙаланалар. Ял итеү һәм дауаланыу өсөн беҙҙең хеҙмәтсәндәребеҙ ҡулына иң яҡшы йыһазландырылған санаторийҙар, ял йорттары, баҡсалар, культура-ағартыу учреждениеларының киң селтәре бирелгән.

«Кешеләр, кадрҙар донъялағы иң ҡиммәтле капиталдарҙан иң ҡиммәтле һәм иң хәл иткес капитал булып торалар», — тине бөйөк Сталин. Кешегә ҡарата ... хәстәрлек беҙҙең илдә ... Хеҙмәт кешеһе тураһында бындай хәстәрлек бер генә капиталистик илдә лә булғаны юҡ һәм булыуы ла мөмкин түгел.

Советтар Союзының төләһә ниндәй мөйөштәрендә лә хеҙмәтсәндәрҙе сәләмәтләндереү сараларын үткәреү йылдан-йыл киңәйә бара. Беҙҙең Башҡорт АССР-ы ла быға йәнле шаһит булып тора. Беҙҙә бына тигән Шафран курорттары, Аксен, Аксаков, Йоматау, Алкин, Янған-тау санаторийҙәре һәм күп һанда ял йорттары эшләй. Ҡалаларҙа һәм район үҙәктәрендә театрҙар, кино, баҡсалар, стадиондар, һыу станциялары һәм башҡа спорт ҡоролмалары бар. Уларҙа меңдәрсә хеҙмәтсәндәр ял итә.

Быйыл республикабыҙҙың санаторийҙәрендә һәм ял йорттарында Белореттән 700 металлург, ике мең нефтсе, бик күп урман, тимер юл һәм һыу транспорты работниктәре буласаҡ. Курорттарҙан тиҡ бер Янған-тау санаторийында ғенә быйылғы сезонда 575 кеше ял итәсәк һәм дауаланасаҡ.

Ләкин ял итеү өсөн санаторийҙар һәм ял йорттарына ғына ышаныс тотоп булмай, улар бөтә хеҙмәтсәндәребеҙҙең дә талабын үтәй алмайҙар. Шуға күрә республикабыҙҙың тәбиғәт байлыҡтарын файҙаланыу, әлбиттә, ғәйәт ҙур әһәмиәткә эйә булып тора. Беҙҙең күпселек районлдарыбыҙҙа урмандар, төрлө йылғалар, тауҙар бар. Ял ойоштороу маҡсаттарында уларҙы тик дөрөҫ файҙалана белергә генә кәрәк.

Мәҫәлән, Ағиҙел арьяғы, Дим һәм Ҡариҙел буйҙары — Өфө хеҙмәтсәндәренең яратып ял итә торған урындары. Һуғышҡа тиклем бында ял көнө һайын дөйөм халыҡ гулянниелары, пароходта йөрөүҙәр, массовый уйындар, бейеүҙәр ойоштороло торғайны. Бындай гүзәл сараларҙы хәҙер үткәрергә лә бик мөмкин инде. Совет кешеләре бит, хеҙмәт һөйгән кеүек үк, предприятиеларҙа һәм учреждениеларҙа йән аямай эшләгән кеүек үк, ял итергә, күңел асырға ла ярата. Ләкин яҡшы ял итеү сараларын ойоштороуға айырым етәкселәрҙең дәртһеҙлеге һәм хәстәрһеҙлеге ҙур кәртә булып тора. Ял көндәрендә Ағиҙел аша сығыу беҙҙә әлегәсә тәртипкә килтерелмәгән әле. 19 июндә «Правда» баш мәҡәләһендә әйтеп үтелгәнсә, «Өфөлә йәкшәмбе көн йылға аша сығыу ысын «проблемаға» әйләнде». Үҙәк органдың был ғәҙел замечаниеһе Өфө горисполкомы, профсоюз һәм физкультура ойошмаларын ҙурайтырға тейеш ине, ләкин әле Ағиҙел буйында, ҡала баҡсаларында, стадиондарҙа һәм һыу станцияларында һаман да бер ниндәй үҙгәреш күренмәй. Ағиҙелдә ял итеп йөрөргә теләүселәр өсөн кәмәләр етешмәй, ә бәғзе «бәхетлегә» кәмә эләкһә лә ул ике сәғәт өсөн 5 һум түләргә тейеш. (!) Хәҙер шулай уҡ парктарҙа һәм стадионда ла бик ҡиммәт. «Динамо» обществоһының һыу станцияһы әлегә тиклем тәртипкә килтерелгәне юҡ. Унда ... эштәре үткәрелмәй, ... буфет һәм медпункт эшләмәй һәм башҡалар. Был ғына ла түгел, Өфө урамдарында кискә 6 сәғәттән һуң һалҡын эсемлек табыуы шулай уҡ проблема. Был сәғәткә инде һатыусыларҙың мороженыйҙары һәм эсемлектәре мотлаҡ рәүештә бөткән була. Сауҙа ойошмалары ... походтарҙы, гулянниеларҙы ... ҡала парктарын да ... һалҡын эсемлек менән тәьмин итмәйҙәр. Уҙған йәкшәмбелә Йәуҙ баҡсаһында балалар һалҡын эсемлек өсөн көнө эҫелегендә сиратта баҫып торҙолар, Ҡыҙыл Ярға поход яһаған уҡытыусылар коллективе шулай уҡ сауҙа органдарының иғтибары менән файҙаланманы. Өфө ҡала Советы исполкомы йәй көндәрендә ҡала хеҙмәтсәндәрен һалҡын эсемлектәр менән тәьмин итеү мәсьәләһен ултырыштарҙа ла тикшерҙе, ләкин хәл бер ҙә файҙалы яҡҡа табан үҙгәрмәй әле.

Парктарҙа, баҡсаларҙа, скверҙәрҙә, массовый эштәр үткәрелмәй. Унда бөгөнгө көн газетаһын, яңы журналдар табыу шулай уҡ мөмкин түгел. Газета һораған кешегә ике-өс көн элек сыҡҡан газетаны тәҡдим итәләр. Хатта Өфө парктарында ла асыҡ сәхнәлә концерт-лекциялар һәм докладтар үткәрелмәй.

Урындағы Совет органдары, профсоюз, комсомол һәм физкультура ойошмалары хеҙмәтсәндәр ялын ойоштороуҙы үҙ ҡулдарына алһалар, был «вак» етешһеҙлектәрҙе бик еңел бөтөрөргә мөмкин.

Йәйҙең иң ҡыҙыу осоро. Хеҙмәтсәндәр был күңелле осорҙа ял итеп ҡалырға тырышалар, уларҙы бай тәбиғәтебеҙ үҙ ҡосағына тарта. Һыу, саф һауа, ҡояш — сәләмәтлегебеҙҙең иң яҡын дуҫтары, уларҙы дөрөҫ файҙаланырға, массовкалар, спорт ярыштары, пароходта һәм кәмәлә йөрөүҙәр ойошторорға кәрәк. Уларға ҡалаларыбыҙ хеҙмәтсәндәренең киң массалары ҡатнашһын, уларҙың эштән буш сәғәттәре күңелле һәм шатлыҡлы үтһен!

Совет кешеһе үҙ Ватанының бәхете өсөн үҙен-үҙе аямай батырҙарҙа хеҙмәт итә. Заводтарҙа һәм фабрикаларҙа, транспортта һәм халыҡ хужалығының башҡа тармаҡтарында эшләй, балалар уҡыта һәм хеҙмәтсәндәрҙең сәләмәтлеген һаҡлай, партия һәм совет органдарында намыҫлы эшләй, тыуған илдең ҡеүәтен арттырыу теләге менән йәшәй. Шуның менән бергә уның культура талаптары үҫә бара, культуралы шарттарҙа ял итәһе килә. Был талапты ҡәнәғәтләндереү интерестарында партия, совет, профсоюз һәм комсомол ойошмаларынан, сауҙа органдарынан ашығыс саралар күреү талап ителә.

Хеҙмәтсәндәрҙең йәйге ялын дөрөҫ ойоштороу мәсьәләһе партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары иғтибарының үҙәгендә торорға тейеш.

ИПТӘШ К. Ф. ФИРСАНОВТЫ БАШҠОРТ АССР-ының ЭСКЕ ЭШТӘР МИНИСТРЕ ИТЕП БИЛДӘЛӘҮ ТУРАҺЫНДА

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының

УКАЗЫ

Иптәш Кондратий Филиппович Фирсановты Башҡорт АССР-ының эске эштәр министры итеп билдәләргә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Председателе
Ғ. НИҒМӘТЖАНОВ.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Секретаре
А. БИКТИМЕРОВ.

Өфө ҡалаһы, 1949 йыл, 25 июнь.

УРОЖАЙ ЙЫЙНАУҒА ӘҘЕР

Кушнаренко. Туҡмаҡлы МТС-ы механизаторҙары СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының урып-йыйнауҙы һәм иген әҙерләүҙе әлгәлә ойоштороуҙың боевой программаһы булып торған һуңғы ҡарарын хуплап ҡаршыланылар. МТС йыл һайын урып-йыйнауҙы әҙерлекле ҡаршылай һәм планды арттырып үтәй. 1947 йылда комбайндар менән урып-йыйнау планы 118, 1948 йылда—128 процентҡа үтәлде. Ә быйыл механизаторҙар уны 157 процентҡа үтәргә һүҙ бирҙеләр. Социалистик ярыш инициаторы Нәби Бәширов «Сталинец—6» комбайнында 1000 гектарҙың урожайын йыйнарға йөкләмә алды.

МТС коллективы яңы урожайҙы йыйнауға әҙер. Бөтә 18 комбайн да срогынан алда ремонтланды һәм колхоздарға ебәрелде.

Р. Мөбинов.

Челябе филармония бригадаһы Өфөлә

Иптәш А. Я. Качаров етәкселегендә 8 кешенән торған Челябе филармония бригадаһы Черниковскийға килеп, ҡаланың «Победа» клубында бер нисә концерт ҡуйҙы. Эшселәр һәм хеҙмәткәрҙәр концерттарҙы ҙур ҡыҙыҡһыныу менән ҡаранылар.

Кисә бригада Луначарский баҡсаһында концерт үткәрҙе.

Ошо көндәрҙә бригада Благовар, Бөрө, Белорет, Октябрьский һәм башҡа ҡалаларға, райондарға барып сығыш яһарға әҙерләнә.

Беҙҙең республикала

МАЛ ҺИМЕРТЕҮ БУЙЫНСА ЯҢЫ СОВХОЗ

БӘЛӘБӘЙ. Барда — мал һимертеү өсөн бик файҙалы азыҡ. Ул мөгөҙлө эре малдарҙы бик тиҙ һимертә. Красноэнаменка спирт заводының бардаһын тулыһынса файҙаланыу, хөкүмәткә бары тик яҡшы һимеҙлектәге ит тапшырыу маҡсатында быйыл ит һәм һөтсөлөк Министерствоһы тарафынан бында малдарҙы ашатып һимертеү буйынса Башҡортостанда беренсе совхоз төҙөлдө.

Совхоз йылына 1.800 баш мөгөҙлө эре малды заготскоттан алып, уртаса көрлөктә лә көм булмаған һимеҙлеккә еткереп ит комбинаттарына тапшырасаҡ. Красноэнаменка ҡошсолоҡ совхозынан 300 гектар ер һәм Миловка ауыл хужалығы техникумының артыҡ мал торлаҡтары был яңы совхоз ҡарамағына тапшырылды.

Ул быйылғы йылдың икенсе яртыһында малдарҙы һимертеү эшенә башлай.

И. Абдуллин.

Юғары сифат цехы

ИШЕМБАЙ. Нефть эшкәртеү заводында А. Чутких методы менән эшләүсе эшселәрҙең, технологик бригадаларҙың һаны көндән-көн арта. Улар эшләп сығарылған продукцияның сифатын яҡшыртыуҙа, экономия иҫәбенә өҫтәмә продукция биреүҙә ҙур үҫештәргә өлгәштеләр.

Үткән айҙарҙа отличнэ сифатлы продукция биреүгә айырым стахановсылар һәм аҙ һандағы бригадалар ғына өлгәшә ине әле. Был, әлбиттә, завод биргән продукцияның сифатын яҡшыртып етә алмай ине. Шуға күрә лә производствоның бөтә звеноларында ла эш сифатын яҡшыртыу өсөн көрәш башланды.

Икенсе номерлы цехта (начальнигы иптәш Синев) бөтә технологик бригадалар ҙа тик отличнэ сифатлы продукция биреүгә өлгәштеләр. Өлкән операторҙарҙан Мельяина, Осипова һәм Конченко иптәштәрҙең бригадалары сифат күрһәткестәрен яҡшыртыу менән бергә, ҡиммәтле реагенттарға пландан тыш 3 процент экономия яһанылар. Хәҙер был цехта брак биреү юҡ. Бөтә коллектив юғары сифатлы продукция бирә.

Заводтың башҡа цехтарында ла сифат өсөн көрәш көндән-көн киңәйә бара.

Р. Фәхретдинова.

Паровоздарҙы тиҙләтелгән метод менән ремонтлау

Дема паровоздар ремонтлау депоһының күтәреү цехында паровоздарҙы ремонтлауҙың тиҙләтелгән методы индерелде. 10 тәүлек урынына машиналар 6 тәүлек эсендә ремонтланалар. 3076-сы номерлы паровоз барлығы 4 тәүлек эсендә ремонтланды.

Быға, узелдарҙың һәм деталдәрҙең бер-берһен алмаштырыуы һәм күп кенә мөһим ойоштороу-техник саралар индереү һөҙөмтәһендә өлгәшелде.

Мастер иптәш Орловка һәм күтәреү цехының иң яҡшы стахановсылары Бузнецов, Уразметов һәм Жевловский иптәштәргә Куйбышев тимер юлының етәкселеге рәхмәт белдерҙе.

Базан МТС-ының Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Ф. А. Рябов етәкселек иткән трактор бригадаһы Дәүләкән районының «Новая жизнь» колхозына, Социалистик Хеҙмәт Геройы Алехин иптәш бригадаһына ярыш договорын тикшерергә килде.

Һүрәттә: (һулдан уңға) Базан МТС-ының трактористы З. С. Сәитов, Социалистик Хеҙмәт Геройы Ф. А. Рябов һәм комбайнер С. Батурин иптәштәр.

А. Черцинский фотоһы.

КРАСНОУСОЛ БЫЯЛАСЫЛАРЫ ЯРТЫ ЙЫЛЛЫҠ ПЛАНДЫ СРОГЫНАН АЛДА ҮТӘНЕЛӘР

...Бынан егерме йыл элек кенә әле ярым ҡустар хәлендәге завод, сталинсе биш йыллыҡтар эсендә алдынғы совет техникаһының һуңғы һүҙе буйынса йыһазландырылды һәм республикабыҙҙың ҙур промышленность предприятиеларының береһенә әүерелде.

Заводтың тиҫтәләгән автомашиналары һәм тракторҙары бар. Карьерҙан ҡом ташыу өсөн 18 километр оҙонлоҡонда тар колеялы тимер юл төҙөлгән, уны буйлап кескәй генә паровоздар — дрезиналар йөрөй.

Производство планларын үтәүҙе тәьмин итеүҙә иптәш Морозов начальник булған составительный цех эшселәре хәл иткес роль уйнанылар. Улар тәүлегенә 64 тонна урынына 75—97 тонна шихта бирҙеләр. Алдынғы составителдәр, биш йыллыҡ нормаһын 1948 йылдың сентябрь айында уҡ үтәгән Абдулла Хөсәинов, Ибраһим Шамғулов иптәштәр юғары етештереүсәнлек биреү өлгөһөн күрһәттеләр.

Машина-ванна цехы (начальнигы инженер иптәш Васильев) коллективы план өсөн көрәштә завод цехтары ярышында еңеп сығыусы булды һәм уға туғыҙынсы тапҡыр дирекцияның, парткомдың һәм завкомдың күсмә Ҡыҙыл Байрағы бирелде. Ҡарт мастер, коммунист иптәш Савинов етәкселек иткән комсомолец-йәштәр бригадаһы заданиены систематик арттырып үтәп, стахановсы бригада исемен алды. Таҡта ярыу цехы рамщигы Зәйнулла Рәхмәтуллин, быяла ҡырҡыусылар Фатима Өмирханова һәм Сәхей Кәримов, упаковщик Фәхретдинов, заводта 51 йыл эшләүсе өлкән ташсы, пенсионер Степан Михайлович Мельников һәм башҡа иптәштәр стахановсы хеҙмәт өлгөләре бирҙеләр.

Хәҙер бында бөтә булған эске резервтар һәм мөмкинлектәр өлгәшелгән уңышлыҡтарҙы ныҡытыуға, быяласыларҙың Бөтә Союз социалистик ярышына ҡушылып алған йөкләмәләрен тормошҡа ашырыуға туплана. Йыллыҡ планды срогынан алда үтәүҙе тәьмин итә торған техник-ойоштороу саралары планы төҙөлгән. Күп көс талап иткән процестарҙы механизациялаштырыу, продукцияны күберәк эшләп сығарыу һәм сифатын яҡшыртыу, үҙенә төшөү хаҡын кәметеү пландың иң мөһим пункттары булып торалар. Ошо план нигеҙендә быяла ҡырҡыу цехында конвеер ҡуйылды. Конвеерҙы индереү был ярҙамсы эштә эшләүсе 12 кешене икенсе участкаға күсерергә мөмкинлек бирҙе, күтәреп ташыған ваҡытта булған быяларҙың ватылыуҙарын ҡыҫҡартты. Быяланың ситтәрен (борттарын) ҡырҡыу өсөн шахта подъемнигына махсус ҡырҡҡыс ҡуйылды. Был быяла ҡырҡыусының етештереүсәнлеген 10—15 процентҡа арттырҙы. Ванна мейесенә лә бик күп реконструкция үҙгәрылды.

Заводтың баш инженеры иптәш И. А. Хлескин ванна мейесенә шихтаны йөкә бүлкәтле итеп тултырыусы машинаны производствоға индереү өҫтөндә эшләй. Уны эксплоатацияға тапшырыу әлегә тиклем ҡул менән башҡарылған тейәү процесын механизациялаштыра, был 16 кешене бушата, производство технологияһын үҙгәртә. Бынан тыш Гусь-Хрустальный заводы миҫалы буйынса шахта подъемнигына, лодочкаға реконструкция үҙгәрыу күҙҙә тотола. Был быяла һурыуҙы ос-дүрт тапҡыр арттырырға мөмкинлек бирәсәк.

Коллективтың ныҡышмалы хеҙмәт итеүе һөҙөмтәһендә завод ярты йыллыҡ планды срогынан 20 көн алда үтәне.

Красноусол быяласылары йыллыҡ планды срогынан алда, 7 ноябргә үтәү өсөн яңы күтәренке йөкләмәләр алдылар.

С. Мәүлетов.

КОЛХОЗДАРҘАН ХЕҘМӘТ РАПОРТТАРЫ

МӘСЕТЛЕ

Мәсетле районының бөтә колхоздарында, — тип хәбәр итте, телефон аша редакцияға, район Советы исполкомы председателе иптәш Ноғманов, — урожай йыйнауға әҙерлек киң йәйелдерелде. «13 годовщина Октября», «Серп и молот», «Красная Башкирия», Карл Маркс һәм Чапаев исемендәге колхоздар бөтә төр урожай йыйнау инвентарҙарын да тулыһынса әҙерләнеләр, күп һанда ҡул урактары, тырмалар, һәнәктәр эшләнде. Иген киптергестәр, келәттәр ремонтланды, яңынан төҙәлде һәм дезинфекция үткәрелде. Был ауыл хужалығы артелдәре урожай йыйнау осоронда эш пландарын төҙөнәләр.

Урожай йыйнау осорона тиклем башҡа төр хужалыҡ эштәрен тамамлау өсөн көрәш бара. Өй йылғаһы буйы колхоздары бесән сабыуҙы массовый рәүештә алып баралар. Районның бөтә колхоздарында ла силослау эше башланды. Тәүге биш көндә генә 3000 тоннанан артыҡ силос һалынды. Мал торлаҡтарын төҙәүҙә һәм ремонтлауҙа махсус төҙөлөш бригадалары эшләй. «Красная Башкирия» һәм «Серп и молот», Карл Маркс исемендәге колхоздарҙа ферма работниктәренең инициативаһы менән башланған мал торлаҡтарын ремонтлау һәм яңыларын төҙөү эше тамамланды ла инде.

ДӘҮЛӘКӘН

Районда 36000 гектар майҙандың сәсеүлектәре ҡыҙ үләндәренән утаулды. Орловселоҡ участкаларында икенсе ҡат утау үткәрелә. «Новый быт», «Яңы таң», «Красный Урал» ауыл хужалығы артелдәре пропаш культураларҙы ҡыйҙарҙан утау һәм рәт араларын йомшартыу эштәрен дә тулыһынса тамамланылар.

«Бик Ҡарамалы», «Красная поляна» һәм «Новый быт» колхоздары урожай йыйнауға бөтә яҡлап әҙерләнделәр. Был артелдәрҙә общественный малсылыҡ өсөн бесән һәм силос әҙерләү эше ҡыҙыу темп менән бара.

Район колхоздары быйыл яңынан 30 иген киптергестәре төҙөйҙәр, шуларҙың күпселеге инженер Гоголев системаһында төҙөлә.

БЛАГОВЕЩЕН

«Маяц» колхозында баҡсасылыҡ бригадаһы бригадиры иптәш Ильтуғанов инициативаһы менән һуғарыу ҡоролмаһы хоҡка ебәрелде. Хәҙер 12 гектар майҙандың йәшелсә культуралары, унан тыш 2 гектар ағас питомнигы һәм еләкселек баҡсаһы һуғарыла.

Районың «Каменный ключ» колхозы специалисы иптәш Потапов һыу арыҡтары төҙөнө. Ошо арыҡтар буйлап 15 гектар йәшелсә культураларын һәм 2 гектар ҡарағат баҡсаһын һуғарыу өсөн һыу аға.

ӨФӨ

Өфө районының Сталин исемендәге колхозы быйыл ҙур һыу ятҡылығы төҙөнө. Был төҙөлөш һөҙөмтәһе артелға йәшелсә культураларын һуғарыу мөмкинлеген бирә.

Районың башҡа колхоздарында ла һуғарыу ҡоролмалары төҙөү эше киң йәйелдерелде. Хәҙер бөтәһе 50 гектар майҙандың баҡсасылыҡ культуралары һуғарыла.

ШИШМӘ

Ленин исемендәге колхоз һуғарыу эшен киң ҡулланып йәшелсә культураларынан йыл һайын мул урожай ала. Уҙған йыл кишер һәм суғондар сәсеүлектәрен систематик рәүештә һуғарыу һөҙөмтәһендә һәр гектарынан 400-әр, помидорҙан 470-әр центнер урожай алынды.

Бында быйыл һуғарыу майҙаны үткән йылға ҡарағанда ике тапҡырға киңәйтелде.

ӘЛШӘЙ

Әлшәй районында «Авангард» колхозы бөтә хужалыҡтарҙың да авангардында бара. Бында алдынғыларҙың эш тәжрибәләре өйрәнелә, фән ҡаҙанышлыҡтары колхоз производствоһына индерелә.

Һуғарыу ҡоролмаһы ашыҡ баҫтырылды. Бөтә йәшелсә һәм ҙур ғына майҙанда бортөклө ашлыҡ культуралары һуғарыла.

Өфөнөң тирә-яғындағы урмандары йәй көндәрендә бигерәк тә һоҡландырғыс. Ағастарҙың йәш япраҡтары, йәшел хәтфә өҫтөндәге кеүек төрлө сәскәләрҙең хуш еҫе, гүзәл ҡоштар һайрауы һәр кемде лә бай тәбиғәт ҡосағына тарта.

Бына Өфө тиш врачтары мәктәбе студенттары үҙҙәренең преподавателдәре менән бергә ҡала арьяғына ял итергә сыҡтылар.

Күңелле бында йәштәргә! Улар иптәш Габоптың аккордион уйынына ҡушылып үҙҙәре яратҡан йырҙарҙы йырланылар, элекке фронтовик, ә хәҙер уҡыу отличнигы иптәш Александровтың боевой походтар тураһында хикәйәһен тыңланылар, бейенеләр.

Беҙҙең шат йәштәребеҙ фән нигеҙҙәрен эйә була белгән кеүек, күңел аса ла беләләр.

А. Иринов фотоһы һәм тексы.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

Коммунистәрҙе тәрбиәләүҙә партия поручениеләренең ролен күтәрергә

Коммунистәрҙе тәрбиәләү һәр ваҡыт партия ойошмаларының иң мөһим бурысы итеп ҡаралды һәм ҡарала. Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында партиябыҙҙың сафтары фронттағы һәм тылдағы меңәрләгән иң алдынғы кешеләр иҫәбенә үҫте. Был айҡанлы тәрбиә эштәрең киңәйтеү айырыуса әһәмиәткә эйә булып тора.

Ленин-Сталин партияһының бөтә члендәрен һәм кандидаттарын общественно-политик эшкә ылыҡтырыу большевистик тәрбиәләүҙең алыштырғыһыҙ мөһим шарты ул.

«Уфимэнерго» эргәһендәге тәүге партия ойошмаһы секретары иптәш Швецов үҙенең был өлкәләге бурысын дөрөҫ аңлаған. Коммунистәрҙе партия поручениеләре менән сорнап алыуға ул ҙур иғтибар бирә. Партия поручениеләре бындағы коммунистәрҙең дөйөм һәм политик әҙерлектәренә ҡарап бирелә, теге йәки был эште үтәүгә уларҙың һәләтле булыуҙары иҫәп алына. Партия бюроһының ултырыштарында һәм ойошманың дөйөм йыйылыштарында партия поручениеләренең үтәлеше тураһында әленән-әле коммунистәрҙең отчеттары тыңланыла. Шундай эшлекле контролдек итеүе арҡаһында, коммунистәр үҙҙәренә йөкмәтелгән эштәрҙе намыҫ менән үтәп килләләр. Мәҫәлән, агитаторҙарҙан Доминна, Гундеров, Орехов һәм башҡа иптәштәр суд органдарына һайлауҙар үткәндән бирле үҙ участкаларында агитацион-массовый эште туҡтатҡандары юҡ.

«Швейпром» артеленең партия ойошмаһында ла общественно-политик эшкә ылыҡтырыу юлы менән коммунистәрҙе тәрбиәләү яҡшы ойошторолған. Партия ойошмаһының секретары иптәш Артемьев, ойошма тормошонан айырылыуҙарына юл ҡуймау шартында, производствола эшләмәүсе коммунистәр менән эш итеүгә айырыуса иғтибар бирә. Быны һөҙөмтәһе коммунистәрҙе тәрбиәләүҙә ыңғай йоғонто яһай. Мәҫәлән, ВКП(б) членлегенә кандидат йорт хужабикәһы иптәш Нефедьева партия ойошмаһының эшендә актив ҡатнашлыҡ итә. Ул комсомолецтәр араһында ВЛКСМ Уставын өйрәнеү түңәрәге менән етәкселек итә, регуляр рәүештә семинарҙарға, лекцияларға йөрөй, үҙенең политик белемен күтәреү өҫтөндә ныҡышмалы эшләй.

Партия поручениеләрен үтәү өҫтөндә эшләү коммунистәрҙең активлеген үҫтерә, белемдәрен киңәйтә, тормоштағы мәсьәләләрҙе хәл итеү күнекмәләре менән ҡоралландыра. Ләкин ҡайһы бер тәүге партия ойошмалары секретарҙары быны аңлап еткермәйҙәр һәм коммунистәрҙең үҫеүен үҙ-үҙҙәренә тапшырып, уларҙың эшлыны менән ҡыҙыҡһынмайҙар. Уларға партия поручениеләре бирелмәй һәм бирелгәндә лә, үтәлеше тикшерелмәй. Мәҫәлән, ярма заводы партия ойошмаһында учетта тороусы 33 коммунистең 18-енә бер төрлө лә партия поручениеһы бирелмәгән. Бында агитатор итеп раҫланған 9 коммунистең күбеһе был поручениеләрҙе үтәмәй.

Ҡайһы бер тәүге партия ойошмаларында бөтә партия поручениеләре лә бер нисә кешегә генә бирелә. 9-сы номерлы тирмән партия ойошмаһында эшләүсе коммунист Митюрин 5 поручение үтәй. Ул завком члены, агитатор, үҙ-ара ярҙам кассаһы һәм комсод председателе, завкомдың культура-массовый секцияһы етәксеһе булып эшләй. Шул уҡ ваҡытта ойошмалағы 11 коммунистҡа бер генә поручение лә бирелмәгән. ВКП(б) члены иптәш Грибов:

— Мин заводта ике йылдан артыҡ эшләйем инде. Производство тәжрибәм дә, политик белемем дә етерлек. Быйыл «ВКП(б) тарихенең ҡыҫҡаса курсын» өйрәнеү түңәрәгендә уҡыным. Ләкин партия ойошмаһы секретары миңә бер ниндәй ҙә партия поручениеһе биргәне юҡ, — ти.

Партия поручениеләрен бюро ултырыштарында, йәки йыйылыштарҙа коммунистәрҙең ҡатнашлығында биреү — ул йөкмәтелгән эште үтәүҙә яуаплылыҡты күтәрә. Ҡыҙғаныска ҡаршы, ҡайһы бер тәүге партия ойошмаларында был эш методы ҡулланылмай. Мәҫәлән, Дим депоһы партия ойошмаһының члены иптәш Глазков ДОСАРМ-дың түбәнге ойошмаһы председателе булып һайлана. Ләкин 6 ай буйынса ул үҙенең был эшкә һайланғанлығын белмәй.

Партия-ойоштороу һәм партия-политик эштең кимәлен ҡырҡа күтәреү өсөн һәр бер коммунист менән айырым эшләүҙе партия ойошмалары эшмәкәрлегенең иғтибары үҙәгенә ҡуйырға кәрәк. Бөтә коммунистәрҙе һәр яҡлап белеү, уларҙы һәр ваҡыт күҙ уңында тотоу, уларҙың политик һәм дөйөм кимәлдәрен күтәреү тураһында даими рәүештә хәстәрлек күреү — партия ойошмалары секретарҙарының көндәлек эшенә әүерелергә тейеш.

И. Репин,

ВКП(б) Өфө ҡала комитетының партия, профсоюз һәм комсомол ойошмалары бүлеге мөдире.

ВКП(б) Райкомдары пленумы

Малсылыкты үҫтереүгә тулы мөмкинлектәр бар

ҒАФУРИ. (Телефон аша). Ошо көндәрҙә ВКП(б) район комитетының нәүбәттәге пленумы булды. Пленумда СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыкты үҫтереү тураһындағы [illegible] ВКП(б)-ның район комитеты секретары иптәш Гәрәев һәм [illegible] Яковлев доклад менән сығыш яһанылар.

Иптәш Гәрәев үҙенең докладында партия һәм хөкүмәттең малсылыкты үҫтереү [illegible]

— Районыбыҙ күпселек колхоздары, үткән өс йыл эсендә малсылыкты үҫтереү һәм уның продуктлылығын күтәреү [illegible] һаны 47,8 процентҡа, сусҡалар һаны 126 процентҡа тиклем артты.

Ләкин районың 30 колхозында сусҡалар, 17 колхозында [illegible] фермалары ойошторолмаған. «Маяҡ» һәм «Новый путь» колхоздарының фермаларында һауын һыйырҙарының һаны артмай, аҙ доход алына. «Украинец», «Берлек» һәм «Яңы Усман» колхоздарында мал һанын арттырыу урынына, кәметәләр. Был колхоздарҙа мал аҙыҡтары ваҡытында әҙерләнмәй, сабынлыҡтар тулыһынса файҙаланылмай, үлән сәсеүгә иғтибар ителмәй.

Беҙҙең районда, — ти иптәш Гәрәев, — общественный малсылыкты үҫтереү планын үтәү генә түгел, арттырып үтәү өсөн дә мөмкинлектәр бик күп. [illegible]

[illegible] «Полдор» колхозы председателе Сәгитов, «Красно-Дубровск» колхозы председателе Акимов, Тыңды ауыл Советы территориаль партия ойошмаһы секретары Бояркова [illegible] 16 кеше ҡатнашты.

Пленумда Башҡорт АССР Министрҙар Советы председателе иптәш Уразбаев [illegible] сығыш яһаны.

Пленум ике көн тәртибе буйынса ла [illegible] ҡабул итте.

Й. Ғәлиев.

Серьез етешһеҙлектәр асылды

БАЙМАҠ. (Телеграф аша, үҙ хәбәрсебеҙҙән). Күптән түгел бында ВКП(б) райкомының пленумы булды. [illegible] СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының [illegible] урып-йыйыу һәм государствоға иген тапшырыу компанияһына әҙерләнеүҙә район партия ойошмаһының бурыстары тураһында докладтар тыңланылар.

Райком секретары иптәш Кувшиновтың докладында һәм уның буйынса фекер алышыуҙа ҡатнашыусы иптәштәрҙең сығыштарында колхоздарҙа общественный малсылыкты үҫтереүгә ҡамасаулыҡ итеүсе етешһеҙлектәр бөтә тулылығында асылды. Был етешһеҙлектәр [illegible]

Урожай йыйыуға [illegible] урып-йыйыу машиналарын ремонтлау һуҙыла.

Тикшерелгән мәсьәләләр буйынса пленум конкрет ҡарарҙар ҡабул итте.

И. Зарипов.

Советтар Союзында

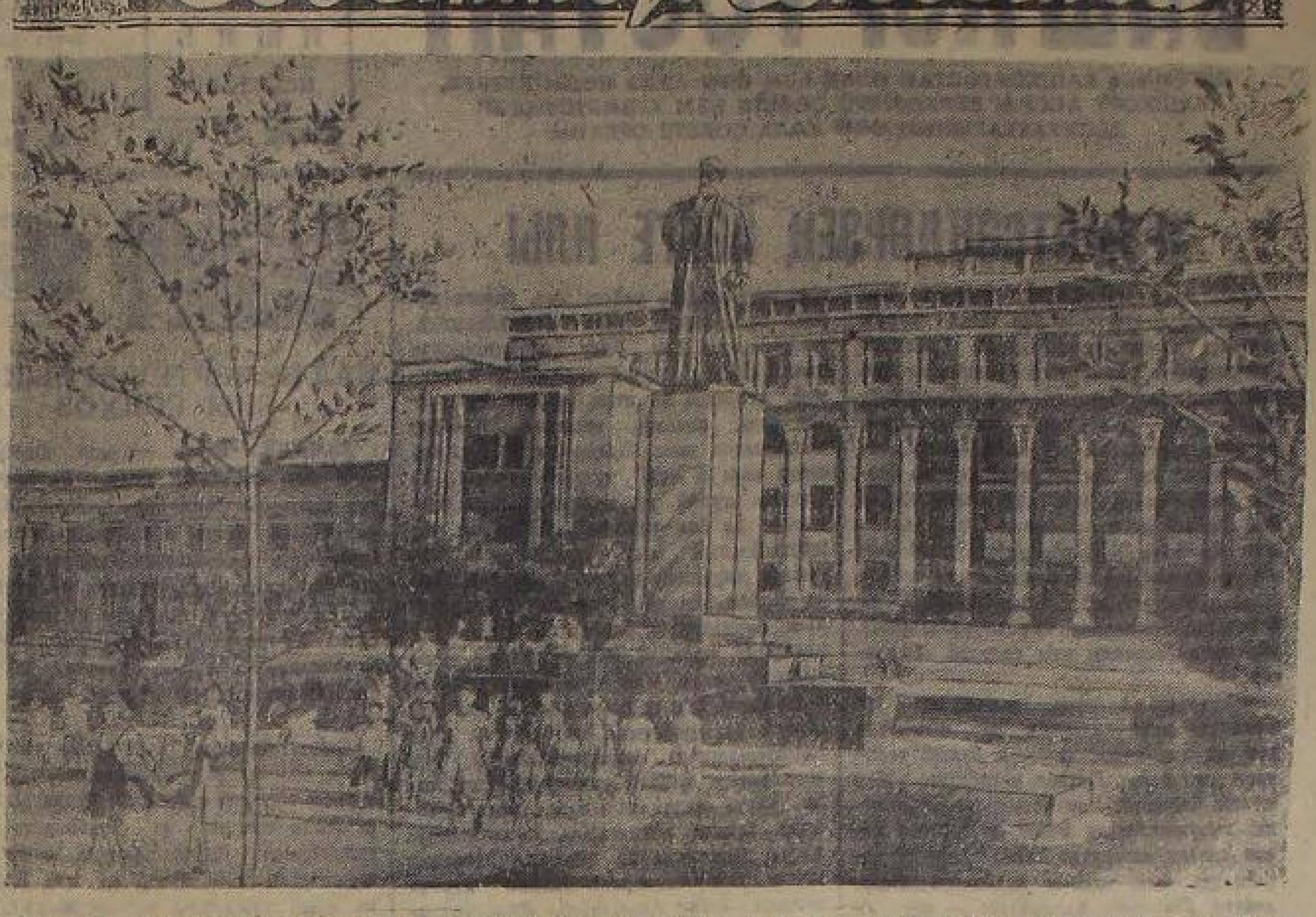

Ташкент. Үзбәкстандың башҡалаһында Алишер Навоиға һәйкәл асылды. Һәйкәл бөйөк шағир исемендәге урамда хеҙмәтсәндәр депутаттарының Өлкә Советы бинаһы ҡаршыһына ҡалыған. Ҡулына китап тотҡан бронза фигура милли орнамент менән биҙәлгән һигеҙ ҡырлы мәрмәр постаментҡа ҡуйылған.

Һүрәттә: Алишер Навоиға һәйкәл. М. Пенсон фотоһы. (ТАСС) фотохроникаһы).

СКОРОСТНИК БОРИС КУЛАГИН

Мәскәүҙәге шлифовальный станоктар заводының токарь-скоростнигы Борис Кулагин күптән түгел яңы патриотик башланғыстың инициаторы булды. Ул машиналар төҙөүсе заводтарҙың станочниктәрен станоктарҙың хәрәкәт итеү ваҡытын оҙайтыуға саҡырҙы. Токарь Кулагин металды тиҙләтелгән метод менән эшкәртеү режимен ҡулланып, 3 йыл һәм 5 айҙа 15 йыллыҡ норма үтәне, был ваҡытта уның станогы капиталь ремонтҡа туҡтатылманы. Ул үҙенең станогына капиталь ремонт үткәрмәй, 25 йыллыҡ норма үтәргә йөкләмә алды. Ул үҙенең практик эше менән станоктарҙы эксплоатациялауҙың срогын арттырырға мөмкинлеген күрһәтте.

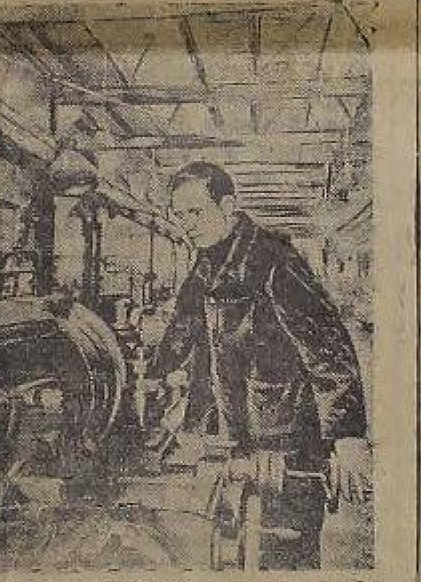

Һүрәттә: Танылған токарь Б. И. Кулагин.

Н. Ситников фотоһы. (ТАСС фотохроникаһы).

Инженер О. А. Межлумовтың киммәтле тәкдиме

МАХАЧКАЛА. (ТАСС). Партияның Дағстан Өлкә Комитеты бюроһы, нефть скважиналарының проходкаһы ваҡытында бораулау оборудованиеһы паркын файҙаланыуҙың яңы методы тураһында инженер О. А. Межлумовтың тәкдимен тикшерҙе. Был метод скважиналарҙы диңгеҙ төбөнә ҡыя рәүештә бораулаған ваҡытта, бигерәк тә металл һәм эш көсө күп расходланған эстакаданан бораулағанда айырыуса әһәмиәткә эйә булып тора.

Инженер Межлумовтың тәкдиме бораулауҙың дөйөм циклын кәметә, бораулау оборудованиеһы паркының әйләнешен тиҙләтә һәм хеҙмәт етештереүсәнлеген ике тапҡыр тип әйтерлек арттыра.

Партияның Дағстан Өлкә Комитеты бюроһы инженер Межлумовтың инициативаһын хупланы һәм уны Дағстандың нефть промыселдарында киң рәүештә индерергә тәкдим итте.

Малдың яңы тоҡомон булдырған өсөн бүләктәр

СССР ауыл хужалығы Министерствоһы, сусҡаларҙың «брейтовская» тигән юғары продуктивле яңы тоҡомон булдырған өсөн Ярослав өлкәһенең малсылыҡ работниктәренән 47 кешене бүләкләне.

Брейтовск государство тоҡомсолоҡ рассаднигының директоры В. М. Федориновҡа һәм өлкән селекционер Г. Ф. Махонинаға 10-ар мең һум күләмендә, Брейтовск районы, М. Горький исемендәге колхоздың тоҡомсолоҡ сусҡа фермаһының мөдире Е. И. Смирноваға һәм участка зоотехнигы В. Ф. Князевҡа 2-шәр мең һум күләмендә аҡсалата бүләк бирелде.

КОМПРЕССОРҘАР ЭШЛӘНӘ

«Малсылыҡ продуктыларын әҙерләү тураһындағы» СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарында 1949 — 1951 йылдарҙа 680 мең тонна һыйҙырышлы холодильниктар күләмен арттырыу ҡаралды. Машиналар төҙөү һәм приборҙар төҙөү Министерствоһы һәм тышҡы сауҙа Министерствоһы 1950—51 йылдарҙа 1255 комплект аммиачный холодильник компрессорҙарын яһарға тейештәр. Машиналар төҙөү промышленносы 1949 йылда яңы һәм кесерәк ике баҫҡыслы компрессорҙар етештереүҙе үҙләштереү заданиеһын алды.

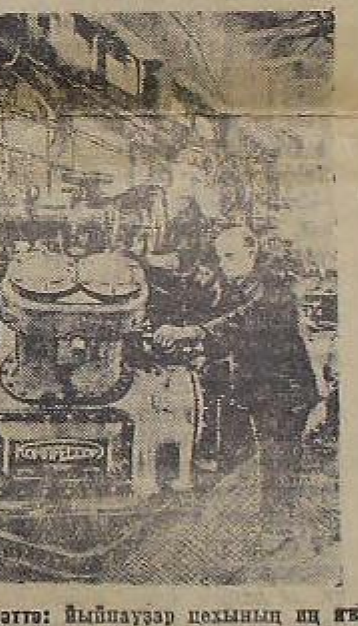

Һүрәттә: Йыйнауҙар цехының иң яҡшы стахановсылары — (уңда) бригадир В. И. Тихонов һәм слесарь В. В. Шумилов әҙер аммиачный компрессорҙарҙы тикшерәләр. Н. Киреева фотоһы. (ТАСС фотохроникаһы).

Ауылды электрләштереү эшенә — большевистик темп!

Большевиктәр партияһы һәм Совет хөкүмәте социалистик ауылды электрләштереүгә бик ҙур иғтибар бирә һәм уны государство әһәмиәтендәге эштәрҙең береһе итеп ҡуя. 1946 йылға тиклем Советтар Союзында ауыл электр станцияларының ҡеүәте 270 мең киловатт булһа, 1950 йылда ул ике миллион киловатҡа еткереләсәк. Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡта илебеҙҙәге барлыҡ совхоздар, машина-трактор станциялары һәм машина-трактор мастерскойҙары, селекцион һәм ғилми-тикшеренеү станциялары, 56 меңдән артыҡ колхоз ауылы электрләштереләсәк.

Һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ план менән, ауылды электрләштереүҙә билдәләнгән ҙур саралар Башҡортостан колхоздары, район һәм ҡала партия ойошмалары, совет һәм ауыл хужалығы органдары алдына яуаплы бурыстар ҡуя. Быйыл республика колхоздары көсө менән йәғни 210 колхоздың ҡатнашлығы менән 67 гидростанцияла төҙөлөш эштәре алып барылырға һәм шул иҫәптән 37 станция эксплоатацияға тапшырылырға тейеш. Уларҙың дөйөм ҡеүәте 3200 киловатт тәшкил итәсәк. 161 колхозға, бер нисә машина-трактор станцияһына һәм район үҙәктәренә электр энергияһы биреү билдәләнгән. «Сельэлектроның» Башҡортостан төҙөлөш-монтаж тресы электр көсө менән ауыл хужалығы эштәрен башҡарыу өсөн 155 мотор урынлаштырыуҙы планлаштырған.

Ҡуйылған бурыстар бик мөһим һәм яуаплылар. Ләкин колхоз, район етәкселәре эште большевиктәрсә ойоштормағанда, промышленность предприятиеләре эшлекле шефлыҡ итмәгәндә планды үтәү генә түгел, бәлки арттырып үтәргә тулы мөмкинлектәр бар. Үкенескә ҡаршы, эштә большевистик ойоштороу, ныҡышмалылыҡ, эшлекле шефлыҡ етешмәй. Күпселек колхоздарҙың етәкселәре, район партия, совет органдары, район ауыл хужалығы бүлектәре электрләштереү эшен баһалап еткермәйҙәр.

Йылдың яртыһы үтеп барыуға ҡарамаҫтан, быйыл төҙөлөргә тейеш булған 67 гидростанцияның 35-ендә төҙөлөш эштәре бөтөнләй башланмаған әле. Талап ителгән 52 мең кубометр төҙөлөш ағасының 47 проценте генә әҙерләнеү һәм төҙөлөш урындарына уның 16 проценте генә ташылыуы — электрләштереү эшен һаяға һуҡмай ҡарауҙы тағы ла асығыраҡ күрһәтә. Әгәр колхоз һәм район етәкселәре үҙҙәрендә яуаплылыҡ һиҙһәләр, инициатива күрһәтһәләр төҙөлөш ағастарын ҡышҡы осорҙа уҡ артығы менән әҙерләп һәм ташып ҡуйырға мөмкин ине.

Төҙөлөш эштәренең тамсы түбән булыуы эксплоатацияға тапшырыу планының үтәлешенә лә бик ныҡ ҡаҡа. Йылдың үткән 5 айында бары тик дүрт гидростанция — Бердяш, Ҡорос, Мәскә-тамаҡ, Ельптук гидростанциялары ғына эксплоатацияға бирелде. Былар ҙа ҡеүәттәре 25 — 30 киловаттан торған бәләкәй гидростанциялар. Ә быйыл 37 гидростанцияны эксплоатацияға тапшырырға кәрәк бит. Бигерәк тә ҙур ҡеүәттәге мәһим гидростанцияларҙа төҙөлөш эштәренең йәйелдерелмәүе юл ҡуйғыһыҙ кәмселек булып тора. Балтач гидростанцияһы 500 киловатт, Борай гидростанцияһы — 480 киловатт ҡеүәткә планлаштырылған. Туҡай, Ҡаға, Юлдыбай, Яңы́ҙ-ҡайын гидростанциялары ла ҙур ҡеүәтле станциялар иҫәбенә инә. Улар төҙөү пландары, проекттар, башҡа техник документация менән күптән тәьмин ителгәндәр. Ләкин уларҙың береһендә лә эш бармай.

Бөтә бәлә шунда, күп кенә колхоздарҙың, райондарҙың етәкселәре һүҙҙә, ҡағыҙҙа ғына эшләйҙәр. Ә практик эшкә килгәндә бөтөнләй киреһенсә тора. Бына күп йөкләмәләр алыусы, һүҙҙә бөтәһен дә эшләүсе, ә практикала пландарҙы өҙөүсе күптәрҙең береһе булған Ҡариҙел районын миҫалға алайыҡ. Элекке йылда уҡ был районды Байҡы йылғаһында ҡеүәте 105 киловатт булған гидростанция төҙөү планлаштырылғайны. Ул үткән йылда уҡ эксплоатацияға тапшырылырға, алты колхозға һәм район үҙәгенә энергия бирергә тейеш ине. Алты колхоздың члендәре һәм район үҙәгенең хеҙмәтсәндәре станцияны үткән йыл, Октябрь байрамының 31 йыллығына кенәнә эксплоатацияға тапшырырға, тип тантаналы йөкләмә лә алғайнылар. Нәмә булды һуң? Йөкләмә тик йөкләмә булып ҡына ҡалды. Төҙөлөш планы бары тик 25 процентҡа генә үтәлде. Сөнки район етәкселәре — район Советы председателе Насыров һәм ВКП(б) райкомы секретары Мортазин иптәштәр йөкләмә алыу менән генә сикләнделәр, ә уны үтәүҙе ойошторманылар.

Төҙөлештә быйыл да эш бармай, тип әйтерлек. Үткән алты ай самаһы ваҡыт эсендә бары тик 80 кубометр самаһы ер эше башҡарылды. Ә планда 1500 кубометр ер эштәре башҡарыу ҡаралғайны. «Сельэлектроның» Башҡортостан төҙөлөш-монтаж тресы Байҡы гидростанцияһы төҙөлөшөнә ярҙамлашыу өсөн прораб һәм десятник ебәргәйне. Ләкин колхоздар эшсе көсө сығармағанлыҡтан, уларҙың биш айға яҡын ваҡыты файҙаһыҙға үтте. Ҡариҙел районы етәкселәре ауылды электрләштереү эшенә ғәмһеҙ ҡарауҙарын тағы ла күпме ваҡыт дауам иттерерҙәр икән?

Ғафури районының Сәйт-баба һәм Яңы́ҙ-ҡайын ауыл Советтарындағы колхоздарҙың члендәре Мәндем һәм Еган йылғаларында гидроэлектростанция ҡороу тураһында күптән хыялландылар. Сәйт-бабала колхозсыларҙың төҙөлөш өсөн 300 кубометр ағас әҙерләп ҡуйыуына бер нисә йыл була инде. Хөкүмәт уларҙың теләктәрен ҡәнәғәтләндерҙе. Гидроэлектростанция төҙөүҙе элекке йылда уҡ планға индереп, үткән йылда төҙөлөш эштәрен тамамлау бурысын ҡуйҙы. Сәйт-бабала 50 киловатт, Яңы́ҙ-ҡайында 180 киловатт ҡеүәтендә гидростанциялар төҙөүҙең план, проекттары, техник документациялары әҙер булыуына ике йыл инде. Ләкин төҙөлөш эштәре бармай. Сәйт-баба станцияһын төҙөү өсөн әҙерләнгән 300 кубометр ағастар ҙа серен, ярамһыҙға килде инде. «Сельэлектроның» төҙөлөш-монтаж тресы тарафынан техник ярҙам күрһәтеү өсөн прораб ебәрелһә лә, ул бер нәмә лә эшләй алманы. Сөнки колхоздар төҙөлешкә эшсе һәм тартыу көсө сығарманылар. Шундай булғандың һуңында район етәкселәре Гәрәев һәм Яковлев иптәштәрҙе ауылды электрләштереү тураһында большевиктәрсә ҡыҙыҡһыналар тип булмамы?

Социалистик ауылды электрләштереү эшендә промышленность предприятиеләре күп ярҙам итә алалар һәм итергә бурыслылар. Күп предприятиеләр шефлыҡ итәләр, әлбиттә, ләкин ул шефлыҡтар күп хәлдәрҙә ысын мәғәнәһендә еткерелмәйҙәр. Республиканың күп кенә предприятиеләре быйыл ауылды электрләштереүҙә күҙгә күренерлек эш башҡарғандары юҡ әле. Ә беҙҙең республикала электрләштереүҙә эшлекле ярҙам итә алырлыҡ ҙур заводтар, трестар, берекмәләр, комбинаттар аҙ түгел. Һүҙҙә түгел, ә ысын мәғәнәһендә шефлыҡ итергә кәрәк.

Гидростанциялар төҙөлешенең юл ҡуйғыһыҙ ауыр барыуында «Сельэлектроның» Башҡортостан төҙөлөш-монтаж тресы ла ғәйепле. Быйыл төҙөлөш эштәре башланырға тейеш булған 30 гидростанцияға ошоға тиклем проекттар эшләнеп бөтмәгән, техник документация әҙер түгел. Трест оборудование, материалдар менән дә ваҡытында тәьмин итмәй. Төҙөлөштәргә техник етәкселек етерлек түгел. Трест эшләп килгән станцияларҙа ашлыҡ һуғыу өсөн 100 мотор, елгәрек өсөн—50, тирмәнгә — 50, колхоздарҙың ярҙамсы хужалыҡтарына 175 мотор ҡуйыуҙы планлаштырған. Урожай йыйыу осоро яҡынлашып килеүгә ҡарамаҫтан, билдәләнгән был сараларҙы тормошҡа ашырыуҙа практик саралар күрелмәгән тип әйтерлек. Трест етәкселәре Ғабдуллин һәм Берхович иптәштәр төҙөлөш-монтаж тресын ауылды электрләштереүҙе ойоштороусы һәм техник, оператив етәкселек менән тәьмин итеүсе штабҡа әүерелдерергә тейештәр ине.

Билдәле булғанса, республикала ауылды электрләштереү планы үткән йылда ла үтәлмәне. Эш темпының барышы быйыл да планды үтәлмәү ҡурҡынысы аҫтына ҡуя. Ләкин уға юл ҡуйырға ярамай. Ниндәй генә ҡыйынлыҡтар булмаһын гидростанциялар төҙөү һәм эксплоатацияға биреү пландарын тулыһынса үтәүҙе тәьмин итергә кәрәк.

Беҙҙә планды үтәү генә түгел, бәлки арттырып үтәү өсөн бөтә мөмкинлектәр бар. Бөтәһенән элек партия райкомдары, районсовет исполкомдары төҙөлөш эшенә етәкселекте, етерлек тиклем эшсе һәм тартыу көстәре бүлеүҙе колхозсылар араһында стахановсы эште ойошторорға, һәр бер төҙөлештә халыҡ төҙөлөшө төҫөндә күтәренке рух менән алып барырға тейештәр. «Сельэлектро» төҙөлөш-монтаж тресының, шефлыҡ итеүсе промышленность предприятиеләренең техник һәм материаль ярҙамы колхозсыларҙың стахановсы эшенә ҡушылырға тейеш. Әгәр партияның ҡала комитеттәре предприятиеләрҙең шефлыҡ эштәренә контролде көсәйтһәләр, шефлыҡтың һөҙөмтәһе ҙур буласаҡ.

Социалистик ауылды электрләштереү эшенә — большевистик темп! Гидростанция төҙөүсе колхоздарҙың, шефлыҡ итеүсе предприятиеләрҙең коллективтары араһында шул лозунг аҫтында социалистик ярышты киң йәйелдерәйек!

Х. Ҡолмөхәмәтов.

Намыҫ

М. ХӘЙДАРОВ.

Йәш яҙыусы иптәш Мөхәммәт Хәйҙәров художестволы үҙ эшмәкәрлек коллективтәре өсөн дүрт шаршаулык „Намыҫ" тигән пьеса яҙҙы.

Пьесала совет йәштәренең социалистик индустрияла патриотик эше, Тыуған илебеҙҙең экономик көүәтен көсәйтеү өсөн фиҙакәр көрәше һәм эшсе йәштәрҙең халыҡ эшенә, Ленин—Сталин партияһы эшенә ысын күңелдән бирелгәнлектәре сағылдырыла.

Газетабыҙҙың ошо номеренән башлап пьесаны тулы көйөнсә баҫып сығарабыҙ.

Ҡатнашалар:

Хәсән Шәрифуллин — сталевар. Әмир Каримов — сталевар. Сулимов Иван Петрович — цех начальнигы. Яхин Әхтәм Кәбирович — мастер, парторг. Хәдисә Әхтәмова — лаборантка. Вера Колесная — контрольный мастер. Заһир, Петр, Виктор — эшселәр.

1-се шаршау

Мартен цехы. Мастерҙәр бүлмәһе. Өҫтән аҫаҫ өҫтәл. Өҫтәлдә телефон. Стенала плакаттар, портреттар. Өҫтәл тирәләй ултырғыстар, цехҡа ҡараған тимер сәлтәрле тәҙрә аша цехтағы эш процесе күренеп тора. (Сулимов һәм Яхин инделәр).

Сулимов — Иптәш Яхин, теге сталевар Шәрифуллин менән эш насараймп тора бит әле.

Яхин — Беләм, беләм. Үткән төндә свод яндырған.

Сулимов — Ул егет менән нәмә эшләп ҡарарға инде. Бөтөнләйгә эшенән алһаң, сталеварҙар былай ҙа етешмәй...

Яхин — Һин уның мейесен яҡшылап тикшереп ҡараныңмы? Минеңсә, уның форсункалары ла ышаныслыраҡ булһа кәрәк.

Сулимов — Ғәйеп уның үҙендә лә етерлек. Завалканан алда ул мейесте ныҡлап тикшерергә тейеш ине.

Яхин — Үҙебеҙ үҫтергән, үҙебеҙ һөнәр биргән егет инде.

Сулимов — Бик тырыш егет ул. Шуға күрә уны ысын сталевар итәһе килгәйне лә.

Яхин — Ундай үҫеүсән егеттәргә ярҙам итергә кәрәк. Цехтың киләсәге шундай егеттәр ҡулында.

Сулимов — Шулай ҙа, бер-ике айға эшенән алып торорға тура килер. Башҡалар өсөн дә һабаҡ булыр, үҙе өсөн дә зарары булмаҫ.

(Хәсән инде).

Хәсән — Иптәш Яхин, минең анау көндө биргән ғаризамды кире бирегеҙ?

Яхин — Ниндәй ғариза ул?

Хәсән—Мин һеҙгә, цех партия ойошмаһына, үҙемде партия сафына алыуығыҙҙы һорап ғариза биргәйнем.

Яхин — Һин шул ғаризаны кире һорайһыңмы ни?

Хәсән — Эйе, хәҙер инде мин уны кире алырға теләйем.

Яхин — Ни өсөн?

Хәсән—Ишеткәнһегеҙҙер, мин киСәге төнгө сменала свод яндырҙым. Мин цехҡа ҙур зарар килтерҙем. Ундай кешенең партия сафында торорға хаҡы юҡ.

Яхин — Ә киләсәктә нисек эшләргә уйлайһығыҙ, иптәш Шәрифуллин?

Хәсән — Киләсәктәме? Миңә был цехтан йә бөтөнләй китергә кәрәк, йә башҡа берәр эшкә күсерегеҙ.

Сулимов — Ниндәй эшкә күсергә теләр инегеҙ, иптәш Шәрифуллин?

Хәсән — Һеҙ миңә иң ауыр эш бирегеҙ. Теләһә ниндәй эш булһын. Мин риза.

Сулимов — Мейестә ҡорос ирете еңел эшме ни?

Хәсән — Иптәш начальник, миңә үҙемде цехтың иң артта ҡалған участкаһында күрһәтергә мөмкинлек бирегеҙ.

Сулимов — Иптәш Шәрифуллин, һеҙ үҙегеҙҙе мейестә лә күрһәтә алаһығыҙ.

Хәсән — Коллектив алдында оят. Намыҫы таҙа сталевар өсөн быдан да ҙур хурлыҡтың булыуы мөмкин түгел. Әгәр ҙә минең сталевар булып ҡалыуымды теләһәгеҙ, шихта дворына ебәрегеҙ.

Сулимов — Шихта дворына?

Хәсән — Эйе, ул беҙҙең цехтың иң артта ҡалған участкаһы бит.

Сулимов — Шихтаға... тиһеңме... Ә? [illegible]

Хәсән — Шул участканы [illegible]

Яхин — [illegible] партияға [illegible]

Хәсән — Эш былайға киткәс асыҡ итеп һөйләшәйек, иптәш Яхин. [illegible]

Сулимов — [illegible]

Яхин — [illegible]

Хәсән — [illegible] (Вера инде).

Сулимов — Иптәш Колесная, иртәгә [illegible] Васильевка [illegible]. (Хәсән сыкты).

Вера — Иван Петрович, бөгөн Хәсән [illegible]?

Сулимов — Шихтаға ул үҙе телә [illegible]

Вера — Үҙе теләп?

Яхин — [illegible]

үҙе киләсәк өсөн күп нәмә вәғәҙә иткән аҙым тип һанайым мин.

Вера — Киләсәктә Хәсәндән ҙур сталевар сығасаҡ, тик уны бер аҙ ҡулда тоторға ине.

Сулимов — Иптәштәр, мине түбәндә завод директоры көтә торғандыр, ғәфү итегеҙ. (Сыҡты).

Яхин — Сталевар Хәсән Шәрифуллинга һеҙ дөрөҫ ҡарайһығыҙ. Был бик һәйбәт ҡараш.

Вера — Иптәш Яхин, һеҙ тағы әллә нәмә уйлай күрмәгеҙ, мин күрәм: Хәсән тырыша, әҙләнә. Ундай кешене яҡларға ла мөмкин.

Яхин — Бына тәүәккәллек кеслерәк унда. Йыш ҡына провалдарға осрап бара.

Вера—Экспериментттар яһай бит ул... Һеҙ күрһәгеҙ ине, ниндәй ҡыйыу тотона ул.

Яхин — Иптәш Колесная, цех коммунистәре араһында иң йәш кеше — һеҙ. Һеҙгә күберәк йәштәр араһында эш алып барырға тура киләсәк.

Вера — Конкрет рәүештә әйткәндә...

Яхин — Һеҙ Хәсән Шәрифуллинга ярҙам итегеҙ әле. Уның партия сафына инәһе килеп тә йөрөй.

Вера — Ярай, ҡулымдан килгән ярҙамды күрһәтергә тырышырмын. (Һөйләшә-һөйләшә сыҡтылар. Пауза. Әмир менән Хәдисә инде).

Хәдисә — Цех начальнигы бөгөн миңә әйтә: һине, Хәдисә, бригадир итергә кәрәк, ти. Мин уға ҡыйыуһынан нисек ҡотолорға белмәйем әле, Иван Петрович, тинем.

Әмир — Ул нәмә тине?

Хәдисә—Беҙгә һинең кеүек башҡорт ҡыҙҙарын үҫтерергә кәрәк, Хәдисә, тине.

Әмир — Ә һин уға нәмә тинең?

Хәдисә — Нәмә тейәйем, эшкә күнә бирәйек әле, иптәш начальник, тинем.

Әмир — Бына күрәңме, эш ҡайҙа табан бара. Мин һинә танһа ошо эшеңдә тип ҡасандан бирле әйтә киләм. Унда газ, кислота, ҡыҙҙар эшеме ни ул.

Хәдисә — Башта еңел булыр тип уйлағайным ҙа шул.

Әмир — Еңел эште мартендән эҙләйһеңме ни?

Хәдисә — Минең кеүек ҡыҙҙар эшләйҙәр бит. Тора-бара мин дә өйрәнермен әле.

Әмир — Беләм, беләм. Һин бит Хәсән артынан эйәрһең, уның үҙен шихтаға ҡыуҙылар.

Хәдисә — Һин нәмә һөйләйһең! Ошо ысынмы?

Әмир — Свод яндырған бит ул. Әллә кемдәй булып йөрөй ине.

Хәдисә — Эх, Хәсән... Хәсән, ниндәй шәп эшләй ине бит әле.

Әмир — Өсөнсө көндө мин үҙем да яна яҙҙым. Ярай әле берәү ҙә һиҙмәй ҡалды. Хәсәндеке лә үтер ине. Мастергә үҙе әйткән бит.

Хәдисә — Ул бигерәк тура һүҙле инде. Уның эсендәгеһе тышында шул.

Әмир — Күҙҙән бер төшеп ҡалһа белер әле. Уға әйәргән һине әйтер инем.

Хәдисә — Мин башҡаса булдыра алмайым. Уның менән бер цехта эшләүе лә минең өсөн ҙур бәхет.

Әмир — Ярай, бер ваҡыт [illegible]

Хәдисә — [illegible]

Әмир — [illegible]

Хәдисә — [illegible]

Әмир — [illegible]

Хәдисә — [illegible]

Хәсән — [illegible]

Хәдисә — Иптәш Шәрифуллин, [illegible]

Хәсән — [illegible]

Хәдисә — [illegible]

Хәсән — [illegible]

Хәдисә — [illegible]

Хәсән — Көлкәсе?

Хәдисә — Иптәш Шәрифуллин, [illegible]

Хәдисә — Һиңә, Хәсән, бөгөн шихтала тора [illegible]

Хәсән — Ә һин [illegible]

Хәдисә — Бына [illegible] Хәсән, [illegible]

Хәсән — Беҙ бит [illegible]

Хәдисә — Нисә, Һинең кеүек егеттәргә колхозда ла эш етерлек.

Хәсән — Заводҡа мине колхоз ебәрҙе. Бөтә районда алдынғы колхоздарҙың береһе ул — беҙҙең колхоз... Ошо хәлдә кире ауылға ҡайтып инһәм, колхозсылар миңә нәмә тейерҙәр, һин шуны беләһеңме?

Хәдисә — Үҙ кешеләрең инде... Ситләтмәҫтәр әле.

Хәсән — Мин ошо мейестәрҙә ҙур эштәр күтәрергә һүҙ бирҙем. Хәдисә, биргән һүҙҙән баш тартыу егетлекме ни?

Хәдисә — Биргән вәғәҙәңде үтәп сығырға алһаң ярай ҙа.

Хәсән — Үтәрбеҙ. Күрерһең, беҙ уны 200 процент итеп үтәрбеҙ, Хәдисә.

Хәдисә — Ой, һүҙгә бирелеп онотҡанмын да. Миңә проба алырға ваҡыт бит. (Сыҡты, Заһир менән Яхин инделәр).

Яхин — Бына беҙҙең Хәсән ошо була инде.

Заһир — Тап үҙе, начальник ағай... Минең ауылдаш. Хәсән ҡустым һаумы әле?

Хәсән — Һаумы, Заһир ағай. Һин бында ниндәй килеп сыҡтың?

Заһир — Бер һине генә ҡалала эшләп йөрөргәме ни. Мине лә колхоз заводҡа эшкә ебәрҙе.

Яхин — Ул һинең менән кәңәш итмәксе була. Ниндәй эшкә тотонорға белмәй йөрөй егет.

Заһир — Һинең эш, Хәсән ҡустым, бик шәптер инде, мастер фәлән түгелме?

Хәсән — Түгел. Беҙгә, Заһир ағай, һинең менән бергә эшләргә тура киләсәк.

Заһир — Улай булмаҫ ҡустым, аҙыраҡ маҡтана торғанһыңдыр.

Хәсән — Иртәгә күрерһең.

Заһир — Ысынлап та шулай була торған булһа, иртәгә үк колхозға хат яҙам. Колхозсылар бирерҙәр үҙеңә ҡорәгендә, тигән кеүек.

Хәсән — Мин эш боҙоп ташланым, Заһир ағай.

Яхин — Уның эше шулайыраҡ, Заһир дуҫ. Эште бер боҙғас төҙәтергә тура килер инде.

Хәсән — Мейестән айырылыуы бик ауыр.

Яхин — Теләгеңдә булһа, һин уға кире ҡайтырһың әле. Һәм тиҙ үк ҡайтырһың. (Сәлтәрле тәҙрә аша цехҡа күрһәтеп) ана күрәһеңме, мейестән шлак ағыҙалар. Ошо шлакты ҡоростан айырып алыр өсөн аҙмы көс, тир түгергә тура килә. Кешеләр менән дә ошолай. Ысын сталевар булып әлгерәүе бик еңел эш түгел ул.

Хәсән — Минең дә ысын сталевар булаһым килә, Әхтәм ағай. Ә таҙартаһы шлаҡ миндә лә етерлек әле.

Яхин — Һинән, Хәсән, бик һәйбәт сталевар сығасаҡ. Бының өсөн тырышырға ғына кәрәк.

Хәсән — Бөгөн минең эшем бик насар. Ләкин белегеҙ, мин бары бер үҙемдекен ҡылырмын. Ҡасан булһа ла ошо ҡарт мейестәр Маҡар Мазайҙыҡы һымаҡ донъяла иң гүзәл, иң тиҙ эшерләнгән премияларҙы бирерҙәр. (Әмир инде).

Әмир — Иптәш Яхин, [illegible]

Яхин — Бына шулай, Хәсән [illegible]

[illegible]

Әмир — Ниндәй [illegible]

[illegible]

иман, үҙеңә тейешкән урынға ҡыҫылып бараһың.

Хәсән — Һин ошолай булһаң, бында ла тыныс йәшәй алмабыҙ. Сөнки беҙ икебеҙ ике төрлө уйлайбыҙ.

Әмир — Мин цехта ос йыл буйынса сталевар исемен тотоп киләм. Мине бөтә завод, ҡала белә, Ә һин кем һуң?

Хәсән — Оҙаҡ та үтмәҫ, һинең бөлөкәй данынды беҙҙең сменаның, цехтың ҙур даны ҡумер, күрерһең.

Әмир — Мин цехта сатта һинә ахлыҡлы сталевар булыу әләкмәҫ!

Хәсән—Ҙур эш өсөн, бөйөк эш өсөн уянған намыҫ, кесле нәмә ул. Ошо намыҫты коллектив интересы өсөн файҙаланғанда бигерәк тә яҡшы булыр ине.

Әмир — Ха-ха-ха... Уны свод яндырған өсөн шихтаға ҡыуалар. Ә ул һаман цех намыҫы тураһында һөйләй.

Хәсән — Беҙ цех интересы өсөн утҡа ла, һыуға ла инергә әҙербеҙ. Бына һин ошондай хәлгә ҡалһаң, ниләр инең икән?

Әмир — Ундай хәлгә ҡалмам мин. Бар кеше, һинең һымаҡ, асыҡ ауыҙ түгел бит.

Хәсән — Бөгөн мин былыһын да күтәрәм, Әмирхан. Ләкин, кемдең кем икәнлеген миненсә, киләсәк яҡшыраҡ күрһәтер. (Сыҡты).

Әмир — Һине Хәсән тейерҙәр, мине Әмир тейерҙәр. Һинең менән мине һис ваҡытта ла бер рәткә ҡуймаҫтар. (Вера инде).

Вера — Хәсән әле генә ошонда ине түгелме?

Әмир — Ошонда ине лә түбәнгә төшөп китте.

Вера — Ә... шихтағамы? (Китә башлай).

Әмир — Веруся...

Вера — Ул ниндәй, Веруся тағы?

Әмир — Ғәфү итегеҙ, Вера Алексеевна...

Вера — Нә тиҙ генә әйтегеҙ ҙә, минең ваҡытым юҡ.

Әмир — Бөгөн баҡсаға сығаһығыҙмы?

Вера — Ваҡытым юҡ.

Әмир — Иртәгә?

Вера — Иртәгә политучеба.

Әмир — Былай булғас, мин һеҙҙе аңламайым.

Вера — Нисек тинегеҙ?

Әмир — Һеҙгә тағын кем кәрәк? (Гудок).

Вера — Ғәфү итегеҙ, миңә сменаға.

Әмир — Һеҙ бит интеллигенция, мастер, тиҙҙән институт бөтерәһегеҙ. Ябай сталеварға ҡарайһығыҙмыни һеҙ.

Вера — Был темаға һуңынан һөйләшербеҙ.

Әмир — Ләкин шуны белегеҙ: мин һүҙемде телһә кемгә, зерәгә әрәм итергә өйрәнмәгәнмен.

Вера — Шулаймы ни?

Әмир — Мин һеҙҙән яуап көтәм.

Вера — Ундай яуапты цехта, эш өҫтөндә бирел булмай инде, әәбиттә. (Сыкты).

Әмир — Бынаһы ла Хәсән артынан китте. Ниндәй Хәсән булды һуң әле был? Бер Хәсәнме, әллә ун Хәсән булдымы? Юҡ инде, ҡустыҡайым. Ауылдаш булһаң, була бир. Мин һиңә улай үҙемдән өҫтөн булырға юл бирмәм. Бына тиклем нисек алдынғы булып килгәнмен икән, киләсәктә лә мин, минән башҡа берәү ҙә түгел, мин алдынғы булырмын. (Сыкты).

ШАРШАУ

(Дауамы бар).

ТРАКТОРИСТӘРГӘ ЯРҘАМҒА

Трактор эштәренең төп төрҙәренә агротехник талаптар һәм тикшереү ҡағиҙәләре

СССР ауыл хужалығы Министерствоһы тракторҙар менән ер эшкәртеүгә агротехник талаптар һәм уларҙың сифаттарын тикшереү ҡағиҙәләрен билдәләне.

Был алдала МТС һәм колхоз етәкселәре тарафынан тикшереүҙе системалы рәүештә ойоштороорға кәрәк. Тикшереүҙе ойоштороғанда агротехник ҡағиҙәләрҙе боҙоуға юл ҡуймау саралары төп урын алып тора.

Трактор эштәренең төп төрҙәренә агротехник талаптар һәм уларҙы тикшереү ҡағиҙәләре ер һөрөүҙә түбәндәгеләрҙән тора: төп корпус төрәненең ос араһы алпаҡ рамалы һабандарҙа (5 К 35, Т—535, ТРИ 5—Й Я, К 412—Д һәм К 212—Д маркалы һабандарҙа) 20—25 сантиметр оҙонлоғонда булырға тейеш. Предплужниктең ҡыр яҡ ситә төп корпустың ҡыр яҡ ситә менән тигеҙ, йәки бер асылыҡта ҡуйыла.

Диск артҡы корпус алдындағы предплужник алдына ғына беркетелә. Уны втулкаһы менән предплужник төрәненең ос тапҡырына, ә ситтәре менән 2—3 сантиметр тәрәнерәк йөрөрлөк итеп ҡуйырға. Диск һөрөлмәгән яҡҡа 1—3 сантиметр киңлектә ҡырҡырлыҡ итеп ныҡытыла.

Һабан—бөтә корпустары ла бер киңлектә, бер тәрәнлектә ҡырҡырлыҡ итеп көйләнелә. Эш ваҡытында һабан тура йөрөргә, йәки уның рамаһының буй гредилдәре йөрөү һыҙығына параллель булырға тейеш.

Эш ваҡытында һабанды йәбешкән тупраҡтан, ҡый үләндәренән таҙартырға, предплужниктәрҙең корпус стойкаларының һәм башҡа киҫәктәренең ҡуйылышын, ныҡытылыуын тикшерергә.

Тунға һөрөү ҡамылды һәм ҡый үләндәрен күмдереү һәм тупраҡта дым аҙыҡ туплау бурысын ҡуя. Тунға һөрөү предплужник ҡуйылған һабандар менән үтәлә. Һабандарҙы көйләү аҙағы һөрөү ваҡытындағы кеүек үк эшләнелә.

Тунға бөртөклө культуралар сәсеү өсөн 20—22 сантиметр, шәкәр сөгөлдәре, картуф һәм башҡа төҙлек культуралар сәсеү өсөн 25—27 сантиметр тәрәнлегендә һөрөргә кәрәк. Тупраҡтың һөрөү ҡатламы был тәрәнлектән һай булһа уны ҡатламдан 1—2 сантиметр тәрәнерәк итеп һөрөү талап ителә.

Тунға һөрөүҙең ваҡыты агротехник ҡағиҙәләрҙә билдәләнелә. Тунға һөрөлгән ер тырматылмай. Һыртлы урындар арҡылыға загон ысулы менән һөрөлә, фигуралап һөрөү ҡырҡа тыйыла. Бөрөнсе бураҙнаны маяҡтар ултыртып тура һөрөргә кәрәк. Сей ҡалдырып һөрөлгән ер бракка сығарыла һәм яңынан эшкәртелә.

Тырмалатыуҙың маҡсаты итеп: ҡамыллы, сиҙәмле ерҙәрҙә тунға һөргәндән торол ҡалған кәҫтәрҙе, эре киҫәктәрҙе ваҡлап ерҙе сәсергә ярарлыҡ хәлгә килтереү ҡуйыла. Тунға һөрөлгән ерҙә яҙ иртә тырматыу сараһы тупраҡта дымды һаҡлай.

Тырмаларҙы көйләү талаптары түбәндәгенән тора: Тырмаларҙың тештәре осло булырға тейеш. (Уларҙы үткерләргә ярамай, ә тимерлектә һуҙҙырырға кәрәк). Тырма тештәрен ныҡытҡан гайкалар тарттырылған булһын. Тырма таҡҡан прицеп тигеҙ йөрөрлөк оҙонлоҡта булырға тейеш. Әгәр ҙә прицеп ҡыҫҡа булһа тырманың алғы рәт тештәре бөтә тәрәнлектә эшләмәйҙәр, ә артҡы рәт тештәре бик ныҡ баталар.

Тырмаларҙы бер нисә рәт ҡуйып таҡҡанда бер теш эҙенән икенсе теш йөрөмәҫлек итеп ныҡытырға кәрәк.

Тунға һөрөлгән ерҙе тырматыу ваҡыты бураҙна һырттары ваҡланып, тупраҡ һылашмаслыҡ хәлгә килеүенә ҡарап билдәләнелә. Бик иртә тырматғанда тупраҡ йомшармай, эре киҫәктәре ваҡланмай ҡала. Тырматҡандан һуң ер өҫтө тигеҙ булмаһа, эре киҫәктәр ҡалһа ҡайтанан тырмалайҙар. Был эште тырмаларҙы тракторға башҡа машиналар менән бергә таҡып (бер агрегатта) йәки айырым үткәрергә мөмкин. Эште бракҡа сығарыу баҫыуҙы ике диагонале буйынса ла ҡарап сығыу юлы менән үткәрелә. Сей ҡалған булһа, насар эшләнгән участкалар ҡалғанлығы күренһә эш бракҡа сығарыла.

Тунға һөрөлгән ерҙә яҙ культивациялауҙың бурысы тупраҡтың өҫкө ҡатламын йомшартыу, үләндәрҙе бөтөрөүҙән тора. Культивациялау эше культиваторҙар йәки таҡтаһы алынған тәрәнлек лущильниктәр менән үткәрелә. Тештәре таҡта ярҙамы менән бер асылыҡта бер тештән үҙгән эҙен икенсе теш бер ни тиклем (20—30 миллиметр) ҡаплап уҙырлыҡ итеп ҡуйылалар. Ҡырҡа торған тештәр ҡуйылғанда уларҙың ҡырҡыусы әлештәре бөтә тигеҙлегә менән бер асылыҡта ятырлыҡ итеп алғы, йәки артҡы яғы күтәрелеп тормаҫлыҡ итеп ныҡытылалар.

Культиваторҙың тештәре һәр ваҡыт үткер булырға тейеш, бының өсөн уларҙы бер, ике смена эшләгәндән һуң үткерләргә кәрәк.

Культивация тупраҡ әҙергәс үткәрелә. Өлгөргән тупраҡ тип һылашмай, ҡулда ҡыҫҡан ваҡытта һыу һығылып сыҡмай торған тупраҡҡа әйтәләр.

Сәсеү алдынан үткәрелә торған культивациялау, ҡағиҙә рәүешендә, орлоҡто күмдереү тәрәнлегендә, ә бына тиклем үткәрелгәне шул район өсөн булған агротехник ҡағиҙәләрендә күрһәтелгән тәрәнлектә булырға тейеш. Культивациялау ҡағиҙә рәүешендә, һабан бураҙналарына арҡылы үткәрелә.

Бында сифат эш барышында тикшерелә. Баҫыу ике диагонале буйынса сығыла, бер нисә (10—20 урында) культивациялауҙың тәрәнлеге үлсәнә. Тәрәнлек бирелгән заданиенән бер сантиметрҙан да артыҡ айырылмаҫҡа тейеш. Әгәр йомшартылмай йәки ҡый үләндәре ҡырҡылмай ҡалған урындар булһа ҡайтанан эшкәртелә. Ҡый үләндәре ҡырҡылмай тупраҡ менән генә күмелгән урындарҙа ла шулай уҡ ҡайтанан культивация үткәрергә кәрәк.

Пар һөрөүҙең төп маҡсаты — тупраҡты дым һаҡларлыҡ, үҫемлектәр өсөн кәрәкле аҙыҡты туплай алырлыҡ ваҡ бөртөклө (ярмалы) хәлгә килтереү һәм ҡамыл, тиреҫ, минераль ашламаларҙы күмдереүҙән тора.

Баҫыуҙы ҡый үләндәренән таҙартыу, ерҙең өҫкө ҡатламын йомшаҡ хәлдә тотоу маҡсаты менән пар культивациялана. Культивациялау өсөн культиваторҙар йәки лущильниктәр файҙаланыла. Парға һөрөлгән ерҙе культивациялау аҙ тигәндә сезонға өс тапҡыр үткәрелергә тейеш. Культивациялауҙың һаны тупраҡты йомшаҡ, ҡый үләндәренән таҙа тотоуға бәйләнешле билдәләнелә.

СССР ауыл хужалығы Министерствоһының был ҡағиҙәләрен үтәү һәр бер тракторист өсөн — закон.

Инженер Ғ. Ишморатов.

Специалист кәңәштәре

БАЛ КОРТТАРЫНЫҢ ТОКОМОН ЯКШЫРТЫУ ӨСӨН

Умартасылыҡ техникаһын үҫтереү өсөн бал ҡорттарының биологияһын яҡшы белергә кәрәк. Был юлда умартасыға фән ярҙам итә. Морфология фәне — бал ҡорттарының тән һәм органдары төҙөлөшөн өйрәтә. Эмбриология — бал ҡорттарының йомортҡала саҡтағы үҫешен, уның органдарының формалашыуын, физиология — органдарҙың функцияларын, уларҙың маҡсат йүнәлешен, экология — бал ҡорттарының үҙ-ара һәм тышҡы среда мөнәсәбәтен өйрәтә.

Быларҙы өйрәнеү хужалыҡ маҡсатында бал ҡорттарын дөрөҫ файҙаланыу өсөн ярҙам итә. Ул ғына түгел, бал ҡорттарының юғары продуктивле тоҡомон тыуҙырыу маҡсатында уларҙың тәбиғәтен үҙгәртеү өсөн дә кәрәк. Был эш В. И. Мичурин учениеһе нигеҙендә алып барылырға тейеш. Мичурин учениеһе академик Т. Д. Лысенко һәм уның эҙенән барыусы ғалимдар тарафынан үҫтерелде. Диалектик материализмға нигеҙләнгән был учение беҙҙең алдыбыҙҙа ауыл хужалығының бөтә тармаҡтарын һәм шул иҫәптән бал ҡорто аҫыраусылыҡты ла алға ебәреү өсөн ҙур мөмкинлектәр асты.

Ленин исемендәге Бөтә Союз ауыл хужалығы Академияһында күптән түгел булып үткән махсус кәңәшмә бал ҡорттары буйынса тоҡомсолоҡто яҡшыртыу тураһындағы мәсьәләне тикшерҙе һәм был өлкәлә яҡындағы йылдар өсөн төп бурыстарҙы билдәләгән мөһим ҡарар ҡабул итте. Шуның менән бергә, был кәңәшмә бал ҡорттары өлкәһендә реакцион ҡараштарҙың тамам еңелеүен, ә Мичурин учениеләренең тантанаһын күрһәтте.

Кәңәшмә тарафынан ҡабул ителгән ҡарарҙы үтәү юлында хәҙер умартасылыҡтағы бөтә эш мичуринсе фән талаптары нигеҙендә ҡорола. Беҙҙең Башҡортостанда ла был эш бөтә киңлегендә йәйелдерелергә тейеш. Умартасы мастерҙәребеҙҙең бөгөнгө көндәгеләрҙең бурысы — селекция-тоҡомсолоҡ эшен Мичуриндең — Лысенконың идеялары нигеҙендә ҡороу сараларын үткәреүҙән, был өлкәлә алдынғы тәжрибәләрҙе файҙаланыуҙан һәм һәр яҡлап алға ебәреүҙән тора.

Колхоз һәм совхоз умарталыҡтарында селекция эше түбәндәге өс йүнәлештә алып барылырға тейеш: 1) бал ҡорттарын массовый рәүештә һайлап алыу; 2) тоҡомсолоҡ буйынса бал ҡорттарының төүгә формаларын билдәләү менән индивидуаль һәм төркөмлө рәүештә һайлап алыу; 3) гибридлаштереү (метислаштереү) юлдары.

Башҡорт АССР-ы ауыл хужалығы Министерствоһы 1949 йылдың 12 мартындағы бойороғонда быйыл һәр районда бер урында тоҡомло умартасылыҡ ойоштороға тәҡдим итте. Был маҡсат өсөн иң алдынғы колхоздың умартасылыҡ фермаһы бүленергә тейеш. Ундағы бал ҡорттары юғары һәм тоторокло бал бирә торған тоҡомдан булһындар. Бындай фермалар алдынғы һәм квалификациялы умартасылар менән тәьмин ителергә һәм уға район ауыл хужалығы һәм умартасылыҡ специалистәре яҡындан ярҙам күрһәтергә тейештәр.

Тоҡом умартасылыҡ фермаһында түбәндәге эштәр үткәрелә: гербиә эшә дөрөҫ ҡуйыла, күстең производство-контроль учеты булдырыла һәм тоҡомсолоҡ эше системалы рәүештә алып барыла. Район ауыл хужалығы бүлегенең планы буйынса яҡшы тоҡомло бал ҡорто күстәрен башҡа алдынғы умартасыларға алыштыра һәм ғөмүмән районда тоҡомло умарталарҙы күбәйтеү сараларын күрә. Һәр яҡтан еңгеле ойошторолған бындай умарталыҡ район өсөн күргәҙмә урынына әйләнә.

Башҡортостанда умартасылыҡты һәр яҡлап алға ебәреү өсөн мөмкинлектәр ҙур. Тик ул мөмкинлектәрҙе файҙалана белергә һәм эште ныҡлап ойоштороорға кәрәк. Беҙҙең умарталыҡтарыбыҙ тоҡомло бал ҡорттары менән тулыландырылырға тейеш. Бындай тоҡом балды ла, балауыҙҙы ла күп бирә торған, ҡышлауға түҙемле, ауырыуҙарға бирешмәй торған бал ҡорттары булһындар.

Беҙҙең бурыс—совет фәне ғалимдәренең учениеләре менән ҡоралланып, умартасылыҡ эшен һәр яҡлап алға ебәреүҙән, уны хужалыҡтың юғары доходлы тармағына әйләндереүҙән һәм государство өсөн күберәк бал ҡорто продукттары — бал һәм балауыҙ етештереүҙән тора.

А. Игуменов

Башҡортостан умартасылыҡ конторыһының баш агрономы.

Физкультура һәм спорт

Мәктәп йәштәре физкультурниктәре ярышында.
Һүрәттә: Өфө калаһы 3-сө номерлы кыҙҙар мәктәбендә укыусы иптәш А. Морякова. Ул бер метр 20 сантиметр бейеклеккә һикереп, ярышта беренселекте алды.
Ш. Уразбахтин фотоһы.

Белорет металлургтарында

Белорет. (Телефон аша). ВКП(б)-ның Белорет кала комитеты һәм кала Советы исполкомы эшсе йәштәр араһында физкультура һәм спорт эшен яҡшыртыу мәсьәләһен ултырышта тикшереп, тейешле карар кабул иткәйнеләр. Был карарҙы үтәү маҡсатында байтаҡ саралар үҙгарылды һәм физкультура-спорт эштәре йәйге осорҙа айырыуса йәнләнә башланы. Күптән түгел генә булған профсоюз-комсомол кросы һөҙөмтәләре быны бик асыҡ күрһәтә. Унда каланың 6347 эшсе йәше катнашты.

Кроста алдынғылыкты алған 165 спортсмен араһында кала беренселеге өсөн ярышы үтте. Бында беренсе урынды алған физкультурниктәр Өфөгә барып, Бөтә Башкортостан ауыл йәштәренең спартакиадаһында катнаштылар һәм бишенсе урынды алдылар. Катын-кыҙҙар группаһы буйынса 2000 метрға йүгереүҙә иптәш А. И. Тарасова Бөтә Башкортостан күләмендә икенсе урынды алып, физкультура һәм спорттың республикан комитеты тарафынан грамота һәм киммәтле бүләк менән наградланды.

Хәҙер кала күләмендә волейбол ярышы үткәрелә. Унда 19 команда катнаша. Мәктәп йәштәре физкультурниктәренең кала беренселеге өсөн 20 июндә башланған спартакиадаһы 2-се июлгә тиклем дауам итәсәк.

19 июндә Тирлән посёлкаһы табаклы тимер эшләп сығарыу заводы һәм «Металлург» командалары осрашты, уйын 7 : 3 менән «Металлург» футболистары файҙаһына тамамланды. Профсоюз йәштәре командаларының ярышында ла «Металлург» футболистары, 5 команданы еңеп, беренселекте алдылар.

ВКП(б) кала комитетының спорт площадкалары төҙөү тураһындағы карары нигеҙендә металлургия техникумында, 8-се һөнәрселек мәктәбендә, 15-се мәктәптә спорт площадкалары төҙөлеп, йыһазландырылдылар. Июль башында Ағиҙел буйында спортсмен-комсомолец йәштәр көсө менән һыу станцияһы төҙөлә башлана.

Һуңғы көндәрҙә 4 спорт обществоһы, 17 урында физкультура коллективтары ойошторолдо.

Ш. Кинйәкәй.

Янған-тау курортында

Бейек тау аҫтында киң Үҙән йылғаһы аға. Уның тирә-яғын бәрҙә таллар биҙәй. Асыл коштар һайрайҙар. Ө йылғаның уң яғында бейек тауҙар теҙелеп киткәнәр. Ошо тауҙарҙың иң бейегендә «Янған-тау» курорты урынлашкан.

Был курортта ревматизм, аш карыны, гинекология һәм нерв ауырыуҙарын дауалайҙар. Бында шифаһы бейек тауҙан сыккан пар менән дауалау ысулы ҡулланыла.

Былтыр сезонда курортта бөтәһе 575 кеше ял иткән. Хәҙер дауаланыусыларҙың һаны 125 кешегә тула. Уларҙың санаторийҙағы врачтары ҙур хеҙмәтләк менән дауалайҙар. Бында ятып, сирҙән терелеп китеүселәр уларға рәхмәт белдереп хаттар яҙалар. Бына беҙҙең алдыбыҙҙа бер хат ята. Уны ошо йылдың май айында дауаланғандарҙан бер төркөм кеше яҙған. Хатка 8 кеше кул куйған. «Беҙҙең турала тәрән хәстәрлек күргәндәре өсөн врач Курамшина (курорт директоры), Фәрхетдинов һәм Ғиззәтова иптәштәргә бөтә йөрәктән рәхмәт белдерәбеҙ», — тип тамамлайҙар хаттарын.

Курорттың үҙенең ярҙамсы хужалығы, стерлек һәм ашлык сәсеү ерҙәре бар. Ике автомашина килеүсе һәм китеүсе дауаланыусыларҙы тимер юл станцияһына ташып тора. Ярҙамсы хужалыктың баксаһында йәшелсәләр үҫтерелә. Баҫыуҙарҙың һоҙо үҫә. — Был курорттың перспективаһы сикһеҙ ҙур, — ти иптәш Курамшина, — быйыл беҙ тиҙҙән водопровод һәм электр станцияһын төҙөүҙе тамамлайбыҙ. Бының өсөн бөтә машиналар, аппараттар килтерелеп бөткән, тик бер аҙ ер эштәре генә бар.

Х. Баимов.

Халк-ара күҙәтеү

АКШ-та экономик хәл тураһында

Был ярты йылдан күберәк инде Америка Ҡушма Штаттарынан илдең экономик хәленең бер туктауһыҙ насарая барыуы тураһында хәбәрҙәр килеп тора. Ошо йылдың апрелендә АКШ Компартияһы милли комитетының пленумы, экономик обстановкаға анализ яһап, «Америка халкы экономик кризис башланыуы алдында тора, уя Ҡушма Штаттарҙа үҙгән йылдың аҙағынан алып үҫә килә», тип билдәләп үтте. Был күрһәтеүҙе раҫлаусы билдәләр күп һәм улар көн һайын арта баралар.

АКШ-та промышленносте производствоһы үҙгән йылдың ноябренән алып кәмей бара. «Юнайтед стейтс Ньюс энд уорлд рипорт» журналының билдәләүенә карағанда, производствоның кыҫкарыуы промышленностең барлык тармактарына ла тип әйтерлек, шул иҫәптән машиналар эшләү һәм корос койоу тармактары өсөн дә характерле. Хәҙерге вакытта корос койоу промышленносе үҙенең производство кеүәтенең 84,4 проценте күләмендә генә эшләй.

Тауар әйләнеше сфераһында иҫә барыусы кризистең күренештәре һаман асығыраҡ беленә баралар. Күпләп шулай уҡ ваклап һатыу күләме лә кәмей. Шуға ярашлы рәүештә тауар запастары күбәйә бара.

Ямаутлы «Маршалл планына» карамаҫтан, Американың экспорты түбәнәйә. Официаль статистиканың билдәләүенсә, уның күләме, 1947 йылдағыға сағыштырғанда, 20 проценттан күберәккә кәмерәк.

Һуңғы вакытта эшһеҙлектең йылдам үҫеүе Америкалағы бөтә тормоштоң иң ауыр яғы булып тора. Промышленноста эшләү һигеҙ ай буйына өҙлекһеҙ кыҫкара. Эшкәртеүсе промышленностағы эшселәрҙең һаны май — апрель айҙарында ғына 320 мең кешегә кәмегән. Америка профсоюздарының мәғлүмәттәренә карағанда, АКШ-та эшһеҙҙәр һаны 5 миллион кешенән арта. Әгәр ҙә был цифрға «өлөшләтә эшләүселәрҙе», шулай уҡ регистрацияланмаған эшһеҙҙәрҙе лә индермәһәң, картина тулы булмаясаҡ. Быларҙың дөйөм һаны 12 миллион тәшкил итә.

Америка монополистәре производствоны кыҫкартыу һығымталарын хеҙмәтсәндәрҙең елкәләренә төшөрергә ынтылып, хеҙмәт хакын кәметәләр һәм яңы миллиондарса эшселәрҙе урамға сығарып ташлайҙар. Ө монополияларҙың табыштары һис бысаса күрелмәгән юғары кимәлдә калыуҙа дауам итәләр.

АКШ-та экономик хәлдең насарланыуын күрһәтеүсе күп дәлилдәрҙе бергә туплап, прогрессив партияның Милли комитеты күптән түгел махсус белдереүҙә шулай тип билдәләне: «Ҡушма Штаттар өҫтөнә каты экономик кризис ябырылып килә». АКШ-тың күп матбуғат органдары һәм күренекле экономистәре лә әҙмы-күпме дәрәжәлә шулай уҡ һығымтаға киләләр.

Американың прогрессив общественносе вәкилдәре, илдең хәҙерге экономик хәле АКШ-тың идара итеүсе түрәләре тарафынан үткәрелә торған эске һәм тышкы политикаға бәйләнгән, тип күрһәтәләр. Капиталистик монополиялар власы, реакцияның ялкау һәм демократияны баҫыу политикаһы, «Маршалл планы», агрессив Төньяк Атлантик пакт һәм доллар хакимлек итеү артынан кыуыу политикаһы, Ҡушма Штаттарҙың прогрессив партияһының милли комитеты былай ти: «Трумэн хөкүмәте халкты ышаныслы тормош һәм тыныслыҡ атмосфераһында йәшәүгә хокуҡ бирмәй».

АКШ-тың экономик хәленең насарланыуы һәм башланып киткән кризис күренештәренең арта барыуы башка капиталистик государстволарҙың, айырым алғанда, Англияның хәленә лә тотолғоһоҙ тәьҫир итә. Ошо көндәрҙә Австралия премьер-министры Чифли Англияла экономик кризис куркынысы булыуын күрһәтте. Англия лейбористәренең күптән түгел Блэкпулда булған конференцияһында ла ошо куркыныс тураһында һөйләнде.

Англия менән Америка араһындағы каршылыктарҙың киҫкенләшеүе

Англия менән Ҡушма Штаттар араһында Англия менән Аргентина араһындағы сауҙа килешеүе айканлы бик характерле дау-ғауға башланып китте. Был килешеү, матбуғаттың ошо килешеү тураһындағы хәбәрҙәренә карағанда, ике яклы тауар алмашыуға короланып, килешеү үҙенең алдына ике илгә лә долларҙар тотмайынса кәрәкле каһһы бер тауарҙарҙы алыу һәм Англия менән Аргентинаның Ҡушма Штаттарҙан бәйһеҙлеген бер аҙ кәметеү маҡсатын куя. Килешеү Англияға уның һуғыштан элекке Аргентина баҙарында ныгыныуға мөмкинлек бирер ине.

Быларҙың бөтәһе лә Америка монополистәре араһында ҙур тынысһыҙлык тыуҙырҙы. Государство секретары урынбаҫары Уэбб, күптән түгел пресс-конференцияла сығыш яһап, Ҡушма Штаттар килешеүҙең кайтанан каралыуына һәм уның шарттарын үҙгәртеүгә өлгәшергә тырышасаҡтар, тине. Ассошиэйтед пресс агентствоһының хәбәренә карағанда, Америка бизнесмендәре Латин Америкаһы баҙарҙарында үҙҙәренең монополиялы хәлдәренән сигенергә һәм унда яңынан инглиздәрҙе индерергә теләмәйҙәр. Һәм шуны әйтергә кәрәк: күрелгән саралар уңышһыҙ булмағандар. Һәр хәлдә Англия-Аргентина килешеүен төҙәтеүҙең «киҫектереләүе» тураһында билдәле булды.

Ҡушма Штаттарҙың һәм Англияның экономик хәлдәре насарлана барған һайын ике ил араһында көрәш һаман асығыраҡ һәм киҫкенерәк форма ала бара. Икенсе бөтә донъя һуғышы вакытында Англияны күп кенә баҙарҙарҙан кыҫырыклап сығарған Америка монополиялары үҙҙәренең инглиз көндәшенә һөжүмдәрен дауам итәләр. Икенсе яктан, Англия империализменең дөйөм көсһеҙләнеүенә карамаҫтан, бик ҙур колониаль баҙарҙары һәм сырьё сығанактары үҙҙәренең кулдарында һаҡлап калған Англия капиталистәре үҙҙәренең позицияларында тороп калырға, ә мөмкин булғанда уларҙы киңәйтергә тырышалар. Донъяла гегемон булыу өсөн Англия менән Ҡушма Штаттар араһында көрәш проблемаһы, иптәш Сталиндең 1928 йылда уҡ күрһәткәненсә, көн тәртибенән төшмәгән генә түгел, бәлки һаман күберәк һиҙелә бара. Англия менән Америка араһындағы каршылыктар империалистик лагерҙағы төп каршылыктарға әйләнделәр.

Яҡын һәм Урта Көнсығыш илдәрендә Англия менән Америка араһында нефть өсөн бик каты көрәш бара. Америка капиталы Көньяк Америка һәм Африка илдәренән, Канаданан, Австралиянан, Индиянан инглиздәрҙе кыҫырыклап сығара бара. Англия һәм Америка монополистәре араһында көрәш һуңғы вакытта Көнбайыш Европала ла йәйелде һәм унда бик киҫкен характер ала.

Варшаваның «Речь посполита» газетаһы ошо көндәрҙә был айканлы кыҙыклы хәбәр баҫып сығарҙы. Англия Көнбайыш Европала үҙенең Америка конкурентына каршы көрәштә хатта маршаллаштырылған илдәр вәкилдәренең йәшерен кәңәшмәләрен сакырыуға тиклем бара икән. Газетаның күрһәтеүенсә, апрелдә булған ошондай кәңәшмәләрҙең береһендә Англия вәкиле Холл-Пэтч, «Америка ярҙамы» Европала экономиканың стабилләшеүенә килтермәйәсәк, ә уны тик АКШ-ка тулыһынса бәйһеҙлеккә итеп куясаҡ, тигән һәм «стерлинг зонаһы» менән (йәғни Англия һәм уға бәйһеҙлеккә илдәр менән) сауҙаны киңәйтергә сакырған.

Англия менән АКШ араһында «Европала экономик хеҙмәттәшлек ойошмаһы» тип йөрөтөлгән ойошманың өтәксе комитетының июнь урталарындағы кәңәшмәләрендә башланып киткән көрәш тә шулай уҡ бик характерле булып тора. Ошо ултырыштарҙа Америка вәкилдәре, Америка монополистәренең директиваһын үтәүгә барып, Көнбайыш Европа илдәренә тауар алмашыуҙың һәм үҙ-ара иҫәпләшеүҙең шундай системаһын көсләп тағырға маташкандар, ул система Көнбайыш Европаның АКШ-тан бәйһеҙлеген тағы ла көсәйтергә тейеш булған. Ләкин был маташыуҙарға каршы отпор бирелгән.

Англия хеҙмәттәшлегенең көсәйеүе АКШ-та ҙур ризаһыҙлык тыуҙырған.

Ошо көндәрҙә Англияның «Дейли экспресс» газетаһының хәбәр итеүенсә, «Маршалл планын» тормошка ашырыу администрацияһының өтәксеһе Гарриман Америка монополияларының башка вәкилдәре менән берлектә Англия конкуренттарына карата кыҫым яһау һәм тағы ла «катырак политика» методтары әҙләйҙәр.

Англия менән Америка араһындағы каршылыктар капитализмдең дөйөм кризисенең киҫкенләшеү шарттарында үҫә баралар. Был каршылыктар котолғоһоҙ рәүештә үҫә барырға тейештәр.

П. РЫСАКОВ.

Сит илдәрҙән телеграммалар

ЮГОСЛАВИЯ ХӨКҮМӘТЕ АКШ-тан ЗАЕМ ҺОРАЙ

ВАШИНГТОН, 23 июнь. (ТАСС). «Реконструкциялаштырыу һәм үҫтереүҙең халык-ара банкыһы» вәкиле Югославия хөкүмәтенең байтак ҙур суммаға — ихтимал 100 миллион долларлык заем биреүҙе үтенеп банкыға мөрәжәғәт итеүе тураһындағы хәбәрҙе раҫланы.

Банк вәкиле шуны белдерҙе: алдағы ике ай вакыт эсендә, банк, «Югославияның талабын аныклау» маҡсатында Югославияға ихтимал миссияһын ебәрер. Ул вәкил заем башлыса, долларҙарҙа бирелерҙәр, тине.

Англияның хәрби властәре Макс Рейманды коткарыуҙан баш тарталар

ПРАГА, 24 июнь. (ТАСС). Телепресс агентствоһының корреспонденты Берлиндән былай тип хәбәр итә: Англияның хәрби администрацияһы Германия компартияһының председателе Макс Рейманды 17 августка тиклем — уны төрмәгә ябыу срогы тулғанға тиклем төрмәнән сығарыуҙан баш тартты.

Көнбайыш Германияның парламентына һайлауҙар 3 көн элек үткәрелергә тейеш булғанлыктан, агентство ошондай һығымта яһай: Англия властәре Макс Рейманды һайлауҙарға катнаштырмау маҡсатын күҙҙә тоталар. Германияның компартияһы Макс Рейманды Дортмундта кандидатураһын күрһәтеүгә карамаҫтан, был шулай эшләнә.

Грецияла суд хөкөмө терроры

АФИНА, 24 июнь. (ТАСС). Грецияның прогрессив ойошмаларының 14 күренекле деятелдәренә каршы куҙғатылған эш буйынса процесс тамамланды. Хөкөм ителеүселәргә яһарылған бөтә рәйепләүҙәрҙе ялаусы кире какты. Был рәйепләү бөтөнләй нигеҙһеҙ, бер тәрлә лә уликалар, документтар һәм иҫбатлауҙар юклығын күрһәтте. Судта «шаһиттар» сифатында сығыш яһаусы полицейски чиновниктәрҙе һәм агенттәре ялған һүҙҙәрҙән һәм бер-береһенә каршы килеүсе раҫлауҙарҙан башка бер нәмә лә күрһәтә алманылар. Шуға карамаҫтан, хәрби суд Маркиззписте, Лигеросты һәм Николаидисаны үлем язаһына хөкөм итте. Хөкөм ителеүселәрҙән етә кеше бик оҙак сроктарға төрмәгә ябылдылар. Карагицеос егерме йылға төрмәгә ябылырға хөкөм ителде.

Англияла экономик кризис куркынысы

ЛОНДОН, 24 июнь. (ТАСС). Британия тред-юнионистәре конгресының генсоветы секретарының ярҙамсыһы Фрэзер төҙөүселәренең милли федерацияһының йыл һайын үткәрелә торған Портклаулдағы конференцияһында сығыш яһап, экономик кризистең Англияға куркыныс яһауын белдерҙе. «Мин, — тине Фрэзер, — һуғыш бөткән моменттан алып беҙ иң ауыр экономик хәлгә яҡынлашабыҙ, тип уйлайым».

Рурҙа коммунистик партия газетаһын тыйыуға каршы „Дейли уоркер" сығышы

ЛОНДОН, 24 июнь. (ТАСС). «Дейли уоркер» газетаһы «Ди нейе фольксцейтунг» исемле коммунистик газетаның Англия оккупацион властәре тарафынан тыйылыуына каршы протест белдерҙе.

Газетаны тыйыу менән, ти «Дейли уоркер» Англия властәре Көнбайыш Германияла һайлауҙар осорона Рурҙағы коммунистик партия ойошмаһын баҫма газетанан мәхрүм итте.

ХРОНИКА

Башкорт АССР-ы Верховный Советы Президиумы иптәш Дмитрий Иванович Бабенконы Башкорт АССР-ы эске эштәр министры вазифаһынан бушатты.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

26 июндә рус драма театрының бинаһында (Гоголь урамы, 58-се номерлы йорт) татар опера һәм балет театры солистарының һау буллашыу концерты була.

Концертта катнашалар: республиканың халык артисткаһы М. Рахманкулова, Ғ. Кайбицкая, республиканың атказанған артисы Ф. Насретдинов, опера солистары — С. Зарова, Ф. Маннапов, балет солистары — А. Айдарская, республиканың атказанған артисы В. Әхтамов. Концерт гармонында Ф. Бикненин уйнай. Концертмейстер — республиканың атказанған артисткаһы Е. Домбаева.

Концерт кис сәғәт 9-ҙа башлана.

Киҫеп ал һәм һаҡла

ҒҮМЕРЕГЕҘҘЕ СТРАХОВАТЬ ИТЕГЕҘ!

Государство страхованиеһендә ғүмерҙе страховать итеп үҙеңде билдәле йәшкә еткәнгә тиклем, бәхетһеҙлеккә осрауҙан хеҙмәткә һәләтлекте юғалтканда һәм страховать ителеүсе үлгән хәлдә семьяны материаль яктан тәьмин итергә мөмкин.

Государство страхованиеһе шәхси страхованиеһенең түбәндәге төрҙәрен үткәрә:

Ғүмерҙе катнаш страховать итеү

16-нан 60 йәшкә тиклем кешеләр страхованиеға алына.

Страхование, алдан врач тарафынан сәләмәтлеген тикшереү яһап, 10, 15, 20 йыл срок менән йәки страховать ителеүсе кеше 50, 55, 60 йәки 75 йәшенә еткәнгә тиклем срок менән төҙөлә.

Теләһә ниндәй суммаға страховать ителергә мөмкин

Ғүмерҙе катнаш страховать иткәндә Государство страхованиеһе страхование суммаһын страховать ителеүсенең үҙенә-страхованиенең аҙаҡкы срогына тиклем йәшәгәндә һәм бәхетһеҙлеккә осрауҙан эшкә һәләтлелеген юғалтканда, страховать ителгән кеше үлгәндә—страхование полисында күрһәтелгән кешегә йәки кешеләргә түләй.

Ғүмерҙе катнаш страховать итеүҙе страхование пенсияһы тураһындағы килешеү менән туҡмаландырырға мөмкин. Был килешеү буйынса Государство страхованиеһе, страховать ителеүсе үлгән хәлдә, страхование суммаһынан тыш, страхование пенсияһының аҙаҡкы срогына тиклем һәр йылды страхование суммаһының 10 проценте күләмендә пенсия түләй.

Страхование төҙөү һәм белешмәләр алыу өсөн агентка йәки Государствоның район (кала) инспекцияһына мөрәжәғәт итегеҙ!

Ғүмерҙе еңеләйтелгән төҫтә катнаш страховать итеү

Страхованиеға 16-нан 60 йәшкә тиклем кешеләр алына

Страхование врач карауынан башка 15 йәки 20 йылға төҙөлә.

Страхование стандарт полис буйынса страхованиенең срогына һәм страховать ителеүсенең йәшенә карап бер полиска 800 һумдан 1.200 һумға тиклем булған страхование суммаһына төҙөлә, 1, 2, 3, 4 йәки 5 полис буйынса страховать ителергә мөмкин.

Страхованиенең был төрө буйынса Государство страхованиеһе страхование суммаһын страховать ителеүсенең үҙенә—страхование срогының аҙағына тиклем йәшәгәндә һәм бәхетһеҙлеккә осраузан эшкә һәләтлелеген юғалтканда, страховать ителеүсе үлгән хәлдә—страхование полисында күрһәтелгән кешегә йәки кешеләргә түләй.

Үлеүҙән һәм хеҙмәткә һәләтлекте юғалтыуҙан страховать итеү

Страхованиеға 16-нан 60 йәшкә тиклем кешеләр алына

Страхование, алдан врач тарафынан тикшереү яһалып, бер йылдан 20 йылға тиклемгә срокка төҙөлә, ләкин страховать ителеүсенең страхованиенең аҙаҡкы срогына 65 йәштән карт булмауы тейеш.

Теләһә ниндәй суммаға страховать ителергә мөмкин

Страхованиенең был төрө буйынса Государство страхованиеһе суммаһын страховать ителеүсенең үҙенә—бәхетһеҙлеккә осраузан хеҙмәткә һәләтлелеген юғалтканда, страховать ителеүсе үлгән хәлдә—страхование полисында күрһәтелгән кешегә йәки кешеләргә түләй.

Үлеүҙән һәм хеҙмәткә һәләтлекте юғалтыуҙан ғүмерлеккә страховать итеү

Страхованиеға 16-нан 60 йәшкә тиклемге кешеләр алына

Страхование сикләнмәгән срокка ғүмерлеккә төҙөлә. Теләһә ниндәй суммаға страховать ителергә мөмкин.

3 мең һумға тиклемге страхование договоры врач карауынан башка төҙөлергә мөмкин.

Ғүмерлеккә страховать ителеү буйынса Государство страхованиеһе страхование суммаһын страховать ителеүсенең үҙенә—бәхетһеҙлеккә осраузан хеҙмәткә һәләтлелеген юғалтканда, страховать ителеүсе үлгән хәлдә—страхование полисында күрһәтелгән кешегә йәки кешеләргә түләй.

Бәхетһеҙлеккә осрауҙан страховать итеү

Страхованиеға 16-нан 70 йәшкә тиклемге кешеләр алына

Страхование врач карауынан башка 1 йылдан 5 йылға тиклем срокка төҙөлә.

Теләһә ниндәй суммаға страховать ителергә мөмкин.

Государство страхованиеһе страхование суммаһын страховать ителеүсе бәхетһеҙлеккә осраузан хеҙмәткә һәләтлелеген юғалтканда йәки үлгәндә генә түләй.

Һәр бер гражданингә үҙенең индивидуаль талаптарына, йәшенә һәм мөмкинлектәренә карап, шәхси страхованиенең теләһә ниндәй йәки бер нисә төрөн һайлап алырға мөмкин.

Государство страхованиеһе агентен өйөгөҙгә сакырығыҙ!

Телефон 2-73-66

Башкорт АССР Госстрах Управлениеһе.

Киҫеп ал һәм һаҡла

Редакцияның адресы: Өфө калаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48
информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02465 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрзең пролетарийзәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның БАШҠОРТОСТАН ӨЛКӘ ҺӘМ ӨФӨ КАЛА КОМИТЕТТӘРЕ, БАШҠОРТ АССР-Ы ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЕ ҺӘМ ХЕЗМӘТСӘНДӘР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ӨФӨ КАЛА СОВЕТЕ ОРГАНЫ.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА

1949 йыл
№ 126 (8226)
28 ИЮНЬ
шишәмбе
хаҡы 20 тин

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

БАССР Министрҙәр Советенда һәм ВКП(б) Өлкә Комитетенда (1-се бит).
Беҙҙең республикала. (1-се бит).
З. Шакир. — В. И. Ленинден «Бейек башлангыс» тигән тарихи хеҙмәте. (2-се бит).
ПАРТИЯ ТОРМОШО. — ВКП(б) райкомдары пленумы. (2-се бит).
Н. [illegible]. — Хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуҙа колхоз партия ойошмаһы. (2-се бит).
Барлыҡ колхоздарҙа ла продукты биреүсе общественный малдарҙың дүртәр фермаһын булдырайыҡ! (3-сө бит).
Учалы районы «Ҡыҙыл партизан» колхозының элгеле эше. (3-сө бит).
К. Рәхмәтуллин. — Совет законының семья хоҡуҡын һаҡлауы. (4-се бит).
И. В. Мичурин уҡымаһы буйынса. — З. Ямалетдинов. — Беҙ мичуринсылар. (4-се бит).

Һәр бер колхозда дүртәр малсылыҡ фермаһы булдырырға

Общественный малсылыҡ — социалистик ауыл хужалығының мөһим тармағы. Шуға күрә лә СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты, бөйөк юлбашсыбыҙ иптәш Сталин колхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтерергә, уның тоҡомон яҡшыртыуға, продукты биреүсәнлеген юғары күтәреүгә бик ҙур иғтибар итә.

1934 йылда уҡ иптәш Сталин ВКП(б)-ның XVII съезында һөйләгән докладында — «Малсылыҡ эшен бөтә партия, беҙҙең барлыҡ работниктарыбыҙ, партиялылар ҙа һәм партияһыҙҙар ҙа, үҙ ҡулдарына алырға тейештәр», — тип партиябыҙ алдына серьёз талап ҡуйҙы. Шуның менән бер рәттән Иосиф Виссарионович партияның барлыҡ ойошмаларын һәм бөтә общественносты — «улар, хәҙерге ваҡытта иҙе уңышлы хәл ителгән бөртөклө ашлыҡтар проблемаһы нисә ниндәй беренсе нәүбәттәге проблема булған булһа, хәҙерге ваҡытта малсылыҡ проблемаһының да шундай уҡ беренсе нәүбәттәге проблема булып торғанлығын күҙҙә тоторға тейештәр», — тип күрһәтте. Һәм һөйөклө юлбашсыбыҙ иптәш Сталин: «Иҫбат итеп торһаҡ та юҡ, маҡсатҡа өлгәшеү юлындағы күп кенә серьёз ҡаршылыҡтарҙы еңеп сыҡҡан совет кешеләре был ҡаршылыҡты ла еңә аласаҡтар» тип ҙур ышаныс белдерҙе.

Тыуған илебеҙ һуғыштан һуңғы сталинсә биш йыллыҡ планды срогынан алда үтәүҙә халыҡ хужалығының бөтә тармаҡтары буйынса, шул иҫәптән малсылыҡ буйынса ла, яңы еңеүҙәргә өлгәшә килә. Колхоздарҙа общественный малсылыҡты алға бастырыу һәм уны артабан үҫтереү буйынса ҙур эш башҡарылды. Хәҙер колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдар, һарыҡ һәм кәзәләр һаны 1940 йылғы кимәлдән уҙып китте. Ләкин, шулай булыуға ҡарамаҫтан, социалистик ауыл хужалығының малсылыҡ тармағы беҙҙең илебеҙҙә, бигерәк тә беҙҙең республикала, артта ҡалыусы тармаҡ булып тора әле. Малдарҙың һанын арттырыу, уның тоҡомон яҡшыртыу һәм продукты биреүсәнлегенең үҫеше халыҡ хужалығы талаптарынан артта ҡала.

Бына шуға күрә лә «хәҙерге ваҡытта, — тип әйтелә «Малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһында» СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитеты ҡарарында, — бөртөклө ашлыҡ хужалығын күтәреүҙә ҙур уңыштарға өлгәшкән һәм бөртөклө ашлыҡ етештереүҙе киләсәктә лә арттырыу өсөн кәрәкле нигеҙлектәр булдырылған бер ваҡытта, малсылыҡты бөтә саралар менән үҫтереү бурысы ауыл хужалығын үҫтереүҙә партияның һәм государствоның үҙәк бурысы булып бөтә тулылығы менән алға килеп баҫты». Был төңгәлдә республикабыҙҙың партия һәм совет ойошмалары, колхоздар һәм совхоздар общественный малсылыҡты үҫтереүҙә һуңғы өс йылда ҙур эш башҡарҙылар. Тик үҙған 1948 йылда ғына колхоздарҙа мөгөҙлө эре малдар һаны 21,9 процентҡа, һарыҡтар һәм кәзәләр — 25,3 процентҡа һәм сусҡалар — 58,6 процентҡа артты. Малсылыҡтың продукты биреүсәнлеге лә байтаҡ яҡшырҙы. Атап әйткәндә, фураждағы һәр бер һыйырҙан һөт һауып алыу һуғышҡа тиклемге кимәлдә уҙып китте.

Республикабыҙҙың күп кенә колхоздары общественный малсылыҡтың дүртәр һәм бишәр фермаларын булдырҙылар. Мәҫәлән, Шаран районының 105 колхозынан 94-өһендә общественный малсылыҡтың дүртәр фермаһы төҙөлгән.

Уларҙа малдар һаны ла йылдан-йыл арта, тоҡомо ла яҡшыра һәм малдарҙың продукты биреүсәнлеге лә юғары күтәрелә бара. Хеҙмәтсәндәр депутаттарының район Советы башҡарма комитеты һәм ВКП(б) райкомы хәҙер райондың барлыҡ колхоздарында ла общественный малсылыҡтың дүрт һәм бишәр фермаһын булдырыу өсөн конкрет саралар күрә. Колхоз правлениелары колхозсыларҙан малдар контрактовать итеү эшен киң йәйелдерәләр.

Учалы районының «Ҡыҙыл партизан», Салауат районының «Нур» һәм Дүртөйлө районының Крупская исемендәге колхоздарында ла бишәр төрлө общественный малсылыҡ фермалары бар. Уларҙа малдар һаны үҫкәндән-үҫә, тоҡомо һәм продукты биреүсәнлеге йылдан-йыл яҡшыра.

Ләкин республикабыҙҙың барлыҡ колхоздарында ла дүртәр төрлө малсылыҡ фермалары ойошторолмаған әле. Бигерәк тә Матрай, Хәйбулла, Зиләйүрә, Әбйәлил, Баймаҡ райондарының колхоздарында малсылыҡ эше халыҡ хужалығының талаптарынан бик түбән тора. Өс Красноусол, Балтасы, Борай райондарының колхоздарында малсылыҡ эше һис рәфт ителмәслек хәлдә артта ҡала. Был райондарҙа һәр бер колхозда дүртәр төрлө малсылыҡ фермаһы булдырыу өсөн бөтә шарттар ҙа бар. Болонлоҡ һәм көтөү йәрҙәре, өсөн майҙандар етерлек. Тәбиғи шарттар ҙа бик бай. Ләкин общественный малсылыҡҡа әлегәсә большевистик иғтибар ғына бүлмәне.

Билдәле, хәҙер һәр бер колхозда дүртәр төрлө малсылыҡ фермаһы булдырыу, уларҙы аҙыҡ базаһы менән тәьмин итеүҙә бөтә райондарҙа ла эш башланды инде. Ләкин СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы» ҡарары һәм был тарихи ҡарарҙы үтәү буйынса республикабыҙ шарттарында конкрет саралар билдәләгән ВКП(б)-ның Башҡортостан Өлкә Комитетының дүртенсе пленумы ҡарары ла урында бик ауыр үтәлә әле.

ВКП(б)-ның район комитеттары һәм колхоздарҙағы төрлө ойошмалары, хеҙмәтсәндәр депутаттарының район һәм ауыл Советтары исполкомдары һәр бер колхозда дүртәр төрлө малсылыҡ фермалары төҙөү эшен үҙ ҡулдарына алырға һәм бик ҡыҫҡа ваҡыт эсендә был мөһим бурысты һәр бер колхоз тарафынан үтәлеүҙе тәьмин итергә тейештәр. Быйың өсөн колхозсыларҙан мал, ҡоштар контрактовать итеү эшен бөтә киңлеге менән йәйелдерергә кәрәк.

Газетабыҙҙың бөгөнгө номерында Шаран районы колхоздарының һәм Учалы районы «Ҡыҙыл партизан» һәм Салауат районы «Нур» колхоздарының эш тәжрибәләрен күрһәтеүсе мәҡәләләрҙе иғлан итәбеҙ. Уларҙың элгеле эше республикабыҙҙың бөтә игенселәренең достояниеһе булырға тейешле. Шаран районы колхозсылары һәм «Ҡыҙыл партизан», «Нур» колхоздары эшләгән почетлы эште республикабыҙҙың барлыҡ колхоздары ла һәм игенселәре лә намыҫ менән эшләй алалар.

Хәҙер һәр бер колхозда мөгөҙлө эре мал, һарыҡтар һәм кәзәләр, сусҡалар, төрлө ҡоштар фермаһы булдырыу, уларҙы аҙыҡ менән тәьмин итеү, малдарҙың тоҡомон һәм продукты биреүсәнлеген яҡшыртыу — ауылдағы бөтә общественностең иң мөһим һәм үҙәк бурысы. Был бурыс намыҫ менән бик ҡыҫҡа ваҡытта үтәлергә тейеш.

Иптәш З. И. Изгинде Башҡорт АССР-ының юстиция министре итеп билдәләү тураһында

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының

УКАЗЫ

Иптәш Закир Искәндәр улы Изгинде Башҡорт АССР-ының юстиция министре итеп билдәләргә.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Председателе — F. НИҒМӘТЖАНОВ.

Башҡорт АССР-ы Верховный Советы Президиумының Секретары — Ә. БИКТИМЕРОВ.

Өфө ҡалаһы,
1949 йыл, 25 июнь.

Ветеринар врачтарҙың яңы отряды

Башҡортостан ауыл хужалығы институтының ветеринария факультетында экзамендар башланды. Быйыл институт һуғыштан һуң беренсе тапҡыр ауыл хужалығы өсөн юғары квалификациялы специалистар — ветеринар врачтар уҡытып сығара.

Уҡыусыларҙың күпселеге экзамендарҙа яҡшы һөҙөмтәләр күрһәтәләр.

Институтты тамамлаусы 29 кеше Башҡорт АССР-ы райондарында эшләү өсөн ауыл хужалығы бүлектәренә эшкә ебәреләсәк.

Беҙҙең республикала

Колхоз һәм совхоз малсылыҡ работниктарының республикан кәңәшмәһе

27 июнда, БАССР Министрҙар Советының Ҙур залында Башҡортостандың колхоз һәм совхоз малсылыҡ работниктарының республикан кәңәшмәһе асылды.

Кәңәшмәлә республикабыҙҙың алдынғы мал ҡараусылары — һыйыр һауыусылар, көтөүселәр, быҙау тәрбиәләүселәр, ферма мөдирҙәре, колхоз председателдәре, район ауыл хужалығы бүлеге мөдирҙәре һәм зоотехниктар һәм башҡа иптәштәр ҡатнашалар.

Улар СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең (1949—1951 йылдарға) өс йыллыҡ планын үтәү саралары тураһында Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы Председателе иптәш Уразбаевтың докладын тыңланылар. Доклад буйынса республикабыҙ колхоздарының һәм совхоздарының алдынғы малсылыҡ работниктары сығыш яһанылар. Алдынғылар үҙҙәренең эш тәжрибәләре менән уртаҡлаштылар. Кәңәшмәнең эше бөгөн дауам итә.

Юл төҙөү буйынса воскресник

Үткән ял көндө Өфө ҡалаһы [illegible] районы хеҙмәтсәндәре Өфө — Чалмалы, Өфө — [illegible] юлдарын төҙөкләндереү буйынса воскресник ойоштордолар. Унда 4 мең урынына 5.800 кеше һәм 120 урынына 174 автомашина ҡатнашты, [illegible]. Педагогия, [illegible] һәм [illegible] институттары, «[illegible]», 8 март исемендәге тегеү фабрикаһы коллективтары алдынғы эшләнеләр. Был коллективтар Өфө—Чалмалы юлының беренсе участкаһында 600 метр ерҙе ремонтлау заданиеһен 4 сәғәттә үтәнеләр. Телефон аппараттары заводы эшселәре юл төҙөкләндереүҙә айырыуса ҙур ойошҡанлыҡ менән ҡатнаштылар. Заводтан 400 урынына 600 кеше, 13 автомашина килде.

Трассала юл төҙөкләндереү буйынса билдәләнгән эш күләме көндөҙгө 12 сәғәттә тулыһынса үтәлде. Воскресникта ҡатнашыусылар юлдарға 3.672 кубометр ваҡ таш һибеп, 7.650 метр ер ойолатҡаларын юлды төҙөкләндерҙеләр.

Воскресник ваҡытында трассала Өфө ҡала сауҙа ойошмаларының буфеттары, ларектары, лаутҡалары эшләне.

Воскресниктан һуң массовый гуляниелар булды. Телефон аппараттары заводының духовой оркестры массовиктары хеҙмәтләндерҙе.

С. Мәүлетов.

ВЛКСМ-дың 20 йыллығы исемендәге Дәүләкән аяҡ кейемдәре тегеү фабрикаһы ярты йыллыҡ планды срогынан алда 130 процентҡа үтәне. Үҙ балалар өсөн пландан тыш 400 пар аяҡ кейеме эшләп сығарҙы.

Һүрәттә: иптәш Васютин алдынғы эшсе Е. Серженко тарафынан эшләнгән тауарҙарҙың сифатын тикшерә. Ул үҙенең нормаһын систематик рәүештә 160—170 процентҡа үтәй.

А. Черевинский фотоһы.

Техник совет производствоға ҙур ярҙам итә

Бынан бер йыл элек Өфө паровоздар ремонтлау заводында техник совет төҙөлгәйне. Был совет оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү, уйлап сығарыусыларҙың һәм рационализаторҙарҙың ҡараштарын артабан йәйелдереү өлкәһендә байтаҡ ҙур эштәр башҡарҙы.

Техник советтең ярҙамы һәм дәрәс юлдарын биреү арҡаһында заводтың рационализаторҙары 1948 йылда бик күп ҡиммәтле тәҡдимдәр индерҙеләр һәм уларҙың практик тормошҡа ашырыу 450 мең һум экономия бирҙе.

Металды тиҙләтелгән метод менән эшкәртеү мәсьәләһен йәйелдереү буйынса Мәскәүҙә Дзержинский исемендәге «Инженер-техниктар йорто» эргәһендә ойошторолған 10 көнлөк семинарҙа техник совет члены — заводтың баш механигы иптәш Токарев эскаселе генде бик кеше ҡатнашты. Мәскәүҙә улар металды тиҙләтелгән метод менән эшкәртеү тураһында профессорҙың һәм доценттарҙың лекцияларын тыңлау менән бергә, Мәскәү һәм Ленинград ҡалаларында күп кенә алдынғы предприятиеларҙа экскурсияла булдылар. Был сара практиктарға бик ҙур ярҙам итте, илебеҙҙең алдынғы рационализаторҙарының һәм уйлап сығарыусыларының тәжрибәләрен уртаҡлашыу өсөн ҙур стимул булды.

Заводтың уйлап сығарыусылары һәм рационализаторҙары кесле паровоздарҙы ремонтлау эшен тиҙләтеү өсөн күп көс һалдылар. Инженер иптәш Карнаухов тарафынан поршендәрҙе ҡырыу өсөн индерелгән ҡулайлаштырыу тәҡдиме күп хеҙмәт талап итеүсәнлеккә йылға 810 сәғәткә ҡыҫҡартты. Тимерселек цехының машинисы иптәш Пылков сальник гайкаларын сукап менән эшләүҙе таплап, штамплау ысулын тәҡдим итте. Был сараны производствоға индергәс, бер гайканы эшләү ваҡыты 9 минутҡа ҡыҫҡартылды һәм заводҡа 10 мең 500 һум экономия яһалды.

Заводта быйыл бөтәһе 91 тәҡдим индерелгән һәм уларҙың 57-һе яраҡлы табылып тормошҡа ашырыла. Был тәҡдимдәр быйыл заводҡа 150 мең 818 һум файҙа килтерҙеләр ҙә инде. Рационализаторлыҡ тәҡдиме индергән авторҙар быйыл 14 мең һумдан артыҡ премия алдылар.

Техник совет күптән түгел рационализаторҙарҙың һәм стахановсыларҙың конференцияһын уҙғарҙы. Советтең председателе иптәш Преображенский предприятиела уйлап сығарыусылыҡ һәм рационализаторлыҡ тәҡдимдәренең производствоға индерелеүе һәм алда торған конкрет бурыстар тураһында һөйләне. Ҡушылып һөйләүселәр докладты тулыландырҙылар һәм бик күп тәҡдимдәр индерҙеләр.

Конференцияла заводҡа кәрәкле булмаған 810 мең һумлыҡ материалды реализовать итергә, бригадаларҙы хужалыҡ иҫәбенә күсерергә, тиҙләтелгән методты киң ҡулланырға, 1949 йылда оборот средстволарының әйләнешен 15 тәүлеккә тиҙләтергә, шулай итеп, 760 мең һум аҡсаны бушатып, госбанкта ағымдағы счетҡа күсерергә, заводта техник кабинет асырға тигән мөһим ҡарарҙар ҡабул ителде.

Мәскәүлеләрҙең гүзәл башланғысына ҡушылып завод коллективы яңы биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн көрәшә. Заводтың техник советы был бурысты хәл итеүҙә ҙур роль уйнай.

F. Үлмәсов.

МӘСКӘҮЛЕЛӘР ӨЛГӨҺӨНДӘ

ИШЕМБАЙ. Радио шатлыҡлы хәбәр килтерҙе. Мәскәү предприятиелары коллективтарының иптәш Сталинға яҙған хаттарын ҡалала ҙур ҡыуаныс менән тыңланылар. Заводтарҙың цехтарында, нефть сығарыу участкаларында, төҙөү объекттарында был хат яңы хеҙмәт күтәренкелеге тыуҙырҙы.

— Башҡалабыҙҙың хеҙмәтсәндәре, — тине «Ишембайнефть» тресы икенсе промыселының слесаре иптәш Ғобитов, — беҙгә һәр ваҡытта яңы хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр. Уларҙың башланғысына эйәреп беҙ пландан тыш экономия бирәбеҙ, средстволарҙың әйләнешен тиҙләтеп, оборотта күп средство бушаттыҡ. Был хатҡа ла беҙ достойный хеҙмәт менән яуап бирербеҙ.

Промысел һуғыштан һуңғы биш йыллыҡ осоронда ҙур уңыштар менән эшләне. Һәр йыл һайын уның коллективы пландан тыш нефть бирә.

Мәскәүлеләр хаты башҡа предприятиеларҙа ла ҡайнар отклик тапты. Беренсе һәм икенсе промыселдарҙа, трестың монтаж-төҙөлөш конторалырында, Сталин исемендәге машиналар төҙөү һәм нефть эшкәртеү заводтарында, Үҙәк электр станцияһында эшселәр үҙ-ара өсөр алыштылар, митингылар уҙғарылды.

Был предприятиелар нигеҙҙә 1950 йыл өсөн билдәләнгән производство кимәленә эшләйҙәр. Хәҙер улар промышленносте етештереү күләме арҡылы биш йыллыҡты дүрт йылда үтәү өсөн яңы йөкләмәләр алалар.

Яңы складтар һәм механизациялаштырылған сушилкалар эшләнә

Быйыл республикабыҙҙың Дәүләкән, Шишмәкүл, Мәләүез, Туймазы, Стәрлетамаҡ һәм башҡа райондарында, Бәрҙәмән, Ҡормалай, Приют станцияларында һәм Өфөлә иген һалыу һәм киптереү өсөн механизациялаштырылған ҙур складтар һәм сушилкалар эшләнә.

Яңы эшләнгән складтарға 50 мең тоннанан артығыраҡ иген сушилкаларға киптереп һалынасаҡ. Шуның менән бергә күп кенә алыҫ булған райондарҙа совхоздарҙан, колхоздарҙан яңы урожай игенен ҡабул итеп алыу өсөн эске пункттар ойошторола.

Хәҙер юғарыла күрһәтелгән складтар һәм сушилкалар эшләнеп бөтөү алдында торалар.

Башҡорт телендә кино

Свердловск ҡалаһындағы фәнни-популяр кинофильмдар студияһы быйыл «Намыҫ хөкөмө» һәм «Мичурин» тигән кинокартиналарҙы башҡорт телендә тауышландырыа башланы.

«Намыҫ хөкөмө» филмен филология фәндәре кандидаты иптәш Киекбаев башҡорт теленә тәржемә итте. Был фильм, капиталистик илдәрҙәге империалистик һуғыш файҙаһына хеҙмәт итеүсе фәнгә ҡарағанда совет фәненең өҫтөнлеген сағылдыра. Ул совет иле ғалимдәренең, капиталистик илдәрҙәге хосуси фирмалар ҡоллоғонда йәшәүсе ғалимдәрҙән өҫтөн тороуын, уларҙың империалистик һуғыш файҙаһына түгел, ә совет халҡының ирҡен йәшәүе өсөн, Ватаныбыҙҙың бөйөндөрөҡлөһө өсөн эшләүҙәрен күрһәтә. Фильм совет халҡында Тыуған илгә ҡарата тәрән мөхәббәт тыуҙыра.

«Мичурин» филме башҡорт теленә, яҙыусы Әхнәф Кирәй тарафынан тәржемә ителде. Был фильм бөйөк рус ғалиме — тәбиғәтте үҙгәртеүсе Мичуриндең Тыуған илде ялҡынлы һөйөүен күрһәтеүе менән бергә, илебеҙҙең матур тәбиғәтен һәм пейзажын тәбиғи буяуҙар менән күҙ алдына килтереп баҫтыра. Мичурин филме — буяулы фильм. Был фильмдарҙы башҡорт телендә тауышландырыуҙа Башҡорт Государство Академия драма театрының тотош составы ҡатнашасаҡ. Ошо көндәрҙә Ҡазанда гастролдә йөрөүсе башҡорт театрының артистары, Өфөгә ҡайтмайынса, тура Свердловскиға китәсәктәр һәм фильмде башҡортса тауышландырыу эшенә тотонасаҡтар.

Быйыл көҙгә башҡорт эшсәндәре был гүзәл фильмдарҙы тауышлы туған телдәрендә тыңлаясаҡтар.

Арышты яһалма һеркәләндереү

АСҠАР. Пәнгел совхозының 2000 гектар арыш сәсеүлеге бар. Хәҙер арыш баҫыуҙарында яһалма һеркәләндереү эше башланды. 100 гектар майҙандағы арыш һеркәләндерелде лә инде.

Ә. Динисламов.

БАССР Министрҙәр Советында һәм ВКП(б) Өлкә Комитетында

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЕЛӘРЕНЕҢ 1949 ЙЫЛДЫҢ МАЙ АЙЫНА СОЦИАЛИСТИК ЯРЫШ ЙОМҒАҠТАРЫ

БАССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы союз буйһондороҡлоғондағы промышленность предприятиеларының 1949 йылдың май айына социалистик ярыш йөкләмәләрен үтәү буйынса эш йомғаҡтарын тикшерҙе.

1949 йылдың май айында производство планын үтәү буйынса Белорет металлургия комбинаты (директоры иптәш Овчаренко, ВКП(б) Үҙәк Комитеты парторгы иптәш Боков), «Туймазынефть» тресы (управляющие иптәш А. Т. Шмарев, ВКП(б)-ның ҡала комитеты секретары иптәш Н. Н. Сарычев, нефтселәр союзының ҡала комитеты председателе иптәш Иванов), Өфө нефть эшкәртеү заводы (директоры иптәш И. Р. Осадченко, партия ойошмаһы секретары иптәш М. И. Миносян, завком председателе иптәш Михайлова) социалистик ярышта еңеүсе итеп табылдылар. Уларға БАССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын бирергә ҡарар ителде.

Телефон аппараттары заводының, 1-се номерлы ГЭС-тең, 1-се номерлы ТЭЦ-тең, Куйбышев исемендәге тимер юлының Өфө бүлексәһенең, 8 март исемендәге тегеү фабрикаһының, Мәләүездәге ҡоро һөт заводының, Красноусол быяла заводының, Түбән-Троицк сукно фабрикаһының 1949 йылдың май айында яҡшы эшләүҙәре билдәләп үтелде.

ТӨҘӨЛӨШ ОЙОШМАЛАРЫНЫҢ СОЦИАЛИСТИК ЯРЫШ ЙОМҒАҠТАРЫ

БАССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының бюроһы 1949 йылдың май айына республика төҙөлөш ойошмаларының эш йомғаҡтарын тикшерҙе.

1949 йылдың май айында төҙөлөш-монтаж эштәре планын үтәү буйынса Черниковск төҙөлөш тресы (управляющие иптәш П. Н. Рудаков, парторг секретары иптәш М. М. Новиков, постройком председателе Г. Д. Сметнин) социалистик ярышта еңеүсе итеп табылды. Уға БАССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байрағын бирергә ҡарар ителде.

«Востокнефтепроводстрой» тресы һәм Ишембай — Ермолаевка тимер юлындағы төҙөлөш ойошмаһының май айында яҡшы эшләүҙәре билдәләп үтелде.

ТӨҘӨЛӨШ-МОНТАЖ УПРАВЛЕНИЕЛАРЫНЫҢ СОЦИАЛИСТИК ЯРЫШ ЙОМҒАҠТАРЫ

БАССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Өлкә Комитеты бюроһы 1949 йылдың май айына республика төҙөлөш-монтаж управлениеларының социалистик ярыш йомғаҡтарын тикшерҙе.

1949 йылдың май айында төҙөлөш-монтаж эштәре планын үтәү буйынса «Стәрлетамаҡстрой» тресының субподрядчигы Уралстройҙың (баш инженеры иптәш Несмелов, партия ойошмаһы секретары иптәш Зыков, цехком председателе иптәш Громов), нефть промышленносы Министерствоһы «Центрострой» тресының төҙөлөш-монтаж управлениеһы (начальнигы иптәш В. П. Ветров, партия ойошмаһы секретары иптәш Харисов, постройком председателе иптәш А. С. Неклеушов) социалистик ярышта еңеүселәр итеп табылды. Уларға БАССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Өлкә Комитетының күсмә Ҡыҙыл Байраҡтарын бирергә ҡарар ителде.

Центрэлектромонтаждың, Буроводстройҙың һәм Главстрой төҙөлөш-монтаж управлениеһының май айында яҡшы эшләүҙәре билдәләп үтелде.

В. И. Лениндең „Бөйөк башланғыс" тигән тарихи хеҙмәте

(Яҙылыуына 30 йыл тулыуға карата)

Бөгөн Лениндең атаҡлы «Бөйөк башланғыс» тигән брошюраһының яҙылыуына 30 йыл тула. Лениндең был күренекле хеҙмәте граждандар һуғышы йылдарында большевиктар партияһы Үҙәк Комитетының Колчакты еңеүҙе тәьмин итеү өсөн революцион рәүештә эшләргә халыкты саҡырыуына яуап сифатында тыуған коммунистик субботниктарҙың тарихи әһәмиәтенә анализға арналған. Беренсе коммунистик субботник 1919 йылдың 10 майында Мәскәү—Ҡаҙан тимер юлында булды.

Унан һуң субботниктар тотош илдә таралдылар. 1920 йылдың 1 майында Бөтә Рәсәй субботнигы үткәрелеп, унда Владимир Ильич Ленин ҡатнашты.

Социалистик революция гений Ленин беренсе коммунистик субботниктарҙы, хеҙмәткә коммунистик мөнәсәбәттең бөйөк башланғысы, коммунизмдең фактик башланыуы, тип баһаланы. Коммунистик субботниктарҙа Ленин тәрән переворотты — буржуазияны ҡолатыуға ҡарағанда ла әһәмиәтлерәк переворотты башланғысы тип иҫәпләне. Әгәр ҙә асыҡҡан, арыған, туйғансы ашамауҙан интеккән, арыҡланған эшселәр коммунистик субботниктарҙа бөтөнләй түләүһеҙ эшләп, юғары хеҙмәт етештереүсәнлеге биргәндәр икән, беҙ граждандар һуғышында еңгәндән һәм бөтә донъяны яулап алғандан һуң, — тип яҙы Ленин, — артабанғы үҫеш ниндәй буласаҡ? Коммунистик субботниктар массаларҙың көсө, бөтә халыҡты солғап алған хеҙмәт күтәренкелегенең хәбәр биреүселәре булдылар.

Марксистик диалектика, яңылыҡ үҙенең үҫешендә еңелмәҫлек була, тип өйрәтә. «Бөйөк башланғыс» тигән хеҙмәтендә Ленин яңылыҡ, тәбиғәттә лә, шулай уҡ обществола ла, ул әле генә барлыҡҡа килгән сағында, бер ни тиклем ваҡыт эсендә иҫкенән йомшағыраҡ булған хәлдә ҡала. Ләкин яңылыҡтың көсө шунда, ул үҫә, ә иҫкелек үлә һәм шуға күрә яңылыҡ иҫкелекте мотлаҡ еңәсәк, тип күрһәтте. Яңылыҡты, тип өйрәтә Ленин, яралған сағында уҡ күрә белергә һәм уға төрлөсә ярҙам күрһәтергә кәрәк, сөнки яңылыҡтың үҫентеләре башта йомшаҡ булалар. Ленин былай тип яҙҙы: «Беҙ яңылыҡтың үҫентеләрен ентекләп өйрәнергә, уларға бик ҙур иғтибар менән мөнәсәбәт итергә, уларҙың үҫеүенә төрлөсә ярҙам итергә һәм был хәлһеҙ үҫентеләрҙе «тәрбиәләргә» тейешбеҙ. Уларҙың ҡайһы берәүҙәре котолоғоһоҙ һәлак булалар. Тап коммунистик субботниктар айырыуса роль уйнарҙар, тип ышандырырға ярамай. Эш унда түгел. Эш яңылыҡтың бөтә һәм һәр төрлө үҫентеләренә ярҙам итеүҙә, уларҙың йәшәүгә булдыҡлыларын тормош үҙе һайлап аласаҡ» (XXIV том, 341-се бит). Ленин, пролетар государство власе ярҙам иткән хәлдә коммунизм үҫентеләре һулыштар, бәлки үҫерҙәр һәм тулы коммунизм булып әйләнеп етешерҙәр, тип күрһәтте.

Үҙенең «Бөйөк башланғыс» тигән хеҙмәтендә Ленин марксизмды артабан үҫтерә. Ул коммунистик общество төҙөү юлдарын революцион теория прожекторы менән яҡтыртыу өсөн, күп кенә тәрән теоретик мәсьәләләрҙе эшләп сығара. Лениндең был гениаль хеҙмәтенең хәҙер ҙә актуаль булып торғанын аңлау өсөн, Лениндең ул брошюраһында яҡтыртҡан төп мәсьәләләрен һанап үтеү ҙә етә. Улар түбәндәге мәсьәләләр: пролетариат диктатураһының асылы, пролетариат диктатураһы эпохаһында синфи көрәш; массаларҙы коммунистик тәрбиә биреүҙә социалистик ярыштың әһәмиәте; синыфтарҙы һәм уларҙы бөтөрөү юлдарын фәнни рәүештә билдәләү: яңы общество ҡоролошонон еңеүе өсөн иң мөһим, иң төп нәмә булыуы ягынан хеҙмәт етештереүсәнлеге; совет демократияһының буржуаз демократиянан, совет государствоһының теләгән бер буржуаз государствонан өҫтөнлөгө.

Пролетариат диктатураһының асылын асып биргәндә, Ленин яңы социалистик общество төҙөүҙә пролетариаттың етәкселек ролен айырыуса билдәләй. Ул, пролетариат диктатураһы синфи көрәштең бөтөүе түгел, бәлки яңы шарттарҙа һәм яңы формаларҙа дауам итеүе, тигән һүҙ, тип күрһәтә. Яңы хеҙмәт дисциплинаһын, хеҙмәткә коммунистик мөнәсәбәтте тәрбиәләүҙе Ленин пролетариат диктатураһы эсендә синфи көрәштең иң мөһим формаларынан береһе, тип иҫәпләй. Яңы дисциплина тәрбиәләү кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы көрәшеүҙе талап итә. Феодаль общество өсөн таяҡ дисциплинаһы, капиталистик общество өсөн асыҡ дисциплинаһы характерлы, ә коммунистик общество өсөн помещиктар һәм капиталистар иҙеүен ҡолатып ташлаған хеҙмәтсәндәрҙең үҙҙәренең аңлы, ирекле дисциплинаһы характерлы. Яңы коммунистик дисциплина күктән төшмәй, бәлки эксплоататор синыфтарға ҡаршы, кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы ҡаты синфи көрәштә үҫә.

«Бөйөк башланғыс» тигән хеҙмәтендә Ленин синыфтарҙың тәрән фәнни билдәләмәһен бирҙе. Лениндең был билдәләмәһендә былай тип әйтелгән: «Общество производствоһының тарихи (һалала системаһында уларҙың урыны буйынса, уларҙың етештереү средстволарына мөнәсәбәттәре (күпселегендә закондарҙа нығытылған һәм оформить ителгән) буйынса, хеҙмәтте общественный ойоштороуҙа уларҙың роле буйынса һәм, тимәк, общество байлығының улар ҡулында булған өлөшөн алыу ысулдары һәм уның күләме буйынса айырылып торған кешеләрҙең ҙур төркөмдәре синыфтар, тип атала. Синыфтар, был шундай кешеләр төркөмдәре, уларҙан береһе, общество хужалығының билдәле укладында уларҙың урынының төрлөлөгө арҡаһында, икенсеһенең хеҙмәтен үҙенә үҙләштерә ала» (XXIV том, 337-се бит). Ленин, синыфтарҙы тулыһынса бөтөрөү өсөн эксплоататорҙарҙы ҡолатыу ғына етмәй, быны өсөн тағы ла етештереү средстволарына һәр төрлө хосуси милекте юҡҡа сығарырға, ҡала менән ауыл араһындағы айырманы, шулай уҡ физик хеҙмәт кешеләре менән аҡыл хеҙмәте кешеләре араһындағы айырманы бөтөрөргә кәрәк, тип өйрәтте.

Был бурыстарҙы хәл итеү өсөн, йәғни синыфтарҙы бөтөрөү өсөн етештереү көстәрен үҫтереүҙә алға табан бик ҙур аҙым атларға кәрәк. Быны иң өсөн Ленин, хеҙмәт етештереүсәнлеге яңы общество ҡоролошонон еңеүе өсөн иң мөһим һәм иң төп нәмә булып тора, тип айырыуса күрһәтте. Капитализм крепостниклек ваҡытында күрелмәгән хеҙмәт етештереүсәнлеген тыуҙырҙы. Социализм яңы, капитализмға ҡарағанда күп дәрәжәлә юғары хеҙмәт етештереүсәнлеген тыуҙыра, һәм шуның менән капитализмды тамам еңәсәк, тине.

Ленин «Бөйөк башланғыс» тигән хеҙмәтендә совет демократияһының бөйөклөгөн айырыуса көс менән асып бирә. Коммунистик субботниктар социалистик демократияның гүзәл күренеше булдылар. Ленин «үҙенә кәрәк нәмәне... бик шәп рекламалай белеүсе» маҡтансыҡ буржуаз демократияны алуһыҙ фаш итә. Лениндең был һүҙҙәре бөгөн яҙылған кеүек яңғырайҙар. Оятһыҙланған Америка империалистарының донъяла үҙ хакимлектәрен урынлаштырыу пландарын кешелек донъяһын ҡотҡарыу пландары итеп рекламалауҙарын беҙ күрәбеҙ. Европаны экономик һәм политик яҡтан коллоҡҡа төшөрөүгә иҫәп ителгән «Маршалл планы» Европа халыҡтарына эскерһеҙ ярҙам планы итеп күрһәтелә. Ленин буржуаз демократияның ялғанлығын уға беҙҙең совет демократияһын ҡапма-ҡаршы ҡуйыу менән фаш итә. Ленин совет государствоһы тураһында былай тип яҙа: «Һүҙҙең иң юғары мәғәнәһендә, бынан да демократигерәк булған, хеҙмәтсәндәр һәм эксплоатацияланыусы массалар менән бынан да тығыҙыраҡ бәйләнештә торған государствоның ер йөҙөндә булғаны юҡ әле» (XXIV том 349-сы бит). Совет государствоһында һәм буржуаз государстволарҙа ҡатынҡыҙҙың хәле тураһындағы мәсьәләгә анализ яһап, Ленин, иң алдынғы буржуаз республикалар ҡатын-ҡыҙҙы ҡоллоҡтан ҡотҡарыу өлкәһендә ундарса йылдар эсендә, совет государствоһының бер йыл эсендә эшләгәндәренең йөҙҙән бер өлөшө тиклемен дә эшләй алманылар, ти. СССР-ҙа социализмдең еңеүе совет ҡоролошонон капиталистик ҡоролоштан өҫтөнлөгө тураһында Лениндең фекерҙәрен тағы ла гүзәлерәк итеп раҫланы. Сталинса Конституция СССР-ҙа социализмдең еңеүен сағылдырыусы һәм беркетеүсе, донъяла иң демократик конституция булып тора.

Лениндең гениаль «Бөйөк башланғыс» тигән хеҙмәтенең сығыуынан бирле 30 йыл үтте. Шул йылдар эсендә беҙҙең Тыуған илебеҙ тамырынан үҙгәрҙе. Ул ҡеүәтле социалистик индустриаль һәм колхоз державаһына әйләнде. Совет ҡоролошо беҙҙең халыҡтың миллионларса массаларын кеше өсөн лайыҡлы булған, актив аңлы тормошҡа күтәрҙе. Совет кешеләре үҙҙәренең дошмандарына — капиталистарға һәм помещиктарға түгел, бәлки үҙҙәренә, үҙҙәренең социалистик обществоһына эшләүҙәрен аңлайҙар. Совет халҡының хеҙмәттә булһын, шулай уҡ Тыуған илебеҙ өсөн һуғыштарҙа ла бик бөйөк подвигтарының сығанағы бына шунда. 1935 йылда социалистик ярыштың иң юғары формаһы — стахановсылар хәрәкәте башланып китте. Артабан стахановсылар хәрәкәтенең яңы формалары — күп станокта эшләү, бер нисә профессияны бер юлы эйә булыу, тиҙләтелгән методтар һәм башҡалар барлыҡҡа килде. Стахановсылар хәрәкәте шулай уҡ ауыл хужалығын да солғап алды. Советтар Союзында хеҙмәт, синфи формациялар ваҡытындағы хурлыҡлы һәм ауыр йөктән, намыҫ эшенә, дан эшенә, батырлыҡ эшенә әйләнде. Иптәш Сталин, социалистик ярыш — хеҙмәтсәндәрҙең миллионларса массаларының максималь активлеге нигеҙендә социализм төҙөүҙең коммунистик методы ул, социалистик ярыш шундай рычаг булып тора: уның ярҙамы менән эшселәр синыфы илдең бөтә хужалыҡ һәм культура тормошон социализм нигеҙендә үҙгәртеп ҡорорға саҡырылған, тип өйрәтә.

Бөйөк Ватан һуғышы йылдарында социалистик ярыш беҙҙең батыр Ҡыҙыл Армиябыҙҙы ҡорал, һуғыш припастары, снаряжение һәм аҙыҡ менән тәьмин итеүҙә хәл иткес роль уйнаны. Ул: «Бөтә нәмә фронт өсөн, бөтә нәмә еңеү өсөн» тигән лозунг аҫтында үҫеп-үрсеп бөйөлдерелде. Социалистик ярыштың яңы формалары — «Үҙең өсөн һәм фронтҡа киткән иптәшең өсөн эшләргә», тигән лозунг аҫтында икә йөҙсөләр хәрәкәте барлыҡҡа килде, унан ары ул өсйөҙсөләр, меңселәр хәрәкәтенә әйләнде.

Гитлер Германияһын һәм империалистик Японияны тар-мар иткәндән һуңында беҙҙең илебеҙ тыныс төҙөлеш осорона инде. Бөтә урында — фабрикаларҙа һәм заводтарҙа, колхоздарҙа, МТС-тарҙа һәм совхоздарҙа социалистик ярыштың ҡеүәтле тулҡыны йәйелде. Биш йыллыҡ тураһындағы закон туранан-тура шундай директива бирә: «Халыҡ хужалығын алға ҡаҫтырыуҙың һәм үҫтереүҙең биш йыллыҡ планын үтәү генә түгел, бәлки арттырып үтәү өсөн, биш йыллыҡ планды социалистик ярыш нигеҙендә тормошҡа ашырыу эшенә эшселәрҙең, крәҫтиәндәрҙең һәм интеллигенцияның йәйелеп ителеүен бөтә саралар менән тәьмин итергә», тине.

Иптәш Сталин, беҙҙең пландарыбыҙҙың реаллеге—ул, йәнле кешеләр, ул, совет кешеләренең хеҙмәткә булған ихтыяры, уларҙың яңыса эшләргә әҙер булыуҙары, уларҙың пландағы тормошҡа ашырырға ҡарар итеүҙәре, тип өйрәтә. Һәм совет кешеләре һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡты уңышлы үтәү өсөн кәрәкле хеҙмәттәрен йәлләмәйҙәр. Социалистик ярыш тағы ла юғарыраҡ баҫҡысҡа күтәрелде. Ярыштың һаман яңынан-яңы формалары барлыҡҡа килә. Тиҙләтелгән метод менән эшләүселәр, күп станокта эшләүселәр хәрәкәте үҫте, сырьеға һәм материалдарға экономия яһау өсөн, оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтеү өсөн ярыш, бригадаларҙың отличный продукция өсөн ярышы, бригадаларҙың баҫыу эштәренең отличный сифаты өсөн ярышы үҫте. Совет кешеләре үҙҙәренең героик хеҙмәттәре өсөн хөкүмәт наградалары менән наградланалар һәм Социалистик Хеҙмәт Геройы, Сталин премияһы лауреаты тигән исемдәр алалар.

Беҙҙең республикала ла социалистик ярыш киң йәйелдерелде. Башҡортостан республикаһының меңдәрсә эшселәре, колхозсылары һәм интеллигенттәре һуғыштан һуңғы сталинса биш йыллыҡты үтәү өсөн кәрәкле өлгәшкән уңыштары өсөн хөкүмәттең юғары наградаларын алдылар. Шул йылдың мартында Белореттең һәм Баймаҡтың 700-ләп металлургы СССР ордендәре һәм медалдәре менән награҙланды.

Бораулауҙа тиҙләтелгән методты ҡулланғаны өсөн 1-се класс буровой мастеры Павел Прокопьевич Балабанов (Туймазынефть) Сталин премияһы лауреаты тигән исем бирелде. Шулай уҡ нефть эшкәртеү заводы директоры Осадченко, шул уҡ заводтың инженеры Повокшенов һәм башҡа иптәштәр нефть продуктылары алдын сығарыу буйынса производство эше методтарын тамырынан камиллаштерғәндәре өсөн Сталин премияһы лауреаты исемен алдылар. Ер аҫты ремонты мастеры Акмал Бахитов (Ишимбайнефть) коммунистик хеҙмәттең күренекле өлгөләре өсөн 1948 йылда уҡ Социалистик Хеҙмәт Геройы исемен алды.

Бригадалар, цехтар араһында, производствоның тотош тармаҡтары предприятиелары араһында социалистик ярыш бик ҙур ҡолас йәйә. Баку нефтселәре Башҡортостан нефтселәре менән ярышалар. Башҡортостан нефтселәре бер уҡ ваҡытта Куйбышев нефтселәре менән ярышалар. Ауылда социалистик ярыш юғары һәм тотороҡло урожайҙар алыу өсөн, общественный малсылыҡты үҫтереү өсөн, игенселектең юғары культураһы өсөн, машина-трактор паркын яҡшыраҡ файҙаланыу өсөн көрәш лозунгыһы аҫтында йәйелдерелә.

Совет кешеләренең бөйөк патриотик хеҙмәт күтәрелеше иптәш Сталинға яҙылған, беҙҙең матбуғатта баҫылып сыға торған хаттарҙа асыҡ сағылыуға. Социалистик ярыш массаларға коммунистик тәрбиә биреүҙә ҡеүәтле ҡорал булып тора. Социализм төҙөүҙе уңышлы тамамлау һәм аҡрынлап социализмдан коммунизмға күсеү өсөн материаль производствоның юғары кимәле генә түгел, бәлки массаларҙың коммунистик аңлылығының да юғары кимәле кәрәк. Ленин—Сталин партияһы кешеләр аңында капитализм ҡалдыҡтарына ҡаршы бик ҙур көрәш, массаларға коммунистик тәрбиә биреү буйынса гигант эш алып бара. Большевиктар партияһы — совет халҡының коммунизм өсөн барлыҡ көрәшен рухландырыусы һәм ойоштороусы. Совет халҡының алға, коммунизмдең тулы еңеүенә табан уңышлы хәрәкәтенең залогы бына шунда.

Лениндең «Бөйөк башланғыс» тигән хеҙмәте беҙҙең өсөн хәҙер ҙә бик әһәмиәтле булып тора, сөнки хеҙмәткә һәм общество милкенә яңы, коммунистик мөнәсәбәтте тәрбиәләү тураһында, хеҙмәттең юғары етештереүсәнлеге тураһында Лениндең идеялары халыҡтарҙы бөйөк маҡсатҡа — коммунизмға өлгәшеүгә мобилизовать итәләр. Ул шулай уҡ халыҡ демократияһы илдәренең хеҙмәтсәндәрен социализм өсөн кәрәкле ҡоралландыра, ә буржуаз илдәрҙәге хеҙмәтсәндәргә капиталистик коллоҡтан азат булыу өсөн кәрәкле бик көслө ҡорал бирә.

Б. Шнеер.

ПАРТИЯ ТОРМОШО

ВКП(б) райкомдары пленумы

Өлгәшелгән уңыштарҙы артабан нығытырға

МӘЛӘҮЕЗ. (Телефон аша). ВКП(б)-ның Салауат район комитетының нәүбәттәге пленумында ике көн тәртибе: район секретары иптәш Әминевтең колхоздарҙа һәм совхоздарҙа общественный малсылыҡты үҫтереүҙә һәм район Советы башҡарма комитеты председателе иптәш Ғилмановтың урожай йыйнауға әҙерлектә партия ойошмаларының бурыстары тураһында доклад тыңланды.

Иптәш Әминев үҙенең докладында районның колхоз һәм совхоздары общественный малсылыҡты үҫтереү, уның продукты биреүсәнлеген күтәреү тураһындағы партия һәм хөкүмәттең тарихи ҡарарын практик тормошҡа ашырыуҙа байтаҡ ҡына уңышлылыҡтарға өлгәшеүҙәрен әйтә. Һуңғы 3 йыл эсендә мөгөҙлө эре малдар һаны 60 процентҡа, һарыҡ һәм кәзәләр һаны 75 процентҡа, суҫҡалар һаны — 126 процентҡа артҡан.

— Малсылыҡтың продуктивлеге лә йылдан-йыл арта, — ти иптәш Әминев,—әгәр 1947 йылда район буйынса бер һауын һыйырға 658 литр һөт тура килһә, үткән йыл 910 литрға етте.

«Ырғамыш» совхозы директоры иптәш Балаев пленумда совхоз партия ойошмаһының малсылыҡты үҫтереүҙәге эш тәжрибәһе менән уртаҡлашты. Бында коммунистар малсылыҡты үрсетеүҙә, уның продукты биреүсәнлеген күтәреүҙә хәл иткес эш участкаларына беркетелгәндәр. Партия ойошмаһы малсылыҡтың һан яғын арттырыуҙа һәм продукты биреүсәнлеген күтәреүҙә өлгәшелгән уңыштары өсөн Социалистик Хеҙмәт Геройы исеме биреү, СССР ордендәре һәм медалдәре менән наградлау тураһындағы СССР Верховный Советының Указын бөтә малсылыҡ работниктары менән өйрәнеүҙә ойошторҙо. Совхозда малсылыҡты үрсетеүҙә коммунистарҙың эшмәкәрлектәре тураһында йыш ҡына партия йыйылыштарында һәм бюро ултырыштарында тикшерелә. Был сараларҙың бөтәһе лә ыңғай һөҙөмтәләр бирҙеләр. Совхоз коллективы үткән йыл малсылыҡты үрсетеү һәм продукты биреүсәнлеген күтәреүҙең государство планын 110 процентҡа еткереп үтәүгә өлгәште.

Пленумда «Нур» колхозы председателе иптәш Рәхмәтуллин, «Комсомол» колхозы партия ойошмаһы секретарының урынбаҫары Фәхретдинов, «Лагерный» совхозының директоры Муфлиханов иптәштәр урожай йыйнауға әҙерлек эштәренең һуңлап барыуын тәнҡитләнеләр. Фекер алышыуҙарҙа көн тәртибенең беренсе мәсьәләһе буйынса 14 кеше, икенсе көн тәртибе буйынса 11 кеше ҡатнашты.

Пленум ике мәсьәлә буйынса ла киңәйтелгән ҡарар ҡабул итте.

Фермалар өҫтөнән партия контролен көсәйтергә

ВКП(б)-ның Әлшәй район комитетының нәүбәттәге пленумында общественный малсылыҡты үҫтереүҙә партия ойошмаларының бурыстары тураһында ВКП(б) райкомы секретары иптәш Чурсиндең, урожай йыйнауға әҙерлек тураһында райсовет исполкомы председателе иптәш Антипиндең докладтары тыңланылды.

— Һуғыштан һуңғы ес йыл эсендә беҙҙең районның партия һәм совет ойошмалары, — ти иптәш Чурсин, — общественный малсылыҡты үҫтереүҙә күп кенә уңышлылыҡтарға өлгәштеләр. Райондағы Ҡыҙыл һәм Раевка бөртөклө ашлыҡ совхоздары малсылыҡты үрсетеү буйынса государство планын арттырып үтәнеләр.

Унан һуң иптәш Чурсин общественный малсылыҡты үҫтереүҙәге етешһеҙлектәрҙе тәнҡитләне.

— Райондың күп кенә колхоздары малсылыҡты үрсетеүгә баһа биреп еткермәйҙәр. Шул көнгә тиклем 30 колхозда суҫҡасылыҡ, 13 колхозда ҡошсолоҡ фермалары ойошторолмаған. «Политотдел», Шевченко һәм Папанин исемендәге колхоздарҙың ҡошсолоҡ фермалары, «Новый путь», «Ҡыҙыл юл» һәм «Марс» колхоздарының суҫҡасылыҡ фермалары һан яғынан бөтөнләй аҙ. Был етешһеҙлектәр колхоз партия ойошмаларының фермалар эшмәкәрлегенә йомшаҡ контролдек итеүҙәренән килә.

— Беҙҙең совхоз общественный малсылыҡты үрсетеүгә ҙур әһәмиәт бирә, —ти Раевка бөртөклө ашлыҡ совхозының партия ойошмаһы секретары иптәш Некрытых, — быйыл план буйынса мөгөҙлө эре малдар һаны 632 башҡа етергә тейеш ине, хәҙер ул 651 башҡа етте. 800 баш һарыҡ үрсетеү урынына 1037 баш үрсеттек.

Фекер алышыуҙарҙа ВКП(б) район комитетының ауыл хужалығы бүлеге мөдире Зленко, Казанка ауыл Советы председателе Радченко, Сталин исемендәге колхоз председателе Саматов, Молотов исемендәге колхоз председателе Басыров иптәштәр ҡатнаштылар.

Пленум ике көн тәртибе буйынса ла йөкмәткеле ҡарар ҡабул итте.

Ғ. Ғайнетдинова.

Артта ҡалыусылыҡты еңеп сығырға

БӘЛӘБӘЙ. (Телефон аша). ВКП(б) район комитетының нәүбәттәге пленумында район секретары иптәш Чумаков малсылыҡты үҫтереүҙә һәм урожай йыйнауға әҙерлектә партия ойошмаларының бурыстары тураһында доклад менән сығыш яһаны.

— Һуғыштан һуңғы йылдарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡтың үҫеүенә ҡарамаҫтан, — ти докладсы,—беҙҙең район государствоның малсылыҡты үрсетеү һәм продукты биреүсәнлеген күтәреү планын йылдан-йылға үтәй алмай. Бигерәк тә ике малдарҙың үҫеше насар тора. Шул йылдың 1 июненә ике малдар бөтә мал һанына сағыштырғанда, һыйырҙар—24 процент кәмә, һарыҡтар—42 процент кәмә, суҫҡалар—25 процент кәмә тәшкил итәләр. «Сулпан» колхозында ике малдар, дөйөм малдар һанының бары 17 процентын генә тәшкил итә.

Унан һуң иптәш Чумаков суҫҡасылыҡ һәм ҡошсолоҡ фермалары эшенә партия ойошмаларының аҙ иғтибар итеүҙәрен тәнҡитләне. Райондың 9 колхозында суҫҡасылыҡ, 18 колхозында ҡошсолоҡ фермалары бөтөнләй ойошторолмаған.

Иптәш Чумаков колхоз, совхоз һәм МТС-тарҙа урожай йыйнауға әҙерлектең аҡрын темп менән алып барылыуын тәнҡитләне. Бәләбәй МТС-ында 6 комбайн, Үсең-Ивановск МТС-ында 3 комбайн ремонтланған. Ауыл хужалығы машиналарын ремонтлау ҙа аҡрын бара. Район буйынса 255 урғыс машинаһының 91-е генә, 66 ат молотилкаһының 25-е генә ремонттан сыҡҡан. Иптәш Чумаков был етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн партия, совет һәм колхоз активын мобилизовать итергә саҡырҙы.

Фекер алышыуҙарҙа 12 кеше ҡатнашты. Пленум, көн тәртибе буйынса йөкмәткеле ҡарар ҡабул итте.

Н. Сафиуллин.

Етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү өсөн

Шул көндәрҙә Баҡалы райкомының нәүбәттәге пленумы булып үтте. Пленумда СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының «Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы тураһындағы ҡарарын үтәүҙә район партия ойошмаһының бурыстары», һәм урожай йыйнауҙа һәм ауыл хужалығы продуктылары әҙерләү тураһында райком секретары иптәш Сысолятиндең доклады тыңланды.

— Партия һәм совет ойошмалары колхоз крәҫтиәндәре менән берлектә,— тине докладсы, — колхоздарҙа продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙә байтаҡ уңышлыҡтарға өлгәштеләр. Һуғыштан һуңғы йылдарҙа район колхоздарында мөгөҙлө эре малдар 42,3 процентҡа, һарыҡтар — 46 процентҡа, суҫҡалар — 151 процентҡа һәм ҡошсолоҡ — 44 процентҡа артты.

Ләкин дөйөм район буйынса малсылыҡты үҫтереү һәм уның продукты биреүсәнлеген күтәреүҙә артта ҡалыусылыҡ дауам итә. 1948 йылда продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең государство планы бары тик алдынғы колхоздар иҫәбенә генә үтәлде. Мөгөҙлө эре малдар үрсетеү планын 19 колхоз, һарыҡтар буйынса — 9, суҫҡалар үрсетеү буйынса — 27 һәм ҡошсолоҡ буйынса — 87 колхоз планды үтәмәне. Ә 5 колхозда ҡошсолоҡ фермалары бөтөнләй ойошторолмаған. Был тәңгәлдә Молотов исемендәге, «Молодежь», «Новая жизнь», «Марий ял», «Яңы көс» колхоздары айырыуса артта ҡалып килә.

Малдарҙы әрем-шәрәм итеү — уларҙы үрсетеүҙә төп тотҡарлыҡ булып тора. «Ҡыҙыл шишмә», «Яңы тормош», «Память Ленина» һәм М. Горький исемендәге колхоздарҙа 1948 йылда 34 баштан алып 98 башҡа тиклем мал әрем-шәрәм ителгән.

Быйыл ике малдарҙан үрсем алыу ҡәнәғәтләнерлек түгел. 100 ике малдан ни бары 60 быҙау, 250 суҫҡа балаһы алынған.

Иптәш Сысолятиндең доклады буйынса фекер алышыуҙарҙа 14 кеше ҡатнашты. Улар, район ауыл хужалығы бүлегенең малсылыҡ менән йомшаҡ етәкселек итеүен күрһәтеп, уны ҡаты тәнҡитләнеләр.

Ворошилов исемендәге колхоз тәүге партия ойошмаһының секретары иптәш Шәйхиев:

— Район ауыл хужалығы бүлегенең зоотехниктары колхоздарҙа акттар төҙөү менән генә сикләнәләр, мал ҡараусыларға практик ярҙам күрһәтмәйҙәр, — тине.

Пленум үҙенең ҡарарында продукты бирә торған общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын уңышлы үтәүҙә, урожай йыйнауға һәм ауыл хужалығы продуктылары ҡабул итеүгә әҙерлектә көсәйтергә юнәлтелгән ҡарар ҡабул итте.

Х. Ғәлимов.

Хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуҙа колхоз партия ойошмаһы

Мәҡәр районы «Урал» колхозы яҙғы баҫыу эштәрен үткән йылға сағыштырғанда 8—10 көнгә әлек тамамланы. Колхоздың сәсеү майҙаны быйыл 150 гектарға артты. Хәҙер колхозда үҫемлектәрҙе ҡый үләндәренән таҙартыу, общественный малсылыҡҡа юғары сифатлы аҙыҡ әҙерләү эштәре ҙур ойошҡанлыҡ менән үткәрелә.

Был уңыштар тәүге партия ойошмаһының колхозда хеҙмәт дисциплинаһын нығытыу, колхозсыларҙың социалистик ярышын киң йәйелдереү һәм колхоз правлениеһе өҫтөнән эшлекле контролек итеү нигеҙендә өлгәшелде.

Ойошмала бөтәһе 15 коммунист бар. Уларҙың күбеһе туранан-тура колхоз производствоһында эшләй. Партия ойошмаһы секретары уҡытыусы иптәш Сәйт Макарский производствола коммунистарҙың авангардлыҡ ролдәрен тәьмин итеүгә, колхозда хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуға айырыуса әһәмиәт бирә.

Бында һәр коммунист производствоның хәл иткес участкаһында эшләй. Коммунист Ғәйнетдин Ғәләүетдинов беренсе номерлы баҫыусылыҡ бригадаһының бригадиры булып, Садыков звеновод булып, Бурангулов, Кулмөхәмәтов, Шәйхиев иптәштәр башҡа төр баҫыу эштәренә беркетелгәндәр. Колхоз баҫыуҙарында һәр бер коммунистең өлгөлө хеҙмәте колхозсыларҙы рухландыра, уларҙы яңы еңеүҙәргә мобилизовать итте. Был сәсеү эштәрен ҡыҫҡа срокта тамамлауҙа этәргес көс булды.

Сәсеүҙең тәүге көндәрендә партия ойошмаһының асыҡ йыйылышы үткәрелде. Унда бригадир коммунист Ғәләүетдинов бригадала хеҙмәт дисциплинаһының тороше тураһында информация яһаны. Йыйылыштың тәнҡит һәм үҙ-үҙеңде тәнҡит итеү билдәһе аҫтында, коммунистарҙың ҙур активлегендә үтеүе, булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөүҙә ҙур ярҙам итте. Күп ваҡыт эшкә эш һөйөүсән, хеҙмәт дисциплинаһын боҙоусы Х. Шәйхиева, Д. Вәлиуллин һәм Б. Хисмәтуллин кеүек колхозсылар, хәҙер колхоздың алдынғы стахановсылары сафына баҫтылар.

Партия ойошмаһы бригадаларҙа звенолар системаһын нығытыуға ла ҙур иғтибар бирҙе. Был хәл бигерәк тә икенсе номерлы баҫыусылыҡ бригадаһында йомшаҡ ине. Күптән түгел, партия ойошмаһының инициативаһы менән, бригаданың дөйөм йыйылышы үткәрелде. Унда звеновод Зәкиә Хәлиҡова үҙенең звеноһында хеҙмәт дисциплинаһының тороше тураһында информация яһаны. Колхозсылар звенола хеҙмәт дисциплинаһының йомшаҡ булыуын, звено члендарының айырым төр эшкә беркетелмәүҙәрен, эшкә һуңлап сығыу, иртә ҡайтыу, көндәлек эш нормаларының үтәлмәүен ҡаты тәнҡит аҫтына алдылар.

Хәҙер Хәлиҡова етәкселек иткән звено алдынғылар сафына күтәрелде. Звеноның 31 гектар бойҙайы, 13 гектар һолоһо һәм 5 гектар кәнбәғеше, ҡыҫҡа срокта сәселеп, ҡый үләндәренән яҡшы сифатлы итеп таҙартылды. Звено члендарынан минимум хеҙмәт көнөн үтәмәгән бер кеше лә юҡ. Был хәл колхозда индивидуаль сдельщина һәм звено системаһын индереүгә ҙур ярҙам итте.

Партия ойошмаһы эргәһендә агитколлектив эшләй. Уның 9 члены бар. Бында агитаторҙар өсөн систематик рәүештә семинарҙар, кәңәшмәләр үткәрелә. Күптән түгел агитаторҙарҙан Рәйсә Мусина һәм Әхмәҙи Бурангулов иптәштәр баҫыусылыҡ бригадаларында ауыл хужалығы Уставына арналған йөкмәткеле беседалар үткәрҙеләр. Бынан тыш колхозда агитатор Зөләйхә Рәхмәнова етәкселегендә культбригада эшләй. Улар баҫыу станларында, бригадаларҙа концерттар, спектаклдәр ҡуялар, художестволы әҙәбиәт китаптарынан әҫәрҙәр уҡыуҙы ойошторалар. Агитколлектив көсө менән бригадаларҙа «боевой листоктар» сығарыла, уларҙа алдынғыларҙың эш тәжрибәләре киң яҡтыртыла, хеҙмәт дисциплинаһын боҙоусылар тәнҡитләнә.

Хәҙер колхозда урып-йыйнауға ҡыҙыу әҙерлек башланды. Колхоздың 3 лабораторияһы, 3 елгәргес машинаһы һәм электр тоғы менән һуғыусы молотилка тулы килеш ремонттан үткәрелде. Бынан тыш һәр бригадала ашлыҡ һәм иген ырҙыны табаҡтары, транспорт инвентарҙары әҙерләнә. Производствоның был мөһим участкаһында ла эш һөйөүсән коммунистар авангардлыҡ ролен яулап алдылар.

— Партия ойошмаһы һәм уның члендары, — ти колхоз председателе СССР Верховный Советы депутаты, Советтар Союзы Геройы иптәш Тимербулат Хәлиҡов, — колхозда хеҙмәт дисциплинаһын нығытыуҙа, юғары урожай өсөн көрәштә хәл иткес көс булып торалар.

Н. Янбаев,
Мәҡәр районы «Алға» газетаһы редакторы.

Барлыҡ колхоздарҙа ла продукты биреүсе общественный малдарҙың дүртәр фермаһын булдырайыҡ!

Өс йыллыҡ план хәрәкәттә

Беҙҙең районда һуңғы йылдарға тиклем общественный малсылыҡты үҫтереү һәм продуктивлегын күтәреү, башҡа хужалыҡ тармаҡтарынан артта ҡалып килде. Быйыл ҙа государствоға малсылыҡ продукттарын тапшырыу планын үтәргә мөмкинлек бирмәне, колхоз фермаларынан доход алыуын ныҡ кәметте. Районда партия һәм совет ойошмалары, колхозсылар общественный малсылыҡты үҫтереүҙәге артта ҡалыусанлыҡты тиҙ арала бөтөрөргә һәм уны ауыл хужалығының алдынғы тармағы кимәленә күтәрергә ҡарар иттеләр. Район етәкселәре был бурысты практик тормошҡа ашырыу өсөн көрәшеп, ҙур ғына уңыштарға өлгәштеләр.

Башҡа иң алдынан бөтә колхоздарҙа ла ферма работниктарының эштә ҡыҙыҡһыныусанлығы тәртибен яңынан тикшерҙек һәм һәр бер колхоздың дәйем йыйылышында иң яҡшы колхозсы фермаларға беркетелде һәм раҫланды. Ө ферма мөдирҙәре бер райком бюроһында раҫланды. Уҙ эштәрен һөйләүселәр мал ҡарарға намыҫлы колхозсылар менән алмаштырылды. Фермаларға ВКП(б) члендары һәм комсомолецтар, колхоз активистары һәм ауыл Советы депутаттары килде. Хәҙер коммунистар һәм комсомолецтар бөтә малсылыҡ работниктарының 15 процентын тәшкил итә.

Һәр бер ваҡытта һәр бер фермала айына бер тапҡыр зоовет уҡыуҙар үткәрелә. Ҡыҫҡа ваҡытлы курстарҙа тороҡторлоу ҙурыны мөдирҙәренән 82 кеше, ферма мөдирҙәренән 56, суҫҡа ҡараусылар 51, һыйыр һауыусылар — 47 һәм бөтәһе 236 кеше уҡып сыҡты.

Районың бөтә колхоздары ла группаларға бүленде. Һәм һәр бер группаға малдарға практик ярҙам күрһәтеү өсөн специалистар беркетелгән. Фермалағы малдар һәр бер ҡараусыға акт менән тапшырылды. Малдарҙы тәрбиәләүселәр ваҡ группалар — йәшенә, торошона, көрлөгөнә ҡарап алып барыла.

Һәр ай һайын колхоздарҙа малсылыҡтың торошо тикшерелә һәм район партия комитеты бюроһында, һәм район Советы башҡарма комитеты ултырышында колхоз председателдәренең, тәүге партия ойошмаһы секретарҙарының информацияһы тыңлана. Был практика булған етешһеҙлектәрҙе һис киҫекмәҫтән бөтөрөүгә һәм уларға юл ҡуймауға ярҙам итә. Бөтә был саралар беҙгә малдарҙы юғалтыуҙарҙы ҡыҫҡартыуға мөмкинлек бирҙе.

СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереү һәм продукты биреүсәнлеген күтәреү буйынса өс йыллыҡ планы турындағы ҡарары районыбыҙ малсылыҡ работниктары һәм бөтә хеҙмәтсәндәре тарафынан ҙур ҡеҙмәт күтәренкелеге менән ҡаршы алынды. Был тарихи ҡарарҙы райкомдың пленумында алдынғы малсылыҡ работниктарының район кәңәшмәһендә өйрәнелде. Ҡарарҙы өйрәнергә арналған колхоз йыйылыштарында малсылыҡ работниктары үҙ мөмкинлектәрҙе иҫәпләгәндән һуң яңы йөкләмәләр алдылар.

Өс йыллыҡ план турындағы ҡарар сыҡҡандан һуң дүрт колхозда яңы тоҡомло ҡоҙолоҡ фермалары һәм тоҡомло йылҡылар фермаһы ойошторолдо. Малсылыҡты үҫтереүҙән государствою йыллыҡ планы 1 июнгә ҡарар буйынса—101 процентҡа, мөгөҙлө эре малдар буйынса—95, һарыҡ-кәзәләр буйынса 123 һәм суҫҡалар буйынса 70 процентҡа үтәлде. Ошо уҡ ваҡытҡа 100 баш бейәнән 45 ҡолон, шул уҡ һандағы һыйырҙан 62 быҙау, һарыҡтарҙан 103 бәрәс алынды. Районда бөтәһе 105 колхоз иҫәпләнә, шуларҙың 94-ендә дүртәр ферма бар, ҡалған 11 колхозда ла дүртәр ферма ойоштороу өсөн бөтә сараларҙы күрәбеҙ.

Ферма работниктары араһында хәҙер малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү һәм государствоға тапшырыу өсөн социалистик ярыш киң йәйелдерелгән. Районың алдынғы колхозы өсөн күсмә Ҡыҙыл Байраҡ булдырылды, байраҡты «Беренсе Май» колхозы үҙендә тота. Бында 660 баш төрлө мал һәм 367 баш ҡош иҫәпләнә. Ферма хужалығының ҙур булыуына ҡарамаҫтан, ҡышлатыу осорында бер генә баш малдың да үлеүенә юл ҡуйылманы. 39 бейәнән 33 ҡолон алынды. Бейәләрҙән ҡолонлауы әле лә дауам итә. Беркетелгән һәр бер бейәнән ҡолон алыусы Каримов, Хәйретдинов, Хәлиуллин, һыйыр һауыусы Ғафарова иптәштәр үҙҙәренең эш күрһәткестәре менән районың бөтә малсылыҡ работниктары өсөн өлгө булып һаналалар.

Ворошилов исемендәге колхоздың малсылыҡ фермалары партия ойошмаһының көндәлек контроле аҫтына алынған. Бында дүрт ферма бар. Һәм бөтә йыл буйына государствоға тапшырылғандан тыш бер генә баш мал да кәмемәне.

Район Советы депутаты иптәш Көкүшкин Пугачев исемендәге колхоздың фермаһында һыйырсар һауа. Ул быҙауҙарҙы тәрбиәләүҙә һәм һыйырҙарҙан һөт һауыу алыуҙа районда беренселекте үҙендә тота. «Красный колос» колхозының олаҡ ат ҡарауһыһы иптәш Яков Михайлович 10 бейәнән 10 ҡолон алды, шуларҙың өсәһе яҡшы тоҡомдан.

Районда ике урында тоҡомсолоҡ КТФ-ы бар, «Красный колос», «Кооператив» ауыл хужалығы артелдәре тоҡом суҫҡалары үрсетәләр. Хәҙер прекос тоҡомло һарыҡтар фермаһы ойоштороуға оҙерлек алып барыла. Яҡшы тоҡомло малдар районың бөтә колхоздарына ла таратыла.

Һимертеү өсөн колхоздарҙа малдарҙы тоҡҡа бетеү эше практикала ҡулланыла. 37 колхозда малдарҙы йәйге осорҙа лагерь ҳәлендә аҫрайҙар.

Үткән йылғы хаталарҙы ҡабатламаҫ өсөн һәм өс йыллыҡ планды срогынан алда үтәүҙе тәьмин итеү өсөн көрәшеп, беҙ, мал аҙыҡтарын туплау кампанияһына иртән уҡ әҙерләнә башланыҡ. Тамыр аҙыҡтары һәм үлән сәсеү планы 113 процентҡа еткереп үтәлде.

Быйыл 2633 ... сабынлыҡ һәм көтөүлектәр таҙартылды. Хәҙер бөтә колхоздар ҙа бесән сабыу һәм силосһау эшен массовый рәүештә алып баралар.

Малсылыҡ работниктары общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планын ике йылда үтәү өсөн көрәшәләр.

И. Аскаров.
ВКП(б)-ның Шаран райкомы секретары.

Архангель районының Максим Горький исемендәге колхозы бестужев тоҡомло мөгөҙлө эре малдар үҫтерә.

Һүрәттә: Максим Горький исемендәге колхоздың көтөүлегендә бер күренеш.
Л. Йәнүбов фотоһы.

Социалистик ярыш киң йәйелдерелде

Беҙҙең «Ҡыҙыл Октябрь» колхозының малсылыҡ работниктары үҙҙәренә серьез йөкләмәләр алдылар, общественный малсылыҡтың продуктивлеген күтәреү өсөн социалистик ярышҡа сыҡтылар. Быйыл уҡ малдар һанын байтаҡ арттырырға, йәш малдарҙы тулыһынса һаҡларға, ине малдарҙың ҡыҫыр ҡалыуына юл ҡуймаҫҡа һәм һәр бер һыйырҙан 2.400 литр һөт алырға ҡарар иттек.

Малсылыҡ фермаларының бөтә эшен әр яңынан ойоштороҙоҡ. Хәҙер көтөүселәр малдарҙы йылдың сезонына ҡарап бүленгән көтөүлектәрҙә йөрөтәләр. Һөрәмтелә һыйырҙарҙың һөт биреүсәнлеге быйыл үҙған йылдың ошо ваҡытына сағыштырғанда 1,5—2 тапҡырға артты.

Һәр бер ферма работнигы үҙ-ара социалистик ярышҡа ҡушылып йөкләмәләр алды. Йөкләмәләрҙә колхоздың дөйөм йыллыҡ планын ике тапҡырға арттырып, о общественный малсылыҡты үҫтереүҙән һәм продуктивлеген күтәреүҙең өс йыллыҡ планын ике йылда үтәү бурысы ҡуйылды. Беҙ быйыл бөтә төр малдар буйынса ла планды ике тапҡырға арттырып үтәйәсәкбеҙ.

Алған йөкләмәләрҙе үтәү өсөн беҙҙең мөмкинлектәребеҙ ҙур. Көтөүҙәргә йөрөтөр өсөн бына тигән болонлоҡтарыбыҙ, йылғаларыбыҙ, күлдәребеҙ бар. Тоҡом малдары һатып алдыҡ. Бөтә малдар ҙа юғары көрлөктәләр. Государствоға малсылыҡ продукттарын тапшырыуҙың быйылғы планын 1 июнгә уҡ үтәнек. Малсылыҡ өсөн нуҡ аҙыҡ базаһы булдырыу хәҙер беҙҙең иң мөһим бурысыбыҙ булып тора. Шуға күрә беренсе мөмкинлектәр булыу менән уҡ һайлап бесән сабыу һәм силос һалыу эшен башланыҡ. Быйыл яңынан ике ферма ойоштораса ҡбыҙ.

Беҙҙең большевистик һүҙебеҙ эшебеҙҙән айырылмаҫ, общественный малсылыҡтың үҫеү коллектив хужалыҡты тағы ла ныҡытасаҡ.

С. Юнҙашбаева,
Шишмә районының «Ҡыҙыл Октябрь» колхозы председателе.

Государствоға юғары сифатлы ғына продукты бирәбеҙ

Беҙ колхоз общественный малсылығын үҫтереүҙән государство планын йыл һайын үтәп киләбеҙ. Малдарҙың продуктивлеге лә йылдан-йыл арта бара. Малсылыҡ продукттарын тапшырыу буйынса Тыуған иле алдында бурыслы булып ҡалғаныбыҙ юҡ. Быйыл да беҙ планды үтәнек һәм 1950 йыл иҫәбенә 348 бот ит тапшырҙыҡ.

Малсылыҡта алдынғы булыуыбыҙ өсөн ВКП(б) райкомының һәм райсоветтың күсмә Ҡыҙыл Байрағы 1943 йылдан бирле беҙҙең колхозда тора.

СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының продукты биреүсе малдар үрсетеүҙән өс йыллыҡ планы турындағы ҡарары колхозыбыҙҙың малсылыҡ работниктарын яңы уңыштарға рухландырҙы. Беҙ ҡарарға яуап итеп яңы йөкләмәләр алдыҡ. Йөкләмәләрҙе үтәү юлында колхоз тәүге уңыштарға өлгәште лә инде. Йылҡысылыҡты үҫтереүҙең йыллыҡ планы хәҙер тулыһынса үтәлде. Фермаларыбыҙҙа 280 баш урынына хәҙер 315 баш мөгөҙлө эре малыбыҙ бар. Һарыҡтар буйынса план 240 башҡа арттырып үтәлде. Хәҙер фермаларыбыҙҙа бөтәһе 1.325 баш мал аҫрала.

Колхоз малсылығын мул аҙыҡ менән тәьмин итеү юлында ла эш уңышлы. Хәҙер бөтә кәс малдар өсөн йыл әйләнәһенә етерлек аҙыҡ әҙерләүгә тупланды.

П. Лысенко,
Хәйбулла районы «Красный Байкал» колхозының председателе.

Беҙ иптәш Сталин талап иткәнсә эшләрбеҙ

Быйыл ике ай элек партия һәм хөкүмәттең общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса өс йыллыҡ план турындағы тарихи ҡарарын алыу менән, был мәсьәләне колхозсыларҙың дөйөм йыйылышында тикшерҙек. Колхозсылар был ҡарарҙы ҙур күтәренкелек менән ҡаршыланылар һәм был алдағы булған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү өсөн конкрет тәҡдимдәр индерҙеләр.

Колхоздың һөтсөлек-тауар фермаһында малдарҙың һанын арттырыу өсөн күреп алек тә яҡшы ҡуйылғайны. Унда, беҙҙең өс йыллыҡ план буйынса 132 баш һыйыр булырға тейеш булһа, ул һан быйыл уҡ инде 134-кә еткерелде. Һыйырҙарҙың тоҡомон яҡшыртыу өсөн яҡшы тоҡомлө үгеҙҙәр алдыҡ һәм тороҡтороу эше быйыл ни ҙа уңышлы үтәрелде. Фермала бер генә лә ҡыҫыр һыйыр юҡ.

Беҙҙең колхоз Гузанов исемендәге колхоз менән ярыша. Ярыш договорында фермалағы һәр-бер һауын һыйырҙан уртаса, кәм тигәндә, 1050 литр һөт һауып алыуға ентешергә йөкләнә алынғайны. Партия һәм хөкүмәттең малсылыҡты үҫтереү буйынса өс йыллыҡ план турындағы ҡарарын алып өйрәнеү менән, алдынғы һыйыр һауыусылар Өмиә Хәжиева һәм Гөлсем Зинурова иптәштәр быйыл һәр бер һауын һыйырҙан, кәм тигәндә, 1500 литр һөт һауып алырға һүҙ бирҙеләр. Был йөкләмәне үтәү өсөн улар колхоз правлениеһынан көтөүлектәрҙе нәүбәтләп файҙаланыуға өлгәшеүҙе талап иттеләр. Правление ултырышында был мәсьәлә тикшерелде. Общественный малдарҙы көтөү өсөн иң яҡшы ышаныслы колхозсылар ҡуйылды. Улар көтөүлектәрҙә малдарҙы нәүбәтләп йөрөтәләр. Был һыйырҙарҙың һөтөн арттырыуға ныҡ тәьҫир итте. Сөнки көтөүлектең бер өлөшөндә мал йөрөтөлгәндә, икенсе өлөшөндә үлән үҫә тора. Ул участкалағы малдар, бер аҙ ваҡыт үтеү менән, икенсе участкаға — үләне үҫеп өлгөргән участкаға күсереләләр. Шулай итеп, һыйырҙар һәр ваҡыт етерлек һәм йәшел аҙыҡ менән тәьмин ителәләр.

Хәжиева һәм Зинурова иптәштәр үҙҙәренә беркетелгән һыйырҙарҙы айырыуса һәйбәт ҡарайҙар. Шуның һөҙөмтәһендә улар быйылғы йылдың 5 айы эсендә уҡ инде һәр бер һауын һыйырҙан 760—800 литр һөт һауып алыуға өлгәштеләр.

Беҙҙең һарыҡсылыҡ фермаһы түбән — һаҙлыҡ ерҙә урынлаштырылғайны. Яҙға табан унда ҙур бәхетһеҙлеккә осраны — һарыҡтар ауырый һәм көтә үлгеләй ҙә башланылар. Районнан ветврач саҡырттыҡ. Ул беҙгә был ауырыуҙың сәбәбе — ферманың һаҙлыҡ урында булыуында икәнлеген әйтте. һәм һис киҫекмәҫтән һарыҡсылыҡ фермаһын ҡалҡыуыраҡ урынға күсерергә кәңәш бирҙе. Беҙ шулай эшләнек тә. Ферма ҡаралтыларын күмәк көс менән, йәһәт кенә ҡалҡыу урынға күсерҙек һалдыҡ. Шулай итеп, һарыҡтар араһында булған ауырыуҙы туҡтаттыҡ һәм хәҙер уның эшен яҡшыртыу өсөн көрәшәбеҙ.

Малдарҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү өсөн көрәштә уңышлы мал аҙығы базаһы хәл итә. Шуға күрә беҙ үлән сәсеүгә ныҡ иғтибар бирәбеҙ. Йәшелсәгә сәсеү әйләнеше буйынса беҙ тимофеевка, клевер, житняк үләндәре сәстек. Уларҙың урожайын йыйнап алып, ашата башлағас, малдарҙың продукты биреүсәнлеге тағы ла күтәреләсәк һәм беҙ өс йыллыҡ план буйынса был өлкәлә тә өҫтөбөҙгә йөкмәтелгән бурысты үтәйәсәкбеҙ. Хәҙер беҙ силос һалыу, иҙрәк аҙыҡ әҙерләү эштәрен ҡыҙыу алып барабыҙ. Ошо көндәрҙә бесән сабыу башланыҡ.

Колхозсылар ауыл хужалығының иң доходлы тармағы булып иҫәпләнә. Общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса өс йыллыҡ план турындағы ҡарарҙы өйрәнгәндән һуң, колхозсылар тауыҡ фермаһын киңәйтеү турында тәҡдим индерҙеләр. Уға тиклем беҙҙең ...ферма фермаһында барлы 85 кеше баш тауыҡ бар ине. Фермаға инкубатор һатып алдыҡ. Уға яҡшы тоҡомло тауыҡтарҙан йыйылған 400 йомортҡа һалынды. Тәүге һалыу бик уңышлы булманы. Сөнки, инкубаторға махсус тип күмерә керәк, ә беҙҙә ул юҡ ине. Утын аҙыҡ йылытырға тура килде. Буранең температураһы һәр ваҡыт нормаль булмағандыр. 400 йомортҡанан тауҙа 270 кәнә себеш сыҡты. Уларҙы хәҙер Мостафина Сафра апай тәрбиәләй, бик матур булып үҫеп киләләр.

Беҙҙә инкубатор булыуы күп тә үтмәй бөтә район колхоздарына таралды. Күп колхоздарҙан беҙгә себеш сығарыу өсөн йомортҡалар килә башланы. Хәҙер инкубаторға 2000 йомортҡа һалынған. Ошо көндәрҙә улар себеш бирәсәктәр. Шулай итеп, инкубатор, план буйынса беҙҙең колхоз өсөн билдәләнгән 400 себеш сығарыу менән генә ҡалмаясаҡ, ә райондағы күп колхоздарҙы ла тауыҡлы итәсәк.

Колхозсыларҙың беренсе бөгө әлеген киләһең тейеш.

— Беҙҙең Сим заводының эргәһендә хужалығына тауыҡ үрсетергә кәрәк ине, — тине самолеттан сығыусыларҙан береһе, — беҙҙең инкубаторҙың хәле нисек, 5—6 мең себешкә хәтле алмаймы?

— Инкубатор әлегә бушаҡ түгел, — тинек беҙ. — Район колхоздары өсөн 2000 йомортҡа һалынған. Уларҙан сығармай себеш сығарсаҡ. Әгәр кәрәк булһа, әсенсе срапҡа һеҙҙең әлешкә лә һалырбыҙ.

Был яҡҡа беҙҙең малсылыҡты үҫтереү буйынса өлгәшелгән уңыштарыбыҙ тыуған районда ғына түгел, хатта башҡа республикаларға ла танылыуын күрһәтте.

Былардан тыш, беҙҙең суҫҡасылыҡ һәм умартасылыҡ фермаларыбыҙ ҙа бар. Тик әле уларҙа эш тейешенсә ҡуйылып етмәне әле. Сөнки улар яңы ойошторолдолар һәм уларҙа эшләү өсөн оҫта мастерҙар, тәжрибәле кешеләр етешмәй. Был мәсьәләлә инде беҙ күршеләге рус колхоздарынан тәжрибә алып, уларҙың эштәрен дә яҡшыртыуҙы үҙебеҙҙең бурысыбыҙ итеп ҡуйҙыҡ.

Ошо йылдың ҡышында беҙ колхозға электрик үткәрҙек. Хәҙер колхоздағы биш ферманың бишәһен дә электрик менән тәьмин итергә әҙерлек алып барыла.

Х. Рәхмәтуллин.
Салауат районы «Нур» колхозының председателе.

Учалы районы „Ҡыҙыл партизан" колхозының өлгөлө эше

I. Большевистик кадрҙар— малсылыҡтың уңышын хәл итә

Колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең өс йыллыҡ планы—беҙҙең колхоз партия ойошмаһының төп эш программаһы булып тора. Был мөһим ҡарар колхозсылар араһында ныҡлап өйрәнеүҙән тыш, партия ойошмаһының дөйөм йыйылышында ҡуйып тикшерелде. Был йыйылыш өс йыллыҡ планды үтәү буйынса партия ойошмаһының алдағы бурыстарын билдәләп махсус ҡарар ҡабул итте. Агитаторҙар был мөһим документты бригадаларҙа, фермаларҙа өйрәнделәр.

Продукты биреүсе малсылыҡтың хәл иткес участкаларында коммунистар эшләйҙәр. Улар планды үтәү өсөн, колхоздың общественный малсылығын арттырыу, яҡшыртыу өсөн көрәштә өлгө күрһәтәләр. МТФ мөдире булып коммунист иптәш Йәреев иптәш эшләй. Уның фермаһында мөгөҙлө эре малдарҙы үрсетеүҙән йыллыҡ планы 105 процент итеп үтәлгән. Фермала мал һаны һуңғы тиҫтәләгә кимәлдән байтаҡ артып киткән. Был фермала малсылыҡ работниктары араһында социалистик ярыш киң йәйелдерелгән. Бер звено икенсе звено ярыша. мал көтөүселәр, быҙау ҡарауһылар үҙ-ара ярышып эшләйҙәр. Күптән түгел партия ойошмаһының инициативаһы менән фермала йомғаҡ яһау уҙғарылды. Беренсе урынды Хәбирә Зәһретдинованың комсомолец-йәштәр звеноһы алды. Был звеноға колхоз правлениеһының һәм колхоз партия ойошмаһының малсылыҡты үҫтереүҙә алдынғылыҡ өсөн күсмә Ҡыҙыл Байрағы тапшырылды. Был звенола күберәк йәш һыйыр һауыусылар эшләйҙәр. Уларҙың байтағы комсомолкалар. Йәш һыйыр һауыусы, комсомолка Миңлегәлеева Мәһинур колхоздың иң алдынғы һыйыр һауыусыһы исемен алып, уға флажок тапшырылды. Миңлегәлеева тағы ла яҡшыраҡ эшләргә һүҙ бирҙе.

Колхоздың һарыҡсылыҡ фермаһы менән коммунист Ачуанов етәкселек итә. Был ферманың да йыллыҡ планы 114 процентҡа еткереп үтәлгән. Һарыҡтарҙың тоҡомон яҡшыртыу өсөн, яҡшы тоҡом тәкәләр һатып алынған. Бында ла комсомолкалар алдынғы һарыҡ ҡарауһылар, бәрәс үҫтереүселәр булып һаналалар. Комсомолка Вәлиева Тәгбә, 100 бәрәсте яҡшы итеп тәрбиәләп, көтөүгә тапшырҙы.

Зоотехник булып коммунист иптәш Вафин эшләй. Уның тырышлығы арҡаһында малдарҙың ауырып үлеүҙәре юҡ тиерлек кимәлгә еткерелде. Иптәш Вафин колхоз малының тоҡомон яҡшыртыу юнәлешендә серьез саралар күрә. Колхозда малдарҙы яһалма тороҡтороу пункты эшләй. Иптәш Вафин етәкселегендә малсылыҡ работниктары менән 40 сәғәтлек зоотехник курс үткәрелде. Был курсты уҡып сыҡҡан колхозсылар үҙ эштәрендә ҙурыҡа бөрөлөш яһанылар. уларҙың күбеһе малсылыҡ алдынғыларына әйләнделәр.

Ветфельдшер булып эшләүсе коммунист иптәш Бәрмәков фермаларҙы зооветеринария саралары менән хеҙмәтләндереүҙә һуңғы ҡарарға ярашлы итеп ҡорҙо.

Хәҙер партия ойошмаһы үҙенең төп иғтибарын СССР Министрҙар Советы һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының был мөһим ҡарарҙарын колхозсылар араһында серьез рәүештә өйрәнеүҙе, был ҡарарҙы үтәү өсөн социалистик ярышты киңерәк йәйелдереүҙе большевиктарса ойоштороу эшенә туплаған. Был бурысты уңышлы үтәү өсөн колхоздың ҡеҫтәлмә мөмкинлектәре хәрәкәткә килтерелә, малдарҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү, тоҡом яҡшыртыу өсөн серьез саралар күрелә.

Х. Хәбиров,
Колхоз партия ойошмаһының секретары.

II. Малдарҙың продукты биреүсәнлеген бөтә саралар менән юғары күтәрәбеҙ

Продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең яңы сталинсы өс йыллыҡ планы беҙҙең колхоздың малсылыҡ работниктары тарафынан яңы дәрт, яңы ылтымалы менән ҡаршы алынды. Мөгөҙлө эре малдарҙы, кәзә-һарыҡтарҙы үрсетеү буйынса быйылғы планды байтаҡҡа арттырып үтәләүе — бының ғәҙәл күрһәткесе булып тора. Беҙ продукты биреүсе ошо ике төр малдарҙың үҫеш кимәлен яҡшыртыуға айырыуса иғтибарҙы бирҙек. Беҙҙең колхозда был төр малдар буйынса һуғышҡа тиклемге кимәл үтеп кителһә лә, беҙ колхоздың был төр общественный малсылығын яңы бурыстар кимәленә күтәреү өсөн көрәшәбеҙ.

Ошо юнәлештә байтаҡ серьез саралар күреп өлгөрҙөк тә инде. Колхоздың һыйыр малдарын ике төркөмгә бүлеп ҡарайбыҙ: береһе уның һөт өсөн аҫралған һауын һыйырҙар, йәш малдар төркөмө, икенсеһе ит һәм һимертеү өсөн аҫралған йәш һәм оло малдар төркөмө. Колхоздың һыйыр малы ете көтөүгә бүленгән. Правление тарафынан тәҙелгән көтөүлектәрҙә файҙаланыу планы буйынса был көтөүҙәр һәр ваҡыт урынынан-урынға күсеп йөрөйҙәр. Ит өсөн һәм һөт өсөн бүленгән төркөмдәрҙә тәүлек әйләнәһенә көтәбеҙ. Һыйырҙар көнөнә өс тапҡыр һауылалар. Һауын һыйырҙар әлекке йылдарҙағыса һауыр өсөн махсус рәүештә ҡураға килтереп түгел, көтөүлектәр өҫтөндә һауылалар.

Быйыл колхоздың иң намыҫлы колхозсыларын мал ҡарауһылар, көтөүселәр итеп беркетеп ҡуйҙыҡ. Ит һәм һимертеү өсөн бүленгән таналарҙы көтөүсе Ғәли Ғабдрахманов, шарт булыуына ҡарамаҫтан, үҙенә беркетелгән малды яҡшы көтә, уның көткән малы көнөнә уртаса 400 грамм үҫеш бирә. Көтөүселәр араһында социалистик ярыш ойошторолған. Малдарҙың продукты биреүсәнлеген күтәреү күрһәткестәргә ай һайын иҙмалып барыла. Йәш көтөүсе Вәли Ғәлиуллин ярышта беренселек өсөн көрәшә. Ул ҡараған 75 баш тана көнөнә уртаса 400-әр грамм артыу бирә. Малсылыҡ алдынғылары ҡеҫтәмә түләү тәртибендә хаҡ алалар.

Һарыҡ фермаһында ла эш яңы талаптарға ярашлы итеп ойошторолдо. Һарыҡтар өс көтөүгә бүленгәндәр. 247 баш һарыҡ айырым ҡаралып ит өсөн һимертелә. Быйыл бәрәс алыуҙа юғалтыуҙарға ҡаршы серьез саралар күреүҙе ойошторҙоҡ. 1947 йылға ҡарағанда быйыл бәрәс юғалтыу бик ныҡ кәмене. Быйыл 618 һарыҡтан 840 бәрәс алып үҫтерҙек. Һарыҡсылыҡ фермаһында һоҡланырлыҡ хеҙмәт өлгөләре күрһәтеүсе Тәгбә Вәлиева кеүек алдынғы бәрәс үҫтереүселәребеҙ бар. Продукты биреүсе малдарҙы үҫтереүҙең сталинсы өс йыллыҡ планы колхоздың һарыҡсылыҡ фермаһында эшләүселәрҙе яңынан-яңы хеҙмәт подвигтарына рухландырҙы.

Беҙ малдарҙың тоҡомсолоғон яҡшыртыу буйынса иң серьез саралар күрәбеҙ. Бынан бер-ике йыл ғына элек, колхозда урындағы тоҡом һарыҡтар, һыйырҙар һаны күпселек өлөш тәшкил итә ине. Беҙ үткән йыл мериноc тоҡомло 16 тәкә, «Шортгорн» тоҡомло 6 үгеҙ һатып алдыҡ. Хәҙер инде был тоҡомдар беҙҙә иҫәпләп үрсей. Быйыл малдарҙы яһалма орлоҡландырыу пунктын ойошторҙоҡ. Һарыҡтар һәм һыйырҙарҙың күбеһе ошо пункт аша үткәреләсәктәр. Беҙ киләсәктә, колхоздың продукты биреүсе общественный малсылығын барыһын тик таҙа тоҡомло малға әйләндереүҙе үҙебеҙҙең төп бурысыбыҙ итеп ҡуйғанбыҙ.

Общественный малсылыҡты артабан үҫтереү, уның аҙыҡ базаһын киңәйтеүгә, малдар өсөн көрөклө йортҡа шарттары булдырыуға ныҡ бәйләнгән. Үлән баҫыулы сәсеү әйләнешен беҙ ныҡышмалы рәүештә индерәбеҙ. Колхоз быйыл 20 гектарҙан артыҡ майҙанда үлән һәм тамыр аҙыҡтары сәсте. МТФ малдары өсөн 80 быҙаулыҡ торлаҡ төҙөү эшен тамамлау алдында торабыҙ, 200 баш һарыҡ өсөн изолятор төҙөүҙе планлаштырып ҡуйғанбыҙ.

Бына ошо саралар беҙҙең колхоздың продукты биреүсе общественный малсылығын бығаса тиклем күрелмәгән юғарылыҡҡа күтәрәсәк, сталинсы өс йыллыҡ план беҙҙең колхозсыларыбыҙ тарафынан намыҫ менән үтәләсәк.

Мортаза Усманов,
колхоз председателе.

III. Һарыҡтарҙың тоҡомон яҡшыртабыҙ

Продукты бирә торған общественный малсылыҡтың өс йыллыҡ планы турындағы ҡарарҙа, малдарҙың тоҡомон яҡшыртыуға айырыуса ҙур иғтибар ителгән. Беҙҙең «Ҡыҙыл партизан» колхозының һарыҡсылыҡ фермаһы өсөн был иң серьез бурыстарҙың береһе булып тора. Беҙ мал үрсетеүҙән государство планын йыл һайын үтәйбеҙ. Быйыл да план арттырып үтәлгән. Ә тоҡом ягына килгәндә эш насар тора, әле. Беҙҙең бығаса тиклем аҫрап килгән һарыҡтарыбыҙ бик ваҡ, итте, йөндө аҙ бирәләр. Шуға күрә, һарыҡтарҙың тоҡомон яҡшыртыу өсөн ошо бер-ике йыл араһында байтаҡ саралар күрәбеҙ.

Үткән йыл совет мериносы тоҡомло 12 тәкә һатып алдыҡ. Быйыл был тоҡомло беренсе бәрәстәр алынды ла инде. Быйыл бөтә һарыҡтар ҙа ошо тәкәләр менән тороҡторолғасаҡтар. Хәҙер беҙҙең яһалма тороҡтороу пунктыбыҙ бар. Ул һарыҡтарҙың тоҡомон яҡшыртыуҙа серьез роль уйнай.

Беҙ быйыл 830 баш бәрәс алып үҫтерҙек.

Һарыҡтарҙы өс көтөүгә бүлеп көтәбеҙ. Көтөүлектәр план буйынса файҙаланыла. Һимертеү өсөн бүленгән 275 баш һарыҡ айырым көтөүлектә йөрөтөлә. Намыҫлы көтөүсе Йосоп Бикһимиров үҙенә беркетелгән 375 баш һарыҡты яҡшы көрләнтә ҡарай.

Ачуанов,
һарыҡсылыҡ фермаһы мөдире.

Совет законының семья хоҡуҡын һаҡлауы

[illegible]

...раленен тарихына булды...» («Правда» газетаһының 1944 йыл 9 июлдәге баш мәҡәләһе)».

«Оборттарҙы тыйыу, бала тыуҙы- [illegible]

...регулировать итә.

Советтар Союзында айырылышыу ирекле нәмә ул. Ләкин Совет Законы айырылышыуға еңел ҡарашты һис тә дәрт- [illegible]

...рафтар семья тормошона үҙҙәренән еңел ҡарағанлыҡтарына һынаналар һәм икеүһе килешеп судтан ҡайтып китәләр. Ике йәки күп ҡатын алыу — уҙ енәйәт. Енәйәтсе бер йылға тиклем булған срокҡа хоҡоҡ төҙәтеү эштәренә, йәки бер мең һумға тиклем штраф һалыуға хөкөм итеү менән яҙаға тартыла.

Совет государствоһы, беҙҙең халҡыбыҙ ҡатын-ҡыҙҙың — әсәләрҙең авторитетен юғары күтәрә.

Әсә һәм бала интерестерен һаҡлап, государство ауырлы ҡатындарға һәм әсәләргә бала тәрбиәләү өсөн ҙур материаль ярҙам күрһәтә. Быны иҫбатлау өсөн түбәндәге һандарҙы күрһәтеп үтеү ҙә етә: Тик бер Башҡортостанда ғына пособие алыусы күп балалы һәм яңғыҙ әсәләр һаны 80 мең самаһы кеше тәшкил итә. 578 ҡатынға «Героиня әсә» тигән почетлы исем бирелде һәм 73 мең әсә «Әсәлек даны» орденә һәм «Әсәлек медале» тигән медаль менән наградланды.

Ауырлы һәм бала тыуҙырыусы ҡатындарға пособие түләүгә, яңы тыуған балалар өсөн балалар әйберҙәре алыуға, бала имеҙеүсе әсәләргә пособиегә социаль страхование бюджеты буйынса йыл һайын ҙур средство түләнелә. Балалар консультацияларының, бала тыуҙырыу йорттарының, балалар ясляларының һәм йорттарының селтәре киң йәйелдерелде.

Йәше етмәгән һәм йәше етеп тә хеҙмәткә һәләтһеҙ балаларҙы тәрбиәләү бурысы семьяға йөкмәтелә. Алимент түләүҙән уҫал ниәт менән аңлы рәүештә баш тартыуҙа ғәйепле кешеләр 2 йыл срокҡа төрмәгә ултыртыу яҙаһына тарттырылалар.

Мәҫәлән гражданин А. Г. Дормидонтов алимент түләүҙән баш тартҡаны өсөн Өфө ҡалаһы, Ленин районының өсөнсө участка халыҡ суды тарафынан бер йылға төрмәгә ултыртыуға хөкөм ителде.

Семья члендәре әтә-әсәлек тойғоһо менән үҙ-ара тығыҙ бәйләнгәндәр һәм бер-береһе тураһында хәстәрлек итергә, береһенә-береһе материаль һәм мораль ярҙам күрһәтергә тейештәр.

Семьяның мөһим бурыстарының береһе — мәктәп менән берлектә балаларҙы коммунистик рухта тәрбиәләүҙән, уларҙы үҙ алдына йәшәрлек итеп киң тормош юлына баҫтырыуҙан, социалистик обществоның һау-сәләмәт члены итеп етештереүҙән тора.

Тик ныҡлы һәм таҙа совет семьяһы ғына йәштәрҙе ныҡлы, аҡлы һәм мораль яҡтан тотанаҡлы итеп тәрбиәләү бурысын тәьмин итә ала.

Н. Рәхмәтуллин.

И. В. Мичурин учениеһе буйынса

Йәш мичуринселәр

Йәм-йәшел япраҡҡа төрөнгән зифа ҡайындар араһынан, ауыл эргәһенән бәскәй йылға аға. Йылғаның урта ағымында, ике яҡ яр буйлап түтәлдәр теҙелеп китә. Улар рәт-рәт булып тигеҙ шаҡмаҡтарға бүленгәндәр. Һәр бер бүлек башына бирҡалар ҡуйылған. Уларға: «1-се бригада. 2-се звено. Мөслимова Сабира. Ҡабыҡһыҙ арпа. 10 грамм. 60 төп. 5 майҙа ултыртылды» кеүек һүҙҙәр яҙылған. Ул яҙыуҙар күп һәм төрлө-төрлө.

Урман-Бишҡараҡ балалар йортонда тәрбиәләнеүселәрҙең 29 сорттағы үҫемлектәрҙән торған тәжрибә участкаһы бар.

Ҡыш ине әле. Балалар йортоноң хеҙмәт буйынса инструкторы, тәжрибәле баҡсасы иптәш Вафа Ҡотлобаев тәбиғәт һөйөүсе уҡыусыларҙан йәш натуралистар түңәрәге ойошторҙо. Балаларҙың теләге менән түңәрәккә «Йәш мичуринселәр» исеме бирелде. Дирекция түңәрәккә ҙур ярҙам итте: йыйнаҡ ҡына эш бүлмәһе ойошторҙо, йәш натуралистарҙың республика станцияһынан яңы сорт орлоҡтар алдыртты, күргәҙмә материалдар, брошюралар, альбомдар һатып алды.

Балалар түңәрәктә атаҡлы баҡсасы, бөйөк ғалим И. В. Мичуриндең хеҙмәттәрен өйрәнделәр, орлоҡтар өҫтөндә эшләнеләр — уларҙы шыттырҙылар, сығыштарын тикшерҙеләр... Яҙ етеүгә бүлмә шытып сығып килеүсе үҫемлекле парниктәр менән тулы булды. Түңәрәк члендәре уҡыуҙан буш ваҡыттарын уларҙы тәрбиәләүҙә үткәрә башланылар. Түңәрәк бүлмәһе ысын мәғәнәһендә йәш натуралистар лабораторияһына әйләнде. Бер нисә тапҡыр уҡыусылар менән беседа үткәреү өсөн специалистар саҡырылды.

Хәҙер түңәрәк бригадаларға, звеноларға бүленеп, бер ай инде, участкала ныҡышмалы эш алып бара. Хеҙмәт бушҡа китмәне. 30 төп алма ағасы, 150 төп ҡарағат ҡыуағы, 300 төп ҡурай еләге һәм башҡа төр үҫемлектәр кер булып үҫеп ултыралар. 3-сө класс уҡыусыһы Лида Нурмөхәмәтова звеноһы тәрбиәләгән 3000 төп баҡса еләге берҙәм үҫеп сыҡты. 0,60 гектар майҙанға ултыртылған ҡыяр, ҡауын, помидор, һуған һәм башҡалар быйыл балалар йортон үҙҙәре үҫтергән йәшелсәләр менән тәьмин итәсәк.

Түңәрәк члендәре үҫемлектәр өҫтөндә тәжрибәләр яһайҙар. Күҙәтеү һөҙөмтәһе махсус журналға теркәп барыла.

Баҡса яһалма рәүештә һуғарыла. Балалар йылғаны быуҙылар; кәрәк ваҡытта быуанан арыҡтар буйлап түтәлдәр араһына һыу ебәрелә.

Тәрбиәләнеүселәр үҙҙәренең йәй көндәрен ошо баҡсала ижади хеҙмәт менән күңелле үткәрәләр.

З. Ямалетдинов.

Маҡар районы.

Урта мәктәп уҡыусылары шефлыҡ итәләр

Стәрлебаш беренсе һәм икенсе урта мәктәптәренең уҡыусылары урман полосаларын тәрбиәләүҙә шефлыҡ итәләр.

Улар 40 гектар майҙанда ултыртылған ағастарҙы ҡый үләндәренән таҙарттылар һәм рәт араларын эшкәрттеләр һәм 13 гектар майҙанға һыу һиптеләр.

Уҡыусылар бер үк ваҡытта 168 килограмм ҡарама орлоғо йыйнанылар. Урман полосаларын тәрбиәләүҙә мәктәп балалары ҙур ҡыҙыҡһыныу күрһәтәләр.

В. Хәлитов.

Төрлө хәбәрҙәр

Механизаторҙарҙың өлгөлө хеҙмәте

Беҙҙең Суҡҡул МТС-ы механизаторҙары Дүртөйлө МТС-ы менән социалистик ярышта хеҙмәт өлгөләре күрһәтәләр. Беҙ 10 июнгә 3000 гектар урыныла, 3143 гектар пар күтәреп, планды 104 процентҡа үтәнек.

Механизаторҙарыбыҙ пар ере эшкәртеүҙә иген селектең юғары культураһына эйә булыусы бригада исемен алыу өсөн ярышалар. МТС дирекцияһы һәм партия ойошмаһы был патриотик хәрәкәткә көндәлек рәүештә етәкселек итә.

Иптәш Ғосмановтың бригадаһы 8 июнгә пар һөрөү планын 146 процентҡа үтәп, ВКП(б) райкомының, район Советы исполкомының һәм МТС дирекцияһының күсмә Ҡыҙыл Байрағын яулап алды. Иптәш Мусинов бригадаһы ла пар күтәреүҙә планды алдынғылар сафында үтәне. Трактористтарҙан Ш. Билалов, С. Нәбиев, М. Баһаутов иптәштәр эште темп һәм сифат күрһәткестәрен даими рәүештә тәьмин итәләр.

Хәҙер беҙҙең механизаторҙар коллективы пар майҙандарын эшкәртәләр.

Ғ. Шәңгәреев,

Суҡҡул МТС-ы директорының политик эштәр буйынса урынбаҫары.

—☆—

Кино селтәре киңәйтелә

Башҡорт АССР-ы Министрҙар Советы эргәһендәге кинофикация управлениеһенең Ремтехснабы (начальнигы иптәш Хәмитов) район кино-театрҙарын запас частәр менән тәьмин итеүҙә өлгөлө ойошторҙо. Хәҙер ауыл ерҙәренән киноаппараттарҙың запас частәре өсөн элекке кеүек Өфөгә вәкилдәр килмәйҙәр. Запас частәр, алдан бирелгән заявкалар буйынса почта аша посылка менән ебәрелә. Ағымдағы йылдың биш айы эсендә Ремтехснаб район кино-театрҙарына 120-нән артыҡ посылка ебәрҙе.

Кино аппараттарын Өфөгә килтермәй урында ремонтлау өсөн республиканың 9 район үҙәгендә ремонт пункттары ойошторолдо. Улар өсөн иң яҡшы киномеханиктәрҙән кадрҙар һайлап алынды. Бөрө, Белорет, Мәләүез, Стәрлетамаҡ, Яңауыл һәм Баймаҡ райондарында ремонт пункттары эшләй башланылар ҙа инде. Ошо көндәрҙә Туймазы, Ҡыйғы һәм Бәләбәй пункттары эшләй башлаясаҡ.

Райондарҙағы күсмә киноларҙы транспорт средстволары менән тәьмин итеү ҙә яҡшыртыла. Быйыл республиканың Байҡыбаш, Борай, Илеш, Көйөргәҙе һәм Абзан райондарына күсмә киноустановкалар менән йыһазландырылған автомашиналар ебәрелде.

Бабай шахтерҙары һәм Октябрьский нефтселәре өсөн яңы стационар кино-театрҙар асыла. Был кино-театрҙар өсөн икешәр комплектлы стационар киноустановкалар ебәрелде.

Ошо көндәрҙә Ремтехснаб республика кино-театрҙары өсөн яңы киноаппараттар аласаҡ.

—☆—

Мәктәп балалары сәсеүлектәрҙе тәрбиәләүҙә ярҙам итәләр

Стәрлебаш районы колхоздарының башланғыс мәктәптәрендә уҡыусылар уҡыу йылын тамамлау менән колхоз баҫыуҙарына сәсеүлектәрҙе тәрбиәләргә сыҡтылар.

Сталин, Салауат исемендәге, «Сулпан», «Мәҙәниәт» колхоздарының баҫыуҙарында һәр көндө 150—180 бала эшләй.

Балалар көсө менән 8.953 гектар майҙан һабан ашлығы ҡый үләндәренән таҙартылды.

—☆—

Балалар өсөн санаторийҙар

Балаларҙы сәләмәтләндереү учреждениеләре селтәре республикабыҙҙа киңәйгәндән-киңәйә. Бигерәк тә йәйге сезонда йәш быуындың байтағы санаторийҙарҙа, лагерҙарҙа ял итәләр, дауаланалар.

Башҡорт АССР-ы Һаулыҡ һаҡлау Министрлығының Ҡариҙел йылғаһы буйындағы санаторийында уҡыу йәшендәге 300 бала ял итә. Бында һәр смена 40 көнгә иҫәпләнгән.

Шулай уҡ Өфөнөң Глумилино аръяғындағы урманда, Иглин, Мәсетле райондарында, Бөрө һәм Черниковск ҡалаларында балалар санаторийҙары эшләй. Октябрьскийҙа ла 30 урынлыҡ санаторий әҙерләнә.

Тик балалар санаторийҙары өсөн генә быйыл государствобыҙ 7 миллион һумдан артыҡ средство бирә.

Ғ. Үлмәсев.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Франциялағы уң партияларҙың блогы тураһында „Фронт“ газетаһы

БРЮССЕЛЬ, 25 июнь. (ТАСС). «Фронт» газетаһы Франциялағы реакцион партияларҙың берҙәм фронт—уң партиялар һәм үҙәк партияларының берләшкән блогын төҙөү тураһында хыялланалар, тигән мәҡәлә баҫып сығарҙы.

Бындай фронт төҙөү идеяһын Ҡушма Штаттар уйлап сығарған, улар үҙҙәренең послдары — Кеффери һәм Брюс аркылы был мәсьәләлә ҡыҙыҡһыныусы партиялар етәкселәренең осрашыуҙарын ойоштороғандар. Уң партияларҙың был яңы концентрацияһында де Голль партияһы иң төп ролде уйнарға тейеш.

МРП-ның («Республикан-халыҡ хәрәкәте») яңы һайланған председателе Бидо менән РПФ-ның («Француз халҡының берекмәһе» тип аталған деголлселәр партияһы) генеральный секретаре Сустель араһында берҙәмлек урынлаштырылған да инде.

Американлылар башҡа партияларҙы ла, мәҫәлән, Миттер һәм Даниель («Республикан азатлыҡ партияһы»), Верну («Крәҫтиәндәр партияһы»), Плевен һәм Капитан («Демократтарҙың һәм социалистарҙың ҡаршылыҡ күрһәтеү союзы»), Поль Рейно һәм Фланден («Демократик альянс») партияларының етәкселәрен дә «[illegible]» [illegible] тоталар.

АКШ-та берләшкән разведка төҙөү

НЬЮ-ЙОРК, 25 июнь. (ТАСС). «Нью-Йорк пост» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, оборона министры Джонсон армияның, флоттың һәм авиацияның разведка органдарын берләштереү тураһындағы тәҡдимде хупламай һәм был берләштереүҙе тормошҡа ашырыу [illegible] комиссияны төҙөгән.

Италия компартияһы етәкселәренең коммюникеһы

РИМ, 25 июнь. (ТАСС). «Унита» газетаһы, 24 июндә Италия компартияһының етәкселәре, хеҙмәтсәндәрҙең профсоюз көрәше айҡанлы илдә килеп тыуған хәлде һәм ауыл хужалығы эшселәре забастовкаһының һөҙөмтәләрен тикшерҙе, тип хәбәр итә.

Иғлан ителгән махсус коммюникела былай тип әйтелә: «партияның етәкселәре ауыл батрактары һәм хеҙмәтсәндәренең еңеүен, тормош талаптары өсөн булған көрәштә хеҙмәтсәндәрҙең берләшеүен һәм ныҡ тороуҙарының ғүзәл миҫалы итеп һәм халыҡ [illegible] уңыштары итеп ҡотлай.

Партияның етәкселәре, полиция һәм хужаларҙың законһыҙ хәрәкәттәренең һәм ҡыҫыу акттарының бер нисә тапҡыр булған ваҡиғаларын тикшереп, коммунист депутаттарға һәм сенаторҙарға конституцион законлылыҡты боҙоуҙы парламентта һәм халыҡ алдында фаш итеү маҡсаты менән кәрәкле документтар йыйнарға полномочие бирҙе».

Англияла ҡарт эшселәрҙе эштәренән сығаралар

ЛОНДОН, 25 июнь. (ТАСС). «Йоркшир пост» газетаһының хәбәрсеһе Гейнсборҙан былай тип яҙа: килеһе аҙнала «Маршалл организейшн оф эгрикалчерл энджинирс» машиналар төҙөү компанияһының Гейнсборҙағы, Лидстағы, Спротборҙағы (Донкастер) һәм Крукетағы (Дарем) заводтары 65 йәштән өлкәнрәк булған 500-гә яҡын эшсене эштән [illegible] сығарыуҙы талап итергә уйлайҙар. Ҡарт эшселәрҙе эштәренән сығарыу производстволағы расходтарҙы кәметеүҙең кәрәклеге менән аңлатыла.

Францияла республикаға ҡаршы заговорҙа ҡатнашыусылар иреккә сығарылғандар

ПАРИЖ, 25 июнь. (ТАСС). Париж газеталары республикаға ҡаршы фашистик заговорҙа ҡатнашҡан РПФ члендәренән (француз халҡының берекмәһе тип аталған деголлселәр партияһы — ред). 7 кешенең иреккә сығарылыуҙары тураһында хәбәр итәләр.

Бынан элек хәбәр ителгәненсә, бөтә хөкүмәт матбуғаты һәм Франциялағы уң матбуғат заговор тураһында өндәшмәй ҡалырға тырышты. Ҡулға алынған кешеләр официаль рәүештә «армияны һәм милләтте тарҡатыуҙа» ғәйепләнгәндәр. Ләкин шуныһы асыҡ билдәле, республиканы ҡолатыу һәм шәхси диктатура урынлаштырыу маҡсаты менән государство түңкәрешенә алып барыуға әҙерлек алып барылған.

Хәҙер иреккә сығарылған заговорсыларҙан 3 кеше—Морис Шатлен, Альбер Прадель һәм «Ситроен» фирмаһының агенты Раймон Шатерон үҙ ҡатнашлығында государство түңкәрешен үткәреү өсөн Парижға [illegible] барған ваҡытта арестҡа алынған булғандар. Иреккә сығарылған кешеләрҙең ҡалғандары — Невер ҡалаһының муниципаль советнигы Готерон, Делестан, лейтенант Робин һәм капитан Потэ ҙә шулай уҡ республикаға ҡаршы заговорҙа актив ҡатнашыусы булғандар.

Совет профсоюз делегацияһының Миланға килеүе

РИМ, 25 июнь. (ТАСС). Анса агентствоһы, совет профсоюз делегацияһы В. В. Кузнецов етәкселегендә, профсоюздарҙың икенсе Бөтә Донъя конгресының эштәрендә ҡатнашыу өсөн Римдан Миланға самолетта килде, тип хәбәр итә.

Греция хөкүмәтен төҙөү Цалдарискә тапшырылды

АФИНА, 25 июнь. (ТАСС). Грецияның яңы хөкүмәтен төҙөү Цалдарискә тапшырылды. Булған мәғлүмәттәргә ҡарағанда, Цалдарис, монархистик «халыҡ партияһының» либералдар менән хеҙмәттәшлеген, яңы хөкүмәттең базаһы итеп һаҡлап ҡалдырырға тырыша. Цалдарис кабинетты төҙөүгә Софулисты [illegible] һуң башлаясаҡ. [illegible] 26 июндә буласаҡ.

Индонезияла һуғыш хәрәкәттәре

ГААГА, 26 июнь. (ТАСС). АНП агентствоһы, хәҙерге ваҡытта Яваның күп кенә райондарында һуғыштар бара, тип хәбәр итә. Яваның урта өлөшөндә, Салатиги районында, Индонезияның 300 кешенән торған отряды менән голландлылар һуғыш алып баралар. Ике яҡта ла үлеүселәр һәм яраланыусылар бар.

Көньяҡ Кореяла партизандар хәрәкәте

ПХЕНЬЯН, 26 июнь. (ТАСС). Кореяның үҙәк телеграф агентствоһы Төньяҡ һәм Көньяҡ Чунчеңдә, Төньяҡ һәм Көньяҡ Чоллала (Көньяҡ Корея) партизан отрядтарының активлеге көндән-көн көсәйә бара, тип хәбәр итә. 10 июндә партизандар Данан станцияһында полиция бүлеген тулыһынса тар-мар итеп, полицейскийҙарҙың барлыҡ ҡоралдарын баҫып алғандар. Икенсе көнгәһен шул уҡ партизандар отряды Дэян өйәҙе, Дексен волосында полиция управлениеһенә һөжүм итеп, бер төркөм полицейскийҙарҙы үлтергән. Шул уҡ өйәҙҙә хәрәкәт итеүсе партизандар полиция отрядына ярҙамға ебәрелгән полицейскийҙарҙы юҡ иткәндәр.

Босен, Хамхен, Ренгван, Гуре һәм башҡа өйәҙҙәрҙә партизандар бик күп полицейскийҙарҙы үлтергәндәр. Пенчап районында партизандарға ҡаршы көрәш алып барған ваҡытта полиция отряды үҙ составынан 10 кешене юғалтып, кире сигенергә мәжбүр булған. Башҡа бик күп өйәҙҙәрҙә лә партизандар полицияның карательный отрядтарына серьез удар яһайҙар.

Көньяҡ Кореяла партизандар хәрәкәтенең киң ҡолас алыуынан ҡурҡыуға төшкән марионет хөкүмәт ул хәрәкәтте баҫтырыу өсөн тырышып ҡараһа ла, уңышҡа өлгәшә алманы. Ли Сын Ман хөкүмәте тип аталған хөкүмәт партизан отрядтары хәрәкәт иткән үҙәк райондарға — таулы райондарҙан иҫәпләнгән Одосан, Тхэбаксан һәм шулай уҡ улар тирәһендәге өйәҙҙәргә — партизан отрядтарының ҙур соединениеләре урынлашҡан райондарға бер нисә карательный полиция отрядтары ебәрҙе. Партизан отрядтары полицияға ҡаршы көрәш ваҡытында ҡулға алынған американ ҡоралдары менән ҡоралланғандар. Көньяҡ Корея агентствоһы Хабтов Тхонсиндең официаль хәбәр итеүенә ҡарағанда, Канвон провинцияһында карательный отрядтарҙың һуғыш операцияларына етәкселек итеү өсөн 15 июндә Америка офицерҙары килгән.

ХРОНИКА

Башҡорт АССР-ы Верховный Советының Президиумы иптәш Сибәғәт Хәсән улы Әүзяновты Башҡорт АССР-ының юстиция министрлеге вазифаһынан, был эште башҡара алмағанлығы өсөн бушатты.

Яуаплы редактор Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25 Телефон номерҙары: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлеше бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48 информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2-90-22.

П02469 Өфө газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.

Бөтә илдәрҙең пролетарийҙәре, берләшегеҙ!

КЫҘЫЛ БАШҠОРТОСТАН

ВКП(б)-ның Башҡортостан өлкә һәм Өфө кала комитеттары, Башҡорт АССР-ы Верховный Советы һәм хеҙмәтсәндәр депутаттарының Өфө кала Советы органы.

30-сы ЙЫЛ СЫҒА
1949 йыл
№ 127 (8227)
29 июнь
шаршамбы
Хаҡы 20 тин.

БӨГӨНГӨ НОМЕРҘӘ:

БЕҘҘЕҢ РЕСПУБЛИКАЛА. (1-се бит). Колхоз һәм совхоз малсылыҡ работниктарының республикан кәңәшмәһе. (1-се бит).
М. Деунаев. — Лениндең «Империализм — капитализмдың юғары стадияһы» тигән хеҙмәте тураһында (2-се бит).
СОВЕТ ТӨҘӨЛӨШӨ. Советтарҙың ойоштороу-массовый эштәрен юғары кимәлгә күтәрергә. (3-сө бит).
МАТБУҒАТ КҮҘӘТЕҮ. — Уңышлы сыҡҡан номер. (3-сө бит).
Трумэн маҡтала («Правда»ның 26 июнь баш мәҡәләһе). (3-сө бит).
Ә. Әхтәмов. — Ярлыҡтарҙа мал аҙығы әҙерләү. (4-се бит).
Ж. Гилман. — Искусствоның бөйөк вәкилдәре. (4-се бит). Сит илдәрҙән телеграммалар. (4-се бит).

Социалистик Хеҙмәт Геройы иптәш Алехин етәкселек иткән бригаданың эш тәжрибәһен бөтә трактористарға!

[illegible]

В. И. Ленин Әҫәрҙәре башҡорт телендә

Башҡортостан государство издательствоһы В. И. Лениндең «Ни эшләргә?», «Милләттәрҙең үҙ билдәләү хоҡуғы тураһында», «Коммунизмда «һулсыллыҡ» балалар ауырыуы» тигән әҫәрҙәрен башҡорт теленә тәржемә итеп баҫып сығарҙы.

Китаптарҙың һәр береһе 5-әр мең данала баҫылды.

Беҙҙең республикала

Поставщиктарҙың счеттарын срогынан алда түләйҙәр

(Кабель заводы директоры иптәш Туйгунов менән беседа)

Оборот средстволары менән дөрөҫ файҙаланыу предприятиеларҙың хәлен һәм поставщиктар менән потребителдәрҙең араларын нығыта һәм оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтә. Ошоно күҙ алдында тотоп, Запорожье коксохимиктәре поставщиктарҙың счеттарын срогынан 7 көн алда түләргә булдылар. Коксохимиктарҙың был патриотик башланғысына беҙҙең завод коллективы ла ҡушылды.

Ағымдағы йылда кабель яһаусылар үткән йылға ҡарағанда күп яҡшы эшләйҙәр. Завод ай һайын государство планын арттырып үтәп килә. Мәскәүлеләрҙең оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтергә, тигән патриотик саҡырыуын коллектив ҡайнар хуплап ҡаршы алды һәм саҡырыуға ҡушылды. Күп кенә саралар тормошҡа ашырылды. Беҙ производство ҡалдыҡтарын кәметеү һәм уларҙы яңынан эшкә ебәреү сараһын күрҙек. Техника һәм технология процестарын камиллаштырҙыҡ. Был производство циклын ҡыҫҡартырға мөмкинлек бирҙе. Заводта 25 бригада экономия өсөн көрәшә. Улар һаҡлап алып ҡалған материалдарҙан планнан тыш 360 километр оҙонлоғонда кабель сығарҙы һәм шнур эшләп сығарҙыҡ.

Продукцияның үҙенә төшөү хаҡын планнан тыш кәметеү арҡаһында дүрт ай эсендә 554 мең һум экономия алдыҡ. Ошо ваҡыт эсендә государствоға 629 мең һум файҙа бирҙек.

Запорожье коксохимиктарының инициативаһына ҡушылып, беҙҙең завод коллективы поставщиктарҙың счеттарын түләү өсөн билдәләнгән 7 көнлөк льготанан баш тартты һәм уларҙың счеттарын срогынан алда үтәргә булды. Үткән айҙың аҙағында һәм был айҙың башында Павлов-Посадск, Мәскәү, Куйбышев һәм башҡа ҡалаларҙағы поставщиктарҙың 700 мең һумдан артығыраҡ счеттын срогынан алда түләнек тә инде.

Заводтарҙың счеттарын срогынан алда түләп, беҙ уларҙың оборот средстволарының әйләнешен тиҙләтергә һәм финанс хәлдәрен нығытырға ярҙам итәбеҙ.

Общественный малсылыкка якшы торлактар

ПЕТРОВСК. Маҡар районының «Тратау» колхозы члендәре ағымдағы йылда бөтә төр хужалыҡ эштәрен дә ойошҡанлыҡ менән алып баралар.

Һәр бер бригада һәм ферма урожай йыйнау осоронан тиклем төҙәлеш эштәрен тамамлау өсөн көрәшә. Колхоздың икенсе баҫыусылыҡ бригадаһында яңынан берәр ат аҙбары һәм меғәҙлә эре малдар өсөн торлаҡ ҙурайтылып һалына. Төҙәлеш өсөн ағас материалдары ташыуҙа 25 кеше эшләй. Ишмөхәмәтов, Рәшитов, Мырҙабаев һәм Хужахмәтов иптәштәр төҙәлештә көндәлек эш заданиеларын 150 процентҡа еткереп үтәйҙәр.

З. Ямалетдинов,
С. Имангулов.

Малсылык работниктарының республикан кәңәшмәһендә

Һүрәттә: (һулдан уңға) кәңәшмәлә ҡатнашыусы делегаттарҙан — Моранта совхозының һыйыр һауыусыһы С. Ҡарамбаева, Иглин районы «Путь Ленина» колхозының быҙауҙар ҡараусыһы Э. Рудольф, Борай районы «Сулпан» колхозының ат ҡараусыһы М. Сәлимов иптәштәр.

Бакулылар менән социалистик ярыш

Беренсе номерлы бораулау конторыһының коллективы Баку бораулаусылары менән ярыша. Коллектив был социалистик ярышта үҙенә яуаплы йөкләмәләр алды. Һәр бригада эксплоатация бораулауында тиҙлектә станок-айға 500 метрға еткерергә тейеш. Ә айырым бригадалар 600 метр тиҙлек менән бораулау йөкләмәһен алдылар.

Июнь айының башында бораулау мастеры иптәш Усов 572-се буровой станок-айға 673 метр тиҙлек менән, Сталин премияһы лауреаты мастер Балабанов 574-се буровойҙы 684 метр тиҙлек менән борауланылар. Нефть скважиналарын юғары тиҙлектә бораулау өсөн барған ярыштың күренекле инициаторы мастер Алексеев был айҙа яңы уңыштарға өлгәште. Ул 614-се буровойҙы 716 метр тиҙлектә бораулаһы.

Был скважиналарҙың бөтәһе лә стандарт монтаж схемала төҙәлеүе, аҡ балсыҡ шыйыҡсаһы өсөн берәр генә насослы булыуы менән характерлы. Улар турбина ярҙамында, тәүлегенә 32,5 метр тиҙлектәге нормаль режимда бораулаһылар.

Беҙҙең мастерҙар турбиналарҙың ҡеүәтен тулыһынса файҙаланыуға өлгәштеләр. Долото өҫтөндә 17—18 тонна самаһы максималь ауырлыҡ тотола. Был механик тиҙлекте сәғәтенә 3 метрҙан да арттырыу мөмкинлеген бирҙе.

Алдынғы бригадаларҙың эш күрһәткестәре станок-айға 500—600 метр тиҙлек менән бораулауҙың бик реаль икәнлеген күрһәтә. Уларҙың күбеһе бораулау тиҙлеген билдәләнгән норманан күп арттырып ебәрәләр.

Бораулау конторыһының партия ойошмаһы коллективҡа Баку бораулаусылары менән ярыштың әһәмиәтен аңлатты, яңы бурыстар ҡуйҙы. Партия группалары, агитаторҙар, шулай уҡ профсоюз һәм комсомол ойошмалары бораулаусыларҙың хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреү, простойҙарҙы тыуҙыра торған етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү, аварияларҙы булдырмау һәм алдынғы мастер скорстниктарҙың Социалистик Хеҙмәт Геройы Буприянов, Сталин премияһы лауреаты Балабанов һәм башҡа иптәштәрҙең яңы тәжрибәләрен йәйелдереү өҫтөндә систематик рәүештә эш алып баралар.

Бакулылар менән ярышта алдынғылыҡ өсөн көрәш башланды. Тәүге көндәрҙең йомғаҡтары ла гүзәл һөҙөмтәләр бирҙеләр. Ләкин беҙ өлгәшелгәндәр менән генә тынысланмайынса, бораулау тиҙлеген артабан үҫтереү өсөн государство средствоһының миллиондаған һумдарына экономия яһау өсөн көрәшәбеҙ.

А. Слепян,

«Туймазынефть» тресының беренсе номерлы бораулау конторыһында ВКП(б) Үҙәк Комитеты парторгы.

Мул аҙык базаһы өсөн

Шишмә. Райондың колхоздары ағымдағы йылда мал аҙыҡтары әҙерләүгә ҙур әһәмиәт бирәләр. «Бригада», «Ҡыҙыл Октябрь», «Башҡортостандың 10 йыллығы» һәм Калинин, Сәйфи Ҡудаш исемендәге колхоздар бесән сабыу, бесән йыйнау һәм силос әҙерләү өсөн кәрәкле машиналарҙы һәм инвентарҙарҙы тулыһы менән ремонтланылар һәм, мал аҙыҡтарын әҙерләүгә башланылар.

Калинин исемендәге колхоз 300 тонна, Сәйфи Ҡудаш исемендәге колхоз 100 тонна силос әҙерләнеләр. Хәҙер массовый рәүештә бесән сабыу һәм башҡа төр мал аҙыҡтары әҙерләү башланды.

Р. Калимуллин.

Рационализация һәм камиллаштереү

Өфө нефть эшкәртеү заводының иптәш Идиәтуллин етәкселек иткән цехы сырье етештереү сәбәпле йылдың беренсе квартал планын үтәй алмағайны. Хәҙер коллектив ҙур һынылыш яһаны.

Икенсе квартал программаһын цех арттырып үтәне. Цехтың дежурный диспетчеры коммунист иптәш Зодов етәкселек иткән технологик бригада айырыуса яҡшы эшләне. Был бригада Александр Чуткиҡ методы менән эшләп, бригада планын отличио билдәһе менән арттырып үтәне.

Хеҙмәт етештереүсәнлеген күтәреүҙе уңышлы хәл итеү менән бергә коллектив экономик күрһәткестәрҙе лә яҡшыртты. 148 тонна нефть продукттарына экономия яһалды. Реагентте һаҡлыҡ менән тотоноуҙан бер айҙа ғына 75 мең һум экономия алынды.

Был цех производствоһының технология процесы бик ҡатмарлы. Бында нефтте ҡатмарлы аппараттар ярҙамында һыуҙан һәм тоҙҙан айырыу процесы уҙғарыла. Нефттә тоҙон күп ҡалыуы башҡа цехтарҙа артабан эшкәртеүҙә установкаларҙы тутыҡтырып эштән сығара ине. Цехтың рационализаторҙары нефттең тоҙон тағы ла кәметеберәк сығарыу юлын эҙләүҙе үҙ алдарына бурыс итеп ҡуйғайнылар. Цех начальнигы иптәш Идиәтуллин үҙе технология процесын камиллаштереп, нефтте тоҙһоҙландырыуға ҡулланыла торған демульгаторға ҡушыр өсөн яңы средство уйлап сығарҙы. Шуның һөҙөмтәһендә демульгаторҙың сифаты яҡшырҙы һәм был тәҡдимде тормошҡа ашырыу нефттәге тоҙҙо беренсе кварталға ҡарағанда 3 тапҡырға кәметте. Хәҙер бер литр нефттә нә бары 80 миллиграмм тоҙ ҡала. Был, нефть эшкәртеү техникаһында беренсе ҡулланылған уңышлы уйлап сығарыу, цехҡа күп мең һум экономия бирҙе.

М. Мостафин.

Күлдәр балыкландырыла

Өфө балыҡ заводы (директоры иптәш Балмаков) коллективы икенсе квартал планын уңышлы үтәне.

Быйыл завод республика күлдәрен балыҡландырыу буйынса ҙур эштәр башҡара. Ялтыраусылы карп үрсетеү өсөн питомник ойошторолдо. Күлдәрҙәге суртан, алабуға кеүек йыртҡыс балыҡтар бөтөрөлөп, улар урынына ҡырағай сазан, ҡорбан, опто, көмөш тәңкәле табан балыҡтары ебәрелә. Ҡырмыҫҡалы районы Куйбышев исемендәге колхоздың иптәш Биктимиров етәкселек иткән бригадаһы Ҡусҡар күлен йыртҡыс балыҡтарҙан таҙартыу, ҡорбан һәм опто балыҡтары ебәреү эштәрен башланы ла инде. Благовещен заводы әргәһендә ике күлгә лә ҡырағай сазан, ҡорбан һәм табан балыҡтары ебәрелә.

КОЛХОЗ һӘМ СОВХОЗ МАЛСЫЛЫК РАБОТНИКТӘРЕНЕҢ РЕСПУБЛИКАН КӘҢӘШМӘҺЕ

Колхоз һәм совхоз малсылыҡ работниктарының республикан кәңәшмәһе 28 июнда тамамланды.

Кәңәшмәлә ҡатнашыусылар «СССР Министрҙар Советының һәм ВКП(б) Үҙәк Комитетының колхоздарҙа һәм совхоздарҙа продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереүҙең (1949—1951 йылдарға) өс йыллыҡ планын үтәү саралары тураһында» БАССР Министрҙар Советы председателе иптәш Уразбаевтың докладын тыңланылар.

Фекер алышыуҙарҙа беренсе булып сығып һөйләүсе Башҡортостандың бөртөк ашлыҡ совхоздары тресының баш зоотехниги иптәш Полулихин былай тине:

— Башҡортостандың бөртөк ашлыҡ совхоздары малсылыҡты үҫтереүҙә байтаҡ уңыштарға өлгәштеләр. Ләкин былар ғына беҙҙе тынысландырмай. Февраль Пленумы ҡарары талап иткәнсә беҙҙең совхоздар күп хужалыҡ тармаҡлы булып нығып етә алмағандар әле. Хәҙер совхоздарҙа малдарҙың тоҡомон яҡшыртыу эшенә айырыуса иғтибар итәбеҙ. Сөнки тоҡомдо яҡшыртмай торып малсылыҡтың үҫешен һәм продуктивлегын күтәреү мөмкин дә түгел.

Унан һуң Дәүләкән районының «Яңы тап» колхозы фермаларының мөдире иптәш Б. Ҡормаҡаев һөйләй:

— Партиябыҙҙың һәм хөкүмәтебеҙҙең, — ти ул, — общественный малсылыҡты үҫтереү һәм продуктивлеген күтәреү ауыл хужалығының үҙәк бурысы тип биргән күрһәтмәһе беҙҙең көндәлек эшебеҙҙә боевой программа ул. Беҙ был күрһәтмәне үтәү өсөн бөтә мөмкинлектәрҙе туплайбыҙ. Беҙҙең колхозда общественный малсылыҡты үҫтереүҙең государство планы бөтә төр малдар буйынса ла арттырып үтәлде. Государствоға малсылыҡ продукттары тапшырыуҙың йыллыҡ планын 5 ай ярым эсендә тулыһынса үтәнек. Беҙ, өс йыллыҡ планды ике йыл эсендә үтәү өсөн көрәшәбеҙ.

Ҡаҙҙра районының өлкән ветврачы иптәш Чуракаев:

— Малсылыҡты үҫтереүҙә һәм продуктивлеген күтәреүҙә мул аҙыҡ базаһы булдырыу һәм яҡшы тәрбиәләү саралары менән бер рәттән, малдар араһында заразлы ауырыуҙарға юл ҡуймау мәсьәләһе лә ҙур әһәмиәткә эйә, — ти. Ул үҙенең сығышында районның зооветеринар работниктарының мал ауырыуҙарына ҡаршы көрәше һәм Туймазы районы малсылыҡ работниктары менән төҙөлгән социалистик ярыш договорының үтәлеше тураһында ентекләп һөйләй.

Кәңәшмәлә председателлек итеүсе БАССР Министрҙар Советы председателе урынбаҫары иптәш Ермолаев ауыл хужалығы фәндәре кандидаты иптәш Умовҡа һүҙ бирә. Ул үҙенең сығышын мал аҙығын әҙерләү һәм малдарҙы ашатыу техникаһын ойоштороуға арнай.

— Беҙҙең республикала, — ти иптәш Умов, — хәҙер силос өсөн ҡырағай үләндәрҙе генә түгел, ә культуралы үҫемлектәрҙе лә файҙаланыу йылдан-йыл киңерәк урын ала. Ләкин был өлкәлә совхоздар һәм колхоздар бөтә мөмкинлектәрҙе лә файҙаланмайҙар әле. Күпселек урындарҙа көнбағыш ҡына силосланә. Бикала аҡһым матдәләре бик күп була, уны көнбағыш менән ҡушып силосланғанда малдар өсөн, бигерәк тә сусҡалар өсөн бик туклыҡлы аҙыҡ әҙерләнә. Ә ялан райондарҙа донникте кукурузаға менән ҡушып силосҡа һалыуҙы практикаларға кәрәк, — ти.

колхоздарында малдар өсөн туклыҡлы силос әҙерләү мөмкинлегенең бик күп саралары тураһында һөйләне.

Бишбүләк районы Ленин исемендәге колхоздың быҙауҙар ҡараусыһы иптәш Ольга Пашина үҙенең сығышында инсеҡ итеп 20 баш быҙауҙы 6 ай буйына тәрбиәләп, быҙауҙарҙың һәр көн 830 грамға артыуына өлгәшеүен һөйләне. Унан һуң Архангель районы «Канал» колхозының сусҡа ҡараусыһы иптәш Ленцова үҙенең 1950 йылда Мәскәүҙә асыласаҡ Бөтә Союз ауыл хужалығы күргәҙмәһенә ҡатнашырға әҙерләгә тураһында һөйләне һәм 15 сусҡанан 255 сусҡа балаһы алыуҙағы тәжрибәләре менән уртаҡлашты.

Унан һуң Яңауыл районының мал аҙығы буйынса агрономы Батыр Дәүытов, Асҡын районы «Волга» колхозы фермаларының мөдире Иван Юшков, Туймазы районы «Яңы таң» колхозының сусҡа ҡараусыһы Миндиярова, Учалы районы «Октябрь» колхозының председателе Яппаров һәм башҡа иптәштәр, бөтәһе 30-ҙан артыҡ кеше фекер алышыуҙарҙа сығып һөйләнеләр.

БАССР ауыл хужалығы министры Денисов, БАССР Министрҙар Советы председателенең урынбаҫары Ермолаев, ВКП(б) Өлкә Комитеты секретары Каменев иптәштәр сығыш яһанылар. Иптәш Каменев үҙенең сығышында республиканың малсылыҡ работниктары алдына продукты биреүсе общественный малсылыҡты үҫтереү буйынса конкрет бурыстар ҡуйҙы.

Аҙаҡтан, кәңәшмәлә ҡатнашыусылар ҙур политик күтәренкелек һәм хеҙмәт дәрте менән иптәш Сталинға яҙылған хатты һәм республиканың бөтә малсылыҡ работниктарына мөрәжәғәт ҡабул иттеләр.

Лениндең „Империализм—капитализмдең юғары стадияһы" тигән хеҙмәте тураһында

1916 йылдың яҙында, Цюрих ҡалаһында, В. И. Ленин «Империализм—капитализмдең юғары стадияһы» тигән гүзәл хеҙмәтен тамамланы. Был хеҙмәтендә В. И. Ленин XIX быуаттың аҙағында XX быуаттың башында капиталистик общественың экономикаһында булған үҙгәрештәргә тәрән марксистик анализ яһап, империализм — капитализмдең юғары стадияһы, капитализмдең инде «прогрессив» капитализмдан паразитик капитализмға, серәп барыусы капитализмға әүерелеп өлгергән стадияһы, үлеп барыусы капитализм булып әүерелеүе — тип күрһәтте. Был стадия осоронда, тип күрһәтте Ленин, капиталистик етештереү мөнәсәбәттәре етештереүсе көстәрҙең үҫеүенә кәртә булып торалар, етештереү мөнәсәбәттәре менән етештереүсе көстәр араһындағы антагонистик (килешмәүсе) ҡаршылыҡ тағы ла үҫә, көсәйә, киҫкенләшә бара һәм ул ҡаршылыҡ тик пролетариат революцияһы юлы менән генә хәл ителергә мөмкин. Империализм пролетариаттың социаль революцияһының булыуы алды ул.

Ленин үҙенең был гүзәл хеҙмәтендә марксизмды алға табан үҫтерҙе, уны байытты. Маркс үҙенең «Капитал» тигән гениаль хеҙмәтендә капитализмдең нигеҙҙәренә тәрән анализ биргәйне. Ленин «Капитал»дың төп положениеларына таянып, капитализмдең иң юғары стадияһы булған монополистик капитализмға — империализмға тәрән анализ яһау нигеҙендә, уның үҫеш законарын асты һәм шул закондан сығып, яңы тарихи шарттарҙа социализмдың айырым алған бер илдә еңеү мөмкинлеген нигеҙләне. Лениндең был теорияһы пролетариатты социализм өсөн көрәштә ҡеүәтле ҡорал менән ҡоралландырҙы.

Лениндең айырым алынған бер илдә социализмдең еңеү мөмкинлеге тураһындағы теорияһын иптәш Сталин социализм дошмандарына ҡаршы ҡаты көрәштә һаҡлап алып ҡалды, уны тағы ла үҫтерҙе һәм байытты. Ленин тарафынан эшләнгән большевиктар партияһы һәм бөйөк Сталин етәкселегендә был теория ысынбарлыҡҡа әйләнде. Советтар Союзы халыҡтары донъяла беренсе булып социалистик общество төҙенеләр һәм, хәҙер, социализмдан әкренләп коммунизмға күсеү өсөн көрәш алып баралар.

• • •

«Империализм — капитализмдең юғары стадияһы» тигән хеҙмәтендә Ленин XIX быуаттың һуңында, XX быуаттың баштарында капитализм үҫешендә булған тәрән үҙгәрештәрҙе асты. Капитализмдең был стадияһы — империализм өсөн бигерәк тә монополия характерлы тип күрһәтте. «Әгәр ҙә империализмға мөмкин тиклем ҡыҫҡараҡ төшөнсә бирергә кәрәк булһа ине, — ти Ленин, — ул ваҡытта, империализм — капитализмдең монополистик стадияһы ул, тип әйтергә кәрәк булыр ине... Ләкин артыҡ ҡыҫҡа төшөнсә бирөү иң төп нәмәнә йомғаҡлау ағынан уңайлы булһа ла, кәрәк булған күренештең бик әһәмиәтле һыҙаттарын айырым рәүештә күрһәтергә кәрәк булғанда, улар етерлек түгелдәр...» (Ленин, Һайланма әҫәрҙәр, 1 том, 926-сы бит, Башгосиздат, 1948 йыл [1]).

Ленин шуға күрә империализмға ҡыҫҡаса төшөнсә биреү менән ҡәнәғәтләнмәйенсә, уның төп һыҙаттарына айырым рәүештә туҡтала. Ул, күп һандағы фактик материалға таянып һәм уны дөйөмләштереү нигеҙендә, ирекле конкуренцияға нигеҙләнгән иҫке капитализмдең монополистик капитализмға әүерелеүенең экономик закондарын асып бирә. Империализм осоронда монополия, шулай итеп, төп күренеш булып тора.

Ленин империализмға анализ биргәндә биш төп билдәне күрһәтте.

Ленин, империализмдың беренсе төп билдәһе итеп производствоның һәм капиталдың концентрацияланыуы нигеҙендә хужалыҡ тормошонда хәл итеүсе роль уйнаусы монополияларҙың барлыҡҡа килеүҙәрен күрһәтте. Ирекле конкуренция производствоның концентрацияланыуын тыуҙырһа, производствоның концентрацияланыуы, үҙ үҫешенең билдәле бер баҫҡысында, монополияға алып бара, сөнки бер нисә тиҫтә гигант предприятие хужалары араһында килешеү еңеләйә һәм төрлө формаларҙа монополистик берләшмәләр барлыҡҡа киләләр.

Был монополистик берләшмәләр формаһы атынан төрлө булалар. Уның иң ябай формаһы булып картелдәр иҫәпләнәләр. Промышленностең ниндәй ҙә булһа бер тармағында, күберәк файҙа алыу маҡсатында, — предприятиеларҙың хужалары араһында тауарҙарҙы һатыу өсөн бер төрлө хаҡ билдәләү, һатыу районарын бүлеү тураһында килешеү яһап төҙөгән ойошмалар картель тип аталалар. Картелгә ингән һәр бер капиталист производство һәм һатыу эштәрендә үҙ алдына эш итеүен һаҡлап ҡала.

Капиталистик монополияларҙың (берләшмәләренең) юғарыраҡ формаһы булып синдикаттар торалар. Былар конкуренцияны бөтөрөү, хаҡтарҙы күтәреү, табышты арттырыу маҡсаты менән төҙөлгән капиталистик берләшмәләр булалар. Синдикатҡа ингән предприятиелар етештерелгән тауарҙарын үҙҙәре һатмайҙар, уларҙың тауарҙарын һатыу өсөн синдикат башҡара. Ләкин һәр бер предприятиеның производствола үҙ алдына эшләүе һаҡланып ҡала, тик һатыу (коммерция) эшендә генә үҙ алдына эш итеүе юғала. Һәр кемгә етештереү өсөн өлөш (квот) билдәләнә. Бында конкуренция бөтмәй. Һәр бер капиталист күберәк етештереү өсөн көрәшә.

Капиталистик монополияларҙың тағы ла юғарыраҡ формаһы булып трестар торалар. Трестҡа ингән предприятиелар үҙ алдына эш итеүҙәрен бөтөнләй юғалталар. Бөтә нәмәгә идара итеү эштәре трест правлениеһында тупланған. Һәр бер капиталист һалынған капиталының күләменә ҡарап табыш ала. Монополистик берләшмәләрҙең тағы бер төрлө формаһы бар—уны концерндар тип йөрөтәләр. Производствоның төрлө тармаҡтарындағы предприятиелар, банкылар һәм сауҙа эштәрен ойоштороусы, эре булмаған бер төркөм капиталистарҙың берҙәм финанс етәкселегенә буйһонған берләшмә—концерн тип атала.

Производствоның концентрацияланыуы нигеҙендә капиталистик монополиялар көсәйгәндән-көсәйә баралар. Төрлө илдәрҙә капиталистик монополияларҙың төрлө формаһы өҫтөнлөк итеүе мөмкин, ләкин монополияларҙың барлыҡҡа килеүе, уларҙың өҫтөнлөк итеүе тик производствоның концентрацияланыуы нигеҙендә генә тыуа. «Монополияның ғөмүмән производствоның концентрацияланыуынан тыуыуы капитализм үҫешенең хәҙерге стадияһының дөйөм һәм төп законы булып тора» — ти Ленин. (Шунда уҡ 864-се бит).

Лениндең был хеҙмәтенән һуң үткән бөтә ваҡыт Лениндең гениаль һығымталарын тулыһынса һәм тотош менән раҫланы. Һуңғы ун йылдар эсендә капиталдың концентрацияһы тағы ла көсәйҙе. Концентрация һөҙөмтәһе булған монополияларҙың ҡеүәте тағы ла артты. Капиталистик государство, монополиялар менән ҡушылып, концентрацияны көсәйтеү һәм хужалыҡ тормошон бөтә яҡлап монополияларға буйһондороу хеҙмәтен үтәп ҡала.

Америка Ҡушма Штаттарында икенсе бөтә донъя һуғышы һөҙөмтәһендә производствоның концентрацияланыуы тағы ла көсәйҙе. Америка Ҡушма Штаттарында, икенсе бөтә донъя һуғышына тиклем, эшселәре 10 меңдән артыҡ булған предприятиелар 49 булһа, һуғыш бөтеүгә уларҙың һаны 344-кә етте. Һуғышҡа тиклем был предприятиеларҙа 1,4 миллион эшсе йәки бөтә эшселәрҙең 13.1 проценте тупланған булһа, һуғыштан һуң уларға 5 миллион эшсе йәки бөтә эшселәрҙең 30,4 проценте тупланған. Государство власе эре монополияларға тура-тура ярҙам күрһәтә, сөнки государство власе монополиялар менән ҡушылыуы һөҙөмтәһендә, монополиялар государство аппаратын үҙҙәренә буйһондоралар.

Ленин үҙенең хеҙмәтендә, монополияға, уның көсөнә, уның баш-бапҡаҡлығына буйһонмаусыларҙы монополистарҙың быуыуы, империализм өсөн бигерәк тә характерлы икәнен күрһәтте. Монополистик берләшмәләрҙең үҫеүе монополияға инмәгән, бигерәк тә ваҡ капиталистик предприятиеларҙың эре монополистик берләшмәләр тарафынан күп һанда йотолоуы, бөлгөнлөккә төшөрөлөүе шарттарында алып барыла. Монополияларға ойошмаған предприятиеларҙың монополиялар тарафынан быуылыуҙары икенсе бөтә донъя һуғышы осоронда тағы ла киң күләм алды. Государство заказдарының, беренсе нәүбәттә эре монополияларға бүленеп бирелеүе, производствоның һәм капиталдың концентрацияланыуын һәм үҙәкләшеүен бөтә капиталистик илдәрҙә лә айырыуса ныҡ көсәйтте. Мәҫәлән, 1944 йылда, Америка Ҡушма Штаттарында һуғыш заказдарының 75 проценте эре капиталистик монополияларға бүленеп бирелгән булһа, шул заказдарҙың 49 проценте иң эре 30 капиталистик монополияға бирелгән. Һуғыш һөҙөмтәһендә Америка Ҡушма Штаттарында производствоның, капиталдың концентрацияланыуы тағы ла көсәйҙе. Уның бөтә байлыҡтары 1 миллиард доллар һәм унан күберәк булған компаниялар 1917 йылда ни бары 6 ғына ине, ә 1942 йылда уларҙың һаны 32-гә етте. Шулай итеп бер төркөм эре капиталистар илдең хужалыҡ эштәрендә, политик тормошонда өҫтөнлөк итә башлайҙар.

Ленин үҙенең хеҙмәтендә монополистик берләшмәләрҙең үҫеү тарихына йомғаҡ яһап, былай тине: «1) 1860 һәм 1870 йылдар — ирекле конкуренция үҫешенең иң һуңғы сикка еткән юғары баҫҡысы. Монополиялар һирәк-һирәк мәлгә башланғыстар хәлендә генә, 2) 1873 йылғы кризистән һуң картелдәр үҫешенең киң полосаһы башлана, ләкин улар әле һирәк хәл генә. Улар әле ныҡ түгелдәр. Улар әле үтеп китеүсән күренеш кенә. 3) XIX быуат аҙағындағы күтәрелеш һәм 1900—1903 йылдарҙағы кризис: картелдәр бөтә хужалыҡ тормошоноң нигеҙҙәренән береһе булып әүереләләр. Капитализм империализмға әйләнде» (шунда уҡ, 865-се бит).

Шуның менән бергә, монополистик берләшмәләр промышленностең ҡайһы бер тармаҡтарында етештереүҙең 80—90 процентын үҙ ҡулдарына туплаһалар ҙа, монополия конкуренцияны бер ваҡытта ла бөтөнләй ҡыҫып сығара алмай. Монополия берләшмәләренә инмәгән капиталистар менән монополистик берләшмәләр араһында конкуренция туҡтамай, бер үк ваҡытта, монополистик берләшмәләрҙең үҙ араһында ла конкуренция бара һәм ул көсәйгәндән-көсәйә. Шуға күрә Ленин былай тине: «... Ирекле конкуренциянан үҫеп сыҡҡан монополиялар шул уҡ ваҡытта ирекле конкуренцияны ла ситкә алып ташламайҙар, ә уның өҫтөндә һәм уның менән йәнәшә йәшәйҙәр, шуның арҡаһында әллә ни тиклем айырыуса үткер һәм ҡырҡыу ҡаршылыҡтар, талаштар, конфликттар тыуҙыралар». (Шунда уҡ 926-сы бит). Капиталистик конкуренцияны тик капитализмдең үҙен бөтөрөү юлы менән генә бөтөрөргә мөмкин.

Империализм осоронда производствоны дөйөмләштереү киң күләмдә алға барыу менән, етештереү тағы ла киңерәк рәүештә общественный характер ала, ләкин үҙләштереү хосуси булып ҡала. Общественный характерҙағы етештереү средстволарының айырым капиталистар ҡулында булыуы нигеҙендә килеп тыуған капиталистик общественың төп ҡаршылыҡтары империализм осоронда тағы ла киҫкенләшәләр. Хосуси милеккә нигеҙләнгән етештереү мөнәсәбәттәре етештереү көстәренең үҫеүенә кәртә булып торғанлығы монополистик капитализм стадияһында айырыуса асыҡ күренә. Капитализмдең был төп ҡаршылыҡтарын тик революция юлы менән генә бөтөрөргә мөмкин.

• • •

Ленин империализмдең икенсе төп билдәһе итеп финанс капиталын, финанс олигархияһын күрһәтте.

Производстволағы капиталдың концентрацияланыуы банк капиталында ла концентрация тыуҙыра. Сөнки эре предприятие хужалары «тик» ятҡан аҡсаларын банкыларға һалып, процент менән файҙаланалар. Элек банкылар «тик» ятҡан аҡса капиталын йыйып, капиталистарға таратып тороусы посредниклек ролен генә үтәгән булһалар, банк эштәренең алға китеүе, банкыларҙың киң күләмдә концентрациялана барыуы, бөтә капиталистарҙың, ваҡ хужаларҙың һәм башҡаларҙың аҡса капиталы менән эш итеүҙәре арҡаһында банкылар әлеке посредниклек роленән сығып, етештереү процесенә ҡатнаша башлайҙар.

Банкылар беренсе нәүбәттә эре предприятиеларға кредит бирәләр һәм үҙҙәре ла промышленность предприятиеларына тура-тура капитал һала башлайҙар. Капитализмдең монополистик стадияһында акционерный обществолар киң рәүештә йәйелгән булалар. Банкылар промышленность акцияларын алалар, акцияларҙы таратыу эшенә, күп ваҡытта уларҙы ойоштороу эштәренә лә, тура-тура ҡатнашалар. Банкылар, эре акционер сифатында предприятиеларҙың эшмыштарына ныҡлы тәьҫир итә алалар, эре булмаған капитал менән акционерный общественың капиталын буйһондоралар. Быны өсөн акцияларҙың 40 процентын ҡулда тотоу ҙа етә. Промышленность предприятиеларын буйһондороу өсөн банкылар, күп ваҡытта ваҡытлы залог итеп һалынған акциялар менән дә файҙалана алалар. Акционерҙарҙың йыйылыштарында тауыш, акциялар һанына ҡарап бирелә. Шуға күрә акционерҙарҙың йыйылыштарында мәсьәләне үҙ файҙаларына хәл итеүҙәре өсөн банкҡа үҙ ҡулдарында, ваҡытлыса ғына булһа ла күберәк акция тотоу ҙа етә.

Акцияларға эйә булыу һөҙөмтәһендә сауҙа промышленносе предприятиеларының күҙәтеү советтарына һәм правлениеларына банкы директорҙарының член булып инеүҙәре, шулай уҡ промышленниктарҙың банк правлениеларына член булып инеүҙәре арҡаһында банкыларҙың промышленность һәм сауҙа буйынса иң эре предприятиелар менән бергә ҡушылыуҙары үҫә. «Производствоның концентрацияланыуы; унан үҫеп сыға торған монополиялар; банкыларҙың промышленность менән бергә ҡушылыуы йәки ҡушылып үҫеүе—бына финанс капиталының килеп сығыу тарихы һәм был төшөнсәнең йөкмәткеһе» — ти Ленин. (Шунда уҡ. 888-се бит).

Финанс капиталы магнаттары акционерный обществолар аша илдең хужалыҡ эштәрендә — экономикаһында өҫтөнлөк итә башлайҙар. Бер төркөм эре финанс капиталының илдең экономикаһында өҫтөнлөк итеүенә финанс олигархияһы тиелә. Финанс олигархияһы хужалыҡ тормошонда өҫтөнлөк итеү менән генә ҡалмай, государство аппараты менән ҡушылып, политик тормошта ла өҫтөнлөк итә башлай. Бер төркөм эре финанс магнаттары илдең яҙмышы менән уйнай башлайҙар.

Ленин үҙенең хеҙмәтендә былай ти: «Монополия инде барлыҡҡа килгән икән һәм миллиардтар менән эш итә икән, ул, политик ҡоролошҡа һәм ниндәй ҙә булһа башҡа төрлө «айырымлыҡтарға» ҡарамаҫтан, общественный тормоштоң бөтә яҡтарына абсолют ҡотолғоһоҙ рәүештә үтеп инә». (Шунда уҡ, 898-се бит).

Америка Ҡушма Штаттары экономикаһында 8 эре финанс группаһы хакимлек итә. Улар һуғыш ваҡытында тағы ла байыныпар. 175 миллиард долларлыҡ һуғыш заказдарының 30 проценте уҙар ҡулына бирелде. Морган группаһы Америка Ҡушма Штаттарында иң ҡеүәтле финанс олигархия группаһы булып иҫәпләнә. Уның ҡулында иң эре 41 корпорация бар. Рочестерҙең күрһәтеүенсә, Морган үҙенең банкылары селтәре һәм ҡатнашлыҡ итеү юлдары менән 72 миллиард доллар, икенсе төрлә әйткәндә бөтә Америка корпорация капиталының хүрттән бер өлөшө өҫтөнән күҙәтселек итә. Икенсе урында Рокфеллер группаһы тора, ул 36 сауҙа һәм промышленность монополиялары өҫтөнән күҙәтеп тора. Бына шулар кеүек 60-лап семья Америка Ҡушма Штаттары экономикаһында хакимлек итәләр, Францияла 200-ләп һәм Англия экономикаһында бер нисә тиҫтәләгән семья хакимлек итә. Финанс олигархияһы — бер төркөм эре капиталистар государство власе менән ҡушылып, илдең эске һәм тышҡы эштәрендә реакцион политика алып баралар. Финанс капиталы осоронда эшселәр синыфын эксплоатациялау тағы ла көсәйә, хеҙмәтсәндәрҙе талау тағы ла киңәйә. Хеҙмәтсәндәр финанс капиталы иҙеүенән тик революция юлы менән генә ҡотола алалар.

• • •

Ленин үҙенең хеҙмәтендә империализмдең өсөнсө билдәһе итеп капитал сығарыуҙы алды.

Ирекле конкуренцияның тулы хакимлеге йәшәп килгән иҫке капитализм өсөн ситкә тауар сығарыу характерлы булһа, монополиялар хакимлек иткән империализм өсөн — ситкә капитал сығарыу типик хәл булып тора. Монополия һәм финанс капиталының хакимлек итеүе илдә «артыҡ капитал» тыуҙыра. Ленин, «артыҡ капиталдың» барлыҡҡа килеүен, капитализмдең империализм осоронда тигеҙһеҙ үҫеү законы менән бәйләй. «Билдәле, әгәр ҙә инде капитализм хәҙерге көндә бөтә ерҙә промышленностән ҡот осҡос артта ҡалған игенселекте үҫтерә алһа ине, әгәр ҙә ул, баш әйләндергес техник прогресҡа ҡарамаҫтан, һәр ерҙә ярым ас һәм хәйерсе хәлендә ҡалыусы халыҡ массаларының тормош кимәлен күтәрә алһа ине, — ти Ленин, — ул саҡта артыҡ капитал тураһында һүҙ ҙә булмаҫ ине... Ләкин ул ваҡытта капитализм капитализм да булмаҫ ине, сөнки үҫештең тигеҙһеҙлеге лә, массаларҙың аслы-туҡлы йәшәүҙәре лә — капиталистик ысулдағы производствоның төп ҡотолғоһоҙ шарттары һәм предпосылкалар улар» (шунда уҡ 901-902-се биттәр). Хужалыҡтың айырым тармаҡтарының тигеҙһеҙ үҫеүе, эшселәр һәм хеҙмәтсәндәрҙең хәйерселектә йәшәүҙәре — капиталистик производствоның төп шарттары ул. «Капитал сығарыу кәрәклеген тыуҙыра торған шарттар бына былар: — ти Ленин, — бер нисә генә илдә капитализм «артыҡ» менән етлекте («перезрел»), һәм капиталға (игенселектең алға китмәгән булыуы һәм массаларҙың хәйерселеге шарттарында) «файҙалы рәүештә» урынлашырға майҙан етмәй» (шунда уҡ, 902-се бит).

Монополистик капитал уңайлы һәм файҙалы рәүештә ҡулланыуҙы эҙләп, түбән эш хаҡы һәм арзанлы сырье сығанаҡтары булған илдәргә ынтыла. Капитал сығарыу тауар сығарыуҙы туҡтатмай, киреһенсә тауар сығарыу өсөн киң юл аса. Капитал сығарыу, капитал сығарылған илдәргә йоғонто яһау өсөн бик көслө ҡорал булып тора. Капитал сығарыу юлы менән «финанс капиталы ысын мәғәнәһендә тип әйтергә мөмкин, донъяның бөтә илдәренә үҙенең ауын һала», — ти Ленин.

Лениндең капитал сығарыу тураһында биргән тәрән марксистик анализының империализмдең хәҙерге осорон аңлауҙа әһәмиәте айырыуса ҙур.

Беренсе бөтә донъя һуғышына тиклем капитал сығарыуҙа төп ил булып Англия торған булһа, беренсе бөтә донъя һуғышынан һуң сит илдәргә капитал сығарыу эшендә Америка Ҡушма Штаттары юлбашсылыҡ итә башланы һәм икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң донъяла беренсе урынды алып тора. Америка Ҡушма Штаттарының сит илдәргә һалынған капиталдары Англияның сит илгә һалынған капиталдарынан ике тапҡырҙан самаһы артып китте. Англия, Франция һәм башҡа Европа илдәре Америка Ҡушма Штаттары монополияларының ауына эләктеләр. Сөнки заем биреүсе илдәр бирелә торған заемдың бер өлөшөн кредит биреүсе илдең продукттарын һатып алыуға тотоноуҙы, бигерәк тә ҡоралланыу нәмәләренә, судноларға һәм башҡаларға тотоуҙы заем биреүҙең шарты итеп ҡуялар. Америка империалистарының Европаны ҡол итеү өсөн уйлап сығарылған «Маршалл планы» тип йөрөтөлгән пландары тап бына шуның миҫалы булып тора. Америка империалистары үҙҙәренең экономик яҡтан башҡа капиталистик илдәргә ҡарағанда өҫтөнлөктәренән файҙаланып, уларҙы үҙҙәренә буйһондорорға, бөтә донъяла үҙҙәренең хакимлек итеүҙәрен булдырырға тырышалар. Европа илдәренең капиталистары һәм уң социалистары, демократия һәм социализмдың көндән-көн үҫә барған көстәренән ҡурҡып, үҙ илдәренең бойондороҡһоҙлоғон һаталар. Тик хеҙмәтсәндәр генә, эшселәр синыфы һәм уның партияһы юлбашсылығында үҙ илдәренең бойондороҡһоҙлоғон һаҡлап алып ҡалыу өсөн алыуһыҙ көрәш алып баралар.

• • •

Ленин империализмдең тағы ла бер билдәһе итеп капиталистарҙың монополистик союздары араһында донъяның экономик яҡтан бүлеүҙе ала. Капиталистарҙың монополистик берләшмәләре — картелдәр, синдикаттар, трестар иң элек эске базарҙарҙы үҙ-ара бүлешәләр. Эске базарҙар тышҡы базарҙар менән тығыҙ бәйләнештә булалар. Капитализм күптән инде бөтә донъя базарҙарын тыуҙырҙы. Капитал сығарыуҙың үҫеүе, сит илдәр һәм колониялар менән бәйләнештең һәм «йоғонто сфераларының» төрлө яҡлап киңәйә барыуы эре монополистик союздар араһында килешеүгә, халыҡ-ара картелдәр төҙөүгә алып килә. Монополия союздарының базар өсөн, капитал сығарыу һәм «йоғонто сфералары» киңәйтеү өсөн алып барған көрәштәре донъяны экономик яҡтан бүлеү, сырье сығанаҡтарын ҡулға алыу өсөн булған көрәштәрен тағы ла ҡырҡыулаштыра.

Капитализм үҫешендәге тигеҙһеҙлек айырым илдәрҙә хужалыҡ һәм һуғыш көстәренең нисбәттәрен үҙгәртеп торалар. Монополистик союздар араһында донъяны экономик яҡтан бүлеү капиталистик государстволар араһында ер йөҙөн территориаль яҡтан бүлеү өсөн булған көрәште тағы ла ҡырҡыулаштыра, «капитализмдең үҫеше ни тиклем юғарыраҡ булһа, — ти Ленин, — сырье етешмәү ни тиклем көслөрәк һиҙелһә, конкуренция һәм бөтә донъялағы сырье сығанаҡтары артынан ҡыуыу ни тиклем киҫкенерәк булһа, колонияларҙы ҡулға төшөрөү өсөн көрәш тә шул тиклем ҡатыраҡ була» (шунда уҡ, 921-се бит). XIX-сы быуаттың аҙаҡтарында ер йөҙөнөң территорияһы иң эре капиталистик государстволар араһында бүленеп бөткәйне инде. Шуға күрә Ленин үҙенең хеҙмәтендә империализмдең бишенсе төп билдәһе итеп, эре капиталистик государстволар араһында ер йөҙөнөң территориаль яҡтан бүленеп тамамланыуын ала. Эре капиталистик державалар араһында бүленгән колониялар, уларҙың экономик һәм һуғыш көстәренең үҙгәреүенә ҡарамаҫтан, иҫке хәлдә үҙгәртелмәйенсә ҡалыуҙары донъяны яңынан бүлеү өсөн империалистик һуғыштарҙы ҡотолғоһоҙ итәләр. Лениндең, бигерәк тә империализм осоронда һуғыштарҙың ҡотолғоһоҙ булыуҙары тураһында әйткәндәре 1914 йылда башланған беренсе донъя һуғышы һәм Германия империалистары тарафынан башланған икенсе бөтә донъя һуғышы тулыһынса раҫланылар. Икенсе бөтә донъя һуғышынан һуң Америка империалистары үҙҙәренең бөтә донъяла хакимлек итеүҙәрен тәьмин итеү маҡсаты менән өсөнсө бөтә донъя һуғышын ойоштороға маташалар. Ләкин Советтар Союзы менән бергә бөтә илдәрҙең тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтары Америка һәм Англия империалистарының ул теләктәрен юҡҡа сығарыу өсөн берҙәм көрәш алып баралар.

• • •

Ленин үҙенең гениаль хеҙмәтендә империализмдең иң тәрән экономик нигеҙе — монополия икәнлеген күрһәтте. Монополия ҡотолғоһоҙ рәүештә серәүгә ынтылыш тыуҙыра. Сөнки тауарҙы һатыуға ҡуйыла торған монополия хаҡтары техника прогресенә, ғөмүмән һәр төрлө прогресҡа, алға барыу хәрәкәтенә кәртә булып торалар һәм техник прогресты яһалма рәүештә туҡтатып тороу өсөн мөмкинлек тыуҙыралар. Мәҫәлән, күмерҙе ер аҫтында газға әйләндереү эштәренә капиталистик монополиялар ҡамасаулаған кеүек, атом көсөн халыҡ хужалығында файҙаланыу эштәренә лә Америка монополистары тешә-тырнағы менән ҡаршы торалар һәм атом энергияһын табыу серен йәшереп һаҡларға тырышалар. Капиталистик илдәрҙә техник прогресҡа тотҡар яһауға булған ынтылыш көсәйгәндән-көсәйә бара. Был, капиталистарҙың производство аппаратынан тулыһынса файҙалана алмау һәм монополистарҙың төп капиталы (машиналар, станоктар, биналар) яңыртыу өсөн күп суммалар һалырға теләмәүҙәренән бигерәк тә асыҡ күренә. Унда тик һуғыш техникаһы ғына ҙур аҙымдар менән алға бара.

Ленин үҙенең хеҙмәтендә империализмдең паразитик капитализм икәнлеген күрһәтте. Уның паразитизмлеге бигерәк тә империализм осоронда рантье ҡатламының үҫеүендә күренә. Һис бер предприятие эшенә ҡатнашмай «купон ҡырҡып» йәшәү арҡаһында алынған капиталға рантье капиталы тип әйтәләр. Уларҙың төп көсептәре ғүмер буйына тик эшһеҙ кәйеф-сафа күреүҙән тора. Империализм ваҡытында аҙ ғына илдәрҙә ҙур күләмдә аҡса капиталының тупланыуы рантье ҡатламының ситтән тыш ныҡ үҫеүенә сәбәп була.

«Империализмдең иң әһәмиәтле экономик нигеҙҙәренән береһе булған капитал сығарыу рантьеләр ҡатламының производствонан бөтөнләй айырылыуын тағы ла ныҡыраҡ көсәйтә, океан арғыһындағы бер нисә илдең һәм колонияларҙың хеҙмәтен эксплоатациялау менән йәшәүсе тотош бер илгә паразитизм билдәһен һала», — ти Ленин (шунда уҡ 936—937-се бит).

1912 йылда Англияның тышҡы сауҙаһы 33 миллион фунт стерлинг доход бирһә, башҡа илдәргә, колонияларға капитал сығарыу 176 миллион фунт стерлинг доход биргән. Шуға күрә Ленин — «Донъяның иң «сауҙагәр» илендә лә рантьеләр доходы тышҡы сауҙа доходынан биш тапҡыр артыҡ. Империализмдең һәм империалистик паразитизмдең асылы бына шул» — тине (шунда уҡ. 937-се бит).

Икенсе бөтә донъя һуғышы һөҙөмтәһендә рантье илдәре араһында беренсе урынға Америка Ҡушма Штаттары сыҡты. Англия һәм Францияның рантьенан килә торған доходтары кәмене. Шуға ҡарамаҫтан, Англия һәм Францияның паразитизмы кәмемәне, киреһенсә көсәйҙе.

Ленин үҙенең хеҙмәтендә, буржуазияның монополия нигеҙендә иң юғары файҙа алыуы, эшселәрҙең юғары ҡатламын һатып алырға мөмкинлек тыуҙырыуын күрһәтә. Айырым илдәрҙә капиталистарҙың айырым промышленность тармаҡтарында юғары табыш алыуҙары, уларға эшселәрҙең юғары ҡатламын һатып алыу һәм буржуазия яғына тартыу өсөн экономик мөмкинлек бирә һәм шул нигеҙҙә империализмдең оппортунизм менән ныҡлы бәйләнеше килеп тыуа. Был хәл, башҡа илдәргә ҡарағанда, бигерәк тә Англияла әлегерәк һәм асығыраҡ рәүештә күренде. Шуның өсөн Ленин — империализмға ҡаршы көрәш, әгәр ҙә ул оппортунизмға ҡаршы көрәш менән өҙөлмәҫлек бәйләнгән булмаһа, буш һәм ялған һүҙ ул, ти.

Империализм бер яҡтан төп капиталистик илдәрҙә эшселәрҙең юғары ҡатламын һатып алыу өсөн шарттар тыуҙырһа, шул уҡ ваҡытта эшселәрҙең киң ҡатламына, хеҙмәтсәндәргә аслыҡ, ялаңғаслыҡ тыуҙыра. Был хәл киң халыҡ массаһының революциялашыуын һис шикһеҙ көсәйтә, оппортунизм йоғонтоһон ҡаҡшата. Капитализмде емереүгә хеҙмәтсәндәрҙе ойоштороусы һәм уларға юлбашсылыҡ итеүсе яңы типтағы партияның үҫеүенә кәрәкле шарттар тыуа.

Капиталистик илдәрҙә производство аппаратының, завод-фабрикаларҙың тулыһынса файҙаланылмауы ла империализмдең серәп барыусы капитализм икәнлеген асыҡ рәүештә күрһәтә. Капиталистик етештереү шарттарында һәр бер 8—10 йыл һайын ҡабатлана торған экономик кризистар, империализм осоронда тағы ла йышаялар, тәрәнәйәләр һәм ҡырҡыулашалар. Шуға күрә Ленин, капитализмдең иң юғары стадияһы булған империализмде үлеүсе, серәүсе капитализм ул тип характерланы. Империализм — социалистик революцияның булыуы алды икәнлеген күрһәтте.

Бынан 33 йыл элек яҙылған гениаль хеҙмәтендә Ленин капиталистик донъяға тәрән анализ бирҙе, уның тамырынан серәп барыусы паразитик капитализм икәнлеген күрһәтте. Капиталистик общественың ҡаршылыҡтарының тағы ла ҡырҡыулашыуын һәм империализмдең социалистик революцияның булыуы алды икәнлеген фәнни рәүештә нигеҙләне. Шул нигеҙҙә Лениндең империализм шарттарында, айырым алған бер илдә социализмдең еңеүе мөмкин тигән билдәле положениеһы барлыҡҡа килде. Айырым алған капиталистик илдәрҙә социализмдең еңеү мөмкинлеге большевиктар партияһы һәм бөйөк Сталин юлбашсылығында илебеҙҙә ысынбарлыҡҡа әүерелде.

Икенсе бөтә донъя һуғышында, Советтар иленең тарихи еңеүҙәре һөҙөмтәһендә, империализм системаһынан күп илдәрҙең төшөп ҡалыуы һәм уларҙың уңышлы рәүештә социализм юлынан барыуҙары, империализм лагерен тағы ла тарҡата төштө.

Империализм осоронда капитализмдең бөтә ҡаршылыҡтары көсәйә һәм ҡырҡыулаша. Ленин империализм ул —«бөтә линия буйынса реакция быуыуы», тип күрһәтте. Капиталистик общественың һуңғы тарихы был хәлде асыҡ рәүештә раҫлай. Америка реакционерҙарының коммунистарҙы эҙәрләүе, алдынғы прогрессив деятелдәрҙе ҡыҫыуы, негрҙарҙы мыҫҡыллау һәм яҙалауы маҡтаған Америка «демократияһының» ысын йөҙөн бөтә донъя халҡы алдында фашлай. Реакцияның эшселәр синыфын ҡыҫыуы, коммунистарҙы эҙәрләүе башҡа капиталистик илдәрҙә лә киң урын алып тора. Айырма тик шунда ғына, Америкала реакцион политиканы финанс капиталы партиялары алып барһалар, Көнбайыш Европа илдәрендә был реакцион политиканы уң социалистар тормошҡа үткәрәләр. Монополистар бөтә яҡлап реакцияға, ҡара көстәргә ярҙам итәләр, уларҙы үҫтерәләр һәм туйҙыралар. Шуның менән бергә капиталистик илдәрҙең пролетариаттары, коммунистар партияһы юлбашсылығында, үҙ ҡул көсө менән көн күреүсе крәҫтиәндәр менән союзда булып, колониялардағы иҙелгән халыҡтар менән берлектә, уларға юлбашсылыҡ итеп, империализмде революцион юл менән емерергә, империализм иҙеүенән ҡотолоу өсөн көрәште тағы ла көсәйтәләр.

Лениндең был гениаль хеҙмәте бөтә донъя хеҙмәтсәндәрен капитализмға ҡаршы аяуһыҙ көрәштә үткер идея ҡоралы менән ҡоралландыра һәм совет халҡын коммунистик общество төҙөүгә рухландыра.

М. ДӘҮЛӘЕВ.

Вуз партия мәктәбенең өлкән преподавателе.

[1] Артабан ғәл шул сығанаҡтан биттәр әйтеләсәк.

Матбуғат күҙәтеү

Уңышлы сыккан номер

[illegible] ...большевистик матбуғат — ... характеры, үҙенең политик ... массаларҙың ... матбуғаты. Шуға күрә ... [illegible]

[illegible]

«Кулъяксы түрәләре ... [illegible] ... 26.443 ... 28.497 ... 2.968 ... [illegible]

[illegible] ... «Колхозсы» газетаһы ... 15 номерынан ... 786 ... 306 ... [illegible]

... ы бацка етерелде. Был, планда иҫәпләгәндә ҡарағанда, 295 баш артык тигән һүҙ...

Беҙ хәҙер, бөтәһенән элек, малдарҙың тоҡомон яҡшыртыуға, продукты бирәүсәнлеген күтәреүгә тырышабыҙ. Һарыксылык фермаһында

«...Колхоз партия ойошмаһы, — тип яҙа иптәш Мәжитова үҙенең мәҡәләһендә, — ҙур хужалыҡ кампанияларҙы үткәргән ваҡытта коммунистарҙы һәм комсомолецтарҙы хәл итеүсе эш участкаларына беркетеү практикаһын алып бара. Етешһеҙ-

Муллағалина һәм башҡа иптәштәр бар.

«Колхозсы» газетаһы ВКП(б) район комитетенең боевой органы булып сығыштар яһай һәм үҙенең бөгөнгө бурыстарын дөрөҫ аңлаған, шул бурыстарға ҡарата үҙенең эшен дөрөҫ ойошторған.

„Кыҙыл Башкортостан" материалдары эҙенән

„Урыны—телефон эргәһендә"

«Кыҙыл Башкортостан» газетаһының ...-се номерында — «Урыны—телефон эргәһендә» тигән баш менән баҫылып сыккан фельетон, ВКП(б)-ның Ишембай ... комитетенең ҡушыуы буйынса «Ишембайнефть» тресының бораулау конторалары эргәһендәге бурком ултырышында тикшерелде һәм дөрөҫләнде.

Газетала тәнкит булғандан һуң, — тип яҙа ВКП(б)-ның Ишембай ҡала комитете секретаре иптәш Якимов редакцияға ебәргән яуабында, — бурком члендәре һәм уларҙың етәксеһе иптәш Зюськов үҙҙәренең етешһеҙлектәрен яҡшы аңлап, эшселәр менән бәйләнештәрен яҡшы уҡ көсәйттеләр.

Бурауселарҙа социалистик ярыш һәм массовый эш тағы ла киңерәк йәйелдерелде. Бурком председателе Зюськов бөтә разведка бригадаларында ла булып, профсоюзларҙың 10-сы съезы йомғаҡтары тураһында докладтар яһаны.

Совет төҙөлөшө

Советтарҙың ойоштороу-массовый эштәрен юғары кимәлгә күтәрергә

(Сәҡмағош район Советенең IX сессияһынан)

Был көндәрҙә хеҙмәтсәндәр депутаттарының Сәҡмағош район Советенең IX сессияһы булып үтте. Сессия район Советы башҡарма комитетенең ойоштороу-массовый эштәре тураһында иптәш Еникеевтең (район Советы башҡарма комитеты председателе) отчет докладын тыңланы.

— Ойоштороу-массовый эштәрҙе дөрөҫ итеп ойоштороу һәм Совет эшенә депутаттарҙы шулай уҡ активистарҙы яҡындан ылыҡтырыу,—тине иптәш Еникеев үҙенең докладында, — хужалыҡ һәм культура төҙөлешен пландары үтәүгә ныҡ ярҙам итә.

Район Советенең сессиялары һәм башҡарма комитеттең ултырыштары Башкорт АССР-ының конституцияһы нигеҙендә уҙғарыла. Уларҙа партия һәм хөкүмәт ҡарарҙарын, директиваларын ваҡытында үтәү саралары, шулай уҡ Советтарҙың ойоштороу-массовый эштәре, хужалыҡ һәм культура төҙөлөшө тураһындағы мәсьәләләр тикшерелә.

Ленин—Сталин партияһының гениаль етәкселегендә, район Советенең һәм уның башҡарма комитетенең ойоштороу-массовый эштәрҙе тейешле кимәлдә ойоштороуҙары арҡаһында районда хужалыҡ һәм политик кампанияларҙы үткәреү өлкәһендә ҙур ғына уңыштар бар. Яҙғы сәсеү планы үткән йылғыға ҡарағанда иртәрәк һәм сифатлы итеп үтәлгәнде. Хәҙер сәсеүлектәрҙе тәрбиәләү эше яҡшы ғына ойошторолған. ... ҡатҡа пар һөрөү срогында үтәлде. Хәҙер культивация башланды. Малсылыҡ өлкәһендә лә байтаҡ ҡына уңыштарға өлгәштек, аҡса (налог) планы кварталдан-кварталға арттырылып үтәлә.

— Әгәр ҙә, — тине докладсы һүҙен дауам итеп,—бөтә ауыл Советтарында ла ойоштороу-массовый эштәре тейешле кимәлдә ҡуйылған булһа, беҙҙең уңыштарыбыҙ тағы ла ҙурыраҡ булыр ине, ләкин, ҡыҙғанысҡа ҡаршы, ҡайһы бер ауыл Советтары ҡәнәғәтләнерлек эшләмәйҙәр. Беҙ аҡса туплау планын кварталдан-кварталға арттырып үтәп барһаҡ та, район буйынса 60 мең һумға яҡын ауыл хужалығы налогы недоимка рәүешендә ҡалып килә.

Иптәш Еникеев башҡарма комитетенең эшендәге айырым етешһеҙлектәрҙе бөтөрөү сараларын күрһәтте.

Доклад буйынса йәйелдерелгән прениеләрҙә 12 кеше сығыш яһаны. Улар район Советы башҡарма комитетенең ойоштороу-массовый эшендә булған айырым уңыштарҙы күтәреү менән бергә ҡайһы бер сериоз етешһеҙлектәрҙе ҡаты тәнҡитләнеләр.

— Районда культура, хужалыҡ саралары нигеҙҙә үтәлеп барылһа ла, — тине депутат Кулимбитов, — уларҙың ҡайһы берҙәре үҙ срогынан байтаҡ һуңлап хәл ителәләр. Әгәр ҙә бөтә даими комиссиялар ҙа һайлаусылар менән тығыҙ бәйләнештә булһалар, был кәмселектәр булмаҫ ине.

Иптәш Кулимбитов юл төҙөү даими комиссияһының ҡәнәғәтләнерлек эшләмәүен тәнҡитләне. — Күсәкәй ауыл Советы, — ти ул, — массаны мобилизовать итә алыуы арҡаһында тейеш бин көндәктә уҡ юл төҙөү эшенең йыллыҡ планын 31 процентҡа үтәне. Юмаш, Тайнаш ауыл Советтары ла үҙҙәренең пландарын уңышлы үтәп киләләр. О Уйбулат ауыл Советы (председателе иптәш Сидиков) был мөһим эш менән тейешенсә етәкселек итмәй. Һөҙөмтәлә юл төҙөү эшенә сыҡҡан колхозсылар үҙҙәренең нормаларын үтәй алмайҙар. Әгәр ҙә даими комиссия үҙенең эшен планлы рәүештә алып барһа, алдынғыларҙың эш тәжрибәләрен башҡаларға күсереү сараларын күрһә, юл төҙөлөшө буйынса бөтә ауыл Советтарының да үҙ йөкләмәләрен уңышлы үтәүҙәренә өлгәшкән булыр ине.

Депутат Аҡлаев ауыл хужалығы комиссияларының планһыҙ эшләүҙәрен тәнҡитләне. Шулай уҡ ауыл Советтары председателдәренең, район ауыл хужалығы бүлеге һәм МТС етәкселәренең ауыл хужалығы комиссияларының эштәренә практик ярҙам итмәүҙәрен әйтеп үтте.

— Район ауыл хужалығы бүлеге,— тине ул, — МТС-тар менән берлектә, артта ҡалыусы колхоздарҙы алдынғылар сафына сығарыу өсөн практик саралар билдәләнгәйне. Был саралар буйынса арттағы колхоздарға тракторҙар алдараҡ ебәрелергә һәм күберәк эшләргә тейеш ине. Ләкин практик эштә ул киреһенсә булды. Мәҫәлән, «Яңы тормош» колхозы артта ҡалған колхоздар исәмлегенә индерелһә лә уға тракторҙар бик һуңлап ебәрелде. Һөҙөмтәлә колхоз сәсеүҙе һуңлап тамамланы. Бындай хәлде пар һөрөү кампанияһында ла йыш осратырға тура килде. Ләкин урожай йыйыу осоронда ундай ғәфләтһеҙлеккә юл ҡуйылырға тейеш түгел.

Сессия район Советы башҡарма комитетенең эшен ҡәнәғәтләнерлек, тип тапты һәм депутаттарҙың сығыштарында күрһәтелгән етешһеҙлектәрҙе йылдам бөтөрөү сараларын билдәләгән ҡарар ҡабул итте.

Трумэн мактана

АҠШ Йорт сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһы айҡанлы Трумэндең белдереүен иғлан итте. Был белдереү ситтйһыҙ маҡтаныу менән Парижда өлгәшелгән һөҙөмтәләргә тенденциоз аңлатма биреү ынтылышы булып тора.

Трумэндең белдереүендә нығымышмаҡлы рәүештә билдәләнгән төп һығымта шунан тора: имеш, сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһының йомғаҡтары тышҡы политика өлкәһендә АҠШ тарафынан үткәрелә торған «курстың дөрөҫлеген күрһәтә». Күк ерҙән нисек алыҫ булһа, был һығымта ла ысынбарлыҡтан шулай уҡ алыҫ тора.

Ысынлап та, әгәр ҙә Трумэн хөкүмәтенең тышҡы политикаһы дөрөҫ булһа, Американың идара итеүсе түрәләрының тап АҠШ-тың президенты тарафынан маҡталған тышҡы политик курсы арҡаһында һуңғы ваҡытҡа тиклем өлгәшергә мөмкин булмаған килешеүҙәр төҙөк килешеүҙәргә Парижда риза булыуҙары фактын ни менән аңлатырға һуң?

Мистер Трумэн үҙ-үҙен маҡтауға тотонорға яҡшы тормоштан мәжбүр булмаған инде. Дөрөҫләп шунан тора: сит ил эштәре министрҙары Советы тарафынан Парижда ҡабул ителгән ҡарарҙар тик көнбайыш держава вәкилдәренең үҙҙәренең ғәйәттәге курсынан барыуҙан баш тартыуҙары һөҙөмтәһендә генә өлгәшелде. Тимәк, АҠШ президентының һуңғы белдереүенең айырымлыҡ сифаты булып торған үҙенсә-үҙен рекламалауҙың хеҙмәт роле уҙ позицияһының йомшаҡлығын ҡаплауҙан һәм Американың тышҡы политикаһының емерелеүен йәшереүҙән тора.

Американың тышҡы политикаһының 1945 йылда Потсдам конференцияһында ҡабул ителгән халыҡ-ара хеҙмәттәшлек программаһына килешмәүсән ҡапма-ҡаршылыҡта торғанлығын бөтә донъя белә. Германияны бүлеүгә, уның көнбайыш райондарын АҠШ-тың хәрби-стратегик плацдармына әйләндереүгә, агрессив Төньяҡ-атлантик блок төҙөүгә йүнәлтелгән курс — Потсдам менән араны өҙөүҙең конкрет күренештәре ана шундай.

Париждағы сессияла Ачесон, Бевин һәм Шуман үҙҙәренең төп бурысын Потсдамға ҡаршы булған шул курсты Советтар Союзына көсләп тағыуҙан тора, тип күрҙеләр. Бына ни өсөн улар Германияла Англия менән Американың хакимлеген ныҡытыуға иҫәп ителгән Бонна конституцияһы тип аталған немецтең һәм оккупацион статуттың уның көнсығыш зонаһына ла таратылыуына өлгәшергә ныҡышмалы рәүештә тырыштылар.

Ләкин көнбайыш державаларҙың шул юнәлештәге барлыҡ тырышлыҡтары емерелеүгә осранылар. Ул ғына түгел, АҠШ, Англия һәм Франция үҙҙәренең Потсдамға ҡаршы булған традицион курсынан ситкә китергә һәм, һыҙлана-һыҙлана булһа ла, Потсдам принциптарын ҡулланыуҙың котолғоһоҙ булғанлығын танырға мәжбүр булдылар.

Сит ил эштәре министрҙары Советының коммюникеһына мөрәжәғәт итәйек. Унан шундай һығымталар сыға: беренсенән, Берләшкән Милләттәр Ойошмаһы Генеральный Ассамблеяһының ошо йыл сентябрь айында саҡырыласаҡ дүртенсе сессияһы ваҡытында СССР, АҠШ, Англия һәм Франция хөкүмәттәре сит ил эштәре министрҙарының Германия мәсьәләһе буйынса алдағы сессияһын саҡырыу срогы һәм башҡа шарттары тураһында һөйләшеп килешергә тейеш буласаҡтар. Тап шуның менән өс көнбайыш державаһы Потсдамға ҡаршы үҙҙәренең курсына таяныу ике йылға яҡын сит ил эштәре министрҙары Советын бойкотлау политикаһының кәсәлеген таныйлар.

Коммюникела, икенсенән, сит ил эштәре министрҙары Советының артабанғы эшмәкәрлеге Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыу тураһында килешеүгә өлгәшеү маҡсатын күҙҙә тоторға тейеш, тип күрһәтелә. Тап ошонан менән өс көнбайыш державаһы, кулағайтелгән формала булһа ла, Германияны үҙҙәре тарафынан үткәрелә торған бүлгеләү политикаһының — Потсдам ҡарарҙарының төп принциптарын һәм нигеҙен боҙоусы политиканың емерелеүгә осрағанын һәм ҡайтанан ҡарарға тейешлеген танырға мәжбүрҙәр.

Потсдам ҡарарҙарына тоғро булған тап Советтар Союзының, Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуҙы, дөйөм Германия хөкүмәтен төҙөүҙе һәм Германияға ирекле һәм тиң хоҡуҡлы тыныслыҡ һөйөүсе милләт хоҡуҡтарын ҡайтарып биреүҙе яҡлап, Германияны бүлгеләү политикаһына ҡаршы һәр ваҡыт көрәшеп килгәнлеге һәм көрәшеүе кемгә генә билдәле түгел һуң?

«Оккупацион властар, — тип әйтелә унан ары коммюникела, — министрҙарҙың үҙҙәренең тырышлыҡтарын Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуға өлгәшеү маҡсаттарында дауам иттереү ниәттәре нөктәһенән ҡарап, Берлинда дүрт яҡлы нигеҙҙә бергәләп консультация яһаясаҡтар».

Мистер Трумэн, Парижда өлгәшелгән килешеүҙәрҙең ошо пункты, имеш, АҠШ-та Трумэндең етәксе түрәләрының ... астында үткәрелә торған «ныҡлы» политиканың «дөрөҫлеген» күрһәтә тип, үҙен һәм үҙенең хужаларын, күңелен [illegible] шул тиклем ... Ләкин бындай ... тик ... генә алалар, улар шул тиклем [illegible]!

Германияның берҙәмлеге айҡанлы дүрт яҡлы консультация түгел, ә уны өлөштәргә бүлгеләү маҡсаты менән ... дүрт яҡлы диктат — Трумэн политикаһының мәғәнәһе шунда бит; хәҙерге көндә уҙ һәм уның яҡлы ... барабан тауышы менән ... булһа ла, унан ситкәрго мәжбүр булдылар.

Сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһында көнбайыш державалар Совет делегацияһының Потсдам ҡарарҙарына нигеҙләнгән тәҡдимдәрен ҡабул итергә, үҙҙәре ... булған пландарын «бөтөргә» мәжбүр булдылар. Трумэн быны Американың тышҡы политикаһының «дөрөҫлеген» раҫлау, тип иҫәпләй. Был, АҠШ хөкүмәтенең «ныҡлы» тип аталған политикаһының уңышһыҙлыҡҡа осрауының дәлиле булып тора, тип әйтеү дөрөҫөрәк булмаҫмы икән!

Трумэн әфәндеһенең белдереүендә «1945 йылдан алып Көнбайыш Германияла өлгәшелгән мөһим уңыш» бик маҡтанып рекламалана. Ләкин бындай белдереү бөтә донъя общественносында, имеш Париж сессияһында АҠШ Потсдамдан баш тартыу линияһын алып барыуҙа дауам иттеләр, имеш, уҙ сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһында Потсдам принциптарын яманлап һуңғы ошо ике йыл эсендә һөйләгән телгә ҡарағанда, башҡа тел менән һөйләй башларға мәжбүр булманылар, тигән фекер тыуҙырыуға билдәләнгән!

Сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһында Американың сит ил эштәре министры, хәрби министр һәм шул иҫәптән Америка Ҡушма Штаттары министры тарафынан да раҫланған коммюникела әйтелгәнсә, «яңы Потсдам тураһында һәм Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуға «тырмышырға» кәрәк булыуы тураһында әйтергә тәшәрмәнеме ни? һәм Трумэн уҙ тарафынан «һаман да өлө өлөштәргә бүленгән Германияла» «нормаль булмаған хәлдә» «еңеллештереү» кәрәклеге тураһында белдерергә мәжбүр булманымы ни? «Өлөштәргә бүлгеләнгән Германияны» — Англия менән Американың тарҡатыусылыҡ политикаһының һөҙөмтәһе икәнлегенә тағы бер тапҡыр күҙ менән күреп ышаныу өсөн, «Бизония» һәм «Тризония» тип аталған немецтәрҙең, Англия—Америка—Франция зоналарында сепаратный көнбайыш марионеткаһын индереүҙең тарихын, Боннала Көнбайыш Германия «государствоһы» төҙөлөүен, Бонна конституцияһы, оккупацион статут, өс яҡлы контроль тарихын һәм башҡаларҙы һәм башҡаларҙы хәтергә төшөрөү ҙә етә, ә Трумэн әфәнде, маһайып һәм үҙенең «ныҡлы курсының» имеш еңеүгә ... менән маҡтанып, ул политиканың емерелеүен булып ҡалдырырға тырыша.

Үкенескә ҡаршы, мистер Трумэн бик ныҡ уңышһыҙлыҡҡа осрай. Ул бер нисек тә инергә тырыша, ләкин котолғоһоҙ рәүештә икенсеһенә барып ала. Президенттең сыуар, маскировка буяуынан таҙартылған белдереүе һис тә уның авторы теләгәнсә яңғырамай. Ул һис бәхәс итмәҫлек рәүештә Американың идара итеүсе түрәләрының сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһында Советтар Союзы тәҡдимдәре рухында булған күп кенә мөһим ҡарарҙар ҡабул итергә мәжбүр булғанлыҡтары тураһында һөйләй.

Дөрөҫ, Совет хөкүмәтенең бөтә тырышлыҡтарына ҡарамаҫтан, Париж сессияһы Германияға ҡағылышлы төп мәсьәләләрҙе хәл итә алманы. Билдәле булғанынса, Советтар Союзының тәҡдимдәре Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуҙы, хөкүмәт функциялары менән дөйөм Германия Государство советын төҙөүҙе, Контроль Советының эшен аяҡҡа баҫтырыуҙы, валюта мәсьәләһен хәл итеүҙе һәм Германия менән тыныслыҡ договорын һис кисектергеһеҙ әҙерләү маҡсатында кәрәк булған сараларҙы тормошҡа ашырыуҙы күҙҙә тотҡайнылар. Был тәҡдимдәр ҡабул ителмәнеләр. Һәр кемгә билдәле, тик шулар ғына сит ил эштәре министрҙары Советының Германияның экономик һәм политик берҙәмлеген аяҡҡа баҫтырыуға йүнәлтелгән киңәшлектәге тырышлыҡтары өсөн ысын нигеҙлек булып хеҙмәт итә алалар.

Трумэндең белдереүендә шулай уҡ сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһында Австрия мәсьәләһе буйынса килешеүгә өлгәшеү мөмкинлеген тәьмин итеүсе нәмә тураһындағы мәсьәләлә лә бөтә ситтәр боҙолған. Һүҙ юҡ, был килешеү Австрия проблемаһын регулировать итеүҙе ысынлап та аҙағына тиклем илтеп еткереү өсөн кәрәкле нигеҙлектәр тыуҙыра. Ләкин Трумэндең белдереүенә ҡапма-ҡаршы рәүештә; был, Совет хөкүмәте тәҡдимдәренең ҡабул ителеүе, ә АҠШ, Англия һәм Францияның Советтар Союзы тарафынан ҡуйылған законлы талаптарға ҡарата саботаж яһау политикаһынан баш тартыу, Австрия мәсьәләһе буйынса баштан уҡ Советтар Союзы тарафынан тәҡдим ителгән һәм бынан элекке бөтә ваҡыт эсендә уның тарафынан яҡланып килгән нигеҙҙә килешеүҙе эҙәү политикаһынан баш тартыуҙары арҡаһында ғына мөмкин булды.

Бөтә донъя ла белә, Американың идара итеүсе түрәләры һәм уларҙың Европалағы партнерҙары, Көнсығыш Австрияла элекке герман милкен Советтар Союзының законлы хоҡуҡтарын ... айырыуға ... күрһәттеләр. Хәҙер уларға ... үҙгәртергә тура килде.

Сит ил эштәре министрҙары Советының ҡарарына ярашлы рәүештә, Советтар Союзы 150 миллион доллар ала, быны Австрия 6 йыл буйына түләргә тейеш. Көнсығыш Австрияла нефть активтарының ... элек һәм Дунай судноҙар ... милке, Советтар Союзының 1946 йыл 24 июнендә уҡ индергән тәҡдименә күҙә тотолғанынса, Советтар Союзына тапшырылырға тейеш. Дунай суднолар компанияһының Венгриялағы, Румыниялағы һәм Болгариялағы активтары ла шунда уҡ инә. СССР ҡулына күскән бөтә был элекке герман активтары Советтар Союзының ризалығынан башҡа һис тә алына алмайҙар.

Сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһында Югославия менән Австрия арауындағы бәхәсле мәсьәләләр буйынса ла тап шулай уҡ ҡарарҙар ҡабул ителгәйне. Был ҡарарҙарҙа, Австриялағы словен һәм хорват аҙсыллыҡ милләттәренең хоҡуҡтарын яҡлауҙы гарантиялай, тип күҙә тотолдо. Бер үк ваҡытта, Австрияның Югославия территорияһындағы милке, хоҡуҡтары һәм интерестары уға күсә, киләсәктә, Югославияның экономик интерестары ла яҡланды.

Ә инде Югославия хөкүмәтенең Австрияға ҡарата территориаль дәғүәләренә килгәндә, сит ил эштәре министрҙары Советы Париж сессияһынан күп элек үк ул Советтар Союзының йәшерен, был мәсьәлә буйынса АҠШ һәм Англия менән һөйләшеп килешергә ынтылышын аңлағайны, ләкин уңышһыҙлыҡҡа осраны. Билдәле, был айҡанлы йәшерен һөйләшеүҙәр 1947 йылдың йәйендә Югославияла Югославия хөкүмәте вәкиле менән Англия вәкиле Ноэль-Бейкер араһында, шулай уҡ Лондонда — Югославия посолы Леонтич менән Англия министры Макнейл араһында алып барылғандар. Шуныһы бик асыҡ: Совет хөкүмәте ошондай йәшерен һөйләшеүҙәрҙең һығымталары өсөн һис бер төрлө яуаплылыҡты үҙенә өҫтәнә ала алмай.

Факттар ошондайҙар. Президент Трумэндең белдереүендә сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһының йомғаҡтары ҡыйыш ... сағылдырмағандар, тип танырға тура килә. Шундай һорау ҡуйырға батырсылыҡ итергә тура килә: быларҙың бөтәһе ни өсөн кәрәк булды?

Был һорауға яуапты Америка общественносының демократик прогрессив түрәләрын берләштереүсе Америка-Совет дуҫлығы милли советының белдереүендә табып булыр ине.

«Бынан элек һис бер ваҡытта ла, — тип әйтелә милли совет тарафынан иғлан ителгән белдереүҙә,—Америка делегаттары, уларҙың үҙҙәренең, мәҫәлән, Төньяҡ-атлантик хәрби пакты ратификациялау, Европаны һәм Американы ҡайтанан ҡоралландырыу һәм Көнбайыш Германияны үҙҙәренең хәрби плацдармына индереү кеүек политикалары бөрөлөүынан ҡурҡып, конференция өҫтәленә ошо тиклем дәрәжәлә тәүәккәлһеҙ ултырғандары юҡ ине әле. Ләкин ысынбарлыҡ Парижда уларҙың алдан ҡуйыуҙарынан һәм пландарынан көслөрәк булып сыҡты. Бөтә донъяның тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтары Парижда еңеүгә өлгәштеләр».

Сит ил эштәре министрҙары Советының Париждағы сессияһы «Һалҡын һуғыш» рухландырыусыларының, ойоштороусыларының, уның стратегтарының политикаһының еңелеүе булып тора. Маҡтаныу һәм факттарға ялған мәғәнә биреү менән үҙҙәре өсөн уңайлы тәьҫир ҡалдырырға тырышып, был еңелеүҙе киң халыҡ-ара общественностан һәм үҙҙәренең халыҡтарынан йәшерергә теләйҙәр. Париж сессияһы бер үк ваҡытта тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтарҙың еңеүе булып тора.

Америка-Совет дуҫлығы милли советы сит ил эштәре министрҙары Советының әле генә тамамланған Париж сессияһының әһәмиәтен тап тыныслыҡ һөйөүсе халыҡтарҙың еңеүе тип бик ғәҙел билдәләне.

Сессия агрессив пландарҙы рухландырыусыларҙың карталарын бутаны, демократия һәм социализм лагерының тыныслыҡ һәм халыҡ-ара хеҙмәттәшлек өсөн көрәшеүсе Советтар Союзына ҡаршы йүнәлтелгән реакцион һөжүмдәрҙе фаш итте.

«Һалҡын һуғыш стратегтарының,— тип әйтелә унан ары Америка-Совет дуҫлығы милли советының белдереүендә,—был һуғышты алып барыу өсөн һылтауын, Советтар Союзы менән һөйләшеүҙәр алып барыуҙың мөмкин булмауы тураһындағы һылтауҙарын тартып алдылар».

Был, ысынлап та, тыныслыҡ һәм халыҡ-ара хеҙмәттәшлек өсөн көрәшеүселәрҙең бик ҙур еңеүе. Билдәле, һалҡын һуғыш стратегтарының был еңелеүен һис бер төрлө маҡтаныу менән ҡаплап ҡалдырыу мөмкин түгел.

(«Правда»-ның 26 июнь баш мәҡәләһенән).

Физкультура һәм спорт

Һүрәттә: Өфө велосипедселәре старт алдынан.
М. Әхмәтьянов фотоһы.

Велосипедселәр ярышы

26-сы июнрә ҡала спортсмендәренең вело-спорт буйынса ярыштары үткәрелде.

Ярышта 200-ҙән артыҡ велосипедсе-спортсмендар ҡатнаштылар.

Ирҙәрҙән 10 километрға ярышта беренсе урынды «Буревестник» общестоһының спортсмен-велосипедсе, кооператив техникумы студенты Игнатьев, 5 километрға ярышта ҡатын-ҡыҙҙарҙан «Большевик» спорт обществоһы спортсмены Перова иптәштәр алдылар.

БРИГАДИР

I.

Беҙҙең фермабыҙ ҡырынан
Эшкә бара баҫыуға,
Ялтырап көн нурындай,
Иртән ҡояш ҡалҡыуға
Яры буйлап йырлағаның
Мин яратҡан бригадир.
Бригадир!
Минең менән йырла бер,
Һис юғында йылға бер.

II.

Беҙҙең фермабыҙ ҡырынан
Эштән ҡайта баҫыуҙан,
Ялтырап көн нурындай
Кисен ҡояш батыуға
Яры буйлап йырлағаның
Мин яратҡан бригадир.
Бригадир!
Минең менән йырла бер
Һис юғын да йылға бер.

Фәйзи Бикбов.

Искусствоның йәш вәкилдәре

Совет һәм Ленин урамдары араһында башҡа йорттарҙан бер-ни менән дә айырылмаған ике ҡатлы йорт тора. Уның эргәһенән үтеүселәр ирекһеҙҙән аҙымдарын әкренәйтергә мәжбүр булалар, йыш ҡына тротуарҙа туҡтап тыңлап тороусыларҙы ла осратырға мөмкин.

Был йорттоң бер яҡ артыһында көн буйына һәм кисторен музыка уйнала, пианиноға ҡушылып, әле күтәренке, әле баҫынҡы тауыш менән йырлау ишетелә; икенсе артыһында Незнамовтар, мольерҙәр, платон кречеттарҙың ҡыҫҡырып монолог һөйләгәндәре, ҡурай тауышы, ярһыулы диалогтар яңғырай.

Совет урамына сыға торған сәтәрҙә төрлө халыҡтар культураһына берәр уйын инструменте йәки нота, китаптар күтәргән йәштәр әҙләкһеҙ йөрөп торалар. Улар Совет урамының үткән йылда ғына уҡытылған йәш ике алимдары буйлап баралар за әр айыныңҡ хут ҫәлә, кунел күтәргес һауаһына ял итергә сыҡҡан Өфө кешеләре тереклә ҫәнә инеп юғалалар. Ә ике ҡатлы йортта музыка ла, йыр ҙа, монологтар ҙа туҡтамай. Улар йөндәҙәе күккән ҡараһыу-зәңгәр кемберҙә күтәреләләр, йәшеллеккә төренеүсе гүзәл Өфө ҡалаһы һәм Ағиҙелдең бөҙрә тулҡындары өҫтөндә яңғырайҙар, аҡсарлаҡтың аҡ ҡанаты кеүек, әле күтәрелеп, әле талғын ғына тирбәлеп сайҡалалар.

Был йортта Башҡорт Государство театраль-художество һәм музыка училищелары урынлашҡандар, унда башҡорт искусствоһының талантлы йәш кадрҙары әҙерләнә.

Беҙ театраль училищеға инәбеҙ. Училищены тамамлап сығыусы 15 студент Өфө тамашасыһына күптән түгел диплом спектаклен күрһәтте. Әлбиттә, уларҙың сәхнә оҫталыҡтары һәм теоретик белемдәре бөтөнләй әле, бер ни тиклем йөрөкәле шул спектакль ярлы билдәләнергә мөмкин. Уларҙың педагогы БАССР-ҙың халыҡ артисы Х. Ғ. Бүләкский йәштәрҙең һәләттәрен баһалау өсөн рус классигы А. Н. Островскийҙың «Ғәйепһеҙ ғәйепләләр» тигән әҫәрен һайлап бик дөрөҫ эшләгән. Бөйөк драматургтың драма әҫәрҙәре артыҡлы рус классик һәм совет сәхнәһенең бик күп мастерҙарын тәрбиәләгән.

Тамашасылар йәш артистарҙың уйнауҙарын беренсе ҡарашауҙан уҡ һөйләр ҡарышланмылар. Был, әлбиттә, уҡыусыларҙың уңышлы барыуы тураһында һөйләй ине.

Профессиональ артистар өсөн дә ауыр тип иҫәпләнгән һәм ағасына тиклем нығыш инсәрһаненең менән, барған беренсе ҡатты студенттар Бикбулатов (Миров), Гәрәева (Шелавина), Хәбибуллина (Галчиха) һәм Шарипова (Отрадина) иптәштәр үҙ ырамлылыҡ һәм оҫталыҡ менән башҡарҙылар.

Мәкерҙе рәүеште аҡһаҡлап, аҙаҡ тормоштоң йәмен таппайынса, үҙ замананың түбән профессияларҙан һаналған артислыҡ һөнәрен әҙә булған Кручининаның шарлылығын һәм ҡатмарлы образын студентка Шәрипова дөрөҫ һауҙалалдырә. Ул бөтә спектакль буйына үҫә барған көсһә әйә булған сабыр һәм ихтирамлы рус ҡатыны булып ҡала алды. Провинцияның тынсыу һауаһы эсендә аҙашып ҡалған, унда үҙенә урын да һәм унан сығыу юлын да таба алмаған, ситлек эсендәге йәш арысланды хәтерләткән бунтарь Незнамов, мимика һәм ишараларға, бигерәк тә эске энергияға бай булған, талантлы йәш артист Усманов йөҙөндә үҙенең башҡарыусыһын тапты тиергә мөмкин.

Студентка Гәрәева (Шелавина), сәхнәлә аҙ ғына күренеп китеүенә ҡарамаҫтан, тамашасыларҙың ихтирамына әлгәшерләк итеп уйнай алды.

Хәбибуллинаның (Галчиха), Еһановтың (Милодоров), Хәсәновтың (Шмага), Әхмәтғәлиевтең (Дудукин), Бикбулатовтың (Миров), Ғарипованың (Аннушка), Абдразиҡовтың (Иван) сәхнәлә уҙҙарен тота белеүҙәрен һәм образды асыуға күп көс һалғанлыҡтарын күрһәтеп үтергә кәрәк.

Училище республикабыҙ театрҙарына яҡшы һәм өмөтлө сәхнә көстәрен әҙерләп сығара.

Беҙ театр училищеһынан сығып, күршеләге ишеккә инәбеҙ. Бында музыка инструменттарының һәр бер төрөн күрергә мөмкин. Бында республикабыҙҙың музыка училищеһы урынлашҡан. Уның вокаль, баян, ҡыллы һәм тынлы оркестр, шулай уҡ, хор-дирижер бүлектәрен 24 кеше тамамлап сыға.

Беседа ваҡытында училище етәкселәре беҙгә беренсе башлап Хәжимөхәмәтова Нурзияны күрһәттеләр. Нурзия ата-әсәһеҙ йәтим үҫкән ҡыҙ. Ул училищеға Троицкийҙан килде һәм быйыл хор-дирижер бүлеген тамамлай. Ул бөтә йылдар буйына иң яҡшы музыкаль күрһәткестәр бирә. Ә хәҙер, училищела уҡыу дәүерендә, ул балалар музыкаль мәктәбендә уҡытыу эшен дә алып бара. Етәкселәр Хәжимөхәмәтовала яҡшы өмөт барлығы тураһында һөйләйҙәр.

Түбән курс студенттәре, ҡыллы һәм тынлы оркестрҙа уйнаусы Ғәлимуллина, Хәлилова, Әлмәтова, Шестакова, йырсылар Идрисова, Александров, Хәйруллина тамашасылар араһында күп таныҡлыҡ сығып яһарға өлгөрҙөләр. Ватан һуғышы инвалидтәре Кисмеришкин, Суздаль иптәштәр баянда уйнарға өйрәнәләр.

Училище студенттәре уҡыуҙан тыш лны йыл башынан 75 концерт бирҙеләр. Уларҙы майҙандарҙа — автомашина өҫтөндә, республика библиотекаһында ла — ҡыҫҡаһы бөтә ерҙә лә күрергә мөмкин.

Үткән йыл училищены тамамлағандарҙың күпселеге хәҙерге көндә республиканың төрлө пункттарында музыкаль коллективтар менән етәкселек итәләр, мәктәптәрҙә уҡыйҙар.

Былтырҙан тыш училище артаһендә балалар музыкаль мәктәбе эшләй.

Республикабыҙҙың театраль һәм музыкаль йәштәре сафы көндән-көн арта бара. Улар рус һәм совет классик искусствоһы вәкилдәренең үрнәктәрендә өйрәнәләр. Быны тиҙҙән искусствоның йәш вәкилдәре лә тынис һәм мул тормоштоң шат оркестрына үҙҙәренең саф һәм күркәм тауыштарын ҡушырҙар.

Хәким Ғиләжев.

Япраҡтарҙан мал аҙығы әҙерләү

Башҡортостан урмандарға бик бай. Архангель, Нуриман, Өфө, Оло-Теләк, Учалы, Бөрйән, Ҡариҙел, Бәләбәй, Благовещен һәм башҡа райондарҙа урмандар бик күп. Бына ошо урмандарҙа үҫә торған: ҡайын, ҫаған, уҫаҡ, миләш, юкә, акация һәм ҡыҙыл ағастарының япраҡтары малдар өсөн томлө һәм туҡлыҡлы аҙыҡ була ала. Сейә, муйыл, ерек һәм әнә япраҡлы ағастарҙың ботаҡтарын һәм япраҡтарын мал аҙығы өсөн файҙаланырға ярамай.

Хәҙер урманлы райондарҙа планлы рәүештә ағас ҡырҡыу бара. Бына ошо ваҡыттарҙа юғарыла күрһәтелгән ағастарҙың ваҡ ботаҡтарын, япраҡтарын июль айҙарында әҙерләп ҡалырға кәрәк. Был осорҙа ағастарҙың япраҡтары ҡуйы, яҡшы сифатлы һәм йәш ботаҡтарҙың күпләп үҫкән ваҡыты була.

Урманды тотош эре участкалар менән ҡырҡырға тура килһә, ул ваҡытта, ҡырҡылған ағастың ботаҡтарын, япраҡтарын шул көндө үк ботап алырға кәрәк. Сөнки дымлы йәшел япраҡтарҙа, ботаҡтарҙа туҡлыҡлы матдәләр күп була. Ҡырҡып алынған ботаҡтарҙың йыуанлығы бер сантиметр, оҙонлоғо 60—90 сантиметр булыуы шарт. Бына шундай япраҡлы ботаҡтарҙы ҡырҡып алыу менән күләгәле урындарҙа киптереү талап ителә. Бының өсөн келтә рәүешендә япраҡһыҙ урындарҙан бәйләргә һәм махсус яһаған тағандарға йәки ағас ботаҡтарына элеп киптерелә. Ҡояшлы көндәрҙә 7—8 көн үткәс кәбәнгә өйөлә. Был кәбәндәрҙең киңлеге 2—3 һәм бейеклеге 3—4 метр самаһы булырға тейеш. Өйгәс ҡыҙып боҙолмаһын өсөн кәбән эсенә тағы арҡылы ағастар ҡуйып киптерелә.

Ҡыш көндәрендә был аҙыҡтарҙы малдарға ашатыу алдынан 1—1,5 сантиметр оҙонлоҡта ваҡлап, ҡайнар һыуҙа йомшартыла. Кәзә, һарыҡ һәм йорт ҡуяндары шул көйгә лә уны бик яратып ашайҙар. Һыйыр, эт һәм сусҡаларға ашатыу өсөн, башта был аҙыҡты башҡа аҙыҡтарға ҡатнаштырмай аҙлап ҡына бирергә кәрәк. Малдар өйрәнгәндән һуң күпләп бирергә лә мөмкин. Быға тиклем күп кенә колхоздарҙа, совхоздарҙа булған тәжрибәләр, малдарҙың был рәүештә әҙерләнгән аҙыҡтарын бик яратып ашауҙарын дөрөҫләй.

Агроном Ә. Әхтәмов.

Политик һәм фәнни белемдәр таратыу обществоһының эше

Белорет ҡала интеллигенцияһының инициативаһы менән бынан бер йыл элек ойошторолған политик һәм фәнни белемдәр таратыу обществоһы яҡшы ғына эшләп килә. Был обществоның 25 действительный члены бар. Обществоның члендәре итеп 5 уҡытыусы, 10 врач, 5 инженер һәм партия-хужалыҡ активенан биш кеше йәлеп ителде. Улар сафында Белорет металлургия заводының баш инженеры Мазин, РСФСР-ҙың атҡаҙанған уҡытыусыһы Шамовская, ҡаланың өлкән хирургы Ларионов һәм башҡа иптәштәр бар. Обществоның ойоштороу комитетенең председателе булып инженер иптәш Мазин эшләй.

Общество члендәре ҡала хеҙмәтсәндәре араһында систематик рәүештә төрлө темаларға фәнни-политик лекциялар менән сығыштар яһайҙар. Уларҙың лекциялары хеҙмәтсәндәр тарафынан хуплапып ҡаршы алына. «Художестволы әҙәбиәттә Ленин һәм Сталин образдары» һәм «диалектик материализм — коммунистар партияһының донъяға ҡарашы» тигән темалар айырыуса яратылып тыңландылар. Общество члендәре, шулай уҡ, «Мичурин — тәбиғәтте үҙгәртеүсе бөйөк ғалим», «Бөйөк тәнҡитсе, публицист Добролюбов» тигән һәм башҡа темалар буйынса ла лекциялар менән сығыштар яһанылар. Лекцияларҙың тематикалары көндән-көнгә киңәйтелә бара.

С. Ахметшин,
Обществоның ойоштороу комитеты секретары.

Яңы китаптар

А. С. Пушкин. Һайланма әҫәрҙәр. Башгосиздат, 1949 йыл. Күләме 212 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 10 һум.

Бөйөк рус шағиренең тыуыуына 150 йыл тулыуға арналған был йыйынтыҡҡа, шағирҙың иң популяр шиғырҙары һәм поэмалары индерелгән.

Йыйынтыҡҡа «Полтава» (өҙөк), «Бахчисарай фонтаны», «Граф Нулин», «Көлсымаҡлы ей» поэмалары һәм шулай уҡ драматик әҫәрҙәренән «Моцарт һәм Сальери» һәм «Русалка» индерелгән.

Шағирҙең китапҡа индерелгән әҫәрҙәре башҡорт шағирҙәре С. Ҡудаш, Р. Ниғмәти, Б. Бикбай, Ж. Кейекбай, А. Шамуков кеүек тәжрибәле яҙыусылар тарафынан тәржемә ителгән.

Ғ. Әмири һәм йәш шағирҙәрҙән Назар Нәжми, Ғ. Рамазанов, Х. Камал һәм башҡа иптәштәр тарафынан тәржемә ителгәндәр.

А. С. Пушкин. Әкиәттәр. Башгосиздат, 1949 йыл. Күләме 88 бит. Тиражы 5000. Хаҡы 3 һум.

Был әкиәттәр йыйынтығына А. С. Пушкиндың «Солтан батша тураһындағы әкиәт», «Балыҡсы һәм балыҡ тураһында әкиәт», «Алтын әтәс» һәм башҡа күп кенә әкиәттәре урынлаштырылған. Китапҡа индерелгән әҫәрҙәр Ғ. Сәләм, ...

ХРОНИКА

СССР Верховный Советенең Президиумы иптәш Арсений Васильевич **Тишковты** СССР-ҙың Венгрия Республикаһындағы Ғәҙәттән Тыш һәм Тулы Хоҡуҡлы Посолы итеп билдәләне.

СССР Верховный Советенең Президиумы иптәш Георгий Максимович **Пушкинде**, уның икенсе эшкә күсеүе айҡанлы, СССР-ҙың Венгрия Республикаһындағы Ғәҙәттән Тыш һәм Тулы Хоҡуҡлы Посолы вазифаһынан бушатты.

Сит илдәрҙән телеграммалар

Ким Гуҙы үлтереү

ЛОНДОН, 26 июнь. (ТАСС). Рейтер агентствоһының Сеулдағы хәбәрсеһенең хәбәр итеүенә ҡарағанда, бөгөн Сеулда Ким Гу үлтерелгән. Хәбәргә ҡарағанда, уны үлтереүсе Көньяҡ Кореяның лисынмансы марионет армия лейтенантының кейемендә булған.

Ким Гу, үҙ Корея бойондороҡһоҙ партия тип аталған партияның лидеры булған. Ул 1948 йылдың апрелендә Төньяҡ һәм Көньяҡ Корея политик партияларының, общественный ойошмаларының вәкилдәренең Пхеньянда булып үткән берләшкән кәңәшмәһендә ҡатнашҡан. Билдәле булғанынса, Пхеньян кәңәшмәһендә ҡатнашыусылар Көньяҡ Кореялағы парламентҡа «һайлауҙарҙы» бойкотлау тураһында иғлан иткәндәр һәм Кореянан БМО-ның, илде тарҡатыу өсөн файҙалана торған комиссияһын, шулай уҡ илдән сит ил ғәскәрҙәрен сығарыуҙы талап иткәндәр.

ГРЕК ПАТРИОТТАРЫН АТЫУ

АФИНА, 26 июнь. (ТАСС). «Вима» газетаһының хәбәр итеүенә ҡарағанда, Керкир утрауында Михалис Моранттис, Маркос Кафурос, Е. Бурбинас, Сарандис Баснос атып үлтерелгәндәр. Улар бөтәһе лә Гитлер оккупацияһы осоронда коллаборационистарға (дошмандар менән хеҙмәттәшлек иткән кешеләр — Ред.) ҡаршы тороу хәрәкәтендә ҡатнашҡан өсөн бынан 3—4 йыл элек үлем язаһына хөкөм ителгәйнеләр.

Даниала Мартин Андерсен Нексене хөрмәтләү

КОПЕНГАГЕН, 27 июнь. (ТАСС). Кисә Данияның прогрессив общественносе үҙенең һөйөклө яҙыусыһы Мартин Андерсен Нексене уның тыуыуына 80 йыл тулыу айҡанлы хөрмәтләне. Ҡаланың иң ҙур майҙанында 40 мең кеше ҡатнашҡан юбилярға арналған митинг булды. Мартин Андерсен Нексене хеҙмәтсәндәрҙән һәм Дания коммунистар партияһының вәкилдәре ҡотланылар. Нексе Данияның коммунистар партияһын төҙөгән көндән алып, уның сафтарында көрәшә.

Андерсен Нексе сит илдәрҙән меңәрләгән телеграммалар алды. Митингыла ҡатнашыусылар Ҡытай коммунистар партияһының етәксеһе Мао Цзе-дундың ҡотлау телеграммаһын ҙур күтәренкелек, «ура» тауыштары менән ҡаршыланылар. Митингының трибунаһынан Нексене сит илдәрҙән килгән күп һандағы ҡунаҡтар ҡотланылар.

«Ланд ог фольк» газетаһының махсус ҡушымтаһында яҙыусыға йәҙәрләгән ҡотлауҙар иғлан ителде.

Бельгияла һайлауҙар

БРЮССЕЛЬ, 27 июнь. (ТАСС). Кисә Бельгияла парламенттең ике палатаһына, шулай уҡ властең провинциаль органдарына һайлауҙар булып үтте. Бөгөн көндеҙ министрҙар советы һайлауҙар дөрөҫ үткәрелделәр, тип иғлан итте.

Министрҙар советы отставкаға сыҡты. Отставка регент тарафынан ҡабул ителде. Хәбәрҙәргә ҡарағанда, көндең икенсе яртыһында регент, буласаҡ хөкүмәттең составы тураһындағы мәсьәлә буйынса политик партияларҙың етәкселәре менән консультациялар башлаясаҡ.

Депутаттар палатаһына һайлауҙарҙың һөҙөмтәләре тураһында эске эштәр Министерствоһы тарафынан иғлан ителгән тәүге айырым мәғлүмәттәргә ҡарағанда, социалистик партия — 933.511, коммунистар партияһы — 241.496, социал-христиан партияһы — 1.309.807 һәм либераль партия — 389.349 тауыш алған.

СИРИЯЛА ПРЕЗИДЕНТ ҺАЙЛАУҘАР

БЕЙРУТ, 27 июнь. (ТАСС). Дамаск радиостанцияһы Сирияла президент һайлауҙарҙың һөҙөмтәләре тураһында официаль белдереү таратты. Белдереүҙә, бөтәһе 816.311 һайлаусы теркәлде, тип әйтелә. Уларҙан тауышҡа ҡуйыуҙа 730.731 һайлаусы ҡатнашты. Алымдағы йыллыҡ мартында хәрби переворот яһаған Хусни Әс-Заимдең берҙән-бер кандидатураһына 726.111 тауыш бирелде.

Һайлау бюллетененә 5 һорау бар ине. Был һорауҙарға һайлаусы «әйе» йәки «юҡ» тип яуап бирергә һәм республиканың президенте итеп Заимдең кандидатураһын хуплайһыңмы, һайлауҙарҙан һуң уға, президентҡа яңы конституция эшләп сығарырға хоҡуҡ бирелергә тейешме һәм президент уны һайлағандан һуң конституцияны ратификациялағанға тиклемге осорҙа закон көсөндә булған декреттар сығарырға хоҡуҡлымы, тигән һорауға яуап бирергә тейеш ителде.

Сирияның министрҙар советы президент һайлауҙары «законлы» тип таныны һәм тауыш биреүселәр Хусни Әс-Заимды Сирия президенты итеп һайланы тип иғлан итте.

Яңы хөкүмәт төҙөү тураһында президент Сирияның Египеттағы һәм Сауд Ғәрәбстанындағы элекке хөкүмәт составынан Мөхсен Баразиға тапшырҙы.

Бенилюкс илдәре араһында ҡапма-ҡаршылыҡтар

ГААГА, 27 июнь. (ТАСС). Голландия матбуғаты, Бенилюкс илдәре (Бельгия, Голландия, Люксембург) араһындағы таможня союзы тураһындағы ҡапма-ҡаршылыҡтарҙы яҡтыртып килә. «Хет фрейе фольк», «Тайд», «Альгемейн ханделсблад» һәм башҡа газеталар үҙҙәренең редакцион мәҡәләләрендә, Голландия һәм Бельгия араһындағы ҡапма-ҡаршылыҡтар һуңғы ваҡытта байтаҡ киҫкенләштеләр, тип билдәләйҙәр. Хөкүмәткә яҡын торған «Де фольксрант» газетаһы Бельгияның эш секторының ҡыҫҡартылыуы тураһында яҙа.

«Альгемейн ханделсблад» газетаһы, Бенилюкстың идеяһы үҙенең популярлеген әкренләп юғалта, тип билдәләй.

Яуаплы редактор
Ғ. Ғ. ҒАФАРОВ.

Эшселәр ҡабул ителә

Һөйләшеп килешеү нигеҙендә ситкә сығып эшләү өсөн, ашығыс рәүештә, түбәндәге профессиялағы специалистар талап ителә:

◆ ИНЖЕНЕРҘАР: тау эштәре инженерҙәре, электромеханиктар, обогатителдәр, химик-металлургтар, бораулаусылар — шартлатыусылар, экономистар, бораулаусылар, маркшейдерҙар, геологтар, технологтар, гидрологтар, геодезистар, электриктар, теплотехниктар, дизелистар, металлургтар, электрорадиосвязистар, финансистар, төҙөүселәр, проектировщиктар, картографтар, хеҙмәт буйынса экономистар.

◆ ТЕХНИКТАР: тау эштәре техниктәре, маркшейдерҙар, электромеханиктар, бораулаусылар — шартлатыусылар, геологтар, бораулаусылар, минерологтар, геологтар, геодезистар, бораулаусылар, метеорологтар, тау нормировщиктәре, химиктар, топографтар һәм теплотехниктар, механиктар, экскаватор эштәре техниктәре, теплотехниктар, механиктар, (экскаватор һәм дизелдәр буйынса), хеҙмәт буйынса экономистар, обогатителдәр, төҙөүселәр, геофизиктар, гидрологтар, граверҙар, дизелистар, механиктар, радио связистар, экономистар.

◆ ВРАЧТАР: хирургтар, терапевтар, теш рентгенология врачтары, мед фельдшерҙар, фармацевтар.

◆ Сауҙа РАБОТНИКТАРЫ: һатыусылар, товароведтар, склад работниктары.

◆ БАШҠА СПЕЦИАЛИСТАР: баш бухгалтерҙәрҙең урынбаҫарҙары, өлкән бухгалтерҙар, почта-телеграф работниктары һәм II—III класс шоферҙары, тау мастерҙары әҙерләү курсында уҡыу өсөн белеме 10 кластан да кәм булмаған 20 йәштән алып, 30 йәшкә тиклем ирҙәр.

◆ Эшкә яллаңыу тураһында белешмәләр алыу өсөн түбәндәге адресҡа мөрәжәғәт итергә: **Өфө ҡалаһы, Ленин урамы, 7 номерлы йорт**, һәр көндө, (ял көндәренән башҡа) иртәнге 10 сәғәттән кискә 5 сәғәткә тиклем һәм киске 8 сәғәттән төнгө 12 сәғәткә тиклем.

Телефон номеры 2-74-27.

Эшкә яллау бүлеге.

Өфө Орджоникидзе исемендәге авиация институты

Беренсе курсҡа студенттар ҡабул итә.

Институтҡа 10 йыллыҡ мәктәпте һәм уға тиң булған башҡа бөтә уҡыу йорттарын тамамлаусы кешеләр ҡабул ителә.

Урта мәктәптәрҙә алтын һәм көмөш медалдәр менән тамамлаусылар ҡабул итеү һынауҙарынан азат ителәләр.

Ғаризалар 20 июндән ҡабул ителә. Һынауҙар 1 августан алып 20 августа тиклем түбәндәге фәндәр буйынса үткәрелә: рус теле, әҙәбиәт, математика, сит ил теле, физика һәм химия.

Институтҡа медалдәр менән ҡабул ителгән һәм һынауҙарҙы отличнo һәм яҡшы билдәләре менән тапшырған кешеләргә айына 290 һум күләмендә стипендия түләнә.

Өлкән курстарҙағы студенттарға стипендия 400 һумға тиклем түләнә.

Студенттар торлаҡ майҙаны менән тәьмин ителәләр. Институт эргәһендә столовой бар.

Институтҡа инеү өсөн түбәндәге документтарҙа теркәп ғариза бирергә кәрәк: белеме тураһында документ, автобиография һәм 4 фотокарточка.

Институттың адресы: Өфө ҡалаһы, Ленин урамы 61-се номерлы йорт, телефон номеры 2-63-07.

Дирекция.

Редакцияның адресы: Өфө ҡалаһы, Карл Маркс урамы, 25. Телефон номерҙәре: яуаплы редактор урынбаҫары — 2-83-87, секретариат һәм совет төҙөлөшө бүлеге — 2-80-49, партия тормошо һәм пропаганда бүлектәре — 2-78-48, информация бүлеге — 2-72-26, ауыл хужалығы һәм промышленность бүлектәре — 2-86-29, хеҙмәтсәндәр хаттары, культура һәм тормош бүлектәре — 2 90 22.

П01612 Өлкә газета-журналдар типографияһы. Тиражы 25000.